

Coperta de DONE STAN

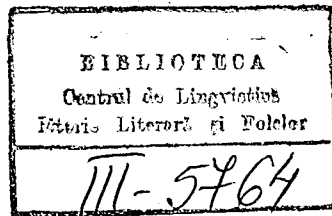
Editura SAECULUM I. O.
ISBN 973-9399-62-2

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii SAECULUM I. O.

FLORIN MARCU

MARELE DICȚIONAR
DE
NEOLOGISME

Ediție revizuită, augmentată și actualizată

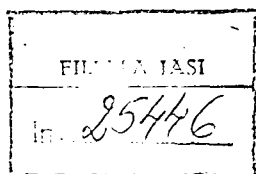

Editura SAECULUM I. O.

București, 2002

DE ACELAȘI AUTOR:

- *Dicționar de neologisme* (în colaborare cu Constant Maneca), Editura Științifică, București, 1961;
- *Dicționar de neologisme* (în colaborare cu Constant Maneca), ediția a II-a, Editura Științifică, București, 1966;
- *Dicționar de neologisme* (în colaborare cu Constant Maneca), ediția a III-a, Editura Academiei, București, 1978;
- *Mic dicționar de neologisme*, Editura Albatros, București, 1986;
- [Dicționarele limbii române] *Neologisme*, Editura Științifică, București, 1994;
- *Dicționar uzual de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 1996;
- *Dicționar de neologisme*, [Colecția „Dicționare școlare“], Editura Știința, Chișinău, 1997;
- *Noul dicționar de neologisme*, [ediția a IV-a], Editura Academiei Române, București, 1997;
- *Marele dicționare de neologisme*, [ediția a V-a], Editura Saeculum I.O., București, 2000;
- *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, București, 2001.

Dinamica neologismelor

Dacă e adevărat, cum spunea Eminescu, vorbind despre importanța limbii în viața unui popor, că limbajul e „măsurariul civilizațiunii“, atunci stratul cel mai nou al lexicului limbii, *neologismele*, constituie un indice grăitor al înnoirii limbii, pe măsura progresului civilizației moderne care reclamă continuu termeni adecvați și expresivi pentru noțiuni, pentru realități, invenții, perfecționări de tot soiul.

De aproape două secole, mai ales de la afirmarea Școlii Ardelene ca moment al modernizării conceptelor și a limbii literare, asimilarea neologismelor s-a realizat într-un ritm dinamic, îmbogățind și rafinând mijloacele de expresie, potențând viguros romanitatea ei specifică. Prin neologisme, în covârșitoarea lor majoritate de sursă latino-romanică, limba română literară s-a ridicat la nivel european, alături de celelalte limbi neolatine, occidentale, – toate având un imens fond lexical comun, cum dovedește un text ca acesta, de ex.: „Dicționarul recent de neologisme conține explicații precise ale termenilor de circulație intensă, ilustrând progresele civilizației contemporane și eforturile perfecționării surselor generale de exprimare“. Toate cuvintele sunt aici latino-romanice, ca un reflex concret al modernizării limbii prin neologisme. Acestea pun însă probleme de sens, de formă, de pronunțare, de scris corect, încât o lucrare consacrată neologismelor, un dicționar al lor, e, fără îndoială, nu numai binevenit, ci chiar necesar pentru a ne descurca în miile de termeni noi, care circulă intens în cultura contemporană.

Florin Marcu a publicat o serie de *dicționare de neologisme*, după ce împreună cu C. Maneca au tipărit trei ediții din *Dicționar de neologisme* (1961, 1966, 1978), lucrare masivă, de certă importanță pentru dezvoltarea limbii naționale, pentru istoria romanisticii în ansamblu.

Găsim în acest *Mare dicționar de neologisme* zeci de mii de cuvinte cu peste o sută de mii de sensuri, oglindind bogata terminologie a multiplelor domenii ale științei și tehnicii, precum și ale literaturii și artei. Cu experiența sa de decenii, autorul ne-a dat o lucrare cu adevărat instructivă și bine făcută: explicații riguroase și dense, indicații ortoepice și ortografice, uneori și sinonimii ajutătoare și – fapt remarcabil: etimologia tuturor termenilor, adesea cu trimitere la sursa greco-latină a unor neologisme. Cititorul se va lămuri deci imediat cu privire la sensul și forma exactă a termenilor întâlniți la fiecare pas; își va risipi nedumeriri asupra diferenței dintre cuvinte apropiate ca formă, dar diferite ca sens (*familiar-familial, literar-literal* etc.), va întâlni poate pentru prima oară cuvinte ca *piez, reologie, sponsor* constatând cum ultimul deceniu de libertate ne-a adus mii de cuvinte, fiind în contact direct cu civilizația cea mai înaintată, în difuzarea prin mass-media a tot ce e nou în lume. *Florica Dimitrescu*, în cartea sa *Dinamica lexicului românesc* (1995) a analizat diversele aspecte ale infuziei de neologisme, inclusiv avantajele sinonimiei pe care o angajează.

Căci sinonimia joacă un rol important în explicarea multor termeni și trimiterele de la un cuvânt la altul, cvasiegale ca sens, sunt un ajutor pentru cititor, contribuind la lărgirea tezaurului lexical al fiecăruia. Florin Marcu a făcut o lucrare foarte utilă, servind procesului modernizării, perfecționării, îmbogățirii lexicului românesc, o dată cu preocuparea actualului dicționar de cultivare a limbii și de cunoaștere a provenienței neologismelor noastre.

Dacă e adevărat că nici un dicționar nu e perfect, pentru că dinamica limbii, a cuvintelor, e foarte greu de fixat în formule, glosări, explicații absolut ireproșabile, – acest *Mare dicționar de neologisme* e o realizare practică, indispensabilă și un ghid sigur în cunoașterea și uzul neologismelor. Fiecare pagină a sa relevă precizia, corectitudinea, bogăția datelor menite să elucideze sensul miilor de neologisme, stratul cel mai larg, mai nobil și mai nou al limbii noastre naționale. Căci neologismele, ținând pasul cu cerințele progresului, ilustrează convingător acea calitate a limbii noastre despre

care Alf Lombard vorbea cu o perfectă documentare istorică: capacitatea de asimilare și de modelare pe românește a termenilor primiți cu mare ospitalitate, cum e însăși firea românului. Dar aceste neologisme mai au un rol practic de mare pregnanță: prin ele limba noastră veche, latină, s-a ridicat la nivelul modern al întregii romanități, fiind accesibilă oricărui om cult de pe continent. Când statistica riguroasă (D. Macrea) indică, în circulația cuvintelor limbii moderne, 85% termeni de sursă latino-romană, iar în vocabularul tehnic peste 95%, înțelegem că limba română devine accesibilă oricărui ins instruit, cunoscător cât de cât al unei limbi romanice apusene, pentru că, de pildă, din propoziția: „*Amicul meu și-a construit un apartament elegant*”, – aceleași cuvinte latino-romanice sunt folosite de franceză, italiană, spaniolă, portugheză pentru a exprima aceeași idee. Iar când vorbim de modernizarea limbii, rostul unui bun dicționar e să ne explice acest cel mai recent strat lexical al limbii noastre.

Marele dicționar de neologisme al lui Florin Marcu îndeplinește o sarcină majoră a vremii noastre: cunoașterea și cultivarea limbii.

Gh. BULGĂR

PREFAȚĂ

Lexicul unei limbi, departe de a fi un ansamblu static, se află într-o continuă mișcare, îmbogățire, transformare, creându-se mereu noi unități lexicale, iar altele, care nu mai corespund nevoilor vorbitorilor, fiind împinse treptat spre periferia vocabularului și, cu timpul, scoase din uz. Această dinamică este caracteristică evoluției pe verticală a oricărei limbi literare. Mutațiile lexicale se produc fie în cadrul sistemului intern al limbii, fie sunt rezultatul contactelor lingvistice, directe sau indirecte, cu alte idiomuri.

Stratul cel mai nou al lexicului, neologismele, constituie un indice elocvent al înnoirii limbii, pe măsura progresului civilizației moderne, care reclamă continuu termeni adecvați și expresivi pentru noțiuni concrete, pentru realități, invenții, perfecționări de tot felul. Ca atare, un dicționar de neologisme, în același timp explicativ, normativ și etimologic, are tocmai o asemenea menire, de a înlesni publicului larg înțelegerea justă a termenilor neologici și folosirea lor proprie.

În lingvistica românească sunt considerate neologisme împrumuturile recente, intrate în limbă începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, precum și o serie de cuvinte formate în interiorul limbii prin combinarea a două sau mai multe elemente formative, dintre care cel puțin unul este neologism.

De peste două secole, în special de la afirmarea Școlii Ardelene ca moment al resurecției naționale și al modernizării conceptelor și a limbii literare, asimilarea neologismelor s-a realizat într-un ritm deosebit de dinamic, îmbogățind și rafinând mijloacele de expresie, potențând vigoarea romanitatea ei specifică. Prin neologisme, în marea lor majoritate de sorginte latino-romanică, limba română literară s-a ridicat la nivel european, alături de celelalte limbi neolatine, occidentale. Cu privire la neologisme, Sextil Pușcariu arăta, pe bună dreptate, că acestea au schimbat aspectul limbii noastre „mai mult decât se admite de obicei” (Limba română, vol. I, București, 1940, p. 415), contribuind enorm atât la îmbogățirea lexicului românesc, cât și la modernizarea și reromanizarea lui în toate sferile de activitate.

Grație învățătorilor Școlii Ardelene și apoi reprezentanților curentului latinist, vocabularul limbii noastre a sporit cu un număr apreciabil de cuvinte noi luate din latina savantă. Apoi, datorită relațiilor publice și culturale pe care le-am avut cu Franța, mai ales după 1848, am primit numeroși termeni de origine franceză din domeniul medicinei, al organizării economico-sociale, al științei și tehnicii, al vestimentației. Din limba italiană au pătruns în română, relativ recent, cuvinte din terminologia bancară, muzicală și teatrală, din cea a artelor plastice sau din cea culinară, iar din germană termeni care se referă la unelte, dispozitive ori mașini, o dată cu răspândirea și folosirea obiectelor pe care acestea le denumesc.

În procesul de modernizare și internaționalizare a vocabularului românesc un rol important îi revine și influenței engleze și americane, manifestată fie direct, fie prin intermediul limbii franceze. Un mare număr de cuvinte englezești au îmbogățit, în secolul nostru, terminologia sportivă, cea din domeniul cinematografiei, al medicinei, al diverselor științe, precum și al tehnicii în general. Multe dintre anglicanisme, destul de greu de deosebit de americanisme, de obicei mai recente, au, de cele mai multe ori, caracter internațional.

Nu în puține cazuri, unii termeni de origine anglo-americană ne-au venit prin intermediul limbii ruse, din care, în ultimele decenii, în special prin traduceri, am împrumutat neologisme referitoare la noua organizare a societății sau aparținând domeniului politico-ideologic ori unor ramuri ale științei și tehnicii, unele dintre acestea fiind, la origine, tot cuvinte latinești sau conținând elemente formative latinești și devenite cu timpul termeni de circulație internațională.

Aspectul actual al vocabularului românei literare este explicabil tocmai prin acest proces început acum două secole, când, o dată cu progresul general al societății, cu lărgirea schimburilor economice și culturale, în țara noastră a crescut și interesul pentru limbile de largă circulație, cu precădere pentru cele romanice.

Sectorul neologic, fiind compartimentul cel mai mobil al vocabularului, el aflându-se în strânsă legătură cu evoluția gândirii și societății, era firesc ca ediția a III-a a Dicționarului de neologisme, apărută în 1978 la Editura Academiei, în ciuda deselor tiraje succesive, să fie astăzi depășită prin absența unor termeni neologici, mai mult sau mai puțin uzuali, a unor noi sensuri (unele figurate, familiare sau speciale), prin unele scheme confuze, soluții etimologice discutabile sau chiar greșite, altele nerezolvate, un mare număr de erori de corectură etc.

Noul dicționar de neologisme a fost întocmit cu convingerea că neologismele, care ilustrează progresele civilizației contemporane și eforturile perfecționării surselor generale de exprimare ca un reflex direct al modernizării limbii, pun oricărui vorbitor probleme de sens, de formă, de pronunțare, de scris corect, încât o lucrare consacrată special acestora este, fără îndoială, nu numai bine venită, ci chiar necesară pentru realizarea unei comunicări precise și nuanțate.

Trebuie subliniat de la început că dicționarul de față constituie o reelaborare, o nouă lucrare, cu numeroase modificări de structură și cu un inventar lexical mult sporit și adus la zi, lucrare care nu poate fi confundată sau indentificată, ci cel mult corelată, cu ultima ediție.

Ceea ce reprezintă, în primul rând, meritul noului dicționar este masiva augmentare a listei de cuvinte, care se ridică acum la peste 65.000 de termeni, o cifră de-a dreptul impresionantă. Acest lexicon concentrează într-un singur volum majoritatea cuvintelor noi ale limbii române actuale, din toate domeniile de activitate.

Pentru excerptarea materialului lexical a fost folosit un mare număr de dicționare, mai ales pentru terminologia științifică și tehnică, dar s-a apelat, de asemenea, la presă, aceasta fiind unul dintre canalele care, prin intermediul cuvântului scris, aduce la cunoștința cititorilor noutățile din diversele domenii, surprinde „pe viu” schimbările în limbă; presa scrisă, alături de radio și televiziune, mănuieste un limbaj extrem de deschis inovațiilor, menit să reflecte realitatea lingvistică actuală. Cu aceeași asiduitate am folosit ca sursă operele literare, având în vedere că scriitorii au fost totdeauna factorii activi, deosebit de dinamici, în selectarea și valorificarea celor mai relevante elemente de limbă, ei contribuind efectiv la îmbogățirea lexicului, la lărgirea sinonimiei lexicale, la modernizarea limbii literare. Îmbogățirea informației a dus totodată la o extraordinară bogăție a nuanțelor semantice.

În ciuda oricărui eforturi de a realiza un inventar lexical cât mai bogat, inserând cuvinte din toate terminologiile, dintre care multe neînregistrate până acum de nici un dicționar de limbă de la noi, avem convingerea că nu am reușit să facem o lucrare exhaustivă; o mulțime de creații lexicale interne și de împrumuturi neologice, mai mult sau mai puțin recente, rămân, fatalmente, neconsemnate, nici un lexicograf nereușind vreodată să fină pasul cu ritmul extraordinar de rapid al reînnoirii vocabularului, mai ales într-o limbă cu nelimitate disponibilități receptive cum este a noastră. Sarcina pe care ne-am asumat-o nu a fost deloc ușoară. Ne-am convins, o dată în plus, de ceea ce spunea umanistul renascentist Giulio Cesare Scaligero, apropo de munca sisifică pe care o presupune elaborarea unei asemenea lucrări: „Mai ușoară poate fi socotită pentru cineva osândă de a munci toată viața la ocnă, decât de a face un dicționar”.

Este foarte adevărat că, în dorința de a introduce și explica un număr cât mai mare de cuvinte, am inclus și pe unele care nu au încă un statut lexical, care fac impresia a ceea ce s-ar putea numi „efemeride lexicale”, cuvinte foarte rare și incomplete sau chiar deloc adaptate la sistemul fonetic și morfologic al limbii române, dar care prezintă probleme în lectura anumitor texte și al căror loc nu putea fi decât într-un asemenea dicționar. De altfel, numărul americanismelor, anglicismelor, franțuzismelor nu este atât de mare, încât să ne temem că prezența lor ar putea altera fizionomia vocabularului românesc.

Pentru a putea cuprinde într-un volum limitat o cât mai mare cantitate de informație, a trebuit să restructurăm întregul material, chiar dacă structura articolelor (respectiv, inventarul secțiunilor articolului și ordinea acestor secțiuni), a rămas, în linii mari, aceeași.

În operația de identificare și delimitare semantică au fost folosite variate procedee de ierarhizare: cifre romane (pentru izolarea diferitelor categorii gramaticale, a genului substantivelor, a diatezelor verbale și a sensurilor mai îndepărtate ale aceluiași cuvânt-titlu), cifre arabe (pentru sensurile principale, înregistrate potrivit criteriului istoric), cercuri pline (pentru sensurile dependente), cercuri goale (pentru separarea unităților frazeologice, a unor construcții, a unor valori morfologice sau stilistice etc.), litere mici (pentru două sau mai multe accepții din cadrul aceluiași subsens); pentru înlocuirea cuvântului-titlu în diferite sintagme a fost folosit, în continuare, tilda (~).

În același scop, al economiei de spațiu, a trebuit să operăm masive reduceri, prin:

- Renunțarea la explicarea derivatelor verbale (abstracte, și participii devenite adjective) care nu au dezvoltat sensuri deosebite față de verb; renunțarea la neologismele învechite sau ieșite din uz, la variantele desuete, la domeniul de circulație, când acesta reiese din definiție, la indicarea pluralului precum și a genitivului femininelor, la formele neregulate ale verbelor; în cazul termenilor care denumesc familii, clase, ordine, încrengături se dă numai definiția pentru plural;

- Renunțarea la descompunerea etimonului cuvintelor în etimoane grecești sau latinești, când acestea au fost explicate la elementul de compunere savantă sau prefix (unde se înregistrează și sufixele), inserate alfabetic în fruntea unei întregi serii de cuvinte; la termenii formați pe terenul limbii proprii după model străin se dă la etimologie numai acest model, componentele autohtone fiind ușor de dedus;

- Au fost grupate sub același cuvânt-titlu diferite categorii morfologice, separate, cum arătam mai sus, prin cifre romane, când au aceeași etimologie, precum și unii termeni ce denumesc adepți ai diferitelor curente, medicamente, epoci geologice, culori etc.;

– Înregistrarea la locul lor alfabetic a elementelor de compunere și a afixelor (cele în poziție inițială, scoase în evidență prin caractere verzale) ne-a permis să renunțăm la repetarea etimoanelor savante la fiecare cuvânt, ele fiind explicate o singură dată în fruntea seriei de derivate care le conțin; au fost explicate totuși în paranteza etimologică atunci când nu sunt reprezentate decât printr-un singur derivat; traducerea etimonului s-a dat numai atunci când nu se suprapune exact sensului/sensurilor din definiție, puse între ghilimele.

O altă problemă de prim ordin care se pune la alcătuirea unui dicționar este aceea a aspectului definițional. Având ca principiu călăuzitor satisfacerea nevoii de informare a publicului larg căruia ne adresăm, ca și a specialiștilor, am încercat să deșinăm sensul cuvintelor într-un mod cât mai concis, clar și corect, mai ales în cazul termenilor științifici, pentru a face din lucrarea noastră un auxiliar accesibil unei informări rapide și eficiente.

În general, termenii incluși sunt definiți prin procedeul explicației analitice, bazată pe o documentație amplă, adusă la zi, cuprinzând dicționare de diferite categorii, lucrări de referință din lexicografia națională sau străină, fără a neglija însă și procedeul sinonimiei.

O atenție deosebită s-a acordat sistemului trimerelor. Variantele lexicale cele mai cunoscute, diferitele grafii sub care poate fi întâlnit un cuvânt, ca și abstractele verbale care nu au fost tratate separat sunt date, cu caractere cursive, după încheierea definiției (sensului respectiv al) cuvântului. Am menșinut în titlu bara oblică pentru a separa între ele două variante literare ale unui cuvânt în cazurile date în Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic (DOOM). Pentru trimerite de la variantele înregistrate la locul lor alfabetic la articolul în care au fost atașate am folosit spațierea. Omonimele au fost tratate în cuvinte-bază separate, purtând fiecare un indice.

Convinși că un dicționar trebuie să fie nu numai un instrument de informare, ci și un mijloc de promovare a unei limbi corecte din toate punctele de vedere, am dat lucrării noastre și un pronunțat caracter normativ. Pentru aceasta, am indicat – după DOOM – forma corectă cu care trebuie folosit neologismul respectiv, accentul și, atunci când este nevoie, pronunțarea și eventual silabația. Aceasta urmează imediat după cuvântul-adresă, între bare oblice, cu litere de rând și, în general, numai la cuvântul cap de serie, în cele mai multe cazuri un element de compunere sau prefix. După indicarea clasei morfologice, în paranteze curbe, se dau informații stilistice, de domeniu și diferite referiri.

Fără a fi propriu-zis un dicționar etimologic, având în vedere nevoia majorității cititorilor de a cunoaște originea unor cuvinte, noua lucrare încearcă să satisfacă, măcar în parte, această dorință. Nefiind un dicționar „de etimologii“, ci unul „cu etimologii“, ne-am rezumat la a menționa, în cele mai multe cazuri, doar sursa directă, cu excepția elementelor de compunere, a prefixelor și a unor sufixe, pentru care am făcut conferiri și la etimonul primar grecesc sau latinesc. Pentru etimologii am beneficiat de o vastă bibliografie: DEX + Supliment, DLR, Dicționarul de termeni științifici de Nicolae Andrei, Dicționarul general al limbii române de Vasile Breban și altele, apărute în ultimii trei lăștri, precum și o seamă de studii, articole și note din presa de specialitate.

Faptul că majoritatea neologismelor se datoresc influenței exercitate asupra limbii române, pe rând sau concomitent, de către mai multe limbi străine, ne-a determinat să adoptăm în continuare principiul etimologiei multiple. Parcurgând dicționarul, cineva ar putea rămâne cu impresia că principala sursă de îmbogățire a limbii noastre cu termeni noi ar constitui-o limba franceză. Constatarea cuprinde mult adevăr, dacă avem în vedere mai ales terminologia științifică și tehnică modernă, care provine în majoritatea ei prin filieră franceză. Cu totul altfel se prezintă însă situația împrumuturilor mai vechi, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și din secolul al XIX-lea, a căror proveniență nu se explică numai prin influența limbii franceze. Urmărind istoria neologismelor din momentul pătrunderii sau creării lor în limba română și până astăzi, nu poate fi neglijată influența neogreacă, atât de puternică la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea, influența italiană, engleză, germană, rusă etc. În numeroase cazuri, forma actuală a neologismelor, în special a termenilor internaționali, este rezultatul unui proces îndelungat de adaptare la specificul limbii române, în care influența franceză a jucat un rol important. Faptul acesta nu justifică însă supraevaluarea influenței franceze și neglijarea rolului pe care l-au avut alte limbi străine, prin intermediul cărora au pătruns pentru prima dată neologismele respective la noi. Fără o asemenea privire istorică este aproape imposibil de aplicat principiul etimologiei multiple. Ținând seama de observațiile critice pertinente din presa de specialitate la ediția a III-a, am intervenit, credem noi, benefic, reparând unele greșeli flagrante.

Considerăm că am procedat mai consecvent de data aceasta folosind formula cf. numai după etimologia directă, spre a nu se crea impresia că în limba română ar fi putut pătrunde neologismul și direct din limbi precum araba, japoneza, tibetana etc., sau pentru a explica numele proprii de la care provine cuvântul în limba din care l-am împrumutat. De asemenea, sperăm că vor fi evitate confuziile prin folosirea mai consecventă a semnului < numai în cazul limbilor din care a rezultat în mod cert formula românească sau în acestea proveniența cuvântului sau au putut exercita o influență indirectă asupra limbii române.

În partea etimologică a descrierii elementelor de compunere și a prefixelor neologice, pentru

delimitarea acestora am adoptat punctul de vedere exprimat în tratatul de Formarea cuvintelor în limba română, vol. I – pe baza criteriului semantic, asociat cu criteriul etimologic al provenienței din cuvinte autosemantice sau din instrumente gramaticale, dar, în același scop, al economiei de spațiu tipografic, pentru etimologia directă am indicat, de obicei, doar etimonul din franceză, deși majoritatea acestor elemente sau prefixe sunt „internaționale” și, ca atare, etimologia multiplă ar fi reflectat mai corect mulțimea căilor de penetrație în română.

Există în lucrarea de față și cuvinte la care lipsește etimologia, atunci când ea nu a fost găsită în bibliografia de care am dispus. De asemenea, nu avem certitudinea că unele cuvinte pe care le-am considerat ca formate la noi cu ajutorul elementelor de compunere nu există în alte limbi, fără a fi consemnate de dicționare.

În încheiere, ținem să exprimăm viile noastre mulțumiri tuturor acelora care prin observațiile și sugestiile lor au sprijinit finalizarea lucrării de față.

Florin MARCU

BIBLIOGRAFIE

A. DICȚIONARE, LEXICOANE, ENCICLOPEDII

- *** *Blakiston's New Gould Medical Dictionary*, second edition, New York - Toronto - London, The Blakiston Division McGraw-Hill Book Company, Inc., 1956
- *** *Diccionario manual e ilustrado de la lengua española*, Real Academia Española, ed. a II-a, Madrid, 1950
- *** *Dictionnaire encyclopédique pour tous*, Paris, Librairie Larousse, 1965
- *** *Distionnaire encyclopédique Quillet*, nouvelle édition entièrement remaniée, en six volumes, Paris, Librairie Aristide Quillet, 1965
- *** *Dictionnaire pratique du français*, Langenscheidt, Berlin, München, Wien, Zürich, Hachette, 1989
- *** *Dictionnaire de la presse écrite et audiovisuelle*. Espagnol-français-italien-portugais-roumain, Paris, La Maison du Dictionnaire, 1981
- *** *Dicționar de criminalistică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
- *** *Dicționar diplomatic*, București, Editura Politică, 1979
- *** *Dicționar de economie politică*, București, Editura Politică, 1974
- *** *Dicționar enciclopedic ilustrat*, Chișinău, Editura Cartier, București, Editura Codex, 1999
- *** *Dicționar enciclopedic român*, vol I-IV, București, Editura Politică, 1962-1966
- *** *Dicționar de estetică generală*, București, Editura Politică, 1972
- *** *Dicționar de etică pentru tineret*, București, Editura Politică, 1969
- *** *Dicționar de filozofie*, București, Editura Politică, 1978
- *** *Dicționar german-român*, București, Editura Academiei, 1989
- *** *Dicționar juridic penal*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- *** *Dicționar de marketing*, Iași, Editura Junimea, 1979
- *** *Dicționar de mecanică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
- *** *Dicționar de mecanică agricolă*, București, Editura Ceres, 1972
- *** *Dicționar de pedagogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979
- *** *Dicționar politic*, București, Editura Politică, 1975
- *** *Dicționar tehnic*, [București], Editura Tehnică, 1953
- *** *Dicționar tehnic poliglot*, București, Editura Tehnică, 1963
- *** *Dicționar turistic internațional* (traducere din limba franceză de Silviu Neguț), București, Editura Sport-Turism, 1980
- *** *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, București, Editura Academiei, 1975; *Supliment*, 1988; ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, 1996
- *** *Dicționarul limbii române*, tom. I-II (A - De; F - lojnică), București, Academia Română, 1913-1948
- *** *Dicționarul limbii române*, serie nouă, tom. VI-XI (M - T), București, Editura Academiei, 1965-1987
- *** *Dicționarul limbii române pentru elevi*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983; Editura Cartea Școlii 2000, 1997
- *** *Dicționarul limbii române literare contemporane*, vol I-IV, București, Editura Academiei, 1955-1957
- *** *Dicționarul limbii române moderne*, [București], Editura Academiei, 1958
- *** *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, [București], Editura Academiei, 1982
- *** *Dizionario enciclopedico italiano*, vol. I-XII, Roma, Istituto della Enciclopedia Italiana, 1955-1961
- *** *Enciclopedie de chimie*, vol. 1-5, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983-1988
- *** *Grand Larousse encyclopédique*, en 10 volumes + 1 supplément, Paris, Librairie Larousse, 1960-1964
- *** *Grand Larousse de la langue française*, en six volumes, Paris, Librairie Larousse, 1971-1975
- *** *Grosses Fremdwörterbuch*, Leipzig, Veb Bibliographisches Institut, 1979
- *** *Kleines Fremdwörterbuch*, Leipzig, Veb Bibliographisches Institut, 1976
- *** *Larousse du XX-e siècle*, vol I-VI, Paris, Librairie Larousse, 1962
- *** *Larousse médical*, Paris, Librairie Larousse, 1971
- *** *Le dictionnaire de notre temps*, Paris, Hachette, 1988
- *** *Lexiconul tehnic român*, vol I-VII, București, Editura Tehnică, 1949-1955
- *** *Lexiconul tehnic român*, (elaborare nouă), vol. I-XVIII, București, Editura Tehnică, 1957-1966
- *** *Mic dicționar diplomatic român*, București, Editura Politică, 1967
- *** *Mic dicționar enciclopedic*, ed. a III-a, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986
- *** *Mic dicționar filozofic*, ed. a II-a, București, Editura Politică, 1973
- *** *Nouveau Larousse universel - Dictionnaire encyclopédique*, publié sous la direction de Paul Augé, vol. I-II, Paris, Librairie Larousse, 1948-1949

- *** *Petit Larousse en couleurs - Dictionnaire encyclopedique pour tous*, Paris, Librairie Larousse, 1975
- *** *Terminologia educației fizice și sportului*, București, Editura Stadion, 1973
- *** *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Boston, New York etc., 1969
- *** *The Concise Oxford Dictionary of Current English*, Oxford, 1954
- *** *The Reader's Digest Great Encyclopedic Dictionary* (third edition), Pleasantville, New York, The Reader's Digest Association, 1969
- *** *Webster's New World Dictionary of the American Language*, Cleveland - New York, 1966
- ALBU, CONSTANTIN D. - BREZEANU, MARIA, *Mică enciclopedie de chimie*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974
- ANDREI, NICOLAE, *Dicționar enciclopedic de termeni științifici (Elemente de compunere greco-latine)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987
- ANDREI, NICOLAE, *Îndreptar rebusist*, București, Editura Sport-Turism, 1980
- BACIU, CLEMENT și colab., *Mic dicționar medico-sportiv*, București, Editura Stadion, 1971
- BAILLY, M. A., *Dictionnaire grec-français* (quatorzième édition), Paris, Librairie Hachette, 1930
- BALACI, ALEXANDRU (coordonator științific), *Dicționar italian-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983
- BALACI, ANCA, *Mic dicționar mitologic greco-roman*, București, Editura Științifică, 1966
- BATTISTI, CARLO-ALESSIO, GIOVANI, *Dizionario etimologico italiano*, vol. I-V, Firenze, 1950-1957
- BĂCĂOANU, VASILE și colab., *Dicționar geomorfologic*, București, Editura Științifică, 1974
- BĂLAN, ȘTEFAN (coordonator), *Dicționar ilustrat de construcții și arhitectură român-francez*, București, Editura Tehnică, 1981
- BĂLĂNESCU, GRIGORE (coordonator), *Dicționar de chimie*, București, Editura Tehnică, 1964
- BĂRSĂNESCU, ȘT. (sub redacția), *Dicționar de pedagogie contemporană*, București, Editura Enciclopedică Română, 1969
- BEJAN, ANTON-BUJENIȚĂ, MIHAI, *Dicționar de marină*, București, Editura Militară, 1979
- BERARDI, ROBERTO, *Dizionario di termini della critica letteraria*, Firenze, 1968
- BERINDEI, MIHAI, *Dicționar de jazz*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- BIBICESCU, GH. și colab., *Lexicon maritim englez-român*, București, Editura Științifică, 1971
- BISTRICEANU, GH. D. și colab., *Lexicon de finanțe-credit, contabilitate și informatică financiar-contabilă*, vol. I-II, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981
- BLOCH, OSCAR-WARTBURG, W. von, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, (troisième édition), Paris, 1960
- BOBANCU, VASILE (coordonator), *Dicționar de matematici generale*, București, Editura Enciclopedică, 1974
- BOGDAN-TUCICOV, ANA și colab., *Dicționar de psihologie socială*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981
- BOLDAN, EMIL (coordonator), *Dicționar de terminologie literară*, București, Editura Științifică, 1970
- BOLOCAN, GH., *Dicționar rus-român*, București, Editura Științifică, 1964
- BREBAN, VASILE, *Dicționar al limbii române contemporane - De uz curent*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
- BREBAN, VASILE, *Dicționar general al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987
- BUGHICI, DUMITRU, *Dicționar de forme și genuri muzicale*, București, Editura Muzicală, 1974
- BULGAR, GH., *Dicționar de sinonime*, București, ed. a X-a, Editura Palmyra, 1997
- BUREAU, JQUES, *Dictionnaire de l'informatique*, Paris, Librairie Larousse, 1972
- BURGHELEA, THEODOR (sub redacția), *ABC-ul sănătății*, București, Editura Medicală, 1964
- CANARACHE, ANA - BREBAN, V., *Mic dicționar al limbii române*, București, Editura Științifică, 1974
- CANDREA, I.-A. - ADAMESCU, GH., *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, București, Editura „Cartea Românească”, 1931
- CANDREA, I.-A. - DENSUSIANU, OV., *Dicționarul etimologic al limbii române - Elementele latine (A - putea)*, București, Editura Socec, 1907-1914
- CĂILEANU, TIBERIU, *Mic dicționar al sporturilor*, București, Editura Albatros, 1984
- CHARMET, RAIMOND, *Dictionnaire de l'art contemporain*, Paris, Librairie Larousse, 1965
- CIOBANU, ELENA și colab., *Dicționar explicativ și enciclopedic al limbii române*, București, Editura Floarea Darurilor, 1998
- CIOBANU, ELENA și colab., *Dicționar român la neologisme*, București, Editura Floarea Darurilor și Editura Rotech Pro, 2000
- CIORANESCU, ALEJANDRO, *Diccionario etimológico rumano*, Biblioteca Filológica, Universidad de la Laguna, 1958-1961
- CIORĂNESCU, ALEXANDRU, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O., 2001
- CLOȘCĂ, IONEL, *Dicționar de drept internațional*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982
- COLOMAN, VACZY, *Dicționar botanic poliglot*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
- CONDRESCU, N. M. - HANEȘ G. (coordonatori), *Dicționar francez-român*, București, Editura Științifică, 1967
- CONEA, ANA și colab., *Dicționar de știința soluții*, București Editura Științifică și Enciclopedică, 1977

- CONEA, ANA și colab., *Dicționar de știința solului*, București Editura Științifică și Enciclopedică, 1977
- CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, GHEORGHE, *Mic dicționar de terminologie lingvistică*, București, Editura Albatros, 1980
- CONSTANTINESCU, N. N. (redactor responsabil), *Dicționar de economie politică*, București, Editura Politică, 1974
- CONSTANTINESCU, SILVIU, *Mic dicționar de cuvinte perechi*, București, Editura Albatros, 1976
- COROMINAS, J., *Diccionario critico etimológico de la lengua castellana*, vol. I-IV, Madrid, 1954-1957
- CRĂCIUN, TEOFIL - CRĂCIUN, LIANA-LEONORA, *Dicționar de biologie*, București, Editura Albatros, 1989
- CRĂCIUN, TEOFIL - CRĂCIUN, VIRGINIA, *Mic dicționar de biologie*, București, Editura Albatros, 1976
- CREȚA, ZORELA și colab., *Mic dicționar al limbii române*, București, Editura Demiurg, 1992
- CREȚA, ZORELA și colab., *Dicționar al limbii române actuale*, ed. a II-a, București; Editura Curtea Veche, 1998
- CRISTIAN, CORNEL - RÂPEANU, BUJOR T., *Dicționar cinematografic*, București, Editura Meridiane, 1974
- DAREMBERG CH.-V. - SAGLIO, ED., *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines*, tom. I-V, Paris, 1926
- DAUZAT, ALBERT - DUBOIS, JEAN - MITTERAND, HENRI, *Nouveau dictionnaire étymologique et historique*, Paris, Librairie Larousse, 1977
- DAVIDSON, THOMAS - GEDDIE, J. LIDDELL, *Chamber's Twentieth Century Dictionary*, Edinburg - London, W. R. Chambers Ltd., [1977]
- DĂNESCU, MARCEL, *Dicționar filatelic*, București, Editura Sport-Turism, 1979
- DEVOTO-OLI, G., *Dizionario della lingua italiana*, Firenze, Felice Le Monnier, 1975
- DIMA, I. și colab., *Dicționar de fizică*, București, Editura Enciclopedică Română, 1972
- DIMITRESCU, FLORICA, *Dicționar de cuvinte recente*, București, Editura Albatros, 1982; ed. a II-a, Editura Logos, 1997
- DINU, ION (sub redacția), *Dicționar enciclopedic de zootehnie*, București, Editura Ceres, 1982
- DOLJANSCHI, A., *Mic dicționar muzical* (traducere din limba rusă de Rostislav Donici), București, Editura Muzicală, 1960
- DRAGOMIRESCU, GH. N., *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975
- DRĂGUȚ, VASILE, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- DUBOIS, JEAN (direction de), *Dictionnaire de la langue française - Lexis*, Paris, Librairie Larousse, 1977
- DUBOIS, JEAN - LAGANE, RENÉ și colab., *Dictionnaire du français contemporain*, Paris, Larousse, 1971
- DUMITRESCU, DUMITRU (coordonator), *Dicționar ilustrat de construcții și arhitectură francez-român*, București, Editura Tehnică, 1973
- DUVAN, M. - COHEN, M. - LALLEMAND, M., *Dictionnaire du français vivant*, Paris - Bruxelles - Montréal, Bordas, 1973
- ERNOUT, A. - MEILLET, A., *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, (quatrième édition), Paris, 1959
- FAÇON, NINA (redactor responsabil și coordonator), *Dicționar italian-român*, București, Editura Științifică, 1963
- FIERĂSCU, C. - GHIȚĂ, GH., *Dicționar îndrumător în terminologia literară*, București, Editura Ion Creangă, 1979
- FLORESCU, RADU și colab., *Dicționar enciclopedic de artă veche a României*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
- GAL, IONEL (coordonator), *Dicționar al științelor speciale ale istoriei*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982
- GALTIER - BOISSIER, *Dictionnaire illustré de médecine usuelle*, Paris, Librairie Larousse, [f. a.]
- GARNIER, MARCEL - DELAMARE, VALÉRY, *Dictionnaire des termes techniques de médecine*, 18e édition, Paris, Librairie Maloine S. A., 1965
- GENNARO, VACCARO, *Dizionario delle parole nuovissime e difficili - Neologismi. Esotismi. Solecismi. Barbarismi. Regionalismi. Supplemento annuale a tutti i vocabolari della lingua italiana*, 2-a edizione, Roma, 1967
- GEORGES, KARL ERNEST, *Ausführliches lateinisch-deutsches Handwörterbuch*, vol. I-III (ed. a VIII-a), Hannover - Leipzig, 1913-1918
- GHEORGHE, GHEORGHE (redactor coordonator), *Dicționar de drept civil*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
- GHIMPU, SANDA (coordonator), *Dicționar juridic*, București, Editura Albatros, 1985
- GHIȚĂ, GH. - FIERĂSCU, C., *Dicționar de terminologie poetică*, București, Editura Ion Creangă, 1973
- GILBERT, P., *Dictionnaire des mots nouveaux*, Paris, Hachette-Tchou, 1971

- GORGOS, CONSTANTIN, *Dicționar enciclopedic de psihiatrie*, vol. I-III (A - R), București, Editura Medicală, 1987-1989
- GRAUR, AL., *Dicționar al greșelilor de limbă*, București, Editura Academiei, 1982
- GRAUR, AL., *Dicționar de cuvinte călătoare*, București, Editura Albatros, 1978
- GRINȚESCU, ANATOL, *Mică enciclopedie de zoonoze*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982
- GUȚU, GH., *Dicționar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985
- HASDEU, BOGDAN PETRICEICU, *Etymologicum Magnum Romaniae* (ediție îngrijită de Grigore Brâncuș), vol. I-III, București, Editura Minerva, 1972-1976
- HÂNCU, DUMITRU I., *Dicționar școlar*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1976
- HULEA, ANA și colab., *Dicționar de termeni populari, tehnici și științifici în fitopatologie*, București, Editura Ceres, 1983
- IACOB, CAIUS (coordonator general), *Dicționar de matematici generale*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974
- IONESCU, AURELIAN - SPRANGATE, ȘTEFAN, *Dicționar tehnic silvic* (român-francez-german-englez-italian-ungar-rus), București, Tip. Tiparul, 1936
- IONESCU, CONSTANTIN (sub redacția), *Dicționar statistic-economic*, ed. a II-a, București, Direcția Centrală de Statistică, 1969
- ISBĂȘESCU, MIHAI (redactor responsabil), *Dicționar german-român*, București, Editura Științifică, 1958
- KARNIOL, ZISU și colab., *Dicționar politehnic*, Editura Tehnică, București, 1957
- KIRIȚESCU, COSTIN C., *Moneda - Mică enciclopedie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982
- LAURIAN, A. T. - MASSIM, I. C., *Dicționarul limbei române*, tom. I-III, București, 1871-1876
- LĂZĂRESCU, GEORGE, *Dicționar de mitologie*, București, Editura Ion Creangă, 1979
- LEHN, I. B. - PETROV, F. N., *Slovari inostrannâh slov*, Moskva, 1954
- LEVÎȚCHI, LEON (redactor responsabil), *Dicționar englez-român*, București, Editura Academiei, 1974
- LITTRÉ, E., *Dictionnaire de la langue française*, édition intégrale, tom. I-VII, Paris, 1958-1960
- MEYER-LÛBKE, W., *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, 3 Aufl., Heidelberg, 1935
- MANOLE, ILIE - IONESCU, GHEORGHE, *Dicționar marinăresc*, București, Editura Albatros, 1982
- MARCU, FLORIN, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei, 1997
- MARCU, FLORIN - MANECA, CONSTANT, *Dicționar de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Academiei, 1978
- MARCU, MĂRIUCA - MOGA, ION, *Dicționar elementar de științe (matematică, fizică, astronomie)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978
- MAXIMILIAN, CONSTANTIN - IOAN, DOINA MARIA, *Dicționar enciclopedic de genetică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
- MIHĂILESCU, NICOLAE (coordonator), *Lexicon - geologie, geografie, mine, petrol*, vol. I-II, București, Editura Tehnică, 1975-1977
- NEACȘU, PETRE - APOSTOLESU-STOICESCU, ZOE, *Dicționar de ecologie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982
- NOVAC, MIRCEA, *Fotografa de la A la Z*, București, Editura Tehnică, 1973
- OJEGOV, S. I., *Slovari russkogo iazyka*, ed. a 10-a, Moskva, 1973
- PAȘTEA, EUGEN (coordonator), *Dicționar de zootehnie și medicină veterinară*, București, Editura Agrosilvică, 1969
- PÂRVU, CONSTANTIN, *Universul plantelor - Mică enciclopedie*, București, Editura Enciclopedică, 1997
- PIPPIDI, D. M. (sub conducerea), *Dicționar de istorie veche a României*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- POPESCU, I. și colab., *Dicționar de biologie vegetală*, București, Societatea de Științe Biologice din Republica Socialistă România, 1974
- POPESCU-NEVEANU, PAUL, *Dicționar de psihologie*, București, Editura Albatros, 1978
- POPESCU, TIBERIU (coordonator), *Dicționar de informatică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981
- POPOVICI, CĂLIN (coordonator general), *Dicționar de astronomie și astronaucă*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977
- PORA, EUGEN A. (coordonator), *Dicționarul sănătății*, București, Editura Albatros, 1978
- POSEA, GRIGORE (coordonator), *Geografia de la A la Z - Dicționar de termeni geografici*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986
- POTLOG, ALEXE S., *Dicționar practic de agronomie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979
- POTLOG, ALEXE - VELICAN, VASILE, *Dicționar practic de biologie agricolă*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974
- PRICOP, GHEORGHE - CLARIAN, MARCU, *Dicționar de îmbunătățiri funciare*, vol. I-II, București, Editura Ceres, 1987-1989
- PRUT, CONSTANTIN, *Dicționar de artă modernă*, București, Editura Albatros, 1982

- QUICHERAT, L. - DAVELUY, A., *Dictionnaire latin-français*, (quarante-cinquième édition), Paris, Librairie Hachette, 1908
- ROBERT, PAUL, *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Société du Nouveau Littre, 1976
- ROBERT, PAUL, *Micro-Robert. Dictionnaire du français primordial*, Paris, Société du Nouveau Littre, 1971; *Le Robert*, Paris, 1987
- SANDA, GHEORGHE, *Ghidul enigmistului*, București, Editura Albatros, [1977]
- SAVA, IOSIF - VARTOLOMEI, LUMINIȚA, *Dicționar de muzică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979
- SĂDEANU, FLORENȚA (redactor responsabil), *Dicționar englez-român*, București, Editura Științifică, 1958
- SĂHLEANU, VICTOR - STUGREN, BOGDAN, *Mică enciclopedie de biologie și medicină*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- SĂNDULESCU, AL. (coordonator), *Dicționar de termeni literari*, București, Editura Academiei, 1976
- SCHWEIGER, P. și colab., *Dicționar de terminologie lingvistică*, Cluj-Napoca, 1978
- SCRIBAN, AUGUST, *Dicționarul limbii românești*, Iași, 1939
- SECHE, LUIZA - SECHE, MIRCEA, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, București, Editura Academiei, 1982; Editura Univers Enciclopedic, 1997
- SILLAMY, NORBERT, *Dictionnaire de la psychologie*, Paris, Librairie Larousse, 1973
- SIMICI, P. (redactor responsabil), *Dicționar medical*, vol. I-II, București, Editura Medicală, 1969
- SONEA, VASILE (coordonator), *Mică enciclopedie de horticultură*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983
- STAIUCU, STELIAN și colab., *Lexicon militar*, București, Editura Militară, 1980
- ȘĂINEANU, LAZĂR, *Dicționarul universal al limbii române*, ed. a VIII-a, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1930
- ȘĂINEANU, LAZĂR, *Dicționar universal al limbii române*, vol. I-V, Iași, Mydo Center, 1996
- ȘĂINEANU, LAZĂR, *Dicționarul universal al limbii române*, Chișinău, Litera, 1998
- TIKTIN, H., *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, vol. I-III, București, 1903-1924
- TRĂSNEA, OVIDIU - KALLÓS, NICOLAE (coordonatori științifici), *Mică enciclopedie de politologie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977
- TREBICI, VLADIMIR, *Mică enciclopedie de demografie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975
- TUĐOSE, CONSTANTIN, *Dicționar sportiv poliglot*, București, Editura Stadion, 1973
- ȚIȚEICA, RADU, (și conducerea), *Dicționar de termeni tehnici*, București, Editura Tehnică, 1972
- URITESCU, DORIN N., *De la chioșcari la vesternizare. Mic dicționar de termeni actuali*, București, Editura Humanitas, 1993
- VANCEA, ZENO (coordonator științific), *Dicționar de termeni muzicali*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984
- VULCĂNESCU, ROMULUS, *Dicționar de etnologie*, București, Editura Albatros, 1979
- ZETKIN, MAXIM - SCHALDACH, HERBERT (begründet von), *Wörterbuch der Medizin*, Berlin, Veb Verlag Volk und Gesundheit, 1964
- ZINGARELLI, NICOLA, *Vocabolario della lingua italiana*, novissima edizione (VIII) aggiornata ed annotata, Bologna, 1961

B. LUCRĂRI, PUBLICAȚII DE LIMBĂ ETC.

- *** *Cercetări de lingvistică*, Academia R. S. R., Institutul de Lingvistică, Filiala Cluj, 1956 și urm.
- *** *Cum vorbim*. Revistă pentru studiul și explicarea limbii, București, Anul I-IV, 1949-1952
- *** *Limba română*, Institutul de Lingvistică, București, Editura Academiei, 1952 și urm.
- *** *Lumea animalelor* (după Brehm), București, Editura Științifică, 1964
- *** *Presa noastră*. Revistă Uniunii Ziariștilor din România, București, 1956 și urm.
- *** *Revue / roumaine / de linguistique*, 1956 și urm.
- *** *Studii și cercetări lingvistice*, Institutul de Lingvistică, București, 1950 și urm.
- *** *Studii și cercetări științifice*, Filologie, Academia Română, Filiala Iași, 1950 și urm.
- *** *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. I-VI, București, Editura Academiei, 1959-1972
- AVRAM, MIOARA și colab., *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al II-lea (Prefixele), București, Editura Academiei, 1978
- BREBAN, VASILE (coordonator), *Limba română corectă (Probleme de ortografie, gramatică, lexic)*, București, Editura Științifică, 1973
- CIOBANU, FULVIA - HASAN, FINUȚA, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. I (Compunerea), București, Editura Academiei, 1970
- CONSTANTINESCU, NIC. O., *Enciclopedia invențiilor tehnice*, vol. I-II, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1939-1942

- CONSTANTINESCU, SILVIU, *Dificultăți semantice – paronime și grupuri lexicale cu aspect paronimic*, București, Editura Științifică, 1994
- COTEANU, ION - SALA, MARIUS, *Etimologia și limba română*, București, Editura Academiei, 1987
- COVRIG-NONEA, ION, *Noțiuni de compoziție și stil*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1970
- FEIDER, Z. - GROSSU, AL. V. (coordonatori), *Zoologia vertebratelor*, ed. a II-a, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1967
- GIOSAN, N. - SĂULESCU, N. A., *Principii de genetică*, ed. a II-a, București, Editura Ceres, 1972
- GOIAN, GHEORGHE, *Baza logică a predării și a însușirii terminologiei științifice*, București, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1961
- GORGOS, CONSTANTIN, *Vademecum în psihiatrie*, București, Editura Medicală, 1985
- GRAUR, AL., *Alte etimologii românești*, București, Editura Academiei, 1975
- GRAUR, ALEXANDRU, „Capcanele” limbii române, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- GRAUR, ALEXANDRU, *Etimologii românești*, București, Editura Academiei, 1963
- GUȚU ROMALO, VALERIA, *Corectitudine și greșeală – Limba română de azi*, București, Editura Științifică, 1972
- HRISTEA, THEODOR, *Probleme de etimologie* (Studii. Articole, Note), București, Editura Științifică, 1968
- IORDAN, IORGU, *Limba română actuală – O gramatică a „greșelilor”*, ed. a II-a, București, Editura Socec et co., [1974]
- IORDAN, IORGU, *Limba română contemporană*, ed. a II-a, [București], Editura Ministerului Învățământului, 1956
- MIHĂESCU, N., *Limba noastră – Probleme de lexic și construcții gramaticale*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1963
- POPOVICI, LUCIA și colab., *Atlas botanic*, București, Editura Didactică și Pedagogică, [f. a.]
- RADU, DIMITRIE, *Păsările lumii*, București, Editura Albatros, 1977
- RADU, VASILE G., - RADU, VARVARA V., *Zoologia nevertebratelor*, vol 1-2, ed. a II-a, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1972
- SBĂRCEA, GEORGE, *Jazzul, o poveste cu negri, cu un Mic dicționar al jazzului*, București, Editura Muzicală, 1974
- STATI, SORIN, *Cuvinte românești. O poveste a vorbelor*, București, Editura Științifică, 1964
- STRAHLER, ARTHUR N., *Geografie fizică*, București, Editura Științifică, 1973
- STREINU, VLADIMIR, *Versificația modernă*, București, Editura pentru Literatură, 1966
- ȘERBAN, VASILE - EVSEEV, IVAN, *Vocabularul românesc contemporan*, [Timișoara], Editura Facla, 1978
- ȘUTEU, FLORA, *Dificultățile ortografiei limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986
- TOHĂNEANU, G. I., *Cuvinte românești*, Timișoara, Editura Facla, 1986
- URSU, N. A., *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică, 1962
- VASCENCO, VICTOR, *Dificultăți ale lexicului rus*, București, Editura Științifică, 1975
- VASILIU, LAURA, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea (Sufixe. 1. Derivarea verbală), București, Editura Academiei, 1989

ABREVIERI

<i>abr.</i>	= abreviat	<i>fil.</i>	= filozofie
<i>acc.</i>	= accentuat	<i>filat.</i>	= filatelie
<i>a Chr.</i>	= înainte de Cristos	<i>filol.</i>	= filologie
<i>adj.</i>	= adjectiv(al)	<i>fin.</i>	= finanțe
<i>adv.</i>	= adverb(ial)	<i>finl.</i>	= finlandez(ă)
<i>alp.</i>	= alpinism	<i>fiz.</i>	= fizică
<i>a.m.</i>	= ante meridian	<i>fiziol.</i>	= fiziologie
<i>amer.</i>	= (engleza) american(ă)	<i>fon.</i>	= fonetică
<i>anat.</i>	= anatomie	<i>foto.</i>	= fotografie
<i>ant.</i>	= antichitate	<i>fr.</i>	= francez(ă)
<i>ar.</i>	= arab(ă)	<i>genet.</i>	= genetică
<i>arg.</i>	= argotic	<i>geod.</i>	= geodezie
<i>arheol.</i>	= arheologie	<i>geogr.</i>	= geografie
<i>arhit.</i>	= arhitectură	<i>geol.</i>	= geologie
<i>art.</i>	= articulat	<i>geom.</i>	= geometrie
<i>arte</i>	= arte plastice	<i>germ.</i>	= german(ă)
<i>astr.</i>	= astronomic	<i>gimm.</i>	= gimnastică
<i>astrol.</i>	= astrologie	<i>gr.</i>	= grec, greacă
<i>av.</i>	= aviație	<i>gram.</i>	= gramatică
<i>biol.</i>	= biologie	<i>herald.</i>	= heraldică
<i>bis.</i>	= termen bisericesc	<i>imper.</i>	= imperativ
<i>bot.</i>	= botanică	<i>impr.</i>	= impropriu
<i>braz.</i>	= brazilian(ă)	<i>inform.</i>	= informatică
<i>celt.</i>	= celtic(ă)	<i>ins.</i>	= insulă
<i>cf.</i>	= confer	<i>interj.</i>	= interjecție
<i>chim.</i>	= chimie	<i>intr.</i>	= intransitiv
<i>chin.</i>	= chinez(ă)	<i>inv.</i>	= invariabil
<i>chir.</i>	= chirurgie	<i>ir.</i>	= ironic
<i>cib.</i>	= cibernetică	<i>isl.</i>	= islandez(ă)
<i>cinem.</i>	= cinematografie	<i>ist.</i>	= istorie
<i>col.</i>	= colectiv	<i>it.</i>	= italian(ă)
<i>com.</i>	= comerț	<i>jap.</i>	= japonez(ă)
<i>concr.</i>	= concretizat	<i>jur.</i>	= termen juridic
<i>conj.</i>	= conjuncție	<i>lat.</i>	= latin(ă)
<i>constr.</i>	= construcții	<i>lingv.</i>	= lingvistică
<i>cont.</i>	= contabilitate	<i>lit.</i>	= literatură
<i>coregr.</i>	= coregrafie	<i>livr.</i>	= livresc
<i>cuv.</i>	= cuvânt	<i>loc. adj.</i>	= locuțiune adjectivală
<i>depr.</i>	= depreciativ	<i>loc. adv.</i>	= locuțiune adverbială
<i>ebr.</i>	= ebraic(ă)	<i>loc. s.</i>	= locuțiune substantivală
<i>ec.</i>	= economie (politică)	<i>log.</i>	= logică
<i>echit.</i>	= echitație	<i>log. mat.</i>	= logică matematică
<i>electr.</i>	= electricitate	<i>m.</i>	= masculin
<i>elem.</i>	= element de compunere	<i>mag.</i>	= maghiar(ă)
<i>engl.</i>	= englez(ă)	<i>mar.</i>	= marină
<i>estet.</i>	= estetică	<i>mat.</i>	= matematică
<i>farm.</i>	= farmacie	<i>mec.</i>	= mecanică
<i>f.</i>	= feminin	<i>med.</i>	= medicină
<i>fam.</i>	= familiar	<i>met.</i>	= meteorologie
<i>ferov.</i>	= feroviar	<i>metal.</i>	= metalurgie
<i>fig.</i>	= figurat	<i>metr.</i>	= metrică

<i>mil.</i>	= termen militar	<i>psihiatr.</i>	= psihiatrie
<i>min.</i>	= mineralogie	<i>refl.</i>	= reflexiv
<i>mit.</i>	= mitologie	<i>rel.</i>	= religie
<i>muz.</i>	= muzică	<i>ret.</i>	= retorică
<i>n.</i>	= neutru	<i>rus.</i>	= rus(ă)
<i>n. com.</i>	= nume comercial	<i>s.</i>	= substantiv(at)
<i>ngr.</i>	= neogreacă	<i>sanscr.</i>	= sanscrit(ă)
<i>norv.</i>	= norvegian(ă)	<i>scand.</i>	= limbi scandinave
<i>n. pr.</i>	= nume propriu	<i>sec.</i>	= secol
<i>num. col.</i>	= numeral colectiv	<i>sem.</i>	= semitic
<i>num. ord.</i>	= numeral ordinal	<i>sg.</i>	= singular
<i>oc.</i>	= ocean	<i>silv.</i>	= silvicultură
<i>ol.</i>	= olandez(ă)	<i>sp.</i>	= spaniol(ă)
<i>opt.</i>	= optică	<i>spec.</i>	= în special
<i>p. anal.</i>	= prin analogie	<i>stat.</i>	= statistică
<i>peior.</i>	= peiorativ	<i>suf.</i>	= sufix
<i>pen.</i>	= peninsulă	<i>tehn.</i>	= tehnică
<i>petr.</i>	= petrografie	<i>telec.</i>	= telecomunicații
<i>p. ext.</i>	= prin extensiune	<i>teol.</i>	= teologie
<i>pict.</i>	= pictură	<i>text.</i>	= industrie textilă
<i>pl.</i>	= plural	<i>tr.</i>	= tranzitiv
<i>poet.</i>	= poetic	<i>tv.</i>	= televiziune
<i>pol.</i>	= polonez(ă)	<i>ucr.</i>	= ucrainean(ă)
<i>poligr.</i>	= poligrafie	<i>v.</i>	= vezi
<i>port.</i>	= portughez(ă)	<i>var.</i>	= variantă
<i>pref.</i>	= prefix	<i>vb.</i>	= verb
<i>p. restr.</i>	= prin restricție	<i>vet.</i>	= medicină veterinară
<i>psih.</i>	= psihologie	<i>zool.</i>	= zoologie
<i>psihan.</i>	= psihanaliză		

A

A-/AN- *pref.* „privativ, negativ”. (< fr. *a-*, *an-*, cf. gr. *a-*, *an-*, fără, lipsit de)

aaenián, -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al jurasicului mediu (sau ultimul al jurasicului interior). (< fr. *aaélien*)

AB-/ABS- *pref.* „îndepărtare”, „separare”, „lipsă”. (< fr. *ab-*, *abs-*, cf. lat. *ab*, *abs*)

abác *s. n.* 1. instrument de calculat din bile care se pot deplasa pe vergele orizontale paralele. 2. nomogramă. (< fr. *abaque*, lat. *abacus*)

abáca *s. f.* cânepă de Manilla. (< sp. *abaca*)

abácă *s. f.* partea superioară a capitelului unei coloane. (< fr. *abaque*, lat. *abacus*)

abacterián, -ă *adj.* lipsit de bacterii. (< fr. *abactérien*)

abacteriémic, -ă *adj.* (despre boli) care prezintă microbi în sângele circulant. (< fr. *abactériémique*)

abajúr *s. n.* dispozitiv pentru a rabata lumina unei lămpi. (< fr. *abat-jour*)

abalienáre *s. f.* pierdere, diminuare, marcată și evidentă a facultăților mintale. (după engl. *abalienation*, lat. *abalienatio*)

abandón *s. n.* părăsire, renunțare. *o ~ familial* = părăsire a copiilor, a familiei. • (*sport*) retragere dintr-o competiție. (< fr. *abandon*)

abandóná *vb.* I. *tr.* a părăsi, a renunța definitiv la ceva. • a neglija, a lăsa în voia... II. *refl.* a se lăsa pradă unui sentiment, unei emoții. III. *intr.* a se retrage dintr-o competiție. (< fr. *abandonner*)

abandónic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care trăiește teama patologică de a fi abandonat. (< fr. *abandonnique*)

abarticulár, -ă *adj.* situat în vecinătatea unei articulații. (< fr. *abarticulaire*)

abatáj *s. n.* 1. loc de extragere a unui minereu, a unei roci dintr-un zăcământ; operația însăși. 2. doborâre a arborilor în exploatarea forestieră. 3. sacrificare a animalelor, la abator. 4. înclinare a unei nave spre a putea fi carenată; carenaj (1). (< fr. *abattage*)

abáte¹ *s. m.* 1. superior al unei abații. 2. preot, cleric la catolic. (< it. *abate*)

abáte² *vb.* I. *tr.*, *refl.* a (se) îndepărta de la o direcție, o normă, o linie de conduită. II. *tr.* a doborî, a culca la pământ. III. *refl.* a se năpusti (asupra). IV. *intr.* a-i veni cuiva o idee, a i se năzări. (< lat. *abbattere*, fr. *abattre*)

abátère *s. f.* 1. acțiunea de a (se) abate. • încălcare a unor dispoziții. 2. diferența dintre valoarea nominală a unei mărimi și valoarea ei măsurată. 3. (*tehn.*) diferența dintre dimensiunea maximă sau minimă realizată pentru o piesă și dimensiunea ei proiectată. (< abate)

abatésă *s. f.* maică superioară a unei abații. (< it. *abbadessa*, lat. *abbatissa*)

abatiză *s. f.* (*mil.*) baraj realizat din copaci culcați cu vârful spre inamic. (< fr. *abatis*)

abatór *s. n.* 1. construcție unde se sacrifică animalele destinate consumului populației. 2. (*fig.*) masacru. (< fr. *abattoir*)

abatorizá *vb. tr.* a sacrifica animalele la abator. (< *abator*, + -iza)

abațiál, -ă *adj.* care aparține unei abații. (< fr. *abbatial*, lat. *abbatialis*)

abație *s. f.* mănăstire catolică condusă de un abate sau de o abatesă (< it. *abbazia*)

abaxiál, -ă *adj.* situat în afara unui ax central. (< fr., engl. *abaxial*)

abázic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de abazie. (după germ. *abatisch*)

abazie *s. f.* tulburare a sistemului nervos, care se manifestă prin neputința de a merge normal. (< fr. *abasie*)

abbevilíán, -ă *lab-vi-li- / adj.*, *s. n.* (din) subetajul mijlociu al paleoliticului inferior; chelean. (< fr. *abbevilien*)

abc *s. n.* abecedar (1, 2). (< fr. *abc*)

abcede *vb. intr.* a (se) transforma în abces. (< fr. *abcéder*, lat. *abscedere*)

abcedografie *s. f.* radiografie a unui abces după puncție, evacuare sau injecție cu aer. (< fr. *abcédographie*)

abcs *s. n.* colectare de puroi într-un țesut sau organ. (< fr. *abcès*, lat. *abscessus*)

abderít *s. m.* om simplu, mărginit și caraghios. (< germ. *Abderit*)

abdicá *vb. intr.* 1. a renunța la tron, la un drept. 2. (*fig.*) a renunța la ceva, a se resemna. 3. a renunța la o activitate din cauza greutăților întâmpinate. (< fr. *abdiquer*, lat. *abdicare*)

abdomén *s. n.* 1. cavitate a corpului vertebratelor, între torace și bazin. 2. ultimul segment al corpului la insecte. (< fr., lat. *abdomen*)

ABDOMIN(O)- *elem.* „abdomen”. (< fr. *abdomin/o-*, cf. lat. *abdomen*)

abdominál, -ă *adj.* referitor la abdomen. (< fr. *abdominal*)

abdominalgie *s. f.* durere abdominală. (< fr. *abdominalgie*)

abdominoplastie *s. f.* lifting al pielii de pe abdomen. (< *abdomina-* + *plastie*)

abdominoscóp *s. n.* instrument în abdominoscopie; peritonoscop. (< fr. *abdominoscope*)

abdominoscopie *s. f.* examinare a cavității și a organelor abdominale. (< fr. *abdominoscopie*)

abdúce *vb. tr.* a duce (de undeva), a lua. (< lat. *abducere*)

abductór *adj.*, *s. m.* (mușchi) care produce abducție. (< fr. *abducteur*, lat. *abductor*)

abducție *s. f.* mișcare de îndepărtare a unui membru de planul de simetrie a corpului. (< fr. *abduction*, lat. *abductio*)

abecedár *s. n.* 1. carte elementară pentru învățarea scrisului și cititului. 2. (*fig.*) primele noțiuni ale unei științe sau profesii; abc. (< lat. *abecedarius*, fr. *abécédaire*)

ABER(O)- *elem.* „a se abate”, „a se îndepărta”. (< fr., engl. *aberro/o-*, cf. lat. *aberrare*)

aberánt, -ă *adj.* 1. care se abate de la o normă. 2. contrar logicii, bunului-simț; (*p. ext.*) absurd. (< fr. *aberrant*, lat. *aberrans*)

aberánță *s. f.* aberație. (< fr. *aberrance*)

aberatív, -ă *adj.* care ține de aberație. (< fr. *aberratif*)

aberație *s. f.* 1. abatere de la normal sau corect; (*p. ext.*) idee, noțiune, comportament aberant; aberanță; absurditate. • (*biol.*) abatere de la tipul normal al speciei. *o ~ cromozomială* = modificare a numărului de cromozomi caracteristici speciei. 2. (*fiz.*) formare a unei imagini produse într-un sistem optic. *o ~ cromatică* = defect al imaginilor produse de lentile, constând în formarea de irizații pe marginea imaginilor. 3. unghi format de direcția adevărată și de cea aparentă din care este văzut un astru de pe Pământ. (< fr. *aberration*, lat. *aberratio*)

abermétru *s. n.* instrument pentru măsurarea aberației vizuale. (< fr. *aberrmètre*)

aberoscóp

- aberoscóp** *s. n.* instrument pentru observarea defectului de distorsiune a unui ochi normal. (< fr. *aberoscope*)
- abhorá** *vb. tr.* a avea oroare, aversiune; a urí, a detesta. (< fr. *abhorrer*, lat. *abhorrere*)
- abietacée** *s. f. pl.* abietinee; pinacee. (< fr. *abietacées*)
- abietín** *s. n.* substanță rășinoasă extrasă din lemnul de brad, sub formă de cristale incolore, solubile în apă și alcool. (< fr. *abietin*)
- abietinée** *s. f. pl.* abietacee. (< fr. *abietinées*)
- abil¹**, **-ă** *adj.* 1. îndemânat, dibaci, priceput. 2. (*jur.*) apt a îndeplini condițiile cerute de lege. (< fr. *habile*, lat. *habilis*)
- abil²** *elem.* „posibil” (< fr. *-able*, cf. lat. *abilis*)
- abilitá** *vb. tr.* 1. a conferi dreptul de a practica o anumită profesiune, în urma unui examen sau concurs. 2. a conferi un anumit titlu, grad etc.; a face apt; a împuternici. (< germ. *habilitieren*, lat. *habilitare*)
- abilitáte** *s. f.* 1. calitatea de a fi abil; dexteritate; pricepere, dibăcie. 2. (*jur.*) aptitudine legată de a face ceva. 3. (*pl.*) șiretlicuri. (< fr. *habilité*, lat. *habilitas*)
- ab întestat** *loc. adj. (jur.)*; despre o succesiune care se află în absența unui testament, situație în care legea reglementează transmiterea bunurilor. (< lat. *ab intestat*)
- abiogén**, **-ă** *adj.* în absența materiei vii. (< fr. *abiogène*)
- abiogenéză** *s. f.* concepție materialist naivă care explică nașterea vieții din materia anorganică. (< fr. *abiogénese*)
- abiologie** *s. f.* disciplină care studiază elementele anorganice. (< fr. *abiologie*)
- abiosestón** *s. n.* totalitatea componentelor moarte dintr-un seston; tripton. (< fr. *abioseston*)
- abiótíc**, **-ă** *adj.* lipsit de viață. (< fr. *abiotique*)
- abiotrofíe** *s. f.* proces degenerativ care atinge celulele vii (ale sistemului nervos). (< fr. *abiotrophie*)
- abiózá** *s. f.* 1. stare a unui corp abiotic. 2. conservare a produselor alimentare prin distrugerea microorganismelor. (< fr. *abiose*)
- abís** *s. n.* 1. prăpastie, genune. • parte profundă a unui fenomen, a unui proces; neant. 2. depresiune a fundului oceanelor, cu adâncimi mari. (< fr. *abyss*, lat. *abyssus*)
- abísál**, **-ă** *adj.* 1. referitor la abis. • regiune ~ă = zonă de mare adâncime a fundului mărilor și oceanelor. 2. referitor la subconștient. (< fr. *abysal*)
- abitáție** *s. f.* drept de folosință a unei case, proprietate a altcuiva. (< fr. *habitation*, lat. *habitatio*)
- abjéct**, **-ă** *adj.* care inspiră dezgust, repulsie, dispreț; abominabil. (< fr. *abject*, lat. *abiectus*)
- abjécție** *s. f.* faptă, atitudine abjectă. (< fr. *abjection*, lat. *abiectio*)
- abjudecá** *vb. tr. (jur.)* a suspenda printr-o sentință judecătorească. (< lat. *abjudicare*)
- abjurá** *vb. tr.* a renega public o credință, o doctrină, o opinie. (< fr. *abjurer*, lat. *abiurare*)
- abjurátie** *s. f.* abjurare. (< fr. *abjuration*, lat. *abiuratio*)
- ablactá** *vb. tr.* a înlocui treptat laptele matern în hrănirea sugarului. (< germ. *ablaktieren*, lat. *ablactare*)
- ablactáție** *s. f.* 1. ablactare. 2. încetare a secreției de lapte matern. (< fr. *ablactation*, lat. *ablactatio*)
- ablastíe** *s. f.* 1. (*biol.*) nedezvoltare sau dispariție completă a unui organ. 2. (*chir.*) măsuri de evitare a contaminării plăgii cu celule tumorale. (< fr. *ablastie*)
- ablatív¹** *s. n.* caz al declinării, specific anumitor limbi, care exprimă punctul de plecare, instrumental, asocierea, cauza etc. • ~ absolut = construcție sintactică în latină sau greacă cu rol de propoziție circumstanțială, dintr-un substantiv (sau pronume) și un participiu în ablativ. (< lat. *ablativus*, fr. *ablatif*)
- ablatív²**, **-ă** *adj.* (despre materiale) care poate suferi ablațiuni. (< lat. *ablativus*, fr. *ablatif*)
- ablațiúne** *s. f.* 1. îndepărtare chirurgicală din corpul uman (o tumoră, un calcul, un organ bolnav); exercițiu, extirpare. 2. transportare a materialelor rezultate din dezagregarea rocilor. • reducere a masei unui ghețar sau a zăpezii prin topire și evaporare. 3. fenomen fizic în urma căruia un meteorit, satelit etc., pierde din substanță datorită încălzirii sale până la incandescență. (< fr. *ablation*, lat. *ablatio*)
- áblaut** *s. n.* apofonie. (< germ. *Ablaut*)
- ablefaríe** *s. f.* lipsa congenitală a pleoapelor. (< fr. *ablépharie*)
- ablegá** *vb. tr.* a îndepărta. (< lat. *ablegare*)
- ablegát** *s. m.* legat¹ (2) al papei. (< fr. *ablégat*, lat. *ablegatus*, germ. *Ablegat*)
- ablepsíe** *s. f.* cecitate (1). (< fr. *ablepsie*)
- ablutománíe** *s. f.* tendință obsesivă de a se spăla. (după fr. *ablutomanie*, lat. *ablutio*)
- abluțiúne** *s. f.* 1. spălare a corpului, prescrisă de unele religii orientale la catolici, pentru purificare. 2. (*fam.*) îmbăiere prin duș. 3. eroziune exercitată de curenții marini de adâncime. (< fr. *ablution*, lat. *ablutio*)
- abnegá** *vb. tr.* a tăgădui, a nega, a se lepăda de ceva sau de cineva. (< lat. *abnegare*)
- abnegáție** *s. f.* dețovament dus până la sacrificiu. (< fr. *abnegation*, lat. *abnegatio*)
- abnórm**, **-ă** *adj.* anormal, neobișnuit. (< germ. *abnorm*, lat. *abnormalis*)
- abnormítáte** *s. f.* anomalie; enormitate. (< fr. *abnormité*, germ. *Abnormität*)
- aboclúzie** *s. f.* lipsă de contact între dinții arcadei inferioare și superioare. (< ab- + *ocluzie*)
- abolí** *vb. tr.* a anula, a suprima (o lege, o instituție, o stare social-politică). (< fr. *abolir*, lat. *abolere*)
- abolíționísm** *s. n.* 1. mișcare politică apărută la sfârșitul sec. XVIII în SUA., care susținea desființarea sclavajului. 2. curent de opinie care susține necesitatea abolirii unor relații sociale, a unui regim politic, unei pedepse. (< fr. *abolitionnisme*)
- abolíționíst**, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al abolitiionismului. (< fr. *abolitionniste*)
- abolíțiúne** *s. f.* abolire (< fr. *abolition*, lat. *abolitio*)
- abólla** *s. f.* manta militară la romani. (< lat. *abola*)
- abominábil**, **-ă** *adj.* care provoacă oroare, repulsie; oribil; dezgustător, repugnant. (< fr. *abominable*, lat. *abominabilis*)
- abominațiúne** *s. f.* 1. oroare; ticăloșie. mârșăvie; nelegiuire. 2. (*rar*) cultul idolilor, păgânism. (< fr. *abomination*, lat. *abominatio*)
- aboná** *vb. I. tr., refl. a* (-și) face un abonament. **II. refl. (fam.)** a veni cu regularitate undeva. (< fr. *abonner*)
- abonament** *s. n.* convenție prin care, în schimbul unei taxe, se obțin unele servicii, dreptul la folosirea unui mijloc de transport, anumite publicații; înscris prin care se certifică această convenție. (< fr. *abonnement*)
- abonát**, **-ă** *adj. s. m. f.* 1. beneficiar al unui abonament. 2. (*fam.*) (cel) care frecventează o familie, un local etc. (< *abona*)
- aborál**, **-ă** *adj.* opus, îndepărtat față de gură. (< germ. *aboral*)
- abórd** *s. n.* 1. abordare. 2. (*chir.*) cale de acces la un organ. (< fr. *abord*)
- abordá** *vb. I. intr.* 1. (despre nave) a se ciocni. 2. a se opri lângă o navă bord la bord. 3. a acostă. **II. tr.** 1. (*fig.*) a se apropia de cineva spre a-i vorbi. 2. a începe studiul unei probleme; a deschide o discuție. (< fr. *aborder*)
- abordábil**, **-ă** *adj.* care poate fi abordat; accesibil. (< fr. *abordable*)
- abordáj** *s. n.* 1. abordare (1, 1). 2. atacare a unei nave prin alăturare la bordul ei. (< fr. *abordage*, it. *abbordaggio*)
- abordór** *s. m.* marinar specializat în abordaje. (< fr. *abordeur*)
- aborigén**, **-ă** *adj. s. m. f.* băștinăș, autohton, indigen. (< fr. *aborigène*, lat. *aborigines*)
- ab origine** *loc. adv.* de la origine. (< lat. *ab origine*)
- abortív**, **-ă** **I. adj.** produs înainte de vreme; prematur. **II. adj. s. n.** (produs) destinat a provoca avortul. (< fr. *abortif*; lat. *abortivus*)
- ab óvo** *loc. adv.* de la începutul începuturilor. (< lat. *ab ovo*, de la ou)
- abracadábra** *interj.* cuvânt cabalistic căruia ocultității, gnosticiei etc. îi atribuiua puterea magică de a vindeca anumite boli. (< fr., it. *abracadabra*)
- abracadabránt**, **-ă** *adj.* surprinzător; ciudat, bizar. (< fr. *abracadabrant*)
- abrahíe** *s. f.* lipsă congenitală a brațelor. (< fr. *abrachie*)
- abrahiocéfál** *s. m.* monstru care prezintă abrahiocefalie. (< fr. *abrahiocephale*)
- abrahiocefalie** *s. f.* lipsă congenitală a brațelor și a capului. (< fr. *abrahiocephalie*)

abranhiâl, -ă *adj.* (despre respirație) care nu se face prin branhi. (<engl. *abranchial*)

abrástól *s. m.* sare de calciu a naftolului, substanță antiseptică în vinificație. (<engl. *abrostol*)

abráxas *s. n.* cuvânt mistic la gnostici, scris mai ales pe amulete. (<fr. *abraxas*)

abrazá *vb. tr.* a prelucra prin așchiere, cu un abraziv. (<fr. *abramer*)

abraziúne *s. f.* 1. roaderă a scoarței terestre datorită vântului sau curenților apei. 2. roaderă a unui material prin frecare cu un abraziv. (<fr. *abrasion*, lat. *abrasio*)

abrazív, -ă *adj., s. n.* (corp, material dur) capabil a roade prin frecare. (<fr. *abrasif*)

abrazór *s. n.* uneltă dintr-un material abraziv, folosită pentru așchiere. (<engl. *abrasor*)

abreacție *s. f.* (*psihan.*) reparație bruscă a unor tensiuni emoționale, regulate. (<fr. *abréaction*)

abreviá *vb. tr.* a prescurta (un cuvânt, un titlu etc.). (<lat., it. *abbreviare*)

abreviátiv, -ă *adj.* care indică o abreviere. (<fr. *abréviatif*)

abreviátór *s. m.* cel care abreviază scrierile unui autor. (<fr. *abréviateur*, lat. *abbreviator*)

abreviáție *s. f.* abreviere. (<fr. *abréviation*, lat. *abbreviatio*)

abreviére *s. f.* faptul de a abrevia. • cuvânt, titlu etc. abreviat; abreviație. (<*abrevia*)

abrogá *vb. tr.* a scoate din vigoare un act normativ. (<lat. *abrogare*, fr. *abroger*)

abrogátiv, -ă *adj.* care abrogă. (<fr. *abrogatif*)

abrogáție *s. f.* abrogare. (<fr. *abrogation*, lat. *abrogatio*)

abrupt, -ă *I. adj.* 1. (despre un teren) foarte înclinat; accidentat, prăpăstios. 2. (despre stil) alcătuit din elemente contrastante; inegal. 3. (*bot.*, despre un organ) terminat brusc. **II. s. n.** formă de relief abruptă (I, 1). (<fr. *abrupt*, lat. *abruptus*)

abrutizá *vb. tr., refl.* a face să-și piardă, a-și pierde însușirile umane; a (se) îndobitoci; a (se) dezumaniza. (după fr. *abrutir*)

abrutizánt, -ă *adj.* care abrutizează. (<fr. *abrutissant*)

ABS - v. ab-.

abscísă *s. f.* 1. (*mat.*) număr real care indică pe o axă lungimea și sensul segmentului cuprins între originea axei și un punct dat, determinând poziția acestuia. 2. prima coordonată carteziană (orizontală) a unui punct. (<fr. *abscisse*, lat. */lineal/ abscissa*)

absciziúne *s. f.* extirpare a unui organ al corpului. (<fr. *abscision*, lat. *abscisio*)

abscóns, -ă *adj.* greu de înțeles; obscur; abstrus. (<fr. *abscons*, lat. *absconsus*)

absconzítate *s. f.* caracter abscons. (<*abscons* + *-itate*)

absént, -ă *adj.* 1. care lipsește de undeva. 2. (*fig.*) distrat; preocupat. (<fr. *absent*, lat. *absens*)

absentá *vb. I. intr.* a lipsi, a fi absent. **II. refl.** a se îndepărta, a se separa de sine. (<fr. *absenter*, lat. *absentare*)

absenteísm *s. n.* 1. absență frecventă și nemotivată dintr-un loc de muncă. 2. mod de exploatare a pământului printr-un intermediar. 3. neparticiparea la alegeri sau la ședințe politice. • *~ parlamentar* = practică folosită de deputații opoziției constând în neparticiparea la sesiunile parlamentului, pentru întârzierea sau blocarea adoptării unor legi. (<fr. *absentéisme*, engl. *absenteeism*)

absenteíst, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică absenteismul. (<fr. *absentéiste*)

absentá *s. f.* 1. lipsa cuiva sau a ceva dintr-un loc; inexistență. 2. pierdere bruscă și de scurtă durată a cunoștinței. 3. (*fig.*) neatenție, distracție. (<fr. *absence*, lat. *absentia*)

absidá *s. f.* nișă în formă semicirculară situată în continuarea navei centrale a unei biserici sau biserici. (<fr. *abside*; lat. *absida*)

absidiál, -ă *adj.* referitor la absidă. (<fr. *absidial*)

absidiólă *s. f.* mică absidă. (<fr. *absidiolé*)

absint *s. n.* 1. plantă amară și aromatică, cu esență toxică; pelin. 2. băutură alcoolică, tare, verzuie, preparată din absint (1). (<fr. *absinthe*, lat. *absinthium*)

absintínă *s. f.* substanță specifică din frunze de absint. (<fr. *absinthin*)

absintism *s. n.* intoxicație cu absint. (<fr. *absinthisme*)

absolutítate *s. f.* calitatea a ceea ce este absolut. (<fr. *absoluité*)

absolút, -ă **I. adj.** 1. care nu comportă nici o restricție, necondiționat. 2. total, complet, desăvârșit. • *o adevăr ~* = adevăr care reprezintă cunoașterea completă a realității; (*fiz.*) *mişcare ~ă* = deplasarea unui corp față de un sistem de referință fix; *zero ~* = temperatura cea mai joasă posibilă (-273°C). 3. (*mat.*) *despre mărimi* (care nu depinde de sistemul la care este raportat. *O valoare ~ă* = valoare aritmetică a unui număr algebric, făcând abstracție de semnul său; *verb ~* = verb tranzitiv cu complementul direct neexprimat. **II. s. n.** principiu veșnic, imuabil, infinit, la baza universului. • ceea ce există în sine și prin sine. **III. adv.** cu desăvârșire, exact. (<lat. *absolutus*, fr. *absolu*)

absolutísm *s. n.* regim politic în care un monarh concentrează în mâinile sale întreaga putere. (<fr. *absolutisme*)

absolutíst, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al absolutismului. (<fr. *absolutiste*)

absolutíză *vb. tr.* a atribui unui fapt, unei idei o valoare absolută. (<fr. *absolutiser*)

absolutóriu, -ie **I. adj.** care iartă un delict, un păcat etc. **II. s. n.** 1. act juridic prin care cineva este absolvit de o datorie, de o obligație. 2. act de absolvire a unei școli. (<lat. *absolutorius*, fr. *absolutoire*, /III/ germ. *Ab-solutorium*)

absoluțiúne *s. f.* 1. absolvire (2). 2. iertare a păcatelor (de către papă). (<fr. *absolution*, lat. *absolutio*)

absolvént, -ă *s. m. f.* cel care a absolvit o formă de învățământ. (<germ. *Absolvent*, lat. *absolvens*)

absolvénță *s. f.* absolvire (1). (<*absolvent* + *-ență*)

absolvi *vb. tr. I.* a termina un ciclu, o formă de învățământ. 2. (*jur.*) a elibera nepedepsit un acuzat când faptul imputabil nu este prevăzut de lege; a scuti de pedeapsă. (<germ. *absolvieren*, lat. *absolvere*)

absorbábil, -ă, *adj.* (*chim.*) care poate fi absorbit. (<fr. *absorbable*)

absorbánt, -ă **I. adj., s. n.** (corp lichid sau solid) care absoarbe gaze, substanțe, radiații etc.; absorbitor (1), absorbtiv. **II. adj.** (*fig.*) care preocupă. (<fr. *absorbant*)

absorbí *vb. I. tr.* 1. a se îmbiba, a suga, a încorpora ceva. 2. a prelua cunoștințe, idei, elemente specifice etc., asimilându-le în propria structură. 3. (*fig.*) a preocupa intens. **II. refl.** (*fig.*) a se confundă în gânduri (<fr. *absorber*, lat. *absorbere*)

absorbít, -ă **I. adj., s. n.** (fluid) încorporat de o substanță absorbantă. **II. adj.** (*fig.*) preocupat; captivat. (<*absorb*)

absorbítór, -oare **I. adj.** absorbant (1). **II. s. n.** organ al unei instalații frigorifice în care se produce absorbția agentului frigorific. (după fr. *absorbteur*)

absorbítiv, -ă *adj.* absorbant (1). (<fr. *absorptif*)

absorbítie *s. f.* 1. încorporare a unei substanțe oarecare de către un corp lichid sau solid, de către celule, țesuturi sau organe. 2. mișcare a intensității unei radiații care trece printr-un corp, datorită pierderii de energie. 3. încrucișare a unei rase perfecționate cu una neameliorată. 4. (*ec.*) fuziune de întreprinderi sau de societăți în beneficiul uneia dintre ele. 5. (*jur.*) drept al unei instanțe superioare de a lua din competența instanțelor inferioare o cauză în curs de judecare. (<fr. *absorption*, lat. *absorptio*)

absorbítométru *s. n.* aparat pentru măsurarea gradului de absorbție. (<fr. *absorptiomètre*)

abstentionísm *s. n.* abținere demonstrativă de la exercitarea dreptului de vot. (<fr. *abstentionnisme*)

abstentioníst, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al abstentionismului. (<fr. *abstentionniste*)

abstentiúne *s. f.* abstenență. (<fr. *abstention*, lat. *abstentio*)

abstinent, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică abstenența. (<fr. *abstinent*, lat. *abstinens*)

abstinentá *s. f.* abținere de la anumite băuturi, alimente etc; abstenență. (<fr. *abstinence*, lat. *abstinentia*)

abstráct, -ă **I. adj.** gândit în mod separat de ansamblul concret, real. • *în ~* = pe bază de deducții logice; exprimat (prea) general, teoretic; (despre un proces de gândire) greu de înțeles; (*mat.*) *număr ~* = număr căruia nu i se alătură obiectul numărării; *artă ~ă* = curent apărut în artele plastice europene la începutul sec. XX, care se caracterizează prin intelectualizarea, reducția abstractă și înfățișarea imaginii; abstracționism. **II. s. n.** 1. parte de vorbire provenită prin derivare cu sufixe sau prin

converșuni de la o altă parte de vorbire, având un sens abstract. **o** ~ verbal = substantiv care provine de la un verb, denumind acțiunea acestuia. **2.** categorie filozofică desemnând cunoașterea proprietăților esențiale și generale. (< germ. *abstrakt*, lat. *abstractus*)

abstractism *s. n.* caracter abstract. (< *abstract* + *-ism*)
abstractiv -ă *adj.* format prin abstracție. (< fr. *abstractif*)

abstractivitate *s. f.* aptitudinea de a abstrage. (< fr. *abstractivité*)

abstractiză *vb. tr., intr.* a efectua o abstractizare. (< *abstract* + *-iza*)

abstractizant -ă *adj.* care are un caracter abstract. (< *abstractiza* + *-ant*)

abstractizare *s. f.* operație a gândirii constând în a degaja din mulțimea însușirilor și legăturilor fenomenelor și obiectelor pe cele fundamentale, esențiale, generale; abstracție. (< *abstractiza*)

abstracție *s. f.* 1. noțiune, idee rezultată din procesul de abstractizare. 2. abstractizare. **o a face ~ de** = a nu lua în considerare. (< fr. *abstraction*, lat. *abstractio*)

abstracționism *s. n.* artă abstractă. (< fr. *abstractionnisme*)

abstracționist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al abstracționismului. (< fr. *abstractionniste*)

abstrăge *vb. I. tr.* a efectua o abstractizare. **II. refl.** a se izola de realitatea înconjurătoare. (după fr. *abstraire*, lat. *abstrahere*)

abstrús, -ă *adj.* abscons. (< fr. *abstrus*, lat. *abstrusus*)

absúrd, -ă **I. adj.** care contrazice gândirea logică, legile naturii, bunul-simț. **II. s. n.** 1. ceea ce este absurd; absurditate; nonsens. **o prin ~** = admitând un raționament fals. 2. (*fil.*) termen care desemnează rupura totală dintre om și mediul său sociocultural, sentimentul generat de trăirea acestei rupturi. (< fr. *absurde*, lat. *absurdus*)

absurditate *s. f.* caracterul a ceea ce este absurd; situație, idee absurdă; aberație. (< fr. *absurdité*, lat. *absurditas*)

abțibild *s. n.* 1. mic desen colorat gumat pe o parte, care se aplică pe o suprafață netedă. 2. (*fam.; pl.*) nimicuri, mărunțișuri; mici șmecherii. (< germ. *Abziehbild*)
abține *vb. refl.* a se stăpâni, a se opri de la ceva; a se lipsi de folosirea unor lucruri; a nu se pronunța, a nu-și exprima punctul de vedere. (după fr. *s'abstenir*, lat. *abstinere*)

abúlic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de abulie. (< fr. *aboulique*)

abulie *s. f.* 1. boală psihică manifestată prin pierderea sau slăbirea voinței. 2. (*fig.*) inerție. (< fr. *aboulie*)

abumarkúb *s. m.* pasăre înaltă, asemănătoare cu struțul, cu gâtul scurt și gros, cu capul mare și cioc enorm, din preajma Nilului. (< germ. *Abu Markub*)

abundă *vb. intr.* a fi, a se găsi, a avea din belșug. (< fr. *abonder*, lat. *abundare*)

abundént, -ă *adj.* care abundă; profuz. (< fr. *abondant*, lat. *abundant*)

abundénță *s. f.* cantitate mare, belșug; bogăție. **o cornul ~ei** = corn cu fructe și flori, simbol al belșugului. (< fr. *abondance*, lat. *abundantia*)

abúz *s. n.* 1. întrebuințare fără măsură a unui lucru; exces. 2. încălcare a legalității; faptă ilegală. **o ~ de putere** = infracțiune manifestată prin depășirea atribuțiilor; ~ de încredere = infracțiune constând din înșelarea încrederii cuiva. (< fr. *abus*, lat. *abusus*)

abuzá *vb. intr.* 1. a face abuz (1) de ceva. 2. a comite un abuz (2). (< fr. *abuser*)

abuzív, -ă *adj.* 1. exagerat, excesiv. 2. care constituie un abuz; arbitrar; ilegal. (< fr. *abusif*, lat. *abusivus*)

abzice *vb. tr.* a nu admite, a refuza, a dezaproba. (după germ. *absagen*)

acăcia *s. f.* arbore sau arbust (sub)tropical din familia leguminoaselor, cu frunzele în foliole fine și cu flori galbene sau albe, mirositoare. (< fr., lat. *acacia*)

académic, -ă *adj.* 1. referitor la academie. 2. propriu unei academii; distins; solemn, convențional, rece. (< fr. *académique*, lat. *academicus*)

academicián, -ă *s. m. f.* membru al unei academii (1). (< fr. *académicien*)

academie *s. f.* 1. înaltă instituție culturală de stat, creată pentru a sluji progresul științei, literaturii, artei și tehnicii. 2. instituție de învățământ superior. (< fr. *académie*, lat. *academia*, gr. *akademia*)

academism *s. n.* 1. imitație servilă, fără originalitate, a

modelelor antice sau ale Renașterii. • manieră în artă care cultivă un ideal de frumusețe rece și convențional. 2. *fel de a se comporta academic.* (< fr. *académisme*)

academíst, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al academismului. (< fr. *académiste*)

academizá *vb. tr. (arte)* a da figurilor o poză academică. (< fr. *académiser*)

acadíán -ă *adj., s. n.* (din) epoca mijlocie a cambri-anului (< fr. *acadien*)

acajú **I. s. m. inv.** arbore tropical din America și Africa, cu lemnul foarte rezistent, maro-roșcat; mahon. **II. adj. inv., s. n.** (de) culoarea acestui lemn. (< fr. *acajou*)

acalazie *s. f.* incapacitate a musculaturii netede a tubului digestiv, în stare de spasm, de a se relaxa. (< fr. *achalasia*)

acalculie *s. f.* incapacitatea de a utiliza cifrele, de a efectua calcule. (< fr. *acalculie*)

acaléfe *s. f. pl.* scifozoare. (< fr. *acaléphes*)

acaliculát -ă *adj. (bot.)* lipsit de calcul. (< fr. *acalculé*)

acálmic, -ă *adj.* în stare de calm; liniștit. (< *acalmie*)

acalmie *s. f.* 1. stare de calm momentan a vântului sau a valurilor mării. 2. (*fig.*) liniște după o perioadă de frământări. (< fr. *acalmie*)

acampsie *s. f.* imposibilitate, dificultate de a face flexiuni articulare. (< fr. *acampsie*)

ACANT(O)- *elem.* „spin”. (< fr. *acanth/o-*/-, cf. lat. *acanthus*, gr. *akantha*)

acantacée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, gamopetale: acanta. (< fr. *acanthacées*)

acántă *s. f.* 1. plantă erbacee decorativă, cu frunze mari, penate, grupate în formă de spic. 2. motiv decorativ, care stilizează frunza acestei plante. 3. apofiza spinoasă a vertebrelor. (< fr. *acanthé*, lat. *acanthus*, gr. *akantha*)

acantestezie *s. f.* tulburare a sensibilității tactile constând în senzația de furnicăre, de înțepături. (< fr. *acanthesthésie*)

acantifér, -ă *adj.* acantofor. (< fr. *acanthifère*)

acantocárp, -ă *adj.* (despre plante) cu fructul acoperit de țepi. (< fr. *acanthocarpe*)

acantocefáli *s. m. pl.* clasă de viermi nematelinți, paraziți intestinali, fără tub digestiv, cu un rostru cefalic sau cu un fel de trompă cu cârlige. (< fr. *acanthocéphales*)

acantocefalóză *s. f.* boală parazită provocată de acantocefali. (după engl. *acanthocephalitis*)

acantocéras *s. m.* amonit cu cochilia groasă, răsucită dorsal, prevăzută cu spini. (< fr. *acanthocéras*)

acantocít *s. n.* hematie deformată semănând cu niște spini zburliți. (< fr. *acanthocyte*)

acantocitóză *s. f.* prezența acantocitelor în sânge. (< fr. *acanthocytose*)

acantodactili *s. m. pl.* gen de saurieni din familia lacertidelor. (< fr. *acanthodactyles*)

acantóde *s. n. pl.* ordin de pești fosili, cu schelet cartilaginous. (< fr. *acanthodes*)

acantofág, -ă *adj.* (despre animale) care se hrănește cu spini. (< fr. *acanthophage*)

acantofíl, -ă *adj.* (despre plante) cu frunzele terminate cu țepi. (< fr. *acanthophyle*)

acantofór, -ă *adj.* (despre plante) care poartă ghimp; acantifer. (< fr. *acanthophore*)

acantolizá *s. f.* slăbire a aderenței reciproce dintre celulele epitelului malpighian al epidermei. (< fr. *acantholyse*)

acantologie *s. f.* disciplină care studiază spini. (< fr. *acanthologie*)

acantóm *s. n.* tumoră benignă a epitelului malpighian. (< fr. *acanthome*)

acantopterigíenl *s. m. pl.* ordin de pești osoși cu înotătoarea dorsală spinoasă. (< fr. *acanthoptérygiens*)

acantosferá *s. f.* corpuscul sferoidal ciliat din celulele unor alge. (< fr. *acanthosphère*)

acantóză *s. f.* boală de piele prin îngroșarea epidermei. (< fr. *acanthose*)

acapará *vb. tr.* a pune stăpânire pe ceva sau pe cineva. (< fr. *accaparer*, it. *accaparrare*)

acaparánt, -ă *adj., s. m. f.* acaparator. (< *acapara* + *-ant*)

acaparatór, -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care acaparează; acaparant. (după fr. *accapareur*)

a cappélla *loc adj. și adv.* (despre lucrări corale) fără acompaniament instrumental. (< it. *a cappella*)

- acapnie** *s. f.* scădere a conținutului de bioxid de carbon din sânge. (<fr. *acapnie*)
- acardiác, -ă** *adj., s. m.* (monstru) care prezintă acardie. (<fr. *acardiaque*)
- acardie** *s. f.* malformație embrionară constând în lipsa inimii. (<fr. *acardie*)
- acardiotrofie** *s. f.* atrofie a inimii. (<engl. *acardiotrophia*)
- ACARI-ACARO-** *elem.* „acarieni”. (<fr. *acari-*, *acaro-*, cf. lat. *acarus*, gr. *akari*, căpușă)
- acaricid, -ă** *adj., s. n.* (substanță) care omoară acarienii. (<fr. *acaricide*)
- acarieni** *s. m. pl.* ordin de arahnide mici, înaripate, parazite. (<fr. *acariens*)
- acarifer, -ă** *adj.* care poartă acarieni. (<fr. *acarifère*)
- acarináte** *s. f. pl.* ordin de păsări alergătoare cu sternul lipsit de carenă, cu aripi nedezvoltate. (<lat. *acarinatus*)
- acariobiónt** *s. n.* acariot (1). (<germ. *Akariobiont*)
- acariocecidie** *s. f.* cecidie produsă de acarieni. (<fr. *acarioécidie*)
- acariót** *s. n. (biol.)* 1. celula fără nucleu; acariobiont. 2. nucleu neconstituit încă în plasmă celulară. (<fr. *akariote*)
- acarióză** *s. f.* dermatoză la oameni și la animale (albine) provocată de acarieni. (<fr. *acariose*)
- ACARO-** *v. acari-*.
- acarofil, -ă** *adj.* care crește în simbioză cu acarienii; acarofitic. (<fr. *acarophile*)
- acarofític, -ă** *adj.* acarofil. (<fr. *acarophytique*)
- acarofobie** *s. f.* teamă patologică de molii, de căpușe. (<fr. *acarophobie*)
- acarologie** *s. f.* disciplină care studiază creșterea diferitelor specii de acarieni. (<fr. *acarologie*)
- acárp, -ă** *adj.* (despre plante) care nu produce fructe. (<fr. *acarpe*)
- acarpelát, -ă** *adj.* (despre flori) fără carpele. (<fr. *acarpelé*)
- acarpotróp** *-ă adj.* (despre plante) care nu prezintă mișcări de curbare pentru diseminare. (după fr. *acarpotropique*)
- acatafázie** *s. f.* 1. așezare greșită a cuvintelor în vorbire. 2. (med.) tulburare de comunicare verbală constând în dezacordul între ideate și vorbire. (<fr. *acataphasie*)
- acatagrafie** *s. f.* tulburare a comunicării scrise constând în așezarea greșită a cuvintelor în scris. (<fr. *acatagraphie*)
- acataléctic** *adj.* (despre versuri antice) cu unitățile metrice complete. (<fr. *acatalectique*)
- acatalepsie** *s. f.* 1. (la scepticii greci) renunțare din principiu de a mai căuta soluția unei probleme. 2. (med.) nesiguranță în punerea unui diagnostic. (<fr. *acatalepsie*)
- acataléptic, -ă** *adj.* referitor la acatalepsie. (<fr. *acataleptique*)
- acatamatezie** *s. f.* incapacitate a unui afazic de a înțelege ceea ce aude. (<engl. *acatamathesia*)
- acatécctic, -ă** *adj.* (despre celula hepatică) care devine incapabilă de a reține pigmentii biliari. (<fr. *acathectique*)
- acatizie** *s. f.* sindrom de neliniște motorie caracterizat prin nevoia pacientului de a se mișca în permanență. (<fr. *akathisie*)
- acaúl, -ă** *adj.* (despre plante) fără tulpină aparentă. (<fr. *acaule*)
- acaustobiólit** *s. n.* rocă sedimentară organogenă care nu arde. (<fr. *acaustobiolite*)
- acauzál, -ă** *adj.* lipsit de o cauză. (<a- + cauzal)
- acédé** *vb. intr.* a avea acces (la). (<fr. *accéder*, lat. *accedere*)
- accelerá** *vb. I. tr.* a imprima o accelerație, a iuți, a grăbi din ce în ce mai mult. II. *refl.* a deveni mai rapid. (<fr. *accélérer*, lat. *accelerare*)
- accelerándo** *adv. (muz.)* din ce în ce mai repede, grăbind. (<it. *accelerando*)
- accelerát, -ă** *adj.* iuți, grăbit (din ce în ce mai mult). O *tren* ~ (și *s. n.*) tren cu viteză mai mare. (< *accelera*)
- accelerátór, -oáre** *I. adj.* care accelerează. II. *s. n.* 1. dispozitiv prin care se mărește viteza, turația (unui motor); pedală care comandă acest dispozitiv. 2. (cinem.) procedeul de imprimare a unor mișcări de desfășurare lentă. 3. instalație complexă care imprimă particulelor elementare viteze foarte mari. III. *s. m.* substanță care mărește viteza unei reacții chimice; produs destinat a reduce durata de priză și de întărire a betonului. (<fr. *accélérateur*)
- accelerátie** *s. f.* creștere a vitezei unui corp în mișcare în unitatea de timp. O ~ *gravitațională* = accelerația pe care o au corpurile în cădere liberă. (<fr. *accélération*, lat. *acceleratio*)
- accelerínă** *s. f.* pseudoglobulină termolabilă care intervine în coagularea sângelui. (<fr. *accélérine*)
- accelerinemie** *s. f.* prezența accelerei în sânge. (<fr. *accélérimie*)
- accelerográf** *s. n.* accelerometru înregistrator. (<fr. *accélérographe*)
- accelerográma** *s. f.* diagramă obținută la accelerograf. (<fr. *accélérogramme*)
- accelerométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea valorilor accelerației. (<fr. *accéléromètre*)
- accént** *s. n.* 1. intonație specială a unei silabe dintr-un cuvânt prin mărirea intensității vocii. • semn grafic care indică această intonație. 2. (muz.) emisiune mai intensă a unui sunet, a unui acord. 3. mod specific de a vorbi o limbă, un dialect. 4. inflexiune afectivă a vocii. 5. (fig.) importanță. O a pune ~ul (pe) = a sublinia, a scoate în relief. (<fr. *accent*, lat. *accentus*)
- accéntic, -ă** *adj.* (despre structura versului) bazat pe accente. (<engl. *accentic*)
- accentuá** *vb. I. tr.* 1. a scoate în evidență prin accent. 2. (fig.) a reliefa, a sublinia. II. *refl. (fig.)* a se mări, a crește treptat. (<fr. *accentuer*)
- accentuátiv, -ă** *adj.* referitor la accente, la accentuație. (<it. *accentuativo*)
- accentuátie** *s. f.* accentuare. (<fr. *accentuation*)
- accépt** *s. n.* 1. înscrin prin care cineva se obligă să achite o datorie la scadență. 2. acord, aprobare. (<germ. *Akzept*)
- accéptá** *vb. tr.* a primi, a consimți, a fi de acord. (<fr. *accepter*, lat. *acceptare*)
- acceptábil, -ă** *adj.* care poate fi acceptat; satisfăcător, convenabil. (<fr. *acceptable*, lat. *acceptabilis*)
- acceptabilitáte** *s. f.* însușire a unui enunț de a fi acceptabil (<fr. *acceptabilité*)
- acceptánt, -ă** *adj., s. m. f.* (parte) care acceptă oferta de a încheia un contract. (<fr. *acceptant*)
- acceptántă** *s. f.* fază a unui dialog, a unei relații interpersonale, realizată pe baza încrederii, ori a consensului de idei; accepție. (<engl. *acceptance*)
- acceptáre** *s. f.* 1. acțiunea de a accepta. 2. (cont.) consimțământ al întreprinderii cumpărătoare pentru achitarea furnizoare; accept. 3. (jur.) manifestare a voinței de a dobândi un drept, o moștenire, o ofertă. (< *accepta*)
- acceptór, -oáre** *adj., s. m.* 1. (atom) capabil a primi electroni suplimentari. 2. (substanță chimică) care poate fixa o altă substanță. (<fr. *accepteur*)
- accéptie** *s. f.* sens, înțeles al unui cuvânt; semnificație. (<fr. *acceptation*, lat. *acceptio*)
- accés** *s. n.* 1. posibilitate de a pătrunde într-un anumit loc, la cineva etc.; intrare. 2. manifestare bruscă și intensă a unei boli; atac (4). • izbucnire violentă (trecătoare) a unei stări sufletești. 3. (inform.) proprietate a sistemelor de memorie de a permite înregistrarea și regăsirea informației (<fr. *accès*, lat. *accessus*)
- accesá** *vb. tr. (inform.)* 1. a avea acces, a intra într-o rețea, într-un program. 2. a obține o instrucțiune din memorie, pentru a o executa. (<engl. *access*)
- accesíbil, -ă** *adj. I.* la care se poate ajunge (ușor). 2. ușor de înțeles. (<fr. *accessible*, lat. *accessibilis*)
- accesibilitáte** *s. f.* însușirea de a fi accesibil. (<fr. *accessibilité*)
- accesibilizá** *vb. tr.* a face accesibil. (< *accessibil* + *-iza*)
- accesiú** *s. f. (jur.)* mod de dobândire a unei proprietăți prin alipirea unui bun la altul mai important. (<fr. *accession*, lat. *accessio*)
- accesoríst** *s. m.* cel care întreține și plasează accesoriile în teatru, cinema și televiziune. (<fr. *accessoiriste*)
- accesóriu, -ie** *I. adj.* care însoțește un element principal, dependent de acesta; secundar, neesențial. II. *adj., s. n.* (obiect, piesă, dispozitiv) anex. (<fr. *accessoire*, lat. *accessorius*)
- accident** *s. n.* 1. eveniment întâmplător și neprevăzut, cu consecințe dăunătoare. 2. ridicătură, adâncitură a unui teren. 3. însușire a unui lucru, fenomen nelegată de

esența lui. 4. ~ *fonetic* = modificare fonetică întâmplătoare (asimilația, epenteza, metateza). II. *s. m.* alterație. (< fr. *accident*, lat. *accidens*)

accidentă *vb. tr., refl.* a (se) răni într-un accident. (< fr. *accidenter*)

accidental, -ă *adj.* 1. întâmplător, fortuit. 2. secundar, neesențial. (< fr. *accidental*)

accidentat, -ă I. *adj., s. m. f.* (cel) care a suferit un accident. II. *adj.* (despre un teren) cu multe neregularități. (< fr. *accidenté*)

accidente *s. f. pl.* lucrări tipografice mărunte și variate (afișe, invitații, programe etc.). (< germ. *Akzidenzen*)

acciz *s. n.* impozit indirect, instituit asupra produselor și serviciilor de primă necesitate. (< fr. *accise*)

ace /eis/ *s. n. (tenis)* lovitură din care se obține un punct. (< engl. *ace*)

acefal, -ă *adj.* 1. care prezintă acefalie. 2. (despre flori) fără capul. (< fr. *acéphale*)

ACEFAL²(O)- *elem.* „absența capului”. (< fr. *acéphal/o-*, cf. gr. *akephalos*)

acefalie *s. f.* 1. lipsă a capului la unele animale inferioare. 2. monstrozitate, lipsa capului sau nedezvoltarea regiunii cefalice. (< fr. *acéphalie*)

acefalobrah *s. m.* monstru care prezintă acefalobrahie. (< engl. *acephalobrachius*)

acefalobrahie *s. f.* monstrozitate congenitală, lipsa capului și a brațelor. (< engl. *acephalobrachia*)

acefalocardie *s. f.* lipsă congenitală a capului și a inimii. (< engl. *acephalocardia*)

acefalochirie *s. f.* lipsă congenitală a capului și a mâinilor. (< engl. *acephalochiria*)

acefalochist *s. n.* stadiul încă steril al chistului hidatic. (< fr. *acéphalocyste*)

acefalogastrie *s. f.* absența congenitală a capului și a părții superioare a abdomenului. (< engl. *acephalogastría*)

acefalogăstru *s. m.* monstru care prezintă acefalogastrie. (< engl. *acephalogaster*)

acefalopodie *s. f.* absența congenitală a capului și a picioarelor. (< engl. *acephalopodia*)

acefalorahie *s. f.* lipsa congenitală a capului și a coloanei vertebrale. (< engl. *acephalorrhachia*)

acefalostóm *s. m.* monstru care prezintă acefalostomie. (< engl. *acephalostomus*)

acefalostomie *s. f.* lipsa congenitală a capului și a orificiului bucal. (< engl. *acephalostomia*)

acelomáte *s. n. pl.* grup de animale fără celom. (< fr. *acoelomates*)

acelulár, -ă *adj.* (despre organisme) fără structură celulară. (< fr. *acellulaire*)

acenessție *s. f.* absența sentimentului de existență fizică, în demențe. (< engl. *acenessthesia*)

acéntric, -ă *adj.* (despre cromozomi) 1. nedisus în centru. 2. lipsit de centromer. (< fr. *acentrique*)

aceracée *s. f. pl.* familie de plante lemnoase dicotiledonate: artarul. (< fr. *acéracées*)

aceratériu *s. m.* mamifer fosil asemănător cu rinocerul. (< lat. *aceratherium*)

acérb, -ă *adj.* îndărjit, înversunat, necruțător. (< fr. *acérbe*, lat. *acerbus*)

acerofobie *s. f.* teamă patologică de a părea dur, ironic, de a supăra. (< engl. *acerophobia*)

acervul *s. m.* mic grăunte de calcar, în glanda pineală. (< fr. *acervule*, lat. *acervulus*)

ACET(O)-/ACETI- *elem.* „acid acetic”. (< fr. *acétol-*, *acéti-*, cf. lat. *acetum*, oțet)

acetábul *s. n.* 1. cavitate a osului iliac în care se articulează capul femurului. 2. excavație a unei cochilii în care stă fixat animalul. (< fr. *acétabule*, lat. *acetabulum*)

acetabulectomie *s. f.* excizie a unui acetabul (1). (< engl. *acetabulectomy*)

acetabulifere *s. n. pl.* moluște cefalopode cu cupule sau ventuze prehensile. (< fr. *acétabulifères*)

acetabuloplastie *s. f.* refacere chirurgicală a cavității articulare a osului iliac. (< engl. *acetabuloplasty*)

acetaldehidă *s. f.* aldehidă acetică; etanol. (< fr. *acétaldéhyde*)

acetamidă *s. f.* amidă a acidului acetic. (< fr. *acétamide*)

acetát *s. m.* sare sau ester al acidului acetic. (< fr. *acétate*)

acetazolamidă *s. f.* medicament cu efecte diuretice,

folosit în insuficiența cardiacă, în ciroză etc. (< fr. *acétozolamide*)

ACETI- *v. acet(o)-*.

acétic, -ă *adj.* de natura oțetului. **O acid** ~ = acid organic rezultat din oxidarea alcoolului etilic; acid etanoic; *fermentație* ~ă = fermentație care transformă alcoolul în acid acetic. (< fr. *acétique*)

acetificá *vb. tr., refl.* (despre alcoolul etilic) a (se) transforma în acid acetic. (< fr. *acétifier*)

acetil *s. m.* radical organic monovalent, din acidul acetic. (< fr. *acétyle*)

acetiláre *s. f.* introducere a radicalului acetil în molecula unui compus organic. (după fr. *acétylation*)

acetilcelulóză *s. f.* ester acetic al celulozei, masă plastică, incoloră, mai puțin inflamabilă decât nitroceluloza. (< fr. *acétylcellulose*)

acetiléná *s. f.* hidrocarbură aciclică nesaturată, gaz incolor cu miros specific, explozibil, care arde cu flăcără albă intensă. (< fr. *acétylène*)

acetilénic, -ă *adj.* (despre compuși chimici) derivat din acetilenă. **O hidrocarburi** ~ce = alchine. (< fr. *acétylénique*)

acetilsalicilic *adj.* *acid* ~ = pulbere albă, medicament febrifug și analgezic, obținut prin acetilarea acidului salicilic; aspirină. (< fr. *acétylsalicylique*)

acetilúră *s. f.* derivat al acetilenei cu un metal. (< fr. *acétylure*)

acetimétru *s. n.* instrument pentru măsurarea tăriei oțetului; acetometru. (< fr. *acétimètre*)

acetobactér *s. n.* bacterie nepatogenă care transformă alcoolul în acid acetic. (< engl. *acetobacter*)

acetobutirát *s. m.* ~ de celuloză = ester mixt al celulozei, la fabricarea fibrelor de celuloză, a lacurilor etc. (< fr. *acétobutyrate*)

acetofán *s. n.* folie transparentă din material plastic, pentru conturarea și colorarea imaginilor filmului de animație. (< fr. *acétophane*)

acetofenóná *s. f.* cetonă mixtă, lichid incolor cu miros aromatic, solubil în alcool și eter, folosit în industria parfumurilor. (< fr. *acétophénone*)

acetolíză *s. f.* transformare chimică a celulozei, cu un amestec de acid sulfuric, acid acetic și anhidridă acetică. (< fr. *acétolyse*)

acetométru *s. n.* acetimetru. (< fr. *acétomètre*)

ACETON- *elem.* „acetona”. (< fr. *acéton-*, cf. lat. *acetum*, oțet)

acetóná *s. f.* derivat al cetonelor, lichid incolor, cu miros eteric, volatil, inflamabil, solvent pentru materii grase, lacuri și vopsele etc. (< fr. *acétone*)

acetonemie *s. f.* prezența acetonei sau a altor corpi cetonici în sânge. (< fr. *acétonémie*)

acetonurie *s. f.* prezența acetonei în urină. (< fr. *acétonurie*)

acetóză *s. f.* boală la rumegătoare determinată de prezența în exces de corpi cetonici în organism. (< fr. *acétose*)

acheilie *s. f.* absența congenitală a buzelor. (< fr. *achéilie*)

acheirie *s. f.* lipsa congenitală a mâinilor. (< engl. *acheiria*)

achéná *s. f.* fruct uscat, indehiscent, cu o singură sămânță. (< fr. *akéne*)

achenódium *s. n.* fruct din două sau mai multe achene. (< lat. *achenodium*, fr. *achénode*)

acheróntic, -ă *adj.* supăământean. (< fr. *achéronique*)

acheuléán, -ă /a-șö-/ *adj., s. n.* (din) ultimul subetaj al paleoliticului inferior. (< fr. *acheuléen*)

achiesá *vb. intr.* a accepta condițiile unei acțiuni juridice, ale unui contract. (după fr. *acquiescer*)

achilie *s. f.* absența acidului clorhidric și a pepsinei din suc gastric. (< fr. *achylie*)

achilodinie *s. f.* durere datorată inflamației bursei seroase, situată între tendonul lui Achile și calcaneu. (< fr. *achilodynie*)

achinetospór *s. m.* celulă asexuată imobilă și de rezistență, formată prin fragmentare, la cloroficee și cianoficee. (< fr. *akinétospore*)

achinetosporánge *s. m.* sporangie având funcția de organ de rezistență și de înmulțire. (< fr. *akinétosporange*)

achinezie *s. f.* incapacitatea de a executa acție motorii, deși mușchii nu sunt paralizați. (< fr. *akinésie*)

ACHIRO- *elem.* „pleavă, bractee”. (< fr. germ. *achyro-*, cf. gr. *akhyron*)

- achirofite** *s. f. pl.* plante cu flori glumacee. (<fr. *achyrophytes*)
- achiomórf,** -ă *adj.* cu aspect de pleavă. (<fr. *achyromorphe*)
- achită** *vb. I. tr. I.* (*jur.*) a declara pe cineva liber de răspundere penală, a scoate din culpă. 2. (*fam.*) a ucide. II. *tr., refl.* a(-și) plăti o datorie. **O a se ~ de ceva** = a îndeplini (ceva). (<fr. *acquitter*)
- achiu** *s. n. I.* bilă de încercare la jocul de biliard, desemnând persoana care începe partida. 2. tac. (<fr. *acquit*)
- achizitiv,** -ă *adj.* referitor la achiziție. (<fr. *acquisitif*)
- achizitor,** -oăre *s. m. f.* cel care se ocupă de achiziționarea de produse și de materiale. (<germ. *Akquisitor*)
- achiziție** *s. f. I.* procurare de obiecte (rare); bun astfel obținut. 2. cumpărare de produse (agroalimentare) și de materiale prin unități ale comerțului de stat sau cooperatist. (<fr. *acquisition*, lat. *acquisitio*)
- achiziționă** *vb. tr.* a procura, a cumpăra prin achiziție. (<achiziție + -ona)
- acianopsie** *s. f.* defect al vederii în imposibilitatea de a distinge culoarea albastră. (<fr. *acyanopsie*)
- aciclic,** -ă *adj. I.* aperiodic. 2. (despre flori) cu elemente dispuse în spirală. 3. (despre substanțe organice) care nu conține nici un ciclu de atomi în molecula sa. (<fr. *acyclique*)
- aricol,** -ă *adj.* care se dezvoltă pe frunzele aciculare ale coniferelor. (<fr. *acicole*)
- aciul** *s. m.* spin mic în formă de ghimpe la unii viermi. (<fr. *acicule*, lat. *acicula*)
- acicular,** -ă *adj.* în formă de ac; aciculiform. (<fr. *aciculaire*)
- aciculiform,** -ă *adj.* acicular. (<lat. *aciculiformis*)
- acid¹,** -ă *I. adj. I.* cu proprietăți acide. 2. (*fig.*) care dezvăluie lucruri neplăcute, dureroase; usurător. II. *s. m.* substanță chimică cu gust acru și miros înțepător, care înroșește hârtia albastră de turnesol. (<fr. *acide*, lat. *acidus*)
- ACID²(O)-/ACIDI-** *elem.* „acid”. (<fr. *acid/o-*, *acidi-*, cf. lat. *acidus*, acru)
- acidamină** *s. f.* corp chimic rezultat din transformarea treptată a albuminoidelor. (<fr. *acidamine*)
- ACIDI-** *v. acid²(o)-*
- acidifiant,** -ă *adj.* care transformă în acid. (<fr. *acidifiant*)
- acidifică** *vb. tr., refl.* a (se) transforma în acid. (<fr. *acidifier*)
- acidimetrie** *s. f.* capitol din analiza volumetrică având ca obiect determinarea concentrației soluțiilor acide. (<fr. *acidimétrie*)
- acidimétru** *s. n.* aparat folosit în acidimetrie. (<fr. *acidimètre*)
- aciditate** *s. f.* calitatea de a fi acid. **O ~ (gastrică)** = cantitatea de acid a sucului gastric; ~ a *soluții* = însușirea soluției spălate de baze de a se comporta ca un acid slab. (<fr. *acidité*, lat. *aciditas*)
- acidizare** *s. f.* acidulare. (după fr. *acidisation*)
- acidobutirometrie** *s. f.* metodă de dozare a materiei grase din lapte. (<fr. *acido-butyrométrie*)
- acidocetonă** *s. f.* corp care posedă deopotrivă funcția de acid și de cetonă. (<fr. *acido-cétone*)
- acidocetoză** *s. f.* boală în care sunt asociate acetonemia și acidoza. (<fr. *acido-cétose*)
- acidofil,** -ă *adj.* (despre substanțe, țesuturi, organisme) cu afinitate pentru un mediu acid; oxifil. (<fr. *acidophile*)
- acidofilie** *s. f.* însușirea de a fi acidofil; oxifilie. (<fr. *acidophilie*)
- acidofite** *s. f. pl.* plante adaptate la solurile acide. (<fr. *acidophytes*)
- acidogén,** -ă *adj.* care dă naștere unui acid. (<engl. *acidogen*)
- acidogenéză** *s. f.* proces de formare a unui acid. (<fr. *acidogénese*)
- acidoliză** *s. f.* operație prin care un acid înlocuiește un alt acid dintr-un ester. (<fr. *acidolyse*)
- acidorezistent,** -ă *adj.* care prezintă acidorezistență. (<fr. *acido-résistant*)
- acidorezistență** *s. f.* rezistență a unor materiale, corpuri etc. la acțiunea agresivă a acizilor. (<fr. *acido-résistance*)
- acidotróf,** -ă *adj.* (despre animale) care consumă hrană acidă. (<acido- + -tróf)
- acidóză** *s. f. I.* creștere a acidității sângelui în urma acumulării de compuși toxici cu caracter acid. 2. boală a plantelor datorată creșterii acidității din sol. (<fr. *acidose*)
- acidulă** *vb. tr.* a da aciditate unui lichid. (<fr. *aciduler*)
- acidurie** *s. f.* prezența excesivă a unui acid în urină. (<fr. *acidurie*)
- acil** *s. m.* radical monovalent derivat din acizii organici. (<fr. *acyl*)
- acilare** *s. f.* reacție chimică de introducere a unui radical acil în molecula unui compus organic. (după fr. *acylation*)
- acim** *s. m.* mică formație anatomică în formă de fund de sac, într-un canal glandular excretor. (<fr., lat. *acimus*)
- acinós,** -oasă *adj.* (despre glande) de forma unor boabe de strugure. (<fr. *acineux*)
- acipensericultură** *s. f.* sturionicultură. (<lat. *acipenser*, sturion + -cultură)
- acipenseriforme** *s. f. pl.* ordin de pești răpitori, cu schelet cartilaginous, capul conic și corpul alungit, cu cinci șiruri de plăci osoase: sturionii. (<fr. *acipenseriformes*)
- acipenserizi** *s. m. pl.* sturioni. (<fr. *acipenseridés*)
- acládiu** *s. n.* axă principală neramificată a unei inflorescențe, cu antodiul terminal. (<lat. *accladium*)
- aclamă** *vb. tr.* a primi cu aclamații; a ovaționa. (<fr. *acclamer*, lat. *acclamare*)
- aclamăție** *s. f.* manifestare de simpatie, de aprobare entuziastă, a unei mulțimi; ovații. (<fr. *acclamation*, lat. *acclamatio*)
- aclamidéu,** -ée *adj.* (despre flori) lipsit de înveliș floral. (<fr. *achlamydé*)
- aclimată** *vb. tr., refl.* a (se) acclimatiza. (<fr. *acclimater*)
- aclimatiză** *vb. I. tr., refl.* (despre organisme vegetale sau animale) a (se) adapta la condițiile noi de climă; a (se) acclimata. II. *refl. (fig.;* despre oameni) a se obișnui cu noi condiții de viață. (<germ. *akklimatisieren*)
- aclicnic,** -ă *adj. I.* în care înclinația câmpului magnetic este nulă. 2. (despre boli) fără manifestări clinice. (<fr. *acclinique*)
- aclorhidrie** *s. f.* anaclorhidrie. (<fr. *achlorhydrie*)
- acloropsie** *s. f.* deuteranopie. (<fr. *achloropsie*)
- acluofobie** *s. f.* teamă patologică de întuneric. (<engl. *achluophobia*)
- acmé** *s. f. I.* apogee, punct culminant. 2. fază în care o boală atinge intensitatea maximă. 3. cea mai evoluată fază de adaptare în filogenie și ontogenie. (<fr. *acmé*)
- acnee** *s. f.* afecțiune inflamatorie a glandelor piloseboreice, prin apariția de coșuri, puncte negre etc. pe piele. (<fr. *acné*)
- acneiform,** -ă *adj.* cu aspect de acnee. (<fr. *acnéiforme*)
- acnemie** *s. f.* absența congenitală a membrilor inferioare. (<fr. *aknémie*)
- acoladă** *s. f. I.* ceremonial medieval la primirea cuiva în rândul cavalerilor, printr-o îmbrățișare și o lovire ușoară cu latul spadei. • (*fig.*) îmbrățișare. 2. semn grafic ({}), servind la reunirea mai multor cuvinte, ecuații, portative muzicale etc. 3. formă de boltă ca o paranteză culcată. (<fr. *accolade*)
- acolat,** -ă *adj. I.* (*herald.*; despre două scuturi) înclinate unul spre celălalt. 2. (despre plante, ramuri) încolăcit. (<fr. *accolé*)
- acolie** *s. f.* absență sau diminuare a secreției biliare. (<fr. *acholie*)
- acolit,** -ă *I. s. m. f.* cel care ajută pe cineva într-o acțiune (reprobabilă); complice. II. *s. m. I.* ajutor al preotului în cultul catolic. 2. divinitate secundară. (<fr. *acolyte*, lat. *acolythus*, gr. *akolythos*)
- acologie** *s. f.* cunoaștere a medicamentelor pentru tratarea diferitelor boli. (<fr. *acologie*)
- acolorie** *s. f.* absența pigmentilor biliari din urină. (<fr. *acholurie*)
- acomodă** *vb. refl.* a se adapta la anumite condiții noi de viață, de mediu; a se obișnui. • a se împăca. (<fr. *accommoder*, lat. *accommodare*)
- acomodabil,** -ă *adj.* care se poate acomoda ușor. (<fr. *accommodable*)
- acomodament** *s. n. I.* aranjament care produce confort. 2. dezinvoltură. (<fr. *accommodement*)
- acomodare** *s. f. I.* acțiunea de a se acomoda; acomodare. **O ~ vizuală** = modificare spontană a curburii cristalinului.

2. (*biol.*) adaptare individuală care nu afectează decât fenotipul. 3. (*lingv.*) asimilație parțială între două sunete în contact direct. (< *acomoda*)
- acomodator** *adj.*, *s. m.* (mușchi) la acomodarea cristalinului. (< *fr. accommodateur*)
- acomodăție** *s. f.* acomodare. (< *fr. accommodation*)
- acomodométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea capacității de acomodare a ochiului. (< *fr. accommodomètre*)
- acompaniá** *vb. tr.* 1. a susține cu vocea sau cu un instrument partea principală a unei bucați muzicale. 2. a însoți pe cineva. (< *fr. accompagner*)
- acompaniament** *s. n.* parte accesorie destinată a susține melodia principală a unui cântec sau instrument. (< *fr. accompagnement*, *it. accompagnamento*)
- acompaniator**, **-oáre** *s. m. f.* cel care acompaniază (1). (< *fr. accompagnateur*)
- acondroplazie** *s. f.* anomalie congenitală a scheletului, prin oprirea creșterii oaselor membrelor. (< *fr. achondroplasia*)
- aconit** *s. m.* plantă veninoasă montană, cu flori albastre și frunze de un verde-închis; omag. (< *fr. aconit*, *lat. aconitum*, *gr. akoniton*)
- aconitină** *s. f.* alcaloid foarte toxic extras din rădăcinile de aconit. (< *fr. aconitine*)
- acónt** *s. n.* parte dintr-o sumă datorată care se plătește cu anticipație; arvună, avans. (< *it. acconto*)
- acontá** *vb. tr.* a plăti un scont. (< *acon*)
- acórd** *s. n. 1.* comunitate de vederi; consens, asentiment; acceptare. **O a cădea de ~ =** a se învoi; **de comun ~ = a)** în perfectă înțelegere; **b)** în unanimitate. 2. înțelegere privitoare la relațiile de colaborare și de cooperare între state, partide politice, organizații. 3. formă de retribuție a muncii prestate. **O ~ global =** formă de organizare și de retribuție a muncii prin care se leagă mărimea veniturilor personale cu cantitatea, calitatea și importanța muncii prestate. 4. concordanță în număr, gen, caz, persoană între care există raporturi sintactice. 5. (*fiz.*) egalitate a frecvențelor de oscilație a două sau mai multe aparate, sisteme etc.; sintonie (1). 6. (*muz.*) reunire a cel puțin trei sunete, formând o armonie; disciplină care studiază legile de bază ale suprapunerii sunetelor muzicale. (< *fr. accord*, *it. accordo*)
- acordá** *vb. tr.* 1. a da; a concede; a atribui. 2. a stabili un acord (4) între cuvintele unei propoziții. 3. a da coardelor, sunetului unui instrument muzical un anumit ton. 4. a sintoniza. (< *fr. accorder*, *lat. accordare*)
- acordábil**, **-ă** *adj.* care poate fi acordat (3). (< *fr. accordable*)
- acordáj** *s. n. 1.* acordare a unui instrument muzical. 2. realizare a unui echilibru sonor în cadrul unui ansamblu muzical. (< *fr. accordage*)
- acordánt**, **-ă** *s. m. f.* cel care execută lucrări în acord. (< *germ. Akkordant*)
- acordeón** *s. n.* instrument muzical cu lame vibrante, cu burduf și claviatură. (< *fr. accordéon*, *germ. Akkordeon*)
- acordeonist**, **-ă** *s. m. f.* cântăreț la acordeon. (< *fr. accordéoniste*)
- acórdic**, **-ă** *I. adj.* referitor la acordică. **II. s. f.** disciplină muzicală care studiază diferitele acorduri. (< *germ. akkordisch*, *llv Akkordik*)
- acordór** *s. m.* specialist în acordarea instrumentelor muzicale. (< *fr. accordeur*)
- acordóru** *s. n.* unealtă pentru acordarea instrumentelor muzicale. (< *fr. accordoir*)
- acorie** *s. f.* absență congenitală a pupilei. (< *fr. acorie*, *cf. gr. kore*, *pupila*)
- acorie** *s. f.* lipsa senzației de sațietate la masă. (< *fr. acorie*, *cf. gr. koros*, *sațietate*)
- acorió** *s. m.* parazit al favusului. (< *fr. achorion*)
- acorporál**, **-ă** *adj.* lipsit de corp; de natură necorporală. (< *a- + corporal*)
- acórt**, **-ă** *adj.* simpatic, amabil. (< *fr. accort*)
- acorticism** *s. n.* încetare a secreției corticosuprarenalei. (< *fr. acorticisme*)
- acosmism** *s. n.* teorie potrivit căreia lumea fizică nu ar exista ca realitate independentă de Dumnezeu. (< *fr. acosmisme*)
- acostá** *vb. I. intr.* a manevra o navă, cu bordul la chei sau la o altă navă; a aborda. **II. tr. (fig.)** a opri pe cineva și a i se adresa. (< *fr. accoster*)
- acostábil**, **-ă** *adj.* abordabil. (< *fr. acostable*)
- acostamént** *s. n.* fâșie laterală de-a lungul unei șosele. (după *fr. accotement*)
- acotiledón**, **-ă** *adj.* acotiledonat. (< *fr. acotylédone*)
- acotiledonát**, **-ă** *I. adj.* (despre plante) cu embrionul fără cotiledoane; acotiledon. **II. s. f. pl.** clasă de plante cu embrionul neformat înainte de germinare. (< *fr. acotylédoné(s)*)
- acqua Tofána** *lá-cua-/ s. f.* otravă celebră în Italia. (< *fr. acqua-tofana*)
- acraniate** *s. n. pl.* subîncrengătură de animale cordate primitive, lipsite de craniu. (după *fr. acraniens*)
- acranie** *s. f.* monstrozitate caracterizată prin lipsa craniului. (< *fr. acranie*)
- acraspedót**, **-ă** *adj.* (despre ciuperci) fără velum. (< *lat. acraspedotus*)
- acreditá** *vb. tr.* 1. a da autoritatea necesară unui reprezentant diplomatic pe lângă un guvern străin; a împuternici. 2. a face demn de crezare. 3. (*fin.*) a deschide, a pune la dispoziția cuiva un acreditiv. (< *fr. accréditer*)
- acreditánt**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (stat) care acreditează (un diplomat). (< *acredita + -ant*)
- acreditár**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (stat) în care este numit un diplomat. (< *acredita + -ar*)
- acreditare** *s. f.* acțiunea de a acredita. **O scrisori de ~ =** documente diplomatice prin care se confirmă calitatea unui reprezentant diplomatic. (< *acredita*)
- acreditát**, **-ă** *adj.* (și *s.*) împuternicit ca reprezentant diplomatic. (< *acredita*)
- acreditív** *s. n.* modalitate de plată în practica comercială prin care banca cumpărătorului, se obligă a plăti vânzătorului, direct sau prin intermediul unei bănci corespondente, o anumită sumă de bani. • sumă de bani depusă de cineva la o casă de economii și consemnațiunii; înscris care certifică o asemenea depunere. (< *fr. accréditif*, *germ. Akkreditiv*)
- acrescământ** *s. n. (jur.)* drept prin efectul căruia partea unui moștenitor, a unui legatar crește, ca urmare a înlăturării de la succesiune a altor persoane. (după *fr. accroissement*)
- acrescént**, **-ă** *adj.* (despre flori) care continuă să crească și după înflorire. (< *fr. accrescent*)
- acreție** *s. f. 1. (astr.)* fenomen fizic prin care un corp cereș captează materia din spațiul cosmic. 2. (*teh.*) proces de aglomerare a unor elemente. • formarea de crustă oceanică, prin extensiunea crustei terestre. (< *fr. accrétion*)
- acribie** *s. f.* exacitate, rigurozitate în cercetarea științifică. (< *fr. acribie*)
- acribologie** *s. f. 1.* folosirea preciziei maxime în cercetarea științifică. 2. precizie în folosirea cuvintelor. (< *fr. acribologie*)
- ACRID(O)-** *elem.* „lăcustă”. (< *fr. acrid/o-*, *cf. gr. akris*, *-idos*)
- acridide** *s. f. pl.* familie de insecte ortoptere: lăcustele. (după *fr. acridiens*)
- acridină** *s. f.* substanță organică azotată din antracen, bază în industria coloranților antiseptici. (< *fr. acridine*)
- acridologie** *s. f.* parte a entomologiei care studiază lăcustele. (< *acrido- + -logie*)
- acrilát** *s. m.* material plastic obținut prin polimerizarea acidului acrilic. (< *fr. acrylate*)
- acrilic**, **-ă** *adj.* 1. *acid ~ =* acid etilic obținut prin oxidarea acroleinei, lichid incolor, cu miros înțepător. 2. (despre produse industriale sintetice) obținut cu ajutorul derivaților acidului acrilic. (< *fr. acrylique*)
- acrimonie** *s. f.* caracter agresiv, caustic al cuiva, sarcasm. (< *fr. acrimonie*)
- acrimonios**, **-oásă** *adj.* acru; caustic, mușcător, sarcastic. (< *fr. acrimonieux*)
- acrinie** *s. f.* diminuare, absență a secreției unei glande. (< *fr. acrinie*)
- ACRO-** *elem.* „ascuțit”, „extremitate, vârf”, „extrem”. (< *fr. acro-*, *cf. gr. akros*, *înalt*)
- acroamátic**, **-ă** *adj. 1.* transmis pe cale orală. 2. rezervat inițiaților, secret. (< *fr. acroamatique*)
- acroanestezie** *s. f.* diminuare a sensibilității (la durere) la nivelul extremităților membrelor. (< *engl. acroanesthesia*)
- acrobát**, **-ă** *s. m. f. 1.* gimnast în acrobație. 2. (*fig.*) om lipsit de consecvență; cel care caută să epateze. (< *fr. acrobate*, *gr. akrobates*)

- acrobatic**, -ă **1.** *adj.* referitor la acrobații. **II.** *s. f.* arta de a face acrobații. (< fr. *acrobatique*, /III germ. *Akrobatik*)
- acrobatie** *s. f.* 2. exercițiu gimnastic echilibristic. • arta acrobatului. • (*pl.*) evoluții dificile făcute de un avion. 2. (*fig.; pl.*) sforțări de a ieși dintr-o încurcătură. (< fr. *acrobatie*)
- acroblasteză** *s. f.* ieșire a tubului germinativ prin vârful sporului, la licheni. (< fr. *acroblastèse*)
- acroblastic**, -ă *adj.* (despre muguri, flori) dezvoltat în vârful organului. (< engl. *acroblastic*, lat. *acroblasticus*)
- acrocarp**, -ă *adj.* (despre briofite) care prezintă acrocarpie. (< fr. *acrocarpe*)
- acrocarpie** *s. f.* fructificare la vârful ramurilor. (< fr. *acrocarpie*)
- acrocefal**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care prezintă acrocefalie; oxicefal. (< fr. *acrocephale*)
- acrocefalie** *s. f.* malformație congenitală constând în țuguiera craniului; oxicefalie. (< fr. *acrocephalie*)
- acrocentric**, -ă *adj.* cu centrul la unul din capetele cromozomului. (< fr. *acrocentrique*)
- acrochinezie** *s. f.* mobilitate deosebită, ca ampoare și rapiditate a extremităților. (< fr. *acrokinésie*)
- acrocinoză** *s. f.* colorație violacee a extremităților membrului, datorată unei tulburări a circulației sângelui. (< fr. *acrocyanoze*)
- acrocist** *s. n.* chist sferic, gelatinos, la maturația celulelor generative. (< fr. *acrocyste*)
- acroconidie** *s. f.* conidie formată la vârful hifelor. (< fr. *acroconidie*)
- acrodermatită** *s. f.* dermatită localizată la extremități. (< fr. *acrodermatite*)
- acrodinie** *s. f.* maladie infantilă care se manifestă prin durere la extremități. (< fr. *acrodynie*)
- acrodistrofie** *s. f.* tulburare de nutriție a extremităților corpului. (< fr. *acrodystrophie*)
- acrodont**, -ă *adj.* (despre reptile) cu dinții sudați pe marginea superioară a maxilarelor. (< fr. *acrodonte*)
- acrodrom**, -ă *adj.* (despre nervația frunzelor) convergent la vârf. (< fr. *acrodrome*)
- acroeritroză** *s. f. (med.)* colorație în roșu a extremităților. (< fr. *acro-érythroze*)
- acroestezie** *s. f.* creștere a sensibilității la extremitățile membrului. (< engl. *acroesthesia*)
- acrofil**, -ă *adj., s. f.* (plantă) care crește în regiuni înalte. (< fr. *acrophile*)
- acrofite** *s. f. pl.* plante care cresc la altitudini (sub)alpine. (< germ. *Akrophyten*)
- acrofobie** *s. f.* teamă patologică de locurile înalte; hipsofobie. (< fr. *acrophobie*)
- acrofonie** *s. f.* pronunțare accentuată a inițialei unui cuvânt. (< fr. *acrophonie*)
- acrogamie** *s. f.* fecundație la angiosperme cu tubul polinic pătruns în sacul embrionar; șalazogamie. (< fr. *acrogamie*)
- acrogén**, -ă *adj.* (despre plante) care prezintă organe de reproducere la vârf. (< fr. *acrogène*)
- acrogenéză** *s. f.* 1. formație apicală. 2. creștere în lungime la vârful organelor vegetale. (< fr. *acrogenèse*)
- acrogerie** *s. f.* atrofie senilă a pielii extremităților. (< fr. *acrogerie*)
- acroleină** *s. f.* aldehydă etilenică, lichid volatil, cu miros neplăcut, prin deshidratarea glicerinei; propenal. (< fr. *acroléine*)
- acrolit** *s. n.* statuie cu extremitățile din piatră sau marmură, iar corpul din alt material. (< fr. *acrolithe*)
- acromacie** *s. f.* deformație congenitală prin alungire și subțiere a degetelor. (< fr. *acromacie*)
- acromanie** *s. f.* grad extrem de alienație mentală. (< fr. *acromanie*)
- acromantie** *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul după conformația norilor. (< *acro-* + *-manție*)
- acromastită** *s. f.* inflamație a mamelonului. (< fr. *acromastite*)
- acromát**, -ă *adj., s. n.* (sistem optic) acromatic. (< fr. *achromat*, germ. *Achromat*)
- acromatic**, -ă *adj.* 1. (despre sisteme optice) care nu prezintă aberație cromatică; acromat. 2. (despre constituenți celulari) necolorabil. (< fr. *achromatique*)
- acromatină** *s. f.* substanță necolorabilă din nucleul celular. (< fr. *achromatine*)
- acromatism** *s. n.* proprietate a unui sistem optic de a fi acromatic. (< fr. *achromatisme*)
- acromatiză** *vb. tr.* a corecta sau a înlătura aberația cromatică. (< fr. *achromatiser*)
- acromatocit** *s. n.* globulă roșie fără materia colorantă. (< fr. *achromatocyte*)
- acromatofil**, -ă *adj.* care nu are afinitate pentru coloranți. (< engl. *achromatophil*, lat. *achromatophilus*)
- acromatop**, -ă *adj., s. m. f.* acromatopsic. (< fr. *achromatope*)
- acromatopsic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de acromatopsie; acromatop. (< fr. *achromatopsique*)
- acromatopsie** *s. f.* tulburare de vedere, incapacitatea de a distinge culorile; acromazie (2). (< fr. *achromatopsie*)
- acromatoză** *s. f.* deficiență a pigmentației normale a pielii. (< germ. *Achromatose*)
- acromaturie** *s. f.* eliminare de urină decolorată. (< fr. *achromaturie*)
- acromazie** *s. f.* 1. pierdere a culorii normale a pielii. 2. acromatopsie. (< fr. *achromasie*)
- acromegál**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de acromegalie. (< fr. *acromégale*)
- acromegalie** *s. f.* dezvoltare exagerată a corpului și membrului, prin hipersecreția a hormonului hipofizar de creștere. (< fr. *acromégalie*)
- acromelalgie** *s. f.* afecțiune prin dureri paroxistice ale extremităților. (< fr. *acromélgie*)
- acromic**, -ă *adj.* fără culoare. (< fr. *achromique*)
- acromicrie** *s. f.* stare anormală prin insuficiența secreției hormonului de creștere al hipofizei, prin dezvoltarea insuficientă a extremităților și a craniului. (< fr. *acromicrie*)
- acromie** *s. f.* decolorare a pielii sau a unui organ datorată diminuării sau dispariției pigmentilor. (< fr. *achromie*)
- acromioclavicular**, -ă *adj.* (despre o articulație și ligamentul ei) care leagă acromionul cu clavicula. (< fr. *acromio-claviculaire*)
- acromiön** *s. n.* apofiză a omoplatului, în formă de spatulă, care se articulează cu clavicula. (< fr. *acromion*)
- acromionită** *s. f.* osteomieliță la (în) acromion. (< fr. *acromionite*)
- acromiotonie** *s. f.* contracție involuntară la una din extremități. (< fr. *acromiotonie*)
- acromocentru** *s. n.* corpuscul cromozomic lipsit de acromatină. (< fr. *achromocentre*)
- acromotrichie** *s. f.* decolorare congenitală a părului. (< engl. *achromotrichia*)
- acronevroză** *s. f.* nevroză prin tulburări la extremități. (< fr. *acronévrose*)
- acronic**, -ă *adj.* atemporal. (< fr. *acronique*)
- acronie** *s. f.* lipsă de concordanță între timpul real al evenimentelor și cronologia ideală a narării lor. (< *acronical* + *-ie*)
- acronim**, -ă *adj., s. n.* (cuvânt) format din literele sau din segmentele inițiale ale altor cuvinte. (< fr. *acronyme*)
- acronimie** *s. f.* procedeu de formare a cuvintelor prin abrevieri. (< fr. *acronymie*)
- acroparestezie** *s. f.* tulburare a sensibilității cu amorțire în extremitățile membrului. (< fr. *acroparesthésie*)
- acropatie** *s. f.* denumire genetică a afecțiunilor extremităților membrului. (< fr. *acropathie*)
- acropatologie** *s. f.* studiu al maladiilor extremităților membrului. (< fr. *acropathologie*)
- acropetal**, -ă *adj.* (despre frunze, flori) care se dezvoltă de la bază spre vârf. (< germ. *akropetal*)
- acropodiu** *s. n.* partea terminală a membrului la vertebrate. (< fr. *acropode*)
- acropolă** *s. f.* cetățuia înăuntrul orașelor antice grecești, pe o înălțime și adăpostind palate, temple. (< fr. *acropole*, gr. *akropolis*)
- acropostită** *s. f.* inflamație a prepuțului. (< fr. *acroposthite*)
- acroscleroză** *s. f.* sclerodactilie progresivă. (< fr. *acrosclérose*)
- acrosincarpie** *s. f.* concreștere a fructului prin vârfulurii lui. (< fr. *acrosyncarpie*)
- acrosindéză** *s. f.* împerechere incompletă a doi cromo-

- zomi, legați numai la un capăt, în timpul meiozei. (<fr. *acrocyndese*)
- acrospiră** *s. f.* tulpiniță răscuită de la vârful seminței, în germinție. (<fr. *acrospire*)
- acrospor** *s. m.* spor la extremitatea organului de reproducere, la ciuperci. (<fr. *acros pore*)
- acrostealgie** *s. f.* senzație dureroasă la oasele extremităților. (<fr. *acrostealgie*)
- acrosteoliză** *s. f.* osteoliză în extremități. (<fr. *acro-ostéolyse*)
- acrostih** *s. n.* 1. poezie în care inițialele versurilor, citite vertical, formează un cuvânt, o sintagmă etc. 2. problemă enigmatică cuprinzând un acrostih (1). (<fr. *acrostiche*, gr. *akrostikhos*)
- acrostol** *s. n.* 1. partea înaltă a extremităților unei corăbii. 2. ornament, sculptură la prora unei nave. (<fr. *acrostole*)
- acroșă** *vb. tr.* a agăta, a prinde din mers. • a intercepta mingea în aer, la fotbal. (<fr. *acrocher*)
- acroșaj** *s. n.* 1. acroșare. 2. intersecția dintre un puț de mină și o rampă subterană. 3. (med.) sincronizare între sistolele atriale și ventriculare. (<fr. *acrochage*)
- acrotără** *s. f.* soclu la fiecare dintre extremitățile unui fronton destinat a susține statui sau alte ornamente. (<fr. *acrotère*, gr. *akroterion*)
- acrotrofonevroză** *s. f.* tulburare nevrotică a troficității extremităților. (<fr. *acrotrophonévrose*)
- acrozóm** *s. m.* extremitatea anterioară a spermatozoidului. (<fr. *acrosome*)
- ácu** *s. m.* unitate de măsură a suprafețelor agricole (4046,86 m²), în țările anglo-saxone. (<fr., engl. *acre*)
- act** *s. n.* 1. manifestare a unei activități; acțiune, faptă. *o a face ~ de prezentă* = a apărea undeva, obligat sau din politețe. 2. document, înscris oficial. *o ~ de acuzare* = concluzie scrisă asupra anchetării unei cauze penale, bază la dezbaterile unui proces. 3. diviziune a unei opere dramatice. (<fr. *acte*, lat. *actum*)
- ácta** *s. n. pl.* 1. colecție de documente, registre etc. 2. titlu al unor periodice, colecții de lucrări științifice publicate de o societate, de o instituție. (<lat. *acta*)
- actânt** *s. m.* (lingv.) autor al acțiunii verbului; subiect. (<fr. *actant*, germ. *Aktant*)
- acteonela** *s. f.* gasteropod fosil cu cochilie globulară, fără ornamentații. (<lat. *actaeonella*)
- ACTIN(O)-** *elem.* „rază”, „radiație”. (<fr. *actin/o-*, cf. gr. *aktis*, -inos)
- actinic**, -ă *adj.* (despre radiații) care provoacă o reacție chimică. (<fr. *actinique*)
- actinide** *s. n. pl.* grupă de elemente radioactive cu proprietăți analoge actiniului. (<fr. *actinides*, germ. *Aktiniden*)
- actinie** *s. f.* animal marîn inferior, din încrengătura celen-teratelor, cu gura înconjurată de tentacule frumos colorate, fixat pe stânci; anemonă-de-mare. (<fr. *actinie*)
- actinifer**, -ă *adj.* care produce emanații radioactive. (<fr. *actinifère*)
- actinism** *s. n.* proprietate a radiațiilor de a avea acțiune chimică. (<fr. *actinisme*)
- actinită** *s. f.* inflamație a pielii datorită iradierii. (<fr. *actinite*)
- actiniu** *s. n.* element chimic radioactiv din minereurile de uraniu. (<fr. *actinium*)
- actinobaciloză** *s. f.* boală, frecventă la taurine, asemănătoare actinomicozei, prin adenopatie și abcese. (<fr. *actinobacillose*)
- actinobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază acțiunea și efectele radiațiilor asupra organismelor. (<fr. *actinobiologie*)
- actinocardiografie** *s. f.* deteriorare a conturului și dimensiunilor inimii cu ajutorul razelor X, paralele. (<germ. *Aktiokardiographie*)
- actinocardiogramă** *s. f.* grafic prin actinocardiografie. (<germ. *Aktinokardiogramme*)
- actinocârp**, -ă *adj.* (despre plante) cu fructele dispuse radial. (<fr. *actinocarpe*)
- actinodón** *s. m.* batracian placoderm carnivor fosil. (<fr. *actinodon*)
- actinogenéză** *s. f.* producere a radiațiilor. (<engl. *actinogenesis*)
- actinograf** *s. n.* actinometru înregistrator. (<fr. *actinographe*)
- actinografie** *s. f.* 1. fotografie plasând obiectul între placa sensibilă și sursa luminoasă. 2. procedeu de preparare a unui clișeu tipografic cu raze roentgen. • imaginea obținută. (<fr. *actinographie*)
- actinogramă** *s. f.* diagramă obținută la actinograf. (<fr. *actinogramme*)
- actinolit** *s. n.* piatră strălucitoare verde, cu cristale alungite radiale. (<fr. *actinolithe*)
- actinologie** *s. f.* disciplină care studiază radiațiile biologice. (<fr. *actinologie*)
- actinometrie** *s. f.* disciplină care studiază radiațiile electromagnetice din atmosferă. • măsurare a radiațiilor din atmosferă. (<fr. *actinométrie*)
- actinométru** *s. n.* aparat folosit în actinometrie. (<fr. *actinomètre*)
- actinomicetale** *s. f. pl.* ordin de bacterii ramificate, amintind de ciuperci. (<fr. *actinomycétales*)
- actinomicete** *s. n. pl.* grup de microorganisme unicelulare cu caractere intermediare între bacterii și ciuperci. (<fr. *actinomycètes*)
- actinomicoză** *s. f.* boală infecțioasă, comună omului și animalelor, cauzată de o ciupercă microscopică. *o ~ a cartofului* = boală a cartofului, provocată de o bacterie. (<fr. *actinomycose*)
- actinomórf**, -ă *adj.* (despre flori) cu simetrie radială. (<fr. *actinomorphe*)
- actinón** *s. n.* izotop al radonului, prin dezintegrarea actiniului. (<fr. *actinon*)
- actinopatie** *s. f.* boală provocată de radiațiile luminoase și ultraviolete. (<fr. *actinopathie*)
- actinopteriéni** *s. m. pl.* subclasă de pești fosili, osoși, majoritatea peștilor actuali. (<fr. *actinoptérygiens*)
- actinoscopie** *s. f.* (med.) examen optic al unui organ sau țesut prin transparență sau difuziune. (<fr. *actinoscopie*)
- actinót** *s. m.* amfibol verde, cu cristale alungite, în șisturile cristaline. (<fr. *actinote*)
- actinoterapie** *s. f.* tratament medical cu radiații luminoase. (<fr. *actinothérapie*)
- actinotropism** *s. n.* îndreptare a plantelor către radiațiile de lumină. (<fr. *actinotropisme*)
- actinozoăre** *s. n. pl.* clasă de celenterate marine cu simetrie radială. (<fr. *actinozoaires*)
- activ**, -ă *I. adj.* 1. care participă efectiv la o acțiune; harnic, dinamic. *o membru ~* = membru al unei organizații, instituții, având obligații și bucurându-se de drepturi depline. • (mil.) în activitate. 2. (despre corpuri, substanțe) care intră ușor în reacție. 3. (despre diațea verbală) care arată că subiectul săvârșeste acțiunea. *o vocabular ~* = vocabular folosit în mod curent. 4. (despre operații, conturi, bilanțuri) care se soldează cu un profit. *II. s. n.* 1. totalitatea mijloacelor economice ale unei întreprinderi, instituții etc.; parte a bilanțului în care sunt înscrise aceste mijloace. 2. colectiv de membri pe lângă un organ de partid, pe care se sprijină în întreaga sa activitate. *III. adv.* în mod activ. (<fr. *actif*, lat. *activus*, <II, 2/ rus. *aktiv*)
- activă** *vb. I. intr.* a desfășura o activitate intensă. *II. tr.* a intensifica un proces etc.; a face (o substanță, un fenomen) să devină (mai) activ. *III. refl.* a intra în cadrele active ale armatei. (<fr. *activer*)
- activânt**, -ă *adj.*, *s. m.* activator. (<fr. *activant*)
- activator**, -oăre *I. adj.*, *s. m.* (substanță) care, adăugată unui catalizator, unui material, le intensifică activitatea; activant. *II. s. m.* microelement din structura materiei vii, cu rol de activare a fermenților. (<fr. *activateur*)
- activism** *s. n.* 1. atitudine care pune accentul pe nevoile vieții. 2. doctrină potrivit căreia spiritul uman trebuie să se angajeze în acțiune pentru realizările materiale și spirituale ale societății. (<fr. *activisme*)
- activist**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al activismului. *II. s. m. f.* membru militant al unui partid, sau al unei organizații de masă. (<fr. *activist*, rus. *aktivist*)
- activitate** *s. f.* 1. îndeplinire a unor acte fizice, intelectuale etc.; muncă, acțiune, ocupație. • situație a unui ofțer care face parte din cadrele active ale armatei. 2. mărime ce caracterizează intensitatea dezintegrării unei substanțe radioactive. 3. capacitate a unei particule materiale (atom, moleculă, radical) de a lua parte la o reacție. 4. ~ *solară* = totalitatea fenomenelor (pete, protuberanțe, erupții etc.) în păturile exterioare ale Soarelui. (<fr. *activité*, lat. *activitas*)

activizá *vb. tr.* a îndemna să fie mai activ; a impulsiona, a dinamiza. (după rus. *aktivizirovani*)

actofil, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) care crește pe litoral. (<fr. *actophile*)

actofite *s. f. pl.* plante de litoral. (<fr. *actophytes*)

actograf *s. n.* aparat pentru măsurarea automată a activității ritmice comportamentale a animalelor. (<fr. *actographe*)

actogramă *s. f.* diagramă obținută la actograf. (<fr. *actogramme*)

actor *s. m.* artist care interpretează roluri în piese de teatru sau în filme. (<fr. *acteur*, lat. *actor*)

actorie *s. f.* profesiunea de actor. (<actor + -ie)

actriță *s. f.* artistă în piese de teatru sau în filme. (<fr. *actrice*)

actual, -ă *I. adj.* care se petrece în prezent; contemporan; la ordinea zilei. *II. s. n.* holocen. (<fr. *actuel*, lat. *actualis*)

actualism *s. n.* principiu de cercetare și interpretare a istoriei Pământului pe baza comparării fenomenelor geologice din trecut cu cele actuale. (<fr. *actualisme*)

actualitate *s. f.* timpul prezent • ceea ce este actual; (*pl.*) evenimente curente, la ordinea zilei. (<fr. *actualité*)

actualizá *vb. tr.* a face să devină actual; (*p. ext.*) a reînvia ceva. (<fr. *actualiser*)

actualmente *adv.* în prezent; acum. (<fr. *actuellement*)

actuár *s. m.* specialist în aplicarea teoriei probabilităților și a statisticii matematice în diferite calcule. (<fr. *actuaire*, cf. lat. *actuarius*, scrib)

actuarial, -ă *adj.* (despre calcule) efectuat de actuar. (<fr. *actuariel*)

actuarial *s. n.* totalitatea operațiilor și calculelor efectuate de un actuar. (<fr. *actuariat*)

acționá *vb. I. intr.* a întreprinde o acțiune. • a se comporta într-o anumită împrejurare. *II. tr. I.* a pune în mișcare un sistem, utilizează etc. *2. a ~ în justiție* = a da (pe cineva) în judecată. (<fr. *actionner*)

acționalism *s. n.* analiză ce se bazează, în explicarea dinamicii vieții sociale sau a naturii umane, pe conceptul de acțiune. (<fr. *actionnalisme*)

acționalist, -ă *adj.* referitor la acționalism. (<fr. *actionnaliste*)

acționár, -ă *s. m. f.* posesor de acțiuni (II). (<fr. *actionnaire*)

acționariat *s. n.* sistem în care salariații unei întreprinderi sunt coproprietari ai unei părți din acțiuni. (<fr. *actionariat*)

acțiune *s. f. I. I.* desfășurare a unei activități; fapt. • operație militară (ofensivă sau defensivă). • ceea ce arată un verb. *2.* totalitatea întâmplărilor dintr-o operă epică sau dramatică. *3.* efect, influență. *4.* proces. • cerere prin care se deschide un proces. *II.* hârtie de valoare care reprezintă o cotă fixă din capitalul unei societăți comerciale și care dă deținătorului dividende. (<fr. *action*, lat. *actio*)

ACU- *elem.* „auz”. (<fr. *acou-*, cf. lat. *acus*, gr. *akouein*, a auzi)

acuarelá *s. f. I.* tehnică picturală prin culori dizolvate în apă. • pictura executată. *2.* vopsea (solidă), folosită în acuarelă (I). (<fr. *aquarelle*, it. *acquarella*)

acuarellist, -ă *s. m. f.* pictor în acuarelă (I). (<fr. *aquarelliste*)

acufená *s. f.* senzație auditivă patologică, prin zgomote, văjăituri în urechi; fără un sistem extern; tinitus. (<fr. *acouphène*)

acuitate *s. f. I.* capacitate senzorială de a percepe excitații foarte slabe; agerime, ascuțime. *2.* grad de înălțime pe care îl poate atinge o voce, un instrument muzical. (<fr. *acuité*)

aculalie *s. f.* limbaj în care predomină jargonofazia și nonsensurile. (<engl. *acoulalia*)

aculeát, -ă *I. adj.* (*bot.*) prevăzută cu țepi. • (despre insecte) care are ac. *II. s. f. pl.* subordin de himenoptere prevăzute cu ac: albina. (<lat. *aculeatus*, *II/ fr. aculéates*)

ACULEI- *elem.* „spin, ghimpe”. (<fr. *aculéi-*, cf. lat. *aculeus*)

aculeiform, -ă *adj.* în formă de ac mic. (<fr. *aculéiforme*)

aculeól *s. m.* aculeu mic, fin și scurt. (<fr. *aculéole*)

aculéu *s. m.* ghimpe, spin, ac. (<lat. *aculeus*)

aculturá *vb. tr.* a face aculturația unui individ, a unui grup. (<fr. *acculturer*)

acultural, -ă *adj.* care nu are noțiunea de cultură. (<a- + *cultural*)

aculturáție *s. f.* complex de transformări care au loc în planul culturii ca urmare a contactului între grupuri sociale având culturi deosebite; adaptare a unui individ (grup) la o nouă cultură. (<fr., engl. *acculturation*)

acumbént, -ă *adj.* (*bot.*; despre organe) situat de-a lungul unui alt organ. (<engl. *acumbent*, lat. *acumbens*)

acumetrie *s. f.* audiometrie. (<fr. *acoumétrie*)

acumétru *s. n.* audiometru. (<fr. *acoumètre*)

acuminát, -ă *adj.* (*bot.*; despre organe) terminat cu un vârf lung și ascuțit. (<fr. *acuminé*, lat. *acuminatus*)

acumulá *vb. tr., refl.* a (se) strânge, a (se) înmagazina, a (se) concentra. (<fr. *accumuler*, lat. *accumulare*)

acumuláre *s. f. I.* acțiunea de a (se) acumula. *2.* proces economic complex constând în formarea și utilizarea unei părți din venitul societății pentru asigurarea reproducției largite. o ~ a *capitalului* = transformarea plusvalorii în capital; *fond de ~* = parte a unui venit pentru acumulare; *rata ~ării* = raportul dintre fondul de acumulare și venitul pe baza căruia se formează. *3. (geol.)* proces de depunere a materialului transportat de agenții geomorfologici. (<acumula)

acumulatív, -ă *s. n. I.* aparat, recipient pentru înmagazinarea energiei sub diferite forme în vederea utilizării ulterioare. *2.* dispozitiv care memorează datele în vederea prelucrării într-o mașină de calcul. (<fr. *accumulateur*)

acuplá *vb. I. tr.* a cupla. *II. tr., refl.* a (se) împerechea. (<fr. *accoupler*)

acupláj *s. n.* cuplaj (I). (<fr. *accouplage*)

acupresură *s. f.* acupunctură în exercitarea unei presiuni, a unui masaj la nivelul punctelor cu activitate biologică; presopunctură. (<germ. *Akupresur*)

acupunctór *s. m.* medic care practică acupunctura; acupuncturist. (<fr. *acupuncteur*)

acupunctură *s. f.* metodă terapeutică prin introducerea unor ace fine sub piele, în anumite puncte. (<fr. *acupuncture*)

acupuncturíst *s. m.* acupunctur. (<germ. *Akupunkturist*)

acurát, -ă *adj.* exact, corect. (<it. *accurato*)

acuratéte *s. f.* exactitate, corectitudine, precizie; scrupulozitate. (<it. *accuratezza*)

acusmátic *s. m. (fil.)* nume dat discipolilor lui Pitagora. (<fr. *acusmatique*)

acusmie *s. f.* halucinație auditivă care împiedică perceperea sunetelor. (<fr. *acusmie*)

acústic, -ă *I. adj.* referitor la acustică. *II. s. f. I.* ramură a fizicii care studiază natura și proprietățile sunetelor. *2.* disciplină muzicală care studiază sunetele și legile percepției lor. *3.* calitate a audiției sunetelor într-o încăpere. (<fr. *acoustique*)

acusticián, -ă *s. m. f.* specialist în acustică. (<fr. *acousticien*)

acusticofobie *s. f.* teamă patologică față de sunete. (<engl. *acousticophobia*)

acustomát *s. n.* dispozitiv adaptor electronic pentru pomirea și oprirea automată a unui magnetofon. (<germ. *Akustomat*)

acuşá *vb. tr.* a naște. (<fr. *accoucher*)

acúť, -ă *adj. I.* ascuțit, pătrunzător. *2.* (despre durere) intens, violent. *3.* (despre boli) cu evoluție rapidă. *4.* (despre sunete) înalt, ascuțit. (<lat. *acutus*, it. *acuto*)

acutizá *vb. refl.* a deveni acut. (<it. *acutizzare*)

acutramént *s. n.* îmbrăcăminte bizară și ridicolă; împoșonare. (<fr. *accoutrement*)

acutumánță *s. f. I.* faptul de a se obișnui; adaptare. *2. (med.)* proces prin care organismul devine insensibil la acțiunea unui medicament, a unei otrăvi. (<fr. *accoutumance*)

acuzá *vb. tr. I.* a învinui, a învinovăți; a incrimina. • (*jur.*) a imputa cuiva un delict, o crimă. *2.* a arăta, a vădi, a dovedi; a manifesta. (<fr. *accuser*, lat. *accusare*)

acuzábil, -ă *adj.* care poate fi acuzat. (<fr. *accusable*)

acuzáre *s. f.* acțiunea de a acuza. • persoană, instanță care acuză într-un proces penal. (<acuzá)

acuzát, -ă *s. m. f.* inculpat. (<acuzá)

acuzatív *s. n.* caz al declinării care exprimă unele

- complemente și unele atribute. (<lat. *accusativus*, fr. *accusatif*)
- acuzător**, -oare *adj.*, *s. m. f.* (cel) care acuză. **o ~ public** = (în unele state) procuror (2) în procesele criminale. (<fr. *accusateur*)
- acuzatorial**, -ă *adj.* cu caracter de acuzare. (<engl. *accusatorial*)
- acuzăție** *s. f.* acuzare. (<fr. *accusation*, lat. *accusatio*)
- acuză** *s. f.* acuzăție. (<it. *accusa*)
- acuzie** *elem.* „auz”, „sunet”, „audiție”. (<fr. *-acousie*, cf. gr. *akousis*)
- ACVA-/ACVI-** *elem.* „apă”. (<engl., fr. *aqua-*, *aquí-*, cf. lat. *aqua*)
- acvacultură** *s. f.* 1. creștere a animalelor și a plantelor acvatice: acvacultură, maricultură. 2. cultură, fără pământ, într-o soluție de săruri minerale. (<fr. *aquaculture*)
- acvaforte** *s. f.* procedeu de reproducere a unui desen după un clișeu gravat cu acid azotic pe o placă de cupru. • gravura obținută. (<it. *acquaforte*)
- acvafortist**, -ă *s. m. f.* gravor în acvaforte. (<it. *acquafortista*)
- acvalang** *s. n.* aparat de oxigen pentru înotul subacvatic. (<engl. *aqualung*)
- acvamarin** *s. n.* varietate de beril, albastră-verzuie, piatră prețioasă. (<it. *acquamarina*)
- acvanaút**, -ă *s. m. f.* explorator al mediului subacvatic. (<fr. *aquanaute*)
- acvaplán** *s. n.* 1. planșă de lemn, în sport, care alunecă pe apă remorcată de o ambarcație cu motor. • sport practicat pe o asemenea planșă. 2. ambarcație de transport având propulsie cu reacție submarină. (<fr. *aquaplane*)
- acvapanare** *s. f.* derapaj al unui automobil ce se deplasează cu viteză, provocat de existența unei pelicule de apă între șosea și pneuri. (după fr. *aquaplanage*, engl. *aquaplaning*)
- acvapanlist**, -ă *s. m. f.* schior pe apă. (<it. *acquaplanista*)
- acvariofil**, -ă *s. m. f.* cel care practică acvariofilia. (<fr. *aquariophile*)
- acvariofilie** *s. f.* creștere a peștilor exotici de ornament. (<fr. *aquariophilie*)
- acvarist**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu viețuitoarele în acvariu. (<germ. *Aquarist*)
- acvaristică** *s. f.* 1. știința creșterii viețuitoarelor în acvarii. 2. pasiune pentru acvarii. (<germ. *Aquaristik*)
- acváriu** *s. n.* 1. vas, bazin în care se țin animale și plante acvatice. • sală, clădire care îl adăpostește. 2. instituție științifică specializată în studiul animalelor acvatice. (<fr., lat. *aquarium*, it. *acquario*)
- acvastát** *s. n.* termostat pentru limitarea temperaturii apei într-un cazan. (<fr. *aquastat*)
- acvateráriu** *s. n.* combinație între un acvariu și un terariu. (<*acva/riul* + *terariu*)
- acvátic**, -ă *adj.* 1. care crește, trăiește în apă. 2. format din apă. (<fr. *aquatique*, lat. *aquaticus*)
- acvatintă** *s. f.* 1. procedeu de gravare cu acid azotic, care imită desenul cu tuș. • gravura obținută. 2. procedeu de tipar de artă pentru imagini în semitonuri, prin gravarea manuală în cupru și corozivarea chimică. (<it. *acquatinta*, fr. *aquatinte*)
- acvatintist**, -ă *s. m. f.* gravor în acvatintă. (<fr. *aquatintiste*)
- acvatipie** *s. f.* procedeu de tipărire a operelor de artă care imită pictura în acuarelă. (<fr. *aquatipie*)
- acvatubulár**, -ă *adj.* (despre cazane cu aburi) cu tuburi prin care circulă apa. (<fr. *aquatubulaire*)
- ACVI-** v. *acva-*.
- acvicol**, -ă *adj.* 1. referitor la acvacultură. 2. în mediu acvatic. (<fr. *aquicole*)
- acvicultór**, -oare *s. m. f.* cel care se ocupă cu acvacultura. (<fr. *aquiculteur*)
- acvicultură** *s. f.* acvacultură. (<fr. *aquiculture*)
- acvifáună** *s. f.* faună acvatică. (<*acvi-* + *faună*)
- acvifér**, -ă *adj.* (despre un strat permeabil) care conține apă. (<fr. *aquifère*)
- acvifúg**, -ă *adj.* hidrofob (1, I). (<lat. *aquifugus*)
- ácvilă** *s. f.* pasăre răpitoare de zi, cu cioc și cu aripi puternice; pajură. (<lat., it. *aquila*)
- acvilide** *s. f. pl.* familie de păsări răpitoare: acvila. (<fr. *aquilidés*)
- acvilin**, -ă *adj.* ca de acvilă o *nas* ~ = nas coroiat; *privire* ~ă = privire pătrunzătoare. (<fr. *aquilin*, lat. *aquilinus*)
- acvilón** *s. n.* vânt de miazănoapte, rece și violent. (<fr. *aquilon*, lat. *aquilo*)
- acvitanian**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al oligocenului (sau primul al miocenului). (<fr. *aquitaniens*)
- AD-** *pref.* „adaos”. (<fr. *ad-*, cf. lat. *ad*, lângă)
- adactilie** *s. f.* absență congenitală a degetelor. (<fr. *adactylie*)
- adagiétto** *adv.* (muz.) puțin mai rapid decât *adagio*. (<it. *adagietto*)
- adágio** I. *adv.* (muz.) lent. II. *s. n.* 1. parte dintr-o lucrare muzicală scrisă în acest tempo. 2. dans clasic lent pentru doi soliști, într-un balet. (<it. *adagio*)
- adágiu** *s. n.* maximă, sentință, aforism, *apoftegmă*, dicton. (<lat. *adagium*)
- adamantin**, -ă *adj.* 1. diamantin. 2. (despre elemente histologice) care produce emailul dinților. (<fr. *adamantin*, lat. *adamantinus*)
- adamantină** *s. f.* substanță albă care acoperă coroana dinților; smalț dentar. (<fr., engl. *adamantine*)
- adamantinóm** *s. n.* tumoră dentară malignă; ameloblastom. (<fr. *adamantinome*)
- adamantoblást** *s. n.* celulă care produce țesutul adamantin. (<fr. *adamantoblaste*)
- adamantolizá** *s. f.* proces de distrugere a țesutului adamantin. (<fr. *adamantolyse*)
- adámic**, -ă *adj.* referitor la Adam. (<fr. *adamique*)
- adamism** *s. n.* 1. doctrină a unor eretici din primele secole ale creștinismului, care apăreau goi în adunări. 2. orientare în cadrul akmeismului, care manifesta preferința pentru elementul biologic primitiv. (<fr. *adamisme*)
- adamít**, -ă *s. m. f.* eretic, adept al adamismului (1). (<fr. *adamite*)
- adamsită** *s. f.* substanță toxică de luptă, iritantă, strălucitoare. (<fr. *adamsite*)
- adaptá vb.** I. *tr.* a transforma pentru a corespunde anumitor condiții. II. *tr., refl.* a (se) acomoda. (<fr. *adapter*, lat. *adaptare*)
- adaptábil**, -ă *adj.* care poate fi adaptat (ușor); acomodabil. (<fr. *adaptable*)
- adaptabilitáte** *s. f.* capacitate de adaptare. (<fr. *adaptabilité*)
- adaptáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) adapta; adaptație. 2. modificare a unei opere pentru a trece dintr-un gen în altul; transpunere în formă scenică, radiofonică sau cinematografică a unei opere literare. (<*adapta*)
- adaptatív**, -ă *adj.* care se poate adapta; adaptiv. (<fr. *adaptatif*)
- adaptátor**, -oare *s. m. f.* cel care face o adaptare. • specialist care dă forma necesară ideilor, subiectelor sau scenariilor altora. (<fr. *adaptateur*)
- adaptáție** *s. f.* adaptare. (<fr. *adaptation*)
- adaptáționál**, -ă *adj.* referitor la adaptație. (<engl. *adaptational*)
- adaptív**, -ă *adj.* adaptativ. (<germ. *adaptiv*)
- adaptometrie** *s. f.* măsurare a adaptării retiniene. (<fr. *adaptométrie*)
- adaptométru** *s. n.* 1. aparat în adaptometrie. 2. instrument pentru măsurarea adaptării stimulilor. (<fr. *adaptomètre*)
- adaptór** *s. n.* 1. mic dispozitiv pentru adaptarea unui aparat electric. 2. dispozitiv al unui aparat fotografic destinat modificării distanței focale a obiectivului. (<fr. *adaptateur*)
- adáť** *s. n.* ansamblu de legi nescrise, obiceiuri și tradiții la musulmani. (<it. *adattó*)
- adaxiál**, -ă *adj.* orientat spre linia axială. (<fr. *adaxiale*)
- ádă** *elem.* „rezultatul unei acțiuni”. (<fr. *-ade*, cf. it., sp. *-ada*)
- addénda** *s. f. inv.* anexă la o lucrare, cuprinzând note, texte, diagrame etc. **o ~ et corrigénda** = addendă prin care se și corectează greșelile dintr-o lucrare. (<lat. *addenda*)
- addubitáție** *s. f.* dubitație (2). (<lat. *addubitatio*)
- adecvá vb.** *tr., refl.* a face să devină, a fi adecvat; a (se) conforma. (<*adecvat*)
- adecvát**, -ă *adj.* 1. potrivit, corespunzător. 2. (*fil.*) care

- reflectă corect însușirea esențiale ale unui obiect sau fenomen. (< fr. *adéquat*, lat. *adaequatus*)
- adecvatie** *s. f.* faptul, însușirea de a fi adecvat; echivalență. (< fr. *adéquation*, lat. *adaequatio*)
- adefág, -ă** *adj.* (despre animale) vorace. (< fr. *adéphage*)
- adefágie** *s. f.* bulimie. (< fr. *adéphagie*)
- ADELFO-**, **-adélf, -adelfie** *elem.* „frate”, „concreștere”, „gamet”. (< fr., engl. *adelpho/-*, *-adelphe*, *-adelphe*, cf. gr. *adelphos*)
- adelfie**¹ *s. f.* concreștere a două sau mai multe organe (stamine, ramuri). (< fr. *adelphe*)
- adelfie**² *v.* adelf(o)-
- adelfocarpie** *s. f.* formare a fructului în urma adelfogamiei. (< fr. *adelphocarpie*)
- adelfofágie** *s. f.* 1. absorbție a unuiu sau a mai multor embrioni animali ori vegetali de către cel mai dezvoltat dintre ei. 2. devorare a unui animal de către altul din aceeași specie ori din specii diferite. 3. unire a doi gameti de același sex. (< fr. *adelphophagie*)
- adelfogamie** *s. f. (biol.)* 1. unire a două organe sau celule generate de același individ. 2. copulare a celulelor fiice. 3. metodă de ameliorare și formare a unor rase noi de animale. (< fr. *adelphogamie*)
- ademptiune** *s. f.* luare în posesiune a unui beneficiu. (< fr. *ademption*, lat. *ademptio*)
- ADEN(O)-**, **-adenie** *elem.* „glandă”. (< fr. *adén/o-*, *-adenie* cf. gr. *aden*)
- adenálgic, -ă** *adj.* referitor la adenalgie. (< fr. *adénalgique*)
- adenalgie** *s. f.* durere localizată în ganglioni. (< fr. *adénalgie*)
- adenectomie** *s. f.* ablațiune a unei glande sau a vegetațiilor adenoide. (< fr. *adenectomie*)
- adenie**¹ *s. f.* limfadenie. (< fr. *adénie*)
- adenie**² *v.* aden(o).
- adenină** *s. f.* bază azotată purinică din acizii nucleici. (< fr. *adénine*)
- adenită** *s. f.* inflamație a ganglionilor limfatici. (< fr. *adénite*)
- adenoblást** *s. n.* celulă glandulară embrionară. (< fr. *adénoblaste*)
- adenocarcinóm** *s. n.* tumoare epitelială malignă cu punct de plecare într-o glandă. (< fr. *adénocarcinome*)
- adenocist** *s. n.* membrană celulară care înconjură glanda. (< fr. *adénocyste*)
- adenocít** *s. n.* celula secretoare a unei glande. (< fr. *adénocyte*)
- adenocóndróm** *s. n.* tumoare cartilagineasă la nivelul unei glande. (< fr. *adénochondrome*)
- adenofaringită** *s. f.* inflamație a țesutului limfoid al faringelui. (< fr. *adénofaryngite*)
- adenofibróm** *s. n.* tumoare glandulară benignă, din celule și fibre conjunctive; fibroadenom. (< fr. *adénofibrome*)
- adenoflegmón** *s. n.* abces ganglionar. (< fr. *adénophlegmon*)
- adenofór** *s. m.* organ care poartă glandele nectarifere. (< fr. *adénophore*)
- adenografie** *s. f.* descriere a glandelor. (< fr. *adénographie*)
- adenogramă** *s. f.* examen citologic al produsului unui ganglion. (< fr. *adénogramme*)
- adenohipofiză** *s. f.* lobul anterior și intermediar al hipofizei. (< fr. *adénohypophyse*)
- adenoid, -ă** *adj.* 1. care are aspectul unui țesut glandular. 2. referitor la țesutul ganglionar. (< fr. *adénoide*)
- adenoidectomie** *s. f.* extirpare a vegetațiilor adenoide. (< fr. *adénoïdectomie*)
- adenoidism** *s. n.* ansamblu de tulburări în dezvoltarea copilului, cauzate de infecția cronică a vegetațiilor adenoide. (< fr. *adénoïdisme*)
- adenoidită** *s. f.* inflamație a țesutului glandular din regiunea rinofaringiană. (< fr. *adénoïdite*)
- adenolimfangióm** *s. n.* limfangiom care conține celule limfatice. (< fr. *adéno-lymphangiome*)
- adenolimfocél** *s. n.* dilatație a vaselor și a ganglionilor limfatici. (< fr. *adéno-lymphocèle*)
- adenolimfoidită** *s. f.* mononucleoză infecțioasă. (< fr. *adéno-lymphoïdite*)
- adenolipomatóză** *s. f.* tulburare de nutriție prin tume-
- facții hipomatoase difuze la nivelul gâtului, subsuorilor, abdomenului și regiunii inghinale. (< fr. *adéno-lypomatoze*)
- adenologie** *s. f.* studiul științific al glandelor. (< fr. *adénologie*)
- adenóm** *s. n.* tumoare benignă a țesutului glandular. (< fr. *adénome*)
- adenomatóză** *s. f.* afecțiune prin hipertrofie glandulară multiplă. (< fr. *adénomatose*)
- adenomectomie** *s. f.* extirpare a unui adenom. (< fr. *adénomectomie*)
- adenomegalie** *s. f.* hipertrofie ganglionară. (< fr. *adénomégalie*)
- adenomióm** *s. n.* tumoare benignă din țesut glandular și muscular. (< fr. *adénomyome*)
- adenopatie** *s. f.* afecțiune a ganglionilor limfatici. (< fr. *adénopathie*)
- adenosarcóm** *s. n.* tumoare malignă a țesutului glandular și conjunctiv. (< fr. *adénosarcome*)
- adenoscleróză** *s. f.* indurație a glandelor. (< fr. *adéno-sclérose*)
- adenotóm** *s. n.* instrument folosit în adenotomie. (< fr. *adénotome*)
- adenotomie** *s. f.* îndepărtare chirurgicală a unei glande, a unui ganglion. (< fr. *adénotomie*)
- adenovírus** *s. n.* grup de virusuri cu afinitate pentru mucoasa conjunctivală, faringială și țesutul limfatic. (< fr. *adénovirus*)
- adenozină** *s. f.* nucleozidă dintr-o moleculă de adenină și o pentoză. (< fr. *adénosine*)
- adenozin-fosfóric** *adj. acid* ~ = compus chimic care conține adenină, glucoză și acid fosforic. (< fr. *adénosin-phosphorique*)
- adépt, -ă** *s. m. f.* membru al unei secte, al unui partid politic; partizan al unei teorii, doctrine, idei etc. (< fr. *adepte*, lat. *adeptus*)
- aderă** *vb. intr.* 1. a se ralia la părerea cuiva. • a deveni adeptul unui partid, al unei mișcări etc. 2. (despre state) a se alătura unui tratat. 3. a fi, a se ține lipit, strâns. (< fr. *adhérer*)
- aderént, -ă** 1. *adj.* care aderă. • alipit, sudat. II. *s. m. f.* cel care aderă la o acțiune comună, la un partid etc. (< fr. *adhérent*, lat. *adhaerens*)
- aderență** *s. f.* 1. legătură, lipire. 2. bridă (4). 3. (fiz.) forță care menține alăturate două corpuri în contact. 4. (constr.) fenomen de legătură între beton și oțel. • (metal.) fenomen de prindere pe suprafața pieselor turnate a unor cruste, care provoacă defecte. 5. aderare, solidarizare conștientă. (< fr. *adhérence*, lat. *adhaerentia*)
- adermină** *s. f.* piridoxină. (< fr. *adermine*)
- adeziune** *s. f.* 1. aderare; exprimare scrisă a aderării. 2. forță de atracție moleculară care se exercită între două corpuri în contact. 3. (biol.) concreștere a două organe de natură diferită. (< fr. *adhésion*, lat. *adhaesio*)
- adeziv, -ă** 1. *adj.* (despre materiale) care stă strâns lipit. • (biol.; despre organe) care fixează organismul de ceva. II. *s. m. f.* produs, natural sau sintetic, de încliearea lemnului, a metalelor, materialelor plastice etc. 2. substanță care se adaugă la preparatele agricole antiparazite pentru o mai bună fixare a acestora pe plante. (< fr. *adhésif*)
- adezivitite** *s. f.* proprietate a unui corp de a fi adeziv (1). (< fr. *adhésivité*)
- ad-hóc** *adv., adj.* pentru un anume scop. (< lat. *ad hoc*, pentru aceasta)
- adhocrație** *s. f.* (în sociologia și viitorologia politică contemporană) instabilitatea cronică pe care o cunosc diferitele forme de organizare (economică și socială) ca urmare a impactului societății capitaliste dezvoltate cu revoluția științifico-tehnică. (< ad-hoc + -crație)
- ad hóminem** *loc. adj. argument* ~ = argument îndreptat contra persoanei înșeși de către adversarul său. (< lat. *ad hominem*, la om)
- adhortatív** *s. n.* formă a imperativului la persoana I plural, exprimând un îndemn. (< germ. *Adhortativ*)
- adiabată** *s. f.* curbă care reprezintă grafic transformarea adiabatică. (< fr. *adiabate*)
- adiabátic, -ă** *adj.* (despre fenomene fizico-chimice) care se produce fără transfer de căldură. (< fr. *adiabatique*)
- adiacént, -ă** *adj.* alăturat, învecinat, continuu. o (mat.) unghiuri ~e = unghiuri care au același vârf și o latură comună. (< lat. *adiacens*, it. *adiacente*)

- adiacență** *s. f.* 1. alăturare, vecinătate. 2. (*mat.*) calitate a unghiurilor adiacente. (<it. *adiacenza*)
- adiaporforă** *s. f.* absența transpirației. (<fr. *adiaphorèse*)
- adiaforie** *s. f.* apatie, indiferență, pasivitate, lipsă de interes. (după engl. *adiaphorous*)
- adiastolie** *s. f.* jenă provocată diastolei inimii și umplerii cavităților ei. (<fr. *adiastolie*)
- adiator** *s. n.* aparat pentru efectuarea operațiilor de adunare și scădere. (<fr. *adiateur*)
- adicție** *s. f.* dependență față de un drog, cu tendința creșterii progresive a dozelor. (<fr. *addiction*)
- adidas** *s. m. pl.* încălțăminte comodă de sport. (cf. *Adi Das/let*, firmă germ.)
- adimensional**, **-ă** *adj.* fără dimensiuni. (<fr. *adimensionnel*)
- adinamie** *s. f.* lipsă totală a forței fizice, care însoțește unele boli. (<fr. *adynamie*)
- ad-interim** *adj. inv.* care ține locul titularului; interimar. (<lat. *ad interim*, între timp)
- adio** *interj.* rămas bun! rămăi cu bine! **o** (*s. n.*) a-și lua ~ (*de la ceva*) = a socoti ceva ca pierdut pentru totdeauna. (<it. *addio*)
- ADIP(O)-** *elem.* „grăsimă”. (<fr. *adip/o-*, cf. lat. *adeps, adipis*)
- adipic** *adj.* acid ~ = acid bibazic saturat, materie primă la fabricarea unor fibre sintetice poliamidice. (<fr. *adipique*)
- adipocel** *s. n.* hernie al cărei sac conține țesut gras. (<fr. *adipocèle*)
- adipocit** *s. n.* celulă adipoasă. (<fr. *adipocyte*)
- adipofibróm** *s. n.* lipofibróm. (<engl. *adipofibroma*)
- adipogén**, **-ă** *adj.* care produce țesut adipos. (<fr. *adipogène*)
- adipogeneză** *s. f.* formarea de grăsimi în organismul animal. (<fr. *adipogenèse*)
- adipoid**, **-ă** *adj.* cu aspect de grăsime; lipoid. (<fr. *adipoidé*)
- adipoliză** *s. f.* 1. proces de dizolvare a grăsimilor prin hidroliză. 2. funcție prin care un țesut restituie sângelui grăsimile. (<fr. *adipolyse*)
- adipóm** *s. n.* lipóm. (<engl. *adipoma*)
- adipopexie** *s. f.* fixare de grăsimi pe anumite țesuturi sau organe. (<fr. *adipopexie*)
- adipós**, **-oasă** *adj.* care conține grăsimi, gras; seboreic. **o** țesut ~ = țesut conjunctiv care înmagazinează grăsimea. (<fr. *adipeux*)
- adipóză** *s. f.* stare morbidă prin excesul de grăsime în țesuturi. (<fr. *adipose*)
- adipozitate** *s. f.* acumularea patologică de grăsime într-un țesut. (<fr. *adiposité*)
- adipozurie** *s. f.* prezența grăsimilor în urină. (<engl. *adiposuria*)
- adipsie** *s. f.* lipsă totală a senzației de sete. (<fr. *adipsie*)
- aditiv**, **-ă** **I. adj.** 1. (*mat.*) referitor la operația de adunare. 2. (*fiz.*; despre o proprietate, un efect) exprimat printr-o mărime fizică ale cărei valori se însumează algebric. **II. s. n.** substanță care, adăugată unor produse, le ameliorează unele proprietăți. (<fr. *additif*, lat. *additivus*)
- aditivitate** *s. f.* proprietate a unei mărimi, substanțe etc. de a fi aditivă. (<fr. *aditivité*)
- aditón** *s. n. (ant.)* încăpere secretă a unui templu grecesc. (<fr., gr. *adyton*)
- adiție** *s. f.* 1. adăugare. **o** (*chim.*) reacție de ~ = reacție prin care se introduc atomi sau molecule într-o moleculă nesaturată. 2. (*mat.*) adunare. (<fr. *addition*, lat. *additio*)
- adiționă** *vb. tr.* a aduna. (<fr. *additionner*)
- adiționál**, **-ă** **I. adj.** 1. care reprezintă un adaos; suplimentar; supranumerar. 2. (*chim.*) de adiție. **II. s. f.** convorbire telefonică suplimentară față de convorbirile incluse în pret. (<fr. *additionnel*)
- adjectiv** *s. n.* parte de vorbire (flexibilă) care determină un substantiv, denumind o însușire. (<lat. *adjectivum*, fr. *adjectif*)
- adjectivă** *vb. tr., refl.* a (se) transforma, prin conversiune, în adjectiv; a (se) adjectiviza. (<fr. *adjectiver*)
- adjectivál**, **-ă** *adj.* exprimat printr-un adjectiv. **o** articol ~ = articol care se așază între un substantiv articolat precedat de prepoziție. • (despre construcții gramaticale) cu valoare de adjectiv. (<fr. *adjectival*)
- adjectiviză** *vb. tr., refl.* a (se) adjectiva. (<fr. *adjectiviser*)
- adjoncțiune** *s. f.* unire, alipire. (<fr. *adjonction*)
- adjudecă** *vb. I. tr. (jur.)* a atribui (un bun) aceluia care oferă mai mult în cadrul unei licitații publice. **II. refl.** a-și atribui, a-și lua ceva. (<lat. *adjudicare* după fr. *adjuđer*)
- adjudecatar**, **-ă** *s. m. f.* cel căruia i se adjudecă un lucru. (<fr. *adjudicataire*)
- adjudecătie** *s. f.* adjudecare. (<fr. *adjudication*, lat. *adiudicatio*)
- adjudecător**, **-oăre** *s. m. f.* cel care face adjudecarea la o licitație. (<fr. *adjudicateur*)
- adjúncț**, **-ă** *s. m. f., adj.* (persoană) cu funcție imediat subordonată unui conducător de instituție etc. (<germ. *Adjunkt*, lat. *adiunctus*)
- adjură** *vb. tr. (rar)* a se ruga fierbinte, a implora. (<lat. *adiurare*, fr. *adjurer*)
- adjurație** *s. f.* 1. formulă de exorcism care începe cu cuvintele *adiuro te*. 2. rugămintă insistență. (<fr. *adjuration*, lat. *adiuratio*)
- adjutánt** *s. m.* ofițer care îndeplinește pe lângă un șef militar atribuții corespunzătoare unei funcții de subofițer. (<germ. *Adjutant*)
- adjuvánt**, **-ă** *adj., s. n. 1.* (medicament) care se asociază cu un alt medicament. 2. (produs) care se adaugă unui material. 3. (*fig.*) auxiliar. (<fr. *adjuvant*, lat. *adjuvans*)
- ad libitum** *loc. adv.* după voie, după plac, oricum. (<lat. *ad libitum*)
- ad litteram** *loc. adv.* cuvânt cu cuvânt, literă cu literă; literal, textual. (<lat. *ad litteram*)
- administrá** *vb. tr. I.* a conduce, a gospodări (o întreprindere). 2. a da un medicament unui bolnav. 3. (*ir.*) a trage o bătaie. 4. (*jur.*) a ~ o probă = a folosi un mijloc de probă într-un proces. 5. a supraveghea încasările. (<fr. *administrer*, lat. *administrare*)
- administrábil**, **-ă** *adj.* care poate fi administrat. (<it. *amministrabile*)
- administratív**, **-ă** **I. adj.** referitor la administrație. • care emană de la un organ de administrație. **II. s. n.** gospodărie. • instituție de administrație. (<fr. *administratif*, lat. *administrativus*)
- administrátor**, **-oăre** *s. m. f.* conducător al unui serviciu de administrație; intendent. **o** ~ delegat = persoană imputernicită de consiliul de administrație al unei societăți să conducă societatea. (<fr. *administrateur*, lat. *administrator*)
- administráție** *s. f.* 1. ansamblul organelor executive și de dispoziție ale statului; personalul de conducere al unei întreprinderi, instituții etc. **o** consiliu de ~ = consiliu însărcinat cu conducerea unei societăți de acțiuni. 2. serviciu al armatei care are în sarcină hrana și îmbrăcămintea trupelor. (<fr. *administration*, lat. *administratio*, /2/ rus. *administracija*)
- admirá** *vb. tr.* a privi, a prețui cu sentimente de înclantare, de mirare și plăcere. (<fr. *admirer*, lat. *admirare*)
- admirábil**, **-ă** *adj.* vrednic de admirat; încântător, minunat. (<fr. *admirable*, lat. *admirabilis*)
- admiratív**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) cu admirație. (<fr. *admiratif*, lat. *admirativus*)
- admirátor**, **-oăre** *s. m. f.* cel care admiră. (<fr. *admirateur*, lat. *admirator*)
- admiráție** *s. f.* sentiment de înclantare, de apreciere deosebită (față de cineva sau de ceva). (<fr. *admiration*, lat. *admiratione*)
- admisíbil**, **-ă** *adj.* care poate fi admis; acceptabil. (<fr. *admissible*)
- admisibilitáte** *s. f.* posibilitatea de a fi admis. (<fr. *admissibilité*)
- admisíune** *s. f. I.* intrare a agentului motor în cilindrul unui mașini sau în mașina care îl utilizează. 2. porțiune din cursa pistonului în timpul căreia agentul motor intră în cilindru. (<fr. *admission*, lat. *admissio*)
- admitántă** *s. f.* mărime inversă impedanței unui circuit electric de curent alternativ. (<fr., engl. *admittance*)
- admitanțmétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea admitanței. (<fr. *admittancemètre*)
- admíte** *vb. tr. I.* a accepta, a lua drept bun. 2. a îngădui, a permite. 3. a da curs favorabil (unei cereri). 4. a primi (la un examen). (<lat. *admittere*, fr. *admettre*)
- admonestá** *vb. tr.* a mustra cu severitate, a dojeni. (<fr. *admonester*)
- admonestáre** *s. f.* acțiunea de a admonesta; admo-

- nestație, admonițiune (2). • hârtie oficială care conține o mustrare. (<admonesta)
- admonestație** *s. f.* admonestare. (<fr. *admonestation*)
- admonitiv**, -ă *adj.* care admonestează. (<fr. *admonitif*)
- admonițiune** *s. f.* 1. cercetare făcută de judecător. 2. admonestare. (<fr. *admonition*, lat. *admonitio*)
- adnat**, -ă *adj.* (*bot.*; despre organe) crescut pe un alt organ. • aderent. (<lat. *adnatus*)
- adnație** *s. f.* (*bot.*) concreștere a unui organ pe o altă parte a plantei. (<fr. *adnation*)
- adnominál**, -ă *adj.* (despre un adjectiv etc.) care determină un nume. (<fr. *adnominal*)
- adnotá** *vb. tr.* a face însemnări pe marginea unui text. (<lat. *adnotare*)
- adnotáre** *s. f.* acțiunea de a adnota. • notă explicativă, însemnare pe marginea unui text; adnotație. (<adnota)
- adnotatór**, -oáre *s. m. f.* cel care adnotează un text. (<lat. *adnotator*)
- adnotáție** *s. f.* adnotare. (<lat. *adnotatio*)
- adogmátic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al adogmatismului. (<fr. *adogmatique*)
- adogmatism** *s. n.* sistem de gândire care nu admite dogmele. (<fr. *adogmatisme*)
- adolescént**, -ă *s. m. f.* om ajuns la adolescență. (<fr. *adolescent*, lat. *adolescens*)
- adolescentin**, -ă *adj.* de adolescent. (<it. *adolescentino*)
- adolescéntă** *s. f.* perioadă în viața omului între 13 (15) și 18 (19) ani, în care se intensifică procesele de creștere. (<fr. *adolescence*, lat. *adulescentia*)
- adónic** *adj. vers* ~ = vers greco-latin care încheia strofa safică, dintr-un dactil și un spondeu (sau troheu). (<fr. *adonique*)
- adónis** *s. m. (fam.)* bărbat tânăr foarte frumos. (<fr. *adonis*)
- adoptá** *vb. tr.* 1. a înfia un copil. 2. a-și însuși felul de a fi al cuiva. • a alege cu predilecție. 3. a accepta (prin vot). (<fr. *adopter*, lat. *adoptare*)
- adoptábil**, -ă *adj.* care poate fi adoptat (1). (<fr. *adoptable*)
- adoptánt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care adoptă (1). (<fr. *adoptant*)
- adoptív**, -ă *adj.* (despre copii) primit în familie cu drepturi și obligații de copil propriu; înfiat. • (despre părinți) dobândit prin adopție. (<fr. *adoptif*, lat. *adoptivus*)
- adoptianism** *s. n.* erezie răspândită mai ales în Spania, în séc. VIII, potrivit căreia Isus era doar un fiu adoptiv. (<fr. *adoptianisme*)
- adoptianist**, -ă *adj.* referitor la adoptianism. (<fr. *adoptianiste*)
- adóptie** *s. f.* faptul de a adopta (1); înfiere. (<fr. *adoption*, lat. *adoptio*)
- adoptiéni** *s. m. pl.* membri, adepți ai adoptianismului. (<fr. *adoptiens*)
- adorá** *vb. tr.* 1. a iubi foarte mult, fără limite. 2. a diviniza; a venera. (<fr. *adorer*, lat. *adorare*)
- adorábil**, -ă *adj.* vrednic de adorat; fermecător; admirabil. (<fr. *adorable*, lat. *adorabilis*)
- adorál**, -ă *adj.* lângă gură. (<fr. *adoral*)
- adoránt**, -ă *s. m. f.* om care se roagă unei divinități, în arta cultă. (<germ. *Adorant*)
- adoratór**, -oáre *s. m. f.* cel care adoră pe cineva sau ceva. (<fr. *adrateur*, lat. *adorator*)
- adoráție** *s. f.* iubire, admirație nemărginită. • divinizare, venerație. (<fr. *adoration*, lat. *adoratio*)
- adorbitál**, -ă *adj.* lângă orbite. (<engl. *adorbital*)
- adosát**, -ă *adj.* (despre o coloană, un pilastru) lângă un perete; (despre o construcție) lipită de un edificiu. (<fr. *adossé*)
- ad pátes** *loc. adv. (fam.)* a se întoarce ~ = a muri; a trimite ~ = a ucide. (<lat. *ad patres*, la strămoși)
- adprés**, -ă *adj.* (*bot.*; despre perișori) strâns alipit de tulpină. (<lat. *adpressus*)
- ad quem/-cvem/ loc. adj.** (despre termenul unei amănări) pentru care. (<lat. *ad quem*)
- adragánt** *s. n.* gumă vegetală secretată de trunchiul unui arbust. (<fr. *adragante*)
- ad referéndum** *loc. adj.* (despre acte, tratate) cu condiția de a se obține aprobarea superioară. (<lat. *ad referendum*, pentru a referi)
- ad rem** *loc. adv.* la obiect. (<lat. *ad rem*)
- adrenal**, -ă *adj.* referitor la glandele suprarenale. (<engl. *adrenal*)
- adrenalină** *s. f.* hormon secretat de glandele medulo-suprarenale, cu proprietăți vasoconstrictoare; epinefrină. (<fr. *adrénaline*)
- adrenalinemie** *s. f.* prezența adrenalinei în sânge. (<fr. *adrénalinémie*)
- adrenalinogén**, -ă *adj.* care produce adrenalină. (<fr. *adrénalinogène*)
- adrenalón** *s. n.* produs intermediar de oxidare a adrenalinei, cu acțiune vasoconstrictoare. (<fr. *adrénalone*)
- adrenérgic**, -ă *adj.* (despre substanțe) cu acțiune similară celei a adrenalinei. • (despre nervi) ale căror terminații eliberează adrenalina. (<fr. *adrénergique*)
- adrenocorticotropină** *s. f.* hormon al lobului anterior al hipofizei, care stimulează secreția substanțelor corticale a capsulei suprarenale; corticostimulină. (<engl. *adrenocorticotropin*)
- adrenocróm** *s. m.* produs de oxidare a adrenalinei, cu acțiune hemostatică și tonifiantă asupra pereților vaselor sangvine. (<fr. *adrénochrome*)
- adrenolític**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) opusă acțiunii adrenalinei. (<fr. *adrénolytique*)
- adrenosterón** *s. n.* hormon al corticosuprarenalei, cu acțiune virilizantă. (<fr. *adrénostérone*)
- adrenoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a adrenalinei. (<fr. *adrénothérapie*)
- adresá** *vb. I. tr.* 1. a trimite direct o scrisoare, o cerere. 2. a scrie adresă la o cerere, pe o scrisoare. II. *refl.* a-și îndrepta cuvântul către cineva; a face apel la. (<fr. *adresser*)
- adresábil**, -ă *adj. (inform.)* despre o memorie care permite a se ajunge direct la singura informație căutată. (<fr. *adressable*)
- adresabilitáte** *s. f.* grad de solicitare. (<adresabil + -itate)
- adresánt**, -ă *s. m. f.* destinatar. (<germ. *Adressant*)
- adrésă** *s. f.* 1. indicație pe scrisori, colete etc. care conține numele și domiciliul destinatarului. o *la* ~ a cuiva = cu privire la cineva. 2. comunicare oficială făcută în scris de o instituție. 3. dexteritate, îndemănare. 4. (*inform.*) simbol, cuvânt, cod care indică locul din memoria unei mașini electronice unde se înregistrează o informație. (<fr. *adresse*)
- adsorbánt**, -ă *adj.*, *s. m.* (corp) pe suprafața căruia se fixează o substanță prin adsorbție. (<fr. *adsorbant*)
- adsorbát** *s. m.* substanță fixată prin adsorbție. (<fr. *adsorbat*)
- adsorbí** *vb. refl.* (despre substanțe) a se fixa prin adsorbție. (<fr. *adsorber*)
- adsórbție** *s. f.* fixare a unei substanțe lichide sau gazoase, într-un strat subțire, pe suprafața unui corp solid. (<fr. *adsorption*)
- adstrát** *s. n.* totalitatea elementelor dintr-o limbă străină care se adaugă unui idiom după constituirea lui, ca rezultat al interferenței lingvistice. (<fr. *adstrat*)
- adúct** *s. n.* amestec cristalin în care o substanță este înglobată în altă substanță. (<fr. *adducte*)
- aductór** *adj.*, *s. m.* (mușchi) care produce aducție (1). (<fr. *aducteur*, lat. *adductor*)
- aducție** *s. f.* 1. mișcare de apropiere a unui membru de planul de simetrie al corpului. 2. dirijare a apelor către locul de distribuție. (<fr. *adduction*, lat. *adductio*)
- adulá** *vb. tr.* a lingeși, a flata în chip servil. (<fr. *aduler*, lat. *adulari*)
- adulár** *s. n.* ortoză, transparentă, cu reflexe argintii. (<fr. *adulaire*, germ. *Adular*)
- adulatór**, -oáre *adj.*, *s. m. f.* lingeșitor. (<fr. *adulateur*)
- aduláție** *s. f.* adulare. (<fr. *adulation*, lat. *adulatio*)
- adúlt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (ființă, organ) ajuns la maturitate. (<fr. *adulte*, lat. *adultus*)
- adultér**, -ă *I. adj.* (despre soți) care încalcă fidelitatea conjugală. II. *s. n.* întreținere a relațiilor sexuale în afara căsătoriei. (<fr. *adultère*, lat. *adulterium*)
- adulterá** *vb. tr.* a denatura (un text). (<fr. *adultérer*)
- adulterín**, -ă *adj.* 1. (despre copii) născut dintr-un adulter. 2. (*bot.*; despre organe) fals. (<fr. *adultérin*, lat. *adulterinus*)
- adultomorfism** *s. n.* interpretare a comportamentului

adúnc

- copiilor prin raportare la comportamentul adulților.
(< *adult* + *-morfism*)
- adúnc**, -ă *adj.* (*biol.*); despre organe) curbat spre interior.
(< *lat. aduncus*)
- ad valórem** *loc. adv.* (despre calcularea taxelor vamale) după valoare. (< *lat. ad valorem*)
- advectiv**, -ă *adj.* referitor la advecție; prin advecție.
(< *germ. advektiv*)
- advectie** *s. f. (met.)* deplasare a unei mase de aer în sens orizontal. (< *fr. advection*, *lat. advectiono*)
- advént** *s. n.* 1. (la catolici) perioadă de patru săptămâni dinaintea Crăciunului. 2. fiecare din cele patru duminici care preced Crăciunul. (< *germ. Advent*, *lat. adventus*)
- advéntic** *s. f.* tunică externă, de țesut conjunctiv, care învețește arterele. (< *fr. adventice*)
- adventism** *s. n.* doctrină a unei secte religioase care propagă credința în a doua venire a lui Cristos pe pământ. (< *engl. adventism*, *germ. Adventismus*)
- adventist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al adventismului.
(< *engl. adventist*, *fr. adventiste*)
- adventiv**, -ă *adj.* 1. (*biol.*), despre specii) care pătrunde accidental într-o anumită biocenoză. 2. (despre rădăcini, muguri) dezvoltat întâmplător în alt loc. 3. (despre cratere) care are altă deschizătură decât craterul principal.
(< *fr. adventif*)
- advérb** *s. n.* parte de vorbire neflexibilă care determină un verb, un adjectiv sau alt advérb, arătând locul, modul, timpul etc. (< *fr. adverbe*, *lat. adverbium*)
- advérbál**, -ă *adj.* pe lângă, care determină un verb.
(< *fr. adverbál*)
- advérbial**, -ă *adj.* (despre cuvinte, construcții gramaticale) cu valoare de advérb. (< *fr. adverbial*, *lat. adverbialis*)
- advérbializá** *vb. tr., refl.* (despre un substantiv, adjectiv, participiu) a (se) transforma, prin conversiune, în advérb. (< *fr. adverbialiser*)
- advérs**, -ă *adj.* 1. situat în față; contrar, opus. **o parte** ~ă = adversar (într-un proces). 2. (*fig.*) potrivnic. (< *fr. adverse*, *lat. adversus*)
- advérsár**, -ă *s. m. f.* 1. persoană care luptă împotriva cuiva sau a ceva; rival. 2. (*sport*) partener de întrecere. (< *fr. adversaire*, *lat. adversarius*)
- advérsatív**, -ă *adj.* care exprimă o opoziție. **O propoziție** ~ă (și *s. f.*) = propoziție coordonată care exprimă o opoziție față de coordonata ei; **conjunctie** ~ă = conjuncție care introduce o propoziție adversativă. (< *fr. adversatif*, *lat. adversativus*)
- advérsitate** *s. f.* împrejurare potrivnică, dificultate. (< *fr. adversité*, *lat. adversitas*)
- aéd** *s. m.* (în Grecia antică) poet-cântăreț care își recita propriile-i versuri în acompaniament de liră. (< *fr. aède*, *gr. aoidos*)
- aedicula** /e-di-/ *s. f. (ant.)* templu în miniatură; capelă mică. (< *lat. aedicula*)
- aerá** *vb. tr. I.* a introduce aer proaspăt într-un loc închis; a aerisi. 2. a expune la soare și la aer (lucruri, haine). (< *fr. aérer*)
- aeráj** *s. n.* aerare (1). (< *fr. aérage*)
- aerárium** *s. n.* tezaurul public și administrația banilor publici în vechea Romă. (< *lat. aerarium*)
- aerát**, -ă *adj.* 1. tratat prin introducere de aer. 2. (despre cereale) răcit cu ajutorul aerului, prin vânturare etc. 3. (despre un text) cu o structură simplă; (despre pagini) spațial. (< *aera*)
- aerátór** *s. n.* 1. aparat pentru aerație. 2. mașină de lucru în tunătoare pentru afânarea amestecului de formare. (< *fr. aérateur*)
- aerátie** *s. f.* 1. introducere de aer într-un mediu; aerare; ventilație. 2. răcire a cerealelor depozitate într-un siloz. (< *fr. aération*)
- aeraúlicá** *s. f.* știință care studiază scurgerea gazelor în conducte. (< *fr. aéraulique*)
- aeraulicián**, -ă *s. m. f.* specialist în aeraulică. (< *fr. aéraulicien*)
- aerenchim** *s. n.* țesut parenchimatice cu mari spații intercelulare aerifere, la plantele acvatice submerse. (< *fr. aerenchyme*)
- AERI-** *v. aéro-*.
- aerián**, -ă *adj.* 1. care se află în aer. • produs în aer. 2. referitor la aviație. **o linie** ~ă = traseu aeronautic; **alarmá** ~ă = alarmă prin care se anunță un atac aerian.
3. (*fig.*) diafan, transparent; vaporos. 4. (*fam.*) distrat, visător. (< *fr. aérien*)
- aéric**, -ă *adj.* format din aer. (< *fr. aérique*)
- aéricól**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în aerul liber; epifit. (< *fr. aéricole*)
- aerifer**, -ă *adj.* care conține, conduce aerul; aerofor (1). (< *fr. aérifère*)
- aerifórm**, -ă *adj.* cu aspectul sau proprietățile aerului. (< *fr. aériforme*)
- aerlíft** *s. n.* 1. metodă de explorare a sondelor prin erupție artificială, țițeiul fiind împins la suprafață cu ajutorul aerului comprimat. 2. dispozitiv pentru ridicarea apei, bazat pe diferența de greutate specifică între apă și emulsia de aer din apă. (< *engl. airlift*)
- AERO-/AERI-** *elem.* „aer“, „avion“, „aviație“. (< *fr. aéro-*, *aéri-* cf. *gr. aer-*, *-os*)
- aeroacrofobie** *s. f.* teamă patologică de spații largi și înalte. (< *aero-* + *acrofobie*)
- aeroamfibiu**, -ie *adj.*, *s. n.* (vehicul cu pernă de aer) adaptat la navigația aeriană și pe apă. (< *fr. aéroamphibie*)
- aeroautomobil** *s. n.* vehicul terestru care se poate susține deasupra solului prin o pernă de aer. (< *aero-* + *automobil*)
- aerób**, -ă *adj.* (despre organisme) care nu poate trăi fără oxigen; aerobiotic. (< *fr. aérobe*)
- aerobacter** *s. m.* gen de bacterii aerobe, larg răspândite în natură. (< *engl. aerobacter*)
- aerobázá** *s. f.* centru de exploatare a aparatelor de zbor. (< *aero-* + *bază*)
- aeróbic**, -ă *adj. gimnastică* ~ă = gimnastică de întreținere executată pe fond muzical cu ritm susținut. (< *fr. aérobie*, *amer. aerobic*)
- aerobie** *s. f.* 1. microorganism care se dezvoltă în prezența aerului. 2. (în industria aeronautică) propulsare care nu poate avea loc decât în atmosferă. (< *fr. aérobie*)
- aerobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază microorganismele din aer. (< *fr. aérobiologie*)
- aerobiónt** *s. n.* organism aerob; oxibiont. (< *fr. aéro-bionte*)
- aerobioscóp** *s. n.* aparat pentru determinarea gradului de poluare a aerului. (< *engl. aerobioscope*)
- aerobiótic**, -ă *adj.* aerob. (< *fr. aérobiotique*)
- aerobiózá** *s. f.* mod de viață al microorganismelor aerobe; oxibioză. (< *fr. aérobiose*)
- aerobúz** *s. n.* avion subsonic de pasageri, de mare capacitate; airbus. (< *fr. aérobus*, după *engl. airbus*)
- aerocarpie** *s. f.* maturizare a fructelor în aer liber, deasupra solului. (< *fr. aérocarpie*)
- aerocartofilie** *s. f.* marcophilie care se ocupă cu ștampilele aplicate pe trimiterile poștale pe calea aerului. (< *aero-* + *cartofilie*)
- aerocartográf** *s. n.* aparat automat folosit în aerocartografie. (< *fr. aérocartographe*)
- aerocartografie** *s. f.* tehnica întocmirii planurilor și hărților topografice pe bază de aerofotograme. (< *fr. aérocartographie*)
- aerocél** *s. n.* formație tumorală datorată distensiei excesive cu aer sau gaz. (< *fr. aérocele*)
- aerocistografie** *s. f.* metodă de explorare radiologică a vezicii urinare după distensia cu aer a acesteia. (< *engl. aérocytography*)
- aerocistoscóp** *s. n.* instrument folosit în aerocistoscopie. (< *engl. aérocytoscope*)
- aerocistoscopie** *s. f.* examinare a vezicii urinare prin introducerea de aer, cu aerocistoscopul, pentru distensia organului. (< *engl. aérocytoscopia*)
- aeroclúb** *s. n.* club în care membrii participă sau agreează sporturile aviatice. (< *fr. aéro-club*)
- aerocolie** *s. f.* acumulare de gaze în intestinul gros. (< *fr. aérocolie*)
- aerodontalgie** *s. f.* sindrom dureros dentar, la mari înălțimi. (< *engl. aerodontalgie*)
- aerodesánt** *s. n.* desant aerian. (< *aero-* + *desant*)
- aerodinám** *s. n.* tren automotor cu formă aerodinamică. (< *aerodinamic*)
- aerodinámic**, -ă *I. adj.* referitor la aerodinamică. • (despre vehicule sau profilul lor) construit în așa fel, încât să întâmpine la înaintare o rezistență minimă la frecarea cu aerul. **II. s. f.** ramură a mecanicii fluidelor care studiază mișcarea corpurilor într-un mediu gazos. (< *fr. aérodynamicque*)

- aerodinamician**, -ă *s. m. f.* specialist în aerodinamică. (<fr. *aérodynamicien*)
- aerodină** *s. f.* vehicul aerian mai greu decât aerul. (<fr. *aérodyné*)
- aerodrom** *s. n.* teren special amenajat pentru decolarea și aterizarea avioanelor. (<fr. *aérodrome*)
- aeroduct** *s. n.* conductă specială pentru introducerea aerului în încăperi, instalații subterane etc. (<engl. *air-duct*)
- aeroelasticitate** *s. f.* ramură a fizicii care studiază corpurile solide elastice sub acțiunea forțelor aerodinamice. (<fr. *aéroélasticité*)
- aeroelectronică** *s. f.* avionică. (<fr. *aéroélectronique*)
- aeroembolie** *s. f.* astuparea cu gaz a unui vas sangvin sau limfatic. (după fr. *aéroembolisme*)
- aerofagie** *s. f.* înghițire inconștientă de aer, care pătrunde în stomac. (<fr. *aérophagie*)
- aerofăr** *s. n.* dispozitiv optic de semnalizare la mare distanță, servind ca punct de reper pentru avioane în zbor. (<fr. *aérophare*)
- aerofilatelie** *s. f.* ramură a filateliei care se ocupă cu colecționarea și studierea mărcilor poștale destinate aviației. (<fr. *aérophilatélie*)
- aerofilatelist**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu aerofilatelia. (<fr. *aérophilatéliste*)
- aerofiltru** *s. n.* biofiltru cu ventilare artificială. (<fr. *aérofiltre*)
- aerofită** *adj., s. f.* (plantă) care crește complet în aer, pe un suport; epifită. (<fr. *aérophyte*)
- aerofitobiote** *s. n. pl.* organisme vegetale aroboe. (<fr. *aérophytobiontes*)
- aerofobie** *s. f.* teamă patologică de mișcarea maselor de aer. (<fr. *aérophobie*)
- aerofon**, -ă *adj.* (despre instrumente muzicale) care produce sunetele prin punerea în vibrație a unei coloane de aer dintr-un tub sau a unor ancii. (<germ. *aerophon*)
- aerofór**, -ă *I. adj.* aerifer. *II. s. n.* aparat care fumizează aerul necesar scafandrilor sub apă. (<fr. *aérophore*, lat. *aerophorus*)
- aerofotografie** *s. f.* tehnica fotografierii unei zone, obiecte din avion, sateliți sau nave cosmice. (<fr. *aérophotographie*)
- aerofotogramă** *s. f.* fotogramă aeriană. (<fr. *aérophotogramme*)
- aerofotogrammetrie** *s. f.* ramură a fotogrammetriei care studiază măsurarea suprafețelor terestre în vederea întocmirii hărților topografice prin fotograme aeriene. (<fr. *aérophotogrammétrie*)
- aerofrână** *s. f.* frână aerodinamică. (după fr. *aérofrein*)
- aerogără** *s. f.* ansamblu de clădiri ale serviciilor unui aeroport. (<fr. *aérogare*)
- aerogastrie** *s. f.* acumulare excesivă de gaze în stomac. (<fr. *aérogastrie*)
- aerogén**, -ă *adj. I.* produs prin intermediul aerului atmosferic. *2.* de origine respiratorie. *3.* (despre bacterii) care descompune substanțe solide sau lichide în suprafețe gazoase. (<fr. *aérogène*)
- aerogenerator** *s. n.* instalație de transformare a forței coiliene în energie electrică. (<engl. *aerogenerator*)
- aerogeologie** *s. f.* culegere de informații geologice cu avionul. (<germ. *Aerogeologie*)
- aeroglisór** *s. n.* vehicul autopropulsat pe pernă de aer, care se deplasează prin alunecare deasupra solului sau apei; hovercraft; naviplan. (<fr. *aéroglisseur*)
- aerograf** *s. n.* pulverizator cu care se stropesc culori lichide peste un desen, o zugrăveală etc. (<fr. *aérographie*)
- aerografie** *s. f.* disciplină care studiază aerul și proprietățile lui. (<fr. *aérographie*)
- aerogramă** *s. f. I.* scrisoare pe un imprimat special, expedită cu poșta aeriană; imprimatul însuși. *2.* diagramă aerologică prin repartiția verticală în atmosferă a presiunii, temperaturii etc. (<fr. *aérogramme*)
- aerohidroterapie** *s. f.* utilizare a aerului și a apei în tratamentul unor boli. (<aero- + *hidroterapie*)
- aerolion** *s. m.* ion atmosferic prin descărcări electrice, evaporări ale apei etc. (<fr. *aerolion*)
- aeroionizare** *s. f. I.* conținutul în ioni ai atmosferei. *2.* metodă de tratament cu ioni electrice din aer, în bolile neuroase și în dermatologie. (după fr. *aéroionisation*)
- aeroionizator** *s. n.* aparat pentru concentrarea aeroionilor negativi. (<fr. *aéroionisateur*)
- aeroionoterapie** *s. f.* tratament medical cu aeroioni produși de aparate speciale. (<engl. *aeroionotherapy*)
- aerolit** *s. n.* meteorit dintr-o masă minerală incandescentă. (<fr. *aérolithe*)
- aerológ**, -ă *s. m. f.* specialist în aerologie. (<fr. *aérologue*)
- aerologie** *s. f.* ramură a meteorologiei care studiază păturile înalte ale atmosferei terestre. (<fr. *aérologie*)
- aeromagnetometrie** *s. f.* metodă de măsurare din avion a prospecțiunilor magnetice terestre. (<aero- + *magnetometrie*)
- aeromagnetometru** *s. n.* aparat folosit în aeromagnetometrie. (<aeromagnetometrie)
- aeromamografie** *s. f.* radiografie mamară după insufllarea aerului în spațiul retromamar. (<engl. *aeromammography*)
- aeromaritim**, -ă *adj.* aeronaval. (<fr. *aéromaritime*)
- aeromecánică** *s. f.* ramură a mecanicii care studiază mișcarea și echilibrul gazelor. (<fr. *aéromécanique*)
- aeromedicină** *s. f.* ramură a medicinei care se ocupă cu studiul influenței zborului asupra organismului. (<engl. *aeromedicine*, germ. *Aeromedizin*)
- aerometeorograf** *s. n.* aparat meteorologic pe aeronave pentru înregistrarea variațiilor presiunii, temperaturii și umidității aerului. (<engl. *aerometeorograph*)
- aerometrie** *s. f.* ramură a fizicii care studiază proprietățile fizice ale aerului pe baza efectelor lui mecanice. (<fr. *aérométrie*)
- aerométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea densității aerului. (<fr. *aéromètre*)
- aeromobil**, -ă *I. adj., s. n.* (solid) care se poate menține și deplasa în spațiu. *II. adj.* apt de a fi transportat pe calea aerului. (<fr. *aéromobile*)
- aeromodél** *s. n.* model de avion sau de planor redus, care poate zbura (plana) fără pilot. (<fr. *aéromodèle*)
- aeromodélism** *s. n. I.* tehnica construirii de aeromodele. *2.* activitate sportivă pentru construcția și lansarea aeromodelor. (<fr. *aéromodélisme*)
- aeromodelist**, -ă *s. m. f.* cel care practică aeromodélismul. (<aeromodél + -ist)
- aeromorfoză** *s. f.* (biol.) totalitatea modificărilor morfoanatomice sub acțiunea factorilor atmosferici. (<fr. *aéromorphose*)
- aeromotor** *s. n.* motor eolian; anemotrop. (<fr. *aéromoteur*)
- aeronaút**, -ă *s. m. f.* cel care conduce un vehicul aerian. (<fr. *aéronaute*)
- aeronaútic**, -ă *I. adj.* referitor la aeronautică. *II. s. f.* tehnica construirii și conducerii aeronavelor, precum și a navigației aeriene. (<fr. *aéronautique*)
- aeronaval**, -ă *adj.* referitor la aviație și la marină; aeromaritim. (<fr. *aéronaval*)
- aeronává** *s. f.* vehicul aerian care transportă pasageri sau mărfuri; aerovehicul. (după fr. *aéronef*)
- aeronavigație** *s. f.* navigație aeriană. (<germ. *Aeronavigation*)
- aeronevroză** *s. f.* totalitatea tulburărilor psihogene apărute drept consecință a efectuării de zboruri aeriene. (după engl. *aeroneurosis*)
- aeronomie** *s. f.* știință care studiază fenomenele produse în atmosfera înaltă. (<fr. *aéronomie*)
- aeropatie** *s. f.* stare patologică provocată de schimbările presiunii atmosferice. (<engl. *aeropathy*)
- aeropáuză** *s. f.* regiune între 20 și 200 km deasupra Pământului. (<engl. *aeropause*)
- aeropiezism** *s. n.* ansamblu de accidente provocate prin acțiunea asupra organismului de aerul rarefiat. (<fr. *aéropiésisme*)
- aeropiezoterapie** *s. f.* metodă terapeutică bazată pe întrebunțarea aerului comprimat sau rarefiat. (<fr. *aéropiésothérapie*)
- aeropiezotermoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a aerului cald sub presiune. (<fr. *aéropiésothermothérapie*)
- aeroplán** *s. n.* avion. (<fr. *aéroplane*)
- aeroplanctofite** *s. f. pl.* plante microscopice care plutesc în aerul atmosferic. (<fr. *aéropianctophytes*)
- aeroplanctón** *s. n.* planctonul din aerul atmosferic. (<germ. *Aeroplancton*)
- aeropletismograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea modificărilor volumului toracic în timpul respirației. (<fr. *aéroplethysmographie*)

- aeropoligonatie** *s. f.* triangulație fotogrammetrică spațială care folosește fotograme de lungimi mici pentru determinarea coordonatelor punctelor terestre. (< fr. *aéropolygonation*)
- aeropórt** *s. n.* perimetru amenajat cu instalațiile și serviciile traficului aerian. (< fr. *aéroport*)
- aeropórtuár, -ă** *adj.* referitor la aeroport. (< fr. *aéroportuaire*)
- aeropostál, -ă** *adj.* referitor la poșta aeriană. (< fr. *aéropostal*)
- aeroproiectór** *s. n.* aparat de restituție fotogrammetrică pentru proiectarea spațială a mai multor fotograme aeriene. (< fr. *aéroprojecteur*)
- aeropurtát, -ă** *adj.* aerotransportat. (după fr. *aéroporté*)
- aeroreactor** *s. n.* reactor la care carburatorul necesar arderii combustibilului este aerul atmosferic precomprimat. (< fr. *aéroréacteur*)
- aerosánie** *s. f.* sanie metalică, cu un motor și o elice amplasate în spate. (după rus. *aerosani*)
- aeroscóp** *s. n.* aparat cu probe de aer, supuse unui examen microbiologic. (< fr. *aéroscope*)
- aeroscopie** *s. f.* investigare a condițiilor atmosferice prin examenul microbiologic al aerului. (< germ. *Aeroskopie*, engl. *aerospopy*)
- aeroscúter** *s. n.* motocicletă cu ajutorul unei perne de aer. (< engl. *aeroscooter*)
- aerosiderolít** *s. n.* meteorit având în compoziția sa metale și piatră. (< engl. *aerosiderolite*)
- aerosól** *s. m. (pl.)* dispersie de microparticule medicamentoase solide ori lichide într-un gaz sau în aer. (< fr. *aérosol*)
- aerosoloterapie** *s. f.* tratament cu aerosoli. (< fr. *aérosolthérapie*)
- aerosondáj** *s. n.* sondaj al straturilor înalte ale atmosferei. (< fr. *aérosondage*)
- aerospațial, -ă** *adj.* referitor la navigația în spațiul cosmic. (< fr. *aérospatial*)
- aerostát** *s. n.* balon umplut cu un gaz mai ușor decât aerul. (< fr. *aérostát*)
- aerostátic, -ă** *I. adj.* referitor la aerostatică. **II. s. f.** ramură a mecanicii fluidelor care studiază echilibrul gazelor, precum și tehnica construirii și dirijării aerostatelor. (< fr. *aérostatique*)
- aerostáție** *s. f.* ramură a aeronauticii care studiază construcția și zborul aerostatelor. (< fr. *aérostation*)
- aerostíer** *s. m.* specialist care manevrează un aerostat. (< fr. *aérostier*)
- aerotánc** *s. n.* construcție pentru epurarea biologică a apelor. (< engl. *aerotank*)
- aerotaxáție** *s. f.* metodă de determinare a elementelor caracteristice ale arboreturilor prin observare directă sau cu ajutorul fotogramelor aeriene. (după germ. *Aerotaxis*)
- aerotaxí** *s. n.* avion utilitar cu întrebuințări multiple. (după engl. *air-taxi*)
- aerotaxie** *s. f.* mișcare de orientare a microorganismelor din apă în funcție de repartizarea oxigenului. (< fr. *aérotaxie*)
- aerotéhnic, -ă** **I. adj.** referitor la aerotehnică. **II. s. f.** disciplină care se ocupă cu studiul construcției aeronavelor. (< fr. *aérotechnique*)
- aeroterapie** *s. f.* metodă de tratament al unor boli bazată pe aerul curat. (< fr. *aérothérapie*)
- aeroteréstru, -ă** *adj.* referitor la forțele terestre și aeriene. (< fr. *aérotrestre*)
- aerotermă** *s. f.* instalație de încălzire cu aer cald a unor încăperi mari. (< fr. *aérotherme*)
- aerotérmic, -ă** *adj.* referitor la aerodinamică și termodinamică. (< fr. *aérotthermique*)
- aerotermodinámicá** *s. f.* știință care studiază fenomenele calorice provocate de scurgerile aerodinamice la viteze supersonice. (< fr. *aérotthermodynamique*)
- aerotermodoterapie** *s. f.* tratament prin utilizarea aerului cald. (< fr. *aérotthermothérapie*)
- aerotonometrie** *s. f.* măsurare a tensiunii gazelor din sânge și a altor lichide din organism. (< fr. *aérottonométrie*)
- aerotonométru** *s. n.* aparat folosit în aerotonometrie. (< fr. *aérottonomètre*)
- aerotopográf** *s. n.* aparat fotogrammetric folosit în aerotopografie. (< fr. *aérotopographie*)
- aerotopografie** *s. f.* tehnică a măsurătorilor terestre cu aerofotograme. (< fr. *aérotopographie*)
- aerotranspórt** *s. n.* transport pe calea aerului; aeropurtat. (< fr. *aérottransport*)
- aerotranspórtát, -ă** *adj.* debarcat pe sol de un avion de transport; aeropurtat. (< fr. *aérottransporté*)
- aerotranspórtór** *s. n.* autovehicul pentru transportul de pasageri și de mărfuri. (< *aéro-* + *transportor*)
- aerotrén** *s. n.* monorai cu mare viteză pe o pernă de aer comprimat. (< fr. *aérotrein*)
- aerotrianguláție** *s. f.* metodă de determinare a punctelor de triangulație prin aerofotograme. (< fr. *aérottriangulation*)
- aerotropism** *s. n.* tropism sub influența oxigenului din aer; anemotropism. (< fr. *aérotropisme*)
- aerovehicul** *s. n.* aeronavă. (< fr. *aérovehicul*)
- aerozină** *s. f.* carburant lichid pentru motoarele-rachetă. (< fr. *aérozine*)
- afábil, -ă** *adj.* binevoitor, cordial, prietenos. (< fr. *affable*, lat. *affabilis*)
- afabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi afabil. (< fr. *affabilité*, lat. *affabilitas*)
- afabuláție** *s. f. 1.* ansamblul faptelor, episoadelor care constituie acțiunea unei opere literare; fabulație (3). **2.** morala unei fabule. (< fr. *affabulation*, lat. *affabulatio*)
- afácare** *s. f. 1.* activitate comercială. **o cifră de ~i** = total al banilor obținuți în comerț sau în alte activități economice. **2.** acțiune din care rezultă un profit. **• tranzacție economică. 3. (fam.)** îndeletnicire. **o ~i interne** (sau *externe*) = treburi, preocupări, lucrări privind problemele interne (sau externe) ale unui stat. (după fr. *affaire*)
- afacerism** *s. n.* practică constând în realizarea de profituri personale. (după fr. *affairesme*)
- afacérist, -ă** *s. m. f.* cel care practică afacerismul; speculant. (după fr. *affairesiste*)
- afachie** *s. f.* lipsă a cristalinelor ochiului. (< fr. *aphakie*)
- afág, -ă** *adj.* (despre animale) care într-un anumit stadiu nu se hrănește. (< fr. *aphage*)
- afagie** *s. f.* incapacitate de a înghiți. (< fr. *aphagie*)
- afaniptére** *s. f. pl.* ordin de insecte aptere care sug sângele: puricii. (< germ. *Aphanipteren*)
- afanít** *s. n.* rocă cu granule fine, cu o textură compactă. (< engl. *aphanite*)
- afázic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de afazie. (< fr. *aphasique*)
- afazie** *s. f.* pierdere, totală sau parțială, a posibilității de exprimare a cuvintelor, datorată unei leziuni a cortexului; disfazie. (< fr. *aphasie*)
- afaziológ, -ă** *s. m. f.* specialist în afaziologie. (< fr. *aphasiologie*)
- afaziologie** *s. f.* studiul științific al afaziei. (< fr. *aphasiologie*)
- afebril, -ă** *adj.* care nu este febril; apiretic. (< fr. *afébrile*)
- afect** *s. n. 1.* reacție emoțională intensă și de scurtă durată. **2.** denumire generică pentru stările sau reacțiile afective. **3. (med.)** leziune. (< germ. *Affekt*, lat. *affectus*)
- afectá¹** *vb. tr. a* atribui, a destina unui anumit scop. (< fr. *affecter*)
- afectá²** *vb. I. tr. 1.* a îndura, a întrista. **2. a simula; a se prefăca. **3.** a prejudicia. **II. intr., refl. a-** și da aere. (< fr. *affecter*, lat. *affectare*)**
- afectát, -ă** *adj. (și adv.) 1.* îndurerat, mâhnit, abătut. **2.** emfatic, prefăcut. (< *affecta*)
- afectáție** *s. f. 1.* purtare nefirească, studiată, artificială. **2.** programare pe termen lung a unei exploatare forestiere. **3. (cib.)** instrucțiune care dă o valoare unei variabile. (< fr. *affectation*, lat. *affectatio*)
- afectiv, -ă** *adj. 1.* referitor la sentimente, la afect (1). **2.** care dovedește afecțiune; sensibil, sentimental. (< fr. *affectif*, lat. *affectivus*)
- afectivitate** *s. f. 1.* ansamblu al proceselor afective. **2.** comportare emotivă; sensibilitate sufletească. (< fr. *affectivité*)
- afectuós, -oasă** *adj.* cu afecțiune; prietenos, afabil; tandru. (< fr. *affectueux*, lat. *affectuosus*)
- afectuozitate** *s. f.* însușirea de a fi afectuos. (< fr. *affectuosité*)
- afecționá** *vb. tr. a* iubi mult, a avea înclinație (pentru ceva). (< fr. *affectonner*)
- afecțiúne** *s. f. 1.* dragoste, simpatie, atașament. **2.** stare patologică a unui organ; boală. (< fr. *affectio*, lat. *affectio*)

- aféliu** *s. n.* punctul cel mai îndepărtat de Soare de pe orbita unui corp ceresc. (<fr. *aphélie*)
- afemie** *s. f.* imposibilitatea de a exprima ideile, sentimentele prin cuvinte. (<fr. *aphémie*)
- aférá** *vb. intr.* a incumba. (<fr. *afférer*)
- aférát**, -**ă** *adj.* care este sau vrea să pară foarte ocupat, copleșit de treburi. (fr. *affairé*)
- aférént**, -**ă** *adj.* 1. în legătură cu ceva. 2. care se cuvine, revine cuiva. 3. (*anat.*; despre vase, nervi) care merge de la periferie către un centru important sau un organ. (<fr. *afférent*, lat. *afferens*)
- aférentăție** *s. f.* transmitere a excitației de la neuronii receptori periferici la cei centrali. (<fr. *afférentation*)
- aférență** *s. f. (med.)* transmitere a impulsurilor senzitivo-senzoriale la diverse niveluri ale sistemului nervos central. (<germ. *Afferenz*)
- aférezá** *s. f.* 1. suprimare a vocalei inițiale, a unui grup de sunete de la începutul unui cuvânt. 2. poezie rebusistă din două părți, prima definind un cuvânt-bază din care, suprimând prima literă, se obține un alt cuvânt, definit în a doua parte. 3. figură retorică prin care se respinge ceea ce trebuie respins, enunțându-se ceea ce este demn de reținut. (<fr. *aphérese*)
- afét** *s. n.* suport aruncător al unei arme de foc (tun, mitralieră, aruncător). (după rus. *lafeti*, germ. *Lafette*, fr. *afüt*)
- afăbile** *adv. (muz.)* afabil, grațios. (<it. *affabile*)
- afettuóso** /-zo/ *adv. (muz.)* cu afecțiune, cu simțire, expresiv. (<it. *affettuoso*)
- afrettándo** *adv. (muz.)* accelerând. (<it. *affrettando*)
- afgán**, -**ă** *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Afganistan. • (*s. f.*) limbă indo-europeană iraniană vorbită de afgani și scrisă în arabă. *II. s. m.* căine de companie decorativ, de origine afgană. (<fr. *afghan*)
- afgáni** *s. m.* unitatea monetară a Afganistanului. (<fr. *afghani*)
- afibrinogenemie** *s. f.* dispariție treptată a fibrinogenului din sânge. (<fr. *afibrinogénémie*)
- aficionádo** /-si-o-/ *s. m.* amator de lupte cu tauri. (<fr., sp. *aficionado*)
- afidávit** *s. n.* (în unele state) declarație scrisă sub jurământ în fața instanței judecătorești (autentificată). (<fr., engl. *affidavit*)
- afide** *s. f. pl.* afidieni. (<fr. *aphidés*)
- afidide** *s. f. pl.* familie de insecte homoptere fitofage: păduchii de plante. (<fr. *aphididés*)
- afidiéni** *s. m. pl.* grup de insecte din ordinul homopterelor: diferite genuri de păduchi de plante (filoxera); afide. (<fr. *aphidienés*)
- afidofág**, -**ă** *adj.* care se hrănește cu afide. (<fr. *aphidophage*)
- afil**, -**ă** *adj.* (despre plante) cu tija lipsită de frunze. (<fr. *aphille*)
- afiliá** *vb. I. refl.* a se alătura unei organizații, instituții etc. de același fel, subordonându-i-se. *II. tr.* a stabili anumite raporturi de subordonare. (<fr. *affilier*, lat. *affiliare*)
- afiliáție** *s. f.* afiliere. (<fr. *affiliation*)
- afilie** *s. f.* lipsa totală a frunzelor la unele plante. (<fr. *aphyllie*)
- afilopód**, -**ă** *adj.* lipsit de frunze bazale. (<fr. *aphylopede*)
- afin**, -**ă** *I. adj.* înrudit. *II. s. m. f.* rudă prin alianță. (<lat. *affinis*)
- afiná** *vb. tr.* 1. a elimina, în timpul topirii, bulele de aer, impuritățile dintr-o masă metalică ori sticloasă. 2. (*text.*) a subția firele. (<fr. *affiner*)
- afináj** *s. n.* afinare. (<fr. *affinage*)
- afinánt** *s. m.* substanță care se adaugă materiilor prime din care se fabrică sticla pentru afinare. (<fr. *affinant*)
- afináre** *s. f.* 1. acțiunea de a afina; afinaj. 2. operație de purificare a zahărului brut, care precedă decolorarea și rafinarea. (<afina)
- afinitáte** *s. f.* 1. potrivire, asemănare, apropiere. 2. proprietate a substanțelor de a se combina între ele. 3. (*jur.*) înrudire prin alianță. (<fr. *affinité*, lat. *affinitas*)
- afinór**, -**oare** *s. m. f.* muncitor care lucrează la afinare. (<fr. *affineur*)
- afirmá** *vb. I. tr.* a susține, a declara categoric, ferm. *II. refl.* a se evidenția, a se face remarcant prin ceva. (<fr. *affirmer*, lat. *affirmare*)
- afirmatív**, -**ă** *adj. (și adv.)* care afirmă ceva; pozitiv. • (*log.*; despre judecăți) care enunță aparența însușirii exprimate de predicat la obiectul exprimat de subiect. (<fr. *affirmatif*, lat. *affirmativus*)
- afirmáție** *s. f.* 1. enunț prin care se afirmă ceva. 2. (*log.*) judecată în care se enunță existența unui anumit raport între subiect și predicat. (<fr. *affirmation*, lat. *affirmatio*)
- afiș** *s. n.* 1. înștiințare publică, tipărită, care se fixează sau se distribuie în anumite locuri. *O cap de ~* = primul nume de pe afișul care anunță un spectacol; actor celebru. 2. gen de artă grafică cu funcție mobilizatoare, de informare, de reclamă. (<fr. *affiche*)
- afișá** *vb. I. tr.* 1. a lipi un afiș. 2. (*fig.*) a manifesta ostentativ o anumită atitudine. 3. a vizualiza o mărime măsurată sau rezultatul unui calcul. *II. refl.* a apărea în tovarășia cuiva. (<fr. *afficher*)
- afișábil**, -**ă** *adj.* care poate fi afișat. (<fr. *affichable*)
- afișáj** *s. n.* 1. afișare (1). 2. (*inform.*) mod de vizualizare a datelor și rezultatelor furnizate de un ordinator. (<fr. *affichage*)
- afișier** *s. n.* loc pentru afișaj; avizier. (<fr. *affichageier*)
- afisíst**, -**ă** *s. m. f.* artist care creează afișe publicitare. (<fr. *affichageiste*)
- afisór**, -**oare** *I. s. m. f.* cel care lipește afișe. *II. s. n.* dispozitiv pe care apar caractere alfanumerice comandate electric. (<fr. *afficheur*)
- afix** *s. n.* 1. nume generic pentru prefixe, sufixe și infixe, care se adaugă rădăcinii cuvintelor pentru a le modifica sensul, funcția, rolul; orice instrument gramatical având un asemenea rol. 2. (*mat.*) punct, număr complex într-un sistem de coordonate rectangulare. (<fr. *afixe*, lat. *affixus*)
- afixál**, -**ă** *adj.* referitor la afix. (<fr. *affixal*)
- afixáție** *s. f.* atașare a unui afix. (<engl. *affixation*)
- afixoid** *s. n.* element de compunere tematică; pseudoafix. (<fr. *affixoide*)
- aflictív**, -**ă** *adj.* (despre pedepse) care lovește direct pe cel care suferă. (<fr. *afflictif*)
- aflicțiúne** *s. f.* 1. durere mare. 2. pedeapsă directă. (<fr. *affliction*, lat. *afflictio*)
- aflogistic**, -**ă** *adj.* neinflamabil. (<fr. *aphlogistique*)
- aflorimént** *s. n.* unde rocile, mineralele unui zăcământ din subsol apar la suprafață, datorită eroziunii. (<fr. *affleurement*)
- afluént** *s. m.* apă curgătoare care se varsă într-un curs de apă mai mare. (<fr. *affluent*, lat. *affluens*)
- afluență** *s. f.* 1. acces al apei superficiale sau subterane într-un râu, lac ori mare. 2. mulțime de oameni; imbulzeală, aflux. 3. cantitate mare, abundență. (<fr. *affluence*, lat. *affluentia*)
- afluí** *vb. intr.* 1. (despre sânge) a se îngmădi într-un corp. 2. a se deplasa convergent către un punct. • (*fig.*) a se îmbulzi. (<fr. *affluer*, lat. *affluere*)
- aflux** *s. n.* 1. deplasare a unui fluid în direcția unui sistem de colectare. 2. afluență (2). • acumulare a unui lichid într-o parte a corpului. (<fr. *afflux*, lat. *affluxus*)
- afocal**, -**ă** *adj.* (despre sisteme optice) format din două (grupuri de) lentile astfel așezate încât focarul-imagini al uneia să coincidă cu focarul-obiect al celeilalte. (<fr. *afocal*)
- afolát**, -**ă** *adj.* înnebunit, ieșit din minți, care și-a pierdut cumpătul. (<fr. *affolé*)
- afón**, -**ă** *adj.* 1. (și *s. m. f.*) care suferă de afonie. • care n-are voce sau simț muzical. 2. *consoană -ă* (și *s. f.*) = consoană care se pronunță fără vibrarea coardelor vocale, surdă. (<fr. *aphone*, cf. gr. *aphonos*, mut)
- afonie** *s. f.* 1. pierdere patologică a vocii. 2. (*fig.*) răgușeală. (<fr. *aphonie*)
- afonizá** *vb. refl.* a suferi fenomenul de afonizare. (<fr. *aphoniser*)
- afonizáre** *s. f.* pierdere a vibrațiilor glotale la sunetele sonore; asurzire. (<afoniza)
- aforism** *s. n.* cugetare, judecată care redă într-o formă concisă și expresivă un adevăr; adagiul, maximă, sentință. (<fr. *aphorisme*, gr. *aphorismos*)
- aforistic**, -**ă** *adj.* 1. în formă de aforism. 2. cu aforisme. (<fr. *aphoristique*)
- a fortiori** *loc. adv., adj. inv.* care se impune cu necesitate. • (*log.*; despre raționamente) care constă în trecerea de la o judecată la alta pe baza faptului că în favoarea celei de-a doua judecăți există tot atâtea teameuri. (<lat. *a fortiori*, cu atât mai mult)

- afotic**, -ă *adj.* lipsit de lumină. (< fr. *aphotique*)
- afotometrie** *s. f.* indiferență a frunzelor față de direcția luminii. (< fr. *afotométrie*)
- afotropism** *s. n.* curbare a plantelor în direcția opusă luminii. (< fr. *afotropisme*)
- afrazie** *s. f.* tulburare de comunicare verbală, dificultate de a construi fraze. (< fr. *aphrasie*)
- afresco**¹ *loc. adv.* (despre pictură murală) pictat pe zidul ud, proaspăt. (< it. *a fresco*)
- afresco**² *s. n. (pict.)* frescă. (< it. *affresco*)
- afretă** *vb. tr.* a închiria o navă pentru transport de mărfuri; a navlosi. (< fr. *affréter*)
- african**, -ă **I. adj.**, **s. m. f.** (locuitor) din Africa. **II. adj.** care aparțin Africii. **O artă** -ă (sau **artă neagră**) = artă care se manifestă mai ales în sculptura antropomorfă și animalieră, în țesături, orfevrărie. (< fr. *africain*, lat. *africanus*, it. *africano*)
- africanism** *s. n.* particularitate a limbajului francez vorbit în Africa. (< fr. *africanisme*)
- africanist**, -ă **s. m. f.** africanolog. (< fr. *africaniste*)
- africanistică** *s. f.* africanologie. (< germ. *Afrikanistik*)
- africanitate** *s. f.* 1. caracter specific culturii africane. 2. lumea, civilizația africană. (< fr. *africanité*)
- africaniză** *vb. tr.* a da un caracter specific african. (< fr. *africaniser*)
- africanolog**, -ă **s. m. f.** specialist în africanologie; africanist. (< *africanologie*)
- africanologie** *s. f.* disciplină care studiază limbile și civilizațiile africane; africanistică. (< *african* + *-logie*)
- africantróp** *s. m.* maimuță antropoidă fosilă aparținând perioadei glaciare din Africa orientală. (< fr. *africanthrope*)
- africat**, -ă *adj.*, *s. f.* (consoană) care se pronunță prin închiderea și deschiderea treptată a organului fonator, urmate de o constricție a acestuia. (< fr. *affriqué*)
- afrikaans** *s. n.* limbă de origine olandeză, vorbită de afrikanderi. (< fr. *afrikaans*)
- afrikänder** *s. m.* 1. individ de origine albă olandeză din Africa de Sud, din buri. 2. rasă de taurine cu cocoasă, originară din Africa de Sud. (< fr., engl. *afrikander*)
- AFRO**¹ - *elem.* „african”. (< engl. *afro*-)
- áfro**² *adj. inv.* (despre coafură) cu părul foarte încrețit. (< engl., fr. *afro*)
- afroamerican**, -ă *adj.* de origine africană în societatea americană. (< fr. *afro-américain*)
- afroamericanistică** *s. f.* disciplină care studiază civilizația și cultura americană, de influențe etnice africane. (< *afro* - + *americanistică*)
- afro-asiatic**, -ă *adj.* referitor la Africa și Asia. (< fr. *afro-asiatique*)
- afrodită** *s. f. (fam.)* femeie foarte frumoasă. (< *Afrodita*, n. pr.)
- afrodiziac**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care stimulează apetitul sexual. (< fr. *aphrodisiaque*, gr. *aphrodisiakos*)
- afrodizie** *s. f.* exacerbare patologică a instinctului sexual. (< fr. *aphrodisie*)
- afront** *s. n.* insultă, jignire adusă cuiva în public. (< fr. *affront*, it. *affronto*)
- afrontă** *vb. tr.* 1. a se opune cu curaj; a înfrunța, a brava, a sfida. 2. a apropia prin operație buzele unei plăgi. (< fr. *affronter*)
- afrontat**, -ă *adj.* (despre motive iconografice) reprezentat prin două animale dispuse față în față. (< fr. *affronté*)
- áfítá** *s. f.* ulceratie superficială, dureroasă, pe mucoasa bucală. (< fr., gr. *aphie*)
- after-beat** /áfítár-bit/ *s. n. (muz.)* denumire a timpilor pari „slabi”; contratimp. (< engl. *after-beat*)
- after hours** /áfítár auárs/ *s. n.* reuniune amicală după orele de activitate cotidiană, ca prilej de a cânta muzică în ansamblu. (< engl. *after hours*)
- afterpic** *s. n.* compartimentul cel mai apropiat de pupă al unei nave. (< engl. *afterpeak*)
- after-shave** /áfítár-șeiv/ *s. n.* loțiune ușor alcoolizată, plăcut parfumată, după bărbierit. (< engl. *after-shave*)
- aftoíd**, -ă *adj.* cu aspect de aftă. (< fr. *aphtoide*)
- afțós**, -oasă *adj.* cu afte. **O febră** -oasă = boală a vitelor comute, transmisibilă și omului, prin febră și erupție pe mucoasa gurii. (< fr. *aphteux*)
- afțóză** *s. f.* boală infecțioasă generală, datorată unui ultravirus, prin leziuni veziculo-ulcerose de tipul aftelor, cu debut brusc. (< fr. *aphthose*)
- afuire** *s. f.* dislocare și spălare de către curentul apei a aluviunilor din jurul unei nave sau al fundației unei construcții de pe fundul apelor curgătoare. (după fr. *affouillement*)
- afurcă** *vb. tr.* a ancora o navă cu ajutorul a două ancore. (< it. *afforcare*)
- afurcă** *s. f.* ansamblu de manevre și cabluri folosite pentru afurcare. (< *afurca*)
- afuziune** *s. f.* stropire, aspersiune ca mijloc terapeutic. (< fr. *affusion*, lat. *affusio*)
- agabaritic**, -ă *adj.* care depășește un gabarit standard. (< *a-* + *gabaritic*)
- agalactie** *s. f.* absență a secreției de lapte după naștere. **O ~ contagioasă** = boală epizootică la oi și capre, care se manifestă prin încetarea secreției de lapte și prin leziuni la ochi și la articulații. (< fr. *agalactie*)
- agám**, -ă *adj.* capabil a se înmulți fără fecundație; asexuat. (< fr. *agame*)
- agamét** *s. m.* element de reproducere asexuat. (< fr. *agamète*)
- agametángiu** *s. m.* corp de fructificație în care se dezvoltă agameții. (< fr. *agamétange*)
- agámi** *s. m.* pasăre amazoniană, cât un fazan, care poate fi dresată și da alarma prin strigătul său. (< fr. *agami*)
- agámic**, -ă *adj.* 1. care nu produce gameți. 2. rezultat pe cale asexuată; partenogenetic. (< fr. *agamique*)
- agamie** *s. f.* 1. înmulțire asexuată care nu implică fecundație. 2. lipsă a unui regim juridic privind căsătoria în societatea primitivă. (< fr. *agámie*)
- agamocít** *s. n.* celulă reproducătoare asexuată. (< fr. *agamocyte*)
- agamogeneză** *s. f.* reproducere asexuată; agamogonie. (< fr. *agamogenèse*)
- agamogonie** *s. f.* agamogeneză. (< germ. *Agamogonie*, engl. *agamogony*)
- agamónt** *s. m.* individ format pe cale asexuată. (< fr. *agamonte*)
- agamospécie** *s. f.* specie care se reproduce asexuat. (< fr. *agamospécies*)
- agamospermie** *s. f.* formare a semințelor fără fecundație. (< fr. *agamospermie*)
- agamospór** *s. m.* celulă reproducătoare pe cale asexuală. (< fr. *agamospore*)
- agamotróp**, -ă *adj.* care nu prezintă mișcări de atracție reciprocă între gameții conjugați. (< fr. *agamotrope*)
- agápă** *s. f.* 1. masă comună la primii creștini. 2. masă colegială. (< fr., lat. *agape*)
- agar-agar** *s. n.* substanță gelatinoasă extrasă din unele alge roșii marine: geloză. (< fr. *agar-agar*)
- agaricacée** *s. f. pl.* familie de ciuperci bazidiomicete, având pălăria la partea inferioară cu lamele dispuse radial. (< fr. *agaricacées*)
- agasă** *vb. tr.* a nerva, a irita, a exaspera. (< fr. *agacer*)
- agasánt**, -ă *adj.* care agasează. (< fr. *agaçanti*)
- agastrie** *s. f.* lipsă a stomacului, ca urmare a rezecției totale. (< fr. *agastrie*)
- agát** *s. n.* silice, foarte dură, de diferite culori, din benzi paralele de calcedonie, cuarț și ametist, piatră semiprețioasă. (< fr. *agate*)
- agáte** *s. f. pl.* litere tipografice cu floarea de șase puncte. (< fr. *agate*)
- agavacée** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate: agava. (< fr. *agavacées*)
- agávă** *s. f.* plantă ornamentală, originară din Mexic, din ale cărei frunze se extrag fibre textile. (< fr. *agave*)
- agéndă** *s. f.* 1. carnet pe care sunt însemnate zilele, pentru diferite notițe referitoare la anumite date. 2. ordine de zi. (< fr., lat. *agenda*)
- agenezie** *s. f.* 1. absență, nedezvoltare a glandelor genitale. 2. incapacitate de reproducere biologică, sterilitate. 3. dezvoltare embrionară insuficientă. (< fr. *agénésie*)
- agenitalism** *s. n.* absență a secreției interne a glandelor sexuale. (< fr. *agénitalisme*)
- agenosomie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a organelor sexuale. (< fr. *agénosomie*)
- agenozóm** *s. m.* monstru cu organele genitale și urinare rudimentare. (< fr. *agénosome*)

agént, -ă I. s. m. f. reprezentant al unui stat, al unei instituții, întreprinderi etc. care îndeplinește anumite însărcinări. O ~ *diplomatic* = reprezentant al unui stat în alt stat în relațiile politice cu acesta; ~ *economic* = persoană fizică sau juridică care participă la viața economică a unei societăți comerciale; ~ *secret* = cel care îndeplinește o misiune secretă de informare; spion; ~ *de circulație* = (sub)ofițer de poliție cu îndrumarea, supravegherea și controlul circulației pe drumurile publice. II. s. m. factor activ ce determină un anumit proces fizic, chimic etc. O ~ *patogen* = microorganism care determină apariția unui proces patologic; *nume de* ~ = substantiv, adjectiv care indică autorul acțiunii unui verb; *complement de* ~ = subiectul logic al acțiunii unui verb pasiv; *propoziție completivă de* ~ = propoziție care arată acțiunea exprimată printr-un verb pasiv. (<fr. *agent*, lat. *agens*)

agență s. f. 1. serviciu de informare, de spionaj în slujba unui stat străin, a unor interese străine. 2. casă de afaceri condusă de un agent (1); afacerile efectuate; agenție. (< germ. *Agentur*)

agenție s. f. reprezentanță a unei instituții sau întreprinderi. O ~ *tegrafică* (sau *de presă*) = instituție specializată care primește și transmite presei știri și informații; ~ *de bilete* = birou unde se vând bilete pentru spectacole, concerte etc.; ~ *de voiaj* = birou unde se vând cu anticipație biletele de călătorie. (<it. *agenzia*)

agerazie s. f. aparență tinerească la o persoană în vârstă. (<fr. *agèrasie*)

agēstru s. n. con de dejecție. (<fr. *agestre*)

ageuzie s. f. pierdere patologică a simțului gustativ. (<fr. *agueuzie*)

agfacolór adj. inv. *procedeu* ~ = procedeu de fotografiere sau de cinematografiere a unei imagini colorate prin suprapunerea a trei straturi fotosensibile. (< germ. *Agfacolor*, n. com.)

áger s. n. terasament de pământ, pietre sau arbori care protejează zidul de incintă al castrelor romane. (<lat. *agger*)

aggiornaménto s. n. politică a bisericii romano-catolice de readaptare a doctrinei tradiționale a catolicismului la cerințele societății contemporane. (<it. *aggiornamento*)

agiátó adv. (muz.) rar și liniștit. (<it. *agiato*)

ágl, -ă adj. 1. sprinten, vioi. 2. îndemânat, dibaci, priceput. (<fr. *agile*, lat. *agilis*)

áglie adv. (muz.) cu agilitate. (<it. *agile*)

áglitate s. f. calitatea de a fi agil; sprinteneală, îndemânare. (<fr. *agilité*, lat. *agilitas*)

ágio s. n. diferență în plus pe care o poate înregistra cursul pieței al unei monede sau al unei hârtii de valoare peste valoarea nominală. (<it. *aggio*, fr., engl. *agio*)

a giòrno loc. adv. (iluminat) ca ziua. (<it. *a giorno*)

agiótá vb. intr. a specula (la bursă) asupra valorilor sau mărfurilor cu preț variabil. (<fr. *agioter*)

agiótáj s. n. faptul de a agiota. (<fr. *agiotage*)

agiótór s. m. agent de bursă. (<fr. *agioteur*)

ágitá vb. I. tr. 1. a clătina, a flutura. 2. a atăta, a instiga la revoltă. • a produce vâlvă în public. II. refl. (fam.) a se frământa. • a se zbuciuma, a fi neliniștit. (<fr. *l'agitier*, lat. *agitare*)

ágitát, -ă adj. care se agitá; (despre oameni) neastâmpărat, neliniștit. • (fig.) tulburat, nervos. • (despre o epocă) frământat. (< *agita*)

ágitátó adv. (muz.) agitát. (<it. *agitato*)

ágitátó, -oáre I. s. m. f. cel care îndeplinește sarcini de agitație politică. II. s. n. 1. dispozitiv mecanic servind la amestecarea lichidelor, la activarea transmiterii de căldură. 2. dispozitiv servind la punerea în mișcare a granulelor unui material. (<fr. *agitateur*)

ágitátóric, -ă adj. de agitație. (<germ. *agitatorisch*)

ágitátie s. f. 1. mișcare prelungită; clătinare. 2. stare de neliniște, de tulburare, de enervare. • tumult, zarvă, răscoală. (<fr. *agitation*, lat. *agitatio*, /3/ rus. *aghitaiția*)

áglándulár, -ă adj. lipsit de glande. (<a- + *glandular*)

áglóbúlie s. f. scădere a numărului globulelor roșii din sânge. (<fr. *aglobulie*)

áglómerá vb. I. refl. a se aduna laolaltă; a se îngrămădi; a se concentra. • (despre orase) a se suprapopula. II. tr. a lega între ele părțile componente ale unui material. (<fr. *l'agglomérer*, lat. *agglomerare*)

áglómeránt s. m. substanță care leagă între ele particulele unor materiale (<fr. *agglomérant*)

áglómerát s. n. corp din aglomerarea unor materiale mărunte. • îngrămădire de materiale vulcanice. • produs obținut prin aglomerarea minereurilor. (<germ. *Agglomerat*)

áglómerátór s. n. instalație pentru aglomerarea minereurilor. (<fr. *agglomérateur*)

áglómerátie s. f. 1. îmbulzeală. 2. așezare omenească. (<fr. *agglomération*)

áglósie s. f. absență congenitală a limbii. (<fr. *aglosie*)

áglóssostómie s. f. anomalie congenitală prin lipsa limbii și a deschizăturii orale. (<engl. *aglossostomia*)

áglutiná vb. refl. a se uni, a se lipi străns. (<fr. *l'agglutiner*, lat. *agglutinare*)

áglutinánt, -ă I. adj. care aglutinează. O limbă ~ă = limbă în care raporturile gramaticale se exprimă cu ajutorul afixelor atașate la rădăcina cuvântului. II. s. m. anticorp care coagulează bacteriile din organism. III. s. n. 1. substanță care are proprietatea de a coagula coloizii. 2. material de legătură între agregate (2). (<fr. *agglutinant*)

áglutináre s. f. 1. acțiunea de a se aglutina. 2. aglomerare a bacteriilor, a hematitelor și a altor celule. 3. (lingv.) alipire și a unei particule sau unui afix la un cuvânt ori a unui cuvânt la alt cuvânt. (< *aglutina*)

áglutiníná s. f. anticorp care se formează în sistemul reticular și limfocitar prin administrare de vaccinuri. (<fr. *agglutinine*)

áglutinogén s. m. substanță proteică din compoziția microbilor și a globulelor roșii care produce aglutinina. (<fr. *agglutinogène*)

áglutinóscóp s. n. aparat pentru observarea aglutinării bacteriilor sau a unor componente celulare, sub influența aglutininei din serul sanguin. (<engl. *agglutinoscope*)

ágnát, -ă s. m. f. rudă în linie paternă. (<fr. *agnat*, lat. *agnatus*)

ágnáte s. f. pl. subincingătură de cordate primitive, acvatice, fără falci și dinți osoși; agnatostomi. (<fr. *agnathes*)

ágnátic, -ă adj. referitor la agnați. O (ist.) normă ~ă = normă potrivit căreia demnițiile dinastice nu reveneau moștenitorilor direcți, ci numai rudelor masculine celor mai în vârstă. (<fr. *agnatique*)

ágnátie s. f. absența congenitală a maxilarului inferior. (<fr. *agnathie*)

ágnátostómi s. m. pl. agnate. (<germ. *Agnathostomen*)

ágnátíune s. f. legătură de rudenie civilă în opoziție cu înrădăcirea naturală (cognațiune). (<fr. *agnation*, lat. *agnatio*)

ágnómen s. n. poreclă purtată de romani în urma unor fapte deosebite. (<lat. *agnomen*)

ágnóstic, -ă adj., s. m. f. (adept) al agnosticismului. (<fr. *agnostique*)

ágnósticism s. n. concepție gnoseologică care neagă posibilitatea cunoașterii obiective a lumii, a esenței fenomenelor. (<fr. *agnosticisme*)

ágnózie s. f. 1. (la Socrate) mărturisire a neștiinței. 2. tulburare manifestată prin pierderea capacității de a recunoaște obiectele, persoanele etc. (<fr. *agnosie*)

-**ágóg**, -**ágojie** elem. „care conduce”, „provoacă”. (<fr. *-agogue*, -*agogie*, cf. gr. *agogos*)

ágógic, -ă I. adj. referitor la agogică. II. s. f. 1. totalitatea modificărilor de tempo în procesul interpretării muzicale. 2. disciplină muzicologică care studiază nuanțarea mișcării. (<germ. *agogisch*, /11/ germ. *Agogik*, it. *agogica*)

-**ágojie** v. -**ágo**.

ágonadísm s. n. lipsa congenitală a gonadelor. (<engl. *agonadism*)

ágonále s. f. pl. 1. întreceri atletice la vechii greci. 2. serbări romane în cinstea zeului Ianus. (<lat. *agonalia*)

ágoná s. f. linie care unește punctele de pe glob cu declinație magnetică zero. (<fr. *agone*)

ágoníc, -ă adj. referitor la agonie. (<germ. *agonisch*)

ágonie s. f. 1. stare patologică foarte gravă a organismului, care precedă moartea. 2. (fig.) decădere, declin. (<fr. *agonie*)

ágoníst, -ă I. adj., s. m. (mușchi) care produce o anumită mișcare. II. adj., s. n. (substanță, agent) lipsit de activitate intrinsecă, care blochează receptorii. (<fr. *agoniste*)

ágonístic, -ă I. adj. 1. referitor la lupte; athletic. 2. (fil.) referitor la lupta de idei. II. s. f. parte a gimnasticii la vechii greci care cuprindea luptele atletice. (<fr. *agonistique*)

- agoniză** *vb. intr.* 1. a fi în agonie. 2. (*fig.*) a fi în declin. (< fr. *agoniser*, lat. *agonisari*)
- agonizant**, -ă *adj.* care agonizează; muribund. (< fr. *agonisant*)
- agonotesie** *s. f.* conducere a întrecerilor atletice la vechii greci. (< gr. *agonothesia*)
- agonotēt** *s. m.* personaj care prezida întrecerile atletice la greci. (< gr. *agonothetes*)
- agoră** *s. f.* piață publică a orașelor grecești antice în care se concentrau viața civică și negoțul. (< fr., gr. *agora*)
- agorafób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de agorafobie. (< fr. *agoraphobe*)
- agorafobie** *s. f.* teamă patologică de spații largi, piețe etc. (< fr. *agoraphobie*)
- agoranóm** *s. m. (ant.)* magistrat grec cu controlul pieței, al activității economice a orașului. (< fr. *agoranome*, gr. *agoranomos*)
- agorót** *s. m.* monedă divizionară a Israelului, a suta parte dintr-un shekel. (< fr. *agorot*)
- agradare** *s. f.* înălțare a albiciei unui râu prin aluviuni; ridicare a suprafeței reliefului prin depuneri de materiale. (după engl. *aggradation*)
- agrăfă** *s. f.* 1. piesă mică de tablă, de sârmă pentru fixare; obiect cu care se prinde o haină, părul, o incizie etc. 2. piesă de solidarizare a armăturilor la betonul armat. 3. (*arhit.*) ornament în formă de consolă în capătul unui arc. (< fr. *agrafe*, germ. *Agraffe*)
- agrafie** *s. f.* afecțiune patologică manifestată prin pierderea capacității de redare a ideilor prin scris. (< fr. *agraphie*)
- agramát**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care face greșeli elementare de gramatică; ignorant, incult. *II. adj.* care conține greșeli de exprimare și de ortografie. (< lat., gr. *agrammatos*)
- agramaticál**, -ă *adj.* care nu respectă principiile gramaticalității. (< fr. *agrammatical*)
- agramatism** *s. n.* 1. necunoaștere a vorbirii și a scrierii corecte; incultură, ignoranță. 2. pierdere a capacității de a exprima cuvintele. (< fr. *agrammatisme*)
- agranulocít** *s. n.* leucocită negranulată. (< fr. *agranulocyte*)
- agranulocitar**, -ă *adj.* referitor la agranulocite. (< fr. *agranulocitaire*)
- agranulocitóză** *s. f.* boală gravă provocată de dispariția sau scăderea numărului de granuloците din sânge. (< fr. *agranulocytose*)
- agrár**, -ă *adj.* referitor la proprietatea funciară; agrarian, agricol. *o reformă ~ă* = reformă a relațiilor de proprietate asupra pământului. • în care predomină agricultura. (< fr. *agraire*, lat. *agrarius*)
- agrarián**, -ă *I. adj.* agrar. *II. s. m. f.* 1. muncitor agricol; agricultor. 2. partizan al agrarianismului. (< fr. *agrarien*)
- agrarianism** *s. n.* orientare în gândirea economică care acordă prioritate dezvoltării agriculturii. (< fr. *agrarianisme*)
- agravá** *vb. refl. tr.* a (se) înrăutăți. • a (se) amplifica. (< fr. *is/aggraver*, lat. *aggravare*)
- agravánt**, -ă *adj.* care agravează. *o circumstanțe ~e* = împrejurări care măresc răspunderea penală. (< fr. *aggravant*, lat. *aggravans*)
- agréá** *vb. tr.* a primi favorabil; a simpatiza. • a accepta un reprezentant diplomatic. (< fr. *agréer*)
- agréábíl**, -ă *adj.* 1. plăcut; distractiv. 2. (despre-oameni) simpatic. (< fr. *agréable*)
- agreement** /agrimânt/ *s. n.* acord oficial. (< engl. *agreement*)
- agregá** *vb. refl.* (despre elemente) a se uni, a se alipi. (< fr. *is/agrégér*, lat. *agregare*)
- agregáre** *s. f.* faptul de a se agrega; agregatie. *o stare de ~* = fiecare dintre cele trei stări de consistență a materiei. (< *agrega*)
- agregát** *s. n.* 1. ansamblu de lucruri aflate într-o conexiune. 2. grup de mașini care lucrează în același timp ca un tot unitar. 3. material inert (pietriș, nisip etc.) care se amestecă cu cimentul la prepararea betonului, mortarului etc. 4. component elementar al structurii solului. *o ~ mineral* = concreștere de minerale în diferite formații naturale. (< rus. *agregat*, /3/ fr. *agregat*)
- agregát** *s. m. profesor* ~ = (în unele țări) titlu universitar conferit prin concurs colaboratorului, asociat la catedră unui profesor, autorizat să țină lecții din cursul acestuia. (după fr. *agregé*)
- agregáție** *s. f.* 1. agregare. 2. (în unele țări) concurs pentru postul de profesor agregat. (< fr. *agregation*, lat. *aggregatio*)
- agrement** *s. n.* 1. plăcere, distracție, divertisment. 2. (*jur.*) consimțământ, încuviințare, acord internațional între părți în scopul reglementării raporturilor juridice. (< fr. *agrement*)
- agrementá** *vb. tr.* a da culoare, a înfrumuseța prin adăugarea unui accesoriu plăcut. (< fr. *agrementer*)
- agresá** *vb. tr.* a comite o agresiune. (< fr. *agresser*)
- agresiúne** *s. f.* 1. atac brutal neprovocat. • folosire a forței armate de către un stat sau o coaliție de state împotriva suveranității, integrității teritoriale și independenței politice a unui alt stat. 2. atac asupra persoanelor sau bunurilor. 3. acțiune exterioară care primejduește echilibrul și integritatea unui sistem viu. (< fr. *agression*, lat. *agressio*)
- agresiv**, -ă *adj.* 1. care săvârșește o agresiune; provocator; irascibil. 2. (despre substanțe) care atacă chimic corpurile. (< fr. *agressif*)
- agresivitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi agresiv. 2. (*psih.*) comportament ostil, distructiv al unui individ. • însușire a unor agenți patogeni de a ataca plantele. • ostilitate a animalelor. 3. proprietate a apelor naturale de a ataca, prin acțiune chimică, construcțiile, de a produce degradarea solului. (< fr. *agressivité*)
- agresologie** *s. f.* studiu al șocurilor de origine exogenă sau endogenă și al reacțiilor organismului. (< fr., engl. *agressologie*)
- agresór**, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care săvârșește o agresiune. (< fr. *agresseur*, lat. *aggressor*)
- agrést**, -ă *adj.* 1. câmpenesc, rustic. 2. grosolan. (< lat. *agrestis*, fr. *agreste*)
- AGRI-** *v. agro-*
- agrícól**, -ă *adj.* 1. referitor la agricultura; folosit în agricultură; obținut în agricultură. 2. agrar. (< fr. *agricole*)
- agricultór**, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu agricultura. (< fr. *agriculteur*, lat. *agricultor*)
- agricultúră** *s. f.* ramură a producției materiale incluzând operațiile și metodele de cultivare a pământului și creșterea vitelor. (< fr. *agriculture*, lat. *agricultura*)
- agrimensór** *s. m.* specialist în agrimensură. (< it. *agrimensore*, lat. *agrimensor*)
- agrimensúră** *s. f.* tehnica măsurătorilor topografice și cadastrale simple ale terenurilor agricole. (< it., lat. *agrimensura*)
- AGRIO-** *elem.* „sălbatic, rustic, necultivat”. (< fr. *agrio-*, cf. gr. *agrios*)
- agriologie** *s. f.* disciplină care studiază obiceiurile omului primitiv. (< *agrio-* + *-logie*)
- agronide** *s. f. pl.* familie de libelule zigoptere: libelula albastră. (< fr. *agronidés*)
- agriotímie** *s. f.* tendință patologică de a comite acte de nebunie furioasă. (< fr. *agriothymie*)
- agriotíp** *s. n. (biol.)* 1. tip ancestral al unei specii. 2. tipul cel mai frecvent dintr-o populație. (< fr. *agriotype*)
- agripnie** *s. f.* insomnie. (< fr. *agrypnie*)
- AGRO-/AGRI-** *elem.* „agricol, agricultură”. (< fr. *agro-*, *agri-*, cf. lat. *ager*, *agri*, gr. *agros*, *ogor*)
- agroalimentár**, -ă *adj.* (despre produse) provenit din agricultură. (< fr. *agro-alimentaire*)
- agrobiocenóză** *s. f.* biocenoză a organismelor vegetale și animale din terenurile de cultură; agrocenoză. (< fr. *agrobiocénose*)
- agrobiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în agrobiologie. (< rus. *agrobiolog*)
- agrobiologie** *s. f.* știință care studiază cultura plantelor și creșterea animalelor prin prisma biologiei. (< germ. *Agrobiologie*)
- agrobotánicá** *s. f.* studiul plantelor agricole. (< fr. *agrobotanique*)
- agrocenóză** *s. f.* agrobiocenoză. (< fr. *agrocénose*)
- agrochimie** *s. f.* știință care studiază interacțiunile dintre substanțele chimice, microorganisme și plantele superioare. (< fr. *agrochimie*)
- agrochimist**, -ă *s. m. f.* specialist în agrochimie. (< fr. *agrochimiste*)
- agrocimatologie** *s. f.* ramură a climatologiei care stu-

diază clima ca factor al producției agricole. (<agro- + climatologie)

agroecologie *s. f.* ramură a ecologiei care studiază influența factorilor de mediu abiotici asupra plantelor de cultură. (<agro- + ecologie)

agroecosistem *s. n.* ecosistem agricol. (<agro- + ecosistem)

agrofîl, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe terenuri cultivate. (<fr. *agrophile*)

agrofite *s. f. pl.* plante de cultură. (<lat. *agrophytae*)

agrofitecenoză *s. f.* fitogenoză formată în terenurile cultivate. (<fr. *agrophytocenose*)

agrofizică *s. f.* știință care studiază cercetarea condițiilor în care se dezvoltă plantele, procesele fizice din plante. (<germ. *Agrophysik*)

agrofond *s. n.* ansamblu de procedee agrotehnice pentru fertilizarea unui teren experimental. (<rus. *agrofond*)

agrogeolog, -ă *s. m. f.* specialist în agrogeologie (<fr. *agrogéologue*)

agrogeologie *s. f.* pedologie¹. (<fr. *agrogéologie*)

agrografie *s. f.* descriere sistematică a terenurilor cultivate. (<agro- + -grafie²)

agroindustrial, -ă *adj.* referitor la producția agricolă industrializată. (<fr. *agroindustriel*)

agrologie *s. f.* agrotehnică (II). (<fr. *agrologie*)

agromanie *s. f.* impuls morbid de a trăi în solitudine, de a se retrage la țară. (<engl. *agromania*)

agrometeorolog, -ă *s. m. f.* specialist în agrometeorologie. (<fr. *agrométéorologie*)

agrometeorologie *s. f.* știință care studiază rolul condițiilor meteorologice în dezvoltarea plantelor de cultură. (<fr. *agrométéorologie*)

agrominim *s. n.* totalitatea lucrărilor agronomice minime pentru a fi aplicate în scopul creșterii producției agricole. (<rus. *agrominimum*)

agronom, -ă *s. m. f.* specialist în agronomie. (<fr. *agronome*)

agronetrie *s. f.* știința măsurării puterii productive a solului. (<fr. *agronométrie*)

agronomie *s. f.* știință care studiază metodele și tehnicile cultivării plantelor și ale creșterii animalelor. (<fr. *agronomie*)

agropedologie *s. f.* disciplină care se ocupă cu aplicarea metodelor de sporire a fertilității solurilor. (<fr. *agropédologie*)

agrosilvic, -ă *adj.* referitor la silvicultură și agricultură. (<agro- + silvic)

AGROSTO- *elem.* „iarbă, pășune”; „graminee”. (<fr. *agrost-*, cf. gr. *agrostes*)

agrostografie *s. f.* studiu și descriere sistematică a gramineelor. (<fr. *agrostographie*)

agrostologie *s. f.* ramură a botanicii care studiază pășunile; graminologie. (<germ. *Agrostologie*)

agrotéhic, -ă *I. adj.* referitor la agrotehnică. *II. s. f.* știință care studiază modul în care omul poate interveni în corelația dintre factorii de vegetație, sol și plantele cultivate; agrologie. • procedeele tehnice de cultivare a unei plante. (<fr. *agrotechnique*, *II*/ rus. *agrotehnika*)

agrotehnician, -ă *s. m. f.* specialist în agrotehnică. (<agrotehnică + -ian)

agroterasă *s. f.* terasă amenajată pentru pomicultură și viticultură. (<rus. *agroterrasa*)

agrotip *s. n.* tip de soiuri la plantele cultivate. (<fr. *agrotyp*)

agroturism *s. n.* turism (I) care se face în zonele rurale. (<fr. *agro-tourisme*, engl. *agro-tourism*)

agrozootehnic, -ă *I. adj.* referitor la agrozootehnică. *II. s. f.* agrozootehnie. (după rus. *agrozootehniceskii*, *II*/ *agrozootehnika*)

agrozootehnician, -ă *s. m. f.* specialist în agrozootehnică. (<agrozootehnică + -ian)

agrozootehnie *s. f.* tehnică a cultivării plantelor furajere și a creșterii animalelor; agrozootehnică. (<fr. *agrozootechnie*)

agrume *s. f. pl.* fructele citrice. (<fr. *agrumes*)

agúti *s. m.* animal zădărnă de mărimea unui iepure, cu blana aurie, din bazinul Amazonului. (<sp. *aguti*)

ahasveric, -ă *adj.* veșnic rădăcitor. (<germ. *ahasverisch*)

ahecán, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Ahaia (Peloponez). • (*s. n.*) vechi dialect vorbit de aheeni. (<fr. *achéen*)

ái /a-í/ *s. m.* mic mamifer arboreal, cu capul acoperit cu o blană moale, cenușie, din America de Sud și Madagascar. (<fr. *ai*)

aide-mémoire /ed-memoár/ *s. n. inv.* 1. îndreptar cuprinzând esențialul cunoștințelor unui domeniu, care trebuie memorate. 2. notă înmănată personal de un agent diplomatic celeilalte părți. (<fr. *aide-mémoire*)

aifilofite *s. f. pl.* plante cu frunze verzi persistente. (<fr. *aiphyllophytes*)

aïhmofobie *s. f.* teamă patologică față de obiectele ascuțite. (<fr. *aïhmophobie*)

aikido *s. n.* artă marțială, sport de origine japoneză, bazat pe tehnica jiu-jitsu. (<fr. *aikido*)

ainú *s. n.* limba vorbită de vechile populații din arhipelagul nipon. (<fr. *ainou*)

airbus /érbüs/ *s. n.* aerobuz. (<fr., engl. *airbus*)

airozóm *s. m.* corpuscul în suspensie, de natura materiilor de rezervă, prezent la bacterii și cianoficee. (<fr. *airosome*)

áisberg *s. n.* bloc uriaș de gheață plutitoare, din ghețurile polare. (<engl. *iceberg*)

áisfld *s. n.* câmp de gheață. (<engl. *icefield*)

-áj *suf.* „acțiune”. (<fr. -age)

ajmalină *s. f.* alcaloid extras dintr-o plantă exotică. (<fr. *ajmaline*)

ajúr *s. n. I.* broderie artistică pe pânză, din spații rărite. • rărături de-a lungul unei țesături. 2. ornament cu perforații. (<fr. *ajour*)

ajurá *vb. tr.* a executa un ajur. (<fr. *ajourer*)

ajustá *vb. tr. I.* (tehn.) a potrivi, a adapta (o piesă). 2. a potrivi pe corp (o haină). 3. a înlocui valorile statistice empirice cu valori teoretice, dispuse continuu și regulat, care să dea o imagine cât mai reală a unui fenomen. (<fr. *ajuster*)

ajustábil, -ă *adj.* care poate fi ajustat. (<fr. *ajustable*)

ajustáj *s. n.* (tehn.) ajustare; mărime care măsoară exactitatea contactului fețelor a două piese care se întrepătrund. (<fr. *ajustage*)

ajustór, -oáre *s. m. f.* muncitor calificat în operații de ajustare a unor piese. (<fr. *ajusteur*)

ajutáj *s. n.* tub scurt și îngust, adaptat la deschizătura de curgere a unor fluide, pentru a regla debitul; duză (I). (<fr. *ajutage*)

akán *s. m.* rapsod popular cazah sau kirghiz. (<rus. *akin*)

akermanít *s. n.* silicat de calciu și de magneziu natural. (<rus. *akermanit*)

akkadián, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Akkad. • (*s. f.*) limbă semitică veche vorbită în Asiria. (<fr. *akkadien*)

akmeísm *s. n.* curent modernist în literatura rusă de la începutul sec. XX, înrudit cu simbolismul. (<rus. *akmeizm*)

akmeíst, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al akmeismului. (<rus. *akmeist*)

-ál *suf.* „calitate”. (<fr. -al)

alabandină *s. f.* sulfură naturală de mangan, negricioasă, cu luciu metalic. (<fr. *alabandine*)

alabástru *s. n.* ghips, cu aspect de marmură, din care se fac obiecte de artă și ornamentații. (<it. *alabastro*, lat. *alabastrum*)

aláit *s. n.* mineral rar, de culoare roșie, din Asia Centrală. (<rus. *alait*)

alálic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de alalie. (<fr. *alalique*)

alalie *s. f.* imposibilitate de a pronunța unele cuvinte sau sunete; logoplegie. (<fr. *alalie*)

alámă *s. f. I.* aliaj de cupru și zinc. 2. (*pl.*) obiect din acest aliaj; instrumente muzicale de suflat din alamă (I). (după it. *lama*)

alambic *s. n.* aparat de distilare, pentru fabricarea spiritului. (<fr. *alambic*)

alambicá *vb. tr. I.* a distila cu alambicul. 2. (*fig.*) a complica inutil. (<fr. *alambiquer*)

alanină *s. f.* aminoacid produs prin hidroliza proteinelor naturale. (<fr. *alanine*)

alantoidă *s. f.* membrană embrionară a animalelor vivipare și ovipare cu respirație pulmonară. (<fr. *allantoïde*)

alantoină *s. f.* produs de oxidare al acidului uric, în urina mamiferelor. (<fr. *allantoïne*)

alarmá *vb. I. tr., refl.* a (se) înfricoșa; a (se) alerta. *II.*

- tr.* a da alarma, a pune în stare de alarmă (1). (<fr. *alarmer*)
- alarmant**, -ă *adj.* care alarmează; neliniștitor; alarmist (II). (<fr. *alarmant*)
- alarmă** *s. f.* 1. anunțare a unui pericol iminent care necesită măsuri urgente. • semnal, chemare pentru a lua armele. 2. (*fig.*) neliniște, teamă; aieră. (<fr. *alarme*)
- alarmist**, -ă *I. adj., s. m. f.* (cel) care răspunde știri alarmante; (cel) care se alarmează repede; sperios. **II. adj.** (despre știri) alarmant. (<fr. *alarmiste*)
- ALASO-** *elem.* „schimbare, modificare”. (<fr., engl. *alasso-*, cf. gr. *alassein*, a schimba)
- alaterapie** *s. f.* ansamblu de metode terapeutice care diferă de medicația specifică. (<fr. *alassothérapie*)
- alatosonic**, -ă *adj.* cauzat de schimbarea sau scăderea turbescenței. (<fr. *alassotonique*)
- alastrin** *s. n.* boală contagioasă și epidemică din țările calde, printr-o erupție veziculoasă măruntă și superficială. (<fr. *alastrin*)
- alăt**, -ă *adj. I. (livr.)* cu aripi; înaripat, elevat. 2. (*bot.*; despre organe) cu aspect de aripă. (<lat. *alatus*)
- alaun** *s. n.* sulfat dublu al unui metal trivalent sau monovalent; sulfat dublu de aluminiu și potasiu; piatră-acră. (<germ. *Alaun*)
- alautogamie** *s. f.* polenizare în două moduri diferite. (<fr. *alautogamie*)
- ălă** *s. f.* unitate tactică de cavalerie în armata romană, alcătuită din auxiliari. (<lat. *ala*)
- albădă** *s. f.* alboradă. (<sp. *albarda*)
- albanéz**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Albania. • (*s. f.*) limbă indo-europeană vorbită în Albania. (<fr. *albanis*, it. *albanese*)
- albanist**, -ă *s. m. f.* specialist în albanistică; albanolog. (< *albanistică*)
- albanistică** *s. f.* disciplină care studiază cultura și civilizația albaneză; albanologie. (<germ. *Albanistik*)
- albanolog**, -ă *s. m. f.* albanist. (<*albanologie*)
- albanologie** *s. f.* albanistică. (<*Albania* + *-logie*)
- albaspină** *s. f.* arbust spinos din familia rozaceelor, cu frunze crenate, flori albe în buchetele și cu fructe comestibile; păducel. (<lat. *alba spina*, it. *albaspina*)
- albatros** *s. m.* pasăre palmipedă marină cu aripi mari, cu cioc gros și încovoiat. (<fr. *albatros*)
- albădo** *s. n.* mărime fotometrică, raportul dintre energia luminoasă radiată de un corp și cea primită. (<fr. *albédo*, lat. *albedo*)
- albedométru** *s. n.* instrument pentru determinarea valorii albedoului. (<fr. *albedomètre*)
- albescent**, -ă *adj.* care devine alb, care prezintă albescență. (<engl. *albescent*)
- albescență** *s. f.* stare a ceea ce este alb. (<fr. *albescence*)
- albgardist**, -ă *s. m. f.* membru al forțelor armate contra-revoluționare ruse, împotriva puterii sovietice din războiul civil (1918-1920). (după rus. *belogvardeet*)
- albían**, -ă *adj., s. n.* (din) primul etaj al cretacului mediu (sau ultimul al cretacului inferior). (<fr. *albien*)
- albigenzi** *s. m. pl.* adepți ai unei secte rigoriste și anticlericiale din Franța în sec. XII-XIII, reprimată sângeros de papalitate. (după fr. *albigeois*)
- albinism** *s. n.* 1. anomalie congenitală în depigmentarea pielii și părului sau a irisului. 2. absență a clorofilei în frunze. (<fr. *albinisme*)
- albinoidism** *s. n.* formă incompletă de albinism. (<fr. *albinoidisme*)
- albinós**, -oasă *adj., s. m. f.* (om, animal) atins de albinism. (<fr. *albinos*)
- albinozitate** *s. f.* însușirea de a fi albinos. (<*albinos* + *-itate*)
- albit** *s. n.* plagioclaz, alumosilicat de sodiu, cu aspect lăptos, verzui, roșietic sau incolor, fondant în ceramică. (<fr. *albite*)
- albitizare** *s. f.* transformare a feldspaților în albite. (după fr. *albitisation*)
- alboradă** *s. f.* cântare în onoarea și sub fereastra cuiva în zori; abadă, uabadă. (<sp. *alborada*)
- albuginée** *s. f.* membrană fibroasă, albă, care învelește ovarul și testiculul. (<fr. *albuginée*)
- albúgo** *s. n.* 1. opacifiere inflamatorie a corneei, sub formă de pată albă. 2. pată albă care se formează pe unghie. (<fr., lat. *albugo*)
- albúm** *s. n.* 1. volum special legat în care se păstrează fotografii, ilustrate, mărci poștale etc. • caiet în care se scriu versuri, maxime. 2. carte mare cuprinzând ilustrații, fotografii etc. 3. colecție de melodii ale unui cântăreț, ale unei formații pe un singur disc. (<fr., lat. *album*)
- albumén** *s. n.* substanță nutritivă a semințelor unor plante. (<fr., lat. *albumen*)
- ALBUMIN(O)-** *elem.* „albumină”. (<fr. *albumin/o-*, lat. *albumen*)
- albuminat** *s. n.* combinație a unei albumine cu oxizi metalici; metaproteină. (<fr. *albuminate*)
- albumină** *s. f.* substanță organică din grupul proteinelor, în compoziția albușului de ou, a sângelui și a altor lichide organice. (<fr. *albumine*)
- albuminemie** *s. f.* prezența albuminei în plasma sanguină. (<fr. *albuminémie*)
- albuminocolie** *s. f.* prezența albuminei în bilă. (<fr. *albuminocolie*)
- albuminogén**, -ă *adj.* care produce albumină. (<engl. *albuminogenous*)
- albuminoid**, -ă *I. adj.* de felul albuminei. **II. s. n.** proteină complexă, ca albumina, din țesuturile cartilajinoase. (<fr. *albuminoïde*)
- albuminometrie** *s. f.* determinarea cantității de albumină dintr-un lichid organic. (<engl. *albuminometry*)
- albuminométru** *s. n.* aparat folosit în albuminometrie. (după fr. *albuminimètre*)
- albuminóne** *s. f. pl.* partea de proteine din serul sangvin care nu se coagulează prin încălzire. (<fr. *albuminones*)
- albuminorahie** *s. f.* prezență excesivă a albuminei în lichidul cefalorahidian. (<fr. *albuminorachie*)
- albuminoreacție** *s. f.* reacție care indică prezența albuminei. (<fr. *albumino-réaction*)
- albuminós**, -oasă *adj.* care conține albumină. (<fr. *albumineux*)
- albuminúric**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de albuminurie. (<fr. *albuminurique*)
- albuminurie** *s. f.* prezența albuminei în urină. (<fr. *albuminurie*)
- albumóză** *s. f.* polipeptidă solubilă în apă, în timpul digestiei gastrice ca rezultat al acțiunii pepsinei asupra protidelor. (<fr. *albumose*)
- albumozurie** *s. f.* prezența albumozei în urină. (<fr. *albumosurie*)
- albúrn** *s. n.* strat lemnos situat între scoarța unui arbore și inima lui. (<it. *alborno*, lat. *alburnum*)
- alcáde/alcáide** *s. m. n.* magistrat municipal în Spania. 2. primar, guvernator indian în Anzi (Peru). (<fr. *alcade*, sp. *alcalde*)
- alcáic**, -ă *adj. vers ~ =* vers endecasilabic greco-latin, format din doi dactili și doi trochei sau din șase picioare cu o silabă lungă la mijloc; *strofă ~ă* = strofă cu primele două versuri alcaice. (<fr. *alcaïque*, lat. *alcaicus*)
- alcáide** *s. m. v.* alcáde.
- ALCALI-** *elem.* „alcalin”. (<fr. *alkali-*, cf. ar. *al-kali*, plantă marină)
- alcalicelulóză** *s. f.* derivat alcalin al celulozei, la fabricarea viscozei. (<fr. *alcalicellulose*)
- alcaliemie** *s. f.* alcaloză. (<germ. *Alkalkämie*)
- alcálie** *s. n. pl.* hidroxizii metalelor alcaline. (<fr. *alkali*)
- alcalimetrie** *s. f.* parte a chimiei care studiază determinarea concentrației unei baze. (<fr. *alcalimétrie*)
- alcalimétru** *s. n.* aparat folosit în alcalimetrie. (<fr. *alcalimètre*)
- alcalin**, -ă *adj. I.* (despre substanțe) cu reacție bazică. • *metale ~e* = metale care prin oxidare produc alcalii; *medicamente ~e* = medicamente care conțin alcalii, în tratamentul acidității gastrice. 2. (despre ape, soluri) care conține săruri de sodiu și de potasiu. (<fr. *alcalin*)
- alcalinitate** *s. f.* însușire a unei substanțe de a fi alcalină. • concentrație în ioni de hidroxili a unei soluții. (<fr. *alcalinité*)
- alcaliníză** *vb. tr.* a da unei substanțe proprietăți alcaline. (<fr. *alcaliniser*)
- alcalinoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a sărurilor alcaline. (<fr. *alcalinothérapie*)
- alcaloid** *s. m.* substanță organică de origine vegetală sau obținută sintetic. (<fr. *alcaloïde*)
- alcalóză** *s. f.* perturbare a echilibrului acidobazic din organism; alcaliemie. (<fr. *alcalose*)

- alcán** *s. m.* hidrocarbură aciclică saturată; parafină. (< fr. *alcane*)
- alcaptonurie** *s. f.* afecțiune metabolică ereditară care se manifestă prin artropatie, pigmentare a cartilajelor și eliminare de urină. (< engl. *alkaptonuria*)
- alcarazás** *s. n.* vas poros de pământ în care se produce răcirea lichidului. (< fr. *alcarazas*, sp. *alcarraza*)
- alcazár** *s. n.* palat întărit, de origine maură, în Spania. (< sp., fr. *alcazar*)
- alchénă** *s. f.* hidrocarbură ciclică nesaturată; olefină. (< fr. *alkène*, germ. *Alkena*)
- alchidál** *s. m.* rășină sintetică, prin polimerizare, folosită la prepararea unor lacuri și vopsele. (< germ. *Alkidal*)
- alchil** *s. m.* radical organic monovalent, prin îndepărtarea hidroxidului unui alcool. (< fr. *alkyle*)
- alchiláre** *s. f.* reacție chimică de introducere a unui alchil în molecula unui compus organic. (după fr. *alkylation*)
- alchilát** *s. m.* produs chimic obținut prin alchilare. (< fr. *alkylat*)
- alchimie** *s. f.* 1. știință ocultă din evul mediu, care urmărea prefacerea metalelor în aur și argint și aflarea unui leac. („elixirul vieții”) 2. subtilitate, analiză subtilă. (< fr. *alchimie*, lat. *alchemia*)
- alchimist** *s. m.* practicant al alchimiei. (< fr. *alchimiste*)
- alchínă** *s. f.* hidrocarbură aciclică nesaturată, cu o triplă legătură. (< germ. *Alkine*)
- alción** *s. m.* 1. pescăruș albastru. 2. pasăre marină legendară. 3. animal marin care formează colonii de mici polipi. (< fr., lat. *alcyon*)
- alcoól** *s. m.* compus derivat din hidrocarburi prin substituția cu un carbon saturat. **II. s. n.** lichid obținut prin fermentarea și distilarea vinului, a cerealelor etc.; alcool etilic, etanol; spirit. • orice băutură alcoolică. (< fr. *alcool*)
- alcoolát** *s. m.* substanță organică prin substituția cu un metal a hidrogenului din hidroxilul unui alcool. (< fr. *alcoolate*)
- alcoolemie** *s. f.* prezența temporară a alcoolului în sânge. (< fr. *alcoolemie*)
- alcoólic**, -ă **I. adj.** 1. care conține alcool. 2. referitor la alcool(ism). **II. s. m. f.** cel care consumă abuziv alcool; bețiv. (< fr. *alcoólique*)
- alcoolism** *s. n.* intoxicație cronică cu alcool; etilism. (< fr. *alcoolisme*)
- alcoolizá** *vb. tr.* a adăuga alcool unui alt lichid. **II. refl.** (despre oameni) a se intoxica cu alcool. (< fr. *alcooliser*)
- alcoolizá** *s. f.* reacție chimică dintre alcoolul unui ester și un alt alcool. (< fr. *alcoolyse*)
- alcoholmetrie** *s. f.* determinarea gradului de concentrație a unei soluții alcoolice. (după fr. *alcoométrie*)
- alcoholmétru** *s. n.* densimetru folosit în alcoholmetrie. (după fr. *alcoomètre*)
- alcoolomanie** *s. f.* dependență față de băuturile alcoolice. (< fr. *alcoolomanie*)
- alcooloterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a alcoolului. (< fr. *alcoothérapie*)
- alcoolscóp** *s. n.* instrument pentru determinarea alcoolemiei. (< *alcool* + -scop)
- alcooltést** *s. n.* aparat pentru determinarea prezenței alcoolului în sânge. (< fr. *alcoolest*)
- alcoolurie** *s. f.* prezența temporară a alcoolului în urină. (< engl. *alcooloria*)
- alcóv** *s. n.* 1. nișă într-un zid pentru a așeza un pat; (p. ext.) pat. 2. budoar. • (fig.) loc intim pentru raporturile amoroase. (< fr. *alcóve*)
- aldehidă** *s. f.* substanță organică obținută prin oxidarea unor alcoolii. (< fr. *aldéhyde*)
- aldímíne** *s. f. pl.* substanțe care derivă de la aldehide, care, prin reducere, dau amine primare. (< fr. *aldimines*)
- aldín**, -ă **I. adj.**, *s. f.* (caracter de literă tipografică) cu floarea dreaptă, dar cu conturul mai plin; gras. **II. s. n.** text imprimat cu asemenea caractere. (< it. *aldino*)
- aldól** *s. m.* aldehidă-alcool, obținut prin polimerizarea unei aldehide. (< fr. *aldol*)
- aldolázá** *s. f.* enzimă care intervine în reacțiile biologice de degradare a glicogenului sau glucozei, scindând fructoza. (< fr. *aldolase*)
- aldolazemie** *s. f.* prezența aldolazei în serul sangvin. (< fr. *aldolasémie*)
- aldolizáre** *s. f.* formarea de aldol pornind de la aldehidă. (după fr. *aldolisation*)
- aldosterón** *s. m.* hormon steroid secretat de granda corticosuprarenală. (< fr. *aldostérone*)
- aldosteronism** *s. n.* ansamblu de tulburări provocate de aldosteron. (< fr. *aldostéronisme*)
- aldosteronurie** *s. f.* prezența aldosteronului în urină. (< fr. *aldostéronurie*)
- aldoximă** *s. f.* combinație organică rezultată din condensarea unei aldehide cu hidroxilamina. (< fr., engl. *aldoxime*)
- aldóză** *s. f.* oză cu funcție de aldehidă. (< fr. *aldose*)
- aleatóric**, -ă *adj.* (despre muzică) care are la bază metoda de compoziție proprie aleatorismului. (< fr. *aléatoire*)
- aleatorism** *s. n.* 1. caracter aleatoriu; hazard. 2. procedeu de creație care urmărește, prin caracterul întâmplător, stimularea interesului și a imaginației spectatorului. 3. (muz.) curent în cadrul căruia aceeași compoziție se poate prezenta sub aspecte variate, datorate libertății improvizatorice a interpretului. (< fr. *aléatorisme*)
- aleatóriu**, -ie *adj.* care depinde de un eveniment incert; supus hazardului; întâmplător; stocastic. **O variabilă -ie** (sau *stocastică*) = mărime care poate avea diferite valori, fiecare dintre ele fiind luată ca o anume probabilitate; *muzică -ie* = muzică în care autorul introduce elemente de hazard, de improvizatie. (< fr. *aléatoire*, lat. *aleatorius*)
- alée** *s. f.* 1. drum într-un parc, într-o grădină, pe margini cu arbori, flori. • stradă îngustă; intrare. 2. înșurire pe două rânduri a unor elemente arhitectuale. (< fr. *allée*)
- alegá** *vb. tr.* (jur.) a invoca ceva ca scuză, ca motiv. (< fr. *alleguer*, lat. *allegare*)
- alegátie** *s. f.* invocare a unei păreri, idei etc., pentru a justifica ceva, a întări o afirmație. (< fr. *allegation*, lat. *allegatio*)
- alegóric**, -ă *adj.* caracteristic alegoriei. **O car - = vehicul amenajat cu o platformă reprezentând o scenă simbolică și cu care se defilează la anumite sărbători.** (< fr. *allegorique*, lat. *allegoricus*)
- alegorie** *s. f.* 1. procedeu artistic, bazat pe metaforă, constând în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete. 2. operă plastică sau literară care folosește acest procedeu. 3. (muz.) compoziție care dă impresia că urmărește desfășurarea unei povestiri imaginare. (< fr. *allégorie*, lat., gr. *allegoria*)
- alegorism** *s. n.* exprimare prin alegorii. (< fr. *allegorisme*)
- alegoríst**, -ă *s. m. f.* 1. cel care explică alegoriile. 2. autor de alegorii. (< fr. *allegoriste*)
- alegorizá** *vb. tr.* 1. a da realității un sens alegoric. 2. a exprima prin alegorii. (< fr. *allegoriser*)
- alegorizánt**, -ă *adj.* care alegorizează. (< *alegoriza* + -ant)
- alegréte** *s. f.* vioiciune, sprinteneală (a tonului, a exprimării). (< it. *allegrezza*, fr. *allegresse*)
- alégru**, -ă *adj.* vioi, sprinten. (< fr. *allegre*)
- alejánță** *s. f.* obligație de fidelitate și supunere față de o națiune, de un suveran. (< fr. *allégeance*)
- alélă** *s. f. (biol.)* fiecare dintre formele sub care poate exista o genă ce ocupă același locus în cromozomii omologi. (< fr. *allèle*)
- alelism** *s. n.* reacția care există între alelele diferite ale unei gene. (< fr. *allélisme*)
- ALELO-** *elem.* „alternativ”, „reciproc”. (< fr. *allélo-* cf. gr. *allelon*)
- alelogamie** *s. f.* polenizare în două moduri nespecifice. (< fr. *allogamie*)
- alelogén**, -ă *adj.* (despre plante) cu indivizi femeli ce produc descendenți fie exclusiv masculi, fie exclusiv femeli. (< fr. *allogène*)
- alelogenezá** *s. f.* succesiune a două generații (sporofitică și gametofitică) în ciclul de dezvoltare a anumitor plante. (< fr. *allogénèse*)
- alelomórf**, -ă *adj. (biol.;* despre un caracter ereditar) sub mai multe forme. (< fr. *alléomorphe*)
- alelomorfism** *s. n.* totalitatea relațiilor dintre alelele aceleiași caracter. (< fr. *alléomorphisme*)
- alelopatie** *s. f.* interacțiune stabilită între plantele superioare prin intermediul diferiților produși metabolici. (< fr. *alléopathie*)
- alelotröp**, -ă *adj.* 1. care prezintă alelotropism. 2. (fiz.;

- despre un amestec) cu două forme ale unui compus desmotrop în echilibru. (< fr. *allélotrope*)
- alelotropism** *s. n.* atracție reciprocă dintre două celule, organisme. (< fr. *allélotropisme*)
- alemândă** *s. f.* vechi dans de origine germană, inițial vesel, vioi, ulterior moderat, grav; melodia corespunzătoare. (< fr. *allemande*)
- alénă** *s. f.* hidrocarbură aciclică nesaturată, cu dublă legătură în moleculă. (< fr. *alléne*)
- alendelon** *s. n.* tip de haină de piele îmblănită. (cf. *Alain Delon*)
- alergén**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, agent) care provoacă alergii. (< fr. *allergène*)
- alergic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de alergii. (< fr. *allergique*)
- alergidă** *s. f.* afecțiune cutanată de natură alergică. (< fr. *allergide*)
- alergie** *s. f.* reacție modificată a unui organism la contactul cu anumite substanțe. (< fr. *allergie*)
- alergografie** *s. f.* metodă de testare a alergiei prin provocarea de diverse reacții. (< fr. *allergographie*)
- alergolog**, -ă *s. m. f.* specialist în alergologie. (< fr. *allergologue*)
- alergologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază mecanismele alergiilor și bolile alergice. (< fr. *allergologie*)
- alergoză** *s. f.* denumire generică pentru bolile alergice. (< germ. *Allergose*)
- alért**, -ă *adj.* vioi, iute, sprinten; prompt. (< fr. *alerte*)
- alértă** *vb. tr., refl.* a (se) alarma. (< fr. *alerter*)
- alértă** *s. f.* alarmă, prevenire. • semnal convențional internațional folosit pentru a atrage atenția asupra evoluției diverselor fenomene cerești. (< fr. *alerte*)
- alértete** *s. f.* vioiciune, agerime; elan, avânt. (< it. *all'erezza*)
- aletofită** *s. f. pl.* plante mezofile în locuri umblate de oameni sau animale. (< fr. *aletophytes*)
- aleucemie** *s. f.* leucemie fără creșterea numărului leucocitelor în sânge. (< fr. *aleucémie*)
- aleucocitoză** *s. f.* scădere excesivă a leucocitelor din sânge. (< a- + *leucocitoză*)
- aleurit** *s. n.* rocă sedimentară detritică, formată din granule foarte mici de minerale, de roci. • fragment dintr-un astfel de sediment. (< fr. *aleurite*)
- aleuritic**, -ă *adj.* de natura aleuritelor. (< fr. *aleuritique*)
- ALEURO-** *elem.* „făină” (< fr. *aleuro-*, cf. gr. *aleuron*)
- aleurolit** *s. n.* rocă sedimentară aleuritică. (< fr. *aleurolithe*)
- aleurométru** *s. n.* aparat pentru determinarea cantității de gluten din făină. (< fr. *aleuromètre*)
- aleuronat** *s. n.* produs alimentar bogat în proteine, din gluten. (< fr. *aleuronate*)
- aleuronă** *s. f.* substanță proteică de rezervă din semințele unor plante. (< fr. *aleurone*)
- aleuronic** *adj. strat* ~ = strat de celule bogate în proteine din învelișul bobului de cereale. (< engl. *aleuronic*)
- aleuospór** *s. m. (biol.)* spor vegetativ, pe hifele miceliene. (< fr. *aleurospore*)
- alevín** *s. m.* larvă, pui de pește. (< fr. *alevin*)
- alevináj** *s. n.* (re)populare cu alevini a unei ape. (< fr. *alevinage*)
- aleviniéră** *s. f.* iaz cu alevini. (< fr. *alevinière*)
- alexandrin**, -ă *adj.* 1. referitor la civilizația elenistică din Alexandria; din epoca elenistică. • *școala* -ă = numele mai multor școli filozofice de orientare mistică și eclectică din perioada elenismului târziu. 2. de o subtilitate excesivă. • *artă* -ă = artă greacă din epoca elenistică în Egiptul ptoleemic; *vers* ~ (și *s. m.*) = vers iambic de 12 silabe, cu cezură la mijloc, specific poeziei clasice franceze; *poezie* -ă = poezie de tip rafinat, erudit, uneori ezoteric, proprie epocii alexandrine. (< fr. *alexandrin*, lat. *alexandrinus*)
- alexandrinism** *s. n.* 1. ansamblu de manifestări ale civilizației elenistice din Alexandria. 2. sistem filozofic al școlii alexandrine. 3. stil ornate, subtil și uneori obscur, propriu poezilor greci din epoca alexandrină. 4. caracter rafinat, erudit, subtil și decedent al unei arte, al unei filozofii. (< fr. *alexandrinisme*)
- alexandrit** *s. n.* crisoberil. (< germ. *Alexandrit*, fr. *alexandrite*)
- alexíc**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de alexie. (< fr. *alexique*)
- alexie** *s. f.* incapacitate patologică de a citi. (< fr. *alexie*)
- alexină** *s. f.* substanță proteică din plasma sangvină; complement (3); anticorp. (< fr. *alexine*)
- alezá** *vb. tr.* a prelucra fin prin așchiere un alezaj. (< fr. *alésér*)
- alezáj** *s. n.* 1. suprafață interioară, cilindrică sau conică, a unei piese metalice. 2. diametrul interior al unui cilindru de motor. (< fr. *alésage*)
- alezán**, -ă *adj.* (despre cai) de culoare roșcată, roib. (< fr. *alezan*)
- alezá** *s. f.* bucată de pânză care se așterne peste cearsăf sub un bolnav sau copil mic. (< fr. *alèse*)
- alezie** *s. f.* incapacitate patologică de a citi litere, cifre sau note muzicale. (< fr. *alésie*)
- alezór** *s. n.* unealtă așchietoare pentru alezare. (< fr. *alésoir*)
- álfa**¹ *s. m. inv.* 1. prima literă a alfabetului grecesc (α), corespunzând sunetului *a*. • *o* ~ și *omega* = începutul și sfârșitul. 2. (fiz.) *particulă* ~ = particula din doi protoni și doi neutroni; *radiație* ~ = radiație din particule alfa. (< fr., gr. *alpha*)
- álfa**² *s. m. inv.* plantă graminee din Africa și Spania, pentru hârtie, fibre, țesături etc. • *hârtie* ~ = hârtie de calitate superioară, din frunzele acestei plante. (< fr. *alfa*)
- alfabét** *s. n.* 1. sistem de semne grafice (litere) într-o ordine convențională, care redau sunetele de bază ale unei limbi. • ~ *telegrafic* = alfabet reprezentând combinațiile de semnale ale unui cod telegrafic; ~ *Braille* /brai/ = alfabet convențional cu semnele în relief pentru nevăzători. • (inform.) *totalitatea simbolurilor la baza unui limbaj de programare*. 2. (fig.) *minimum de cunoștințe (necesare)*. (< fr. *alphabet*, lat. *alphabetum*)
- alfabetár** *s. n.* 1. set cu literele alfabetului decupat pentru predarea scris-cîitului. 2. instrument de evidență care indică litera la care au fost arhivate unele documente. (< *alfabet* + -ar)
- alfabétic**, -ă *adj.* în ordinea alfabetului. (< fr. *alphabétique*)
- alfabetizá** *vb. tr.* 1. a învăța pe un analfabet scrisul și cîitul. 2. a aranja alfabetic. (< fr. *alphabétiser*)
- alfagrafie** *s. f.* metodă de fotografiere a unei grafii ilizibile cu razele alfa. (< *alfa* + -grafie²)
- alfanuméric**, -ă *adj.* care utilizează literele unui alfabet și cifrele unui sistem numeric. (< fr. *alphanumérique*)
- alfatrón** *s. n.* vacuumetru bazat pe efectul ionizant al radiației alfa. (< fr. *alphatrone*)
- ALG(O)-/ALGEZI-**, -algezie, -algie *elem.* „durere”. (< fr. *alg/o-*, *algési-*, -*algésie*, -*algie*, cf. gr. *algos*, *algesis*)
- algál**, -ă *adj.* referitor la alge. (după lat. *algaceus*)
- álgá** *s. f.* plantă inferioară talofită capabilă de fotosinteză, în mediul acvatic. (< fr. *algue*, lat. *alga*)
- algébră** *s. f.* ramură a matematicii care studiază generalizările operațiilor aritmetice. (< fr. *algèbre*, lat. *algebra*)
- algébric**, -ă *adj.* referitor la algebră. (< fr. *algébrique*)
- algebríst**, -ă *s. m. f.* specialist în algebră. (< fr. *algébriste*)
- algebrológicá** *s. f.* încercare de a înlocui operațiile logice cu semne și calcule. (< *algebrá* + *logicá*)
- algerian**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Algeria. • (*s. n.*) dialect arab vorbit în Algeria. (< fr. *algérien*)
- ALGEZI-**, -algezie *v. alg(o)-*.
- algezie** *s. f.* sensibilitate dureroasă; algie. (< germ. *Algesie*)
- algezimetrie** *s. f.* determinare a intensității excitației necesare provocării unei senzații dureroase. (< fr. *al-gésimétrie*)
- algezimétru** *s. n.* instrument folosit în algezimetrie; algometru. (< fr. *al-gésimètre*)
- álgic**, -ă *adj.* referitor la durere. (< fr. *algique*)
- algicid**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge algele. (< fr. *algicide*)
- algicol**, -ă *adj.* (despre ciuperci) care crește pe alge. (< fr. *algicole*)
- algíd**, -ă *adj.* rece, înghețat. • (despre afecțiuni) care produce o puternică senzație de frig. • (despre plante) care crește în locuri reci. (< fr. *algide*, lat. *algidus*)
- algiditate** *s. f.* scădere mare a temperaturii corpului. (< fr. *algidité*)
- algie**¹ *s. f.* algezie. (< fr. *algie*)

-algie² v. alg(o) -.

algină s. f. substanță mucilaginoasă din unele alge marine în contact cu apa pentru apretare în industria pielăriei. (<fr. *algine*)

algistic, -ă adj., s. n. (substanță) care inhibă dezvoltarea algelor. (<fr. *algistatice*)

ALGO- elem. „algă” (<fr. *algo-*, cf. lat. *alga*)

algotrofici s. f. pl. bacterii acvatice autotrofe înrudite cu cianoficele. (<fr. *algobactéries*)

algocenoză s. f. grupare naturală din indivizii unei sau a mai multor specii de alge. (<fr. *algocénose*)

algocultură s. f. cultivarea algelor marine. (<fr. *algoculture*)

algodistrofie s. f. denumire generică pentru sindroamele algice însoțite de tulburări trofice sau vasomotorii. (<fr. *algo-dystrophie*)

algestezie s. f. prezența sensibilității la durere. (<fr. *algesthésie*)

algotomie s. f. căutarea patologică a senzațiilor dureroase. (<fr. *algotomie*)

algotofobie s. f. teamă patologică de durere. (<fr. *algotofobie*)

algoton, -ă adj. care provoacă durere. (<fr. *algotone*)

algol s. n. limbaj folosit în programarea de probleme matematice în calculatoarele electronice. (<engl., fr. *algor*)

algolog, -ă s. m. f. specialist în algologie. (<fr. *algologie*)

algologie s. f. ramură a botanicii care studiază algele; ficologie. (<fr. *algologie*)

algotomanie s. f. căutare a plăcerii în durere. (<fr. *algotomanie*)

algotomenee s. f. menstruație dureroasă. (<algotomenee)

algotometru s. n. algezimetru. (<germ. *Algotometer*, engl. *algometer*)

algotnevroză s. f. simptomatologie nevrotică declanșată de o durere fizică. (<algotomenee + nevroză)

algotonkian, -ă adj., s. n. (din) perioada a doua a precambrianului. (<fr. *algotonkian*)

algotonkin, -ă adj., s. m. f. (aborigen indian) din America de Nord • (s. f.) limbă vorbită de algotonkini. (<germ. *Algotonkin/indianer*)

algotopareunie s. f. copulație dureroasă. (<fr. *algotopareunie*)

algotoparestezie s. f. parestezie dureroasă. (<fr. *algotoparesthésie*)

algotoreceptor s. m. receptor (III) al senzațiilor dureroase. (<algotomenee + receptor)

algot s. m. (med.) senzație de frig. (<lat. *algor*)

algotogramă s. f. reprezentare grafică a unui algoritmu. (<fr. *algotogramme*)

algotoritm s. n. 1. sistem de reguli, simboluri și operatori pentru efectuarea oricărui tip de calcule logice sau matematice. 2. suită de raționamente sau operații având ca scop rezolvarea unor probleme. (<fr. *algotorithme*)

algotoritm, -ă adj. care se bazează pe algoritme. • (inform.) limbaj ~ = limbaj de programare pentru ordine. (<fr. *algotorithmique*)

algotormist, -ă s. m. f. specialist în algoritme. (<fr. *algotormiste*)

algotormiză vb. tr. a modela orice proces. (<fr. *algotormiser*)

algotormizare s. f. modelare a oricărui proces sau fenomen conform unui program riguros de procedee și prescripții succesive. (<algotormiza)

algotospasm s. n. spasm muscular dureros. (<fr. *algotospasme*)

algotostază s. f. suprimare sau diminuare a senzației de durere. (<fr. *algotostase*)

algotomie s. f. repercusiune afectivă a durerii. (<algotomenee + -timie)

algotrofism s. n. simbioză între plante superioare și alge. (<fr. *algotrophisme*)

algotrafie s. f. tipar înalt cu ajutorul unei forme pe o placă de aluminiu. (<fr. *algotrafie*)

algotuazil s. m. agent de poliție în Spania. (<fr. *algotuazil*, sp. *algotuacil*)

algotă vb. I. refl. a se uni printr-un tratat de alianță. • a se alătura unei idei. • a se înrudi prin căsătorie. II. tr.

a topi împreună anumite metale (cu metaloizi), pentru un aliaj. (<fr. *allier*)

algotacéu, -ée adj. referitor la usturoi. (<fr. *algotacé*)

algotaij s. n. produs metalic obținut prin topirea mai multor metale ori a unor metale cu metaloizi. (<fr. *algotaij*)

algotaiță s. f. 1. înțelegere politică între două sau mai multe state, grupuri sociale, clase, partide politice. 2. legătură între familiile a două persoane ce se căsătoresc. • rudă prin ~ = afin. (<fr. *algotaiță*)

algotias adv. zis și..., numit și... (<lat. *algotias*)

algotiat, -ă I. adj. 1. unit printr-o alianță. 2. (despre metale) căruia i s-a adăugat o anumită cantitate dintr-un alt element pentru un aliaj. II. s. m. f. persoană, organizație, stat care face parte dintr-o alianță. (<algotia)

algotibi s. n. 1. probă prin care un inculpat dovedește justiției că în timpul săvârșirii infracțiunii se afla în altă parte. 2. (fig.) justificare, scuză. (<fr., lat. *algotibi*)

algoticant s. n. soi de viță de vie cu struguri roșietici, cu boabe dese, rotunde. • vin din acest soi de viță. (<fr. *algoticant*)

algoticotă adj. parte ~ = mărime care se cuprinde de un număr exact de ori într-un întreg. (<fr. *algoticote*)

algoticuantă adj. parte ~ = mărime care nu este cuprinsă de un număr exact de ori într-un întreg. (<fr. *algoticante*)

algotidă s. f. 1. dispozitiv, riglă gradată atașată unui instrument goniometric, pentru măsurarea unghiurilor. 2. parte mobilă a unui teodolit. (<fr. *algotidă*)

algotin vb. I. tr. (jur.) a înstrăina un bun (prin vânzare, cesiune). II. refl. I. (fig.) a deveni ostil societății, a se simți izolat. 2. a înnebuni. (<fr. *algotiner*, lat. *algotinare*)

algotinabil, -ă adj. (despre bunuri, drepturi) care poate fi înstrăinat. (<fr. *algotinable*)

algotinânt, -ă adj. care alienază, dezumanizează individul. (<fr. *algotinant*)

algotinare s. f. acțiunea de a (se) aliena; înstrăinare. • (fil.) depersonalizarea oamenilor, denaturarea relațiilor personale prin puterea banilor, a rangurilor sociale, reprezentarea deformată a realității; alienație. (<algotina)

algotinat, -ă adj., s. m. f. (suferind) de alienație mintală. (<fr. *algotiné*, lat. *algotinatus*)

algotinație s. f. tulburare gravă a funcțiilor psihice; nebunie; demență. (<fr. *algotination*, lat. *algotinatio*)

algotinie s. f. lipsă a splinei. (<fr. *algotinie*)

algotinist, -ă s. m. f. psihiatru. (<fr. *algotiniste*)

algotifatic, -ă adj. (despre combinații organice saturate) format din atomi de carbon legați între ei în formă de lanț liber. (<fr. *algotifatique*)

algotiform, -ă adj. în formă de aripă. (<fr. *algotiforme*)

algotigat s. n. operă tipărită sau manuscrisă independentă, legată cu altele. (<lat. *algotigatum*)

algotigător s. m. 1. crocodil lung, cu botul lat, din fluviile Americii și ale Chinei. 2. (jam.) amator pasionat de muzică (de jazz); fan. (<fr., engl. *algotigator*)

algotigé s. n. varietate de struguri din vița franceză de Burgundia, cu boabe mici, rotunde. • vin din acest soi de struguri. (<fr. *algotigé*)

algotil s. n. radical etilenic monovalent derivat din propilenă prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. (<fr. *algotyle*)

algotilic adj. (despre alcool) care conține radicalul alil. (<fr. *algotilique*)

algotimă vb. tr. a limba¹. (<algotim)

algotimént s. n. produs natural sau preparat nutritiv, servind ca hrană. (<fr. *algotiment*, lat. *algotimentum*)

algotiméntă vb. I. tr., refl. a (se) hrăni, a (se) nutri (cu alimente). II. tr. 1. a aproviziona cu ceva necesar traiului. 2. a furniza cele necesare pentru funcționarea unui motor, a unei mașini etc. (<fr. *algotimenter*, lat. *algotimenter*)

algotiméntar, -ă I. adj. referitor la alimente; care servește ca aliment. • *algotiméntar* ~ă = sumă de bani pe care cineva o plătește (lunar) unei persoane pentru întreținere. II. s. f. unitate comercială unde se vând alimente. (<fr. *algotiméntaire*, lat. *algotiméntarius*)

algotiméntator, -oăre I. adj. care alimentează. II. s. n. dispozitiv pentru alimentarea unei mașini cu combustibil, cu materie primă de prelucrat. (<fr. *algotiméntateur*)

algotiméntație s. f. alimentare (I); hrană, consum. • ~ publică = rețea de întreprinderi comerciale pentru servirea populației cu produse alimentare. (<fr. *algotiméntation*)

algotineat s. n. rând mai retras într-un text, care marchează trecerea la o altă idee; fragment de text între două

- asemenea rânduri. • pasaj dintr-un articol de lege; paragraf. (după fr. *alinéa*, lat. *alinea*)
- aliniá** vb. I. tr., refl. a (se) așeza în linie dreaptă. II. tr. a îndrepta traseul unei străzi. III. refl. (despre țări) a se asocia într-o grupare pe baza unui tratat. (după fr. *aligner*)
- aliniamént** s. n. 1. linie dreaptă de teren determinată pe puncte caracteristice. 2. porțiune dreaptă din traseul unei căi de comunicație cuprinsă între două curbe consecutive. (< fr. *alignement*)
- aliós** s. n. strat cimentat de culoare ruginie sau negricioasă în solurile podzolice; gresie. (< fr. *alios*)
- alismatécée** s. f. pl. familie de plante monocotiledonate acvatice prevăzute cu canale aerifere în tulpini și frunze. (după fr. *alismacées*)
- alít** s. n. rocă sedimentară, roșie, din aluminiu și fier, produsă prin alterarea scoarței terestre. • constituent principal al clincherelor de ciment portland artificial. (< fr. *allite*)
- alítare** s. f. acoperire a suprafeței oțelului cu pulbere sau cu un aliaj de aluminiu; calorizare. (după fr. *alitage*)
- alítérár, -ă** adj. nelítérar. (< germ. *alterarisch*)
- alítératív, -ă** adj. referitor la alítératie; cu alítératii. (< fr. *alítératif*)
- alítérátúră** s. f. literatură lipsită de valoare estetică. (< fr. *alítérature*)
- alítérátie** s. f. 1. repetare, cu efect muzical, a aceluiași sunet (consonanță) sau grup de sunete în cuvinte care se succedă; homeoproferon, parhomeon. 2. (med.) repetare a unor sunete sau silabe în stări de puternică excitație psihică. • tendință patologică, obsesantă spre rimă, realizată prin repetarea de silabe. (< fr. *alliteration*)
- alític, -ă** adj. (despre sol) care conține alite. (< fr. *alitique*)
- alizariná** s. f. materie colorantă roșie, sub formă de glicozidă, din rizomii unor plante, sau obținută sintetic. (< fr. *alizarine*)
- alízée** s. n. pl. vânturi constante care bat tot timpul anului în regiunile tropicale. (< fr. *alizés*)
- ála brève** loc. adv. (muz.) indicație potrivit căreia o piesă scrisă în măsura de patru timpi se execută în doi timpi. (< it. *alla breve*)
- allegretto** I. adv. (muz.) mai puțin vioi sau grăbit decât allegro. II. s. n. parte a unei sonate, simfonii în acest tempo. (< it. *allegretto*)
- allegro** I. adv. (muz.) repede, vioi, vesel. II. s. n. parte a unei sonate, simfonii în acest tempo. (< it. *allegro*)
- all right** /ólraí/ loc. adv. în regulă! (< engl. *all right*)
- Almagéste** s. f. pl. culegere de observații astronomice, făcută pentru prima oară de învățatul grec Ptolemeu. (< fr. *almageste*)
- álma máter** loc. s. 1. (inițial, la romani) patria. 2. (ulterior) universitate. (< lat. *alma mater*, mamă hrănitoare)
- almanáh** s. n. 1. publicație anuală care, pe lângă indicații astronomice și meteorologice, cuprinde date diverse, texte literare și artistice etc. 2. publicație periodică cu articole dintr-un anumit domeniu de activitate. (< fr. *almanach*, lat. *almanachus*)
- almandín** s. n. granat de culoare roșie-brună din șisturile cristaline și aluviuni, abraziv sau piatră semiprețioasă. (< fr. *almandin*)
- almée** s. f. dansatoare-cântăreată egipteană. (< fr. *almée*)
- almélec** s. n. aliaj de aluminiu și magneziu, folosit la confecționarea de cabluri electrice. (< fr. *almélec*)
- almicantarát** s. n. cerc imaginar de pe sfera cerească paralel cu orizontul, pe care toți aștrii au aceeași înălțime. (< fr. *almicantara*)
- alnicó** s. n. aliaj de aluminiu, nichel și cobalt. (< fr. *alnico*)
- ALO¹** - elem. „altul“, „diferit“. (< fr. *allo-*, cf. fr. *allos*)
- aló²** interj., s. n. cuvânt prin care se face apelul sau se răspunde la telefon, la o chemare. (< fr. *allo*, engl. *hallo*)
- alobiogéneză** s. f. alternanță a generației sexuale cu cea asexuată. (< fr. *alobiogenèse*)
- alobióză** s. f. schimbare a modului de viață al unui organism la modificarea condițiilor de mediu. (< fr. *alobiiose*)
- alocá** vb. tr. a prevedea, a destina mijloace bănești sau materiale. (după fr. *allouer*)
- alocárp, -ă** adj. care prezintă alocarpie. (< fr. *alocarpe*)
- alocarpie** s. f. formare a fructului prin polenizare încrucișată. (< fr. *alocarpie*)
- alocátie** s. f. alocare; sumă prevăzută și destinată realizării unui anumit scop. • indemnizație alocată de stat cuiva. (< fr. *allocation*, lat. *allocatio*)
- alocentrism** s. n. tendință de focalizare a interesului personal spre ceilalți, mai mult decât spre sine. (< fr. *alocentrisme*)
- alochinezie** s. f. tulburare de motricitate constând în executarea fără voce a altei mișcări în locul celei dorite. (< fr. *alocinésie*)
- alociclie** s. f. 1. comportare anormală a unui cromozom. 2. grad diferit de spiralizare a unor regiuni cromozomiale. (< fr. *alocyclie*)
- alocór, -ă** adj. 1. care prezintă alocorie. 2. care polarizează două sau mai multe formații vegetale înrudite. (< fr. *alochore*)
- alocorie** s. f. răspândire a fructelor, semințelor sau sporilor, prin intermediul diferiților factori externi (apă și vânt). (< fr. *alochorie*)
- alocromátic, -ă** adj. care prezintă alocromatism. (< fr. *alochromatique*)
- alocromatísm** s. n. proprietate a unor minerale de a prezenta culori diferite. (< fr. *alochromatisme*)
- alocromazie** s. f. 1. modificare a colorației pielii. 2. (poligr.) percepere incorectă a culorilor. (< fr. *alochromasie*)
- alocrónic, -ă** adj. care se produce în timpuri diferite. (< fr. *alochronique*)
- alocutív, -ă** adj. cu caracter de alocuțiune. (< alocuțiune/ + -ív)
- alocutór** s. m. vorbitor. (< it. *alocutore*)
- alocuțiune** s. f. cuvântare ocazională scurtă. (< fr. *alocution*, lat. *allocutio*)
- alodiál, -ă** adj. care aparține unui alodiu. (< fr. *alodial*)
- alodialísm** s. n. alodialitate. (< fr. *alodialisme*)
- alodialítate** s. f. formă de proprietate feudală bazată pe alodiu; alodialism. (< fr. *alodialité*)
- alódiu** s. n. (în feudalism) domeniu funciar ereditar în deplină proprietate, scutit de orice sarcini și deosebit de feudă. (< lat. *allodium*)
- alóe** s. f. plantă exotică din familia liliaceelor, din ale cărei frunze se extrage o substanță întrebuințată în medicină. (< fr. *aloès*, lat., gr. *aloe*)
- aloempátie** s. f. cunoaștere a celorlalți prin propria perspectivă. (< alo- + *empatie*)
- aloestezie** s. f. transferare a unei senzații în regiunea corespunzătoare simetrică. (< fr. *aloesthésie*)
- aloétic, -ă** adj. referitor la aloe. • care conține aloe. (< fr. *aloétique*)
- alofán** s. n. argilă coloidală, amestec de silicați de aluminiu hidratați, care mărește plasticitatea maselor ceramice. (< fr., engl. *allophane*)
- alofén** s. n. (biol.) caracter condiționat de mai multe gene ale unor sisteme celulare diferite. (< alo- + -*fen*)
- alofón** s. n. (fon.) variantă a unui fonem, în funcție de context. (< fr. *allophone*)
- alogám, -ă** adj., s. f. (plantă) care prezintă alogamie. (< fr. *allogame*)
- alogamie** s. f. (biol.) încrucișare între indivizi genetic deosebiți. • polenizare încrucișată cu polen de la alte plante aparținând aceleiași specii; xenogamie. (< fr. *allogamie*)
- alogén, -ă** adj. deosebit prin natură și prin origine de mediu înconjurător; alogenetic. • (despre o populație; și s. m.) venit din altă parte, de altă origine. (< fr. *allogène*)
- alogenétic, -ă** adj. alogen. (< fr. *allogénétique*)
- alogenéză** s. f. modificare genotipică datorată influenței mediului înconjurător. (< alo- + -*genéză*)
- alogeníc, -ă** adj. care aparține aceleiași specii, dar cu genotipuri diferite. (< engl. *allogenic*)
- alógic, -ă** adj. lipsit de logică. (< fr. *alogique*)
- alogísm** s. n. 1. judecată care contrazice logica. 2. negare a gândirii logice ca mijloc științific de cunoaștere autentică, la sceptici, mistici și fideiști. (< germ. *Alogismus*)
- aloglót** adj., s. m. (cel) care vorbește o altă limbă. (< it. *alloglotto*)
- alogonie** s. f. (biol.) modificare a formulei datorată mutației. (< fr. *allogonie*)

- alograf**, -ă *adj.*, *s. n.* (scris) efectuat de o altă persoană. (<alo- + -graf)
- alohțón**, -ă *adj.* 1. (despre roci) care a suferit deplasări față de locul inițial de formare. 2. (despre specii, populații) originar din alte regiuni geografice. (<fr. *allochtone*)
- alolalie** *s. f.* dificultate în vorbire. (<fr. *alolalie*)
- alometrie** *s. f.* creștere la animale în care unele organe se măresc mai repede (sau mai încet) decât corpul în ansamblu. (<fr. *allométrie*)
- alomórf** *s. n.* 1. fiecare dintre formele distincte ale aceleiași substanțe. 2. variantă a unui morfem în funcție de context. (<fr. *allomorphe*)
- alomorfie** *s. f.* prezentare a mai multor forme de către aceeași substanță; alomorfism. (<fr. *allomorphie*)
- alomorfism** *s. n.* alomorfie. (<engl. *allomorphism*)
- alomorfóză** *s. f.* alometrie privind relațiile dintre o parte și întreg, sau dintre o parte și o alta a întregului din seriile structurale ale organismului. (<engl. *allomorphosis*)
- alónim** I. *s. n.* nume cunoscut (al altei persoane) cu care cineva semnează o lucrare. II. *adj.* (despre lucrări) semnat cu numele altuia. (<engl. *allonym*)
- alónjá** *s. f.* 1. piesă pentru prelungirea unor obiecte. 2. lungime a brațului unui sportiv (la box, lupte, scrimă) în raport cu aceea a adversarului. 3. text care completează conținutul unui document, al unui manuscris, anexându-se la acesta; act adițional. (<fr. *allonge*)
- alopát** *s. m.* medic care tratează prin alopatie. (<fr. *alopathe*)
- alopatie** *s. f.* procedeu terapeutic opus homeopatiei, bazat pe mijloace contrare naturii bolii. (<fr. *alopathie*)
- alopátric**, -ă *adj.* (despre specii, populații) cu areal distinct. (<fr. *alopatrique*)
- alopécie** *s. f.* cădere prematură a părului (de pe cap); chelie. (<fr. *alopécie*, lat. *alopécia*, gr. *alopekeia*)
- alopelágic**, -ă *adj.* (despre organisme vegetale) care crește la mari adâncimi în mări și oceane. (<fr. *alopélagique*)
- aloplásmă** *s. f.* parte diferențială a citoplasmei, având anumite funcții. (<fr. *aloplasme*)
- aloplástică** *s. f.* aloplastie. (<germ. *Alloplastik*)
- aloplastie** *s. f.* operație chirurgicală de înlocuire a țesuturilor cu ajutorul unor materiale străine; aloplastie. (<fr. *aloplastie*)
- aloplazie** *s. f.* dezvoltare anormală a unui țesut organic. (<alo- + -plazie)
- alopléctic**, -ă *adj.* (despre frunze) care înconjură un organ vegetal. (<lat. *aloplecticus*)
- alopoliploid**, -ă *adj.* care prezintă alopoliploidie. (<fr. *alopolyloïde*)
- alopoliploidie** *s. f.* existența în nucleu a mai mult de două seturi de cromozomi de la diferite specii, prin hibridare. (<fr. *alopolyloidie*)
- alopréñ** *s. n.* cauciu clorurat. (<germ. *Allopren*)
- alopsihic**, -ă *adj.* (despre bolnavi) care are capacitatea de a se orienta după repere exterioare. (<fr. *alopshy-chique*)
- alopsihóză** *s. f.* psihoză caracterizată prin tulburări în perceperea fenomenelor exterioare bolnavului. (<fr. *alopsychose*)
- aloritmie** *s. f.* 1. aritmie (2) periodică. 2. (*biol.*) ritm inegal în diviziunea celulelor sau în dezvoltarea organismelor unicelulare. (<fr. *aloritmie*)
- alósindéză** *s. f.* împerechere în meioză a unor cromozomi de la părinți diferiți. (<fr. *allosyndèse*)
- alospérm** *s. n.* embrion rezultat prin alogamie. (<fr. *alospérme*)
- alosterie** *s. f.* deformare a unei molecule de proteină prin modificarea sau suprimarea proprietăților sale enzimatic. (<fr. *alostérie*)
- alotérm**, -ă *adj.* a cărui temperatură corporală depinde de cea a mediului înconjurător. (<engl. *allotherm*)
- alotíp** *s. m.* (*biol.*) individ cu sex opus holotipului. (<fr. *allotype*)
- alotopie** *s. f.* deplasare anormală a unor centri de dezvoltare a organismului. (<germ. *Allotopie*)
- ALOTRIO-** *elem.* „divers, deosebit, străin”. (<it. *alotrio-*, cf. gr. *alotrios*)
- alotriodontie** *s. f.* implantare anormală a dinților. (<engl. *alotriodontia*)
- alotriofagie** *s. f.* tendință patologică de a ingera substanțe necomestibile. (<fr. *alotriophagie*)
- alotriogeuzie** *s. f.* pervertire a simțului gustativ. (<engl. *alotriogeusia*)
- alotriomórf**, -ă *adj.* (despre minerale) care nu are formă proprie, ci o ia pe aceea a cavității unde se află. (<germ. *alotriomorph*)
- alotriomorfism** *s. n.* proprietate a mineralelor alotriomorfe. (<fr. *alotriomorphisme*)
- alotriosmie** *s. f.* tulburare a olfacției constând în senzații paradoxale. (<fr. *alotriosmie*)
- alotrófic**, -ă *adj.* 1. (*biol.*) despre organisme) care folosește substanțele organice sintetizate. 2. (despre flori) cu adaptare redusă pentru primirea insectelor. (<fr. *alotrophique*)
- alotrópic**, -ă *adj.* care prezintă alotropie. (<fr. *alotrophique*)
- alotropie** *s. f.* 1. proprietate a unor corpuri sau organisme de a se prezenta sub diferite forme ori de a fi diferite ca structură moleculară. 2. (*biol.*) proces de atracție reciprocă între două celule de sens opus. (<fr. *allotropie*)
- aloxán** *s. n.* produs de oxidare a acidului uric cu acțiune distructivă asupra celulelor pancreatice. (<fr. *aloxan*)
- aloxanemie** *s. f.* prezența aloxanului în sânge. (<fr. *aloxanémie*)
- aloxít** *s. n.* alumina cristalizată folosită ca produs refractar sau abraziv. (<fr. *aloxite*)
- alozáur** *s. m.* reptilă terestră fosilă, carnivoră, de talie foarte mare. (<fr. *allosaurus*)
- alozigót** *s. m.* homozigot al unei gene recesive. (<fr. *alozygote*)
- alozóm** *s. m.* gonozom. (<fr. *allosome*)
- alpaca**¹ *s. f.* mamifer erbivor, domesticit, înrudit cu cămila, cu lâna lungă și mătăsoasă, din America de Sud. • stofă fină din lâna acestuia. (<fr., sp. *alpaca*)
- alpaca**² *s. f.* aliaj inoxidabil de cupru, nichel și zinc, folosit la fabricarea tacâmurilor, a instrumentelor medicale etc.; argentan. (<germ. *Alpaka*)
- alpáj** *s. n.* pășunat în zonele înalte, alpine. (<fr. *alpage*)
- al pári** *loc. adv.* concordanță între valoarea nominală și cea reală a diferitelor hârtii de valoare cu care se tranzacționează pe piață. (<it. *al pari*, la paritate)
- alpáx** *s. n.* aliaj de aluminiu și siliciu. (<fr. *alpacx*)
- alpenstóc** *s. n.* baston cu vârful metalic, ascuțit, folosit în alpinism. (<germ. *Apenstok*, fr. *alpenstock*)
- alpéstru**, -ă *adj.* alpin. (<fr. *alpestre*)
- alpin**, -ă *adj.* caracteristic munților Alpi. • (*p. ext.*) din regiunile muntoase înalte; alpestru. (<fr. *alpin*, lat. *alpinus*)
- alpináriu** *s. n.* grădina botanică rezervată culturii florei alpine. (după fr. *alpinum*)
- alpinιάdă** *s. f.* competiție sportivă de alpinism. (<fr. *alpinιάde*)
- alpinism** *s. n.* sport în ascensiuni pe culmi muntoase greu accesibile. (<fr. *alpinisme*)
- alpinist**, -ă *s. m. f.* cel care practică alpinismul. (<fr. *alpiniste*)
- alsacián**, -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Alsacia. • (*s. n.*) ansamblu de dialecte germanice vorbite în Alsacia. II. *adj. lup* ~ (și *s. m.*) rasă de câini de pază, de talie mare. (<fr. *alsacien*)
- alsofite** *s. f. pl.* plante care cresc în crânguri. (<lat. *alshophytae*)
- altáic**, -ă *adj.* din regiunea munților Altai. o *limbi* -ce = limbi turcice, mongole și tunguse. (<fr. *altaïque*)
- altazimút** *s. n.* instrument astronomic pentru măsurarea azimutului constelațiilor. (<germ. *Altazimut*)
- alterá** *vb. I. refl* 1. a se descompune; (despre alimente) a se strica. • (despre roci) a (se) dezagrega. 2. (*lingv.*; despre sunete) a-și modifica pronunțarea sub influența altui sunet. II. *tr. I.* a denatura adevărul. 2. (*muz.*) a se modifica înălțimea unui sunet. (<fr. *altérer*, lat. *alterare*)
- alterábil**, -ă *adj.* care se poate altera ușor. (<fr. *altérable*)
- alterabilitáte** *s. f.* calitatea a ceea ce este alterabil. (<fr. *altérabilité*)
- alteránt**, -ă *adj.* care produce alterație. (<fr. *altérant*)
- alterație** *s. f.* (*muz.*) modificare a înălțimii unui sunet

- cu ajutorul unui sunet (diez, bemol, becar); accident (II). (<fr. *altération*, lat. *alteratio*)
- altercație** *s. f.* ceartă; dispută violentă. (<fr. *altercation*, lat. *altercatio*)
- alter ego** *s. m.* persoană care se aseamănă întru totul cu alta, încât i se poate substitui. • prieten nedespărțit. (<lat. *alter ego*, al doilea eu)
- alteritate** *s. f. (fil.)* trecere a unei existențe de la o stare la alta. • existența, ființa privită din punct de vedere diferit de ea însăși. (<fr. *altérité*, lat. *alteritas*)
- altérn, -ă** *adj. 1.* unghiuri ~e interne (sau externe) = unghiuri formate în interiorul (sau exteriorul) a două drepte paralele tăiate de o secantă. **2.** (despre frunze, flori) care crește de o parte și de alta a tulpinii, a ramurilor, la niveluri diferite. (<fr. *alterne*, lat. *alternus*)
- alternă** *vb. 1. intr., tr a (se)* schimba pe rând, a reveni, a face să revină succesiv. **II. intr.** (despre sunete) a se schimba prin alteranță (2). (<fr. *alterner*, lat. *alternare*)
- alternânt, -ă** *adj.* care alternează. (<fr. *alternant*)
- alternanță** *s. f. 1.* însușirea de a alterna. • procedeu de decorare prin utilizarea alternativă a două motive, elemente. **2. (lingv.)** schimbare a sunetelor unui cuvânt sau a sunetelor cuvintelor aparținând unei familii. **O ~ vocalică** = alteranță între vocalele din tema unui cuvânt; apofonie; ~ *consonantică* = alteranță prin consoane. (<fr. *alternance*)
- alternat** *s. n.* drept al unui stat de a fi numit primul în exemplarul care îi revine din textul tratatului la care este parte. (<fr. *alternat*)
- alternativ, -ă** *adj.* care alternează; ciclic, periodic. **O curent ~** = curent electric al cărui sens variază periodic. (<fr. *alternatif*)
- alternativă** *s. f.* posibilitate sau necesitate de a alege între două soluții, situații etc. care se exclud. (<fr. *alternative*)
- alternatör** *s. n.* generator electric de curent alternativ. (<fr. *alternateur*)
- alterniflor, -ă** *adj.* (despre plante) cu flori alterne. (<fr. *alterniflore*)
- alternifoliat, -ă** *adj.* (despre plante) cu frunze alterne. (<fr. *alternifolié*)
- alternipetal, -ă** *adj.* (despre flori) cu petale alterne. (<fr. *alternipétale*)
- altétă** *s. f.* titlu dat principilor și principeselor. (<it. *altezza*)
- althörn** *s. n.* fligom de forma trompetei. (<germ. *Althorn*)
- ALTI-** *elem.* „înălțime, altitudine“. (<fr. *alti-*, cf. lat. *altus*, înalt)
- altier, -ă** *adj.* care arată un orgoliu nemăsurat și disprețuitor; semeț, îngâmfat. (<fr. *altier*)
- altigráf** *s. n.* altimetru înregistrator. (<fr. *altigraphe*)
- altimetrie** *s. f.* ramură a topografiei care se ocupă cu determinarea altitudinii punctelor caracteristice ale scoarței terestre; hipsometrie. (<fr. *altimétrie*)
- altimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea altitudinii. (<fr. *altimètre*)
- altiplanatie** *s. f.* proces de nivelare a reliefului sub acțiunea alternării ciclice a înghețului și dezghețului din regiunile montane; crioplanatie. (<fr. *altiplanation*)
- altipört** *s. n.* suprafață de aterizare special amenajată la mari înălțimi montane, în vederea practicării sporturilor de iarnă. (<fr. *altiport*)
- altist, -ă** *s. m. f. 1.* persoană cu voce de alto. **2.** instrumentist care cântă la violă. (<germ. *Altist*, fr. *altiste*)
- altitelemetrie** *s. f.* determinare a înălțimii de zbor a fițelor aeriene. (<alti- + *telemetrie*)
- altitelemétru** *a. n.* aparat pentru măsurarea altitudinii unui punct inaccesibil. (<fr. *altitèlemètre*)
- altitudinál, -ă** *adj.* (situat) la altitudine; altitudinar. (<fr. *altitudinal*)
- altitudinár, -ă** *adj.* altitudinal. (<fr. *altitudinaire*)
- altitudine** *s. f. 1.* înălțime deasupra nivelului mării. **2.** mare elevație verticală. (<fr. *altitude*, lat. *altitudo*)
- áltó** *s. m. 1.* voce omenască cu timbru grav, între sopran și tenor. **2.** instrument de suflat cu registre corespunzătoare acestei voci. **3.** violă. (<it. *alto*)
- altocúmulus** *s. m.* formație de nori dispuși în grupuri sau șiruri, de culoare cenușie, la altitudine de 6000 m. (<fr. *altocumulus*)
- altogravură** *s. f.* reproducere după originale de artă cu
- clișee metalice pantografice, gravate de mână sau în acvaforte. (<it. *altogravura*)
- altoreliéf** *s. n.* lucrare de sculptură cu relief puternic ieșit în afară. (după it. *alto rilievo*)
- altostrátus** *s. m.* formație de nori pentru timpul închis, la o altitudine medie de 3000-4000 m, în forma unui strat uniform, de culoare cenușie sau albastruie. (<fr. *altostratus*)
- altruism** *s. n.* atitudine binevoitoare și dezinteresată în favoarea altora; principiu etic preconizând asemenea atitudine. (<fr. *altruisme*)
- altruíst, -ă** *adj., s. m. f.* (cel) care manifestă altruism. (<fr. *altruiste*)
- alumin** *s. n.* varietate de caolin folosită în industria cauciucului. (<fr. *alumine*)
- aluminát** *s. m.* sare în care alumina joacă un rol de anhidridă acidă. (<fr. *aluminat*)
- alumină** *s. f.* oxid natural de aluminiu, divers colorat, având la bază un mare număr de pietre prețioase. (<fr. *alumine*)
- aluminifer, -ă** *adj.* care conține aluminiu sau alumină. (<fr. *aluminifère*)
- aluminít** *s. n.* porțelan foarte refractar, pe bază de alumină, din care se fabrică farfuri și caserole. (<fr. *aluminite*)
- aluminíu** *s. n.* metal foarte ușor, maleabil și ductil, bun conductor de căldură și electricitate. (<fr. *aluminium*)
- aluminizare** *s. f.* acoperire a unor obiecte cu un strat protector de aluminiu. (după fr. *aluminisation*)
- aluminós, -oasă** *adj.* care conține aluminiu. (<fr. *alumineux*)
- aluminotermie** *s. f.* procedeu tehnic de obținere a unor temperaturi înalte, dezvoltate de un amestec de aluminiu cu un oxid metallic. (<fr. *aluminothermie*)
- aluminóză** *s. f.* pneumoconioză provocată de inhalarea pulberilor fine de aluminiu. (<fr. *aluminose*)
- alúmn, -ă** *s. m. f.* elev într-un alumnat. (<lat. *alumnus*, it. *alumno*, germ. *Alumnus*)
- alumnát** *s. n.* stabiliment școlar de grad secundar, în unele congregații din Germania și SUA. (<germ. *Alumnat*, fr. *alumnat*)
- alumosilicát** *s. m.* sare naturală din silice și alumină. (<fr. *alumosilicate*)
- alunít** *s. n.* sulfat natural hidratat de aluminiu și potasiu. (<fr. *alunite*)
- alunitizare** *s. f.* proces de alterare hidrotermală prin prezența alunitei. (<alunit + -iza)
- aluníză** *vb. intr.* a aseleniza. (după fr. *alunir*)
- alură** /-lú/ *s. f. 1.* mod de deplasare a unui animal, vehicul. **2. fel de a merge; ținută, aspect; înfățișare. **3. fel de a acționa, de a se purta; ritm în care se desfășoară o întrecere sportivă. **4. poziția vântului față de o navă. **5. unghiul format de drumul urmat de o navă față de direcția vântului. (<fr. *allure*)********
- aluvial, -ă** *adj.* produs de aluviuni. (<fr. *aluvial*)
- aluvioná** *vb. intr.* a depune aluviuni. (<fr. *alluvionner*)
- aluvionár, -ă** *adj.* referitor la aluviuni. (<fr. *alluvionnaire*)
- alúviu** *s. n.* holocen. (<lat., fr. *aluvium*)
- aluviúne** *s. f.* material detritic transportat și depus de apele curgătoare. (<fr. *alluvion*, lat. *alluvio*)
- alúzie** *s. f. 1.* cuvânt, frază prin care se face o referire la o persoană, la o situație etc., fără a se exprima direct. **2. figură de stil constând în a exprima un lucru cu intenția de a face să se înțeleagă altceva. (<fr. *allusion*, lat. *allusio*)**
- aluzív, -ă** *adj.* care face aluzie. (<fr. *allusif*)
- aluzivitate** *s. f.* caracter aluziv. (<aluziv + -itate)
- ALVEO-** *v. alveol(o)-*
- alveográf** *s. n.* aparat pentru determinarea capacității fâinii de a forma cu apa un aluat bun; extensimetru. (<fr. *alvéographe*)
- alveogramá** *s. f.* înregistrare la alveograf. (<fr. *alvéogramme*)
- ALVEOL(O)-/ALVEO-** *elem.* „alveolă“. (<fr. *alvéolo/-*, *alvéo-*, cf. lat. *alveolus*)
- alveolár, -ă** *adj.* referitor la alveole; cu alveole. • (despre un fenomen) articulat la nivelul alveolelor dinților superiori. (<fr. *alvéolaire*)
- alveolá** *s. f. 1.* cavitate de implantare a dinților în osul

- maxilar. o ~ *pulmonară* = fiecare dintre micile cavități ce se găsesc în plămâni la capătul bronhiilor. 2. căsuță construită de albine în fagure. 3. (*bot.*) scobitură. 4. locaș în care stau semințele în distribuitorul unei semănători sau al unui trier. 5. loc retras de la alinierea unei străzi, a unei alei, dintr-un spațiu plantat. 6. scobitură creată la suprafața unei roci omogene. o ~ *eoliană* = mică adâncitură a solului săpată de vânt în regiunile de deșert. • fiecare dintre scobiturile practicate în balconetul unui frigider, pentru păstrarea ouălor. (< fr. *alvéole*)
- alveolotomie** *s. f.* rezecție a peretelui osos al unei alveole dentare. (< fr. *alvéolotomie*)
- alveolită** *s. f.* leziune inflamatorie a alveolelor dentare sau pulmonare. (< fr. *alvéolite*)
- alveoliză** *s. f.* distrugere a țesuturilor alveolare dentare. (< fr. *alvéolyse*)
- alveoloclazie** *s. f.* proces de distrugere progresivă a sistemului osos alveolar prin resorbția țesutului osos. (< engl. *alveoloclasia*)
- alveolón** *s. n.* punct craniometric la suprafața posterioară a alveolelor maxilare. (< fr. *alvéolon*)
- alveopalatál, -ă** *adj.* (despre consoane) articulat la limita alveolelor și a palatului dur. (< fr. *alvéopalatal*)
- alveoplastie** *s. f.* reconstituire a crestei alveolare dentare. (< engl. *alveoplasty*)
- alveolotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a alveolelor dentare. (< fr. *alvéolotomie*)
- alvín, -ă** *adj.* hipogastric. (< fr. *alvin*)
- amábíl, -ă** *adj.* prietenos, binevoitor; politicoș, sociabil. (< it. *amabile*, lat. *amabilis*)
- amábile** *adv.* (*muz.*) grațios, amabil. (< it. *amabile*)
- amabilitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi amabil. 2. atitudine, faptă, vorbă amabilă; compliment (1). (< fr. *amabilité*, lat. *amabilitas*)
- amagnétic, -ă** *adj.* care nu prezintă magnetism. (< fr. *amagnétique*)
- amalgám** *s. n.* 1. aliaj de mercur cu alt metal. • amestec metalic servind pentru obturarea cavității unui dinte 2. (*fig.*) amestec de elemente diverse. (< fr. *amalgame*, lat. *amalgama*)
- amalgamá** *vb. tr.* 1. a face un amalgam (1). • a extrage, cu ajutorul mercurului, aurul și argintul din minereuri. 2. (*fig.*) a reuni într-un tot elemente eterogene. (< fr. *amalgamer*)
- amalgamatór** *s. n.* utilaj pentru extragerea aurului din minereuri. (< fr. *amalgamateur*)
- amandínă** *s. f.* prăjitură din ciocolată cu cremă de migdale. (< fr. *amandine*)
- amanítă** *s. f.* specie de ciuperci, din familia agaricaceelor, comestibilă, dar și otrăvitoare, care cresc vara și toamna prin păduri. (< fr. *amanite*)
- amánt, -ă** *s. m. f.* cel care întreține relații de dragoste cu cineva în afara căsătoriei. (< fr. *amant*)
- amará** *vb. tr.* a fixa obiectele, instalațiile de la bordul unei (aero) nave. (< fr. *amarer*)
- amaráj** *s. n.* amarare. • bordaj de susținere a unui obiect pe o navă. (< fr. *amarrage*)
- amaránt** *s. n.* 1. plantă erbacee cu inflorescență în formă de spic, cu flori mici, purpurii, galbene sau albe II. *adj. inv., s. n.* (colorant) roșu-violet. (< fr. *amarante*, lat. *amarantus*)
- amarantáce** *s. f. pl.* familie de plante erbacee apetalate: amarantul. (< fr. *amarantacées*)
- amără** *s. f.* cablu pentru amararea ambarcațiilor. (< fr. *amarre*)
- amarilidáce** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate erbacee, cu staminele și ovarul aderent la calciul ghiocelului. (< fr. *amarillidacées*)
- amarílis** *s. m.* plantă erbacee cu bulb și cu flori mari, colorate. (< fr. *amaryllis*)
- amarínă** *vb. tr.* a instrui echipajul unei nave pentru serviciul la bord. (< fr. *amariner*)
- amartizá** *vb. intr.* a coborî lent pe suprafața planetei Marte. (după *aluniza, aseleniza*)
- amastíe** *s. f.* absența congenitală a glandelor mamare. (< fr. *amastie*)
- AMATO-** *elem.* „nisp”. (< fr. *amatho-*, cf. gr. *amathos*)
- amatocól, -ă** *adj.* (despre plante) care crește pe soluri nisipoase. (< lat. *amathocolus*)
- amatofíl, -ă** *adj. s. f.* (plantă) care preferă solurile nisipoase. (< fr. *amathophilus*)
- amatofíte** *s. f. pl.* plante care cresc pe terenurile nisipoase; psamofite. (< lat. *amathophytæ*)
- amatofobie** *s. f.* teamă patologică de praf. (< engl. *amathophobia*)
- amatól** *s. n.* exploziv constituit din nitrat de amoniu și trinitrotoluen. (< fr. *amatol*)
- amatór, -oáre** *s. m. f., adj. 1.* (cel) care manifestă o plăcere deosebită pentru ceva; (cel) dispus să cumpere ceva. 2. (cel) care are preocupări pentru artă, un sport etc., fără a exercita ca profesionist; diletant. (< fr. *amateur*, lat. *amator*)
- amatorism** *s. n.* practicare a unei ocupații ca amator (2). (< fr. *amateurisme*)
- amaurótic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de amauroză. (< fr. *amaurotique*)
- amauróză** *s. f.* slăbire sau pierdere completă a vederii ca urmare a atrofiei retinei ori a nervului optic. (< fr. *amaurose*)
- AMAXO-** *elem.* „vehicul”. (< fr. *amazo-*, cf. gr. *amaxon*, car)
- amaxofobie** *s. f.* teamă patologică de vehicule. (< fr. *amaxophobia*)
- amaxomanie** *s. f.* pasiune pentru vehicule. (< engl. *amaxomanie*)
- amazoánă** *s. f. 1.* (*mit.*) femeie dintr-un trib războinic legendar, bună călăreță, care își tăia sânul drept pentru a putea mînuși mai ușor arcul. 2. (*fam.*) călăreță. (< fr. *amazone*)
- amazonít** *s. n.* varietate verde de feldspat, piatră semi-prețioasă. (< fr. *amazonite*)
- amazonomahie** *s. f.* (*mit.*) luptă cu amazonele. (< fr. *amazonomachie*)
- ambalá** *vb. I. tr. 1.* a împacheta pentru transportat. 2. a face un motor să depășească turajul normală. II. *refl. 1.* (despre cai) a-și lua avânt. 2. (*fig.*; despre oameni) a se lăsa purtat de mânie, de entuziasm; a se inflcăra. (< fr. *is/emballer*)
- ambaláj** *s. n.* împachetare; material în care se împachetează ceva. (< fr. *emballage*)
- ambará** *s. f.* obstacol, jenă, încurcătură (financiară). (< fr. *embarras*)
- ambarasá** *vb. tr.* a încurca, a provoca încurcături. (< fr. *embarrasser*)
- ambarasánt, -ă** *adj.* care ambarasează. (< fr. *embarrassant*)
- amarcá** *vb. I. tr., refl. a* (se) urca la bordul unei nave. II. *tr.* (despre nave) a lua apă la bord. III. *intr.* (despre apă) a izbi, a pătrunde peste bord. (< fr. *embarquer*)
- amarcadér** *s. n.* loc unde se imbarcă mărfuri, călători etc. pe nave. (< fr. *embarcadere*, sp. *embarcadero*)
- amarcátie** *s. f.* vas plutitor de dimensiuni mici, cu vâsle, vele sau motor. (< fr. *embarcation*)
- ambardá** *vb. intr.* a face ambardee. (< fr. *embardeer*)
- ambardée** *s. f.* abatere involuntară de la drum a unei nave datorită vântului, curenților marini; mascadă. (< fr. *embardee*)
- ambasádă** *s. f. 1.* reprezentanță diplomatică a unei țări, condusă de un ambasador. 2. ansamblul agenților diplomatici; localul în care își desfășoară activitatea. 3. (*fig.*) solie, misiune. (< fr. *ambassade*)
- ambasadór, -oáre** *s. m. f. 1.* diplomat de cel mai înalt rang, care reprezintă un stat pe lângă un alt stat sau o organizație internațională. 2. persoană însărcinată cu o misiune, cu un mesaj. (< fr. *ambassadeur*)
- ambasadoríal, -ă** *adj.* de ambasador. (< engl. *ambassadorial*)
- ambáză** *s. f.* parte inferioară a unui aparat topografic, cu suportul, șuruburile de calare etc. (< fr. *embase*)
- ambetá** *vb. tr., refl. a* (se) plictisi. (< fr. *embêter*)
- ambetánt, -ă** *adj.* plictisitor. (< fr. *embêtant*)
- AMBI-** *elem.* „amândoi”. (< fr. *ambi-*, cf. lat. *ambo*)
- ambiánt, -ă** *adj.* (despre mediu, atmosferă) înconjurător. (< fr. *ambiant*, lat. *ambiens*)
- ambiántă** *s. f.* mediu (natural sau cultural), anturaj, societate în care trăiește cineva. (< fr. *ambiance*)
- ambidextrie** *s. f.* însușirea de a fi ambidextru. (< fr. *ambidextrie*)

ambidextru, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care se folosește cu aceeași dexteritate la ambele mâini. (<fr. *ambidextre*)

ambielaj *s. n.* ansamblu format din biebele unui motor cu arborele cotit. (<fr. *embielage*)

ambient *s. n.* mediu înconjurător. (<engl., fr. *ambient*, it. *ambiente*)

ambientă *vb. tr.* a crea un ambient, o ambianță (plăcută). (<*ambient*)

ambiental, -ă *adj.* referitor la ambient. (<fr. *ambiental*, it. *ambientale*)

ambigen, -ă *adj. 1. gen ~ =* genul neutru. 2. cu stamine și pistile în aceeași floare; monoclin, bisexual. (<lat. *ambigenus*)

ambiguitate *s. f.* însușirea de a fi ambiguu; (concr.) cuvânt, expresie ambiguă; amfibolie. (<fr. *ambiguité*, lat. *ambiguitas*)

ambiguiză *vb. tr.* a da un caracter ambiguu. (<*ambiguu* + -iză)

ambiguu, -uă *adj.* cu mai multe înțelesuri; echivoc, confuz, neclar. (<lat. *ambiguus*, fr. *ambigu*)

âmbii, -ele *num. col.* amândoi. (<lat. *ambo*, -ae, it. *ambe*)

ambiofonie *s. f.* ambianță sonoră printr-o reverberație artificială a sunetelor. (<fr. *ambiofonie*)

ambipăr, -ă *adj.* (despre muguri) care generează atât flori, cât și frunze. (<fr. *ambipare*)

ambitendință *s. f.* prezența simultană a două tendințe antagoniste. (<engl. *ambitendency*)

âmbitus *s. n. 1.* întindere a unei voci, a unui instrument, de la sunetul cel mai grav până la cel mai acut; diapazon (2). 2. (p. ext.) evantai, gamă (a posibilităților). (<germ. *Ambitus*, lat. *ambitus*)

ambitie *s. f.* aspirație, dorință puternică de onoruri, de parvenire. (<fr. *ambition*, lat. *ambitio*)

ambitionă *vb. I. tr.* a trezi ambiția, dorința de a face ceva. II. *refl.* a fi stăpânit de ambiție; a se încăpățâna. (<fr. *ambitionner*)

ambitios, -oasă *adj. s. m. f. 1.* (om) stăpânit de ambiție. 2. (om) încăpățânat. (<fr. *ambitieux*, lat. *ambitiosus*)

ambivalent, -ă *adj.* care prezintă ambivalență. (<fr. *ambivalent*)

ambivalență *s. f. 1.* existența concomitentă a două semnificații sau aspecte radical diferite. 2. stare psihologică a unui individ care denotă în același timp tendințe și trăiri contradictorii. (<fr. *ambivalence*)

ambiversiune *s. f.* cuplu de două tendințe spre introversiune și extroversiune. (<engl. *ambiversion*)

ambivert *s. m.* tip de personalitate care prezintă ambiversiune. (<engl. *ambivert*)

AMBLI(O)- *elem.* „slab”, „sters”, „diminuat”. (<fr. *amblyol-*, gr. *amblys*)

ambliop, -oapă *adj. s. m. f.* (suferind) de ambliopie. (<fr. *amblyope*)

ambliopie *s. f.* diminuare a acuității vizuale datorată unor boli, unor excese, sau bătrâneții. (<fr. *amblyopie*)

amblioscóp *s. n.* aparat pentru corectarea unui ochi ambliop. (<engl. *amblyoscope*)

amblipode *s. n. pl.* mamifere erbivore fosile: grupa copitatelor mari. (<fr. *amblypodes*)

amblistómă *s. f.* animal amfibiu de culoare cărămizie, cu pete mari, deschise, din America de Nodr. (<fr. *amblystoma*)

amblitimie *s. f.* denumire generică pentru fenomenele de obsesie, de suspiciune și anxietate. (<*ambli-* + -timie)

ambosă *vb. tr.* a ancora o navă, pentru a nu-și mai schimba poziția. (<fr. *embosser*)

ambosaj *s. n.* ambosare. (<fr. *embossage*)

ambou *s. n.* piesă metalică cu secțiune conică, ce permite adaptarea acului pentru injecție la seringi sau la un tub al aparatului de perfuzie. (<fr. *ambout*)

ambră *vb. tr. 1.* a parfuma cu ambră. 2. a da culoarea ambrei. (<fr. *ambrei*)

ambransament *s. n.* bransament. (<fr. *embranchement*)

ambrasă *s. f.* cordon care ține strâns mijlocul unei perdele sau draperii. (<fr. *embrasse*)

ambrazură *s. f. 1.* deschizătură în peretele unei fortificații, într-un blindaj, care permite tragerea cu armele de foc. 2. deschizătură redusă într-un zid, în care se montează o ușă sau o fereastră. (<fr. *embrasure*)

ambră *s. f. 1.* substanță cu miros de mosc, în intestinul unei specii de cașalot; spermaceti. 2. chihlimbar. (<fr. *ambre*)

ambreia *vb. tr.* a cupla, prin intermediul unui ambreiaj, un motor cu mecanismul pe care trebuie să îl pună în mișcare. (<fr. *embrayer*)

ambreiaj *s. n.* organ de mașină care asigură o legătură temporară între doi arbori coaxiali, permițând și decuplarea în funcționare. (<fr. *embrayage*)

ambreior *s. n.* element gramatical (acolo, aici, asta, aceea) care permite legătura anumitor părți ale discursului. (<fr. *embrayeur*)

ambroșaj *s. n.* procedeu de imobilizare în caz de fracturi prin introducerea unei țije metalice în cavitatea medulară a fragmentelor fracturate. (<fr. *embrochage*)

ambroziac, -ă *adj. 1.* cu parfum de ambrozie (2). 2. divin, minunat. (<fr. *ambrosiaque*)

ambrozian, -ă *adj.* care aparține sf. Ambrozie, ritului sau cântului liturgic care îi sunt atribuite. (<fr. *ambrosien*)

ambrózie *s. f. 1.* (mit.) hrană a zeilor, despre care se credea că are puterea de a păstra tinerețea veșnică. 2. plantă aromatică din familia compozelor. (<fr. *ambrosie*, lat., gr. *ambrosia*)

ambulacră, -ă *adj.* referitor la ambulacre. (<fr. *ambulacraire*)

ambulacru *s. n.* tub mic terminat cu o ventuză, organ de locomoție la echinoderme. (<fr. *ambulacre*)

ambulănt, -ă *adj.* care se deplasează dintr-un loc în altul. (<fr. *ambulant*, lat. *ambulanus*)

ambulăntă *s. f. 1.* formație sanitară care dă răniților primele ajutoare pe câmpul de luptă. 2. vehicul destinat transportului accidentaților și al bolnavilor în stare gravă. (<fr. *ambulance*)

ambulantiér, -ă *s. m. f.* conducător, sanitar, brancardier al unei ambulanțe. (<fr. *ambulancier*)

ambulatoriu, -ie *I. adj.* care umblă, merge; fără loc stabil. • (zool.; despre organe) care servește la mers. • (despre tratamente) care nu necesită spitalizare. II. *s. n.* dispensar. (<fr. *ambulatorie*, lat. *ambulatorius*)

ambulăție *s. f.* (rar) mers, plimbare. (<lat. *ambulatio*)

ambuscă *vb. I. tr., refl.* a (se) așeza în ambuscadă. II. *refl. (fam.)* a rămâne în spațele frontului prin diverse aranjamente. (<fr. *ambusquer*)

ambuscadă *s. f. 1.* loc ascuns de unde se pândește inamicul pentru a-l surprinde. 2. acțiune la luptă în care inamicul este atacat prin surprindere. • (fam.) capcană. (<fr. *ambuscade*)

ambuscăt, -ă *adj. s. m.* (militar) scutit de instrucție și front; învărit. (<fr. *ambusqué*)

ambușură *s. f.* muștic (1). (<fr. *embouchure*)

ambuteia *vb. I. tr. 1.* a îmbuteia. 2. a bloca cu vehicule, nave etc. circulația, navigația. II. *refl.* a se încrucișa, a se împiedica. (<fr. *embuteiller*)

ambuteiaj *s. n. 1.* îmbuteiere. 2. blocare (a unor nave, a circulației rutiere etc.). (<fr. *embouteillage*)

ambutisă *vb. tr.* a prelucra prin deformare plastică, la cald sau la rece, un semifabricat plat din metal ori alt material. (după fr. *emboutir*)

ambutisaj *s. n.* ambutisare. (<fr. *emboutissage*)

ambutisór, -oăre *s. m. f.* muncitor care lucrează la ambutisare. (<fr. *emboutisseur*)

ameioză *s. f.* diviziune nucleară, fără meioză, care nu asigură numărul de cromozomi. (<fr. *ameiose*)

amelie *s. f.* diformitate congenitală constând în absența celor patru membre. (<fr. *amélie*)

amelioră *vb. I. tr., refl.* a (se) îmbunătăți. II. *tr.* a obține soiuri sau rase mai bune de animale, de plante etc. (<fr. *améliorer*)

ameliorabil, -ă *adj.* care poate fi ameliorat. (<fr. *améliorable*)

amelioránt, -ă *adj.* care ameliorează. (<fr. *améliorant*)

ameliorare *s. f. 1.* acțiunea de a (se) ameliora; ameliorație. 2. proces de creare a unor noi soiuri de plante de cultură și de îmbunătățire a celor existente. (<*ameliora*)

amelioratív, -ă *adj.* destinat a ameliora. (<fr. *amélioratif*)

ameliorátor, -oăre *adj. s. m. f.* (cel) care ameliorează. (<fr. *améliorateur*)

ameliorație *s. f. 1.* ameliorare. 2. (pl.) îmbunătățiri funciare. (<fr. *amélioration*)

- ameloblastóm** *s. n.* adamantinom. (<fr. *améloblastome*)
- amenajá vb. tr. I.** a dispune, a aranja într-un anumit scop; a face mai confortabil (un spațiu). 2. a realiza o amenajare (2, 3). (<fr. *aménager*)
- amenajábil, -ă adj.** care poate fi amenajat. (<fr. *aménager*)
- amenajament s. n. I.** disciplină care are ca obiect amenajarea pădurilor. • lucrare conținând descrierile, planurile și dispozițiile privitoare la pădurile amenajate. 2. (*rar*) organizare. 3. (*cib.*) seria operațiilor de așezare care într-un program nu contribuie direct la obținerea soluției, ci mai curând la buna utilizare a organelor calculatorului. (<fr. *aménagement*)
- amenajáre s. f. I.** acțiunea de a amenaja; organizare. 2. totalitatea lucrărilor care urmăresc combaterea acțiunilor dăunătoare sau valorificarea potențialului unui curs de apă. 3. îngrijire rațională pentru punerea în valoare a pădurilor. (<*amenaja*)
- amenajíst, -ă s. m. f.** specialist în amenajarea pădurilor. (<fr. *aménagiste*)
- amendá vb. tr. I.** a aplica o amendă. (<*amendá*)
- amendá vb. tr. I.** a îmbunătăți prin amendamente (o lege). 2. a ameliora natura solului prin introducerea unor substanțe. 3. (*jur.*) a modifica, a îmbunătăți condiția unei persoane prin reeducare. (<fr. *amender*)
- amendábil, -ă adj.** (despre legi) care poate fi amendat² (1). (<fr. *amendable*)
- amendament s. n. I.** îmbunătățire a unui proiect de lege, a unui tratat etc.; text introdus în acest scop. 2. corectare a anumitor erori sau omisiuni. 3. operație de îmbunătățire a unor însușiri ale solului, pentru recolte sporite. 4. substanță care, încorporată solului, îi modifică proprietățile. (<fr. *amendement*)
- amendá s. f. I.** sancțiune constând din plata unei sume de bani. 2. ~ *onorabilă* = recunoaștere în public a unei fapte. (<fr. *amende*)
- aménitate s. f.** atitudine binevoitoare; amabilitate, politețe. (<fr. *aménité*, lat. *amoenitas*)
- amenomanie s. f.** delir cu dispoziție veselă. (<fr. *aménomanie*)
- amenoree s. f.** absență, încetare sau diminuare a menstruației. (<fr. *aménorrhée*)
- amensál, -ă adj.** (despre organisme) inhibat în creștere de o altă specie. (<fr. *amensal*)
- amensálism s. n. (biol.)** interacțiune care se manifestă între indivizii diferitelor specii. (<fr. *amensalism*)
- amént s. m.** inflorescență racemoasă cu flori mici, unisexuate; mătisor. (<it. *amentum*, lat. *amentum*)
- amentacéu, -ée I. adj.** amentiform. II. *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate lemnoase, cu flori apetalate, dispuse în ament. (<fr. *amentacées*)
- amentifér, -ă I. adj.** (despre plante) care poartă amentii. II. *s. f. pl.* grup de plante, arbori cu amentii. (<fr. *amentifères*)
- amentiflore s. f. pl.** plante cu floarea un ament. (<germ. *Amentifloren*)
- amentifórm, -ă adj.** (despre inflorescență) în formă de ament; amentaceu. (<fr. *amentiforme*)
- amentív, -ă adj. stare ~ă** = stare confuzională a conștiinței. (cf. it. *amente*, *dement*)
- amentie s. f.** stare amentivă; tulburare mintală. (<germ. *Amentia*)
- américán, -ă adj. s. m. f.** (locuitor) din SUA., din America. • (*s. f.*) limba engleză vorbită în SUA. și în Canada. (<fr. *américain*)
- americanism s. n. I.** cuvânt, expresie proprii englezei americane; cuvânt de origine americană pătruns într-o altă limbă. 2. purtare specifică americanilor. • tendință de a imita felul de a fi al americanilor. (<fr. *américanisme*)
- americaníst, -ă s. m. f. I.** specialist în americanistică. 2. adept al americanismului (2). (<fr. *américaniste*)
- americanistică s. f.** studiu al limbilor, culturilor și civilizațiilor continentului american. (<germ. *Amerikanistik*)
- americanizá vb. I. refl., tr a (se)** transforma în american. II. *refl. a-și însuși felul de a fi al americanilor.* (<fr. *américaniser*)
- américiu s. n.** element radioactiv sintetic. (<fr. *américium*)
- amerindián, -ă adj. s. m. f.** (locuitor) care aparține unei populații băștinașe din America; indian², piei roșii. • (*s. f.*) ansamblu de limbi vorbite de amerindieni. (<fr. *amérindien*)
- amerizá vb. intr.** (despre hidroavioane, nave cosmice) a lua contact cu suprafața mării, venind din zbor. (după fr. *amerrir*)
- amerizáj s. n.** amerizare. (<fr. *amerrissage*)
- amerizór s. n.** dispozitiv al unei aeronave care permite amerizarea. (<*ameriza* + *-or*)
- amerospór s. m.** spor unicelular, la ascomicete. (<fr. *amérospore*)
- ametábolă adj.** (despre insecte) care nu prezintă metamorfoză. (<fr. *amétabole*)
- ametist s. n.** varietate violacee de cuarț, piatră semiprețioasă. (<fr. *améthyste*, gr. *amethystos*)
- ametróp, -ă adj. s. m. f.** (suferind) de ametropie. (<fr. *amétrope*)
- ametropie s. f.** viciu de refracție a ochiului. (<fr. *amétrope*)
- ametroscóp s. n.** instrument medical pentru determinarea gradului de ametropie. (<*ametroscop* + *-scop*)
- amfetaminá s. f.** substanță sintetică cu o puternică acțiune stimulantă asupra sistemului nervos central; benzedrină. (<fr. *amphétamine*)
- AMFI-/AMFO- elem.** „în două feluri”, „din ambele părți”, „dublu”, „incert”. (<fr. *amphi-*, *ampho-*, cf. gr. *amphi*, împrejur)
- amfiartróză s. f.** articulație a oaselor cu un grad limitat de mobilitate. (<fr. *amphiarthrose*)
- amfibiéni s. m. pl.** clasă de vertebrate tetrapode, cu temperatura corpului variabilă, care pot trăi în apă și pe uscat; batracieni. (<fr. *amphibiens*)
- amfibiologie s. f.** disciplină care studiază amfibiienii. (<engl. *amphibiology*)
- amfibiónt s. n.** organism cu viață terestră și acvatică. (<germ. *Amphibiont*)
- amfibióză s. f.** posibilitate de viațuire în două medii diferite. (<*amfi-* + *-bioză*)
- amfíbiu, -ie I. adj. s. m. f.** (animal, plantă) cu viață terestră și acvatică. • (despre autovehicule) adaptat pentru a se deplasa și pe apă. II. *s. n.* avion de tip vechi, capabil atât să aterizeze cât și să amerizeze. • (*și s. f.*) automobil, tanc special pentru a se deplasa atât pe uscat cât și pe apă. (<fr. *amphibie*)
- amfíból s. m.** mineral din rocile eruptive ori metamorfice, din silicați de magneziu, fier, calciu, sodiu și aluminiu. (<fr. *amphibole*)
- amfíbolic, -ă adj.** care conține amfiboli. (<fr. *amphibolique*)
- amfibolie s. f.** ambiguitate. (<fr. *amphibolie*)
- amfíbolit s. n.** rocă metamorfică cu textură șistoasă, din amfiboli. (<fr. *amphibolite*)
- amfíbologíc, -ă adj.** ambiguu; obscur. (<fr. *amphibologique*)
- amfibiologie s. f.** construcție defectuoasă care face ca o frază să aibă un sens dublu, echivoc. (<fr. *amphibologie*, lat. *amphibologia*)
- amfibráh s. m.** picior de vers format dintr-o silabă lungă (accentuată) încadrată de două scurte (neaccentuate). (<fr. *amphibraque*, lat. *amphibrachus*)
- amfibráhic, -ă adj.** (despre versuri) din amfibrahi. (<fr. *amphibrachique*)
- amfibríe s. f.** încetare a dezvoltării în lungime a organelor unor plante, creșterea continuându-se numai în grosime. (<fr. *amphibrye*)
- amficarión s. n.** nucleu cu două seturi haploide de cromozomi. (<fr. *amphicaryon*)
- amficarpie s. f. I.** caracteristică a unor plante de a forma două tipuri de flori și de fructe. 2. maturizare a fructelor, o parte în aer și alta în sol. (<fr. *amphicarpie*)
- amficarpogén, -ă adj.** care produce fructe pe sol, dar cu maturație subterană. (<fr. *amphicarpogène*)
- amficéntric, -ă adj.** care începe și sfârșește în același vas arterial. (<*amfi-* + *-centric*)
- amficotiledón, -ă adj.** cu cotiledoanele concrescute. (<fr. *amphicotéledon*)
- amfición s. m.** membru al unei amficionii. (<fr. *amphiction*)
- amficionie s. f.** uniune de triburi sau de orașe-stați,

- creată în jurul sanctuarului unei divinități, în Grecia antică, în vederea apărării intereselor comune și a judecării diferendelor ivite între ele. (<fr. *amphictyonie*, gr. *amphilyones*)
- amfidermă** *s. f.* 1. membrană externă a cortexului. 2. cuticulă epidermică. (<fr., lat. *amphidermis*)
- amfidiploid**, -ă *adj.* care prezintă amfidiploidie. (<fr. *amphidiploïde*)
- amfidiploidie** *s. f.* apariție în celulele somatice, în urma hibridării, a unor seturi de cromozomi diploizi, de la ambii genitori. (<fr. *amphidiploidie*)
- amfidrôm** *adj. punct* ~ = punct al marcelor, în jurul cărui se întorc liniile cotidale. (<fr. *amphidromique*)
- amfifôtic**, -ă *adj.* (despre vegetale) care este heliofil primăvara și sciofil toamna. (<fr. *amphiphotique*)
- amfigâm**, -ă *adj.* care prezintă amfigamie. (<fr. *amphigame*)
- amfigamie** *s. f.* fuziune a două celule sexuate din care rezultă nuclei conjugăți. (<fr. *amphigamie*)
- amfigén**, -ă *adj.* 1. cu origine dublă. 2. (despre organe vegetale) cu creștere la ambele extremități. (<fr. *amphigène*)
- amfigenetic**, -ă *adj.* rezultat prin amfigeneză (1). (<fr. *amphigénétique*)
- amfigeneză** *s. f.* 1. amfigonie. 2. situație a unor homosexuali de a putea întreține și relații heterosexuale. (<fr. *amphigénèse*)
- amfigonie** *s. f.* reproducere sexuată la gameți de la indivizii diferiți; amfigeneză (1). (<fr. *amphigonie*)
- amfiguric**, -ă *adj.* (despre scriere, vorbire, stil) obscur, confuz, neinteligibil. (<fr. *amphigourique*)
- amfimăcru** *s. m.* picior de vers dintr-o silabă scurtă încadrată de două lungi (neaccentuate). (<fr. *amphimacre*)
- amfimixie** *s. f.* reproducere sexuată prin contopirea gameților materni și paterni. (<fr. *amphimixie*)
- amfineurieni** *s. m. pl.* clasă de moluște marine, având partea dorsală cu plăci calcaroase. (după fr. *amphineures*)
- amfion** *s. m.* ion organic cu două sarcini electrice contrare, pozitivă și negativă. (<fr. *amphion*)
- amfióx** *s. m.* animal marin mic, acranat, din încrengătura protocordatelor, ca un peștișor ascuțit la cele două extremități. (<fr. *amphioxus*)
- amfiplasmă** *s. f.* plasmă încă neseperată în nucleu și citoplasmă, la bacterii și cianofice. (<fr. *amphiplasmé*)
- amfipode** *s. n. pl.* ordin de crustacee cu două feluri de picioare, pentru sărit și înotat. (<fr. *amphipodes*)
- amfiprostil** *s. n.* templu antic cu portice pe ambele laturi frontale. (<fr. *amphiprostyle*)
- amfipteră** *s. f.* (*herald.*) figură, constând dintr-un șarpe sau un dragon înaripat. (<fr. *amphiptère*)
- amfisarc** *s. n.* bacă indehiscentă multispermă, cu pericarp consistent, fructul baobabului. (<fr. *amphisarquet*)
- amfispérm** *s. n.* învelișul extern al seminței. (<fr. *amphisperme*)
- amfiteátru** *s. n.* 1. (la greci și la romani) edificiu de formă circulară sau elipsoidală, (neacoperit), dintr-o arenă înconjurată de trepte și tribune, în timpul jocurilor publice. 2. sală de curs, conferințe cu locurile în plan înclinat sau în trepte. 3. configurația a unor terenuri dispuse în etaje circulare. (<fr. *amphithéâtre*, lat. *amphitheatrum*, gr. *amphitheatron*)
- amfiteciú** *s. n.* strat celular extern al capsulei mușchilor sau al apotecului la licheni. (<fr. *amphithèque*, lat. *amphithecium*)
- amfiteriu** *s. m.* mamifer fosil, strămoș al marsupialelor și al mamiferelor placentare. (<fr. *amphithérium*)
- amfitochie** *s. f.* formă de partenogeneză în care din ovulul fecundat rezultă indivizii masculi sau femeli. (<fr. *amphitokie*)
- amfitrón**, -oánă *s. m. f.* stăpân al unei case; gazdă. (<fr. *amphitryon*)
- amfitróp**, -ă *adj.* 1. (despre ovul, embrion) curbat în formă de potcoavă. 2. (despre plante) cu ovulul răsturnat. (<fr. *amphitrope*)
- AMFO-** v. amfi-
- amfófil**, -ă *adj. (biol.)* (despre celule) care se colorează deopotrivă cu coloranți bazici și acizi. (<fr. *amphophile*)
- amfogenic**, -ă *adj.* (despre organisme) care produce descendenți de ambele sexe. (<fr. *amphogénique*)
- amfoheterogonie** *s. f. (bot.)* producere de urmași constanți pe o parte a ramurii, iar pe cealaltă de urmași cu segregare tipică a caracterelor. (<fr. *amphohétérogonie*)
- ámforă** *s. f.* vas antic grecesc, de lut, mare, alungit cu două toarte, pentru păstrat și transportat lichide și grâne. (<fr. *amphore*, lat. *amphora*)
- amforétă** *s. f.* amforă mică. (<it. *amforetta*)
- amfóric**, -ă *adj.* (despre sunete) cu zgomotul produs ca un urciur gol. (<fr. *amphorique*)
- amforifórm**, -ă *adj.* în formă de amforă. (<fr. *amphoriforme*)
- amforism** *s. n. (med.)* însușirea de a produce zgomote amforice. (<fr. *amphorisme*)
- amforofonie** *s. f.* transmitere patologică a vocii, cu un timbru metalic. (<engl. *amphorophony*)
- amforoidión** *s. n. (ant.)* vas mic în formă de amforă, cu fundul plat. (<gr. *amphoroidion*)
- amfotér**, -ă *adj.* (despre oxizi, electroliți etc.) care se comportă atât ca acid cât și ca bază. (<fr. *amphotère*)
- amfotonie** *s. f.* hipertonie a sistemului nervos simpatic și a celui parasimpatic. (<fr. *amphotonie*)
- amhárícă** *s. f.* limbă semitică vorbită de etiopieni. (<fr. *amharique*)
- amiábil**, -ă *adj.* înțelegător, prietenos; binevoitor, conciliator. (<fr. *amiable*)
- amiántă** *s. f. / amiant* *s. n.* silicat natural hidratat de calciu și magneziu, cu textură fibroasă, filtrantă și ignifugă. (<fr. *amiante*)
- amiantifér**, -ă *adj.* care conține amiantă. (<fr. *amiantifère*)
- amiantín**, -ă *adj.* 1. făcut din amiantă. 2. verzui-alb ca amianta. (<fr. *amiantin*)
- amibă** *s. f.* protozoar unicelular fără membrană, dintr-o masă protoplasmatică, cu pseudopode. (<fr. *amibe*)
- amibián**, -ă *adj.* 1. (despre boli) cauzat de o amibă. 2. specific amibelor. (<fr. *amibien*)
- amibiáză** *s. f.* boală parazitară provocată de amibe. (<fr. *amibiase*)
- amibocít** *s. n.* celulă animală sau vegetală cu caracterele amibelor. (<fr. *amibocyte*)
- amiboid**, -ă *adj.* care amintește de amibă. (<fr. *amiboïde*)
- amic**, -ă *s. m. f.* prieten. (<lat. *amicus*)
- amicál**, -ă *adj.* prietenos. • (*adv.*) prietenește. (<fr. *amical*, lat. *amicalis*)
- amicalménte** *adv.* amical. (<fr. *amicalement*)
- amicítie** *s. f.* prietenie. (<lat. *amicitia*, it. *amicizia*)
- amicrobián**, -ă *adj.* care nu conține microbi. (<fr. *amicrobien*)
- amicroscópic**, -ă *adj.* care nu poate fi văzut nici cu microscopul. (<germ. *amikroskopisch*)
- amidáză** *s. f.* enzimă care desface legătura dintre carbon și azot. (<germ. *Amidase*)
- amidă** *s. f.* compus organic obținut prin deshidratarea sărurilor amoniacale. (<fr. *amide*)
- amidină** *s. f.* denumire generică a compușilor derivați din amide. (<fr. *amidine*)
- amidól** *s. n.* substanță folosită ca reductor în fotografie. (<fr. *amido*)
- amidón** *s. n.* polizaharidă naturală, substanță de rezervă în plante, sub formă de granule. (<fr. *amidon*)
- amidopirínă** *s. f.* medicament din antipirină, cu acțiune febrifugă și analgeică; piramidon; aminofenazonă. (<fr. *amidopyrine*)
- amidură** *s. f.* compus organic obținut din amoniac, prin înlocuirea unui atom de hidrogen cu un metal. (<fr. *amidure*)
- amielie** *s. f.* absență patologică a măduvei spinării și a ganglionilor rahidieni. (<fr. *amyélie*)
- amielínic**, -ă *adj.* lipsit de mielină. (<fr. *amyélinique*)
- amielotrofie** *s. f.* atrofie a măduvei spinării. (<fr. *amyélotrophie*)
- amiezită** *s. f.* îmbrăcămintă rutieră din beton asfaltic. (<fr. *amyséite*)
- amigdálă** *s. f.* fiecare dintre cele două glande în formă de migdală din faringe; tonsilă. (<fr. *amygdale*)
- amigdalectomie** *s. f.* ablațiune a amigdalelor; tonsilectomie. (<fr. *amygdalectomie*)

- amigdalián**, -ă *adj.* referitor la amigdale. (<fr. *amygdalien*)
- amigdaliiform**, -ă *adj.* amigdaloid. (<fr. *amygdali-forme*)
- amigdaliță** *s. f.* inflamație a amigdalelor; tonsilită. (<fr. *amygdalite*)
- amigdaloíd**, -ă *adj.* în formă de migdală; amigdaliiform. (<fr. *amygdaloïde*)
- amigdalotóm** *s. n.* instrument folosit în amigdalotomie; tonsilotom. (<fr. *amygdalotome*)
- amigdalotomie** *s. f.* incizie a amigdalelor; tonsilotomie. (<fr. *amygdalotomie*)
- amigdalotripsie** *s. f.* procedeu de ablațiune a amigdalelor hipertrofiate prin zdrobirea acestora cu un clește special. (<fr. *amygdalotripsie*)
- amí¹** *s. m.* radical organic monovalent care intră în compoziții amilice. (<fr. *amyle*)
- AMIL²(O)** - elem. „amidon”. (<fr. *amyl/o-*; cf. lat. *amylum*, gr. *amylon*)
- amilacéu**, -ée *adj.* de natura amidonului. (<fr. *amylacé*)
- amiláză** *s. f.* enzimă care provoacă hidroliza amidonului și a glucidelor; diastază. (<fr. *amylase*)
- amilazemie** *s. f.* prezența amilazei în sânge. (<fr. *amylasémie*)
- amilazurie** *s. f.* eliminare a amilazei prin urină. (<fr. *amylasurie*)
- amilic** *adj.* alcool ~ = alcool aciclic saturat din pentan; pentanol. (<fr. *amylique*)
- amilifer**, -ă *adj.* care conține amidon. (<fr. *amylifere*)
- amilobacter** *s. m.* bacterie anaerobă care atacă amidonul, zahărul și celuloza, producând acidul butiric. (<fr. *amylolacter*)
- amilodextrină** *s. f.* polizaharid obținut prin hidroliza parțială a amidonului. (<fr. *amylodextrine*)
- amilofagie** *s. f.* aberație alimentară în digestia amidonului. (<fr. *amylaphagie*)
- amilogén**, -ă *adj.* care produce amidon. (<fr. *amylogène*)
- amilogenéză** *s. f.* proces de sinteză a amidonului. (<fr. *amylogenèse*)
- amilograf** *s. n.* aparat care înregistrează consistența gelului de amidon. (<fr. *amylographie*)
- amilogramă** *s. f.* diagramă înregistrată la amilograf. (<fr. *amylogramme*)
- amiloíd**, -ă *adj.*, *s. f.* (substanță) care seamănă cu amidonul. (<fr. *amyloloïde*)
- amiloídóză** *s. f.* boală gravă a metabolismului constând din depunerea în țesutul conjunctiv a unei substanțe proteice amorfă asemănătoare cu amidonul. (<fr. *amyloloïdose*)
- amilolíză** *s. f.* hidrolizare a amidonului sub acțiunea amilazelor. (<fr. *amylolyse*)
- amilométru** *s. n.* aparat pentru determinarea conținutului de amidon din tuberculii de cartofi. (<fr. *amylomètre*)
- amilopectină** *s. f.* component al amidonului dizolvabil în apă prin încălzire. (<fr. *amylpectine*)
- amiloplást** *s. n.* plastidă încoloră din celulele plantelor, din amidon. (<fr. *amiloplaste*)
- amilosféră** *s. f.* plastidă globalară amilogenă cu rol nutritiv, din vegetale. (<fr. *amylosphère*)
- amilóză** *s. f.* constituent solubil al amidonului. (<fr. *amylöse*)
- amimie** *s. f.* pierdere patologică a capacității de exprimare prin mimică a unor stări afective, idei etc. (<fr. *amimie*)
- aminare** *s. f.* introducerea a radicalului amino în molecula unui compus. (după fr. *amination*)
- amină** *s. f.* compus organic din amoniac, prin substituirea atomilor de hidrogen cu radicali organici. (<fr. *amine*)
- aminemie** *s. f.* prezența în sânge a bazelor aminice. (<fr. *aminémie*)
- amíno** *s. n.* radical monovalent rezultat prin înlocuirea unui atom de hidrogen din molecula amoniacului. (<fr. *amino*)
- aminoacétic** *adj.* acid ~ = glicocol. (<fr. *amino-acétique*)
- aminoacid** *s. m.* substanță a materiei vii care se caracterizează prin prezența aceeași moleculă a unei funcții acide și a unei funcții bazeice, în compoziția proteinelor. (<fr. *aminoacide*)
- aminoacidemie** *s. f.* prezența aminoacizilor în sânge. (<fr. *aminoacidémie*)
- aminoacidurie** *s. f.* prezența aminoacizilor în urină. (<fr. *aminoacidurie*)
- aminoalcool** *s. m.* denumire a compușilor organici cu funcție de amină și de alcool. (<fr. *aminoalcool*)
- aminobenzén** *s. m.* anilină. (<fr. *aminobenzène*)
- aminobenzóic** *adj.* acid ~ = acid antranilic. (<fr. *aminobenzoique*)
- aminofenazónă** *s. f.* amidopirină. (<fr. *aminophénazone*)
- aminofenól** *s. m.* denumire generică pentru corpurile cu funcție de amină și de fenol. (<fr. *aminophénol*)
- aminolác** *s. n.* rășină sintetică pe bază de formol și uree, folosită la fabricarea lacurilor. (n. com.)
- aminopeptidáză** *s. f.* enzimă cu acțiune de hidroliză. (<engl. *aminopeptidase*)
- aminoplást** *s. n.* rășină sintetică obținută prin acțiunea ureii asupra formolului. (<fr. *aminoplaste*)
- aminozahăruri** *s. n. pl.* derivați aminați ai zaharurilor din componența unor substanțe complexe naturale. (după fr. *amino-sucre*)
- AMIO** - elem. „degenerare musculară”. (<fr. *amyo-*, cf. gr. *amynos*)
- amioplazie** *s. f.* absență congenitală a țesutului muscular. (<fr. *amioplasie*)
- amiostazie** *s. f.* tremur muscular. (<fr. *amyostasie*)
- amiostenie** *s. f.* atonie musculară. (<fr. *amyosthénie*)
- amiotaxie** *s. f.* convulsii de origine reflexă. (<fr. *amyo-taxie*)
- amiotonie** *s. f.* miatonie. (<fr. *amyo-tonie*)
- amiotrofie** *s. f.* atrofie musculară; miatrofie. (<fr. *amyo-trophie*)
- amíral** *s. m. I.* cel mai înalt grad în marina militară. **O** (*adj.*) *navă* ~ = navă care poartă pavilionul amiralului. **II.** *fluture* ~ = fluture de zi, mare, frumos colorat. (<fr. *amiral*)
- amiralitate** *s. f.* cea mai înaltă autoritate a marinei militare. (<it. *ammiralità*)
- amítóză** *s. f.* diviziune celulară directă, fără cromozomi; sciziparitate. (<fr. *amitose*)
- amixie¹** *s. f.* absență a secreției mucoase. (<fr. *amixie*)
- amixie²** *s. f. I.* reproducere a unui organism pe cale asexuată la speciile inferioare. **2.** restricție impusă membrilor unei colectivități de a contracta căsătoria cu parteneri din aceeași castă, rasă, religie etc. (<fr. *amixie*)
- amnestic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care provoacă amnezic. (<fr. *amnésitique*)
- amnézic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de amnezie. (<fr. *amnésique*)
- amnezie** *s. f.* pierdere parțială sau totală a memoriei. (<fr. *amnésie*)
- amnicól**, -ă *adj.* care crește pe lângă râuri. (<lat. *amnicolus*)
- AMNIO** - elem. „amnios”. (<fr. *amnio-*, gr. *amnion*)
- amniogenéză** *s. f.* proces de formare și dezvoltare a sacului amniotic. (<engl. *amniogenesis*)
- amniografie** *s. f.* radiografie a amniosului cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<engl. *amniography*)
- amniós** *s. n.* membrana cea mai dinăuntru a placentei, de forma unui sac plin cu lichid, care învește fetusul la mamifere, păsări și reptile. (<fr. *amnios*)
- amnioscopie** *s. f.* examen endoscopic al lichidului și al cavității amniotice. (<fr. *amnioscopie*)
- amnióte** *s. f. pl.* vertebrate al căror embrion are amnios și alantoidă. (<fr. *amniotes*)
- amniótic** *adj.* lichid ~ = lichid din interiorul amniosului, eliminat înaintea nașterii. (<fr. *amniotique*)
- amniotită** *s. f.* inflamație a amniosului. (<fr. *amniotite*)
- amnistia** *vb. tr.* a acorda o amnistie. (<fr. *amnistier*)
- amnistiaabil**, -ă *adj.* care poate fi amnistiat. (<fr. *amnistiable*)
- amnistie** *s. f.* act al puterii de stat prin care se înlătură răspunderea penală a unei infracțiuni. (<fr. *amnistie*, gr. *amnestia*, uitare)
- amóc** *s. n. I.* boală mentală tropicală, provocată de abuzul de stupefiante, excitante etc., manifestată prin tendință la fugă și impulsuri criminale. **2.** (*fig.*) izbucnire violentă. (<fr., engl. *amok*)

- amofós** *s. n.* îngrășământ chimic complex, ușor solubil, din azot și anhidridă fosforică. (< fr. *ammophos*, germ. *Ammophos*)
- amofósca** *s. n.* îngrășământ chimic complex, care conține azot, fosfor și potasiu. (< fr. *ammophoska*)
- amonál** *s. n.* amestec exploziv pe bază de nitrat de amoniu. (< fr. *ammonal*)
- amoniác** *s. n.* gaz incolor, sufocant, cu miros înțepător, înecăcios, combinație a hidrogenului cu azotul. (< fr. *ammoniac*)
- amoniacál, -ă** *adj.* care conține amoniac. (< fr. *ammoniacal*)
- amoniacát** *s. m.* sare complexă cu amoniac a metalelor grele. (< fr. *ammoniacate*)
- amoniát** *s. m.* combinație a amoniacului cu un oxid metalic. (< fr. *ammoniate*)
- amoniemie** *s. f.* prezența amoniacului în sânge. (< fr. *ammonémie*)
- amoniificare** *s. f.* proces de formare a amoniacului prin descompunerea proteinelor și a altor compuși organici din sol sub acțiunea microorganismelor. (după fr. *ammonisation*)
- amoniogenéză** *s. f.* formare a amoniacului, la nivelul țesuturilor. (< fr. *ammonioгенезе*)
- amonít**¹ *s. m.* cefalopod fosil cu cochilia în spirală, compartimentată. (< fr. *ammonite*)
- amonít**² *s. n.* exploziv constituit din azotul de amoniu și compuși nitrici. (< germ. *Ammonit*)
- amonitide** *s. n. pl.* ordin de cefalopode fosile: amoniți, ceratiți și goniatitiți. (< fr. *ammonitides*)
- amóniu** *s. n.* radical cu proprietăți de metal monovalent, din compunerea sărurilor amoniacale. < fr. *ammonium*)
- amoniurie** *s. f.* prezența amoniacului în urină. (< fr. *ammoniurie*)
- amonzáre** *s. f.* transformare a azotului organic în azot amoniacal. (după fr. *ammonisation*)
- amonzáză** *s. f.* descompunere a combinațiilor cu amoniac. (< fr. *ammonolyse*)
- amónte** *adv.* în ~ = situat pe cursul superior al unui râu, spre izvor. (< it. *a monte*)
- amór** *s. n.* iubire, dragoste. **o** ~ *propriu* = atașament de prețuire exagerată a propriilor calități. (< lat. *amor*)
- amorál, -ă** *adj.* care nu are noțiunea de moralitate. (< fr. *amoral*)
- amoralism** *s. n.* concepție care preconizează renunțarea la principiile morale; negare a oricărei morale. (< fr. *amoralisme*)
- amoralist, -ă** *adj. s. m. f.* (adept) al amoralismului. (< fr. *amoraliste*)
- amoralitate** *s. f.* atitudine a omului amoral. (< fr. *amoralité*)
- amorétă** *s. f.* 1. statueta de copil cu aripioare. 2. statueta reprezentând pe Amor, zeul dragostei la romani. (< germ. *Amorette*)
- amorzé, -ă** *s. m. f.* iubit(ă). • (*fam.*) adorator, îndrăgostit. **o prim** ~ = actor care interpretează rolul tânărului îndrăgostit într-o piesă de teatru. (după fr. *amoureux*)
- amorzé** *vb. refl.* a se îndrăgosti. (< *amorzé*)
- amórf, -ă** *adj.* 1. (despre substanțe solide) care nu are formă cristalizată proprie. 2. fără formă precisă. 3. (*fig.*) nediferențiat; inform. 4. (*fam.*) indiferent, nepăsător, apatic. (< fr. *amorphe*, gr. *amorphos*)
- amorfie** *s. f.* 1. lipsă de formă, de înfățișare precisă. 2. lipsă totală de ordine în aranjarea spațială a atomilor. (< germ. *Amorphie*)
- amorfism** *s. n.* 1. stare a organismelor care, prin degenerescență, și-au pierdut forma specifică. 2. lipsă de orientare a complexelor macromoleculare. (< fr. *amorphisme*)
- amorfognozie** *s. f.* agnozie (parțială); imposibilitate de a recunoaște tactul forma obiectelor. (< fr. *amorphognosie*)
- amorós, -oasă** *adj.* referitor la dragoste, de dragoste. • plin de dragoste. (după fr. *amoureux*)
- amoróso** *l-zol adv.* (muz.) drăgăstos, duios, (cântat) cu căldură. (< it. *amoroso*)
- amorsá** *vb. tr.* 1. a pune o amorsă (1). 2. a începe unele lucrări de construcții sau amenajări genistice. 3. a provoca declanșarea unei acțiuni. (< fr. *amorcer*)
- amorsáj** *s. n.* strat de tencuială, legătura dintre zidărie și grund. (< fr. *amorçage*)
- amorsă** *s. f.* 1. dispozitiv de aprindere a unei încălzări; capsă. • cantitate de pulbere așezată între dispozitivul de aprindere și încălzirea de azvărline a unei lovituri de artilerie. 2. bandă neagră, opacă, de celuloid, care servește la încărcarea-descărcarea aparatelor cinematografice ori a casetelor de filme la lumină. • (*cinem.*) detaliu plasat în prim-planul cadrului cu scopul de a da imaginii profunzime. 3. ~ *a drumului* = primul tronson terminat al unui drum. 4. nadă, momeală (pentru pești). 5. (*cib.*) serie de instrucțiuni care permit introducerea unui program. (< fr. *amorcer*)
- amortismént** *s. n.* stingere treptată a unei datorii, a unei investiții. (< fr. *amortissement*)
- amortizá** *vb. tr.* 1. a stinge treptat un credit, un împrumut, prin plăți periodice. 2. a înlocui treptat capitalul fix al unei întreprinderi prin cote anuale. • a recupera o cheltuială. 3. a scădea progresiv amplitudinea unei măriri pentru un fenomen de undulație. • a atenua, a diminua (un șoc, un zgomot). (după fr. *amortir*)
- amortizábil, -ă** *adj.* care se poate amortiza. (< fr. *amortissable*)
- amortizór** *s. n.* dispozitiv care atenuează șocurile, trepidările unui automobil, motor etc. (< fr. *amortisseur*)
- amovibil, -ă** *adj.* 1. (despre funcționari) care poate fi revocat, înlocuit, mutat. 2. (despre piese, organe de mașină etc.) mobil. (< fr. *amovible*)
- amovibilitáre** *s. f.* însușirea de a fi amovibil. (< fr. *amovibilité*)
- ampatamént** *s. n.* 1. distanța dintre axele osiilor externe ale unui vehicul. 2. soclu de zidărie. (< fr. *empattement*)
- AMPEL(O)-** *elem.* „viță de vie”. (< fr. *ampél/o-*, cf. gr. *ampelos*)
- ampelidacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale: vița de vie. (< fr. *ampélidacées*)
- ampelofág, -ă** *adj. s. f.* (insectă) care atacă vița de vie. (< fr. *ampélophage*)
- ampelograf, -ă** *s. m. f.* specialist în ampelografie. (< fr. *ampélographe*)
- ampelografie** *s. f.* disciplină care studiază soiurile de viță de vie. (< fr. *ampélographie*)
- ampelologie** *s. f.* știință care se ocupă cu experimentarea și cultivarea soiurilor de viță de vie. (< fr. *ampélogie*)
- ampelópsis** *s. n.* viță sălbatică, grimpanță, al cărei fruct este un ciorchine; lăuruscă. (< fr. *ampélopsis*)
- ampeloterapie** *s. f.* folosirea strugurilor în scop terapeutic. (< fr. *ampélothérapie*)
- ampenáj** *s. n.* 1. organ de stabilizare și de comandă din planuri fixe și mobile, în partea din spate a fuzelajului unui avion. • aripioarele unui proiectil, ale unei bombe de avion. 2. aripa unei săgeți. 3. dispozitiv al unei giruete care indică direcția vântului. (< fr. *empennage*)
- ampér** *s. m.* unitate de măsură a intensității curentului electric, intensitatea curentului constant de un volt care străbate un conductor cu rezistență de un ohm. (< fr. *ampère*)
- amperáj** *s. n.* intensitate în amperi a unui curent electric. (< fr. *ampérage*)
- ampermétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea intensității curentului electric în amperi. (< fr. *ampèremètre*)
- amper-óră** *s. f.* unitate de măsură a cantității de electricitate, reprezentând sarcina transportată de un curent cu intensitatea de un amper, în timp de o oră. (< fr. *ampère-heure*)
- amper-spiră** *s. f.* unitate de măsură a tensiunii magnetice, egală cu tensiunea magnetică în lungul unei linii închise, produsă de o spirală prin care trece un curent electric cu intensitatea de un amper. (< *amper + spiră*)
- ámpex** *s. n.* procedeu de reluire rapidă în cadrul transmisiilor directe a imaginilor de televiziune prin intermediul unei imprimări magnetice. (< engl. *ampex*)
- ampicilină** *s. f.* antibiotic cu spectru larg de întrebuințare. (< engl. *ampicillin*)
- amplasă** *vb. tr.* a așeza o construcție, o instalație etc. într-un anumit loc. (< *amplasement*)
- amplasamént** *s. n.* 1. loc pe care se așază o construcție, o instalație, un dispozitiv etc. 2. lucrare genetică în care se instalează pentru tragere o piesă de artilerie. (< fr. *emplacement*)
- ampectív, -ă** *adj.* (*bot.*; despre organe) care îmbrățișează complet alte organe. (< fr. *ampectif*)

amplexare *s. f. (med.)* mod de investigație clinică prin palparea volumului a două regiuni simetrice ale corpului. (după fr. *amplexation*)

AMPLEXI- *elem.* „care cuprinde, îmbrățișează”. (< fr. *amplexi-*, cf. lat. *amplexus*)

amplexicăul, **-ă** *adj.* (despre frunze) care îmbrățișează tulpina. (< fr. *amplexicaule*)

amplexiflor, **-ă** *adj. (bot.)* care îmbrățișează floarea. (< fr. *amplexiflore*)

amplexifoliat, **-ă** *adj.* (despre plante) cu frunze amplexicaule. (< fr. *amplexifolié*)

amplexiune *s. f.* îmbrățișare, cuprindere; tratare sumară. (< fr. *amplexion*, lat. *amplexio*)

amplidină *s. f.* mașină electrică amplificatoare de curent continuu, cu flux magnetic transversal. (< fr. *amplidyne*)

amplifiant, **-ă** *adj. (log.)* inducție \sim = inducție care se bazează pe un număr cât mai mare de cazuri. (< fr. *amplifiant*)

amplifică *vb. I. tr., refl. 1.* a (se) mări, a (se) dezvolta; a (se) intensifica. **2. (mat.)** a forma o fracție de aceeași valoare cu fracția dată prin înmulțirea numărătorului și a numitorului cu același număr. **II. tr.** a intensifica, a mări (valori electrice, acustice, optice). (< lat. *amplificare*, fr. *amplifier*)

amplificare *s. f.* 1. acțiunea de a amplifica; amplificație. **2.** înlăturare de figuri de stil prin care se reiau elementele unei descrieri pentru a se reda gradat și viu imaginea. (< *amplifica*)

amplificativ, **-ă** *adj.* amplificator; augmentativ. (< fr. *amplificatif*)

amplificator, **-oare** **I. adj.** care amplifică; amplificativ. **II. s. n.** aparat, dispozitiv electric care mărește valorile caracteristice unui fenomen, luând energie de la o sursă separată. (< fr. *amplificateur*)

amplificăție *s. f.* amplificare. (< fr. *amplification*)

amplitudine *s. f.* 1. distanța dintre pozițiile externe ale unui corp care oscilează. • lungimea pasului unui cal. **2. (mat.)** distanță care separă punctele extreme ale unui arc de curbă. **o** ~ a unui astru = arcul de orizont între punctul cardinal est și vest și punctul de pe orizont unde astrul răsare (apune). • (fig.) întindere, amploare. **3.** valoare absolută, maximă a elongației unei mărimi care variază periodic. **o** ~ climatică = diferența dintre valorile maximă și minimă înregistrate de un element meteorologic în evoluțiile sale periodice. (< fr. *amplitude*, lat. *amplitudo*)

amplituner *s. n.* aparat radioreceptor care funcționează simultan ca amplificator al semnalelor radiodifuzate sau provenite din citirea benzilor magnetice și al semnelor lecturate de pe discuri. (< engl. *amplituner*)

amploare *s. f.* calitatea de a fi amplu. (< fr. *ampleur*)

âmplu, **-ă** *adj.* larg, întins, vast, dezvoltat; cu amănunte multe. (< fr. *ample*, lat. *amplus*)

ampolós, **-oasă** *adj.* (despre stil) emfatic, umflat, bombastic. (< it. *ampoloso*)

ampolozitate *s. f.* emfază (în stil); retorism. (< it. *ampolosità*)

amprentă *vb. I. tr. 1.* a lua amprente ale cuiva. **2.** a imprima într-o masă plastică o parte a maxilarului în vederea confecționării unei proteze dentare. **II. intr.** a marca profund. (după fr. *empreindre*)

amprentă *s. f.* 1. urmă lăsată de un obiect prin apăsare. **o (pl.)** ~e digitale = urmele lăsate de vârful degetelor pe ceva. **2.** mușaj al maxilarului sau al unei părți din acesta servind pentru lucrarea protezelor dentare. **3. (fig.)** urmă lăsată de o idee, de o stare psihică etc. (< fr. *empreinte*)

amprentologie *s. f.* studiul amprentelor digitale. (< fr. *empreintologie*)

ampresăt, **-ă** *adj.* atent, amabil, prevenitor, curtenitor, zelos. (< fr. *empressé*)

ampriză *s. f.* 1. lățime totală a fâșiei de teren pe care se construiește un terasament, un dig, un baraj. **2.** influență, ascendent, autoritate morală. (< fr. *emprise*)

âmpulă *s. f.* 1. organ de mers la echinoderme. **2. (anat.)** extremitate dilatată a unui canal. **3.** veziculă aeriană pe frunzele sau pe tulpina unor plante plutitoare. **4.** tub de sticlă închis la capete; fiolă. (< fr. *ampoule*, lat. *ampulla*)

ampuliform, **-ă** *adj.* în formă de ampulă, de veziculă. (< lat. *ampulliformis*)

ampulóm *s. n.* tumoare dezvoltată la nivelul unei ampule (2). (< fr. *ampulome*)

ampută *vb. tr. 1.* a tăia chirurgical un membru al corpului. **2. (fig.)** a ciopârți, a tăia; a diminua. (< fr. *amputer*, lat. *amputare*)

amputăție *s. f.* amputare. (< fr. *amputation*, lat. *amputatio*)

amuletă *s. f.* obiect mic căruia i se atribuie, magic, o putere de protecție, vindecare etc.; talisman, fetiș. (< fr. *amulette*, lat. *amuletum*)

amuză *vb. tr., refl. a* (se) înveseli, a (se) distra; a (se) recrea. (< fr. *l'amuser*)

amuzament *s. n.* distracție, divertisment, destindere. (< fr. *amusement*)

amuzant, **-ă** *adj.* care amuză; distractiv. (< fr. *amusant*)

amuzie *s. f.* pierdere cu caracter patologic a capacității de a reproduce, de a recunoaște o bucată muzicală. (< fr. *amusie*, lat. *amusia*)

-amuzie *elem.* „surditate”, „disonanță”. (< fr. *-amusie*, cf. lat. *amusia*, gr. *amousia*)

AN¹ - *v. a-*

-ân², **-ă** / **-éan**, **-ă** *elem.* „locuitor al...”, „origine”. (< fr. *-ain*, *-éan*, *-ne*, cf. lat. *-anus*)

ANA- *pref.* „în sens contrar”, „din nou”, „în sus”, „în afară”. (< fr. *ana-*, cf. gr. *ana*)

anabaptism *s. n.* sectă religioasă care nu recunoaște valoarea botezului. (< fr. *anabaptisme*)

anabaptist, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al anabaptismului. (< fr. *anabaptiste*)

anabatic, **-ă** *adj. 1.* (despre vânturi) care posedă o componentă ascendentă. **2. (med.) care crește, se mărește. (< fr. *anabatique*)**

anabazín *s. n.* alcaloid toxic, extras dintr-o plantă sălbatică din Asia Centrală. (< fr. *anabasin*, germ. *Anabasin*)

anabióză *s. f.* revenire la viață a unor organisme după o întrerupere a funcțiilor vitale prin hibernare; criptobioză. (< fr. *anabiose*)

anabolic, **-ă** *adj.* referitor la anabolism. (< fr. *anabolique*)

anabolism *s. n.* asimilație (2). (< fr. *anabolisme*)

anabolít *s. n.* produs din timpul anabolismului. (< fr. *anabolite*)

anabolizant, **-ă** *adj., s. n.* (medicament) care activează anabolismul. (< fr. *anabolisant*)

anacárd *s. n.* fructul anacardierului. • (*s. m.*) anacardier. (< fr. *anacarde*)

anacardiacee *s. f. pl.* familie de arbori sau arbuști lactescenți ori rășinoși tropicali. (< fr. *anacardiacees*)

anacardiér *s. m.* arbust din America tropicală cu fruct combustibil; anacard. (< fr. *anacardier*)

anacíclic, **-ă** *adj.* (despre versuri) cu sens citit de la început sau de la sfârșit. (< fr. *anacyclique*)

anaciditate *s. f.* lipsă de aciditate a sucului gastric. (< fr. *anacidité*, engl. *anacidity*)

anacláză *s. f.* distribuire a unei silabe lungi la două picioare metrice. (< fr. *anacalse*)

anaclínal, **-ă** *adj.* (despre o plantă de teren, o falie) înclinat în sens contrar. (< engl. *anaclinal*)

anaclític, **-ă** *adj. (psihan.)* în asociere cu, bazat pe... (< engl. *anaclytic*)

anaclorhidrie *s. f.* absența acidului clorhidric din suc gastric; aclohidrie. (< fr. *anaclohydrie*)

anacolút *s. n.* greșeală de gramatică constând în întreruperea construcției sintactice, în frază, cauzată de neconcordanța dintre planul logic și cel gramatical al enunțului. (< fr. *anacoluthé*)

anacónđa *s. f.* șarpe uriaș, neveninos, din America Centrală și de Sud. (< fr., sp. *anaconda*)

anacréontic, **-ă** *adj.* (despre stil) lejer, grațios prin forme strălucite, dar superficiale. **o vers** ~ = tip de vers (iambic, dimetru) caracteristic odelor atribuite lui Anacreon. (< fr. *anacréontique*)

anacreontism *s. n.* imitație a poeziei anacreontice. (< fr. *anacréontisme*)

anacromátic, **-ă** *adj.* (despre un sistem optic) care nu corectează aberațiile cromatice. (< fr. *anachromatique*)

anacronic, **-ă** *adj.* care conține un anacronism. (< fr. *anachronique*)

- anacronie** *s. f.* discordanță între timpul real al desfășurării evenimentelor și cronologia ideală a narării lor. (<an- + acronie)
- anacronism** *s. n.* 1. eroare în fixarea datei unei întâmplări, a unui eveniment etc. 2. lucru care nu corespunde spiritului unei epoci, învechit. (<fr. *anachronisme*)
- anacroniză** *vb. tr., refl.* a face, a deveni anacronic. (<engl. *anacronize*)
- anacrúză** *s. f.* 1. silabă neaccentuată care precedă primul picior complet al unui vers. 2. (muz.) sunet precedând primul timp tare al unei măsurii. (<fr. *anacrouse*)
- anacuzie** *s. f.* surditate totală; cofoză. (<fr. *anacousie*)
- Anadioméne** *s. f. inv.* nume dat lui Venus, zeița dragostei. (<fr. *Anadyomène*)
- anadiploză** *s. f.* reluare a unui cuvânt de la sfârșitul unei unități sintactice sau metrice la începutul unității următoare; geminație, reduplicație. (<fr. *anadiplose*)
- anadipsie** *s. f.* sete exagerată. (<fr. *anadipsie*)
- anadrenalism** *s. n.* lipsa funcției glandelor suprarenale. (<an- + adrenalină + -ism)
- anadróm, -ă** *adj.* 1. (bot.) orientat în sus, spre vârf. 2. (despre pești) care trăiește în mare, dar pentru reproducere urcă în apele dulci. (<fr. *anadrome*)
- anaerób, -ă** *adj.* (despre organisme) capabil să trăiască în absența oxigenului; anaerobiotic. (<fr. *anaérobie*)
- anaerobiónt** *s. n.* organism anaerob. (<fr. *anaérobionte*)
- anaerobiótic, -ă** *adj.* anaerob; anoxibiotic. (<fr. *anaérobique*)
- anaerobióză** *s. f.* mod de viață al organismelor anaerobe; anoxibioză. (<fr. *anaérobiose*)
- anaerófit, -ă** *adj., s. f.* (plantă) anaerobă. (<fr. *anaérophyte*)
- anafáză** *s. f.* a treia fază a mitozei, în care cromatidele se îndreaptă, fiecare din polii celulei. (<fr. *anaphase*)
- anafiláctic, -ă** *adj.* cu caracter de anafilaxie. (<fr. *anaphylactique*)
- anafilaxie** *s. f.* creșterea a sensibilității organismului față de anumite substanțe prin asimilarea unor doze foarte mici. (<fr. *anaphylaxie*)
- anafóră** *s. f.* procedeu stilistic constând în repetarea aceluiași cuvânt la începutul mai multor unități sintactice sau metrice; epanaforă. (<fr. *anaphore*, lat. *anaphora*)
- anaforéză** *s. f.* migrație a soluțiilor coloidale spre anod sub acțiunea curenților electrici. (<fr. *anaphorèse*)
- anafóric, -ă** *adj.* (despre cuvinte) care reia o noțiune, o idee deja exprimată. (<fr. *anaphorique*)
- anafrodiziác, -ă** I. *adj., s. n.* (substanță) cu efect contrar afrodisiacelor. II. *adj., s. m. f.* (om) lipsit de apetit sexual. (<fr. *anaphrodisiaque*)
- anafrodizie** *s. f.* absență, diminuare a apetitului sexual. (<fr. *anaphrodisie*)
- anafrónt** *s. n.* front atmosferic în care aerul cald are o mișcare ascendentă. (<fr. *anafront*)
- anagaláctic, -ă** *adj.* sistem ~ = sistem astral în afara galaxiei noastre. (<ana- + galactic)
- anagenéză** *s. f.* 1. (biol.) evoluție progresivă a unei specii 2. regenerare a țesuturilor vii. (<fr. *anagenèse*)
- anaglifă** *s. f.* 1. sculptură în (baso)relief. 2. procedeu stereoscopic prin care se obțin imagini în relief. 3. desen al unui corp geometric în două culori (roșu și albastru) care, cu ochelari speciali, dă imaginea unui corp în relief. (<fr. *anaglyphe*)
- anaglífic, -ă** *adj.* anaglifictic. (<germ. *anaglyphisch*)
- anaglíptic, -ă** *adj.* imprimat în relief (pentru nevăzător); anaglifictic. (<fr. *anaglyptique*)
- anagnóst** *s. m.* (la romani) sclav însărcinat să facă lectură în timpul mesei sau al băii, să copieze manuscrise etc. (<fr. *anagnoste*)
- anagogie** *s. f.* interpretare a Scripturii, care se ridică de la sensul literal al textului la cel alegoric și spiritual. (<fr. *anagogie*)
- anagón** *s. n.* exploziv minier pe bază de azotat de amoniu. (<fr. *anagon*)
- anagramă** *vb. tr.* a (trans)crie sub formă de anagramă. (<fr. *anagrammer*)
- anagramáctic, -ă** *adj.* de anagramă. (<fr. *anagrammatic*)
- anagramatíst, -ă** *s. m. f.* autor de anagrame. (<fr. *anagrammatiste*)
- anagrámă** *s. f.* 1. schimbare a ordinii literelor unui cuvânt sau unei fraze pentru a se obține un alt cuvânt sau o altă frază. • cuvântul obținut. 2. problemă enigmatică în care prin schimbarea ordinii se obțin cuvinte, propoziții, fraze cu alt înțeles. (<fr. *anagramme*)
- anahorét, -ă** *s. m. f.* eremit, pustnic; sihastru. (<fr. *anachorète*, lat. *anachoreta*)
- anahorétic, -ă** *adj.* de anahoret; (fig.) modest, sărăcăcios. (<fr. *anacho-rétique*)
- anahoretism** *s. n.* mod de viață al anahoretilor; ascetism (1). (<fr. *anachorétisme*)
- anál, -ă** *adj.* referitor la anus. (<fr. *anal*)
- analáctic, -ă** *adj.* care prezintă analatism. (<fr. *anallattique*)
- analatism** *s. n.* proprietate optică a stadimetrului și a taheometrelor de a da direct prin citire distanța de la centrul aparatului foto la mira vizată. (<fr. *anallatisme*)
- analcíd** *s. n.* insecticid puternic, pentru distrugerea păduchilor, a ploșnițelor, a țânțarilor etc.; hexaclorociclohexan. (n. com.)
- anále** *s. f. pl.* 1. scriere istorică în care evenimentele sunt consemnate an de an. 2. publicație științifică periodică. (<fr., lat. *Annales*)
- analécte** *s. f. pl.* culegere de texte alese din opera unui autor sau din literatura unui popor, a unei epoci. (<fr. *analectes*, lat. *analecta*)
- analemă** *s. f.* diagramă care dă declinația Soarelui și ecuația timpului pentru orice zi a anului. (<fr. *analemme*)
- analépsă** *s. f.* evocare ulterioară a unui eveniment istoric.
- analepsie** *s. f.* refacere a forțelor după o boală. (<fr. *analepsie*)
- analéptic, -ă** *adj., s. n.* (medicament) întăritor, fortifiant, tonic. (<fr. *analeptique*, gr. *analeptikos*)
- analérgic, -ă** *adj., s. n.* (substanță) care nu provoacă alergii. (<fr. *anallergique*)
- analfabét, -ă** *adj., s. m. f.* 1. neștiutor de carte. 2. (fig.) ignorant, incult; incompetent. (<fr. *analphabète*)
- analfabetism** *s. n.* neștiință de carte. (<fr. *analphabétisme*)
- analgézie, -ă** *adj., s. n.* (medicament) care calmează temporar durerea. (<fr. *analgésique*)
- analgezie** *s. f.* pierdere totală a sensibilității la durere; analgie. (<fr. *analgésie*)
- analgezină** *s. f.* antipirină. (<fr. *analgésine*)
- analgie** *s. f.* analgezie. (<fr. *analgie*)
- analgizá** *vb. tr.* a suprima, a atenua durerea printr-un analgezie. (după fr. *analgésier*)
- analgognozie** *s. f.* incapacitate de înțelegere de către bolnav a unei dureri, însoțită de absența reacției de apărare. (<fr. *analgognosie*)
- analgotimíe** *s. f.* indiferență afectivă la o durere perfect percepută. (<fr. *analgothymie*)
- analíst¹** *s. m.* autor de anale. (<fr. *annaliste*)
- analíst², -ă** *s. m. f.* 1. specialist în analiza informatică sau psihologică. 2. psihanalist. (<fr. *analyste*)
- analístic, -ă** I. *adj.* referitor la analitică. II. *s. f.* studii ale analor. (<fr. *annalistique*, (II) germ. *Annalistik*)
- analític, -ă** *adj.* 1. bazat pe analiză. o *chimie* ~ă = ramură a chimiei care studiază elementele componente ale substanțelor; *limbă* ~ă = limbă flexionară în care raporturile gramaticale se exprimă prin cuvinte izolate; *filozofie* ~ă = orientare care reduce filozofia la analiza mijloacelor lingvistice și conceptuale ale cunoașterii. 2. care utilizează calculul algebric și infinitesimal. o *geometrie* ~ă = ramură a geometriei care studiază proprietățile figurilor geometrice cu ajutorul calculului algebric. (<fr. *analytique*, lat. *analyticus*)
- analítism** *s. n.* faptul, însușirea de a fi analitic. (<fr. *analytisme*)
- analizá** *vb. tr.* 1. a cerceta un lucru, un fenomen etc. descompunându-l în elementele lui componente. • a identifica compoziția unei substanțe. 2. a examina cu atenție în vederea unor concluzii documentate. • a examina un text (gramatical, literar, stilistic etc.). (<fr. *analyser*)
- analizábil, -ă** *adj.* care poate fi analizat. (<fr. *analysable*)
- analizátor** *s. m.* aparat al sistemului nervos, compus dintr-un organ de simț, din nervi și din centrii corespunzători din scoarța cerebrală. (după fr. *analyseur*)

- analiză** *s. f.* 1. metodă științifică de cercetare a realității, bazată pe descompunerea proceselor, a obiectelor studiate în părțile lor constitutive. • examinare amănunțită a unei probleme, opere literare, a unui text. **o în ultimă** ~ = în concluzie, ca încheiere. 2. ~ *matematică* = ramură a matematicii care studiază funcțiile, limitele, derivatele și aplicațiile lor. 3. descompunere a unei substanțe, pentru a-i stabili compoziția chimică. 4. ~ *corticală* = funcție a cortexului prin care se desprind însușirile generale și cele specifice ale obiectelor și fenomenelor. (< fr. *analyse*, gr. *analysis*)
- analizor** *s. n.* 1. instrument pentru determinări analitice. 2. dispozitiv optic cu care se studiază polarizarea luminii. 3. orice aparat cu un sistem de recepționare și de analiză a unor informații. (< fr. *analyseur*)
- analoabă** *s. f.* curbă care unește pe o hartă punctele cu aceeași variație pozitivă a presiunii atmosferice. (< engl. *anallobar*)
- analog, -oăgă** *adj.* 1. care prezintă analogie; asemănător, similar. 2. (despre organe animale) cu funcții identice, dar care se deosebesc ca structură și origine. (< fr. *analogue*, lat. *analogus*, gr. *analogos*)
- analogic, -ă** *adj.* 1. bazat pe analogie, prin analogie. 2. (despre semnale electronice) a cărui valoare poate fi reprezentată printr-o funcție continuă de timp. 3. (despre aparate, dispozitive, instrumente, sisteme) care măsoară, prelucrează și stochează semnale analogice (2). (< fr. *analogique*, lat. *analogicus*)
- analogie** *s. f.* 1. corespondență, asemănare între două sau mai multe situații, obiecte, fenomene, noțiuni etc. 2. metodă de studiu al unui sistem bazată pe analogia (1) dintre acesta și un alt sistem cunoscut. 3. (*biol.*) asemănare relativă a două organe (de animale) analoage. 4. (*jur.*) metodă de soluționare a unui caz neprevăzut de lege, dar asemănător. 5. asemănare parțială de formă, sau de conținut a două elemente de limbă, care determină modificarea unuia dintre ele sub influența celuilalt. (< fr. *analogie*, lat. *analogia*)
- analogism** *s. n.* 1. analogie, echivalență. 2. raționament prin analogie. (< fr. *analogisme*)
- analogiză** *vb. intr.* a explica prin analogii. (< engl. *analogize*)
- analogon** *s. n. (fil.)* caz asemănător pentru toate lucrurile și fenomenele de același fel. (< gr. *analogon*)
- analogrif** *s. n.* problemă enigmatică, îmbinare între anagramă și logogrif. (< *ana*/gramă/ + *lo*/golgrif)
- anamnestic, -ă** *adj.* referitor la anamneză (3); amnezic. (< fr. *anamnestique*)
- anamneză** *s. f.* 1. (la Platon) explicare a cunoașterii prin reamintirea ideilor pe care sufletul le-ar fi contemplat într-o existență anterioară. 2. rugăciune care se face în timpul unei mise la catolică. 3. totalitatea antecedentelor unei boli, obținute de medic prin interogarea bolnavului. (< fr. *anamnese*, gr. *anamnesis*)
- anamnezic, -ă** *adj.* anamnestic. (< *anamneză* + *-ic*)
- anamniote** *s. f. pl.* vertebrate cu embrionul lipsit de amnios și alantoidă. (< fr. *anamniotes*)
- anamorfism** *s. n.* 1. evoluție morfologică progresivă la grupele de plante din timpurile geologice. 2. formare de minerale cu o compoziție mai complicată și cu densitate moleculară mai mare. (< fr. *anamorphisme*)
- anamorfotic, -ă** *adj.* referitor la anamorfoză. • (despre un dispozitiv optic) care permite modificarea distanței focale a unui obiectiv. (< fr. *anamorphotique*)
- anamorfoză** *vb. tr.* a efectua o anamorfozare. (< fr. *anamorphoser*)
- anamorfozare** *s. f.* procedeu de filmare în cinemascop prin comprimarea imaginii astfel încât să se poată înregistra pe pelicula obținută imagini corespunzătoare ecranului lat. (< *anamorfoza*)
- anamorfozător** *s. n.* obiectiv folosit pentru anamorfozare. (< fr. *anamorphosateur*)
- anamorfică** *s. f.* 1. deformare a imaginii unui obiect într-o oglindă curbă sau într-un sistem optic nesferic. 2. efect optic, în pictură, caracterizat prin a deforma ceea ce, văzut dintr-un anumit unghi, pare normal. (< fr. *anamorphose*)
- ananás** *s. m.* plantă erbacee originară din America tropicală, cu fructe mari, cărnoase, comestibile; fructul însuși. (< fr., sp. *ananas*)
- anancăstic, -ă** *adj.* obsesional. **o psihopatie** ~ă = psihopatie caracterizată prin slăbirea simțului realului, tendința spre anxietate, ipohondrie, nehotărâre și impresionabilitate. (< fr. *anancastique*)
- anantapodotón** *s. n.* anacolut în care din două elemente corelative ale unei expresii alternative lipsește unul sau este înlocuit. (< fr. *anantapodotone*)
- anapest** *s. m.* picior de vers din două silabe scurte (neaccentuate) și una lungă (accentuată). (< fr. *anapeste*, lat. *anapaestus*)
- anapestic, -ă** *adj.* (despre versuri) format din anapești. (< fr. *anapestique*)
- anaplasmóză** *s. f.* boală parazitară la rumegătoare. (< fr. *anaplasmose*)
- anaplastie** *s. f.* operație chirurgicală cu scopul de a reda forma normală a unui organ mutilat. (< fr. *anaplastie*)
- anaplazie** *s. f.* dezvoltare incompletă sau anormală a unei celule, a unui țesut. (< fr. *anaplasie*)
- anaptixă** *s. f.* modificare fonetică constând în introducerea unei vocale între două consoane într-un cuvânt. (< fr. *anaptyxe*)
- anarhic, -ă** *adj.* referitor la anarhie; propriu anarhiei. (< fr. *anarchique*)
- anarhie** *s. f.* stare de dezvoltare, de haos într-o țară, instituție etc. • indisciplina, nesupunere a individului față de o colectivitate organizată. (< fr. *anarchie*, gr. *anarkhia*)
- anarhism** *s. n.* 1. concepție, mișcare social-politică extremistă care neagă necesitatea statului și formele lui de organizare, a ordinii și disciplinei sociale în general. 2. stare de anarhie. (< fr. *anarchisme*, rus. *anarhizm*, germ. *Anarchismus*)
- anarhist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al anarhismului. (< fr. *anarchiste*, rus. *anarhist*, germ. *Anarchist*)
- anarhizant, -ă** *adj.* care manifestă simpatie pentru anarhism. (< fr. *anarchisant*)
- anarhoindividualism** *s. n.* curent mic-burghez care caută să abată clasa muncitoare de la disciplina proletară. (< rus. *anarho-individualizm*)
- anarhoindividualist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al anarhoindividualismului. (< rus. *anarho-individualist*)
- anarhosindicalism** *s. n.* curent mic-burghez care, atribuind sindicatelor rolul principal în lupta clasei muncitoare, nega necesitatea partidului și a statului. (< rus. *anarho-sindikalizm*)
- anarhosindicalist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al anarhosindicalismului. (< rus. *anarho-sindikalist*)
- anartrie** *s. f.* imposibilitate de a articula cuvintele. (< fr. *anarthrie*)
- anasărcă** *s. f.* 1. edem generalizat în tot corpul. 2. boală a plantelor datorată excesului de apă din țesuturi. (< fr. *anasarque*)
- anaseism** *s. n.* undă seismică a cărei primă deplasare se produce dinspre epicentru spre exteriorul regiunii respective. (< *ana-* + *seism*)
- anastáltic, -ă** *adj., s. n.* (medicament) cu acțiune astringentă. (< fr. *anastaltique*)
- anastátic, -ă** *adj.* care reproduce o tipăritură, trăgând textul la piatră sau la zinc. (< fr. *anastaltique*)
- anastáză** *s. f. (livr.)* înviere. (< germ. *Anastasis*, gr. *anastasis*)
- anastigmát, -ă** *adj., s. n.* (sistem) anastigmatic. (< fr. *anastigmat*)
- anastigmátic, -ă** *adj.* (despre sisteme optice) construit din sistele speciale, care corectează toate aberațiile și dă o imagine clară: anastigmat. (< fr. *anastigmatique*)
- anastigmatism** *s. n.* calitate a unui sistem anastigmatic. (< fr. *anastigmatisme*)
- anastilóză** *s. f.* reconstituire a unui obiect distrus parțial, a unui relict. (< fr. *anastylose*)
- anastomoză** *vb. I. tr.* a practica o anastomoză. **II. refl.** a se îmbina prin anastomoză. (< fr. *anastomoser*)
- anastomóză** *s. f.* 1. comunicație naturală sau chirurgicală între două sau mai multe vase sangvine, fibre nervoase sau musculare etc. 2. reunire a diferitelor organe vegetale. (< fr. *anastomose*, gr. *anastomosis*)
- anastrofă** *s. f.* 1. procedeu stilistic constând în inversarea topicii normale a cuvintelor într-o propoziție. 2. perioadă cu modificări rapide în forma organismelor. (< fr. *anastrophe*)
- anatemă** *s. f.* excludere a cuiva din sânul bisericii. (< fr. *anathème*, lat., gr. *anathema*)
- anatemiză** *vb. tr.* a pronunța anatema. (după fr. *anathématiser*, lat. *anathemizare*)

- anatexie** *s. f.* transformare a rocilor din zonele adânci ale scoarței Pământului în mase compacte de gresie și granit. (<fr. *anatexie*)
- anafide** *s. f. pl.* familie de păsări palmipede: rața; anseride. (<fr. *anatidés*)
- anatocism** *s. n.* capitalizare a dobânzii unei sume împrumutate; dobândă la dobândă. (<fr. *anatocisme*, lat. *anatocismus*)
- anatomic, -ă** *adj.* referitor la anatomie. (<fr. *anatomique*)
- anatomic** *s. f.* 1. știință care se ocupă cu studiul structurii organismului uman, animal sau vegetal. 2. disecție. • structura internă a unui organism sau organ. 3. formă exterioară a unui corp. 4. (fig.) studiu, analiză minuțioasă. (<fr. *anatomie*, lat., gr. *anatomiá*)
- anatomist, -ă** *s. m. f.* specialist în anatomie. (<fr. *anatomiste*)
- ANATOMO-** *elem.* „anatomie“. (<fr. *anatomol-* cf. gr. *anatomé*, disecție)
- anatomoclinic, -ă** *adj. (med.)* metodă ~ă = metodă de observație constând în a recunoaște pe viu modificările patologice ale organelor profunde. (<fr. *anatomoclinique*)
- anatomofiziologic, -ă** *adj.* referitor la anatomia și la fiziologia corpului. (<fr. *anatomofysiologique*)
- anatomopatolog, -ă** *s. m. f.* specialist în anatomopatologie. (după fr. *anatomopathologiste*)
- anatomopatologic, -ă** *adj.* referitor la anatomopatologie. (<fr. *anatomopathologique*)
- anatomopatologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază leziunile anatomice. (<fr. *anatomopathologie*)
- anatomism** *s. n.* ansamblu de tulburări care apar la unii emigranți ca urmare a neadaptării la noua societate. (<fr. *anatopisme*)
- anatoxină** *s. f.* toxină care, atenuată prin căldură și formol, și-a pierdut toxicitatea. (<fr. *anatoxine*)
- anatoxiterapie** *s. f.* folosirea în scop terapeutic a anatoxinelor. (<fr. *anatoxithérapie*)
- anatróp, -ă** *adj. (bot.;* despre ovule) care are micropilul vecin cu placenta, iar filamentul la polul opus. (<fr. *anatrope*)
- anotropism** *s. n.* curbare a plantelor în direcția factorului de excitație. (<fr. *anotropisme*)
- anautogén, -ă** *adj.* (despre țânțari) care nu poate depune ouăle decât după un prânz sangvin. (<fr. *anautogène*)
- anauxit** *s. n.* mineral cristalizat, de culoare albă, cu luciu sidefiu. (<fr. *auxite*)
- anavaccin** *s. n.* vaccin cu anatoxină. (<fr. *anavaccin*)
- anavenin** *s. n.* antigen inofensiv prin detoxifierea cu formol a veninurilor. (<fr. *anavenin*)
- anavirulent, -ă** *adj.* (despre vaccinuri) format dintr-un anavirus. (<fr. *anavirulent*)
- anavirus** *s. n.* inframicrop devenit inactiv patologic sub acțiunea căldurii sau formolului. (<fr. *anavirus*)
- anazoturie** *s. f.* diminuare sau suprimare a azotului în urină. (<fr. *anazoturie*)
- ancablură** *s. f.* unitate de lungime, a zecea parte dintr-o milă marină. (<fr. *encablure*)
- ancadramént** *s. n.* 1. cadru decorativ care înconjoară o ușă, o ferastră. 2. bordură îngustă de cărămidă, împrejmuire de vegetație care mărginește un spațiu plantat. 3. ansamblu de construcții, plantații etc. care mărginesc o piață. (<fr. *encadrement*)
- ancastremént** *s. n.* loc într-o zidărie în care se montează pasarele unui ponton, o schelă. (<fr. *encastrement*)
- ânceps** *s. n.* semn grafic care marchează cantitatea unei silabe. (<lat. *anceps*)
- ancestrál, -ă** *adj.* ereditar, de la strămoși; străvechi. (<fr. *ancestral*)
- ancestru** *s. m.* strămoș. (<fr. *ancêtre*)
- ancherít** *s. n.* carbonat natural de calciu, magneziu și fier. (<engl. *ankerite*)
- anchetá** *vb. tr.* a face o anchetă. (<fr. *enquêter*)
- anchetátor, -oáre** *s. m. f.* cel care face o anchetă. (după fr. *enquêteur*)
- anchetá** *s. f.* 1. cercetare făcută de o autoritate publică în scopul stabilirii împrejurărilor în care s-a produs un fapt și a răspunderilor. 2. metodă de investigație științifică, prin cercetarea pe teren; (*p. ext.*) gen publicistic în care se prezintă rezultatele unor asemenea cercetări. (<fr. *enquête*)
- ANCHIL(O)-** *elem.* „înțepire“, „curbare“. (<fr. *ankylol-*, cf. gr. *ankylos*)
- anchilocheilie** *s. f.* sudare (congenitală) a buzelor. (<fr. *ankylocheilie*)
- anchilocorie** *s. f.* obliterare congenitală sau dobândită a pupilei. (<anchilo- + -corie^e)
- anchilodactilie** *s. f.* diformitate prin sudura patologică a degetelor. (<engl. *ankylodactylia*)
- anchiloglosie** *s. f.* aderență a limbii la gingii, sau la peretele bucal. (<fr. *anchyloglossie*)
- anchilostóm** *s. m.* vierme nematod parazit al intestinului uman. (<fr. *ankylostome*)
- anchilostomiáză** *s. f.* boală parazitară provocată de anchilostom, prin inflamarea mucoasei intestinului. (<fr. *ankylostomiase*)
- anchilotóm** *s. n.* instrument chirurgical în anchilotomie. (<engl. *ankylotome*)
- anchilotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unei anchilozee. (<fr. *ankylotomy*)
- anchilozá** *vb. tr., refl.* 1. a căpăta o anchiloză, a (se) înțepeni. 2. (fig.) a deveni greoi. (<fr. *ankyloser*)
- anchilozánt, -ă** *adj.* care anchilozază. (<anchiloză + -ant)
- anchilozá** *s. f.* imobilizare a unei articulații. (<fr. *ankylose*, gr. *ankylōsis*)
- anchilurie** *s. f.* strămtare patologică a uretrei. (<fr. *ankylurie*)
- âncie** *s. f.* mică lamă elastică care, așezată la gura unor instrumente de suflat din lemn, produce sunete. (<it. *ancia*)
- ancilár, -ă** *adj.* referitor la servitori; de slugă. (<fr. *ancillaire*)
- anclanșá** *vb. tr.* a angrena un mecanism în vederea declanșării. (<fr. *enclencher*)
- ancolá** *vb. tr.* a încliea. (<fr. *encoller*)
- ancoláj** *s. n.* ancolare. (<fr. *encollage*)
- ancolúrá** *l-lü-l* *s. f.* gâtul calului. (<fr. *encolure*)
- ancombrámént** *s. n.* 1. (*rar*) afluență de oameni, materiale sau obiecte, care împiedică trecerea; îmbulzeală. 2. (*tehn.*) spațiu ocupat de un obiect. (<fr. *encombrement*)
- ancombránt, -ă** *adj.* 1. (despre obiecte) care încurcă trecerea printr-un spațiu; incomodant. 2. (*fig.*; despre oameni) plictisitor, pisălog. (<fr. *encombrant*)
- ancónă** *s. f.* 1. consolă care susține cornișa. 2. masă așezată în altar. (<it. *ancona*)
- anconéu** *adj., s. m.* (mușchi) extensor al antebrațului, înapoia cotului. (<fr. *ancone*)
- ancorá** *vb. I. intr.* a imobiliza o navă, o mină cu ajutorul ancorei (I). **II. tr.** a lega un sistem tehnic de un altul sau de pământ pentru mai multă stabilitate. **III. tr., refl. (fig.)** a (se) fixa pe o bază solidă. (<it. *ancorare*)
- ancoráj** *s. n.* 1. loc unde se ancorează. 2. ansamblu de piese pentru ancorare. 3. sistem de cabluri care fixează un stâlp, o construcție. (<it. *ancoraggio*)
- ancorátor** *s. n.* dispozitiv pentru manevrarea și amorsarea ancorei (I). (<it. *ancoratore*)
- âncorá** *s. f.* 1. piesă grea, metalică, în formă de cârlige ascuțite, pentru a fixa o navă. 2. cablu care întărește anumite stâlpi, construcții înalte etc. • piesă de oțel care întărește legătura dintre elementele unei construcții. (<it., lat. *ancora*)
- ancorót** *s. n.* ancoră mică. (<it. *ancorotto*)
- ancóșă** *s. f.* 1. creștătură. 2. decupare pe marginea filmelor cinematografice, care acționează dispozitivul de schimbare a iluminării în porțiunea mașinii de copiat. 3. canal într-o piesă metalică pentru a introduce conductorii electrici. (<fr. *encoche*)
- ancrasá** *vb. refl.* 1. (*tehn.*; despre piese) a se acoperi cu un strat de cărbune, de ulei ars, care împiedică funcționarea normală. 2. (despre un tipar) a se îmbăcsi. (<fr. *encrasser*)
- andabát** *s. m. (ant.)* gladiator a cărui cască nu avea deschizături pentru ochi, fiind obligat să lupte orbeste. (<fr. *andabate*, lat. *andabata*)
- andaluzít** *s. n.* silicată naturală de aluminiu, roz sau brun, cristalizată rombic. (<fr. *andalousite*)
- andánte** **I. adv. (muz.)** lent, liniștit. **II. s. n.** (parte

- dintr-o) sonată, simfonie, concert în acest tempo. (<it. *andante*)
- andantino I.** *adv.* (muz.) puțin mai viu decât *andante*.
II. *s. n.* arie în acest tempo. (<it. *andantino*)
- andezin** *s. n.* mineral din familia plagioclazilor, din silicat de sodiu și calciu. (<fr. *andesine*)
- andezit** *s. n.* rocă efuzivă porfirică, de culoare închisă, folosită în construcții și pavaje. (<fr. *andésite*)
- andin**, -ă *adj.* referitor la munții Anzi, din Anzi. (<fr. *andin*)
- andivă** *s. f.* plantă erbacee cultivată, din familia compozeelor, cu frunze cărnoase, albe, comestibile. (<fr. *andive*)
- andocă** *vb. v.* îndoca.
- andosă** *vb. tr.* a indica în scris pe dosul unui cec, al unei polițe etc. numele împuternicitului care poate încasa contravaloarea. (<fr. *endosser*)
- andosament** *s. n.* mențiune scrisă pe dosul unui cec, al unei polițe; gir. (<fr. *endossement*)
- andosant**, -ă *s. m. f.* andosator. (<fr. *endossant*)
- andosatar**, -ă *s. m. f.* cel care beneficiază prin andosare. (<fr. *endossataire*)
- andosator**, -oare *s. m. f.* cel care andosează; andosant. (după fr. *endosseur*)
- ANDR(O)-, -andrie, -ându** *elem.* „bărbat”. (<fr. *andro-*, cf. gr. *aner*, -*dro*)
- andradit** *s. n.* varietate de granat incolor sau brun, verde, negru, translucid. (<engl. *andradite*)
- andragogie** *s. f.* știința și practica educației adulților. (<andri- + -agogie)
- andrie** *v.* andr(o)-
- androblastom** *s. n.* tumoră rară, solidă, a ovarului, cu aspecte testiculare; arenom. (<engl. *androblastoma*)
- androcefal**, -ă *adj.* cu cap de om. (<fr. *androcéphale*)
- androceú** *s. n.* totalitatea staminelor unei flori. (<fr. *androcée*)
- androcór**, -ă *adj.* (despre plante) răspândit prin intermediul omului. (<fr. *androchore*)
- androdinamie** *s. f.* însușire a florilor hermafrodite cu stamine bine dezvoltate, dar cu stigma redus. (<fr. *androdynamie*)
- androdioic**, -ă *adj.* (despre plante) cu flori masculine sau hermafrodite pe indivizi diferiți. (după fr. *androdioécie*)
- androécie** *s. f.* prezența numai de flori masculine pe aceeași plantă. (<fr. *androécie*)
- androfilie** *s. f.* simpatie pentru bărbați. (<fr. *androphilie*)
- androfită** *s. f.* plantă masculă din generația sexuală. (<fr. *androphobie*)
- androfobie** *s. f.* aversiune patologică față de bărbați. (<fr. *androphobie*)
- androsfór** *s. n.* peduncul din alungirea ultimului internod al pedunculului floral, pe care sunt prinse staminele. (<fr. *androphore*)
- androgametange** *s. m.* gametange cu celule sexuale masculine. (<fr. *androgamétange*)
- androgametofór** *s. m.* plantă care poartă organele de reproducere masculine. (<fr. *androgamétophore*)
- androgamie** *s. f.* proces de fecundare a gametului mascul cu cel femel. (<fr. *androgamie*)
- androgén**, -ă *I. adj.* (despre o femelă) care produce numai descendenți masculi. **II. adj., s. m.** (hormon) care stimulează dezvoltarea caracterelor sexuale masculine. (<fr. *androgène*)
- androgenetic**, -ă *adj. I.* rezultat prin androgeneză. **2.** cu cromozomi numai de origine paternă. **3.** care produce numai descendenți masculi. (<fr. *androgénétique*)
- androgenéză** *s. f.* **1.** proces de producere a hormonilor masculi; androgenie. **2.** dezvoltare a unui organism dintr-o celulă cu numai material genetic patern. (<fr. *androgenése*)
- androgenie** *s. f.* androgeneză (1). (<fr. *androgénie*)
- androgini**, -ă *I. adj. 1.* hermafrodit. **2.** (despre plante) cu anteridii și organe pe aceeași hifă. **II. s. m. (mit.)** ființă fabuloasă jumătate bărbat și jumătate femeie. (<fr. *androgynie*)
- androginie** *s. f.* **1.** prezența caracterelor sexuale secundare feminine la un individ de sex masculin. **2.** caracterul plantelor monoice care prezintă atât flori masculine cât și femele distincte; bisexualitate. (<fr. *androgynie*)
- androginoid** *s. m.* individ de sex masculin cu aparență feminină. (<fr. *androgynoïde*)
- androgóniu** *s. n.* stadiu inițial în formarea celulelor spermatică, la plante. (<fr., lat. *androgenium*)
- androïd**, -ă *I. adj. 1.* care prezintă caractere masculine. **2. cu înfățișare de bărbat. **II. s. m.** robot, automat antropomorf. (<fr. *androïde*)**
- androlatrie** *s. f.* divinizare, adorare a bărbatului. (<fr. *androlatrie*)
- androlátru**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică androlatria. (<fr. *androlatre*)
- andrológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în andrologie. (<fr. *andrologue*)
- andrologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază fiziologia și patologia organelor sexuale masculine. (<fr. *andrologie*)
- andromastie** *s. f.* prezență la femei a unei mamele atrofiate. (<fr. *andromastie*)
- andromedide** *s. f. pl.* ploaie periodică de meteoriți, în noiembrie, din direcția constelației Andromeda. (<fr. *andromédides*)
- andromonóic**, -ă *adj.* (despre plante monoice) cu flori masculine și hermafrodite pe același individ. (<fr. *andromonóique*)
- andromorfózá** *s. f.* modificare morfologică rezultând în urma excitațiilor produse de tubul polinic în curs de dezvoltare. (<fr. *andromorphose*)
- andropatie** *s. f.* boală specifică bărbaților. (<fr. *andropathie*)
- andropáuză** *s. f.* climacteriu la bărbați. (<fr. *andropause*)
- androplásmă** *s. f.* protoplasmă activă a gametului mascul. (<fr. *androplasmé*)
- androsfór** *s. m.* spor mascul, la criptogamele vasculare. (<fr. *androsphore*)
- androsporánge** *s. m.* sporage care conține androspori. (<fr. *androsporange*)
- androsteril** *s. m. (biol.)* mascul steril. (<fr. *androstérile*)
- androsterón** *s. m.* hormon sexual masculin, prezent în urină. (<fr. *androstérone*)
- androtip** *s. n.* exemplar tipic mascul al unei specii. (<fr. *androtype*)
- androtropie** *s. f.* predilecție a unor afecțiuni pentru sexul masculin. (<andri- + -tropie)
- androzóm** *s. m.* cromozom prezent numai în gameții masculi. (<fr. *androsome*)
- ându** *v.* andr(o)-
- ándruc** *s. n. (poligr.)* tipar de probă (<germ. *Andruck*)
- andurántă** *s. f. 1.* capacitatea de a rezista la eforturi fizice; răbdare. **2.** rezistență mecanică a (unui motor). (<fr. *endurance*)
- aneantiză** *vb. I. tr.* a distruge în întregime, a nimici. **II. refl. (fig.)** a se spulbera, a dispărea. (după fr. *anéantir*)
- anecdótă** *s. f. 1.* fapt puțin cunoscut din viața particulară a unei personalități. **2.** scurtă povestire hazlie, spirituală, cu un sfârșit deosebit, neașteptat. (<fr. *anecdote*, gr. *anekdota*)
- anecdótic**, -ă *I. adj.* cu caracter de anecdotă. **II. s. f.** schema desfășurării epice a unei povestiri, a unui film etc. (<fr. *anecdoticque*)
- anecdoticism** *s. n.* caracter anecdotic. (<anecdotă + -ism)
- anecdotist**, -ă *s. m. f.* autor, povestitor de anecdote. (<anecdotă + -ist)
- anecdoticiză** *vb. intr.* a povesti anecdote. (<fr. *anecdotiser*)
- anecoid**, -ă *adj.* (despre încăperi, spații) lipsit de ecou. (<fr. *anéchoïde*)
- anelide** *s. n. pl.* încrengătură de viermi cu corpul cilindric inelat, care se mișcă cu ajutorul unor perișori. (<fr. *annélides*)
- anemiá** *vb. tr., refl. a(-s)* pierde puterile din cauza anemiei. (<fr. *ls'anémier*)
- anémic**, -ă *I. adj., s. m. f.* (suferind) de anemie. **II. adj. (fig.)** fără vlagă. (<fr. *anémique*)
- anemie** *s. f.* stare de slăbiciune cauzată de scăderea numărului de globule roșii și a hemoglobinei din sânge. **o ~ pernicioasă** = stare gravă de anemie în care măduva oaselor nu mai poate forma globule roșii. (<fr. *anémie*)
- ANEMO-** *elem.* „vânt”. (<fr. *anemo-*, cf. gr. *anemos*)
- anemocór**, -ă *adj., s. f.* (plantă) ale cărei semințe sunt răspândite prin intermediul vântului. (<fr. *anémochore*)

- anemocórd** *s. n.* armoniu cu corzi. (<fr. *anémocorde*)
- anemocorie** *s. f.* răspândire a plantelor anemocore. (<fr. *anémochorie*)
- anemofil**, -ă *adj., s. f.* (plantă) a cărei polenizare se face prin intermediul vântului; anemogam. (<fr. *anémophile*)
- anemofilie** *s. f.* polenizare a plantelor anemofile; anemogamic. (<fr. *anémophilie*)
- anemofită** *s. f.* plantă anemofilă. (<fr. *anémophyte*)
- anemofobie** *s. f.* teamă patologică de vânt, de curenți de aer. (<engl. *anemophobia*)
- anemogám**, -ă *adj., s. f.* anemofil. (<fr. *anémogame*)
- anemogamie** *s. f.* anemofilie. (<fr. *anémogamie*)
- anemogén**, -ă *adj.* datorat acțiunii vânturilor; colian. (<fr. *anémogène*)
- anemográf** *s. n.* anemometru înregistrator. (<fr. *anémographe*)
- anemografie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu descrierea vânturilor. (<fr. *anémographie*)
- anemogramă** *s. f.* diagramă înregistrată la anemograf. (<fr. *anémogramme*)
- anemohidrocór**, -ă *adj., s. f.* (plantă) ale cărei semințe sunt răspândite prin intermediul vântului și al apei. (<fr. *anémohydrochore*)
- anemolită** *s. f.* formație (stalactită, stalagmită etc.) deviată prin împingerea laterală a apei, care se evaporă datorită curenților de aer din galeriile subterane. (<fr. *anémolithe*)
- anemometrie** *s. f.* ansamblu de tehnici pentru măsurarea vitezei vântului, a fluidelor gazoase în conducte etc. (<fr. *anémométrie*)
- anemométru** *s. n.* instrument folosit în anemometrie. (<fr. *anémomètre*)
- anemomorfic** *s. f.* conformație a plantelor de a se apăra împotriva acțiunii vântului. (<fr. *anémomorphie*)
- anemónă** *s. f.* 1. plantă erbacee otrăvitoare, cu frunze păroase și cu flori mari, de diferite culori; dediteț. 2. ~de-mare = actinie. (<fr. *anémone*, lat., gr. *anemone*)
- anemoscóp** *s. n.* giruetă. (<fr. *anémoscope*)
- anemospór** *s. m. (bot.)* spor împrăștiat prin intermediul vântului. (<fr. *anémospore*)
- anemostát** *s. n.* aparat pentru difuzarea aerului cald în încăperi. (<fr. *anémostat*)
- anemotróp** *s. n.* aeromotor. (<fr. *anémotrope*)
- anemotropism** *s. n.* aerotropism. (<fr. *anémotropisme*)
- anemozoocór**, -ă *adj.* (despre semințe, fructe, spori) răspândit prin intermediul vântului și animalelor. (<fr. *anémozoochore*)
- anencefál** *s. m.* monstru lăsat de creier. (<fr. *anencéphale*)
- anencefalie** *s. f.* monstruoasă caracterizată prin lipsa sau reducerea encefalului. (<fr. *anencéphalie*)
- aneozinofilie** *s. f.* diminuare, până la dispariție, a numărului cozinofililor din sânge. (<germ. *Aneosinophilie*)
- anepifizie** *s. f.* apinealism. (<an¹- + epifiză + -ie)
- anepigráf**, -ă *adj.* 1. (despre monumente, monede etc.) fără nici un fel de inscripție; anepigrafic. 2. (despre scrieri) fără titlu. (<fr. *anépigraphie*)
- anepigráfico**, -ă *adj.* anepigraf. (<germ. *anepigraphisch*)
- aneréză** *s. f.* combatere directă a unui argument. (<fr. *anherèse*)
- anergie** *s. f.* 1. pierdere a capacității de reacție a organismului față de antigenii unei anumite boli. 2. energie termică corespunzătoare unui sistem fizic în echilibru termodinamic cu mediul înconjurător. (<fr. *anergie*)
- anergizánt**, -ă *adj.* care nu produce energie. (<fr. *anergisant*)
- anerotropoieză** *s. f.* neputință a măduvei oaselor de a produce eritrocite. (<fr. *anerythropoïese*)
- aneroíd** *adj., s. n.* (barometru) cu o capsulă de tablă subțire, ondulată, în interiorul căreia se află aer sub presiune. (<fr. *anéroïde*)
- anerosie** *s. f.* lipsa erosului, a instinctului sexual; anerotism. (<an¹- + eros + -ie)
- anerotism** *s. n.* anerosie. (<an¹- + erotism)
- anestétic**, -ă *adj.* care nu are caracter estetic. (<germ. *anästhetisch*)
- anestezia** *vb. tr.* a provoca o anestezie. (<fr. *anesthésier*)
- anesteziant**, -ă *adj., s. n.* anestezic. (<fr. *anesthésiant*)
- anestézic**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care produce anestezie; anesteziant. (<fr. *anesthésique*)
- anestezie** *s. f.* 1. suprimare temporară a sensibilității corpului cu ajutorul unor agenți fizici sau chimici. 2. lipsă a sensibilității în unele boli nervoase. (<fr. *anesthésie*, gr. *anaesthesia*)
- anestezimétru** *s. n.* 1. aparat pentru măsurarea cantității de anestezic inhalat. 2. aparat cu care se apreciază gradul de insensibilizare într-o regiune a corpului. (<fr. *anesthésimètre*)
- anesteziologie** *s. f.* disciplină medicală care se ocupă cu anestezia. (<fr. *anesthésiologie*)
- anesteziologist**, -ă *s. m. f.* anestezist. (<fr. *anesthésiologiste*)
- anestezist**, -ă *s. m. f.* medic specialist în anestezii; anesteziologist. (<fr. *anesthésiste*)
- anetodermie** *s. f.* atrofie musculară idiopatică a pielii, care prezintă pete roșii-violeace, cu leziuni mici. (<fr. *anétodermie*)
- anetól** *s. n.* component principal al uleiului eteric din frunzele de piper și din rădăcinile unor plante. (<fr. *anethol*)
- aneuploid**, -ă *adj.* care prezintă aneuploidie. (<fr. *aneuploïde*, engl. *aneuploid*)
- aneuploidie** *s. f.* poliploidie constând în adăugirea sau scăderea numărului de cromozomi din nucleul celulelor somatice; heteroploidie. (<fr. *aneuploïdie*)
- aneurie** *s. f.* slăbire a funcțiilor nervoase; aneuroză. (<fr. *aneurie*)
- aneurină** *s. f.* vitamina B₁; tiamină. (<fr. *aneurine*)
- aneurinoaterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a aneurinei. (<fr. *aneurinothérapie*)
- aneuróză** *s. f.* aneurie. (<fr. *aneurose*)
- aneusporie** *s. f.* formare a sporilor în cursul meiozei neregulate. (<fr. *aneusporie*)
- anevrism** *s. n. (med.)* dilatare patologică a pereților unei artere. (<fr. *anévrisme*)
- anevrismátic**, -ă *adj.* care se aseamănă cu un anevrism. (<fr. *anévrismatique*)
- anevrismoplastie** *s. f.* operație chirurgicală a unui anevrism. (<engl. *aneurysmoplasty*)
- anevrismorafie** *s. f.* refacere a unei artere anevrismale. (<fr. *anévrismorrhaphie*)
- anevrismotomie** *s. f.* deschidere a unei artere anevrismale. (<engl. *aneurysmotomy*)
- anex**, -ă *adj.* alăturat unui lucru (principal); alăturat. (<fr. *annexe*, lat. *annexus*)
- anexă** *vb. tr.* 1. a alătura, a alipi, a adăuga. 2. a încorpora unui stat, prin mijloace violente un teritoriu străin. (<fr. *annexer*)
- anexă** *s. f.* 1. ceea ce este legat, unit de un lucru principal sau de care depinde; adaos. 2. (*anat.*) țesut, formație, organ legat structural de alte organe în cadrul unei funcții comune. 3. material documentar alăturat unui text. (<fr. *annexe*)
- anexionism** *s. n.* politică de anexiune. (<fr. *annexionnisme*)
- anexionist**, -ă *s. m. f.* (adept) al anexionismului. (<fr. *annexionnisme*)
- anexită** *s. f.* inflamație a ovarelor și a trompelor uterine; ooforosalpingită. (<fr. *annexite*)
- anexiune** *s. f.* încorporare de către un stat, prin mijloace violente, a unui teritoriu străin. (<fr. *annexion*, lat. *annexio*)
- anfiládă** *s. f.* dispunere pe aceeași dreaptă a unor elemente arhitectonice de același fel. **o** (*mil.*) *tragere de ~ =* tragere în ținte înșirate perpendicular sau oblic față de frontul de tragere. (<fr. *enfilade*)
- anflamá** *vb. refl.* a se inflăcăra, a se pasiona. (<fr. *enflammer*)
- anfractuós**, -oasă *adj.* adânc și cu neregularități. (<fr. *anfractueux*)
- anfractuozitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este anfractuos. • (*anat.*) cavitate profundă și neregulată. (<fr. *anfractuosité*)
- angajá** *vb.* I. *tr., refl.* a (se) încadra într-un loc de muncă. II. *tr.* 1. a contracta un angajament. • a închiria ceva. 2. a atrage după sine o obligație, o răspundere. •

a antrena într-o acțiune, într-o discuție. **III. refl.** 1. a se obliga la ceva, a-și lua un angajament. 2. a apuca un anumit drum. • a începe o manevră (de depășire a unui autovehicul, a unei nave). • (despre avioane) a intra (fără voia pilotului) într-o poziție nedorită. • (despre o ancoră) a se prinde de un obiect pe fundul apei. • a pune pucul sau mingea în joc (la hochei, la baschet). (<fr. *engager*)

angajament *s. n.* 1. obligație luată de cineva din proprie inițiativă; promisiune solemnă. • obligație asumată în scris de o întreprindere față de bancă. 2. angajare a cuiva într-un loc de muncă. 3. punere a pucului sau a mingii în joc. (<fr. *engagement*)

angajant, -ă *adj.* care angajează (II,2); îmbietor, ispititor, atrăgător. (<fr. *engageant*)

angajat, -ă *I. adj.* 1. (*arhit.*; despre o coloană) zidită cel puțin cu jumătate din diametrul ei în zidul (stălpul) cu care face corp comun. 2. (despre oameni) încadrat într-un curent politic, social; (despre literatură) care servește conștient o cauză. **II. adj., s. m. f.** (cel) care lucrează într-un anumit loc de muncă. • (militar) care servește pe baza unui angajament voluntar. (după fr. *engagé*)

angajator, -oare *s. m. f.* cel care angajează. (<*angaja + tor*)

angarie *s. f.* rechiziționare de către un stat beligerant a unor bunuri mobile străine, plătină despăgubiri. (<fr. *angarie*)

angită *s. f.* inflamație a vaselor sangvine; vascularită. (<fr. *angéite*)

ANGEL(O)- *elem.* „înger”. (<fr. *angéol/-*, cf. lat. *angelus*, gr. *angelos*)

angélic, -ă *adj.* îngeresc, (ca) de înger. • (*fig.*) serafic, nobil, pur. (<fr. *angélique*, lat. *angelicus*)

angelică *s. f.* plantă erbacee aromatică din familia umbeliferelor, cu tulpina ramificată și groasă la bază. (<fr. *angélique*)

angelism *s. n.* puritate, frumusețe, grație. (<fr. *angélisme*)

angelitate *s. f.* puritate angelică. (<it. *angelità*)

angeloid, -ă *adj.* asemănător cu un înger. (<*angel- + -oid*)

angelolatrie *s. f.* erezie care constă în adorarea îngerilor. (<fr. *angéolâtrie*)

angelolâtru, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică angelolatria. (<fr. *angéolâtre*)

angelologie *s. f.* parte a dogmaticii care tratează despre îngerii. (<fr. *angéologie*)

ângelus *s. n.* rugăciune catolică, începând cu acest cuvânt, care se spune în amintirea așa-zisei încarnări a lui Cristos. (<germ. *Angelus*, lat. *angelus*)

ânghemahť/anghemahť *s. n.* mâncare cu carne (de pui sau de miel) și cu sos alb de lămâie. (<germ. *Eingemachte*)

anghilă *s. f.* pește teleostean migrator, cu corpul în formă de șarpe; țipar. (<fr. *anguille*, lat. *anguilla*)

anghilide *s. f. pl.* familie de pești teleosteeni: anghila. (<fr. *anguillidés*)

anghină/angină *s. f.* 1. inflamație a mucoasei din fundul gâtului sau a faringelui, însoțită de greutatea de a înghiți; angor. 2. ~ *pectorala* = afecțiune caracterizată prin accese de sufocare și dureri în regiunea inimii. (<fr. *angine*, lat. *angina*)

anghinós, -oásă *adj.* referitor la anghină. (<fr. *angineux*)

ANGI(O)- *elem.* „vas anatomic” (sangvin, limfatic), „canal”, „receptacul”. (<fr. *angi/o/-*, cf. gr. *angeion*)

angialgie *s. f.* durere la nivelul unui vas sangvin sau limfatic. (<fr. *angialgie*)

angiectazie *s. f.* dilatare a unui vas sangvin sau limfatic. (<fr. *angiectasie*)

angiectomie *s. f.* excizie a unui fragment dintr-un vas sangvin sau limfatic. (<fr. *angiectomie*)

angiectopie *s. f.* situare a unui vas sangvin sau limfatic în altă parte decât zona normală. • deplasare accidentală a unui asemenea vas. (<fr. *angiectopie*)

angină *s. f. v.* anghină.

angioblast *s. n.* celulă primitivă mezenchimală din care se formează vasele și celulele sangvine ale embrionului. (<fr. *angioblaste*)

angioblastóm *s. n.* tumoră musculară malignă. (<fr. *angioblastome*)

angiocardiográf *s. n.* aparat folosit în angiocardiografie. (<fr. *angiocardiographe*)

angiocardiografie *s. f.* metodă de examinare radiologică a inimii și vaselor mari cu o substanță de contrast. (<fr. *angiocardiographie*)

angiocardioqramă *s. f.* clișeu obținut prin angiocardiografie. (<fr. *angiocardiogramme*)

angiocardiopatie *s. f.* cardiopatie arterială. (<fr. *angiocardioopathie*)

angiocardiopneumografie *s. f.* radiografie a cavității inimii și a vaselor mari ale toracelui, după injectarea unei substanțe radioopace. (<fr. *angiocardiopneumographie*)

angiocardită *s. f.* inflamație a inimii și a vaselor sangvine. (<fr. *angiocardite*)

angiocárp, -ă *adj.* cu fructe acoperite. (<fr. *angio-carpe*)

angiocheratóm *s. n.* dilatație vasculară însoțită de cheratoză. (<fr. *angiokératome*)

angiocheratóză *s. f.* dezvoltare de angiocheratoame. (<fr. *angiokératose*)

angiolecistită *s. f.* inflamație a colecistului și a căilor biliare. (<fr. *angiocholécystite*)

angiolecistografie *s. f.* radiografie a căilor biliare cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *angiocholécystographie*)

angiocolită *s. f.* inflamație a căilor biliare; colangită. (<fr. *angiocholite*)

angiodisplazie *s. f.* anomalie în dezvoltarea unui vas sangvin sau limfatic. (<fr. *angiodysplasie*, engl. *angiodysplasia*)

angioencefalografie *s. f.* radiografie a vaselor creierului cu o substanță opacă la razele X. (<fr. *angio-encéphalographie*)

angioendotelióm *s. n.* tumoră malignă a vaselor sangvine, prin proliferarea celulelor endoteliului. (<fr. *angio-endothéliome*)

angiofluorografie *s. f.* radiografie sau radioscopie a vaselor sangvine cu ajutorul fluorului. (<fr. *angiofluorographie*)

angiofluoroscopie *s. f.* radioscopie a vaselor sangvine bazată pe apariția unei fluorescențe cutanate după injectarea cu fluoresceină. (<fr. *angiofluoroscopie*)

angiogenie *s. f.* formarea și dezvoltarea vaselor de sânge. (<fr. *angiogénie*)

angioglióm *s. n.* formațiune tumorală în care țesutul intravascular este de tip glial. (<fr. *angiogliome*)

angiografie *s. f.* 1. studiu, descriere a vaselor dintr-un organism. 2. radiografie vasculară cu substanță radioopacă. (<fr. *angiographie*)

angiogramă *s. f.* înregistrare radiografică prin angiografie. (<germ. *Angiogramm*)

angiohemofilie *s. f.* afecțiune prin hemoragii repetate. (<fr. *angiohémophilie*)

angioliipóm *s. n.* angiom infiltrat în țesutul adipos. (<fr. *angioliipome*)

angioliť *s. n.* concrețiune calcaroasă în interiorul angioamelor cavernoase. (<fr. *angiolithe*)

angiologie *s. f.* parte a anatomiei care studiază vasele sangvine și limfatice și bolile lor. (<fr. *angiologie*)

angiolupoid *s. n.* tuberculoză cutanată atipică, situată de obicei pe față și pe nas, caracterizată prin plăci roșii. (<fr. *angiolupoidé*)

angióm *s. n.* tumoră benignă a vaselor sangvine sau limfatice. (<fr. *angiome*)

angiomalacie *s. f.* diminuare a elasticității unui vas sangvin sau limfatic. (<fr. *angiomalacie*)

angiomatóză *s. f.* afecțiune (congenitală) prin formarea unui mare număr de angioame, pe piele sau în organele interne. (<fr. *angiomatose*)

angiomegalie *s. f.* dilatare a vaselor sangvine. (<fr. *angiomégalie*, engl. *angiomegaly*)

angiomióm *s. n.* tumoră din fibre musculare și numeroase vase. (<fr. *angiomyome*)

angionefrografie *s. f.* radiografie a sistemului vascular renal cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *angioneurographie*)

angionevrectomie *s. f.* rezecție a vaselor sangvine și a nervilor. (<fr. *angionévrectomie*)

- angionevrotic**, -ă *adj.* de natura angionevrozei. (<fr. *angioneurotique*)
- angionevroză** *s. f.* nevroză a peretelui unui vas sangvin, venos sau capilar. (<fr. *angioneurose*)
- angiopancreatită** *s. f.* inflamație ascendentă a căilor pancreatice. (<fr. *angio-pancréatite*)
- angiopatie** *s. f.* denumire generică a bolilor vaselor sangvine. (<fr. *angiopathie*)
- angioplastie** *s. f.* refacere a unui vas sangvin sau limfatic. (<engl. *angioplasty*)
- angioplegie** *s. f.* paralizie vasculară. (<angio- + -plegie)
- angiorafie** *s. f.* sudură a unui vas sangvin. (<fr. *angiorraphie*)
- angioragie** *s. f.* hemoragie arterială. (<fr. *angiorrhagie*)
- angiorexie** *s. f.* ruptură vasculară. (<engl. *angiorhexis*)
- angiosarcóm** *s. n.* sarcom prin proliferarea elementelor conjunctive ale vaselor sangvine. (<fr. *angiosarcome*)
- angioscleroză** *s. f.* scleroză vasculară. (<fr. *angiosclérose*)
- angioscop** *s. n.* aparat folosit în angioscopie. (<fr. *angioscope*)
- angioscopie** *s. f.* examen al vaselor capilare cu ajutorul angioscopului. (<fr. *angioscopie*)
- angiospasm** *s. n.* contracție spasmodică a unui vas sangvin. (<fr. *angiospasm*)
- angiospasmódic**, -ă *adj.* referitor la angiospasm; angiospastic. (<fr. *angiospasmodique*)
- angiospastic**, -ă *adj.* angiospasmotic. (<fr. *angiospastique*)
- angiospérme I. s. f. pl.** încrengătură a fanerogamelor, plante cu ovulele închise în carpele. **II. adj.** (despre plante) cu sămânța închisă în fruct. (<fr. *angiosperme/s*)
- angiostenoză** *s. f.* strâmtare, îngustare a vaselor sangvine. (<fr. *angioténose*)
- angioterapie** *s. f.* folosire a arterelor, venelor și capilarelor pentru introducerea medicamentelor în organism. (<fr. *angiothérapie*)
- angiotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a vaselor sangvine. (<fr. *angiotomie*)
- angiotrib** *s. n.* instrument chirurgical folosit în angiotripție. (<fr. *angiotribe*)
- angiotripsie** *s. f.* efectuare a unei hemostaze prin compresie cu ajutorul angiotribului; vasotripsie. (<fr. *angiotripsie*)
- anglaise** /-gléz/ *s. f.* vechi dans popular, de origine engleză, foarte vioi, cu structură bipartită, executat în grup, dansatorii schimbându-și necontenit locul prin repetarea aceleiași figuri; contradans. (<fr. *anglaise*)
- angledózer** *s. n.* buldozer cu lamă orientabilă, care împinge pământul lateral. (<fr. *angledozer*)
- anglicán**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al anglicanismului. (<fr., engl. *anglican*, lat. *anglicanus*)
- anglicanism** *s. n.* religie de stat a Angliei, cu caracter reformat, constituită oficial în 1562 sub Elisabeta I. (<fr. *anglicanisme*)
- anglicism** *s. n.* 1. cuvânt, expresie proprii limbii engleze; cuvânt pătruns într-o altă limbă și încă neintegrat în aceasta. 2. caracteristică, obicei tipic englezesc. (<fr. *anglicisme*)
- anglicist**, -ă *s. m. f.* anglist. (<fr. *angliciste*)
- angliciză** *vb.* I. *tr.* a da un aer, un accent englezesc. **II. refl.** a lua un caracter englez. (<fr. *angliciser*)
- anglicizánt**, -ă *adj.* care anglicizează. (<fr. *anglicisant*)
- anglist**, -ă *s. m. f.* specialist în anglistică; anglicist. (<fr. *angliste*, engl. *anglist*)
- anglistică** *s. f.* disciplină care studiază limba, cultura și civilizația engleză. (<engl. *anglistics*)
- ANGLO-** *elem.* „englez” (<fr., engl. *anglo-*)
- anglofil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* anglofan, filoenglez. (<fr. *anglophile*)
- anglofilie** *s. f.* anglomanie. (<fr. *anglophilie*)
- anglofób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) stăpănit de anglofobie. (<fr. *anglophobe*)
- anglofobie** *s. f.* ură față de englezi, de tot ceea ce este englezesc. (<fr. *anglophobie*)
- anglofón**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (vorbitor) de limbă engleză. (<fr. *anglophone*)
- anglofonie** *s. f.* colectivitate din popoarele anglofone. (<fr. *anglophonie*)
- anglomán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) stăpănit de anglomanie; anglofil. (<fr. *anglomane*)
- anglomanie** *s. f.* admirație exagerată față de englezi și de obiceiurile lor; anglofilie. (<fr. *anglomanie*)
- anglo-normánd** *s. n.* dialect francez vorbit pe cele două coaste ale Mării Măneei. (<fr. *anglo-normand*)
- anglo-saxón**, -ă I. *s. m. f. pl.* populații germanice care s-au deplasat de pe continent în Insulele Britanice în sec. V-VI. **II. adj.** care aparține anglo-saxonilor. **O limbă** ~ă = limbă germanică vorbită de anglo-saxoni; engleza veche. (<fr. *anglo-saxon*)
- angoasă** *vb. tr.* a da o stare de neliniște; a neliniști (profund). (<fr. *angoisser*)
- angoasánt**, -ă *adj.* care produce angoasă. (<fr. *angoissant*)
- angoasă** *s. f.* 1. neliniște, tulburare cauzată de o teamă puternică fără obiect real, concret, adesea patologică. 2. (*fil.*) sentimentul înstrăinării omului; conștiința condiției umane de ființă muritoare. 3. (*med.*) stare provocată de contractia regiunii epigastrice, însoțită de mari dificultăți respiratorii și de tristețe excesivă. (<fr. *angoisse*)
- angofrazie** *s. f.* defect de vorbire constând în intercalarea unor sunete repetate în fraze. (<fr. *angophrasie*)
- ángor** *s. n.* anghină. (<fr., lat. *angor*)
- ángóra** *s. f. inv.* specii de animale (pisici, iepuri, capre) cu păr lung și mătăsoș; părul acestor animale, folosit în industria textilă. (<fr. *angora*)
- angrená** I. *vb. tr.* a face ca dinții unei roți să intre între cei ai altei roți spre a-i transmite o mișcare. **II. tr., refl.** a antrena, a fi antrenat într-o acțiune. (<fr. *engrener*)
- angrenáj** *s. n.* 1. mecanism, sistem de roți dințate care se angrenează unele în altele. 2. (*fig.*) înălțare, concurs de împrejurări strâns legate unele de altele. (<fr. *engrenage*)
- angró** *adv.* în cantități mari; cu ridicata. (<fr. *en gros*)
- angrosist**, -ă *s. m. f.* comerciant care face comerț angro. (<germ. *Engrossist*)
- ångstrom** *s. m.* unitate de măsură pentru lungime, egală cu 1/10000 dintr-un micron. (<fr. *angström*)
- anguide** /-ghi-/ *s. f. pl.* familie de reptile: șarpele. (<fr. *anguidés*)
- anguiform** -ă *adj.* în formă de șarpe. (<fr. *anguiforme*)
- angulár**, -ă *adj.* unghiular. (<fr. *angulare*, lat. *angularis*)
- anguláție** *s. f.* însușirea de a fi angulos. (<amer. *angulation*)
- angulós**, -oasă *adj.* cu unul sau mai multe unghiuri. (<fr. *anguleux*, lat. *angulosus*)
- ANGUSTI-** *elem.* „îngust”. (<fr. *angusti-*, cf. lat. *angustus*)
- angusticlávă** *s. f.* fâșie îngustă de purpură cu care era tivită toga romană. * toga însăși. (<fr. *angusticlave*)
- angustiróstru**, -ă *adj.* (despre păsări) cu ciocul îngust. (<fr. *angustirostre*)
- anhedonie** *s. f.* incapacitate de a resimți plăcerea în situații normale. (<engl. *anhedonia*)
- ANHIDR(O)-** *elem.* „lipsa apei, deshidratat”. (<fr. *anhydrol/-*, cf. gr. *anhydros*)
- anhidremie** *s. f.* diminuare a cantității de apă din sânge. (<fr. *anhydrémie*)
- anhidridă** *s. f.* 1. substanță anorganică (oxid) care, în combinație cu apa, dă un acid. 2. substanță organică rezultând prin eliminarea unei molecule de apă din două grupări carboxil. **O** ~ carbonică = bioxid de carbon; ~ acetică = lichid incolor cu miros înțepător, folosit la fabricarea coloranților, a medicamentelor etc. (<fr. *anhydride*)
- anhidrit** *s. m.* sulfat anhidru natural de calciu. (<fr. *anhydrite*)
- anhidrobióză** *s. f.* stare de deshidratare a unor organisme, animale sau vegetale, în viață latentă. (<fr. *anhydrosiose*)
- anhidromielie** *s. f.* lipsa lichidului cefalorahidian. (<fr. *anhydromyélie*)
- anhidrotic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care diminuează secreția sudorală. (<fr. *anhydrotique*)

anhidroză *s. f.* absență sau diminuare a secreției sudorale. (<fr. *anhidrose*)

anhidru, -ă *adj.* (despre o substanță, un material) care nu conține apă. (<fr. *anhydre*)

anhormonie *s. f.* lipsă a unui anumit hormon. (<*an-* + *hormon* + -ie)

aniconic, -ă *adj.* (despre religii) fără icoane; (*p. ext.*) care nu recurge la reprezentări figurate. (<*an-* + *iconic*)

aniconie *s. f.* incapacitate patologică de elaborare a imaginilor în schizofrenie. (cf. gr. *eikon*, imagine)

aniconism *s. n.* lipsa reprezentării figurate a unei divinități. (<*aniconic* + -ism)

anidecăție *s. f.* dispariție totală a procesului gândirii, a fluxului ideativ. (<fr. *anidéation*)

anihilă *vb. tr.* a zădărnici, a nimici, a anula un efect, o acțiune; a neutraliza. (<fr. *annihiler*, lat. *annihilare*)

anihilant, -ă *adj.* care anihilează; anihilator. (<fr. *annihilant*)

anihilare *s. f.* acțiunea de a anihila. • (*fiz.*) proces prin care o particulă și o antiparticulă interacționează, transformându-se într-o particulă de altă natură. (<*anihila*)

anihilator, -oare *adj.* anihilant. (<fr. *annihilateur*)

aniș *s. n.* plantă exotică din care se extrage indigoul; indigotier. (<fr. *aniș*)

anilidă *s. f.* derivat de acilare al anilinei și al omologilor respectivi, prin acțiunea acizilor, a clorurilor acide și a anhidridelor. (<fr., engl. *anilide*)

anilină *s. f.* lichid uleios, incolor, cu miros specific, din gudroanele cărbunilor de pământ, folosit în sinteza coloranților, a medicamentelor etc.; aminobenzen. (<fr. *aniline*)

anilism *s. n.* intoxicație cu anilină. (<fr. *anilisme*)

animă *vb. tr., refl.* a da viață, a (se) însufleți, a (se) înviora. (<fr. *animer*, lat. *animare*)

animal, -ă *I. s. n.* 1. ființă care are organe de simț, de mișcare, sistem nervos etc. 2. (*fig.*) om josnic, stăpânit de instincte. **II. adj.** de animal, propriu animalelor. (<fr., lat. *animal*)

animalcul *s. m.* vietate extrem de mică, observabilă numai la microscop. (<fr. *animalcule*)

animalculism *s. n.* preformism. (<fr. *animalculisme*)

animalculist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al animalculismului; spermatic. (<fr. *animalculiste*)

animalic, -ă *adj.* 1. specific animalelor. 2. (*fig.*) josnic, brutal, inuman. (<germ. *animalisch*)

animalier, -ă *I. adj.* 1. referitor la animale, la produse de origine animală. 2. (despre opere de artă) care reprezintă animale. **II. adj., s. m.** (pictor, sculptor) care înfățișează animale. (<fr. *animalier*)

animalitate *s. f.* stare, comportare de animal; (*fig.*) lipsă de simțire, de omenie. (<fr. *animalité*, lat. *animalitas*)

animaliză *vb. tr., refl.* a coborî în starea de animal; a (se) abrutiza. (<fr. *animaliser*)

animalizare *s. f.* 1. acțiunea de a (se) animaliza; dezumanizare. 2. tratament chimic al fibrelor textile vegetale pentru a le da proprietăți specifice fibrelor de natură animală. (<*animaliza*)

animat, -ă *adj., s. n.* însuflețit, viu. **o. desene** ~e = film de animație. (<fr. *animé*)

animato *adv. (muz.)* con anima; însuflețit. (<it. *animato*)

animator, -oare **I. adj., s. m. f.** (cel) care animă, stimulează o activitate, o acțiune. **II. s. m. f.** creator de desene animate. **III. s. f.** femeie tânără în localurile de noapte pentru a atrage clienți. (<fr. *animateur*)

animăție *s. f.* mișcare continuă și zgomotoasă (de ființe, de vehicule); însuflețire, agitație. **o. film de** ~ = film constând dintr-o suită de desene animate. (<fr. *animation*, lat. *animatio*)

animism *s. n.* credință primitivă potrivit căreia obiectele și fenomenele naturii ar fi însuflețite; spiritualizare, personificare a forțelor și fenomenelor naturii. (<fr. *animisme*)

animist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al animismului. (<fr. *animiste*)

animologie *s. f.* știința sistemului conceptual sau a activităților spirituale referitoare la instituțiile sociale, artă, religie etc. (cf. lat. *animus*, spirit, inteligență)

animozitate *s. f.* dușmănie, ostilitate, ură; repulsie. (<fr. *animosité*, lat. *animositas*)

anión *s. m.* ion negativ. (<fr. *anion*)

anionactiv, -ă *adj.* care se bazează pe acțiunea, pe influența anionilor. (<germ. *anionaktiv*)

anionic, -ă *adj.* referitor la anioni. (<germ. *anionisch*)

anionif *s. m.* substanță schimbătoare de ioni, care reține ionii dintr-o soluție. (<fr. *anionite*)

aniridie *s. f. (med.)* lipsă congenitală a irisului. (<fr. *aniridie*)

aniș *s. m.* plantă aromatică din familia umbelifelor, din Orient, cu flori mici, albe, conținând ulei eteric; anason, anison. (<fr. *anis*, lat. *anisum*)

anisét *s. n.* lichior preparat din alcool, apă, zahăr și anason. (<fr. *anisette*)

anisián, -ă *adj., s. n.* (din) primul etaj al triasicului mediu alpin; virgilorian. (<fr. *anisien*)

anisidină *s. f.* esență aromatică extrasă din anason, pentru a parfuma unele băuturi alcoolice. (<fr. *anisidine*)

anisól *s. m.* eter metilic al fenolului, lichid cu miros plăcut, ca solvent. (<fr. *anisole*)

anistoric, -ă *adj.* situat în afara realităților concret-istorice. (<*an-* + *istoric*)

anistoricitate *s. f.* caracter anistoric. (<*anistoric* + -itate)

anistorism *s. n.* atitudine filozofică ce tinde să substituie studiul concret-istoric al realităților sociale prin speculații abstracte. (<*anistoric* + -ism)

anită *s. f.* inflamație a anusului. (<fr. *anite*)

aniversă *vb. tr.* a sărbători împlinirea unui număr de ani de la data când s-a petrecut un eveniment. (<*aniversar*)

aniversár, -ă *adj.* care amintește de un eveniment petrecut la aceeași dată; care revine în fiecare an. (<fr. *anniversaire*)

aniversare *s. f.* faptul de a aniversa; zi în care se aniversază ceva. (<*aniversa*)

aniversativ, -ă *adj.* cu caracter de aniversare. (<*aniversa* + -ativ)

ANIZ(O)- *elem.* „inegal”. (<fr. *anis/o-*, cf. gr. *anisos*)

anizeconie *s. f.* inegalitate a imaginilor retiniene binoculare. (<fr. *aniséconie*)

anizocitóză *s. f.* inegalitate în dimensiuni a globulelor roșii și albe. (<fr. *anisocytose*)

anizocorie *s. f.* anomalie congenitală constând în inegalitatea celor două pupile. (<fr. *anisocorie*)

anizocromie *s. f.* inegalitate în intensitatea de colorație a globulelor roșii din sânge. (<fr. *anisochromie*)

anizodactil, -ă *adj.* care prezintă anizodactilie. (<engl. *anisodactylus*)

anizodactilie *s. f.* inegalitate a degetelor. (<*anizodactil* + -ie)

anizodánt, -ă *adj.* heterodont. (<germ. *anisodont*)

anizodontie *s. f.* dezvoltare inegală și asimetrică a dinților omologi. (<germ. *Anisodontie*)

anizofil, -ă *adj., s. f.* (plantă) cu frunze de forme și dimensiuni diferite. (<fr. *anizophylle*)

anizofilie *s. f.* însușire a plantelor anizofile. (<fr. *anisophyllie*)

anizoforie *s. f.* tendință de deviație în sus a axei vizuale a unui ochi. (<fr. *anisophorie*)

anizogám, -ă *adj.* care prezintă anizogamie. (<fr. *anisogame*)

anizogamét *s. m.* fiecare dintre cei doi gameți conjugați (femel și mascul), diferiți ca sex, structură, formă. (<fr. *anisogamète*)

anizogamie *s. f.* heterogamie. (<fr. *anisogamie*)

anizogenie *s. f.* stare a gameților cu genotip diferit. (<fr. *anisogénie*)

anizogin, -ă *adj.* (despre flori) cu mai multe carpele decât sepale. (<fr. *anisogyne*)

anizognát, -ă *adj.* cu maxilare asimetrice. (<engl. *anisognathous*)

anizogón, -ă *adj.* (despre hibridi) care prezintă caractere paterne combinate în măsură inegală. (<fr. *anisogone*, lat. *anisogonus*)

anizomelie *s. f.* malformație prin dezvoltarea inegală a membrilor. (<engl. *anisomelia*)

anizomenorée *s. f.* menstruație cu ritm neregulat. (<fr. *anisomenorrhée*)

anizometrie *s. f.* inegalitate a dimensiunilor. (<fr. *anisométrie*)

- anizotropie** *s. f.* ametropie asimetrică. (<fr. *anisotropie*)
- anizopetal**, -ă *adj.* cu petalele inegale. (<fr. *anisopétale*)
- anizopie** *s. f.* defect de vedere prin hipermetropie la un ochi și miopie la celălalt. (<engl. *anisopia*)
- anizoploid**, -ă *adj.* cu număr impar de cromozomi. (<fr. *anisoploide*)
- anizoscilometrie** *s. f.* inegalitate de amplitudine a oscilațiilor arteriale. (<fr. *anisoscillométrie*)
- anizosfigmie** *s. f.* inegalitate în amplitudinea pulsului arterial. (<fr. *anisosphymie*)
- anizostazie** *s. f.* absența izostaziei într-o anumită regiune geografică. (<fr. *anisostasie*)
- anizostenie** *s. f.* inegalitate a tonusului în unele grupe de mușchi. (<fr. *anisosthénie*)
- anizostilie** *s. f.* prezența de stiele lungi și scurte la florile din aceeași specie. (<fr. *anisostylie*)
- anizotrop**, -ă *adj.* care prezintă anizotropie; colotrop. (<fr. *anisotrope*)
- anizotropie** *s. f.* 1. proprietate a unui corp de a prezenta caracteristici mecanice, optice, electrice, magnetice etc. variate; eolotropie. 2. (*biol.*) însușire a unui organ de a reacționa diferit la excitații externe. (<fr. *anisotropie*)
- anizurie** *s. f.* stare în care debitul urinar variază. (<fr. *anizurie*)
- anlumină** *vb. tr. 1.* a orna cu miniaturi. 2. a împodobi cu ornamente. (<fr. *enluminer*)
- anluminură** *s. f.* ilustrație în culori vii a manuscriselor medievale. (<fr. *enluminure*)
- annată** *s. f.* redevență percepută de papalitate de la episcopii și abatii nou instalați, echivalând cu veniturile lor pe un an. (<fr. *annate*, lat. *annata*)
- annóna** *s. f.* 1. (în Roma antică, în perioada imperiului) obligație a populației de a aproviziona orașele și armata. 2. (în Imperiul Bizantin) tain al soldaților. (<lat. *annona*)
- anoă** *s. m.* bivol mic, din pădurile insulelor Moluce. (<fr. *anoa*)
- anoblepsie** *s. f.* sindrom care se manifestă prin fixarea privirii în sus, ca urmare a devierii spastice a globilor oculari. (<fr. *anoblepsie*)
- anod** *s. m.* electrod pozitiv. (<fr. *anode*)
- anodic**, -ă *adj.* referitor la anod. (<fr. *anodique*)
- anodin**, -ă *adj.* banal, fără valoare, neînsemnat; inofensiv. (<fr. *anodin*)
- anodinie** *s. f.* (*med.*) lipsă a durerii. (<fr. *anodynie*)
- anodont**, -ă *I. adj.* fără dinți. *II. s. f.* moluscă bivalvă de apă dulce cu șarmiera fără dinți. (<fr. *anodonte*)
- anodontie** *s. f.* lipsă a dinților. (<fr. *anodontie*)
- anoetic**, -ă *adj. (fil.)* referitor la senzații și percepții, la trăiri subiective, individuale, la stări afective. (cf. gr. *noetikos*, gânditor)
- anofel** *adj. țânțar* ~ = țânțar a cărui femelă transmite microbul malariei. (<fr. *anophèle*, gr. *anopheles*)
- anofelism** *s. m.* prezența de țânțari anofeli într-o anumită zonă. (<fr. *anophélisme*)
- anofelogen**, -ă *adj.* (despre terenuri, bălți) care constituie un focar de dezvoltare a țânțarilor anofeli. (<fr. *anophélogène*)
- anoftalm** *s. m.* monstru fără ochi. (<fr. *anoptalme*)
- anoftalmie** *s. f.* lipsă (congenitală) a globilor oculari. **o ~ ciclopică** = malformație congenitală constând în unirea ochilor și a orbitelor rudimentar dezvoltate. (<fr. *anoptalmie*)
- ANOM(O)-** *elem.* „neregulat, anormal”. (<fr. *anom/ol-*, cf. gr. *anomos*)
- anomal**, -ă *adj.* care prezintă anomalie. (<fr. *anomal*, gr. *anomalos*)
- anomalie** *s. f.* abatere de la normă, de la regulă; defect grav, meteahnă. (<fr. *anomalie*, lat., gr. *anomalía*)
- anomaloscóp** *s. n.* aparat pentru măsurarea defectelor de sensibilitate cromatică. (<engl. *anomaloscope*)
- anómie**, -ă *adj.* referitor la anomie¹; neorganizat, dezorganizat. (<fr. *anomieque*)
- anomie¹** *s. f.* stare de dezorganizare a societății, caracterizată prin lipsa de legi, de norme. (<fr. *anomie*)
- anomie²** *s. f.* neputința de a evoca nume de persoane, localități etc. (<fr. *anomie*)
- anominăție** *s. f.* figură de stil, constând în repetarea unui nume propriu, de obicei de persoană, prin apelativul din care provine prin antonomază. (<fr. *annomination*)
- anomodont** *s. f. pl.* reptile fosile din ordinul teromorfelor, cu caractere de mamifere, cu dinți reduși la doi canini puternici. (<anomo- + *odont*)
- anomofil**, -ă *adj.* cu frunze neregulate, asimetrice. (<fr. *anophilyle*)
- anonichie** *s. f.* lipsa congenitală a unghiilor. (<fr. *anonychie*)
- anonim**, -ă *I. adj., s. m. f.* (cel) care nu-și indică numele; fără nume. *II. adj. 1.* (despre un text, o operă) cu autor necunoscut. 2. *societate -ă* = întreprindere capitalistă prin asocierea mai multor acționari. 3. (*fig.*) neștiut, necunoscut; lipsit de personalitate, obscur. *III. s. f.* scrisoare nesemnată. (<fr. *anonyme*, lat. *anonymus*)
- anonimat** *s. n.* situația celui anonim; incognito. (<fr. *anonymat*)
- anonimitate** *s. f.* însușirea de a fi anonim. (<germ. *Anonymität*)
- anopistograf**, -ă *adj., s. n.* (text) scris, tipărit pe o singură față a foii. (<fr. *anopistographe*)
- ANOPL(O)-** *elem.* „nearmat, neprotejat”. (<fr. *anoplol-*, cf. gr. *anoplos*)
- anoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a regiunii anale. (<fr. *anoplastie*)
- anoploteriu** *s. m.* animal erbivor fosil din eocenul superior. (<fr. *anplotherium*)
- anoplure** *s. f. pl.* ordin de insecte ectoparazite fără aripi; diferite specii de păduchi. (<fr. *anoploures*)
- anoproctie** *s. f.* anus artificial. (<ano- + -*proctie*)
- anopsie** *s. f. 1.* lipsă a vederii. 2. fel de strabism cu globul ocular deviat în sus. (<fr. *anopsie*)
- anóptic**, -ă *adj. (iv.) sistem* ~ = sistem de redare a imaginilor care nu folosește mijloace optice. (<fr. *anoptique*)
- anorectal**, -ă *adj.* referitor la anus și la rect. (<fr. *ano-rectal*)
- anorectic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de anorexie. (<fr. *anorectique*)
- anorectită** *s. f.* inflamație a anusului și a rectului. (<ano- + *rectită*)
- anorexie** *s. f.* pierdere a poftei de mâncare; inapetență. **o ~ mentală** = repulsie față de alimente, însoțită de pierderea totală a poftei de mâncare. (<fr. *anorexie*, gr. *anorexia*)
- anorexigen**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care provoacă anorexie. (<fr. *anorexigène*)
- anorganic**, -ă *adj.* (despre corpuri) lipsit de însușirile materiei vii; **o chimie -ă** = ramură a chimiei care studiază corpurile anorganice. (<fr. *anorganique*)
- anorganician**, -ă *s. m. f.* specialist în chimia anorganică. (<fr. *anorganicien*)
- anorganicitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este anorganic. (<il. *anorganicită*)
- anorgasmie** *s. f.* incapacitate de a realiza orgasmul. (<engl. *anorgasm*)
- anorhidie** *s. f.* lipsă congenitală, atrofie a testiculelor. (<fr. *anorchidie*)
- anormal**, -ă *adj.* contrar regulilor, normelor. • (despre oameni) care prezintă infirmități fizice sau psihice. (<fr. *anormal*)
- anormalitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi anormal; anomalie. (<anormal + -itate)
- anortit** *s. n.* feldspat plagioclas de calciu cenușiu, sticlos, în rocile eruptive bazice și în unele șisturi cristaline. (<germ. *Anorthit*)
- anortoploid**, -ă *adj.* (despre organisme) cu un număr impar de cromozomi. (<fr. *anorthoploïde*)
- anosmic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de anosmie. (<fr. *anosmique*)
- anosmie** *s. f.* diminuare, lipsă a sensibilității olfactive. (<fr. *anosmie*)
- anostóză** *s. f.* atrofie a oaselor. (<fr. *anostose*)
- anou** *s. n. (rar)* inel. (<fr. *anneau*)
- anovarie** *s. f.* lipsă, atrofie a ovarelor. (<fr. *anovarie*)
- anovulator**, -ie *adj.* care nu comportă ovulație. (<fr. *anovulatoire*)
- anovulație** *s. f.* lipsă a ovulației în timpul ciclului menstrual. (<fr. *anovulation*)

anoxemie *s. f.* oxigenare insuficientă a organismului. (<fr. *anoxémie*)

anoxibiotic, -ă *adj.* anaerobiotic. (<fr. *anoxibiotique*)

anoxibioză *s. f.* anaerobioză. (<fr. *anoxibiose*)

anoxie *s. f.* lipsă a oxigenului din țesuturile organismului; hipoxie. (<fr. *anoxie*)

ANOZO- *elem.* „nerecunoaștere a bolii”. (<fr. *anos-*, cf. gr. *nosos*, boală)

anozodiaforie *s. f.* indiferență manifestată de un bolnav față de propria-i boală. (<fr. *anosodiaphorie*)

anozognozie *s. f.* nerecunoaștere de un bolnav a propriei sale boli. (<fr. *anosognosie*)

anozomelie *s. f.* defect de percepție care face imposibilă recunoașterea unui segment bolnav. (<fr. *anosomélie*)

anrobă *vb. tr.* 1. a acoperi cu un strat protector; a îngloba. 2. a amesteca un material granular cu un liant. (<fr. *enrober*)

anrocământ *s. n.* aglomerare de materiale (piatră, beton) care formează fundații, diguri, baraje. (după fr. *enrochement*)

ansămbli *s. n.* 1. tot unitar rezultat din unirea unor elemente izolate; totalitate. 2. colectiv artistic al unui teatru. 3. grup de muzicieni care cântă împreună; formație (4). • piesă muzicală pentru o astfel de formație. (<fr. *ensemble*)

ânsă *s. f.* 1. toartă de care se prinde un vas, un coș etc. 2. fir de platină sau de nichelină în formă de laț, care servește la recoltarea sau la însămânțarea microorganismelor. 3. formație anatomică în formă de toartă. 4. depresiune profundă a liniei malurilor mării, formând un golf larg. 5. retragere a malului unui râu datorită eroziunii. (<fr. *anse*, lat. *ansa*)

anseride *s. f. pl.* anatide. (<fr. *anséridés*)

anseriforme *s. f. pl.* ordin de păsări înotoare palmipede cu gât lung și picioare scurte: lebede, găște; lameliroste. (<fr. *anseriformes*)

ansiform, -ă *adj.* în formă de toartă. (<fr. *ansiforme*)

ansilaj *s. n.* conservare prin murare a nutrețurilor verzi. (<fr. *ensilage*)

ansotomie *s. f.* secționare chirurgicală a unei anse (3). (<fr. *ansotomie*)

anșonéu *s. n.* efect cinematografic constând din înlocuirea gradată a unei imagini cu alta prin suprapunerea lor temporară; înlănțuire. (<fr. *enchainé*)

anșoă *s. m.* 1. pește mic în Marea Mediterană și în Oceanul Atlantic. 2. pastă preparată din carnea acestui pește, folosită ca aperitiv. (<fr. *anchois*)

ANT¹ - v. anti-.

-**ânt²**, -**ântăl**-**ânt**, -**ântă** *suf.* „agent”, „ocupatie”, „calitate”. (<fr. *-ant*, *-ance*, *-ent*, *-ence*)

antablament *s. n.* element de arhitectură compus din arhitravă, friză și cornișă, în partea superioară a unui zid, deasupra unui șir de coloane, care susține acoperișul. (<fr. *entablement*)

antagonic, -ă *adj.* opus ireductibil, în antagonism; rival, inamic; antagonist. (<fr. *antagonique*)

antagonism *s. n.* 1. contradicție antagonistă; rivalitate. 2. (*fiol.*) opoziție funcțională între două sisteme, organe sau substanțe. 3. simbioză avantajoasă numai unuia dintre simbioanți. (<fr. *antagonisme*)

antagonist, -ă *I. adj.* antagonic. **II. adj.**, *s. n.* (substanță, agent, mușchi) care împiedică efectele agonistului (II). (<fr. *antagoniste*, lat. *antagonista*, gr. *antagonistes*)

antagoniză *vb. tr., refl.* a da un caracter antagonic, a deveni antagonic. (<engl. *antagonize*)

antalgic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care calmează, înlătură durerea; calmant. (<fr. *antalgique*)

antamă *vb. tr.* a începe, a întreprinde, a deschide (o discuție, un proces etc.). (<fr. *entamer*)

antanaclază *s. f.* figură de stil constând în reluarea unui cuvânt, folosit succesiv în accepții diferite. (<fr. *antanaclase*)

antanagoga *s. f.* răspuns la un argument, la o acuzație. (<fr. *antagonage*)

antântă *s. f.* 1. denumire dată unor alianțe politico-militare dintre state. 2. înțelegere, alianță. (<fr. *entente*)

ântapex *s. n.* punct pe cer diametral opus apexului. (<germ. *Antapex*)

antăctic, -ă *adj.* situat la Polul Sud; austral. (<fr. *antarctique*, lat. *antarcticus*)

ântă *s. f.* pilastru pătrat care prelungeste zidurile laterale ale unui edificiu. (<fr. *ante*)

ANTE- *pref.* „anterior” (spațial și temporal). (<fr. *anté-*, cf. lat. *ante*)

antebelic, -ă *adj.* de dinaintea unui război. (<ante- + lat. *bellicus*, de război)

antebrăț *s. n.* 1. parte a brațului de la cot până la încheietura mâinii. 2. parte a membrilor anterioare la animale, între cot și genunchi. (după fr. *avant-bras*)

antecălă *s. f.* parte a calei unei nave, sub nivelul mării. (<it. *antecala*)

antecălcu *s. n.* antecalculație. (<ante- + *calcu*)

antecalculă *vb. tr.* a face un antecalcu. (<ante- + *calcu*)

antecalculație *s. f.* calculație anticipată: antecalcu. (<ante- + *calcu*)

antecambrian, -ă *adj.*, *s. n.* (din) precambrian. (<fr. *antécambrien*)

antecămeră *s. f.* compartiment al camerei de combustie a unui motor în care se injectează combustibilul. (după it. *anticamera*)

antecedent, -ă **I. adj.** care precedă în timp. • (despre o vale) care s-a stabilit înaintea unei deformări tectonice. **II. s. n.** 1. faptă, întâmplare anterioară unui fapt, unei stări actuale. 0 ~ *penal* = fapt penal privind trecutul unui inculpat. 2. (*log.*) primul termen al unei judecăți ipotetice; tot ceea ce poate constitui premisa unei demonstrații. 3. prima secțiune a unei unități melodice structurată binar. 4. (*muz.*) prima expunere tematică într-o lucrare elaborată prin tehnica contrapunctului. (<fr. *antécédent*, lat. *antecedens*)

antecedentă *s. f.* 1. faptul de a fi antecedent; anterioritate. 2. fenomen prin care un curs de apă își menține traseul, preexistent deformărilor tectonice. (<fr. *antécédence*)

anteesor, -oăre *s. m. f.* predecesor. (<it. *antecessore*, lat. *antecesor*)

anteclimax *s. n.* climax (3) nou, către care evoluează vegetația. (<ante- + *climax*)

antecliză *s. f.* structură a unei platforme geologice cu aspect de anticlinal. (<fr. *antéclise*)

antecrezuet *s. n.* cuvă cilindrică pentru acumularea de fontă lichidă, la partea din față a creuzetului cubiloului. (după fr. *avant-creuse*)

antecuiră *s. f.* blindaj inelar care protejează calota mobilă a turelelor, montat în construcția de zidărie sau beton a unei fortificații. (după fr. *avant-cuirasse*)

antedată *vb. tr.* a pune o dată anterioară pe un act, pe un document. (după fr. *antidater*)

antedată *s. f.* dată anterioară celei reale. (după fr. *antidate*)

antedeviz *s. n.* document cuprinzând evaluarea prealabilă a costului unei construcții proiectate. (<ante- + *deviz*)

antediluvian, -ă *adj.* 1. din epoca străveche a omenirii; dinainte de potopul biblic. 2. (*fig.*) de modă veche. (<fr. *antediluvien*)

antefix *s. n.* motiv ornamental la marginea inferioară a acoperișului de olane al unui edificiu. (<fr. *antéfixe*)

anteflexiune *s. f.* flexiune în direcția înainte a unui organ, a unei părți dintr-un organ. (<fr. *antiflexion*)

antehelix *s. n.* proeminență a pavilionului urechii, situată înainte de helix. (<engl. *antehelix*, fr. *antéhelix*)

antehipofizăr, -ă *adj.* referitor la antehipofiză. (<fr. *antéhypophysaire*)

antehipofiză *s. f.* lobul anterior al hipofizei. (<fr. *antéhypophyse*)

anteislamic, -ă *adj.* preislamic. (<fr. *antéislamique*)

antelie *s. f.* pată lunoasă, rotundă, care se formează pe cer în partea opusă Soarelui. (<fr. *antélie*)

antemeridian, -ă */abr. a. m. / adj.* de dinaintea amiezii. (<lat. *antemeridianus*)

antemiôn *s. n.* (*arhit.*) ornament spiral în formă de frunze și flori de lotus. (<germ. *Anthemion*)

antenatal, -ă *adj.* prenatal. (<engl. *antenatal*)

antenâte *s. f. pl.* supraclasă a artropodelor, animale prevăzute cu antene: insecte, miriapode și crustacee. (<fr. *anténates*)

anténă *s. f.* 1. fiecare dintre cele două organe de simț, firsoare mobile pe capul unor insecte, al crustaceelor și miriapodelor. 2. dispozitiv de transmitere, de captare a undelor electromagnetice, la aparatele de emisie sau de recepție a undelor. 3. vergă a unei vele latine, foarte

- lungă, ascuțită la extremități. 4. (*fam.*; *pl.*) sursă de informații. 5. filială, unitate subalternă detașată pe lângă un organism central. (<fr. *antenne*, lat. *antenna*)
- antenist** *s. m.* muncitor specializat în ancorarea și repararea antenelor de televiziune. (<*antena* + *-ist*)
- antenuptial**, -ă *adj. (rar)* prenupțial. (<fr. *anténuptial*)
- antepéndiu** *s. n.* (în bisericile catolice) piesă de stofă decorată, aplicată pe partea din față a mesei altarului. (<lat. *antependium*)
- antepenúltim**, -ă *adj.* pe locul al treilea de la sfârșit, înainte de penultimul. (<lat. *antepenultimus*)
- anteportal**, -ă *adj.* care precedă un portal (1). (după fr. *avant-portail*)
- antepozitie** *s. f.* 1. (*lingv.*) antepunere; stare a cuvântului, a particulelor antepuse. 2. *-a uterului* = deplasare înainte a uterului. (<fr. *antéposition*)
- antepreșcolar**, -ă *adj.* anterior perioadei preșcolare. (<*ante-* + *preșcolar*)
- anteprogramat**, -ă *adj.* programat dinainte. (<*ante-* + *programat*)
- anteproiect** *s. n.* proiect sumar conținând elementele esențiale, caracteristice ale unei lucrări. (după fr. *avant-projet*)
- antepulsie** *s. f. (med.)* tendință de cădere spre înainte. (<fr. *antépulsion*)
- antepune** *vb. tr.* a pune înainte. (după fr. *antéposer*)
- antepunere** *s. f.* antepoziție (1), procliză. (<*antepune*)
- anteridie** *s. f.* organ, receptacul în care se găsește anterozoidul. (<fr. *anthéridie*)
- anteriór**, -oară *adj. 1.* pretrecut înaintea altui eveniment; precedent. 2. situat în față. 3. (despre sunete) care se articulează într-un punct în partea dinainte a cavității bucale. (<fr. *antérieur*, lat. *anterior*)
- anterioritate** *s. f.* însușirea de a fi anterior; precedentă. (<fr. *antériorité*)
- ANTERO-** *elem.* „anteră, anteridie”. (<fr. *anthero-*, cf. gr. *antheros*)
- anterofilie** *s. f.* transformare teratologică a anterelor în petale sau în alte elemente foliacee. (<fr. *anthérophylie*)
- anterofór** *s. n.* axă care poartă anterele. (<fr. *anthérophore*)
- anterograd**, -ă *adj.* anterior. *o amnezie -ă* = formă de amnezie care păstrează amintirile vechi. (<fr. *antérograde*)
- anteroposteriór**, -oară *adj.* care are direcția din față către spate. (<fr. *antéropostérieur*)
- anterotór** *s. n.* rotor cu palete elicoidale dispus în fața rotorului propriu-zis al unui compresor centrifug cu palete radiale, care antrenează fluidul. (<fr. *antérotor*)
- anterozoid** *s. m.* gamet masculin, la plante; microgamet. (<fr. *anthérozoïde*)
- antesoclu** *s. n.* bază ieșită în afară a soclului unei clădiri. (<fr. *antésocle*)
- antestator** *s. n.* parte componentă a unei turbine hidraulice pentru consolidarea și rigidizarea muchiilor fantei de admisiune spre stator a camerei în spirală. (<fr. *antestator*)
- antestépă** *s. f.* silvostepă. (după fr. *avant-steppe*)
- antét** *s. n.* indicație (tipărită) în partea de sus a unei hârtii, a unui plic, conținând numele, adresa etc. ale unei instituții, întreprinderi sau persoane; header. (<fr. *en-tête*)
- antefitlu** *s. n.* text înaintea titlului unei cărți, denumirea instituției sub egida căreia apare, numărul seriet, numele colecției etc. (după fr. *avant-titre*)
- antetracțiune** *s. f. (med.)* flexiune a corpului spre înainte provocată de contracția mușchilor abdominali. (<fr. *antétraction*)
- antetrén** *s. n.* vehicul pe două roți care tractează tunuri, obuziere, cheșoare de muniții, mașini agricole etc. (după fr. *avant-train*)
- anteverție** *s. f. (med.)* îndoire, întoarcere sau deplasare anterioară a unui organ. (<fr. *antéversion*)
- antevorbitor**, -oare *s. m. f.* vorbitor care precedă într-o adunare alt vorbitor. (după germ. *Vorredner*)
- antéză** *s. f.* perioada de înflorire la plante. (<fr. *antéthese*)
- ANTI-/ANT-** *pref.* „împotriva”, „(în) contra”, „opus”, „fals”. (<fr. *anti-*, cf. lat., gr. *anti*)
- antiacadémic**, -ă *adj.* contra principiilor academice. (<fr. *antiacadémique*)
- antiacid**, -ă *I. adj., s. n.* (medicament) capabil să neutralizeze aciditatea gastrică. **II. adj.** (despre materiale) rezistent la acțiunea acizilor. (<fr. *antiacide*)
- antiadrenérgic**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care blochează structurile adrenerge. (<*anti-* + *adrenérgic*)
- antiaerian**, -ă *I. adj.* destinat a combate atacurile aviației. **II. s. f.** artilerie antiaeriană (1). (<fr. *antiaérien*)
- antiafrodiziác**, -ă *adj., s. n.* (medicament, regim) care calmează excitația genezică. (<fr. *antiaphrodisiaque*)
- antiaglutinínă** *s. f.* anticorp specific care provine din acțiunea aglutininei. (<engl. *antiagglutinin*)
- antiagregánt**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care inhibă agregarea trombocitelor. (<*anti-* + *agregant*)
- antialbuminát** *s. n.* produs rezultat din proteoliza incompletă a albuminei. (<engl. *antialbuminate*)
- antialcoolíc**, -ă *adj., s. m. f. (cel)* care este împotriva abuzului de alcool, care combate alcoolismul. (<fr. *antialcoolique*)
- antialcoolism** *s. n.* atitudine împotriva alcoolismului; măsuri care combat alcoolismul. (<fr. *antialcoolisme*)
- antialérgic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra stărilor alergice. (<fr. *antialergique*)
- antiamerican**, -ă *adj.* care se opune influenței, acțiunii SUA. (<fr. *antiaméricain*)
- antiamericanism** *s. n.* atitudine antiamericană. (<fr. *antiaméricanisme*)
- antianaflixie** *s. f.* condiție imunologică care împiedică stări anafilactice. (<fr. *antianaphylaxie*)
- antianémic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care combate anemia. (<fr. *antianémique*)
- antianginós**, -oasă *adj., s. n.* (medicament) capabil să reducă frecvența, intensitatea crizelor anginoase. (<fr. *antiangineux*)
- antianticórp** *s. m.* substanță în organism în urma injectării de anticorpi, care neutralizează acțiunea acestora. (<fr. *antianticorps*)
- antiapartheid** *adj. inv.* contra politicii de apartheid. (<*anti-* + *apartheid*)
- antiapopléctic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra apoplexie. (<fr. *antiapoplectique*)
- antiaristocrátic**, -ă *adj.* îndreptat împotriva aristocrației, aristocratismului. (<fr. *antiaristocratique*)
- antiaritmíc**, -ă *adj., s. n.* (medicament) profilactic sau curativ în aritmiile cardiace. (<fr. *antiarythmique*, engl. *antiarrhythmic*)
- antiartă** *s. f. 1.* artă lipsită de conținut. 2. curent în avangarda artistică a ultimelor decenii cu caracter contestatar față de arta academică. (<fr., engl. *antiart*)
- antiartístic**, -ă *adj.* (despre opere) cu caracter opus celui artistic. (<*anti-* + *artistic*)
- antiartrític**, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra artritei. (<fr. *antiarthritique*)
- antiastmátic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra astmie. (<fr. *antiasthmatique*)
- antiaterogén**, -ă *adj.* care împiedică producerea ateroamelor. (<fr. *antiathérogène*)
- antiatóm** *s. m.* atom ipotetic, din antinucleu, cu electroni pozitivi. (<fr. *antiatome*)
- antiatómic**, -ă *adj.* destinat să combată atacurile cu arme nucleare. (<fr. *antiatomique*)
- antibacterián**, -ă *adj.* care combate bacteriile; antimicrobian. (<fr. *antibactérien*)
- antibalístic**, -ă *adj.* împotriva rachetelor balistice. (<engl. *antiballistic*)
- antibarión** *s. m.* antiparticulă a unui barion. (<fr. *antibaryon*)
- antibenzopirínă** *s. f.* oleat de magneziu, rezistent față de acizii slabi și bun conducător de electricitate. (<*anti-* + *benzopirină*)
- antibiogramă** *s. f.* analiză a sângelui prin care se verifică sensibilitatea unui microb la un anumit antibiotic. (<fr. *antibiogramme*)
- antibioterapie** *s. f.* tratament medical cu antibiotice. (<fr. *antibiothérapie*)
- antiobiótic**, -ă *I. s. n.* substanță organică produsă de unele microorganisme, care împiedică dezvoltarea anumitor microbi. **II. adj. 1.** referitor la antibiotic (1). **2. (biol.)** care inhibă activitatea unor specii. (<fr. *antibiotique*)

antibióză *s. f.* tip de relații între două sau mai multe specii de microorganisme în care una împiedică dezvoltarea celorlalte. (< fr. *antibiose*)

antiblastic, -ă *adj.* (despre un ser imun) care împiedică dezvoltarea germinului corespunzător anticorpilor serului respectiv. (< fr. *antiblastique*)

antiblenoragic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra blenoragiei. (< fr. *antiblenorrhagique*)

antibonjurism *s. n.* concepție, atitudine de antibonjurist. (< anti- + *bonjurism*)

antibonjurist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (boiermaș din perioada prepașoptistă) care se opunea bonjuriștilor. (< anti- + *bonjurist*)

antibotulinic, -ă *adj.* împotriva botulismului. (< fr. *antibotulinique*)

antibrahial, -ă *adj.* referitor la antebraț. (< fr. *antibrachial*)

antibronșitic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra bronșitei. (< anti- + *bronșitic*)

antibruiaj *s. n.* contramăsuri care înlătură bruiajul. (< fr. *antibrouillage*)

antiburghez, -ă *adj.* îndreptat împotriva burgheziei. (< anti- + *burghez*)

antic, -ă *l. adj.* 1. care aparține antichității; străvechi. 2. în genul creațiilor din antichitate. • (fig.) clasic. II. *s. m. f.* cel care aparține popoarelor din antichitate. (< fr. *antique*, lat. *antiquus*)

anticabraj *s. n.* dispozitiv pentru reducerea tendinței de cabrare a locomotivelor electrice și Diesel electrice. (< anti- + *cabraj*)

anticalofii, -ă *adj.* (despre stil) care denotă anticalofilie. (< anti- + *calofil*)

anticalofilie *s. f.* respingere, negare a calofiliei; anticalofilism. (< anti- + *calofilie*)

anticalofilism *s. n.* anticalofilie. (< anti- + *calofil* + -ism)

anticămeră *s. f.* cameră de așteptare la intrarea într-un birou, într-un cabinet. (< it. *anticamera*)

anticăncer *adj. inv.* împotriva cancerului. (< anti- + *cancer*)

anticancerigen, -ă *adj.*, *s. n.* anticanceros; antioncogen. (< anti- + *cancerigen*)

anticanceros, -oasă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra cancerului; anticancerigen. (< fr. *anticancéreux*)

anticanonice, -ă *adj.* împotriva canoanelor. (< anti- + *canonic*)

anticapitalist, -ă *adj.* potrivnic capitalismului. (< anti- + *capitalist*)

anticăr ¹ *adj. inv.* antitanc. (după fr. *antichar*)

anticăr ² *s. m.* negustor de antichități, de obiecte (de artă), de cărți vechi; buchinst. (< fr. *antiquaire*, germ. *Antiquar*)

anticariat *s. n.* unitate comercială care cumpără și vinde cărți vechi. (< germ. *Antiquariat*)

anticărie *adj. inv.* (despre substanțe) care combate cariile dentare. (după engl. *anticariou*)

anticataliză *s. f.* acțiunea de încetinire a unei reacții chimice de către anumite substanțe. (< fr. *anticatalyse*)

anticataral, -ă *adj.* (despre medicamente) care combate, previne catarul. (< fr. *anticatharral*)

anticategorie *s. f.* figură retorică prin care se răspunde unor acușări. (< fr. *antikategorie*)

anticatod *s. m.* electrod metalic în fața catodului, care, lovit de razele catodice, devine producător de raze X. (< fr. *anticathode*)

anticentru *s. n.* loc de pe suprafața Pământului diametral opus epicentrelui unui cutremur. (< fr. *anticentre*)

anticihmic, -ă *adj.* destinat protecției împotriva arnei chimice. (< fr. *antichimique*)

antichitate *s. f.* 1. epocă îndepărtată a istoriei, în care s-au dezvoltat vechile civilizații. • vechime. 2. (pl.) obiecte ale vieții materiale (vasse, medalii, arme etc.) păstrate din antichitate (1), sau vechi și valoroase. (< fr. *antiquité*, lat. *antiquitas*)

anticiclón *s. n.* regiune în care presiunea atmosferică crește de la periferie spre centru și masele de aer au o mișcare divergentă, producând vreme senină. (< fr. *anticyclone*)

anticiclonic, -ă *adj.* referitor la anticiclón; cu caracter de anticiclón. (< fr. *anticyclonique*)

anticipă *vb. intr.*, *tr.* a ghici dinainte, a prevedea; a devansa. (< fr. *anticiper*, lat. *anticipare*)

anticipant, -ă *adj.* care anticipează. (< engl. *anticipant*)

anticipare *s. f.* faptul de a anticipa; anticipație. • (lingv.) pronunțare anticipată a unui sunet din silaba următoare. (< *anticipa*)

anticipat *adv.* cu anticipație. (< fr. *anticipé*)

anticipativ, -ă *adj.* cu caracter de anticipație. (< fr. *anticipatif*)

anticipator, -oare *adj.*, *s. m. f.* (cel) care face anticipări. (< fr. *anticipateur*)

anticipație *s. f.* 1. anticipare. O cu ~ = înainte de termenul stabilit; *literatură de ~* = literatură a cărei acțiune se petrece în lumea viitorului. 2. (muz.) sunet care apare înaintea acordului căruia îi aparține. (< fr. *anticipation*, lat. *anticipatio*)

anticivilizator, -oare *adj.* împotriva civilizației, progresului. (< anti- + *civilizator*)

anticlerical, -ă *adj.* referitor la anticlericalism. (< fr. *anticlérical*)

anticlericalism *s. n.* atitudine ostilă față de cler și de biserică; respingere a amestecului clerului în viața publică. (< fr. *anticléricalisme*)

anticlimax *s. n.* gradație (2) descendentă. • opoziție într-un context a două gradații, ascendentă și descendentă. (< fr. *anticlimax*)

anticlină *s. n.* 1. partea concavă a unei cute a scoartei terestre. 2. (biol.) plan de diviziune celulară perpendicular pe axul central. (< fr. *anticlinal*)

anticlinoriu, -ie *adj. inv.*, *s. n.* (structură geologică de cute) în formă de anticlinal. (< fr. *anticlinorium*)

anticlor *s. n.* substanță care fixează clorul, la decolorarea pastei de celuloză sau a lânii. (< fr. *antichlore*)

anticoagulant, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică coagularea sângelui; antifloculant. (< fr. *anticoagulant*)

anticolagenază *s. f.* enzimă care neutralizează colagenaza. (< engl. *anticollagenase*)

anticolesterol *adj. inv.*, *s. n.* (substanță) care diminuează colesterolul din sânge. (< anti- + *cholesterol*)

anticolonialism *s. n.* mișcare social-politică a popoarelor împotriva colonialismului. (< fr. *anticolonialisme*)

anticolonialist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al anticolonialismului. (< fr. *anticolonialiste*)

anticomercial, -ă *adj.* care nu corespunde cerințelor comerțului. (< anti- + *comercial*)

anticomplementar, -ă *adj.* (despre un ser, antigen) care are proprietatea de a fixa complementul (3). (< fr. *anticomplémentaire*)

anticomunism *s. n.* atitudine politico-ideologică împotriva mișcării comuniste. (< fr. *anticommunisme*)

anticomunist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (luptător) împotriva comunismului. (< fr. *anticommuniste*)

anticoncepție *s. f.* infecunditate prin metode anticoncepționale; contracepție. (după fr. *contraception*)

anticoncepțional, -ă *adj.*, *s. n.* (mijloc) care împiedică fecundația; contraceptiv. (< fr. *anticonceptionnel*)

anticonformism *s. n.* nonconformism. (< fr. *anticonformisme*)

anticonformist, -ă *adj.*, *s. m. f.* nonconformist. (< fr. *anticonformiste*)

anticongelant, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică congelarea. (< fr. *anticongélant*)

anticonstituțional, -ă *adj.* care încalcă prevederile constituției. (< fr. *anticonstitutionnel*)

anticonstituționalitate *s. f.* caracter anticonstituțional. (< *anticonstituțional* + -itate)

anticonvulsiv, -ă *adj.*, *s. n.* (remediu) care combate convulsiile. (< fr. *anticonvulsif*)

anticorodal *s. n.* aliaj ameliorabil de aluminiu, magneziu și siliciu, cu mare rezistență la rupere. (< germ. *Anticorrosal*)

anticorosiv, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică coroziunea. (< fr. *anticorrosif*)

anticorp *s. m.* proteină specifică elaborată de organism ca răspuns la pătrunderea unui antigen. (< fr. *anticorps*)

anticorupție *adj. inv.* împotriva corupției. (< anti- + *corupție*)

anticreștin, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) împotriva creștinismului. (după fr. *antichrétien*)

- anticriptogámic**, -ă *adj.*, *s. n.* (produs) care protejează plantele împotriva bolilor cauzate de ciuperci. (< fr. *anticryptogamique*)
- anticritic**, -ă *I. adj.* referitor la anticritică. *II. s. f.* răspuns la o critică. (< fr. *anticritique*, /ll/germ. *Antikritik*)
- anticriză** *adj. inv.* împotriva crizei. (< *anti-* + *criză*)
- anticultural**, -ă *adj.* (despre atitudini, manifestări) împotriva culturii. (< *anti-* + *cultural*)
- antícivă/anticva** *s. n.* litere de tipar drepte, cu linii de grosime diferită, inspirate de inscripțiile de pe monumentele Romei antice. (< germ. *Antiqua*)
- antidecapánt** *s. n.* substanță pentru delimitarea întinderii suprafeței de lipire dintre două piese metalice. (< *anti-* + *decapant*)
- antideflagránt**, -ă *adj.*, *s. n.* (mijloc) care poate fi folosit fără pericol în spații unde există posibilitatea de explozie. (< fr. *antidéflagrant*)
- antideliránt**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament), împotriva delirului. (< *anti-* + *delirant*)
- antidemocrát**, -ă *s. m. f.* cel care este împotriva democrației. (< *anti-* + *democrat*)
- antidemocrátic**, -ă *adj.* opus democrației, spiritului democratic. (< fr. *antidémocratique*)
- antidemocratism** *s. n.* caracter antidemocratic. (< *antidemocrat* + *-ism*)
- antidemocrație** *s. f.* falsă democrație. (< *anti-* + *democrație*)
- antidepresánt**, -ă *adj.*, *s. n.* antidepresiv. (< engl. *antidepressant*)
- antidepresiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra depresiunii neuroase; antidepresant. (< fr. *antidépresseif*)
- antiderapánt**, -ă *adj.*, *s. n.* (dispozitiv adaptat la roți, la schiuri) care reduce sau anulează derapajul. (< fr. *antidérapant*)
- antidetonánt**, -ă *adj.*, *s. n.* / *s. m.* substanță care, adăugată în benzină, micșorează viteza de propagare a arderii în masa unui amestec carburant. (< fr. *antidétonant*)
- antidiabétic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate diabetul. (< fr. *antidiabétique*)
- antidiabetogén**, -ă *adj.* care se opune apariției diabetului. (< *anti-* + *diabetogen*)
- antidialéctic**, -ă *adj.* împotriva dialecticii. (< *anti-* + *dialectic*)
- antidiaréic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra diareii. (< *anti-* + *diaréic*)
- antidictatoriál**, -ă *adj.* împotriva dictaturii. (< *anti-* + *dictatorial*)
- antidiféric**, -ă *adj.* care combate difteria. (< fr. *antidiphérique*)
- antidínastic**, -ă *adj.* împotriva dinastiei. (< fr. *antidynastique*)
- antidiurétic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care reduce diureza; vasopresor. (< fr. *antidiurétique*)
- antidiuréză** *s. f.* reducere, până la suprimare, a debitului urinar. (< engl. *antidiuresis*)
- antidogmátic**, -ă *adj.* care respinge dogmatismul. (< engl. *antidogmatic*)
- antidogmatism** *s. n.* atitudine antidogmatică. (< fr. *antidogmatisme*)
- antidominántă** *s. f.* valoare care corespunde frecvenței minime într-o repartiție statistică. (< *anti-* + *dominantă*)
- antidóping** *adj. inv.* *I.* care depistează dopajul. *2.* contra dopingului. (< engl., fr. *antidoping*)
- antidót** *s. n.* substanță care neutralizează efectul unei otrăvi, acțiunea unui virus, a unor bacterii; contraotrăv. • (fig.) remediu, soluție. (< fr. *antidote*)
- antidróg** *s. n.*, *adj. inv.* (substanță, mijloc) contra drogurilor. (< fr. *antidrogue*)
- antidúmping** *s. n.* politică comercială defensivă, de contracarare a dumpingului. (< fr., engl. *antidumping*)
- antieconómic**, -ă *adj.* care exercită o proastă gestiune economică. (< fr. *antiéconomique*)
- antiegalitarism** *s. n.* curent ideologic care neagă posibilitatea egalității sociale a oamenilor. (< *anti-* + *egalitarism*)
- antielectrón** *s. m.* pozitron. (< fr. *antielectron*)
- antiemetíc**, -ă *adj.*, *s. n.* antivomitiv. (< fr. *antiémétique*)
- antiendotoxímă** *s. f.* anticorp indus prin pătrunderea în organism a endotoxinelor. (< *anti-* + *endotoxină*)
- antienzimă** *s. f.* substanță care inhibă acțiunea unei enzime. (< fr. *antienzyme*)
- antiepidémic**, -ă *adj.* împotriva epidemiilor. (< germ. *antiepidemisch*)
- antiepiléptic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) contra epilepsiei. (< fr. *antiepileptique*)
- antieróu** *s. m.* personaj negativ al unei opere literare; erou negativ. (< fr. *antiéros*)
- antiestétic**, -ă *adj.* împotriva (regulilor) esteticii. (< fr. *antiesthétique*)
- antifáding** /-fe-/ *adj. inv.* (despre instalații de radio-comunicații) care reduce, compensează fenomenele de fading. (< fr., engl. *antifading*)
- antifág** *s. n.* component al unei bacterii care distruge bacteriofagii. (< fr. *antiphage*)
- antifagină** *s. f.* substanță care apără microbii de fegocite. (< fr. *antiphagine*)
- antifascism** *s. n.* mișcare socială și politică care combate și demască ideile și practicile fascismului. (< fr. *antifascisme*)
- antifascist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (luptător) împotriva fascismului. (< fr. *antifasciste*)
- antifazát**, -ă *adj.* (despre două mărimi armonice de aceeași frecvență) cu o diferență de fază care corespunde unei jumătăți de perioadă. (< fr. *antiphase*)
- antifáză** *s. f.* (telec.) opoziție de fază. (< fr., engl. *antiphase*)
- antifebríl**, -ă *adj.*, *s. n.* febrifug. (< fr. *antifébrile*)
- antifebrínă** *s. f.* medicament contra febrei. (< fr. *antifébrine*)
- antifermént** *s. m.* agent care previne, împiedică fermentarea. (< fr. *antiferment*)
- antifeudál**, -ă *adj.* împotriva feudalismului. (< fr. *antiféodal*)
- antifilm** *s. m.* film lucrat după alte reguli decât cele obișnuite. (< *anti-* + *film*)
- antifilozófic**, -ă *adj.* împotriva filozofiei, nefilozofic. (< fr. *antiphilosophique*)
- antiflatulént**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate flatulența. (< *anti-* + *flatulent*)
- antifloculánt**, -ă *adj.*, *s. n.* anticoagulant. (< fr. *antifloculant*)
- antiflogistic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate procesele inflamatorii. (< fr. *antiphlogistique*)
- antifón** *s. n.* mic corp plastic care se introduce în ureche pentru a o apăra de zgomote intense. (< fr. *antiphone*)
- antifoná** *vb. tr.* a acoperi (caroseria unui autovehicul) cu un strat protector pentru atenuarea zgomotelor. (< *anti-* + *-fon*)
- antifónic¹**, -ă *adj.* (despre cântecul unui solist, al unui cor) alternativ. (< fr. *antiphonique*)
- antifónic²**, -ă *adj.* (despre materiale) care atenuază zgomotele. (< *anti-* + *fonic*)
- antifoníe** *s. f.* cântare alternativă a unui solist și a unui grup vocal ori instrumental. (< fr. *antiphonie*)
- antiformánt** *s. m.* (fon.) zonă de minimă energie, între doi formați apropiați. (< fr. *antiformant*)
- antifráză** *s. f.* figură retorică prin care o locuțiune, o frază se întrebuințează cu un înțeles contrar. (< fr. *antiphrase*)
- antifricțiúne** *s. f.* aliaj pe bază de antimoniu, folosit la cuzineti pentru a reduce frecarea. (< fr. *antifriction*)
- antifúngic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică dezvoltarea ciupercilor, a micozelor cutanate. (< fr. *antifungique*)
- antifúrt** *adj. inv.*, *s. n.* (dispozitiv) care semnalează orice tentativă de furt. (< it. *antifurto*)
- antigáng** *adj. inv.* îndreptat împotriva gangurilor, a bandelor de răufăcători. (< fr. *antigang*)
- antigáz** *adj. inv.* contra gazelor. (< it. *antigas*)
- antigél** *s. n.* soluție care se introduce în circuitul de răcire al motoarelor cu ardere internă. (< fr. *antigel*)
- antigén** *s. n.* substanță proteică care, introdusă în organism, stimulează formarea de anticorpi. (< fr. *antigène*)
- antigenoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a substanțelor care pot produce anticorpi. (< fr. *antigénothérapie*)
- antigerminatív** *s. n.* substanță care împiedică germinarea plantelor. (< *anti-* + *germinativ*)

antiglisánt, -ă *adj.* care are proprietatea de a împiedica alunecarea. (după fr. *antiglisant*)

antiglobulină *s. f.* anticorp specific pentru serumgلوبulină; antiser conținând astfel de aticorpi. (< fr. *antiglobuline*)

antigraf *s. n.* copie manuscrisă de pe un original. (< lat. *antigraphum*, gr. *antigraphon*)

antrigravităție *s. f.* efect de anihilare a gravitației prin metode speciale sau cu substanțe ipotetice. (< fr. *anti-gravitation*)

antigrevist, -ă *adj.* îndreptat împotriva grevelor. (< anti- + *grevist*)

antigripaj *adj. inv.* (despre uleiuri) împotriva gripării motoarelor. (< anti- + *gripaj*)

antigripál, -ă *adj., s. n.* (medicament) destinat a combate gripa. (< fr. *antigripal*)

antigrizutós, -oasă *adj.* prevăzut cu dispozitive speciale de protecție contra exploziilor în mine de cărbuni cu emanații de grizu. (< fr. *antigrisouteux*)

antigubernamental, -ă *adj.* împotriva guvernului. (< fr. *antigouvernemental*)

antihaló *s. n.* peliculă de lac sau de gelatină colorată, care împiedică formarea efectului halo. (< fr. *antihalo*)

antihelmintic, -ă *adj., s. n.* vermifug. (< fr. *antihelmin-tique*)

antihemolitic, -ă *adj., s. n.* (medicament) care neutralizează acțiunea hemolizinei. (< engl. *antihemolytic*)

antihemorágic, -ă *adj., s. n.* (medicament) care oprește, combate hemoragiile. (< fr. *antihémorragique*)

antihemoroidal, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva hemoroizilor. (< engl. *antihemoroidal*)

antihipertensiv, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra hipertensiunii. (< anti- + *hipertensiv*)

antihipnótic, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva somnului. (< engl. *antihypnotic*)

antihistaminic, -ă *adj., s. n.* (medicament) care atenuează efectele produse de histamină. (< fr. *antihis-taminique*)

antihitlerist, -ă *adj.* împotriva hitlerismului. (< anti- + *hitlerist*)

antiholéric, -ă *adj.* care combate holera. (< fr. *anticholérique*)

antihormón *s. m.* substanță de apărare produsă de organism când i se administrează hormoni proteici. (< fr. *antihormone*)

antihрэzá *s. f. (jur.)* cedarea de către creditor a venitului unui bun imobil aparținând debitorului. (< fr. *antichрэse*)

antigiénic, -ă *adj.* contrar igienei. (< fr. *antihygiénique*)

antiimágo *s. n.* acțiune anti epidemică de combatere a formelor adulte ale insectelor transmisătoare de boli. (< anti- + *imago*)

antiimperialism *s. n.* mișcare socială împotriva politicii imperialiste de forță și dictat, a tuturor formelor de exploatare și dominație a popoarelor. (< fr. *anti-impéri-alisme*)

antiimperialist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care combate imperialismul. (după rus. *antiimperialisticeskii*)

antiinducție *s. f. (telec.)* eliminare, reducere a efectelor inductive perturbatoare dintre circuite paralele. (< fr. *anti-induction*)

antiinfecțios, -oasă *adj.* împotriva infecțiilor. (< fr. *anti-infectieux*)

antiinflamator, -oare *adj., s. n.* (medicament) care oprește un proces inflamator. (< fr. *antiinflammatoire*)

antiinflăție *s. f.* politică antiinflaționistă. (< fr. *anti-inflation*)

antiinflaționist, -ă *adj.* împotriva inflației. (< fr. *anti-inflationniste*)

antiinfracțional, -ă *adj.* împotriva infracțiunilor. (< anti + *infracțional*)

antiinsulină *s. f.* substanță din ser care apare în unele cazuri de diabet rezistent la insulină. (< anti- + *insulină*)

antiintelectualism *s. n.* atitudine critică față de tendința de folosire excesivă a abstracțiilor, a operațiilor logico-intelectuale în interpretarea fenomenelor. • concepție care neagă posibilitatea cunoașterii științifice a adevărului cu ajutorul rațiunii; iraționalism. (< rus. *antiintellektualizm*)

antiintelectualist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al antiintelectualismului. (< rus. *antiintellektualist*)

antiischémic, -ă *adj., s. n.* (medicament) cu acțiune vasodilatatoare capabil să amelioreze îngăția deficitară la nivelul membrelor și creierului. (< anti- + *ischemic*)

antiistorism *s. n.* concepție și metodă neștiințifică care respinge sau ignoră principiul istoric în considerarea și analiza proceselor și fenomenelor. (< anti- + *istorism*)

antiizostatic, -ă *adj.* (despre fenomene) care acționează în sensul deranjării echilibrului izostatic al scoarței terestre. (< anti- + *izostatic*)

antijivráj *s. n.* sistem tehnic pentru prevenirea sau remedierea jivrajului. (< fr. *antijivrage*)

antijivránt, -ă *adj., s. n.* (substanță) care împiedică jivrajul. (< fr. *antijivrant*)

antijunimism *s. n.* atitudine, concepție antijunimistă. (< anti- + *junimism*)

antijunimist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) contrar junimismului. (< anti- + *junimist*)

antileucémic, -ă *adj., s. n.* (substanță) capabilă a bloca micozele, în tratamentul leucozelor și leucemiilor. (< fr. *antileucémique*)

antiliteratúra *s. f.* creație literară în care nu se ține seama de procesele artistice tradiționale. (< fr. *antilittérature*)

antilocápră *s. f.* antilopă americană în preiile și deșerturile din vestul Americii de Nord. (< lat. *antilocapra*)

antilocapride *s. f. pl.* familie de mamifere rumegătoare: antilocapra. (< lat. *antilocapridae*)

antilogaritm *s. m.* număr corespunzător unui logaritm dat. (< fr. *antilogarithme*)

antilogie *s. f.* contradicție între două idei. (< fr. *antilogie*)

antilópă *s. f. 1.* mamifer rumegător din țările calde, cu picioarele lungi și subțiri și corpul suplu. **2.** pielea tăbăcită a antilopei (1); imitație a acestei piei. (< fr. *antilope*)

antilopide *s. f. pl.* familie de rumegătoare cavicomie, africane sau indiene: antilopa, gazela etc. (< fr. *antilopides*)

antiuétic, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva sifilisului; antisifilitic. (< fr. *antiuétique*)

antimagnétic, -ă *adj.* insensibil la câmpuri magnetice. (< fr. *antimagnétique*)

antimaláric, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva malariei; antipaludic. (< fr. *antimalarique*)

antimarxism *s. n.* opoziție față de marxism. (< germ. *Antimarxismus*)

antimarxist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) împotriva marxismului. (după rus. *antimarksistskii*)

antimască *s. f. (teatru)* interludiu comic. (< fr. *antimásque*)

antimatérie *s. f.* materie ipotetică din antiparticule; antisubstanță. (după fr. *antimatière*)

antimefític, -ă *adj., s. n.* (substanță, remediu) împotriva miasmelor. (< fr. *antiméfitique*)

antimemórii *s. f. pl.* memorii cu caracter evocator, care nu respectă procedeele consacrate ale memorialisticii. (< fr. *antimémoires*)

antimeridián *s. n.* meridian diametral opus altuia. (< fr. *antiméridien*)

antimetábolă *s. f.* repetare a aceluiași cuvinte în ordine inversă, care schimbă sensul comunicării; antimetalepsă, antimetateză. (< fr. *antimétabole*)

antimetabolit *s. m.* substanță analogă structural metabolitelor, care împiedică metabolismul acestora. (< fr. *antimétabolite*)

antimetalepsă *s. f.* antimetabolă. (< fr. *antimétalepse*)

antimetateză *s. f.* antimetabolă. (< fr. *antiméthathèse*)

antimezón *s. m.* antiparticulă a mezonului. (< fr. *antiméson*)

antimicótic, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva micozelor. (< engl. *antimycotic*)

antimicrobián, -ă *adj., s. n.* antibacterian. (< anti- + *microbian*)

antimigrenós, -oasă *adj., s. n.* (remediu) împotriva migrenei. (< fr. *antimigraineux*)

antimilitarism *s. n.* concepție și mișcare internațională de masă îndreptată împotriva politicii militariste și a războaielor imperialiste. (< fr. *antimilitarisme*)

antimilitarist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) împotriva militarismului. (< fr. *antimilitariste*)

- antiministerial**, -ă *adj.* care se opune unei decizii ministeriale. (< fr. *antiministériel*)
- antimitotic**, -ă *adj.*, *s. n.* 1. (substanță, factor) care împiedică mitoza. 2. (medicament) în tratamentul unor forme de cancer. (< fr. *antimitotique*)
- antimoleculă** *s. f.* moleculă simetrică moleculelor. (< *anti-* + *moleculă*)
- antimonarhic**, -ă *adj.* împotriva monarhiei; antimonarhist. (< fr. *antimonarchique*)
- antimonarhist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* antimonarhic, contramonarhist. (< fr. *antimonarchiste*)
- antimoniát** *s. m.* sare a acidului antimonice. (< fr. *antimoniate*)
- antimonic** *adj.* acid ~ = acid al antimonului. (< fr. *antimonique*)
- antimoniu** *s. m.* ion care ia naștere în urma tratării unor săruri de stibiu cu apă. (< fr. *antimonyle*)
- antimonit** *s. m.* stibină. (< fr. *antimonite*)
- antimóniu** *s. n.* metaloid alb-cenușiu cu aspect metalic, folosit în aliaje; stibiu. (< germ. *Antimon*, lat. *antimonium*)
- antimoniură** *s. f.* combinație a antimonului cu un alt corp simplu. (< fr. *antimoniure*)
- antimonopolist**, -ă *adj.* împotriva monopolurilor. (< engl., rus. *antimonopolist*)
- antimonovérb** *s. n.* problemă enigmatică în care exprimarea se face printr-un cuvânt ce trebuie transformat în monoverb. (< *anti-* + *monoverb*)
- antimuncitorésc**, -căscă *adj.* împotriva clasei muncitoare. (< *anti-* + *muncitoresc*)
- antinațional**, -ă *adj.* împotriva intereselor proprii națiunii. (după germ. *antinational*)
- antiazist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (luptător) împotriva nazismului. (după germ. *antiazistisch*)
- antinefrétic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) împotriva durerilor de rinichi. (< fr. *antinéphrétique*)
- antineoplázic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) împotriva neoplasmului. (< *anti-* + *neoplazic*)
- antineutrino** *s. m.* antiparticulă a unui neutrino, în procesele nucleare. (< fr. *antineutrino*)
- antineutrón** *s. m.* antiparticulă a neutronului. (< fr. *antineutron*)
- antinevrálgic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care calmează nevralgiile. (< fr. *antinévralgique*)
- antinicotinic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care combate, atenuează efectele nicotinei. (< fr. *antinicotinique*)
- antiónió** *s. n.* punctul cel mai proeminent al glabei, opus inionului. (< *anti-* + *inion*)
- antinodál**, -ă *adj.* (*opt.*) puncte ~e = puncte în care mărirea unghiulară are valoarea -1. (după engl. *anti-node*)
- antinómic**, -ă *adj.* referitor la antinomie. (< fr. *antinomique*)
- antinómie** *s. f.* contradicție categorică între două legi, teze sau principii ce se exclud reciproc. (< fr. *antinomie*, lat. *antinomia*)
- antinómism** *s. n.* 1. tendință de negare a legilor sau legalității. 2. (*teol.*) doctrină care propovăduiește, în numele supremației grației, indiferența față de legi. (< fr. *antinomisme*, germ. *Antinomismus*)
- antinómist**, -ă *s. m. f.* adept al antinomismului. (< germ. *Antinomist*)
- antinucleár**, -ă *adj.* împotriva amelor nucleare. (< fr. *antinucleaire*, engl. *antinuclear*)
- antinucleú** *s. n.* nucleu atomic din antiprotoni și antineutroni. (< *anti-* + *nucleu*)
- antioncogén**, -ă *adj.*, *s. n.* anticancerigen. (< *anti-* + *oncogen*)
- antioxidánt**, -ă *adj.*, *s. m.* (substanță) care împiedică oxidarea; antioxygen. (< fr. *antioxydant*)
- antioxigén** *s. n.* antioxidant. (< fr. *antioxygène*)
- antipalágă** *s. f.* anacolut în care discontinuitatea sintactică reprezintă o abatere de la congruența cauzală în propoziție; schimbare reciprocă. (< it. *antipallage*, gr. *antypallage*)
- antipalúdíc**, -ă *adj.*, *s. n.* antimalaric. (< fr. *antipaludique*)
- antipapál**, -ă *adj.* îndreptat împotriva papei. (< engl. *antipapal*)
- antipápă** *s. m.* papă ales pe cale ilegală. (< fr. *antipape*)
- antipapism** *s. n.* stare a bisericii catolice condusă de un antipapă. (< fr. *antipapisme*)
- antiparalél**, -ă *adj.* (despre drepte, vectori) paralel și de sens contrar. * (despre două drepte în raport cu altele două) care formează un patruleter inscripțibil. (< fr. *antiparallèle*)
- antiparastáză** *s. f.* figură retorică prin care se urmărește să se demonstreze că faptul incriminat este laudabil. (< fr. *antiparastase*)
- antiparazit**, -ă *adj.* (despre dispozitive, antene etc.) care combate sau reduce perturbațiile electromagnetice. (< fr. *antiparasite*)
- antiparazitár**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care combate paraziții animali sau vegetali. (< fr. *antiparasitaire*)
- antiparlamentár**, -ă *adj.* împotriva uzului parlamentar. (< fr. *antiparlamentaire*)
- antiparlamentarism** *s. n.* concepție împotriva sistemului parlamentar; opoziție față de regimul parlamentar. (< fr. *antiparlamentarisme*)
- antiparkinsonián**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care diminuează rigiditatea și tremolența în boala lui Parkinson. (< fr. *antiparkinsonien*)
- antiparticulă** *s. f.* particulă elementară, cu proprietăți opuse celor care caracterizează atomii elementelor chimice. (< fr. *antiparticule*)
- antipartinic**, -ă *adj.* care se opune ideologiei, programului partidului din care face parte. (după rus. *antipartiinii*)
- antipátic**, -ă *adj.* care inspiră antipatie; nesuferit, respingător. (< fr. *antipathique*)
- antipatie** *s. f.* aversiune, resentiment, repulsie. (< fr. *antipathie*, lat. *antipathia*)
- antipatizá** *vb. tr.* a manifesta antipatie față de cineva. (< *antipatie* + *-iza*)
- antipatogén**, -ă *adj.* care combate boala. (< engl. *antipathogen*)
- antipatriót**, -ă *s. m. f.* om lipsit de patriotism. (< *anti-* + *patriot*)
- antipatriótic**, -ă *adj.* îndreptat împotriva propriei patrii. (< fr. *antipatriotique*)
- antipatriótism** *s. n.* concepție, atitudine antipatriotică. (< fr. *antipatriotisme*)
- antipelagros**, -oasă *adj.* care combate pelagra. (< fr. *antipellagreu*)
- antipepsiná** *s. f.* antifermen al pepsinei. (< fr. *antipepsine*)
- antiperistáltic**, -ă *adj.* mișcări ~ce = mișcări care contractă esofagul, stomacul și intestinalele de jos în sus. (< fr. *antipéristaltique*)
- antiperistaltism** *s. n.* ansamblul mișcărilor antiperistaltice. (< fr. *antipéristaltisme*)
- antipestilentiál**, -ă *adj.*, *s. n.* (remediu) împotriva mirosurilor pestilențiale. (< fr. *antipestilentiel*)
- antipiésă** *s. f.* piesă de teatru care nu ține seama de procedeele artistice tradiționale; parodie a unei piese. (< fr. *antipiece*)
- antipiogén**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică autoaprinerea cărbunilor. (< *anti-* + *piogen*)
- antipirétic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care provoacă scăderea febrei; antitermic, febrifug. (< fr. *antipyrétique*)
- antipirínă** *s. f.* medicament amar, antipiretic și analgezic; fenazonă, analgezină. (< fr. *antipyrine*, germ. *Antipyrin*)
- antipód** I. *s. m.* 1. loc de pe Pământ diametral opus. 2. (*chim.*) ~zi optici = substanțe cu aceeași formulă și aceeași proprietăți fizico-chimice, dar cu activitate optică diferită. 3. (*fig.*) ființă, lucru, idee etc. în totală opoziție cu altele. II. *s. f. pl.* celule situate la baza sacului embrionar la angiosperme, care participă la fecundarea și dezvoltarea embrionului. (< fr. *antipode/s*, lat. gr. *antipodes*)
- antipodál**, -ă *adj.* situat la antipod; antipodic. (< fr. *antipodal*)
- antipodáră** *s. f.* (*mat.*) curbă a cărei podară în raport cu un punct este o curbă dată. (< fr. *antipodaire*)
- antipódic**, -ă *adj.* antipodal. (< germ. *antipodisch*)
- antipoém** *s. n.* poem scris după alte reguli decât cele tradiționale. (< *anti-* + *poem*)
- antipoeétic**, -ă *adj.* contrar poeziei, spiritului ei. (< fr. *antipoétique*)

- antipoezie** *s. f.* poezie lipsită de valoare artistică. (<anti- + poezie)
- antipól** *s. m. (mat.)* simetricul, în raport cu centrul unei conice, al polului unei drepte în raport cu acea dreaptă. (<anti- + pol)
- antipolără** *s. f. (mat.)* polara, în raport cu o conică, a simetricului unui punct în raport cu centrul acelei conice. (<fr. antipolaire)
- antipoliomelitic**, -ă *adj., s. n.* (vaccin) contra poliomielitei. (<fr. antipoliomyélitique)
- antipolitic**, -ă *adj.* contrar politicii. (<fr. antipolitique)
- antipoluánt**, -ă *adj., s. m.* (procedeu, substanță) împotriva poluării. (<anti- + poluant)
- antipoluare** *s. f.* acțiune împotriva poluării. (după fr. antipollution)
- antipopulár**, -ă *adj.* împotriva poporului. (<anti- + popular)
- antipórno** *adj. inv.* împotriva pomografiei. (<anti- + porno)
- antiprogresist**, -ă *adj.* împotriva progresului. (<anti- + progresist)
- antiprotón** *s. m.* antiparticulă a protonului. (<fr. anti-proton)
- antipruriginós**, -oasă *adj., s. n.* (medicament) folosit în prurigo. (<fr. antiprurigineux)
- antipruritic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva pruritului. (<engl. antipruritic)
- antipsihótic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care permite controlul halucinațiilor, ideilor delirante, confuziei mintale. (<fr. antipsychotique)
- antipsoriázis** *adj. inv.* (despre remedii) împotriva psoriazisului. (<anti- + psoriasis)
- antipublicitár**, -ă *adj.* care combate publicitatea. (<anti- + publicitar)
- antiputrid**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care combate putrefacția. (<fr. antiputride)
- antirábic**, -ă *adj., s. n.* (vaccin) contra turbării. (<fr. antirabique)
- antirachétá I.** *s. f.* rachetă destinată combaterii altei rachete (balistice). II. *adj. inv.* îndreptat împotriva unei rachete. (după engl. antirocket)
- antirádár** *adj. inv.* care anihilează radarul. • care detectează prezența radarului. (<fr. antiradar)
- antirahític**, -ă *adj.* care previne sau combate rahitismul. (<fr. antirachitique)
- antirasial**, -ă *adj.* antirasist. (<anti- + rasial)
- antirasism** *s. n.* opoziție față de rasism. (<fr. antiracisme)
- antirasist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al antirasismului; antirasial. (<fr. antiraciste)
- antiraționál**, -ă *adj.* contrar rațiunii. (<fr. antirationnel)
- antiraționálism** *s. n.* concepție care neagă valoarea raționalismului. (<fr. antirationnalisme)
- antiraționálist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al antiraționalismului. (<fr. antirationnaliste)
- antirábóinic**, -ă *adj.* împotriva războiului. (<anti- + războinic)
- antireálism** *s. n.* negare a realității obiective, a existenței și a legilor sale. (<fr. antiréalisme)
- antirealist**, -ă *adj.* ostil realismului, realității. (<fr. antiréaliste)
- antireclámá** *s. f.* reclamă care deserveste produsul respectiv. (<anti- + reclamă)
- antirefléx**, -ă *adj., s. n.* (strat subțire, transparent) care atenuează reflexiile produse de suprafețele optice. (după fr. antireflet)
- antireformist**, -ă *adj.* împotriva reformismului. (<engl. antireformist)
- antiregalist**, -ă *adj., s. m. f.* (luptător) împotriva regalității. (<anti- + regalist)
- antireligiós**, -oasă *adj., s. m. f.* (om) ostil religiei. (<fr. antireligieux)
- antireniná** *s. f.* anticorp care inhibă efectele enzimatice ale reninei. (<engl. antirennin)
- antirepublicán**, -ă *adj., s. m. f.* (dușman) al ideilor republicane. (<fr. antirepublicain)
- antirepublicaním** *s. n.* acțiune contra republicii. (<fr. antirepublicanisme)
- antireumátic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) contra reumatismului; antireumatismal. (<engl. antirheumatic)
- antireumatismál**, -ă *adj., s. n.* antireumatic. (<fr. antirheumatismal)
- antirevanšárd**, -ă *adj.* împotriva spiritului, a politicii revanșarde. (<anti- + revanšard)
- antirevizioním** *s. n.* ostilitate față de revizionism. (<fr. antirévissionisme)
- antirevizionist**, -ă *adj.* referitor la antirevizionism. (<fr. antirévissioniste)
- antirevoluționár**, -ă *adj.* contrarevoluționar. (<fr. antirévolutionnaire)
- antirezónánt**, -ă *adj.* care prezintă antirezonanță. (<fr. antirésonnant, engl. antiresonant)
- antirezónánță** *s. f.* stare de vibrație opusă rezonanței. (<fr. antirésonance, engl. antiresonance)
- antiríd**, -ă *adj., s. n.* (produs cosmetic) contra ridurilor. (<fr. antirides)
- antiromán** *s. n.* gen de roman care își propune să reflecte realitatea nuda, fără semnificații. (<fr. antiroman)
- antiromántic**, -ă *adj., s. m. f.* (om) cu spirit practic, realist; împotriva romantismului. (<engl. antiromantic)
- antischéting** *s. n.* dispozitiv de reglaj la pick-up-urile moderne pentru compensarea forței centripete. (<engl. antiskating)
- antisclavagist**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care se opune sclavagismului. (după fr. antiesclavagiste)
- antisclerótic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) în tratamentul sclerozei. (<anti- + sclerotic)
- antisclorbútic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) împotriva scorbutului. (<fr. antisclorbutique)
- antiseboréic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) în tratamentul seboreei și acneei. (<germ. antiseborrheisch)
- antisecretór**, -oare *adj., s. n.* (medicament) care inhibă o secreție. (<anti- + secretor)
- antisegregaționist**, -ă *adj.* împotriva discriminării rasiale. (<fr. antiségrégationniste)
- antiseísmic**, -ă *adj.* împotriva seismelor (1), rezistent la seisme. (<anti- + seisme)
- antiseléná** *s. f.* fenomen asemănător anteliei care se formează în raport cu Luna. (<it. anti-selene)
- antiseμίt**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care admite, practică antisemitismul. (<fr. antisémite)
- antisemitism** *s. n.* atitudine ostilă față de evrei. (<fr. antisémitisme)
- antisepsie** *s. f.* metodă de combatere a microbilor patogeni și a focarelor de infecție din organism. (<fr. antiseptie)
- antiséptic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care produce antisepsie. (<fr. antiseptique)
- antisér** *s. n.* ser sanguin provenit de la un animal după imunizarea cu un antigen specific. (<fr. antisérum)
- antisialagóg**, -ă *adj., s. n.* (factor) care diminuează, oprește secreția salivară. (<fr., engl. antisialagogue)
- antisicativ** *s. m.* substanță care reduce capacitatea de uscare a unui lichid. (<fr. anticicatif)
- antisifilitic**, -ă *adj., s. n.* antiluetic. (<fr. antisiphilitique)
- antisimétric**, -ă *adj.* opus simetriei. • (despre sisteme fizice) care, printr-o transformare simetrică față de un centru de simetrie, capătă proprietăți opuse celor inițiale. • (mat.; despre funcții) care își schimbă semnul prin permutarea variabilelor. (<fr. antisymétrique)
- antisimetrié** *s. f.* însușirea unui sistem fizic, a unei funcții matematice de a fi antisimetric(ă). (<fr. antisymétrie)
- antisindical**, -ă *adj.* împotriva sindicatelor, a drepturilor lor. (<fr. antisindical)
- antisionist**, -ă *adj., s. m. f.* (om) ostil evreilor. (<fr. antisioniste)
- antisociál**, -ă *adj.* împotriva ordinii sociale. (<fr. antisocial)
- antisocialist**, -ă *adj.* ostil socialismului. (<anti- + socialist)
- antisolár**, -ă *adj.* care apără împotriva soarelui. (<fr. antisolaire)
- antisoviétic**, -ă *adj.* împotriva fostei Uniuni Sovietice. (<germ. antisowjetisch)
- antisovietism** *s. n.* politică, atitudine antisovietică. (<germ. Antisowjetismus)

- antispasmatic**, -ă *adj.*, *s. n.* antispasmodic. (< germ. *antispasmatich*)
- antispasmodic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate spasmele; antispasmatice, antispasmodic. (< fr. *antispasmodique*)
- antispăst** *s. n.* picior de vers antic format dintr-un iamb și un troheu. (< fr. *antispaste*, lat. *antispastus*)
- antispastic**, -ă *adj.*, *s. n.* antispasmodic. (< fr. *antispastique*)
- antisportiv**, -ă *adj.* care nu practică, nu iubește sportul; nesportiv. (< fr. *antisportif*)
- antispumant** *s. m.* substanță care reduce capacitatea de spumare a unor lichide. (după fr. *antiécumeux*)
- antistatal**, -ă *adj.* împotriva intereselor statului. (< anti- + *statal*)
- antistatic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care, încorporează materialele plastice, împiedică dezvoltarea electricității statice, la suprafața acestora. (< fr. *anti-statique*)
- antistatizare** *s. f.* tratare a unui material din fibre sintetice cu o substanță antistatică. (< *antistat/ic* + -*iza*)
- antisteril**, -ă *adj.*, *s. n.* (factor) care previne, combate sterilitatea. (< anti- + *steril*)
- antistrés** *adj. inv.* care combate stresul. (< anti- + *stres*)
- antistrofă** *s. f.* 1. răspuns al corului în tragedia antică grecească. 2. a doua stantă într-o poezie lirică grecească, între strofă și epodă. 3. repetare a cuvintelor în ordine inversă în vers, în frază etc.; epiforă. (< fr. *antistrophe*, lat. *antistropa*)
- antisubmarin**, -ă *adj.* împotriva submarinelor. (< engl. *antisubmarine*)
- antisubstanță** *s. f.* antimaterie. (< fr. *antisubstance*)
- antisudorific**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică, diminuează secreția sudorală. (< engl. *antisudorific*)
- antisulfamidă** *s. f.* denumire generică pentru substanțele care se opun acțiunii bacteriostatice a sulfamidelor. (< fr. *antisulfamide*)
- antișoc** *adj. inv.* care amortizează șocul sau unda de șoc. (< fr. *antichoc*)
- antiștiințific**, -ă *adj.* contrar teoriilor științifice și progresului. (< fr. *anti-scientifique*)
- antitabac** *adj. inv.* împotriva fumatului. (< fr. *anti-tabac*)
- antitabagic**, -ă *adj.*, *s. n.* (remediu) împotriva fumatului. (< anti- + *tabagic*)
- antitalent** *s. n.* persoană lipsită de talent, de îndemănare. (< anti- + *talent*)
- antitanc** *adj. inv.* împotriva tancurilor; anticar¹. (< fr. *antitank*)
- antiteatru** *s. n.* curent modern în teatru care încearcă să reducă dramaturgia la elementele ei esențiale. (< fr. *anti théâtre*)
- antitehnic**, -ă *adj.* 1. împotriva tehnicii. 2. (despre oameni) lipsit de talent tehnic; atehnic. (< anti- + *tehnic*)
- antitermic**, -ă *adj.*, *s. n.* antipiretic. (< fr. *antithermique*)
- antiterorism** *s. n.* politică, atitudine antiteroristică. (< anti- + *terrorism*)
- antiterorist**, -ă *adj.* împotriva terorismului. (< anti- + *terrorist*)
- antitetanic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care previne tetanosul; antitetanos. (< fr. *antitétanique*)
- antitetanos** *adj. inv.* antitetanic. (< anti- + *tetanos*)
- antitetic**, -ă *adj.* care conține o antiteză; opus; care folosește antiteze. (< fr. *antithétique*)
- antiteză** *s. f.* 1. opoziție dialectică între două fenomene, idei, judecăți. 2. figură de stil care exprimă opoziția dintre două idei, fenomene, situații, personaje etc. puse reciproc în lumină. 3. (*fil.*; la Hegel) treapta a doua a triadei, opusă tezei. (< fr. *antithèse*, gr. *antithesis*)
- antitific**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate febra tifoidă. (< fr. *antityphique*)
- antitiroidian**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică formarea hormonilor tiroidieni. (< fr. *antitiroïdien*)
- antiton** *s. n.* (*poligr.*) emulsie din ulei de in, gumă arabică și acid fosforic, folosită pentru combaterea fenomenului de tonare. (< anti- + *ton/are*)
- antitotalitar**, -ă *adj.* împotriva totalitarismului. (< fr. *antitotalitaire*)
- antitotalitarism** *s. n.* politică, atitudine împotriva totalitarismului. (< *antitotalitar* + -*ism*)
- antitoxic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care anihilează efectele otrăvurilor. (< fr. *antitoxique*)
- antitoxină** *s. f.* anticorp capabil să neutralizeze toxinele. (< fr. *antitoxine*)
- antitraditionalist**, -ă *adj.* împotriva tradițiilor și a tradiționalismului. (după fr. *anti-traditionnel*)
- antitragus** *s. n.* una dintre proeminentele pavilionului urechii, opusă și posterioară tragusului. (< fr. *antitragus*)
- antitrinitar**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al antitrinitarismului. (< fr. *antitrinitaire*)
- antitrinitarism** *s. n.* doctrină eretică în biserica veche care nega dogma creștină a Treimii. (< fr. *antitrinitarisme*)
- antitripsină** *s. f.* substanță care inhibă acțiunea tripsinei. (< engl. *antitrypsin*)
- antitrombă** *s. f.* trombă (1) marină descendentă, vârtje, sorb gigantic. (< anti- + *trombă*)
- antitrombină** *s. f.* substanță din sânge capabilă să inactiveze trombina. (< fr. *antithrombine*)
- antitromboplastină** *s. f.* inhibitor natural al coagulării sângelui. (< fr. *antithromboplastine*)
- antitrombozină** *s. f.* substanță formată în ficat și în alte organe, care circulă în sânge, împiedicând coagularea. (< fr. *antithrombosine*)
- antitrușt** *adj. inv.* care se opune monopolizării pieței și îngrădirii liberei concurențe. (< engl., fr. *antitrust*)
- antituberculos**, -oasă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate tuberculoza. (< fr. *antituberculeux*)
- antitumoral**, -ă *adj.* care previne, combate tumorile. (< it. *antitumorale*)
- antitusiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (remediu) împotriva tusei. (< fr. *antitussif*)
- antiulceros**, -oasă *adj.*, *s. n.* (medicament) împotriva ulcerului. (< anti- + *ulceros*)
- antiuman**, -ă *adj.* lipsit de omenie. (< anti- + *uman*)
- antiumanism** *s. n.* orientare în filozofie, artă etc. ostilă valorilor umane, dezvoltării libere și multilaterale a omului. (< anti- + *umanism*)
- antiumanitar**, -ă *adj.* împotriva sentimentelor ome-nești. (< anti- + *umanitar*)
- antiunionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) împotriva unirii, uniunii a două țări. (< anti- + *unionist*)
- antivariolic**, -ă *adj.*, *s. n.* (vaccin, ser, medicament) contra variolei. (< fr. *antivariolique*)
- antivedetă** *s. f.* artist care nu are veleități de vedetă. (după engl., fr. *anti-star*)
- antivedetism** *s. n.* atitudine a unui artist, sportiv opusă vedetismului. (< anti- + *vedetism*)
- antiveneric**, -ă *adj.* care combate bolile venerice. (după fr. *antivénérien*)
- antivenin** *s. n.* anticorp care neutralizează acțiunea toxică a veninului. (< engl. *antivenin*)
- antiveninos**, -oasă *adj.* care combate otrăvurile. (după fr. *antivénéneux*)
- antivibrător**, -oare *adj.* (despre un sistem tehnic) care împiedică vibrațiile de o anumită frecvență. (< fr. *anti-vibrateur*)
- antiviral**, -ă *adj.* de natura antiviralului. (< fr., engl. *antiviral*)
- antivirus** *s. n.* substanță care împiedică dezvoltarea virusurilor. (< fr. *antivirus*)
- antivirusoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a antiviralurilor. (< fr. *antivirusothérapie*)
- antivitamină** *s. f.* substanță cu acțiune contrară unei vitamine. (< fr. *antivitamine*)
- antivoal** *s. n.* substanță care se adaugă unui revelator pentru a împiedica voalarea materialului fotosensibil în procesul de dezvoltare. (< fr. *anti-voile*)
- antivomitiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate starea, senzația de vomă; antiemetic. (< fr. *anti-vomitif*)
- antixerofthalmic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică xerofthalmia. (< fr. *antixerophthalmique*)
- antizgomot** *adj. inv.*, *s. n.* (dispozitiv) care anihilează zgomotele. (după fr. *anti-bruit*)
- antizimic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică fermentațiile; antizimotic. (< fr. *antizymique*)
- antizimotic**, -ă *adj.*, *s. n.* antizimic. (< engl. *antizymotic*)
- ANTO-** *elem.* „floare”. (< fr. *antho-*, cf. gr. *anthos*)

- antobiologie** *s. f.* biologie florală. (< engl. *anthobiology*)
- antocarp** *s. n.* fruct înconjurat de un caliciu cu tendință de creștere. (< fr. *anthocarpe*)
- antocián** *s. m.* pigment roșu, albastru, liliachiu sau verde, din frunze, petale și fructe. (< fr. *anthocyan*)
- antoclor** *s. n.* pigment galben din sucul celular al unor flori. (< fr. *anthochlore*)
- antódiu** *s. n.* calatidiu. (< fr. *anthode*)
- antofág**, -ă *adj.* (despre insecte) care mănâncă florile. (< fr. *anthophage*)
- antofil**, -ă *adj.* floricol. (< fr. *anthophile*)
- antofilit** *s. n.* amfibol care conține fier și magneziu. (< fr. *anthophyllite*)
- antofite** *s. f. pl.* fanerogame. (< fr. *anthophytes*)
- antofitóză** *s. f.* boală a plantelor provocată de paraziți. (< fr. *anthophytose*)
- antofór** *s. n.* axă florală, între caliciu și corolă, care poartă petalele, staminele și pistilul. (< fr. *anthophore*)
- antogenéză** *s. f.* formare a florilor din elementele vegetale ale plantei. (< *ant-* + *-geneză*)
- antolit** *s. n.* plantă fosilă în formă de floare. (< fr. *antholithe*)
- antoliză** *s. f.* 1. metamorfoză regresivă a organelor florale. 2. separare, multiplicare a elementelor florale. (< fr. *antholyse*)
- antologá** *vb. tr.* 1. a selecta texte pentru o antologie. 2. (fig.) a alege. (după engl. *anthologize*)
- antologábil**, -ă *adj.* care merită să figureze într-o antologie. (< *antologa* + *-bil*)
- antologátor** *s. m.* antologist. (< *antologa* + *-tor*)
- antológic**, -ă *adj.* 1. de antologie. 2. (fig.) remarcabil, memorabil, reprezentativ. (< fr. *anthologique*)
- antologie** *s. f.* 1. culegere de texte alese, valoroase, dintr-unul sau mai mulți autori; florilegiu (1). 2. studiu sistematic al florilor. (< fr. *anthologie*, lat., gr. *anthologia*)
- antologist**, -ă *s. m. f.* autor de antologii; antologator. (< fr. *anthologiste*)
- antoním** *s. n.* 1. cuvânt cu sens opus altui cuvânt. 2. joc care cere să se caute un cuvânt opus altuia, indicat sau care reiese dintr-o definiție. (< fr. *antonyme*)
- antonímic**, -ă *adj.* referitor la antonime; în raport de antonimie. (< fr. *antonymique*)
- antonímie** *s. f.* corelație între două cuvinte antonime (1). (< fr. *antonymie*)
- antonomáj** *s. n.* distrugere a gărgărițelor florilor de măr. (< fr. *anthonomage*)
- antonomasie** *s. f.* antonomază. (< lat., gr., it. *antonomasia*)
- antonomáză** *s. f.* figură retorică constând în folosirea unui nume comun în locul unuiu propriu și invers; antonomasie. (< fr. *antonomase*)
- antorism** *s. n.* procedeu stilistic constând în înlocuirea unui cuvânt cu altul, considerat mai puternic sau mai exact. (< fr. *anthorisme*)
- antotaxie** *s. f.* mod de dispunere a florilor pe tulpini și pe ramuri. (< fr. *anthotaxie*)
- antotropism** *s. n.* mișcări de curbare ale florilor sub influența factorilor externi. (< fr. *anthotropisme*)
- antovérb** *s. n.* problemă enigmatică, ce constă în prezentarea unui cuvânt sub forma unui text literar, unei ilustrații, cerând să se afle antonimul acestuia, apoi antonimul cuvântului nou aflat. (< *anto/nim* + *verb/2*)
- antoxantină** *s. f.* pigment galben prezent în petalele florilor. (< fr. *anthoxanthine*)
- antozít** *s. m.* făt mai mult sau mai puțin format. (< fr. *anthozit*)
- antozoáre** *s. n. pl.* clasă de celenterate marine, sedentare, cu aspect de floare, reprezentată prin: polipi; coralieri. (< fr. *anthozoaires*)
- ANTRAC(O)-** *elem.* „cărbune”. (< fr. *anthracol-*, cf. gr. *anthrax*, -akos)
- antracén** *s. m.* hidrocarbură aromatică, substanță cristalizată, care se prepară prin distilarea gudroanelor de huilă. (< fr. *anthracène*)
- antrachinónă** *s. f.* substanță organică din antracen, alcătuită din cristale galbene, materie primă la fabricarea unor coloranți. (< fr. *anthraquinone*)
- antracít** *s. n.* cărbune natural superior, negru-sticlos, cu un procent mare de carbon. (< fr. *anthracite*)
- antracnóză** *s. f.* boală a plantelor provocată de unele ciuperci microscopice parazite, care se manifestă prin pete brune sau roșietice pe frunze, tulpini și fructe. (< fr. *anthracnose*)
- antracold**, -ă *adj.* simptomatic pentru antrax; cu aspect de antrax. (< fr. *anthracoid*)
- antracosilicóză** *s. f.* pneumoconioză provocată de inhalarea pulberilor de cărbune și de silice. (< fr. *anthracosilicose*)
- antracoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a carbonului. (< fr. *anthracothérapie*)
- antracotériu** *s. m.* mamifer artiodactil fosil, de talia unui rinocer, din care s-a dezvoltat porcul mistreț. (< lat. *anthracotherium*)
- antracóză** *s. f.* pneumoconioză datorată inhalării pulberii de cărbune. (< fr. *anthracose*)
- antráct** *s. n.* pauză între actele unei reprezentanții. • piesă instrumentală între actele unei lucrări lirice muzicale. (< fr. *antracte*)
- antrál**, -ă *adj.* referitor la antrul piloric. (< fr. *antral*)
- antranilic** *adj. acid* ~ = pulbere cristalină incoloră, solubilă în apă și în alcool, folosită ca reactiv, al cărei derivați sunt întrebuințați în parfumerie; acid aminobenzoic. (< fr. *antranilique*)
- antranól** *s. m.* alcool obținut prin reducerea antrachinonei cu staniu și acid acetic, în industria coloranților. (< fr. *antranol*)
- átrax** *s. n.* tumoare inflamatorie a țesutului celular subcutanat, produsă de microbi foarte virulenți; dalac. (< fr. *anthrax*)
- ANTRE-** *pref.* „între”. (< fr. *entre-*; lat. *inter*)
- antrectomie** *s. f.* rezecție a antrului piloric. (< fr. *antrectomie*)
- antrelác** *s. n.* (arhit.) ornament compus din linii sau din corzi împletite, înălțuite. (< fr. *entrelacs*)
- antrén** *s. n.* însuflețire, bună dispoziție, animație. (< fr. *entraîné*)
- antrená** *vb. I. tr., refl.* a(-și) conserva și dezvolta însușirile fizice prin exerciții metodice. **II. tr.** 1. a atrage, a stimula (într-o discuție, acțiune etc.). 2. a trage după sine, a pune în mișcare. **III. refl.** a se înflăcăra. (< fr. *entraîner*)
- antrenamént** *s. n.* 1. complex de exerciții desfășurate sistematic pentru antrenarea unui sportiv, dansator, a vocii unui cântăreț etc. 2. exercițiu metodic la care este supus un organ sau întregul organism animal în scopul obținerii unei producții superioare. (< fr. *entraînement*)
- antrenánt**, -ă *adj.* care atrage, stimulează (la ceva); distractiv. (< fr. *entraînant*)
- antrenór**, -oáre *I. s. m. f.* persoană calificată care se ocupă de antrenarea sportivilor. **II. s. n.** utilaj pentru rotirea unor scule sau a pieselor de mașini-unelte. (< fr. *entraîneur*)
- antrepózít** *s. n.* loc, magazie în care se depozitează stocuri de mărfuri sau materiale. (după fr. *entrepôt*)
- antrepozítár**, -ă *s. m. f.* comerciant care are mărfuri în antrepozit. (< fr. *entrepotaire*)
- antreprenór**, -oáre *s. m. f.* conducător al unei antreprize. (< fr. *entrepreneur*)
- antreprenoriál**, -ă *adj.* referitor la antreprenor. (< *antreprenor* + *-ial*)
- antrepríză** *s. f.* 1. sistem de executare a lucrărilor de construcții-montaj, în care prețurile unitare pe care beneficiarul urmează să le plătească constructorului se stabilesc prin deviz întocmit dinainte. 2. întreprindere care execută lucrări de antrepriză (1). (< fr. *entreprise*)
- antresól** *s. n.* mezanin. (< fr. *entresol*)
- antretoáză** *s. f.* piesă de lemn, de fier etc. așezată transversal între alte piese. (< fr. *entretoise*)
- antréu** *s. n.* 1. vestibul (2). 2. fel de mâncare care se servește ca aperitiv. (< fr. *entrée*)
- antrícót** *s. n.* carne de vită sau de porc din regiunea coastelor; friptură din această carne; cotlet. (< fr. *entrecôte*)
- antrítă** *s. f.* inflamație a antrului mastoidian în evoluția unei otite. (< fr. *antrite*)
- ANTRO-** *elem.* „cavitate, antru”. (< fr. *antro-*, cf. lat. *antrum*, gr. *antron*, peșteră)
- antrocelulotomie** *s. f.* excizie a apofizei mastoide. (< *antro-* + *celulotomie*)

- antroduodenostomie** *s. f.* operație chirurgicală constând în legarea antrului piloric cu duodenul. (<fr. *antroduodénostomie*)
- antromastoidită** *s. f.* inflamație a antrului și a mastoidei. (<fr. *antromastoidite*)
- ANTROP(O)-, -antróp elem. „om“.** (<fr. *anthropol-*, *-antróp*, cf. gr. *anthropos*)
- antrópíc** *adj.* determinat de acțiunea omului; antropogen. (<fr. *anthropique*)
- antropilorectomie** *s. f.* rezecție a antrului piloric, în caz de ulcer al acestei regiuni. (<fr. *antropyloréctomie*)
- antropilorită** *s. f.* inflamație a antrului piloric. (<fr. *antropylorite*)
- antropism** *s. n.* concepție teologică înrudită cu antropocentrismul și antropomorfismul, care consideră omul ca fiind opus întregii naturi. (<fr. *anthropisme*)
- antropobiocenoză** *s. f.* biocenoză componentă a ecosistemelor umane. (<fr. *anthropobiocénose*)
- antropobiologie** *s. f.* antropologie. (<fr. *anthropobiologie*)
- antropocéntric, -ă** *adj.* referitor la antropocentrism. (<fr. *anthropocentrique*)
- antropocentrism** *s. n.* concepție potrivit căreia omul este rațiunea de a fi a universului. (<fr. *anthropocentrisme*)
- antropoclimatologie** *s. f.* știință care studiază efectele climii asupra omului. (<fr. *anthropoclimatologie*)
- antropocór, -ă** *adj.* răspândit de către om sau cu ajutorul mijloacelor create de el. (<fr. *anthropochore*)
- antropocorie** *s. f.* mod de răspândire a plantelor antropocore. (<fr. *anthropochorie*)
- antropofág, -ă** *adj., s. m. f.* (om) care mănâncă carne de om; canibal (II, 1). (<fr. *anthropophage*)
- antropofagie** *s. f.* obicei al unor oameni de a-și mânca semenii; canibalism. (<fr. *anthropophagie*)
- antropofil, -ă** I. *adj.* (despre plante, animale) care crește, trăiește pe lângă așezările omenești; sinantrop. II. *s. f. pl.* plante polenizate artificial. (<fr. *anthropophile*)
- antropofilie** *s. f.* preferință a unor insecte de a înțepa omul. (<fr. *anthropophilie*)
- antropofită** *s. f.* plantă cultivată. (<fr. *anthropophyte*)
- antropofób, -ă** *adj., s. m. f.* (cel) care suferă de antropofobie. (<fr. *anthropophobe*)
- antropofobie** *s. f.* teamă patologică de oameni. (<fr. *anthropophobia*)
- antropogén I.** *adj.* antropic. II. *s. n.* cuaternar (II). (<fr. *anthropogène*)
- antropogeneză** *s. f.* ramură a antropologiei care studiază originea, evoluția și dezvoltarea speciei umane; antropogenie. (<fr. *anthropogenèse*)
- antropogenie** *s. f.* antropogeneză. (<fr. *anthropogénie*)
- antropogeografie** *s. f.* ramură a geografiei care studiază aspectele geografice ale așezărilor umane, ale poliției, culturii, civilizației etc.; geografie umană. (<fr. *anthropogéographie*)
- antropogonie** *s. f.* explicație mistico-religioasă a apariției omului. (<fr. *anthropogonie*)
- antropografie** *s. f.* descriere anatomică a corpului uman, cu referire la anumite trăsături fizionomice specifice raselor și tipurilor umane. (<fr. *anthropographie*)
- antropoid, -ă** I. *adj.* (despre maimuțe) care seamănă cu omul; antropomorf (I, 1). II. *s. n. pl.* subordin de maimuțe superioare asemănătoare cu omul, lipsite de coadă; antropomorfe (II). (<fr. *anthropoïde/s*)
- antropolatrie** *s. f.* I. adorație a omului deificat. 2. cult al lui Dumnezeu conceput în formă omenească. (<fr. *antropolâtrie*)
- antropolátru, -ă** *s. m. f.* I. cel care divinizează omul. 2. cel care adoră o divinitate reprezentată în forme umane. (<fr. *antropolâtre*)
- antropolít** *s. n.* fosilă umană petrificată. (<fr. *anthropolithe*)
- antropológ, -ă** *s. m. f.* specialist în antropologie. (<fr. *anthropologue*)
- antropologic, -ă** *adj.* referitor la antropologie. o *școală -ă* = a) școală întemeiată de Lombroso, care concepe infracțiunea ca un produs al factorilor biologici, iar pe infractor ca un tip innăscut de „om criminal“; b) orientare sociologică care susține în mod eronat că viața socială a popoarelor este determinată de caracteristicile anatomo-fiziologice ale rasei. (<fr. *anthropologique*)
- antropologie** *s. f.* știință care studiază originea și evoluția omului, în strânsă corelație cu condițiile naturale; antropobiologie. (<fr. *anthropologie*)
- antropologism** *s. n.* concepție filozofică, proprie inițial materialismului premarxist, care consideră omul în mod abstract, numai ca parte a naturii. (<fr. *anthropologisme*)
- antropometrie** *s. f.* 1. metodă de cercetare în antropologie constând în măsurarea diferitelor părți ale corpului uman; somatometrie. 2. metodă de identificare a criminalilor pe baza descrierii corpului uman (dimensiuni, formă, amprente digitale). (<fr. *anthropométrie*)
- antropométru** *s. n.* instrument folosit în antropometrie. (<fr. *anthropomètre*)
- antropomórf, -ă** I. *adj.* I. asemănător (ca formă) cu omul; antropoid (I). 2. referitor la antropomorfism. 3. care reprezintă figura umană; antropomorfic. II. *s. n. pl.* antropoide. (<fr. *anthropomorphe*)
- antropomórfic, -ă** *adj.* antropomorf. (<fr. *anthropomorphique*)
- antropomorfidie** *s. n. pl.* familie de maimuțe mari, cele mai apropiate de om. (<fr. *anthropomorphides*)
- antropomorfism** *s. n.* 1. concepție care atribuie divinităților sau lucrurilor și fenomenelor naturii forme, însușiri și sentimente umane. 2. reprezentare a divinităților sub înfățișare omenească. (<fr. *anthropomorphisme*)
- antropomorfist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al antropomorfismului. (<fr. *anthropomorphiste*)
- antropomorfiză** *vb. tr.* a atribui unui lucru, unui fenomen, unei divinități calități și trăsături umane. (<fr. *anthropomorphiser*)
- antropomorfóză** *s. f.* totalitatea modificărilor morfologice care au marcat trecerea de la animal la om, în procesul de antropogeneză. (<fr. *anthropomorphose*)
- antroponím** *s. n.* nume de persoană; antroponimic. (<fr. *anthroponymie*)
- antroponimic, -ă** I. *adj.* referitor la antroponimie; antroponimastic. II. *s. n.* antroponim. (<fr. *anthroponymique*)
- antroponimie** *s. f.* 1. ramură a lingvisticii care studiază antroponimele: antroponimastică. 2. totalitatea numelor de persoane. (<fr. *anthroponymie*)
- antroponimastic, -ă** I. *adj.* antroponimic. II. *s. f.* antroponimie. (<fr. *anthroponastique*)
- antroponosologie** *s. f.* disciplină care studiază bolile speciei umane. (<fr. *anthroponosologie*)
- antropopatie** *s. f.* 1. formă de delir caracterizată prin convingerea bolnavului că în propriu-i corp coexistă ființe umane, pe care le simte și cărora le percepe vocea. 2. atribuirea de însușiri și stări afective specific umane unor obiecte, mediului înconjurător, naturii. • reprezentare a divinității, în sistemele religioase primitive, ca o ființă cu sentimente și pasiuni omenești; antropopatism. (<fr. *anthropopathie*)
- antropopatism** *s. n.* antropopatie (2). (<fr. *anthropopathisme*)
- antropopítéc** *s. m.* maimuță considerată strămoș al omului. (<fr. *anthropopithèque*)
- antropoplastie** *s. f.* reconstituirea a formelor anatomice ale speciilor dispărute, pornind de la elementele scheletului. (<fr. *anthropoplastie*)
- antropopsihologie** *s. f.* știință care studiază creațiile și tradițiile populare. (<antropo- + psihologie)
- antroposféră** *s. f.* sfera socioeconomică a Pământului. (<antropo- + sferă)
- antroposomatologie** *s. f.* disciplină care studiază structura și funcțiile organice ale corpului uman. (<fr. *anthroposomatologie*)
- antropospeologie** *s. f.* ramură a speologiei care studiază resturile umane fosile din peșteri. (<antropo- + speologie)
- antropotehnică** *s. f.* arta de a dezvolta armonice ființa umană. (<fr. *anthropotechnique*)
- antropozofie** *s. f.* concepție și credință mistico-religioasă care înlocuiește pe Dumnezeu, cu ființa umană divinizată. (<fr. *anthroposophie*)
- antropozóic, -ă** *adj., s. n.* (din) era cuaternară, caracterizată prin apariția omului. (<fr. *anthropozoïque*)
- antropozoonoză** *s. f.* boală comună omului și animalelor. (<germ. *Anthropozoonose*)

antrostomie *s. f.* 1. deschidere chirurgicală a unui antru, pentru drenare. 2. lărgire operatorie a deschiderii buzelor pentru ușurarea accesului în cavitatea bucală. (< fr. *antrostomie*)

ántru *s. n.* (*anat.*) cavitate, scobitură. *o* ~ *mastoidian* = cavitate în mastoidă, care comunică cu urechea mijlocie: ~ *piloric* = parte a stomacului, deasupra pilorului. (< fr. *antre*, lat. *antrum*, gr. *antron*, peșteră)

anúm, -ă *adj.* (despre opere; și *s.*) publicat în timpul vieții autorului. (< fr. *anthume*)

antură *vb. I. tr., refl.* a (se) înconjura (de). **II. tr.** (*fig.*) a coplesi (cu atenții). (< fr. *entourer*)

anturáj *s. n.* mediul social în care trăiește cineva. (< fr. *entourage*)

-**ántă** *v.* -ant²

anual, -ă **I. adj.** care durează un an, revine în fiecare an. **II. s. f.** expoziție, festival care se organizează în fiecare an. (< fr. *annuel*, lat. *annualis*)

anuár *s. n.* publicație periodică conținând date statistice asupra unei întreprinderi, instituții etc. • publicație anuală a unei instituții științifice. (< fr. *annuaire*)

anucleár, -ă *adj.* (despre eritrocite) fără nucleu. (< engl. *nucleat*)

anucleát, -ă *adj.*, *s. f.* (celulă) lipsită de nucleu. (< fr. *annucleé*)

anuitate *s. f.* sumă de bani plătită anual de către debitor, pentru rambursarea unei sume împrumutate. (< fr. *annuité*, lat. *annuitas*)

ANUL(O)- *elem.* „inel”. (< fr. *anulo-*, cf. lat. *anulus*)

anulá *vb. tr. I.* a declara nul (un act); a desființa. 2. a egala cu zero o expresie matematică. (< fr. *annuler*, lat. *annulare*)

anulábíl, -ă *adj.* care poate fi anulat. (< fr. *annulable*)

anulabilitáte *s. f.* posibilitatea (unui act) de a fi anulat. (< fr. *annulabilité*)

anulár, -ă *adj.* în formă de inel. (< fr. *annulaire*)

anulatív, -ă *adj.* care anulează. (< fr. *annulatif*)

anuláție *s. f.* anulare. (< fr. *annulation*)

anulocít *s. n.* eritrocit în formă de inel. (< fr. *annulocyte*)

anuloplastie *s. f.* reparație chirurgicală a unui orificiu anular. (< fr. *annuloplastie*)

ánulus *s. n.* (*anat.*) formație inelară în jurul unei deschideri. (< lat. *annulus*)

anunciátor *s. n.* aparat care semnalează anumite modificări în timpul funcționării unui sistem tehnic. (< fr. *annonciateur*)

ánunț *s. n.* înștiințare scrisă; aviz. (după fr. *annonce*)

anunță *vb. tr.* a aduce la cunoștință. • a vesti sosirea cuiva sau un eveniment. (< fr. *annoncer*, lat. *annuntiare*)

ánure *s. f.* ordin de batracieni fără coadă: broaștele. (< fr. *anoures*)

ánuric, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de anurie. (< fr. *anurique*)

ánurie *s. f.* încetare patologică a secreției urinare. (< fr. *anurie*)

ánus *s. n.* orificiu de la extremitatea rectului. (< fr., lat. *anus*)

anuscóp *s. n.* instrument în formă de tub, folosit în anuscopie. (< fr. *anuscope*)

anuscopie *s. f.* examinarea canalului anal cu anuscopul. (< fr. *anuscopie*)

ánvelópă *s. f. I.* înveliș protector din cauciuc al unei camere de aer, al unei roți de vehicul. • înveliș al unei mingi (de fotbal, volei etc.). 2. suprapertă. • mapă în care se păstrează o carte în timpul cititului. • plic. 3. (*arte*) atmosferă care învalăuie figurile dintr-un tablou. (< fr. *enveloppe*)

ánvergúră *s. f. I.* desfășurare, întindere. 2. distanța dintre vârfulurile aripilor unui avion, ale unei păsări, unui fluture. 3. importanță, amploare a unei acțiuni, a unui proiect etc. (< fr. *envergure*)

ánvizájă *vb. tr.* a lua în considerare. (< fr. *envisager*)

ánxietáte *s. f.* stare patologică de neliniște, de teamă. (< fr. *anxiété*, lat. *anxietas*)

ánxiogén, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament, agent) care provoacă anxietate. (< fr. *anxiogène*)

ánxiolític, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care combate anxietatea. (< fr. *anxiolytique*)

ánxiós, -oásă *adj.*, *s. m. f.* (om) neliniștit, îngrijorat. (< fr. *anxieux*)

aoríst *s. n.* formă verbală a unei limbi care exprimă aspectul momentan al unei acțiuni trecute, fără nici o referire la prezent. (< fr. *aoriste*, gr. *aoristos*, nedeterminat)

AORT(O)- *elem.* „aortă”. (< fr. *aort/o-*, cf. gr. *aorte*)

aórtă *s. f. I.* arteră principală care pleacă din ventriculul stâng al inimii. 2. vas pulsator cu funcție de inimă, la unele nevertebrate. (< fr., gr. *aorte*)

aortectázie *s. f.* dilatație a aortei. (< fr. *aortectasie*)

aortectomie *s. f.* ablațiune a unei părți din aortă. (< fr. *aortectomie*)

aórtic, -ă *adj.* al aortei. (< fr. *aortique*)

aortítă *s. f.* inflamație (cronică) a aortei. (< fr. *aortite*)

aortoarteriografíe *s. f.* radiografie a aortei și a ramificațiilor ei cu o substanță de contrast. (< fr. *aorto-artériographie*)

aortoclázie *s. f.* ruptură a aortei. (< fr. *aortoclasie*)

aortografíe *s. f.* radiografie a aortei. (< fr. *aortographie*)

aortográmă *s. f.* clișeu obținut prin aortografie. (< engl. *aortogram*)

aortorafíe *s. f.* sutură a aortei. (< fr. *aortorrhaphie*)

aortostenóză *s. f.* îngustare patologică a pereților aortei. (< fr. *aortosténose*)

aortotomie *s. f.* incizie longitudinală a peretelui ventral al aortei. (< fr. *aortotomie*)

ápádánă *s. f.* sala tronului în palatele regilor persani. (< fr. *apadâna*)

apagógic, -ă *adj.* raționament ~ (sau demonstrație -ă) = demonstrație indirectă prin dovedirea absurdității contrariului; apagogie. (< fr. *apagogique*)

apagogie *s. f.* demonstrație apagogică. (< fr. *apagogie*)

apanáj *s. n. I.* domeniu funciar sau venit acordat de suverani pentru întreținerea unor membri ai familiei domnitoare. 2. bun material sau spiritual care aparține exclusiv cuiva. (< fr. *apanage*)

aparát *s. n. I.* sistem tehnic care servește pentru o operație tehnică, științifică etc. • instalație, unealtă pentru exerciții gimnastice. 2. (*anat.*) ansamblu de organe care îndeplinesc aceeași funcție în organism. 3. totalitatea serviciilor unei instituții. 4. ~ *de stat* = totalitatea organelor de stat care îndeplinesc funcțiile acestuia. 5. totalitatea procedurilor și mijloacelor într-o anumită muncă. *o* ~ *științific* = totalitatea mijloacelor de cercetare într-o muncă științifică; ~ *critic* = notele explicative care însoțesc un text, comentat de editor. (< lat. *apparatus*, fr. *appareil*, germ. *Apparat*)

aparátáj *s. n.* totalitatea aparatelor într-un anumit domeniu. (după fr. *appareillage*)

aparáturá *s. f.* ansamblu aparatelor care asigură funcționarea, controlul și reglarea unei mașini sau instalații. (< germ. *Apparatur*)

aparéiáj *s. n.* mod de dispunere a pietrelor, cărămizilor unei zidării aparente. • desen ornamental care imită elementele unei astfel de zidării. (< fr. *appareillage*)

aparént, -ă **I. adj.** 1. nereal, imaginar; fals. 2. evident, vizibil. **II. adv.** în aparență. (< fr. *apparent*, lat. *apparens*)

aparéntă *s. f.* înfățișare, manifestare exterioră evidentă, uneori înșelătoare. *o în* ~ = la prima vedere. (< fr. *appareance*, lat. *apparentia*)

apareunie *s. f.* incapacitate a copulației, datorită unei malformații a organelor genitale feminine. (< fr. *apareunie*)

aparítór *s. m. I.* slujbaș inferior (lictor, scribi) care însoțea pe magistrații romani. 2. mic slujbaș (aprod) la unele instituții superioare din trecut. (< lat. *apparitor*, fr. *appariteur*)

aparíție *s. f. I.* faptul de a apărea. 2. ieșire de sub tipar; publicare. (< fr. *apparition*, lat. *apparitio*)

apartámént *s. n.* ansamblu de camere și dependințe care formează locuința cuiva. (< fr. *appartement*, it. *appartamento*)

ápárte **I. adv.** separat. **II. adj. inv.** deosebit, special. (după fr. *à part*)

apartenént, -ă *adj.* care aparține de drept. (< fr. *appartenent*, it. *appartenente*)

apartenénță *s. f. I.* faptul de a aparține cuiva, de a ține de ceva. 2. (*mat.*) calitate a unui element care face parte dintr-o mulțime. (< fr. *appartenance*, it. *appartenenza*)

apartéu *s. n.* replică spusă aparte (pe scenă) unui actor ca pentru sine. (< fr. *aparté*)

- apărtheid** *s. n.* politică rasistă de discriminare dusă de minoritatea albă împotriva majorității populației de culoare din Africa de Sud. (<engl., fr. *apartheid*)
- apartinic, -ă** *adj.* fără de partid. (după rus. *bezpartinii*)
- aparține** *vb. intr.* a ține de cineva sau de ceva; a fi proprietatea cuiva; a face parte (din). (după fr. *appartenir*)
- apas** *s. m. 1. (pl.)* indieni din Texas. 2. derbedeu, huligan, bandit, hoț, tâlhar. (<fr. *apache*)
- apatíc, -ă** *adj. s. m. f.* (om) cuprins de apatie; indiferent, placid. (<fr. *apathique*)
- apatie** *s. f. 1.* lipsă de interes, indiferență; indolență, inerție. 2. (*fil.*; la stoici) stare de eliberare deplină a sufletului de orice pasiuni. (<fr. *apathie*, lat. *apathia*, gr. *apatheia*)
- apatit** *s. n.* fosfat natural de calciu, îngrășământ agricol. (<fr. *apatite*)
- apatitóză** *s. f.* pneumoconioză provocată prin inhalarea prafului de apatit. (<fr. *apatitose*)
- apatrid, -ă** *adj. s. m. f.* (persoană) fără cetățenie; heimatlos (<fr. *apatride*)
- apatridie** *s. f.* situația de apatrid. (<fr. *apatridie*)
- Apatirii** *s. f. pl. (ant.)* sărbători solemne în cinstea zeiței Venus, care amintea vechea organizare a Atenei. (<fr. *apaturies*, lat., gr. *apaturia*)
- apectomie** *s. f.* îndepărtare chirurgicală a apexului unei rădăcini dentare. (<apex + *-ectomie*)
- apeduct** *s. n.* sistem de construcții și instalații de transportare a apei de la locul de captare până la cel de consum. (<lat. *aqueductus*)
- apeirofobie** *s. f.* teamă excesivă, nejustificată, de infinit. (<engl., gr. *apeirophobia*)
- apeiron** *s. n. (fil.)* la Anaximandru) element primar și cauză materială a lucrurilor, materie indeterminată și infinită (aerul, apa, focul și pământul). (<gr. *apeiron*)
- apel** *s. n. 1.* strigare a numelui cuiva. 2. chemare scrisă sau orală adresată unei colectivități. • indemn, cerere, rugămintă. 3. semnal sonor sau luminos produs într-un post de telefon, de telegraf etc. 4. (*jur.*) acțiune făcută de o instanță judecătorească imediat superioară pentru a schimba sau a infirma o hotărâre dată de o instanță inferioară. (<fr. *appel*)
- apelă** *I. vb. intr.* a face apel la cineva, a adresa o cerere. • (*jur.*) a face apel (4). II. *tr. (inform.)* a cere, a încerca să obțină (date, informații). (<fr. *appeler*, lat. *appellare*)
- apelânt, -ă** *I. adj.* care apelează. II. *adj. s. m. f.* (cel) care face un apel (4). (<fr. *appellanti*)
- apelativ, -ă** *adj. s. n.* (substantiv) comun; nume calificativ. (<fr. *appellatif*, lat. *appellativus*)
- apelatiune** *s. f. 1.* denumire, calificare, nume. 2. (*jur.*) apel. • adresare (însoțită de o cerere, de o rugămintă). (<fr. *appellation*, lat. *appellatio*)
- apella** *s. f.* adunare populară în Sparta antică, având toți cetățenii cu drepturi depline, trecuți de 30 de ani. (<gr. *apella*)
- apendice/apendice** *s. n. 1.* prelungire a intestinului gros, care pornește de la cec. 2. organ al unor aparate anatomice la artropode, arahnide, crustacee etc. 3. parte a unui lucru ca o prelungire a acestuia. • element fonic suplimentar care însoțește articulația unui sunet. 4. supliment, adaos la o lucrare; anexă. (<fr. *appendice*, lat. *appendix*)
- apendicectomie** *s. f.* ablațiune a apendicelui (1). (<fr. *appendicectomy*)
- apendicită** *s. f.* inflamație a apendicelui (1). (<fr. *appendicite*)
- apendicostomie** *s. f.* deschidere a apendicelui (1) la piele și crearea unui drenaj al conținutului cecal. (<fr. *appendicostomie*)
- apendicul** *s. n.* apendice mic. (<fr. *appendicule*)
- apendicular, -ă** *adj.* referitor la apendice; în formă de apendice (1). (<fr. *appendiculaire*)
- apepsie** *s. f.* digestie defectuoasă datorită insuficienței pepsinei în sucul gastric. (<fr. *apepsie*)
- apercépe** *vb. n.* a percepe, a asimila. (după germ. *apperzipieren*)
- apercéptibil, -ă** *adj.* care poate fi perceput. (<fr. *apercéptible*)
- apercéptibilitate** *s. f.* calitatea de a fi apercéptibil. (<fr. *apercéptibilité*)
- apercéptiv, -ă** *adj.* referitor la apercéptie; care aparține apercépției. (<fr. *apercéptif*)
- apercéptivitate** *s. f.* facultatea apercépției. (<fr. *apercéptivité*)
- apercéptie** *s. f.* integrare a percepției în experiența cognitivă anterioară. (<fr. *apercéption*)
- aperiódic, -ă** *adj. 1.* lipsit de periodicitate; aciclic. 2. (despre un sistem fizic) care atinge fără oscilații o poziție de echilibru. (<fr. *apériodique*)
- aperiodicitate** *s. f.* caracter aperiodic. (<aperiodic + *-itate*)
- aperitiv** *s. n.* gustare (sau băutură) înainte de masă. (<fr. *apéritif*, lat. *aperitivus*)
- apersonalizare** *s. f.* depersonalizare nevrotică, ca un deficit de responsabilitate matură de a se conduce în viață. (<a- + *personalizare*)
- apért, -ă** *adj.* (despre flori, muguri, prefloarație) neacoperit, deschis. (<lat. *apertus*)
- apérto** *adj. inv., adv. (muz.) 1.* (despre sunete) deschis. 2. (despre instrumente de suflat) fără surdină. (<it. *aperto*)
- apertométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea aperturii obiectelor microscopice. (<fr. *apertomètre*, engl. *apertometer*)
- apertură** *s. f. 1.* deschizătură, orificiu. 2. grad de deschidere a canalului fonator în timpul emiterii unui fonem. 3. caracteristică a aparatelor microscopice, fotografice etc. dată de unghiul sub care se vede diametrul primei lentile din punctul de intersecție al axei obiectivului cu planul acestuia. (<fr. *aperture*, lat. *apertura*)
- apetal, -ă** *I. adj.* (despre flori) lipsit de petale. II. *s. f. pl.* grup de plante dicotiledonate cu florile fără petale. (<fr. *apétale/s*)
- apeténță** *s. f.* înclinație către ceva; dorință, poftă. (<fr. *appétence*, lat. *appetentia*)
- apetisânt, -ă** *adj.* care trezește apetitul; atrăgător, ispititor. (<fr. *appétissant*)
- apetit** *s. n.* poftă de mâncare; apetiție. (<fr. *appétit*)
- apetiție** *s. f.* dorință, râvnă; tendință de a satisface o nevoie. (<fr. *appétition*, lat. *appetitio*)
- ápex** *s. n. 1.* creștet, vârf. 2. punct de pe sfera cerească spre care se deplasează Soarele. 3. extremitatea posterioară a cochiliei gasteropodelor. 4. boneță a flaminilor, la romani. 4. mitra vechilor regi și satrapi persi. (<fr., lat. *apex*)
- apexian, -ă** *adj.* referitor la extremitatea unui organ anatomic, conic. (<fr. *apexien*)
- apexită** *s. f. 1.* osteită a vârfului stâncii temporalului. 2. inflamație a porțiunii apexiene a dintelui. (<fr. *apexite*)
- apexocardiogramă** *s. f.* curbă rezultată din înregistrarea grafică a mișcărilor șocului apexian. (<apex + *cardiogramă*)
- API-** *elem.* „albină”. (<fr. *api-*, cf. lat. *apis*)
- a piacere** *loc. adv. (muz.)* după plac, după dorință. (<it. *a piacere*)
- APIC(O)-** *elem.* „vârf, extremitate”. (<fr. *apico/-*, cf. lat. *apex, apicis*)
- apical, -ă** *adj. 1. (anat.)* situat în vârful unui organ. 2. (despre consoane) care se articulează cu vârful limbii apropiat de dinți, de alveole sau de bolta palatului. (<fr. *apical*)
- apicectomie** *s. f.* ablațiune a porțiunii apicale a rădăcinii unui dinte. (<engl. *apicectomy*)
- apicol, -ă** *adj.* referitor la albinărit. • de (la) albine. (<fr. *apicole*)
- apicoliză** *s. f. 1.* operație de turtire a vârfului unui plămân. 2. leziune a vârfului rădăcinii dentare. (<fr. *apicolyse*)
- apiculát, -ă** *adj.* (despre frunze, fructe) terminat cu vârf scurt și ascuțit. (<fr. *apiculé*)
- apicultór, -oáre** *s. m. f.* cel care se ocupă cu apicultura. (<fr. *apiculteur*)
- apicultură** *s. f.* știință care se ocupă cu creșterea albinelor; albinărit. (<fr. *apiculture*)
- apíde** *s. f. pl.* familie de insecte himenoptere: albinele, bondarii etc. (<fr. *apidés*)
- apidologie** *s. f.* studiul biologic al albinei domestice. (<fr. *apidologie*)
- apifitoterapie** *s. f.* terapie cu extrase din plante și produse apicole. (<api- + *fitoterapie*)
- apifobie** *s. f.* teamă patologică de albine. (<engl. *apiphobia*)

- apifórm**, -ă *adj.* de forma unei albine. (<fr. *apiforme*)
- apifúg**, -ă (despre un preparat) care îndepărtează albinele. (<fr. *apifuge*)
- apinealism** *s. n.* insuficiență a secreției glandei pineale; anepifizie. (<fr. *apinealisme*)
- apiól** *s. n.* ulei volatil din semințele de pătrunjel, ca febrifug și emenagog. (<fr. *apiol*)
- apiologie** *s. f.* studiu științific al albinelor. (<engl. *apiology*)
- apirén**, -ă *adj.* (despre fructe) fără sămbure. (<fr. *apyrene*, lat. *apyrenus*)
- apirétic**, -ă *adj.* afebril. (<fr. *apyrétique*)
- apirexie** *s. f.* absență a febrei în caz de boală. (<fr. *apyrexie*)
- apirogén**, -ă *adj.* care previne febra. (<fr. *apyrogène*)
- apiterapie** *s. f.* folosire a produselor apicole în scop terapeutic. (<fr. *apithérapie*)
- apituitarism** *s. n.* suprimare a funcției hipofizei. (<fr. *apituitarisme*)
- aplacental**, -ă *adj.* lipsit de placenta. (<engl. *aplacental*)
- aplaclentare** *s. n. pl.* grup de mamifere inferioare lipsite de placenta; metateriene. (<fr. *aplaclentaires*)
- aplaná** *vb. tr.* 1. a înlătura, a potoli (un conflict) 2. a netezi, a nivela (un teren, fundamentul unui drum). (după fr. *aplanir*)
- aplanát** *adj.*, *s. n.* (sistem optic) aplanetic. (<fr. *aplanat*)
- aplanétic**, -ă *adj.* care prezintă aplanetism. (<fr. *aplanétique*)
- aplanetism** *s. n.* proprietate a unui sistem optic de a da o imagine plană, perpendiculară pe axa sa, pentru un obiect de asemenea plan, perpendicular pe această axă. (<fr. *aplanétisme*)
- APLANO-** *elem.* „nemișcat, imobil”. (<fr. *aplano-*, cf. gr. *aplanes*)
- aplanogamét** *s. m.* gamet neciliat, fără mobilitate. (<fr. *aplanogamète*)
- aplanogametánge** *s. m.* organ al plantelor în care se formează aplanogameții. (<fr. *aplanogamétange*)
- aplanospór** *s. m.* spor asexuat, unicelular și imobil. (<fr. *aplanospore*)
- aplanosporánge** *s. m.* sporangie care conține aplanospori. (<fr. *aplanosporange*)
- aplástic**, -ă *adj.* 1. lipsit de structură, de o formă bine definită. 2. (despre anemie) care nu prezintă indicii de regenerare a globulelor roșii. (<fr. *aplastique*)
- aplát** *s. n.* tentă de o singură culoare (în pictură, gravură etc.). (<fr. *aplat*)
- aplatizá** *vb. tr., refl.* a (se) face plat; a (se) turti (prin presare). • (fig.) a (se) uniformiza. (după fr. *aplatir*)
- aplatizáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) aplatiza. 2. proces natural prin care prundișurile de formă sferoidală capătă formă plată. 3. modificare a parametrilor unor elemente de circuit electric, în scopul de a reduce variațiile unei mărimi într-un anumit interval de timp. (<fr. *aplatiza*)
- aplaudá** *vb. I. intr.* a bate din palme. **II. tr.** (fig.) a-și exprima mulțumirea, entuziasmul, prin aplauze. (<lat. *applaudere*, după fr. *applaudir*)
- apláuze** *s. f. pl.* bătăi repetate din palme (în semn de admirație, de mulțumire etc.). (<it. *applauso*, lat. *applausus*)
- aplázie**, -ă *adj.* (despre țesuturi, organe) care prezintă aplazie. (<fr. *aplasique*)
- aplazie** *s. f.* întrerupere a dezvoltării unui țesut sau organ. (<fr. *aplasie*)
- aplicá** *vb. I. tr.* 1. a face (un lucru) să adere, să se lipească de ceva. 2. a pune în practică. • a administra (un tratament medical). 3. a raporta a principiu general la ceva. **II. refl. (rar)** a se dedica, a se consacra. (<fr. *appliquer*, lat. *applicare*)
- aplicábil**, -ă *adj.* care poate fi aplicat. • potrivit, adecvat. (<fr. *applicable*)
- aplicabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi aplicabil. (<fr. *applicabilité*)
- aplicát**, -ă *adj.* 1. lipit, așezat pe... o *artă ~ă* = artă decorativă. 2. pus în practică. • (despre științe) cu aplicații practice. (<fr. *aplica*)
- aplicatív**, -ă *adj.* 1. cu caracter de aplicație. 2. (bot.) alipit pe alt organ fără aderență. (<fr. *applicatif*)
- aplicativitate** *s. f.* caracter aplicativ. (<fr. *applicativité*)
- aplicáție** *s. f.* 1. punere în practică; aplicare. o *punct de ~* = punct în care se exercită o forță asupra unui corp; *școală de ~* = instituție școlară atașată pe lângă o instituție de pregătire a cadrelor, în care se face practică pedagogică. • (mil.) formă de pregătire a comandamentelor și trupelor prin rezolvarea unor situații de luptă ipotetice. 2. (fig.) aptitudine, talent. (<fr. *application*, lat. *applicatio*)
- aplicá** *s. f.* 1. ornament în relief care se aplică pe veșminte, vase, mobilier etc. 2. lampă de iluminat, care se fixează pe perete. (<fr. *applique*)
- aplít** *s. n.* rocă eruptivă de culoare deschisă, cu aspect granular fin. (<fr. *aplite*, germ. *Aplit*)
- aplómb** *s. n.* 1. îndrăzneală, siguranță în felul de a se comporta, de a vorbi. 2. direcție verticală, verticalitate. • poziție și direcție a picioarelor unui animal în raport cu pământul și cu planul median al corpului. (<fr. *aplomb*)
- apluástră** *s. f. (ant.)* piesă a unei corăbii plasată la pupă și omată cu banderole. (<fr. *aplustre*, lat. *aplustra*)
- apnéee** *s. f.* oprire temporară a respirației. (<fr. *apnée*)
- apneumie** *s. f.* absența plămânilor, proprie amfibienilor terestrii cu respirație cutanată. (<fr. *apneumie*)
- APO-** *pref.* „departe (de)”; „derivat, obținut (din)”. (<fr. *apo-*, cf. gr. *apo*)
- Apocalíps** *s. n.* viziune mistică înspăimântătoare a sfârșitului lumii în religia creștină. • scriere care înfățișează alegoric sfârșitul lumii. (<fr. *apocalypse*, gr. *apokalypsis*)
- apocalíptic**, -ă *adj.* care evocă sfârșitul lumii, catastrofic; teribil. (<fr. *apocalyptique*)
- apocárp**, -ă *adj.* care prezintă apocarpie. (<fr. *apocarbe*)
- apocarpíe** *s. f.* stare a unei flori ale cărei carpele nu sunt unite în pistil. (<fr. *apocarpie*)
- apocarterésis** *s. n.* sinucidere prin inanție. (<gr. *apokarteresis*)
- apocatastáză** *s. f.* readucere la un stadiu anterior. • (la stoici și unii mistici) reconstituirea a unor situații inițiale de proveniență originară. (<fr. *apocatastase*, gr. *apokatastasis*)
- apocéntru** *s. n.* punct al orbitei unui corp ceresc unde acesta se află la cea mai mare distanță de corpul central în jurul căruia se mișcă. (<fr. *apocentre*)
- apocinacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, erbacee sau lemnoase, cu frunze opuse și flori hermaphrodite, actinomorfe, și cu latex, din regiunile tropicale și mediteraneene. (<fr. *apocynacées*)
- apocópă** *s. f.* 1. cădere a conșoanei finale a unui cuvânt sau a unei silabe de la sfârșitul acestuia. 2. fractură cu pierderea unei părți a osului. (<fr. *apocope*, lat. *apocopa*)
- apocríf**, -ă **I. adj.** (despre documente, scrieri) atribuit în mod fals unui alt autor; neautentic. **II. s. n.** scriere religioasă nerecunoscută de canoane. (<fr. *apocryphe*, lat. *apocryphus*)
- apocrin**, -ă *adj.*, *s. f.* (glandă) care, o dată cu secreția, elimină și o parte a celulei. (<fr. *apocrine*)
- apocromát** *s. n.* obiectiv apocromatic. (<fr. *apochromat*)
- apocromátic**, -ă *adj.* (despre un obiectiv fotografic) a cărui aberație cromatică a fost corectată pentru trei culori (roșu, galben și violet). (<fr. *apochromatique*)
- apód**, -ă **I. adj.** (despre animale) lipsit de picioare. **II. s. n. pl.** nume dat unor animale fără lipsa membrilor și forma alungită (holoturii, pești osoși, amfibieni). (<fr. *apodele*)
- apodictic**, -ă *adj.* (despre judecăți, raționamente) care exprimă raporturi și legături necesare între fenomene. • care nu permite opoziție; indiscutabil. (<fr. *apodictique*, lat. *apodicticus*)
- apodie** *s. f.* monstruoșitate prin lipsa congenitală a picioarelor. (<fr. *apodie*)
- apodióxis** *s. n.* figură retorică constând în respingerea unui argument ca fiind absurd. (<fr., gr. *apodioxis*)
- apodóză** *s. f.* propoziție principală regentă a unei subordonate condiționate, așezată după aceasta. (<fr. *apodose*, gr. *apodosis*)
- apoétic**, -ă *adj.* lipsit de poezie. (<a- + *poetic*)
- apofántic**, -ă *adj. (log.)* care evidențiază existența unui raport printr-o afirmație sau negație cu privire la ceva. (<fr. *apophantique*, gr. *apophantikos*)
- apofilaxie** *s. f. (med.)* slăbire a puterii de apărare a organismului. (<fr. *apophylaxie*)

- apofite** *s. f. pl.* plante de origine autohtonă devenite antropocore, ușor adaptabile în culturi. (< fr. *apophytes*)
- apofiză** *s. f.* 1. proeminență a unui os. 2. umflătură la baza unei capsule. 3. ramură secundară a unei roci eruptive. 4. mullură concavă care marchează legătura dintre fusul unei coloane și baza ei. (< fr. *apophyse*, gr. *apophysis*, excrescență)
- apofizită** *s. f.* oseeită limitată la o apofiză (1). (< fr. *apophysite*)
- apofonie** *s. f.* alteranță vocalică; ablaut. (< fr. *apophonie*)
- apoftegmatic**, -ă *adj.* cu caracter de apoftegmă. (< fr. *apophlegmatique*)
- apoftegmă** *s. f.* formulare aforistică memorabilă; maximă, sentință, adagiu. (< fr. *apophlegme*, gr. *apophlegma*)
- apogalaxie** *s. f.* poziție, cea mai mare distanță față de galaxia noastră. (< fr. *apogalaxie*)
- apogâm**, -ă *adj.* apogamic. (< fr. *apogame*)
- apogamic**, -a *adj.* care prezintă apogamic; apogam. (< fr. *apogamique*)
- apogamie** *s. f.* dezvoltare a embrionului din oricare celulă a sacului embrionar, cu excepția ovulului; apomixie. (< fr. *apogamie*)
- apogenie** *s. f. (bot.)* pierdere a capacității de reproducere a unui organism. (< fr. *apogénie*)
- apogeu** *s. n.* 1. punctul cel mai depărtat de Pământ de pe orbita unui satelit natural sau artificial. 2. punct culminant în dezvoltarea unui fenomen, a unei situații etc.; culme. (< fr. *apogée*, gr. *apogaion*)
- apogiatură** *s. f. (muz.)* ornament melodic din unul sau mai multe sunete, executate prin scurtarea duratei normale a notei precedente. (< it. *appoggiatura*)
- apogimie** *s. f. (bot.)* incapacitate de reproducere a unui organ femel. (< fr. *apogynie*)
- apolinăr**, -ă *adj.* apolinic. o *jocuri* -e = jocuri la Roma în cinstea zeului Apolo în timpul celui de-al doilea război punic. (< fr. *apollinaire*, lat. *ludi apollinares*)
- apolinic**, -ă *adj.* 1. referitor la zeul Apolo; apolinar. • luminos, senin, echilibrat. 2. (la Nietzsche) spirit meditativ, caracterizat prin echilibru, armonie, măsură, claritate în gândire. (< germ. *apollinisch*)
- apolinism** *s. n.* caracter apolinic. (< *apolin/ic* + -ism)
- apolitic**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) lipsit de spirit politic. (< fr. *apolitique*)
- apolitism** *s. n.* abținere de la viața politică; indiferență politică. (< fr. *apolitisme*)
- apolo** *s. m. (fam.)* bărbat de mare frumusețe. (< fr. *apollon*)
- apológ** *s. n.* scurtă povestire (în proză) cu intenții moralizatoare. (< fr. *apologue*, lat. *apologus*, gr. *apologos*)
- apologét** *s. m.* 1. cel care laudă cu un zel excesiv o persoană, o idee etc.; apologist. 2. autor de apologii (2). (< germ. *Apologet*)
- apologétic**, -ă *I. adj.* care conține o apologie. *II. s. f.* 1. ramură a teologiei care are ca scop apărarea creștinismului. 2. sistem preconcept, teorie etc. prin care se elogiază neîntemeiat o persoană, o idee, un sistem etc. (< fr. *apologétique*)
- apologetism** *s. n.* apologie (1). (< *apologet* + -ism)
- apologie** *s. f.* 1. laudă exagerată, apărare servilă și interesată; apologetism. 2. scriere, cuvântare prin care se ia apărarea cuiva sau a ceva. (< fr. *apologie*, lat., gr. *apologia*)
- apologism** *s. n.* discurs cu nuanță ironică, în care oratorul face adversarului o concesie fără valoare. (< *apologie* + -ism)
- apologist**, -ă *s. m. f.* apologet (1). (< fr. *apologiste*)
- apologiză** *vb. tr.* a lauda excesiv; a face apologia (cuiva sau a ceva). (< it. *apologizzare*)
- apolonic**, -ă *adj.* referitor la opera matematică a lui Apollonius, în care apar pentru prima dată denumirile celor trei conice: elipsa, hiperbola, parabola și alte noțiuni, ca: diametri, axe, focare etc. (< germ. *apollonisch*)
- apomagmatic**, -ă *adj.* (despre agregate cristaline sau amorfe) format din crăpăturile scoarței terestre din soluții magmatice. (< fr. *apomagmatique*)
- apomeioză** *s. f.* eliminare a meiozei în procesul de formare a generației asexuate, la plante. (< fr. *apoméiose*)
- apométru** *s. n.* contor de apă. (< *apă* + -metru')
- apomictic**, -ă *adj.* care prezintă apomixie. (< germ. *apomikatisch*)
- apomixie** *s. f.* apogamie. (< fr. *apomixie*)
- apomorf**, -ă *adj. (biol.)* despre organisme) care rezultă din diviziunea unei anumite specii. (< fr. *apomorfe*)
- apomorfină** *s. f.* derivat al morfinei, fără acțiune analgezică sau hipnotică. (< fr. *apomorphine*)
- aponevrotic**, -ă *adj.* referitor la aponevroză. (< fr. *aponevrotique*)
- aponevrotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unei aponevroze. (< fr. *aponevrotomie*)
- aponevróză** *s. f.* membrană fibroasă, foarte rezistentă, care acoperă și susține mușchii. (< fr. *aponevrose*)
- aponevrozită** *s. f.* inflamație a unei aponevroze. (< fr. *aponevrosite*)
- apopléctic**, -ă *adj. s. m. f.* (om) predispus la apoplexie. (< fr. *apoplectique*)
- apopléctiform**, -ă *adj.* care prezintă simptomele apoplexiei. (< fr. *apopléctiforme*)
- apoplexie** *s. f.* 1. pierdere totală a conștiinței, provocată de ruptura unui vas din creier, urmată de hemoragie. 2. boală a plantelor datorată căldurilor excesive, ducând la uscarea lor bruscă. (< fr. *apoplexie*, lat., gr. *apoplexia*)
- aporém** *s. n.* raționament dialectic care conduce la contradicție. (< germ. *Aporem*)
- aporétic**, -ă *I. adj.* cu caracter de aporie. *II. s. m. f.* adept al filozofiei scepticului Pyrrhon. *III. s. f.* modalitate de filozofare care se rezumă la punerea problemelor, în termeni noi, fără a căuta răspunsuri. (< fr. *aporétique*)
- aporie** *s. f.* 1. (*fil.*) incapacitate de a decide între două argumentări contradictorii. 2. problemă grea sau imposibil de rezolvat. (< fr. *aporie*, lat., gr. *aporia*)
- apórt¹** *interj.* (pentru a îndemna un câine să aducă vânatul doborât) adu! caută! (< fr. *apporte*)
- apórt²** *s. n.* 1. contribuție a unei persoane sau colectivități la o întreprindere, la o acțiune comună. 2. bunuri (i) mobile, bani, valori pe care un asociat le aduce într-o unitate economică. • capital cu care un acționar contribuie la o societate pe acțiuni. (< fr. *apport*)
- aportă** *vb. tr.* (despre câini) a aduce vânatul împușcat sau un obiect aruncat. (< fr. *apporter*)
- aportaj** *s. n.* aportare. (< fr. *apportage*)
- aportór** *s. m.* câine de vânatoare care aduce vânatul. (< fr. *apporteur*)
- aposiopéză** *s. f.* 1. reticență; întrerupere a vorbirii. 2. figură de stil constând în întreruperea unei propoziții sau fraze din cauza gabei, ori pentru că interlocutorul poate înțelege singur ce ar mai urma să se spună. (< fr. *aposiopèse*, gr. *aposiopesis*)
- aposiție** *s. f.* senzație de dezgust puternic față de hrană. (< engl. *apostitia*)
- apospermie** *s. f.* reproducere fără fecundare sau fără semințe. (< fr. *apospemie*)
- aposporie** *s. f.* reproducere a unui gametofit diploid direct din sporofit, fără meioză. (< fr. *aposporie*)
- apostát**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care a săvârșit o apostazie. (< fr. *apostat*, lat. *apostata*, gr. *apostates*)
- apostátic**, -ă *adj.* de apostat; rebel. (< it. *apostatico*)
- apostazie** *s. f.* 1. renegare publică a unei credințe religioase, a unor convingeri. 2. răzvrătire împotriva stăpânirii. (< fr. *apostasie*, lat., gr. *apostasia*)
- a posterióri** *I. loc. adv.* pornind de la datele experienței. *II. adj. inv.* (despre raționamente, cunoștințe) care provine numai din experiență. (< lat. *a posterióri*, din ceea ce urmează)
- aposteriorism** *s. n.* concepție filozofică potrivit căreia toate cunoștințele se capătă prin experiența individuală. (< fr. *aposteriorisme*)
- apostie** *s. f.* lipsa congenitală a prepuțului. (< fr. *aposthie*)
- apostilă** *s. f.* rezoluție pusă pe o petiție, pe un act oficial. (< fr. *apostille*)
- apostilb** *s. m.* unitate fotometrică de măsură a luminanței. (< germ. *Apostilb*)
- apostolat** *s. n.* propagare a unor idei, a unei învățături; îndeplinire cu abnegație a unei misiuni. (< fr. *apostolat*, lat. *apostolatus*)
- apostólic**, -ă *adj.* 1. referitor la apostoli, conform cu ideile lor. 2. papal. (< fr. *apostolique*, lat. *apostolicus*)
- apostróf** *s. n.* semn ortografic în formă de virgulă (')

care marchează absența accidentală a unor sunete ori silabe. (<fr. *apostrophe*, lat. *apostrophus*, gr. *apostrophos*)

apostrofa *vb. tr.* a adresa cuiva o mustrare, a dojeni, a critica. (<fr. *apostrophier*)

apostrofa *s. f.* 1. mustrare, reproș. 2. figură retorică constând în întreruperea bruscă a șirului ideilor pentru a se adresa direct unei persoane sau unui lucru. (<fr. *apostrophe*, gr. *apostrophe*)

apoteci *s. n.* organ reproducător, la ascomicete și licheni, în care se formează ascele. (<fr. *apothécium*)

apotemă *s. f.* segment de dreaptă care unește centrul unui poligon regulat cu mijlocul oricăreia dintre laturi; înălțime a feței laterale a unei piramide regulate. (<fr. *apothème*)

apoteotic, -ă *adj.* care constituie o apoteoză; triumfal. (<apote/oză + -otic)

apoteoză *vb. tr.* 1. (*ant.*) a trece în rândul zeilor; a deifica, a diviniza. 2. (*fig.*) a acorda (cuiva) onoruri neobișnuite; a preamări, a slăvi. (<fr. *apothéoser*)

apoteoză *s. f.* 1. (*ant.*) solemnitate de trecere (a unui erou, a unui împărat) în rândul zeilor. 2. (*fig.*) preamărire, slăvire, glorificare. 3. denumire a scenelor finale cu caracter solemn și triumfal din opere sau balet; încheiere solemnă a unei piese muzicale. (<fr. *apothéose*, lat., gr. *apothēosis*)

apotrop, -ă *adj. (bot.)* despre ovule) prins lateral pe peretele placentar. (<fr. *apotropie*)

apotropăic, -ă *adj.* (despre obiecte sau formule magice) destinat apărării împotriva duhurilor rele. (<fr. *apotropaïque*)

apotropéu *s. n.* talisman sau orice mijloc folosit în magie pentru îndepărtarea spiritelor rele. (<gr. *apotropaion*)

apotropism *s. n.* curbare a plantelor contrară direcției factorului de excitație. (<fr. *apotropisme*)

apozemă *s. f.* decoctie, infuzie de substanțe vegetale la care s-au adăugat unele medicamente. (<fr. *apozème*)

apozimază *s. f.* component proteic termolabil al zimazei, enzimă care produce fermentația alcoolică. (<fr. *apozymase*)

apozitiv, -ă *adj.* care servește ca apozitie; apozitional. O *propozitie -ă* = propozitie cu rol de apozitie, pe lângă (un element din) regentă. (<fr. *appositif*)

apozitie *s. f.* 1. atribut substantival, pronominal sau numeral, de obicei în cazul nominativ. • orice construcție sintactică de tip apozitional. 2. (*biol.*) creștere în grosime a membrilor celulare prin depunerea succesivă a straturilor noi. (<fr. *apposition*, lat. *appositio*)

apozitional, -ă *adj.* apozitiv. (<fr. *appositionnel*)

apasionat *adv. (muz.)* cu pasiune și înflăcărare. (<it. *appassionato*)

aprenti *la-pran-/ s. m. (livr.)* 1. tânăr care învață o meserie sub îndrumarea unui instructor, unui maistru. 2. (*fig.*) începător. (<fr. *apprenti*)

apractagnozie *s. f.* apraxie asociată cu agnozie. (<fr. *apracto-agnosie*)

apractofagie *s. f.* apraxie alimentară. (<fr. *apractophagie*)

apragmatism *s. n.* incapacitate de a acționa coerent, de a coordona ansamblul acțiunilor parțiale care concură la realizarea unui scop util. (<fr. *apragmatisme*)

apráxic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind de apraxie) (<fr. *apraxique*)

apráxie *s. f.* incapacitate patologică de a executa mișcări coordonate ca urmare a unor leziuni ale creierului. (<fr. *apraxie*, gr. *praxis*)

aprecăție *s. f.* formulă de încheiere. (<lat. *apprecatio*)

aprecia *vb. tr.* 1. a stabili valoarea, a evalua, a estima. • a prețui, a stima (pe cineva). 2. a socoti, a considera (că). (<fr. *apprécier*, lat. *apprētare*)

apreciabil, -ă *adj.* care poate fi apreciat; considerabil. (<fr. *appréciable*)

apreciativ, -ă *adj.* care marchează o apreciere. (<fr. *appréciatif*)

apreciator, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care apreciază. (<fr. *appréciateur*)

apreciere *s. f.* acțiunea de a aprecia; prețuire, stimă; considerare, judecată, analiză. (<aprecia)

aprehendă *vb. tr. (rar)* 1. a prinde, a pune mâna pe, a înhăța. 2. (*fig.*) a se neliniști înainte de ivirea unui

pericol posibil, a se teme de... (<fr. *appréhender*, lat. *apprehendere*)

aprehensiune *s. f.* teamă vagă, nedeslușită, cauzată de presupunerea posibilității unui pericol. (<fr. *appréhension*, lat. *apprehensio*)

aprehensiv, -ă *adj.* timid; neîncrezător. (<fr. *appréhensif*)

apreschi *s. n.* gheață caldăuroasă care se folosește iarna, după schiat. (<fr. *aprés-ski*)

apresor *s. m.* organ de fixare sau absorbție al unor plante. (<engl. *apressor*)

apret *s. n.* preparat la tratarea țesăturilor și fibrelor textile pentru a le da anumite calități; scrobeală. (<fr. *apprêt*)

apretă *vb. tr.* a trata cu apret; a scrobi. (<fr. *apprêter*)

apretaj *s. n.* apretare. (<fr. *apprêtage*)

apretor, -oare *s. m. f.* lucrător care apretează (țesături, piei etc. (<fr. *apprêtor*)

apretură *s. f.* 1. operațiile de fierbere, înălbire, apretare etc. ale unui material textil. 2. secție, instalație unde se fac asemenea operații. (<germ. *Appretur*)

a priori *loc. adj. și adv.* (în mod) aprioric. (<lat. *a priori*, din ceea ce precedă)

aprioric, -ă *adj.* (despre cunoștințe) care nu provine din experiență; anterior oricărei experiențe, bazat exclusiv pe rațiune. (<germ. *apriorisch*)

apriorism *s. n.* concepție filozofică idealistă care consideră cunoașterea esenței lucrurilor anterioară experienței omului. (<fr. *apriorisme*)

aprioritate *s. f.* caracter aprioric. (<fr. *apriorité*)

aprobă *vb. tr.* a încuviința o acțiune, o părere etc.; a-și da consimțământul, a fi de acord. • a rezolva favorabil. (<lat. *approbare*)

aprobare *s. f.* 1. faptul de a aproba. 2. act prin care se aprobă ceva. (<apropa)

aprobativ, -ă *adj.* care exprimă o aprobare; aprobator. (<fr. *approbatif*, lat. *approbativus*)

aprobativitate *s. f.* atitudine exagerată de a aproba (pe un interlocutor). (<fr. *approbativité*)

aprobator, -oare *adj.* aprobativ. (<fr. *approbateur*, lat. *approbator*)

aproctie *s. f.* lipsa congenitală a anusului. (<fr. *aproctie*)

aprofundă *vb. tr.* a studia temeinic; a pătrunde cu mintea. (după fr. *approfondir*)

apropo *I. adv. (fam.)* ce voiam să spun! fiindcă a venit vorba! *II. s. n.* aluzie răutăcioasă la adresa cuiva. (<fr. *à-propos*)

apropriă *vb. tr.* 1. a-și însuși lucruri sau bunuri străine; a-și atribui. 2. a face să devină potrivit (pentru). (<fr. *appropriier*, lat. *appropriare*)

apropriabil, -ă *adj.* care poate fi apropiat. (<fr. *appropriable*)

aprosexie *s. f.* slăbire a atenției, în stări confuzionale, demențe și oligofrenii. (<fr. *aprosexie*)

aprovă *vb. intr., refl.* (despre nave) a se înclina longitudinal, către prora, datorită încărcăturii neuniforme. (după it. *appriare*)

aprovizionă *vb. I. tr.* a asigura din timp, a furniza provizii, muniții, mărfuri. *II. refl.* a-și face provizii. (<fr. *approvisionner*)

aprovizionare *s. f.* 1. acțiunea de a (se) aproviziona. 2. serviciu într-o întreprindere sau instituție care se ocupă cu aprovizionarea (1). (<aproviziona)

aproximă *vb. tr.* a determina valoarea aproximativă a unei mărimi. (<lat. *approximare*)

aproximativ, -ă *I. adj.* 1. luat cu aproximație. 2. care este aproape exact; imprecis, vag. *II. adv.* cam, aproape, circa. (<fr. *approximatif*)

aproximatie *s. f.* evaluare aproximativă a unei situații. • diferență dintre valoarea exactă a unei mărimi și o valoare apropiată de aceasta, obținută printr-o operație de aproximare. (<fr. *approximation*, lat. *approximatio*)

aprozodie *s. f.* monotonie a vorbirii, în timpul bolii lui Parkinson, în schizofrenie sau epilepsie. (<fr. *aprosodie*)

aprozopie *s. f.* malformație congenitală caracterizată prin absența feței. (<fr. *aprosopie*)

apsidal, -ă *adj.* 1. referitor la apsidă. 2. (*mat.*) despre suprafețe care derivă dintr-o altă suprafață, după o lege a geometriei particulare. (<fr. *apsidal*)

apsidă *s. f.* fiecare dintre extremitățile axei mari ale orbitei eliptice a unui corp ceresc. (<fr. *apside*)

- apsitirie** *s. f.* afonie extremă, caracterizată prin imposibilitatea de a emite mai mult de un murmur. (<fr. *apsithyrie*)
- apt**, -ă *adj.* capabil; potrivit, bun (pentru). (<fr. *apte*, lat. *aptus*)
- aptér**, -ă *adj.* 1. (despre insecte) lipsit de aripi. 2. (despre tulpină, pețiol, peduncul) fără expansiuni foliolare sau membranoase în formă de aripi. 3. (despre temple antice) fără colonade laterale. (<fr. *aptère*, gr. *apteros*)
- apterigide** *s. f. pl.* familii de păsări aptere: apterix. (<fr. *apterygides*)
- apterigote** *s. f. pl.* subclasă de insecte inferioare ametabile, fără aripi. (<fr. *apterygotes*)
- aptérix** *s. m.* pasărea kiwi. (<fr. *aptéryx*)
- aptialism** *s. n.* asiatic. (<fr. *aptialisme*)
- aptitudinal**, -ă *adj.* referitor la aptitudine. (<engl. *aptitudinal*)
- aptitudine** *s. f.* înclinație, dispoziție naturală sau câștigată de a face unele lucruri; destoinicie. (<fr. *aptitude*, lat. *aptitudo*)
- aptián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al cretacului inferior. (<fr. *aptien*)
- ápuđ** *prep.* (ca trimitere la un text, ca izvor informativ) după, la. (<lat. *apud*, la)
- apuntá** *vb. intr.* (despre avioane, elicoptere) a ateriza pe puntea unui portavion. (<fr. *apponter*)
- apuntáj** *s. n.* apunțare. (<fr. *apponage*)
- apuntamént** *s. n.* punte de-a lungul malurilor la acostarea ambarcațiilor. (<fr. *apponement*)
- apuntaménte** *s. n. pl.* remunerație fixă pentru o funcție în sectorul economic particular. (după fr. *appointements*)
- apupá** *vb. intr., refl.* (despre nave) a se înclina longitudinal către pupă, datorită unei încălcări neuniforme. (<fr. *appouper*)
- aquamánila** /a-cva-/ *s. f.* vas de aramă sau de bronz folosit în evul mediu de către preot pentru spălarea mâinilor înainte de slujbă. (<fr. *aquamánile*)
- ar¹** *s. m.* unitate de măsură pentru suprafețe de teren, de 100 m². (<fr. *are*)
- ár² / -(i)ér(ă) / -ór, -éză** *suf.* „referitor la...”, „cel care exercită o meserie, o funcție”, „care are calificare”. (<fr. *-aire, -eur, -euse*, cf. lat. *-arius*, nume de agent)
- ára** *s. m.* papagal mare, viu colorat, cu coada lungă, din America de Sud. (<fr., sp. *ara*)
- aráb**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor, popor) din Orientul Apropiat și din nordul Africii. **II. adj.** care aparține arabilor; arabic (1). **O** *aria* -ă = artă, o sinteză între elementele mesopotamiene, persane și bizantine, cu influențe ale tradiției locale, prezentând în construcții (moschei, palate, mausolee) curtea interioară încadrată de porticuri, iar în artele decorative elementul geometric și floral; *cifrá* -ă = simbol grafic, element al sistemului de numerație zecimal. • (despre cai) care aparține unei rase originare din Pen. Arabia. • (*s. f.*) limbă semitică ale cărei dialecte sunt vorbite de arabi. (<fr. *arabe*, lat. *arabus*)
- arabése** *I. s. n.* 1. ornament inspirat din arta arabă. • motiv decorativ ornamental din diverse combinații de figuri (linii, frunze, flori) împletite simetric. 2. mod de exprimare prin exces de ornamente; procedeu stilistic care realizează acest mod. 3. figură în baletul clasic, la patinaj sau la gimnastică, cu piciorul și brațul liber spre orizontală. 4. ornament muzical. **II. s. f.** piesă muzicală cu o linie melodică bogat ornamentată. (<fr. *arabesque*)
- arábic**, -ă *adj.* 1. arab (II). 2. *gumá* -ă = substanță cleioasă din unele specii de salcâm exotic sau obținută pe cale sintetică, pentru lipit, apretat etc. (<fr. *arabique*)
- arábül**, -ă *adj.* (despre pământ) bun pentru cultură. (<fr. *arable*, lat. *arabilis*)
- arabinóză** *s. f.* monozaharidă cu cinci atomi de carbon în moleculă. (<germ. *Arabinose*)
- arabism** *s. n.* 1. cuvânt, expresie proprii limbilor arabe. 2. particularitate a civilizației arabe. 3. doctrină politică ce tinde către unirea tuturor popoarelor arabe. (<fr. *arabisme*)
- arabist**, -ă *s. m. f.* specialist în arabistică. (<germ. *Arabist*)
- arabistică** *s. f.* disciplină care studiază limba, cultura și civilizația arabă. (<germ. *Arabistik*)
- arabizá** *vb. tr.* a da un caracter arab. (<fr. *arabiser*)
- arabizánt**, -ă *adj.* care arabizează. (<fr. *arabisant*)
- arabofón**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (vorbitor) de limbă arabă. (<fr. *arabophone*)
- arác** *s. n.* băutură alcoolică foarte tare, rachieu din orez sau din plante suculente bogate în zahăr. (<fr. *arac*, engl. *arrack*)
- aracée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee monocotiledonate perene: rodul-pământului. (<fr. *aracées*)
- aracét** *s. n.* acetat de polivinil, pastă fluidă, folosit ca adeziv. (*n. com.*)
- aracetin** *s. n.* substanță cleioasă cu care se lipește obiecte din diferite materii. (<aracet + -in)
- aragáz** *s. n.* 1. amestec de gaze petroliere (butan, propan) cu etan, pentan etc. lichificate, folosit drept combustibil comprimat în butelii speciale. 2. mașină de gătit, reșou la care se folosește acest combustibil. (<A/stra/ R/omână/ + gaz)
- aragonéz**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Aragon. • (*s. n.*) dialect vorbit în Aragon. **II. s. f.** dans popular spaniol, vioi, în măsură ternară; melodia corespunzătoare. (<fr. *aragonais*)
- aragonit** *s. n.* carbonat de calciu natural, cristalizat, pentru obiecte ornamentale și decorative. (<fr. *aragonite*)
- arahidá** *s. f.* plantă leguminoasă tropicală, cu fructe comestibile, bogate în grăsimi: „alune de pământ”. • fructul însuși. (<fr. *arachide*)
- ARAHN(O)-** *elem.* „păianjen”. (<fr. *arachno/-*, cf. gr. *arakhne*)
- arahnefobie** *s. f.* teamă patologică de păianjeni sau de insecte în general. (<engl. *arachnophobia*)
- arahnide** *s. f. pl.* clasă de artropode terestre: păianjenii, scorpionii, acararienii. (<fr. *arachnides*)
- arahnodactilie** *s. f.* formație congenitală caracterizată prin lungirea excesivă a degetelor. (<fr. *arachnodactylie*)
- arahnoíd**, -ă *I. adj.* asemănător cu o pânză de păianjen. **II. s. f.** meninge mijlocie care învelește encefalul și măduva spinării. (<fr. *arachnoide*)
- arahnoídeu**, -ée *adj.* asemănător cu pânza de păianjen. (<lat. *arachnoideus*, lat. *arachnoide*)
- arahnoídián**, -ă *adj.* 1. care are finețea unei pânze de păianjen. 2. care aparține arahnoidei. (<fr. *arachnoidien*)
- arahnoídită** *s. f.* inflamație a arahnoidei. (<fr. *arachnoïdite*)
- arahnológ**, -ă *s. m. f.* specialist în arahnologie. (<fr. *arachnologie*)
- arahnologie** *s. f.* ramură a zoologiei care studiază arahnidele; araneologie. (<fr. *arachnologie*)
- arahnóză** *s. f.* stare morbidă provocată de arahnide. (<fr. *arachnose*)
- araliacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, arbori și arbuști, uneori erbacee, cu flori mici grupate în umbel simple sau compuse: iedera. (<fr. *araliacées*)
- aramáic**, -ă *adj. v.* arameic.
- araméán**, -ă *adj.* arameic. (<fr. *araméen*)
- araméic/aramic**, -ă *adj.* (despre idiomuri) din familia limbilor semitice, în care sunt scrise cărți de cult ale evreilor, aramean. • (*s. f.*) limbă semitică, una dintre cele mai importante ale antichității. (după fr. *araméen*, sem. *aramaïk*)
- ARANE(O)-** *elem.* „păianjen”. (<fr. *aranelo/-*, cf. lat. *aranea*)
- araneíde** *s. n. pl.* ordin de arahnide: păianjenii. (<fr. *araneïdes*)
- araneografie** *s. f.* parte a entomologiei, care se ocupă de descrierea păianjenilor. (<fr. *araneographie*)
- araneologie** *s. f.* arahnologie. (<fr. *araneologie*)
- aranjá** *vb. I. tr.* 1. a rândui, a pune în ordine. • a pune la cale. 2. (*fam.*) a face cuiva un rău. 3. a prelucra, a transcrie o bucată muzicală pentru instrumente sau voce. **II. refl.** a lua anumite măsuri în interes personal; a-și face un rost. • a se înțelege cu cineva, a se pune bine. • a-și potrivit ținuta exterioră. (<fr. *arranger*)
- aranjamént** *s. n.* 1. acord, înțelegere. 2. mod de alcătuire, de dispunere. **O ~ muzical** = transcriere a unei piese muzicale pentru alte instrumente sau formații decât acelea pentru care a fost compusă. 3. (*mat.; pl.*) totalitatea posibilităților de așezare a unui număr dat de obiecte, astfel încât două grupe oarecare să difere între ele fie prin natura obiectelor, fie prin ordinea lor. (<fr. *arrangement*)
- aranjór** *s. m.* cel care adaptează un roman, o piesă de

teatru sau aranjează o compoziție muzicală pentru alte instrumente. (<fr. *arangeur*, engl. *arranger*)

araucária *s. f. inv.* arbore din America de Sud și Australia, cultivat la noi ca plantă decorativă de apartament; pin-de-Chile. (<fr., sp. *araucaria*)

araucariacee *s. f. pl.* familie de conifere: araucaria. (<fr. *araucariacees*)

arbalétá *s. f. I.* armă din evul mediu constând dintr-un arc montat pe un suport, care servea la aruncat săgeți sau proiectile. **2.** armă folosită la vânătoarea sub apă. (<fr. *arbalète*)

arbaletriér **I.** *s. m.* soldat înarmat cu o arbaletă. **II.** *s. n.* grindă care servește la susținerea penelor pe care se fixează căpriorii unui acoperiș. (<fr. *arbaletrier*)

arbitrá *vb. tr. I.* a soluționa un diferend ca arbitru. **2.** a conduce desfășurarea regulamentară a unei competiții sportive. (<fr. *arbitrer*)

arbitrábil, -ă *adj.* care poate fi rezolvat prin arbitraj. (<fr. *arbitrable*)

arbitragist *s. m.* cel care se ocupă cu arbitrajul de bursă. (<fr. *arbitragiste*)

arbitráj *s. n. I.* soluționare a unui diferend de către o persoană sau o instituție autorizată. **o ~ de stat** = organ de stat care rezolvă anumite litigii patrimoniale. **2.** conducere a unei aplicații tactice, a unei competiții sportive de către un arbitru. • hotărâre luată de un arbitru. **3.** (*fin.*) cumpărare de valută, acțiuni, rente, argint, aur etc. pentru vânzare pe aceeași piață sau pe o alta. (<fr. *arbitrage*)

arbitrál, -ă *adj.* de arbitru. • format din *arbitri*. (<fr. *arbitral*)

arbitrár, -ă **I.** *adj. I.* (făcut) după bunul plac, abuziv, samavolnic. **2.** (făcut) la întâmplare. **II.** *s. n.* faptă, acțiune, situație arbitrară (I). (<fr. *arbitraire*, lat. *arbitrarius*)

arbitrarietáte *s. f.* atitudine, procedeu arbitrar; samavolnicie. (<it. *arbitrarietà*)

arbitru *s. m. I.* persoană, instituție care are sarcina de a soluționa un diferend, un litigiu. **2.** cel care arbitrează o aplicație tactică, o competiție sportivă. (<fr. *arbitre*, lat. *arbitr*)

ARBOR(I)- *elem.* „arbore”. (<fr. *arborit-*, cf. lat. *arbor*)

arborá *vb. tr. I.* a ridica sus, a înălța drept, a purta (un steag, un pavilion etc.). **2.** a instala catargele la bordul unei nave. **3.** (*fig.*) a afișa ostentativ o ținută, o atitudine. (<fr. *arborer*, it. *arborare*)

arborádă *s. f.* ansamblu catargelor și vergelor unei nave. (<arbor*leu* + -*adă*)

árboare *s. m. I.* copac. **o ~le vieții** = a) arbore decorativ, cu tulpina piramidală și frunze verzi, solzoase; tuia. b) (*fig.*) schemă reprezentând evoluția omului de-a lungul vieții; **~ genealogic** = reprezentare grafică, ca un arbore, a legăturilor de rudenie dintre membrii unei familii sau grup de familii înrudite. **2.** catarg. **3.** axă care transmite o mișcare de rotație diferitelor organe ale unei mașini. **4.** (*mat.*) structură de date în care fiecare conține puncte de referință la celelalte. **5.** (*inform.*) graf orientat, aciclic. (<lat. *arbor*)

arborescént, -ă *adj.* cu aspect și consistență de arbore. • (*rehn.*) ramificat. (<fr. *arborescent*, lat. *arborescens*)

arborescéntă *s. f. I.* stare a unei plante arborescente. **2.** formă arborescentă. (<fr. *arborescence*)

arborét **I.** *s. n.* teren plantat cu numeroase specii de arbori și arbuști și destinat studiului condițiilor lor de dezvoltare. **II.** *s. m.* partea superioară a unui catarg. (<it. *arboretto*, lat., fr. *arborescentum*)

arboricíd, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) pentru combaterea anumitor plante lemnoase sau la devitalizarea rădăcinilor. (<fr. *arboricide*)

arboricól, -ă *adj. I.* care trăiește pe (în) arbori. **2.** referitor la arboricultură. (<fr. *arboricole*)

arboricultură *s. f.* cultura arborilor și a arbuștilor. (<fr. *arboriculture*)

arborizá *vb. tr.* a cultiva arbori. (<fr. *arboriser*)

arborizáție *s. f.* desen natural sugerând ramuri de arbori în unele minerale sau pe geamuri când îngheață. (<fr. *arborisation*)

arbuscul *s. m. I.* tufă mică cu aspect de copăcel; arbore mic. **2.** (*anat.*) organ foarte mic, ramificat ca un arbore. (<fr. *arbuscule*, lat. *arbuscula*)

arbusť *s. m.* plantă lemnoasă cu tulpina ramificată de la bază; copăcel. (<fr. *arbusťe*, lat. *arbutum*)

arbusťiv, -ă *adj.* cu caractere de arbust; constituit din arbuști. (<fr. *arbusťif*)

arc *s. n. I.* armă (primitivă) de aruncat săgeți. • tot ceea ce are forma unui arc (I). **2.** (*mat.*) porțiune dintr-o linie curbă, dintr-un cerc. **3.** element de arhitectură în formă arcuită, care leagă între ele două ziduri, două coloane etc. **o ~ de triumf** = monument în formă de portic arcuit ridicat în amintirea sau pentru comemorarea unui eveniment; **~butant** = construcție în formă de semiarc, în exteriorul unui edificiu pentru a neutraliza împingerea boltelor gotice; **~rampant** = arc cu reazemele denivelate. **4.** **~ voltaic** = descărcare electrică între doi electrozi prin care circulă un curent de mare intensitate. **5.** organ de mașină, din oteluri aliate, destinat legăturii elastice între două piese. **6.** **~ reflex** = ansamblu de elemente nervoase care asigură realizarea reflexelor. (<lat. *arcus*, fr. *arc*)

arcá *vb. tr., refl. a* (se) arcui. (<fr. *arquer*)

arcádă *s. f. I.* element de arhitectură dintr-un arc și din elementele care îl susțin. • motiv decorativ constând din inscrierea ritmică a unor arce de cerc. **2.** porțiune anatomică (osoasă) în formă de arc; partea curbată a osului frontal, deasupra ochiului. **3.** (*geol.*) microrelief de forma unui arc suspendat; portal. **4.** fiecare dintre părțile unei șei, sub formă de punți arcuite. (<fr. *arcade*)

arcadián, -ă *adj.* din Arcadia. • de simplitate rustică. (<fr. *arcadien*)

arcádic, -ă *adj.* câmpenesc, pastoral, idilic, pitoresc. (<it. *arcadico*)

arcán *s. n. I.* (*pl.*) taină, secret, mister. • loc tainic, misterios. **2.** nume dat ciclurilor astrologice de proveniență egipteană. (<fr. *arcane*, lat. *arcantum*)

arcát, -ă *adj.* arcuat. (<fr. *arqué*)

arcatúră *s. f.* șir de mici arcade decorative zugrăvite pe un zid. (<fr. *arcature*)

árcă *s. f. (rar)* corabie. (<it., lat. *arca*)

archebúză *s. f.* armă de foc din evul mediu, asemănătoare cu pușca. (<fr. *arquebuse*)

archebuziér *s. m.* soldat înarmat cu o archebuză. (<fr. *arquebusier*)

arcifórm, -ă *adj.* în formă de arc. (<fr. *arciforme*)

árco *adv.* (*muz.*) indicație potrivită căreia urmează să se cânte cu arcușul, după un pizzicato. (<it. *arco*, arcuș)

arcosólium *s. n.* nișă arcuată funerară într-o biserică sau catacombă. (<fr., lat. *arcosolium*)

arcóză *s. f.* gresie foarte bogată în feldspat. (<gr. *arkose*)

árctic, -ă *adj.* situat la Polul Nord; septentrional, boreal. (<fr. *arctique*, lat. *arcticus*, gr. *arktikos*)

arcuát, -ă *adj.* curbat în arc; arcuit, încovoiat; arcuit. (<lat. *arcuatus*)

-árd, -ă *elem.* „peiorativ, depreciativ”. (<fr., germ. -*ard*)

ardenéz *s. m.* rasă de cai mari, puternici, de tracțiune. (<fr. *ardennais*)

ardént, -ă *adj. I.* înflăcărat, înfocat, pasionat. **2.** (despre nave) care, sub acțiunea vântului, se întoarce cu prora în direcția din care bate vântul. (<fr. *ardent*, lat. *ardens*)

ardénță *s. f. I.* ardoare. **2.** (*mar.*) tendință a unei nave de a veni cu prora în vânt. (<fr. *ardence*, it. *ardenza*)

ardézie *s. f.* rocă argiloasă tare, cu structura foioasă, de culoare neagră-cenușie, pentru tăblițele de scris și pentru acoperirea caselor. (<it. *ardesia*)

ardoáre *s. f.* înflăcărare, pasiune, avânt; ardență (I). (<fr. *ardeur*, lat. *ardor*)

ardométru *s. n.* pirometru cu radiație pentru temperaturi înalte. (<germ. *Ardometer*)

arcáI *s. n.* arie¹ (2); teritoriu de răspândire a unei specii de plante sau de animale, a unui fenomen natural etc. (<germ. *Areal*)

arcéal², -ă *adj.* în afara realității; ireal; care respinge apropierea prea directă între planul artistic și cel real. (<it. *areale*)

arcéifá *s. f.* crustă lateritică dură, asemănătoare unei zguri, cimentată de hidroxidul de fier, ce apare în solurile de savană. (<fr., sp. *arrecefe*)

aréflexie *s. f.* absență a reflexelor. (<fr. *aréflexie*)

aréfóre *s. f. pl.* tinere fecioare, slujitoare ale zeiței Atena, care duceau pe cap coșuri cu obiecte sacre până la grădina sanctuarului, în timpul Panateneelor. (<fr. *arrhéphores*, gr. *arrhephoria*)

arécic, -ă *adj.* (despre sol, regiuni) lipsit de râuri, uscat, arid. (<fr. *arétique*)

- areism** *s. n.* stare a unei regiuni areice. (<fr. *aréisme*)
- AREN(O)-** *elem.* „nisip.“ (<fr. *aren/o-*, cf. gr. *arena*)
- arenacéu**, -ée *I. adj.* de consistența nisipului. **II. s. n.** (testul unor foraminifere fosile, din particule fine de nisip. (<fr. *arenacé*)
- arenál** *s. n.* zonă joasă, lipsită de vegetație, din preajma unui vulcan. (<it. *arenale*)
- arenár** *s. m. (ant.)* gladiator care lupta în arenă. (<lat. *arenarius*)
- arenária** *s. f.* plantă cariofilacee, cu flori albastre și roz, care crește pe stânci și nisipuri. (<fr. *arenaria*)
- arenárie** *s. f. (ant.)* 1. carieră de nisip. 2. mormânt al sclavilor gladiatorii căzuți în luptele de arenă. (<lat. *arenaria*)
- arená**¹ *s. f. I.* loc circular acoperit cu nisip (sau rumegus), în mijlocul unui amfiteatru, circ etc. • suprafață de teren din complexul unui stadion, dintr-o sală de sport în care au loc competițiile. 2. sediment continental neconsolidat, din roci dezagregate. 3. (fig.) domeniu, sferă a unei activități. (<fr. *arène*, lat. *arena*)
- arená**² *s. f.* hidrocarbură care conține unul sau mai multe nuclee benzenice în moleculă; hidrocarbură aromatică. (<fr. *arène*)
- arenicol**, -ă *adj.* care trăiește, crește în nisip. (<fr. *arénicole*)
- arenizáre** *s. f.* transformare în nisip a rocilor cristaline. (după fr. *arenisation*)
- arenóm** *s. n.* androblastom. (<fr. *arénome*)
- AREO**¹ - *elem.* „puțin dens“, „rarefiat“. (<fr. *aréo-*, cf. gr. *araios*)
- AREO**² - *elem.* „suprafață, areal“. (<fr. *aréo-*, cf. lat. *area*, loc neted)
- areografie** *s. f.* studiu descriptiv al răspândirii plantelor. (<fr. *aréographie*)
- areolár**, -ă *adj. I.* referitor la areolă. 2. (*geol.*) eroziune -ă = eroziune care acționează lateral. 3. viteză -ă = cantitate ce caracterizează la un moment dat aria descrisă de raza vectoare care definește poziția unui mobil față de un punct fix. (<fr. *aréolaire*)
- areolá** *s. f. I.* pată incoloră pe suprafața unui organ. • cerc roșiatic care înconjură o zonă inflamată a pielii. 2. suprafața pigmentată care înconjură mamelonul sânelui. 3. parte a irisului care include pupila. (<fr. *aréole*, lat. *areola*)
- areolifórm**, -ă *adj.* în formă de gropiță. (<lat. *areoliformis*)
- areolítă** *s. f.* inflamație superficială a areolei (3). (<fr. *aréolite*)
- areologie** *s. f. I.* studiu al repartizării ariilor dialectale pe un anumit teritoriu. 2. disciplină care studiază arealul de răspândire a speciilor vegetale. (<fr. *aréologie*)
- areometrie** *s. f.* determinare a densității lichidelor. (<fr. *aréométrie*)
- areométru** *s. n.* instrument folosit în areometrie. (<fr. *aréomètre*)
- areopág** *s. n. I.* tribunal suprem în Atena antică. 2. (fig.) adunare de juriști, oameni de stat, de știință, de literă etc. reuniți pentru a examina o problemă foarte importantă. (<fr. *aréopage*, lat. *areopagus*)
- areopagit** *s. m.* membru al areopagului (1). (<fr. *aréopagite*)
- areopícnométru** *s. n.* instrument dintr-un aerometru și un picnometru, pentru determinarea densității lichidelor. (<areo- + picnometru)
- areostíl** *s. n.* intercolnament în care intervalul dintre două coloane consecutive este de 3 la 4 diametre. (<fr. *aréostyle*)
- arést** *s. n. I.* deținere sub pază legală a cuiva bânuit de o infracțiune. 2. locul acesteia; închisoare. (<germ. *Arrest*, it. *arresto*)
- arestá** *vb. tr.* a supune pe cineva la arest, a priva de libertate; a deține. (<lat. *arrestare*, după fr. *arrêter*)
- arét** *s. n.* poziție a unui câine de vânătoare când simte sau vede vânatul. o câine de ~ = câine de vânătoare dresat pentru a aduce vânatul doborât. (<fr. *arrét*)
- aretá** *vb. intr.* a pona³ (1). (<fr. *arréter*)
- árgas** *s. m.* gen de acarieni (căpușe), paraziți la om și la animale, hrănindu-se cu sângele acestora. (<fr., gr. *argas*)
- argentaín**, -ă *adj.* (despre substanțe) care se colorează prin sărurile de argint. (<fr. *argentaffine*)
- argentaínóm** *s. n.* neoplasm format din celule argentaíne. (<fr. *argentaffinome*)
- argéntán** *s. n.* alpaca². (<fr. *argentan*)
- ARGENTI-** *v. argento-*.
- argentifér**, -ă *adj.* care conține argint; argintos. (<fr. *argentifère*)
- argentin** *s. n.* praf de staniu, în imprimarea textilă și la fabricarea hârtiei. (<fr. *argentine*)
- argítít** *s. n.* argirit; argiroză (1). (<fr. *argente*)
- ARGENTO-/ARGENTI-** *elem.* „argint“. (<fr. *argento-*, *argenti-*, cf. lat. *argentum*)
- argintométru** *s. n.* colorimetru pentru determinarea conținutului de argint al unei soluții. (<fr. *argentomètre*)
- argentotípie** *s. f.* procedeul de multiplicare prin fotoreproducere în care dezvoltarea se face succesiv în soluție de nitrat de argint și de oxalat de potasiu. (<fr. *argentotypie*)
- ARGHIR(O)-** *v. argir(o)-*.
- arghirofil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) lacom de bani. (<fr. *argyrophile*, ngr. *arghirosilos*)
- arghirofilie** *s. f.* dragoste, lăcomie de bani. (<ngr. *arghirosilia*)
- argilá** *s. f.* rocă sedimentară fină și unsuroasă, care în contact cu apa devine plastică, folosită în olărie, în sculptură etc.; lut. (<fr. *argile*, lat. *argilla*)
- ARGILI-** *v. argilo-*.
- argilifér**, -ă *adj.* care conține argilă. (<fr. *argilifère*)
- argilit** *s. n.* rocă din deshidratarea și recristalizarea argilei. (<fr. *argilite*)
- argilizáre** *s. f. I.* formare de minerale argiloase prin alterarea silicaților. 2. impermeabilizare a unei roci față de apă prin umplerea fisurilor cu argilă. (după fr. *argilisation*)
- ARGILO-/ARGILI-** *elem.* „argilă“. (<fr. *argilo-*, *argili-*, cf. lat. *argilla*)
- argilolit** *s. n.* tuf vulcanic din riolite și din porfire conținând cuarț. (<fr. *argilolit*)
- argilós**, -oasă *adj.* cu multă argilă, lutos. (<fr. *argileux*)
- argilotróf**, -ă *adj.* (despre terenuri) care conține argilă în suspensie. (<argilo- + -trof)
- argináză** *s. f.* enzimă solubilă în cantitate mare în ficatul mamiferelor. (<fr. *arginase*)
- argininá** *s. f.* aminoacid din proteine cu rol important în contracția musculară. (<fr. *arginine*)
- ARGIR(O)-, argir/ARGHIR(O)-** *elem.* „argint“, „bani“. (<fr. *argyrol-*, -argyr, cf. gr. *argyros*)
- argirie** *s. f.* leziune a pielii manifestată prin înnegrirea tegumentelor; argiroză (2). (<fr. *argyrie*)
- argirism** *s. n.* intoxicație cu săruri de argint. (<fr. *argyrisme*)
- argirit** *s. n.* argenit. (<fr. *argyrite*)
- argirofil**, -ă *adj.* care are afinitate pentru sărurile de argint. (<engl. *argyrophile*, germ. *argyrophil*)
- argirózá** *s. f. I.* sulfură naturală de argint; argenit. 2. argirie. (<fr. *argyrose*)
- argól** *s. n.* depozit de cristale roșițice-cafenii, compus în special din tartrat acid de potasiu, ce se formează pe pereții vaselor în care fermentează mustul. (<fr. *argol*)
- argón** *s. n.* gaz inert, incolor și inodor, folosit la umplerea becurilor și a tuburilor luminescente. (<fr. *argon*)
- argonaút** *s. m. I. (mit.; pl.)* eroi antici greci care au plecat în Colchida (pe corabia „Argo“) în căutarea lânii de aur. 2. (fig.) navigator îndrăzneț. 3. moluscă cefalopodă din mările calde. (<fr. *argonaute*, gr. *argonautes*)
- argótic**, -ă *adj.* de argou. (<fr. *argotique*)
- argotism** *s. n.* cuvânt, expresie argotică. (<fr. *argotisme*)
- argotist**, -ă *s. m. f.* lingvist specializat în studiul argourilor. (<fr. *argotiste*)
- argotizá** *vb. intr.* a vorbi în argou. (<fr. *argotiser*)
- argotizánt**, -ă *adj.* care argotizează. (<argotiza + -ant)
- argóu** *s. n.* limbă convențional folosită de un grup social restrâns (vagabonzi, delincvenți etc.) pentru a nu fi înțeleși de restul societății sau pentru a șoca. (<fr. *argot*)
- argument** *s. n. I.* dovadă (propoziție, raționament) pe care se întemeiază o demonstrație; probă. 2. (*mat.*) element din domeniul de definiție al unei funcții; variabilă independentă. 3. rezumat al unei piese de teatru, al unei opere literare etc. 4. dată folosită drept cheie în cursul

unei sortări, unei căutări într-un fișier. (< fr. *argument*, lat. *argumentum*)

argumentă *vb. tr.* a aduce dovezi, a demonstra, a întări cu argumente. (< fr. *argumenter*, lat. *argumentari*)

argumentativ, -ă *adj.* care conține o argumentare. (< engl. *argumentative*)

argumentație *s. f.* totalitatea argumentelor aduse pentru a dovedi ceva. (< fr. *argumentation*, lat. *argumentatio*)

ărgus *s. m.* 1. (mit.) personaj legendar cu o sută de ochi. 2. (fig.) om cu privire așeză, pătrunzătoare; păzitor vigilent. 3. gen de păsări palmipede din ordinul gallinațelor, cu penele împeștrite de numeroase pete rotunde, din arhipelagul Malaysiei. (< fr. *argus*)

argút, -ă *adj.* ascuțit; penetrant. (< lat. *argutus*)

arguție *s. f.* 1. argumentare sprijinită pe fapte neînsemnate, fără semnificație. 2. subtilitate exagerată în argumentare. (< fr. *argutie*, lat. *argutia*)

arguțiós, -oásă *adj.* subtil. (< *argutie* + -os)

-ărh, -arhie *elem.* „conducător, șef”, „putere, autoritate”. (< fr. -*arque*, -*archie*, cf. gr. *archein*, a: conduce)

arhaic, -ă *I. adj.* străvechi, dintr-o epocă îndepărtată. • (despre cuvinte, expresii) învechit; ieșit din uz. **II. adj. s. n.** (din) prima perioadă a precambrianului; arheian, azoic. (< fr. *archaïque*, gr. *arkhaios*)

arhaism *s. n.* cuvânt, construcție, expresie învechită, ieșită din uz. (< fr. *archaïsme*)

arhăitate *s. f.* caracter arhaic; vechime. (< it. *arcaità*)

arhaiză *vb. tr.* a da un caracter arhaic limbii, stilului etc. (< fr. *archaïser*)

arhaizant, -ă *adj.* cu aspect voit arhaic. (< fr. *archaïsant*)

arhăr *s. m.* ovină sălbatică din Asia Centrală, cu coada lungă. (< engl. *arhar*)

ARHE(O)- *elem.* „vechi, original, primitiv”. (< fr. *archéol-*, cf. gr. *arkhaios*)

arhebióză *s. f.* originea vieții pe Pământ. (< fr. *arhébiote*)

arhegon *s. n.* organ de reproducere femel la alge, mușchi, ferigi și gimnosperme, care conține oosfera. (< fr. *archégone*, gr. *arkhegonos*)

arhegoniate *s. f. pl.* grup de plante cu aceeași structură de arhegon: mușchii și ferigile. (< fr. *archégoniates*)

arheian, -ă *adj. s. n.* arhaic. (< fr. *archéen*)

arheoastronomie *s. f.* disciplină care studiază datele astronomiei arhaice după simbolurile iconografice din preistorie. (< *arheo-* + *astronomie*)

arheocete *s. n. pl.* mamifere cetacee vechi, adaptate la viața marină, care au apărut în eocenul inferior. (< fr. *archéocètes*)

arheochimie *s. f.* disciplină a chimiei în slujba arheologiei. (< *arheo-* + *chimie*)

arheocivilizație *s. f.* civilizație a unei societăți arhaice. (< fr. *archéocivilisation*)

arheocultură *s. f.* cultură a unei societăți arhaice. • sinteză a arheotipurilor sau modelelor primare ale culturii din perioada antropogenezei până în perioada diferitelor etogeneze. (< *arheo-* + -*cultură*)

arheoetnologie *s. f.* paleoetnologie. (< *arheo-* + *etnologie*)

arheofite *s. f. pl.* plante antropofite, răspândite încă din culturile preistorice. (< fr. *archéophytes*)

arheofizică *s. f.* știință care preconizează pentru cercetările arheologice folosirea metodelor și aparatelor de care face uz geofizica. (< *arheo-* + /*geofizică*)

arheograf, -ă *s. m. f.* specialist în arheografie (1). (< *arheografie*)

arheografie *s. f.* 1. disciplină a istoriei care studiază textele și manuscrisele antice. 2. reprezentare a unor scene antice cu ajutorul artelor plastice. (< fr. *archéographie*)

arheológ, -ă *s. m. f.* specialist în arheologie. (< fr. *archéologue*)

arheologie *s. f.* știință care studiază trecutul istoric al societății omenești pe baza interpretării vestigiilor aparținând diferitelor culturi materiale. (< fr. *archéologie*)

arheometrie *s. f.* disciplină între arheologie și fizico-chimie, bazată pe transformarea informației arheologice într-una cantitativă, măsurabilă. (< *arheo-* + -*metrie*)

arheoptérix *s. m.* cea mai veche pasăre fosilă, de mărimea unui porumbel, care prezintă caractere de reptilă. (< fr. *archéoptéryx*)

arheozóic, -ă *adj.* eră ~ă = a doua eră geologică, în care a apărut prima formă de viață; proterozoic. (< fr. *archéozoïque*)

arhespór *s. m.* celulă care dă naștere, prin diviziune, celulelor mamă sporifere. (< fr. *arhéspore*)

arhetip *s. n.* 1. (fil.; la Platon) modelul prim, inițial, ideal al obiectelor sensibile, considerate ca reprezentări imperfecte și copii ale sale. • fiecare din modulii ancaștrali universali ai intuiției și intelectului care apar, potrivit psihologiei abisale, în vis și în mituri. 2. tip original, prim. 3. original (manuscris, operă) după care se fac reproduceri. (< fr. *archétype*, lat. *archetypum*)

arhetipál, -ă *adj.* care constituie, reprezintă un arhetip; arhetipic. (< fr. *archétypal*)

arhetipic, -ă *adj.* arhetipal. • ideal, desăvârșit. (< germ. *archetypisch*)

arhéu *s. m.* (fil.) termen care exprimă esența tuturor fenomenelor, prototipul tuturor lucrurilor și ființelor; forță vitală; principiu. (< fr. *archée*, lat. *archeus*, gr. *arkhe*)

ARHI- *pref.* „mai mare peste”, „foarte”. (< fr. *archi-*, cf. gr. *arkhein*, a comanda)

arhicancelăr *s. m.* demnitar, în imperiul francez, în fruntea serviciilor justiției sau administrației; protonotar; prim-cancelar. (< fr. *archichancelier*)

arhicárp *s. n.* organ reproducător femel al ascomicetelor. (< fr. *archicarpe*)

arhidiecezán, -ă *adj.* referitor la o arhidieceză. (după fr. *archidiocésain*)

arhidieceză *s. f.* dieceză condusă de un arhiepiscop. (după fr. *archidiocèse*)

arhiducál, -ă *adj.* referitor la arhiduce; care aparține arhiducelui. (< fr. *archiducal*)

arhiducát *s. n.* teritoriu aparținând unui arhiduce. (după fr. *archiduché*, it. *arciducato*)

arhiduce *s. m.* titlu purtat de prinții fostei case imperiale a Austriei. (< fr. *archiduc*, lat. *archidux*)

arhiducésă *s. f.* titlu purtat de prințesele fostei case imperiale a Austriei. (după fr. *archiduchesse*, it. *arciduchessa*)

-arhie *v. -arh.*

arhiepiscopál, -ă *adj.* care aparține unui arhiepiscop. (< fr. *archiepiscopal*)

arhiepiscopát *s. n.* funcție, rang de arhiepiscop. (< fr. *archiepiscopat*)

arhifoném *s. n.* unitate fonologică supraordonată fonemului, despre care în lingvistica structurală se afirmă că reunește în sine două sau mai multe foneme. (< fr. *archiphonème*)

arhigén *s. n.* tip deosebit de gen gramatical, dedus din genurile gramaticale clasice ale primului nivel de repartizare a acestora. (< *arhi-* + -*gen*)

arhilóc *s. n.* vers antic prezentând două variante: *mare* ~ = vers din patru dactili (sau spondei) și trei trohei; *mic* ~ = vers din trei picioare, cu doi dactili și o silabă. (< lat. *archilochium*)

arhimicéte *s. pl.* clasă de ciuperci primitive, microscopice, cu talul format dintr-o singură celulă, parazite, înmulțindu-se asexuat prin zoospori sau sexuat prin izogamie. (< fr. *archimycètes*)

arhimillionár, -ă *s. m. f.* om extrem de bogat. (< fr. *archimillionnaire*)

arhipelág *s. n.* grup de insule într-o mare sau într-un ocean, formând un tot. (< ngr. *arhipelagos*)

arhiplin, -ă *adj.* plin peste măsură. (după fr. *archiplein*)

arhistrátég *s. m.* (în Grecia antică) comandant suprem al armatei. (< fr. *archistratège*, gr. *arkhistrategos*)

arhitéct, -ă *s. m. f.* 1. specialist în arhitectură (1). 2. (fig.) creator al unei concepții privind relațiile politice interstatuale. (< fr. *architecte*, lat. *architectus*, gr. *arkhitekton*)

arhitectónic, -ă *I. adj.* ornamental. **II. s. f.** 1. îmbinare a elementelor constructive ale unei construcții. 2. (fig.) construire, mod de îmbinare. (< fr. *architectonique*, lat. *architectonicus*)

arhitectură *vb. tr.* a construi cu rigoare (o operă literară sau artistică). (< fr. *architecturer*)

arhitecturál, -ă *adj.* referitor la arhitectură; arhitectonic. (< fr. *architectural*)

arhitectură *s. f.* 1. știința și arta de a proiecta și construi clădiri potrivit anumitor proporții și reguli. 2. stilul, caracterul distinctiv al unei construcții, al unei epoci. 3.

- (fig.) structură, alcătuire internă a ceva; constituție (I, 2). (<fr. *architecture*, lat. *architectura*)
- arhitravă** *s. f.* 1. parte inferioară a antamentului, care se sprijină pe capitelul coloanei; epistil. 2. (constr.) piesă de susținere verticală, din lemn. (<fr. *architrave*)
- arhitravée** *s. f.* cornișă care se leagă direct cu arhitrava, fără friză. (<fr. *architravée*)
- arhivă** *vb. tr.* a clasa documentele în arhive după criterii prestabilite. (<fr. *archiver*)
- arhival**, -ă *adj.* de arhivă. (<engl. *archival*)
- arhivar** *s. m.* funcționar care are în păstrare actele unei arhive. (<germ. *Archivar*)
- arhivă** *s. f.* 1. totalitatea actelor și documentelor privitoare la o țară, la un oraș, la o instituție etc. 2. local, serviciu, depozit unde se păstrează aceste documente. (<fr. *archives*, germ. *Archiv*, lat. *archivum*)
- arhivist**, -ă *s. m. f.* specialist în arhivistică. (<fr. *archiviste*)
- arhivistic**, -ă *I. adj.* referitor la arhivistică. **II. s. f.** știință auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul și organizarea sistematică a arhivelor. (<fr. *archivistique*)
- arhiveconomie** *s. f.* ramură a arhivisticii care cercetează și stabilește condițiile optime de depozitare și conservare a documentelor. (< *arhivă* + *conomie*)
- arhivologie** *s. f.* ramură a arhivisticii care studiază istoria arhivelor și a fondurilor arhivistice. (<*arhivă* + *-logie*)
- arhivoltă** *s. f.* mullură la partea de sus a unei arcade, a unui portal. (<fr. *archivolte*)
- arhivotehnie** *s. f.* ramură a arhivisticii cu probleme științifice, juridice și practice ale selecționării, organizării și valorificării documentelor. (<*arhivă* + *-tehnie*)
- arhontat** *s. n.* 1. demnitate de arhonte. 2. timpul cât funcționează un arhonte. (<fr. *archontat*)
- arhonte** *s. m.* 1. (în Atena antică) înalt magistrat din conducerea republicii. 2. titlu dat unor mari ofițeri la curtea Constantinopolului. (<fr. *archonte*, lat. *archon*, -tis, gr. *arkhon*, -tos)
- arian**¹, -ă *I. adj.* referitor la arianism¹. **II. s. m. f.** veche denumire dată popoarelor care vorbesc limbi indo-europene. (<fr. *aryen*)
- arian**², -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al arianismului². (<fr. *arien*)
- arianism**¹ *s. n.* caracter propriu arienilor¹. 2. știința despre arieni. (<fr. *aryanisme*)
- arianism**² *s. n.* doctrină eretică de la începutul creștinismului, susținută de episcopul Arius (din Alexandria). (<fr. *arianisme*)
- aribal** *s. n.* (ant.) vas grecesc sferic, cu gât foarte strămt și cu buză lată. (<gr. *arryballos*)
- ariboflavinoză** *s. f.* boală, provocată de lipsa riboflavinei din alimentație. (<fr. *ariboflavinoze*)
- arid**, -ă *adj.* 1. (despre sol, regiuni) uscat; sterp, neproductiv. 2. (fig.) sărac în idei, în imagini; sec, monoton. (<fr. *aride*, lat. *aridus*)
- ariditate** *s. f.* faptul de a fi arid. (<fr. *aridité*, lat. *ariditas*)
- arie**¹ *s. f.* 1. (mat.) întindere, mărime a unei suprafețe limitate. 2. zonă de răspândire a unui fenomen. • areal¹. 3. teritoriu în care se vorbește o anumită limbă, un dialect etc. (<lat. *area*)
- arie**² *s. f.* 1. compoziție vocală rezervată solistului, cu acompaniament de orchestră, fragment dintr-o operă, oratoriu, cantată etc. 2. piesă instrumentală cu caracter cantabil. (<it. *aria*)
- ARIER-** *elem.* „în urmă”. (<fr. *arrière*)
- arierat**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (individ) înapoiat mintal. **II. adj.** (despre un împrumut, o sumă; și *s. f. pl.*) restant, nerambursat la scadență. (<fr. *arriéré*)
- arierăție** *s. f.* înapoiere mintală. (<fr. *arriération*)
- arierbéc** *s. n.* parte dinspre aval a unei pile de pod. (<fr. *arrière-bec*)
- arierdună** *s. f.* dună situată în partea dinspre uscat a unui complex de dune litorale. (<fr. *arrière-dune*)
- ariergardă** *s. f.* (sub)unitate militară care se deplasează în urma unei alte unități în marș, asigurându-i spatele. (<fr. *arrière-garde*)
- arierplajă** *s. f.* porțiune de plajă situată între linia atinsă de apele cele mai mari și baza falezăi. (<fr. *arrière-plage*)
- arierplan** *s. n.* linie de perspectivă la cea mai mare depărtare de spectator; ultimul plan. **O** (fig.) în ~ = într-o poziție inferioară, în umbră. (<fr. *arrière-plan*)
- arietă** *s. f.* (muz.) arie de proporții reduse. (<it. *arietta*)
- aril**¹ *s. m.* radical organic monovalent derivat de la o hidrocarbură aromatică prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. (<fr. *aryle*)
- aril**² *s. n.* înveliș cărnos, viu colorat, al unor semințe. (<fr. *arille*)
- arilare** *s. f.* introducere a unui radical aril în molecula unui compus organic. (după fr. *arylation*)
- arilăt**, -ă *adj.* (despre semințe) prevăzut cu aril. (<fr. *arillé*, lat. *arillatus*)
- arilodiu** *s. n.* aril fals, format prin lărgirea marginii micropilului seminței. (<lat. *arillodium*)
- arimă** *vb. tr.* a fixa încărcătura unei (aero)nave pentru menținerea unui centraj favorabil stabilității. (<fr. *arimmer*)
- arimaj** *s. n.* arimare. (<fr. *arimage*)
- arimór** *s. m.* cel care se ocupă cu arimarea; stivuitor. (<fr. *arimmer*)
- arióso** /-zo/ **I. adv.** (muz.) cantabil, în genul ariei. **II. s. n.** formă intermediară între arie și recitativ. (<it. *arioso*)
- aristărh** *s. m.* critic sever, dar drept. (<fr. *aristarque*)
- aristát**, -ă *adj.* prevăzut cu aristă. (<lat. *aristatus*)
- aristă** *s. f.* formație alungită, țepoasă, cu care se termină frunzele sau unele piese florale la graminee. (<lat. *arista*)
- ARISTO-** *elem.* „nobil”. (<fr. *aristo-*, cf. gr. *aristos*)
- aristocrát**, -ă *s. m. f.* cel care aparține aristocrației; (*p. ext.*) nobil. • (*adj.*) aristocratic. (<fr. *aristocrate*)
- aristocrátic**, -ă *adj.* propriu aristocrației; aristocrat. (<fr. *aristocratique*)
- aristocratism** *s. n.* atitudine, concepție aristocratică. (<fr. *aristocratismes*)
- aristocratizá** *vb. I. tr.* a da un caracter aristocratic. **II. refl.** a-și însuși concepții și maniere aristocratice. (<fr. *aristocratiser*)
- aristocratie** *s. f.* clasă socială conducătoare care deține puterea de stat și asupraște celelalte clase (în orânduirea sclavagistă și feudală); pătură restrânsă a claselor exploatatoare, care beneficiază de mari privilegii; nobilitate. • vărfurile privilegiate care s-au desprins de clasa din care fac parte și se bucură de avantaje speciale. (<fr. *aristocratie*, gr. *aristokratia*)
- aristofánic**, -ă *I. adj.* propriu lui Aristofan. **II. s. m.** tetrametru anapestic folosit de Aristofan în comedii sale. • vers antic dintr-un dactil și doi trohei. (<germ. *aristophanisch*)
- aristofórm**, -ă *adj.* în formă de aristă. (<fr. *aristoforme*)
- aristolóh** *s. m.* plantă apetală grimpanță cu flori galbene în formă de tub. (<fr. *aristoloche*)
- aristolohiacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee și arbuști: aristolohul. (<fr. *aristolochiacées*)
- aristón** *s. n.* vechi aparat muzical care, acționat cu o manivelă, execută mecanic arile înregistrate pe niște discuri. (<fr. *ariston*)
- aristotelián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al aristotelismului; aristotelician. (<engl. *aristotelian*)
- aristotélic**, -ă *adj.* propriu lui Aristotel. (<fr. *aristotélique*)
- aristotelicián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* aristotelian. (<fr. *aristotélicien*)
- aristotélism** *s. n.* concepție filozofică a lui Aristotel, care, având ca punct de plecare recunoașterea primordialității naturii față de cunoaștere, arată că generalul există în lucrurile individuale, că esența există în obiecte și că adevăratele „substanțe” sunt lucrurile materiale concrete percepute prin simțuri. (<fr. *aristotélisme*)
- aritenoid**, -ă *adj.*, *s. n.* (cartilaj mobil al laringelui) care întinde corzile vocale. (<fr. *aryténoïde*)
- aritenoidectomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a cartilajului aritenoid. (<fr. *aryténoïdectomie*)
- aritenoidită** *s. f.* inflamație a cartilajului aritenoid. (<fr. *aryténoïdite*)
- ARITM(O)-**, -aritm, -aritmie *elem.* „număr”. (<fr. *arithm/o-*, -arithme, -arithmie. cf. gr. *arithmos*)
- aritmétic**, -ă **I. adj.** referitor la aritmetică. **II. adv.** prin procedee aritmetice. **III. s. f.** ramură a matematicii care studiază numerele și operațiile ce se pot face cu acestea. (<fr. *arithmétique*, lat. *arithmeticus*, gr. *arithmetikos*)
- aritméticián**, -ă *s. m. f.* specialist în aritmetică. (<fr. *arithméticien*)

aritmîc, -ă *adj.* lipsit de ritm. (<fr. *arithmique*)
aritmîc¹ *s. f.* 1. lipsă de ritm, neregularitate în succesiunea silabelor accentuate ale unui vers. 2. tulburare a ritmului cardiac. (<fr. *arythmie*)
-aritmîc² *v.* aritm(o)-.
aritmofobie *s. f.* teamă patologică de numirea cifrelor. (<aritm(o)- + -fobie)
aritmograf *s. n.* aritmometru înregistrator. (<fr. *arithmographie*)
aritmografie *s. f.* descriere a numerelor. (<aritm(o)- + -grafie)
aritmograf *s. n.* joc de cuvinte încrucișate constând din înlocuirea cu cifre a literelor mai multor cuvinte din același domeniu, dispuse orizontal, care încadrează un cuvânt vertical. (<germ. *Arithmograph*)
aritmologie *s. f.* studiu al proprietăților numerelor, independent de operațiile care se pot efectua cu ele. (<fr. *arithmologie*)
aritmoman, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de aritmomanie. (<fr. *arithmomanie*)
aritmomanie *s. f.* obsesie patologică a calculelor aritmetice. (<fr. *arithmomanie*)
aritmometru *s. n.* aparat pentru efectuarea de operații aritmetice. (<fr. *arithmometre*)
arivaj *s. n.* intrarea în port a unei nave; sosire de mărfuri (pe apă). (<fr. *arrivage*)
arivism *s. n.* ambiție, dorință de a parveni cu orice preț. (<fr. *arivisme*)
arivist, -ă *s. m. f.* cel care caută să parvină, prin orice mijloace. (<fr. *ariviste*)
arlechin I. *s. m.* personaj comic din vechile comedii populare italiene, care purta mască și un costum pestriț. II. *s. n.* 1. panou lateral și draperie care încadrează deschiderea scenei. 2. fiecare dintre reflectoarele laterale din fața scenei. (<it. *arlechino*, fr. *arlequin*)
arlechinadă *s. f.* 1. piesă în care arlechinul joacă rolul principal. 2. bufonerie de arlechin. (* *p. ext.*) faptă caraghioasă, ridicolă. (<fr. *arlequinade*)
arlechinesc, -ă *adj.* caraghios, bufon, buf. (<it. *arlechinesco*)
armă *vb. tr.* 1. a introduce un cartuș în camera de tragere a unei arme. 2. a fixa armătura de fier a unei construcții de beton armat. * a consolida cu o armătură o piesă, o galerie de mină. 3. (*mar.*) a echipa o navă cu cele necesare plecării în larg. * a introduce ramele unei ambarcații în furcheți. (<fr. *armer*, it., lat. *armare*)
armadă *s. f.* mare unitate navală sau de aviație; escadră. (<sp., fr. *armada*)
armament *s. n.* 1. totalitatea mijloacelor tehnice de luptă din dotarea unei unități militare, a unei nave, țări etc. 2. tot ce există la bordul unei nave gata de plecare. (<fr. *armement*, lat. *armamentum*)
armat, -ă *adj.* 1. înarmat. (* *bot.*) prevăzută cu organe de apărare; spinos. 2. *forțe* -e = ansamblul mijloacelor militare ale unei țări. (* *despre un conflict*) însoțit de acțiuni militare. 3. (despre o armă de foc) pregătită pentru tragere. 4. (despre beton) prevăzută cu o armătură. (<fr. *armé*)
armatán *s. n.* vânt fierbinte, foarte uscat, spre est și nord-est în Sahara și Africa occidentală. (<fr. *harmattan*)
armată *s. f.* 1. totalitatea forțelor militare ale unui stat; oaste. * serviciu militar. * mare unitate operativă formată din mai multe unități de arme înarmate. 2. (*fig.*) mare colectivitate de oameni; mulțime, ceată. (<it. *armata*)
armator *s. m. 1.* cel care armeană o navă în scopuri comerciale; proprietar de nave. 2. miner specializat în armarea excavațiilor subterane. (<fr. *armateur*, it. *armatore*, lat. *armator*)
armătură *s. f.* armură (3). (<it. *armatura*)
armă *s. f.* 1. unealtă, mașină care servește pentru atac sau apărare. * *albă* = armă destinată luptei corp la corp (baionetă, stilet etc.); * *de pene* -ele = a se preda; (*fig.*) a ceda. * (*pl.*) ansamblul semnelor heraldice de pe o stemă, de pe un blazon. 2. categorie de trupe din forțele armate corespunzând unei activități specializate. 3. (*fig.*) mijloc de combatere a unui adversar pe planul ideilor, al politicii. (<lat. *arma*)
armătură *s. f.* 1. ansamblu de bare metalice dintr-un element de beton armat. 2. totalitatea pieselor metalice ale unor instalații alcătuite din țevi sau conducte. 3. construcție de lemn, de zidărie etc. servind la întărirea pereților unei galerii subterane. 4. fiecare dintre plăcile

conducătoare ale unui condensator electric. 5. înveliș metalic protector al unui cablu electric. 6. ~ (*bucală*) = totalitatea părților care formează aparatul bucal al insectelor, crustaceelor. 7. (*fig.*) ceea ce susține, servește ca bază diferitelor părți ale unui tot; osatură (3), schelet (3). (<fr. *armature*, lat. *armatura*)
armilár, -ă *adj. (astr.) sferă* -ă = ansamblu de cercuri concentrice reprezentând cerul și mișcarea astrilor și având în centru un glob ce figurează Pământul. (<fr. *armillaire*)
arminian, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al arminianismului. (<fr. *arminien*)
arminianism *s. n.* doctrină protestantă fondată de episcopul olandez Arminius, care combătea rigorismul calvinist. (după fr. *arminisme*)
armistitiu *s. n.* suspendare temporară a ostilităților. (<lat. *armistitium*, fr. *armistice*)
armoár *s. n.* dulap, șifonier. (<fr. *armoire*)
armoarii *s. f. pl.* blazon. (<fr. *armoairies*)
armónic, -ă *adj.* bazat pe principiile armoniei; armonios. * *o sunete* -ce (și *s. f.*) = sunete de diferite înălțimi, a căror frecvență reprezintă un multiplu întreg al unei frecvențe fundamentale; *oscilație* -ă = oscilație a unei măriți care variază periodic după anumite legi; (*mat.*) *diviziune* -ă = ansamblu de patru puncte coliniare, din care două împart segmentul celorlalte două în același raport. (<fr. *harmonique*, lat. *harmonicus*, gr. *harmonikos*)
armónică *s. f.* 1. instrument muzical portativ cu anci metalice, în care sunetul este produs prin vibrația unei coloane de aer cu un burduf manevrat manual. 2. muzicuță (de gură). (<germ. *Harmonika*, it. *armonica*)
armonie *s. f.* 1. combinare simultană a mai multor sunete (muzicale sau vorbite) în conformitate cu anumite legi. * parte a teoriei muzicii care studiază acordurile, relațiile dintre ele, legile înălțurii lor. 2. potrivire a elementelor componente ale unui întreg: concordanță, acord, consens. * ~ *imitativă* = efect stilistic obținut prin îmbinarea unor cuvinte ale căror sunete imită un sunet din natură; ~ *vocalică* = fenomen fonetic caracteristic limbilor fino-ugrice, prin acomodarea timbrului unei vocale cu cel al vocalelor din silabele anterioare. 3. înțelegere deplină între persoane, colectivități etc. (<fr. *harmonie*, lat. *harmonia*)
armonios, -oasă *adj.* plin de armonie; plăcut. (<fr. *harmonieux*, it. *armonioso*)
armonist, -ă *s. m. f.* specialist în știința armonicii. 2. cântăreț din armonică (1). (<fr. *harmoniste*)
armonistic, -ă *adj.* referitor la armonie. (<germ. *harmonistisch*)
armóniu *s. n.* instrument muzical cu claviatură, asemănător cu orga, la care sunetele sunt produse de anci metalice puse în vibrație de un burduf acționat prin pedale. (<fr. *harmonium*, germ. *Harmonium*)
armonizá *vb. 1. tr., refl. a (se)* pune în armonie; a (se) potrivi. II. *tr. a* compune acompaniamentul unei melodii. (<fr. *harmoniser*)
armonograf *s. n.* aparat mecanic cu care se pot obține serii de curbe cu aspect grafic plăcut, armonios. (<fr. *harmonographe*)
armoriál, -ă I. *adj.* referitor la armorii. II. *s. n.* culegere de armorii. (<fr. *armorial*)
armoriát, -ă *adj.* (despre steme, blazoane) ornat cu elemente simbolice. (<fr. *armorie*)
armúră *s. f.* 1. îmbrăcăminte de protecție din plăci de metal și zale, la războinicii medievali. 2. mod de împletire a fibrelor de urzeală cu cele de bățură ale unei țesături. 3. (*muz.*) totalitatea sunetelor de alterație la cheie, spre a indica tonalitatea; armatură. (<fr. *armure*)
armurárie *s. f.* 1. profesiunea armurierului. 2. fabricare, comerț de arme. (<fr. *armurerie*)
armuríer *s. m.* cel care fabrică, repară sau vinde arme (de foc). * (maistru militar) specialist în verificarea și repararea armamentului. (<fr. *armurier*)
arnéză *s. f.* figură de stil prin care se scot în evidență însușiri legate de o anumită calitate omenească. (<fr. *arnése*)
árni *s. n.* bivol sălbatic din sud-estul Asiei și al Indoneziei, strămoșul bivoliului. (<germ. *Arni*)
arogá *vb. refl. a-și atribui* cu de la sine putere o calitate, un drept. (<fr. *l's'arroger*, lat. *arrogare*)
arogánt, -ă *adj.* (și *s.*) care manifestă aroganță. (<fr. *arrogant*, lat. *arrogans*)
arogánță *s. f.* atitudine de mândrie disprețuitoare;

- obraznicie, înfumurare, impertinență. (<fr. *arrogance*, lat. *arrogantia*)
- aromat**¹ *s. n.* substanță care răspândește o aromă; mirodenie. (<fr. *aromate*, lat. *aromatum*)
- aromat**², -ă *adj.* cu aromă. (<aromă)
- aromatic**, -ă *adj.* 1. care răspândește aromă, parfumat. • (despre plante) care conține diferite substanțe mirositoare. 2. (despre substanțe organice, combinații) care are în moleculă unul sau mai multe nuclee de 6 atomi de carbon, cu o structură caracteristică. (<fr. *aromatique*, lat. *aromaticus*)
- aromatiză** *vb. tr.* 1. a da (unei substanțe) miros plăcut, cu arome. 2. a transforma într-o hidrocarbură aromatică. (<fr. *aromatiser*, lat. *aromatizare*)
- aromatizant**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță aromată) care se adaugă unui produs pentru a-i da un miros plăcut. (<aromatiza + -ant)
- aromă** *s. f.* 1. emanație a unor substanțe mirositoare; parfum. 2. substanța însăși. (<fr. *arome*, lat., gr. *aroma*)
- aromorfază** *s. f.* (biol.) complex de modificări morfologice cu rol preponderent în procesul evoluției filogenetice. (<fr. *aromorphose*)
- aromoterapie** *s. f.* metodă terapeutică bazată pe efectul produsilor chimici mirositori din uleiurile volatile din plante. (<fr. *aromothérapie*)
- arondă** *vb. tr.* 1. a comasa, a reuni terenuri, unități agricole. 2. a repartiza cartiere sau populația unui cartier la un anumit centru. (<fr. *arrondir*)
- arondisment** *s. n.* subdiviziune teritorial-administrativă a unui departament (în Franța). (<fr. *arrondissement*)
- arpeggiu** *vb. tr.* a executa (un pasaj) în arpeggiu. (<it. *arpeggiare*)
- arpegione** *s. n.* inv. vechi instrument cu coarde și arcuș, asemănător cu chitara, de mărimea violoncelului. (<it. *arpeggione*)
- arpegiu** *s. n.* intonare succesivă a sunetelor unui acord melodic, ascendent sau descendent. (<it. *arpeggio*)
- arpențaj** *s. n.* 1. întocmire a planurilor topografice cu ajutorul instrumentelor de măsurat lungimi. 2. tehnica măsurării și evaluării suprafețelor de teren. (<fr. *arpentage*)
- arpențor** *s. m.* specialist în arpențaj. (<fr. *arpenteur*)
- arsén** *s. n.* 1. metaloid cristalizat, cu luciu cenușiu, toxic. 2. arsenic. (<germ. *Arsen*)
- arsenal** *s. n.* 1. întreprindere (militară) pentru fabricarea sau repararea armamentului sau munițiilor. 2. (fig.) ansamblul mijloacelor de luptă, de care se servește cineva într-o acțiune, profesie etc. (<fr. *arsenal*, it. *arsenale*)
- arseniát**, -ă *I. adj.* care conține arsen. *II. s. n.* sare a acidului arsenic. (<fr. *arséniate*)
- arsenic**¹ *s. n.* anhidridă arsenioasă; arsen (2). (<fr. *arsenic*, lat. *arsenicum*, gr. *arsenikon*)
- arsenic**² *adj. acid* ~ = acid din combinarea arsenului cu acid azotic. (<fr. *arsénique*)
- arseniemie** *s. f.* prezența arsenicului în sânge. (<fr. *arsénémie*)
- arseniifer**, -ă *adj.* (despre un teren, un mineral) care conține arsen. (<fr. *arsénifère*)
- arseniós**, -oasă *adj. acid* ~ = oxiacid al arsenului; *anhidridă* ~oasă = trioxid al arsenului, pulbere fină, albă, cu miros de usturoi, foarte toxică; arsenic; șoricică. (<fr. *arsénieux*)
- arsenit** *s. m.* sare a acidului arsenios. (<fr. *arsénite*)
- arseniură** *s. f.* compus al arsenului cu un metal. (<fr. *arséniure*)
- arsenolit** *s. m.* anhidridă arsenioasă naturală. (<fr. *arsénolite*)
- arsenopirită** *s. f.* minereu din care se obține arsen prin încălzire în absența aerului; mispichel. (<fr. *arsénopyrite*)
- arsenoterapie** *s. f.* folosirea compuşilor arsenici în scop terapeutic. (<fr. *arsénothérapie*)
- arsină** *s. f.* denumire generică a unor compuși organici ai hidrogenului arseniat. (<fr. *arsine*)
- ársis** *s. n.* timpul slab, neaccentuat, al unei formule ritmice. • accent tonic. (<fr., lat., gr. *arsis*)
- ártă** *s. f.* 1. formă a activității umane care oglindește realitatea în imagini expresive; totalitatea operelor care aparțin acestei forme. *O operă de ~* = operă rezultată din activitatea artistică creatoare. • ~e liberale = denumire dată în învățământul medieval gramaticii, retoricii, dialecticii (trivium), aritmeticii, geometriei, astronomiei și teoriei muzicii (quadrivium). 2. îndemănare deosebită, pricepere, măiestrie, abilitate. *O ~ militară* = parte a științei militare care studiază teoria și practica pregătirii și ducerii acțiunilor de luptă și a războiului. (<fr. *art*, lat. *ars, artis*)
- art deco** *s. f.* artă aplicată obiectelor utilitare (mobilier, costumație, ceramică). (<engl. *art deco*)
- artefact** *s. n.* 1. structură, fenomen artificial în cursul unei investigații sau exploatare. 2. (med.) modificare în preparatele histologice produsă artificial sau datorită unor defecte de fixare ori de colorare. 3. (cib.) semnal parazit supus unei informații, în semnificația căreia joacă un rol nul sau negativ. (<fr. *artefact*)
- artefice** *s. m. (rar)* 1. meșter, meștesugar, muncitor. • artist. 2. (fig.) om dibaci, îndemănat, iscusit. (<it. *artefice*)
- arteră** *s. f.* 1. vas sanguin care duce sângele de la inimă la organe și țesuturi. 2. magistrală de circulație. 3. conductă hidrolică magistrală. 4. linie electrică de alimentare principală a unei rețele de distribuție. (<fr. *artère*)
- ARTERIO(-)** *elem.* „arteră”. (<fr. *artéri/o-*, cf. lat., gr. *arteria*)
- arterial**, -ă *adj.* referitor la artere. • (despre sânge) care circulă prin artere. (<fr. *artériel*)
- arteriectazie** *s. f.* dilatare a arterelor. (<fr. *artériectasie*)
- arteriectomie** *s. f.* rezecție a unei porțiuni dintr-o arteră. (<fr. *artériectomie*)
- arteriectopie** *s. f.* situate anormală a unei artere (1). (<fr. *artériectopie*)
- arteriocenteză** *s. f.* puncție arterială. (<arterio- + -centeză)
- arterioflebită** *s. f.* arterită complicată cu flebita venelor învecinate. (<fr. *artério-phlébite*)
- arterioflebobografie** *s. f.* radiografie a unei artere și a ramificațiilor ei. (<fr. *artériophlébographie*)
- arteriograf** *s. n.* sfigmograf. (<fr. *artériographe*)
- arteriografie** *s. f.* radiografie a arterelor; sfigmografie. (<fr. *artériographie*)
- arteriogramă** *s. f.* sfigmogramă. (<fr. *artériogramme*)
- arterioliă** *s. f.* ramificație subțire a arterelor (1). (<fr. *artériole*)
- arteriolit** *s. n.* concentrație calcaroasă în pereții arterelor sclerozate, într-un trombus. (<fr. *artériolithe*)
- arteriologie** *s. f.* ramură a anatomiei care studiază arterele. (<fr. *artériologie*)
- arteriomalacie** *s. f.* înmuiere a unui țesut arterial. (<engl. *arteriomalacia*)
- arteriometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea diametrului unei artere. (<fr. *artériomètre*)
- arterionecroză** *s. f.* proces de nevrozare a arterelor. (<fr. *artérionecrose*)
- arteriopatie** *s. f.* denumire generică a afecțiunilor pereților arteriali. (<fr. *artériopathie*)
- arteriopiografie** *s. f.* piezografie arterială. (<fr. *artériopiezographie*)
- arterioplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a unui perete arterial. (<engl. *arterioplasty*)
- arteriorafie** *s. f.* sutură chirurgicală a unei artere. (<fr. *artériorrafie*)
- arterioragie** *s. f.* hemoragie a unei artere. (<fr. *artériorragie*)
- arteriosclerotic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de arterioscleroză. (<it. *arteriosclerotico*)
- arterioscleroză** *s. f.* îngroșare și sclerozare a pereților arterelor și ai arteriolelor. (<fr. *artériosclérose*)
- arteriospasm** *s. n.* contracție spasmodică a pereților arteriali. (<fr. *artériospasme*)
- arteriostenoză** *s. f.* îngustare patologică a arterelor. (<fr. *artériosténose*)
- arteriotóm** *s. n.* instrument chirurgical folosit în arteriotomie. (<fr. *artériotome*)
- arteriotomie** *s. f.* deschidere operatorie a unei artere. (<fr. *artériotomie*)
- arterită** *s. f.* inflamație, leziune degenerativă a unei artere. (<fr. *artérite*)
- arteritic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de arterită. (<fr. *artéritique*)
- artezian**, -ă *adj.*, *s. f. l. s. n.* (fântână, izvor) din care apa țâșnește în sus. (<fr. *artésien*)

artieliér, -ă *s. m. f. (fr.)* ziarist, autor de articole (1) fără esență. (<fr. *articlier*)

articol *s. n.* 1. expunere într-o publicație periodică, tratând o problemă dintr-un domeniu oarecare. 2. subdiviziune a unei legi, a unui regulament etc. • diviziune a unui buget, a unui plan financiar. 3. obiect de comerț. 4. parte de vorbire flexibilă, care însoțește substantivul sau adjectivul, cu rolul de a individualiza obiectul denumit. 5. fiecare dintre fragmentele diferitelor părți ale corpului crustaceelor, insectelor și acarienilor. 6. fiecare dintre segmentele unui organism sau organ vegetal. 7. (*inform.*) element logic al unei înregistrări dintr-un fișier, cea mai mică unitate de informație utilă prelucrată de un program. (<lat. *articulus*, it. *articolo*, fr. *article*)

articol *s. n.* intermed. (<lat. *articulus*)

articulă *vb. I. tr.* 1. a emite, a rosti cuvinte, sunete. • a executa o serie de sunete succesive la un instrument muzical sau cu vocea. 2. a atașa articolul unui substantiv. II. *refl.* a se lega printr-o articulație. (<fr. *articuler*, lat. *articulare*)

articulăr, -ă *adj.* referitor la articulații (1). (<fr. *articulaire*, lat. *articularis*)

articulat, -ă *I. adj.* (despre organisme, organe) format din articole (5). • (despre tulpini) formată din (inter)noduri. II. *s. f. pl.* plante cu tulpina articulată. (<fr. *articulé/s*)

articulatoriu, -ie *adj.* referitor la articulație (3). (<fr. *articulatoire*)

articulație *s. f. I. (anat.)* încheietură, nod; loc de inserție a unui organ pe altul; legătură (mobilă) între oase. 2. (*tehn.*) legătură între două corpuri solide, care permite rotirea lor în jurul unui ax. 3. mod de a pronunța un sunet. (<fr. *articulation*, lat. *articulatio*)

artifăct *s. n.* obiect primitiv făcut de mâna omului. (<engl. *artifact*)

artificial, -ă *adj. I.* făcut de om; nenatural; meșteșugit. 2. (și *adv.*) prefăcut, nesincer; artificios. 3. arbitrar. (<fr. *artificiel*, lat. *artificialis*)

artificialitate *s. f.* caracter artificial; lipsă de naturalitate. (<fr. *artificialité*)

artificializă *vb. tr., refl.* a face, a deveni artificial. (<artificial + -iza)

artificialmente *adv.* în mod artificial. (<fr. *artificiellement*)

artificier *s. m.* 1. specialist în manipularea explozivelor și a mijloacelor pirotehnice. 2. muncitor specializat în producerea exploziilor în exploatarea miniere. (<fr. *artificier*)

artificios, -oasă *adj.* artificial (2). (<fr. *artificieux*, lat. *artificiosus*)

artificiozitate *s. f.* caracter artificios. (<artificios + -itate)

artificiu *s. n.* 1. mijloc prin care se urmărește să se schimbe realitatea în mod nefiresc; meșteșug, abilitate. 0 ~ de calcul = procedeu prin care se ajunge la rezultatul unui calcul pe o cale mai scurtă. 2. (*pl.*) amestec de materii ușor inflamabile, care produc efecte de lumină și căldură. (<lat. *artificium*, după fr. *artifice*)

artilérie *s. f.* armă din compunerea forțelor armate cu guri de foc și instalații care servesc la aruncarea de proiectile grele la distanță mare. (<rus. *artiléria*, fr. *artillerie*)

artilierist *s. m.* militar din artilerie. (<rus. *artilierist*, germ. *Artillerist*)

artilieristic, -ă *adj.* de artilerie. (<rus. *artilieriiskii*)

artimón *s. n.* catarg de la pupă al unei nave. (<fr. *artimon*, it. *artimone*)

artinskián *s. n.* etaj al permianului inferior de fațes marin, din platforma rusă, corespunzător autunianului. (<rus. *artinskian*)

ARTIO- *elem.* „par, pereche, simetrie”. (<fr. *artio-*, cf. gr. *artios*)

artiodactil, -ă *I. adj.* (despre animale) cu degete perechi; parpicitat. II. *s. n. pl.* parpicitate. (<fr. *artiodactyle/s*)

artioploid, -ă *adj.* (despre organisme poliploide) cu un număr par de seturi cromozomiale. (<fr. *artioploïde*)

artiozoare *s. n. pl.* animale metazoare cu simetrie bilaterală: anelide, moluște, artropode etc. (<fr. *artiozoaires*)

artist, -ă *s. m. f.* 1. persoană înzestrată cu aptitudini și talent, care lucrează într-un anumit domeniu al artei. • persoană cu aptitudini deosebite în meseria sa. 2. actor. (<fr. *artiste*, it. *artista*)

artistic, -ă *adj.* referitor la artă, de artă. • (și *adv.*) făcut cu artă, cu talent. (<fr. *artistique*)

artisticism *s. n.* fețișurare a mijloacelor de expresie, circumscriere a mijloacelor artistului doar la procedeele formale ale unei comunicări. (<artistic + -ism)

artisticitate *s. f.* caracter artistic. (<it. *artisticità*)

artizán *s. m.* 1. meșteșugar, meseriaș (din evul mediu). 2. creator de artă în stil popular. 3. (*fig.*) autor, realizator, creator a ceva. (<fr. *artisan*)

artizanal, -ă *adj.* referitor la artizani; de artizanat. (<fr. *artisanal*)

artizanát *s. n.* 1. breaslă, sistem de organizare a muncii pe bresle; totalitatea artizanilor. 2. arta meșteșugarilor. • unitate comercială cu obiecte artizanale. (<fr. *artisanat*)

artnapping *s. n.* furt de obiecte de artă. (<amer. *art-napping*)

artotécă *s. f.* 1. colecție de obiecte de artă. 2. secție ce împrumută acasă tablouri și alte diverse obiecte de artă. (<artă + -tecă)

ARTR(O)- *elem.* „articulație, încheietură”. (<fr. *arthro-*, cf. gr. *arthron*)

artralgie *s. f.* durere la nivelul unei articulații (1). (<fr. *arthralgie*)

artrectomie *s. f.* rezecție a unei articulații (1). (<fr. *arthrectomie*)

artrită *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile inflamatorii acute sau cronice ale articulațiilor. (<fr. *arthritis*, lat., gr. *arthritís*)

artritic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de artrism. (<fr. *arthritique*, lat. *arthriticus*)

artrítism *s. n.* predispoziție constituțională la unele boli articulare și de nutriție; boala însăși. (<fr. *arthritisme*)

artrocél *s. n.* acumulare patologică de lichid în articulații. (<fr. *arthrocèle*)

artrocentéză *s. f.* puncție a unei articulații. (<fr. *arthrocentèse*)

artroclazie *s. f.* rupere chirurgicală a unei anchiloze fibroase. (<engl. *arthroclasia*)

artrodéză *s. f.* operație destinată a provoca anchiloza unei articulații. (<fr. *arthrodèse*)

artrodie *s. f.* articulație sinovială cu o mare mobilitate. (<fr. *arthrodie*)

artrodinie *s. f.* durere articulară vagă și nedeterminată. (<fr. *arthrodynie*)

artrografie *s. f.* radiografie a unei articulații (1) cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *arthrographie*)

artrográmă *s. f.* imagine obținută prin artrografie. (<fr. *arthrogramme*)

artrogripóză *s. f.* imobilizare persistentă a unei articulații prin contracția spastică a musculaturii corespunzătoare (cu luxații). (<germ. *Arthrogrypose*, fr. *arthrogryposis*)

artroliză *s. f.* operație chirurgicală destinată a reda mobilitatea ligamentelor unei articulații anchilozate. (<fr. *arthrolyse*)

artrologie *s. f.* ramură a anatomiei care studiază articulațiile; desmologie. (<fr. *arthrologie*)

artromér *s. n. (biol.)* fiecare dintre părțile unui organism articulat. (<engl. *arthromere*)

artrométru *s. n.* instrument pentru măsurarea unghiului de mobilitate a articulațiilor. (<engl. *arthrometer*)

artropatie *s. f.* afecțiune a articulațiilor. (<fr. *arthropathie*)

artroplastie *s. f.* intervenție chirurgicală pentru redarea mișcărilor unei articulații anchilozate. (<fr. *arthroplastie*)

artropneumografie *s. f.* radiografie a unei articulații în care s-a introdus aer. (<fr. *arthro-pneumographie*)

artropóde *s. n. pl.* încrângătură de animale nevertebrate, cu schelet extern chitinos, cu corpul și membrele formate din inele articulate. (<fr. *arthropodes*)

artroziză *s. f.* operație care urmărește a limita mișcările unei articulații. (<fr. *arthrozise*)

artrosóp *s. n.* instrument optic folosit în artroscopie. (<engl. *arthroscope*)

artroscopie *s. f.* examinare a leziunilor unei articulații cu ajutorul artroscopului. (<germ. *Arthroskopie*, engl. *arthroscopy*)

artrosifilis *s. n.* sifilis localizat în articulații. (<fr. *arthrosyphilis*)

artrosinovită *s. f.* inflamație a sinovialei unei articulații. (<fr. *arthrosynovite*)

- artrostomie** *s. f.* deschidere la piele a unei articulații. (<fr. *arthrostomie*)
- artrotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a unei articulații. (<fr. *arthrotomie*)
- artroză** *s. f.* afecțiune degenerativă a articulațiilor. (<fr. *arthrose*)
- artrozic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de artroză. (<fr. *arthrosique*)
- arterapie** *s. f.* terapie prin artă, bazată pe stimularea creativității artistice a bolnavilor psihici. (<artă- + -terapie)
- arvăl** *s. m. (ant.)* membru al unui colegiu religios la romani care conducea, la sfârșitul lunii mai, procesiuni pe câmpuri și implora zeilor recolte bogate. (<lat. *arvales /fratres/*, fr. *arvale*)
- arvicol, -ă** *adj.* care crește, trăiește pe câmp. (<fr. *arvicole*)
- as** *s. m.* 1. monedă romană, la origine din bronz. 2. carte de joc pe care este însemnat un singur punct, având valoarea cea mai mare. 3. (*fam.*) persoană care stăpânește foarte bine cunoștințele dintr-un domeniu, care se distinge în mod special într-o meserie. 4. (*tenis de câmp*) ghemul (punctul) marcat direct din lovitura de serviciu. (<fr., lat. *as*)
- asacrie** *s. f.* anomalie constând în absența osului sacru. (<a- + *sacrum*)
- asalt** *s. n.* 1. atac violent pentru cucerirea unui obiectiv militar pentru a învinge rezistența inamicului. **o a da ~ul** = a ataca; a năvăli; a lua cu ~ = a cuceri printr-un atac violent. • (*fig.*) acțiune, luptă avântată. 2. exercițiu de scrimă. (<it. *assalto*)
- asaltă** *vb. tr.* 1. a da un asalt. 2. (*fig.*) a copleși cu insistențe, cu cereri. (<it. *assaltare*)
- asaltător, -oare** *s. m. f.* cel care asaltează. (<it. *assaltatore*)
- asamblă** *vb. tr.* 1. a reuni, a îmbina două sau mai multe piese, segmente. 2. (*inform.*) a efectua o asamblare. (<fr. *assembler*)
- asamblaj** *s. n.* asamblare. • sistem format din două sau mai multe piese, elemente asamblate între ele. • fotografie prin îmbinarea mai multor fotografii parțiale. (<fr. *assemblage*)
- asamblare** *s. f.* 1. acțiunea de a asambla. 2. (*inform.*) operația de traducere în limbaj de mașină a unui program de către asamblor (II). (<*asambla*)
- asamblé** *s. f.* mașină de asamblat cabluri electrice. (<fr. *assembleuse*)
- asamblor, -oare** I. *s. m. f.* muncitor specialist în asamblarea pieselor, a subansamblelor. II. *s. n. (inform.)* program care prelucrează instrucțiunile scrise într-un limbaj simbolic pentru calculator. (<fr. *assembleur*)
- asană** *vb. tr.* 1. a înlătura surplusul de apă de pe o suprafață de teren prin lucrări hidrotehnice; (*p. ext.*) a curăța, a face salubru. 2. (*med.*) a elimina un focar de infecție. 3. (*fig.*) a îmbunătăți, a redresa; a însănătoși. • (*ec.*) a stabili (moneda). (după fr. *assainir*, lat. *sanare*)
- asanator, -oare** I. *adj., s. m. f.* (cel) care asanează. II. *s. n.* produs chimic, aparat care înlătură mirosurile urate. (după fr. *assainisseur*)
- asasin, -ă** *s. m. f.* cel care comite un asasinat; ucigaș. (<fr. *assassin*, it. *assassino*)
- asasină** *vb. tr.* 1. a comite un asasinat. 2. (*fam.*) a plictisi în cel mai înalt grad (cu insistențele). (<fr. *assassiner*)
- asasinat** *s. n.* omor cu premeditare. (<fr. *assassinat*, it. *assassinato*)
- ascarid** *s. m.* vierme parazit în tubul digestiv al omului și al unor animale; limbric. (<fr. *ascaride*, lat. *ascarida*)
- ascaridióză** *s. f.* boală parazitară cauzată de ascarizi în intestin. (<fr. *ascaridiose*)
- ască** *s. f.* organ sporifer intern, la unele ciuperci. (<fr. *asque*, gr. *askos*)
- ascendent, -ă** I. *adj.* 1. urcător, suitor; ascensiv. • (despre un astru) care se înalță deasupra liniei orizontului. 2. (*fig.*) în dezvoltare progresivă. II. *s. m. f.* rudă în linie directă care face parte dintr-o generație anterioară. III. *s. n.* 1. înălțare a unui astru deasupra orizontului. 2. (*astrol.*) parte a cerului deasupra orizontului în momentul nașterii cuiva; semn zodiacal ridicat deasupra orizontului estic, la naștere. 3. autoritate morală, influență (asupra cuiva). (<fr. *ascendant*, lat. *ascendens*)
- ascendentă** *s. f.* linie de rudenie ascendentă care urcă de la fiu la părinți. (<fr. *ascendance*)
- ascensionă** *vb. tr. (rar)* a face o ascensiune. (<fr. *ascensionner*)
- ascensional, -ă** *adj.* care tinde să urce; suitor, urcător. (<fr. *ascensionnel*)
- ascensionist, -ă** *s. m. f.* cel care face ascensiuni (2). (<fr. *ascensionniste*)
- ascensiune** *s. f.* 1. mișcare de jos în sus a unui mobil. 2. urcare, suire (pe un munte); înălțare (cu balonul). 3. (*fig.*) creștere, dezvoltare. • promovare pe treptele ierarhiei profesionale sau sociale. • proces de cucerire a puterii de către o organizație politică. (<fr. *ascension*, lat. *ascensio*)
- ascensiv, -ă** *adj.* ascendent. (<it. *ascensivo*)
- ascensör** *s. n.* cabină, platformă care transportă pe verticală oameni și materiale într-o clădire cu etaje, într-o mină; lift. (<fr. *ascenseur*)
- ascet, -ă** *s. m. f.* 1. cel care practică ascetismul; pustnic. 2. (*fig.*) om care își impune o viață austeră și retrasă. (<fr. *ascète*)
- ascetic, -ă** I. *adj.* de ascet. II. *s. f.* ramură a teologiei care studiază viața și operele marilor asceti creștini. (<fr. *ascétique*)
- ascetism** *s. n.* 1. mod de viață prin austeritate; anahoretism, asceză. 2. doctrină etico-religioasă care propovăduiește ascetismul (1). (<fr. *ascétisme*)
- ascetiză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta un caracter ascetic. (<ascet+ -iza)
- ascetă** *s. f.* 1. aplicare în practică a virtuților prin exercițiu de voință, privațiuni etc.; viață austeră și retrasă. 2. ascetism (1). (<fr. *ascète*)
- ascidie** *s. f.* 1. animal marin cu corpul tubular, roșu-aprins și transparent, fixat în zona litorală nisipoasă. 2. organ în formă de umă din frunzele unor plante carnivore. (<fr. *ascidie*)
- ascită** *s. f.* acumulare de lichid în cavitatea peritoneală. (<fr. *ascite*)
- ascitic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de ascită. (<fr. *ascitique*)
- asclepiadă¹** *adj., s. m.* (vers antic) dintr-un spondeu (sau troheu), doi corambi și un iamb. (<fr. *asclépiade*, lat. *asclépiades*)
- asclepiadă²** *s. m.* membru al corporației medicilor greci. (<fr. *asclépiade*)
- asclepiadă³** *s. m.* plantă erbacee perenă cu flori albastre parfumate și cu fructul îngroșat și cărnos. (<fr. *asclépiade*)
- asclepiadacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, gamopetale: asclepiadul². (<fr. *asclépiadacées*)
- ASCO-** *elem.* „ască”. (<fr. *asco-*, cf. gr. *askos*, burduf, pungă, sac)
- ascochitoză** *s. f.* boală a plantelor produsă de unele ciuperci, prin pete galbene-cenușii sau brune ce apar pe frunze, tulpini și fructe. (<lat. *ascochytae*+ -oză)
- ascolichene** *s. n. pl.* clasă de licheni dintr-o ciupercă și o algă verde sau albastră. (<fr. *ascolichenes*)
- ascomicete** *s. f. pl.* clasă de ciuperci saprofite sau parazite care se înmulțesc prin spori. (<fr. *ascomycètes*)
- ascorbic** *adj. acid* ~ = vitamina C. (<fr. *ascorbique*)
- ascorbicurie** *s. f.* prezența acidului ascorbic în urină. (<fr. *ascorbicurie*)
- ascorbinemie** *s. f.* prezența acidului ascorbic în sânge. (<fr. *ascorbinémie*)
- ascospör** *s. m.* spor format în interiorul unei asce. (<fr. *ascospore*)
- ăscid** *s. n.* aparat de detectat submarinele, precum și bancurile de nisip submarine, bancurile de pești etc., prin ultrasunete; sonar. (<fr. *asdic*)
- asecă** *vb. tr.* a îndepărta apele de infiltrație dintr-un teren; a deseca. (după fr. *assécher*, lat. *assicare*)
- asediu** *vb. tr.* a supune unui asediu. (<it. *assediare*)
- asediator, -oare** *adj., s. m. f.* (cel) care asediază. (<it. *assediatore*)
- asediu** *s. n.* încercuire cu forțe armate a unui oraș, a unui loc întărit, pentru a-l cuceri. **o stare de ~** = suspendare a puterii anumitor legi și înlocuirea lor cu un regim special de esență militară. (<it. *assedio*)
- aseismic, -ă** *adj.* lipsit de fenomene seismice. (<fr. *aséismique*)
- aseismicitate** *s. f.* absența a fenomenelor seismice. (<fr. *aséismicité*)
- aseitate** *s. f.* (în scolastică) caracterul unei entități de a

avea ea însăși cauza și principiul propriei sale existențe. (<lat. *aseitas*)

aseleniză *vb. intr.* (despre astronave) a lua contact cu Luna venind de pe Pământ; a aluniza. (după rus. *aselenizația*, cf. gr. *Selene*, Lună)

asemântic, -ă *adj.* (despre unități lingvistice) lipsit de sens. (<fr. *asémantique*)

asemie *s. f.* tulburare a limbajului mimic, incapacitate de a folosi semnele pentru înțelegerea și exprimarea ideilor. (<fr. *asémie*)

asementent *s. n.* consimțământ voluntar la propunerea, în acțiunea cuiva; permisiune. **O a fi în ~ul cuiva** = a proceda în conformitate cu dorința cuiva. (<fr. *assentiment*)

asepsie *s. f.* 1. absență a germinilor microbieni. 2. sterilizare a instrumentelor și utajelor chirurgicale. (<fr. *asepsie*)

aseptic, -ă *adj.* în stare de aepsie; sterilizat. (<fr. *aseptique*)

aseptiză *vb. tr.* a steriliza. (<fr. *aseptiser*)

asertiv, -ă *adj.* asertoric; declarativ (3). (<fr. *assertif*, it. *assertivo*)

asertoric, -ă *ad.* (despre propoziții, judecăți) care enunță simplu ceva; cu caracter asertiv. (<fr. *asertorique*)

asertiune *s. f.* (log.) enunț, afirmativ sau negativ, dat ca adevărat; (p. ext.) afirmație. (<fr. *assertion*, lat. *assertio*)

aservi *vb. tr.* a supune (un popor, o țară) unor interese sau puteri străine, a subjugă. (<fr. *asservir*)

asesor, -oare *s. m. f.* ajutor al unui judecător (în diferite sisteme de judecată); cel care ia parte la judecată alături de magistrat. (<fr. *assesseur*, lat. *assessor*)

asesorât *s. n.* funcția de asesor. (<fr. *assessorat*)

asexual, -ă *adj.* indiferent față de relațiile sexuale. (<engl. *asexual*)

asexualitate *s. f.* lipsă a dorinței, a interesului sexual, fără vreun suport organic. (<engl. *asexuality*)

asexuat, -ă *adj.* fără sex. **O reproducere ~ă** = înmulțire prin diviziune fără fecundație. (<fr. *asexué*)

asezonă *vb. tr.* a pune ingrediente într-o mâncare. (<fr. *assaisonner*)

asfalt *s. n.* 1. rocă sedimentară, solidă, neagră, dintr-un amestec de bitum cu alte materiale minerale, în special pentru asfaltarea drumurilor. 2. orice îmbrăcămintă rutieră pe bază de bitum. (<fr. *asphalte*, lat. *asphaltus*, gr. *asphaltos*)

asfaltă *vb. tr.* a acoperi cu asfalt. (<fr. *asphalter*)

asfaltaj *s. n.* strat de asfalt pe suprafața unui element de construcție. (<fr. *asphaltage*)

asfalténe *s. f. pl.* constituenți ai asfalturilor din hidrocarburi cu greutate moleculară mare, insolubili în eter de petrol, care dau bitumului calitatea de aglomerat. (<fr. *asphaltènes*)

asfáltic, -ă *adj.* care conține asfalt, impregnat cu asfalt; asfaltos. (<fr. *asphaltique*)

asfaltier *s. n.* navă amenajată pentru transportat asfalt. (<fr. *asphaltier*)

asfaltit *s. n.* amestec natural de bitum și materii organice. (<fr. *asphaltite*)

asfaltizare *s. f.* transformare naturală lentă a țiteiului în asfalt; transformare a bitumului din păcura asfáltică în asfalt. (după fr. *asphaltisation*)

asfaltogén, -ă *adj.* care produce asfalt. (<fr. *asphaltogène*)

asfaltor *s. m.* muncitor specializat în lucrări de asfaltare. (<fr. *asphalteur*)

asfaltós, -oasă *adj.* asfáltic. (<fr. *asphalteux*)

asféric, -ă *adj.* (despre o suprafață curbă) care nu este sferică. (<fr. *asphérique*)

asfigmie *s. f.* absență temporară a pulsului. (<fr. *asphygmie*)

asfixiá *vb. tr., refl.* a (se) înăbuși, a (se) sufoca. (<fr. *asphyxier*)

asfixiánt, -ă *adj.*, *s. m.* (gaz) care provoacă asfixie; sufocant. (<fr. *asphyxiant*)

asfixie *s. f.* oprire a respirației prin strangulare, respirarea unui gaz toxic, înec etc.; sufocare. (<fr. *asphyxie*, gr. *asphyxia*)

asfodél *s. n.* plantă bulboasă, din familia liliaceelor, cu flori albe. (<fr. *asphodèle*)

asfolit *s. n.* beton asfáltic dur, rezistent la temperaturi joase, pentru îmbrăcăminti rutiere. (<fr. *asphaltite*)

ashrám *s. n.* ermitaj, loc de retragere colectivă unde discipolii se adună în jurul propovăduitorului. (<fr. *ashram*)

asialie *s. f.* absență sau diminuare a secreției salivare; aptialism. (<fr. *asialie*)

asiánic, -ă *adj.* referitor la asianism, propriu asianismului. (<germ. *asianisch*)

asianism *s. n.* tendință a literaturii elenistice către un stil inflorit, patetic, amplu ritmat și afectat. (<germ. *Asianismus*, engl. *asianism*)

asiát, -ă *adj.*, *s. m. f.* asiatic. (<fr. *asiate*)

asiátic, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (locuitor) din Asia; asiat. 2. excesiv, somptuos, ca în vechile monarhii din Orient. (<fr. *asiatique*, lat. *asiaticus*)

asiatísm *s. n.* ideologie autohtonă asiatică. (<fr. *asiatisme*)

asiatístică *s. f.* disciplină care studiază cultura, limbile și literatura popoarelor din Asia. (<asiat + -istică)

asibilá *vb. tr., refl.* a da, a căpăta caracterele unei consoane africcate. (<fr. *assibiler*)

asibiláre *s. f.* fenomen fonetic prin care o consoană oclusivă se transformă în consoană africată (fricativă) sub influența lui *i* sau *e* următor; asibilare. (<asibila)

asibiláție *s. f.* asibilare. (<fr. *assibilation*)

asiduitáre *s. f.* stăruință, sârguință. • perseverență, insistență. (<fr. *assiduité*, lat. *assiduitas*)

asíduu, -ă *adj.* stăruitor, perseverent, insistent. (<fr. *assidu*, lat. *assiduum*)

asiétá *s. f.* 1. poziție a planului de bază al unei (aero) nave față de planul orizontal. 2. (*fin.*) mod de așezare a impozitelor către stat. (<fr. *assiette*)

asignére *s. f.* repartizare a frecvențelor de lucru pentru diferite stații de radiocomunicații. (după fr. *assignation*)

asignát *s. n.* hârtie-monedă convertibilă în aur, garantată în ipotecă asupra domeniilor statului. (<fr. *assignat*)

asigurá *vb. I. tr.* a da o garanție pentru înfăptuirea unui lucru; a face ceva sigur; a garanta. **II. tr., refl.** 1. a(-și) lua măsuri de siguranță, a (se) încredința. 2. a încheia un contract pentru ocrotire materială în caz de boală, de calamități, accidente etc. (după fr. *assurer*)

asiguráre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) asigura. 2. convenție de despăgubire pentru accidente în care nu este angajată responsabilitatea celui asigurat. (<asigura)

asigurát, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care a încheiat o convenție de asigurare. (<asigura)

asiguratóriu, -ie *adj.* de, pentru asigurare. (<asigura + -toriu)

asiguratór, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (persoană, instituție) care face asigurări de persoane. (<asigura + -tor)

asilabie *s. f.* varietate de afație, incapacitatea de a forma silabe, deși bolnavul recunoaște literele separat. (<fr. *asyllabie*)

asilogístic, -ă *adj.* care nu poate fi exprimat sub formă de silogism. (<fr. *asyllogistique*)

asimbolie *s. f.* incapacitate patologică de a înțelege simbolurile. (<fr. *asymbolie*)

asimétric, -ă *adj.* lipsit de simetrie; nesimetric. (<fr. *asymétrique*)

asimetrié *s. f.* lipsă de simetrie; disimetrie. (<fr. *asymétrie*, gr. *asymmetria*)

asimilá *vb. I. tr.* 1. a transforma în substanță proprie materiile nutritive absorbite de organism. 2. a face asemănător. 3. a considera egal, similar cu altă persoană. 4. a-și însuși cunoștințe, idei etc. 5. a introduce în procesele de fabricație produse sau materiale noi, o tehnologie nouă etc. **II. tr., refl.** 1. a integra, a face să se integreze în alt grup social sau național. 2. (*fon.*) a (se) transforma sub influența unui alt sunet din apropiere. (<fr. *assimiler*, lat. *assimilare*)

asimilábil, -ă *adj.* care poate fi asimilat. (<fr. *assimilable*)

asimiláre *s. f.* 1. acțiunea de a asimila. 2. fenomen fonetic, transformarea unui sunet sub influența altuia aflat în apropiere, în sensul dobândirii unei caracteristici asemănătoare; asimilație. **O ~ progresivă** = asimilare realizată din sunetul anterior; ~ *regresivă* = asimilare realizată din sunetul posterior. (<asimila)

asimilatív, -ă *adj.* care are însușirea de a asimila. (<fr. *assimilatif*)

asimilátór, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care asimilează. • care urmărește asimilarea forțată a unui grup social sau național a culturii etc.. (<fr. *assimilateur*)

asimilație *s. f.* 1. asimilare. 2. totalitatea proceselor metabolice de sinteză care au loc în organismele vii; anabolism. (<fr. *assimilation*, lat. *assimilatio*)

asimptomatic, -ă *adj.* (despre boli) fără simptom clinic. (<fr. *asymptomatique*)

asimptotă *s. f.* dreaptă față de care se apropie o curbă, fără însă a o atinge niciodată. (<fr. *asymptote*)

asimptotic, -ă *adj.* referitor la asimptotă, ca o asimptotă. (<fr. *asymptotique*)

asinăpsă *s. f.* absență a împerecherii cromozomilor omologi, în profaza meiotică. (<fr. *asynapse*)

asimetrie *s. n. (med.)* mod asimetric de angajare și coborâre a fătului în bazin. (<fr. *asymetrie*)

asincron, -ă *adj.* 1. care nu este sincron; asincronic. **o mașină** -ă = mașină cu curenți alternativi a cărei frecvență a forțelor electromotoare nu este în raport constant cu viteza; **motor** - = motor a cărui turație a rotorului diferă de a câmpului magnetic al statorului. 2. (*inform.*; despre un ordinator) la care fiecare operație este declanșată printr-un semnal provocat de terminarea operației precedente. (<fr. *asynchrone*)

asincronic, -ă *adj.* asincron. (<fr. *asynchrone*)

asincronism *s. n.* caracter asincron. • efect cinematografic bazat pe neconcordanța dintre coloana vizuală și cea sonoră. (<fr. *asynchrisme*)

asindēt/asindeton *s. f.* figură de stil constând în suprimarea conjuncțiilor copulative într-o frază, pentru a-i da expresie, dinamism. (<fr. *asynēte*, gr. *asyneton*)

asindetic, -ă *adj.* referitor la asindet, care aparține asindetului. (<fr. *asyneton*)

asindeton *s. n. v. asindet.*

asindēză *s. f.* incapacitate a cromozomilor omologi de a forma perechi în cursul meiozei. (<fr. *asynēse*)

asinerție *s. f.* incapacitate patologică de a îndeplini simultan diferite mișcări elementare. (<fr. *asynergie*)

asinian, -ă *adj.* propriu măgarului; de asin. (<fr. *asinien*)

asinitate *s. f.* măgărie, grosolanie. (<it. *asinità*)

asintactic, -ă *adj.* (despre cuvinte compuse) care nu este format pe baza regulilor sintactice de îmbinare a cuvintelor. (<fr. *asynactique*)

asintaxie *s. f.* limbaj lipsit total de structura gramaticală, constând dintr-o succesiune de cuvinte care își păstrează semnificația. (<engl. *asyntaxia*)

asirian, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor din) Siria. • (*s. f.*) limbă semitică vorbită în Siria. (<fr. *assyrien*)

asiriolog, -ă *s. m. f.* specialist în asiriologie. (<fr. *assyriologue*)

asiriologie *s. f.* disciplină care studiază antichitățile asiriene. (<fr. *assyriologie*)

asistă *vb. I. intr.* a fi prezent, a participa (la ceva). **II. tr.** a sta pe lângă cineva pentru a-l putea ajuta; a acorda asistență. • (*jur.*; despre avocați) a se prezenta alături de o persoană în fața unui organ de jurisdicție pentru a-i apăra interesele. (<fr. *assister*, lat. *assistere*)

asistent, -ă **I. adj.** prezent, de față (la ceva). **II. s. m. f.** cel care asistă la ceva; colaborator. **o** ~ *universitar* = grad didactic în învățământul superior, intermediar între preparator și lector; ~ *medical* = cadru tehnic mediu specializat în munca medico-sanitară. (<fr. *assistant*, germ. *Assistent*)

asistentă *s. f.* 1. asistare. • public care ia parte la o conferință, la un spectacol etc. 2. sprijin, ajutor (medical, material etc.). **o** ~ *juridică* = ajutor competent, de specialitate, dat unei persoane pentru a-și susține drepturile în fața justiției. ~ *socială* = sprijinire materială a unei persoane inapte de muncă. • cooperare materială sau morală în viața internațională. (<fr. *assistance*)

asistolie, -ă *adj.* referitor la asistolie. (<fr. *asystolique*)

asistolie *s. f.* slăbire a contracțiilor inimii, în special în ultima fază a bolilor cardiace. (<fr. *asystolie*)

asiză *s. f.* strat orizontal de piatră etc. în structura unei zidării. (<fr. *assise*)

askări *s. m.* soldat indigen din vechile trupe germane și italiene. (<fr. *askari*)

asocia *vb. I. tr.* a pune laolaltă, împreună. **II. refl. 1.** a se întovărăși, a se uni (într-un anumit scop). 2. a se alătura. 3. a se lega (pe bază de asociații). (<fr. *associer*, lat. *associare*)

asocial, -ă *adj.* neadaptabil vieții sociale, căreia i se opune violent. (<fr. *asocial*)

asociat, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care face parte dintr-o asociație. (<fr. *associé*, it. *associato*)

asociativ, -ă *adj. I.* relativ la asociație (3); (despre memorie) evocator de imagini prin asociație (3). 2. (*mat.*; despre o operație) care, repetată și aplicată unui șir de factori, conduce la același rezultat. (<fr. *associatif*)

asociativitate *s. f. I.* capacitate de asociere. 2. (*mat.*) proprietate a unei operații (adunare, înmulțire) de a fi asociativă. • proprietate a unui element de a se asocia cu un altul, asemănător sau diferit. (<fr. *associativité*)

asociație *s. f. I.* asociere, unire, întovărășire. • (*biol.*) grupare a indivizilor unei singure specii sau ai unor specii diferite. 2. grupare, unire constituită printr-un statut. 3. legătură specifică între două sau mai multe procese și produse psihice (reprezentări, idei, sentimente etc.). 4. (*chim.*) ~ *moleculară* = grupare de două sau mai multe molecule identice. (<fr. *association*)

asociaționism *s. n.* concepție în psihologie potrivit căreia întreaga dezvoltare a vieții psihice trebuie explicată prin asociațiile dintre diverse stări și fenomene psihice elementare. (<fr. *associationnisme*)

asociaționist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al asociaționismului. (<fr. *associationniste*)

asolă *vb. tr.* a cultiva pământul în asolamente. (<fr. *assoler*)

asolament *s. n.* alternanță periodică a culturilor agricole de pe o anumită suprafață de teren. (<fr. *assolement*)

asomă *vb. tr. I.* a ameți animalele la abator înainte de tăiere (cu o lovitură puternică). 2. a inoportuna, a lovi. (<fr. *assommer*)

asomatofite *s. f. pl.* plante inferioare care nu provin din celulele somatice, lipsite de țesuturi permanente. (<fr. *asomatophytes*)

asomatognozie *s. f.* pierdere a capacității cuiva de a-și recunoaște unul sau mai multe segmente ale corpului. (<fr. *asomatognosie*)

asomator¹ *s. n.* aparat, instalație pentru asomare (1). (după fr. *assomoir*)

asomator² *s. m. I.* cel care execută operația de asomare (într-un abator). 2. (*fig.*) ucigaș; bătuș. (după fr. *assomeur*)

asonant, -ă *adj.* care produce asonanță. (<fr. *assonnant*)

asonanță *s. f. I.* rimă imperfectă sprijinită numai pe identitatea vocalei finale accentuate. 2. repetare a aceluiași vocale accentuate într-un vers sau într-o frază, însoțită de consoane asemănătoare, pentru a produce efecte expresive. (<fr. *assonnance*, it. *assonzanza*)

asortă *vb. I. tr. I.* a așeza la un loc diferite lucruri pentru a forma un tot armonios. 2. a aproviziona (un magazin) cu mărfuri variate. **II. refl.** a se potrivi, a se armoniza. (<fr. *assortir*)

asortabil, -ă *adj.* care poate fi asortat. (<fr. *assortable*)

asortiment *s. n.* ansamblu de mărfuri sau produse de aceeași categorie, dar de forme și calități diferite. (<fr. *assortiment*)

asparăgină *s. f.* alcaloid din mlădițele de sparanghel, din rădăcinile de nalbă etc., diuretic, folosit ca. (<fr. *asparagine*)

asparăgus *s. m.* plantă ornamentală cu frunze foarte fine, din familia liliaceelor. (<lat., fr. *asparagus*)

aspartic *adj.* *acid* ~ = acid aminat obținut prin hidroliza asparaginei. (<fr. *aspartique*)

aspect *s. n. I.* înfățișare a unei ființe, a unui lucru. 2. categorie gramaticală caracteristică unor limbi, care arată gradul de realizare a acțiunii exprimate de verb. (<fr. *aspect*, lat. *aspectus*)

aspectă *vb. tr.* (despre edificii) a fi orientat într-o anumită direcție. (<fr. *aspecter*)

aspectiv, -ă *adj.* aspectual. (<fr. *aspectif*)

aspectomat *s. n.* aparat de proiecție cu schimbare automată a diapozitivelor. (<germ. *Aspektomat*)

aspectual, -ă *adj.* referitor la aspect; aspectiv. (<fr. *aspectuel*)

aspectuos, -oasă *adj.* cu aspect plăcut; prezentabil. (<fr. *aspect* + *-uos*)

aspergil *s. m.* mucegai care se dezvoltă pe substanțe dulci. (<fr. *aspergillus*, lat. *aspergillum*)

aspergilale *s. f. pl.* ordin de ciuperci ascomicete: mucegaiurile (aspergilul, peniciliul etc.). (<fr. *aspergillales*)

aspergiliform, -ă *adj.* în formă de pământuf. (<fr. *aspergilliforme*)

aspergilom *s. n.* varietate de aspergiloză cu aspect pseudotumoral. (<fr. *aspergillome*)

aspergiloză *s. f.* micoză provocată de dezvoltarea aspergilului în organism. (<fr. *aspergillose*)

aspiritate *s. f.* I. însușirea de a fi aspru la pipăit, zgrunțuros; partea zgrunțuroasă a unei suprafețe. 2. (fig.) asprime, lipsă de delicatețe, de suplete. (<fr. *asperité*, lat. *asperitas*)

aspermatic, -ă *adj.* lipsit de sămânță bărbătească. (<germ. *aspermatisch*)

aspermatism *s. n.* imposibilitate de producere și evacuare a lichidului seminal; sterilitate cauzată de lipsa seminței bărbătești. (<fr. *aspermatisme*)

aspermie *s. f.* lipsă a seminței (la om, la animale și la plante). (<fr. *aspermie*)

aspersă *vb. tr.* (fig.) a împroșca. (<*aspersor*)

aspersiune *s. f.* I. stropire cu apă a corpului. 2. metodă de udare cu apă a unei culturi, aruncată sub formă de picături imitând ploaia. (<fr. *aspersion*, lat. *aspersio*)

aspersiv, -ă *adj.* referitor la aspersiune. (<engl. *aspersiv*)

aspersor *s. n.* dispozitiv de irigare prin aspersiune; etalier, dispersor. (<fr. *aspersoir*)

aspic *s. n.* substanță gelatinoasă din zeamă de carne și oase, pentru prepararea unor mâncăruri. (<fr. *aspic*)

aspidistra *s. f.* plantă de apartament cu frunze late, lucioase, de culoare verde închis, din familia liliacee. (<fr., lat. *aspidistra*)

aspiră *vb. I. tr.* I. a trage aer în plămâni; a inspira. 2. (despre o pompă) a absorbi (un fluid, praful etc.). 3. a pronunța un sunet, întovărășindu-l de un sunet laringal. II. *intr.* (fig.) a năzui, a tinde (spre). (<fr. *aspirer*, lat. *aspirare*)

aspirant, -ă *s. m. f.* I. cel care tinde, năzuiește la ceva. • doctorand. • (în unele țări) primul grad de ofițer în marina militară; tânăr ambarcat supranumerar pe o navă civilă în vederea efectuării practicii pentru obținerea gradului de ofițer stagiar. 2. arbore de cea mai bună calitate, selecționat dintre candidații (2) unui arboret. (<fr., rus. *aspirant*)

aspirantură *s. f.* (în trecut) formă de studiu organizată pe lângă instituțiile de învățământ superior și institutele de cercetare științifică pentru pregătirea în vederea obținerii titlului de „candidat în științe”. (<rus. *aspirantura*)

arpirat, -ă *adj.* (fon.); despre sunete pronunțat cu aspirație (3). (<*aspira*)

aspirator, -oare *I. adj.* care aspiră (I, 2). II. *s. n.* aparat care aspiră fumul, praful, gazele nocive etc. (<fr. *aspirateur*)

aspiratie *s. f.* I. năzuință, dorință puternică. 2. deplasare a unui fluid de-a lungul unei conducte prin micșorarea presiunii aerului din ea. 3. zgomot produs prin frecarea aerului la trecerea lui prin laringe. (<fr. *aspiration*, lat. *adspiratio*)

aspirină *s. f.* comprimat conținând acid acetilsalicilic, febrifug și calmant. (<fr. *aspirine*, germ. *Aspirin*)

asporogén, -ă *adj.* care nu produce, nu se înmulțește prin spori. (<fr. *asporogène*)

assái *adv.* (muz.) destul de, foarte (<it. *assai*)

assize *s. f. pl.* I. (în evul mediu) adunări reunind pe suzeran și vasalii săi, în cadrul cărora se discutau probleme juridice, administrative etc. sau erau adoptate hotărâri. 2. hotărârea adoptată. (<fr. *assises*)

-ăst *suf.* „pasionat”. (<fr. -aste)

astacicultură *s. f.* ramură a acviculturii care se ocupă cu creșterea și exploatarea rațională a racilor. (cf. lat. *astacus*, rac)

astatic, -ă *I. adj.* în echilibru în toate pozițiile. II. *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de astazie. (<fr. *astatique*)

astatinu *s. n.* element radioactiv sintetic. (<germ. *Astatinum*, fr. *astatine*)

astatizare *s. f.* mărire a sensibilității unor sisteme deformabile față de acțiunile deformante, micșorându-le stabilitatea. (după fr. *astatisation*)

astazie *s. f.* imposibilitate patologică de a realiza și menține poziția verticală. (<fr. *astazie*)

asteatoză *s. f.* xeroză. (<fr. *astéatose*)

astemism *s. f.* figură retorică constând în deghizarea unei laude sau a unei flatări sub aparența blamului ori a reproșului. (<fr. *astémisme*)

ASTEN(O)-, -astenie *elem.* „oboseală, slăbire”. (<fr. *asthén/o/-*, -asthénie, cf. gr. *asthenos*)

astenic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de astenie. (<fr. *asthénique*)

astenie¹ *s. f.* stare patologică de slăbiciune și oboseală anormală a organismului. (<fr. *asthénie*, gr. *astheneia*)

-astenie² *v. asten(o)-*

asteniză *vb. tr., refl.* a (se) îmbolnăvi de astenie. (<*astenie* + -iza)

astenobióză *s. f.* fază de activitate redusă care intervine temporar în viața unor specii de insecte. (<fr. *asthénobiose*)

astencorie *s. f.* oboseală pupilară. (<engl. *asthenocoria*)

astenosfobie *s. f.* teamă excesivă și nemotivată de oboseală. (<engl. *asthenophobia*)

astenologie *s. f.* studiu științific al debilității. (<engl. *asthenology*)

astenonevrótic, -ă *adj.* referitor la astenia nervoasă. (<*astenie*- + *nevrotic*)

astenopie *s. f.* scădere a capacității funcționale a ochiului din cauza mușchilor oculari, a obosirii nervului optic sau datorită unor deficiențe ale retinei. (<fr. *asthénopie*)

astenosferă *s. f.* partea superioară a „mantalei” Pământului, din magmă vâscosă, situată imediat sub litosferă. (<fr. *asthénosphère*)

astenospermie *s. f.* reducere a vitalității spermatozoizilor. (<fr. *asthénospermie*)

aster¹ *s. m. I.* plantă erbacee decorativă, cu flori colorate în diferite tonuri de roz și violet; steluță. 2. figură în formă de stea a cromozomilor în cariochineză; astrosferă. (<fr. *aster*)

ASTER²(O)- *v. astro-*

astereognozie *s. f.* incapacitate patologică de a recunoaște formele obiectelor prin palpate. (<fr. *astéréognosie*)

asteride *s. f. pl.* clasă de echinoderme marine: asteriile. (<fr. *astérides*)

asterie *s. f.* echinoderm cu corpul în formă de stea; stea-de-mare. (<fr. *asterie*)

asterisc *s. n.* semn tipografic (*), care, pus într-un text, indică prezența unei note la subsol sau, înaintea unor elemente lexicale, faptul că sunt neatestate. (<fr. *astérisque*, gr. *asteriskos*)

asterism *s. n.* proprietate a unor minerale de a prezenta în masa lor cercuri luminoase în lumina reflectată prin ele în diferite direcții. (<fr. *astérisme*)

asteroid *s. m.* nume dat unor planete mici, sateliți ai Soarelui, care se rotesc în apropierea planului eclipticii, între orbitele lui Marte și Jupiter; planetoid. (<fr. *astéroïde*)

ateronim *s. n.* grup de asteriscuri (urmând după o majusculă) care înlocuiesc un nume. (<fr. *astéronyme*)

asteronom *s. n.* cavitate stelară produsă prin roaderea de către larvele insectelor a țesutului vegetal. (<fr. *astéronome*)

asteropsie *s. f.* agnozie vizuală constând în imposibilitatea de localizare a obiectelor apropiate, care par plasate în același plan în spațiu. (<*astero-* + *-opsie*)

asterozoare *s. n. pl.* clasă de echinoderme marine cu corpul alcătuit dintr-un disc central cu cinci brațe radiale; stele-de-mare. (<*astero-* + *-zoare*)

astián, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al pliocenului. (<fr. *astien*)

astigmat, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* astigmatic (II). II. *adj.*, *s. n.* (sistem optic) astigmatic. (<fr. *astigmat*, germ. *Astigmat*)

astigmatic, -ă *I. adj.* (despre sisteme optice) care prezintă astigmatism; deformat datorită astigmatismului. II. *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de astigmatism; astigmat (I). (<germ. *astigmatisch*)

astigmatism *s. n.* I. defect al vederii datorat unor diferențe de curbură a corneei sau cristalinului, care fac ca ochiul să perceapă obiectele deformat. 2. defect al unei lentile, care dă o imagine deformată datorită curbării sale neegale. (<fr. *astigmatisme*)

astigmatometru *s. n.* aparat pentru măsurarea gradului de astigmatism. (<fr. *astigmatomètre*)

astm *s. n. v.* astmă.

astmătic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de astmă. (<fr. *asthmatique*, lat. *asthmaticus*)

- astmatiförm**, -ă *adj.* care prezintă simptome de astmă. (<fr. *asthmatiforme*)
- ástmá** *s. f.* / *astm s. n.* boală manifestată prin dificultăți respiratorii. (<fr. *asthme*, lat. *asthma*)
- astmogén**, -ă *adj.* care produce crize de astmă. (<fr. *asthmogène*)
- astmologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază afecțiunile astmatice. (<*astmă* + *-logie*)
- astomie** *s. f.* absență congenitală a orificiului bucal. (<fr. *astomie*)
- astrafobie** *s. f.* teamă patologică de tunete și fulgere. (<fr. *astraphobie*)
- astragal I.** *s. n.* 1. primul dintre oasele mari ale tarsului; talus. 2. mulară rotunjită care împodobește extremitatea superioară a unei coloane la baza capitelului. II. *s. m.* plantă din familia papilionaceelor, care produce o gumă lăptosă. (<fr. *astragale*, lat. *astragalus*, gr. *astragalos*)
- astragalectomie** *s. f.* extirpare a astragalului (I, 1). (<fr. *astragalectomie*)
- astrahán** *s. n.* pielicică de miel din rasa caracul, cu părul mățos și buclat. • haină de damă dintr-o astfel de blană. (<fr. *astrakan*)
- astrál**, -ă *adj.* referitor la aștri; sideral. (<fr. *astral*, lat. *astralis*)
- astralit** *s. n.* / *astralită* *s. f.* exploziv de siguranță, detonant în mine, cariere etc. (<fr. *astralite*)
- astralón** *s. n.* produs chimic termoplastic obținut prin copolimerizarea clorurii de vinil și a acrilatului de metil. (<fr. *astralon*)
- astringént**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, medicament) care produce contractarea țesuturilor animale, care combate secrețiile exagerate. (<fr. *astringent*, lat. *astringens*)
- astringéntă** *s. f.* proprietate a unor substanțe astringente. (<fr. *astringence*)
- ASTRO- / ASTER(O)-** *elem.* „stea, astru”. (<fr. *astro-*, *astér/ol-*, cf. gr. *astron*, *aster*)
- astrobiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în astrobiologie. (<*astrobiologie*)
- astrobiologie** *s. f.* exobiologie. (<fr. *astrobiologie*, rus. *astrobiologija*)
- astroblást** *s. n.* celulă glială triunghiulară cu expansiuni citoplasmice implantate pe pereții vaselor. (<fr. *astroblaste*)
- astroblastóm** *s. n.* tumoare a substanței nervoase, din astroblaste. (<fr. *astroblastome*)
- astrobotánică** *s. f.* ramură a exobiologiei care studiază viața plantelor de pe alte planete. (<fr. *astrobotanique*)
- astrobotanist**, -ă *s. m. f.* specialist în astrobotanică. (<engl. *astrobotanist*)
- astrocít** *s. n.* celulă de țesut nervos proprie emisferelor cerebrale. (<fr. *astrocyte*)
- astrocitóm** *s. n.* tumoare glială benignă a nevraxului. (<fr. *astrocytome*)
- astroclimat** *s. n.* totalitatea factorilor care contribuie la stabilirea unui loc adecvat pentru observații astronomice. (<fr. *astroclimat*)
- astrocompás** *s. n.* instrument de navigație în mările polare care indică direcția cu o alidă ce vizează un astru. (<*astro-* + *compas*)
- astrodóm** *s. n.* cupolă transparentă a marilor aeroporturi. (<fr. *astrodôme*, engl. *astrodom*)
- astrodróm** *s. n.* cosmodrom. (<fr. *astrodrome*)
- astrófic**, -ă *adj.* (despre versuri) care nu formează strofe. (<fr. *astrophique*)
- astrofizic**, -ă I. *adj.* referitor la astrofizică. II. *s. f.* ramură a astronomiei care studiază proprietățile fizice, compoziția chimică, structura și mișcarea corpurilor cerești. (<fr. *astrophysique*)
- astrofizicián**, -ă *s. m. f.* specialist în astrofizică. (<fr. *astrophysicien*)
- astrofotografie** *s. f.* parte a astrofizicii care folosește fotografia ca mijloc de investigație a astrilor. (<fr. *astrophotographie*)
- astrofotogrammetrie** *s. f.* ramură a fotogrammetriei cu aplicații în măsurările astronomice, pentru determinări pe cale stereoscopică. (<fr. *astrophotogrammétrie*)
- astrofotometrie** *s. f.* fotometrie astronomică. (<fr. *astrophotométrie*)
- astrofotométru** *s. n.* aparat folosit în astrofotometrie. (<engl. *astrophotometer*)
- astrogeologie** *s. f.* geologie a astrilor. (<fr. *astrogéologie*)
- astrognozie** *s. f.* ramură a astronomiei care studiază aștri și constelațiile, denumirea și pozițiile lor reciproce. (<*astro-* + *gnozie*)
- astrográf** *s. n.* 1. instrument pentru observarea astrilor și determinarea coordonatelor lor. 2. aparat cu care se fotografiază spectrele astrilor. (<fr. *astrographie*)
- astrografie** *s. f.* ramură a astronomiei care se ocupă cu descrierea astrilor. (<fr. *astrographie*)
- astroidă** *s. f.* curbă plană descrisă de un punct al unui cerc care se rotește fără alunecare într-un cerc fix cu raza de patru ori mai mare. (<fr. *astroïde*)
- astroláb** *s. n.* 1. vechi instrument pentru măsurarea unghiurilor. 2. instrument pentru măsurarea înălțimii astrilor deasupra orizontului. (<fr. *astrolabe*)
- astrolatrie** *s. f.* (în vechile religii) închinare la stele. (<fr. *astrolâtrie*)
- astrológ**, -ă *s. m. f.* practicant al astrologiei. (<fr. *astrologue*, lat. *astrologus*)
- astrologic**, -ă *adj.* referitor la astrologie. O *literatură* ~ă = literatură cu caracter divinatory, întemeiată pe credința în influența astrilor asupra destinului. (<fr. *astrologique*, lat. *astrologicus*)
- astrologie** *s. f.* pseudoștiință care pretinde că poate prezice destinul și caracterul omului după poziția și mișcarea astrilor. (<fr. *astrologie*, lat., gr. *astrologia*)
- astrometeorologie** *s. f.* studiul fenomenelor meteorologice care au loc în atmosfera planetelor. (<fr. *astrométéorologie*)
- astrometrie** *s. f.* ramură a astronomiei, tehnica determinării poziției astrilor pe bolta cerească, a coordonatelor geografice ale locului, a orei exacte etc. (<fr. *astrométrie*)
- astrométru** *s. n.* aparat fotometric pentru măsurarea și compararea gradului de luminozitate a astrilor. (<germ. *Astrometer*)
- astronáut**, -ă *s. m. f.* membru al echipajului unei nave cosmice; cosmonaut. (<fr. *astronaute*)
- astronáutic**, -ă I. *adj.* referitor la astronautică. II. *s. f.* știința și tehnica zborurilor cosmice; cosmonautică. (<fr. *astronautique*)
- astronauticián**, -ă *s. m. f.* specialist în astronautică. (<fr. *astronauticien*)
- astronávă** *s. f.* vehicul destinat zborurilor cosmice; navă spațială. (după fr. *astronef*)
- astronavigáție** *s. f.* navigație spațială. (<engl. *astro-navigation*)
- astroním** *s. n.* nume propriu de corpuri cerești. (<fr. *astronyme*)
- astronóm**, -ă *s. m. f.* specialist în astronomie. (<fr. *astronome*, lat. *astronomus*)
- astronómic**, -ă *adj.* 1. referitor la astronomie. 2. (fig.) de proporții uriașe. (<fr. *astronomique*, lat. *astronomicus*)
- astronómie** *s. f.* știință care studiază mișcările, structura și evoluția corpurilor cerești, universul în totalitatea lui. (<fr. *astronomie*, lat., gr. *astronomia*)
- astroscóp** *s. n.* telescop astronomic pentru examinarea sumară a bolții cerești. (<fr. *astroscope*)
- astroscopie** *s. f.* examinare a bolții cerești. (<germ. *Astroskopie*)
- astroseră** *s. f.* aster¹ (2). (<fr. *astrosphère*)
- astrospectografie** *s. f.* ramură a astrofizicii care studiază spectrele corpurilor cerești. (<fr. *astrospectrographie*)
- astrospectroscopie** *s. f.* cercetare a spectrelor astrilor pentru a deduce componența și stările fizice ale acestora. (<fr. *astrospectroscopie*)
- ástru¹** *s. m. / s. n.* 1. corp ceresc natural. 2. (fig.) creator, artist cu un mare renume. (<fr. *astral*, lat. *astrum*, gr. *astron*)
- ástru²** *stuf.* „peiorativ, depreciativ”. (<fr. *-astre*, it. *-astro*, cf. lat. *astrum*)
- astútie** *s. f.* 1. șiretenie, viclenie, perfidie. 2. subtilitate, finețe. (<it. *astuzia*)
- astúțios**, -oasă *adj.* 1. șiret, viclean. 2. fin, subtil, ingenios. (<it. *astuzioso*, fr. *astucieux*)
- asumá** *vb. I. tr., refl.* a(-și) lua asupra sa; a se angaja la îndeplinirea unei lucrări. II. *tr.* a accepta că ipoteză o propoziție (judecată) pentru a constata consecințele ce rezultă din ea. (<fr. *assumer*, lat. *assumere*)

asumpție *s. f.* 1. (*fil.*) actul de a asuma, de a presupune. 2. (*log.*) premisă minoră. (< fr. *assumption*, lat. *assumptio*)

asus *s. n.* partea detașabilă a formularelor dintr-un chitanțier etc. (< fr. *assus*)

așarnă *vb. tr., refl. a* (se) îndărji, a (se) înverșuna, a (se) pasiona. (< fr. *l's'acharner*)

at¹ *s. m.* monedă divizionară în Laos, valorând a suta parte dintr-un kip. (< fr. *at*)

-ăt² *suf.* „sare”, „ester”. (< fr. *-ate*)

atac *s. n.* 1. faptul de a ataca; acțiune de luptă ofensivă. • agresiune împotriva cuiva. 2. inițiativă într-un joc sportiv. • jucătorii care formează linia atacantă a unei echipe. 3. acțiune violentă și susținută împotriva unor teorii, concepții etc. 4. (*med.*) acces (2), criză, șoc. 5. (*muz.*) moment în care o voce sau un instrument începe să cânte; emisiune mai accentuată a unui sunet. (< fr. *attaque*)

atacă *vb. I. tr.* 1. a efectua un atac. 2. (*fig.*) a lua atitudine potrivnică față de o situație, de o teorie etc.; a critica, a acuza. 3. a distruge, a mina. • a cere în justiție anularea sau reexaminarea unei hotărâri ori a unui act juridic. 4. a aborda (o problemă, un subiect, o discuție). **II. intr.** 1. a lua inițiativa într-o întrecere sportivă. 2. a începe executarea unei piese muzicale. **III. refl. (fam.)** a se simți jignit; a se ofușa. (< fr. *attaquer*)

atacabil, **-ă** *adj.* care poate fi atacat. (< fr. *attaquable*)

atacânt, **-ă** **I. adj.** care atacă. **II. s. m. f.** 1. jucător din linia de atac a unei echipe de fotbal, handbal etc. 2. atacator. (< fr. *attaquant*)

atacător, **-oară** *s. m. f.* cel care atacă; agresor; atacant (II, 2). (< *ataca* + *-tor*)

ataraxic, **-ă** *adj., s. n.* (medicament) cu o puternică acțiune calmantă asupra sistemului nervos central. (< fr. *ataraxique*)

ataraxie *s. f.* 1. stare de liniște sufletească, liberă de griji și temeri, urmărită ca țel suprem de mai multe școli filozofice. 2. (*med.*) stare patologică de pasivitate a unui organ, a unei funcții. (< fr. *ataraxie*)

atâș *s. n.* cutie metalică ce se atașează la o motocicletă. (< fr. *attache*)

atașă *vb. I. tr., refl. a* (se) alătura. **II. refl. (fig.)** a se lega sufletește de ceva sau de cineva. (< fr. *attacher*)

atașabil, **-ă** *adj.* care poate fi atașat; (*fig.*) sociabil. (< fr. *attachable*)

atașament *s. n.* 1. afecțiune puternică pentru cineva sau ceva. 2. *caiet de ~* = registru de șantier în care se notează lucrările executate. (< fr. *attachement*)

atașamentist, **-ă** *s. m. f.* tehnician care completează caietul de atașament. (< *atașament* /2/ + *ist*)

atașant, **-ă** *adj.* atrăgător, atractiv, captivant, pasionant. 2. (despre firi, caractere) apropiat, cald. (< fr. *attachant*)

atașat, **-ă** **I. adj.** alăturat, alipit. • apropiat, devotat. **II. s. m.** cel mai mic în rang între membrii reprezentanței diplomatice a unui stat. (< *atașa*)

atâvic, **-ă** *adj.* referitor la atavism, transmis prin atavism. (< fr. *atavique*)

atavism *s. n.* 1. reapariție (la unele animale sau plante) a unor caractere ancestrale latente. 2. ansamblu de caractere ereditare. (< fr. *atavisme*)

ATAX(O)- *elem.* „dezordine”. (< fr. *ataxo/-*, cf. gr. *ataxia*)

ataxic, **-ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de ataxie. (< fr. *ataxique*)

ataxie *s. f.* sindrom psihomotor caracterizat prin incapacitatea de a coordona mișcările. (< fr. *ataxie*, gr. *ataxia*)

ataxoadinamie *s. f.* tulburare a dinamogenezei, combinând scăderea tonusului motor cu diminuarea forței musculare. (< fr. *ataxo-dynamie*)

ataxofemie *s. f.* tulburare în coordonarea musculaturii aparatului fonator. (< fr. *ataxophémie*)

ataxofobie *s. f.* fobie față de dezordine. (< fr. *ataxophobie*)

ataxoparaplegie *s. f.* combinație a ataxiei cu paralizia, ca urmare a leziunii simultane a coloanelor posterioare și laterale ale măduvei spinării. (< fr. *ataxoparaplégie*)

atebrină *s. f.* derivat al acridinei, în combaterea malariei și a teniazel. (< fr. *atébriane*)

atefobie *s. f.* teamă patologică de ruine, de dărâmbături. (< engl. *atephobia*)

atêhnic, **-ă** *adj.* antitehnic (2). (< *a-* + *tehnic*)

ateism *s. n.* concepție materialistă care respinge orice religie, orice credință în supranatural. (< fr. *athéisme*)

ateist, **-ă** *adj.* referitor la ateism; de ateu. (< fr. *athéiste*)

atél¹ *s. m.* maimuță agățătoare din America de Sud, cu membre și coadă foarte lungi. (< fr. *atèle*)

ATEL²(O)- *elem.* „incomplet, defectuos”. (< fr. *atél/o-*, cf. gr. *atèles*)

atelaj *s. n.* 1. animalele de tracțiune înhămate la un vehicul și harnașamentul necesar. 2. harnașament pentru caii unui atelaj (1). 3. echipament de legătură dintre două vehicule. 4. figură de stil, prin coordonarea unui termen concret cu unul abstract. (< fr. *attelage*)

atelajier *s. m.* lucrător într-o întreprindere agricolă având în grijă atelajele. (< *atela* + *-ier*)

atelană *s. f.* piesă de teatru satirică jucată de tineri romani, din orașul Atella (Campania). (< fr. *atellane*, lat. *atellana*)

atělă *s. f.* piesă metalică, din lemn sau material plastic, pentru imobilizarea unui membru fracturat. (< fr. *atelle*)

atelectazie *s. f.* turtire, colabare a unui plămân din cauza lipsei aerului alveolar. (< fr. *atelectasie*)

atelencefal *s. m.* monstru care prezintă atelencefalie. (< fr. *atélencéphale*)

atelencefalie *s. f.* dezvoltare incompletă a encefalului. (< fr. *atélencéphalie*)

atelié *s. f.* absență congenitală a mamelonului. (< fr. *athélie*)

atelier *s. n.* 1. încăpere, local cu unelte sau mașini unde se desfășoară o activitate meșteșugărească sau industrială. • totalitatea lucrătorilor care muncesc într-un asemenea local. 2. încăpere de lucru a unui pictor, fotograf etc. • artiștii, elevii, studenții care lucrează sub îndrumarea aceluiași maestru într-un atelier (2). (< fr. *atelier*)

atolocardié *s. f.* anomalie caracterizată prin dezvoltarea incompletă a inimii. (< engl. *atolocardia*)

atelocheilie *s. f.* dezvoltarea incompletă a mâinilor. (< engl. *atelocheilia*)

atelocheirie *s. f.* dezvoltarea incompletă a buzelor. (< engl. *atelocheiria*)

atelochinezie *s. f.* imposibilitatea de a executa mișcări a uneia dintre extremitățile corpului. (< fr. *atélokinésie*)

ateloglosie *s. f.* defect congenital de dezvoltare a limbii. (< engl. *ateloglossia*)

atelognație *s. f.* monstruoasă caracterizată prin lipsa parțială a maxilarelor. (< fr. *atélognatie*)

atelmielie *s. f.* anomalie în dezvoltarea incompletă a măduvei spinării. (< engl. *atelomyelia*)

atelopodie *s. f.* anomalie în dezvoltarea defectuoasă a picioarelor. (< engl. *atelopodia*)

ateloprozopie *s. f.* malformație caracterizată prin dezvoltarea incompletă a feței. (< fr. *atéloprosopie*)

atelostomie *s. f.* anomalie constând în dezvoltarea incompletă a gurii. (< fr. *atélostomie*)

atematic, **-ă** *adj.* (despre cuvinte) în care sufixul sau desinența se adaugă direct la rădăcină. (< fr. *athématique*)

atematism *s. n.* metodă de compoziție care neagă principiul clasic al construcției tematice. (< *a-* + *tematism*)

a tempo *loc. adv. (muz.)* (revenind) la același tempo (de mai înainte). (< it. *a tempo*)

atemporal, **-ă** *adj.* nedeterminat, nelegat de condiții istorice date; acronic. (< fr. *atemporel*, engl. *atemporal*)

atemporalitate *s. f.* interpretare obiectivistă, în afara cadrului concret istoric, a fenomenelor istorico-sociale etc. (< it. *atemporalità*)

atenănsă *s. f.* anexă a unei case, clădiri etc.; dependință. (< fr. *attenance*, it. *attinanza*)

Atenée *s. f. pl. (ant.)* serbări în cinstea zeiței Atena, în fiecare an. (< fr. *athénées*)

atenéu *s. n.* 1. (la vechii greci) sanctuar al zeiței Atena. 2. instituție specializată în activități cultural-științifice. (< fr. *athénée*, lat. *athenaeum*)

atênt, **-ă** *adj.* 1. cu atenție îndreptată spre cineva sau ceva. • (și *adv.*) cu atenție. 2. amabil, politicos, prevenitor. (< lat. *attentus*)

atentă *vb. intr.* a comite un atentat. (< fr. *attenter*, lat. *attentare*)

atentat *s. n.* 1. atac criminal ilegal față de persoane, bunuri, drepturi, stări de lucruri. 2. (*fig.*) atac îndreptat împotriva unor sentimente, concepții etc. (< fr. *attentat*)

atentător, -oăre *s. m. f.* cel care comite un atentat. (< *atenta* + -*tor*)

atentiv *s. n.* politică, atitudine de tergiversare, de oportunism în luarea deciziilor importante. (< fr. *attentisme*)

atentist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al atentismului. (< fr. *attentiste*)

atentiv, -ă *adj.* care ascultă, privește, acționează cu atenție. (< fr. *attentif*, lat. *attentivus*)

atenție *I. s. f.* 1. perceperea distinctă numai a anumitor impresii din mai multe simultane, prin orientarea și concentrarea conștiinței într-o anumită direcție. 2. interes, preocupare, grijă. 3. (*pl.*) atitudine binevoitoare; solici-tudine, amabilitate. *O a da ~* (cuiva) = a fi amabil, curtenitor. • dar, cadou oferit cuiva în schimbul unor mici servicii. *II. interj.* fii atenți! bagă de seamă! (< fr. *attention*, lat. *attentio*)

atenționă *vb. tr.* 1. a face atent pe cineva; a preveni. 2. a oferi cuiva un cadou, a răsplăti pentru un serviciu solicitat. (< *atenție* + -*ona*)

atenună *vb. tr.* a micșora intensitatea unui fenomen, importanța sau gravitatea unui fapt. (< fr. *atténuer*, lat. *attenuare*)

atenuânt, -ă *adj.* care atenuază. *O circumstanțe ~e* = împrejurări care ușurează răspunderea penală a unui inculpat. (< fr. *atténuant*, lat. *attenuans*)

atenuator *s. n.* 1. dispozitiv electric într-un circuit de transmisiune pentru reducerea nivelului unui semnal. 2. dispozitiv în tuburile de ventilație, care comunică în vederea reducerii zgomotului. (< fr. *atténuateur*)

aterisament *s. n.* depozit de aluviuni transportate de ape. (< fr. *atterrissement*)

ateriză *vb. tr.* 1. (despre aeronave) a reveni pe pământ, după zbor. • (despre nave) a lua contact vizual cu uscatul, venind dinspre larg. 2. (*sport*) a lua contact cu solul după o săritură. (după fr. *atterrir*)

aterizaj *s. n.* 1. aterizare. 2. loc unde o navă poate să tragă la uscat. (< fr. *atterrissage*)

aterizor *s. n.* tren de aterizare. (< fr. *atterrisseur*)

atermal, -ă *adj.* referitor la apele minerale reci. (< fr. *athermal*)

atermân, -ă *adj.* (despre un mediu) prin care nu trece căldura. (< fr. *athermane*)

atermic, -ă *adj.* (despre transformări) care nu degajează, nu absoarbe căldura. (< fr. *athermique*)

ATERO- *elem.* „aterom“. (< fr. *athéro-*, cf. gr. *athere*, terci de făină)

aterogén, -ă *adj.* care produce ateroame. (< fr. *athérogène*)

aterogeneză *s. f.* producerea de ateroame. (< fr. *athérogenèse*)

aterom *s. n.* depozit de substanțe grase și de colesterol pe pereții vaselor sanguine. (< fr. *athérome*, gr. *atheroma*)

ateromatós, -oasă *adj., s. m. f.* (suferind de ateromatoză. (< fr. *athéromateux*)

ateromatóză *s. f.* afecțiune caracterizată prin prezența de ateroame arteriale. (< fr. *athéromatose*)

ateroscleróză *s. f.* scleroză arterială cauzată de producerea de ateroame. (< fr. *athérosclérose*)

atestă *vb. tr.* 1. a dovedi, a confirma. • a exista, a figura într-un text. 2. a confirma pe cineva într-o anumită funcție sau calitate. (< fr. *attester*, lat. *attestari*)

atestat *s. n.* document oficial care atestă ceva; diplomă, certificat de studii. (< germ. *Attestat*)

atestătie *s. f.* atestare. (< fr. *attestation*)

atetóză *s. f.* tulburare motrice cu mișcări involuntare, lente, localizate mai ales în mâini și picioare. (< fr. *athétose*)

atéu, -ée *adj., s. m. f.* (adept) al ateismului. (< fr. *athée*, gr. *atheos*)

átex *s. n.* material termo- și fonoizolant, din fibre de lemn. (*n. com.*)

átic, -ă *I. adj.* propriu Aticiei. *O dialect ~* = dialect grec vorbit în Atica; *frumusețe ~ă* = frumusețe desăvârșită. • care se distinge prin bun-gust sau spirit. *O sare ~ă* = ironie subtilă, spirit fin. *II. s. n.* 1. parte a antablamentului, deasupra cornișei, menită să mascheze marginea acoperișului. 2. etaj scund, deasupra cornișei, la nivelul fațadei sau retras. (< fr. *attique*, lat. *atticus*, gr. *attikos*)

aticism *s. n.* formă particulară a dialectului atic. • finețe de gust, măsură, eleganță, puritate de stil și de limbă. (< fr. *atticisme*, lat. *atticismus*)

aticist, -ă *s. m. f.* imitator al scrierilor atice. (< fr. *atticiste*)

átimic, -ă *adj., s. m. f.* (atins) de atimie. (< fr. *athymique*)

átimie *s. f.* absență a manifestărilor afective, în schizofrenic. (< fr. *athymie*)

átipic, -ă *adj.* care nu prezintă caracterile tipului. (< fr. *atypique*)

átiroidie *s. f.* absență completă a secreției tiroidiene. (< fr. *athyroïdie*)

átitudinál, -ă *adj.* referitor la atitudine. (< it. *attitudinale*)

átitudíne *s. f.* 1. poziție a corpului, ținută. 2. poziție față de un eveniment, de un fapt. • fel de a se purta, de a acționa; comportare. *O a lua ~* = a-și afirma cu hotărâre punctul de vedere. (< it. *attitudine*, fr. *attitude*)

átlant *s. m.* 1. statuie, bărbat într-o atitudine de efort, ca suport pentru balcoane și bovindouri; telamon. 2. locuitor al legendariei Atlantida. (< fr., it. *atlante*)

átlántic, -ă *adj.* referitor la Oc. Atlantic și la statele care îl mărginesc. (< fr. *atlantique*)

atlantism *s. n.* doctrină a partizanilor pactului atlantic. (< fr. *atlantisme*)

atlantist, -ă *adj., s. m. f.* (partizan) al atlantismului. (< fr. *atlantiste*)

atlantozáur *s. m.* dinozaurian uriaș asemănător cu bron-tozaurul. (< fr. *atlantosaure*)

átlás ¹ *s. n.* culegere de hărți, planșe, planuri, grafice, stampe etc. *O ~ lingvistic* = lucrare care prezintă pe hărți răspândirea teritorială a unor fapte de limbă. (< fr. *atlas*)

átlás ² *s. n.* prima vertebră a gâtului. (< fr. *atlas*)

átlet, -ă *s. m. f.* sportiv care practică atletismul. • om cu o constituție fizică robustă; luptător (la circ). (< fr. *athlète*, lat. *athleta*, gr. *athletes*)

átletíc, -ă *I. adj.* referitor la atletism. *II. s. f.* ~ ușoară = atletism; ~ grea = sportul cu halterele. (< fr. *athlétique*, lat. *athleticus*)

átletism *s. n.* ramură a sportului care cuprinde probe de alergări, sărituri, aruncări; atletică ușoară. (< fr. *athlétisme*)

-**átlón elem.** „probă fizică“, „exercițiu“. (< fr. -*athlon*, cf. gr. *athlon*, luptă)

átmidométru *s. n.* instrument pentru măsurarea cantității de lichid evaporat de o plantă în atmosferă într-un timp dat; atometru. (< fr. *atmidomètre*)

ATMO- *elem.* „aer“. (< fr. *atmo-*, cf. gr. *atmos*, abur)

átmosfíl, -ă *adj.* (despre elemente chimice) care intră în compoziția atmosferei terestre. (< germ. *atmosphil*)

átmogoniográf *s. n.* aparat pentru înregistrarea pertur-bațiilor atmosferice. (< fr. *athmogoniographe*)

átmolíză *s. f.* separare a unui amestec de gaze la trecerea prin pereții unui vas poros. (< fr. *atmolysse*)

átmométru *s. n.* atmidometru. (< engl. *atmometer*)

átmosféră *s. f.* 1. strat de aer care înconjură unele corpuri cerești. 2. masă de gaze aflată într-un spațiu în care se produce o reacție fizico-chimică. 3. (*fig.*) stare de spirit; mediu, cadru, ambianță. 4. unitate de măsură a presiunii. (< fr. *atmosphère*, gr. *atmosphaira*)

átmosféric, -ă *adj.* referitor la atmosferă, de (din) at-mosferă. (< fr. *atmosphérique*)

átmosferízare *s. f.* 1. dezvoltare și descompunere a rocilor sub influența agenților atmosferici. 2. (*fig.*) stare de spirit care se creează în jurul cuiva, a ceva. (< *átmosferă* + -*iza*)

ától *s. m.* insulă de corali în forma unui inel având la mijloc o lagună. (< fr. *atoll*)

átóm *s. m.* cea mai mică particulă a unui element chimic. *O ~ -gram* = valoare în grame a masei atomice a unui element chimic. (< fr. *atome*, lat. *atomus*, gr. *atomas*)

átomál *s. n.* revelator fotografic pentru granulație foarte fină. (< germ. *Atomal*, *n. com.*)

átomár, -ă *adj.* constituit de atomi izolați; referitor la asemenea atomi. (< germ. *atomar*)

átómíc, -ă *adj.* 1. referitor la atomi, specific atomilor. *O număr ~* = număr de ordine pe care îl are fiecare element chimic în tabelul periodic al elementelor; *energie ~ă* = energie nucleară; *bombă ~ă* = bombă a cărei putere este bazată pe energia nucleară. 2. care folosește armele atomice. (< fr. *atomique*)

átomicítate *s. f.* caracter atomic. (< fr. *atomicité*)

atomism *s. n.* 1. concepție materialistă, fundată încă din antichitate, potrivit căreia materia, care există în mod obiectiv, este constituită din atomi. 2. teorie științifică modernă a structurii și a proprietăților atomilor; atomistică. 3. părere care reduce un ansamblu la cele mai elementare diviziuni. (<fr. *atomisme*)

atomist, -ă *I. adj.* referitor la atomism; propriu atomismului. *II. s. m. f.* 1. partizan al atomismului. 2. specialist în fizica atomică. (<fr. *atomiste*)

atomic, -ă *I. adj.* referitor la atomism. *II. s. f.* atomism. • fizica nucleară. (<fr. *atomistique*)

atomiză *vb. tr.* 1. a transforma un lichid în picături foarte fine prin pulverizare. 2. (fig.) a fărâmița; a distruge. (<fr. *atomiser*)

atomizator *s. n.* atomizor. (<it. *atomizzatore*)

atomizor *s. n.* aparat pentru pulverizarea fină a unui lichid, la dezinfectare, vopsit etc.; atomizator. (<fr. *atomiseur*)

atomoelctric, -ă *adj.* referitor la electricitatea produsă cu ajutorul energiei atomice. (<fr. *atomoélectrique*)

atomoterapie *s. f.* aplicare a izotopilor radioactivi în diagnosticare și tratament. (<atom + -terapie)

atón, -ă *adj.* 1. (despre țesuturi) atins de atonie; lipsit de vitalitate; atonic. 2. (despre vocale, silabe) fără accent, surd. (<fr. *atone*)

atónal, -ă *adj.* compus după regulile atonalismului. (<fr. *atonal*)

atonalism *s. n.* (muz.) tehnică de compoziție care recomandă atonalitatea. (<fr. *atonalisme*)

atonalitate *s. f.* lipsă de armonie, de tonalitate; metodă de compoziție muzicală care neagă armonia. (<fr. *atonalité*)

atónic, -ă *adj.* aton (1). (<fr. *atonique*)

atonie *s. f.* 1. diminuare a elasticității țesuturilor; lipsă de vitalitate. 2. (fig.) inerție morală sau intelectuală. (<fr. *atonie*, gr. *atonia*)

atomism *s. n.* cult monoteist cu adorarea discului solar, ca aspect vizibil al divinității. (<Aton, Soarele la vechii egipteni + -ism)

atóp, -ă *adj.* (despre o leziune) care nu are un loc anume. (<fr. *atopique*, engl. *atopic*)

atopie *s. f.* hipersensibilitate precoce, specifică omului, cu predispoziție spre anumite manifestări alergice. (<fr. *atopie*, gr. *atopia*)

atopognozie *s. f.* imposibilitate de a localiza o senzație percepută la suprafața corpului. (<fr. *atopognosie*)

atopomenoree *s. f.* ciclu menstrual dereglat și nespecific. (<atopical + menoree)

atóxic, -ă *adj.* neotrăvitor, inofensiv. (<fr. *atoxique*)

atrabiliár, -ă *adj.* (despre temperament) coleric, irascibil, iritabil. (<fr. *atrabilaire*, it. *atrabiliare*)

atractánți *s. m. pl.* substanțe produse de insecte sau de alte organisme pentru a atrage indivizi de sex opus. (<atrage + -ant)

atractiv, -ă *adj.* atrăgător, captivant; atractiv. (<fr. *attractif*, lat. *attractivus*)

atractivitate *s. f.* însușirea a ceea ce este atractiv. (<germ. *Atraktivität*)

atrăcție *s. f.* 1. înclinație puternică spre cineva sau ceva. • farmec. 2. tendință de apropiere a două elemente lingvistice. • (fiz.) forță care tinde să apropie corpurile. • ~ universală = proprietate a tuturor corpurilor din univers de a se atrage reciproc; gravitație. 3. (pl.) distracție, petrecere, amuzament. • număr de ~ = număr din programul unui varieteu, al unui circ. (<fr. *attraction*, lat. *tractio*)

atractív, -oasă *adj.* atractiv. (<atrăcție + -os)

atráge *vb. tr.* 1. a trage, a duce la (căt)re sine. • a determina (pe cineva) să facă ceva. 2. (fig.) a ademeni; a stârni curiozitate, interes. 3. a avea drept consecință. (după fr. *attirer*)

atramentăre *s. f.* tratament termochimic al pieselor de oțel prin încălzire în baie cu soluție de căsfat de fier și de mangan. (după germ. *Atramentverfahren*)

atrápă *s. f.* 1. aparență înșelătoare; păcăleală. 2. obiect destinat a înșela prin amuzament. • siluetă, manechin pentru atragerea vântului. (<fr. *atrappé*)

atremie *s. f.* formă ereditară de neurostenie caracterizată prin lipsa de energie psihică, fără astenie musculară. (<fr. *atremie*)

atrépsic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de atrepsie. (<fr. *athrepsique*)

atrepsie *s. f.* tulburare gravă de nutriție, la sugari, datorată unui regim alimentar defectuos, manifestată prin slăbire pronunțată, vărsături, diaree etc. (<fr. *athrepsie*)

ATRET(O)- *elem.* „neperforat, închis”. (<fr. *atrét(o)-*, cf. gr. *atretos*)

atretocéfál *s. m.* monstru cu nările sau gura neperforate. (<engl. *atretoccephalus*)

atretogastrie *s. f.* malformație constând în atrezie cardiacă și a orificiului piloric. (<engl. *atretogastria*)

atretometrie *s. f.* malformație caracterizată prin atrezie a cavității uterine și vaginale. (<engl. *atretometria*)

atretopsie *s. f.* anomalie congenitală caracterizată prin persistența membranei pupilare. (<engl. *atretopsia*)

atretostomie *s. f.* anomalie constând în imperforația orificiului bucal. (<engl. *atretostomia*)

atretouretrie *s. f.* anomalie constând în imperforarea uretrei. (<engl. *atreturethria*)

atrezie *s. f.* astupare, neperforare a unui orificiu sau canal natural. (<fr. *atrésie*)

atriál, -ă *adj.* referitor la atriu. (<fr., germ. *atrial*)

atribui *vb. tr.* 1. a acorda, a conferi. 2. a repartiza. 3. a pune pe seama cuiva. (<fr. *attribuer*, lat. *attribuere*)

atribút *s. n.* 1. însușire esențială proprie unei ființe, unui fenomen, lucru etc. • semn distinctiv, simbol al unei funcții, al unui personaj alegoric. 2. parte secundară a propoziției care determină un substantiv sau un echivalent al acestuia. 3. (inform.) informație care însoțește o categorie sintactică. (<fr. *attribut*, lat. *attributum*)

atributív, -ă *adj.* cu funcție de atribut. • propoziție ~ă = (și s. f.) = propoziție subordonată care îndeplinește funcția de atribut pe lângă un substantiv din regentă; propoziție relativă. (<fr. *attributif*)

atribúție *s. f.* competență, autoritate care se exercită într-o anumită sferă de activitate. (<fr. *attribution*, lat. *attributio*)

atrichie *s. f.* lipsă a părului. (<fr. *atrichie*)

ATRIO- *elem.* „atriu”. (<fr. *atrio-*, cf. lat. *atrium*)

atriocomisuropexie *s. f.* corectare chirurgicală a insuficienței mitrale. (<fr. *atriocomissuropexie*)

atriogramă *s. f.* înscriere grafică a activității electrice a atriilor inimii. (<fr. *atriogramme*)

atriomegalie *s. f.* dilatare patologică a unui auricul al inimii. (<fr. *atriomégalie*)

atrioseptopexie *s. f.* intervenție chirurgicală de corijare a unui defect septal interatrial. (<fr. *atrioseptopexie*)

atriotomie *s. f.* auriculotomie. (<fr. *atriotomie*)

atritiúne *s. f.* îndepărtare a particulelor de pe suprafața granulelor minerale prin frecare umeză. • uzură a pietrelor unei îmbrăcăminti rutiere prin frecarea între ele. (<fr. *atrition*)

átrium/átriu *s. n.* 1. curte interioară, înconjurată de portice acoperite, a caselor romane. 2. spațiu deschis, înconjurat uneori de coloane, la intrarea într-o bazilică. 3. (anat.) auricul. 4. spațiu gastric la spongieri, care comunică cu exteriorul prin oscul. 5. culoar care înconjură un con vulcanic secundar, îmbucnat în cratérul unui vulcan mai vechi. (<lat., fr. *atrium*)

atróce *adj. inv.* crud, sângeros, cumplit, fioros, groaznic. (<fr., it. *atroce*, lat. *atrox*; -cis)

atrocitate *s. f.* însușirea de a fi atroc; cruzime; grozăvie. (<fr. *atrocité*, lat. *atrocitas*)

ATROF(O)-, -atrofie *elem.* „atrofiere”. (<fr. *atroph(o)-*, cf. gr. *atrophia*, lipsă de hrană)

atrofiá *vb. refl.* a suferi o atrofie; a-și pierde vitalitatea, vigoarea; a se degenera. (<fr. *atrophier*)

atrofiánt, -ă *adj.* care atrofiază. (<fr. *atrophiant*)

atrófic, -ă *adj.* atins de atrofie. (<fr. *atrophique*)

atrofie *s. f.* reducere a volumului și puterii unui țesut sau organ, cauzată de inactivitate sau de tulburări de nutriție. (<fr. *atrophie*, lat., gr. *atrophia*)

-atrofie² *v. atrof(o)-*.

atróp, -ă *adj.* (bot.) despre organ(e) cu poziție dreaptă, nerăsucită. (<fr. *atropé*)

atropiná *s. f.* alcaloid din mătrăgună, foarte toxic, cu un efect puternic calmant asupra sistemului nervos. (<fr. *atropine*)

atropinizáre *s. f.* administrarea atropinei în scop terapeutic. (după fr. *atropinisation*)

atropism *s. n.* intoxicație cu atropină. (< fr. *atropisme*)
atrupământ *s. n.* (*jur.*; în trecut) evadare săvârșită de mai multe persoane acționând sub influența unei sugestii colective. (< fr. *atroupement*)

ATTO- *elem.* „de un miliard de miliarde mai mic” (10^{-18}). (< fr. *atto-*)

attosecundă *s. f.* a 10^{-18} a parte dintr-o secundă. (< *atto-* + *secundă*)

atú *s. n.* 1. carte de joc de culoare socotită în mod convențional superioră celorlalte cărți. 2. situație, element, poziție care oferă un avantaj în plus. (< fr. *atout*)

aubadă *s. f.* alboradă. (< fr. *aubade*)

auctorial, **-ă** *adj.* al autorului, de autor. (< lat. *auctor*, autor + *-ial*)

aucțiune *s. f.* vânzare la licitație. (< germ. *Auction*, lat. *auctio*)

aucúba *s. m.* arbust cu frunze coriacee, verzi și cu pete galbene, din Japonia, cultivat ca gard viu. • (*adj.*) *mozaic* ~ = boală a cartofului, tomatelor etc. produsă de un virus, prin pete galbene pe frunze. (< fr. *aucuba*)

audiá *vb. tr.* 1. a asculta pe inculpat, pe martor sau oricare altă parte într-un proces. 2. a asculta un curs, o conferință. • a asculta muzică (înregistrată). (< lat. *audire*)

audibil, **-ă** *adj.* care poate fi auzit. (< fr. *audible*, lat. *audibilis*)

audibilitate *s. f.* proprietate a sunetelor de a fi percepute de ureche. (< fr. *audibilité*)

audiént, **-ă** *s. m. f.* student care asistă la cursuri fără a fi înscris. (< lat. *audiens*)

audiéntă *s. f.* 1. întrevedere oficială acordată de către un demnitar unei persoane care l-a solicitat. 2. interes pe care cineva îl poartă celui care i se adresează; atenție; succes. **o a avea ~ la public** = a trezi interesul unui public numeros. 3. acceptare (entuziastă) a ceva. 4. (*jur.*) ședință de judecată în care are loc audierea părților. (< fr. *audience*, lat. *audientia*)

audimutitate *s. f.* mutitate congenitală neînsoțită de surditate. (< fr. *audi-mutité*)

AUDIO- *elem.* „auz”. (< fr. *audio-*, cf. lat. *audire*, a auzi)

áudio² *adj. inv.* care servește la perceperea auditivă. (< fr., engl. *audio*)

audiofón *s. n.* aparat acustic la hipocuzici pentru amplificarea sunetelor. (< fr. *audiophone*)

audiofonologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază fonația, audiția și limbajul. (< fr. *audiophonologie*)

audiofrecvență *s. f.* frecvență a oscilațiilor sonore percepute de auz. (< fr. *audiofréquence*)

audiográf *s. n.* audiometru înregistrator. (< fr. *audiographie*)

audiografie *s. f.* înregistrare grafică a rezultatelor audiometrice. (< fr. *audiographie*)

audiogramă *s. f.* 1. înregistrare grafică a intensității și frecvenței sunetelor. 2. curbă care înregistrează rezultatele unui examen audiometric. (< fr. *audiogramme*)

audiológ, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în audiologie. (< germ. *Audiologe*)

audiologie *s. f.* disciplină medicală care studiază problemele legate de auz. (< germ. *Audiologie*)

audiomát *s. n.* (*rv.*, *radio*) sistem de evaluare a audienței unei emisiuni. (< fr. *audiomat*)

audiometrie *s. f.* metodă de măsurare a acuității auditive; acumetrie. (< fr. *audiométrie*)

audiométru *s. n.* 1. aparat pentru determinarea acuității auditive; acumetru. 2. control electronic care înregistrează automat timpul în care un receptor radio sau tv. a fost deschis. (< fr. *audiomètre*)

audioprotectór *s. n.* dispozitiv care protejează urechile de zgomote. (< it. *audioprotettore*)

audiovideo *adj. inv.* de radiodifuziune și televiziune. (< *audio-* + *-video*³)

audioviziv, **-ă** *adj.* audiovizual. (< it. *audiovisivo*)

audiovizuál, **-ă** *adj.*, *s. n.* (mijloc de comunicație și informație) care solicită în special auzul și văzul; audioviziv. (< fr. *audio-visuel*)

audit *s. n.* funcție de control și de revizie contabilă a unei firme; proces prin care persoane competente, independente colectează și evaluează probe pentru a-și forma

o opinie asupra gradului de corespondență între cele observate și anumite criterii prestabilite. (< fr. *audit*)

auditív, **-ă** *adj.* referitor la auz. (< fr. *auditif*)

auditór, **-oare** *s. m. f.*, *adj.* (cel) care audiază un curs, o conferință etc.; ascultător. (< fr. *auditeur*, lat. *auditor*)

auditóriu *s. n.* 1. asistență, public (la o conferință, la un curs etc.). 2. sală pentru audiții și pentru înregistrări fonice. (< fr. *auditoire*, /2/ lat. *auditorium*)

audiție *s. f.* 1. indentificare a sunetelor cu ajutorul simțului auditiv. 2. audiere de muzică cu un public restrâns. **o în primă ~** = (despre executarea unei compoziții muzicale) pentru prima oară în public. 3. recepționare de semnale audio. (< fr. *audition*, lat. *auditio*)

áugit *s. n.* mineral din grupa piroxenilor, constituint al rocilor magmatice efuzive. (< fr. *augite*)

augmént *s. n.* vocală adăugată, în unele limbi, înaintea unei forme verbale pentru a marca o acțiune trecută. (< fr. *augment*, germ. *Augment*, lat. *augmentum*)

augmentá *vb. tr.* a mări; a spori. (< fr. *augmenter*, lat. *augmentare*)

augmentatív, **-ă** *adj.*, *s. n.* (afix) care, atașat la un substantiv, exprimă o creștere a dimensiunilor obiectului denumit; (*p. ext.*) (cuvânt) format cu un asemenea sufix. (< fr. *augmentatif*)

augmentáție *s. f.* augmentare. (< fr. *augmentation*)

áugur **I.** *s. m.* preot roman despre care se credea că poate prevesti viitorul după zborul, cântecul și măruntăiele păsărilor. **II.** *s. n.* prevestire făcută de un augur (I). **o a fi de bun** (sau *de rău*) ~ = a fi semn bun (sau rău), favorabil (sau nefavorabil). (< lat. *augur*)

áugurá *vb. tr.* a da semne de bun augur; a prezice. (< lat., it. *augurare*, fr. *augurer*)

áugurál, **-ă** *adj.* referitor la auguri. (< lat. *auguralis*, fr. *augural*)

áugurát *s. n.* 1. demnitatea, funcția de augur. 2. templu construit după ce s-au cercetat augurii. • (*fig.*) profeție. (< lat. *auguratus*, fr. *augurat*)

áugúst, **-ă** *adj.* 1. (ca epitet dat monarhilor sau membrilor familiilor princiere) preamărit, slăvit. 2. (*fig.*) maiestuos, măreț, impunător. (< fr. *auguste*, lat. *augustus*)

áugústál *s. m.* preot, ofițer atașat persoanei împăratului roman (August). (< fr., lat. *augustal*)

áugústán, **-ă** *adj.* propriu împăratului August, din epoca lui. (< lat. *augustanus*)

áugústín, **-ă** *s. m. f.* augustinian. (< lat. *augustinus*, fr. *augustin*)

áugústinián, **-ă** **I.** *adj.* referitor la Sf. Augustin. **II.** *adj.*, *s. m. f.* (călugăr) aparținând unui grup de ordine catolice stabilite pe baza scrierilor Sf. Augustin; augustin. (< fr. *augustinien*)

áugústínism *s. n.* doctrina augustinilor, care exaltă puterea grației divine, concilierea platonismului cu doctrina creștină și subordonarea filozofiei față de credință. (< fr. *augustinisme*)

áulá *s. f.* 1. (*ant.*) curte în fața locuințelor importante în jurul căreia se grupau dependințele. 2. (în evul mediu) curte princiară. 3. sală de conferințe, cursuri sau festivități (în incinta unei instituții). (< lat. *aula*, germ. *Aula*)

áulic¹ *s. n.* tribunal suprem al vechiului Imperiu German. (< lat. *aulicus*)

áulic², **-ă** *adj.* de curte; rafinat, elegant. **o consiliu** ~ = tribunal suprem în Imperiul Romano-German; *consilier* ~ = sfetnic la curtea Habsburgilor. (< fr. *aulique*, lat. *aulicus*)

AULO- *elem.* „tub, cavitate”. (< fr. *aulo-*, cf. gr. *aulos*)

aulodie *s. f.* cânt vocal acompaniat de aulos. (< gr. *aulodia*)

aulofite *s. f. pl.* plante care trăiesc în cavitățile unor organe ale altor plante cu autotrofe sau saprofite. (< fr. *aulophytes*)

aulofobie *s. f.* teamă patologică de sunete emise de instrumente de suflat. (< engl. *aulophobia*)

áulos *s. n.* instrument de suflat cu ancie dublă, la grecii antici. (< fr., gr. *aulos*)

auramíná *s. f.* materie colorantă galbenă, folosită la vopsirea hârtiei, a bumbacului etc. (< fr. *auramine*, germ. *Auramin*)

aurár *leyrit* *s. m.* monedă divizionară din Islanda, a sută parte dintr-o coronă. (< fr. *aurar*)

áurá *s. f.* 1. aureolă (5). 2. stare particulară care precedă

o criză de epilepsie. 3. fenomen biofizic dintr-un câmp de emisie a unor radiații ale corpului, de natură luminoasă sau electromagnetică. (<lat., fr. *aura*)

aureolă vb. tr. 1. a înconjura cu aureolă. 2. (fig.) a glorifica. (<fr. *aureoler*)

aureolă s. f. 1. cerc luminos cu care pictorii înconjură capetele unor personaje, în special ale sfinților; nimb. 2. halo în jurul unui astru, al unei efigii, pe o fotografie etc. • zonă luminoasă care înconjură flacăra propriu-zisă. 3. fenomen de iluminare parazită, sub formă de inele concentrice, în jurul punctelor luminoase de pe ecranul tubului cinescop. 4. efect nedorit de zonă luminoasă pe mărcile poștale litografiate. 5. (fig.) glorie, faimă; aură (1). (<fr. *aureole*, lat. *aureola*)

auromicină s. f. substanță cristalină, galbenă-aurie, folosită ca antibiotic; biomicină. (<fr. *auréomycine*)

auréus s. m. monedă romană de aur. (<lat. *auréus*)

AURI¹-/AURO- elem. „aur”. (<fr. *auri-*, *auro-*, cf. lat. *aurum*)

AURI²- elem. „ureche”. (<fr. *auri-*, cf. lat. *auris*)

aúric, -ă adj. (despre vele) în formă de trapez, în axa navei. (<fr. *aurique*, it. *aurica*)

auricul¹ s. n. fiecare dintre cele două compartimente superioare ale inimii; atrium (3). (<fr. *auricule*, lat. *auricula*)

AURICUL²(O)- elem. „auriculă”. (<fr. *auricul/o-*, lat. *auricula*)

auriculár, -ă I. adj. 1. referitor la ureche. 2. care aparține auriculului. II. s. m. degetul mic de la mână. III. s. n. accesoriu al aparatelor radioreceptoare și telefonice, care permite ascultarea individuală, la ureche, a transmisiunilor. (<fr. *auriculaire*, lat. *auricularius*)

auriculát, -ă adj. prevăzut cu auricule, cu urechiușe. (<fr. *auriculé*, lat. *auriculatus*)

auriculă s. f. pavilionul urechii. (<fr. *auricule*, lat. *auricula*)

auriculoterapie s. f. ramură a medicinei care folosește pavilionul urechii pentru diagnostic și tratament. (<fr. *auriculotherapie*)

auriculotomie s. f. deschidere a unui auricul al inimii, pentru a remedia o malformație cardiacă; atriotomie. (<fr. *auriculotomie*)

aurifer, -ă adj. (despre terenuri, roci, râuri) care conține aur. (<fr. *aurifère*, lat. *aurifer*)

auriga s. m. (ant.) conducătorul unui car (de curse). (<lat. *auriga*)

aurignacián, -ă I. adverbial/adj. s. n. (din) primul subetaj al paleoliticului superior. (<fr. *aurignacien*)

aurină s. f. compus chimic, auriu, bun colorant pentru hârtie. (<fr. *aurine*)

auripigmént s. m. orpiment. (<germ. *Auripigment*, lat. *auripigmentum*)

AURO- v. auri¹-.

aurocór, -ă adj. s. f. (plantă) ale cărei semințe se răspândesc pe baza greutatei proprii. (<fr. *aurochore*)

aurolác I. s. n. lac pentru vopsit elemente metalice conținând solvenți cu efecte halucinogene. II. s. m. (fig.) copil fără cămin, al străzii, care se droghează cu aurolac (1). 3. (p. ext.) redus mintal. (n. com.)

aurolit s. n. silicat de aluminiu și magneziu, prin metamorfizarea rocilor argiloase. (<fr. *auriolithe*)

aurorafobie s. f. teamă patologică de lumina zorilor. (<engl. *auroraphobia*)

aurorál, -ă adj. 1. referitor la auroră. 2. (despre specii) activ în zorii zilei. 3. (fig.) de auroră (2). (<fr. *auroral*)

aurorá s. f. 1. lumină care precedă răsăritul soarelui; zori de zi. o ~ polară = fenomen atmosferic specific regiunilor polare, iluminarea cerului în timpul nopții, prin arcuri de culoare albastră, verde-gălbui sau roșie. 2. (fig.) început al unei alte epoci. (<fr. *aurora*, lat. *aurora*)

auroterapie s. f. crisoterapie. (<fr. *aurotherapie*)

auscultá vb. tr. a asculta cu urechea sau cu stetoscopul zgomotele inimii ori plămânilor pentru diagnostic. (<fr. *ausculter*, lat. *auscultare*)

auscultáție s. f. auscultare. (<fr. *auscultation*, lat. *auscultatio*)

auspicium s. n. 1. (la romani) prevestire făcută de auguri (1). • dreptul de a lua auspiciile (rezervat consulilor, pretorilor și cenzorilor). 2. (rar) protecție. o sub ~ille cuiiva = sub egida, sub patronajul cuiiva; sub cele mai

bune ~ii = în împrejurări favorabile. (<lat. *auspicium*, fr. *auspice*)

austerită s. f. constituenț structural al aliajelor de fier și carbon. (<fr. *austénite*)

austér, -ă adj. 1. (despre oameni, atitudini) sobru, aspru, sever; cumpătat. 2. lipsit de podobaie (inutile). (<fr. *austere*, lat. *austerus*)

austeritate s. f. însușirea de a fi auster. o regim de ~ = reducere a consumului de materii prime, de energie, a cheltuielilor publice etc. (<fr. *austérité*, lat. *austeritas*)

austrál, -ă adj. de la Polul Sud; sudic, meridional. (<fr. *austral*, lat. *australis*)

australián, -ă I. adj. s. m. f. (locuitor) din Australia. II. adj. care aparține Australiei. o limbi ~iene = una dintre cele trei mari familii de limbi din Oceania, alături de austroneziană și papua. (<fr. *australien*)

australíd, -ă adj. s. m. f. australoid. (<germ. *australid*, *Australide*)

australoid, -ă I. s. m. f. (pl.) populație de rasă neagră din Australia și Oceania; (sg.) individ din această populație; australid. II. adj. referitor la australoizi. (<fr. *australoidé*)

australopitéc s. m. maimuță antropomorfa fosilă, cea mai apropiată de om. (<fr. *australopitèque*)

australopitecine s. f. pl. subfamilie de hominide fosile: australopitecul; prehominiini. (<engl. *australopithecine*)

austromarxism s. n. curent în social-democrația austriacă, care nega necesitatea transformărilor revoluționare. (<germ. *Austromarxismus*)

austromarxist, -ă adj. s. m. f. (adept) al austromarxismului. (<germ. *Austromarxist*)

austroneziană adj. limbi ~iene = una dintre cele trei mari familii de limbi din Oceania, alături de australiană și papua. (<australiană + /mela/neziană)

aut¹ I. adv. (sport) în afara terenului de joc. II. s. n. ieșirea, scoaterea mingii în afara terenului de joc; penalizarea aplicată în această situație. (<engl. *out*, afară)

AUT²(O)- elem. „înșuși, singur”; „automobil, mașină”. (<fr. *aut/o-*, cf. gr. *autos*)

autárhic, -ă adj. cu caracter de autarhie. (<it. *autar-chico*)

autarhie s. f. I. (în școala cinicilor) independența indivizilor de toate convențiile sociale, considerate ca străine naturii. 2. politică de izolare a unui stat care își satisface nevoile economice prin propriile-i puteri. (<fr. *autarchie*)

autecologie s. f. ramură a ecologiei care studiază interacțiunea organismului vegetal sau animal cu mediul. (<engl. *autecology*)

autemezie s. f. tulburare de origine psihică manifestată prin vomismente continue. (<fr. *autémésie*)

auténtic, -ă adj. a cărui autoritate sau realitate nu poate fi pusă la îndoială; recunoscut ca propriu unui autor, unei epoci; real, veridic; original; necontrafăcut. • (despre acte) întocmit cu toate formele legale. (<fr. *authentique*, lat. *authenticus*)

autenticitate s. f. faptul, însușirea de a fi autentic. (<fr. *authenticité*)

autenticizá vb. tr., refl. a da, a căpăta un caracter autentic. (<autentic + -iza)

autenticifá vb. tr. a face ca un act să fie autentic. (<fr. *authentifier*)

autenticifáție s. f. autentificare. (<it. *autenticazione*)

autigén, -ă adj. (despre un component al unei roci) format o dată cu roca. (<fr. *autigène*)

autism s. n. tulburare psihică prin ruperea contactului cu realitatea exterioară. (<fr. *autisme*)

autíst, -ă adj. s. m. f. (suferind) de autism. (<fr. *autiste*)

AUTO¹- v. aut²(o)-.

áuto² I. s. n. automobil. II. adj. inv. (despre transporturi, tracțiune) făcut cu un autovehicul; de automobil. (<fr., germ. *auto*)

autoabrogáre s. f. abrogare a unei legi la termenul fixat în prevederile ei. (<auto- + abrogare)

autoaccidentá vb. refl. a se accidenta involuntar. (<auto- + accidenta)

autoacuzá vb. refl. a se acuza singur. (<fr. *autoaccuser*)

autoacuzáție s. f. autoacuzare. • formă de delir în care bolnavul se învinuiește de fapte imaginare. (<fr. *auto-accusation*)

- autoadaptă** *vb. refl.* a se adapta prin eforturi proprii. (< *auto* - + *adapta*)
- autoadeziv**, -ă *I. adj.* care se lipește singur. *II. s. n.* bandă care se lipește fără a fi nevoie să fie umezită. (< fr. *auto-adhésif*)
- autoadministră** *vb. refl.* a se administra prin mijloace proprii. (< *auto* - + *administra*)
- autoadmiră** *vb. refl.* a-și admira propriile calități. (< *auto* - + *admira*)
- autoafirmă** *vb. refl.* a-și afirma personalitatea. (< *auto*¹ - + *afirma*)
- autoaglomerare** *s. f.* proces prin care unii cărbuni aglutinați pot fi brichetați, prin încălzire, fără lianți. (< *auto* - + *aglomerare*)
- autoaglutinare** *s. f.* aglutinare a globulelor roșii din sânge. (după fr. *auto-agglutination*)
- autoaglutinină** *s. f.* anticorp al serului care aglutinează hematiile proprii ale individului. (< fr. *auto-agglutinine*)
- autoagregat** *s. n.* agregat (2) montat pe o mașină. (< *auto*² + *agregat*)
- autoagresiune** *s. f.* stare patologică în care organismul produce substanțe nocive împotriva unora dintre propriile sale celule, țesuturi sau organe. (< fr. *autoagression*)
- autoalarmă** *s. f.* radioreceptor care înregistrează automat semnalele de pericol. (< fr. *auto-alarme*)
- autoalogamie** *s. f.* prezența în cadrul aceleiași specii a unor indivizi parțial autogami și alogami. (< fr. *autoalogamie*)
- autoambulantă** *s. f.* autosanitară. (< *auto*² + *ambulanță*)
- autoamfibiu** *s. n.* autovehicul de construcție specială, pentru deplasare pe uscat și pe apă. (< it. *autoamfibio*)
- autoamorsare** *s. f.* amorsare spontană a unei mașini sau reacții, fără intervenția unui agent exterior. (după fr. *autoamorçage*)
- autoanafilaxie** *s. f.* anafilaxie prin injectarea intravenoasă a sângelui propriu. (< fr. *auto-anaphylaxie*)
- autoanalgezie** *s. f.* metodă de analgezie generală prin care bolnavul își diminuează singur durerea, prin inhalarea analgezicului. (< fr. *auto-analgésie*)
- autoanaliză** *vb. refl.* a-și face autoanaliza. * a se supune introspecției. (< *auto* - + *analiza*)
- autoanaliză** *s. f.* analiză a propriilor trăiri, cu scopul realizării unei imagini generale despre sine. * introspecție. (< fr. *auto-analyse*)
- autoanticorp** *s. m.* anticorp produs de organism, împotriva propriilor sale celule sau țesuturi. (< fr. *auto-anticorp*)
- autoantigen** *s. n.* țesut, organ care se comportă ca antigen al organismului propriu. (< fr. *auto-antigène*)
- autoapărare** *s. f.* apărare prin mijloace proprii. (după fr. *autodéfense*)
- autoaprecia** *vb. refl.* a-și examina critic pregătirea și conduita (proprie). (< *auto* - + *aprecia*)
- autoaprindere** *s. f.* aprindere de la sine a combustibilului injectat în cilindru motorului cu ardere internă. (< *auto* - + *aprindere*)
- autoaprovizionă** *vb. refl.* a se aproviziona prin posibilități proprii. (< *auto* - + *aproviziona*)
- autoasigurare** *s. f.* asigurare a propriei persoane sau a mașinii (auto) împotriva calamităților naturii și a accidentelor. (după rus. *samostrahovanie*)
- autoatelier** *s. n.* atelier mobil de reparații, instalat pe un autovehicul. (< *auto*¹ + *atelier*)
- autoatribui** *vb. refl.* a-și atribui sieși. (< *auto*¹ - + *atribui*)
- autoalsam** *s. n.* soluție grafitată pentru lustruirea mașinilor. (< *auto*² + *balsam*)
- autobând** *s. n.* autostradă. (< germ. *Autoband*)
- autobândă** *s. f.* bandă transportoare automată. (< *auto*² + *bandă*)
- autobasculantă** *s. f.* autocamion prevăzut cu benă basculantă. (< *auto*² + *basculantă*)
- autobază** *s. f.* centru de întreținere și exploatare a autovehiculelor. (< rus. *avtobaza*)
- autobենă** *s. f.* autocamion prevăzut cu benă (1). (< *auto*² + *benă*)
- autobetonieră** *s. f.* betonieră montată pe un automobil, cu instalație proprie de apă. (< *auto*² + *betonieră*)
- autobiografic**, -ă *adj.* referitor la autobiografie. (< fr. *autobiographique*)
- autobiografie** *s. f.* 1. biografie a unei persoane, scrisă
- de ea însăși. 2. scriere literară în care autorul își povestește viața. (< fr. *autobiographie*, rus. *avtobiografija*)
- autoblindat** *s. n.* vehicul blindat, cu roți sau cu șenile, înarmat ușor, pentru misiuni de recunoaștere, siguranță etc. (< it. *autoblindata*)
- autoblocaj** *s. n.* dispozitiv de blocare automată a sistemelor de semnalizare, de macazuri etc. (< fr. *autoblocage*)
- autoblocare** *s. f.* oprire în timpul funcționării a unui mecanism, a unei mașini sub acțiunea propriilor forțe rezistente la frecare. (< *auto* - + *blocare*)
- autobréc** *s. n.* automobil închis, cu care se pot transporta circa zece persoane. (< fr., engl. *autobreak*)
- autobúz** *s. n.* autovehicul închis care asigură transportul în comun. (< fr. *autobus*, germ. *Autobus*)
- autocameră** *s. f.* cameră de luat vederi pivotantă, montată pe o mașină. (< *auto*² + *cameră*)
- autocamion** *s. f.* autovehicul pentru transportul mărfurilor, materialelor etc., cu benă sau cu platformă. (< fr. *autocamion*)
- autocamionetă** *s. f.* autocamion mic; camionetă. (< *auto*² + *camionetă*)
- autocaptare** *s. f.* fenomen caracteristic regiunilor carstice, prin care un râu își captează propriile ape. (după fr. *auto-captation*)
- autocaptor** *s. n.* aparat cu care se iau probe de aer din lucrările miniere subterane. (< *auto*² + *captor*)
- autocár** *s. n.* autobuz, folosit în afara orașelor, pentru excursii. (< fr. *autocar*)
- autocaracteriză** *vb. refl.* a-și caracteriza propria persoană. (< *auto* - + *caracteriza*)
- autocaravană** *s. f.* 1. autovehicul special, care dă reprezentanți cinematografice în diferite locuri. 2. caravană de automobile. (< *auto*² + *caravană*)
- autocarosier** *s. m.* muncitor specialist care construiește caroserii. (< *auto*² + *carosier*)
- autocárp**, -ă *adj.* (despre fructe) rezultat prin autopolenizare. (< fr. *autocarpe*)
- autocarpie** *s. f.* însușire a plantelor care produc fructe prin autopolenizare. (< fr. *autocarpie*)
- autocartograf** *s. n.* aparat pentru planuri și hărți prin restituția automată a fotografemelor. (< fr. *autocartographe*)
- autocasetofon** *s. n.* casetofon adaptat la bordul unui autovehicul. (< *auto*² + *casetofon*)
- autocataliză** *s. f.* cataliză a unei reacții datorită chiar produșilor de reacție. (< fr. *autocatalyse*)
- autocefál**, -ă *adj.* care se bucură de autocefalie. (< fr. *autocephale*)
- autocefalie** *s. f.* independență a unei biserici ortodoxe naționale. (< fr. *autocephalie*)
- autocéntric**, -ă *adj.* (despre bolnavi) care își concentrează gândurile, sentimentele, acțiunile asupra propriei persoane. (< *auto* - + *centric*)
- autocenzură** *vb. refl.* a-și cenzura propriile gânduri, acțiuni. (< fr. *s'autocensurer*)
- autocenzură** *s. f.* cenzură asupra propriului text. (< fr. *autocensure*)
- autocheratoplastie** *s. f.* refacere plastică a corneei distruse cu materialul prelevat de la același bolnav. (< *auto* - + *cheratoplastie*)
- autochestionare** *s. f.* autoinvestigație prin punerea subiectului cercetat în postura de a elabora el însuși întrebările care trebuie să facă parte dintr-un chestionar. (după engl. *self questioning*)
- autocirculație** *s. f.* menținere a deplasării unei ape în circuitul închis de vaporizare al unor căldări acvatubulare. (< fr. *autocirculation*)
- autocisternă** *s. f.* autovehicul cu o cisternă, în care se transportă diferite produse lichide. (< rus. *avtofisterna*)
- autocită** *vb. refl.* a se cita pe sine însuși, din propria operă. (< it. *autocitare*)
- autoclaustră** *vb. refl.* a se claustra singur, de bunăvoie. (< fr. *autoclaustrer*)
- autoclávă** *s. f.* 1. recipient metalic închis ermetic, în care au loc procese fizice și chimice sub presiune (la o temperatură ridicată). 2. capac care închide ermetic un recipient, închis prin presiunea din interior. (< fr. *autoclave*)
- autoclavizare** *s. f.* tratare a unor materiale cu aburi sub presiune în instalații industriale cu autoclave. (< *autoclavă* + *-iza*)

autoclație *s. f.* topire a unui țesut organic prin fermenți proprii. (<engl. *autoclasis*)

autocód *s. n.* cod care permite unui calculator electronic să transforme un limbaj simbolic în limbaj-mașină. (<fr. *autocode*)

autocodór *s. m. (inform.)* sistem de programare simbolică prin prezența de macroinstrucțiuni. (<fr. *autocodéur*)

autocolánt *s. n.* etichetă care se poate lipi fără a fi umezită. (<fr. *autocollant*)

autocolimáție *s. f.* corectare mecanică, prin intermediul unui dispozitiv, a erorii de colimație a unei lunete topografice. (<fr. *autocollimation*)

autocoloaná *s. f.* coloană de automobile. (<auto² + *coloaná*)

autocomándă *s. f.* comandă automată. (<fr. *autocommande*)

autocombină *s. f.* combină autopropulsată. (<auto² + *combină*)

autoconcurá *vb. refl.* a se concura pe sine însuși. (<auto- + *concura*)

autocondúcere *s. f.* conducere a activității sociale, economice etc. de către însăși colectivitatea respectivă sau prin reprezentanții ei. (după engl. *self-government*)

autoconșervá *vb. refl.* a-și conserva propria ființă. (<auto- + *conserva*)

autoconsistență *s. f.* principiu în filozofia materialistă potrivit căruia materia nu are nevoie de nimic din afara ei pentru a se desfășura până la formele cele mai înalte de conștiință; proprietate fundamentală a materiei de a se susține prin ea însăși. (<auto- + *consistență*)

autoconsum *s. n.* folosire de către un producător pentru consumul propriu a produselor realizate de el însuși. (<it. *autoconsumo*)

autoconținér *s. n.* container montat pe o mașină. (<auto² + *container*)

autocontemplá *vb. refl.* a se contempla pe sine însuși. (<fr. *autocontempler*)

autocontrol *s. n.* 1. control asupra calităților și activității proprii. 2. operație de control intern al unei mașini de calculat; selfcontrol. (după engl. *self-control*)

autocontrolá *vb. refl.* a-și controla propriile fapte; a se autosupraveghea. (<it. *autocontrollare*)

autocópie *s. f.* reproducere a unei scrisori, a unui desen în mai multe exemplare. (<fr. *autocopie*)

autocóră *adj. s. f.* (plantă) ale cărei semințe se răspândesc fără intervenția factorilor externi. (<fr. *autochore*)

autocorécție *s. f.* acțiune proprie unui sistem cibernetic de a perfecționa rezultatele la ieșirea din sistem. (<fr. *autocorrection*)

autocórie *s. f.* răspândire a semințelor prin mijloace proprii ale plantei. (<fr. *autochorie*)

autocrát, -ă *adj. s. m. f.* (conducător) cu puteri absolute; (monarh) absolut. (<fr. *autocrate*, gr. *autokrates*)

autocrátic, -ă *adj.* cu caracter de autocrație. (<fr. *autocratique*)

autocratism *s. n.* concepție, doctrină bazată pe autocrație. (<fr. *autocratismes*)

autocrátor *s. m.* 1. titlu dat, în Grecia antică, deținătorilor unei autorități absolute. 2. bazileu ~ = (la Bizanț) titlu oficial al împăratului. (<fr. *autocrator*, gr. *autokrator*)

autocrație *s. f.* 1. formă de guvernare în care întreaga putere este concentrată în mâna unei singure persoane; tiranie, absolutism. 2. stat cu o asemenea formă de guvernare. (<fr. *autocratie*, gr. *autokrateia*)

autocritic, -ă *I. adj.* bazat pe autocritică. *II. s. f.* analiză critică a propriei activități. (<fr. *autocritique*, după rus. *samokritika*)

autocriticá *vb. refl.* a se critica pe sine însuși. (<fr. *s'autocritiquer*)

autocromie *s. f.* 1. tipar colorat executat prin combinarea a două procedee de imprimare diferite. 2. procedeu de fotografiere în culori; fotografia obținută. (<germ. *Autochromie*)

autocrós *s. n.* cross pentru mașini. (<auto² + *cross*)

autoculpabilizá *vb. refl.* a se socoti singur vinovat (de ceva). (<auto- + *culpabiliza*)

autocunoáște *vb. refl.* a-și cunoaște propriul eu, propriile aspirații. (<auto- + *cunoaște*)

autocușetá *adj. inv. tren* ~ = tren de noapte care

transportă pe automobilist în cușeta vagonului de dormit, iar mașina sa pe un vagon special. (<fr. *auto-couchette*)

autodafé *s. n.* 1. ceremonie de ardere pe rug a ereticilor condamnați de inchiziție. 2. ardere, nimicire prin foc. (<fr. *autodafé*, port. *auto da fé*, act de credință)

autodeclansá *vb. refl.* a se declanșa automat. (<auto¹ + *declanșa*)

autodeclansátór *s. n.* mecanism destinat punerii în mișcare automat a obturatorului aparatului fotografic. (<auto- + *declanșator*)

autodefini *vb. refl.* a se defini singur. (<auto¹ + *defini*)

autodefiniție *s. f.* caracterizare a propriei persoane. (<auto- + *definiție*)

autodemascá *vb. refl.* a se demasca singur. (<auto¹ + *demasca*)

autodentárá *s. f.* autovehicul special pentru tratamente stomatologice. (<auto² + *dentar*)

autodenunță *vb. refl.* a se denunța singur. (<auto¹ + *denunța*)

autodepanáre *s. f.* reparare pe traseu a unui autovehicul rămas în pană. (<auto² + *depanare*)

autodepanátór *s. m.* depanator auto. (<auto² + *depanator*)

autodepáși *vb. refl.* a-și depáși propriile realizări anterioare. (<auto- + *depáși*)

autodescrie *vb. refl.* a se descrie singur. (<auto¹ + *descrie*)

autodetermináre *s. f.* principiu care exprimă dreptul fiecărei națiuni de a-și alege, fără imixțiuni din afară, statul ei politic și calea de dezvoltare economică, socială și culturală. (după fr. *autodétermination*)

autodevorá *vb. refl.* a se devora pe sine. (<auto¹ + *devora*)

autodezagregábil, -ă *adj.* care se dezagregă de la sine. (<auto- + *dezagregabil*)

autodezvoltáre *s. f.* dezvoltare prin sine, de la sine. (<auto- + *dezvoltare*)

autodiagnóză *s. f.* diagnostic pus de bolnavul însuși. (după engl. *autodiagnosis*)

autodicțáre *s. f.* procedeu de scriere după propria rostitie. (<auto- + *dictare*)

autodidáct, -ă *s. m. f.* cel care a învățat sau s-a instruit singur, fără profesor. (<fr. *autodidacte*)

autodidáctíc, -ă *adj.* de autodidact. (<germ. *autodidaktisch*)

autodigestie *s. f.* digerare patologică a țesuturilor proprii. (<fr. *autodigestion*)

autodinámíc, -ă *adj.* care este mișcat de propria sa forță. (<germ. *autodynamisch*)

autodină *s. f.* montaj de radiorecepție care folosește tub electronic ca detector și oscilator. (<fr. *autodyne*)

autodirijáre *s. f.* dirijare a unei rachete, a unui avion cu ajutorul unor aparate și dispozitive instalate la bord. (<auto² + *dirijare*)

autodisciplináre *s. f.* acțiune educativă exercitată asupra cuiva de către persoana sau grupul social respectiv. (<auto- + *disciplinare*)

autodiscipliná *s. f.* disciplină pe care și-o impune cineva. • (într-o unitate școlară) menținerea disciplinei prin elevi. (<fr. *autodiscipline*)

autodistrúge *vb. refl.* a se distruge singur sau de la sine. (după fr. *s'autodétruire*)

autodizolvá *vb. refl.* (despre o organizație, societate etc.) a se dizolva, a-și înceta activitatea prin propria hotărâre. (<auto- + *dizolva*)

autodominá *vb. refl.* a se domina pe sine însuși. (<it. *autodominare*)

autodotá *vb. refl.* a se autoutila. (<auto¹ + *dota*)

autodreziná *s. f.* drezină autopropulsată. (<rus. *avto-drezina*)

autodróm *s. n.* pistă destinată curselor și încercării autovehiculelor; motodrom. (<fr. *autodrome*)

autodúbă *s. f.* autovehicul prevăzut cu o dubă, pentru transportul de materiale fragile, produse alimentare etc. (<auto² + *dubă*)

autodúmpér *s. n.* autocamion cu cuvă metalică basculantă. (<engl. *autodumper*, germ. *Auto-Dumper*)

autoechilibráre *s. f.* echilibrare automată a roților de autovehicul cu ajutorul unui dispozitiv care se intercalează

la montajul acestora, între jantă și butuc. (<auto² + echilibrare)

autoecolalie *s. f.* simptom al unor boli mintale în repetarea stereotipă a propriilor cuvinte. (<engl. *autoecho-lalia*)

autoeducă *vb. refl.* a se educa pe sine. (<auto¹ + educa)

autoeducativ, -ă *adj.* referitor la autoeducație. (<it. *autoeducativo*)

autoeducație *s. f.* proces de formare a propriei personalități prin eforturi personale. (<auto- + educație)

autoelectromobil *s. m.* automobil care funcționează atât cu benzină, cât și cu energie electrică. (<auto² + electro- + mobil)

autoelogiu *s. n.* elogiul adus propriei persoane. (<auto¹ + elogiu)

autoempatie *s. f.* autoapreciere a gradului de empatie pe care subiectul o declanșează în colectivitate. (<auto¹ + empatie)

autoepuratie *s. f.* proces de purificare naturală a unui mediu poluat de substanțe (an)organice, fără intervenția omului. (<fr. *autoépuration*)

autoestezie *s. f.* sensibilitate a plantelor la excitațiile interne. (<auto- + estezie)

autoetansare *s. f.* realizare a impermeabilității unui dig datorită proprietăților materialului de construcție. (după fr. *auto-étanchement*)

autoevalua *vb. refl.* a-și evalua propriile merite. (<auto¹ + evalua)

autoevidență *vb. refl.* a se evidenția pe sine însuși. (<auto¹ + evidenția)

autoexamen *s. n.* examen al propriei persoane. (după engl. *self-examination*)

autoexamină *vb. refl.* a-și controla propriile cunoștințe. (<auto¹ + examina)

autoexcitație *s. f.* excitație magnetică a unei mașini electrice, produsă în cursul funcționării de o sursă de energie proprie. (<fr. *auto-excitation*)

autoexigență *s. f.* exigență față de propria persoană. (<auto¹ + exigență)

autoexil *s. n.* exil pe care și-l impune cineva. (<auto¹ + exil)

autoexploziv, -ă *adj.* (despre gaze) care, fără adădire de carburant, este exploziv. (<fr. *autoexplosif*)

auto-expres *s. n.* restaurant anexat unei stații service sau de benzină. (<auto² + expres)

autofág, -ă *adj.* care prezintă autofagie. (<fr. *autophagie*)

autofagie *s. f.* consumare a propriilor țesuturi de către un organism supus inaniției. (<fr. *autophagie*)

autofagocitoză *s. f.* absorbție, distrugere a celulelor de către fagocitele propriului organism. (<fr. *autophagocytose*)

autofecundare *s. f.* fuziune a doi gameți de sex diferit, generați de același individ; autofecundație. (după fr. *autofécondation*)

autofecundăție *s. f.* autofecundare. (<fr. *autofécondation*)

autofén, -ă *adj.* (despre un caracter genetic) controlat de o singură genă, care se manifestă autonom în cursul transplantelor. (<auto¹ + -fén)

autofertil, -ă *adj.* (despre unele specii vegetale) la care autofecundarea dă semințe apte să germineze. (<fr. *autofertile*)

autofertilitate *s. f.* proprietatea de a fi autofertil. (<fr. *autofertilité*)

autofetisism *s. n.* fetisism prin apariția excitației sexuale în prezența unui obiect personal al subiectului. (<auto¹ + fetisism)

autofilie *s. f.* narcisism. (<fr. *autophilie*)

autoflogenie *s. f.* dezvoltare a unor frunze din lamina altor frunze. (<fr. *autophyllogénie*)

autofinanță *vb. refl.* a se finanța din fonduri proprii. (<fr. *s'autofinancer*)

autofit *s. m.* 1. făt teratologic care poate trăi în viața extraterestră. 2. plantă autotrofă care se nutrește prin fotosinteză direct din materia organică. (<fr. *autophyte*)

autoflagelă *vb. refl.* a se supune singur unor chinuri

fizice sub impulsul unor credințe mistice. (<fr. *auto-flageller*)

autoflagelare *s. f.* acțiunea de a se autoflagela; autoflagelație. • obținerea excitației (satisfacției) sexuale prin biciuirea propriului corp. (<autoflagela)

autoflagelație *s. f.* autoflagelare. (<fr. *autoflagellation*)

autofobie *s. f.* teamă patologică de a fi singur. (<engl. *autophobia*)

autofón, -ă *adj.* idiofon. (<engl. *autophone*)

autofonie *s. f.* rezonanță penibilă și obsedantă a propriei voci. (<fr. *autophonie*)

autoformăție *s. f.* educație prin sine însuși. (<auto¹ + formație)

autofrânare *s. f.* împiedicare a mișcării în sens invers celui dorit a anumitor elemente ale unor mecanisme, prin frecarea dintr-o suprafețe care vin în contact. (după fr. *autofrénage*)

autofrěză *s. f.* frěză autopropulsată. (<auto² + frěză)

autofrigidér *s. n.* frigider montat pe o mașină de transport; autofrigifică. (<auto¹ + frigidér)

autofrigifică *s. f.* autofrigider. (<auto² + frigidér)

autofurgón *s. n.* furgon autopropulsat. (<auto² + furgon)

autofurgonétă *s. f.* furgoneta autopropulsată. (<auto² + furgoneta)

autogám, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) care prezintă autogamie (1); homoclin (2). (<fr. *autogamie*)

autogamie *s. f.* 1. polenizare cu polen produs în aceeași floare. 2. autofecundare la unele protozoare. (<fr. *autogamie*)

autogáră *s. f.* gară pentru autovehicule. (<auto² + gară)

autogén, -ă *adj.* 1. creat, existent prin sine însuși. 2. a cărei dezvoltare este produsă de factori interni. 3. (despre sudură) făcută cu ajutorul unui metal topit la o flacără oxiacetilenică. (<fr. *autogène*)

autogenetic, -ă *adj.* referitor la autogeneză. (<germ. *autogenetisch*)

autogeneză *s. f.* 1. capacitate a unui organism vegetal de a se reproduce prin pollenul propriu. 2. teorie potrivit căreia din materia organică poate lua naștere, în mod spontan, un organism viu evoluat; generație spontană. 3. concepție în biologie care rezolvă unilateral problema dezvoltării în natura vie, absolutizând acțiunea factorilor interni ereditari și negând cu totul acțiunea mediului. (<fr. *autogénese*)

autogenotipic, -ă *adj.* care provine din același genotip. (<fr. *autogénotypique*)

autogestionár, -ă *adj.* cu gestiune sau administrare proprie. (<fr. *autogestionnaire*)

autogestiune *s. f.* gestiune sau administrare proprie. (<fr. *autogestion*, it. *autogestione*)

autoghidáj *s. n.* sistem care permite unui mobil de a-și dirija el însuși mișcarea. (<fr. *autoguidage*)

autogír *s. n.* aeronavă cu o elice care se rotește în jurul unui ax vertical, permițând decolorarea și aterizarea în plan vertical. (<fr. *autogire*)

autognóstic, -ă *adj.* referitor la autognozie. (<fr. *autognostique*)

autognozie *s. f.* cunoașterea de sine însuși. (<fr. *autognosie*)

autogól *s. n.* (sport) gol în propria poartă, la fotbal. (<fr., engl. *autogoal*)

autograf *s. n.* 1. aparat fotogrammetric, pentru măsurarea corpurilor cu ajutorul fotogramelor terestre. 2. aparat pentru înregistrarea imersiunii și înclinării unei torpile în drumul către țintă, a lansării unei mine sau a imersiunii unei drăgi. (<fr. *autographe*)

autografic, -ă *adj.*, *s. n.* (semnătură, document, text) scris chiar de mâna autorului. (<fr. *autographe*)

autografia *vb. tr.* 1. a scrie cu propria mână. 2. a reproduce prin autofagie. (<germ. *autographieren*)

autografie *s. f.* procedeu prin care se reproduce pe o piatră litografică sau pe o hârtie specială un text, un desen etc. • produsul obținut. (<fr. *autographie*)

autogramă *s. f.* telegramă pentru automobiliști, afișată la stațiile de benzină. (<fr. *autogramme*)

autogravură *s. f.* velografie. (<germ. *Autogravüre*)

autogrédér *s. n.* greder autopropulsat. (<auto¹ + greder)

autogréfă *s. f.* autoplastie. (<fr. *autogreffe*)

- autoguverna** *vb. refl.* a se conduce singur. (<fr. *s'auto-gouverner*)
- autohăltă** *s. f.* haltă pentru autobuze. (<*auto*² + *haltă*)
- autohemoliză** *s. f.* distrugere a hematiilor de către propriul ser al bolnavului. (<fr. *autohémolyse*)
- autohemoterapie** *s. f.* hemoterapie din injectarea unei cantități mici de sânge provenit de la același individ; autotransfuzie (2). (<fr. *autohémothérapie*)
- autoheterodmă** *s. f.* oscilator realizat prin cuplarea circuitelor de anod și de grilă ale unui etaj cu triodă, în telegrafice. (<fr. *autoheterodyne*)
- autohipnotic**, -ă *adj.* (despre procedee, tehnici) cu rol hipnotic, utilizat de subiecți individual și independent. (<*auto* - + *hipnotic*)
- autohipnoză** *s. f.* hipnoză provocată de subiectul însuși. (<germ. *Autohypnose*)
- autohton**, -ă *I. adj.* 1. (despre specii, populații) care s-a format și dezvoltat pe teritoriul unde trăiește în prezent: bășinaș, aborigin, indigen. 2. (*psihiatr.*; despre idei obsedante) care apare în conștiința ca o gândire generată spontan. **II. s. n.** 1. complex de straturi constituit din roci mai tinere, rămase pe locul lor, peste care au fost împinse din regiunile învecinate roci mai vechi. 2. zăcămint de cărbuni, format în locul de origine al plantelor din care provine. 3. râu având izvoarele în aceeași unitate morfologică, regiune climatică cu gura de vărsare. (<fr. *autochtone*, gr. *autokhthon*)
- autohtonism** *s. n.* 1. caracter autohton. 2. concepție social-politică ce exagerază caracteristicile particular-etnice ale unei populații. 3. cuvânt autohton. (<fr. *autochtonisme*)
- autohtoniză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta un caracter autohton, a (se) aclimatiza. (<*autohton* + *-iza*)
- autoignoră** *vb. refl.* a-și neglija propria persoană. (<*auto* - + *ignora*)
- autoiluzionă** *vb. refl.* a-și face singur iluzii. (<*auto*¹ - + *iluziona*)
- autoimpunere** *s. f.* contribuție în bani sau în muncă benevolă, stabilită de o colectivitate în vederea unor lucrări locale de interes obștesc. (după rus. *samooblojenie*)
- autoimun**, -ă *adj.* care prezintă autoimunitate. (<fr. *autoimmun*)
- autoimunitate** *s. f.* imunitate față de antigene proprii. (<fr. *autoimmunité*)
- autoimunizare** *s. f.* producere de anticorpi față de substanțele propriului organism. (după fr. *auto-immunisation*)
- autoincendia** *vb. refl.* a-și da foc (în semn de protest). (<*auto* - + *incendia*)
- autoinducție** *s. f.* producere a unei forțe electromotoare într-un circuit datorită câmpului magnetic al curentului electric variabil care trece prin însuși circuitul indus; selfinducție. (<fr. *auto-induction*)
- autoinfecție** *s. f.* infecție cu microbi proprii. (<fr. *auto-infection*)
- autoinfestație** *s. f.* infestare cu forme infecțioase ale unui parazit care se găsește deja în organism. (<*auto* - + *infestație*)
- autoinoculare** *s. f.* infecție secundară determinată de germeni dintr-un focar infecțios preexistent în organism. (după engl. *autoinoculation*)
- autoinstrui** *vb. refl.* a se instrui singur. (<*auto*¹ - + *instrui*)
- autoinstruțură** *vb. refl.* a-și atribui un nume, un titlu. (<*auto*¹ - + *intitula*)
- autointoxicăție** *s. f.* intoxicație produsă de organismul însuși, ca urmare a formării de substanțe toxice. (<fr. *auto-intoxication*)
- autoinvestigație** *s. f.* investigație a propriului spirit, prin punerea de întrebări privind o anumită problemă. (<*auto* - + *investigație*)
- autoironie** *s. f.* ironie în adresa propriei persoane, opere etc. (<*auto* - + *ironie*)
- autoironiză** *vb. refl.* a se supune autoironiei. (<*auto*¹ - + *ironiza*)
- autoizolă** *vb. refl.* a se izola de bunăvoie. (<*auto*¹ - + *izola*)
- autoizotermă** *s. f.* izotermă (II, 2). (<*auto*² + *izotermă*)
- autoîncărcător** *s. n.* autovehicul pentru transportul pe distanțe scurte al unor materiale. (<*auto*² + *încărcător*)
- autoîncântare** *s. f.* automulțumire. (<*auto*¹ - + *încântare*)
- autoînsămânțare** *s. f.* însămânțare naturală a plantelor prin scuturarea semințelor. (<*auto*¹ - + *însămânțare*)
- autojustificare** *s. f.* justificare față de sine însuși. (după fr. *autojustification*)
- autolaborator** *s. n.* laborator instalat pe un autovehicul. (<*auto*² + *laborator*)
- autolatric** *s. f.* adorație a propriei persoane; exagerare a eului propriu. (<it. *autolatrica*, gr. *autolatreta*)
- autolibrărie** *s. f.* librărie mobilă, instalată într-un autovehicul. (<*auto*² + *librărie*)
- autoliniști** *vb. refl.* a-și liniști propria conștiință în urma unor succese, adoptând o atitudine de pasivitate lipsită de vigilență. (<*auto* - + *liniști*)
- autolit** *s. n.* rocă magmatică înglobată în altă rocă, împreună cu care a provenit din aceeași magmă inițială. (<fr. *autolithe*)
- autolitic**, -ă *adj.* referitor la autoliză. (<fr. *autolytique*)
- autolitografie** *s. f.* procedeu de reproducere tipografică, pe o placă de metal sau de hârtie, a lucrărilor executate direct pe piatra litografică. (<*auto*¹ - + *litografie*)
- autoliză** *s. f.* dezintegrare a celulelor și (esuturilor organice sub acțiunea enzimelor proprii. (<fr. *autolyse*)
- autolizină** *s. f.* substanță care distruge globulele roșii din sânge. (<fr. *autolysine*)
- automacară** *s. n.* macara pe un autocamion, folosită la lucrări de depanare. (după germ. *Autokran*)
- automagazin** *s. n.* magazin mobil instalat într-un autovehicul. (<*auto*² + *magazin*)
- automalaxor** *s. n.* malaxor pe un autovehicul. (<*auto*² + *malaxor*)
- automasaaj** *s. n.* masaj făcut sieși. (<*auto*¹ - + *masaj*)
- automât**, -ă *I. adj.* acționat cu ajutorul unui dispozitiv care efectuează singur o anumită operație. **O armă -ă** = (și *s. n.*) = armă de foc la care armarea se face automat; pistol-mitralieră. • (și *adv.*) care se face mecanic. **II. s. n.** 1. aparat, dispozitiv, mașină care, fără intervenție exterioară, efectuează o anumită operație. **O ~ de scară** = dispozitiv care asigură iluminarea temporizată a holului și scările din blocuri. 2. unitate în care băuturile și alimentele ușoare sunt servite automat, prin introducerea într-un aparat a unor fișe sau monede. 3. (*fig.*) om lipsit de voință, fără inițiativă. (<fr. *automate*, germ. *Automat*, lat. *automatus*, gr. *automatos*)
- automatîc**, -ă *I. adj., adv.* de automat. **II. s. f.** ramură a științei și tehnicii care studiază metodele și mijloacele utilizate pentru conceperea și construirea sistemelor automate. (<fr. *automatique*)
- automatician**, -ă *s. m. f.* automatist. (<fr. *automaticien*)
- automatism** *s. n.* activitate fără controlul conștiinței și fără efort voluntar; mișcare, gest, cuvânt repetate inconștient. (<fr. *automatisme*)
- automatist** *s. m.* specialist în automatică; automatician. (<fr. *automatiste*)
- automatiză** *vb. tr.* a echipa o instalație cu utilaj automat. (<fr. *automatiser*)
- automedicație** *s. f.* practica de a lua medicamente din proprie inițiativă, fără prescripție medicală. (<fr. *automedication*)
- autometamorfizism** *s. n.* transformare a rocilor eruptive sub influența soluțiilor fierbinți provenite din propria lor magmă. (<fr. *auto-métamorphisme*)
- automistifică** *vb. refl.* a se iluționa, a greși în judecățile despre propria persoană. (<*auto*¹ - + *mistifica*)
- automişcare** *s. f.* mișcare, dezvoltare, devenire neîntreprită a naturii, societății și gândirii, determinată de cauze, de contradicții interne proprii tuturor obiectelor și fenomenelor. (după rus. *samodvjenie*)
- automitralieră** *s. f.* automobil blindat prevăzut cu un tun și mitraliere. (după fr. *automitrailleuse*)
- automixie** *s. f.* autofecundare la care fuzionează doi gameți sau doi nuclei sexuați de același sex ori înrudiți. (<fr. *automixie*)
- automobil**, -ă *I. adj.* care se mișcă prin el însuși. **II. s. n.** vehicul pe roți care se poate deplasa prin mijloace de propulsie proprie. (<fr., it. *automobile*, germ. *Automobil*)
- automobilism** *s. n.* sport practicant cu automobilul. (<fr. *automobilisme*)

- automobilist**, -ă *s. m. f.* cel care practică automobilismul. (<fr. *automobiliste*)
- automodél** *s. n.* autovehicul în miniatură, cu un sistem de propulsie și de comandă. (<fr. *auto-modèle*)
- automodelă** *vb. refl.* a-și modela personalitatea. (<auto- + *modela*)
- automodelism** *s. n.* sport constând în construirea de automodele. (<fr. *automodélisme*)
- automodelist**, -ă *s. m. f.* sportiv care practică automobilismul. (<*automodélism/* + -*ist*)
- automórf**, -ă *adj.* (despre minerale) limitat de formele cristaline proprii speciei respective. (<fr. *automorphe*)
- automorfism** *s. n.* 1. homomorfism. 2. tendință de a judeca pe alții prin prisma propriei persoane. (<fr. *automorphisme*)
- automorfóză** *s. f.* modificare organică condiționată de factori interni. (<fr. *automorphose*)
- automotór** *s. n.* vehicul feroviar cu motor cu ardere internă sau electric, pentru transportul călătorilor. (<fr. *automoteur*)
- automulțumire** *s. f.* mulțumire de sine, în urma unor succese, care duce la suficiență, stagnare; autoîncântare. (<auto- + *mulțumire*)
- automutilă** *vb. refl.* a se mutila în mod voluntar. (<auto- + *mutila*)
- autonastie** *s. f.* curbură de creștere inegală a organelor vegetale datorată unor cauze interne. (<fr. *autonastie*)
- autonefrectomie** *s. f.* operație de scoatere totală din funcțiune a unui rinichi tuberculos. (<engl. *autonephrectomy*)
- autonegă** *vb. refl.* a se nega (pe sine însuși). (<auto- + *nega*)
- autonim**, -ă *adj.* 1. (despre un cuvânt) care se desemnează pe sine și nu obiectul pe care îl denumește. 2. (despre lucrări, opere) publicat sub numele adevărat al autorului. (<fr. *autonyme*)
- autonimie** *s. f.* 1. faptul, însușirea de a fi autonim. 2. creare în taxonomia biologică a numelui unui alt taxon de același rang, care include tipul taxonului imediat superior. (<fr. *autonymie*)
- autonóm**, -ă *adj.* care se bucură de autonomie; independent. (<fr. *autonome*, gr. *autonomos*)
- autonomazie** *s. f.* formă de afație amnezică, dificultatea de a-și aminti nume proprii sau substantive. (<engl. *autonomasia*)
- autonomie** *s. f.* 1. (*fil.*) faptul de a se supune legilor, normelor proprii, de a dispune liber de propria voință. 2. drept de a se guverna sau administra prin organe proprii, în anumite domenii, în cadrul unui stat condus de o putere centrală. * autoconducere. 3. distanță maximă pe care o poate parcurge o navă sau timpul maxim de zbor al unui avion (elicopter) fără refacerea plinurilor de combustibil. 4. calitate a unui cuvânt de a avea un sens lexical deplin. (<fr. *autonomie*, lat. *autonomia*)
- autonomism** *s. n.* tendință către autonomie. (<fr. *autonomisme*)
- autonomist**, -ă *s. m. f., adj.* (partizan) al autonomiei (în materie politică). (<fr. *autonomiste*)
- autonomiză** *vb. refl.* a deveni autonom. (<fr. *autonomiser*)
- autoobservă** *vb. refl.* a-și observa propriile acțiuni, manifestări comportamentale, idei, trăiri afective. (<fr. *autoobserver*)
- autoobservăție** *s. f.* autoobservare. (<fr. *autoobservation*)
- autoorganizare** *s. f.* proprietate a unui sistem evolutiv de a-și elabora noi forme de organizare, noi modele sau structuri interne. (<auto- + *organizare*)
- autoorientare** *s. f.* capacitate a individului de a se orienta pe plan social, politic, cultural etc. potrivit disponibilităților și intereselor sale. (<auto- + *orientare*)
- autooscilăție** *s. f.* oscilație electrică, nedorită, care se produce în aparatele electronice din cauza unui cuplaj parazit între circuite. (<fr. *autooscillation*)
- autooxidare** *s. f.* oxidare lentă cu ajutorul oxigenului din aer. (după fr. *auto-oxydation*)
- autopastisă** *vb. refl.* (despre scriitori) a-și imita procedeele artistice proprii. (<auto- + *pastisă*)
- autopastisă** *s. f.* imitație a propriilor procedee artistice; manieră, șablon. (<auto- + *pastisă*)
- atopelágic**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește permanent în stratul superior al apelor mării. (<fr. *atopélagique*)
- atopelagionă** *vb. refl.* a se perfecționa pe diferite planuri. (<auto- + *perfectiona*)
- atopérie** *s. f.* autovehicul prevăzut cu perii pentru curățatul străzilor. (<auto- + *perie*)
- atopersiflă** *vb. refl.* a se lua pe sine în răs, a se ironiza. (<auto- + *persifla*)
- autopilót** *s. m.* pilot automat. (<fr. *autopilote*, germ. *Autopilot*)
- atoplasmoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a plasmelor sangvine. (<fr. *atoplasmothérapie*)
- atoplást** *s. n.* granula de clorofilă. (<fr. *atoplaste*)
- atoplastie** *s. f.* metodă chirurgicală prin care se înlocuiește o parte distrusă sau bolnavă dintr-un țesut prin transplantarea unei grefe luate de la același individ; autogrefă. (<fr. *atoplasie*)
- atoplazie** *s. f.* proces de dezvoltare în care unele celule ale embrionului se diferențiază morfologic și biologic într-o anumită direcție. (<fr. *atoplasie*)
- atoplúg** *s. n.* autovehicul pentru spălarea și deszăpezirea străzilor. (după fr. *auto-charrie*)
- atopód** *s. n.* ax vegetativ de creștere prin mugurul terminal. (<fr. *atopode*)
- atopolenizare** *s. f.* polenizare directă cu polenul propriu, la florile hermafrodite; cleistogamie. (după fr. *atopollinisation*)
- atopoliploid**, -ă *adj.* (despre organisme) care prezintă atopoliploidie. (<fr. *atopolyplóide*)
- atopoliploidie** *s. f.* poliploidie prin multiplicarea setului de cromozomi provenind de la aceeași specie. (<fr. *atopolyplóidie*)
- atopómpă** *s. f.* autocisternă cu o pompă acționată de un motor. (<fr. *atopompe*)
- atopórnire** *s. f.* rulare automată a funcționării normale a unui motor asincron. (<auto- + *pornire*)
- atoportânt**, -ă *adj.* (*arhit.*; despre bolți) a cărei stabilitate este asigurată doar prin rigiditatea formei. (<fr. *atoportant*)
- atopórtret** *s. n.* portret al propriei persoane. (<fr. *atoportrait*)
- atoprezentă** *vb. refl.* a se prezenta drept ceva sau cineva (fără temei). (<auto- + *prezentă*)
- atoprocłamă** *vb. refl.* a se investi pe sine cu anumite titluri. (<auto- + *proclama*)
- atoprogramă** *vb. refl.* a se programa singur. (<fr. *s'autoprogrammer*)
- atoproiector** *s. n.* proiector pe un autovehicul. (<fr. *atoprojecteur*)
- atopronzânt**, -ă *adj.*, *s. n.* (produs cosmetic) pentru bronzat artificial. (<auto- + *bronză* + -*ant*)
- atopropulsát**, -ă *adj.* care se deplasează prin autopropulsie. (<fr. *atopropulsé*)
- atopropulsie** *s. f.* propulsie a unui vehicul prin consum de energie din interior. (<fr. *atopropulsion*)
- atopropulsór**, -oáre *adj.*, *s. n.* (dispozitiv) care asigură autopropulsia. (<fr. *atopropulseur*)
- atoprotector**, -oáre *adj.* care se protejează pe sine. (<auto- + *protector*)
- atoprotejă** *vb. refl.* a se proteja prin mijloace proprii. (<auto- + *proteja*)
- atopsiá** *vb. tr.* a face o autopsie. (<fr. *autopsier*)
- atopsie** *s. f.* deschidere și examinare a unui cadavru în scopul stabilirii cauzei morții; necropsie. (<fr. *autopsie*)
- atopsiér** *s. m.* medic, asistent medical specializat în autopsii. (<fr. *autopsier*)
- atór**, -oáre *s. m. f.* 1. cel care face un lucru, o acțiune etc. 2. creator al unei opere literare, artistice, al unei invenții. (<fr. *auteur*, lat. *auctor*)
- autoradiocasetofon** *s. n.* radiocasetofon fixat pe bordul unui automobil. (<auto- + *radiocasetofon*)
- autoradiografie** *s. f.* metodă modernă de cercetare bazată pe studiul imaginii obținute pe o peliculă fotografică sau radiografică a unui organ conținând un produs radioactiv. (<fr. *autoradiographie*)
- autoradiográmfă** *s. f.* clișeu obținut prin autoradiografie. (<fr. *autoradiogramme*)

autorapid *s. n.* automotor cu viteză de tren rapid. (<auto/motor/ + rapid)

autorealizare *s. f.* proces educativ axat pe participarea individului la acțiuni susținute în scopul dezvoltării proprii personalității. (<auto- + realizare)

autorecenzie *s. f.* recenzie făcută unei lucrări de propriul ei autor. (<auto- + recenzie)

autorecepare *s. f.* uscare a tulpinii puieților din lipsă de lumină sau din altă cauză naturală. (<auto- + recepare)

autoreclămă *s. f.* reclamă a propriei realizări. (<fr. *autoreclame*)

autoreferat *s. n.* expunere succintă făcută de autor asupra unei lucrări proprii. (după rus. *avtoreferat*)

autorefractor *s. n.* aparat pentru examinarea automată a vederii. (<auto- + refractor)

autoregenerare *s. f.* regenerare prin sine însuși. (<auto- + regenerare)

autoreglă *vb. tr., refl.* a (se) regla automat. (<fr. *autoreglér*)

autoreglaj *s. n.* autoreglare. (<fr. *autoreglage*)

autoreglare *s. f.* acțiunea de a (se) autoregla; autoreglaj. • proprietate a unui sistem biologic, cibernetice de a recepționa informația, de a o transmite elementelor sistemului și de a selecționa răspunsul cel mai adecvat. (<autoregla)

autorelaxare *s. f.* relaxare prin resurse proprii, fără calmante. (<auto- + relaxare)

autoremorcher *s. n.* remorcher cu propulsie proprie. (<auto² + remorcher)

autoreplicare *s. f. (biol.)* capacitate a unei molecule de a da naștere unei noi molecule identice. (<auto- + replicare)

autoreproducere *s. f.* însușire a materiei vii prin care organismele își asigură, automat și de la sine, urmași. (<auto- + reproducere)

autoreproșă *vb. refl.* a-și reproșa sieși. (<auto¹ + reproșă)

autoritar, -ă *adj.* care uezază de autoritatea sa, care urmărește să-și impună voința. (<fr. *autoritaire*)

autoritarism *s. n.* 1. atitudine autoritară. 2. sistem politic autoritar. (<fr. *autoritarisme*)

autoritarist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al autoritarismului. (<autoritar + -ist)

autoritate *s. f.* 1. putere, drept de a comanda, de a da dispoziții, de a impune ascultare. 2. organ al puterii de stat competent să ia măsuri și să emită dispoziții. • reprezentant al acestei puteri. 3. influență, ascendent, prestigiu. • cel care se bucură de această influență, de acest prestigiu; somitate. (<fr. *autorité*, lat. *autoritas*)

autoriză *vb. tr.* a da cuiva dreptul, puterea de a face ceva; a împuternici; a permite. (<fr. *autoriser*)

autorizație *s. f.* permisiune (dată de o autoritate); împuternicire. • înscris care dovedește o împuternicire. (<fr. *autorisation*)

autorotație *s. f.* mișcare de rotație a unei suprafețe portante sau a unui avion, care se întreține de la sine. (<fr. *autorotation*)

autorulotă *s. f.* rulotă autopropulsată. (<auto² + rulotă)

autorutiér, -ă *adj.* referitor la transportul auto pe drumurile publice. (<fr. *autoroutier*)

autosacramental *s. n.* reprezentație dramatică în Spania, care avea loc de ziua Domnului, după ceremoniile religioase, pe scene improvizate pe străzi. (<fr., sp. *autosacramental*)

autosalvă *vb. refl.* a se salva singur. (<auto¹ + salvă)

autosalvare *s. f.* 1. acțiunea de a se autosalva. 2. autosanitară. (<autosalva)

autosanitară *s. f.* automobil închis pentru transportul bolnavilor (răniților); autoambulanță, autosalvare (2). (<auto² + sanitară)

autosatisfacție *s. f.* mulțumire de sine. (<fr. *autosatisfaction*)

autoscărmă *s. f.* autovehicul cu un schelet în formă de turtă cu scară. (<auto² + scărmă)

autoscopie *s. f.* 1. observație asupra propriei persoane. 2. simptom al unor boli, prin halucinație al cărei obiect este imaginea vizuală a propriului corp (în timpul agoniei, în clipa morții etc.). (<fr. *autoscopie*)

autoscréper *s. n.* screper montat pe un autovehicul. (<auto² + screper)

autoselector *s. n.* incubator pentru clocitul ouălor de pește. (<auto- + selector)

autosemántic, -ă *adj.* (despre cuvinte) cu sens de noțiune. (<germ. *autosemantisch*)

autoseroterapie *s. f.* tratament cu ser din sângele bolnavului. (<fr. *auto-sérothérapie*)

autoservi *vb. refl.* a se servi singur (într-un magazin, într-un restaurant). (<autoservire)

autoservicé /-sérvis/ *s. n.* stație de întreținere a autovehiculelor. (<engl. *auto-service*)

autoservire *s. f.* mod de servire în magazine, localuri de alimentație publică, prin care clienții se servesc singuri. (după rus. *samoobshujivanie*, engl. *self-service*)

autosesiză *vb. refl.* a se sesiza din oficiu. (<auto¹ + sesiza)

autosifón *s. n.* tub pentru prepararea sifonului, cu o minibutelie de acid carbonic, într-un dispozitiv special. (<fr. *autosiphon*)

autosincronizare *s. f.* operație simplificată de conectare a generatoarelor sincrone în paralel cu rețeaua. (<auto² + sincronizare)

autosindéză *s. f.* împerechere în meioză a cromozomilor de aceeași origine paternală. (<fr. *autosyndése*)

autospecială *s. f.* autovehicul cu destinație specială, având caroseria adaptată pentru un anumit scop. (<it. *autospeciale*)

autospórt *s. n.* autoturism cu caroseria aerodinamică și motor puternic pentru viteze mari. (<auto² + sport)

autostație *s. f.* 1. stație de autobuze. 2. autostație pe care sunt montate aparatură și mijloace destinate unei anumite funcțiuni. (<auto² + stație)

autosteril, -ă *adj.* care prezintă autosterilitate. (<fr. *autostérile*)

autosterilitate *s. f.* incapacitate a unui organism hermafrodit de a se autofertiliza. (<autosteril + -itate)

autosterilizare *s. f.* distrugere a microbilor dintr-un organism sub acțiunea forțelor de apărare ale acestuia. (după fr. *auto-stérilisation*)

autostóp *s. n.* 1. instalație de semnalizare luminoasă pentru reglementarea circulației pe străzi. 2. instalație servind la oprirea automată a unui vehicul de cale ferată când mecanicul uită să ia măsuri de frânare. 3. oprire a unui automobilist de către un pieton care solicită să fie luat în mașină. (<fr. *auto-stop*)

autostopist, -ă *s. m. f.* cel care practică autostopul (3). (<it. *autostopista*)

autostradă *s. f.* cale rutieră modernă, formată din două șosele cu mai multe benzi, rezervată exclusiv autovehiculelor. (<it. *autostrada*, fr. *autoroute*)

autostropitoare *s. f.* vehicul pentru stropitul și spălătul străzilor. (<auto² + stropitoare)

autostudiă *vb. refl.* a se studia pe sine; a se autocontrola. (<auto- + studia)

autosudare *s. f.* sudare a unui material fără intervenție specială a cuiva. (<auto- + sudare)

autosugestie *s. f.* sugestie asupra propriei conștiințe sau conduite. (<fr. *autosuggestion*)

autosugestionă *vb. refl.* a-și produce o autosugestie. (<it. *autosuggestionare*)

autosupraveghă *vb. refl.* a se autocontrola. (<auto¹ + supraveghă)

autosasiu *s. n.* 1. șasiu pentru autovehicule. 2. șasiu lipsit de caroserie. (<auto² + șasiu)

autoșenilă *s. f.* autovehicul de transport pe șenile. (<fr. *autochenille*)

autoșenilétă *s. f.* autocamion echipat cu roți directe în față și cu șenile propulsoare în spate. (<autoșenilă + -etă)

autotaxare *s. f.* sistem de plată în autovehicule, prin compostarea biletelor de către pasageri. (<auto- + taxare)

autotélic, -ă *adj. (fil.)* care își are scopul în sine. (<fr. *autotélique*)

autotélie *s. f. (fil.)* calitate a individului de a putea determina el însuși scopul acțiunilor sale. (<fr. *autotélie*)

autotést *s. n.* chestionar la care răspunde însuși autorul pe baza unor coeficienți numerici stabiliți pentru fiecare întrebare. (<fr. *autotest*)

- autotip** *s. n. (biol.)* tip de taxon stabilit de autorul însuși. (<fr. *autotype*)
- autotipie** *s. f.* procedeu fotochimic de executare a unui clișeu într-o singură culoare, nuanțele de umbră și lumină fiind reduse prin descompunerea imaginii în puncte sau în linii. • clișeu obținut. (<fr. *autotypie*)
- autotipografie** *s. f.* tipar înalt ale cărui clișee se prepară prin corodarea unei plăci de metal pe care imaginile au fost executate direct. (< *auto*¹ + *tipografie*)
- autotomie** *s. f.* 1. autoamputare a unei părți a corpului la care recurg unele animale (șopârta, crabii). 2. capacitate pe care o au unele organisme vegetale de a-și refăce unele părți desprinse spontan. (<fr. *autotomie*)
- autotopagnozie** *s. f.* tulburare a imaginii despre propriul corp, caracterizată prin incapacitatea de a localiza părțile acestuia. (<fr. *autotopagnosie*)
- autotoxică** *s. f.* substanță toxică produsă de propriul organism. (<fr. *autotoxine*)
- autotractor** *s. n.* autovehicul destinat pentru tractarea semiremorcilor. (<fr. *autotracteur*)
- autotracțiune** *s. f.* tracțiune cu mijloace automobile. (<fr. *autotraction*)
- autotrafic** *s. n.* trafic de automobile, de autovehicule. (<it. *autotrafico*)
- autotrăiler** *s. n.* vehicul pentru transportul pieselor grele. (<*auto*² + *trailer*)
- autotransformatör** *s. n.* transformator de curent electric alternativ monofazat, cu o singură înfășurare și cu trei borne, două externe pentru tensiunea înaltă și una intermediară, care, împreună cu câte una din cele externe, constituie bornele pentru tensiunea joasă. (<fr. *autotransformateur*)
- autotransfuzie** *s. f.* 1. dirijare a sângelui de la periferie spre inimă. 2. autohemoterapie. (<fr. *autotransfusion*)
- autotransplânt** *s. n.* fragment de țesut transplantat într-o altă parte a corpului aceluiași individ. (<fr. *autotransplant*)
- autotranspört** *s. n.* transport cu autocamioanele. (<rus. *avtotransport*)
- autotransportör, -oäre** I. *s. m. f.* cel care lucrează pe o mașină de transportat materiale. II. *s. n.* autovehicul blindat de luptă, neînarmat, folosit în transportul trupelor. (<*auto*² + *transportör*)
- autotratament** *s. n.* tratament medical aplicat fără o indicație medicală autorizată. (<*auto*¹ + *tratament*)
- autotren** *s. n.* ansamblu format dintr-un autovehicul cu una sau mai multe remorci; (*mil.*) convoi de automobile. (<it. *autotreno*)
- autotróf, -ă** *adj.* (despre organisme vegetale) care își produce singur substanțele nutritive necesare. (<fr. *autotrophe*)
- autotrofie** *s. f.* mod de hrănire a organismelor autotrofe. (<fr. *autotrophie*)
- autotróliu** *s. n.* troliu montat pe o mașină. (<*auto*² + *troliu*)
- autotropism** *s. n.* capacitate a plantelor de a-și redobândi poziția lor naturală. (<fr. *autotropisme*)
- autotún** *s. n.* autovehicul de luptă blindat, fără turleă, pe șenile, cu armament de artilerie puternic. (<*auto*² + *tún*)
- autoturisme** *s. n.* automobil pentru transportul unui număr redus de persoane; turism (2). (<*auto*¹ + *turism*)
- autoturist, -ă** *s. m. f.* cel care conduce, face plimbări cu autoturismul. (<fr. *autotouriste*)
- autotúr** *s. n.* automobil cu o platformă care se poate înălța, la lucrările de reparare a firelor electrice aeriene. (<*auto*² + *túr*)
- autotúla** *vb. refl.* (despre întreprinderi, instituții) a se utiliza cu mijloace proprii; a se autodota. (<*auto*¹ + *utila*)
- autoutilitár** *s. f.* autovehicul pentru nevoile întreprinderilor și unităților comerciale. (după it. *autoutilitaria*)
- autovaccin** *s. n.* vaccin preparat prin culturi de microbi chiar de la bolnav, pentru a obține o cât mai bună imunizare. (<fr. *autovaccin*)
- autovaccină** *vb. I. tr.* a face un autovaccin. II. *refl.* a se vaccina personal, fără intervenție externă. (<fr. *autovacciner*)
- autovaccinoterapie** *s. f.* folosire a autovaccinurilor în scop terapeutic. (<fr. *autovaccinotherapie*)
- autován** *s. n.* autovehicul cu caroserie special construită pentru transportul animalelor. (<*auto*² + engl. *van*, vehicul)
- autovehicul** *s. n.* vehicul cu tracțiune mecanică proprie. (<fr. *autovehicule*)
- autoverificá** *vb. refl.* a-și verifica propria activitate. (<fr. *autovérifier*)
- autozigót** *s. m. (biol.)* organism care prezintă o pereche de celule provenind de la un strămoș comun. (<*auto* + *zigot*)
- autozít** *s. m.* făt dezvoltat, în caz de monștri dubli, capabil de a trăi independent, deosebit de cel parazit. (<fr. *autosite*)
- autozóm** *s. m.* cromozom din celulele somatice, în procesul de determinare a sexului. (<fr. *autosome*)
- autumnál, -ă** *adj.* de toamnă. O (*astr.*) punct ~ = unul din cele două puncte de intersecție, dintre eliptică și ecuatorul cerș. (<lat. *autumnalis*, fr. *autumnal*)
- autunián, -ă** *lo-tu- / adj., s. n.* (din) permianul inferior de fațes continental, limitat la vestul Europei. (<fr. *autunien*)
- autunít** *s. f.* fosfat natural de uraniu și de calciu. (<fr. *autunite*)
- auversíán, -ă** *lo-ver- / adj., s. n.* (din) al doilea etaj al ecenului. (<fr. *auversien*)
- AUXANO-AUXO-** *elem.* „creștere, dezvoltare”, „stimulare”. (<fr. *auxano-*, *auxo-*, cf. gr. *auxanein*, *auxein*, a crește)
- auxanográf** *s. n.* auxanometru înregistrator. (<fr. *auxanographie*)
- auxanogramá** *s. f.* rezultatul determinării necesităților nutritive ale plantelor. (<fr. *auxanogramme*)
- auxanométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea creșterii plantelor. (<fr. *auxanomètre*)
- auxiliár, -ă** I. *adj., s. n.* (element) care ajută la ceva; pe plan secundar; accesoriu; ajutor. O *verb* ~ = verb care ajută la formarea timpurilor și modurilor compuse: ~ *de aspect* = verb care ajută la exprimarea gradului de realizare a acțiunii. • (*mat.*) cu care se poate simplifica și rezolva o problemă mai ușor. II. *s. m.* ostaș roman aparținând unui auxilium. (<fr. *auxillare*, lat. *auxiliaris*)
- auxilium** *s. n.* trupă aliată încadrată în armata romană în afara legiunilor și recrutată dintre locuitorii neromani ai provinciilor. (<lat. *auxilium*)
- auxmá** *s. f.* hormon vegetal care stimulează creșterea plantelor. (<fr. *auxine*)
- AUXO-** *v. auxano-*.
- auxoblást** *s. n.* lăstar de creștere care servește la înmulțirea vegetativă. (<fr. *auxoblaste*)
- auxocróm, -ă** *adj., s. m. I.* (hormon vegetal) care are rolul de a stimula sinteza pigmentilor. 2. (grupare de atomi) care, introdusă în molecula unei combinații organice colorate, îi intensifică culoarea și îi conferă afinitate pentru materialul pe care se aplică. (<fr. *auxochrome*)
- auxologie** *s. f.* studiu științific al creșterii și dezvoltării organismelor. (<it. *auxologia*)
- auxometrie** *s. f.* parte a dendrometriei care studiază metodele de măsurare a creșterii arborilor sau arboreturilor. (<fr. *auxométrie*)
- auxométru** *s. n.* aparat folosit în auxometrie. (<fr. *auxomètre*)
- auxonomie** *s. f.* disciplină care studiază legile creșterii arborilor și arboreturilor. (<fr. *auxonomie*)
- auxopatie** *s. f. (med.)* tulburare a creșterii. (<fr. *auxopathie*)
- auxospór** *s. m. (bot.)* spor de creștere, la diatomee. (<fr. *auxospore*)
- auxotónic, -ă** *adj.* (despre mișcări, contracții) cauzat de creșterea tensiunii de turgescență. (<fr. *auxotonique*)
- auxotróf, -ă** *adj.* (despre organisme) care trebuie să-și asigure factorii de creștere din mediul exterior. (<*auxo-* + *-trof*)
- avál¹** *adv. în ~ =* situat pe cursul inferior al unui râu, spre vărsare. (<fr. *aval*)
- avál²** *s. n. (fin.)* act prin care cineva garantează plata de la scadența a unei cambii; gir, garanție. (<fr. *aval*)
- avalánșá** *s. f. I.* masă de zăpadă, de pietre etc. desprinsă de pe un povâniș de munte și care se rostogolește către vale. 2. (*fig.*) mulțime; cantitate mare, potop. (<fr. *avalanche*)

avalist *s. m.* cel care garantează plata unei cambii prin aval; girant; avalizator. (<fr. *avaliste*, germ. *Avalist*)

avaliză *vb. tr. (fin.)* a garanta (o cambie). (<fr. *avaliser*)

avalizator, -oare *s. m./f.* avalist. (după fr. *avaliseur*)

AVAN- *elem.* „înainte, anterior”. (<fr. *avant*)

avanbéc *s. n.* parte dinspre amonte a unei pile de pod. (<fr. *avanbec*)

avancală *s. f. (mar.)* parte a calei cufundată în apă. (< *avan-* + *cală*)

avancronică *s. f.* cronică a unui spectacol scris înainte de a fi avut loc premiera. (<fr. *avant-chronique*)

avandună *s. f.* dună litorală paralelă cu țărnul, pe partea dinspre mare a acestuia. (<fr. *avant-dune*)

avantfosă *s. f.* depresiune alungită a scoarței terestre, între un lanț muntos cutat și o platformă (<fr. *avant-fosse*)

avangardă *s. f.* 1. detașament care se trimite în fruntea unei trupe în marș spre a face siguranța pe direcția de deplasare a acesteia. 2. clasă, grup social, organizație politică conducătoare, care se situează pe pozițiile cele mai înaintate în cadrul unei mișcări sociale, politice, naționale etc. *o de ~* = care merge, care conduce. 3. mișcare literar-artistică complexă și eterogenă, care, aflându-se la limita deosebită a formelor consacrate și a tradiției, proclamă ostentativ și polemic necesitatea înnoirii, asumându-și rol de precursor; avangardism. (<fr. *avant-garde*)

avangardism *s. n.* avangardă (3). (<germ. *Avantgardismus*)

avangardist, -ă *adj., s. m./f.* (adept) al avangardismului. (<fr. *avant-gardiste*)

avanie *s. f.* afront public umilitor. (<fr. *avanie*)

avanplajă *s. f.* sector de plajă situat între limita atinsă de ape în timpul fluxului și refluxului. (<fr. *avant-plage*)

avaport *s. n.* zonă amenajată pentru staționarea temporară a navelor la intrarea într-un port. (<fr. *avant-port*)

avapost *s. n.* element de siguranță înaintat al unei trupe în staționare. (<fr. *avant-poste*)

avanpremieră *s. f.* reprezentare pentru critici, ziariști etc. înaintea premierii unui spectacol, a unui film. (<fr. *avant-première*)

avanradă *s. f.* lucrare destinată să prevină afuirile, plasată în amonte față de o construcție hidraulică. (<fr. *avant-rade*)

avâns *s. n.* 1. sumă de bani plătită cu anticipație. *o în ~* = mai înainte de timpul sau distanța prevăzută. 2. interval de timp, distanță, spațiu cu care cineva sau ceva se află înaintea altcuiva. *o ~ la aprindere* = avans cu care se produce aprinderea combustibilului în camera de ardere a unui motor. • (*pl.*) primele demersuri pentru încheierea unei afaceri, pentru o înțelegere, pentru înfrinerea unei legături. (<fr. *avance*)

avansă *vb. I. intr.* a înainta (într-o direcție); a progresa, a se dezvolta. *II. tr. I.* a înainta, a promova într-un grad, într-o funcție superioară. 2. a da cu anticipație (sume de bani). 3. (*fig.*) a anticipa (o propunere). (<fr. *avancer*)

avanscena *s. f.* 1. parte a scenei între cortină și rampă. 2. fiecare dintre cele două loji în imediată apropiere a scenei. (<fr. *avant-scène*)

avantaj *s. n.* 1. folos, profit, beneficiu. • situație mai bună, favorabilă. *o ~ reciproc* = principiu de bază în relațiile internaționale potrivit căruia raporturile dintre state trebuie să se întemeieze pe respectarea intereselor lor (inter)naționale, să favorizeze dezvoltarea acestora. 2. superioritate (de situație, de poziție etc.). • (*tenis*) punct marcat de unul dintre jucători când acesta se află fiecare la 40 de puncte. 3. drept excepțional; privilegiu, favoare. (<fr. *avantage*)

avantajă *vb. tr. I.* a acorda, a procura un avantaj; a favoriza. 2. (despre obiecte de îmbrăcăminte, culori etc.) a reliefa însușirile fizice ale cuiva. (<fr. *avantager*)

avantajós, -oasă *adj.* care oferă un avantaj; convenabil, folositor. (<fr. *avantageux*)

avânti interj. (fam.) înainte! (<it. *avanti!*)

avântren *s. n.* 1. partea anterioară a unei mașini agricole pe roți. • antetren. 2. (*text.*) ansamblu de valțuri cu dinți și caneluri dintr-un dispozitiv de cardare care zdrobește resturile vegetale atașate de flocoanele de lână. (<fr. *avant-train*)

avâr, -ă *adj., s. m./f.* (om) zgârcit, calic. (<fr. *avare*, lat. *avānus*)

avariă *vb. tr., refl.* a (se) strica, a (se) deteriora. (<fr. *avariar*)

avarie *s. f.* deteriorare suferită de o navă, de un avion, de o construcție etc. (<fr. *avarie*, it. *avaria*)

avaritție *s. f.* zgârcenie, calicie. (<lat. *avaritia*, fr. *avarice*)

avatăr *s. n.* 1. (în religia indiană) reîncarnare succesivă a unei ființe. 2. (*fig.*) transformare, metamorfoză; schimbare (obișnuită). (<fr. *avatar*)

ăve interj. salut! (<lat. *ave*)

avenânt *s. n.* act adițional care constată modificările aduse clauzelor inițiale ale unui contract sau tratat. (<fr. *avenant*)

avênă *s. f.* prăpastie, abis în regiunile calcaroase, prin care se scurg apele subterane. (<fr. *aven*)

avenida *s. f.* bulevard (în Spania, Portugalia, America Latină). (<sp. *avenida*)

aventură *vb. refl.* a se expune unor riscuri mari, a se hazarda, a risca. (<fr. *s'aventurer*)

aventură *s. f.* 1. acțiune îndrăzneată, cu multe pericole. 2. legătură amoroasă întâmplătoare. (<fr. *aventure*, it. *aventura*)

aventuriér, -ă *s. m./f.* om care caută aventuri om fără căpătâi, vagabond. (<fr. *aventurier*, it. *avventuriere*)

aventurin *s. n.* varietate de cuarț cu numeroase foite de mică galbenă sau verzuie, care reflectă lumina. (<fr. *aventurine*)

aventurism *s. n.* spirit de aventură, tendință de a lua hotărâri pripite. (<fr. *aventurisme*, rus. *авантюризм*)

aventurist, -ă *adj.* cu caracter de aventură. (<fr. *aventuriste*, rus. *авантюрист*)

aventuros, -oasă *adj.* care constituie o aventură; (despre oameni) amator de acțiuni îndrăznețe și riscante. (<fr. *aventureux*, it. *aventuroso*)

avenue /*levniul s. n.* bulevard, alee care duce la o locuință. (<fr., engl. *avenue*)

-averaj *elem.* „medie aritmetică”. (<fr., engl. *average*)

averroism *s. n.* curent în filozofia medievală occidentală având la bază învățătura lui Averroes, care afirma că materia și mișcarea sunt veșnice și nega nemurirea sufletului și viața de apoi. (<fr. *averroïsme*)

averroist, -ă *s. m./f.* (adept) al averroismului. (<fr. *averroïste*)

avêrs *s. n.* fața unei monede sau medalii. (<fr. *avers*)

avêrsă *s. f.* ploaie abundentă, bruscă și de scurtă durată. (<fr. *averse*)

aversiune *s. f.* repulsie. • antipatie profundă; ură, resentiment. (<fr. *aversion*, lat. *aversio*)

avertină *s. f.* pulbere albă, cristalină, cu gust și miros aromatic, anestezic general. (<fr. *avertine*)

avertismént *s. n.* 1. înștiințare prealabilă, prevenire. 2. sancțiune administrativă, mustrare din partea unui organ superior pentru o abatere disciplinară. 2. (*sport*) măsură prin care arbitrul avertizează pe un jucător asupra intervențiilor sale nereglementare. (<fr. *avertissement*)

avertiză *vb. tr.* a atrage cuiva atenția, a înștiința în prealabil, a preveni. (după fr. *avertir*)

avertizór, -oare *I. adj.* care avertizează. *II. s. n.* aparat care semnalează optic sau acustic un pericol. (<fr. *avertisseur*)

Avésta *s. f. pl.* colecție de texte sacre mazdeene, atribuite lui Zoroastru. (<fr. *Avesta*)

avéstic, -ă *adj.* referitor la Avesta. *o limba ~ă* (și *s. f.*) = limbă veche iraniană, derivată din zendă, în care sunt scrise cărțile Avestei. (<fr. *avestique*)

AVI- *elem.* „pasăre”. (<fr. *avi-*, cf. lat. *avis*)

aviár, -ă *adj.* referitor la păsări. (<fr. *aviaire*)

aviáriu *s. n.* coteț, colivie mare pentru păsări. (<engl. *aviary*)

aviatic, -ă *I. adj.* referitor la aviație. *II. s. f.* tehnica zborului. (<germ. *aviatisch*, *III Aviatik*)

aviatór, -oare *s. m./f.* cel care pilotează un avion, care face parte din echipajul acestuia. (<fr. *aviateur*)

aviátie *s. f.* 1. zbor cu ajutorul avioanelor. • disciplină care studiază tehnica și zborul vehiculelor aeriene mai grele decât aerul. 2. personalul și mijloacele de zbor ale unei țări, ale unei societăți comerciale etc. • forță aeriană înglobând personalul și avioanele militare ale unei armate. *o ~ sanitară* = formație sanitară dotată cu avioane pentru acordarea asistenței medicale de urgență. (<fr. *aviation*)

- avicol**, -ă *adj.* 1. referitor la avicultură. 2. referitor la păsări. (< fr. *avicole*)
- avicular**, -ă *adj.* 1. care se hrănește cu păsări. 2. consumat de păsări. (< fr. *aviculaire*)
- avicultor**, -oăre *s. m. f.* specialist în avicultură. (< fr. *aviculteur*)
- avicultură** *s. f.* (știință care se ocupă cu) creșterea păsărilor de curte. (< fr. *aviculture*)
- avid**, -ă *adj.* pasionat, doritor de ceva. • lacom, nesățios. (< fr. *avide*, lat. *avidus*)
- aviditate** *s. f.* 1. însușire de a fi avid; lăcomie, poftă nelimitată. 2. (*chim.*) proprietate a unor substanțe de a reacționa cu intensitate față de altele. (< fr. *avidité*, lat. *aviditas*)
- avifaună** *s. f.* lumea păsărilor unei regiuni. (< fr. *avifaune*)
- avioară** *s. n.* mijloc de distracție constând dintr-un avion care, cu ajutorul unui scripete, este catapultat în lupinguri acrobatiche. (< fr. *avio/n/ + car*)
- aviochimic**, -ă *adj.* referitor la tratamentul modern al plantelor cu substanțe chimice împrăștiate din avion. (< germ. *aviochemisch*)
- aviofón** *s. n.* tub acustic care permite membrilor echipajului de la bordul unui avion să comunice între ei. (< fr. *aviophone*)
- avión** *s. n.* aeronavă mai grea decât aerul, susținută de aripi și propulsată de motoare cu elice sau reactoare; aeroplan. (< fr. *avion*)
- avionetă** *s. f.* avion mic. (< fr. *avionnette*)
- avionică** *s. f.* aplicare a tehnicii electronicii în domeniul aviației; aeroelectronică. (< fr. *avionique*, engl. *avionics*)
- avionor** *s. m.* constructor de avioane. (< fr. *avionneur*)
- aviosondaj** *s. n.* sondaj meteorologic cu ajutorul unui avion. (< *avio/n/ + sondaj*)
- avirulent**, -ă *adj.* (despre un germe patogen) lipsit de virulență. (< engl. *avirulent*)
- avitaminoză** *s. f.* afecțiune cauzată de lipsa vitaminelor în alimentație. (< fr. *avitaminose*)
- avivă** *vb. tr.* 1. a da unui material textil, unei piei o nuanță mai vie prin tratarea cu anumite substanțe. 2. a face să sângereze fețele unei plăgi sau fistule. • a inviora. 3. (*fig.*) a inveniina, a irita; a răscoli (o durere). (< fr. *aviver*)
- aviz** *s. n.* 1. înștiințare oficială; documentul prin care se face. 2. punct de vedere, părere. • apreciere, rezoluție a unei autorități; consimțământ. (< fr. *avis*)
- aviză** *vb. I. tr.* a înștiința în prealabil, a avertiza. **II. intr.** a-și da avizul; a aproba; a decide. (< fr. *aviser*)
- avizajă** *vb. intr.* a privi în față, a considera. (după it. *avvisare*)
- avizat**, -ă *adj.* 1. prevenit, informat; pregătit, competent. 2. (despre un act) pe care cineva și-a pus avizul. (< fr. *avisé*)
- aviziér** *s. n.* afișier. (< *aviz + -ier*)
- avizó** *s. n.* navă mică de luptă, rapidă, care transporta ordine de luptă, corespondență etc. (< fr. *aviso*)
- avocado** *s. m.* pom cultivat în zonele subtropicale și mediteraneene, având fructe bace, de mărimea unei pere, cu coaja subțire, verde, pulpa comestibilă și un sămbure mare, ovoid. (< sp. *avocados*)
- avocát**, -ă *s. m. f.* persoană care are calitatea de a acorda asistență juridică. (< fr. *avocat*, lat. *advocatus*)
- avocatură** *s. f.* profesia de avocat. (< germ. *Advokatur*)
- avocațional**, -ă *adj.* referitor la avocatură. (< *avocat + -ial*)
- avométru** *s. n.* aparat care îndeplinește funcțiile voltampermetrului, putând funcționa și ca ohmetru. (< *amp/er + vol/v + o/h/metri*)
- avórt** *s. n.* 1. expulzare din cavitatea uterină a unui făt înainte de termen. 2. (*fig.*) eșec. (< *avortia*)
- avortă** *vb. intr.* 1. a pierde fătul prin avort. 2. (despre plante) a nu ajunge la dezvoltare completă, pierzând florile și nelegând fructe. 3. (*fig.*) a eșua. (< fr. *avorter*, lat. *abortare*)
- avortón** *s. m.* 1. plantă, animal venit înainte de termen. • (*peior.*) om slab dezvoltat la trup sau la minte; stărpitură. 2. (*fig.*) lucru nereușit. (< fr. *avorton*)
- avua** *vb. tr.* (*rar*) a mărturisii (< fr. *avouer*)
- avuable**, -ă *adj.* care poate fi mărturisit. (< fr. *avouable*)
- avulsión** *s. f.* 1. îndepărtare prin smulgere a unei formații anatomice, a unui organ etc. 2. separare a unei porțiuni de teren prin acțiunea unui rău, când acesta străbate un istm sau partea îngustă a unei bucle. (< fr. *avulsion*, lat. *avulsio*)
- ax** *s. n.* 1. organ de mașină care susține diferite elemente ce se rotesc; osie. 2. ~ *cerebrospinal* = ansamblu anatomic și funcțional, din creier și măduva spinării. (< fr. *axe*, lat. *axis*)
- axă** *vb. I. tr.* a centra (o piesă). **II. tr., refl. (fig.)** a (se) desfășura în jurul a ceva, a (se) conforma cu ceva; a (se) susține pe baza unei anumite situații; a (se) orienta. (< fr. *axer*)
- axantopsie** *s. f.* imposibilitatea de a distinge culoarea galbenă. (< fr. *axantopsie*)
- ăxă** *s. f.* 1. dreaptă care se consideră a fi orientată într-un anumit sens. 2. (*tehn.*) linie dreaptă care ocupă o anumită poziție într-un sistem tehnic. 0 ~ *de rotație* = dreaptă imaginată în jurul căreia se execută mișcarea de rotație a unui corp; ~ *optică* = linie care trece prin centrul corneei și prin centrul optic al ochiului; ~ *de simetrie* = linie a unui corp sau a unei suprafețe față de care acestea prezintă anumite proprietăți de simetrie. 3. (*astr.*) ~ a lumii = prelungire a dreptei care unește poliul Pământului până la intersecția cu sfera cerească. 4. grup constituit în timpul celui de-al doilea război mondial de Germania, Italia și aliații lor. (< fr. *axe*, germ. *Achse*)
- ăxel** *s. n.* figură de patină artistică care comportă o săritură de răsucire a corpului patinatorului în jurul lui însuși. (< fr. *axel*)
- axerofól** *s. n.* vitamina A. (< fr. *axerophol*)
- axiál**, -ă *adj.* referitor la o axă; în raport cu o axă. (< fr. *axial*)
- axialitate** *s. f.* însușirea de a fi axial. (< germ. *Axialität*)
- axie *v. axio-*
- axifoidie** *s. f.* absența apendicelui xifoid. (< fr. *axiphoidie*)
- axilár**, -ă *adj.* 1. referitor la axilă. 2. situat la axilă. (< fr. *axillaire*)
- axilă** *s. f.* 1. subsuoară. 2. loc unde se împreună ramura cu trunchiul unei plante sau frunza cu ramura. (< fr. *axile*, lat. *axilla*)
- axiliflor**, -ă *adj.* (despre plante) cu flori axilare. (< fr. *axilliflore*)
- AXIO-**, -axie *elem.* „valoare”. (< fr. *axio-*, -axie, cf. gr. *axios*, valabil)
- axiologic**, -ă *adj.* referitor la axiologie. (< fr. *axiologique*)
- axiologie** *s. f.* disciplină filozofică care studiază geneza, structura și ierarhia valorilor; teoria valorilor. (< fr. *axiologie*)
- axiomatic**, -ă *I. adj.* întemeiat pe o axiomă, cu caracter de axiomă. 0 *metodă* ~ă = metodă științifică de expunere care, pornind de la axiome, deduce noi propoziții (teoreme). **II. s. f.** disciplină care studiază înălțuirea coerentă a axiomei, în scopul asigurării corectitudinii fundamentelor matematicii și a utilizării corecte a deducției în științe; timologie. (< fr. *axiomatique*)
- axiomatizá** *vb. tr.* a reduce cunoașterea la un sistem de axiome. (< fr. *axiomatiser*)
- axiómă** *s. f.* 1. adevăr fundamental admis ca real fără a fi demonstrat. 2. (*mat.*) enunț primar acceptat fără demonstrație, pe baza căruia se formulează o teoremă. (< fr. *axiome*, lat., gr. *axioma*)
- axiométru** *s. n.* aparat dintr-un sector de cerc gradat, montat la timona unei nave, care indică unghiul de cârmă. (< fr. *axiomètre*)
- ăxis** *s. n.* 1. a doua vertebra a gâtului, care se articulează cu atlasul. 2. tulpina principală, cilindrică centrală a plantei. (< fr., lat. *axis*)
- AXO-** *elem.* „axă, tulpină”. (< fr. *axo-*, cf. gr. *axón*)
- axogamie** *s. f.* prezența organelor de reproducere pe tulpina frunzoasă. (< fr. *axogamie*)
- axoidă** *s. f.* curbă, loc geometric al axei instantanee de rotație în mișcarea unui corp rigid. (după engl. *axoid*)
- axolót** *s. m.* stadiu larvar acvatic al unei specii de salamandre. (< fr. *axolotl*)
- axometrie** *s. f.* determinare a poziției spațiale a axei medii a undelor electrocardiografice. (< fr. *axométrie*)

axométru *s. n.* aparat pentru determinarea axului cilindric al unei lentile. (<fr. *axomètre*)

axón *s. m.* prelungire a neuronului; cilindrax, neurit. (<fr. *axone*)

AXONO- *elem.* „axă rectangulară”. (<fr. *axono-*, cf. gr. *axon*)

axonometrie *s. f.* I. metodă de obținere a proiecției obiectelor din spațiu pe un plan. 2. disciplină care studiază reprezentările axonometrice. (<fr. *axonométrie*)

axonométru *s. n.* aparat folosit în axonometrie. (<germ. *Axonometer*)

axoplásmă *s. f.* protoplasma axonului, format din elemente identice cu celea din corpul neuronal. (<fr. *axoplasma*)

axospérn, -ă *adj., s. f.* (plantă) cu placentația axilară. (<fr. *axosperne*)

axungie *s. f.* produs obținut prin topirea grăsimii de porc, emolient și bază de unguente. (<lat. *axungia*)

ayatoláh *s. m.* șef al religiei mahomedane šiite; (fig.) despot. (<fr., engl. *ayatollah*)

azalée *s. f.* arbust ornamental, originar din China, cu flori roșii, roz sau albe. (<fr. *azalée*)

-áză I. *suf.* „enzimă”. II. *elem. (med.)*, „stare”, „situație”, „condiție”. (<fr. -ase, cf. gr. -iasus)

ázbest *s. n.* silicat natural de magneziu, cu textură fibroasă, neinflamabil, la fabricarea țesăturilor și izolațiilor termici. (<fr. *asbeste*, gr. *asbestos*)

azbestolít *s. n.* material de construcții pentru acoperișuri, ușor, rezistent și ignifug, fabricat din fibre de azbest. (<fr. *azbestolite*)

azbestoză *s. f.* pneumoconioză provocată de inhalarea particulelor fine de azbest. (<fr. *asbestose*)

azbocimént *s. n.* material rezistent dintr-un amestec de azbest și ciment, folosit la fabricarea de plăci, tuburi etc.; eternit. (<rus. *азбожмент*, n. com.)

azbotextolít *s. n.* material electroizolant obținut prin presare din țesături de azbest impregnate cu rășini fenolice. (<azbest/ + *textolit*)

azeotróp, -ă *adj.* care prezintă azeotropism; azeotropic. (<fr. *azéotrope*)

azeotrópic, -ă *adj.* azeotrop. (<fr. *azéotropique*)

azeotropie *s. f.* azeotropism. (<fr. *azéotropie*)

azeotropism *s. n.* proprietate a unui amestec de lichide de a fierbe la o temperatură constantă pentru o anumită presiune, degajând vapori cu aceeași compoziție ca și lichidul din care provin; azeotropie. (<fr. *azéotropisme*)

azér, -ă *adj., s. m. f.* azerbaidjan. (<fr. *azér*)

azerbaidján, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Azerbaidjan; azér. • (*s. f.*) limbă turcă din familia altaică, vorbită de azerbaidjani. (după fr. *azerbaidjanaise*)

azidă *s. f.* combinație organică instabilă care se descompune prin încălzire, uneori producând explozie. (<fr. *azide*)

AZIGO- *elem.* „impar, fără soț”. (<fr. *azygo-*, cf. gr. *zygos*, par)

azigografie *s. f.* metodă radiografică de punere în evidență a sistemului venos azigos cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *azygographie*)

azigomórf, -ă *adj.* lipsit de simetrie. (<fr. *azygomorphe*)

azigós *adj. inv., s. f.* (venă) care face legătura dintre cele două vene cave. (<fr. *azygos*)

azigospór *s. m.* spor rezultat din diviziunea directă a unui gamet. (<fr. *azygospore*)

azigót *s. m.* zigot haploid rezultat prin partenogeneză. (<fr. *azygote*)

azil *s. n.* I. instituție cu caracter filantropic pentru copii, bătrâni, invalizi. 2. loc de refugiu inviolabil; adăpost. o *drept de ~* = drept de inviolabilitate acordat de către un stat unei persoane străine persecutate în țara sa din motive politice. (<fr. *asila*, lat. *asylum*)

azilánt *s. m.* cetățean străin care a obținut azil într-o țară; imigrant. (<germ. *Azylant*)

azimút *s. n.* unghi format de un plan vertical fix, care trece printr-un anumit punct, cu planul vertical al unei direcții ce trece prin punctul considerat. (<fr. *azimut*)

azimutál, -ă *adj.* referitor la azimut. (<fr. *azimutal*)

azínă *s. f.* combinație organică cu inele de șase atomi diferiți, printre care cel puțin unul de azot. (<fr. *azine*)

ázo *s. n.* grupare funcțională (-N=N-) în structura moleculară a unor substanțe, legată cu doi radicali hidrocarbonați. (<fr. *azo*)

azobenzén *s. n.* substanță care conține în moleculă doi radicali fenil legați prin gruparea azo. (<fr. *azobenzène*)

azoderivát *s. m.* substanță organică în care doi radicali, proveniți prin îndepărtarea unui atom de hidrogen din molecula unei hidrocarburi, sunt legați prin gruparea azo. (<fr. *azodérivé*)

azóic¹, -ă I. *adj.* lipsit de viață animală; (despre terenuri) lipsit de fosile. II. *adj., s. n.* (*geol.*) arhaic. (<fr. *azoïque*)

azóic², -ă *adj.* (despre compuși organici) azotat. (<fr. *azoïque*)

azól *s. m.* denumire generică dată unor compuși heterociclici derivați din furan, tiofen sau pirol prin substituția, în lanț, a atomilor de azot cu atomi de carbon. (<fr. *azole*)

azonál, -ă *adj.* care nu formează zone; relativ independent de un mediu bioclimatic. (<fr. *azonal*)

azoospermie *s. f.* absența spermatozoizilor din lichidul seminal. (<fr. *azoospermie*)

azót *s. n.* element gazos incolor, inodor și insipid, care intră în compoziția aerului atmosferic în proporție de circa patru cincimi; nitrogen. (<fr. *azote*)

azotát, -ă I. *adj.* care conține azot; azotos. II. *s. m.* sare a acidului azotic; nitrat. (<fr. *azoté*, /II/ *azotate*)

azotemie *s. f.* prezența în sânge a produșilor azotați degradați. (<fr. *azotémie*)

azothidric *adj. acid ~* = lichid incolor, toxic, volatil, exploziv. (<fr. *azothydrique*)

azótic *adj. acid ~* = acid oxidant al azotului; lichid incolor, corosiv și oxidant puternic; acid nitric, apă tare. (<fr. *azotique*)

azotimétru *s. n.* aparat pentru dozarea azotului. (<fr. *azotimètre*)

azotiperită *s. f.* substanță toxică vezicantă de luptă. (<fr. *azotypérite*)

azotít *s. m.* sare a acidului azotos; nitrit. (<fr. *azolite*)

azotobactér *s. n.* bacterie aerobă care asimilează azotul atmosferic, pe care îl transformă în azot organic. (<fr. *azotobacter*)

azotobacterín *s. n.* îngrășământ bacterian alcătuit din culturi artificiale de azotobacterii; azotogen. (<fr. *azotobactérin*)

azotofil, -ă *adj., s. f.* (plantă) care crește pe soluri bogate în azotați. (<fr. *azotophile*)

azotogén *s. n.* azotobacterin. (<germ. *Azotogen*)

azotométru *s. n.* aparat pentru dozarea azotului conținut în substanțele organice. (<fr. *azotomètre*)

azotós, -oásă *adj.* azotat. o *acid ~* = acid oxigenat al azotului, cu proprietăți oxidante și reductoare; acid nitros. (<fr. *azoteux*)

azotúrá *s. f.* combinație a azotului cu un metal; nitură. (<fr. *azoture*)

azoturie *s. f.* eliminare anormală de substanțe azotate (uree, acid uric) prin urină. (<fr. *azoturie*)

aztéc, -ă I. *adj., s. m. f.* (amerindian) care face parte dintr-o uniune de triburi din regiunea centrală a Mexicului. • (*s. n.*) dialect vorbit de azteci. II. *adj.* care aparține aztecilor. o *arta ~ă* = arta precolumbiană. (<fr. *aztèque*)

azulénă *s. f.* hidrocarbură din uleiurile naturale din plante și din unele gudroane. (<germ. *Azulen*)

azúr I. *s. n.* 1. albastru cerului. 2. culoarea albastru-deschis. II. *adj.* ca azurul. (<fr. *azur*)

azurá *vb. tr.* a albastru ușor produsele textile albe, pentru a îndepărta slaba colorație galbenă pe care acestea o au la început. (<fr. *azurer*)

azúre *s. f. pl.* trăsăturile din jurul desenelor sau gravurilor care îndeplinesc rolul umbrelor. (<germ. *Azuree/linien*)

azurít *s. n.* minereu bazic de cupru, albastru-închis, folosit ca piatră de ornament sau ca pigment pentru pictură. (<fr. *azurite*)

azzúro *s. m.* fotbalist din echipa Italiei. (<it. *azzurro*)

B

- babbít** *s. n.* aliaj de staniu, stibiu și cupru, rezistent la frecțiune. (<fr. *babbít*)
- babélic**, -ă *adj.* 1. gigantic. 2. de o confuzie extremă. (<fr. *babélique*)
- babeurre** /-bör/ *s. n.* preparat alimentar dietetic, din lapte degresat, pentru sugari. (<fr. *babeurre*)
- babilonian**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Babilon; babilonic. • (*s. n.*) dialect akkadian vorbit în Mesopotamia. (<fr. *babylonien*)
- babilonic**, -ă *adj.* 1. babilonian. 2. uriaș, enorm, măreț, somptuos; (*fig.*) exuberant. (<germ. *babylonisch*)
- babilonie** *s. f.* incurcare, amestecare a limbilor; vorbire, scriere confuză. • dezordine, situație confuză, haotică. (<*babilonic* + -ie)
- babină** *s. f.* partea groasă, care atârnă, a buzelor unor animale. (<fr. *babine*)
- babirusa** *s. f.* porc sălbatic din insulele Moluce, cu corpul fără păr și colții în sus, străbătând pielea botului. (<fr. *babiroussa*)
- babism** *s. n.* curent desprins din islamismul șiiit, cu caracter antifeudal și anticolonial. • doctrina acestui curent. (<fr. *babisme*)
- babórd** *s. n.* 1. partea din stânga a unei nave (privind dinspre pupă). 2. marginea stângă a fuzelajului unei aeronave. (<fr. *bábord*)
- babuin** *s. m.* maimuță mare, cinocefală, cu buze proeminente, din Africa. (<fr. *babouin*)
- babuivism** *s. n.* curent comunist utopic, inițiat de revoluționarul francez Babeuf în timpul revoluției din 1789. (<fr. *babouvisme*)
- babuivist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al babuivismului. (<fr. *babouviste*)
- baby** /bébi/ *s. m. inv.* copil. (<engl. *baby*)
- báby-cart** *s. n.* cart² pentru copii. (<*baby* + *cart*)
- baby-sitter** /bebisítár/ *s. m.* cel angajat să aibă grijă de un copil, în absența părinților. (<engl., fr. *baby-sitter*)
- bac**¹ *s. n.* 1. platformă plutitoare care servește la transportul de oameni, animale și vehicule peste un curs de apă. 2. cuvetă, bazin. 3. avion echipat pentru transportul automobilelor și al pasagerilor lor. 4. recipient de sticlă, metal sau ebonită, pentru depunerea unui lichid. 5. parapet amenajat pentru cultura plantelor pe un substrat. (<fr. *bac*)
- bac**² *s. n.* 1. piesă cu ajutorul căreia se fixează obiectele de prelucrat la mehină, la filieră etc. • piesă în care se fixează vârful bocancului de schiuri. 2. instalație pentru inițierea și perfecționarea canotorilor, caiaciștilor și canoaiștilor. (<germ. *Backe*)
- bac**³ *s. n.* 1. carte fără valoare (la jocul de maca). 2. (*fam.*) bacalaureat. (<fr. *bac*)
- bacalaureát**, -ă *I. s. n.* examen de absolvire a liceului, care urmărește să verifice dacă absolventul a atins nivelul adecvat de cultură generală și de maturitate intelectuală; titlul obținut; bac² (2). **II. s. m. f.** posesor al unui asemenea titlu. (<fr. *baccalauréat*, lat. *baccalauratus*)
- bacanal**, -ă *I. adj.* 1. de bacanală. 2. (*fig.*) orgiastic. **II. s. f.** 1. sărbătoare cu muzică și dansuri, la romani, în cinstea zeului Bacus. 2. (*fig.*) petrecere zgomotoasă; orgie. 3. piesă instrumentală sau orchestrală, din perioada clasică și romantică, cu ritm alert, punctat, cu o factură acordică și sonoritate amplă. (<fr. *bacchanal*/e/, lat. *bacchanalia*)
- bacántă** *s. f.* 1. (la romani) preoteasă a cultului zeului
- Bacus; menadă; evie. 2. (*fig.*) femeie cu atitudini libertine. (<fr. *bacchante*)
- bacará**¹ *s. f.* cristal de calitate superioară. • obiect fabricat din acesta. (<fr. *baccarat*)
- bacará**² *s. f.* joc de cărți; maca. (<fr. *baccara*)
- bacă** *s. f.* fruct cărnos, cu pieliță subțire și cu miezul zemos. (<lat. *bacca*)
- bachelită** *s. f.* rășină sintetică, al reacției de condensare dintre aldehida formică și fenoli, folosită la fabricarea unor piese electroizolante. (<fr. *bakélite*)
- BACI-** *elem.* „bacă”. (<engl. *bacci-*, cf. lat. *bacca*)
- bacifér**, -ă *adj.* al cărei fruct este o bacă. (<fr. *baccifère*)
- baciform**, -ă *adj.* în formă de bacă. (<fr. *bacciforme*)
- bacil**¹ *s. m.* bacterie (patogenă) în formă de bastonaș. (<fr. *bacille*, lat. *bacillum*)
- BACIL²(I) -/BACILO-** *elem.* „bacil”. (<fr. *bacillus*/-, *bacillo-*, cf. lat. *bacillum*, bastonaș)
- bacilár**, -ă *adj.* referitor la bacili; (despre boli) provocat de bacili. (<fr. *bacilaire*)
- bacilemie** *s. f.* infecție generalizată datorită pătrunderii bacililor în sânge. (<fr. *bacillémie*)
- bacilíd**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care distruge bacili. (<engl. *bacillicide*)
- bacilifér**, -ă *adj.* care poartă bacili. (<fr. *bacillifère*)
- baciliform**, -ă *adj.* în formă de bacil. (<fr. *bacilliforme*)
- BACILO-** v. *bacil²(i)-*.
- bacilofobie** *s. f.* teamă patologică de bacili. (<engl. *bacillophobia*)
- baciloscopie** *s. f.* test de căutare a bacilului tuberculozei în organele, în excrețiile și în produsele patologice. (<fr. *bacilloscopie*)
- bacilóză** *s. f.* tuberculoză. (<fr. *bacillose*)
- bacilurie** *s. f.* prezența bacililor în urină. (<fr. *bacillurie*)
- bacivór**, -ă *adj.* care se hrănește cu bace. (<fr. *bacivore*)
- back-cross** /béc-cros/ *s. n.* (*biol.*) încrucișare a unui hibrid cu unul dintre părinți. (<engl. *back-cross*)
- background** /bécgraund/ *s. n.* 1. fundal sonor (melodic, armonic, ritmic) care susține și completează partea solistică, instrumentală sau vocală. 2. tehnică de filmare la care o proiecție formează fondul decorativ. (<engl. *background*)
- backhand** /béc-hend/ *s. n.* (*tenis*) lovitură a mingii care se execută răsucind trunchiul spre stânga, cu ducerea piciorului drept peste cel stâng, urmată de retragerea rachetei spre partea stângă și înapoi. (<engl. *backhand*)
- bacon** /béi-cân/ *s. n.* șuncă specială, preparată din carne grasă și afumată. (<engl. *bacon*)
- baconian**, -ă /bei-că-/ *adj.*, *s. m. f.* (adept) al baconismului. (<fr. *baconien*)
- baconism** *s. n.* filozofia lui Francis Bacon, care, combatând scolastica și metoda deductivă, a pus-bazele metodei inductive moderne. (<fr. *baconisme*)
- bacovianism** *s. n.* caracteristică a poeziei lui Bacovia, care exprimă sentimentul izolării, o nostalgie incurabilă, monotonia vieții citadine, obsesia morții, nevroze și plictisul halucinant al periferiei provinciale. (<*bacovian* + -ism)
- BACTERI(O)-, -bactér** *elem.* „bacterie”. (<fr. *bactériol*-, *-bacter*, cf. gr. *bakteria*, bastonaș)
- bacteriacee** *s. f. pl.* familie de microorganisme înglobând

- bacteriile cu celula în formă de bastonaș. (<fr. *bactériacées*)
- bacterián**, -ă *adj.* referitor la bacterii; (despre boli) produs de bacterii. (<fr. *bactérien*)
- bactericíd**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge bacteriile. (<fr. *bactéricide*)
- bactérie** *s. f.* organism unicelular microscopic, forma cea mai primitivă de structură celulară. (<fr. *bactérie*)
- bacteriemie** *s. f.* prezența unor bacterii în sânge. (<fr. *bactériémie*)
- bacterifórm**, -ă *adj.* în formă de bacterie. (<fr. *bactériforme*)
- bacteriocecidie** *s. f.* creștere anormală a țesuturilor pe diferite organe ale plantelor, cauzată de bacterii. (<fr. *bactériocécidie*)
- bacteriocít** *s. n.* hematie alungită, care ia forma unui bacil. (<fr. *bactériocyte*)
- bacteriocitóză** *s. f.* prezența bacterocitelor în sânge. (<fr. *bactériocytose*)
- bacteriofág** *s. m.* virus care distruge unele bacterii; fag. (<fr. *bactériophage*)
- bacteriofagie** *s. f.* distruge a bacteriilor de către bacteriofagi. (<fr. *bactériophagie*)
- bacteriofagoterapie** *s. f.* tratament al unor infecții prin administrarea de bacteriofagi specifici. (<fr. *bactériophagothérapie*)
- bacteriofite** *s. f. pl.* clasă de microorganisme schizofite: bacteriile. (<fr. *bactériophytes*)
- bacteriofobie** *s. f.* teamă patologică de bacterii. (<engl. *bactériophobia*)
- bacteriolític**, -ă *adj.* care produce bacterioliză. (<fr. *bactériolytique*)
- bacterioliză** *s. f.* dizolvare a bacteriilor sub acțiunea bacteriolizinei. (<fr. *bactériolyse*)
- bacteriolizínă** *s. f.* anticorp din serul sangvin imun, care distruge bacteriile. (<fr. *bactériolysine*)
- bacteriolog**, -ă *s. m. f.* specialist în bacteriologie. (<fr. *bactériologue*)
- bacteriologie** *s. n.* ramură a microbiologiei care studiază bacteriile. (<fr. *bactériologie*)
- bacteriometrie** *s. f.* metodă de analiză a unui mediu bacterian. (<fr. *bactériométrie*)
- bacteriopexie** *s. f.* fixare a bacteriilor în organism. (<fr. *bactériopexie*)
- bacterioriză** *s. f.* simbioză între rădăcinile unor leguminoase și bacteriile fixatoare de azot. (<fr. *bactériorhize*)
- bacterioscopie** *s. f.* examen al unui preparat microscopic pentru a depista prezența bacteriilor. (<fr. *bactérioscopie*)
- bacteriostátic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică dezvoltarea bacteriilor. (<fr. *bactériostatique*)
- bacteriostáză** *s. f.* împiedicare a înmulțirii bacteriilor. (<fr. *bactériostase*)
- bacterioterapie** *s. f.* metodă de tratament cu microbi capabili să distrugă germeni patogeni. (<fr. *bactériothérapie*)
- bacteriotoxemie** *s. f.* intoxicație generală datorită răspândirii în sânge a toxinelor unor bacterii. (<fr. *bactériotoxémie*)
- bacteriotoxímă** *s. f.* toxină produsă de bacteriile patogene. (<fr. *bactériotoxine*)
- bacteriotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe) care se fixează pe anumite bacterii. (<fr. *bactériotrope*)
- bacterioză** *s. f.* denumire generică pentru bolile infecțioase cauzate de bacterii. (<fr. *bactériose*)
- bacteriurie** *s. f.* prezența bacteriilor în urină. (<fr. *bactériurie*)
- bacterivór**, -ă *adj.* (despre organisme) care se hrănesc cu bacterii. (<fr. *bactérovore*)
- bacteroid**, -ă *adj.* cu aspect de bacterie. (<engl. *bacteroid*)
- bactriánă** *s. f.* cămilă cu două cocoșe, domesticită, în Asia. (<fr. *bactrienne*)
- baculifórm**, -ă *adj.* în formă de bastonaș. (<fr. *baculiforme*)
- badián** *s. m.* arbust din Extremul Orient ale cărui frunze, flori și tulpină răspândesc un miros aromatic. (<fr. *badiane*)
- badijonă** *vb. tr.* 1. a unge cu o doctorie un organ sau o parte a corpului. 2. a unge trunchiul unui pom cu o soluție specială împotriva insectelor. 3. a acoperi o șosea asfaltată cu un strat de produs bituminos. (<fr. *badigeonner*)
- badijonáj** *s. n.* badijonare. (<fr. *badigeonnage*)
- badiná** *vb. intr.* a glumi. (<fr. *badiner*)
- badináj** *s. n.* glumă, șagă. (<fr. *badinage*)
- badinerie** *s. f.* 1. glumă; joacă. 2. (*muz.*) piesă instrumentală cu caracter glumeț, vesel și ritm vioi. 3. dans francez de origine populară cu caracter glumeț. (<fr. *badinerie*)
- badlands** /bédlandz/ *s. n.* teren argilos degradat de ape torențiale, cu văi lipsite de vegetație, din regiunile (semi)aride. (<engl. *badlands*)
- badminton** /béd-/ *s. n.* joc sportiv asemănător cu tenisul, practicat cu o minge mică și ușoară, care se lovește cu racheta. (<engl. *badminton*)
- baedeker** /bédeker/ *s. n.* ghid al unui oraș, al unei țări, pentru uzul turiștilor. (<germ. *Baedeker*)
- bagáj** *s. n.* 1. obiecte, lucruri luate de cineva într-o călătorie. 2. (*fig.*) ~ de cunoștințe = totalitatea cunoștințelor cuiva într-un domeniu oarecare. (<fr. *bagage*)
- bagajist** *s. m.* responsabil cu bagajele într-un hotel, într-o gară, într-un aeroport. (<fr. *bagagiste*)
- bagatélă** *s. f.* 1. lucru neimportant; fleac. • obiect de mică valoare. 2. (*muz.*) piesă muzicală scurtă, pe o temă ușoară, variată ca expresie și formă; bluetă (2). (<fr. *bagatelle*, it. *bagatella*)
- bagatelizá** *vb. tr.* a diminua importanța unui lucru; a subaprecia, a minimaliza, a desconsidera. (<germ. *bagatellisieren*)
- baghétá** *s. f.* 1. bețișor; nuielușă. • vergea subțire folosită de dirijori; (*fig.*) modul de interpretare, talentul unui dirijor. • băț de lemn sau de metal servind la punerea în vibrație a unor instrumente de percuție. 2. partea de lemn a arcușului. 3. dungă colorată care împodobește uneori ciorapii pe partea exterioară. 4. piesă cilindrică, subțire, a unui mecanism, a unei mașini. 5. mulară mică cu secțiunea semicirculară, netedă sau decorată, de culoare diferită de cea a mullurii principale, cu care se decorează un element arhitectonic. 6. element ornamental așezat lateral pe o pagină de carte, de catalog etc. 7. pâine lungă și subțire. (<fr. *baguette*)
- baháda** *s. f.* câmpie de acumulare pe fundul depresiunilor din regiunile (semi)aride. (<fr. *bahada*, sp. *bajada*)
- báhic**, -ă *I. adj.* consacrat lui Bacus; de băutură, de chef. *II. s. n.* cântec de petrecere. *III. s. m.* picior metric (antic) dintr-o silabă scurtă și două lungi. (<fr. *bachique*, lat. *bacchicus*)
- baht** *s. m.* unitatea monetară a Thaiandei; tical. (<engl. *baht*)
- bahut** /baiú/ *s. n.* bufet, scrin. (<fr. *bahut*)
- baiadéră** *s. f.* dansatoare indiană care execută dansuri rituale sau laice. (<fr. *bayadera*, port. *baileira*)
- baián** *I. s. m.* cântăreț de balade rus sau ucrainean. *II. s. n.* armonică de mână, cu butoni în loc de clape. (<rus. *baian*)
- baiéu** *s. n.* bandaj al roții unei biciclete de curse conținând în anvelopă o cameră subțire de cauciu. (după fr. *boyau*)
- bainfítă** *s. f.* constituent structural al oțelurilor, prin transformarea austenitei. (<germ. *Bainit*)
- bain-marie** /ben-marí/ *s. n.* fel de a fierbe ori de a coace ușor un aliment, un corp, conștând în a plasa recipientul în care este conținut în apa ce se încălzește direct. (<fr. *bain-marie*)
- baión** *s. n.* dans modern brazilian, de origine populară; melodia corespunzătoare. (<sp. *baion*)
- baionetă** *s. n.* 1. armă albă pentru împungere, cu lama tăioasă, ascuțită la vârf. 2. tăietură în segmentii pistoanelor, care permite trecerea de abur sau de gaze. 3. (*tehn.*) îmbinare demontabilă între două piese, care necesită montări și demontări rapide. (<fr. *baïonnette*)
- baïsse** /bes/ *s. f.* speculație la bursă practică la operațiuni de vânzare pe termen, conștând în vânzarea titlurilor de valoare sau a mărfurilor la un curs ridicat cu scopul de a le răscumpăra, la expirarea termenului, la un curs mai scăzut. (<fr. *baïsse*)
- bait** *s. m.* (*inform.*) ansamblu de opt biți pentru exprimarea capacității de memorie (3/8octet (2)). (<engl. *byte*)

- baiț** *s. n.* produs chimic folosit în vopsitorie, la curățirea unor corpuri de lemn sau de metal, la fixarea coloranților pe fibrele textile etc. (< germ. *Beize*)
- bajoaier** *s. n.* I. perete lateral al unei ecluze. 2. fiecare dintre cele două plutitoare laterale ale unui doc plutitor. (< fr. *bajoyer*)
- bajocián, -ă** *adj., s. n.* (din) etajul inferior al jurasicului mediu. (< fr. *bajocien*)
- bal¹** *s. n.* reuniune cu dans organizată într-un local special pregătit. (< fr. *bal*)
- bal²** *s. n.* balot. (< fr. *balle*)
- bál³** *elem.* „minge”. (< engl. *-ball*)
- baládă** *s. f.* 1. poezie populară medievală în versuri endecasilabice sau septenare, care se cântă și se recita. • poezie epică, populară sau cultă, care narează fapte istorice sau legendare; cântec bătrânesc. 2. (*muz.*) compoziție vocală sau instrumentală cu caracter narativ. • (*jaz*) interpretare rapsodică a unei piese de către un solist acompaniat de orchestră. (< fr. *ballade*)
- baladesc, -ă** I. *adj.* cu caracter de baladă; baladier. II. *s. n.* element specific baladei. (< germ. *balladesk*)
- baládíc, -ă** *adj.* referitor la baladă. (< germ. *balladisch*)
- baladín, -ă** *s. m. f.* (în vechiul teatru francez) saltimbanc, comediant, bufon. (< fr. *baladin*)
- baladíst** *s. m.* autor, cântăreț de balade. (< *baladă* + *-íst*)
- baladór** *s. n.* sistem compus dintr-una sau mai multe roți dintate, montate pe un arbore canalat și deplasabile în lungul axei, care, angrenate cu roți dintate de pe alți arbori, pot transmite viteze diferite. (< fr. *baladeur*)
- balafón** *s. n.* instrument muzical de percuție, african, asemănător cu xilofonul, din lame de lemn tare acedate diatonic; marimbă, marimbafon. (< fr. *balafon*)
- balaláică** *s. f.* vechi instrument muzical rusec, compus dintr-o cutie de rezonanță triunghiulară, cu trei coarde ciupite. (< rus. *balalaika*)
- balán¹** *s. m.* mic crustaceu fixat pe rocile litorale sau pe cochilii. (< fr. *balane*, lat. *balanus*)
- BALAN²(O)-** *elem.* „glandă”; „ghindă”. (< fr. *balan/o-*, cf. gr. *balanos*)
- balanifér, -ă** *adj.* care poartă ghinde. (< fr. *balanifère*)
- balanifórm, -ă** *adj.* în formă de ghindă. (< fr. *balaniforme*)
- balanită** *s. f.* inflamație a mucoasei glandului. (< fr. *balanite*)
- balanofág, -ă** *adj.* (despre animale) care se hrănește cu ghindă. (< fr. *balanophage*)
- balanografie** *s. f.* studiu științific al ghindelor și al stejarului. (< fr. *balanographie*)
- balanoíd, -ă** *adj.* cu aspect de ghindă. (< fr. *balanoïde*)
- balanoplastie** *s. f.* operație chirurgicală de refacere a glandului penian. (< engl. *balanoplasty*)
- balanopostită** *s. f.* inflamație simultană a glandului și a prepuțului. (< fr. *balano-posthite*)
- balanoragie** *s. f.* inflamație gonoreică a glandului penian. (< engl. *balanorrhagia*)
- balanotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a glandului. (< fr. *balanotomie*)
- baláns** *s. n.* mișcare de oscilație; balansare. (după fr. *balancement*)
- balansá** *vb.* I. *tr., refl.* a (se) mișca în așa fel încât să oscileze fără să-și piardă echilibrul; a oscila, a (se) legăna. II. *tr.* I. a ~ un cont = a egala debitul cu creditul unui cont. 2. a crea un echilibru între doi factori. (< fr. *balancer*)
- balansiér** *s. n.* 1. dispozitiv, piesă a unui mecanism, a cărei oscilație reglează mișcarea unei mașini, a unui instrument; balansor. 2. prăjină folosită de dansatorii pe sârmă pentru a-și menține echilibrul. 3. (*pl.*) organe de echilibru pentru zbor, la insectele dîptere, pe metatorace; haltere (2). (< fr. *balancier*)
- balansínă** *s. f.* (*mar.*) frânghie care susține o vergă, un ghiu sau un targon. (< fr. *balancine*)
- balansoár** *s. n.* fotoliu cu două tâlpi curbate care se poate balansa. (< fr. *balancoire*)
- balansór** *s. n.* balansier (1). (< *balansa* + *-or*)
- balánt, -ă** *adj.* (despre brațe, picioare etc.) care atârnă, se balansează. (< fr. *ballant*)
- balántă** *s. f.* 1. instrument pentru măsurarea greutateii corpurilor prin echilibrarea lor cu greutatea-etalon; cântar. **o a pune în ~** = a judeca bine faptele înainte de a lua o hotărâre. 2. (*fin.*) raport între două sume, două conturi etc.; tabel, situație cu un asemenea raport. **o ~ comercială** = raportul dintre valoarea importului și exportului unei țări pe o perioadă de timp dată; ~ *contabilă* = situație recapitulativă și periodică ce regrupează la un moment dat sumele și soldurile conturilor debitoare și creditoare; ~ *de plăți* = raportul dintre sumele încasate și plățile efectuate de către o țară în relațiile sale cu alte țări într-o perioadă de regulă un an. 3. al șaptea semn al zodiacului (23 septembrie - 22 octombrie). (< fr. *balance*)
- balást** *s. n.* 1. leșt (nisip, pietriș) care asigură stabilitatea unei nave, a unei mașini agricole sau reglarea altitudinii unui balon. 2. compartiment etanș al unui submarin care asigură scufundarea sau ridicarea submarinului la suprafață. 3. (*fig.*) ceea ce este inutil, de prisos. 4. strat de pietriș folosit ca pat pentru așezarea traverselor unei linii ferate; amestec de pietriș și de nisip la diferite construcții. (< fr., engl. *ballast*)
- balastă** *vb. tr.* 1. a acoperi cu balast o șosea, un teren. 2. a încărcă cu balast o navă, o mașină agricolă; a lesta. (< fr. *ballaster*)
- balastieră** *s. f.* carieră de nisip sau pietriș. (< fr. *ballastière*)
- balastór** *s. n.* mașină pentru balastare. (< *balasta* + *-or*)
- balástru** *s. n.* compas dintr-un braț, cu manșon la partea superioară, de care este legat un al doilea braț care se arcuiește și poartă un creion, la trasarea de cercuri mari.
- baláta** *s. f.* gumă dintr-un arbore din America tropicală, la fabricarea izolațiilor, la impregnarea curelelor de transmisie. (< fr., sp. *balata*)
- balătă** *s. f.* poezie (medievală) care se cântă pe o melodie de dans, din una sau mai multe strofe și un refren. (< it. *ballata*)
- balbism** *s. n.* balbuție. (< fr. *balbisme*)
- balboa** *s. m.* unitatea monetară a statului Panama. (< fr. *balboa*)
- balbuție** *s. f.* tulburare de articulare a cuvintelor caracterizată prin repetarea sunetelor sau silabelor și folosirea unor pauze care întrerup vorbirea; bálbăială; balbism. (după fr. *balbutement*)
- balcaniádă** *s. f.* jocuri balcanice. (< germ. *Balkanjade*)
- balcánic, -ă** *adj.* din regiunea Balcanilor; propriu acestei regiuni. **o jocuri -ce** = întreceri sportive organizate periodic între reprezentanții țărilor din regiunea balcanică; balcaniadă. (< fr. *balkanique*)
- balcanism** *s. n.* 1. fenomen specific mentalității și moravurilor din regiunea balcanică. 2. cuvânt, obicei din această regiune. (< germ. *Balkanismus*)
- balcaníst, -ă** *s. m. f.* balcanolog. (< germ. *Balkanist*)
- balcanístică** *s. f.* știință complexă care studiază limbile, literatura și istoria popoarelor balcanice; balcanologie. (< germ. *Balkanistik*)
- balcaníză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta un caracter balcanic. (< fr. *balkaniser*)
- balcanológ, -ă** *s. m. f.* specialist în balcanistică; balcanist. (< germ. *Balkanologe*)
- balcanologie** *s. f.* balcanistică. (< germ. *Balkanologie*, fr. *balkanologie*)
- balcón** *s. n.* 1. platformă ieșită în afară, pe una dintre fețele unei clădiri și comunicând cu interiorul. 2. galerie a unei săli de spectacole, deasupra parterului. (< fr. *balcon*, it. *balcone*)
- balconét** *s. n.* balcon mic în ușa unui frigider. (< fr. *balconnet*)
- baldachín** *s. n.* 1. acoperământ decorativ din perdele deasupra unui pat, a unui amvon. 2. lucrare arhitectonică cu acest aspect. 3. acoperământ purtat deasupra capului unui înalt prelat în timpul unei solemnități, procesiuni etc. (< fr. *baldaquin*)
- baleiá** *vb. tr.* 1. a parcurge cu un fascicul electronic suprafața ecranului luminescent al unui tub catodic. 2. (*fig.*) a mătura. (< fr. *balayer*)
- baleiáj** *s. n.* 1. explorare cu ajutorul unui fascicul electronic a suprafeței ecranului unui tub catodic. 2. evacuare forțată cu ajutorul unui curent de aer sau al unui amestec carburant a gazelor arse din cilindru unui motor cu ardere internă. (< fr. *balayage*)

balenă *s. f.* 1. mamifer cetaceu foarte mare. • (*fam.*) persoană foarte grasă. 2. lamelă flexibilă, din fanoane de balenă (1), pentru a ține întinse gulerile la cămăși, corsetele etc. 3. spețează la ambarcațiile de sport. (<fr. *baleine*, lat. *balaena*)

balenide *s. f. pl.* familie de cetacee: balenle. (<fr. *balénidés*)

baleniér, -ă I. *adj.* referitor la pescuitul balenelor. II. *s. n.* navă pentru pescuitul și prelucrarea balenelor. III. *s. m.* marinar specializat în vânarea balenelor. (<fr. *baleinier*)

baleniéră *s. f.* 1. ambarcație ușoară la vânarea balenelor, pentru sport sau pentru transportat oameni. 2. șalupă rapidă (cu motor) pentru vizite oficiale, la salvarea naufragiaților etc. (<fr. *baleinière*)

balerin, -ă I. *s. m. f.* dansator într-un corp de balet; baletist. II. *s. m. pl.* încălțăminte femeiască ușoară și plată, asemănătoare pantofilor de dans. (<fr. *ballerin/e*, it. *ballerino, ballerina*)

baléstră *s. f.* 1. balistă. 2. salt, fândare la scrimă. (<it. *balestra*)

balestriéră *s. f.* (*arbit.*) barbacană, crenel. (<it. *balestrera*)

balét *s. n.* 1. gen de spectacol alcătuit din dans, muzică și (uneori) pantomimă; dans artistic cu figuri pe o temă dată; compoziția muzicală corespunzătoare. 2. ansamblu de balerini și balerine. (<fr. *ballet*, it. *balletto*)

baletă *vb. intr.* 1. a dansa (prost). 2. a țopăi, a umbla sălțând. (<it. *ballettare*)

baletist, -ă *s. m. f.* balerin(ă). (<*balet* + *-ist/ă*)

BALIST(O)- *elem.* „mişcare, oscilație”, „azvărlire”. (<fr. *balist/o-*, cf. lat. *balista*)

balistă *s. f.* mașină de război antică, la romani, pentru lansarea de sălițe sau de bolovani; balestră (1); (<lat. *balista*, fr. *baliste*)

balistic, -ă I. *adj.* 1. referitor la balistică. • *curbă -ă* = traiectoria unui proiectil; *pendul ~* = pendul pentru determinarea vitezei proiectilelor. 2. (despre semințe, fructe) diseminat prin expulzare. II. *s. f.* știință care studiază mișcarea corpurilor grele în câmpuri gravitaționale. (<fr. *balistique*)

balisticián, -ă *s. m. f.* specialist în balistică. (<fr. *balisticien*)

balistită *s. f.* pulbere de azvărlire fără fum, cu o flacăără vie, strălucitoare. (<fr. *balistite*)

balistocardiográf *s. n.* aparat folosit în balistocardiografie. (<fr. *balistocardiographe*)

balistocardiografie *s. f.* înregistrare a oscilațiilor transmise corpului de contracțiile inimii și de propulsia sângelui în aortă; cardiobalistografie. (<fr. *balistocardiographie*)

balistocardiogramă *s. f.* înregistrare la balistocardiograf. (<fr. *balistocardiogramme*)

balistofobie *s. f.* teamă patologică de proiectile, explozii. (<engl. *ballistophobia*)

balistográf *s. n.* aparat fotografic special pentru fotografierea unor obiective care se mișcă foarte repede. (<fr. *balistographe*)

balivérnă *s. f.* vorbă goală, lipsită de importanță sau nesocotită; palavră. (<fr. *baliverne*)

baliză *vb. tr.* a marca (un teren), un șenal etc., prin balize. (<fr. *baliser*)

balizăj *s. n.* 1. balizare. 2. ansamblu de balize așezate într-un anumit loc. (<fr. *balisage*)

baliză *s. f.* 1. reper de navigație care mărcăează diferite puncte terestre, maritime sau fluviale, precum și prezența unui obstacol. 2. reper indicator al poziției unui punct topografic. (<fr. *balise*)

balizor I. *s. m.* cel care se ocupă cu montarea sau supravegherea balizelor. II. *s. n.* navă pentru instalarea de balize. (<fr. *baliseur*)

BALNE(O)- *elem.* „de băi, balnear”. (<fr. *balné/o-*, cf. lat. *balneum*, baic)

balneár, -ă *adj.* referitor la băile curative. (<fr. *balnéaire*, lat. *balnearius*)

balneafie *s. f.* acțiunea de a folosi băile în scop terapeutic. (<fr. *balnéation*)

balneoclimatéric, -ă *adj.* balnear și climateric; balneoclimatic. (<*balneo-* + *climateric*)

balneoclimátic, -ă *adj.* balneoclimateric. (<fr. *balnéo-climatique*)

balneofizioterapie *s. f.* tratament al unor boli prin fizioterapie în mediul balnear. (<*balneo-* + *fizioterapie*)

balneogeologie *s. f.* studiul relațiilor dintre apele minerale și structura geologică respectivă. (<fr. *balnéogéologie*)

balneografie *s. f.* descriere a băilor. (<germ. *Balneographie*)

balneokineterapie *s. f.* tratament al unor boli prin mișcare în mediul balnear. (<*balneo-* + *kineterapie*)

balneológ, -ă *s. m. f.* specialist în balneologie. (<germ. *Balneolog*)

balneologie *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul și aplicarea terapeutică a apelor minerale și a nămolurilor. (<germ. *Balneologie*)

balneoterapie *s. f.* tratament cu ape minerale și nămoluri. (<fr. *balnéotherapie*)

BALO- *elem.* „aruncare, expulzare”. (<fr. *ballo-*, cf. gr. *ballein*, a arunca)

balocóră *adj., s. f.* (plantă) la care diseminarea se face printr-un mecanism propriu de expulzare. (<fr. *ballochore*)

balográf *s. n.* instrument pentru măsurarea vitezei proiectilelor. (<germ. *Ballograph*)

balón¹ *s. n.* 1. vehicul aerian dintr-un corp sferic umplut cu un gaz mai ușor decât aerul, la care este atașată o nacelă. • (*fam.*) a lua (pe cineva) în ~ = a face glume pe seama cuiva. • bășică de cauciuc foarte subțire, asemănătoare unei mingi, cu care se joacă copii. 2. minge (de fotbal, de baschet etc.). 3. (*mar.*) velă triunghiulară la ambarcațiile de regate. 4. înveliș transparent sau translucid, etanș, care închide corpul luminos al unei lămpi electrice, al unui tub electronic etc. 5. vas de formă sferică pentru anumite reacții chimice (de laborator). (<fr. *ballon*)

balón² *s. n.* balonzaid. (<*balon/zaid*)

baloná *vb. I. tr., refl.* a (se) face, a deveni ca un balon; a (se) umbla. II. *refl.* a i se umfla cuiva abdomenul (datorită acumulării de gaze în intestine). (<fr. *ballonner*)

balonáj *s. n.* lățime a secțiunii transversale a unui pneu, aflat sub presiune maximă. (<*balon* + *-aj*)

balonét *s. n.* 1. cameră de gaz la un dirijabil, care, prin umflare și dezumflare, menține echilibrul în timpul zborului. 2. flotor la extremitățile aripii unui hidroavion. (<fr. *ballonnet*)

balonzáid *s. n.* material de mătase impermeabil. • haină de ploaie confecționată dintr-un astfel de material; balon”. (<germ. *Ballonseide*)

balospór *s. m.* ascospor expulzat din ască printr-un mecanism balistic propriu. (<fr. *ballospore*)

balót *s. n.* pachet, legătură mare de măruri, de diferite obiecte etc.; bal’. • *oțel ~* = bandă de oțel la legarea baloturilor, la confecționarea cercurilor de butoaie etc. (<fr. *ballot*)

balotá *vb. tr.* a strânge în baloturi. (<fr. *ballotter*)

balotádă *s. f.* mișcare de dresaj înalt în care calul execută cu toate picioarele deodată o săritură în sus și înapoi. (<germ. *Ballotade*)

balotáj *s. n.* situație care se creează atunci când nici unul dintre candidații la o alegere n-a obținut numărul necesar de voturi pentru a fi ales. (<fr. *ballottage*)

bálsa *s. m. inv.* arbore tropical din America Centrală, cu lemn ușor și tare. (<fr., sp. *balsa*)

balsám *s. n.* 1. rășină de origine vegetală, parfumată, folosită în farmacie. • (*fig.*) miros foarte plăcut, pătrunzător. 2. (*fig.*) alinare, consolare. (<it. *balsamo*, lat. *balsamum*)

balsámic, -ă *adj.* de balsam. • care are însușirile balsamului (1). (<fr. *balsamique*)

balsaminacée *s. f. pl.* familie de plante erbacee cu frunze întregi și flori zigomorfe, hermafrodite: balsamina. (<it. *balsaminaceae*)

balsamínă *s. f.* plantă ornamentala originară din India, cu flori albe-roșietice sau pestrițe, la subsuoara frunzelor. (<fr. *balsamine*)

balt, -ă *adj.* baltic. (<fr. *balte*)

báltic, -ă *adj.* care aparține Mării Baltice și regiunilor învecinate; balt. • *o limbi ~ce* = grup de limbi indo-

europene din care fac parte letona și lituaniana. (< fr. *baltique*, germ. *baltisch*)

baltistică *s. f.* știință care studiază limbile și literaturile baltice. (< *baltic* + *-istică*)

balustradă *s. f.* îngrăditură verticală scundă din mai mulți baluștri uniți printr-o bară de sprijin, pe marginea unor construcții. (< fr. *balustrade*)

balustru *s. m.* 1. stâlp scurt, bombat la partea inferioară, dintr-o balustradă. 2. parte laterală a capitelului ionic. 3. compas pentru trasarea circumferințelor de diametru mic. (< fr. *balustre*)

balzacianism *s. n.* ceea ce este specific operii balzaciene, care configurează un vast și viguros tablou al societății franceze sub Restauratie, sesizând raporturile social-economice existente în cadrul capitalismului premonopolist. • imitație a operii lui. (< *balzacian* + *-ism*)

bam *s. n.* metodă de prognoză în activitatea de afaceri, în tranzacțiile de bursă. (< engl. *bam*)

bambino *s. m.* (*fam.*) copil mic. (< it. *bambino*)

bâmbus *s. m.* plantă exotică arborescentă, cu tulpină lemnoasă, dreaptă, goală pe dinăuntru, prevăzută cu noduri, foarte rezistentă. (< germ. *Bambus*, fr. *bambou*)

banal, **-ă** *adj.* lipsit de originalitate; obișnuit, comun. (< fr. *banal*)

banalitate *s. f.* caracterul a ceea ce este banal; platitudine. • lucru obișnuit, comun. (< fr. *banalité*)

banaliză *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni banal. (< fr. *banaliser*)

banán *I. s. m.* bananier. **II. adj. inv., s. n. (de) culoare roz-galben, ca banana. (< it. *banano*)**

banăniă *s. f.* 1. fructul bananierului. 2. fișă mică montată la capătul unei conducte electrice pentru stabilirea contactului. (< fr. *banane*, port. *banana*)

bananiér, **-ă** *I. adj.* referitor la banane, care conține banane. **II. s. m.** plantă tropicală arborescentă, cu tulpina subțire și înaltă, cu frunze late și alungite, în buchet în vârful tulpinii și cu fructe în ciorchine; banan. **III. s. n.** cargou amenajat pentru transportul bananelor. (< it. *bananier*)

banatit *s. m.* rocă magmatică intruzivă, alcătuită din granodiorit, granit etc. (< fr. *banatite*)

banc¹ *s. n.* 1. depunere de aluviuni, nisip, pietriș și nămol pe fundul mărilor, lacurilor și al fluviilor. 2. aglomerare de pești marini, în care predomină o anumită specie. (< fr. *banc*)

banc² *s. n.* 1. postament, suport care susține o mașină-unelte. 2. masă de atelier pe care se fixează piesele de prelucrat. 3. instalație pentru încetarea puterii motoarelor. 4. scândură transversală la bărci, ca scaun pentru cei care trag la rame. (< fr. *banc*)

banc³ *s. n.* 1. numele unui joc de cărți. 2. (*fam.*) glumă ieftină; anecdotă. (< germ. *Bank*)

bâncaizân *s. n.* 1. bucată de fier la bancul tâmplarului. 2. piesă de fier cu care se fixează în perete un dulap, o bibliotecă. (< germ. *Bankisen*)

bancár, **-ă** *adj.* care aparține băncii¹; de bancă. **o capital** = capital bănesc de care dispun băncile și din care se acordă împrumuturi cu dobândă. (< it. *bancario*, fr. *bancaire*)

bâncă¹ *s. f.* 1. instituție financiară care efectuează operații de plată și de credit. **o ~ de emisiune** = instituție care are dreptul să emită bancnote; *bilet de ~* = bancnotă. 2. ~ de date (*sau de informații*) = instituție specializată în stocarea și furnizarea de informații prelucrate cu ordinul; ~ de organe = serviciu într-un spital care conservă organe anatomice în vederea utilizării lor pentru transplant. (< it. *banca*, fr. *banque*)

bâncă² *s. f.* (la jocul de cărți) banii puși în joc de cel ce ține jocul. (< germ. *Bank*)

bancă³ *s. f.* piesă de mobilier, cu sau fără rezemătoare, pe care pot ședea deodată mai multe persoane. • scaun cu pupitrul pe care stau elevii în clasă. **o a sta în ~ a sa** = a fi neutru, a sta oasiv, indiferent. (< fr. *banc*, germ. *Bank*)

banchér *s. m.* 1. posesor de capital bancar, proprietar, mare acționar al unei bănci. 2. cel care ține banca. (< fr. *banquier*, it. *banchiere*)

banchét *s. n.* masă festivă în cinstea unei persoane, a unui eveniment. (< fr. *banquet*, it. *banchetto*)

banchétă *s. f.* 1. bancă mică fără spetează; canapea în

compartimentele vagoanelor de cale ferată. 2. suprafață orizontală, platformă pe un taluz ori la baza lui, spre a-i spori stabilitatea. • rambleu format din excedentul de material excavat. • fâșie orizontală de-a lungul unui terasament. 3. (*echit.*) obstacol natural format dintr-o movilă acoperită cu iarbă. 4. ~ *litorală* = platformă de abraziune îngustă la piciorul unei faleze. (< fr. *banquette*)

banchiză *s. f.* 1. câmp de gheață în regiunile polare de-a lungul țărmurilor mării; pack. 2. picior de susținere la baza unui puț de mină în curs de spălare pentru a susține zidăria de deasupra până face priză. (< fr. *banquise*)

bancnotă *s. f.* hârtie-monedă emisă de o bancă, mijloc de plată; bilet de bancă. (< germ. *Banknote*, fr. *bank-note*)

bânco *s. n. inv.* (la jocul de bacara) totalitatea mizelor depuse de jucători. (< it., fr. *banco*)

bancocrat, **-ă** *s. m. f.* adept al bancorației. (< fr. *bancocrate*)

bancocrație *s. f.* afirmare puternică a puterii politice a capitalului bancar. (< fr. *bancocratie*)

bancomat *s. n.* automat bancar, care eliberează numerar în moneda locală, pe baza identificării deținătorului de card. (< *bancă* + /auto/mat)

bancrút *s. m.* bancrutar. (< germ. *Bankrott*)

bancrută *vb. intr.* a da faliment. (< germ. *bankrottieren*)

bancrutár *s. m.* falit; bancrut. (după fr. *banqueroutier*)

bancrútă *s. f.* situație a unui comerciant falit, vinovat de rea administrare sau de fraudă; faliment. (< fr. *banqueroute*, it. *bancarotta*)

band *s. n.* bandă¹ (3). (< engl. *band*)

bandă *vb. I. tr.* a înconjuira, a inciza în benzi. **II. refl.** (despre nave) a se inclina pe un bord din cauza vântului sau a încălcării așezate greșit. (< fr. *bander*)

bandaj *s. n.* 1. fașă cu care se leagă o rană, o parte bolnavă a corpului; (*p. ext.*) pansament. • aparat special pentru a susține o hernie. • fașă cu care boxerii își înfășoară pumnii pe sub mânuși. 2. cerc metalic sau de cauciuc care se montează pe janta unei roți de vehicul. 3. sistem de inele din sârmă cu care se consolidează înfășurările rotoarelor mașinilor electrice. (< fr. *bandage*)

bandajă *vb. tr., refl.* a(-și) aplica un bandaj. (< *bandaj*)

bandajist *s. m.* fabricant, vânzător de bandaje. (< fr. *bandagiste*)

bândă¹ *s. f.* grup de oameni (reuniți în scopuri necinstite); clică. 2. (*glume*) grup de prieteni care umblă împreună. 3. ansamblu muzical instrumental; band; trupă de muzicanți. (< fr. *bande*, it. *bande*, /3/ engl. *band*)

bândă² *s. f.* 1. fâșie îngustă și lungă cu care se leagă, se înfășoară ceva. • parte lungă și îngustă a unei suprafețe. 2. fir de circulație pe o stradă sau șosea. 3. (*anat.*) fâșie de țesut care unește două organe. • parte a cromozomului, clar diferențiat. (de culoare mai închisă sau mai deschisă. **o ~ magnetică** = fâșie pentru înregistrarea magnetică a semnalelor electrice; ~ *de magnetofon* = fâșie îngustă de material flexibil, cu un strat fin de substanță feromagnetică, pentru înregistrarea și reproducerea sunetelor cu magnetofonul; ~ *etalon* = bandă magnetică cu înregistrări speciale pentru reglarea sau verificarea parametrilor unui magnetofon ori magnetoscop; ~ *riulantă* = fâșie îngustă, continuă (de cauciuc) care servește la transportul în plan orizontal al unor materiale sau piese; ~ *de imagini* = peliculă cinematografică; ~ *sonoră* = peliculă cinematografică de înregistrat sunetul. • (spațiu neîmprișmat) între două sau mai multe mărci postale; ștraif. 4. margine elastică de la masa de biliard. 5. (*herald.*) figură diagonală care reunește unghiul drept de sus al unui scut cu unghiul stâng de jos. **o în ~** = (despre figuri) așezat în diagonală scutului. 6. grup de frecvențe învecinate sau apropiate care fac parte din spectrul unei radiații sonore sau electromagnetice. 7. inclinare a unei nave pe un bord sub efectul vântului sau când încălcătura este greșit repartizată. (< fr. *bande*, germ. *Band*)

bancderamică *s. f.* ceramică neolitică din Europa, caracterizată prin decorul din benzi incizate, excizate sau pictate. (< germ. *Bankeramik*)

bandelătă *s. f.* 1. bențiță. 2. mănunchi de fibre conjunctive sau nervoase. (< fr. *bandelette*)

banderie *s. f.* 1. ceată de oameni înarmați care însoțeau un nobil feudal în luptă. 2. detașament de infanterie. (< fr. *banderie*)

banderilă *s. f.* suliiță mică cu un steguleț în vârf, pe

care toreadorii o înfig în ceafa taurilor. (<fr. *banderille*, sp. *banderilla*)

banderilier *s. m.* toreador care înfige banderilele în taur. (<fr., sp. *banderillero*)

banderolă *vb. tr.* a aplica o banderolă (2). (<fr. *banderoler*)

banderolă *s. f.* 1. steguleț (de lance, de catarg etc.) 2. bandă de hârtie lipită în jurul unei cutii, a unei cărți etc. 3. bandă de pânză care se poartă la braț ca semn al unei anumite însărcinări etc.; brasard (1). (<fr. *banderole*, it. *banderuola*)

bandieră *s. f.* pavilion al unei corăbii. (<it. *bandiera*)

bandit *s. m.* tâlhar; brigand; gangster. (<fr. *bandit*, it. *bandito*)

banditesc, **-ească** *adj.* de bandit. (<*bandit* + *-esc*)

banditism *s. n.* act, faptă violentă săvârșită de o bandă; tâlhărie. (<fr. *banditisme*)

bandleader /bând-lider/ *s. m.* șef, conducător al unei formații instrumentale. (<engl. *bandleader*)

bandolă *s. f.* instrument muzical cu coarde, asemănător cu bandura. (<sp. *bandola*)

bandotacă *s. f.* arhivă de benzi magnetice. • încăpere, mobilă pentru benzi. (<fr. *bandothèque*, germ. *Bandotek*)

bandou *s. n.* 1. legătură de încins fruntea, capul, de legat ochii. 2. cadru decorativ exterior al portalului unui tunel. 3. mulară orizontală ieșită ușor în relief, care marchează nașterea unei bolți sau limita dintre etaje. (<fr. *bandeau*)

bandulă *s. f.* frânghie subțire, cu o greutate de lemn la un capăt, la prinderea și la tragerea parâmelor grele. (<it. *bandola*)

bandulieră *s. f.* bandă de piele, de stofă, pusă de-a curmezișul pieptului, de care se agată sabia, pușca etc. • în ~ = de-a curmezișul pieptului. (<fr. *bandoulière*)

bandură *s. f.* instrument muzical ucrainean cu coarde ciupite, în formă ovală, și cu o tastieră scurtă. (<rus., ucr. *bandura*)

bandurist, **-ă** *s. m. f.* cântăreț la bandură. (<rus. *bandurist*)

bandy /bëndi/ *s. n.* joc sportiv, asemănător cu hocheiul pe gheață, care se practică cu mingea în loc de puc în țările scandinave, Anglia etc. (<engl. *bandy*)

bang *s. n.* zgomet violent produs de un avion care depășește viteza sonică. (<fr., engl. *bang*)

banián *s. m.* smochin din India, cu numeroase rădăcini adventive aeriene verticale; smochinul pagodelor. (<fr., port. *banián*)

baniéră *s. f.* 1. (în evul mediu) steag sub care se adunau vasele unui senior, pentru a merge la război. • unitate militară feudală. 2. stindard trapezoidal, pe corăbii. (<fr. *bannière*)

banjô *s. n.* instrument muzical cu coarde ciupite, cu cutie de rezonanță din piele, asemănătoare unei mici tobe, și cu un gât foarte lung, utilizat în jaz. (<amer., fr. *banjo*)

banking *s. n.* principiu ~ = ansamblu de idei privind politica monetară, reprezentat de un grup de economiști englezi, care susțineau că mijloacele de circulație nu se pot reduce numai la aur și la simbolurile lui, ci trebuie completate cu banii de credit emiși de bănci pe baza (re)scutării polițelor comerciale. (<engl. *banking* /principie/)

bântam *s. n.* 1. rasă de găini pitice, originare din insula Java. 2. (box) categoria „cocoș” (boxeri cu o greutate între 51 și 54 kg). (<engl. *bantam*)

bantú/bântu *s. n.* populație negridă din Africa ecuatorială și de sud. • limbi ~ = familie de limbi negro-africane cu structură gramaticală și lexic, apropiate. (<fr. *bantou*)

bantustán *s. n.* zonă rezervată, sub regimul rasist, populației de culoare din Republica Sud-Africană. (<engl. *bantustown*)

bantustanizare *s. f.* mutare silită într-o rezervăție, într-un regim de apartheid. (<*bantustan* + *-iza*)

banzái *interj.* viață lungă!, (zece mii de ani) trăiască! (<germ. *banzai*)

baobáb *s. m.* arbore din regiunile tropicale de măriri uriașe. (<fr. *baobab*)

baptism *s. n.* doctrină a unei secte creștine protestante care nu admite botezul decât la vârsta adultă. (<fr. *baptisme*)

baptismál, **-ă** *adj.* referitor la botez. (<fr. *baptismal*)

baptist, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al baptismului. (<fr. *baptiste*)

baptistériu *s. n.* 1. bazin de înot în termele antice. 2. capela pentru botez în bisericile catolice; bazin la botezul prin scufundare. (<lat. *baptisterium*, fr. *baptistère*)

bar¹ *s. n.* 1. local public în care consumatorii sunt serviți stând în picioare sau pe scaune înalte, în fața unei teighele. • teighele (specială) într-un restaurant etc., la care se servesc și se prepară băuturile. • mobilă, separată sau montată într-un interior, într-o casă, în care se așază băuturi, pahare, tutun și prăjituri. 2. cabaret. (<engl., fr. *bar*)

bar² *s. m.* unitate de măsură a presiunii egală cu un milion de bari. (<fr. *bar*)

-bár(ă) *v. baro-*

bará *vb. tr.* 1. a întrerupe, a împiedica cu o bară, cu un obstacol circulația, trecerea (pe un drum, o stradă etc.); (fig.) a împiedica, a opri, a stopa. 2. a trage o linie peste...; a șterge cu o linie (un text). (<fr. *barrer*)

baracamént *s. n.* ansamblu de barăci. (<fr. *baraquement*, it. *baraccamento*)

baracă *s. f.* construcție provizorie de scânduri servind ca locuință, magazie etc. (<fr. *baraque*, it. *baracca*, sp. *barraca*)

baráj *s. n.* 1. construcție hidrotehnică așezată transversal pe cursul unei ape curgătoare pentru a ridica nivelul apei sau a-i regulariza cursul; stăvilar, zăgaz. 2. lucrare provizorie pentru a împiedica pătrunderea apei într-o zonă de lucru, a opri circulația rutieră etc. 3. piedică; barieră. 4. lucrare de fortificație care împiedică înaintarea inamicului pe anumite direcții. 5. foc intens de artilerie sau de arme automate ca să oprească atacul inamicului. 6. întrecere suplimentară pentru promovarea mai multor echipe sportive sau concurenți aflați la egalitate ori pentru stabilirea ordinii lor într-un clasament. 7. (med.) tulburare ideomotorie caracterizată printr-un blocaj în șirul ideilor, în exprimarea lor. (<fr. *barrage*)

barajist *s. m.* cel care asigură întreținerea unei instalații de captare a apei. (<fr. *barragiste*)

baranestezie *s. f.* pierdere a sensibilității țesuturilor profunde la presiune. (<fr. *baranesthésie*)

barătă *s. f.* 1. aparat cu ajutorul căruia se fabrică untul și unele grăsimi vegetale. 2. toabă metalică cu perete dublu pentru răcire la dispozitivul în care se tratează celuloza pentru obținerea firelor de viscoză. (<fr. *baratte*)

baraterie *s. f.* prejudiciu adus unei nave prin încălcarea intenționată a îndatoririlor de către comandant sau echipaj. (<fr. *baraterie*)

baratrométru *s. n.* instrument cu care se măsoară rapiditatea și direcția curenților marini. (<fr. *baratromètre*)

bără *s. f.* 1. drug de metal (destinat prelucrării). • piesă de metal sau de lemn, în construcții sau în dispozitive tehnice pentru transmiterea eforturilor. • (fig.) obstacol, piedică în calea realizării unui lucru. 2. fiecare dintre cei trei stâlpi care delimitează poarta la unele jocuri sportive. • șut în stâlpul porții de fotbal. 3. barieră care desparte pe judecători de avocați și impricinați; locul de unde se pledează în fața justiției. 4. (herald.) figură diagonală care reunește unghiul stâng de sus al unui scut cu unghiul drept de jos. 5. linie verticală sau oblică, element de separare într-un text. • linie verticală care separă măsurile unui poem. • ridicătura de metal liniară încrustată în tastiera unor instrumente cu coarde ciupite. 6. îngrămădire de aluviuni la gura de vărsare a unui râu într-un fluviu sau în mare. 7. mascaret. (<fr. *barre*)

barbacănă *s. f.* 1. lucrare de fortificație care protejează capul unui pod, intrarea unei cetăți etc. 2. deschidere înaltă și îngustă în zidul unui turn, al unui coridor. 3. deschizătură mică lăsată din loc în loc în zidăria unei culcei de pod, a unui zid de sprijin pentru a permite scurgerea apelor colectate în spatele acestora. (<fr. *barbacane*)

barbadénsis *s. m.* specie de bumbac care produce fire de calitate superioară. (<lat. *barba densis*)

barbár, **-ă** *s. m. f.* 1. nume dat de greci și romani oricărui individ care aparținea unei populații străine. 2. (pl.) nume dat, în trecut popoarelor migratoare care au invadat Europa la începutul evului mediu; (sg.) individ aparținând unui asemenea popor. 3. (fig.) și *adj.* om crud, sălbatic, necivilizat; grosolan. • (adv.) în mod crud, sălbatic. (<fr. *barbare*, lat. *barbarus*)

- barbarie** *s. f.* 1. stadiu de civilizație înapoiată în care se află un popor, un grup, un om. 2. lipsă de respect pentru cultură și civilizație; faptă, atitudine în care se reflectă o asemenea concepție; sălbăticie, cruzime, neomenie. (<fr. *barbarie*, lat. *barbaria*)
- barbarism** *s. n.* cuvânt, construcție introduse într-o limbă străină fără a fi necesare și neintegrate în limba care le-a împrumutat. (<fr. *barbarisme*, lat. *barbarismus*)
- barbariză** *vb. tr.* a aduce în stare de barbarie. (<fr. *barbariser*)
- barbarolalie** *s. f.* vorbire stranie, neinteligibilă, sacadată, în schizofrenie. (<fr. *barbarolalie*)
- bărbă** *s. f.* fiecare dintre perișorii implantați în tija unei pene de pasăre. (<fr. *barbe*)
- barbecue** *l-băcū* *s. n.* grătar cu mangal pentru pregătirea mâncării în aer liber. (<fr. *barbecue*)
- barbét** *s. m.* câine prelicar, cu părul creț, specializat în vânatoarea de baltă. (<fr. *barbet*)
- barbétă¹** *s. f.* 1. (pl.) favoriți. 2. parămă scurtă la fixarea sau remorcarea ambarcațiilor. 3. centură de metal rezistentă, la baza turelei unui tun naval. (<it. *barbetta*)
- barbétă²** *s. f.* platformă de pământ de pe care tunurile pot trage pe deasupra parapetului unei fortificații. (<fr. *barbette*)
- barbifer**, -ă *adj.* (despre plante) prevăzut cu un smoc de per lungi. (<fr. *barbifere*)
- barbiôn** *s. n.* erecție a papilelor limbii la bovine datorită unei tumefacții. (<fr. *barbillion*)
- barbișon** *s. n.* bărbuță ascuțită; cioc. (<fr. *barbichon*)
- barbitál** *s. n.* hipnotic barbituric cu acțiune de lungă durată. (<fr. *barbital*)
- barbitôn** *s. n.* instrument muzical asemănător cu lira, la vechii greci. (<fr., lat., gr. *barbiton*)
- barbitúric** *I. adj.* acid ~ = substanță sintetică obținută prin condensarea ureii. **II. adj., s. n.** (medicament) hipnotic, sedativ sau narcotic, din acest acid. (<fr. *barbiturique*)
- barbiturism** *s. n.* intoxicație cu barbiturice. (<fr. *barbiturisme*)
- barbotă** *vb. tr.* (*tehn.*) a trece forțat un gaz sub formă de bule printr-un lichid. (<fr. *barboter*)
- barbotăj** *s. n.* 1. sistem de ungere a unui motor prin impropșarea lubrifiantului pe suprafețele de uns. 2. amestec de apă cu tărâțe la hrana animalelor. (<fr. *barbotage*)
- barbotin** *s. n.* roată dințată care antrenează lanțul ancorelor sau șenila unor vehicule. (<fr. *barbotin*)
- barbotină** *s. f.* 1. pastă diluată vitrifabilă cu care se lipesc ornamentele și toarele pe obiectele de ceramică. 2. decorație cu o asemenea pastă pe porțelan sau pe faianță. (<fr. *barbotine*)
- barc** *s. n.* velier cu trei arbori și velatură pătrată, în afară de artimon, care poartă vele aurice. (<engl., fr. *barque*, it. *barco*)
- barcănă** *s. f.* dună mobilă de nisip, în formă de semilună, perpendiculară pe direcția vântului, în deșerturi. (<fr. *barkhane*)
- barcarolă** *s. f.* 1. gondolieră. 2. piesă vocală sau instrumentală cantabilă, cu mișcare ritmică legănată, asemănătoare romanței. (<it. *barcarola*, fr. *barcarolle*)
- bărcă** *s. f.* ambarcație mică, fără punte, cu rame, vele sau cu motor. (<it. *barca*, fr. *barque*)
- barchetină** *s. f.* velier cu trei, patru sau cinci arbori și vele aurice, în afară de arborele trinchet, cu vele pătrate. (<it. *barchetina*)
- bard** *s. m.* 1. poet și cântăreț la celți. 2. poet eroic și liric. (<fr. *barde*, lat. *bardus*)
- bardór** *s. n.* macara mobilă utilizată pe șantierele de construcție. (<fr. *bardeur*)
- bardou** *s. m.* animal obținut din încrușșarea unui armăsar cu o măgăriță. (<fr. *bardot*)
- barém** *s. n.* 1. culegere de tabele conținând calcule gata făcute. 2. normă care trebuie realizată de un sportiv sau o echipă pentru a se califica într-o competiție. 3. nivel al unei contribuții financiare stabilit în prealabil. (<fr. *barème*)
- barestezie** *s. f.* sensibilitate a țesuturilor și a organelor profunde la variațiile de presiune. (<fr. *baresthesie*)
- barétă¹** *s. f.* 1. bentiță (de piele, de pânză) care încheie un pantof. 2. lamelă de metal care se fixează transversal pe o medalie, tabacheră etc. 3. perete de beton (armat) turnat în teren pentru lucrări de fundații. 4. pânză cauciucată pe care se plantează ace pentru pieptănatul fibrelor textile. (<fr. *barrette*)
- barétă²** *s. f.* pălărie roșie purtată de cardinali. (<it. *barretta*)
- baretór** *s. n.* rezistor neliniar care, introdus într-un circuit electric, menține constantă intensitatea curentului. (<engl. *barretter*)
- barhét/bárhét** *s. n.* țesătură de bumbac flanelată. (<germ. *Barchent*)
- BARI-** v. baro-
- baribál** *s. m.* urs negru din America de Nord. (<fr. *baribal*)
- báric**, -ă *adj.* referitor la presiunea atmosferică. **o sistem** ~ = repartiția presiunii atmosferice la suprafața Pământului. (<germ. *barisch*)
- baricadá** *vb. tr., refl. a* (se) închide cu o baricadă. **o** (p. ext.) a (se) închide ferm, categoric. (<fr. *barricader*)
- baricadá** *s. f.* 1. întârziere din diferite materiale sau lucruri, cu scopul de a feri pe cei atacați de loviturile atacatorilor. 2. (fig.) piedică, obstacol. (<fr. *barricade*)
- baricéntru** *s. n.* 1. punct de aplicație al rezultantei forțelor de presiune; centru de greutate. 2. punct de întâlnire al medianelor într-un triunghi. (<fr. *barycentre*)
- bárieș** *s. f.* unitate de măsură a presiunii, de o dină de cm²; microbar. (<fr. *barye*)
- barieră** *s. f.* 1. loc de intrare într-un oraș unde, în trecut, se încasau taxele pe mărfurile aduse spre vânzare. 2. bară mobilă pentru a închide temporar trecerea peste o cale ferată sau șosea; (p. ext.) loc de întretăiere a unei căi ferate cu o șosea. 3. element constructiv sau dispozitiv pentru evitarea ori reglementarea schimbului de umiditate, căldură etc. 4. linie de plecare (la cursele de cai); start. 5. stare marcând limitele posibilităților fizice sau psihologice (ale unui sportiv). (<fr. *barrière*)
- barifonie** *s. f.* voce cu timbru gros, răgușită. (<engl. *baryphonia*)
- barigoscóp** *s. n.* instrument giroscopic pentru punerea în evidență a rotației Pământului. (<fr., engl. *barygyroscope*)
- bariglosie** *s. f.* dificultate în pronunțarea cuvintelor, limbajul fiind ininteligibil. (<fr. *baryglossie*)
- baril** *s. m.* unitate de măsură pentru capacități, în special pentru produse petroliere, egală cu 158,9 l în SUA și 163,5 l în Anglia. (<fr. *baril*, engl. *barrel*)
- barilalie** *s. f.* tulburare de limbaj manifestată prin dificultăți în articularea cuvintelor, devenite neinteligibile. (<fr. *barylalie*)
- barimetrie** *s. f.* aprecierea greutății animalelor vii pe bază de măsurători. (<fr. *barymétrie*)
- barimétru** *s. n.* instrument pentru determinarea intensității zgomotului. (<fr. *barymètre*)
- barimorfóză** *s. f.* influență morfogenetică a forței de gravitație asupra organelor plantelor; geomorfóză. (<fr. *barymorphose*)
- barioláj** *s. n.* (muz.) executarea rapidă a unei succesiuni de sunete, trecând alternativ de la o coardă la alta. (<fr. *bariolage*)
- bariolát**, -ă *adj.* însemnat cu benzi de culori asortate bizar; pestrî; bălțat. (<fr. *bariolé*)
- bariôn** *s. n.* particulă elementară grea, cu masă de repaus egală sau mai mare decât cea a nucleonului. (<fr. *baryon*)
- bariotróp** *s. n.* problemă enigmatică constând în găsirea unui cuvânt, cu două sau mai multe sensuri, după cum intervine accentul. (<it. *bariotrop*)
- barisféră** *s. f.* centrosferă (1). (<fr. *barysphère*)
- bariș** *s. n.* 1. broboadă subțire și ușoară; maramă, testemel, tulpan. 2. stoafă fină de lână. (după fr. *barège*)
- barită** *s. f.* (hidr)oxid de bariu, folosit în radiologia tubului digestiv. (<fr. *baryte*)
- baritină** *s. f.* sulfat natural de bariu. (<fr. *barytine*)
- baritôn/bariton** *I. s. m.* cântăreț cu voce de bariton (II,1). **II. s. n.** 1. voce bărbătească cu timbru intermediar între tenor și bas. 2. instrument de suflat, de alamă, cu timbru și ambitus corespunzător. (<it. *baritono*, fr. *bariton*)
- baritonál**, -ă *adj.* de bariton. (<germ. *baritonal*)

baritóză *s. f.* pneumoconioză provocată de inhalarea prelungită a pulberilor de sulfat de bariu sau barită. (<fr. *barytose*)

bariu *s. n.* metal moale, alcalino-pământos, de culoare albă-argintie, la fabricarea vopselelor, a sticlei etc. (<fr. *baryum*)

barjă *s. f.* 1. barcă cu o velă pătrată, pentru pescuitul pe râuri. 2. navă cu fundul plat, pentru transporturi grele pe căile navigabile. (<fr. *barge*)

barlóng, -ă *adj.* 1. mai lung într-o parte decât în alta. 2. cu latura mai lungă în față. (<fr. *barlong*)

barman, -ă *s. m. f.* cel care servește la bar¹; proprietar al unui bar. (<engl., fr. *barman*)

barn *s. m.* unitate de suprafață, de 10^{-24} cm², în fizica nucleară. (<fr. *barn*)

BARO-/BARI-, -bár(ă) *elem.* „greutate, presiune”, „grav”. (<fr. *baro-/bary-*, -bare, cf. gr. *baros*, *barys*)

baroană *s. f.* baroneasă. (<fr. *baronne*)

baroc, -ă *adj.* 1. stil ~ (și *s. n.*) = stil în arhitectură, pictură, literatură, muzică, predominant între sfârșitul Renașterii și mijlocul sec. XVIII, care cultivă libertatea și monumentalitatea formelor, ornamentația excesivă, inventivitatea și fantezia exprimării. • stil de la sfârșitul perioadelor clasice, în care forma se dezvoltă în dauna conținutului. 2. (*fig.*) exagerat; bizar, extravagant. (<fr. *baroque*, it. *barocco*)

barocameră *s. f.* cameră pentru încercarea rezistenței fizice a piloților și sportivilor în condiții de variație a altitudinii și presiunii. (<baro- + *cameră*)

barochism *s. n.* caracter baroc al unei opere de artă (<fr. *baroquisme*)

barochist, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al barochismului. (<it. *barocchista*)

barocoră *adj. s. f.* (plantă) la care înșămânțarea se face pe loc. (<fr. *barochore*)

barochorie *s. f.* înșămânțare pe arealul propriu, datorită greutateii fructelor și semințelor. (<fr. *barochorie*)

barofil, -ă *adj.* (despre organisme) care se dezvoltă în locuri cu presiune ridicată. (<fr. *barophile*)

barofób, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește în medii de viață cu presiuni atmosferice scăzute. (<fr. *barophobe*)

barofobie *s. f.* teamă patologică de gravitație. (<fr. *barophobie*)

baroforéză *s. f.* difuzie a particulelor dintr-o suspensie sub influența gravitației. (<fr. *baroforeuse*)

barognozie *s. f.* posibilitatea de a aprecia, fără a vedea, greutatea și consistența obiectelor. (<engl. *barognosis*)

barograf, *s. n.* barometru înregistrator. (<fr. *barographe*)

barogramă *s. f.* diagramă înregistrată la barograf. (<fr. *barogramme*)

barometrie *s. f.* parte a fizicii despre tehnicile și aparatele de măsurare a presiunii atmosferice. (<fr. *barométrie*)

barométru *s. n.* 1. instrument pentru măsurarea presiunii atmosferice. 2. (*fig.*) ceea ce servește pentru a măsura. (<fr. *baromètre*)

barón *s. m.* senior feudal care avea pe pământurile sale drepturi absolute. • titlu de noblete între cavaler și viconte. (<fr. *baron*, germ. *Baron*)

baronarcóză *s. f.* narcoză prin inhalarea unui amestec de gaze la o presiune mai mare decât cea atmosferică. (<fr. *baronarcose*)

baroneasă *s. f.* femeie având titlu de baron; soție, fiică de baron; baroană. (<it. *baronessa*)

baronét *s. m.* titlu de noblete, în Anglia, dat unui ordin de cavaleri. (<fr. *baronnet*)

baronie *s. f.* titlu de baron; domeniul unui baron. (<fr. *baronnie*)

baroreceptor *s. m.* presoreceptor. (<fr. *barorécepteur*)

baroscóp *s. n.* balanță folosită pentru a demonstra existența presiunii atmosferice. (<fr. *baroscope*)

barosensibil, -ă *adj.* (despre organe) sensibil la presiune. (<fr. *barosensible*)

barostát *s. n.* aparat pentru menținerea unei presiuni constante. (<fr. *barostat*)

barót *s. n.* semipreparat din fondant sau ciocolată și miezul fructelor oleaginoase (nuci, alune, migdale). (<fr. *barot*)

barotaxie *s. f.* reacție locomotorie a organismelor la modificările presiunii mediului. (<fr. *barotaxie*)

baroterapie *s. f.* tratare a unor maladii cu presiuni determinate sau al aerului comprimat. (<fr. *barothérapie*)

barotermograf *s. n.* barotermometru înregistrator. (<germ. *Barothermograph*)

barotermométru *s. n.* instrument pentru determinarea simultană a presiunii și a temperaturii aerului. (<fr. *barothermomètre*)

barotraumatic, -ă *adj.* provocat de modificările presiunii atmosferice. (<fr. *barotraumatique*)

barotraumatism *s. n.* stare patologică provocată de o variație bruscă de presiune. (<fr. *barotraumatisme*)

barotróp, -ă *adj.* (despre distribuția presiunii și a densității) în care suprafețele atmosferice sunt izobare. (<fr. *barotrope*)

barotropism *s. n.* reacție a substanței vii față de variațiile de presiune. (<fr. *barotropisme*)

baróu *s. n.* organizație profesională a avocaților dintr-o anumită unitate administrativ-teritorială. (<fr. *barreau*)

barráncos *s. n. pl.* mici văi formate de ape pe flancurile unui con vulcanic. (<sp. *barrancos*)

barremián, -ă *adj. s. n.* (din) penultimul etaj al cretacului inferior. (<fr. *barremien*)

bárter *s. n.* acord, în practica comercială, prin care părțile convin să schimbe între ele mărfuri de valori egale. (<engl. *barter*)

bartonián, -ă *adj. s. n.* (din) ultimul etaj al eocenului. (<fr. *bartonien*)

barzói *s. m.* câine rusesc cu siluetă grațioasă și zveltă, folosit la vânătoare și agrement. (<rus. *barzoi*)

bas *I. s. m.* cântăreț cu voce de bas (II, I). *II. s. n.* 1. vocea bărbătească cea mai gravă. 2. instrument de suflat de alamă care produce sunetele cele mai grave. (<it. *basso*, fr. *basse*)

base¹ *s. n.* parte a unei jachete (fuste) care acoperă șoldurile. (<fr. *basque*)

base², -ă *I. adj. s. m. f.* (locuitor) din Pirinei. • (*s. f.*) limbă aglutinantă vorbită de basci. (<fr. *basque*)

báscă *s. f.* beretă cu marginile îndoite înăuntru. (<fr. *beret/ basque*)

báscchet *I. s. n.* joc sportiv între două echipe a câte 5 jucători, în care mingea se aruncă într-un coș fixat de un stâlp pe terenul echipei adverse; baschetbal. *II. s. m. pl.* încălțăminte de sport asemănătoare unor ghete de pânză cu talpă groasă. (<engl., fr. *basket*)

baschetbál *s. n.* baschet (I). (<engl., fr. *basket-ball*)

baschetbalist, -ă *s. m. f.* jucător de baschet. (<baschetbal + -ist)

basculá *vb. intr.* a executa o mișcare de rotație limitată în jurul unei axe orizontale. (<fr. *basculer*)

basculánt, -ă *I. adj.* care basculează. *II. adj. s. f.* (autocamion) echipat cu o benă basculantă. (<fr. *basculant*)

basculatór *s. n.* dispozitiv mecanic pentru descărcarea prin basculare a unui autocamion, vagonet etc. (după fr. *basculeur*)

basculă *s. f.* 1. balanță cu două brațe inegale, pentru greutăți mari. 2. pârghie cu punctul de sprijin la mijloc pe o axă, încât să permită o mișcare oscilatorie liberă. • aparat de gimnastică pentru executarea diferitelor sărituri acrobatiche. • dispozitiv care permite modificarea poziției în raport cu axa optică a unei părți a aparatului fotografic. 3. partea metalică a armelor de vânătoare cu țevi mobile. (<fr. *bascule*)

base-ball /béiz-bol/ *s. n.* joc sportiv (la americani) între două echipe a câte 9 jucători, asemănător cu oina. (<engl. *base-ball*)

basét *s. m.* 1. câine de vânătoare cu corpul alungit și labele scurte, cu pete roșietice sau negre. 2. rasă franceză de găini cu picioare foarte scurte. (<fr. *basset*)

basic /béizic/ *s. n.* (*inform.*) limbaj de programare a calculatoarelor, utilizat în regim convențional și interpretativ. (<engl. *basic*)

basic-english /béizic-inglis/ *s. f.* formă simplificată a limbii engleze, cu un minimum de cuvinte și forme gramaticale. (<engl. *basic-english*)

basic-french /béizic-frenci/ *s. f.* formă simplificată a

- limbii franceze, cu un vocabular și o gramatică redusă. (<engl. *basic-french*)
- basist** *s. m.* muzicant care cântă la contrabas sau alt instrument cu timbru grav. (<fr. *bassiste*)
- basón** *s. n.* 1. fagot. 2. mod de a cânta la orgă. (<fr. *basson*, it. *bassone*)
- basoreliéf** *s. n.* sculptură în care figurile ies în relief pe un fond scund. (<it. *bassorilievo*, fr. *bas-relief*)
- básta** *interj.* ajunge! destul! (<it. *basta*)
- bastárd**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* 1. (copil) conceput în afara căsătoriei; nelegitim. 2. hibrid. (<it. *bastardo*, germ. *Bastard*)
- bastardá** *vb. tr.* a hibrida. (<germ. *bastardieren*)
- bastidă** *s. f.* 1. mică lucrare provizorie, pentru a ataca o fortificație. 2. oraș fortificat pentru apărarea unui stat seniorial sau a unui domeniu. (<fr. *bastide*)
- bastiile** *s. f.* 1. (în evul mediu) construcție dintr-un sistem de fortificații. 2. castel întărit. 3. (fig.) închisoare, cetățiuie fortificată; simbol al puterii arbitrară. (<fr. *bastille*)
- bastiment** *s. n.* navă de război de mare tonaj. (<it. *bastimento*)
- bastingáj** *s. n.* cheson (2) la bordul unei nave, în care se păstrează hamacele și alte materiale ale echipajului. (<fr. *bastingage*)
- bastiön** *s. n.* 1. lucrare de fortificație în formă de turn scund și puternic, cu două flancuri și două fețe. 2. (fig.) ceea ce constituie un sprijin solid. (<fr. *bastion*)
- bastön** *s. n.* 1. obiect în formă de băț, ca sprijin la mers. 0 ~ *de mareașal* = baston purtat de mareașal ca semn distinctiv al demnității. 2. băț de mărmi diferite în gimnastica medicală cu scop corectiv. 3. bară cilindrică din metal sau lemn, cu diferite întrebuințări la bordul unei nave. (<it. *bastone*)
- bastonádă** *s. f.* bătaie cu bastonul, ciomăgeală. (<fr. *bastonnade*)
- bastonátá** *s. f.* element grafic caracteristic scrierii de mână. (<it. *bastonata*)
- başhír**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (locuitor din Başkiria. • (*s. f.*) limbă din familia altaică, ramura turcică, vorbită de başchiri. (<rus. *baskhir*)
- batáj** *s. n.* operația de lovire repetată cu bătaoarea a masei de material fibros, în filatură. • utilajul cu care se execută. (<fr. *battage*)
- bataliön** *s. n.* 1. subunitate militară din mai multe companii. 2. (fig.; fam.) mulțime (de ființe). (<pol., rus. *batalion*, it. *bataglione*)
- batalionár**, **-ă** *adj.* care aparține unui batalion. (<fr. *bataillonnaire*)
- batalist** *s. n.* (rar) pictor de bălăii, de scene de război. (<it. *battagliaista*)
- batánt**, **-ă** *I. adj.* (despre uși, ferestre) care poate executa o mișcare de rotație limitată în jurul unei axe verticale. *II. s. n.* panou mobil la o poartă sau ușă. (<fr. *battant*)
- batárd**, **-ă** *adj.* (despre scriere) cu caracter de scriere rotundă și cursivă. • (*s. f.*) caracter de literă al acestei scrieri. (<fr. *batarde*)
- batardóu** *s. n.* construcție provizorie, dig din lemn, oțel sau beton pentru împiedicarea pătrunderii apei într-o zonă de lucru. (<fr. *atardeau*)
- batát** *s. m.* plantă perenă asemănătoare cartofului, foarte bogată în amidon, vitamine și zahăr; patată. (<sp., port. *batata*, rus. *batat*)
- bátá** *v. bati-*.
- batél** *s. n.* vaporas. (<it. *battello*)
- bateliér** *s. m.* matelot din echipajul unui batel. (<it. *battelliere*)
- baterie** *s. f.* 1. subunitate de artilerie, dintr-un număr variabil de plutoane, tunuri, rachete etc. • terasament care protejează tunurile în poziție de tragere. • ansamblul tunurilor de același calibrul de pe o navă. 2. ansamblu de aparate, dispozitive, piese, legate între ele, care îndeplinesc aceeași operație. 0 ~ *electrică* = ansamblu de mai multe pile sau acumulatori electrice; ~ *solară* = grup de celule fotoelectrice care transformă energia solară în energie electrică. 3. vas cu gheață pentru a răci vinul și sifonul din sticle; frapieră. 4. grupul instrumentelor de percuzie într-o orchestră. 5. ~ *de teste* = ansamblu de teste care vizează un anumit aspect al structurii psihologice a cuiva. 6. ansamblu de cuști metalice suprapuse, pentru întreținerea pásărilor, purceilor sau iepurilor de casă. (<fr. *batterie*, it. *batteria*)
- baterist**, **-ă** *s. m. f.* cântăreț la baterie (4). (<baterie + -ist)
- bathonián**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (din) etajul superior al jurasicului mediu. (<fr. *bathonien*)
- BATI-/BATO-**, **-bátá** *elem.* „adânc”, „adâncime”. (<fr. *bathy-*, *batho-*, *-bathe*, cf. gr. *bathys*, *bathos*, profund)
- batíál**, **-ă** *adj.* din zona oceanică, între 2000 și 2500 m adâncime. (<fr. *bathyal*)
- batíc** *s. n.* 1. țesătură colorată și imprimată. 2. basma. (<fr. *batik*)
- batocardie** *s. f.* situație mai jos a inimii. (<fr. *bathycardie*)
- batiestezié** *s. f.* sensibilitate profundă mioarticulară privind mișcările și poziția corpului. (<fr. *bathyesthésie*, engl. *bathesthesia*)
- batigastrie** *s. f.* situație a stomacului mai jos față de poziția normală. (<fr. *bathygastrie*)
- batigráf** *s. n.* batimetru înregistrator. (<fr. *bathygraphe*)
- batigrafie** *s. f.* înregistrare a adâncimilor mărilor și oceanelor. (<fr. *bathygraphie*)
- batigrámă** *s. f.* diagramă înregistrată de batigraf. (<fr. *bathygramme*)
- batimetrie** *s. f.* 1. ramură a hidrometriei care se ocupă cu măsurarea adâncimii apei în ocean, mări, lacuri și râuri. 2. distribuție pe verticală a organismelor dintr-un anumit mediu. (<fr. *bathymétrie*)
- batimétru** *s. n.* aparat folosit în batimetrie (1). (<fr. *bathymètre*)
- batipelágic**, **-ă** *adj.* din zona oceanică de mare adâncime (2000-6000 m). (<fr. *bathypelagique*)
- batiplanctön** *s. n.* plancton al zonelor de mare adâncime a mărilor. (<fr. *bathyplancton*)
- batipnée** *s. f.* respirație profundă. (<fr. *bathypnée*)
- batír** *s. n.* fir de bumbac răscuit ușor, la însălat. (<fr. *bâtir*)
- batireométru** *s. n.* instrument pentru înregistrarea direcției și vitezei curenților marini. (<fr. *bathyrhéomètre*)
- batiscáf** *s. n.* submarin pentru explorări oceanografice, la mari adâncimi. (<fr. *bathyscaphe*)
- batisferá** *s. f.* nacelă sferică suspendată cu un cablu, pentru cercetări submarine la mari adâncimi. (<fr. *bathysphère*)
- batist** *s. n.* pânză foarte fină de bumbac sau de in. (<fr. *batiste*)
- batistá** *s. f.* bucată mică de pânză pentru șters nasul, fața etc. (<fr. *batiste*)
- batitermograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea temperaturii apei la adâncimi. (<fr. *bathythermographe*)
- batíu** *s. n.* 1. construcție de metal care formează legătura dintre un motor, o mașină etc. și fundație. 2. cadru pe care se montează mecanismele mașinilor-unelte. (<fr. *bâti*)
- batmán** *s. m.* jucător din ofensiva unei echipe de crichet. (<engl. *batsman*)
- BATMO-** *elem.* „excitabilitate”. (<fr., engl. *bathmo-*, cf. gr. *bathmos*, treaptă, grad)
- batmotróp**, **-ă** *adj.* referitor la excitabilitatea fibrei musculare. (<fr. *bathmotrope*)
- batmotropism** *s. n.* însușire a fibrelor musculare de a fi batmotrope. (<fr. *bathmotropisme*)
- BATO¹** *v. bati-*.
- BATO²** *elem.* „(rüg de) mure”. (<fr. *bato-*, cf. gr. *batos*)
- batocróm** *s. n.* efect produs de o grupare de atomi, care, introdusă în molecula unei substanțe organice, determină închiderea culorii acesteia. (<fr. *bathocrôme*)
- batofobie** *s. f.* teamă patologică de adâncime terestră. (<fr. *bathophobia*)
- batografie** *s. f.* batologie². (<fr. *batographie*)
- batolít** *s. m.* rocă intruzivă, în formă de masiv, din răcirea și consolidarea magmei în interiorul scoarței terestre. (<fr. *batholite*)
- batologie¹** *s. f.* repetiție de cuvinte sau de fraze, inutilă și plictisitoare. (<fr. *batologie*)
- batologie²** *s. f.* studiu și descriere sistematică a speciilor de mure; batografie. (<fr. *batologie*)

batométru *s. n.* instrument pentru recoltarea probelor de aluviuni sau de apă de mare de la diferite adâncimi. (<fr. *bathomètre*)

batón *s. n.* bucată (de vanilie, de ciocolată etc.) în formă de bastonaș. (<fr. *bâton*)

batóză *s. f.* mașină agricolă pentru desfacerea boabelor din spice, păstăi, porumbi etc. (<fr. *batteuse*)

BATRAC(O) - *elem.* „broască”. (<fr. *batrach/o-*, cf. gr. *batrachos*)

batracieni *s. m. pl.* amfibieni. (<fr. *batraciens*)

batracocultură *s. f.* ranicultură. (<*batraco-* + *-cultură*)

batracospérm, -ă *adj.* asemănător cu ouăle de broască. (<fr. *batrachosperme*)

BATRO - *elem.* „prominență, protruție”. (<fr. *bathro-*, cf. gr. *bathron*, treaptă, *s. f.*)

batrocefal, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care prezintă batrocefalie. (<*batro-* + *-cefal*)

batrocefalie *s. f.* deformare a craniului caracterizată prin protruția posterioară a occipitalului. (<*batrocefal* + *-ie*)

battement /bat-mân/ *s. n.* (*coregr., scrimă*) mișcări ale piciorului liber înainte, înapoi sau lateral, cu sau fără deplasare de pe sol. (<fr. *battement*)

battúta *s. f.* (*muz.*) abateră, revenire la o succesiune metrică ori de tempo riguroasă; măsură, tact. (<it. *battuta*)

batură *s. f.* șant pe ambele laturi ale chilei unei nave de lemn pe care se prind coastele și bordajul. (<it. *battura*)

baud /bo/ *s. m.* unitate de viteză în transmisiunile telefonice. (<fr. *baud*)

baudelaianism /bod-le-/ *s. n.* imitație a poeziei lui Baudelaire, care exprimă drama omului modern apăsător de spleen, obsedat de ideea morții, încercat de sentimente satanice și însetat de absolut. (<*baudelaian* + *-ism*)

bauxită *s. f.* rocă sedimentară roșie-brună, bogată în silicați de aluminiu, opal, caolin etc. (<fr. *bauxite*)

bavárd, -ă *adj. 1.* vorbăreț, guraliv, limbut. 2. incapabil de a păstra un secret; indiscret. (<fr. *bavard*)

bavardáj *s. n.* hiperactivitate verbală, lipsită de consistență în ce privește conținutul de idei și informații; flecăreală. (<fr. *bavardage*)

bavareză *s. f.* preparat culinar cu aspect gelatinos, din ciocolată, rom etc., care se servește rece, între băzeturi și fructe. (<fr. *bavaroise*)

bávă *s. f.* parte a peretelui unei gogoși de mătase din care se extrage mătasea superioară. (<it. *bava*)

bavétă *s. f. 1.* partea de sus a unui șort. • șervetel la gâtul copiilor când mănâncă; bărbuți. 2. șort de tablă deasupra coamei la acoperiș. 3. apărătoare de cauciuc la roțile (din spate) ale autovehiculelor. (<fr. *bavette*)

bavúrá *s. f. 1.* (*tehn.*) porțiune de material în relief față de profilul cerut al unei piese metalice, rezultat din prelucrare. 2. (*poligr.*) contur îngroșat, lăsat de o cerneală proastă. (<fr. *bavure*)

bax *s. n.* cutie (de diferite dimensiuni) pentru ambalaj. (<engl. *box*)

bayou *s. f. 1.* canal ce traversează terenurile mlăștinoase. 2. lac în formă de semicerc pe bucla unui meandru. (<fr., engl. *bayou*)

bază *vb. 1.* *refl., tr.* a (se) întemeia, a (se) sprijini (pe ceva). *II. refl.* a avea încredere (în). (<fr. *baser*)

bazál, -ă *adj.* referitor la bază, al bazei. (<fr. *basal*)

bazált *s. n.* rocă magmatică efuzivă cu structură porfirică, compactă, la construcții și pavaje. (<fr. *basalte*, lat. *basaltis*)

bazáltic, -ă *adj.* format din bazalt. (<fr. *basaltique*)

bazáltină *s. f.* piatră din bazalt concasat. (<fr. *basaltine*)

bazament *s. n. 1.* pedestal, soclu (la o statuie, la o coloană). 2. temelie, bază. (<it. *basamento*)

bazár *s. n. 1.* complex comercial de tip oriental, dintr-un șir de prăvălii sau tarabe, unde se vând obiecte de tot felul; (*p. ext.*) târg, piață. 2. magazin de obiecte diverse. (<fr. *bazar*)

bazardá *vb. tr. (fam.)* a se debarasa de ceva pe căi cât mai rapide; a vinde de urgență, indiferent de preț. (<fr. *bazarder*)

bază *s. f. 1.* parte inferioară a unui corp, edificiu etc.; temelie, fundament. • distanță între difuzoarele (externe) ale unui sistem de redare radiofonică. 2. electrod corespun-

zător zonei dintre două joncțiuni ale unui tranzistor. 3. (*mat.*) număr real, pozitiv și diferit de 1, la care se face logaritmul. 0 ~ a *puterii* (unui număr) = număr care se ridică la puterea indicată de exponent. • *latură* a unui poligon sau față a unui poliedru, în poziția cea mai de jos. 4. element fundamental, esențial a ceva (cuvânt, combinație chimică etc.). 0 *de* ~ = principal, fundamental; *a pune ~ele* = a întemeia, a înființa. 5. totalitatea relațiilor de producție dintr-o etapă determinată a dezvoltării sociale, economice, pe care se înalță suprastructura corespunzătoare. 6. loc de concentrare a unor oameni, trupe, mijloace materiale etc. pentru o activitate determinată. 0 ~ *militară* = zonă special amenajată și dotată cu instalații, în care sunt concentrate unități, mijloace și materiale de luptă. 7. ~ *sportivă* = teren special amenajat și dotat pentru practicarea diferitelor sporturi. 8. substanță chimică cu gust leștic, care albăstrește hârtia de turnesol și care, în combinație cu un acid, formează o sare; substanță care poate fi fixa protonii eliberați de un acid. (<fr. *base*, /s/ rus. *baza*)

bazedóv *s. n.* boală cauzată de hipersecreția tiroidei, manifestată prin bulbucarea ochilor, stare de nervozitate și palpații. (<germ. *Basedow*)

bazedovián, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de basedov. (<fr. *basedowien*)

bazedovism *s. n.* criză acută, în timpul bolii basedov, după o tiroidectomie, caracterizată prin creșterea stării de anxietate, agitație, tahicardie etc. (<fr. *basedovisme*)

BAZI- *elem.* „fundament, bază”; „alcalin”. (<fr. *bas-*, cf. gr. *basis*, suport)

bázic, -ă *adj.* (despre substanțe) care are proprietățile unei baze; alcalin. (<fr. *basique*)

bazicitate *s. f. 1.* caracterul de bază (8) al unui corp; alcalinitate. 2. numărul de ioni de hidrogen din molecula unui acid care pot fi substituiți printr-un metal. (<fr. *basicité*)

bazidie *s. f.* organ special la bazidiomicete pe care se formează sporii. (<germ. *Basidie*)

BAZIDIO- *elem.* „bazidie”. (<fr. *basidio-*, cf. gr. *basidion*, bază mică)

bazidiomicete *s. f. pl.* clasă de ciuperci saprofite sau parazite care se înmulțesc prin bazidiospori. (<fr. *basidiomycètes*)

bazidiospór *s. m.* spor format pe bazidii. (<fr. *basidiospore*)

bazificáre *s. f.* trecere a unui corp chimic la starea de bază. (după fr. *basification*)

bazifil, -ă *s. f.* (plantă) care preferă solurile alcaline. (<fr. *basiphile*)

bazigamie *s. f.* fecundația la care tubul polinic pătrunde în sacul embrionar prin regiunea șalazei. (<fr. *basigamie*)

bazilár, -ă *adj. 1.* (*anat.*) care servește ca bază. 2. la baza unui organ. (<fr. *basilaire*)

bazilaterál, -ă *adj.* lateral la bază. (<fr. *basilatéral*)

baziléu *s. m. 1.* (în Grecia homerică) titlu purtat de conducătorii tribali. 2. (în Atena) titlu al celui de-al doilea arhonte. 3. titlu purtat de împărații bizantini și de regii persani până la cucerirea arabă. (<fr., gr. *basileus*)

bazilicále *s. f. pl.* colecție de legi juridice publicate de unii împărați bizantini. (<lat. *basilicorum libri*)

bazilicá *s. f. 1.* edificiu public roman de formă dreptunghiulară, cu interiorul împărțit prin șiruri de coloane, care servea ca loc de judecată, bursă comercială sau loc de adunări. • biserică din primele secole ale creștinismului, după planul bazilicilor romane. 2. biserică catolică de mari proporții. (<lat. *basilica*, fr. *basilique*, lat. *basilica*)

bazilissá *s. f.* soție a unui bazileu. (<it. *basilissa*)

bazilisc *s. n. 1.* (*mit.*) șarpe, ființă fantastică cu privire ucigătoare. 2. gen de șopărlă din America Centrală cu limba groasă, capul și gâtul scurte, coadă lungă, având pe cap o excrescență epidemică triunghiulară. 3. tun lung folosit pe galere. (<it. *basilisco*, gr. *basiliskos*)

bazin *s. n. 1.* rezervor mare de apă, alimentat de la o sursă. 2. suprafață de apă în incinta unui port pentru staționarea navelor. 3. regiune de unde un curs de apă își adună afluenții. 4. regiune cu zăcămintă de minereuri. 5. vas din metal, piatră sau ceramică, conic ori în formă de calotă sferică. • element de arhitectură constând dintr-o cavitate prismatică sau cilindrică, destinată să conțină apă. 6. parte inferioară a cavității abdominale, între oasele iliac; pelvis. (<fr. *bassin*)

- bazinet** *s. n.* 1. mic bazin. 2. parte a rinichilor de unde pomesc tuburile urinare. (<fr. *bassinet*)
- BAZIO-** *elem.* „baza craniului”. (<fr. *basio-*, cf. gr. *basis*, suport)
- bazionim** *s. n.* nume de bază în sistematica plantelor. (<fr. *basionyme*)
- baziotrib** *s. n.* instrument obstetrical folosit în bazi-otrip-sie. (<fr. *basiotribe*)
- baziotripsie** *s. f.* operație constând în zdrobirea craniului fetal, când fătul nu poate fi extras prin craniotomie sau cranioclație. (<fr. *basiotripsie*, engl. *basiotrypsy*)
- bazipetal**, -ă *adj.* (despre frunze, inflorescențe) care se dezvoltă dinspre vârf spre bază. (<germ. *basipetal*)
- baziton**, -ă *adj.* (despre plante) cu dezvoltare mai pronunțată în partea bazală. (<fr. *basitone*)
- BAZO-** *elem.* „mers, deplasare”; „bazic”. (<fr. *baso-*, cf. gr. *basis*)
- bazocit** *s. n.* leucocită bazofilă. (<fr. *basocyte*)
- bazofil**, -ă *adj.*, *s. n.* (leucocită) cu afinitate pentru cromatici bazici. (<fr. *basophile*)
- bazophilie** *s. f.* 1. însușirea de a fi bazofil. 2. creșterea excesivă a numărului de leucocite din sânge. (<fr. *basophilie*)
- bazofobie** *s. f.* teamă patologică de a merge, de a cădea din mers. (<fr. *basophobia*)
- bazón** *s. n.* bucată de stofă, piele sau pânză aplicată pe turul pantalonilor sau chiloților, pentru a-i întări. (după fr. *basane*)
- bazona** *vb. tr.* a aplica bazoane. (după fr. *basaner*)
- bazooka** /-zuka/ *s. f.* 1. aruncător portativ de grenade antitanc. 2. (telec.) transformator de simetrizare. (<amer. *bazooka*)
- bazopenie** *s. f.* scădere a numărului bazofililor din sângele periferic. (<fr. *basopenie*)
- bărbier** *s. n.* frizer. (<it. *barbiere*)
- beagle** /bigl/ *s. m.* câine de vânătoare de rasă engleză, mic, robust, curajos, cu urechile lungi, plate. (<engl. *beagle*)
- beat** /bit/ *I. adj. inv.* care aparține beatnicilor. **II. s. n.** 1. (jaz) bătaie, timp al unei măsurii. 2. stil în rockul modern (și în jaz) la începutul deceniului al șaptelea, care presupune accentuarea tuturor celor patru timpi ai măsurii. • (în formațiile instrumentale) prezența tobei mari. (<engl. *beat*)
- beatific**, -ă *adj.* care beatifică. • (*s. m. f.*) cel care trăiește o bucurie spirituală. (<fr. *béatifique*)
- beatifică** *vb. tr.* a trece pe cineva, după moarte, în rândul sfinților. (<lat. *beatificare*, fr. *béatifier*)
- beatitudine** *s. f.* 1. stare de fericire deplină. 2. stare patologică de euforie permanentă. (<lat. *beatitudo*, fr. *beatitudo*)
- beatnic** /bit-nic/ *s. m.* tânăr care, prin neingrijire și stridență, vrea să-și afișeze nemulțumirea și protestul față de societate pe care o consideră inumană; (*p. ext.*) tânăr (din Occident) cu plete și ținută neingrijită. (<engl. *beatnik*)
- bebé/bébi** *s. m. inv.* (*am.*) copil drăgălaș. (<fr. *bébé*, engl. *baby*)
- bé-bop** *s. n. v. b. o. p.*
- bec**¹ *s. n. I.* balonaș de sticlă cu un soclu și un filament în interior, care devine incandescent și luminează, străbătut de un curent electric. 2. mullură la partea de jos a ferestrei, destinată a împiedica prelingerea apei de ploaie pe fațadă. (<fr. *bec*)
- bec**² *s. m.* jucător fundaș de fotbal. (<engl. *back*)
- becăr** *s. m.* accident muzical care, pus înaintea unei note, anulează un diez sau un bemol. (<fr. *bécarre*)
- becătă** *s. f.* pasăre migratoare de baltă, cu ciocul și picioarele lungi, gustoasă; becațină. (după fr. *béccasse*)
- becațină** *s. f.* becață. (după fr. *béccassine*)
- bechie** *s. f.* 1. dispozitiv pe care se sprijină coada avionului. 2. apărătoare metalică a elicei unei ambarcații. • proptea care împiedică răsturnarea unei nave naufragiate. (<fr. *béquille*)
- becquerelit** /be-che-/ *s. n.* mineral radioactiv de uraniu. (<fr. *béquerelite*)
- bedón** *s. n.* (*muz.*) tobă mare. (<fr. *bedon*)
- beep** /bip/ *s. n.* semnal sonor de avertizare emis de un aparat de comunicații; fuit. (<engl. *beep-beep*)
- beeper** /bi-pär/ *s. n.* pager. (<engl. *beeper*)
- begárd** *s. m.* membru al societăților mistice care se formau în sec. XIII în scopul atingerii perfecțiunii evanghelice. (<fr. *bégard*)
- beghină** *s. f.* călugăriță văduvă sau celibatară, din evul mediu, care, fără a fi pronunțat un jurământ, trăia în mănăstire, constituind conferințe caritative. (<fr. *béguine*)
- begoniacee** *s. f. pl.* familie de plante dialipetale erbacee perene sau frutescente monoice: begonia. (<fr. *bégoniacées*)
- begonie** *s. f.* plantă ornamentală cu frunze mari, verzi sau roșii și flori albe, roz sau roșii, originară din țările calde. (<fr. *bégonia*)
- behavioralism** *s. n.* direcție politologică americană care își propune să cerceteze comportamentul politic. (după amer. *behavioral sciences*)
- behaviorism** *s. n.* concepție care consideră psihologia ca știință a comportamentului, ignorând conștiința; comportamentism. (<engl. *behaviourism*, fr. *béhaviorisme*)
- behaviorist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al behaviorismului. (<fr. *béhavioriste*)
- bej** *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoare cafeniu-deschis. (<fr. *beige*)
- bel** *s. m.* unitate de măsură pentru intensitatea acustică: nivelul sonor al unui sunet a cărui intensitate este de zece ori mai mare decât pragul de audibilitate. (<fr. *bel*)
- beladonă** *s. f.* 1. plantă cu flori brune-violete și fructe negre care conține diverși alcaloizi (atropina etc.); mărăgună. 2. medicament preparat din rădăcinile și din frunzele acestei plante. (<fr. *belladone*, it. *belladonna*)
- belcânto** *s. n.* stil de interpretare în muzica vocală italiană, care urmărește frumusețea liniei melodice. (<it. *bel canto*)
- bele-ărte** *s. f. pl.* nume dat artelor frumoase (pictură, sculptură etc.). (<it. *belle arti*)
- belemnit** *s. m.* moluscă cefalopodă fosilă, cu un os intern de susținere. (<fr. *bélemnite*)
- beletrist** *s. m.* scriitor de beletristică. (<germ. *Belletrist*)
- beletristic**, -ă *I. adj.* care aparține beletristicii. **II. s. f.** literatură artistică. (<germ. *belletristisch*, /ll/ *Belletristik*)
- belicism** *s. n.* atitudine, doctrină a celor care preconizează folosirea forței, a războiului. (<fr. *bellicisme*)
- belicist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care susține folosirea forței în relațiile internaționale; belicos. (<fr. *belliciste*)
- belicós**, -oasă *adj.* războinic, agresiv; amenințător. (<lat. *bellicosus*, fr. *belliqueux*)
- beliéră** *s. f.* verigă de care se atârnă sabia. (<fr. *bélière*)
- beligeránt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (stat, armată) în stare de război. (<fr. *belligérant*, lat. *belligerans*)
- beligerántă** *s. f.* calitatea de beligerant; stare de război. (<fr. *belligérance*)
- belinograf** *s. n.* aparat pentru transmiterea de imagini fotografice la distanță prin telegrafie. (<fr. *bélinographe*)
- belinogramă** *s. f.* imagine transmisă prin belinograf. (<fr. *bélinogramme*)
- belită** *s. f.* exploziv de siguranță în minele de cărbuni. (<fr. *bellite*)
- BELON(O)-** *elem.* „vârf ascuțit, ac”. (<fr. *bélon/ol-*, cf. gr. *belone*)
- belonide** *s. n. pl.* familie de pești teleosteeni marini, din ordinul beloniformelor. (<lat. *belonidae*)
- beloniforme** *s. n. pl.* ordin din clasa actinoptergienilor, pești osoși marini cu corpul alungit și cilindric; zăganul. (<fr. *béloniformes*)
- belonofobie** *s. f.* teamă patologică de înțepăturile cu acul. (după fr. *bélonérophobie*)
- belotă** *s. f.* joc de cărți. (<fr. *belote*)
- beluga** *s. f.* ceteauă asemănător cu narvalul, alb, din mările arctice. (<fr. *béluga*)
- belvedere** *s. f.* pavilion, terasă pe un loc ridicat care permite o largă panoramă. (<fr. *belvédère*, it. *belvedere*)
- bemberg** *s. n.* fir de mătase artificială prin extrudarea soluției de celuloză. • țesătură imprimată, pentru lenjerie. (<fr. *bemberg*)
- bemól I.** *s. m.* accident muzical care coboară cu un semiton nota pe care o precedă. **II. adj.** (despre note) coborât cu un semiton. (<fr. *bémol*, it. *bemolle*)

- bemoliză** *vb. tr.* a marca o notă cu un bemol. (<fr. *bémoliser*)
- bemolizat**, -ă *adj. (fon; despre sunete)* caracterizat prin coborârea intensității. (<fr. *bémolisé*)
- benă** *s. f. 1.* platformă închisă, cutie a unui autocamion în care se transportă beton sau altele asemenea. **2.** cupă a unei macarale care prinde materialul de transportat. (<fr. *benne*)
- bending** *s. n.* alternarea arcului cu ciupirea coardelor (la contrabas). (<engl. *bending*)
- béndix** *s. n.* mecanism care permite angrenarea pini-onului electromotorului de pornire cu coroana dințată de pe volantul motorului. (<fr. *bendix*)
- benedictin**, -ă *I. s. m. f.* călugăr(iță) dintr-un ordin catolic, care a desfășurat o susținută activitate în domeniul construcțiilor. **o muncă de ~** = muncă intelectuală minuțioasă și de lungă durată. **II. adj. 1.** care aparține benedictinilor. **2. (fig.)** laborios, harnic, muncitor. (<fr. *bénédictin*)
- benedictină** *s. f.* lichior prin macerarea în alcool a unor plante aromate, preparat la început după rețeta călugărilor benedictini. (<fr. *bénédictine*)
- benedicțiune** *s. f.* grație, binecuvântare (solemnă). (<lat. *benedictio*, fr. *bénédiction*)
- benefic**, -ă *adj.* favorabil, binefăcător. (<fr. *bénéfique*, lat. *beneficus*)
- beneficiă** *vb. intr.* a avea un beneficiu, a trage un folos. (<fr. *bénéficiair*)
- beneficiar**, -ă *s. m. f.* cel care beneficiază de ceva. • persoană, întreprindere, instituție pentru care se execută o lucrare, se prestează diferite servicii. (<fr. *bénéficiaire*, lat. *beneficiarius*)
- beneficiu** *s. n. 1.* (în feudalism) concesiune de pământ făcută de un suzeran unui vasal ca recompensă în schimbul achitării de unele obligații. **2.** folos, profit, câștig. **o ~ de inventar** = drept de care se bucură un moștenitor de a accepta condiționat o succesiune. • venit net al unei întreprinderi; sursă de acumulare. **o sub ~ de inventar** = în mod provizoriu, sub rezervă verificării. (<lat. *beneficium*, fr. *bénéfice*)
- benetitale** *s. f. pl.* ordin de plante gimnosperme inferioare, fosile, cu trunchiul scurt și masiv, terminat la partea superioară cu un buchet de frunze, care fac trecerea la angiosperme. (<fr. *bennéitales*)
- benetite** *s. f. pl.* clasă de gimnosperme fosile care fac trecerea la angiosperme. (<fr. *benetités*)
- benevol**, -ă *adj.* făcut de bunăvoie, nesilit. (<fr. *bénévole*, lat. *benevolus*)
- bengál** *adj. foc ~* = foc de artificii, puternic și viu colorat. (<fr. *fou de/ Bengale*)
- bengalez**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Bengal. **II. s. f.** bengali (II). **III. adj.** care aparține bengalezilor, popor indo-european din regiunea cursului inferior al Gangelui. (<Bengal + -ez)
- bengali/bengáli** *I. s. m. inv.* pasăre mică, asemănătoare vrabiei, trăind în regiunile calde. **II. s. f. inv.** limbă derivată din sanscrită, vorbită în Bengal; bengaleză. (<fr. *bengali*)
- benign**, -ă *adj.* (despre boli) care nu dă complicații sau stări grave. (<lat. *benignus*, fr. *bénigne*)
- benignitate** *s. f.* stare benignă. (<fr. *bénignité*)
- benjamin** *s. m.* copil iubit, răsfățat (cel mai mic dintre frați). (<fr. *benjamin*)
- benoar** *s. n.* lojă la parter. (<fr. *baignoire*)
- bentál**, -ă *I. adj.* bentonic. **II. s. n.** bentos. (<germ. *benthal*)
- béntic**, -ă *adj.* bentonic. (<fr. *benthique*)
- BENTO-** *elem.* „adânc, adâncime”. (<fr. *bentho-*, cf. gr. *benthos*)
- bentofág**, -ă *adj.* care se hrănește cu viețuitoare bentonice. (<fr. *benthophage*)
- bentofil**, -ă *adj., s. m.* (pește) care își depune icrele pe un substrat vegetal, pietros sau nisipos. (<fr. *benthophile*)
- bentofite** *s. f. pl.* plante fixate pe fundul mărilor sau al apelor dulci. (<lat. *benthophytæ*)
- bentogén**, -ă *adj.* (despre sedimente marine) de origine organică. (<fr. *benthogène*)
- bentograf** *s. n.* aparat cu care se poate fotografia fundul mării. (<fr. *benthographie*)
- bentónic**, -ă *adj.* care trăiește pe fundul apelor; bental; bentic. (<fr. *benthonique*, germ. *bentonisch*)
- bentomit** *s. n.* rocă sedimentară argiloasă, din silicat de aluminiu hidratat, coloidal, folosit ca decolorant și dezodorizant. (<fr. *bentonite*)
- béntos** *s. n.* totalitatea organismelor vegetale și animale care trăiesc pe fundul bălților, lacurilor, mărilor și oceanelor; bental. (<fr. *benthos*, gr. *benthos*)
- bentoscóp** *s. n.* aparat de scufundare, sferic, atașat printr-un cablu de o navă de cercetări. (<*bentos* + -scop)
- benzaldehydă** *s. f.* aldehydă aromatică din benzen, lichid incolor, cu miros de migdale amare, folosit în parfumerie, în industria coloranților etc. (<fr. *benzaldehyde*)
- benzedrină** *s. f.* amfetamină. (<fr. *benzédrine*)
- benzén** *s. m.* hidrocarbură aromatică, lichid incolor, volatil, din gudronul de huilă și întrebuințată larg în industrie. (<fr. *benzène*)
- benzénic**, -ă *adj.* care conține benzen. (<fr. *benzénique*)
- benzenism** *s. n.* benzolism. (<fr. *benzénisme*)
- benzidină** *s. f.* substanță aromatică cristalină, folosită la fabricarea coloranților. (<fr. *benzidine*)
- benzil** *s. m.* radical monovalent provenit din toluen prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. (<fr. *benzyle*)
- benzil²** *s. m.* substanță aromatică, cristalizată, galbenă, insolubilă în apă, foarte solubilă în benzen. (<fr. *benzile*)
- benziliden** *s. m.* radical bivalent derivat din toluen prin eliminarea a doi atomi de hidrogen. (<fr. *benzylidène*)
- benzină** *s. f.* amestec lichid de hidrocarburi obținut prin distilarea primară a șteiului, prin cracare sau sinteză. (<fr. *benzine*)
- benzoát** *s. m.* sare sau ester al acidului benzoic. (<fr. *benzoate*)
- benzoé** *s. f.* produs natural vegetal, solid, conținând rășini, acid benzoic și un ulei volatil; smimă. (<fr. *benzoë*)
- benzofenonă** *s. f.* cetonă aromatică formată prin distilarea benzoatului de calciu, substanță cristalizată, solubilă în alcool și eter. (<fr. *benzophénone*)
- benzoic** *adj. acid ~* = acid aromatic din unele rășini vegetale (smimă), folosit în medicină, în parfumerie și în industria coloranților. (<fr. *benzoïque*)
- benzoil** *s. m.* radical monovalent derivat din acidul benzoic prin eliminarea grupării hidroxil. (<fr. *benzoyl*)
- benzoilare** *s. f.* introducerea a radicalului benzoil în molecula unui compus organic. (după fr. *benzoylation*)
- benzól** *s. m.* amestec de benzen, toluen și xilen, rezultat din distilarea gudroanelor de huilă. (<fr. *benzol*)
- benzolism** *s. n.* boală profesională datorată manipulării benzolului sau a derivaților lui, care se manifestă prin anemie și leucopenie; benzenism. (<fr. *benzolisme*)
- benzonafól** *s. m.* benzoat de naftol, antiseptic intestinal. (<fr. *benzonaphтол*)
- benzopirină** *s. f.* substanță gudronată, în fumul de țigară. (<fr. *benzopirine*)
- benzopurpurină** *s. f.* substanță roșie, unul dintre cei mai imporanți coloranți pentru bumbac. (<fr. *benzopurpurine*)
- benzpiren** *s. n.* hidrocarbură extrasă din gudron, substanță puternic cancerigenă. (<germ. *Benzpyren*, engl. *benzpiren*)
- beotism** *s. n.* lipsă de gust, de preocupări intelectuale; vulgaritate, bătărănie; caracter rudimentar în stil și în limbă. (<fr. *beotisme*)
- beotian**, -ă *adj., s. m. f.* (om) ignorant, lipsit total de preocupări intelectuale. (<fr. *beotien*)
- berbér**, -ă *s. m. f. (pl.)* grup de populații din nordul Africii, urmasă ale vechilor libieni. • (*s. f.*) limbă din familia de limbi hamito-semitice vorbită de berberi. (<fr. *berbère*)
- berberidacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, erbacee și lemnoase: dracila. (<fr. *berbér-idacées*)
- berceuse** /ber-söz/ *s. f.* piesă instrumentală având la bază un cântec de leagăn, care exprimă un sentiment de duioșie. (<fr. *berceuse*)

- beretă** *s. f.* șapcă moale, fără cozoroc; bască. (< fr. *béret*, it. *berretta*)
- bergamăscă** *s. f.* vechi dans și cântec popular italian cu ritm vioi, interpretat de un grup de femei și bărbați așezați în cerc. (< fr. *bergamasque*, it. *bergamasco*)
- bergamotă/bergamotă** *s. f.* soi de pere mari, rotunde, galbene, zemoase și aromate. • (*adj.*) pere ~e. (< fr. *bergamote*, it. *bergamotta*)
- berger** /-jér/ *s. m.* rasă de câini ciobănești, folosiți la paza tunnelor. (< fr. *berger*)
- bergeretă** *s. f.* mică arie cu subiect și aspect pastoral. (< fr. *bergerette*)
- berginizare** *s. f.* procedeu de hidrogenare a hidrocarburilor grele, a gudroanelor, pentru a obține hidrocarburi ușoare. (după fr. *berginisation*)
- bergsonian**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al bergsonismului. (< fr. *bergsonien*)
- bergsonism** *s. n.* doctrina filozofică a lui Bergson, a cărei categorie centrală este „durată” și care susține că adevărul nu este accesibil cunoașterii științifice. (< fr. *bergsonisme*)
- beri-béri** *s. n.* boală din Extremul Orient, datorată lipsei vitaminei B₁ din organism. (< fr. *béribéri*)
- beril** *s. n.* silicat natural de beriliu și aluminiu, mineral sticlos, în color sau divers colorat, piatră prețioasă. (< fr. *beryl*, lat. *beryllus*, gr. *baryllos*)
- beriliu** *s. n.* metal alb-cenușiu, ductil, maleabil, foarte dur și ușor, în unele aliaje ușoare. (< fr. *beryllium*)
- berjeră** *s. f.* fotoliu larg și adânc, cu spătar înalt, ușor prelungit lateral. (< fr. *bergère*)
- berkeleyan**, -ă /ber-cle-/ *adj. s. m. f.* (adept) al berkeleyismului. (< fr. *berkeleyen*)
- berkeleyism** /ber-clism/ *s. n.* sistem filozofic antiștiințific care susține că însușirile lucrurilor și înseși lucrurile nu sunt decât senzații ale omului. (< fr. *berkeleyisme*)
- berkelium** *s. n.* element sintetic radioactiv. (< fr. *berkelium*)
- berlină** *s. f.* 1. trăsură; cupeu cu patru locuri. 2. caroserie de automobil cu patru uși și patru geamuri laterale. (< fr. *berline*)
- bermă** *s. f.* întăritură pentru consolidarea unui taluz, făcută din pământul rezultat prin săparea șanțului. (< fr. *berme*, germ. *Berme*)
- bermudă** *s. f.* șort până la genunchi. (< fr., amer. *bermuda*)
- bernardin**¹ *s. m.* câine de talie mare, viguros și musculos, alb cu pete roșii, dressat special pentru salvarea drumeților rătațiți în munți; saint-bernard. (< germ. *Bernhardiner*)
- bernardin**², -ă *s. m. f.* călugăr(iță) dintr-o congregație desprinsă din ordinul benedictinilor. (< fr. *bernardin*)
- berună** *s. f.* în ~ = (despre steaguri) coborât pe jumătate, în semn de doliu. (< fr. *berne*)
- berriasian**, -ă *s. n.* (din) primul etaj al cretacului inferior. (< fr. *berriasien*)
- bersaliér** *s. m.* soldat din armata italiană, vânător de munte. (< it. *bersagliere*)
- bértă** *s. f.* broboadă croșetată din lână, cu ciucuri, purtată de femei. (< fr. *berthe*)
- bertillonaj** *s. n.* sistem de identificare a criminalilor, bazat pe măsurători antropometrice. (< fr. *bertillonage*)
- berton** *s. n.* barcă cu vâsle pliantă, din pânză cauciucată. (< fr. *berthon*)
- bestial**, -ă *adj.* de bestie; animalic; feroce, crud, inuman. (< fr. *bestial*, lat. *bestialis*)
- bestialitate** *s. f.* 1. fire, atitudine, pornire bestială. 2. faptă bestială, monstruoasă. • perversiune sexuală prin săvârșirea actului sexual cu animale. (< fr. *bestialité*)
- bestializă** *vb. refl.* a deveni bestial. (< fr. *bestialiser*)
- bestiár** I. *s. m.* cel care lupta cu fiarele sălbatice în arenele amfiteatrelor romane, în circuri. II. *s. n.* loc în care sunt închise animale sălbatice. (< lat. *bestiarius*, fr. *bestiaire*)
- bestiării** *s. n. pl.* culegeri medievale de fabule sau de povestiri alegorice despre animale. (< fr. *bestiaire*, lat. *bestiarium*)
- béstie** *s. f.* animal sălbatic, fiară. • (*fig.*) om crud, feroce; brută. (< it., lat. *bestia*)
- best-seller** /bestsélár/ *s. n.* carte, disc de mare tiraj, cu un mare succes. (< amer. *best-seller*)
- beșamel** *s. n.* sos alb făcut cu smântână. (< fr. *béchamel*)
- béta** *s. m. inv.* 1. a doua literă a alfabetului grecesc (β), corespunzând sunetului *b*. 2. *radiație* ~ = radiația emisă de nucleul izotopilor radioactivi, din electroni. (< fr. *bêta*)
- betacism** *s. n.* pronunțare alterată a consoanelor *b* și *p*. (< engl. *betacism*)
- betaină** *s. f.* substanță, derivat al glicocolului, din sfecla de zahăr. (< fr. *bétaine*)
- betaterapie** *s. f.* tratament medical cu izotopi care constituie surse de radiații beta. (< fr. *bétothérapie*)
- betatron** *s. n.* accelerator ciclic de particule pentru accelerarea electronilor care imprimă energii foarte mari. (< fr. *béatron*)
- betél** *s. m.* mic arbust tropical, din familia piperaceelor, cu tulpini grimpane cultivate pentru frunzele sale, cu gust înțepător. (< fr. *bétel*, port. *betel*)
- betón** *s. n.* amestec de pietriș, nisip, cu un liant și apă, care, prin întărire, se transformă într-o masă rezistentă. (< fr. *béton*)
- betonă** *vb. intr., tr. I.* a turna betonul (în cofrajele unei construcții). 2. (*fig.*) a întări, a consolida. (< fr. *bétonner*)
- betonaj** *s. n.* betonare. (< fr. *bétonnage*)
- betonier** *s. m.* betonist. (< fr. *bétonnier*)
- betonieră** *s. f.* mașină pentru prepararea betonului. (< fr. *bétonnière*)
- betonist**, -ă *s. m. f.* muncitor, inginer specializat în lucrări de beton; betonier. (< *béton* + -ist)
- betonit** *s. n.* bloc prefabricat de beton, folosit la executarea îmbrăcămintelor de tunel. (< fr. *bétonite*)
- betonoscóp** *s. n.* aparat pentru determinarea calității betonului. (< fr. *bétonoscope*)
- betulacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, cu flori unisexuate monoice, grupate în amenți: mesteacănul, arinul etc. (< fr. *betulacées*)
- betyl** *s. n.* (la arabi) piatră neagră care însoțea tribul în deplasările sale, purtată ca obiect sacru, ocrotitor, într-un cort montat pe o cămilă, cu un cortegiu de prezicători, toboșari și femei dansând. (< fr. *bétyle*)
- bevatron** *s. n.* accelerator de particule capabil să dea electronilor o energie de miliarde de electronvolți. (< fr. *bévatron*)
- bezeá** *s. f. I.* (*fam.*) sărut trimis cuiva apropiind și depășind vârful degetelor de buze. 2. prăjitură făcută din albuș de ou bătut cu mult zahăr. (< fr. *baiser*)
- bezoár**¹ *s. m.* specie de capre sălbatice din munții stâncoși din Creta, din Asia Mică și din Caucaz. (< engl. *bezoar*)
- bezoár**² *s. n.* concrețiune calcioasă formată din resturi vegetale sau din păr, în tubul digestiv al unor patrupede. (< fr. *bézoard*)
- BI-/BIS-** *elem.* „doi”, „de două ori”, „dublu”. (< fr. *bi-*, *bis-*, cf. lat. *bis*)
- biacid** *adj. s. m.* (corp) care posedă două funcții acide; diacid. (< fr. *biacide*)
- biacuminat**, -ă *adj.* (despre frunze, fructe) terminat cu două vârfuri. (< fr. *biacuminé*)
- biáncó** *adj. (fin.)* în alb, necompletat. (< it. *bianco*)
- bianuál**, -ă *adj.* bienal. (< engl. *biannual*)
- biarticulát**, -ă *adj.* cu două articulații. (< fr. *biarticulé*)
- biatlón** *s. n.* concurs athletic combinat din două probe; probă sportivă constând din alergări pe schiuri pe o distanță de 20 km și trageri cu arma la țintă. (< fr. *biathlon*, rus. *biatlon*)
- biatlonist**, -ă *s. n. f.* sportiv participant la un biatlon. (< *biatlon* + -ist)
- biatómic**, -ă *adj.* diatomic. (< fr. *biatomique*)
- biaxiál**, -ă *adj.* cu două axe. (< engl. *biaxial*)
- bibázic** *adj.* dibazic. (< fr. *bibasique*)
- bibelou** *s. n.* mic obiect de artă, decorativ, pentru interior. (< fr. *bibelo*)
- biber** I. *s. m.* castor. II. *s. n.* blană de biber (I). (< germ. *Biber*)
- biberét** *s. m. I.* blăniță de miel de culoare maro-roșcată. 2. pluș gri sau maro, cu părul din lână ori din fibre sintetice, folosit pentru garnituri de gulere, manșete etc. (< germ. *Biberett*)
- biberón** *s. n.* flacon având la gură o tetină, pentru sugari. (< fr. *biberon*)

biblic, -ă *adj.* referitor la Biblie; din timpul evocat de Biblie; (*p. ext.*) străvechi. (< fr. *biblique*)

BIBLIO- *elem.* „carte”. (< fr. *biblio-*, cf. gr. *biblion*)

bibliobúz *s. n.* autobuz amenajat ca bibliotecă itinerantă. (< fr. *bibliobus*)

biblioclást, -ă *s. m. f.* cel care manifestă tendința patologică de a distruge sau mutila cărțile. (< germ. *Biblioklast*)

biblioclastie *s. f.* act patologic de negare, de distrugere a cărților. • atitudine de respingere a unor lucrări înainte de a fi citite. (< *biblioclast* + *-ie*)

bibliofág, -ă *adj. s. m.* (insectă) care distruge cărțile și actele. (< fr. *bibliophage*)

bibliofil, -ă *I. s. m. f.* iubitor, colecționar de cărți prețioase. *II. adj.* (despre cărți, ediții) rar și prețios; realizat în condiții grafice deosebite. (< fr. *bibliophile*)

bibliofilie *s. f.* 1. pasiune bibliofilului. 2. ramură a bibliologiei care studiază cărțile sub raportul rarității, al valorii lor artistice. (< fr. *bibliophilie*)

bibliofilm *s. n.* copie fotografică pe film cu bandă îngustă a unui text. (< fr. *bibliofilm*)

bibliofób, -ă *s. m. f.* dușman al cărților. (< germ. *Bibliophobe*, engl. *bibliophob*)

bibliofobie *s. f.* aversiune patologică față de cărți, albume, biblioteci. (< germ. *Bibliophobie*, engl. *bibliophobia*)

bibliograf, -ă *s. m. f.* specialist în bibliografie (1). (< fr. *bibliographe*)

bibliografia *vb. tr.* a selecționa, clasifica, descrie, și • a nota publicații. (< germ. *bibliographieren*)

bibliografic, -ă *adj.* referitor la bibliografie. (< fr. *bibliographique*)

bibliografie *s. f.* 1. ramură a bibliologiei care se ocupă cu studiul tipăriturilor, al edițiilor de opere literare, cu descrierea, aprecierea, sistematizarea și răspândirea publicațiilor. 2. listă a scrierilor care se referă la o anumită problemă. • material informativ asupra unei probleme. • totalitatea operelor unui autor. 3. listă, publicație (periodică) cuprinzând titluri recent apărute. (< fr. *bibliographie*)

bibliotrie *s. f.* acceptarea și interpretarea literală a textului biblic. (< engl. *bibliotrie*)

bibliológ, -ă *s. m. f.* specialist în bibliologie. (< fr. *bibliologue*)

bibliologie *s. f.* disciplină care studiază cărțile din punctul de vedere al formelor în care se prezintă, al istoricului lor etc. (< fr. *bibliologie*)

bibliomán, -ă *s. m. f.* colecționar pasionat de cărți (rare). (< fr. *bibliomane*)

bibliomanie *s. f.* pasiune exagerată pentru cărți. (< fr. *bibliomanie*)

biblioráft *s. n.* mapă de carton, clasor pentru păstrarea corespondenței, a actelor etc. (după fr. *bibliorhapte*)

biblioráma *s. f.* titlu de rubrică cu conținut complex (cronici, comentarii, noutăți) din lumea cărții. (< *biblio-* + *-rama*)

bibliotecár, -ă *I. s. m. f.* cel care are în grijă administrarea unei biblioteci. *II. s. n.* program care permite crearea, actualizarea și utilizarea unei biblioteci (3). (< fr. *bibliothécaire*)

bibliotéca *s. f.* 1. colecție de cărți, manuscrise, publicații periodice etc., aranjate și clasate într-o anumită ordine; instituție, local care o adăpostește. • mobilă, raft, dulap pentru păstrarea cărților. 2. nume dat unor colecții de tipărituri, identice ca aspect, care tratează teme dintr-un domeniu oarecare. 3. colecție de programe într-o unitate de informatică. (< fr. *bibliothèque*, lat. *bibliotheca*)

biblioteconómie *s. f.* ramură a bibliologiei care studiază organizarea și conducerea bibliotecilor. (< fr. *bibliothéconomie*)

bibliotéhnica *s. f.* tehnica producerii materiale a cărții. (după fr. *bibliothécinie*)

bibliotéhnicián, -ă *s. m. f.* tehnician specializat în organizarea bibliotecilor. (< *bibliotéhnica* + *-ian*)

biblioterapie *s. f.* metodă de tratament în psihiatrie prin lecturi. (< fr. *bibliothérapie*)

bibliíst, -ă *s. m. f.* specialist în bibliică. (< fr. *bibliiste*)

bibliică *s. f.* studiu Bibliică. (< germ. *Biblistik*)

bicáblu *adj.* care funcționează cu două cabluri. (< fr. *bicâble*)

bicamerál, -ă *adj.* (despre organe legislative) cu două adunări reprezentative. (< fr. *bicaméral*)

bicameralism *s. n.* doctrină care susține bicamerismul. (< fr. *bicaméralisme*)

bicamerism *s. n.* sistem politic comportând două adunări legislative. (< fr. *bicamérisme*)

bicapsulár, -ă *adj.* (despre fructe compuse) cu două carpele asemănătoare unor capsule. (< fr. *bicapsulaire*)

bicarbonát *s. m.* sare a acidului carbonic, rezultat prin înlocuirea unui atom de hidrogen cu un metal. *o* ~ (*de sodiu*) = sare albă solubilă în apă, folosită la prepararea prafului de copt și ca activator al sucului gastric. (< fr. *bicarbonate*)

bicarpelár, -ă *adj.* provenit din două carpele. (< fr. *bicarpellaire*)

bicefál, -ă *adj.* 1. (despre un făt, un animal) cu două capete. 2. (*fig.*) cu doi conducători. (< fr. *bicéphale*)

bicenténár, -ă *I. adj.* care durează de două sute de ani. *II. s. n.* al doilea centenar. (< fr. *bicentenaire*)

bicéntric, -ă *adj.* cu două centre. (< fr. *bicentrique*)

bíceps *s. m.* mușchi cu două ligamente la extremitatea superioară. (< fr., lat. *biceps*)

bichón /-șon/ *s. m.* câine de talie mică, cu părul lung, cu botul subțire, nasul negru și craniul plat. (< fr. *bichon*)

bicicléta *s. f.* vehicul cu două roți așezate una în spatele celeilalte, pusă în mișcare, prin intermediul unei lanțe, de două pedale acționate cu picioarele. (< fr. *bicyclette*)

biciclic, -ă *adj.* 1. cu două cicluri. • (despre compuși organici) care conține două cicluri închise în formulă. 2. (*bot.*) dispus în două verticile sau cercuri. (< fr. *bicyclicque*)

biciclist, -ă *s. m. f.* cel care umblă pe bicicletă. (< fr. *bicycliste*)

biciclu *s. n.* velociped cu două roți inegale, prima fiind roata motoare. (< fr. *bicycle*)

bicipítal, -ă *adj.* referitor la biceps. (< fr. *bicipital*)

bickford *s. n.* cordon de materie fuzantă pentru aprinderea explozivelor, care arde lent. (< fr. *bickford*)

biconál, -ă *adj. (med.)* cu dublă reproducere. (< *bi-* + engl., fr. *clonal*)

biclorurá *s. f.* compus din doi atomi de clor. (< fr. *bichlorure*)

bicolor, -ă *adj.* cu două culori. (< fr. *bicolore*)

biconcáv, -ă *adj.* cu două fețe concave opuse. (< fr. *biconcave*)

biconvex, -ă *adj.* cu două fețe convexe opuse. (< fr. *biconvexe*)

bicordaturá *s. f. (muz.)* gamă dublă executată pe instrumente la care se cântă cu arcuș. (< it. *bicordatura*)

bicórn, -ă *I. adj.* bicornat. *II. s. n.* pălărie bărbătească cu două colțuri, care se mai poartă și azi în Occident de către academicieni, diplomați, la solemnități. (< fr. *bicorne*)

bicornát, -ă *adj.* cu două antene sau coarne; bicorn (1). (< engl. *bicornate*, fr. *bicornu*)

bicotidián, -ă *adj.* care are loc de două ori pe zi. (< fr. *biquotidien*)

bicromát *s. m.* sare obținută prin tratarea cu acid a cromatului unui metal. *o* ~ *de potasiu* = sare cristalizată, portocalie, folosită ca oxidant și colorant. (< fr. *bichromate*)

bicromie *s. f.* tipar în două culori. (< fr. *bichromie*)

biculturalism *s. n.* coexistență a două culturi naționale. (< fr. *biculturalisme*)

bicuspid, -ă *adj. (anat.)* cu două vârfuli. (< fr. *bicus-pide*)

bidactilie *s. f.* anomalie congenitală a două degete la o mână sau la un picior. (< engl. *bidactyly*)

bidéu *s. n.* vas, chiuvetă, din porțelan sau metal, pentru toaleta intimă. (< fr. *bidet*)

bidimensional, -ă *adj.* două dimensiuni. (< *bi-* + *dimensional*)

bidirecțional, -ă *adj.* care are loc, se propagă în două direcții. (< *bi-* + *directional*)

bidón *s. n.* recipient portativ pentru lichide; vas de tablă în care se păstrează apa de băut în excursii, marșuri etc. (< fr. *bidon*)

bidonvil *s. n.* cartier de locuințe mizere, improvizate

- din deșeurii industriale, din tabla bidoanelor uzate etc., unde locuiește populația săracă a unei metropole. (<fr. *bidonville*)
- bié** *s. n.* fâșie de material textil tăiată oblic, în croitorie. (<fr. *biais*)
- Biedermeier** /bi-der-mă-ier/ *adj. stil* ~ = stil de mobilier caracterizat prin forme simple, suprafețe netede, lemn curbat, cu aspect general greoi. (cf. *Biedermeier*)
- biéf** *s. n.* porțiune a unui curs de apă, canal între două brațe, ecluze sau baraje. (<fr. *bief*)
- bielă** *s. f.* organ de mașină care transmite mișcarea unei alte piese sau transformă o formă de mișcare în alta. (<fr. *bielle*)
- bielătă** *s. f.* bielă de dimensiuni mici, articulată la capătul unei biele principale. (<fr. *biellette*)
- bielorus,** -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Bielorusia (Belarus). • (*s. f.*) limbă slavă din grupul oriental, vorbit de bielorusi. (<rus. *belorus*)
- bienal,** -ă *1. adj. 1.* care durează doi ani; bi(s)anual. *2.* care are loc o dată la doi ani. *II. s. f.* expoziție, festival, târg care se organizează la fiecare doi ani. (<fr. *biennal*, lat. *biennalis*)
- bieniu** *s. n.* interval de doi ani. (<lat. *biennium*)
- bifă** *vb. tr.* a face un mic semn anumitor cuvinte, cifre sau rânduri dintr-o listă. (<fr. *biffer*)
- bifactorial,** -ă *adj.* care depinde de doi factori. (<fr. *bifactorial*)
- bifazăt,** -ă *adj.* difazat. (<fr. *biphase*)
- bifid,** -ă *adj.* despăcat în două, care formează două vârfuri. (<fr. *bifide*, lat. *bifidus*)
- bifilăr,** -ă *adj.* (despre circuite) cu doi conductori separați. • (*mec.*; despre suspensii) cu două fire paralele. (<fr. *bifilaire*, engl. *biphilar*)
- biflor,** -ă *adj.* (despre plante) cu două flori. (<fr. *biflore*)
- bifocal,** -ă *adj.* (despre lentile) cu două distanțe focale diferite; (despre ochelari) cu lentile bifocale. (<fr. *bifocal*)
- bifoliat,** -ă *adj.* (despre plante) cu două frunze; difil. (<fr. *bifolié*)
- bifoliculă** *s. f.* fruct uscat, dehiscent, format din două foliole. (<fr. *bifollicule*)
- bifoliolat,** -ă *adj.* (despre frunze compuse) cu numai două foliole. (<fr. *bifoliolé*)
- bifor,** -ă *adj.* (în stilul romanic și gotic; despre o deschidere) cu două uși sau canaturi despărțite printr-o colonetă, fiecare terminându-se printr-un arc. *2. uter* ~ = malformație a uterului al cărui col prezintă două orificii. (<it. *bifora*)
- biform,** -ă *adj.* cu două forme. (<germ. *biform*, lat. *biformis*)
- biftec,** -ă *s. n.* friptură din mușchi de vacă, la grătar sau la tigaie. (<fr. *bifteck*, engl. *beef-steak*)
- bifuncțional,** -ă *adj.* cu dublă funcție. (<bi- + *funcțional*)
- bifurcă** *vb. refl.* a se despărți în două ramuri, direcții. (<fr. *bifurquer*)
- bifurcație** *s. f.* bifurcare; loc unde se bifurcă un drum, un râu etc. (<fr. *bifurcation*)
- bifuzelat,** -ă *adj.* cu două fuzelaje. (<bi- + *fuzelat*)
- big** *s. n.* linie de îndoire executată prin presare pe suprafața unui carton. (<germ. *Biga*)
- bigám,** -ă *adj. s. m. f.* (cel) vinovat de bigamie. (<fr. *bigame*, lat. *bigamus*)
- bigamie** *s. f.* situație a cuiva căsătorit cu două persoane în același timp. (<fr. *bigamie*)
- bigă¹** *s. f.* macara specială la bordul navelor pentru încărcări și descărcări. (<fr. *bigue*)
- bigă²** *s. f.* car roman cu două roți, la care erau înhamăți doi cai. (<lat. *biga*)
- big band** /big-bénd/ *s. n.* ansamblu mare orchestral de jaz. (<engl. *big band*)
- big bang** /big-béng *s. n.* (*astr.*) marea explozie (ipoteză) a atomului primitiv de materie, care a inițiat expansiunea universului. (<engl. *big bang/theory*)
- bigeminat,** -ă *adj. 1.* (despre frunze) cu peșiol comun divizat în două. *2.* (despre puls) a cărui pulsație normală este urmată de o extrasistolă. *3.* (despre goul unei ferestre, uși) divizat în patru părți. (<fr. *bigeminé*)
- bigeminism** *s. n.* tulburare a ritmului inimii, cu un puls bigeminat. (<fr. *bigéminisme*)
- bigenéric,** -ă *adj.* (despre plante) provenit din două genuri deosebite. (<fr. *bigénérique*)
- bignônia** *s. f.* arbore decorativ cu frunze foarte mari, în formă de inimă și flori albe. (<fr. *bignonia*)
- bigoniacee** *s. f. pl.* familie de plante gamopetale exotice cu plante lemnoase: bignonia, catalpa etc. (<fr. *bigoniacées*)
- bigót,** -ă *adj. s. m. f.* (cel) care se conformează strict tuturor preceptelor rituale ale unei religii; habotnic. (<fr. *bigot*)
- bigoterie** *s. f.* bigotism. (<fr. *bigoterie*)
- bigotism** *s. n.* caracter, atitudine de bigot; bigoterie. (<fr. *bigotisme*)
- bigrillă** *s. f.* tub electronic cu două grile. (<fr. *bigrille*)
- big-store** /bigstór/ *s. n.* supermarket. (<engl. *big store*)
- bigudiu** *s. n.* mică tijă metalică pe care se răsucește părul pentru a-l onduia. (<fr. *bigoudi*)
- biguină** /-ghi/ *s. f. 1.* dans popular din Antile, cu tempo lent și cu caracter melancolic; melodia corespunzătoare. *2.* dans originar din Ins. Martinica, în tempo rapid, cu un ritm și acompaniament caracteristice. (<sp., fr. *biguine*)
- bihebdomadar,** -ă *adj. s. n.* (publicație) care apare de două ori pe săptămână. (<fr. *bihebdomadaire*)
- biiodură** *s. f.* sare cu două molecule de iod. (<fr. *biiodure*)
- bijectiv,** -ă *adj. (mat.; despre funcții)* în același timp surjectivă și injectivă. (<fr. *bijectif*)
- bijecție** *s. f. (mat.)* funcție bijectivă. (<fr. *bijection*)
- bijuterie** *s. f. 1.* obiect de podoabă; giuvaer. • (*fig.*) lucru elegant și de mare preț. *2.* magazin, atelier de bijuterii. (<fr. *bijouterie*)
- bijutier** *s. m.* cel care execută sau vinde bijuterii; giuvaerger. (<fr. *bijoutier*)
- bikini** *s. n. 1.* costum de baie feminin din două piese de dimensiuni foarte reduse. *2.* chilot scurt. (<engl., fr. *bikini*)
- bikinián,** -ă *adj. 1.* din atolul Bikini. *2. (fig.)* pustiu, gol, de apocalips atomic; șocant, exploziv. (<engl. *bikinián*)
- bil** *s. n.* proiect de lege propus parlamentului englez; legea votată. (<engl., fr. *bill*)
- bilabial,** -ă *adj. s. f.* (consoană) care se articulează prin participarea buzelor. (<fr. *bilabial*)
- bilabiát,** -ă *adj.* (despre corolă, caliciu) cu două labii. (<fr. *bilabié*)
- bilant** *s. n. 1.* tablou contabil al activului și pasivului unei întreprinderi sau activități financiare, economice etc., la un moment dat. *2. (biol.)* sinteză cantitativă a tuturor elementelor primite și cedate de organism. *3. (fig.)* situație finală, rezultat al unei acțiuni. (<germ. *Bilanz*)
- bilanțier,** -ă *I. adj.* cu caracter de bilanț. *II. s. n.* registru de înscriere a bilanțurilor. (<it. *bilancierre*)
- bilateral,** -ă *adj. 1.* cu două laturi, fețe (opuse, simetrice). *2.* referitor la cele două laturi, aspecte ale unui lucru. *3.* (despre contracte, convenții) care angajează reciproc cele două părți; bipartit. (<fr. *bilatéral*)
- bilateralism** *s. n.* sistem de echilibrare a schimburilor economice internaționale pe acordul bilateral. (<germ. *Bilateralismus*)
- bilă¹** *s. f.* produs de secreție al ficatului, cu rol fiziologic în digestie; fier. (<fr. *bile*)
- bilă²** *s. f. 1.* sferă de lemn, sticlă, metal etc. pentru popice, biliard, rulmenți etc. *2.* (albă, roșie, neagră etc.) notă care se dădea în trecut la unele facultăți. *3. (fam.)* cap. *4.* stâlp de lemn, rotund, în construcții. (<fr. *bille*)
- bildungsroman** *s. n.* roman care înfățișează procesul de formare a personalității eroului sub acțiunea educației și a experienței dobândite. (<germ. *Bildungsroman*)
- bilentilă** *s. f.* sistem optic din două semilente, obținut prin secționarea în diametru a unei lentile convergente. (<bi- + *lentilă*)
- bilét** *s. n. 1.* scrisoare scurtă. *2.* tabletă (4). *3.* mic imprimat care confirmă un drept (la un spectacol, de călătorie etc.). • ~ de bancă = bancnotă; ~ de (sau la) ordin = titlu de credit prin care anumitor se angajează față de beneficiar să plătească o anumită sumă de bani, la scadență; cambie. (<fr. *billet*, it. *biglietto*)
- bilétă** *s. f.* semifabricat din oțel cu secțiunea pătrată, din care se laminează bare, șarpe etc.; țaglă. (<fr. *billette*)

- bilharzie** *s. f.* schistozomă. (<fr. *bilharzie*)
- bilharzióză** *s. f.* schistozomiáză. (<fr. *bilharziöse*)
- BILI(O)** *elem.* „bilă, fiere”. (<fr., germ., engl. *bili/o-*, cf. lat. *bilis*)
- bilíár**, -ă *adj.* referitor la bilă¹. **o veziculă -ă** = bășica fierii; colecist. (<fr. *biliaire*)
- bilíárd¹** *s. n.* joc cu 3 bile colorate, mișcate prin lovirea uneia dintre ele cu tacul pe o masă acoperită cu postav verde; masa însăși. (<it. *billardo*, fr. *billard*)
- bilíárd²** *s. n.* bilion (2). (<fr. *billard*)
- biligén**, -ă *adj.* care produce fiere. (<fr. *biligénique*)
- biligenéză** *s. f.* proces de producere a bilei¹. (<fr. *biligenése*)
- bilingv**, -ă *adj.* care vorbește două limbi. • scris în două limbi. (<fr. *bilingue*, lat. *bilinguis*)
- bilingvism** *s. n.* situație a unui vorbitor bilingv. (<fr. *bilinguisme*)
- biliniár**, -ă *adj.* (*mat.*; despre forma unui polinom liniar și omogen) cu două grupe diferite de variabile. (<fr. *bilinéaire*)
- bilión** *s. n.* 1. număr egal cu o mie de miliarde, în trecut, în Anglia, Germania etc. 2. (în uzul actual american) miliard; biliárd. (<fr. *billion*)
- biliopriv**, -ă *adj.* provocat de lipsa bilei¹. (<fr. *bilio-privé*)
- bilíós**, -oasă *adj.* care prezintă o excesivă secreție biliară. • (despre temperament) iritabil, nervos, irascibil. (<fr. *bilieux*)
- bilirágie** *s. f.* scurgere a bilei¹ către exterior. (<fr. *bilirragie*)
- bilirubină** *s. f.* pigmentiliar de culoare roșie, rezultat din descompunerea hemoglobinei. (<fr. *bilirubine*)
- bilirubinemie** *s. f.* prezența bilirubinei în sânge. (<fr. *bilirubinémie*)
- bilirubinurie** *s. f.* prezența bilirubinei în urină. (<engl. *bilirubinuria*)
- bilurie** *s. f.* prezența de pigmenți sau săruri biliare în urină. (<fr. *bilurie*)
- biliverdínă** *s. f.* pigmentiliar de culoare verde, produs al oxidării bilirubinei. (<fr. *biliverdine*)
- bilobát**, -ă *adj.* cu doi lobi. (<fr. *bilobé*)
- bilóc** *adj.* (despre avioane) cu două locuri; biplas. (după fr. *biplace*)
- bilocátie** *s. f.* posibilitatea de a te afla în același timp în două locuri diferite. (<bi- + *locatie*)
- biloculár**, -ă *adj.* cu două locuri (2). (<fr. *biloculaire*)
- biloculare** *s. f.* deformare patologică a unui organ anatomic, care se împarte în două loji. (după fr. *biloculation*)
- biologie** *s. f.* malformație cardiacă congenitală caracterizată prin asocierea unei comunicări interventriculare cu o îngustare a aortei pulmonare. (<fr. *biologie*)
- bilán** I. *s. m.* 1. aliaj monetar în compoziția căruia intră în cea mai mare parte sau exclusiv metale comune. 2. monedă divizionară, cu valoare intrinsecă, inferioară valorii sale nominale. II. *s. n.* ridicătura de pământ de-a lungul unui rând de plante cultivate. (<fr. *billon*)
- bilonáre** *s. f.* acțiunea de executare a biloanelor (II). (după fr. *billonnage*)
- bilunár**, -ă *adj.* care se face, apare de două ori pe lună; bimensual. (<bi- + *lunar*)
- bimán**, -ă *adj.* (cu referire la om) cu două mâini. (<fr. *bimane*)
- bimediană** *s. f.* segment de dreaptă care unește, într-un patralater, mijloacele a două laturi opuse, ori, într-un tetraedru, mijloacele a două muchii opuse. (<bi- + *medián*)
- bimémbu**, -ă *adj.* cu două membre, cu doi membri. **o propoziție -ă** = propoziție în care există și subiectul și predicatul. (<it. *bimembre*)
- bimensuál**, -ă *adj.* bilunar. (<fr. *bimensuel*)
- bimestriál**, -ă *adj.* care are loc, apare o dată la două luni. (<fr. *bimestriel*)
- biméstru** *s. n.* interval de două luni. (<fr. *bimestre*)
- bimetál** *s. n.* 1. semifabricat obținut prin unirea mecanică a două metale. 2. organ sensibil compus din două vergele metalice diferite, sudate pe toată lungimea, pentru controlul temperaturilor. (<fr. *bimétal*)
- bimetálic**, -ă *adj.* format din două metale diferite. (<fr. *bimétalique*)
- bimetalism** *s. n.* sistem monetar având la bază două metale talon, aurul și argintul. (<fr. *bimétallisme*)
- bimetalist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al bimetalismului. (, fr. *bimétalliste*)
- bimilenár**, -ă *adj.* cu o vechime, o durată de două mii de ani. (<fr. *bimillénaire*)
- bimoleculár**, -ă *adj.* (despre reacții) în care intervin două molecule. (<fr. *bimoléculaire*)
- bimotór** *adj. s. n.* (avion) cu două motoare. (<fr. *bimoteur*)
- binár**, -ă I. *adj.* 1. format din două unități; divizibil cu 2. (*chim.*) constituit din două elemente. • compus din două elemente dispuse câte două. 3. (*mat.*) a cărui bază este numărul 2. II. *s. f.* (*astr.*) stea dublă. (<fr. *binaire*, engl. *binary*, lat. *binarius*)
- binarism** *s. n.* teorie fonologică bazată pe ipoteza opozițiilor binare. (<fr. *binarisme*)
- binaríst**, -ă *adj.* referitor la binarism. (<fr. *binariste*)
- binaurál**, -ă *adj.* binauricular. (<engl. *binaural*)
- binauriculár**, -ă *adj.* referitor la ambele urechi; binaural. (<fr. *binauriculaire*)
- bínder** *s. n.* strat de beton asfaltic care face legătura între fundația unui drum și stratul de uzură. (<germ. *Binder*)
- binemerítă** *vb. intr.* a câștiga dreptul la recunoștința cuiva. (<bine + *merita*)
- bingo** *s. n.* joc de noroc asemănător loteriei. (<engl., fr. *bingo*)
- biníou** /bi-niu/ *s. n.* termen generic pentru instrumentele muzicale de suflat. (<fr. *binjou*)
- binóclu** *s. n.* I. instrument optic din două lunete identice paralele, pentru a privi obiectele la distanță. 2. pansament care acoperă amândoi ochii. (<fr. *binocle*, lat. *binoculus*)
- binoculár**, -ă *adj.* I. cu doi ochi. • (despre vedere) realizat cu ambii ochi. 2. (despre un sistem optic) cu două oculare. (<fr. *binoculaire*)
- binóm**, -ă I. *adj.* (despre ecuații) din doi termeni. II. *s. n.* 1. expresie algebrică din suma sau diferența a doi termeni. 2. grup de două elemente. (<fr. *binôme*, lat. *binomium*)
- binominalism** *s. n.* sistemul nomenclaturii binare. (<fr. *binominalisme*)
- binormálă** *s. f.* (*mat.*) dreaptă care trece printr-un punct al unei curbe, perpendiculară pe planul osculator al acesteia în punctul dat. (<fr. *binormale*)
- bință** *s. f.* piesă de metal la bord sau la chei de care se leagă navele; baba. (<it. *binda*)
- binucleát**, -ă *adj.* (*biol.*; despre celule) cu două nuclee. (<engl. *binucleate*)
- BIO-**, -biótic, -bióză *elem.* „viață”. (<fr. *bio-*, -*biotique*, -*biose*, cf. gr. *bios*)
- bioactiv**, -ă *adj.* (despre substanțe) biologic activ. (<bio- + *activ*)
- bioacumuláre** *s. f.* proces de acumulare în structura solului a substanțelor organice rezultate în urma descompunerii resturilor de plante și animale. (după fr. *bioaccumulation*)
- bioacústic**, -ă I. *adj.* referitor la bioacustică. II. *s. f.* ramură a biofizicii care studiază sunetele emise de animale în diverse împrejurări. (<germ. *Bioakustik*, engl. *bioacustics*)
- bioacusticián**, -ă *s. m. f.* specialist în bioacustică. (<bioacústic + *-ian*)
- bioamplificátór** *s. n.* aparat electronic pentru amplificarea biopotențialelor musculare. (<fr. *bioamplificateur*)
- bioastronáutic**, -ă I. *adj.* referitor la bioastronauțică. II. *s. f.* știință care studiază reacțiile diferitelor organisme în timpul zborurilor cosmice; biocosmonauțică. (<fr. *bioastronautique*, /ll/ germ. *Bioastronautik*)
- bioastronomie** *s. f.* ramură a astronomiei care studiază condițiile apariției vieții și formele de viață primitive de pe alte planete cu ajutorul undelor radio ce parvin din diverse galaxii. (<bio- + *astronomie*)
- biobibliográfic**, -ă *adj.* referitor la biobibliografie. (<fr. *biobibliographique*)
- biobibliografie** *s. f.* scriere conținând biografia și lista lucrărilor unui autor. (<fr. *biobibliographie*)

- bioblást** *s. n.* 1. substanță ipotetică vie, componentă fundamentală a citoplasmei. 2. celulă capabilă să trăiască independent. (<fr. *bioblaste*)
- biocalorimetrie** *s. f.* parte a biologiei care studiază fenomenele calorice produse de activitatea organică. (<bio- + *calorimetrie*)
- biocatalizator** *s. m.* substanță organică sintetizată de organisme vii care provoacă, favorizează procesele metabolice. (<germ. *Biokatalysator*)
- biocâmp** *s. n.* câmp de acțiune specific organismelor vii, în care fenomenele electromagnetice se interferează cu fenomenele bioenergetice. (<bio- + *câmp*)
- biocenologie** *s. f.* ramură a ecologiei care studiază biocenozele. (<fr. *biocénologie*)
- biocenoză** *s. f.* totalitatea organismelor dintr-un biotop. (<fr. *biocénose*)
- biocentrism** *s. n.* concepție care abordează de pe o poziție fiziologică motivația unui comportament psihic. (<bio- + *centrism*)
- bioceramică** *s. f.* substituent al materialului osos, tip de argilă pe bază de oxid de aluminiu. (<germ. *Biokeramik*)
- biochimie** *s. f.* știință care studiază structura și procesele chimice specifice materiei vii; chimie biologică. (<fr. *biochimie*)
- biochimist** -ă *s. m. f.* specialist în biochimie. (<fr. *biochimiste*)
- biocibernetic**, -ă *I. adj.* referitor la biocibernetică. **II. s. f.** ramură a ciberneticii care studiază procesele biologice ca manifestări ale unor sisteme informaționale cu autoreglare, folosind metode matematice, modelarea analogă etc. (<fr. *biocybernetique*)
- biociclu** *s. n.* 1. ciclu de viață evolutiv al unui organism. 2. totalitatea transformărilor ciclice din natură implicând toate organismele vii. 3. subdiviziune a biosferei care cuprinde biocenozele. (<fr. *biocycle*)
- biocid** *s. n.* produs care împiedică înmulțirea microorganismelor (<fr. *biocide*)
- biocinetic**, -ă *I. adj.* referitor la biocinetică. **II. s. f.** știință care studiază mișcarea organismelor vii. (<fr. *biocinétique*)
- bioclimatic**, -ă *adj.* referitor la bioclimatologie. (<fr. *bioclimatique*)
- bioclimatolog**, -ă *s. m. f.* specialist în bioclimatologie. (<fr. *bioclimatologue*)
- bioclimatologie** *s. f.* ramură a climatologiei care studiază influența factorilor climatici asupra organismelor vii. (<fr. *bioclimatologie*)
- biocoloid** *s. m.* substanță coloidală prezentă în celulele și țesuturile vii. (<engl. *biocolloid*)
- biocombustibil** *s. m.* combustibil de origine organică. (<bio- + *combustibil*)
- biocompatibil**, -ă *adj.* compatibil cu materia vie. (<fr. *biocompatible*)
- biocomplex** *s. n.* ansamblu de specii de organisme instabile într-o navă spațială pentru cercetări în cosmos. (<bio- + *complex*)
- biocomunicație** *s. f.* comunicație în domeniul biologic. (<bio- + *comunicație*)
- biocór** *s. n.* 1. delimitare a unei zone în care se întâlnesc aceleași condiții de viață. 2. grupare de plante și de animale în cadrul unui biotop. (<fr. *biochoré*)
- biocorie** *s. f.* asociație temporară, în cadrul unei biocenozes, de organisme legate între ele printr-un factor. (<fr. *biochorie*)
- biocosmetică** *s. f.* cosmetică în care tratamentul este de tip biologic. (<bio- + *cosmetică*)
- biocosmonautică** *s. f.* bioastronautică. (<germ. *Biokosmonautik*)
- biocrom** *s. n.* pigment de natură biologică. (<fr. *biochrome*)
- biocronologie** *s. f.* știință care studiază viața în funcție de timp. (<germ. *Biochronologie*)
- biocultură** *s. f.* cultură a plantelor fără a utiliza produse chimice, bazându-se numai pe folosirea îngrășămintelor organice. (<bio- + *-cultură*)
- biocurent** *s. m.* energie electrică produsă în țesuturile vii. (<bio- + *curent*)
- biodebít** *s. n.* cantitatea de substanțe organice, bacterii etc. pe care apa în mișcare a unui râu le spală de pe fund. (<bio- + *debit*)
- biodegradabil**, -ă *adj.* care se degradează sub acțiunea unor agenți biologici. (<fr. *biodegradable*, engl. *biodegradable*)
- biodegradare** *s. f.* proces de descompunere, de distrugere a unui produs biodegradabil. (după fr. *biodégradation*)
- biodermă** *s. f.* totalitatea organismelor din biocenoză unei ape care trăiesc pe plante acvatice sau pe tegumentul animalelor. (<fr. *bioderme*)
- biodetector** *s. n.* (*biol.*) organ de simț al organismelor vii. (<bio- + *detector*)
- biodeteriorare** *s. f.* degradare a documentelor de arhivă, a clădirilor etc. sub acțiunea factorilor biologici. (<bio- + *deteriorare*)
- biodinamic**, -ă *I. adj.* referitor la biodinamică. **II. s. f.** studiul fenomenelor organice vitale ale ființelor vii. (<fr. *biodynamique*)
- biodiversitate** *s. f.* diversitate din punctul de vedere al elementelor biologice. (<fr. *biodiversité*)
- biodozimétru** *s. n.* aparat pentru stabilirea cantității de raze ultraviolete necesară spre a produce un eritem minim. (<bio- + *dozimétru*)
- bioecologie** *s. f.* ecologie a plantelor și animalelor. (<bio- + *ecologie*)
- bioeconomie** *s. f.* știință care studiază economia naturii, a biosferei. • știință care studiază economia societății, precum și efectele sale asupra biosferei. (<bio- + *economie*)
- bioelectricitate** *s. f.* ansamblu de fenomene electrice care însoțesc unele manifestări biologice. (<engl. *bioelectricity*)
- bioelectrogeneză** *s. f.* capacitate a unei structuri vii de a produce bioenergienți, ca urmare a diferenței de potențial între cele două puncte ale structurii respective. (<bio- + *electrogeneză*)
- bioelectronică** *s. f.* parte a biologiei moleculare care studiază acțiunile electrice între moleculele celulelor și cele ale substanțelor care intervin în metabolismul celular. (<fr. *bioélectronique*)
- bioelement** *s. n.* element chimic din structura materiei vii. (<fr. *bioélément*)
- bioenergetic**, -ă *I. adj.* referitor la bioenergetică. **II. s. f.** parte a fiziologiei care studiază transformările de energie în organismele vii. (<fr. *bioénergétique*, engl. *bioenergetics*)
- bioenergetician**, -ă *s. m. f.* cel care dispune de proprietăți bioenergetice (și vizionare). (<fr. *bioénergéticien*)
- bioenergie** *s. f.* energie generată de activitatea organismelor vii. (<engl. *bioenergy*)
- bioergonomie** *s. f.* ramură a ergonomiei care pune accentul pe comportarea organismului în muncă. (<bio- + *ergonomie*)
- bioergoterapeut** *s. m.* cel care vindecă bolile prin calitățile sale bioenergetice. (<bioenergie + *terapeut*)
- bioetică** *s. f.* morală a științei în general și a medicinei în special, care interzice comercializarea corpului uman și traficul de organe. (<fr. *bioéthique*, it. *bioetica*)
- biofag**, -ă *adj.* care se hrănește cu organisme vii. (<fr. *biofage*)
- biofenomenologie** *s. f.* știință care studiază fenomenele vieții. (<fr. *biophénoménologie*)
- biofil**, -ă *adj.* 1. care se dezvoltă pe organisme vii. 2. (despre elemente chimice) care se concentrează în corpul viețuitoarelor. (<fr. *biophile*)
- bioflaxie** *s. f.* ansamblu de mecanisme defensive ale organismului. (<fr. *biophylaxie*)
- biofilmografie** *s. f.* viața și activitatea cineaștilor. (<bio- + *filmografie*)
- biofiltru** *s. n.* instalație pentru purificarea apei poluate a canalelor cu ajutorul bacteriilor aerobe. (<fr. *biofiltre*)
- biofite** *s. n. pl.* microorganisme care nu produc tulburări organismelor-gază. (<fr. *biophytes*)
- biofizic**, -ă *I. adj.* referitor la biofizică. **II. s. f.** știință care studiază procesele fizice ce stau la baza fenomenelor biologice. (<fr. *biophysique*)
- biofizician**, -ă *s. m. f.* specialist în biofizică. (<fr. *biophysicien*)

- biofond** *s. n. (biol.)* totalitatea speciilor și comunităților dintr-un spațiu sau biotop. (<bio- + fond)
- biofór** *s. m.* nume dat unor determinații genetici din cromozomi, constituiți din molecule, susceptibile de variații ereditare. (< germ. *Biophor*)
- biofotogeneză** *s. f.* bioluminescență. (<fr. *biophotogénèse*)
- biofotón** *s. m.* radiație luminoasă emisă de unele substanțe din organismele vii. (<engl. *biophoton*)
- biogáz** *s. n.* gaz prin descompunerea substanțelor organice; biometan. (<germ. *Biogas*)
- biogén**, -ă *I. adj. I.* esențial pentru menținerea vieții. *2.* produs prin acțiunea organismelor vii. *II. s. n.* preparat din culturi de bacterii, care îmbogățește solul în azot, folosit pentru a spori productivitatea leguminoaselor. (<fr. *biogène*)
- biogencrător** *s. m.* generator de biogaz (<bio- + generator)
- biogenetic**, -ă *I. adj.* referitor la biogenetică. *II. s. f.* studiul apariției și evoluției vieții; biogenic. (<fr. *biogénétique*)
- biogeneză** *s. f.* concepție, depășită, după care toate viețuitoarele s-au născut din altele preexistente. (<fr. *biogénèse*, germ. *Biogenese*)
- biogenie** *s. f.* biogenetică. (<fr. *biogénie*)
- biogeocenologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază distribuția geografică a comunităților vegetale și animale. (<fr. *biogéocénologie*)
- biogeocenoză** *s. f.* complex natural în cadrul căruia biocenoza și biotopul se condiționează reciproc; ecosistem. (<fr. *biogéocénose*)
- biogeochimie** *s. f.* ramură a geochimiei care studiază elementele chimice ale biosferei. (<fr. *biogéochimie*)
- biogeograf**, -ă *s. m. f.* specialist în biogeografie. (<fr. *biogéographe*)
- biogeografie** *s. f.* știință care studiază răspândirea plantelor și animalelor pe glob. (<fr. *biogéographie*)
- biogiosferă** *s. f.* înveliș al Pământului în care este concentrată substanța vie. (<fr. *biogéosphère*)
- bioglifă** *s. f.* urmă lăsată de viețuitoarele fosile pe straturile sedimentare. (<fr. *bioglyphe*)
- biognóză** *s. f.* studiul cunoașterii proceselor din materia vie. (<bio- + -gnóză)
- biográf**, -ă *s. m. f.* autor de biografii. (<fr. *biographie*)
- biografic**, -ă *adj.* referitor la biografie. (<fr. *biographique*)
- biografie** *s. f.* expunere (scrisă) a vieții cuiva. (<fr. *biographie*)
- biografism** *s. n.* tendință de a acorda elementelor biografice un rol exagerat în explicarea unei opere. (<biografie + -ism)
- biogramă** *s. f.* prezentare grafică a unui biosistem. (<fr. *biogramme*)
- biogrúpă** *s. f.* număr de plante și animale naturalizate și situate într-un cadru ce redă sau se aseamănă cu mediul lor natural. (<fr. *biogroupe*)
- bioindicator** *s. m.* plantă, animal ca indicator al anumitor parametri. (<bio- + indicator)
- bioindustrie** *s. f.* utilizarea de microorganisme, de culturi vegetale sau animale în diferite industrii pentru producerea de energie etc. (<bio- + industrie)
- bioinformatică** *s. f.* informatică biologică. (<bio- + informatică)
- bioinginer**, -ă *s. m. f.* specialist în bioinginerie. (după engl. *bioengineer*)
- bioinginerie** *s. f.* inginerie genetică. (după engl. *bioengineering*)
- bioghrășământ** *s. n.* îngrășământ de tip biologic. (<bio- + îngrășământ)
- biolit** *s. n.* rocă organogenă; organolit. (<fr. *biolithe*)
- bioliză** *s. f.* descompunere a materiei organice sub acțiunea organismelor vii. (<fr. *biolyse*)
- biolocăție** *s. f.* procedeu biofizic de detecție și localizare prin captarea selectivă a emisiunilor energetice generate în cursul procesului de descompunere în timp a materialelor arheologice. (<bio- + locăție)
- biológ**, -ă *s. m. f.* specialist în biologie. (<germ. *Biolog*)
- biológic**, -ă *adj.* referitor la biologie. o chimie ~I = biochimie; armă -ă = armă care utilizează organisme vii. (<fr. *biologique*)
- biologie** *s. f.* știință care studiază materia vie sub toate aspectele ei. (<fr. *biologie*)
- biologism** *s. n.* teorie care încearcă să explice cunoștința și ansamblul fenomenelor psihice prin factorii biologici și fiziologici. (<fr. *biologisme*)
- biologist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al biologismului. (<fr. *biologiste*)
- biologizánt**, -ă *adj.* care reduce viața societății la funcții, procese sau legi biologice. (<fr. *biologisant*)
- bioluminescént**, -ă *adj.* care produce bioluminescență. (<fr. *bioluminescent*)
- bioluminiscență** *s. f.* luminescență produsă de unele bacterii, insecte, pești etc. datorită unor reacții biologice; biofotogeneză. (<fr. *bioluminescence*)
- bióm** *s. n.* comunitate ecologică formată din mai multe ecosisteme similare. (<germ. *Biom*)
- biomagnetism** *s. n.* capitol al biofizicii care studiază câmpurile magnetice generate de structurile biologice, precum și acțiunea acestora asupra organismelor vii. (<fr. *biomagnétisme*)
- biomásă** *s. f. 1.* densitatea viețuitoarelor pe unitatea de masă sau de volum. *2.* materie biologică. (<fr. *biomasse*, engl. *biomass*)
- biomatemátic**, -ă *I. adj.* referitor la biomatematică. *II. s. f.* domeniu bazat pe aplicarea principiilor matematice în biologie. (<fr. *biomathématique*, engl. *biomatematics*)
- biomatematičian**, -ă *s. m. f.* specialist în biomatematică. (<fr. *biomathématicien*)
- biomaterial** *s. n.* produs folosit la restaurarea sau înlocuirea unor țesuturi vii care au avut de suferit din diverse cauze. (<bio- + material)
- biomecánic**, -ă *I. adj.* referitor la biomecanică. *II. s. f.* știință care studiază fenomenele fiziologice cu ajutorul mecanicii. (<fr. *biomécanique*)
- biomedicál**, -ă *adj.* referitor la biomedicină. (<fr. *biomédical*, engl. *biomedical*)
- biomedicină** *s. f.* domeniul interdisciplinar bazat pe transferul de principii între biologie și medicină. (<engl. *biomedicine*)
- biometeorológ**, -ă *s. m. f.* specialist în biometeorologie. (<fr. *biométéorologue*)
- biometeorologie** *s. f.* studiul influenței exercitate de variațiile elementelor meteorologice asupra organismelor vii. (<fr. *biométéorologie*, engl. *biometeorology*)
- biometrie** *s. f.* metodă de cercetare a organismelor și organelor vii prin măsurători. (<fr. *biométrie*)
- biométru** *s. n.* denumire generică pentru instrumentele de măsurare a stării de sănătate. (<fr. *biomètre*)
- biomicină** *s. f.* aureomicină. (<fr. *biomycine*)
- biomicroscóp** *s. n.* microscop în biomicroscopie. (<fr. *biomicroscope*)
- biomicroscopie** *s. f. 1.* studiul microscopic al celulelor și țesuturilor vii. *2.* examinare cu un microscop special a diferitelor părți ale ochiului. (<fr. *biomicroscopie*)
- biomorfirm** *s. n.* interpretare a particularităților psihice ca fiind determinate de particularități morfologice constituționale. (<fr. *biomorphisme*)
- biomorfoğeneză** *s. f.* dezvoltare a caracterelor biologice și morfologice ale organismelor în funcție de condițiile de existență. (<bio- + morfogeneză)
- biomorfoză** *s. f. 1.* totalitatea modificărilor structurale și funcționale suferite de organisme din momentul concepției până la moarte. *2.* acțiunea morfogenetică a organismelor vii asupra altor organisme. (<fr. *biomorphase*)
- biomotor** *s. n.* aparat pentru respirație artificială. (<germ. *Biomotor*)
- bión** *s. m.* organism individual, vegetal sau animal. (<fr. *bion*)
- bionecroză** *s. f.* proces de disoluție a unui țesut organic, datorită unor leziuni distrofice. (<bio- + -necroză)
- biónic**, -ă *I. adj.* referitor la bionică. *II. s. f.* știință care studiază procesele biologice și structura organismelor vii, cu scopul de a găsi în ele modele pentru tehnică; biotehnică. (<fr. *bionique*)
- bionicián**, -ă *s. m. f.* specialist în bionică. (<fr. *bionicien*)

bionomie *s. f.* știință care studiază formele de manifestare și legile vieții. (<fr. *bionomie*)

bionoră *s. f.* tulburare a activității normale a unui organism produsă de un agent patogen viu. (<fr. *bionorose*)

-biónt elem. „organism, ființă biologică”. (<fr. *-biont*, cf. fr. *bios*, *-ntos*, *viață*)

biopatologie *s. f.* patologie privită din perspectivă biologică. (<*bio-* + *patologie*)

biopesticid *s. n.* pesticid produs de un organism viu. (<*bio-* + *pesticid*)

bioplasmă *s. f.* materie organică vie care intră în constituția tuturor viețuitoarelor. (<fr. *bioplasme*)

bioplást *s. n.* 1. particula citoplasmatică vie capabilă de a se reproduce singură. 2. material plastic degradabil, obținut din polimeri și amidon. (<engl. *bioplast*)

bioplástic, **-ă** *adj.* referitor la proprietatea celulelor vii de a se reface în urma distrugerilor suferite. (<fr. *bioplastique*)

biopoiéză *s. f.* totalitatea proceselor care au contribuit la apariția organismelor vii. (<fr. *biopoiése*)

biopoliméri *s. m. pl.* polimeri înalți, posedând legături chimice macromoleculare, care stau la baza activității vitale a organismelor. (<germ. *Biopolymeren*)

biopolític, **-ă** *I. adj.* referitor la biopolitică. *II. s. f.* 1. studiul influențelor factorilor biologici asupra politicii. 2. ansamblu de măsuri rasiste, promovate în scopuri eugenice, reprezentând aplicarea în practică a biosociologiei. (<germ. *biopolitisch*, *III/Biopolitik*)

biopotențial *s. n.* diferența de potențial manifestată de materia vie. (<engl. *biopotential*)

biopotențór *s. n.* aparat care stimulează irigarea sângină și distribuția hormonală, acționând benefic asupra sistemului nervos și asupra mușchilor organelor genitale. (<*biopotențial* + *-or*)

biopreparát *s. n.* 1. (fragment de) organism conservat pentru a fi utilizat în cercetările științifice, în scopuri didactice etc. 2. preparat de origine biologică. (<*bio-* + *preparat*)

biopsie *s. f.* examinare la microscop a unei porțiuni dintr-un țesut sau organ, în scopul identificării unei boli. (<fr. *biopsie*)

biopsihic, **-ă** *adj.* biopsihologic. (<engl. *biopsychical*)

biopsihologic, **-ă** *adj.* referitor la biopsihologie, biopsihic. (după engl. *biopsychological*)

biopsihologie *s. f.* psihobiologie. (<engl. *biopsychology*)

biopuncție *s. f.* obținerea cu ajutorul unui trocar special a unui mic fragment de organ, pentru diagnostic. (<fr. *bioponction*)

bioradiocomunicație *s. f.* radiocomunicație biologică. (<fr. *bioradiocommunication*)

bioreactor *s. n.* reactor biologic. (<*bio-* + *reactor*)

bioritm *s. n.* desfășurare ritmică, cu caracter ciclic, a activităților vitale. (<engl. *biorythm*)

biortimic, **-ă** *I. adj.* referitor la bioritm, *II. s. f.* studiu bioritmurilor. (<*biortim* + *-ic(ă)*)

biortimogramă *s. f.* reprezentare grafică a ritmurilor biologice. (<*biortim* + *-gramă*)

biortimologie *s. f.* studiu științific al bioritmurilor. (<*biortim* + *-logie*)

biosatelit *s. m.* satelit având viețuitoare la bord, în scopuri experimentale. (<engl., fr. *biosatellite*)

bioscóp *s. n.* aparat folosit în bioscopie. (<engl. *bioscope*)

bioscopie *s. f.* observare a proceselor vitale; studiul vieții pe bază de observații. (<engl. *bioscopy*)

bioscvență *s. f.* secvență de soluri asemănătoare care diferă între ele prin felul și numărul organismelor. (<fr. *bioséquence*)

bioseston *s. n.* totalitatea componentelor vii dintr-un seston. (<fr. *bioseston*)

biosferă *s. f.* totalitatea plantelor și animalelor care trăiesc pe pământ, în aer și în apă. (<fr. *biosphère*)

biosintéză *s. f.* sinteză a unui compus organic la nivelul celulei vii. (<fr. *biosynthèse*, engl. *biosynthesis*)

biosistem *s. n.* totalitatea relațiilor pe baza cărora este constituit un sistem în natură, pe un anumit teritoriu. (<fr. *biosystème*)

biosistemáticá *s. f.* biotaxonomie. (<*bio-* + *sistemáticá*)

biosociál, **-ă** *adj.* referitor la factori biologici și sociali. (<*bio-* + *social*)

biosociologie *s. f.* concepție care explică viața socială și politica prin factorii biologiei, reduși la noțiunea de rasă. (<fr. *biosociologie*)

biospectroscopie *s. f.* examinare a țesuturilor vii cu spectroscopul. (<*bio-* + *spectroscopie*)

biospeológ, **-ă** *s. m. f.* specialist în biospeologie. (<*biospeologie*)

biospeologie *s. f.* știință care studiază viețuitoarele din peșteri. (după fr. *biospéologie*)

biostatístic, **-ă** *I. adj.* referitor la biostatistică. *II. s. f.* domeniu care studiază fenomene biologice prin metode statistice. (<germ. *Biostatistik*, engl. *biostatistics*)

biostazie *s. f.* fază de stabilitate în evoluția reliefului, în care absența eroziunii este determinată de o pătură vegetală. (<fr. *biostasie*)

biostereometrie *s. f.* metodă de diagnostic prin care, cu ajutorul unui computer, se obțin din fotografii bidimensionale ale corpului diagrame conținând liniile de contur ale acestuia. (<*bio-* + *stereometrie*)

biostimulá *vb. tr.* a stimula creșterea și rezistența organismului cu ajutorul biostimulatorilor. (<fr. *biostimuler*)

biostimulátor, **-oáre adj.**, *s. m.* (substanță) care stimulează asimilația, regenerarea țesuturilor și sporește imunitatea organismului; biostimulent. (<fr. *biostimulateur*)

biostimulént, **-ă** *adj.*, *s. m.* biostimulator. (<fr. *biostimulant*)

biostimuliná *s. f.* substanță produsă în țesuturile grefate, care stimulează regenerarea acestora. (<fr. *biostimuline*)

biostatigrafie *s. f.* știință care studiază răspândirea și succesiunea organismelor de-a lungul erelor geologice. (<engl. *biostratigraphy*)

biostratonomie *s. f.* parte a paleontologiei care studiază condițiile în care au fost înglobate în depozitele sedimentare fosilele, de-a lungul erelor geologice. (<germ. *Biostratonomie*)

biostuctură *s. f.* structură biologică a materiei vii. (<*bio-* + *structură*)

biót *s. m.* unitate de măsură pentru identificarea curentului electric, de 10 amperi. (<fr. *biot*)

biotactísm *s. n.* atracție exercitată de o celulă asupra alteia. (<fr. *biotactisme*)

biotaxie *s. f.* parte a biologiei care stabilește regulile de clasificare a organismelor vii; biotaxonomie. (<fr. *biotaxie*)

biotaxonomie *s. f.* biotaxie; biosistematică. (<fr. *biotaxonomie*)

biotehnic, **-ă** *I. adj.* referitor la biotehnică. *II. s. f.* bionică. (<engl. *biotechnics*)

biotehnician, **-ă** *s. m. f.* specialist în biotehnică. (<*bioteh-nicá* + *-ian*)

biotehnologie *s. f.* 1. studiu al corelațiilor dintre parametrii civilizației tehnologice și adaptabilitatea ființei umane. 2. utilizarea în tehnică a microorganismelor, a culturilor de celule vegetale și animale pentru producerea de substanțe utile în agricultură și în industria alimentară, farmaceutică etc. (<germ. *Biotechnologie*)

biotelemetrie *s. f.* ramură a biologiei care studiază de la distanță parametrii proprii organismelor vii. (<fr. *biotélémetrie*)

bioterapeút *s. m.* medic specialist în bioterapie. (<fr. *biothérapeute*)

bioterapie *s. f.* 1. tratament al unor afecțiuni cu ajutorul unor produși biologici. 2. transmiterea de către organismul unui individ a unei cantități de energie către organismul altui individ, în scopul ameliorării stării psihosomatice a acestuia. (<fr. *biothérapie*)

bioterapist, **-ă** *s. m. f.* cel care vindecă bolnavii cu substanțe din organisme vii. (<it. *bioterapista*)

biotermogenéză *s. f.* proces biofizic de transformare a energiei chimice în căldură, la nivel celular. (<fr. *biothermogenése*)

biotést *s. n.* test biologic. (<*bio-* + *test*)

biótic¹, **-ă** *I. adj.* 1. referitor la activitatea vitală. 2. produs prin activitatea organismelor vii. *II. s. f.* ramură a biologiei, studiul diferitelor aspecte calitative ale organismelor. (<fr. *biotique*)

-biótic² *v. bio-*.

- biotină** *s. f.* vitamina H. (<fr. *biotine*)
- biotip** *s. n.* 1. populație de indivizi cu o constituție genetică identică. 2. grup de germeni cu proprietăți biochimice asemănătoare, în cadrul unei specii. (<fr., engl. *biotype*)
- biologie** *s. f.* 1. ramură a biologiei care studiază biotipurile. 2. disciplină care studiază individul uman după criteriul structurii corpului și existența unor corelații între caracteristicile morfologice și psihologice, de natură temperamentală și caracterială. (<fr. *biotypologie*, engl. *biotypology*)
- biotif** *s. n.* varietate de mică, neagră, verde sau brună. (<fr. *biotite*)
- biotom** *s. n.* aparat folosit în tomografia. (<fr. *biotome*)
- biotomie** *s. f.* studiul structurii unui animal sau a unei plante prin disecție. (<fr. *biotomie*)
- biotonus** *s. n.* raportul dintre asimilație și dezasimilație în organism. (<lat., fr. *biotonus*)
- biotop** *s. n.* (biol.) mediu de viață limitat, care prezintă condiții unitare; habitat (1). (<fr. *biotope*)
- biotransformare** *s. f.* transformare metabolică. (<bio- + *transformare*)
- biotransport** *s. n.* noțiune cuprinzând vehiculele puse în mișcare prin forța musculară a omului. (<bio- + *transport*)
- biotrofic**, -ă *adj.* (med.) referitor la nutriția țesuturilor. (<bio- + *trofic*)
- biotron** *s. n.* cameră acclimatizată, izolată complet de factorii meteorologici nocivi ai mediului înconjurător, pentru tratamente medicale. (<fr., engl. *biotron*)
- biotropism** *s. n.* mărire a virulenței unui microorganism latent sub influența unor agenți chimici, fizici sau de origine bacteriană. • proprietate a unor microbi sau virusuri de a nu se putea dezvolta decât în organisme vii. (<fr. *biotropisme*)
- biovular**, -ă *adj.* bivitelin. (<fr. *biovulaire*)
- biovulat**, -ă *adj.* (despre ovar) cu două ovule. (<fr. *biovulé*)
- bioxid** *s. m.* compus chimic în a cărui moleculă intră doi atomi de oxigen pentru fiecare atom al celui alt element; dioxid. o ~ de carbon = gaz incolor în natură sau care se formează în procesele de oxidare a substanțelor organice, de fermentație etc. (<fr. *bioxyde*)
- bióză** v. bio-
- biozóm** *s. m.* unitate organică și funcțională din citoplasmă. (<fr. *biosome*)
- bipác** *s. n.* (cinem.) 1. pachet de două pelicule cu emulsiile în contact, fiecare sensibilă la altă culoare pentru o singură expunere. 2. procedeu de filmare combinată, având ca scop efectuarea unor trucaje dificile. (<engl. *bipack*)
- bipál**, -ă *adj.* (despre elice) cu două pale. (<fr. *bipale*)
- bipár**, -ă *adj.* 1. care dă naștere la două ființe o dată. 2. (bot.) cu ramuri bifurcate. (<engl. *biparous*)
- bipárk** *s. n.* dispozitiv care permite gararea a două vehicule pe locul destinat pentru unul singur, prin suprapunerea pe o platformă superioară. (<fr. *bipark*)
- bipartíd** *adj. inv.* constituit din două partide politice. (<bi- + *partid*)
- bipartism** *s. n.* formă de guvernământ constituită din două partide politice. (<fr. *bipartisme*)
- bipartít**, -ă *adj.* 1. alcătuit din două părți. 2. bilateral (3). (<fr. *biparti*, lat. *bipartitus*)
- bipartítion** *s. f.* diviziune în două părți. (<fr. *bipartition*)
- bipatrid**, -ă *s. m. f.* cel care are dublă cetățenie. (<bi- + *latríd*)
- bipátrát**, -ă *adj.* (despre ecuații algebrice) care conține necunoscuta în doi termeni, dintre care unul are un exponent de două ori mai mare decât al celui alt. (după fr. *bicarré*)
- bipéd**, -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (animal) cu două picioare. II. *s. n.* pereche de picioare la animalele patrupeze. (<fr. *bipède*, lat. *bipes*, -edis)
- bipediculát**, -ă *adj.* cu două pedicule. (<fr. *bipédiculé*)
- bipén**, -ă I. *adj.* cu două aripi. II. *s. f.* secure romană cu două tășuri. (<fr. *bipenne*, lat. *bipennis*)
- bipenát**, -ă *adj.* (despre frunze compuse) cu pețiolurile dispuse de două ori penat. (<fr. *bipenné*)
- bipenatífíd**, -ă *adj.* (despre frunze compuse) cu limbul divizat în mai multe segmente dispuse penat. (<fr. *bipennatífide*)
- bipenatípartít**, -ă *adj.* (despre frunze compuse) penat partit cu lobi din nou penat partiți. (<lat. *bipennatípartitus*)
- bipenifórm**, -ă *adj.* (despre mușchi) ale cărui fibre se inserează angular pe două fețe ale unui tendon. (<engl. *bipenniform*)
- bipetal**, -ă *adj.* cu două petale. (<bi- + *petală*)
- bipiéd** *s. n.* suport cu două picioare. (<fr. *bipied*)
- biplán** *adj.*, *s. n.* (avion) cu două rânduri de aripi suprapuse. (<fr. *biplan*)
- biplás** *adj.* biloc. (<fr. *biplace*)
- bipolár**, -ă *adj.* 1. (despre mașini, aparate electrice) care are doi poli magnetici. 2. (despre unele organisme marine) care trăiește în cele două regiuni polare ale Pământului. 3. (mat.) *coordonate* ~e = sistem de coordonate în care un punct este determinat prin distanțele la două puncte fixe. (<fr. *bipolaire*)
- bipolarism** *s. n.* teorie în relațiile internaționale potrivit căreia două centre de putere polarizează în jurul lor. (<fr. *bipolarisme*)
- bipolaritate** *s. f.* stare a unui corp bipolar (1). (<fr. *bipolarité*)
- biprismă** *s. f.* aparat pentru producerea interferențelor luminoase. (<fr. *biprisme*)
- birapórt** *s. n.* (mat.; pentru un fascicul de patru drepte) raport anarmonic al celor patru puncte în care o secantă intersectează dreptele din fascicul. (<fr. *birapport*)
- bireactór**, -oáre *adj.*, *s. n.* (avion) propulsat de două turboreactoare. (<fr. *bireacteur*)
- birefringent**, -ă *adj.* care prezintă birefrință. (<fr. *birefringent*)
- birefringentă** *s. f.* proprietate a unor medii de a produce, datorită anizotropiei lor optice, fenomenul de dublă refracție. (<fr. *birefringence*)
- biremă** *s. f.* navă romană cu două rânduri de rame. (<fr. *birème*, lat. *biremis*)
- birmán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Birmania. • (*s. f.*) limbă din familia chino-tibetană vorbită de birmani. (<fr. *birman*)
- birocrát**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care practică birocratismul. (<fr. *bureaucrate*)
- birocrátic**, -ă *adj.* referitor la birocratie, la birocrati. (<fr. *bureaucratique*)
- birocratism** *s. n.* interpretare și aplicare formalistă, cu complicații inutile, a legilor, a dispozițiilor, în rezolvarea problemelor administrative, organizatorice etc.; birocratie. (<fr. *bureaucratisme*, rus. *biurokratizm*)
- birocratizá vb. tr.**, *refl. a* (se) transformă în birocrat, a trata birocratic. (<fr. *bureaucratiser*)
- birocratie** *s. f.* birocratism; ansamblul funcțiilor publice. (<fr. *bureaucratie*)
- birótic**, -ă I. *adj.* referitor la birotică. II. *s. f.* ramură a informaticii care studiază folosirea calculatoarelor în munca de birou și în activitățile conexe ale acesteia. (<fr. *bureautique*)
- biróu** *s. n.* 1. masă de scris, cu sertare. 2. încăpere în care se află una sau mai multe mese de scris, la care lucrează persoanele respective. • serviciu public unde lucrează funcționari, specialiști etc. 3. organ executiv și conducător al activității curente a unei organizații politice, de masă, obștești, științifice, internaționale, al unui organ administrativ. 4. grup de membri ai unei adunări, însărcinat să conducă adunarea respectivă. • reunire a președintelui, a vicepreședinților și a secretarilor unei adunări legislative. (<fr. *bureau*, /3, 4/ rus. *biuro*)
- birr** *s. m.* unitatea monetară a Etiopiei. (<fr. *birr*)
- BIS¹** - v. bi-
- bis²** I. *adj. inv.*, *adv.* (pe lângă un număr) a doua oară; repetat. II. *interj.* exclamație prin care auditorul solicită un artist, un ansamblu să repete un număr din program, o arie etc. III. *s. n.* număr prezentat a doua oară la cererea publicului sau ca supliment de program. (<fr., lat. *bis*)
- bisă** *vb. tr.* 1. a cere din sală repetarea unui număr din programul artistic al unei reprezentații, reluarea unei arii. 2. a repeta la cererea publicului (o arie). (<fr. *bisser*)

- bisanuál**, -ă *adj.* 1. bialan (I, 1). 2. (despre plante) care înfloreste și fructifică în al doilea an. (<fr. *bisannuel*)
- biscuít** *s. m.* 1. produs alimentar obținut prin coacerea unui aluat preparat din făină, ouă și zahăr. 2. faianță fără glazură, arsă la o temperatură înaltă; statueta, mic grup de faianță fină ori porțelan fără glazură. (<fr. *biscuit*)
- bisect** *adj.* an ~ = an de 366 de zile; bisextil. (<engl. *bisect*, lat. *bissexustus*)
- bisectór**, -oáre *I. adj.* care împarte în două părți egale. **O plan** ~ = plan care împarte un unghi diedru în două diedre egale. **II. s. f.** semidreaptă cu originea în vârful unui unghi, interioară lui și formând unghiuri congruente cu laturile acestuia. (<fr. *bissecteur*)
- biseculár**, -ă *adj.* de două secole. (<fr. *biséculaire*)
- bísel** *s. n.* dispozitiv la osiile unor locomotive, la înscrierea în curbe. (<fr. *bissel*)
- bisémic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) care are două sensuri diferite, în funcție de context. (<fr. *bisémique*)
- biseriát**, -ă *adj.* (*bot., zool.*) dispus pe două rânduri sau serii. (<fr. *bisérié*)
- bisextil** *adj.* bisect. (<fr. *bissextil*, lat. *bissextilis*)
- bisexual**, -ă *adj.* cu ambele sexe; cu stamine și pistil; hermafrodit; bisexuat. (<fr. *bisexual*)
- bisexualism** *s. n.* atracție simultană pentru ambele sexe. (după it. *bisexualismo*)
- bisexualitate** *s. f.* hermafroditism, androginie (2). (<fr. *bisexualité*)
- bisexualít**, -ă *adj.* bisexual. (<fr. *bisexualé*)
- bisiláb** *s. n.* bisilabic. (<fr. *bissyllabe*)
- bisilábic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) din două silabe; disilabic. (<fr. *bissyllabique*)
- bisimétric**, -ă *adj.* care prezintă două planuri de simetrie. (<fr. *bisymétrique*)
- bismút/bismut** *s. n.* metal alb-cenușiu, lucios, cu reflexe roșietice, sfărâmișos, folosit în aliaje ușor fuzibile în industrie și în medicină. (<fr. *bismuth*)
- bismutát** *s. m.* sare de bismut. (<fr. *bismuthate*)
- bismutíl** *s. m.* radical monovalent al bismutului, la hidroliza sărurilor de bismut. (<fr. *bismuthyle*)
- bismutină** *s. f.* sulfură naturală de bismut. (<fr. *bismuthine*)
- bismutism** *s. n.* intoxicație cu săruri de bismut. (<fr. *bismuthisme*)
- bismutít** *s. n.* hidrocarbonat natural de bismut. (<fr. *bismuthite*)
- bismutomanie** *s. f.* obicei morbid de a ingera bismut în doze mari. (<fr. *bismuthomanie*)
- bismutoterapie** *s. f.* folosire terapeutică a sărurilor de bismut. (<fr. *bismuthothérapie*)
- bisónic**, -ă *adj.* (despre viteze) de (peste) două ori mai mare decât viteza sunetului. (<bi- + *sonic*)
- bistabil**, -ă *adj.* (despre dispozitive) capabil să aibă două stări stabile. (<engl. *bistable*)
- bistratificát**, -ă *adj.* (despre soluri, minerale) din două straturi diferite ca vârstă, natură, textură etc. (<fr. *bistratifié*)
- bistróu** *s. n.* mic local în care se servesc aperitive, băuturi (răcoritoare). (<fr. *bistro*)
- bístru** *adj. inv., s. n.* (de) culoare brun-închis. (<fr. *bistre*)
- bisturiu** *s. n.* instrument tăios folosit la operații chirurgicale, disecții. (<fr. *bistouri*)
- bisturnáj** *s. n.* procedeul învechit de castrare la taur și berbec, prin torsionarea manuală a fiecărui testicul. (<fr. *bistournage*)
- bisúlc**, -ă *adj.* (despre animale) cu copitele despicate în două. (<it. *bisulco*, lat. *bisulcus*)
- bisulfát** *s. m.* sare a acidului sulfuric, în care un atom de hidrogen este înlocuit cu un metal. (<fr. *bisulfate*)
- bisulfít** *s. m.* sare a acidului sulfuric, în care un atom de hidrogen este înlocuit cu un metal. (<fr. *bisulfite*)
- bisulfurá** *s. f.* sulfură a cărei moleculă conține doi atomi de sulf. (<fr. *bisulfure*)
- bíșof** *s. n.* băutură alcoolică fierbinte, obținută prin macerarea în vin a lămâiei sau portocalei. (<fr. *bichof*, engl. *bishop*)
- bit** *s. m.* 1. (*inform.*) unitate elementară de informație, cantitatea obținută în urma actului de alegere între două alternative echiprobabile. 2. cifră în sistemul de numerație binară. (<fr., engl. *bit*)
- bitemátic**, -ă *adj.* referitor la bitematism. • cu două teme. (<it. *bitematico*)
- bitematism** *s. n.* principiu de compoziție care presupune existența a două teme diferite ca profil și tonalitate în cadrul unei forme muzicale mai ample. (<it. *bitematismo*, fr. *bithématisme*)
- bíter** *s. n.* piesă la o batoză sau combină de cereale păioase, care dirijează și uniformizează stratul de material ce intră în aparatul de tăiere. (<engl. *beater*)
- bitérn** *s. m.* apă curată rezultată din evaporarea apei de mare la obținerea sării marine. (<engl., fr. *bittern*)
- bitonál**, -ă *adj. (muz.)* 1. care admite existența simultană a două tonuri. 2. (despre o voce alterată) care rezultă prin formarea simultană a două sunete în laringe. (<fr. *bitonal*)
- bitonalism** *s. n.* bitonalitate. (<bitonal + -ism)
- bitonalitate** *s. f. (muz.)* mișcare simultană a vocilor în două tonalități diferite; bitonalism. (<fr. *bitonalité*)
- bitroncónic I.** *adj.* în forma a două trunchiuri de con cu baza comună. **II. s. n.** vas cu această formă. (<bi- + *troncónic*)
- bítter** /biãr/ *s. n.* băutură amară, preparată prin macerarea anumitor substanțe în alcool de ienupăr. (<germ. *Bitter*, fr., engl. *bitter*)
- bitúm** *s. n.* 1. rocă lichidă în scoarța pământului din hidrocarburile de țitei, folosită la bitumaj și la fabricarea unor lacuri, izolanți etc. 2. (*arte*) culoare brună strălucitoare, obținută prin amestecarea bitumului (I) cu ulei de în și cu ceară. (<fr. *bitume*, lat. *bitumen*)
- bitumá** *vb. tr.* 1. a amesteca cu bitum un material granulat. 2. a face bitumajul unei șosele; a umple cu o masă bituminoasă rosturile dintre pavele. (<fr. *bitumer*)
- bitumáj** *s. n.* stropire cu bitum și criblură a îmbrăcămintei asfaltice a unei șosele. (<fr. *bitumage*)
- bitúmen** *s. n.* material bogat în hidrocarburi, din transformarea naturală a rășinilor de plante și a cerii. (<lat. *bitumen*)
- bitumíne** *s. f. pl.* materii din scoarța pământului din hidrocarburi și din diferite alte substanțe organice. (<fr. *bitumines*)
- bituminifer**, -ă *adj.* care produce bitum. (<fr. *bituminifère*)
- bituminít** *s. n.* varietate de asfalt. (<fr. *bituminite*)
- bituminizare** *s. f.* proces de formare a bitumenelor prin transformarea lentă, în afara contactului cu aerul, a nămolului rezultat din descompunerea organismelor. (după fr. *bituminisation*)
- bituminós**, -oasă *adj.* care conține bitum; de natura acestuia. (<fr. *bitumineux*)
- biunívóc**, -ă *adj.* care are corespondență unică în ambele sensuri. **O (mat., log.) corespondență ~ă** = corespondență între elementele a două mulțimi, astfel încât fiecare element al uneia corespunde univoc unui element din cealaltă. (<fr. *biunivoque*)
- biurét** /biu-/ *s. m.* derivat al ureei, de culoare violet-purpurie. (<fr. *biuret*)
- biurétá** *s. f.* tub de sticlă gradat la analiza volumetrică a soluțiilor sau gazelor. (<fr. *biurette*, germ. *Biurette*)
- biúá** *s. f.* val de pământ ridicat împrejurul unor depozite de materiale. (<fr. *butte*)
- bivalént**, -ă *adj.* 1. (despre elemente chimice) care are valența 2; divalent. 2. cu cromozomi omologhi asociați în perechi în profaza meiotică. 3. (*fig.*) care are două valori. (<fr. *bivalent*)
- bivalență** *s. f.* proprietate a elementelor bivalente (1). (<fr. *bivalence*)
- biválv**, -ă *I. adj.* 1. cu cochilia din două valve. 2. (*bot.*; despre capsule) format din două părți. **II. s. f. pl.** lamelibranhiate. (<fr. *bivalve/s*)
- bivérb** *s. n.* gen enigmatic, constând în reprezentarea a două cuvinte prin litere sau figuri combinate între ele. (<bi- + *verb* /2/)
- bivitelín**, -ă *adj.* (despre gemeni) care provine din două ovule fecundate separat; biovular. (<fr. *bivitellin*)
- bivoltín**, -ă *adj.* (despre insecte, viermi de mătase) care prezintă două generații pe an. (<fr. *bivoltin*)

- bivuac** *s. n.* 1. cantonament de trupe (în corturi) în afara localităților. 2. adăpost pentru noaptea făcut de alpinști sau turiști. (<fr. *bivouac*)
- bivuacă** *vb. intr.* (despre unități militare, alpinști, turiști) a se opri în bivouac. (<fr. *bivouacquer*)
- bizám** *s. m.* mamifer rozător acvatic din Canada, asemănător cu șobolanul, în preajma apelor; ondatra. (<germ. *Bisam*)
- bizantin**, -ă *adj.* 1. propriu Bizanțului sau Imperiului Bizantin, o artă -ă = artă caracterizată prin predominarea cupolei, a suprafețelor și liniilor curbe în arhitectură și printr-o varietate de culori în ornamentație. 2. (fig.) intrigant; perfid, corupt. (<fr. *byzantin*, lat. *bysantinus*)
- bizantinism** *s. n.* 1. caracter, influență bizantină (în arhitectură, ornamentație). • stil specific culturii și artei, modul de viață și mentalității din Imperiul Bizantin; mod de a acționa prin corupție, dezordine (politică) și intrigă. 2. predicție pentru disputele subtile și inutile. (<fr. *byzantinisme*)
- bizantinist**, -ă *s. m. f.* bizantinolog. (<fr. *byzantiniste*)
- bizantinistică** *s. f.* bizantinologie. (<germ. *Byzantinistik*)
- bizantiniză** *vb. tr.* 1. a imita arta bizantină. 2. a recurge la subtilități și pedanterii în purtare. (<*bizantin* + -*iza*)
- bizantinolog**, -ă *s. m. f.* specialist în bizantinologie; bizantinist. (<fr. *byzantinologie*)
- bizantinologie** *s. f.* disciplină care studiază istoria, literatura și arta bizantină; bizantinistică. (<fr. *bizantinologie*)
- bizár**, -ă *adj.* (și *adv.*) ciudat, straniu, extravagant; supărător. (<fr. *bizarre*)
- bizarerie** *s. f.* ciudățenie, extravagantă; fantezie. (<fr. *bizarerie*)
- bizét** *s. n.* bucată de piele care se pune ca garnitură la încălțăminte. (<germ. *Besatz*)
- bizón** *s. m.* 1. mamifer erbivor sălbatic, mare și puternic, asemănător cu zimbrii. 2. pielea tăbăcită de bizon (1). (<fr., lat. *bison*)
- bizotă** *vb. tr.* a șlefui oblic muchiile la o oglindă, o piatră prețioasă, un smalț dentar. (<fr. *biseauter*)
- bizotaj** *s. n.* bizotare. (<fr. *biseautage*)
- bizou** *s. n.* margine tăiată oblic (la oglinzi, pietre prețioase etc.). (<fr. *biseau*)
- bizutaj** *s. n.* (în unele universități) ceremonie burlescă de inițiere a studenților din anul I. (<fr. *bizutage*)
- blachéu** *s. n.* plăcuță de oțel în vârful și la tocul încălțămintei. (<engl. *blackey*)
- black-out** /blec-ăut/ *s. n.* (mil.) măsură de apărare antiaeriană prin camuflaj total; întuneric complet. **o** (fig.) a face ~ = a păstra tăcere completă. (<fr. *black-out*)
- blafárd**, -ă *adj.* 1. (despre lumină, culori) alburii; șters. 2. (despre ten) palid, livid. (<fr. *blafard*)
- blam** *s. n.* dezaprobare, condamnare publică; oprobriu; sancțiune; avertisment. (<fr. *blâme*)
- blamá** *vb. tr.* a condamna, a dezaproba, a reprobă (public). (<fr. *blâmer*)
- blamabil**, -ă *adj.* demn de blamat. (<fr. *blâmable*)
- blanc** ¹ *s. n.* 1. piele tăbăcită, suplă și elastică, (colorată) pentru curelărie, harnașamente și articole tehnice. 2. fâșie de material insensibil care protejează capetele bobinelor de film sau de bandă magnetică. (<germ. *Blank*)
- blanc** ² *s. n.* 1. spațiu alb care desparte două cuvinte tipărite. 2. (inform.) zonă dintr-un suport de date care nu conține înregistrări. 3. pauză albă și tremurătoare care apare uneori în emisiunile tv. (<fr. *blanc*)
- blanchetă** ¹ *s. f.* formular tipărit pentru cecuri, telegrame etc. (<germ. *Blankett*)
- blanchetă** ² *s. f.* mâncare de carne cu sos alb; ciulama. (<fr. *blanquette*)
- blanquism** /-chism/ *s. n.* curent comunist utopic care considera complotul drept unica tactică revoluționară. (<fr. *blanquisme*)
- blanquist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al blanquismului. (<fr. *blanquiste*)
- blanșă** *vb. tr.* a supune operației de blanșare. (după fr. *blanchir*, germ. *Blanchieren*)
- blanșare** *s. f.* opărire a cărnii, a legumelor destinate preparării anumitor conserve. (<*blanșă*)
- blanșisare** *s. f.* operație de rafinare a zahărului. (după fr. *blanchissage*)
- blasfém** *s. n.* 1. blasfemie, hulă. 2. blestem. (<fr. *blasphème*)
- blasfemator**, -oare *adj.*, *s. m. f.* (cel) care defăimează (sentimentele religioase). (<fr. *blasphémateur*)
- blasfemiă** *vb. intr.* a răsti o blasfemie, a huli. (<germ. *blasphemieren*)
- blasfemie** *s. f.* defăimare, profanare a ceea ce este considerat sfânt; blasfem. (<lat. *blasphemia*)
- blast** ¹ *s. m.* parte a embrionului care se dezvoltă după germinare. (<fr. *blaste*)
- BLAST** ²(O)-, -blást *elem.* „germen”, „embrion”. (<fr. *blast/o-*, -*blaste*, cf. gr. *blastos*)
- blastemă** *s. f.* 1. mugur din care se va regenera un organ. 2. taluz unui lichen. 3. materie vie, (semi)lichidă, din care s-au dezvoltat celulele sau organele. (<fr. *blastème*)
- blastocarp**, -ă *I. adj.* cu fruct germinat în interiorul pericarpului. **II. s. m.** mugur florifer. (<fr. *blastocarpe*)
- blastocel** *s. n.* cavitate centrală a blastulei. (<fr. *blastocèle*)
- blastocist** *s. n.* 1. stadiu în dezvoltarea embrionului la mamifere, în care acesta se prezintă ca o cavitate înconjurată de un număr variabil de celule. 2. veziculă germinativă. (<fr. *blastocyste*)
- blastocit** *s. n.* celulă în structura blastulei. (<fr. *blastocyte*)
- blastoderm** *s. n.* membrană vitelină care dă naștere corpului embrionului. (<fr. *blastoderme*)
- blastofór** *s. n.* 1. cordon ombilical al ovulului. 2. fir care leagă sămânța de pericarp, nutrinđ-o în tinerețe. 3. formațiune anatomică cu aspect de cordon. (<fr. *blastophore*)
- blastogenéză** *s. f.* 1. formare a blastulei. 2. reproducere asexuată, la unele organisme, prin înmugurire. 3. teorie potrivit căreia caracterele ereditare se transmit prin plasma germinativă. (<fr. *blastogenèse*)
- blastografie** *s. f.* descriere sistematică a mugurilor. (<fr. *blastographie*)
- blastoid**, -ă *I. adj.* în formă de mugur. **II. s. n. pl.** clasă de echinoderme fosile cu înfățișare de muguri calcaroși. (<fr. *blastoides*)
- blastoliză** *s. f.* distrugere a celulei reproducătoare. (<fr. *blastolyse*)
- blastóm** *s. n.* tumoră canceroasă; neoplasm. (<fr. *blastome*, gr. *blastoma*)
- blastomér** *s. m.* celulă din segmentarea zigotului în prima fază. (<fr. *blastomère*)
- blastomicete** *s. f. pl.* familie de ciuperci care se înmulțesc prin înmugurire. (<fr. *blastomycètes*)
- blastomicóză** *s. f.* boală provocată de blastomicete, care afectează pielea, plămâni, mușchii etc. (<fr. *blastomycose*)
- blastogenéză** *s. f.* proces de formare și dezvoltare a unei tumori maligne. (<fr. *blastomogenèse*)
- blastopór** *s. m.* orificiu al gastrulei prin care cavitatea internă comunică cu exteriorul. (<germ. *Blastoporus*)
- blastosferă** *s. f.* blastulă. (<engl. *blastosphere*)
- blastospór** *s. m.* spor format prin înmugurire. (<fr. *blastospore*)
- blastulă** *s. f.* stadiu embrionar la metazoare, de formă globulară, cu celule dispuse într-un singur strat în jurul unei cavități; blastosferă. (<fr. *blastula*)
- blat** *s. n.* 1. foaie de aluat pentru tort. 2. suprafață (netedă) a unor obiecte. **o a merge pe ~** = a călători fără bilet. (<germ. *Blatt*)
- blatide** *s. f. pl.* familie de insecte ortoptere alergătoare, cu corpul turtit, antene lungi și protorace mult lățit, ca un disc ce acoperă capul. (<fr. *blattés*)
- blau** *s. n. a face ~* = a lipsi de la lucru a doua zi după o sărbătoare. (<germ. *blau/Montag*)
- blaugáz** *s. n.* amestec de hidrocarburi gazoase și hidrogen, obținut prin descompunerea fracțiunilor grele de petrol, folosit drept combustibil. (<germ. *Blaugaz*)
- blaz** *s. n.* recipient, vas mare de laborator. (<germ. *Blase*)
- blazá** *vb. refl., tr.* a (se) plictisi, a (se) dezgusta de toate, incapabil de emoții, indiferent. (<fr. *blaser*)
- blazer** /bléi-zăr/ *s. n.* 1. veston cu dungi colorate, purtat

- ca uniformă în unele colegii engleze. 2. jachetă bătăscă din stofă, catifea etc. (<engl., fr. *blazer*)
- blazón** *s. n.* 1. ansamblu de semne distinctive care constituie emblema unui stat, a unui oraș, a unei familii nobile etc.; armoarii. 2. (*fig.*) noblețe, neam, viață. (<fr. *blason*)
- blazonă** *vb. tr.* a reprezenta, a descrie în termeni heraldici elementele componente ale unui blazon, ale unei steme. (<fr. *blasonner*)
- BLEFAR(O)-, -blefarie** *elem.* „pleoapă“, „cil“. (<fr. *bléfar/o/*, *-bléfarie*, cf. gr. *blepharon*)
- blefarectomie** *s. f.* excizare a unei ușoare lăsări a pielii pleoapelor. (<fr. *blépharectomie*)
- blefarită** *s. f.* inflamație a pleoapelor. (<fr. *blépharite*)
- blefaroblăst** *s. n.* organit citoplasmatic la baza flagelilor. (<fr. *blépharoblaste*)
- blefaroconióză** *s. f.* inflamare, ulcerare a mucoasei pleoapelor, declanșată de pulberi. (<fr. *blépharconioză*)
- blefaroconjunctivită** *s. f.* inflamație a conjunctivei și a pleoapei. (<fr. *blépharo-conjonctivite*)
- blefarofimoză** *s. f.* micșorare a deschiderii fantei palpebrale. (<fr. *blépharophimosis*)
- blefaroftalmie** *s. f.* inflamație a pleoapelor și a conjunctivei. (<fr. *blépharoftalmie*)
- blefaroplăst** *s. n.* 1. corpuscul în citoplasmă. 2. granulă colorată din care se formează cilii și flagelii la protozoare. (<fr. *bléfaroplaste*)
- blefaroplastie** *s. f.* reparare chirurgicală a unei pleoape. (<fr. *bléfaroplastie*)
- blefaroplegie** *s. f.* paralizie a pleoapei. (<engl. *blepharoplegia*)
- blefaroptoză** *s. f.* cădere patologică a pleoapei superioare. (<fr. *bléfaroptose*)
- blefarorafie** *s. f.* sutură a cartilajelor tarsale ale pleoapelor; tarsorafie. (<fr. *bléfarorrhaphie*)
- blefarospasm** *s. n.* contracție spasmodică, involuntară, a mușchiiului orbicular al pleoapelor. (<fr. *bléfarospasme*)
- blefarostat** *s. n.* instrument care fixează pleoapele în timpul operațiilor de ochi; oftalmostat. (<fr. *bléfarostat*)
- blefarostenoză** *s. f.* îngustare a pleoapelor. (<fr. *bléfarostenose*)
- blefarosalázis** *s. n.* atrofie a pielii pleoapelor superioare, însoțită de slăbirea țesutului celular subcutanat. (<fr. *bléfarochalasis*)
- blefarotomie** *s. f.* incizie palpebrală. (<fr. *bléfarotomie*)
- BLEN(O)-** *elem.* „mucoasă“, „mucus, mucozitate“. (<fr. *blenn/o/-*, cf. gr. *blenna*)
- bléndă** *s. f.* 1. sulfură naturală de zinc; sfalerit. 2. (*fol.*) diafrază. 3. (*cinem.*) panou metalizat pentru reflectarea luminii în locul dorit din cadru. (<germ. *Blende*, fr. *blende*)
- blénie** *s. f.* pește de apă dulce calmă și de litoral, cu capul mare și corpul alungit. (<fr. *blennie*)
- bleniide** *s. n. pl.* familie de pești marini viu colorați, cu capul turtit în partea superioară, botul scurt și aripioara dorsală foarte lungă; corosbina sau cățelul-de-mare. (<fr. *blenniids*)
- blenofthalmie** *s. f.* 1. inflamație catarală a conjunctivei. 2. secreție conjunctivală exagerată. (<engl. *blennophthalmia*)
- blenoragie** *s. f.* inflamație a mucoasei organelor genitale datorită unui gonococ; blenoree, gonoree. (<fr. *blennorragie*)
- blenorée** *s. f.* blenoragie. (<fr. *blennorrhée*)
- blenurie** *s. f.* prezența de mucozități în urină. (<fr. *blennurie*)
- blepsie** *elem.* „vedere, vază“. (<fr. *-blepsie*, cf. gr. *blepsis*)
- bleu** /blö/ *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoare albastru-deschis; azuriu. (<fr. *bleu*)
- bleumarín** *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoare albastru-închis. (<fr. *bleu à la marine*)
- blimp** *s. n.* carcasă de insonorizare în care se introduce aparatul de filmat portabil, în cazul filmărilor cu priză directă de sunet. (<engl. *blimp*)
- blindă** *vb. I. tr.* a acoperi cu blindaj. *II. refl. (fam.)* a se îmbrăca suplimentar, împotriva frigului, a umezelii etc. (<fr. *blinder*)
- blindaj** *s. n.* 1. cuirasă de oțel la protecția navelor, a tancurilor, avioanelor împotriva proiectilelor. 2. element de construcție servind ca mijloc de protecție a unor piese sau sisteme tehnice. (<fr. *blindage*)
- blindăt**, *-ă* *I. adj.* 1. cu blindaj. 2. (*fam.*) îmbrăcat peste măsură. *II. s. n.* autovehicul de luptă prevăzut cu blindaj; tanc. • (*pl.*) trupe dotate cu asemenea mijloace. (<fr. *blinda*)
- blister** *s. n.* carcasă de plastic transparent, lipsită de carton, în care se ambalează unele mărfuri. (<fr., engl. *blister*)
- blitzkrieg** /bliț-krig/ *s. n.* război-„fulger“. (<germ. *Blitzkrieg*)
- bliț** *s. n.* 1. lampă electronică pentru fotografiere. 2. șah de 5 minute. (<germ. *Blitz*)
- blizzard** /-zar/ *s. n.* vânt violent și foarte rece pe coasta Americii de Nord, spulberând zăpada. (<fr., amer. *blizzard*)
- bloc**¹ *s. n.* 1. bucată, masă mare dintr-o materie solidă și grea; corp, obiect dintr-o bucată. • masiv de beton pentru ancorarea armăturii la elemente grele de beton precomprimat; material de construcție din piatră naturală, beton, ceramică. 0 ~ *continental* = sector al scoarței terestre de mari dimensiuni, înconjurat de depresiuni oceanice sau marine de mare adâncime. 2. (*poligr.*) caracter de literă înrudit cu caracterul grotesc. 3. grămadă de obiecte, lucruri etc. care formează o masă unică. 0 *în* ~ = împreună, laolaltă; ~ *alimentar* = serviciu într-un spital care asigură pregătirea și servirea hranei bolnavilor; ~ *operator* = parte a unui serviciu de chirurgie rezervat operațiilor. 4. mapă de foi de hârtie egale prinse împreună, servind pentru a face însemnări, desene etc. • ansamblu de mărci poștale detașate dintr-o coală. 5. piesă metalică turnată a unei mașini, care cuprinde cilindrul unui motor, camerele de răcire și conductele de distribuție. 6. mecanism care permite manevrarea macazului de cale ferată din cabina acarului sau din stație. 7. grup de voleibaliști care sar la fileu pentru a împiedica pe adversari să înscrie un punct dintr-o lovitură de atac. 8. (în SUA.) porțiune de stradă delimitată de două intersecții. 9. unitatea dintre (supra)structura unei societăți istoric determinate și relațiile dialectice dintre ele. 10. alianță, înțelegere (între state, partide etc.). 11. (*med.*) obturare a unei căi vasculare sau întrerupere a circulației printr-un vas. • întrerupere a unei conductibilități neuromusculare. 12. (*inform.*) ansamblu de circuite ale unui ordinator îndeplinind aceeași funcție. (<fr. *bloc, blocus*)
- bloc**² *s. n.* clădire mare cu mai multe etaje; blochaus. (<germ. *Blockhaus*)
- blocă** *vb. I. tr.* 1. a supune unei blocațe. 2. a împiedica mișcarea, circulația etc. 3. a imobiliza într-o anumită poziție. 4. a interzice (temporar) ocuparea unui post vacant. 5. a suspenda folosirea unor credite, conturi etc.; a interzice schimbarea unor prețuri, salarii fără autorizație guvernamentală. *II. refl. (med., tehn.;)* despre organe) a se imobiliza, a nu mai funcționa. (<fr. *bloquer*)
- blocadă** *s. f.* ansamblu de măsuri cu caracter diplomatic, militar sau economic pentru izolarea unui stat sau grup de state. • încercuire a unei cetăți pentru a împiedica orice legătură cu exteriorul; asediu. (<germ. *Blockade*)
- blocaj** *s. n.* 1. blocare. 2. fundație de piatră, de bolovani la un zid, la joasă, stradă, cale ferată etc. 3. procedeu tehnic în baschet, volei, box etc. cu scopul de a împiedica o acțiune a adversarului sau pentru a proteja o acțiune proprie. • întrerupere a desfășurării unui proces sau a unei funcții fiziologice. (<fr. *blockage*)
- blocant**, *-ă* *adj.*, *s. m.* (substanță) a cărei acțiune farmacologică se realizează prin blocarea unor receptori. (<fr. *bloquant*)
- blocare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) bloca. 2. (*poligr.*) culegere intenționată a unei sau a mai multor litere cu floarea în jos pentru a atrage atenția corectorului. 3. (*cont.*) ~ a *contului* = sistare de către bancă a plăților din contul de decontare al unei întreprinderi sau instituții. 4. imposibilitate de funcționare, de aplicare a unei reguli. (<fr. *bloca*)
- bloc-diagramă** *s. f.* reprezentare grafică la scară mică a unei regiuni terestre în perspectivă și în secțiune. (<fr. *bloc-diagramme*)
- blóchaus** *s. n.* 1. bloc². 2. comandă cuită din care

- se conduce o navă militară mare în timpul luptei. (< germ. *Blockhaus*)
- block chords** /blăc cărdz/ s. n. stil pianistic în interpretarea unei piese în acorduri la ambele mâini. (< engl. *block chords*)
- blonótes** s. n. carnet pentru însemnări curente; notes. (< fr. *blot-notes*)
- blond**, -ă I. *adj.* (despre păr, ten) deschis la culoare, gălbui, bălai. O bere -ă = bere de culoare deschisă. II. s. m. f. bărbat, femeie cu părul, cu tenul blond; blondin(ă). (< fr. *blond*)
- blondin**, -ă *adj.*, s. m. f. blond. (< fr. *blondin*)
- blue-jeans/blugi** /blú-gíns/ s. m. pl. pantaloni dintr-un material special foarte rezistent, cu buzunar(e) la spate, pe care sunt atașate embleme sau fraze ad-hoc, un element de modă tinerească; jeans. (< amer. *blue-jeans*)
- blues** /bluz/ s. n. cântec popular din folclorul negrilor americani, devenit piesă instrumentală (de jazz). (< amer. *blues*)
- bluesmán** s. n. interpret de blues. (< amer. *bluesman*)
- bluétă** s. f. 1. mică operă literară fără pretenții. 2. bagatelă (2). (< fr. *bluette*)
- bluf** /blöf/ s. n. vorbă spusă (sau acțiune făcută) în scop de intimidare; cacialma. (< engl. *bluff*)
- blufă** *vb. intr.* a intimida, a înșela prin bluf. (< fr. *bluffer*)
- blufeur**, -ă I.-fôr/ s. m. f. (cel) care intimidează prin bluf. (< fr. *bluffeur*)
- blugi** s. m. pl. v. blue-jeans.
- blum** s. n. lingou de oțel turnat și eboșat prin laminare. (< engl., fr. *bloom*)
- blúming** s. n. laminor pentru obținerea blumurilor. (< engl., fr. *blooming*)
- bluză** *vb. tr.* a umfla, a lărgi în talie corsajul unei rochii, ca o bluză. (< fr. *blouser*)
- blúză** s. f. 1. obiect de îmbrăcăminte, lung până la brâu, cu mâneci, pe care îl poartă femeile. 2. haină de pânză pe care o poartă militarii vara, în locul vestonului. • haină de protecție purtată de muncitori în timpul lucrului. (< fr. *blouse*)
- bluzón** s. n. veșmânt militar sau de sport, larg și comod, bufant până la șolduri. (< fr. *blouson*)
- boa** s. m. inv. 1. șarpe uriaș, venenos, din regiunea tropicală a Americii de Sud. 2. șal lung din blană sau din pene, purtat de femei în jurul gâtului. (< fr., lat. *boa*)
- boazerie** s. f. lemnărie care îmbracă pereții interiori ai unei locuințe; lambriuri. (< fr. *boiserie*)
- bob**¹ s. n. 1. sanie de metal foarte joasă și îngustă, pentru două sau patru persoane, prevăzută în față cu două patine mobile, condusă cu ajutorul unui volan sau al unor „fise”, la concursuri pe pante special amenajate. 2. sport practicat cu această sanie; bobslei. (< engl., fr. *bobsleigh*)
- bob**² s. n. elevator cu turn pentru ridicarea unor materiale de construcție la înălțimea schelelor. (< engl. *bob*)
- bobér** s. m. sportiv care practică bobul¹ (2). (< engl. *bobber*)
- bobină** *vb. tr.* a înfășura (un fir, un cablu) pe o bobină. (< fr. *bobiner*)
- bobináj** s. n. înfășurare electrică. (< fr. *bobinage*)
- bobinatór**, -oáre I. s. m. f. cel care execută bobinări și reparații de bobine sau bandă magnetică; ansamblu mașină de bobinat. II. s. n. (cinem.) mecanism care asigură rularea peliculei sau a benzii magnetice pe noaieuri sau bobine. (după fr. *bobineur*)
- bobină** s. f. 1. suport cilindric pe care se poate înfășura un fir, un cablu, o peliculă sau bandă magnetică; ansamblu compus din acest suport și firul, cablul etc. înfășurat pe el. • mosor. 2. element component al circuitelor electrice constituit din mai multe spire înfășurate în jurul unui suport dielectric sau feromagnetic. O - de inducție = transformator electric din două înfășurări bobinate pe un singur miez de fier. (< fr. *bobine*)
- bób-scat** /-sket/ s. n. (jaz) scăt rafinat, stilizat, purtând amprenta evoluției improvizărilor instrumentale; mod de interpretare în care vocea concurează instrumentele, având o gamă întinsă. (< amer. *bob skate*)
- bóbslei** s. n. bob¹ (2). (< engl. *bobsleigh*)
- bocapórt** s. m. panou dreptunghiular care acoperă găurile de magaze de pe nave. (< it. *baccaporto*)
- bóccia** s. n. joc sportiv, de origine italiană, la care participanții, așezați la echidistanță față de țintă, la mijlocul terenului, încearcă să o lovească cu niște mingi de lemn. (< it. *boccia*)
- bodégă** s. f. local mic unde se consumă aperitive și băuturi (alcoolice). (< germ. *Bodega*)
- bodengreifer** /-grái-fâr/ s. n. dragă (2) pentru colectarea faunei de pe fundul apei. (< germ. *Bodengreifer*)
- bodhisátva** /-di/ s. m. inv. ființă care, potrivit budismului, atingând starea de perfecțiune, este scutită de a se reîncarna. • statuie, reprezentând o astfel de ființă. (< fr. *bodhisatva*)
- bódicec** s. n. împiedicare a acțiunilor adversarului printr-o blocare corp la corp la hochei pe gheață. (< engl. *bodycheck*)
- bodicecă** *vb. tr.* a aplica bodicecul. (< *bodicec*)
- bodóni** s. n. inv. (polgr.) caracter de literă cu contrast mare între liniile de bază și cele secundare, având piciorușele subțiri și drepte. (< germ. *Bodoni*)
- body** /bódi/ s. n. tricot din jersey elastic care se mulează pe corp. (< engl. *body*, corp)
- bodyguard** /bádi-gárd/ s. m. gardă de corp, pază (a cuiva); gorilă (2), guard. (< engl. *bodyguard*)
- boém**, -ă I. s. m. f. om, artist dezordonat, lipsit de mijloace materiale, fără siguranța zilei de mâine. II. *adj.* care corespunde firii, felului de viață caracteristice unui boem (I). III. s. f. mediu în care trăiesc boemii (I), viață de boem. (< fr. *bohème*)
- boghead** /bóg-hed/ s. n. huiilă din care se pot extrage hidrocarburi lichide. (< engl. *boghead*)
- boghíu** s. n. dispozitiv la osiile vehiculelor de cale ferată, la înscrierea în curbă a locomotivelor și a vagoanelor. (< fr., engl. *bogie*)
- bogomil** s. m. adept al bogomilismului. (< *Bogomil*, n. fr.)
- bogomilism** s. n. doctrină creștină eretică maniheistă, în Pen. Balcanică și în Rusia, cu caracter antifedat. (< fr. *bogomilisme*)
- boicot** s. n. mijloc de constrângere constând în întreruperea organizată a relațiilor economice, politice etc. cu o țară, cu o întreprindere etc., în semn de protest. (< fr. *boycott*)
- boicotă** *vb. tr.* a aplica un boicot. (< fr. *boycotter*)
- boiler** s. n. cazan special de încălzire automată a apei necesare consumului în întreprinderi, locuințe etc. (< germ. *Boiler*)
- bol**¹ s. n. 1. cocoloș. O ~ alimentară = pastă din alimentele amestecate în gură cu salivă. 2. vas de metal sau ceramică în formă de calotă sferică; cupă. 3. (muz.) surdină din cupe mobile, din metal sau cauciu. (< fr. *bol*)
- bóI², -bóIá *elem.* „aruncare, transformare”. (< fr. -*bole*, cf. gr. *bolein*, a arunca)
- bolár** s. m. stâlp scurt de metal, lemn sau beton, montat pe chei, la ancorarea navelor. (< fr. *bollard*)
- bóIá v. -bol¹.
- boldo** s. m. arbore originar din Chile, cu frunze având proprietăți stimulative, tonice, colagoge și laxative. (< fr., sp. *boldo*)
- bolero** s. n. 1. dans popular spaniol în ritm legănat, însoțit de acompaniament de castaniete; melodia corespunzătoare. 2. cântec și dans cubanez cu ritm ternar și sincopat. (< fr. *boléro*, sp. *bolero*)
- boleroú** s. n. vestă femeiească, scurtă până aproape de talie și deschisă în față. (< fr. *boléro*)
- bolét** s. m. ciupercă cu spori, comestibilă, din clasa bazidiomicete, cu pălărie groasă, care crește pe copaci; mânătarcă, hrib. (< fr. *bolet*, lat. *boletus*)
- bolgie** s. f. 1. vale adâncă, compartiment al celui de-al optulea cerc al Infernului lui Dante. 2. (fig.) loc urât, infern. (< it. *bolgia*)
- bolíd** s. m. 1. meteorit de dimensiuni mari care se aprinde când trece prin atmosferă. 2. (fig.) obiect, proiectil, vehicul etc. care se deplasează cu mare viteză. (< fr. *bolide*)
- bolivár** s. m. unitatea monetară a Venezuelei. (< fr., sp. *bolívar*)
- boliviáno** s. m. vechea unitate monetară a Boliviei, astăzi *peso*. (< fr., sp. *boliviano*)
- BOLO-** *elem.* „energie radiantă, radiație”. (< fr. *bolo-*, cf. gr. *bole*, rază, săgeată)

- bolográf** *s. n.* bolometru înregistrator. (< engl. *bolograph*)
- bologramă** *s. f.* grafic obținut la bolograf. (< fr. *bologramme*)
- bolometrie** *s. f.* măsurarea a intensității radiațiilor. (< fr. *bolométrie*)
- bolométru** *s. n.* 1. aparat foarte sensibil pentru determinarea intensității radiațiilor electromagnetice. 2. instrument pentru măsurarea fluxurilor de radiații termice. 3. aparat cu care se măsoară strălucirea aparentă a stelelor. (< fr. *bolomètre*)
- bolson** *s. n.* regiune joasă a unui deșert montan, cu roci detritice și mărginită de un abrupt stâncos. (< fr., sp. *bolson*)
- bolșevic**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al bolșevismului. (< rus. *bolșevik*, fr. *bolchevick*)
- bolșevism** *s. n.* ansamblu de poziții ideologice radicale și de practici revoluționare, apărut în mișcarea social-democrată din Rusia. (< rus. *bolșevizm*, fr. *bolchevisme*)
- bolșeviză** *vb. tr.* a educa în spirit bolșevic, a propaga spiritul bolșevismului. (după rus. *bolșevizirovatî*)
- bólus** *s. n.* argilă fină, folosită ca diluant solid. (< germ. *Bolus*)
- bombă** *vb. I. tr., refl.* a da (unui obiect), a căpăta forma convexă. II. *tr. (fig.)* a umfla, a scoate (pieptul) în afară. (< fr. *bomber*)
- bombacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate cu tulpina arborescentă, groasă, care servește ca rezervor de apă: baobabul. (< fr. *bombacées*)
- bombăj** *s. n.* deformare a unei plăci având o suprafață convexă. • deformare prin bombare a capacelor cutiilor de conserve în urma alterării conținutului. (< fr. *bombage*)
- bombament** *s. n.* convexitate a părții carosabile a unei șosele. (< fr. *bombement*)
- bombardă** *vb. tr. I.* a executa un bombardament (1). • a efectua un bombardament (2). 2. (*fig.*) a plictisi cu insistențele, a insista, a stărui. (< fr. *bombarder*)
- bombardament** *s. n.* 1. atac cu bombe de aviație, cu proiectile de artilerie sau cu rachete. 2. (*fiz.*) ~ nuclear = proiectarea unui fascicul de particule elementare asupra unor nucleu atomice. (< fr. *bombardement*, it. *bombardamento*)
- bombardă¹** *s. f.* 1. mașină de război medievală cu care se aruncau bolovani. 2. tun de mare calibru. (< fr. *bombarde*)
- bombardă²** *s. f.* 1. vechi instrument de muzică populară, strămoș al fagotului. 2. registru de orgă, cu mari intensități. (< it. *bombardo*)
- bombardier** I. *s. n.* avion de bombardament. II. *s. m.* militar din echipajul unui bombardier (1). (< fr. *bombardier*)
- bombardón** *s. n.* instrument muzical de suflat, din alamă, cu timbru și registru foarte grave. (< it. *bombardone*, fr. *bombardon*)
- bombăstic**, -ă *adj.* (despre stil, cuvinte) prețios; emfatic. (< germ. *bombastisch*)
- bombasticism** *s. n.* caracter bombastic. (< *bombastic + -ism*)
- bombă** *s. f.* I. proiectil cu încărcătură explozivă, incendiară etc., la bombardamentele de aviație. o ~ atomică (nucleară) = dispozitiv având ca exploziv energia nucleară dezvoltată prin reacția de fuziune în lanț a nucleelor unor elemente grele (uraniu, plutoniu); bombă A; ~ cu hidrogen = dispozitiv a cărui explozie se datorește energiei termonucleare dezvoltate prin reacția de fuziune a nucleelor de hidrogen (deuteriu, tritiu); bombă H, bombă termonucleară. • ~ vulcanică = bucată de lavă azvârlită de un vulcan, la începutul erupției. 2. recipient în medicină pentru gaze sau substanțe radioactive. 3. (*peior.*) cărciumă sordidă, rău famată. 4. (*fig.; sport*) lovitură puternică de minge. 5. (*fam.*) știre, fapt care produce senzație. (< fr. *bombe*)
- bombetă** *s. f.* lampă cu glob sferic, pe nave pentru semnalizare. (< fr. *bombette*)
- bombéu** *s. n.* partea întârită și bombată la vârful încălțăminte; spiț. (< fr. *bombé*)
- bomboană** *s. f.* preparat de cofetărie de mici dimensiuni, cu compoziții, umpluturi și forme diferite. (< fr. *bonbon*)
- bombonerie** *s. f.* 1. magazin unde se vând bomboane. 2. ramură a industriei alimentare care se ocupă cu fabricarea bomboanelor. (< fr. *bonbonnerie*)
- bombonieră** *s. f.* vas mic, cutie pentru bomboane. (< fr. *bonbonnière*)
- bomfăier** *s. n.* ferăstrău de mână pentru metale. (< engl. *bonfire*)
- bomprés** *s. n.* catarg înclinat la prora unor veliere. (< it. *bompresso*)
- bon** *s. n.* 1. dovadă, înscris care autorizează pe deținător să primească ceva; notă de plată cu care se achită o marfă etc. 2. ~ de tezaur = titlu de credit emis de stat pentru atragerea de fonduri private. (< fr. *bon*)
- bonanța** *s. f. (fig.)* mină de aur. (< sp., engl. *bonanza*)
- bonapartism** *s. n.* 1. formă a dictaturii marii burghezii, în Franța, după victoria revoluției de la sfârșitul sec. XVIII, sub conducerea lui Napoleon Bonaparte. • atașament față de dinastia întemeiată de Napoleon. 2. formă de dictatură personală. (< fr. *bonapartisme*)
- bonapartist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al bonapartismului. (< fr. *bonapartiste*)
- bónă** *s. f.* femeie angajată ca îngrijitoare la copii; guvernantă. (< fr. *bonne*, germ. *Bonne*)
- bond** *s. n.* săritură a avionului în cazul unei aterizări incorecte. (< fr. *bond*)
- bonderiză** *vb. tr.* a supune operației de fosfatere a unor metale ferose pentru a le feri de rugină. (< fr. *bondériser*)
- bondisă** *vb. intr.* (despre avioane) a face bonduri. (după fr. *bondir*)
- bonetă¹** *s. f.* 1. scufie pe care o poartă copiii și bătrânii; tichie. 2. (*mil.*) acoperământ de cap fără cozoroc. (< fr. *bonnet*)
- bonetă²** *s. f.* velă îngustă, suplimentară, care se instalează numai pe vreme bună la extremitatea velor pătrate. (< fr. *bonnette*)
- bóngos** *s. n.* instrument muzical de percuție, de origine cubaneză, alcătuit dintr-o pereche de tobe mici, în orchestra de jazz și în cea simfonică. (< sp. *bongos*)
- boniér** *s. n.* carnet de bonuri (1). (< *bon + -ier*)
- bonifică** *vb. tr.* a scădea o sumă din valoarea unei facturi; a face o reducere, un rabat. (< fr. *bonifier*)
- bonificație** *s. f.* 1. bonificare. 2. compensație în bani pentru o daună, reprezentând o reducere sau o mărire a unui profit. 3. (*sport*) avantaj constând din îmbunătățirea timpului realizat, acordat primului sau primilor clasăți, într-o competiție. (< fr. *bonification*)
- boniment** *s. n.* anunț pompos de șarlatan; reclamă sforăitoare. (< fr. *boniment*)
- bonitare** *s. f.* sistem de apreciere a valorii economice a apelor, soierilor, raselor de animale, plantelor și a calității semințelor etc., prin determinarea bonității. (după germ. *Bonitärung*)
- bonitate** *s. f.* 1. încredere pe care o inspiră cineva atunci când solicită un credit; solvabilitate. 2. capacitate a unui teren, a unei ape etc. de a da o anumită producție prin exploatare. (< germ. *Bonität*)
- bonită** *s. f.* specie de pești: tonul. (< fr. *bonite*)
- bonjúr** *interj.* bună ziua! (< fr. *bonjour*)
- bonjurism** *s. n.* atitudine, concepție de bonjurist. (< *bonjur + -ism*)
- bonjurist** *s. m.* nume dat tinerilor români progresiști întorși de la studii din Franța, la mijlocul sec. XIX, care (se) salutau cu „bonjur”. (< *bonjur + -ist*)
- bonóm** *s. m.* om blând și credul; om simplu. (< fr. *bonhomme*)
- bonomie** *s. f.* atitudine, caracter de bonom. (< fr. *bonhomie*)
- bontón** *s. n.* ansamblu de reguli de purtare respectate în așa-zisa societate aleasă. (< fr. *bonton*)
- bónus** *s. n.* gratificație; tantiemă (1). (< engl. *bonus*)
- bonvivánt** *s. m.* om vesel, chefiu. (< fr. *bon vivant*)
- bonz** *s. m.* 1. preot, călugăr budist. 2. personaj de o solemnitate ridicolă • (*fig.; ir.*) șef, lider, om influent într-un partid politic. (< fr. *bonse*, port. *bonso*)
- bonzái** *s. m.* 1. arbore pitic, plantat în ghiveci. 2. arta cultivării și creșterii arbuștilor pitici în China și Japonia. (< fr. *bonzai*)
- boogie-woogie** /búghi-úghi/ *s. n.* 1. stil pianistic în jazz, derivat din blues, care constă în susținerea ritmului la mâna stângă prin executarea unor figuri de bas repetate continuu, în timp ce mâna dreaptă dezvoltă scurte motive melodice; cântec cu sonorități antrenante. 2. dans modern,

de origine nord-americană, care se dansează după muzica de jazz; melodia corespunzătoare. (<amer. *boogie-woogie*)

bookmaker /búç-mei-cár/ s. m. cel care se ocupă de organizarea pariurilor la curse de cai, meciuri de box etc. (<engl. *book-maker*)

boom /bum/ s. n. 1. prosperitate rapidă a activității economice. 2. avânt. 3. eveniment excepțional. 4. revenire. (<amer. *boom*)

booster /bústár/ s. n. 1. motor cu abur auxiliar care antrenează roțile libere purtătoare ale unor locomotive cu abur pentru mărirea forței de tracțiune. 2. (*electr., telec.*) generator auxiliar pentru sporirea tensiunii: survoltor. 3. fuzee cu mare putere de propulsie și de scurtă durată, pentru lansarea proiectilelor teleghidate; rachetă auxiliară. (<amer. *booster*)

bop/be-bóp s. n. stil în jazz caracterizat prin folosirea armoniilor cromatice și disonante, cu excese expresioniste. (<amer. *be-bop*)

bópper /-pár/ s. m. muzician care practică stilul bop. (<amer. *bopper*)

bor¹ s. n. metaloid în natură sub formă de săruri ale acidului boric. (<fr. *bore*)

bor² s. n. marginea circulară ieșită în afară a unei plăcii. (<fr. *bord*)

bóra s. m. inv. vânt de iarnă violent, uscat și rece, pe țărâmul Dalmației. (<it., fr. *borra*)

boracit s. n. borat de magneziu incolor sau vânt, foarte dur, în industria chimică. (<fr. *boracite*)

boraginacée s. f. pl. familie de plante dicotiledonate gamopetale: miozotitul, limba-mielului etc. (<fr. *boraginacées*)

borán s. m. compus al borului cu hidrogenul. (<fr. *borane*)

borát s. m. sare sau ester al acidului boric. (<fr. *borate*)

bórax s. n. borat de sodiu, folosit în medicină ca antiseptic, la confecționarea unor sticle speciale, a unor emailuri, în tăbăcărie etc. (<fr., lat. *borax*)

borborigme s. n. pl. zgomote ca niște bolboroseli, produse de gazele din stomac sau din intestine. (<fr. *borborygmes*)

bord s. n. 1. fiececare dintre părțile laterale ale unei (aero) nave. 2. margine a unui profil de aripă de avion. 0 (fig.) a arunca peste ~ = a înlătura ceva ca nefolositor. (<fr. *bord*, germ. *Bord*)

bordá vb. tr. I. a gamisi cu bordură (1). 2. a mărgini, a se întinde de-a lungul. (<fr. *border*)

bordáj s. n. 1. bordare. 2. înveliș exterior al corpului unei nave. (<fr. *bordage*)

bordée s. f. I. ansamblul tunurilor de pe o navă. • salvă executată cu toate tunurile de același calibru ale unei nave dintr-un bord. 2. porțiune de drum parcurs de o navă între două întoarceri succesive. 3. distanță parcursă de un velier între două volte succesive. (<fr. *bordée*)

bordél s. n. casă de prostituție; lupanar. (<fr. *bordel*, it. *bordello*)

bordeléz, -ă I. adj. s. m. f. (locuitor din Bordeaux. II. s. f. sticlă cu fundul în formă de pâlnie. (<fr. *bordelais*)

borderou s. n. listă, tablou care cuprinde sumele unui cont, hârtiile unui dosar etc. (<fr. *bordereau*)

bordó I. s. m. varietate de struguri cu boabe mari, negre. • vin roșu din regiunea Bordeaux. II. adj. inv., s. n. (de) culoare roșu-închis. (<fr. *bordeaux*)

bordúra s. f. I. fâșie aplicată pe marginea unui lucru; chenar. • margine răsfrântă a unui obiect dintr-un material mai rezistent; întăritură. 2. margine a trotuarului. (<fr. *bordure*)

boréal, -ă adj. I. dinspre nord; nordic; septentrional. 2. (fig.) rece. (<fr. *boréal*, lat. *borealis*)

borgata s. f. locuință construită, fără aprobare, în zonele agricole de la periferia orașelor italiene. (<it. *borgata*)

bórghis s. n. corp de literă de nouă puncte tipografice, pentru culegerea articolelor de ziar. (<germ. *Borgis*)

bóriç, -ă adj. (despre acid, anhidridă) compus al borului. (<fr. *borique*)

boricát, -ă adj. care conține acid boric. (<fr. *boriqué*)

borisím s. n. intoxicație cu bor¹. (<fr. *borisme*)

bárium s. n. carbură metalică de wolfram, folosit la armarea pieselor de mașini supuse la uzură. (<fr. *borium*)

bormașină s. f. mașină de găurit metale, piatră. (<germ. *Bohrmaschine*)

borná vb. tr. a marca cu bome un teren; a demarca. (<fr. *borner*)

bornáj s. n. bomare. (<fr. *bornage*)

bórná s. f. I. stâlp de marcaj din beton, lemn etc., la marginea drumurilor, de-a lungul unei frontiere etc. 2. piesă metalică aparținând circuitului electric interior al unui aparat, al unei mașini sau instalații, care asigură legătura cu un alt circuit. (<fr. *borne*)

borneól s. n. camfor de Borneo. (<fr. *bornéol*)

bornít s. m. sulfură naturală de cupru și fier. (<fr. *bornite*)

borselétá s. f. borsetă mică; borselină. (<it. *borselletta*)

borseliná s. f. borsetă. (<it. *borsellino*)

borsétá s. f. I. geantă bărbătească mică pentru acte, documente etc. 2. geantă de damă. (<it. *borsetta*)

bort s. n. diamant de calitate inferioară pentru șlefuit sau perforat. (<fr. *bort*)

borúra s. f. compus al borului cu un metal. (<fr. *borure*)

bos s. m. I. patron; căpetenie, inițial în SUA. 2. personaj investit cu responsabilitate și autoritate; șef local al unui partid politic, al unui grup electoral; șef. (<amer. *boss*)

bosáj s. n. I. proeminență pe suprafața unei piese, servind ca reazem pentru o altă piesă. 2. suprafață brută sau prelucrată a pietrelor unei zidării. (<fr. *bossage*)

bósá s. f. I. ridicătură naturală (a unui teren, a unei roci etc.). 2. (*anat.*) protuberanță, umflătură, proeminență. 3. (fig.) aptitudine. (<fr. *bosse*)

boschét s. n. tufiș din arbuști (plantați). (<fr. *bosquet*, it. *boschetto*)

boselúrá s. f. ansamblu de boșe (2) pe suprafața unui organ. (<fr. *bosselure*)

bosísm s. n. organizare electorală puternic dezvoltată în SUA., potrivit căreia alegătorii se grupează în jurul șefilor. (<fr. *bossisme*)

bosón s. m. particula nucleară elementară al cărei spin se măsoară cu numere întregi. (<germ. *Boson*)

bossa-nóva s. f. dans de perechi modern, cu ritm de rumbă, de origine braziliană; melodia corespunzătoare. (<fr., port. *bossa-nova*)

boss windjammer /-uind-gémár/ loc s. șef al unei orchestre, care cântă la un instrument, conducându-și ansamblul fără a-l dirija. (<amer. *boss windjammer*)

bóstón /bóstón/ s. n. I. dans lent asemănător valsului, de proveniență americană; melodia corespunzătoare. 2. gen pianistic în jazz, prin alternanță a notelor joase cu acordurile pe care acestea le susțin. 3. joc de cărți. (<fr. *boston*)

bóstón² s. n. presă de imprimat, mică și plană. (<germ. *Boston/presse*)

boșimán, -ă adj. s. m. f. (băștinaș) dintr-o populație negridă din sudul Africii (desertul Kalahari). • (s. f.) limbă vorbită de boșimani. (<fr. *boschiman*)

BOTAN(O)- elem. „plantă, iarbă”. (<fr. *botan/o-*, cf. gr. *botane*)

botánic, -ă I. adj. referitor la botanică. 0 grădina ~ă = grădina unde se plantează diferite specii de plante pentru studiu. II. s. f. ramură a biologiei care studiază regnul vegetal; fitologie. (<fr. *botanique*)

botaniérá s. f. cutie metalică folosită pe teren de botaniști pentru recoltarea și transportarea plantelor. (<botan/o/- + -ieră)

botaníst, -ă s. m. f. specialist în botanică; fitolog. (<fr. *botaniste*)

botanizá vb. tr. a strânge plante pentru studii; a erboriza. (<fr. *botaniser*)

botanografie s. f. botanică descriptivă. (<fr. *botanographie*)

botanolít s. n. plantă fosilă. (<fr. *botanolithe*)

bótá s. f. lovitură la scrimă cu floreta sau cu sabia. (<fr. *botte*)

botél s. n. vas fluvial vechi transformat în cabană ancorată la malul apei. (<fr. *bothe*)

botíná s. f. I. gizmuliță. 2. gheată înaltă încheiată cu butoni sau cu elastic. (<fr. *botnine*)

botnián, -ă adj. s. n. (din) epoca superioară a arhaicului din regiunea baltică. (<fr. *bothnien*)

- botridie** *s. f.* organ special de fixare în formă de paletă sau franj, specific unor viermi paraziti. (< fr. *bothridie*)
- BOTRIO-** *elem.* „ciorchine, racem”. (< fr. *botryo-*, cf. gr. *botrys*, -yos)
- botriocefal** *s. m.* vierme lung care parazitează intestinul subțire. (< fr. *bothriocéphale*)
- botriocefaloză** *s. f.* boală parazitară produsă de botriocefal, caracterizată prin anemie și tulburări digestive. (< fr. *bothriocéphalose*)
- botriocimă** *s. f.* inflorescență cu ramificațiile principale cimoase, iar cele secundare recemoase. (< fr. *botryocyme*)
- botriomicóm** *s. n.* mică tumoră benignă pediculară, de natură infecțioasă, asemănătoare cu zmeura. (< fr. *botryomycomé*)
- botriomicóză** *s. f.* boală infecțioasă, frecventă la cai și la om, caracterizată prin formarea unor tumori numite impropriu botriomicoame. (< fr. *botryomycose*)
- botrioterapie** *s. f.* folosire a curei de struguri în scop terapeutic. (< fr. *botryothérapie*)
- botulinic, -ă** *adj.* referitor la botulism. **o bacil** ~ = bacil care se găsește în carnea sau fructele conservate și în nutrețul însilozat. (< fr. *boulinique*)
- botulism** *s. n.* intoxicație gravă produsă de toxina bacilului botulinic. (< fr. *botulisme*)
- botmán** *s. n.* șef de echipaj pe o navă (de comerț); nostrom. (< rus. *botman*)
- boulangism** /bulanjizm/ *s. n.* mișcare șovinistă, în Franța la sfârșitul sec. XIX, care urmărea restaurarea monarhiei și un război revanșard împotriva Germaniei. (< fr. *boulangisme*)
- boulangist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al boulangismului. (< fr. *boulangiste*)
- bourrée** /bu-ré/ *s. n.* vechi dans popular francez, cu ritm vioi, cunoscut și ca dans de curte; melodia corespunzătoare. (< fr. *bourrée*)
- bovâric, -ă** *adj.* propriu bovarismului. (< *bovarism/ + -ic*)
- bovarism** *s. n.* stare de insatisfacție și autoiluzionare a unei persoane ce se crede altfel decât este și imită felul de a se comporta al altora. (< fr. *bovarisme*)
- bovidée** *s. n. pl.* familie de mamifere rumegătoare: bovinele, ovinele, caprinele etc. (< fr. *bovidés*)
- bovin, -ă** **I. adj.** 1. referitor la bou. 2. (*fig.*) de om prost, tâmpit; de bou. **II. s. f. pl.** subfamilie de rumegătoare: bou. (< fr. *bovin/és*, lat. *bovinus*)
- bovindou** *s. n.* fereastră ornamentală ieșită în afară din zidul unei fațade. (< engl. *bow-window*)
- bowling** /báuling/ *s. n.* 1. joc de popice practicat pe o pistă modernă, cu dispozitive automatizate. 2. teren, loc amenajat pentru bowling (1). (< engl. *bowling*)
- box¹** *s. n.* 1. disciplină sportivă în care doi adversari luptă între ei cu pumnii; pugilistică. 2. armă albă conștând dintr-o bucată de metal cu găuri pentru degete, cu care se atacă ținând pumnul strâns. (< fr. *boxe*)
- box²** *s. n.* piele de vițel special tăbăcită, pentru pantofi, ghete etc. (< engl. *box-calf*)
- boxá¹** *vb. I. intr.* a practica boxul¹ (1). **II. tr. (fam.)** a lovi cu pumnii (ca la box). (< fr. *boxer*)
- boxá²** *vb. tr.* a împărți o încăpere în boxe. (< *boxă*)
- boxă** *s. f.* 1. compartiment în interiorul unei construcții, al unui local, al unei încăperi. • parte dintr-o sală de tribunal, în care iau loc acuzații în cursul proceselor. • despărțitură într-un grajd. • compartiment la malul unei ape pentru parcare a ambarcațiilor cu motor. 2. loc de refugiu pe marginea pistei de curse automobilistice pentru repararea rapidă a mașinilor. 3. ladă care servește la încărcarea-descărcarea animalelor pe o navă. 4. incintă acustică. (< fr. *box*)
- boxér¹** *s. m.* sportiv care practică boxul¹ (1). (< fr. *boxeur*)
- boxér²** *s. m.* câine de pază puternic, cu pielea de pe cap cutată și părul scurt, aspru. (< fr. *boxer*, germ. *Boxer*)
- boxéri** *s. m. pl.* poreclă dată de europeni chinezilor participanți la răcoala din 1899-1901. (< fr., engl. *boxers*)
- box-office** /-ófis/ *s. n.* casă de bilete. • totalul încasărilor realizate pentru un film, o piesă de teatru, o carte etc. (< engl. *box-office*)
- boxpalét** *s. n. / s. m.* cutie metalică cu pereți din plase de sârmă, în care se transportă piesele mărunte într-o
- uzină, se ambalează sticlele (de vin) etc. (< engl. *box-palette*)
- boy** *s. m.* 1. servitor indigen din colonii; liftier (în hoteluri). 2. dansator dintr-un ansamblu de music-hall. (< engl. *boy*, băiat)
- brac¹** *s. m.* câine de vânatoare cu părul scurt și urechile mari și blege; prepelicar. (< fr. *braque*, germ. *Bracke*)
- brac²** *s. n.* rest, rămășiță; deșeu (de hârtie). (< rus. *brak*)
- bracă** *vb. I. tr. 1.* a îndrepta un obiect, un lucru către un punct. 2. a orienta roțile directoare ale unui automobil pentru a vira. • a înclina comenziile unui aparat de zbor. **II. intr.** a întoarce (un vehicul), a vira. (< fr. *braquer*)
- bracáj** *s. n.* bracare. (< fr. *braquage*)
- braccio** *s. n.* *viola da ~* = violă din sec. XVII, ținută pe mână, din care s-a dezvoltat ulterior viola și violina. (< it. *Viola da/ braccio*)
- brachét** *s. n.* guseu. (< engl. *brachét*)
- brachétá** *s. f.* raportul de multiplicare dintre pedaliier și micul pinion al unei biciclete. (< fr. *bracket*)
- braconá** *vb. intr.* a vâna, a pescui ilegal (fără permis, în perioade prohibite). (< fr. *braconner*)
- braconáj** *s. n.* delict făcut de cel care braconează. (< fr. *braconnage*)
- braconier** *s. m.* cel care braconează. (< fr. *braconnier*)
- bractée** *s. f.* frunză modificată la subsuoara căreia se formează o floare sau o inflorescență. (< fr. *bractée*)
- bractéolá** *s. f.* bractee mică, între bractee și floare; profilă. (< fr. *bractéole*)
- bradford** /brédford/ *s. n.* sistem englezesc de clasificare a lănușilor, după calitate, în cifre care reprezintă numărul de sculuri obținute dintr-o livră de lână. (< engl. *bradford*)
- BRADI-** *elem.* „lent, rar”. (< fr. *brady-*, cf. gr. *brady*)
- bradiaritmie** *s. f.* aritmie cu frecvență cardiacă redusă. (< fr. *bradyaritmie*)
- bradiartrie** *s. f.* bradilalie. (< fr. *bradyarthrie*)
- bradibazie** *s. f.* tulburare locomotorie prin mers încetinit. (< fr. *bradybasie*)
- bradicardie** *s. f.* simptom patologic caracterizat prin rărirea ritmului cardiac; bradiritmie. (< fr. *bradycardie*)
- bradichinezie** *s. f.* încetinire a ritmului mișcărilor, fără o diminuare a activității motorii. (< fr. *bradykinésie*)
- bradiestezie** *s. f.* percepere întârziată a senzațiilor. (< fr. *bradyesthésie*)
- bradifagie** *s. f. (med.)* consum lent al hranei. (< fr. *bradyesthésie*)
- bradifazie** *s. f.* lentoare în pronunțarea cuvintelor. (< fr. *bradyphasie*)
- bradifemie** *s. f.* încetinire generală a ritmului vorbirii. (< fr. *bradyphémie*)
- bradifrenie** *s. f.* încetinire a ritmului proceselor psihomotorii. (< fr. *bradyphrénie*)
- bradigenéză** *s. f. (biol.)* evoluție lentă a unor organisme. (< fr. *bradygenèse*)
- bradiglosie** *s. f.* bradilalie. (< fr. *bradyglossie*)
- bradilalie** *s. f.* tulburare de limbaj conștând în încetinirea ritmului articularii cuvintelor; bradiartrie, bradiglosie. (< fr. *bradylalie*)
- bradilexie** *s. f.* încetinire a ritmului cititului. (< fr. *bradyléxie*)
- bradimenorée** *s. f.* ciclu menstrual rar. (< fr. *bradymenorrhée*)
- bradipepsie** *s. f.* digestie lentă. (< fr. *bradypepsie*)
- bradipnee** *s. f.* rărire anormală a mișcărilor respiratorii. (< fr. *bradypnée*)
- bradipsihie** *s. f.* încetinire a ritmului proceselor psihice. (< fr. *bradypsychie*)
- bradiritmie** *s. f.* bradicardie. (< fr. *bradyrhythmie*)
- bradiseismic, -ă** *adj.* referitor la fenomenul de oscilație lentă a scoarței terestre în regiunile vulcanice. (< fr. *bradyseismique*)
- bradisfigmie** *s. f.* rărire a bătăilor pulsului. (< fr. *bradyssphygmie*)
- braditrofie** *s. f.* încetinire a proceselor metabolice. (< fr. *bradytrophie*)
- bradiurie** *s. f.* eliminare încetinită a urinei. (< fr. *bradyurie*)
- bradt** /bra/ *s. n.* semifabricat obținut prin tocarea fină

a câinii proaspete de vită, la prepararea salamurilor. (< engl. *bradt*)

BRĂHI¹-, -brăh elem. „scurt”, „îngust”. (< fr. *brachy-*, -*braque*, cf. gr. *brakhys*)

BRĂHI²(O)-, -brahie elem. „braț”, (< fr. *brachi/o-*, -*brachie*, cf. lat. *brachium* gr. *brakhton*)

brahiâl, -ă adj. s. m. (mușchi) al brațului. (< fr. *brachial*, lat. *brachialis*)

brahialgie s. f. durere a brațului. (< fr. *brachialgie*)

brahiânticlinâl s. n. anticlinâl scurt, cu axul scufundat la ambele capete. (< fr. *brachyanticalinal*)

brahiblâst s. n. ramură scurtă care susține frunzele, florile, fructele. (< fr. *brachyblaste*)

brahicaléctic adj. s. n. (vers greco-latin) fără ultimul picior sau ultimele două silabe. (< fr. *brachycatalectique*)

brahicaul, -ă adj. cu tulpina scurtă; brevicaul. (< lat. *brachycaulis*)

brahicefâl, -ă adj. s. m. f. (om) cu craniul aproape rotund. (< fr. *brachycéphale*)

brahicefalie s. f. conformație a craniului brahicefal. (< fr. *brachycéphalie*)

brahicheilie s. f. anomalie caracterizată prin scurtarea accentuată a buzelor; microcheilie. (< fr. *brachychéilie*)

brahidactilie s. f. viciu de conformație prin scurtimea degetelor. (< fr. *brachydactylie*)

-brahie v. brahi²(o)-.

brahifalangie s. f. anomalie caracterizată prin falange anormale de scurte. (< fr. *brachyphalangie*)

brahiglosie s. f. scurtime anormală a limbii. (< fr. *brachyglossie*)

brahignatie s. f. dezvoltare insuficientă a unuia sau a ambelor maxilare. (< fr. *brachygnathie*)

brahigrafie s. f. studiu al sistemelor de scriere. (< germ. *Brachygraphie*)

brahiologie s. f. elipsă constând în evitarea repetării unui element al frazei, exprimat anterior; brevilocvență. (< fr. *brachylogie*)

brahimelie s. f. malformație congenitală prin dezvoltarea incompletă sau scurtimea membrilor; micromelie. (< fr. *brachymélie*)

brahiocéfalic, -ă adj. referitor la braț și la cap. (< fr. *brachiocéphalique*)

brahiopode s. n. pl. clasă de nevertebrate marine, sedentare, cu corpul mic, închis într-o cochilie bivalvă. (< fr. *brachiopodes*)

brahiozaur s. m. dinosaurian fosil cu gâtul foarte lung, capul mic, corpul terminat cu o coadă scurtă și groasă, membrele anterioare fiind mai înalte. (< lat. *brachiosaurus*)

brahionée s. f. respirație scurtă, sacadată. (< fr. *brachypnée*)

brahiptér, -ă adj. cu aripile anormale de scurte. (< fr. *brachyptère*)

brahipterism s. n. reducere a aripilor la insecte, păsări etc. (< fr. *brachyptérisme*)

brahirahie s. f. diformitate prin coloană vertebrală anormal de scurtă. (< fr. *brachyrachie*)

brahischelie s. f. dezvoltare insuficientă a membrilor inferioare, cu alungirea exagerată a celor superioare. (< fr. *brachyschélie*)

brahisinclinal s. n. sinclinal scurt, cu axul ridicat la ambele capete. (< fr. *brachysinclinal*)

Bráhma s. f. rasă de găini grele din Asia, crescute pentru carne. (< fr. *brahma*)

brahmán, -ă I. adj. brahmanic. II. s. m. f. membru al castei preoțești, prima dintre cele patru caste indiene. III. s. f. pl. imnuri vedice și comentariul lor; comentarii ale *Vedelor* cuprinzând și numeroase tradiții și legende populare. IV. s. m. brahin. (< fr. *brahmane*)

brahmánic, -ă adj. referitor la brahmani; brahman (I). (< fr. *brahmanique*)

brahmanism s. n. complex de religii indice, cu caracter politeist, a căror divinitate supremă este Brahma. (< fr. *brahmanisme*)

brahmină s. f. soție de brahman. (< fr. *brahmine*)

braillogramă /braio-/ s. f. comunicare transmisă pentru nevăzătorii în sistemul Braille. (< *Braille*, n. fr. + -gramă)

brain-drain /brein-dréin/ loc. s. fenomen de emigrare

prin atragerea cadrelor de specialiști din țările în curs de dezvoltare în cele industrializate. (< amer. *brain-drain*, drenarea creierelor)

brainstorming /-stórming/ s. n. tehnică de lucru în colectiv, în procesul predării, având ca scop stimularea prin participarea liberă și spontană la discuții a tuturor membrilor unui grup. (< amer., fr. *brainstorming*)

braisvanț s. n. blană mătăsoasă obținută prin sacrificarea mielului înainte de naștere. (< germ. *Breitschwanz*)

brámă s. f. semifabricat de oțel, cu secțiune dreptunghiulară și muchiile rotunjite, având suprafața striată sau punctată. (< fr. *brame*)

bramin s. m. brahman (IV). (< it. *bramino*)

brancárdă s. f. targă pentru transportul răniților. (< fr. *brancard*)

brancardiér, -ă s. m. f. infirmier pentru ridicarea și transportul răniților cu brancarda. (< fr. *brancardier*)

branchipus /-hi-/ s. m. crustaceu inferior din ordinul branhiopodelor, cu corpul gol, transparent, cu picioarele lățite și ochii pedunculați, care trăiește prin bălți. (< fr., lat. *branchipus*)

brand s. n. anucător de bombe sau mine, cu țevă neghinită în interior și traiectoria curbă. (< germ. *Brandt*)

brandenburg s. n. șnur, găitan ca podoabă de pieptul unor haine. (< fr. *brandenbourg*)

brandy /bréndi/ s. n. coniac. (< engl. *brandy*)

BRANHI(O)- elem. „branhii”. (< fr. *branchi/o-*, cf. lat. *bronchia*, gr. *brankhia*)

branhial, -ă adj. referitor la branhiile. (< fr. *branchial*)

branhiate s. f. pl. supraclasă de artropode cu respirație branhială, din clasa crustaceelor. (< fr. *branchiés*)

bránhie s. f. organ extern de respirație a unor animale acvatice (pești, batracieni, crustacee, cefalopode etc.). (< fr. *branchie*, lat. *branchia*)

branhionécete s. f. pl. ciuperci inferioare care parazitează vasele sanguine din lamelele branhiiale ale peștilor. (< fr. *branchiomyécetes*)

branhionopode s. n. pl. subclasă de crustacee inferioare, de apă dulce, cu corpul segmentat, cu formații branhiiale. (< fr. *branchiopodes*)

branhiozaur s. m. mic animal amfibiu fosil, asemănător cu salamandra, care trăia în mlaștini. (< fr. *brachiosaurus*)

bransă vb. tr. 1. a face un brașament. 2. (fig.) a pune în legătură. (< fr. *brancher*)

brașáj s. n. totalitatea ramurilor unui arbore. (< fr. *branchage*)

brașament s. n. legătură între conducta de distribuire a apei, gazului, electricității și instalația aferentă a unei construcții; ambrașament. (< fr. *branchement*)

brânsă s. f. ramură, specialitate, domeniu de activitate. (< fr. *branche*)

bras s. n. stil de înot în poziție ventrală, în care brațele și picioarele împing corpul înainte prin mișcări largi, alternative. (< fr. *brasse*)

brasă vb. tr. a amesteca agitând puternic. (< fr. *brasser*)

brasáj s. n. 1. amestecare a combustibilului pulverizat sau în stare de vapori cu aerul comburant înainte de introducerea lui în cilindrul motorului. 2. amestecare la cald a făinii de malț cu apă caldă pentru a se obține mustul de bere. (< fr. *brassage*)

brasárdă s. f. 1. banderolă (3). 2. parte a armurii care protejează brațul. (< fr. *brassard*)

braserie s. f. local în care se servesc preparate culinare, specialități de cofetărie și patiserie, precum și băuturi. • berărie. (< fr. *brasserie*)

braséro s. n. recipient metalic portativ pentru încălzit. (< fr., sp. *braserio*)

brasieră s. f. obiect de lenjerie pentru femei sau copii, care acoperă pieptul. (< fr. *brassière*)

brasíst, -ă s. m. f. înotător în stilul bras. (< *bras* + -íst)

braț s. n. 1. (mar.) manevră curentă care servește la brațarea vergilor. 2. (constr.) element rigid, solidarizat sau articulată, care transmite o mișcare sau poartă o sarcină. 3. distanța dintre un punct și linia de acțiune a unei forțe. (< engl. *brace*, fr. *bras*)

brață vb. tr. a orienta vergilele unui velier cu ajutorul brațului (1), încât vârful să aibă maximă eficacitate asupra velor. (< fr. *brasser*)

- brațetă** *s. f.* a merge (cu cineva) la ~ = a merge (cu cineva) de braț. (<it. *la/ braccio*)
- braunit** *s. n.* oxid natural de mangan, opac, negru, cu luciu semimetalic. (<fr. *braunite*)
- brav**, **-ă** *adj.* viteaz, curajos, îndrăzneț. (<fr. *brave*)
- bravă** *vb. tr.* a înfrunta cu curaj (o primejdie). • a se expune inutil (unei primejdii etc.); a face pe grozavul, a sfida. (<fr. *braver*)
- bravădă** *s. f.* acțiune, manifestare prin care se bravează; sfidare. (<fr. *bravade*)
- bravissimo** *interj. (fam.; ir.)* excelent! foarte bine! extraordinar! (<it. *bravissimo*)
- brăvo** *interj.* (însoțind aplauze frenetice) excelent! foarte bine! minunat! (<fr., it. *bravo*)
- brăvură** *s. f.* vitejie, bărbăție, curaj. • faptă curajoasă. (<fr. *bravoure*, it. *bravura*)
- brază** *vb. tr.* a efectua o brazură. (<fr. *braser*)
- brazilian**, **-ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Brazilia. • (*s. f.*) limba portugheză vorbită în Brazilia. (după fr. *brésilien*)
- brazură** *s. f.* sudură foarte rezistentă cu un aliaj sau un metal fuzibil, la peste 400°C. (<fr. *brasure*)
- breakfast** /brɛk-ˈfæst/ *s. n.* micul dejun. (<engl. *breakfast*)
- brec**¹ *s. n.* 1. trăsură deschisă cu patru roți, cu capra înaltă și bănci laterale. 2. tip de caroserie auto în formă de furgonetă, închisă cu geamuri în spate, pentru transportul bagajelor printr-o ușă specială și banca amovibilă. (<engl., fr. *break*)
- brec**² *s. n.* 1. comandă dată luptătorilor la box sau la catch să se despartă, să înceteze lupta corp la corp. 2. (*tenis*) ghem câștigat de un jucător pe serviciul adversarului. 3. (*jazz*) improvizație melodică sau ritmică la finele unei fraze, când se întrerupe acompaniamentul ritmic și cântă numai solistul. 4. dans acrobatic bazat pe mișcări sacadate, având puncte comune cu gimnastica acrobatică și cu pantomina. (<amer. *break*)
- brecie** *s. f.* rocă detritică rezultată prin cimentarea grohotișurilor, a sfărâmurilor altor roci dure. (<germ. *Breccie*, it. *breccia*)
- bref** *inv. scurt. II. s. n.* comentariu de mici dimensiuni. (<fr. *bref*)
- brégmă** *s. f.* punct de întâlnire a oaselor parietale cu osul frontal. (<fr. *bregma*)
- brêker** /-câr/ *s. n.* pliuiri de cord limitate de zona de rulare a unei anvelope. (<engl. *braker*)
- brelan** *s. n.* 1. (la unele jocuri de cărți) grup de trei cărți de valoare egală, dar de culori diferite, la același jucător. 2. (*fig.*) grup de trei persoane, lucruri etc. care formează o unitate. (<fr. *brelan*)
- brelóc** *s. n.* podoabă, amuletă purtată la ceas, la gât etc. (<fr. *brelouque*)
- brémză** *s. f.* 1. plan înclinat cu dispozitiv de frânare, pe care circulă vagonetele de mină. 2. (*mar.*) capăt de parâmb, de lanț, care servește la asigurarea unei parâme, a unui lanț ori a unei ancore. (<germ. *Bremse*)
- bréșă** *s. f.* 1. pătrundere largă și adâncă în dispozitivul de luptă inamic. 2. spărtură într-un zid, într-un gard etc. (<fr. *brèche*)
- bretea** *s. f. (pl.)* bandă petrecută peste umăr, care susține pantalonii etc. (<fr. *bretelle*)
- bretelă** *s. f.* 1. sistem de ramificație din două diagonale care asigură legătura între două drumuri, căi ferate, conducte magistrale. • șosea, alee ocolitoare; centură. 2. (*mit.*) porțiune de șant care leagă două poziții de apărare succesive. (<fr. *bretelle*)
- bretésă** *s. f.* 1. lucrare de fortificație medievală care înțrea o altă fortificație. 2. nazal (II) mobil la coifuri. (<fr. *bretesse*)
- bréton**¹ *s. n.* păr lăsat pe frunte și tăiat drept. (<fr. /à la/ *bréton*)
- bréton**², **-ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Bretagne (Franta). • (*s. f.*) limbă indo-europeană din familia celtică, vorbită de bretoni. (<fr. *breton*)
- brevál** /brɛ-ˈvɛl/ *s. n.* introducere a unui medicament lichid în cavitatea bucală a unui animal cu ajutorul unei sticue cu gățul lung. (<fr. *brevage*)
- brevă** *s. f.* scrisoare papală, mai puțin solemnă decât bula. (<it. *breve*)
- brevét** *s. n.* document cuprinzând titlul, distincția, calitatea acordate de o autoritate (de stat) și care presupune anumite drepturi. • de invenție = document eliberat inventatorului de către organul de stat competent, prin care i se recunoaște dreptul de a exploata în exclusivitate invenția, un anumit timp; patentă. (<fr. *brevet*)
- brevetă** *vb. tr.* a accorda un brevet; a patentă. (<fr. *breveter*)
- BREVI-** *elem.* „scurt”. (<fr. *brévi-*, cf. gr. *brevís*)
- breviár** *s. n.* 1. expunere sumară a unor principii sau probleme privitoare la un anumit domeniu. 2. sumar, cuprins. 3. carte de rugăciuni zilnice ale ritualului în biserică romano-catolică. (<fr. *bréviaire*, lat. *breviarium*)
- brevicaul**, **-ă** *adj.* brahicaul. (<lat. *brevicaulis*)
- breviflór**, **-ă** *adj.* cu flori scurte. (<fr. *breviflore*)
- brevignatism** *s. n.* anomalie contrară prognatismului; hipognatism. (<fr. *brevignatisme*)
- brevilín**, **-ă** *adj.* cu trup scund, robust, îndesat și membre scurte și groase. (<fr. *breviligine*)
- brevilocvnt**, **-ă** *adj.* (despre vorbire) scurt. (<it. *breviloquente*)
- brevilocvntă** *s. f.* vorbire concisă; brahilogie. (<it. *breviloquenza*)
- brevitate** *s. f.* calitate a ceea ce este scurt, succint. (<fr. *brévité*)
- bría** *vb. intr.* 1. a străluci. 2. (*fig.*) a se deosebi, a se remarca. (<fr. *briller*)
- bríant**, **-ă** *adj.* 1. strălucit(ori). 2. (*fig.*) splendid, măreț. (<fr. *brillant*)
- bríantînă** *s. f.* preparat cosmetic uleios și parfumat, folosit la îngrijirea părului. (<fr. *brillantine*)
- bríanță** *s. f.* 1. strălucire. 2. (*fig.*) splendoare, măreție, pompă. (<fr. *brillance*)
- bríárd** *s. m.* rasă de câini ciobănești cu părul lung. (<fr. *briard*)
- bríc**¹ *s. n.* velier cu două catarge și bompres, folosit în trecut ca navă de luptă, iar astăzi ca navă-școală. (<fr. *brick*)
- bríc**² *adj. inv., s. n.* cărămiziu. (<fr. *brique*)
- bricabrác** *s. n.* (magazin de) vechituri. (<fr. *bric-à-brac*)
- brichetă** *vb. tr.* a face brichete¹ (1). (<fr. *briqueter*)
- brichetáj** *s. n.* brichetare. (<fr. *briquetage*)
- brichetá**¹ *s. f.* 1. produs obținut prin presarea unui material granular (cărbune, minereu), peste înghețat etc. 2. produs furajer prin comprimarea în mașini speciale a mai multor nutrețuri tocate și amestecate. (<fr. *briquelette*)
- brichetá**² *s. f.* aparat de buzunar pentru aprins țigările. (<fr. *briquet*)
- bricolá** *vb. tr.* 1. a practica tot felul de meserii. • a face treburi mărunte cu caracter meșteșugăresc (în gospodărie). 2. (*fig.*) a pune cap la cap. 3. a aranja, a modela în scop de înșelăciune. (<fr. *bricoler*)
- bricoláj** *s. n.* acțiunea de a bricola. (<fr. *bricolage*)
- bricolá** *s. f.* mașină de război, ca balista, în evul mediu. (<fr. *bricole*, it. *briccola*)
- bricolér** *s. m.* cel care se ocupă în timpul liber cu tot felul de lucrări manuale de întreținere și de reparații. (<fr. *bricoleur*)
- bricomanie** *s. f.* bruxism. (<fr. *brycomanie*)
- brídă** *s. f.* 1. gaică de stofă, de ață etc. prin care se trece cordonul. 2. piesă metalică care leagă arcurile de osii. 3. legătură din (sărmă de) oțel pentru solidarizarea unor piese asamblate. • coroană metalică la îmbinarea tuburilor. 4. mănunchi de fibre conjunctive, format în organism ca urmare a unui proces inflamator; aderență. (<fr. *bride*)
- bridge** /brɪdʒ/ *s. n.* 1. joc de cărți, între patru persoane, cu 52 de cărți. 2. (*jazz*) partea centrală a unei teme. (<engl., fr. *bridge*)
- brídíst**, **-ă** *s. m. f.* jucător de bridge. (<bridge + -ist)
- bríefing** /brɪ-ˈfɪŋ/ *s. n.* 1. reunire de informații tactice ale echipajelor înainte de declanșarea unei misiuni aeriene. 2. reunire de informare și de lucru într-un minister, într-o întreprindere etc. (<engl., fr. *briefing*)
- brífcor** *s. n.* băutură răcoritoare cu gust de citrice. (*n. com.*)
- brígádă** *s. f.* 1. formațiune (stabilă) de lucru format din muncitori, organizată pentru anumite sarcini de producție. • formațiune de poliție într-un anumit scop, cu un anumit

profil. **o** ~ *artistică* = echipă de artiști amatori care prezintă programe scurte, inspirate din viața colectivului din care fac parte. 2. echipă de specialiști care controlează și îndrumă activitatea unei instituții, întreprinderi etc. 3. mare unitate militară din două sau trei regimente din aceeași armă, mai mică decât divizia. • mare unitate navală din șase-nouă nave mijlocii (distrugătoare, submarine) sau două-trei nave mici (vedete) **o** ~ *azi internaționale* = mari unități militare constituite în Spania din voluntari de diferite naționalități în războiul din 1936-1939. 4. subunitate silvică din mai multe cantoane (3) și supravegheată de un brigadier (2). (<fr. *brigade*, rus. *brigada*)

brigadier, -ă *s. m.* 1. conducător și organizator al activității unei brigăzi (1). • muncitor dintr-o asemenea echipă. 2. tehnician din administrația pădurilor care conduce o brigadă (4). (<fr. *brigadier*)

brigând *s. m.* tâlhar de drumul mare. (<fr. *brigand*)

brigandaj *s. n.* tâlhărie. (<fr. *brigandage*)

brigantină *s. f.* 1. navă ușoară cu pânze, cu două catarge. 2. velă trapezoidală arborată, legată de artimon; randă. (<fr. *brigantine*, it. *brigantina*)

brilant *s. n.* 1. diamant șlefuit în formă de dublă piramidă, piatră prețioasă. 2. caracter de literă de trei puncte tipografice. (<fr. *brillant*, rus. *brilliant*)

BRIO¹ - *elem.* „mușchi de pământ“. (<fr. *bryo-*, cf. gr. *bryon*)

brio² *s. n.* vioiciune, veselie, **o** cu ~ = în mod remarcabil, strălucit (<it., fr. *brio*)

briofil, -ă *adj.* care trăiește pe mușchii de pământ. (<fr. *bryophile*)

briofite *s. f. pl.* încrengătura de plante având corpul diferențiat în tulpină și frunze, cu structură foarte simplă: mușchiul; muscinee. (<fr. *bryophytes*)

briolog, -ă *s. m. f.* specialist în briologie. (<fr. *bryologue*)

briologie *s. f.* ramură a botanicii care studiază briofitele. (<fr. *bryologie*)

briospór *s. m.* celulă reproducătoare asexuată specifică briofitelor. (<fr. *bryospore*)

brióșă *s. f.* prăjitură făcută dintr-un aluat de cozonac. (<fr. *brioche*)

briozoare *s. n. pl.* clasă de mici nevertebrate acvatice cu aspect de mușchi de pământ, care trăiesc în colonii fixate de alge, cochilii sau roci. (<fr. *bryozaires*)

brise-glace /briz glas/ *s. n.* cuțit pentru spart cuburi de gheață. (<fr. *brise-glace*)

bristol *s. n.* carton alb, lucios, de calitate foarte bună, din care se fac copertele cărților și cărțile de vizită. (<fr. *bristol*)

britonic, -ă *adj.* referitor la populațiile celtice din Marea Britanie, către mileniul I a. Chr. • (*s. f.*) ramură a limbii celtice. (<fr. *britannique*)

brizant, -ă *I. adj.* (despre explozive) care se descompune într-un timp foarte scurt, dezvoltând faze sub presiune. *II. s. m.* 1. val care se rostogolește și se sparge în apropierea țărului. 2. stâncă submarină de care se izbesc valurile. (<fr. *brisant*)

brizantă *s. f.* proprietate a unui exploziv de a fi brizant. (<fr. *brisance*)

briză *s. f.* vânt periodic ușor, care suflă la țărmul mării ziua spre uscat, iar noaptea spre mare, sau la munte, în amurg, spre văi, iar dimineața spre culmi; (*p. ext.*) adiere, boare. (<fr. *brise*)

brizbíz *s. n.* perdeluță (transparentă) care acoperă partea de jos a unei ferestre. (<fr. *brise-bise*)

brizór *s. n.* cilindru cu garnitură de sârmă de ferăstrău, adaptat la toba mare a cardelor din filatură, servind pentru destrămarea ghemotoacelor. (<fr. *briseur*)

brizúră *s. f.* sfărâmătură (a unui aliment). (<fr. *brisure*)

brocárt *s. n.* țesătură de mătase, ornamentată cu fir de aur sau de argint. (<fr. *brocart*)

broccóli *s. m. pl.* legumă verde cu gust și aspect de conopidă. (<it. *broccoli*)

brodă *vb. tr.* 1. a coase o broderie (1). 2. (*fig.*) a inventa, a născoci. (<fr. *broder*)

brodat *s. n.* brodat. (<brodă)

brodér *s. m.* lucrător care se ocupă cu broderia. (<fr. *brodeur*)

broderie *s. f.* 1. artă a decorării unei țesături cu motive ornamentale cusute în relief cu fire din diferite materiale; compoziția ornamentală însăși. • (*p. ext.*) ornamentație fină. 2. (*muz.*) ornament melodic realizat prin alternarea unei note dintr-un acord cu cea superioară sau inferioară, depărtată cu un (semiton). (<fr. *broderie*)

brodeză *s. f.* femeie care lucrează broderii. (<fr. *brodeuse*)

broker /brócár/ *s. m.* agent de bursă care mijlocește încheierea contractelor comerciale între vânzător și cumpărător sau a unor servicii; curtier. (<engl. *broker*)

brokeráj *s. n.* curtaj (1). (<engl. *brokeraj*)

brom¹ *s. n.* metaloid lichid, roșu-brun, cu miros înțepător, foarte toxic. (<fr. *brome*)

BROM²(O)- *elem.* „miros fetid“. (<fr. *brom/o-*, cf. gr. *bromos*)

bromacetónă *s. f.* produs rezultat din acțiunea bromului asupra acetonei. (<fr. *bromacétone*)

bromát¹ *s. m.* sare sau ester al acidului bromic. (<fr. *bromate*)

bromát, -ă *adj.* care conține brom. (<fr. *bromé*)

bromeliacee *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate (epifite) din țărilor tropicale: ananasi. (<fr. *broméliacées*)

brometching *s. n.* procedeu fotografic (în Anglia) pentru ameliorarea calității copililor de pe negative, care marchează mari diferențe de contrast. (<engl. *brometching*)

bromhidrát *s. m.* sare organică a acidului bromhidric. (<fr. *bromhydrate*)

bromhidric *adj.* acid ~ = acid format prin combinarea bromului cu hidrogenul. (<fr. *bromhydrique*)

bromhidroză *s. f.* transpirație fetidă, de culoare neagră sau brună; melanhidroză. (<engl. *bromhydrose*)

bromíc *adj.* acid ~ = acid oxigenat al bromului. (<fr. *bromique*)

bromism *s. n.* intoxicație cu săruri de brom. (<fr. *bromisme*)

bromodermie *s. f.* ansamblu de accidente cutanate (prurit, eritem, inflamații) datorate ingestiei de alimente conținând brom. (<fr. *bromodermie*)

bromofórm *s. n.* lichid dens, cu miros plăcut, volatil și insolubil în apă, anestezic și calmant. (<fr. *bromoforme*)

bromomenorée *s. f.* menstruație fetidă. (<fr. *bromomenorrhée*)

bromopnée *s. f.* respirație urât mirositoare. (<fr. *bromopnée*)

bromurál *s. n.* produs farmaceutic, sedativ și hipnotic slab. (<germ. *Bromural*)

bromuráre *s. f.* reacție chimică de adiție sau de substituție prin care se introduce unul sau mai mulți atomi de brom în molecula unui compus organic. (după fr. *bromuration*)

bromúră *s. f.* sare a acidului bromhidric. (<fr. *bromure*)

BRONH(O)- /BRONHI(O)- /BRONS- *elem.* „bronhie“. (<fr. *bronch/o*, *bronchi/o-*, cf. gr. *bronchos*, *brankhia*, trahee)

bronhiál, -ă *adj.* bronhic. (<fr. *bronchial*)

brónhic, -ă *adj.* referitor la bronhii; bronhial. -var. *brónșic*, -ă *adj.* (<fr. *bronchique*)

brónhie *s. f.* fiecare dintre cele două ramificații ale traheii prin care aerul ajunge în plămâni. (<lat. *bronchia*, gr. *brankhia*)

brónhiólă *s. f.* ramificație terminală a bronhiilor. (<fr. *bronchiole*)

brónhiolită *s. f.* inflamație a bronhiolilor. -var. *brónșiolită* *s. f.* (<fr. *bronchiolite*)

brónhioliză *s. f.* leziune distructivă a pereților bronhiilor. (<fr. *bronchiolyse*)

brónhióm *s. n.* tumoare cu punct de plecare bronhic. (<fr. *bronchiome*)

bronhoaspiráție *s. f.* aspirație a secrețiilor bronhice, în scop terapeutic. (<fr. *bronchoaspiration*)

brónhobiopsie *s. f.* biopsie a mucoasei bronhiilor, în bronhoscopie. (<fr. *bronchobiopsie*)

brónhocél *s. n.* tumoare a gâtului, plină cu aer și materii stagnante, determinată de o stenoză bronșică. (<fr. *bronchocèle*)

bronhoconstrictór, -oáre *adj.*, *s. n.* (substanță) care produce bronhoconstricție. (<fr. *bronchoconstricteur*)

- bronhoconstricție** *s. f.* contracție a bronhiilor și a bronhiolilor. (< fr. *bronchoconstriction*)
- bronhodilatator**, **-oare** *adj.*, *s. n.* (substanță) care produce bronhodilație. (< fr. *bronchodilatateur*)
- bronhodilație** *s. f.* dilatație a bronhiilor și a bronhiolilor. (< fr. *bronchodilatation*)
- branhofonie** *s. f.* rezonanță exagerată a vocii bolnavului la ascultarea plămânilor, în pneumonie, bronșită, astmă. (< fr. *bronchophonie*)
- branhogén**, **-ă** *adj.* de origine bronhică. (< fr. *branhogène*)
- branhografie** *s. f.* radiografie a aparatului respirator, asupra bronhiilor. (< fr. *branhographie*)
- branhogramă** *s. f.* clișeu obținut prin branhografie. (< fr. *branhogramme*)
- branholit** *s. n.* calcul (II) bronhic. (< fr. *branholithé*)
- branholitiază** *s. f.* formarea de calculi în bronhii. (< fr. *branholithiase*)
- branhológ**, **-ă** *s. m. f.* specialist în branhologie. (< fr. *branhologue*)
- branhologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază bronhiile. (< fr. *branhologie*)
- branhomalacie** *s. f.* înmuiere a bronhiilor. (< fr. *branhomalacie*)
- branhometrie** *s. f.* măsurare a calibrului bronhic. (< fr. *branhométrie*)
- branhométru** *s. n.* aparat folosit în branhometrie. (< fr. *branhomètre*)
- branhomicoză** *s. f.* inflamație a bronhiilor, provocată de ciuperci patogene. (< fr. *branhomycoze*)
- branhopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile bronhiilor. (< fr. *branhopathie*)
- branhopiorée** *s. f.* inflamație bronhică purulentă. (< fr. *branhopyorrhée*)
- branhoplastie** *s. f.* operație chirurgicală de refacere a bronhiilor. (< fr. *branhoplastie*)
- branhoplegie** *s. f.* paralizie a bronhiilor. (< fr. *branhoplégie*)
- branhopneumonie** *s. f.* inflamație a bronhiilor și a plămânilor. (< fr. *branhopneumonie*)
- branhopneumopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiuni ale bronhiilor și plămânilor. (< fr. *branhopneumopathie*)
- branhopulmonár**, **-ă** *adj.* referitor la bronhii și plămâni. (< engl. *branhopulmonary*)
- branhorafie** *s. f.* sutură a bronhiilor. (< engl. *branhorrhaphy*)
- branhoragie** *s. f.* hemoragie bronhică. (< fr. *branhorrhagie*)
- branhorée** *s. f.* expectorație abundentă, provocată de o bronșită cronică. (< fr. *branhorrhée*)
- branhoscóp** *s. n.* aparat optic, folosit în branhoscopie. (< fr. *branhoscope*)
- branhoscopie** *s. f.* examinare vizuală a interiorului bronhiilor, cu branhoscopul. (< fr. *branhoscopie*)
- branhospásm** *s. n.* contracție spasmodică a bronhiilor. (< fr. *branhospasme*)
- branhospirografie** *s. f.* înregistrare spirografică a ventilației celor doi plămâni. (< fr. *branhospirographie*)
- branhospirometrie** *s. f.* metodă de explorare a funcției pulmonare prin prelevarea de aer din bronhii. (< fr. *branhospirométrie*)
- branhospirométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea capacității plămânilor. (< fr. *branhospiromètre*)
- branhostenoză** *s. f.* îngustare înti-un punct al arborelui bronhic, care determină dispneea. (< fr. *branhostenose*)
- branhotóm** *s. n.* instrument folosit în branhotomie. (< fr. *branhotome*)
- branhotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a unei bronhii. (< fr. *branhotomie*)
- BRONȘ-** v. *branh(o)-*.
- branhsectazie** *s. f.* dilatație a bronhiilor. (< fr. *branhsectasie*)
- branhșic**, **-ă** *adj.* v. *branhic*.
- branhșiolită** *s. f.* v. *branhiolită*.
- branhșită** *s. f.* inflamație a bronhiilor, manifestată prin tuse. (< fr. *branhșite*)
- BRONTO-**, **-brontă** *elem.* „tunet, trăsnet“, „înfricoșător“. (< fr., germ. *bronto-*, germ. *-bronte*, cf. gr. *bronte*)
- brontofobie** *s. f.* teamă patologică de trăsnete. (< fr. *brontophobie*)
- brontograf** *s. f.* aparat înregistrator de trăsnete. (< fr. *brontographie*)
- brontologie** *s. f.* parte a meteorologiei care tratează despre tunete. (< fr. *brontologie*)
- brontolón** *s. m.* om ursuz, morocănos, care bombăne tot timpul. (< it. *brontolone*)
- brontozaur** *s. m.* dinozaurian uriaș, cu capul mic și gâtul foarte lung. (< germ. *Brontosaurus*, fr. *brontosauure*)
- bronz** *s. n.* aliaj de cupru cu alte metale, mai dur și mai rezistent decât cuprul. **o** (*fig.*) *de ~ = a*) dens, solid; **b**) masiv și opac; *caracter de ~ = caracter tare*. • (*p. ext.*) obiect de artă din bronz. • pigment metalic galben (sau alb), folosit pentru vopsit obiecte, la zugrăveli etc. (< fr. *bronce*)
- bronză** *vb. tr.* **I. tr. I.** a acoperi cu un strat de (vopsea de) bronz. **2.** a da pielilor tăbăcite un reflex metalic (cu coloranți bazici). **II. tr., refl.** (despre oameni) a (se) părli, a (se) înnegri (de soare, de vânt etc.). (< fr. *bronzer*)
- bronzáj** *s. n.* bronzare. (< fr. *bronzaje*)
- bronzier** *s. m.* artist, fabricant de bronzuri de artă. (< fr. *bronzier*)
- bronzít** *s. n.* varietate de piroxen și oxid de fier, brun-gălbui. (< fr. *bronzit*)
- broșá** *vb. tr.* **1.** a lega laolaltă colile unei broșuri, cărți etc. **2.** a găuri, a săntui prin așchiere o piesă metalică. **3.** a executa ornamente pe o țesătură prin introducerea, în timpul țesutului, a unui fir colorat. (< fr. *brocher*)
- broșáj** *s. n.* 1. poziție de suprapunere a unor piese heraldice. **2.** mod de imobilizare a unei fracturi cu o broșă (3). (< fr. *brochage*)
- broșát** *s. n.* broșare. (< *broşa*)
- broșă** *s. f.* **1.** bijuterie pe care femeile o poartă, prinsă într-un ac, la rochie etc. **2.** unealtă cu care se fac găuri în formele de tumătorie pentru evacuarea gazelor rezultate de la turnare. • schelet cilindric de metal al unui miez de tumătorie. **3.** tijă în ortopedie pentru imobilizarea fracturilor. **4.** unealtă folosită la mașina de broșat. (< fr. *broche*)
- broșétá** *s. f.* mică tijă de metal pe care se înfig bucăți de carne, pești, vânat pentru a le frige. • bucată de carne etc. friptă la frigare; frigărie. (< fr. *brochette*)
- brușurá** *s. f.* tipăritură în formă de carte cu puține foi și copertă moale. (< fr. *brochure*)
- brunniáná** /brau-/ *adj.* *brunniáná* ~ = mișcare continuă a particulelor microscopice, în suspensie într-un lichid, datorită agitației moleculare. (< fr. *brownien*)
- browning** /brau-/ *s. n.* pistol automat cu încărcătorul în mână. (< engl. *browning*)
- brucelozá** *s. f.* boală infecțioasă transmisibilă omului, prin alimente, de la unele animale domestice, care se manifestă prin temperatură ridicată, dureri de cap etc.; febră de Malta. (< fr. *brucellose*)
- brucfná** *s. f.* alcaloid foarte toxic din nuca vomică, utilizat în medicină și farmacie. (< fr. *brucine*)
- brudersáft** *s. n.* fel de a bea în care doi parteneri își duc paharele la gură luându-se de braț, în semn de prietenie. (< germ. *Bruderschaft*)
- bruiá** *vb. tr.* a perturba o audiție radiofonică. (< fr. *brouiller*)
- bruiáj** *s. n.* faptul de a bruiá; perturbare electromagnetică voită a recepției undelor radioelectrice prin emiteria de semnale parazite cu aceeași frecvență. (< fr. *brouillon*)
- bruión** *s. n.* cionnă, concept (2). (< fr. *brouillon*)
- bruiór** *s. n.* emițător pentru bruiajul emisiunilor radiofonice. (< fr. *brouilleur*)
- bruit** *s. n.* (*ciib.*) acțiune parazită care se suprapune pe semnale, alternând sau diminuând cantitatea de informație transmisă. (< fr. *bruit*)
- bruitáj** *s. n.* reproducere artificială la radio, televiziune, în teatru sau în timpul turnării unui film, a zgomotelor naturale. (< fr. *bruitage*)
- bruitism** *s. n.* curent care preconiza utilizarea zgomotelor ca element determinant, eliminând sau limitând sunetul muzical. (< fr. *bruitisme*)

brulot *s. n. 1. (ant.)* mașină de război cu care se lansau torțe aprinse. 2. vechi vas de război cu materiale inflamabile aprinse, împinse către corăbiile dușmane. (<fr. *brûlot*)

brum *s. n.* zgomot perturbator la ieșirea amplificatoarelor de audiofrecvență, datorat alimentării lor de la rețeaua de curent electric alternativ. (<germ. *Brummen*)

brumăr *s. m.* a doua lună în calendarul republican francez (23 octombrie - 21 noiembrie). (<fr. *brumaire*)

brun, -ă *1. adj., s. n. (de) culoare cafeniu-închis. II. adj., s. m. f. (om) cu părul negru și ten negricios; brunet, oacheș. (<fr. brun)*

brună *vb. tr.* a acoperi oțelul, cuprul cu un strat de oxizi împotriva coroziunii. (<fr. *brunir*)

brunaj *s. n.* brunare. (după fr. *brunissage*)

brunch /brânci/ *s. n.* masa de dimineață luată mai târziu, ținând loc atât de mic dejun cât și de prânz. (<engl. *brunch*)

brunet, -ă *adj., s. m. f.* brun (II). (<fr. *brunet*)

brusă *s. f.* formație vegetală din regiunea tropicală de stepă, în care predomină arbuștii. (<fr. *brousse*)

brusc, -ă *adj. (și adv.)* care se produce pe neașteptate; precipitat, subit. (<fr. *brusque*)

bruscă *vb. tr.* a trata cu violență, brutal, aspru; a repezi. • a grăbi, a forța (o hotărâre, un deznodământ). (<fr. *brusquer*)

bruschete *s. f.* comportare, atitudine aspră, grosolană; asprime, violență. (<it. *bruschezza*)

brust *s. n.* front vertical care separă un inel de tunel în curs de excavare de inelul alăturat, neexcavat. (<germ. *Brust*)

brut, -ă *adj. 1.* care se găsește în stare naturală, neprelucrat, încă netransformat într-un produs finit. 2. (despre greutatea mărfurilor) total, inclusiv greutatea ambalajului; (despre venituri) din care nu au fost scăzute cheltuielile de producție, pierderile, impozitul etc. (<lat. *brutus*, fr. *brut*, it. *bruto*)

brută, -ă *adj. (și adv.)* nedelicat, dur, violent; grosolan. (<fr. *brutal*, lat. *brutalis*)

brutalitate *s. f.* atitudine, purtare, vorbă brută; grosolanie, violență. (<fr. *brutalité*)

brutaliză *vb. tr.* a trata cu brutalitate, a maltrata; a molesta. (<fr. *brutaliser*)

brută *s. f.* om violent, bestial, crud. (<fr. *brute*)

bruto *adv., adj. inv.* cu totul, nescăzând greutatea ambalajului, cheltuielile. (<it. *bruto*, germ. *brutto*)

bruxism *s. n.* automatism masticator prin mișcări bruște, repetate, în cursul somnului; bricomanie. (după fr. *bruxomanie*)

bubál *s. m.* antilopă africană mare, cu coarne în formă de liră. (<fr. *bubale*)

bubaline *s. f. pl.* specie de animale rumegetoare comute, înrudite cu taurinele: bivoli. (<fr. *bubalines*)

bubón *s. n.* adenită în regiunea inghinală și axilară. (<fr. *bubon*)

bobonică *adj. ciumă (sau pestă) ~ = ciumă (sau pestă) manifestată prin abcese. (<fr. *bubonique*)*

bubonocél *s. n.* hernie inghinal-pubiană incompletă. (<fr. *bubonocèle*)

bucál, -ă *adj.* referitor la gură, *o pe cale ~ă = pe gură. (<fr. buccal)*

bucaniér *s. m. 1.* denumire dată coloniștilor francezi din America, din sec. XVII, care se ocupau cu vânătoarea de vite comute sălbatice. 2. pirat, aventurier. (<fr. *boucanier*)

bucchéro *s. n.* categorie de vase etrusce din argilă afumată băând în negru, cu scopul de a imita bronzul, ornamentate cu benzi în relief. (<it. *bucchero*)

buccinator *s. m. 1.* mușchi al obrazului, cu rol în masticție și în expulzarea forțată a aerului din plămâni. 2. nerv maxilar inferior. (<fr. *buccinateur*, lat. *buccinator*)

buccină *s. f. (ant.)* instrument de suflat, drept sau încovoiat, asemănător cornului de vânătoare. (<lat. *buccina*, fr. *buccin*)

bucefal *s. m. (fam.)* cal de luptă sau de paradă. (<fr. *bucéphale*)

bucéntaur *s. m.* ființă fabuloasă, jumătate om și jumătate taif. (<fr. *bucentaure*)

buchét *s. n. 1.* mănunchi de flori aranjate și legate împreună. • (*p. ext.*) grup de obiecte de același fel puse împreună; grup de compuneri (literare, muzicale) luate împreună. 2. grup de arbori de aceeași specie în cadrul unui arboret. 3. aromă specifică a unor băuturi și preparate din fructe și legume. 4. ansamblu din două-trei macarale pentru manevrele curente ale velelor. (<fr. *bouquet*)

buchinist *s. m.* anticar². (<fr. *bouquiniste*)

buciardă *vb. tr.* a prelucra cu buciarda. (<fr. *boucharder*)

buciardáj *s. n.* buciardare. (<fr. *bouchardage*)

buciárdă *s. f.* ciocan prevăzută pe fețele de izbire cu dinți în formă piramidală, pentru a imprima pe fața pietrelor de construcție adâncituri regulate. (<fr. *boucharde*)

buclá *vb. tr., refl. a(-și) răsuci* părul în bucle, a (se) cârlionța. (<fr. *boucler*)

buclád *s. n.* (despre lână, stofe) faptul de a fi buclat. • totalitatea buclilor de pe suprafața unei pielicele de miel. (<fr. *bouclage*)

bucłá *s. f. 1.* șuviță de păr răscuțită; cârlionț, zulfu. 2. parte a ochiului unui fir în timpul tricotării. 3. curbă la racordarea aliniamentelor unei serpentine. • cotitură a unui curs de apă. 4. parte dintr-un cablu, dintr-o conductă etc. având forma unei porțiuni dintr-o curbă închisă. 5. (*inform.*) secvență din instrucțiunile unui program care se execută de mai multe ori până se satisfac anumite condiții. 6. (*cib.*) suită de efecte în care ultimul corespunde celui dintâi. (<fr. *boucle*)

bucłé *I. adj. inv.* (despre fibre, țesături) cu firul creț sau cu noduri. *II. s. n.* fir creț; țesătură, stofă cu aspect buclat. (<fr. *bouclé*)

BUCO- *elem.* „cavitate bucală”. (<fr. *bucco-*, cf. lat. *bucca*, gură)

bucofaringe *s. n.* regiune mediană a faringelui. (<fr. *buccopharynge*)

bucólic, -ă *I. adj. 1.* referitor la viața de la țară; idilic, pastoral. 2. (despre cezură) care se găsește după al patrulea picior într-un hexametr. *II. s. f.* mic poem pastoral; eglodă, idilă. (<fr. *bucolique*, lat. *bucolicus*)

bucolism *s. n.* caracter bucolic. (<*bucolici* + *-ism*)

bucrániu *s. n.* motiv ornamental constituit dintr-un cap de bou împodobit cu ghirlandă de flori, panglici etc., în arhitectura anticlității și a Renașterii. (<lat. *bucranium*, fr. *bucrane*)

budá *vb. intr.* a se arăta nemulțumit (față de cineva) printr-o atitudine îmbufnată sau indiferentă. • (*fam.*) a face mutre (cuiva). (<fr. *bouder*)

búdic, -ă *adj.* referitor la budism; budist. (<fr. *bouddhique*)

budincă *s. f. 1.* preparat culinar, din făină (sau paste făinoase), orez, ouă, lapte, adesea îndulcit, servit la desert. 2. fel de mâncare din legume, brânză, copt în cuptor. (<fr., engl. *pudding*)

budism *s. n.* religie asiatică, care, considerând viața un izvor de iluzii și suferințe, propovăduiește renunțarea la orice plăceri și atingerea repaosului absolut (nirvana) prin contemplare și asceză. (<fr. *bouddhisme*)

budist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al budismului; budic. (<fr. *bouddhiste*)

budoár *s. n.* salon intim de primire al unei femei. (<fr. *boudoir*)

buf, -ă *adj.* (despre opere muzicale sau dramatice) cu un caracter comic grotesc, caricatural. (<it. *buffo*, fr. *bouffe*)

bufál *s. m.* mamifer rumegetor din familia bovideelor, asemănător cu bou. (<it. *bufalo*)

bufánt, -ă *adj.* (despre pantaloni, mâneci etc.) cu bufă, umflat. (<fr. *bouffant*)

búfă *s. f.* cută, fald, umflătură la mâneca unei haine, la pantalonii etc. (<it. *buffa*)

bufet *s. n. 1.* mobilă în care se păstrează vesela și tacâmurile. 2. local în care se vând mâncăruri reci și băuturi care se servesc repede (consumate uneori în picioare); loc unde se vând prăjituri, mâncăruri reci, sandvișuri într-o instituție, într-un teatru etc. 3. mâncăruri servite la un bufet (2). (<fr. *buffet*)

bufetiér, -ă *s. m. f.* cel care ține (servește la) un bufet (2). (<fr. *buffetier*)

bufeting /băfting/ *s. n.* vibrație neregulată rezultând

- dintr-o scurgere nestaționară care se produce la avioane grele cu viteze joase, la avioane cu viraj sau în regim transsonic. (<engl. *buffeting*)
- bufeu** *s. n.* răbufnire subită și trecătoare de febră, de enervare, accelerare bruscă a pulsului etc. • aer care iese pe gură. • (*rar*) răbufnire. (<fr. *bouffée*)
- buffer** /béfâr/ *s. n.* (*in*form) zonă de memorie centrală a unui ordinat, intermediar de stocaj pentru informațiile transmise de la un organ la altul. (<fr. *buffer*)
- BUFO-** *elem.* „broască răioasă”. (<fr. *bufo-*, cf. lat. *bufo*)
- bufón**, -ă *I. s. m.* 1. personaj comic îmbrăcat caraghios, la curtea suveranilor sau a seniorilor feudali pentru a-i distra cu glume, strâmbături etc.; măscărici. 2. personaj buf, din teatru. 3. (*peior.*) om care stârmește răsul prin glume, gesturi caraghioase etc. *II. adj.* comic, caraghios, grotesc. (<fr. *bouffon*)
- bufonă** *vb. intr.* a spune, a face bufonerii. (<fr. *bouffonner*)
- bufonadă** *s. f.* 1. reprezentație scenică, farsă, în care răsul rezultă dintr-o intrigă de situație. 2. bufonerie. (<fr. *buffonata*)
- bufonerie** *s. f.* vorbă, glumă, gest de bufon; bufonadă (2). (<fr. *bouffonnerie*)
- bufonide** *s. f. pl.* familie de batracieni: broaștele răioase. (<fr. *bufonidés*)
- bufoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a veninului de broască răioasă. (<fr. *bufothérapie*)
- bufotoxină** *s. f.* constituant al veninului de broască răioasă, analgezic și hemostatic. (<fr. *bufotoxine*)
- buganviléa** *s. f.* plantă decorativă arbutivă grimpantă, din America de Sud, cu frunze persistente și flori înconjurate de trei bractee colorate în roșu violaceu, cultivată pentru omarea fațadelor caselor sau pe ziduri de împrejmuire. (<fr. *bougainvillée*)
- bugét** *s. n.* 1. balanța veniturilor și cheltuielilor unui stat, a unei întreprinderi, instituții, familii pe o perioadă de timp determinată. 2. ~ *de timp* = timpul de care dispune un individ, o colectivitate pentru a rezolva anumite probleme. (<fr. *budget*)
- bugétár**, -ă *adj.* referitor la buget, din (de) buget. • *o instituție -ă* = instituție ale cărei venituri se varsă integral în buget; *exercițiu -* = perioadă de executare a bugetului statului. (<fr. *budgetaire*)
- bugetivór**, -ă *adj.* (*peior.*) care trăiește în mod parazită din bugetul statului. (<fr. *budgetivore*)
- buggy** /bâghi/ *s. n.* mașină ușoară de divertisment, cu roți mari și carosat divers, bună pentru teren. (<engl. *buggy*)
- búglă** *s. f.* trompetă din piele care emite un sunet mai moale și mai plăcut decât cel emis de corn. • (*pl.*) nume generic dat instrumentelor de suflat de alamă din familia trompetei. (<fr., engl. *bugle*)
- buglovian**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) subetajul miocenului superior. (<fr. *buglovien*)
- building** /bil-din/ *s. n.* clădire modernă, cu un mare număr de etaje; zgârie-nori. (<engl. *building*)
- buioță** *s. f.* termofor. (<fr. *bullotte*)
- buje** *s. f.* 1. dispozitiv de producere a scânteii electrice pentru aprinderea amestecului carburant din cilindrii motoarelor cu ardere internă. 2. preparat farmaceutic, din unu de cacao, în formă de cartuș, în care se încorporează substanța activă. 3. tijă flexibilă sau rigidă, ca sondă în chirurgie. (<fr. *bougie*)
- búlă**¹ *s. f.* 1. bășică de aer sau de alt gaz în masa unui lichid ori a unui solid. 2. leziune elementară a pielii, sub formă de veziculă de mari dimensiuni. 3. sferă, glob. (<fr. *boule*, lat. *bullā*)
- búlă**² *s. f.* 1. (la romani) medalion rotund de aur purtat la gât de copiii din familiile senatoriale sau ecvestre. 2. (*ant.* și *evul mediu*) pecete de metal, bombată, care se atașa unui act pentru a-l autentifica; act oficial emis de papă sau de un suveran. (<fr. *bulle*, lat. *bullā*)
- bulb** *s. m.* 1. tulpină subterană formată dintr-un înveliș membranos, din mai multe foi cămoase. 2. ~ *rahidian* = prelungire a măduvei spinării între creierul mare, creierul mic, măduva spinării și marea simpatic; ~ *pilos* = partea terminală, îngroșată, a rădăcinii firului de păr. 3. partea umflată, în formă de bulb (1), a unui obiect. (<fr. *bulbe*, lat. *bulbus*)
- bulbár**, -ă *adj.* referitor la un bulb (rahidian). (<fr. *bulbairé*)
- BULBI-** *v.* bulbo-
- bulbifer**, -ă *adj.* (despre plante) care produce bulbi. (<fr. *bulbifère*)
- bulbifórm**, -ă *adj.* în formă de bulb. (<fr. *bulbiforme*)
- bulbil** *s. m.* bulb mic, format de un mugur axilar sau de un buton floral. (<fr. *bulbille*)
- bulbită** *s. f.* inflamație a bulbului duodenal. (<fr. *bulbite*)
- BULBO-/BULBI-** *elem.* „bulb”. (<fr. *bulbo-*, *bulbi-*, cf. lat. *bulbus*, ceapă)
- bulbopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile bulbului duodenal. (<fr. *bulbopathie*)
- bulbós**, -oasă *adj.* 1. cu bulb. 2. de forma unui bulb. (<fr. *bulbeux*)
- bóldo** *s. n.* mică sferă de celuloid servind ca greutate și plută pentru pescuit. (<fr. *buldo*, *n. com.*)
- buldóg** *s. m.* câine de pază și utilitar, puternic, cu capul mare, botul turtit și fălcile proeminente. (<fr., engl. *bulldog*)
- buldózer** *s. n.* 1. mașină rutieră (pe șenile) cu o lamă în față, pentru săparea, deplasarea și nivelarea pământului și la deszăpezit. 2. presă orizontală de matrițat și îndoit (la cald). (<engl., fr., rus. *bulldozer*)
- buldozerist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (muncitor) care conduce un buldozer (1). (<buldozer + -ist)
- bulé** *s. n.* (*ant.*) sfatul celor patru sute al unei cetăți grecești, care discuta probleme privitoare la buna funcționare a statului și pregătea ședințele adunării poporului. (<fr., gr. *boulé*)
- bulét**¹ *s. m.* chișiță (la cai); articulație a gleznei calului, între chișiță și osul fluierului. (<fr. *boulet*)
- bulét**² *s. n.* 1. cocoloș de vată în pansamentele dentare. 2. mic cocoloș de carne, cașcaval etc.; perișoară, chifleluță. (<fr. *boulette*)
- bulletin** *s. n.* 1. act, livret oficial care atestă identitatea unei persoane. • adevărință prin care se consemnează ceva. 2. scurtă comunicare oficială cuprinzând informații de actualitate. 3. periodic editat de o instituție specializată: referate, studii și informații dintr-un anumit domeniu; publicație periodică oficială care cuprinde legi, decrete, decizii etc. 4. ~ *de vot* = imprimat cu numele candidaților la o alegere. (<fr. *bulletin*)
- buléut** *s. m.* (*ant.*) membru al unei bulé. (<fr. *boulet*, gr. *bouleutes*)
- bulevárd** *s. n.* stradă largă, dreaptă, cu circulație intensă. (<fr. *boulevard*)
- bulevardiér**, -ă *I. adj.* de boulevard. • (*fig.*) despre piese de teatru, spectacole) ușor, amuzant. *II. s. m. f.* boulevardist. (<fr. *boulevardier*)
- bulevardist**, -ă *s. m. f.* (*fam.*) om plimbăret, care bate străzile; boulevardier (II). (<bulevárd + -ist)
- bulie** *elem.* „voință”. (<fr. *-boulie*, cf. gr. *boule*)
- bulimic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de bulimie. (<fr. *bulimique*)
- bulimie** *s. f.* 1. foame patologică excesivă; adefagie, hiperorexie. 2. (*fig.*) foame de cărți, de filme etc. (<fr. *bulimie*)
- bulín** *s. n. v.* bulină².
- bulínă**¹ *s. f.* (*mar.*) manevră curentă pentru tras „în vânt” (cătore prora) maneele de cădere a velelor pătrate. (<fr. *bouline*)
- bulínă**² *s. f.* /bulín *s. n.* 1. cașetă. 2. bucățiță rotundă de hârtie cu care se lipesc plicuri etc. 3. (*pl.*) desen rotund imprimat pe o țesătură. (<ngr. *bulini*)
- bulión** *s. n.* 1. supă de carne fiartă fără zarzavaturi. • lichid obținut prin fierberea cărnii și ca mediu de cultură pentru microorganismele. 2. pastă, zeamă de roșii fierte. (<fr. *bouillon*)
- bull-finch** /búl-fincí/ *s. n.* obstacol la alergările de cai, format dintr-un taluz de pământ sau zid cu niucle deasupra. (<fr., engl. *bull-finch*)
- bull-teriér** *s. m.* câine englezesc care vânează șobolani. (<fr. *bull-terrier*)
- bulón** *s. n.* tijă cilindrică de metal, filetată la un capăt, la îmbinarea a două piese. (<fr. *boulon*)
- buloná** *vb. tr.* a monta cu buloane. (<fr. *boulonner*)
- bulonáj** *s. n.* bulonare. (<fr. *boulounage*)

bulós, -oasă *adj. (med.)* format din *bule*; referitor la *bule*. (<fr. *bulleux*)

bulversă *vb. intr.* 1. a întoarce pe dos, a pune în dezordine. 2. a modifica total. 3. (*fig.*) a zăpăci, a dezorienta. (<fr. *bouleverser*)

bulversant, -ă *adj.* care bulversează; tulburător, impresionant. (<fr. *bouleversant*)

bum *s. n. (mar.)* ghiu. (<engl. *boom*)

bumeráng *s. n.* armă de luptă și de vânătoare din lemn, în formă de baston îndoit, la australienii băștinași, care, aruncată, neatingând ținta, revine la locul de pornire. **o efect de ~** = efect invers celui scontat, situație când un act de ostilitate, un argument se întoarce împotriva autorului său. (<fr., engl. *boomerang*, germ. *Bumerang*)

búna *s. f.* varietate de cauciuc sintetic, pomind de la *buratiană*. (<germ. *Buna*, n. com.)

búncăr *s. n.* 1. siloz în care se înmagazinează cărbuni, minereuri etc. • compartiment în care se înmagazinează combustibilul, pe o navă. 2. pânză de alimentare cu cărbuni a locomotivelor. 3. adăpost blindat, cazemată. (<germ. *Bunker*)

bund *s. n.* asociație, confrerie; confederație (în Germania și Elveția). (<germ. *Bund*)

Bundesrat *s. n.* 1. adunare legislativă în Imperiul German. • consiliu federal. 2. reuniune a membrilor puterii executive în Elveția. (<germ. *Bundesrat*)

Bündestag *s. n.* camera inferioară a parlamentului în Germania. (<germ. *Bündestag*)

Bundeswehr /-ver/ *s. n.* nume dat armatei în Germania. (<germ. *Bundeswehr*)

bungalóu *s. n.* locuință din lemn și împletituri de trestie, cu un singur etaj și înconjurată de vegetație. • casă mică din materiale ușoare, la țară sau pe malul mării, în timpul vacanțelor. (<engl. *bungalow*)

buráku *s. n.* teatru tradițional japonez de marionete. (<engl. *buraku*)

buntsandstein /-sand-ștáin/ *s. n.* triasicul inferior de fațes german. (<germ. *Buntsandstein*)

burá *vb. tr.* I. a astupa cu un material inert o încărcătură de exploziv pentru a mări efectul de distrugere. 2. a îndesa bastonul sub traversele unei linii de cale ferată. 3. (*inform.*) a bloca funcționarea unei mașini electronice cu cartele perforate. (<fr. *bourrage*)

buráj *s. n.* burare. (<fr. *bourrage*)

burát *s. n.* sită centrifugă pentru cernut făina din cereale. (<fr. *burat*)

búrbă *s. f.* reziduu din substanțe mucilaginoase etc., pe fundul recipientelor în care se limpezește mustul. (<fr. *bourbe*)

burbión *s. n.* țesut mortificat, alb, partea centrală a unui furuncul. (<fr. *bourbillon*)

burdigalián, -ă *adj. s. n.* (din) etajul inferior al miocenului. (<fr. *burdigalien*)

burdón *s. n.* 1. procedeu primitiv de acompaniament constând din persistența unui sunet, susținut de voce sau de un instrument. 2. tub grav, fără găuri, care emite un singur sunet continuu, la cimpoi. 3. coardă gravă, de acompaniament, la lăută, liră etc. 4. registrul de orgă cu timbru închis. (<fr. *bourdon*, it. *bourdone*)

burélaj *s. n.* fond din linii fine pe care se detașează desenul tematic al unei mărci poștale. (<fr. *burelage*)

burélet *s. m.* 1. (*anat.*) formație fibrocartilagineasă a unei suprafețe articulare. 2. îngroșare în jurul unui focar inflamator. (<fr. *bourrelet*)

burét *s. n.* 1. fire groase și neregulate din deșeuri de mătase naturală. 2. țesătură de mătase cu firul gros, neregulat și poros. (<fr. *bourrette*)

buretiérá *s. f.* cutiută cu burete care servește la umezit țimbrele de lipit. (<*burete*; + *-ieră*)

buréză *s. f.* mașină pentru îndesarea balastului sub traverse. (<fr. *bourreuse*)

burg *s. n.* așezare medievală (fortificată) cu caracter militar sau administrativ; oraș vechi. (<germ. *Burg*, fr. *bourg*)

burgádá *s. f.* burg mic; târșușor. (<fr. *bourgade*)

burghéz, -ă I. *adj.* care aparține burgheziei. II. *s. m. f.* 1. (în feudalism) orășean, târgoveț. 2. persoană care face parte din burghenzie. **o mic-~** = a) persoană din

mica burghenzie; b) filistin. (<it. *borgnese*, după fr. *bourgeois*)

burghezie *s. f.* 1. (în feudalism) populația orașelor; târgoveții, orășenii. 2. clasă socială dominantă în orânduirea capitalistă, proprietară a principalelor mijloace de producție. **o mica ~** = categorie socială intermediară reprezentând mica producători de mărfuri și micii comercianți de la orași și sate. (<it. *borghesia*, după fr. *bourgeoisie*)

burgráv *s. m.* comandant al unui burg în Germania evului mediu. (<fr. *bourgrave*)

burgraviát *s. n.* funcția de burgrav. (<fr. *bourgraviat*)

buriatá *s. f.* limbă din familia mongolă vorbită în Siberia. (<fr. *bouriate*)

burín *s. n.* 1. dăltiță de silex folosită la prelucrarea osului și lemnului. 2. stilet de gravat. (<fr. *burin*, it. *burino*)

burla *s. f. (muz.)* mică piesă cu caracter de glumă, de umor. (<it. *burla*)

burlésc, -ă I. *adj.* de un comic exagerat, grotesc, caraghios, (adesea) vulgar. II. *s. n.* gen de comic, contrastul dintre demnitatea personajului și limbajul lui grosolan, din amestecul situațiilor serioase cu cele absurde. II. *s. f.* piesă instrumentală sau orchestrală cu caracter comic. (<fr. *burlesque*, it. *burlesco*)

burlét *s. m.* bandă groasă din bumbac, cauciuc, hârtie gudronată cu care se lipesc ușile și ferestrele la încheieturi. (<fr. *bourrelet*)

burnúz *s. n.* manta de lână (albă sau neagră) cu glugă, la arabi. (<fr. *burnous*)

burozióm /-zióm/ *s. n.* sol brun, arid, de semideșert. (<engl. *burozem*)

BURS(O)- *elem.* „bursă, sac anatomic”. (<fr. *burs/o*, cf. lat. *bursa*, pungă)

bursá¹ *s. f.* 1. alocație bănească sau întreținere gratuită acordată de stat, de o instituție etc. elevilor, studenților merituosi în timpul școlarizării. 2. formație anatomică în formă de sac, plină cu un lichid vâscos. **o ~ seroasă** = pungă conținând sinovie, în apropierea articulațiilor. (<fr. *bourse*)

bursá² *s. f.* 1. piață capitalistă care funcționează permanent. 2. unitate specifică economiei de piață, unde se negociază și se încheie tranzacții privind mărfuri, valori mobiliare, valute și devize, asigurări etc. **o ~ neagră** = comerț clandestin, piață ilicită; **~a muncii** = instituție unde se înregistrează cererile de lucru ale șomerilor; **~ de valori** = bursă unde se negociază titluri de valori. (<fr. *bourse*)

bursectomie *s. f.* excizie a unei burse anatomice. (<fr. *bursectomie*)

bursculă *s. f. (bot.)* organ în formă de pungă. (<fr. *bourscule*)

bursiér¹, -ă I. *adj., s. m., f.* (elev, student, cercetător etc.) care primește o bursă¹ (1). (<fr. *boursier*)

bursiér², -ă *adj.* care negociază la bursă². (<fr. *boursier*)

bursítá *s. f.* inflamație a burselor seroase; higromă. (<fr. *boursite*)

bursopatie *s. f.* afecțiune a unei burse¹ (1). (<fr. *bursopatie*)

bursotomie *s. f.* incizie a unei burse¹ (2). (<fr. *bursotomie*)

bursoflurá *s. f.* umflătură și suprafața unei piese ceramice datorită gazelor produse de o ardere rapidă; bulă de aer sub tencuială, vopsea sau în sticlă. (<fr. *boursoflure*)

bus *s. n.* 1. (*inform.*) cale de dirijare a informațiilor. 2. conductor comun al mai multor circuite. (<fr. *bus*)

busc *s. n.* ieșitură pe fundul unei ecluze. (<fr. *busc*)

buscát, -ă *adj.* 1. care prezintă o curbură convexă. 2. încovoiat, îndoit. (<fr. *busqué*)

busculá *vb.* I. *refl.* a (se) înghesui. II. *tr. (fam.)* a hărțui. (<fr. *bousculer*)

busculádá *s. f.* înghesuială, învălmășeală, dezordine (cu ciocniri). (<fr. *bousculade*)

bushel /búsel/ *s. m.* unitate de măsură pentru capacități, de 36 l, în Marea Britanie și SUA. (<engl. *bushel*)

bushido /bu-și-/ *s. n.* cod de onoare căruia trebuiau să i se conformeze samuraii. (<fr. *bushido*)

- business** /biznis/ *s. n.* 1. afacere (dubioasă). 2. ocupație, muncă. (<engl. *business*)
- businessman** /biznismen/ *s. m.* om de afaceri american. (<engl. *businessman*)
- busolă** *s. f.* 1. instrument dintr-un ac magnetic și un cadran gradat, cu care se determină nordul geomagnetic. o a-și pierde ~a = a se zăpăci. 2. (fig.) călăuză, conducător, ghid. (<fr. *boussole*)
- bust**¹ *s. n.* 1. partea de sus a corpului omenesc. 2. sculptură, pictură care o reprezintă. (<fr. *buste*)
- bust**² *s. n.* dispozitiv pentru creșterea de scurtă durată a puterii motorului la avioane în vederea înlesnirii decolării. (<engl. *bust*)
- bustieră** *s. f.* corsaj foarte decolat, care nu acoperă decât bustul. (<fr. *bustier*)
- bustrofedón** *s. n.* scriere foarte veche, în care rândurile mergeau fără discontinuități. (<fr. *boustrophédon*)
- bușeu** *s. n.* prăjitură cu cremă, frișcă sau ciocolată. (<fr. *bouchée*)
- bușon** *s. n.* 1. dop (cu ghivent). 2. piesă cilindrică din dispozitivul de siguranță al unui circuit electric; patron (3). (<fr. *bouchon*)
- but** *s. n.* fiecare dintre stâlpii de țință la rugbi; poartă la fotbal. (<fr. *but*)
- butadă** *s. f.* vorbă de spirit; ironic. (<fr. *boutade*)
- butadienă** *s. f.* hidrocarbură nesaturată, derivată din butan prin pierderea a patru atomi de hidrogen din moleculă. (<fr. *butadiène*)
- butafor** *s. m.* decorator în butaforie. (<butaforie)
- butaforic**, -ă *adj.* referitor la butaforie. (după rus. *butaforiskii*)
- butaforie** *s. f.* obiecte imitate (sculpturi, motive arhitectonice, copaci, stânci etc.), confecționate din carton, mase plastice, ipsos etc., la realizarea decorurilor în teatru și cinematografie. (<rus. *butaforiia*)
- bután** *s. m.* hidrocarbură saturată, gazoasă sau lichefiată, din seria parafinelor, cu patru atomi de carbon în moleculă, combustibil în sinteza cauciucului etc. (<fr. *butane*)
- butanier** *s. n.* navă pentru transportul butanului lichid. (<fr. *butanier*)
- butanol** *s. m.* substanță din clasa alcoolilor, dizolvant servind pentru lacuri și intermediar în sinteze organice. (<fr. *butanol*)
- butanónă** *s. f.* lichid inflamabil cu miros de acetonă, derivat din butan, folosit în industria chimică și farmaceutică. (<fr. *butanone*)
- butărgă** *s. f.* mâncare din icre de chefal presate, sărate și uscate sau afumate. (<fr. *boutargue*)
- butélie** *s. f.* 1. recipient cilindric de oțel în care se păstrează gaze comprimate. o ~ de Leyda = condensator electric de formă cilindrică. 2. (arheol.) vas din metal sau din sticlă, cu gâtul foarte îngust, pentru păstrat sau transportat lichide. (după fr. *bouteille*)
- buténă** *s. f.* substanță din clasa hidrocarburilor olefinice, obținută la cracarea produselor petroliere; butilenă. (<fr. *butène*)
- buterólă** *s. f.* 1. unealtă pentru turtirea capului liber al unui nit. 2. capătul inferior, modelat decorativ, al unei teci de sabie. (<fr. *bouterolle*)
- butic** *s. n.* magazin mic, în care se vând confecții de serie mică. (<fr. *boutique*)
- buticár** *s. m.* proprietar, gestionar al unui butic. (<fr. *boutiquier*)
- butil** *s. m.* radical organic monovalent, obținut prin eliminarea unui atom de hidrogen din molecula butanului. (<fr. *butyle*)
- butilcauciuc** *s. n.* cauciuc sintetic, rezistent la uzură și
- căldură, obținut prin polimerizarea unui amestec de butilenă și butadienă. (<fr. *butylcaoutchouc*)
- butilénă** *s. f.* butenă. (<fr. *butylène*)
- butilic**, -ă *adj.* (despre alcoolii, esterii, compuși) cu un radical butil. (<fr. *butylique*)
- BUTIR(O)**- *elem.* „unt”, „grăsime”. (<fr. *butyr/o/-*, cf. lat. *butyrum*, gr. *butyron*)
- butirát** *s. m.* sare a acidului butiric. (<fr. *butyrate*)
- butiric** *adj. acid* ~ = acid organic sub formă de gliceride, în grăsimile animale. (<fr. *butyrique*)
- butirină** *s. f.* substanță grasă din acid buritic și glicerină, în unt. (<fr. *butyrine*)
- butrométru** *s. n.* instrument pentru determinarea conținutului de substanțe groase din unt și lapte. (<fr. *butyromètre*)
- butisă** *s. f.* zidărie de cărămidă, așezată pe lat. (<fr. *boutisse*)
- butomacée** *s. f. pl.* familie de plante acvatiche monocotiledonate perene, cu rizom și flori hermafrodite roz, dispuse în umbel. (<fr. *butomacées*)
- butón** I. *s. n.* 1. piesă care, prin apăsare, transmite o comandă mecanică sau electrică. 2. fus încastrat cu un capăt în corpul unei piese în mișcare circulară, excentric față de axa de rotație a acesteia, ca legătură de articulație într-un mecanism. 3. mică papulă, bubuliță de piele. II. *s. m.* 1. nasture mobil. * capsă (1). 2. motiv decorativ, în relief, de forma unei proeminențe rotunjite. (<fr. *bouton*)
- butoná**¹ *vb. tr., refl.* a (se) încheia (cu) nasturi. (<fr. *boutonner*)
- butoná**² *vb. tr.* a apăsa butoanele unui computer. (<buton)
- butonáj** *s. n.* butonare. (<fr. *boutonnage*)
- butonáre** *s. f.* 1. acțiunea de a butona; butonaj. 2. procedeu de apăsare a țesăturilor de lână, prin care fibrele sunt aglomerate sub formă de boboțe pe una dintre suprafețe, pentru un anumit aspect. (<butona)
- butonieră** *s. f.* 1. deschizătură, tivită pe margine, la haine sau lenjerie, în care se încheie un nasture; mică tăietură la reverul unei haine bărbătești. 2. depresiune excavată prin eroziune în zona centrală a unui dom (2), mărginită de cuestas situate față în față. 3. mică incizie în piele care permite accesul în plan subiacent. (<fr. *boutonnière*)
- butonoasă** *adj. febră* ~ = febră transmisă de o căpușă, parazit la oi și la câini, prin mici pustule pe piele, cu stare generală proastă, astenie și temperatură mare. (<fr. *boutonaise*)
- buvábil**, -ă *adj.* care poate fi băut (cu plăcere). (<fr. *buvable*)
- buvétă** *s. f.* loc unde se beau ape minerale într-o stațiune balneară. (<fr. *buvette*)
- buxacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate lemnoase sempervirescente: cimișirul. (<fr. *buxacées*)
- búz** *elem.* „vehicul de transport în comun”. (<lat. *-bus* <omnibus, pentru toți)
- búzer** *s. n.* aparat electromagnetic la unele instalații telefonice, mijloc de apel și de transmitere a unor semnale după codul Morse; vibrator. (<engl. *buzzer*)
- bye-bye** /bai-bai/ *interj.* pa! la revedere! (<engl. *bye-bye*)
- by-pass** /bai-pas/ *s. n.* 1. conductă care dublează o altă conductă principală. 2. deviere rutieră în caz de înfundare a unui drum. 3. (med.) operație, în caz de obliterare a unei artere, pentru restabilirea circulației sanguine. (<engl. *by-pass*)
- byronism** /bai-/ *s. n.* imitație a poeziei lui Byron, caracterizată printr-o atitudine de revoltă individuală și anarhică, impetuoasă, dominată de pasiuni tumultuoase, dar sinceri și cinstiți. (<fr. *byronisme*)

C

caatinga *s. f.* formație vegetală de savane cu arbuști și pajști cu măraricișuri, din podișul Braziliei. (<fr., port. *caatinga*)

cab *s. n.* cabrioletă englezească cu două roți, în care vizitiul stă pe un scaun înalt, la spate. (<engl., fr. *cab*)

cabală *s. f.* 1. doctrină teozofică iudaică, care, recurgând la o interpretare mistică a Vechiului Testament, și la practici oculte, pretinde a comunica cu spiritele. 2. (fig.) uneltire, intrigă; conspirație. (<fr. *cabale*, germ. *Kabale*)

cabalătă *s. f.* (muz.) încheiere ritmică, plină de dinamism, a unei arii, a unui duet. (<it. *caballetta*)

cabalin, -ă *I. adj.* referitor la cal. *II. s. f. pl.* familie de mamifere: caii. (<lat. *caballinus*)

cabalist, -ă *s. m. f.* (adept, practicant) al cabalei (1). (<fr. *cabaliste*, germ. *Kabalist*)

cabalistic, -ă *adj.* 1. care aparține cabalei. 2. magic, enigmatic. • obscur. (<fr. *cabalistique*)

caballero /-lie-ro/ *s. m.* mic nobil din Spania care servea în armată cu calul său; cavalier, domn. (<sp. *caballero*)

cabănă *s. f.* construcție rustică, din lemn, pentru cazarea excursioniștilor sau a vânătorilor. (<fr. *cabane*)

cabaniér, -ă *s. m. f.* administrator al unei cabane. (<fr. *cabanier*)

cabaret *s. n.* local de lux unde se petrece cu băuturi, muzică, dans, programe de varietăți; bar (2). (<fr. *cabaret*)

cabaretier, -ă *s. m. f.* proprietar al unui cabaret. (<fr. *cabaretier*)

cabernét *s. n.* soi de struguri cu ciorchini mici și boabe îndesate, și rotunde, de culoare neagră-violetă. • vinul obținut. (<fr. *cabernet*)

cabestán *s. n.* 1. troliu cu ax de rotație vertical pentru deplasarea pe distanțe scurte, orizontal, a unor vehicule ori obiecte masive. 2. ax metalic care atenuează banda magnetică în cursul operației de înregistrare sau redare a sunetelor. (<fr. *cabestan*)

cabină *s. f.* încăpere mică amenajată într-o clădire, pe un vehicul, la bordul unei (aero) nave etc. *o* ~ telefonică = cabină amenajată și echipată cu un post telefonic; ~ spațială = compartiment etanșeizat al unei nave spațiale în care stau astronauții în timpul zborului. (<fr. *cabine*)

cabinet *s. n.* I. 1. încăpere de lucru într-un apartament, într-o instituție. 2. birou (într-o întreprindere sau instituție) unde lucrează cineva. 3. secție, serviciu într-o întreprindere sau instituție destinate unor studii. *o* ~ metodic = a) centru didactic al activității metodice; b) secție de îndrumare și informare în bibliotecile mari și în întreprinderi; ~ tehnic = centru de îndrumare tehnică în cadrul unei întreprinderi, unități școlare etc. 4. gen de muzeu care păstrează piese mici, organizat sub forma unui depozit care poate fi vizitat. II. (în unele țări) consiliu de miniștri, guvern. III. mobilă stil, bogat ornată și cu sertare pentru păstrarea de obiecte prețioase. (<fr. *cabinet*)

cabiniér, -ă *s. m. f.* cel care are în grijă o cabină la teatru, la operă etc. (<fr. *cabanier*)

cablă *vb. tr.* 1. a instala cabluri de telecomunicații; a conecta la o rețea electrică, telefonică, tv. 2. a răsuci un ansamblu de fire de sârmă pentru a forma un cablu. (<fr. *câbler*)

cablaj *s. n.* totalitatea cablurilor unei instalații, a unui aparat de telecomunicații. (<fr. *câblage*)

cabliér *s. n.* navă pentru transportul și montarea cablurilor submarine. (<fr. *câblier*)

cablogramă *s. f.* telegramă transmisă prin cablu submarin. (<fr. *câblogramme*)

cablór *s. m.* muncitor specializat în lucrări de cablare. (<fr. *câbleur*)

câblu *s. n.* 1. împletitură de fire, vegetale, sau metalice, pentru susținere ori tracțiune. 2. conductă electrică dintr-un mănunchi de fire metalice învelite într-un strat izolant. (<fr. *câble*, engl. *cabble*)

cabošón *s. n.* 1. piesă (semi)prețioasă fără fațete, montată ca podoabă în metal (filigranat). 2. (arhit.) ornament mic de piatră încrustat într-o fațadă. (<fr. *cabochon*)

cabotá *vb. intr.* a face cabotaj. (<fr. *caboter*)

cabotáj *s. n.* navigație maritimă de-a lungul coastei între localități apropiate. (<fr. *cabotage*)

cabotiér *s. n.* navă de tonaj mic pentru cabotaj. (<fr. *cabotier*)

cabotin, -ă *I. s. m. f.* 1. (în trecut, în Franța) actor ambulant. 2. actor lipsit de talent. • (p. ext.) cel care, prin voce, mimică, vocabular, urmărește să se facă remarcat. II. *adj.* prefăcut, fals, teatral. (<fr. *cabotin*)

cabotináj *s. n.* cabotinism. (<fr. *cabotinage*)

cabotinism *s. n.* atitudine, gest, apucătură de cabotin; cabotinaj. (<fr. *cabotinisme*)

cabrá *vb. intr.* 1. (despre cai) a se ridica pe picioarele de dinapoi. 2. a se încorda, a se ridica. 3. (despre avioane, autovehicule) a se ridica cu botul în sus. (<fr. *cabrer*)

cabráj *s. n.* 1. cabrare. 2. evoluție a unui avion care își mărește brusc panta de urcare. (<fr. *cabrage*)

cabriól *s. n.* tip de picioare ale unei mobile, în dublă curbură. (<fr. *cabriole*)

cabriólá *s. f.* salt al calului cu întoarcere pe loc. (<fr. *cabriole*)

cabriólét *s. n.* caroserie de autovehicul cu capotă de ploaie, rabatabilă, din pânză. (<fr., engl. *cabriole*)

cabriólétá *s. f.* trăsură ușoară, cu două roți; șaretă. (<fr. *cabriole*)

cacadú *s. m.* papagal din Australia, cu penajul alb, care poartă pe cap un moț de pene viu colorate; cacatoes. (<germ. *Kakadu*)

cacáo *s. f.* praf rezultat din măcinarea semințelor prăjite ale unui arbore exotice, folosit la prepararea ciocolatei; (p. ext.) băutura preparată *o unt* (sau *ulei*) de ~ = corp gras din asemenea semințe. (<fr. *cacao*)

cacaotiér *s. m.* arbore de cacao. (<fr. *cacaotier*)

cacatóes *s. m.* cacadú. (<fr. *cacatoès*)

caccia /ca'cia/ *s. f.* piesă polifonică vocală din sec. XIV-XVI, sub formă de canon, cu subiect de vânătoare. (<it. *caccio*)

cache-radiátor /caș-/ *s. n.* inv. mobilă tip paravan care maschează radiatorul, într-un apartament. (<fr. *cache-radiateur*)

cachetéro /ca-ce-/ *s. n.* pumnal cu care toreadorul ucide taurul în arenă. (<sp. *cachetero*)

caciúcea *s. f.* dans andaluz plin de temperament, asemănător cu boleroul și fandango, executat solo de un bărbat sau de o femeie, cu acompaniament de chitară; melodia corespunzătoare. (<sp. *cachicha*)

CACO- *elem.* „urât, rău, greșit”. (<fr. *caco-*, cf. gr. *kakos*)

cacodilát *s. m.* sare sau ester al acidului cacodilic, tonic. (<fr. *cacodylate*)

cacodilic *adj.* acid ~ = compus organic arseniat. (<fr. *cacodylique*)

- cacofonic**, -ă *adj.* care produce o cacofonie; lipsit de armonie. (<fr. *cacophonique*)
- cacofonie** *s. f.* întâlnire de sunete discordante, neplăcute auzului; asociere de cuvinte care redau imagini, fapte neplăcute; cacofonism. (<fr. *cacophonie*, gr. *kakophonie*)
- cacofonism** *s. n.* cacofonie. (<it. *cacofonismo*)
- cacogén**, -ă *adj. (biol.)* 1. cu structură genetică nefavorabilă. 2. (despre o mutație) care atenuează deteriorarea unui caracter. (<fr. *cacogène*)
- cacogeneză** *s. f. (biol.)* 1. dezvoltare anormală a unui organ. 2. incapacitate de hibridare. (<fr. *cacogénese*)
- cacogeuzie** *s. f.* percepere anormală a unui gust neplăcut. (<fr. *cacogeustie*)
- cacografie** *s. f.* scriere incorectă, cu deformarea cuvintelor și cu greșeli de sintaxă, la afazici. (<fr. *cacographie*)
- cacolalie** *s. f.* limbaj agramat, neinteligibil, plin de cacofonii. (<fr. *cacolalie*)
- cacologie** *s. f.* construcție gramaticală defectuoasă. (<fr. *cacologie*)
- cacosmie** *s. f.* percepere a oricărui miros ca un miros fetid. (<fr. *cacosmie*)
- cactacee** *s. f. pl.* familie de plante exotice, cu tulpina cămoasă și spinoasă: cactusul; cactee. (<fr. *cactacées*)
- cactée** *s. f. pl.* cactacee. (<fr. *cactées*)
- cactus** *s. m.* plantă tropicală cu tulpina cămoasă, cu frunze în formă de țepi și flori mari, divers colorate. (<fr. *cactus*, gr. *kaktos*)
- cadastră** *vb. tr.* a efectua lucrări de cadastru. (<fr. *cadastre*)
- cadastral**, -ă *adj.* referitor la cadastru. (<fr. *cadastral*)
- cadastru** *s. n.* 1. disciplină a geodeziei cu determinarea elementelor economice și juridice privind proprietatea funciară. 2. totalitatea lucrărilor care se efectuează pentru determinarea exactă a unor proprietăți funciare; servicii care le efectuează. 3. registru oficial în care sunt înscrise proprietățile funciare. (<fr. *cadastre*)
- cadavéric**, -ă *adj.* cu aspect de cadavru. (<fr. *cadavérique*)
- cadaverină** *s. f.* amină care rezultă din descompunerea lizinei, în procesul de putrefacție cadaverică. (<fr. *cadavérine*)
- cadăvru** *s. n.* orice organism animal mort. *o (fig., fam.)* ~ *ambulant* = om extrem de slab. (<fr. *cadavre*)
- cadentă** *vb. tr.* a imprima o cadentă (unei fraze, unui vers); a ritma. (<fr. *cadencer*)
- cadentă** *s. f.* 1. ritm de desfășurare a unei mișcări. *o in* ~ = cu mișcări uniform repetate. • frecvență (1); număr de lovituri trase de o armă într-o unitate de timp. • succesiune ritmică a unor cuvinte, fraze, versuri. 2. formulă melodică-armonică de încheiere a unei fraze muzicale. 3. secțiune solistică cu caracter de improvizație dintr-un concert instrumental, care permite interpretului să-și etaleze virtuozitatea. (<it. *cadenza*, fr. *cadence*)
- cadentmetru** *s. n.* instrument de măsură a radioactivității. (<germ. *Kadenzmetr*)
- cadet** *s. m.* 1. (în trecut în Franța, Rusia) tânăr care se pregătea pentru a deveni ofițer. 2. membru al unui partid reacionar din Rusia țaristă. 3. elev (absolvent) al unei școli militare. 4. ambarcație de sport cu vele. (<fr. *cadet*, rus. *kadet*)
- cadmiă** *vb. tr.* a acoperi un corp metallic cu un strat de cadmiu. (<fr. *cadmier*)
- cadmie** *s. f.* oxid de zinc impur, care se depune pe pereții cuptoarelor de zinc. (<fr. *cadmie*, lat. *cadmia*)
- cadmiu** *s. n.* metal moale, alb-argintiu, asemănător cu zincul. (<fr. *cadmium*)
- cadou** *s. n.* ceea ce se primește sau se oferă în dar. (<fr. *cadeau*)
- cadrá** *vb. intr.* a se potrivi, a corespunde cu ceva. (<fr. *cadrer*)
- cadraj** *s. n.* 1. delimitare a spațiului util cuprins de un obiectiv fotografic sau cinematografic. 2. operație de așezare a culorilor imprimare pe o țesătură. (<fr. *cadrage*)
- cadran** *s. n.* 1. suprafață cu anumite diviziuni și cifre pe care se citește deplasarea unui ac indicator. *o* ~ *solar* = instrument pentru măsurarea timpului, constând dintr-un băț fixat pe o suprafață plană, a cărui umbră indică orele. 2. fiecare dintre cele patru unghiuri drepte formate prin întretăierea a două perpendiculare. • arc (sector) reprezentând un sfer de cerc. (<fr. *cadran*)
- cadranură** *s. f.* defect al lemenului în crăpături pe direcția razelor medulare. (<fr. *cadranure*)
- cadrare** *s. f.* acțiune de a cadra. • (*inform.*) operație de poziționare a ordinilor zecimale ale unui număr în memoria calculatorului electronic, pentru calcule. (<fr. *cadra*)
- cadrii** *s. n.* 1. dans vioi, de perechi, dintr-un șir de figuri în măsură diferită, în care partenerii se schimbă între ei; melodia corespunzătoare. 2. dans popular rusesc, cu mișcare vioaie. (<fr. *quadrille*, rus. *kadrill*)
- cadrilaj** *s. n.* carioaj. (<fr. *quadrillage*)
- cadrilat**, -ă *adj.* (despre țesături, haine) cu desene rezultate din linii care se întretaie în formă de pătrate sau romburi. (<fr. *quadrillé*)
- cadru** *s. n.* 1. 1. structură de rezistență din bare de lemn, metal, beton armat etc., legate rigid; suport pentru diferite aparate. • ramă. • aparat de gimnastică pentru mișcări de mlădiere. 2. pervaz. 3. (*fig.*) mediu, ambianță. 4. (*fig.*) limitele în care se desfășoară o activitate, o acțiune. 5. element al unei mărci poștale, detaliul exterior al desenului. 6. imagine înregistrată pe un film fotografic; clișeu, negativ. • subdiviziune a acțiunii unui film, reprezentând o succesiune continuă de imagini; câmp(1). 7. (*n.*) figura descrisă de spotul fascicolului electronic la explorarea unei imagini. 8. antenă de forma unei bobine, cu un număr mic de spire, în recepțiile radioelectrice și în radiogoniometrie. 11. (*pl.*) serviciu administrativ al unei întreprinderi, instituții etc. care se ocupă cu angajarea și evidența personalului. • efectiv al unei întreprinderi, instituții, organizații etc.; (*sg.*) cel care face parte dintr-un asemenea efectiv. (<fr. *cadre*, (II) rus. *kadri*)
- caduc**, -ă *adj.* 1. lipsit de trăinicie, șubred; (*p. ext.*) învechit, depășit, perimat. 2. (despre organe vegetale) care cade în fiecare an; care cade înainte de vreme; (despre formațiuni coronoase la animale) care cade periodic. 3. (despre legate, donații) care nu mai are putere legală. (<fr. *caduc*, lat. *caducus*)
- caducéu** *s. n.* sceptor încolțit de doi șerpi, semn distinctiv al zeului Hermes (Mercur), simbolizând pacea și comerțul. (<lat. *caduceus*, fr. *caducée*)
- caducifer** *adj.* purtător de caduceu. (<lat. *caducifer*)
- caducitate** *s. f.* însușire, faptul de a fi caduc. • ineficiență a unui act juridic. • încetare a valabilității unui tratat. (<fr. *caducité*)
- cadus** *s. n.* vas mare pentru conservarea vinului, a untdelemnului etc. la greci și la romani. (<lat. *cadus*, gr. *kados*)
- cafărd**, -ă *adj. s. m. f.* 1. (om) ipocrit, prefăcut, fățarnic. 2. (*fam.*) denunțator, turnător. (<fr. *cafard*)
- café-bar** *s. m.* local în care se consumă cafea și băuturi alcoolice. (<cafe/nea/ + bar')
- café-concert** *s. n.* music-hall în care publicul ascultă muzică, privește spectacolul de revistă etc., stând la mese. (<fr. *café-concert*)
- café-frappée** *s. f.* băutură din cafea rece cu înghețată, frișcă (și alcool). (<fr. *café-frappée*)
- cafeină** *s. f.* alcaloid din cafea și ceai, excitant al sistemului nervos și stimulent al inimii; cofeină. (<fr. *caféine*)
- cafeism** *s. n.* intoxicație provocată de abuzul de cafea. (<fr. *caféisme*)
- căfer** *s. m.* bivol negru din Africa. (<germ. *Kaffer*)
- cafeteria** *s. f.* local cu autoservire, pentru cafea, băuturi calde etc. (<amer., sp. *cafeteria*)
- cafetier**, -ă *s. m. f.* cel care ține o cafenea. (<fr. *cafetier*)
- cafetieră** *s. f.* serviciu de cafea. • vas pentru preparat cafeaua. (<fr. *cafetière*)
- caféu** *s. m.* arbore tropical din familia rubiaceelor, cu fructe în formă de bace care conțin boabele de cafea. (<it. *caffè*)
- cafúzo** *s. m.* sambo? (<sp. *cafuso*)
- cağulă** *s. f.* 1. mantie cu glugă purtată de călugări. • glugă (cu deschizături pentru ochi). 2. parte a unei măști de gaze, din cauciu, ce acoperă capul, trecând peste urechi. (<fr. *cagoule*)
- caiaic** *s. n.* 1. barcă din piei de focă la eschimoși pentru vânătoare și pescuit. 2. ambarcație ascuțită la capete și condusă cu una sau două padele. • sport nautic care o practică. (<fr. *kayak*)
- caiaicist**, -ă *s. m. f.* sportiv care participă la întrecerile de caiac. (<fr. *kayakiste*)
- caid** *s. m.* 1. titlu în trecut al guvernatorului unei provincii, al unui oraș din statele musulmane din Africa de Nord,

- cu atribuții judecătorești. 2. (*fam.*) persoană tiranică într-un anumit; șef de bandă criminală. (< fr. *caïd*)
- caiet** *s. n.* 1. fascicul de foi de hârtie, legate sau broșate, pentru scris, desenat etc. 0 ~ de *sarcini* = document cuprinzând condițiile pentru executarea unei lucrări; ~program = program (de spectacol) de forma unui caiet; ~catalog = catalog de expoziție. 2. publicație periodică cu diverse studii, note etc. (după fr. *cahier*, pol. *kajet*)
- caiman** *s. m.* crocodil din fluviile și lacurile Americii Centrale și de Sud, înrudit cu aligatorii. (< fr. *caiman*, sp. *caiman*)
- cainozoic**, -ă *adj. s. n.* cainozoic. (< engl. *cainozoic*)
- căjă** *s. f.* ~ de laminor = cilindri de lucru și de sprijin ai unui laminor. (< fr. *cage*)
- cake-walk** /chéc-uok/ *s. n.* dans de salon, de origine negro-americană, cu ritm sincopat, care se execută cu ridicări ample de genunchi și cambriări ale corpului. (< engl. *cake-walk*)
- cală** *vb. tr.* 1. a imobiliza o piesă, un organ de mașină înainte ca acesta să intre în funcțiune. 2. a așeza la orizontală suportul unui aparat topografic de vizare. (< fr. *caler*)
- calabrez**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Calabria. • (*s. n.*) dialect din Italia meridională. (< it. *calabrese*, fr. *calabrais*)
- calabriani**, -ă *adj. s. n.* (din) ultimul etaj al pliocenului de fațes marin. (< fr. *calabrien*)
- calaj** *s. n.* 1. calare. 2. mod de așezare a aripilor sau ampenajelor față de fuzelajul unui avion. 3. postament de grinzi de lemn pe care stau navele în cală. 4. adâncime la care se cufundă în apă o navă. (< fr. *calage*)
- calambúr** *s. n.* 1. joc de cuvinte intemeiat pe echivoc sau pe asemănarea formală a unor termeni deosebiți ca sens; parahreză. 2. problemă enigmatică bazată pe echivoc. (< fr. *calembour*)
- calamburist**, -ă *s. m. f.* autor de calambururi. (< fr. *calembouriste*)
- calamină** *vb. refl.* a se acoperi cu calamină. (< fr. *calaminer*)
- calamină** *s. f.* 1. reziduu din arderea carburantului în cilindri motoarelor cu ardere internă. 2. silicat hidratat natural de zinc; hemimorfrit. (< fr. *calamine*, lat. *calamina*)
- calamităț**, -ă *adj.* care a suferit de pe urma unei calamități naturale. (< fr. *calamité*)
- calamitate** *s. f.* dezastru, catastrofă care lovește o colectivitate. (< fr. *calamité*, lat. *calamitas*)
- calamites** *s. m.* arbore uriaș fosil din încrengătura criptogamelor vasculare. (< fr. *calamite*)
- calămus** *s. n.* 1. partea bazală, goală în interior, a unei pene. 2. tip de tulpină neramificată, asemănătoare părului. (< lat. *calamus*)
- calándo** *adv. (muz.)* micșorând intensitatea și totodată încetinind. (< it. *calando*)
- calandrá** *vb. tr.* a trece un material prin calandru. (< fr. *calandrer*)
- calandror**, -oáre *s. m. f.* muncitor care lucrează la calandru. (< fr. *calandreur*)
- calándru** *s. n.* 1. mașină cu mai mulți cilindri metalici rotitori, prin care trece și este presat un material. 2. presă cu cilindri în tipografie pentru imprimarea în relief, pe carton special, a matritelor de stereotipie. (< fr. *calandre*)
- caláo** *s. m.* pasăre din Asia, Africa și Oceania, cu ciocul având un apendice încovoiat; pasăre-rinocer. (< fr. *calao*)
- calatídiu** *s. n.* inflorescență racemoasă cu axul lăjit, pe care se prind florile sesile; antodiu. (< lat. *calathidium*)
- calatós** *s. n.* 1. acoperământ de cap, înalt, cilindric, drapat de un vâl, caracteristic unor zeițe greco-romane. 2. vas de lut, cupă la vechii greci. (< fr. *calathos*, gr. *kalathos*)
- cală** *s. f.* 1. încăpere între puntea inferioară și carlinga navei, în care se pune încărcătura. 2. plan înclinat către mare pe care se construiesc sau se repară nave. 3. piesă pentru calarea (1) roților unui vehicul, a unei piese. 4. piesă de diverse forme cu care se controlează dimensiunile pieselor în construcția de mașini. (< fr. *cale*)
- cală** *s. f.* plantă ornamentală cu flori mari, roșii sau albe. (< germ. *Kalla*, lat. *calla*)
- calc** *s. n.* 1. copie a unei schițe, a unui desen, pe hârtie specială. 0 *hârtie de ~* = hârtie transparentă de copiat. 2. (*lingv.*) traducerea dintr-o limbă străină a elementelor de formare a unui cuvânt, a unei expresii; preluare de către un cuvânt a sensului (sensurilor) unui cuvânt străin; decalc (2). (< fr. *calque*)
- calcanéitá** *s. f.* inflamație a calcaneului. (< fr. *calcanéite*)
- calcanéu** *s. n.* os al tarsului care formează călcăiul. (< lat. *calcaneum*, fr. *calcanéum*)
- calcantít** *s. n.* sulfat natural hidratat de cupru; piatră-vânăță. (< fr. *calcantite*)
- calcár/calcar** *s. n.* rocă sedimentară de precipitație sau organogenă, din carbonat de calciu; piatră-de-var. (< fr. *calcaire*, lat. *calcaris*)
- calcarón** *s. n.* cuptor pentru extragerea sulfului din minereu. (< it. *calcarone*)
- calcarós**, -oásă *adj.* care conține calcar. (< *calcar* + -os)
- calcedónie** *s. f.* varietate de cuarț translucidă, cristalizată, albă, cenușie sau albastruie, piatră semiprețioasă, abraziv etc. (< fr. *calcedonie*)
- calceiform**, -ă *adj.* în formă de pantof. (< fr. *calceiforme*)
- calcemie** *s. f.* prezența calciului în sânge. (< fr. *calcémie*)
- calchiá** *vb. tr.* 1. a copia pe hârtie de calc. 2. a forma cuvinte, expresii noi prin calc (2); a adăuga un sens nou unui cuvânt sub influența unui cuvânt străin; decalca (2). (după fr. *calquer*)
- CALCI-** *elem.* „calciu, calcar”. (< fr. *calci-*, cf. lat. *calc*, *calcis*)
- cálcic**, -ă *adj.* de calciu. (< fr. *calciqne*)
- calcicol**, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe soluri calcareose; calcifil. (< fr. *calcicole*)
- calcidíde** *s. n. pl.* familie de insecte himenoptere mici, viu colorate, ale căror larve trăiesc ca paraziți în ouăle și în larvele unor insecte dăunătoare. (< fr. *calcidides*)
- calcifer**, -ă *adj.* (despre roci) care conține calciu. (< fr. *calcifere*)
- calciferól** *s. n.* vitamina D₂. (< fr. *calciférol*)
- calcifiá** *vb. refl.* a se calcifica. (< fr. *calcifier*)
- calcificá** *vb. refl.* 1. (despre țesuturi) a se întări prin depunere de săruri de calciu; a se calcifica. 2. (despre substanțe) a se îmbogăți în carbonat de calciu. (după fr. *calcification*)
- calcifil**, -ă *adj.* calcicol. (< fr. *calciphile*)
- calcifilie** *s. f.* 1. însușire a plantelor calcifile. 2. afinitate anormală a unor țesuturi organice pentru sărurile de calciu. (< fr. *calciphilie*)
- calcifúg**, -ă *adj.* (despre plante) care nu suportă solurile calcareose. (< fr. *calcifuge*)
- calcimétru** *s. n.* aparat pentru determinarea calciului din sol. (< fr. *calcimètre*)
- calcimielie** *s. f.* procent ridicat de calciu în măduva osoasă. (< fr. *calcimyélie*)
- calciná** *vb. tr.* a încălzi o substanță la temperaturi înalte, în scopul transformării ei în altă substanță. • a arde, a carboniza. (< fr. *calciner*, lat. *calcinare*)
- calcinatór** *s. n.* aparat pentru recuperarea căldurii gazelor de ardere din cuptoarele rotative pentru ciment. (< fr. *calcinateur*)
- calcinatór**, -oáre *s. m. f.* muncitor la calcinarea minereurilor. (< *calcina* + -tor)
- calcináție** *s. f.* calcinare. (< fr. *calcination*)
- calciná** *s. f.* pulbere galbenă prin oxidarea unui amestec de cositor și plumb, la prepararea emailurilor de faianță și ca abraziv. (< fr. *calcin*)
- calcinóză** *s. f.* boală caracterizată prin depunerea sărurilor de calciu în mușchi, țesuturi sau organe. (< fr. *calcinosé*)
- calció-vécchio** *s. n.* tencuială ornamentală cu asperități pronunțate. (< it. *calcio-vecchio*)
- calcipenie** *s. f.* lipsă de calciu în țesuturile organice. (< fr. *calcipénie*)
- calcipexie** *s. f.* fixare a calciului în țesuturi. (< fr. *calcipexie*)
- calciprív**, -ă *adj.* provocat de lipsa calciului. (< fr. *calciprive*)
- calcít** *s. n.* carbonat natural de calciu. (< fr. *calcite*)
- calciterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a sărurilor de calciu. (< fr. *calcithérapie*)
- calcitónină** *s. f.* hormon secretat de tiroidă, în metabolismul calciului și al fosforului. (< fr. *calcitonine*)
- cálcium** *s. n.* 1. metal alcalino-pământos, moale, alb-argintiu. 2. medicament conținând calciu (1). (< fr. *calcium*)

calciurie *s. f.* prezența calciului în urină. (< fr. *calciurie*)

CALCO- *elem.* „sulf”, „cupru”, „fier”, „metal”. (< fr. *calco-*, cf. gr. *khalkos*, cupru)

calocloroză *s. f.* îngălbenire a frunzelor unor plante, din cauza lipsei de fier asimilabil din sol. (< fr. *chalcoclorose*)

calcofil, -ă *adj.* (despre elemente chimice) care are afinitate pentru sulf. (< fr. *chalcophile*)

calcograf *s. m.* muncitor specialist în calcografie. (< fr. *chalcographe*)

calcografiă *vb. tr.* a reproduce prin calcografie. (< fr. *chalcographie*)

calcografie *s. f.* 1. procedeu de reproducere a desenelor cu clișee metalice gravate după conturul originalului; tipar înalt, tipodruc. 2. metodă microscopică de studiu al unei secțiuni lustruite a mineralelor metalifere, opace, cu ajutorul luminii reflectate. (< fr. *chalcographie*)

calcopirită *s. f.* sulfură naturală de cupru și fier. (< fr. *chalcopyrite*)

calcosferă *s. f.* strat geologic între litosferă și barisferă, concentrat prin sulfură de fier și cu afinitate pentru sulf. (< fr. *calcosphère*)

calcosodic, -ă *adj.* care conține calciu și sodiu. (< fr. *calcosodique*)

calcotipie *s. f.* procedeu grafic de reproducere în executarea unui desen manual pe o placă de zinc și apoi în gravarea chimică a acesteia; stampă obținută. (< fr. *calcotypie*)

calcozină *s. f.* sulfură naturală de cupru. (< fr. *chalcosine*)

calcul *I. s. n.* 1. ansamblu de operații (aritmetice, algebrice etc.) urmărind stabilirea unor mărimi. • capitol al științelor matematice în care se folosește un anumit tip de operații. • ~ *grafic* = rezolvare a unor probleme cu ajutorul unor construcții geometrice; ~ *logic* = operație analoagă calculului matematic prin care, pe baza anumitor reguli, din anumite expresii logice sunt derivate alte expresii logice. 2. (*pl.*) planuri, combinații, socoteli. **II. s. m.** formație calcaroasă care afectează diferite organe animale (rinichi, vezică etc.). (< fr. *calcul*, lat. *calculus*)

calculă *vb. tr.* 1. a face un calcul (I, 1), a aprecia, a evalua. 2. a face planuri, combinații. (< fr. *calculer*, lat. *calulare*)

calculabil, -ă *adj.* care poate fi calculat. (< fr. *calculable*)

calculat, -ă *adj.* (despre oameni) chibzuit, cumpănit, preocupat de propriile interese. (< *calcula*)

calculător *I. s. n.* 1. tabel care cuprinde rezultatele unor calcule; carte, broșură cuprinzând asemenea tabele. 2. instalație, dispozitiv tehnic pentru efectuarea automată a calculelor matematice și logice. • ~ (*electronic*) = mijloc de calcul automat care permite efectuarea de operații aritmetice după un program prestabilit; computer. **II. s. m. f.** specialist în calcule. (< fr. *calculateur*, lat. *calculator*)

calculăție *s. f.* calculare. (< lat. *calculatio*)

-calculie *elem.* „calcul, operație aritmetică”. (< fr. *-calculie*, cf. lat. *calculus*, socoteală)

calculos, -oasă *adj. (med.)* cu calculi. (< fr. *calculeux*)

calculoză *s. f.* boală produsă de prezența calculilor în anumite organe interne; litiază (I). (< fr. *calculose*)

caldarină *s. f.* căldare de încălzire centrală, la bordul navelor. (< it. *caldarina*)

caldarium *s. n.* 1. încăperea de baie cu aer și apă caldă, în termele romane. 2. seră caldă. (< lat., fr. *caldarium*)

caldeean, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Caldeea. • (*s. f.*) limbă semitică vorbită în Caldeea. (< fr. *chaldéen*)

caldeieră *s. f.* 1. depresiune în formă de căldare, de origine vulcanică. 2. circ glaciatic. (< fr., port. *caldeira*)

caledonián, -ă *I. adj. s. n.* (din) etajul inferior al devonianului. **II. adj. orogeneză** ~ă = ansamblu de mișcări orogenice de cutare a scoarței terestre la sfârșitul silurianului, afectând Scoția și Scandinavia. (< fr. *calédonien*)

calefactie *s. f.* împiedicare a contactului direct dintre o picătură de lichid și suprafața unui metal încălzit pe care cade picătura. (< fr. *calefaction*)

caleidoscóp *s. n.* 1. cilindru opac în care sunt dispuse mai multe oglinzi, astfel încât mici obiecte colorate, în interior, formează o infinitate de desene simetrice. 2. (*fig.*) operă, rubrică care cuprinde cele mai variate aspecte, teme, subiecte. (< fr. *caléidoscope*)

caleidoscopic, -ă *adj.* cu un aspect, un conținut variat. (< germ. *Kaleidoskopisch*)

calendár *s. n.* 1. sistem de împărțire a timpului în ani, luni și zile. 2. indicator sistematic al succesiunii lunilor și zilelor unui an. 3. almanah. 4. program al unor activități prevăzute. • a face (cuiva) *capul* ~ = a zăpăci. (< lat. *calendarium*)

calendaristic, -ă *adj.* potrivit calendarului. (< *calendar* + -istic)

calénde *s. f. pl.* numele primei zi a lunii în calendarul roman; zi întâi. • (*fig.*) *la ~le grecești* = niciodată. (< lat. *calendae*)

calfată *vb. tr.* a astupa găurile unei luntre, ale unei corăbii; a călăfatui. (< fr. *caifater*)

CALI-/CALO- *elem.* „frumos, estetic”. (< fr. *calli-*, *callo-*, cf. gr. *kallos*)

calibrá *vb. tr.* 1. a da calibrul necesar unor piese de mașini, arme etc. • a măsura calibrul, diametrul unei piese etc. 2. a sorta după mărime (semințe, fructe etc.). (< fr. *calibrer*)

calibráj *s. n.* calibrare. (< fr. *calibrage*)

calibrór, -oáre **I. adj.** care calibrează. **II. s. n.** 1. instrument pentru măsurarea diametrului puieților. 2. aparat pentru sortarea fructelor după mărime. (< fr. *calibreur*)

calibru *s. n.* 1. diametru interior al unui tub, al țevii unei guri de foc; diametrul unei torpile etc.; greutatea unei bombe de aviație. 2. instrument de precizie cu care se verifică gradul de uzură a țevelor armamentului de infanterie. • instrument pentru măsurarea și controlul dimensiunilor unor piese fabricate. 3. (*fig.*) mărime, proporție, calitate; (*fam.*) fel, soi. (< fr. *calibre*)

CALICI- *elem.* „caliciu floral”. (< fr. *calici-*, cf. lat. *calix*, -icis, cupă)

caliciflór, -ă *adj. (bot.)* despre organe) fixat pe caliciu. (< fr. *caliciflore*)

calicifórm, -ă *adj.* în formă de caliciu; circumvalat (2). (< fr. *caliciforme*)

caliciu *s. n.* 1. totalitatea petalelor unei flori. 2. cupă, potir. 3. (*anat.*) parte a bazinului în care se colectează urina. (< fr. *calice*)

calicó *s. n.* pânză imprimată, mai ales în legătoria de cărți. (< engl. *calico*, fr. *calicot*)

calicóză *s. f.* pneumoconioză benignă provocată de inhalarea carbonatului de calciu. (< fr. *calicose*)

calicul *s. m.* 1. caliciu suplimentar care învelește anumite flori. 2. structură anatomică în formă de cupă mică. (< fr. *calicule*)

calif *s. m.* titlu purtat de șeful religios și politic la musulmanii sunniți. (< fr. *calife*)

califát *s. n.* 1. demnitatea de calif. • durata guvernării acestuia. 2. nume dat unor state arabe, după moartea lui Mahomed. • teritoriul acestora. (< fr. *califat*)

calificá *vb. I. tr. refl.* a dobândi, a ajuta pe cineva să dobândească o calificare, un titlu etc. **II. refl. a fi admis să concureze la o competiție sportivă. **III. tr. a atribui o calitate unei ființe, unui lucru; a caracteriza. (< fr. *qualifier*, lat. *qualificare*)****

calificábil, -ă *adj.* care poate fi calificat. (< fr. *qualifiable*)

calificáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) califica; pregătire teoretică și practică într-o profesiune. • etapă eliminatorie într-un concurs, într-o competiție sportivă. 2. titlu obținut în urma trecerii unor examene, a unor probe. 3. (*jur.*) ~a *infracțiunii* = stabilirea caracterului penal al unei fapte și încadrarea ei în textul de lege. (< *califica*)

calificát, -ă *adj.* 1. care are sau cere pregătire specială într-un anumit domeniu. 2. (despre infracțiuni) săvârșit în împrejurări speciale. (< fr. *qualifié*)

calificatív, -ă *I. adj.* care califică, arată o calitate. **II. s. n.** cuvânt, termen prin care este caracterizată o persoană, un lucru etc. • notă, mențiune cu care se apreciază sârghița elevilor și a studenților, activitatea oamenilor muncii. (< fr. *qualificatif*)

califórniu *s. n.* element transuranic radioactiv, metalic, din grupa actinidelor, obținut artificial. (< engl., fr. *californium*)

caligráf, -ă *s. m. f.* cel care are scrisul frumos; cel care se înledeținește cu copiatul artistic de cărți și manuscrise. (< fr. *calligraphe*)

caligrafíá *vb. tr.* a scrie caligrafic. (< fr. *calligraphier*)

caligrafíc, -ă *adj.* potrivit normelor caligrafiei; frumos, ordonat. (< fr. *calligraphique*)

caligrafie *s. f.* arta, deprinderea de a scrie frumos. • scriere frumoasă. • fel de a scrie (al cuiua). (<fr. *calligraphie*, gr. *kalligraphia*)

caligramă *s. f.* mod special de dispunere a versurilor, cu combinații de cuvinte, de litere, urmărind reprezentarea grafică a simbolurilor sau sugestiilor într-o poezie. (<fr. *calligramme*)

calimetrie *s. f.* știința măsurării și estimării cât mai exacte a calității. (<fr. *callimétrie*)

calin, -ă *adj.* care se alintă; alintat. • tandru; mângâietor. (<fr. *câlin*)

calinerie *s. f.* dezmierdare, alintare, alint. (<fr. *câlinerie*)

calionă *s. f.* macara puternică, cu cel puțin trei sau patru perechi de scripeți. (<fr. *calionne*, it. *calionna*)

caliptra *s. f.* 1. țesut protector care acoperă vârful radiclei; piloriză. 2. (la licheni și mușchi) parte a arhegonului în care se formează sporii. (<fr. *calyptra*, gr. *kalyptra*)

calistenie *s. f.* ansamblu de exerciții fizice pentru copii, din mișcări rapide (marșuri și dansuri) în ritmul muzicii. (<fr. *callisthénie*)

calișă *s. f.* formație geologică în formă de crustă albicioasă, dură, din carbonat de calciu, în solul din sud-vestul SUA. (<fr., sp. *caliche*)

calitate *s. f.* 1. sinteza laturilor și însușirilor esențiale ale obiectelor, fenomenelor sau proceselor. 2. însușire (bună sau rea); caracteristică pozitivă. • (log.) însușire a unei judecăți predicative de a fi afirmativă sau negativă. 3. situație, poziție, titlu, condiție care constituie sau dă un anumit drept. • (sah) diferența de valoare dintre un turm și un nebul sau un cal. (<fr. *qualité*, lat. *qualitas*)

calitativ, -ă *adj.* (și *adv.*) referitor la calitate (1); aparținând esenței, naturii lucrurilor. • analiză -ă = determinarea naturii chimice a unei substanțe. (<fr. *qualitatif*, lat. *qualitativus*)

call-girl /col gâr/ *s. f.* prostituată chemată prin telefon. (<engl. *call-girl*)

calloviân, -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al jurasicului superior. (<fr. *callovien*)

calm, -ă *I. adj.* 1. în stare de liniște deplină. 2. stăpânit, câmpânit, liniștit; potolit, așezat. *II. s. n.* 1. stare de nemiscare; liniște deplină. • ~ *ecuatorial* = zonă de presiune atmosferică scăzută, a celor două emisfere ale globului terestru, caracterizate prin lipsa vântului și mișcări ascendente. • zonă oceanică în care predomină o vreme complet liniștită sau în care vânturile sunt foarte slabe. 2. stăpânire de sine, liniște; tact în acțiuni etc.; sânge rece. (<fr. *calme*)

calmă *vb. tr., refl.* a (se) liniști, a (se) potoli. (<fr. *calme*)

calmándo *adv.* (muz.) potolind, calmând. (<it. *calmando*)

calmánt, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament, procedeu) care suprimă durerile; sedativ; tranchilizant. (<fr. *calmant*)

calmár *s. m.* cefalopod, asemănător cu sepia, cu înălțime scurte, triunghiulare și gura înconjurată de tentacule. (<fr. *calmar*)

calmáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) calma. 2. oprire a fierberii oțelului topit la turnarea în lingotiere sau în forme prin împiedicarea formării bulelor de oxid de carbon. (<calma)

calmáto *adv.* (muz.) liniștit, potolit, calm. (<it. *calmato*)

calmitáte *s. f.* liniște, calm. (<calm + -itate)

CALO- v. cali-

calofil, -ă *I. adj.* (despre stil) care denotă calofilie; calofilic. *II. s. m. f.* scriitor care acordă o atenție deosebită ori excesivă expresiei. (<calo + -fil)

calofilie *s. f.* preocupare de a folosi în opera de artă frumosul decorativ, în dauna conținutului; calofilism. (<calofil + -ie)

calofilism *s. n.* calofilie. (<calofil + -ism)

calomél *s. n.* clorură de mercur, pulbere albă, insolubilă în apă, inodoră, folosită ca purgativ și vermifug. (<fr. *calomel*)

calomniá *vb. tr.* a vorbi pe cineva de rău; a defăima, a bârbi. (<fr. *calomnier*)

calomniátor, -oáre *s. m. f., adj.* (cel) care calomniază. (<fr. *calomniateur*)

calomnie *s. f.* afirmație mincinoasă și tendențioasă care atinge onoarea și reputația cuiua; defăimare. (<fr. *calomnie*)

calomniós, -oásă *adj.* care conține o calomnie. (<fr. *calomnieux*)

CALOR(I)- *elem.* „căldură”. (<fr. *calor/-*, cf. lat. *calor*, -is)

calóric, -ă *adj.* referitor la căldură. (<fr. *calorique*)

caloricitate *s. f.* proprietate a corpurilor de a dezvoltă și păstra căldura. (<fr. *caloricité*)

calorie *s. f.* unitate de măsură a căldurii, cantitatea de căldură necesară pentru a ridica temperatura unui gram de apă distilată cu un grad centigrad; unitate de măsură a energiei pe care o dezvoltă în corp alimentele în procesul anabolismului. (<fr. *calorie*)

calorifer, -ă *I. adj.* care transportă și răspândește căldura. *II. s. n.* instalație de încălzire centrală a unei clădiri; (*p. ext.*) radiator al unei instalații. (<fr. *calorifère*)

calorific, -ă *adj.* care emană, dezvoltă căldură. • *putere -ă* = cantitate de căldură dezvoltată de 1 kg de combustibil care arde complet. (<fr. *calorifique*)

calorificáre *s. f.* producere de căldură în corpurile vii. (după fr. *calorification*)

calorifúg, -ă *adj.*, *s. n.* (material, agent) rău conducător de căldură. (<fr. *calorifuge*)

calorifugáre *s. f.* izolare termică calorifugă. (după fr. *calorifugeage*)

calorigén, -ă *adj.* care produce căldură. (<fr. *calorigène*)

calorimetrie *s. f.* parte a fizicii care studiază metodele de măsurare a căldurii. • metodă de măsurare a cantității de căldură consumate de către corpul uman. (<fr. *calorimétrie*)

calorimétru *s. n.* 1. instrument în calorimetrie. 2. aparat pentru determinarea valorii calorice a alimentelor. (<fr. *calorimètre*)

calorizá *vb. tr.* a efectua o calorizare. (<fr. *caloriser*)

calorizáre *s. f.* alitare. (<caloriza)

calorizátor *s. n.* schimbător de căldură pentru încălzirea lichidelor de difuzie în fabricile de zahăr. (<fr. *calorisateur*)

calós, -oásă *adj.* cu îngroșări. • *corp -* = fascicul de fibre nervoase care leagă cele două emisfere cerebrale. (<fr. *calleux*, lat. *callosus*)

calosómă *s. f.* insectă coleopteră carnivoră de culoare verzuie sau negricioasă, cu șanțuri longitudinale pe elitre, cu aripi membranoase scurte, nedezvoltate. (<lat. *calosoma*)

calótă *s. f.* 1. fiecare dintre cele două părți ale unei sfere, obținute prin secționarea acesteia cu un plan. • ~ *craniană* = partea superioară a cutiei craniene; • *glaciară* = masă de gheață care acoperă regiunile polare sau părțile superioare ale munților foarte înalți; inlandsis. 2. parte a unei pălării care acoperă capul. • tichie (pe creștetul capului). 3. partea superioară a unei cupole emisferice, a unei excavatii; boltă de tunel. • partea superioară a unei turele. • piesă metalică de formă emisferică. (<fr. *calotte*)

calotipie *s. f.* vechi procedeu de fotografiere în care se folosea clorura de argint ca sensibilizator și cea de sodiu, sau iodura de potasiu pentru fixare. (<fr. *calotypie*)

calóză *s. f.* substanță care se depune pe plăcile capilarelor sau pe membranele vaselor liberiene, formând calusul. (<fr. *callose*)

calozitáte *s. f.* întărire și îngroșare a pielii. (<fr. *callosité*, lat. *callositas*)

cálus *s. n.* 1. țesut osos nou care sudează capetele rezultate din fractura unui os. • ~ *vicios* = sudare defectuoasă a unei fracturi. 2. țesut vegetal de cicatrizare a organelor rănite. (<fr. *calus*, lat. *callum*, îngropare)

calutrón *s. n.* separator electromagnetic de izotopi. (<engl. *calutron*)

calvados *s. n.* rachiu distilat din cidru. (<fr. *calvados*)

calvár *s. n.* chin, suferință; durere îndelungată, supliciu. (<fr. *calvatre*, lat. *calvarium*)

calváriu *s. n.* (la catolici) cruce monumentală, reprezentând imaginea lui Isus răstignit, în apropierea unei biserici; (*p. ext.*) cruce de lemn ridicată la răspântii, pe marginea drumurilor etc. (<lat. *calvarium*)

calvát, -ă *adj.* 1. devenit chel; pleșuv. 2. lipsit de vegetație. (<lat. *calvatus*)

calvín, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al calvinismului; calvinist. (< Jean/Calvin, n.pr.)

calvinism *s. n.* cult religios protestant care suprimă

- complet ceremoniile și reduce sfintele taine la botez și cuminecătura. (<fr. *calvinisme*)
- calvinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* calvin. (<fr. *calviniste*)
- calviniză** *vb. tr., refl.* a face să treacă, a trece la calvinism. (<calvin + -iza)
- calviție** *s. f.* cădere a părului; chelire, pleșuvie. (<fr. *calvitie*, lat. *calvities*)
- calypso** *s. n.* dans modern din America Centrală, executat în perechi, cu poziții caracteristice ale mâinilor; melodia corespunzătoare. (<engl. *calypso*)
- camaiéu** *s. n.* 1. pictură în tonurile aceleiași culori; griși. 2. gravură (pe lemn) în tonurile cele mai apropiate ale aceleiași culori. (<fr. *camaieti*)
- camarád**, -ă *s. m. f.* tovarăș de arme, de clasă, de studii. (<fr. *camarade*, sp. *camarada*)
- camaraderie** *s. f.* legătură prietenească; colegialitate. (<fr. *camaraderie*)
- camarilă** *s. f.* clică de curteni care influențează, din interes personal, hotărârile unui suveran. (<fr., sp. *camarilla*)
- camarót** *s. m.* ospătar la bordul unei nave. (<sp. *camarotero*)
- cámă** *s. f.* proeminență pe un ax servind spre a ridica, pentru o anumită fracțiune din perioada de mișcare a axului, o tijă. (<fr. *came*)
- cambiál**, -ă *adj.* referitor la cambie. (<it. *cambiale*)
- cámбие** *s. f.* titlu de credit prin care cineva se obligă să plătească sau dispune să se plătească de către o altă persoană o sumă de bani la un anumit termen; trată, bilet de ordin. (<it. *cambio*)
- cambíst** *s. m.* specialist bancar în comerțul cu devize. (<fr. *camviste*)
- cámbiu** *s. n.* țesut vegetal tânăr, constituind zona generatoare libero-lemnoasă din rădăcină și tulpină. (<fr. *cambiu*)
- cambrá** *vb. tr., refl.* a (se) arcui, a (se) încovoia. (<fr. *cambrer*)
- cambré** *s. n.* exercițiu gimnastic, din mișcări de flexiune și de extensiune ale trunchiului, executate în tempo lent, din diferite poziții, și coordonate cu mișcări ale brațelor și picioarelor. (<fr. *cambré*)
- cambríán**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) prima perioadă a paleozoicului. (<fr. *cambrien*)
- cambríolá** *vb. tr.* a face o spargere, a fura prin efracție. (<fr. *cambríoler*)
- cambríoláj** *s. n.* cambriolare. (<fr. *cambríolage*)
- cambrúrá** *s. f.* arcuitură. • curbură a unei piese de lemn sau a centrului unei bolți. • curbura dintre călcâi și tars; bolta piciorului. (<fr. *cambrure*)
- cambúză** *s. f.* magazie de provizii la bordul navelor. (<fr. *camburse*)
- cambuziér** *s. m.* 1. marinar care deserveste cambuza. 2. chelner de vapor. (<fr. *cambusier*)
- camée** *s. f.* piatră fină, împodobită cu o figură sau cu un motiv decorativ în relief. (<fr. *camée*)
- camefite** *s. f. pl.* plante perene scunde, lemnoase sau erbacee, cu muguri de regenerare, care iernează sub zăpadă. (<fr. *chaméphytes*)
- cameleón** *s. m.* 1. reptilă arboricolă insectivoră din regiunile tropicale, care poate să-și schimbe culoarea pielii după mediul înconjurător. 2. (fig.) om care își schimbă purtarea și convingerile cu mare ușurință. (<fr. *caméléon*, lat. *cameleon*, gr. *khamailéon*)
- cameleónic**, -ă *adj.* caracteristic cameleonului. • (despre oameni) versatil. (<fr. *caméléonique*)
- cameleonism** *s. n.* 1. însușire a unor reptile de a-și schimba culoarea pielii potrivit mediului înconjurător; homocromie. 2. (fig.) schimbare a purtării și a convingerilor cuiva în funcție de împrejurări. (<fr. *caméléonisme*)
- cameleonizá** *vb. intr.* a-și schimba convingerile după împrejurări. (<fr. *caméloniser*)
- camelíde** *s. n. pl.* familie de erbivore rumegetoare: cămila, dromaderul, lama etc. (<fr. *camélidés*)
- camélie** *s. f.* plantă ornamentală cu frunze totdeauna verzi și cu flori mari, albe sau roșii. (<fr. *camélia*)
- camelínă** *s. f.* plantă erbacee din familia cruciferelor, cu flori galbene și fructe mici, din care se extrage un ulei folosit în pictură și la fabricarea săpunului. (<fr. *caméline*)
- camelót** *s. m.* vânzător ambulant. (<fr. *camelot*)
- camelótă** *s. f.* lucru de cârpaci; marfă proastă. (<fr. *camelote*)
- camembert** /camambér/ *s. n.* brânză grasă cu coaja subțire, după o rețetă franțuzească. (<fr. *camembert*)
- camerál**, -ă *adj.* 1. referitor la camera reprezentativă. 0 *științe* -e = nume dat disciplinelor care studiau finanțele publice. 2. (muz.) de cameră. (<fr. *caméral*)
- cameralism** *s. n.* doctrină cu caracter economic, financiar, administrativ etc. despre conducerea statului apărută în Germania în sec. XVII. (<germ. *Kameralismus*)
- cameramán** *s. m.* operator cinematografic sau de televiziune care manevrează camera de luat vederi. (<engl., fr. *cameraman*)
- camerátă** *s. f.* grup de intelectuali melomani. (<it. *camerata*)
- cámeră** *s. f. I.* 1. încăpere într-un apartament. 0 *muzică* de ~ = muzică destinată unui număr redus de interpreți. 2. compartiment într-un sistem tehnic (instalație, mașină, aparat). 0 ~ *obscură* = a) încăpere neluminată sau cu lumină de o anumită culoare, în care se lucrează cu materiale fotosensibile; b) dispozitiv cu ajutorul căruia se obține pe un ecran imaginea răsturnată a unui obiect; ~ *fotografică* = a) aparat fotografic; b) cameră obscură de televiziune (sau videocaptoare), aparat complex pentru captarea imaginii și transformarea ei în semnale video; ~ *de combustie* = încăpere a motorului cu ardere internă în care se aprinde amestecul de gaze. II. tub închis de cauciuc care se umflă cu aer și care se așază pe roată sub anvelopă. • balon de cauciuc al unei mingi de sport. III. 1. adunare parlamentară constituită; organ suprem al puterii de stat. 2. (ec.) instituție având ca obiectiv sprijinirea activității dintr-un anumit domeniu. (<it. *camera*)
- cameríer** *s. m.* servitor ce îngrijea de camera de dormit și de îmbrăcăminte a stăpânului; lacheu, valet. (<fr. *camérier*)
- camerístă** *s. f.* femeie de serviciu (la un hotel), fată în casă. (<fr. *camériste*, sp. *camerista*)
- camerlíng** *s. m.* cardinal care administrează afacerile bisericii în timpul vacanței Sfântului Scaun. (<fr. *camerlingue*, it. *camerlingo*)
- camertón** *s. n.* mic tub care emite sunetul *la*, pentru acordarea instrumentelor muzicale și la darea tonului. (<germ. *Kammerton*)
- cámgar** *s. n.* lână cu păr lung, care capătă după pieptănare o uniformitate deosebită. • stofă de calitate superioară din fire de lână netede. (<germ. *Kammgarn*)
- camión** *s. n.* 1. autocamion. 2. vehicul cu tracțiune animală, pentru transportul de mărfuri sau de materiale. (<fr. *camion*)
- camionáj** *s. n.* 1. transport (de mărfuri) cu camioanele. 2. întreprindere, serviciu care face astfel de transporturi. (<fr. *camionnage*)
- camionétă** *s. f.* autocamionetă. (<fr. *camionnette*)
- camórra** *s. f.* 1. bandă de răufăcători, în Sicilia. 2. bandă de escroci; mafie. (<it. *camorra*)
- camorrist** *s. m.* membru al camorrei. (<it. *camorrista*)
- campá** *vb. I. intr.* (despre unități militare sau turiști) a se instala provizoriu în campament. II. *refl. (fig.)* a se ține într-o atitudine mândră, provocatoare. (<fr. *camper*)
- campamént** *s. n.* instalație temporară în corturi, a unei unități militare, a unor turiști etc. (<fr. *campement*)
- campánă** *s. f.* 1. capitel al unei coloane corintice sau dorică. 2. construcție de metal în formă de clopot, care leagă camera de lucru a unui cheson (3) cu exteriorul; ecluză (2) cu aer comprimat. 3. (muz., pl.) instrument de percuzie din metal, în formă de cupă răsturnată, pusă în vibrație prin lovirea cu un ciocan de lemn; clopote. (<fr. *campane*, lat., it. *campana*, clopot)
- campanelá** *s. f.* clopoțel. (<it. *campanella*)
- CAMPANI-** *elem.* „clopot”. (<fr. *campani-*, cf. lat. *campana*)
- campanián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) al treilea subetaj al senonianului. (<fr. *campanien*)
- campánie** *s. f. I.* totalitatea operațiilor militare efectuate într-un anumit timp, în vederea atingerii unui scop strategic. 2. acțiune organizată pentru realizarea unor sarcini într-o anumită perioadă de timp. • timpul cât durează. (<fr. *campagne*, rus. *kampaniia*)
- campanilá** *s. f.* 1. clopotniță (turn înalt) construită separat de biserică, în Italia. 2. lanternă (2) mică, deasupra unui dom, ca decorație. (<it, fr. *campanile*)

campanulacée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale: campanula. (<fr. *campanulacées*)

campanulát, -ă *adj.* (despre flori) în formă de clopoțel. (<fr. *campanulé*)

campanulă *s. f.* plantă erbacee cu flori frumoase, albastre sau violete; clopoțel. (<fr. *campanule*)

campéstru, -ă *adj.* specific câmpului, vieții de la țară. (<it. *campestre*, lat. *campester*)

CAMPI- *elem.* „câmp vizual”. (<fr. *campi-*, cf. lat. *campus*, câmpie)

campilotróp, -ă *adj.* (*bot.*; despre ovul) curbat astfel încât micropitul să ajungă lângă hil. (<fr. *campylotrope*)

campína *s. f.* formațiune de tip savană împădurită, pe nisipuri aluvionare, în Amazonie. (<port. *campina*)

campinára *s. f.* formațiune asemănătoare cu gariga, formată din ierburii și esențe lemnoase, din America de Sud. (<port. *campinara*)

camping /chém-ping/ *s. n.* loc amenajat cu corturi, baracamente sau căsuțe pentru turiști. (<engl. *camping*)

cámping-trailer /-tréi-/ *s. n.* (*sport*) rulotă. (<engl. *camping trailer*)

campión, -oână *s. m. f.* 1. luptător într-o întrecere cavalerescă, într-un turm. 2. sportiv, echipă, țară care câștigă primul loc într-o competiție sportivă. 3. (*fig.*) apărător principal al unei idei, al unei cauze etc. (<it. *campione*)

campionát *s. n.* 1. competiție oficială organizată pe o probă sau pe o ramură sportivă pentru desemnarea celui mai bun. 2. situația, calitatea de campion. (<it. *campionato*)

câmpoș /campuș/ *s. n. pl.* ținuturi întinse în podișul Braziliei, cu terburii și, în parte, cu arbori și arbuști. (<port. *campos*)

CAMPTO-, **-campsie** *elem.* „curbat, încovoiat”. (<fr. *campio-*, *-campsie*, cf. gr. *kamptos*)

camptocárp, -ă *adj.* cu fructe curbate. (<fr. *camptocarpe*)

camtodactíle *s. f.* imposibilitate de a întinde degetele, ca urmare a unei malformații. (<fr. *camptodactylie*)

câmpus *s. n.* ansamblu de clădiri aparținând uneia sau mai multor instituții de învățământ superior în afara orașelor. (<engl., fr. *campus*)

camuflá *vb. I. refl. a. (se)* ascunde vederii inamicului. **II. tr. 1.** a acoperi orice sursă de lumină pe timp de noapte. **2. (fig.)** a ascunde, a deghiza (un plan, o intenție etc.). (<fr. *camoufler*)

camufláj *s. n.* camuflare; materialul folosit în acest scop. (<fr. *camouflage*)

camuflét *s. n.* explozie subterană a unui proiectil, a unei încărcături de explozive. (<fr. *camouflet*)

CANAB- *elem.* „câneapă”. (<fr. *cannab-*, cf. lat. *cannabis*)

canábe *s. f. pl.* locuințe civile la marginea castrilor romane. (<lat. *canabae*)

canabicultór, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu canabicultura. (<*canabicultură*)

canabicultură *s. f.* cultivare a cânepii de India, pentru marijuana. (<*canab-* + *-cultură*)

canabinacée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate apetală: cânepa. (<fr. *cannabinacées*)

canabínă *s. f.* substanță rășinoasă extrasă din cânepa de India. (<fr. *cannabiné*)

canabinól *s. n.* substanță activă din hașiș. (<germ. *Kannabinol*)

canabiózá *s. f.* sindrom alergic datorat inhalării pulberilor de cânepă. (<fr. *cannabiose*)

canábis *s. n.* 1. cânepă indiană. 2. stupefiant din canabis(1). (<fr., engl., it. *cannabis*)

canabism *s. n.* intoxicație cu canabinol. (<fr. *cannabisme*)

canadiánă *s. f.* 1. haină de vânt scurtă, impermeabilă; vindiac. 2. ambarcație ușoară, canoa, la indienii nord-americani. (<fr. *canadienne*)

canafás *s. n.* pânză tare de cânepă, la confecționarea întăriturilor pentru haine și la legarea cărților. (<germ. *Kannefas, Kanevas*)

canál *s. n.* 1. albie artificială (râu, fluviu) destinată navigației, irigației unei regiuni etc. • brat de mare între două țărmuri apropiate. • arteră de circulație pe apă. 2. conductă prin care se transportă apă sau alte lichide. 3. formație anatomică tubulară. o ~ *rahidian* = canalul din

vertebre care conține măduva spinării. • (*bot.*) cavitate cilindrică drept conduct sau receptacul. 4. mijloc de transmisiune unilaterală a programelor sonore sau vizuale destinate difuzării publice (în televiziune). • cale de acces a informațiilor într-un sistem electronic de calcul. (<fr. *canal*, lat. *canalis*)

CANALI- *elem.* „canal, vas anatomic”. (<fr. *canali-*, cf. lat. *canalis*, tub)

canalícul *s. n.* canal (3) mic. (<fr. *canalicule*, lat. *canaliculus*)

canalículár, -ă *adj.* de forma unui canaliculi, cu canalicule. (<fr. *canaliculaire*)

canalicultá *s. f.* inflamație a canalului unei glande. (<fr. *canaliculite*)

canálie *s. f.* nătrebnic, mișel, ticălos. (<it. *canaglia*, fr. *canaille*)

canalífer, -ă *adj.* (*anat.*) înzestrat cu canale, cu vase. (<fr. *canalifère*)

canalíform, **-ă** *adj.* în formă de canal anatomic. (<fr. *canaliforme*)

canalíză *vb. tr. 1.* a îndrepta apele unui râu pe o albie artificială. 2. (*fig.*) a dirija ceva într-un anumit sens, scop. 3. a înzestra (un oraș, o construcție etc.) cu canale de scurgere. 4. a deschide un vas anatomic obstruat. (<fr. *canaliser*)

canalizábil, -ă *adj.* care poate fi canalizat. (<fr. *canalisable*)

canalizátór, -oáre **I. adj.** care canalizează. **II. s. n.** mașină pentru tăierea de blocuri în cariere. (<fr. *canalisateur*)

canalizáție *s. f.* 1. ansamblu de construcții și instalații destinat colectării, transportului și evacuării apelor uzate. 2. ansamblu de lucrări care permit curgerea unui curs de apă cu debit mic dintr-un canal. 3. instalație care servește la transportul sau distribuția energiei electrice, prin conducte. (<fr. *canalisation*)

cananeán, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Canaan. • (*s. f.*) limbă vorbită în Canaan. (<fr. *cananéen*)

canapéa *s. f.* felie de pâine prăjită în unt, pe care se pun felii de salam etc. (<fr. *canapé*)

canár *s. m.* pasăre cântătoare, mică, cu pene galbene. (<fr. *canari*, sp. *canario*)

canástă *s. f.* joc de cărți asemănător cu rummy. • grup de cel puțin șapte cărți de aceeași valoare, care constituie seria tipică a acestui joc. (<fr., sp. *canasta*)

canănc ¹ *s. n.* vorbe răutăcioase la adresa cuiva; bătăf. (<fr. *cancan*)

canănc ² *s. n.* dans excentric francez de cabaret, executat numai de femei, pe o melodie bazată pe ritmul cadrilului; french-cancan; melodia corespunzătoare. (<fr. *cancan*)

cancaniér, -ă *adj. s. m. f.* bătăfitor. (<fr. *cancanier*)

cancelár *s. m.* 1. (în evul mediu) șeful cancelariei și al arhivei regale sau imperiale. 2. înalt demnitar, prim-ministru în Germania și, odinioară, în Rusia și în Austria. 3. înalt demnitar al unei instituții în unele țări (Anglia, Franța etc.). o *lord* ~ = președintele Camerei Lorzilor în Anglia. • șeful cancelariei unei reprezentanțe diplomatice sau consulare. • șef administrativ al unor universități din SUA. (<lat. *cancellarius*)

cancelariát *s. n.* funcția de cancelar; localul unde își exercită atribuțiile. (<fr. *cancellariat*)

cancelárie *s. f.* 1. birou, secție a unei instituții administrative. • sală într-o școală, loc de adunare a cadrelor didactice. 2. serviciu în cadrul reprezentanțelor diplomatice și consulare. (<it. *cancellaria*, rus. *kancelariia*)

canceláție *s. f.* anulare a unui act diplomatic prin trasarea unor bare dispuse în cruce. (<it. *cancellazione*)

canceling /cénsling/ *s. n.* clauză într-un contract de transport maritim potrivit căreia se poate rezilia contractul dacă nava nu sosește în portul de încărcare la termenul convenit. (<engl. *canceling*)

cancello *s. n.* gard, grilaj, îngrăditură. • (în bisericile catolice) balustradă între sanctuar și spațiul navei. (<it. *cancellò*)

cáncer *s. n.* 1. tumoare malignă care distruge țesuturile unor organe; neoplasm. 2. boală a plantelor produsă de unele ciuperci și bacterii parazite. 3. (*fig.*) flagel. 4. *zodia C-rului* = a patra dintre cele 12 zodii (22 iunie - 22 iulie); zodia Racului. (<fr., lat. *cancer*)

CANCERI- *v. cancro-*

canceríform, -ă *adj.* cu aspect de cancer. (<fr. *cancérisforme*)

- cancerigén**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, agent) care provoacă apariția cancerului; oncogen. (<fr. *cancérigène*)
- canceriză** *vb. tr., refl.* a (se) transforma în cancer. (<fr. *cancériser*)
- CANCERO-/CANCERI-** *elem.* „cancer”. (<fr. *cancéro-*, *cancéri-*, cf. lat. *cancer*, crab)
- cancerofobie** *s. f.* teamă patologică de cancer. (<fr. *cancérophobie*)
- cancerológ**, -ă *s. m. f.* oncolog. (<fr. *cancérologue*)
- cancerologie** *s. f.* oncologie. (<fr. *cancérologie*)
- cancerós**, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de cancer. (<fr. *cancéreux*)
- cancioneiro** /cansionéiru/ *s. n.* culegere de poezii lirice portugheze, asemănătoare cancionero-ului spaniol. (<port. *cancioneiro*)
- cancionero** /cansionéro/ *s. n.* culegere de poezii lirice spaniole. (<sp. *cancionero*)
- cancroíd**, -ă *I. adj.* asemănător cu cancerul. **II. s. n.** formație canceroasă malignă a pielii și a mucoaselor, în care procesul de cheratinizare este deosebit de accentuat. (<fr. *cancroïde*)
- cândel** *s. n.* zahăr cristalizat în prisme transparente. (<germ. *Kandell/zucker*)
- candelábru** *s. n.* suport pentru lumânări sau becuri, suspendat pe tavan. (<fr. *candélabre*, lat. *candelabrum*)
- cândelă** *s. f.* unitate de măsură a intensității luminoase, a 60-a parte din intensitatea luminoasă a unui cm² de corp absolut negru la temperatura de solidificare a platinei. (<fr., lat. *candela*)
- cândid**, -ă *adj.* plin de candoare, pur, nevinovat, inocent. (<fr. *candide*, lat. *candidus*)
- candidá**¹ *vb. intr.* a se prezenta la un concurs pentru a ocupa un post, o funcție. • a fi propus, a-și pune candidatura în alegeri. (<*candidat*)
- cândida**² *s. f.* gen de ciuperci care pot deveni patogene, provocând micoze; monilia. (<fr., lat. *candida*)
- candidat**, -ă *s. m. f.* 1. cel care candidează. 2. (*silv.*) arbore de bună calitate care rămâne în arboret după aplicarea măsurilor de curățire. (<fr. *candidat*, lat. *candidatus*)
- candidatură** *s. f.* faptul de a candida; calitatea de candidat. (<fr. *candidature*)
- candidóză** *s. f.* infecție micotică a pielii și a mucoaselor datorată unor specii de ciuperci candida; monilioză (2). (<fr. *candidose*)
- candoare** *s. f.* curățenie, puritate morală, nevinovăție. • naivitate, ingenuitate, inocență. (<fr. *candeur*, lat. *candor*)
- caneforă** *s. f. (ant.) I.* tânără femeie care purta pe cap un coș plin cu cele necesare sacrificiilor religioase. 2. statuie reprezentând o asemenea femeie. (<fr. *canéphore*)
- canelă** *vb. tr.* a executa prin așchiere caneluri pe o suprafață. (<fr. *canneller*)
- canelură** *s. f.* 1. șant îngust care brăzdează longitudinal o coloană, un pilastru etc.; (*p. ext.*) jgheab similar tras pe suprafața vaselor. 2. (*tehn.*) șant puțin adânc, săpat în lungul unei piese; renură, nut. 3. dungă longitudinală pe trunchiul unor arbori. (<fr. *cannelure*)
- canefatoare** *s. f.* muncitoare textilistă specializată la înfășurarea firelor pe canetă. (după fr. *canetteuse*)
- canetă** *s. f.* țevă pe care se înfășoară firele în suveică. (<fr. *canette*)
- canevăs** *s. n. I.* schiță a unui desen. 2. rețea de meridiane și paralele pe o hartă (topografică). (<fr. *canevas*)
- cangrenă** *vb. refl.* a face o cangrenă. (<fr. *gangrener*, it. *cancrenare*)
- cangrenă** *s. f.* 1. distrugere prin putrezire a unei părți din țesuturile unui organism animal. 2. (*fig.*) stare de descompunere morală, de corupție. (<fr. *gangrène*, lat. *gangraena*, it. *cancrena*)
- cangrenós**, -oasă *adj.* cu aspect de cangrenă, de natura cangrenei. (<fr. *gangreneux*, it. *cancrenoso*)
- cângur** *s. m.* mamifer marsupial erbivor mare, din Australia, cu picioarele posterioare lungi, care îi permit deplasarea prin salturi. (<fr. *kangourou*)
- canibál**, -ă *I. adj.* (despre animale) care se hrănește cu indivizi din aceeași specie. **II. s. m. f.** 1. antropofag. 2. (*fig.*) om crud, feroc. (<fr. *cannibale*, sp. *canibal*)
- canibálic**, -ă *adj.* de canibal. (<fr. *cannibalique*)
- canibalism** *s. n. I.* antropofagie. 2. (*fig.*) cruzime, sălbăticie. (<fr. *cannibalisme*)
- canibalizá** *vb. tr., refl.* a face, a deveni canibal. (<*canibal* + -iza)
- caniculár**, -ă *adj.* de caniculă; arzător, dogoritor. (<fr. *caniculaire*, lat. *cannicularis*)
- caniculă** *s. f.* 1. perioadă (22 iulie–23 august) în care steaua Sirius răsare și apune o dată cu Soarele. 2. căldură dogoritoare; zăpușeală în zilele de vară. (<fr. *canicule*, lat. *cannicula*)
- canicultură** *s. f.* ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea și dresajul căinilor; chinologie. (<fr. *caniculture*)
- canide** *s. n. pl.* familie de mamifere carnivore: căinele. (<fr. *canidés*)
- canin**, -ă **I. adj.** de câine. **II. s. m.** dinte ascuțit și lung, între incisivi și premolari. (<fr. *canin*, *IV* *canine*, lat. *caninus*)
- canión** *s. n.* vale îngustă și adâncă, între doi pereți verticali, săpată de apa unui râu. (<fr., sp. *cañon*)
- caniôtă** *s. f.* sumă de bani din partea de câștig oferită de jucătorii de cărți pentru acoperirea anumitor cheltuieli; farfurioară în care se strânge suma. (<fr. *cagnotte*)
- canisá** *s. f.* crescătorie de câini. (după fr. *caniche*)
- canistră** *s. f.* bidon cu închidere ermetică la transportul și păstrarea benzinei, vinului, laptelui etc. (<germ. *Kanister*)
- canistrélă** *s. f. (mar.)* inel despicat de metal, de lemn sau de frânger, pentru a prinde, a dirija un obiect sau o manevră în direcția cârmei. (<it. *canestrello*)
- caniș** *s. m.* câine de agrement cu părul creț, cu aspect frumos. (<fr. *caniche*)
- caniție** *s. f.* încărunțire a părului. (<fr. *canitie*, lat. *canities*)
- cannellóni** *s. m. pl.* paste făinoase (pentru supă). (<it. *cannelloni*)
- canoé** *s. f.* 1. barcă ușoară dintr-un singur trunchi, la amerindieni. 2. ambarcație cu capetele ascuțite, la care se vâslește cu ajutorul unei pagaie din poziția în genunchi. • sport nautic cu această ambarcație. (<fr. *canoë*, engl. *canoe*)
- canoíst**, -ă *s. m. f.* sportiv la întrecerile de canoe. (<fr. *canoïste*)
- canón** *s. n. I.* normă, regulă fundamentală. • (*arte*) regulă fixă care stabilește proporția diferitelor părți ale corpului. 2. compoziție polifonică în care două sau mai multe voci, intrând succesiv, execută fiecare aceeași melodie; imitație (2). 3. caracter de literă de 36 puncte tipografice. 4. ansamblul cărților considerate sfinte; parte a ceremonialului de liturgie. (<fr. *canon*, germ. *Kanon*)
- canonádă** *s. f.* salvă de tunuri de artilerie. (<fr. *canonnade*)
- canoniál**, -ă *adj.* canonic² (1). (<fr. *canonial*)
- canónic**¹ *s. m.* preot catolic din consiliul episcopal; superiorul unei catedrale. (<it. *canonico*, lat. *canonicus*)
- canónic**², -ă *adj.* 1. conform cu canoanele bisericești; canonial. • recunoscut de biserică. **o drept** ~ = drept bisericesc. 2. după anumite norme, bine stabilite; normativ. **o (mat.) formă** (sau *ecuație*) ~ă = formă, ecuație simplă care poate fi redusă, cu ajutorul schimbării unor variabile, la un număr oarecare de forme sau ecuații. (<fr. *canonique*, lat. *canonicus*)
- canonicát** *s. n.* demnitatea de canonic. (<fr. *canonicat*, germ. *Kanonikat*)
- canonicitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este canonic. (<fr. *canonicité*)
- canoniéră** *s. f.* mică navă de luptă, pentru patrulare, escortare etc. (<fr. *canonnière*)
- canonist** *s. m.* specialist în dreptul canonic. (<fr. *canoniste*)
- canonizá** *vb. tr. I.* a trece pe cineva în rândul sfinților. 2. a institui ca regulă, a considera sacru. (<fr. *canoniser*, lat. *canonizare*)
- canópă** *s. f.* vas funerar din alabastru, modelat cu un cap de om sau de animal, pentru păstrarea viscerelor morților. (<fr. *canope*)
- canotá** *vb. intr.* a văslui. (<fr. *canoter*)
- canotáj** *s. n.* sport nautic cu ambarcații conduse cu rame. **o ~ academic** = sport nautic care se practică pe schifuri și pe giguri. (<fr. *canotage*)
- canotiér**, -ă *s. m. f.* canotor. (<fr. *canotier*)
- canotiéră** *s. f.* pălărie tare de paie, cu fundul și borurile drepte. (<fr. /chapeau/ *canotier*)

- canotór**, -oáre *s. m. f.* sportiv care practică canotajul; canotier. (< fr. *canoteur*)
- cant** *s. n.* 1. margine, muchie. 2. parte a copertei care depășește dimensiunile filelor unei cărți legate, ale unui registru. (< germ. *Kante*)
- cantábil**, -ă *adj.* melodos, expresiv; cu ritm moderat. (< it. *cantabile*, lat. *cantabilis*)
- cantábile** I. *adv.* (muz.) cantabil. II. *s. n.* parte dintr-o lucrare instrumentală executată în acest mod. (< it. *cantabile*)
- cantabilitáte** *s. f.* 1. însușire a unei piese muzicale de a avea o linie melodică expresivă. 2. calitate a versurilor de a fi muzicale. (< it. *cantabilità*)
- cantál** *s. n.* brânză de rețetă franțuzească, fermentată, cu pastă dură. (< fr. *cantal*)
- cantalúp** *s. m.* pepene galben, foarte dulce și cu coaja groasă. (< fr. *cantaloup*)
- cantándo** *adv.* (muz.) cântând, punând în valoare melodia. (< it. *cantando*)
- cántar** *s. n.* 1. vas de băut la greci și romani, cu picior și toarte, folosit la amestecatul vinului cu apa. 2. fântână de forma unui vas, din care țășnea apa. (< fr. *canthare*, gr. *kantharos*)
- cantaridá** *s. f.* coleopter verde-auriu cu miros caracteristic, care cauzează desfrunzirea frasinilor. (< fr. *cantharide*)
- cantaridiná** *s. f.* alcaloid toxic extras din cantaridă, stimulator al creșterii părului și afrodisiac. (< fr. *cantharidine*)
- cantaridism** *s. n.* intoxicație acută cu cantaridină. (< engl. *cantharidism*)
- cantátá** *s. f.* compoziție vocal-instrumentală solemnă lirică pentru soliști, cor și orchestră, asemănătoare cu oratoriu. (< it. *cantata*, fr. *cantate*)
- cantautór** *s. m.* cântăreț care își compune singur textele. (< it. *cantautore*)
- cánter** *s. n.* galop scurt și ușor. (< engl., fr. *canter*)
- cánticá** *s. f.* (rar) poem epic religios; (*spec.*) cele trei părți ale *Divinei comedii* a lui Dante. (< it. *cantica*)
- cantiláție** *s. f.* formă a serviciului religios, psalmodiere a liniei melodice, în care predomină recitativele și recitările. (după lat. *cantilare*, a fredona)
- cantiléná** *s. f.* 1. cântec liric sau epic cu caracter grav sau sentimental. 2. melodie gravă, sentimentală, cu caracter cantabil, liric. (< it. *cantilena*, fr. *cantilène*)
- cantilevér** I. *adj.*, *s. n.* (sistem de suspensie) care nu are o susținere directă. II. *s. n.* tip de pod metalic ale cărui grinzi principale nu au o susținere directă, suspendând o grindă cu o deschidere redusă. (< fr. *cantilever*)
- cantíná** *s. f.* 1. local în care se servește masa angajaților dintr-o întreprindere, instituție etc. 2. încăpere a unei unități militare pentru cumpărat diferite alimente și obiecte. (< fr. *cantine*)
- cantiniér**, -ă *s. m. f.* administrator al unei cantine. (< fr. *cantinier*)
- cantítáte** *s. f.* 1. totalitatea determinărilor obiectelor, fenomenelor și proceselor, care indică aspectul lor măsurabil din punctul de vedere al mărimii, numărului, volumului, duratei etc. 2. tot ceea ce poate fi numărat sau măsurat. • câtime, număr, mărime. 3. (*log.*) criteriu de clasificare a judecăților de predicție după sfera subiectului. 4. durata rostirii unui sunet, a unei silabe. (< fr. *quantité*, lat. *quantitas*)
- cantitativ**, -ă *adj.* referitor la cantitate. O analiză ~ă = determinarea proporțiilor diferitelor părți dintr-un amestec sau a elementelor dintr-o substanță. (< fr. *quantitatif*)
- cantitométru** *s. n.* aparat de dozare cantitativă a energiei radiante. (< fr. *quantimètre*)
- CANTO**¹- *elem.* „unghi”, „ligament palpebral, comisură a pleoapelor”. (< fr. *cantho-*, cf. lat. *canthus*, gr. *kanthos*)
- cánto**² *s. n.* muzică vocală. • studiul tehnicii și artei interpretării vocale. (< it. *canto*)
- cantón** *s. n.* 1. clădire construită lângă o șosea sau cale ferată, pentru semnalizare, protecție și supraveghere a drumurilor respective; locuința cantonierului. 2. unitate de supraveghere, întreținere și urmărire a lucrărilor din cadrul unui sistem de desecare, irigații, baraje etc. • sector al unui drum. 3. unitate în administrația pădurilor, în care activează pădurarul; locuința acestuia. 4. unitate teritorial-administrativă în unele țări (Elveția, Franța). 5. (*arhit.*) una dintre cele patru ogive care compun o boltă în cruce. 6. (*herald.*) piesă de formă pătrată, a noua parte dintr-un scut, într-un colț al acestuia. (< fr. *canton*)
- cantoná** *vb.* I. *intr., tr.* (despre frupe) a (se) instala vremelnic într-un cantonament. II. *refl.* (*fig.*) a se stabili, a se limita (rigid, mecanic). (< fr. *cantonner*)
- cantonál**, -ă *adj.* propriu unui canton (4). (< fr. *cantonale*)
- cantonamént** *s. n.* 1. staționare vremelnică (a trupelor în marș) într-o localitate; loc unde sunt cantonate trupe. 2. loc amenajat pentru antrenamentul sportivilor. (< fr. *cantonnement*)
- cantoniér**, -ă *s. m. f.* cel care are în grijă supravegherea și întreținerea unui sector dintr-o șosea sau cale ferată. (< fr. *cantonnier*)
- cantoplastie** *s. f.* operație pentru a mări deschiderea palpebrală. (< fr. *canthoplastie*)
- cantorafie** *s. f.* suturare operatorie a unghiului lateral al pleoapelor. (< fr. *canthorrhaphie*)
- cantotomie** *s. f.* incizie a comisurii externe a pleoapelor. (< fr. *canthotomie*)
- cántus**¹ *s. n.* melodie liniară, simplă, pentru voce sau instrument, predominantă în expresia unei compoziții muzicale. (< lat. *cantus*)
- cantóná** *s. f.* 1. poezie lirică medievală cu tematică erotică, divizată în mai multe strofe. 2. cântec italian pe mai multe voci din epoca Renașterii, transcris apoi pentru instrumente spre a deveni o formă polifonică strofică. (< it. *canzone*)
- cantónetá** *s. f.* 1. mic cântec popular italian, de origine napolitană; (*p. ext.*) cântec scurt. 2. poezie lirică italiană din versuri scurte. (< it. *canzonetta*)
- cantónetist**, -ă *adj.* autor, cântăreț de cantonete. (< fr. *canzonettista*)
- cantóniér** *s. n.* 1. culegere italiană de poezii lirice de dragoste. 2. culegere de cantone (2) sau cantonete. (< it. *canzoniere*)
- canulá** *s. f.* tub (de sticlă) deschis la extremități, pentru spălături interne. (< fr. *canule*, lat. *canula*)
- caolín** *s. n.* rocă argiloasă albă, foarte fină, din care se fabrică porțelanul și faianța. • pudră absorbantă, folosită ca emolient. (< fr. *kaolin*)
- caolínic**, -ă *adj.* bogat în caolin. (< fr. *kaolinique*)
- caolínit** *s. n.* silicat natural hidratat de aluminiu, constituent al caolinului. (< fr. *kaolinite*)
- caolinizáre** *s. f.* transformare a feldspatului în caolin. (după fr., engl. *kaolinisation*)
- caolinózá** *s. f.* pneumoconioză cauzată de inhalarea prafului de argilă, amestecat cu cuarț, la muncitorii din industria ceramică. (< engl. *kaolinosis*)
- cap**¹ *s. n.* 1. promontoriu. 2. direcție de deplasare a unei (aero)nave. (< fr. *cap*)
- cap**² *s. n.* parte a unui magnetofon sau casetofon în contact direct cu banda, servind la înregistrarea, redarea sau ștergerea impulsurilor electromagnetice. (după engl. *head*)
- capábil**, -ă *adj.* 1. înzestrat; destoinic; valoros. • apt, potrivit, în stare de a face ceva. 2. (*jur.*) care are capacitate civilă. (< fr. *capable*, lat. *capabilis*)
- capabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi capabil. (< fr. *capabilité*)
- capacimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea capacităților electrice. (< fr. *capacimètre*)
- capacítá** *vb. tr.* 1. a-și alătura pe cineva; a câștiga adeziunea, încrederea cuiva. 2. a pune pe cineva în situația de a putea îndeplini o acțiune. (< it. *capacitare*)
- capacítántá** *s. f.* reacțanță opusă printr-o capacitate trecerii unui curent alternativ. (< fr. *capacitance*)
- capacítáte** *s. f.* 1. calitatea de a fi încăpător. • întindere, mărime a unui lucru în raport cu ceea ce conține; volum al unui recipient. 2. pricepere, abilitate, aptitudine de a face ceva. 3. calitate a celui care este capabil să înțeleagă sau să facă ceva. • om destoinic, priceput; învățat, savant. 4. (în trecut) examen pentru obținerea titlului de profesor secundar. 5. proprietate a unui sistem tehnic de a executa o operație, de a produce un efect, de a suferi o transformare. 6. cantitatea de energie pe care o poate acumula un sistem fizic. 7. (*jur.*) drept, putere legală de a face un act. 8. obiectiv industrial sau economic cu un anumit profil. 9. examen la sfârșitul a opt clase elementare. (< fr. *capacité*, lat. *capacitas*)
- capacitiv**, -ă *adj.* referitor la capacitatea electrică; care se comportă ca un condensator electric. O reacțanță ~ă = reacțanța unui condensator, inversul produsului dintre

- capacitatea acestuia și pulsația curentului alternativ. (<fr. *capacitif*, engl. *capacitiv*)
- caparason** s. n. husă, armură de ornament care se pune pe cal la ceremonii; valtrap. (<fr. *caparaçon*)
- capă** s. f. 1. pelerină (scurtă) de blană sau de stofă. o de ~ și *spadă* = (despre un roman sau film) de aventuri, cu multe dueli și înfruntări primejdioase. 2. dispozitiv de protecție împotriva accidentelor la mașini, la ferăstraie etc. 3. poziție pe care o ia o navă pe un timp neprielnic, cu vânt foarte puternic, care îi permite să suporte mai ușor valurile, vântul, furtuna. (<fr. *cape*, it. *cappa*)
- capelă** vb. tr. a lega o parămă de un catarg, de o vergă, pentru a le susține. (<fr. *capeler*)
- capelan** s. m. preot catolic care slujește într-o capelă. (<it. *cappellano*)
- capelanat** s. n. demnitatea, slujba de capelan. (<it. *cappellano*)
- capelatură** s. f. 1. loc de pe catarg unde se capează parămele. 2. ansamblul capetelor parămelor capelate de catarg. (după fr. *capelage*)
- capelă** s. f. 1. biserică mică, paraclis. • altar lateral al unei biserici. • încăpere într-o clădire, cu un altar, unde se poate oficia slujba religioasă. 2. formație vocală sau instrumentală a unei capele (1) sau curți princiere. • grup de coriști. • orchestră de proporții reduse; fanfară (militară). 3. grinda superioară a unui cadru de lemn care susține tavanul unei lucrări miniere. (<it. *cappella*, /2/germ. *Kapelle*)
- capelină** s. f. 1. coif de fier în evul mediu care acoperea și ceafa, purtat de pedestrași. 2. bandaj circular pentru imobilizarea fracturilor, ancorarea aparatelor și protezelor chirurgicale. 3. pălărie de damă cu boruri foarte largi. (<fr. *capeline*, it. *cappellina*)
- capelmaistru** s. m. 1. prim interpret (violonist) al unei orchestre. 2. dirijor al unei orchestre mici, al unei fanfare. (<germ. *Kapellmeister*)
- căper**, -ă I. s. m. arbust mediteranean cu flori mari, albe și roșietice, și cu fructe comestibile. II. s. f. mugur floral al caperului, folosit drept condiment. (<it. *cappero*)
- capibăra** s. f. un fel de șoarece de mărimea unui câine, cu blana bogată, care trăiește în cete în mlaștinile și în lungul cursurilor de apă din America de Sud; porc-de-apă. (<it. *capibara*)
- capilăr**, -ă adj. 1. subțire, fin, îngust (ca un fir de păr). o vase ~e = cele mai mici vase sangvine prin care se hrănesc țesuturile corpului, între venule și arteriole. 2. referitor la capilaritate. o tub ~ = tub îngust în care se manifestă fenomenul de capilaritate. (<fr. *capillaire*, lat. *capillarius*)
- CAPILAR**²(O)- elem. „vase capilare”. (<fr. *capillar*/o/-, cf. lat. *capillaris*)
- capilarimétru** s. n. 1. instrument cu care se măsoară diametrul vaselor capilare. 2. aparat pentru determinarea capilarității solului. (<fr. *capillarimétre*)
- capilaritate** s. f. proprietate a fluidelor de a urca sau de a coborî în tuburi foarte subțiri. (<fr. *capillarité*)
- capilarită** s. f. inflamație a vaselor capilare. (<fr. *capillarite*)
- capilaropatie** s. f. afecțiune a vaselor capilare. (<fr. *capillaropathie*)
- capilaroscop** s. n. aparat folosit în capilaroscopie. (<fr. *capillaroscope*)
- capilaroscopie** s. f. metodă de observație a circulației capilare. (<fr. *capillaroscopie*)
- capilarotóxic**, -ă adj. care exercită o acțiune nocivă asupra capilarelor sangvine. (<fr. *capillarotoxique*)
- capilarotróp**, -ă adj. care prezintă afinitate pentru vasele capilare. (<fr. *capillarotrope*)
- capilitiu** s. n. rețea tubulară protoplasmică care încarcă trează sporii în corpii de fructificație la unele ciuperci. (<fr., lat. *capillitium*)
- capison** s. n. 1. bonetă de lână, din stofă groasă, cu unul sau două colțuri. 2. (constr.) apărătoare la coșul de fum. 3. harnașament de protecție a capului și gâtului contra insolăției la caii de curse. (<fr. *capuchon*)
- capital**¹ s. n. 1. relație socială de producție care presupune existența proprietății capitaliste asupra mijloacelor de producție și folosirea forței de muncă drept marfă, care creează plusvaloarea. 2. valoare care, datorită productivității și rentabilității muncii, produce plusvaloare. 3. (fig.) clasa capitaliștilor; capitalism. 4. sumă de bani investită într-o afacere; bunuri, valori. • ansamblu de bunuri intelectuale, spirituale, morale. o ~ de cunoștințe = suma cunoștințelor pe care le posedă cineva; experiență. (<fr. *capital*, germ. *Kapital*)
- capital**², -ă adj. 1. foarte important, fundamental, esențial. 2. (despre caractere tipografice; și s. f.) cu dimensiuni mai mari decât litera obișnuită; majuscul, verzal. 3. *pedeapsă* -ă = pedeapsă cu moartea. (<fr. *capital*, lat. *capitalis*)
- capitală** s. f. oraș al unei țări unde își au reședința organele puterii de stat. (<fr. *capitale*)
- capitalband** s. n. șiret lat cu margine rotundă îngroșată, la extremitățile cotorului unei cărți legate. (<germ. *Kapitalband*)
- capitalism** s. n. orânduire social-economică bazată pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție. o ~ *monopolist de stat* = formă actuală de existență a capitalismului monopolist, caracterizată prin îngemănarea forței statului cu forța monopolurilor. (<fr. *capitalisme*)
- capitalist**, -ă I. adj. propriu capitalismului. II. s. m. f. 1. posesor de capital, de mijloace de producție. 2. cel care e favorabil regimului capitalist. (<fr. *capitaliste*)
- capitaliză** vb. tr. a transforma în capital o valoare. • a strânge avere. (<fr. *capitaliser*)
- capitat**, -ă adj. (bot., anat.; despre un organ) care se termină cu un fel de măciucă. (<lat. *capitatus*, fr. *capité*)
- capitație** s. f. (în sclavagism, la romani și în feudalism) impozit care se plătea pe cap de contribuabil. (<fr. *capitation*, lat. *capitatio*)
- capitalută** s. f. literă de tipar majusculă, de aceeași înălțime cu literă mică din același corp. (<capital /2/ + -ută)
- capitel** s. n. partea superioară a unei coloane, a unui pilastru, pe care se sprijină arhitrava. (<it. *capitello*, lat. *capitellum*)
- capitol** s. n. 1. fiecare dintre diviziunile mai mari ale unei cărți, ale unei legi etc. • parte dintr-o acțiune, dintr-o desfășurare. 2. subiect de conversație; problemă; chestiune. (<it. *capitolo*, lat. *capitulum*)
- capitolin**, -ă adj. referitor la Capitoliu. o jocuri ~e = jocuri anuale înstitute în cinstea lui Jupiter și în amintirea eliberării Capitoliului. (<fr. *capitolin*, lat. *capitolinus*)
- capitonă** vb. tr. 1. a acoperi cu tapițerie (un fotoliu etc.). 2. a acoperi (un perete, o ușă) cu un strat izolator. (<fr. *capitonner*)
- capitonaj** s. n. 1. capitonare. 2. apropiere chirurgicală a planurilor unei cavități. (<fr. *capitonage*)
- capitul**¹ s. m. corpul canonicilor unei catedrale catolice, pentru organizarea cultului și administrarea catedralei și a bisericilor din oraș. • adunare a canonicilor. • adunare de călugări sau de alți clerici catolici; locul unde se ține. (<it. *capitolo*)
- capitul**² s. n. inflorescență racemoasă cu numeroase flori reunite într-un receptacul. (<fr. *capitule*, lat. *capitulum*)
- capitulă** vb. intr. (despre un beligerant) a înceta ostilitățile, predându-se învingătorului. • (fig.) despre oameni) a ceda, a se da învins. (<fr. *capituler*, lat. *capitulare*)
- capitulânt**, -ă s. m. f. cel care capitulează; capitular. (<rus. *kapitulant*)
- capitulăr**, -ă adj. referitor la capitul¹, la canonici. o cancelar ~ = canonic director de studii în școlile catedralelor din evul mediu; scrisoare ~ă = scrisoare care notifică canoanele unui conciliu. (<fr. *capitulaire*)
- capitulárd**, -ă adj. capitulant. (<fr. *capitulard*)
- capitulării** s. f. pl. acte legislative emanate de la regi, împărțite în capitoale. (<fr. *capitulaires*)
- capitulăție** s. f. convenție internațională unilaterală, care asigură pentru cetățenii unui stat anumite privilegii pe teritoriul altui stat. (<fr. *capitulation*)
- capóc** s. n. produs vegetal din fructele de capochier, folosit ca material de umplutură pentru perne, saltele etc. (<fr., engl. *kapok*)
- capochiér** s. m. arbore exotic din Java, care furnizează capocul. (<fr. *kapokier*)
- capodóperă** s. f. operă desăvârșită, culme a creației; (p. ext.) lucrare perfectă în orice domeniu. (<it. *capodopera*)
- capón** s. n. suport mic, ieșit în afara bordului unei nave, la susținerea ancorei. (<fr. *capon*, it. *capone*)
- caponă** vb. tr. a lega ancora la capon. (<fr. *caponner*)
- caponiéră** s. f. 1. cazemaiă cu două ambrazuri, ale cărei

arme. flanchează două direcții. 2. nișă în peretele unui tunel. (< fr. *caponnière*, it. *caponiera*)

caporal *s. m.* grad militar între fruntaș și sergent. (< fr. *caporal*, it. *caporale*)

caporalism *s. n.* regim politic în care predomină influența militarilor. (< fr. *caporalisme*)

capót¹ *s. n.* 1. îmbrăcămintă femeiească de casă (lungă până la călcăie). 2. învelitoare de pânză care acoperă diferite instrumente și aparate pe puntea unei nave. (< fr. *capot*)

capót² *s. n.* lovitură la jocul de cărți, dată de un jucător care nu face nici o levată. (< fr. *capot*)

capotá *vb. intr.* 1. (despre autovehicule) a se răsturna, dându-se peste cap; (despre avioane) a se prăbuși, cu botul în pământ. 2. (fig.) a suferi un eșec. (< fr. *capoter*)

capotáj *s. n.* capotare. (< fr. *capotage*)

capótá *s. f.* acoperiș pliabil, rabatabil din pânză, piele etc., pentru protejarea unei mașini, a unui aparat. (< fr. *capote*)

CAPRI- *elem.* „capră”. (< fr. *capri-*, cf. lat. *capra*)

capriccioso *l-zo/adv.* (muz.) capricios. (< it. *capriccioso*)

capricios, -oasă *adj.* cu capricii; inconsecvent, schimbător; răsfățat. • neobișnuit, ciudat. (< fr. *capricieux*, it. *capriccioso*)

capriciu *s. n.* 1. dorință trecătoare, extravagantă; gust neobișnuit, ciudat; toană. 2. (muz.) piesă cu caracter capricios, de virtuoziitate, de construcție liberă. (< fr. *caprice*, it. *capriccio*)

Capricorn *s. n.* constelație din emisfera australă. **o zodia C-ului** = a unsprezecea dintre cele 12 zodii (22 decembrie - 21 ianuarie), reprezentată printr-un țap. (< fr. *capricorne*, lat. *capricornus*)

caprificatie *s. f.* procedeu horticol constând în a poleniza smochinii cultivați de la cei sălbatici, pentru a favoriza fructificarea. (< fr. *caprification*)

caprifoliacee *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale: caprifoiul. (< fr. *caprifoliacées*)

capriform, -ă *adj.* cu înfățișare de capră. (< fr. *capri-forme*)

caprimulg *s. m.* pasăre arboricolă nocturnă și crepusculară, insectivoră, cu capul lat și corpul turtit, cu ochi mari, globuloși, adaptați pentru întuneric și cu deschiderea guri foarte mare, pentru captarea prăzii din zbor. (< lat. *caprimulgus*, it. *caprimulgus*)

caprimulgiforme *s. f. pl.* ordin de păsări: caprimulgul. (< fr. *caprimulgiformes*)

caprin, -ă *l. adj.* referitor la capre. **II. s. f. pl.** subfamilie de rumegătoare: capra, antilopa etc. (< fr. *caprin/és*)

capriolá *s. f.* săritură în sus și înainte a unui cal dresat, cu membrele anterioare îndoite de la genunchi, iar cele posterioare complet întinse înapoi. (< it. *capriola*)

capróic *adj. acid* ~ = acid gras care se găsește în stare de glicerină în unt și în uleiul de cocos. (< fr. *caproïque*)

caprolactámă *s. f.* substanță organică de tipul amidelor ciclice, din care se fabrică materiale plastice, ca relon, capron, perlon etc. (< fr. *caprolactame*)

caprón *s. n.* fibră textilă sintetică, cu rezistență și elasticitate foarte mare, obținută prin policondensarea caprolactamei. (< rus. *kapron*)

capsá *vb. tr.* 1. a prinde cu o capsă (3). 2. a aplica o capsă (4) unui cartuș. (< capsá)

capsatör, -oáre *I. s. m. f.* muncitor specializat în capsarea lăzilor și a tapiteriei de mobilă. **II. s. n.** instrument pentru capsarea hârtiilor. • dispozitiv în legătura manuală pentru turtirea și fixarea ineluzorilor de metal ale albumelor etc. (< capsá + -tör)

capsá *s. f.* 1. dispozitiv de închidere din piese care se îmbucă una în alta la încheierea unor obiecte de îmbrăcămintă; buton (II, 1). 2. inel metalic cu care se întăresc marginile unei butoniere, ale unei găuri pentru șiretur etc. 3. piesă cu care se prind hârtii, foile unei cărți etc. 4. mic tub metalic umplut cu o materie fulminantă la armele de foc, la mine etc. pentru a produce impulsul inițial necesar explodării încărcăturii **o (fam.) a fi cu -a pusă** = a fi nervos, gata de ceartă. 5. rondelă metalică izolată la soclul becului, care face legătura cu unul din capetele filamentului. (< lat. *capsa*, germ. *Kapsel*)

capselá *s. f.* 1. plantă din familia cruciferelor, traista-ciobanului. 2. fruct silicula de forma unei traiste de cioban. (< fr. *capselle*, lat. *capsella*)

CAPSUL(O)- *elem.* „capsulă”. (< fr. *capsul/o-*, cf. lat. *capsula*, cutie mică)

capsulá *vb. tr.* a astupa cu o capsulă. (< fr. *capsuler*)

capsulár, -ă *adj.* (despre fructe) în formă de capsulă (1). (< fr. *capsulaire*)

capsulá *s. f.* 1. fruct uscat, dehiscent, cu numeroase semințe. 2. (anat.) înveliș conjunctiv al unui organ, al unei articulații. **o -e suprarenale** = glande suprarenale; ~ **e articulare** = totalitatea ligamentelor care înconjură o articulație. • înveliș mucoas exterior al unor specii de bacterii și de alge microscopice. • cașetă. 3. (chim.) vas de formă emisferică, cu fundul plat sau rotund, din porțelan, sticlă etc., în care se încălzesc substanțe. 4. (tehn.) cutie bine închisă cu anumite instrumente, motoare etc. ce trebuie ferite de contactul cu exteriorul. • capac de metal cu care se astupă sticlele de bere, de apă minerală etc. 5. ~ **telefonică** = cutie metalică, cu un microfon sau un receptor, în aparatele telefonice; ~ **manometrică** = aparat care măsoară în recipiente închise presiuni puțin diferite de cea atmosferică. (< fr. *capsule*, lat. *capsula*)

capsulectomie *s. f.* rezecție parțială a unei capsule articulare. (< fr. *capsulectomie*)

capsulifer, -ă *adj.* (despre plante) cu fructe capsule (1). (< fr. *capsulifère*)

capsulită *s. f.* inflamație a unei capsule articulare. (< fr. *capsulite*)

capsuloplastie *s. f.* intervenție chirurgicală de eliberat o capsulă articulară. (< fr. *capsuloplastie*)

capsulotóm *s. n.* instrument chirurgical folosit în capsulotomie. (< fr. *capsulotome*)

capsulotomie *s. f.* incizie a unei capsule articulare. (< fr. *capsulotomie*)

captá *vb. tr.* 1. a aduna, a colecta într-un rezervor sau în tuburi. • a intercepta, a prinde să audă ceva. 2. (fig.) a fascina; a atrage (pe cineva) de partea sa. (< fr. *capter*, lat. *captare*)

captáre *s. f.* 1. acțiunea de a capta. 2. ansamblu de amenajări, construcții și instalații necesare operației de colectare a apelor, a gazelor sau a pulberilor dintr-o încăpere; captație (1). (< *capta*)

captatör *s. n.* 1. dispozitiv tehnic pentru captare. **o ~ solar** = instalație pentru captarea și transformarea energiei solare în energie termică sau electrică. 2. ~ **de curent** = dispozitiv montat la capătul unui troleu pentru a face un contact alunecător cu firul aerian. (după fr. *capteur*)

captáție *s. f.* 1. captare. 2. unelire cu scopul de a obține printr-un act juridic anumite foloase în dauna cuiva. (< fr. *captation*, lat. *captatio*)

captiv, -ă *adj.* lipsit de libertate; (și *s.*) prizonier. **o balon** ~ = balon legat prin cabluri de sol. (< fr. *captif*, lat. *captivus*)

captivá *vb. tr.* a face captiv. • a preocupa intens, a absorbi; a fermeca, a cuceri (pe cineva). (< fr. *captiver*, lat. *captivare*)

captivánt, -ă *adj.* care captivează; fascinant, fermecător; pasionant. (< fr. *captivant*)

captivitate *s. f.* faptul de a fi captiv; priveră de libertate; prizonierat. • stare de izolare a unor animale de mediul lor natural. (< fr. *captivité*, lat. *captivitas*)

captör *s. n.* dispozitiv care transformă semnalele acustice sau optice în semnale electrice. (< fr. *capteur*)

capturá *vb. tr.* a prinde, a lua prizonier; a pune mâna pe materiale de luptă aparținând inamicului. • a prinde un răufăcător. • a prinde în capcană un animal sălbatic. (< fr. *capturer*)

capturá *s. f.* 1. pradă de război luată în luptă. 2. proces fizic prin care nucleul atomic captează o particulă exterioară. (< fr. *capture*, lat. *captura*)

capucín, -ă *s. m. f.* 1. călugăr catolic dintr-unul dintre ordinele franciscane. 2. maimuță din America, cu barbă lungă. (< it. *cappuccino*, fr. *capucine*)

capucinádă *s. f.* 1. afectare a devoțiunii. 2. (fam.) predică, discurs moralizator. (< fr. *capucinade*)

capucino *s. n.* cafea cu lapte spumos (și coniac sau rom) cu cacao; capușiner. (< it. *cappuccino*)

car *s. n.* piesă cilindrică mobilă pe care se fixează hârta la mașina de scris. (după engl. *typewriter/ carriage*, fr. *chariot*)

caráb *s. m.* coleopter alergător cu capul alungit, de culoare aurie și cu picioare lungi, care se hrănește cu

- viermi, larve. (<fr. *carabe*, lat. *carabus*, gr. *karabos*, crab)
- carabide** *s. f. pl.* familie de insecte coleoptere: carabul. (<fr. *carabidés*)
- carabină** *s. f. 1.* pușcă ușoară, cu țeavă scurtă, ghintuită. 2. cârlig închis cu arc, cu care se prind obiecte; carabinieră. (<fr. *carabine*)
- carabinier** *s. m. 1.* (în trecut) soldat înarmat cu carabină. 2. membru al jandarmeriei (în Italia); nume dat vameșilor în Spania. (<fr. *carabinier*, it. *carabiniere*)
- carabinieră** *s. f.* carabină (2). (<germ. *Karabinier* /haken/)
- caracal** *s. m.* linx cu urechile negre, în Africa și în stepele din sud-vestul Asiei; râs de pustiu. (<fr., sp. *caracal*)
- caracără** *s. m.* șoim din zona tropicală a Americii, care trăiește mai mult pe sol, hrănindu-se cu cadavre, șerpi, insecte și moluște. (<amer., sp. *caracara*)
- caracă** *s. f.* navă cu vele, cu catargul principal foarte înalt, la portughezi, spanioli și italieni. (<fr. *caraque*, it. *caracca*)
- caracter** *s. n. 1.* ansamblu de trăsături psihico-morale distincte, relativ stabile, definitorii pentru om. • figură de compoziție constând în zugrăvirea trăsăturilor morale ale unui tip uman. • *dans de ~* = dans prin ale cărui figuri se exprimă acțiuni sau sentimente; *comédie de ~* = comedie a cărei intrigă izvorăște din conflictul creat între caracterele personajelor. 2. personalitate morală caracterizată prin voință fermă, corectitudine și consecvență, integritate etc. 3. individualitate cu trăsături psihice complexe, într-o operă literară. 4. particularitate de structură, formă, substanță sau funcție a unui organism. • caracteristică a unui lucru, fenomen. 5. element al unui alfabet; literă, semn grafic de același corp și aceeași familie. • (*inform.*) literă, cifră, semn particular. 6. (*mat.*) numărul de elemente care ocupă după o permutare același loc ca și înainte de aceasta. (<fr. *caractère*, lat. *character*, gr. *kharakter*)
- caracterial**, -ă *adj.* referitor la caracter. (<fr. *caractériel*)
- caracteriogramă** *s. f.* formulă de exprimare cantitativă a trăsăturilor caracteriale individuale. (<fr. *caractériogramme*)
- caracteristic**, -ă *I. adj.* care constituie trăsătura distinctivă a cuiva sau a ceva. *II. s. f. 1.* însușire tipică predominantă, proprie unei ființe, unui lucru, fenomen etc. 2. partea întreagă a unui logaritm. 3. curbă reprezentând variația unei mărimi importante a unui sistem fizic sau tehnic în funcție de un anumit parametru. • mărime, element care determină, dătr-un anumit punct de vedere, modul de funcționare a unui sistem tehnic. 4. (*stat.*) trăsătură cantitativă comună a unui fenomen sau proces social-economic. (<fr. *caractéristique*)
- caracteriză** *vb. tr. 1.* a constitui caracteristica unei ființe sau a unui lucru. 2. a înfățișa, a descrie o ființă, un fenomen în ceea ce are particular, esențial. (<fr. *caractériser*)
- caracterizant**, -ă *adj.* caracterizator. (<fr. *caractérisant*)
- caracterizator**, -oare *adj.* care caracterizează; caracterizant. (<fr. *caractérisateur*)
- caracterograf** *s. n.* aparat electronic pentru vizualizarea pe ecranul unui tub catodic a dispozitivelor semiconductoare. (<engl. *characterographie*)
- caracterolog**, -ă *s. m. f.* specialist în caracterologie. (<fr. *caractérologie*)
- caracterologie** *s. f.* studiul structurii și manifestării tipurilor de caractere. (<fr. *caractérologie*)
- caracteropatie** *s. f.* complex de trăsături caracteriale anormale care influențează negativ comportarea socială. (<fr. *caractéropathie*)
- caractron** *s. n.* tub catodic în afișarea rapidă a literelor sau cifrelor pe ecran. (<fr., engl. *caractron*)
- caracul** *s. m. 1.* rasă de oi cu blana buclată, neagră, asemănătoare cu astrahanul. 2. blăniță de miel din această rasă. (<fr. *caracul*)
- caradriide** *s. f. pl.* familie de păsări caradriiforme: ploierul, nagătul etc. (<fr. *charadriidés*)
- caradriiforme** *s. f. pl.* ordin de păsări limicole, alergătoare, cu ciocul și picioarele lungi. (<fr. *charadriiformes*)
- caragănă** *s. f.* arbust ornamental din familia legumi-
- noaselor, din Asia, cu frunze compuse și flori mari, galbene-aurii. (<fr. *caragan*)
- caragialism** *s. n.* fenomenul Caragiale, ale cărui comedii, unice prin timbrul originalității inimitabile, ca și proza de umor și satiră, valorifică spiritul, ironia amicală sau mușcătoare până la sarcasm, satirizând moravuri politice și de familie. (<I.L./ *Caragiale* + -ism)
- carai**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Caraibe. • (*s. f.*) limbă indiană vorbită de caraii. (<fr. *carai*)
- caramból** *s. n. 1.* bilă roșie, la biliard. 2. (*fig.*) incurcătură, ciocnire. (<fr. *carambole*)
- carambolă** *vb. tr., intr. 1.* (la biliard) a face carambolaj. 2. (*fam.*) a lovi, a ciocni. (<fr. *caramboler*)
- carambolaj** *s. n.* atingere, cu o bilă lovită cu tacul, a celorlalte două bile, la biliard. (<fr. *carambolage*)
- caramél** *s. n.* zahăr ars, folosit în cofetărie și la colorarea unor băuturi, alimente. (<fr., sp. *caramel*)
- caramelaj** *s. n.* produs cu (zahăr) caramel. (<*caramel* + -aj)
- caramelát**, -ă *adj.* cu aparență, gust sau culoare de caramel. (<fr. *caramelé*)
- caramelă** *s. f.* bomboană din zahăr ars, cu diferite substanțe aromatice. (<fr. *caramel*)
- carameliză** *vb. I. refl., tr. a* (se) transforma zahărul, prin încălzire, în caramel. *II. tr. a* amesteca apă sau alt lichid cu caramel. (<fr. *caraméliser*)
- carangide** *s. n. pl.* familie de pești răpitori de mare, mici, cu corpul fusiform, cu solzi mărunți: stavridul. (<lat. *carangidae*)
- carantină** *s. f. 1.* izolare preventivă a oamenilor, animalelor, navelor sau mărfurilor care provin dintr-o regiune unde bătute o epidemie. • menținere în izolare a persoanelor bănuite că ar putea răspândi o boală contagioasă. • restricții aplicate în vederea combaterii bolilor contagioase ale animalelor. • izolare a unui organism vegetal, pentru o anumită perioadă, de pericolul contaminării cu un anumit agent patogen transmisibil. 2. (*fig.*) izolare. (<fr. *quarantaine*, rus. *karantin*)
- carapăce** *s. f. 1.* înveliș tare care acoperă corpul broaștelor țestoase, al racilor etc. 2. (*fig.*) înveliș protector. (<fr., it. *carapace*)
- carát** *s. n. 1.* indice al proporției de aur în aliaje, a 24-a parte din masa totală. 2. unitate de măsură pentru masa pietrelor prețioase, egală cu 0,2 g. 3. (*fig.*) grad, intensitate. (<fr. *carat*, lat. *caratus*)
- caraté** *s. n.* dermatoză contagioasă sau cronică cauzată de o treponemă, care se manifestă prin erupții roșii, brune sau galbene. (<fr. *caraté*)
- caravană** *s. f. 1.* convoi de călători care străbate deșertul (pe cămile). 2. ansamblu de turști și vehicule rutiere care se deplasează în grup pe același itinerar. • grup de vehicule (cu personalul aferent) care urmează același itinerar (în scopuri culturale, sanitare etc.). 3. rulotă de turism. (<fr. *caravane*, /3/engl. *caravan*)
- caravaniér**, -ă *I. adj.* de caravane (1). *II. s. m. 1.* conducător al unei caravane. 2. cel care folosește o caravană de camping. (<fr. *caravanier*)
- caravăning** *s. n.* camping pentru rulote. (<engl., fr. *caravanning*)
- caravanserái** *s. n.* (în Orient) han pentru popasul caravanelor (1). (<fr. *caravansérail*)
- caravelă** *s. f.* navă rapidă, cu trei catarge și rază mare de acțiune, din sec. XV-XVI. (<fr. *caravelle*, port. *caravela*)
- CARB(O)-/CARBONI-** *elem.* „carbon”. (<fr. *carb/o-*, *carboni-*, cf. lat. *carbo*, -nis, carbūne)
- carbamát** *s. n.* sare a acidului carbamic; uretan. (<fr. *carbamate*)
- carbámic** *adj. acid ~* - acid instabil, sub formă de săruri sau de esteri. (<fr. *carbamique*)
- carbamidă** *s. f.* uree. (<germ. *Karbamid*)
- carbanión** *s. m.* ion care conține o pereche de electroni (cu sarcină negativă) neparticipanți la un atom de carbon, având trei covalențe. (<fr. *carbanion*)
- carbénă** *s. f.* compus organic, care se găsește în asfalturi. (<fr. *carbène*)
- carbíd** *s. n.* carbură de calciu. (<germ. *Karbid*)
- carbinól** *s. m.* alcool metilic, denumire pentru alcoolii secundari și terțiari. (<fr. *carbino*)
- carbocación** *s. m.* ion la un atom de carbon având trei covalențe la o sarcină pozitivă, datorită unui deficit de electroni. (<fr. *carbocation*)

- carbochimie** *s. f.* chimie industrială a produselor din huilă. (<fr. *carbochimie*)
- carbociclic**, -ă *adj.* (despre compuși organici) al căror lanț închis nu conține decât atomi de carbon. (<fr. *carbocyclique*)
- carbodiimidă** *s. f.* uree. (<fr. *carbodiimide*)
- carbogazós**, -oasă *adj.* (despre ape naturale) care conține gaz carbonic. (<fr. *carbogazeux*)
- carbogén** *s. n.* amestec de bioxid de carbon cu oxigen, stimulent al căilor respiratorii. (<fr. *carbogène*)
- carbohemoglobină** *s. f.* compus instabil care se formează în sânge, din bioxid de carbon și hemoglobină. (<fr. *carbohemoglobine*)
- carbohidrază** *s. f.* enzimă care degradează hidrații de carbon. (<fr. *carbohydrase*)
- carboid** *s. f. pl.* compuși organici care se găsesc în asfalturi naturale, în reziduurile de la cracare etc. (<fr. *carboides*)
- carbolic** *adj.* acid ~ = acid fenic. (<fr. *carbolicque*)
- carboliném** *s. n.* produs din distilarea cărbunelui de pământ, folosit ca insecticid, la impregnarea lemnului etc. (<fr. *carbolineux*)
- carboly** *s. n.* aliaj cu duritate mare, din carbură de wolfram și cobalt. (<engl. *carboly*)
- carbométru** *s. n.* aparat pentru detectarea bioxidului de carbon, în galeriile de mină. (<fr. *carbomètre*)
- carbón** *s. n.* metaloid tetravalent în natură sub formă de grafit, în cărbunii de pământ etc. *o hârtie~* = hârtie având pe una dintre fețe un strat subțire de substanță colorată, pentru copierea unui text, desen etc. pe mai multe foi; indigo. (<fr. *carbone*)
- carbónado** *s. n.* varietate de diamant impur, negru și foarte dur, folosit la tăierea sticlei și a porțelanului, ca abraziv etc. (<fr. *carbónado*)
- carbonár** *s. m.* membru al unei organizații revoluționare secrete din Italia, care lupta pentru dizbândă ideilor liberale, pentru eliberarea și unificarea Italiei. (<it. *carbonaro*)
- carbonarism** *s. n.* mișcarea carbonarilor. (<it. *carbonarismo*)
- carbonát** *s. m.* sare a acidului carbonic. (<fr. *carbonate*, *carboné*)
- carbonată** *vb. tr.* a supune operației de carbonatare. (<fr. *carbonater*)
- carbonatare** *s. f.* 1. reacție chimică de transformare a hidroxizilor de carbon în carbonați, cu participarea bioxidului de carbon. 2. operația de tratare cu bioxid de carbon a zemurilor la fabricarea zahărului, pentru purificare. (<*carbonata*)
- CARBONI-** v. carb(o)-
- carbónic**, -ă *adj.* bogat în carbon. *o acid ~* = acid slab, format prin dizolvarea bioxidului de carbon în apă. (<fr. *carbonique*)
- carboniér**, -ă *I. adj.* referitor la cărbune. *II. s. n.* navă destinată transportului de cărbuni. (<fr. *charbonnier*)
- carbonifér**, -ă *I. adj.* 1. (despre terenuri, roci) care conține zăcămintă de cărbune. 2. referitor la cărbunele de pământ, la extracția și prelucrarea lui. *II. adj., s. n.* (din) penultima perioadă a paleozoicului, în care s-au format bogate zăcămintă de cărbuni. (<fr. *carbonifère*)
- carbonificáre** *s. f.* proces de formare a cărbunilor naturali, prin ardere lentă, în lipsa oxigenului. (<it. *carbonificazione*)
- carbonil** *s. m.* 1. grupare funcțională bivalentă, în moleculele aldehydelor și ale cetonelor. 2. combinație a oxidului de carbon cu alte metale grele. (<fr. *carbonyle*)
- carbónilic**, -ă *adj.* (despre substanțe) care conține în moleculă gruparea carbonil. *o compus ~ci* = denumire generică pentru aldehyde și cetone. (<engl. *carbonylic*)
- carbonitrură** *vb. tr.* a efectua o carbonitrurare. (<fr. *carbonitrurer*)
- carbonitruráre** *s. f.* procedeu de cimentare a oțelului prin introducerea simultană a carbonului și azotului în stratul superficial al unei piese. (<*carbonitrura*)
- carbonizá** *vb. refl.* 1. (despre cărbuni) a se descompune termic în absența oxigenului din aer. 2. (despre lemne) a se transforma în cărbuni (prin ardere); (despre substanțe organice) a se face scrum. (<fr. *carboniser*)
- carbonizátór** *s. n.* aparat pentru carbonizarea lemnului. (<fr. *carbonisateur*)
- carbóridum** *s. n.* carbură de siliciu, folosită ca abraziv. (<fr. *carbóridum*)
- carbóterapie** *s. f.* folosire terapeutică a gazului carbonic. (<fr. *carbothérapie*)
- carboxihemoglobină** *s. f.* compus stabil care se formează în sânge din oxidul de carbon și hemoglobină. (<fr. *carboxyhémoglobine*)
- carboxil** *s. m.* grupare funcțională monovalentă, în acizii organici. (<fr. *carboxyle*)
- carboxiláre** *s. f.* introducere a grupării carboxil în molecula unui compus organic. (după fr. *carboxylation*)
- carboxilázá** *s. f.* enzimă care catalizează o reacție de carboxilare. (<fr. *carboxylase*)
- carbúncul** *s. n.* infecție a pielii și a țesutului subcutanat, produsă de un stafilococ, prin necroza țesuturilor afectate; buboi. • (vet.) dalac, cărbune. (<lat. *carbunculus*)
- carburá** *vb. tr.* a introduce carbon în fier sau într-un aliaj feros topit. (<fr. *carburer*)
- carburánt** *s. m.* combustibil lichid, volatil, la motoarele cu ardere internă. (<fr. *carburant*)
- carburtór** *s. n.* organ al unui motor cu ardere internă în care se formează amestecul carburant. (<fr. *carbureteur*)
- carburație** *s. f.* amestecare a combustibilului cu aer (la motoarele cu ardere internă). (<fr. *carburation*)
- carbúră** *s. f.* compus al carbonului cu un metal sau cu unele metaloide. *o ~ de calciu* = carbid. (<fr. *carbure*)
- carcafúng** *s. n.* parămă care se fixează pe marginea întinsă a unei vele, pentru strângerea acesteia. (după engl. *cargue fond*)
- carcán** *s. n.* guler de fier cu care erau legați în Franța răufăcătorii la stălpul infamiei. (<fr. *carcan*)
- carcásă** *s. f.* 1. cadru, osatură, a unui aparat sau instrument. 2. totalitatea oaselor care formează scheletul unui animal. • porțiune dintr-un animal jupuit și eviscerat, scheletul cu mușchi, destinat consumului public. (<fr. *carcasse*)
- carcerál**, -ă *adj.* referitor la regimul de carceră, la închisoare. (<fr. *carcéral*)
- carcerá** *s. f.* încăpere mică și întunecoasă în închisori, cazărni și școli, în trecut, pentru detenție temporară, sub un regim aspru, a celor pedepsiți. (<lat. *carcer*, it. *carcere*)
- carcerulá** *s. f.* fruct uscat, indehiscent, oligosperm, cu stilul persistent. (<fr. *carcerile*)
- CARCIN(O)-** *elem.* „cancer”. (<fr. *carcin(o)-*, cf. gr. *karkinos*, rac, crab)
- carcinogén**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care produce carcinom. (<fr. *carcinogène*)
- carcinogenezá** *s. f.* formare și dezvoltare a tumorilor maligne. (<fr. *carcinogénese*)
- carcinoid**, -ă *I. adj.* referitor la tumorile maligne. *II. s. n. pl.* grup de tumori din celulele endocrine cu granulații citoplasmice, în organele derivate din tubul intestinal primitiv. (<fr. *carcinoides*)
- carcinolizá** *s. f.* proces de dezintegrare a celulelor carcinoase. (<fr. *carcinolyse*)
- carcinológi** *s. f.* 1. ramură a oncologiei care studiază carcinoamele. 2. disciplină care se ocupă cu clasificarea crustaceelor. (<fr. *carcinologie*)
- carcinóm** *s. n.* 1. tumoare canceroasă epitelială sau glandulară. 2. cancerul plantelor. (<fr. *carcinome*)
- carcinomatós**, -oasă *adj.* de natura carcinomului. (<fr. *carcinomateux*)
- carcinomatózá** *s. f.* proces de extindere a carcinoamelor la mai multe organe; carcinoză. (<fr. *carcinomatose*)
- carcinostátic**, -ă *adj., s. n.* (agent) care oprește dezvoltarea carcinoamelor. (<fr. *carcinostatique*)
- carcinóză** *s. f.* carcinoatoză. (<fr. *carcinoze*)
- card¹** *s. n.* tip de cartă magnetică prin care se pot face plăți cu mijloace electronice. (<engl. *card*)
- cárd²** v. cardi(o)-
- cardá** *vb. tr.* a destrăma un material textil; a scărâna, a dărâci. (<fr. *carder*)
- cardaminá** *s. f.* plantă din familia cruciferelor, care crește prin șașuri umede; răjnică. (<fr. *cardamine*)
- cardamóm** *s. m.* plantă din sud-estul Asiei, ale cărei grăunțe au un gust piperat. (<fr. *cardamome*, gr. *cardamomon*)
- cardán** *s. n.* sistem de suspensie sau de articulație care permite uneia dintre părțile lui să-și păstreze o anumită poziție sau direcție, indiferent de mișcările suportului ei. (<fr. *cardan*)

- cardánic**, -ă *adj.* 1. care dă voie unui obiect în suspensie să-și păstreze poziția orizontală. 2. (despre un sistem de articulație) care permite unei piese să stea într-o poziție favorabilă pentru transmiterea mișcării. *O ax* ~ = arbore de transmisie care leagă cutia de viteze a unui motor cu arborele diferențialului. (<it. *cardanico*)
- cărdă** *s. f.* mașină pentru cardarea materialului textil. (<fr. *cardé*)
- CARDI(O)-**, -cárd, -cardie *elem.* „inimă”, „cardie”. (<fr. *cardio/-*, -*card*, -*cardie*, cf. gr. *kardia*, inimă)
- cardiac**, -ă *I. adj.* de (la) inimă, referitor la inimă. *II. s. m. f.* suferind de o boală de inimă. (<fr. *cardiaque*)
- cardial**, -ă *adj.* al cardiei. (<fr. *cardiale*)
- cardialgie** *s. f.* durere acută la nivelul cardiei. (<fr. *cardialgie*)
- cardie**¹ *s. f.* orificiu de comunicare dintre esofag și stomac, aproape de inimă. (<fr. *cardia*)
- cardie² *v. cardi(o)-*.
- cardiectazie** *s. f.* dilatare a cavităților inimii. (<fr. *cardiectasie*)
- cardiectomie** *s. f.* excizie chirurgicală a unei părți a inimii. (<fr. *cardiectomie*)
- cardigan** *s. n.* jachetă bărbătească tricotată de sport, cu mâneci largi, încheiată în față. (<fr., engl. *cardigan*)
- cardinal**¹ *s. m. I.* prelat care ocupă cea mai înaltă funcție în ierarhia bisericii catolice, după papă. • (*adj.*) roșu ~ = roșu-purpuriu. *II.* mică pasăre cântătoare din America, cu penajul de un roșu-aprins, cu negru în jurul ciocului galben. (<fr. *cardinal*)
- cardinal**², -ă *I. adj.* principal, fundamental, esențial. *O punct* ~ = fiecare dintre cele patru direcții principale după care se determină poziția unui punct de pe glob; *numeral* ~ = numeral care exprimă un număr întreg, abstract sau un număr determinat de obiecte, ființe etc. *II. s. n. (mat.)* număr care exprimă o cantitate. (<fr. *cardinal*, lat. *cardinalis*)
- cardinalat** *s. n. I.* demnitate de cardinal¹ (I). 2. colegiu al cardinalilor. (<fr. *cardinalat*, lat. *cardinalatus*)
- cardioangiologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază inima și aparatul circulator. (<fr. *cardioangiologie*)
- cardiobalistografie** *s. f.* balistocardiografie. (<fr. *cardiobalistographie*)
- cardiocél** *s. n.* hernie congenitală a inimii în abdomen. (<fr. *cardiocèle*)
- cardiochirurgie** *s. f.* chirurgie a inimii. (<germ. *Kardiochirurgie*)
- cardioclazie** *s. f.* ruptură a unui perete al inimii. (<fr. *cardioclazie*)
- cardiodinie** *s. f.* senzație dureroasă în regiunea precordială sau în inimă. (<fr. *cardiodynie*)
- cardiofobie** *s. f.* teamă patologică de bolile de inimă. (<fr. *cardiophobie*)
- cardiogenéză** *s. f.* proces de formare a inimii embrionare. (<fr. *cardiogenèse*)
- cardiograf** *s. n.* aparat folosit în cardiografie. (<fr. *cardiographie*)
- cardiografie** *s. f.* metodă de înregistrare grafică a bătailor inimii. (<fr. *cardiographie*)
- cardiogramă** *s. f.* curbă a bătailor inimii înregistrate la cardiograf. (<fr. *cardiogramme*)
- cardioidă** *s. f.* curbă descrisă de un punct al unui cerc care se rostogolește fără alunecare pe un cerc fix exterior și de aceeași rază. (<fr. *cardioïde*)
- cardioinhibitor** *adj. nerv* ~ = ramură a nervului vag care are funcția de a rări bătaile inimii. (<fr. *cardioinhibiteur*)
- cardioliză** *s. f.* îndepărtare chirurgicală a aderențelor pericardice, după rezecția costală. (<fr. *cardiolyse*)
- cardiolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în cardiologie. (<fr. *cardiologue*)
- cardiologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia inimii; cardiopatologie. (<fr. *cardiologie*)
- cardiomalacie** *s. f.* distrofie a mușchiului cardiac, prin infiltrarea fibrei musculare cu grăsimi. (<fr. *cardiomalacie*)
- cardiomegalie** *s. f.* mărire a volumului inimii, în insuficiența cardiacă. (<fr. *cardiomégalie*)
- cardiometrie** *s. f.* măsurare a dimensiunilor inimii sau a forței sale de contracție. (<fr. *cardiométrie*)
- cardiomiopatie** *s. f.* afecțiune inflamator-degenerativă a miocardului, în cadrul unui proces patologic. (<engl. *cardiomyopathy*)
- cardiomiopexie** *s. f.* fixare chirurgicală la miocard a unui lambou muscular bogat vascularizat. (<fr. *cardiomyopexie*)
- cardiomiotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a seromucoasei gastrice și esofagiene la nivelul sfincterului cardiac. (<fr. *cardiomyotomie*)
- cardiopăt**, -ă *s. m. f.* suferind de cardiopatie. (<fr. *cardiopatie*)
- cardiopatie** *s. f.* denumire generică a afecțiunilor cardiace. (<fr. *cardiopathie*)
- cardiopatologie** *s. f.* cardiologie. (<fr. *cardiopathologie*)
- cardiopexie** *s. f.* metodă chirurgicală pentru revascularizarea miocardului în insuficiența coronariană organică. (<fr. *cardiopexie*)
- cardioplastie** *s. f.* operație plastică asupra stomacului și esofagului pentru lărgirea cardiei. (<fr. *cardioplastie*)
- cardioplegie** *s. f.* paralizie a mușchiului inimii. (<fr. *cardioplégie*)
- cardioptoză** *s. f.* deplasare în jos a inimii. (<fr. *cardioptose*)
- cardiorafie** *s. f.* suturare a unei plăgi cardiace. (<fr. *cardiorraphie*)
- cardioscleroză** *s. f.* scleroză a mușchiului cardiac sau a cardiei. (<fr. *cardiosclérose*)
- cardioscóp** *s. n.* aparat folosit în cardioscopie. (<fr. *cardioscope*)
- cardioscopie** *s. f.* examinare a contracțiilor inimii la cardioscop. (<fr. *cardioscopie*)
- cardiosfigmograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea grafică a pulsului. (<fr. *cardiosphygmographe*)
- cardiosfigmogramă** *s. f.* reprezentare grafică la sfigmograf. (<fr. *cardiosphygramme*)
- cardiospasm** *s. n. I.* spasm al inimii. 2. mișcare spastică a cardiei. (<fr. *cardiospasme*)
- cardiostomie** *s. f.* operație chirurgicală de deschidere a cordului. (<fr. *cardiostomie*)
- cardiotahimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea frecvenței contracțiilor inimii. (<fr. *cardiotachymètre*)
- cardioterapie** *s. f.* tratamentul bolilor cardiace. (<fr. *cardiothérapie*)
- cardiotomie** *s. f. I.* incizie chirurgicală a inimii. 2. incizie a cardiei. (<fr. *cardiotomie*)
- cardiotonic**, -ă *adj.* *s. n.* (medicament) care stimulează activitatea inimii; tonicardiac. (<fr. *cardiotonique*)
- cardiotopometrie** *s. f.* măsurare a ariei capacității cardiace. (<fr. *cardio-topométrie*)
- cardiotóxic**, -ă *adj.* (despre substanțe, agenți) care tulbură activitatea inimii. (<fr. *cardiotoxique*)
- cardiotrofie** *s. f.* nutriție a inimii. (<fr. *cardiotrophie*)
- cardiovalvulotomie** *s. f.* secționare a valvei mitrale. (<fr. *cardio-valvulotomie*)
- cardiovascular**, -ă *adj.* referitor la inimă și vasele de sânge. *O sistem* ~ = aparatul circulator. (<fr. *cardio-vasculaire*)
- cardită** *s. f.* inflamație a pereților inimii. (<fr. *cardite*)
- cárdium** *s. n.* gen de moluște cu cochilia ovală, subțire, foarte bolită. (<lat. *cardium*)
- cardón** *s. m.* plantă erbacee de grădină, cu flori roșii-violette, comestibile. (<fr. *cardon*)
- careláj** *s. n.* dispunere a elementelor care învelesc o construcție. • pardoseală, pavaj din piese așezate în carouri. (<fr. *carrelage*)
- carená** *vb. tr. I.* a repara, a curăți carena unei nave. 2. a așeza o navă pe o coastă în vederea reparării carenei. 3. a acoperi cu tablă suprafața exterioară a unui vehicul. (<fr. *caréner*, it. *carenare*)
- carenáj** *s. n. I.* carenare; abataj (4). 2. înveliș aplicat unui corp în vederea micșorării rezistenței aerodinamice. (<fr. *carénage*)
- carenal**, -ă *adj.* al carenei florilor. (<fr. *carénal*)
- carenate** *s. f. pl.* subclasă de păsări având sternul prevăzut cu carenă (4). (<fr. *carinates*)
- carénă** *s. f. I.* parte din coca unei nave, sub apă. • volumul de apă dislocat de un plutitor, de o navă. 2. porțiune din corola leguminoaselor, în formă de lîntre, prin unirea celor două petale inferioare. 3. ieșitură a unui organ, a unui os. 4. prelungire a sternului la păsări.

5. proeminență alungită în roca unei galerii sau peșteri calcaroase. (<fr. *carène*, it. *carena*)
- carență** *vb. tr.* a priva de unii factori indispensabili nutriției organismului. (<fr. *carence*)
- carență** *s. f.* lipsă, insuficiență; deficiență. (<fr. *carence*, lat. *carēntia*)
- carențial**, -ă *adj.* referitor la carență; cauzat de o carență. (<fr. *carēntiel*)
- carét** *s. m.* broască țestoasă mare, comestibilă, din mările calde. (<fr. *carét*)
- caretăș** *s. m.* meseriaș care face carete. (<*caretă* + -*aș*)
- carătă** *s. f.* trăsură închisă. (<rus. *kareta*)
- caréu** *s. n.* 1. așezare în formă de pătrat. • fiecare dintre pătratele care alcătuiesc un carolaj. 2. încăpere pe o navă pentru adunări, studii și servitii mesei. 3. suprafața marcată a terenului de fotbal, de tenis etc.; (*p. ext.*) teren de sport. 4. pătrat de cuvinte încrucșate. 5. formație de patru cărți de aceeași valoare (la unele jocuri). 6. parte a unei biserici unde nava se intersectează cu transeptul. (<fr. *carré*)
- carfologie** *s. f.* agitație a degetelor unui bolnav care pare că vrea să pipăie obiecte mici. (<fr. *carphologie*)
- cargabás** *s. n.* (mar.) manevră curentă de strângere a velelor. (<fr. *cargue basse*)
- cargó** *s. n.* 1. încărcare completă a unei nave. 2. asigurare a mărfurilor în timpul transportului. (<germ. *Kargo*)
- cargobót** *s. n.* cargou (1). (<engl. *cargo-boat*)
- cargoplán** *s. n.* plan de încărcare a mărfurilor pe o navă. (<engl. *cargo-plan*)
- cargóu** *s. n.* 1. navă comercială destinată transportului de mărfuri; cargobot. 2. avion de marfă. (<fr. *cargo*)
- caría** *vb. refl.* (despre dinți) a face carii, a se strica. (<fr. *carier*)
- cariatidă** *s. f.* statuie reprezentând o femeie care susține o cornișă etc., ca o coloană. (<fr. *cariatide*, lat. *caryatides*, gr. *karyatides*)
- caric** *s. n.* marfă încărcată la bordul unei nave. (<it. *carico*)
- carică** *vb. tr.* 1. a încărca o navă. 2. a exagera, a șarja. (<it. *caricare*, lat. *caricare*)
- caricatural**, -ă *adj.* de caricatură, referitor la caricatură. (<fr. *caricatural*)
- caricatură** *s. f.* 1. desen care reprezintă o persoană, o situație etc. exagerând intenționat, în scopuri satirice, anumite trăsături (negative). 2. (*fig.*) imitație nereușită, denaturată. (<fr. *caricature*, it. *caricatura*)
- caricaturism** *s. n.* mod caricatural de prezentare a unei persoane, situații etc. (<*caricatural* + -*ism*)
- caricaturist**, -ă *s. m. f.* artist specializat în caricaturi. (<fr. *caricaturiste*)
- caricaturistic**, -ă *adj.* 1. care exagerază unele trăsături (negative) cu intenție satirică sau umoristică. 2. propriu caricaturii. (<*caricatural* + -*istic*)
- caricaturiză** *vb. tr.* a înfățișa pe cineva sau ceva printr-o caricatură. (după fr. *caricature*)
- carie** *s. f.* 1. boală a dinților prin măcinare lentă și progresivă a smalțului și a dentinei. • supurație interstițială a țesutului osos. 2. defect superficial al pieselor turnate, sub forma unor canale cu margini neregulate. • degradare a lemnului prin găurire și măcinare de către cari. (<fr. *carie*, lat. *caries*)
- carieră**¹ *s. f.* loc de unde se scoate piatră, marmură etc. (<fr. *carrière*)
- carieră**² *s. f.* 1. profesiune, ocupație. • poziție în ierarhia socială și profesională, în societate; situație bună. • (*fig.*) drum, cale (a unei idei, literaturii etc.) 2. mare manevră de echitație în teren descoperit. (<fr. *carrière*)
- carierism** *s. n.* tendința de a parveni cu orice preț și prin orice mijloace, de a face carieră² (1). (<fr. *carrièreisme*, rus. *karierizm*)
- carierist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care practică carierismul. (<fr. *carrièreiste*)
- carillon** *s. n.* 1. orologiu din tunul unor catedrale dintr-un grup de clopote. 2. instrument muzical la care se pot executa arii, cu ajutorul unor clopoței sau lame acordate la anumite tonuri. 3. piesă scrisă pentru un astfel de instrument. (<fr. *carillon*)
- CARIO-** *elem.* „nucleu”. (<fr. *caryo-*, cf. gr. *karyon*)
- caribiont** *s. m.* organism vegetal cu nucleu bine diferențiat. (<fr. *caryobionte*)
- carioacă**¹ *s. f.* 1. dans popular brazilian, devenit dans modern de salon, asemănător rumbey; melodia corespunzătoare. 2. instrument muzical de percuție pentru baterea ritmului. (<sp., port. *carica*)
- carioacă**² *s. f.* creion special pentru desen, cu o anumită pastă colorată. (n. com.)
- carioacarp**, -ă *adj.* al cărui fruct seamănă cu o nucă. (<fr. *caryocarpe*)
- cariochinetic**, -ă *adj.* referitor la cariochineză. (<fr. *caryocinétique*)
- cariochinéză** *s. f.* mitoză. (<fr. *caryocinése*)
- carioclazie** *s. f.* proces de fragmentare a nucleului celular. (<fr. *caryoclasie*)
- cariofilacée** *s. f. pl.* familie de plante angiosperme dicotiledonate, dialipetale: garoafa; cariofilee. (<fr. *caryophyllacées*)
- cariofilée** *s. f. pl.* cariofilacee. (<fr. *caryophyllées*)
- cariogamie** *s. f.* fuziune, prin împerechere cromozomică, a nucleilor mascul și femel, în fecundație. (<fr. *caryogamie*)
- cariogenéză**¹ *s. f.* diferențiere a nucleului celular. (<fr. *caryogenése*)
- cariogenéză**² *s. f.* proces de formare a unei carii dentare. (<fr. *caryogenése*)
- cariogramă** *s. f.* reprezentare schematică a cromozomilor dintr-o celulă, dintr-un nucleu; idiogramă. (<fr. *caryogramme*)
- cariolă** *s. f.* trăsură ușoară cu două roți, pe arcuri, trasă de un cal. (<fr. *carriole*, it. *carriola*)
- cariolimfă** *s. f.* plasmă nucleară în care sunt înglobați cromozomii. (<fr. *caryolymphe*)
- carioliză** *s. f.* dezintegrare a nucleului celular. (<fr. *caryolyse*)
- carilogie** *s. f.* ramură a citologiei care studiază nucleul. (<fr. *caryologie*)
- carimetri** *s. f.* măsurare a diametrului nucleelor celulare cu microscopul. (<fr. *caryométrie*)
- cariomitoză** *s. f.* totalitatea modificărilor suferite de nucleu în cariochinezi. (<fr. *caryomitose*)
- carion** *s. m.* (biol.) nucleu. (<gr. *karyon*)
- carioplasmă** *s. f.* masă protoplasmatică vie din nucleul celular; nucleoplasmă. (<fr. *caryoplasme*)
- carioplasmogamie** *s. f.* contopire a doi gameți, rezultând o celulă nouă. (<fr. *caryoplasmogamie*)
- carioplast** *s. n.* corpusul din nucleul celular. (<fr. *caryoplaste*)
- cariopsă** *s. f.* fructul uscat monosperm indehiscent, cu pericarpul lipit de sămânță, la cereale. (<fr. *caryopse*)
- carios**, -oasă *adj.* 1. (bot.) găunos; ros de viermi. 2. referitor la caria dentară. (<germ. *karios*)
- cariotecă** *s. f.* membrană nucleară care separă carioplasma de citoplasmă. (<fr. *caryothèque*)
- cariotip** *s. f.* dispunere schematică a cromozomilor unei specii. (<fr. *caryotype*)
- cariozóm** *s. m.* masă de substanță cromatică în plasma nucleară a celulelor. (<fr. *caryosome*)
- carismatic**, -ă *adj.* (despre autoritate) care se bazează pe valoarea personală extraordinară a unui individ, pe caracterul său sacru, istoric sau exemplar; (despre o personalitate) care se bucură de un mare prestigiu. (<fr. *charismatique*)
- carismă** *s. f.* dat particular conferit oamenilor prin grația divină; har. (<fr. *charisme*, gr. *kharisma*)
- caritabil**, -ă *adj.* milos; generos; caritativ. (<fr. *charitable*)
- caritate** *s. f.* atitudine miloasă, plină de generozitate față de cineva; filantropie. (<fr. *charité*, lat. *caritas*)
- caritativ**, -ă *adj.* caritabil. (<fr. *charitatif*, lat. *caritativus*)
- carjacking** /*chargeachin*/ *s. n.* furt de mașini prin atac armat. (<engl. *carjacking*)
- carlin** *s. m.* câine de agrement cu corpul scurt, capul masiv, rotund și brăzdat de riduri și cu botul pătrat și scurt; mops. (<fr. *carlin*)
- carlingă** *s. f.* 1. parte a fuzelajului în care stă pilotul și unde se găsesc comenzile de zbor. 2. piesă de legătură longitudinală, care unește diferite părți ale unei nave. (<fr. *carlingue*)
- carmaniolă** *s. f.* 1. dans popular revoluționar francez din 1789; cântecul corespunzător. 2. vestă scurtă purtată în timpul Revoluției franceze. (<fr. *carmagnole*)

- carmelină** *s. f.* lână regenerată, vignonie. (<fr. *carmeline*)
- carmelit**, -ă *I. s. m. f.* membru al unui ordin călugăresc catolic, celebru prin austeritatea sa. *II. adj. inv. s. n. (de)* culoare de un brun pal. (<fr. *carmélite*)
- carmin** *I. s. n.* materie colorantă de un roșu intens, din femela coșenilei. *II. adj. inv. s. n. (de)* culoare roșie vie. (<fr. *carmin*)
- carminativ**, -ă *adj. s. n.* (medicament) care favorizează evacuarea gazelor din intestin. (<fr. *carminatif*)
- carminic** *adj. acid* ~ = acid extras din coșenilă. (<fr. *carminique*)
- carmotrón** *s. n. (telec.)* tub magnetron cu undă inversă. (<fr. *carmotron*)
- CARN(I)**- *elem.* „carne”. (<fr. *carne*/-, cf. lat. *caro, carnis*)
- carnej** *s. n.* măcel, masacru. (<fr. *carnage*)
- carnál**, -ă *adj.* referitor la carne; (*p. ext.*) trupesc, senzual. (<it. *carnale*, lat. *carnalis*)
- carnalít** *s. n.* mineral, clorură de magneziu și potasiu. (<fr. *carnalite*)
- carnalitate** *s. f. (rar)* senzualitate. (<it. *carnalità*)
- carnasiér**, -ă *I. adj. s. m.* (animal) carnivor. • (*fig.*) feroce; vorace *II. s. f.* fiecare dintre măselele mari ale unor animale carnivore. (<fr. *carnassier*)
- carнат**, -ă *adj. I.* (despre alimentație) compus din carne. *2. (bot.)* de culoarea cărnii. (<fr. *carné*)
- carnatie** *s. f.* coloritul și structura pielii unei persoane. (<fr. *carnation*)
- carnavál** *s. n. I.* perioadă care precedă postul, în unele țări, în care au loc petreceri, jocuri etc. *2.* petrecere populară cu jocuri mimice, deghizări, focuri de artificii. (<fr. *carnaval*)
- carnavalésce**, -ă *adj.* de carnaval; grotesc. (<fr. *carnavalesque*)
- carnéice** *s. m.* călău, gâde. (<it. *corneice*)
- carnét** *s. n. I.* caiet mic (pentru însemnări). *2.* act, document de forma unui mic carnet (I), în care se arată apartenența posesorului. (<fr. *carnet*)
- carnián**, -ă *adj. s. n.* (din) primul etaj al triasicului superior din regiunile alpine. (<fr. *carnien*)
- carnificáre** *s. f.* aspect particular al parenchinului pulmonar, a cărui culoare și consistență seamănă cu cele ale mușchilor. (după fr. *carnification*)
- carnivór**, -ă *I. adj.* (despre animale) care se hrănește cu carne; camasiér; creofag, zoofag. *o plante -e* = plante care digeră prin flori insecte sau microorganismele. *II. s. n. pl.* ordin de mamifere, cu camasiere și canini lungi și ascuși, care se hrănesc predominant cu carne. (<fr. *carnivore*, lat. *carnivorus*)
- carnotít** *s. n.* mineral de uraniu și vanadiu, radioactiv. (<fr. *carnotit*)
- carnyx** *s. n.* trompetă de forma unui animal cu gura căscată, la celți. (<fr., celt. *carnyx*)
- caró** *s. n.* culoare la cărțile de joc, cu romburi roșii. (<fr. *carreau*)
- caroiá** *vb. intr.* a aplica un caroiáj pe hartă. (<fr. *carroyer*)
- caroiáj** *s. n.* rețea de drepte paralele perpendiculare, trasate pe un desen, pe o hartă; cadriáj. (<fr. *carroyage*)
- carólá** *s. f.* dans popular medieval francez, în cerc sau în lanț, lent, cu acompaniament instrumental sau vocal; melodia corespunzătoare. (<fr. *carole*)
- carolingián**, -ă *adj.* referitor la dinastia lui Carol cel Mare. (<fr. *carolingien*)
- caronádă** *s. f.* tun naval scurt pentru nimicirea personalului de pe navele inamice. (<fr. *caronade*)
- carosá** *vb. tr.* a proiecta, a produce sau a monta o caroserie. (<fr. *carrosser*)
- carosábil**, -ă *adj. s. n.* (parte a unui drum, a unei străzi) rezervată circulației vehiculelor. (<fr. *carrossable*)
- caroserie** *s. f.* construcția montată pe un vehicul, pentru transportul oamenilor, materialelor, mărfurilor. (<fr. *carrosserie*)
- carosiér**, -ă *I. adj.* (despre cai; și *s. m.*) cu mersul elegant, pentru vehicule de lux. *II. s. m.* fabricant, reparator de caroserii. (<fr. *carrossier*)
- carotá** *vb. intr. (fam.)* a înșela; a estorca. • a juca la biliard astfel încât adversarului să-i rămână o lovitură dificilă. (<fr. *carotter*)
- carotáj** *s. n.* determinare a naturii structurii straturilor succesive ale unui teren prin extragerea de carote (II) sau prin măsurarea mărimilor fizice ale rocilor străbătute. (<fr. *carottage*)
- carótá** *s. f. I.* varietate de morcovi timpurii, cu rădăcini scurte. *II.* probă cilindrică de material extrasă din teren pentru a determina structura și caracteristicile straturilor. • probă luată din betonul de fundație al unei șosele pentru stabilirea proprietăților fizico-mecanice. *III. (fig.)* înșelătorie, șarlatanerie. *IV. (fam.)* stratagemă la biliard, prin care i se lasă adversarului o lovitură grea. (<fr. *carotte*, lat. *carota*, gr. *karoton*, morcov)
- carotén** *s. n.* pigment portocaliu-roșcat în unele vegetale (morcovi) și produse animale. (<fr. *carotène*, germ. *Karotin*)
- carotenemie** *s. f.* prezența carotenului în sânge. (<fr. *caroténémie*)
- carotenodermie** *s. f.* pigmentație gălbuie-roșiatică a tegumentelor, provocată de creșterea carotinemică; ocdodermie, xantoză. (<fr. *caroténodermie*)
- carotenoíd**, -ă *I. adj.* (despre substanțe) care conține caroten. *II. s. n.* pigment asemănător cu carotenul. (<fr. *caroténoïde*)
- carotidá** *s. f.* fiecare dintre cele două artere principale de o parte și de alta a gâtului. (<fr. *carotide*)
- carotidián**, -ă *adj.* al carotidei. (<fr. *carotidien*)
- carotierá** *s. f. I.* sondeză pentru tăierea și scoaterea la suprafață a carotelor (II). *2.* aparat folosit pentru a face sondeje și a lua eșantioane din fundul oceanelor. (<fr. *carottière*)
- caróu** *s. n.* pătrătel imprimat sau țesut pe unele stoffe. (<fr. *carreau*)
- carp** ¹ *s. n.* ansamblu de opt oase mici, care alcătuiesc articulația dintre antebraț și palmă. (<fr. *carpe*, gr. *karpos*)
- carp** ² *v. carpo-*
- carpátic**, -ă *adj.* din munții Carpați, referitor la Carpați; carpatin. (<fr. *carpatique*)
- carpatín**, -ă *adj.* carpatic. (<fr. *carpatin*)
- carpectomie** *s. f.* rezecție a oaselor carpului¹. (<fr. *carpectomie*)
- carpelá** *s. f.* frunză modificată, element constitutiv al gineceului. (<fr. *carpelle*)
- carpétá** *s. f.* covoraș. (<fr. *carpette*)
- carpián**, -ă *adj.* al carpului¹. (<fr. *carpien*)
- CARPO**, -**carp**, -**carpie** *elem.* „fruct”. (<fr. *carpo-*, -*carpe*, -*carpie*, cf. gr. *karpos*)
- carpocápsá** *s. f.* fluturaș cu aripile cenușii-cafenii, cu fețele și marginile franjurate, pe arborii fructiferi. (<fr. *carpocapse*)
- carpodíu** *s. n.* carpelă sterilă, abortivă. (<lat. *carpodium*, fr. *carpode*)
- carpofág**, -ă *adj. s. m. f.* frugivor. (<fr. *carpophage*)
- carpoite** *s. f. pl.* plante inferioare cu sporangii în organe speciale. (<fr. *carpoiphytes*)
- carporfó** *s. m. I.* bază lărgită a gineceului. *2.* pedicel al sporocarpului. • partea sporiferă a ciupercilor superioare. (<fr. *carpophore*)
- carpogamie** *s. f.* reproducere sexuală din care rezultă carpospori. (<fr. *carpogamie*)
- carpogenézá** *s. f.* transformare a ovarului, după fecundație, în fruct. (<fr. *carpogénèse*)
- carpolízá** *s. f.* disociere a carpelelor sudate. (<fr. *carpolyse*)
- carpologie** *s. f.* parte a botanicii care studiază fructele. (<fr. *carpologie*)
- carposferá** *s. f.* oosferă înainte de fecundare. (<fr. *carposphère*)
- carpospérm** *s. n.* oosferă fecundată, la alge. (<fr. *carposperme*)
- carpospór** *s. m.* spor asexuat, neflagelat, la algele roșii. (<fr. *carpospore*)
- carpotécá** *s. f.* teaca sporilor, la alge. (<fr. *carpothèque*)
- carpozóm** *s. m.* corp de fructificație, specific ciupercilor. (<fr. *carposome*)
- carst** *s. n.* eroziune a calcarelor și a ghipsurilor de către apă, însoțită de formarea de pâlpii, peșteri sau râuri subterane. (<fr. *karst*, germ. *Karst*)
- cárstic**, -ă *adj.* referitor la carst, de natura carstului. (<fr. *karstique*)
- carstificáre** *s. f.* dizolvarea rocilor solubile, transportul

- și depunerea sau precipitarea lor de către ape. (după fr. *karstification*)
- carstolog**, -ă *s. m. f.* specialist în carstologie. (< *carstologie*)
- carstologie** *s. f.* studiul fenomenelor carstice. (< fr. *karstologie*)
- cart**¹ *s. n.* 1. serviciu la bordul navelor, cu durata de patru ore. 2. unitate de măsură pentru unghiuri, de 11,15° (a 32-a parte din roza vânturilor); rumb. 3. unitate de volum anglo-americană, de 1,136 l. (< fr. *quart*)
- cart**² *s. n.* mic automobil cu caroserie simplificată, folosit în întreceri sportive sau jocuri pentru copii. (< engl., fr., it. *kart*, germ. *Kart*)
- cartă** *vb. tr.* 1. a repartiza corespondența poștală pe destinatari. 2. a grupa vagoanele pe diferite linii de descărcare. 3. a adăuga pe o hartă, pe un plan, noi detalii ale terenului. • a identifica pe teren și a reprezenta cartografic diferite tipuri de sol. 4. a identifica și delimita rezervațiile dintr-un arboret. (< germ. *Kartieren*)
- cartător**, -oare *s. m. f.* funcționar care execută operații de cartare (1, 2). (< *carta* + -*tor*)
- cărtă** *s. f.* 1. (în evul mediu) act care emană de la un suveran, destinat a consemna unele drepturi sau libertăți. 2. convenție, pact politic fundamental. • act care stabilește funcționarea unei organizații internaționale. (< fr. *charte*, lat. *charta*)
- cartel** *s. n.* 1. înțelegere între societăți industriale sau comerciale din aceeași branșă pentru a fixa cota de producție, prețul produselor și pentru a limita concurența. 2. coaliție politică între mai multe partide, grupuri profesionale, sindicale în vederea unor acțiuni și scopuri comune. (< fr., engl. *cartel*)
- cartelă**¹ *vb. tr., refl.* (despre întreprinderi, partide politice) a (se) reuni într-un cartel. (< *cartel*)
- cartelă**² *vb. tr.* a supune desfacerea și consumul alimentară sau al altor mărfuri la regimul cartelelor (1). (< *cartelă*)
- cartelă**³ *s. f.* 1. carmel, fișă (de carton) cu bonuri detașabile de masă pentru cantină, pentru produse raționalizate etc. 2. fișă-tip folosită la păstrarea și prelucrarea codificată a informației la calculatorul electronic. 3. bandă de carton perforată după un anumit desen, după care se țese o stofă. (< it. *cartella*)
- carter**¹ *s. n.* înveliș metalic etanș, ca suport sau protecție pentru anumite părți în mișcare ale unui motor. (< engl., fr. *carter*)
- carter**² *s. n.* unitate de volum anglo-americană, de 290,942 l. (< engl. *quarter*)
- cartezian**, -a *1. adj., s. m. f.* (adept) al cartezianismului. **II. adj.** *coordonate ~ene* = sistem de numere care definește poziția unui punct în raport cu două axe perpendiculare (abscisa și ordonata). (< fr. *cartésien*)
- cartezianism** *s. n.* concepția filozofică a lui Descartes și a adepților săi, caracterizată prin raționalism, mecanicism și dualism. (< fr. *cartésianisme*)
- cartier**¹ *s. n.* 1. parte a unui oraș, deosebită de celelalte printr-un caracter specific, propriu; locuitorii respectivi. 2. comandament al unei mari unități militare. **o marele ~ general** = organul suprem de conducere a armatei în timp de război. • loc unde este cantonată o armată; tabără. 3. porțiune a unei nave în fiecare bord înapoia traversului, deasupra liniei de plutire. • porțiune a unei vergi, între bază și capătul ei. 4. (*herald.*) fiecare din compartimentele unui scut. (< fr. *quartier*)
- cartilaginós**, -oasă *adj.* 1. format din cartilaje. 2. (despre marginea frunzelor) elastic și rezistent, asemănător unui cartilaj. (< fr. *cartilagineux*, lat. *cartilaginosus*)
- cartilaj** *s. n.* țesut conjunctiv rezistent și elastic, la extremitățile oaselor; zgârci. (< fr. *cartilage*)
- cărting** *s. n.* sport practicat cu cartul². (< engl., fr. *karting*)
- cartirui** *vb. tr.* a încartirui. (după rus. *kvartirovati*)
- cartism** *s. n.* prima mișcare politică revoluționară de masă a proletariatului, în Anglia. (< engl. *chartism*, fr. *chartisme*)
- cartist**¹ *s. m.* practicant al cartingului. (< it. *kartista*)
- cartist**², -ă *adj., s. m. f.* (adept) al cartismului. (< engl. *chartist*)
- CARTO** -elem. „hartă”, „grafic”, „plan”, „carte de joc”. (< it. *carto*-, cf. lat. *charta*)
- cartodiagramă** *s. f.* hartă pe care sunt reprezentate grafic date referitoare la fenomene statistico-economice. (< fr. *cartodiagramme*)
- cartodrom** *s. n.* teren pentru carting. (< *cart*² + /velo-*drom*)
- cartof** *s. m.* plantă erbacee cu flori albe sau violete, tulpină subterană cu tubercul comestibile, bogate în amidon; (*p. ext.*) tuberculul însuși. (< germ. *Kartoffel*)
- cartofil**, -ă *s. m. f.* pasionat de cartofilie. (< fr. *cartophile*)
- cartofilie** *s. f.* ramură a filateliei care se ocupă cu colecționarea, studiarea și expunerea cărților poștale ilustrate. (< fr. *cartophilie*)
- cartograf**, -ă *s. m. f.* specialist în cartografie. (< fr. *cartographe*)
- cartografiă** *vb. tr.* a executa hărți și planuri topografice. (< *cartografie*)
- cartografie** *s. f.* 1. disciplină care studiază metodele și procedeele de a întocmi hărți și planuri topografice. 2. metodă de înregistrare a prezenței, frecvenței etc. unui fenomen, prin cartograme și hărți. 3. (*med.*) reprezentare ecografică a potențialelor electrice ale corpului. (< fr. *cartographie*)
- cartogramă** *s. f.* reprezentare grafică pe o hartă a unor măriri, date statistice etc., repartizate teritorial. (< fr. *cartogramme*)
- cartolină** *s. f.* carte poștală ilustrată. (< it. *cartolina*)
- cartologie** *s. f.* studiul analitic și istoric al hărților. (< fr. *cartologie*)
- cartomancian**, -ă *s. m. f.* ghicitor în cărți. (< fr. *cartomancien*)
- cartomanție** *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul cu ajutorul cărților de joc. (< it. *cartomanzia*)
- cartometrie** *s. f.* ramură a cartografiei care studiază metodele și instrumentele de măsurare a suprafețelor. (< fr. *cartométrie*)
- cartométru** *s. n.* instrument folosit în cartometrie. (< germ. *Kartometer*)
- cartón** *s. n.* 1. hârtie groasă și puțin flexibilă. 2. tăvișă de mucava; (*p. ext.*) conținutul ei. 3. schiță, studiu pregătit la un tablou. 4. tub mic de hârtie groasă la capătul unor țigări, prin care se trage fumul. (< fr. *carton*)
- cartonă** *vb. tr.* a lega o carte, un caiet etc.) în coperte (de carton/l). (< fr. *cartonner*)
- cartonaj** *s. n.* 1. cartonare. 2. atelier unde se fac obiecte de carton. 3. obiect de carton. (< fr. *cartonnage*)
- cartonieră** *s. f.* cartotecă. (< fr. *cartonnière*)
- cartotecă** *s. f.* totalitatea fișelor de evidență a personalului sau materialele dintr-o întreprindere ori instituție. • cutie, dulap unde se păstrează fișe; cartonieră. (< fr. *cartothèque*, germ. *Kartothek*, rus. *kartoteka*)
- cartular** *s. n.* culegere de titluri (scrieri) referitoare la drepturile unei mănăstiri sau biserici. (< fr. *cartulaire*, lat. *chartularium*)
- cartuș**¹ *s. n.* 1. tub metalic sau de carton care conține încărcătura de exploziv și proiectilul unei arme de foc. • piesă de hârtie care conține un exploziv. • filtru de hârtie împăturită într-un anumit mod (mai ales la carburatoare). **o ~ filtrant** = dispozitiv pentru filtrarea aerului, care se atașează la o mască de gaze. 2. loc rezervat comentariului, titlului sau altor date dintr-un desen, o hartă, un tablou; motiv ornamental, chenar care încadrează un text, un titlu, un cuvânt; textul însuși. 3. ambalaj-tip cu mai multe pachete de țigări sau sticle de băutură. (< fr. *cartouche*)
- cartușerie** *s. f.* secție într-un arsenal unde se fabrică și se depozitează cartușele. (< fr. *cartoucherie*)
- cartușieră** *s. f.* cutie de piele etc. la centură, în care se țin cartușe. • bandă de piele sau de pânză pe care se poartă cartușele de vânătoare. (< fr. *cartouchière*)
- carub** *s. m.* fructul, carubierului. (< it. *carrubo*)
- carubiér** *s. m.* arbore cu lemnul roșu și tare, care crește în regiunea alpină mediteraneană; roșcov. (< fr. *caroubier*)
- carunculă** *s. f.* 1. formație anatomică mică, proeminentă; nodul. 2. excrescență cămoasă pe tegumentul semintei, colorată, bogată în materii oleaginoase, la diseminare prin intermediul insectelor. (< fr. *caroncule*, lat. *caruncula*)
- carură** *s. f.* 1. lărgime a umerilor și a spatelui cuiva. 2. formă largă și pătrată a pântecului, a corpului etc. 3. personalitate puternică a cuiva. • (*fig.*) calibru. (< fr. *carrure*)
- cărus** *s. n.* (*med.*) starea cea mai gravă, ultimă a comei. (< fr. *carus*)
- carusel** *s. f.* 1. instalație din mai mulți căluți de lemn,

pe care încăleacă copiii și care se învârtesc pe o pistă circulară; călusei. 2. dispozitiv circular pentru mentenanță (1). **o** ~ aerodinamic = tum metalic pe un suport rotativ, pe care se poate monta un obiect profilat în vederea măsurării forțelor aerodinamice; *strung* ~ = strung cu axa de rotație verticală, la prelucrarea pieselor grele de înălțime mică. 3. reprezentare a unui grup de călăreți care execută o serie de mișcări de dresaj. 3. circulație intensă de vehicule în diverse sensuri. 5. (fig.) succesiune rapidă de oameni, de lucruri. (<fr. *carrousel*)

carvaka /cear-/ s. n. școală materialistă și ateistă indiană care afirmă că la temelia lumii se află patru principii: aerul, focul, apa și pământul și respinge teoriile religiei vedice și brahmanice, propovăduind idealul etic al desfășurării raționale. (<sanscr. *carvaka*)

casă vb. I. tr. 1. a anula, în urma unui recurs, o hotărâre judecătorească. 2. (rar) a sparge. 3. a scoate din uz și din inventar, a reforma (o mașină, un aparat etc.). II. refl. (despre vin) a-și pierde culoarea naturală în contact cu aerul. (<fr. *casser*)

casabil, -ă adj. 1. casant. 2. (despre o hotărâre judecătorească) care poate fi anulat în urma unui recurs. (<fr. *cassable*)

casânt, -ă adj. care se sparge, se sfărâmă; fragil; casabil (1). (<fr. *cassant*)

casată s. f. înghețată cu fructe mai consistentă și dispusă în straturi. (<it. *cassata*, fr. *cassate*)

casăție s. f. (în unele state) organ judecătorec suprem capabil a casa (1) o sentință pronunțată de organele judecătorești de grad inferior. (<fr. *cassation*)

casățiune¹ s. f. compoziție pentru orchestră sau formație de cameră asemănătoare serenadei, care se deschide cu un mars, în aer liber. (<germ. *Kassation*, it. *cassazione*)

casățiune² s. f. 1. (jur.) anulare a unei hotărâri judecătorești în urma admiției recursului. 2. (cont.) totalizarea operațiilor privind scoaterea definitivă din uz și din inventar a unui mijloc fix. 3. spargere. (<fr. *cassation*)

casăva s. f. plăcintă din făină de manioc. (<fr. *cassave*, sp. *casaba*)

casă s. f. 1. dulap, ladă de oțel în care se țin bani, bijuterii, hârtii de valoare etc. 2. loc unde se achită costul cumpărăturilor într-un magazin. • ghișeu unde se fac încasările și plățile într-o întreprindere, instituție etc. • sumă de bani în casieria unei întreprinderi sau instituții. **o a face ~a** = a face bilanțul încasărilor și plăților dintr-o zi; plus (sau minus) de ~ = diferență rezultată în plus (în minus) după stabilirea încasărilor și plăților; **registru de ~** = registru în care se trec sumele încasate și cele plătite. • ~ de bagaje = birou în incinta unei (auto)gări, unde se pot depune temporar, spre păstrare, bagajele călătorilor. (<it. *cassa*, germ. *Kasse*)

casădă s. f. 1. cădere naturală de apă de la o mare înălțime; cataractă. 2. (fig.) suită de lucrări care se produc în sacade. **o ~ de răs** = răs sacadat și prelungit; ~ de aplauze = aplauze puternice. 3. **montaj în ~** = mod de legare a unor aparate, mașini sau circuite electrice astfel încât curentul de la intrare să fie egal cu cel de la ieșirea elementului anterior. • succesiune de uzine hidroelectrice pe un curs de apă regularizat. 4. cădere liberă, pe sol, a unui acrobat sau cascador. (<fr. *casade*)

casador, -oăre s. m. f. 1. persoană special antrenată care se substituie unui actor de film, în scenele cu acțiune periculoasă. 2. acrobat care execută serii de căzături și sărituri. 3. (fam.) persoană cu o conduită ușuratică. (<fr. *cascadeur*)

casadorie s. f. 1. profesiunea de cascador. 2. faptă temerară, de cascador. (<sancador + -ie)

căscă s. f. 1. acoperământ de cap din metal ușor, dar rezistent, pe care îl poartă militari în luptă, unii sportivi sau muncitorii, scafandrii și cosmonauții pentru protejarea capului. **o ~ăști albastre** = trupe ONU aflate în zone de conflict. • acoperământ de cap din cauciuc, la înțărări pentru a nu-și uda părul. 2. dispozitiv metalic în formă de căciulă, servind la uscătul părului. 3. dispozitiv din unu sau două receptoare fixate pe urechi pentru ascultarea transmisiunilor radiofonice sau telefonice. (<fr. *casque*)

caschétă s. f. șapcă cu cozoroc și cu fundul rotund și larg. (<fr. *casquette*)

caserolă s. f. 1. capsulă de porțelan cu coadă pentru topirea în laborator a substanțelor vâscoase și puțin volatile. 2. vas de bucatărie cu coadă și fund plat. 3. recipient din material plastic, pentru alimente. 4. carenaful unei elice. (<fr. *casserole*)

casetat, -ă adj. (arhit., constr.) compartimentat în casete (4). (<*casetă* + -at)

casetă s. f. 1. cutie (mică) în care se păstrează bani, obiecte prețioase etc. 2. cutie pentru închiderea și protejarea unor dispozitive sau mecanisme, pentru păstrarea unor piese etc. • cutie etanșă de diferite forme în care se țin clișee, pelicule fotosensibile etc. 3. cutie de material plastic conținând o bandă magnetică, într-un casetofon. 4. fiecare dintre compartimentele adâncite, de formă regulată, care decorează un plafon sau intradosul unei bolți; caseton; cheson (5). 5. text tipărit încadrat într-un chenar. 6. ~ tehnică = notă a editurii sau a tipografiei asupra apariției unei publicații. 7. partea metalică a unei proteze dentare. (<fr., engl. *cassette*, it. *cassetta*)

casetofon s. n. magnetofon cu casete (3). (<*casetă* + /magnetofon)

caseton s. n. 1. mobilă florentină din epoca Renașterii, având sertare ornate cu sculptură mărunță. 2. casetă mare (4). (<it. *cassone*)

casetotcă s. f. colecție de casete (3); locul de depozitare. (<fr. *cassetothèque*)

cash /cheș/ s. n. (fam.) bani gheață, în numerar. (<engl. *cash*)

cash flow /cheș flaw/ s. n. (fin.) diferența dintre încasările și plățile curente ale unei întreprinderi. (<engl. *cash flow*)

casier, -ă s. m. f. persoană care efectuează operații de casă(2) într-o întreprindere sau instituție. (<it. *cassiere*)

casierie s. f. serviciu, birou unde se efectuează operații de casă (2). (<*casier* + -ie)

casierită s. f. casieră. (<*casier* + -ită)

casिंग /chéi-sin/ s. n. tubaj exterior într-o sondă de petrol. (<engl., fr. *casings*)

casiopeu s. n. lutejiu. (<fr. *casiopéum*)

casiterit s. n. bioxid natural de staniu. (<fr. *cassitérite*)

căsiu s. n. rigolă pavală, largă și evazată, care traversează un drum în punctele cele mai joase ale traseului. (<fr. *cassis*)

CASMO- elem. „deschidere, fisură“. (<fr. *chasmo-*, cf. gr. *khasma*)

casmoofil, -ă adj. (despre plante) care crește în crăpăturile stâncilor. (<fr. *chasmophile*)

casmoofite s. f. pl. plante casmoofile. (<fr. *chasmophytes*)

casmogamie s. f. polenizare care are loc după deschiderea florilor. (<fr. *chasmogamie*)

casolétă s. f. 1. vas în care se ard parfumuri, mirodenii. • cutie de metal în care se sterilizează feși, vată, instrumente medicale. 2. ornament în formă de vas din care ies flăcări, la arcuiri de triumf, altare etc. (<fr. *casolette*)

casone s. n. mobilă de forma unei lăzi, cu sculpturi în lemn sau picturi, pentru păstrarea veșmintelor. (<it. *cassone*)

casapanca s. f. mobilă italiană din timpul Renașterii, dintr-un caseton cu rezemătoare și spătar. (<it. *casapanca*)

cassedeck s. n. casetofon fără amplificator de putere. (<engl. *cassedek*)

cast, -ă adj. pur, neprihănit, neîntinat; nepătat, virtuos. (<it. *casto*, lat. *castus*)

castaniétă s. f. (pl.) instrument muzical de percuție pentru acompanierea dansului și a muzicii, din două plăcuțe de lemn, care se prind de degete și, prin lovire, produc un sunet sec. (<fr. *castagnette*, sp. *castañeta*)

castanozióm /-zióm/ s. n. pământ brun deschis sau castaniu, caracteristic solurilor de stepă uscată. (<rus. *kastanosém*)

căstă s. f. 1. (la hinduși, egipteni și la alte popoare orientale) categorie socială închisă, strict delimitată prin originea comună, ocupații, privilegii, cult religios etc. • (p. ext.) grup social închis care își apără cu strictețe privilegiile; clan, clică. 2. ansamblu de indivizi în cadrul familiilor de insecte sociale (albine, furnici, termite) care îndeplinesc aceleași funcții. (<fr. *caste*, port. *casta*)

castél s. n. 1. construcție fortificată, medievală, cu turnuri, înconjurată cu ziduri mari și șanțuri, servind ca reședință seniorilor feudali. **o ~e în Spania** = visuri irealizabile, planuri fantastice; himere; ~ de apă = rezervor, construcție înaltă, destinată acumulării apei potabile sau industriale și distribuirii ei. 2. fiecare dintre construcțiile metalice sau de lemn deasupra punții superioare a unei nave. (<lat. *castellum*, it. *castello*)

- castelán**, -ă *s. m. f.* proprietar, stăpân al unui castel; locuitor sau administrator al unui castel. (< lat. *castellanus*, it. *castellano*, pol. *kasztellan*)
- castilian**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor din Castilia. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită în Spania. (< it. *castigliano*, fr. *castillien*)
- căsting** *s. n.* 1. concurs sportiv în care participanții au dreptul la un număr de aruncări la țintă cu lanseta. 2. selectare a actorilor pentru un film, spectacol, emisiuni televizate. (< engl. *casting*)
- castitate** *s. f.* însușirea de a fi cast; neprihănire; feciorie. (< lat. *castitas*, it. *castità*)
- căstor** *I. s. m.* mamifer rozător semiacvatic care își face cuiburi pe marginea râurilor; biber. *II. s. n.* blana prelucrată a acestui animal. • postav din păr de căstor (1). (< fr., lat. *castor*)
- castoreum** *s. n.* secreție odorantă a castorului, folosit în farmacie și cosmetică. (< fr. *castoréum*, lat. *castoreum*)
- castră** *vb. tr. I.* a extirpa sau a steriliza organele sexuale. 2. (*fig.*) a mutila, a ciopârți (o operă). (< fr. *castrer*, lat. *castrare*)
- castrare** *s. f.* acțiunea de a castra; castrație. • îndepărtare a staminelor dintr-o floare hermafrodită sau a inflorescențelor masculine ale plantelor unisexuate monoice. • (*med.*) extirpare în tratamentul paliativ, în scop antalgic, în anumite forme de neoplasm. (< *castra*)
- castrăție** *s. f.* castrare. (< fr. *castration*, lat. *castratio*)
- castrism** *s. n.* mișcare revoluționară care se inspire din ideile lui Fidel Castro. (< fr. *castrisme*)
- castrist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al castrismului. (< fr. *castriste*)
- castru** *s. n.* lagăr, tabără fortificată a unei unități din armata romană. (< lat. *castrum*)
- casuarina** *s. f.* gen de arbori din Australia și Indonezia, cu ramuri în formă de nuiele și cu lemni foarte tare. (< fr., lat. *casuarina*)
- casulă** *s. f.* veșmânt cu aspect de pelerină fără mâneci și cu o singură deschizătură pentru cap, la preoții catolici. (< germ. *Casula*, lat. *casula*)
- casulătă** *s. f.* iahnie de fasole boabe cu afumături. (< fr. *cassoulet*)
- casură** *s. f. (tehn.)* spărtură, ruptură, fisură; loc pe suprafața unui obiect unde acesta este spart; fractură (2). (< fr. *cassure*)
- căsus belli** *s. n. inv.* 1. orice acțiune politică sau militară care poate duce la declanșarea unui război. 2. pretext prin care se justifică un conflict. (< lat. *casus belli*, caz de război)
- cașă** *s. f.* stofă din lână cu tușeu moale, vopsită în culori deschise. (< germ. *Kascha*)
- cașalot** *s. m.* cetaceu din țările calde, asemănător cu balena, cu un cap foarte mare și dinți pe falca inferioară. (< fr. *cachalot*)
- cașectic**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de cașexie. (< fr. *cachectique*)
- cașerare** *s. f.* cașerat. (după fr. *cacher*)
- cașerat** *s. n.* lipire pe un carton a unei hârtii de calitate superioară, a unei coli de celuloză etc. pentru a-i da un aspect mai frumos; cașerare. (după fr. *cacher*)
- cașét** *s. n.* 1. carnet în care se înseamnă fiecare lecție pe care o ține un profesor. • plată făcută după numărul de lecții predate. 2. (*filat.*) plic ștampilat din prima zi a emisiunii timbrelor. (< fr. *cachet*)
- cașétă** *s. f.* capsulă mică dintr-o foiță de amidon, în care se închid prafurile medicamentoase (cu gust neplăcut); bulină (1). (< fr. *cachet*)
- cașetic**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de cașexie. (< fr. *cachectique*)
- cașeu** *s. n.* ecran opac în fața obiectivului unui aparat de filmat, la filmări combinate, pentru a acoperi o parte din cadru; mască (8). (< fr. *cachet*)
- cașexie** *s. f.* sindrom prin slăbirea progresivă a întregului organism și printr-o insuficiență funcțională a unor organe. (< fr. *cachexie*)
- cașmir** *s. n.* 1. rasă de capre, din Cașmir și Tibet, fără coarne, cu păr moale și mătăsoș. 2. țesătură fină, care se facea la început din părul acestei capre. (< fr. *cachemire*)
- CATA-** *pref.* „în joc”, „spre interior”. (< fr. *cata-*, cf. gr. *kata*)
- catabatic**, -ă *adj.* (despre vânturi) care posedă o componentă verticală descendentă. (< fr. *katabatique*)
- catabioză** *s. f.* degenerare a celulelor ca urmare a maturării și îmbătrânirii. (< engl. *catabiosis*)
- catabolic**, -ă *adj.* referitor la catabolism. (< fr. *catabolique*)
- catabolism** *s. n.* dezasimilație (2). (< fr. *catabolisme*)
- catabolit** *s. n.* produs al catabolismului. (< engl. *catabolite*)
- cataclastic**, -ă *adj.* referitor la cataclază. (< fr. *cataclastique*)
- cataclază** *s. f.* zdrobirea și deformarea mineralelor unei roci datorită presiunii și dislocărilor din scoarța Pământului. (< germ. *Kataclase*)
- cataclinal**, -ă *adj.* (despre o pantă de teren, o falie) înclinat în sensul straturilor. (< engl. *cataclinal*)
- cataclism** *s. n.* 1. schimbare violentă, bruscă în natură sub influența unor fenomene interne și de scurtă durată (cutremure, erupții vulcanice etc.). 2. (*fig.*) răsturnare bruscă, distrugătoare, în viața socială; calamitate, dezastru. (< fr. *cataclysm*, gr. *kataklysmos*)
- cataclismic**, -ă *adj.* cu caracter de cataclism. (< fr. *cataclismique*)
- catacombă** *s. f.* galerie subterană care servea primilor creștini ca loc de refugiu, de cult și de înmormântare; (*p. ext.*) galerie subterană (lungă și îngustă). (< fr. *catacombe*, it. *catacomba*)
- catacuscică** *s. f.* parte a acusticii care are ca obiect studiul ecurilor. (< fr. *catacoustique*)
- catadioptric**, -ă *adj.* (despre un sistem optic) care presupune refracție și reflexie în același timp. (< fr. *catadioptrique*)
- catadioptru** *s. n.* sistem optic care răsfrânge razele luminoase în direcția lor de incidență. (< fr. *catadioptre*)
- catadróm**, -ă *adj.* 1. (*bot.*) orientat în jos și spre exterior. 2. (despre pești) care trăiește în apele dulci, dar coboară în mare pentru reproducere. (< fr. *catadrome*)
- catafalc** *s. n.* postament pe care se așază sicriul unui mort până la înmormântare. (< fr. *catafalque*, germ. *Katafalk*)
- catafazie** *s. f.* tulburare a vorbirii, repetarea mecanică a aceluiași fraze sau cuvinte. (< fr. *cataphasie*)
- catafilaxie** *s. f.* deplasare a leucocitelor și a anticorpilor la locul unei infecții. (< fr. *cataphylaxie*)
- catafilă** *s. f.* frunză redusă, de forma unor solzi, în tulpinile subpământene sau la exteriorul mugurilor. (< fr. *cataphylle*)
- cataporéză** *s. f.* 1. electroforeză catodică. 2. introducerea în organism a unor substanțe medicamentoase cu ionizări prin curent continuu; dielectroliză. (< fr. *cataphorèse*)
- catafract** *I. s. n.* platoșă grea, din diferite materiale, pentru om și pentru cai. *II. s. m.* oșteni ai cavaleriei grele înzăuați, împreună cu caii lor, în astfel de platoșă. (< fr. *cataphracte*)
- catafrónt** *s. n.* front¹ (5) deasupra căruia aerul se deplasează descendent, ce antrenează ascensiunea aerului rece. (< fr. *katafront*)
- catagenéză** *s. f. (biol.)* involuție a unei specii prin simplificare sau dispariția unor organe sau funcții. (< fr. *catagenèse*)
- catagrafie** *s. f.* tulburare a scrisului constând din repetarea cuvintelor sau a propozițiilor; înregistrarea în scris a unor variante care se repetă. (< *cata-* + *-grafie*)
- catahréză** *s. f.* figură de stil prin atribuirea înțeleșului unui cuvânt altui cuvânt cu sens apropiat. (< fr. *catachrèse*, lat. *catachresis*, gr. *katachresis*, abuz)
- catalán**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor din Catalonia. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită în Catalonia și în principatul Andorra. (< fr. *catalan*)
- cataláză** *s. f.* enzimă care catalizează descompunerea peroxidului de hidrogen în apă și oxigen. (< fr. *catalase*)
- cataléctic** *adj.* (despre versuri antice) terminat printr-un picior incomplet. (< fr. *catalectique*)
- catalepsie** *s. f.* stare patologică manifestată prin suprimarea sensibilității și a motricității. (< fr. *catalepsie*, lat. *catalepsis*)
- cataléptic**, -ă *adj. s. m. f.* (lovit) de catalepsie. (< fr. *catalectique*, lat. *catalecticus*)
- catalexie** *s. f.* tulburare a cititului, constând în tendința de repetare a cuvintelor și propozițiilor. (< germ. *Katalexis*)
- catalitic**, -ă *adj.* produs prin cataliză. (< fr. *catalytique*)
- cataliză** *vb. tr. I.* a produce o cataliză. 2. (*fig.*) despre

- un fenomen, o persoană) a provoca o reacție prin simpla prezentă sau prin intervenția sa. (< fr. *catalyser*)
- catalizător** *s. m.* 1. substanță care activează o reacție chimică fără ca ea însăși să sufere modificări. 2. (fig.) persoană capabilă să declanșeze la cei din jur reacții consonante cu ale sale. (după fr. *catalyseur*)
- cataliză** *s. f.* accelerare sau întârziere a unei reacții chimice sub influența unor catalizatori. (< fr. *catalyse*)
- catalog** *s. n.* caiet, listă, registru care conține o înșirare metodică de nume de persoane, titluri de lucrări, obiecte etc. • document școlar de evidență curentă a notelor și frecvenței elevilor. • broșură de reclamă, listă (ilustrată) a mărfurilor, a obiectelor destinate vânzării. (< fr. *catalogue*, lat. *catalogus*)
- catalogă** *vb. tr.* 1. a înregistra într-un catalog (cărți, tablouri etc.) 2. (fig.; depr.) a considera (pe cineva) drept..., a eticheta. (< fr. *cataloguer*)
- catalografie** *s. f.* ramură a biblioteconomiei care studiază principiile și metodele întocmirii cataloagelor de bibliotecă, de muzeu. (< fr. *catalographie*)
- catălpă** *s. f.* arbore ornamental cu frunze foarte mari și flori dispuse în ciorchini, originar din America de Nord. (< fr., engl. *catapa*)
- catamaran** *s. n.* 1. ambarcație cu vele compusă din două coci paralele legate printr-o punte comună. 2. dispunere în forma flotoarelor hidroavioanelor. (< fr., engl. *catamaran*)
- catamenial**, -ă *adj.* care se produce în timpul sau imediat înaintea menstruației; menstrual. (< fr. *catamenial*)
- catameniu** *s. n.* perioada menstruației. (< fr. *catamenium*)
- catamnéză** *s. f.* studiul evoluției unei boli după datele obținute de la bolnav, după ieșirea din spital. (< fr. *catamnèse*)
- catamorfism** *s. n.* totalitatea proceselor care se produc în partea superioară a scoarței terestre. (< engl. *catamorphism*)
- cataplasmă** *s. f.* pastă caldă (din muștar) care se aplică pe o parte bolnavă a corpului; (*p. ext.*) căpă, bandaj etc. pe care se întinde această pastă. (< fr. *cataplasme*, lat. *cataplasma*)
- cataplasie** *s. f.* metaplasie regresivă. (< fr. *cataplasie*)
- cataplectic**, -ă *adj.* referitor la cataplexie. (< fr. *cataplectique*)
- cataplexie** *s. f.* încetare bruscă și de scurtă durată a oricărei mișcări datorită unei emoții puternice; stupeoare. (< fr. *cataplexie*)
- catapultă** *vb.* 1. *tr.* a lansa cu o catapultă (2). 2. (*fam.*) a trimite brusc la o oarecare distanță și cu forță; a proiecta. (< fr. *catapultier*)
- catapultă** *s. f.* 1. mașină de război antică pentru aruncarea la distanță a pietrelor. 2. dispozitiv pentru lansarea avioanelor sau a planoarelor. • dispozitiv pentru aruncarea din avion a pilotului în vederea parașutării în caz de pericol. (< fr. *catapulte*, lat. *catapulta*)
- catâr** *s. n.* inflamație a mucoasei unui organ (mucoasa nazală), însoțită de secreție. (< fr. *catarrhe*, lat. *catarrhus*, gr. *katarros*)
- cataractă**¹ *s. f.* cascadă (1). (< fr. *cataracte*, lat. *cataracta*, gr. *kataraktes*)
- cataractă**² *s. f.* opacificarea cristalinului, care produce o cecitate parțială sau completă; albeață. (< fr. *cataracte*, lat. *cataracta*)
- cataral**, -ă *adj.* referitor la catar. (< fr. *catarrhal*)
- catări** *s. m. pl.* adepți ai unei secte maniheiste din evul mediu (în sud-vestul Franței), care respingea sfintele taine ale bisericii și nega purgatoriul și posibilitatea mântuirii. (< fr. *cathares*)
- catarieni** *s. m. pl.* grup de maimuțe superioare cu septul nazal mult îngustat, narile apropiate și coada scurtă, neprehensilă. (< fr. *catarrhiniens*)
- catarism** *s. n.* doctrina catarilor. (< fr. *catharisme*)
- catarós**, -oasă *adj.* *s. m. f.* (bolnav) de catar. (< fr. *catarrheus*)
- catastază** *s. f.* 1. (în tragedia antică) punctul culminant înaintea catastrofei. 2. (*lingv.*) impostafie. (< fr. *catastase*)
- catastrofă** *vb. tr.* a consterna, a descuraja. • a produce cuiva o catastrofă. (< fr. *catastropher*)
- catastrofal**, -ă *adj.* care dă naștere unei catastrofe; dezastruos, groaznic; catastrofic. (< germ. *katastrophal*)
- catastrofă** *s. f.* 1. momentul rezolvării conflictului unei tragedii clasice grecești; deznodământ. 2. eveniment tragic, nenorocire mare, dezastru, calamitate. (< fr. *catastrophe*, lat. *catastrophā*, gr. *katastrophē*)
- catastrófic**, -ă *adj.* catastrofal. (< fr. *catastrophique*)
- catastrofism** *s. n.* 1. teorie care atribuie cataclismelor toate schimbările geologice și biologice survenite pe suprafața terestră. 2. termen pentru denumirea literaturii de science-fiction, invadată de extraterestri. (< fr. *catastrophisme*)
- catastrofist**, -ă *adj.* referitor la catastrofism. (< engl. *catastrophist*)
- catatermograf** *s. n.* catatermometru înregistrator. (< fr. *catathermographie*)
- catatermometru** *s. n.* termometru medical pentru determinarea cantității de căldură pierdută de corpul omenesc datorită curenților de aer și transpirației. (< fr. *catathermomètre*)
- catatimie** *s. f.* tulburare a afectivității prin îngustarea sferei de interese și intensificarea trăirii. (< fr. *catathymie*)
- catatonie** *s. f.* sindrom psihomotor al schizofreniei prin pierdere inițială de mișcare, conduită stereotipă și stupeoare mintală. (< fr. *catatonie*)
- catazonă** *s. f.* zona cea mai adâncă (cu șisturi cristaline) de transformare metamorfică a Pământului. (< fr. *catazon*)
- catch** /chechi/ *s. n.* 1. luptă sportivă în care concurenții pot prinde orice parte a corpului adversarului. 2. cântec liric englez pentru două, trei sau mai multe voci, în stil polifonic, destinat a fi interpretat numai de bărbați. (< fr., engl. *catch*)
- catcher** /checer/ *s. m.* sportiv care practică catchul. (< fr. *catcheur*)
- catecolamine** *s. f. pl.* compuși aromatici aminați de tipul adrenalinei. (< fr. *catécholamines*)
- catedral**, -ă *adj.* care aparține scaunului episcopal al unei dieceze. (< fr. *cathédral*, lat. *cathedralis*)
- catedrală** *s. f.* biserică (mare) în care oficiază serviciul religios un (arhi)episcop. (< fr. *cathédrale*)
- catedratic**, -ă *I. adj.* profesoral, de catedră. *II. s. m. f.* titularul unei catedre universitare. (< it. *cattedratico*)
- catédra** *s. f.* 1. masă specială, ridicată de obicei pe o estradă, de unde profesorul explică lecția. • tron arhieresc instalat în biserica principală a unei eparhii. 2. post în învățământ, funcție de profesor. • unitate de bază în învățământul superior, în cadrul căreia se desfășoară activitatea didactică, metodică și de cercetare științifică. (< it. *cattedra*, lat. *cathedra*)
- categorematic**, -ă *adj. (log.)* despre cuvinte, simboluri) care are semnificație independentă, prin el însuși. (< fr. *catégorématique*)
- categoremă** *s. f. (log.)* la Aristotel) noțiune universală care servește la stabilirea unor relații între lucruri. (< fr. *catégorie*)
- categoria**, -ă *adj.* referitor la categorii. (< fr. *catégorie*)
- catégoric**, -ă *adj. (și adv.)* precis, hotărât, necondiționat. • (*log.*; despre judecăți) în care legătura dintre subiect și predicat este necondiționată și sigură. (< fr. *catégorique*)
- categorie** *s. f.* 1. noțiune fundamentală care exprimă proprietățile și relațiile esențiale și generale ale obiectelor și fenomenelor realității. 2. grup de ființe, obiecte, fenomene de același fel, sau asemănătoare între ele. • *socială* = grup social care reunește parțial trăsăturile unei clase sociale. • grupă în cadrul unei ramuri sportive, stabilită, în raport cu greutatea corporală a concurenților, după performanțele realizate sau după vârstă. (< fr. *catégorie*, lat. *categoria*, gr. *categoria*)
- catehét** *s. m.* cel supus catezei. (< fr. *catéchète*)
- catehétic**, -ă *adj. metodă* -ă = formă a metodei conversației, constând din întrebări pentru ca elevii să reproducă cunoștințele însușite înainte. (< fr. *catéchétique*)
- catehéză** *s. f.* instruire religioasă prin întrebări și răspunsuri. (< fr. *catéchèse*)
- catehism** *s. n.* 1. expunere succintă a principiilor unor doctrine religioase sub formă de întrebări și răspunsuri; (*p. ext.*) carte cuprinzând o asemenea expunere. 2. lucrare care expune esența unei doctrine, a unei concepții; credo. (< fr. *catéchisme*, lat. *catechismus*, gr. *katechismos*)
- catehiză** *vb. tr.* 1. a învăța pe cineva dogmele religiei creștine. 2. (*fig.*) a convinge, a îndoctrina. (< fr. *catéchiser*)
- catehúmen**, -ă *s. m. f.* adult care primește învățătura religioasă în vederea botezului (în creștinismul primitiv). (< fr. *catéchumène*)
- catenár**, -ă *adj.* dispus în lanț, în serie. • *suspensie*

- ~ă (și s. f.) = sistem de suspensie a unei rețele electrice aeriene de cale ferată din fire verticale sau înclinate, suspendate de unul sau mai multe cabluri de oțel. (< fr. *caténaire*, lat. *catenarius*)
- caténă** s. f. 1. lanț de încrețituri ale scoarței terestre, formate cam în aceeași perioadă de timp; sistem muntos. 2. lanț de atomi uniți între ei prin valențe simple sau multiple. (< lat. *catena*)
- catêric**, -ă adj., s. n. caustic slab. (< fr. *cathêrétique*)
- catêrêză** s. f. 1. stare de slăbiciune, de prostrație, produsă de un medicament. 2. afețiune caustică ușoară. (< fr. *cathêrèse*)
- caterîng** /che-/ s. n. serviciu de asigurare a mâncării la bordul unui avion. (< engl. *catering*)
- caterpilăr** s. n. tractor pe șenile, puternic, pentru lucrări rutiere. (< engl. *caterpillar*)
- catêtă** s. f. fiecare dintre laturile unghiului drept al unui triunghi dreptunghic. (< fr. *catête*, gr. *kathetos*, vertical)
- catêter** s. n. instrument de sondaj al canalelor organice, dintr-un tub fin din material flexibil. (< fr. *cathêter*, lat. *catheter*, gr. *katheter*)
- cateterism** s. n. introducerea a unui cateter pe un canal în scop terapeutic sau de explorare. (< fr. *cathêterisme*)
- cateteriză** vb. tr. a explora un canal organic cu cateterul. (< fr. *cathêteriser*)
- catetomêtru** s. n. instrument pentru determinarea exactă a diferențelor de înălțime dintre două niveluri. (< fr. *cathetomètre*)
- câtgut** s. n. fir din intestinul unor animale, pentru cusături în chirurgie. (< fr., engl. *catgut*)
- catharsis** s. n. 1. concept estetic, la Aristotel, pentru a defini efectul „purificator” al artei, în special al tragediei, rolul acesteia de a-l elibera pe om de pasiuni (josnice), prin trăirea unui sentiment de maximă tensiune. 2. (*psihan.*) efect terapeutic prin descărcarea unei trăiri refulate. (< fr. *catharsis*, gr. *katharsis*)
- cathartic**, -ă I. adj. purificator. II. adj., s. n. (medicament) care provoacă purgație; laxativ. (< fr. *cathartique*)
- catifelât**, -ă adj. cu înfățișarea și finețea catifelei; catifelin. • (fig.; despre sunete, voce) plăcut, cald, mângâietor. (după fr. *velouté*)
- catifelîn**, -ă adj. catifelat. (< *catifellau* + -în)
- catilinără** s. f. 1. cele patru discursuri ale lui Cicero împotriva lui Catilina. 2. (fig.) apostrofă vehementă la adresa cuiva. (< fr. *catilinaire*)
- catiôn** s. m. ion pozitiv. (< fr. *cation*)
- cationic**, -ă adj. referitor la cationi. (< fr. *cationique*)
- cationit** s. m. substanță schimbătoare de cationi, pentru tratarea apei împotriva dedurizării, deferizării etc. (< engl. *cationite*)
- cationiză** vb. tr. a supune apa procedului de cationizare. (< *cation* + -iză)
- cationizare** s. f. procedeu de tratare chimică a apei cu masele filtrate cationice. (< *cationiză*)
- căto** s. m. om de o virtute severă. (< it. *catone*)
- catoblêpas** s. m. 1. animal fabulos a cărui privire omora pe cei asupra cărora era ațintită. 2. antilopă de la izvoarele Nilului care privește veșnic în jos. 3. specie de pește veninos. (< fr. *catoblêpas*)
- catód** s. m. electrod negativ. (< fr. *cathode*)
- catódic**, -ă adj. de la catod, referitor la catod. o *lampă ~ă* = lampă care emite electroni; *raze ~ce* = fascicul de electroni emiși de catod într-un tub de descărcare la presiune foarte joasă. (< fr. *cathodique*)
- catodoluminescênță** s. f. luminescênță care se produce prin bombardarea unei substanțe cu electroni. (< *catod* + *luminescênță*)
- catogenéză** s. f. formare a rocilor sedimentare, ale căror particule s-au deplasat, în faza de depunere, sub acțiunea gravitației. (< fr. *catogenèse*)
- catolic**, -ă adj., s. m. f. (adept) al catolicismului. (< fr. *catholique*, lat. *catholicus*, gr. *katholikos*, universal)
- catolicism** s. n. confesiune creștină care recunoaște primatul și infailibilitatea papei de la Roma, iar în materie de credință, purcederea Sfântului Duh și de la Dumnezeu-fiu (filioque), existența purgatorului etc. (< fr. *catholicisme*)
- catolicitate** s. f. caracter catolic, universal. • totalitatea credincioșilor catolici. (< fr. *catholicité*)
- catoliciză** vb. tr., refl. a (se) converti la catolicism. (< fr. *catholiciser*)
- catomêtru** s. n. aparat pentru măsurarea tensiunii catodice la tuburile electronice. (< fr. *catomètre*)
- catonián**, -ă adj. catonic. o *regulă ~ă* = principiu de drept potrivit căruia validitatea unui legat este condiționată de supoziția că testatorul a murit imediat după facerea testamentului. (< fr. *catonien*, lat. *catonians*)
- catonic**, -ă adj. aspru, sever; catonian. (< it. *catonico*)
- CATOPTR(O)**- elem. „oglinďă”. (< fr. *catoptr/o-*, cf. gr. *katoptron*)
- catóptric**, -ă I. adj. referitor la catoptrică. II. s. f. capitol al opticii care studiază fenomenele de reflexie a luminii. (< fr. *catoptrique*)
- catoptrofobie** s. f. teamă patologică de oglinzi. (< fr. *catoptrophobie*)
- catoptromanție** s. f. divinație cu ajutorul oglinzilor. (< fr. *catoptromancie*)
- catoscóp** s. n. tub de raze catodice în receptoarele de televiziune. (< fr. *catoscope*)
- catrén** s. n. strofă (poezie) de patru versuri; tetrastih. (< fr. *quatrain*)
- caucazián**, -ă adj., s. m. f. (locuitor) din Caucaz. • (s. f.; pl.) limbi indo-europene și altaice vorbite de populațiile din munții Caucaz. (< fr. *caucasien*)
- cauciuc** s. n. 1. material plastic și rezistent, sintetic sau din latexul unor arbori tropicali, folosit pentru anvelope, tuburi etc. 2. anvelopă (umplută cu aer) care îmbracă roțile automobilelor, bicicletei etc. (< fr. *caoutchouc*)
- cauciucă** vb. tr. a acoperi cu un strat de cauciuc. (după fr. *caoutchouter*)
- CAUD**- elem. „coadă”. (< fr. *caud-*, cf. lat. *cauda*)
- caúda** s. f. 1. (*anat.*) partea subțiată posterioară ori terminală a unui organism sau organ. 2. (*muz.*) coda. (< lat. *cauda*)
- caudál**, -ă adj. (*zool.*) de (la) coadă. (< fr. *caudal*, it. *caudale*)
- caudát**, -ă adj. I. prevăzut cu coadă. II. s. n. pl. ordin de batracieni cu corp alungit, prevăzut cu coadă: salamandra, tritonul etc.; urodele. (< it. *caudato*, fr. *caudé/s*)
- caudillism** s. n. conducere tiranică exercitată de dictatori în unele țări de limbă spaniolă. (cf. sp. *caudillo*, conducător)
- caudillo** /-di-ljo/ s. m. 1. păzitor, conducător al unei turme (în America Latină). 2. titlu al unor dictatori fasciști din țările de limbă spaniolă. (< sp. *caudillo*)
- caudine** adj. pl. a *trece sub furcile* ~ = a impune condiții umilitoare (după o înfrângere totală); (*p. ext.*) a supune unei critici severe. (< lat. *fauces/ Caudinae*)
- CAUL(O)-CAULO-**, -caul elem. „tulpină”. (< fr. *caul/l-*, *caulo-*, -caule, cf. lat. *caulis*, gr. *kaulos*, tija)
- caulescânt**, -ă adj. (despre plante) cu tulpină ca o tijă aeriană. (< fr. *caulescent*)
- caulicul** s. n. tulpiniță a embrionului, pe care sunt inserate cotiledoanele. (< fr. *caulicule*)
- cauliflór**, -ă adj. 1. care prezintă cauliflorie. 2. care înflorește înainte de a înfrunzi. (< fr. *cauliflore*)
- cauliflorie** s. f. proprietate a unor plante lemnoase tropicale de a produce flori direct pe tulpină sau pe ramuri. (< fr. *cauliflorie*)
- caulifórm**, -ă adj. în formă de tulpină. (< fr. *cauliforme*)
- caulis** s. n. tulpina plantelor. (< lat. *caulis*)
- CAULO-** v. *caul(i)-*
- caulogenéză** s. f. proces de formare a tulpinii. (< fr. *caulogenèse*)
- caulotaxie** s. f. mod de așezare a ramurilor pe tulpină. (după fr. *caulotaxis*)
- caúper** s. n. instalație pentru preîncălzirea aerului la fumale cu ajutorul gazelor de ardere. (< engl. *cowper*)
- CAUST(O)-**, -caúst elem. „care arde, combustibil”, „arsură”. (< fr. *caust/o-*, -causte, cf. gr. *kaustos*)
- caústic**, -ă I. adj. 1. (despre substanțe) care distruge țesuturile animale și vegetale. 2. (*fig.*) mușcător, ironic, răutăcios, satiric. II. s. f. pată luminoasă obținută într-un sistem optic. (< fr. *caustique*, lat. *causticus*, gr. *kaustikos*)
- causticitate** s. f. 1. proprietate a unor substanțe de a fi caustice. 2. (*fig.*) tendința, faptul de a fi caustic. (< fr. *causticité*)
- causticiză** vb. tr. 1. a caustifica. 2. (*fig.*) a da un caracter ironic, incisiv. (< *caustic* + -iză)

- caustifică** vb. tr. a transforma o soluție apoasă de carbonați alcalini în alcalii caustice; a causticiza (1). (după fr. *caustification*)
- caustobiolit** s. n. rocă organogenă care are proprietatea de a arde. (< germ. *Kaustobiolith*)
- cautér** s. n. instrument chirurgical pentru cauterizări. • agent chimic folosit pentru cauterizare. (< fr. *cautère*, lat. *cauterium*, gr. *kauterion*)
- cauteriză** vb. tr. a arde cu cauterul sau cu o substanță caustică (o rană, un țesut). (< fr. *cautériser*)
- cauționă** vb. tr. 1. a depune cauțiune. 2. (fig.) a acorda sprijin, protecție. (< fr. *cautionner*)
- cauțiune** s. f. sumă de bani sau obiecte prin care cineva garantează îndeplinirea unei obligații; garanție. • sumă de bani depusă pentru lăsară în libertate a unui infractor pe timpul procesului penal. (< fr. *caution*, lat. *cautio*)
- cauză** vb. tr. a pricinui, a produce, a determina. (< fr. *causer*, lat. *causari*)
- cauzal**, -ă adj. 1. de cauză, referitor la cauză. o *propoziție* -ă (și s. f.) = propoziție circumstanțială care arată săvârșirea acțiunii din regentă; *conjunție* -ă = conjuncție care introduce o propoziție cauzală. 2. (log.) *implicație* -ă = implicație care exprimă relația cauzală în propozițiile condiționale. (< fr. *causal*, lat. *causalis*)
- cauzalgie** s. f. hiperestezie cu senzație de arsură, care însoțește uneori rănille la nervi. (< fr. *causalgie*)
- cauzalism** s. n. concepție filozofică fundată pe cauzalitate. (< fr. *causalisme*)
- cauzalist**, -ă adj. s. m. f. (adept) al cauzalismului. (< fr. *causaliste*)
- cauzalitate** s. f. interacțiunea dintre cauză și efect, una dintre principalele forme ale conexiunii universale a fenomenelor. (< fr. *causalité*)
- cauzativ**, -ă adj. verb ~ = verb factitiv. (< fr. *causatif*, lat. *causativus*)
- cauzator**, -oăre adj. care cauzează ceva. (< fr. *causateur*)
- cauză** s. f. 1. ceea ce determină apariția unui fenomen, a unei întâmplări; fenomen care provoacă, în anumite condiții, apariția altui fenomen. 2. problemă socială de mare importanță, care preocupă o colectivitate largă de oameni. o în *cuștiință* de ~ = cunoscând bine problema despre care este vorba; a *face* ~ *comună* = a lupta împreună (cu alții) pentru aceeași cauză. • motiv, rațiune. 3. (jur.) pricină, proces. o a *avea câștig de* ~ = a câștiga. (< lat., it. *causa*, după fr. *cause*)
- cav**, -ă adj. (despre obiecte) care are o cavitate. o *venă* -ă = fiecare dintre cele două vene principale care aduc sângele la inimă. (< fr. *cave*; lat. *cavus*)
- cavalcadă** vb. intr. a face o plimbare călare în grup. (< fr. *cavalcader*)
- cavalcadă** s. f. plimbare călare făcută în grup. • grup de călăreți în goană, la plimbare. (< fr. *cavalcade*)
- cavalcavia** s. f. pod (peste o stradă); pasarelă. (< it. *cavalcavia*)
- cavaler** s. m. I. 1. membru al ordinului ecvestru din vechea Romă, din cetățenii bogați. 2. nobil feudal admis într-un ordin militar în cadrul unei ceremonii speciale; (astăzi) membru al unui ordin militar religios. 3. membru al unui ordin onorific; posesor al unor decorații. 4. ~ de *industrie* = îmbogățit în urma speculațiilor; șarlatan, escroc. II. 1. om generos, nobil, plin de abnegație; om cu purtări alese. 2. bărbat care însoțește o femeie în societate. 3. bărbat necesător; holtei, burlac. o ~ de *onoare* = tânăr necesător care-i însoțește pe miri la cununie. (< rus. *kavaler*, it. *cavaliere*, fr. *cavaliere*)
- cavaleresc**, -ească adj. de cavalier; (p. ext.) franc, leal; sincer, deschis. (< it. *cavalleresco*)
- cavalerie**¹ s. f. demnitate, rangul de cavalier al unui ordin. (< it. *cavalleria*, fr. *cavalerie*)
- cavalerie**² s. f. armă tactică și strategică folosind calul ca mijloc de deplasare și de luptă. (< rus. *kavaleriia*, fr. *cavalerie*)
- cavalerism** s. n. purtare, atitudine de cavalier (II, 1); vitejie; lealitate, onestitate. (< *cavaler* + -ism)
- cavalerist** s. m. militar din cavalerie². (< rus. *kavalerist*)
- cavalét** s. n. 1. suport pe care se așază ambarcațiile sau diferitele obiecte la bordul unei nave ori pe uscat. 2. șipcă de lemn care se fixează vizorului pe cofrajul plăcii unui planșeu de beton. (< it. *cavalletto*)
- cavaliér**, -ă I. adj. *perspectivă* -ă = proiecție oblică a obiectelor pe un plan, ca și cum ar fi văzute dintr-un punct situat la infinit; *plan* ~ = plan stabilit după această perspectivă. II. s. n. 1. terasă înaltă, într-o fortificație, pentru amplasarea tunurilor. 2. cordon continuu de pământ sau alte materiale de-a lungul unui drum, rezultat din curățirea șanțurilor. (< fr. *cavaliere*)
- cavatînă** s. f. 1. arie de operă cu caracter liric, de proporții reduse. 2. mică piesă instrumentală cu caracter liric. (< it. *cavatina*, fr. *cavatine*)
- CAVERN(O)-** elem. „cavernă”. (< fr. *cavern/o-*, cf. lat. *caverna*)
- cavernă** s. f. 1. peșteră, grotă. 2. cavitate provocată de o boală într-un țesut. (< fr. *caverne*, lat. *caverna*)
- cavernicol**, -ă adj. (despre animale, plante) care trăiește sau crește în peșteri. (< fr. *cavernicole*)
- cavernografie** s. f. radiografie a sinusului cavernos cu o substanță radioopacă. (< fr. *cavernographie*)
- cavernogramă** s. f. 1. diagramă obținută prin cavernografie. 2. curbă reprezentând variația diametrului unei găuri de sondă. (< fr. *cavernogramme*)
- cavernóm** s. n. hemangiom cu cavități mari. (< fr. *cavernome*)
- cavernometrie** s. f. operație de măsurare și înregistrare a variației diametrului unei găuri de sondă în funcție de adâncime. (< fr. *cavernométrie*)
- cavernométru** s. n. aparat folosit în cavernometrie. (< fr. *cavernomètre*)
- cavernós**, -oasă adj. 1. cu caverne; spongios, poros. o *corp* -oși = formații din interiorul penisului care se umplu cu sânge în timpul erecției. 2. (despre voce) cu un timbru gros, infundat, înăbușit. (< fr. *caverneux*, lat. *cavernosus*)
- cavernoscóp** s. n. instrument folosit în cavernoscopie. (< fr. *cavernoscope*)
- cavernoscopie** s. f. examinare a cavităților pulmonare cu cavernoscopul. (< fr. *cavernoscopie*)
- cavét** s. n. mulură concavă cu profil în sfert de cerc, folosită ca legătură între două listele. (< fr. *cavet*)
- CAVI-** v. *cavo-*.
- caviár** s. n. icre negre preparate după diferite procedee. (< fr. *caviar*)
- cavicol**, -ă adj. (despre paraziți) care trăiește în cavitățile naturale ale animalelor. (< fr. *cavicole*)
- cavicórn**, -ă I. adj. (despre animale) care posedă coarne cavitate. II. s. n. pl. familie de erbivore rumegătoare care au coarnele goale în interior și persistente: taurinele, antilopele etc. (< fr. *cavicornes/s*)
- caviform**, -ă adj. în formă de cavitate anatomică. (< fr. *caviforme*)
- cavilație** s. f. argument verbal care nu atinge fondul serios al lucrurilor; sofism. (< fr. *cavillation*, lat. *cavillatio*)
- cavilă** s. f. 1. piesă la legarea de catarg a paramelor care manevrează velele. 2. fiecare dintre mânerile fixate pe cercul cărmei, ca o prelungire a spițelor. (< it. *caviglia*)
- caviliéră** s. f. rastel pentru cavile, la piciorul catargului. (< it. *cavigliera*)
- cavítar**, -ă adj. care prezintă cavități, gol în interior. (< fr. *cavitaire*)
- cavitate** s. f. 1. gaură, adâncitură, gol în interiorul unui corp solid. 2. (anat.) spațiu gol în interiorul organismului ori al unui organ. o ~ *generală* = celom. (< fr. *cavité*, lat. *cavitas*)
- cavitație** s. f. fenomen constând în producerea într-un curent de lichid a unui vid parțial, datorită schimbării stării de agregare, care provoacă izbucniri în pereții conductei prin care circulă lichidul. (< fr. *cavitation*)
- CAVO-/CAVI-** elem. „cavitate”. (< fr. *cavo-*, *cavi-*, cf. lat. *cavus*, scobit)
- cavografie** s. f. radiografie a unei vene cave, prin injectarea unui lichid radioopac. (< fr. *cavographie*)
- cavomanometrie** s. f. studiu al presiunii din interiorul unei vene cave. (< fr. *cavomanométrie*)
- cavóu** s. n. construcție funerară (sub pământ) în care se depun morții. (< fr. *caveau*)
- caz** s. n. I. 1. împrejurare, situație, circumstanță. o ~ de *conștiință* = împrejurare în care cineva este silit să procedeze altfel decât îi dictează conștiința. o a *face* ~ de *ceva* = a considera ceva (exagerând) foarte important; a *face* ~ de *cineva* = a exagera calitățile, meritele cuiva. 2. întâmplare, eveniment, accident (petrecut pe neprevăzute). 3. (med.) individ care prezintă o situație exemplară. II. fiecare dintre formele flexionare prin care se exprimă diferitele funcții sintactice ale substantivului,

- adjectivului, articolului, pronumelui și numeralului. (<lat. *casus*, fr. *cas*)
- cază** vb. tr. a instala într-un hotel, cămin etc. pentru un timp determinat. (<fr. *caser*)
- cazacă** s. f. bluză lungă până peste talie, cu mâneci lungi și încheiată la gât. (<fr. *casaque*)
- cazarmament** s. n. ansamblul efectelor pentru pat care se dau unui militar la încazarmare. (după fr. *casernement*)
- CAZE(I)-** elem. „brânză”. (<fr. *casé*/i-, cf. lat. *caseus*)
- cazeificare** s. f. 1. proces de precipitare a cazeinei. 2. (med.) alterație necrotică a unui țesut, urmată de apariția unei substanțe cu aspect cazeos. (după fr. *caséification*)
- cazeinat** s. n. produs alimentar din lapte smântânit. (<fr. *caséinate*)
- cazeină** s. f. substanță albuminoidă care se extrage din lapte, partea componentă a brânzeturilor. (<fr. *caséine*)
- cazeinogen** s. n. formă solubilă a cazeinei. (<fr. *caséinogène*)
- cazemătă** s. f. 1. fortificație izolată servind ca amplasament de tragere, împotriva proiectilelor, bombelor etc.; buncăr. 2. compartiment blindat sub puntea navelor de linie, tunuri de calibru mijlociu. (<fr. *casemate*)
- cazeom** s. n. tuberculom. (<fr. *caséome*)
- cazeos, -oasă** adj. cu aspect de brânză. (<fr. *caséeux*)
- cazém** s. n. materie amorfă, bogată în grăsimi și proteine, care rezultă din necroza tuberculoasă. (<lat. *caseum*, brânză)
- caziér** s. n. 1. mobilă compartimentată unde se păstrează acte, dosare etc. o ~ *judiciar* = fișă de evidență cu datele privind antecedentele penale ale unei persoane. 2. (poligr.) dulăpior în care se păstrează litere. (<fr. *casier*)
- cazinóu** s. n. local public în stațiunile turistice și balneoclimatice, cu săli de jocuri, spectacole, dans, restaurante. (<fr., it. *casino*)
- cazual, -ă** adj. 1. cu caracter întâmplător; accidental, fortuit. 2. care arată cazul gramatical. (<fr. *casuel*, lat. *casualis*)
- cazualism** s. n. concepție filozofică idealistă care atribuie întâmplării cauzele evenimentelor și ordinea în care se succed acestea. (<fr. *casualisme*)
- cazualitate** s. f. calitatea, starea a ceea ce este cazual (1). (<fr. *casualité*)
- cazuar** s. m. pasăre alergătoare din Australia și Noua Guinee, asemănătoare struțului. (<it. *casuario*, fr. *casoar*)
- cazuist, -ă** s. m. f. specialist în cazuistică, care folosește abil argumente ingenioase, logice în aparență, false în fond. (<fr. *casuiste*)
- cazuistic, -ă** I. adj. bazat pe cazuistică. II. s. f. 1. parte a moralei stoice, talmudice, scolastice și ieziute care încerca să rezolve cazurile de conștiință, dându-le interpretări meșteșugite. 2. (peior.) justificare a unor practici imorale prin subtilități logice; (p. ext.) ingeniozitate, abilitate (în argumentarea unor teze îndoielnice). 3. sistem de investigații, analize și practici având la bază cazuri particulare, individuale. 4. (med.) ansamblu de cazuri de boală de un anumit profil, studiate și tratate. (<fr. *casuistique*)
- călinescianism** s. n. atitudine creatoare deschisă față de fenomenul cultural-estetic, având drept coordonate conturarea unei viziuni dinamice, constructive, în concordanță cu claritatea spiritului nostru latin, aparținând lui G. Călinescu. (<*călinescian* + -ism)
- căpitan** s. m. 1. grad de ofițer inferior, între locotenent și maior. (o *mar.*) ~ *-locotenent* = grad echivalent căpitanului din armata de uscat. 2. comandant al unei nave militare, comerciale sau de pasageri. o ~ *de port* = funcționar care asigură activitatea unui port. 3. (fig.) șef, conducător. o ~ *de poștă* = administrator al unei poște. 4. (sport) jucător desemnat să reprezinte și să conducă, în timpul unei competiții, echipa din care face parte. (<it. *capitano*, rus. *kapitan*)
- câmp** s. n. 1. spațiu delimitat în care este cuprinsă imaginea de pe o peliculă cinematografică. o ~ *vizual* = porțiune din spațiu care poate fi cuprinsă cu privirea. 2. ~ *operator* = porțiune de piele special pregătită pentru o intervenție chirurgicală. • fâșie de pânză care delimitează plaga operatorie. 3. porțiune din spațiu în care fiecărui punct i se asociază o mărime fizică bine determinată. • (inform.) subîmpărțire din punct de vedere logic a unei carteli conținând, fiecare, o informație reprezentată codificat. 4. mulțime de valori ale uneia sau mai multor
- mărimi variabile. o ~ *lexical* = ansamblu de cuvinte din aceeași sferă semantică, care exprimă noțiuni asemănătoare sau asociabile. 5. (arte) fond în limitele căruia poate fi reprezentată o imagine, un motiv ornamental etc. (după fr. *champ*, lat. *campus*)
- ceaslă** s. f. v. șasla.
- CEBO-** elem. „mămuț”. (<fr. *cébo-*, cf. gr. *kebos*)
- cebocefal** s. m. monstru care prezintă cebocefalie. (<fr. *cébocephale*)
- cebocefalie** s. f. malformație prin nas turtit și ochi foarte apropiați. (<fr. *cébocephalie*)
- cec**¹ s. n. ordin de plată emis de posesorul unui cont curent către o bancă pentru a plăti prezentatorul suma înscrisă în el. (<engl. *check*, fr. *chèque*)
- cec**² s. n. primul segment al intestinului gros, între intestinul subțire și colon.-var. *cecum* s. n. (<fr., lat. *caecum*)
- CEC³(O)-** elem. „orb”, „cec”. (<fr. *caecol-*, cf. lat. *caecus*)
- cecál, -ă** adj. referitor la cec². (<fr. *caecal*)
- cecidie** s. f. excrescență pe organe ale plantelor (muguri, frunze), cauzată de paraziți; gală. (<fr. *cecidie*)
- CECIDIO-/CECIDO-** elem. „gală”, „cecidie”. (<fr. *cecidio-*, *cecido-*, cf. gr. *kekis*, -idos)
- cecidiofite** s. f. pl. plante inferioare (bacterii, alge, ciuperci) care provoacă dezvoltarea galelor. (<fr. *cecidiophytes*)
- cecidologie** s. f. studiu științific al cecidiilor și al paraziților lor. (<fr. *cecidologie*)
- cecidiozoare** s. n. pl. animale mici (ăcarieni, insecte, viermi) care cauzează formarea galelor. (<fr. *cecidiozoaires*)
- CECIDO-** v. *cecidio-*.
- cecidogén, -ă** adj. care provoacă apariția de cecidii. (<fr. *cecidogène*)
- cecitate** s. f. 1. slăbire a capacității vizuale; orbire. o ~ *psihică* = pierdere a capacității de a recunoaște obiectele cu ajutorul văzului; ~ *verbală* = alexie. 2. (fig.) orbire intelectuală. (<fr. *cecité*, lat. *caecitas*)
- CECO-** v. *cec³(o)-*.
- cecocél** s. n. hemie cu conținut format din cec². (<fr. *caecocèle*)
- cecograf** s. n. instrument de scris pentru orbi. (<fr. *cécographe*)
- cecografie** s. f. metodă specială de scris folosită de orbi. (<fr. *cécographie*)
- cecogramă** s. f. scrisoare în alfabetul Braille pentru nevăzătorii, expedită prin poștă. (<fr. *cécogramme*)
- cecopexie** s. f. fixare a cecului² la planul posterior al abdomenului. (<fr. *caecopexie*)
- cecoplicatură** s. f. micșorare operatorie a cecului² mărit. (<fr. *caecoplicature*)
- cecopțoză** s. f. coborâre patologică a cecului² în bazinet. (<fr. *caecoptose*)
- cecorafie** s. f. suturare chirurgicală a cecului². (<fr. *caecorrhaphie*)
- cecostomie** s. f. creare chirurgicală a unui anus artificial la nivelul cecului; tiflostomie. (<fr. *caecostomie*)
- cecotomie** s. f. incizie chirurgicală la nivelul cecului². (<fr. *caecotomie*)
- cecum** s. n. v. *cec²*.
- cedă** vb. I. tr. a abandona cuiva un bun, renunțând la dreptul de posesiune. • a face o cesiune. II. intr. 1. a da cuiva dreptate; a-i recunoaște superioritatea. • (sport) a se recunoaște învins, a înceta întrecerea. 2. (despre boli, dureri) a se ameliora, a scădea în intensitate. 3. (despre lucruri, elemente de construcție) a nu rezista la apăsare, a se rupe. 4. (despre corpuri, medii) a transfera căldura unui alt corp sau mediu. (<fr. *céder*, lat. *cedere*)
- cedent** s. m. creditor care, printr-un contract de cesiune, transmite altcuiva dreptul său de creanță. (<lat. *cedens*)
- cedrătă** s. f. băutură răcoritoare, din lămâi dulci. (<it. *cedratta*)
- cedru** s. m. conifer exotic, veșnic verde, cu ramurile orizontale. • lemnul acestuia. (<fr. *cèdre*, lat. *cedrus*)
- CEFAL(O)-, -cefal, -cefalie** elem. „cap”. (<fr. *céphalol-*, *-céphale*, *-céphalie*, cf. gr. *képhale*)
- cefalalgic, -ă** I. adj. referitor la cefalalgie. II. adj., s. n. (medicament) contra durerilor de cap. (<fr. *céphalalgique*)

- cefalgie** *s. f.* durere de cap; cefalee. (< fr. *céphalalgie*)
- cefalee** *s. f.* cefalgie. (< fr. *céphalée*)
- cefalic**, -ă *adj.* referitor la cap, al capului. (< fr. *céphalique*)
- cefalie *v. cefal(o)-*.
- cefalită** *s. f.* inflamație a creierului și a membranelor sale. (< fr. *céphalite*)
- cefalocél** *s. n.* aspect de tumoare congenitală, determinată de hernia extracraniană a encefalului. (< fr. *céphalocèle*)
- cefalocentéză** *s. f.* puncție cerebrală. (< fr. *céphalocentèse*)
- cefalocordate** *s. n. pl.* încrângătură de cordate inferioare marine, cu scheletul format din coarda dorsală, care reprezintă forma de trecere de la nevertebrate la vertebrate. (< fr. *céphalocordates*)
- cefalogenéză** *s. f.* proces de formare a craniului, din faza embrionară până la vârsta adultă. (< fr. *céphalogenèse*)
- cefalograf** *s. n.* cefalometru înregistrator. (< fr. *céphalographie*)
- cefalografie** *s. f.* 1. înregistrare diagramatică a volumului și formei capului. 2. descriere anatomică a capului. (< fr. *céphalographie*)
- cefalom** *s. n.* 1. cancer la encefal. 2. lob longitudinal la artropode. (< fr. *céphalome*)
- cefalometrie** *s. f.* tehnica măsurării dimensiunilor capului, în antropometrie. (< fr. *céphalométrie*)
- cefalométru** *s. n.* instrument folosit în cefalometrie. (< fr. *céphalomètre*)
- cefalopág** *s. m.* monstru din doi indivizi reuniți prin extremitățile cefalice. (< fr. *céphalopage*)
- cefaloplegie** *s. f.* paralizie a mușchilor capului și a feței. (< fr. *céphaloplégie*)
- cefalopode** *s. n. pl.* clasă de moluște marine cu capul bine delimitat de corp și gura înconjurată de mai multe brațe tentaculare, cu ventuze. (< fr. *céphalopodes*)
- cefalorahidian**, -ă *adj.* referitor la creier și la măduva spinării. *o lichid* ~ = lichid care umple cavitățile creierului și ale măduvei spinării. (< fr. *céphalo-rachidien*)
- cefaloscopie** *s. f.* examinare a capului. (< fr. *céphaloscopie*)
- cefalospirină** *s. f.* antibiotic cu o activitate bactericidă și cu un spectru larg. (< fr. *céphalosporine*)
- cefalostat** *s. n.* aparat de fixare a capului în cursul unei înregistrări fotografice sau radiografice a mișcărilor mandibulare. (< fr. *céphalostat*)
- cefalotomie** *s. f.* craniotomie (1). (< fr. *céphalotomie*)
- cefalotorace** *s. n.* segment al corpului la arahnide și crustacee cu capul și toracele sudate. (< fr. *céphalothorax*, *it. cefalotorace*)
- cefalotrib** *s. n.* instrument folosit în cefalotripsie. (< fr. *céphalotribe*)
- cefalotripsie** *s. f.* operație de zdrobire a capului fătului în pânțelele mamei pentru a facilita scoaterea lui. (< fr. *céphalotripsie*)
- cefeidă** *s. f.* stea cu strălucire variabilă. (< fr. *céphéide*)
- ceh**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Cehia. • (*s. f.*) limbă din ramura apuseană a limbilor slave, vorbită de cehi. (< germ. *tschechisch*)
- ceilométru** *s. n.* instrument pentru determinarea plafonului norilor. (< germ. *Ceilometer*)
- cél *elem.* „tumoră“, „hernie“. (< fr. -cèle, cf. gr. *kele*, umflătură)
- celadon** *adj. inv., s. n.* (de) culoare verde pal. (< fr. *céladon*)
- celafibră** *s. f.* fibră textilă artificială, pe bază de celuloză, puțin higroscopică, permeabilă pentru radiațiile ultraviolete și ușor inflamabilă. (< fr. *céla fibre*)
- celaperm** *s. n.* fibră textilă din celuloză de bumbac, cu aceleași proprietăți ca celofibra, dar cu un țesut deosebit. (< fr. *célaperm*)
- celebră** *vb. tr.* 1. a săvârși solemn un act important; a oficia. 2. a sărbători (un eveniment). 3. a proslăvi. (< fr. *célébrer*, lat. *celebrare*)
- celebrant** *s. m.* preot (catolic) care oficiază serviciul divin. (< fr. *célébrant*)
- celebrație** *s. f.* celebrare. (< fr. *célébration*)
- celebritate** *s. f.* 1. renume, faimă. 2. om celebru, cu mare renume și prestigiu. (< fr. *célébrité*, lat. *celebritas*)
- celebru**, -ă *adj.* cu faimă, renumit, vestit, reputat, ilustru. (< fr. *célèbre*, lat. *celeber*)
- celenterate** *s. f. pl.* încrângătură de animale inferioare acvatice, cu corpul în formă de sac cu un orificiu înconjurat de numeroase tentacule. (< fr. *coelenterés*)
- CELERI-** *elem.* „viteză, accelerație“. (< fr. *céléri-*, cf. lat. *celer*, -ris, rapid)
- celerimetrie** *s. f.* tahometrie. (< fr. *célérimétrie*)
- celerimétru** *s. n.* tahimetru² (1). (< fr. *célérimètre*)
- celéstă** *s. f.* instrument muzical de percuție cu claviatură, la care sunetul este produs prin lovirea unor lame metalice cu ciocănele de lemn. (< it. *celest*, fr. *celesta*)
- celestin** *s. m.* călugăr aparținând unui ordin catolic fundat în 1251. (< fr. *célestin*)
- celestină** *s. f.* sulfat natural de stronțiu. (< fr. *célestine*)
- CELI(O)-/CELO-** *elem.* „cavitate“, „abdomen“. (< fr. *coeli/o-*, *coelo-*, cf. gr. *koilos*, *koilia*)
- celiác**, -ă *adj.* referitor la cavitatea abdominală. (< fr. *coelíaque*)
- celialgie** *s. f.* durere abdominală. (< fr. *coelíalgie*)
- celibát** *s. n.* starea civilă a celibatarului. (< fr. *célibat*, lat. *caelibatus*)
- celibatar**, -ă *s. m. f.* persoană necăsătorită. (< fr. *célibataire*)
- celiocentéză** *s. f.* puncție abdominală. (< fr. *coelíocentèse*)
- celioenterostomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a intestinului prin incizia peretelui abdominal. (< fr. *coelío-enterostomie*)
- celiogastroomie** *s. f.* incizie chirurgicală a stomacului în urma secționării abdominale. (< fr. *coelío-gastronomie*)
- celiomialgie** *s. f.* durere în mușchii abdominali. (< fr. *coelíomíalgie*)
- celiopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile abdominale. (< fr. *coelíopathie*)
- celiorafie** *s. f.* sutură a peretelui abdominal. (< fr. *coelíoraphie*)
- celioscóp** *s. n.* instrument optic folosit în celioscopie. (< fr. *coelioscope*)
- celioscopie** *s. f.* examen endoscopic al cavității abdominale cu ajutorul celioscopului. (< fr. *coelioscopie*)
- celiotomie** *s. f.* laparotomie. (< fr. *coeliotomie*)
- cella** *s. f.* sală de cult dintr-un templu roman, cu statuia zeului protector. (< lat. *cella*)
- cello** *s. n.* violoncel. (< it. *cello*)
- CELO**¹ *elem.* „cer“, „soare“. (< lat. *caelum*)
- CELO**² *v. celul(o)-*.
- CELO**³ *v. celi(o)-*.
- celobioză** *s. f.* dizaharidă din două molecule de glucoză, rezultând din hidroliza celulozei, pulbere solidă, solubilă în apă, optic activă. (< germ. *Zellobiose*)
- celoblást** *s. n.* aparat vegetativ la unele plante inferioare, dintr-o celulă polinucleară. (< fr. *coeloblaste*)
- celofán** *s. n.* foită subțire și transparentă din viscoză, pentru împachetare, pentru clasoarele filatelice etc. (< fr. *cellophane*)
- celofibră** *s. f.* fibră textilă artificială din celuloză. (< fr. *cello fibre*)
- celóm** *s. n.* cavitate în interiorul corpului animalelor cu mezoderm (spongieri, celenterate), în care se găsesc organele. (< fr. *coelome*)
- celomate** *s. n. pl.* grup de animale metazoare cu celom. (< fr. *coelomates*)
- celométru** *s. n.* instrument compus dintr-o lunetă și un inclinometru, cu care se determină înălțimea norilor. (< fr. *coelométre*)
- celómic**, -ă *adj.* referitor la celom. (< fr. *coelómique*)
- celostat** *s. n.* instrument care permite urmărirea astrilor în mișcarea lor aparentă diurnă și transmite neîncetat imaginea cu ajutorul unui sistem de oglinzi plane. (< fr. *coelostat*)
- céltic**, -ă *adj.* referitor la celți, al celților. *o limbă* ~ ce = familie de limbi indo-europene (gaelică, irlandeză, galeză și bretonă) vorbite de celți. (< fr. *celtique*, lat. *celticus*)

celțism *s. n.* 1. ansamblu de caractere proprii celților. 2. expresie proprie limbii celțice. (< fr. *celtisme*)

celțist, -ă *s. m. f.* specialist în celțistică. (< fr. *celtiste*)

celțistică *s. f.* studiul civilizației și culturii celților. (< *celt* + -istică)

célțiu *s. n.* hafniu. (< fr. *celtium*)

CELUL(O) - /CELO- elem. „celuloză”. (< fr. *celulo/-, cello-*, cf. lat. *cellula*, cămăruță)

celulăr, -ă *I. adj.* 1. de natura celulei (1); format din celule. **O teorie -ă** = teorie potrivit căreia celula (1) constituie elementul fundamental în organizarea internă a plantelor și animalelor. 2. *regim* ~ = regim special în închisori. 3. *telefonie (mobilă)* -ă = legături telefonice între doi abonați aflați în interiorul zonei de acoperire sau între un abonat din acest teritoriu și altul din țară sau străinătate. **II. s. n.** parte a unei închisori unde se află celulele (5). (< fr. *cellulaire*)

celulă *s. f.* 1. element constitutiv fundamental al materiei vii, alcătuit din membrană, citoplasmă și nucleu. 2. cea mai mică unitate muzicală, care intră în alcătuirea motivului. 3. unitate organizatorică de bază în unele partide comuniste și muncitorești. 4. fiecare dintre cămăruțele unui fagure de albine. 5. încăpere strâmtă în închisori, pentru deținuțuna izolată a celor închiși. 6. ansamblu format din fuzelajul, arpile și ampenajele unui avion. 7. formație de zbor din două avioane de luptă 8. (*tehn.*) compartiment al unui dispozitiv, din unul sau mai multe elemente egale. (< fr. *cellule*, lat. *cellula*)

celulită *s. f.* inflamație a țesutului celular subcutanat. (< fr. *cellulite*)

celuloid *s. n.* material plastic solid, ușor inflamabil, din camfor și azotat de celuloză. (< fr. *celluloïd*)

celuloză *s. f.* substanță organică din pereții celulelor plantelor, în industria hârtiei, a lacurilor, explozivilor etc.; lignoză. (< fr. *cellulose*)

celulozic, -ă *adj.* care conține celuloză. (< fr. *cellulosique*)

cembălo *s. n.* clavecin. (< it. *cembalo*)

cement *s. n.* 1. praf cu care se cimentează piesele de oțel. **O ~ dentar** = material în obturația cariilor și la fixarea unor proteze. 2. substanță la rădăcina dintelui. (< fr. *cément*)

CEMENT²(O) - elem. „cement dentar”. (< fr. *cement/o/-*, cf. lat. *cementum*, piatră)

cementă *vb. tr.* 1. a supune unele piese din oțel moale unui tratament termochimic, prin introducerea de carbon, crom, azot, aluminiu etc. în stratul superficial al acestora. 2. a obtura canalul unui dinte cu cement. 3. a fixa cu cement protezele pe dinți. (< fr. *cémenter*)

cementație *s. f.* 1. cimentare. 2. întărire și pierdere a elasticității straturilor externe ale lemnului. 3. *zonă de ~* = zonă din scoarța terestră în care se produce îmbogățirea în sulfuri secundare a unui zăcămint de sulfuri primare. (< fr. *cémentation*)

cementită *s. f.* 1. carbură de fier, constituent de bază al oțelurilor și fontelor. 2. inflamație cronică a cementului dintelui. (< fr. *cémentite*)

cementoblast *s. n.* celulă la formarea cementului dentar. (< fr. *cémentoblast*)

cementocit *s. n.* celulă din structura cementului dentar. (< fr. *cémentocyte*)

cementoclazie *s. f.* proces de distrugere a cementului dentar. (< fr. *cémentoclasie*)

cementos, -oasă *adj.* de natura cementului. (< fr. *cémenteux*)

-cén¹ v. ceno²-

-cén² v. ceno³-

cenaclist, -ă *s. m. f.* membru al unui cenaclu. (< *cenaclu* + -ist)

cenaclu *s. n.* grup de scriitori, artiști etc. cu o ideologie comună, un program estetic comun; reuniune periodică a unui asemenea grup. (< fr. *cénacle*, lat. *cenaculum*)

cenaculăr, -ă *adj.* referitor la cenaclu. (< *cenaclu* + -ar)

cenestezie *s. f.* senzație vagă din inflamațiile provenite de la organele interne. (< fr. *cenesthésie*)

cenestopatie *s. f.* senzație penibilă, cu localizare difuză în diferite regiuni ale corpului sau organelor interne. (< fr. *cenestopathie*)

CENO¹ elem. „gol”, „deschis”. - scris și *keno-*. (< fr. *céno-*, cf. gr. *kenos*)

CENO², -cén, elem. „recent, nou”. (< fr. *ceno-, caeno-*, -cène, cf. gr. *kainos*)

CENO³, -cén, -cenózá elem. „general”, „comun”. (< fr. *céno-, coeno-, -cène, -cenose*, cf. gr. *kainos*)

cenobit *s. m.* călugăr care trăiește într-o mănăstire. (< fr. *cénobite*, lat. *cenobium*)

cenobitism *s. n.* stare de cenobit; viață de cenobit. (< fr. *cénobitisme*)

cenobiu *s. n.* 1. mănăstire în care călugării au viața organizată în comun. 2. (*biol.*) colonie imobilă de organisme unicelulare, înglobată într-o masă mucilaginoasă comună. 3. grup de celule în colonii, la cloroficee. (< it. *cenobio*, lat. *cenobium*)

cenocarp *s. n.* fruct compus din florile singurate ale unei inflorescențe. (< fr. *cenocarpe*)

cenocarpi *s. f.* concreștere a carpelor. (< fr. *cenocarpi*)

cenofil, -ă *adj.* cu preferință pentru un anumit biotop. (< fr. *cénophile*)

cenofobie *s. f.* teamă patologică de spații largi. (< fr. *cénophobie*)

cenogenetic, -ă *adj.* 1. (*biol.*; despre caractere) care dispăre în perioada adultă. 2. de origine recentă. (< fr. *cénogénétique*)

cenogeneză *s. f.* (*biol.*) apariția de caractere noi în urma schimbării condițiilor de mediu. (< fr. *cénogénèse*)

cenologie *s. f.* studiu al comunităților vegetale și animale. (< fr. *cénologie*)

cenomanian, -ă *adj.*, *s. n.* (din al doilea etaj al cretacului mediu (sau primul superior). (< fr. *cenomanien*)

cenotaf *s. n.* monument funerar în memoria unui personaj al cărui corp a dispărut sau se găsește în altă parte. (< fr. *cenotaphe*, lat. *cenotaphium*, gr. *kenotaphion*)

cenotaxonomie *s. f.* sistematică a comunităților biologice. (< fr. *cenotaxonomie*)

cenotic, -ă *adj.* evacuator, purgativ. (< fr. *cenotique*)

cenotip *s. n.* (*biol.*) tip primitiv din care au derivat alte tipuri. (< fr. *cenotype*)

cenoză¹ *s. f.* conviețuire a unor plante sau animale în același biotop. (< fr. *cénose*)

cenoză² *s. f.* evacuare a fecalelor din organism. (< fr. *cénose*)

-cenoză³ elem. „golire, evacuare”. (< fr. -*cénose*, cf. gr. *kenosis*)

-cenoză⁴ v. ceno³-

cenozoic, -ă *adj.*, *s. n.* (din) neozoic; cainozoic. (< fr. *cénozoïque*)

cens *s. n.* 1. (în Roma antică) recensământ al verii și al cetățenilor din cinci în cinci ani în vederea stabilirii impozitelor, a recrutării tinerilor etc. 2. (în feudalism) prestație anuală în natură sau în bani datorată seniorului, de către posesorul pământului. 3. grupare a unor cetățeni sau a tuturor locuitorilor unei țări după diverse criterii. • (în capitalism) quantum minim de impozit care, în anumite sisteme electorale, dă dreptul unui cetățean să aleagă sau să fie ales. (< lat. *censo*, fr. *censo*)

censuál, -ă *adj.* referitor la cens; supus unui cens (2). (< it. *censo*, fr. *censo*)

censuár *adj.*, *s. n.* (slav) obligat doar să plătească stăpânului un cens (2). (< it. *censo*)

cent¹ *s. m.* monedă divizionară în diverse țări (SUA, Canada, Australia, Olanda etc.), o sume din unitatea monetară. (< engl., fr. *cent*)

cent² *s. n.* (muz.) subdiviziune pentru măsurarea intervalor, o sume dintr-un semiton. (< germ. *Cent*, lat. *centum*)

-cent³ v. centi-

centaur *s. m.* 1. (*mit.*) monstru închipuit cu corp de cal și bust omenesc. 2. ornament reprezentând un astfel de monstru. (< lat. *centaurus*, fr. *centaure*)

centauromahie *s. f.* lupta dintre centauri și lăpți. (< fr. *centauromachie*, lat. *centauromachia*)

centavo *s. m.* monedă divizionară în unele țări din America Latină și Portugalia, a suta parte din unitatea monetară. (< sp. *centavo*)

centenár *I. s. n.* împlinirea a o sută de ani de la un eveniment însemnat; aniversare a acestui eveniment. **II. adj.**, *s. m. f.* (om, eveniment) de o sută de ani. (< lat. *centenarius*, fr. *centenaire*)

centésimo *s. m.* monedă divizionară din Panama, Uru-

guay, Italia etc., a suta parte din unitatea monetară. (<sp., it. *centesimo*)

-centeză *elem.* „înepătură, punctie”. (<fr. *-centèse*, cf. gr. *kentesis*)

centezimal, -ă *adj.* care reprezintă a suta parte dintr-un întreg. *O grad ~ = grad*, a suta parte dintr-un unghi drept. (<fr. *centésimal*)

centezimă *s. f.* dobândă de unu la sută. (<fr. *centésime*)

CENTI-, **-cēt** *elem.* „o sută, a suta parte”. (<fr. *centi-*, cf. lat. *centum*, sută)

centiăr *s. m.* măsură subdivizionară pentru terenuri, a suta parte dintr-un ar. (<fr. *centiare*)

centigrád, -ă *I. adj.* împărțit într-o sută de grade. **II. adj., s. n.** (subdiviziune) a suta parte dintr-un grad. (<fr. *centigrade*, it. *centigrado*)

centigrám *s. n.* măsură subdivizionară de masă, a suta parte dintr-un gram. (<fr. *centigramme*)

centiláj *s. n.* diviziune în centile. (<fr. *centilage*)

centlă *s. f.* a suta parte dintr-un ansamblu de date clasate într-o anumită ordine statistică. (<fr. *centile*)

centilitru *s. m.* măsură subdivizionară de capacitate, a suta parte dintr-un litru. (<fr. *centilitre*)

centimă *s. f.* valoare bănească, a suta parte dintr-un franc, leu vechi etc. (<fr. *centime*)

centimétru *I. s. m.* măsură subdivizionară de lungime, a suta parte dintr-un metru. **II. s. n.** panglică lungă de 1 cm (și jumătate) cu diviziuni zecimale, pentru măsurat în croitorie, în magazine de textile etc. (<fr. *centimètre*)

centimo *s. m.* monedă subdivizionară în Spania și Costa Rica, a suta parte din peșeta, respectiv colon. (<sp. *centimo*)

centirón *s. n.* centură (militară). (<fr. *ceinturon*)

centón *s. n.* lucrare în versuri sau în proză din fragmente de la diferiți autori. • lucrare, operă fără originalitate; plagiat. (<fr. *centon*)

centrá *vb. I. tr. 1.* a așeza, a fixa în/pe centru sau într-o poziție corectă (o piesă). **2. (fig.)** a îndrepta către un anumit scop, a grupa. **3.** a regla două sau mai multe mașini care funcționează cuplate. **II. intr., tr. (sport)** a trimite mingea de la marginea terenului spre mijlocul lui, (la fotbal) în careul de la poartă. (<fr. *centrer*)

centrafricán, -ă *adj.* în centrul Africii. (<fr. *centrafricain*)

centráj *s. n.* centrare. (<fr. *centrage*)

centrál, -ă *I. adj. 1.* care se află în centru; provenit de la centru. **2. (fig.)** care ocupă o poziție principală. • care conduce de la centru. **II. s. f. 1.** organizație, instituție de coordonare a unei activități dintr-un anumit domeniu. **2.** ansamblu de instalații tehnice unde se produce centralizat energie, se efectuează o anumită operație tehnologică etc. **3.** stațiune prin care se pun în legătură posturile de rețele de telecomunicații. (<fr. *central*, lat. *centralis*)

centralism *s. n.* sistem de subordonare administrativă, economică sau politică a organelor locale, directivelor sau dispozițiilor organelor centrale. *O ~ democratic =* principiu de bază al organizării și activității partidelor comuniste și al statelor socialiste. (<fr. *centralisme*)

centralist, -ă *I. adj.* conform centralismului. **II. s. m. f.** operator într-o centrală (telefonică). (<fr. *centraliste*)

centralită *s. f.* derivat al ureei, gelatinizant și plastifiant pentru nitroceluloză și ca stabilizant pentru pulberi. (<fr. *centralite*)

centralizá *vb. tr. 1.* a concentra într-un singur loc. **2.** a subordona unei conduceri unice (de la centru). **3.** a înscrie date într-un centralizator. (<fr. *centraliser*)

centralizare *s. f.* acțiunea de a centraliza; concentrare. • organizare a statului în care există o singură suveranitate, un singur parlament și guvern și un singur sistem de instanțe judecătorești. *O ~ a capitalului =* creștere a capitalului prin absorbirea micilor capitaluri de către marii capitaliști, sau prin unirea mai multor capitaluri într-unul singur. (<centraliza)

centralizátor, -oáre *adj., s. n.* (document, situație) care centralizează diverse date. (<fr. *centralisateur*)

CENTRI-/CENTRO-, **-cētru** *elem.* „centru”, „nucleu”. (<fr. *centri-*, *centro-*, *-centre*, cf. lat. *centrum*, gr. *kentron*)

efectuează operația de centrifugare. **2.** instalație destinată antrenamentului astronautilor, care simulează acțiunea accelerațiilor de lungă durată. (<fr. *centrifuge*)

centrifugá *vb. tr.* a efectua o centrifugare. (<fr. *centrifuger*)

centrifugál, -ă *adj.* centrifug. (<fr. *centrifugal*)

centrifugáre *s. f.* operație de separare, prin sedimentare sau filtrare centrifugă, a componentilor cu densități diferite dintr-un amestec eterogen. (<centrifuga)

centriól *s. m.* corpusul citoplasmatic central al centrozomului. (<fr. *centriole*)

centripét, -ă *adj.* care tinde să se apropie de centru; centripetal. *O forță ~ă =* forță egală și opusă forței centrifuge. (<fr. *centripète*)

centripetal, -ă *adj.* centripet. (<fr. *centripetal*)

centrism *s. n. 1.* curent politic oportunistic și conciliatorist în anul partidelor social-democratice, caracterizat printr-o poziție de mijloc, situată între oportunitățile fațăși și aripa revoluționară marxistă. **2.** tip de coaliție politică ce grupează, împotriva partidelor situate la extreme, forțele situate la centru. (<fr. *centrisme*, rus. *јентризм*)

centrist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al centrismului. (<fr. *centriste*, rus. *јентрист*)

CENTRO- v. *centri-*.

centriód *I. s. n.* punct din spațiu care se mișcă cu o viteză egală cu viteza medie a obiectelor cerești din vecinătatea lui. **II. s. f.** curbă, loc geometric al centrului instantaneu de rotație în raport cu sistemul de referință mobil sau fix, respectiv rostogolirea și baza. (<engl. *centroid*)

centromér *s. n.* regiune prin care cromozomul se atasează de fibrele fusului în timpul diviziunii celulare. (<fr. *centromère*)

centroplásmá *s. f.* zonă plasmatică centrală care înconjoară centriolul. (<fr. *centroplasmé*)

centroplást *s. n.* corpusul sferic extracelular în timpul mitozei. (<fr. *centroplaste*)

centrosferá *s. f. 1.* partea centrală a globului terestru, cu densitate foarte mare, din metale grele, complet disociate șiificate; barisferă, metalosferă. **2. (biol.)** regiune cu aspect de stea din jurul centriolului. (<fr. *centrosphère*)

centrosperme *s. f. pl.* grup mare de plante cu ovar superior, cu semințele localizate pe o formație din centrul fructului. (<fr. *centrospermes*)

centrozóm *s. m.* organit citoplasmatic în centrul celulei, care intervine în mitoză. (<fr. *centrosome*)

cētru **I. s. n. 1. (mat.)** punct față de care punctele unui cerc sau ale unei sfere se află la egală depărtare. • punct al unui ansamblu de figuri geometrice la care se raportează celelalte puncte ale ansamblului. **2.** punct central al unui spațiu, al unei suprafețe. • punct marcat la mijlocul terenului de joc la fotbal, handbal etc. **3.** loc(alitate) în care sunt concentrate anumite activități (politico-administrative, economice, culturale etc.) • instituție superioară de conducătoare; putere administrativă centrală. • instituție care concentrează o activitate științifică. **4. (fiz.)** punct de aplicație al rezultantei unui sistem de forțe. **5.** poziție politică de mijloc, între concepțiile de dreapta și de stânga. **II. s. m. 1. (anat.)** punct în care sunt localizate anumite funcții. *O ~ nervos =* grup de celule nervoase unde se primesc excitațiile periferice și de unde pomesc excitațiile centrale. **2.** jucător aflat în mijlocul liniei de atac sau de apărare la anumite jocuri sportive. (<fr. *centre*, lat. *centrum*)

-cētru **2** v. *centri-*.

cētrum *adj. limbă ~ =* limbă indo-europeană care a păstrat în evoluția ei sunetele *g* și *k* nealterate înaintea vocalelor *e* și *i* (greaca, latina, celtica, germanica). (<lat. *centum*)

centumvir *s. m.* (în Roma antică) membru al unui colegiu de judecători, o sută de magistrați, care judeca afacerile civile. • magistrat dintr-un municipiu, dintr-o colonie. (<lat., fr. *centumvir*)

centumvirál, -ă *adj.* care se referă, care emană de la centumviri. (<lat. *centumviralis*, fr. *centumviral*)

centumvirát *s. n.* demnitate de centumvir. (<fr. *centumvirat*)

centúplu, -ă *adj.* însutit. (<fr. *centuple*, lat. *centuplex*)

centúrá *s. f. 1.* curea lată purtată peste îmbrăcămintă. *O ~ de salvare =* dispozitiv din corpuri plutitoare care se fixează în jurul taliei, servind la menținerea unui

naufragiat la suprafața apei. 2. parte a scheletului care leagă membrele de trunchi (omoplatul și clavicula, bazinul). • (*sport*) a) linie imaginară la nivelul ombilicului sub care nu sunt permise loviturile la box; b) procedeul tehnic de prindere a mijlocului adversarului cu mâinile, la lupte. 3. cingătoare. **o** ~ de *castitate* = bandaj închis cu lacăt, în trecut, pentru protejarea castității femeilor; ~ de *siguranță* = dispozitiv care împiedică pe pasagerii unui avion sau automobil de a fi proiectați înainte, în caz de accident. 4. fiecare din gradele de calificare a celor care practică arte marțiale. 5. ceea ce înconjură un lucru, un loc etc. **o** ~ de *fortificații* = zonă fortificată aflată la o distanță potrivită pentru a fi ferită de focul armelor grele ale unui eventual dușman; *linie de* ~ = cale ferată, șosea care înconjură un oraș. • ansamblu de plantații în jurul unui oraș sau de separare a unor zone ale acestuia. 6. fâșie continuă de table de oțel care formează bordajul unei nave. 7. grindă orizontală din beton armat, rezeemată pe zidurile exterioare ale unei construcții, pentru a le lega între ele. 8. cadru de formă circulară. 9. ~i de *radiații* = fiecare dintre cele două zone de radiație corpusculară ionizată, de grosime variabilă, care înconjură Pământul. (<fr. *ceinture*)

centuriat, -ă *adj.* referitor la centurie; pe centurii (1). (<fr. *centuriate*, lat. *centuriatus*)

centurie *s. f.* (în Roma antică) 1. unitate militară din o sută de soldați. 2. unitate politică și administrativă din o sută de cetățeni. (<lat. *centuria*, fr. *centurie*)

centurión *s. m.* ofițer comandant al unei centurii (1). (<fr. *centurion*, lat. *centurio*)

cenur *s. m.* forma larvară a teniei. (<fr. *cénure*)

cenuróză *s. f.* boală produsă prin dezvoltarea cenurilor în diverse organe. (<fr. *cénurose*)

cenzitár, -ă *adj.* care se bazează pe sens. **o sistem** ~ = sistem electoral în care dreptul de vot al cetățenilor era stabilit în funcție de averea lor. (<fr. *cenzitaire*)

cénzor *s. m.* 1. magistrat în vechea Romă care efectua recensământul cetățenilor și al averilor acestora și supraveghea moravurile. 2. persoană care are sarcina de a cenzura tipăriturile, publicațiile, corespondența. 3. cel care verifică gestiunea unei întreprinderi, bănci, societăți etc. (<lat. *ensor*, fr. *enseur*)

cenzurá *vb. tr.* 1. a aplica măsuri de cenzură; (*p. ext.*) a interzice (o publicație). 2. (*fig.*) a supraveghea (moravurile). 3. a adopta o moțiune de cenzură. 4. a pronunța o sancțiune împotriva cuiva; a blama, a dezaproba; a condamna. (<fr. *censurer*)

cenzurábil, -ă *adj.* care merită să fie cenzurat. (<fr. *censurable*)

cenzurá *s. f.* 1. demnitatea și funcția de cenzor (1). 2. control exercitat de anumite organe ale unui stat asupra publicațiilor, spectacolelor, emisiunilor și, în timp de război, asupra corespondenței trimise prin poștă; organ care exercită acest control. 3. funcție psihologică care, în teoria lui Freud, refuză în inconștient dorințele neconforme cu convențiile sociale. 4. critică, blam public. (<fr. *censure*, lat. *censura*)

CER(A)-, -cér *v. cherat(o)-*.

cerambicide *s. n. pl.* familie de insecte coleoptere cu antene foarte lungi, cu corpul lung și viu colorat, cu larve xilofage. (<fr. *cérambycidés*)

cerámic, -ă *I. adj.* referitor la ceramică. **II. s. f.** tehnica și arta de a fabrica obiecte din argilă (sau substanțe plastice asemănătoare). • obiectele înseși. (<fr. *céramique*)

ceramíst, -ă *s. m. f.* 1. fabricant, lucrător de obiecte de argilă. 2. specialist în ceramică. (<fr. *céramiste*)

ceramografie *s. f.* ramură a etnografiei care studiază istoria ceramicii. (<fr. *céramographie*)

ceramologie *s. f.* studiul ceramicii. (<fr. *céramologie*)

cerapastél *s. n.* gen de pictură modernă, asemănător encausticii, a cărei materie picturală, din bastonașe de ceră, ulei și coloranți, se întărește cu timpul, păstrând toată strălucirea inițială a pigmentului colorat. • materia însăși. (<cerá- + *pastel*)

cerargirít *s. n.* clorură de argint naturală, folosită ca minereu de argint. (<fr. *cérargyrite*)

cerát *s. n.* medicament unguent pe bază de ceră și ulei. (<fr. *cérat*, lat. *ceratus*)

cerát, -ă *adj.* impregnat, acoperit cu ceră. **o tăblițe** ~e = tăblițe de lemn acoperite cu ceră, pe care vechii romani își făceau însemnări, socoteli. (<lat. *ceratus*, după fr. *ciré*)

CERAT³(O)- *v. cherat(o)-*.

ceratít *s. m.* moluscă cefalopodă fosilă din ordinul amonitidelor. (<fr. *cératite*)

ceratozáur *s. m.* dinozaur carnivor fosil având pe nas o creastă osoasă. (<cerato- + -zaur)

cérber *s. m.* 1. (*mit.*) câine cu trei capete care păzea intrarea în infern. 2. (*fig.*) paznic, gardian neînduplecat. (<fr. *cérbère*, lat. *cerberus*)

cérc *s. n.* 1. curbă plană închisă la distanță egală față de centru. 2. figură, linie, mișcare în formă de cerc (1). 3. grup de persoane legate între ele prin idei, convingeri, preocupări sau interese comune. 4. limită, întindere. (<lat. *circus*, după fr. *cercle*)

-cérc² *v. cerco-*.

cercár *s. m.* larvă a gălbezii, care trăiește în apă, devenind adultă în corpul vițelor cornute. (<fr. *cercaire*)

cerci *s. m. pl.* formații filamentose terminale, în perechi, ale unor specii de insecte, având rol senzorial. (<fr. *cerques*, cf. gr. *kerkos*, coadă)

CERCO-, -cérc *elem.* „coadă”, „înătoare”. (<fr. *cercio-*, -cerque, cf. gr. *kerkos*)

cercopítéc *s. m.* maimuță mică din Africa, cu coada lungă, neprehensilă. (<fr. *cercopithèque*)

cercopitécide *s. n. pl.* familie de maimuțe superioare prevăzute cu pungi faringiene, unde ascund hrana, și coada neprehensilă: cercopitecul, pavianul și magotul. (<fr. *cercopithécidés*)

cercosporióză *s. f.* boală a plantelor provocată de ciuperci, caracterizată prin apariția pe frunze a unor pete circulare brune sau albicioase. (<fr. *cercosporiose*)

cereále /-re-a/ *s. f. pl.* grup de plante cultivate din familia gramineelor, ale căror boabe servesc la alimentarea oamenilor și a animalelor, sau în diferite industrii. (<fr. *céréales*, lat. *ceræalia*)

cerealicultúră *s. f.* ramură a agriculturii care se ocupă cu cultura cerealelor. (<fr. *céréaliculture*)

cerealiér, -ă *I. adj.* care produce cereale. **II. s. n.** navă specială pentru transportul cerealelor. (<fr. *céréahier*)

Cereálii *s. f. pl.* (*ant.*) sărbători dedicate zeiței Ceres, venerată de romani drept „creatoarea recoltelor”, care aveau loc între 12 și 19 aprilie. (<lat. *ceræalia*)

cerealíst *s. m.* negustor, comerciant de cereale. (<fr. *céréaliste*)

cerebél *s. n.* parte a encefalului în regiunea posterioară și inferioară a capului; creierul mic. (<lat. *cerebellum*)

cerebelopatie *s. f.* afecțiune a cerebelului. (<fr. *cérébellopathie*)

cerebelós, -oasă *adj.* referitor la cerebel. (<fr. *cérébelleux*)

CEREBR(O)- *elem.* „creier”. (<fr. *cerebr/o-*, cf. lat. *cerebrum*)

cerebrál, -ă *adj.* 1. referitor la creier. 2. mintal, rațional, intelectual. 3. (despre oameni; și *s.*) care se conduce numai după criteriile rațiunii. (<fr. *cérébral*)

cerebralism *s. n.* raționalism exagerat. (<engl. *cerebralism*)

cerebralitate *s. f.* caracter cerebral. (<fr. *cérébralité*)

cerebrasteníe *s. f.* sindrom neurastenic datorat traumatismelor craniene și cerebrale; astenie nervoasă. (<fr. *cérébrasthénie*)

cerebroangioscleróză *s. f.* scleroză a vaselor cerebrale. (<fr. *cérébro-angiosclérose*)

cerebrofiziologie *s. f.* fiziologie a creierului. (<engl. *cerebrophysiology*)

cerebroid, -ă *adj.* care se aseamănă cu creierul. **o ganglioni** ~izi = ganglioni nervoși care, la unele nevertebrate (viermi, moluște, artropode), au aceeași funcție ca sistemul nervos central la animalele superioare. (<fr. *cérébroïde*)

cerebromalacie *s. f.* ramolism cerebral. (<fr. *cérébromalacie*)

cerebropatie *s. f.* boală a creierului. (<fr. *cérébropathie*)

cerebroragíe *s. f.* hemoragie cerebrală. (<fr. *cérébrorragie*)

cerebrosccleróză *s. f.* scleroză a arterelor cerebrale. (<fr. *cérébroscclérose*)

cerebrospínal, -ă *adj.* care aparține creierului și măduvei spinării. (<fr. *cérébro-spinal*)

cerebrotomie *s. f.* disecție a creierului. (<fr. *cérébrotomie*)

- cerebrozidă** *s. f.* substanță lipidică complexă din țesutul nervos, cu rol important în metabolismul celulei nervoase. (<fr. *cérébroside*)
- ceremonial**, -ă *I. adj.* care ține de ceremonie; ritual. *II. s. n.* totalitatea formulorilor și a regulilor care se folosesc la anumite ceremonii. (<fr. *cérémonial*, lat. *cacceremonialis*)
- ceremonialism** *s. n.* respectare strictă a anumitor ceremonialuri. (<fr. *cérémonialisme*)
- ceremonie** *s. f.* formalitate (de protocol) la oficierea unui act solemn; solemnitate. • formă exterioară a unui cult (religios). • ansamblul regulilor de politețe, prescise în raporturile dintre membrii unei societăți, sau grupări sociale. (<fr. *cérémonie*, lat. *caeremonia*)
- ceremonios**, -oasă *adj.* potrivit unor reguli de politețe exagerată; protocolar, solemn. (<fr. *cérémonieux*)
- cerезină** *s. f.* produs prin rafinarea cerurilor de petrol. (<fr. *cérésine*)
- CERI-/CERO-** *elem.* „ceară”. (<fr. *céri-*, *céro-*, cf. lat. *cera*, gr. *keros*)
- cerifer¹**, -ă *adj.* (despre glandele albinelor sau despre vegetale) care produce ceară; cerigen. (<fr. *cérifère*)
- cerifer²**, -ă *adj.* care conține ceriu. (<fr. *cérifère*)
- cerificăre** *s. f.* impregnare cu ceară a țesuturilor vegetale. (după fr. *cérification*)
- cerificator** *s. n.* dispozitiv pentru topirea și culegerea cerii cu ajutorul căldurii solare. (<fr. *cérificateur*)
- cerigen**, -ă *adj.* cerifer. (<fr. *cérigène*)
- cerit** *s. n.* silicat hidratat natural de ceriu. (<fr. *cérite*)
- cerithium** *s. m.* moluscă gasteropodă din mările calde cu cochilia mică, alungită, în spirală, cu striții. (<lat. *cerithium*)
- ceriu** *s. n.* metal strălucitor, moale și ductil, din familia lantanidelor. (<fr. *cérium*)
- cernoziom** /-ziom/ *s. n.* pământ negru, deosebit de fertil, în regiunile de stepă. (<rus. *cernozëm*)
- CERO-** *v. ceri-*
- cerografie** *s. f.* procedeul de pregătire a unei forme de tipar înalt prin gravarea manuală a imaginii într-un strat de ceară pe o placă de metal. • gravură în encaustică. (<fr. *céographie*)
- cerometrie** *s. f.* metodă de analiză chimică cantitativă. (<fr. *cérométrie*)
- ceroplastică** *s. f.* arta de a modela în ceară. (<fr. *céropastique*)
- cert**, -ă *adj.* sigur, neîndoielnic, neîndoios. (<it. *certo*, lat. *certus*)
- certamente** *adv.* cu siguranță. (<it. *certamente*)
- certifică** *vb. tr.* a adevăra, a confirma că ceva este autentic, sigur, exact, valabil. (<fr. *certifier*, lat. *certificare*)
- certificat** *s. n.* act oficial prin care se certifică, se atestă ceva. (<fr. *certificat*, lat. *certificatum*)
- certitudine** *s. f.* siguranță, convingere, încredere deplină. (<fr. *certitude*, lat. *certitudo*)
- certozin** *s. m. I.* călugăr al unui ordin din Alpii francezi. *2. (fig.)* om retras, singuratic. (<it. *certosino*)
- certozină** *s. f.* procedeul de incrustație cu elemente de os sau fildeș pe fond de lemn negru în motive geometrice mici. (<it. *certosina*)
- ceruleină** *s. f.* colorant folosit la imprimarea pe stofe. (<fr. *céruléine*)
- ceruléu** *s. n.* pigment mineral albastru obținut dintr-un amestec de oxizi de cobalt și staniu. (<fr. *céruléum*)
- ceruloplasmă** *s. f.* gamaglobulină care fixează cuprul în sânge. (<fr. *céruloplasmine*)
- cerumen** *s. n.* materie cleioasă, galbenă, în urechi. (<fr. *cérumen*, lat. *cerumen*)
- ceruminos**, -oasă *adj. I.* de natura cerumenului. *2.* (despre glande) care produc cerumen. (<fr. *cérumineux*)
- ceruză** *s. f.* carbonat bazic de plumb, foarte otrăvitor, folosit la prepararea vopselelor albe; alb de plumb. (<fr. *cérose*, lat. *cerussa*)
- ceruzit** *s. n.* carbonat natural de plumb. (<fr. *cérustite*)
- CERVIC(O)-** *elem.* „gât, ceafă”, „col uterin”. (<fr. *cervico*/, cf. lat. *cervix*, ceafă)
- cervical**, -ă *I. adj.* referitor la partea posterioară a gâtului sau la gâtul unor organe. *II. s. n.* pernă pe care se pune capul. (<fr. *cervical*)
- cervicalgie** *s. f.* durere cervicală. (<fr. *cervicalgie*)
- cervicartróză** *s. f.* artroză a vertebrelor cervicale. (<fr. *cervicarthrose*)
- cervicectomie** *s. f.* excizie a colului uterin. (<fr. *cervicectomie*)
- cervicifită** *s. f.* colpită. (<fr. *cervicite*)
- cervicobrahialgie** *s. f.* nevralgie a plexului cervicobrahial, prin duren localizate în ceafă, gât și brațe. (<fr. *cervico-brachialgie*)
- cervicocistopexie** *s. f.* suspendare chirurgicală a colului vezical în caz de incontinență urinară. (<fr. *cervico-cystopexie*)
- cervicopexie** *s. f.* fixare chirurgicală a colului uterin la țesuturile inconjurătoare. (<fr. *cervicopexie*)
- cervicotomie** *s. f.* incizie la nivelul colului uterin. (<fr. *cervicotomie*)
- cervide** *s. n. pl.* familie de erbivore rumegătoare, cu coarne osoase, pline, ramificate, care se schimbă anual: cerbul. (<fr. *cervidés*)
- cervin**, -ă *adj.* asemănător cerbului. (<lat. *cervinus*, fr. *cervin*)
- cervix** *s. n.* parte inferioară a uterului, între acesta și vagin; col uterin. • partea îngustă a vezicii urinare. (<lat. *cervix*)
- cesionă** *vb. tr.* a face o cesiune. (<cesiu/ + -ona)
- cesionar**, -ă *s. m. f.* cel care beneficiază de o cesiune. (<fr. *cessionnaire*)
- cesiu** *s. n.* metal alcalin monovalent, moale, asemănător cu potasiul. (<fr. *césium*, cf. lat. *caesius*, verziu)
- cesiune** *s. f.* cedare. • transmitere prin contract de către o persoană sau firmă (cedent) unei alte persoane sau firme (cesionar) a unui bun sau a unui drept. • bun cesionat. (<fr. *cession*, lat. *cessio*)
- cest¹** *s. n. (ant.)* mânășă de piele armată cu plumb sau fier, de care se serveau atleții în luptele pugilistice. (<lat. *caestus*, fr. *ceste*)
- CEST²(O)-** *elem.* „curea, panglică”. (<fr. *cesto*/-, cf. gr. *kestos*, centură)
- cestode** *s. n. pl.* clasă de viermi platelminți; paraziți intestinali: tenia. (<fr. *cestodes*)
- cestodóză** *s. f.* infestație produsă de cestode. (<fr. *cestodose*)
- cetacee** *s. n. pl.* ordin de mamifere marine cu corpul în formă de pește: balenele, delfinii etc. (<fr. *cétacés*)
- cetân** *s. n.* carbură de hidrogen saturat. (<fr. *cétane*)
- cetânic**, -ă *adj. cifră ~ă* = indice care exprimă aprecierea calității arderii unui combustibil în motorul cu aprindere prin comprimare. (<cetana + -ic)
- cetână** *s. f.* gaz cu miros înecăcios obținut prin piroliza acetonei. (<fr. *cétène*)
- cetogén**, -ă *adj.* (despre alimente) care favorizează producerea de cetone. (<fr. *cétogène*)
- cetogenéză** *s. f.* formarea de cetone în organisme. (<fr. *cétogénèse*)
- cetoliză** *s. f.* distrugere a corpiilor cetonici. (<fr. *cétolyse*)
- cetologie** *s. f.* studiu științific al cetaceelor. (<fr. *cétologie*)
- cetónă** *s. f.* denumire dată unei clase de compuși organici obținuți prin oxidarea alcoolilor secundari sau a hidrocarburilor. (<fr. *cétone*)
- cetonomie** *s. f.* prezența corpiilor cetonici în sânge. (<fr. *cétonomie*)
- cetonic**, -ă *adj.* referitor la cetone; de natura cetonei. *O corpi ~ci* = produși intermediari ai metabolismului, din degradarea albuminelor și grăsimilor. (<fr. *cétonique*)
- cetonorie** *s. f.* prezența în urină a cetoneelor, rezultate din arderea incompletă a grăsimilor. (<fr. *cétonurie*)
- cetóză** *s. f. I.* monozaharid care conține o grupare cetonică în moleculă. *2.* stare patologică datorată unui exces de cetonă în organism. (<fr. *cétose*)
- ceviână** *s. f. (mat.)* dreaptă care unește un vârf al unui triunghi cu un punct al laturii opuse. (<fr. *cévienné*)
- cezanism** /se-za-/ *s. n.* direcție impresionistă în pictură, în care se manifestă preocuparea de a da ritm și cadență compoziției. (<fr. *cezannisme*)
- cezăr** *s. m.* titlu dat împăraților romani; (*p. ext.*) împărat. (<lat. *caesar*, fr. *César*)
- cezarian**, -ă *adj. I.* referitor la împărații romani. *2.* imperial, împărătesc. (<fr. *Césarien*)
- cezariană** *s. f.* intervenție prin incizarea uterului și extragerea fătului, în caz de naștere dificilă; cezaroemie. (<fr. *Césarienne*)

- cezarism** *s. n.* sistem de guvernare dictatorială militară asemănător celui instituit de Caesar în vechea Romă. (<fr. *césarisme*)
- cezaropapism** *s. n.* teorie potrivit căreia împăratul își exercită autoritatea absolută atât la nivelul spiritual, cât și temporal. (<fr. *césaropapisme*)
- cezarotomie** *s. f.* cezariană. (<fr. *césarotomie*)
- cezură** *s. f.* 1. pauză ritmică în interiorul unui vers mai lung. • mică pauză între două propoziții sau fraze ori între două secțiuni ale unei lucrări muzicale. 2. (*tehn.*) diviziune a unei scări funcționale în dreptul căreia se schimbă treapta acesteia. (<fr. *césure*, lat. *caesura*)
- cha-cha-cha** /*cea-/ s. n.* dans modern, de origine mexicană, cu ritm vioi, născut din întrepătrunderea ritmurilor de rumbă și mambo; melodia corespunzătoare. (<sp. *cha-cha-cha*)
- chairman** /*çerme/ s. m.* președinte (al unei ședințe). (<engl. *chairman*)
- chalcolic**, -ă *adj. s. n.* (din) perioada preistorică, începutul civilizației cuprului. (<fr. *chalcolithique*)
- chalét** /*şa-/ s. n.* vilă în stil elvețian. (<fr. *chalet*)
- chalón** /*şa-/ s. n.* produs endocrinian care inhibă unele organe sau le diminuează activitatea. (<fr. *chalon*)
- chambertin** /*şam-ber-tén/ s. n.* varietate de vin roșu din Burgundia. (<fr. *chambertin*)
- chamois** /*şa-moş/ s. n.* piele de căprioară, cerb, miel sau oaie, tăbăcită printr-un procedeu special, pentru unele confecții, la spălătură obiectelor metalice și ca filtru de benzină. (<fr. *chamois*)
- champlevé** /*şanlôve/ s. n.* tehnică în arta emailării, umplerea cu smalt a spațiilor adâncite special într-o placă metalică, în scop decorativ. • obiectul decorat. (<fr. *champlevé*)
- chanson** /*şanson/ s. n.* compoziție vocală polifonică, cu text francez, ajunsă la înflorire în epoca Renașterii. (<fr. *chanson*)
- chaparral** /*cea-/ s. n.* asociație vegetală de tip mediteranean formată din tușuri xerofile spinoase, închirite, în preile din California și Mexic. (<sp. *chaparral*)
- chardonnay** /*şardoné/ s. n.* soi de viță de vie originară din Franța, cu ciorchini mici și boabe rotunde albe-verzui. • vin alb, fin, din acest soi. (<fr. *chardonnay*)
- charientism** /*şa-/ s. n.* figură de stil reprezentând o ironie fină, care nu vrea să indispuină. (<fr. *charientisme*, cf. gr. *khariëntismos*, spirii)
- charité** /*şa-/ s. f. pl. (mit.)* (la greci) cele trei grații. (<fr. *charites*)
- charleston** /*çearls-ton/ s. n.* 1. dans american de perechi împrumutat din folclorul negrilor, cu mișcări foarte rezezi, prin flexiunea părții de jos a picioarelor; melodia corespunzătoare. 2. *talger* ~ = talger (cinel) dublu, acționat cu piciorul de către baterist, în orchestra de jaz. 3. croială specială de pantalon. (<engl. *charleston*)
- charmeuse** /*şar-möz/ s. n.* tricot din fire de mătase, cu fața foarte netedă, pentru articole de lenjerie. (<fr. *charmeuse*)
- charmoutián**, -ă /*şar-mu-/ adj. s. n.* (din) etajul mediu al liasului. (<fr. *charmouthien*)
- chart** /*çear/ s. n.* reprezentare grafică a evoluției cursului și a cifrelor de afaceri ale unei acțiuni pe o perioadă dată. (<engl. *chart*)
- charter** /*çéartár/ s. n.* 1. tip de contract de transport cu avioane sau nave închiriate de o agenție de turism ori comercială, care permite tarife mai reduse decât pe liniile regulate. 2. avion, navă care circulă conform unui charter (1). (<engl. *charter*)
- chartreuse** /*şar-tröz/ s. f.* băutură fină, din ierburi alpine macerate în alcool dublu rafinat. (<fr. *chartreuse*)
- chase** /*çeis/ s. n.* (*jaz*) dialog foarte viu între soliștii interpreți ai aceluiași instrument, fiecareia revenindu-i câteva măsuri. (<engl. *chase*)
- chasse** /*şa-sé/ s. n.* pas mare de dans sau de gimnastică, cu un picior alunecând înainte. (<fr. *chasse*)
- chat** /*şet/ s. n. (inform.)* programe care permit conversațiile on-line cu transmitere (aproape) instantanee a mesajelor; conversațiile propriu-zise. (<engl. *chat*)
- chateaubriand** /*şatobrián/ s. n.* bucată de mușchi de vacă tăiată special și preparată ca friptură la grătar. (<fr. *chateaubriand*)
- chattián** /*şa-ti-/ s. n.* ultimul etaj al oligocenului. (<fr. *chattien*)
- chec** *s. n.* sort de prăjitură englezescă coaptă în forme din aluat gros și dulce cu ingrediente (nuci, stafide, rahat etc.). (<engl., fr. *cake*)
- check-up** /*şec-áp/ s. n. inv.* examen medical constând dintr-un ansamblu de probe prelevate sistematic și permanent pentru a aprecia starea organelor și funcționarea lor. (<engl. *check-up*)
- cheddar** /*çedár/ s. n.* brânză engleză și americană, pe bază de lapte de vacă și ulei de bumbac, porumb, cocos sau soia, cu pastă dură și colorată. (<fr., engl. *cheddar*)
- chefir** *s. n.* produs lactat dietetic din lapte acidulat cu un ferment vegetal. (<fr. *kéfir*, rus. *kefir*)
- chei** *s. n.* 1. construcție pe malul unei ape navigabile pentru încărcarea și descărcarea navelor, servind totodată la consolidarea malului și pentru a preveni inundațiile; (*p. ext.*) stradă de-a lungul unui astfel de mal. 2. rampă de încărcare-descărcare a vagoanelor de cale ferată. (<fr. *quai*)
- cheiáj** *s. n.* taxă plătită de nave pentru utilizarea temporară a unui port și a instalațiilor lui. (<fr. *quayage*)
- CHEIL(O)-, -cheilie** *elem.* „buză”. (<fr. *chéil/o-*, -*chéilie*, cf. gr. *kheilos*)
- cheilalgie** *s. f.* durere la nivelul buzelor. (<fr. *chéilalgie*)
- cheilie** *v. cheil(o)-*.
- cheilită** *s. f.* inflamație a buzelor. (<fr. *chéilite*)
- cheilofagie** *s. f.* tic constând în mușcarea buzelor. (<fr. *chéilofagie*)
- cheiloplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a buzei. (<fr. *chéiloplastie*)
- cheilorafie** *s. f.* sutură a unei buze. (<fr. *chéilorrhaphie*)
- cheilosálázis** *s. n.* slăbire cu atrofie a tegumentelor buzelor. (<fr. *chéilochalasis*)
- cheilotomie** *s. f.* incizie operatorie a buzelor. (<fr. *chéilotomie*)
- cheilóză** *s. f.* cheilită cu evoluție cronică. (<fr. *chéilose*)
- CHEIR(O)-, -cheirie/CHIR(O)-, -chirie** *elem.* „mână, palmă”, „membrană”. (<fr. *chéir/o-*, -*chéirie*, *chir/o-*, -*chirie*, cf. gr. *kheir*, -*ros*, mână)
- cheiralgie** *s. f.* sindrom caracterizat prin dureri ale mâinilor. (<fr. *chéiralgie*)
- cheirie** *v. cheir(o)-*.
- cheirofobie** *s. f.* grafofobie. (<fr. *chéiropobie*)
- cheiromegalie** *s. f.* hipertrofie a degetelor și a mâinilor. (<fr. *chéiromégalie*)
- cheironomie** *s. f.* gen de dirijat coral prin mișcările mâinilor și degetelor, în muzica bisericească. (<germ. *Cheironomie*)
- cheiroplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a policelului distrus. (<fr. *chéiroplastie*)
- cheiropodalgie** *s. f.* durere în extremitățile mâinilor și picioarelor. (<fr. *chéiropodalgie*)
- cheiroptere/cheiroptere** *s. n. pl.* ordin de mamifere care au aripi membranoase: lilieci. (<fr. *chéiropières*, *chiroptères*)
- cheirosóp** *s. n.* aparat pentru reducerea vitezei binoculare și a capacității de fuziune. (<fr. *chéiroscope*)
- cheiropásm** *s. n.* mișcare convulsivă a mâinii. (<fr. *chéiropasme*)
- chelát** *s. n.* combinație între un atom metalic și o substanță organică. (<fr. *chelate*)
- chelatifazare** *s. f.* proces de formare a chelatului. (<chelát + -*izá*)
- cheléan**, -ă *adj. s. n.* abbevilian. (<fr. *chelléen*)
- chelén** *s. n.* cloretan, folosit ca anesthetic local. (<fr. *kélène*)
- CHELI-** *elem.* „gheară, clește”. (<fr. *chéli-*, cf. lat. *chela*, gr. *khele*)
- chelicer** *s. n.* fiecare dintre cele două apendice cefalice la arahnide, organe de atac și de apărare, provenind din modificarea primei perechi de maxile. (<fr. *chélicère*)
- cheliceráte** *s. n. pl.* subîncrângătură a artropodelor, clasa arahnidelor, prevăzută cu chelicere. (<fr. *chélicérates*)
- chelifér**, -ă *I. adj.* înzestrat cu gheare sau cu clești. **II. s. n.** specie de arahnid mic, lipsit de postabdomen și de glanda veninoasă; scorpionul de cârți. (<fr. *chélifère*)
- chélner** *s. m.* ospătar. (<germ. *Kellner*)
- CHELO-** *elem.* „tumoare, hernie”. (<fr. *kélo-*, cf. gr. *kele*, umflătură)
- cheloid** *s. n.* tumoare benignă a pielii, fibroasă, alungită, pe locul unei cicatrice. (<fr. *cheloïde*)

- chelonieni** *s. m. pl.* ordin de reptile cu corpul închis într-o carapace osoasă. (<fr. *cheloniens*)
- chémbrică** *s. f.* pânză de celofibră sau de bumbac, cu fire extrem de fine și dese. (<engl. *cambric*)
- CHEMI(O)-** *v. chemo-*
- chemigráf** *s. n.* tehnica gravării chimice a clișeelor tipografice; chemitipie. (<fr. *chémigraphie*)
- chemigrafie** *s. f.* tehnica gravării chimice a clișeelor tipografice; chemitipie. (<fr. *chémigraphie*)
- chemin de fer** /șmen dö fer/ *s. n. inv.* joc de noroc asemănător bacaralei, la care fiecare jucător devine pe rând bancher (2). (<fr. *chemin de fer*)
- chemisier** /șe-mi-zié/ *s. n.* bluză femeiească cu mâneci lungi și manșete. (<fr. *chemisier*)
- chemitipie** *s. f.* chemigrafie. (<fr. *chémitypie*)
- CHEMO-/CHIMI(O)-** *elem.* „chimic”. (<germ. *chemo-*, fr. *chim/o-*, cf. lat. *chymus*, gr. *khymos*, suc)
- chemoautotróf**, -ă *adj.* (despre microorganisme) care obține energia necesară proceselor vitale prin oxidarea unor substanțe chimice anorganice. (după engl. *chemoautotrophic*)
- chemoautotrofie** *s. f.* mod de hrănire a microorganismelor chemoautotrofe. (<germ. *Chemoautotrophie*)
- chemoestezie** *s. f.* sensibilitate a plantelor față de excitanți chimici. (<germ. *Chemoesthesie*)
- chemolizá** *s. f.* lizare pe cale chimică. (<germ. *Chemolyse*)
- chemoluminescénță/chimiluminescénță** *s. f.* luminescență care însoțește unele reacții chimice. (<engl. *chemoluminescence*, fr. *chimiluminescence*)
- chemomorfóză** *s. f.* morfoză produsă sub influența unor substanțe chimice. (<germ. *Chemomorphose*)
- chemonastie** *s. f.* mișcare de curbare a unor organe ale plantelor sub influența substanțelor chimice. (<germ. *Chemonastie*)
- chemoreceptor** *s. m.* terminație nervoasă sau organ de simț care înregistrează modificările chimice ale mediului extern sau intern. (<germ. *Chemorezeptor*)
- chemorezisténță** *s. f.* chimiorezistență. (<germ. *Chemoresistenz*)
- chemosensibil**, -ă *adj.* care prezintă chemosensibilitate. (<fr. *chémo-sensible*)
- chemosensibilitate** *s. f.* sensibilitate la excitanți chimici. (<fr. *chémo-sensibilité*)
- chemosferá** *s. f.* strat al atmosferei, între 40 și 80 de km, în care are loc disocierea (ziua) și recombinația (noaptea) a moleculelor diferitelor gaze, sub influența radiațiilor ultraviolete. (<fr. *chémosphère*)
- chemosintéză** *s. f.* sinteză a substanțelor organice de către bacteriile autotrofe cu ajutorul energiei chimice, prin oxidarea substanțelor minerale; chimiosinteză. (<germ. *Chemosynthese*)
- chemosórbție** *s. f.* fixare a unei substanțe pe suprafața unui corp prin formarea unei combinații chimice între absorbant și substanța absorbită. (<fr. *chémisorption*)
- chemotactism** *s. n.* sensibilitate particulară a unor ființe vii față de atracția unei anumite substanțe chimice; chimiotactism, chimiotaxie. (<germ. *Chemotaktismus*)
- chemotaxonomie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază relațiile dintre organisme pe baza elementelor chimice, stabilind clasificarea lor în sistem. (<germ. *Chemotaxonomie*)
- chemoterapie/chimioterapie** *s. f.* terapie prin substanțe chimice. (<germ. *Chemotherapie*, fr. *chimiothérapie*)
- chemotróf**, -ă *adj.* capabil de chemosinteză. (<engl. *chemotrophic*)
- chemotrofie** *s. f.* mod de hrănire a microorganismelor chemotrofe. (<germ. *Chemotrophie*)
- chemotropism/chimiotropism** *s. n.* orientare a organelor plantelor sub influența unor excitanți chimici. (<germ. *Chemotropismus*, fr. *chimiotropisme*)
- chemózis** *s. n.* infiltrație edematoasă a conjunctivei, inflamatorie. (<fr. *chémosis*)
- CHENO**¹- *elem.* „găscă”. (<fr. *chénó*, cf. gr. *khen*, -nos)
- CHENO**²- *elem.* „spațiu deschis, gol”. (<fr. *kéno-*, cf. gr. *kenos*, vid, gol)
- chenofobie** *s. f.* fobie a spațiilor goale. (<fr. *kénophobia*)
- chenopodiáce** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate cu flori mici, verzi, în inflorescențe dese: spanacul sălbatic. (<fr. *chénopodiacées*)
- chenopodiále** *s. f. pl.* ordin de plante: chenopodiaceele și familiile înrudite. (<fr. *chénopodiales*)
- chenzinál**, -ă *adj.* (despre plăți) care se face o dată la cincisprezece zile. (<chenziná + -al)
- chenziná** *s. f. 1.* retribuție convenită unei persoane pe o jumătate de lună. **2.** perioadă de timp între o chenziná (1) și alta. (<fr. *quinzaine*)
- cheramzít** *s. n.* argilă expandată, obținută prin concasarea bulgărilor rezultați din arderea argilelor feruginoase, servind la prepararea betoanelor ușoare.
- CHERAT(O)- / CHER(A)- / CERAT**³(O)- -*cér* *elem.* „corn, cornee”; „chitinós”. (<fr. *kératol-*, *cér/al-*, *ceratol-*, -*cère*, cf. gr. *keras*, -atos)
- cheratalgie** *s. f.* durere a corneei. (<fr. *kératalgie*)
- cheratectazie** *s. f.* deplasare în afară a corneei. (<fr. *kératectasie*)
- cheratectomie** *s. f.* excizie chirurgicală a unei porțiuni a corneei. (<fr. *kératectomie*)
- cheratiná** *s. f.* substanță proteică solidă din epidermă, unghii etc. (<fr. *kératine*)
- cheratinizáre** *s. f.* infiltrare cu cheratină a unei mucoase sau a straturilor superficiale ale pielii. (după fr. *kératinisation*)
- cheratítă** *s. f.* inflamație a corneei, manifestată prin opacifierea acesteia, fotofobie și sensibilitate oculară. (<fr. *kératite*)
- cheratocél** *s. n.* hernie a membranei posterioare a corneei. (<fr. *kératocèle*)
- cheratocentéză** *s. f.* puncție chirurgicală a corneei. (<fr. *kératocentèse*)
- cheratocón** *s. n.* deformare conică a corneei, care duce la slăbirea vederii. (<fr. *kératocône*)
- cheratoconjunctivítă** *s. f.* inflamație a corneei și a conjunctivei. (<fr. *kérato-conjunctivite*)
- cheratodermie** *s. f.* hiperplazie a stratului cornos, în o anumită zonă. (<fr. *kératodermie*)
- cheratogén**, -ă *adj.* care produce inflamația corneei. (<fr. *kératogène*)
- cheratolític**, -ă *adj.* *s. n.* (substanță) care produce cheratoliza. (<fr. *kératolytique*)
- cheratolizá** *s. f.* dizolvare a cheratinei de către substanțe chimice în scop terapeutic. (<fr. *kératolyse*)
- cheratóm** *s. n.* denumire generică pentru cheratodermii. (<fr. *kératome*)
- cheratomalacie** *s. f.* înmuire și perforație a corneei. (<fr. *kératomalacie*)
- cheratomegalie** *s. f.* anomalie congenitală caracterizată prin dimensiunea excesivă a corneei. (<fr. *kératomégalie*)
- cheratometrie** *s. f.* măsurare a curburii corneei cu cheratometrul. (<fr. *kératométrie*)
- cheratométru** *s. n.* instrument folosit în cheratometrie. (<fr. *kératomètre*)
- cheratomicoză** *s. f.* afecțiune a corneei datorată unei ciuperci patogene. (<fr. *kératomycose*)
- cheratoplastie** *s. f.* grefă a corneei. (<fr. *kératoplastie*)
- cheratoprotéză** *s. f.* înlocuire a centrului unei corne opace cu un material sintetic transparent. (<fr. *kérato-prothèse*)
- cheratorexie** *s. f.* ruptură a corneei. (<fr. *kératorrhexie*)
- cheratoscóp** *s. n.* aparat pentru observarea astigmatismului vizual. (<fr. *kératoscope*)
- cheratoscopie** *s. f.* schiascopie. (<fr. *kératoscopie*)
- cheratotóm** *s. m.* instrument chirurgical folosit în cheratotomie. (<fr. *kératotome*)
- cheratotomie** *s. f.* incizie a corneei. (<fr. *kératotomie*)
- cheratóză** *s. f. 1.* produs al hidrolizei cheratinelor, folosit în tăbăcărie. **2.** îngroșare a stratului cornos al epidermei. (<fr. *kératose*)
- chermésă** *s. f.* serbare câmpenească cu muzică și dans. (<fr. *kermesse*)
- chérnăr** *s. n. (tehn.) 1.* punctator. **2.** vârf de centrare la o mașină-unealtă. (<germ. *Kerner*)
- CHERO-** *elem.* „veselie, voieșie”. (<fr. *chéro-*, cf. gr. *kairein*, a se înveseli)
- cherofobie** *s. f.* aversivitate patologică față de veselie, de buna dispoziție. (<fr. *chérophobie*)
- cheromanie** *s. f.* stare de excitație euforică patologică. (<fr. *chéromanie*)

- cherry-brandy** /céri-bréndi/ *s. n.* lichior de cireșe. (<engl. *cherry-brandy*)
- chersofite** *s. f. pl.* plante care cresc pe terenuri uscate, necultivate. (<fr. *chersophytes*)
- cherub** *s. m.* 1. (în arta asiriană) figură compozită a genului păzitor al Soarelui, un taur cu cincisicioare, cu figură umană și cu coadă de leu. 2. figură decorativă de copil înaripat, în mobila și arta decorativă a Renașterii italiene. (<fr. *chérub*)
- cherubin** *s. m.* 1. heruvim. 2. (în arta creștină) cap, bust de copil, cu două aripi. 3. (fig.) copilăș frumos, îngeraș. (<fr. *chérubin*, lat. *cherubin*)
- cherubism** *s. n.* boală rară prin displazia fibroasă a maxilarului inferior, care dă feței unui copil aspectul buclat de îngeraș. (<fr. *chérubisme*)
- cheson** *s. n.* 1. vehicul cu două roți, compartimentat, în trecut pentru transportul muniției (de artilerie). 2. fiecare dintre încăperile etanșe create prin compartimentarea unei nave, pentru a împiedica pătrunderea masivă a apei în tot vasul în caz de avarie. • dulap pentru ținerea proviziilor și a ustensilelor pe bordul unei nave. 3. construcție de lemn, beton etc. (cutie) pentru lucrări subacvatice ori în terenuri cu multă umiditate. 4. piesă prefabricată din beton armat, având forma unei plăci cu nervuri de întărire, folosită ca element de rezistență la planșee și acoperișuri. 5. (*arhit.*) casetă (4). (<fr. *caisson*)
- chesoniér** *s. m.* muncitor care lucrează la chesoane (2). (<cheson + *-ier*)
- chéster** /cés-tár/ *s. n.* brânză fermentată ca o pastă tare, din Anglia. (<fr. *chester*)
- chestiônár** *vb. tr.* a pune cuiva întrebări; a interoga. • a examina. (<fr. *questionner*)
- chestiônár** *s. n.* 1. listă sistematică de întrebări întocmită cu scopul de a obține informații, lămuriri. 2. metodă de investigare psihologică bazată pe întrebări și răspunsuri. (<fr. *questionnaire*)
- chestiúne** *s. f.* 1. problemă care constituie obiectul unei preocupări, al unei discuții etc. • întrebare (pusă unui elev, unui candidat etc.). 2. (*fam.*) întâmplare, fapt, lucru. (<fr. *question*, lat. *quaestio*)
- chéstor** *s. m.* 1. magistrat roman care în perioada regalității îndeplinea funcția de judecător, iar în cea a republicii deținea funcția financiară. 2. șeful unei chesturi de poliție. 3. membru al biroului unei adunări parlamentare pentru folosirea fondurilor, pentru administrație și securitate. (<fr. *questeur*, lat. *quaestor*)
- chestúră** *s. f.* 1. demnitatea și funcția de chestor în vechea Romă. 2. organ polițienesc superior unui comisarariat. • local, sediu al acestui organ. (<fr. *questure*, lat. *quaestura*)
- chet** *s. m.* fiecare din perișorii chitinoși, ai anelidelor. (<fr. *chète*, cf. gr. *khaité*, păr)
- chétá¹** *s. f.* adunare a unor sume de bani de la public într-un anumit scop. (<fr. *chète*)
- chétá²** *s. f.* 1. acțiune prin care un gonaci abate vânatul pentru a fi hăituit. 2. acțiune a unui câine de vânătoare care bate câmpul pentru a descoperi dăra vânatului. (<fr. *quète*)
- chetopóde** *s. n. pl.* clasă de anelide sau de viermi cu corpul țepos și segmentat. (<chet + *-pod*)
- chewing-gum** /ciú-in-gam/ *s. n.* 1. gumă de mestecat. 2. lamelă, pastilă de cewing-gum (1). (<engl. *chewing-gum*)
- chiánti** *s. n.* varietate de vin italian. (<it. *chianti*)
- chiásm** *s. n.* figură de stil constând în așezarea inversată a două perechi de cuvinte, pentru a forma o antiteză. (<fr. *chiasme*, gr. *khiasma*)
- chiasmátic**, -ă *adj.* referitor la chiasm sau la chiasmă. • *sindrom* ~ = sindrom, constând din îngustarea câmpului vizual, diminuarea activității vizuale și atrofia nervilor optici. (<fr. *chiasmatisque*)
- chiásmă** *s. f.* încrucișare a două formații anatomice (tendoane, nervi). • punct intracranian în care se întretaie fibrele nervilor optici • (*biol.*) aranjare în cruce a cromatidelor în meioză. (<fr. *chiasma*, gr. *khiasma*)
- chibít/chibít** *s. m.* cel care asistă la un joc de noroc. (<germ. *Kiebitz*)
- chiblá** *s. f.* 1. vas de oțel cu care se ridică la suprafață materialul excavat dintr-un puț de mină. 2. cutia de fontă cu care se transportă zgura în siderurgie. (<engl. *Kibble*)
- chicinétă** *s. f.* bucătărie mică (în apartamente sau garsoniere). (<amér. *kitchenette*)
- chief** /cif/ *s. m.* șef, conducător. (<engl. *chief*)
- chietism/cvietism** *s. n.* concepție etico-religioasă care recomandă contemplația mistică, negând importanța practicii rituale. • (*p. ext.*) orice concepție care consideră pasivitatea contemplativă ca ideal al vieții. (<fr. *quiétisme*)
- chietist/cvietist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al chietismului. (<fr. *quiétiste*)
- chietiv** *s. n.* calmant, mângâiere. (<germ. *Quietiv*, cf. lat. *quietus*, liniștit)
- chietúđine** *s. f.* liniște, tihnă, calm. (<fr. *quiétude*, lat. *quietudo*)
- chil¹** *s. n.* lichid din digestia alimentelor, absorbit de mucoasa intestinală pentru a fi transportat, pe cale limfatică, în tot corpul. (<fr. *chyle*, lat. *chylus*, gr. *khylos*, suc)
- CHIL²(O)-/CHILI-**, -chilife *elem.* „chil, umoare”. (<fr. *chylol-*, *chyl-*, -*chylie*, cf. lat. *chylus*, gr. *khylos*)
- chilangióm** *s. n.* dilatație varicoasă a vaselor chilifere. (<fr. *chylangiome*)
- chilă** *s. f.* element principal longitudinal al osaturii unei nave, în partea inferioară, baza scheletului acesteia. (<fr. *quille*)
- chilectazie** *s. f.* dilatare a vaselor chilifere. (<fr. *chylectasie*)
- CHILI¹-** v. chil²(o)-.
- CHILI²-/CHILO-** *elem.* „o mie”, „numeros”. (<fr. *chili-*, cf. gr. *khilioi*)
- chiliárh** *s. m.* (în Grecia antică) comandant a o mie de militari. (<fr. *chiliarque*)
- chiliarhie** *s. f.* demnitatea de chiliarh. (<fr. *chiliarchie*)
- chiliásm** *s. n.* credință mistică într-o împărăție de o mie de ani a lui Cristos pe pământ, asociată uneori cu idei egalitarist-utopice; milenarism. (<fr. *chiliasme*)
- chiliást**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al chiliasmului. (<fr. *chiliasite*)
- chilife v. chil²(o)-.
- chilifer**, -ă *adj.* referitor la chil¹. • *o vase ~ e* = vasele limfatice ale intestinului, prin care circulă chilul. (<fr. *chylifère*)
- CHILO-** v. chil².
- chilocél** *s. n.* acumulare de chil în tunica vaginală. (<fr. *chylocèle*)
- chilofite** *s. f. pl.* plante suculente. (<lat. *chyliphytae*)
- chilopóde** *s. n. pl.* ordin de miriapode carnivore, asemănătoare cu insectele, cu corpul lung și segmentat, foarte mobile: scolopendra, urechelnița etc. (<fr., engl. *chilopodes*)
- chilót** *s. m. (pl.)* obiect de lenjerie care acoperă partea de jos a trunchiului. (<fr. *culotte*)
- chilotoráx** *s. n.* revărsare de chil în cavitatea pleurală, ca urmare a ruperii unui vas limfatic al toracelui. (<fr. *chylothorax*)
- chilurie** *s. f.* prezența chilului în urină. (<fr. *chylurie*)
- chim** *s. n.* amestec din digerarea parțială a alimentelor în stomac. (<fr. *chyme*, lat. *chymus*, gr. *khyμος*, umoare)
- chimáză** *s. f.* labferment. (<germ. *Chymase*)
- CHIMI(O)-** v. chemo-.
- chimiatrie** *s. f.* teorie medicală învechită potrivit căreia procesele psihice se datorează unor reacții chimice. (<fr. *chimiatrie*)
- chimic**, -ă *adj.* 1. referitor la chimie. • care folosește substanțe și metode din chimie. • *o creion ~* = creion cu mină violetă. 2. *arme ~ce* = substanțe chimice toxice, folosite ca arme de luptă. (<fr. *chimique*)
- chimicále** *s. f. pl. (fam.)* produse chimice. (<germ. *Chemikalien*)
- chimie** *s. f.* știința care studiază structura internă și proprietățile corpurilor, transformările și combinațiile lor. • *o ~ nucleară* = parte a chimiei care studiază nucleul atomului. (<fr. *chimie*, lat. *chimia*)
- chimifer**, -ă *adj. (bot.; despre vase)* care conduce seva. (<fr. *chymifère*)
- chilumluminescénță** *s. f.* v. chemoluminescénță.
- chimioprofilaxie** *s. f.* tratament profilactic contra infecțiilor, ca medicamente chimice. (<fr. *chimioprophylaxie*)
- chimiorezisténță** *s. f.* rezistență microbiană sau parazită față de antibiotice ori chimioterapice; chemorezistență. (<fr. *chimioreistance*)
- chimiosinteză** *s. f.* chemosinteză. (<fr. *chimiosynthèse*)

- chimiosteriliză** *vb. tr.* a steriliza cu substanțe chimice. (<chimio- + steriliza)
- chimiotactism** *s. n.* chemotactism. (<fr. *chemiotactisme*)
- chimiotaxie** *s. f.* chemotactism. (<fr. *chimiotaxie*)
- chimioterapeutic**, **-ă** *adj. s. n.* (substanță de sinteză chimică) cu acțiune bacteriostatică. (<fr. *chimiothérapique*)
- chimioterapie** *s. f. v.* chemoterapie.
- chimiotropism** *s. n. v.* chemotropism.
- chimism** *s. n.* totalitatea fenomenelor naturale (organice) care se produc în virtutea legilor de care se ocupă chimia. **o** ~ *gastric* = probă de laborator prin care se studiază sucurile gastrice. (<fr. *chimisme*)
- chimist**, **-ă** *s. m. f.* specialist în chimie. (<fr. *chimiste*)
- chimiză** *vb. tr.* a folosi pe scară largă procesele chimice. (<fr. *chimiser*)
- CHIMO¹** - *elem.* „zgomot, sunet”. (<fr. *kymo-*, cf. gr. *kyma*, -*atos*, *agitație*)
- CHIMO²** - *elem.* „iamă”. (<fr. *chimo-*, cf. gr. *kheima*)
- chimograf** *s. n. 1.* aparat pentru înregistrarea anumitor fenomene fiziologice. **2.** aparat în fonetica experimentală pentru înregistrarea sunetelor vorbirii. (<fr. *kymographe*)
- chimografie** *s. f.* înregistrare grafică a unor fenomene fiziologice cu ajutorul chimografului. (<fr. *kymographie*)
- chimogramă** *s. f.* curbă, rezultatul înregistrărilor la chimograf. (<fr. *kymogramme*)
- chimonou** *s. n. 1.* halat cu mâneci foarte lungi. **2.** croială de îmbrăcăminte femeiască în care măneca este dintr-o singură bucată cu talia. • haină femeiască (de casă) croită astfel. (<fr. *kimono*)
- chimotoripsină** *s. f.* enzimă proteolitică din sucul pancreatic, care participă alături de tripsină la degradarea proteinelor. (<fr. *chymotrypsine*)
- chimotoripsinogen** *s. n.* proferment inactiv secretat de pancreas care, sub acțiunea catalitică a tripsinei, se transformă în chimotoripsină. (<fr. *chymotrypsinogène*)
- chimozină** *s. f.* lactoferment. (<fr. *chymosine*)
- CHIN- /CHINET(O)- /CHINEZI(O)-, -chinéză, -chinezie / CINETO-, -cinéză** *elem.* „mișcare”, „transformare”. (<fr. *kin-, kinet/o-, kinés/o-, -kinése, -kinésie, cinéto-, -cinése*, cf. gr. *kinesis, kinetos*)
- chinaldină** *s. f.* substanță din gudronul de huilă, folosit în sinteza coloranților. (<fr. *quinaldine*)
- chinchină** *s. f.* arbore tropical din a cărui scoarță se extrage chinina. (<fr. *quinquina*)
- chinestézic**, **-ă** *adj.* referitor la chinestezie; chinezic. (<fr. *kinesthésique*)
- chinestezie** *s. f.* formă a sensibilității care face posibilă perceperea propriilor mișcări. (<fr. *kinesthésie*)
- CHINET(O)-** *v. chin-*.
- chinetoplasmă** *s. f.* corpuscul cromofil din celulele nervoase. (<engl. *kinetoplasma*)
- chinetoterapie** *s. f.* chineziterapie. (<fr. *kinéothérapie*)
- chinéz**, **-ă** *I. adj. s. m. f.* (locuitor, popor) din China. **II. adj.** care aparține Chinei sau chinezilor. **o** *arta* ~ă = artă dezvoltată în China, prezentând o arhitectură specifică (pagode, temple) cu o bogată decorație pictată, o sculptură în bronz, jad, fildeș, legată de cult, pictură pe mătase (suluri), sau pe zidurile templelor etc. • (*s. f.*) limbă din familia de limbi chino-tibetane vorbită de chinezi. (<China + -ez)
- chinéză** *v. chin-*.
- chinezărie** *s. f.* obiect de artă provenind din China. (<fr. *chinoiserie*)
- CHINEZI(O)-** *v. chin-*.
- chinézic**, **-ă** *adj.* chinestezic. (<fr. *kinésique*)
- chinezie** *v. chin-*.
- chinezifobie** *s. f.* teamă patologică de mișcare, de acțiune. (<fr. *kinésiphobie*)
- chineziologie** *s. f.* știința anatomiei, fiziologiei și mecanicii mișcărilor musculare ale omului. (<fr. *kinésiologie*)
- chineziterapeut** *s. m.* specialist în chineziterapie. (<fr. *kinésithérapeute*)
- chineziterapie** *s. f.* terapeutică prin diferite activități ce presupun mișcare; chinetoterapie. (<fr. *kinésithérapie*)
- chindină** *s. f.* alcaloid din scoarța arborelui de chinină folosit în tratamentul aritmiilor cardiace. (<fr. *quinidine*)
- chinină** *s. f.* alcaloid alb, cristalizat, foarte amar la gust, extras din scoarța arborelui chinchina, febrifug. (<fr. *quinine*)
- CHINO-** *v. cin(o)-*.
- chinoleină/chinolină** *s. f.* substanță organică lichidă, cu proprietăți bazice, care se obține prin distilarea uleiurilor de oase. (<fr. *quinoléine*, engl. *quinoline*)
- chinologie** *s. f. v.* *cinologie*.
- chinonă** *s. f.* substanță organică solidă, folosită în industria coloranților și cea farmaceutică. (<fr. *quinone*)
- chinook** /și-núc/ *s. n.* vânt cald și uscat care coboară dinspre Munții Stâncoși spre preria nord-americană. (<engl. *chinook*)
- chinotehnie** *s. f.* totalitatea principiilor și procedeelelor folosite pentru creșterea câinilor, ameliorarea raselor lor. (după fr. *cynotechnique*)
- CHINT-** *v. cvint-*.
- chintal** *s. n.* unitate de măsură a masei, de 100 kg (pentru cereale). (<fr. *quintal*)
- chintă** *s. f. 1.* a cincea poziție de apărare la scrimă. **2.** formație de cinci cărți consecutive de aceeași culoare la jocul de cărți. (<fr. *quinte*)
- chintesență** *s. f. 1.* (*fil.*) principiu material al lumii, atribut al eterului, considerat de cosmogonia antică drept al cincilea element (în afară de pământ, apă, aer și foc). **2.** esența, principalul, esențialul într-o concepție, într-o doctrină, într-o operă etc. (<fr. *quintessence*)
- chintesență** *vb. tr.* a ridica pe cea mai înaltă treaptă a purității, a subtilității; a rafina; a sintetiza. (<fr. *quintessencier*)
- chintesențial**, **-ă** *adj.* referitor la chintesență. (<chintesență + -ial)
- CHIONO-** *elem.* „zăpadă”. (<fr., engl. *chiono-*, cf. gr. *khion*, -*os*)
- chionofil**, **-ă** *adj.* (despre plante, animale) care poate trăi sub zăpadă. (<fr. *chionophile*)
- chionofite** *s. f. pl.* plante care se dezvoltă sub covorul de zăpadă, înflorind și fructificând după topirea ei. (<fr. *chionophytes*)
- chionofîl**, **-ă** *adj.* (despre organisme) care în regiunile cu zăpadă abundentă pier, din cauza lipsei de hrană, sau sunt nevoite să migreze. (<fr. *chionophobe*)
- chionofobie** *s. f.* teamă patologică de zăpadă. (<fr. *chionophobie*)
- chionosferă** *s. f.* strat al atmosferei în care precipitațiile sunt întotdeauna solide (gheață și zăpadă). (<fr. *chionosphère*)
- chiostro** /chios-/ *s. n.* curte cu colonade a unei mănăstiri. • loc închis cu ziduri. (<it. *chiostro*)
- chip** /cip/ *s. n.* pastilă cu circuit integrat în procesul de miniaturizare a ordinaatoarelor. (<engl. *chip*)
- chipcârd** /cip-/ *s. n.* cartelă cu chipuri. (<engl. *chipcard*)
- chipșu** *s. n.* șapcă rotundă, tare, cu cozoroc. (<fr. *képi*)
- chippendale** /cipândei/ *s. n. inv.* stil englezesc de mobilă, de mare fantezie, din acaju. (<engl. *chippendale*)
- CHIR(O)-** *v. cheir(o)-*.
- chiralgie** *s. f.* sensibilitate a mâinii la presiune. (<fr. *chiralgie*)
- chiralitate** *s. f.* proprietate a unor molecule de a fi optice active, de a admite aranjări diferite ale elementelor structurale. (<fr. *chiralité*)
- chirie** *v. cheir(o)-*.
- chirobrahialgie** *s. f.* durere la mâini și la umăr. (<fr. *chiro-brachialgie*)
- chirognomonie** *s. f.* arta de a prezice viitorul, de a cunoaște caracterul cuiva după forma și aspectul mâinilor sale. (<fr. *chirognomie*)
- chirograf** *s. n. 1.* act diplomatic întărit cu semnături autentice. • semnătura însăși. **2.** aparat pentru reeducarea degetelor unui mutilat. (<fr. *chirographie*)
- chirografar**, **-ă** *adj. (jur.)*: despre persoane; și *s.* care deține un drept personal de creditor pe baza unui act sub semnătură privată. (<fr. *chirographaire*)
- chirografie** *s. f.* studiu al liniilor și semnelor palmare și digitale ale mâinii. (<fr. *chirographie*)
- chirologie** *s. f. 1.* arta de a se exprima cu ajutorul mișcărilor degetelor mâinii. **2. studiu științific al corelațiilor dintre mână și caracter. (<fr. *chirologie*)**
- chiromanie** *s. f.* masturbatie. (<fr. *chiromanie*)
- chiromânt**, **-ă** *s. m. f.* ghicitor în palmă. (<it., fr. *chiromante*)
- chiromantie** *s. f.* pretinsă putere de ghicire a viitorului după liniile palmei. (<it. *chiromanzia*, fr. *chiromancie*)

chiroptère *s. n. pl. v. cheiroptere.*

chiropterofil, **-ă** *adj., s. f.* (plantă) la care polenizarea sau răspândirea semințelor se face prin lilieci. (<fr. *chiroptérophile*)

chirurg *s. m.* medic specialist în chirurgie. (<germ. *Chirurg*, lat. *chirurgus*)

chirurgical, **-ă** *adj.* referitor la chirurgie. (<fr. *chirurgical*)

chirurgie *s. f.* ramură a medicinei care tratează bolile prin operații. **o mică** ~ = parte consacrată intervențiilor chirurgicale ușoare. (<fr. *chirurgie*, lat. *chirurgia*)

chist¹ *s. n.* 1. tumoare benignă de forma unei pungi plină cu conținut (semi)lichid. 2. înveliș protector foarte rezistent la unele animale inferioare. 3. stadiu larvar al teniei. 4. celulă globuloasă bogată în substanțe de rezervă, cu funcția de organ de înmulțire a unor plante inferioare. (<fr. *kyste*)

CHIST²(O)- *elem.* „chist, veziculă”. (<fr. *kyst/o/-*, cf. gr. *kystis*, vezică)

chistectomie *s. f.* extirpare chirurgicală a unei formații chistice. (<fr. *kystectomie*)

chistencefalocel *s. n.* encefalocel congenital cu degenerescență chistică. (<fr. *cystencephalocèle*)

chistéră *s. f.* rachetă² (1), partea din față, de forma unei linguri alungite, folosită în jocul de pelotă. (<fr. *chistère*)

chistic, **-ă** *adj.* de natura chistului (1). (<fr. *kystique*)

chistitóm *s. n.* (med.) instrument pentru secționarea capsulei cristalinelui. (<fr. *kystitome*)

chistofibróm *s. n.* degenerescență chistică a unui fibromiom. (<fr. *kysto-fibrome*)

chistogenéză *s. f.* proces de formare a unui chist. (<fr. *kystogenése*)

chistografie *s. f.* metodă radiologică de evidențiere a unui chist. (<fr. *kystographie*)

chistóm *s. n.* tumoare benignă de origine glandulară. (<fr. *kystome*)

chit¹ *adv. (fam.) a fi ~ (cu cineva) = a-și fi plătit o datorie față de cineva.* (<fr. *quitté*)

chit² *s. n.* pastă dintr-un amestec de pulberi metalice cu ulei de in, glicerină etc., folosită la lipitul geamurilor etc. (<germ. *Kitt*)

chitanță *s. f.* înscris prin care se atestă primirea unor sume de bani. (<fr. *quittance*)

chitanțier *s. n.* carnet de chitanțe. (<*chitanță* + *-ier*)

chitară *s. f.* instrument muzical cu șase coarde, acționat prin ciupire sau lovire cu degetele. (<it. *chitarra*)

chitarist, **-ă** *s. m. f.* cântăreț la chitară. (<it. *chitarrista*)

chitină *s. f.* substanță organică asemănătoare cu celuloza, constituit al cuticulei (2). (<fr. *chitine*)

chitinós, **-oasă** *adj.* format din chitină. (<fr. *chitineux*)

chitón¹ *s. n.* (ant.) tunică lungă și strâmtă cu mâneci largi, purtată la grecii de femei și bărbați, pe sub himation. (<fr. *chiton*, gr. *khiton*)

chitón² *s. m.* molușcă marină cu cochilia din plăci articulate. (<fr. *chiton*)

chitonide *s. n. pl.* familie de animale: chitonii² și genurile înrudite. (<fr. *chitonidés*)

chiuretă *vb. tr.* a curăța cu chiureta suprafața unei mucoase. (<fr. *cureter*)

chiuretăj *s. n.* chiuretare; raclaj. (<fr. *curetage*)

chiuretă *s. f.* instrument chirurgical în formă de lingură tăioasă, în obstetrică, ginecologie, otorinolaringologie etc. (<fr. *curette*)

chiuvetă *s. f.* vas de faianță, de metal etc. care se fixează în perete sub un robinet de apă. (<fr. *civette*)

chix *s. n.* (fam.) nereușită, insucces, eșec. **o a da** ~ = a nu izbúti, a da greș. (<germ. *Kicks*)

chórus *s. n.* 1. vechi dans și cântec englezesc vioi, interpretat de unul sau mai mulți soliști, referenul reluat de cor. 2. partea principală a unei teme de jaz. • improvizație colectivă după improvizațiile soliștilor. (<fr., engl. *chorus*)

chow-chow /ceau-ceáu/ *s. m.* rasă de câini, de talie mijlocie, roșuți, originari din China. (<fr. *chow-chow*)

chúlo /ciu-!o/ *s. m.* toreador care luptă pe jos, pentru a întărâta taurul cu o pelerină roșie. (<sp. *chulo*)

chun *s. n.* monedă divizionară în Coreea, a suta parte dintr-un won. (<germ. *Chun*)

ciacónă /cia-/ *s. f.* 1. vechi dans spaniol cu mișcare lentă; melodia corespunzătoare. 2. piesă instrumentală

cu variațiuni polifonice asemănătoare passacgliei. (<it. *ciaccona*)

cián¹ *s. n.* gaz incolor, foarte toxic, cu miros de migdale amare și acțiune lacrimogenă, din carbon și azot; cianogen. (<fr. *cyan*, germ. *Cyan*, *Zien*)

CIAN²(O)-, **-cián**; **-cianoză** *elem.* „albastru, violet”. (<fr. *cyanol/-*, *-cyane*, *-cyanose*, cf. gr. *kyanos*)

cianamidă *s. f.* amidă a acidului cianhidric, substanță cristalină, instabilă, din care se obține melamina. (<fr. *cyanamide*)

cianát *s. m.* derivat al acidului cianhidric. (<fr. *cyanate*)

cianhidric *adj. acid* ~ = lichid incolor, volatil, foarte toxic, cu miros de migdale amare; acid prusic. (<fr. *cyanhydrique*)

cianhidrină *s. f.* produși de adiție ai acidului cianhidric cu aldehide. (<fr. *cyanhydrine*)

cianhidrizare *s. f.* tratare cu acid cianhidric a răsadurilor sau a puieților pentru a combate paraziții. (după fr. *cyanhydrisation*)

cianhidroză *s. f.* transpirație de culoare albastră. (<fr. *cyanhidrose*)

cianină *s. f.* materie colorantă albastră, bazică, folosită ca sensibilizator fotografic pentru radiațiile infraroșii. (<fr. *cyanine*)

cianit *s. n.* (min.) disten. (<fr. *cyanite*)

cianizare *s. f.* tratament termochimic de introducere a unor piese din oțel într-o baie de cianuri topite. (după fr. *cyanisation*)

cianocobalamină *s. f.* vitamina B₁₂. (<fr. *cyanocobalamine*)

cianodermie *s. f.* colorare în albastru a pielii. (<fr. *cyanodermie*)

cianoficée *s. f. pl.* clasă de alge albastre, microscopice, înrudite cu bacteriile, în ape dulci, bălți și locuri umede. (<fr. *cyanophycées*)

cianofil, **-ă** *adj.* cu afinitate pentru coloranți albaștri sau verzi. (<fr. *cyanophile*)

cianofilă *s. f.* clorofilă aproape pură, fără pigmenți de xantofilă. (<fr. *cyanophylle*)

cianogén *s. n.* cian. (<fr. *cyanogène*)

cianogenéză *s. f.* producere a acidului cianhidric de către plante. (<fr. *cyanogenése*)

cianométru *s. n.* instrument pentru măsurarea intensității culorii albastre. (<fr. *cyanomètre*)

cianopsie *s. f.* defect de vedere, în care obiectele apar colorate în albastru. (<fr. *cyanopsie*)

cianotic, **-ă** *adj.* referitor la cianoză; (despre oameni) predispus la cianoză. (<fr. *cyanotique*)

cianotipie *s. f.* procedeu de copiere fotografică a unor desene tehnice pe hârtie de calc, obținând o imagine negativă pe un fond albastru închis cu linii albe. (<germ. *Zyanotypie*)

cianoză *vb. tr., refl.* a deveni, a face să devină cianotic. (<fr. *cyanoser*)

cianoză¹ *s. f.* colorare în albastru a pielii sau a mucoaselor. (<fr. *cyanose*)

-cianoză² *v. cian*²(o)-.

cianură *vb. tr.* a efectua cianurare. (<fr. *cyanurer*)

cianurare *s. f.* procedeu industrial de extragere a metalelor nobile din minerurile sărace cu soluții alcaline de cianură de sodiu. (< *cianură*)

cianură *s. f.* sare sau ester al acidului cianhidric. (<fr. *cyanure*)

cianurie *s. f.* eliminare de urină de culoare albastră. (<fr. *cyanurie*)

ciáo *interj. (fam.)* la revvedere! (<it. *ciào*)

ciáțiu *s. n.* inflorescență cimoasă, o grupare de mai multe flori masculine fără înveliș, cu o singură floare femelă. (<lat. *cyathium*)

cibernétic, **-ă** *I. adj.* referitor la cibernetică; bazat pe principiile ciberneticii. **II. s. f.** știință care are ca obiect studiul matematic al legăturilor, comenziilor și controlului în sistemele tehnice și în organisme vii, pentru proiectarea și construirea mașinilor și a aparatelor automate, electronice, capabile a efectua diferite operații. (<fr. *cybernétique*)

cibernetician, **-ă** *s. m. f.* specialist în cibernetică. (<fr. *cybernéticien*)

ciberneticiză *vb. tr.* a aplica cibernetică și metodele ei. (<fr. *cybernétiser*)

cibléu *s. n.* obiect în formă de clopot, cu un mâner de

- prindere la partea superioară, în jocul de curling. (< fr. *cible*)
- cibórium** *s. n.* 1. baldachin susținut de coloane, care acoperea altarul bazilicilor creștine. 2. vas de forma unei cupe din fruct de nufăr, în bisericile catolice, pentru păstrarea rezervei euharistice după slujbă. (< lat., fr. *ciborium*)
- cicádă** *s. f.* denumire dată insectelor homoptere cu corpul scurt și gros și cu capul mare, terminat printr-o proeminență ascuțită, al căror mascul emite un țârâit caracteristic; greier. (< lat. *cadada*)
- cicadée** *s. f. pl.* familie de plante gimnosperme din regiunile tropicale, cu tulpina fără ramuri și frunze mari. (< fr. *cycadées*)
- cicadide** *s. f. pl.* familie de insecte: cicadele. (< fr. *cicadidés*)
- cicatrice** *s. f.* semn, urmă lăsată de o rană, de o arsură după vindecare. (< fr. *cicatrice*, lat. *cicatrix*)
- cicatriculă** *s. f.* 1. cicatrice mică. 2. disc mic care închide nucleul femel al oului. 3. cicatrice pe tulpină sau pe ramură la locul de desprindere a peșiolului. (< fr. *cicatricule*)
- cicatriză** *vb. tr., refl.* a (se) vindeca lăsând o cicatrice. (< fr. *cicatriser*)
- cicatrizant**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care favorizează cicatrizarea. (< fr. *cicatrissant*)
- cicero**¹ *s. m.* 1. corp de literă de 12 puncte tipografice. 2. alătură având baza unui pătrat cu dimensiunile unui cicero¹. (< fr. *cicéro*)
- cicero**² *s. m. inv.* gen de tunsoare bărbătească (scurtă). (cf. *Cicero*)
- cicerone** *s. m.* călăuză, ghid care însoțește vizitatorii unui oraș, ai unui muzeu etc. (< it. *cicerone*, fr. *cicérone*)
- ciceronián**, -ă *adj.* propriu lui Cicero. • care imită pe Cicero; (*p. ext.*) exemplar, impecabil. (< fr. *cicéronien*)
- cicisbéu** *s. m.* curtezan al unei doamne; cavaler care servea o doamnă. (< it. *cicisbeo*)
- CICL(O)-**, -ciclu *elem.* „cerc”, „ciclu”, „bicicletă”. (< fr. *cyclol-*, -*cycle*, cf. gr. *kyklos*)
- ciclămă** *s. f.* plantă erbacee decorativă cu frunze în formă de inimă și flori mov, roșii sau albe. (< fr. *cyclamen*)
- ciclamén** *lsi-/ adj. inv., s. n.* (de) culoare mov. (< fr. *cyclamen*)
- ciclan** *s. m.* hidrocarbură ciclică saturată; cicloparafină; cicloalcan, naftenă. (< fr. *cyclane*)
- ciclanol** *s. m.* nume dat alcoolilor derivați din ciclan. (< fr. *cyclanol*)
- ciclencefalie** *s. f.* monstrozitate în fuziunea sau lipsa emisferelor cerebrale. (< fr. *cyclencéphalie*)
- ciclic**, -ă *I. adj.* 1. care se desfășoară în cicluri; periodic. • (despre compoziții muzicale) alcătuit din mai multe părți independente. 2. (despre flori) toate elementele dispuse în verticil. 3. (despre compuși chimici) care are catenele închise în ciclu. **II. s. n.** (*cinem.*) suită de desene, fazele unei mișcări care, funcțional, se repetă. (< fr. *cyclique*, gr. *kyklîkos*)
- ciclicitate** *s. f.* caracter ciclic. (< *ciclic* + -*itate*)
- ciclism** *s. n.* sport cu bicicleta. (< fr. *cyclisme*)
- ciclist**, -ă **I. s. m. f.** sportiv care practică ciclismul. **II. adj.** referitor la ciclism. (< fr. *cycliste*)
- ciclită** *s. f. (med.)* varietate de irită care afectează doar corpul ciliar. (< fr. *cyclite*)
- cicliză** *vb. tr.* a supune reacției de ciclizare. (< fr. *cycliser*)
- ciclizare** *s. f.* reacție chimică prin care lanțul de atomi din molecula unui compus organic se închide, formând un ciclu. (< *cicliză*)
- CICLO-** v. *cicl(o)-*.
- cicloalcán** *s. m.* ciclan. (< fr. *cycloalcane*)
- cicloalchénă** *s. f.* hidrocarbură ciclică nesaturată, cu o dublă legătură în moleculă. (< fr. *cycloalkène*)
- ciclobarbitál** *s. n.* barbituric cu acțiune sedativ-hipnotică. (< engl. *cyclobarbital*)
- ciclocefál** *s. m.* monstru care prezintă ciclocefalie. (< fr. *cyclocéphale*)
- ciclocefalie** *s. f.* monstrozitate congenitală constând în absența nasului și situarea ochilor, uniți, într-o singură orbită. (< fr. *cyclocéphalie*)
- cicloriză** *s. f.* diviziune a organului axial vegetal într-un mănunchi de axe secundare. (< fr. *cyclochorise*)
- ciclocrós** *s. n.* concurs de ciclism pe un traseu variat, cu obstacole. (< fr. *cyclocross*)
- ciclofazortrón** *s. n.* aparat care servește ca ciclotron și fazotron. (< fr. *cyclophasotron*)
- ciclofrenie** *s. f.* tulburare psihică cu caracter reversibil periodic, afectiv. (< fr. *cyclophrénie*)
- ciclogeneză** *s. f. (met.)* ansamblu de procese care determină formarea ciclonilor. (< fr. *cyclogenèse*)
- ciclogramă** *s. f.* grafic reprezentând evoluția unui proces format din operații care se repetă în cicluri succesive. (< fr. *cyclogramme*)
- ciclohexán** *s. m.* hidrocarbură ciclică saturată, cu șase atomi de carbon în moleculă. (< fr. *cyclohexane*)
- ciclohexanól** *s. n.* alcool secundar derivat din ciclohexan. (< fr. *cyclohexanol*)
- ciclohexanonă** *s. f.* cetonă ciclică derivată din ciclohexan. (< fr. *cyclohexanone*)
- cicloíd**, -ă **I. adj.** 1. asemănător unui cerc. 2. dispus în cerc sau în verticile concentrice. **II. s. f.** curbă descrisă de un punct al unui cerc care se rostogolește fără alunecare pe o dreaptă fixă; trochoidă. (< fr. *cycloïde*)
- cicloidal**, -ă *adj.* referitor la cicloidă; care formează o cicloidă. (< fr. *cycloïdal*)
- cicloliză** *s. f. (met.)* totalitatea fenomenelor care însoțesc slăbirea și dispariția depresiunilor atmosferice. (< fr. *cyclolyse*)
- ciclotrie** *s. f.* tehnica măsurării cercurilor. (< fr. *cyclométrie*)
- ciclotmetru** *s. n.* instrument folosit în ciclotrie. (< fr. *cyclomètre*)
- ciclotomorfóză** *s. f.* 1. totalitatea modificărilor morfologice pe care le suferă un organism în cursul dezvoltării sale ontogenetice. 2. schimbări sezoniere. (< engl. *cyclomorphosis*)
- ciclotomotor** *s. n.* bicicletă cu un mptor de un cilindru, cu o capacitate de până la 50 de cm³. (< fr. *cyclomoteur*)
- ciclón** *s. n.* 1. regiune în care presiunea atmosferică scade de la periferie spre centru și masele de aer au mișcare convergentă, producând vânt puternic, cu vârtejuri sau zăpezi, în regiunile tropicale. • vânt foarte violent, uragan. 2. aparat pentru separarea particulelor materiale (seminte, pleavă, praf) din aer cu ajutorul forței centrifuge. 3. substanță toxică pe bază de acid cianuric, pentru combaterea dăunătorilor în încăperi închise. (< fr. *cyclone*)
- ciclonál**, -ă *adj.* ciclonic. (< fr. *cyclonal*)
- ciclonare** *s. f.* operație de clasare pneumatică cu ajutorul cicloanelor (2). (după fr. *cyclonage*)
- ciclonastie** *s. f.* însușire a plantelor urcătoare de a se cățăra prin mișcări de răscire în jurul suportului. (< fr. *cyclonastie*)
- ciclonic**, -ă *adj.* referitor la cicloni; ciclonal. (< fr. *cyclonique*)
- ciclop** *s. m.* 1. (*mit.*) uriaș antropofag cu un singur ochi în frunte. 2. monstru cu un singur ochi. 3. rac mic de apă dulce cu un singur ochi, situat pe cefalotorace. (< fr. *cylope*, lat. *cylops*, gr. *kyklops*)
- cicloparafină** *s. f.* ciclan. (< fr. *cycloparaffine*)
- cicloparéză** *s. f.* paraliză a mușchilor ciliar al ochiului. (< fr. *cycloparése*)
- ciclopeán**, -ă *adj.* ciclopic. (< fr. *cyclopéen*)
- ciclopentadiénă** *s. f.* hidrocarbură ciclică nesaturată în benzenul brut de la distilarea gudronului de cărbune. (< fr. *cyclopentadiène*)
- ciclopentán** *s. n.* hidrocarbură ciclică saturată, cu cinci atomi de carbon în moleculă, solvent (pentru grăsimi). (< fr. *cyclopentane*)
- ciclopián**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de ciclopie. (< fr. *cyclopien*)
- ciclopíc**, -ă *adj.* de ciclop (1), caracteristic ciclopilor; (*fig.*) uriaș, gigantic; ciclopean. • (despre construcții miceniene) construit din blocuri mari de piatră brută sau sumar cioplită. (< it. *ciclopico*)
- ciclopíe** *s. f.* malformație congenitală în dezvoltarea unui singur glob ocular. (< fr. *cyclopie*)
- cicloplegie** *s. f.* paraliză totală a mușchilor ochilor. (< fr. *cycloplégie*)
- ciclopropán** *s. m.* gaz incolor, inflamabil și exploziv, cu miros și gust caracteristic, folosit în inhalatii cu anestezic general. (< fr. *cyclopropane*)
- ciclorámă** *s. f.* fundal din material textil, cu aspect uniform și colorit neutru, care închide laturile și fundul

- scenei, în spatele decorurilor; orizont (4). (<fr., engl. *cyclorama*)
- cicloscóp** *s. n.* aparat pentru măsurarea câmpului vizual. (<engl. *cycloscope*)
- cicloserină** *s. f.* antibiotic cu un spectru antibacterian restrâns. (<fr. *cycloserine*)
- ciclospasm** *s. n.* mișcare convulsivă de acomodare a ochiului. (<fr. *cyclospasme*)
- ciclosperme** *s. f. pl.* plante cu embrion spiralizat în interiorul seminței. (<fr. *cyclospermes*)
- ciclosporină** *s. f.* substanță, dintr-o ciupercă, care neutralizează sistemul imunologic. (<fr. *cyclosporine*)
- ciclostenie** *s. f.* formă atenuată de psihoză maniacă depresivă, prin ușoare stări de astenie periodice. (<fr. *cyclothénie*)
- ciclostomi** *s. m. pl.* clasă de vertebrate acvatice inferioare cu aspect de pești, dar lipsiți de maxilare și cu gura rotundă. (<fr. *cyclostomes*)
- ciclotimic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de ciclotimie. (<fr. *cyclothymique*)
- ciclotimie** *s. f.* formă ușoară de psihopatie, caracterizată prin alternarea stărilor de euforie cu cele de depresivitate. (<fr. *cyclothymie*)
- ciclotóm** *s. n.* instrument folosit în ciclotomie. (<engl. *cyclo tome*)
- ciclotomie** *s. f.* incizie a mușchiului ciliar. (<engl. *cyclo tomy*)
- ciclotrón** *s. n.* accelerator ciclic de particule atomice grele, electrizate, în care aceste particule descriu traiectorii spirale într-un câmp electric alternativ, după care părăsesc acceleratorul cu energii foarte mari. (<fr. *cyclo tron*)
- ciclotróp**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care influențează desfășurarea ciclului menstrual. (<fr. *cyclo trope*)
- cicloturism** *s. n.* turism cu bicicleta sau cu ciclomotorul. (<fr. *cyclo tourisme*)
- cicloturist**, -ă *s. m. f.* cel care practică cicloturismul. (<fr. *cyclo touriste*)
- cicložă** *s. f.* mișcare a protoplasmei în interiorul celulei. (<fr. *cyclose*)
- ciclu**¹ *s. n.* 1. succesiune, șir de fenomene, de stări, de manifestări care se produc în cadrul unui proces repetabil totdeauna în aceeași ordine. **o teorie** -ului istoric = proces care susține că procesul istoric se desfășoară în cerc închis, printr-o „veșnică întoarcere”. • serie, număr de luni, ani etc. după care se reproduc constant anumite fenomene. • serie de producții literare, muzicale, de opere științifice etc. având o temă comună. 2. lanț închis de atomi din molecula unei substanțe. 3. ansamblu de valori succesive luate de o mărime periodică în timpul unei perioade. **o ~ pe secundă** = herț; **~ de producție** = perioadă în decursul căreia obiectele muncii trec prin toate fazele procesului de producție, până la stadiul de produs finit; (*agr.*) perioada de la pregătirea terenului până la recoltarea, livrarea sau depozitarea producției. (<fr. *cycle*, lat. *cyclus*)
- ciclu**² *v. cicl(o)-*
- cico** *s. n.* băutură răcoritoare cu gust de citrice. (<*citric/* + *-colal*)
- cicóla** *s. f.* produs alimentar din lapte degresat, praf de cacao, cacao și zahăr. (n. com.)
- cicoláct** *s. n.* produs alimentar din lapte, zahăr, extract de surrogat de cafea și cacao. (n. com.)
- CICONII**- *elem.* „barză”. (<fr. *ciconii*-, cf. lat. *ciconia*)
- ciconiide** *s. f. pl.* familie de păsări din ordinul ciconiiformelor. (<fr. *ciconiides*)
- ciconiiforme** *s. f. pl.* ordin de păsări de talie mare, cu gât și picioare lungi și cioc mare, care trăiesc prin locuri mlăștinoase și pe marginea apelor: barza, egretă, bălanul. (<fr. *ciconiiformes*)
- cíd** *elem.* „a ucide”, „a distruge”. (<fr. *-cide*, cf. lat. *coedere*)
- cídru** *s. n.* băutură obținută prin fermentarea alcoolică a mustului de mere. (<fr. *cidre*)
- CIFO**-, -**cifózá** *elem.* „cocoașă, curbură”. (<fr. *cypho*-, *-cyphose*, cf. gr. *kyphos*)
- cifós**, -**oasă** *adj.* cocoașat. (<fr. *cypheux*)
- cifoscólioză** *s. f.* dublă curbare a coloanei vertebrale, posterioră și laterală. (<fr. *cyphoscoliose*)
- cifótic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de cifoza. (<fr. *cyphotique*)
- cifózá**¹ *s. f.* încovoare înapoi a coloanei vertebrale; cocoașă. (<fr. *cyphose*)
- cifózá**² *v. cifo-*
- cifrá** *vb. I. refl.* a se calcula în cifre. **II. tr.** a transmite un text prin cifru. (<fr. *chiffre*)
- cifráj** *s. n.* cifrare. • (*muz.*) sistem de notare prin cifre a acordurilor, în muzica ușoară și de jazz, care înlesnește citirea ușoară a partiturii. (<fr. *chiffrage*)
- cifrá** *s. f.* 1. simbol grafic pentru reprezentarea numerelor. • (*fig.*) număr, cantitate, sumă. 2. ~ *de afaceri* = quantum al unor operații comerciale, financiare, în cifre. 3. număr care indică valoarea unei mărimi caracteristice a unei substanțe, a unui fenomen etc. (<it., lat. *cifra*, cf. fr. *chiffre*)
- cifric**, -ă *adj.* exprimat în cifre; numeric. (<*cifrá* + *-ic*)
- cifrogramă** *s. f.* telegramă cifrată. (<it. *cifrogramma*)
- cifru** *s. n.* 1. vocabular criptografic în care cuvintele sunt înlocuite prin cifre; sistem de semne convenționale în comunicări secrete. 2. încuetoare secretă care se deschide cu ajutorul unui mecanism bazat pe o combinație de litere sau de cifre; combinația semnelor. (<fr. *chiffre*)
- cil** *s. m.* 1. prelungire protoplasmatică filiformă mobilă la unele bacterii, alge, infuzorii sau la unele celule din corpul metazoarelor, cu funcții diferite. 2. păr al pleoapei. (<fr. *cil*, lat. *cilium*, geană)
- ciliár**, -ă *adj.* referitor la cili. (<fr. *ciliaire*)
- ciliát**, -ă *I. adj.* prevăzut cu cili. **II. s. n. pl.** infuzori. (<fr. *ciliés/s*)
- cilicium** *s. n.* centură, cămașă aspră din păr de capră, care se purta pe piele de penitenți. (<fr. *cilice*, lat. *cilicium*)
- CILINDR(I)**- *elem.* „cilindru”. (<fr. *cylindr/i-*, cf. lat. *cylindrus*, gr. *kylin-dros*)
- cilindră** *vb. tr. I.* a compacta, a face operațiile de presare și nivelare a unei șosele. 2. a da formă de cilindru. (<fr. *cylindrer*)
- cilindrax** *s. m.* axon. (<fr. *cylindraxe*)
- cilindrée** *s. f.* volumul cilindrului unui motor, al unei mașini cu abur între pozițiile extreme ale pistonului. (<fr. *cylindrée*)
- cilindric**, -ă *adj.* în formă de cilindru. (<fr. *cylindrique*)
- cilindricitate** *s. f. (tehn.)* proprietate a unei părți din trunchiul unui arbore de a se apropia de forma cilindrică. (<fr. *cylindricité*)
- cilindriflor**, -ă *adj.* cu flori în formă de cilindru. (<lat. *cylindriflorus*)
- cilindroíd**, -ă *I. adj.*, *s. n.* (corp) de forma unui cilindru. **II. s. m.** varietate de cilindri urinari, subțiri, ascuțiți la extremități. **III. s. n.** corp mărginit de o suprafață cilindrică și de două suprafețe, din care una plană, ce o intersectează. (<fr. *cylindroïde*)
- cilindróm** *s. n.* tumoră benignă a țesutului epitelian cu celule cilindroide. (<fr. *cylindrome*)
- cilindru** **I. s. m.** 1. corp geometric care rezultă din rotirea unui dreptunghi împrejurul uneia dintre laturile sale. • corp în formă de sul. **o ~ri urinari** = elemente microscopice cu aspect cilindric, în tuburile urinare de la bolnavii de nefrită; ~ *central* = țesut central din structura internă a rădăcinii și a tulpinii plantelor vasculare. 2. piesă în formă de tub din componența unui motor în care se deplasează pistonul. 3. piesă grea a unei mașini, care se rotește în jurul axei sale, pentru a conduce, a presa etc. un material; valț **o ~ compresor** = tăvălug. **II. s. n.** joben. (<fr. *cylindre*, lat. *cylindrus*)
- cilindrurie** *s. f.* prezența în urină a cilindrilor de origine renală. (<fr. *cylindrurie*)
- cilózá** *s. f.* tremur convulsiv cronic al pleoapei superioare. (<fr. *cillose*)
- cimáză** *s. f. (arhit.)* chenar ornamental de-a lungul unei fațade. (<it. *cimasa*, după fr. *cymaise*)
- cimă** *s. f.* înflorescență dintr-un ax principal terminat cu o floare și având lateral mai multe axe secundare ramificate în același fel. (<fr. *cyme*)
- cimbál** *s. n.* cinel. (<it. *cimbalo*, fr. *cymbale*)
- cimbalist**, -ă *s. m. f.* cântăreț la cimbal. (<fr. *cymbaliste*)
- cimbocefalie** *s. f.* deformație a craniului care prezintă o scobitură adâncă înapoi a bregmei. (<fr. *cymbocéphalie*)
- cimén** *s. n.* lichid aromatic în uleiurile eterice, izolat din diferite plante (cimbru, chimion) din rășina coniferelor

- și din petrol, folosit în parfumerie și ca solvent pentru lacuri. (<fr. *cumène*)
- ciment** *s. n.* 1. material de construcție, pulbere fină obținută prin măcinarea clincherului, care se petrifică prin amestecarea cu apă. 2. material natural, liant între fragmentele ce formează rocile detritice. (<fr. *ciment*, it. *cimento*)
- cimentă** *vb. tr., refl.* 1. a (se) întări (cu ciment). • a injecta sub presiune o suspensie de ciment în pământ, în roci, în materiale de construcție etc. pentru consolidare. 2. (*fig.*) a (se) lega, a (se) uni indestructibil; a (se) consolida. (<fr. *cimenter*)
- cimentométru** *s. n.* aparat pentru determinarea modului de distribuire a cimentului în spațiul dintre coloana unei sonde și teren. (<*ciment* + *-metru*)
- cimiér** *s. n.* figură care împodobe coiful de turm (și de luptă) al cavalerilor medievali. (<fr. *cimier*)
- cimól** *s. n.* produs rezultat din leșia obținută după separarea celulozei de molid. (<germ. *Zymol*)
- cimós**, **-oásă** *adj.* (despre inflorescențe) în formă de cimă. (<lat. *cyamosus*, fr. *cymeux*)
- cimpanzéu** *s. m.* maimuță antropoidă mare, arboricolă, sociabilă, din Africa ecuatorială. (<fr. *chimpanzé*)
- CIN(O)-/CHINO-** *elem.* „căine”. (<fr. *cyn/o-*. cf. gr. *kyon*, *kynos*)
- cinábru** *s. n.* 1. sulfură naturală de mercur, roșie. 2. culoare roșie-închisă. (<fr. *cinabre*)
- cinámic** *adj.* *acid* ~ = acid din uleiul de scorțișoară, din balsamul de Peru etc. (<fr. *cinnamique*)
- cinamóm** *s. m.* arbust aromatic din familia lauracee, originar din regiunile calde ale Asiei. (<fr. *cinnamome*, lat. *cinnamomum*)
- cinantropie** *s. f.* monomanie în care bolnavul se crede transformat în căine. (<fr. *cynanthropie*)
- cincentenár**, **-ă** *I. adj., s. m. f.* (om) în vârstă de cincizeci de ani; cvincvagenar. **II. s. n.** sărbătorire a cincizeci de ani de la un eveniment; semicentenar. (<fr. *cinquantiénaire*)
- cincantín** *s. m.* varietate de porumb cu tulpina scurtă și bobul mic, portocaliu. (<it. *cinquantino*)
- cinčila** *s. f. v.* șinșilă.
- cinčín** *s. n.* inflorescență cimoasă la care ramurile secundare se dezvoltă în planuri diferite și numai în același sens. (<fr. *cincinne*)
- cinčínál**, **-ă** *adj., s. n.* (plan, perioadă) de cinci ani. (după fr. *quinquennal*, lat. *quinquennalis*)
- cinclide** *s. f. pl.* familie de păsări: pescărușul-de-munte, mierla-de-piatră etc. (<fr. *cinclides*)
- cinconidină** *s. f.* alcaloid din scoarta arborelui de chinchina, folosit în tratarea paludismului. (<fr. *cinchonidine*)
- cinconină** *s. f.* alcaloid din arborele de chinchina, sub formă de sulfat, mai toxic decât chinina. (<fr. *cinchonine*)
- CINE- / CINEMA- / CINEMAT(O)- / CINEMO- / CINET(O)-** *elem.* „mișcare”; „cinematograf”; (<fr. *ciné*, *cinéma*, *cinémat/o-*, *cinémo-*, *cinéto-*, cf. gr. *kinema*, *-atos*, *kinetos*, mobil)
- cinematór**, **-oáre** *s. m. f.* cineast amator. (<*ciné-* + *amator*)
- cinéanimatór**, **-oáre** *s. m. f.* animator al filmului. (<*ciné-* + *animator*)
- cinéast**, **-ă** *s. m. f.* specialist în tehnica sau arta cinematografică; realizator de filme. (<fr. *cinéaste*)
- cinéce náclu** *s. n.* atelier de creație al cineaștilor amatori. (<*ciné-* + *ceaclu*)
- cinéclúb** *s. n.* asociație care are ca scop să formeze cultura cinematografică a membrilor ei. (<fr. *ciné-club*)
- cinéclubist**, **-ă** *s. m. f.* membru al unui cineclub. (<*ciné-club* + *-ist*)
- cinécromátic**, **-ă** *I. adj.* referitor la cinécromatică. **II. s. f.** cromatică mișcării. (<*ciné-* + *cromatic*)
- cinécromie** *s. f.* ramură a cinematografiei despre filmele color. (<fr. *cinéchromie*)
- cinédensigrafie** *s. f.* metodă de investigație a inimii, a vaselor pulmonare și a plămânilor, bazată pe fenomenul impresionării variate, a unor celule fotoelectrice în funcție de densitatea unui fascicul de raze roentgen. (<fr. *cinédensigraphie*)
- cinédocument** *s. n.* document figurativ audiovizual care fixează cu ajutorul tehnicii cinematografice o serie de obiecte, evenimente, fenomene sub forma unor succesiuni de imagini. (<*ciné-* + *document*)
- cinéfág**, **-ă** *adj. (fam.)* consumator de filme cinematografice. (<fr. *cinéfage*)
- cinéfică** *vb. tr.* a extinde rețeaua cinematografică și a amplifica utilizarea filmului în diferite domenii practice. (după rus. *kinефика́тия*)
- cinéfil**, **-ă** *s. m. f.* pasionat de cinema. (<fr. *cinéophile*)
- cinéfilie** *s. f.* pasiune pentru filme vizionate la cinema. (<fr. *cinéphilie*)
- cinéfob**, **-ă** *s. m. f.* cel care urăște filmele. (<fr. *cinéphobe*)
- cinégetic**, **-ă** *I. adj.* de vânătoare. **II. s. f.** știința și arta vânătorii. (<fr. *cynégétique*, it. *cinégetico*, gr. *kynegetikos*)
- cinégrafie** *s. f.* artă care utilizează imagini animate. (<fr. *cinégraphie*)
- cinéi** *s. n.* instrument muzical de percuție din două discuri metalice care se lovesc unul de altul, provocând un sunet strident; cimbal; talgere. (<it. *cinelli*)
- cinélimbáj** *s. n.* limbaj special al cinematografiei. (<*ciné-* + *limbaj*)
- CINEMA**¹ *v. cine-*.
- cinemá**² *s. n.* cinematograf. (<fr. *cinéma*)
- cinemamie** *s. f.* pasiune exagerată pentru cinema. (<fr. *cinémamie*)
- cinemascóp** *s. n.* sistem care permite proiectarea filmelor pe un ecran lat, pentru obținerea unui câmp vizual mărit. (<fr. *cinémascope*)
- CINEMAT(O)-** *v. cine-*.
- cinematécă** *s. f.* 1. arhivă unde se păstrează filmele; filmotecă. 2. sală de cinematograf unde pot fi vizionate filme reprezentative din istoria cinematografiei. (<fr. *cinémathèque*)
- cinemátic**, **-ă** *I. adj.* referitor la mișcare. **II. s. f.** ramură a mecanicii care studiază mișcarea corpurilor independent de cauzele care o produc. (<fr. *cinématique*)
- cinematizare** *s. f.* procedeu de amputare chirurgicală a bonturilor, folosind contracțiile mușchilor ce se inserează pe partea amputată, pentru acționarea ulterioară a unor proteze mecanice. (după fr. *cinématisation*)
- cinematográf** *s. n.* 1. local destinat proiectării filmelor pentru public; cinema. 2. cinematografic. (<fr. *cinématographe*)
- cinematografiá** *vb. tr.* a filma. (<fr. *cinématographier*)
- cinematografic**, **-ă** *adj.* referitor la cinematografic. (<fr. *cinématographique*)
- cinematografie** *s. f.* tehnica înregistrării și reproducerii imaginilor în mișcare pe film; proiectarea luminoasă pe un ecran a acestor imagini; artă cinematografică; industrie producătoare de filme. (<fr. *cinématographie*)
- cinemirácol** *s. n.* tip cinerama, perfecționat în privința îmbinării pe ecran a celor trei imagini proiectate. (<fr. *cinémiraclé*)
- CINEMO-** *v. cine-*.
- cinemográf** *s. n.* cinemometr înregistrator. (<fr. *cinémographe*)
- cinemogramá** *s. f.* înregistrare fotografică ritmică, la intervale scurte, a diverselor faze ale unei mișcări. (<fr. *cinégramme*)
- cinemométru** *s. n.* indicator de viteză. (<fr. *cinémètre*)
- cinépanorámic** *s. n.* cinematograf cu ecran lat, panoramic, cu sunet stereofonic. (<fr. *cinépanoramique*)
- cinéproiectór** *s. n.* aparat care permite cineproiecția. (<*cinéproiect*/tie/ + *-tor*)
- cinéproiecție** *s. f.* proiecție de pelicule cinematografice (cu pistă sonoră). (<*ciné-* + *proiecție*)
- cinéradiografie** *s. f.* tehnică radiologică cu imagini în mișcare. (<fr. *cinéradiographie*)
- cinéramá** *s. f.* cinematograf cu ecran lat, în care proiectarea se face prin juxtapunerea imaginilor de la trei aparate de proiecție diferite, sincron. (<fr. *cinérama*)
- cinérár**, **-ă** *adj.* referitor la cenușă. *o urnă -ă* = urnă în care se păstrează cenușa unui mort. (<fr. *cinéraire*, lat. *cinerarius*)
- cinérária** *s. f.* plantă ornamentală din familia compozelor, cu frunze și flori de diferite culori, în buchete. (<lat. *cineraria*)
- cinérecital** *s. n.* recital de filme cinematografice. (<*ciné-* + *recital*)
- cinérepórter** *s. m.* cineast care transpune cinematografic reportaje. (<fr. *ciné-reporter*)

- cinerestaurant** *s. n.* restaurant amenajat pentru a fi vizionate filme în timpul consumației. (<fr. *cinérestaurant*)
- cinerit** *s. n.* rocă vulcanică piroclastică, cimentată, din material fin provenit din pulverizarea și consolidarea lavei. (<fr. *cinérite*)
- cineroman** *s. n.* 1. roman scris în vederea adaptării cinematografice. 2. roman sub formă de fotografii sau de desene care se succed, ori de colaje pe bandă. (<fr. *ciné-roman*)
- cinescóp** *s. n.* tub catodic pentru receptarea și redarea imaginilor în televiziune. (<fr. *kinescope*, germ. *Kineskop*, rus. *kineskop*)
- cinescopie** *s. f.* metodă medicală de determinare a refracției oculare. (<fr. *kinescopie*)
- cinespectator**, -oáre *s. m. f.* cel care urmărește un film la cinematograful. (<*cine-* + *spectator*)
- CINET(O)** - v. *cine-*
- cinet(h)ic** *s. f.* mijloace și procedee de înregistrare, prelucrare și redare a unor succesiuni de imagini. (<germ. *Kinettechnik*)
- cinetic**, -ă *I. adj.* referitor la mișcare. *o energie ~ă* = a) energie dezvoltată de un corp în mișcare; b) energie rezultată în urma procesului de dezsimilație; *artă ~ă* = artă care atribuie mișcării reale aceeași importanță estetică precum formei, culorii, liniei și compoziției. *II. s. f.* 1. ramură a mecanicii care studiază legile fenomenelor fizice bazate pe mișcarea materiei. 2. studiu al vitezei reacțiilor chimice. (<fr. *cinétique*, gr. *kinetikos*)
- cinetism** *s. n.* 1. sistem care reduce toate fenomenele fizice la mișcare. 2. direcție în arta modernă cuprinzând o serie de tendințe, curente și grupări preocupate de reprezentarea sau aplicarea mișcării în artele vizuale. (<fr. *cinétisme*)
- cinetist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al cinetismului. (<fr. *cinétiste*)
- cinetogenéză** *s. f. (biol.)* dezvoltare a organelor ca urmare a unei funcționări repetate. (<fr. *cinétogenèse*)
- ciné-verité** *s. n.* gen cinematografic care își propune să surprindă o realitate cât mai autentică. (<fr. *ciné-verité*) -*cinéză* v. *chin-*
- CINGUL(O)** - *elem.* „cordon, cingătoare, brâu”. (<fr. *cingullo*, cf. lat. *cingulum*)
- cingulectomie** *s. f.* rezecție a unui cingulum. (<fr. *cingulectomie*)
- cingulotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a unui cingulum. (<fr. *cingulotomie*)
- cingulum** *s. n.* 1. formațiune anatomică în formă de cordon. • fascicul de fibre situat pe fața internă a emisferelor cerebrale, cu rol important în geneza emoțiilor. 2. proeminent pe fața ovală a incisivilor superiori. (<fr., lat. *cingulum*)
- cinic**, -ă *I. adj.* 1. care denotă sfidare; sarcastic, sfidător, insolent, nerușinat. 2. școală ~ă = școala filozofică greacă din antichitate care se-a-a precupat îndeosebi de problemele eticii, propovăduind autonomia morală a individului, simplitatea, întoarcerea la natură. *II. s. m.* filozof aparținând acestei școli. *III. adj.* *s. m. f.* (cel) care exprimă deschi și fără jenă atitudini și gânduri condamnabile; (om) nerușinat, fără scrupule. (<fr. *cynique*, lat. *cynicus*, gr. *kynikos*, 'de câine)
- cinism** *s. n.* 1. doctrina filozofilor cinici (*II*). 2. însușirea de a fi cinic; atitudine, faptă de om cinic. (<fr. *cynisme*, lat. *cynismus*)
- CINO-** v. *cin(o)*
- cinocéfál** *s. m.* maimuță africană cu cap alungit, ca al unui câine. (<fr. *cynocephale*, lat. *cynocephalus*)
- cinodróm** *s. n.* pistă special amenajată pentru curse de câini. (<fr. *cynodrome*)
- cinofil**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care iubește câinii. (<fr. *cynophile*)
- cinofilie** *s. f.* atașament pentru câinii. (<fr. *cynophilie*)
- cinofób**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de cinofobie. (<fr. *cynophobie*)
- cinofobie** *s. f.* teamă patologică de câini. (<fr. *cynophobie*)
- cinológ** *s. m.* specialist în cinologie. (<*cinologie*)
- cinologie** *s. f.* ramură a medicinei veterinare care se ocupă de câini. -*var.* *chinologie*. (<it. *cinologia*)
- cinopedie** *s. f.* creșterea câinilor de vânatoare. (<fr. *cynopédie*)
- cinquecentist** /cin-cue-/ *s. m.* scriitor, artist din cinquecento. (<it. *cinquecentista*)
- cinquecento** *s. n.* arta și cultura italiană din sec. XVI. (<it. *cinquecento*)
- cintru** *s. n.* partea concavă a unei bolti, a unui arc; cofraj pentru turnarea acestora. (<fr. *cintré*)
- cinz** *s. n.* stofă de bumbac imprimată pentru mobilă. (<fr. *chintz*)
- ciocolată** *s. f.* 1. amestec solidificat de cacao și zahăr cu alte ingrediente. 2. băutură din praf de ciocolată (1) dizolvată în apă sau în lapte. (<it. *ciocolata*)
- ciocolatiér**, -ă *s. m. f.* muncitor într-o fabrică de ciocolată. (după fr. *chocolatier*)
- ciocolatiéră** *s. f.* vas în care se servește ciocolata lichidă. (după fr. *chocolatière*)
- ciompi** *s. m. pl.* nume dat muncitorilor torcători de lână din Florența sec. XIV, care, aliați cu meseriașii neîncadrați în bresle, s-au răsculat în 1378 împotriva negustorilor, bancherilor și patronilor. (<it. *ciompi*)
- cip¹** *s. n.* mică stelă funerară sau votivă. (<fr. *cippe*, lat. *cippus*, stâlp)
- cip²** *s. n.* bucată mică de material semiconductor pe care se formează simultan componentele unui circuit integrat. (<engl. *chip*)
- ciperacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee monocotiledonate, pe terenuri mlăștinoase: rogoz, pipirig, papură. (<fr. *cypéracées*)
- cipolin** *s. n.* 1. rocă metamorfică din marmură albă conținând straturi de mică albă sau alte minerale cristalizate. 2. motiv decorativ din flori, frunze, fructe, împrumutat de porțelanurile japoneze. (<it. *cipollino*)
- ciprín** *s. m.* crap. (<fr. *cyprin*, lat. *cyprinus*)
- ciprinicultură** *s. f.* ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea și exploatarea rațională a crapului. (<fr. *cypriniculture*)
- ciprinide** *s. n. pl.* familie de pești teleostei de apă dulce: crapul, caracuda, linul etc. (<fr. *cyprinidés*)
- cir** *s. m.* fiecare dintre perii țepoși de pe corpul unor animale nevertebrate. (<fr. *cirre*, lat. *cirrus*)
- circ** *s. n.* 1. construcție vastă descoperită, de forma unui amfiteatru, unde aveau loc jocurile publice (la romani). 2. reprezentație al cărei program cuprinde numere de gimnastică, acrobație, deszăz de animale etc. 3. incinta circulară unde se desfășoară spectacolele de circ (2). 4. depresiune circulară în regiunile înalte ale munților, formată prin eroziune sau prin acțiunea unui gheațar. *o ~ lunar* = crater lunar. (<fr. *cirque*, lat. *circus*)
- círca** labr. *cca!* *adv.* aproximativ, cam. (<lat. *circa*)
- circadián**, -ă *adj.* *ritm ~* = ritm biologic care se repetă la aproximativ 24 de ore. (<fr. *circadien*)
- circinál**, -ă *adj.* 1. (*bot.*) despre organele răscut în spirală. 2. (despre leziuni ale pielii) cuprinde înfățișat desenează fragmente în cerc. (<lat. *circinatus*, fr. *circiné*)
- circoramă** *s. f.* sistem de cinema în care proiectarea imaginilor se face pe un mare ecran circular. (<rus. *irkorama*)
- circuít** *s. n.* 1. mișcare circulară pe un drum închis. 2. traseu închis prin care poate circula curentul electric. • sistem de conducte prin care circula lichide, vapori etc. 3. trecere a capitalului de la forma bănească la cea productivă, apoi la forma marfă și din nou la forma bănească. 4. transformarea și prelucrarea materiei prime în produse finite. 5. traseu închis, stabilit pentru a fi străbătut într-o competiție sportivă sau într-o călătorie turistică. (<fr. *circuit*, lat. *circuitus*)
- circulá** *vb. intr.* 1. a se mișca, a se deplasa; a umbra; a fi în mișcare neîntreruptă, a curge într-un circuit. 2. (despre zvonuri etc.) a se propaga, a se răspândi. 3. a fi în uz. (<fr. *circuler*, lat. *circulari*)
- circulánt**, -ă *adj.* care circula. (*o capital ~* = parte a capitalului productiv, formată din materii prime, combustibili etc., care se regăsește în mărfuri. (<fr. *circulant*)
- circulár**, -ă *I. adj.* în formă de cerc; care descrie un cerc. • (*adv.*) de jur împrejur. *II. s. f.* ordin, dispoziție care se transmite în aceeași formă la mai multe instituții, persoane etc. *III. s. n.* 1. ferăstrău în formă de disc. 2. (*teatru*) fundal care acoperă peretele din fundul scenei. (<fr. *circulaire*, lat. *circularis*)
- circularitate** *s. f.* 1. stare a ceea ce este circular. 2. caracteristică a viziunii unei opere beletristice de a alterna în mod simetric planurile, desfășurarea acțiunii etc., cu revenire la punctul de plecare. (<engl. *circularity*, fr. *circularité*)

- circulator** *adj.* aparat ~ = inima și vasele prin care circulă sângele în corpul animal. (< fr. *circulateur*, lat. *circulatorius*)
- circulație** *s. f.* 1. mișcare, deplasare (de oameni, de vehicule pe o cale de comunicație etc.). 2. mișcare a unui corp într-un circuit. **O a pune în ~** = a face să intre în uz. • mișcare a sângelui în aparatul circulator și a servei în plante. 3. (ec.) schimb de bunuri, de mărfuri. **O ~ bănească** (sau *monetară*) = circulația banilor în procesul schimbului. (< fr. *circulation*, lat. *circulatio*)
- CIRCUM-** *pref.* „în jurul, împrejurul”. (< fr. *circum-* cf. lat. *circum*)
- circumboreal**, -ă *adj.* din regiunile temperate și reci ale emisferei nordice. (< fr. *circumboréal*)
- circumcide** *vb. tr.* a face o operație de circumcizie. (< lat. *circumcidere*)
- circumcizie** *s. f.* tăiere împrejur a prepuțului (în ritual unor religii). (< lat. *circumcisio*)
- circumcluzie** *s. f. (med.)* comprimare a unei artere cu ajutorul unui fir de sârmă. (după lat. *circumcludere*, a încercui)
- circumducție** *s. f.* 1. (fiz.) mișcare de rotație în jurul unei axe sau al unui punct central. 2. mișcare circulară a membrilor sau a globilor oculari. (< fr. *circumduction*)
- circumferențial**, -ă *adj.* referitor la circumferință, circular. (< fr. *circumferentiel*)
- circumferențiar** *s. n.* compas pentru trasarea cercurilor. (< *circumferință* + -ar)
- circumferință** *s. f.* 1. cerc; lungimea cercului. 2. linie împrejmuitoare a unui corp rotund, a unui loc; perimetru. (< fr. *circumference*, lat. *circumferentia*)
- circumflex** *adj.* 1. curbat în semicerc, arcuit. **O accent ~** = semn diacritic (^), specific limbii franceze, care marchează vocalele lungi urmate de o consoană (vocală) dispărută ulterior. 2. (despre artere, vene, nervi) care înconjură, care are un traiect răsucit. 3. (despre plante) cu ramurile curbate în jos. (< fr. *circumflexe*, lat. *circumflexus*)
- circumlocuție** *s. f.* expunere pe ocolite a unei idei care poate fi redată direct, mai concis; perifrază. (< fr. *circumlocution*, lat. *circumlocutio*)
- circumlunar**, -ă *adj.* care înconjură Luna; circumse-lunar; perilunar. (< fr. *circumlunaire*)
- circumnavigație** *s. f.* călătorie pe mare în jurul unui continent sau împrejurul lumii. (< lat. *circumnavigatio*, fr. *circumnavigation*)
- circumnutație** *s. f.* mișcare eliocidală de creștere a extremităților unui ax vegetal (tulpină, rădăcină etc.). (< fr. *circumnutation*)
- circumoral**, -ă *adj.* situat în jurul gurii; perioral. (< fr. *circumoral*)
- circumorbital**, -ă *adj. (astr.)* care se află, se petrece pe o orbită; periorbital. (< fr. *circumorbital*)
- circumpolar**, -ă *adj.* 1. în jurul, în vecinătatea polilor. 2. (despre aștri) apropiat de Steaua Polară. (< fr. *circumpolaire*)
- circumscrie** *vb. tr.* 1. a construi o figură geometrică circumscrișă. 2. a delimita, a încadra între anumite limite; a demarca. (după lat. *circumscribere*)
- circumscripție** *s. f.* delimitare teritorial-administrativă în cadrul unui oraș, județ, sector etc.; secție, serviciu, instituție care se ocupă cu o anumite activitate (financiară, medicală, de poliție etc.). **O ~ electorală** = unitate administrativă constituită cu ocazia alegerilor; ~ *sănită* = unitate teritorială de bază în sistemul de ocrotire a sănătății. (< fr. *circumscription*, lat. *circumscriptio*)
- circumselenar**, -ă *adj.* circumlunar. (< *circum-* + *selenar*)
- circumsolăr**, -ă *adj.* care se află, se petrece în jurul Soarelui. (< engl. *circumsolar*)
- circumspect**, -ă *adj.* precaut, prudent, rezervat. (< fr. *circumspect*, lat. *circumspectus*)
- circumspecție** *s. f.* atitudine circumspectă; precauție, prudență, rezervă. (< fr. *circumspection*, lat. *circumspectio*)
- circumstanță** *s. f.* împrejurare în care are loc un fapt. • ocazie, conjunctură. **O de ~** = de formă, de ochii lumii. (< fr. *circumstance*, lat. *circumstantia*)
- circumstanțiază** *vb. tr.* a expune în mod amănunțit, a prezenta în detaliu. (< fr. *circumstancier*)
- circumstanțial**, -ă *adj.* care depinde de o circumstanță. **O complement ~** (și *s. n.*) = complement care arată împrejurarea în care se desfășoară acțiunea verbului; *propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție subordonată cu funcție de complement circumstanțial al unui verb din regentă. (< fr. *circumstantial*)
- circumstelăr**, -ă *adj.* în/din jurul unei stele. (< fr. *circumstellare*)
- circumterestru**, -ă *adj.* care înconjură globul terestru; periterestru. (< fr. *circumterestre*)
- circumvalațiune** *s. f.* 1. întăritură împrejurul unei cetăți, a unei tabere etc. 2. șosea de ocolire a unui oraș sau a altui centru aglomerat. (< fr. *circonvallation*)
- circumvoluție** *s. f.* 1. fiecare dintre cutele alungite și sinuoase de pe suprafața creierului; girus. 2. răsucire în spirală, rotire, învârtire. (< fr. *circumvolution*)
- cirenacic**, -ă *I. adj. școală ~ă* = școală filozofică întemeiată de Aristip din Cirene, care proclama ca scop al vieții obținerea unui maximum de plăceri. **II. s. m. pl.** adepți ai școlii cirenace. (< fr. *cyrenaïque*)
- CIRI-** *elem.* „ciri, peri țepoși, filament”. (< fr. *cirri-*, cf. lat. *cirrus*, cărcel)
- cirifer**, -ă *adj.* (despre plante) înzestrat cu peri țepoși sau cărceli. (< fr. *cirifere*)
- ciripede** *a. n. pl.* subclasă de crustacee marine, fixate sau parazite, la care picioarele, fiind adaptate la prinderea hranei, s-au transformat în ciri. (< fr. *cirripèdes*)
- cirocumulul** *s. m.* formație de nori de mare altitudine, formați din cristale de gheață și dispuși în sfere mici, albe. (< fr. *cirocumululus*)
- cirostratus** *s. m.* formație de nori de mare altitudine, din cristale de gheață, care au forma unui voal alburii. (< fr. *cirrostratus*)
- cirotic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de ciroză. (< fr. *cirrhotique*)
- ciröză** *s. f.* boală cronică a ficatului, caracterizată prin apariția unor granulații conjunctive dense în țesutul acestui organ și prin distrugerea celulelor hepatice. (< fr. *cirrhose*)
- CIRS(O)-** *elem.* „varice”. (< fr. *cirs/o-*, cf. gr. *kirsos*)
- cirsectomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a varicelor. (< fr. *cirsectomie*)
- cirsocel** *s. n.* dilatație varicoasă a venelor cutanate ale scrotului. (< fr. *cirsocèle*)
- cirsotalmie** *s. f.* dilatare varicoasă a conjunctivei. (< fr. *cirsophtalmie*)
- cirsotomie** *s. f.* excizie chirurgicală a unei vene varicoase. (< fr. *cirsotomie*)
- CIRTO-** *elem.* „colivie, cușcă”, „cutie toracică, torace”. (< fr. *cyrto-*, cf. gr. *kyrtos*)
- cirtometrie** *s. f.* măsurare a perimetrului toracic. (< fr. *cyrtométrie*)
- cirtométru** *s. n.* instrument folosit în cirtometrie. (< fr. *cyrtomètre*)
- cirus** *s. m.* formație de nori de culoare albă strălucitoare, formați din particule de gheață, care plutesc izolați la mare înălțime. (< fr. *cirrus*, lat. *cirrus*, fir)
- CIS-** *pref.* „dincoace de”. (< fr. *cis-*, cf. lat. *cis*)
- cisalpin**, -ă *adj.* (în raport cu Roma) dincoace de Alpi, în nordul Italiei. (< lat. *cisalpinus*, fr. *cisalpin*)
- cislunar**, -ă *adj.* de dincoace de Lună. (< engl. *cislunar*)
- cisoidă** *s. f.* curbă plană descrisă de un punct de pe o secantă mobilă care trece printr-un punct fix al unui cerc, intersectându-l a doua oară. (< fr. *cissoïde*)
- cispadân**, -ă *adj.* de dincoace de Pad (în raport cu Roma). (< lat. *cispadanus*, fr. *cispadan*)
- cisrenân**, -ă *adj.* de dincoace de Rin. (< lat. *cisrhenanus*, fr. *cisrhenan*)
- CIST(O)-/CISTIC(O)-, -cist** *elem.* „vezică”. (< fr. *cyst/o-*, *cystic/o-*, -*cyste*, -*kyste*, cf. gr. *kystis*)
- cistalgie** *s. f.* nevralgie a vezicii. (< fr. *cystalgie*)
- cistă** *s. f.* 1. (ant.) coș de răchită în care se purtau la procesiunile închinute unor divinități diverse obiecte de cult. • casetă, lădiță. 2. vas cilindric de metal pentru prima epocă a fierului din Italia. 3. mormânt preistoric din piatră în care era așezat cadavrul. 4. celulă, spor de rezistență, la alge. (< fr. *ciste*, lat. *cista*, gr. *kiste*)
- cistectazie** *s. f.* dilatație patologică a vezicii urinare. (< fr. *cystectasie*)
- cistectomie** *s. f.* ablațiune chirurgicală a vezicii urinare. (< fr. *cystectomie*)
- cisteină** *s. f.* aminoacid sulfurat, din hidroliza acidă a

- proteinelor, în procesele de oxidoreducere din celulă. (< fr. *cystéine*)
- cistercieni** I. s. m. pl. ordin de călugări benedictini din Franța, din sec. XI, care au jucat un rol deosebit în susținerea formelor arhitectonice ale goticului timpuriu, cuprindând la biserici turnurile, portalurile, sculpturile și vitraliile pictate. II. *adj.* care aparține ordinului cisterciencilor (I). (< fr. *cisterciens*)
- cisternă** s. f. 1. recipient metalic (pe un vehicul), servind la transportul unor lichide. • vagon de cale ferată cu un asemenea recipient. 2. rezervor (subteran) pentru înmagazinarea apei sau a altor lichide. 3. (*anat.*) spațiu mare subarahnoidian, plin de lichid cefalorahidian. (< lat., it. *cisterna*)
- cisternografie** s. f. metodă radiologică de punere în evidență a circulației lichidului cefalorahidian prin trecerea unei cantități de aer prin cisterne (3). (< fr. *cisternographie*)
- cisternogramă** s. f. diagramă obținută prin cisternografie. (< fr. *cisternogramme*)
- cistic¹**, -ă *adj.* (*med.*) referitor la vezica biliară sau urinară. • canal ~ = canal care leagă vezica biliară de canalul coledoc. (< fr. *cystique*)
- CISTIC²(O)** - v. *cist(o)* -
- cisticectomie** s. f. extirpare a canalului cistic. (< fr. *cysticectomie*)
- cisticerc** s. m. ultimul stadiu larvar al unor tenii, asemănător unei bășicuțe cât un bob de mazăre. (< fr. *cysticerque*)
- cisticercoză** s. f. boală parazitară provocată de dezvoltarea cisticercilor în diverse organe. (< fr. *cysticercose*)
- cisticică** s. f. inflamație a canalului cistic. (< fr. *cysticite*)
- cisticorafie** s. f. sutură chirurgicală a canalului cistic. (< fr. *cysticorrhaphie*)
- cisticostomie** s. f. deschidere a canalului cistic la suprafața pielii abdomenului. (< fr. *cysticostomie*)
- cisticotomie** s. f. incizie a canalului cistic. (< fr. *cysticotomie*)
- cistină** s. f. aminoacid sulfurat din condensarea a două molecule de cisteină. (< fr. *cystine*)
- cistinurie** s. f. eliminare urinară de cistină în exces. (< fr. *cystinurie*)
- cistită** s. f. inflamație a vezicii urinare. (< fr. *cystite*)
- cistocarp** s. n. corp de fructificație la algele roșii. (< fr. *cystocarbe*)
- cistocel** s. n. hernie a vezicii urinare. (< fr. *cystocèle*)
- cistofor¹** s. n. hișă purtătoare de ciste (4). (< fr. *cystophore*)
- cistofor²**, -ă s. m. f. (*ant.*) cel care purta o cistă (1) la procesiuni. (< fr. *cistophore*, lat. *cistophorus*)
- cistografie** s. f. radiografie a vezicii urinare cu o substanță de contrast. (< fr. *cystographie*)
- cistogramă** s. f. rezultatul unei cistografii. (< engl. *cystogram*)
- cistofide** s. n. pl. clasă de echinoderme fosile cu țesutul globulos, fixat printr-un peduncul. (< fr. *cystofides*)
- cistolit** s. n. calcul (II) din vezica urinară. (< fr. *cystolithe*)
- cistolitomie** s. f. ablațiune a unui cistolit. (< fr. *cystolithomie*)
- cistometrie** s. f. măsurare a presiunii intraveziculare în funcție de conținutul și de puterea de contracție a mușchului vezical. (< fr. *cystométrie*)
- cistometru** s. n. instrument folosit în cistometrie. (< fr. *cystomètre*)
- cistopatie** s. f. afecțiune a vezicii urinare. (< fr. *cystopathie*)
- cistopexie** s. f. fixare chirurgicală a vezicii urinare (cistită etc.). (< fr. *cystopexie*)
- cistopielografie** s. f. radiografie a vezicii urinare și a pelvisului uretric. (< fr. *cystopélographie*)
- cistoplastie** s. f. închidere operatorie a unei fistule vezico-vaginale. (< fr. *cystoplastie*)
- cistoplegie** s. f. paralizie a vezicii urinare. (< fr. *cystoplégie*)
- cistorafie** s. f. sutură a vezicii urinare în unele cazuri de cistocel vaginal. (< fr. *cystorrhaphie*)
- cistoragie** s. f. hemoragie vezicală. (< fr. *cystorragie*)
- cistosarcóm** s. n. sarcom al vezicii urinare. (< fr. *cystosarcome*)
- cistoscleróză** s. f. sclerozare a vezicii urinare. (< fr. *cystosclérose*)
- cistoscóp** s. n. instrument folosit în cistoscopie. (< fr. *cystoscope*)
- cistoscopie** s. f. examen endoscopic al vezicii urinare cu cistoscopul. (< fr. *cystoscopie*)
- cistostomie** s. f. deschidere a vezicii urinare la suprafața pielii abdomenului. (< fr. *cystostomie*)
- cistotóm** s. n. instrument folosit în cistostomie. (< fr. *cystotome*)
- cistotomie** s. f. incizie operatorie a vezicii urinare. (< fr. *cystotomie*)
- cistră** s. f. vechi instrument muzical cu coarde ciupite. (< fr. *cistre*)
- cistrón** s. m. (*biol.*) segment de genă cu funcție proprie, care poate determina sinteza unui anumit tip de proteină. (< fr., engl. *cistrón*)
- cít(ă)** v. *cito* -
- cită** vb. tr. 1. a numi, a indica (pe cineva sau ceva) pentru a întări, a face cunoscut; a semnală cuiva. 2. a reproduce exact spuselor sau cele scrise de cineva. 3. a chema în fața unei instanțe judecătorești printr-o citație. (< fr. *citer*, lat. *citare*)
- citabil**, -ă *adj.* vrednic de a fi citat. (< fr. *citabile*)
- citadélă** s. f. 1. fortăreață medievală care domina un oraș. • oraș (întărit). 2. cetate, castel construit în afara zidurilor unui oraș, în scop de apărare. 3. (*fig.*) bastion, focar, centru (al unei mișcări). 4. compartiment pe navele mari de luptă, limitat de pereți etanși la gaze și radiații. (< fr. *citadelle*, it. *citadella*)
- citadin**, -ă I. *adj.* de oraș, orașenesc. II. s. m. f. locuitor al unui oraș; orașean. (< fr. *citadin*, it. *cittadino*)
- citadinism** s. n. caracter citadin. (< it. *cittadinismo*)
- citadiniză** vb. tr., refl. a (se) urbaniza. (< it. *cittadinizzare*)
- citat** s. n. 1. pasaj dintr-o scriere, dintr-un autor etc., reproduș întocmai, cu indicarea exactă a sursei. 2. (*muz.*) figură melodică sau ritmică împrumutată altei lucrări. (< germ. *Zitat*)
- citatofobie** s. f. idiosincrasie față de citate. (< *citāt + -fobie*)
- citomanie** s. f. manie de a cita în mod abuziv, mecanic. (< *citāt + -manie*)
- cităție** s. f. inscripție oficială prin care cineva este invitat să se prezinte înaintea unui organ judecătoresc sau de urmărire penală. (< fr. *citation*, lat. *citatio*)
- cité** /sitél/ s. n. 1. oraș (vechi). 2. cartier. (< fr. *cité*)
- citemie** s. f. invadare a sângelui periferic de elemente ale proceselor tumorale. (< fr. *cytémie*)
- citemoliză** s. f. distrugere a globulelor roșii. (< fr. *cytémolyse*)
- CITO-**, -**cít(ă)** *elem.* „celulă (1)”. (< fr. *cyto-*, -*cyte*, cf. gr. *kytos*)
- citoanatomie** s. f. anatomia celulei. (< fr. *cytoanatomie*)
- citoarhitectonică** s. f. structura celulară a unui țesut sau organ. (< fr. *cyto-architectonique*)
- citobiologie** s. f. biologie celulară. (< fr. *cytobiologie*)
- citoblast** s. n. nucleu celular. (< fr. *cytoblaste*)
- citobotanică** s. f. studiul celulelor vegetale. (< fr. *cytobotanique*)
- citochimie** s. f. parte a citologiei care studiază constituția chimică a elementelor celulare. (< fr. *cytochimie*)
- citochimism** s. n. totalitate proceselor biochimice din celule. (< *cito-* + *chimismo*)
- citochineză** s. f. totalitatea schimbărilor care au loc în plasmă în cursul diviziunii celulare. (< fr. *cytokinése*)
- citocid**, -ă *adj.* s. n. (substanță) care distruge celulele vii. (< *cito-* + *-cid*)
- citoclastie** s. f. proces de fragmentare sau de distrugere a celulelor vii. (< fr. *cytoclasie*)
- citocróm** s. m. substanță proteică complexă cu rol esențial în respirația celulară. (< fr. *cytochrome*)
- citocromie** s. f. procedeu rapid de tipar în patru culori, la care forma parțială de negru servește la redarea efectelor de tonuri închise. (< fr. *cytochromie*)
- citodiagnostic** s. n. diagnostic bazat pe examenul microscopic al țesuturilor prelevate din organism; citoscopie. (< fr. *cytodiagnostic*)
- citofág**, -ă *adj.* care prezintă citofagie. (< fr. *cytophage*)
- citofagie** s. f. înglobare sau distrugere a unei celule de către altă celulă. (< fr. *cytophagie*)

- citofil**, -ă *adj.* care are afinitate pentru celule. (<fr. *cytophile*)
- citofiziologie** *s. f.* ramură a fiziologiei care studiază funcțiile celulei vii. (<fr. *cytophysiologie*)
- citofotometrie** *s. f.* fotometrie a organelor celulare cu ajutorul microscopului totometru. (<fr. *cytophotométrie*)
- citogamie** *s. f.* proces de fuziune citoplasmatică a ganeților în cadrul procesului de fecundație. (<fr. *cytogamie*)
- citogén**, -ă *adj.* care produce celule. (<fr. *cytogène*)
- citogenetic**, -ă *I. adj.* referitor la citogenetică. *II. s. f.* ramură a geneticii care studiază structura și comportamentul cromozomilor în mitoză și meioză. (<fr. *cytogénétique*)
- citogenéză** *s. f.* proces de formare a celulelor. (<fr. *cytogénese*)
- citogerontologie** *s. f.* ramură a gerontologiei care studiază îmbătrânirea la nivelul celular. (<*cito-* + *gerontologie*)
- citografie** *s. f.* descrierea sistematică a celulei vii. (<fr. *cytographie*)
- citohistogenéză** *s. f.* dezvoltare structurală a celulelor vii. (<fr. *cyto-histogénese*)
- citohistologie** *s. f.* studiu histologic al celulelor. (<fr. *cytologie*)
- citohormón** *s. m.* hormon produs de celulele endocrine izolate. (<fr. *cytohormone*)
- citólă** *s. f.* instrument medieval cu coarde ciupite, alungit și cu gâtul scurt. (<fr. *citole*)
- citolitic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, ser) care determină citoliza. (<fr. *cytolitique*)
- citoliză** *s. f.* proces de distrugere sau degenerare a elementelor celulare. (<fr. *cytolyse*)
- citolizimă** *s. f.* enzimă care produce citoliza. (<fr. *cytolysine*)
- citológ**, -ă *s. m. f.* specialist la citologie. (<*citologie*)
- citologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază structura și funcțiile celulei. (<fr. *cytologie*)
- citomegalie** *s. f.* creștere exagerată a unor celule sub acțiunea unor factori externi, chimici sau inframicrobieni. (<fr. *cytomégalie*)
- citometrie** *s. f.* numărare sau măsurare a celulelor din sânge. (<fr. *cytométrie*)
- citométru** *s. n.* aparat folosit în citometrie. (<fr. *cytomètre*)
- citomixie** *s. f.* 1. proces de fuziune a celulelor. 2. trecere a cromatinei dintr-o celulă în citoplasma altei celule. (<fr. *cytomixie*)
- citomorfologie** *s. f.* studiul morfologic al celulei. (<fr. *cytomorphologie*)
- citomorfóză** *s. f.* totalitatea modificărilor structurale ale celulei în timpul dezvoltării ei. (<fr. *cytomorphose*)
- citopatie** *s. f.* afecțiune a celulelor animale sau vegetale. (<fr. *cytopathie*)
- citopatologie** *s. f.* ramură a patologiei care studiază procesele patologice din interiorul celulei. (<fr. *cytopathologie*)
- citopenie** *s. f.* diminuare patologică a numărului de celule dintr-o formație organică. (<fr. *cytopénie*)
- citopexie** *s. f.* fixare a celulelor într-un organ (ficat). (<fr. *cytopexie*)
- citoplasmatic**, -ă *adj.* citoplasmic. (<fr. *cytoplasmatique*)
- citoplasmă** *s. f.* substanță vie a celulei, care conține toți constituenții protoplasmatici, cu excepția nucleului. (<fr. *cytoplasme*)
- citoplasmic**, -ă *adj.* referitor la citoplasmă; citoplasmatic. (<fr. *cytoplasnique*)
- citopoiéză** *s. f.* proces de formare a celulelor. (<fr. *cytopoiése*)
- citosărc** *s. n.* corpul celulei fără nucleu. (<fr. *cytosarque*)
- citoscóp** *s. n.* aparat folosit în citoscopie. (<*citoscopie*)
- citoscopie** *s. f.* citodiagnostic. (<fr. *cytoscopie*)
- citostatic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care împiedică înmulțirea celulelor. (<fr. *cytostatique*)
- citotaxie** *s. f.* tendință de atracție reciprocă a celulelor. (<fr. *cytotaxie*)
- citotaxonomie** *s. f.* clasificare a organismelor pe bază de asemănări și diferențe cromozomiale. (<*cito-* + *loxonomie*)
- citoterapie** *s. f.* folosire a celulelor embrionare în scop terapeutic. (<fr. *cytothérapie*)
- citotóxic**, -ă *adj.* cu efect toxic asupra unor celule. (<fr. *cytotoxique*)
- citotoxină** *s. f.* 1. toxină de origine celulară. 2. substanță capabilă să distrugă unele celule. (<fr. *cytotaxine*)
- citotrofie** *s. f.* dezvoltare normală a celulei vii. (<fr. *cytotrophie*)
- citotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe, virusuri) care are proprietatea de a fi atrase și fixat de celule. (<fr. *cytotrope*)
- citotropism** *s. n.* atracție exercitată de către celule față de substanțele chimice, germeni sau virusuri. (<fr. *cytotropisme*)
- citozóm** *s. m.* organit citoplasmatic al plantelor. (<fr. *cytosome*)
- citozoologie** *s. f.* studiul celulelor animale. (<fr. *cytozoologie*)
- citrát** *s. m.* sare sau ester al acidului citric. (<fr. *citrate*)
- citraturie** *s. f.* prezența citraților în urină. (<fr. *citaturie*)
- citremie** *s. f.* prezența citraților în sânge. (<fr. *citémie*)
- cítric**, -ă *I. adj.* care conține acid citric. *o acid* ~ = acid organic în fructe, în special în suc de lămâie. *II. s. n. pl.* fructe care conțin, în sucul lor, acid citric (lămâi, portocale, mandarine). (<fr. *citrique*)
- citrin** *s. n.* varietate de cuarț de culoare galbenă. (<fr. *citrine*)
- citrină** *s. f.* vitamina C. (<fr. *citrine*)
- citro** *s. f.* citronadă. (<*citro/nadă*)
- citron** /si-/ *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoarea lămâiei, galben-deschis. (<fr. *citron*)
- citronadă** *s. f.* băutură răcoritoare din suc de lămâie, apă (sifon) și zahăr, citro. (<fr. *citronnade*)
- citronelă** *s. f.* plantă labiacee ale cărei frunze răspândesc un miros plăcut de lămâie; lămâiță. (<fr. *citronnelle*)
- ciunism** *s. n.* curent latinist extremist, inițiat de Aron Pumnul, care preconiza supunerea neologismelor române acesorași transformări suferite de cuvintele moștenite din latină; pumnism. (<-*ciune* + *-ism*)
- ciunist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al ciunismului; pumnist. (<*ciun/ism* + *-ist*)
- civadiéră** *s. f.* 1. velier din sec. XV cu vele triunghiulare la bompres. 2. velă pătrată prinsă sub bompres. (<it. *civadiera*)
- civic**, -ă *adj.* propriu cetățeanului; cetățenesc. • (fig.) patriotic. (<fr. *civique*, lat. *civicus*)
- civil**, -ă *I. adj.* 1. care privește pe cetățenii unui stat; referitor la raporturile juridice dintre cetățeni. *o drepturi* ~e = drepturi de care se bucură o persoană (fizică sau juridică), reglementate și recunoscute ca atare; *drept* ~ = ramură a dreptului care studiază și reglementează raporturile juridice existente între persoanele fizice și juridice dintr-un stat; *stare* ~ă = situația unei persoane așa cum rezultă din actele sale privitoare la naștere, căsătorie etc.; *parte* ~ă = persoană care, într-un proces, pretinde despăgubiri pentru daunele suferite cu ocazia unei infracțiuni. 2. care nu este militar, lipsit de caracter milităresc. *o război* ~ = conflict armat pentru putere între grupuri adverse din același stat. *II. s. m. f.* persoană care nu face parte din armată. (<fr. *civil*, lat. *civilis*)
- civilist** *s. m.* specialist în studiul dreptului civil. (<fr. *civiliste*)
- civilitate** *s. f.* comportare frumoasă, fel curtenitor de a vorbi, de a duce o conversație. (<fr. *civilitéé*, lat. *civilitas*)
- civiliză** *vb. tr.*, *refl.* a face să devină, a deveni civilizat. (<fr. *civiliser*)
- civilizat**, -ă *adj.* 1. ajuns la un nivel corespunzător de civilizație. 2. (fig.) manierat, politicos. (<*civiliza*)
- civilizător**, -oăre *adj.* care civilizează. (<fr. *civilisateur*)
- civilizație** *s. f.* 1. nivel de dezvoltare a culturii materiale și spirituale dintr-o epocă dată a unui popor, a unui stat etc.; (*p. ext.*) stadiu înalt de dezvoltare a unei societăți. 2. (*spec.*) cultură materială. (<fr. *civilisation*)
- civism** *s. n.* atitudine politică și etică de bun cetățean; devotament patriotic. (<fr. *civisme*)
- cizelă** *vb. tr.* 1. a lucra, a ciopli, a orna cu dalta. 2. (fig.) a șlefui; a înfrumuseța (o operă, o scriere etc.). (<fr. *ciseler*)
- cizelură** *s. f.* ornament, înfloritură artistică migăloasă, prin cizelare. (<fr. *ciselure*)

clac¹ *s. n.* pălărie cilindrică ce se poate turti și purta sub braț. (< fr. *claque*)

clac² *I. interj.* termen folosit de operatorul de sunet în filmările cinematografice pentru a indica faptul că echipamentul de înregistrare funcționează. **II. s. n.** zgomot sec (a ceva care se închide). (< fr. *clac*)

clacă *vb. I. intr. 1.* a face să se audă, a produce un zgomot sec • (despre condensatori) a se strica. **2. (fig., fam.)** a ceda psihic în urma unor suprasolicitări. • a eșua, a da greș. **II. refl. a-**și luxa tendonul la picior. • (despre cai) a avea tendoanele picioarelor (din față) umflalte. (< fr. *claquer*)

clacăj *s. n. 1.* distensie, ruptură a unui ligament, a unui mușchi. **2.** boală a cailor care se manifestă prin umflarea tendoanelor. (< fr. *claque*)

clachetă *s. f. 1.* instrument format din două planșete, pentru a da semnalul în unele exerciții sportive etc. **2.** dispozitiv care asigură sincronismul în filmările cinematografice. (< fr. *claquette*)

CLAD(O)- *elem.* „ramură, mlădiță”. (< fr. *clad/o-*, cf. gr. *klados*)

cladocere *s. n. pl.* subordin de crustacee acvatice mici, care intră în compunerea planctonului de apă dulce, cu antenele mari și înfurate, ca mijloc de locomoție. (< fr. *cladocères*)

cladodistrofie *s. f.* dezvoltare inegală și teratologică a ramurilor. (< fr. *cladodystrophie*)

cladodiu *s. n.* tulpină metamorfizată, ramură axilară lătită, fără frunze ori cu frunze foarte reduse. (< lat. *cladodium*)

cladofor *I. s. n.* parte a tulpinii care poartă ramurile inflorescenței. **II. s. f. pl.** ordin de alge verzi filamentoase, ramificate dihotomic, pe pietre sau pe sol. (< fr. *cladophore/s*)

cladogeneză *s. f.* evoluție a unei specii prin ramificarea direcțiilor evolutive în filogeneză. (< fr. *cladogenèse*)

cladopodium *s. n. (bot.)* suport, trunchi ramificat. (< lat. *cladopodium*, fr. *cladopode*)

claire-voie /cler-voá/ *s. n.* împrejurare cu grilaj; grilaj cu șipci; planșeu din grinzi cu interspații. • (*archit.*) balustradă exterioară de piatră; partea de sus a bisericilor gotice, în care ferestrele, apropiate între ele sau despărțite numai prin menouri ori colonete, formau un etaj ajurat. (< fr. *claire-voie*)

clamă *vb. intr.* a chema cu voce tare, a striga. (< fr. *clamer*)

clămă *s. f.* piesă de metal, care servește pentru prins hârtii, părul etc.; agrafă. (< germ. *Klammer*)

clambake /clem-béc/ *s. n.* întrunire de muzicieni de jazz, care cântă împreună fără a fi repetat în prealabil. • (*peior.*) întrunire improvizată a cărei calitate lasă de dorit, datorită lipsei de omogenitate și de afinitate stilistică a muzicienilor. (< engl. *clambake*)

CLAMID(O)- *elem.* „strat protector, membrană”. (< fr. *chlamyd/o-*, cf. gr. *chlamydē*)

clamidéu, -ée *adj. (bot.)* (despre un organ) învelit într-o membrană distinctă. (< fr. *chlamydée*)

clamidospór *s. m.* spor asexuat, de rezistență, cu membrana îngroșată și cu citoplasma densă, la ascomicete și ustilaginale. (< fr. *chlamydospore*)

clamoăre *s. f.* strigăt, chemare desperată. (< lat. *clamor*, fr. *clameur*)

clamorós, -oasă *adj.* strigător, chemător, deznădăjduit. (< it. *clamoroso*)

clampá *vb. tr. (med.)* a obtura un vas, un canal, cu ajutorul penselor. (< fr. *clamper*)

clampáj *s. n.* clampare. (< fr. *clamping*)

clán *s. n. 1.* grup de familie înrudită la popoarele celtice. • comunitate umană din orânduirea primitivă, formată din indivizi uniți prin legături de rudenie și de limbă; gintă. **2.** mic grup de specii vegetale, crescute pe suprafețe puțin întinse, care tind să se răspândească. **3. (peior.)** clică. (< fr., engl. *clan*)

clandestin, -ă *adj.* cu caracter secret; ilicit, conspirativ. (< fr. *clandestin*, lat. *clandestinus*)

clandestinitate *s. f.* caracter clandestin; ilegalitate. (< fr. *clandestinité*)

clángor *s. n.* rezonanță metalică a zgomotului inimii. (< fr. *clangor*)

clápá *s. f.* dispozitiv, obiect care servește la închiderea sau deschiderea unui orificiu, la declanșarea unui anumit

efect. **o a trage ~a** (cuiva) = a înșela pe cineva. (< germ. *Klappe*)

clapéta *s. f. 1.* clapă de dimensiuni mici. **2. (bot.)** parte articulată care închide anterele și care, prin deschidere la maturitate, eliberează polenul. (< fr. *clape*)

clapotáj *s. n.* zgomot perceput în cazurile când există lichid în diferite cavități ale organismului. (< fr. *clapotage*)

clapotamént *s. n. (tehn.)* zgomot produs de apa agitată ușor. (< fr. *clapotement*)

clar, -ă *adj. 1. (și adv.)* limpede, deslușit, curat. • transparent; (despre aer, cer) senin, luminos. **2.** (despre sunete, voci) care răsună distinct. **3.** lămurit, evident. (< lat. *clarus*, fr. *clair*)

clarificá *vb. tr., refl. a* (se) lămuri, a (se) limpezii. (< lat. *clarificare*, fr. *clarifier*)

clarificatór, -oăre *adj.* care clarifică. **II. s. n.** substanță cu proprietatea de a face clar un lichid tulbure. (< lat. *clarifica* + -tor)

clarinét *s. n.* instrument muzical de suflat din lemn, cu muștiuc și ancie simplă, cu clape. (< fr. *clarinette*, germ. *Klarinette*)

clarinetist, -ă *s. m. f.* cântăreț la clarinet. (< fr. *clarinettiste*, germ. *Klarinetist*)

clarisá *s. f.* călugăria aparținând unui ordin contemplativ din sec. XIII, în Italia. (< fr., it. *clarisse*)

clarisim, -ă *adj.* foarte clar. (< it. *clarissimo*, lat. *clarissimus*)

clarít *s. n.* constituent al cărbunilor minerali, dintr-o masă transparentă de granule foarte mici. (< fr. *clarite*)

claritate *s. f. 1.* însușirea a ceea ce este clar; limpezime, puritate. • calitate a sunetului sau a vocii de a răsună distinct. **2.** limpezime în gândire, în vorbire; expunere pe înțeles. (< lat. *claritas*, fr. *clarté*)

clarobscúr *s. n.* procedeu grafic și pictural de distribuire a luminii și a umbrelor, pentru a obține treceri gradate și efecte de contrast puternic. • pictură sau gravură monocromă realizată prin acest procedeu. (< fr. *clair-obscur*)

clarvăzător, -oăre *adj. s. m. f.* (cel) care prevede cu precizie; (spirit) pătrunzător, limpede. (după fr. *clairvoyant*)

clarviziúne *s. f.* însușirea de a pătrunde un fapt, un fenomen etc. și de a prevedea desfășurarea lui. (după fr. *clairvoyance*)

clasá *vb. I. tr. 1.* a aranja, a ordona (pe clase, pe categorii); a grupa într-o ordine oarecare. • a categorisi pe cineva, devenit inapt pentru muncă, potrivit gradului de invaliditate. **2. (jur.)** a înceta cercetările într-o anumită pricină, într-un anumit caz etc. din lipsa unor elemente sigure, care să îndreptățească continuarea investigațiilor. **II. refl. a** obține un anumit loc într-un clasament. (< fr. *classer*)

clasábíl, -ă *adj.* care poate fi clasat. (< fr. *classable*)

clasamént *s. n.* ordine a reușitei concurenților într-o competiție (sportivă). (< fr. *classement*)

clásá *s. f. 1.* grup de obiecte, fenomene, ființe cu însușiri comune. • (*log.*) ansamblu de elemente având anumite însușiri comune care satisfac o condiție sau un criteriu dat. **2. ~ socială** = grup mare de oameni, istoricește constituit, cărora le sunt proprii anumite caracteristici sociale, același loc în sistemul producției sociale, același raport față de mijloacele de producție, același rol în organizarea muncii, același mod de obținere a părții de care dispun din bogăția societății, o psihologie și o conștiință socială proprie. **3.** categorie sistematică a regnului animal sau vegetal, între încrengătură și ordin. **4.** fiecare dintre grupele de câte trei cifre ale unui număr cu mai multe cifre. **5.** unitate de bază în învățământ, cuprinzând elevi de aceeași vârstă și cu același nivel de pregătire, cărora urmează să li se predea aceeași materie. • sală în care se țin cursurile unui asemenea grup de elevi. **6.** categorie de confort a vagoanelor, a compartimentelor de tren, a cabinelor de vapor etc. **7.** categorie, grad, rang stabilite după valoare, după merit. **o de (mare)** ~ = de calitate superioară, de mare valoare. (< fr. *classe*, germ. *Klasse*)

clasém *s. n.* ansamblu de trăsături semantice minimale ale unei unități lexicale. (< fr. *classème*)

clasiár *s. m.* soldat roman care făcea serviciul în flotă. (< lat. *classarius*)

clásíc, -ă *adj. 1.* referitor la lumea antică greco-latină; caracteristic acesteia. • conform normelor artei antice greco-latine. **(1).** referitor la clasicism **(1).** **3.** (despre opere literare, artistice etc.) care poate servi ca model de

perfecțiune. * (despre scriitori, artiști etc.; și *s. m.*) care aparține clasicismului, de mare valoare, a cărui operă rămâne în patrimoniul cultural-științific al unui popor sau al lumii; model. 4. care are loc în mod obișnuit în anumite circumstanțe; obișnuit; tipic, caracteristic. (< fr. *classique*, lat. *classicus*)

clasicism *s. n.* 1. atitudine estetică fundamentală, caracterizată prin tendința de a observa fenomenele în lumina universalului și de a încheia într-un sistem stabil, armonios și proporțional, elementele frumosului în conformitate cu anumite norme, tinzând spre un tip ideal, senin și echilibrat al perfecțiunii formelor, care caracterizează cultura antichității greco-latine și alte momente ale diverselor culturi dominate. 2. curent în arta și literatura europeană din sec. XVII-XVIII caracterizat prin imitarea modelelor antichității greco-latine, prin supremația principiilor morale, prin triumful rațiunii asupra sentimentelor și fanteziei, prin cultul pentru adevăr și natural, prin respectarea strictă a anumitor reguli, prin ordine, echilibru și claritate. 3. perioadă în istoria culturii universale și naționale ale cărei creații reprezintă maximum de realizare artistică și modele demne de urmat. (< fr. *classicisme*)

clasicist, -ă *s. m. f.* specialist în filologia și cultura clasică; adept al clasicismului. (< germ. *Klassizist*)

clasicitate *s. f.* caracter clasic; (fig.) măiestrie. (< it. *classicità*, germ. *Klassizität*)

clasiciză *vb. I. tr., refl. a da, a da*, obândind un caracter clasic. **II. intr. a imita** pe clasic. (< it. *classicizzare*)

clasicizant, -ă *adj.* cu caracter voit clasic; care caută să imite clasicismul. (< *clasiciza* + -ant)

clasifică *vb. I. tr. a împărți* sistematic, a repartiza pe clase, pe categorii după anumite criterii. **II. refl., tr. a ocupa, a stabili un anumit loc unui elev, unui candidat la un examen, concurs etc., potrivit notelor (rezultatelor) obținute. (< fr. *classifier*)**

clasificabil, -ă *adj.* care se poate clasifica. (< fr. *classifiable*)

clasificator, -oăre **I. adj.** care clasifică. **II. s. m. f.** specialist în clasificări. **III. s. n.** îndrumar, indicator în care se clasifică ceva. (< fr. *classificateur*)

clasificație *s. f.* clasificare. (< fr. *classification*)

clasor *s. n.* 1. mapă, album, mobilă în care se păstrează documente, fotografii etc. clasate. 2. aparat întrebuințat pentru clasarea anumitor materiale. (< fr. *classeur*)

CLAST(O)-, -clást, -clastie, -clazie *elem.* „sfărâmat, dezintegrat”. (< fr. *clast/o-*, -claste, -clastie, -clazie, cf. gr. *klastos*, spart)

clástic, -ă *adj.* (despre roci) format prin dezintegrarea altor roci; detritic. (< fr. *clastique*)

-clastie *v. clast(o)-*

clastocárst *s. n.* complex de fenomene și forme de relief asemănătoare celor carstice, ce iau naștere prin dizolvarea substanțelor solubile care se găsesc dispersate în diverse roci. (< fr. *clastocarste*, rus. *klastokarst*)

clastomanie *s. f.* impuls morbid de a sparge (obiectele). (< fr. *clastomanie*)

claudică *vb. intr. I. a schiopăta*. 2. a călca nesigur, a se împletici; a șovăi. (fig.) a nu fi cum trebuie, a se clătina. (< fr. *claudiquer*, lat. *claudicatio*)

claudicánt, -ă *adj.* care indică o claudicație. (< fr. *claudicant*)

claudicáție *s. f.* boală provocată de o circulație arterială defectuoasă, ca urmare a scurtării sau alungirii picioarelor; schiopătat. (< fr. *claudication*, lat. *claudicatio*)

CLAUSTR(O)- *elem.* „spațiu închis”. (< fr. *claustr/o-*, cf. lat. *claustrum*)

claustră *vb. refl., tr. a (se) închide* într-o mânăstire, a (se) izola într-un loc retras. (< fr. *claustrer*, lat. *claustrare*)

claustrál, ă *adj.* mânăstiresc. (< fr. *claustral*)

claustráție *s. f.* claustrare. * mod de creștere a animalelor într-un spațiu limitat, în condiții de tip industrial. (< fr. *claustration*)

claustrofilie *s. f.* atracție irezistibilă către încăperi închise. (< fr. *claustrophilie*)

claustrofobie *s. f.* teamă patologică de spații închise. (< fr. *claustrophobie*)

claustromanie *s. f.* claustrare voluntară la unii bolnavi. (< fr. *claustromanie*)

claustru *s. n.* 1. curte interioară a unei mânăstiri, mărginită pe toate laturile de un portic acoperit, loc de plimbare, repaus și meditație. 2. lamă de substanță nervoasă, cenușie, din interiorul creierului. (< lat. *claustrum*)

cláuză *s. f.* dispoziție specială sau accesorie inserată într-o convenție, într-un tratat, contract etc. 0 -a *naștunii celei mai favorizate* = clauză prin care, într-un acord internațional, un stat recunoaște altui stat în relațiile bilaterale (de credit, financiare, de import-export) aceleași avantaje și privilegii acordate și altor state. (< lat. *clausa*, fr. *clause*)

clauzúla *s. f.* I. ultima parte a unei strofe sau a unei perioade oratorice. 2. formulă muzicală conclusivă. (< fr. *clausule*, lat. *clavaria*)

clav *s. n.* 1. bandă de stofă purpurie, care, aplicată pe tunică, indica apartenența la ordinul senatorial sau ecvestru în vechea Romă. 2. margine de lână purpurie în toga pretextă ca semn al cetățenilor romani sub 15 ani. (< lat. *clavus*)

clavár *s. m.* specie de ciupercă comestibilă, pe copaci, sub formă de tufe galbene sau albicioase; bureți. (< fr. *clavaire*, lat. *clavaria*)

clavecin *s. n.* vechi instrument muzical cu coarde metalice și claviatură, asemănător pianului; cembalo, clavicembal. (< fr. *clavecin*)

clavecinist, -ă *s. m. f.* cântăreț la clavecin. (< fr. *claveciniste*)

clavétă *s. f.* (tehn.) pană care unește două piese ale unui mecanism. (< fr. *clavette*)

CLAVI- *elem.* „claviatură”, „închis”. (< fr. *clavi-*, cf. lat. *clavis*, cheie)

claviatură *s. f.* I. sistemul clapelor la orgă, pian, clavecin, acordeon etc. 2. totalitatea clapelor sau a butoanelor de comandă la mașina de scris ori la calculator etc. 3. grup de robinete care deservesc conductele legate la o pompă, la un rezervor. (< germ. *Klavatur*)

clavicemalo/clavicembál *s. n.* clavecin. (< it. *clavicembalo*, lat. *clavicymbalum*)

clavicórd *s. n.* vechi instrument cu claviatură și coarde lovite, strămoșul pianului. (< fr. *clavicorde*)

claviculă *s. f.* os din centura scapulară care leagă sternul de omoplat. (< fr. *clavicule*, lat. *clavicula*)

clavifórm, -ă *adj.* (bot.; despre unele organe) îngroșat dinspre bază spre vârf; * în formă de măciucă. (< fr. *claviforme*)

claviolină *s. f.* instrument muzical care permite reproducerea pe cale electronică a timbrului mai multor instrumente ale unei orchestre simfonice. (< fr. *clavioline*)

clavír *s. n.* pian. (< germ. *Klavier*)

clávus *s. n.* 1. (med.) bățură. 2. parte a elitelor unor insecte. (< fr., lat. *clavus*)

claxon *s. n.* dispozitiv de semnalizare sonoră la autovehicule. (< fr. *klaxon*)

claxoná *vb. intr. a semnaliza* cu claxonul. (< fr. *klaxonner*)

claxonát *s. n.* claxonare. (< *claxona*)

-clazie *v. clast(o)-*

clearance /cliráns/ *s. n.* raport între concentrația sangvină a unei substanțe și eliminarea ei prin urină. (< fr., engl. *clearance*)

CLEID(O)- *elem.* „claviculă”. (< fr. *cléid/o-*, cf. gr. *kleidion*)

cleidectomie *s. f.* ablațiune a claviculei. (< fr. *cléidectomie*)

cleidotomie *s. f.* secționare chirurgicală a claviculei unui făt mort. (< fr. *cléidotomie*)

cleionáj *s. n.* construcție din împletitură de nuiele pe pari de lemn cu care se consolidează o coastă de deal, un taluz. (< fr. *clayonnage*)

CLEISTO- *elem.* „închis”. (< fr. *cléisto-*, cf. gr. *kleistos*)

cleistocárp, -ă *adj.* care prezintă cleistocarpie. (< fr. *cléistocarpie*)

cleistocárpie *s. f.* formare a fructului la florile cleistogame. (< fr. *cléistocarpie*)

cleistogám, -ă *adj.* (despre flori) care prezintă cleistogamie. (< fr. *cléistogame*)

cleistogámie *s. f.* autopolenizare. (< fr. *cléistogamie*)

clematită *s. f.* plantă erbacee grimpanță cu flori mari, albe, roz sau violete, în formă de clopot; clopoțel. (< fr. *clématite*)

clémă *s. f.* dispozitiv cu care se prind laolaltă două sau mai multe piese, obiecte, foi de material etc. (< germ. *Klemme*)

clemént, -ă *adj.* iertător, indulgent, îndurător, milos, bun. (< fr. *clément*, lat. *clemens*)

- clementină** *s. f.* varietate de mandarină altoită cu portocală. (<fr. *clémentine*)
- clementă** *s. f.* iertare, indulgență, îndurare, milă, bunătațe. (<fr. *clémence*, lat. *clementia*)
- clepsidră** *s. f.* vechi instrument pentru măsurarea timpului după cantitatea de apă sau de nisip scursă, printr-un orificiu, dintr-un rezervor. (<fr. *clepsydre*, gr. *klepsydra*)
- CLEPTO-** *elem.* „furt, sustragere”. (<fr. *clepto-*, *klepto-*, cf. gr. *kleptes*, hoț)
- cleptofobie** *s. f.* teamă patologică de a nu fi victima unui furt sau de a nu fura. (<fr. *cleptophobie*)
- cleptomán, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de cleptomanie. (<fr. *cleptomane*)
- cleptomanie** *s. f.* impuls morbid irezistibil de a fura (bani, obiecte etc.). (<fr. *cleptomanie*)
- cler** *s. n.* totalitatea clericilor dintr-o țară, dintr-o eparhie; preotimie. (<it. *clero*, lat. *clerus*)
- cléric** *s. m.* membru al clerului. (<lat. *clericus*)
- clericál, -ă** *adj.* referitor la clerici, la clericalism. (<fr. *clérical*, lat. *clericalis*)
- clericalism** *s. n.* curent politic care consideră legitimă extinderea influenței și dominației bisericii asupra vieții sociale, politice și culturale. (<fr. *cléricalisme*)
- cleuásim** *s. n.* figură de stil prin care cineva simulează că își reproșează anumite lipsuri pentru a da de înțeles că nu e vinovat. (<fr. *cléuasme*, gr. *kleuasmos*)
- cleveit** *s. n.* pehblendă neagră-brună, care, prin încălzire, degajă heliu. (<fr. *cléveite*)
- clică** *s. f.* bandă, șleahță, gașcă; coterie, clan (3). (<fr. *clique*)
- clichét** *s. n.* pârghie, oscilantă față de un capăt al ei, pentru blocarea unor organe de mașină. (<fr. *cliquet*)
- clidonográf** *s. n.* aparat pentru determinarea polarității, amplitudinii și formei undelor de suprațensiune din instalațiile electrice. (<fr. *clidonographe*)
- clíent, -ă** *s. m. f.* 1. plebeu roman care recunoștea patronajul unui patrician. 2. cumpărător al anumitor produse, consumator al unui local public. • cel care apelează la serviciile unui avocat, medic, croitor. (<fr. *client*, lat. *cliens*)
- clientelár, -ă** *adj.* relativ la clientelă (1); (*p. ext.*) referitor la raportul între statul roman, ca patron, și populațiile străine. (<*clientelă* + *-ar*)
- clientélă** *s. f.* 1. clienții unui patrician roman. 2. clienții unui negustor, avocat, medic. • *politică* = simpatizanții, susținătorii unui politician, ai unui partid. (<fr. *clientèle*, lat. *clientela*)
- clientelism** *s. n.* tendința unui politician sau a unui partid de a-și mări numărul susținătorilor prin demagogie, favoritisme etc. (<it. *clientelismo*)
- CLIMA- /CLIMAT(O)- /CLIMO-** *elem.* „climă, climat”. (<fr. *clima-*, *climato-*, *climo-*, cf. lat. *clima*, gr. *klima*, *-atos*)
- climacteric, -ă** *adj.* referitor la climacteriu. (<engl. *climacteric*)
- climacteriu** *s. n.* fază în viața femeii (menopauză) sau a bărbatului (andropauză) când încetează funcția glandelor genitale. (<germ. *Klimakterium*, lat. *climacterium*)
- climadiagramă** *s. f.* diagramă a condițiilor medii de temperatură și precipitații dintr-o anumită zonă geografică; climatogramă, climogramă. (<germ. *Klimadiagramm*)
- climat** *s. n.* 1. climă. 2. (*fig.*) atmosferă socială, morală; ambianță. (<fr. *climat*)
- CLIMAT²(O)-** *v. clima-*
- climateric, -ă** *adj.* referitor la climă; climatic. • (despre stațiuni) cu climă potrivită pentru tratarea anumitor boli. (<fr. *climaterique*)
- climátic, -ă** *adj.* climateric. (<fr. *climatique*)
- climatip** *s. n.* ecotip în condiții climatice specifice habitatului său. (<fr. *climatype*)
- climatism** *s. n.* ansamblu de activități care concurează la punerea în valoare a climei specifice anumitor regiuni. (<fr. *climatisme*)
- climatizá** *vb. tr.* a asigura climatizarea. (<fr. *climatiser*)
- climatizare** *s. f.* 1. operație de menținere a purității, temperaturii și umidității relative a aerului dintr-o încăpere, independent de condițiile meteorologice exterioare. 2. ansamblu de măsuri prin care un aparat, o mașină sunt aduse în stare de a putea funcționa într-o regiune cu o anumită climă. (<*climatiza*)
- climatizór** *s. n.* aparat care permite climatizarea. (<fr. *climatiseur*)
- climatografie** *s. f.* descriere a climatelor. (<fr. *climatographie*)
- climatogramă** *s. f.* climadiagramă. (după fr. *climatogramme*)
- climatológ, -ă** *s. m. f.* specialist în climatologie. (<fr. *climatologue*)
- climatologie** *s. f.* studiu științific al genezei și răspândirii climatelor pe suprafața Pământului. (<fr. *climatologie*)
- climatopatologie** *s. f.* parte a patologiei care studiază influențele patologice ale climatelor asupra organismului. (<fr. *climatopathologie*)
- climatoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a factorilor climatici. (<fr. *climatotherapie*)
- climatrón** *s. n.* laborator echipat pentru a reproduce artificial orice climat. (<fr. *climatron*)
- clímax** *s. n.* 1. figură de stil în care desfășurarea ideilor, a acțiunii se face treptat; în gradele ascendente. 2. punct culminant al unei acțiuni, al unui conflict. 3. stadiu final de evoluție a unui ecosistem. (<fr. *climax*)
- clímă** *s. f.* ansamblul fenomenelor și proceselor meteorologice care caracterizează starea medie a atmosferei unei regiuni; climat. (<lat. *clima*, germ. *Klima*)
- CLIMO-** *v. clima-*
- climogramă** *s. f.* climadiagramă. (<fr. *climogramme*)
- climostát** *s. n.* instrument cu care se măsoară efectul termic al factorilor climatici. (<fr. *climostat*)
- CLIN(O)-/ECLI-** *elem.* „înclinație”. (<fr. *clin/o-*, cf. gr. *kline*, pantă, pat)
- clinartróză** *s. f.* deviere laterală a axului unui membru la nivelul unei articulații. (<*clin-* + *artróză*)
- clínă** *s. f.* 1. suprafață de teren cu înclinație domoală. 2. (*biol.*) modificare gradată și continuă a frecvenței genotipurilor ori fenotipurilor într-o populație în funcție de schimbarea condițiilor de mediu. (<it. *clina*, lat. *clino*)
- clíncher** *s. n.* produs intermediar la fabricarea cimentului prin arderea materiei prime (calcar și argilă, bauxită etc.). (<germ. *Klinker*, fr. *clinker*)
- clíncherizáre** *s. f.* proces industrial de obținere a clincherului. (după fr. *clinkérisation*)
- clínei** *s. n.* (box) înclăstare și imobilizare reciprocă a partenerilor în timpul luptei. (<fr. *clinch*, engl. *clinching*)
- clínherit** *s. n.* material izolat fabricat dintr-un amestec de azbest și de cauciu. (<germ. *Klingerit*)
- clínice, -ă** *I. adj.* făcut în clinică, la patul bolnavilor. *II. s. f.* (secție a unui) spital pentru cercetări științifice sau pentru învățământul practic al studenților. • instituție medicală unde un anumit medic specialist acordă asistență sau tratament bolnavilor. (<fr. *clinique*, lat. *clanicus*, gr. *klinikos*)
- clínicián, -ă** *s. m. f.* medic care studiază bolile prin observație directă asupra bolnavilor. (<fr. *clinicien*)
- clínker** *s. n.* (*jaz*) notă plasată greșit sau intonată fals. (<engl. *clinker*)
- clinocefalie** *s. f.* deformație a craniului caracterizată prin aplatizarea sau curbarea calotei craniene. (<fr. *clinocephalie*)
- clinodactílie** *s. f.* malformație în devierea laterală a degetelor mâinii. (<fr. *clindodactylie*)
- clínofilie** *s. f.* tendință de a sta în permanență culcat. (<fr. *clinophilie*)
- clinográf** *s. n.* 1. instrument pentru determinarea grafică a înclinării pantei terenului. 2. instrument pentru măsurarea înclinării față de verticală sau de orizontală a unei găuri de sondă. (<fr. *clinographe*)
- clinográfică** *adj.* *curbă* ~ = curbă care prezintă pantele medii ale unei regiuni în raport cu altitudinea. (<fr. *clinographique*)
- clínoid, -ă** *adj.* în formă de pat. (<fr. *clinoïde*)
- clinologie** *s. f.* studiul involuției organismelor animale. (<fr. *clinologie*)
- clinomanie** *s. f.* preferință obsesivă, pentru poziția culcat, pentru pat. (<fr. *clinomanie*)
- clinométru** *s. n.* 1. instrument pentru măsurarea unghiurilor verticale față de orizont și zenitale față de verticala locului. 2. instrument care măsoară unghiul de înclinare a straturilor geologice. • piesă din compunerea unei busole geologice pentru determinarea înclinării straturilor. (<fr. *clinomètre*)

- clinostát** *s. n.* aparat pentru cercetarea direcției de creștere a plantelor. (< fr. *clinostat*)
- clinostatism** *s. n.* ansamblu de modificări fiziologice și psihologice rezultate din poziția culcat a corpului. (< fr. *clinostatisme*)
- clintocrapie** *s. f.* tratament al unor afecțiuni prin repaus la pat. (< fr. *clinothérapie*)
- clip** *s. n.* film scurt video de câteva minute, care ilustrează o melodie. (< fr., amer. *clip*)
- cliper**¹ *s. n.* 1. velier de cursă lungă, foarte rapid, cu arboradă bogată. • barcă de sport cu o formă specială care îi dă suplețe la manevre. 2. avion de cursă lungă pentru transportul rapid de oameni și materiale. (< fr., engl. *clipper*, germ. *Klipper*)
- cliper**² *s. n.* 1. lampă electrică cu lumină galbenă intermitentă, montată la intersecția unor străzi. 2. semnalizator clipitor la bordul unui automobil. (< engl. *clipper*)
- clipping** *s. n.* (*hochei*) aruncarea pe gheață a unui jucător în fața celui care conduce atacul pentru a-l împiedica să mențină pucul. (< engl. *clipping*)
- clips** *s. n.* 1. agrafă, broșă sau cercei care se prinde cu un fel de clapă sau ac cu arc. 2. piesă formată din două elemente care se asamblează și se desface ușor. (< germ. *Klips*)
- cliring** *s. n.* sistem de plată (în comerțul exterior) prin compensarea reciprocă a creanțelor și obligațiilor. (< engl., fr. *clearing*)
- clismă** *s. f.* spălătură intestinală prin introducerea unor lichide în intestinul gros cu un irigator. (< germ. *Klyisma*, ngr. *klyisma*)
- clistir** *s. n.* irigator. (< germ. *Klistir*, ngr. *klistir*)
- clistrón** *s. n.* tun electronic folosit ca generator și amplificator de unde de foarte înaltă frecvență. (< fr., engl. *klystron*)
- clisă** *vb. intr.* a face un clișeu pentru stereotipie. (< fr. *clischer*)
- clisăj** *s. n.* clișare. (< fr. *clichage*)
- clisheu** *s. n.* 1. plată (film) fotografică impresionată de lumină, proba negativă a unei fotografii. 2. planșă, copia unui text, a unei figuri pentru imprimare. 3. (*fig.*) frază banală, expresie stereotipă; șablon. (< fr. *cliché*)
- clitoridectomie** *s. f.* ablațiune a clitorisului. (< fr. *clitoridectomie*)
- clitoridotomie** *s. f.* circumcizie la femeie. (< fr. *clitoridotomie*)
- clitoris** *s. n.* mic organ erectil al vulvei, în fața meatului urinar. (< fr. *clitoris*)
- clitorism** *s. n.* erecție malactivă a clitorisului. (< fr. *clitorisme*)
- clitrofobie** *s. f.* teamă patologică de ferestre închise, de aer închis. (< fr. *clitrophobie*)
- clivă** *vb. intr.* (despre minerale, roci, cristale) a se desface în plăci, în lame. (< fr. *cliver*)
- clivabil, -ă** *adj.* care clivează. (< fr. *clivable*)
- clivăj** *s. n.* 1. proprietatea unor minerale sau roci de a cliva. 2. divizare a zigotului în blastomere. 3. (*psih.*) scindarea persoanei sau coexistența unor grupuri asociative distincte. • (*fig.*) separare; fisură. (< fr. *clivage*)
- cliză**¹ *elem.* „închidere, ocluziune”. (< fr. *-clise*, cf. gr. *kleisis*)
- cliză**² *elem.* „înclinație, predispoziție”. (< fr. *-clise*, cf. gr. *klysis*, pantă)
- clizimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea unghiurilor de pantă. (< fr. *clisimètre*)
- cloacă** *s. f.* 1. canal subteran destinat a primi murdăriile dintr-un oraș. 2. masă de apă murdară și fetidă. • (*fig.*) loc rău famat, mediu imoral. 3. orificiu comun al căilor urinare, intestinale și genitale la batracieni, reptile, păsări și la unele mamifere. (< fr. *cloaque*, lat. *cloaca*)
- cloasmă** *s. f.* pigmentație a pielii galbenă-cenușie, situată pe frunte, obraji și bărbie. (< fr. *chloasma*, gr. *khloasma*)
- cloazón** *s. n.* perete despărțitor subțire. • perete metalic care desparte compartimentele unei nave. (< fr. *cloison*)
- clocăj** *s. n.* deformație a unei table supuse unei compresii în planul ei. (< fr. *cloquage*)
- cloisonné** /*cloa-zo-né/ s. n.* 1. tehnică de lucrare a emailului sau a pietrelor semiprețioase constând în încastrarea acestora într-o împletitură de metal, separând motive florale sau geometrice, policrome. 2. obiect astfel realizat. (< fr. *cloisonné*)
- clon** *s. n. / s. m. (biol.)* ansamblu de celule sau organisme (bacterii, virusuri, plante) cu structură ereditară identică, care provin dintr-un ascendent unic. (< engl., fr. *clone*)
- clonă** *vb. tr.* a izola din clon indivizi care vor deveni cap de linie pentru generații. (< engl. *clone*)
- clonaj** *s. n.* clonare. (< fr., engl. *clonage*)
- clónic, -ă** *adj.* (despre convulsii și contracții musculare) involuntar și de mare amplitudine. (< fr. *clonique*)
- clonism** *s. n.* stare patologică cu manifestări de convulsii clonice. (< fr. *clonisme*)
- clonograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea grafică a mișcărilor produse în timpul unui spasm clonic. (< engl. *clonograph*)
- clónus** *s. n.* serie de convulsii (1) denotând existența unei leziuni a centrilor nervoși motori superiori. (< fr. *clonus*, gr. *klonus*)
- clor**¹ *s. n.* element chimic gazos, galben-verzui, cu miros înțepător, sufocant, toxic, decolorant și dezinfectant. (< fr. *chlore*)
- CLOR(O)-** *elem.* „verde”, „clor, clorură”. (< fr. *chlor/o-*, cf. gr. *khloros*)
- cloracetic** *adj.* acid ~ = acid prin substituția unui atom de clor cu unul de hidrogen din acidul acetic. (< fr. *chloracétique*)
- cloral** *s. n.* substanță chimică uleioasă, antiseptic, calmant și hipnotic. (< fr. *chloral*)
- cloramfenicol** *s. n.* antibiotic cu spectru larg, activ în tratamentul bolilor infecțioase; cloromicetină. (< fr. *chloramphenicol*)
- cloramină** *s. f.* substanță netoxică, pudră albă cristalină, solubilă în apă, dezinfectant și dezodorizant. (< fr. *chloramine*)
- clorát** *s. m.* sare a acidului cloric. (< fr. *chlorate*)
- cloratór** *s. n.* recipient pentru clorurare. (< rus. *klorator*)
- clorbenzén** *s. m.* derivat monoclorurat al benzenului, materie primă la fabricarea unor coloranți, medicamente etc. (< clor + benzen)
- cloréla** *s. f.* algă verde unicelulară de apă dulce. (< fr. *chlorelle*)
- cloremie** *s. f.* concentrația a clorului în sânge. (< fr. *chlorémie*)
- clorenchim** *s. n.* țesut parenchimat. asimilator, bogat în clorofilă. (< fr. *chlorenchyme*)
- clorctán** *s. m.* clorură de etil. (< fr. *chloréthane*)
- cloretónă** *s. f.* alcool, hipnotic și anestezic local. (< fr. *chlorétonne*)
- clorhidrát** *s. m.* sare a acidului clorhidric. (< fr. *chlorhydrate*)
- clorhidric** *adj.* acid ~ = gaz incolor, coroziv, cu miros înțepător, obținut prin sinteză direct din elemente sau prin acțiunea acidului sulfuric asupra clorurii de sodiu; acid muriatic. (< fr. *chlorhydrique*)
- clorhidrină** *s. f.* denumire dată esterilor clorhidrici ai glicerinei. (< fr. *chlorhydrine*)
- clóric** *adj.* acid ~ = acid oxigenat al clorului, oxidant foarte puternic. (< fr. *chlorique*)
- clorid** *s. n.* clorură. (< germ. *Chlorid*, engl. *chloride*)
- clorină** *vb. tr.* a cloriza. (< clor)
- clorít** *s. m.* 1. sare a acidului cloros. 2. silicat natural hidrat de magneziu și fier, verde. (< fr. *chlorite*)
- clorizare** *s. f.* dezinfecție a apei cu clor; clorinare. (după fr. *chlorisation*)
- clorizatór** *s. n.* aparat pentru clorizare. (< cloriza + -tor)
- clormetan** *s. n.* gaz incolor, inflamabil, agent frigorific, dizolvant și anestezic local; clorură de metil. (< fr. *chlorméthane*)
- clornaftalină** *s. f.* substanță obținută prin clorurarea naftalinei. (< fr. *chloronaphtaline*)
- cloranemie** *s. f.* anemie care prezintă caracterele clorozei. (< fr. *chloro-anémie*)
- clorocist** *s. n.* celulă care conține clorofilă. (< fr. *chlorocyste*)
- cloroficee** *s. f.* clasă de alge verzi acvatice care conțin clorofilă. (< fr. *chlorophycées*)
- clorofilă** *s. f.* pigment verde din plante fixat pe cloroplaste, în fotosinteză. (< fr. *chlorophylle*)
- clorofilian, -ă** *adj.* care conține clorofilă, datorat clorofitei. **o asimilație** ~d = fotosinteză. (< fr. *chlorophyllien*)
- clorofiloliză** *s. f.* proces de distrugere a clorofitei sub influența unor agenți chimici. (< fr. *chlorophyllyolyse*)

clorofite *s. f. pl.* încrengătură de alge verzi în ape (dulci sau sărate) și în locuri umede. (<fr. *chlorophytes*)

clorofór *s. m.* corpusul impregnat cu clorofilă din citoplasma celulei vegetale. (<fr. *chlorophore*)

clorofórm *s. n.* compus organic al clorului, lichid incolor, volatil, cu miros caracteristic și gust dulceag, folosit în medicină, ca solvent etc.; triclometan. (<fr. *chloroforme*)

clorofórmism *s. n.* intoxicație cu clorofórm. (<fr. *chloroformisme*)

clorofórmizá *vb. tr.* a anestezia, a adormi un bolnav cu clorofórm. (<fr. *chloroformiser*)

cloroleucíte *s. n. pl.* corpuscule impregnate cu clorofilă, în protoplasma celulei vegetale. (<fr. *chloroleucites*)

cloróm *s. n.* tumoare verzuie a oaselor, în cazuri de leucemie. (<fr. *chlorome*)

clorometrie *s. f.* determinare a cantității de clor într-o soluție decolorantă. (<fr. *chlorométrie*)

clorométru *s. n.* aparat folosit în clorometrie. (<fr. *chloromètre*)

cloromicetmă *s. f.* cloramfenicol. (<fr. *chloromycétine*)

cloropenie *s. f.* hipocloremie. (<fr. *chloropénie*)

cloropierină *s. f.* derivat nitrat al clorofórmului, folosit ca gaz de luptă sufocant și lacrimogen și pentru distrugerea rozătoarelor. (<fr. *chloropicrine*)

cloroplást *s. n.* plastidă conținând clorofilă, în procesul de fotosinteză. (<fr. *chloroplaste*)

cloroprén *s. n.* lichid incolor, din butadienă, care, prin polimerizare, trece în cauciuc sintetic. (<fr. *chloroprène*, germ. *Chloropren*)

cloroprív, -ă *adj.* care se datorește lipsei de clor. (<fr. *chloroprive*)

cloropsie *s. f.* tulburare a vederii care face ca obiectele privite să apară în verde. (<fr. *chloropsie*)

clorós *adj. acid* ~ = acid oxigenat al clorului trivalent. (<fr. *chloroux*)

clorosódic, -ă *adj.* care conține clor și sodiu. (<fr. *clor/ol + sodic*)

clorótic, -ă *I. adj., s. m. f.* (suferind) de cloroză; (*p. ext.*) anemic, palid. *II. adj. (bot., despre organe)* îngălbenit din cauza lipsei de clorofilă. (<fr. *chlorotique*)

cloróză *s. f. 1.* anemie a fetelor tinere, cauzată de scăderea cantității de hemoglobină din sânge. *2.* îngălbenire patologică a frunzelor, cauzată de distrugerea clorofilei. (<fr. *chlorose*)

clorurá *vb. tr.* a combina cu clor anumiți compuși organici. (<fr. *chlorurer*)

cloruráție *s. f.* clorurare. (<fr. *chloruration*)

clorurá *s. f.* sare a acidului clorhidric, combinație a clorului cu un element chimic sau cu o substanță organică; clorid. *o ~ de sodiu* = sare de bucătărie. (<fr. *chlorure*)

cloruremie *s. f.* prezență a clorurilor în sânge. (<fr. *chlorurémie*)

clorurie *s. f.* prezență a clorurilor în urină. (<fr. *chlorurie*)

clósét *s. n.* instalație sanitară servind la satisfacerea nevoilor fiziologice de evacuare. (<engl., fr. *closet*)

clóș *adj.* (despre crioală, rochia, mâneci) larg și cu falduri, în formă de clopot. (<fr. *cloche*)

clóșetón *s. n.* clopotniță mică. (<fr. *clocheton*)

clotoidá *s. f. (mat.)* curbă plană a cărei curbură este proporțională în fiecare punct cu lungimea arcului cuprins între centru și punctul considerat. (<fr. *clothoïde*)

clóvn *s. m. 1.* artist comic de circ; paiață, saltimbanc. *2. (fig.)* cel care distrează pe alții prin bufoneriile sale. (<fr., engl. *clown*)

clównerie *s. f.* număr de clóvn; bufonerie. (<fr. *clownerie*)

cló *s. n.* partea cea mai reușită a unui spectacol, a unei serbări etc.; punct de atracție, de interes; haz, șic. (<fr. *clou*)

cluabilitáte *s. f. (constr.)* proprietate a unui material de a putea fi prins în cuie. (<fr. *clouabilité*)

club¹ *s. n. 1.* cerc pe lângă o întreprindere, o instituție, un sindicat etc., unde se reuiesc membrii săi în timpul liber pentru activități cultural-educative, sport etc. *2.* (în țările capitaliste) asociație (politică), cerc de persoane care se întrunesc regulat într-un anumit local; localul însuși. *3. (mar.)* vergă montată pe bomprelul corăbiilor mari pentru a susține marginea de întinsură a velelor triunghiulare numite focuri. (<fr., engl. *club*)

club² *s. m.* crosă cu care se lovește mingea la golf. (<engl. *club*)

clubmán *s. m.* membru al unui club¹ (2). (<fr., engl. *clubman*)

clupá *vb. tr.* a măsura diametrelor arborilor, buștenilor cu ajutorul clupeii. (<germ. *kluppiere*)

clupáj *s. n.* clupare. (<clupá + -aj)

clúpă *s. f. 1.* compas forestier pentru măsurarea diametrelor arborilor sau buștenilor. *2.* portunealtă pentru tăierea manuală a filetelui la țevi și la bare rotunde. *3.* piesă la mașina de lătit și egalizat, care prinde marginea țesăturii prelucrate. *4.* șablon de secționare pentru cuparea urechilor la câinii de rasă. (<germ. *Kluppe*)

clupeide *s. n. pl.* familie de pești teleosteeni marini cu corpul alungit, cu solzi netezi: sardeaua, heringul, scrumbia etc. (<fr. *clupéidés*)

cluster /clás-tár/ *s. n. (mus.)* efect sonor prin suprapunerea mai multor tonuri și semitonuri sau numai semitonuri. (<engl. *cluster*)

cnemidá *s. f. (ant.)* jambieră de metal, jumătate de carâmb de cismă, destinată să aperse gamba, la soldații greci. (<fr. *cnemide*)

CNID(O)- *elem.* „urzică“, „actinic“. (<fr. *enid/o-*, cf. gr. *knide*)

cnidári *s. m. pl.* principală subîncrengătură a celenteratelor: hidrozoarele, antozoarele (anemonele-de-mare, corali, madreporii) și meduzele. (<fr. *cnidaires*)

cnidoblást *s. n.* celulă urticantă a unor specii de celenterate. (<fr. *cnidoblaste*)

cnocaut /nóc-aut; abr. *k. o. / s. n.* scoateră din luptă, la box, a adversarului, declarat învins dacă, doborât la poea, nu poate relua lupta în decurs de zece secunde. (<fr., engl. *knock-out*)

cnocautá *vb. tr.* a face cnocaut. (<cnocaut)

cnocdaun /nóc-daun; abr. *k. d. / s. n.* situație în care boxerul trântit la poea se ridică înainte ca arbitrul să numere până la zece. (<fr., engl. *knock-down*)

CO- *v. con¹*-

coabitá *vt. intr. 1.* a conviețui. *2.* (despre specii diferite) a popula același habitat. (<fr. *cohabiter*, lat. *cohabitare*)

coabitánt, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care coabitează; colocatar. (<fr. *cohabitant*)

coabitáție *s. f.* coabitare. (<fr. *cohabitation*, lat. *cohabitatio*)

coacervát *s. n.* formație specială gelatinoasă macromoleculară, în stare coloidală, prezentând fenomene de metabolism, de creștere și de înmulțire, formă intermediară între substanțele organice și primele organisme. (<fr. *coacervat*, lat. *coacervatus*)

coacerváție *s. f.* stare instabilă a unei substanțe coloidale, intermediară între stările de dizolvare și de precipitare. (<fr. *coacervation*)

coach /coc/i *I. s. m.* antrenor cu sarcini mai ales administrative, organizatorice. *II. s. n.* automobil închis, cu două uși și scaune rabatabile. (<engl. *coach*)

coachizítór, -oáre *s. m. f.* achizitor care cumpără ceva împreună cu altă persoană. (după fr. *coacquereur*)

coachiziție *s. f.* achiziție comună cu mai multe persoane. (<fr. *coacquisition*)

coacționár, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care posedă acțiuni (II) împreună cu altcineva. (<co- + *actionar*)

coacțiúne *s. f.* acțiune făcută împreună cu altcineva. (<fr. *coaction*, lat. *coactio*)

coacuzát, -ă *adj., s. m. f.* (cel) acuzat în același proces împreună cu alții. (<fr. *coaccusé*)

coadministrátor *s. m.* cel care administrează împreună cu alții. (<fr. *coadministrateur*)

coadnáție *s. f.* stare a două organe concreșcente, unite, sudate. (<fr. *coadnation*)

coafá *vb. tr., refl. a(-și)* pieptăna îngrijit părul, a(-și) aranja părul la coafor. (<fr. *coiffer*)

coafát *s. n.* coafare. (<coafá)

coafá *s. f. 1.* pânză, țesătură ușoară purtată ordinară de femei; scufie purtată de călugărițe. *2.* înveliș destinat a proteja unele mecanisme sau ogiva unor proiectile. (<fr. *coiffe*)

coaféză *s. f.* femeie coafor. (<fr. *coiffeuse*)

coafór *I. s. m.* lucrător specializat în meseria de a coafa. *II. local* unde se coafează. (<fr. *coiffeur*)

coafúrá *s. f.* pieptănătură, ondulare a părului la femei. (<fr. *coiffure*)

coágul¹ *s. m.* gel obținut prin coagularea unor substanțe coloidale; cheag. (<lat., fr. *coagulum*)

- COAGUL²(O)-** elem. „cheag, coagulare“. (< fr. *coagulo/-*, cf. lat. *coagulum*)
- coagulá vb. tr., refl.** (despre soluții coloidale) a (se) transforma în gel; a se închea. (< fr. *coaguler*, lat. *coagulare*)
- coagulábil, -ă adj.** capabil de a se coagula. (< fr. *coagulable*)
- coagulánt, -ă adj., s. m.** (agent) care poate coagula substanțe coloidale. (< fr. *coagulant*)
- coagulectomie s. f.** extirpare a unui cheag de sânge într-un vas anevrismal. (< fr. *coagulectomie*)
- coagulografie s. f.** înregistrare a variațiilor viscozității sângelui în cursul coagulării. (< fr. *coagulographie*)
- coagulogramă s. f.** test care permite diagnosticarea unei coagulopatii. (< fr. *coagulogramme*)
- coagulopatie s. f.** denumire generică pentru afecțiunile datorate tulburărilor de coagulare a sângelui. (< fr. *coagulopathie*)
- coalescént, -ă adj.** care prezintă coalescență. (< fr. *coalescent*)
- coalescénță s. f. 1. (biol.)** concreștere, sudare a două organe învecinate. 2. strângere împreună a picăturilor dintr-o emulsie a particulelor dintr-o suspensie. 3. contracție a două sau mai multe elemente fonice într-unul singur. (< fr. *coalescence*)
- coalitie s. f.** alianță între două sau mai multe state, partide sau clase sociale, în vederea unei acțiuni comune. (fr. *coalition*)
- coalizá vb. refl.** (despre state, partide, clase sociale etc.) a face o coalitie. (< fr. *coaliser*)
- coánă s. f.** orificiu posterior al foselor nazale; nară interioară. (< fr. *choane*)
- coaptáție s. f. 1. (biol.)** ajustare a două organe ale aceluiași individ formate independent unul de altul, unul în cavitate și celălalt în relief. 2. punerea la locul lor a fragmentelor de oase fracturate sau a oaselor luate. (< fr. *coaptation*)
- COARCT(O)-** elem. „strîctură, strîmtare“. (< fr. *coarct/o-*, cf. lat. *coarctare*, a îngusta)
- coarctáție s. f.** strîmtare, îngustare, a unui conduct natural. (< fr. *coarctation*, lat. *coarctatio*)
- coarctotomie s. f.** secționare chirurgicală a unei structuri anatomice. (< fr. *coarctotomie*)
- coarmatór s. m.** coproprietar al unei nave. (< fr. *coarmateur*)
- coarticuláție s. f. (lingv.)** rostire concomitentă a sunetelor. (< fr. *coarticulation*)
- coasiguráre s. f.** asigurare simultană la mai mulți asigurați. (după fr. *coassurance*)
- coasociát, -ă s. m. f.** fiecare dintre membrii unei asociații. (< fr. *coassocié*)
- coátí /co-a-/ s. m.** mamifer cu corpul alungit, terminat printr-un rât, din America de Sud. (< fr., port. *coati*)
- coautór, -oáre s. m. f. 1.** autor împreună cu altcineva al unei lucrări. 2. participant, alături de alții, la săvârșirea unei crime, a unei infracțiuni. (< fr. *coauteur*)
- coaxiál, -ă adj.** (despre figuri sau corpuri geometrice) care are o axă comună cu altul. (< fr. *coaxial*)
- cob s. m.** cal de talie mijlocie, cu ancoură groasă și scurtă. (< engl. *cob*)
- cobái s. m. 1.** mamifer rozător foarte prolific, folosit în experiențele de laborator. 2. (*fam.*) persoană care servește ca obiect al unei experiențe. (< fr. *cobaye*)
- cobalaminá s. f.** vitamina B₁₂. (< germ. *Kobalamin*)
- cobált/cobált s. n.** metal alb-argintiu, foarte dur, inalterabil la temperatura obișnuită, folosit la elaborarea unor oțeluri speciale, în radioterapie etc. (< fr. *cobalt*, germ. *Kobalt*)
- cobaltá vb. tr.** a acoperi cu un strat de cobalt suprafața unui obiect metalic. (< *cobalt*)
- cobaltiná s. f.** minereu de cobalt și arsen, cu luciu metalic. (< fr. *cobaltine*)
- cobaltít s. n.** carbonat natural de cobalt. (< fr. *cobaltite*)
- cobaltoterapie s. f.** tratament al tumorilor maligne cu izotopi radioactivi de cobalt. (< fr. *cobaltothérapie*)
- cobaltotrón s. n.** aparat pentru radioterapie în anumite boli maligne, cu cobalt radioactiv. (< *cobalt* + *-tron*)
- cóbbler s. n.** băutură răcoritoare pe bază de vin și alte băuturi alcoolice diluate, cu gheață și ornamente de fructe. (< engl. *cobbler*)
- cobéa /-be-a/ s. f.** liană originară din Mexic, cultivată pentru florile sale mari, colorate în alb sau albastru-violet. (< fr. *cobéa*)
- cobeligeránt, -ă adj., s. m.** (stai, armată) care participă la război alături de un aliat. (< fr. *cobelligerant*)
- cobeligerántă s. f.** situație în care se găsește un stat cobeligerant. (< *co-* + *beligerantă*)
- coblentían, -ă adj., s. n.** (din) al doilea etaj al devonianului inferior. (< fr. *coblentzien*)
- coból s. n.** limbaj de programare la calculatoarele electronice, pentru aplicații cu caracter economic, prin separarea datelor și a instrucțiunilor în secțiuni distincte. (< engl., fr. *cobol*)
- cóbra/cóbră s. f.** șarpe veninos din Africa și Asia care are pe gât niște pete negre mărginite cu alb; șarpe-cu-ochelari; naja. (< fr., port. *cobra*)
- coc¹ s. n.** pieptănătură femeiească cu părul strâns sau împletit și adunat pe ceafă, ori în creștetul capului. (< fr. *coque*)
- coc² s. m.** bacterie de formă sferică. (< germ. *Kokke*, gr. *kokkos*, boabă)
- cóca s. m. inv.** arbust originar din America de Sud, din ale cărui frunze se extrage cocaina. (< fr., sp. *coca*)
- coca-cóla s. f.** băutură răcoritoare gazoasă preparată din sucuri de fructe care conțin și stupefiante. (< engl. *coca-cola*)
- cocafná s. f.** alcaloid toxic din frunzele de coca sau obținut prin sinteză, ca anesthetic total. (< fr. *cocaine*)
- cocainomán, -ă s. m. f.** toxicoman care folosește cocaina ca stupefiant. (< fr. *cocainomane*)
- cocainomanie s. f.** folosire abuzivă de cocaină. (< fr. *cocainomanie*)
- cocárdă s. f. 1.** bucată de panglică (în culorile naționale) sau insignă purtată de militari la chipiul sau de civili la pălărie ori la piept, în anumite împrejurări. 2. floare de ceară albă purtată de nuntași la butonieră. (< fr. *cocardé*)
- cócă s. f. 1.** corp al unei nave. 2. învelișul exterior al unui avion. • construcție în formă de bărci a hidroavioanelor. (< fr. *coque*)
- coccidii s. f. pl.** ordin de protozoare unicelulare, parazite, cu celule epiteliale. (< fr. *coccidies*)
- coccidióză s. f.** grup de boli parazitare ale tubului digestiv, la păsări și la iepuri, provocate de coccidii. (< fr. *coccidiose*)
- COCCIG(O)-** elem. „coccis“. (< fr. *coccyg/o-*, cf. gr. *kokkys*, -ygos, cuc)
- coccigectomie s. f.** excizie chirurgicală a coccisului. (< fr. *coccygectomie*)
- coccigian, -ă adj.** referitor la coccis, al coccisului. (< fr. *coccygien*)
- coccigodinie s. f.** durere violentă la nivelul coccisului, în timpul sarcinilor și al afecțiunilor uterine. (< fr. *coccygodynie*)
- coccigotomie s. f.** secționare chirurgicală a coccisului. (< fr. *coccygotomie*)
- coccinella s. f.** mică insectă coleopteră cu elitrele roșii pătate cu puncte negre; buburuză. (< fr. *coccinelle*, lat. *coccinella*)
- cóccis s. n.** os mic triunghiular la extremitatea de jos a coloanei vertebrale; noadă. (< fr. *coccyx*)
- cócher s. m.** câine de vânătoare cu părul lung și urechile mari, lăsate în jos. (< engl. *cocker*)
- cochéť, -ă adj. 1.** care folosește tot felul de mijloace pentru a plăcea, a seduce; îmbrăcat cu gust, elegant, care dorește să placă, să fie admirat. 2. (despre lucruri) drăguț, îngrijit, grațios. (< fr. *coquet*)
- cochetá vb. intr. 1.** a căuța să fie pe placul unei persoane de sex opus. 2. (*fig.*) a arăta relații de prietenie cu cineva; a flirta. (< fr. *coqueter*)
- cochetărie s. f.** purtare inspirată de dorința de a plăcea unei persoane de sex opus. (< fr. *coquetterie*)
- cochiliáj s. n. 1.** animal cu cochilie. 2. motiv din scoici la ornarea fețelor mobilei. (< fr. *coquillage*)
- cochilie s. f. 1.** înveliș protector calcaros sau silicios, secretat de tegumentele unor animale (moluște, foraminifere, radiolari). 2. formă metalică la turnarea pieselor, a lingurilor etc. (< fr. *coquille*)
- cochinchina s. f.** rasă de găini originară din China, cu penaj bogat care îmbracă și picioarele. (< engl. *cochinchina*)
- cóckpit s. n. (mar.) 1.** spațiu neacoperit pe punte, cu

- banchete pentru călători sau echipaj. 2. (pe vechile veliere) locuință pentru ofițerii inferiori. 3. loc rezervat pilotului unui avion. (<engl. *cockpit*)
- cocón** *s. m.* 1. înveliș protector din fibre foarte subțiri secretat de crisalida unor insecte; gogoșoa viermelii de mătase. 2. înveliș protector gelatinos, cu care își înfășoară ouăle unele animale vertebrate. (<fr. *cocoon*)
- coconieră** *s. f.* centru de colectare a gogoșilor de mătase pentru filatură. (<fr. *coconnière*)
- cocontractant**, -ă *s. m. f.* fiecare dintre părțile care participă la un contract. (<fr. *cocontractant*)
- cocos** *s. m.* fructul cocotierului. **o nucă de ~** = fructul cocotierului, drupă conținând un suc lăptos hrănitor și alte produse alimentare și textile. (<germ. *Kokos*)
- cocotă** *s. f.* femeie de moravuri ușoare; prostituată. (<fr. *cocotte*)
- cocotier** *s. m.* palmier din regiunile tropicale, foarte înalt, cu flori mici dispuse în ciorchine și având ca fruct nuca de cocos. (<fr. *cocotier*)
- cocreditor**, -oare *s. m. f.* creditor împreună cu altcineva. (<co- + *creditor*)
- cocs** *s. n.* produs solid, combustibil prin încălzirea la temperaturi înalte a cărbunilor, a reziduurilor de țiței sau a gudroanelor. (<germ. *Koks*)
- cocsagáz** *s. m.* plantă erbacee perenă, din aceeași familie cu păpădia, care produce un suc din care se extrage cauciuc. (<rus. *kak-sagáz*)
- cocserie** *s. f.* ansamblul instalațiilor în care se fabrică cocsul. (după fr. *cokerie*)
- cocsifică** *vb. tr.* a transforma cărbunele sau reziduurile de țiței în cocs. (după fr. *cokéifier*)
- cocsochimie** *s. f.* 1. studiul prelucrării produșilor chimici din cărbuni prin cocsificare. 2. ramură a industriei grele care realizează prelucrarea cărbunelui prin cocsificare. (după fr. *coke-chimie*)
- cocșteii** *s. n.* 1. băutură dintr-un amestec de lichior, conic sau vin cu zeamă de lămâie, sirop de zahăr și gheață. 2. reuniune mondenă la care se servește această băutură. 3. (fig.) ansamblu constituit dintr-un amestec de elemente diverse. 4. ~ *Molotov* = proiectil ofensiv conștând dintr-o sticlă umplută cu un lichid exploziv. (<engl., fr. *cocktail*)
- coctiune** *s. f.* 1. fierbere, coacere. • fierbere a frunzelor, florilor etc. de plante medicinale pentru extragerea principiilor active conținute; medicament astfel obținut. 2. digestie a alimentelor în stomac. (<fr. *coction*, lat. *coctio*)
- cod**¹ *s. n.* 1. act normativ cuprinzând normele juridice dintr-o anumită ramură a dreptului • (fig.) ansamblu de norme privind comportarea normală. 2. sistem de semne (simboluri) folosit în reprezentarea și transmiterea informațiilor sau a mesajelor. **o ~ postal** = indicativ prin cifre sau litere, corespunzător fiecărei localități, care facilitează cartarea corespondenței. 3. ~ *genetic* = reprezentare biochimică a informației genetice; ~ *de culori* = sistem de notare prin culori a cifrelor reprezentând parametrii principali ai rezistorilor și condensatoarelor. (<fr. *code*)
- cod**² *s. m.* pește marin din nordul Atlanticului, cu trei aripioare dorsale; moruă. (<engl. *cod*)
- codă**¹ *s. f.* secțiune finală a unei compoziții muzicale, codița unei note muzicale; cauda (2). • grup de note muzicale care încheie tema unei fugi. (<it. *coda*)
- codă**² *vb. tr.* a exprima un mesaj cu ajutorul unui cod¹ (2); a codifica. (<fr. *coder*)
- codabil**, -ă *adj.* care poate fi codat. (<codă² + -bil)
- codaj** *s. n.* codare. (<fr. *codage*)
- codebitor**, -oare *s. m. f.* cel care datorează o sumă împreună cu alții. (<fr. *codébiteur*)
- codeină** *s. f.* alcaloid din opiu, analgezic și sedativ al tusei. (<fr. *codéine*)
- cadeinomanie** *s. f.* obicei morbid de a lua codeină. (<fr. *codéinomanie*)
- codetta** *s. f.* (muz.) 1. codă¹ de mici dimensiuni. 2. intermezzo la o singură voce care leagă uneori în fugă prima și a doua expoziție a subiectului. (<it. *codetta*)
- codefinut**, -ă *s. m. f.* cel deținut împreună cu alții în același loc. (după fr. *codétenu*)
- codex** *s. n.* codice. (<lat. *codex*)
- codice** *s. n.* 1. ansamblu de table cerate, cea mai veche formă de carte la romani. 2. culegere de texte vechi, în manuscrise; codex. (<lat. *codex*, -icis)
- codicil** *s. n.* adaos, modificare ulterioară la un testament. (<fr. *codicille*, lat. *codicillus*)
- codicologie** *s. f.* disciplină a paleografiei care studiază manuscrisele nu ca purtătoare ale unui text, ci ca obiecte de sine stătătoare. • istorie a colecțiilor, a modului și a condițiilor de păstrare etc. a manuscriselor. (<fr. *codicologie*)
- codifică** *vb. tr.* 1. a reuși legi disparate, norme juridice într-un cod. 2. a codă². (<fr. *codifier*)
- codificator**, -oare I. *adj.* *s. m. f.* (cel) care codifică (2). II. *s. n.* (inform.) dispozitiv care efectuează codificarea; codor. (<fr. *codificateur*)
- codirector** *s. m.* cel care deține conducerea (unei instituții) cu altcineva. (<fr. *codirecteur*)
- codirécție** *s. f.* direcție (a unei instituții, întreprinderi etc.) exercitată de mai multe persoane cu același grad. (<fr. *codirection*)
- codism** *s. n.* tactică oportunistă care preconizează situarea partidului „în coada“ maselor, negând rolul de avangardă și de organizator al partidului marxist-leninist. (după rus. *hvoștizm*)
- codist**, -ă *s. m. f.* adept al codismului. (după rus. *hvoștist*)
- codominant**, -ă *adj.* (biol.) cu două sau mai multe specii dominante în asociația vegetală. (<fr. *codominante*, lat. *codominans*)
- codominanță** *s. f.* manifestare fenotipică diferită a două gene alelice situate în loci omologi. (<fr. *codominance*)
- codon** *s. m.* secvență de trei nucleotide ale macromoleculii de acid dezoxiribonucleic care codifică un aminoacid specific. (<fr., engl. *codon*)
- codor** *s. n.* codificator (II). (<fr. *codeur*)
- codotomie** *s. f.* operație estetică de tăierea cozii (la câinii de rasă). (<coadă + -tomie)
- coechipier**, -ă *s. m. f.* membru al unei echipe, al unei formații etc., în raport cu ceilalți membri ai echipei. (<fr. *coéquipier*)
- coedită** *vb. tr.* a edita în asociație cu cineva (o operă) (<co- + *edita*)
- coeditör**, -oare *s. m. f.* persoană sau editură care se asociază cu alta în editarea unei opere. (<fr. *coéditeur*)
- coeducație** *s. f.* educație în comun a băieților și fetelor în aceeași școală și clasă. (<fr. *coéducation*)
- coeducațional**, -ă *adj.* care ține de coeducație. (<engl. *coeducational*)
- coeficient** *s. m.* 1. număr scris la începutul unui anumit termen (dintr-o expresie algebrică) pe care îl multiplică. 2. mărime constantă în anumite condiții date, care indică o anumită proprietate a unei substanțe, a unui sistem, proces tehnologic etc. 3. valoare relativă atribuită la un examen. (<fr. *coefficient*)
- coeför**, -ă *s. m. f.* (la greci) persoană care aducea ofrande pentru jertfe. (<fr. *choéphore*)
- coempțiune** *s. f.* (jur.) cumpărare reciprocă. (<fr. *coemption*, lat. *coemptio*)
- coenzimă** *s. f.* componentă neproteică și dizolvabilă a unei enzime, care favorizează acțiunea acesteia; coferment. (<fr. *coenzyme*)
- coercibil**, -ă *adj.* comprimabil. (<fr. *coercible*)
- coercibilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este coercibil. (<fr. *coercibilité*)
- coercitiv**, -ă *adj.* care constrânge. **o câmp ~** = intensitatea câmpului magnetic la care se anulează magnetizația unui corp feromagnetic. (<fr. *coercitif*)
- coerciție** *s. f.* constrângere (mai ales pentru a impune respectarea obligațiilor legale). (<fr. *coercition*, lat. *coercitio*)
- coeréde** *s. m.* (jur.) moștenitor împreună cu alții. (<lat. *coheres*, -edis)
- coerént**, -ă *adj.* 1. constituit din părți care sunt strâns, logic legate între ele; încheat, unitar; coeziv. 2. (fiz.; despre unde) care are aceeași lungime de undă și diferență de fază constantă în timp. (<fr. *cohérent*, lat. *cohaerens*)
- coeréntă** *s. f.* 1. însușirea de a fi coerent; legătură strânsă, logică între mai multe elemente, idei, lucruri. 2. (mat.) proprietate a unui sistem de axiome de a nu admite contradicții între nici o pereche de propoziții care pot fi deduse din el; consistență (2). 3. (fiz.) proprietate a undelor de a fi coerente (2). (<fr. *cohérence*, lat. *cohaerentia*)
- coerör** *s. n.* aparat pentru recepționarea semnalelor de telegrafie fără fir. (<fr. *cohéreur*)
- coexistă** *vb. intr.* a exista simultan sau împreună cu cineva sau ceva. (<fr. *coexister*)

- coexistént**, -ă *adj.* care coexistă. (<fr. *coexistent*)
- coexistență** *s. f.* existență simultană a mai multor lucruri, ființe, fenomene. ◊ - *pașnică* = principiu de bază al relațiilor internaționale dintre state cu orânduirii sociale diferite, potrivit cărora acestea se angajează să renunțe la folosirea războiului ca mijloc de rezolvare a problemelor litigioase. (<fr. *coexistence*)
- coeziune** *s. f.* 1. forță de atracție care se exercită între particulele (molecule, atomi, ioni) de același fel ale corpurilor. 2. (*fig.*) legătură strânsă, de ordin interior. (<fr. *cohésion*)
- coeziv**, -ă *adj.* care leagă, unește. (<fr. *cohésif*)
- coezivitate** *s. f.* (*fiz.*) proprietate pe care o are o materie de a-și conserva stabilitatea prin jocul forțelor interioare. (<fr. *cohésivité*)
- cofeină** *s. f.* cafeină. (<germ. *Koffein*)
- cóferdam** *s. n.* compartiment transversal, îngust și etanș, care separă tancurile de combustibili sau lubrifiante ale unei nave de celelalte compartimente. (<engl. *cofferdam*)
- coferment** *s. m.* coenzimă. (<fr. *coferment*)
- cofinanță** *vb. tr.* a finanța împreună cu alți deținători de capitaluri unele proiecte de investiții. (<co- + *finanța*)
- COFO-** *elem.* „surditate, surzenie”. (<fr. *copho-*, cf. gr. *kophos*, surd)
- cofocirurgie** *s. f.* tratament al surdității pe cale chirurgicală. (<fr. *cophochirurgie*)
- cofondator**, -oare *s. m. f.* fondator împreună cu altcineva. (<co- + *fondator*)
- cofóză** *s. f.* anacuzie. (<fr. *cophose*)
- cofráj** *s. n.* tipar de lemn sau de metal în care se toarnă betonul în stare fluidă. (<fr. *coffrage*)
- cofrét** *s. n.* dulăpior cu ușă metalică ce adăpostește aparatul de siguranță al unei instalații electrice. (<fr. *coffret*)
- cogarânt**, -ă *s. m. f.* cel care este garant împreună cu altcineva. (<sp. *cogarante*)
- cogestiuine** *s. f.* gestiune ținută în comun de mai multe persoane. (<fr. *cogestion*)
- cogitabund**, -ă *adj.* adâncit în gânduri; visător; meditațund. (<it. *cogitabondo*)
- cogitativ**, -ă *adj.* referitor la cugetare. (<it. *cogitativo*)
- cogitațiune** *s. f.* cugetare, gândire. (<fr. *cogitation*, lat. *cohitatio*)
- cognát** *s. m.* persoană, rudă de sânge, în dreptul roman. (<lat. *cognatus*)
- cognațiune** *s. f.* 1. înrudire naturală, în dreptul roman. 2. (*lingv.*) înrudire a cuvintelor. (<lat. *cognatio*)
- cognitiv**, -ă *adj.* referitor la cunoaștere. (<fr. *cognitif*)
- cogniție** *s. f.* facultatea de a cunoaște. (<fr. *cognition*, lat. *cognitio*)
- cognómen** *s. n.* al treilea nume al unei persoane, care arată familia, potrivit vechiului drept roman. • *supranume*. (<lat. *cognomen*)
- cognoscibil**, -ă *adj.* care poate fi cunoscut. (<fr. *cognoscible*, lat. *cognoscibilis*)
- cognoscibilitate** *s. f.* însușirea de a putea fi cunoscut. (<fr. *cognoscibilité*)
- COHLE(O)-** *elem.* „cochilie, spirală”. (<fr. *cochléol-*, cf. lat. *cochlea*, gr. *kokhlios*, melc)
- cohlée** *s. f.* organ al urechii interne dintr-un canal membranos răsucit în spirală. (<fr. *cochlée*)
- cochleoidă** *s. f.* curbă plană, loc geometric al extremităților arcelor curcilor tangente la o dreaptă într-un punct al ei, având originea comună și aceeași lungime. (<fr. *cochléoïde*)
- cohleie-vestibulár**, -ă *adj.* referitor la cohlee și la vestibulul urechii. (<fr. *cochléo-vestibulaire*)
- cohórtă** *s. f.* 1. unitate tactică din infanteria romană, a zecea parte dintr-o legiune. 2. unitate de organizări sportive de tineri. 3. (*fig.*) mulțime, ceată. • (*biol.*) grupare de indivizi în cadrul unei populații, o manifestare fiziologică sau comportamentală simultană. 4. totalitatea de indivizi care au trăit același eveniment demografic în cursul aceleiași perioade de timp. (<fr. *cohorte*, lat. *cohors*)
- coifură** *s. f.* denumire generică pentru bonetă, caschetă, cască etc. (<fr. *coiffure*)
- coincide** *vb. intr.* 1. a se întâmpla, a se produce în același timp. 2. a fi identic, a se potrivi; a corespunde întocmai. • (despre linii, figuri) a se suprapune perfect. (<fr. *coincide*, lat. *coincidere*)
- coincident**, -ă *adj.* care coincide. (<fr. *coincident*)
- coincidentă** *s. f.* faptul de a coincide; potrivire (întâmplătoare) a două lucruri, evenimente etc.; echivalență, concordanță. (<fr. *coïncidence*)
- coinculpát**, -ă *s. m. f.* inculpat împreună cu alții în aceeași infracțiune penală. (<fr. *coïnculpé*)
- coinstigátor**, -oare *s. m. f.* instigator împreună cu alții. (<co- + *instigator*)
- cointeresă** *vb. tr.* a interesa pe cineva într-o acțiune, într-o afacere comună; a stimula cuiva interesul pentru ceva. (<fr. *coïntéresser*)
- coiót** *s. m.* mamifer carnivor din America, asemănător cu lupul și cu șacalul; lupul prețiilor. (<fr., sp. *coyote*)
- coit** *s. n.* împreunare sexuală; copulație. (<fr. *coït*, lat. *coitus*)
- col¹** *s. n.* 1. parte îngustă în formă cilindrică a unui organ sau a unui os. 2. (*bot.*) colet. (<fr. *col*, lat. *collum*, gât)
- col²** *elem.* „care cultivă, care locuiește, trăiește”. (<fr. -*cole*, cf. lat. *colere*, a cultiva)
- COL³(E)-**, -*colie elem.* „fiere, bilă”. (<fr. *cholél-*, -*cholite*, cf. gr. *khole*)
- COL⁴(O)-/COLI-**, -*colie*, -*colită elem.* „colon, intestin”. (<fr. *col/o-*, *coli-*, -*colie*, -*colite*, cf. gr. *kolon*)
- cola** *s. m. inv.* arbore tropical ale cărui fructe conțin cafeină și teobromină. (<fr. *cola*, *kola*)
- cola²** *s. f.* băutură răcoritoare din fructul arborelui *cola¹*. (<engl. *lococa-locola*)
- colá³** *vb. I. tr., refl. a (se) combina, a (se) asorta. II. refl. 1. a se împreuna; a trăi în concubinaj. 2. (despre îmbrăcăminte) a se lipi de corp.* (<fr. *coller*)
- colabá** *vb. tr., refl. (med.; despre un organ) a (se) turti.* (<fr. *collaber*)
- colaborá** *vb. intr.* 1. a participa la înfăptuirea unei acțiuni, la elaborarea unei opere etc.; a coopera. 2. a publica o lucrare într-un periodic, într-o culegere. (<fr. *collaborer*, lat. *collaborare*)
- colaborare** *s. f.* 1. acțiunea de a colabora; cooperare. 2. formă de relații care se stabilesc între state sau grupări economice, politice, culturale etc. în interes comun. (<colaborá)
- colaborator**, -oare *s. m. f.* cel care colaborează. • cel care lucrează într-o instituție; fără a fi salariatul ei permanent. (<fr. *collaborateur*)
- colaboraționism** *s. n.* colaborare cu dușmanul; trădare de patrie. (<fr. *collaborationisme*)
- colaborationist**, -ă *s. m. f.* cel care colaborează cu dușmanul aflat pe teritoriul propriei patrii. (<fr. *collaborationiste*)
- colagén** *s. n.* proteină complexă din țesutul conjunctiv, osos și cartilagin. (<fr. *collagène*)
- colagenáză** *s. f.* enzimă care lizează colagenul. (<fr. *collagénase*)
- colagenóză** *s. f.* boală datorată proliferării anormale de colagen în țesutul conjunctiv, în articulații etc. (<fr. *collagénose*)
- colagóg**, -ă *adj., s. n.* (medicament, aliment) care stimulează secreția biliară. (<fr. *cholagogue*)
- coláj** *s. n.* 1. legătură permanentă nematrimonială; concubinaj. 2. procedeu de execuție a unor lucrări de pictură sau de ornamentație prin lipirea laolaltă a diferite materiale ori elemente eterogene. • tablou astfel realizat. • spectacol de teatru din diferite fragmente. 3. operație de încorporare în anumite mase alimentare a unor substanțe. (<fr. *collage*)
- colalemie** *s. f.* prezența sărurilor biliare în sânge. (<fr. *cholalémie*)
- colalurie** *s. f.* prezența sărurilor biliare în urină. (<fr. *cholalurie*)
- colamină** *s. f.* bază azotată cu funcție de alcool și amină, în structura cefalinelor. (<fr. *colamine*)
- colánă** *s. f.* culegere de poezii sau de proză cu temă comună. (<it. *collana*)
- colangiectazie** *s. f.* dilatație patologică a căilor biliare. (<fr. *cholangiectasie*)
- colangiocistostomie** *s. f.* fixare a canalelor biliare la peretele superior al vezicii, în caz de obstrucție a canalelor hepatice. (<fr. *cholangio-cystostomie*)
- colangiografie** *s. f.* radiografie a căilor biliare cu o substanță de contrast. (<fr. *cholangiographie*)

colangioliitiază *s. f.* prezența de calculi (II) în canalele biliare. (< fr. *cholangiolithiase*)

colangiom *s. n.* tumoră rezultată prin transformarea celulelor epiteliale ale canalelor biliare intrahepatice. (< fr. *cholangiome*)

colangiomiemie *s. f.* deschidere chirurgicală a unui canal biliar. (< fr. *cholangiomiemie*)

colangită *s. f.* angiocolită. (< fr. *cholangite*)

colânt, -ă *I. adj.* (despre îmbrăcăminte) strâns lipit de corp. *II. s. m. pl.* ciorap-pantaloni; dres. (< fr. *collant*)

colaps¹ *s. n. (med.)* 1. scădere bruscă a activității (tonusului, tensiunii etc.) unui organ, însoțită de pierderea cunoștinței. 2. turtire a unui organ, în special a unui plămân în timpul pneumotoraxului. (< fr., lat. *collapsus*)

colaps² *s. n.* 1. prăbușire a unei construcții; (*p. ext.*) prăbușire (economică etc.); ruină, faliment. • (*tehn.*) deformare, spargere a pereților. 2. dezlipire internă care poate surveni în timpul uscării lemnului. 3. ~ gravitațional = prăbușire gravitațională. (< fr. *collapse*)

colapsoterapie *s. f.* tratament al anumitor forme de tuberculoză prin turtirea unui plămân, pentru a grăbi cicatrizarea leziunilor, punându-l în repaus. (< fr. *colapsothérapie*)

colargol *s. n.* soluție apoasă conținând argint în particule fine, antiseptic. (< fr. *colargol*)

colateral, -ă *I. adj.* situat alături, lateralnic, subordonat; secundar. *O (jur.)* linie ~ă = legătură de rudenie care unește între ei pe frați și surori și pe descendenții acestora. *II. s. n.* navă laterală a unei biserici. (< fr. *collatéral*, lat. *collateralis*)

colatitudine *s. f.* complement al latitudinii unui punct de pe sfera terestră sau cerească. (< fr. *collatitude*)

colafionă *vb. tr.* a confrunta o copie cu originalul. • a compara între ele manuscrise și ediții pentru a stabili variantele. (< fr. *collationner*)

colafionare *s. f.* 1. colafionare. • date într-o fișă de bibliotecă privind paginația și numărul de volume, formatul, ilustrațiile și materialul însoțitor. 2. drept de a conferi un beneficiu, un grad universitar etc. 3. gustare. (< fr. *collation*)

colauréat *s. m.* cel care împarte un premiu împreună cu altcineva. (< fr. *colauréat*)

colbertism *s. n.* sistem economic potrivit căruia se cere protecționismul temporar al producției naționale. (< fr. *colbertisme*)

colbertist, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al colbertismului. (< fr. *colbertiste*)

colchicină *s. f.* alcaloid toxic din semințele de brândușă de toamnă. (< fr. *colchicine*)

coldcream *s. f.* preparat cosmetic pe bază de ceară de albine. (< engl. *coldcream*)

COLE- v. col³(e)-

colecist *s. n.* vezica biliară. (< fr. *cholécyste*)

colecistalgie *s. f.* durere la nivelul vezicii biliare. (< fr. *cholécystalgie*)

colecistatonie *s. f.* atonie a vezicii biliare. (< fr. *cholécystatonie*)

colecistectazie *s. f.* dilatație a vezicii biliare. (< fr. *cholécystectastie*)

colecistectomie *s. f.* ablațiune a vezicii biliare. (< fr. *cholécystectomie*)

colecistită *s. f.* inflamație a colecistului. (< fr. *cholécystite*)

colecistochinină *s. f.* hormon collagen secretat de mucoasa duodenală. (< fr. *cholécystochinine*)

colecistocinetic, -ă *adj. s. n.* (substanță) care favorizează excreția bilei din vezică. (< fr. *cholécystocinétique*)

colecistocolostomie *s. f.* legare operatorie directă a vezicii biliare la colon. (< fr. *cholécysto-colostomie*)

colecistogastrostomie *s. f.* operație constând în legarea directă a vezicii biliare la stomac. (< fr. *cholécysto-gastrostomie*)

colecistografie *s. f.* radiografie a vezicii biliare cu o substanță de contrast. (< fr. *cholécystographie*)

colecistolitiază *s. f.* litiază biliară. (< fr. *cholécystolithiase*)

colecistopatie *s. f.* denumire generală pentru bolile căilor biliare. (< fr. *cholécystopathie*)

colecistopexie *s. f.* fixare chirurgicală a vezicii biliare de peretele abdominal. (< fr. *cholécistopexie*)

colecistorafie *s. f.* sutură a peretului vezicii biliare. (< fr. *cholécystorrhaphie*)

colecistostomie *s. f.* deschiderea și legarea chirurgicală a vezicii biliare de piele. (< fr. *cholécystostomie*)

colecistotomie *s. f.* incizie a vezicii biliare. (< fr. *cholécystotomie*)

colectă *vb. tr. I.* 1. a aduna și depozita materiale, lucruri etc. 2. a aduna de la producători diferite produse pe baza unor contracte încheiate cu aceștia. 3. (despre un abces, o rană) a face puroi; a coace. (< fr. *collecter*)

colectazie *s. f.* dilatare patologică a colonului³. (< fr. *colectasie*)

colectă *s. f.* strângere de bani (sau de obiecte) prin contribuție benevolă în scopul ajutorării cuiva. (< fr. *collecte*, lat. *collecta*)

colectiv, -ă *I. adj.* 1. rezultat din munca, din activitatea mai multor persoane; referitor la ideea de colectivate. *O substantiv* ~ = substantiv care, la singular, denumește o multitudine de obiecte identice, considerate ca un întreg; *suffix* ~ = sufix cu ajutorul căruia se formează substantive colective; *numeral* ~ = numeral care exprimă ideea de grupare a obiectelor în timp și spațiu. 2. care aparține tuturor; comun, obștesc, social. *II. s. n.* grup de oameni care lucrează în același loc de producție, cu interese și concepții comune, purtând fiecare răspunderea muncii depuse, sub o conducere unică. (< fr. *collectif*, lat. *collectivus*)

colectivism *s. n.* principiu fundamental al doctrinei comuniste exprimând colaborarea, solidaritatea, comunitatea de interese față de cauza generală comună. (< fr. *collectivisme*, rus. *kollektivizm*)

colectivist, -ă *adj. s. m. f.* (partizan) al colectivismului. (< fr. *collectiviste*)

colectivitate *s. f. I.* grup mare de oameni care duc o viață colectivă. • societate. 2. ~ statistică = totalitatea unităților statistice studiate pentru cunoașterea fenomenelor sau proceselor economice, având unele trăsături comune, caracteristici statistice, dar o mărime variabilă. (< fr. *collectivité*)

colectiviză *vb. tr.* a uni într-o comunitate, într-un grup etc. (< fr. *collectiviser*)

colectomie *s. f.* ablațiune a colonului³. (< fr. *colectomie*)

colector¹ *s. n.* regiune a unui tranzistor având funcția de a colecta curentul principal. (< engl. *collector*, fr. *collecteur*)

colector², -oare *I. adj.* (despre vase, tuburi, bazine) care colectează fluide. *II. s. n. I.* recipient, conductă pentru acumularea materialelor fluide, granulare sau pulverulente. 2. loc unde se adună matrițele din magazia unui linotip sau monotip pentru a forme un rând. 3. organ al rotorului unor mașini electrice cu rolul de a comuta legăturile dintre înfășurarea rotorului și circuitul exterior. 4. substanță organică, folosită ca reactiv la flotația mineralelor pentru a concentra particulele de minerale în spumă. *III. s. m. f.* achizitor de mărfuri, de produse etc. (< fr. *collecteur*)

colectură *s. f.* oficiu de procurare a cărților necesare bibliotecilor. (< germ. *Kollektur*)

colecție *s. f. I.* serie de obiecte de același fel, o valoare documentară, artistică etc., adunate și dispuse sistematic. 2. culegere (de opere literare și științifice). • totalitatea publicațiilor unor biblioteci. 3. puroi colectat într-un țesut bolnav. (< fr. *collection*, lat. *collectio*)

colecționă *vb. tr.* a aduna obiecte pentru a alcătui o colecție. (< fr. *collectionner*)

colecționăr, -ă *s. m. f.* posesor al unei colecții; amator de colecții. (< fr. *collectionneur*)

coledoc¹ *adj. canal* ~ (și *s. n.*) = canal prin care se varsă bila în duoden. (< fr. *cholédoque*)

COLEDOC²(O) - *elem.* „canal coledoc”. (< fr. *cholédoch/o*, cf. lat. *choledochus*, gr. *choledokhos*, care conține fier)

coledocectomie *s. f.* ablațiune a coledocului. (< fr. *cholédocectomie*)

coledocită *s. f.* inflamație a canalului coledoc. (< fr. *cholédocite*)

coledocogastrostomie *s. f.* deschidere a canalului coledoc în stomac. (< fr. *cholédochogastrostomie*)

coledocografie *s. f.* radiografie a canalului coledoc. (< fr. *cholédochographie*)

coledocohepatostomie *s. f.* creare operatorie a unei anastomoze între coledoc și canalele hepatice. (< fr. *cholédocho-hépatostomie*)

coledocolit *s. n.* calcul (II) în canalul coledoc. (< fr. *cholédocolithe*)

- coledocolitiază** *s. f.* prezența de calculi în canalul coledoc. (< fr. *cholédocolithiase*)
- coledocoplastie** *s. f.* refacere operatorie a peretelui canalului coledoc. (< fr. *cholédocolplastie*)
- coledocorafie** *s. f.* sutură a peretelui conductului biliar. (< fr. *cholédochorrhaphie*)
- coledocoscóp** *s. n.* aparat optic folosit în coledocoscopia. (< fr. *cholédochoscope*)
- coledocoscopia** *s. f.* examinare directă a canalului coledoc cu ajutorul coledocoscopului. (< fr. *cholédochoscopie*)
- coledocostomie** *s. f.* derivație externă a bilei prin introducerea unui tub în lumenul coledocului. (< fr. *cholédochostomie*)
- coledocotomie** *s. f.* incizie a canalului coledoc, pentru extragerea de calculi biliari. (< fr. *cholédochotomie*)
- colég**, -ă *s. m. f.* camarad de studii, de muncă, de activitate etc. (< fr. *collègue*, lat. *collega*)
- colegatár**, -ă *s. m. f.* care moștenește împreună cu alții o avere lăsată prin testament. (< fr. *colégataire*)
- colegial**, -ă *adj. 1.* tovarășesc, camaraderesc. **2.** de colegiu (2), referitor la colegiu. **o biserică ~ă** (și *s. f.*) = biserică în care oficiază un colegiu de canonici. (< fr. *collégial*)
- colegialitate** *s. f. 1.* atitudine, sentimente colegiale; camaraderie. **2.** principiu potrivit căruia conducerea unor organe sau organizații se exercită colectiv. (< fr. *collégialité*)
- colegián**, -ă *s. m. f.* elev al unui colegiu (6). (< fr. *collégien*)
- colegiu** *s. n. 1.* (în Roma antică) grup (de cel puțin trei persoane) însărcinat cu o anumită funcție publică. **2.** organ de conducere colectivă și de îndrumare a unui periodic, a unei lucrări, cărți etc., a unei întreprinderi sau instituții. **3.** corp sau asociație a unor persoane care au aceeași profesie sau aceeași demnitate. • (*jur.*; în unele țări) colectiv de judecători în cadrul organizării interne a instanței supreme sau cu atribuții speciale pe lângă unele organe de jurisdicție. **o ~ de avocați** = colectiv al avocaților dintr-o unitate administrativ-teritorială. **4.** ~ de partid = organ care controlează modul în care se respectă prevederile statutului cu privire la disciplina și morală de partid etc. **5.** (în trecut) categorie electorală care îngloba cetățenii cu aceeași avere sau cu același rang social. **6.** instituție de învățământ public asemănător liceului, cu o organizare specială. **7.** ~ de redacție = organ consultativ pe lângă redactorul-șef al unei publicații; comitet de redacție. (< lat. *collegium*, fr. *collège*)
- coletitiază** *s. f.* litiază biliară. (< fr. *cholélithiase*)
- colembole** *s. pl.* ordin de insecte primitive fără aripi, care se deplasează cu ajutorul unor apendici abdominale, prin salturi. (< fr. *collemboles*)
- colemie** *s. f.* trecere a bilei în sânge. (< fr. *cholémie*)
- colenchim** *s. n.* țesut viu de susținere a plantelor erbacee, din celuloză. (< fr. *collenchyme*)
- COLEO-** *elem.* „teacă, vagină”, „elită”. (< fr. *coléo-*, cf. gr. *koleos*)
- coleochéte** *s. f. pl.* gen de alge verzi cu talul discoidal, cu filamente scurte terminate cu țepi și cu oogonul în formă de butelie.
- coleogén** *s. n.* țesut meristematic care generează endodermul. (< fr. *coléogène*)
- coleoptere** *s. n. pl.* ordin de insecte cu șase picioare și patru aripi, două, întărite, acoperindu-le pe celelalte două, subțiri, membranoase. (< fr. *coléoptères*)
- coleoptil** *s. n.* frunză în formă de teacă, care învește mugurașul embrionului la graminee. (< fr. *coléoptile*)
- coleorexie** *s. f.* ruptură a vaginului, la nașterile dificile. (< fr. *coléorrhexie*)
- coleuriză** *s. f.* țesut protector, în formă de teacă, de la vârful radiclei unor monocotiledonate. (< fr. *coleorrhise*)
- colepatie** *s. f.* afecțiune a căilor biliare. (< fr. *cholépathie*)
- coleperitonéu** *s. n.* revărsare a bilei în cavitatea peritoneală, prin perforarea căilor biliare sau ale colecistului. (< fr. *cholépéritoine*)
- colepoieză** *s. f.* proces de producere a bilei. (< fr. *cholépoïèse*)
- coleragié** *s. f.* scurgere abundentă a bilei către exterior. (< fr. *cholérargie*)
- colerétă** *s. f.* gulașă din dantelă. (< fr. *colerette*)
- colerétic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care stimulează secreția biliară a ficatului. (< fr. *cholérétique*)
- coleréză** *s. f.* producere a bilei de către ficat. (< fr. *cholérèse*)
- colergang** *s. n.* moară cu tăvălugi verticali, folosită la măcinare în industria pigmentilor și a coloranților. (< germ. *Kollergang*)
- coléric**, -ă *adj., s. m. f.* (om, temperament) irascibil, nervos, cu izbucniri de mânie. (< fr. *colérique*)
- colestatic**, -ă *adj.* referitor la staza biliară, determinat de aceasta. (< fr. *choléstatique*)
- colestază** *s. f.* stază biliară. (< fr. *choléstase*)
- colestatóm** *s. n.* formațiune tumorală chistică, alcătuită din celule infiltrate cu colesterol. (< fr. *choléstátome*)
- colesterină** *s. f.* colesterol. (< fr. *choléstérine*)
- colesteról** *s. m.* substanță organică din protoplasma celulelor, din creier și nervi, care reglează permeabilitatea față de lichide a membranelor celulare; colesterină. (< fr. *choléstérol*)
- colesterolază** *s. f.* enzimă a sucului gastric care steriliză acizii grași eliberați, cu colesterol biliar, în cursul digestiei intestinale. (< fr. *choléstérolase*)
- colesterolemie** *s. f.* prezența colesterolului în sânge. (< fr. *choléstérolémie*)
- colesteroliză** *s. f.* dizolvare a colesterolului de către un lichid organic. (< fr. *choléstérolyse*)
- colesteropexie** *s. f.* fixare a colesterolului în țesuturi sau în ficat. (< fr. *choléstéropexie*)
- colesterolurie** *s. f.* prezența colesterolului în urină. (< fr. *choléstérolurie*)
- colét¹** *s. n.* pachet expediat prin poștă. (după fr. *colis*)
- colét²** *s. n. 1.* linie de separație între rădăcina unui dinte și coroana sa. **2.** zonă de trecere între tulpina și rădăcina unei plante; col¹ (2). (< fr. *collet*)
- coletărie** *s. f.* expediere de mărfuri în cantități mici și sub formă ușor de mânuit; (*p. ext.*) mijloc (feroviar) de transport pentru colete. (< *colet*¹ + -ărie)
- coleterapie** *s. f.* tratament al unor afecțiuni prin administrarea unor extracte de fiere de bou. (< *cole-* + -*terapie*)
- colhóz** *s. n.* cooperativă agricolă de producție în fosta URSS. (< rus. *kolhoz*)
- colhóznic**, -ă *adj., s. m. f.* (membru) al unui colhoz. (< rus. *kolhoznik*)
- COLI¹** - v. coli¹ (o).
- colí²** *s. m.* bacterie din flora microbiană intestinală. (< *coli*/*bacil*)
- colliám** *s. m.* trimetru iambic greco-latin, în care ultimul picior e un spondee. (< fr. *choliámbe*)
- colibacil** *s. m.* bacil în intestinul gros, care degradează proteinele și glucidele și care poate deveni patogen în anumite cazuri. (< fr. *colibacille*)
- colibacilemie** *s. f.* prezența colibacililor în sânge. (< fr. *colibacilémie*)
- colibaciloză** *s. f.* boală infecțioasă provocată de colibacil. (< fr. *colibacillose*)
- colibacilurie** *s. f.* prezența colibacililor în urină. (< fr. *colibacillurie*)
- colibri** *s. m. inv.* nume dat unor specii de păsări foarte mici, cu pene viu colorate, din America tropicală; pasăre-muscă. (< fr., sp. *colibri*)
- colíc¹** *adj. acid ~* = acid în combinație cu glicocolul și taurina. (< fr. *cholique*)
- colíc²**, -ă *adj. I.* referitor la colon³. **II.** *s. f.* durere abdominală violentă cu caracter spasmodic. (< fr. *colique*)
- colicitánt**, -ă *s. m. f.* fiecare dintre participanții la o licitație. (< fr. *colicitant*)
- colfe¹ v. coli³ (e) -.
- colfe² v. coli⁴ (o) -.
- colier** *s. n. 1.* șirag, colan de mărghitară, de pietre prețioase etc. care se poartă la gât. **2.** bandă metalică circulară care fixează un suport, o conductă etc. **3. (*fig.*) brâu, cerc. (< fr. *collier*)**
- coligare** *s. f. 1.* (*log.*) acțiunea de a sintetiza mai multe observații. **2.** (*fiz.*) formare a unei legături covalente prin unirea a doi atomi. (după fr. *colligation*)
- coligatív**, -ă *adj.* (despre proprietăți ale substanțelor) care depinde numai de numărul și de natura moleculelor substanței. (< fr. *colligatif*)

colimá *vb. intr.* 1. (fiz.) a transforma un fascicul de raze divergente sau convergente într-unul paralel. 2. a viza, a orienta o lunetă într-o anumită direcție. (<colimație)
colimasón *s. n.* scară în ~ = scară în spirală (în formă de melc). (<fr. *colimaçon*)
colimatór *s. n.* 1. dispozitiv optic pentru colimarea fasciculelor de raze. 2. instrument de vizare pentru determinarea aproximativă a unei direcții. o (*fam.*) a lua (pe cineva) în ~ = a observa comportamentul cuiva; a persecuta (pe nedrept). (<fr. *collimateur*)
colimáție *s. f.* reglare a instrumentelor optice pentru a realiza coincidența dintre axa lor optică și linia de vizare. (<fr. *collimation*, germ. *Kolimation*)
colinár, -ă *adj.* cu coline, delurus, cu pante domoale. • (despre râuri) rezultat din pâraie, care știește de pe cîlnul dealurilor. • (despre plante) care crește pe coline. (<fr. *collinaire*)
colină¹ *s. f.* formă de relief, mai mică decât dealul, rotunjită. (<fr. *colline*, lat. *collina*)
colină² *s. f.* amină din compoziția materiei vii ai cărei derivați (acetilcolina etc.) au un rol important în organism. (<fr. *choline*)
colinérgic, -ă *adj.*, *s. n.* (stimulant) transmis prin intermediul colinei sau acetilcolinei. (<fr. *cholinergique*)
colinesteráză *s. f.* enzimă care distruge acetilcolina prin hidroliză. (<fr. *cholinesterase*)
coliniár, -ă *adj.* (despre puncte) situat pe aceeași dreaptă. (<fr. *collinéaire*)
coliniaritate *s. f.* calitate a mai multor puncte de a fi coliniare. (<it. *collinearità*)
colír *s. n.* preparat lichid în tratamentul anumitor afecțiuni ale ochilor. (<fr. *collyre*)
colită¹ *s. f.* inflamație a colonului³. (<fr. *colite*)
-colită² *v. col*⁴(o)-.
coliziúne *s. f.* 1. lovire, ciocnire de tendințe, forțe, de interese contrare; conflict. 2. izbire puternică între două corpuri care se mișcă în sensuri opuse. • (fig.) încăierare, confruntare. • abordaj. 3. ~ omonimică = întâlnire a două sau mai multe cuvinte omonime. (<fr. *collision*, lat. *collisio*)
colli *s. m.* câine ciobănesc foarte frumos, cu corpul lung și umerii lați, folosit în Scoția, și Marea Britanie pentru paza tunnelor de oi, iar în restul lumii drept câine de companie. (<engl., fr. *colley*)
colligátum *s. n.* volum care reunește mai multe lucrări diferite; miscelaneu. (<lat. *colligatum*)
colmatá *vb. l. tr., refl.* a (se) închide, a (se) obtura. II. *tr.* 1. a astupa porii, fisurile unui material poros prin introducerea unei substanțe coloidale. 2. (*mil.*) a restabili un front continuu după o străpungere a inamicului. (<fr. *colmater*)
colmatáj *s. n.* colmater. (<fr. *colmatage*)
colmatáre *s. f.* 1. acțiunea de a colmata; colmataj. 2. umplerea naturală a unui bazin oceanic, marin sau lacustru, ori a albiei unui râu prin aluvionare. 3. lucrare de îmbunătățiri funciare prin depunerea dirijată a materialului solid purtat în suspensie de apele curgătoare, în scopul ridicării nivelului terenurilor joase, inundabile. 4. umplere a porilor solului cu material solid transportat pe cale mecanică, în scopul micșorării porozității. (<colmata)
COLO- *v. col*⁴(o)-.
coloánă *s. f.* 1. stălp cilindric de piatră, marmură etc. destinat să susțină un antablament. • formație cu aspect de stălp apărută în peșteri prin unirea unei stalactite cu o stalagmită. o ~ *vertebrală* = șira spinării. • parte dintr-un catarg care iese deasupra punții. 2. masă a unui fluid care ia formă cilindrică atunci când este închisă într-un tub sau când țâșnește cu putere dintr-o conductă. 3. secțiune verticală a unei pagini tipărite sau manuscrise. • rubrică (într-un formular, într-un registru etc.). 4. șir vertical de cifre. 5. denumire a mai multor aparate în chimie și în industria chimică, dintr-o manta verticală, cilindrică, de metal etc., conținând materiale absorbante, filtrante etc. 6. convoi de oameni, animale, vehicule, nave, care merge rânduie în șiruri paralele în adâncime. o ~ a *cincea* = grup de trădători în slujba dușmanului, care organizează diversiuni, acte de sabotaj etc. pentru a dezorganiza spatele frontului. 7. (*cinem.*) ~ *sonoră* = ansamblu de sunete care însoțește imaginile unui film. (<fr. *colonne*)
colobómă *s. f.* fisură congenitală sau traumatică la

nivelul pleoapelor, irisului, coroidei sau retinei. (<fr. *coloboma* gr. *koloboma*)
colocatár, -ă *s. m. f.* persoană care locuiește în aceeași casă cu persoane străine de familia sa. (<fr. *colocataire*)
colocáție *s. f.* 1. (*log.*) poziție, clasament al unui obiect în raport cu altele. 2. (*jur.*) înscriere a creditorilor în ordinea în care aceștia trebuie să plătească. 3. (*lingv.*) grup de cuvinte; sintagmă. (<fr. *collocation*)
colocázie *s. f.* plantă tropicală din familia aracee, cu rizomul bogat în feculă, la noi, plantă ornamentală de interior. (<lat., fr. *colocasia*)
colocentéză *s. f.* puncție a colonului³ în vederea distensiei. (<fr. *colocentése*)
colocistoplastie *s. f.* refacere chirurgicală a vezicii urinare cu ajutorul unui segment de colon³. (<fr. *colocystoplastie*)
coloclizá *s. f.* ocluzie patologică a colonului³. (<fr. *coloclise*)
colocolostomie *s. f.* operație de unire a două anse ale colonului¹. (<fr. *colo-colostomie*)
colocutór, -oáre *s. m. f.* interlocutor. (<it. *collocutore*)
colocuțiúne *s. f.* convorbire, conversație. (<lat. *collocutio*)
colocviá *vb. intr.* a vorbi cu cineva. (<lat. *colloquor*)
colocviál, -ă *adj.* (despre vorbire, stil) de conversație (familiară). (<engl. *colloquial*)
colocvialism *s. n.* 1. colocvialitate. 2. cuvânt, expresie din limbajul colocvial. (<engl. *colloquialism*)
colocvialitate *s. f.* caracter colocvial; colocvialism (1). (<colocvial + -itate)
colócviu *s. n.* 1. convorbire, discuție (științifică); simpozion. 2. formă de examinare a cunoștințelor prin discuții între profesori și studenți, elevi etc. (<lat. *colloquium*)
colodioná *vb. tr.* a aplica un strat de colodiu iodat pe suprafața unei plăci de sticlă. (<fr. *colodionner*)
colodispepsie *s. f.* sindrom dispeptic caracterizat prin jenă abdominală, balonare etc. (<fr. *colodyspepsie*)
colódiu *s. n.* soluție de nitroceluloză într-un amestec de alcool și eter, în fotografie, în farmacie etc. (<lat. *collodium*, fr. *collodion*)
colofón *s. n.* însemnare la sfârșitul unei cărți în epoca manuscriselor și a incunabulelor, date privind tipograful, data și locul unde e lucrat, autorul și titlul lucrării. (<fr., lat. *colophon*, gr. *kolophon*)
colofóniu *s. n.* substanță rășinoasă prin prelucrarea rezidului de la distilarea terentinei; sacăz. (<germ. *Kolophonium*, ngr. *kolofon*)
cologarítm *s. m.* logaritm al inversului unui număr dat. (<fr. *cologarithme*)
colografie *s. f.* procedeu de tipărire în care prepararea clișeului se face pe o placă de sticlă. (<fr. *collographie*)
coloióid, -ă *adj.*, *s. m.* (substanță) în stare de dispersie, cu aspect de gelatină, care nu poate trece printr-o membrană de pergament; coloidal (<fr. *colloïde*)
coloióidál, -ă *adj.* coloid. o *stare* ~ă = stare de diviziune a materiei în care particulele constitutive au dimensiuni între aceea a moleculelor lor și aceea a suspensiilor. (<fr. *colloïdal*)
coloidoclație *s. f.* 1. invadare a sângelui de către substanțe proteice, în cazul unei distrugerii tisulare puternice. 2. stare de șoc cu modificări în constantele fizico-chimice ale colozilor sanguini. (<fr. *colloïdociasie*)
coloidoterapie *s. f.* tratare a unor boli cu substanțe în stare coloidală. (<fr. *colloïdotherapie*)
colombiná *s. f.* personaj feminin din comedia italiană, costumată la fel ca arlecchinul. (<it. *colombina*)
colón¹ *s. m.* (în Imperiul Roman și în evul mediu) muncitor agricol legat de pământul pe care îl lucra, obligat să plătească jumătate proprietarului și să presteze corvezi. (<lat. *colonus*)
colón² *s. m.* unitatea monetară în Costa Rica și în Salvador. (<fr., sp. *colon*)
colón³ *s. n.* porțiune a intestinului gros între cec² și rect. (<fr. *colon*, lat. *colon*, gr. *kolon*)
colón⁴ *s. m.* 1. semn de punctuație antică echivalent cu o pauză medie (două puncte sau punct și virgulă în punctuația modernă). 2. subdiviziune a unui vers antic, a unei strofe sau a unei perioade. (<lat. *colon*)
colonáđă *s. f.* șir de coloane care formează un ansamblu arhitectonic. (<fr. *colonnade*)

- colonalgie** *s. f.* durere de-a lungul colonului³. (< fr. *côlonalgie*)
- colonat** *s. n.* stare de colon¹; formă de organizare socială, spre sfârșitul Imperiului Roman, caracterizat prin legarea tot mai strânsă a coloniilor de pământul pe care îl muncceau și pentru care plăteau dijma și presta corvezi. (< lat. *colonus*, fr. *colonat*)
- colonicfră** *s. f.* cifră care arată numărul de ordine al paginii unei cărți. (< rus. *kolonijfra*, după germ. *Kolonnenziffer*)
- colonel¹** *s. m.* grad de ofițer superior, imediat inferior generalului, **o locotenent** ~ = grad de ofițer superior maiorului. (< fr. *colonel*)
- colonel²** *s. n.* corp de literă de șapte puncte tipografice; mignon. (< germ. *Kolonel*)
- colonetă** *s. f.* (*arhit*) coloană mică și zveltă. (< fr. *colonnnette*)
- colonial, -ă** *adj.* referitor la colonii, la colonialism; în (din) colonii; în stare de colonie. **o putere -ă** = stat capitalist cu colonii; *politică -ă* = acțiune de așuprire și subjugare economică, politică și națională, în colonii (< fr. *colonial*)
- coloniale** *s. f.* articole alimentare de băcănie (piper, ceai, cacao etc.) importate din țări exotice. (< fr. *coloniales*, germ. *Kolonialwaren*)
- colonialism** *s. n.* politică de subjugare și exploatare a coloniilor (2). (< fr. *colonialisme*)
- colonialist, -ă** **I. adj.** referitor la colonialism. **II. s. m.** adept al colonialismului. (< fr. *colonialiste*)
- colonie¹** *s. f.* **1. (ant.)** cetate-orăș întemeiată de o altă cetate sau de un alt stat pe teritoriul unei țări străine, cu scopuri comerciale. **2.** teritoriu, țară lipsită de independență politică și economică, sub dominația unui stat imperialist (metropolă); posesiune (2). **3.** grup de persoane de aceeași cetățenie sau naționalitate stabilit într-o țară străină. **4.** grup de copii trimiși la odihnă într-o stațiune balneoclimaterică. **5.** grup de animale superioare sau de plante uniculare din aceeași specie care duc viață în comun. (< fr. *colonie*, lat. *colonia*)
- colonie²** *s. f.* apă de C-a = amestec parfumat de alcool și uleiuri vegetale. (< fr. *leau de Cologne*)
- colonist, -ă** *s. m. f.* cel care a părăsit țara, locul său de origine și s-a stabilit într-o țară străină. (< germ. *Kolonist*)
- coloniză** *vb. tr. 1.* a transforma în colonie un teritoriu, o țară. **2.** a popula cu coloniști (o țară, un teritoriu cucerit). **3.** a popula regiuni din propria țară cu oameni aduși din alte regiuni. • a introduce o specie de vânat într-un teren în care nu a existat. (< fr. *coloniser*)
- colonizator, -oare** *adj., s. m. f.* (stat, populație) care colonizează un teritoriu. (< fr. *colonisateur*)
- colonlinie** *s. f.* linie care marchează începutul textului de colontitlu. (după germ. *Kolommenlinie*)
- COLONO-** *elem.* „colon, intestin gros”. (< fr. *colono-*, cf. gr. *kolon*, -*nos*)
- colonomă** *s. f.* înregistrare grafică a motilității colonului². (< fr. *côlonogramme*)
- colonoscóp** *s. n.* endoscop folosit în colonoscopie. (< fr. *côlonoscope*)
- colonoscopie** *s. f.* tehnică endoscopică destinată examinării colonului¹. (< fr. *côlonoscopie*)
- colontitlu** *s. n.* rând tipărit deasupra textului unei pagini, cu numele autorului cărții, titlul capitolului etc. (după germ. *Kolomentitel*)
- colopatie** *s. f.* fixare operatorie a colonului³ de peretele abdomenului. (< fr. *colopathie*)
- coloptoză** *s. f.* ptoză a colonului³ transversal. (< fr. *coloptose*)
- colór¹** *adj. inv.* tehnicolor. (< engl. *color*)
- COLOR⁽¹⁾-**, **-colór** *elem.* „culoare”. (< fr. *color/il-*, -*colore*, cf. lat. *color*)
- colară** *vb. tr. 1.* a da culoare, a vopsi. **2. (fig.)** a reliefa, a face expresiv. (< fr. *colorer*, lat. *colorare*)
- colorafie** *s. f.* sutură a colonului³. (< fr. *coloraphie*)
- coloragie** *s. f.* hemoragie asociată cu mucus și puroi, în unele afecțiuni ale colonului³. (< fr. *colorrhagie*)
- colorânt, -ă** *adj., s. m.* (substanță) care are însușirea de a colora. (< fr. *colorant*)
- coloratūră** *s. f.* **1.** manieră de interpretare vocală care permite interpretului să-și afirme virtuozitatea tehnică, executând rulate, trileri etc. **o soprană de** ~ = soprană care interpretează în această manieră. **2.** bogăție de culori; colorit. (< germ. *Koloratur*, it. *coloratura*)
- colorație** *s. f.* colorare. • metodă de laborator, constând în tratarea preparatelor microscopice, după o prealabilă fixare, cu diferiți coloranți. (< fr. *coloration*)
- colorectită** *s. f.* inflamație a colonului³ și a rectului. (< fr. *colorectite*)
- colorectostomie** *s. f.* operație prin legarea unei anse a colonului³ la rect. (< fr. *colo-rectostomie*)
- colorgráf** *s. n. (poligr.)* aparat electronic de corectat și dozat extrasele de culori obținute pe negative fotografice. (< fr. *colorgraphe*)
- coloriá** *vb. tr.* a colora (desene, imagini, fotografii); a aplica o culoare. (< fr. *colorier*)
- coloriáj** *s. n.* colorare. (< fr. *coloriage*)
- colorimetrie** *s. f.* **1.** metodă de determinare a caracteristicilor unei culori. **2.** măsurare a intensității colorației lichidelor. **3.** știință care studiază determinarea și clasificarea culorilor. (< fr. *colorimétrie*, germ. *Kolorimetrie*)
- colorimétre** *s. n.* aparat folosit în colorimetrie. (< fr. *colorimètre*)
- colorism** *s. n.* (în pictură) tendință de a da o importanță deosebită coloritului. (< germ. *Kolorismus*)
- colorist, -ă** *s. m. f.* **1.** pictor care excellează în armonizarea culorilor. **2.** cel care colorează stampe, hărți etc. **3. (cinem.)** specialist care realizează culoarea personajelor, după modelul conceput de regizor, pentru fiecare cadru în parte. (< fr. *coloriste*)
- coloristic, -ă** **I. adj.** referitor la culori. **II. s. f.** studiu al culorilor. (< fr. *coloristique*, it. *coloristico*)
- colorit** *s. n. 1.* ansamblul culorilor unui obiect, tablou etc.; efect produs de ansamblul culorilor unui peisaj, tablou etc. • culoare. **2. (fig.; despre stil, imagine)** nuanță expresivă, varietate, strălucire. (< it. *colorito*, germ. *Kolorit*)
- colós** *s. m. 1.* statuie de o mărime și de o măreție uimitoare. **2. (fig.)** om, ființă (sau obiect) de proporții uriașe. (< fr. *colosse*, lat. *colossus*, gr. *kolossos*)
- colosal, -ă** *adj.* extraordinar de mare; uriaș, gigantic, imens. • nemaipomenit, teribil; fabulos. (< fr. *colossal*)
- colostáză¹** *s. f.* reducere sau oprire a curgerii fierii spre intestin. (< fr. *cholostase*)
- colostáză²** *s. f.* reținere patologică a materiilor fecale în colon¹. (< fr. *colostase*)
- colostomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a colonului³ la piele, pentru a crea un anus artificial. (< fr. *colostomie*)
- colostorée** *s. f.* secreție exagerată și spontană de colostru în timpul gravității. (< fr. *colostorrhée*)
- colóstru** *s. n.* secreție a glandei mamare la câteva zile după naștere, prima hrană a nou-născutului. (< lat., fr. *colostrum*)
- colotomie** *s. f.* incizie a colonului³. (< fr. *colotomie*)
- COLP(O)-** *elem.* „vagin”. (< fr. *colp/o-*, cf. gr. *kolpos*)
- colpalgie** *s. f.* durere vaginală; colpodinie. (< fr. *colpalgie*)
- colpectazie** *s. f.* distensie exagerată a vaginului. (< fr. *colpectasie*)
- colpectomie** *s. f.* ablațiune a vaginului. (< fr. *colpectomie*)
- colpită** *s. f.* inflamație a colului uterin; cervicită; metrită. (< fr. *colpite*)
- colpocél** *s. n.* hernie intravaginală. (< fr. *colpocèle*)
- colpocheratoză** *s. f.* degenerescență a epitelului mucoasei vaginale, care tinde a se cheratiniza. (< fr. *colpocheratose*)
- colpocistoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a peretelui vezico-vaginal. (< fr. *colpocystoplastie*)
- colpocitologie** *s. f.* studiu al celulelor epiteliale ale țesutului vaginal. (< fr. *colpocytologie*)
- colpodinie** *s. f.* colpalgie. (< fr. *colpodynie*)
- colpohisterectomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a uterului și a unei porțiuni din vagin. (< fr. *colpo-hystérectomie*)
- colpohisterorafie** *s. f.* sutură a vaginului și a uterului. (< fr. *colpo-hystérorraphie*)
- colpohisterotomie** *s. f.* operație pe cale vaginală urmărind a reduce inversia uterului. (< fr. *colpo-hystérotomie*)
- colpolaparotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a cavității abdominale prin vagin. (< fr. *colpo-laparotomie*)
- colpopatie** *s. f.* afecțiune a vaginului. (< fr. *colpopathie*)
- colpoperineoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a perineului și a vaginului. (< fr. *colpo-périneoplastie*)

colpopexie *s. f.* fixare chirurgicală a vaginului la țesuturile înconjurătoare. (< fr. *colpopexie*)

colpoplastie *s. f.* refacere chirurgicală plastică a vaginului. (< fr. *colpoplastie*)

colpoptoză *s. f.* prolaps al vaginului; elitroptoză. (< fr. *colpopose*)

colporafie *s. f.* sutură a vaginului; elitrorafie. (< fr. *colporraphie*)

colporagie *s. f.* elitroragie. (< fr. *colporragie*)

colporée *s. f.* scurgera patologică de mucus vaginal. (< fr. *colporhée*)

colporexie *s. f.* ruptură a peretelui vaginal. (< fr. *colporhexie*)

colportă *vb. tr.* a răspândi știri false, zvonuri etc. (< fr. *colporter*)

colportaj *s. n.* distribuire, răspândire, propagare (a cărților, a presei). (< fr. *colportage*)

colportor *s. m.* 1. negustor ambulant. 2. (fig.) răspânditor de știri (false), de zvonuri. (< fr. *colporteur*)

colposcóp *s. n.* instrument optic folosit în colposcopie. (< fr. *colposcope*)

colposcopie *s. f.* examinare vizuală a vaginului și a colului uterin. (< fr. *colposcopie*)

colpospasm *s. n.* contracție dureroasă a mușchilor perineali și constrictori ai vaginului. (< fr. *colpospasmie*)

colpostát *s. n.* aparat pentru îndepărtarea pereților vaginali. (< fr. *colpostat*)

colpostenoză *s. f.* îngustare patologică a vaginului. (< fr. *colposténose*)

colpostrictură *s. f.* strictură vaginală. (< fr. *colpostricture*)

colpotomie *s. f.* incizie a peretelui vaginal; elitrotomie. (< fr. *colpotomie*)

col roulé /col rulê/ *s. n.* pulover cu un guler înalt care se rulează. (< fr. *col-roulé*)

colt *s. n.* revolver sau pistol american de calibru 11,43 mm, cu încărcare automată. (< engl., fr. *colt*)

colubride *s. f. pl.* familie de reptile ofidiene: șerpi. (< fr. *colubridés*)

colúgo *s. m.* animal arboreal, erbivor, nocturn, din pădurile Indoneziei, cu o membrană care unește membrele cu capul și coada, permițând să planeze ca o parașută, de la un arbore la altul. (< amer. *colugo*)

columbár *s. n.* monument funerar cu nișe în care se păstrează cenușa morților incinerati. (< lat., fr. *columbarium*)

COLUMBI- /COLUMBO- *elem.* „porumbel”. (< lat. *columba*)

columbicultór, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu columbicultura. (< fr. *columbiculteur*)

columbicultură *s. f.* creșterea porumbeilor. (< fr. *columbiculture*)

columbide *s. f. pl.* familie de păsări: porumbelul. (< fr. *columbidés*)

columbifórmé *s. f. pl.* ordin de păsări: porumbeii, turturelele, guguștiucii. (< fr. *columbiformes*)

columbit *s. n.* niobit. (< fr. *columbit*)

colúmbiu *s. n.* niobiu. (< fr. *columbium*)

COLUMBO- *v. columbi-*

columbofil, -ă *I. adj.* referitor la columbofilie. **II. s. m. f.** crescător amator de porumbei. (< fr. *colombophile*)

columbofilie *s. f.* pasiunea de a crește porumbei. (< fr. *colombophilie*)

columbogramă *s. f.* mesaj poștal cu greutate mică, dus la destinație cu ajutorul porumbeilor călători. (< *columbo-* + /aero/gramă)

columélă *s. f.* 1. coloană funerară mică. *o ~ carstică* = stâlp mic de calcar în mijlocul unei marmite (2). 2. organ animal sau vegetal în formă de coloană. • coloană spiralată, axa după care este răsucită cochilia moluștelor gasteropode. 3. axa conică a melcului urechii interne. (< fr. *columelle*, lat. *columella*)

colunár, -ă *adj.* în formă de coloană. (< lat. *columnaris*)

colúnnă *s. f.* monument de formă unei coloane împodobite cu basorelieful, în amintirea unui personaj sau eveniment istoric. (< lat. *columna*)

columnist /colâm-/ *s. m.* foiletonist; autor de editoriale. (< engl. *columnist*)

columnizare *s. f.* introducerea de tamponi de tifon sau de vată în cavitatea vaginală. (după fr. *columnisation*)

colurie *s. f.* prezența pigmentilor biliari în urină. (< fr. *cholurie*)

colutóriu *s. n.* preparat de consistență vâscoasă, antiseptic sau antibiotic, în stomatologie, pentru badionarea gingivilor și a pereților interni ai gurii. (< fr. *colutoire*)

coluviál, -ă *adj.* referitor la coluviu; care formează coluviu. (< fr. *colluvial*)

colúviu *s. n.* material detritic din dezagregarea rocilor sub acțiunea agenților fizici și transportat la distanță mică de la locul de formare. (< engl. *colluvium*, fr. *colluvion*)

coluziúne *s. f.* înțelegere secretă între două părți, personaje etc. în defavoarea unei a treia. (< fr. *collusion*, lat. *collusio*)

COM- *v. con-*

comă *s. f.* 1. aberație a unui sistem optic în formă de coadă de cometă, cauzată de fascicule de raze incidente, lungi și oblice. • aberație a lentilelor electronice în apariția unei estompări spre periferia imaginii. 2. nebulozitate gazoasă care înconjură nucleul unei comete. (< fr. *coma*, germ. *Koma*)

comandá *vb. tr.* 1. a deține comanda unei armate, unități etc. 2. a porunci, a ordona. 3. a face o comandă (4). 4. a dirija un mecanism, o mașină etc. 5. a solicita, a cere de mâncare, de băut într-un local de consum. (< fr. *commander*)

comandament *s. n.* 1. organ de comandă (într-o mare unitate militară etc.). 2. (fig.) sentință, precept, normă, regulă. 3. (jur.) act prin care creditorul, prin mijlocirea unui agent judecătoresc, începe executarea imobiliară, somând pe debitor să plătească datoria. (< fr. *commandement*)

comandánt *s. m.* cel care deține comanda (unei unități militare, expediții, nave etc.). (< fr. *commandant*)

comandát, -ă *adj.* (despre camerele unei locuințe) care comunică între ele; (despre apartamente) cu astfel de camere. (< *comanda*)

comandatură *s. f.* comandament (al trupelor germane de ocupație). (< germ. *Kommandatur*)

comándă *s. f.* 1. ordin, dispoziție, poruncă. *o ton de ~* = ton poruncitor. 2. conducere a unei unități militare. *o post de ~* = loc unde stă comandantul trupelor și de unde transmite comanda operațiilor. • ordin verbal sau prin semnal dat militarilor de un comandant pentru executarea simultană a unei mișcări. 3. acțiune de comandare a unui sistem tehnic. • echipamentul necesar efectuării ei. *o dublă ~* = dispozitiv de pilotaj care permite ca doi piloți să acționeze comenzile. • (*inform.*) instrucțiune, parte integrantă a informației transmise calculatorului de către utilizator. 4. cerere de marfă adresată unui furnizor, lucrare cerută unui meseriaș, unui antreprenor etc. • marfa comandată. *o de ~* = executat după indicațiile clientului. 5. (*mar.*) suprastructură pe o navă în care se află timoniera, camera hărților, cabina comandantului etc. 6. parâmă subțire (saulă) cu care se înfășoară capătul unei parâme groase, împiedicându-i despletirea. (< fr. *commande*)

comandită *vb. tr.* a furniza fonduri în comandită. (< fr. *commanditer*)

comanditár, -ă *adj.* *s. m. f.* (asociat) a cărui răspundere se limitează la capitalul deus într-o societate în comandită. (< fr. *commanditaire*)

comanditát, -ă *adj.* *s. m. f.* (asociat) care răspunde solidar nelimitat, cu întreaga sa avere pentru angajamentele societății în comandită. (< fr. *commandité*)

comandită *s. f.* 1. societate comercială în care, în temeiul unui contract, unii dintre asociați răspund solidar și cu întreaga lor avere față de creditorii ei, iar alții numai în limitele capitalului social investit. 2. fondurile vărsate de fiecare asociat al unei asemenea societăți. (< fr. *commandite*)

comándo *s. n.* detașament redus, instruit special pentru acțiuni dificile și periculoase. (< fr. *commando*, germ. *Kommando*)

comandór *s. m.* 1. grad de ofițer în aviația și marina din unele armate, echivalent colonelului. 2. rang în ierarhia unor ordine. (< fr. *commandeur*)

comasá *vb. tr.* a reuni loturi de pământ, terenuri etc.; a concentra, într-o unitate (întreprinderi comerciale, industriale etc.). (< germ. *Kommassieren*, lat. *comassare*)

comáti *s. m. pl.* nume dat de romani dacilor de rând. (< lat. *comati*)

- comatic**, -ă *adj.* care prezintă aberația de coma (1). (<fr. *comatique*)
- comatogén**, -ă *adj.* (despre boli) care produce o stare de comă. (<fr. *comatogène*)
- comatós**, -oasă **I.** *adj.* referitor la starea de comă¹, care produce comă. **II.** *adj. s. m. f.* (bolnav) în stare de comă. (<fr. *comateux*)
- comatúle** *s. f. pl.* specie de echinoderme marine. (<fr. *comatules*)
- comă**¹ *s. f.* stare letargică de pierdere totală a cunoștinței, a sensibilității și posibilității de mișcare, produsă de o hemoragie cerebrală, diabet, uremie etc. (<fr. *coma*, gr. *koma*)
- comă**² *s. f. (muz.)* **1.** interval greu perceptibil, între două note enarmonice. **2.** semn care indică (în muzica instrumentală) frazele și (în muzica vocală) locurile unde se respiră. (<germ. *Komma*, fr., it. *comma*)
- combatant**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care participă la o luptă, care face parte dintr-o unitate militară de luptă. • (*fig.*) luptător activ (pentru o idee, un scop etc.). (<fr. *combattant*)
- combăte** *vb. tr.* **1.** a lupta împotriva unor idei, atitudini și a celor care le susțin. **2.** a lua măsuri de stărpire a unui flagel social, a unei boli etc. (după fr. *combattre*)
- combativ**, -ă *adj.* dărz, perseverent în luptă, în susținerea unui punct de vedere, a unei idei etc. (<fr. *combatif*)
- combativitate** *s. f.* însușirea de a fi combativ. (<fr. *combativité*)
- cómbi** *s. n.* autoturism cu o capacitate sporită de transport bagaje, cu 3 sau 5 uși (obligatoriu una în spate), bancheta din spate fiind rabatabilă. (<germ. *Kombi/wagen*)
- combiná** *vb. I.* *tr.* a îmbina, a împreuna. • (*fam.*) a plănui în gând; a urzi. **II.** *tr. refl.* a (se) uni printr-o reacție chimică, dând naștere unui corp compus. (<fr. *combiner*, lat. *combinare*)
- combináre** *s. f.* **I.** acțiunea de a (se) combina. **2.** (*mat. pl.*) totalitatea grupurilor care se pot forma cu un număr de elemente date, astfel încât fiecare grup să conțină sau numai elemente diferite între ele, sau numai elemente identice. (<*combiná*)
- combinat**¹ *s. n.* complex care reunește mai multe ramuri ale industriei și în care produsele uneia dintre ele servesc celorlalte ca materie primă, semifabricată etc. **o ~ sportiv** = ansamblu de mai multe terenuri, săli de gimnastică etc., unde se practică diferite sporturi. (<rus. *kombinat*, fr. *combinat*)
- combinat**², -ă *adj.* format din mai multe elemente deosebite. • (*chim.*; despre corpuri) compus. **II.** *s. f.* întrecere sportivă (de schi) din două sau trei probe. **o ~á alpină** = probă compusă din coborâre, slalom uriaș și special; **~á nordică** = întrecere compusă din sărituri de pe trambulină și o probă de fond. (<fr. *combiné*)
- combinativ**, -ă *adj.* cu caracter de combinare. (<engl. *combinative*)
- combinatór** *s. n.* mecanism care combină circuitele unui motor, aparat etc. (<rus. *kombinator*, fr. *combineateur*)
- combinatórie** *adj.* *analizá* ~ = capitol al algebrei care studiază aranjamentele, permutările și combinările; *logicá* ~ = orientare în logica matematică, care studiază noțiunile și metodele fundamentale în construirea sistemelor și calculului logice formale. (<fr. *combinatoire*)
- combináție** *s. f.* **1.** reunire, îmbinare, combinare. **2.** substanță formată din două sau mai multe elemente chimice. **3.** (*fam.*) aranjament, plan; calcul. (<lat. *combinatio*)
- combináționál**, -ă *adj.* referitor la combinație. (<engl. *combinational*)
- combiná** *s. f.* mașină de lucru complexă care efectuează simultan mai multe operații. **o ~ muzicală** = set de aparate (tuner, pick-up, casetofon, amplificator de putere) montate într-un corp comun. (<engl. *combine*, rus. *kombain*)
- combinér**, -ă *s. m. f.* manipulant al unei combine. (după rus. *kombainer*)
- combinézón** *s. n.* **1.** obiect de îmbrăcăminte femeiască, care acoperă corpul de la umeri până la genunchi; furou. **2.** salopetă. (<fr. *combinaison*)
- combinór** *s. n.* organ suplimentar într-o centrală telefonică automată, care schimbă succesiv circuitele. (după fr. *combineateur*)
- cómbó** *s. n.* mică orchestră de jazz și muzică de dans, din 3-8 membri, care cântă într-un cabaret. (<engl. *combo*)
- comburánt**, -ă *adj. s. m.* (substanță) care degajă oxigen, permițând combustia. (<fr. *comburant*)
- combustibil**, -ă *adj. s. m.* (material) care arde în prezența unui comburant, izvorând energie calorică. (<fr. *combustible*)
- combustibilitáte** *s. f.* proprietate a unor corpuri de a arde în contact cu aerul. (<fr. *combustibilité*)
- combústie** *s. f.* **1.** ardere. **2.** (*fig.*) efervescență, tumult. (<fr. *combustion*, lat. *combustio*)
- come-back** /cám-beč/ *s. n.* reluare a unei activități sportive, muzicale, teatrale etc. după o perioadă de incapacitate; reparația în prim-plan a unui „nume” care își pierduse popularitatea. (<engl. *come-back*)
- comedián**, -ă *s. m. f.* actor, actriță de comedie. • (*fig.*) cel care simulează sentimente pe care nu le are; ipocrit. (<fr. *comédien*)
- comediánt**, -ă *s. m. f.* **1.** actor de circ, de bălci. **2.** (*fig.*) om prefăcut, șarlatan. (<it. *comediante*, germ. *Komödiant*)
- comédie** *s. f.* **1.** operă dramatică cu subiect (și deznodământ) vesel, care ridiculizează diverse defecte, moravuri sau situații. **2.** (*fig.*) prefăcătorie, falsitate, ipocrie. (<fr. *comédie*, lat. *comoedia*)
- comediográf** *s. m.* autor de comedii. (<it. *comediografo*, lat. *comediographus*)
- comedón** *s. n.* mic punct negru din sebum, pe pielea feței și a spatelui. (<fr. *comédon*)
- comemóră** *vb. tr.* a celebra printr-o ceremonie un eveniment (trist) sau dispariția unei persoane importante. (<fr. *commémorer*, lat. *commemorare*)
- comemórabil**, -ă *adj.* care trebuie să fie comemorat. (<fr. *commémorable*, lat. *commemorabilis*)
- comemórativ**, -ă *adj.* care evocă un eveniment important, o personalitate etc. (<fr. *commémoratif*)
- comemóráție** *s. f.* comemorare. (<fr. *commémoration*, lat. *commemoriatio*)
- comensuál**, -ă *adj.* care trăiește în relații de comensualism. (după fr. *comensal*)
- comensualism** *s. n. (biol.)* formă de conviețuire cvasipermanentă între două organisme care folosesc ca hrană aceeași materie nutritivă. (după fr. *commensalisme*)
- comensurá** *vb. tr.* a măsura prin comparație; a compara. (<it. *commensurare*)
- comensurábil**, -ă *adj.* care poate fi măsurat. (<fr. *commensurable*, lat. *commensurabilis*)
- comensurabilitáte** *s. f.* calitatea a ceea ce este comensurabil. (<fr. *commensurabilité*)
- comentá** *vb. tr.* **1.** a interpreta (pe marginea unei întâmplări, a unei chestiuni etc.). • (*peior.*) a discuta, a interpreta cu răutate faptele sau spusele cuiva. **2.** a analiza, a explica critic (o operă literară, istorică etc.). (<fr. *commenter*, lat. *commentari*)
- comentáriu** *s. n.* **1.** apreciere critică a unei probleme, a unui eveniment etc.; analiză, explicare. • (*peior.*) interpretare răuvoitoare a faptelor sau a spuselor cuiva. **2.** interpretare a unei opere literare, istorice etc. • (*pl.*) memorii istorice. **3.** (*inform.*) text explicativ care însoțește un program pentru a-l face mai clar, dar fără influență asupra algoritmului. (<fr. *commentaire*, lat. *commentarius*)
- comentatór**, -oáre *s. m. f.* cel care interpretează o situație, un eveniment, o operă literară, istorică etc. • (*spec.*) ziarist care comentează știri de actualitate. (<fr. *commentateur*, lat. *commentator*)
- comeráj** *s. n.* trâncăneală, fleacăreală; bărfă, cancan. (<fr. *commérage*)
- comerciál**, -ă *adj.* referitor la comerț; din comerț. (<fr. *commercial*, lat. *commercialis*)
- comercialism** *s. n.* spirit comercial (exagerat); mercantilism. (<engl. *commercialism*)
- comercialíst**, -ă *s. m. f.* specialist în drept comercial. (<*comercial* + -ist)
- comercializá** *vb. tr.* a pune în comerț; a da un caracter comercial (unor mărfuri, bunuri etc.). (<fr. *commercialiser*)
- comercializábil**, -ă *adj.* care poate fi comercializabil. (<*comercializa* + -bil)
- comerciánt**, -ă *s. m. f.* cel care face comerț particular; negustor. (<it. *commerciant*)

- comerț** *s. n.* schimb de produse prin vânzare - cumpărare; ramură a economiei în cadrul căreia se desfășoară circulația mărfurilor. **O cameră de ~** = asociație legal constituită în vederea promovării schimburilor comerciale; ~ *electronic* = comerț făcut prin Internet. (<fr. *commerce*, lat. *commercium*, it. *commercio*)
- comesean**, -ă *s. m. f.* cel care mănâncă la aceeași masă împreună cu alții; conviv. (<co- + *mesean*)
- comestibil**, -ă *adj.* care se poate mânca; bun de mâncat. (<fr. *comestible*, lat. *comestibilis*)
- comestibilitate** *s. f.* calitate a ceea ce este comestibil. (<fr. *comestibilité*)
- cometă** *s. f.* corp ceresc format dintr-un nucleu înconjurat de o nebuloasă, cu o prelungire luminoasă, din diferite gaze rarefiate, care descrie o eclipsă întinsă în jurul Soarelui. (<fr. *comète*, lat. *cometa*, gr. *kometes*, stea cu plete)
- comic**, -ă **I. adj.** 1. propriu comediei, referitor la comedie. 2. care stărnește râsul; hazliu, vesel, ridicol. **II. s. n.** categorie estetică, ceea ce provoacă râsul într-o operă dramatică. **III. s. m.** actor care interpretează roluri de comedie. (<fr. *comique*, lat. *comicus*, gr. *komikos*)
- comicitate** *s. f.* caracter comic. (<it. *comicità*)
- cómics** *s. n.* broșură, carte cu întâmplări prezentate sub formă de benzi desenate; înșeși aceste benzi. (<amer. *comics*)
- comilión** *s. m.* tovarăș de luptă, de idei; camarad de arme, de studii. (<it. *comilione*)
- cominătoriu**, -ie *adj. (jur.)* care constrânge o persoană la comiterea sau la abținerea de la săvârșirea unui fapt. **O clauză ~ie** = clauză penală într-un contract civil, menită să asigure mai bine executarea acestuia; *daune ~ii* = daune care rezultă dintr-o clauză penală a unui contract. (<fr. *cominatoire*, lat. *cominatorius*)
- cominție** *s. f.* figură retorică prin care oratorul sau un autor enunță, sub formă de avertisment la adresa auditorului ori a unui personaj, o nenorocire inevitabilă. (<fr. *comination*, lat. *cominatio*, amenințare)
- cominutiv**, -ă *adj.* (despre facturi) care prezintă numeroase fragmente. (<fr. *cominutif*)
- cominúție** *s. f.* reducere, împărțire în mici bucăți. • rupere a unui os în mici fragmente. (<fr. *cominution*)
- comis** *s. n.* confiscare de bunuri. (<fr. *comis*)
- comisar** *s. m. 1.* ofițer de poliție, șef al unui comisariat sau al unui birou de poliție. 2. delegat, împuternicit (într-o funcție, într-un rang). • reprezentant diplomatic cu rang de ambasador. • membru al unei comisii internaționale cu caracter tehnic. 3. (în fosta URSS, până în 1946) persoană împuternicită de guvern cu îndeplinirea unei munci politice; membru al guvernului. 4. comandant al unui comisariat militar. (<fr. *commissaire*, /3/ rus. *komisar*)
- comisariat** *s. n. 1.* secție a unei poliții orașenești condusă de un comisar; localul în care funcționează (cf. terminologiei exsovietice). 2. organ de conducere militară locală care ținea evidența situației militare a cetățenilor. 3. instituție sovietică condusă de un comisar (3). (<fr. *commissariat*, rus. *komissariat*)
- comisie** *s. f. 1.* colectiv însărcinat cu hotărârea unor imperative sociale sau pentru supravegherea unor activități ori evenimente. **O ~ de judecată** = organ obște de influențare și jurisdicție. 2. organism internațional sau organ al unei organizații internaționale. (<fr. *commission*, rus. *komišsia*)
- comisión** *s. n. 1.* însărcinare dată unei persoane de a face ceva; serviciu făcut cuiva în urma unei asemenea însărcinări. 2. însărcinare dată unei întreprinderi comerciale de a face o operație de cumpărare, de vânzare etc. • cotă din suma unei operații comerciale în comision, reținută de cel care face (sau mijlocește) operația. 3. remunerație pentru mijlocirea sau prestarea unui serviciu. (<fr. *commission*)
- comisionar** *s. m. 1.* persoană care face diferite servicii în schimbul unei anumite sume. 2. intermediar în operații comerciale, care primește în schimbul serviciilor făcute un comision. (<fr. *commissionnaire*)
- comisiune** *s. f. (jur.)* comitere a unei infracțiuni. (<lat. *comissio*)
- comisóriu**, -ie *adj. (jur.)* care produce rezilierea la anularea unui contract. **O pact ~** = clauză într-un contract care prevede anularea de drept, cu efect retroactiv, a acestuia, dacă una din părți nu-și respectă obligațiile. (<fr. *comissoire*, lat. *comissorius*)
- comisúrá** *s. f. 1.* punct de unire a două formații anatomice. 2. fascicul de fibre nervoase care unește două regiuni simetrice ale emisferelor cerebrale. 3. (*constr.*) legătură între pietre. (<fr. *comissure*, lat. *comissura*)
- comisurotóm** *s. n.* instrument folosit în comisurotomie. (<fr. *comissurotome*)
- comisurotomie** *s. f. 1.* metodă chirurgicală care permite lărgirea valvulelor mitrale sau pulmonare prin secționarea comisurilor. 2. secționare a măduvei spinării. (<fr. *comissurotomie*)
- cómis-voiajór** *s. m.* reprezentant al unei forme particulare care vizitează clienții pentru a obține comenzi de mărfuri. (<fr. *comis-voyageur*)
- comitat** *s. n.* (în evul mediu) unitate administrativ-teritorială; district. (<germ. *Komitat*, lat. *comitatus*)
- comitatív**, -ă *adj. (lingv.)* care exprimă ideea de asociere. (<fr. *comitativ*)
- cómite**¹ *s. m.* conducător al unui comitat. (<lat. *comes*, it. *comite*)
- cómite**² *vb. tr.* a face, a săvârși (ceva reprobabil). (<lat. *committere*)
- comifént**, -ă *s. m. f.* cel care încredințează unui comisionar efectuarea unor operații comerciale sau financiare în contul său. (<germ. *Komitent*, it. *committente*)
- comitét** *s. n. 1.* organ de stat, de conducere sau îndrumare colectivă a unor organizații politice, de masă etc. **O ~ central** = organ superior al unui partid (comunist sau muncitoresc) ori al unei organizații de masă; ~ *executiv* = organ de conducere al unui consiliu popular, care exercită funcțiile acestuia în perioada dintre două sesiuni; ~ *de redacție* = colegiu de redacție. 2. organism în cadrul unei conferințe sau organizații internaționale, cu atribuții limitate și temporare. (<rus. *komitet*, fr. *comité*)
- comițial**, -ă **I. adj.** referitor la comiții. **II. adj. s. m. f.** (suferind) de epilepsie. (<fr. *comitial*)
- comițialitate** *s. f.* criză epileptică. (<fr. *comițialité*)
- comiții** *s. f. pl.* adunări în Roma antică cu atribuții politice, legislative, juridice și religioase. (<lat. *comitia*)
- comizeratív**, -ă *adj.* compătimitor. (<it. *commiserativo*)
- comizerátie** *s. f.* milă, compasiune. (<fr. *commiseration*, lat. *commiseratio*)
- commédia dell'arte** *s. f.* producție dramatică specifică literaturii italiene (din sec. XVI-XVIII) cu caracter de improvizație, care se distinge prin vervă, spirit satiric și forță a observației realiste, personajele fiind tipuri simbolice. (<it. *commedia dell'arte*)
- cómmodo** *adv. (muz.)* comod, fără efort. (<it. *commodo*)
- commonwealth** /'cománuélz/ *s. n.* grup de state. (<engl. *commonwealth*)
- comód**, -ă *adj. 1.* ușor de întreținut; plăcut, confortabil. • liniștit, tihnit. 2. (*peior.*; despre oameni) care nu vrea să facă eforturi; leneș, indolent. (<fr. *commode*, lat. *commodus*)
- comodánt** *s. m.* cel care dă împrumut prin comodat. (<fr. *commodant*, it. *commodante*)
- comodát** *s. n. (jur.)* împrumut de folosință. (<fr. *comodat*, lat. *commodatum*)
- comódă** *s. f.* mobilă scundă, cu sertare pentru lenjerie; scrin. (<fr. *commode*)
- comoditate** *s. f. 1.* situația, însușirea de a fi comod; confort. 2. (*peior.*) atitudine a unui om comod. (<fr. *commodité*, lat. *commoditas*)
- comodór** *s. m. 1.* grad de ofițer, superior căpitanului de navă, în marina engleză și americană. 2. comandant al navelor comerciale ale unui convoi. (<engl., fr. *commodore*)
- comofít**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) care crește pe stânci cu detritus sau în crăpăturile acestora. (<fr. *chomophyte*)
- comorație** *s. f. 1.* insistență asupra unui punct sau a unei chestiuni deja dezvoltate. 2. figură retorică prin folosirea excesivă a conjuncțiilor coordonatoare și, sau în propoziție; epimonă. (<lat. *comoratio*, fr. *comoratio*)
- comóție** *s. f. 1.* zguduire (violentă, bruscă); șoc nervos. **O ~ cerebrală** = șoc puternic al creierului. 2. (*fig.*) emoție puternică. (<fr. *commotion*, lat. *commotio*)
- compacitate** *s. f.* raportul dintre greutatea volumetrică și cea specifică a unui material granular sau poros. (<fr. *compacité*)

compáct¹ *s. n.* numele unor anumite convenții cu papa (pentru repartizarea beneficiilor) sau al unor acte care emană de la acesta. (<lat. *compactus*, fr. *compact*)

compáct² *s. n.* pudrieră. (<engl. *compact*)

compáct³, -ă *adj. 1.* îndesat, dens. • (despre fard) care reunește calitățile fondului de ten și ale pudrei ce îl constituie. • (*poligr.*) *caractere -e* = litere aldine. *2.* (*fig.*) întunecat, întunecos. *3. (mat.)* *mulțime -ă* = mulțime care conține punctele ei aderente; *interval ~* = interval închis. (<fr. *compact*, lat. *compactus*)

compactă *vb. tr.* a îndesa, a presa, a face compact prin presare. (<fr. *compacteur*)

compact-disc *s. n.* disc optic, de proporții reduse (12 cm diametru), conținând date digitalizate, decodabil prin sistem laser. (<engl. *compact-disk*)

compactibil, -ă *adj.* care poate fi compactat. (<*compact + -ibil*)

compactibilitate *s. f.* proprietatea de a putea fi compactat. (<fr. *compactibilité*)

compactitate *s. f.* însușire a unui lucru de a fi compact. (<*compact + -itate*)

compactométru *s. n.* aparat pentru determinarea gradului de îndesare a solului. (<fr. *compactomètre*)

compactör *s. n.* utilaj cu cilindri compresori, cu maie mecanice etc., pentru îndesarea umpluturilor de pământ, a straturilor care alcătuiesc o șosea etc. (<fr., lat. *compacteur*)

companie¹ *s. f. 1.* însoțire, tovărășie. *2.* grup de persoane care-și petrec timpul, care se distrează împreună; societate, anturaj. *3.* întreprindere capitalistă organizată sub forma societăților industriale, comerciale, de transport etc. (<fr. *compagnie*, /3/engl. *company*)

compânie² *s. f.* subunitate militară care intră în compunerea batalionului. (<rus. *companniia*, fr. *compagnie*, it. *compagnia*)

compañiön, -oasă *s. m. f.* camarad, tovarăș; însoțitor. (<fr. *compagnon*)

compară *vb. tr., refl.* a (se) pune alături pentru a stabili asemănările și deosebirile; a (se) confrunta. (<fr. *comparer*, lat. *comparare*)

comparabil, -ă *adj.* care poate fi comparat. (<fr. *comparable*, lat. *comparabilis*)

comparabilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este comparabil. (<fr. *comparabilité*)

comparát, -ă *adj.* (despre discipline științifice) care are ca obiect studiul fenomenelor puse în comparație; comparativ. (<fr. *comparé*)

comparatísm *s. n. 1.* metodă de cercetare în literatură, muzică etc. bazată pe identificarea și compararea motivelor comune din culturile diferitelor țări. *2.* cercetare lingvistică bazată pe metoda comparativ-istorică; comparativism. (<fr. *comparatisme*)

comparatíst, -ă *I. adj.* referitor la comparatísm. *II. s. m. f.* specialist în studiul științelor comparate (literatură, lingvistică). (<fr. *comparatiste*)

comparatístică *s. f.* metoda, concepția comparatístilor. (<it. *comparatistica*)

comparatív, -ă *adj. 1.* bazat pe comparație; pentru o comparație. *o metodă -ă* = metodă de cercetare în lingvistica istorică, constând în reconstituirea faptelor de limbă din trecut, nescrie, prin compararea metodică a unor fapte corespunzătoare de mai târziu din diferite limbi existente; *gramatică -ă* = disciplină care studiază, prin comparație, structura gramaticală a limbilor înrudite. *2. (gram.) grad ~* (și *s. n.*) = formă a adjectivului și a verbului care exprimă superioritatea, inferioritatea sau egalitatea între mai multe obiecte. (<fr. *comparatif*, lat. *comparativus*)

comparatívism *s. n.* comparatísm. (<germ. *Komparativismus*)

comparatör *s. n. 1.* instrument de măsurat pentru compararea a două mărimi sau a dimensiunilor unor piese față de aceea a unui etalon. *2.* aparat pentru măsurarea defazajului și a raportului dintre amplitudinile a două tensiuni sinusoidale. *3.* circuit care permite compararea a două informații intrate în calculatorul electronic. *4.* segment al sistemului nervos central care compară efectul obținut cu forma optimă a acțiunii. (<fr. *comparateur*)

comparátie *s. f. 1.* stabilire a asemănărilor și deosebirilor dintre lucruri, ființe, idei; comparare. *2.* categorie gramaticală a adjectivului și verbului, prin care se evidențiază un anumit grad al însușirii. *o termen de ~* = expresie, idee care servește pentru a compara ceva. *3.* figură de

stil constând în relevarea raportului de asemănare dintre două lucruri, persoane sau acțiuni. (<lat. *comparatio*, după fr. *comparaison*)

compárs *s. m. 1.* personaj mut sau cu rol minor în teatru; figurant. *2. (fig.)* cel care joacă un rol neînsemnat într-o afacere; om de nimic. (<fr. *comparses*, it. *comparsa*)

compartímint *s. n. 1.* încăpere dintr-un spațiu împărțit în mai multe subunități, separată cu pereți despărțitori etc. • diviziune obținută prin împărțirea unei suprafețe plane. *2.* sferă, sector, domeniu (de activitate). (<fr. *compartiment*)

compartímintă *vb. tr.* a împărți în compartimente. (<fr. *compartimenter*)

compartímintăj *s. n.* compartimentare. (<fr. *compartimentage*)

compartímintái, -ă *adj.* referitor la un compartiment; care reflectă o diviziune în compartimente. (<fr. *compartimental*)

compás *s. n. 1.* instrument din două brațe articulare, cu care se trasează linii curbe și se măsoară arcele de cerc. *2.* instrument de navigație la bordul (aero)navelor pentru materializarea direcției de referință nord-sud și pentru determinarea direcției de deplasare. • busolă marină. *3. ~ giroscopic* = girodirecțional. (<fr. *compas*, germ. *Kompass*)

compasioná *vb. tr.* compătими. (<it. *compassionare*)

compasiúne *s. f.* compătímire, milă; comizeratie. (<fr. *compassion*, lat. *compasio*)

compatíbil, -ă *adj. 1.* care se împacă sau care poate exista împreună cu altceva; corespunzător, potrivit. • (despre o funcție, o calitate) care se poate exercita simultan cu altceva. *2. (mat.)* despre un sistem de ecuații care admite (aceleasi) soluții. *3. (inform.)* despre două limbaje sau materiale care poate schimba informațiile fără intermediar. (<fr. *compatible*)

compatíbilítate *s. f. 1.* faptul, însușirea de a fi compatibil. • (*lingv.*) însușirea de a putea exista împreună, de a suporta asocierea cu un cuvânt sau prezența unei categorii gramaticale. *2. (log.)* raport între două enunțuri care nu se exclud reciproc. *3. (mat.)* proprietate a unui sistem de relații de a fi compatibil. *4. (telec.)* ~ *inversă* = retrocompatibilitate. (<fr. *compatibilité*)

compatriót, -oátă *s. m. f.* persoană din aceeași țară, considerată în raport cu altcineva. (<fr. *compatriote*, lat. *compatriota*)

compăreá *vb. intr.* a apărea în fața unei instanțe judecătorești. (după fr. *comparaître*)

compătímí *vb. tr.* a avea, a manifesta milă față de suferințele sau de nenorocirea cuiva; a compasiona. (după fr. *compatir*)

compéndiá *vb. tr.* a face un compendiu, a rezuma. (<compéndiu)

compédiatör, -oáre *s. m. f.* cel care compendiază. (după fr. *compédiaire*)

compéndiú *s. n. 1.* expunere rezumativă, sintetică a unei discipline, concepții, lucrări; publicația care o reprezintă. *2.* (în forma: *compéndium*) dispozitiv care se adaptează în fața obiectivului aparatului de filmat pentru realizarea unor trucaje. (<lat., fr. *compéndium*)

compéndiú *s. n. v. compéndiu*

compénetrátie *s. f.* întreprindere a senzațiilor de miros, văz și auz; sinestezie. (<fr. *compénétration*)

compensá *vb. I. tr. 1.* a înlocui ceva consumat, cheltuit, prin altceva; a da un echivalent; a despăgubi. *2.* a determina valoarea mijlocie sau cea mai probabilă a unui șir de măsuri, ale căror rezultate brute sunt afectate de erori accidentale. *3. (fiz.)* a micșora sau a anula efectul unei acțiuni. • a înlătura erorile de deviație ale unei busole. *II. tr., refl. (med.)* despre organe a(-și) reveni la o stare de echilibru, de funcționare normală. (<fr. *compenser*, lat. *compensare*)

compensábil, -ă *adj.* care poate fi compensat. (<fr. *compensable*)

compensáre *s. f. 1.* acțiunea de a (se) compensa. *2.* restabilirea a echilibrului proceselor psihofiziologice prin reacții sau impulsuri orientate în sens opus. • mecanism biologic de menținere și redresare a funcțiilor vitale ale organismului, în cazul lezării sau îndepărtării unor organe ori părți anatomice. *3.* operație comercială, constând dintr-un schimb echivalent de mărfuri și servicii între vânzător și cumpărător, fără utilizarea mijloacelor de plată. • operație financiară prin care se reglează raportul dintre vânzare și puterea de cumpărare. *4.* retribuție pentru un drept nefolositor. *5.* reducere sau anulare a

tensiunii electrice aplicate unui circuit prin introducerea unei tensiuni electromotoare suplimentare. (< *compensa*)

compensativ, -ă *adj.* compensator. (< fr. *compensatif*)

compensator, -oare *I. adj.* care compensează; compensativ, compensatoriu. *II. s. n. 1.* sistem tehnic care lucrează în vederea obținerii unei compensări de variație, de efort etc. *2.* mașină electrică rotativă pentru îmbunătățirea factorului de putere în rețele de curent alternativ. *3.* instrument electric de măsură bazat pe metoda compensării. *III. s. m.* specialist autorizat să efectueze compensarea busolelor de pe (aero)navete. (< fr. *compensateur*)

compensatoriu, -ie *adj.* compensator. • (*jur.*) care duce la repararea unei pagube. *o daune -ii* = sumă de bani care se plătește de către debitor creditorului pentru a-i acoperi pagubele rezultate din neîndeplinirea unei obligații. (< fr. *compensatoire*)

compensatie *s. f.* compensare; ceea ce servește pentru a compensa; răsplată, despăgubire. (< fr. *compensation*, lat. *compensatio*)

compër *s. m.* prezentator al unui spectacol de estradă. (< fr. *compère*, engl. *compeer*)

comperaj *s. n.* prezentare a comperului. (< fr. *comperage*)

compentent, -ă *adj.* 1. care este bine informat într-un domeniu; capabil, priceput. *2.* care are căderea, autoritatea legală de a efectua ceva. (< fr. *compétent*, lat. *competens*)

competență *s. f.* 1. capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unei probleme, de a face ceva. *2.* aptitudine, calitate a unei autorități, a unui funcionar de a exercita anumite atribuții. *o a fi de ~a* *cuiva* = a intra în atribuțiile cuiva; *a -și declina ~a* = a se declara fără autoritate, fără pregătirea necesară sau legală pentru a soluționa un litigiu. *3.* știința lingvistică implicită, interiorizată de subiecții vorbitori ai unei limbi. *4.* particularitate a unui agent morfogenetic de a deplasa elementele unei roci. *5. (biol.)* capacitate a celulelor de a reacționa la semnale de dezvoltare. (< fr. *compétence*, lat. *competentia*)

competitiv, -ă *adj.* 1. (despre produse) care, datorită calităților sale superioare, poate concura un alt produs similar; competițional. *2.* în care concurența este posibilă. (< fr. *compétitif*)

competitivitate *s. f.* calitatea de a fi competitiv. (< fr. *compétitivité*)

compétitor, -oare *s. m. f.* concurent, candidat. (< fr. *compétiteur*, lat. *competitor*)

competiție *s. f.* concurs, întrecere (sportivă). (< fr. *compétition*, lat. *competitio*)

competiționă *vb. intr., tr.* a participa la o competiție. (< *competiție* + *-ona*)

competițional, -ă *adj.* competițiv. (< *competiție* + *-onal*)

compilă *vb. tr.* 1. a culege fragmente, idei din diverși autori, pentru a alcătui o lucrare nouă, fără o contribuție personală. *2. (inform.)* a traduce un limbaj algoritmic sau un program în cadrul mașinii. (< fr. *compiler*, lat. *compilare*)

compilator, -oare *I. s. m. f.* cel care compilează. *II. s. n. (inform.)* program special care asigură traducerea în calculatorul electronic a unui program scris într-un nivel înalt în limbaj de asamblare sau în limbaj de mașină. (< fr. *compilateur*, lat. *compilator*)

compilatie *s. f.* compilare. • lucrare care conține idei, fragmente din diferiți autori, fără originalitate. (< fr. *compilation*, lat. *compilatio*)

Compitabile *s. f. pl.* sărbători romane care se celebrau în cinstea zeilor protectori ai răscrușcilor de drumuri, imediat după Saturnalii. (< fr. *compitales*, lat. *compitalia*)

complăcea *vb. refl.* a se simți bine într-o anumită situație; a găsi mulțumire în ceva. (după fr. *complaître*)

complément *s. n. 1.* complinire; ceea ce se adaugă la ceva pentru a-l întregi. *o ~ul unui număr* = număr care se obține prin scăderea unui alt număr inițial. • (*mat.*) unghi care, împreună cu un unghi dat, însumează 90°. *2.* parte secundară a propoziției care determină un verb, un adjectiv sau adverb. • obiect (6). *3.* alexină. (< fr. *complément*, lat. *plementum*)

complementar, -ă *I. adj.* care completează. *o unghi ~ =* complement (1); *culori ~e* = culori care prin suprapunere dau culoarea albă. *II. s. f. (mat.)* mulțime ale cărei elemente nu aparțin unei mulțimi date. (< fr. *complémentaire*)

complementarism *s. n.* teză fundamentală a empirismului logic, constând în asocierea, în cadrul aceleiași concepții, a două metafizici tradiționale în istoria gnoșcologiei, empirismul și logicismul, prin reducerea fenomenului la percepții și a esenței la termenul în/prin care se formează noțiunea. (< fr. *complémentarisme*)

complementaritate *s. f.* însușirea a ceea ce este complementar. (< fr. *complémentarité*)

complementație *s. f. (biol.)* restabilirea a fenotipului primar, consecutivă unei unități apărute într-o genă. (< fr. *complémentation*)

complet, -ă *I. adj.* întreg, desăvârșit, deplin. *o opere ~e* = ediție care cuprinde toate operele unui scriitor. • (despre un vehicul) care are toate lucrurile ocupate; plin. *II. adv.* în întregime, cu desăvârșire. *III. s. n. 1. ~ de judecată* = colectiv din judecători și asesori care pot judeca și pronunța legal o sentință. *2.* lot de unelte, aparate, piese de schimb și accesorii, într-un ambalaj anume, pentru a asigura funcționarea unui sistem. *3.* compleu. (< fr. *complet*, lat. *completus*)

completă *vb. tr.* a întregi (un lucru incomplet). (< fr. *compléter*)

completamente *adv.* (în mod) complet. (< it. *completamente*, fr. *complètement*)

completare *s. f.* acțiunea de a completa. • ceea ce se adaugă pentru completare. (< *completa*)

completitudine *s. f. (log.)* proprietate a unui sistem ipotetic-deductiv în care orice propoziție supusă regulilor de deducție poate fi demonstrată. (după fr. *complétude*)

completiv, -ă *adj.* care completează. *o propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție subordonată care îndeplinește funcția de complement pe lângă verbul din regentă. (< lat. *completivus*, fr. *complétif*)

completivitate *s. f.* însușirea de a fi completiv. (< fr. *complétivité*)

compléu *s. n.* costum compus din două-trei piese asortate; complet (3). (< fr. *complet*)

complex, -ă *I. adj.* format din mai multe părți; care întrunește mai multe idei, elemente, unități etc. *o (mat.) număr ~* = număr format prin însumarea unui număr real cu unul imaginar. *II. s. n. 1.* întreg format din mai multe elemente. *2.* ansamblu de unități (comerciale, industriale, sportive). *3. (constr.)* îmbrăcăminte de etansare din mai multe straturi izolate. *4. (med.)* ansamblu de reprezentări și amintiri cu o puternică valoare sau semnificație afectivă. *o ~ de inferioritate* = sentiment de neîncredere în forțele proprii. (< fr. *complexe*, lat. *complexus*)

complexă *vb. tr. (fam.)* a crea complexe (II, 4); a inhiba. (< fr. *complexer*)

complexat, -ă *adj.; s. m. f.* (cel) care are complexe (II, 4). (< fr. *complexé*)

complexifică *vb. -tr., refl.* a face să devină, a deveni (mai) complex. (< *complex* + *-ifica*)

complexitate *s. f.* faptul, însușirea de a fi complex. (< fr. *complexité*)

complexiune *s. f. 1.* totalitatea trăsăturilor psihofizice care caracterizează o persoană. • (*fig.*) înfățișare, aspect. *2.* simplocă. (< fr. *complexion*, lat. *complexio*)

complexón *s. m.* agent chimic cu proprietăți de inactivare a ionilor metalici, cu structuri ciclice în interiorul moleculei. (< fr. *complexon*)

complexual, -ă *adj.* referitor la complex (II, 4), la natura sa emoțională. (< fr. *complexuel*)

complezent, -ă *adj.* gata de a servi pe cineva; serviabil, amabil. (< fr. *complaisant*)

complezintă *s. f.* servibilitate, amabilitate; curtoazie. (< fr. *complaisance*)

compliant, -ă *adj.* maleabil ascultător, supus. (< engl. *compliant*)

compliantă *s. f. 1.* mărime care indică gradul de elasticitate al unui sistem mecanic. *2. (med.)* variație a volumului pulmonar datorată schimbării de presiune. *3.* acord, supunere, ascultare, conformare comportamentală. • adeziune a bolnavului la mijloacele terapeutice necesare ameliorării stării sale de sănătate. (< fr. *compliance*)

complică *vb. tr., refl.* a (se) incurca, a (se) agrava, a (se) înrăutăți. (< fr. *complicuer*, lat. *complicare*)

complicat, -ă *adj.* 1. incurcat, greu de înțeles. *2. (fig.)* întortocheat, sinuos. (< fr. *compliqué*)

complicație *s. f. 1.* faptul de a (se) complica; stare complicată; incurcătură. *2.* agravare a unei boli prin

- apariția unor noi stări patologice. (<fr. *complication*, lat. *complicatio*)
- complice** *s. m. f.* cel care înlesnește sau ajută la săvârșirea unei fapte; părtaș. (<fr., it. *complice*)
- complicitate** *s. f.* participare la săvârșirea unei fapte penale sau reprobabile. (<fr. *complicité*)
- compliment** *s. n.* 1. cuvânt de laudă, de respect adresat cuiva; măgulire, adulare; amabilitate. 2. (pl.) salutări transmise prin intermediul cuiva. 3. înclinare a capului sau a corpului în semn de salut respectuos; reverență. (<fr. *compliment*)
- complimentă** *vb. tr.* a exprima complimente (2). (<fr. *complimenter*)
- complini** *vb. tr.* a completa, a întregi. (<com/pleta/ + *lin/plini*)
- complot** *s. n.* înțelegere secretă, uneltire a câtorva persoane sau organizații îndreptată împotriva unui demnitar, a unui stat etc.; conjurație; conspirație. (<fr. *complot*)
- complotă** *vb. intr.* a organiza un complot; a conspira. (<fr. *comploter*)
- complotism** *s. n.* tactică de complotist. (<it. *complotismo*)
- complotist**, -ă *s. m. f.* cel care participă la un complot; conjurat; conspirator. (<complot + -ist)
- compluviu** *s. n.* deschizătură în acoperișul atriumului caselor romane, prin care cădea în impluviu apa de ploaie. (<lat., fr. *compluvium*)
- componant**, -ă *I. adj.* (și *s. n.*) care intră ca parte într-un întreg; constituent, constitutiv. *II. s. f.* (fiz.) fiecare dintre vectorii în care se descompune un anumit vector. *III. s. n.* fiecare dintre substanțele sau speciile moleculare care alcătuiesc un sistem fizico-chimic. (<germ. *Komponente*, it. *componente*)
- componență** *s. f.* totalitatea elementelor care alcătuiesc o unitate; compoziție, alcătuire. (<compon/ent/ + -ență)
- componențial**, -ă *adj.* (lingv.) analiză ~ă = metodă de analiză semantică bazată pe descompunerea semnificațiilor. (<fr. *composentiel*)
- componist**, -ă *s. m. f.* compozitor. (<germ. *Komponist*)
- componistic**, -ă *I. adj.* referitor la o compoziție muzicală. *II. s. f.* (muz.) arta compoziției. (<it. *componistico*)
- comportă** *vb. I. refl.* a avea o anumită conduită. *II. tr.* a aduce cu sine; a necesita, a impune. (<fr. *comporter*, lat. *comportare*)
- comportament** *s. n.* 1. ansamblul manifestărilor obiective ale unui individ prin care se exteriorizează viața sa psihică. • fel de a se comporta; conduită. 2. (biol.) mod în care un organism reacționează față de factorii de mediu. (<fr. *comportement*)
- comportamental**, -ă *adj.* referitor la comportament. (<fr. *comportemental*)
- comportamentism** *s. n.* behaviorism. (<it. *comportamentismo*)
- comportamentist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al comportamentismului. (<it. *comportamentista*)
- compositum** *s. n.* totalitatea mijloacelor pe care le are un cântăreț. (<fr. *compositum*)
- compóst** *s. n.* îngrășământ din resturi organice și compuși minerali, supuși unui proces de fermentație lentă. (<fr. *compost*)
- compostă** *vb. tr.* 1. a marca data cu compostorul. 2. a îngăraș un teren cu compost. (<fr. *composter*)
- compostieră** *s. f.* platformă sau groapă în care se depozitează resturile organice în vederea preparării compostului. (<compost + -ieră)
- compostór** *s. n.* aparat cu litere sau cifre interschimbabile cu care se marchează, se datează documente. • dispozitiv pentru perforat bilete în vehiculele cu autotaxare. (<fr. *composteur*)
- compót** *s. n.* preparat alimentar din fructe fierte în apă cu zahăr. (<fr. *compote*)
- compotiéră** *s. f.* vas în care se servește compotul. (după fr. *compotier*)
- compound** /compâund/ *s. n.* 1. mod de grupare a două mecanisme, mașini etc. pentru a asigura funcționarea lor asociată. 2. material electroizolant dintr-un amestec de bitumuri, rășine și ceruri. (<engl. *compound*)
- compundare** /-paun-/ *s. f.* 1. metodă de reglare a tensiunii generatoare sau a turației la motoarele de curent continuu, prin excitarea suplimentară a mașinii cu un curent egal sau proporțional cu cel indus. 2. adăugare de grăsimi sau de derivați ai acizilor grași unui ulei mineral pentru a-i îmbunătăți calitățile. (după fr. *compounding*)
- compozeé** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale, cu florile reunite într-un capitol; compozite. (<fr. *composées*)
- compozit**, -ă *adj.* 1. alcătuit din elemente sau materiale diferite. *o ordin* ~ (și *s. n.*) *ordin* arhitectonic la romani, care îmbină capitelul corintic cu voluta ionică. *II. s. n. pl.* (tehn.) materiale care reunesc elemente diferite într-un singur produs. (<fr. *composite*, lat. *compositus*)
- compozite** *s. f. pl.* compozee. (<germ. *Kompositen*)
- compozitiv**, -ă *adj.* (despre o metodă) care procedează de la simplu la complex. (<it. *compositivo*)
- compozitór**, -oáre *s. m. f.* cel care compune lucrări muzicale; componist. (<fr. *compositeur*)
- compoziție** *s. f.* 1. totalitatea elementelor care alcătuiesc o unitate, o substanță, un corp etc.; structură. • compus; amestec. 2. operă artistică, muzicală. • mod de organizare a elementelor componente ale unei opere literare. 3. studiul regulilor de compunere a unei bucați muzicale; arta de a compune muzică potrivit anumitor reguli. • mod în care a fost compusă o bucată muzicală. 4. ordonare, dispunere a elementelor unei picturi, ale unui tablou. • (fot.) aranjament artistic și rațional al unei imagini. • gen de pictură care reprezintă personaje în acțiune. 5. tip de interpretare a unui rol de către un actor. 6. compunere (4). 7. aliaj de plumb cu cositor, pentru lipituri moi. 8. formă de tipar constituită din elementele ei componente. (<fr. *composition*, lat. *compositio*)
- compozițional**, -ă *adj.* referitor la compoziție. (<it. *composizionale*)
- comprador**, -ă *I. adj.* *burghezie* -ă = parte a burgheziei din țările coloniale și dependente care pactizează cu imperialismul străin în scopul menținerii asuprii coloniale. *II. s. m.* membru al acestei burghezii. (<rus. *komprador*, sp. *comprador*, cumpărător)
- comprehensibil**, -ă *adj.* care se poate înțelege ușor; inteligibil. (<fr. *compréhensible*)
- comprehensibilitate** *s. f.* însușirea de a fi comprehensibil. (<fr. *compréhensibilité*)
- comprehensiune** *s. f.* 1. putere de pătrundere, de înțelegere; comprehensivitate. 2. (log.) conținut (3). (<fr. *compréhension*, lat. *comprehensio*)
- comprehensiv**, -ă *adj.* 1. care înțelege repede și just; inteligent, ager, pătrunzător. 2. înțelegător, binevoitor. (<fr. *compréhensif*, lat. *comprehensivus*)
- comprehensivitate** *s. f.* comprehensiune (1). (după it. *comprensività*)
- comprés**, -ă *I. adj.* (bot.; despre organe) comprimat. *II. s. n.* (poligr.) text cules compact, fără spații mari între rânduri. (<germ. *kompres*, (II) *Kompress*)
- compresă** *s. f.* bucată de pânză care se aplică pe o parte bolnavă a corpului. (<fr. *compresse*)
- compresibil**, -ă *adj.* care se poate comprima (II, 1); comprimabil. (<fr. *compressible*)
- compresibilitate** *s. f.* 1. proprietate a unui corp de a fi compresibil. 2. raportul dintre micșorarea relativă a unui corp comprimat și creșterea forței care a provocat-o. (<fr. *compressibilité*)
- compresiune** *s. f.* 1. comprimare. 2. stare de solicitare a unei piese sub acțiunea a două forțe egale și de sens contrar. 3. fază de funcționare a unei mașini în timpul căreia fluidul din cilindrul motor își micșorează volumul sub acțiunea pistonului. 4. apăsare a unui vas sanguin pentru a opri o hemoragie. • apăsare pe care o exercită o tumoare asupra unui organ sau țesut vecin. (<fr. *compression*, lat. *compressio*)
- compresiv**, -ă *adj.* care servește pentru a lega strâns. • (fig.) care restrânge, comprimă. (<fr. *compressif*, engl. *compressive*)
- compresór**, -oáre *I. adj.* care comprimă. *II. s. n.* 1. mașină de forță, pneumatică, servind la comprimarea unui gaz. 2. utaj rutier autopropulsat format dintr-un cilindru masiv și greu, pentru compactarea terasamentelor. 3. instrument chirurgical cu care se face o compresiune (4). 4. aparat electronic care saturează la nivel optim un semnal muzical. (<fr. *compresseur*)
- comprimă** *vb. I. tr., refl.* a (se) restrânge, a (se) reduce (ca volum). *II. tr.* 1. a micșora volumul unui corp (gaz) prin presiune exterioară; a presa. • (fig.) a împiedica să se manifeste; a înăbuși. 2. a reduce personalul unei întreprinderi, instituții etc.; a pune în cadrul disponibil. (<fr. *comprimer*, lat. *comprimere*)

comprimabil, -ă *adj.* coeribil; compresibil. (< fr. *comprimable*)

comprimat *s. n.* medicament solid, obținut prin comprimarea unor pulberi; pastilă, tabletă. (după fr. *comprimé*)

compromis *s. n.* 1. înțelegere, acord bazat pe renunțări și concesi reciproc. 2. înțelegere potrivit căreia părțile în litigiu se supun judecății unor arbitri. (< fr. *compromis*)

compromisóriu, -ie *adj.* în legătură cu un compromis. **o clauză ~ie** = clauză a unui contract prin care cele două părți se angajează a supune arbitrilor eventualele contestații. (< fr. *compromissoire*)

compromite *vb. I. tr., refl.* a face să(-și) piardă buna reputație; a (se) discredita. **II. tr.** a primejdi; a distruge, a zădărnici. (< lat. *compromittere*, fr. *compromettre*)

compromițător, -oăre *adj.* de natură a compromite. (< *compromite* + -ător)

compte-rendu /cont-rându/ *s. n.* raport despre un eveniment, ședință, lucrare etc.; recenzie. (< fr. *compte-rendu*)

compulsă *vb. tr.* a cerceta acte, documente; a aduna date, informații. (< fr. *compulser*, lat. *compulsare*)

compulsivitate *s. f.* tip de conduită în care individul se simte constrâns a acționa sub efectul unei forțe interne obsesionale, amenințat de angoasă, de culpabilitate. (< fr. *compulsion*)

compulsiv, -ă *adj.* referitor la compulsiune. (< fr. *compulsif*)

compunctivitate *s. f.* 1. pocăință, umilință; remușcare. 2. (ir.) gravitate afectată. (< fr. *compunction*)

compune *vb. I. tr. I.* a alcătui, a forma un întreg. 2. a crea, a elabora o operă literară, muzicală etc. **II. refl.** a consta, a fi alcătuit din... (< lat. *componere*)

compunere *s. f.* 1. acțiunea de a compune. 2. bucată literară sau muzicală; compoziție. 3. procedeu de formare a cuvintelor prin crearea unui cuvânt nou din mai multe cuvinte întregi existente independent, cu ajutorul unor elemente de compunere sau din abrevieri. 4. lucrare școlară scrisă asupra unei teme; compoziție (6). (< *compune*)

compus, -ă *I. adj.* alcătuit din mai multe elemente. **o (gram.) timp ~** = timp format cu ajutorul verbelor auxiliare; **frunză ~ă** = frunză având limbul alcătuit din mai multe foliole, dispuse pe un ax; **inflorescență ~ă** = inflorescență din mai multe inflorescențe simple; **fruct ~** = fruct provenind dintr-o asemenea inflorescență. **II. s. n.** cuvânt rezultat prin compunere (3). **III. s. m.** combinație (3). (< *compune*)

compút *s. n.* calcul al timpului făcut pentru a fixa data Paștilor și a altor sărbători mobile, în vederea alcătuirii calendarului bisericesc. (< fr. *comput*)

compută *vb. tr. I.* a calcula, a număra. 2. (jur.) a scădea prevenția din timpul unei condamnări. (< fr. *computer*, lat. *computare*)

computare *s. f.* acțiunea de a computa. **o (jur.) ~ea prevenției** = scăderea din durata de executare a unei pedepse privative de libertate a timpului reținerii sau al arestării preventive. (< *computa*)

computație *s. f.* calcul al timpului în vederea fixării calendarului bisericesc. (< fr. *computation*, lat. *computatio*)

compuțional, -ă *adj.* referitor la computație, care procedează prin computație. **o geometrie ~ă** = domeniu interdisciplinar care cuprinde reprezentarea pe calculator, introducerea, ieșirea și analiza datelor geometrice, entități geometrice de bază; **grafică ~ă** = ansamblu de metode și tehnici de conversie a informației numerice în imagini grafice cu ajutorul calculatorului și al periferiei grafice; modalitatea de adaptare a relației om-mășină la nevoile specifice omului. (< engl. *computational*)

compüter *s. n.* calculator electronic; ordinator. (< engl. *computer*)

computerist, -ă *s. m. f.* specialist în folosirea computerelor. (< *computer* + -ist)

computeriză *vb. tr. I.* a prelucra cu ajutorul computerului. 2. a introduce computerul în diverse domenii de activitate. (< engl. *computerize*)

computist, -ă *s. m. f.* specialist în lucrări de computație. (< fr. *computiste*)

comsomól *s. n.* organizație revoluționară a tineretului în fosta URSS. (< rus. *Komsomol*)

comsolol, -ă *adj.*, *s. m. f.* (membru) al comsolului. (< rus. *Komsomol* + -ist)

comultiplu *s. m. (mat.)* multiplu al mai multor numere întregi date. (< *co-* + *multiplu*)

común, -ă *I. adj.* 1. care aparține mai multora sau tuturor; care interesează pe mai mulți sau pe toți; obțesc. **o (jur.) drept ~** = parte a dreptului cu aplicare generală; **substantiv ~** = substantiv care servește la indicarea obiectelor de același fel; **factor ~** = număr cu care se înmulțesc toți termenii unei sume; **divizor ~** = număr întreg cu care se împart exact mai multe numere întregi date; **multiplu ~** = număr divizibil prin mai multe numere întregi date; **numitor ~** = numitor care aparține mai multor fracții. **o a face cauză ~ă cu cineva** = a fi de partea cuiva. 2. obișnuit, normal, frecvent. **o loc ~** = idee, lucru știut de toată lumea; banalitate. 3. mediocr, banal, de rând. **II. s. n.** ceea ce aparține tuturor sau mai multora; ceea ce este alcătuit pe baze obștești. **o în ~** = laolaltă, împreună. **o a ieși din ~** = a se prezenta ca ceva aparte, neobișnuit. (< fr. *commun*, lat. *communis*)

comunál, -ă *adj.* referitor la comună; care aparține comunei. (< fr. *communal*, lat. *communalis*)

comunárd, -ă *adj.*, *s. m. f.* (partizan) al Comunei din Paris. (< fr. *communard*)

comună *s. f.* 1. oraș medieval, care se bucura de o anumită autonomie politică. 2. unitate de bază administrativ-teritorială compusă din unul sau mai multe sate. 3. ~ primitivă = prima formațiune social-economică din istoria societății, cu nivelul scăzut al forțelor de producție, proprietatea comună asupra mijloacelor de producție și egalitatea în repartiția produselor. **o C-a din Paris** = formă de guvernare a orașului Paris, instituită în 1871 de masele muncitoare răscolite, prima încercare de instaurare a dictaturii proletarietului; **Camera C-elor** = una dintre cele două camere ale parlamentului englez. (< fr. *commune*)

comuneros *s. m. pl.* 1. denumire a orașelor libere din Castilia, care s-au răscolit împotriva absolutismului regal în 1520. 2. curent de stânga din revoluția spaniolă din 1820-1823, care reprezenta interesele burgheziei mici și mijlocii. (< sp. *comuneros*)

comunía *vb. tr., intr.* a (se) împărtași. • (fig.) a fi în comuniune de idei sau de sentimente. (< fr. *communier*)

comuniánt, -ă *s. m. f.* cel care primește, sau care face comuniunea (2). (< fr. *communiant*)

comunică *vb. I. tr.* a face cunoscut; a înștiința. • a prezenta o comunicare (4). **II. intr. a fi, a se pune în legătură cu... (< fr. *communiquer*, lat. *communicare*)**

comunicabil, -ă *adj.* care poate fi comunicat. (< fr. *communicable*, lat. *communicabilis*)

comunicabilitate *s. f.* calitatea, starea a ceea ce este comunicabil. (< fr. *communicabilité*)

comunicánt¹ *adj. vase ~e* = sistem de vase care comunică între ele, astfel încât un lichid se ridică în toate la același nivel. (< fr. *communicant*)

comunicánt², -ă *s. m. f.* cel care comunică ceva; cel care răspunde la o anchetă lingvistică. (< *comunica* + -ant)

comunicăre *s. f.* 1. acțiunea de a comunica. 2. înștiințare, veste, știre. 3. contact, relație, legătură. 4. prezentare într-un cerc restrâns de specialiști a unei contribuții personale într-o problemă științifică; lucrare care face obiectul unei asemenea prezentări. (< *comunica*)

comunicát *s. n.* înștiințare oficială difuzată prin presă, radio etc. asupra anumitor tratative diplomatice, evenimente etc. • **bulletin oficial al comandamentului suprem al unei armate** prin care publicul este informat în timp de război cu privire la operațiile militare. (< fr. *communiqué*)

comunicatív, -ă *adj.* 1. care se transmite ușor. 2. (despre oameni) care se împrietenește ușor cu ceilalți; sociabil. (< fr. *communicatif*, lat. *communicativus*)

comunicativitate *s. f.* însușirea de a fi comunicativ. (< *comunicativ* + -itate)

comunicăție *s. f.* 1. mijloc de comunicare între două puncte; legătură, contact (rutier, telefonic etc.) • (pl.) ansamblu de infrastructuri care permite asemenea legături. 2. figură retorică prin care un orator sau autor se adresează auditorului, respectiv cititorului, simulând a-l consulta cu privire la aprecierea unor fapte sau în legătură cu justetea unor afirmații ori argumente. (< fr. *communication*, lat. *communicatio*)

comunicațional, -ă *adj.* referitor la comunicare. (< engl. *communicational*)

comunism *s. n.* 1. formațiune social-economică în dezvoltarea societății, caracterizată prin proprietatea de stat asupra tuturor mijloacelor de producție și prin regim

- totalitar de extremă stânga. • ideologia, teoria înfăptuirii orânduirii comuniste a unei false fericiri generale. 2. ~ *utopic* = ansamblul doctrinelor premarxiste privind o societate întemeiată pe desființarea proprietății private și pe egalitatea socială și economică. 3. ~ *științific* = socialism științific. (< fr. *communisme*)
- comunist**, -ă I. *adj.* care ține de comunism, bazat pe principiile comunismului. II. *s. m. f.* membru al unui partid comunist. (< fr. *communiste*)
- comunitar**, -ă *adj.* referitor la comunitate. (< fr. *communautaire*)
- comunitarism** *s. n.* caracter comunitar. (< *comunitar* + -ism)
- comunitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este comun mai multor persoane sau grupuri sociale. 2. grup de oameni cu interese, credințe, obiceiuri, norme de viață comune; colectivitate, societate. • totalitatea organismelor vegetale care ocupă o anumită zonă geografică, având relații reciproce. (< lat *communitas*, după fr. *communauté*, it. *comunità*)
- comuniune** *s. f.* 1. legătură traicică, unire strănsă. 2. euharistic. (< fr. *communion*, lat. *communio*)
- comuniză** *vb. tr.* a propaga influența comunistă. (< fr. *communiser*)
- comunizant**, -ă *adj.* care are simpatie pentru comunism; marcat de comunism. (< fr. *communisant*)
- comută** *vb. tr.* 1. a schimba legăturile unui circuit electric cu altele, a modifica succesiv conexiunile unor circuite. • a racorda un circuit electric la rețea. 2. a schimba o pedepșă mai grea într-una mai ușoară. 3. a schimba anumite numere în cadrul operației de comutare (2). (< fr. *commuter*, lat. *commutare*)
- comutabil**, -ă *adj.* care poate fi schimbat; (despre pedepse) care se poate comuta. (< fr. *commutable*)
- comutabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este comutabil. (< fr. *commutabilité*)
- comutare** *s. f.* 1. acțiunea de a comuta; comutație. 0 (*jur.*) ~ a pedepsei = înlocuire a unei pedepse mai grele printr-una mai ușoară. 2. (*mat.*) operație efectuată asupra unui șir de numere, al cărei rezultat nu depinde de ordinea în care se operează asupra diferitelor elemente ale șirului. 3. fenomenul elaborării unor reflexe condiționate diferite la unul și același stimul în funcție de schimbarea condițiilor mediului ambiant. 4. substituire a unui element lingvistic cu altele, pentru a verifica proprietățile lor respective (fonetice, morfologice, sintactice, semantice). (< *comuta*)
- comutativ**, -ă *adj.* care prezintă comutativitate. (< fr. *commutatif*)
- comutativitate** *s. f.* I. (*mat.*) proprietate a unei operații de a fi independentă de ordinea elementelor cu care se operează. 2. particularitate a atenției, gândirii, percepției de a se deplasa de la o activitate la alta. 3. însușire a diverselor elemente ale limbii de a intra în aceleași construcții. (< fr. *commutativité*)
- comutatoare** *s. f.* convertizor (3) care transformă curentul continuu în curent alternativ și invers. (după fr. *commutatrice*)
- comutator** *s. n.* dispozitiv pentru închiderea sau deschiderea rețelei de curent electric ori pentru modificarea succesivă a conexiunilor mai multor circuite; întrerupător; saltar. (< fr. *commutateur*)
- comutație** *s. f.* 1. comutare; schimbare, mutație. • totalitatea operațiilor de conectare și deconectare a liniilor, efectuate în scopul realizării unei legături telefonice sau telegrafice. 2. trecere a unei secțiuni a înfășurării induse a rotorului unei mașini electrice cu colector dintr-o cale de curent într-alta în cursul rotirii rotorului. 3. figură de stil prin care sunt puse în opoziție două propoziții, astfel încât prin schimbarea ordinii cuvintelor să rezulte un sens contrar. (< fr. *commutation*, lat. *commutatio*)
- CON¹-CO-COM-** *pref.* „împreună (cu)”, „spre ceva”, „alături”. (< fr. *co/n, m/-*, cf. lat. *com* < cum, cu)
- con²** *s. n.* 1. corp rezultat din rotirea unui triunghi dreptunghic în jurul uneia dintre catetele sale; obiect cu o astfel de formă. 0 ~ *vulcanic* = partea exterioară, în formă de con, a unui vulcan; ~ *de lumină* = fascicul de raze care pleacă dintr-un punct luminos și cade pe o suprafață. 2. fructul coniferelor. (< fr. *cône*, lat. *conus*)
- con³** *prep. (muz.)* „cu”, (< it. *con*)
- con affetto** *loc. adv. (muz.)* cu simțire; afectuos. (< it. *con affetto*)
- con anima** *loc. adv. (muz.)* cu însuflețire; animat. (< it. *con anima*)
- conát**, -ă *adj. (bot.; despre organe)* concrescut, unit, sudat. (< lat. *connatus*)
- conativ**, -ă *adj. 1. (fil.)* referitor la activitate, la procesele de voință; volitiv. 2. (despre forme verbale) care exprimă ideea de efort. (< fr. *conatif*)
- conăție** *s. f.* 1. ansamblu de procese psihice apărute ca o consecință a acțiunii. 2. (*fil.*) efort. (< fr. *conation*)
- conățional**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care face parte din aceeași națiune cu cineva. (< it. *connazionale*)
- con brío** *loc. adv. (muz.)* cu vervă, cu însuflețire. (< it. *con brio*)
- concasă** *vb. tr.* a sfărâma un material solid, a fărâmița. (< fr. *concasser*, lat. *conquassare*)
- concasor** *s. n.* utilaj de sfărâmat materiale (semi)dure, în industriile extractive sau de prelucrare. (< fr. *concas-seur*)
- concatenát**, -ă *adj.* dispus în formă de lanț. (< lat. *concatenatus*)
- concatenátie** *s. f.* 1. figură de stil constând în înălțurarea membrilor unei perioade prin cuvinte împrumutate de la un membru precedent; înlănțuire retorică de anadiploze succesive; conexiune; epilogă. 2. (*lingv.*) înlănțuire de elemente vecine, în plan sintagmatic; (*p. ext.*) înlănțuire de elemente constitutive (cauze și efecte, termeni ai unui silogism etc.); juxtapunere. (< fr. *concaténation*, lat. *concatenatio*)
- concăv**, -ă *adj.* care prezintă o adâncitură, o scobitură. (< fr. *concave*, lat. *convexus*)
- conconvitate** *s. f.* scobitură, adâncitură. (< fr. *conconvité*)
- cóncă** *s. f.* 1. mare cochilie concavă. 2. (*anat.*) excavație profundă a pavilionului urechii sau nasului. 3. boltă în sferă de sferă pentru acoperirea absidelor. (< fr. *conque*)
- concedé** *vb. tr.* a admite, a recunoaște; a îngădui, a încuviința; a acorda, a ceda un privilegiu, un drept. (< fr. *concéder*)
- concedia** *vb. tr.* 1. a scoate, a îndepărta din serviciu, dintr-o funcție etc. 2. a îngădui cuiva să se retragă; a pofti să plece. (< fr. *congédier*)
- concediu** *s. n.* interval de timp în care angajații sunt scutiți, în temeiul legii, de a presta munca. (< *concedia*, după fr. *congé*)
- concentrá** *vb. I. tr., refl.* a (se) strânge, a (se) aduna, a (se) acumula într-un (singur) loc; a (se) îndrepta spre un (singur) punct. II. *refl.* a-și încorda atenția, gândirea într-o (singură) direcție; a fi preocupat de ceva. III. *tr.* 1. a chema vremelnic sub arme un rezervist pentru instruire. 2. a mări procentul unui component într-o soluție, într-un amestec. 3. a separa părțile cu minereuri utile din minereul brut. (< fr. *concentrer*)
- concentráre** *s. f.* acțiunea de a (se) concentra. 0 ~ a producției = reunire a mai multor întreprinderi și organizare a producției în întreprinderi mai mari; ~ a capitalului = acumularea capitalului; *lagăr* de ~ = loc în care, în regimurile reacționare, sunt închiși cetățeni considerați periculoși regimului. (< *concentra*)
- concentrát** *s. n.* 1. produs minier bogat în minerale utile, prin eliminarea sterilului. 2. produs alimentar de volum mic și procent mare de substanțe nutritive. (< germ. *Konzentrat*, fr. *concentré*)
- concentrát²**, -ă *adj.* 1. care are concentrație mare. 0 *suraje* ~ e = nutreți de origine vegetală sau animală cu valoare nutritivă ridicată. 2. (despre stil) concis. (< *concentra*)
- concentrátor** *s. n.* calculator de capacitate redusă, programat pentru a executa multiplexarea unui set de linii de comunicație de joasă viteză pe o singură linie. (< engl. *concentrator*)
- concentrátie** *s. f. (chim.)* grad de saturare, de densitate a unui corp; raport între cantitatea de substanță dizolvată și cantitatea de solvent sau de soluție obținută. (< fr. *concentration*)
- concentraționár**, -ă I. *adj.* referitor la lagărele de concentrare. II. *s. m. f.* deținut într-un asemenea loc. (< fr. *concentrationnaire*)
- concentric**, -ă *adj.* 1. dispus circular în jurul unei părți centrale comune; (despre cercuri, curbe etc.) care au un centru comun. 2. (despre predarea cunoștințelor) organizat în cercuri din ce în ce mai largi, completând și extinzând sfera cu fiecare ciclu școlar. (< fr. *concentrique*)
- concentrism** *s. n.* doctrină politică favorabilă concentrării economice. (< fr. *concentrisme*)
- concentus** *s. n.* melodie corală liturgică la unison, melismatică, care se opune recitării solo. (< fr. *concentus*)

- concépe** *vb. I. tr.* 1. a imagina, a proiecta, a crea. 2. a-și face o idee despre ceva; a pricepe, a înțelege. 3. a formula (ceva) într-un anumit fel, a exprima. **II. intr.** (despre femei) a rămâne însărcinată. (<lat. *concupere*)
- concépt** *s. n.* 1. idee, noțiune care constituie treapta cea mai înaltă de abstracție în reflectarea realității. 2. cioră, bruion, schiță. (<fr. *concept*, lat. *conceptus*)
- conceptăcul** *s. n.* cavitate în care se formează organele reproducătoare la unele criptogame. (<fr. *conceptacle*, lat. *conceptaculum*)
- conceptibil, -ă** *adj.* care poate fi conceput. (după it. *concepibile*)
- conceptism** *s. n.* școală literară spaniolă din sec. XVII caracterizată prin elaborarea excesivă a expresiei, erudiției, prin abuz de metafore noi și paradoxale și prin cultivarea efectelor surprinzătoare. (<fr. *conceptisme*)
- conceptist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al conceptismului. (<fr. *conceptiste*)
- conceptivitate** *s. f.* fecunditatea femeii. (<fr. *conceptivité*)
- conceptual, -ă** *adj.* referitor la concept (1) sau la concepție; abstract. **O artă ~ă** = tendință în arta contemporană care face să primeze ideea, concepția operii asupra formei sale concrete, ultime. (<fr. *conceptuel*, lat. *conceptualis*)
- conceptualism** *s. n.* concepție în filozofia scolastică medievală apropiată de nominalism, care recunoaște existența generalului. (<fr. *conceptualisme*)
- conceptualist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al conceptualismului. (<fr. *conceptualiste*)
- conceptualiză** *vb. tr.* a elabora un concept pornind de la un lucru oarecare; a transpune o teorie în concepte. (<fr. *conceptualiser*)
- concepție** *s. f.* 1. ansamblu, sistem de idei privitoare la problemele filozofice, științifice, economice, morale, tehnice, literare etc.; mod de a înțelege sau de a interpreta fenomenele pe baza unui sistem de idei. 2. procreare. (<fr. *conception*, lat. *conceptio*)
- concepțional, -ă** *adj.* care ține de concepție. (<engl. *conceptional*)
- concern** *s. n.* formă de monopol constând din unirea mai multor întreprinderi din diferite ramuri economice sub conducerea unui grup de mari capitaliști, în care întreprinderile își păstrează formal o anumită independență. (<engl. *concern*, germ. *Konzern*)
- concert** *s. n.* 1. execuție în public a unor lucrări muzicale. 2. compoziție muzicală amplă, de obicei în trei părți, scrisă pentru unul sau mai multe instrumente solistice, cu acompaniament de orchestră. 3. (*fig.*) unanimitate, înțelegere (deplină), acord, armonie. (<fr. *concert*, it. *concerto*)
- concert** *vb. I. intr.* 1. a da un concert (1). 2. (despre șefi de state, diplomați etc.) a se consulta pentru a se pune de acord asupra unui proiect comun. **II. tr.** a pune la cale, a pregăti (în comun). (<fr. *concerter*, it. *concertare*)
- concertant, -ă** *adj.* cu caracter de concert. **O simfonie ~ă** = simfonie în care două sau mai multe instrumente au un rol dominant în orchestră; *voce ~ă* = voce cu caracter de virtuozitate solistică într-un ansamblu coral. (<fr. *concertant*)
- concertat, -ă** *adj.* stabilit, hotărât împreună cu alții; care rezultă dintr-o înțelegere, convenit. (<fr. *concerté*, it. *concertato*)
- concertină** *s. f.* gen de acordeon hexagonal, cu claviatură din butoni. (<fr. *concertine*)
- concertino** *s. n.* 1. mic grup de instrumente solistice în concerto grosso. 2. lucrare muzicală concertantă cu formă liberă, în care sunt evidențiate calitățile instrumentiștilor solști. 3. concert de proporții reduse. (<it. *concertino*)
- concertist, -ă** *s. m. f.* interpret care susține concerte sau recitaluri. (<fr. *concertiste*)
- concertistic, -ă** *adj.* referitor la concert, de concert. (<it. *concertistico*)
- concertmăstru** *s. m.* prim violonist al unei orchestre. (<germ. *Konzertmeister*)
- concerto** *s. n.* compoziție muzicală pentru orchestră și unul sau mai multe instrumente solistice. **O ~ grosso** = compoziție orchestrală de virtuozitate din mai multe părți, în care un grup de instrumente solistice cântă alternativ, cu întreaga orchestră. (<it., fr. *concerto /grosso/*)
- concesie** *s. f.* 1. cedare, renunțare (la ceva) în interesul altuia. • compromis. 2. figură retorică constând din acordarea unei aprobări părții adverse pentru a o putea respinge mai apoi cu ușurință; epitropă. (<fr. *concession*, lat. *concessio*)
- concesionă** *vb. tr.* a da în concesione. (<conces/iel + -iona)
- concesionăr** *s. m.* beneficiar al unei concesii. (<fr. *concessionnaire*)
- concesiune** *s. f.* convenție prin care o persoană fizică sau juridică obține dreptul de a exploata anumite servicii publice sau bunuri ale statului; drept de exploatare a unui bun obștesc, a unei întreprinderi etc. acordat de un guvern unor persoane particulare. • obiectul material al unei asemenea exploatare. (<fr. *concession*, lat. *concessio*)
- concesiv, -ă** *adj.* care face concesii; îngăduitor. **O complement circumstanțial ~** = complement care exprimă concesia sau faptul care ar fi trebuit să împiedice realizarea unei acțiuni; *propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care corespunde unui complement circumstanțial concesiv; *conjunție ~ă* = conjuncție care introduce o propoziție concesivă. (<fr. *concessif*, lat. *concessivus*)
- concetățean, -ă** *s. m. f.* cetățean al unui stat, al unui oraș, considerat în raport cu ceilalți cetățeni. (după fr. *concitoyen*)
- concretism** *s. n.* tendință artistică și estetică din Italia în sec. XVI, care cultiva o exprimare încărcată, metaforică, cu nuanțe de afectare și de prețiozitate. (<it. *concretismo*)
- concestif, -ă** *adj., s. m. f.* (scriitor adept) al concretismului. (<it. *concestista*)
- concherânt, -ă** *adj. (rar)* cuceritor. (<fr. *conquérant*)
- CONCHI-CONCO-** *elem.* „cochilie, scoică”, „cornet nazal”. (<fr., engl. *conchi-, concho-*, cf. lat. *concha*, gr. *konkhe, cochilie*)
- conchide** *vb. tr., intr.* a trage o concluzie; a conclud. (după lat. *concludere*)
- conchifere** *s. f. pl.* moluște prevăzute cu cochilie. (<germ. *Konchiferen*)
- CONCHILIO-** *elem.* „scoică”. (<fr. *conchylio-*, cf. gr. *konkhyllion*)
- conchiliocultor, -oară** *s. m. f.* cel care se ocupă cu conchiliocultura. (<fr. *conchylioculteur*)
- conchiliocultură** *s. f.* creșterea scoicilor. (<fr. *conchylioculture*)
- conchiliolog, -ă** *s. m. f.* specialist în conchiliologie. (<germ. *Konchylitologie*)
- conchiliologie** *s. f.* parte a zoologiei care studiază scoicile. (<fr. *conchyliologie*)
- conchistador** *s. m.* nume dat aventurierilor spanioli din sec. XV-XVI care plecau să cucerască teritoriul în America sau în altă parte a lumii. (<sp., fr. *conquistador*)
- conchistă** *s. f.* cucerire (amoroasă). • femeie cucerită, sedusă. (<it. *conquista*)
- conclitic, -ă** *adj.* (despre puncte) care se află pe același cerc. (<it. *conclitico*)
- conclia** *vb. tr. I.* a soluționa un diferend pe cale amicală; a pune de acord. 2. (*jur.*) a încerca aplanarea sau evitarea unui litigiu prin împăcarea părților. (<fr. *concilier*, lat. *conciliare*)
- concliașul** *s. n.* 1. consfătuire secretă între persoane care plănuiesc ceva (nepermis). 2. reuniune a prelaților schismatici. (<fr. *conciliabile*, lat. *conciliabulum*)
- concliant, -ă** *adj.* care se lasă ușor înduplecat; împăciuitor. (<fr. *conciliant*)
- concliar, -ă** *adj.* referitor la conciliu; sinodal. (<fr. *conciliaire*)
- concliator, -oară** *I. adj.* care tinde spre un acord, spre împăcare; împăciuitor. **II. s. m. f.** împăciuitorist. (<fr. *conciliatoire*, fr. *conciliateur*, lat. *conciliator*)
- concliatorism** *s. n.* atitudine, acțiune concliatoare. • împăciuitorism. (<it. *conciliatorismo*)
- concliație** *s. f. I.* conciliere. • procedură, în dreptul internațional, urmând înlăturarea conflictelor. 2. figură retorică în care se folosește un argument „ostil” pentru propria cauză. (<fr. *conciliation*, lat. *conciliatio*)
- concliu** *s. n.* adunare de prelați catolici în care se decide asupra unor chestiuni de dogmă, morală etc.; sinod. (<lat. *concilium*)
- concis, -ă** *adj.* exprimat pe scurt, succint, laconic; concentrat. (<fr. *concis*, lat. *concisus*)

- conciadin**, -ă *s. m. f.* cel care este din același oraș (cu altcineva). (<it. *conciadino*)
- conciatăie** *s. f.* 1. excitație. 2. răscoală, tulburare, neliniște. (<lat. *conciatio*)
- conciție** *s. f.* calitate de a fi concis; formulare scurtă. (<fr. *concision*, lat. *conciatio*)
- conclamăție** *s. f.* prima ceremonie funerară la romani, prin care era invocat mortul. (<lat. *conclamatio*, fr. *conclamation*)
- conclăv** *s. n.* 1. încăpere în care matroanele romane se retrăgeau pentru a-și primi prietenii apropiați. 2. adunare a cardinalilor pentru alegerea unui papă. • sala adunării. 3. (fig.) adunare secretă. (<fr. *conclave*)
- concluide** *vb. tr.* a conchide. (<lat., it. *concludere*)
- concludent**, -ă *adj.* (și *adv.*) care convinge; convingător. • (log.) pe baza căruia se poate trage o concluzie. (<lat. *concludens*, it. *concludente*)
- concludentă** *s. f.* însușire a unui argument, a unei probe de a fi concludentă; caracter concludent. (<it. *concludenza*)
- concluisiv**, -ă *adj.* care constituie o concluzie; care conchide. • *propoziție -ă* (și *s. f.*) = propoziție coordonată care exprimă o concluzie a coordonatei precedente; *conjunție -ă* = conjuncție care introduce o propoziție conclusivă. (<fr. *conclusif*)
- conclusum** *s. n.* decizie a anumitor adunări (diete germanice etc.). • notă rezumând dezbateri diplomatice. (<lat. *conclusum*)
- concluzie** *s. f.* 1. judecată care rezultă dintr-un șir de constatări sau argumente; încheiere. 2. ultima parte a unei expunerii, a unei opere. • (muz.) ultima secțiune din expoziția unei sonate. • *a trage -ii* = a rezuma ideile emise de participanții la o dezbatere. 3. judecată finală a unui silogism. 4. (mat.) parte din enunțul unei teoreme al cărei adevăr se deduce prin demonstrație. 5. (pl.) încheiere a unei chestiuni făcută de o autoritate judiciară sau ministerială; aviz, propunere. • *a pune -ii* = a formula pe scurt acuizarea (sau apărarea) într-un proces. (<fr. *conclusion*, lat. *conclusio*)
- concluzionă** *vb. intr.* a conchide. (<concluzi^{el} + -ionă)
- CONCO-** v. *conchi-*.
- concoidal**, -ă *adj.* 1. referitor la concoida. 2. cu suprafață curbă. (<fr. *conchoïdal*)
- concoidă** *s. f.* curbă plană obținută ducând printr-un punct fix o secantă variabilă care întâlnește o dreaptă sau o curbă într-un punct și ducând pe secantă din acest punct, de o parte și de alta constantă. (<fr. *conchoïde*)
- concomitent**, -ă *adj., adv.* în același timp (cu altceva); simultan. (<fr. *concomitant*, lat. *concomitans*)
- concomitentă** *s. f.* coexistență, simultaneitate. (<fr. *concomitance*, lat. *concomitantia*)
- concordă** *vb. intr.* a fi în acord; a corespunde, a se potrivi. (<fr. *concorde*, lat. *concordare*)
- concordant**, -ă *adj.* care concordă. • *noțiuni -e* = noțiuni ale căror sfere coincid; (geol.) *straturi -e* = straturi depuse paralel unele peste altele. (<fr. *concordant*, it. *concordante*)
- concordanță** *s. f.* 1. faptul de a concordă; potrivire, acord, corespondență (II, 1). • *~a timpurilor* = ansamblu de reguli potrivit cărora se fixează timpul verbului dintr-o propoziție dependentă în acord cu timpul verbului din propoziția regentă; corespondența timpurilor. • *îmbinare armonioasă de sunete*. 2. (geol.) raportul dintre două (serii de) straturi care s-au sedimentat continuu. 3. specie evoluată de index (glosar), larg cultivată în filologia anglo-saxonă și chiar în cea romanică, constând în listarea cuvintelor, însoțite fiecare de un microcontext pertinent pentru înțelegerea lor. (<fr. *concordance*)
- concordat** *s. n.* 1. tratat, convenție între un stat și papă. 2. înțelegere între un comerciant debitor și creditorii săi, privind modul și termenele de stingere a datoriilor. (<fr. *concordat*, lat. *concordatum*)
- concordatar**, -ă *I. adj.* referitor la un concordat. **II. s. m. f.** comerciant falit care a obținut un concordat (2). (<fr. *concordataire*)
- concordie** *s. f.* bună înțelegere, armonie. (<lat. *concordia*)
- concordism** *s. n.* sistem exegetic care caută să pună de acord învățătura biblică cu rezultatele științei. (<fr. *concordisme*)
- concordist**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică concordismul. (<fr. *concordiste*)
- concotomie** *s. f.* rezecție a cornetelor nazale. (<fr. *conchotomie*)
- concretment** *s. n.* calcul (II) la rinichi, în colecist etc. (<germ. *Konkrement*)
- concretcent**, -ă *adj.* (despre organe) care prezintă concretcentență. (<fr. *concretcent*)
- concretcentă** *s. f.* creștere împreună, patologică, a două țesuturi sau organe. (<fr. *concrecence*, lat. *concrecentia*)
- concret**, -ă *I. adj.* 1. care se poate percepe prin simțuri; palpabil. • (despre substantive) care denumește obiecte perceptibile prin simțuri. • *muzică -ă* = muzică pe baza prelucrării unui complex de sunete (muzicale sau zgomote) cu ajutorul aparatului electronic. 2. precis, (bine) determinat. **II. s. n.** categorie filozofică desemnând unitatea multipleurilor determinării, însușiri, laturi ale obiectelor și fenomenelor. (<fr. *concret*, lat. *concretus*)
- concretete** *s. f.* caracter concret; concretitate, concretitudine. (<it. *concretezza*)
- concretism** *s. n.* 1. caracter concret. • tendință în demersul ideativ și în comportamentul de a lega totul la nivelul perceptiv. 2. concepție potrivit căreia substratul ultim al lumii sunt lucrurile concrete, materiale; reism. (<concret + -ism)
- concretitate** *s. f.* concretețe. (<concret + -itate)
- concretitudine** *s. f.* concretețe. (<concret + -itudine)
- concretiză** *vb. I. tr.* a da un sens, un caracter concret. **II. tr., refl.** a (se) materializa, a (se) realiza practic. (<fr. *concrétiser*)
- concretizare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) concretiza; materializare. 2. (log.) operație a gândirii, legarea generalului de experiența senzorială. (<concretiza)
- concretizator**, -oară *adj.* care concretizează. (<it. *concretizzatore*)
- concreționă** *vb. refl.* a suferi procesul de concreționare. (<fr. *concrétionner*)
- concreționă**, -ă *adj.* care prezintă concreționii. (<fr. *concrétionnaire*)
- concreționare** *s. f.* sintetizare. (<concreționă)
- concrețiune** *s. f.* depunere care se formează în rocile sedimentare prin concentrarea substanțelor minerale din soluții apoase în jurul unui corp străin; sinter. • formațiune din precipitări de săruri în țesuturi sau organe cavitate. (<fr. *concretion*, lat. *concretio*)
- concubin**, -ă *s. m. f.* cel care trăiește în concubinaj. (<fr. *concubin*, lat. *concubinus*)
- concubinaj** *s. n.* conviețuire nelegitimă între două persoane de sex opus. (<fr. *concubinage*)
- concupiscență**, -ă *adj.* care prezintă concupiscență. (<fr. *concupiscent*, lat. *concupiscens*)
- concupiscență** *s. f.* înclinare către plăceri senzuale, truștii; luxură. (<fr. *concupiscence*, lat. *concupiscentia*)
- concură** *vb. I. intr.* 1. a participa la un concurs. 2. a tinde spre același rezultat. **II. intr., refl., tr.** a (-și) face concurență în comerț. (<fr. *concourir*, lat. *concurrere*)
- concurență**, -ă *I. adj.* 1. care face concurență altuia. 2. (mat.; despre linii, planuri) care au un punct, o dreaptă comună, care se intersectează. 3. care tinde către același rezultat. **II. s. m. f.** 1. participant la o competiție sportivă. 2. negustor, producător care face concurență altora. (<fr. *concurrent*, lat. *concurrans*)
- concurență** *s. f.* 1. rivalitate între industriași sau comercianți pentru apărarea pieței, pentru obținerea unor profituri cât mai mari etc. 2. întrecere, luptă pentru întâietate. 3. (biol.) relație interspecifică antagonică în care două specii animale sau vegetale „luptă” pentru aceleași resurse de mediu. 4. (mat.) proprietate a două ori mai multe drepte sau curbe de a avea un punct comun. • *punct de ~* = punct de intersecție a dreptelor concurente. (<fr. *concurrency*)
- concurrential**, -ă *adj.* unde intervine sau poate interveni concurența (1); competitiv. (<fr. *concurrentiel*)
- concurge** *vb. intr.* a tinde (spre), a se întinde (intr-un punct); a converge; a concura, a participa la. (după lat. *concurrere*)
- concurrus** *s. n.* 1. examen pentru selecționarea candidaților la admiterea într-o instituție de învățământ sau pentru a obține un post, o bursă etc. 2. întrecere; competiție sportivă. 3. ajutor, sprijin; colaborare; contribuție. • *a -și da -ul* (la ceva) = a colabora; ~ de împrejurări = conjunctură. (<fr. *concours*, lat. *concursum*)
- concușionar** *s. m.* jefuitor al avutului public. (<fr. *concuSSIONNAIRE*)

- concușiune** *s. f.* extorcere de bani făcută de un funcționar public. (<fr. *concession*, lat. *concessio*)
- condamnă** *vb. tr. 1.* a osândi printr-o hotărâre judecătorească, a supune unei pedepse. *2.* a dezaproba, a dezavua; a blama. *3.* a constrânge, a obliga pe cineva la ceva. *4.* a considera un bolnav pierdut, fără nici o speranță de salvare. *5.* a închide definitiv, a bloca (o fereastră, o ușă etc.). (<fr. *condamner*)
- condamnabil**, **-ă** *adj.* care merită, trebuie să fie condamnat; reprobabil. (<fr. *condamnable*)
- condamnare** *s. f. 1.* acțiune de a condamna. *2.* aplicare a unei sancțiuni penale; osândă. (<*condamna*)
- condamnă**, **-ă** *s. m. f.* osândit (printr-o hotărâre judecătorească). (<*condamna*)
- condamnătoriu**, **-ie** *adj.* (despre sentințe) care condamnă. (<fr. *condamatoire*)
- condens** *s. n. 1.* apă rezultată prin lichefierea vaporilor pe suprafețe cu temperaturi mai scăzute decât a aerului cu care vin în contact. *2.* infiltrare a condensului (1) împreună cu unele specii de ciuperci în pereții locuințelor; igrasie. (<*condensare*)
- condensă** *vb. I. refl.* (despre vapori) a se transforma (prin răcire) în lichid. *II. refl., tr.* a (se) face mai dens. *III. tr. (fig.)* a scurta o expunere; a comprima, a prescurta. (<fr. *condenser*, lat. *condensare*)
- condensabil**, **-ă** *adj.* care poate fi condensat. (<fr. *condensable*)
- condensabilitate** *s. f.* însușirea de a fi condensabil. (<it. *condensabilità*)
- condensare** *s. f. 1.* acțiunea de a (se) condensa. *2. reacție de ~ =* reacție la stabilirea unor noi legături între atomi aparținând unor molecule identice sau diferite. (<*condensa*)
- condensat** *s. n.* lichid obținut prin condensarea vaporilor unui corp. (<germ. *Kondensat*)
- condensator** *s. n. 1.* aparat, recipient pentru condensarea unei mase de vapori cu un agent de răcire. *2.* sistem de două conductoare, izolate printr-un dielectric, la imaginarea de electricitate statică. (<fr. *condensateur*)
- condensiv**, **-ă** *adj.* care condensează, care rezumă. (<*condensa* + *-iv*)
- condensor** *s. n.* dispozitiv optic din mai multe lentile convergente, care fac parte din sistemul de iluminare al unui microscop sau aparat de proiecție. (<fr. *condenseur*, engl. *condenser*)
- condescendent**, **-ă** *adj.* care manifestă condescendență. (<fr. *condescendant*)
- condescendentă** *s. f.* atitudine plină de considerație, de respect, atenție și bunăvoință față de cineva; amabilitate; deferență. *o (peior.)* bunăvoință cu aer de dispreț, aroganță, superioritate. (<fr. *condescendance*)
- condescinde** *vb. intr.* a consimți de complezență; a ceda, a cădea de acord în mod superficial; a catadicsi. (<fr. *condescendre*, lat. *condescendere*)
- condil** *s. m.* proeminență osoasă articulată. (<fr. *condyle*)
- CONDIL(2)()** *elem.* „vârf, proeminență, condil”. (<fr. *condyl/o-*, cf. gr. *kondylos*)
- condilectomie** *s. f.* extirpare a unui condil. (<fr. *condylectomie*)
- condilom** *s. n.* tumoare benignă a tegumentelor și mucoaselor la nivelul anusului sau organelor genitale. (<fr. *condylome*)
- condilotomie** *s. f.* incizie a unui condil. (<fr. *condylotomie*)
- condiment** *s. n.* ingredient care se adaugă la o mâncare pentru a o face mai gustoasă; mirodenie. (<fr. *condiment*, lat. *condimentum*)
- condimentă** *vb. tr.* a da gust bucatelor prin adăugare de condimente. (<fr. *condimenter*)
- condimentar**, **-ă** *adj.* folosit drept condiment. (<fr. *condimentaire*)
- condiscipol** *s. m.* coleg de studiu, de învățătură. (<fr. *condisciple*, lat. *condiscipulus*)
- condiție** *s. f. 1.* împrejurare, fapt etc. care oferă cadrul pentru apariția unui fenomen. *2. (biol.) ~-ii de mediu =* totalitatea factorilor în care sunt obligate să trăiască organismele. *3. clauză (a unei înțelegeri, a unei convenții).* *4. (jur.)* eveniment viitor și nesigur de care depinde nașterea sau stingerea unui drept. *5. situație socială a cuiva. o ~ fizică =* nivel superior al pregătirii fizice a unui sportiv. (<fr. *condition*, lat. *conditio*)
- condiționă** *vb. tr. 1.* a constitui condiția de care depinde ceva; a fi cauza unui lucru. *2.* a supune valabilitatea unui act unor condiții. *o a admite (ceva) sub rezerva anumitor condiții.* (<fr. *conditionner*)
- condițional**, **-ă** *adj.* supus unor condiții; care cuprinde o condiție. *o stimul ~ =* stimul care declanșează un reflex condiționat; *propoziție ~ă (și s. f.) =* propoziție circumstanțială care exprimă o condiție, o ipoteză de a cărei îndeplinire depinde realizarea acțiunii din regentă; *conjunție ~ă =* conjuncție care introduce o propoziție condițională; *mod ~ (și s. n.) =* mod al verbului care exprimă o acțiune a cărei realizare depinde de îndeplinirea unei condiții. (<fr. *conditionnel*)
- condiționalism** *s. n.* tendință greșită de a identifica și înlocui cauza cu condițiile în care apar sau există fenomenele. *o doctrină* potrivit căreia nemurirea sufletului ar fi condiționată de viața de pe pământ. (<fr. *conditionnalisme*)
- condiționalitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este condiționat. (<*condițional* + *-itate*)
- condiționare** *s. f. 1.* acțiunea de a condiționa. • stabilire a unui raport de dependență. *2. (tehn.)* operație prin care se modifică proprietățile fizico-mecanice ale unor materiale. *3. (psih.)* schimbare a comportamentului pe baza formării unor reflexe condiționate. (<*condiționa*)
- condiționat**, **-ă** *adj.* care îndeplinește anumite condiții; făcut în anumite condiții (date). *o aer ~ =* aer din interiorul unei încăperi menținut în anumite condiții de puritate, temperatură etc.; *reflex ~ =* răspuns bazat pe legătura nervoasă temporară formată în scoarta creierului între două focare de excitație care coincid în timp. (<fr. *conditionné*)
- condolă** *vb. tr.* a prezenta (cuiva) condoleanțe. (<germ. *kondolieren*, lat. *condolere*)
- condoleanțe** *s. f. pl.* cuvinte, formule prin care se exprimă participarea la durerea unei persoane căreia i-a murit cineva apropiat. (<fr. *condoléances*)
- condolent**, **-ă** *adj.* de condoleanțe. (<it. *condolente*)
- condóm** *s. n.* prezervativ. (<fr. *condom*)
- condominiu** *s. n.* exercitare în comun de către două sau mai multe state a suveranității asupra aceluiași teritoriu. (<fr., engl. *condominium*)
- condór/condor** *s. m.* vultur foarte mare, cu capul și gâtul golaș, în Anzii Cordiliere. (<fr., sp. *condor*)
- condotier** *s. m. 1.* comandant de mercenari în slujba principilor, a papilor sau a orașelor din Italia medievală. *2. (fig.)* om venal, gata a se pune în slujba oricărei cauze. (<it. *condottiere*)
- CONDR(O)-/CONDRIO-** *elem.* „cartilaj”. (<fr. *chondr/o-*, *chondrio-*, cf. gr. *khondros*)
- condrectomie** *s. f.* rezecție a unui cartilaj. (<fr. *chondrectomie*)
- condrină** *s. f.* substanță proteică fundamentală a țesutului cartilagos. (<fr. *chondrine*)
- CONDRIO-** *v. condri(o)-*
- condriochineză** *s. f.* proces de diviziune a mitocondriilor în cursul mitozei și meiozei. (<fr. *chondriocinèse*)
- condrioliză** *s. f.* distrugere a unui condriom. (<fr. *chondriolyse*)
- condrióm** *s. n.* totalitatea condriozomilor din citoplasma celulei. (<fr. *chondriome*)
- condriosferă** *s. f.* condriozom de formă sferică sau granulată. (<fr. *chondriosphère*)
- condriozóm** *s. n.* organit de formă granulată, filamentoasă etc. din citoplasmă; mitocondrie. (<fr. *chondriosome*)
- condrită** *s. f.* inflamație a unui cartilaj. (<fr. *chondrite*)
- condroblást** *s. n.* celulă cartilagosă tânără. (<fr. *chondroblaste*)
- condroblastóm** *s. n.* tumoare malignă a țesutului cartilagos. (<fr. *chondroblastome*)
- condrocit** *s. n.* celulă cartilagosă matură. (<engl. *chondrocyte*)
- condrocraniu** *s. n.* craniu cartilagos al embrionului. (<fr. *chondrocranium*)
- condrodizplazie** *s. f.* condrodistrofie. (<fr. *chondrodysplasia*)
- condrodistrofie** *s. f.* boală datorată unei tulburări de condrogeneză; condrodizplazie. (<fr. *chondrodystrophie*)
- condrofibrom** *s. n.* fibrocondrom. (<fr. *chondro-fibrome*)

- condrogenéză** *s. f.* formare de țesut cartilaginos. (< fr. *chondrogenèse*)
- condroid**, -ă *I. adj.* cu aspect de cartilaj. **II. s. f. pl.** substanțe complexe compuse din proteine cu polizaharide, care intră în structura cartilajelor. (< fr. *chondroïde(s)*)
- condrologie** *s. f.* parte a anatomiei care tratează despre cartilaje. (< fr. *chondrologie*)
- condróm** *s. n.* tumoră benignă a țesutului cartilaginos. (< fr. *chondrome*)
- condromalacie** *s. f.* ramolism al cartilajelor. (< fr. *chondromalacie*)
- condromatóză** *s. f.* afecțiune a oaselor, care rămân cartilagineose la extremități. (< fr. *chondromatose*)
- condromixóm** *s. n.* mixocondrom. (< fr. *chondro-myxome*)
- condropatie** *s. f.* boală a cartilajelor. (< germ. *Chondropathie*)
- condropterigiéni** *s. m. pl.* clasă de pești cu scheletul cartilaginos: rechini, torpile etc. (< fr. *chondroptérygiens*)
- condrosarcóm** *s. n.* tumoră malignă a țesutului cartilaginos. (< fr. *chondrosarcome*)
- condrotomie** *s. f.* disecție a unui cartilaj. (< fr. *chondrotomie*)
- condroză** *s. f.* afecțiune degenerativă a țesutului cartilaginos. (< germ. *Chondrosis*)
- conducător**, -oáre *I. adj.* 1. care conduce; de conducere. 2. (despre corpuri) *bun* (sau *rău*) ~ = care prezintă (sau nu) conductibilitate. **II. s. m. f.** persoană, organ care conduce un partid, o instituție, întreprindere, un (auto)vehicul etc. (< conduce + -ător)
- conduce** *vb. I. tr.* 1. a îndruma un grup de oameni, o instituție, o organizație. • (*sport*) a fi în fruntea clasamentului. 2. (*fig.* a dirija o discuție; a călăuzi, a supraveghea desfășurarea unei dezbateri. 3. a acompania, a însoți pe cineva. 4. a dirija mișcarea, mersul unui vehicul; a șofa. **II. refl.** a se comporta, a se orienta (după). (< lat. *conducere*)
- conducere** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) conduce; activitatea unui conducător. 2. organ de cărmuire politică sau administrativă. (< conduce)
- conducť** *s. n.* formație anatomică în formă de canal sau de fir. (< germ. *Kondukt*, lat. *conductus*)
- conductanță** *s. f.* mărime definită prin capacitatea de conductibilitate electrică a unui corp sau circuit, inversul rezistenței. (< fr. *conductance*)
- conductă** *s. f.* 1. țevă, instalație pentru transportul fluidelor. 2. fir, cablu metalic folosit la transportul și la distribuția energiei electrice. (< germ. *Kondukt*)
- conductibil**, -ă *adj.* care prezintă conductibilitate. (< fr. *conductible*)
- conductibilitate** *s. f.* 1. proprietate a corpurilor de a transmite căldura sau electricitatea. 2. facultatea de propagare a influxului nervos. (< fr. *conductibilité*)
- conductiv**, -ă *adj.* referitor la conductibilitatea electrică. (< fr. *conductif*)
- conductivitate** *s. f.* mărime inversă a rezistivității corpurilor. (< fr. *conductivité*)
- conductometrie** *s. f.* metodă de analiză electrochimică bazată pe măsurarea conductivității unei soluții. (< fr. *conductimétrie*)
- conductométru** *s. n.* aparat folosit în conductometrie. (< fr. *conductimètre*)
- conducător**, -oáre *I. adj.* (despre țesuturi, vase etc.) care conduce. **II. adj.**, *s. n.* (corp, material) care prezintă conductibilitate (1). **o** ~ *electric* = piesă cu rezistență electrică mică, servind la realizarea circuitelor electrice. **III. s. m. f.** funcționar feroviar care controlează biletele călătorilor și supraveghează ordinea în vagoane. • *vatman*; *șofer*. (< fr. *conducteur*, lat. *conductor*)
- conductus** *s. n.* piesă vocală din evul mediu, inițial pentru o singură voce, având la bază un text latin, cu versuri rituale. (< lat. *conductus*)
- conducție** *s. f.* 1. fenomenul trecerii căldurii sau electricității prin corpuri conducătoare. 2. acțiunea de transmitere a influxului nervos. (< fr. *conduction*)
- conduită** *s. f.* fel de a se purta, comportare; manieră; comportament. (< fr. *conduite*)
- conduplicat**, -ă *adj.* (*bot.*); despre un organ) îndoit longitudinal în două jumătăți suprapuse. (< fr. *conduplicuée*)
- conduplicație** *s. f.* 1. stare a unui organ conduplicat.
2. repetiție a unui cuvânt la sfârșitul sau la începutul unei fraze. (< fr. *conduplication*, lat. *conduplicatio*)
- conectă** *vb. tr.* a lega între ele două sau mai multe conductoare electrice; a lega un aparat, o mașină etc. la circuitul electric. (< fr. *connecter*, lat. *connectere*)
- conectică** *s. f.* tehnica și echipamentul de conectare ale diferitelor elemente ale unei configurații informatice. (< fr. *connectique*)
- conectiv**, -ă *I. adj.* care poate fi conectat, unit. **II. s. m.** (*log.*) legătură prin intermediul căreia din variabile separate iau naștere expresii; conector. **III. s. n.** 1. cuvânt (prepoziție, conjuncție) care realizează o relație în cadrul propoziției sau frazei. 2. nerv care reunește mai mulți ganglioni. 3. parte terminală a filamentului staminal care unește cele două teți ale anterelor. 4. (*mat.*) operator (5). **IV. s. f.** (*inform.*) operator în calculul propozițional. (< fr. *connectivus*)
- conectór**, -oáre *I. adj.* care conectează. **II. s. m.** conectiv (1). **III. s. n.** 1. aparat, mecanism etc. care stabilește o legătură. 2. (*inform.*) parte a unui program care leagă două segmente. (< fr. *connecteur*)
- conetábil** *s. m.* primul ofițer al casei regale franceze în evul mediu. • comandant suprem al armatelor regale din Franța feudală. (< fr. *connetable*)
- conéx**, -ă *adj.* legat prin raporturi strâns. (< fr. *connexe*, lat. *connexus*)
- conexă** *vb. tr.* a lega laolaltă, a alătura; a asocia. (< *conex*)
- conexitate** *s. f.* 1. conexiune. 2. (*jur.*) legătură între două sau mai multe pricini care au un obiect înrudit. (< fr. *connexité*)
- conexiúne** *s. f.* 1. legătură, înlănțuire; intercondiționare între obiecte, fenomene și procese; raport reciproc, relație de conexitate; concatenatie. **o** (*fil.*) ~ *generală* (sau *universală*) = totalitatea formelor de legătură, interacțiune și condiționare reciprocă a obiectelor și fenomenelor în mișcare din univers; ~ *inversă* = feedback. 2. legătură între două sau mai multe conductoare electrice. 3. conectare. (< fr. *connexion*, lat. *conexio*)
- confabulă** *vb. intr.* (*glume*) a conversa, a pune la cale. (< it. *confabulare*)
- confabulație** *s. f.* 1. (*glume*) conversație lungă și intimă. 2. tulburare de memorie conștând din reproducerea unor evenimente imaginare, bizare sau contradictorii. • *fabulație delirantă*. (< fr. *confabulation*, lat. *confabulatio*)
- confareañie** *s. f.* căsătorie religioasă în vechiul drept roman, rezervată patricienilor. (< fr. *confarréation*, lat. *confarreatio*)
- confecție** *s. f.* 1. obiect de îmbrăcăminte de gata, fabricat în serie. 2. confecționare. (< fr. *confection*, lat. *confectio*)
- confecționă** *vb. tr.* a lucra, a produce; a întocmi. • a fabrica în serie îmbrăcăminte sau încălțăminte. (< fr. *confectionner*)
- confecționér**, -ă *s. m. f.* 1. muncitor în confecții. 2. muncitor specializat în confecționarea unor piese. (< fr. *confectionneur*)
- confederă** *vb. refl.* a se uni într-o confederație. (< fr. *confédérer*)
- confederal**, -ă *adj.* referitor la confederație. (< fr. *confédéral*)
- confederat**, -ă *s. m. f.* cel care face parte dintr-o confederație. (< fr. *confédéré*)
- confederativ**, -ă *adj.* care aparține unei confederații. (< fr. *confédératif*)
- confederație** *s. f.* 1. uniune de state sau teritorii care își păstrează autonomia administrativă, având în comun anumite organe de conducere. 2. reuniere a unor organizații obștești. (< fr. *confédération*, lat. *confœderatio*)
- confer** *vb. imper. /abr. c/* (termen prin care se face o trimitere la un text, la un izvor, la o lucrare) compară (cu)! (< lat. *confer*)
- conferență** *vb. intr.* a ține o conferință. (< fr. *conférencier*)
- conferențiar**, -ă *s. m. f.* 1. cel care ține o conferință, vorbitor. 2. grad în învățământul superior. (< fr. *conférencier*)
- conferi** *vb. I. tr.* a acorda, a atribui (un grad, un titlu, o calitate). **II. intr.** a discuta, a se întreține cu cineva asupra unei chestiuni. (< fr. *conférer*, lat. *conferre*)
- conferință** *s. f.* 1. expunere făcută în public asupra unei teme din domeniul științei, artei etc. 2. reuniune a reprezentanților unor state, organizații etc. pentru a discuta și a lua hotărâri în anumite chestiuni. **o** ~ *la nivel înalt* = întrunire a unor șefi de state sau de guverne. 3. for

superior al unei organizații de partid, care se întrunește pentru a dezbate probleme ale organizației, a alege organele sale de conducere etc. 4. consfătuire, convorbire. o ~ de presă se întâlnește între o personalitate a vieții politice, sociale sau culturale și reprezentanți ai presei. (<fr. *conférence*, lat. *conferentia*)

confesă vb. refl. a se destăinui, a se spovedi. (<fr. *confesser*)

confesional¹ s. n. cabină într-o biserică catolică de unde preotul ascultă spovedania. (<fr. *confessionnal*, it. *confessionale*)

confesional², -ă adj. 1. care aparține unei confesiuni religioase. 2. care are caracterul unei confesiuni (1). (<fr. *confessionnel*)

confesionalism s. n. concepție teologică ce consideră obligatorie apartenența la o anumită confesiune. (<germ. *Konfessionalismus*, it. *confessionalismo*)

confesionalitate s. f. apartenență la o anumită confesiune. (<germ. *Konfessionalität*, it. *confesionalità*)

confesiune s. f. 1. mărturisire, destăinuire a unor gânduri, fapte sau sentimente intime. • scriere literară care cuprinde mărturisirea unor gânduri și sentimente legate de viața intimă a autorului. 2. religie. (<fr. *confession*, lat. *confessio*)

confesiv, -ă adj. cu caracter de confesiune. (<*confesal* + -iv)

confesör s. m. preot care spovedește; duhovnic. (<fr. *confesseur*, lat. *confessor*)

confeti s. f. pl. bucățele de hârtie (de diferite culori) mici și rotunde care se împrăstie la baluri sau la petreceri. (<it., fr. *confetti*)

confia¹ vb. I. tr. a încredința cuiva un secret, o taină. II. refl. a se încrede în cineva; a se destăinui. (<fr. *confier*)

confia² vb. tr. a împregna (fructe) cu un sirop de zahăr, a zaharisi. (după fr. *confiser*)

confident, -ă s. m. f. 1. cel căruia i se fac confidențe. 2. personaj convențional în teatru, căruia un erou îi face confidențe, permițând autorului să informeze pe spectator fără a recurge la monolog. (<fr. *confident*, lat. *confidens*)

confidență s. f. încredințare a unei taine, a unui gând intim; destăinuire. (<fr. *confidence*, lat. *confidentia*)

confidențial, -ă adj. care se poate comunica în taină; secret. (<fr. *confidentiel*)

confidențialitate s. f. caracter confidențial. (<*confidențial* + -itate)

confiént, -ă adj. încrezător. (<fr. *confiant*)

confiență s. f. încredere în cineva. (<fr. *confiance*)

configură vb. refl., tr. I. a lua, a da o anumită formă, un anumit aspect. 2. (*inform.*) a interpreta comenzile unui sistem de operare. (<fr. *configurer*, lat. *configurare*)

configurativ, -ă adj. referitor la configurație; configurațional. (<fr. *configuratif*, engl. *configurative*)

configurație s. f. 1. formă exterioră a unui lucru; înfățișare, aspect. • totalitatea relațiilor dintre mai multe sisteme sau dintre părțile unui sistem. 2. așezare spațială a constituenților unui atom sau ai unei molecule. 3. (*astr.*) conjuncție a planetelor. (<fr. *configuration*, lat. *configuratio*)

configurațional, -ă adj. configurativ. (<engl. *configurational*)

configuraționism s. n. concepție în psihologia structuralistă potrivit căreia în învățarea citirii și scrierii cuvintelor copilul prinde totul în forme întregi, în structuri; gestaltism. (<engl. *configurationism*)

configuraționist, -ă adj., s. m. f. (adept) al configuraționismului. (<engl. *configurationist*)

confină vb. I. intr. a se învecina (cu). II. refl. 1. a se închide, a se izola. 2. (*fig.*) a se limita la o singură ocupație, activitate; a se specializa. (<fr. *confiner*)

confinat, -ă adj. (despre aer, atmosferă etc.) închis, viciat, iredspirabil. (<fr. *confiné*)

confinii s. n. pl. limite, granițe ale unei țări. (<lat. *confines*, fr. *confins*)

confirmă vb. tr. I. a întări, a susține, a recunoaște autenticitatea, exactitatea unui lucru, justetea unei afirmații; a adevăra. 2. (*jur.*) a renunța la dreptul de a cere anularea unui act juridic, recunoscându-l ca valabil. • a întări prin aprobare (un mandat de arestare). 3. a definitiva pe cineva într-un post, într-o situație. 4. (la catolici; despre episcopi) a oficia ritualul confirmației. (<fr. *confirmer*, lat. *confirmare*)

confirmativ, -ă adj. care confirmă. (<fr. *confirmatif*)

confirmăție s. f. 1. ritual catolic oficiat (de un episcop), în vederea întăririi botezului pentru copiii care au împlinit șapte ani. 2. act prin care, în confesiunea protestantă, se confirmă jurământul botezului înainte de împărtășanie. (<fr. *confirmation*, lat. *confirmatio*)

confiscă vb. tr. a lua cuiva un bun fără vreo despăgubire, ca sancțiune administrativă sau penală. • a trece un bun inamic în patrimoniul statului care l-a sechestrat. (<fr. *confisquer*, lat. *confiscare*)

confiserie s. f. cofetărie. (<fr. *confiserie*)

confitare s. f. tratare a legumelor și fructelor proaspete sau conservate cu soluții de zahăr, urmată de colorarea și deshidratarea lor parțială. (după fr. *confitage*)

confiteor s. n. rugăciune catolică spusă în timpul liturghiei sau înainte de împărtășanie. (<lat. *confiteor*, eu mărturisesc)

confitură s. f. preparat din (suc de) fructe fierte în zahăr (marmeladă, gem). (<fr. *confiture*)

conflagrant, -ă adj. (despre state) care participă la o conflagrație. (<it. *conflagrante*)

conflagrație s. f. conflict de mari proporții, război extins între mai multe state. (<fr. *conflagration*, lat. *conflagratio*)

conflict s. n. 1. neînțelegere, ciocnire de interese, dezacord; diferend. o ~ armat = război. 2. (*fil.*) treaptă acută în evoluția contradicțiilor antagoniste. 3. ciocnire între ideile, interesele sau pasiunile diferitelor personaje dintr-o operă literară, care determină desfășurarea acțiunii. (<lat. *conflictus*, fr. *conflit*)

conflictual, -ă adj. propriu conflictului, care poate produce sau este produs de un conflict. (<fr. *conflictuel*)

conflictualitate s. f. caracter, stare conflictuală. (<*conflictual* + -itate)

confluă vb. intr. 1. (despre cursuri de apă) a se împreuna, a se vărsa (unul într-altul). 2. (*fig.*) a tinde spre același țel, a aspira, a năzui. (<fr. *confluer*, lat. *confluere*)

confluent, -ă adj. 1. (despre ape) care se împreunează, formând o apă (râu, fluviu) mai mare. 2. (despre vase sangvine, organe) care se unesc. 3. (*fig.*) care tinde spre un țel comun. (<fr. *confluent*, lat. *confluens*)

confluență s. f. 1. loc unde se unesc două cursuri de apă sau limbile a doi ghetari. 2. (*fig.*) punct de întâlnire, contact. (<fr. *confluence*, lat. *confluentia*)

conform, -ă adj., adv. 1. identic cu..., în conformitate cu... 2. corespunzător, potrivit. (<fr. *conforme*)

conformă vb. refl. 1. a se pune de acord (cu), a se adapta (la). 2. a se supune unui ordin, unei legi etc. (<fr. *conformer*, lat. *conformare*)

conformator s. n. instrument folosit de pălărieri pentru a lua forma și dimensiunile exacte ale capului. (<fr. *conformateur*)

conformație s. f. structură fizică a unui corp, a unui teren, a unei substanțe; constituție (1, 2). (<fr. *conformation*, lat. *conformatio*)

conformațional, -ă adj. de conformație. (<engl. *conformational*)

conformism s. n. atitudine oportunistă, acceptarea necritică, mecanică și supunerea formală, docilă față de orice obiceiuri, idei, hotărâri. (<fr. *conformisme*)

conformist, -ă adj., s. m. f. (adept) al conformismului; (cel) care se conformează din interes părerilor, convingerilor altora. (<fr. *conformiste*)

conformitate s. f. raport care există între două lucruri asemănătoare sau identice. o *pentru* ~ = formula de confirmare a autenticității unui act; *in* ~ *cu*... = de acord cu... (<fr. *conformité*)

confört s. n. totalitatea condițiilor materiale care fac o locuință comodă, plăcută și igienică; comoditate a vieții, bunăstare. (<fr. *confort*)

confortabil, -ă adj. 1. care oferă confort; comod. 2. (*fig.*) care asigură o liniște sufletească; important, considerabil. (<fr. *confortable*)

confortant, -ă adj. reconfortant. (<fr. *confortant*)

confrate s. m. coleg de profesie. (după fr. *confrère*)

confratern, -ă adj. referitor la relațiile dintre confrăți; (*p. ext.*) înrudit. (<*con-* + *fratern*)

confraternitate s. f. relațiile între confrăți; raporturi amicale bazate pe o comuniune de idei, de preocupări. (<fr. *confraternité*)

confrerie s. f. 1. (în evul mediu) asociație constituită în scopuri religioase sau caritabile. 2. grup de oameni

- legați prin aceeași idei sau preocupări profesionale. (< fr. *conférier*)
- confruntă** vb. I. tr. 1. (jur.) a pune față în față mărturiile, acuzații pentru a controla concordanța celor declarate. 2. a pune față în față (opere, acte, obiecte) pentru a (le) verifica sau a (le) compara. II. refl. a avea de făcut față, de găsit o soluție unei probleme, unei dificultăți. (< fr. *confronter*, lat. *confrontare*)
- confruntăție** s. f. confruntare. (< fr. *confrontation*, lat. *confrontatio*)
- confucianism** s. n. doctrină filozofică și social-politică a lui Confucius și a adepților săi, devenită apoi doctrină religioasă, care susține că problema conducerii armonioase a societății și a statului este condiționată de perfecționarea propriei personalități. (< fr. *confucianisme*)
- confucianist**, -ă adj., s. m. f. (adept) al confucianismului. (< fr. *confucianiste*)
- confundă** vb. I. tr. a lua o persoană drept alta, un lucru drept altul. II. refl. a se contopi. (< fr. *confondre*, lat. *confundere*)
- confundabil**, -ă adj. care poate fi confundat. (< *confunda* + -bil)
- con fuoco** loc. adv. (muz.) cu înfocare, înflăcărat. (< it. *con fuoco*)
- confutație** s. f. refutație. (< lat. *confutatio*, fr. *confutation*)
- confúz**, -ă adj. I. neclar, imprecis, nelămurit, nedeslușit. 2. (despre oameni) încurcat, tulbure. (< fr. *confus*, lat. *confusus*)
- confúzie** s. f. încurcătură; lipsă de orientare. O ~ *mentală* = tulburare de conștiință, în cazul unor infecții și intoxicații. (< fr. *confusion*, lat. *confusio*)
- confuzional**, -ă adj. referitor la confuzia mentală. (< fr. *confusionnel*)
- confuzionár**, -ă adj., s. m. f. (fam.) (cel) care face confuzii. (< it. *confusionario*)
- confuzionism**, -ă s. n. I. tendință de a crea confuzie. 2. mod de gândire confuz, încurcat. (< fr. *confusionnisme*)
- confuziune** s. f. (jur.) stingere a unor obligații prin întrunirea de către aceeași persoană a calităților de debitor și creditor. (< fr. *confusion*, lat. *confusio*)
- confuzór** s. n. piesă care servește la micșorarea continuă, progresivă, a secțiunii de trecere a unui fluid în care debitul se menține constant. (< fr. *confuseur*)
- cónga** s. f. 1. dans modern în coloană, cu ritm sincopat, inspirat din folclorul afro-cubanez, varianță a rumbey; melodia corespunzătoare. 2. tobă înaltă într-o orchestră de jazz, acționată cu degetele și cu palmele. (< sp., fr. *conga*)
- congelá** vb. tr. a face un lichid să treacă în stare solidă; a îngheța. • a conserva produse alimentare prin frig. (< fr. *congeler*, lat. *congelare*)
- congelábil**, -ă adj. care poate fi congelat. (< fr. *congelable*)
- congelatór** s. n. instalație frigorifică pentru congelare. (< fr. *congélateur*)
- congeminație** s. f. formație dublă simultană; redublare. (< fr. *congénation*, lat. *congeninatio*)
- congenér**, -ă adj., s. m. f. (cel) care aparține aceluiași gen, aceleiași specii; înrudit. (< fr. *congénère*, lat. *congener*)
- congeniál**, -ă adj. adecvat, potrivit conform caracterului cuiva. (< it. *congeniale*)
- congenitál**, -ă adj. din naștere, înăscut, ereditar. (< fr. *congénital*)
- congéstie** s. f. aflox anormal de sânge într-o anumită parte a corpului, de natură inflamatorie; hiperemie. (< fr. *congestion*, lat. *congestio*)
- congestioná** vb. tr., refl. a produce, a avea congestie. • a (se) aprinde, a (se) înroși la față. (< fr. *congestionner*)
- congestiv**, -ă adj. care provoacă, care arată o congestie. (< fr. *congestif*)
- congiáriu**, -ie I. adj. care se referă la congiariu (II). II. s. n. 1. vas cu o capacitate de un congiu. 2. distribuie gratuită de vin, ulei etc. făcută poporului în vechea Romă. • distribuie de bani, de daruri etc. făcută soldaților sau poporului (de împărțit). (< lat. *congiarium*)
- cóngiu** s. n. (la romani) unitate de măsură pentru lichide de aproximativ trei litri. (< lat. *congius*)
- conglobáție** s. f. figură retorică, acumulare de probe, pentru că argumentarea să fie cât mai convingătoare. (< fr. *conglobation*, lat. *conglobatio*)
- conglomerá** vb. tr., refl. a (se) uni, a (se) îngrămădi într-o masă unică. (< fr. *conglomérer*, lat. *conglomerare*)
- conglomerát** s. n. I. rocă sedimentară detritică, formată prin cimentarea bolovănișurilor și pietrișurilor transportate de ape; conglomerare. O (*tehn.*) masă de materiale aglomerate cu ajutorul unui liant. 2. (ec.) formă de monopol prin fuziunea unor companii care își desfășoară activitatea în cele mai diverse ramuri și sectoare de producție. 3. (fig.) îngrămădire de lucrări, de aspecte diferite. (< fr. *conglomérat*)
- conglomeráție** s. f. conglomerare; conglomerat (I). (< lat. *conglomeratio*, fr. *conglomération*)
- conglutiná** vb. tr. a face dens; vâcos; a coagula. (< fr. *conglutiner*, lat. *conglutinare*)
- conglutináție** s. f. conglutinare. (< fr. *conglutination*, lat. *conglutinatio*)
- congratulá** vb. tr., refl. a (se) felicita (reciproc). (< fr. *congratuler*)
- congratuláție** s. f. congratulare. (< fr. *congratulation*)
- congregáție** s. f. (în biserica catolică) 1. ordin monahal • ramură a unui asemenea ordin. 2. conferință din clerici și laici, în scopul intensificării propagandei religioase. 3. adunare de prelați pentru examinarea unor anumite chestiuni, situații etc. 4. departament al curiei papale, condus de un cardinal. 5. ședință de studiu la un conciliu; (p. ext.) adunare religioasă. (< fr. *congrégation*, lat. *congregatio*)
- congregațional** -ă adj. referitor la congregație. (< engl. *congregational*)
- congregaționalism** s. n. mișcare protestantă din Anglia, care revendică autonomia bisericilor locale față de stat și nega ierarhia ecleziastică. (< fr. *congrégationalisme*)
- congregaționalist**, -ă adj., s. m. f. (adept) al congregaționalismului. (< fr. *congrégationaliste*)
- congregaționist**, -ă s. m. f. membru al unei congregații. (după fr. *congréganiste*)
- congrés** s. n. 1. reuniune (inter)națională în care delegații și invitații dezbate probleme majore de ordin ideologic, politic, științific, profesional, cultural etc. 2. organ suprem de conducere al unor partide, organizații de masă și obștești. 3. denumire a parlamentului în unele țări. 4. denumire dată unor conferințe internaționale convocate pentru încheierea de tratate de pace. 5. denumire a unor partide politice. (< fr. *congrès*, engl. *congress*, lat. *congressus*)
- congresiional**, -ă adj. referitor la congres. (< engl. *congressional*)
- congresist**, -ă s. m. f. participant la un congres. (< fr. *congressiste*)
- congresman** s. m. membru al Congresului SUA. (< engl. *congressman*)
- congruent**, -ă adj. care concordă, coincide; corespunzător, echivalent. O *numere* ~ e = numere care dau același rest când sunt împărțite la un divizor comun; *figuri* ~ e = figuri geometrice care coincid exact una cu alta. (< fr. *congruent*, lat. *congruens*)
- congruentá** s. f. I. însușirea de a fi congruent; potrivire deplină. O (*mat.*) *relație de ~* = relație dintre două numere întregi congruente. • acord între gândurile, sentimentele, convingerile cuiva în comportamentul său. 2. acord între subiect și predicat. 3. (*med.*) calitate a unei anastomoze ale cărei părți se împreună perfect. (< fr. *congruence*, lat. *congruentia*)
- CONI¹**- elem. „con¹”. (< fr. *coni*-, cf. lat. *conius*)
- CONI²(O)**- elem. „pra¹”. (< fr. *coni/o*-, cf. gr. *konis*)
- coniác** I. s. n. băutură alcoolică tare, obținută prin distilarea vinului. II adj. inv. de culoarea coniacului (I). (< fr. *cognac*)
- coniacián**, -ă adj., s. n. (din) primul subetaj al senoni-anului. (< fr. *coniácien*)
- coníc**, -ă I. adj. în formă de con, referitor la con. II. s. f. curbă rezultată prin intersecția unei suprafețe conice cu un plan. (< fr. *conique*)
- conicitáte** s. f. mărime caracteristică a unui trunchi de con drept, diferența dintre diametrul mare și cel mic, raportată la lungimea acestuia; (p. ext.) formă conică. (< fr. *conicité*)
- conidián**, -ă adj. (despre ciuperci) care prezintă conidii. (< fr. *conidien*)
- conidie** s. f. spor care asigură reproducerea asexuată a ciupercilor. (< fr. *conidie*)

- conidiofor** *s. m.* hifă sporiferă care poartă conidiile. (<fr. *conidiophore*)
- confiere** *s. n. pl.* ordin de arbori și arbuști cu frunze aciculare sau solzoase, (persistente), cu flori unisexuate în formă de conuri și cu semințe aripate. (<fr. *confières*, lat. *confifer*)
- conimetrie** *s. f.* determinare a cantității de praf din atmosferă. (<fr. *conimétrie*)
- conimétru** *s. n.* aparat folosit în conimetrie. (<fr. *conimètre*)
- conióză** *s. f.* afecțiune produsă de pătrunderea și fixarea pulberilor în organism. (<fr. *coniose*)
- coniróstre** *s. f. pl.* familie de păsări cu ciocul gros, conic: vrabia, cinteziul etc. (<fr. *conirostre*)
- conivént, -ă** *adj.* 1. (despre frunze, valvule intestinale etc.) îndoit înăuntru. 2. care tinde a se împreuna. (<fr. *conivent*)
- conivéntă** *s. f.* faptul de a tolera ceva rău sau incorect; acord tăcut; complicitate. **o de ~ (cu...)** = în complicitate, de acord (cu...). (<fr. *convince*, lat. *conventia*)
- conjectură** *vb. tr.* a judeca după aparență, prin conjectură. (<fr. *conjecturer*)
- conjecturál, -ă** *adj.* întemeiere de conjecturi, de aparențe; neintemeiat. (<fr. *conjectural*)
- conjectură** *s. f.* simplă supoziție, care nu a primit încă nici o confirmare; ipoteză, presupunere. (<fr. *conjecture*, lat. *coniectura*)
- conjugá** *vb. tr., refl.* 1. (despre verbe) a (se) modifica după persoană, număr, timp, mod și dialectă. 2. a (se) uni, a (se) îmbina, a (se) împleti. (<fr. *conjuguer*, lat. *coniugare*)
- conjugábil, -ă** *adj.* care se poate conjuga. (<fr. *conjugable*)
- conjugál, -ă** *adj.* referitor la căsătorie; matrimonial. (<fr. *conjugal*, lat. *coniugalis*)
- conjugalitate** *s. f.* caracter conjugal. (<engl. *conjugal*)
- conjugáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) conjuga. • flexiunea verbului. • fiecare dintre categoriile în care se împart verbele după terminația infinitivului. 2. îmbinare, unire. 3. mod de înmulțire sexuală în care prin fuzionarea a doi gameți rezultă zigotul. • împerechere a cromozomilor în cursul meiozei. (<conjugá)
- conjugát, -ă** *adj.* unit, legat împreună. **o nervi -ți** = nervi care îndeplinesc aceeași funcție; **focare -e** = focarele unui sistem optic așezate astfel încât razele de lumină răsfrânte dintr-unul se reunesc în altul și invers; **puncte -e** = oricare dintre punctele unui obiect și punctul corespunzător de la imaginea obiectului obținută cu ajutorul unui sistem optic; **frunze -e** = frunze cu foliolele împerecheate; **numere -e** = numere complexe care au părțile reale egale, iar părțile imaginare egale și de semne contrare. (<fr. *conjugué*)
- conjugáte** *s. f. pl.* ordin de alge verzi unicelulare sau pluricelulare filamentose, care nu produc niciodată spor, reproducându-se prin conjugare (3). (<fr. *conjugués*)
- conjúct, -ă** *adj.* intim legat, strâns unit. **o (gram.) forme -e** = formele scurte ale prezentului indicativ persoană 1 sg. și 3 sg. și pl. ale verbului „a fi” și formele neaccentuate de dativ și acuzativ sg. și pl. ale pronumelui personal; (*muz*) **treaptă -ă** = treaptă care urmează alteia sau o precede imediat la interval de secundă. (<lat. *coniunctus*, după fr. *conjoint*)
- conjunctív, -ă** *adj.* 1. care unește, leagă. **o fesut ~** = țesut de susținere și de protecție care leagă între ele celelalte țesuturi. 2. **mod ~ (și s. n.)** = mod personal al verbului, care exprimă o acțiune realizabilă: subjonctiv. (<fr. *conjunctif*, lat. *coniunctivus*)
- conjunctívă** *s. f.* membrană mucoasă care câpătușește fața internă a pleoapelor și suprafața interioară a globului ocular. (după fr. *conjunctive*)
- conjunctívită** *s. f.* inflamație a conjunctivei. (<fr. *conjunctivité*)
- conjonctó** *s. n.* aparat electric automat pentru întreruperea și deschiderea unui circuit electric. (<fr. *conjoncteur*)
- conjuncturál, -ă** *adj.* care depinde de o anumită conjunctură. (<fr. *conjuncturel*)
- conjuncturalism** *s. n.* tendința de a utiliza diversele împrejurări pentru satisfacerea intereselor personale. (<fr. *conjunctural* + *-ism*)
- conjunctură** *s. f.* totalitatea condițiilor, a împrejurărilor care influențează un fenomen sau o situație; ocazie, situație, stare de lucruri într-un moment dat; concurs de împrejurări. (<fr. *conjoncture*)
- conjunție** *s. f.* 1. parte de vorbire neflexibilă care leagă două propoziții sau cuvinte de aceeași funcție sintactică. 2. (*log.*) conectiv („și”) caracterizat prin aceea că expresia alcătuită cu ajutorul său este adevărată numai dacă toate propozițiile componente sunt adevărate și falsă, când cel puțin una dintre componente este falsă. 3. figură de stil care enunță o observație din asocierea unor aspecte de viață contradictorii. 4. poziție a doi aștri care, la un moment dat, au aceeași longitudine cerească. (<fr. *conjonction*, lat. *coniunctio*)
- conjunctiúnal, -ă** *adj.* cu rol de conjuncție. (<fr. *conjonctionnel*)
- conjurá** *vb.* I. *tr.* a ruga stăruitor; a implora. II. *intr.* a complota, a conspira. (<fr. *conjurér*, lat. *coniurare*)
- conjurát, -ă** *s. m. f.* complotist. (<fr. *conjuré*, lat. *coniuratus*)
- conjuráție** *s. f.* complot. (<fr. *conjuratió*, lat. *coniuratio*)
- conlocuító**, -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care locuiește împreună cu altul. (<con- + *locuitor*)
- conlocuító**, -oáre *s. m. f.* interlocutor. (<it. *collocutore*)
- conlucrá** *vb. intr.* a colabora, a-și aduce contribuția la o acțiune. (după fr. *collaborer*)
- con móto** *loc. adv.* (*muz.*) cu multă mișcare. (<it. *con moto*)
- CONO-** *elem.* „con, conic”. (<fr. *cono-*, cf. gr. *konos*)
- conoid, -ă** I. *adj.* de formă conică. II. *s. n.* suprafață generată de o dreaptă care se menține paralelă cu un plan dat și se sprijină pe o dreaptă fixă și pe o curbă fixă. (<fr. *conoïde*)
- conométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea unghiului dintre axele optice ale unui cristal mineral. (<fr. *conométre*)
- conopódium** *s. n.* receptacol floral de formă conică. (<lat. *conopodium*)
- conosamént** *s. n.* contract semnat de armator sau de comandantul unei nave comerciale prin care se confirmă primirea mărfii, precum și obligația de a o transporta în condiții bune și a o preda la destinație. (<rus. *konosament*, germ. *Konnossement*)
- conoscóp** *s. n.* aparat folosit în conoscopie. (<fr. *conoscope*)
- conoscopie** *s. f.* (*fiz.*) observare a fenomenului de polarizare cromatică. (<fr. *conoscopie*)
- conotá** *vb. tr.* a semnifica prin conotație. (<fr. *connoter*)
- conotativ, -ă** *adj.* referitor la conotație; (despre sensul cuvintelor) suplimentar față de denotația cuvântului; reieșind din experiența personală, din context; figurat. • (despre stil) dominat de conotații. (<fr. *connotatif*)
- conotație** *s. f.* 1. (*log.*) ansamblul caracteristicilor unui obiect; complex de caractere care aparțin unei situații concrete. 2. totalitatea sensurilor colaterale, mai generale, ale unui cuvânt; sens special, adesea figurat; semnificație. (<fr. *connotation*)
- conscrá** *vb. I. tr.* 1. a da în întregime, a închina, a destina. 2. a da un caracter sacru. • (despre preoți) a hirotonisi. 3. a stabili, a consfinți; a legitima. II. *tr., refl.* a (se) dedica, a (se) devota. (<fr. *consacrer*, lat. *consecrare*)
- conscránt, -ă** *adj.* care consacră. (<fr. *consacrant*)
- conscráre** *s. f.* acțiunea de a (se) consacra; dedicare. • consfințire, stabilire; (*spec.*) confirmare, recunoaștere a capacității, a meritelor cuiva într-un anumit domeniu. (<fr. *consacra*)
- conscráție** *s. f.* consacrare; (*spec.*) ofrandă adusă zeilor. (<lat. *consecratio*, fr. *consécration*)
- consangvín, -ă** *adj., s. m. f.* 1. rudă din partea tatălui. 2. care provine dintr-un strămoș comun. (<fr. *consanguin*, lat. *consanguineus*)
- consangvinitáte** *s. f.* 1. relație genetică între indivizi dintr-un strămoș comun. • înrudire de sânge. 2. calitate a unor roci magmatice de a fi asociate din punct de vedere petrografic. (<fr. *consanguinité*, lat. *consanguinitas*)
- consangvinizáre** *s. f.* (*biol.*) înrudire de sânge prin reproducerea a două organisme care au un strămoș comun. (<fr. *consanguin* + *-iza*)
- conscríe** *vb. tr.* 1. a chema în serviciu militar; a înrola, a recruta. 2. a consemna, a înscris într-un registru oficial. (după lat. *conscribere*)

- conscriptibil**, -ă *adj.* care poate fi recrutat. (<fr. *conscriptible*)
- conscriptor** *s. m. (ant.)* redactor (al unei legi). (<lat. *conscriptor*)
- conscripție** *s. f.* 1. recrutare. 2. redactare a unei legi. (<fr. *conscription*, lat. *conscriptio*)
- consecință** *s. f.* 1. rezultat al unui fapt, al unui principiu, al unei acțiuni; efect, urmare. **o** în ~ = a) prin urmare, deci; b) conform situației, împrejurărilor. 2. (*log.*) consecvent. (II, 2). (după fr. *conséquence*, lat. *consequentia*)
- consecutiv**, -ă *adj.* care urmează neîntrerupt, în șir, succesiv. **o** complement circumstanțial ~ = complement de mod care prezintă drept consecință determinarea unei acțiuni, a unei însușiri; *propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care exprimă consecința sau rezultatul acțiunii verbului, ori al intensificării însușirii unui obiect din regentă; *conjunție ~ă* = conjuncție care introduce o propoziție consecutivă. (<fr. *consécutif*)
- consecutivitate** *s. f.* urmare neîntreruptă, succesiune. (<consecutiv + -itate)
- consecuție** *s. f.* înlanțuire, legătură. **o** (*gram.*) -a timpurilor = concordanța timpurilor. (<fr. *consécution*, lat. *consecutio*)
- consecvent**, -ă I. *adj., adv.* 1. (despre oameni) care acționează potrivit cu principiile sale; credincios ideilor sale. 2. (despre o vale) orientată pe direcția înclinării straturilor. II. *s. n. (fil.)* orice fenomen care urmează altui fenomen. 2. (*log.*) al doilea element al unei judecăți ipotetice; consecință (2). 3. a doua secțiune a unei fraze muzicale. (<fr. *consequent*, lat. *consequens*)
- consecventă** *s. f.* faptul de a fi consecvent. • (în logica școlastică) implicația și decurgerea formulelor logice una din alta. • caracteristică a gândirii corecte care respectă legile și regulile de formare și transformare într-un sistem deductiv. (<fr. *consequence*, lat. *consequentia*)
- consemn** *s. n.* 1. totalitatea îndatoririlor specifice personalului unei găzi militare; (*p. ext.*) ordin, dispoziție. 2. interzicere temporară a ieșirii militarilor din cazarmă (navă, domiciliu). (după fr. *consigne*)
- consemnă** *vb. tr.* 1. a nota într-un act; a înregistra, a însemna. 2. a depune contra semnătură o sumă de bani spre păstrare la o organizație de stat specializată. 3. a interzice ieșirea militarilor din cazarmă, din locul de staționare sau de pe navă. (după fr. *consigner*)
- consemnabil**, -ă *adj.* (demn) de consemnat; memorabil. (după it. *consegnabile*)
- consemnativ**, -ă *adj.* cu caracter de consemnare. (după it. *consegnativo*)
- consemnațiune** *s. f.* depunere a unei sume de bani la C.E.C. spre a fi păstrată la dispoziția unei persoane. (după fr. *consignation*)
- conséns** *s. n.* înțelegere deplină, acord, identitate de opinii. (<lat., fr. *consensus*)
- consensual**, -ă *adj.* care se face cu asentimentul tuturor părților. **o** (*jur.*) contract ~ = contract care se încheie prin simplul acord al părților. (<fr. *consensuel*)
- consensualitate** *s. f.* caracter consensual. (după fr. *consensualisme*)
- conservă** *vb. I. tr.* 1. a păstra ceva nealterat datorită unui anumit tratament; a împiedica alterarea, sub acțiunea unor agenți atmosferici sau biologici, a unor produse alimentare perisabile. 2. a păstra, a păzi. II. *refl.* a se menaja. (<fr. *conserver*, lat. *conservare*)
- conservant**, -ă I. *adj.* care conservă; conservativ. II. *s. m.* substanță antiseptică, pentru conservarea unor produse alimentare. (<fr. *conservant*)
- conservare** *s. f.* 1. acțiunea de a conserva. **o** instinct de ~ = instinct de apărare la om și la animale, care are ca scop menținerea ființei proprii. 2. tratament la care sunt supuse unele produse perisabile spre a nu se altera. (<conserva)
- conservatism** *s. n.* conservatorism. (<fr. *conservatisme*)
- conservativ**¹, -ă *adj.* conservant. • (*fiz.*) despre câmpuri de forțe) în care se conservă energia. (<fr. *conservatif*)
- conservativ**², -ă *adj.* conservator. (<germ. *konservativ*)
- conservator**¹ *s. n.* instituție de învățământ muzical superior. (<germ. *Konservatorium*, fr. *conservatoire*)
- conservator**², -oăre I. *adj.* 1. care conservă, conservativ, conservatorist. 2. atașat de instituțiile trecutului, refractar la ceea ce este nou. **o** partid ~ (și *s. m. pl.*) = denumire a unor partide valorificând tradiția în plan politic și ideologic. II. *s. m. f.* cel care îngrijește piesele dintr-un muzeu; custode. III. *s. n.* 1. instituție specializată, subordonată administrației poștale, unde sunt păstrate colecții filatelice. 2. ~ de ulei = rezervor metalic deasupra capacului unor transformatoare electrice care folosesc ca izolatant uleiul. (<fr. *conservateur*, lat. *conservator*)
- conservatorism** *s. n.* atitudine de susținere a vechilor forme ale vieții politice, economice și culturale; conservatism. • doctrină politică modernă care pledează pentru apărarea ordinii tradiționale. (<conservator + -ism)
- conservatorist**, -ă *adj.* conservator. (<conservator + -ist)
- conservațiune** *s. f. (rar)* conservare. (<fr. *conservation*, lat. *conservatio*)
- conservă** *s. f.* produs alimentar care poate fi păstrat multă vreme nealterat, datorită tratării lui după anumite procedee. (<fr. *conserve*)
- consfătu** *vb. refl.* a se sfătuși împreună; a se consulta. (<con- + sfătuși)
- consfătuire** *s. f.* acțiunea de a se consfătuși. • ședință de lucru în care se discută probleme de interes comun. (<consfătuși)
- consfinți** *vb. tr.* a da un caracter durabil; a consacra, a confirma. (după fr. *consacrer*)
- consideră** *vb. I. tr., refl.* a (se) socoti, a (se) crede. II. *tr.* 1. a fi de părere. 2. a cerceta, a analiza. 3. a cinsti, a stima. (<fr. *considérer*, lat. *considerare*)
- considerabil**, -ă *adj.* însemnat, remarcabil, (foarte) mare. (<fr. *considérable*)
- considerativ**, -ă (*rel.*) *adj.* stare ~ă = stare sufletească de observare și meditație. (<fr. *considératif*)
- considerație** *s. f.* 1. stimă, respect. 2. motiv, considerent, rațiune. **o** a avea (sau a lua) în ~ = a ține seama de..., a avea în vedere. 3. părere, reflecție, idee. (<fr. *considération*, lat. *consideratio*)
- considerent** *s. n.* 1. punct de vedere; părere. • argument (logic), motiv. 2. (*jur.*; *pl.*) partea dintr-o hotărâre a unui organ de jurisdicție cu motivarea soluției date de acest organ. (<fr. *considéranti*)
- consignatar**, -ă *s. m. f.* cel care primește bunuri în consignație. (<fr. *consignataire*)
- consignator**, -oăre *s. m. f.* cel care dă în consignație; depunător. (<fr. *consignateur*)
- consignație** *s. f.* depunerea spre vânzare, pe baza unui contract, a anumitor obiecte la o unitate comercială specializată în asemenea vânzări. • magazin unde se fac asemenea depuneri și vânzări. (<fr. *consignation*)
- consiliă** *vb. tr.* a sfătui. (<fr. *conseiller*, lat. *consiliari*)
- consilier**, -ă *s. m. f.* 1. sfătuitoar, sfetnic. 2. specialist care rezolvă problemele deosebite dintr-un anumit domeniu. 3. titlu al unor funcționari din înalte instanțe de judecată sau de verificare. (<fr. *conseiller*)
- consiliu** *s. n.* 1. sfat, povață, sfătuire. 2. colectiv de conducere, de administrare, avizare sau consultare etc. în activitatea unor organe ori organizații, instituții etc. • ședință a unui astfel de colectiv. 3. denumire dată (îndeosebi în structura statelor de tip comunist) unor organe sau organisme centrale de partid și de stat. **o** ~ de miniștri = organ suprem executiv și de dispoziție al puterii de stat; cabinet (II); ~ de administrație = comitet de conducere al unei societăți comerciale sau industriale pe acțiuni. (<lat. *consilium*, fr. *conseil*)
- consimil**, -ă *adj.* asemănător (întru totul). (<lat. *consimilis*)
- consimilitudine** *s. f.* asemănare totală, identitate. • egalitate. (<fr. *consimilitude*)
- consimțământ** *s. n.* încuviințare, aprobare; asentiment. (după fr. *consentement*)
- consimți** *vb. tr., intr.* a-și da consimțământul; a încuviința, a aproba. (după fr. *consentir*)
- consistă** *vb. intr.* a consta. (<fr. *consister*, lat. *consistere*)
- consistent**, -ă *adj.* 1. cu consistență; vărtos, tare. 2. (despre hrană) substanțial. (<fr. *consistant*)
- consistență** *s. f.* 1. stare a unui corp care are un anumit grad de densitate. • rezistență opusă de un corp la deformare, la sfărâmare. • (*fig.*) soliditate, tărie; fermitate. 2. (*mat.*) coerență (2). 3. (*log.*) însușire a unui sistem axiomatic de a nu fi contradictoriu. (<fr. *consistance*, it. *consistenza*)
- consistometru** *s. n.* aparat pentru determinarea consistenței materialelor. (<fr. *consistomètre*)
- consistorial**, -ă *adj.* de consistoriu. (<fr. *consistorial*)
- consistoriu** *s. n.* 1. consiliu al împăraților romani. • locul unde se ținea. 2. instanță judecătorească ecleziastică.

- consiliu al cardinalilor, prezidat de papă. • adunare care conduce treburile religioase ale unui cult, ale unei confesiuni etc. (<lat. *consistorium*, fr. *consistoire*)
- consoană** *s. f.* sunet format în special din zgomote produse în diferite puncte ale canalului fonator prin închiderea sau strămtarea acestuia; consonantă. (<fr. *consonne*, lat. *consona*)
- consoartă** *s. f.* soție, nevastă. (<lat. *consors*)
- consociație** *s. f.* grupare de plante din vegetația spontană, mai restrânsă decât asociația, cu o anumită specie. (după engl. *consociates*)
- consol** *s. n.* sistem de navigație radioelectrică indicând drumul de urmat prin semnalele audibile emise de un radiofar. (<fr., engl. *consol*)
- consolă** *vb. tr., refl.* a(-și) alina, a(-și) mângâia durerea, necazul, întristarea. (<fr. *consoler*, lat. *consolari*)
- consolabil**, -ă *adj.* care poate fi consolată. (<fr. *consolable*)
- consolant**, -ă *adj.* consolator. (<fr. *consolant*)
- consolator**, -oare *adj.* care consolează; consolant. (<fr. *consolateur*)
- consolă** *s. f.* 1. mobilă în formă de policioară sau de măsură sprijinită de perete, pe care se așază vase, statuete etc. 2. element de construcție, liber la unul dintre capete, care iese în afara punctului său de reazem sau de încastrare pentru a susține un balcon, o cornișă etc. 3. dispozitiv metalic care permite prinderea unui aparat de iluminat de tija unui stativ. 4. (*inform.*) terminal al unui ordinator destinat dialogului om-mașină. (<fr. *console*)
- consolidă** *vb. I. tr., refl.* a face, a deveni tare, solid, durabil; a (se) întări, a (se) închea. II. *tr.* a mări capacitatea de rezistență a unui sistem tehnic. (<fr. *consolider*, lat. *consolidare*)
- consolidabil**, -ă *adj.* care poate fi consolidat. (<fr. *consolidable*)
- consolidat**, -oare *adj.* care consolidează. (<*consolida* + -tor)
- consolidăție** *s. f.* consolidare. (<fr. *consolidation*)
- consommé** *s. n.* supă, bulion concentrat prin fierberea înceată și îndelungată a cămii, pentru a-i extrage toate sucurile. (<fr. *consommé*)
- consonant**, -ă *adj. (muz.)* despre intervale, acorduri) format din consonanțe; armonios. • (despre cuvinte) care au o terminație asemănătoare. (<fr. *consonant*, lat. *consonans*)
- consonanță** *s. f.* consoană. (<germ. *Konsonant*)
- consonantic**, -ă *adj.* referitor la consoane. (<fr. *consonantique*)
- consonantism** *s. n.* sistemul consoanelor unei limbi. (<fr. *consonantisme*)
- consonantiză** *vb. refl.* (despre sunete) a se transforma în consoană. (<*consonant* + -iza)
- consonanță** *s. f.* 1. (*muz.*) imbinare armonioasă de sunete. • asemănarea sunetelor finale din două sau mai multe cuvinte. 2. (*fig.*) acord, înțelegere, potrivire de opinii. (<fr. *consonance*, lat. *consonantia*)
- consort** *s. m. prinț* ~ = soțul unei regine suverane (în Marea Britanie și Olanda). (<fr. *consort*, lat. *consors*)
- consorțial**, -ă *adj.* care aparține unui consorțiu (II, 1). (<fr. *consortial*)
- consorțiu** *s. n.* I. participare la domnie în vechea Romă. II. 1. asociație de monopolisti, constituită în scopul plasării de împrumuturi, al înființării unei societăți pe acțiuni, precum și pentru efectuarea unor operații comerciale. o ~ bancar = asociație a mai multor bănci, neguvernamentală, creată pentru efectuarea de operații financiare de anvergură și avantajoase. 2. (*biol.*) asociație simbiotică între două organisme. (<fr., lat. *consortium*, germ. *Konsortium*)
- conspéc** *s. n.* privire generală asupra unei probleme, lucrări etc., materializată într-o consemnare sistematică. • rezumat. (<lat. *conspéctus*, germ. *Konspekt*, rus. *konspékt*)
- conspéc** *vb. tr.* a întocmi un conspéc; a rezuma. (<*conspéct*)
- conspiră** *vb. intr.* a organiza o conspirație, a complota. • (*fig.*) a ținde, a concura spre un scop unic. (<fr. *conspirer*, lat. *conspirare*)
- conspirativ**, -ă *adj.* referitor la conspirație; ilegal, clandestin. (<după germ. *konspirativ*, rus. *konspirativnîi*)
- conspirativitate** *s. f.* caracter conspirativ. (<*conspirativ* + -itate)
- conspirator**, -oare *s. m. f.* participant la o conspirație. (<fr. *conspirateur*)
- conspirăție** *s. f.* complot. (<fr. *conspiration*, lat. *conspiratio*)
- constare** *vb. intr.* a se compune din...; a consta. (<lat. *constare*)
- constant**, -ă I. *adj.* care rămâne neschimbat; invariabil. o capital ~ = parte a capitalului investită în mijloacele de producție, care nu-și schimbă mărimea valorii în procesul de producție. II. *s. f.* 1. (*mat.*) mărime având o valoare invariabilă. 2. (*fiz.*) mărime care caracterizează un fenomen, material, aparat etc. 3. element al limbajului formal reprezentând un nume socotit fix pentru același denotat. (<fr. *constant*, lat. *constans*)
- constantan** *s. n.* aliaj de cupru și nichel cu rezistivitate mare și constantă. (<fr. *constantan*)
- constanță** *s. f.* însușirea de a fi constant; perseverență. (<fr. *constance*, lat. *constantia*)
- constată** *vb. tr.* a stabili realitatea, adevărul unui fapt, starea unui lucru; a remarca, a sesiza. (<fr. *constater*, it. *constatare*)
- constatabil**, -ă *adj.* ușor de constatat. (<fr. *constatable*)
- constatator**, -oare *adj.* cu caracter de constatare. (<fr. *constatatoire*)
- constativ**, -ă *adj. (lingv.)* despre o frază) care se mărginește a descrie evenimentul. (<fr. *constatif*)
- constelat**, -ă *adj.* 1. împodobit, presărat cu stele. 2. (*fig.*) acoperit, plin de... (<lat. *constellatus*, fr. *constellé*)
- constelație** *s. f.* 1. grupare aparentă de stele, stabilă timp îndelungat, care prezintă pe boltă o configurație specifică. 2. (*fig.*) grup de obiecte strălucitoare. • grup de oameni iluștri. (<fr. *constellation*, lat. *constellatio*)
- consternă** *vb. tr.* a provoca cuiva nedumerire și mâhnire; a surprinde. (<fr. *consterner*, lat. *consternare*)
- consternant**, -ă *adj.* care provoacă consternare. (<fr. *consternant*)
- consternație** *s. f.* consternare. (<fr. *consternation*, lat. *consternatio*)
- constipă** *vb. I. tr.* a produce constipație. II. *refl.* a suferi de; constipație. (<fr. *constiper*, lat. *constipare*)
- constipant**, -ă *adj.* (despre alimente, medicamente) care constipă. (<fr. *constipant*)
- constipât**, -ă *adj.* care suferă de constipație. • (*fig.; fam.*) cu vederi înguste; necomunicativ, necooperant. (<*constipa*)
- constipație** *s. f.* stare patologică prin încetinirea în evacuarea conținutului intestinului gros; coprostază. (<fr. *constipation*)
- constituant**, -ă *adj.* referitor la constituție. o adunare -ă = adunare reprezentativă care are sarcina de a elabora, de a modifica o constituție. (<fr. *constituant*)
- constituent**, -ă I. *adj.* component, constitutiv. II. *s. n.* fiecare dintre elementele care formează un ansamblu. • fiecare dintre substanțele care intră într-un sistem fizico-chimic. (<fr. *constituant*)
- constituiv** *vb. I. tr., refl.* a (se) forma, a (se) organiza, a (se) întemeia, a (se) înființa. II. a se ~ parte civilă = a formula pretenții de despăgubire împotriva acuzatului. (<fr. *constituer*, lat. *constituere*)
- constitút** *s. n.* tip de contract prin care cineva se angajează să plătească o sumă de bani. (<fr. *constitut*, lat. *constitutum*)
- constitutiv**, -ă *adj.* care intră în componența unui lucru, care reprezintă un element esențial în structura lui; constituent. (<fr. *constitutif*)
- constituție** *s. f.* I. 1. totalitatea particularităților morfologice, funcționale și psihologice ale unui individ. 2. conformație; arhitectură (3). II. lege fundamentală a unui stat, care stabilește principiile de bază ale organizării lui, drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor, sistemul electoral, organizarea organelor supreme și locale (<fr. *constitution*, lat. *constitutio*)
- constituțional**, -ă *adj.* I. referitor la constituție (I). 2. conform cu constituția (II), bazat pe existența acesteia. o comisie -ă = comisie însărcinată cu elaborarea unei constituții (II); drept ~ = a) totalitatea drepturilor fundamentale care reglementează relațiile privitoare la ordnarea social-economică și de stat; b) ramură a dreptului care studiază drepturile și îndatoririle cetățenilor prevăzute în constituție (II); monarhie -ă = sistem politic în care puterea monarhului este limitată de constituție. (<fr. *constitutionnel*)

- constituționalism** *s. n.* 1. guvernare, regim constituțional. 2. (*med.*) concepție care are în vedere constituția individuală în explicația diferitelor afecțiuni. (<fr. *constitutionnalisme*)
- constituționalist**¹ *s. m.* specialist în drept constituțional. (<fr. *constitutionnaliste*)
- constituționalist**², -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al constituționalismului. (<constituțional + -ist)
- constituționalitate** *s. f.* însușire a unei legi, a unui act juridic, a unei politici etc. de a fi conformă cu constituția. (<fr. *constitutionnalité*)
- constituționaliză** *vb. tr.* a da unei dispoziții legislative caracterul unei dispoziții constituționale. (<fr. *constitutionnaliser*)
- constrânge** *vb. tr.* a sili, a obliga (pe cineva) să facă ceva; a forța. (<lat. *constringere*, după fr. *contraindre*)
- constrict**, -ă *adj.* (*biol.*); despre unele organe) îngustat din loc în loc. (<lat. *constrictus*)
- constrictiv**, -ă *adj.* (consoană) care se pronunță prin îngustarea canalului fonator și prin frecarea aerului de pereții acestuia în tot timpul emisiunii; fricativ, spirant, continuu (2). (<fr. *constrictif*, lat. *constrictivus*)
- constrictor**, -oare *adj.* care strânge, contractă. **o mușchi** ~ = mușchi care prin contractare închide un orificiu. (<fr. *constricteur*)
- constricție** *s. f.* strângere, strangulare, îngustare (printr-o presiune circulată). * mișcare de apropiere a pereților canalului fonator, prin care suflul de aer expirat produce un zgomot caracteristic. (<fr. *constriction*, lat. *constrictio*)
- constringent**, -ă *adj.* care produce constricție. (<fr. *constringent*)
- constringentă** *s. f.* mărime fizică ce caracterizează sticlele optice din punctul de vedere al dispersiei luminii. (<fr. *constringence*)
- construct** *s. n.* (*fil.*) concept care integrează și explică diferitele date experimentale, descrie legile obiective ale realității. (<engl. *construct*)
- constructiv**, -ă *adj.* 1. care servește spre a construi ceva. 2. care ajută la îmbunătățirea unei activități, a unei opere. (<fr. *constructif*)
- constructivism** *s. n.* 1. orientare estetică, în artele plastice, literatură și muzică, care conține realitatea într-o viziune de forme geometrice, spațiale, și care luptă pentru puritatea și simplitatea liniilor, pentru corelarea artei cu tehnica modernă. 2. curent în arhitectură care susține că forma arhitecturală trebuie să fie expresia structurii constructive a clădirii. 3. concepție care recunoaște rolul activ, creator al gândirii în procesul cunoașterii. * concepție a școlii intuiționiste din filozofia matematicii potrivit căreia activitatea constructivă este baza exigenței matematice. (<fr. *constructivisme*)
- constructivist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al constructivismului. (<fr. *constructiviste*)
- construcător**, -oare *adj.*, *s. m. f.* (cel) care construiește. (<fr. *constructeur*, lat. *constructor*)
- constructural**, -ă *adj.* cu aceeași structură. (<con- + *structural*)
- construcție** *s. f.* 1. faptul de a construi; construire. * alcătuire, compunere. 2. clădire, lucrare, edificiu. * (*pl.*) ramură a economiei naționale care are ca obiect executarea clădirilor. 3. -ii de mașini = ramură a industriei care produce mașini, unelte, instalații, utilaje. 4. grup (stabil) de cuvinte între care există anumite raporturi gramaticale. * mod de aranjare a cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în frază. (<fr. *construction*, lat. *constructio*)
- construi** *vb. I. tr.* 1. a face, a ridica o clădire, un edificiu, o mașină etc. * (*fig.*) a alcătui, a organiza; a dispune, a combina. 2. a desena, a trasa o figură geometrică. 3. (*lingv.*) a realiza o construcție (4). II. (*refl.* despre cuvinte) a se folosi de anumite construcții gramaticale. (<fr. *construire*, lat. *construere*)
- construibil**, -ă *adj.* pe care se poate construi. (<construi + -bil)
- constubstanțial**, -ă *adj.* alcătuit din aceeași substanță. (<fr. *constubstantiel*)
- constubstanțialism** *s. n.* doctrină religioasă care susține constubstanțialitatea lui Dumnezeu și a lui Isus Cristos. (<fr. *constubstantialisme*)
- constubstanțialitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este constubstanțial; unitate și identitate de substanță. (<fr. *constubstantialité*)
- consuetudinăr**, -ă *adj.* nescris, dar consacrat prin uz, prin datină; cutumiar. (<lat. *consuetudinarius*, fr. *consuetudinaire*)
- consuetudine** *s. f.* obișnuință, obicei, deprindere; uz, datină. (<lat. *consuetudo*)
- consul** *s. m.* 1. (în Roma antică) fiecare dintre cei doi magistrați care se alegeau anual pentru a exercita puterea supremă. 2. fiecare dintre cei trei magistrați supremi care au guvernat Republica Franceză între 1799 și 1804. 3. agent diplomatic însărcinat să reprezinte și să apere interesele administrativ-juridice și economice ale țării sale și ale compatrioților săi într-o țară străină. (<lat., fr. *consul*)
- consular**, -ă *adj.* referitor la consul sau la consulat. **o corp** ~ = totalitatea consulilor (3) dintr-o țară. (<fr. *consulaire*, lat. *consularis*)
- consulat** *s. n.* 1. (în Roma antică) perioadă de guvernare a unui consul (1). * guvernare consulară a Republicii Franceze între 1799 și 1804. 2. reprezentanță diplomatică a unui stat în alt stat, inferioră ambasadei; sediul reprezentanței. (<fr. *consulat*, lat. *consulatus*)
- consult** *s. n.* examinare a unui bolnav de către o comisie medicală pentru stabilirea diagnosticului și indicarea tratamentului. (<lat. *consultum*)
- consult** *vb. I. tr.* 1. a cere sfatul, părerea cuiva, a lua avizul unui specialist. 2. a cerceta pentru informare, documentare. * (despre medici) a examina un bolnav, a da o consultație (2). II. *refl.* a se (con)sfătuți. (<fr. *consulter*, lat. *consultare*)
- consultant**, -ă *s. m. f.* 1. specialist al unei instituții etc. care dă consultații. 2. profesor universitar pensionat care ține cursuri (facultative), are ore de consultație și conduce doctoranzi. 3. specialist în consultață. (<fr. *consultant*, rus. *konsultant*)
- consultață** *s. f.* oferirea de sfaturi calificate în probleme de conducere și organizare. (<consult + -anță)
- consultativ**, -ă *adj.* cu caracter de consultație. **o organ** ~ = organ chemat să-și dea avizul în anumite chestiuni. **o vot** ~ = vot care nu are putere deliberativă într-o adunare. (<fr. *consultatif*)
- consultație** *s. f.* 1. îndrumare, explicație dată asupra unor chestiuni de specialitate în discuție; aviz, lămurire, indicație. * îndrumare dată elevilor, studenților sau doctoranzilor de către un profesor. 2. examinare a unui pacient de către medic. 3. metodă de ridicare a nivelului profesional și ideologic prin discuții organizate, lămuriri etc. (<fr. *consultation*, lat. *consultatio*)
- consulțing** /-sal-/ *s. n.* ansamblu de studii, consultații, sugestii, informații etc. pe care o unitate economică le poate solicita și primi în probleme de organizare. (<engl. *consulting*)
- consum** *s. n.* 1. folosire de bunuri, de produse pentru satisfacerea diferitelor necesități. **o bunuri de larg** ~ = produse ale industriei ușoare sau alimentare destinate consumației individuale; *societate de ~* = societate capitalistă puternic industrializată, în care se află din abundență mărfuri de larg consum la prețuri mici. 2. cantitate de combustibil, materii prime, materiale consumate pentru funcționarea unui sistem tehnic, pentru realizarea unui produs, a unei operații etc. **o ~ specific** = consumul de combustibil, material, energie etc. raportat la o anumită unitate. (<germ. *Konsum*/verein/)
- consumă**¹ *vb. tr.* 1. a întrebuința, a folosi (bunuri, mărfuri). * a întrebuința ca hrană; a mânca, a bea. 2. a termina. (după fr. *consummer*)
- consumă**² *vb. I. tr.* a nimici, a distruge. II. *tr., refl.* (*fig.*) a (se) epuiza. * a (se) chinui, a (se) frământa. (<fr. *consumer*, lat. *consumere*)
- consumabil**, -ă *adj.* care se poate consuma. (<fr. *consummable*)
- consumator**, -oare *s. m. f.* cel care consumă bunuri, produse etc. * cel care consumă într-un local public. (<fr. *consummateur*)
- consumație** *s. f.* 1. faptul de a consuma. 2. ceea ce consumă cineva într-un local public. **o damă de ~** = prostituată. (<fr. *consumation*, lat. *consumatio*)
- consumerism** *s. n.* mișcare de masă care își propune apărarea intereselor consumatorului față de abuzurile specifice societății de consum, precum și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. (cf. engl. *consumer*, *consumer*)
- consumptibil**, -ă *adj.* (*jur.*); despre bunuri) care este distrus, înrăinat de la prima întrebuințare. (<lat. *consumptibilis*, fr. *consumptible*)
- consumptiv**, -ă *adj.* (despre boli) care provoacă consumpție. (<fr. *consumptif*)

- consumpție** *s. f.* slăbire, epuizare progresivă datorată unei boli grave și îndelungate. (<fr. *consumption*, lat. *consumptio*)
- consonă** *vb. intr.* a produce o consonanță. • (fig.) a se armoniza, a se acorda. (<fr. *consoner*)
- conșcolar** *s. m.* elev considerat în raport cu alții din aceeași școală. (după fr. *condisciple*)
- conștient**, -ă *adj.* 1. care își dă seama de realitatea înconjurătoare. 2. care își dă seama de posibilitățile proprii, de rolul care îi revine în societate; lucid. • care realizează scopuri dinainte fixate. (<fr. *conscient*)
- conștientiză** *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni conștient de scopul, de necesitatea și utilitatea unei activități. (<conștient + -iza)
- conștiință** *s. f.* faptul de a fi conștient; stare caracterizată printr-o sensibilitate specială, individuală, la stimuli interni sau externi. (<fr. *conscience*, lat. *conscientia*)
- conștiincios**, -oasă *adj.* care își face datoria; corect, cinstit, scrupulos. • făcut cu scrupulozitate. (după fr. *conscientieux*)
- conștiinciozitate** *s. f.* însușirea de a fi conștiincios; scrupulozitate. (<conștiincios + -itate)
- conștiință** *s. f.* 1. forma cea mai evoluată, proprie omului, de reflectare psihică a realității obiective prin intermediul senzațiilor, percepțiilor și gândirii, sub formă de reprezentări, noțiuni, judecăți, raționamente, inclusiv procese afective și volitionale. • gândire, spirit. 2. faptul de a-și da seama; înțelege. • ~ socială = ansamblul concepțiilor etc. unei societăți ca reflectare a vieții ei materiale; ~ de clasă = faptul de a fi conștient de apartenența la o anumită clasă, de a înțelege interesele acestei clase, rolul ei istoric. 3. sentiment pe care omul îl are asupra moralității acțiunilor sale. • proces de ~ = luptă sufletească generată de momente și de situații de viață deosebite, cruciale; ~ mustre de ~ = remușcare. 4. libertate de ~ = dreptul recunoscut cetățenilor de a avea orice concepție religioasă, filozofică etc. (<fr. *conscience*, lat. *conscientia*)
- cont** *s. n.* 1. operație contabilă cuprinzând cele două părți (debit și credit) care exprimă valoric (și cantitativ) existența și mișcările unui anumit proces economic pe o perioadă de timp. • evidența acestei operații. 2. a trece în ~ = a înscrie la rubrica datoriilor; a ține ~ (de ceva) = a lua în considerare; pe ~ propriu = pe proprie răspundere. (<it. *conto*, germ. *Konto*, fr. *compte*)
- contă** *vb. intr.* 1. a se bizui (pe), a se încrede (în). 2. a avea valoare, însemnătate. 3. a înregistra conturile (1). (<it. *contare*, fr. *compter*)
- contabil**, -ă *I. adj.* referitor la contabilitate. **II. s. m. f.** specialist în contabilitate. (<it. *contabile*, fr. *comptable*)
- contabilitate** *s. f.* 1. totalitatea operațiilor de înregistrare a mișcării fondurilor și materialelor unei instituții sau întreprinderi. • serviciu, birou de contabilitate (1). 2. știința care studiază evidența contabilă. (<it. *contabilità*, fr. *comptabilité*)
- contabiliză** *vb. tr.* a înregistra operații economice și financiare în conturi (1). (<fr. *comptabiliser*)
- contăct** *s. n.* 1. atingere nemijlocită între două corpuri, piese, organe de mașini, forțe etc. • piesă la deschiderea și închiderea unui circuit electric. 2. apropiere între oameni; legătură, relație. • a lua ~ (cu cineva) = a ajunge în imediata apropiere a cuiva. (<fr. *contact*, lat. *contactus*)
- contactă** *vb. tr.* a stabili legătura cu o persoană, cu un organism. (<fr. *contacter*)
- contactor** *s. n.* întreprător care închide un circuit electric sub acțiunea unei comenzi exterioare. (<fr. *contacteur*)
- contadino**, -ă *s. m. f. (rar)* țaran (italian). (<it. *contadino*)
- contagiă** *vb. tr., refl.* a (se) molipsi, a (se) contamina. (<it. *contagiare*)
- contagiós**, -oasă *I. adj.* (despre boli) molipsitor; contaminant. • infecțios. **II. s. m. f., adj.** (suferind) de o boală molipsitoare. (<fr. *contagieux*, lat. *contagiosus*)
- contagiozitate** *s. f.* caracter contagios. (<fr. *contagiosité*)
- contăgiu** *s. n.* contagiune. (<lat. *contagium*)
- contăgiune** *s. f.* 1. contaminare; contagiu. 2. (fig.) influență dăunătoare (asupra unui grup de oameni). (<fr. *contagion*, lat. *contagio*)
- contăiner** *s. n.* 1. ambalaj metalic cu forme și dimensiuni standardizate, astfel încât să cuprindă un număr exact de obiecte sau cantități anumite de materiale, pentru transport. 2. cutie specială în care sunt puse aparate, instrumente etc. în rachetele cosmice. (<engl. *container*)
- containeriză** *vb. tr.* a introduce în container. • a introduce folosirea containerelor în tehnica transporturilor. (<fr. *containeriser*)
- contamină** *vb. I. tr., refl.* a transmite agenți patogeni; a (se) infecta; a (se) molipsi. **II. refl.** (despre două limbi) a se încruși; (despre două cuvinte) a se influența reciproc (schimbându-și forma); (despre elemente folclorice) a se întrepătrunde. **III. tr. (fig.)** a influența, a înrauri. (<fr. *contaminer*, lat. *contaminare*)
- contaminabil**, -ă *adj.* care poate fi contaminat. (<fr. *contaminable*)
- contaminant**, -ă *adj.* contagios. (<contamina + -ant)
- contaminăție** *s. f.* 1. contaminare. 2. procedeul folosit de scriitorii latini constând în amestecarea subiectelor mai multor comedii grecești pentru a alcătui una latinească. 3. (lingv.) încrucișare între două limbi. • modificare a formei unui cuvânt sau a unei construcții gramaticale prin încrucișarea lor cu alte cuvinte ori construcții asemănătoare ca sens. • influență reciprocă între elemente folclorice. (<fr. *contamination*, lat. *contaminatio*)
- contânt**, -ă *adj.* (despre bani) în numerar, peșin, cash. (<it. *contante*, fr. *comptant*)
- contăre** *s. f. (cont.)* notare pe documente a conturilor în care urmează să fie înregistrate operațiile la care se referă. (<it. *contare*)
- conté** *s. m. 1.* (în evul mediu) conducător al unei provincii, cu funcții administrative și militare. 2. titlu de noblete, ereditar, între viconte și marchiz, în Apus, sau între baron și prinț, în Rusia țaristă. (<it. *conte*, fr. *comte*)
- conté** *s. n.* creion negru, cu mină groasă din grafit, argilă și plumbagină. (<fr. *conté*)
- contemperăție** *s. f.* impuls presupus a proveni de la grația divină și care ar face să încline voința către ceva, fără a o determina însă. (<fr. *contempération*, lat. *contemperatio*)
- contemplă** *vb. I. tr., refl.* a (se) privi îndelung, meditativ, cu admirație și emoție. **II. intr.** a medita, a reflecta. (<fr. *contempler*, lat. *contemplanare*)
- contemplare** *s. f.* acțiunea a de (se) contempla. • (fig.) atitudine de meditație, de observare pasivă a fenomenelor. (<contempla)
- contemplativ**, -ă *adj.* care contemplă, înclinat spre visare; meditativ, visător. • care se înclinează să contemple, fără vreun scop practic. (<fr. *contemplatif*, lat. *contemplativus*)
- contemplativism** *s. n.* orientare gnoseologică specifică materialismului premarxist, care atribuie individului un rol pasiv în procesul cunoașterii. (<contemplativ + -ism)
- contemplativitate** *s. f.* caracter contemplativ. (<fr. *contemplativité*)
- contemplător**, -oare *adj., s. m. f. (cel)* care contemplă, confundat în visare. (<fr. *contempleteur*, lat. *contemplator*)
- contemplăție** *s. f.* contemplantare; visare. (<fr. *contemplation*, lat. *contemplatio*)
- contemporan**, -ă *adj.* 1. care există, se petrece în prezent; actual. 2. (despre oameni; și s.) din aceeași vreme cu... (<fr. *contemporain*, lat. *contemporaneus*)
- contemporaneitate** *s. f.* epocă contemporană, actualitate. (<fr. *contemporanéité*)
- contenciós**, -oasă *I. s. n.* (în unele state) serviciu de avocați în cadrul unor organe ale puterii de stat, al unor întreprinderi sau instituții, care apără drepturile și interesele juridice ale acestora. • ~ administrativ = a) organ de jurisdicție care rezolvă litigiile dintre stat și persoanele fizice; b) ansamblu de forme după care se rezolvă asemenea litigii. **II. adj.** 1. care este contestat, discutabil; litigios. 2. (jur.) procedură ~oasă = procedură de rezolvare în contradictoriu de către un organ de jurisdicție a unui conflict de interese. (după lat. *contentiosus*, fr. *contentieux*)
- contént**, -ă *adj.* mulțumit, satisfăcut. (<lat. *contentus*)
- contentăție** *s. f.* mulțumire, satisfacție. (<lat. *contentatio*)
- contentiv**, -ă *adj. (med.)* care menține poziția corectă a unui organ. (<fr. *contentif*)
- contențiune** *s. f.* 1. dezbateri • ceartă, dispută. 2. tensiune puternică a mușchilor, a nervilor sau a spiritului. 3. procedeul de imobilizare a fragmentelor unui os fracturat, a unui organ, cu ajutorul aparatelor. • procedeul de stăpânire forțată a bolnavilor psihici agitați; imobilizare a unui animal domestic în cursul examinării, îngrijirii sau al unei intervenții chirurgicale. (<fr. *contention*, lat. *contentio*)

- contesă** *s. f.* soție, fiică de conte. (<fr. *comptesse*, it. *contessa*)
- contestă** *vb. tr.* 1. a nu recunoaște ceva; a tăgădui, a nega. 2. (*jur.*) a face o contestație. (<fr. *contester*; lat. *contestari*)
- contestabil**, -ă *adj.* care poate fi contestat. (<fr. *contestable*)
- contestant**, -ă *adj.* care discută, pledează. (<fr. *contestant*)
- contestatar**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care exprimă o contestație. (<fr. *contestataire*)
- contestatie** *s. f.* plângere, obiecție scrisă împotriva unei măsurii, a unei hotărâri judecătorești. • memoriu adresat unui organ ierarhic superior prin care se cere revizuirea sau anularea unui act ilegal comis de organul ierarhic inferior. (<fr. *contestation*, lat. *contestatio*)
- context** *s. n.* 1. text mai cuprinzător dintr-o scriere în care se încadrează un cuvânt, o expresie etc., interesante dintr-un anumit punct de vedere. 0 ~ *minimal* = cea mai mică îmbinare de cuvinte prin care se poate ilustra un raport sintactic, o valoare a unei forme. • cuprins. 2. (*fig.*) ansamblu de circumstanțe care însoțesc un eveniment; conjunctură, situație specifică. (<fr. *contexte*, lat. *contextus*)
- contextual**, -ă *adj.* referitor la context. (<fr. *contextuel*)
- contextură** *s. f.* 1. mod de împlerire a firelor unei țesături, care definește structura ei. 2. mod în care sunt legate între ele diversele elemente ale unui tot; înlănțuire; legătură. • (*fig.*) structură, schelet. (<fr. *contexture*)
- contiguitate** *s. f.* calitatea de a fi contiguu; stare a două lucruri contigue. • asociere, în mintea omului, a obiectelor și formelor percepute. • vecinătate spațială și temporală. (<fr. *contiguité*)
- contiguu**, -uă *adj.* legat, unit de ceva, care are elemente comune cu altceva. (<fr. *contigu*, lat. *contiguus*)
- continent**¹ *s. n.* întindere vastă de uscat, mărginită de mări sau de oceane. (<fr. *continent*, lat. *continens*)
- continent**², -ă *adj.* care trăiește în continentă; abștinent. (<fr. *continent*)
- continental**, -ă *adj.* care aparține unui continent; referitor la continent. 0 *climă -ă* = climă temperată, din interiorul continentelor, la latitudini mijlocii, cu mari variații de temperatură între vară și iarnă și cu ploii de vară; *platou* ~ = zonă submarină din apropierea coastelor. (<fr. *continental*)
- continentalitate** *s. f.* ansamblu de caracteristici climatice determinate de diminuarea influențelor maritime. (<fr. *continentalité*)
- continență** *s. f.* abștinență; cumpătare. • reținere. (<fr. *continence*, lat. *continentia*)
- contingent**, -ă *I. adj.* care poate să fie sau să nu fie, să se producă sau nu; întâmplător, accidental, fortuit. **II. s. n.** 1. totalitatea tinerilor născuți în același an și luați în evidența organelor militare. • totalitatea elevilor și studenților (aproximativ) de aceeași vârstă care intră și parcurg împreună aceeași treaptă de învățământ. 2. grup omogen de oameni. 3. plafon cantitativ ori valoric al importului sau exportului unor mărfuri într-o anumită perioadă. (<fr. *contingent*, lat. *contingens*)
- contingentă** *vb. tr.* a stabili limitele cantitative ori valorice ale importului sau exportului. • a limita. (<fr. *contingenter*)
- contingentar**, -ă *adj.* referitor la contingentare; contingentional. (<fr. *contingentaire*)
- contingentă** *s. f.* însușirea de a fi contingent (1); relație între fenomene, evenimente contingente; întâmplare. (<fr. *contingence*, lat. *contingentia*)
- contingentional**, -ă *adj.* contingentar. (<engl. *contingential*)
- continuu** *vb. I. intr., refl.* a urma pe cineva, a merge înainte; a se prelungi. **II. tr.** a duce mai departe ceva început. (<fr. *continuer*, lat. *continuare*)
- continuuativ**, -ă *adj.* (și *adv.*) în mod continuu. (<fr. *continuatif*)
- continuator**, -oare *s. m. f.* cel care continuă ceva început de altul. (<fr. *continuateur*)
- continuitate** *s. f.* 1. faptul, însușirea de a fi continuu. 2. (*mat.*) proprietate a unei funcții care poate trece de la o stare la alta, luând toate valorile intermediare. 3. categorie filozofică, desemnând distribuția și succesiunea neîntreruptă în spațiu și timp a structurilor și dinamismului materiei. (<fr. *continuité*, lat. *continuitas*)
- continuo I. adv. (muz.)** continuu. **II. s. n.** basso ~ = parte de acompaniament a unei lucrări muzicale care trebuie cântată în cursul întregii piese. (<it. /basso/ *continuo*)
- continuu**, -uă *adj.* 1. neîntrerupt, neincetat. 0 (*fig.*) *curent* ~ = curent electric care are un singur sens; (*mat.*) *funcție -uă* = funcție care prezintă continuitate (2). 2. (*lingv.*) constrictiv. (<fr. *continuu*, lat. *continuuus*)
- contoar** *s. n.* 1. birou de comerț (în special al unui bancher); masă unde se fac plățile în casele mari de comerț. 2. agenție comercială într-un stat străin. (<fr. *comptoir*)
- contondent**, -ă *adj.* (despre obiecte) tare, care provoacă contuzii fără a tăia. (<fr. *contondant*)
- contondentă** *s. f.* caracter contondent. (<contondent + -entă)
- contopii** *vb. tr., refl.* a (se) amesteca cu ceva, formând un tot. (după fr. *confondre*)
- contor** *s. n.* denumire dată unor aparate ori instrumente care măsoară, prin însumare sau înregistrare, elemente, operații sau semnale de aceeași natură. • aparat care înregistrează consumul de apă, de gaze, de energie electrică etc. 0 ~ *de particule* = detector de particule emise de un corp radioactiv. (<fr. *compteur*, germ. *Kontor*)
- contoriză** *vb. tr.* a (ține evidența, a înregistra prin contor. (<contor + -iza)
- contorniânt**, -ă *adj.* (despre medalii) mărginit, curturat. (<fr. *contorniate*)
- contorsionă** *vb. tr., refl.* a face contorsuni, crispații. (*fig.*) atitudine forțată, mișcări dezordonate. (<fr. *contorsionner*)
- contorsionat**, -ă *adj.* 1. (ră)sucit, deformat. 2. (*fig.*) lipsit de armonie, nereușit stilistic. (<fr. *contorsionné*)
- contorsiuine** *s. f.* răsucire a trupului sau a unei părți a acestuia; contractare violentă și involuntară a mușchilor. (<fr. *contorsion*, lat. *contorsio*)
- contort**, -ă *adj.* răsucit, înfășurat. • (despre frunze) care se acoperă parțial una pe alta. (<lat. *contortus*)
- CONTRA**¹ *pref.* „opus” (spațial și temporal), „împotriva”; „din nou”; „neconform”; „inferior ierarhic”. (<fr. *contra-*, cf. lat. *contra*)
- contra**² *I. prep.* 1. împotriva (cuiva sau a ceva). 0 *din* ~ = dimpotrivă. 2. în schimb (altei valori). **II. adv.** împotriva cuiva; cu totul altfel. (<lat. *contra*, fr. *contre*)
- contra**³ *vb. tr.* 1. a contrazice, a riposta. 2. (*box, scrimă, lupte, judo*) a da o contră. • (*bridge*) a se opune, a cere o amendă dublă. (<fr. *contrer*)
- contraacuzăție** *s. f.* învinuire adusă de acuzat acuzatorului. (<fr. *contre-accusation*)
- contraagresivitate** *s. f.* reacție față de agresivitate. (<contra- + agresivitate)
- contraalée** *s. f.* alec laterală. (<fr. *contre-allée*)
- contraalیزee** *s. n. pl.* vânturi regulate care suflă deasupra, contrar alizeelor. (<fr. *contre-alizés*)
- contraamiral** *s. m.* grad în marina militară echivalent celui de general-maior din armata de uscat. (<fr. *contre-amiral*)
- contraanchetă** *s. f.* anchetă făcută după o primă anchetă. (<fr. *contre-enquête*)
- contraapel** *s. n. (jur.)* al doilea apel, revenire asupra primului apel. (<fr. *contre-appel*)
- contraarc** *s. n.* curbură în sens longitudinal a unei nave, ca urmare a ridicării prorei și pupei aflate pe creste de val. (<fr. *contre-arc*)
- contraarcătură** *s. f. (arhit.)* șir de arce mici, în același plan vertical și având cheile tangente la intradosul unui arc mai mare. (<fr. *contre-arcature*)
- contraargument** *s. n.* argument care se opune altuia. (<fr. *contre-argument*)
- contraargumentă** *vb. tr.* a respinge ceva prin contraargumente. (<contraargument)
- contraatac** *s. n.* atac executat de forțe în apărare pentru a respinge inamicul pătruns în dispozitivul lor și pentru a restabili pozițiile. • (*sport*) atac imediat, ca răspuns la un atac al adversarului; contrapostă. (<fr. *contre-attaque*)
- contraatacă** *vb. tr.* a executa un contraatac. (<fr. *contre-attaquer*)
- contrabalansă** *vb. tr.* 1. a aduce, a pune în echilibru, a cumpăni. 2. (*fig.*) a anula efectul unei acțiuni prin alta. (<fr. *contrebalancer*)

- contrabanchetă** *s. f.* banchetă (2) laterală a unui șant. (după fr. *contregradin*)
- contrabandă** *s. f.* trecere clandestină peste graniță a unor obiecte, mărfuri sau valori prohibite ori sustrate de la plata taxelor vamale; (*p. ext.*) marfă transportată. **o prin ~** = pe ascuns. (< fr. *contrebande*)
- contrabandist**, -ă *s. m. f.* cel care face contrabandă. (< sp. *contrabandista*)
- contrabaraj** *s. n.* baraj secundar, mai scund, în aval de barajul principal. (< fr. *contre-barrage*)
- contrabás** I. *s. h.* 1. instrument muzical cu coarde și arcuș, cu registrul cel mai grav. 2. instrument metalic de suflat al cărui sunet este cu o octavă mai jos decât acela al basului. II. *s. m.* contrabasist. (< fr. *contrebasse*, it. *contrabasso*)
- contrabasist**, -ă *s. m. f.* cântăreț la contrabas; contrabas (II). (< fr. *contrebassiste*)
- contrabaterie** *s. f.* 1. acțiune de foc executată de artileria proprie împotriva bateriilor inamicului. 2. (*fig.*) mijloc pentru a dejuca o intrigă, o urzeală. (< fr. *contrebatterie*)
- contrabulină** *s. f. (mar.)* manevră curentă care servește la aducerea de-a lungul vergei a grăndeei de cădere. (< fr. *contre-buline*)
- contrabută** *vb. tr. (archit.)* a sprijini, a susține un zid cu ajutorul unui alt zid, în unghi drept. (< fr. *contre-buter*)
- contrabuterolă** *s. f.* piesă care fixează capul nitului, în timp ce se formează, prin batere cu buterola, lălelalt capăt. (< fr. *contre-buterolle*)
- contracalbru** *s. n.* piesă la executarea și la controlul unui calibru. (< fr. *contrecalibre*)
- contracambie** *s. f.* schimb la vedere, trasă asupra unuiia dintre garanții anteriori de către orice persoană, care se despăgubește astfel de suma ce i se cuvine. (< *contra-* + *change*)
- contracandidat**, -ă *s. m. f.* cel care candidează împotriva altui candidat pentru ocuparea unei funcții, a unei demnități. (< *contra-* + *candidat*)
- contracară** *vb. tr.* a se opune direct voinței sau acțiunii cuiva. (< fr. *contrecarrer*)
- contracarlîngă** *s. f. (mar.)* carlîngă laterală, pe ambele părți ale carlingei centrale, ca piesă de consolidare. (< fr. *contre-carlingue*)
- contracâmp** *s. n.* 1. (*archit.*) pantă plană în mijlocul unei muluți. 2. (*cinem.*) încadrare corespunzătoare unui unghi de filmare opus celui folosit în cadrul precedent, utilizată la filmarea scenelor cu două personaje angajate în dialog. (după fr. *contre-champ*)
- contraceptiv**, -ă *adj. s. n.* anticoncepțional. (< fr. *contraceptif*)
- contracepție** *s. f.* anticoncepție. (< fr. *contraception*)
- contrachilă** *s. f. (mar.)* grindă longitudinală alipită de chilă, pe care o dublează la partea superioară. (< it. *contracchiglia*)
- contracivadieră** *s. f.* velă pătrată spre vârful bompresului, (dedesubtul civadierei). (< fr. *contre-civadière*)
- contracronometru** *s. n. (sport)* cursă ~ = cursă care se cronometrează pentru fiecare concurent în parte. (după fr. *course/ contre la montre*)
- contracroșet** *s. n.* element rigid al unei proteze dentare parțial mobile, opus brațului mobil al unui croșet. (< *contra-* + *croșet*)
- contrăct** *s. n.* 1. convenție, înțelegere scrisă prin care două sau mai multe părți se obligă reciproc la ceva. **o ~ de muncă** = contract potrivit căruia cineva se obligă să presteze o anumită muncă în schimbul unei retribuții; **~ colectiv de muncă** = contract încheiat de o instituție sau întreprindere cu muncitorii și funcționarii respectivi, reprezentați prin comitetul sindicalului; **~ economic** = contract între două întreprinderi prin care o parte se obligă să livreze anumite produse, să presteze un serviciu sau să execute o lucrare, iar cealaltă să plătească prețul mărfii sau al lucrării, ori tariful serviciului efectuat. 2. *teoria ~ului social* = teorie raționalistă potrivit căreia statul ar fi apărut ca urmare a unei convenții între oameni. 3. (*bridge*) număr de levate la care s-a angajat un jucător. (< lat. *contractus*, fr. *contrat*)
- contrăctă** *vb. I. tr. 1.* a încheia un contract. 2. a lua asupra sa o obligație. **o a ~ o datorie** = a se împrumuta. 3. a se îmbolnăvi de... II. *tr., refl.* (despre mușchi) a (se) strânge, a (se) zgârci. II. *refl.* (despre corpuri) a-și micșora dimensiunile în urma unui proces fizic sau tehnologic. (< fr. *contracter*, lat. *contrahere*)
- contractant**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care încheie un contract. (< fr. *contractant*)
- contractil**, -ă *adj.* capabil de a se contracta (II). (< fr. *contractile*)
- contractilitate** *s. f.* 1. însușire a țesuturilor organice de a se contracta. 2. proprietate a pământului de a-și modifica sensibil volumul la variații de umiditate. (< fr. *contractilité*)
- contractór**, -oăre *adj.* care contractează (I, I). (< fr. *contracteur*)
- contractual**, -ă *adj.* referitor la un contract; stipulat printr-un contract. (< fr. *contractuel*)
- contractualism** *s. n.* doctrină socială, politică și juridică, apărută în sec. XVII, fundată pe principiul contractului social; teoria contractului social. (< it. *contrattualismo*)
- contractualist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al contractualismului. (< it. *contrattualista*)
- contractură** *s. f.* contracție musculară persistentă, involuntară, însoțită de rigiditate. (< fr. *contracture*, lat. *contractura*)
- contracție** *s. f.* 1. încordare, spasm al mușchilor, al corpului. 2. reducere a volumului unui corp provocată de răcire, cristalizare etc. 3. ~ *gravitațională* = reducere a volumului unei stele datorită forțelor de atracție gravitațională. (< fr. *contraction*, lat. *contractio*)
- contracurbă** *s. f.* 1. curbă de șosea sau de cale ferată care urmează după o altă curbă, cu concavitatea în sens contrar. 2. (*archit.*) curbă concavă care urmează unia convexă la un arc în acoladă. (< fr. *contre-courbe*)
- contracurent** *s. m.* curent de apă, de aer etc. care se deplasează în sens opus. (< fr. *contre-courant*)
- contradâns** *s. n.* dans cu mișcări vioaie, asemănător cadrilului, cu două sau patru grupe de dansatori așezați față în față; melodia corespunzătoare. (< fr. *contredanse*)
- contrademonstrație** *s. f.* demonstrație care se opune alteia. (după engl. *counterdemonstration*)
- contradictorialitate** *s. f.* principiu fundamental în dreptul civil, constând în obligația de a se face cunoscut părților învinuirile formulate împotriva lor și totodată dreptul acestora de a discuta în contradictoriu. (după it. *contraddittorieta*)
- contradictóriu**, -ie *adj.* (despre idei, tendințe, fenomene) care se contrazic între ele, care se exclud reciproc; contrar. **o în ~** = în opoziție de idei cu ceva sau cu cineva. (< fr. *contradictoire*, lat. *contradictorius*)
- contradicție** *s. f.* 1. raportul dintre laturile contrare ale oricărui obiect, proces sau fenomen, legătura internă a contrariilor, unitatea și lupta acestora. **o (log.) raport de ~** = raport între două noțiuni (sau judecăți), dintre care una o neagă cu totul pe cealaltă, conținutul noțiunii (sau judecății) care neagă rămânând nedeterminat; *in ~ (cu)* = în opoziție, în dezacord (cu)... 2. nepotrivire între idei sau fapte. (< fr. *contradiction*, lat. *contradictio*)
- contradig** *s. n.* dig provizoriu de consolidare a unui dig principal. (< fr. *contre-digue*)
- contradistorșiune** *s. f. (electr., impr.)* corecție a unei distorsiuni. (< *contra-* + *distorsiune*)
- contradominantă** *s. f. (muz.)* supradominantă. (< *contra-* + *dominantă*)
- contraepolet** *s. m.* epolet fără franjuri care, în ținuta de vară, înlocuia un epolet complet. (< fr. *contre-épolette*)
- contraescarpă** *s. f.* baraj antitanic pe coasta unui teren în contrapantă, pentru a mări gradul de înclinare a terenului și a determina răsturnarea tancurilor. (< fr. *contrescarpe*)
- contraetambou** *s. n.* piesă care dublează etamboul spre interiorul navei. (< fr. *contre-étambot*)
- contraetravă** *s. f.* piesă a osaturii la navele din lemn care dublează fața interioară a etravei, pentru consolidare. (< fr. *contre-étrave*)
- contraexemplu** *s. n.* exemplu pentru care un enunț, o regulă sunt în defect. (< fr. *contre-exemple*)
- contraexpertiză** *s. f.* expertiză spre a verifica o expertiză anterioară. (< fr. *contre-expertise*)
- contraexpoziție** *s. f. (muz.)* secțiune facultativă a fugii, după expoziție (3), repetare a subiectului în tonalitatea principală, de către toate vocile, dar în altă ordine. (< *contra-* + *expoziție*)
- contraextensie** *s. f.* aplicare a unei forțe egale și opuse forței extensiei. (< fr. *contre-extension*)
- contraface** *vb. tr.* a reproduce un document, o operă

- de artă, un obiect în scopuri frauduloase; a falsifica. (după fr. *contrefaire*)
- contrafagót** *s. n.* fagot de mai mari dimensiuni și cu sonoritate mai gravă decât fagotul. (<it. *contrafagotto*)
- contrafișă** *s. f.* (*constr.*) bară de lemn sau de metal care transmite solicitările de la elementele orizontale la cele verticale. (<fr. *contre-fiche*)
- contrafóc** *s. n.* incendiu localizat într-o pădure pentru a împiedica, prin vidul creat, extinderea incendiului principal. (după fr. *contre-feu*)
- contrafórt** *s. n.* 1. masiv de zidărie sau beton care îngroașă din loc în loc un zid lung și înalt pentru a-l consolida. 2. fiecare dintre picioarele înclinate spre exterior ale unui turn de extracție. (<fr. *contrefort*)
- contrafugă** *s. f.* (*muz.*) fugă inversată. (<it. *contrafuga*)
- contragabier** *s. n.* a treia velă pătrată deasupra gabierului unui velier. (<fr. *contre-gabier*)
- contragalóp** *s. n.* mers în manej circular, când calul galopează pe piciorul stâng, în loc de cel drept, sau invers. (<fr. *contre-galop*)
- conträge** *vb. I. refl. I.* (despre două vocale, silabe învecinate) a se reduce la o singură emisiune vocalică. 2. (*med.*) a se contracta. **II. tr.** a reduce o frază la o propoziție prin reducerea fiecărei propoziții la o parte din ea. (<lat. *contrahere*)
- contragreutate** *s. f.* greutate care servește la echilibrarea unei forțe sau a unei greutăți în mișcare. (după fr. *contrepoisds*)
- contragrifă** *s. f.* gheară a aparatului de luat vederi care imobilizează pelicula în timpul expunerii. (<fr. *contre-griffe*)
- contrahermină** *s. f.* (*herald.*) blană la sterne, reprezentând printr-un fond negru presărat cu codițe albe inversul herminei (2). (<fr. *contre-hermine*)
- contraimage** *s. f.* (*mat.*) element al unei mulțimi care corespunde unui element dat dintr-o altă mulțime. (<fr. *contre-image*)
- contraincizie** *s. f.* (*med.*) incizie a planurilor de înveliș la o distanță oarecare de o plagă operatorie, pentru introducerea tuburilor sau meșelor de drenaj. (<contra- + *incizie*)
- contraindică** *vb. tr.* a interzice ceva (unui bolnav); a da o indicație contrară. (<fr. *contre-indiquer*)
- contraindicăție** *s. f.* situație (nedorită) în care aplicarea unei terapii provoacă prejudicii bolnavului. (<fr. *contre-indication*)
- contrainformații** *s. f. pl.* ansamblul activității desfășurate de organele specializate pentru descoperirea și prevenirea activității de informare și diversiune a inamicului. (<contra- + *informații*)
- contrainsulină** *s. f.* hormon diabetogen al hipofizei. (<fr. *contre-insuline*)
- contrainterogatoriu** *s. n.* interogatoriu luat pentru a verifica un interogatoriu anterior. (<fr. *contre-interrogatoire*)
- contralovitură** *s. f.* ripostă ofensivă în cadrul apărării, executată de o mare unitate operativă pentru a distruge forțele inamice pătrunse în dispozitivul de apărare. (după fr. *contre-coup*)
- contrăltă** *s. f.* femeie cu voce de contralto. (<it. *contralta*)
- contralto** *s. n. inv.* voce feminină cu registrul cel mai grav. (<it. *contralto*)
- contramăistru** *s. m. I.* șef de atelier, muncitor șef de sector într-o întreprindere industrială. 2. (în trecut) grad de subofițer în marină. (după fr. *contremaître*)
- contramandă** *vb. tr.* a revoca, a anula un ordin, o dispoziție dată. (<fr. *contremander*)
- contramanevră** *s. f.* manevră opusă alteia. (<fr. *contre-manoevre*)
- contramanifest** *s. n.* manifest opus altui manifest. (<contra- + *manifest*)
- contramanifestă** *vb. intr.* a face o contramanifestație. (<fr. *contre-manifester*)
- contramanifestant**, -ă *s. m. f.* cel care participă la o contramanifestație. (<fr. *contre-manifestant*)
- contramanifestație** *s. f.* manifestație care se opune alteia. (<fr. *contre-manifestation*)
- contramanivelă** *s. f.* manivelă legată rigid cu un capăt de butonul motor al roților motoare ale unei locomotive, iar cu celălalt de bara de comandă a culisei. (<fr. *contre-manivelle*)
- contramărcă** *s. f. I.* parte a unui bilet de spectacol care îi rămâne spectatorului. • (*p. ext.*) semn distinctiv remis la o escală călătorilor în tranzit. 2. bilet justificativ remis fiecărei persoane care participă la o călătorie în grup pentru a-i permite accesul în mijlocul de transport. (<fr. *contremarque*)
- contramarée** *s. f.* maree care urcă în direcția opusă direcției obișnuite a unei mării. (<fr. *contre-maree*)
- contramărș** *s. n. I.* marș al unei armate în sens contrar celui în care s-a mers la început. 2. manevră reciprocă a două (grupuri de) nave care se deplasează pe drumuri paralele și de sens contrar. (<fr. *contremărche*)
- contramăsură** *s. f.* măsură pentru a contracara efectele altei măsuri. (<fr. *contre-mesure*)
- contramină** *vb. tr. I.* (*mil.*) a instala contramine. 2. (*fig.*) a para o acțiune secretă, efectele unei intrigi. (<fr. *contre-miner*)
- contramină** *s. f.* lucrare subterană făcută cu scopul de a descoperi și a distruge o mină pusă de inamic. (<fr. *contre-mine*)
- contramiting** *s. n.* miting care se opune altuia. (<contra- + *miting*)
- contraoctavă** *s. f.* (*muz.*) cea mai gravă și mai profundă dintre octave. (<fr. *contreoctave*)
- contraofensivă** *s. f.* trecere de la apărare la ofensivă. (<fr. *contre-offensive*)
- contraofertă** *s. f.* ofertă diferită de o alta, adesea opusă. (<it. *controfferta*)
- contraordin** *s. n.* ordin care revocă un alt ordin anterior. (<fr. *contre-ordre*)
- contraotrăvă** *s. f.* antidot. (după fr. *contrepoison*)
- contrapăgină** *s. f.* a doua față a unei foi scrise sau tipărite. (<contra- + *pagină*)
- contrapântă** *s. f.* pantă, opus altei pante. (<fr. *contre-pente*)
- contrapăpă** *s. m.* papă ales împotriva altui papă. (<it. *contrapapa*)
- contrapartidă** *s. f.* dublură a unui registru, ținută pentru verificare. (după fr. *contrepartie*)
- contrapartiu** *s. n.* matriță preparată prin galvanoplastie de pe un clișeu sau de pe un obiect, în vederea reproducerii și multiplicării clișeului sau a obiectului. (<contra- + *partiu*)
- contraperformanță** *s. f. I.* (*sport*) rezultat slab. 2. incompetență. (<fr. *contraperformance*)
- contrapilăstru** *s. m.* pilăstru alipit altuia. (<fr. *contre-pilastre*)
- contraplaacă** *s. n.* plăcă din mai multe foi subțiri de lemn suprapuse și lipite între ele cu fibrele lemnului în sens contrar. (<fr. *contre-placage*)
- contraplân** *s. n.* procedeu de montaj în alternarea cadrelor filmate cu aparatul așezat în unghiuri de filmare opuse. (<fr. *contre-plan*)
- contraplonjeu** *s. n.* filmare dirijată de jos în sus, care creează un sentiment de forță, de înălțare. (<fr. *contre-plongée*)
- contrapondere** *s. f.* ceea ce echilibrează sau neutralizează o acțiune, o forță etc. (după fr. *contrepoisds*)
- contrapozitie** *s. f.* (*log.*) deducerea unei judecăți noi prin înlocuirea termenilor cu contrariile lor. (<fr. *contraposition*)
- contrapregătire** *s. f.* acțiune puternică de foc executată în apărare cu artileria, aviația etc. asupra inamicului înainte de începerea ofensivei acestuia. (după fr. *contre-préparation*)
- contrapresiune** *s. f.* presiune exercitată de fluidul motor pe fața activă a pistonului unei mașini în timpul cursei de evacuare. (<fr. *contre-pressure*)
- contraprobă** *s. f.* probă pentru a verifica o alta, care nu a dat rezultatele concluzente. (după fr. *contre-épreuve*)
- contraprocedeu** *s. n.* (*sport*) acțiune tehnică ca ripostă la (contra)atacul adversarului. (<contra- + *procedeu*)
- contraproclamație** *s. f.* proclamație care se opune altei proclamații. (<contra- + *proclamație*)
- contraproductiv**, -ă *adj.* neproductiv. • (*fig.*) dăunător. (<contra- + *productiv*)
- contraprofil** *s. n.* (*constr.*) profil simetric față de altul. (<fr. *contreprofil*)
- contraproiect** *s. n.* proiect pentru verificarea, îmbunătățirea sau înlocuirea unui proiect anterior. (după fr. *contreprojet*)
- contrapropagandă** *s. f.* propagandă care tinde să

- anuleze efectele unei alte propagande. (< fr. *contre-propagande*)
- contrapropunere** *s. f.* propunere în opoziție cu alta. (după fr. *contre-proposition*)
- contraprotést** *s. n.* protest, ca răspuns la un alt protest. (< it. *contraprotesta*)
- contrapunct** *s. n.* 1. prezența simultană a două sau mai multe melodii cu caracter independent. • melodie care se cântă concomitent cu tema într-o lucrare muzicală. 2. tehnica de a compune muzică pe mai multe voci. • disciplină muzicală care studiază acest gen de compoziție. (< it. *contrappunto*, fr. *contrepoint*)
- contrapunctă** *vb. I. tr.* 1. a tigheli (stofe, țesături) pe ambele fețe. 2. (*fig.*) a construi pe mai multe planuri paralele individualizate, situații, imagini corespondente; a face să corespundă. II. *intr. (muz.)* a folosi tehnica contrapunctului. (< it. *contrappuntare*)
- contrapunctic**, -ă *adj.* scris după regulile contrapunctului. (< fr. *contrapunctique*)
- contrapunctist** *s. m.* compozitor care utilizează contrapunctul. (< fr. *contrapunctiste*)
- contrár**, -ă I. *adj.* opus; potrivit. o *noțiuni ~e* = noțiuni (sau judecăți) în raport de contrarietate. II. *s. n.* ceea ce este opus, potrivit. III. *adv.* împotriva, în contra. (< fr. *contraire*, lat. *contrarius*)
- contrarândă** *s. f.* velă triunghiulară sau trapezoidală deasupra randei, pe goelete și iahturi. (< it. *controranda*)
- contrareacție** *s. f.* 1. reintroducere, în opoziție de fază la intrarea unui montaj electronic, a unei părți din semnal prelevată la ieșire. 2. (*fol.*) reacție negativă. (< fr. *contre-réaction*)
- contrarecepție** *s. f.* repetare parțială sau totală a operațiilor de recepție în caz de litigiu. (< fr. *contre-réception*)
- contrareformă** *s. f.* mișcare de opresiune sângeroasă întreprinsă în sec. XVI de biserica catolică împotriva Reformei. (< fr. *contre-réforme*)
- contrarevizie** *s. f.* 1. control suplimentar după controlul obișnuit. 2. a doua revizie a unei tipărituri, în coală. (< fr. *contre-révision*)
- contrarevoluție** *s. f.* mișcare organizată, reacționară, a claselor înălțurate de la putere împotriva noii orânduirii sociale instaurate prin revoluție, în scopul restaurării vechii puteri de stat. (< fr. *contre-révolution*)
- contrarevoluționár**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al contrarevoluției. (< fr. *contre-révolutionnaire*, rus. *kontrerevoljucioner*)
- contrariá** *vb. tr.* a șoca, a surprinde neplăcut pe cineva (în contradicție cu convingerile, așteptările, dorința sau intenția sa). (< fr. *contrarier*)
- contrariánt**, -ă *adj.* 1. care contrariază. 2. plictisitor, jenant. (< fr. *contrariant*)
- contrarietáte** *s. f.* 1. surprindere neplăcută provocată de o contrazicere. 2. (*log.*) raport între două noțiuni sau judecăți care se exclud reciproc, dar care pot fi înălțurate amândouă în favoarea unei a treia. (< fr. *contrariété*)
- contraripostá** *s. f.* (*sport*) contraatac. (< fr. *contre-riposte*)
- contráriu** *s. n.* fiecare dintre cele două laturi, însușiri sau tendințe interne ale obiectelor, fenomenelor și proceselor opuse uneleltoare. (< lat. *contrarius*)
- contrarónd** *s. n.* a doua inspecție, care se face noaptea, posturilor de pază, santinelelor. (< *contra* + *rond*)
- contrarotáti**, -ă *adj.* (despre elice) care se rotesc în sens contrar. (< fr. *contrarotatif*)
- contrás**, -ă *adj.* (despre două vocale) redus la o singură vocală sau diftong. (< *contrage*)
- contrás** *adj., s. m.* luptător anticomunist de gherilă din America Latină. (< sp. *contras*)
- contrasalút** *s. n.* răspuns la un salut. (< it. *contrassaluto*)
- contrasăgeátá** *s. f.* deplasare pe verticală, opusă sensului forțelor, care se dă diferitelor porțiuni de construcție. (< *contra* + *săgeată*)
- contrascótá** *s. f.* fiecare dintre frânghiile prinse la colțurile velelor unei corăbii, servind la strângerea acestora. (< it. *contrascotta*)
- contrasemná** *vb. tr.* a semna un act alături de, cel de la care emană. (după fr. *contresigner*)
- contrasemnátár**, -ă *s. m. f.* cel care contrasemnează. (după fr. *contresignataire*)
- contrasemnátúră** *s. f.* semnătura a unui funcționar subaltern pusă pe un act alături de semnătura celui de la care emană. (după germ. *Kontratsignatur*)
- contraséns** *s. n.* sens opus. (< fr. *contresens*)
- contraserviciu** *s. n.* 1. serviciu (4) în schimbul altui serviciu. 2. deserviciu. (< *contra* + *serviciu*)
- contrasigíliu** *s. n.* amprentă complementară a unui sigiliu, pe reversul acestuia, în scopul creșterii gradului de păstrare a secretului și autenticității. (< it. *contrasigillo*)
- contraspaliér** *s. n.* spalier care stă față în față cu un altul. (< it. *contraspalliera*)
- contraspión**, -oánă *s. m. f.* cel care face contraspionaj. (< *contra* + *spion*)
- contraspionáj** *s. n.* serviciu special însărcinat cu urmărirea și combaterea acțiunilor spionilor. • activitatea acestuia. (după fr. *contre-espionage*)
- contrást** *s. n.* 1. deosebire izbitoare între două sau mai multe lucruri, stări, acțiuni etc. 2. diferență între densitățile extreme ale unei imagini fotografice. • efect artistic obținut de un scriitor, pictor etc. prin opoziția ritmului, a ideilor, culorilor. 3. gen de poezie lirică medievală în care era folosit efectul artistic al opozițiilor de ritm, de idei etc. (< fr. *contraste*)
- contrastá** *vb. intr.* a fi în contrast cu ceva sau cu cineva. (< fr. *contraster*)
- contrastálie** *s. f.* valoarea penalizării aplicate de armator navlositorului pentru depășirea timpului de încărcare-descărcare stipulat în contract. (< *contra* + *stalie*)
- contrastámpă** *s. f.* imagine inversată a unei gravuri, a unei stampe. (< it. *contrastampa*)
- contrastánt**, -ă *adj.* care contrastează; opus. (< fr. *contrastant*)
- contrastív**, -ă *adj.* care pune în evidență, accentuează un contrast. o (*lingv.*) *analiză ~ă* = metodă care explică fenomenele lingvistice prin analiza diferențelor dintre limbi sau dintre situațiile apărute în aceeași limbă; *gramatică ~ă* = gramatică bazată pe analiza contrastivă. (< engl. *contrastive*, fr. *contrastif*)
- contrasubiéct** *s. n.* melodic care apare concomitent cu subiectul unei fugi sau al altor lucrări polifonice. (după fr. *contre-sujet*)
- contrașiná** *s. f.* porțiune de șină care dublează șina curentă a unei căi ferate în curbe, pe poduri, în dreptul trecerilor de nivel. (după fr. *contre-rail*)
- contrașóc** *s. n.* șoc în revenire. (< fr. *contre-choch*)
- contratémă** *s. f.* melodie concomitentă cu tema în lucrările polifonice. (< fr. *contre-thème*)
- contratensiúne** *s. f.* (*electr.*) tensiune inversă. (< fr. *contre-tension*)
- contratímp** *s. m.* 1. (*muz.*) accentuare a timpului slab (neaccentuat) al unei măsuri, timpul tare fiind ocupat de o pauză. 2. inoportunitate, nepotrivire. o *în ~* = inoportun. (după fr. *contretemps*)
- contratíp** *s. n.* copie negativă a unui film, după un pozitiv intermediar. (< fr. *contretype*)
- contratipár** *s. n.* (*poligr.*) tipar pe verso. (după it. *contrastampa*)
- contratipáre** *s. f.* proces tehnologic de prelucrare a peliculei pentru obținerea de contratipuri. (< *contratip*)
- contratipie** *s. f.* (*fol.*) procedeul de retușare pe un negativ intermediar, când negativul principal nu poate fi retușat. (< fr. *contretypie*)
- contratítlu** *s. n.* titlu general al unei opere mai întinse, ori al unei serii de mai multe volume, fiecare cu titlul separat. (< *contra* + *titlu*)
- contratorpilór** *s. n.* (*mar.*) distrugător. (< fr. *contre-torpilleur*)
- contratreáptá** *s. f.* suprafață verticală care formează partea din față a unei trepte, la o scară. (< *contra* + *treaptă*)
- contratúră** *s. f.* tură (1) efectuată în contratimp cu altă tură. (< *contra* + *tură*)
- contravalátié** *s. f.* șant în jurul unui loc asediat. (< fr. *contrevallation*)
- contravaloáre** *s. f.* echivalent (bănesc) al unui obiect; valoare dată în schimbul altei valori. (< fr. *contre-valeur*)
- contravántúire** *s. f.* element de construcție, grindă cu zăbrele, având rolul de a mări rezistența construcției la presiunea vântului, la trepidații etc. (după fr. *contreventement*)
- contravení** *vb. intr.* a încălca o regulă juridică, logică, morală etc. (< fr. *contravener*, lat. *contravenire*)
- contravenient**, -ă *s. m. f.* cel care săvârșește o contravenție. (< germ. *Kontraveninte*, după fr. *contrevenant*)

- contravenție** *s. f.* încălcare a dispozițiilor unei legi, ale unui regulament etc., care se sancționează cu o pedeapsă ușoară (amendă sau sancțiune administrativă). (<fr. *contravention*)
- contravențional**, -ă *adj.* referitor la contravenție. (<fr. *contravenitionnel*)
- contravizită** *s. f.* 1. a doua vizită făcută zilnic de medic bolnavilor dintr-un spital. 2. vizită de răspuns la o altă vizită. (<fr. *contre-visite*)
- contrazice** *vb. I. tr.* 1. a susține contrariul celor spuse de cineva, a nu fi de acord cu cineva. 2. a fi în dezacord, a nu se potrivi cu ceva; a dezminți. *II. refl.* 1. a fi în dezacord cu sine însuși. 2. (despre susținătorii unor afirmații etc.) a fi în contradicție unii cu alții, a avea păreri deosebite. • (despre idei, afirmații, măturii) a nu se potrivi unele cu altele. (după fr. *contredire*, lat. *contradicere*)
- contră** *s. f.* lovitură de răspuns, promptă, pe atacul adversarului, la box, scrimă, lupte, judo. • acțiunea de a contra la bridge. (<fr. *contre*)
- contre-jour** /contrijur/ *s. n.* 1. (*archit.*) metodă de iluminare a obiectelor, personajelor etc. din partea opusă locului de unde se privește. 2. fotografie făcută cu această metodă de pozare. (<fr. *contre-jour*)
- contribuabil**, -ă *s. m. f.* persoană, fizică sau juridică, supusă unui impozit. (<fr. *contribuable*)
- contribui** *vb. intr.* a-și aduce contribuția morală sau materială, a participa la o acțiune comună; a ajuta, a înlesni apariția sau dezvoltarea unui lucru. (<fr. *contribuer*, lat. *tribuere*)
- contribuitor** *s. m.* acționar care contribuie la plata datoriilor în caz de lichidare a societății; contribuitor. (<contribui + -tor)
- contributiv**, -ă *adj.* referitor la o contribuție. • care contribuie. (<fr. *contributif*)
- contribuitor** *s. m.* contribuitor. (<it. *contributore*)
- contribuție** *s. f.* 1. parte cu care se contribuie la o acțiune, la o cheltuială comună; aport. 2. *o a pune la ~* = a folosi capacitatea cuiva (sau a ceva) într-o acțiune. 3. (*jur.*; *pl.*) sumă de bani pe care un stat învins este obligat să plătească unui stat învingător în temeiul unui tratat de pace, depășind pagubele cauzate de război. 3. impozit. (<fr. *contribution*, lat. *contributio*)
- contrițiune** *s. f.* durere profundă simțită în urma ofensării divinității; pocăință, căință. (<fr. *contrition*, lat. *contritio*)
- control** *s. n.* 1. verificare a unei activități pentru a urmări mersul ei și pentru a lua măsuri de îmbunătățire. 2. *o cifră de ~* = exponent care indică limitele cantitative ale producției; *lucrare de ~* = lucrare scrisă prin care se verifică periodic cunoștințele elevilor și studenților. • urmărire a funcționării unui sistem tehnic, proces tehnologic etc. • supraveghere continuă (morală sau materială). 2. stăpânire. • dirijare a propriilor mișcări și manifestări. 3. instituție însărcinată cu supravegherea unor activități. 4. (*pl.*) registru de evidență a personalului (și a animalelor) unei unități militare. (<fr. *contrôle*)
- controlă** *vb. I. tr.* 1. a exercita un control. 2. a domina, a supune, a ține sub control; a supraveghea. *II. refl.* (despre oameni) a-și stăpâni mișcările, manifestările. (<fr. *contrôler*)
- controlabil**, -ă *adj.* care poate fi controlat. (<fr. *contrôlable*)
- controlateral**, -ă *adj.* (despre leziuni, paralizii) care este localizat în jumătatea corporală opusă. (<fr. *controlateral*)
- controler** *s. n.* 1. comutator care realizează o succesiune determinată de modificări ale conexiunilor unor circuite electrice. 2. (*inform.*) circuit complex și logica aferentă operării în condiții optime a unui echipament periferic. (<germ. *Kontroller*, engl. *controller*)
- controlor**, -oare *s. m. f.* funcționar însărcinat cu controlul unei activități etc. *II. s. n.* aparat (automatizat) de control al bunei funcționări a unei instalații. (<fr. *contrôleur*)
- controversă** *vb. tr.* a discuta în contradictoriu. (<fr. *controverse*)
- controversabil**, -ă *adj.* care poate fi controversat. (<fr. *controversible*)
- controversă** *s. f.* discuție în contradictoriu asupra unei chestiuni; polemică, dispută. • (*fam.*) discuție aprinsă. (<fr. *controverse*)
- contubernă** *s. m.* (la romani) 1. militar care locuia împreună cu alții în același cort. 2. sclav (bărbat sau femeie) căsătorit cu un alt sclav. (<fr. *contubernale*, lat. *contubernalis*)
- contubérniu** *s. n.* 1. (la romani) cort pentru zece soldați. • grupul celor zece soldați. 2. (în dreptul roman) căsătorie între doi sclavi sau între un om liber și un sclav. 3. (*fig.*) coabitare ilegală între două persoane de sex diferit. (<fr., lat. *contubernium*)
- contumacie** *s. f.* absență a unui inculpat de la judecată. 2. *o în ~* = în lipsă. (<fr. *contumace*, lat. *contumacia*)
- contur** *s. n.* 1. linie închisă care mărginește o suprafață, un corp, un obiect. 2. reprezentare grafică a unei astfel de linii. • (*pl.*) curbe sinuoase. (<fr. *contour*)
- contură** *vb. I. tr.* 1. a conturna. *II. tr., refl. (fig.)* a (se) încheia în forme precise; a (se) preciza. (<contur)
- conturântă** *s. f.* mărime care caracterizează calitatea reproducerii conturilor într-o imagine de televiziune. (<contura + -antă)
- conturbă** *vb. tr.* a deranja, a tulbura. (<lat. *conturbare*)
- conturist**, -ă *s. m. f.* desenator specializat în operația de conturare pe acetofan a imaginilor filmului de animație. (<contur + -ist)
- conturnă** *vb. tr.* a înconjura, a ocoli. • a încinge (cu ornamente); a contura (I, 2). (<it. *contornare*, fr. *contourner*)
- conturnare** *s. f.* 1. acțiunea de a conturna. 2. ocolire a suprafețelor izolate de către un circuit electric; descărcare în stralul gazos care înconjură un izolator. (<conturna)
- conturnat**, -ă *adj. (herald.)* despre animale, păsări) din profil, întors spre stânga. (<fr. *contourné*)
- contuz**, -ă *adj.* care prezintă o contuzie. (<fr. *contus*)
- contuzie** *s. f.* leziune tisulară provocată prin lovire. (<fr. *contusion*, lat. *contusio*)
- contuzionă** *vb. tr.* a provoca o contuzie. (<fr. *contusionner*)
- contine** *vb. tr.* 1. (despre un recipient) a fi umplut cu... 2. (despre cărți, texte) a fi alcătuit din. (<lat. *continere*, după fr. *contenir*)
- conținut** *s. n.* 1. ceea ce încapă într-un spațiu limitat, într-un recipient. 2. (*fil.*) totalitatea elementelor constitutive esențiale care caracterizează și condiționează existența și schimbarea unui obiect sau fenomen. 3. (*log.*) totalitatea notelor esențiale ale unei noțiuni; comprehensiune (2). 4. fondul de idei și afectiv, semnificațiile, mesajul unei opere de artă. 5. cuprinsul unei cărți, reviste etc.; sumar. 6. (*inform.*) datele dintr-o celulă a unei mașini de calculat. (după fr. *contenu*)
- conținutism** *s. n.* 1. teorie estetică care acordă mare importanță conținutului operelor. 2. preponderența a conținutului într-o operă de artă față de mijloacele formale. (după it. *contenutismo*)
- conținutist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al conținutismului (1). (<conținut + -ist)
- conținutistic**, -ă *adj.* referitor la conținutul unei opere literare. (după it. *contenutistico*)
- contopist**, -ă *s. m. f. (depr.)* cel care face lucrări de birou; copist. (<germ. *Kontzopist*)
- conubiū** *s. n.* 1. (*livr.*) căsătorie. 2. (*bot.*) altoire. (<lat. *conubium*)
- conurbăție** *s. f.* aglomerație urbană constituită dintr-un oraș cu rol de centru spre care gravitează mai multe orașe satelit. (<fr. *conurbation*)
- convalescent**, -ă *s. m. f.* bolnav în convalescență. (<fr. *convalescent*, lat. *convalescens*)
- convalescență** *s. f.* perioadă de tranziție între momentul vindecării unei boli și însănătoșirea deplină. (<fr. *convalescence*, lat. *convalescentia*)
- convectiv**, -ă *adj.* referitor la convecție; prin convecție. (<germ. *konvektiv*)
- convectōr** *s. n.* corp de încălzit care funcționează pe principiul convecției, în instalațiile de încălzire centrală. (<fr. *convecteur*, engl. *convector*)
- convecție** *s. f.* 1. deplasare a unei mase de aer în sens vertical. 2. trecere prin câmpuri fluide a curenților electrici sau a căldurii, datorită deplasării particulelor lor componente. 3. (*med.*) metodă de pierdere a energiei calorice prin deplasarea aerului cald în jurul organului cutanat și înlocuirea lui cu aer rece. (<fr. *convection*, lat. *convectio*)
- conveier** *s. n.* 1. transportor cu unul sau mai multe elemente flexibile de tracțiune; bandă rulantă. 2. ~ verde = sistem de organizare a bazei furajere prin care se asigură producerea nutrețurilor verzi în mod continuu. (<engl. *conveyor*, rus. *konveier*)

convenabil, -ă *adj.* care convine sau poate conveni; acceptabil, multumitor. • (despre mărfuri, prețuri) ieftin. (<fr. *convenable*)

conveni *vb. intr.* 1. a corespunde dorințelor cuiva, a-i plăcea. 2. a se înțelege, a cădea de acord. • a încheia o convenție. (<fr. *convenir*, lat. *convenire*)

convenient, -ă *adj.* care convine, oportun, potrivit, corespunzător. (<engl. *convenient*)

conveniență *s. f.* (*pl.*) totalitatea regulilor de purtare care se impun într-o anumită împrejurare; uzanță. **o de ~** = făcută numai pentru a respecta anumite norme sociale de formă. (<it. *convenienza*)

convént *s. n.* 1. consiliu al unei mănăstiri, al unui ordin călugăresc. 2. for suprem în biserica protestantă, format din clerici și laici. 3. adunare generală a francmasonilor. (<fr., engl. *convent*, lat. *conventus*)

conventicul *s. n.* mică adunare clandestină care conspiră împotriva statului. (<fr. *conventicule*, lat. *conventiculum*)

convensual, -ă *adj.* referitor la un convent. (<fr. *convensual*)

convenție *s. f.* 1. înțelegere, acord, pact între state, instituții etc. • contact. • denumire dată unor tratate internaționale. 2. (*lit., arte*) acceptare tacită a unor procedee, forme sau idei. 3. (*pl.*) deprindere stabilită prin tradiție. 4. adunare legislativă a Franței între 1792 și 1794. 5. congres al unui partid, al unei grupări politice, reunite în vederea desemnării candidatului la președinție, stabilirii platformei-program etc. (<fr. *convention*, lat. *conventio*)

convențional, -ă *I. adj.* 1. stabilit prin convenție. **o semn ~** = semn special care reprezintă, pe o hartă sau pe un desen, un lucru din natură. 2. lipsit de naturaleză; artificial, factice; *arme ~e* = arme clasice, cunoscute și folosite de mult (spre deosebire de armele recente, nucleare, biologice și chimice). **II. s. m.** membru al Convenției (4). (<fr. *conventionnel*, lat. *conventionalis*)

convenționalism *s. n.* 1. caracterul a ceea ce este convențional; tendință de a se conforma regulilor general acceptate, fără o percepere proprie, a faptelor; prezență masivă în opera de artă a unor elemente de conținut sau de expresie devenite clișee. 2. concepție filozofică pozitivistă potrivit căreia axiomele geometrice, legile și teoriile științifice ar fi simple convenții create în mod arbitrar de oamenii de știință. (<fr. *conventionalisme*)

convenționalist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al convenționalismului. (<fr. *conventionaliste*)

converge *vb. intr.* a se îndrepta către același punct, către același scop. (<fr. *converger*, lat. *convergere*)

convergent, -ă *adj.* care converge. **o lentilă ~ă** = lentilă care strânge într-un focar razele ce o străbat. • (*mat.*; despre un șir infinit de numere) care tinde către un anumit număr finit (limită); (despre serii) la care șirul sumelor parțiale este convergent. (<fr. *convergent*, lat. *convergens*)

convergență *s. f.* 1. faptul de a converge. **o teoria ~iei** = teorie burgheză care preconizează evoluția celor două sisteme social-economice și politice, socialismul și capitalismul, spre un tip comun de societate, fără a fi nevoie de revoluția socială. 2. proprietate a unui fascicul de radiații de a-și micșora secțiunea, concentrându-se într-un singur punct. • însușire a unui sistem optic de a transforma fasciculele paralele sau divergente în fascicule convergente. 3. (*mat.*) proprietate a unui șir și a unei serii de a fi convergente. 4. (*biol.*) apariție, în cursul evoluției, a unor caractere structurale sau funcționale aparent similare la specii înrudite, datorită adaptării la aceleași condiții de viață. (<fr. *convergence*)

convérs, -ă *adj.* 1. (despre judecăți, raționamente) al cărui subiect poate fi transformat în atribut, sau invers, fără a schimba sensul judecății sau a altera adevărul ei. 2. (*bot.*; despre organe) îndreptat, întors spre... (<fr. *convérs*, lat. *conversus*)

convérs, -ă *adj.* (despre călugări) folosit la treburile gospodărești (în mănăstire). (<fr. *convérs*, lat. *conversus*)

convérsă *vb. intr.* a vorbi cu cineva, a susține o conversație. (<fr. *convérsé*, lat. *conversari*)

conversativ, -ă *adj.* referitor la conversație; conversațional. (<convérsa/țiel + -iv)

convérsăție *s. f.* discuție, convorbire. (<fr. *convérsation*, lat. *convérsatio*)

convérsațional, -ă *adj.* conversativ. (<fr. *convérsațional*)

convérsiune *s. f.* 1. modificare a condițiilor inițiale ale

unui împrumut. • preschimbare a unei valori monetare într-o valoare de altă natură. 2. (*rar*) schimbare a naturii, a formei unui lucru. • modificare a unui sistem fizic sau tehnic prin transformarea unor mărimi date. • transformare, în urma unui proces chimic, a unei specii de molecule în alte specii de molecule. • (*biol.*) schimbare în ordine liniară a genelor; transmutație genetică. 3. reluare în ordine inversă a temenilor unei sintagme, cu sau fără schimbarea înțelesului ori funcțiilor sintactice; reversiune. • schimbare a clasei lexico-gramaticale, a valorii unui cuvânt; hipotaxă. 4. (*log.*) răsturnare a unei judecăți prin înlocuirea reciprocă a subiectului cu predicatul. 5. traducere a unui cuvânt, număr sau mesaj alfanumeric dintr-un cod sau limbaj într-altul. 6. mecanism psihic care face să apară un simptom corporal la locul unui efect refuțat ce nu poate accede în conștiință fără a provoca o reacție de angoasă. (<fr. *conversion*, lat. *conversio*)

convérti *vb. I. tr., refl.* a-și schimba, a face pe cineva să-și schimbe o anumită părere sau convingere (religioasă). **II. tr.** a schimba un lucru în altul, a prefăce, a transforma. • a preschimba însemele bănești ale unei țări în aur sau în valută străină, potrivit cursului de schimb. (<fr. *convértir*, lat. *convértére*)

convértibil, -ă *adj.* care se poate converti. (<fr. *convértible*, lat. *convértibilis*)

convértibilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este convertibil. (<fr. *convértibilité*)

convértibilizá *vb. tr.* (despre însemne bănești) a face convertibil. (<convértibil + -iza)

convértină *s. f.* pseudoglobulină care intervine în mecanismul coagulării sângelui. (<fr. *convértine*)

convértinemie *s. f.* prezența convertinei în sânge. (<fr. *convértinémie*)

convértizare *s. f.* 1. îndepărtare a unor impurități dintr-o masă metalică topită cu un gaz oxidant și fără folosire de combustibil. 2. transformare a curentului alternativ în curent continuu, sau invers, cu ajutorul unui convertizor. (după fr. *convértissage*)

convértizór *s. n.* 1. dispozitiv mecanic pentru transformarea unei mișcări sau a unei forțe. 2. cuptor pentru operația de convertizare (1). 3. mașină destinată a transforma un curent electric. 4. mașină pentru transformarea grășului în făină. 5. (*inform.*) aparat pentru transformarea informațiilor de pe un suport pe altul. (<fr. *convértisseur*)

convértoplán *s. n.* avion care poate să decoleze și să aterizeze vertical, trecând instantaneu la zborul orizontal. (după engl. *convértiplan*)

convértór *s. n.* organ al sistemelor de reglare automată sau al aparatelor ori instrumentelor de măsură electrice, care transformă datele dintr-o formă într-o altă formă de reprezentare, fără a modifica valoarea informației. (<engl. *converter*)

convéx, -ă *adj.* curbat, bombat în afară. (<fr. *convéxe*, lat. *convexus*)

convéxitate *s. f.* însușirea de a fi convex; suprafață bombată în afară; umflătură, proeminență. (<fr. *convéxité*, lat. *convéxitas*)

convicțiune *s. f.* (*livr.*) convingere. (<fr. *conviction*, lat. *convictio*)

convicțuí *vb. intr.* a trăi împreună cu cineva; a coabita. (după lat. *convivere*)

convingător, -oáre *adj.* care convinge; edificator. (<convinge + -ător)

convinge *vb. I. tr.* a face pe cineva să recunoască un lucru, să adopte o părere. **II. refl.** a se încredința de ceva. (<lat. *convincere*)

convingere *s. f.* acțiunea de a (se) convinge; convicțiune; • părere fermă asupra unui lucru. (<convinge)

convív, -ă *s. m. f.* cel care participă la o masă cu alții; comesean. (<fr. *convive*, lat. *conviva*)

convivial, -ă *adj.* de conviv. (<engl. *convivial*)

convivialitate *s. f.* opțiune pentru mese care reunesc mai mulți convivi; (*p. ext.*) ansamblu de relații de toleranță între persoane sau grupuri aparținând aceleiași societăți. (<fr. *convivialité*, engl. *conviviality*)

convócá *vb. tr.* a chema (oficial) într-un loc un grup de persoane, un corp constituit. (<fr. *convocuer*, lat. *convocare*)

convocáre *s. f.* acțiunea de a convoca; convocățiune; anunț prin care este convocată o persoană, o adunare etc. (<convóca)

- convocator**, -oare I. *adj.* care convoacă. II. *s. n.* listă cu cei convocați la o adunare. (<fr. *convocateur*)
- convocațiune** *s. f.* convocare. (<fr. *convocation*, lat. *convocatio*)
- convoi** *s. n.* șir de vehicule sau de oameni care se deplasează într-o anumită direcție; coloană; (*spec.*) cortegiu (funerar). • formație de vase care navighează sub protecția unei escorte. (<fr. *convoi*, după rus. *konvoi*)
- convoiaj** *s. n.* 1. (*mil.*) dirijare de avioane noi pe teatrele de operații. 2. escortare a unui convoi de nave. (<fr. *convoyage*)
- convolūt** *s. n.* volum care cuprinde mai multe lucrări editate separat, dar având același autor sau cuprinzând materii înrudite. (<germ. *Konvolut*)
- convolūt**, -ă *adj. 1.* (*bot.*; despre organe) cu marginile răsucite în formă de corn. 2. întors asupra lui însuși. (<fr. *convoluté*, lat. *convolutus*)
- convoluție** *s. f.* 1. întoarcere, răsucire. 2. (*mat.*) funcție de compunere a două funcții de repartiție, care conduce la o nouă funcție de repartiție. (<fr. *convolution*)
- convolvulacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale care se cațără prin răsucire: convolvulus. (<fr. *convolvulacées*)
- convolvulus** *s. m.* plantă erbacee perenă, cu tulpina târătoare sau agățătoare, lungă și cu flori albe; volbură, rochița-rândunicii. (<fr., lat. *convolvulus*)
- convorbii** *vb. intr.* a sta de vorbă, a discuta, a conversa. (după germ. *unterreden*)
- convorbire** *s. f.* discuție, conversație. ○ ~ *telefonică* = discuție prin telefon. (<convorbii)
- convulsă** *vb. refl.* a se convulsiona. (<fr. *convulser*)
- convulsie** *s. f.* 1. contracție involuntară, bruscă și repetată a mușchilor; spasm. 2. (*fig.*) frământare, zvărcolire. (<fr. *convulsion*, lat. *convulstio*)
- convulsionă** *vb. refl.* a avea convulsii; a se convulsa. (<fr. *convulsionner*)
- convulsioterapie** *s. f.* metodă terapeutică de șoc în a provoca intenționat apariția de convulsii. (<fr. *convulsiothérapie*)
- convulsiv**, -ă *adj.* care produce, care se manifestă prin convulsii. ○ *tuse* ~ă = boală infecțioasă la copii care se manifestă prin tuse puternică cu convulsii. (<fr. *convulsif*)
- convulsivant**, -ă *adj.* a. *s. n.* (substanță) care provoacă convulsii. (<fr. *convulsivant*)
- coobligat**, -ă *s. m. f.* debitor solidar cu alții la plata unei datorii. (<fr. *coobligé*)
- coobligăție** *s. f.* obligație reciprocă sau comună mai multor persoane. (<fr. *coobligation*)
- coocupant**, -ă *s. m. f.* cel care ocupă un loc împreună cu altcineva. (<fr. *cooccupant*)
- cool** /cul/ *s. n.* (*muz.*) stil în jazz modern caracterizat printr-o interpretare interiorizată, reținută, cu sonorități puțin vibrante, aproape detimbrate, cu o frază relaxată, refuzând orice efuziune afectivă sau temperamentală. (<engl. *coll/jazz*)
- coolman** *s. m.* muzician adept al stilului cool. (<engl. *coolman*)
- cooperă** *vb. intr.* a colabora, a conlucra. (<fr. *coopérer*, lat. *cooperari*)
- cooperant**, -ă *adj.* a. *s. m.* (cel) cu care se poate coopera. (<coopera + -ant)
- cooperare** *s. f.* faptul de a coopera. • conlucrare a unor persoane, unități economice sau țări în producerea sau desfacerea anumitor produse, în cercetarea științifică și tehnică etc. (<coopera)
- cooperatism** *s. n.* 1. sistem economic care atribuie un rol important cooperăției. 2. curent în economie potrivit căruia capitalismul ar putea fi înlocuit cu un nou regim social-economic, pe cale pașnică, prin generalizarea treptată a cooperăției de consum. (<fr. *coopératisme*)
- cooperatist**, -ă *adj.* referitor la cooperăție; propriu cooperăției. (<cooperăție/ + -ist)
- cooperativ**, -ă *adj.* care cooperează; binevoitor. (<fr. *coopératif*)
- cooperativă** *s. f.* 1. organizație economică formată prin asocierea liber consimțită a unui grup de persoane care concentrează mijloace de producție și forțe de muncă pentru producerea, cumpărarea, desfacerea în comun a unor produse, pentru acordarea de credite, prestarea de servicii. 2. magazin de mărfuri organizat pe principii
- cooperatiste, unde se desfac diferite produse. (<fr. *coopérative*)
- cooperativiză** *vb. tr.* a uni în cooperative pe mici producători. (<fr. *coopérativiser*)
- cooperator**, -oare *adj.* a. *s. m. f.* (membru) al unei cooperative. (<fr. *coopérateur*)
- cooperăție** *s. f.* 1. cooperare. • formă de organizare a muncii în care mai multe persoane participă în comun, cu mijloace de producție proprii, la același proces de muncă sau la diverse procese ale muncii legate între ele. 2. sistemul cooperativelor dintr-un anumit domeniu de activitate. (<fr. *coopération*)
- cooptă** *vb. tr.* a primi pe cineva într-un colectiv, comitet etc. prin voința membrilor acestuia. (<fr. *coopter*, lat. *coopitare*)
- coordinată** *s. f.* 1. legătură chimică particulară care explică legătura mai multor molecule dintr-un compus complex. 2. (*fiz.*) număr al ionilor sau atomilor legați direct la un element central. (<fr. *coordinnence*)
- coordinat**, -ă *adj.* (despre un atom, un radical) care se găsește într-o legătură coordinativă. (<fr. *coordoné*)
- coordinativ**, -ă *adj. legătură* ~ă = legătură ce apare în combinațiile complexe, realizată prin intermediul unei perechi de electroni provenind numai de la unul dintre atomii participanți la legătură. (<fr. *coordinatif*)
- coordonă** *vb. tr.* a pune de acord părțile unui tot; a îndruma în sens unitar o serie de activități. (<fr. *coordonner*)
- coordonare** *s. f.* 1. acțiunea de a coordona. 2. raport, relație într-un enunț între două sau mai multe propoziții ori părți de propoziție pe același plan gramatical, nedependente una de cealaltă. • raport între mai multe noțiuni de același fel, subordonate aceleiași noțiuni. (<coordona)
- coordonat**, -ă I. *adj.* pus de acord. ○ *propoziție* ~ă (și *s. f.*) = propoziție care se află în raport de coordonare cu alta. II. *s. f.* 1. (*mat.*) fiecare dintre numerele care precizează poziția unui punct față de un sistem de referință dat. 2. (*pl.*) sistem de cercuri imaginare (meridiane și paralele) prin care se determină poziția unui punct de pe glob. ○ ~e *astronomice* = sistem de linii care permit determinarea poziției astrilor pe bolta cerească. 3. (*fig.*) direcție, reper; situație; cadru. (<fr. *coordonné*)
- coordonativ**, -ă *adj. grup* ~ = grup de cuvinte cu rol de părți de propoziție nepredicative, în relație de coordonare, nedependente sau dependente de un element regent, comun tuturor, ori regente față de un element subordonat tuturor. (<germ. *koordinativ*)
- coordonator**, -oare I. *adj.* a. *s. m. f.* (cel) care îndeplinește o funcție de coordonare. II. *adj. conjuncție* ~oare = conjuncție care stabilește un raport de coordonare. III. *s. n.* aparat care indică automat locul unui avion în spațiul și distanța parcursă de el de la punctul de decolare. (<fr. *coordonnateur*)
- coordonograf** *s. n.* instrument pentru raportarea automată a punctelor în funcție de coordonatele lor, în cartografie. (după fr. *coordonatographe*)
- copăi** *s. n.* substanță extrasă din capaier, conținând terebentină, folosit în medicină. (<fr. *copahu*)
- copaier** *s. m.* arbore cu suc rășinos și balsamic din America și Africa tropicală. (<fr. *copayer*)
- copal** *s. n.* rășină naturală transparentă, de culoare galbenă, din descompunerea în pământ a arborilor rășinoși fosili sau din diverse plante tropicale, folosit la prepararea lacurilor. (<fr., sp. *copal*)
- copaliér** *s. m.* arbore care produce copal. (<fr. *copalier*)
- copartăj** *s. n.* (*jur.*) partaj între mai multe persoane. (<fr. *copartager*)
- copartaiaj** *vb. tr.* a partaja cu una sau mai multe persoane. (<fr. *copartage*)
- copartaiajt**, -ă *adj.* a. *s. m. f.* (cel) care ia parte la un partaj. (<fr. *copartageant*)
- coparticipă** *vb. intr.* a participa la ceva împreună cu alții. (<fr. *coparticiper*)
- coparticipant**, -ă *adj.* a. *s. m. f.* (cel) care participă la o antrepriză, la o asociație. (<fr. *coparticipant*)
- coparticipăție** *s. f.* coparticipare. (<fr. *coparticipation*)
- copatrón** *s. m.* patron care împarte proprietatea asupra unei firme cu altul. (<co- + *patron*)
- copéică** *s. f.* momelă divizionară, a suta parte dintr-o rublă. (<rus. *kopeike*)
- copepode** *s. n. pl.* subclasă de crustacee mici cu corpul fără carapace, care formează planctonul din apele dulci sau marine. (<fr. *copepodes*)

copertă *vb. tr.* a pune copertele la o carte, la un caiet etc. (<it. *copertare*)

copértă *s. f.* înveliș de carte, de caiet etc., învelitoare, scoarță. (<it. *coperta*)

copertină *s. f.* element de construcție cu suprafață plană, care acoperă de obicei o ieșire. (<it. *copertina*)

copérto *adv. (muz.)* în surdină, închis, acoperit. (<it. *coperto*)

copiá *vb. I. tr.* 1. a reproduce un text, o operă de artă etc. • a reproduce ceva în mod servil și fără originalitate; a plagia. 2. (*peior.*) a imita servil pe cineva. 3. (*tehn.*) a prelucra prin așchiere la o mașină-unealtă un model, piesa rezultată având un profil identic. II. *intr.* a redacta o teză, o lucrare etc. folosind pe furiș în timpul examenului lucrarea unui alt coleg, manuale, notițe etc. (<fr. *copier*)

copiát *s. n.* copiere. (<*copia*)

copiativ, -ă *adv.* care servește pentru transcriere, pentru copii; copiator (I). o *hârtie* ~ă = plumbagină. (<it. *copiativo*)

copiatór, -oáre I. *adj.* copiativ. II. *s. n.* aparat de copiat; xerox. (<*copia* + -tor)

cópie *s. f.* 1. reproducere exactă a unui text, a unei opere de artă etc.; (*peior.*) înscris care reproduce întocmai un alt înscris ce constată un act juridic. 3. ~ *standard* = film care conține pe aceeași peliculă imaginea cât și coloana sonoră, pentru proiectie. (<fr. *copie*, lat. *copia*)

copiér *s. n.* registru cu foi subțiri în care se copiază diferite scrisori, acte etc. o *creion* ~ = creion chimic. (<germ. *Kopierbuch*)

copiere *s. f.* 1. acțiunea de a copia. 2. reproducere a unei imagini realizate pe un clișeu. 3. (*tehn.*) realizarea fomez, a profilului unei piese, după un șablon. (<*copia*)

copilót *s. m.* pilot secund. (<fr. *copilote*)

copiós, -oásă *adj.* bogat, abundent; îndestulat. (<fr. *copieux*, lat. *copiosus*)

copist, -ă *s. m. f.* (în trecut) cel care copia acte, opere manuscrise etc.; autor fără originalitate. (<fr. *copiste*)

copítate *s. n. pl.* unguțate. (după fr. *digités*)

coplanár, -ă *adj.* (despre puncte, drepte, figuri geometrice) situat în același plan. (<fr. *coplanaire*)

coplanaritate *s. f.* calitate a două sau a mai multor figuri geometrice de a fi conținute în același plan. (<fr. *coplanarité*)

copoclefilie *s. f.* pasiunea de a colecționa chei, lacăte, broaște și diverse alte obiecte ce servesc drept încuitori. (<fr. *copoclephilie*)

copolímér *s. m.* produs macromolecular din unitatea moleculară a doi compuși diferiți. (<fr. *copolymère*)

copolimerizáre *s. f.* reacție de polimerizare simultană a doi sau a mai multor monomeri diferiți. (după fr. *copolymerisation*)

coposedá *vb. tr.* a posedă în comun un lucru. (<fr. *coposséder*)

coposesiúne *s. f.* posesiunea în comun a unui lucru. (<fr. *copossession*)

coposesor, -oáre *adj. s. m. f.* deținător, titular al unui drept de coposesiune. (<fr. *coposseur*)

COPR(O)- *elem.* „excrement”. (<fr. *copro-*, cf. gr. *kopros*)

cóprá *s. f.* miez uscat de nucă de cocos, care conține ulei. (<fr., port. *copra*)

copremie *s. f.* trecerea în sânge a produselor excrementale. (<fr. *coprémie*)

copreședínte *s. m.* președinte care îndeplinește această funcție împreună cu altul. (după fr. *coprésident*)

coprín *s. n.* ciupercă bazidiomicetă comestibilă, din familia agaricaceae, cu pălăria îndoită în jos, care crește pe gunoarie; burete-de-rouă. (<fr. *coprin*)

coprobíante *s. n. pl.* organisme care trăiesc pe fecale. (<fr. *coprobiantes*)

coprocultúrá *s. f.* înșămânțarea a materiilor fecale pe un mediu de cultură în scopul identificării anumitor microbi patogeni. (<fr. *coproculture*)

coprodúctie *s. f.* formă de cooperare în producție care se stabilește între guverne sau întreprinderi producătoare din țări diferite pentru realizarea în comun a unui produs sau a unui colectiv. • producție cinematografică la realizarea căreia au colaborat mai multe studiouri din diferite țări. (<fr. *coproduction*)

coprofág, -ă *adj. s. m.* (coleopter) care se hrănește cu excremente; scatofag. (<fr. *coprophage*)

coprofágie *s. f.* 1. ingerare de excremente, tulburare gravă la unii bolnavi mintali; scatofagie. 2. însușire a insectelor coprofage. (<fr. *coprophagie*)

coprofemie *s. f.* vorbire obscenă. (<fr. *coprophémie*)

coprofil, -ă *adj.* 1. care manifestă o atracție morbidă pentru excremente. 2. (despre insecte, plante) care trăiește, crește pe fecale; scatofil. (<fr. *coprophile*)

coprofilie *s. f.* perversitate cu atracție pentru excremente; scatofilie. (<fr. *coprophilie*)

coprofite *s. f. pl.* plante saprofite pe excremente. (<fr. *coprophytes*)

coprofobie *s. f.* repulsie de excremente; scatofobie. (<fr. *coprophobie*)

coprolalie *s. f.* tendință patologică de a folosi cuvinte și expresii obscene, scabroase; limbaj ordurier; scatologie. (<fr. *coprolalie*)

coprolít *s. m.* 1. excrement fosil. 2. fosfat natural de calciu, din petrificarea excrementelor animalelor fosile, îngrășământ în agricultură. • calcul (II) fecal. (<fr. *coprolithe*)

coprologie *s. f.* 1. studiu chimic și bacteriologic al materiilor fecale. 2. scatologie (I). (<fr. *coprologie*)

copromanie *s. f.* impuls morbid de a se murdări cu excremente. (<fr. *copromanie*)

coproprietár, -ă *s. m. f.* proprietar al unui lucru etc. împreună cu altcineva. (<fr. *copropriétaire*)

coproprietáte *s. f.* stăpânire în comun a unui bun de către mai multe persoane. (<fr. *copropriété*)

coproscleróză *s. f.* întărire excesivă a excrementelor în intestin. (<fr. *coprosclérose*)

coproscoapie *s. f.* examen (microscopic) al fecalelor. (<fr. *coproscoapie*)

coprostáză *s. f.* coprostazie. (<fr. *coprostase*)

coprostazie *s. f.* constipație cauzată de acumularea de materii fecale în intestin; coprostază. (<fr. *coprostasie*)

coprosteról *s. m.* sterol din materiile fecale. (<fr. *coprostérol*)

coprozoáre *s. f. pl.* protozoare care trăiesc în medii bogate în materii organice în descompunere. (<fr. *coprozoaires*)

cops *s. n.* țevă de carton pe care se înfășoară firele de bumbac la mașinile de tors. (<germ. *Kops*)

copt, -ă *adj. s. m. f.* (individ) aparținând populației indigene din Egipt și din Etiopia după creștinare, care profesă monofizismul. • (*s. f.*) limbă derivată din vechea egipteană folosită de copti ca limbă de cult și vorbită până în sec. XVII. (<fr. *copte*)

coptológ, -ă *s. m. f.* specialist în coptologie. (<germ. *Koptologe*)

coptologie *s. f.* studiu al limbii copte. (<germ. *Koptologie*)

copulá *vb. refl.* a se împreuna, a se cupla. (<fr. *copuler*)

copulativ, -ă *adj.* 1. (despre conjuncții) care leagă (părți de) propoziții de același fel. o *verb* ~ = verb în alcătuirea predicatului nominal, făcând legătura între subiect și numele predicativ; copulă (I); *propoziție* ~ă = propoziție coordonată legată prin asociere de coordonata ei. 2. (*log.*; despre judecăți afirmative) care are mai multe subiecte legate de același predicat. (<fr. *copulatif*, lat. *copulativus*)

copulatór, -oáre *adj.* (despre organe) care servește pentru copulație. (<fr. *copulateur*)

copuláție *s. f.* împerechere; act sexual; coit. (<fr. *copulation*, lat. *copulatio*)

cópulá *s. f.* 1. verb copulativ. 2. (*log.*) cuvânt care face legătura între subiect și predicat. (<fr. *copule*, lat. *copula*)

copyright /c6-pi-rai/ *s. n.* drept rezervat autorului sau editorului de a reproduce și a vinde operele literare, artistice și științifice; drept de autor. (<engl. *copyright*)

cor *s. n. I. 1.* (în teatrul antic) grup de personaje care participa ca un personaj unic în desfășurarea acțiunii unei opere dramatice, dansând și cântând versuri. 2. ansamblu de cântăreți care execută împreună muzică vocală. • (*fig.*) grup, mulțime. o *în* ~ = împreună. 3. compoziție muzicală destinată a fi cântată de un cor (2). II. ansamblul navelor, centrală și laterale, ale unei biserici (catolice). (<lat. *chorus*, gr. *choros*, it. *coro*)

coraciúforme *s. f. pl.* ordin de păsări: corbul. (<fr. *coraciiformes*)

CORACO- *elem.* „cioc de corb”. (<fr. *coraco-*, cf. gr. *korax*, -akos, corb)

- coracobrahiál**, -ă *adj.*, *s. m.* (mușchi) întins de hipofiza coracoidă pe fața internă a humerusului. (<fr. *coraco-brachial*)
- coracoclaviculár**, -ă *adj.*, *s. m.* (ligament) care unește hipofiza coracoidă a omoplatului cu clavicula. (<fr. *coraco-claviculaire*)
- coracoid**, -ă *adj.* *os* ~ = os pereche, component al centurii scapulare, la batracieni, la reptile și păsări, în formă de cioc de corb; *apofiză* -ă = proeminență pe marginea superioară a omoplatului la mamifere. (<fr. *coracoïde*)
- coracoidită** *s. f.* osteită a apofizei ceracoid. (<fr. *coracoïdite*)
- corál** *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoarea coralului¹, roșu. (<fr. *corail*)
- corál**¹ *s. m.* animal celenterat cu schelet calcaros roșu sau alb, în colonii în mările calde; mărgean. (<germ. *Koralle*, lat. *corallium*)
- corál**², -ă *I. adj.* 1. de, pentru cor. 2. care cuprinde un ansamblu; unanim, de acord. 3. (despre compuneri literare) ale căror motive, elemente, personaje prezintă armonie, acordându-se ca vocile unui cor. *II. s. f.* formație corală amplă; cor (1, 2). *III. s. n.* cântec religios (liturgic) pe mai multe voci. • compoziție pentru orgă pe tema unui asemenea cântec. (<fr. *choral*, it. *corale*)
- CORALI**- *elem.* „de corali”. (<fr. *coralli-*, cf. lat. *corallium*, gr. *korallion*)
- coralián**, -ă *adj.* coralier. (<fr. *coralien*)
- coraliér**, -ă *I. adj.* referitor la corali; format din corali; coralian. *II. s. m. pl.* antozaore. (<fr. *coralliaires/s*)
- coralifér**, -ă *adj.* care conține corali. (<fr. *corallifère*)
- coralifórm**, -ă *adj.* în formă de corál¹. (<fr. *coralliforme*)
- coraligén**, -ă *adj.* 1. produs prin acumularea coloniilor de corali. 2. care produce substanța calcaroasă a coralilor. (<fr. *coralligène*)
- Corán** *s. n.* cartea sfântă la musulmani, care conține învățăturile profetului Mahomed. (<fr. *Coran*, germ. *Koran*)
- corapórt** *s. n.* raport care însoțește un raport principal, făcut de altă persoană. (după rus. *sodoklad*)
- coraportór** *s. m.* cel care ține un coraport. (<co- + *raportor*)
- coraziúne** *s. f.* eroziune provocată de vânt și de nisipul ridicat de acesta. (<fr. *corrasion*)
- corbét** *s. n.* (*gimm.*) trecere din poziția stând pe mâini în poziția stând, element de elan pentru răsturnările sau salturile înapoi.
- cord**¹ *s. n.* (*anat.*) inimă. (<lat. *cor*, -*dis*)
- cord**² *s. n.* țesătură de urzeală din fire bine răsucite și rezistente și cu bățutura din fire subțiri și rare. (<germ. *Kord*, engl. *cord*, fr. *corde*)
- CORD³(O)**-, -**córd** *elem.* „coardă, cordon anatomic”. (<fr. *cord/o/-*, -*chorde*, cf. lat. *chorda*, gr. *khorde*)
- cordaíte** *s. f. pl.* gen fosil de gimnosperme arborescente, foarte înalte, cu frunzele mari și groase. (<germ. *Kordaiten*)
- cordáj** *s. n.* 1. totalitatea parâmelor unei corăbii. 2. împletitură de corzi elastice (a unei rachete de tenis etc.). (<fr. *cordage*)
- cordát**, -ă *adj.* în formă de inimă; cordiform. (<fr. *cordé*, lat. *cordatus*)
- cordáte** *s. n. pl.* încrengătură de animale celomate cu coardă dorsală, schelet axial și sistem nervos tubular, așezat dorsal. (după fr. *cordés*)
- cordectomie** *s. f.* 1. extirpare a unei coarde vocale. 2. rezecție a unei porțiuni a măduvei spinării. (<fr. *chordectomie*)
- cordeliér** *s. m.* 1. călugăr franciscan care se încingea cu o frânghie cu trei noduri. 2. (*pl.*) membrii clubului fondat de Danton, Marat și Camille Desmoullins în timpul revoluției burgheze din Franța, opus iacobinilor. (<fr. *cordelier*)
- cordeliérá** *s. f.* 1. șnur, cingătoare răsucită (ca frânghia). 2. torskadă. (<fr. *cordelière*)
- cordeliná** *s. f.* frânghiuță în alpinism pentru transportarea de materiale și oameni. (<fr. *cordelline*)
- CORDI**-, -**cordie** *elem.* „inimă”. (<fr. *cordi-*, cf. lat. *cor*, -*dis*)
- cordiál**, -ă *adj.* (și *adv.*) pornit din toată inima; afectuos, sincer. (<fr. *cordial*)
- cordialitate** *s. f.* însușirea de a fi cordial; afecțiune. (<fr. *cordialité*)
- cordie** *v. cordi-*.
- cordierít** *s. n.* silicat de aluminiu și magneziu. (<fr. *cordierite*)
- cordifórm**, -ă *adj.* cordat. (<fr. *cordiforme*)
- cordilierá** *s. f.* lanț de munți cu lungimea foarte mare, din mai multe șiruri paralele. (<fr. *cordillère*, sp. *cordillera*)
- cordlitá**¹ *s. f.* exploziv brizant pe bază de nitroceluloză și nitroglicerină. (<fr. *cordite*)
- corditá**² *s. f.* inflamație a coardelor vocale. (<fr. *chordite*)
- córdoba** *s. f.* unitatea monetară a statului Nicaragua. (<sp. *cordoba*)
- cordofón**, -ă *adj.* (despre instrumente muzicale) cu coarde. (<germ. *Chordophon*)
- cordóm** *s. ii.* (*med.*) tumoră malignă, dar cu evoluție foarte lentă, formată la nivelul unui cordon medular. (<fr. *chordome*)
- cordón** *s. n.* *I.* 1. cingătoare (de stofă, de piele etc.). 2. conductor electric de liță, izolat și strâns într-un înveliș protector. 3. corp fibros. • structură anatomică cilindrică lungă. 4. ~ *litoral* = fâșie îngustă de uscat rezultată din acumularea aluviunilor aduse de valuri și de curentii marini, care separă marea de un golf sau de o lagună; perisip. 5. margine a unei monede cu grosimea mai mare decât partea centrală. 6. (*archit.*) mulură orizontală pe un perete. *II.* șir de posturi militare de pază; șir de soldați care păstrează ordinea în anumite poziții. *o* ~ *sanitar* = totalitatea măsurilor de izolare la care este supusă o zonă bănuțită de o contagiune; formație militară care asigură această izolare. (<fr. *cordón*)
- cordonétá** *s. f.* 1. cordon mic. 2. șiret foarte fin de mătase, aur sau argint, folosit în broderie. (<fr. *cordonne*)
- cordopexie** *s. f.* fixare prin operație a coardelor vocale la cartilajul tiroid. (<fr. *chordopexie*)
- cordotomie** *s. f.* secționare a cordoanelor măduvei spinării. (<fr. *chordotomie*)
- cordován** *s. n.* piele de capră sau de oaie tăbăcită fin după anumite procedee practicate la Cordoba. (<it. *cordovano*)
- CORE**¹- *elem.* „dans”. (<fr. *chore-*, cf. gr. *khores*)
- CORE**²(O)-, -**corie** *elem.* „pupilă, iris”. (<fr. *coré/o/-*, -*corie*, cf. gr. *kore*)
- coreclámánt**, -ă *s. m. f.* cel care se adresează justiției împreună cu altcineva. (<co- + *reclamant*)
- coreclizá** *s. f.* ocucluziune, închidere patologică a pupilei. (<fr. *coréclise*)
- coréct**, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) conform normelor, regulilor; fără greșală. 2. (despre oameni) cu o ținută, o atitudine, o purtare ireproșabilă; cinstit. (<fr. *correct*, lat. *correctus*)
- corectá** *vb. I. tr., refl. a(-)și* îndrepta greșelile, defectele etc.; a (se) corija. *II. tr.* a regulariza cursul unui curs de apă. (<corect)
- corectazie** *s. f.* midriază. (<fr. *corectasie*)
- corectitudíne** *s. f.* 1. însușirea de a fi corect. • calitate generală a stilului constând în respectarea regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație. 2. ținută, purtare corectă; cinste. 3. (*log.*) însușire a gândirii care respectă legile logice. (<lat. *correctitudo*)
- corectív**, -ă *I. adj.* care urmărește a corecta. *II. s. n.* 1. ceea ce îndreapă ceva; corectare. 2. substanță care se adaugă unui medicament pentru a-l îndulci sau a-i modifica acțiunea. (<fr. *correctif*)
- corectopíe** *s. f.* anomalie a poziției pupilei nesituată în centrul irisului. (<fr. *corectopie*)
- coréctor**¹, -oáre *s. m. f.* cel care face corectura (1). (<fr. *correcteur*, lat. *corrector*)
- coréctor**², -oáre *s. n.* aparat automat destinat să modifice într-un sens diferit modul de funcționare al unui sistem tehnic. (<fr. *correcteur*, lat. *corrector*)
- corectură** *s. f.* 1. corectare a greșelilor de culegere în cursul tipării unui text. 2. foaie de probă, tipărită provizoriu, pe care se înseamnă greșelile de tipar ce trebuie corectate în tipografie. (<germ. *Korrektur*, lat. *correctura*)
- coréctie** *s. f.* 1. corectare a unui calcul, a tirului etc. • cantitate care trebuie adăugată sau sesizată din indicațiile date de un instrument de măsurat pentru a compensa erorile. 2. epanortoză. 3. pedeapsă corporală aplicată unui vinovat; bătaie. *o casă de* ~ = loc unde își execută pedeapsa infractorii minori. (<fr. *correction*, lat. *correctio*)

- corecțional**, -ă *adj.* care pedepsește o infracțiune. *o închisoare -ă* = sancțiune privativă de libertate, în anumite sisteme penale, pentru săvârșirea unei infracțiuni. (<fr. *correctionnel*)
- coredactor**, -oare *s. m. f.* redactor împreună cu alții la aceeași lucrare. (<rus. *koredaktor*)
- corée** *s. f.* sindrom neurologic caracterizat prin mișcări involuntare și dezordonate ale mușchilor. (<fr. *chorée*, gr. *khorea*, dans)
- coreean**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Coreea. • (*s. f.*) limbă din familia altaică vorbită de coreeni. (<fr. *coréen*)
- coreferat** *s. n.* referat care însoțește un referat principal făcut de altă persoană. (după rus. *sodoklad*)
- coreferent**, -ă *s. m. f.* cel care ține un coreferat. (<germ. *Korreferent*)
- coreg** *s. m. (ant.)* personaj care intona o arie improvizată în jurul unui altar. (<gr. *khoregos*)
- coregent** *s. m.* persoană care are parte legală la domnie împreună cu monarhul, domnind efectiv pe lângă acesta. (<fr. *corégent*)
- coregintă** *s. f.* funcție, demnitate de coregent; perioadă cât durează. (<fr. *corégence*)
- coregidor** *s. m.* primul magistrat al unui oraș sau al unei provincii spaniole, în care nu există guvernator. (<fr., sp. *corregidor*)
- coregional**, -ă *adj.* din aceeași regiune. (<it. *corregionale*)
- coregizor**, -oare *s. m. f.* regizor împreună cu altul. (<co- + *regizor*)
- coregón** *s. m.* pește migrator teleostean de lac, din familia salmonidelor, cu solzi argintii. (<fr. *coregone*)
- coregraf**, -ă *s. m. f.* maestru de dans și de balet; creator al unui dans sau al unui spectacol de balet. (<fr. *chorégraphie*)
- coregrafie** *s. f.* 1. arta de a crea dansuri și spectacole de balet. 2. sistem de notare a pașilor și figurilor de dans. (<fr. *chorégraphie*)
- coreic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de coree. (<fr. *choréique*)
- corelă** *vb. tr., refl.* a (se) pune în corelație. (<fr. *corrèler*)
- corelativ**, -ă *adj.* care se află în corelație. *o element* ~ (și *s. n.*) = cuvânt (adverb, conjuncție etc.) care intră în corelație cu un alt cuvânt, care indică un raport de reciprocitate; *corelator*; *noțiuni -e* = noțiuni care conțin note arătând existența unei anumite legături reciproce între două obiecte ale gândirii. (<fr. *corrèlatif*, lat. *correlativus*)
- corelativitate** *s. f.* faptul de a fi în corelație; caracter corelativ. (<it. *correlatività*)
- corelator** *s. m.* element corelativ. (<germ. *Korrelator*)
- corelație** *s. f.* 1. relație reciprocă între lucruri sau fenomene; interdependență. • relație de reciprocitate între cuvinte sau unități sintactice, în cadrul propoziției sau frazei. 2. raport de excludere între termeni care contrac-tează aceeași relație în mod alternativ. • (*mat.*) transformare biunivocă prin care unui punct îi corespunde un plan, și reciproc, deci unei drepte, o dreaptă. *o coeficient de ~* = mărime măsurând relația de similitudine între doi factori. (<fr. *corrèlation*, lat. *correlatio*)
- corelațional**, -ă *adj. (mat.;* despre analize) făcut pe bază de corelații. (<engl. *correlational*)
- coreligionar**, -ă *s. m. f.* cel care este de aceeași religie cu altul. (<fr. *coreligionnaire*)
- corelogramă** *s. f.* reprezentare grafică a corelației dintre valorile variabile ale unui fenomen. (<fr. *corrèlogramme*)
- COREO** - *v. core*²(o) -.
- coreofrazie** *s. f.* tulburare de limbaj caracterizată prin emiteria unor fraze lipsite de sens. (<fr. *choréophrasie*)
- coreometrú** *s. n.* aparat pentru măsurarea deschiderii pupilei. (<engl. *coreometer*)
- coreoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a pupilei. (<engl. *coreoplasty*)
- coreoscóp** *s. n.* instrument medical pentru examenul pupilei. (<fr. *coréoscope*)
- corepetă** *vb. tr.* a face repetiție cu corepetitorul. (<germ. *Korrepetieren*)
- corepetitor**, -oare *s. m. f.* interpret care repetă, îndrumă sau acompaniază (la pian, orchestră) soliștii vocali sau instrumentali, dansatorii, coriștii etc., înaintea sau în timpul spectacolului și concertului. (<lat. *correpititor*)
- corepetiție** *s. f.* exercare a unui rol, a unei partide de canto cu ajutorul corepetitorului. (<germ. *Korrepetition*)
- corespondă** *vb. intr.* a fi în corespondență cu cineva. (<germ. *Korrespondieren*)
- corespondent**, -ă *I. s. m. f.* 1. colaborator extern al unui ziar care trimite corespondență cu caracter informativ din locul în care se află. 2. persoană care, în lipsa părinților unui elev, are răspunderea acestora față de școală. 3. cel care poartă corespondență cu cineva. **II. adj.** care corespunde, corespunzător. *o membru ~* = membru al unei academii sau al altei instituții științifice, care are aceleași obligații și se bucură de aceleași drepturi ca un membru activ, cu excepția dreptului la vot; *unghiuri -e* = fiecare dintre cele patru perechi de unghiuri nealăturate, formate de aceeași parte a unei secante care intersectează două drepte, un unghi fiind în interiorul dreptelor și altul în afara lor. • (*s. n.*) echivalent, în cadrul frazei, al unei părți de propoziție. (<fr. *correspondant*)
- corespondență** *s. f. I.* 1. schimb de scrisori între persoane, instituții etc.; totalitatea acestor scrisori. • conținutul unei scrisori. 2. relație asupra faptelor petrecute într-o localitate, într-o țară etc. făcută de corespondentul unui ziar. **II. 1.** raport, legătură între lucruri, fenomene etc.; afinitate care leagă părți ale unui întreg; concordanță, armonie. 2. (*mat.*) relație între două mulțimi, conform căreia fiecare element al uneia este pus în legătură cu unul sau mai multe elemente din cealaltă. 3. raport constant existent între două fenomene de ordin lingvistic din idiomuri diferite sau din etape diferite ale aceluiași idiom. *o -a timpurilor* = concordanța timpurilor. (<fr. *correspondance*)
- corespunde** *vb. intr.* 1. a fi conform (cu ceva), a răspunde la așteptări. 2. a fi în legătură, a comunica cu ceva; a fi situat în același plan cu ceva. (<fr. *correspondre*)
- corespunzător**, -oare *adj.* care corespunde, care este în conformitate cu ceva; adecvat, potrivit, nimerit. (<*corespunde* + -*ător*)
- coréu** *s. m.* troheu. (<lat. *choreus*)
- coreút** *s. m.* corist în teatrul antic. (<fr. *choreute*)
- corhárt** *s. n.* material refractar pentru cuptoarele de sticlă. (<fr. *corharte*)
- coriacéu**, -ée *adj.* 1. care are constituția pielii. • (*bot.*; despre un organ) rezistent și elastic. 2. (*fig.*) tenace, dur; zgârcit. (<fr. *coriacé*, lat. *coriaceus*)
- coriám** *s. m.* picior de vers greco-latin format dintr-un troheu și un iamb. (<fr. *choriambé*, gr. *khoriambos*)
- coriám**, -ă *adj.* (despre versuri) format din coriambi. (<fr. *choriambique*)
- coriándru** *s. m.* plantă erbacee anuală din familia umbeliferelor, cu flori mici, albe sau roz, și fructe globuloase, bogate în uleiuri eterice. (<fr. *coriandre*, gr. *koriandrón*)
- coribánt** *s. m. 1.* (în Grecia antică) preot al zeiței Cibelei, -cu un cult orgiastic. 2. (*fig.*) cheflui, petrecăreț. (<fr. *corybante*, gr. *korybas*, -*antos*)
- coridá** *s. f.* luptă cu tauri, ca spectacol sportiv, în Spania și țările Americii Latine. (<sp., fr. *corrida*)
- coridór** *s. n. 1.* loc de trecere lung și îngust care leagă încăperile unei clădiri, ale unui apartament. 2. porțiune îngustă de teren care leagă două puncte. (<fr. *corridor*, germ. *Korridor*)
- corie**¹ *v. core*²(o) -.
- corie**² *v. coro* -.
- coriféu**, -ée *I. s. m.* conducător al corului în teatrul antic grecesc. • cântăreț solist într-un cor. • balerin care conduce un ansamblu de balet. **II. s. m. f.** om de seamă cu rol conducător într-un domeniu al științei sau al artei. (<fr. *coryphée*, gr. *koryphaios*, șef)
- corigént**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (elev) care nu a obținut notă de trecere la unele materii. (<lat. *corrigenus*)
- corigéntă** *s. f.* situație în care se găsește un elev corigent. • examen dat de un corigent pentru a putea promova. (<*corigent*)
- corigibil**, -ă *adj.* care poate fi corijat. (<fr. *corrígible*)
- corijá** *vb. tr., refl.* a (se) îndrepta, a (se) corecta. (<fr. *corriger*)
- corimb** *s. n.* inflorescență racemoasă în formă de umbelă. (<fr. *corymbe*, lat. *corymbus*, gr. *korymbos*, ciorchine)
- corimbifer**, -ă *adj.* (despre plante) cu florile dispuse în corimb. (<fr. *corymbifère*)
- corindón** *s. n.* oxid natural de aluminiu, încolor sau

- divers colorat, aproape tot atât de dur ca diamantul, piatră prețioasă și abraziv. (< fr. *corindon*)
- corintian**, -ă *adj.* corintic. (< fr. *corinthien*)
- corintic**, -ă *adj.* din Corint; corintian. O *ordin* ~ = ordin arhitectonic din Grecia antică caracterizat prin coloane zvelte decorate cu caneluri, cu capitulul înalt, împodobit cu sculpturi reprezentând frunze de acantă în volută. (< germ. *Korinthisch*)
- CORIO-** *elem.* „membrană, corion”. (< fr. *chorio-*, cf. gr. *chorion*, piele, placenta)
- corioepiteliom** *s. n.* tumoră malignă care se dezvoltă în uter din resturile placentare rămase după o sarcină. (< fr. *chorio-épithéliome*)
- corion** *s. n.* 1. membrană externă a oului fecundat. 2. porțiune profundă a dermei, caracterizată printr-un mare număr de fibre colagene organizate în fascicule. (< fr. *chorion*)
- coriomeningită** *s. f.* inflamație a meningelui și a plexurilor coroide. (< fr. *chorio-méningite*)
- corioretinită** *s. f.* inflamație a coroidei și a retinei. (< fr. *chorio-rétinite*)
- corist**, -ă *s. m. f.* cântăreț într-un cor. (< fr. *choriste*)
- CORISTO-** *elem.* „separat, izolat”; „fragment”. (< fr. *choristo-*, cf. gr. *choristos*)
- coristoblastom** *s. n.* tumoră din dezvoltarea coristomului. (< fr. *choristoblastome*)
- coristom** *s. n.* malformație congenitală cu aspect tumoral, asemănător hematomului. (< fr. *choristome*)
- corium** *s. n.* strat de piele între epidermă și stratul adipos subcutanat, din țesut conjunctiv. (< fr., lat. *corium*)
- coriză** *s. f.* inflamație a mucoasei nazale; rinită. (< fr. *coryza*)
- corn** *s. m.* organism al plantelor superioare format din rădăcină, tulpină și frunze. (< fr. *corne*, gr. *kormos*, trunchi)
- cornofite** *s. f. pl.* subregn vegetal cuprinzând plantele cu corn. (< fr. *cornophytes*)
- cormoran** *s. m.* pasăre acvatică palmipedă neagră-verzuie, cu ciocul lung și încovoiat la vârful, care se hrănește cu pești; corb-de-mare. (< fr. *cormoran*)
- cornac** *s. m.* conducător de elefanți sau de alte animale, în India. (< fr. *cornac*)
- cornacee** *s. f. pl.* familie de plante lemnoase dialipetale: comul, scorușul etc. (< fr. *cornacées*)
- cornaj** *s. n.* 1. zgomot patologic care însoțește respirația în unele maladii. 2. sforăială care se aude la cai când sunt goiți la galop. (< fr. *cornage*)
- cornalină** *s. f.* varietate roșie-oranj de agat, piatră semiprețioasă. (< fr. *cornaline*)
- cornean**, -ă *adj.* al corneei. (< fr. *cornéen*)
- corneană** *s. f.* rocă metamorfică dură și compactă, bogată în cuarț, piatră semiprețioasă. (< fr. *cornéenne*, lat. *cornalina*)
- cornée** *s. f.* membrană anterioară, transparentă, a ochiului. (< fr. *cornée*, lat. *cornea*)
- corner**¹ *s. n.* lovitură de colț la fotbal care se acordă echipei în atac dacă mingea depășește linia de poartă, atinsă ultima oară de un jucător din apărare. (< engl., fr. *corner*)
- corner**² *s. n.* organizație de speculanți din țările de limbă engleză, care acaparează mărfurile în vederea ridicării prețurilor lor. (< engl. *corner*)
- cornét** *s. n.* 1. bucată de hârtie răscutită în formă de pălnie, în care se împachetează bomboane, semințe etc. 2. ~ *acoustic* = dispozitiv în formă de pălnie care amplifică vibrațiile sonore, folosit de persoane ce au auzul slab; ~ cu *piston* = instrument de suflat din alamă, asemănător trompetei, dar cu diapazon mai acut, cu pistoane în loc de ventile, folosit în orchestre de muzică ușoară și de jazz. 3. ~ *nazal* = fiecare dintre cele șase lame osoase de forma unui cornet (1), situate câte trei în fiecare nară. 4. (*geol.*) martor de eroziune aproape conic, deasupra unei suprafețe de eroziune netede sau puțin ondulate. (< fr. *cornet*)
- cornétă** *s. f.* (*mar.*) pavilion (2) asemănător unui ghidon, al unui comandant de escadră. (< fr. *cornette*)
- cornflakes** /*còm-fléics/ s. n.* produs alimentar din porumb sub formă de fulgi. (< engl. *corn-flakes*)
- cornicén** *s. m.* (*ant.*) cântăreț din corn. (< lat. *cornicen*)
- cornicul** *s. n.* semn onorific care se așează pe casca anumitor soldați sau ofițeri romani. (< lat. *corniculum*)
- cornicular** *s. m.* soldat roman atașat pe lângă un centurion sau un tribun. (< lat. *cornicularius*)
- corniculat**, -ă *adj.* (*anat., bot.*; despre organe) cu mici excrescențe țepoase de forma unor coarne. (< lat. *corniculatus*)
- cornieră** *s. f.* bară metalică laminată cu secțiune în forma literei L. (< fr. *cornière*)
- cornifică** *vb. I. tr.* a transforma celulele moi din stratul de bază al epidermei în celule cornoase. • (*fam.*; despre femei căsătorite) a-și înșela soțul; a încornora. **II. refl.** a se transforma în țesut comos. (< *corn* + *-ifica*)
- cornist**, -ă *s. m. f.* 1. cântăreț din corn (intr-o orchestră). 2. gornist. (< fr. *corniste*)
- cornișă** *s. f.* 1. partea superioară, ornamentată, a zidului unei construcții, pe care se sprijină acoperișul. 2. mulură proeminentă care înconjură un antablament, o mobilă etc. 3. partea superioară, ieșită în afară, a unui versant sau a unui perete stâncos; pantă abruptă. • acumulare de zăpadă depusă de vânt în formă de streșină, care prelungește o pantă sau chiar acoperișul diverselor construcții. (< fr. *corniche*)
- cornișon** *s. m.* varietate de castraveți, mici și tari. (< fr. *cornichon*)
- cornișă** *s. f.* vergea de lemn sau de metal de care se atarnă perdelele sau draperiile. (după it. *cornice*)
- cornós**, -oasă *adj.* de natura cornului; dur, tare. O *celulă* ~oasă = celulă epitelială moartă; *strat* ~ = strat protector al pielii, din celule cornoase. (< *corn* + *-os*)
- cornuț**, -ă *adj.* *s. f.* (animal, vită) cu coarne. (< lat. *cornutus*)
- Cornwâl** /*còm-uâl/ s. m.* rasă de porci de talie mare, negri, din Anglia. (< engl. *cornwal*)
- CORO-**, -orie *elem.* „regiune, spațiu”; „răspândire, diseminare”. (< fr. *choro-*, -*chorie*, cf. gr. *choros*)
- coroană** *s. f.* unitatea monetară în Cehia, Danemarca, Islanda, Norvegia, Suedia. (< germ. *Krone*)
- coroboră** *vb. tr.* a întări, a confirma, a sprijini. (< fr. *coroborer*, lat. *corroborare*)
- coroborant**, -ă *adj.* care coroborează. (< fr. *corroborant*)
- corodă** *vb. tr.* 1. (despre agenți chimici) a roade, a degrada unele materiale, metale etc. 2. a pregăti o formă de tipar prin gravare chimică cu soluție corosivă. 3. (*text.*) a decolora pe anumite porțiuni o țesătură în vederea obținerii unor desene; a ronja. 4. (*fig.*) a distruge cu încetul. (< fr. *corroder*, lat. *corrodere*)
- corodant**, -ă *adj.* *s. m.* (substanță) care produce corodare; eroziv. (< fr. *corrodant*)
- corofilie** *s. f.* relații homosexuale ale femeilor adulte cu fetițe. (< fr. *corophilie*)
- corografie** *s. f.* descriere generală a unei țări. (< fr. *chorographie*)
- coroiă** *s. n.* prelucrare prin laminare sau forjare a unei bare metalice. (< fr. *corroyage*)
- coroidă** *s. f.* membrană pigmentată și vascularizată a ochiului, între sclerotică și retină. (< fr. *choroïde*)
- coroidită** *s. f.* inflamație a coroidei. (< fr. *choroïdite*)
- coroidoză** *s. f.* alterație vasculară degenerativă neinflamatorie a coroidei. (< fr. *choroïdase*)
- corolâr** *s. n.* teoremă, consecință imediată a unei alte teoreme. • concluzie care se desprinde dintr-o teorie, dintr-o afirmație etc. (< fr. *corollaire*, lat. *corollarium*)
- corolă** *s. f.* totalitatea petalelor unei flori. (< fr. *corolle*, lat. *corolla*)
- corolifer**, -ă *adj.* (despre flori) cu corolă. (< fr. *corollifère*)
- coroliflor**, -ă *adj.* (despre plante) cu corolă. (< fr. *corolliflore*)
- corologie** *s. f.* 1. studiu al distribuției în spațiu a obiectelor, a organismelor. 2. metodă de cercetare care studiază răspândirea elementelor unei culturi istorice într-o anumită zonă geografică. (< fr. *chorologie*)
- CORON(O)-** *elem.* „coroană, coronarian”; „cioc de cioară”. (< fr. *coron/o-*, cf. lat. *corona*, gr. *korone*, cioară)
- corona** *s. f.* 1. tip de descărcare electrică de forma unei coroane, care apare în jurul părților ascuțite ale conductelor aflate la înaltă tensiune. 2. formațiune anatomică cu aspect de coroană sau ale cărei elemente diverg ca niște raze. (< lat. *corona*, fr. *couronne*)
- coronâl** *1. adj.* *s. n.* (os) care formează partea anterioară

- a craniului. **II. adj.** referitor la coroana solară. (<fr. *coronal*, lat. *coronalis*)
- coronament** *s. n.* 1. ornament care încunună o mobilă, o poartă etc. 2. partea superioară a unui edificiu sau monument sculptural, a unui chei, dig, zid de sprijin, baraj etc., din piatră cu forme geometrice regulate. 3. totalitatea coroanelor arborilor care alcătuiesc o pădure. (<fr. *couronnement*)
- coronar¹**, -ă *adj.* (despre vase sanguine) care înconjură, ca o coroană, un organ, pe care îl irigă. **O** *artere* ~e (și *s. f.*) = cele două artere care se desprind din artera aortă, vascularizând inima; **mareea venă** ~ă = venă care drenează sângele venos al inimii. (<fr. *coronaire*, lat. *coronarius*)
- coronar²**, -ă *adj.* pentru facerea unei coroane. **O** (*ant.*) *aur* ~ = dar făcut de provinciali generalilor încoronați în triumf. (<lat. *coronarius*)
- coronarian**, -ă **I. adj.** referitor la vasele coronare. **II. s. m. f.** suferind de coronarită. (<fr. *coronarien*)
- coronarită** *s. f.* inflamație a arterelor coronare. (<fr. *coronarite*)
- coronarograf** *s. n.* aparat folosit în coronarografie. (<fr. *coronarographie*)
- coronarografie** *s. f.* radiografie a arterelor coronare. (<fr. *coronarographie*)
- coronaropatie** *s. f.* afecțiune a arterelor coronare. (<fr. *coronaropathie*)
- coronaroscleroză** *s. f.* indurație a arterelor coronare. (<gem. *Koronarosklerose*)
- coronorotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a arterelor coronare. (<fr. *coronorotomie*)
- coroner** *s. m.* ofițer de poliție judiciară în Anglia și SUA. (<engl. *coroner*)
- coroniū** *s. f.* element chimic ipotetic, despre care se credea că s-a aflat în coroana solară. (<fr. *coronium*)
- coronograf** *s. n.* instrument telescopic pentru cercetarea coroanei solare. (<fr. *coronographie*)
- coronografie** *s. f.* radiografie a arterelor coronare. (<fr. *coronographie*)
- coronoid**, -ă *adj.* (despre unele apofize) de forma unui cioc de ciocârț. (<fr. *coronoide*)
- coronométru** *s. n.* instrument pentru studierea luminii polarizate a coroanei solare. (<fr. *coronomètre*)
- coronoplastie** *s. f.* operație stomatologică de echilibrare ocluzală prin șlefuire. (<fr. *coronoplastie*)
- coronulă** *s. f. (bot.)* 1. coroană mică de elemente apendiculare. 2. celulele apicale ale oogonului. (<fr. *coronule*, lat. *coromila*)
- coroplăst** *s. m.* modelor de figurine din ceară, ghips sau lut ars. (<fr. *coroplaste*)
- corosiv** *adj.* 1. (despre substanțe) care provoacă o coroziune. 2. (*fig.*) mușcător, usturător. (<fr. *corrosif*, lat. *corrosivus*)
- corosivitate** *s. f.* însușirea de a fi corosiv. (<fr. *corrosivité*)
- coroziune** *s. f.* 1. degradare chimică a metalelor sub acțiunea substanțelor de natură acidă sau bazică. 2. eroziune a suprafeței rocilor sub acțiunea chimică a soluțiilor apoase. 3. (*fig.*) distrugere progresivă. (<fr. *corrosion*)
- corp** **I. s. n.** 1. organismul considerat ca un tot anatomic și funcțional; trup. • trup fără cap; trunchi. 2. parte principală din ceva. **O** ~ de legi = culegere de legi; corpus. 3. porțiune de materie bine determinată. • (*chim.*) substanță (organică sau anorganică). 4. obiect material, lucru. **O** ~ *ceresc* = corp natural sau artificial din spațiul cosmic; ~ *negru* = corp capabil să absoarbă integral radiația termică incidentă, de orice lungime de undă. 5. ~ *delict* = obiect care a servit la săvârșirea unei infracțiuni. 6. (*mat.*) mulțime înzestrată cu două operații (adunare și înmulțire), caracterizată prin proprietăți de asociativitate, distributivitate, precum și prin existența elementelor neutre și inverse în raport cu cele două operații. 7. ~ *fonetic* = totalitatea sunetelor care alcătuiesc un cuvânt sau o formă gramaticală. 8. unitate cu care se măsoară mărimea literelor tipografice. 9. totalitatea persoanelor care, prin funcție sau profesiune, formează o unitate deosebită, legal constituită. **O** ~ de balet = a) ansamblul balerinilor dintr-un teatru de operă, operetă sau estradă; b) grup de dansatori având într-un spectacol rol similar corului de operă; ~ *diplomatic* = totalitatea reprezentanților diplomați străini acreditați pe lângă un stat. • ~ *electoral* = totalitatea persoanelor care se bucură de drept de vot
- la data efectuării unor alegeri. **10.** mare unitate militară în alcătuirea căreia intră mai multe divizii, brigăzi și regimente de toate armele. **O** ~ de gardă = clădire sau încăpere din incinta unui obiectiv de pază ocupată de o gardă militară. **II. s. m. (med.)** denumire dată unor structuri anatomiche. (<fr. *corps*, lat. *corpus*)
- corpulent**, -ă *adj.* (despre oameni) cu corpul mare; voinic. (<fr. *corpulent*, lat. *corpulentus*)
- corpulentă** *s. f.* însușirea de a fi corpulent. (<fr. *corpulence*, lat. *corpulentia*)
- corporal**, -ă *adj.* 1. pentru corp, privitor la corp; trupesc. **O** *pedeapsă* ~ă = pedeapsă prin lovituri și torturi, care se aplica în trecut delincvenților; *percheziție* ~ă = percheziție făcută cuiva pentru a vedea dacă nu ascunde sub haine arme sau alte mijloace de atac. 2. cu corp, material. (<fr. *corporel*, lat. *corporalis*)
- corporalitate** *s. f.* însușirea de a fi corporal, materialitate. (<fr. *corporalité*)
- corporatism** *s. n.* doctrină social-economică și politică axată pe ideea corporației, ca principiu și unitate de bază a organizației și funcționării societății. (<fr. *corporatisme*)
- corporatist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al corporatismului. (<fr. *corporatiste*)
- corporativ**, -ă *adj.* referitor la corporații; bazat pe corporații. (<fr. *corporatif*)
- corporăție** *s. f.* 1. organizație (medievală) de meseriași care apăra interesele și drepturile profesionale ale membrilor săi; breaslă. 2. (în SUA. și alte țări) societate pe acțiuni. (<fr. *corporation*)
- corpūs** *s. n.* 1. culegere, colecție de date, de texte, inscripții, legi. 2. garmond. (<lat., fr. *corpus*)
- corpūscul** *s. m.* corp foarte mic; particulă. (<fr. *corpuscule*, lat. *corpusculum*)
- corpūscular**, -ă *adj.* referitor la corpūsculi. (<fr. *corpūsculaire*)
- corrigēnda** *s. f.* erată. (<lat. *corrigenda*)
- corsaj** *s. n.* parte a unei rochii care acoperă bustul. (<fr. *corsage*)
- corsár** *s. m.* navă particulară înarmată, care, cu învoirea guvernului său, ataca navele inamice; comandant al unei astfel de nave; (*p. ext.*) pirat. (<it. *corsaro*, fr. *corsaire*)
- corsét** *s. n.* centură lată și elastică, întărită uneori cu balene, pentru strângerea taliei. **O** ~ *ghipsat* (sau *medical*) = aparat din ghips sau alt material, servind la imobilizarea coloanei vertebrale. (<fr. *corset*)
- corsetiēră** *s. f.* lucrătoare care confecționează corsete. (<fr. *corsetière*)
- corso** *s. n.* stradă din centrul unui oraș, loc de promenadă. (<it. *corso*)
- cortectomie** *s. f.* rezecție a unei părți din scoarța cerebrală. (<fr. *cortectomie*)
- cortéggiu** *s. n.* 1. șir de oameni care însoțesc o ceremonie, o personalitate mărcantă; convoi, alai. 2. (*fig.*) șir, înșirare. (<it. *corteggio*, fr. *cortège*)
- córtēs** *s. n.* 1. organ reprezentativ în Spania și Portugalia feudală. 2. parlament în Portugalia (până în 1911) și Spania. (<sp. *cortes*)
- córtēs** *s. n.* parte extremă a unor organe animale sau vegetale; scoarță. **O** ~ (*cerebral*) = scoarță cerebrală; ~ *suprarenal* = glandă corticosuprarenală. (<lat. *cortex*)
- CORTIC(O)-** *elem.* „scoarță, cortex”. (<fr. *cortic/o-*, cf. lat. *cortex*)
- corticál**, -ă *adj.* al cortexului. **O** *substanță* ~ă (și *s. f.*) = nume dat diverselor substanțe, invelși exterior al unor organe. (<fr. *cortical*)
- corticoid** *s. m.* hormon steroid secretat de corticosuprarenală; corticosteroid. (<fr. *corticoide*)
- corticopleurită** *s. f.* congestie pulmonară în zona corticală a plămânului, care afectează și pleura. (<fr. *corticopleurite*)
- corticosteroid** *s. m.* corticoid. (<fr. *corticostéroide*)
- corticosterón** *s. m.* hormon steroid din cortexul suprarenal, având rol important în metabolismul glucidic. (<fr. *corticostérone*)
- corticostimulină** *s. f.* hormon secretat de hipofiză, care excită secreția cortexului suprarenal. (<fr. *corticostimuline*)
- corticosuprarenală** *adj.* glandă ~ă (și *s. f.*) = glandă suprarenală ai cărei hormoni acționează asupra metabolismului substanțelor organice și minerale. (după fr. *corticosurrénale*)

- corticosuprarenalóm** *s. n.* tumoare benignă sau malignă a cortexului suprarenal, la femei. (după fr. *cortico-suprénalom*)
- corticoterapie** *s. f.* tratament cu hormoni ai corticosuprarenalei. (<fr. *corticotherapie*)
- corticotomie** *s. f.* incizie a scoarței cerebrale. (<fr. *corticotomie*)
- corticotrop** *s. m.* hormon al lobului anterior al hipofizei, care stimulează funcția cortexului suprarenal. (<fr. *corticotrope*)
- cortil** *s. n.* curte interioară descoperită, cu arcade, într-un ansamblu arhitectonic, cu fântâni sau grupuri statuare. (<it. *cortile*)
- cortină** *s. f.* 1. perdea de stofă sau de catifea care separă scena de sala de spectacol a unui teatru. 2. vâl membranos sau filamentos de pe marginea pălăriei ciupercilor. (<it. *cortina*)
- cortizol** *s. m.* hormon principal al corticosuprarenalei, secretat numai la nivelul straturilor interne. (<fr. *cortisol*)
- cortizon** *s. m.* hormon al corticosuprarenalei cu acțiune antiinflamatorie, antialergică, antitoxică etc. (<fr. *cortisone*)
- cortizonoterapie** *s. f.* folosire terapeutică a cortizonului. (<fr. *cortisonothérapie*)
- cortizonurie** *s. f.* prezența cortizonului în urină. (<fr. *cortisonurie*)
- corugát, -ă** *adj. (bot.; despre organe) încrețit, cutat, zăbărit.* (<lat. *corrugatus*)
- corugátor** *adj., s. m.* (mușchi) care încrețește pielea. (<lat. *corrugator*)
- corugátie** *s. f.* acțiunea mușchilor corugatori. (<fr. *corrugation*, lat. *corrugatio*)
- corupátor, -oáre** *adj. s. m. f.* (cel) care corupe moralurile, gusturile etc. (după fr. *corrupteur*)
- corúpe** *vb. tr., refl.* 1. a (se) abate de la moralitate, corectitudine sau datoric. 2. a face să-și piardă, a-și pierde integritatea, puritatea etc.; a (se) strica, a (se) denatura. (<lat. *corrumpere*)
- corúpt, -ă** *adj.* 1. stricat, depravat, pervertit. 2. (despre cuvinte, fraze) deformat. (<lat. *corruptus*)
- coruptibil, -ă** *adj.* care poate fi corupt; venal. (<fr. *corruptible*, lat. *corruptibilis*)
- coruptibilitáte** *s. f.* însușirea de a fi coruptibil. (<fr. *corruptibilité*)
- corúptie** *s. f.* abatere de la moralitate, de la datoric; depravare, pervertire, venalitate. (<fr. *corruption*, lat. *corruptio*)
- corutină** *s. f. (inform.)* procedură scrisă într-un limbaj de programare funcționând într-un regim particular, la care poate apela o altă procedură. (<engl. *coroutine*)
- corvétă** *s. f.* navă de luptă de mic tonaj, cu trei arbori, cu greement pătrat, înarmată ușor și având mobilitate mare în acțiune, folosită pentru escortă. (<fr. *corvette*)
- corvide** *s. n. pl.* familie de păsări de diferite mărimi și cu penajul diferit colorat: corbul. (<fr. *corvidés*)
- cósă** *s. f.* 1. obiect protector din metal care se introduce în interiorul unei bucle formate la capătul unui cablu. 2. inel metalic fixat la marginea unui conductor electric pentru a stabili contactul; bomă. (<fr. *cosse*)
- coscenaríst, -ă** *s. m. f.* autor, împreună cu altcineva, al unui scenariu. (<co- + *scenarist*)
- cosécántă** *s. f.* funcție trigonometrică a unui unghi egală cu secanta unghiului complementar. (<fr. *cosécante*)
- cosemnă** *vb. tr.* a semna, împreună cu altcineva un act, o lucrare. (<co- + *semna*)
- cosemnátar, -ă** *s. m. f.* cel care consemnează. (după fr. *consignataire*)
- cósinus** *s. n.* funcție trigonometrică a unui unghi egală cu sinusul unghiului complementar. (<fr. *cosinus*)
- cosinusoidă** *s. f.* reprezentare grafică a funcției cosinusului. (<fr. *cosinusoïde*)
- COSM(O)-, -cós** *elem.* „cosmos, univers”. (<fr. *cosm(o)-*, -*cosme*, cf. gr. *kosmos*)
- cosmatésc, -ă** *adj.* (despre un sistem decorativ) care constă din asamblarea sau încrustarea elementelor constitutive ale ornamentului organizat pe o schemă geometrică. (<it. *cosmatesco*)
- COSMET(O)-** *elem.* „ordine, înfrumusețare; cosmetică”. (<fr. *cosmet(o)-*, cf. gr. *kosmetos*)
- cosmétic, -ă** *I. adj., s. n.* (alifie, loțiune) pentru îngrijirea pielii sau a părului. • (produs) pentru lustruirea autoturismelor. **II. adj. I.** referitor la cosmetică. 2. (fig. despre îmbunătățiri, operațiuni) de suprafață, care nu vizează fondul. **III. s. f. I.** arta îngrijirii tenului prin metode și preparate speciale. 2. ramură industrială care se ocupă cu fabricarea cosmeticelor (I). (<fr. *cosmétique*, gr. *kosmetikos*, *ΚΩΣΜΗΤΙΚΗ*)
- cosméticosian, -ă** *s. m. f.* specialist în cosmetică. (<engl. *cosmetician*)
- cosméticos** *vb. tr.* a îngriji pielea, părul etc. cu cosmetice (I). • (fig.) a înfrumuseța superficial, a masca. (<engl. *cosmetize*)
- cosméticoslog, -ă** *s. m. f.* specialist în cosmetologie. (<fr. *cosmétologue*)
- cosméticoslogie** *s. f.* ramură a dermatologiei, studiul și folosirea produselor pentru întreținerea frumuseții. (<fr. *cosmétologie*)
- cosméticosrie** *s. f.* specialitate medicală care se ocupă cu înlăturarea defectelor fizice, cu menținerea frumuseții. (<fr. *cosmiatrie*)
- cósmic, -ă** *adj. I.* referitor la cosmos, din cósmos; universal. **O raze -ce** = radiații ionizate cu o mare putere penetrantă, care străbat atmosfera în direcție aproape verticală; **spațiu ~** = spațiu interplanetar; **radiație ~ă** = radiație corpusculară și electromagnetică din spațiul cosmic. 2. (fig.) de proporții fantastice. (<fr. *cosmique*, lat. *cosmicus*)
- cosméticositate** *s. f.* însușirea a ceea ce este universal; universalitate. (<cosmic + -itate)
- cosméticos** *vb. tr.* a da caracter cosmic, universal. (<cosmic + -iza)
- cosmobiológic** *s. f.* exobiologie. (<fr. *cosmobiologie*)
- cosmobotánic** *s. f.* ramură a exobiologiei care își propune să producă alimente de natură vegetală în condițiile sistemului biologic închis de la bordul navelor cosmice. (<cosmo- + *botanică*)
- cosmochimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază elementele și combinațiile chimice din univers. (<fr. *cosmochimie*)
- cosmocrátie** *s. f.* monarhie universală, preconizată de antici. (<fr. *cosmocratie*)
- cosmodróm** *s. n.* bază tehnică special amenajată pentru lansarea și aterizarea navelor cosmice și a sateliților artificiali; astrodrom. (<fr. *cosmodrome*, rus. *kosmodrom*)
- cosmofizic** *s. f.* știință de graniță cu elemente din cosmologie și geofizică. (<fr. *cosmophysique*)
- cosmofiziológic** *s. f.* studiu al acțiunii factorilor cosmici asupra fiziologiei organismelor vii. (<fr. *cosmophysiologie*)
- cosmofotogrametrie** *s. f.* metodă fotogrametrică de măsurare și de reprezentare grafică a unor mari porțiuni din suprafața terestră sau din suprafața celorlalte planete, întocmind hărți pe baza fotografiilor luate din sateliți artificiali. (<fr. *cosmofotogrammétrie*)
- cosmogénie** *s. fr.* teorie referitoare la formarea universului. (<fr. *cosmogénie*)
- cosmogonie** *s. f.* ramură a astronomiei care studiază originea și evoluția universului. (<fr. *cosmogonie*)
- cosmograf, -ă** *s. m. f.* specialist în cosmografie. (<fr. *cosmographie*)
- cosmografie** *s. f.* ramură a astronomiei care se ocupă cu descrierea corpurilor cerești și a fenomenelor astronomice. (<fr. *cosmographie*)
- cosmogramă** *s. f.* hartă a poziției astrilor pe bolta cerească, în funcție de care astrologii întocmesc horoscopul. (<fr. *cosmogramme*)
- cosmológ, -ă** *s. m. f.* specialist în cosmologie. (<fr. *cosmologue*)
- cosmológic** *s. f.* ramură a astronomiei care studiază universul în ansamblu, legile și evoluția sa. (<fr. *cosmologie*)
- cosmonáut, -ă** *s. m. f.* astronaut. (<fr. *cosmonaute*)
- cosmonáutic, -ă** *I. adj.* referitor la cosmonautică. **II. s. f. astronautică. (<fr. *cosmonautique*, rus. *kosmonavtika*)**
- cosmonávă** *s. f.* navă spațială. (după fr. *cosmonef*, rus. *kosmokorabl*)
- cosmonomie** *s. f.* totalitatea legilor care guvernează universul. (<fr. *cosmonomie*)
- cosmopatológic** *s. f.* studiul acțiunii nocive a factorilor cosmici asupra organismului. (<fr. *cosmopathologie*)
- cosmopolít, -ă** *adj. I.* (și s.) referitor la cosmopolitism; cu manifestări de cosmopolitism. 2. care ține de mai multe culturi, comun mai multor țări; universal. • (despre

- orașe etc.) pești, amestecat. 3. (despre plante, animale) cu o largă răspândire geografică; ubicvist (1). (<fr. *cosmopolite*, 1/1 rus. *kosmopolit*)
- cosmopolitism** *s. n.* 1. concepție din epoca de criză a sclavagismului grec și roman care promova ideea „cetățeniei universale”. 2. concepție care propăgă indiferența față de patrie, neîncrederea în capacitățile creatoare ale propriului popor, disprețul față de valorile culturii materiale și spirituale ale propriei națiuni, față de limba și tradițiile naționale progresiste. (<fr. *cosmopolitisme*, rus. *kosmopolitizm*)
- cósmos** *s. n.* 1. univers. 2. spațiu infinit care înconjură atmosfera Pământului. (<fr. *cosmos*, gr. *kosmos*)
- cosmotrón** *s. n.* accelerator care poate imprima particulelor elementare o energie comparabilă cu aceea a razelor cosmice. (<fr. *cosmotron*)
- cosmoviziúne** *s. f.* transmitere a imaginilor televizate din cosmos. (după rus. *kosmovidenie*)
- cosmozoolgie** *s. f.* ramură a exobiologiei care studiază efectele zborului cosmic, acțiunea radiației cosmice asupra animalelor. (<cosmo- + zoologie)
- cost**¹ *s. n.* totalitatea cheltuielilor, exprimate în bani, efectuate pentru producerea unui bun, executarea unei lucrări, prestarea unui serviciu etc. (<it. *costo*, germ. *Kosten*)
- COST(O)-** *elem.* „coastă”. (<fr. *cost/o-*, cf. lat. *costa*)
- costá** *vb. intr.* 1. a avea un anumit preț, a valora. 2. a se obține cu prețul a... a se plăti cu... 3. (fig.) a necesita anumite eforturi, sacrificii. (<it. *costare*)
- costál,** -ă *adj.* (anat.) referitor la coaste. (<fr. *costal*)
- costalgie** *s. f.* nevralgie intercostală. (<fr. *costalgie*)
- costectomie** *s. f.* rezecție costală. (<fr. *costectomie*)
- costiér,** -ă *adj.* (mar.) de coastă. *o navă -ă* = navă care face curse de-a lungul coastelor. (după fr. *côtier*)
- costotóm** *s. n.* instrument folosit în costotomie. (<fr. *costotome*)
- costotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a coastelor. (<fr. *costotomie*)
- costúm** *s. n.* 1. îmbrăcăminte completă la bărbați sau la femei. 2. fel de îmbrăcăminte care se poartă în anumite ocazii. 3. îmbrăcăminte caracteristică unui popor, unei epoci etc. (<fr. *costume*)
- costumá** *vb. tr., refl.* a (se) îmbrăca special (pentru un bal mascat, pentru un rol într-o piesă de teatru etc.); a deghiza. (<fr. *costumer*)
- costumáție** *s. f.* îmbrăcăminte specială pentru o piesă de teatru, un bal mascat etc.; fel de a se îmbrăca, în asemenea ocazii. (<costuma + -ție)
- costumbrism** *s. n.* curent artistic spaniol care a început să se manifeste, pe la mijlocul sec. XIX, în literatură și pictură, redând în operele lui caracteristice scene de viață și moravuri. (<sp. *costumbrismo*)
- costumbrist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al costumbrismului. (<sp. *costumbrista*)
- costumiér,** -ă *s. m. f.* 1. cel care face, vinde sau închiriază costume de bal, de teatru etc. 2. persoană care are în păstrare costumele și accesoriile vestimentare ale actorilor într-un teatru sau studio cinematografic. (<fr. *costumier*)
- coșaveráj** *s. n.* raportul de puncte într-un meci de bachel. (<coș- + -averaj)
- coșenilá** *s. f.* insectă originară din Mexic, care trăiește pe cactuși și din care se extrage carminul. (<fr. *cochenille*)
- coșghéter** *s. m.* baschetbalist care înscrie cele mai multe puncte într-o etapă, într-un campionat. (<coș, după golgheter)
- coșmár** *s. n.* vis cu senzații de apăsare și de înăbușire, vis urât; viziune infricoșătoare, obsesie. • (fam.) stare de grijă apăsătoare, obsedantă. (<fr. *couchemar*)
- coșmárdesc,** -ă *adj.* coșmaresc. (<fr. *cauchemardesque*)
- coșmárdesc,** -ă *adj.* de coșmar; coșmardesc. (după fr. *cauchemardesque*)
- cotá** *vb. tr.* 1. a numerota potrivit unei anumite ordini. 2. a stabili cursul valurilor străine, al hârtiilor de valoare și al prețului mărfurilor la bursă. • a introduce efecte la bursă. 3. (fig.) a aprecia, a prețui, a evalua. 4. a înscrie pe un desen tehnic, prin linii de cotă și cifre, dimensiunile obiectului reprezentat. (<fr. *coter*)
- cotangéntá** *s. f.* funcție trigonometrică a unghiului complementar. (<fr. *cotangente*)
- cotáție** *s. f.* determinarea și publicarea cursului pietei valutare pe baza evoluției cererii și ofertei. (<fr. *cotaion*)
- cotá**¹ *s. f.* 1. parte cu care contribuie cineva la o cheltuială comună sau care îi revine în urma unei împărțeli. • parte dintr-un tot căreia i se dă o anumită destinație; cotă-parte, participatie. • contribuție obligatorie, în produse agricole, impusă producătorilor de către stat la termene și prețuri fixate de el. 2. document de referință care constată cursul valorilor înscrise la bursă, rezultate din cotațiile unei zile. *o -a bursei* = nivelul cursului valutar la bursă. 3. altitudine a unui punct față de nivelul mării; nivelul unei ape curgătoare. • nivelul la care navighează un submarin. 4. (mat.) a treia coordonată carteziană a unui punct din spațiu. • fiecare dintre dimensiunile unei piese, ale unei construcții indicate pe un desen. 5. semn în cifre și litere care arată locul unor cărți, documente etc. într-o bibliotecă, într-o arhivă, a unei piese filatelice în cataloage sau reviste de specialitate. (<fr. *cote*, lat. *quato*)
- cotá**² *s. f.* haină largă purtată de preoții catolici. (<fr. *cotte*)
- coterie** *s. f.* grup de persoane care își apără reciproc interesele, care urmăresc scopuri ascunse; gașcă, clică. (<fr. *coterie*)
- cotidál,** -ă *adj. linie -ă* (și *s. f.*) = curbă care unește punctele de pe suprafața mărilor și oceanelor în care marea se produc simultan. (<fr., engl. *cotidal*)
- cotidián,** -ă *I. adj.* de fiecare zi, zilnic. • (fig.) obișnuit, familiar. *II. s. n.* publicație cu apariție zilnică; ziar. (<fr. *quotidien*, lat. *quotidianus*)
- cotidianitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este cotidian. (<fr. *quotidieneté*)
- cotiérá** *s. f.* rezemătoare pentru cot. (<cot + -ier)
- cotil**¹ *s. m.* cavitate a unui os în care se articulează un alt os. (<fr. *cotyle*)
- COTIL(O)-** *elem.* „cavitate”. (<fr. *cotyl/o-*, cf. gr. *kotyle*)
- cotiledón** *s. n.* 1. frunzuliță cu rezerve nutritive a embrionului plantelor fanerogame. 2. fiecare dintre cei doi lobi ai placentei. (<fr. *cotylédon*, gr. *kotyledon*, cavitate)
- cotiledonát,** -ă *I. adj.* (despre plante) cu unul sau două cotiledoane. *II. s. f. pl.* nume generic dat plantelor cu cotiledoane. (<fr. *cotyledonés/s*)
- cotilión** *s. n.* vechi dans de societate cu figuri și scene de mimică pentru patru sau opt dansatori; melodia corespunzătoare. (<fr. *cotillon*)
- cotiloidián,** -ă *adj.* referitor la un cotil. (<fr. *cotylóidien*)
- cotilozauriéni** *s. m. pl.* ordin de reptile fosile înrudite cu stegocefalii. (<germ. *Kotylosaurien*)
- cotínga** *s. f.* pasăre mică din Brazilia, cu un penaj superb, care trăiește în colonii mari, hrănindu-se cu fructe. (<fr. *cotinga*)
- cotítate** *s. f.* sumă la care se ridică partea fiecăruia dintr-un întreg; cotă. *o ~ disponibilă* = parte din avere de care se poate dispune în viață sau prin testament, liberă de orice obligații legale de moștenire. (<fr. *quotité*)
- cotizá** *vb. I. intr.* a plăti o cotizație. *II. refl.* a se uni pentru a participa la o cheltuială comună. (<fr. *cotiser*)
- cotizábil,** -ă *adj.* supus unei cotizații. (<fr. *cotisable*)
- cotizánt,** -ă *adj., s. m. f.* (cel) care cotizează; cotizator (1). (<fr. *cotisant*)
- cotizátór,** -oáre *I. s. m. f.* cotizant. *II. s. n.* foaie, registru în care se înscriu cotizațiile. (<cotiza + -tor)
- cotizáție** *s. f.* sumă fixă stabilită în funcție de venit pe care o plătesc periodic membrii unei organizații, asociații etc.; contribuție bănească la o cheltuială comună. (<fr. *cotisation*)
- cotlét** *s. n.* 1. antrociot. 2. (pl.) favoriți (III). (<fr. *côtelette*)
- cotón** *s. n.* (fir de) bumbac. (<fr. *coton*)
- cotonádă** *s. f.* țesătură din bumbac sau din bumbac amestecat cu alte fibre. (<fr. *cotonnade*)
- cotonizáre** *s. f.* dizolvare a substanțelor de legătură din pulpina de în sau de căneapă, pentru a se obține fibrele. (după fr. *cottonisation*)
- cottage** /cô-tigi/ *s. n.* casă de țară mică și elegantă, în Anglia. (<engl. *cottage*)
- cotúrñ** *s. m.* încălțăminte cu talpă groasă pe care o purtau pe scenă actorii antici de tragedie; (fig.) simbol al tragedianului. (<fr. *couthurne*, lat. *couthurnus*)
- cotutélá** *s. f.* tutelă deținută de două sau mai multe persoane. (<fr. *cotutelle*)

- cotutóre, -oáre** *s. m. f.* cel care deține autoritatea tutelară asupra cuiva împreună cu altă persoană. (<fr. *cotuteur*)
- coulómb** /cu-/ *s. m.* unitate de măsură a sarcinii electrice, sarcina transportată de un curent continuu și constant de un amper pe secundă. (<fr. *coulomb*)
- coulómbmétru** *s. n.* instrument de măsură pentru sarcina electrică ce trece printr-un circuit. (<fr. *coulómbmètre*)
- country** /cántri/ *s. n.* muzică ~ = muzică de cowboy, factor al americanilor albi, devenită stil de muzică ușoară contemporană. **o** ~ rock = utilizarea motivelor și instrumentelor country în context rock. (<amer. *country* /mu-sic/)
- coup de foudre** /cu dē fudrǎ/ *s. n. inv.* dragoste puternică de la prima vedere. (<fr. *coup de foudre*)
- coupé** /cu-pé/ *s. n. 1.* spectacol de teatru din două sau mai multe piese scurte. **2.** caroserie de automobil având în spate un compartiment închis, pentru persoane. (<fr. *coupé*)
- coupe-papier** /cup-papié/ *s. n. inv.* cuțit pentru tăiat hârtie. (<fr. *coupe-papier*)
- court** /cúrt/ *s. n.* teren de tenis. (<engl. *court*)
- covalență** *s. f.* legătură chimică prin punerea în comun a unuiu sau a mai multor electroni de către fiecare dintre atomii participanți la formarea unei molecule. (<germ. *Kovalenz*, fr. *covalence*)
- covariant** *s. n. (mat.)* proprietate a mai multor funcții de a varia în mod similar. (<fr. *covariant*)
- covarianță** *s. f. (stat.)* media produșilor termenilor omologi a două variabile corelate. (<fr. *covariance*)
- covelină** *s. f.* sulfură naturală de cupru. (<fr. *covelline*, it. *covellina*)
- cóvercot** *s. n.* stofă de lână având o țesătură deasă. (<engl. *covercoat*)
- cover-girl** /cáver-gǎr/ *s. f.* fată tânără, frumoasă, care pozează pentru copertele revistelor. (<engl. *cover-girl*)
- cóvering** *s. n.* operație prin care se caută compensarea unui risc comercial printr-un al doilea risc. (<engl. *covering*)
- cóvertă** *s. f.* puntea superioară a unei nave. (<it. *coverta*)
- covolúm** *s. n.* mărime egală cu volumul moleculelor unui gaz, mult mai mică decât volumul real al acestuia. (<fr. *covolume*)
- cow-bell** /cau-bel/ *s. m. inv.* talangă. (<engl. *cow-bell*)
- cow-boy** /cáu-boi/ *s. m.* păzitor (călare) de vite din America de Nord. (<engl. *cow-boy*)
- COX(O)-** *elem.* „coapsă”, „șold”. (<fr. *cox/o-*, cf. lat. *coxa*)
- coxál,** -ă *adj.* referitor la coapsă. (<fr. *coxal*)
- coxalgie** *s. f.* denumire dată durerilor și artritelor șoldului. • osteoartrită tuberculoasă a șoldului. (<fr. *coxalgie*)
- coxartrie** *s. f.* coxartroză. (<fr. *coxarthrie*)
- coxartróză** *s. f.* reumatism cronic degenerativ al articulației coxofemorale; coxartrie. (<fr. *coxarthrose*)
- cóxă** *s. f. 1.* șold; articulația acestuia. **2.** prima articulația a picioarelor la artropode. (<lat. *coxa*)
- coxítă** *s. f.* artrită coxofemurală. (<fr. *coxite*)
- coxodinie** *s. f.* durere la nivelul osului coxal. (<fr. *coxodynie*)
- coxofemurál,** -ă *adj.* (*anat.*; despre articulație) care face legătura între femur și șold. (<fr. *coxo-femoral*)
- coxopatie** *s. f.* denumire generică dată bolilor șoldului. (<fr. *coxopathie*)
- coxotomie** *s. f.* osteotomie a osului coxal. (<fr. *coxotomie*)
- cozerie** *s. f.* discuție (ușoară), conversație familiară, fără pretenții. (<fr. *causerie*)
- cozeur** /co-zórt/ *s. m.* cel care știe să întrețină o conversație. (<fr. *causeur*)
- crab** *s. m.* crustaceu decapod marin cu abdomenul scurt și îndoit sub cefalotorace. (<fr. *crabe*)
- crabăre** *s. f.* operație de fixare a dimensiunilor țesăturilor de lână, prin scufundarea într-un bazin cu apă fiartă. (după germ. *Kraben*, engl. *crabbing*)
- crabót** *s. m. (tehn.)* coroană dințată care servește la cuplarea a doi arbori. (<fr. *crabot*)
- cracă** *vb. tr.* a supune operației de cracare. (<fr. *craquer*)
- cracăj** *s. n.* cracare. (<fr. *craquage*)
- cracăre** *s. f.* procedeu industrial prin care se obțin din hidrocarburile grele, rămase de la distilarea fracționată a șteiului, hidrocarburi ușoare, care au o valoare mai mare; cracaj. (<craca)
- cracăuer** /-ca-uǎr/ *s. n.* salam preparat prin afumare la rece după fierbere. (<germ. *Krakauer*)
- crack** /crac/ *s. n. 1.* tip de drog. **2.** băutură ieftină. (<fr., it. *crack*)
- cracker** /crá-cár/ *s. m.* hoț de informații implementate în calculatoarele electronice. (<engl. *cracker*, spărgător)
- cracmént** *s. n. (med.)* senzație auditivă sau palpatorie de crepitație. (<fr. *craquement*)
- cracoviác** *s. n.* dans popular polonez de perechi, vioi, cu pași săriți, din regiunea Cracovia; melodia corespunzătoare. (<pol. *krakowiak*)
- crah** *s. n.* fenomen economic care se manifestă prin lipsa acută a creditelor pe piață, prin scăderea bruscă a cursului acțiunilor la bursă și prin devalorizarea monedei naționale. (<germ. *Krach*, fr. *krach*)
- crambé** *s. f.* plantă cruciferă comestibilă, cu conținut mare de ulei și proteine. (<fr. *crambé*, gr. *krambe*, varză)
- crâmpă** *s. f. 1. (pl.)* contracție musculară dureră și involuntară (la stomac). **2.** unealtă de oțel cu cioc ascuțit, pentru tăiat cocile de abataj. (<fr. *crampe*, /2/ germ. *Krampf*)
- crampón** *s. n. 1.* piron cu care se fixează de traversă șina de cale ferată. **2.** mică bucată de talpă sau de cauciu care se aplică pe talpa bocancilor de sport pentru a împiedica alunecarea. **3.** rădăcina adventivă a unei plante agățătoare, prin care aceasta se prinde de copaci, de ziduri etc. • pedicel de fixare situat pe fața interioară a talului lichenilor. **4. (fig.)** persoană insistență și inoportună. (<fr. *crampón*)
- cramponá vb. refl.** a se agăța cu disperare de ceva sau de cineva; (*fig.*) a se ține scai de ceva sau de cineva. (<fr. *cramponner*)
- cramponáj** *s. n.* utilizare a cramponelor (**2**); fixare cu cramioane. (<fr. *cramponage*)
- cran** *s. n.* macara. (<rus. *кран*, fr. *cran*)
- CRANI(O)-, -cramie** *elem.* „craniu”. (<fr. *crâni(o)-, -cranie*, cf. gr. *kranion*)
- craniál,** -ă *adj.* referitor la poziția unui organ față de craniu. (<germ. *kranial*)
- cranián,** -ă *adj.* referitor la craniu. (<fr. *crânie*)
- craniáte** *s. n. pl.* subîncrângătură de animale vertebrate, cu craniu. (<engl. *cranata*)
- cramie** *v. crani(o)-*
- craniectomie** *s. f.* deschidere a craniului în scop terapeutic sau explorator. (<fr. *crâniectomie*)
- cranioclast** *s. n.* instrument obstetrical folosit în cranioclazie. (<fr. *crânioclaste*)
- cranioclazie** *s. f.* zdrobire și extragere a capului la fătul mort, cu ajutorul cranioclastului. (<fr. *crânioclasie*)
- craniográf** *s. n.* aparat folosit în craniografie. (<fr. *crâniographie*)
- craniografie** *s. f.* radiografie a craniului. (<fr. *crâniographie*)
- craniológ,** -ă *s. m. f.* specialist în craniologie. (<fr. *crâniologue*)
- craniologie** *s. f.* parte a antropologiei care studiază forma și dimensiunile craniului. (<fr. *crâniologie*)
- craniomalacie** *s. f.* înmuieră a oaselor craniului. (<fr. *crâniomalacie*)
- craniometrie** *s. f.* ramură a antropologiei care se ocupă cu luarea dimensiunilor și a indicilor craniului. (<fr. *crâniométrie*)
- craniométru** *s. n.* instrument folosit în craniometrie. (<fr. *crâniomètre*)
- craniopág** *s. m.* grup de monștri dubli uniți prin extremitatea cefalică. (<fr. *crâniopage*)
- craniopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile craniului. (<fr. *crâniopathie*)
- cranioplastie** *s. f.* operație de transplantare și grefare a unui material osos la nivelul bolții craniene. (<fr. *crânioplastie*)
- cranoscopie** *s. f. 1.* disciplină care determină calitățile morale și intelectuale pe baza examinării formei craniului. **2.** examinare a craniului. (<fr. *crânoscopie*)
- craniostát** *s. n. 1.* dispozitiv pentru localizarea și fixarea craniului în vederea executării unei radiografii. **2.** suport

folosit la horizontalizarea craniului, pentru măsurarea și desenarea lui. (<fr. *crâniostat*)

craniotóm s. n. instrument chirurgical pentru deschiderea craniului. (<fr. *crâniotomie*)

craniotomie s. f. 1. decapitare, în embriotomie, pentru extragerea fătului, în caz de distocie gravă; cefalotomie. 2. deschidere chirurgicală a craniului pentru a putea ajunge la o tumoră cerebrală. (<fr. *crâniotomie*)

crânium s. n. scheletul, sistemul osos al capului. (<lat. *cranium*, gr. *kranion*, după fr. *crâne*)

crapód s. n. boală a picioarelor la cai, măgari, câțari etc., prin inflamații putride ale membranei de sub unghii. (<fr. *crapaud*)

crapodină s. f. lagăr (II) axial în care se poate roti pivotul unui arbore. (<fr. *crapaudine*)

crapulos, -oasă adj. care este în decădere, în mizerie morală; viciat, vicios. • hoțesc, tâlhăresc. (<fr. *crapuleux*)

cras, -ă adj. care nu corespunde nici celor mai mici exigențe. (<fr. *crasse*)

crasnozióm /-zióm/ s. n. sol roșu din regiunile subtropicale umede. (<rus. *crasnozëm*)

crasulacée s. f. pl. familie de plante dicotiledonate erbacee grase, succulente: crasula. (<fr. *crassulacées*)

crasulă s. f. plantă ornamentală cu flori frumoase, roșii. (<fr., lat. *crassula*)

-**crăt**, -**crăție** elem. „putere, conducere”. (<fr. -*cratie*, -*cratie*, cf. gr. *kratos*)

cráter/crater s. n. 1. (ant.) vas mare, frumos pictat cu scene mitologice și cu două torți laterale, în care se amesteca apa cu vinul la ospete. 2. deschizătură largă și conică a unui vulcan, prin care se revarsă lava. • gaură în formă de pâlnie făcută de un meteorit pe suprafața Pământului. ○ ~ lunar = adâncitură rotundă de pe suprafața Lunii. (<fr. *cratère*, lat. *crater*, gr. *krater*)

craterizare s. f. formare a unei scobituri în formă de crater pe anticatodul unui tub de radiații roentgen. (după it. *craterizzazione*)

crătímă s. f. semn grafic (–) servind pentru a lega două cuvinte ce se pronunță împreună, pentru a despărți un cuvânt în silabe etc.; liniuță de unire. (<ngr. *kratima*)

cratogén s. n. 1. regiune întinsă din scoarța terestră, care, într-o anumită perioadă, nu a suferit mișcări de cutare, ci numai mișcări lente de ridicare sau de coborâre. 2. platformă continentală. (<fr. *cratogène*)

-**crăție** v. -**crat**.

crăul s. n. stil de înot în care mișcarea picioarelor se face în alt ritm decât aceea a brațelor, capul ieșind ritmic din apă. (< engl., fr. *crawl*)

crăulist, -ă s. m. f. sportiv care înoată în stil crăul. (<crăul + -ist)

cravașă vb. tr. a lovi cu cravașa. (<fr. *cravacher*)

cravășă s. f. vârguță de lemn flexibil sau de piele împletită, la călărie. (<fr. *cravache*)

cravată s. f. 1. bucată de mătase, de stofă etc. care se poartă înnotată la gât, mai ales de către bărbați. 2. (mar.) parâma suplimentară cu care se reține ancora. (<fr. *cravate*)

cravatiér s. m. meseriaș care fabrică cravate; vânzător de cravate. (<fr. *cravatiér*)

crăwling peg /crau-/ s. n. (fin.) operație oficială de reducere succesivă, de mică amploare și la intervale de timp relativ scurte, a valorii paritare a unei monede, în funcție de scăderea puterii de cumpărare a acesteia. (<engl. *crawling peg*)

crăză s. f. fuziune a vocalei inițiale a unui cuvânt cu vocala finală a cuvântului precedent. (<fr. *crase*)

-**crăzie** elem. „constituție”, „temperament, predispoziție”. (<fr. -*crasie*, cf. gr. *krasis*)

creă vb. tr. 1. a face ceva care nu exista înainte; a întemeia, a înființa, a organiza. • a inventa; a plăsmui, a compune, a scrie (o operă). 2. a pregăti, a forma (pentru o misiune, o carieră). 3. (teatru) a ~ un rol = a interpreta cu pricepere și originalitate un rol. (<fr. *créer*, lat. *creare*)

creăntă s. f. act prin care se constată dreptul creditorului de a primi o sumă de bani de la debitor. (<fr. *créance*)

creantiér s. n. registru în care se înscriu creanțele. (<fr. *créancier*)

creatină s. f. substanță proteică rezultată din metabolismul proteinelor, cu rol important în contracția musculară. (<fr. *créatine*)

creatinemie s. f. prezența creatinei în sânge. (<fr. *creatinémie*)

creatinofosfóric adj. acid ~ = compus al creatinei cu acidul fosforic, în țesutul muscular. (< *creatină* + *fosfóric*)

creatinină s. f. produs de deșeu derivat din creatină. (<fr. *creatinine*)

creatininemie s. f. prezența creatininei în sânge. (<fr. *creatininémie*)

creatininurie s. f. prezența creatinei în urină. (<fr. *creatininurie*)

creatív, -ă adj. referitor la acțiunea de a crea; capabil de a crea. (<fr. *créatif*)

creativitate s. f. dispoziție potențială de a crea, însușirea de a fi creator. (<fr. *créativité*)

creatologie s. f. disciplină care studiază tehnicile, procesele și formele creației. (< *creație* + -*logie*)

creatór, -oáre I. adj. s. m. f. (cel) care creează, care fundează ceva. II. s. m. (în concepțiile religioase) Dumnezeu, ziditorul (lumii). (<fr. *créateur*, lat. *creator*)

creatorée s. f. eliminare a unor fibre musculare nedigerate, în fecale. (<fr. *cratorrée*)

creatúră s. f. ființă umană, făptură; (peior.) individ. (<fr. *créature*, lat. *creatura*)

creátie s. f. 1. acțiunea de a crea; produs al muncii creatoare; lucru, operă creată. 2. interpretare originală, reușită a unui rol într-o piesă sau într-un film. 3. totalitatea ființelor create de către Dumnezeu; univers. (<fr. *création*, lat. *creatio*)

creaționism s. n. concepție teologică potrivit căreia lumea a fost creată de către divinitate. (<fr. *créationisme*)

creaționist, -ă adj. s. m. f. (adept) al creaționismului. (<fr. *créationiste*)

credėntă s. f. mobilă din evul mediu formată dintr-un corp așezat deasupra bufetului propriu-zis sau pe montanți sculptați. • măsură, policoară pentru vase; bufet pentru servirea gustării înainte de masă. (<it. *credenza*, germ. *Kredenz*)

credibil, -ă adj. care poate fi crezut; verosimil. (<fr. *crédible*, lat. *credibilis*)

credibilitate s. f. însușirea de a fi credibil. (<fr. *crédibilité*)

credít s. n. 1. relație ce se stabilește între o persoană (creditor) care acordă, sub formă de împrumut, o sumă de bani sau alte valori și o altă persoană (debitor), care primește împrumutul, urmând ca restituirea să se efectueze la o dată ulterioară; determinată; împrumut acordat; creanța creditorului; obligația (bănească) a celui creditat. 2. sferă a circulației băneșii cuprinzând relațiile de credit. 3. coloana (din dreapta) a unui cont, care reprezintă sumele avansate. 4. (fig.) încredere, considerație, stimă, autoritate de care se bucură cineva. (<fr. *crédit*, lat. *credítum*)

credítă vb. tr. 1. a acorda (cuiva) un credit (I); a vinde cuiva pe credit. • (fig.) a arăta cuiva considerație, stimă. 2. (cont.) a înregistra creditul unui cont. (<fr. *créditer*)

credítăbil, -ă adj. care poate fi creditat. (< *credita* + -*bil*)

creditor, -oáre I. adj. referitor la credite; care a creditat. II. s. m. f. 1. persoană fizică sau juridică care acordă, cu titlu de împrumut, o sumă de bani sau alte valori. 2. titular al unui drept de creanță. (<fr. *créiteur*, lat. *creditor*)

crėdo s. n. 1. a treia parte a mizei. 2. expunere succintă a dogmelor fundamentale ale religiei creștine; simbolul credinței. 3. (fig.) crez; profesie de credință. (<lat. *credo*)

credúl, -ă adj. (și s.) care crede prea ușor, se încrede ușor în cineva sau ceva; naiv. (<fr. *crédule*, lat. *credulus*)

credulitate s. f. însușirea de a fi credul, ușurința de a crede lucruri lipsite de temei. (<fr. *crédulité*, lat. *credulitas*)

creek /crik/ s. n. curs de apă temporar din deșerturile sărate din Australia și America. (<engl. *creek*)

creep /crip/ s. n. deplasare lentă a particulelor care alcătuiesc depozitele diluviale către partea inferioară a unui versant. (<engl. *creep*)

creiologie s. f. știință interdisciplinară care se ocupă cu clasificarea și evoluția trebuințelor umane. (cf. gr. *khreia*, necesitate)

creiôn s. n. 1. bastonaș de lemn având la mijloc o mină neagră sau colorată pentru scris sau desenat. 2. schiță a unui desen executată în creion (I); eboșă (a unui

- tablou, a unei poezii). 3. ustensilă asemănătoare cu creionul (1), batoan având diferite întrebuintări. *o* ~ *luminos* = dispozitiv electronic pentru introducerea datelor și informațiilor în minicalculatoare. 4. (fig.) ușurință de a scrie, de a desena, de a compune. (< fr. *crayon*)
- creionă** *vb. tr.* 1. a desena, a schița cu creionul. 2. (fig.) a contura, a schița portretul, caracterul unui personaj. (< fr. *crayonner*)
- creionaj** *s. n.* creionare; desen făcut cu creionul. (< fr. *crayonnage*)
- creionist**, -ă *s. m. f.* desenator în creion. (< fr. *crayoniste*)
- crem** *adj. inv., s. n.* (de) culoare alb-gălbui. (< fr. *crème*)
- cremalieră** *s. f.* 1. bară dințată dreaptă care se angrenează cu o roată dințată cilindrică folosită la cricuri, la unele mașini-unelte etc. pentru transformarea mișcării de rotație în mișcare de translație și invers. 2. traseu de tranșee și șanțuri de comunicație, având forma unor trepte foarte largi. (< fr. *crémaillère*)
- crematóriu**, -ie *I. adj.* care servește la incinerare. *II. s. n.* 1. instalație specială pentru incinerarea cadavrelor. 2. cuptor pentru ars gunoacele. (< fr. *crématoire, crématorium*)
- cremătuine** *s. f.* incinerare. (< fr. *crémation*, lat. *crematio*)
- cremă** *s. f.* 1. preparat culinar dulce din lapte, ouă și zahăr, la care se adaugă cafea, vanilie etc. 2. supă având la bază un piure de legume legat cu un sos alb, sau numai amestecat cu smântână și gălbenuș de ou. 3. lichior siropos. 4. produs cosmetic folosit la îngrijirea pielii; pomadă. *o* ~ *de ghete* = preparat pentru ungerea și lustruirea încălțămintei de piele. 5. (fig.) ceea ce este bun, de frunte, foarte folositor. (< fr. *crème*)
- CREMNO-** *elem.* „prăpastie”. (< fr. *cremno-*, cf. gr. *kremnos*)
- cremnofite** *s. f. pl.* vegetație care crește pe stâncile abrupte. (< fr. *cremnophytes*)
- cremnofobie** *s. f.* teamă patologică de prăpastii. (< fr. *cremnophobia*)
- cremométru** *s. n.* instrument cu care se măsoară cantitatea de smântână sau de alte grăsimi din lapte. (< fr. *crémomètre*)
- cremonă** *s. f.* dispozitiv metalic la o fereastră sau la o ușă pentru închidere. (< fr. *crémone*)
- cremós**, -oasă *adj.* care conține multă cremă; cu aspect de cremă. (< fr. *crèmeux*)
- cremóză** *s. f.* bomboană de ciocolată cu cremă. (< fr. *crèmeuse*)
- cremsnit** *s. n.* prăjitură din foi de aluat, coapte și pudrate cu zahăr, umplute cu cremă de vanilie. (< germ. *Kremsnit*)
- crén** *v. creno-*
- crenel** *s. n.* 1. deschizătură într-un zid de apărare care permite tragerea cu armamentul portativ sau observarea câmpului de luptă. • deschizătură între două merloane alăturate ale zidului unei cetăți. 2. ornament la partea superioară a unui dulap, în special în goticul german, care imită crenelurile (1) unei fortificații. (< engl. *crenel*, după fr. *crèneau*)
- crenelă** *vb. tr.* a construi creneluri (într-un zid). (< fr. *créneler*)
- crenelaj** *s. n.* 1. ansamblu defensiv care încununează o curtină (2), format din creneluri și merloane. 2. zimții unei monede. (< fr. *crénelage*)
- crenelură** *s. f.* dantelură asemănătoare crenelurilor. (< fr. *crénelure*)
- CRENO-**, -**crén** *elem.* „izvor”. (< fr. *créno-*, -*crène*, cf. gr. *krene*)
- crenobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază crenobiontele. (< fr. *crénobiologie*)
- crenobionte** *s. n. pl.* organisme care trăiesc în apele izvoarelor. (< fr. *crénobiontes*)
- crenofil**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește numai în apa izvoarelor. (< fr. *crénophile*)
- crenofite** *s. f. pl.* vegetație a apelor de izvoare. (< fr. *crénophytes*)
- crenologie** *s. f.* studiul apelor minerale terapeutice. (< fr. *crénologie*)
- crenoplacton** *s. n.* planctonul apelor de izvoare. (< fr. *crénoplancton*)
- crenoterapie** *s. f.* ansamblu de metode terapeutice care utilizează apele minerale. (< fr. *crénothérapie*)
- crénvurșt** *s. m.* cămăciór subțire, din carne de vită și slănină locată fin. (< germ. *Krenwürstchen*)
- CREO-** *elem.* „came”. (< fr. *créo-*, cf. gr. *kreas*)
- creodonte** *s. f. pl.* subordin de mamifere primitive carnivore, cu dentiție puțin specializată. (< fr. *créodontes*)
- creofág**, -ă *adj.* carnivor. (< fr. *créophage*)
- creofagie** *s. f.* obișnuința de a se hrăni cu carne. (< fr. *créophagie*)
- creól**, -ă *s. m. f.* om de rasă albă, urmaș al primilor coloniști europeni în America Latină sau în coloniile intertropicale (Antile). • (s. f.) limbă mixtă provenind din contactul spaniolei, portughezei sau francezei cu un idiom indigen, vorbită de creoli. (< fr. *créole*)
- creolină** *s. f.* lichid uleios brun din distilarea gudroanelor de huilă, cu miros puternic și persistent, dezinfectant. (< fr. *créoline*, it. *creolina*)
- creozót** *s. m.* lichid uleios, gălbui și caustic, cu miros tare, prin distilarea gudroanelor de lemn, folosit în industrie și în medicină. (< fr. *créosote*)
- creozotă** *vb. tr.* a împregna lemnul cu creozot pentru a-l face mai rezistent. (< fr. *créosoter*)
- crep** *s. n.* 1. cauciu natural, alb-gălbui și translucid, obținut prin coagularea latexului cu acid acetic sau formic, pentru tălpi la încălțăminte. 2. țesătură subțire de mătase sau de lână, cu fața ușor încrețită. • bucată neagră dintr-o astfel de țesătură purtată (la rever) în semn de doliu. (< fr. *crêpe*)
- crepdesin** *s. n.* crep de mătase cu firul gros. (< fr. *crêpe de Chine*)
- crepidă** *s. f.* încălțăminte națională la vechii greci și la romani, asemănătoare cu sandalele. (< fr. *crépide*, lat. *crepida*)
- crepidómă** *s. f.* baza mai înaltă decât nivelul solului, cu trepte pe care se înalță un templu antic grecesc, un edificiu. (< gr. *crepidoma*)
- crepină** *s. f.* cutie metalică perforată, drept filtru la capătul unei conducte. (< fr. *crépine*)
- crepítant**, -ă *adj.* care trosnește. (< fr. *crépitant*)
- crepítătie** *s. f.* trosnitură produsă de ciocnirea extremităților unui os fracturat, de aerul pătruns în plămâni bolnavi. (< fr. *crépitation*)
- crepón** *s. n.* țesătură cu crețuri sau cu bobite în relief. (< fr. *crépon*)
- creponát**, -ă *adj.* (despre țesături, hârtie etc.) cu aspect asemănător creponului; încrețit. (< *crepon* + -*at*)
- crepsatin** *s. n.* țesătură cu o față mată și una de tipul satinului. (< *crep/2/* + *satin*)
- crepúscul** *s. n.* 1. lumină difuză care se răspândește după apusul Soarelui sau înainte de răsăritul lui. 2. (fig.) declin, decădere, sfârșit. (< fr. *crépúscule*, lat. *crepusculum*)
- crepuscular**, -ă *adj.* 1. referitor la crepuscul. • slab luminat, abia vizibil. • (despre un curent poetic din literatura italiană de la începutul sec. XX) care manifesta predilecție pentru tonurile mijlocii, pentru vagul culorii, pentru o banalitate ostentativă și un prozaism voit al expresiei. 2. (despre animale) care este activ după apusul Soarelui. (< fr. *crépúsculaire*)
- crescéndo** *I. adv.* (muz.) crescând treptat în intensitate. *II. s. n.* creștere progresivă a intensității sunetelor; parte a unei compoziții muzicale care se cântă în acest tempo. (< it. *crescendo*)
- creson** *s. n.* plantă erbacee legumicolă din familia cruciferelor, cu flori albe, mici, și cu frunze comestibile. (< fr. *cresson*)
- CRESTO-** *elem.* „util”. (< fr. *chresto-*, cf. gr. *khrestos*)
- crestomatie** *s. f.* culegere de texte reprezentative (filologice, istorice, documentare) din autorii clasici ai unei literaturi sau ai mai multora, destinată în special învățământului. (< fr. *crestomathie*)
- crestoscopie** *s. f.* metodă de examinare microscopică a traseului marginilor unei creste papilare în scopul descoperirii formelor particulare identificatoare, în criminalistică. (< *creastă* + -*scopie*)
- crésus** *s. m.* om foarte bogat. (< fr. *crépus*)
- creșă** *s. f.* 1. instituție pentru îngrijirea copiilor până la 3 ani pe timpul cât părinții sunt la serviciu. 2. adăpost special amenajat pentru creșterea tineretului animal. (< fr. *crèche*)
- cretacéu**, -ée *I. adj.* 1. (despre roci) de natura cretei.

2. (despre plante) care crește pe sol cretacic. II. *s. n.* cretacic. (< fr. *crétacé*)
- cretacic**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultima perioadă a mezozoicului, care succede jurasicului, cu depuneri masive de calcar; cretaceu (II). (< germ. *Kretazisch*)
- cretân**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Creta. • (*s. f.*) limbă vorbită în Creta antică. (după fr. *crétois*)
- crêtă** *s. f.* 1. carbonat de calciu natural, format din cochiliile unor animale marine foarte mici. 2. bucată din această materie, pentru scris pe o tablă neagră. (< lat. *creta*)
- crétic**, -ă *adj.* *ritm* ~ = ritm ternar, inversul amfibrahului, în care silaba de la mijloc este neaccentuată. (< fr. *crétique*, lat. *creticus*)
- cretin**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de cretinism. • stupid, imbecil, idiot. (< fr. *crétin*)
- cretinism** *s. n.* boală gravă cauzată de tulburări funcționale ale glandei tiroide, care se manifestă prin anomalii fizice, degenerescență, insuficiență mentală etc. (< fr. *crétinisme*)
- cretiniză** *vb. tr., refl.* a face, a deveni cretin. (< fr. *crétiniser*)
- cretinoid**, -ă *adj.* care seamănă ca un cretin, aproape cretin. (< fr. *crétinoïde*)
- crétôn** *s. n.* țesătură imprimată din fire de in sau de bumbac pentru huse de mobilă, draperii etc. (< fr. *crétonne*)
- creuzet** *s. n.* 1. vas rezistent la căldură, pentru reacții chimice la temperaturi înalte. 2. recipient dintr-un material refractar în industrie la topirea și elaborarea metalelor, aliajelor, sticlei etc. 3. partea de jos a unui furnal, unde se colectează, în procesul metalurgic, produsele de topire. 4. (fig.) loc unde se amestecă diverse influențe, lucruri etc. (< fr. *creuset*)
- crevășă** *s. f.* 1. despicătură adâncă într-un bloc de gheață. 2. plesnitură a pielii. (< fr. *crevasse*)
- crevătă** *s. f.* mic crustaceu marin, comestibil, bun înotător. (< fr. *crevette*)
- crevetier** *s. n.* navă special amenajată pentru pescuitul crevetelor. (< fr. *crevetier*)
- crezól** *s. m.* lichid extras din gudroanele de huilă, amestec de izomeri, cu proprietăți antiseptice. (< fr. *crésol*)
- CRIO(O)** - *elem.* „frig, glacial, congelare”. (< fr. *cryo/o-*, cf. gr. *κρυος*)
- crialgezie** *s. f.* senzație dureroasă la aplicarea unui corp rece. (< fr. *cryalgésie*)
- criânt**, -ă *adj.* (*rar*, despre culori) tipător. (< fr. *criant*)
- crianestezie** *s. f.* anestezie prin frig. (< fr. *cryanesthésie*)
- crib** *s. n.* construcție de lemn, de zidărie sau de metal, executată în albia unui râu, pentru protecția unui sorb. (< germ. *Kribbe*)
- criblură** *s. f.* piatră dură, sfărâmată mărunț, pentru îmbăcămintă rutieră. (< fr. *criblure*)
- cribriform**, -ă *adj.* (despre o formație anatomică) perforat ca o sită. (< fr. *cribriforme*)
- cric** *s. n.* aparat portativ pentru ridicarea la înălțimi mici a greutateilor prin împingere în sus. (< fr. *cric*)
- cricketide** *s. n. pl.* familie de mamifere rozătoare; hărciogul. (< lat. *cricetidae*)
- crichet** *s. n.* joc sportiv între două echipe a câte 11 jucători (unul portar), fiecare echipă căutând să introducă mingea în poarta adversă (ghișet), lovind-o cu un baston special de lemn. (< engl., fr. *cricket*)
- CRICO** - *elem.* „inel, cerc”. (< fr. *crico-*, cf. gr. *krikos*)
- cricofaringian**, -ă *adj.*, *s. m.* (mușchi) care leagă cartilajul cricoid de faringe. (< fr. *cricopharyngien*)
- cricoid**, -ă *adj.* *cartilaj* ~ = cartilaj al laringelui, în formă de inel. (< fr. *cricoïde*)
- cricoidectomie** *s. f.* ablațiune a unei porțiuni din cartilajul cricoid. (< fr. *cricoidectomie*)
- cricoidotomie** *s. f.* incizie a cartilajului cricoid. (< fr. *cricoidotomie*)
- criergie** *s. f.* acțiune a înghețului asupra solului și rocilor de suprafață. (< fr. *cryergie*)
- criestezie** *s. f.* sensibilitate crescută la frig. (< fr. *cryesthésie*)
- crimă** *s. f.* 1. violare a legii penale, care se pedepsește cu detenție riguroasă, muncă silnică, temniță grea, moarte etc.; omor. 0 ~ *de război* = acțiune săvârșită de membrii unor forțe armate în timp de război nesocotind normele dreptului internațional care reglementează legile războiului; ~ *contra umanității* = atrocități recunoscute pe plan internațional ca violând legile elementare ale umanității. 2. nelegiuire, fărâdelege. • păcat. (< fr. *crime*)
- criminal**, -ă I. *adj.* care constituie o crimă, referitor la crimă. II. *s. m. f.* făptuitor al unei crime. (< fr. *criminal*, lat. *criminalis*)
- criminalist**, -ă *s. m. f.* jurist specialist în criminalistică. (< fr. *criminaliste*)
- criminalistic**, -ă I. *adj.* referitor la criminalistică. II. *s. f.* știință care studiază și propune metodele și mijloacele dezvăluirii crimelor, cu scopul lămuririi și prevenirii lor. (< fr. *criminalistique*, II, germ. *Kriminalistik*)
- criminalitate** *s. f.* săvârșire de crime; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu, într-o anumită perioadă. (< fr. *criminalité*)
- CRIMINO-** *elem.* „crimă, omor”. (< fr. *crimino-*, cf. lat. *crimen*, -inis)
- criminogén**, -ă *adj.* care generează, favorizează producerea crimei. (< fr. *criminogène*)
- criminogeneză** *s. f.* studiu al mecanismelor care generează acte delictuale. (< fr. *criminogénese*)
- criminológ**, -ă *s. m. f.* specialist în criminologie; criminologist. (< fr. *criminologie*)
- criminologie** *s. f.* știință care studiază starea, dinamica și cauzele criminalității și măsurile pentru prevenirea și combaterea ei. (< fr. *criminologie*)
- criminologist**, -ă *s. m. f.* criminolog. (< fr. *criminologiste*)
- CRIMO-** *elem.* „înghet, frig”. (< fr. *crymo-*, cf. gr. *κρυμος*)
- crimodinie** *s. f.* durere care apare la contactul cu gheața sau cu apa rece. (< fr. *crymodynie*)
- crimofite** *s. f. pl.* plante care cresc în regiuni polare. (< lat. *crymophytæ*)
- crimoterapie** *s. f.* metodă terapeutică ce folosește temperaturile foarte joase. (< fr. *cryothérapie*)
- crin**, **-crinie** *elem.* „secreție, excreție”. (< fr. *-crine*, -*crinie*, cf. gr. *κρίνειν*, a secreta)
- crinieră** *s. f.* 1. creasta unui coif din care ieșeau penajul sau alte ornamente. 2. (fig.) cunună (de păr) abundentă. (< fr. *crinière*)
- crinoide** *s. n. pl.* clasă de echinoderme primitive cu corpul în formă de caliciu cu brațe, așezat pe un peduncul și fixat pe fundul mării; crini-de-mare. (< fr. *crinoïdes*)
- crinolină** *s. f.* fustă lungă și largă în formă de clopot, susținută de arcuri subțiri, la modă în secolul trecut; malacof. (< fr. *crinoline*)
- CRIO-** v. *cri(o)-*
- criobiologie** *s. f.* 1. studiul fenomenelor biologice care se produc sub efectul frigului. 2. aplicarea temperaturilor foarte joase la preservarea țesuturilor, a substanțelor biologice. (< fr. *cryobiologie*, engl. *cryobiology*)
- criobionte** *s. n. pl.* organisme care trăiesc pe zăpezi sau pe gheață. (< fr. *cryobiontes*)
- criobistoriu** *s. n.* bistoriu adus la o temperatură foarte joasă. (< *crio-* + *bistoriu*)
- criocardiooplegie** *s. f.* procedeu chirurgical de oprire a contracțiilor cardiace prin refrigerare. (< *crio-* + *cardiooplegie*)
- criocautér** *s. n.* instrument pentru cauterizare cu ajutorul temperaturilor joase. (< fr. *cryocautère*)
- criochimie** *s. f.* chimie a temperaturilor joase. (< fr. *cryochimie*)
- criochirurgie** *s. f.* ramură a chirurgiei care apelează la tehnicile congelării locale. (< fr. *cryochirurgie*)
- crioclastie** *s. f.* dezagregare a rocilor sub acțiunea repetată și alternativă a înghețului și dezghețului. (< fr. *cryoclastie*)
- criocoagulare** *s. f.* coagulare a țesuturilor cu ajutorul temperaturilor foarte joase. (după fr. *cryocoagulation*)
- crioconservare** *s. f.* conservare prin frig. (< *crio-* + *conservare*)
- crioelectronică** *s. f.* parte a electronicii care face apel la temperaturi foarte joase. (< fr. *cryoelectronique*)
- crioenergetic**, -ă I. *adj.* referitor la crioenergetică. II. *s. f.* studiu energiei la temperaturile joase. (< *crio-* + *energetic*)
- criofil**, -ă *adj.* (despre organisme) care rezistă la temperaturi scăzute. (< fr. *cryophile*)
- criofite** *s. f. pl.* plante (alge, mușchi, ciuperci, bacterii) adaptate la temperaturi joase. (< fr. *chryophytes*)

- criofloră** *s. f.* flora regiunilor înzăpezite sau cu ghețari. (< fr. *cryoflore*)
- criofobie** *s. f.* teamă excesivă și nejustificată de frig. (< fr. *cryophobie*)
- criogén**, -ă *adj.* care produce frig; refrigerent. (< fr. *cryogène*)
- criogenie** *s. f.* 1. tehnica producerii temperaturilor foarte joase. 2. metoda îmbalsămării prin înghețare. (< fr. *cryogenie*)
- crioglobulină** *s. f.* globulină patologică din serul sangvin, precipitabilă la frig. (< fr. *cryoglobuline*)
- criohidrat** *s. m.* hidrat care se formează prin congelarea unei soluții apoase. (< fr. *cryohydrate*)
- criolit** *s. n.* fluorură dublă naturală de aluminiu și sodiu. (< fr. *cryolithe*)
- criologie** *s. f.* 1. studiul legilor de congelare a soluțiilor. 2. capitol al fizicii care studiază procedeele de obținere a temperaturilor joase, proprietățile corpurilor și fenomenele specifice care se petrec în apropiere de zero absolut; crionică. • tehnica înghețării organismului. (< fr. *cryologie*)
- crioluminescență** *s. f.* emitere de lumină a unor corpuri răcite la temperatura aerului lichid. (< fr. *cryoluminescence*)
- criomagnetic**, -ă *adj.* referitor la criomagnetism. (< fr. *cryomagnétique*)
- criomagnetism** *s. n.* magnetism la temperaturi foarte joase. (< fr. *cryomagnetisme*)
- criometrie** *s. f.* măsurarea temperaturilor de congelare; crioscopie. (< fr. *cryométrie*)
- criométru** *s. n.* instrument folosit în criometrie; crioscop. (< fr. *cryomètre*)
- crionică** *s. f.* criologie (2). (< engl. *cryonics*)
- criopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile provocate de frig. (< fr. *cryopathie*)
- criopedogeneză** *s. f.* formare și evoluție a solurilor sub acțiunea înghețului. (< fr. *cryopédogenèse*)
- criopedologie** *s. f.* studiu al comportării solului la îngheț. (< fr. *cryopédologie*)
- criopexie** *s. f.* fixare a unui țesut prin răcire la temperaturi foarte joase. (< fr. *cryopexie*)
- crioplanăție** *s. f.* alțiplanăție. (< fr. *cryoplanation*)
- crioplanctofite** *s. f. pl.* microorganisme vegetale care alcătuiesc crioplanctonul. (< fr. *cryoplanctophytes*)
- crioplancton** *s. n.* plancton al ghețarilor și al zăpezilor perene de pe munți. (< fr. *cryoplancton*)
- crioscop** *s. n.* criometru. (< fr. *cryoscope*)
- crioscopie** *s. f.* criometrie. (< fr. *cryoscopie*)
- criosferă** *s. f.* înveliș al suprafeței terestre situat în zona de interferență a atmosferei, hidrosferei și litosferei, prin prezența gheții. (< fr. *cryosphère*)
- criostat** *s. n.* instalație pentru producerea sau menținerea unei temperaturi joase constante. (< fr. *cryostat*)
- criotehnica** *s. f.* ansamblul tehnicilor de producere și utilizare a temperaturilor foarte joase. (< fr. *cryotechnique*)
- criotemperatură** *s. f.* temperatură foarte joasă (sub -135°C). (< fr. *cryotempérature*)
- crioterapie** *s. f.* tratament al temperaturilor foarte joase, în special în afecțiunile dermice; frigoterapie. (< fr. *cryothérapie*)
- criotóriu** *s. n.* loc special pentru conservarea cadavrelor înghețate. (< engl. *cryatorium*)
- criotrón** *s. n.* dispozitiv electronic care folosește proprietățile de supraconductibilitate ale unor metale la temperaturi foarte joase. (< fr. *cryotron*)
- criotropism** *s. n.* orientare a unor organisme sub influența frigului. (< fr. *cryotropisme*)
- crioturbăție** *s. f.* modificare a solului sub efectul înghețului. (< fr. *cryoturbation*)
- CRİPT(O)** - *elem.* „ascuns”, „secret”. (< fr. *cryptol/o-*, cf. gr. *kryptos*)
- criptanalist**, -ă *s. m.* specialist în criptanaliză. (< fr. *cryptanalyste*)
- criptanaliză** *s. f.* descifrare a mesajelor cifrate cărora nu li se cunoaște codul. (< fr. *cryptanalyse*)
- criptaritmie** *s. f.* calcul aritmetic enigmatic, cifrat, în care diferitele cifre sunt înlocuite cu litere, semnul X înlocuind atât cifre identice, cât și cifre diferite. (< fr. *cryptarithmie*)
- criptă** *s. f.* 1. construcție subterană în templele antice unde se păstrau obiectele de cult, tezaurul etc. 2. cavou subteran, sub un monument; capelă funerară subterană. 3. formație anatomică asemănătoare unui sac mic deschis la gură; cavitate glandulară. (< fr. *crypte*, lat. *crypta*)
- criptestezie** *s. f.* sensibilitate ascunsă prin care se produc relațiile metafizice de tipul telepatiei, premoniției etc. (< fr. *cryptesthésie*)
- criptic**, -ă *I. adj.* 1. ascuns, secret; greu accesibil. **O limbaj** ~ = limbaj secret, obscur, greu de descifrat. 2. care prezintă ascunzătorii, focare de microbi. **II. s. f.** caracter criptic. (< fr. *cryptique*, engl. *cryptic*)
- criptie** *s. f. (ant.)* probă de inițiere cu care se încheia educația spartană. • expediție nocturnă de asasinare în masă a iloților, care însoțea această probă. (< fr. *cryptie*)
- criptohioză** *s. f.* anabioză. (< fr. *cryptobiose*)
- criptoblast** *s. n.* mugur aflat în stare latentă. (< fr. *cryptoblaste*)
- criptocefal** *s. m.* monstru la care capul nu apare exteriorizat. (< fr. *cryptocéphale*)
- criptocomunism** *s. n.* politică ocultă a unui partid comunist. (< fr. *cryptocommunisme*)
- criptocomunist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* comunist mascat. (< fr. *cryptocomuniste*)
- criptocristalin**, -ă *adj.* (despre structura mineralelor, a rocilor) foarte fin cristalizat. (< fr. *cryptocristallin*)
- criptopresiune** *s. f.* depresiune în interiorul continentului, cu fundul sub nivelul oceanului, umplută de apele unui lac adânc. (< fr. *cryptodépension*)
- criptofită** *s. f.* geofită. (< fr. *cryptophite*)
- criptogame** *s. f. pl.* încengătură a regnului vegetal care cuprinde plante inferioare fără flori, ce se înmulțesc asexuat prin spori, cu vase lemnoase și liberiene. (< fr. *cryptogames*)
- criptogamic**, -ă *adj.* 1. referitor la criptogame. 2. (despre afecțiuni) cauzat de o ciupercă parazită. (< fr. *cryptogamique*)
- criptogamie** *s. f.* 1. stare a unei plante criptogame. 2. studiul criptogamelor. (< fr. *cryptogamie*)
- criptogamist**, -ă *s. m. f.* botanist care studiază criptogamele. (< fr. *cryptogamiste*)
- criptogén**, -ă *adj. (biol.)* despre organisme) 1. cu origine și evoluție necunoscută; criptogenetic (1). 2. care provine din regiuni inaccesibile cercetărilor. (< fr. *cryptogène*)
- criptogenetic**, -ă *adj.* 1. criptogen (1). 2. (despre o maladie) a cărei natură sau cauză este necunoscută; idiopatic. (< fr. *cryptogénétique*)
- criptograf I** *s. m.* specialist în criptografie (1). **II. s. n.** mașină de cifrat și descifrat. (< fr. *cryptographe*)
- criptografia** *vb. tr.* a transpune un text după regulile criptografiei (1). (< fr. *cryptographier*)
- criptografie** *s. f.* 1. scriere secretă cu ajutorul unui cod de semne convenționale. 2. parte a criptologiei, studiul criptogramelor (1). 3. gen de problemă enigmatică, constând din legarea unei fraze reprezentate prin diferite semne, litere sau cifre, aranjate într-un anumit fel. (< fr. *cryptographie*)
- criptogramă** *s. f.* 1. document scris cu caractere secrete, cărora li se atribuie, după un cod, valori speciale, cunoscute numai de cei inițiați. • (*inform.*) formă codificată a unei înregistrări. 2. problemă enigmatică constând în a împărți cuvintele unei fraze într-un număr exact de fragmente, care se înscriu într-o formă geometrică regulată, urmând a se afla locul unde începe succesiunea acestor fragmente și modul în care se succedă. (< fr. *cryptogramme*)
- criptológ**, -ă *s. m. f.* specialist în criptologie. (< fr. *cryptologue*)
- criptologie** *s. f.* disciplină a istoriei care studiază scrierile secrete, procedeele de cifrare și de descifrare a mesajelor cifrate. (< fr. *cryptologie*)
- criptomenoree** *s. f.* lipsă aparentă a fluxului menstrual extem. (< fr. *cryptomenorrhée*)
- criptomér**, -ă *adj. (biol.)* 1. (despre un caracter) condiționat de o mutație recesivă. 2. (despre o genă) cu efecte fenotipice necunoscute. (< fr. *cryptomère*)
- criptomerie** *s. f.* prezența unor caractere ereditare latente, care nu pot fi recunoscute sub aspect fenotipic. (< fr. *cryptomerie*)
- criptométru** *s. n.* aparat pentru determinarea puterii de acoperire a emailului. (< fr. *cryptomètre*)
- criptomnezie** *s. f.* tulburare de memorie caracterizată

prin incapacitatea de a diferenția evenimentele trăite de propria persoană de cele din vis, citite sau auzite. (<fr. *cryptomnésie*)

criptonim, -ă I. *adj.* cu nume ascuns. II. *s. n.* semn convențional (inițiale, cifre, anagramă) sub care se ascunde numele cuiva; pseudonim. * scriere semnată cu un asemenea nume. (<fr. *cryptonyme*)

criptoplasmă *s. f.* parte negranulată din citoplasmă. (<fr. *cryptoplasme*)

criptopode *s. n. pl.* crustacee cu picioare ascunse. (<fr. *cryptopodes*)

criptopodie *s. f.* 1. diformitate congenitală în care piciorul, rudimentar, este ascuns în celelalte organe dezvoltate normal. 2. diformitate în umflarea considerabilă a feței dorsale a piciorului. (<fr. *cryptopodie*)

criptoportie *s. n.* (la romani) galerie boltită pentru circulație sau ca magazin. (<fr. *cryptoportique*)

criptorébus *s. n.* problemă enigmatică dificilă imagistic, în cadrul unui desen unitar, cu un titlu și o cheie, la care imaginile trebuie interpretate potrivit procedurii complexe folosite în criptografie și rebus. (<fr. *criptorébus*)

criptorhid *s. m.* individ care prezintă criptorhidie. (<fr. *criptorchide*)

criptorhidie *s. f.* absența a testiculelor din scrot, oprite pe traiectul de coborâre. (<fr. *criptorchidie*)

criptoscóp *s. n.* vizor pentru examene radioscopice în camere luminate. (<fr. *criptoscope*)

criptoscopie *s. f.* examen optic cu ajutorul criptoscopului. (<germ. *Kryptoskopie*)

criptotuberculază *s. f.* tuberculoză ascunsă, care se manifestă prin leziuni atribuite altei boli. (<fr. *cripto-tuberculose*)

CRIS(O)-/CRIZ- *elem.* „aur”. (<fr. *chryso/-*, cf. gr. *khrysos*)

crisalidă *s. f.* nimfă la lepidoptere între stadiul de omidă și cel de fluture. (<fr. *chrysalide*)

criselefantin, -ă *adj.* (despre obiecte de artă) făcut din aur și fildeș. (<fr. *chryseléphantin*)

crisoberil *s. n.* mineral transparent de culoare galbenă, piatră prețioasă; alexandrit. (<fr. *chrysobéryl*)

crisobul *s. n.* edict, act cu caracter solemn al unui împărat bizantin, întărit cu bula de aur având efigia acestuia. (<fr. *chrysobulle*)

crisocal *s. n.* bronz de culoare galbenă aurie. (<fr. *chrysocal*)

crisocol *s. n.* silicat de cupru hidratat, piatră fină de culoare albastră. (<fr. *chrysocolle*)

crisodermă *s. f.* erupție cutanată care apare în zone descoperite, la unii bolnavi tratați cu săruri de aur. (<fr. *chryso-derme*)

crisofenină *s. f.* colorant galben, rezistent la lumină și la alcalii. (<fr. *chrysofénine*)

crisofil, -ă I. *adj.* cu frunze de culoare galbenă-aurie. II. *s. f.* pigment care apare în urma descompunerii clorofilei, toamna, care colorează frunzele în galben. (<fr. *chrysofile*)

crisograf *s. m.* copist care scrie manuscrise cu litere de aur. (<fr. *chryso-graphie*)

crisografie *s. f.* arta de a scrie cu litere de aur. (<fr. *chryso-graphie*)

crisohedonism *s. n.* curent de idei care susține că omul poate rezolva orice problemă economică cu ajutorul aurului, idealul unei societăți sau țări fiind de a avea cât mai mult metal prețios. (<fr. *chrysohédonisme*)

crisoidină *s. f.* colorant bazic galben, plecând de la anilină, care se folosește pentru colorarea pieilor și a hârtiei, precum și în fotografii pentru impregnarea gelatinei în scopul opacizării emulsiei fotosensibile. (<fr. *chrysoïdine*)

crisolit *s. n.* piatră prețioasă, varietate de peridot, verde; olivină. (<fr. *chrysolite*)

crisomelide *s. n. pl.* familie de insecte coleoptere strălucitor colorate, pe diverse plante (ovăz, lucernă, ceapă). (<fr. *chrysomélides*)

crisopráz *s. n.* varietate verde de calcedonie. (<fr. *chryso-prase*)

crisoterapie *s. f.* tratament cu săruri de aur în reumatism cronic, tuberculoză etc.; auroterapie. (<fr. *chrysothérapie*)

crisotil *s. n.* silicat hidratat de magneziu. (<fr. *chryso-tile*)

crispá *vb. refl.* a se contracta involuntar, a se încheșta. (<fr. *crisper*, lat. *crispare*)

crispânt, -ă *adj.* care produce tensiune nervoasă, care enervează, irită, agasează; care depășește o anumită limită. (<fr. *crispant*)

crispăre *s. f.* I. acțiune de a (se) crispa. 2. operație prin care se imprimă pieilor de box etc. un relief caracteristic. (<fr. *crispa*)

crispát, -ă *adj.* (despre față, degete etc.) contractat, încheștat; (despre oameni) cu fața, cu degetele etc. contractate. (<fr. *crispé*)

crispăție *s. f.* crispăre. (<fr. *crispation*)

crist *s. m.* reprezentare a lui Isus Cristos crucificat. (<fr. *christ*, lat. *christus*, gr. *khristos*)

cristál ¹ *s. n.* 1. corp mineral (dintr-o rocă) sub formă de poliedru, mărginit de fețe netede. 2. ~ de stâncă = formă naturală cristalizată, pură a silicei. 3. (*p. anal.*) sticlă de fabricație specială, de calitate superioară, transparentă și incoloră. * vas, obiect fabricat dintr-o astfel de sticlă. (<fr. *cristal*, gr. *krystallos*)

CRISTAL²(O)-/CRISTALI- *elem.* „cristal”. (<fr. *cristallo/-*, *cristalli-*, cf. gr. *krystallos*, gheață, sticlă)

cristalifer, -ă *adj.* care conține cristale. (<fr. *cristalifère*)

cristalin, -ă *adj.* I. curat, transparent, limpede; caracteristic cristalului. 2. (despre roci, munți) format din șisturi cristaline. 3. sub formă de cristale (1). II. *s. n.* corp transparent lenticular, situat în ochi imediat înapoia irisului. (<fr. *cristalin*)

cristalit *s. n.* cristal mic incomplet format, care intră în structura unui corp policristalin. (<fr. *cristallite*)

cristalizá *vb.* I. *intr., refl.* (despre substanțe) a se transforma în cristale. II. *refl., tr. (fig.)* (despre concepții, idei) a (se) încheșta, a lua sau a da forma definitivă. (<fr. *cristalliser*)

cristalizabil, -ă *adj.* susceptibil de a cristaliza. (<fr. *cristallisable*)

cristalizánt, -ă *adj.* I. care cristalizează. 2. care determină cristalizarea. (<fr. *cristallisant*)

cristalizátor *s. n.* cristalizor. (<germ. *Kristallisator*)

cristalizáție *s. f.* cristalizare. (<fr. *cristallisation*)

cristalizór *s. n.* vas de laborator, aparat industrial pentru cristalizarea soluțiilor; cristalizator. (<fr. *cristallisoir*)

cristalocóre *s. f. pl.* plante care se răspândesc prin acțiunea ghețurilor. (<fr. *cristallochores*)

cristalofobie *s. f.* teamă patologică de obiectele de cristal și (*p. ext.*) de cioburi și oglinzi. (<fr. *cristallophobie*)

cristalofón *s. n.* instrument muzical de percuție, asemănător cu xilofonul, care în locul plăcilor de lemn are tuburi de cristal. (<fr. *cristal + -fon*)

cristalogén, -ă *adj.* care produce cristale. (<fr. *cristallogène*)

cristalogenéză *s. f.* I. studiul formării cristalelor⁽¹⁾; cristalogenie. 2. formarea cristalelor în natură. (după fr. *cristallogénie*)

cristalogenie *s. f.* cristalogenéză (1). (<fr. *cristallogénie*)

cristalográf, -ă *s. m. f.* specialist în cristalografie. (<fr. *cristallographe*)

cristalografie *s. f.* știință care studiază formele și proprietățile fizice ale cristalelor. (<fr. *cristallographie*)

cristaloid, -ă I. *adj.* cu aspect de cristal. II. *s. m.* I. substanță care cristalizează ușor și care, în stare de soluție, poate trece printr-o membrană vegetală sau animală. 2. capsula a țesutului cristalinian. III. *s. n. pl.* incluziuni proteice asemănătoare cristalelor din celulele unor semințe. (<fr. *cristalloïde*)

cristalomantie *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul în obiecte de sticlă sau cristal. (<fr. *cristallomancie*)

cristalometrie *s. f.* disciplină care studiază formele geometrice ale cristalelor. (<fr. *cristallométrie*)

cristalotehnie *s. f.* arta producerii cristalurilor artificiale. (<fr. *cristallotechnie*)

cristalotomie *s. f.* acțiunea de a tăia cristalurile. (<fr. *cristallotomie*)

cristalurie *s. f.* apariția cristalelor de săruri minerale în urină. (<fr. *cristallurie*)

cristiană *s. f.* oprire la schi printr-o întoarcere bruscă, cu schiurile apropiate. (<fr. *christianita*)

cristianism *s. n.* creștinism. (<fr. *christianisme*)

cristofanie *s. f.* apariția, arătarea lui Isus Cristos. (<fr. *christophanie*)

cristologie *s. f.* parte a teologiei creștine care tratează

- despre persoana lui Cristos și despre raporturile sale cu Dumnezeu și cu umanitatea. (< fr. *christologie*)
- criteriologie** *s. f.* studiu logic al criteriilor. (< fr. *critériologie*)
- critériu** *s. n.* punct de vedere, principiu, normă pe baza căreia se face o clasificare, o definire, o apreciere etc. (< fr. *critérium*, lat. *critierium*)
- critérium** *s. n.* cursă ciclistă cu sistem special de punctaj. (< fr. *critérium*, lat. *critierium*)
- critic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la critică. **O aparat** ~ = totalitatea notelor lămuritoare făcute de un editor la editarea unui text; *ediție -ă* = ediție a unui text (clasic, vechi) însoțit de aparat critic. • bazat pe critică, care folosește critica. 2. referitor la un moment de criză; care anunță, determină o criză, o schimbare; dificil, periculos. **O (fiz.) stare -ă** (sau *punct* ~) = stare a unui fluid în care dispăre diferența dintre starea lichidă și cea gazoasă. **II. s. m.** specialist în probleme de literatură și artă, care analizează, interpretează și apreciază operele create. **III. s. f.** 1. analiză, apreciere a valorii faptelor, acțiunilor și creațiilor oamenilor. **O -ă literară** = studiu aplicat la opera literară, pe care o analizează, o comentează, valorificând-o în special sub unghi artistic; *-ă de text* = comentariu asupra unui manuscris în scopul stabilirii autorului, datei elaborării lui, formei originare etc. 2. apreciere (severă) a însușirilor, a comportamentului cuiva. (< fr. *critique*, lat. *criticus*, gr. *kritikos*, III/ *kritike*)
- critică** *vb. tr.* 1. a dezvălui greșelile, lipsurile unei persoane, ale unei opere etc., arătând cauzele și indicând mijloacele de îndreptare. 2. a arăta cu răutate sau cu exagerare lipsurile sau greșelile cuiva. • (*peior*) a vorbi de rău, a bârbi. (< fr. *critiquer*)
- criticabil**, -ă *adj.* care poate, merită să fie criticat. (< fr. *critiquable*)
- criticant**, -ă *adj.* *s. m. f. (fam.)* (cel) care este gata oricând să facă o critică negativă; care bârfește, intrigant. (< fr. *critiquant*)
- criticăstru** *s. m. (peior)* critic mărunț, neînsemnat. (< germ. *Kritikaster*)
- criticism** *s. n.* 1. denumire dată de Kant filozofiei sale, considerând „critica cunoașterii” drept condiție prealabilă a oricărei cercetări filozofice. 2. tendință majoră în cultura modernă de autonomizare, de afirmare a raționalității și individualității. 3. tendință de a critica cu orice preț, fără discernământ, de a exagera laturile negative ale lucrului criticat. (< fr. *criticisme*)
- criticist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al criticismului. (< fr. *criticiste*)
- CRIZ-** v. *cris(o)* -.
- crizantemă** *s. f.* plantă decorativă din familia compozeeilor, cu flori mari și frumoase de diferite culori, care înfloresc toamna târziu; tușanică. (< fr. *chrysanthème*)
- criză** *s. f.* 1. manifestare violentă a contradicțiilor (economice, politice, ideologice, militare etc.). **O ~ economică** = fază a ciclului economic în care se formează un surplus relativ de mărfuri în raport cu capacitatea de cumpărare limitată a populației, ceea ce duce la scăderea producției, la falimentele, șomaj etc.; ~ *energetică* = fenomen complex care se manifestă prin insuficiența resurselor energetice clasice. 2. moment critic, periculos și decisiv; tulburare. **O ~ de guvern** = interval de timp care se scurge între demisia unui guvern și formarea unui nou guvern. • lipsă acută. 3. tensiune, zbucium sufletească, moment de grea încercare, de depresiune sufletească. 4. fază critică în evoluția unei boli. (< fr. *crise*)
- croasânt**, -ă *s. n.* com. preparat din foitaj. (< fr. *croissant*)
- croăt**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Croația. • (*s. f.*) limbă vorbită în Croația. (< fr. *croate*, germ. *Kroate*)
- croază** *vb. intr.* a naviga (aproape de țarm) pentru supraveghere. (< fr. *croiser*)
- croazetă** *s. f. (rar)* cruciuliță (numele unei celebre promenade din Cannes). (< fr. *croisette*)
- croazieră** *s. f.* 1. călătorie de agrement pe o navă de pasageri, pe un iaht sau avion, pe un itinerar stabil, cu multe escale. 2. *viteză de ~* = viteză de drum a unei (aeronave sau a unui autoturism, în condiții normale, pe un parcurs lung. 3. acțiune de patrulare pe mare în timp de război executată de către o navă militară. (< fr. *croisière*)
- crocănt**, -ă *adj.* (despre alimente) care face zgomot când este zdrobit în dinți. (< fr. *croquant*)
- crochet** *s. n.* joc sportiv între două echipe de câte 18 jucători, care lovesc niște bile cu un ciocan de lemn, făcându-le să treacă printr-o serie de mici arcade dispuse după un anumit traseu. (< fr. *croquet*)
- crochete** *s. f. pl.* preparat culinar din griș sau din zarzavaturi etc., modelat în formă de bastonașe ori turtițe și prăjit în grăsime. (< fr. *croquettes*)
- crochiu** *s. n.* desen care indică în câteva linii trăsăturile principale ale unei figuri, ale unui peisaj, plan etc. (< fr. *croquis*)
- crocodil** *s. m.* 1. reptilă mare, amfibie, din regiunile tropicale, cu corpul acoperit cu plăci osoase, cu coadă lungă și cap alungit. **O (fam.) lacrimi de ~** = plâns prefăcut, ipocrit. 2. dispozitiv de comandă automată pentru semnalizare, pe locomotiva unui tren în mers, a poziției semnalelor de acoperire a liniei. • (*mar.*) dispozitiv cu care se imobilizează o parămă. 3. clemă pentru legături electrice provizorii. (< fr. *crocodile*, lat. *crocodilus*)
- crocodilieni** *s. m. pl.* ordin de reptile mari, cu o organizare anatomică evoluată: crocodilul, aligatorul, gaviaul etc. (< fr. *crocodiliens*)
- chrom** *s. n.* metal alb-cenușiu, dur, casant, inoxidabil, folosit la fabricarea oțelului inoxidabil și la cromare. (< fr. *chrome*)
- CROM²(O)-/CROMAT(O)-, -cróm, -cromazie, -cromie** *elem.* „culoare”. (< fr. *chrom/o-*, *chromat/o-*, *-chrome*, *-chromasie*, *-chromie*, cf. gr. *khroma*)
- chromă** *vb. tr.* a acoperi o piesă, un obiect de metal cu un strat subțire de crom. (< fr. *chromer*)
- chromafin**, -ă *adj.* (despre celule) care se colorează ușor, de care coloranții se prind ușor. (< fr. *chromaffin*)
- chromafinom** *s. n.* tumoră benignă a țesutului cromafin medular al glandei suprarenale. (< fr. *chromaffinome*)
- chromáj** *s. n.* cromare. (< fr. *chromage*)
- chromál** *s. n.* aliaj de fier, crom și aluminiu. (< fr. *chromal*)
- chromát¹** *s. m.* sare a acidului cromatic. (< fr. *chromate*)
- CROMAT²(O)-** v. *crom²(o)* -.
- chromatăre** *s. f.* acoperire a obiectelor metalice cu un strat subțire de cromăți, rezistent la coroziune. (după fr. *chromatage*)
- chromatic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la culori, la colorit. 2. (*muz.*) *gamă -ă* = gamă formată dintr-o serie de semitonuri; *interval ~* = interval din două sunete cu aceeași denumire (unul dintre ele fiind alterat). **II. s. f.** 1. artă preparării și întrebuințării culorilor. 2. ansamblul culorilor unui pictur, ale unui mozaic etc.; colorit. (< fr. *chromatique*)
- chromatidă** *s. f.* fiecare dintre cele două jumătăți longitudinale ale cromozomului, rezultate prin clivaj (2). (< fr. *chromatide*)
- chromatină** *s. f.* granulație colorabilă, de natură proteică, din nucleul celular, care intră în compunerea cromozomului. (< fr. *chromatine*)
- chromatism** *s. n.* 1. proprietate a razelor albe de a se descompune în raze de culori diferite. 2. aberație cromatică. 3. structură melodică în care predomină intervale cromatice. (< fr. *chromatisme*)
- chromatiză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta o tentă irizată. (< fr. *chromatiser*)
- chromatoblást** *s. n.* celulă tânără care conține sau poate să producă pigmenți; cromoplast. (< fr. *chromatoblaste*)
- chromatocit** *s. n.* celulă cu pigmenți; cromocit. (< fr. *chromatocyte*)
- chromatofág** *s. m.* celulă fagocită care înglobează pigmenți; cromofag. (< fr. *chromatophage*)
- chromatofobie** *s. f.* eretofobie. (< engl. *chromatophobia*)
- chromatofór** *s. m.* 1. (*bot.*) organit din citoplasmă care conține pigmenți. 2. celulă pigmentată a dermei, capabilă să schimbe culoarea animalului. (< fr. *chromatophore*)
- chromatogén**, -ă *adj.* care produce materie colorantă. (< fr. *chromatogène*)
- chromatogenéză** *s. f.* producere a unor substanțe colorante de către bacterii și fungi, ca rezultat al activității metabolice. (< fr. *chromatogenèse*)
- chromatográf** *s. n.* aparat folosit în cromatografie. (< fr. *chromatographe*)
- chromatografie** *s. f.* metodă de separare a componentelor unui amestec bazată pe filtrarea printr-un absorbant. (< fr. *chromatographie*)
- chromatogramă** *s. f.* diagramă prin cromatografie. (< fr. *chromatogramme*)

- cromatoliză** *s. f. (biol.)* descompunere a cromatinei, ca stadiu final al degenerării nucleului. (<fr. *chromatolyse*)
- cromatologie** *s. f.* studiu al materiilor colorante de origine vegetală. (<fr. *chromatologie*)
- cromatometr** *s. n.* aparat pentru măsurarea intensității culorilor. (<fr. *chromomètre*)
- cromatoplasmă** *s. f. I.* structură periferică nediferențiată a citoplasmei, impregnată cu pigmenți; cromoplasmă. *2.* rețeaua cromatinei nucleare. (<fr. *chromatoplasme*)
- cromatoplast** *s. n.* plastidă din citoplasmă, lipsită de clorofilă, care conține xantofilă sau carotină; cromoplast. (<fr. *chromoplaste*)
- cromatopsie** *s. f.* capacitate de a percepe distinct culorile. (<fr. *chromatopsie*)
- cromatotron** *s. n.* catoscop pentru recepția imaginilor de televiziune în culori. (<fr. *chromatron*)
- cromazie** *v. crom²(o)* -
- cromestezie** *s. f.* sensibilitate la culori. (<engl. *chromesthesia*)
- cromhidroză** *s. f.* transpirație colorată. (<fr. *chromhidrose*)
- crómic** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al cromului. (<fr. *chromique*)
- cromie** *v. crom²(o)* -
- cromism¹** *s. n.* intoxicație cronică cu crom. (<*crom²- + -ism*)
- cromism²** *s. n.* colorație excesivă a unor organe (flori, fructe, frunze, semințe). (<fr. *chromisme*)
- cromist**, **-ă** *s. m. f.* rețușor în fotogravură, heliografie și ofset. (<fr. *chromiste*)
- cromit** *s. m.* cromat natural de fier și crom. (<fr. *chromite*)
- cromiză** *vb. tr.* a supune cromizării. (<fr. *chromiser*)
- cromizare** *s. f.* tratament termochimic de cementare cu crom. (<*cromiza*)
- cromlén** *s. n.* monument megalitic cu caracter sacru din epoca bronzului, dintr-un cerc de pietre brute înfite, vertical, în pământ la intervale regulate. (<fr. *cromlech*)
- cromníchel** *s. n.* aliaj de crom, nichel și fier. (<germ. *Chromnickel*)
- CROMO¹** - *v. crom²(o)* -
- cromo²** *s. n.* cromolitografie. (<fr. *chromo*)
- cromoalgrafie** *s. f.* procedeu de pregătire a unei forme de tipar în culori prin executarea manuală a imaginilor pe plăci de aluminiu. (<fr. *chromoalgraphie*)
- cromoblast** *s. n.* cromatoblast. (<fr. *chromoblaste*)
- cromocit** *s. n.* cromatocit. (<fr. *chromocyte*)
- cromodiagnostic** *s. n.* metodă de diagnosticare a tulburărilor funcționale prin înregistrarea circuitului unei substanțe colorate introduse în organism. (<fr. *chromodiagnostic*)
- cromodinamică** *s. f.* teorie recentă din fizica particulelor elementare. (<*cromo¹- + dinamică*)
- cromofág** *s. n.* cromatofag. (<fr. *chromophage*)
- cromofil**, **-ă** *adj.* (despre celule, țesuturi) care fixează un anumit colorant. (<fr. *chromophile*)
- cromofób**, **-ă** *adj.* (despre celule, țesuturi) care nu se colorează cu un anumit colorant. (<fr. *chromophobe*)
- cromosfór** *s. m.* grupare de atomi care, introdusă în molecula combinațiilor organice, le dă culoare. (<fr. *chromophore*)
- cromofotografie** *s. f.* procedeu de obținere a fotografiilor în culori. • fotografie obținută. (<fr. *chromophotographie*)
- cromofotogravură** *s. f.* fotogravură policromă. (<fr. *chromophotogravure*)
- cromofotolitografie** *s. f.* procedeu de pregătire a unei forme de tipar planlitografic și multicolor și de multiplicare a imaginilor prin reproducere fotografică. (<*cromo¹- + fotolitografie*)
- cromofototerapie** *s. f.* metodă de a trata bolnavii mintali cu ajutorul luminii colorate. (<*cromo¹- + fototerapie*)
- cromofototipie** *s. f.* stampă executată multicolor cu forme de tipar realizate cu ajutorul reproducerii fotomecanice. (<*cromo¹- + fototipie*)
- cromogén**, **-ă** *I. adj.* (despre substanțe, bacterii etc.) care produce pigmenți, coloranți. *II. s. m.* combinație biochimică conținând în moleculă cromofori. (<fr. *chromogène*)
- cromogenéză** *s. f.* proces de producere a pigmentilor. (<fr. *chromogenèse*)
- cromolitografie** *s. f.* procedeu de reproducere litografică policromă. • reproducerea obținută; cromo¹. (<fr. *chromolithographie*)
- cromomér** *s. n.* nume dat granulelor de cromatină dispuse liniar de-a lungul cromozomului. (<fr. *chromomère*)
- cromometrie** *s. f. I.* măsurarea intensității culorilor. *2.* dozare a hemoglobinei în sânge cu ajutorul cromometrului. (<fr. *chromométrie*)
- cromométru** *s. n.* aparat folosit în cromometrie. (<fr. *chromomètre*)
- cromonémă** *s. f.* filament cromozomial încolăcit sau spiralat, cu segmente de cromomere, în profaza mitozei. (<fr. *chromonème*)
- cromopexie** *s. f.* proces de fixare a pigmentilor sau coloranților pe o celulă, pe un țesut sau organ. (<fr. *chromopexie*)
- cromoplasmă** *s. f.* cromatoplasmă (1). (<fr. *chromoplasme*)
- cromoplast** *s. n.* cromatoplast. (<fr. *chromoplaste*)
- cromoplasticitate** *s. f.* metodă de încercare a unor materiale plastice, bazată pe proprietatea acestora de a se colora diferit în momentul apariției deformațiilor plastice, pe același material și în același timp. (<fr. *chromoplasticité*)
- cromoproteidă** *s. f.* proteidă colorată, de tipul hemoglobinei, conținând fier, magneziu etc. (<fr. *chromoprotéide*)
- cromopsie** *s. f.* boală a ochiului datorită căreia obiectele necolorate sunt percepute în culori. (<fr. *chromopsie*)
- cromoscóp** *s. n. I.* aparat optic pentru reproducerea în culori a chișeelor ortocromatice. *2.* cinescop folosit la transmisiunile de televiziune în culori. (<fr. *chromoscope*)
- cromoscopie** *s. f.* studiul culorii unui lichid organic, care suferă modificări în cazuri de boală. (<fr. *chromoscopie*)
- cromosferă** *s. f.* strat al atmosferei solare, de culoare roșietică, situat deasupra fotosferei. (<fr. *chromosphère*)
- cromoterapie** *s. f.* tratare a unor maladii prin utilizarea luminii colorate. (<fr. *chromothérapie*)
- cromotip** *s. n.* totalitatea factorilor ereditari localizați în cromozomi sau reprezentanți de genele cromozomiale. (<germ. *Chromotyp*)
- cromotipie** *s. f.* reproducere litografică în culori, pe cale fotochimică. • imaginea obținută. (<fr. *chromotypie*)
- cromotipografie** *s. f.* orice procedeu de tipărire policromă cu elementele de imprimare în relief. (<fr. *chromotypographie*)
- cromotologie** *s. f.* studiul culorilor. (<fr. *chromotologie*)
- cromozóm** *s. m.* element structural care ia naștere din nucleul celulei în timpul mitozei, purtător al caracterelor ereditare. (<fr. *chromosome*)
- cromozomă/cromozomiál**, **-ă** *adj.* referitor la cromozomi; cromozomic. (<engl. *chromosomal*)
- cromozómic**, **-ă** *adj.* cromozomal. (<fr. *chromosomique*)
- CRON(O)-**, **-crón**, **-cronie**, **-cronism** *elem. „timp“*. (<fr. *chron/o-* -*chrone*, *-chromie*, *-chronisme*, cf. gr. *khronos*)
- cronaxie** *s. f.* timpul fiziologic caracteristic de excitabilitate a fiecărui organ sau țesut; (*spec.*) durata minimă de acțiune a unui curent electric, necesar pentru ca substratul excitat să atingă pragul de răspuns. (<fr. *chronaxie*)
- cronaximetrie** *s. f.* măsurare a cronaxiei. (<fr. *chronaximétrie*)
- cronaximétru** *s. n.* aparat de măsurat proprietatea mușchilor de a se contracta. (<fr. *chronaximètre*)
- crónic**, **-ă** *adj. I.* (despre boli) cu o evoluție lentă, de durată. *2. (fig.)* care se prelungeste multă vreme, învechit, greu de înlăturat. (<fr. *chronique*, lat. *chronicus*)
- crónică** *vb. intr. (rar)* a scrie cronici (literare), a recenza. (<fr. *chroniquer*)
- crónicár** *s. m. I.* autor de cronici (1). *2.* colaborator al unui ziar, al unei reviste, unde redactează cronici (2). (<*crónică + -ar*)
- crónică** *s. f. I.* scrieri în care sunt consemnate strict cronologic evenimente din viața unui popor; letopisest, anale. • (*p. ext.*) gen de roman conceput ca un document de epocă, în sensul de istorie a moravurilor, de obicei

contemporane autorului. 2. articol de ziar sau de revistă care comentează evenimentele la ordinea zilei. ○ ~ literară = analiză a fenomenului literar în care se exprimă judecăți de valoare. 3. comentariu răutăcios în legătură cu viața cuiva. (<fr. *chronique*, lat. *chronica*)

cronichetă *s. f.* cronică de dimensiuni reduse; mini-cronică. (<fr. *chroniquette*)

cronicitate *s. f.* stare cronică a unei boli, a unui bolnav. (<fr. *chronicité*)

cronicză *vb. refl.* (despre boli, fenomene) a deveni cronic. (<it. *cronizzare*)

—**ronie**, —**ronism** *v. cron(o)*—.

cronistic, —**ă** *adj.* întocmit în formă de cronică. ○ *vers* ~ = vers care alcătuiește o cronogramă. (<germ. *chronistisch*)

CRONO— *v. cron(o)*—.

cronotaxie *s. f.* pierdere a sentimentului scurgerii timpului. (<crono- + *ataxie*)

cronobiologie *s. f.* știință care studiază caracteristicile temporale ale fenomenelor biologice. (<germ. *Chronobiologie*)

cronofag, —**ă** *adj. (fam.)* consumator de timp. (<crono- + *-fag*)

cronofotografie *s. f.* înregistrare fotografică a unei mișcări în scurte intervale de timp, în scopul studierii acesteia. (<fr. *chronophotographie*)

cronogenéză *s. f.* capacitate a ființei umane de a percepe timpul și de a conceptualiza ideea de temporalitate. (<fr. *chronogenèse*)

cronograf *I. s. m.* autor de cronici (1). *II. s. n. 1.* scriere populară reprezentând un fel de sinteză a istoriei generale. 2. instrument înregistrator al timpului. • instrument folosit pentru verificarea funcționării ceasornicelor și a cronometrelor. (<fr. *chronographe*)

cronografie *s. f. 1.* totalitatea operelor în care faptele sunt prezentate cronologic. 2. procedeu de compoziție constând în descrierea unor momente, arătându-se împrejurările în care se consumă, cadrul spațial al unui fragment de timp. (<fr. *chronographie*, gr. *khronographia*)

cronogramă *s. f. 1.* inscripție în care literele, corespunzătoare cifrelor romane, formează data. • problemă enigmatică în care literele numerale (numerele latine) dînt-o frază, vers, inscripție etc., citite în ordinea lor firească din text (prin adiție) sau anagramate, formează data la care se referă textul, în legătură cu un eveniment istoric. 2. informație dată de literele unei fraze, ale unui vers, ale unei inscripții etc., care au și o semnificație numerală reprezentând cifre romane. 3. grafic reprezentând desfășurarea în timp a unui fenomen; historiogramă. (<fr. *chronogramme*)

cronoizoplétă *s. f.* linie care unește, într-un grafic reprezentând dinamica în timp a unui proces, punctele cu aceeași valoare. (<fr. *chronoisoplète*)

cronologic, —**ă** *adj.* referitor la cronologie; dispus în ordinea succesiunii în timp. (<fr. *chronologique*)

cronologie *s. f. 1.* disciplină auxiliară a istoriei care se ocupă cu stabilirea epocilor și a datelor. (*p. ext.*) succesiune în timp a evenimentelor istorice. • sistem de socotire a anilor. 2. listă cu o succesiune cronologică. (<fr. *chronologie*)

cronologiză *vb. tr.* a dispune cronologic. (<cronolog/ici + *-iza*)

cronometră *vb. tr.* a măsura (cu cronometrul) durata unei acțiuni. (<fr. *chronométrer*)

cronometrăj *s. n.* cronometrare. (<fr. *chronométrage*)

cronométric, —**ă** *adj.* (ca) de cronometru. (<fr. *chronométrique*)

cronometrie *s. f. 1.* parte a mecanicii care se ocupă cu măsurarea timpului. 2. ramură a meteorologiei care studiază procedeele și instrumentele de măsurare a timpului. 3. tehnica construirii cronometrelor. (<fr. *chronométrie*)

cronometrór, —**oăre** *s. m. f.* cel care cronometrează. (<fr. *chronométréur*)

cronométru *s. n.* instrument de precizie; ceasornic, cu secundar central, cu care se măsoară timpul, până la fracțiuni de secundă. (<fr. *chronomètre*)

crononutriție *s. f.* metodă de alimentație bazată pe principiile cronobiologiei, care permite a mânca în funcție de ceea ce este nevoie organismului. (<crono- + *nutriție*)

cronopatologie *s. f.* capitol nou al medicinei care stu-

diază dereglarea proceselor bioritmice ale organismului. (<crono- + *patologie*)

cronoprofesiogramă *s. f.* înregistrare grafică în timpul unei activități, cu determinarea duratei fiecărei operații componente. (<crono- + *profesiogramă*)

cronoscóp *s. n.* instrument pentru măsurarea unui scurt interval de timp. (<fr. *chronoscope*)

cronotahimétru *s. n.* aparat pentru măsurarea vitezei orare a unui vehicul. (<fr. *chronotachymètre*)

cronoterapie *s. f.* definire a orei optime de administrare a medicamentelor, astfel încât efectele lor pozitive asupra bolnavilor să fie maxime. (<fr. *chronothérapie*)

cronotróp, —**ă** *adj.* referitor la regularitatea și frecvența unui ritm. (<fr. *chronotrope*)

crooner /crú-nâr/ *s. n.* cântăreț de local care colaborează cu formațiile de jazz comerciale, interpretând melodiiile la modă într-un stil dulceag, sentimental. (<amer. *crooner*)

cross¹ *s. n.* alergare de rezistență pe teren variat, cu obstacole. (<engl., fr. *cross* /-country/)

cross² *s. n. (box)* lovitură intermediară între directă și swing, care se dă în stomac sau bărbie. (<engl., fr. *cross*)

crósă *s. f. 1.* baston curbat la un capăt, la jocurile de hochei, polo, golf. 2. cărjă episcopală. 3. patul puștii sau al pistolului. 4. formațiune anatomică vasculară (venă, arteră) îndoită în formă de arc; cărjă. (<fr. *croisse*)

crósing *s. n.* construcție care asigură încrucișarea subterană a doi curenți de aer unui deasupra celui alt, în galeria unei mine. (<engl. *crossing*)

crossist, —**ă** *s. m. f.* sportiv specializat în crosuri. (<cross + *-ist*)

crosopterigieni *s. m. pl.* ordin de pești osoși, care prezintă caracter de trecere spre amfibieni. (<fr. *crossopterygiens*)

cross *s. n. 1. (biol.)* proces de fuziune a materialului genetic adus de cei doi gameți. 2. (*tenis*) lovitură în diagonală, mingea trimițându-se pe partea dreaptă a adversarului, cât mai spre colțul terenului. (<engl. *cross*)

crossbar *s. n.* sistem de comutare prin bare comandate de rele, în telefonie automată. (<fr. *crossbar*)

cross-óver /-văr/ *s. n.* cromatidă rezultată din *crossing-over*. (<engl. *cross-over*)

crossing-óver *s. n.* schimb reciproc de gene între cromatidele cromozomilor omologi, în timpul profazei. (<engl. *crossing-over*)

crósă *s. f. (muz.)* notă în valoare de o optime, cu coada terminată printr-un semn în formă de cârlig. (<fr. *croche*)

croșet *s. n. 1.* ornament sculptat în formă de frunză curbă, cu care se decorează frontoanele, cornișele și extradosul arcelor gotice. 2. (*med.*) aspect grafic sau radiologic, o denivelare bruscă. 3. cordon litoral în formă de săgeată curbă. (<fr. *crochet*)

croșetă *vb. tr.* a împleti (dantele) cu croșeta. (<fr. *crocheter*)

croșetare *s. f.* punere în croșete (4) a unor cuvinte sau porțiuni de text (folosit de cenzură). (<croșetă)

croșetat *s. n.* croșetare. (<croșetă)

croșetă *s. f. 1.* dispozitiv, instrument în formă de cârlig. • ac lung cu vârful în formă de cârlig cu care se lucrează diferite împletituri (dantele) din ață, lână etc. 2. tijă prevăzută cu o lamă, servind la îndepărtarea pământului rămas într-o formă de turnătorie. 3. piesă de oțel de forma unui cui cu cap lătit cu găuri, în solidarizarea îmbinărilor de lemn. 4. paranteză dreaptă. (<fr. *crochet*)

croșeu *s. n. (box)* lovitură din apropierea corpului, cu brațul îndoit. (<fr. *crochet*)

croțal *I. s. m.* șarpe veninos de talie mare din America tropicală, cu solzi comoși la coadă, care produc un sunet caracteristic; șarpe cu clopoței. *II. s. n.* instrument de percucie alcătuit dintr-o pereche de talgere mici de lemn sau metal, fixate în palme prin curele din piele, să puncteze ritmul de dans. (<fr. *crotales*, gr. *crotonon*)

croțialie *s. f.* marcă metalică aplicată în urechea animalelor, pentru recunoaștere. (<germ. *Krotalie*)

crótă *s. f.* vechi instrument de coarde cu arcuș, cutie ovoidală cu fundul plat, cu 3-6 coarde, pe care arcușul le făcea să vibreze simultan, la populațiile britanice din Țara Galilor; crut. (<it. *crota*)

croțină *s. f.* conglomerat sferoid de fecale de cai, oi etc. (<fr. *croitine*)

crotón *s. m.* arbust, arbore din familia euforbiaceelor, cu semințe conținând ulei toxic. (< fr. *croton*)

crotonil *s. n.* ulei gras, toxic, din semințele de croton, purgativ foarte puternic. (< germ. *Krotonöl*)

crown /kraun/ *s. n.* sticlă ~ = sticlă cu însușiri speciale, foarte puțin dispersivă, pentru lentilele divergente. (< engl. *crown-glass*)

crucetă *s. f. (mar.)* platformă orizontală mică fixată deasupra arborelui gabier, servind la fixarea sarturilor arboreților. (< it. *crocetta*)

CRUCI- elem. „cruce”. (< fr. *cruci-*, cf. lat. *crux, crucis*)

cruciadă *s. f.* 1. nume dat expedițiilor cu caracter militar întreprinse în evul mediu de țările din Europa apuseană în Orientul Apropiat, care, sub pretextul eliberării locurilor sfinte de sub musulmani, urmăreau cucerirea de noi teritorii; (*p. ext.*) orice expediție militară împotriva unor eretici sau a adeptilor altei religii. 2. (*fig.*) campanie, luptă. (după fr. *croisade, it. cruciata*)

crucial, -ă *adj.* de importanță capitală; decisiv, vital. (< fr. *crucial*)

cruciât *s. m.* participant la cruciadă. (< it. *crociato*, lat. *cruciatus*, după fr. *croisé*)

crucieră *s. f.* 1. ansamblu de acțiuni sistematice de luptă duse pe comunicațiile maritime ale inamicului, în scopul dezorganizării sistemului de transporturi al acestuia. 2. croazieră sistematică și de lungă durată între două porturi. (< it. *crociera*)

crucifere *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, cu flori care au patru petale și patru sepale în cruce. (< fr. *crucifères*)

crucifică *vb. tr.* 1. a executa un condamnat prin ținuturi pe cruce; a răstigni. 2. (*fig.*) a chinui. (< fr. *crucifier*)

crucifix *s. n.* obiect de cult reprezentându-l pe Isus răstignit pe cruce. (< fr. *crucifix*, lat. *crucifixus*)

cruciform, -ă *adj.* în formă de cruce. (< fr. *cruciforme*)

crucișător *s. n.* navă militară cuirasată, rapidă, armată cu tunuri de calibru mijlociu, pentru misiuni de luptă, de escortă, de recunoaștere etc. (după fr. *croiseur*)

cruditate *s. f.* 1. calitatea a ceea ce este crud. • (*fig.*) vorbă grosolană, mojiție. 2. (*pl.*) fructe, legume proaspete. (< fr. *crudité*)

crup *s. n.* anghină difterică localizată pe laringe. (< fr. *croup*)

crupădă *s. f.* săritură a calului cu picioarele dinainte sub burtă. (< fr. *croupade*)

crupă *s. f.* 1. partea dinapoi a coapselor calului, între șale și baza cozii. • partea de jos a cruponului (1). 2. formă de relief din două versante care se unesc după o linie. (< fr. *croupe*)

crupier *s. m.* cel care conduce jocurile de noroc în stabilimentele publice, care adună banii câștigați și plătește câștigurile jucătorilor. (< fr. *croupier*)

crupion *s. n.* partea dinapoi a corpului la păsări. (< fr. *crupion*)

crupón *s. n.* 1. porțiune de piele de pe partea superioară a trunchiului de la vite, în urma jupuirii și tăbăcirii. 2. placă de cauciuc din care se fac tălpi de încălțăminte. (< fr. *croupon*)

cruponare *s. f.* operație de despărțire a cruponului (1) de restul pielii. (după fr. *crouponnage*)

crural, -ă *adj.* referitor la regiunea superioară a coapsei. (< fr. *crural*)

crustacéu, -ée *I. adj.* care formează o crustă. *II. s. n. pl.* clasă de artropode acvatice, cu respirație branhială și corpul acoperit cu o crustă chitinoasă impregnată cu calcar. (< fr. *crustacés/s*)

crustă *s. f.* 1. coajă, scoarță. 2. strat tasat, uscat și întărit, de la suprafața terenului arabil, în urma ploilor, a grindinei etc. 3. strat solid de săruri, depuse pe pereții unui recipient. 4. înveliș tare al corpului unor vertebrate. (< lat. *crusta*)

crustós, -oasă *adj.* cu multă coajă, cu crustă. (< it. *crostoso*)

cruşon *s. n.* băuturi alcoolice cu fructe dulci și aromate, care se servește, cu sifon sau gheață ori cu vin spumos. (< fr. *cruchon*)

crut *s. n.* crotă. (< engl. *krwth*)

crutón *s. n.* mică bucată de pâine rumenită în cuptor sau prăjită în grăsime, care se servește în supă. (< fr. *croûton*)

cruzeiro /-zei-/ *s. m.* real¹ (2). (< port. *cruzeiro*)

CTEN(O)- elem. „pieptene”. (< fr. *ctén/o-*, cf. gr. *kteis, ktenos*)

ctenări *s. m. pl.* subîncręgătură cuprinzând o singură clasă: ctenoforele. (< fr. *cténaires*)

ctenofóre *s. n. pl.* clasă de celenterate pelagice transparente, cu simetrie bilaterală, care se deplasează cu ajutorul a opt palete vibratile, în formă de pieptene. (< fr. *cténophores*)

ctenoid, -ă *adj.* în formă de pieptene. (< fr. *cténoide*)

CUADRI- v. *cvadri-*.

cuadrifór, -ă *adj. (arhit.)* despre deschideri) cu patru despărțituri. (< it. *quadrifora*)

cuadrimotor *adj.*, *s. n. v.* *cvadrimotor*.

cuadrofónic, -ă *adj.* *cvadrifonic*. (< fr. *quadrophonique*)

cuadrofonie *s. f.* *cvadrfonie*. (< fr. *quadrophonie*)

cuága *s. m.* animal înrudit cu calul și asemănător zebrei, din Africa. (< fr. *cuagga*)

cuántă *s. f.* cea mai mică cantitate de energie radiantă, a cărei valoare depinde numai de frecvența radiației. **o teorie ~telor** = teorie care explică o serie de fenomene fizice la scară atomică și subatomică. (< fr. *quanta*, lat. *quantum*)

cuántic, -ă *adj.* referitor la cuantă. **o număr ~** = fiecare dintre cele patru numere care definesc starea electronilor unui atom; **meccanică ~ă** (și *s. f.*) = ramură a fizicii teoretice care studiază legile mișcării la scară (sub)atomică; **chimie ~ă** = ramură a chimiei care studiază natura legăturii chimice și mecanismele de reacție pe baza legilor și principiilor mecanicii cuantice. (< fr. *quantique*)

cuantifică *vb. tr.* 1. (*log.*) a atribui o cantitate unui termen. 2. a determina cantitatea a ceva. • a preciza cantitatea predicatului în raport cu subiectul. 3. a stabili valorile discontinue pe care le poate lua o anumită mărime fizică; a impune unei mărimi fizice o variație discontinuă, prin cuantă. (< fr. *quantifier*)

cuantificabil, -ă *adj.* care poate fi cuantificat. (< fr. *quantifiable*)

cuantificare *s. f.* 1. faptul de a cuantifica. 2. procedeu al mecanicii cuantice pentru stabilirea valorilor luate de mărimile fizice care caracterizează proprietatea sistemelor atomice sau ale particulelor elementare. 3. ~a predicatului = operație logică prin care se precizează cantitatea predicatului în raport cu subiectul. 4. introducerea a determinațiilor cantitative în definirea și exprimarea conceptelor științifice. (după fr. *quantification*)

cuantificator *s. m.* 1. operator logic prin care se fixează sfera de aplicativitate a unei variabile într-o anumită expresie. 2. (*mat.*) fiecare dintre simbolurile care arată dacă o proprietate se aplică tuturor elementelor unei mulțimi sau numai unora dintre ele. 3. (*lingv.*) denumire dată determinațiilor care indică cantitatea prin care un nume este definit. (< fr. *quantificateur*)

cuántor *s. n.* determinativ prin care se fixează sfera de aplicabilitate a unei variabile logice într-o anumită expresie. (după lat. *quantum*)

cuántum *s. n.* cantitate, nivel, sumă la care se ridică o cheltuielă, un credit. (< fr., lat. *quantum*)

cuart, -ă *adj.* din patru în patru. **o malarie sau febră ~ă** = formă clinică de malarie în care accesele de febră revin din patru în patru zile. (< fr. *quart*)

cuartadécimă *s. f. v.* *cvartadecimă*.

cuártă *s. f.* 1. sistem de patru conducte electrice, izolate între ele și împletite împreună, folosit pentru cablurile telefonice. 2. a patra poziție de apărare la scrimă. 3. *v. cvartă*. (< fr. *quarte*)

curtét/cvartét *s. n.* 1. formație muzicală alcătuită din patru interpreți. 2. compoziție scrisă pentru o astfel de formație. 3. (*p. ext.*) grup de patru (oameni). (< it. *quartetto*, fr. *quartette*)

cuártic *s. f. (mat.)* curbă de gradul patru. (< fr. *quartique*)

cuartolét *s. n. v.* *cvartolet*.

cuárt *s. n.* mineral răspândit în natură în stare amorf în nisip sau sub formă de cristale transparente ori divers colorate. (< germ. *Quarz*, fr. *quartz*)

cuártănă *s. f.* cutană în care predomină cuarțul. (< fr. *cuartzane*)

cuártifer, -ă *adj.* care conține cuarț. (< fr. *quartzifère*)

cuártit *s. n.* rocă metamorfică dură, cu structură șiistoasă, formată din cuarț. (< fr. *quartzite*, germ. *Quarzit*)

- cuartós**, -oasă *adj.* de natura cuarțului. (< fr. *quartzeux*)
- cuaternár**, -ă *I. adj.* format din patru unități; divizibil cu 4. • (*chim.*; despre substanțe organice) din patru elemente (carbon, hidrogen, oxigen și azot). • (despre măsură, ritm) compus din patru elemente ritmice. **II. adj.**, *s. n.* (din) ultima perioadă a neozoicului, în care apare omul; antropogen. (< fr. *quaternaire*, it. *quaternario*, lat. *quaternarius*)
- cuaternión** *s. n. (mat.)* expresie complexă servind la rezolvarea unor probleme de geometrie în spațiu. (< fr. *quaternion*)
- cub** *s. n. 1.* corp geometric cu șase fețe pătrate, egale între ele. 2. puterea a treia a unui număr sau a unei expresii (algebrice). ○ (*adj.*) *metru* (sau *decimetru*, *centimetru*) ~ = unitate de măsură pentru volum egală cu volumul unui corp cubic având latura cât dimensiunea liniară respectivă. (< fr. *cube*, lat. *cusbus*)
- cubá** *vb. tr.* a determina volumul unui corp, al unei încăperi etc. (< fr. *cuber*)
- cupáj** *s. n.* cubare; volum, capacitate. (< fr. *cupage*)
- cupátor**, -oáre *s. m. f.* funcționar specializat în cubajul buștenilor. (< cuba + -tor)
- cupatúră** *s. f. 1.* aflare a laturii unui cub al cărui volum este egal cu volumul unui corp dat. 2. determinare prin calcul a volumului mărginit de una sau de mai multe suprafețe. (< fr. *cupature*)
- cubéb** *s. m.* arbust asemănător cu piperul, din Java și Kalimantan, cu esență, folosit în cosmetică și ca medicament. (< fr. *cubébe*)
- cubic**, -ă *I. adj.* referitor la cub; în formă de cub. ○ *sistem* ~ = sistem de cristalizare care prezintă câte patru axe de simetrie. **II. s. f. (mat.)** curbă de gradul al treilea. (< fr. *cubique*)
- cubiculár** *s. m. 1. (ant.)* sclav care îngrijea de camera de culcare. 2. demnitar roman care se ocupa de camera de culcare a împăraților. 3. (în Bizant) funcționar de rang înalt. (< lat. *cubicularius*, fr. *cubculaire*)
- cubiculum** *s. n. 1.* cameră de culcare în casele romane. • camera mortuară în galeriile catacombelor. 2. (în Imperiul Bizantin) cancelaria personală a împăratului. (< lat. *cubiculum*)
- cubifórm**, -ă *adj.* în formă de cub. (< lat. *cubiformis*)
- cubilóu** *s. n.* cuptor vertical, folosit în turnătorii pentru topirea fontei. (< fr. *cubilot*)
- cubism** *s. n.* mișcare artistică modernă de la începutul sec. XX, care analizează și recompune formele în vulturan și planuri geometrice, încercând să exprime simultan existența obiectului ca o totalitate, cu toate fețele, liniile și punctele sale. (< fr. *cubisme*)
- cubist**, -ă *I. adj.* referitor la cubism; conform principiilor estetice ale cubismului. **II. s. m. f.** artist care practică cubismul. (< fr. *cubiste*)
- cubitál**, -ă *adj.* al cubitusului; ulnar. (< fr. *cubital*)
- cubitús** *s. n.* os lung, partea internă a antebrațului; ulnă. (< fr., lat. *cubitus*)
- cuboid**, -ă *I. adj.* de formă aproximativ cubică. **II. adj.**, *s. n.* (os scurt) al tarsului. (< fr. *cuboïde*)
- cucúlă** *s. f. 1.* veșmânt cu glugă din stofă groasă și aspră, purtat de călugării catolici. 2. (*bot.*) organ concav în formă de capșon. (< fr. *cuculle*, lat. *cusculus*, glugă)
- cuculide** *s. f. pl.* familie de păsări: cucul. (< fr. *cuculidés*)
- cuculifórm**, -ă *adj.* (despre frunze, flori) în formă de comet. (< lat. *cuculiformis*)
- cuculifórmes** *s. f. pl.* ordin de păsări: cucii și turacii. (< fr. *cuculiformes*)
- cucurbitacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate erbacee, cu fructul cărnos și coaja tare: dovleacul, pepenele etc. (< fr. *cucurbitacées*)
- cuéstă** / *cuēs-* *s. f.* formă de relief cu un povârniș, aparută într-o regiune în care straturile cu roci dure alternează cu cele moi, datorită eroziunii apelor curgătoare și retragerii treptate a versanților. (< sp. *cuestia*)
- cúfic**, -ă *adj.* scriere ~ă = formă veche de scriere arabă, pentru caligrafiera *Coranului*. (< fr. *coufique*)
- cuguár** *s. m.* puma. (< fr. *cougour*)
- cuirasă** *vb. tr. 1.* a prevedea, a proteja cu o cuirasă (o navă etc.). 2. (*fig.*) a întări, a fortifica, a oțeli, a înarma. (< fr. *cuirasser*)
- cuirasát** *I. s. n.* navă de linie de mare tonaj având corpul protejat de o cuirasă puternică și tunuri de mare calibru. **II. adj.** (despre nave de război) protejat de o cuirasă. (< fr. *cuirassé*)
- cuirásă** *s. f. 1.* armătură din plăci de oțel cu care se blindează navele de război; blindaj. 2. armură de oțel care protejează pieptul și spattele, folosită mai ales în evul mediu; platoasă. (< fr. *cuirasse*)
- cuirasiér** *s. m.* soldat din cavaleria grea franceză, cu cască și platoasă. (< fr. *cuirassier*)
- culáj** *s. n.* reducere de preț făcută de vânzător cumpărătorului pentru scurgerea lichidelor. (< fr. *coulage*)
- culán** *s. m.* catâr mongol. (< germ. *Kulan*)
- culánt**, -ă *adj.* generos; mărinimos, damic. (< fr. *coulant*)
- culántă** *s. f.* însușirea de a fi culant; atitudine, comportare culantă. (< germ. *Kulan*)
- culásă** *s. f.* piesă care închide cilindrii unui motor cu ardere internă. (< fr. *culasse*)
- culátă** *s. f.* partea dinapoi a țevii unei guri de foc. (< it. *culatta*)
- cúlă** *s. f.* pelerină cu glugă și cu mâneci largi purtată de unele ordine călugărești. (< fr. *coule*)
- culbutá** *vb. tr.* a descărca un vagonet prin răsturnare a culbutorului. (< fr. *culbuter*)
- culbutór** *s. m. 1.* basculator. 2. pârghie care comandă mișcarea unei supape în distribuția combustibilului la unele motoare cu ardere internă, cu supape suspendate. (< fr. *culbuteur*)
- culée** *s. f. 1.* masiv de zădărie care prin masa sa rezistă la împingerea unui arc, a unei bolti sau arcade. • fiecare dintre cele două picioare ale unui pod, pe maluri. 2. canal prin care metalul topit se scurge din tiparul piesei. (< fr. *culée*)
- culevrímă** *s. f.* tun de tip vecchi, cu țevă lungă. (< fr. *coulevrine*)
- cúli** *s. m.* muncitor indian sau chinez care lucrează cu ziaua sau trage rița. (< fr., engl. *coolie*)
- culinár**, -ă *adj.* referitor la bucătărie. ○ *artă* ~ă = arta de a pregăti mâncăruri. (< fr. *culinaire*, lat. *culinarius*)
- culisá** *vb. intr.* (despre piese mobile) a aluneca pe culise (2); a glisa. (< fr. *coulisser*)
- culisánt**, -ă *adj.* care culisează. (< fr. *coulissant*)
- culisá** *s. f. 1.* parte a unei scene de teatru înapoia decorurilor. • (*fig.; pl.*) aranjament secret, dedesubturile unei situații, acțiuni. ○ *în ~e* = în ascuns, în secret. 2. scobitură dreaptă în care alunecă o piesă mobilă; ghidaj. 3. partea mobilă a tubului unui instrument muzical de suflat din alamă. 4. tiv, plu la o haină, la o stofă, prin care trece un cordon ori un șiret ce se strânge. 5. (*fin.*) bursă neoficială care funcționează pe lângă bursa oficială, la care se efectuează tranzacțiile cu valorile mobiliare neadmise la cotaie. (< fr. *coulisse*)
- culisór** *s. n.* piesă prin intermediul căreia un mecanism poate culisa pe un element de ghidare. (< fr. *coulisseur*)
- culm**¹ *s. n.* tulpină din articule, goală sau plină, cu țesut spongios; pai. (< lat. *culmus*)
- culm**², -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al carboniferului de facies continental. (< engl. *culm*, germ. *Kulm*)
- cúlmen** *s. n.* porțiune superioară a monticulului vermisului cerebelului. (< lat. *culmen*)
- culminá** *vb. intr.* (despre aștri) a atinge punctul de culminație. • (*fig.*) a atinge cel mai înalt stadiu; a ajunge la apogeu. (< fr. *culminer*, lat. *culminare*)
- culminánt**, -ă *adj.* care culminează. ○ *punct* ~ = momentul de cea mai mare încordare al unei acțiuni. (< fr. *culminant*)
- culminántă** *s. f.* culminare. (< fr. *culminance*)
- culminátie** *s. f. 1.* trecere a unui astru la meridianul unui loc. ○ *punct de ~* = punctul cel mai înalt deasupra orizontului atins de un astru pe bolta cerească. 2. punct culminant. (< fr. *culmination*)
- culoár** *s. n. 1.* coridor. • spațiu îngust, pentru trecere în lungul unui vagon de cale ferată. 2. spațiu delimitat de trecere printr-o anumită zonă (pe uscat, în aer sau apă). • spațiu delimitat pe o șosea pentru un anumit tip de circulație. 3. depresiune (1, 1) îngustă și foarte alungită. (< fr. *couloir*)
- culoáre** *s. f. 1.* senzație, impresie produsă asupra ochiului omenesc de radiațiile luminoase de diferite frecvențe; aspectul colorat al corpurilor. ○ ~ *caldă* = culoare aflată în prima jumătate a domeniului radiațiilor luminoase (spre infraroșu). ~ *rece* = culoare din cea de-a doua jumătate a domeniului radiațiilor luminoase (spre ultraviolet); ~ *fundamentală* = fiecare dintre culorile (roșu,

galben, albastru) care nu pot fi obținute prin amestecul altor culori; *de* ~ = (despre oameni) cu pigmentație neagră, galbenă etc. • (*fig.*) opinia unei persoane, a unui ziar, a unui partid politic etc. 2. nuanță, ton. • fel de a evoca, de a descrie plastic pe cineva sau ceva. ○ ~ *locală* = reproducere exactă, într-o operă literară, a fizionomiei sau a obiceiurilor unui popor, ale unei țări, epoci etc. 3. materie, substanță colorantă; vopsea. 4. fiecare dintre cele patru categorii de semne ale cărților de joc (pică, treflă, caro și cupă). (<fr. *couleur*, lat. *color*)

culot *s. n.* piesă izolantă montată la partea de jos a unui tub electronic, în care sunt fixate piciorușele conectate la electrozi. (<fr. *culot*)

culpabil, -ă *adj.* care se află în culpă; vinovat. (<lat. *culpabilis*)

culpabilitate *s. f.* situație a cuiva care se află în culpă. (<fr. *culpabilité*)

culpabiliză *vb. tr.* a învinovăți. (<fr. *culpabiliser*)

culpă *s. f.* greșeală constând în neîndeplinirea unei obligații, în săvârșirea unei fapte pedepsite de lege; vină, vinovăție. (<lat. *culpa*, fr. *culp*)

cult¹ *s. n.* 1. adoraie mistică, religioasă a unor obiecte, forțe naturale, ființe reale sau fantastice ori a unor abstracțiuni personificate; act religios făcut în cinstea unei divinități. • sentiment de venerație, de respect, de dragoste profundă pentru cineva sau ceva. ○ ~ul *personalității* = atitudine de admirație sistematică față de un conducător politic. 2. totalitatea ritualurilor unei religii. 3. religie, confesiune (2). (<fr. *culte*, lat. *cultus*)

cult², -ă *adj.* 1. cu un nivel înalt de cunoștințe, de cultură; învățat, instruit. 2. (despre manifestări ale oamenilor) de care dă dovadă omul cult (1); livresc. 3. (despre muzică, literatură, poezie) creat de un autor instruit. (<lat. *cultus*)

culteranism *s. n.* cultism (1). (<sp. *culteranismo*)

cultic, -ă *adj.* de cult. (<germ. *kultisch*)

cultism *s. n.* 1. afectare particulară a stilului; culteranism; gongorism. 2. greșeală de limbă a cărei origine o constituie dorința vorbitorilor de a se exprima mai literar, mai puțin banal. 3. cuvânt introdus în limbă pe cale cultă. (<fr. *cultisme*)

cultist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al cultismului (1). (<fr. *cultiste*)

cultivă *vb. I. tr.* 1. a lucra pământul pentru a-l face să rodească. • a semăna și a îngriji plante. 2. (*fig.*) a se ocupa intens de ceva; a citi cu pasiune un scriitor, o operă; a întreține relații bune cu cineva. *II. refl., tr.* a-(și) îmbogăți spiritul, a (se) instrui, a învăța. (<fr. *cultiver*, lat. *cultivare*)

cultivabil, -ă *adj.* (despre plante, pământ) care poate fi cultivat. (<fr. *cultivable*)

cultivat, -ă *adj.* 1. (despre plante) care se cultivă. 2. educat, instruit, cult. (<fr. *cultivé*)

cultivator, -oare *s. m. f.* cel care se ocupă cu cultura pământului, a plantelor etc. *II. s. n.* mașină agricolă pentru afânarea solului, la prașitul culturilor agricole etc. (<fr. *cultivateur*)

cultivăție *s. f.* întreprindere a solului cu ajutorul cultivatorului (II). (<it. *cultivazione*)

-cultor *v. cultur(o)*-

cultuál, -ă *adj.* referitor la cult, de cult. (<fr. *cultuel*)

CULTUR(O)-, -cultor-, -cultură *elem.* „cultură”. (<fr. *culturolo-*, -*cultureur*, -*culture*, cf. lat. *cultura*)

cultural, -ă *adj.* referitor la cultură; pentru răspândirea culturii. (<fr. *culturel*)

culturalism *s. n.* 1. preocupare culturală. 2. școală americană de antropologie care admite ca esențială specificitatea culturii, considerată ca obicei al grupului social, în opoziție cu natura. • curent care pune accentul, în ce privește formarea personalității, pe rolul factorilor de mediu socioculturali. (<fr. *culturalisme*)

culturalist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al culturalismului (2). (<fr. *culturaliste*)

culturaliză *vb. tr.* a instrui, a ridica nivelul cultural. (<lat. *cultural* + *-iza*)

cultură¹ *s. f.* 1. totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire în decursul vremurilor. • totalitatea cunoștințelor din diverse domenii pe care le posedă cineva; dezvoltare intelectuală a cuiva. ○ ~ *generală* = ansamblu de cunoștințe necesare unui individ în viața zilnică; ~ *de masă* = ansamblu de cunoștințe și de valori cu care masele vin în contact prin participare creatoare

sau prin asimilare. 2. (*arheol.*) totalitatea vestigiilor materiale și spirituale păstrate, prin intermediul cărora poate fi reconstituită imaginea comunității omenescii dintr-o anumită epocă. 3. totalitatea lucrărilor agrotehnice necesare pentru a obține recolte bogate de la plantele de cultură. ○ *plante de* ~ = plante cultivate de om. • teren cultivat cu anumite plante. • creștere, prășire a unor animale. 4. creștere în laborator a unor bacterii; colonie de bacterii produsă în acest fel. 5. ~ *fizică* = dezvoltarea armonioasă a corpului omenesc prin gimnastică și sport; educație fizică. (<fr. *culture*, lat. *cultura*)

-cultură² *v. cultur(o)*-

culturém *s. n.* cea mai mică unitate a unui fenomen sau fapt de cultură, element comun unor forme, structuri, genuri de cultură. (după *semantem*)

culturism *s. n.* ramură a culturii fizice care urmărește dezvoltarea unui corp sănătos, viguros și puternic, cu o musculatură armonioasă și bine proporționată, printr-un sistem complex de exerciții. (<fr. *culturisme*)

culturist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică culturismul. (<fr. *culturiste*, engl. *culturist*)

culturolog, -ă *s. m. f.* specialist în culturologie. (<lat. *culturologie*)

culturologie *s. f.* ramură a antropologiei care studiază cultura (instituții, tehnologii, ideologii) ca o ordine distinctă de fenomene, organizată pe principiile propriilor sale legi; știință generală despre cultură și civilizație. (<engl. *culturology*)

cumacée *s. n. pl.* crustacee cu corpul tare, puternic cristalizat, având carapacea mult umflată, cu coada subțire și segmentele bine individualizate. (<lat. *cumaceae*)

cumáric *adj. acid* ~ = acid-fenol obținut prin hidratarea cumarinei. (<fr. *coumarique*)

cumarină *s. f.* substanță odorantă extrasă din sămânța unui arbore exotic, sau sintetizată, pentru esențe, parfumuri și aromatizarea tutunurilor. (<fr. *coumarine*)

cúmen *s. n.* amestec de hidrocarburi benzenice în uleiul gudroanelor cărbunilor de pământ și în anumite fracțiuni din petrol. (<fr. *cumène*)

cum gráno sális *loc. adv.* (mod de a sugera că cele spuse trebuie luate oarecum în glumă) cu un grăunte de sare, cu umor. (<lat. *cum grano salis*)

cúmul *s. n.* 1. deținere a mai multor funcții, atribuții etc. de către o singură persoană. 2. (*gram.*) deținere a mai multor valori sau funcții de către un cuvânt; o expresie. (<fr. *cumul*, lat. *cumulus*)

cumulă *vb. tr.* 1. a deține simultan două sau mai multe funcții, atribuții, calități. 2. a aduna, a face un tot din mai multe sume de bani, situații etc. (<fr. *cumuler*, lat. *cumulare*)

cumulárd, -ă *s. m. f.* deținător al mai multor funcții, atribuții, salarii. (<fr. *cumulard*)

cumulatív, -ă *adj.* care implică o cumulare. ○ *complement circumstanțial* ~ = complement care cumulează un fapt exprimat de altceva; *propoziție* ~ă = propoziție circumstanțială care exprimă un cumul rezultat prin adăugarea faptului exprimat de regentă. • (*adv.*) concomitent. (<fr. *cumulatif*)

cumuláție *s. f.* cumulare. (<fr. *cumulation*, lat. *cumulatio*)

cumulisórm, -ă *adj.* (despre nori) de tip cumulus. (<fr. *cumuliforme*)

cumulonímBUS *s. m.* formație de nori de culoare albă la vârf și cenușie la bază, care (între 50 m și 6 km) produc precipitații abundente sub formă de averse. (<fr. *cumulonimbus*)

cumulostrátus *s. m.* stratocumulus. (<fr. *cumulostratus*)

cumulovulcán *s. m.* con vulcanic format prin suprapunerea alternativă a cergerilor de lavă cu îngrămădiri de blocuri și cenușă provenite din erupții. (<fr. *cumulo-volcan*)

cúmulus *s. m.* formație de nori groși de culoare albă, cu aspect de ghemotoace de vată izolată, al căror contur se modifică neîncetat și care vara prevestesc timpul frumos. (<fr., lat. *cumulus*)

cunctátor *adj.* *s. m.* (cel) care târâgănează lucrurile pentru a provoca o întârziere. (<lat. *cunctator*)

cuneiform, -ă *I. adj.* în formă de cui. ○ *scriere* ~ă = sistem de scriere cu litere în formă de cui, la unele popoare din Orientul antic. • (*s. f.*) literă folosită în acest sistem de scriere. *II. s. n.* os al tarsului. (<fr. *cunéiforme*)

- cunetă** *s. f.* rigolă în radierul unui canal cu secțiune mare pentru a ușura scurgerea apelor cu debit mic. (< fr. *cunette*)
- cunéus** *s. n.* circumvoluție în formă de pană, pe fața internă a lobului occipital. (< lat. *cuneus*)
- cuniál** *s. n.* aliaj de cupru, nichel și aluminiu. (< fr. *cunial*)
- cúnico** *s. n.* aliaj de cupru, nichel și cobalt. (< fr. *cunico*)
- CUNICUL-** *elem.* „iepure”. (< fr. *cunicul-*, cf. lat. *cuniculus*)
- cunicicultór, -oáre** *s. m. f.* cel care se ocupă cu cuniculicultura. (< fr. *cuniculicteur*)
- cunicicultură** *s. f.* ramură a zootehnicii care se ocupă cu creșterea iepurilor de casă. (< fr. *cuniculiculture*)
- cupáj** *s. n.* amestecare a varietăților de vin în vederea obținerii aromei, a buchetului și a unui anumit gust; amestec al siropului cu concentratul de citrice; cupajare. (< fr. *coupage*)
- cupajáre** *s. f.* cupaj. (< *cupaj*)
- cupál** *s. n.* bimetaldin aluminiu și cupru. (< fr. *cupal*)
- cupáre** *s. f.* tăiere, rețezare. • (*spec.*) operație estetică de „ajustare” a urechilor la câinii de rasă. (după fr. *coupage*)
- cupá**¹ *s. f.* 1. vas de băut, pahar mai mult larg decât înalt, cu picior. • recipient evazat montat pe un picior (pentru fructe etc.). • caliciu. 2. obiect de metal, de cristal etc., care se atribuie ca trofeu câștigătorului unei competiții sportive; (*p. ext.*) întrecerea însăși. 3. piesă metalică de forma unui recipient deschis, care, fixată pe un elevator, servește la încărcarea de materiale lichide, pulverulente etc. 4. plantă cu tulpina foarte scurtă și o singură floare, albastră azurie. (< lat. *cuppa*, fr. *coupe*)
- cupá**² *s. f.* 1. (*croitorie*) tăietură, croială. 2. (la jocul de cărți) tăierea, separarea cărților în două părți. (< fr. *coupe*)
- cupelá** *vb. tr.* a supune procedului cupelației. (< fr. *coupeller*)
- cupelație** *s. f.* procedeu industrial de extragere a aurului și argintului din minereuri bogate în plumb prin oxidarea și separarea plumbului sub formă de litargă. (< fr. *coupeellation*)
- cupelá** *s. f.* vas refractar, la extragerea metalelor prin cupelație. (< fr. *coupelle*)
- cuperós, -oásă** *adj., s. m. f.* (suferind) de cuperoză. (< fr. *couperosé*)
- cuperóză** *s. f.* afecțiune a pielii care apare la oameni în vârstă, caracterizată printr-o colorație roșie-violetă și a pomeților obrazului și a nasului; rozacee. (< fr. *couperose*)
- cupéu** *s. n.* 1. trăsură de lux închisă, cu două locuri, la care vizitii stă pe capră. 2. compartiment de vagon, de diligență etc. cu o singură banchetă. 3. automobil de forma cupeului (1). (< fr. *coupé*)
- cupíd, -ă** *adj.* lacom, hrăpăreț. (< fr. *cupide*, lat. *cupidus*)
- cupiditate** *s. f.* lăcomie de bani, sete de câștig. (< fr. *cupidité*, lat. *cupiditas*)
- cúpidon** *s. m.* (*fam.*) tânăr foarte frumos. (< fr. *cupidon*)
- cúpiu** *s. n.* bilet de bancă, cu imprimare specială, emis ca monedă cu o anumită valoare nominală.
- cuplá** *vb. 1. tr.* a lega, a uni, a face un cuplu din vehicule, din mai multe elemente ale unui sistem tehnic etc. **II. refl.** (despre oameni) a forma un cuplu. (< fr. *coupler*)
- cupláj** *s. n.* 1. cuplare; legătură realizată între două sau mai multe circuite electrice prin rezistoare, bobine etc. sau prin intermediul câmpului electromagnetic variabil. 2. dispozitiv demontabil pentru legarea a două circuite electrice sau a două elemente ale unui sistem tehnic; acuplaj. 3. program sportiv din două meciuri (de același fel) care se desfășoară în continuare pe același teren. (< fr. *couplage*)
- cúplă** *s. f.* 1. dispozitiv care face cuplarea vehiculelor de cale ferată. 2. legătură între două elemente (piese etc.) care permite o mișcare relativă între ele. (< fr. *couple*)
- cuplét** *s. n.* 1. piesă muzicală vocală cu conținut satiric în care toate strofele textului se cântă pe aceeași melodie. 2. poezie satirică cu mai multe strofe și un refren. • strofă a unui cântec, a unei poezii. 3. secțiune intercalată între refrenele unui rondó. • cântec intercalat între scenele unui vodevil. (< fr. *couplet*)
- cupletíst, -ă** *s. m. f.* cântăreț, recitator, compozitor de cuplete. (< *couplet* + *-ist*)
- cuplór** *s. n.* dispozitiv care permite a racorda două circuite electrice, de a cupla două organe tehnice. **o ~ optic** = dispozitiv dintr-un emițător cu un receptor de lumină izolate electric, servind pentru transmisia unor semnale prin intermediul luminii; optocuplor. (< engl. *coupler*)
- cúplu** *s. n.* 1. pereche de două persoane de sex opus. • lucruri de același fel considerate împreună. 2. sistem de două forțe egale și de sensuri opuse. 3. piesă de construcție plasată transversal în coca unei ambarcații sau a fuzelajului. (< fr. *couple*)
- cúpman** *s. m.* (*sport*) câștigător al unei cupe; (*p. ext.*) orice participant la o competiție în care se dispută cupa. (< fr., engl. *cupman*)
- cupólá** *s. f.* 1. boltă semisferică a unui edificiu. 2. structură anatomică în formă de boltă. 3. parte boltită a unui cruasat, a unei turele, parașute sau parapante etc. 4. formă de teren semisferică, provenită din nivelarea unui inselberg. (< fr. *coupole*)
- cupón** *s. n.* 1. parte a unui titlu de rentă, a unei acțiuni bancare etc. pentru încasarea dividendelor, a dobânzilor la scadență. 2. parte detașabilă a unui bilet care conferă deținătorului un anumit drept. 3. bucată rămasă dintr-un val de pânză sau de stofă. (< fr. *coupon*)
- cuponiádă** *s. f.* (*peior.*) campania primirii și depunerii cupoanelor de privatizare. (< *coupon* + *-adă*)
- CUPR(O)-/CUPRI-** *elem.* „aramă, cupru”. (< fr. *cupr/o-*, *cupri-*, cf. lat. *cuprum*)
- cuprá** *vb. tr.* a acoperi un obiect metalic cu un strat de cupru. (< fr. *cuprer*)
- cupremie** *s. f.* prezența cuprului în sânge. (< fr. *cuprémie*)
- cupresacée** *s. f. pl.* familie de arbori sau arbuști rășinoși, cu frunze persistente; chiparosul. (< fr. *cupressacées*)
- CUPRI-** *v. cupr(o)-*
- cúpric, -ă** *adj.* care conține o sare de cupru. (< fr. *cuprique*)
- cuprifér** *adj.* 1. care conține cupru. 2. referitor la exploatarea de cupru. (< fr. *cuprifère*)
- cuprism** *s. n.* otrăvire prin consumarea unor alimente fierți în vase de cupru. (< fr. *cuprisme*)
- cuprit** *s. m.* oxid natural de cupru. (< fr. *cuprite*)
- cuproaluminíu** *s. n.* aliaj de cupru și aluminiu. (< fr. *cupro-aluminium*)
- cupronichel** *s. n.* aliaj de cupru și nichel. (< fr. *cupronickel*)
- cuproterapie** *s. f.* folosirea cuprului sau a sărurilor acestuia în scop terapeutic. (< fr. *cuprothérapie*)
- cuprotipie** *s. f.* procedeu de preparare a clișeurilor pentru tipar înalt, folosind o placă de cupru. (< *cupru* + *-tipie*)
- cuproxid** *s. m.* oxid de cupru. (< fr. *cuproxide*)
- cúpru** *s. n.* metal de culoare roșie, ductil, rezistent, foarte bun conducător de căldură și electricitate; aramă. (< lat. *cuprum*)
- cuprurie** *s. f.* prezența cuprului în urină. (< fr. *cuprurie*)
- cúpulá** *s. f.* 1. potir mic în formă de degetar, care se află la baza ghindei și a altor fructe. 2. structură anatomică în formă de cupă. (< fr. *cupule*, lat. *cupula*)
- CUPULI-** *v. cupulo-*
- cupulifére** *s. f. pl.* familie de plante al căror fruct este prevăzut cu o cupulă: fagul, stejarul, castanul; fagacee. (< fr. *cupulifères*)
- CUPULO-/CUPULI-** *elem.* „cupulă, cupă mică”. (< fr. *cupulo-*, *cupuli-*, cf. lat. *cupula*)
- cupulogramă** *s. f.* rezultat grafic al cupulometriei. (< fr. *cupulogramme*)
- cupulometrie** *s. f.* metodă de exploatare funcțională a canalelor semicirculare ale urechii supunând bolnavul unor probe rotatorii. (< fr. *cupulométrie*)
- cupúrá** /cu-pú-/ *s. f.* 1. tăietură; (parte dintr-un) articol, anunț etc., tăiat dintr-un jurnal. 2. (*fin.*) bilet de hârtie, cu imprimare specială, emis ca bancnotă, bani de hârtie și titluri de valoare (acțiuni și obligațiuni). (< fr. *coupure*)
- curá** *vb. I. tr.* a trata un bolnav, o boală. **II. refl.** a se supune unui tratament, unei cure. (< germ. *kurieren*, lat. *curare*)
- curábil, -ă** *adj.* care poate fi vindecat, îngrijit. (< fr. *curable*, lat. *curabilis*)
- curaçao** /cú-ra-/ *s. n.* lichior de coji de portocale, zahăr și alcool. (< fr. *curacao*)
- curáj** *s. n.* îndrăzneală, bărbăție, vitejie, tărie de caracter. (< fr. *courage*)

curajos, -oasă *adj.* plin de curaj; îndrăzneț, viteaz, brav. (< fr. *courageux*)

curânt, -ă I. *adj.* medic ~ = medic care îngrijește în mod obișnuit un bolnav. II. *s. m. f.* cel care urmează un tratament medical într-o stațiune de cură. (< it. *curante*)

curântă *s. f.* 1. vechi dans popular francez cu o mișcare vioaie; melodia corespunzătoare. 2. parte a suitei pre-clasice între alemandă și sarabandă. (< fr. *courante*)

curăra *s. f.* otrăvă vegetală cu acțiune paralizantă, folosită ca anestezic și în numeroase curarizante de sinteză. (< fr. *curare*)

curariză *vb. tr.* a administra curara în scop experimental (la animale) sau ca tratament (la oameni). (< fr. *curariser*)

curarizant, -ă *adj. s. n.* (substanță) cu efect paralizant, comparabil cu al curarei. (< fr. *curarisant*)

curatélă *s. f.* instituție juridică pentru ocrotirea intereselor și administrarea bunurilor unui minor, ale unei persoane atinse de o anumită incapacitate. (< fr. *curatelle*, lat. *curatela*)

curativ, -ă *adj.* care vindecă o medicină ~ă = parte a medicinei care se ocupă cu tratarea și vindecarea bolilor. (< fr. *curatif*)

curator *s. m.* 1. persoană care exercită atribuțiile stabilite printr-o curatélă. 2. cel care lichidează o firmă falimentară. 3. administrator al unei case memoriale. (< fr. *curateur*, lat. *curator*)

cură *s. f.* tratament al unei boli prin băi, regim etc. (< fr. *cure*, lat. *cura*)

curb, -ă I. *adj.* (despre linii) arcuit, încovoiat; (despre un plan) bolit. II. *s. f.* 1. linie care reprezintă grafic o relație între două mărimi variabile. • cotitură în formă de arc. 0 (despre vehicule) a lua ~a = a vira. 2. linie care descrie grafic fazele succesive ale variațiilor unui fenomen. 3. ~ă de nivel = linie care unește punctele cu aceeași altitudine ale unei suprafețe de teren; izohipsă. (< fr. *courbe*, lat. *curvus*)

curbă *vb. tr.* a (se) face curb; a (se) îndoi. (< fr. *courber*)

curbatură *s. f.* durere musculară însoțită de o senzație de oboseală care precedă unele boli infecțioase. (< fr. *courbature*)

curbetă *s. f.* săritură a calului cu picioarele din față ridicate. (< fr. *courbette*)

curbigraf *s. n.* instrument în matematici pentru trasarea curbelor. (după fr. *curvigraphe*)

curbiliniu, -ie *adj.* care urmează o linie curbă; închis între linii curbe. (după fr. *curviligne*)

curbimétru *s. n.* instrument cartografic pentru măsurarea distanțelor curbe pe hărțile și planurile topografice. (după fr. *curvimètre*)

curbură *s. f.* îndoitură în formă de arc, arcuire; locul îndoiturii. • regiune muntoasă, deluroasă în formă de semicerc. (< fr. *courbure*)

curculionide *s. f. pl.* familie de insecte coleoptere: gărgărița. (< fr. *curculionidés*)

curcuma *s. f.* plantă din sud-estul Asiei, al cărei rizom conține o feculă ușor digerabilă. (< fr., sp. *curcuma*)

curént, -ă I. *adj.* 1. (despre vorbire) curgător, fluent. 2. (despre an, lună) în curs; prezent. • (fig.) care circulă; obișnuit, uzual. 3. apă ~ă = apă care curge de la robinet. 4. (mat.) punct ~ = punct mobil care parcurge o curbă. II. *s. m.* 1. deplasare a unei mase de apă sau de aer într-o anumită direcție. 2. mișcare orientată a particulelor încărcate cu sarcini electrice. 3. paramă ce trece printr-un sistem de scripeți cu care se ridică băncile. III. *s. n.* ansamblu de idei, de teorii politice, științifice, artistice etc., rezultantă generală a tendințelor unei anumite epoci. 0 a se pune (sau a se ține) la ~ = a se informa. (< fr. *courant*)

currentă *vb. 1. tr.* a produce o zguduire, o comotie prin curent electric. II. *refl.* (despre ființe) a atinge un curent electric. (< *current*)

currentograf *s. n.* curentometru înregistrator. (< fr. *courantographe*)

currentometru *s. n.* aparat pentru măsurarea direcției și vitezei curentilor acvatici. (< fr. *courantomètre*)

curial, -ă I. *adj.* care aparține aceleiași curii¹ (1), referitor la o curie¹ (1). II. *s. m.* membru al unei curii¹ (1). (< lat. *curialis*, fr. *curial*)

curiat, -ă *adj.* format din curii¹ (1). (< lat. *curiatus*)

curicular, -ă *adj.* referitor la carieră, la cursul profesiei, la memoriul de studii. (< lat. *curriculum* + -ar)

curie¹ *s. f.* 1. unitate religioasă, militară și politică la

romani, subdiviziune a triburilor primitive. • loc unde se aduna această unitate. 2. edificiu destinat ședințelor corpurilor constituite ale municipiilor romane. • senatul municipiilor. 3. administrația pontificală a bisericii catolice. (< lat. *curia*)

curie² /cū-ri/ *s. m.* unitate a activității substanțelor radioactive, de 3,7.10¹⁰ dezintegrări pe secundă, activitatea unei mase de radiu de 1 g. (< fr. *curie*)

curiepunctură /cū-ri-/ *s. f.* tratament în cancer, prin introducerea în țesuturi a unor ace radioactive. (< fr. *curiepuncture*)

curier, -ă I. *s. m. f.* cel care transportă la destinație corespondența, mesaje etc.; factor poștal. • ștafetă. II. *s. n.* 1. transportul scrisorilor, al ziarelor etc. • scrisorile expediate sau primate deodată. 2. mijloc de transport (vehicul, navă, avion) care servește la transportul corespondenței sau asigură un serviciu comercial regulat. 3. cronică dintr-un jurnal sau dintr-o revistă. (< fr. *courrier*)

curieterapie /cū-ri-/ *s. f.* radioterapie. (< fr. *curiethérapie*)

curiôn *s. m.* șeful unei curii romane. • preot care oficia sacrificiile unei curii romane. (< fr. *curion*, lat. *curio*)

curios, -oasă *adj.* 1. care manifestă curiozitate; indiscret. 2. care stărnește curiozitate; ciudat, neobișnuit. (< fr. *curieux*, lat. *curiosus*, it. *curioso*)

curiozitate *s. f.* 1. dorința de a cunoaște ceva nou sau neobișnuit. • indiscreție. 2. caracterul ciudat al unui lucru, al unei ființe; raritate, ciudățenie. (< fr. *curiosité*, lat. *curiositas*)

curiu /cū-riu/ *s. n.* element radioactiv sintetic din grupa actinidelor. (< fr. *curium*)

curling /cárling/ *s. n.* joc sportiv pe gheață, de origine scoțiană, între două echipe a 4 jucători, constând în lansarea unor obiecte (cibleuri) spre o țintă, cu scopul de a o doborî sau a le plasa cât mai aproape de aceasta. (< engl., fr. *curling*)

curopalát *s. m.* înalt demnitar bizantin care administra palatul imperial. (< fr. *curopalate*)

curriculum vitae *s. n.* schiță biografică cuprinzând toate indicațiile privitoare la starea civilă, la situația unui candidat etc. care solicită un post sau un titlu. (< lat. *curriculum vitae*, cursul vieții)

curry /cári/ *s. n.* mâncare foarte condimentată din ardei iute, piper și alte ingrediente. (< fr. *curry*)

curș¹ *s. n.* 1. ciclul de lecții sau prelegeri ținute la o catedră de învățământ superior. 2. volum care reunește un asemenea ciclu. (< fr. *course*)

curș² *s. n.* 1. preț variabil, stabil în bursă, cu care se cumpără și se vând valutele și hărțile de valoare. 2. preț al unității monetare dintr-o țară, exprimat în unitățile bănești ale altei țări. 0 în ~ul = pe perioadă; a da ~ unei cereri = a rezolva o cerere. (< lat. *cursus*, fr. *course*)

curșânt, -ă *s. m. f.* cel care urmează un curs¹ (1) special. (< rus. *kursant*)

curșă *s. f.* 1. drum, distanță de străbătut. • traseu parcurs de un curier (1), de un vehicul pe același itinerar, după un orar stabilit. • vehicul care parcurge un astfel de traseu. 2. unghi format de direcția în care se mișcă o navă comercială cu direcția nordului. 3. (fam.) alergătură, umblet. 4. (pl.) alergări de cai. • (fig.) întrecere, competiție. 5. întrecere sportivă în care mai mulți concurenți parcurg repede o anumită distanță. • (alp.) orice ascensiune în munți. 6. mișcare, deplasare rapidă a unui obiect în spațiu. • lungime a drumului parcurs de un piston în cilindru între cele două puncte moarte. (< fr. *course*, 1/2 engl. *course*)

curșiér, -ă I. *adj.* *s. f.* (bicicletă) de curse. II. *s. m.* I. armăsar, cal de curse. 2. comisionar. III. *s. n.* tun instalat la prora unei galere sau a unei șalupe, pentru a trage un ax spre înainte. (< fr. *cursiér*)

curșist, -ă *s. m. f.* amator de curse de cai. (< fr. *courseiste*)

curșiv, -ă I. *adj.* (despre vorbire, scriere) curgător, fluent, ușor. II. *adj. s. f.* (caracter de literă tipografică) înclinat spre dreapta, imitând scrisul de mână; italic. III. *s. n.* material publicistic de proporții reduse, scris fluent și cules cu astfel de caractere. (< fr. *curșif*, lat. *curșivus*)

curșivitate *s. f.* caracterul curșiv al vorbirii, al scrierii, al formulării ideilor. (< *curșiv* + -itate)

curșór *s. n.* 1. piesă mobilă care alunecă pe o țijă, pe o riglă gradată etc. 2. (inform.) linie de subliniere clipitoare, afișată pe prima poziție liberă de un calculator. (< fr. *curseur*, lat. *cursor*)

curtă *vb. tr.* a face curte unei femei, a căuta să-i câștige favoarea, simpatia, dragostea. (după fr. *courtiser*)

curtăj *s. n.* 1. ocupație de curtier; brokeraj. 2. scăzământ făcut sub formă de plată convenită curtierilor, pentru tranzacțiile și operațiile încheiate prin mijlocirea lor. (<fr. *courtage*)

curtenesc, **-ească** *adj.* de curte, * (despre poezia erotică a evului mediu și a Renașterii) care exprimă un adevărat cult pentru femeie. (< *curtean* + *-esc*)

curtenitor, **-oăre** *adj.* politicos, amabil (față de femei). (< *curtenie* + *-tor*)

curtezân *s. m. (ir.)* 1. bărbat care face curte unei femei. 2. lingusitor, adulator. (<fr. *courtisan*)

curtezanat *s. n. (ir.)* linguseală (de curtean). (< *curtezan* + *-at*)

curtezană *s. f.* femeie de moravuri ușoare, care trăia la curtea unui suveran sau a unui nobil. (<fr. *courtisane*)

curtier *s. m.* broker. (<fr. *courtier*)

curtină *s. f.* 1. fiecare dintre părțile care alcătuiau blazonul mantiei regale (în Franța). 2. zid de apărare al unei cetăți între două turnuri sau bastioane succesive. 3. masiv de arbori sau arbuști din cuprinsul unui spațiu verde, dintr-o singură specie. (<fr. *courtine*)

curtoazie *s. f.* politețe; amabilitate, etichetă, curtenie. (<fr. *courtoisie*)

curul, **-ă** *adj.* *scaun* ~ = scaun de onoare, încrustat cu fildeș, pe care stăteau consulul și înalții magistrați romani; *magistratură -ă* = magistratură care dădea dreptul la un scaun curul; *edil* ~ = magistrat din Roma care se ocupă cu construcțiile. (<lat. *curulis*, fr. *curule*)

cuscutatee *s. f. pl.* familie de plante parazite: cuscuta. (<fr. *cuscutacées*)

cuscută *s. f.* plantă parazită cu tulpina filiformă, subtire, fără clorofilă, pe trifoi și pe lucernă; torșel. (<fr. *cuscute*, lat. *cuscuta*)

CUSPID(I), **-cuspid** *elem.* „vârf, ghimpe”. (<fr. *cuspid*/i-, *-cuspid*, lat. *cuspis*, *-idis*)

cuspidat, **-ă** *adj.* terminat printr-un vârf ascuțit. (<lat. *cuspidatus*, fr. *cuspidé*)

cuspidă *s. f.* 1. (bot.) vârf lung și ascuțit; ghimpe. 2. formație anatomică terminată printr-un vârf ascuțit. (<fr. *cuspidé*)

custode *s. m.* 1. cel care are în grijă paza unor bunuri. 2. lucrător într-o bibliotecă având misiunea de a supraveghea eliberarea și restituirea cărților în sala de lectură. 3. cuvânt, silabă însemnată pe ultima pagină a fiecărei coli sau pe fiecare pagină, în partea dreaptă sub ultimul rând, și repetat la începutul paginii următoare pentru a arăta ordinea colilor și a paginilor manuscriselor. (<it. *custode*, lat. *custos*, *-odis*)

custodie *s. f.* pază și conservare a anumitor bunuri. (<it., lat. *custodia*)

cusetă *s. f.* 1. banchetă care poate fi amenajată ca pat în cabinetele de dormit de pe navă sau ale vagoanelor de tren; (*p. ext.*) cabină în asemenea vagoane. 2. spațiu amenajat pentru întreținerea veteilor sau a vacilor în sistemele moderne de exploatare. (<fr. *couchette*)

cuștică *s. f.* limbă din familia de limbi hamito-semitice vorbită în Etiopia. (<fr. *couchitique*)

cutanat, **-ă** *adj.* referitor la piele; cutaneu; (despre tratamente medicale) care se aplică pe piele. (<fr. *cutané*)

cutană *s. f. (geol.)* 1. depunere fină de material care umple golurile sau acoperă cu o poighiță subtire fețele elementelor solului; peliculă. 2. modificare a structurii materialului din sol. (<fr. *cutane*)

cutanău, **-ée** *adj.* cutanat. (<fr. *cutené*)

cúter¹ *s. n.* ambarcație mică cu un singur catarg (cu vele), pentru curse scurte sau pentru sport nautic. • ambarcație de pescuit. (<engl., fr. *cutter*)

cúter² *s. n.* mașină de tocat utilizată la fabricarea mezelurilor. (<engl. *cutter*)

cuterizare /ca-te-/ *s. f.* sistem de așezare a cărților în bibliotecă după criteriul clasificării zecimale, iar în cadrul acesteia, în ordinea alfabetică a autorilor și a titlurilor pentru cărțile anonime. (cf. *Cutter*, autorul sistemului)

cuticulă *s. f.* 1. strat subtire și rezistent care acoperă și protejează suprafața celulelor epiteliale. 2. zonă superficială, chitinoasă, a tegumentului insectelor și crustaceelor. 3. peliculă superficială a fructelor, frunzelor și tulpinilor tinere, conținând cutină. (<fr. *cuticule*, lat. *cuticula*)

cutină *s. f.* substanță ceroasă, impermeabilă, care impregnează cuticula vegetalelor. (<fr. *cutine*)

cutinizare *s. f.* transformare a celulozei în cutină. (după fr. *cutinisation*)

cutireacție *s. f.* test de stabilire a sensibilității unui individ față de o anumită substanță (microbi, toxine) prin înculcarea în piele a unei mici cantități din această substanță. (<fr. *cuti-réaction*)

cutumă *s. f.* normă de drept nescrisă, adoptată prin tradiție; consuetudine. (<fr. *coutume*)

cutumiâr, **-ă** *adj.* referitor la cutumă; consuetudinar. **O drept** ~ = ansamblu de datini, obiceiuri ale unei regiuni sau țări având putere de lege; obiceiul pământului. (<fr. *coutumier*)

cuturiără *s. f. (livr.)* croitoreasă. (<fr. *couturière*)

cuvadă *s. f.* (în comuna primitivă; în Asia, America de Sud și Europa) rit de asistare a tatălui la nașterea copilului său, unde se comporta ca mamă, primind îngrijirile moașei, felicitările și darurile rudelor și prietenilor. (<fr. *couvade*)

cuvă *s. f.* 1. recipient de forme și dimensiuni variate, în operații tehnice sau de laborator. 2. partea superioară a unui fumul. 3. șant de fier sau de beton în care se instalează piesele de artilerie. (<fr. *cuve*)

covelaj *s. n.* armare interioară a pușturilor exploataților miniere. (<fr. *covelage*)

cuvértă *s. f.* email transparent cu care se acoperă obiecte de faianță, de ceramică. (<fr. *couverte*)

cuvertură *s. f.* 1. învelitoare pentru masă, pat etc. 2. (geol.) ansamblu de sedimente care acoperă un soclu. (<fr. *couverture*)

cuvétă *s. f. (geol.)* depresiune naturală sau artificială cu un contur circular. **O ~a lacului** = teren ocupat de un lac de acumulare până la nivelul creștei barajului. (<fr. *cuvette*)

cuzinét *s. m.* 1. piesă în formă de cilindru sau din două părți semicilindrice care câtușește un lagăr (II) și vine în contact direct cu axul mașinii. 2. placă între două elemente de construcție pentru susținerea celui de deasupra și transmiterea eforturilor la cel inferior. (<fr. *coussinet*)

CVADRA— v. *cvadri*—

cvadragenâr, **-ă** *adj. s. m. f. (om)* în vârstă de 40 de ani. (<fr. *quadragénaire*, lat. *quadragenarius*)

cvadrânt *s. m.* 1. o pătrime din circumferința unui cerc. 2. instrument de precizie dintr-un sfer de cerc gradat, pentru măsurarea unghiurilor. 3. organ metalic al unui aparat, instrument de măsură etc. în formă de sector de cerc de mărimea unui cvadrant (I). (<fr. *quadrant*, lat. *quadrans*)

cvadrát *s. m.* unitate de măsură în tehnologia tipografică tradițională cu 48 de puncte (18, 04 mm). • bucățică de metal cu care se umplu golurile dintre cuvinte sau rânduri având această lungime. (<germ. *Quadrat*, fr. *quadrat*)

cvadrátic, **-ă** *adj.* referitor la pătrat; de formă (aproape) pătrată. • (despre valoare) ridicat la pătrat. (<fr. *quadratique*)

cvadrátrice *s. f.* curbă folosită la antici pentru cvadratura cercului. (<fr. *quadratrice*)

cvadrátură *s. f.* 1. (mat.) problema construirii unui pătrat cu o arie dată. • calculul unei integrale definite necesar, uneori pentru aflarea ariei unui domeniu plan mărginit de o curbă închisă. **O ~a cercului** = problema (nesoluționabilă) a construirii, cu rigla și compasul, a unui pătrat cu aria egală cu a unui cerc dat; (*fig.*) problemă imposibil de rezolvat. 2. (*astr.*) poziție aparentă în care doi astri priviți de pe Pământ au o diferență de longitudine de 90°. • (*pl.*) fazele primului și ultimului pătrar al Lunii. (<fr. *quadrature*)

CVADRI— /CVADRA— /CVADRÚ— /CUADRI— *elem.* „patru”. (<fr. *quadi-*, *quadra-*, *quadru-*, cf. lat. *quadrus*, divizat în patru)

cvádrícă *s. f. (mat.)* suprafață reprezentată de o ecuație de gradul doi. (<fr. *quadrrique*)

cvadricenténar, **-ă** I. *adj.* care durează de patru sute de ani. II. *s. n.* al patrulea centenar. (< *cvadri-* + *centenar*)

cvadricéps *adj.* s. m. (mușchi) care are la extremitatea superioară patru ligamente. (<fr., lat. *quadriceps*)

cvadricólór, **-ă** *adj.* cu patru culori. (<fr. *quadrice-lore*)

cvadricromie *s. f.* imprimare în patru culori (galben, roșu, albastru și negru). (<fr. *quadrichromie*)

cvadridimensional, **-ă** *adj.* cu patru dimensiuni. (<it. *quadrimensionale*)

cvadriénă, **-ă** I. *adj.* care durează patru ani; care revine la fiecare patru ani. II. *s. f.* festival, expoziție care se

- organizează din patru în patru ani. (< fr. *quadriennal*, lat. *quadriennalis*)
- cvadrifid**, -ă *adj.* despăcat în patru. (< fr. *quadrifide*)
- cvadrifilăr**, -ă *adj.* din patru fire; (*electr.*) cu patru conductoare. (< fr. *quadrifilaire*)
- cvadriflor**, -ă *adj.* cu patru flori. (< fr. *quadriflore*)
- cvadrifonie** *s. f.* tehnică de înregistrare și redare muzicală bazată pe patru surse acustice, care oferă posibilitatea unei percepții în relief; cuadrofonie; tetrafonie. (< fr. *quadriphonie*)
- cvadrigă** *s. f.* (la romani) car pe două roți tras de patru cai, în cursele de circ și la triumfuri. (< lat. *quadriga*)
- cvadrigemelar**, -ă *adj.* cu patru gemeni. (< fr. *quadrigemelaire*)
- cvadrigemeni** I. *adj. pl. tuberculi* ~ = cele patru proeminențe ale bulbului rahidian. II. *s. m. pl. cvadrupleți.* (< lat. *quadrigeminus*)
- cvadrigeminat**, -ă *adj.* (despre puls) în care un grup de patru pulsații este separat periodic de un grup asemănător printr-un interval mai mult sau mai puțin lung. (< fr. *quadrigeminé*)
- cvadrigeminism** *s. n.* tulburare a ritmului inimii, cuprinzând un ritm cvadrigeminat. (< fr. *quadrigeminisme*)
- cvadrilaterál**, -ă *adj. (mat.)* cu patru laturi; (*p. ext.*) pe patru părți. (< fr. *quadrilatéral*)
- cvadrilión** *s. n.* un milion de trilioane. (< engl. *quadrillion*)
- cvadrilób** *s. n.* motiv decorativ asemănător trifoiului cu patru foi; tetralob. (< fr. *quadrilobe*)
- cvadrilóc** *adj., s. n.* (avion) cu patru locuri. (după fr. *quadrilace*)
- cvadriloculár**, -ă *adj. (bot., anat.)* cu patru loje sau loculi. (< fr. *quadriloculaire*)
- cvadrimarán** *s. n.* navă maritimă de mare viteză, de 60 de noduri pe oră; cu patru motoare și patru coci paralele unite printr-o punte. (< engl. *quadrimaran*)
- cvadrimotór/cvadrimotór** *adj., s. n.* (avion) cu patru motoare. (< fr. *quadrimoteur*)
- cvadrinóm** *s. n.* polinom cu patru termeni. (< fr. *quadrinôme*)
- cvadripál**, -ă *adj.* (despre elice) cu patru pale. (< fr. *quadripale*)
- cvadripartit**, -ă *adj.* din patru elemente. (< fr. *quadripartite*)
- cvadripetal**, -ă *adj.* cu patru petale. (< fr. *quadripétale*)
- cvadriplegie** *s. f.* tetraplegie. (< fr. *quadriplégie*)
- cvadripól** *s. n.* rețea electrică cu două borne de intrare și două de ieșire. (< fr. *quadripole*)
- cvadrireactór** *adj., s. n.* (avion) propulsat de patru reactoare. (< fr. *quadrireacteur*)
- cvadriremă** *s. f.* galeră care avea patru rânduri de vâsle sau patru vâslași la o vâslă. (< fr. *quadrireme*, lat. *quadriremis*)
- cvadrisiláb** *s. n.* cuvânt cvadrisilabic; tetrasilab. (< fr. *quadrisyllabe*)
- cvadrisilábic**, -ă *adj.* (despre cuvinte, versuri) format din patru silabe; tetrasilabic. (< fr. *quadrisyllabique*)
- cvadrivalént**, -ă *adj. I.* cu patru cromozomi omologi în cursul meiozei. 2. tetraivalent. (< fr. *quadrivalent*, lat. *quadrivalens*)
- CVADRU-** v. *cvadri-*.
- cvadrumán**, -ă *adj.* (despre maimuțe) care se folosește de cele patru picioare ca de mâini. • (*s. f. pl.*) maimuțe. (< fr. *quadrumane*)
- cvadrumvirát** *s. n.* magistratură formată din patru membri. (< it. *quadrumvirato*)
- cvadruplá** *vb. tr., intr. a (se) împătri.* (< fr. *quadrupler*, lat. *quadruplare*)
- cvadruplét** I. *s. n. 1.* al patrulea dintre patru exemplare de același fel. 2. (*mat.*) mulțime ordonată având patru elemente. II. *s. m.* fiecare dintre cei patru gemeni (cvadrigemeni); cvadruplu. (< fr. *quadruplet*)
- cvadrupléx** *s. n. 1.* sistem de transmisie telegrafică ce asigură transmiterea simultană a patru mesaje diferite. 2. (*biol.*) organism poliploid care are pe un locus patru gene dominante. (< fr., lat. *quadruplex*)
- cvadruplu**, -ă I. *adj. 1.* împătrit. 2. în număr de patru. II. *s. m.* cvadruplet. (< lat. *quadruplex*, fr. *quadruple*)
- cvartadécimă/cuartadécimă** *s. f. (muz.)* interval de 14 trepte (o septimă peste octavă). (< lat. *quarta decima*)
- cvartál** *s. n.* porțiune dintr-un oraș între străzi care se intersectează. (< rus. *kvartal*, germ. *Quartal*)
- cvártă/cuártă** *s. f. (muz.)* interval de patru trepte într-o gamă diatonică. (< fr. *quarte*, it. *quarta*, lat. *quartus*)
- cvartet** *s. n. I. v. cuartet. 2. (fam.)* grup de patru persoane. (< it. *quartetto*, fr. *quartette*)
- cvartolét/cuartolét** *s. n. (muz.)* diviziune ritmică specială alcătuită din patru note de durată egală cu aceea a trei note obișnuite. (< it. *quartoletto*, fr. *quartolet*)
- CVASI-** *elem.* „aproape, asemănător, pe jumătate”. (< fr. *quasi-*, cf. lat. *quasi*)
- cvasi²** *adv.* aproximativ, cam, aproape, oarecum. (< lat., fr. it. *quasi*)
- cvasicontráct** *s. n.* aranjament fără o perfectare legală. • contract imperfect încheiat între guvern și producător în vederea încurajării unei anumite producții. (< fr. *quasi-contrat*)
- cvasidelict** *s. n.* fapt ilicit care, comis fără intenția de a vătăma, cauzează totuși o daună, putând da naștere la o acțiune civilă pentru daune-interese. (< fr. *quasi-délict*)
- cvasioníríc**, -ă *adj.* în stare aproape onirică. (< it. *quasi onirico*)
- cvasiparticulá** *s. f. (fiz.)* particulă a cărei dimensiune atinge o zecime de micron. (< engl. *quasiparticle*)
- cvasistelár**, -ă *adj.* (despre un astru) a cărui imagine fotografică este punctuală ca a unei stele, dar a cărui natură nu este stelară. (< engl. *quasistellar*)
- cvasiunáním**, -ă *adj.* aproape unanim. (< it. *quasi unanimo*)
- cvasiunanimitáte** *s. f.* ceea ce constituie aproape unanimitatea. (< *cvasiunanim + -itate*)
- cvátuor** *s. n.* compoziție pentru patru părți vocalice sau instrumentale. (< fr. *quatuor*, cf. lat. *quatuor*, patru)
- cvér** *s. n.* ansamblu de linii horizontale dintr-o tabelă sau dintr-un formular. (< germ. *Quer/stellung*)
- cverulént**, -ă *adj., s. m. f.* (psihopat, paranoic) revendicativ, plângăreț. (< fr. *querulent*)
- cveruléntă** *s. f.* tendință patologică a cuiva spre revendicări nefondate, având convingerea de a fi nedreptățit. (< fr. *querulence*)
- cvietism** *s. n. v. chietism.*
- cvietist**, -ă *adj., s. m. f. v. chietist.*
- cvinárie** *s. f.* strofă alcătuită din cinci versuri; cvintet (4). (< fr. *quinaire*)
- cvináriu**, -ie I. *adj.* format din cinci unități; divizibil cu 5. • (despre măsură, ritm) compus din cinci elemente ritmice. II. *s. m.* monedă romană valorând 5 ași. (< lat. *quinarius*)
- cvincucial**, -ă *adj.* (despre obiecte) dispuse câte cinci (patru în careu și una la mijloc); (despre elemente florale) cu cinci straturi suprapuse. (< lat. *quincuncialis*, fr. *quincuncial*)
- cvincvagenár**, -ă *adj., s. m. f.* cincntenar. (< fr. *quinquagenaire*, lat. *quingagenarius*)
- CVINT-/CHINT-** *elem.* „cinci”. (< fr. *quint-*, cf. lat. *quintus*)
- cvintadécimá** *s. f. (muz.)* interval de 15 trepte (două octave). (< lat. *quinta decima*)
- cvintă** *s. f. I.* interval de cinci trepte într-o gamă diatonică. 2. acces prelungit de tuse violentă. (< it. *quinta*, fr. *quinte*)
- cvintét** *s. n. 1.* formație muzicală alcătuită din cinci interpreți. 2. compoziție scrisă pentru o astfel de formație. 3. linie de atac a unei echipe (de fotbal) compusă din cinci jucători. 4. cvinarie. (< it. *quintetto*, fr. *quintette*)
- cvintilión** *s. n.* un milion de cvadrilioane (10^9). (< fr. *quintillion*)
- cvintolét** *s. n. (muz.)* diviziune ritmică specială alcătuită din cinci note de durată egală cu aceea a patru note obișnuite. (< fr. *quintoler*)
- cvintuplá** *vb. tr., intr. a (se) încinci.* (< fr. *quintupler*)
- cvintuplú**, -ă I. *adj.* încincinat. II. *s. m.* fiecare dintre gemenii născuți în număr de cinci. (< fr. *quintuple*, lat. *quintuplex*)
- cvórum** *s. n.* număr minim de participanți pentru ca o adunare să se poată considera împunernicită a adopta o hotărâre. (< fr., lat. *quorum*)
- cyátos** *s. n. (ant.)* vas mic grecesc, de scos vin, în formă de ceașcă cu fundul în calotă, cu o toartă. (< gr. *kyathos*)
- cyborg** /si-/ *s. n.* personaj din literatura de antipație, hibrid creier-mașină-microprocesor; robot. (< engl. *cyborg*)
- cylix** *s. n. (ant.)* cupă de ceramică, cu sau fără picior, cu două toate ușor recurbate. (< fr., gr. *kylix*)

D

da capo *loc. adv.* (muz.) de la început; (*p. ext.*) din nou, încă o dată. **o** ~ *al fine* = de la început până la sfârșit. (<it. *da capo*)

daciadă *s. f.* competiție sportivă românească, cu caracter de masă, organizată din doi în doi ani (înainte de 1989). (<*Dacia* + *-adă*)

dacián, **-ă** *adj. s. n.* (din) al treilea etaj al pliocenului din estul Europei. (<fr. *dacien*)

dácic, **-ă** *adj.* care aparține dacilor sau Daciei. (<fr. *dacique*, lat. *dacicus*)

dacism *s. n.* 1. ansamblu de caractere proprii dacilor. 2. element lexical de origine dacă. (<*dac* + *-ism*)

dacit *s. n.* rocă magmatică efuzivă cu structură porfirică, din cuarț, feldspat etc. (<fr. *dacite*)

dacită *s. f.* exploziv în mine, care nu aprinde grizul. (<fr. *dacite*)

dacnomanie *s. f.* impuls patologic de a mușca. (<fr. *dacnomanie*)

DACRI(O) *elem.* „lacrimă”. (<fr. *dacry/o-*, cf. gr. *dakryon*)

dacrioadenită *s. f.* inflamație a glandei lacrimale. (<fr. *dacryadenite*)

dacriocel *s. n.* hernie a glandei lacrimale. (<fr. *dacrycèle*)

dacriocist *s. n.* sac lacrimal. (<fr. *dacryocyste*)

dacriocistectazie *s. f.* dilatație a sacului lacrimal. (<fr. *dacryocystectasie*)

dacriocistită *s. f.* inflamație a sacului lacrimal. (<fr. *dacryosistite*)

dacriocistocel *s. n.* dilatație chistică a sacului lacrimal. (<fr. *dacryocystocèle*)

dacriogén, **-ă** *adj.* care provoacă secreția lacrimilor. (<fr. *dacryogène*)

dacriolit *s. n.* calcul (II) lacrimal. (<fr. *dacryolithe*)

dacrióm *s. n.* ulcer al căilor lacrimale. (<engl. *dacryoma*)

dacriorée *s. f.* secreție lacrimală abundentă. (<fr. *dacryorrhée*)

dacrón *s. n.* fibră sintetică de fabricație americană. (<amer., fr. *dacron*, n. com.)

dactil¹ *s. m.* picior de vers dintr-o silabă lungă (accentuată), urmată de două silabe scurte (neaccentuate). (<fr. *dactyle*, lat. *dactylus*, gr. *daktylos*)

DACTIL²(O) **-**, **-dactil**, **-dactilie** *elem.* „deget”, „mașină de scris”. (<fr. *dactyl/o-*, *-dactyle*, *-dactylie*, cf. lat. *dactylus*, gr. *daktylos*)

dactilic, **-ă** *adj.* (despre versuri) format din dactilii. (<fr. *dactylique*)

-dactilie v. **dactil**²(o) **-**.

DACTILIO *elem.* „inel”, „piatră gravată”. (<fr. *dactylio-*, cf. gr. *daktylios*)

dactilografie *s. f.* descriere a inelelor și a pietrelor prețioase gravate. (<fr. *dactylographie*)

dactilologie *s. f.* parte a arheologiei care studiază inelele și pietrele prețioase gravate. (<fr. *dactylogologie*)

dactilomantie *s. f.* pretinsă artă a ghicitului cu ajutorul unui inel. (<germ. *Daktyliomantie*)

dactilotécă *s. f.* colecție de inele sau de pietre prețioase. • casetă, sipet pentru păstrarea acestora. (<fr. *dactylotèque*)

dactilită *s. f.* inflamație a unui deget de la mână sau de la picior. (<fr. *dactylite*)

dactilo *adj. inv.* (fam.) dactilografiat. (<fr. *dactylo*)

dactilofazie *s. f.* dactilologie. (<fr. *dactylophasie*)

dactilofón *s. n.* aparat portativ cu clape corespunzând

unor litere sau sunete, destinat să faciliteze comunicarea celor lipsiți de darul vorbirii. (<fr. *dactylophone*)

dactilograf, **-ă** *s. m. f.* cel care se ocupă cu dactilografia. (<fr. *dactylographe*)

dactilografia *vb. tr.* a scrie (un text) la mașina de scris. (<fr. *dactylographier*)

dactilografie *s. f.* tehnica dactilografierii. (<fr. *dactylographie*)

dactilogramă *s. f.* 1. amprentă lăsată de deget, ca mijloc de identificare în antropometrie. 2. text dactilografiat. (<fr. *dactylogramme*)

dactilogripóză *s. f.* atitudine vicioasă, încovoierea degetelor. (<fr. *dactylogrypose*)

dactilologie *s. f.* mijloc de comunicare (între surdomuși) prin semne convenționale cu degetele; dactilofazie. (<fr. *dactylogogie*)

dactilomegalie *s. f.* hipertrofie a degetelor de la mâini sau de la picioare. (<fr. *dactylomégalie*)

dactilométru *s. n.* aparat de înregistrare simultană a deplasării unui deget în trei direcții spațiale. (<fr. *dactylomètre*)

dactiloplastie *s. f.* operație de chirurgie plastică pentru refacerea degetelor distruse. (<fr. *dactyloplastie*)

dactiloptere *s. n. pl.* specie de pești din ordinul acantopterigienilor, cu aripioarele pectorale ca niște aripi. (<fr. *dactyloptères*)

dactiloscóp *s. m.* specialist în dactiloscopie. (<germ. *Daktiloskop*)

dactiloscopie *s. f.* procedeu de identificare cu ajutorul amprentelor digitale. (<fr. *dactyloscopie*)

dadá *s. n. inv.* dadaism. (<fr. *l'École/ dada*)

dadaism *s. n.* curent literar și artistic apărut în 1916 în Europa, caracterizat prin negarea și răsturnarea valorilor artistice, existente, cultivând illogical, arbitrarul irațional, suprimarea oricărei legături dintre gândire și expresie în literatură, colajele, alăturarea incoerentă de linii și de culori în artele plastice; dada. (<fr. *dadaïsme*)

dadaíst, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al dadaismului. (<fr. *dadaïste*)

dadofór *s. m.* (ant.) purtător de faclă, însoțitor al zeului Mithra. (<gr. *dadophoros*)

dáfnie *s. f.* mic crustaceu de apă dulce, în zooplancton; purice-de-apă. (<fr. *daphnie*, lat. *daphnia*)

dagheretíp *s. n.* aparat în daghereotipie. • imagine obținută. (<fr. *daguerrotypie*)

dagheretipie *s. f.* vechi procedeu de a reproduce imaginile obiectelor pe o placă de cupru argintată, sensibilizată cu vapori de iod. (<fr. *daguerrotypie*)

dáija *s. f.* depresiune închisă, circulară sau alungită, întâlnită în rocile argiloase din regiunile (semi)aride. (<fr. *dajja*)

daimio *s. m. inv.* nume dat marilor seniori feudali japonezi care și-au pierdut privilegiile prin revoluția din 1868. (<fr. *daimyo*)

dais /de/ *s. n.* 1. platformă în camerele seniorilor feudali, pe care se așeza o masă pentru aceștia. 2. (*arhit.*) lucrare suspendată deasupra unei statui, a unui tron, altar etc., susținută de coloane. (<fr., engl. *dais*)

dálai-láma *s. m. inv.* șeful suprem al religiei budiste; marele lama. (<fr. *dalaï-lama*)

daláj *s. n.* ansamblu de dale care alcătuiesc o pardoseală, un pavaj. (<fr. *dallage*)

dálá *s. f.* placă de formă geometrică regulată, din piatră, marmură, beton etc., folosită la pardoseli, pavaje sau la căptușirea zidurilor. (<fr. *dalle*)

- dălie** *s. f.* plantă ornamentală din familia compozeelelor, cu flori colorate, foarte frumoase, dar fără miros; gherghină. (<fr. *dahlia*)
- dalmăt**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Dalmația, dalmațian. **II. adj.** referitor la Dalmația; dalmatic. • (*s. f.*) limbă romanică, astăzi dispărută, vorbită în fosta provincie romană Dalmația. (<fr. *dalmate*)
- dalmătic**, -ă *adj.* 1. dalmat. 2. (despre țăruri) format din golfuri, peninsule și insule cu forme alungite și creste muntoase; (despre izvoare) care curge continuu. (<fr. *dalmatique*, lat. *dalmaticus*)
- dalmățic** *s. f.* 1. tunică albă, tivită cu purpură, purtată de împărații romani. 2. mantie de ceremonie a regilor Franței. 3. veșmânt liturgic catolic, cu mâneci largi, despicat în părți, purtat de diaconii și episcopii. 4. îmbrăcăminte cu care sunt înfățișați îngerii, sub formă de rochie lungă. (<lat. *dalmatica*, fr. *dalmatique*)
- dalmațian** *s. m.* căine de agrement, decorativ, rezistent, cu blana albă acoperită cu mici pete negre sau maro închis. (<fr. *dalmatien*)
- dalmațian** ², -ă *adj.* 1. dalmat. 2. (*fig.*; despre biografia, comportamentul cuiva) pătât de atitudini degradante; (despre oameni) secătură, om de nimic, netrecnic. (<fr. *dalmatien*)
- daltonian**, -ă *adj., s. m. f.* daltonist. (<fr. *daltonien*)
- daltonism** *s. n.* deficiență congenitală constând în incapacitatea de a distinge culorile roșu și verde. (<fr. *daltonisme*)
- daltonist**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de daltonism; daltonian. (<fr. *daltoniste*)
- dam** *s. m.* specie de cerb cu coamele lățite în formă de lopoți; cerb-lopătar. (<germ. *Dam/hirsch*, lat. *dama*)
- damân** *s. m.* mamifer unguilat erbivor, din Africa, cât un iepure, care trăiește în arbori sau pe stânci. (<fr. *daman*)
- damă** *s. n.* rășină naturală albă-gălbuie cu nuanțe roșii sau negre, dintr-un arbore din Indochina. (<fr. *dammar*)
- damasc** *s. n.* țesătură de in, bumbac, mătase etc. decorată cu flori și ornamente în relief. (<it. *damasco*)
- damaschetă** *s. f.* veche stofă de mătase venețiană. (<fr. *damasquette*)
- damaschină** *vb. tr.* 1. a îmbrăca în damasc. 2. a încrusta în oțel, în fier, fildeș sau os firicele de aur sau de argint. (<fr. *damasquiner*)
- damaschinaj** *s. n.* damaschinare. (<fr. *damasquinage*)
- dâmă** *s. f.* 1. I. doamnă, cucoană. *o de ~ =* femeiesc. 2. femeie de moravuri ușoare, prostituată. **II.** 1. carte de joc pe care este desenată figura unei femei. 2. (la jocul de șah) regină. 3. (*pl.*) joc practicat pe o tablă ca cea de șah cu pionii sau discuri albe și negre. **III.** scobitură în copastia unei ambarcații, în care se sprijină manșonul ramei. (<fr. *dame*, it. *dama*)
- damenvâl** *s. n.* drept, posibilitate pe care o au femeile și fetele de a-și alege singure partenerii la dans. (<germ. *Damenwahl*)
- damf** *s. n.* (*fam.*) miros de alcool pe care îl exală cineva sau ceva. (<germ. *Dampf*)
- damiér** *s. n.* motiv ornamental din suprafețe pătrate, alternate fie cromatic, fie ca aranjament. (<fr. *damier*)
- damigeană** *s. f.* vas mare de sticlă cu gâtul strâmt, învelit într-o împletitură de nuiele, pentru păstrat vin, țuică etc. (<it. *damigiana*)
- damnă** *vb. tr.* 1. a condamna la chinurile infernului. 2. a blestema, a reprobă. (<fr. *damner*, lat. *dammare*)
- damnăbil**, -ă *adj.* care merită să fie blestemat, condamnat. (<fr. *dammable*, lat. *dammabilis*)
- damnăț**, -ă *adj.* 1. condamnat la chinurile infernului. 2. blestemat, reprob, care și-a atras oprobriul public. (<fr. *dammé*, lat. *dammatus*)
- damnățiu** *s. f.* 1. osândire la chinurile infernului. 2. blestem. (<fr. *dammation*, lat. *dammatio*)
- dan** *s. m.* grad de calificare în ierarhia titularilor centurii negre în artele marțiale japoneze (judo, karate, aikido etc.). (<fr. *dan*)
- danaidă** *s. f.* I. fluture diurn din Africa cu aripile viu colorate. **II.** orificiu calibrat destinat măsurării continue și precise a debitelor în conducte. (<fr. *danaïde*)
- dancing** /dânsing/ *s. n.* local public unde se dansează. (<fr., engl. *dancing*)
- dandî** /dândî/ *s. m.* tânăr elegant, îmbrăcat după ultima modă. (<fr., engl. *dandy*)
- dandism** *s. n.* comportare, ținută, aere de dandi. (<fr. *dandysme*)
- danéz**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Danemarca. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită de danezi. (<fr. *danois*)
- danián**, -ă *adj., s. n.* (din) ultimul etaj al cretaciacului. (<fr. *danien*)
- dans** *s. n.* gen artistic constând din mișcări ritmice, expresive, ale corpului, executate în tactul unei melodii. (<fr. *danse*)
- dansá** *vb. intr., tr.* 1. a executa un dans. 2. (*fig.*) a se mișca neconținut. (<fr. *danser*)
- dansânt**, -ă *adj.* (despre serate, petreceri) la care se dansează, cu dans. (<fr. *dansant*)
- dansător**, -oăre *s. m. f.* 1. cel care dansează. 2. profesionist al dansului. (<*dansa* + -*tor*)
- dantelá** *vb. tr.* a cresta pe margini (un lucru), a da aspect de dantelă. (<fr. *danteler*)
- dantelá** *s. f.* împletitură fină din fire de bumbac, de mătase etc., servind la ornamentarea rufăriei, a obiectelor de îmbrăcăminte etc. (<fr. *dentelle*)
- dentelărie** *s. f.* 1. mai multe (feluri de) dantele. 2. (*fig.*) lucru, contur etc. asemănător unei dantele. (<*dantelá* + -*rie*)
- dantelură** *s. f.* 1. ornament arhitectonic compus din zimți etc. 2. totalitatea creștăturilor de pe marginea frunzelor. (<fr. *dentelure*)
- dantesc**, -ă *adj.* propriu (operei și concepției) lui Dante. (<it. *dantesco*, fr. *dantesque*)
- dantism** *s. n.* dantologie. (<it. *dantismo*)
- dantistică** *s. f.* dantologie. (<it. *dantistica*)
- dantológ**, -ă *s. m. f.* cercetător în dantologie. (<it. *dantologo*)
- dantologie** *s. f.* studiul vieții și opereii lui Dante; dantism, dantistică. (<fr. *dantologie*, it. *dantologia*)
- danturá** *vb. tr.* a tăia dinții unei roți cu ajutorul unei freze speciale. (<*danturá*)
- dantură** *s. f.* 1. totalitatea dinților unui om. • dentiție (3). 2. ansamblu al dinților unor organe de mașini sau de utilaje. (<fr. *denture*)
- danubián**, -ă *adj.* din regiunea Dunării; dunărean. (<fr. *danubien*)
- daoism** *s. n.* v. taoism.
- dárling** *s. m. f.* inv. drag! dragă! (<engl. *darling*)
- darvinian**, -ă *adj., s. m. f.* darwinist. (<fr. *darwinien*)
- darwinism** *s. n.* concepție evoluționistă potrivit căreia speciile animale și vegetale se transformă treptat unele în altele ca urmare a interacțiunii dintre variabilitate, ereditate, suprapopulație, lupta pentru existență și selecția naturală. *o ~ social =* concepție sociologică din a doua jumătate a sec. XIX care extinde legile biologice ale luptei pentru existență și ale selecției naturale la viața socială. (<fr. *darwinisme*)
- darwinist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al darwinismului; darvinian. (<fr. *darwiniste*)
- dasiúr** *s. m.* dihor, marsupial arboreol din Australia, camivor și insectivor, cu coada păroasă. (<fr. *dasyure*)
- dáta** ¹ *s. n.* lucrările cunoscute, date care stau la baza unui raționament, a unei cercetări etc. (<lat. *data*)
- datá** ² *vb. I. tr.* a stabili data unui fapt din trecut. • a pune data pe un act, pe o scrisoare etc. **II. intr.** a-și avea începutul, a începe din... (<fr. *dater*)
- datábil**, -ă *adj.* care poate fi datat. (<fr. *datable*)
- dátá** *s. f.* 1. timp în care s-a petrecut sau urmează să se facă ceva; indicația acestui timp. 2. (*mat.*) număr, mărime, relație etc. care servește la rezolvarea unei probleme. 3. (*pl.*) informații referitoare la ceva. (<fr. *date*)
- datív** *s. n.* caz al declinării care exprimă de obicei destinația acțiunii unui verb, având valoare de complement indirect. *o ~ etic =* dativul unui pronume (*mi, îi*), care indică persoana interesată în acțiune. (<fr. *datif*, lat. *dativus*)
- datúra** *s. f.* gen de plante din familia solanacee, foarte toxice, care cresc pe trunchiul copacilor; ciunăfaie. (<fr. *datura*)
- daumén** /dau-/ *s. n.* sunet prin apăsarea pe coardă cu degetul mare în pozițiile înalte, la violoncel și contrabas. (<germ. *Daumen*)
- dăună** *s. f.* 1. stricăciune, pagubă; prejudiciu moral. 2. (*pl.*) despăgubiri morale. *o în ~a (cuiva sau a ceva) =* în paguba (cuiva sau a ceva). (<lat. *daunum*)

deburáj *s. n.* 1. deburare. 2. deșeurile obținute în urma acestei operații. 3. fază de pregătire a cailor tineri pentru călărie, urmărind dezvoltarea fizică, precum și formarea caracterului și a reflexelor condiționate. (<fr. *débourage*)

deburbá *vb. tr.* a supune operației de deburare. (<fr. *débourber*)

deburbáj *s. n.* deburare. (<fr. *débourage*)

deburbáre *s. f.* 1. operație de limpezire a mustului înainte de fermentație. 2. spălarea unui minereu. (<deburba)

deburzá *vb. tr.* a cheltui, a plăti (din buzunar, din pungă). (<fr. *débourser*)

debusolá *vb. tr.* a dezorienta. (<fr. *déboussoler*)

debusolát, **-ă** *adj.* descumpănit, dezorientat. (<fr. *débusolé*)

debușá *vb. intr.* a da înspre..., a se deschide spre... • (*mil.*) a ieși dintr-un loc îngust, acoperit, la loc deschis. (<fr. *déboucher*)

debușeu *s. n.* 1. regiune, țară servind ca piață de desfăcere a produselor, a mărfurilor etc. 2. ieșirea dintr-un defileu a unei ape curgătoare, a unei șosele etc. • (*mil.*) ieșire la loc deschis, larg. **o** ~ul unui pod = debit maxim al unei ape curgătoare care la nivelul maxim nu trece peste pod. (<fr. *débouché*)

debușoná *vb. tr.* a desface un bușon; a destupa. (<fr. *débouchonner*)

debút *s. n.* 1. primii pași într-o carieră, într-o profesiune (artistică, literară etc.). 2. (*p. ext.*) început; operă, creație constituind acest început. (<fr. *débüt*)

debutá *vb. intr.* 1. a-și face debutul într-o carieră, pe scenă etc.; (despre un autor) a publica prima lucrare. 2. (*p. ext.*) a începe. (<fr. *débuter*)

debutanizá *vb. tr.* a separa butanul conținut într-un produs petrolifer. (<fr. *débutaniser*)

debutánt, **-ă** *s. m. f.* cel care își face debutul; începător, novice. (<fr. *débutant*)

debutoná *vb. tr., refl.* a (se) descheia (la) naturi. (<fr. *déboutonner*)

debye /debái. *s. m.* unitate de măsură a momentului electric. (<engl., fr. *debye*)

DECA- *elem.* „zece”, „de zece ori”. (<fr. *déca-*, cf. gr. *deka*)

decabrist, **-ă** *adj., s. m. f.* decembrist¹. (<rus. *dekabrist*)

decacórd *s. n.* vechi instrument muzical, asemănător harpei, cu zece coarde. (<fr. *décachorde*)

decadă, **-ă** *adj.* care se repetă la zece zile (sau ani). (<engl. *decadal*)

decádă *s. f.* 1. perioadă de zece zile consecutive. 2. grupare de zece elemente identice ale unui sistem tehnic. • reunire de zece cărți, de zece capitole etc. 3. deceniu. (<fr. *décade*)

decadént, **-ă** *I. adj.* 1. care se află în decadentă; în regres. **II. adj., s. m. f.** (adept) al decadentismului. (<fr. *décadent*)

decadentism *s. n.* 1. denumire dată unor curente literar-artistice de la sfârșitul sec. XIX, caracterizate prin disoluție a valorii, prin ruperea din contextul celorlalte valori. 2. mișcare literar-artistică europeană, caracterizată prin revolta împotriva rigidităților școlii parisiene, cultivarea brutală a inovațiilor formale și a senzațiilor tari, prin rafinament stilistic ajuns la apogeu care se va dizolva în simbolism. (<fr. *décadentisme*)

decadéntă *s. f.* decădere, declin, regres. • corupție, degradare morală, depravare. (<fr. *décadence*, lat. *décadentia*)

decadráj *s. n.* defect la proiecția filmelor în apariția pe ecran a două părți aparținând la două imagini vecine, despărțite printr-o dungă neagră. (<fr. *décadrage*)

decaédru *s. n.* poliedru cu zece fețe. (<fr. *décaèdre*)

decafeinizá *vb. tr.* a extrage cafeina din cafea. (după fr. *décaféiner*)

decagón *s. n.* poligon cu zece laturi. (<fr. *décagone*)

decagonal, **-ă** *adj.* în formă de decagon. (<fr. *décagonal*)

decagramá *s. n.* unitate de măsură pentru masă, de 10 grame. (<fr. *décagramme*)

decalá *vb. tr., refl.* a (se) distanța, a nu mai coincide, a face să nu (mai) coincidă în spațiu sau în timp. (<fr. *décaler*)

decaláj *s. n.* 1. decalare. 2. (*fig.*) lipsă de armonie, disproporție, nepotrivire. (<fr. *décalage*)

decalaminá *vb. tr.* a înlătura calamina de pe pereții unui motor. (<fr. *décalaminer*)

decalamináj *s. n.* decalaminare. (<fr. *décalaminage*)

decalc *s. n.* 1. desen obținut prin decalcare. 2. (*lingv.*) calc (2). (<fr. *décalque*)

decalcá *vb. tr. I.* a copia, a transpune un desen copiat pe o hârtie, pe o placă, pe o stofă etc. 2. a calchia. (<fr. *décalquer*)

decalcifiá *vb. I. tr.* a face ca organismul să-și piardă sau să-și micșoreze cantitatea de calciu. **II. refl.** (despre țesutul osos) a-și pierde o anumită cantitate de calciu; a se decalcifica. (<fr. *décalcifier*)

decalcifiánt *s. m.* substanță pentru micșorarea durtății apelor calcaroase. (<fr. *décalcifiant*)

decalcificá *vb. tr., refl. a* (se) decalcifia. (<it. *decalcificare*)

decalcomanie *s. f.* procedeu de transpunere a unor imagini colorate pe porțelan, sticlă etc. (<fr. *décalcomanie*)

decalibrá *vb. tr., refl.* (despre o armă de foc) a-și deforma calibrul ca urmare a tocirii ghinturilor din interiorul țevii. (<de- + *calibra*)

decalítu *s. m.* unitate de măsură pentru volum, de 10 litri. (<fr. *décalitre*)

decalóg *s. n.* cele zece porunci religioase și morale din Vechiul Testament. (<fr. *décalogue*, lat. *decalogus*, gr. *dekalogos*)

decalotá *vb. tr. I.* a descoperi membrul viril prin darea înapoi a prepuțului. 2. a îndepărta chirurgical calota craniană. (<fr. *décalotter*)

decalvánt, **-ă** *adj.* care provoacă chelirea. (<fr. *décalvant*)

decalvátie *s. f.* 1. calviție. 2. pedepsă în vechiul drept prin care se rădea capul condamnaților. (<lat. *decalvatio*, fr. *décalvation*)

decamerón *s. n.* operă conținând povestirile unor evenimente întâmplate în timp de zece zile. (<fr. *décameron*, it. *decameron*)

decamétru *s. m.* 1. unitate de măsură pentru lungimi, de 10 metri. 2. instrument de măsură format dintr-o panglică sau un lanț cu lungimea de 10 metri. (<fr. *décamètre*)

decán *s. m.* regiune a cerului care face parte din semnele zodiacului. (<fr. *décan*, lat. *decanus*)

decán² *s. n.* hidrocarbură saturată aciclică cu 10 atomi de carbon în moleculă. (<deca- + -an)

decăn³, **-ă** *I. s. m. I. (ant.)* decurion. 2. persoana cea mai în vârstă sau cu vechimea cea mai mare dintr-un anumit corp constituit. 3. (în trecut) persoană aleasă dintre avocați, care conducea baroul. 4. conducător, șef ecleziastic în biserica anglicană. **II. s. m. f.** membru al corpului profesional universitar care deține conducerea unei facultăți. (<lat. *decanus*, germ. *Dekan*)

decanal, **-ă** *I. adj.* referitor la decanat. **II. s. f.** lucrare scrisă la facultățile tehnice, echivalând cu un examen parțial. (<fr. *décanal*)

decanaț *s. n.* 1. demnitatea, funcția de decan³ (II). • birourile decanului. 2. organ de conducere al unei facultăți. (<fr. *décanat*, lat. *decanatus*, germ. *Dekanat*)

decantá *vb. tr. I.* a limpezi un lichid care conține particule solide în suspensie prin îndepărtarea acestuia după depunerea lor. 2. (*fig.*) a limpezi, a clarifica. (<fr. *décanter*)

decantátie *s. f.* decantare. (<fr. *décantation*)

decantór *s. n.* recipient, instalație pentru decantare. (<fr. *décanteur*)

decapá *vb. tr. I.* a curăța suprafața unui material în vederea vopsirii. 2. a nivela, a răzuși o suprafață prin înlăturarea unui strat subțire de deasupra. (<fr. *décaper*)

decapáj *s. n.* decapare. (<fr. *décapage*)

decapánt, **-ă** *I. s. n.* amestec de substanțe sau soluție pentru dizolvarea oxidilor ori a impurităților pe suprafețe metalice. **II. adj.** caustic și stimulant. (<fr. *décapant*)

decapítá *vb. tr. I.* a tăia capul cuiva; a ucide; a executa un condamnat prin tăierea capului. • a separa capul bovinelor de corpul lor la abator. 2. (*fig.*) a suprima, a reduce la neputință principalii șefi ai unui partid, ai unei bande etc. (<fr. *décapiter*)

decapitalizá *vb. tr.* a înlătura, a desființa capitalul. (<de- + *decapitaliza*)

decapítáție *s. f.* decapitare. (<fr. *décapitation*)

decapóde *s. n. pl. I.* ordin de crustacee superioare cu

- cinci perechi de picioare. 2. subordin de cefalopode cu zece tentacule și un rudiment de cochilie. 3. (sg.) locomotivă cu abur având cinci osii motoare cuplate. (<fr. *décapode(s)*)
- decapotă** *vb. tr.* a strânge, a ridica capota unui automobil. (<fr. *décapoter*)
- decapotabil**, -ă *adj.* (despre automobile) a cărui capotă se poate strânge sau ridica. (<fr. *décapotable*)
- decapsulă** *vb. tr.* 1. a desprinde capsulele de pe tulpinile unor plante textile. 2. a înlătura, prin operație, capsula unui organ, în special membrana care înveleşte rinichiul. 3. a desface capsula (la sticle, la rachete de semnalizare etc.). (<fr. *décapsuler*)
- decapsulator** *s. n.* mașină pentru decapsulare (1). (<*decapsula* + *-tor*)
- decapsulație** *s. f.* decapsulare (2). (<fr. *décapsulation*)
- decarbonată** *vb. tr.* a înlătura anhidrida carbonică dintr-o substanță. (<fr. *décarbonater*)
- decarbonată** *s. f.* 1. acțiunea de a decarbonata. 2. proces de spălare de carbonați a unui sol. (<*decarbonata*)
- decarboxilare** *s. f.* eliminare a unei sau a mai multor grupări carboxil din molecula unui acid organic. (după fr. *décarboxylation*)
- decarboxilază** *s. f.* enzimă care provoacă dezintegrarea unor polipeptide prin pierderea grupării carboxil. (<fr. *décarboxylase*)
- decarbura** *vb. tr.* a reduce prin oxidare proporția de carbon dintr-un aliaj de fier. • a micșora conținutul de carbon din stratul superficial al pieselor de oțel încălzite în cuptoare. (<fr. *décarburer*)
- decarburaant**, -ă *adj.* (despre un produs) care are proprietatea de a decarbura. (<fr. *décarburant*)
- decarburație** *s. f.* decarburare. (<fr. *décarburation*)
- decartare** *s. f.* (la jocul de cărți) depunerea, eliminarea din mână a unei sau mai multor cărți. (<*de-* + *carte*)
- decarteliză** *vb. tr.* a desființa (prin lege) cartelurile de producție. (<fr. *décartelliser*)
- decasilăb**, -ă *adj.*, *s. m.* (vers) de zece silabe. (<fr. *décasyllabe*)
- decasilabic**, -ă *adj.* (despre versuri) din zece silabe. (<fr. *décasyllabique*)
- decaster** *s. m.* unitate de măsură pentru cubajul lemnelor, de 10 steri. (<fr. *décastère*)
- decastil**, -ă *adj.*, *s. n.* (templu grecesc) decorat cu zece coloane în față. (<fr. *décastyle*)
- decată** *vb. tr.* a fixa forma definitivă a unei țesături cu ajutorul aburului. (<fr. *décater*)
- decathlon** *s. n.* concurs cu zece probe atletice care se desfășoară pe durata a două zile. (<fr. *décathlon*)
- decatlonist**, -ă *s. m. f.* sportiv care participă la decatlon. (<*decatlon* + *-ist*)
- decatron** *s. n.* tub cu descărcări electrice în gaze cu catod rece, dispozitiv de numărare și înregistrare în telecomunicații. (<fr. *décatron*)
- decavă** *vb. tr.*, *refl.* (*fam.*) a pierde sau a face să-și piardă toți banii, a (se) ruina (la jocul de cărți). (<fr. *décaver*)
- decădea** *vb. intr.* a cădea, a ajunge într-o stare inferioară, a ajunge rău; a-și pierde puterile, a fi în declin, a da îndărăt. • a se deprava. **O** (*jur.*) a ~ din drepturi = a pierde un drept prin neîndeplinirea în termenul prevăzut de lege a unor condiții sau formalități. (după it. *decadere*)
- decădere** *s. f.* declin, regres; degradare morală; depravare. (<*decădea*)
- decadă** *vb. intr.* a înceta din viață; a muri, a răposa. (<fr. *décéder*, lat. *decedere*)
- decădat**, -ă *adj.*, *s. m. f.* mort. (<fr. *décédé*)
- decelă** *vb. tr.* 1. a descoperi ceea ce este ascuns, a scoate în evidență. 2. (*fiz.*) a pune în evidență existența unei substanțe în cantitate mică sau a unui fenomen foarte slab. (<fr. *décéler*)
- decelabil**, -ă *adj.* care poate fi decelat. (<fr. *décélabile*)
- decelăție** *s. f.* decelare. (<fr. *décélation*)
- decelără** *vb. intr.* a reduce viteza unui mobil, a unui vehicul. (<fr. *décélérer*)
- decelerator** *s. n.* aparat care asigură decelerația unui vehicul. (<fr. *décélérateur*)
- decelerație** *s. f.* decelare; accelerație negativă. (<fr. *décélération*)
- decelerometru** *s. n.* aparat care indică decelerația unui vehicul. (<fr. *décéléromètre*)
- decembrie** *s. m.* a douăsprezecea lună a anului. (<lat. *december*, fr. *décembre*)
- decembrist**, -ă *s. m. f.* nume dat revoluționarilor ruși care s-au ridicat în decembrie 1825 împotriva absolutismului țarist; decabrist. (după rus. *dekabrist*)
- decembrișt** *adj.*, *s. m. f.* (participant) al evenimentelor din decembrie 1989. (<*decembrie* + *-ist*)
- decemvir** *s. m.* 1. fiecare dintre cei zece magistrați romani care formau comisia ce urma să dea Romei un cod de legi în anul 451 a. Chr. 2. membru al unui colegiu sacerdotal din Roma antică. (<lat. *decemvir*, fr. *décemvir*)
- decemviral**, -ă *adj.* referitor la decemviri. (<lat. *decemviralis*, fr. *décemviral*)
- decemvirat** *s. n.* demnitatea de decemvir și timpul cât ea era exercitată; comisia decemvirilor. (<lat. *decemviratus*, fr. *décemvirat*)
- decenal**, -ă *adj.* care durează zece ani. • care se petrece din zece în zece ani. (<fr. *décennal*, lat. *decennalis*)
- deceniu** *s. n.* perioadă de zece ani; decadă (3). (<lat. *decennium*, it. *decennio*)
- decént**, -ă *adj.* 1. cuviincios; reverentios, plin de decență. 2. pudic, rușinos. (<fr. *décént*, lat. *decens*)
- decentrare** *s. f.* deplasare, din poziția normală, a unei piese, a unei imagini de televiziune pe ecranul unui cinescop. (după fr. *décentrage*)
- decență** *s. f.* respect pentru bunele moravuri; bună-cuviință; pudoare. (<fr. *décence*, lat. *decencia*)
- decepție** *s. f.* dezamăgire, deziluzie; amărăciune. (<fr. *déception*, lat. *deceptio*)
- decepționă** *vb. tr.* a provoca o decepție; a deziluziona, a dezamăgi. (<*decepie* + *-ona*)
- deceptionism** *s. n.* fenomen prezent în arta și literatura din sec. XIX, manifestat prin atitudine pesimistă față de realitatea socială, afirmarea unei dezamăgiri permanente și a unui sentiment de neîncredere în progres. (<*decepie* + *-on/ism*)
- decepcionist**, -ă *adj.* care prezintă caracterile decepționismului. (<*deception/ism*/ + *-ist*)
- decerebră** *vb. tr.* a îndepărta emisferile cerebrale la animale în scopul studierii activității sistemului nervos central. (<fr. *décérébrer*)
- decernă** *vb. tr.* a acorda, a conferi (o decorație, un premiu). (<fr. *décerner*, lat. *decernere*)
- decés** *s. n.* moarte a unui om. (<fr. *décès*, lat. *decessus*)
- DECI-** *elem.* „zecea parte”. (<fr. *déci-*, cf. lat. *decius*, al zecelea)
- decibel** *s. m.* unitate de măsură a intensității acustice, a zecea parte dintr-un bel. (<fr. *décibel*)
- decibelmétru** *s. n.* voltmetru de curent alternativ gradat în decibeli. (<fr. *décibelmètre*)
- decidabil**, -ă *adj.* (despre un sistem ipotetico-deductiv) care prezintă decidabilitate. (<fr. *décidable*)
- decidabilitate** *s. f.* caracterul unui sistem ipotetico-deductiv contradictoriu și complet. (<fr. *décidabilité*)
- decide** *vb. I. tr.*, *refl.* a lua o hotărâre (alegând între mai multe posibilități). **II. tr.** 1. a hotărâ, a dispune, a da o decizie. 2. a determina, a convinge pe cineva să facă ceva. (<fr. *décider*, lat. *decidere*)
- decidu**, -uă *adj.* (despre caliciu, frunze etc.) care se detașează de pe un organ; caduc, neperistent. **O membrana** ~uă = mucoasă a uterului gravidei care se expulzează după naștere. (<lat. *deciduis*)
- decifraj** *s. n.* acțiunea de a descifra (note muzicale). (<fr. *déchiffrage*)
- decigrad** *s. n.* unitate subdivizionară de măsură, a zecea parte dintr-un grad. (<fr. *décigrade*)
- decigram** *s. n.* unitate subdivizionară de măsură pentru masă, a zecea parte dintr-un gram. (<fr. *décigramme*)
- decil** *s. m.* a zecea parte dintr-un ansamblu de date clasate într-o anumită ordine. (<fr. *décile*)
- decilaj** *s. n.* diviziunea a unui ansamblu statistic în zece clase cu efective egale. (<fr. *décilage*)
- decilitru** *s. m.* unitate subdivizionară de măsură pentru volum, a zecea parte dintr-un litru. (<fr. *décilitre*)
- decimă** *vb. tr.* 1. (la romani și în evul mediu) a pedepsi o unitate militară executând câte unul din zece soldați, prin tragere la sorți. 2. a ucide, a omorî în număr mare; a extermina, a masacra. (<fr. *décimer*, lat. *decimare*)
- decimăl**, -ă **I. adj.** zecimal. **II. s. n.** basculă (1) cu greutate, etalon de zece ori mai mici. (<fr. *décimal*)

- decimalist** *s. m.* partizan al sistemului decimal. (< *decimal* + *-ist*)
- decimaliză** *vb. tr.* a reduce măsurile la sistemul decimal; a introduce sistemul decimal. (< fr. *décimaliser*)
- decimăn**, **-ă** *adj.* (despre febră) care revine în mod intermitent la zece zile. (< fr. *décimane*)
- decimăție** *s. f.* decimare. (< fr. *décimation*, lat. *decimatio*)
- décimă** *s. f.* 1. (muz.) interval de zece trepte într-o gamă diatonică (o terță peste octavă). 2. strofă de zece versuri. (< it. *decima*)
- decimetric**, **-ă** *adj.* de ordinul decimetrului. (< fr. *décimétrique*)
- decimétru** *I. s. m.* unitate subdivizionară de măsură pentru lungime, a zecea parte dintr-un metru. *II. s. n.* riglă gradată, de zece centimetri. (< fr. *décimètre*)
- decimolét** *s. n.* (muz.) diviziune ritmică specială din zece note de durată egală cu aceea a opt note obișnuite. (< it. *decimoleto*)
- decinormal**, **-ă** *adj.* (despre soluții) cu concentrație de zece ori mai mică decât aceea a unei soluții normale. (< fr. *décinormal*)
- decis**, **-ă** *adj.* ferm, hotărât; categoric, tranșant. (< it. *deciso*)
- decisiv**, **-ă** *adj.* care determină luarea unei hotărâri definitive; hotărâtor. (< fr. *décisif*, lat. *decisivus*)
- deciso** *l-zo!* *adv.* (muz.) hotărât, cu curaj. (< it. *deciso*)
- decistér** *s. m.* unitate subdivizionară de măsură pentru cubajul lemnelor, a zecea parte dintr-un ster. (< fr. *décistère*)
- decizie** *s. f.* 1. hotărâre; rezoluție. • act cu caracter obligatoriu, normativ al unui organ de conducere care stabilește direcția unei acțiuni și modul ei de realizare. 2. sentință dată de o instanță judecătorească superioară asupra unui recurs. 3. fermitate. (< fr. *décision*, lat. *decisio*)
- decizional**, **-ă** *adj.* referitor la decizie. (< engl. *decisional*)
- decizóriu**, **-ie** *adj.* 1. (jur.) referitor la decizia voluntară. 2. (log.) care rezultă din hotărârea liberă a spiritului. (< fr. *décisoire*, lat. *decisorius*)
- deck** *s. n.* magnetofon, casetofon etc. fără amplificator de putere. (< engl. *deck*)
- declamă** *vb. tr.* a rosti cu voce tare un text literar (versuri). • a vorbi cu un ton declamator. (< fr. *déclamer*, lat. *declamare*)
- declamăbil**, **-ă** *adj.* (despre versuri) care se poate declama. (< fr. *déclamable*)
- declamădo** *adv.* (muz.) declamând. (< it. *declamando*)
- declamativ**, **-ă** *adj.* declamator. (< fr. *déclamatif*)
- declamativism** *s. n.* caracter declamativ. (< *declamativ* + *-ism*)
- declamator**, **-oăre** *adj.* care declamă; (peior.; despre stil, ton) pompos, bombastic, emfatic; declamativ. (< fr. *déclamatoire*, lat. *declamatorius*)
- declamăție** *s. f.* 1. arta de a declama. 2. acțiunea de a rosti expresiv textul dramatic. • (peior.) vorbire emfatică. (< fr. *déclamation*, lat. *declamatio*)
- declampă** *vb. tr.* (med.) a elibera un vas, un canal clampat, după operație. (< fr. *de-* + *clampa*)
- declanșă** *vb. I. tr.* a pune în funcție un dispozitiv, un mecanism etc. prin suprimarea unei piedici de blocare. *II. tr., refl.* a (se) dezlănți; a (se) stârni. (< fr. *déclencher*)
- declanșător**, **-oăre** *I. adj.* care declanșează. *II. s. n.* dispozitiv acționat mecanic, electric etc., care suprimă sau declanșează un mecanism; declanșor. (< *declanșa* + *-tor*)
- declanșór** *s. n.* declanșator (II). (< fr. *déclencheur*)
- declară** *vb. I. tr. I.* a spune, a afirma, a face cunoscut (ceva). • a comunica ceva oficial în fața unei autorități. • a mărturisii. *2.* a proclama. • a pronunța asupra cuiva o sentință judecătorească. *II. refl. I.* a începe, a izbucni, a se manifesta. *2.* a se pronunța public, a lua atitudine pentru, ori împotriva cuiva, sau a ceva. (< fr. *déclarer*, lat. *declarare*)
- declarăbil**, **-ă** *adj.* care poate sau trebuie să fie declarat. (< fr. *déclarable*)
- declărânt**, **-ă** *adj. s. m. f.* (cel) care face o declarație (la ofițerul scării civile). (< fr. *déclarant*)
- declărativ**, **-ă** *adj. I.* care conține declarații. *o ton* ~ = ton ferm, categoric, sentențios. *2. (jur.)* (despre un act) prin care se constată existența unui drept preexistent. 3. (despre verbe, propoziții) care exprimă o aserțiune; asertiv. (< fr. *déclaratif*)
- declărativism** *s. n.* caracter declărativ. (< *declărativ* + *-ism*)
- declărativist**, **-ă** *adj.* declărativ (exagerat). (< *declărativ* + *-ist*)
- declărație** *s. f.* 1. mărturisire, afirmare deschisă a unor convingeri, sentimente etc. *o verb de ~* = verb care denumește acțiunea de „a vorbi”. *2.* document oficial prin care se comunică ceva, se ia o măsură; notificare. *3.* mărturie, depoziție în fața unei autorități. • relatare făcută în fața unei autorități. • relatare făcută în fața unui organ administrativ prin completarea unui formular; formularul însuși. *4. (inform.)* instrucțiune care precizează, pe baza indentificatorilor, atributele datelor utilizate într-un program sau într-o zonă a acestuia. (< fr. *déclaration*, lat. *declaratio*)
- declășă** *vb. I. refl.* a se degrada, a decădea din punct de vedere moral și social; a cădea într-o clasă, într-o categorie inferioară. *II. tr. (metal)* a folosi un produs necorespunzător cerințelor într-un scop mai puțin important. (< fr. *déclasser*)
- declășăt**, **-ă** *adj. s. m. f.* (om) decăzut sub raport moral și social. (< fr. *déclassé*)
- declíc** *s. n.* 1. dispozitiv, în formă de părghie, destinat a declanșa un mecanism. *2.* zgomot sec pe care îl face un mecanism când se declanșează. (< fr. *déclíc*)
- declícchetă** *vb. tr.* a elibera clichetul care imobilizează un mecanism. (< fr. *déclíqueteur*)
- declímată** *vb. tr.* a scoate (un animal, o plantă) din clima obișnuită. (< fr. *déclímater*)
- declín** *s. n.* 1. coborâre către asfințit a unui astru. *2. (fig.)* decădere (a unei ființe, a unui popor, a unei civilizații); decadentă, regres. (< fr. *déclin*)
- declínă** *vb. I. tr. I.* a trece un substantiv, adjectiv, pronume, numeral sau articol prin toate cazurile gramaticale. *2.* a respinge, a refuza, a contesta, a nu-și asuma o sarcină, o funcție etc. *o a-și ~ competența* = a nu-și recunoaște competența (autoritatea, capacitatea de a se pronunța într-o problemă); *a-și ~ orice răspundere* = a nu-și asuma răspunderea. *3.* a nu recunoaște, a nu admite ceva. *4. a-și ~ numele, calitatea* = a-și spune numele, calitatea; a se prezenta. *II. intr.* (despre aștri) a coborî către asfințit, a apune. • (fig.) a decădea, a fi în declin; a-și pierde vigoarea, importanța. (< fr. *décliner*, lat. *declinare*)
- declínăbil**, **-ă** *adj.* care se poate declina (I, I). (< fr. *déclinable*, lat. *declinabilis*)
- declínăbilităte** *s. f.* caracterul cuvintelor declinabile. (< fr. *déclinabilité*)
- declínănt**, **-ă** *adj. I.* în pantă. *2. (fig.)* care se află în declin. (< fr. *déclinant*)
- declínăre** *s. f.* 1. acțiunea de a declina. *2.* totalitatea modificărilor suferite de un nume pentru a exprima cazurile gramaticale; flexiune nominală. • clasă sau grupă de substantive care au aceleași forme de flexiune ori care folosesc aceleași mijloace de realizare a flexiunii. *3. (jur.) ~ de competență* = hotărâre prin care o instanță își constată incompetența și trimite cazul unei instanțe competente. (< *declina*)
- declínător** *s. n.* busolă pentru determinarea declinației magnetice. (< fr. *déclinatoire*)
- declínătoriu**, **-ie** *adj. s. n.* (jur.) (hotărâre) prin care se declină competența. *o ~ de competență* = hotărâre prin care o instanță constată incompetența ei și înaintează cauza la o instanță competentă. (< fr. *déclinatorie*)
- declínăție** *s. f.* unghi între direcția unui astru și planul ecuatorial. *o ~ magnetică* = unghiul dintre direcția nordului magnetic și meridianul geografic al unui loc. (< fr. *déclination*, lat. *declinatio*)
- declínógraf** *s. n.* declinométru înregistrator. (< fr. *déclinographe*)
- declínométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea declinației magnetice. (< fr. *déclinomètre*)
- declív**, **-ă** *adj.* care coboară în pantă, înclinat. (< fr. *déclive*, lat. *declivis*)
- declívitate** *s. f.* 1. unghi format de o dreaptă înclinată cu planul orizontal. *2.* înclinare pe o porțiune limitată a unui teren, a unei șosele sau a unei căi ferate. (< fr. *déclivité*, lat. *declivitas*)
- declívométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea pantei unui teren sau a unei suprafețe plane înclinate. (< fr. *déclivomètre*)

- decloriză** *vb. tr.* a curăța apa de clorul rămas după dezinfectia ei. (<fr. *déchloriser*)
- declorură** *vb. tr.* a îndepărta clorurile din unele substanțe organice. (<fr. *déchlorurer*)
- decoafă** *vb. tr., refl.* a(-și) despleti părul; a (se) ciufuli, a(-și) strica coafura. (<fr. *décoiffer*)
- decoagulă** *vb. tr.* a restabili starea lichidă a unei substanțe coagulate. (<fr. *décoaguler*)
- decoct** *s. n.* preparat lichid obținut prin decoctie. (< germ. *Dekokt*, lat. *decoctum*)
- decoctie** *s. f.* fierbere a unor plante în apă; decoct. (<fr. *décoction*, lat. *decoctio*)
- decodă** *vb. tr.* a descifra un mesaj transmis pe baza unui cod. • a înțelege, a pătrunde. (<fr. *décoder*)
- decodaj** *s. n.* decodare. (<fr. *décodage*)
- decoder** *s. n.* decodificator. (<fr. *décodeur*, engl. *decoder*)
- decodificare** *s. f.* transformare a semnalelor unui mesaj în vederea identificării și interpretării acestuia de către destinatar; decodare. (<de- + *codificare*)
- decodificator** *s. n.* circuit, dispozitiv al unui calculator electronic care efectuează decodificarea; decoder. (<*decodifica* + -tor)
- decofră** *vb. tr.* a demonta cofrajul în care s-a turnat o piesă, o construcție de beton. (<fr. *décoffrer*)
- decofrăj** *s. n.* decofrare. (<fr. *décoffrage*)
- decolă** *vb. intr.* 1. a dezlipi, a desprinde. 2. (despre aeronave) a se desprinde de sol sau de apă și a-și lua zborul. 3. (*fam.*) a se dezlipi, a pleca. (<fr. *décoller*)
- decolare** *s. f.* 1. acțiunea de a decola. 2. separare chirurgicală a două planuri tisulare. • execuție capitală prin tăierea gâtului cu sabia. 3. desprindere a unei mase de roci de fundamentul lor imediat. (<*decola*)
- decolator** *s. n.* instrument chirurgical de forma unui tăietor de hârtie cu marginile teșite, pentru decolare (2). (<engl. *decollator*)
- decolectiviză** *vb. tr.* a desface, a anula o. colectivizare. (<*de-* + *colectiviza*)
- decoletă** *vb. tr.* 1. a tăia (la strung) un material în formă de bare succesive. 2. a îndepărta colulul împreună cu frunzele la sfeclă, la recoltarea rădăcinilor. (<fr. *décolleter*)
- decolmată** *vb. tr.* a îndepărta materialul aluvionar depus pe fundul unui curs de apă, canal sau bazin. (<fr. *décolmater*)
- decolmatăj** *s. n.* decolmatare. (<fr. *décolmatage*)
- decoloniză** *vb. tr.* a desființa statutul și situația economică, politică de colonie a unei țări, a unui teritoriu. (<fr. *décoloniser*)
- decoloră** *vb. I. refl.* a(-și) pierde culoarea; a căpăta o culoare mai ștersă, mai deschisă. II. *tr.* a înlătura, a șterge culoarea (de pe o țesătură, un tablou etc.). (<fr. *décolorer*, lat. *decolorare*)
- decolorant**, -ă *adj., s. m.* (substanță, agent fizic) care decolorează. (<fr. *décolorant*)
- decoltă** *vb. tr.* a croi (o rochie, o haină etc.) în așa fel ca o parte a pieptului, a umerilor și a spatelui să rămână descoperite. (<fr. *décolleter*)
- decoltăj** *s. n.* decoltare. (<fr. *décolletage*)
- decoltat**, -ă *adj.* I. (despre rochii, haine) cu decolteu (mare). • (despre femei) care poartă asemenea haine. 2. (*am.*) indecent, necuvincios, impudic. (<fr. *décolleté*)
- decolteu** *s. n.* partea răscroită în jurul gâtului a unei haine femeiești. • partea descoperită a gâtului și a umerilor la femei. (<fr. *décolleté*)
- decomandă** *vb. tr.* a contramanda, a anula (o comandă, o invitație). (<fr. *décommander*)
- decomandăt**, -ă *adj.* (despre camerele unei locuințe) cu intrări separate, care nu comunică între ele; (despre apartamente) cu astfel de camere. (<fr. *décommandé*)
- decompensă** *vb. tr., refl. (med.)* a(-și) strica starea de echilibru funcțional. (<fr. *décompenser*)
- decompensare** *s. f.* acțiunea de a (se) decompensa; decompensație. • stare patologică în care tulburările datorate unui organ bolnav nu pot fi compensate prin activitatea suplimentară a părților neafectate sau a unui organ cu funcție analogă. (<*decompensa*)
- decompensăție** *s. f.* decompensare. (<fr. *décompensation*)
- decomplexă** *vb. refl. (fam.)* a pierde orice complex (II, 4), reținere. (<fr. *décomplexer*)
- decompoziție** *s. f.* descompunere prin analiză a unei substanțe în vederea cunoașterii ei. (<fr. *décomposition*)
- decompresiune** *s. f.* 1. reducere a presiunii dintr-un cilindru, dintr-un recipient prin stabilirea unei comunicații cu mediul înconjurător. 2. (*med.*) înlăturarea compresiunii (apăsării) exercitate asupra unui organ de către un alt organ mărit; decomprimare. (<fr. *décompression*)
- decompresor** *s. n.* 1. aparat pentru decompresiune. 2. supapă a unui motor cu ardere internă care facilitează pornirea sau frânarea acestuia. (<fr. *décompresseur*)
- decompresurizare** *s. f.* scoatere de sub presiune. (<*de-* + *com-* + *presurizare*)
- decomprimă** *vb. tr.* a diminua, a înlătura o compresiune; decompresiune (2). (<fr. *décompresser*)
- decomuniză** *vb. tr.* a înlătura, a desființa proprietatea comună; a privatiza. (<*de-* + *comuniza*)
- deconcentră** *vb. tr.* a repartiza pe un spațiu mai larg. (<fr. *déconcentrer*)
- deconcertă** *vb. tr.* a face să-și piardă cumpătul, siguranța de sine; a dezorienta, a descumpăni. (<fr. *déconcerter*)
- deconcertant**, -ă *adj.* care deconectează. (<fr. *déconcertant*)
- deconcertat**, -ă *adj.* tulburat, dezorientat, perplex. (<fr. *déconcerté*)
- decondiționă** *vb. tr.* a înceta să condiționeze, a pune capăt unei condiționări. (<fr. *déconditionner*)
- decondiționare** *s. f.* acțiunea de a decondiționa. • proces terapeutic destinat eliminării unor tulburări emoționale de tip nevrotic. (<*decondiționa*)
- deconectă** *vb. I. tr.* 1. a suprima o conexiune. 2. a desface o legătură dintre o mașină sau un aparat electric și un circuit sau o rețea electrică; decupla (1). II. *refl. (fig.)* a se relaxa, a se destinde. (<fr. *déconnecter*)
- deconectant**, -ă I. *adj., s. n.* (medicament) care are acțiune calmantă asupra sistemului nervos central; calmant. II. *adj.* care relaxează, destinde; linișțitor; distractiv. (<fr. *déconnectant*)
- deconexiune** *s. f.* desfacere a unei conexiuni; deconectare (1). (<fr. *déconnexion*)
- deconșitură** *s. f.* stare de insolabilitate a unui debitor; faliment. (<fr. *déconflure*)
- decongelă** *vb. tr.* a aduce în starea inițială un corp care a fost congelat. (<fr. *décongeler*)
- decongelăție** *s. f.* decongelare. (<fr. *décongélation*)
- decongestiv**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care decongestionează. (<fr. *décongestif*)
- deconotă** *vb. tr.* a descifra o conotație. (<*de-* + *conotație*)
- deconotator**, -oăre *adj.* care deconotează. (<*deconota* + -tor)
- deconservă** *vb. tr.* a înlătura unsoarea de conservare de pe suprafața unui material, spre a-l face apt pentru întrebuințare. (<*de-* + *conserva*)
- deconsiliă** *vb. tr.* a sfătui pe cineva să nu facă ceva. (<fr. *déconseiller*)
- deconsolidă** *vb. tr.* a face (o grindă etc.) să-și piardă soliditatea. (<fr. *déconsolider*)
- deconsolidare** *s. f.* acțiunea de a deconsolida, pierdere a legăturilor solide de coeziune dintre particulele unei roci. (<*deconsolida*)
- deconspiră** *vb. I. tr.* a descoperi, a demasca o conspirație; a dezvălui un secret. II. *refl.* a se trăda. (<*de-* + *conspira*)
- deconspirator**, -oăre *adj.* care deconspiră. (<*deconspira* + -tor)
- deconstrucător** *s. m.* cel care contribuie la distrugerea a ceva deja edificat. (<*de-* + *construcător*)
- decont** *s. n.* defalcare a părții componente a unei sume primite sau plătite. (<fr. *décompte*)
- decontă** *vb. tr.* 1. a justifica, prin acte, folosirea unei sume de bani primite. 2. a lichida obligațiile de plată prin conturile deschise la bănci, fără folosirea banilor în numerar. (<fr. *décompter*)
- decontabil**, -ă *adj.* (despre sume de bani) care urmează a fi decontat. (<*deconta* + -bil)
- decontamină** *vb. tr.* a înlătura un factor contaminant; a îndepărta activitatea nocivă a corpurilor contaminate cu substanțe radioactive; a dezactiva. (<fr. *décontaminer*)
- decontextualiză** *vb. tr.* a scoate dintr-un context. (<*de-* + *contextual* + -iza)
- decontractă** *vb. refl.* 1. (despre mușchi) a-și reveni

- după o contracție. 2. (fig.: despre oameni) a se destinde, a se relaxa. (<fr. *décontracter*)
- decontractură** vb. tr. a decontracta (un mușchi). (<fr. *décontracturer*)
- decontracturant**, -ă adj. s. n. (medicament, metodă) care produce decontractație. (<fr. *décontracturant*)
- decontractăție** s. f. decontractare. (<fr. *décontraction*)
- deconvenționaliză** vb. refl., tr. a-și pierde, a face să-și piardă caracterul convențional. (<de- + *convenționaliză*)
- decopertă** vb. tr. 1. a desface acoperișul unei construcții. 2. a dezveli un zăcământ (la suprafață), îndepărtând rocile sterile. • a îndepărta partea superioară a solului, în vederea executării unor lucrări de fundare sau nivelare. (după it. *discopertare*)
- decopertă** s. f. decopertare. (după it. *discoperta*)
- decór** s. n. 1. ansamblu de obiecte (panouri, mobilier etc.) pentru a crea cadrul în care se desfășoară un spectacol, un balet, un film. 2. (fig.) cadru, ambianță; peisaj, tablou. 3. podoabă, ornament; ornamentație. (<fr. *décor*)
- decoră** vb. tr. 1. a orna, a împodobi cu decoruri. 2. a conferi o decorație. (<fr. *décorer*, lat. *decorare*)
- decorativ**, -ă adj. care decorează (1); ornament, ornamental. • care servește pentru decorare. o *arte* ~e = arte plastice folosite în decorarea obiectelor de uz curent (mobilă, ceramică). (<fr. *décoratif*)
- decorativism** s. n. caracter decorativ exagerat sau prea accentuat al unui obiect, al unei lucrări arhitectonice, exces de ornamente; decorativitate. (<fr. *décorativisme*)
- decorativitate** s. f. decorativism. (<fr. *décorativité*)
- decorator**, -oare I. s. m. f. 1. cel care se ocupă cu decorarea clădirilor, a interioarelor etc. 2. cel care face decoruri pentru teatru, film, televiziune. II. s. n. unealtă de bucatărie pentru decorarea unor forme diferite (roșii, ciocolată, frișcă etc.). (<fr. *décorateur*)
- decorație** s. f. 1. distincție conferită cuiva pentru o faptă eroică, pentru merite deosebite etc.; medalie, insignă. 2. arta și tehnica executării decorurilor. • ornamentație. • totalitatea ornamentelor care servesc la înfrumusețarea unui obiect. (<fr. *décoration*, lat. *decoratio*)
- decorelare** s. f. (tehn.) reducere a dependenței statistice dintre elementele unui semnal, pentru a obține o sporire a informației. (<de- + *corelare*)
- decornă** vb. tr. a îndepărta coamele (la bovine). (<fr. *décorner*)
- decoromanie** s. f. manie pentru decoruri sau pentru decorații excesive. (<fr. *décoromanie*)
- decorós**, -oasă adj. cu sentimentul propriei valori; valoros, demn, prestigios. (<it. *decoroso*)
- decorsetă** vb. tr. a elibera dintr-un cadru rigid; a relaxa, a decrispa. (<de- + *corset*)
- decortă** vb. tr. 1. a îndepărta cojile de pe unele semințe. 2. a descoji arborii pentru stăpînire insectelor vătămătoare și a ouălor lor. 3. a înlătura pe cale chirurgicală o membrană îngroșată care acoperă un organ. (<fr. *décortiquer*, lat. *decorticare*)
- decorticator** s. n. mașină de decorticat. (<engl. *decorticator*)
- decorticație** s. f. decorticare. (<fr. *décortication*, lat. *decorticaſio*)
- decórum** s. n. (în poezia epică și dramatică) grijă pentru respectarea trăsăturilor generale ale caracterului. (<lat. *decorum*)
- decovil** s. n. cărucior care se deplasează pe roți de cale ferată îngustă, la exploatarea locale și temporare. (<fr. *découverille*)
- decozină** s. f. alcaloid din planta nemțisor, folosit pentru scăderea tensiunii arteriale și răirea ritmului cardiac. (<fr. *découzine*)
- decrement** s. n. (mat.) diminuare a valorii unei cantități variabile. o (fiz.) ~ *logaritm* = caracteristică cantitativă a vitezei de amortizare a unui fenomen oscilatoriu. (<fr. *décément*)
- decrementă** vb. tr. (inform.) a micșora cu o unitate sau cu o cantitate constantă oarecare conținutul unui registru sau valoarea unei variabile. (<fr. *décémenter*)
- decrepít**, -ă adj. atins de decrepitudine; ramolit, senil. (<fr. *décrépít*, lat. *decrepitus*)
- decrepítă** vb. tr., refl. a (se) produce o decrepitare. (<fr. *décrapiter*)
- decrepítare** s. f. rupere a cristalelor din cauza dilatării lor inegale la creșterea bruscă a temperaturii; decrepitație. (<decrepita)
- decrepítăție** s. f. decrepitare. (<fr. *décrapitation*)
- decrepítudine** s. f. stare de bătrânețe înaintată prin slăbire excesivă și pierderea aproape totală a forțelor; ramolisment. • (fig.) decădere, declin avansat. (<fr. *décrapitude*)
- decrescendo** I. adv. (muz.) scăzând în intensitate, din ce în ce mai încet; diminuendo. II. s. n. scădere progresivă a intensității sunetelor; parte a unei compoziții muzicale care se cântă în acest mod. (<it. *decrescendo*)
- decrét** s. n. act emis de organul suprem al puterii de stat, prin care se stabilesc dispoziții obligatorii generale sau prin care se reglementează anumite situații individuale. o ~ *lege* = decret cu putere de lege. (<fr. *décret*, lat. *decretum*)
- decretă** vb. tr. 1. a da un decret; a hotărî prin decret. 2. (fig.) a declara ceva cu emfază, sentențios; a emite o părere categorică. (<fr. *décreter*)
- decretală** s. f. decizie papală asupra unei consultații, privind chestiuni de dogmatică ori de morală ridicate de episcopi sau abați. (<fr. *décretale*, lat. *decretalis*)
- decriminalizare** s. f. prescriere a unor pedepse minime pentru ilegalități. (după engl. *decriminalization*)
- decriptă** vb. tr. a descifra, a traduce o corespondență cifrată. (<fr. *décrypter*)
- decriptór**, -oare s. m. f. specialist în decriptare. (<fr. *décrypteur*)
- decrispă** vb. tr. a face (o situație) mai puțin încordată; a deconecta. (<fr. *décrisper*)
- decromă** vb. tr. a înlătura stratul de crom depus pe o formă de tipar. (<fr. *déchromer*)
- decroș** s. n. retragere, ieșirea în afară față de un aliniament, a unui element de arhitectură. (<fr. *décroche*)
- decroșă** vb. I. tr. a desprinde ceva care a fost agățat. II. refl. 1. (despre o mașină electrică) a se opri din mers, a ieși din regimul de funcționare. 2. (mil.) a rupe contactul cu inamicul. 3. (despre straturi geologice) a se deplasa orizontal de-a lungul unei fracturi. (<fr. *décrocher*)
- decroșaj** s. n. decroșare. (<fr. *décrochage*)
- decroșare** s. f. 1. acțiunea de a (se) decroși; decroșaj. 2. fractură în scoarța terestră în lungul căreia unul din compartimentele rezultate este deplasat în sens orizontal. 3. rupere a unui aliniament arhitectonic prin retragerea sau împingerea înainte a unui element. (<decroșă)
- decrustă** vb. tr. a înlătura o crustă, un strat de natură chimică depusă pe pereții unui recipient. (după fr. *décroûter*)
- decúbit** s. n. poziție orizontală relaxantă a corpului. (<fr. *décubitus*, lat. *decubitus*)
- deculător** s. n. (tehn.) aparat pentru îndepărtarea aerului din pasta de hârtie. (după fr. *découleur*)
- deculpabiliză** vb. tr. a înlătura orice sentiment de culpabilitate. (<fr. *déculpabiliser*)
- deculturăție** s. f. proces de involuție, de degradare a culturii unei unități etnice. (<fr. *déculturation*)
- decumán**, -ă adj. (ant.; despre pământuri) care aparține statului roman și pentru care colonii plăteau a zecea parte din venit. o *poartă* ~ă = poartă a unui castru, a unei tabere romane în partea opusă inamicului și în dreptul căreia se afla cohorta a zecea. (<lat. *decumanus*, al zecelea, fr. *décuman*)
- decumbént**, -ă adj. (despre ramuri sau tulpini târătoare) cu vârf ascendent. (<engl. *decumbent*)
- decupă** vb. I. tr. a tăia un material după un contur dat; a tăia o parte dintr-un întreg. II. tr., refl. a (se) detașa (1, 1). (<fr. *découper*)
- decupă** s. n. I. decupare. 2. (cinem.) operație constând în detalierea scenariului pe secvențe și cadre, cu toate indicațiile tehnice respective. 3. scenariu regizoral. (<fr. *découpage*)
- decupát¹** s. n. decupare. (<decupa)
- decupát²**, -ă adj. tăiat dintr-un întreg; din care s-a tăiat o parte. o *pantofi* ~și = pantofi fără ștaif, numai cu o baretă. (<fr. *découpé*)
- decupator**, -oare I. s. m. f. muncitor în decuparea mecanică a furnurului sau a lamelor pentru lăzi. II. s. n. mașină de decupat. (<decupa + -tor)
- decuplă** vb. tr. 1. a deconecta (1, 2). 2. a desface legătura dintre două sisteme tehnice sau dintre două organe cuplate. (<fr. *découpler*)

- decupră** *vb. tr. (poigr.)* a înlătura stratul de cupru deus de stereotipe. (<de- + cupra)
- decurarizant**, -ă *adj.*, *s. n.* (remediu) pentru decurarizare. (<decurariza + -ant)
- decurarizare**, *s. f.* ieșire a unui bolnav de sub efectul curarei. (<de- + curarizare)
- decurént**, -ă *adj.* (despre frunze) cu limbul prelungit și pe organul pe care e inserat (peșol sau tulpină). (<fr. *décurent*, lat. *decurrens*)
- decúrge** *vb. intr. 1.* a rezulta din... *2.* a se desfășura. (după fr. *découler*)
- decúrie** *s. f. 1.* subunitate a centuriei din armata romană, formată din zece soldați. *2.* colegiu de zece funcționari în Roma și în municipiile romane. (<lat. *decuria*)
- decúrión** *s. m. 1.* comandant al unei decurii (1). *2.* membru al senatului într-un municipiu sau o colonie, în Imperiul Roman. *3.* șef de serviciu în administrația palatului imperial, la sfârșitul Imperiului Roman. (<lat. *decurio*)
- decurionát** *s. n.* demnitatea, funcția de decurion. (<fr. *décursionat*)
- decúrs** *s. n.* perioadă de desfășurare a unui fenomen. **o** în ~ de... (sau în ~ul...) = pe durata, în desfășurarea... (<fr. *décours*, lat. *decursus*)
- decusát**, -ă *adj.* (despre frunze, ramuri, flori) dispus încrucișat, în perechi succesive la niveluri diferite. (<lat. *decussatus*, fr. *décussé*)
- decusátie** *s. f.* încrucișare a unor formații anatomice. (<fr. *décussation*, lat. *decussatio*)
- decuscúta** *vb. tr.* a curăța cuscuta de pe plante; a separa semințele de cuscută din cele de trifoi, lucernă etc. (<fr. *décusciter*)
- decuscutátor** *s. n.* separator electromagnetic pentru decuscutare. (<decuscuta + -tor)
- decuspidáre** *s. f.* reducere a cuspidelor prin șlefuirea fețelor dinților. (<de- + *cuspidă*)
- decuvá** *vb. tr.* a trage vinul din cuva de fermentat în butoaie. (<fr. *décuver*)
- decuváj** *s. n.* decuvare. (<fr. *décuvage*)
- dedá** *vb. refl. 1.* a se deprinde, a se familiariza (cu), a se acomoda. *2.* a se consacra, a se dedica. • a se năvăli. (<lat. *dedere*)
- dedál** *s. n. 1.* labirint. *2. (fig.)* încurcătură, învălmășeală. (<fr. *dédale*)
- dedalián**, -ă *adj. 1.* construit de Dedal. *2.* complicat, inextricabil. (<fr. *dédaléen*)
- dedentiție** *s. f.* pierdere a dinților (la bătrânețe). (<fr. *dédentiion*)
- dedicá** *vb. I. tr.* a închina (cuiva) o carte, o operă proprie, în semn de omagiu. **II. tr., refl.** a (se) consacra, a depune toate eforturile în slujba unei idei, a unei activități etc. (<lat., it. *dedicare*, după fr. *dédier*)
- dedicatár**, -ă *s. m. f.* cel cărui a se dedică ceva. (<fr. *dédicataire*)
- dedicatóriu**, -ie *adj.* prin care se dedică ceva. (<fr. *dédicatoire*, lat. *dedicatorius*)
- dedicátie** *s. f. 1.* parte a unei balade în care se face invocajia sau adresarea către cel cărui a se dedică. *2. (rar)* ceremonie, act de consacrare (a unui templu, a unei biserică). *3.* text scris ca omagiu pentru cineva pe o carte, pe un album, fotografie etc. (<lat. *dedicatio*, it. *dedicazione*)
- dediferențiere** *s. f. 1.* întoarcere a unui proces complex la unul mai simplu. *2.* pierdere totală sau parțială de către o celulă sau un țesut a trăsăturilor caracteristice. (<fr. *dédifférenciation*)
- dedogmatizá** *vb. tr.* a înlătura caracterul dogmatic (a ceva). (<de- + *dogmatiza*)
- dedolomitizare** *s. f.* transformare a dolomitei sub influența metamorfismului de contact. (după fr. *dédolomitisation*)
- dedublá** *vb. refl.* a se împărți în două; a avea (simultan sau pe rând) două stări, aspecte, forme sau personalități diferite. (<fr. *dédoubler*)
- dedubláre** *s. f.* acțiunea de a se dedubla. **o** ~a personalității = tulburare psihică manifestată prin disocierea personalității unui individ în una normală și alta morbidă, fiecare dominând alternativ și determinând un anume comportament. (<dedubla)
- dedúce** *vb. tr.* a face o deducție. (<lat. *deducere*, după fr. *déduire*)
- deductibil**, -ă *adj.* care poate fi dedus. (<fr. *déductible*)
- deductiv**, -ă *adj.* care procedează prin deducție; care folosește deducția. (<fr. *déductif*, lat. *deductivus*)
- deducție** *s. f.* formă fundamentală de raționament în care concluzia rezultă cu necesitate din premise. (<fr. *déduction*, lat. *deductio*)
- dedurizá** *vb. tr.* a îndepărta excesul de săruri de calciu și magneziu din apă. (<de- + *dur* + -iza)
- dedurizátor** *s. n.* aparat pentru dedurizat apa. (<deduriza + -tor)
- deeptank** /diptanc/ *s. n. (mar.)* tanc de balast, folosit și pentru încărcătură. (<engl. *deep tank*)
- deetanizá/deetaná** *vb. tr.* a separa etanul conținut într-un produs petrolier. (după fr. *déséthaniser*)
- de fácto loc. adv.** formula diplomatică pentru recunoașterea unei anumite situații, care nu a dobândit și consacrarea juridică necesară. (<lat. *de facto*, de fapt)
- defalcá** *vb. tr. 1.* a desprinde, a da la o parte o sumă dintr-o socoteală, dintr-un cont; a desprinde o parte dintr-un tot. *2.* a împărți (o lucrare, un teren etc.) în mai multe părți. (<fr. *défalquer*, lat. *defalcare*)
- defalsificá** *vb. tr.* a înlătura un fals. (<de¹ - + *falsifica*)
- defavoáre** *s. f.* discreditare, dizgrație. **o** în ~a (cuiva) = în dezavantajul (cuiva). (<fr. *défaveur*)
- defavorábil**, -ă *adj.* în dezavantajul cuiva; nefavorabil. (<fr. *défavorable*)
- defavorizá** *vb. tr.* a dezavantaja. (<fr. *défavoriser*)
- defavorizánt**, -ă *adj.* care defavorizează. (<defavoriza + -ant)
- defazá** *vb. tr.* a realiza un defazaj. (<fr. *déphaser*)
- defazáj** *s. n.* diferența de fază dintre două mărimi alternative de aceeași frecvență. (<fr. *déphasage*)
- defazór** *s. n. (electr.)* cvadripol care introduce un defazaj anumit între semnalul de la ieșire și cel de la intrare; regulator de fază. (<fr. *déphaseur*)
- defecá** *vb. tr. 1.* a limpezi un lichid prin depunerea substanțelor pe care le conține în suspensie. • a precipita albuminele dintr-o soluție. • a purifica zeturile, în industria zahărului. *2.* a evacua materiile fecale din intestin. (<fr. *déféquer*, lat. *defaecare*)
- defecánt** *s. m.* reactiv chimic care are proprietatea de a precipita albuminele din soluții. (<fr. *déféquant*)
- defecátor** *s. n.* aparat pentru defecare (1). (<fr. *défécateur*)
- defecátie** *s. f.* defecare (2). (<fr. *défécation*, lat. *defaecatio*)
- defect**, -ă **I. adj.** care s-a defectat, s-a stricat. **II. s. n. 1.** imperfecțiune, lipsă, cusur. • deranjament, dereglare care împiedică funcționarea unei mașini, a unui aparat, mecanism etc. • dezavantaj, inconvenient. *2. (fiz.)* ~ de masă = diferența dintre suma particulelor constitutive ale unui atom și masa reală a acestuia. (<lat. *defectus*, germ. *Defekt*)
- defectá** *vb. I. refl.* (despre mașini, aparate, mecanisme etc.) a avea un defect, a (se) strica. **II. tr.** a produce un defect (la o mașină etc.). **III. intr. (rar)** a trăda. (<defect)
- defectiv**, -ă *adj.* (despre verbe, substantive și adjective) care nu este folosit la toate formele flexionare; (despre adverbe) care nu are (unele) grade de comparație (inclusiv pozițiivul). (<fr. *défectif*, lat. *defectivus*)
- defectivitate** *s. f.* însușirea de a fi defectiv. (<fr. *défectivité*)
- DEFECTO-** *elem.* „defect”. (<fr. *défecto-*, cf. lat. *defectus*)
- defectológ**, -ă *s. m. f.* specialist în defectologie. (<defectologie)
- defectologie** *s. f.* disciplină medico-pedagogică având ca profil educarea persoanelor cu deficiențe, senzoriale, intelectuale etc. (<rus. *defektologija*)
- defectoscóp** *s. n.* aparat folosit în defectoscopie. (<fr. *défectoscope*)
- defectoscopie** *s. f.* examinare a structurii materialelor sau a diferentelor piese în scopul descoperirii unor eventuale defecte. (<fr. *défectoscopie*)
- defectuós**, -oasă *adj.* cu lipsuri, cu defecte; imperfect. (<fr. *défectueux*, lat. *defectuosus*)
- defectuozitate** *s. f.* defect, imperfecțiune; stare de defecțiune (2). (<fr. *défectuosité*)
- defecțiune** *s. f. I.* dezertare, părăsire a unui partid, a

- unei cauze etc. **2.** deranjament care împiedică buna funcționare a unei mașini, a unui aparat etc. (<fr. *défection*, lat. *defectio*)
- defeminiză** *vb. refl.* a-și pierde caracterele, aptitudinile, obiceiurile etc. de femeie. (<fr. *défeminiser*)
- defendór** *s. m. (jur.)* pârât, intimat. (<fr. *défendeur*)
- defeneștră** *vb. tr.* a arunca pe cineva pe fereastră. (<fr. *défenestrer*)
- defeneștrăție** *s. f.* defeneștrare. (<fr. *défenestration*)
- defensă** *s. f.* fiecare dintre colții (incisivii) elefantului, mistrețului etc. (<fr. *défense*)
- defensism** *s. n.* atitudine a reacțiunii din primul război mondial, care, sub lozincă „apărării patriei”, urmărea atragerea maselor în acest război. (<fr. *défensisme*)
- defensist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al defensismului. (<fr. *défensiste*)
- defensiv**, -ă **I.** *adj.* de apărare. **II.** *s. f.* formă de luptă adoptată în scopul de a rezista atacurilor inamicului; apărare. (<fr. *défensif*, (II) *defensive*)
- defensór** *s. m.* apărător. (<fr. *défenseur*, lat. *defensor*)
- deferent¹** *s. n. (astr.)* cerc mare pe care se deplasează centrul epicicului planetelor aflate într-o mișcare uniformă. (<germ. *Deferent*)
- deferent²**, -ă *adj. I.* plin de deferență, respectuos, condescendent. **2.** a canal ~ = canal care conduce sperma din epididim în uretra posterioară. (<fr. *déferent*, lat. *déferens*)
- deferență** *s. f.* inflamație a canalelor deferente. (<fr. *déferentite*)
- deferență** *s. f.* respect, stimă deosebită, considerație; condescendență. (<fr. *déférence*)
- deferi** *vb. tr. I.* a acorda, a conferi (un titlu, onoruri etc.) **2.** a supune spre judecare în fața justiției. **o a ~ jurământ** = a cere cuiva, în lipsă de alte probe, să jure în fața justiției. (<fr. *déferer*, lat. *deferre*)
- deferiză** *vb. tr.* a îndepărta excesul de fier din apele feruginoase, pentru a putea fi consumate. (<fr. *déferriser*)
- deferla** *vb. intr.* (despre valuri) a se revărsa, a se sparge, rostogolindu-se. (<fr. *déferler*)
- deferlaj** *s. n.* deferlare. (<fr. *déferlage*)
- deferlant**, -ă *adj., s. m. (val)* care rezultă din deferlare. (<fr. *déferlant*)
- defertiliză** *vb. tr., refl.* (despre soluri) a(-și) pierde fertilitatea. (<fr. *défertiler*)
- defervescență** *s. f. I.* diminuare sau dispariție a febrei, anunțând convalescența. **2.** diminuare a efervescenței într-o reacție chimică. (<fr. *défervescence*)
- defetism** *s. n. I.* opinie, atitudine a celui care nu crede în reușita unei acțiuni, în justetea unei cauze pe care o consideră pierdută. **2.** infracțiune constând în lansarea și răspândirea în timp de război a unor zvonuri sau informații false, tendențioase cu privire la situația politică, economică și socială a țării. (<fr. *défaitisme*)
- defetist**, -ă *adj., s. m. f.* (partizan) al defetismului. (<fr. *défaitiste*)
- defetiză** *vb. tr.* a face ca un obiect, o idee etc. să-și piardă caracterul fetișist. (<de- + *fetișiza*)
- defibră** *vb. tr. I.* a desface, a transforma în fibre (un material). **2.** a transforma lemnele în fibre pentru a obține pasta din care se fabrică hârtia sau plăcile fibrolemnoase. (<fr. *défibrer*)
- defibratór** *s. n.* mașină, agregat care servește pentru defibrare. (<germ. *Defibrator*)
- defibratörist**, -ă *s. m. f.* muncitor specializat în defibrarea lemnului pentru confecționarea plăcilor fibrolemnoase. (<defibratör + -ist)
- defibrilare** *s. f.* restabilire a ritmului cardiac, perturbat de fenomene de fibrilație; defibrilație. (după fr. *défibilation*)
- defibrilatór** *s. n.* aparat electronic pentru defibrilație. (<fr. *débrillateur*)
- defibrilație** *s. f.* defibrilare. (<fr. *défibillation*)
- defibrină** *vb. tr.* a elimina fibrina din plasmă sau din exsudatele sangvine. (<fr. *défabriener*)
- deficient**, -ă **I.** *adj.* în deficit; care produce mai puțin decât trebuie. **II.** *s. m. f.* cel care prezintă o insuficiență mintală, motrice sau senzorială. (<fr. *déficient*, lat. *deficiens*)
- deficiență** *s. f.* lipsă, greșală, scădere. • defect psihic sau fizic. (<fr. *déficience*, lat. *deficientia*)
- deficit** *s. n.* diferență cu care cheltuielile întrec veniturile; pierdere, lipsă. (<fr. *déficit*)
- deficitár**, -ă *adj.* care este în deficit. (<fr. *déficitaire*)
- defilă** *vb. intr. I.* (despre coloane, convoaie etc.) a trece în rânduri, în șir. • (despre trupe, unități militare) a trece prin fața unui comandant pentru a da onorul cu ocazia unei parade etc. **2.** (*p. ext.*) a se succeda fără întrerupere. (<fr. *défiler*)
- defilát**, -ă *adj.* (despre un teren) ascuns de vederea inamicului terestru înapoia unei acoperiri. (<fr. *défilé*)
- defiléu** *s. n.* vale îngustă și adâncă între doi munți, săpată de o apă curgătoare. (<fr. *défilé*)
- defini** *vb. I. tr.* a da o definiție; a explica sensurile unui cuvânt, ale unei noțiuni. • a determina, a preciza, a delimita; a caracteriza pe cineva. **II. refl. a se autocaracteriza. (<fr. *définir*, lat. *definire*)**
- definisabil**, -ă *adj.* care poate fi definit; de definit. (<fr. *définissable*)
- definit**, -ă *adj. I.* (despre cuvinte, noțiuni) explicat; precizat. **o (lingv.) articol** ~ = articol care, atașat substantivului, arată că obiectul denumit de acesta este cunoscut, individualizat; articol hotărât. **2. (bot.)** (despre organe) cu o creștere limitată. (<definit)
- definitív**, -ă *adj.* care nu se mai poate modifica; absolut, categoric, irevocabil. **o profesor** (sau *învățător*) ~ = profesor (sau învățător) care a primit definitivatul; *în* ~ = în sfârșit, la urma urmelor. (<fr. *définítif*, lat. *definitivus*)
- definitivă** *vb. tr. I.* a da formă definitivă unui obiect, unei lucrări etc. **2.** a stabili definitiv pe cineva într-un post. (<definitiv)
- definitivare** *s. f. I.* acțiunea de a definitiva. **2.** ansamblu de lucrări necesare pentru amenajarea părții carosabile a unui drum în vederea modernizării. (<definitiva)
- definitivat** *s. n.* faptul de a definitiva. • grad didactic care se obține de un profesor sau învățător pe baza unei inspecții speciale și a unui examen, după un stagiul de activitate didactică. (<definitiva)
- definitóriu**, -ie *adj.* care definește, care caracterizează; (*p. ext.*) caracteristic, specific, propriu. (<fr. *définítioire*)
- definiție** *s. f.* operație logică prin care se determină conținutul unei noțiuni, notele ei esențiale, indicându-se genul proxím și diferența specifică, sau se precizează înțelesul unui cuvânt ori simbol; propoziție prin care se exprimă această determinare. **o prin** ~ = prin însăși natura lucrurilor. (<fr. *définítion*, lat. *definitio*)
- definițional**, -ă *adj.* referitor la definiție. (<fr. *définítionnel*)
- deflagránt**, -ă *adj.* care produce ardere cu explozie și zgomot. (<fr. *déflagrant*)
- deflagrație** *s. f. I.* ardere explozivă în care reacția de descompunere se propagă cu viteze mici. **2.** explozie violentă. **3.** conflict generalizat. (<fr. *déflagration*, lat. *deflagratio*)
- deflatur** *s. m.* indice al deprecierei banilor, servind la înlăturarea unor efecte ale inflației. (<germ. *Deflator*)
- deflație** *s. f. I.* ansamblu de măsuri economice luate în scopul combaterii inflației, al corectării dezechilibrului balanței de plăți. **2.** spulberarea de către vânt a nisipurilor provenite din dezagregarea rocilor de la suprafața pământului. (<fr. *déflation*)
- deflaționist**, -ă *adj.* cu caracter de deflație (1). (<fr. *déflationniste*)
- deflectór**, -oáre **I.** *adj.* care servește la producerea deflexiunii. **II. s. n. I.** dispozitiv de deviere a unui fluid sau flux electronic din direcția inițială de curgere. **2.** dispozitiv din instalațiile de ventilație servind la evacuarea aerului viciat din încăperi. **3.** instrument pentru compensarea compasului magnetic. (<fr. *défecteur*)
- deflegmă** *vb. tr.* a separa componentii unui amestec de lichid prin distilarea și relichiefierea fracțiunilor cu punct de fierbere mai înalt. (<fr. *déflagmer*)
- deflegmátór** *s. n.* dispozitiv pentru deflegmare. (<fr. *déflagmateur*)
- deflexiúne** *s. f. I. stare a unui membru sau a unei părți a corpului opusă flexiunii. **2.** deviere a curentului unui fluid, a unui fascicul de radiații din direcția inițială. (<fr. *déflexion*)*
- defloculá** *vb. tr.* a efectua o defloculare. (<fr. *défluculer*)
- defloculáre** *s. f.* operație constând în a dispersa elementele încheiate printr-o acțiune fizică sau fizico-chimică. (<deflocula)

- deflorá** *vb. tr.* a face să-și piardă fetelor virginitatea; a dezvirginiza. (<fr. *déflorer*)
- defluídizá** *vb. tr.* a îndruma traficul de pe o arteră principală spre una secundară, pentru a-i asigura fluența. (<de- + *fluidiza*)
- defluire** *s. f.* răspândire în direcții divergente a unor trupe, grupate într-un spațiu restrâns, (*p. ext.*) a unor mase de oameni. (<it. *defluire*, lat. *defluere*)
- defluviáție** *s. f.* schimbare completă a albiei unui curs de apă. (<fr. *défluviation*)
- defocalizare** *s. f.* focalizare defectuoasă a fasciculului electronic într-un tub catodic. (după fr. *délocalisation*)
- defoliá** *vb. tr.* a face să cadă frunzele (înainte de vreme). (<fr. *défolier*, lat. *defoliare*)
- defoliánt, -ă** *adj. s. n.* (substanță) care servește pentru defoliere. (<fr. *défoliant*)
- defoliátor, -oáre** *adj.* (despre animale, omizi) care se hrănește cu frunzele arborului. (<lat. *défoliator*)
- defoliáție** *s. f.* defoliere. (<fr. *défoliation*)
- deforestáre** *s. f.* distrugere a pădurilor; despădurire. (după fr. *déforestation*)
- deformá** *vb. l. tr., refl.* a(-și) altera, a(-și) modifica forma sau dimensiunile; a (se) slăbi. **II. tr. (fig.)** 1. a reproduce inexact; a denatura, a falsifica. 2. a modifica forma sau dimensiunile unui corp sub acțiunea unor forțe exterioare sau a unor eforturi interioare. (<fr. *déformer*, lat. *deformare*)
- deformábil, -ă** *adj.* care se poate deforma. (<fr. *déformable*)
- deformánt, -ă** *adj.* care deformează; care determină o deformare. (<fr. *déformant*)
- deformáție** *s. f.* 1. deformare. **o ~ profesională** = folosire mecanică, în viața de toate zilele, a deprinderilor căpătate prin exercitarea unei profesii. 2. (*tehn.*) operație prin care se obține o modificare permanentă a formei, volumului, suprafeței unui material. **o ~ plastică** = prelucrare a unui material prin producerea unor modificări plastice. (<fr. *déformation*, lat. *deformatio*)
- defosá** *vb. tr., refl.* (la jocul de cărți) a se debarasa, jucând-o, de o carte pe care o consideră inutilă în jocul său. (<fr. *défausser*)
- defosá** *s. f.* (la jocul de cărți) 1. acțiunea de a separa cărțile considerate inutile. 2. carte astfel considerată. (<fr. *défausse*)
- defosforá** *vb. tr.* a îndepărta fosforul din topitura metalică la elaborarea oțelurilor. (<fr. *déphosphorer*)
- defraudá** *vb. tr.* a delapida, a frustra de bani (o bancă, o instituție etc.); a înșela, a escroca; a fraudă. (<lat., it. *defraudare*)
- defraudátor, -oáre** *s. m. f.* cel care defraudează; delapidator. (<it. *defraudatore*)
- defráná** *vb. tr.* a scoate din frâne, a elibera. (<de¹- + *frána*)
- defrișá** *vb. tr.* 1. a înlătura prin tăiere arborii dintr-o anumită porțiune de pădure; a despăduri. 2. (*fig.*) a descurca, a lămurii, a limpezi (o problemă); a aborda punctele esențiale, fără a trata fondul. (<fr. *défricher*)
- defrișábil, -ă** *adj.* care se poate defrișa. (<fr. *défrichable*)
- defrișátor, -oáre** *s. n.* mașină de defrișat. (<defrișa + -*tor*)
- defrișór, -oáre** *s. m. f.* cel care efectuează defrișări. (<fr. *défricheur*)
- defulá** *vb. l. tr.* a da curs liber ideilor și tendințelor refulate în subconștient. **II. refl. (fam.)** a se lăsa purtat de stări afective; a-și descărca sufletul. (<fr. *défuler*)
- defulátor, -oáre** *adj.* referitor la defulare. (<defula + -*tor*)
- defunct, -ă** *adj. s. m. f.* (om) decedat, răposat. (<lat. *defunctus*, fr. *défunct*)
- degajá** *vb. l. tr.* 1. a elibera, a scuti pe cineva de o sarcină, de o îndatorire; a înlătura un obstacol sau ceva care împiedică. 2. a răspândi, a elimina (gaze, vapori, miros etc.), a emana, a exala. 3. (*folbal*) a trimite mingea departe de poarta proprie pentru a evita o acțiune periculoasă a adversarului. • (*scrimă*) a-și desprinde floarea de cea a adversarului. **II. refl. (și fig.)** a se desprinde, a se elibera. (<fr. *dégager*)
- degajámént** *s. n.* 1. încăpere care servește ca spațiu de comunicare între încăperile unui apartament, ale unei clădiri publice. 2. incintă adiacentă scenei unui teatru sau platou de filmare destinată depozitării și remontării decorurilor. (<fr. *dégagement*)
- degajáre** *s. f.* 1. acțiunea de a degaja. 2. îndepărtare a unei porțiuni de material de pe o piesă, de pe un teren etc. 3. cancelură circulară realizată prin aşchiera la exteriorul sau interiorul unei piese cilindrice. (<fr. *dégager*)
- degaját, -ă** *adj.* liber în mișcări, nestingherit, dezinvolt. (<fr. *dégagé*)
- degazá** *vb. tr.* 1. a îndepărta substanțele gazoase dintr-un spațiu închis, de pe o suprafață. 2. (*mil.*) a îndepărta gazele toxice de luptă dintr-un anumit loc. (<fr. *dégazer*)
- degazátor** *s. m.* substanță pentru degazare. (<degaza + -*tor*)
- degazificá** *vb. tr.* a îndepărta gazele, maferiile volatile etc. dintr-un lichid, din cărbuni etc. (<de- + *gazifica*)
- degazificátor** *s. n.* dispozitiv pentru degazificare. (<fr. *dégasificateur*)
- degazoliná** *vb. tr.* a separa printr-un procedeu special gazolina din gazele obținute în exploatarea petroliere; dezbenzina. (<fr. *dégazoliner*)
- degazór** *s. n.* aparat pentru degazarea lichidelor. (<fr. *dégazeur*)
- degelificá** *vb. tr., intr.* a (se) dezgheța. • (despre geluri coloidale) a cristaliza. (după fr. *dégeler*)
- degenerá** *vb. intr.* 1. a se depărta de tipul primar, pierzând din calitate, din valoare. 2. (*fig.*) a se schimba în rău; a se degrada, a decădea. (<fr. *dégénérer*, lat. *degenerare*)
- degenerát, -ă** *adj. s. m. f.* (individ) care și-a pierdut calitățile morfologice sau funcționale. (<fr. *dégénéré*)
- degeneratív, -ă** *adj.* care degenează; cu caracter de degenerescență. (<fr. *dégénératif*)
- degeneráție** *s. f.* degenerare. (<fr. *dégénération*)
- degenerescént, -ă** *adj.* cu aspecte de degenerescență. (<fr. *dégénérescent*)
- degenerescénță** *s. f.* degenerare. (<fr. *dégénération*)
- degenerescént, -ă** *adj.* cu aspecte de degenerescență. (<fr. *dégénérescent*)
- degenerescénță** *s. f.* 1. tendință de degenerare. • modificare patologică regresivă a unui țesut sau organ. 2. (*mat.*) existența mai multor funcții proprii, corespunzătoare unei singure valori proprii unui operator. (<fr. *dégénérescence*)
- degerminá** *vb. tr.* a separa embrionul din sămânță. (după fr. *dégermer*)
- deghizá** *vb. tr., refl.* 1. a (se) travesti. 2. (*fig.*) a (se) ascunde sub anumite aparențe, a (se) disimula, a (se) masca. (<fr. *déguiser*)
- deghizamént** *s. n.* deghizare. (<fr. *déguisement*)
- degipsáre** *s. f.* 1. dizolvare a ghipsului din roci sub acțiunea apei. 2. înlăturare a bandajului gipsat. (<de- + *gips*)
- deglaciáție** *s. f.* retragere a ghețurilor ca urmare a modificărilor condițiilor climatice. (<fr. *déglaciation*)
- deglutiná** *vb. intr., refl.* (despre elementele unui cuvânt) a (se) separa. (<fr. *déglutiner*)
- deglutiție** *s. f.* actul fiziologic al înghițirii. (<fr. *déglutition*)
- degomá** *vb. tr.* a îndepărta stratul de sericină de pe firul de mătase naturală. (<fr. *dégommer*)
- degonflá** *vb. tr., refl.* a (se) dezumfla. (<fr. *dégonfler*)
- degorjáre** *s. f.* îndepărtare a drojdiei din sticlele de vin. (după fr. *dégorgeage*)
- degradá** *vb. l. tr.* 1. a înjosi. • a strica. 2. a destitui pe cineva dintr-o funcție, dintr-o demnitate; (*mil.*) a ridica cuiva gradul (ca pedeapsă). **II. tr., refl.** a decădea; a (se) altera, a (se) deteriora; a (se) dezonora, a (se) deprava. 2. (despre soluri, terenuri) a deveni, a face să devină neproductiv, a (se) fertiliza. (<fr. *dégrader*, it. *degradare*)
- degradánt, -ă** *adj.* care degradează; înjositor; degradator. (<fr. *dégradant*)
- degradátor, -oáre** *I. adj.* degradant. **II. s. n. (fol.)** hârtie neagră decupată astfel încât să permită obținerea unei imagini cu anumite contururi la copierea filmului. (<fr. *dégradateur*)
- degradé** *I. s. n.* estompare treptată a unei culori, a luminii. **II. adj. (despre fire textile) în culori care se estompează treptat. (<fr. *dégradé*)**
- degranuláre** *s. f.* dispariția a granulelor citoplasmice, specifice unor celule, ca urmare a unor procese distrofice. (<de- + *granulare*)
- degrás** *s. n.* amestec de untură de pește și acid nitric, folosit în pielărie. (<fr. *dégras*)

- degreá** vb. tr. (mar.) a demonta greementul. (< fr. *dégréer*)
- degresá** vb. tr. 1. a îndepărta petele de grăsime de pe suprafața unor obiecte. 2. a extrage grăsimea dintr-un aliment. (< fr. *dégraissier*)
- degresáj** s. n. degresare. (< fr. *dégraissage*)
- degresánt**, -ă adj. s. m. 1. (substanță) care servește la degresare. 2. deplastifiant. (< fr. *dégraissant*)
- degresiúne** s. f. micșorare treptată, graduală. (< fr. *dégression*, lat. *dégressio*)
- degresív**, -ă adj. care merge descrescând, care descresște treptat. (< fr. *dégressif*)
- degresivitate** s. f. caracter degresiv. (< fr. *dégressivité*)
- degresór**, -oáre I. s. m. f. cel care degresează. II. s. n. aparat cu care se face degresarea anumitor materiale. (< fr. *dégraisseur*, *l'lu dégraissoir*)
- degrevá** vb. tr. a micșora, a reduce, a suprima obligațiile, sarcinile etc. care revin cuiva. (< fr. *dégrever*)
- degrevánt**, -ă adj. care degreavează. (< fr. *dégrevant*)
- degreváre** s. f. reducere, anulare a unei creanțe (taxe, impozite etc.). (după fr. *dégrévement*)
- degringolá** vb. intr. 1. (rar) a se rostogoli, a se prăvăli. 2. (fam.) a decădea treptat, a se prăbuși. (< fr. *déringoler*)
- degringoládă** s. f. 1. prăbușire, rostogolire. 2. (fam.) decădere, ruinare progresivă, degradare. (< fr. *déringolade*)
- degrisóá** vb. tr. a reduce suspensiile mai mari în procesul de purificare a apei. (după fr. *dégrasser*)
- degrisósór** s. n. filtre din pietriș care rețin impuritățile de dimensiuni mai mari, într-o instalație de limpezire a apei. (< fr. *dégrassisseur*)
- degroșá** vb. tr. a prelucra prin așchiere o piesă brută de metal pentru a o aduce la o dimensiune apropiată de cea definitivă. (după fr. *dégrossir*)
- degroșáj** s. n. degroșare. (după fr. *dégrossissage*)
- degrupá** vb. tr. a dispersa, a repartiza diferit persoane sau lucruri grupate. (< fr. *dégrouper*)
- degudroná** vb. tr. a separa gudroanele de gazele produse la distilarea cărbunilor fosili. (< fr. *dégoudronner*)
- degudronátór** s. n. aparat, utilaj la degudronare. (după fr. *dégoudronneur*)
- degurgitá** vb. tr. a elimina pe gură conținutul înghițit. (< fr. *dégurgiter*)
- degurgitáție** s. f. degurgitare. (< fr. *dégurgitation*)
- degustá** vb. tr. a gusta (o mâncare, o băutură); a savura. (< fr. *déguster*, lat. *degustare*)
- degustáție** s. f. degustare. (< fr. *dégustation*, lat. *degustatio*)
- degustátór**, -oáre s. m. f. cel însărcinat a degusta vinurile, lichiorurile. (< fr. *dégustateur*)
- dehidrogená** vb. tr. a elimina, termic sau catalitic, hidrogenul din molecula compuşilor organici. (< fr. *déshydrogéner*)
- dehidrogenázá** s. f. enzimă care catalizează oxidarea substanțelor prin eliminarea ionilor de hidrogen. (< fr. *déhydrogénase*)
- dehiscént** adj. (despre fructe, antere, sporogoni) care se deschide spontan, la maturitate, eliberând semințele. (< fr. *déhiscant*, lat. *déhiscens*)
- dehiscéntă** s. f. însușirea de a fi dehiscent. (< fr. *déhiscence*)
- DEI-DEO-** elem. „zeu, zeitate”. (fr. *déi-*, *déo-*, cf. lat. *deus*)
- deícíd**, -ă I. s. m. f. ucigaș al unui zeu, al lui Dumnezeu. II. s. n.ucidere a unui zeu sau a lui Dumnezeu. (< fr. *déicide*)
- deíctíc**, -ă adj. (despre cuvinte) care arată, demonstrează; care întărește un sens. (< fr. *déictique*)
- deíficá** vb. tr. 1. a atribui putere divină unei ființe sau unui lucru; a zeifica. 2. (fig.) a diviniza. (< lat. *deificare*, fr. *déifier*)
- deionizáre** s. f. eliminare a anumitor ioni dintr-un mediu ionizat. (după fr. *déionisation*)
- deísm** s. n. orientare filozofico-religioasă care recunoaște existența lui Dumnezeu numai ca o cauză primară, impersonală a lumii, respingând însă ideea întruchipării lui într-o persoană și a intervenției sale în desfășurarea ulterioară a fenomenelor din univers. (< fr. *déisme*)
- deíst**, -ă adj. s. m. f. (adept) al deismului. (< fr. *déiste*)
- de iúre** loc. adv. formulă care desemnează existența unei situații conforme cu normele de drept. (< lat. *de iure*, de drept, potrivit legii)
- dejá** adv. în acest (sau acel) moment, încă de pe acum (sau de pe atunci). (< fr. *déjà*)
- dejalén** s. n. țesătură fină de bumbac, folosită pentru confecționarea cămășilor bărbătești, a bluzelor etc. (după engl. *delaine*)
- dejéctie** s. f. 1. evacuare a excrețiilor din corp; materia evacuată. 2. scurgeri provenite din industrii, din gospodării, care degradează apele naturale în care se scurg. 3. can de ~ = grămadă de pietriș, de nisip etc. care se depune în regiunea inferioară a unui torent, având forma unei jumătăți de con turnit; agestru. 4. (pl.) materii pe care le aruncă vulcanii. (< fr. *déjection*, lat. *deiectio*)
- dejivrá** vb. tr. a înlătura straturile de chiciură sau de gheață formate pe anumite suprafețe. (metalice). (< fr. *dégivrer*)
- dejivráj** s. n. dejivrare. (< fr. *dégivrage*)
- dejivrór** s. n. dispozitiv la avioane pentru a preveni sau înlătura jivrajul. (< fr. *dégivreur*)
- dejojáre** s. f. manevră în timpul decolării unui hidroavion, prin care acesta este ridicat cu coca deasupra apei spre a micșora rezistența la înaintare. (după fr. *déjaugage*)
- dejucá** vb. tr. a zădărnici (planurile, uneltirile cuiva). (după fr. *déjouer*)
- dejún** s. n. masa de prânz; prânz; timpul când se ia această masă. O micul ~ = gustare de dimineață. (< *déjuna*)
- dejună** vb. intr. a lua masa de prânz; a prânzi. (< fr. *déjeuner*)
- delabialízá** vb. tr. a face să devină nelabial. (< fr. *délabialiser*)
- delaborá** vb. tr. a demonta dintr-un loc instalațiile, mașinile și munițiile devenite inutilizabile sau periculoase. (< lat. *delaborare*)
- delabrá** vb. tr. a (se) deteriora, a (se) ruina, a (se) strica. (< fr. *délabrer*)
- delapidá** vb. tr. a sustrage, a-și însuși bani, valori sau alte bunuri din avutul obșteșc aflate în grija sa. (< fr. *dilapider*, lat. *dilapidare*)
- delapidátór**, -oáre s. m. f. cel care săvârșește o delapidare. (< fr. *dilapidateur*)
- delatór**, -oáre s. m. f. denunțator; informator. (< fr. *délateur*, lat. *delator*)
- delatiúne** s. f. denunțare, denunț. (< fr. *délation*, lat. *delatio*)
- delásá** vb. refl. a dovedi nepăsare, a părăsi o muncă începută. (< fr. *délaissier*)
- delásátór**, -oáre adj. s. m. f. (cel) care se delasă; neglijent, indolent. (< *delâsa* + -tor)
- delco** s. n. cap distribuitor de curent electric la motoarele cu electroaprindere. (< fr. *delco*)
- delcredére** s. n. (ec.) angajament al unui agent care, în schimbul unui comision special, garantează personal plata tuturor mărfurilor pe care le vinde în contul altuia. (< germ. *Delcredere*, it. *del credere*)
- deleátur** s. n. semn de corectură tipografică prin care se arată că trebuie să se suprimă o literă, un cuvânt etc. (< lat. *deleatur*, să se ștergă)
- delébil**, -ă adj. care poate fi șters. (< lat. *delebilis*, fr. *délébile*)
- delectá** vb. tr., refl. a (se) desfăta, a (se) bucura, a (se) distra. (< fr. *délecter*, lat. *delectare*)
- delectábil**, -ă adj. plăcut, agreabil, încântător. (< fr. *délectable*, lat. *delectabilis*)
- delegá** vb. tr. a atribui cuiva calitatea de delegat; a da o delegație. (< fr. *déleguer*, lat. *delegare*)
- delegát**, -ă s. m. f. 1. cel împuternicit cu o delegație. 2. reprezentant al unei organizații politice sau obștești, al unui stat la o conferință, la un congres etc. (< fr. *délegué*, lat. *delegatus*)
- delegátár**, -ă adj. s. m. f. (cel) care delegă, care dă o delegație. (< fr. *délegataire*)
- delegație** s. f. 1. împuternicire de a acționa într-un anumit fel în numele cuiva. 2. act prin care cineva este desemnat ca delegat. 3. grup de persoane împuternicit cu o misiune specială. (< fr. *délégation*, lat. *delegatio*)
- delestá** vb. tr. 1. a arunca leștul dintr-o navă, dintr-un balon etc.; a debalasta. 2. (fam.) a elibera, a epura. (< fr. *délester*)
- deletér**, -ă adj. nociv, vătămător; (fig.) care corupe. (< fr. *délétère*)

- delexicaliză** *vb. tr., refl.* (despre părți de vorbire) a-și pierde, a face să-și piardă conținutul semantic. (<de- + lexicaliza)
- delf**, **-delfie** *elem.* „matrice, vagin, marsupiu”. (<fr. *-delphie*, *-delphie*, cf. gr. *delphys*, pântece)
- delfic**, **-ă** *adj.* din Delfi; (*spec.*) referitor la cultul în cinstea lui Apolo. (<fr. *delfique*)
- delfie** *v.* -delf.
- delfin**¹ *s. m.* 1. mamifer cetaceu marin cu corpul fusiform și botul ascuțit, care trăiește în cete în toate mările. 2. stil de înot, caracterizat prin mișcarea simultană și simetrică a brațelor, dinainte spre înapoi, cu mișcarea picioarelor în plan vertical. (<lat. *dolphinus*, it. *delfino*)
- delfin**² *s. m.* titlul purtat de fiul cel mai mare al regilor Franței, moștenitorul prezumtiv al tronului. (după fr. *dauphin*)
- delfinariu** *s. n.* 1. bazin amenajat pentru delfini. 2. sală, clădire care adăpostește un delfinariu (1). (<germ. *Delfinarium*)
- delfinide** *s. n. pl.* familie de cetacee carnivore: delfinii, marsuinii, narvalii etc. (<fr. *dolphinidés*)
- delfiniere** *s. f.* 1. navă de tonaj mic pentru capturarea delfinilor. 2. un fel de cange pentru prinderea delfinilor. (<it. *delfiniera*)
- delfinist**, **-ă** *s. m. f.* înotător în stilul delfin¹ (2). (<it. *delfinista*)
- delfinolog**, **-ă** *s. m. f.* specialist în delfinologie. (<fr. *delfinologue*)
- delfinologie** *s. f.* studiu științific al delfinilor. (<fr. *delfinologie*)
- delibere** *vb.* I. *intr.* a examina, a chibzui împreună, a dezbate pentru a lua o hotărâre. II. *tr.* a decide, a soluționa. (<fr. *délibérer*, lat. *deliberare*)
- deliberant**, **-ă** *adj.* care deliberază. (<fr. *délibérant*)
- deliberat**, **-ă** I. *adj.* (și *adv.*) (în mod) intenționat, cumpănit; liber conștient. II. *s. n.* deliberare între judecători înainte de pronunțarea sentinței. O ~ moral = decizie într-o chestiune de responsabilitate morală. (<fr. *délibéré*)
- deliberativ**, **-ă** *adj.* 1. care deliberază. O vot ~ = drept pe care îl are o adunare sau un membru al ei de a hotărî ceva prin vot. 2. despre forme verbale, (construcții) care exprimă decizia subiectului. (<fr. *délibératif*, lat. *deliberativus*)
- delicat**, **-ă** *adj.* 1. (despre aspectul unor ființe sau lucruri) gingaș, fin, grațios. • slăbuț, plăpând. • (despre mâncăruri) de bună calitate, bun la gust. • (despre culori) discret, pal, estompat. 2. ales, distinct; (*fig.*) atent, prevenitor. 3. (despre situații) în care trebuie acționat cu prudență, cu rezervă; dificil, greu de rezolvat. (<fr. *délicat*, lat. *delicatus*)
- delicatese** *s. f. pl.* alimente fine, prăjituri, specialități culinare. (<germ. *Delikatesse*)
- delicatete** *s. f.* însușire a ceea ce este delicat; finețe, gingașie. (<it. *delicatezza*, fr. *délicatesse*)
- delicăto** *adv.* (*muz.*) delicat, simțit, fin. (<it. *delicato*)
- delicios**, **-oasă** *adj.* deosebit de gustos, savuros. • (*fig.*) fermecător, încântător. (<fr. *délicieux*, lat. *deliciosus*)
- deliciu** *s. n.* plăcere mare, intensă; savoare; desfătare. (<lat. *delicium*, fr. *délicé*)
- delict** *s. n.* încălcare ușoară a legii penale, sancționată cu închisoare corecțională sau amendă. (<lat. *delictum*, fr. *délict*)
- delictual**, **-ă** *adj.* delictuos. (<fr. *délicteuel*)
- delictuos**, **-oasă** *adj.* care constituie un delict; delictual. (<fr. *délicteux*)
- delicvescent**, **-ă** *adj.* I. (despre substanțe solide) care absoarbe vaporii de apă din atmosferă, transformându-se în soluții apoase. 2. (*fig.*) decadent, corupt. (<fr. *déliquescent*, lat. *déliquescentis*)
- delicvescență** *s. f.* 1. proprietate a unor substanțe solide de a fi delicvescente. 2. (*fig.*) decadență, corupție. (<fr. *déliquescence*)
- deligație** *s. f.* aplicare a unui bandaj, aparat sau medicament extern. (<fr. *déligation*)
- delignificare** *s. f.* eliminare a ligninei din celulele și fibrele vegetale. (după fr. *délignification*)
- delimită** *vb. tr., refl.* a (se) mărgini, a (se) limita, a (se) contura. (<fr. *délimiter*, lat. *delimitare*)
- delimitabil**, **-ă** *adj.* care poate fi delimitat. (<fr. *délimitable*)
- delimitativ**, **-ă** *adj.* care delimitează, care servește pentru a delimita; delimitator. (<fr. *délimitatif*)
- delimitator**, **-oăre** I. *adj.* delimitativ. II. *s. n.* (*inform.*) simbol care folosește izolarea textuală a diverselor părți ale unui program. (<fr. *délimitateur*)
- delincvent**, **-ă** *s. m. f.* cel care a săvârșit un delict. (<lat. *delinquens*, fr. *délinquant*)
- delincvență** *s. f.* totalitatea delictelor și crimelor considerate pe plan social; criminalitate, infracționism. (<fr. *délinquance*)
- delineă** *vb. tr.* a trasa conturul unui obiect; a schița cu o linie. (<fr. *délinéer*, lat. *delineare*)
- delineavît** *s. n.* termen care însoțește în colțul de jos al unei gravuri numele autorului. (<lat. *delineavit*, desenat)
- déliint** *s. n.* material fibros din lintersul extras de pe semințele de bumbac, materie primă la fabricarea hârtiei fine și a mătăsii artificiale. (<fr. *déliint*)
- deliintersă** *vb. tr.* a îndepărta firele scure de pe semințele de bumbac egrenate. (<de- + *linter*)
- delir** *s. n.* 1. tulburare patologică a conștiinței, manifestată prin aiurări, halucinații etc. 2. (*fig.*) exaltare, extaz, frenetrie, entuziasm excesiv. (<fr. *délire*, lat. *delirium*)
- deliră** *vb. intr.* a fi într-o stare de delir; a aiura. (<fr. *délirer*, lat. *delirare*)
- delirândo** *adv.* (*muz.*) improvizând. (<it. *delirando*)
- delirânt**, **-ă** *adj.* (și *s. m.*) care delirează; (ca) de delir. • (*fig.*) exaltat, frenetic. (<fr. *délirant*)
- deliriciză** *vb. tr.* a goli poezia de fiorul ei emoțional, liric. (<de- + *liriciza*)
- delirium tremens** *s. n.* boală pricinuită de alcoolism și caracterizată prin delir însoțit de tremurul nervos al feței și al membrorilor. (<lat. *delirium tremens*)
- deliteraturiză** *vb. refl., tr.* a-și pierde, a face o operă să-și piardă caracterul literar. (<de- + *literaturiza*)
- delitescent**, **-ă** *adj.* care prezintă delitescență. (<fr. *délitescent*)
- delitescență** *s. f.* 1. dezagregare a unui corp, țesut etc. prin absorbție de apă. 2. dispariție subită a unei tumori, a unei inflamații. 3. perioadă de incubație a unui parazit. (<fr. *délitescence*)
- delivrență** *s. f.* expulsiune sau extracție a placentei după expulzarea fătului. (<fr. *délivrance*)
- delocutiv**, **-ă** *adj.* (despre prefixe) de origine prepozițională, care formează cuvinte de la locuțiuni. (<de- + *locuțune*/ + *liv*)
- deloiâl**, **-ă** *adj.* incorect, necinstit, nesincer. (<fr. *déloyal*)
- deloialitate** *s. f.* lipsă de loialitate, incorectitudine, necinste. (după fr. *déloyauté*)
- délta** *s. m.* I. a patra literă a alfabetului grecesc (Δ , δ), corespunzând sunetului *d*. 2. (*fig.*) simbol al adevărului; (*p. ext.*) adevăr. (<fr., gr. *delta*)
- deltacism** *s. n.* pronunțare alterată a consoanelor *d*, *t*. (<fr. *deltacisme*)
- deltadrom** *s. n.* loc de desfășurare a antrenamentelor și concursurilor de deltaplanism. (<delta/plan/ + *drom*)
- deltăic**, **-ă** *adj.* referitor la deltă. (<fr. *deltaique*)
- deltanaút**, **-ă** *s. m. f.* zburător cu deltaplanul. (<delta/plan/ + *-naut*)
- deltaplan** *s. n.* aparat individual de zbor de tip planor, dintr-o aripă de forma literei deltă (1). (<fr. *deltaplan*)
- deltaplanism** *s. n.* sport practicat cu deltaplanul; deltaplanorism. (<fr. *deltaplanisme*)
- deltaplanist**, **-ă** *s. m. f.* pilot sportiv de deltaplan. (<fr. *déltaplaniste*)
- deltaplanorism** *s. n.* deltaplanism. (<delta + *planorism*)
- deltă** *s. f.* zonă aluvionară, triunghiulară, între brațele unui fluviu la vărsarea în mare. (<fr. *delta*)
- deltoid**, **-ă** *adj.* *s. m.* (mușchi) în formă de triunghi, în partea laterală a regiunii scapulare. (<fr. *déltotide*)
- deluviâl**, **-ă** *adj.* (despre soluri) format din deluviu. (<fr. *diluvial*)
- delúviu** *s. n.* material detritic provenit din alterarea și degradarea rocilor, transportat de apele de șiroire. (<lat. *diluvium*)
- deluzóriu**, **-ie** *adj.* înșelător; iluzoriu. (<lat. *delusorius*, fr. *délusoire*)
- dem**¹ *s. n.* (*biol.*) asociație de indivizi apropiați, înrudiți taxonomic. (<fr., engl. *dem*)

DEM²(O) - elem. „popor, populație“. (<fr. *dém/o-*, it. *dem/ol-*, cf. gr. *demios*)

demacadamizá *vb. tr.* a desface, a înlătura macadamul. (<fr. *démacadamiser*)

demachiá *vb. tr., refl.* a(-și) șterge machiajul. (<fr. *démaquiller*)

demachiáj *s. n.* demachiere. (<fr. *démaquillage*)

demachiánt, -ă *adj., s. n.* (produs cosmetic) care servește pentru demachiere. (<fr. *démaquillant*)

demagnetizá *vb. tr., refl.* a pierde, a face ca un corp să-și piardă magnetizarea. (<fr. *démagnétiser*)

demagnetizánt, -ă *adj.* care produce demagnetizare. (<fr. *démagnétisant*)

demagnetizór *s. n.* dispozitiv electromagnetic pentru ștergerea înregistrărilor de pe banda magnetică. (<fr. *démagnétiseur*)

demagóg, -ă *s. m. f.* 1. (în Grecia antică) conducător al unei grupări democratice. 2. cel care caută să-și creeze popularitate prin discursuri bombastice, promisiuni mincinoase etc. (<fr. *démagogue*)

demagógic, -ă *adj.* de demagog; pătruns de demagogie. (<fr. *démagogique*)

demagogie *s. f.* metodă și atitudine politică de înșelare a maselor prin promisiuni mincinoase, discursuri bombastice etc. pentru a obține popularitate; atitudine de demagog. (<fr. *démagogie*, gr. *demagogia*)

demantelá *vb. tr.* 1. a demola sistematic dispozitivele de apărare ale unei cetăți spre a o scoate din sistemul defensiv. 2. (fig.) a dezorganiza, a destrăma. (<fr. *démanteler*)

demará *vb. I. tr.* a dezlega odgoanele unei corábii (în vederea plecării). **II. intr. I.** (despre autovehicule, motoare etc.) a se pune în mișcare, a porni. 2. (fig.; despre un sportiv participant la o cursă) a porni cu avânt, în viteză, a țâșni; (despre o acțiune, o afacere) a începe. (<fr. *démarrer*)

demaráj *s. n.* demarare. (<fr. *démarrage*)

demarcá *vb. I. tr.* a însemna printr-o linie de demarcație; a delimita, a despărți, a separa. **II. refl. (sport)** a scăpa de sub supravegherea adversarului. (<fr. *démарquer*)

demarcáj *s. n.* demarcare. • (*sport*) plasament al unui jucător în teren astfel încât să se poată trimite mingea. • luarea unor pasaje dintr-o carte spre a le transpune în alta. (<fr. *démарquage*)

demarcativ, -ă *adj.* ca caracter de demarcație. (<fr. *démарcatif*)

demarcátie *s. f.* delimitare, despărțire, separare. • operație prin care se stabilește frontiera dintre două state sau linia despărțitoare dintre două suprafețe de teren. • *linie de ~* = linie care desparte două teritorii sau (fig.) două noțiuni. (<fr. *démарcation*)

demarcationál, -ă *adj.* de demarcație. (<*demarcație + -onal*)

demargarinizá *vb. tr.* a separa gliceridele care se formează în uleiul supus frigului. (după fr. *démargariner*)

demarór *s. n.* 1. mecanism motor sau instalație care servește la pornirea motoarelor cu ardere internă. 2. aparat electric montat la circuitul motoarelor electrice, care le asigură demararea. (<fr. *démарreur*)

demascá *vb. I. tr., refl.* 1. a(-și) scoate masca. 2. a denunța; a(-și) dezvălui caracterul, planurile, intențiile. **II. tr.** a descoperi inamicului, prin nerespectarea regulilor de mascare, obiectivele, planurile. (<fr. *démasquer*)

demasculinizá *vb. tr., refl.* a face să-și piardă, a-și pierde caracterelor, obiceiurile de bărbat; a (se) divirtiliza. (<fr. *démасculiniser*)

dematerializá *vb. tr., refl.* a pierde, a face să-și piardă caracterelor specifice materiei. (<fr. *démateriáiser*)

démă *s. f.* unitate administrativ-teritorială în vechea Atică și în Imperiul Bizantin. (<fr. *dème*, cf. gr. *demos*, popor)

demenajá *vb. tr., intr.* a goli, a transporta mobila dintr-o locuință; a schimba o locuință, a (se) muta. (<fr. *déménager*)

démént, -ă *I. adj., s. m. f.* alienat mental. **II. adj.** de om nebun; demențial. (<fr. *dément*, lat. *demens*)

déméntă *s. f.* 1. alienație mentală, nebunie. 2. (fig.) surescitare intensă (vecină cu nebunia). (<fr. *démence*, lat. *dementia*)

demențial, -ă *adj.* dement. (<fr. *démentiel*)

demérs *s. n.* 1. intervenție (pe lângă cineva) în vederea obținerii unui anumit rezultat. 2. manieră de a conduce

un raționament, de a progresa către un scop; metodă. (după fr. *démarche*)

demérsál, -ă *adj. I.* (despre organisme) care trăiește în zona litorală, venind în contact direct cu fundul apei. 2. (despre ouăle de pești) care cad pe fundul apei. (<fr. *démersal*)

demetanizá *vb. tr.* a extrage metanul din hidrocarburile gazoase sau din cărbuni. (<fr. *déméthaniser*)

demetiláre *s. f.* reacție chimică prin care o substanță pierde un radical metil. (după fr. *déméthylation*)

DEMI- elem. „jumătate“. (<fr. *demi-*)

demielinizáre *s. f.* dispariție a tecii de mielină care înconjură cilindraxul unei fibre nervoase. (după fr. *démyélinisation*)

demilitarizá *vb. tr.* a desființa sau a limita pe un anumit teritoriu, în urma unei convenții internaționale, forțele armate, armamentul, instalațiile militare, industria de armament. (<fr. *démilitariser*)

demimónd *s. n.* lumea femeilor declasate și de moravuri ușoare. (<fr. *demi-monde*)

demimóndă *s. f.* demimondenă. (<fr. *demi-monde*)

demimondén, -ă **I. adj.** referitor la o demimondă. **II. s. f.** femeie de moravuri ușoare; cochetă. (<fr. *demi-mondaine*)

deminá *vb. tr.* a îndepărta sau a face inofensive minele de dintr-un baraj de mine instalat de inamic. (<fr. *démíner*)

demineralizá *vb. I. tr.* a elimina sărurile minerale de dintr-o substanță organică. **II. refl.** (despre substanțe organice) a pierde sărurile minerale proprii. (<fr. *démíneraliser*)

deminór *s. m. (mar.)* membru al echipajului însărcinat cu deminarea. (<fr. *démíneur*)

demiséc *adj. inv.* (despre vinuri) cu gust intermediar între dulce și sec. (<fr. *demi-sec*)

demisíe *s. f.* act prin care cineva renunță la o funcție, la o demnitate etc. (<fr. *démíssion*, lat. *demissio*)

demisioná *vb. intr.* a-și da demisia. (<fr. *démíssonner*)

demisionár, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care își dă sau și-a dat demisia. (<fr. *démíssonnaire*)

demisól *s. n.* parte a unei clădiri situată pe jumătate sub nivelul solului, sub parter. (<fr. *demi-sol*)

demistificá *vb. tr.* a înlătura o mistificare, o minciună. • a demitiza. (<fr. *démystifier*)

demistificátór, -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care demistifică. (<fr. *démystificateur*)

demíte *vb. tr.* a destitui. (<lat. *demittere*, fr. *démétre*)

demítentă *s. f.* tență între clar și întunecat, într-o pictură sau gravură. (<fr. *demi-teinte*)

demítificá *vb. tr.* a demitiza (1). (<fr. *démýtífler*)

demitizá *vb. tr. I.* a face ca un lucru, o idee să-și piardă caracterul mitic; a demistifica, a demitifica, a demitologiza. 2. a înlătura exagerările, deformările, iluziile despre originea și evoluția lucrurilor, fenomenelor etc., prezentându-le în conformitate cu realitatea; a nega anumite idei susceptibile de a se fi golit de înțelesul lor primordial. (<it. *demitizzare*)

demítizánt, -ă *adj.* care demitizează. (<*demitiza + -ant*)

demítologizá *vb. tr.* a înlătura caracterul mitic al cuiva sau a ceva; a demitiza (1). (<engl. *demitologize*)

demíu *s. n.* haină mai ușoară decât paltonul și mai groasă decât pardesiul. (după fr. *demi-saison*)

demíúrg *s. m. I.* (la Platon) denumire dată divinității, ca principiu rațional, creator al universului; (*p. ext.*) principiu creator. 2. conducător al unor cetăți antice grecești. (<fr. *démíurge*, lat. *demiurgus*, gr. *demiurgos*)

demíúrgic, -ă *adj.* de demiurg. (<fr. *démíurgique*)

demivoléu *s. n. (tenis)* luare a mingii imediat după contactul ei cu solul. (<fr. *demi-volée*)

demíxtá *vb. tr.* a deșpărți în școli sau clase diferite fetele de băieți. (<*de-* + *mixt*)

demn, -ă *adj. I.* vrednic de... • capabil, destoinic. 2. care impune respect; corect, rezervat, grav. (<lat. *dignus*)

demnítar *s. m.* înalt funcționar de stat. (după fr. *dignitaire*)

demnítáte *s. f. I.* calitatea de a fi demn; prestigiu. • gravitate, măreție. 2. înaltă funcție de stat. (după lat. *dignitas*, fr. *dignité*)

DEMO- v. dem²(o) -

demobilá *vb. tr.* a scoate mobila (dintr-o încăpère). (după fr. *déméubler*)

demobiliză *vb. tr.* 1. a trece forțele armate de la starea de mobilizare la cea de pace. 2. (*fig.*) a face să slăbească combativitatea, perseverența cuiva; a descuraja. (<fr. *démobiliser*)

demobilizator, -oăre *adj.* care demobilizează (2); descurajant. (<fr. *démobilisateur*)

democrat, -ă *I. adj., s. m. f.* (adept) al democrației. **O** ~și *revoluționari* = ideologi și militanți ai revoluției burghezo-democratice, care au luptat consecvent pentru desființarea iobăgiei și lichidarea rănduieilor feudale; *partid* ~ = partid cu orientare democratică; ~*creștin* = membru al unui partid democrat care adoptă principiile creștinismului. **II. adj.** democratic. (<fr. *démocrate*)

democratic, -ă *adj.* propriu democrației; bazat pe principiile democrației; democrat (II). (<fr. *démocratique*)

democratism *s. n.* totalitatea principiilor care exprimă și asigură libertățile democratice. (<fr. *démocratismes*)

democratiză *vb. tr.* 1. a introduce un regim democratic; a reorganiza pe baze democratice. 2. a pune la îndemâna tuturor. (<fr. *démocratiser*)

democratizare *s. f.* acțiunea de a democratiza; proces menit să permită o participare largă a cetățenilor la conducerea vieții politice, economice și sociale a țării. **O** (*ec.*) ~a *capitalului* = teorie potrivit căreia dezvoltarea societăților pe acțiuni și plasarea acțiunilor în rândurile muncitorilor ar schimba natura capitalului, fiecare posesor al unei acțiuni devenind coproprietar al unei întreprinderi și putând participa la conducerea ei. (<*démocratiza*)

democratură *s. f.* denumire ironică a unei politici care combină avantajele democrației cu dezavantajele dictaturii a unui sistem totalitar, intolerant. (<fr. *démocrature*)

democrație *s. f.* formă de organizare politică a societății care proclamă principiul deținerii puterii de către popor. **O** ~ *scavagistă* = tip de democrație în care puterea era exercitată de stăpânii de sclavi; ~ *burgheză* = formă specifică orânduirii capitaliste, prin care se încearcă să se asigure libertatea și egalitatea generală a cetățenilor în fața legilor; ~ *populară* = formă de democrație apărută într-o serie de țări din Europa și Asia, după cel de-al doilea război mondial, în care puterea aparține clasei muncitoare în alianță cu țărănimea și alte categorii de oameni ai muncii; ~ *internă de partid* = principiu organizatoric al partidului marxist-leninist potrivit căruia toți membrii săi ar avea dreptul de a participa efectiv la rezolvarea problemelor legate de politica partidului și de viața internă de partid; ~ *economică* = democrație care presupune participarea sistematică directă sau prin reprezentanți (inclusiv manageri), liber și expres aleși ai poporului, la conducerea și realizarea procesului de producție, repartiție și schimb la toate nivelurile economiei. (<fr. *démocratie*, gr. *demokratia*)

demodă *vb. refl.* a nu mai corespunde modei. • (despre idei, concepții, teorii) a înceta să mai fie actual; a se perina. (<fr. *démoder*)

demodex *s. m.* parazit din ordinul acarienilor, mic, vermiform, la animale și la om, agentul patogen al acneei. (<fr. *demodex*)

demodulă *vb. tr.* a efectua o demodulație. (<fr. *démoduler*)

demodulator *s. n.* circuit sau montaj electric în care are loc demodulația oscilațiilor de înaltă frecvență modulate. (<germ. *Demodulator*, fr. *démodulateur*)

demodulație *s. f.* (*radio, inform.*) operație inversă modulației; separare a oscilației de joasă frecvență de unda purtătoare de înaltă frecvență. (<germ. *Demodulation*, fr. *démodulation*)

demofobie *s. f.* teamă patologică de aglomerațiile de oameni. (<fr. *démophobia*)

demograf, -ă *s. m. f.* specialist în demografie. (<fr. *démograph*)

demografie *s. f.* știința socială care studiază fenomene și procese referitoare la numărul, densitatea, mișcarea populației, la compoziția ei după grupe de vârstă, de sexe etc. (<fr. *démographie*)

demolă *vb. tr.* 1. a desface, a dărâma (o construcție, o zidărie). • a retrage o navă din exploatare și a o desface pentru valorificarea materialelor. 2. (*fig.*) a distruge în întregime. (<fr. *démolir*, lat. *demoliri*)

demolator, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care demolează. (<*demola* + -tor)

demolițiune *s. f.* demolare. (<fr. *démolition*)

demologie *s. f.* știință care studiază creațiile și tradițiile populare; demopsihologie. (<fr. *démologie*)

démon *s. m.* 1. (*ant.*) spirit care dirijează destinul

oamenilor, al cetăților etc. 2. diavol, drac. • (*fig.*) om rău. 3. (în literatura romantică) ființă care întruchiează răzvrătirea împotriva destinului, eroismul, curajul, măreția, frumusețea fizică etc. • (în poezie) geniu chinuit de neliniște, care stârnete pasiuni, dorințe. (<fr. *démon*, lat. *daemon*, gr. *daimon*)

demonetiză *vb. I. tr.* 1. a retrage din circulație monede, mărci și efecte poștale etc. 2. a devaloriza, a deprecia. **II. refl.** a se devaloriza. • (*fig.*) a se discredita, a se banaliza. (<fr. *démonétiser*)

demoniac, -ă *adj.* 1. referitor la demoni. 2. posedat de demoni. 3. demonic. (<fr. *démoniaque*)

demonic, -ă *adj.* diabolic; satanic; demoniac (3). (<it. *demonico*, lat. *demoniacus*)

demonism *s. n.* 1. credință în demoni. 2. atitudine, răzvrătire demonică; satanism (2). (<fr. *démonisme*)

demoniză *vb. tr.* a da caracter demonic. (<*demon* + -iza)

DEMONO- *elem.* „demon”. (<fr. *démono-*, cf. lat. *daemon*, gr. *daimon*, zeu)

demonofobie *s. f.* frică patologică de demoni; satanofobie. (<it. *demonofobia*)

demonograf, -ă *s. m. f.* autor de studii despre demoni. (<fr. *démographie*)

demonografie *s. f.* demonologie. (<fr. *démographie*)

demonolatrie *s. f.* adorare a demonilor. (<fr. *démonolâtrie*)

demonolâtru, -ă *adj., s. m.* (adorator) al demonilor. (<fr. *démolâtre*)

demonolog, -ă *s. m. f.* specialist în demonologie. (<fr. *démonologue*)

demonologie *s. f.* pretinsă știință religioasă sau parte a mitologiei care se ocupă cu studiul demonilor. (<fr. *démologie*)

demonomanie *s. f.* delir patologic în care bolnavul se crede stăpânit de demoni. (<fr. *démonomanie*)

demopoliză *vb. tr.* a desființa un monopol (2). (<*de*¹ + *monopoliza*)

demonstră *vb. I. tr.* a arăta în mod convingător, pe cale de raționament sau prin exemple concrete, (ne)adevărul unei afirmații. • a dovedi, prin calcule și raționamente, adevărul exprimat într-o teoremă, într-un enunț. **II. intr.** a lua parte la o demonstrație; a manifesta, a arăta ceva prin semne exterioare. (<lat. *demonstrare*, după fr. *démontrer*, /lV rus. *demonstrirovat*)

demonstrabil, -ă *adj.* care poate fi demonstrat. (<lat. *demonstrabilis*, după fr. *démontrable*)

demonstrabilitate *s. f.* calitatea de a fi demonstrabil. (după fr. *démonstrabilité*)

demonstrant, -ă *s. m. f.* participant la o demonstrație; manifestant. (<rus. *demonstrant*)

demonstrativ, -ă *adj.* 1. care demonstrează, care servește pentru a demonstra; ilustrativ. **O** *pronume* ~ = pronume care arată locul în timp și spațiu al obiectului față de vorbitor; *adjectiv* ~ = adjectiv care indică depărtarea sau apropierea unui obiect; *articol* ~ = articol adjectival. 2. care manifestă, care arată ostentativ un sentiment, o atitudine etc. (<fr. *démonstratif*, lat. *demonstrativus*)

demonstrativitate *s. f.* atitudine teatrală manifestată prin preocuparea continuă de atragere a atenției anturajului asupra propriei persoane. (<*demonstrativ* + -itate)

demonstrație *s. f.* 1. raționament prin care se probează adevărul unei teoreme, al unei judecăți. 2. manifestare, exteriorizare a unui sentiment, a unei atitudini etc. 3. manifestație de masă cu caracter politic. 4. (*mil.*) exercițiu tactic prin care se urmărește înșelarea inamicului. 5. procedeu de compoziție literară constând în descrierea unui fapt particular, povestirea unui eveniment. (<fr. *démonstration*, lat. *demonstratio*, /lV rus. *demonstrațiia*)

demontă *vb. tr.* 1. a desface, a descompune (un mecanism, o mașină) în piesele componente. 2. (*fig.*) a descuraja, a dezorienta (pe cineva). (<fr. *démonter*)

demontabil, -ă *adj.* care se poate demonta. (<fr. *démontable*)

demontat *s. n.* demontare. (<*demonta*)

demoraliză *vb. tr., refl.* a (se) descuraja, a (se) deprima. (<fr. *démoraliser*)

demoralizant, -ă *adj.* care demoralizează; demoralizator. (<fr. *démoralisant*)

demoralizator, -oăre *adj.* demoralizant. (<fr. *démoralisateur*)

- demorfînizare** *s. f.* dezintoxicare de morfînă. (după fr. *démorphinisation*)
- demorfism** *s. n.* proces de distrugere și descompunere a rocilor solide. (<fr. *démorphisme*)
- demorfologizare** *s. f.* pierdere a caracterului morfologic al unui cuvânt. (<*de-* + *morfologic* + *iza*)
- demos** *s. n.* (în Grecia antică) poporul de rând, o parte a populației libere. (<gr. *demos*)
- demoscopie** *s. f.* metodă de sondare a opiniei publice, prin întrebări, cu ajutorul datelor statistice. (<fr. *démoscopie*)
- demotehnografie** *s. f.* tehnică a descrierii fenomenelor folclorice. (<fr. *démotechnographie*)
- demotică** *adj. scriere* ~ = denumire dată scrierii cursive din Egiptul antic, simplificare a scrierii hieratice. • (*s. f.*) limbă vorbită în vechiul Egipt înainte de coptă. (<fr. *démotique*)
- demotivat**, -ă *adj. s. n.* (despre cuvinte) derivat care nu mai este simțit ca atare. (<fr. *démotivé*)
- demucilagină** *vb. tr.* a înlătura mucilagiiile conținute în uleiul brut. (<fr. *démucilagner*)
- demulă** *vb. tr.* a scoate dintr-un tipar în care a fost modelat. (<fr. *démouler*)
- demulgător** *s. n.* substanță care determină separarea unei emulsii stabile. (<germ. *Demulgator*)
- demultiplexă** *vb. tr. (inform.)* a separa informațiile sau căile de transmitere pentru a le orienta spre mai mulți destinatari. (<fr. *démultiplexer*)
- demultiplexaj** *s. n.* demultiplexare. (<fr. *démultiplexage*)
- demultiplexor** *s. n.* aparat, program care efectuează demultiplexajul. (<fr. *démultiplexeur*)
- demultiplică** *vb. tr.* a înclina printr-un angrenaj o mișcare de rotație. (după fr. *démultiplier*)
- demultiplicator** *s. n.* sistem de transmisie care asigură reducerea vitezei. (<fr. *démultiplicateur*)
- demutiză** *vb. tr.* a educa pe surdomuți în înțelegerea limbajului semnelor. (<fr. *démutiser*)
- denár** *s. m. 1.* monedă romană (de argint), de circa 4 g. **2.** unitate monetară în unele țări europene în evul mediu. (<lat. *denarius*, it. *denaro*)
- denatalitate** *s. f.* scădere a natalității. (<fr. *dénatalité*)
- denatură** *vb. tr. 1.* a altera natura, caracterele distinctive ale unui lucru; înțelesul unui cuvânt, al unei idei etc.; a altera; a deforma, a falsifica. **2.** a adăuga unui produs o cantitate oarecare dintr-o substanță străină, făcându-l impropriu destinației inițiale. (<fr. *dénaturer*)
- denaturaliză** *vb. tr.* a ridica naturalizarea (cuiva), a-l priva de drepturile câștigate prin naturalizare. (<fr. *dénaturaliser*)
- denaturant**, -ă *adj. s. m.* (substanță) care, adăugată unui produs, îi denaturează proprietățile inițiale. (<fr. *dénaturant*)
- denaturat**, -ă *adj. 1.* care are natura, caracterele inițiale distinctiv schimbate. **o spirit** ~ = alcool impropriu pentru consum. **2. (fig.)** despre părinți, copiii lipsit de afecțiune și umanitate. (după fr. *dénaturé*)
- denaționaliză** *vb. tr.* a supune acțiunii de denaționalizare. (<fr. *dénationaliser*)
- denaționalizare** *s. f.* trecere a unei întreprinderi, a unei ramuri economice din patrimoniul național în proprietate privată. (<*denaționaliza*)
- denazaliză** *vb. tr., refl.* (despre sunete vorbite) a-și pierde, a face să-și piardă timbrul, caracterul nazal. (<fr. *dénasaliser*)
- denazifică** *vb. tr.* a desființa nazismul german și urmările lui. (<fr. *dénazifier*)
- DENDR(O)-, -dendron** *elem.* „arboré”. (<fr. *dendro-*, -*dendrone*, cf. gr. *dendron*)
- dendrării** *s. n.* parc în care sunt prezentate colecții de plante vii în condiții naturale sau de seră. (<rus. *dendrarii*)
- dendrită** *s. f. 1.* prelungire arborescentă, citoplasmatică a neuronului; dendron. **2. (pl.)** depozite de minerale în formă arborescentă. (<fr. *dendrite*)
- dendrobiont** *s. n.* organism care trăiește pe, sau în trunchiul arborilor. (<fr. *dendrobionte*)
- dendroclimatologie** *s. f.* metodă de studiere a paleoclimatelor prin cercetarea grosimii inelelor anuale de creștere ale arborilor. (<fr. *dendro-climatologie*)
- dendrocronologie** *s. f.* determinare a vârstei arborilor
- pe baza studiului inelelor anuale formate prin creșterea în grosime a rădăcinii și tulpinii. (<fr. *dendrochronologie*)
- dendrofag**, -ă *adj.* (despre insecte) care se hrănește cu țesutul lemnos al arborilor. (<lat. *dendrophagus*)
- dendrofloricol**, -ă *adj.* referitor la plantarea de arbori și flori. (<*dendro-* + *floricol*)
- dendrofóri** *s. m. pl. (ant.)* nume dat purtătorilor de arbori tineri la procesiunile închinată zeiței Cibelei și lui Bacus. (<*dendro-* + *-for*)
- dendrográf** *s. n.* dendrometru înregistrator. (<fr. *dendrographe*)
- dendrografie** *s. f.* descriere sistematică a arborilor. (<fr. *dendrographie*)
- dendroid**, -ă *adj.* în formă de arbore sau arbust. (<fr. *dendroïde*)
- dendrolatrie** *s. f.* adorare a arborilor, considerați ca divinități în mitologiile arhaice. (<*dendro-* + *-latrie*)
- dendrolit** *s. m.* arbore fosil petrificat. (<fr. *dendrolithe*)
- dendrológ**, -ă *s. m. f.* specialist în dendrologie. (<germ. *Dendrolog*)
- dendrologie** *s. f.* ramură a botanicii care studiază arborii și arbuștii. (<fr. *dendrologie*)
- dendrometrie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu tehnica măsurării volumului arborilor; taxatie forestieră. (<fr. *dendrométrie*)
- dendrometríst**, -ă *s. m. f.* specialist în dendrometrie. (<fr. *dendrométriste*)
- dendrométru** *s. n.* aparat folosit în dendrometrie. (<fr. *dendromètre*)
- dendromórf**, -ă *adj.* (despre divinități, obiecte de artă, motive decorative) care reprezintă arbori. (<lat. *dendromorphus*)
- dendron**¹ *s. n.* dendrită (1). (<fr. *dendrone*)
- dendron**² *v. dendr(o)-*
- denegă** *vb. tr.* a nega, a tăgădui; a refuza. (<lat., it. *denegare*)
- denegare** *s. f.* acțiunea de a denega. **o (jur.)** ~ de dreptate = refuzul nejustificat al unei instanțe judecătorești de a soluționa o pricină cu care a fost sesizată. (<*denega*)
- denegatoriu**, -ie *adj.* cu caracter de denegație. (<fr. *dénégatoire*)
- denegație** *s. f.* negare în justiție. (<fr. *dénégation*)
- denervă** *vb. tr.* a înlătura părțile nervoase de pe o piesă anatomică, de pe o bucată de carne de măcelărie. (<fr. *dénerver*)
- denga** *s. f.* gripă epidemică tropicală provocată de un virus transmis prin intermediul unui țânțar. (<fr. *dengue*)
- denichelă** *vb. tr.* a înlătura stratul de nichel depus pe plăcile de stereotipie. (<fr. *dénickeler*)
- denicotiniză** *vb. tr. 1.* a înlătura nicotina din tutun. **2.** a dezvăta de fumat. (<fr. *dénicotiniser*)
- deniér** *s. n.* unitate de măsură pentru greutatea liniară a firelor textile artificiale sau de mătase naturală. (<fr. *denier*)
- denigră** *vb. tr.* a ponegri, a defăima, a discredita. (<fr. *dénigrer*, lat. *denigrare*)
- denigrant**, -ă *adj.* denigrator. (<fr. *dénigrant*)
- denigrator**, -oare *adj. s. m. f.* (cel) care denigrează. (<lat. *denigrator*, it. *denigratore*)
- denisipă** *vb. tr. 1.* a curăța apa, prin decantare, de nisipul în suspensie. **2. (metal.)** a îndepărta nisipul de pe piesele turnate. (după fr. *dessabler*)
- denisipator** *s. n. 1.* bazin pentru curățirea prin depunere, a apei de aluviuni. **2.** bazin pentru îndepărtarea, prin decantare, a impurităților din pasta de celuloză. (după fr. *dessableur*)
- denisă** *vb. tr. 1.* a scoate (dintr-o nișă, din casă), a evacua, a da afară. **2. (fig.)** a descoperi, a dibui. (<fr. *dénicher*)
- denitră** *vb. tr.* a denitrifica. (<germ. *denitrieren*)
- denitrifică** *vb. tr.* a îndepărta azotul dintr-o substanță, din sol; a denitra. (<fr. *dénitrifier*)
- denitrificănt**, -ă *adj.* denitrificator. (<fr. *dénitrifiant*)
- denitrificăre** *s. f. 1.* acțiunea de a denitrifica. **2.** descompunere de către bacteriile din sol a protidelor și a nitratilor, cu eliberare de azot. (<*denitrifica*)
- denitrificator**, -oare *adj. s. m. f.* (bacterie) care produce denitrificare; denitrificant. (<*denitrifica* + *-or*)
- denitrogenare** *s. f.* extragere parțială a azotului prezent în gazul natural. (după fr. *dénitrogénéation*)

- denivelă** *vb. refl.* 1. (despre terenuri, drumuri) a-și pierde netezimea, nivelarea. 2. (despre suprafața unei ape) a-și modifica nivelul. (<fr. *dénivelér*)
- denivelare** *s. f.* acțiunea de a se denivela. • diferență de nivel. • accident de teren într-o suprafață relativ plană. (<denivelă)
- denombră** *vb. tr.* a număra; (*spec.*) a face recensământul (unei populații, armate etc.). (<fr. *dénombrer*)
- denombrabil**, -ă *adj.* care poate fi numărat. (<fr. *dénombrable*)
- denomină** *vb. tr.* a denumi. (<it. *denominare*)
- denominal** *adj.*, *s. n.* (cuvânt) derivat de la un nume. (<de- + nominal)
- denominaliză** *vb. refl.*, *tr.* (despre semne bănești) a(-și) reduce valoarea nominală. (<fr. *dénominaliser*)
- denominativ**, -ă *adj.*, *s. n.* (cuvânt) care servește pentru a denumi. *o verb* ~ = verb derivat de la un substantiv sau adjectiv. (<fr. *dénomitatif*, lat. *denominativus*)
- denominație** *s. f.* denumire. (<fr. *dénomination*, lat. *denominatio*)
- denotă** *vb. tr.* a vădi, a arăta; a indica; a exprima un anumit sens. (<fr. *dénoter*, lat. *denotare*)
- denotat** *s. n.* obiectul denumit de un anumit cuvânt; semnificat. (<fr. *dénoté*)
- denotativ**, -ă *adj.* (despre sensul cuvintelor) corespunzător denotației; obișnuit, precis. • (despre stil) neutru, obiectiv, lipsit de conotații. (<fr. *dénotatif*)
- denotație** *s. f.* 1. (log.) sferă (4). 2. semnificație (1). (<fr. *dénotation*, lat. *denotatio*)
- denotațională** *adj.* semantică ~ = ramură a informaticii care studiază corectitudinea programelor. (<fr. *dénotationnel*)
- dens**, -ă *adj.* cu o mare masă pe unitatea de volum; compact. (<fr. *dense*, lat. *densus*)
- DENSI-** *elem.* „dens, densitate”. (<fr. *densi-*, cf. lat. *densus*)
- densifică** *vb. tr.*, *refl.* a (se) întări, a (se) condensa. (<fr. *densifier*)
- densificare** *s. f.* acțiunea de a (se) densifica. • procedeu de ameliorare a lemnului bazat pe creșterea greutateii lui specifice. (<densifica)
- densigrafie** *s. f.* înregistrare grafică a variațiilor de transparență a unui organ (plămân) examinat cu raze X. (<fr. *densigraphie*)
- densigramă** *s. f.* diagramă obținută prin densigrafie. (<fr. *densigramme*)
- densimetri** *s. f.* tehnica măsurării densității substanțelor (a lichidelor). (<fr. *densimétrie*)
- densimétru** *s. n.* areometru pentru măsurarea densității lichidelor. (<fr. *densimètre*)
- densitate** *s. f.* 1. faptul, calitatea de a fi dense. 2. raportul dintre masa și volumul unui corp; masă specifică. 3. număr, cantitate de obiecte aflate pe o suprafață sau pe o lungime luate ca unitate. • raportul dintre populație și teritoriul ocupat de aceasta. (<fr. *densité*, lat. *densitas*)
- densograf** *s. n.* densometru înregistrator. (<germ. *Densograph*)
- densométru** *s. n.* aparat pentru determinarea permeabilității la aer a hârtiei și pentru determinarea opacității materialelor fotografice. (<germ. *Densometer*)
- DENT(I)-**, -dént *elem.* „dinte”. (<fr. *denti-*, -*dent*, cf. lat. *dens*, -*tis*)
- dentă**¹ *s. m.* molușcă marină cu cochilia în formă de cornet. (<fr. *dentale*)
- dentă**², -ă *adj.*, *s. f.* (consoană) care se articulează prin atingerea dinților incisivi, superiori sau inferiori, cu vârful limbii. (<fr. *dentat*)
- dentár**, -ă *adj.* 1. referitor la dinți, al dinților. 2. referitor la dentist. (<fr. *dentaire*, lat. *dentarius*)
- denticul** *s. n.* 1. dinte foarte mic. 2. element de ornamentație în formă de dinte, folosit la decorarea cornișelor. (<fr. *denticule*)
- denticulát**, -ă *adj.* cu denticule. (<fr. *denticulé*)
- dentiform**, -ă *adj.* de forma unui dinte. (<fr. *dentiforme*)
- dentimétru** *s. n.* instrument folosit în chirurgia dentară pentru a măsura perimetrul dintelui la nivelul coletului. (<fr. *dentimètre*)
- dentină** *s. f.* substanță proteică, bogat mineralizată, din care este formată pulpa dintelui; ivoryu. (<fr. *dentine*)
- dentinogenéză** *s. f.* formare (progresivă) a dentinei. (<fr. *dentinogenèse*)
- dentist**, -ă *s. m. f.* medic specialist în stomatologie. (<fr. *dentiste*, germ. *Dentist*)
- dentistică** *s. f.* stomatologie. (<dent- + -istică)
- denție** *s. f.* 1. formare și apariție a dinților. 2. totalitatea dinților mamiferelor. 3. modul în care sunt așezați dinții în gură; dantură (1). (<fr. *dentition*, lat. *dentitio*)
- dentóm** *s. n.* tumoare benignă a unui dinte adult. (<fr. *dentome*)
- dentomaxilar**, -ă *adj.* referitor la regiunea dinților și a maxilarelor. (<dent- + maxilar)
- dentonomie** *s. f.* clasificare a dinților. (<fr. *dentonomie*)
- denucleariză** *vb. tr.* a înlătura dintr-un teritoriu dat, dintr-o zonă, țară etc. prezența oricărei arme nucleare. (<fr. *denucleariser*)
- denudă** *vb. tr.* a dezveli, a descoperi. (<fr. *dénuder*, lat. *denudare*)
- denudație** *s. f.* 1. denudare. 2. acțiunea de dezagregare și transportare a rocilor, cauzată de agenții externi. 2. stare a unui dinte sau a unui os dezvelit. (<fr. *dénudation*, lat. *denudatio*)
- denumi** *vb. tr.* a numi. (după fr. *dénommer*)
- denumire** *s. f.* faptul de a denumi; denominație. • nume dat unei ființe, unui lucru sau fenomen; cuvânt care denumește ceva. (<denumi)
- denunț** *s. n.* semnalarea către o autoritate a comiterii unei infracțiuni; (log.) denunț, delatiune. (<denunța)
- denunță** *vb. tr.* 1. a face un denunț. • (*fam.*) a pări. 2. a declara nul, expirat (un tratat, un contract etc.). 3. a indica, a demonstra. (<lat. *denuntiare*, fr. *dénoncer*)
- denunțător**, -oare *s. m. f.* cel care face un denunț; delator. (după fr. *dénonciateur*)
- denutriție** *s. f.* nutriție insuficientă a unui țesut sau organism viu. (<fr. *dénutrition*)
- DEO-** *v. dei-*
- deodoránt**, -ă *adj.*, *s. n.* dezodorizant. (<fr. *déodorant*)
- deologie** *s. f.* parte a mitologiei care se ocupă cu studiul divinităților. (<deo- + -logie)
- DEONT(O)-** *elem.* „datorie”, „uzanță”. (<fr. *déontolo-*, cf. gr. *deon*, -*tos*)
- deontic**, -ă *1. adj.* referitor la deontică; necesar, obligatoriu. *II. s. f.* disciplină care studiază aspectele logice și structurale ale formelor de gândire normative și imperative, precum și ale sistemelor de norme și obligații morale. (<germ. *deontisch*, *IlV Deontik*)
- deontologie** *s. f.* 1. parte a eticii care studiază normele și obligațiile specifice unei anumite profesii. *o ~ medicală* = totalitatea regulilor și uzanțelor care reglementează relațiile dintre medici sau dintre aceștia și bolnavi. 2. teorie despre datorie, despre obligațiile morale. (<fr. *déontologie*)
- deontologism** *s. n.* (în doctrinele moralistilor englezi) principiu al acțiunii conforme cu datoria și nu urmărind utilul sau binele. (după engl. *deontology*)
- depalataliză** *vb. I. tr.*, *refl.* (despre consoane aflate înaintea lui *e* sau *i*) a-și pierde, a face să-și piardă caracterul palatal. *II. refl.* a reveni, sub influența limbii literare, la formele fonetice cu labialele sau dentalele nealterate. (<fr. *dépalataliser*)
- depană** *vb. tr.* a înlătura, a repara o pană la un autovehicul, la o mașină. (<fr. *dépanner*)
- depanător** *I. s. m.* muncitor care depanează autovehicule, mașini etc. *II. s. n.* depanor. (<depana + -tor)
- depanór** *s. n.* aparat pentru căutarea și descoperirea penelor unui vehicul, ale unui sistem tehnic etc.; depanor (II). (<fr. *dépanneur*)
- deparafină** *vb. tr.* a înlătura parafina din uleiurile minerale și din țiteiul parafinos ori de pe pereții tuburilor de sondă. (<fr. *déparaffiner*)
- deparazită** *vb. tr.* a distruge paraziții de pe plante, animale etc. (<de- + parazit)
- deparazită** *s. f.* 1. acțiunea de a deparazita. 2. (*tehn.*) ~ radioelectrică = combater a perturbațiilor radioelectrice produse de instalațiile tehnice. (<deparazită)
- depareiá** *vb. tr.* (*filat.*) a desprechea, a descompleta o serie de mărci. (<fr. *dépareiller*)
- departajă** *vb. I. tr.* a pune capăt unui balotaj, a arbitra între două opinii. *II. tr.*, *refl.* a (se) distanța ca punctaj într-un clasament. (<fr. *départager*)
- departament** *s. n.* 1. ramură importantă a administrației

- de stat sau a unei instituții; (în unele țări) minister. **O** ~ *de stat* = titlatura oficială a Ministerului Afacerilor Externe al S. U. A. 2. unitate administrativ-teritorială în Franța. (<fr. *département*)
- departamental, -ă** *adj.* care ține de un departament. (<fr. *départemental*)
- depavá** *vb. tr.* a scoate pavajul. (<fr. *dépaver*)
- depáși** *vb. tr.* 1. a întrece, a lăsa în urmă (pe cineva sau ceva), mergând în același sens și pe același drum; a o lua înainte. 2. a întrece o anumită limită, o anumită măsură. • a întrece puterile, competența cuiva. (după fr. *dépasser*)
- depeizá** *vb. tr., refl.* a lua, a smulge de la locul de origine. • (fig.) a (se) dezorienta; a (se) înstrăina. (<fr. *dépayser*)
- dependént, -ă** *adj.* care depinde (de cineva, de ceva). (<fr. *dépendant*)
- dependență** *s. f.* 1. situația de a fi dependent; stare, raport de subordonare. 2. (mat.) faptul că diferitelor valori ale unei variabile le corespund anumite valori ale altei variabile. 3. (pl.) ansamblu de dispozitive mecanice, electrice sau electromagnetice prin care se realizează efectuarea unor operații de înzăvorăre pe liniile de cale ferată. **O** ~ *a drumului* = ansamblul lucrărilor și al instalațiilor accesorii ale unui drum. 4. (med.) stare de intoxicație cronică rezultând din absorbția repetată a unui drog sau medicament și care se manifestă prin nevoia de a continua această absorbție. (<fr. *dépendance*)
- dependință** *s. f.* (pl.) clădire, încăpere care depinde de o construcție principală; încăpere accesorie (bucătărie, baie etc.) a unei locuințe. (<fr. *dépendance*)
- depentanizá** *vb. tr.* a separa pentanul conținut într-un produs petrolier (prin fracționare). (<fr. *dépentaniser*)
- deperdiție** *s. f.* pierdere, diminuare. (<fr. *déperdition*)
- depersonalizá** *vb. tr.* a face să-și piardă personalitatea. (<fr. *dépersonnaliser*)
- depersonalizare** *s. f.* acțiunea de a depersonaliza. • simptom caracterizat prin dispariția conștiinței proprii persoane, a propriului eu. (<depersonaliza)
- depeșaj** *s. n.* ciopârțire a unui cadavru pentru a împiedica identificarea. (<fr. *dépeçage*)
- depéșá** *s. f.* (rar) telegramă. (<fr. *dépêche*)
- depicláre** *s. f.* neutralizare a acidului pătruns în piele în timpul pielării. (<de- + *piclare*)
- depigmentá** *vb. tr., refl.* (despre piele, frunze, flori etc.) a (se) decolora. (<fr. *dépigmenter*)
- depigmentáție** *s. f.* depigmentare. (<fr. *dépigmentation*)
- depilá** *vb. tr.* a înlătura părul de pe piele. • a îndepărta perșorii de pe pielea unui fruct. (<fr. *dépiler*, lat. *depilare*)
- depilánt, -ă** *adj., s. n.* (substanță) care servește la depilare. (<it. *depilante*)
- depilátor, -oáre** *adj., s. n.* (produs cosmetic) pentru depilare; epilator. (<fr. *dépilatoire*)
- depiláție** *s. f.* depilare. (<fr. *dépilation*)
- depinde** *vb. intr.* 1. a fi în funcție de... 2. a fi sub autoritatea, a fi subordonat cuiva. (<fr. *dépendre*, lat. *dependere*)
- depistá** *vb. tr.* a descoperi, a da de urma unui lucru ascuns, tănuít. (<fr. *dépister*)
- depláfoná** *vb. tr.* a suprima limita superioară a unui credit, a unei cotizații etc. (<fr. *déplafonner*)
- deplanáre** *s. f.* curbare a unei secțiuni inițial plane a unui corp elastic sub acțiunea unor sarcini exterioare. (<de- + *plan*)
- deplántá** *vb. tr.* 1. a scoate (un copac) dintr-un anumit loc pentru a-l replanta. 2. a dezgropa mine explozive. (<fr. *déplanter*)
- deplántór** *s. n.* instrument (lopată) pentru extragerea din sol a plantelor mari. (<fr. *déplantoir*)
- deplasá** *vb. I. tr., refl.* 1. a(-și) schimba locul, a (se) mișca din loc. 2. a face să alunece, a aluneca; a (se) disloca. **II. refl.** a pleca undeva pentru un timp limitat. (<fr. *déplacer*)
- deplasábil, -ă** *adj.* care poate fi (ușor) deplasat. (fr. *déplaçable*)
- deplásamént** *s. n.* 1. deplasare. 2. greutate a volumului de apă dislocat de o navă. (<fr. *déplacement*)
- deplásáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) deplasa; timpul și locul în care se deplasează cineva. **O** *în ~* = în călătorie în interes de serviciu. 2. (astr.) ~ *spre soare* = deplasare a liniilor spectrale ale nebuloaselor extragalactice înspre marginea roșie a spectrului în comparație cu liniile spectrale ale surselor terestre. (<deplasa)
- deplasát, -ă** *adj.* 1. care nu se află la locul lui. 2. (despre oameni și manifestările lor) nepotrivit, nelocul său; (fig.) necuvincios. (<deplasa)
- dplastifiánt** *s. m.* material care, adăugat unei materii prime în industria ceramică, îi micșorează plasticitatea; degresant. (<fr. *déplastifiant*)
- deplángo** *vb. tr.* a plânge, a jeli, a compătimi (pe cineva sau ceva); a deplora. (după fr. *déplore*)
- depletív, -ă** *adj.* care produce deplețiune. (<fr. *déplétif*)
- deplețiúne** *s. f.* (med.) golire. • suprimare sau micșorare a unei obstrucții, a unei pierdici în circulația fluidelor. (<fr. *déplétion*, lat. *depletio*)
- depliá** *vb. tr.* a desface ceva pliat. (<fr. *déplier*)
- deplorá** *vb. tr.* a deplânge. (<fr. *déplore*, lat. *deplorare*)
- deplorábil, -ă** *adj.* vrednic de plâns, de compătimit; jalnic, lamentabil. (<fr. *déplorable*)
- deploráție** *s. f.* 1. plângere, lamentare. 2. cântec popular medieval cu subiect tragic sau religios. (<fr. *déploration*, lat. *deploratio*)
- deplumá** *vb. tr.* a smulge penele; a jumuli. (<fr. *déplumer*)
- depoetizá** *vb. tr.* (despre cuvinte, imagini) a face să-și piardă însușirea poetică, figurată. (<fr. *dépoétiser*)
- depolarizá** *vb. tr.* 1. a micșora gradul de polarizare a luminii (sau a altei radiații electromagnetice). 2. a împiedica inducția și polarizația electrică a unui corp. • a frâna sau a micșora polarizarea electrozilor. (<fr. *dépolariiser*)
- depolarizánt, -ă** **I. adj.** care depolarizează (1). **II. s. m.** depolarizator. (<fr. *dépolarisant*)
- depolarizátor** *s. m.* substanță care se introduce într-un element galvanic pentru a împiedica polarizarea; depolarizant. (<fr. *dépolarisateur*)
- depolarizáție** *s. f.* depolarizare. (<fr. *dépolariisation*)
- depolimerizá** *vb. tr.* a efectua reacția de depolimerizare. (<fr. *dépolymériser*)
- depolimerizáre** *s. f.* reacție în care se produce descompunerea unui polimer în compuși chimici mai simpli (monomeri sau polimeri inferiori). (după fr. *dépolymérisation*)
- depolitizá** *vb. tr.* a face să-și piardă caracterul politic. (<fr. *dépolitiser*)
- depolizá** *vb. tr.* a înlătura lustrul de pe o piesă (metalică). (după fr. *dépolir*)
- depoluá** *vb. tr.* a reduce sau a înlătura poluarea mediului înconjurător. (<fr. *dépolluer*)
- depoluánt, -ă** *adj., s. m.* (substanță, bacterie, procedeu) care servește pentru depoluare. (<fr. *dépolluant*)
- deponént, -ă** *adj., s. n.* (verb latin) care are formă pasivă și înțeles activ. (<fr. *deponent*, lat. *deponens*)
- deponént², -ă** *s. m. f.* depunător de bani, de hârtii de valoare etc. (<lat. *deponens*, it. *deponente*)
- depontá** *vb. tr.* a demonta un pod militar. (<fr. *dépointer*)
- depopulá** *vb. tr.* a distruge o mare parte din populația de plante, animale sau oameni dintr-un teritoriu. (<lat. *depopulare*)
- depórt** *s. n.* 1. (fin.) diferență în minus între cursul la termen al unei valute și cel la vedere al acesteia pe aceeași piață valutară. 2. (jur.) act de recuzare sau de desesizare. (<fr. *déport*)
- deportá** *vb. tr.* a trimite forțat pe cineva într-o regiune îndepărtată ca pedeapsă; a exila. (<fr. *déporter*, lat. *deportare*)
- deportát, -ă** *adj., s. m. f.* (cel) care se află în deportare. (după fr. *déporté*)
- deposedá** *vb. tr.* a lipsi pe cineva de un lucru sau de un drept. (<fr. *déposséder*)
- depou** *s. n.* clădire în care se adăpostesc, se întrețin și se repară locomotive sau tramvaie. (<fr. *dépôt*)
- depozánt, -ă** *s. m. f.* 1. martor care depune mărturie în fața judecătorului. 2. depunător. (<fr. *déposant*)
- depózit** *s. n.* 1. loc, construcție unde se depun anumite materiale. • formațiune militară care aprovizionează trupa cu materiale, muniții etc. 2. valori materiale sau bănești depuse spre păstrare și fructificare. 3. acumulare de materiale provenite din dezagregarea rocilor, din depuneri aluvionare sau maritime; sediment. 4. totalitatea vestigiilor

- de cultură materială care caracterizează un strat arheologic. (< lat. *depositum*, /2/ după fr. *dépot*)
- depozită** vb. I. tr. I. a pune (ceva) în depozit. 2. a depune, a încredința (un lucru) pentru a fi păstrat. II. refl. a se sedimenta. (< it. *deposiatare*)
- depozitar**, -ă s. m. f. cel care primește ceva în depozit (2). (< fr. *dépositaire*)
- depoziție** s. f. (jur.) declarație făcută în calitate de martor; mărturie. (< fr. *déposition*, lat. *depositio*)
- depravă** vb. refl. a deveni depravat; a se corupe. (< fr. *dépraver*, lat. *dépravare*)
- deprăvăt**, -ă adj., s. m. f. (om) descompus din punct de vedere moral; desfrânat, corupt. (< *déprava*)
- depravățiune** s. f. depravare. (< fr. *dépravation*, lat. *dépravatio*)
- deprecatóriu**, -ie adj. (despre formule, părți dintr-un discurs) care are forma unei depreciații. (< fr. *dépréciation*, lat. *déprecatorius*)
- deprecăție** s. f. figură retorică prin care este implorat cel pe care vrem să-l înduplecăm. (< fr. *dépréciation*, lat. *déprecatio*)
- deprecia** vb. I. tr. a aprecia un lucru sub valoarea sa reală. • (fig.) a desconsidera. II. tr., refl. a(-și) micșora valoarea, calitatea; a (se) devaloriza; a se degrada. (< fr. *déprécier*)
- depreciabil**, -ă adj. care se poate deprecia. (< fr. *dépréciable*)
- depreciativ**, -ă adj. care arată lipsă de considerație; peiorativ. (< fr. *dépréciatif*)
- depreciator**, -oăre adj., s. m. f. (cel) care depreciază. (< fr. *dépréciateur*)
- deprefixare** s. f. înlăturare a unui prefix. (< *de*¹ + *prefixare*)
- depresă** vb. tr. I. a desface cu o presă două piese îmbinate forțat. 2. a rări puietii dintr-o pepinieră. 3. a modifica proprietățile superficiale ale mineralelor cu ajutorul depresanților. (< fr. *dépresseur*)
- depresăj** s. n. depresare (2). (< fr. *dépresseage*)
- depresant** s. n. substanță prin care se împiedică flotajia unui minereu. (< fr. *dépessant*, engl. *depressant*)
- depresiométru** s. n. manometru pentru măsurarea presiunii din lucrările miniere subterane. (< fr. *dépresse-mètre*)
- depresionár**, -ă adj. cu depresiuni. O zonă ~ă = zonă din atmosferă cu presiune barometrică scăzută. (< fr. *dépessionnaire*)
- depresiune** s. f. I. întindere de teren înconjurată de înălțimi; adâncitură de teren de întindere mare. 2. (geod.) unghi sub care se vede orizontul când stația este amplasată la înălțime. 3. presiune mai mică decât cea de referință. O ~ atmosferică = presiune atmosferică inferioară valorii normale a presiunii dintr-o anumită zonă. 4. pierdere a energiei fizice sau morale; stare patologică de tristețe intensă; depresivitate, deprimare. 5. scădere a valorilor, a acțiunilor etc., cauzată de o criză. (< fr. *dépession*, lat. *depressio*)
- depresiv**, -ă I. adj. I. care provoacă depresiune (4); deprimant. 2. care provoacă scăderea tensiunii arteriale. II. adj., s. m. f. (cel) înclinat spre tristețe, spre descurajare. (< fr. *dépessif*)
- depresivitate** s. f. stare depresivă; depresiune (4). (< fr. *dépessivité*)
- depresór** I. adj. care inhibă o anumită funcție, un anumit proces fiziologic. O nerv ~ = nerv senzitiv cu terminații sensibile la variațiile presiunii sanguine. II. s. n. (genet.) substanță (sau genă) capabilă să deblocheze. • genă sau un grup de gene inactice dintr-un genom. (< fr. *dépresseur*)
- depresurizá** vb. I. tr. a egaliza presiunea dintr-un spațiu ermetic cu cea exterioară. II. refl. a pierde presiunea prestabilită. (< fr. *dépresseuriser*)
- deprimá** vb. tr. a provoca cuiva o depresiune (4), a mâlni, a întrista, a dezola. (< fr. *déprimer*, lat. *deprimere*)
- deprimánt**, -ă adj. care deprimă; descurajant, demoralizant, dezolant. (< fr. *déprimant*)
- deprimáre** s. f. depresiune (4), descurajare, dezolare. (< *deprima*)
- depriváre** s. f. (psih.) situație clinică sau experimentală în care bolnavul întrerupe contactele senzoriale cu mediul ambiant. (după engl. *deprivation*)
- deprivatizá** vb. tr. a înlătura, a desființa privatizarea. (< *de* + *privatiza*)
- deprofesionalizá** vb. refl. a(-și) pierde caracterul profesional. (< *de* + *profesionaliza*)
- deprogramá** vb. tr. a anula un program. (< *de*¹ + *programa*)
- deproletarizá** vb. refl., tr. a pierde, a face să(-și) piardă caracterul de proletar. (< fr. *déproletariser*)
- depropanizá** vb. tr. a separa propanul conținut într-un produs petrolifer pentru a-l face mai volatil. (< fr. *dépropaner*)
- deproteinizá** vb. tr. a îndepărta, prin precipitare, proteinele dintr-un produs biologic. (< engl. *deproteinize*)
- depulpá** vb. tr. a dezveli pulpa unui fruct. (< fr. *dépulper*)
- depunător**, -oăre s. m. f. deponent², depozant (2). (< *depune* + *-ător*)
- depunctá** vb. tr. a reduce, în funcție de erori, punctajul unui candidat sau concurent la o competiție, la un examen. (< *de* + *puncta*)
- depune** vb. I. tr. I. a pune, a lăsa (un obiect) undeva (în păstrare). O a ~ bani = a încredința bani spre păstrare (unei instituții); a ~ mandatul = a renunța la o demnitate, la o înscărunțare specială pe care cineva nu o poate îndeplini; a ~ jurământ = a) a spune tot adevărul într-un proces; b) (despre unii funcționari, despre militari) a jura în mod solemn pentru respectarea anumitor angajamente. 2. a desfășura, a executa, a presta (o muncă, un efort). II. tr., refl. a cădea, a lăsa să cadă la fund (substanțe solide în stare de suspensie sau dizolvare într-un lichid care formează un sediment pe fundul vasului). III. intr. (jur.) a face o depoziție. (< lat. *deponere*, după fr. *déposer*)
- depunere** s. f. I. acțiunea de a (se) depune. 2. sumă de bani care se depune la o instituție (bancară). 3. sediment. (< *depune*)
- depurá** vb. tr. a face mai pur, a curăța, a purifica. (< fr. *dépurer*)
- depuratív**, -ă adj., s. n. (medicament) care curăță sângele, favorizând eliminarea toxinelor și a produselor de dezasimilație; depurator. (< fr. *dépuratif*)
- depurátor**, -oăre adj., s. n. depurativ. O aparat ~ = totalitatea organelor de excreție prin care se face curățirea sângelui de toxinele din activitatea organismului. (< fr. *dépurateur*)
- depuráție** s. f. depurare. (< fr. *dépuration*)
- deputát**, -ă s. m. f. persoană aleasă într-un organ reprezentativ al puterii de stat. (< fr. *député*, lat. *deputatus*)
- deraiá** vb. intr. I. (despre tren, tramvai, metrou) a sări de pe șine. 2. (fig.) a devia de la subiect, a divaga. • (p. ext.) a ieși din normal; a înnebuni, a se sminti. (< fr. *dérailler*)
- deránj** s. n. I. dezordine, neorânduire. 2. (fig.) tulburare a liniștii cuiva; incomodare. (< *deranja*)
- deranjá** vb. I. tr. I. a pune în neorânduire; a face dezordine. O (fam.) a(-și) ~ stomacul = a face indigestie. 2. (fig.) a tulbura, a stingheri, a jena, a incomoda (pe cineva). II. tr., refl. a (se) deregla, a (se) defecta. III. refl. a se osteni pentru cineva. (< fr. *déranger*)
- deranjámént** s. n. I. perturbare, defect la o mașină, într-un sistem tehnic etc.; defectare. 2. (fam.) indigestie, diaree. (< fr. *dérangement*)
- deranjánt**, -ă adj. care deranjează. (< *deranja* + *-ant*)
- derapá** vb. intr. I. (despre vehicule) a aluneca într-o direcție deviată, în lipsa unei aderențe suficiente. 2. (despre ancoră) a se deplasa pe fundul apei, datorită vântului, valurilor care acționează asupra navei. 3. (despre avioane) a se deplasa lateral la aterizare sau în timpul unui viraj cu înclinare laterală prea mică. 4. (schi) a practica o glisadă laterală voluntară. 5. (fig.) despre o situație) a se schimba defavorabil și neprevăzut. (< fr. *déraper*)
- derapáj** s. n. derapare. (< fr. *déravage*)
- deratizá** vb. tr. a stărpi rozătoarele dăunătoare (șoareci, șobolani etc.). (< fr. *dératiser*)
- deratizánt**, -ă adj., s. n. (substanță) cu care se deratizează. (< fr. *dératisant*)
- deratizátor** s. m. muncitor sanitar specializat în deratizări. (< *deratiza* + *-tor*)
- deraziúne** s. f. eroziune mecanică exercitată de roci sfărâmate care se deplasează lent pe o pantă. (< lat. *derastio*)
- dérbi** s. n. I. cursă de trap sau de galop care are loc o dată pe an. 2. întrecere sportivă de mare importanță.

ai cărei participanți sunt de valori foarte apropiate.

(<engl., fr. *derby*)
deralizare *s. f.* sindrom psihotic caracterizat prin pierderea noțiunii realului, evadarea din realitate. (<de- + realizare)

derelecție *s. f.* comutare a centrului atenției de la propria persoană la interese exterioare. (<de- + reflecție)

dereglă *vb. tr., refl. a (se)* deranja din funcționarea normală, a ieși, a face să iasă din regimul normal; a (se) defecta. (<fr. *dérégler*)

dereglaj *s. n.* dereglare. (<fr. *déréglage*)

derelict *s. n.* epavă a unei nave abandonate în mare, nescufundată. (<engl. *derelict*)

derelicțiune *s. f. (fil.)* stare de însingurare și neputință, de împotrivire în fața unui destin amenințator și implacabil; sentiment al „aruncării” omului într-o lume indiferentă și ostilă. (<fr. *déréliction*)

derencefalie *s. f.* monstruoasă constând în dezvoltarea rudimentară a craniului, fără partea posterioară a occipitalului. (<fr. *dérencephalie*)

derazonabil, -ă *adj.* nesăbuit, nescotit, prostesc. (<fr. *déraisonnable*)

derivă *vb. I. intr. 1.* a se trage, a rezulta din (ceva). • (*lingv.*) a-și avea originea în... 2. (despre /aero/nave) a devia de la direcția de mers sub influența vânturilor, a curenților. **II. tr. 1. (mat.)** a calcula derivata unei funcții. 2. a abate o apă din cursul ei firesc. (<fr. *dérivée*, lat. *derivare*)

derivabilă *adj. (mat.)* funcție ~ = funcție care admite o derivată. (<fr. *dérivable*)

derivare *s. f. 1.* provenire, coborâre din... 2. (*lingv.*) provenire a unui cuvânt din altul. • procedeu de formare a cuvintelor prin adăugare de afixe sau prin suprimarea lor. 0 ~ *progresivă* = derivare bazată pe adăugarea formatorilor, a afixelor; ~ *regresivă* (sau *inversă*) = derivare prin suprimarea formatorilor, a desinențelor sau a sufixelor. 3. (*mat.*) operație de calcul diferențial prin care se obține o derivată. 4. (*inform.*) trecere de la un cuvânt la altul prin aplicarea unei reguli din gramatica formală. (<deriva)

derivat *I. s. m.* substanță preparată din altă substanță și care se aseamănă ca structură moleculară cu substanța din care provine. **II. s. n. 1.** produs industrial care se extrage dintr-o anumită materie primă. 2. cuvânt format prin derivare de la un alt cuvânt. 3. lucru care derivă din altul. **III. s. f. (mat.)** limita (finită) a raportului dintre creșterea unei funcții și creșterea argumentului, când acesta tinde către zero. (<deriva, după fr. *dérivée*)

derivativ, -ă *I. adj.* care trage, abate ceva în altă parte. **II. s. n.** mijloc terapeutic care abate și ușurează o suferință; (*fig.*) leac, remediu. **III. adj., s. n. (lingv.)** (element) cu care se face derivarea. (<fr. *dérivatif*, lat. *derivativus*)

derivatograf *s. n.* aparat pentru înregistrarea variației greutatei unui corp supus încălzirii treptate în anumite medii. (<derivație/ + -graf)

derivator, -oare *adj., s. m. f.* (procedeu, substanță) care produce o derivație (5). (<fr. *dérivateur*)

derivăție *s. f. 1.* ramificație secundară a unei căi de comunicație, a unui circuit telefonic, electric etc. 2. deviere a unui proiectil din planul de tragere. 3. lucrare hidrotehnică pentru transportul apei între conducta principală sau sursă și punctul de utilizare. 4. (*lingv.*) derivare (2). 5. abateră a sângelui sau a umorilor dintr-o parte a corpului în alta. • modificare a tulburărilor organice prin producerea unei reacții într-o altă zonă. (<fr. *dérivation*, lat. *derivatio*)

derivational, -ă *adj.* referitor la derivarea cuvintelor. (<fr. *dérivationnel*)

derivă *s. f. 1.* unghi format de axul longitudinal al unei (aero)nave cu drumul de urmat sub acțiunea curenților. 0 a merge (sau a fi) în ~ = a naviga în voia vântului, a valurilor și curenților. • deplasare a ghețurilor de la poli. 0 a fi în ~ = (*fig.*) a fi fără voință, fără energia necesară unei acțiuni. 2. unghi format, la tragerile indirecte cu tunul, de planul de tragere cu planul de ochire. 3. (*tehn.*) abateră într-un singur sens a valorii unei mărimi față de valoarea inițială. 4. partea verticală fixă a ampenajului unui avion sau planor. (<fr. *dérive*)

derivograf *s. n.* derivometru înregistrator. (<fr. *dérivographe*)

derivométru *s. n.* aparat pentru măsurarea unghiului de derivă. (<fr. *dérivomètre*)

derivór *s. n. 1.* velă pentru furtună. 2. placă de metal sau de lemn dispusă în planul diagonal al ambarcațiilor cu vele pentru a micșora deriva (1). (<fr. *dériveur*)

deriziune *s. f.* luare în răs, derădere. (<fr. *dérision*, lat. *derisio*)

derizóriu, -ie *adj.* (despre prețuri, valori) neînsemnat, lipsit de valoare; nesemnificativ, ridicol. (<fr. *dérisoire*, lat. *derisorius*)

DERM(O)-, -dér(m)ă / **DERMA-** / **DERAT(O)-**, -dermie *elem.* „piele, tegument”. (<fr. *derm/ol-*, -derme, derma-, dermatol/-, -dermie, cf. gr. *derma*, -atos)

dermaptère *s. n. pl.* ordin de insecte cu aripile membranoase: urechelnița. (<lat. *dermaptera*)

DERMAT(O)- *v. derm(o)-*

dermatalgie *s. f.* nevralgie a pielii care apare în reumatism, gută etc. (<fr. *dermatalgie*)

dermatină *s. f.* produs înlocuit al pielii, folosit în industria încălțămintei și în marochinărie. (<fr. *dermatine*)

dermatită *s. f.* inflamație a pielii; dermatită. (<fr. *dermatite*)

dermatofibróm *s. n.* tumoare fibroasă a pielii. (<fr. *dermato-fibrome*)

dermatofit *s. n.* ciupercă microscopică parazitară, agent al dermatomicozei. (<fr. *dermatophyte*)

dermatofitóză *s. f.* dermatomicoză; dermatofitiție. (<fr. *dermatophytose*)

dermatofitiție *s. f.* dermatofitoză. (<fr. *dermatophytie*)

dermatofobie *s. f.* teamă patologică de a nu contracta boli de piele. (<fr. *dermatophobie*)

dermatogén *s. n.* zonă externă a meristemului care generează epiderma. (<fr. *dermatogène*)

dermatograf *adj., s. n. (creion)* ~ = creion colorat, cu mina făcută din aceeași compoziție ca și grimoanele, servind la machiaj. (<fr. *dermatographe*)

dermatografie *s. f.* descriere anatomică a pielii. (<engl. *dermatography*)

dermatológ, -ă *s. m. f.* specialist în dermatologie. (<fr. *dermatologue*)

dermatologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază pielea și bolile ei. (<fr. *dermatologie*)

dermatóm *s. n. 1.* neoplasm cutanat. 2. zonă a pielii corespunzând ramificațiilor unui nerv rahidian. 3. instrument pentru tăierea unor fragmente de piele pentru grefe. (<fr. *dermatome*)

dermatomalacie *s. f.* proces de înmuiere a pielii. (<fr. *dermatomalacie*)

dermatomicéte *s. f.* ciuperci din grupul fungilor care parazitează pielea și anexele ei, producând dermatomicoze. (<fr. *dermatomycètes*)

dermatomicóză *s. f.* afecțiune a pielii și a anexelor ei, provocată de dermatofite; dermatofitoză; dermatofitiție. (<fr. *dermatomycose*)

dermatomióm *s. n.* miom al pielii. (<fr. *dermatomyome*)

dermatonevróză *s. f.* boală de piele determinată de o anumită tulburare a sistemului nervos. (<fr. *dermatoneurose*)

dermatoplasmă *s. f.* protoplasmă vie, din membrana celulară. (<fr. *dermatoplasme*)

dermatoplást *s. n.* citoplasma și nucleul, închise într-o membrană solidă, formând un aparat vegetativ. (<fr. *dermatoplaste*)

dermatoragie *s. f.* hemoragie cutanată. (<fr. *dermatorragie*)

dermatorée *s. f.* transpirație abundentă, care survine în anumite boli febrile. (<fr. *dermatorrhée*)

dermatoscopie *s. f.* examen microscopic al suprafeței pielii. (<fr. *dermatoscopie*)

dermatoterapie *s. f.* tratament al afecțiunilor pielii. (<fr. *dermatotherapie*)

dermatovenerologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază bolile de piele și venerice. (<fr. *dermatovénérologie*)

dermatóză *s. f.* denumire generică pentru bolile de piele; dermopatie. (<fr. *dermatose*)

dermatozoonóză *s. f.* boală de piele provocată de paraziți animalii. (<fr. *dermatozoonose*)

dér(m)ă *s. f.* (esut fibros conjunctiv care formează partea groasă, din adâncime, a pielii, acoperit de epidermă. (<fr. *derme*, gr. *derma*)

- dermestă** *s. f.* insectă coleopteră polifagă, lungă, care se hrănește cu carne uscată, blănuri sau penec. (<fr. *dermeste*)
- dérmic**, -ă *adj.* al dermei; (*p. ext.*) al pielii. (<fr. *dermique*)
- dermie** *v. derm(o)-*.
- dermită** *s. f.* dermatită. (<fr. *dermite*)
- DERMO-** *v. derm(o)-*.
- dermoblăst** *s. n.* parte a mexodemului care dă naștere corionului. (<fr. *dermoblaste*)
- dermografism** *s. n.* roșeață intensă a pielii provocată printr-o apăsare ușoară. (<fr. *dermographisme*)
- dermoid**, -ă *I. adj.* asemănător cu pielea. *II. s. n.* tumoră conținând părți constitutive ale pielii. (<fr. *dermoïde*)
- dermopatie** *s. f.* dermatoză. (<fr. *dermopathie*)
- dermoplastie** *s. f.* taxidermic. (<dermo- + -plăstie²)
- dermoptere** *s. n. pl.* ordin de mamifere exotice arboricole, erbivore și cățărătoare, adaptate la zborul planat cu ajutorul unor membrane care le unesc capul, membrele și coada. (<germ. *Dermoptera*)
- dermopunctură** *s. f.* metodă terapeutică înrudită cu acupunctura tradițională, dar mai simplă. (<engl. *dermopuncture*)
- dermotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe, germeni) care se fixează pe tegumente și mucoase. (<fr. *dermotrope*)
- dermotropism** *s. n.* însușire a unor microbi de a se fixa pe țesuturile cutanate. (<fr. *dermotropisme*)
- dermovaccin** *s. n.* vaccin destinat a fi injectat în dermă. (<fr. *dermovaccin*)
- derny** *s. n.* ciclomotor pentru a trage în urma sa ciclștiții, la anumite probe. (<fr. *derny*)
- DERO-** *elem. „gât“.* (<fr. *déro-*, cf. gr. *dere*)
- déro²** *s. n.* denumire comercială a unui detergent românesc. (<de/tergen/ ro/românesc/)
- derobă** *vb. refl.* *1.* a se sustrage de la ceva; a se eschiva; a-și declina răspunderea. *2.* (despre cai) a refuza să pornească în cursă, să sară un obstacol; a se abate de la pistă. *3.* (*mil.*) a se desprinde de inamic, a rupe contactul cu acesta. *4.* (*med.*, despre membre) a se muia, a slăbi, a nu mai ține. (<fr. *dérober*)
- derocă** *vb. tr.* a sparge, a îndepărta stâncile subacvatice, de pe un teren etc. (<fr. *dérocher*)
- derodim** *s. m.* monstru având un singur corp, cu două gâturi și două capete. (<fr. *dérodyme*)
- derogă** *vb. intr.* a se abate de la prevederile unui act normativ, ale unui statut sau convenții în baza unui act de aceeași natură. (<fr. *déroger*, lat. *derogare*)
- derogabil**, -ă *adj.* (despre legi, regulamente etc.) care permite derogări. (<deroga + -bil)
- derogătoriu**, -ie *adj.* care derogă. (<fr. *dérogatoire*, lat. *derogatorius*)
- derogațiune** *s. f.* derogare. (<fr. *dérogation*)
- deromantiză** *vb. tr.* a înlătura caracterul romantic (a ceva). (<de- + romantiza)
- deromél** *s. m.* monstru care prezintă un membru supranumerar atașat de gât sau de maxilar. (<fr. *deroméle*)
- deroșează** *s. f.* dragă folosită în operații de derocare. (<fr. *dérocheuse*)
- derrick** *s. n.* șarpantă de metal care suportă aparatul de foraj al unui puț petrolier; turla sondei. (<engl. *derrick*)
- derulă** *vb. I. tr.* *1.* a desfășura ceva rulat. *2.* a tăia fumir dintr-un buștean care se învârtă lent în fața ferăstrăului. *3.* a trece în revistă (evenimente etc.). *II. tr., refl. (fig.)* a (se) desfășura, a se succeda. (<fr. *dérouler*)
- derulător** *s. n. I.* dispozitiv servind pentru derularea și rebobinarea peliculei cinematografice. *2.* ansamblu de organe într-un calculator electronic, casetofon etc. care permit reluarea și derularea benzii magnetice; derulor (*2*). *3.* desfășurător de (credite etc.). (<derula + -tor)
- derulór** *s. n. I.* mașină-unealtă de derulat fumire. *2.* derulor (*2*). (după fr. *dérouleuse*)
- deruraliză** *vb. tr.* a moderniza profilul economic al așezărilor rurale. (<de- + ruraliza)
- derusifică** *vb. tr.* a înlătura însușițiile, obiceiurile etc. specifice Rusiei. (<de- + rusifica)
- derută** *vb. tr.* a zăpăci, a încurca; a dezorienta, a descumpăni; a înșela. (<fr. *dérouter*)
- derutánt**, -ă *adj.* care deutează. (<fr. *déroutant*)
- derută** *s. f.* stare de zăpăceală, de dezorientare, de dezordine. (<fr. *déroute*)
- DES-** /**DE-** /**IDEZ-** *pref.* „desfacere“, „negație“, „întrare, pătrundere“. (<fr. *dés-*, *dé-*, cf. lat. *dis*)
- deșablă** *vb. tr.* a îndepărta nisipul care a servit la formarea tiparului în care s-a turnat o piesă de metal. (<fr. *dessabler*)
- desablaj** *s. n.* desablare. (<fr. *dessablage*)
- desacraliză** *vb. tr., refl.* a face să-și piardă, a-și pierde caracterul sacru. (<fr. *désacraliser*)
- desacralizánt**, -ă *adj.* care desacralizează. (<desacraliza + -ánt)
- desaliniză** *vb. tr. I.* a extrage sarea din apă, din petrol etc. *2.* a îndepărta sărurile dintr-o soluție sau dintr-un preparat; a desăra. (după fr. *dessaler*)
- desalinizátor** *s. n.* aparat pentru desalinizare chimică sau electrostatică, (după fr. *dessaler*)
- desánt** *s. n.* trupe transportate pe calea aerului, pe mare sau pe tancuri și lansate în spatele frontului inamic în vederea îndeplinirii unor misiuni de luptă în folosul trupelor de uscat. (<rus. *desant*)
- desantă** *vb. tr.* a lansa un desant. (după engl. *descent*)
- desatanizare** *s. f.* exorcizare, sfințire. (<de- + satanic/ + -iza)
- desateliză** *vb. tr.* a face ca un mobil spațial să-și părăsească traiectoria orbitală din jurul unui corp ceresc. (<fr. *désatelliser*)
- desărcină** *vb. tr.* a elibera (pe cineva) de o însărcinare, de o funcție etc. (după fr. *décharger*)
- descaladare** *s. f.* reducere (a taxei de scont). (după engl. *de-escalation*)
- descalifică** *vb. I. tr. I.* a declara (pe cineva) nedemn de stimă, de respect; a dezonora. *2.* a exclude dintr-o competiție (sportivă) pentru comportare necorespunzătoare, abateri, încălcarea anumitor reguli etc. *II. refl.* a-și pierde calificarea profesională. (după fr. *disqualifier*)
- descarbonizare** *s. f.* acțiunea de a scoate cărbuni din motor. (<des- + carboniza)
- descarceră** *vb. tr.* a desface cadrul, osatura, carcasa (*1*) unei mașini, a unui aparat sau instrument. (după fr. *décarcasser*)
- descementă** *vb. tr.* (în tehnica dentară) a îndepărta dinții artificiali cimentați de pe lucrările protetice metalice. (<des- + cementa)
- descendent**, -ă *I. adj.* care coboară; descensiv. *o nod* ~ = unul dintre cele două puncte în care planul orbitei unei planete taie planul eclipticii. *II. s. m. f.* urmaș. *III. s. n. (astrol.)* semn zodiacal reprezentând punctul opus ascendentului (*III, 2*). (<fr. *descendant*, lat. *descendens*)
- descendentă** *s. f. I.* înrudit în linie coborâtore; filiație. *2.* totalitatea urmașilor; posteritate. (<fr. *descendance*)
- descensiune** *s. f.* coborâre, scădere. (<lat. *descensio*)
- descensiv**, -ă *adj.* descendent. (<it. *discensivo*)
- descensór** *s. n.* instalație pentru transportul pe verticală sau în pantă al produselor miniere. (<fr. *descenseur*)
- descentră** *vb. tr., refl.* a (se) deplasa astfel încât să-și piardă poziția simetrică față de centru. (după fr. *décentrer*)
- descentraliză** *vb. tr.* a acorda autonom (administrativ) organelor locale ale administrației de stat. (după fr. *décentraliser*)
- descentralizátor**, -oăre *adj.* care se referă la descentralizare. (după fr. *décentralisateur*)
- descifrá** *vb. tr. I.* a reda în limbaj clar un text necitit sau scris într-o limbă necunoscută; a găsi semnificația a ceea ce este scris în cifre, într-un alfabet secret. • a interpreta o bucată muzicală după pătură la prima vedere. *2.* (*fig.*) a înțelege, a pătrunde, a ghici (ceva obscur, ascuns). (după fr. *déchiffrer*)
- descifrábil**, -ă *adj.* care poate fi descifrat (ușor). (după fr. *déchiffable*)
- descifrátor** *s. n.* aparat pentru ascultarea unor porțiuni dintr-o fonogramă. • decodificator de adrese. (<rus. *descifrador*)
- descinde** *vb. intr. I.* a-și avea originea, a se trage din... *2.* a coborî. *3.* a se opri pentru un anumit timp undeva. *4.* (despre organele forței publice) a se deplasa la fața locului pentru a face o investigație. (<lat. *descendere*, fr. *descendre*)
- descintră** *vb. tr.* a îndepărta cofrajele pentru construirea unui arc, a unei bolți. (după fr. *décintrer*)
- descompletă** *vb. tr.* a lua ceva dintr-un întreg, făcându-l incomplet. (după fr. *décompléter*)

descompune *vb.* I. *tr.* a (se) desface în elementele componente, a (se) dezmembra. II. *refl.* 1. (despre substanțe organice) a se strica, a se altera. • (*fig.*) a se destrăma. 2. (*fig.*) a decădea moral; a-și deforma caracterul, înfățișarea; a se crăpa (după fr. *décomposer*)

descompunere *s. f.* 1. acțiunea de a (se) descompune. 2. reacție chimică în urma căreia o substanță cu o structură mai complicată trece în substanțe cu molecule mai simple sau în elementele din care era compusă. (<*descompune*)

desconcentră *vb. tr.* a lăsa la vatră militari concentrați. (<*des-* + *concentra*)

descongestionă *vb. tr.* 1. a elibera (un organ) de un aflix de sânge; a înlătura o congestie. 2. (*fig.*) a înlătura aglomerația populației dintr-un oraș, de pe o arteră de circulație etc. (după fr. *décongestionner*)

descongestiv, **-ă** *adj.* care descongestionează. (după fr. *décongestif*)

desconsideră *vb. tr.* a disprețui (pe cineva). (după fr. *déconsidérer*)

desconsiderație *s. f.* desconsiderare. (după fr. *déconsidération*)

descrescânt, **-ă** *adj.* care descreește. (după fr. *décrescent*)

descrie *vb. tr.* 1. a înfățișa, a prezenta (ceva) în cuvinte. 2. a trasa o linie curbă. 3. a parcurge o traiectorie. (după fr. *décrire*)

descriere *s. f.* 1. acțiunea de a descrie. 2. (pasaj dintr-o) lucrare în care se descrie un aspect din natură, o ființă sau un lucru, un proces etc.; descripție. (<*descrie*)

descriptibil, **-ă** *adj.* care poate fi descris. (<fr. *descriptible*)

descriptiv, **-ă** *adj.* care descrie; cu descrieri. (<fr. *descriptif*, lat. *descriptivus*)

descriptivism *s. n.* 1. manierism literar care acordă o importanță exagerată amănuntelor descriptive, nesugestive. • sistem de critică literară care, în loc de a se pronunța asupra semnificațiilor și valorii operelor, se mărginește la o descriere a acestora. 2. curent în structuralismul lingvistic american care folosește metode mecaniciste de descriere a limbilor din punct de vedere formal și fiziologic, fără cercetarea dezvoltării lor istorice. (<*descriptiv* + *-ism*)

descriptivist, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al descriptivismului. (<fr. *descriptiviste*)

descriptör *s. m.* 1. scriitor cu talent la descriere. 2. simbol al unei noțiuni, exprimat prin cifre arabe. 3. termen, expresie cuprinzând noțiuni principale, caracteristice unei teme date, care stă la baza unui cod întocmit în vederea automatizării operațiilor de documentare. (<fr. *descripteur*, lat. *descriptor*)

descripție *s. f.* 1. descriere. 2. (*log.*) procedeu de simbolizare prin care individualul este redat din punct de vedere logic. (<fr. *description*, lat. *descriptio*)

descuamă *vb. refl.* (despre piele) a se coji (ca urmare a unei boli). (<fr. *desquamé*, lat. *desquamare*)

descuamăre *s. f.* 1. faptul de a se descuama; descuamație. 2. desprindere succesivă a straturilor superficiale ale unei roci sub acțiunea unor agenți geomorfologici. (<*descuama*)

descuamație *s. f.* descuamare. (<fr. *desquamation*)

descurajă *vb. refl. tr.* a aduce pe cineva în stare de a-și pierde curajul; a demoraliza, a descumpăni. (după fr. *décourager*)

descurajânt, **-ă** *adj.* care descurajează; demoralizant, depriment. (după fr. *décourageant*)

desecă *vb. tr.* 1. a îndepărta excesul de apă de pe solurile umede; a seca. 2. a elimina apa din diferite materiale. (după fr. *dessécher*)

desegregăție *s. f.* abolire a segregăției rasiale. (<fr. *déségrégation*)

desemnă *vb. tr.* a indica, a numi pe cineva pentru o demnitate, o funcție etc.; a designa. (după fr. *désigner*, lat. *designare*)

desén *s. n.* 1. reprezentare grafică a unui obiect, a unei figuri, a unui peisaj prin linii, puncte, pete etc. 2. arta sau tehnica de a desena. O ~ *tehnic* = desen care reprezintă la scară planul unui obiect, al unei construcții etc. 3. planul unei construcții. • (*fig.*) schiță, plan (al unei lucrări). 4. (*fig.*) contur, linie, profil. 5. ornamentația unei țesături. (<fr. *désigné*)

desenă *vb. I. tr.* a face un desen. II. *refl.* a apărea, a se contura, a se profila. (<fr. *dessiner*)

desenat *s. n.* desenare. (<*desena*)

desenatör, **-oare** *s. m. f.* cel care desenează (ceva); specialist în desen (artistic sau tehnic). (după fr. *déssinateur*)

desenatură *s. f.* proiectarea și crearea de mostre și desene noi pentru țesătorie. (<*desena* + *-atură*)

desensibiliză *vb. tr.* 1. a reduce sau a înlătura sensibilitatea organismului față de un agent sensibilizant. • a introduce în organism săruri imune pentru evitarea tulburărilor de tip anafilactic. 2. a micșora sensibilitatea unei emulsii fotografice prin tratarea ei, înainte de dezvoltare, cu un desensibilizator. (<fr. *désensibiliser*)

desensibilizätör *s. n.* substanță care se adaugă în soluția dezvoltatoare pentru a face emulsia fotografică mai puțin sensibilă la lumină. (<fr. *désensibilisateur*)

deserializare *s. f. (inform.)* operație executată la destinație când informația, printr-un șir de cuvinte, este transmisă serial de către sursă. (după engl. *deserialization*)

desért *s. n.* fel de mâncare care se servește la sfârșitul mesei, din fructe, prăjituri etc.; momentul servirii lui. (<fr. *dessert*)

desertiză *vb. tr.* a desface două piese sertizate. • a scoate din montură (o piatră prețioasă). (după fr. *déssertir*)

deservent, **-ă** *adj. s. m. f.* (cel) care deservește. (<fr. *désservant*)

deservi¹ *vb. tr.* a face cuiva un rău serviciu, a prejudicia. (<fr. *désservir*)

deservi² *vb. tr.* 1. a presta un serviciu în folos public; a servi, a fi de folos. 2. a supraveghea, a îngriji o mașină, un agregat în timp ce funcționează. (<fr. *désservir*, lat. *deservire*)

deserviciu *s. n.* fapt care dezavantajează; contraserviciu (2). (<*des-* + *serviciu*)

desesiză *vb. I. refl.* (despre instanțe) a refuza să se ocupe de rezolvarea unei cauze. II. *tr.* a lua (fără voie) cuiva o sarcină. (după fr. *déssaisir*)

desfide *vb. tr.* 1. a provoca (pe cineva) să dovedească un lucru știind că nu va reuși; a declara, a spune cuiva că nu este crezut, că e considerat incapabil. 2. a înfrunta, a sfida, a brava un pericol, o primejdie. (după fr. *défier*, lat. *deffidere*)

desfigură *vb. tr.* a poci, a urăți, a sluți (figură, față cuiva). (după fr. *défigurer*)

desființă *vb. tr.* a face să nu mai existe ceva; a distruge, a nimici. (<*des-* + *înființa*)

deshidrată *vb. tr., refl.* a (se) produce o deshidratare. (<fr. *déshydrater*)

deshidratant, **-ă** *adj. s. m.* (substanță) folosită pentru deshidratare. (<fr. *déshydratant*)

deshidratare *s. f.* 1. eliminare a apei dintr-un material sau din moleculele unei substanțe. 2. pierdere anormală a apei din țesuturile organice prin transpirație, vărsături repetate sau scaune diareice. (<*deshidrata*)

deshidratör/deshidratatör *s. n.* 1. produs avid de apă, folosit pentru deshidratare. 2. aparat pentru uscarea fructelor, legumelor prin ventilare naturală sau artificială. (<fr. *déshydrateur*)

deshidrogenă *vb. tr.* a elimina hidrogenul dintr-o substanță. (<fr. *déshydrogèner*)

deshumă *vb. tr.* 1. a dezgropa, a scoate din pământ un cadavru; a exhuma. 2. (*fig.*) a scoate la iveală, a aduce în discuție fapte, lucruri uitate. (<*des-* + *în/huma*)

desică *vb. tr.* a elimina apa dintr-un corp, a seca. (<it. *desiccare*)

desicatör *s. n.* exicator. (<fr. *desiccateur*)

desicăție *s. f.* desicare. (<fr. *desiccation*, lat. *desiccatio*)

desiderata *s. n.* publicațiile absente dintr-o bibliotecă, propuse de cititori pentru achiziționare. (<lat. *desiderata*, lucruri dorite)

desigilă *vb. tr.* a rupe, a desface un sigiliu, a deschide ceva sigilat. (<*de-* + *sigila*)

design /dizain/ I. *s. n.* 1. disciplină care urmărește armonizarea estetică a mediului uman, începând de la conceperea obiectelor uzuale și a mobilelor până la urbanism și amenajarea peisajului. 2. aspect exterior, fel în care se prezintă un lucru din punct de vedere estetic; estetică industrială. II. *adj. inv.* modern, elegant. (<engl. fr. *design*)

designă *vb. tr.* a desemna, a indica. (<fr. *désigner*)

- designer** /dizáiner/ *s. m.* desenator; proiectant specialist în design. (<engl., fr. *designer*)
- desinapsă** *s. f.* separare (prematură) a cromozomilor omologi după împerechere în cursul meiozei. (după fr. *désynapsis*)
- desincroniză** *vb. tr., refl.* a face să-și piardă, a-și pierde sincronismul. (<fr. *désynchroniser*)
- desinență** *s. f.* element gramatical care se adaugă la sfârșitul unui cuvânt pentru a constitui o formă de conjugare (la verb) sau declinare (la substantiv, adjectiv). (<fr. *désinence*)
- desinențial**, -ă *adj.* de desinență. (<fr. *désinentiel*)
- désinit** *s. n.* termen pentru a indica cuvintele care încheie un manuscris. (<lat. *desinit*)
- desistă** *vb. refl.* 1. (*jur.*) a renunța la o acțiune, la urmărirea în justiție. • a abandona săvârșirea unei infracțiuni. 2. a-și retrage candidatura înainte de alegeri. (<fr. *désister*)
- desjuntizare** /-hun-/ *s. f.* epurare a principalilor colaboratori ai fostei junte militare din Spania (după sp. *desjuntar*)
- DESM(O)-, -désmă, -desmóză** *elem.* „legătură, ligament”. (<fr. *desm/o/-, -desme, -desmose, cf. gr. desmos*)
- desmán** *s. m.* mamifer insectivor cu blană mătăsoasă, care trăiește în vizuini, pe malul apelor, din sud-estul Europei până în Siberia. (<fr. *desman*)
- désmă** *v. desm(o)-.*
- desmín** *s. n.* aluminosilicat hidratat de sodiu și calciu, în unele roci bazice și în filioanele termale. (<fr. *desmine*)
- desmită** *s. f.* inflamație a unui ligament. (<fr. *desmite*)
- desmocóre** *s. f. pl.* plante care se răspândesc cu ajutorul semințelor spinose sau țepoase. (<fr. *desmochores*)
- desmodróm**, -ă *adj.* (despre mecanisme) la care legăturile dintre elemente asigură o mișcare univoc determinată a oricărui element condus. (<fr. *desmodrome*)
- desmografie** *s. f.* descriere a ligamentelor. (<fr. *desmographie*)
- desmoid**, -ă *adj.* asemănător cu un ligament. (<fr. *desmoïde*)
- desmoliză** *s. f.* ruptură a legăturii dintre diferitele elemente ale unei molecule simple. (<fr. *desmolysé*)
- desmologie** *s. f.* artologie. (<fr. *desmologie*)
- desmopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile ligamentelor. (<fr. *desmopathie*)
- desmopatologie** *s. f.* patologie a ligamentelor. (<fr. *desmopathologie*)
- desmoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a ligamentelor distruse. (<fr. *desmoplastie*)
- desmorexie** *s. f.* ruptură a ligamentelor articulare. (<fr. *desmorrhéxie*)
- desmotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unui ligament. (<fr. *desmotomie*)
- desmotróp**, -ă *adj.* care prezintă desmotropie. (<fr. *desmotrope*)
- desmotropie** *s. f.* izomerie dinamică în care formele izomere sunt în echilibru, putând fi izolate și puse în evidență. (<fr. *desmotropie*)
- desmóză** *v. desm(o)-.*
- desocializă** *vb. tr.* a face să-și piardă caracterul social. (<de- + *socializa*)
- desolemniză** *vb. tr.* a înlătura caracterul solemn (a ceva). (<de- + *solemn* + -iza)
- desolidariză** *vb. I. tr.* a desface, a detașa o parte dintr-un întreg solidarizat. *II. refl.* a nu mai fi solidar, a se rupe de cineva. (<fr. *désolidariser*)
- desolidifică** *vb. refl.* (despre lichide) a-și pierde consistența, a redeveni lichid. (<de- + *solidifica*)
- desolvată** *vb. tr.* a elimina lichidul reținut de anumite substanțe prin imbibare. (<fr. *désolvater*)
- desonorizant**, -ă *adj.* care atenuează sau înlătură zgomotele. (<de- + *sonorizant*)
- desorbție** *s. f.* îndepărtare a unei substanțe absorbite de pe suprafața unui adsorbant. (<fr. *désorption*, germ. *Desorption*)
- desovietiză** *vb. tr.* a lua măsuri de înlăturare a unor instituții, a unui regim de tip sovietic. (<de- + *sovietiza*)
- despachetă** *vb. tr.* a desface ceea ce a fost împachetat. (după fr. *dépaqueter*)
- despecializare** *s. f.* pierdere a specializării, a calității profesionale. (după fr. *désécialisation*)
- desperá/disperá** *vb. intr.* a-și pierde speranța, a deznădăjdui. (<lat. *desperare*, după fr. *désespérer*)
- desperádo** *s. m.* cel care acceptă orice afacere murdară sau violentă, din cauza mizeriei. (<sp. *desperado*)
- desperánt**, -ă *adj.* care duce la desperare; dezesperant. (<it. *disperante*)
- desperáre/disperáre** *s. f.* faptul de a despera; deznădejde; desperare. • *cu ~ =* în mod deznădăjduit; (*fig.*) din toate puterile; *a împinge* (pe cineva) *la ~ =* a face (pe cineva) să-și piardă nădejdea. (<despera)
- desperát/disperát**, -ă *adj.* 1. ajuns la desperare; deznădăjduit. 2. (despre manifestări ale oamenilor) care denotă desperare. • care provoacă desperare; periculos, grav. (<despera)
- despót/despót** *s. m.* 1. guvernator autonom al unei provincii din Imperiul Bizantin. 2. (în evul mediu) suveran cu puteri absolute, care guverna după bunul său plac; tiran. 3. (*fig.*) om tiranic, excesiv de autoritar. (<ngr. *despotes*, fr. *despote*, cf. gr. *despotes*, stăpân)
- despotát** *s. n.* 1. demnitatea de despót. 2. teritoriu guvernat de un despót. (<fr. *despotat*)
- despótic**, -ă *adj.* 1. caracteristic despoților; tiranic, dictatorial, samavolnic. 2. abuziv, arbitrar. (<fr. *despotique*)
- despotism** *s. n.* guvernare despotică; absolutism, tiranie. • (*fig.*) comportare, atitudine arbitrară; samavolnicie. (<fr. *despotisme*)
- dessous** /desú/ *s. n.* lenjerie de damă care se poartă sub jupă sau rochie. (<fr. *dessous*)
- destabiliză** *vb. tr., refl.* a face să-și piardă, a-și pierde stabilitatea. (<engl. *destabilize*)
- destabilizátor**, -oáre *adj.* care destabilizează. (<destabiliza + -tor)
- destaliniză** *vb. tr.* a lua măsuri de înlăturare a cultului lui Stalin. (<fr. *déstaliniser*)
- destím** *s. n.* 1. forță supranaturală care ar hotări dinainte tot ceea ce se petrece în viața omului; 2. soartă, viitor; fatalitate. (<fr. *destin*)
- destiná** *vb. tr.* 1. a stabili, a hotări, a indica (ceva) pentru un scop anumit. 2. a meni, a sorti; a dedica, a consacra. (<fr. *destiner*, lat. *destinare*)
- destinatár**, -ă *s. m. f.* cel căruia i se trimite, i se adresează ceva; adresant. (<fr. *destinataire*)
- destinatóriu**, -ie *adj.* care fixează o destinație. (<fr. *destinatoire*, lat. *destinatorius*)
- destinátie** *s. f.* 1. întrebuintare dinainte hotărâtă. • (*inform.*) dispozitiv sau program care primește informații. 2. loc, punct către care se îndreaptă cineva sau unde se trimite ceva. (<fr. *destination*, lat. *destinatio*)
- destinde** *vb. refl.* 1. a-și slăbi încordarea; a se relaxa. 2. (despre ființe) a se întinde, a se îndrepta. • (*fig.*) a se liniști, a se odihni; a se distra, a se recrea. (după fr. *détendre*)
- destindere** *s. f.* 1. faptul de a se destinde; relaxare. • (*fig.*) încetare a unei tensiuni nervoase, de surescitare; liniștire. 2. slăbire a încordării relațiilor dintre state sau a relațiilor internaționale. 3. (*fiz.*) expansiune. (<destinde)
- destíns**, -ă *adj.* relaxat, calm, liniștit. (<destinde)
- destitui** *vb. tr.* a îndepărta (pe cineva) dintr-o funcție; a demite. (<fr. *destituer*, lat. *destituere*)
- destitúibil**, -ă *adj.* care poate fi destituit. (după fr. *destituable*)
- destrucțibil**, -ă *adj.* care poate fi distrus. (<fr. *destructible*)
- destrucťor**, -oáre *s. m. f.* distrugător. (<fr. *destructeur*, lat. *destructor*)
- destrucťurá** *vb. tr.* a distruge structurile unui ansamblu. (<fr. *déstrucťurer*)
- destrucťuránt**, -ă *adj.* care destructurează. (<destrucťura + -ánt)
- destrucťiune** *s. f.* 1. distrugere, nimicire. 2. reducere a altitudinii reliefului sub acțiunea agenților geomorfologici interni sau externi. (<fr. *destruction*, lat. *destructio*)
- desublímá** *vb. intr., tr.* (despre substanțe) a trece direct din stare gazoasă în stare solidă. (<fr. *désublimer*)
- desucťie** *s. f.* extragere a apei din sol de către plante. (<fr. *desuction*, rus. *desukťiia*)
- desudátie** *s. f.* erupție de bubulițe, mai ales la copiii neingrijți. (<fr. *désudation*, lat. *desudatio*)
- desuét**, -ă *adj.* căzut în desuetudine, care nu mai corespunde spiritului vremii; învechit, perimat; demodat. (<fr. *désuet*, lat. *desuetus*)

- desuetudine** *s. f.* ieșire din vigoare a unei legi prin neglijarea ei mult timp. *o a cădea în ~ = a ieși din uz, a se perima; a se demoda.* (<fr. *désuétude*, lat. *desuendo*)
- desulfat** *s. f.* proces de reducere a sulfatilor solubili, sub acțiunea unei microflore speciale din apele adânci și din unele ape minerale. (<de- + *sulfatare*)
- desulfată** *vb. tr.* a elimina bioxidul de sulf din must sau din unele vinuri care au fost supuse sulfitaajului. (<fr. *désulfiter*)
- desulfonă** *vb. tr.* a elimina, prin hidroliză, acidul sulfuric din molecula unei substanțe organice. (<de- + *sulfona*)
- desulfur** *vb. tr.* a îndepărta sulful sau compuzii lui din gaze, topituri metalice sau alte materiale. (<fr. *désulfurer*)
- desulfurator** *s. n.* aparat folosit pentru desulfurare. (<de-*sulfura* + -*tor*)
- desulfurază** *s. f.* enzimă care produce descompunerea aminoacizilor ce conțin sulf, la nivelul ficatului, cu formarea de hidrogen sulfurat. (<fr. *désulfurase*)
- desulfurizare** *s. f.* transformare biochimică a compuzilor de sulf sub acțiunea enzimelor specifice. (după engl. *desulfurization*)
- deșabloniză** *vb. tr.* a elibera de șabloane, de clișee. (<de- + *șabloniza*)
- deșapă** *vb. tr. (metal.)* a desface piesele unei șape (2). (<fr. *déchaper*)
- deșărjă** *s. f.* 1. descărcare. 2. (fig.) ușurare. (<fr. *décharge*)
- deșcolariză** *vb. tr.* a renunța la școală, la instruirea prin intermediul școlii. (după fr. *déscolariser*)
- deșert**, -**ărtă** I. *s. n.* (spațiu) gol; pustiu. • (regiune) întinsă, nisipoașă, cu ploi puține, lipsită de vegetație și cu populație foarte rară. II. *adj. (fig.)* fără teamei. *o în ~ = zadarnic.* (<lat. *desertum*, fr. *désert*)
- deșertic**, -**ă** *adj.* care aparține deșertului; de deșert. (după fr. *désertique*)
- deșerticol**, -**ă** *adj.* (despre plante, animale) care crește, trăiește în regiuni deșertice, aride. (după fr. *déserticole*)
- deșertificare** *s. f.* transformare a unei regiuni în deșert. (după fr. *désertification*)
- deșeu** *s. n.* material rezultat în urma unui proces tehnologic sau biologic, care nu mai poate fi utilizat ca atare. (<fr. *déchet*)
- deșocă** *vb. tr.* a scoate pe cineva din starea de șoc prin aplicarea de diferite tehnici terapeutice. (după fr. *décho-cage*)
- deșocant**, -**ă** *adj.* care deșocă. (<*deșoca* + -*ant*)
- deșos** *vb. tr., refl.* I. (despre dinți) a (se) dezveli, a (se) retrage din gingie. 2. (despre plante) a(-și) dezveli rădăcina. (<fr. *déchausser*)
- detabuiză** *vb. tr.* a înlătura ceea ce este tabu. (<de- + *tabuiza*)
- detaillist**, -**ă** *s. m. f.* comerciant, negustor care vinde cu amănuntul. (<germ. *Detaillist*)
- detalia** *vb. tr.* a demonstra, a analiza, a expune (ceva) amănunțit. (<it. *dettagliare*, fr. *détailler*)
- detaliaț**, -**ă** *adj., adv.* (în mod) amănunțit. (<*detalia*)
- detaliiu** *s. n.* element necesar al unui lucru; amănunt. *o în ~ = amănunțit.* • lucru mărunț, lipsit de importanță, secundar. • parte a unei opere literare sau artistice care poate fi considerată și izolat. (<it. *dettaglio*, fr. *détail*)
- detalonare** *s. f. (tehn.)* 1. teșitură pe fața de așezare a sculelor așchietoare. 2. operație prin care se obține o astfel de teșitură. (după fr. *détalonnage*)
- detartră** *vb. tr.* a înlătura tartrul format pe un cazan sau pe o canalizare. • a înlătura tartrul dinților. (<fr. *détarrer*)
- detartrăj** *s. n.* detartrare. (<fr. *détarrage*)
- detartrânt**, -**ă** *adj., s. n.* (substanță) care servește pentru detartrare. (<fr. *détarrant*)
- detașa** *vb. tr., refl.* I. a (se) desprinde, a (se) separa, a (se) desface (dintr-un întreg); a (se) decupa (II). 2. a (se) transfera temporar. II. *refl.* I. (sport) a ieși în evidență; a se distanța, a întrece categoric. 2. (fig.) a se desprinde, a se îndepărta de o situație, de o preocupare. (<fr. *détacher*)
- detașabil**, -**ă** *adj.* care se poate desprinde, detașa. (<fr. *détachable*)
- detașament** *s. n.* 1. grup de militari, de luptători înarmați cărora i se încredințează o anumită misiune. 2. unitate; echipă, grup. • grupare temporară formată dintr-un număr variabil de nave. (<fr. *détachement*)
- detașare** *s. f.* acțiunea de a (se) detașa; timpul și locul unde este detașat cineva. (<*detașa*)
- detașat**, -**ă** *adj.* desprins, izolat de cineva sau de ceva. • (sport; adv.) distanță; (p. ext.) categoric, clar. (<fr. *détaché*)
- detașor** *s. n.* mașină în procesul de măcinare a grâului pentru sfărâmarea solzișorilor de făină la trecerea prin măcinătoare. (<fr. *détacheur*)
- detațuaj** *s. n.* înlăturare, ștergere a unui tatuaj. (<fr. *détatouage*)
- detectă** *vb. tr.* I. a descoperi și identifica (un avion, o mină explozivă, un gaz etc.); (p. ext.) a găsi, a descoperi (un talent). 2. a realiza o detecție. (<fr. *détecter*)
- detectabil**, -**ă** *adj.* care poate fi detectat. (<fr. *déetectable*)
- detectiv** *s. m.* agent secret în serviciul poliției sau al unei persoane particulare. (<fr. *détective*, engl. *detective*)
- detectivism** *s. n.* aptitudine, manieră de detectiv. (<de-*detectiv* + -*ism*)
- detectivist**, -**ă** *adj.* de detectiv; detectivistic. (<de-*detectiv* + -*ist*)
- detectivistic**, -**ă** *adj.* detectivist. (<germ. *detektivistisch*)
- detectör** *s. n.* 1. aparat, dispozitiv pentru detectarea gazelor din mine, a substanțelor toxice de luptă, a radiațiilor nucleare, a undelor radioelectrice, a minelor etc. *o ~ de proximitate =* aparat electronic care detectează apropierea unei persoane sau a unui obiect de o zonă controlată; *~ de metale =* aparat electronic pentru detectarea obiectelor metalice ascunse vederii. 2. *~ de minciuni =* aparat în practica organelor de urmărire penală pentru a detecta, prin înregistrarea efectelor fiziologice și a emoțiilor provocate de întrebări, dacă cel interogat spune adevărul sau nu. (<fr. *détecteur*)
- detecție** *s. f.* 1. identificare a prezenței unui semnal util într-o recepție de unde electromagnetice. 2. punere în evidență a radiațiilor nucleare dintr-un anumit mediu. (<fr. *détection*)
- detensionă** *vb. tr. (tehn.)* a elimina sau a reduce tensiunile interne dintr-un material. 2. a face să dispară tensiunea, încordarea; a destinde. (<de- + *tensiona*)
- detentă** *s. f.* I. expansiune bruscă a unui gaz prin mărirea volumului său. • (fig.) destindere, ameliorare, îmbunătățire. 2. (sport) pas bătut, bătaie (înaintea unei sărituri); capacitatea pe care o au unii sportivi de a se desprinde cu ușurință de sol. (<fr. *détente*)
- detentor**¹ *s. m. (jur.)* persoană care deține un lucru; deținător. (<fr. *détenteur*)
- detentor**² *s. n.* piesă racordată la un tub pentru reducerea presiunii unui fluid. (după fr. *détendeur*)
- detențiune** *s. f.* 1. reținere a cuiva în stare de arest pentru cercetare. 2. pedeapsă privativă de libertate pentru o perioadă dată. (<fr. *détention*, lat. *detentio*)
- detergent**, -**ă** *adj., s. m.* (substanță, amestec) care servește ca agent de spălare și dezinfectare. (<fr. *détergent*)
- deterioră** *vb. tr., refl.* I. a (se) uza, a aduce stricăciuni unui lucru, a (se) strica, a (se) degrada. 2. a (se) distruge echilibrul, caracterul (unor relații etc.). (<fr. *détériorer*, lat. *deteriorare*)
- determină** *vb. tr.* I. a fi cauza imediată a unui fapt, fenomen sau proces; a condiționa, a cauza. 2. a stabili cu precizie (o dată un termen). • a calcula (pe baza unor date). 3. a convinge, a decide la ceva. 4. a preciza, a lămurii sau a restrânge sensul unui cuvânt, al unei propoziții. 5. (mat., fiz.) a afla valoarea unei mărimi; a măsura. (<fr. *déterminer*, lat. *determinare*)
- determinabil**, -**ă** *adj.* care poate fi determinat. (<fr. *déterminable*)
- determinant**, -**ă** I. *adj.* care determină; hotărâtor; determinativ. II. *s. m.* 1. factor, cauză, relație etc. cu rol hotărâtor în producerea unui eveniment, fenomen, situație, reacție. 2. (mat.) simbol compus din numere așezate în linii și coloane reprezentând o expresie algebrică și folosit mai ales în rezolvarea ecuațiilor. III. *s. n.* element lingvistic care determină alt element. (<fr. *déterminant*)
- determinare** *s. f.* I. acțiunea de a determina. 2. operație logică, inversă generalizării, prin care se trece de la noțiuni mai generale la noțiuni mai puțin generale. 3. precizare a conținutului unui cuvânt sau al unei propoziții (*determinat*) cu ajutorul unui determinant. (<*determina*)
- determinat**, -**ă** I. *adj.* precizat. • cauzat de ceva. •

- (despre cuvinte) precizat printr-un raport de determinare (3). II. *s. n.* element lingvistic determinat de un altul. (<fr. *déterminé*)
- determinativ**, -ă *adj.*, *s. n.* determinant. (<fr. *déterminatif*)
- determinator** *s. n.* lucrare pentru identificarea organismelor vegetale sau animale din diferite categorii sistematice. (<it. *determinatore*)
- determinație** *s. f.* determinare. (<fr. *détermination*)
- determinism** *s. n.* teorie, concepție și metodă potrivit căreia toate fenomenele și procesele naturii, societății și gândirii sunt determinate de anumite condiții și cauze, guvernate de legi obiective. (<fr. *déterminisme*)
- determinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al determinismului. (<fr. *déterminisme*)
- detersiune** *s. f.* 1. efectul produs de detergenți; curățare, spălare. • dezipire a peliculei de material străin de pe suprafața unui material. 2. roader, șlefuire a scoarței terestre de către ghetari. (<fr. *détersion*)
- detersiv**, -ă *adj.*, *s. m.* (substanță) care poate curăța, purifica. (<fr. *détersif*)
- detestă** *vb. tr., refl.* a (se) disprețui profund, a (se) urî. (<fr. *détester*, lat. *detestari*)
- detestabil**, -ă *adj.* demn de dispreț, de ură. • (despre lucruri) foarte rău, cu mult sub nivelul cerut. (<fr. *détestable*, lat. *detestabilis*)
- detimbrare** *s. f.* modificare a spectrului de frecvență, a timbrului unei transmisii fonice. (<*de-* + *timbru*)
- detonă** *vb. I. tr.* a produce o explozie. II. *intr.* a exploda. (<fr. *détoner*, lat. *denotare*)
- detonabil**, -ă *adj.* detonant. (<it. *detonabile*)
- detonant**, -ă *adj.* care poate produce detonație; detonabil. • care poate iniția detonația unui exploziv. (<fr. *détonant*)
- detonator** *s. n.* 1. agent chimic sau mecanic care poate produce detonația unui exploziv. 2. exploziv capabil să producă prin detonație o undă de șoc puternică. 3. dispozitiv care creează o undă de șoc. (<fr. *détonateur*)
- detonație** *s. f.* 1. zgomot produs de o explozie; detonătură. 2. ardere extrem de rapidă a unei substanțe într-un spațiu închis, însoțită de o degajare instantanee de gaze și de un zgomot caracteristic. (<fr. *détonation*)
- detorsionă** *vb. tr.* (*teh.*) a înlătura o torsiune, a dezasuci; a întinde (la loc), a destinde. (<*de-* + *torsiona*)
- detersiune** *s. f.* detorsionare. (<fr. *détorsion*)
- detoxică** *vb. refl.* a se detoxifica. (<fr. *detoxiquer*)
- detoxifiant**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, remediu) care detoxifică. (<*detoxifical* + *-ant*)
- detoxifică** *vb. refl.* a produce fenomenul de detoxificație; a detoxica. (după fr. *détoxiquer*)
- detoxificație** *s. f.* 1. ansamblu de procese biologice prin care un organism neutralizează și elimină produsele toxice rezultate din diversele metabolisme. 2. neutralizare și înlăturare a substanțelor toxice din nutrețuri și alimente. (<fr. *détoxication*)
- detracă** *vb. refl.* 1. a înnebuni, a se sminti, a se țicni. 2. (despre mașini) a se defecta. (<fr. *détriquer*)
- detractă** *vb. tr.* a micșora meritele cuiva; a defăima, a ponegri. (<fr. *détracter*)
- detractor**, -oare *s. m. f.* cel care caută să micșoreze meritele cuiva; defăimător, bârfitor, calomniator. (<fr. *détracteur*, lat. *detractor*)
- detracțiune** *s. f.* 1. detractare. 2. proces de dislocare a blocurilor de rocă sub acțiunea ghetarilor. (<fr. *détraction*, lat. *detractio*)
- detresă** *s. f.* 1. stare sufletească a cuiva care se simte părăsit în nenorocire; desperare. 2. nenorocire, stare critică. (<fr. *détresse*)
- detriment** *s. n.* prejudiciu, pierdere materială sau morală. o în -ul (cuiva sau a ceva) = în paguba, în dauna (cuiva sau a ceva). (<fr. *détriment*, lat. *detrimentum*)
- detrinic**, -ă *adj.* (despre roci) provenit din altă rocă prin sfărâmarea cauzată de agenți externi; elastic. (<fr. *détritique*)
- detritivor**, -ă *adj.* (despre animale limlice) care se hrănește cu detritus. (<*détritivol* + *-vor*)
- detritus** *s. n.* 1. material granulat rezultat din sfărâmarea rocilor sub acțiunea agenților externi. 2. materie organică din resturi de origine vegetală sau animală în descompunere. 3. tartar dentar. (<fr. *détritus*, lat. *detritus*)
- detronă** *vb. tr.* a înlătura de la tron, a scoate din domnie. • (*ir.*) a înlătura dintr-o demnitate, dintr-o funcție. (<fr. *détrôner*)
- detubare** *s. f.* 1. (*med.*) extragere a unui tub (din laringe). 2. totalitatea operațiilor efectuate la o sondă pentru extragerea și recuperarea coloanelor de burlane folosite în procesul de forare. (după fr. *détubage*)
- detumescență** *s. f.* micșorare treptată a unei leziuni inflamatorii, a unui organ erectil. (<fr. *détumescence*)
- detur** *s. n.* mijloc indirect pentru depășirea unui obstacol în vederea atingerii scopului propus. (<fr. *détour*)
- deturnă** *vb. tr.* 1. a întrebuița ilegal (fonduri) în alt scop decât acela pentru care au fost destinate. • a delapida. 2. a abate, a devia, a schimba direcția. • a fura un vehicul aerian în scop de șantaj sau ca act de piraterie aeriană. (<fr. *détourner*)
- deținător**, -oare *s. m. f.* 1. detentor. 2. cel care deține o funcție, un titlu etc. (<*deține* + *-ător*)
- deține** *vb. tr.* 1. a avea în stăpânire sau în păstrare un bun material; a poseda. 2. a fi în posesia unui titlu, unui premiu. • a ocupa o funcție, un post. 3. a lipsi pe cineva de libertate; a ține sub stare de arest. (după fr. *détenir*)
- deținut**, -ă *s. m. f.* cel aflat în închisoare în urma unei condamnări. (după fr. *détenu*)
- deuce** /dius/ *s. n.* (*tenis*) situație în care un jucător trebuie să câștige două puncte sau două jocuri consecutive spre a câștiga jocul, respectiv setul. (<engl. *deuce*)
- déus ex machina** *loc. adv.* expresie pentru rezolvarea neverosimilă a unor situații dificile. (<lat. *deus ex machina*, zeul din mașinărie)
- DEUTER(O)-DEUTO-** *elem.* „secund”, „al doilea”. (<fr. *deutéro-*, *deuto-*, cf. gr. *deuteros*)
- deuteranomalie** *s. f.* anomalie a vederii față de culoarea verde. (<fr. *deutéranomalie*)
- deuteranop**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de deuteranopie. (<fr. *deutéranope*)
- deuteranopie** *s. f.* formă de daltonism constând în incapacitatea de a percepe culoarea verde; aloropsie. (<fr. *deutéranopie*)
- deuteriu** *s. n.* izotop al hidrogenului, gaz incolor, mult mai dens decât acesta, prin electroлиза apei grele și drept combustibil termonuclear. (<fr. *deutérium*, germ. *Deuterium*, engl. *deuterium*)
- deuteromicete** *s. f. pl.* grup eterogen de ciuperci cărora le lipsește sau nu li se cunoaște încă forma de fructificație; fungi imperfecti. (<fr. *deutéromycètes*)
- deuteromorfoză** *s. f.* schimbare a formei cristalelor mineralelor datorită unor procese mecanice și chimice. (<fr. *deutéromorphe*)
- deuterón** *s. m.* nucleu al atomului de deuteriu, format dintr-un proton și un neutron; deuton. (<fr. *deutéron*)
- deuteropatie** *s. f.* afecțiune secundară a unei alte boli. (<fr. *deutéropathie*)
- deuteroscopie** *s. f.* halucinație în cadrul căreia bolnavul vede imaginea sa dedublă. (<fr. *deutéroscopie*)
- DEUTO-** *v. deuter(o)-*
- deutón** *s. m.* deuteron. (<fr. *deuton*)
- deutoneuron** *s. m.* aldoilea neuron din cadrul unui lant neuronal. (<fr. *deutoneurone*)
- deux-pièces** /dô-piês/ *s. n.* îmbrăcăminte feminină din două piese (fustă și jachetă) din același material. (<fr. *deux-pièces*)
- devaliză** *vb. tr.* a fura, a prăda, a jefui pe cineva. (<fr. *dévaliser*)
- devaloriză** *vb. tr., refl.* (despre bani) a(-și) reduce valoarea; a (se) deprecia. (<fr. *dévaloriser*)
- devalorizare** *s. f.* acțiunea de a (se) devaloriza. • reducere oficială a valorii monedei naționale în raport cu aurul sau cu valutele străine; scădere a conținutului în aur al unității monetare. (<*devaloriza*)
- devaluă** *vb. tr.* a scădea culcul (unei monede), modificând legal taxele de schimb. (<fr. *dévaluer*)
- devâns** *s. n.* devansare. (<*devansa*)
- devansă** *vb. tr.* 1. a întrece, a depăși. 2. a grăbi desfășurarea, săvârșirea unui fapt etc. (<fr. *dévaner*)
- devascularizare** *s. f.* excizie sau întrerupere chirurgicală a continuității sistemului vascular dintr-un sistem sau organ. (<*de-* + *vasculariza*)
- devastă** *vb. tr.* 1. a pustii, a nimici; a distruge, a ruina. 2. a jefui, a prăda. (<fr. *dévaster*, lat. *devastare*)

- devastator**, -oăre *adj.*, *s. m. f.* distrugător, pustiitor. (< fr. *dévastateur*, lat. *devastator*)
- developă** *vb. tr.* a trata cu un reactiv chimic un material fotosensibil impresionat, pentru a face să apară clar imaginea formată la expunere. • a face vizibile, prin procedee speciale, semnele scrise cu cerneală simpatică. (< fr. *développeur*)
- developânt** *s. n.* 1. dezvoltator (I). 2. eluant. (fr. *développante*)
- developător** *s. m.* 1. reactiv chimic folosit la dezvoltare; dezvoltant (I); revelator. 2. substanță care sintetizează direct pe fibra unei țesături anumiți coloranți. (< fr. *développeur*)
- developéză** *s. f.* utilaj la dezvoltarea, fixarea și spălarea filmului. (< *dévelopa* + -*eză*)
- deveni** *vb. intr.* 1. a se transforma, a se prefăce (in). 2. a începe sau a ajunge să fie. (< fr. *devenir*)
- devenire** *s. f.* acțiunea de a deveni; schimbare, transformare progresivă a lucrurilor. *o în ~* = în curs de transformare. (< *deveni*)
- deverbă** *adj.*, *s. n.* (cuvânt) derivat de la un verb. (< fr. *déverbale*)
- devergondă** *vb. refl.* a se destrăbăla, a se desfrâna. (< fr. *dévergondier*)
- devergondaj** *s. n.* desfrânare, dezmaț. (< fr. *dévergondage*)
- deversă** *vb. tr.* 1. a scurge surplusul de apă dintr-un râu sau dintr-un lac de acumulare. 2. a face să se scurgă reziduurile într-o apă naturală. (< fr. *déverser*)
- deversor** *s. n.* 1. instalație într-un curs de apă, într-o conductă sau într-un canal, în vederea menținerii unui nivel constant. 2. deschizătură la partea superioară a unui baraj prin care se scurge surplusul de apă. (< fr. *déversoir*)
- deviă** *vb. I. intr.*, *tr.* a (se) abate de la direcția dată. II. *intr.* (*fig.*) a se depărta de la subiect; (*p. ext.*) a începe să facă lucruri necorecte, a porni pe un drum greșit. (< fr. *dévier*, lat. *deviare*)
- deviant**, -ă *adj.* (despre oameni) care are o conduită de devianță. (< fr. *déviant*)
- devianță** *s. f.* tip de conduită care se abate de la regulile admise de societate. (< fr. *déviance*)
- deviator**, -oăre I. *adj.* care produce o deviație. II. *s. m. f.* membru al unui partid, care se abate de la linia politică a partidului său; deviaționist. III. *s. n.* dispozitiv care modifică direcția de tracțiune a turboreactoarelor, permițând frânarea avionului. (< fr. *déviateur*)
- deviație** *s. f.* 1. abatere față de o direcție normală dată. *o ~ de sept* = deformare a septului nazal. • (*biol.*) transformare a unui organ într-altul, cu altă structură și altă funcție. *o ~ sexuală* = practicarea relațiilor erotice între parteneri aparținând aceluiași sex; homosexualitate. 2. (*fiz.*) unghi format de raza emergentă dintr-un sistem cu cea incidentă; deflexiune. (2). 3. unghi format de acul busolei cu meridianul magnetic sub influența maselor de metal situate la bord. (< fr. *déviation*, lat. *deviatio*)
- deviaționism** *s. n.* atitudine de deviaționist. (< fr. *déviationnisme*)
- deviaționist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* deviator (II). (< fr. *déviationniste*)
- deviométru** *s. n.* 1. aparat pentru măsurarea deviației de frecvență a unei unde modulate în frecvență. 2. aparat pentru măsurarea deviației musculare a ochiului, cu înregistrarea rezultatelor pe o schemă. (< fr. *déviomètre*)
- deviră** *vb. tr.* (*mar.*) a roti cabestanul în sens invers. (< fr. *dévirer*)
- deviriliză** *vb. tr.*, *refl.* a (se) demasculiniza, a (se) efemina; a (se) moleși. (< fr. *déviriliser*)
- de visu** *loc. adv.* constatat cu propriii ochi. (< lat. *de visu*, din *văzute*)
- devalidă** *vb. I. tr.* a suprima funcțiile vitale ale unui țesut, organ etc. II. *refl.* (*fig.*) a se vesteji. (< fr. *dévalidiser*)
- devitaminiză** *vb. tr.* a face să-și piardă vitaminele. (după fr. *dévitaminer*)
- devitrifică** *vb. tr.* a produce devitrificarea. (după fr. *dévitrifier*)
- devitrificare** *s. f.* reducere a transparenței sticlei prin cristalizare parțială sau totală a masei sticloase. (< *devitrifica*)
- deviz** *s. n.* document de evaluare anticipată a cheltuielilor materiale și a forței de muncă necesare pentru executarea unei lucrări proiectate. (< fr. *devis*)
- devizajă** *vb. tr.* a fixa, a privi insistent pe cineva. (< fr. *dévisager*)
- deviză** *s. f.* 1. formulă scurtă care exprimă o idee călăuzitoare în comportarea sau în activitatea cuiva. 2. (*herald.*) figură emblematică ce însoțește un scut, un blazon. (< fr. *devise*)
- devize** *s. n. pl.* mijloace de plată utilizate în decontările internaționale, prin documente de plată (trate, securi etc.) și hârtii de valoare emise în valută străină. (< fr. *devises*)
- devoală** *vb. tr.* 1. a înlăta, a scoate un vâl etc. care acoperă. 2. (*fig.*) a dezvălui (un secret, un plan). (< fr. *dévoiler*)
- devoltor** *s. n.* transformator pentru reducerea tensiunii electrice alternative într-o rețea, prin producerea unei tensiuni în opoziție de fază cu tensiunea rețelei. (< fr. *dévolteur*)
- devoluțiune** *s. f.* (*jur.*) transmitere a unui bun, a unui drept de la o persoană la alta. • drept care, în unele țări, acordă moștenirea cu preferință fiicilor din prima căsătorie decât fiilor din a doua. (< fr. *dévolution*, lat. *devolutio*)
- devon** *s. m.* peștișor artificial de metal cu cârlig de undiță, pentru pescuit. (< fr., engl. *devon*)
- devonián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) a patra perioadă a paleozoicului. (< fr. *dévénien*)
- devoră** *vb. tr.* 1. a mânca prada, sfâșind-o cu dinții; a mânca lacom. 2. (*fig.*) a mistui, a înghiți. *o a ~ o carte* = a citi o carte de la un capăt la altul cu mare interes. (< fr. *dévorer*, lat. *devorare*)
- devorant**, -ă *adj.* care devorează; devorator. • (*fig.*) mistuitor, arzător. (< fr. *dévorant*)
- devorator**, -oăre *adj.*, *s. m. f.* devorant. (< fr. *dévorateur*)
- devót**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. pios, religios; bigot. 2. devotat. (< fr. *dévo*, lat. *devotus*)
- devotá** *vb. refl.* a servi pe cineva cu devotament; a se consacra, a se pune în slujba..., a se dedica. (< lat. *devotare*, după fr. *dévouer*)
- devotament** *s. n.* atitudine de atașament sincer față de cineva sau ceva, care merge până la sacrificiu; abnegație. (după fr. *dévouement*)
- devotát**, -ă *adj.* plin de devotament, credincios unei cauze, unei persoane; devot (2). (< *devota*)
- devoțiune** *s. f.* 1. cucernicie, pietate, evlavie, zel în practica religioasă. 2. atașament față de cineva, fidelitate. (< fr. *dévotion*, lat. *devotio*)
- devulcanizare** *s. f.* operație de regenerare a cauciucului natural sau sintetic vulcanizat. (după fr. *dévilcanisation*)
- déxter**, -ă *adj.* (*rar*) abil, îndemânic. (< lat. *dexter*)
- dexteritate** *s. f.* 1. dibăcie, îndemănare, abilitate. 2. (în trecut) fiecare dintre disciplinele de învățământ considerate de mai mică importanță (muzica, desenul etc.). (< fr. *dextérité*, lat. *dexteritas*)
- DEXTR(O)**-, -dextrie, -dextru *elem.* „dreapta”. (< fr. *dextr/o-*, -*dextrie*, -*dextre*, cf. lat. *dexter*, *dextra*)
- dextrafobie** *s. f.* teamă patologică, nemotivată, față de orice obiect amplasat în dreapta bolnavului. (< *dextr/o-* + -*fobie*)
- dextralitate** *s. f.* însușire de a folosi cu precădere mâna dreaptă. (< fr. *dextralité*)
- destráni** *s. m. pl.* substanțe de natură polizaharidică, produse de anumite microorganisme, care pot substitui plasma sanguină. (< fr. *dextrans*)
- déxtra** I. *adj.* (despre o cochilie univalvă) răscuit de la stânga spre dreapta. II. *s. f.* (*herald.*) partea dreaptă a unui blazon, a unui scut. (< fr. *dextre*, lat. *dextra*)
- dextrie** *v. dextr(o)-*
- dextrină** *s. f.* substanță albă, produsă prin degradarea parțială a amidonului, folosită la fabricarea unor cleiuri, ca înlocuitor al gumei arabice, apret etc. (< fr. *dextrine*)
- dextrinizare** *s. f.* transformare a amidonului în dextrină. (după engl. *dextrinization*)
- dextrocardie** *s. f.* deplasare a inimii în partea dreaptă a toracelui. (< fr. *dextrocardie*)
- dextrocardiogramă** *s. f.* parte a unei electrocardiogramme care corespunde ventricolului drept. (< fr. *dextrocardiogramme*)
- dextrogastrie** *s. f.* situare a stomacului în partea dreaptă a abdomenului. (< fr. *dextrogastrie*)
- dextrogir**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care rotește spre dreapta planul luminii polarizate. (< fr. *dextrogyre*)

- dextropozitie** *s. f.* deviație spre dreapta a unui organ al corpului, obișnuit în partea stângă. (< fr. *dextroposition*)
- dextrosér** *s. n.* (*herald.*) braț drept, pe un scut, îndreptat spre stânga. (< fr. *dextrochère*)
- dextroversiune** *s. f.* răscucire a unui organ sau a unei formațiuni anatomice către partea dreaptă a organismului. (< fr. *dextroversion*)
- dextróză** *s. f.* glucoză dextrogiră obținută prin hidroliza acidă a zahărului, amidonului, celulozei etc. (< fr. *dextrose*)
- dextru** *v. dextr(o)-.*
- DEZ-** *v. des-*
- dezabié** *s. n.* veșmânt lejer, elegant, purtat de femei în casă. (< fr. *deshabillé*)
- dezaboná** *vb. tr., refl.* a(-și) anula un abonament. (< fr. *désabonner*)
- dezabuzá** *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni blazat. (< fr. *désabuser*)
- dezabuzát, -ă** *adj.* dezamăgit. (< fr. *désabusé*)
- dezacidificá** *vb. tr.* a anula caracterul acid al unei substanțe. (< fr. *désacidifier*)
- dezaclimatá** *vb. tr.* a schimba climatul; a face să înceteze aclimatarea. (< fr. *désacclimater*)
- dezacórd** *s. n.* lipsă de acord, de armonie; neînțelegere, diferend, disensiune. • (*gram.*) lipsa acordului între cuvinte legate prin raporturi de determinare. (< fr. *désaccord*)
- dezacordá** *vb. tr., refl.* a (se) strica acordul unui instrument muzical cu coarde. (< fr. *désaccorder*)
- dezaectivá** *vb. tr.* 1. a trece în stare inactivă particulele active ale unei substanțe; a face ca un fenomen să devină inactiv. 2. a îndepărta substanțele radioactive pe de tehnica de luptă, de pe teren etc. (< fr. *désactiver*)
- dezaactualizá** *vb. refl.* a deveni inactual, perimat. (< *dez-* + *actualiza*)
- dezacuplá** *vb. tr.* 1. a desfăce (lucruri) unite în perechi. 2. a decupla. (< fr. *désaccoupler*)
- dezadaptá** *vb. tr.* a face să înceteze adaptarea (la mediu). (< fr. *désadapter*)
- dezaerá** *vb. tr.* 1. a elimina aerul aflat în materia primă fibroasă la fabricarea hârtiei. 2. a evacua aerul din pungile de aer într-o conductă, într-un rezervor etc. (< fr. *désaérer*)
- dezafectá** *vb. tr.* a schimba destinația unui utilaj, a unei construcții etc. (< fr. *désaffecter*)
- dezafurcă** *vb. tr. (mar.)* a desfăce cheia de afurcare și a vâra una din cele două ancore afurcate. (după fr. *désaffourchage*)
- dezaglomerá** *vb. tr., refl.* (despre un loc, un spațiu) a (se) elibera de aglomerația de oameni, de vehicule etc. (< *dez-* + *aglomera*)
- dezagreábil, -ă** *adj.* 1. neplăcut, supărător. 2. antipatic, nesuferit. (< fr. *désagréable*)
- dezagregá** *vb. tr., refl.* 1. (despre corpuri) a (se) desfăce în părțile constitutive. • (despre nuclee atomice) a (se) dezintegra. 2. (*fig.*) a (se) descompune, a (se) dizolva, a (se) împrăști. (< fr. *désagréger*)
- dezagregáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) dezagrega. 2. transformare chimică a unui material sau a unei substanțe, insolubile în dizolvanți obișnuiți, în substanțe dintre care cel puțin una este solubilă. 3. distrugere a stării de coeziune a unei roci sub acțiunea agenților geomorfologici externi. (< *dezagrega*)
- dezagregatór** *s. n.* dispozitiv folosit la prepararea argilei pentru cărămizi. (< fr. *désagréateur*)
- dezagregáție** *s. f.* dezagregare. (< fr. *désagréation*)
- dezagement** *s. n.* neplăcere, neajuns, supărare. (< fr. *désagrément*)
- dezaharificáre** *s. f.* proces de recuperare a zahărului din melasă. (< *dez-* + *zaharificare*)
- dezalcalinizáre** *s. f.* operație finală, în mercerizarea țesăturilor de bumbac, prin care se îndepărtează hidroxidul de sodiu din materialul textil. (după fr. *désalcalinisation*)
- dezalcalizáre** *s. f.* fază de alterare și transformare a silicaților primari, constând în pierderea treptată a cationilor rețelei cristaline, în contact cu apa. (după engl. *dealkalisation*)
- dezalcoolizá** *vb. tr.* a crea unui alcoolice cronic dezgust față de băutura. (< *dez-* + *alcooliza*)
- dezalergizáre** *s. f.* 1. imunizare la alergii. 2. (*fig.*) descătușare, eliberare. (< *dez-* + *alergie* + *-iza*)
- dezaliená** *vb. tr.* a combate sistematic și perseverent alienarea. (< fr. *désaliéner*)
- dezalienáre** *s. f.* combaterea alienării. • concepție progresistă, revoluționară care, respingând morală și filozofia individualistă, promovează colectivismul, principiul dezvoltării neîngrădite, armonioase și multilaterale a individului și a personalității umane. (< *dezaliena*)
- dezambalá** *vb. tr.* 1. a scoate din ambalaj. 2. a face ca un motor ambalat să revină la turaj normală. II. *refl. (fig.)* a se elibera de griji, a se retrage dintr-o acțiune. (< fr. *désemballer*)
- dezambiguizá** *vb. tr.* a înlătura amiguitatea, a clarifica exprimarea prin eliminarea oricărui echivoc; a realiza o exprimare cu un singur înțeles posibil. (< fr. *désambiguiser*)
- dezambreiciá** *vb. tr.* a scoate din ambreiaj. (< *dez-* + *ambreia*)
- dezamináre** *s. f.* eliminare de către unele enzime a amoniacului sau a unei amine dintr-un compus organic. (după fr. *désamination*)
- dezamorsá** *vb. tr.* 1. a înlătura o amorsă. 2. a întrerupe funcționarea unui aparat, a circulației apei printr-o instalație. 3. (*fig.*) a preveni desfășurarea unui proces, a potoli o stare conflictuală. (< fr. *désamorcer*)
- dezampará** *vb. intr.* a(-și) părăsi locul, a se umi din loc. (< fr. *désemparer*)
- dezamparát, -ă** *adj.* (despre nave, avioane) care a suferit avarii; care nu mai poate manevra; (*fig.*; despre oameni) descumpănit, dezorientat. (după fr. *désemparé*)
- dezanamorfóză** *s. f. (cinem.)* operație inversă anamorfozei, care permite restituiră proporțiilor normale ale imaginilor proiectate pe ecran. (< fr. *désanamorphose*)
- dezancolá** *vb. tr., refl.* a (se) descliea. (< fr. *désencoller*)
- dezancorá** *vb. tr.* a desfăce, a ridica o ancoră. (< *dez-* + *ancora*)
- dezanercasá** *vb. tr.* a înlătura grăsimea, murdăria depusă; a curăța bujiile ancrasate. (< fr. *désencrasser*)
- dezanexá** *vb. tr.* a retroceda un teritoriu anexat. (< fr. *désannexer*)
- dezagajá** *vb. I. tr.* a elibera de un angajament. II. *refl.* a se retrage dintr-un angajament, dintr-o confruntare etc. (< fr. *désengager*)
- dezagajáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) dezagaja. • complex de măsuri menit să separe forțele armate ale unor state opuse, spre a înlătura pericolul unei confruntări militare. 2. (*psih.*) modificare a participării afective și emoționale a unui subiect într-o activitate sau relație. (< *dezagaja*)
- dezagrená** *vb. tr.* a desfăce un angrenaj. (< fr. *désengrener*)
- dezaprobá** *vb. tr.* a nu aproba; a blama, a înfiera. (după fr. *désapprouver*)
- dezaprobátór, -oáre** *adj.* care dezaprobă, care exprimă dezaprobare. (< fr. *désapprobateur*)
- dezarborá** *vb. tr. I.* a demonta arborada unei nave. 2. a doborî cu o salvă de artilerie arborada unei nave inamice. (< *dez-* + *arboral/dă*)
- dezarimá** *vb. tr.* a scoate mărfurile din locul unde sunt stivuite în magazinele navei. (< fr. *désarrimer*)
- dezarmá** *vb. I. tr. I.* a lua armele cuiva, a-l sili să predea armele. • (*fig.*) a pune pe cineva în imposibilitatea de a riposta; a lua cuiva orice motiv de supărare. 2. a scoate armamentul dintr-un fort, dintr-o fortificație, de pe o navă de război. 3. a debarca echipajul unei nave, proviziile, combustibilul etc. II. *intr.* (despre state) a renunța la pregătiri militare, a desființa sau a reduce înarmările. (< fr. *désarmer*)
- dezarmánt, -ă** *adj.* care potolește furia. • care face pe cineva să părăsească lupta. (< fr. *désarman*)
- dezarmáre** *s. f.* acțiunea de a dezarma; complex de măsuri prin aplicarea cărora se urmărește lichidarea sau limitarea armamentelor și a forțelor armate ale statelor, inclusiv a armelor de distrugere în masă. (< *dezarma*)
- dezarondá** *vb. tr.* a desfăce, a împărți o unitate agricolă, în vederea creării de noi unități. (< *dez-* + *aronda*)
- dezarticulá** *vb. I. tr. I. (med.)* despre membre) a face să iasă din articulație. 2. (*chir.*) a amputa la nivelul unei articulații. II. *refl. I.* (despre oase) a ieși din încheieturi. 2. a-și pierde coeziunea, a se dezmembra. (< fr. *désarticuler*)
- dezarticulát, -ă** *adj.* 1. (despre membre, oase) scos din articulație. 2. (*fig.*) cu mișcări necoordonate; dezechil-

- brat, 3. (despre sunete, cuvinte) rău articulat, neclar. (<dezarticula)
- dezarticulație** *s. f.* dezarticulare. (<fr. *désarticulation*)
- dezasamblă** *vb. tr.* 1. (*tehn.*) a demonta, a desface un asamblaj de piese. 2. (*inform.*) a transpune invers un program de cod-mașină în mnemonecele limbajului de asamblare. (<fr. *désassembler*)
- dezasamblor** *s. n.* parte a unui ordinator care efectuează dezasamblarea (2). (<dez- + *asamblor*)
- dezasfaltă** *vb. tr.* a îndepărta asfaltul și rășinile dintr-un produs petrolier. (<fr. *désasphalter*)
- dezasimilă** *vb. tr., refl.* (despre substanțele complexe din organism) a (se) transforma în substanțe mai simple și nespecifice, pe care organismul le elimină. (<fr. *désassimiler*)
- dezasimilator**, -oăre *adj.* care contribuie la dezasmilare. (<fr. *désassimilateur*)
- dezasimilăție** *s. f.* 1. dezasmilare. 2. totalitatea proceselor metabolice de descompunere a substanțelor, care au loc în organismele vii; catabolism. (<fr. *désassimilation*)
- dezasocia** *vb. I. tr., refl.* a rupe, a desființa o asociație. II. *refl.* (despre asociații) a se desface. (<fr. *désassocier*)
- dezasortă** *vb. tr.* 1. a face ca magazinele să rămână lipsite de sortimente variate de mărfuri. 2. a desperechea (ceva asortat). (după fr. *désassortir*)
- dezástru** *s. n.* nenorocire de mari proporții, catastrofă, calamitate. (<fr. *désastre*)
- dezastruos**, -oasă *adj.* catastrofal, groaznic. (<fr. *désastreux*)
- dezaureolă** *vb. tr.* a lipsi (pe cineva) de aureolă. (<fr. *désauréoler*)
- dezavantaja** *vb. tr.* a pune în inferioritate; a lipsi pe cineva de un avantaj; a prejudicia. (<fr. *désavantager*)
- dezavantajos**, -oasă *adj.* care dezavantajează; nefavorabil, neprielnic. (<fr. *désavantageux*)
- dezavuuă** *vb. tr.* 1. a dezaproba, a condamna spusele sau faptele cuiva. 2. a refuza să recunoască ceva; a renega. (<fr. *désavouer*)
- dezavuuabil**, -ă *adj.* care poate sau trebuie să fie dezavuat. (<fr. *désavouable*)
- dezaxă** *vb. I. tr., refl.* a(-și) schimba poziția astfel încât axa să nu mai fie în poziția ei obișnuită. II. *refl. (fig.)* (despre oameni) a se dezechilibra (mental), a se scrânti, a se sminti. (<fr. *désaxer*)
- dezaxat**, -ă *adj.* 1. deplasat de pe axă. 2. dezechilibrat; irresponsabil, tulburat mental. (<dezaxa)
- dezbăte** *vb. tr.* 1. a discuta, a supune unei largi discuții (o chestiune, un proiect de lege etc.). 2. (*jur.*) a judeca în fond (un proces) (după fr. *débattre*)
- dezbătere** *s. f.* acțiunea de a dezbate; analiză amănunțită; discuție asupra unei probleme de interes obștesc. (<dezbate)
- dezbenzină** *vb. tr.* a degazolina. (<dez- + *benzină*)
- dezbobină** *vb. tr.* a desfășura (firul de pe) o bobină. (după fr. *débobiner*)
- dezechilibră** *vb. I. refl.* 1. a(-și) pierde echilibrul. 2. (*fig.*) a(-și) pierde rațiunea, judecata. II. *tr.* a face ca într-un buget cheltuielile să întrecă veniturile. (<fr. *déséquilibrer*)
- dezechilibrat**, -ă *adj.* care și-a pierdut echilibrul; (*fig.*) care și-a pierdut judecata. (<fr. *déséquilibré*)
- dezechilibru** *s. n.* 1. lipsă de echilibru. 2. (*fig.*) tulburare mentală; pierdere a judecății. (<fr. *déséquilibre*)
- dezechipă** *vb. I. tr.* a lua echipamentul (unui militar, unei nave de război). II. *refl.* a(-și) scoate echipamentul, a se dezbrăca. (<fr. *déséquiper*)
- dezemulsionă** *vb. tr.* a separa lichidele dintr-o emulsie. (<fr. *désémulsionner*)
- dezemulsionant**, -ă *adj.* *s. n.* (substanță) care servește la dezemulsionare. (<dezemulsiona + -ant)
- dezeroiză** *vb. tr.* a înlătura caracterul eroic al unor fapte, personaje. (<dez- + *erou* + -iza)
- dezerotiză** *vb. tr.* a înlătura caracterul, coloratura erotică. (<dez- + *erotiza*)
- dezertă** *vb. intr.* 1. a fugi din armată; a fugi la inamic (în timp de război) ca militar. 2. (*fig.*) a părăsi în mod laș un loc, o funcție, o misiune. (<fr. *désertier*)
- dezertor** *s. m.* 1. militar care dezertează. 2. cel care părăsește în mod laș o misiune, un loc etc. (<fr. *déserteur*)
- dezertiune** *s. f.* dezertare. (<fr. *désertion*)
- dezesperant**, -ă *adj.* desperant. (<fr. *désespérant*)
- dezeșuă** *vb. tr.* a repune pe linia de plutire o navă eșuată; a despotmoli. (<fr. *déséchouer*)
- dezetatiză** *vb. tr.* a reduce controlul statului asupra economiei unei țări sau a funcționării unei antreprize. (<fr. *désétatiser*)
- dezeuropeniză** *vb. refl., tr.* a(-și) pierde, a face (o țară, un popor) să(-și) piardă caracterul european. (<dez- + *europeniza*)
- dezexcitare** *s. f.* 1. anulare sau reducere a intensității curentului de excitație al unei mașini electrice. 2. (*fiz.*) trecere a unui sistem de particule dintr-o stare energetică excitată în starea fundamentală. (după fr. *désexcitation*)
- dezgust** *s. n.* repulsie față de unele alimente etc.; scârbă, silă. (după fr. *dégoût*)
- dezgustă** *vb. tr., refl.* a(-și) pierde, a face să(-și) piardă gustul, pofta (pentru ceva), a (se) scârbi. (după fr. *dégoûter*)
- dezgustător**, -oăre *adj.* care trezește dezgust; respingător. (<dezgusta + -tor)
- dezice** *vb. I. tr.* a nega, a retracta (ceva). II. *refl.* a(-și) retrage cuvântul, a dezminți. (după fr. *dédire*)
- dezideologiză** *vb. tr.* a face un lucru să(-și) piardă caracterul ideologic. (<dez- + *ideologiza*)
- deziderat** *s. n.* ceea ce e de dorit să se realizeze. • dorință (formulată oficial), doleanță. (<germ. *Desiderat*, lat. *desideratum*)
- deziderativ**, -ă *adj.* (*lingv.*) susceptibil de a exprima ideea de dorință, de plăcere. (<fr. *désideratif*)
- dezie** *elem.* „divizare”. (<fr. -*désie*, cf. gr. *daiein*, a împărți)
- deziluzie** *s. f.* decepție, dezamăgire. (<fr. *désillusion*)
- deziluzionă** *vb. tr.* a face pe cineva să(-și) piardă iluziile; a dezamăgi, a decepționa. (<fr. *désillusionner*)
- dezimplică** *vb. tr.* a scoate (pe cineva) din cauză. (<dez- + *implică*)
- dezincrimină** *vb. tr.* a abroga o dispoziție incriminătoare atunci când o faptă penală a încetat să mai prezinte un pericol social. (<dez- + *incrimina*)
- dezin crustă** *vb. tr.* 1. a înlătura crusta din instalațiile de răcire ale motoarelor cu ardere internă, din cazanele cu abur, turbine etc. 2. a îndepărta unele substanțe care însoțesc celuloza în materia primă fibroasă din care se fabrică hârtia. (<fr. *désincruster*)
- dezin crustant** *s. n.* substanță care se folosește la dezin crustare. (<fr. *désincrustant*)
- dezin crustație** *s. f.* dezin crustare. (<fr. *désincrustation*)
- dezin culpă** *vb. tr.* a retrage, a anula o inculpație. (<fr. *désinculper*)
- dezin individualiză** *vb. tr.* a face să(-și) piardă individualitatea; a depersonaliza. (<dez- + *individualiza*)
- dezin industrializă** *vb. tr.* a scădea ponderea industriei în economia unei țări. (<fr. *désindustrialiser*)
- dezin infectă** *vb. tr.* a distruge germeni patogeni din afara organismului, în scopul împiedicării contaminării. (<fr. *désinfecter*)
- dezinfectant**, -ă *adj.* *s. n.* (substanță) care servește la dezinfectare. (<fr. *désinfectant*)
- dezinfector** *s. n.* bazin cu soluții dezinfectante pentru accesul vehiculelor și persoanelor. (<dezinfecta + -tor)
- dezinfectie** *s. f.* dezinfectare. (<fr. *désinfection*)
- dezinfectă** *vb. tr.* a distruge viețile care infestază o cultură, legume, fructe etc. (<fr. *désinfester*)
- dezinfectant** *s. n.* substanță chimică care distruge larve, insecte, viermi, pestici. (<fr. *désinfectant*)
- dezinflamă** *vb. tr., refl.* (*med.*) a (se) dezumfla. (<fr. *désinflammer*)
- dezinformă** *vb. tr.* a informa greșit, în mod intenționat, tendențios; a induce în eroare. (<fr. *désinformer*)
- dezinformație** *s. f.* dezinformare. (<rus. *dezinformația*)
- dezinhibă** *vb. tr., refl.* a(-și) înlătura starea de inhibiție. (<dez- + *inhiba*)
- dezinhibatōr** *s. m.* substanță psihotropă care poate produce dezinhibiție. (<dezinhiba + -tor)
- dezinhibiție** *s. f.* dezinhibare. (<fr. *désinhibition*)
- dezinsectiză** *vb. tr.* a distruge insectele care transmit germeni patogeni. (<fr. *désinsectiser*)
- dezinsecție** *s. f.* dezinsectizare. (<fr. *désinsection*)

- dezinserție** *s. f.* desprindere (chirurgicală) a unui mușchi sau tendon de pe un os. (< fr. *désinsertion*)
- dezintegră** *vb. I. tr., refl.* (despre nucleul atomic) a (se) transforma spontan în alte nuclee atomice, prin emiteră de particule sau prin rupere în fragmente. **II. tr. (fig.)** a distruge integritatea unui lucru. (< fr. *désintégrer*)
- dezintegrator** *s. n.* 1. mașină pentru măcinarea materialelor semidure (ghips, sare) sau fibroase (azbest, coji etc.). 2. aparat mecanic în metalurgie pentru epurarea gazului. (< fr. *désintegrateur*)
- dezintegrăție** *s. f.* dezintegrare. (< fr. *désintégration*)
- dezinteres** *s. n.* lipsă de interes; indiferență, nepăsare, delăsare. (după fr. *désintéret*)
- dezinteresă** *vb. refl.* a-și lipsi cuiva interesul pentru ceva sau ceva; a nu se ocupa de... (< fr. *désintéresser*)
- dezintoxică** *vb. tr.* 1. a înlătura o intoxicație din organism. 2. a trata un toxicoman prin suprimarea ingerării substanței toxice. (< fr. *désintoxiquer*)
- dezintoxicăție** *s. f.* dezintoxicare. (< fr. *désintoxication*)
- dezinvaginăție** *s. f.* reducere a unei invaginații. (< fr. *désinvagination*)
- dezinvesti** *vb. tr.* a suprima sau a reduce investițiile într-un sector economic. (< fr. *désinvestir*)
- dezinvestiție** *s. f. (psihan.)* refulare a energiei psihice investite într-o reprezentare, un obiect etc. (după fr. *désinvestissement*)
- dezinvolt, -ă** *adj.* (despre oameni) liber în mișcări; degajat; (despre manifestări) liber, nestingherit. (< fr. *désinvolté*)
- dezinvoltură** *s. f.* atitudine, comportare firească, degajată; spontaneitate. • (*peior.*) îndrăzneală, lipsă de jenă. (< fr. *désinvolture*)
- dezoniză** *vb. tr.* a îndepărta ionii dintr-o soluție, dintr-un gaz ionizat. (< fr. *désioniser*)
- deziotaciză** *vb. tr., refl.* a reveni, sub influența limbii literare, la formele cu dentalele sau cu vocala *e* nealterate de iot. (< *dez-* + *iotaciza*)
- dezirabil, -ă** *adj.* care corespunde dorinței, care stărnește dorință. (< fr. *désirable*)
- dezizolă** *vb. tr.* a înlătura o izolație. (< fr. *désisoler*)
- dezmembră** *vb. tr., refl.* a (se) desface în mai multe părți, a (se) descompune; a (se) desființa. (după fr. *démembrer*)
- dezmembrabil, -ă** *adj.* (despre un sistem tehnic) care poate fi desfăcut în părțile componente. (< *dezmembra* + *-bil*)
- dezmembrător** *s. n.* mașină pentru sfărâmarea materialelor friabile. (< *dezmembra-* + *-tor*)
- dezminți** *vb. tr.* 1. a declara că un fapt, o afirmație etc. nu corespund adevărului. 2. a declara false (un zvon, o știre etc.); a infirma. • a retracta. 3. a nu răspunde așteptărilor, speranțelor. (după fr. *démentir*)
- dezmințire** *s. f.* acțiunea de a dezminți; declarație, act prin care se arată că ceva nu este adevărat. (< *dezminți*)
- deznaționaliză** *vb. refl., tr.* a-și pierde, a face (un grup etnic) să-și piardă particularitățile naționale. (după fr. *dénationaliser*)
- deznaționalizare** *s. f.* acțiunea de a (se) deznaționaliza; politică prin care se urmărește ca un grup etnic să-și piardă caracterile naționale (tradiții, limbă etc.). (< *deznaționaliza*)
- deznodământ** *s. n.* felul cum se rezolvă o situație, un conflict etc.; soluție. • parte finală care soluționează intriga unei acțiuni dramatice, a unei narațiuni. (după fr. *dénouement*)
- dezbodient, -ă** *adj.* neascultător, nesupus. (< engl. *disobédient*)
- dezbodientă** *s. f.* nesupunere, neascultare; insubordonare. (după fr. *désobéissance*)
- dezbodicită** *vb. refl.* (despre lucruri) a-și pierde caracterul obiectiv. (< *dez-* + *obiectiv*)
- dezbolterăție** *s. f.* dezobstruare. (< fr. *désoblitération*)
- dezbolteră** *vb. tr. (tehn., med.)* a destupa, a desfunda. (< fr. *désobstruer*)
- dezbolterănt, -ă** *adj.* care destupă, desfunde. (< fr. *désobstruant*)
- dezbolterăție** *s. f.* dezobstruare. (< fr. *désobstruction*)
- dezocupă** *vb. tr. I.* a elibera un loc ocupat. **II. refl.** a se face liber. (după it. *disoccupare*)
- dezodoriză** *vb. tr.* a suprima un miros neplăcut. (< fr. *désodoriser*)
- dezodorizant, -ă** *adj., s. n.* (substanță) care dezodorizează; deodorant. (< fr. *désodorisant*)
- dezodorizare** *s. f.* 1. acțiunea de a dezodoriza. 2. operație de purificare a anumitor produse prin eliminarea substanțelor rău mirositoare. • îndepărtare, în procesul de rafinare a uleiurilor vegetale, a componentelor care le imprimă miros neplăcut sau caracteristic. (< *dezodoriza*)
- dezodorizator** *s. n.* aparat pentru dezodorizarea uleiurilor. (după fr. *désodoriseur*)
- dezolă** *vb. tr.* a măhni adânc, a îndurera, a întrista, a deprima. (< fr. *désoler*, lat. *desolare*)
- dezolant, -ă** *adj.* care dezolează; jalnic; deprimant. (< fr. *désolant*)
- dezolăre** *s. f.* 1. tristețe, jale, măhnire adâncă. 2. (fig.) singurătate apăsătoare; pustiu. (< *dezola*)
- dezonglare** *s. f.* cădere a cutiei cornoase a copitei la animale. • desprindere a unghiei de pe falangele animalelor sacrificate. (după fr. *désongler*)
- dezonoare** *s. f.* pierdere a onoarei; necinste; (*p. ext.*) ocară, rușine. (< fr. *déshonneur*)
- dezonoră** *vb. tr., refl.* a-și pierde, a face pe cineva să-și piardă onoarea; a (se) necinsti. (< fr. *déshonorer*)
- dezonorant, -ă** *adj.* care dezonorează; necinstit, rușinos. (< fr. *déshonorant*)
- dezapaciză** *vb. tr.* a face să nu mai fie opac; a limpezi. (< *dez-* + *opaciza*)
- dezordine** *s. f.* 1. lipsă de ordine; neorânduială, deranj. 2. lipsă de organizare, de disciplină; debandadă. • (*pl.*) tulburări (sociale); revoltă, răscoală. 3. (fig.) confuzie (în idei); incoerență. (după fr. *désordre*)
- dezordonat, -ă** *adj.* 1. (despre oameni) neglijent, neordonat (în muncă, în gândire, îmbrăcăminte etc.). 2. (despre lucruri; și *adv.*) în dezordine, în neorânduială. (< fr. *désordonné*)
- dezorganiză** *vb. tr.* a distruge, a strica ordinea, funcționarea normală. (< fr. *désorganiser*)
- dezorganizator, -oare** *adj., s. m. f.* (cel) care dezorganizează. (< fr. *désorganisateur*)
- dezorientă** *vb. tr., refl.* 1. a face să-și piardă sau a-și pierde simțul orientării, a nu recunoaște locul unde se află. 2. (fig.) a (se) zăpăci, a (se) deruta. (< fr. *désorienter*)
- dezorientare** *s. f.* acțiunea de a dezorienta; descumpănire, uluire, deconcertare. • pierdere a capacității individului de a-și reprezenta situația în timp și spațiu, de a identifica propria persoană sau a celorlalți. (< *dezorienta*)
- dezorientat, -ă** *adj.* 1. care nu se poate orienta, nu știe unde se află sau încotro să se îndrepte. 2. (fig.) care nu știe ce hotărâre să ia într-o anumită situație; descumpănit, deconcertat. (< fr. *désorienté*)
- dezosă** *vb. tr.* a desprinde carnea de pe oase la animalele sacrificate; a scoate oasele de la pește. (< fr. *déosser*)
- dezosificăție** *s. f.* îndepărtare, lipsă a sărurilor minerale din oase. (< fr. *désossification*)
- dezoxidă** *vb. tr.* a îndepărta oxigenul dintr-o substanță; a dezoxigena. (< fr. *désoxyder*)
- dezoxidant, -ă** *adj., s. m.* (substanță) care dezoxidează. (< fr. *désoxydant*)
- dezoxidăție** *s. f.* dezoxidare. (< fr. *désoxydation*)
- dezoxigenă** *vb. tr.* a dezoxida. (< fr. *désoxygéner*)
- dezoxiribonucleic** *adj. acid* ~ = acid nucleic format din patru tipuri de baze azotoase, o pentoză și acid fosforic, cu rol esențial în mecanismul ereditar al organismelor vii. (< fr. *désoxyribonucléique*)
- dezoxiriboză** *s. f.* pentoză în nucleotidele acidului dezoxiribonucleic. (< germ. *Desoxyribose*)
- dezumaniză** *vb. I. tr., refl.* a face (pe cineva) să-și piardă, a-și pierde caracterile sau sentimentele umane; a (se) abrutiza. **II. tr.** a prezenta schematic un personaj literar. (< fr. *déshumaniser*)
- dezumanizant, -ă** *adj.* care dezumanizează. (< *dezumaniza* + *-ant*)
- dezvergă** *vb. tr. (mar.)* 1. a desprinde o velă de pe vergă sau de pe strai. 2. a coborî vergile. (< *dez-* + *vergă*)
- dezvoltă** *vb. I. refl.* (despre materie, fenomene) a trece de la o stare calitativă veche la alta nouă, de la o treaptă inferioară la alta superioară, de la simplu la complex. • a se extinde, a crește, a se mări. • (despre ființe) a

- evolua treptat. **II. tr. 1.** a amplifica în mod creator (o doctrină, o teorie), a îmbogăți cu principii, cu teze noi. **2.** a expune pe larg, amănunțit. **3.** a produce, a emana, a degaja căldură, energie etc. (după lat. *disolvere*)
- DI¹** *elem.* „doi”, „de două ori, dublu”. (< fr. *di-*, cf. lat., gr. *dis*)
- DI²** v. *dis*¹.
- DI³(A)-** *pref.* „separare”; „prin, de-a lungul”; „peste”; „contra”; „poziție de mijloc”. (< fr. *di/a/-*, cf. gr. *dia*, prin, peste)
- diabáz** *s. n.* rocă magnetică efuzivă, verzuie sau cenușie, în care mineralele componente sunt transformate. (< germ. *Diabas*, fr. *diabase*)
- diabét¹** *s. n.* boală care prin neputința organismului de a utiliza zahărul din alimentație, determinând creșterea cantității acestuia în sânge (hiperglicemie) și în urină (glicozurie). (< fr. *diabète*)
- DIABET²(O)-** *elem.* „diabet”. (< fr. *diabét/o/-*, cf. gr. *diabetes*, scurgere continuă)
- diabétic**, -ă *adj.*, *s. ni. f.* (suferind) de diabet. (< fr. *diabétique*)
- diabetogén**, -ă *adh.* care produce diabet. (< fr. *diabétogène*)
- diabetológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în diabetologie. (< fr. *diabétologue*)
- diabetologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază diabetul. (< fr. *diabétologie*)
- diabólic**, -ă *adj.* **1.** drăcesc, de (la) diavol; demonic. **2.** funest, primejdios. **3.** rău, crud; cinic; perfid. (< fr. *diabolique*, lat. *diabolicus*)
- diabolism** *s. n.* cult al diavolului. (< fr. *diabolisme*)
- diabolizá** *vb. tr.* a acuza; a considera păcătos pe cineva. (< fr. *diaboliser*)
- diabolo** *s. n.* **1.** jucărie dintr-un mosoraș care se aruncă în sus și se prinde pe o sferică legată între două bețișoare. **2.** proiectil la armele cu aer comprimat din alice de plumb excavate spre interior. (< fr. *diabolo*)
- diachéná** *s. f.* fruct din două achene lipite. (< fr. *diakène*)
- diaclázá** *s. f.* fisură produsă în roci de către agenți externi sau de către tensiuni interioare. (< fr. *diaclyse*)
- diaclinál** *s. n.* element de relief care traversează o cută. (< *dia-* + *clin*)
- diacritic** *adj.* *semm* ~ = semn grafic care modifică valoarea fonetică a unei litere. (< fr. *diacritique*, gr. *diakritikos*)
- diacrónic**, -ă *adj.* evolutiv, istoric. (< fr. *diachronique*)
- diacronie** *s. f.* evoluție în timp a unui proces, a unui ansamblu de fenomene. (< fr. *diachronie*)
- diacústică** *s. f.* parte a fizicii care studiază refracția sunetelor. (< fr. *diacoustique*)
- diádá** *s. f.* **1.** principiu metafizic al dualității, la filozofii antici greci, opus monadei. **2.** (în *psih.* socială) orice relație dintre două persoane, sub raportul interacțiunii. **3.** (*mat.*) grup de două mărimi legate cu ocazia aceleiași operații. **4.** (*biol.*) cele două celule rezultate din prima diviziune meiotică. **5.** (în versificație) grup armonic de două vocale. (< fr. *dyade*)
- diadélf**, -ă *I. adj.* (despre stamine) reunit în două fascicule. **II. s. n.** androceu în care staminele sunt împreunate în două fascicule. (< fr. *diadelphé*)
- diadēmá** *s. f.* podoabă din metal prețios, cunună, împodobită cu pietre scumpe, pe care o purta suveranii ca semn al regalității sau unele grade ecleziastice. • obiect de podoabă purtat de femei pe frunte în anumite ocazii. (< fr. *diadème*, lat. *diadema*)
- diadinámic** *adj.* *curent* ~ = curent electric utilizat în terapeutică pentru calmarea durerilor. (< fr. *diadynamique*)
- diadóh** *s. m.* **1.** nume dat generalilor care își disputau moștenirea tronului lui Alexandru cel Mare. **2.** moștenitor al tronului în Grecia modernă, epigon (1). (< fr. *diadoque*, gr. *diadokhos*)
- diafán¹**, -ă *adj.* foarte puțin dens, lăsând lumina să străbată, fără a permite să se distingă clar formele și contururile; transparent, foarte subțire. **2.** (despre oameni) palid, străveziu; fin. (< fr. *diaphane*)
- DIAFAN²(O)-** *elem.* „transparent, diafan”. (< fr. *diaphan/o/-*, cf. gr. *diaphanes*)
- diafanie** *s. f.* procedeu de tipărire cu cerneluri transparente, pe celofan, celuloid etc. • produsul obținut. (< germ. *Diaphanie*)
- diafanitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este diafan; transparentă (după fr. *diaphanéité*)
- diafanizá** *vb. tr., refl.* a face, a deveni diafan. (< fr. *diaphaniser*)
- diafanometrie** *s. f.* studiul transparenței corpurilor. (< fr. *diaphanométrie*)
- diafanométru** *s. n.* **1.** aparat pentru determinarea turburării apei, prin măsurarea transparenței ei. **2.** instrument de măsură a vizibilității. **3.** aparat cu care se determină opacitatea (sau transparența) hârtiei. (< fr. *diaphanomètre*)
- diafanoscóp** *s. n.* **1.** aparat folosit în diafanoscopie. **2.** aparat pentru identificarea semințelor seci, pe baza transparenței lor (1). (< fr. *diaphanoscope*)
- diafanoscopie** *s. f.* examen al cavităților interne ale corpului prin transparență sub acțiunea unei surse luminoase; diascopie (1). (< fr. *diaphanoscopie*)
- diafilm** *s. n.* diapozitiv de film, cuprinzând o succesiune de imagini color sau alb-negru, încorporate într-o peliculă continuă. (< rus. *diafilm*)
- diafizá** *s. f.* partea mediană a unui os lung. (< fr. *diaphyse*)
- diafizectomie** *s. f.* rezecție a unei diafize. (< fr. *diaphysectomie*)
- diafón** *s. n.* (*mar.*) aparat de producere a semnalelor acustice pentru ceață cu ajutorul aerului comprimat. (< engl., fr. *diaphon*)
- diafonie** *s. f.* **1.** trecere a unui semnal de pe o cale de transmisiune pe o altă cale. **2.** acord muzical în care un sunet este susținut de octava, cvarta sau cvinta corespunzătoare acestuia. **3.** muzică veche pe două voci. (< fr. *diaphonie*)
- diafonometrie** *s. f.* tehnica măsurării efectelor diafoniei (1) în circuitele telefonice. (< fr. *diaphonométrie*)
- diafonométru** *s. n.* aparat electric în diafonometrie. (< fr. *diaphanomètre*)
- diaforázá** *s. f.* enzimă care catalizează dehidrogenarea coenzimelor reduse. (< engl. *diaphorase*)
- diafóră** *s. f.* figură de stil constând în reluarea unui cuvânt, modificându-i ușor accepția. (< germ. *Diaphora*, fr. *diaphore*, gr. *diaphora*)
- diaforétic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care produce diaforeză; sudorific. (< fr. *diaphorétique*)
- diaforéză** *s. f.* transpirație abundentă. (< fr. *diaphorèse*)
- diatote** *s. f.* apariție a unei imagini parazite pe ecranul televizorului. (< fr. *diaphotie*)
- diatotropism** *s. n.* tendință a unor organe ale plantelor de a crește într-o poziție perpendiculară față de direcția razelor luminoase. (< fr. *diaphototropisme*)
- diafragmá** *vb. tr.* a limita cu ajutorul unei diafragme fasciculele de lumină care trec printr-un sistem optic. (< fr. *diaphragmer*)
- diafragmátic**, -ă *adj.* în formă de diafragmă, schematic, grafic. (< fr. *diaphragmatique*)
- diafragmatită** *s. f.* inflamație a diafragmei (1). (< fr. *diaphragmatite*)
- diafrágmă** *s. f.* **1.** mușchi care desparte toracele de abdomen. **2.** membrană care reproduce sunetele prin vibrațiile sale. **3.** placă subțire, opacă, cu deschidere reglabilă, care limitează fasciculele de lumină la trecerea printr-un sistem optic; blendă (2). **4.** dispozitiv de închidere a unui recipient. **5.** (*constr.*) perete portant pentru preluarea solicitărilor orizontale; planșeu, placă. **6.** dispozitiv format dintr-o membrană cu orificiu pentru măsurarea debitelor sau vitezelor într-o conductă. **7.** (*med.*) contraceptiv mecanic pentru femei. (< fr. *diaphragme*, lat., gr. *diaphragma*)
- diaforéză** *s. f.* proces metamorfic prin care șisturile cristaline se adaptează unor condiții de metamorfism mai puțin intens decât cel care a determinat formarea lor; retromorfism. (< fr. *diaphorèse*)
- diagenétic**, -ă *adj.* format prin diageneză. (< fr. *diagenétique*)
- diagenéză** *s. f.* totalitatea transformărilor suferite de rocile sedimentare după depunerea lor sub acțiunea apelor în circulație. (< fr. *diagenése*)
- diageotropism** *s. n.* tendință a unor organe vegetale de a lua o poziție perpendiculară față de forța de gravitație a Pământului. (< fr. *diageotropisme*)
- diaglfiá** *s. f.* (*arte*) ornament gravat în relief prin adâncirea materialului tăiat. (< fr. *diaglyphe*)
- diagnótic** *s. n.* **1.** determinare de către medic a unei boli pe baza manifestărilor clinice și de laborator; di-

- agnoză. 2. (fig.) prezivuire, ipoteză pornind de la anumite semne. (<fr. *diagnostic*, gr. *diagnostikos*)
- diagnostică** *cv. tr.* a pune un diagnostic (1). (<fr. *diagnostiquer*)
- diagnostician**, -ă *s. m. f.* medic specialist în diagnosticarea bolilor. (<engl. *diagnostician*)
- diagnoză** *s. f.* 1. diagnostic (1). 2. identificare a unui fenomen pe baza descrierii stării sale prezente. 3. descriere sumară a unei plante, care o deosebește de altele. 4. (cib.) examen destinat a detecta erorile într-un program, în datele sau în circuitele unei mașini. (<fr. *diagnose*)
- diagonal**, -ă *I. adj.* ca o diagonală; oblic. *II. s. n.* (text) împletitură de fire care prezintă în țesătură linii paralele oblice. *II. s. f.* 1. segment de dreaptă care unește două vârfuri opuse ale unui poligon sau ale unui poliedru. *o în ~ = de-a curmezeiul*. • (mil.) curea purtată de-a curmezeiul pieptului. 2. bară, grindă etc. pusă în curmezeiș. 3. linie de cale ferată care întretaie oblic mai multe linii paralele ale unei stații. (<fr. *diagonal*, lat. *diagonalis*)
- diagraf** *s. n.* instrument pentru reproducerea obiectelor aflate în fața ochilor după principiul camerei luminoase, fără a cunoaște arta desenului. (<engl. *diagraph*)
- diagrafie** *s. f.* 1. arta de a desena cu ajutorul diagrafului. 2. înregistrare grafică a variației valorilor unor mărimi caracteristice. (<fr. *diagraphie*)
- diagramă** *s. f.* 1. reprezentare grafică schematică a valorilor unor mărimi sau a relațiilor dintre ele. • (pl.) semne tipografice speciale cu care se culeg diferite probleme de șah. 2. schemă pentru fixarea locurilor în vagoane (la anumite trenuri), în autocar, în săli de spectacole etc. • schema încărcăturii (mărfuri și pasageri) a unui avion. 3. linie trasată de un aparat înregistrator. 4. (bot.) ~ *florală* = proiecție orizontală a tuturor componentelor unei flori. (<fr. *diagramme*, gr. *diagramma*)
- diál**, -ă *adj.* (mit.) care era consacrat lui Iupiter sau cultului său. (<lat. *dialis*)
- dialcool** *s. m.* corp chimic care posedă două funcții alcool; glicol. (<fr. *dialcool*)
- dialdehidă** *s. f.* corp chimic care posedă două funcții aldehidă. (<fr. *dialdehyde*)
- dialect** *s. n.* 1. variantă regională a unei limbi, caracterizată prin particularități fonetice și lexicale. 2. (impr.) grai. (<fr. *dialecte*, lat. *dialectus*)
- dialectal**, -ă *adj.* referitor la dialect; propriu unui dialect. (<fr. *dialectal*)
- dialectalism** *s. n.* particularitate dialectală; dialectism (1); regionalism. (<fr. *dialectalisme*)
- dialectaliză** *vb. refl.* (despre limbă) a lua forme diferite după regiune. (<fr. *dialectaliser*)
- dialectic**, -ă *I. adj.* 1. conform cu principiile dialecticii; bazat pe dialectică. 2. care privește fenomenele de pe pozițiile dialecticii. *II. s. f.* 1. (ant.) arta de a ajunge la adevăr descoperind contradicții în raționamentul adversarului. 2. (în evul mediu) arta deosebirii adevărului de neadevăr. 3. (în filozofia marxistă) teorie generală despre dezvoltarea naturii, a societății și gândirii, precum și metoda de cunoaștere și de transformare a lumii. 4. procesul mișcării și al dezvoltării fenomenelor. (<fr. *dialectique*, lat. *dialecticus*)
- dialectician**, -ă *s. m. f.* specialist în dialectică. (<fr. *dialecticien*)
- dialectism** *s. n.* 1. cuvânt sau expresie aparținând unui dialect; dialectalism. 2. teorie care consideră că lumea fenomenelor poate fi explicată printr-un șir de opoziții bine alese, care se înlocuiesc reciproc la infinit. (<fr. *dialectisme*, rus. *dialektizm*, germ. *Dialektismus*)
- dialectiză** *vb. tr.* a face să evolueze ceva prin opoziții și depășiri ale acestor opoziții. (<fr. *dialectiser*)
- DIALECTO-** *elem.* „grai, dialect”. (<fr. *dialecto-*, cf. gr. *dialektos*)
- dialectolog**, -ă *s. m. f.* specialist în dialectologie. (<fr. *dialectologue*)
- dialectologie** *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază dialectele și graiurile unei limbi. (<fr. *dialectologie*)
- dialélă** *s. f.* (log.) cerc vicios într-o demonstrație sau definiție; definire a unei noțiuni prin ea însăși. (<fr. *dialléle*)
- DIALI-** *elem.* „separare, despărțire”. (<fr. *dialy-*, cf. gr. *dialyse*, a separa)
- dialingvistică** *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază
- elementele care, aparent, pot fi sistematizate după criterii formale. (<engl. *dialinguistics*)
- dialipetal**, -ă *I. adj.* (despre flori) a cărui corolă are petale separate. *II. s. f. pl.* subclasă de plante angiosperme dicotiledonate cu flori dialipetale. (<fr. *dialypétale/s/*)
- dialisepál**, -ă *adj.* (despre flori) al cărui calicic are sepalare separate. (<fr. *dialysépale*)
- dializá** *vb. tr.* a efectua o dializă. (<fr. *dialyser*)
- dializátor** *s. n.* dializor. (<*dializa* + -tor)
- dializă** *s. f.* 1. metodă terapeutică de dezințoxicare a sângelui în insuficiența renală. 2. procedeu de separare a corpiilor coloidalți trecându-i printr-o membrană semipermeabilă. (<fr. *dialyse*)
- dializór** *s. n.* aparat pentru dialize; dializator. (<fr. *dialyseur*)
- dialóg** *s. n.* 1. conversație între doi vorbitori. 2. schimb de opinii între reprezentanții a două partide, state etc. 3. ansamblu de replici schimbate între personajele unei piese de teatru sau ale unui film; pasaj dintr-o operă literară care reproduce convorbirea unor personaje. *o ~ interior* = replicile pe care le schimbă cu sine însuși un personaj literar. • scriere redactată sub formă de dialog (1). 4. alternanță de fraze muzicale care parcă răspund una alteia, executate de două voci sau instrumente ori chiar de un singur instrument cu registre diferite. (<fr. *dialogue*, lat. *dialogus*)
- dialogá** *vb. intr.* 1. a vorbi, a conversa cu cineva. 2. a face să vorbească între ele personajele unei piese de teatru; a dialogiza (1). (<fr. *dialoguer*)
- dialogát**, -ă *adj.* (despre opere literare) în formă de dialog; dialogic. (<*dialoga*)
- dialoghišt** *s. m.* specialist în scrierea de dialoguri pentru filme. (<fr. *dialoguiste*)
- dialógic**, -ă *adj.* dialogat. (<fr. *dialogique*)
- dialogism** *s. n.* arta dialogului; întrebuintarea dialogului în expunerea ideilor, a sentimentelor etc. (<fr. *dialogisme*)
- dialogizá** *vb. I. tr.* a pune (un text) în formă de dialog; a dialoga (2). *II. intr.* a folosi dialogul; a sta de vorbă, a discuta. (<it. *dialogizzare*)
- diamagnétic**, -ă *adj.* (despre unele corpuri) care se deplasează de la un câmp magnetic mai intens către altul mai slab. (<fr. *diamagnétique*)
- diamagnetism** *s. n.* proprietate a unor corpuri de a fi diamagnetice. (<fr. *diamagnétisme*)
- diamálț** *s. n.* extract de mălț uscat, folosit la prepararea bomboanelor, în patiserie și în industria textilă. (<fr. *diamalt*)
- diamánt** *s. n.* 1. varietate de carbon pur, cristalizat, incolor și transparent, cu luciri puternice; cel mai dur dintre toate mineralele, folosit ca piatră prețioasă, ca abraziv etc. 2. unealtă formată dintr-o bucată de diamant (1) fixată pe un suport cu mâner, care se folosește la tăiatul sticlei. • linguriță de metal cu suprafața exterioară acoperită cu țandări fine de diamant (1), folosită în dentistică. 3. cel mai mic corp de literă de tipar. 4. extremitatea inferioară a fusului unei ancore. (<fr. *diamant*, /3/ germ. *Diamant*)
- diamantát**, -ă *adj.* 1. prevăzut cu diamante. *o piatră ~ă* = instrument abraziv, din granule de diamant încorporate într-un liant, pentru șlefuirea dinților și a protezelor dentare. 2. (fig.) ca diamantul. (<fr. *diamanté*)
- diamantifér**, -ă *adj.* (despre minereuri, roci, terenuri) care conține diamante. (<fr. *diamantifère*)
- diamantin**, -ă *I. adj.* asemănător cu diamantul. *II. s. f.* pulbere abrazivă artificială, folosită la lustruirea pieselor de otel. (<fr. *diamantin*)
- diamantizá** *vb. tr.* a da strălucirea diamantului. (după fr. *diamanter*)
- diám** *s. m.* picior de vers latin din doi iambi. (<lat. *diambus*)
- diamétrál**, -ă *I. adj.* referitor la diametru. *II. adv.* 1. de la un capăt la altul; de-a curmezeiul. 2. (fig.) cu totul, absolut. *o ~ opus* = total opus; de neimpăcat. (<fr. *diamétral*)
- diamétru** *s. n.* segment de dreaptă care trece prin centrul unui cerc, al unei curbe închise sau al unei sfere, unind două puncte opuse ale acestora. *o ~ aparent* = unghi sub care se văd extremitățile unui obiect îndepărtat, ale unui astru, de către un observator. (<fr. *diamètre*, lat. *diameterus*)

- diamidă** *s. f.* corp care posedă două funcții amidă. (< fr. *diamide*)
- diamină** *s. f.* corp care posedă două funcții amină. (< fr. *diamine*)
- diaminofenol** *s. n.* derivat al pirogalolului, al cărui clorhidrat este folosit ca revelator în fotografie. (< fr. *diaminophénol*)
- diamorfină** *s. f.* derivat semisintetic al morfinei, un analgezic puternic. (< engl. *diamorphine*)
- dianoetic**, -ă *adj. (fil.)* referitor la facultatea gândirii discursive, raționale sau la rezultatele acesteia. (< engl. *dianoetic*)
- diapauză** *s. f.* sistare sezonieră a funcțiilor vitale la insecte, pentru a supraviețui unor condiții nefavorabile de existență. (< fr. *diapause*)
- diapazon** *s. n.* 1. mic instrument de oțel în formă de U, care, vibrând, produce un singur sunet pur (*la*), etalon pentru acordare sau pentru a se „da tonul”. *O a fi la același ~ cu cineva* = a fi la aceeași dispoziție, în aceeași stare sufletească cu cineva. 2. ambitus. 3. model-tip de hașuri la standardizarea trasării grosimii hașurilor. 4. (*teh.*) ~ *de dimensiuni* = interval dintre valorile maxime și minime ale dimensiunilor unor piese standardizate. (< fr. *diapason*)
- diapedeză** *s. f.* trecere a leucocitelor prin pereții capilarelor sanguine, determinată de digestie sau de o infecție. (< fr. *diapedèse*)
- diapueitică** *s. f.* metodă radiologică pentru diagnosticarea, cât și pentru terapia focalului patologic. (< *diag*/noscic/ + *her/peutică*)
- diapir** *s. n.* cută anticlinală caracterizată prin prezența unui sămbure de roci plastice care străbat rocile acoperitoare. (< it. *diapiro*)
- diapirism** *s. n.* migrațiune lentă a unor roci din zonele profunde spre suprafață sub acțiunea presiunii din scoarța terestră. (< it. *diapirismo*)
- diaplegie** *s. f.* paralizie generalizată. (< fr. *diaplégie*)
- diaporamă** *s. f.* spectacol în cadrul căruia sunt proiectate diapozitive. (< fr. *diaporama*)
- diaporiză** *s. f.* dubitație. (< gr. *diaporesis*, în doială)
- diapozitiv** *s. n.* imagine fotogenică înregistrată pe peliculă reversibilă, colorată sau alb-negru, într-o ramă, care poate fi observată prin proiectare pe un ecran sau prin privire directă într-o vizionază. (< fr. *diapositive*)
- diaproiector** *s. n.* aparat pentru diaproiectie. (< germ. *Diaprojektor*)
- diaproiecție** *s. f.* proiecție pe un ecran a unei pelicule transparente de tip diapozitiv sau diafilm. (< *dia*/pozitiv/ + *proiecție*)
- diarée** *s. f.* boală, constând în evacuarea frecventă a materiilor fecale de consistență lichidă. (< fr. *diarhée*)
- diarécic**, -ă *adj.* referitor la diaree, de diaree. (< fr. *diarrhéique*)
- diarhie** *s. f.* guvernare simultană a doi suverani. (< fr. *dyarchie*)
- diarist** *s. m.* cel care își notează întâmplările zilnice. (< it. *diarista*)
- diarium** *s. n.* jurnal zilnic. (< lat. *diarium*)
- diartróză** *s. f.* articulație liberă, mobilă, între oase. (< fr. *diarthrose*)
- diascóp** *s. n.* aparat pentru proiecția diapozitivelor. (< fr. *diacscope*)
- diascopie** *s. f.* 1. diafanoscopie. 2. proiectare cu ajutorul diascopului. (< fr. *diacopie*)
- diasirm** *s. n.* figură de stil care exprimă cu abilitate o ironie caustică și umilitoare. (< fr. *diasyrme*, gr. *diasyrmos*)
- diasistem** *s. n.* sistem lingvistic dedus din analiza a două graiuri sau dialecte cu similitudini parțiale; supersistem. (< engl. *diasystem*, fr. *diasystème*)
- diaspór** I. *s. n.* fragment vegetal, sexuat sau asexuat, care se desprinde de planta mamă, putând genera o nouă plantă. II. *s. n.* oxid natural hidratat de aluminiu, foarte mărunț, sticleos, alb-cenușiu sau brun, în zăcămintele de bauxită și în rocile metamorfice. (< fr. *diaspore*)
- diáspora** *s. f.* totalitatea comunităților evreiești stabilite în afara Palestinei, mai ales în urma captivității babiloniene. • (*p. ext.*) dispersare a unui popor, a unei comunități. (< fr., gr. *diáspora*)
- diásporie** *s. f.* tip de diseminare a unui organism vegetal prin diáspori (1). (< fr. *diáspora*)
- diastáltic**, -ă *adj.* (despre organe, fenomene nervoase) care ajută, care duce la contracția mușchilor. (< fr. *diastaltique*, gr. *diastaltikos*)
- diastáză** *s. f.* 1. enzimă. 2. dezlipire accidentală a două părți anatomice, normal unite sau articulate între ele; disjunctie. (< fr. *diastase*)
- diastázic**, -ă *adj.* 1. enzimatic. 2. referitor la diastază (2). (< fr. *diastasiq*)
- DIASTEM(O)-DIASTEMAT(O)-** *elem.* „interval, distanță”. (< fr. *diastém/o/-*, *diastemat/o/-*, cf. gr. *diastema*, -atos)
- diastemátic**, -ă *adj.* 1. notație ~ă = sistem de notație muzicală simplă, fără indicații asupra duratei sunetelor. 2. glandă ~ă = glandă interstitală a testiculului; insuficiență ~ă = insuficiență a acestei glande. (< fr. *diastématique*)
- diastémă** *s. f.* 1. fisură congenitală. 2. spațiu anormal între dinții incisivi frontali; strugăreață. 3. (*geol.*) interval de timp între depunerea unui depozit de sedimente și depunerea depozitului imediat următor. (< fr. *diastème*)
- diastemometrie** *s. f.* ansamblu de procedee și metode pentru măsurarea indirectă a distanțelor cu ajutorul telemetrelor și tahimetrelor. (< fr. *diastémométrie*)
- diastér** *s. n.* stadiu al diviziunii mitotice, la sfârșitul anafazei și începutul telofazei, în care cromozomii sunt grupați la polii fusului nuclear sub formă de stea. (< fr. *diaster*)
- diastil** *s. n.* (*arhit.*) intercolanament de dimensiunea a trei coloane; edificiu cu astfel de intercolanament. (< fr. *diastyle*)
- diástolă** *s. f.* 1. decontractie ritmică a inimii și a arterelor. 2. lungire a unei silabe scurte. (< fr. *diastole*)
- diastrofă** *s. f.* dispunere a cromatoforilor în două grupe separate, orientate în direcția sau în partea opusă izvorului de lumină. (< fr. *diastrophe*)
- diastrofism** *s. n.* totalitatea deformărilor și dislocărilor pe care le suferă straturile din scoarța terestră sub acțiunea mișcărilor tectonice. (< fr. *diastrophisme*)
- diatécă** *s. f.* colecție de diapozitive și diafilme. (< *dia*/pozitiv/ + -*tecă*)
- diatermán**, -ă *adj.* (despre corpuri, medii) care lasă să treacă căldură; diatermic. (< fr. *diathermane*)
- diatermă** *s. f.* coș vulcanic prin care iese lava, străpungând exploziv rocile sedimentare. (< fr. *diatherme*)
- diatérmic**, -ă *adj.* diaterman. (< fr. *diathermique*)
- diatermie** *s. f.* procedeu fizioterapic constând în ridicarea temperaturii organelor sau țesuturilor cu ajutorul curentilor alternativi de înaltă frecvență; transtermie. (< fr. *diathermie*)
- diatermocoagulare** *s. f.* coagulare a țesuturilor cu ajutorul diatermiei. (după fr. *diathermo-coagulation*)
- diatéză**¹ *s. f.* categorie gramaticală verbală care exprimă raportul dintre subiect și acțiunea verbului. (< fr. *diathèse*, germ. *Diatthese*)
- diatéză**² *s. f.* predispoziție a unei persoane pentru anumite boli. (< fr. *diathèse*)
- diatomée** *s. f. pl.* clasă de alge brune-gălbui unicelulare, microscopice, cu schelet silicios, libere sau în colonii. (< fr. *diatomées*)
- diatómic**, -ă *adj.* (despre elemente sau compusi chimici) cu molecula din doi atomi; biatomic. (< fr. *diatomique*)
- diatomít** *s. n.* rocă organogenă silicioasă prin sedimentarea cochiliilor de diatomée; tripoli, kieselgur. (< fr. *diatomite*)
- diaton** *s. n.* (*muz.*) interval care separă două tonuri succesive. (< fr. *diaton*)
- diatónic**, -ă I. *adj. (muz.)* gamă ~ă = gamă dintr-o serie succesivă de tonuri și semitonuri naturale; *interval ~* = interval perfect, de aceeași calitate ca și intervalele scărilor muzicale diatonice. II. *s. f.* dispunere naturală a tonurilor și semitonurilor într-o structură muzicală. (< fr. *diatonique*)
- diatrémă** *s. f.* coș vulcanic, rezultat prin expulsii de gaze, care se prelungeste la suprafață cu un mic crater. (< germ. *Diatrema*)
- diatribă** *s. f.* 1. (*ant.*) gen literar promovat de filozofii cinici, care își popularizau învățăturile moral-filozofice dialogând cu un adversar imaginar, într-un stil familiar,

- presărat cu anecdote, aforisme, jocuri de cuvinte. 2. disertație critică. (*p. ext.*) scriere, cuvântare vehementă; pamflet. (< fr. *diatribe*, lat. *diatriba*)
- diaúlos** *s. n.* (la vechii greci) instrument de suflat, din două tuburi cu ancie, dintre care unul cânta melodia, iar celălalt emitea o notă lungă de acompaniament. (< fr. *dioule*, după gr. *dioulos*, flaut)
- diavizór** *s. n.* dispozitiv de vizionare a diapozitivelor prin intermediul unei lentile, (cu sursă proprie de lumină). (< germ. *Diavisor*)
- diázo** grupare de doi atomi de azot, cu legături duble sau triple. (< *di-* + *azo/l*)
- diazocópie** *s. f.* copie a unui document scris sau iconografic, obținută prin diazotipie. (< *díazo* + *copie*)
- diazoderivát** *s. m.* substanță organică cu cel puțin doi atomi de azot în moleculă. (< fr. *díazo-derivé*)
- diazoreactiv** *s. m.* soluție de alcool și amoniac în diazoreacție. (< fr. *díazo-réactif*)
- diazoreacție** *s. f.* reacție prezentată de unele urine patologice, care se colorează în roșu la adăugarea unor diazoreactivi. (< fr. *díazo-réaction*)
- diazotá** *vb. tr.* a transforma aminele aromatice primare în diazoderivați prin tratare cu acid azotos. (< fr. *díazoter*)
- diazotipie** *s. f.* 1. procedeu de copiere bazat pe sensibilitatea la lumină a substanțelor chimice aromatice care conțin grupa diazo în moleculă. 2. reproducere prin acest procedeu. (< germ. *Diazotypie*)
- dibázic** *adj.* (despre acizi) care posedă două funcții bază; bibazic. (< fr. *dibasique*)
- dibiónt**, -ă *adj., s. f.* (plantă) care prezintă gametofitul și sporofitul separate, independente unul de celălalt. (< fr. *dibionte*)
- diból** *s. n.* limbaj formalizat pentru prelucrarea datelor din domeniul economic la calculatorul electronic. (< engl. *dibol*)
- dicarboxilic** *adj. acid* ~ = combinație chimică cu două grupări carboxil în moleculă. (< engl. *dicarboxylic*)
- dicariocít** *s. n.* celulă binucleară. (< fr. *dicaryocyte*)
- dicarionofázá** *s. f.* conjugare a perechilor de nucleu haploide, fără fuzionare, la reproducerea unor ascomicete. (< fr. *dicaryophase*)
- dicarion** *s. m.* celulă haploidă din hifele sau miceliul unor ciuperci, cu două nucleu. (< fr. *dicaryon*)
- dicariopsá** *s. f.* tip de fruct uscat din două cariopse. (< *di-* + *cariopsá*)
- dicastér** *s. n.* 1. (în Atena antică) fiecare dintre cele zece secțiuni ale tribunalului heliaștilor. 2. tribunal bisericesc care judeca procesele de divorț. • (*fig.*) tribunal, instanță de judecată. (< fr. *dicastère*, gr. *dikasterion*)
- dicázú** *s. n.* inflorescență cimosă a care florile se formează în două direcții. (< fr. *dichasium*)
- dicée** *elem.* „justiție“. (< fr. *-dicée*, cf. gr. *dike*)
- dicefál** *s. m.* făt care prezintă dicefalie. (< fr. *dicéphale*)
- dicefalie** *s. f.* monstruoasă caracterizată prin existența a două capete. (< fr. *dicéphalie*)
- díceras** *s. m.* gen fosil de lamelibranhiate având cochilia cu valve groase și vârful răsucite în formă de corn. (< fr. *dicéras*)
- dicetóná** *s. f.* combinație chimică în moleculă cu două grupări cetonice. (< fr. *dicétone*)
- dicinodónt** *s. m.* gen fosil de reptile teriomorfe, având premaxilarele transformate într-un cioc cornos, iar caninii în dentelă. (< fr. *dicynodont*)
- diclamidéu**, -ée *adj.* diferențiat în două învelișuri florale (caliciu și corolă). (< fr. *dichlamydé*)
- diclorbenzén** *s. m.* derivat al benzenului, obținut prin clorurarea catalitică a acestuia. (< fr. *dichlorbenzène*)
- dicotiledón**, -ă *adj., s. f. pl.* dicotiledonat. (< fr. *dicotylédone*)
- dicotiledonát**, -ă *I. adj.* (despre embrion) cu două cotiledoane; dicotiledon. *II. s. f. pl.* clasă de plante angiosperme al căror embrion are două cotiledoane. (< fr. *dicotylédonés/s*)
- DICRO-** *elem.* „cu două culori“. (< fr. *dichro-*, cf. gr. *dichroos*)
- dicróic**, -ă *adj.* 1. (despre substanțe) care prezintă dicroism. 2. (despre plante) cu flori de două culori. (< fr. *dichroïque*)
- dicróism** *s. n.* proprietate pe care o au unele corpuri sau soluții de a oferi colorații diferite, după circumstanțele în care se face observarea. (< fr. *dichroïsme*)
- dicromátic**, -ă *adj.* care prezintă două culori. (< fr. *dichromatique*)
- dicromatopsie** *s. f.* defect al ochiului care nu poate distinge decât două din cele trei culori fundamentale: roșu, galben și albastru; dicromazie. (< fr. *dichromatopsie*)
- dicromazie** *s. f.* dicromatopsie. (< germ. *Dichromasie*)
- dicrosóp** *s. n.* instrument pentru punerea în evidență a dicroismului mineralelor. (< germ. *Dichroskop*)
- dicróť**, -ă *adj.* (despre puls) care prezintă dicrotișm. (< fr. *dicrote*)
- dicrotișm** *s. n.* modificare a unde arteriale care face să se perceapă două pulsații într-o singură sistolă. (< fr. *dicrotisme*)
- dictá** *vb. tr.* 1. a pronunța rar, deslușit, o frază, un text etc. pentru a fi scris de cineva. 2. a impune cu forță; a ordona. • (*fig.*) a îndemna la o acțiune. (< fr. *dicter*, lat. *dictare*)
- dictafón** *s. n.* aparat de înregistrat vorbirea spre a fi transcris ulterior (pentru dactilografiere). (< fr. *dictaphone*)
- dictámen** *s. n.* inspirație, însuflare. (< lat. *dictamen*)
- dictándo** *s. n. inv.* scriere cursivă (după dictare). • *caiet de ~* = caiet liniat pentru scriere de mână. (< germ. *diktando*)
- dictáre** *s. f.* acțiunea de a dicta (1). • lucrare școlară pentru reproducerea în scris a unui text dictat. (< *dicta*)
- dictát** *s. n.* act prin care unul sau mai multe state impun forțat unui alt stat anumite condiții sau hotărâri. (< germ. *Diktat*)
- dictatóř** *s. m.* 1. (în Roma antică) magistrat suprem, ales de senat pe termen de șase luni și investit cu putere absolută în vreme de război. 2. conducător de stat cu puteri discreționare. • (*fig.*) om cu puteri autoritare. (< fr. *dictateur*, lat. *dictator*)
- dictatorial**, -ă *adj.* de dictator; impus cu forță. (< fr. *dictatorial*)
- dictatúră** *s. f.* 1. (în Roma antică) demnitatea de dictator; timpul cât acesta exercita puterea. 2. formă de guvernare în care puterea supremă aparține unui dictator. 3. conducere a societății exercitată de o clasă socială dominantă. • (*fig.*) putere absolută, fără control; putere despotică, tiranică. (< fr. *dictature*, lat. *dictatura*)
- dictéu** *s. n.* reproducere fidelă, automată a unui act de gândire, fără controlul rațiunii; dictare. • ~ *automat* = procedeu de creație artistică preconizat de către suprarealiști, prin care se ambiționa realizarea unei expresii formale a operii de artă, identică gândirii în stare de veghe, de vis etc.; ~ *muzical* = muzică ce urmează a fi notată după auz. (< fr. *dictée*)
- DICTIO-** *elem.* „plasă, rețea“. (< fr. *dictyo-*, cf. gr. *dictyon*)
- dictiofil**, -ă *adj.* cu frunze reticulate. (< fr. *dictyophylle*)
- dictiofór**, -ă *adj.* (despre organe vegetale) împânzit în formă de rețea; reticulat. (< lat. *dictyophorus*)
- dictioptér**, -ă *adj.* (despre insecte) cu aripi reticulate. (< fr. *dictyoptère*)
- dictiozóm** *s. m.* organit celular într-o rețea care formează un sistem de canalicule fine, ca niște săculeți dispuși în teancuri, având rol secretor. (< germ. *Dictyosom*)
- dictón** *s. n.* expresie devenită proverb; maximă. (< fr. *dicton*, lat. *dictum*, sentință)
- dicționár** *s. n.* 1. lucrare lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi sau ale unui sector al acesteia, aranjate în aceeași limbă sau într-o limbă străină. • listă alfabetică de termeni, cu explicațiile necesare, aparținând unei anumite științe, arte etc. 2. (*inform.*) listă a unui fișier conținând în ordine indicații despre componentele acestuia; listă conținând cuvinte-cheie și interpretarea lor. (< fr. *ditionnaire*, lat. *diccionarium*)
- dictiúne** *s. f.* 1. fel de a pronunța sunetele, silabele și cuvintele. • arta de a rosti textul unui rol în teatru, cinema etc. 2. (mod de) exprimare sub raportul selecției și al proprietății termenilor (specifice/ă/ criticii literare). (< fr. *diction*, lat. *dictio*)
- didáct** *elem.* „care a învățat“. (< fr. *-didacte*, cf. gr. *didaskain*, a învăța)
- didactécá** *s. f.* bibliotecă de programe educative. (< fr. *didactèque*)

- didactic**, -ă I. *adj.* de, pentru învățământ, referitor la învățământ. • destinat instruirii. O *literatură* ~ă = gen de literatură care își propune să instruiască, să informeze, să educe moral. • (*peior.*) arid, sec. II. *s. f.* disciplină pedagogică care studiază principiile și metodele de învățământ. (< fr. *didactique*, gr. *didaktikos*)
- didacticial** *s. n.* ansamblu de programe informatice cu scopuri didactice. (< fr. *didacticiel*)
- didactician**, -ă *s. m. f.* specialist în didactică. (< fr. *didacticien*)
- didacticism** *s. n.* folosire exagerată a principiilor și metodelor didactice; tendința de a instrui cu orice pret. (după it. *didatticismo*)
- didacticist**, -ă *adj.* cu un ton exagerat didactic, profesional. (după it. *didatticisto*)
- didactil**, -ă *adj.* (despre animale) cu două degete. (< fr. *didactyle*)
- didascalie** *s. f.* instrucțiune dată actorilor de autorul unei opere dramatice antice grecești. • notă, indicație care se pune înaintea unei piese de teatru la latini. (< fr. *didascalie*, gr. *didaskalia*)
- didelfi**, -ă I. *adj.* care prezintă didelfie. II. *s. m. pl.* marsupiale fosile carnivore mai mici decât cangurul (oposum). (< fr. *didelphes*/s/, gr. *delphys*, matrice)
- didelfie** *s. f.* malformație congenitală a aparatului genital feminin, cu existența a două vagine și două utere independente. (< fr. *didelphie*)
- didim**, -ă *adj. (bot.)* (despre organe) din doi lobi dispuși simetric de fiecare parte a liniei mediane. (< fr. *didyme*, gr. *didymos*, geamăn)
- didiploid**, -ă *adj.* (despre organisme) cu număr dublu de cromozomi diploizi în celulele somatice ale ambilor părinți. (< fr. *didiploïde*)
- diecezan**, -ă *adj.* de dieceză (2), al diecezei. (după fr. *diocésain*)
- dieceză** *s. f.* dieceză (2). (după fr. *diocèse*)
- diédru** *s. n.* figură geometrică din două semiplane limitate de aceeași dreaptă, de intersecție. O (*adj.*) *unghi* ~ = unghi care se formează prin intersectarea a două plane. (< fr. *dièdre*)
- diegetic**, -ă *adj.* cu caracter de diegeză; narativ. (< germ. *diegetisch*)
- diegeză** *s. f.* povestire, narațiune; expunere. (< germ. *Diegese*)
- diélectric**, -ă *adj. s. n.* (material, mediu) rău conducător de electricitate; izolator. (< fr. *diélectrique*)
- dielectroliză** *s. f.* cataforeză (2). (< fr. *diélectrolyse*)
- diencefal** *s. n.* segment al encefalului sub emisferile cerebrale, între telencefal și mezencefal; creier intermediar. (< fr. *diencephale*)
- diencefalită** *s. f.* inflamație a diencefalului. (< fr. *diencephalite*)
- diencefalopatie** *s. f.* afecțiune a diencefalului. (< fr. *diencephalopathie*)
- diene** *s. f. pl.* hidrocarburi cu două duble legături în moleculă; dioline. (< fr. *diènes*)
- dieréză** *s. f.* 1. disociere a unui diftong în elementele sale componente. 2. (în prozodia antică) despărțire a două picioare metrice într-un vers. 3. separare chirurgicală a țesuturilor. 4. (*biol.*) diviziune și multiplicare celulară. (< fr. *dierèse*, gr. *diarresis*)
- diesel** /dizel/ *s. n. (motor)* ~ = motor cu ardere internă la care combustibilul, injectat în cilindru, se aprinde spontan datorită temperaturii înalte a aerului comprimat. (< fr. *diesel*, germ. *Diesel*)
- diester** *s. m.* corp chimic care posedă două funcții ester. (< fr. *diester*)
- dieta**¹ *s. f.* regim alimentar special, recomandat în cazul unei boli sau pentru menținerea sănătății. (< fr. *diète*)
- dieta**² *s. f.* (în unele state feudale și capitaliste) adunare legislativă; (*p. ext.*) adunare politică reprezentativă. (< fr. *diète*, lat. *dieta*)
- dietér** *s. m.* corp chimic care posedă două funcții eter. (< fr. *diether*)
- dietetic**, -ă I. *adj.* referitor la dietă¹, de dietă. II. *s. f.* ramură a medicinei care studiază igiena și terapeutila alimentară. (< fr. *diététique*)
- dietetician**, -ă *s. m. f.* specialist în dietetică. (< fr. *diététicien*)
- dietoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a regimurilor alimentare. (< fr. *diétothérapie*)
- diéz** I. *s. m.* accident muzical care ridică cu un semiton nota pe care o precedă. II. *adj.* (despre note) ridicat cu un semiton. (< fr. *dièse*)
- dieză** *vb. tr.* a marca o notă cu un diez. (< fr. *diéser*)
- diezát**, -ă *adj.* marcat cu un diez. • (*fon.*; despre sunete) caracterizat acustic printr-o notă mai înaltă decât sunetul fundamental de care se leagă. (< fr. *diésé*)
- difamánt**, -ă *adj.* care se defăimează; difamator. (< fr. *difamant*)
- difamátór**, -oáre *adj.* difamant. (< fr. *difamateur*)
- difamație** *s. f.* defăimare. (< fr. *difamation*)
- difazát**, -ă *adj.* (despre circuite, mașini electrice) cu două faze; bifazat. (< fr. *diphase*)
- difázic**, -ă *adj.* (despre fenomene, lucruri, ființe) care prezintă în existența sau evoluția sa două perioade alternante. (< fr. *diphastique*)
- diferénd** *s. n.* deosebire de păreri, neînțelegere, dezacord; dispută. (< fr. *différend*)
- diferéntă** *s. f.* 1. deosebire, lipsă de asemănare. O (*log.*) ~ *specifică* = notă caracteristică a unei noțiuni, în genul ei proxim. 2. (*mat.*) rezultatul operației de scădere. 3. (*geogr.*) ~ *de nivel* = deosebire de altitudine între două puncte de pe suprafața globului terestru. 4. (*fiz.*) ~ *de fază* = defazaj. (< fr. *différence*, lat. *differentia*)
- diferenția** *vb.* I. *tr., refl. a* (se) deosebi, a (se) distinge între două sau mai multe ființe ori lucruri. II. (*mat.*) a calcula o diferențială. (< fr. *différencier*)
- diferențial**, -ă I. *adj.* 1. care diferențiază. 2. care comportă, lucrează cu diferențe. • (*mat.*) referitor la diferențe care tind către zero. O *ecuație* ~ă (și *s. f.*) = ecuație care conține o variabilă, funcția recunoscută și derivate ale acesteia; *calcul* ~ = capitol al analizei matematice care are ca obiect studiul derivatelor și al diferențialelor; *geometrie* ~ă = ramură a geometriei care studiază figurile geometrice folosind calculul diferențial. II. *s. f. (mat.)* produsul dintre derivata unei funcții și creșterea variabilei ei independente. III. *s. n.* angrenaj constituit din două roți dintate planetare așezate pe același ax și din două roți satelite, utilizat la autovehicule pentru a transmite la roți turajii diferite la viraje, iar la mașini de lucru pentru a varia în mod deosebit turajul. (< fr. *différentiel*)
- diferențiativ**, -ă *adj.* care tinde să diferențieze. (< fr. *différenciatif*)
- diferențiere** *s. f.* 1. acțiunea de a diferenția. 2. proces prin care se realizează analiza însușirilor deosebite ale obiectelor în cadrul percepțiilor. • (*fon.*) modificare sau dispariție a unui sunet într-un cuvânt sub influența unui alt sunet, identic sau asemănător, din același cuvânt. (< *diferenția*)
- diferi** *vb. intr.* a se deosebi. (< fr. *différer*, lat. *differre*)
- diferit**, -ă *adj.* 1. deosebit, altfel. 2. (*pl.*) fel de fel de..., tot felul de... (< *difér*)
- DIFI(O)**- *elem.* „dublu, divizat”. (< fr. *diphyo/-*, cf. gr. *diphes*)
- dificér**, -ă *adj.* (despre înălțimea caudală) în două părți egale. (< fr. *diphyergue*)
- dificil**, -ă *adj.* 1. care prezintă dificultăți; anevoios, greu; dificulos. 2. (despre oameni) năzuos, supărăcios, capricios; susceptibil. (< fr. *difficile*, lat. *difficilis*)
- dificultate** *s. f.* greutate de a face ceva; anevoiță. • obstacol, piedică. (< fr. *difficulté*, lat. *difficultas*)
- dificultós**, -oásă *adj.* 1. (*fam.*) care comportă dificultăți; complicat; incurcat. 2. dificil, greoi. (< fr. *difficultueux*)
- didénd**, -ă *adj.* neîncercător. • supărăcios. (< lat. *diffidens*)
- didéndă** *s. f.* neîncredere. (< lat. *diffidentia*)
- difigenetic**, -ă *adj.* care produce embrioni de două tipuri diferite. (< fr. *diphygénétique*)
- difil**, -ă *adj.* bifoliat. (< lat. *diphylus*)
- difilétic**, -ă *adj.* (despre organisme) care provine din două linii de descendență. (< fr. *diphylétique*)
- difiodónt**, -ă *adj.* (despre mamifere) care prezintă două dentiții succesive, prima de lapte și a doua definitivă. (< germ. *diphyodont*)
- difitic**, -ă *adj.* (despre paraziți) care trăiește pe două plante gazde. (< fr. *diphytite*)
- difluént**, -ă *adj.* 1. care se dezvoltă în direcții diver-

- gente, care se ramifică, se răspândește. 2. (despre corpuri) care devine fluid. (< fr. *diffluent*, lat. *diffluens*)
- difluență** *s. f.* 1. ramificare a unui curs de apă în mai multe brațe, care nu se mai reunesc; locul unde se produce acest fenomen. ◦ ~ *glaciară* = despărțirea unui ghețar în două brațe, care înaintează în aval de ambele părți ale unui interfluviu. 2. fluidificare. 3. înlocuire a discursivității obișnuite a gândirii și vorbirii prin propoziții și idei asociate la întâmplare, cu dispersia atenției asupra unor chestiuni secundare. (< fr. *diffuence*)
- diform**, -ă *adj.* care nu are forma, figura sau proporțiile normale; viciu de conformație; defect. (*p. ext.*) urâtenie. (< fr. *difforme*, lat. *difformis*)
- diformitate** *s. f.* abatere de la aspectul și proporțiile normale; viciu de conformație; defect. (*p. ext.*) urâtenie. (< fr. *difformité*, lat. *difformitas*)
- difosgén** *s. n.* substanță toxică de luptă, lichidă, asemănătoare fosfogenului. (< fr. *diphosgéné*)
- difracță** *vb. refl., tr. a (se)* produce un fenomen de difracție. (< fr. *diffraction*)
- difracțometru** *s. n.* spectrometru pentru măsurarea difracției. (< fr. *diffractionmètre*)
- difracție** *s. f.* 1. deviere de la propagarea rectilinie a undelor luminoase, sonore, radio etc. la întâlnirea unor obstacole, la trecerea printr-o fantă sau în imediata vecinătate a marginii unui ecran, propagându-se și în spatele acestora. 2. modificare a direcției unui val la izbirea cu un obstacol. (< fr. *diffraction*)
- DIFTER(O)** - *elem.* „membrană”; „difterie”. (< fr. *diphthér/o-*, cf. gr. *diphthéra*)
- difteric**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de difterie. (< fr. *diphthérique*)
- difterie** *s. f.* boală infectocontagioasă manifestată prin apariția de false membrane în gât, pe laringe, bronhiile, pe conjunctivele ochilor și în nări. (< fr. *diphthérie*)
- difteroid**, -ă *adj.* cu aspect difteric. (< fr. *diphthéroïde*)
- difterovariolă** *s. f.* viroză a galinaceelor, caracterizată prin erupție cutanată și formarea de pseudomembrane pe mucoasa căilor digestive și respiratorii. (< *difterie* + *variolă*)
- diftină** *s. f.* țesătură de bumbac cu aspect catifelat. (după fr. *duvetine*)
- diftong** *s. m.* emisiune vocalică din două sunete diferite (semivocală și vocală) pronunțate în aceeași silabă. (< fr. *diphthongue*, lat. *diphthongus*, gr. *diphthongos*)
- diftongă** *vb. tr., refl.* (despre vocale) a (se) transforma în diftong. (< fr. *diphthonguer*)
- difuz**, -ă 1. răspândit în mai multe părți, împrăștiat. ◦ lipsit de un contur clar, de o organizare riguroasă. 2. (*fon.*; despre sunete) caracterizat acustic printr-o concentrație redusă de energie în regiunea centrală a spectrului. (< fr. *diffus*, lat. *diffusus*)
- difuză** *vb. I. tr. I.* a răspândi, a propaga în diferite direcții, mai ales unde de lumină, de căldură etc.; (*spec.*) a emite unde sonore prin radio; a transmite o emisiune radiofonică. 2. a pune în vânzare (o publicație). II. *intr.* (cu privire la molecule, particule) a se răspândi, a se amesteca (în masa altui corp). (< fr. *diffuser*)
- difuzabil**, -ă *adj.* care se poate difuza. (< *difuza* + -bil)
- difuzant**, -ă *adj.* (despre un mediu) care reflectă sau refractă difuz fasciculele de lumină. (< fr. *diffusant*)
- difuzibil**, -ă *adj.* (despre corpuri) care poate (ușor) difuza. (< fr. *diffusible*)
- difuzibilitate** *s. f.* proprietate a unor corpuri de a difuza (II). (< fr. *diffusibilité*)
- difuziometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea difuziunii (2). (< fr. *diffusiomètre*)
- difuzionism** *s. n.* curent de gândire care susține transferul și difuzarea valorilor culturale de la o arie la alta ca principalul factor în dezvoltarea societății și culturii. (< *difuziune* + -ism)
- difuziune** *s. f.* 1. răspândire, propagare în mai multe părți a unor raze luminoase care străbat un mediu translucid sau care întâlnesc o suprafață zgrunțuroasă. ◦ difuzare de unde radiofonice. 2. întrepătrundere a particulelor unui corp cu particulele altui corp, cu care se află în contact. (< fr. *diffusion*, lat. *diffusio*)
- difuziv**, -ă *adj.* (despre corpuri) care are proprietatea
- de a se difuza, de a se răspândi în toate sensurile. (< fr. *diffusif*)
- difuzivitate** *s. f.* mărime care caracterizează un material din punctul de vedere al conducției căldurii. (< engl. *diffusivity*)
- difuzor**¹ *s. n.* 1. aparat destinat reproducerii sunetelor, care transformă variațiile energiei electrice în energie acustică și care intră în componența radioreceptoarelor, televizoarelor, a instalațiilor de amplificare etc; hautparlor. 2. porțiune de conductă a cărei secțiune transversală crește în sensul curgerii fluidului. 3. parte a unui carburator cu explozie unde se produce pulverizarea combustibilului. 4. aparat pentru extragerea zahărului din sfeclă, a taninului din stejar etc. (< fr. *diffuseur*)
- difuzor**, -oare *s. m. f.* cel care difuzează presa în întreprinderi, în instituții. (< *difuza* + -or)
- dig** *s. n.* construcție de piatră, de beton etc. care apără rada unui port, drumurile pe țarm etc. de acțiunea erozivă a valurilor. (< fr. *digue*)
- digama/digama** *s. m. inv.* a șasea literă a vechiului alfabet grec (F), corespunzând sunetului *u* consonantic. (< fr., gr. *digamma*)
- digametic**, -ă *adj.* care posedă ambele tipuri de gameți, masculi și femeli. (< fr. *digamétique*)
- digamie** *s. f.* fenomen particular plantelor cu flori, la care doi gameți masculi produc o dublă fecundare. (< fr. *digamie*)
- digastric** *adj., s. m.* (mușchi) al regiunii superioare și laterale a gâtului, o parte cărnosă la fiecare terminație și o porțiune tendinoasă intermediară. (< fr. *digestrique*)
- digenetíc**, -ă *adj.* care prezintă digeneză. (< fr. *digénétique*)
- digeneză** *s. f.* reproducție alternativă, sexuală și asexuală. (< fr. *digénése*)
- digenic**, -ă *adj. (biol.)* 1. (despre un caracter) determinat de două perechi de gene independente. 2. (despre organisme) care posedă pe orice locus două gene cu acțiune diferită. (< fr. *digénique*)
- digenerare** *s. f.* înmulțire care se realizează prin contribuția ambelor sexe. (< fr. *digénie*)
- digeră** *vb. tr.* a mistui alimentele. ◦ (*fig.*) a înghiți, a suporta lucruri plictisitoare, greoaie. (< fr. *digérer*, lat. *digerere*)
- digerabil**, -ă *adj.* ușor de digerat; digest, digestibil. (< fr. *digérable*)
- digest**¹ *s. n.* 1. rezumat al unei cărți, al unui articol. 2. publicație periodică conținând astfel de rezumate. (< fr., engl. *digest*)
- digest**², -ă 1. *adj.* digerabil. II. *s. n. pl.* alimente digerate, în opoziție cu cele înghițite numai. (< fr. *digeste*, lat. *digesta*)
- digeste** *s. n. pl.* pandecte. (< lat. *digesta*, fr. *digestes*)
- digestibil**, -ă *adj.* digerabil. (< fr. *digestible*)
- digestibilitate** *s. f.* proprietate a alimentelor de a fi digestibile. (< fr. *digestibilité*)
- digestie** *s. f.* proces de transformare a alimentelor din aparatul digestiv în produși asimilabili. (< fr. *digestion*, lat. *digestio*)
- digestiv**, -ă *adj.* referitor la digestie. ◦ *aparat* (sau *tub*) ~ = totalitatea organelor în care are loc digestia; *suc* ~ = lichid secretat de tubul digestiv și de anexele sale care face digestia. (< fr. *digestif*)
- digestor** *s. n.* 1. aparat pentru separarea particulelor solubile din unele substanțe sub acțiunea căldurii. 2. recipient în care se opăresc fructele și legumele pentru conserve. (< fr. *digesteur*)
- digger** /*digâr*/ *s. m.* adept al curentului de extremă stângă din timpul revoluției burghize din Anglia (sec. XVII), reprezentând interesele țărănimii sărace. (< engl. *digger*)
- digicasetă** *s. f.* casetă pentru digicasetofon. (< fr. *digicassette*)
- digicasetofon** *s. n.* casetofon care poate fi utilizat de nevăzători. (< fr. *digicassetophone*)
- diginie** *s. f.* stare a unui organism cu două seturi cromozomiale maternel. (< fr. *digynie*)
- digit**¹ *s. m. (inform., electron.)* cifră. (< engl. *digit*)
- DIGIT**²(I) - *elem.* „deget”. (< fr. *digit/i-*, cf. lat. *digitus*)
- digită** *vb. intr. (muz.)* a folosi degetele pentru a cânta

- la un instrument. • a băjbai cu degetele. (<it., lat. *digitare*)
- digital¹**, -ă I. *adj.* 1. referitor la degete. 2. care are forma unui deget. 3. produs de deget. o *amprentă* ~ă = urmă lăsată de degete. II. *s. f.* 1. plantă veninoasă din care se extrage digitalina; degetel. 2. digitalină. (<fr. *digital*, lat. *digitalis*)
- digital²**, -ă *adj.* (*electron.*; despre semnale) prin cifre sau numere; (despre aparate, dispozitive, sisteme) care măsoară, prelucrează, stochează asemenea semnale. (<engl. *digital*)
- digitalină** *s. f.* principiu activ extras din frunzele de digitală (II, 2), tonic cardiovascular și diuretic. (<fr. *digitaline*)
- digitalism** *s. n.* intoxicație cu digitală. (<fr. *digitalisme*)
- digitaliză** *vb. tr.* 1. a administra digitalină unui bolnav cardiac. 2. a manevra cu degetele o aparată electronică sau de control. 3. (*inform.*) a coda numeric o informație. (<fr. *digitaliser*)
- digitat**, -ă *adj.* decupat în formă de degete. • (despre frunze) cu foliole dispuse în evantai, ca degetele mâinii. (<fr. *digité*)
- digitatie** *s. f.* tehnica așezării degetelor pe clapele ori pe cordele unui instrument muzical sau pe clapele mașinii de scris. (<fr. *digitation*)
- digitifid**, -ă *adj.* (despre plante) cu foliole despicate ca degetele unei mâini. (<lat. *digitifidus*)
- digitiform**, -ă *adj.* (despre frunze, foliole, rădăcini) în formă de deget. (<fr. *digitiforme*)
- digitigrád**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (mamifer) care merge sprinându-se numai pe vârful degetelor. (<fr. *digitigrade*)
- digitizór** *s. n.* (*inform.*) dispozitiv care transformă unele curbe plane în caractere binare, corespunzătoare coordonatelor punctelor reprezentative. (<engl. *digitizer*)
- digitron** *s. n.* tub de descărcare luminescentă cu mai mulți catodi, pentru indicații alfanumerice în aparatura digitală de măsură. (<fr. *digitron*)
- digliff** *s. n.* consolă cu două caneluri în cruce. (<fr. *diglyphe*)
- diglosie** *s. f.* 1. malformație dintr-o limbă bifidă. 2. coexistența, în aceeași țară, a două limbi diferite (una savantă și alta populară) sau a două stadii ale aceleiași limbi. (<fr. *diglosie*)
- dignitate** *s. f.* demnitate. (<fr. *dignité*, lat. *dignitas*)
- digrafie** *s. f.* 1. contabilitate ținută în partidă dublă. 2. examen radiologic care permite realizarea unei imagini în două situații funcționale diferite. (<fr. *digraphie*)
- digramă** *s. f.* (*lingv.*) grup de două caractere, de două litere care reprezintă un singur sunet. (<fr. *digramme*)
- digresiune** *s. f.* 1. abatere de la subiectul tratat pentru a lămurii o chestiune secundară sau pentru ca expunerea să fie mai variată; divagație, excurs. 2. elongație aparentă a unei planete în raport cu Soarele. (<fr. *digression*, lat. *digressio*)
- digresiv**, -ă *adj.* de digresiune. (<fr. *digressif*)
- dihaploid**, -ă *adj.* cu două perechi de nuclee haploizi. (<fr. *dihaploïde*)
- dihibrid** *s. m.* hibrid rezultat din dihibridare. (<fr. *dihybride*)
- dihibridare** *s. f.* hibridare experimentală între genitori din două soiuri sau specii cu caractere diferite; dihibridism. (<di¹ + hibridare)
- dihibridism** *s. n.* dihibridare. (<fr. *dihybridisme*)
- DIHO-** *elem.* „în două părți”. (<fr. *dicho-*, cf. gr. *dicha*)
- dihogamie** *s. f.* 1. reproducere prin gameți de la indivizi diferiți, la speciile animale și vegetale hermafrodite. 2. maturizare în timpuri diferite a anterelor și a stigmatului unei flori. (<fr. *dichogamie*)
- dihopódium** *s. n.* ramificație dihotomică a axei inflorescenței în câte două părți. (<fr. *dichopodium*)
- dihotipie** *s. f.* apariție a unor organe omologe de tip diferit la aceeași plantă. (<fr. *dichotypie*)
- dihotomic**, -ă *adj.* care prezintă dihotomie. (<fr. *dichotomique*)
- dihotomie** *s. f.* 1. diviziune în două părți, grupe sau specii. 2. (*log.*) împărțire a unei noțiuni în alte două noțiuni. 3. ramificare a unui organ axial (rădăcină, tulpină, ramuri) prin bifurcare. (<fr. *dichotomie*, gr. *dikhotomia*)
- diámmb** *s. m.* dipodie iambică. (<di¹ + iamb)
- dilacerá** *vb. tr.* 1. a sfâșia în bucăți, a fărâmița. 2. (*med.*) a smulge cu violență (un țesut). (<fr. *dilacérer*, lat. *dilacerare*)
- dilaceratór** *s. n.* aparat pentru fărâmițarea reziduurilor grosiere din apele uzuale. (<fr. *dilacérateur*)
- dilaceráție** *s. f.* dilacerare. (<fr. *dilacération*)
- DILAT(O)-** *elem.* „dilație, dilatare”. (<fr. *dilat/o-*, cf. lat. *dilatare*, a lărgi)
- dilatá** *vb. I. refl., tr.* a(-și) mări volumul sub acțiunea căldurii. II. *refl.* (despre unele organe) a se mări, a se lărgi. (<fr. *dilater*, lat. *dilatare*)
- dilatábil**, -ă *adj.* (despre corpuri) care poate fi dilatat. (<fr. *dilatable*)
- dilatabilitáte** *s. f.* însușirea corpurilor dilatabile. (<fr. *dilatabilité*)
- dilatántă** *s. f.* proprietate a unor substanțe granulare de a se dilata când sunt supuse unui efort de distorsiune. (<fr. *dilatance*)
- dilatátór**, -oáre I. *adj.* care dilată. • (despre mușchi) care servește pentru a dilata pereții cavităților pe care se inserează. II. *s. n.* instrument chirurgical cu care se lărgeste un orificiu sau o cavitate. (<fr. *dilatateur*, lat. *dilatator*)
- dilatáție** *s. f.* dilatare (I). o *coeficient de ~* = creștere a unității de lungime, de suprafață sau de volum a unui corp, raportată la 1°C de creștere a temperaturii. (<fr. *dilatation*, lat. *dilatatio*)
- dilatográf** *s. n.* dilatometru înregistrator. (<fr. *dilatographe*)
- dilatogramá** *s. f.* diagramă obținută la dilatograf. (<fr. *dilatogramme*)
- dilatometrie** *s. f.* capitol al fizicii care studiază metodele și procedeele de măsurare a dilatației corpurilor. (<fr. *dilatométrie*)
- dilatométru** *s. n.* instrument folosit în dilatometrie. (<fr. *dilatomètre*)
- dilatóriu**, -ie *adj. (jur.)* care caută să câștige timp, să întârzie o decizie. (<fr. *dilatoire*, lat. *dilatarius*)
- dilațiune** *s. f. (jur.)* întârziere, amânare. (<fr. *dilation*, lat. *dilatío*)
- dilaudén** *s. n.* derivat putemic al morfinei, utilizat ca analgezic. (<fr. *dilauden*)
- diléct**, -ă *adj.* iubit, drag. (<lat. *dilectus*)
- dilecțiune** *s. f.* dragoste tandră și pură. (<fr. *dilection*, lat. *dilectio*)
- dilemátic**, -ă *adj.* de natura unei dileme; care prezintă o dilemă. (<fr. *dilemmatique*)
- dilémă** *s. f.* raționament silogistic care pune două alternative contradictorii, dintre care trebuie aleasă una, deși amândouă duc la același rezultat. • situație cu două ieșiri, ambele defavorabile; încurcătură; alternativă. (<fr. *dilemme*, lat., gr. *dilemma*)
- diletánt**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă de o știință, artă sau tehnică numai din plăcere, fără a fi profesionist ori specialist; amator. • (*peior.*) cel care îndeplinește o activitate în mod neglijent și fantezist, neavând o pregătire de specialitate satisfăcătoare. (<fr. *dilettante*)
- diletántic**, -ă *adj.* de diletant; superficial; diletantistic. (<germ. *dilettantisch*)
- diletantism** *s. n.* atitudine, manifestare de diletant; amatorism. • (*peior.*) superficialitate. (<fr. *dilettantisme*)
- diletantistic**, -ă *adj.* diletantic. (<it. *dilettantistico*)
- diligént**, -ă *adj.* sârguitor, silitor. (<lat. *diligens*, fr. *diligent*)
- diligénță¹** *s. f.* silință, sârguință, zel. (<lat. *diligentia*, fr. *diligence*)
- diligénță²** *s. f.* trăsură mare cu cai, folosită în trecut, la transportul regulat de poștă și călători pe distanțe lungi; poștalion. (<fr. *diligence*)
- dilogie** *s. f.* 1. sens dublu, echivoc. 2. operă dramatică cu două acțiuni distincte. (<fr. *dilogie*)
- diluá** *vb. tr.* 1. a reduce concentrația unei soluții. 2. (*fig.*) a micșora, a slăbi. (<fr. *diluer*)
- diluánt** *s. m.* substanță care diluează (I). (<fr. *diluant*)
- diluát**, -ă I. *adj.* 1. (despre soluții) puțin concentrat. 2. (*fig.*; despre stil) dezlănț, prolix. II. *s. n.* soluție, căreia i s-a micșorat concentrația prin adăugare de solvent. (<lat. *dilua*)

diluendo *adv.* (muz.) slăbind treptat sunetul. (< it. *diluendo*)

diluție *s. f.* raportul dintre un solvent și cantitatea de soluție în care este diluat. (< fr. *dilution*)

diluvial, -ă *adj.* diluvian. (< fr. *diluvial*)

diluvian, -ă *I. adj.* referitor la diluviu; provenit din diluviu; diluvial. **II. s. n.** pleistocen. (< fr. *diluvien*)

diluviu *s. f.* 1. popotul biblic; (*p. ext.*) revărsare de ape, cu furtună și ploii torențiale; potop. 2. pleistocen. (< fr., lat. *diluvium*)

dimensionă *vb. tr. I.* a stabili prin calcul dimensiunile unei construcții, ale unei mașini etc. 2. a sorta pe dimensiuni. (< germ. *dimensionieren*)

dimensional, -ă *adj.* referitor la dimensiuni. (< germ. *dimensional*, fr. *dimensionnel*)

dimensiune *s. f.* 1. întindere care poate fi măsurată. 2. număr care exprimă legătura dintre o unitate derivată și unitățile fundamentale din care derivă. 3. mărime, întindere, proporție. **O a patra** ~ = ceva imposibil. (< fr. *dimension*, lat. *dimensio*)

dimér, -ă *I. adj.* (despre flori, ovar etc.) din două elemente distincte. **II. s. m.** compus chimic din două molecule de monomer. (< fr. *dimère*)

dimeriză *vb. tr.* a face ca două molecule să formeze un dimer. (< fr. *dimériser*)

dimetrie *s. f.* anomalie congenitală cu prezența unui uter dublu. (< fr. *dimétrie*)

dimétru *s. m.* vers antic din două unități metrice. (< fr. *dimètre*)

diminuă *vb. tr., refl.* a (se) micșora, a scădea, a (se) atenua. (< fr. *diminuer*, lat. *diminuere*)

diminuendo *adv.* (muz.) diminuând; decrescendo (**I.**) (< it. *diminuendo*)

diminutiv, -ă *I. s. n.* 1. cuvânt derivat cu ajutorul unui sufix diminutival. 2. element distinctiv (al unui produs). 3. abreviere. **II. adj.** care folosește exagerat diminutivele. (< fr. *diminutif*, lat. *diminutivus*)

diminutivă *vb. tr.* a deriva cu ajutorul sufixelor diminutivele. (< fr. *diminutiver*)

diminutivă, -ă *adj.* care diminuează sau atenuază sensul unui cuvânt. **O sufix** ~ = sufix care exprimă o micșorare a sensului noțiunii exprimate de cuvântul de bază. (< *diminutiv* + *-al*)

dimixie *s. f.* fuziune a doi gameți diferiți. (< fr. *dimixie*)

dimórf, -ă *adj.* care prezintă dimorfism. (< fr. *dimorphe*)

dimorfism *s. n.* 1. însușire a unor substanțe sau minerale de a cristaliza în două forme diferite. 2. (*biol.*) prezența în aceeași specie a unor caractere distincte, proprii celor două sexe. (< fr. *dimorphisme*)

dinám *s. n.* generator electric de curent continuu. (< fr. *dynamo*)

DINAM²(O)-, -dinamic, -dínă *elem.* „forță, energie”; „dinam”. (< fr. *dynam/o-*, -*dynamie*, -*dyme*, cf. gr. *dynamis*)

dinamétru *s. n.* aparat pentru determinarea grosimintelui lunetelor. (< fr. *dynamètre*)

dinamic, -ă *I. adj.* 1. referitor la mișcare, la forță. 2. plin de mișcare, de forță; activ. * (*fig.* despre oameni) energic, întreprinzător. **II. s. f.** 1. parte a mecanicii care studiază mișcarea corpurilor și forțele care acționează asupra lor. 2. proces de dezvoltare a unor fenomene sub acțiunea anumitor factori; mișcare, schimbare. **O ~a populației** = totalitatea schimbărilor cantitative suferite de o populație. 3. totalitatea noțiunilor legate de intensitatea sonorității muzicale. * disciplină care studiază aceste noțiuni. 4. (*tehn.*) raport între valorile maxime și cele minime ale unui semnal. (< fr. *dynamique*)

-dinamic v. *dinam²(o)-*

dinamism *s. n.* 1. putere vitală, forță de acțiune, de mișcare. 2. concepție filozofică idealistă care consideră ca factor primordial mișcarea, forța pură, și nu materia. (< fr. *dynamisme*)

dinamist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al dinamismului. (< fr. *dynamiste*)

dinamită *vb. tr. I.* a distruge cu dinamită. 2. (*fig.*) a face să sară în aer; a sabota, a împiedica, a distruge. (< fr. *dynamiter*)

dinamitárd, -ă *adj.* 1. de natura dinamitei. 2. (*fig.*) distrugător, anarhist. (< fr. *dynamitard*)

dinamită *s. f.* exploziv brizant compus din nitroglicerină, încorporată într-un material inert sau exploziv. (< fr. *dynamite*)

dinamitiéră *s. f.* magazie subterană pentru păstrarea dinamitei. (< fr. *dynamitière*)

dinamiză *vb. tr.* a face (mai) dinamic, (mai) activ (pe cineva); a stimula. (< fr. *dynamiser*)

dinamizánt, -ă *adj.* care dinamizează; dinamizator. (< fr. *dynamisant*)

dinamizátor, -oáre *adj.* dinamizant. (< *dinamiza* + *-tor*)

dinamocóră *adj., s. f.* (plantă) ale cărei semințe se răspândește prin crăparea explozivă a fructelor. (< fr. *dynamochore*)

dinamocorie *s. f.* mod de răspândire a plantelor dinamocore. (< fr. *dynamochorie*)

dinamo-eléctric, -ă *adj.* (despre mașini) care transformă energia mecanică în energie electrică, sub formă de curent continuu. **O principiu** ~ = principiu de bază în exploatarea magnetismului, pentru producerea curentului în motoarele tip dinam. (< fr. *dynamo-électrique*)

dinamogén, -ă *adj.* 1. care generează energie. 2. (despre stimuli) care sporește energia; stimulent. (< fr. *dynamogène*)

dinamogeneză *s. f.* 1. producere de energie. 2. proces de producere a senzațiilor, sentimentelor sau ideilor care sporesc tonusul vital. (< fr. *dynamogénese*)

dinamogenie *s. f.* 1. mod de dezvoltare și creștere a activității unui organism, organ, celulă sau țesut. 2. acțiune biologică normală sau patologică prin care o activitate psihologică este imediat augmentată. (< fr. *dynamogénie*)

dinamograf *s. n.* dinamometru înregistrator. (< fr. *dynamographe*)

dinamogramă *s. f.* diagramă obținută la dinamograf. (< fr. *dynamogramme*)

dinamologie *s. f.* știința a forțelor, considerate în abstract. (< fr. *dynamologie*)

dinamometarism *s. n.* metamorfism cauzat mai ales de presiune. (< fr. *dynamométrisme*)

dinamometrie *s. f.* metodă de măsurare a forțelor cu ajutorul dinamometrului. (< fr. *dynamométrie*)

dinamométru *s. n.* instrument folosit în dinamometrie. (< fr. *dynamomètre*)

dinantián, -ă *adj. s. n.* (din) primul etaj al carboniferului de fațes marin. (< fr. *dinantien*)

dinár *s. m.* unitate monetară în fosta Iugoslavie, Algeria, Jordania, Libia etc. * monedă divizionară în Iran, a suta parte dintr-un rial. (< fr. *dinar*)

dináric, -ă *adj., s. m. f.* (om) de rasă europeană cu craniul brahicefal, statura înaltă și pigmentație închisă. (< fr. *dinarique*)

dinást *s. m.* 1. (*ant.*) șef de trib, suveran al unui stat mai mic. * feudal suzeran sau vasal. 2. întemeietor al unei dinastii. (< fr. *dynaste*, gr. *dynastes*)

dinástic, -ă *adj.* referitor la dinastie. (< fr. *dynastique*)

dinasticism *s. n.* 1. concepție care susține dreptul exclusiv al unei familii domnitoare la conducerea unei monarhii. 2. devotament față de dinastie. (< fr. *dynasticisme*)

dinastie *s. f.* 1. familie ai cărei membri se succed ereditar la conducerea unui stat; șir de suverani aparținând unei asemenea familii. 2. succesiune de personalități a aceleiași familii. (< fr. *dynastie*, gr. *dynasteia*, putere)

dinatrón *s. n.* 1. tub electronic care se comportă ca și când ar avea o rezistență negativă. 2. efect care se manifestă prin micșorarea curentului anodic ca urmare a emisiei secundare la tetrode. (< engl., fr. *dynatron*)

dínă¹ *s. f.* unitate de măsură pentru forță egală cu forța imprimată de accelerația de 1 cm/sec² asupra unui punct material cu masa de un gram. (< fr. *dyne*)

-dínă² v. *dinam²(o)-*

dinéu *s. n.* masă festivă de seară, cină; (*spec.*) banchet oferit seara. (< fr. *dîner*)

dinghi *s. n.* 1. ambarcație mică de sport cu rame și vele, putând folosi și un motor în afara bordului. 2. barcă pneumatică pentru salvarea echipajului avioanelor. (< engl., fr. *dinghy*)

dingo *s. m. inv.* câine sălbatic de talie mare din Australia. (< fr., engl. *dingo*)

- dinie** elem. „durere”. (< fr. *-dynie*, cf. gr. *odyne*)
- dinitrofenol** *s. m.* pudră galbenă cristalină, asemănătoare cu acidul picric, pentru activarea metabolismului bazal. (< fr. *dinitrophenol*)
- dinitrotoluen** *s. n.* substanță organică toxică, explozivă, obținută prin nitrarea nitrotoluenului, intermediar la fabricarea trinitrotoluenului. (< fr. *dinitrotoluène*)
- DINO-** elem. „uriaș”, „teribil, groaznic”. (< fr. *dino-*, cf. gr. *deinos*, teribil)
- dinocéras** *s. m.* mamifer erbivor fosil de mărimea rinocerului, având caninii foarte dezvoltati și pe cap două perechi de protuberanțe osoase. (< fr. *dinocéras*)
- dinodă** *s. f.* electrod al unui tub electronic având rolul de a furniza o emisiune secundară. (< fr. *dynode*)
- dinofobie** *s. f.* teamă patologică de vertij. (< fr. *dinophobie*)
- dinornis** *s. m.* pasăre fosilă asemănătoare struțului, dar de două ori mai mare, care trăia în Noua Zeelandă; moa. (< fr. *dinornis*)
- dinotériu** *s. m.* proboscidian uriaș fosil, erbivor, asemănător elefantului, cu doi fildeși curbați pe maxilarul inferior. (< fr. *dinothérium*)
- dinozaur** *s. m.* 1. reptilă din ordinul dinozaurienilor. 2. (fig.) om teribil, cumplit. (< fr. *dinosaure*, it. *dinosauro*)
- dinozaurieni** *s. m. pl.* ordin de reptile fosile uriașe, care se sprijineau mai mult pe picioarele dinapoi și pe o coadă puternică. (< fr. *dinosauriens*)
- dioból** *s. m.* monedă din vechea Atenă. (< fr. *diobole*, gr. *diobolos*)
- diocéz**, **-ă** *s. f.* credincios al unei dioceze. (< fr. *diocésain*)
- diocéză** *s. f.* 1. fiecare dintre cele 14 provincii ale Imperiului Roman (din sec. IV), create de Dioclețian. 2. circumscripție ecleziastică condusă de un (arhi)episcop; dieceză, eparhie. (< fr. *diocèse*, lat. *diocesis*, gr. *dioikesis*)
- diodă** *s. f.* tub electronic cu doi electrozi, redresor de curent. (< fr. *diode*)
- diocécic**, **-ă** *adj.* 1. (despre specii animale) care are nevoie pentru dezvoltare de două organisme gazdă. 2. (despre flori masculine sau femele) care se află pe indivizi diferiți ai aceleiași specii. (< fr. *diocécique*)
- diofántic**, **-ă** *adj. (mat.)* ecuații $\sim e$ = ecuații cu mai multe necunoscute și cifre întregi drept coeficienți, al căror rezultat este tot o cifră întreagă. (< germ. *diophantisch*)
- diogenism** *s. n.* cinism comparabil cu acela al filozofului antic Diogene. (< fr. *diogénisme*)
- dióic**, **-ă** *adj.* (despre plante unisexuate) la care organele masculine și femele sunt separate pe indivizi diferiți. (< fr. *dioïque*)
- dioléfine** *s. f. pl.* diene. (< fr. *dioléfines*)
- dionínă** *s. f.* medicament pe bază de morfină, analgezic și calmant al tusei. (< fr. *dionine*)
- dionisiác**, **-ă** *adj.* 1. referitor la Dionysos; extatic, pasionat, plin de fervoare; dionisian. **o serbări** $\sim ce$ = dionisii. 2. (la Nietzsche) care desemnează predominanța impulsivă a pasiunilor, a simțurilor dezlănțuite, beția extatică. (< fr. *dionysiaque*, lat. *dionysiacus*, gr. *dionysiakos*)
- dionisián**, **-ă** *adj.* dionisiác. (< fr. *dionysian*)
- dionisianism** *s. n.* caracter dionisiác. (< *dionisian* + *-ism*)
- dionisii** *s. f. pl.* (în Grecia antică) serbări în cinstea zeului Dionysos; serbări dionisiace. (< fr. *dionysies*)
- diopsíd** *s. m.* silicat natural de calciu și magneziu. (< fr. *diopside*)
- diopťáz** *s. n.* silicat hidratat de cupru, verde, transparent, sticlos. (< fr. *diopťase*)
- diopťric**, **-ă** *I. adj.* referitor la diopťrică. **II. s. f.** parte a opticii care studiază refracția luminii. (< fr. *diopťrique*)
- diopťrie** *s. f.* unitate de măsură a convergenței, caracterizând un sistem optic (lentilă, ochi) a cărui distanță focală este de 1 m. (< fr. *diopťrie*)
- diopťrón** *s. n.* aparat pentru determinarea automată a viciilor de refracție a ochiului. (după germ. *Diopťrometer*)
- diopťru** *s. n.* 1. suprafață care separă două medii transparente cu indici de refracție diferiți. 2. dispozitiv, instrument care determină linia de vizare către un punct dat. (< fr. *diopťre*)
- diorámă** *s. f.* 1. tablou de mari dimensiuni plasat de jur împrejurul unei încăperi circulare, din centrul căreia spectatorul privește imaginile, care, prin iluminări variate, dau impresia unui peisaj real. 2. reprezentare a unui peisaj într-un mediu natural, în muzeele de științe naturale. (< fr. *diorama*)
- diorism** *s. n.* 1. (fil.) diviziune, distincție. 2. (mat.) formulare a condițiilor necesare rezolvării unei probleme. (< germ. *Diorismus*)
- diorít** *s. n.* rocă magmatică intruzivă cristalină, format din feldspați plagioclazi, piroxen și amfiboli. (< fr. *diorite*)
- dioscoreacée** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate înrudite cu amarilidaceele: ignama și altele. (< fr. *dioscoracées*)
- Dioscúri** *s. m. pl. (mit.)* supranumele a două divinități străvechi (Castor și Polux), frați gemeni, patroni ai tineretului și ai exercițiilor fizice. (< fr. *dioscures*)
- dioťrón** *s. n.* circuit de calculator cu diodă cu emisiune limitată. (< fr. *diotron*)
- dioxán** *s. m.* eter ciclic rezultat din reacția dintre două molecule de glicol. (< fr. *dioxane*)
- dioxíd** *s. m.* bioxid. (< fr. *dioxyde*)
- dioxină** *s. f.* substanță chimică foarte toxică. (< engl. *dioxin*)
- dip** *s. n.* sos din lapte, cu arome picante, folosit, în locul uleiului, pentru salate. (< engl. *dip*)
- dipeťtíde** *s. f. pl.* produși din unirea a doi aminoacizi care conțin un grup peptidic. (< fr. *dipeťtídes*)
- dipetál**, **-ă** *adj.* (despre corole) cu două petale. (< fr. *dipétale*)
- DIPL(O)-** elem. „dublu”, „de două ori”. (< fr. *dipl(o)-*, cf. gr. *diplous*)
- dipľasiám** *s. n.* geminarea consoanei *n* din prefixul sau prepoziția în înainte de vocală. (< lat. *dipľasiasmus*, gr. *dipľasiasmos*)
- dipľazie** *s. f. (bot.)* despicare în două a unui organ axial. (< fr. *dipľasie*)
- dipľegie** *s. f.* paralizie bilaterală, în general de origine cerebrală. (< fr. *dipľégie*)
- dipľobacil** *s. m.* bacil ai cărui indivizi sunt grupați câte doi, cap la cap. (< fr. *dipľobacille*)
- dipľobiónt** *s. n.* 1. organism cu celule somatice având un număr dublu de cromozomi. 2. plantă care înflorește și fructifică de două ori pe an. (< fr. *dipľobionte*)
- dipľocefál**, **-ă** *s. m. f.* (făt monstruos) care prezintă dipľocefalie. (< fr. *dipľocéphale*)
- dipľocefalie** *s. f.* monstrozitate congenitală caracterizată prin existența a două capete implantate pe un același trunchi. (< fr. *dipľocéphalie*)
- dipľocóc** *s. m.* microcóc ai cărui indivizi sunt grupați câte doi. (< fr. *dipľococque*)
- dipľocromozóm** *s. m.* cromozom anormal cu patru cromatide, în loc de două. (< fr. *dipľochromosome*)
- dipľodóc** *s. m.* dinozaurian erbivor fosil, superior, de peste 25 m, având capul foarte mic, cu dinți subțiri și mici, cu gâtul și coada foarte lungi. (< fr. *dipľodocus*)
- dipľoé** *s. f.* țesut spongios, între cele două oase late ale craniului. (< fr. *dipľoé*)
- dipľofáză** *s. f.* fază în cursul diviziunii celulare în care nucleele sunt dipľoide. (< fr. *dipľophase*)
- dipľofonie** *s. f.* emisiune de două tonuri ale vocii, datorită unei tensiuni inegale a coardelor vocale. (< fr. *dipľophonie*)
- dipľogenéză** *s. f.* 1. dublare a organelor vegetale, care sunt în mod obișnuit singuratice. 2. producere de forme noi pe cale de hibridație între plante aparținând unor genuri și familii diferite. 3. monstrozitate caracterizată prin reunirea a doi fetoși într-un singur corp. (< fr. *dipľogenése*)
- dipľograf** *s. n.* mașină de scris cu două mecanisme, la care se efectuează simultan două scrieri cu caractere diferite. (< fr. *dipľographe*)
- dipľoic**, **-ă** *adj.* referitor la dipľoic. (< fr. *dipľoïque*)
- dipľoíd**, **-ă** *adj.* (despre celule, organisme) cu două seturi de cromozomi. (< fr. *dipľoíde*)
- dipľoidie** *s. f.* stare a celulelor sau organismelor dipľoide. (< fr. *dipľoídie*)
- dipľománd**, **-ă** *s. m. f.* cel care își pregătește lucrarea de diplomă. (< germ. *Diplomand*)
- dipľomát**, **-ă** *adj. s. m. f.* (cel) care deține un titlu pe bază de diplomă. (< fr. *dipľomé*)

- diplomát²**, -ă I. s. m. f. reprezentant oficial al unui stat în relațiile cu statele străine. II. adj. 1. care știe să profite de anumite situații pentru a-și realiza scopul. • (fam.; peior.) abil, dibaci, șiret, viclean. 2. (despre serviete, valize) de tipul celor purtate, la origine, de diplomați. III. s. n. prăjitură alcătuită din puding și garnisită cu frîșcă și fructe. (<fr. *diplomate*)
- diplomatic**, -ă I. adj. 1. referitor la diplomație, de diplomat. • *corp* ~ = totalitatea ambasadorilor, miniștrilor și reprezentanților străini care se află în capitala unui stat. 2. abil, calculat. II. s. f. 1. disciplină a istoriei care se ocupă cu cercetarea vechilor diplome, a cărților și a altor documente oficiale. 2. diplomație (1). (<fr. *diplomatique*, lat. *diplomaticus*, III, 2/ germ. *Diplomatik*)
- diplomație** s. f. 1. activitate desfășurată de un stat prin reprezentanții săi peste graniță, în vederea realizării obiectivelor politicii sale externe; diplomatică (II, 2). 2. carieră, funcție de diplomat. 3. totalitatea diplomaților. 4. abilitate, dibăcie, pricepere (în purtări etc.). (<fr. *diplomatie*)
- diplomă** s. f. 1. (în evul mediu) act de înobilare, de acordare de privilegii. 2. act prin care o instituție de învățământ, un corp, un ordin onorific etc. conferă un titlu, un grad etc. • act care se eliberează unui premiant, unui concurent (la o întrecere sportivă, la o expoziție etc.). (<fr. *diplôme*, lat. *diploma*)
- diplopág** s. m. monstru dublu, constituit prin unirea a doi gemeni egal dezvoltați, cu unul sau mai multe organe vitale. (<fr. *diplopage*)
- diplopie** s. f. vedere dublă, cauzată de divergența axei ochilor sau de paralizia mușchilor acestora. (<fr. *diplopie*)
- diplopóde** s. n. pl. clasă de antenate cu două perechi de picioare la fiecare segment. (<*diplo-* + *-pod*)
- diploscóp** s. n. aparat pentru examinarea și tratarea strabismului. (<fr. *diploscope*)
- diplozóm** s. m. cromozom cu doi centrioli. (<fr. *diplosome*)
- diplúre** s. f. pl. ordin de insecte mici, fără aripi și ochi, cu antene foarte lungi. (<lat. *diplures*)
- dipmétru** s. n. aparat care, introdus în gaura de sondă, măsoară deviația de la verticală în timpul săpării. (<fr. *dipmètre*)
- dipnoi** s. m. pl. ordin de pești cu respirație dublă, acvatică și aeriană. (<fr. *dipnoé*)
- dipód**, -ă adj. 1. (despre animale inferioare) cu două membre sau organe analoge servind drept picioare. 2. (despre versuri) alcătuit din două picioare. (<fr. *dipode*)
- dipodíde** s. n. pl. familie de rozătoare cu picioarele foarte scurte, adaptate la sărit, cu urechi mari și coada lungă, care trăiește în vizuini săpate în teren nisipos, hrănindu-se cu tuberculi și rădăcini. (<fr. *dipodidés*)
- dipodíe** s. f. reunire de două picioare metrice, putând constitui un vers. (<fr. *dipodie*)
- dipól** s. m. fiecare dintr-o pereche de mici poli electrici sau magnetici, egali în valoare absolută și de semn contrar, foarte apropiați unul de altul. (<fr. *dipôle*)
- dipolár**, -ă adj. referitor la dipoli. (<fr. *dipolaire*)
- diprozóp** s. m. grup de monștri dubli caracterizați printr-un singur trunchi cu două capete fuzionate și două fețe (distincte). (<fr. *diprosope*)
- dipsacém/dipsacécée** s. f. pl. familie de plante asemănătoare cu compozeele: scaieții, sipica etc. (<fr. *dipsacées*, *dipsacécées*)
- dipsádă** s. f. șarpe fabulos a căruia mușcătură ar fi cauzat o sete mortală. (<fr. *dipsade*)
- DIPSO-**, -dipsie elem. „sete”. (<fr. *dipso-*, -dipsie, cf. gr. *dipsos*)
- dipsofobie** s. f. frica de a bea, frica de lichide. (<fr. *dipsophobie*)
- dipsomán**, -ă adj., s. m. f. (suferind) de dipsomanie. (<fr. *dipsomane*)
- dipsomanie** s. f. impuls patologic de a consuma excesiv băuturi (alcoolice); alcoolism cronic, potomanie. (<fr. *dipsomanie*)
- dipsopatie** s. f. stare patologică pe fondul căreia apar accese de dipsomanie. (<fr. *dipsopathie*)
- diptánc** s. n. tanc special de balast, amplasat la centrul navelor mari pentru a asigura stabilitatea și asieta acestora. (<engl. *deeptank*)
- diptér**, -ă I. adj. 1. (despre edificii antice) cu portic înconjurat de două șiruri de coloane. 2. (despre insecte) cu două aripi și cu aparatul bucal adaptat pentru supt. II. s. n. pl. ordin de insecte, muștele și țânțarii, cu o singură pereche de aripi membranoase și o pereche de balansiere, servind pentru echilibrul în timpul zborului. (<fr. *diptères/s*, lat. *diptera*)
- dipitic** s. n. 1. tăblițe cerate care se puteau închide ca o carte, la romani. 2. (*arte*) icoană, tablou compuse din două panouri fixe sau mobile. • (*p. ext.*) operă literară formată din două părți. 3. (*muz.*) piesă pentru orchestră simfonică, formație de cameră instrumentală sau vocală din două mișcări contrastante. (<fr. *diphyque*, gr. *diptykhos*)
- diréct**, -ă I. adj. 1. care duce de-a dreptul la țintă, drept, fără ocoluri. • *în linie* -ă = din tăt în fiu. 2. imediat, nemijlocit, fără intermediar. • *o vorbire* -ă sau *stil* ~ = procedeu sintactic sau stilistic de redare fidelă a spuselor cuiva, printr-un verb sau alt cuvânt de declarație; *complement* ~ = complement care exprimă obiectul asupra căruia se răsfrânge direct acțiunea unui verb tranzitiv; *propoziție completivă* -ă (și s. f.) = propoziție cu funcție de complement direct pe lângă un verb tranzitiv din regentă. II. adj., adv. (care are loc) fără ascunzișuri, fățiș, drept. III. adv. 1. fără înconjur, de-a dreptul. 2. (*mat.*) despre mărimi variabile) ~ *proporționale* = care depind una de alta, astfel încât creșterea (sau descreșterea) uneia de un număr de ori provoacă creșterea (respectiv descreșterea) celeilalte de același număr de ori. IV. s. n. (*radio, tv.*) *în* ~ = transmis pe viu, în momentul producerii evenimentului. V. s. f. (*box*) lovitură aplicată prin întinderea mâinii înainte. (<fr. *direct*, lat. *directus*)
- directéte** s. f. (*rar*) directitate. (<*direct* + *-ete*)
- directitate** s. f. însușirea de a spune lucrurile fără artificii sau ocolirișuri; directitudine, directete. (<*direct* + *-itate*)
- directítudine** s. f. directitate. (<*direct* + *-itudine*)
- directív**, -ă adj. 1. direcțional. • (*ehn.*) care are direcție fixă. 2. (despre forme verbale) care poate provoca o acțiune sau o reacție auditorului, către care este orientată comunicarea. (<fr. *directif*)
- directívă** s. f. 1. instrucțiune generală, îndrumare dată de un organ superior organelor în subordine. • document al unui partid politic cuprinzând principalele orientări și obiective programatice. 2. (*inform.*) instrucțiune a unui program. (<fr. *directive*)
- directivitate** s. f. proprietate a unei surse (respectiv a unui receptor) de radiații de a emite (recepționa) preferențial radiația în (din) anumite direcții. (<fr. *directivité*)
- directoire** /-toár adj. *stil* ~ (și s. n.) = stil dezvoltat în timpul Directoratului în Franța, în decor, mobilier și modă, care se caracterizează prin inspirația din vechea artă egipteană, precum și din cea greco-romană. (<fr. *directoire*)
- directór**, -oáre I. adj. 1. care dirijează, care orientează, care trasează direcții. • *o roți* -oáre = roți care permit conducerea unui vehicul. 2. *plan* ~ = hartă la scară mică, care servește la pregătirea operațiilor militare. II. s. n. element constructiv pentru mărirea directivității unui sistem de antene. III. s. f. (*mat.*) 1. curbă pe care se sprijină generatoarele rectilinii ale unei suprafețe conice sau cilindrice. 2. (la conice) polara unuia dintre focare. (<fr. *directeur*, lat. *director*, III/ după fr. *directrice*)
- directór²**, -oáre s. m. f. 1. conducător al unei întreprinderi, al unei instituții sau al unei direcții dintr-un organ central. 2. fiecare din cei cinci membri ai Directoratului (2). (<fr. *directeur*, lat. *director*)
- directorát** s. n. 1. funcția de director și durata cât ea este deținută de cineva. • local unde funcționează o direcție. 2. consiliu de cinci persoane care a guvernat Franța între 1795 și 1799; directoriu. (<fr. *directorat*)
- directoríal**, -ă adj. de director. (<fr. *directorial*)
- directóriu** s. n. directorat (2). (<fr. *directoire*)
- dirécție** s. f. I. 1. orientare în spațiu a unui obiect, a unei mișcări față de un punct de referință: sens de desfășurare a unei acțiuni. 2. (*mat.*) proprietate comună tuturor dreptelor paralele cu o dreaptă fixă dată. II. 1. (organ de) conducere a unei instituții, întreprinderi etc. • *de scenă* = regie. 2. funcție de director; biroul directorului. • subdiviziune în cadrul unui minister sau organ central care conduce o anumită ramură de activitate. III. totalitatea (sistemul) organelor cu care se dirijează

- un vehicul. • parte mobilă a ampenajului vertical cu ajutorul căruia pilotul manevrează avionul în plan orizontal. (< fr. *direction*, lat. *directio*)
- directionă** vb. tr. a imprima o anumită direcție; a orienta într-un anumit sens. (< fr. *directionner*)
- directional**, -ă adj. care orientează, care arată direcția. • (despre radio) care emite pe un fascicul puțin divergent; directiv. ○ *antena* -ă = antena de emisie sau recepție dotată cu directivitate. (< fr. *directionnel*)
- direcțiune** s. f. separare, ruptură (între prieteni); (spec.) despărțire, divorț. (< lat. *diremptio*, fr. *diremption*)
- dirhām** s. m. unitatea monetară a Marocului și a Emiratelor Arabe Unite. • monedă divizionară în Libia, a mia parte dintr-un dinar (= 100 piastri). (< fr. *dirham*)
- dirigenție** s. f. îndrumare și supraveghere a unei clase de elevi de către diriginte (1). (< fr. *diriginte* + -ie)
- diriginte**, -ă s. m. f. 1. profesor care răspunde de buna desfășurare a întregului proces de educație și instrucție a elevilor unei clase. 2. șef de oficiu poștal sau vamal ori al unei farmacii. 3. ~ de șantier = supraveghetor al lucrărilor de pe un șantier de construcții. (< fr. *dirigeant*)
- dirijă** vb. tr. 1. a conduce o orchestră, un cor. 2. a conduce, a îndruma. (< fr. *diriger*)
- dirijabil**, -ă I. adj. care poate fi dirijat. II. s. n. aerostat motopropulsat, care poate zbura în orice direcție. (< fr. *dirigeable*)
- dirijat** s. n. arta conducerii unui ansamblu muzical în procesul interpretării: dirijorat. • disciplină care studiază tehnica acestei arte. (< fr. *dirija* + -at)
- dirijism** s. n. sistem economic și politic care susține și practică o economie dirijată. (< fr. *dirigisme*)
- dirijist**, -ă adj. s. m. f. (adept) al dirijismului. (< fr. *dirigiste*)
- dirijor**, -oare s. m. f. cel care conduce o orchestră, un cor. (< fr. *dirija* + -or)
- dirijoral**, -ă adj. referitor la dirijor, de dirijor. (< fr. *dirijor* + -al)
- dirijorat** s. n. dirijat. (< fr. *dirijor* + -at)
- dirimant**, -ă adj. (jur.) care anulează un act încheiat sau constituie o piedică. (< fr. *dirimant*)
- dirt-track** /dărt-trec/ s. n. întrecere motociclistă care se desfășoară pe o pistă cu zgură (amenajată cu obstacole). (< engl. *dirt-track*)
- dirty** /dărti/ s. n. (muz.) manieră în jazul vechi, în care efectele sonorității hot erau împinse la paroxism prin utilizarea abuzivă a unor factori „de culoare” ai sunetului instrumental. (< engl. *dirty*, murdar)
- DIS¹-DI-/DIZ-** pref. „separare”, „absență”. (< fr. *dis-*, cf. lat. *dis*)
- DIS²-DIZ-** elem. „difcil, greu, anormal”. (< fr. *dys-*, cf. gr. *dys*, rău)
- disacuzie** s. f. dificultate a auzului. (< fr. *dysacusie*)
- disanșiu** s. n. diferența dintre valoarea nominală și prețul (cursul) pieței a unei monede sau hârtii de valoare; pierdere rezultată din asemenea diferență. (< it. *disaggio*)
- disamară** s. f. fruct uscat indehișcent, din două samare unite. (< fr. *disamare*)
- disartrie** s. f. tulburare de limbaj constând din articularea defectuoasă a cuvintelor. (< fr. *dysarthrie*)
- disartroză** s. f. mobilitate anormală a unei articulații. (< fr. *dysarthrose*)
- disbazie** s. f. tulburare a actului motor al mersului. (< fr. *dysbasie*)
- disbulie** s. f. simptom psihic prin lipsă de voință. (< fr. *dysboulie*)
- disc** s. n. 1. obiect plat cu contur circular. • obiect rotund și plat în proba atletică de aruncare la distanță; proba însăși. 2. placă circulară de material plastic pe care sunt gravate înregistrări sonore. • (inform.) suport circular magnetic pentru stocarea informației. ○ ~ de frecvență = disc cu înregistrări speciale pentru verificarea și măsurarea caracteristicilor de redare ale pick-up-urilor. 3. muzică înregistrată pe disc (2). 4. suprafața aparentă a Soarelui sau a Lunii, văzută de un observator de pe Pământ. 5. organ sau structură anatomică circulară, plată. ○ ~ embrionar (sau *germinativ*) = formație a ombriunului în stadiul de blastulă la rechini, pești osoși, reptile și păsări; bănuț; ~ *intervertebral* = țesut fibros între două vertebre, ca un disc cu un nucleu bulbos; *hernie de* ~
- = hernia discului intervertebral. 6. receptaculul sau partea terminală la compozee. (< fr. *disque*, lat. *discus*)
- discal**, -ă adj. referitor la discurile intervertebrale. (< fr. *disca*)
- discalemie** s. f. perturbare a proporției calciului în sânge. (< fr. *dyscalcémie*)
- discalemie** s. f. perturbare în învățarea calculului la copiii care posedă o inteligență normală. (< fr. *discalemie*)
- discant** s. n. 1. vocea cea mai înaltă a unei texturi muzicale. 2. registru înalt al orgii sau armoniului. 3. regiunea superioară (acută) a ambitusului unui instrument muzical. (< germ. *Diskant*)
- discartroză** s. f. artroză care afectează discurile intervertebrale. (< fr. *discarthrose*)
- discernământ** s. n. facultatea de a discerne; judecată, rațiune. (< fr. *discernement*)
- discerne** vb. tr. a judeca limpede, deosebind lucrurile, situațiile etc.; a raționa cu pătrundere și precizie. (< fr. *discerner*, lat. *discernere*)
- discheratoză** s. f. îngroșare a pielii ca urmare a înmulțirii excesive și neregulate a celulelor stratului cornos al epidermei. (< fr. *dyskeratose*)
- dischétă** s. f. (inform.) suport magnetic capabil să stocheze și să reproducă informațiile depuse în computer; floppy-disc. (< engl. *diskette*, fr. *disquette*)
- dischezie** s. f. defecație dificilă. (< fr. *dyschésie*)
- dischinezie** s. f. tulburare a mecanismelor de reglare a activității motorii viscerale. ○ ~ *billară* = încetinire a secreției biliare. (< germ. *Dyskinesie*, fr. *dyscinésie*)
- DISCI-** v. *disco* -
- disciflor**, -ă adj. cu receptaculul floral în formă de disc. (< lat. *disciflorus*)
- disciform**, -ă adj. discoid. (< fr. *disciforme*)
- disciplină** vb. tr., refl. a (se) obișnui cu disciplina, cu ordinea. (< fr. *discipliner*, lat. *disciplinari*)
- disciplinabil**, -ă adj. care poate fi disciplinat; docil. (< fr. *disciplinable*)
- disciplinar**, -ă I. adj. (și adv.) potrivit disciplinei. ○ *pedeapsă* -ă = pedeapsă aplicată (cuiva) pentru încălcarea unor reguli de disciplină. 2. referitor la o disciplină științifică. (< fr. *disciplinaire*)
- disciplină** s. f. 1. totalitatea regulilor de conduită și de ordine obligatorii pentru membrii unei colectivități; supunerea membrilor unei colectivități față de dispozițiile date de conducere etc. • spirit de ordine, deprindere cu o ordine strictă. 2. ramură a unei științe; domeniu, specialitate: (p. ext.) știința. (< fr. *discipline*, lat. *disciplina*)
- discipol** s. m. elev (al unui maestru). • adept și continuator al unei doctrine. (< lat. *discipulus*, după fr. *disciple*)
- discită** s. f. inflamație a unui disc intervertebral. (< fr. *discite*)
- discizie** s. f. secționare. • (med.) incizie a capsulei cristaline în operația de cataractă. (< fr. *discission*, lat. *discissio*)
- disc-jockey** /-gióchei/ s. m. prezentor, comentator de muzică pe discuri la radio sau în discotecă. (< amer. *disc-jockey*)
- DISCO¹-DISCI-** elem. „disc”, „rotund”. (< fr. *disco-*, *disci-*, cf. lat. *discus*, gr. *diskos*)
- disc²** adj. inv. s. n. (gen de muzică) de factură modernă, după care se dansează în discotecă. (< engl., fr. *disco*)
- discoból**, -ă s. m. f. atlet care practică aruncarea discului. (< fr. *discobole*, gr. *diskobolos*)
- discofil**, -ă s. m. f. amator de muzică înregistrată pe discuri. (< fr. *discophile*)
- discofilie** s. f. pasiunea pentru muzica pe discuri; tendința de a colecționa discuri. (< fr. *discophilie*)
- discofón** s. n. aparat de telefon și agendă cu numere de telefoane. (< fr. *disc* + -fón)
- discografie** s. f. 1. studiu științific al înregistrărilor pe disc (2). 2. totalitatea înregistrărilor pe discuri ale unui autor sau interpret. • catalog de discuri muzicale. 3. radiografie a unui disc intervertebral. (< fr. *discographie*, engl. *discography*)
- discoid**, -ă adj. în formă de disc; discoidal; disciform. (< fr. *discoïde*)
- discoidal**, -ă adj. discoid. (< fr. *discoïdal*)
- discomicéte** s. f. pl. ordin de ciuperci ascomicete cu

- corpul de fructificație în formă de cupă sau de disc. (< fr. *discomycètes*)
- discomicóză** *s. f.* boală caracterizată prin numeroase abcese cronice, provocată de discomicete. (< fr. *discomycose*)
- discondroplázic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de discondroplazie. (< fr. *dyschondroplastique*)
- discondroplazie** *s. f.* tulburare a creșterii constând dintr-o osificare întârziată a cartilajelor. (< fr. *dyschondroplasia*)
- disconfort** *s. n.* 1. lipsă de confort. • stare neplăcută de nesiguranță, de insatisfacție. 2. (*biol.*) tulburare a stării normale a unui organism, cauzată de diverși factori de mediu. (< engl. *discomfort*)
- discónt** *s. n.* procent încasat de către o bancă la decontarea polițelor. (< germ. *Diskont*)
- discontá** *vb. tr.* a determina valoarea prezentă a unui venit viitor, având în vedere conjunctura pieței, evoluția costurilor etc. o a ~ o poliță = a cumpăra o poliță înainte de scadență. (< germ. *diskontieren*)
- discónter** *s. n.* cel care efectuează decontarea polițelor. (< engl. *disconter*)
- discontinuitáte** *s. f.* 1. lipsa de continuitate; întrerupere. • (*mat., fiz.*) variație bruscă, în salturi, a valorii unei mărimi; trecerea de la o valoare la alta, fără parcurgerea valorilor intermediare. • modificare rapidă a valorii unui element meteorologic pe distanțe mici. 2. categorie filozofică desemnând distribuția și succesiunea cu întreruperi în spațiu și timp a materiei. (< fr. *discontinuité*)
- discontinuu**, -uă *adj.* 1. lipsit de continuitate; intermitent. 2. direct (2). (< fr. *discontinu*, lat. *discontinuus*)
- discoapátie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile discurilor intervertebrale. (< fr. *discopathie*)
- discoπόdiu** *s. n.* receptacol floral în formă de disc. (< fr., lat. *discopodium*)
- discoráma** *s. f.* titlu de rubrică sub care sunt anunțate noi înregistrări pe discuri (muzică, teatru etc.). (< fr. *discorama*)
- discórd**¹ *s. n.* poezie lirică medievală provenșală, cu o structură neregulată prin diversitatea strofelor sau chiar a limbilor. (< it. *discordo*)
- discórd**², -ă *adj.* (despre instrumente muzicale) care nu este acordat, discordat. • lipsit de armonie. (< fr. *discord*)
- discordá** *vb. I. intr.* a nu concorda, a nu se potrivi. • a fi discordant. *II. tr.* a relaxa. *III. refl.* (despre instrumente muzicale cu coarde) a se dezacorda. (< fr. *discorder*, lat. *discordare*)
- discordánt**, -ă *adj.* care distonează; nepotrivit; strident. (< fr. *discordant*)
- discordántă** *s. f.* 1. lipsă de armonie. • nepotrivire, dezacord. 2. (*geol.*) dispoziție neparalelă a unor straturi noi față de altele mai vechi. (< fr. *discordance*)
- discórdie** *s. f.* dezbinare, neînțelegere, dezacord; (*p. ext.*) vrabă, ceartă. (< lat., it. *discordia*)
- discoríe** *s. f.* deformare a pupilei. (cf. gr. *kore*, pupilă)
- discotécă** *s. f.* 1. colecție de discuri (2); (*p. ext.*) mobilă pentru aceasta. 2. loc de reuniune, club unde se poate asculta muzică sau dansa după muzică înregistrată. (< fr. *discothèque*)
- discount** /discáunt/ *s. n.* reducere de preț pentru un cumpărător anumit, în anumite condiții de achiziționare a mărfii. (< engl. *discount*)
- discrázic**, -ă *adj.* cu caracter de discrazie. (< fr. *dyscrasique*)
- discrazie** *s. f.* 1. tulburare în compoziția și reacțiile diferitelor umori ale organismului. • tulburare în coagularea sângelui. 2. constituție (organică) dificilă; temperament dificil, rău. (< fr. *dyscrasie*)
- discrédit** *s. n.* pierdere, micșorare a creditului de care se bucură cineva. (< fr. *discrédit*)
- discréditá** *vb. tr., refl.* a(-și) pierde reputația, a (se) compromite. (< fr. *discréditer*)
- discrepánt**, -ă *adj.* care nu se potrivește. (< it. *discrepanza*)
- discrepántă** *s. f.* nepotrivire (flagrantă); dezacord între două lucruri, fenomene, situații etc. (< it. *discrepanza*, lat. *discrepanzia*)
- discrét**, -ă *I. adj.* 1. care știe să păstreze un secret, o taină. • rezervat, reținut (în purtări, în vorbe). 2. (*mat., fil.*) format din elemente distincte; care variază în salturi; discontinuu. 3. (*fiz.*; despre semnale) a cărui mărime este reprezentată printr-un număr finit de valori. 4. (*fig.*) greu, puțin perceptibil. *II. adv.* fără să atragă atenția. (< fr. *discret*, lat. *discretus*)
- discretóriu** *s. n.* adunare de clerici, consiliul superiorului unei mănăstiri catolice. (< lat. *discretorium*, fr. *discréttoire*)
- discréție** *s. f.* 1. însușirea de a fi discret. o a păstra ~ = a nu divulga o taină încredințată. 2. (*fam.*) la ~ = din belșug; la ~a (cuiva) = la cheremul, la dispoziția (cuiva). (< fr. *discrétion*, lat. *discretio*)
- discreționár**, -ă *adj.* 1. arbitrar. 2. care are prin lege libertate de acțiune. o puteri ~e = puteri date unei autorități de a lua măsurile pe care le socotește necesare în anumite împrejurări și în afara legii. (< fr. *discrétionnaire*)
- discriminá** *vb. tr.* a face o discriminare. (< fr. *discriminer*, lat., it. *discriminare*)
- discriminánt**, -ă *I. adj.* care separă, face deosebire. *II. s. m. (mat.)* expresie formată din coeficienții unei ecuații de gradul doi care servește a discuta natura rădăcinilor distincte ale ecuației; realizant. (< fr. *discriminant*)
- discrimináre** *s. f.* 1. separare, deosebire, distincție netă între mai multe elemente. 2. diferențiere restrictivă de drepturi pentru o parte a populației unei țări, pentru o organizație sau pentru unele țări față de altele. (< *discrimina*)
- discriminátór** *s. n.* demodulator de frecvență. (< fr. *discriminateur*)
- discriminátóriu**, -ie *adj.* care creează discriminări. (< fr. *discriminatoire*, lat. *discriminator*)
- discriminátie** *s. f.* discriminare. (< fr. *discrimination*, lat. *discriminatio*)
- discriníe** *s. f.* dizendocrinie. (< fr. *dyscrinie*)
- discromátic**, -ă *adj.* care are o culoare anormală. • care produce alterarea culorilor. (< fr. *dyschromatique*)
- discromátóp**, -ă *s. m. f.* discromatopsic. (< fr. *dyschromatope*)
- discromátópsic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de discromatopsie; discromatop. (< fr. *dyschromatopsique*)
- discromátópsie** *s. f.* imposibilitate de a percepe corect culorile. (< fr. *dyschromatopsie*)
- discromazie** *s. f.* tulburare a vederii cromatice prin incapacitatea de a percepe una din culorile fundamentale. (< fr. *dyschromasie*)
- discromíe** *s. f.* tulburare în pigmentația normală a pielii. (< fr. *dyschromie*)
- discuitór** *s. n.* mașină agricolă cu discuri metalice, pentru afânarea solului. (< *discui* / + -tor)
- disculpá** *vb. tr., refl.* a (se) dezvinovăți, a (se) justifica. (< fr. *disculper*)
- disculpá** *s. f.* dezvinovățire. (< it. *discolpa*)
- discúrs** *s. n.* 1. expunere oratorică în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc.; cuvântare. 2. expresie verbală a gândirii; cuvântare. 3. disertație, tratare a unui subiect de natură științifică sau literară; expozeu, tratat. (< fr. *discours*, lat. *discursus*)
- discursív**, -ă *adj.* 1. (despre cunoaștere, gândire) care deduce o idee din alta prin raționament. 2. (despre memorie) care se dispersează. • care nu se supune unei continuități riguroase. 3. (despre vorbire) care se întinde prea mult; declarativ. (< fr. *discursif*, lat. *discursivus*)
- discursívitate** *s. f.* însușirea de a fi discursiv; caracterul discursiv al unei idei, expuneri, fraze. • (*rar*) diluare (a vorbirii, a stilului). (< fr. *discursivité*)
- discúsiúne** *s. f.* dezbateri contradictorii, controversă; ceartă; contestație. (< fr. *discussion*, lat. *discussio*)
- discúsv**, -ă *adj.* 1. care ține de o controversă. 2. (*med.*) care înlătură, rezolvă acumularea de fluide. (< fr. *discussif*)
- discutá** *vb. I. intr.* a sta de vorbă; a conversa. *II. tr.* a analiza, a dezbate. (< fr. *discuter*)
- discutábíl**, -ă *adj.* 1. care se (mai) poate discuta. 2. contestabil, îndoielnic. (< fr. *discutable*)
- discutábilitáte** *s. f.* faptul de a fi discutabil. (< *discutabil* + -itate)
- discúție** *s. f.* 1. convorbire, schimb de păreri. • dezbateri contradictorii; dispută. 2. cercetare, examinare minuțioasă a unei probleme. o fărâ ~ = desigur; nu încapă ~ = în mod sigur. (< fr. *discussion*, lat. *discussio*)

- disdispie** *s. f.* dificultate la înghițirea lichidelor. (<fr. *dydispisie*)
- disecă** *vb. tr.* 1. a efectua o disecție. 2. (*fig.*) a analiza (ceva) minuțios, a cerceta atent. (<fr. *disséquer*, lat. *dissicare*)
- disecabil**, -ă *adj.* care poate fi disecat, analizat minuțios, cercetat cu atenție. (<fr. *dissécable*)
- disecare** *s. f.* 1. acțiunea de a diseca. • (*geol.*) acțiunea de fragmentare a unei suprafețe plane prin ravinare sau printr-o rețea densă de văi. 2. (*fig.*) analiză minuțioasă. (<*diseca*)
- disecce** *s. f.* surzenie accidentală. (<fr. *dysécée*)
- disector** *s. n. (tv.)* ~ de imagini = tub electronic al cărui catod, când e luminat, poate emite electroni. (<fr. *disssecteur*)
- disecție** *s. f.* deschidere chirurgicală a unui organism, separând diferitele lui componente pentru a le studia structura sau vătămurile cauzate de o boală. (<fr. *disssection*, lat. *disssectio*)
- disemie** *s. f.* dificultate în utilizarea simbolurilor limbajului. (<fr. *dyssemie*)
- disemină** *vb. tr., refl.* a (se) răspândi, a (se) împrăștia. (<fr. *disséminer*, lat. *disseminare*)
- diseminare** *s. f.* 1. acțiunea de a disemina. 2. împrăștiere naturală a semințelor ajunse la maturitate; diseminație. 3. răspândire în organism a agenților unei boli. 4. modul de repartizare a mineralelor într-un zăcămint. (<*disemina*)
- diseminatie** *s. f.* diseminare. (<fr. *dissémination*)
- disensiune** *s. f.* discordie, neînțelegere cauzată de nepotrivirea de interese, de păreri etc.; dezacord. (<fr. *dissension*, lat. *dissensio*)
- disentiment** *s. n.* deosebire de sentimente, de opinii; neînțelegere. (<fr. *dissentiment*)
- disepal**, -ă *adj.* (despre caliciu) cu două sepale. (<fr. *disépale*)
- disergie** *s. f.* tulburare funcțională. • stare patologică a sugarului prin scăderea toleranței digestive și diminuarea rezistenței față de infecții. (<fr. *disergie*)
- disert**, -ă *adj.* care vorbește cu ușurință și elegant. (<fr. *disert*, lat. *disertus*)
- disertă** *vb. tr.* a ține o disertație. (<fr. *dissertar*, lat. *dissertare*)
- disertație** *s. f.* expunere asupra unei probleme, tratată în mod științific. • lucrare prezentată de cineva în vederea obținerii unui grad științific. (<fr. *dissertation*, lat. *dissertatio*)
- disestezie** *s. f.* alterare a sensibilității. (<fr. *dyssthésie*)
- disfagie** *s. f.* dificultate în deglutiție. (<fr. *dysphagie*)
- disfazic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de disfazie. (<fr. *dysphasique*)
- disfazie** *s. f.* afazie. (<fr. *dysphasie*)
- disfemie** *s. f.* tulburare a pronunțării cuvintelor. (<fr. *dysphémie*)
- disfonie** *s. f.* modificare (temporară) a timbrului și a intensității vocii; răgușeală. (<fr. *dysphonie*, gr. *dysphonia*)
- disfonografie** *s. f.* tulburare a limbajului scris. (<fr. *dysphonographie*)
- disforie**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de disforie. (<fr. *dysphorique*)
- disforie** *s. f.* tulburare a dispoziției caracterizată prin tristețe profundă și nemulțumire de sine. (<fr. *dysphorie*)
- disfuncție** *s. f.* 1. (*med.*) tulburare a funcției unui organ, aparat sau sistem. 2. (*tehn.*) reducere a adaptării sau integrării unui subsistem la sistemul din care face parte. 3. (*fil.*) acțiune a cărei consecință este reducerea integrării sau adaptării unei unități date la contextul social respectiv. (<germ. *Dysfunktion*)
- disfuncțional**, -ă *adj.* referitor la disfuncție. (<*dis-funcție* + *-onal*)
- disgeuzie** *s. f.* alterare a simțului gustativ. (<fr. *dysgésie*)
- disglobulinemie** *s. f.* perturbație a echilibrului între diferitele globuline ale plasmii sanguine. (<fr. *dysglobulinémie*)
- disgrafie** *s. f.* 1. tulburare patologică a scrisului, deformat, ilizibil. 2. (*med.*) vicii de conformație a unui organ. (<fr. *dysgraphie*)
- disgravidie** *s. f.* gestoază. (<fr. *dysgravidie*)
- dishematóză** *s. f.* insuficiență a fixării oxigenului în globulele roșii ale sângelui. (<fr. *dyshématose*)
- dishepatie** *s. f.* insuficiență funcțională a ficatului. (<fr. *dyshépatie*)
- dishidroză** *s. f.* afecțiune cutanată, dureroasă, caracterizată printr-o erupție veziculoasă pe mâini și picioare. (<fr. *dyshidrose*)
- disident**, -ă *s. m. f.* cel ale cărui păreri, convingeri (politice) sunt deosebite de ale majorității sau ale unui grup din care face parte. (<fr. *dissident*, lat. *dissidens*)
- disidentă** *s. f.* deosebire de opinii (față de o majoritate); dezacord. • grup de persoane care susțin o parte diferită de aceea a majorității; sciziune care ia naștere în urma unei asemenea situații. (<fr. *dissidence*, lat. *dissidentia*)
- disilab** *s. m.* cuvânt, picior de vers disilabic. (<fr. *dissyllabe*)
- disilabic**, -ă *adj.* bisilabic. (<fr. *dissyllabique*)
- disimetric**, -ă *adj.* care prezintă disimetrie. (<fr. *dysymétrique*)
- disimetrie** *s. f.* lipsă de simetrie; asimetrie. (<fr. *dysymétrie*)
- disimilă** *vb. refl.* (despre sunete) a suferi o disimilație. (<fr. *dissimiler*)
- disimilație** *s. f.* modificare ori dispariție a unui sunet dintr-un cuvânt sub influența unui alt sunet identic sau asemănător din același cuvânt. (<fr. *dissimilation*)
- disimilitudine** *s. f.* lipsă de asemănare; deosebire. (<fr. *dissimilitude*, lat. *dissimilitudo*)
- disimulă** *vb. tr.* a-și ascunde adevăratele gânduri, sentimente etc., dându-le aparente înșelătoare; a masca, a camufla. • (*fig.*) a deghiza. (<fr. *dissimuler*, lat. *dissimulare*)
- disimulât**, -ă *adj., s. m. f.* (om) ascuns, prefăcut, nesincer. (<*disimula*)
- disimulător**, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care disimulează. (<fr. *dissimulateur*)
- disimulație** *s. f.* disimulare. (<fr. *dissimulation*, lat. *dissimulatio*)
- disipă** *vb. I. tr.* 1. a împrăștia; a risipi, a cheltui nebunește. 2. (*tehn.*) a pierde, a elimina energia, sub formă de căldură, cedată unui corp sau mediului ambiant. **II. refl.** a se împrăștia. (<fr. *dissiper*)
- disipare** *s. f.* 1. acțiunea de a disipa; disipație. 2. (*astr.*) pierdere în spațiul cosmic a unora dintre particulele componente ale atmosferei unui corp ceresc. (<*disipa*)
- disipativ**, -ă *adj.* (despre corpuri, sisteme tehnice) care disipează energie sau căldură. (<fr. *dissipatif*)
- disipator** *s. n.* corp, sistem tehnic disipativ. *o* - hidraulic de energie = element al unei construcții hidrotehnice destinat a reduce viteza curentilor de apă în aval de un baraj, de un devorsor etc. (<fr. *dissipateur*)
- disipație** *s. f.* 1. disipare; cheltuiulă nechibzuită; exces. 2. (*fig.*) neatenție. • deznămă, desfrâu. (<fr. *dissipation*)
- disistolic**, -ă *adj.* (despre puls) care prezintă o aritmie specială caracterizată printr-o pulsație radială pentru două sistole ventriculare. (<fr. *dysystolique*)
- disistolie** *s. f.* insuficiență cardiacă ușoară. (<fr. *dysystolie*)
- disjunct**, -ă *adj.* despărțit, separat. *o* (*mat.*) mulțimi ~e = mulțimi care nu au nici un element comun; (*muz.*) *trepte* ~e = trepte ale gamei care nu se succed imediat. (<lat. *disiunctus*, după fr. *disjoints*)
- disjunctiv**, -ă *adj. (log.)* care se află într-un raport de disjuncție. *o* *propoziție* ~ă (și *s. f.*) = propoziție coordonată care se găsește într-un raport de excludere față de coordonata ei; *conjunție* ~ă = conjuncție care leagă propoziții disjunctive. (<fr. *disjonctif*, lat. *disiunctivus*)
- disjunctor** *s. n.* dispozitiv care întrerupe automat circuitul electric conform cerințelor unei funcționări corecte. (<fr. *disjoncteur*)
- disjuncție** *s. f.* 1. excludere reciprocă. • despărțire, separare; diastază (2). • asindent. • (*biol.*) separare a unei perechi de cromozomi în cursul mitozei sau meiozei. 2. (*log.*) relație între două enunțuri care se exclud reciproc; conectiv. (<fr. *disjonction*, lat. *disiunctio*)
- disjunge** *vb. tr. I. (jur.)* a despărți două pricini sau o pricină în două pentru a le judeca separat. 2. a separa (două chestiuni etc.). (<lat. *disiungere*)
- dislalie** *s. f.* tulburare în articularea cuvintelor, datorată

unor malformații sau leziuni ale organelor fonatoare. (< fr. *dyslalie*)

disléptic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care deviază funcția unui organ. (< fr. *dysleptique*)

disléxic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de dislexie. (< fr. *dyslexique*)

dislexie *s. f.* tulburare nervoasă constând în imposibilitatea de a citi corect un text. (< fr. *dyslexie*)

dislipidemic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de dislipidemie. (< fr. *dyslipidémique*)

dislipidemie *s. f.* modificare, în exces sau în deficit, a concentrației lipidelor sanguine. (< fr. *dyslipidémie*)

dislocă *vb. I. tr., refl.* a (se) urni, a (se) mișca din loc, a (se) strămuta, a (se) desprinde din întreg. • (despre oase) a scoate, a face să iasă din încheieturi, a (se) dezarticula, a (se) luxa. • (despre trupe) a (se) mișca, a (se) porni dintr-un anumit loc. • a separa doi termeni dintr-un grup sintactic prin introducerea de cuvinte între determinat și determinant. **II. refl.** (despre straturi geologice) a se deplasa sub acțiunea mișcărilor tectonice. (< fr. *disloquer*, lat. *dislocare*)

dislocă, -ă *adj.* (despre un sistem de relații conjugale) care constă în schimbul de femei între două clanuri. (< it. *dislocale*)

dislocător *s. n.* unealtă agricolă cu ajutorul căreia se dislocă din sol rădăcinile de morcov, sfeclă etc. (< *dislocare* + -tor)

dislocăție *s. f.* 1. dislocare. 2. defect de structură al unui cristal constând în perturbarea distribuției atomilor. (< fr. *dislocation*)

dislogie *s. f.* tulburare a limbajului, printr-o vorbire incoerentă, datorată unor modificări psihopatologice fără substrat neurologic. (< fr. *dyslogie*)

dismenoree *s. f.* tulburare a fluxului menstrual (însoțită de dureri). (< fr. *dysménorrhée*)

dismetabolie *s. f.* orice acțiune caracterizată printr-o perturbare a metabolismului. (< fr. *dysmétabolie*)

dismetrie *s. f. (med.)* imposibilitate de a măsura și ghida mișcările. (< fr. *dysmétrie*)

dismimie *s. f.* tulburare a mimicii în raport cu starea afectivă. (< fr. *dysmimie*)

dismnezie *s. f.* slăbire a memoriei. (< fr. *dysmnésie*)

dismorfie *s. f.* diformitate a (unei părți a) corpului; dismorfoză. (< fr. *dysmorphie*)

dismorfofobie *s. f.* teamă patologică de a deveni diform. (< fr. *dysmorphophobie*)

dismorfogeneză *s. f.* proces care duce la apariția formelor și structurilor anormale ale materiei vii. (< fr. *dysmorphogenèse*)

dismorfologie *s. f.* disciplină care studiază malformațiile la plante și animale. (< fr. *dysmorphologie*)

dismorfoză *s. f.* dismorfie. (< fr. *dysmorphose*)

disocia *vb. I. tr., refl.* (despre molecule) a (se) scinda reversibil în molecule mai simple sau în ioni; (despre combinații) a (se) descompune temporar. **II. tr.** a despărți, a separa (noțiuni, probleme etc.). (< fr. *dissocier*, lat. *dissociare*)

disociabil, -ă *adj.* care poate fi disociat. (< fr. *dissociable*)

disociabilitate *s. f.* însușirea de a fi disociabil. (< fr. *dissociabilité*)

disociativ, -ă *adj.* care disociază. (< *disocia* + -*ativ*)

disociație *s. f.* disociere. • rezultatul unei disocieri. (< fr. *dissociation*, lat. *dissociatio*)

disodie *s. f.* miros urât, fetid, datorat unei secreții. (< fr. *dysodie*)

disodil *s. n.* rocă sedimentară caustobiolită, șistoasă, din încarbonizarea nămolurilor sapropelice. (< germ. *Dysodil*)

disodont, -ă *adj.* (despre țâțâna unei cochilii) cu dinții reduși până la dispariție. (< fr. *dysodont*)

disolūt, -ă *adj.* desfrânt, decăzut, corupt. (< fr. *dissolu*, lat. *dissolutus*)

disolutiv, -ă *adj.* care descompune, dezagregă sau degradează. (< fr. *dissolutif*)

disoluție *s. f.* 1. descompunere, dezagregare, destrămare; corupție. 2. (fig.) corupție. 3. absorbție a unui mineral solid de către apa de curgere sau de infiltrare. (< fr. *dissolution*, lat. *dissolutio*)

disomie *s. f.* monstrozitate caracterizată prin existența a două corpuri complete, alipite în unul sau mai multe puncte. (< fr. *disomie*)

disonant, -ă *adj.* care sună neplăcut, care produce disonanță. (< fr. *dissonant*)

disonanță *s. f.* 1. (muz.) asociere de sunete care impresionează neplăcut auzul. • întâlnire neplăcută auzului între silabe sau cuvinte; cacofonie. 2. (*p. ext.*) lipsă de armonie, dezacord, stridență. (< fr. *dissonance*, lat. *dissonantia*)

disontogeneză *s. f.* tulburare a dezvoltării embrionare normale. (< fr. *dysontogenèse*)

disopsie *s. f.* slăbire a vederii. (< fr. *dysopsie*)

disorexie *s. f.* perturbare a poftei de mâncare; inapetență. (< fr. *dysorexie*)

disosmie *s. f.* perturbare a simțului olfactiv. (< fr. *dysosmie*)

disostoză *s. f.* tulburare congenitală în osificarea cartilajelor craniului. (< fr. *dysostose*)

disovarie *s. f.* tulburare funcțională a ovarului. (< fr. *dysovarie*)

disparat, -ă *adj.* lipsit de legătură cu alte lucruri de același fel; răzleț, izolat, desperecheat. (< fr. *disparate*, lat. *disparatus*)

disparent, -ă *adj.* pe cale de dispariție. (< *dispărea*, după *aparent*)

dispareunie *s. f.* durere violentă în timpul contactului sexual. (< fr. *dyspareunie*)

disparitate *s. f.* lipsă de egalitate, de proporție; nepotrivire, deosebire. (< fr. *disparité*)

dispariție *s. f.* faptul de a dispărea; picire, stingere; moarte. (< fr. *dispartition*)

dispășă *s. f. (mar.)* document de lichidare a unei avarii, întocmit de dispașor. (< fr. *dispache*)

dispașor *s. m.* expert care estimează cuantumul avariei și al mărfurilor unei nave. (< fr. *dispacheur*, germ. *Dispacheur*)

dispărea *vb. intr.* 1. a nu se mai vedea, a ieși din câmpul vizual. • a se pierde, a pieri. 2. a-și înceta existența, a se stinge. 3. a muri, a deceda. (după fr. *disparaitre*)

dispecer *s. m.* 1. tehnician sau sistem automat care coordonează operativ și centralizat mersul producției într-o întreprindere, traficul portuar, mersul trenurilor și al altor mijloace de transport în comun pe o porțiune anumită a liniei, repartiția energiei electrice etc. 2. funcționar care asigură primirea și repartizarea vizitatorilor în hoteluri. (< engl., fr. *dispatcher*)

dispecerat *s. n.* birou, serviciu al dispecerilor. (după engl. *dispatching*)

dispecerizare *s. f.* acțiunea de control și reglementare operativă și permanentă a unui proces. (< *dispecer* + -*iza*)

dispensios, -oasă *adj.* care necesită multe cheltuieli, costisitor. (< fr. *dispensieux*, lat. *dispendiosus*)

dispensă *vb. I. refl.* a se lipsi (de ceva, de cineva), a renunța la... **II. tr.** a scuti de o îndatorire, de o obligație etc. (< fr. *dispenser*, lat. *dispensare*)

dispensabil, -ă *adj.* pentru care se poate acorda o dispensă. (< fr. *dispensable*)

dispensăr *s. n.* instituție sanitară unde se dau consultații medicale gratuite. (< fr. *dispensaire*)

dispensariză *vb. tr.* a lua în evidența dispensarului (pentru îngrijire și control periodic). (< *dispensar* + -*iza*)

dispensator, -oare *adj.* care distribuie, care dă fiecăruia partea sa. (< fr. *dispensateur*)

dispensă *s. f.* scutire (de o obligație); exceptare de la o regulă. • permisiunea de a face un lucru interzis în mod normal de o lege. (< fr. *dispense*)

dispepsie *s. f.* digestie grea. (< fr. *dyspepsie*, lat. *dyspepsia*)

dispeptic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de dispepsie. (< fr. *dyspeptique*)

disperă *vb. v.* despera.

disperare *s. f.* v. despera.

disperat, -ă *adj.* v. desperat.

dispermatism *s. n.* dificultate la ejaculare. (< fr. *dyspermatisme*)

dispers, -ă *adj.* obținut prin dispersare. **o** (*chim.*) sistem = amestec eterogen de mai multe substanțe, dintre care cel puțin una se găsește sub formă de particule foarte fine. (< lat. *dispersus*)

dispersă vb. I. tr., refl. a (se) împrăști, a (se) răspândi. • (chim.) a realiza o dispersie, a se afla în stare de dispersie. II. tr. a împrăști organizat populația, instituțiile etc. în timp de război, pentru a nu constitui obiective vizibile. • a dispune unitățile militare pe subunități în raioane la distanțe mari, pentru a reduce posibilitățile inamicului de a le nimici. (<fr. disperser)

dispersant, -ă I. adj. care provoacă dispersie. II. s. n. agent dispersiv. (<fr. dispersant)

dispersie s. f. 1. împrăștiere, răspândire. • împrăștiere a unei substanțe în particule foarte fine într-un mediu solid, lichid sau gazos. • răspândire a semințelor, a plantelor. • (stat. mat.) expresie care măsoară concentrația unei mulțimi de valori în jurul unei valori medii. • fenomen balistic prin care traiectoriile succesive ale proiectilelor trase cu aceeași armă și cu aceleași elemente de tragere nu se confundă. 2. descompunere a luminii în radiațiile monocromatice componente la trecerea printr-o prismă de sticlă. 3. (mat.) indicator numeric al împrăștierii valorilor unei variabile aleatorii față de valoarea medie. (<fr. dispersion, lat. dispersio)

dispersional, -ă adj. referitor la dispersie. o analiză ~ă = metodă statistică matematică de analiză cantitativă a datelor de observație, care depind de mai mulți factori cu acțiune concomitentă, pentru a găsi factorii esențiali și a estima efectul lor. (<engl. dispersional)

dispersiv, -ă adj. I. care permite dispersia. 2. (despre un mediu transparent) al cărui indice de refracție este dependent de lungimea de undă care îl străbate. (<fr. dispersif)

dispersor s. n. 1. dispozitiv de reglat dozajul amestecului carburant în carburator. 2. mașină agricolă la întinderea gunoierului, a îngrășămintelor etc. 3. aspersor. (<it. dispersore)

display /dis-plei/ s. n. 1. terminal de ieșire al unui ordinator cu ajutorul căruia se pot vizualiza operațiile. 2. afișaj optoelectronic conținând un grup de cifre, la instrumentele de măsură. 3. caracter tipografic aldin cursiv. (<engl. display)

displazic, -ă adj., s. m. f. (individ) cu displazie. (<fr. displasique)

displazie s. f. dezvoltare anormală a unui țesut sau organ, a unei părți a corpului. (<fr. dysplasia)

displăcea vb. intr. a nu plăcea. • a nu agreea. (după it. dispiacere)

dispnee s. f. respirație grea, simptom al unor boli cardiace, respiratorii sau nervoase. (<fr. dyspnée, lat. dyspnoea)

dispneic, -ă adj., s. m. f. (suferind) de dispnee. (<fr. dyspnéique)

disponendă s. f. totalitatea cărților primite de la un editor în comision și care la o anumită dată se află în depozitul librăriului, nevândute. (<germ. Disponende)

disponibil, -ă I. adj. de care se poate dispune, la dispoziția cuiva. • care nu este ocupat; liber. o a pune în cadrul ~ = a pune în disponibilitate. II. s. n. sumă de bani rămasă nefolosită, care este la dispoziția cuiva. (<fr. disponible, lat. disponibilis)

disponibilitate s. f. 1. însușirea, starea a ceea ce este disponibil. 2. lucru de care se poate dispune; rezervă. o ~ăți bugetare = sume de bani nefolosite, de care dispune o instituție; ~ monetară = cash. • principiu de drept civil potrivit căruia părțile din proces pot dispune de dreptul invocat în fața organului de jurisdicție. • situație a unui militar care a fost lăsat la vatră, dar care poate fi chemat în orice moment sub drapel. o a pune în ~ = a concedia dintr-o funcție, dintr-un post. 3. stare sufletească în care sentimentele și rațiunea se manifestă neîngrădit. 4. (lingv.) posibilitate a unui cuvânt de a îndeplini o funcție, de a intra în raport cu alte cuvinte. (<fr. disponibilité)

disponibiliză vb. tr. 1. a face disponibil. 2. a concedia. (<disponibil + -iza)

dispozitiv s. n. 1. ansamblu de piese care îndeplinește o anumită funcție într-un sistem tehnic. 2. mod de dispunere pe teren a unor trupe pentru luptă, pentru o operație militară. 3. parte finală a hotărârii unui organ de jurisdicție. (<fr. dispositif)

dispozitiv s. f. 1. prevedere obligatorie cuprinsă într-un act normativ; măsură, hotărâre luată de un organ ierarhic superior, obligatorie pentru organul în subordine; ordin. o ~ de plată = ordin scris prin care o întreprindere,

organizație, instituție etc. dispune băncii să facă anumite plăți din contul său; la ~ = la îndemână. 2. dispunere, așezare într-o anumită ordine; alcătuire potrivit unui anumit plan. 3. stare sufletească. 4. posibilitate de a dispune (de)... 5. apțiitudine, înclinație; vocație. 6. (pl.) pregătiri, preparative. (<fr. disposition, lat. dispositio)

dispozițional, -ă adj. (cu caracter) de dispoziție. (<fr. dispositionnel)

dispraxie s. f. denumire pentru diversele forme de apraxie. (<fr. dyspraxie)

dispreț s. n. sentiment care face pe cineva să nu aibă stimă pentru altcineva sau să nu considere bun un lucru. • desconsiderare a unei persoane, a unui lucru. (<it. disprezzo)

disprețul vb. tr. a avea dispreț pentru cineva sau ceva; a desconsidera. (<dispreț)

disprețuitor, -oare adj., (și adv.) care disprețuiește. (<disprețui + -tor)

disproforon s. n. (la autorii latini) aliterare a unor consoane greu de pronunțat. (<lat. dysprophorum, gr. dysprophoron)

disproporție s. f. lipsă de proporție; nepotrivire între elementele unui ansamblu. (<fr. disproportion)

disproporționă vb. tr. a lipsi de proporții; a reda disproporționat. (<fr. disproportionner)

disproporțional, -ă adj. care nu este proporțional. (<fr. disproportionnel)

disproporționalitate s. f. însușirea de a fi disproporțional. (<germ. Disproportionalität)

disproporționat, -ă adj. lipsit de proporție, nepotrivit. (<fr. disproportionné)

disprosiu s. n. element chimic din grupa lantanidelor. (<fr. dysprosium)

disproteinemie s. f. modificare a raportului dintre diferitele fracțiuni proteice din plasma sangvină. (<fr. dysproteïnémie)

disprozodie s. f. anomalie de ritm și de intonație în cazurile de afazie. (<fr. dysprosodie)

dispune vb. I. tr. 1. a hotărî, a decide; a ordona. 2. a așeza, a aranja într-o anumită ordine. II. intr. 1. a avea la dispoziție; a avea posibilitatea de a decide după plac. 2. a învinge într-o competiție sportivă. III. refl. a căpăta bună dispoziție, a se înveseli. (după fr. disposer, lat. disponere)

dispus, -ă adj. aflat într-o stare sufletească potrivită pentru a face un lucru. o a fi bine ~ = a avea bună dispoziție, a fi vesel; (fig.) a fi ușor ameit de băutură; a fi prost ~ = a fi indispus. (<dispune)

dispută vb. I. tr. a fi în luptă, a lupta pentru ceva; a rivaliza. II. intr. a susține o dispută; a discuta în contradictoriu. III. refl. (despre competiții sportive) a avea loc, a se desfășura. (<fr. disputer, lat. disputare)

disputabil, -ă adj. care poate fi disputat. (<fr. disputable)

dispută s. f. 1. dezbatere, discuție aprinsă, controversă (cu privire la un subiect, la o temă); (p. ext.) diferend, ceartă. 2. competiție (sportivă). (<fr. dispute)

disritmicitate s. f. lipsă de ritmicitate. (<dis- + ritmicitate)

disritmie s. f. (med.) tulburare de ritm; ansamblul modificărilor anormale ale ritmului înregistrării electrice. (<fr. dysrhythmie)

disruptiv, -ă adj. (despre descărcări electrice) cu scanțetei, care produce flăcări, strălucite. (<fr. disruptif)

disruptor s. n. aparat care produce disrupție. (<fr. disrupteur)

disrupție s. f. deschidere bruscă a unui circuit electric. (<fr. disruption)

distal, -ă adj. (despre o porțiune a unui organ animal sau vegetal) situat departe de un punct de origine. (<fr. distal)

distanasie s. f. moarte dificilă, cu comă grea și dureri prelungite. (<fr. dysthanasie, gr. dysthanasia)

distânt, -ă adj. (despre oameni sau comportamentul lor) rece, rezervat, necomunicativ. (<fr. distant)

distanță vb. I. tr. a lăsa anumite distanțe între obiecte sau ființe; a răi. II. refl. 1. a intreca, a depăși. • a se depărta, a lăsa o urmă. 2. (fig.) a se deosebi (de cineva) ca valoare. (<fr. distancer)

distanță s. f. 1. interval, spațiu între două puncte. o a

fine pe cineva la ~ = a se purta rece, distant față de cineva. 2. interval de timp. 3. (fig.) diferență de rang, de situație între două persoane. (<fr. distance, lat. distantia)

distanțier *s. n.* 1. compacs măsurător. 2. aparat pentru măsurarea distanțelor dintre navele în formație. 3. piscă care menține o anumită distanță între două părți ale unei mașini. (<distanță + -ier)

distâr *s. n.* lentilă negativă (divergentă) gravată în dioptrii, care se aplică în același mod ca un filtru colorat în fața obiectivului de fotografiat pentru a permite cuprinderea unei deschideri unghiulare mai mari. (<germ. Distar)

distazie *s. f. (med.)* dificultate în menținerea poziției ortostatice. (<fr. dystasie)

distén *s. n.* silicat natural de aluminiu, în rocile metamorfice; cianit. (<fr. disthène)

disténsie *s. f. (med.)* întindere sau umflare excesivă. • capacitate a unor organe vegetale sau structuri de a se lungi sub acțiunea unei forțe. (<fr. distension, lat. distensio)

distermie *s. f.* tulburare a termoreglării organismului uman. (<fr. dysthermie)

distih¹ *s. n.* unitate strofică de două versuri, cu structură metrică asemănătoare sau deosebită și cu înțeles de sine stătător. (<fr. distique, gr. distikhon)

distih², -ă *adj. (bot., despre organe altele)* dispus pe două rânduri sau serii opuse, de o parte și de alta a unui ax. (<germ. distich, gr. distikhos)

distil, -ă *I. adj., s. n.* (edificiu, element arhitectonic) cu două coloane la fațadă. **II. adj.** (despre flori) prevăzut cu două stile. (<fr. distyle)

distilă *vb. tr.* a efectua o distilare. (<fr. distiller, lat. distillare)

distilare *s. f.* 1. trecere a unui lichid în stare de vapori prin fierbere, curmătă de condensarea acestora, în scopul separării lichidului condensat de reziduu. 2. vaporizare a lichidelor în unele materii solide sau rezultate din descompunerea termică a acestora. (<distila)

distilat, -ă *adj., s. n.* (produs) obținut prin distilare. (<distila)

distilatör, -oäre *I. s. m. f.* cel care distilează. **II. s. n.** aparat de distilat. (<fr. distillateur)

distilăție *s. f.* distilare. (<fr. distillation, lat. distillatio)

distilerie *s. f.* instalație industrială pentru distilare. (<fr. distillerie)

distimic, -ă *adj., s. m. f.* (individ) înclinat spre tristețe. (<fr. dysthymique)

distimie *s. f.* modificare în sens depresiv a tonusului afectiv; anxietate, angoaasă, neliniște. (<fr. dysthymie)

distinct, -ă *adj. I.* deosebit, diferit de altceva. 2. (fig.) clar, deslușit, evident. (<fr. distinct, lat. distinctus)

distinctiv, -ă *adj.* care distinge; caracteristic, relevant. (<fr. distinctif)

distincție *s. f.* 1. deosebire, diferență. 2. atitudine aleasă, finețe în înfățișare și eleganță în ținută. 3. semn de deosebită prețuire (titlu, decorații etc.) ce se acordă cuiva. (<fr. distinction, lat. distinctio)

distinge *vb. I. tr.* 1. a deosebi un lucru de altul. • a vedea lămurit, a desluși, a observa. 2. a acorda cuiva o distincție, un premiu. **II. refl.** a ieși din comun, a se remarca, a se evidenția. (<fr. distinguer, lat. distinguere)

distins, -ă *adj. I.* remarcabil, deosebit, eminent. 2. plin de distincție; elegant, grațios, strălucitor (în purtări, în ținută). (<distinge)

distocie *s. f.* naștere dificilă. (<fr. dystocie)

distóm *s. m.* vierme parazit cu formă plată, în ficatul erbivorelor. (<fr. distome, gr. distomos)

distomatóză *s. f.* boală determinată de infestarea organismului (ficat, intestin, plămâni) cu diferite specii de distom; gălbează. (<fr. distomatose)

distomie *s. f.* ansamblu de tulburări ale pronunțării. (<fr. dystomie)

distonă *vb. intr.* a fi neconcordanț, a fi în dezacord, a nu se potrivi. • (despre sunete muzicale) a suna fals. (<it. distonare)

distonant, -ă *adj.* care distonează; discordant. (<germ. distonant)

distonanță *s. f.* discordanță (1), dezacord. (<distona + -anță)

distonie *s. f.* dereglare a tonicității țesuturilor sau a tonusului nervos. (<fr. dystonie)

distopie *s. f.* anomalie în situarea unui organ anatomic. (<fr. dystopie)

distörs, -ă *adj.* răsucit. (<fr. distors)

distorsiométru *s. n.* aparat pentru măsurarea distorsiunilor armonice. (<fr. distorsiomètre)

distorsionă *vb. intr.* (despre aparate) a produce distorsiune (1). (<distorsione/ + -ona)

distorsionant, -ă *adj.* care produce distorsiuni. (<distorsiona + -ant)

distorsiune *s. f.* 1. deformare a unei imagini, a unei unde sau a unui semnal audio, datorată imperfecțiunii sistemelor de înregistrare, de transmitere sau redare. 2. modificarea a repartiției câmpului magnetic de sub poli de excitație ai unei mașini de curent continuu, produsă de reacția indusului. 3. deplasare sistematică a unui rezultat prin metode statice de la valoarea reală. 4. torsione a expresiei verbale, a gândirii, în schizofrenie. (<fr. distorsion, lat. distorsio)

distrá *vb. I. tr.* a petrece, a face pe cineva să folosească timpul în mod plăcut. **II. tr., refl.** a petrece, a (se) destinde, a (se) amuza. (<fr. distraire)

distractiv, -ă *adj.* care distrează; plăcut, amuzant. (<distracție/ + -iv)

distracție *s. f.* 1. ceea ce distrează; petrecere, amuzament. 2. neatenție. (<fr. distraction, lat. distractio)

disträge *vb. tr.* a abate gândul, atenția cuiva de la ceva care îl preocupă, îl obsedează etc. (după fr. distraire)

distrát, -ă *adj.* cu gândul aiurea; neatent. (<distra)

distribuí *vb. tr.* a împărți, a repartiza în mai multe locuri sau la mai multe persoane. (<fr. distribuer, lat. distribuere)

distribuitör, -oäre *I. s. m. f.* cel care distribuie (mărfuri, alimente, materiale etc.). **II. s. n.** aparat, dispozitiv aplicat la o mașină pentru a asigura distribuția forței motrice, împărțirea uniformă a unor semne etc. (după fr. distributeur)

distributív, -ă *adj.* 1. care exprimă ideea de distribuție. o numeral ~ = numeral care indică repartizarea numerică a obiectelor sau ființelor; atenție ~ă = atenție care se poate îndrepta în mai multe părți deodată; atenție dispersată. 2. (mat.) care prezintă distributivitate. (<fr. distributif, lat. distributivus)

distributivitate *s. f.* 1. (mat., log.) proprietate a unei operații de a putea fi efectuată separat asupra diferiților termeni dintr-o expresie. 2. caracteristică a atenției de a urmări simultan două sau mai multe activități. (<fr. distributivité)

distribúție *s. f.* 1. distribuie; repartiție. • felul cum sunt repartizate rolurile unei piese, ale unui film etc.; totalitatea actorilor dintr-o piesă de teatru, dintr-un film etc. 2. (fiz.) modul cum sunt repartizate elementele mai multor mulțimi (electroni, atomi, molecule) după valorile posibile ale unei mărimi caracteristice (viteză, energie etc.). 3. dirijarea și repartizarea spre consumatori a unui fluid, flux de energie etc. 4. totalitatea organelor unei mașini care comandă automat diferite faze de funcționare ale acesteia. 5. (lingv.) ansamblul pozițiilor pe care un element (sunet, morfem) îl poate ocupa într-un cuvânt sau într-o frază. (<fr. distribution, lat. distributio)

distribuțional, -ă *adj.* referitor la distribuție. o analiză ~ă = metodă de analiză în lingvistica structurală fundată pe principiul descrierii distribuției elementelor lingvistice. (<fr. distributionnel)

district *s. n.* subdiviziune teritorial-administrativă în anumite țări; ținut. • comitat. (<fr. district, lat. districtus)

districtual, -ă *adj.* referitor la district. (după *it. districtuale*)

distróf, -ă *adj.* (despre plante) care crește în soluri sărace în substanțe nutritive; (despre un mediu de cultură, un sol) lipsit de elemente nutritive. (<fr. dystrophie)

distrofiant, -ă *adj.* care produce distrofie. (<fr. dystrophiant)

distrófic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de distrofie. (<fr. dystrophique)

distrofie *s. f.* 1. leziune organică, tisulară sau glandulară, având la bază tulburări metabolice. 2. boală cronică de nutriție la sugari. (<fr. dystrophie)

distructív, -ă *adj.* distrugător. (<fr. destructif)

- destructivitate** *s. f.* înclinație patologică spre distrugere. (<*destructiv* + *-itate*)
- distrugător**, **-oară** *I. adj.* care distruge, nimicitor; distructiv. *II. s. n.* navă militară rapidă, înarmată cu tunuri, rachete și torpile, destinată lovirii torpilatoarelor și submarinelor, precum și pentru protecția navelor mari, a convoaielor; contratorpilor. (după fr. *destructeur*, lat. *destructor*, *III* engl. *destroyer*)
- distrüge** *vb. tr.* a face să nu mai existe; a nimici. (<it. *distruggere*)
- disuadă** *vb. tr.* a abate pe cineva de la o hotărâre. (<fr. *dissuader*)
- disuasiune** *s. f.* insistență (pe lângă cineva) pentru a-l face să-și schimbe hotărârea. • ansamblu de mijloace militare destinate, prin puterea lor de distrugere, de a descuraja un eventual adversar să angajeze ostilitățile. (<fr. *dissuasion*)
- disuasiv**, **-ă** *adj.* (despre argumente) care face pe cineva să-și schimbe hotărârea. (<fr. *dissuasif*)
- disubstituit**, **-ă** *adj.* (despre derivați) obținut prin substituirea a doi atomi din moleculă. (<fr. *disubstitué*)
- distūric**, **-ă** *adj. s. m. f.* (suferind de disurie. (<fr. *dysurique*)
- disurie** *s. f.* dificultate la urinare. (<fr. *dysurie*)
- ditiōnic** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al sulfului, rezultat prin oxidarea acidului sulfuros. (<fr. *dithionique*)
- ditiōnit** *s. m.* sare a acidului ditionos, colorant în industria textilă. (<fr. *dithionite*)
- ditiōnós** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al sulfului, care există doar în sărurile sale, ditiōnii. (<fr. *dithioneux*)
- ditirāmb** *s. m. I. (ant.)* cântec în onoarea zeului Dionysos, executat cu prilejul sacrificării unei victime, menit să producă extazul colectiv cu ajutorul unor mișcări ritmice și prin aclamații rituale. 2. poem liric pe un ton entuziast. 3. (*fig.*) elogiu exagerat adus cuiva. (<fr. *dithyrambe*, lat. *dithyrambus*, gr. *dithyrambos*)
- ditirāmbic**, **-ă** *adj. I.* referitor la ditirambi, de natura ditirambilor. 2. (*fig.*; despre stil, vorbire) exagerat laudativ; foarte elogios. (<fr. *dithyrambique*, lat. *dithyrambicus*)
- ditisc** *s. m.* insectă coleopteră carnivoră având corpul oval, cu o dungă galbui pe marginea elitrelor, ultima pereche de picioare fiind adaptată pentru înot. (<lat. *dyliscus*)
- ditriglif** *s. n.* spațiu care separă două triglife. (<fr. *ditriglyphe*)
- diurētic**, **-ă** *adj. s. n.* (substanță) care activează secreția urinară. (<fr. *diurétique*)
- diurēt** *s. f. I.* proces de formare și eliminare a urinei. 2. excreție abundentă de urină. (<fr. *diurèse*, lat. *diuresis*)
- diurie** *s. f.* urinare deasă în timpul zilei. (<fr. *diurie*)
- diurn**, **-ă** *adj.* de zi, din timpul zilei. • mișcare ~ă = mișcare aparentă, de la est la vest, a astrilor pe bolta cerească, care are loc în 24 de ore; *maree* ~ă = tip de maree caracterizat prin aceea că în 24 de ore are loc o maree înaltă și una joasă. • (despre flori) care își duc viața activă în timpul zilei. (<fr. *diurne*, lat. *diurnus*)
- diurnāl** *s. n. I.* carte care cuprinde rugăciunile de zi (la catolici). 2. povestire de zi cu zi a faptelor. (<fr. *diurnal*, lat. *diurnalis*)
- diurnă** *s. f. I.* indemnizație acordată pe timp de o zi unei persoane plecate în deplasare, pentru acoperirea cheltuielilor făcute. 2. plata zilnică a unui diurnist. (<lat. *diurna*)
- diurnist**, **-ă** *adj. s. m. f.* angajat plătit cu ziua; zilier. (<it. *diurnista*)
- divagă** *vb. intr. I.* a se îndepărta de la subiect; (*p. ext.*) a vorbi aiurea, fără sens. 2. (despre un curs de apă) a ieși din albie. (<fr. *divaguer*, lat. *divagari*)
- divagānt**, **-ă** *adj.* care divaghează. (<*divaga* + *-ant*)
- divagare** *s. f. I.* faptul de a divaga; divagație. 2. schimbare a direcției unui curs de apă când ajunge în regiunile joase, cu pantă mică. (<*divaga*)
- divagāție** *s. f.* divagare (1); digresiune. (<fr. *divagation*)
- divalēnt**, **-ă** *adj. bivalent* (1). (<fr. *divalent*)
- divaricāție** *s. f.* lărgire, depărtare a marginilor unei râni. (<fr. *divarication*)
- divā** *s. f.* cântăreață cu renume; artistă de cinematograf renumită; star. (<it., fr. *diva*)
- diverge** *vb. intr. I.* (despre drepte, raze etc.) a pleca din același punct, răsfrându-se. 2. (*fig.*) a se deosebi, a fi în dezacord. (<fr. *diverger*, lat. *divergere*)
- divergēnt**, **-ă** *adj. I.* (despre linii, raze etc.) care, pornind dintr-un punct, se depărtează în direcții diferite. • *lentilă* ~ă = lentilă care împrăștie razele incidente paralele. • (*mat.*; despre un șir de numere) care nu are limită (finită); (despre serii) la care șirul sumelor parțiale tinde spre infinit. 2. (*fig.*; despre păreri, concepții, atitudini) care se deosebesc, care sunt contradictorii. (<fr. *divergent*, lat. *divergens*)
- divergēntă** *s. f. I.* deosebire, opoziție de păreri, de concepții etc.; (*p. ext.*) neînțelegere, conflict. 2. proprietate a unui fascicul de radiații pornind din același punct de a-și mări secțiunea. • însușire a unui sistem optic (lentilă, oglindă) de a transforma fasciculele paralele sau convergente în fascicule divergente. 3. (*biol.*) deosebire între indivizi, specii etc. în procesul de adaptare la condiții variate de mediu, în lupta pentru viață. 4. (*mat.*) proprietate a unei serii de a fi divergentă. (<fr. *divergence*, lat. *divergentia*)
- divērs**, **-ă** *I. adj.* care prezintă mai multe aspecte, trăsături; diferit, variat; felurit; *o fapt* ~ = fapt obișnuit, neînsemnat. *II. s. f. pl.* chestiuni mărunte, de mică importanță. (<fr. *divers*, lat. *diversus*)
- diversificā** *vb. tr., refl.* a face, a ajunge să prezinte aspecte multiple și variate. (<fr. *diversifier*, lat. *diversificare*)
- diversionism** *s. n.* manifestare diversionistă; atitudine de diversionist. (<*diversione* + *-ism*)
- diversionist**, **-ă** *adj. s. m. f.* (cel) care provoacă sau încearcă să provoace o divisiune. (<engl. *diversionist*)
- diversitate** *s. f.* varietate, felurime. (<fr. *diversité*, lat. *diversitas*)
- diversiune** *s. f. I.* încercare de a schimba cursul unei acțiuni, de a abate intențiile, gândurile cuiva. 2. acțiune politică reacționară, întreprinsă de un guvern, un partid etc. cu scopul de a distra atenția maselor de la acțiuni revendicative sau revoluționare. 3. (*mil.*) acțiune, operație care urmărește abaterea atenției forțelor inamicului dintr-un anumit punct. (<fr. *diversion*, lat. *diversio*)
- diversiv**, **-ă** *adj. I.* de divisiune. 2. de distracție, amuzant. (<it. *diversivo*)
- diverticul**¹ *s. n. I.* formație anatomică în formă de sac sau buzunar care comunică cu un organ cavitat. 2. loc ascuns; colton, ungher. (<fr. *diverticule*, lat. *diverticulum*)
- DIVERTICUL**² (*O*) - *elem.* „diverticul”. (<fr. *diverticul*/*o* -, cf. lat. *diverticulum*, adăpost)
- diverticlectomie** *s. f.* ablațiune a unui diverticul. (<fr. *diverticlectomie*)
- diverticulitā** *s. f.* inflamație a unui diverticul. (<fr. *diverticulite*)
- diverticulopexie** *s. f.* fixare operatorie, într-o poziție dorită, a diverticulului unui organ cavitat. (<fr. *diverticulopexie*)
- diverticulostomie** *s. f.* deschidere chirurgicală la piele a unui diverticul care nu poate fi extirpat. (<fr. *diverticulostomie*)
- divertismēnt** *s. n. I.* recreare plăcută și amuzantă; distracție. 2. episod distractiv, compus din dansuri și arii, în teatrul din sec. XVII-XVIII; mică piesă scrisă pentru teatrul de societate. 3. (*muz.*) suită de piese instrumentale cu caracter diferit, asemănătoare cu partita, serenada etc. • piesă cu caracter zglobiu, fantezist, capricios, amuzant. • secțiune a fugii constantă dintr-o alternare liberă a expozițiilor și interludiilor. 4. concert de estradă cu conținut variat. 5. suită de diferite dansuri. (<fr. *divertissement*)
- divētā** *s. f.* cântăreață de operetă sau de café-concert. (<fr. *divete*)
- divide** *vb. tr., refl.* a (se) împărți, a (se) fragmenta, a (se) diviza. (<lat. *dividere*)
- dividēnd** *s. n.* cotă-parte din profitul net al unei societăți pe acțiuni care se repartizează acționarilor pentru fiecare acțiune. (<fr. *dividende*, it. *dividendo*, germ. *Dividende*)
- divin**, **-ă** *adj. I.* dumnezeiesc; de la zei. • făcut pentru preamărirea lui Dumnezeu; bisericesc, religios. 2. (*fig.*) minunat, splendid, încântător. (<fr. *divin*, lat. *divinus*)
- divinator**, **-oară** *s. m. f.* cel care are facultatea de a divina. (<fr. *divinateur*, lat. *divinator*)
- divinatoriu**, **-ie** *adj.* referitor la divinație. (<fr. *divinatoire*)

divinăție *s. f.* pretinsă putere de a prezice viitorul. (< fr. *divination*, lat. *divinatio*)

divinitate *s. f.* 1. ființă socotită drept creatoare și cărmuitoare a lumii; Dumnezeu. • ființe cărora li se atribuie o natură divină. • (pl.) zeii și zețele păgânismului. 2. esență, natură divină. 3. (fig.) lucru, persoană adorată ca un dumnezeu. (< fr. *divinité*, lat. *divinitas*)

diviniză *vb. tr.* 1. a trece în rândul zeilor, al divinităților. 2. a iubi, a adora nespus pe cineva, a idolatriza. (< fr. *diviniser*)

divisi *l-zî/ adv. (muz.)*; indicație pentru divizarea unui grup de interpreți împărțit pe mai multe grupe, în cadrul aceleiași partide. (< it. *divisi*)

divitism *s. n.* bogăție foarte mare, avere fabuloasă. (< fr. *divitisme*)

diviz, **-ă** *adj.* împărțit (intre moștenitori). (< fr. *divis*, lat. *divisus*)

diviză *vb.* I. *tr., regl.* a (se) divide; (p. ext.) a (se) despărți, a (se) dezbinda. II. *tr.* 1. (mat.) a face o împărțire; a împărți. 2. a trasa diviziuni pe un instrument de măsură. (< fr. *diviser*)

divizibil, **-ă** *adj.* care se poate diviza. • (mat.) care prezintă divizibilitate. (< fr. *divisible*, lat. *divisibilis*)

divizibilitate *s. f.* calitatea de a fi divizibil. • (mat.) proprietate a două numere întregi (sau polinoame) de a se împărți exact între ele. (< fr. *divisibilité*)

divizie *s. f.* 1. mare unitate militară din mai multe regimente de arme diferite sau mai multe nave de același tip. • comandamentul unei asemenea unități militare. 2. categorie de calificare a echipelor sportive. 3. ansamblu de mai multe birouri sub direcția unui șef; secție, serviciu (la căile ferate). (< rus. *diviziia*)

divizion *s. n.* 1. subunitate de artilerie sau de cavalerie din mai multe baterii sau escadroare. 2. unitate de nave militare cu aceeași destinație. (< rus. *divizion*, fr. *division*)

divizionar, **-ă** I. *adj.* 1. referitor la o împărțire; care presupune o împărțire. O *monedă -ă* = monedă reprezentând o diviziune a unității monetare. 2. care aparține unei divizii (1). II. *s. f. (sport)* echipă care activează în una dintre divizii (2). (< fr. *divisionnaire*)

divizionism *s. n.* poantilism. (< fr. *divisionnisme*)

divizionist *s. m.* pictor care practică divizionismul. (< fr. *divisionniste*)

diviziune *s. f.* 1: împărțire; separare, divizare. O *-a muncii* = împărțire a unui proces de producție în mai multe operații specializate. 2. operație logică de împărțire a genului în speciile sale. 3. (biol.) ~ *celulară* = mod de înmulțire a celulelor prin mitoză și meioză. 4. parte, fragment, fracțiune. • linioară pe o scară funcțională sau pe cadranul unui instrument de măsură; intervalul sau valoarea intervalului dintre două astfel de linioare. (< fr. *division*, lat. *divisio*)

divizor, **-oare** I. *adj.* care divide. II. *s. m. (mat.)* număr întreg sau polinom care divide un număr întreg (sau polinom) dat. III. *s. n.* ~ *de frecvență* = circuit sau montaj la divizarea frecvenței unei oscilații electrice; ~ *de tensiune* = aparat electric pentru divizarea tensiunii. (< fr. *diviseur*, lat. *divisor*)

divórt *s. n.* 1. desfacere a unei căsătorii pe cale legală. 2. (fig.) dezacord, nepotrivire; ruptură. (< fr. *divorce*, lat. *divortium*)

divortă *vb. intr.* (despre soți) a rupe căsătoria prin divorț. (< fr. *divorcer*)

divortialitate *s. f.* frecvența divorțurilor în sânul unei populații, într-un anumit interval de timp. (< fr. *divortialité*)

divulgă *vb. tr.* a da în vileag, a trăda, a face cunoscut (un secret). (< fr. *divulguer*, lat. *divulgare*)

divulgător, **-oare** *s. m. f.* cel care divulgă. (< fr. *divulgateur*, lat. *divulgator*)

divulsiune *s. f.* 1. smulger, extragere, scoatere violentă. 2. (med.) dilatație forțată a unui canal strămtat (rect, uter etc.). (< fr. *divulsion*, lat. *divulsio*)

divulsor *s. n.* instrument folosit pentru a provoca divulsiunea (2). (< fr. *divulseur*)

dixén, **-ă** *adj.* (despre un parazit) care în ciclul său evolutiv se dezvoltă pe două gazde. (< *di-* + *-xen*)

dixieland/dixielend/dixie *s. n.* stil ritmat în jazul american, care constă din prelucrarea de către muzicienii albi a stilului de jaz negru din New Orleans, practicând

improviția colectivă la trei instrumente. • manieră de interpretare a acestui stil. (< engl. *dixieland*)

dixieländer *l-len-/ s. m.* muzician care practică stilul dixieland. (< engl. *dixielander*)

dixtuór *s. n.* formație instrumentală alcătuită din zece interpreți. • lucrare instrumentală de cameră pentru o asemenea formație. (< fr. *dixtuor*)

DIZ¹ *v. dis*¹.

DIZ² *v. dis*².

dizaharidă *s. f.* compus organic aparținând grupului de zaharuri, din condensarea a două monozaharide, prin eliminarea unei molecule de apă. (< fr. *disaccharide*)

dizarmónic, **-ă** *adj.* 1. (muz.) lipsit de armonie. • (despre o sală) lipsită de rezonanță, cu rezonanță proastă. 2. care prezintă dizarmonie (2). 3. (fig.) discordant, neplăcut. (< fr. *dysharmonique*, it. *disarmonico*)

dizarmonie *s. f.* 1. lipsă de armonie, discordanță. 2. (psihiatr.) tip de personalitate caracterizat printr-un dezechilibru net, cu dificultăți de adaptare. (< fr. *dysharmonie*)

dizendocrinie *s. f.* disfuncție a glandelor endocrine; discrimie. (< fr. *dysendocrinie*)

dizentéric, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (suferind) de dizenterie. (< fr. *dysentérique*, lat. *dysentericus*)

dizenterie *s. f.* boală infecțioasă manifestată prin dureri abdominale, tenesme, ulceraiți pe intestine și diaree cu sânge. (< fr. *dysentérie*, lat. *dysenteria*)

dizenteriform, **-ă** *adj.* care are aspectul dizenteriei, specific dizenteriei. (< fr. *dysentéforme*)

dizeur /dizór/ *s. m.* cântăreț de muzică ușoară. (< fr. *diseur*)

dizeuză *l-ză-/ s. f.* cântăreață de muzică ușoară. (< fr. *diseuse*)

dizgrațiá *vb. tr.* a nu mai favoriza pe cineva, a-l arunca în dizgrație. (< fr. *disgracier*)

dizgráție *s. f.* pierdere a favorii, a bunăvoinței unei persoane influente, a unui superior. (< it. *disgrazia*, după fr. *disgrâce*)

dizgrátiós, **-oasă** *adj.* lipsit de grație, de farmec; urât, dezagreabil. (< it. *disgrazioso*, fr. *disgracieux*)

dizigót, **-ă** *adj.* provenit din două ovule fecundate. (< fr. *dizygote*)

dizolvá *vb. I. tr., refl.* 1. (despre un corp, o substanță) a (se) dispersa într-un lichid, într-un gaz, obținând(u-se) o soluție omogenă. 2. (despre o societate, o adunare etc.) a (se) desființa, a-și înceta activitatea. II. *refl. (fig.)* a înceta să mai existe; a dispărea. (< lat., it. *dissolvere*)

dizolvánt, **-ă** I. *adj.*, *s. m.* (substanță) care are proprietatea de a se dizolva; solvent. II. *adj. (fig.)* care descompune, dezorganizează. (< fr. *dissolvant*)

dizolvát, **-ă** *adj.*, *s. m.* (substanță) care se dizolvă; solvat. (< *dizolva*)

djebél *s. n.* munte, regiune muntoasă din Africa de Nord. (< fr. *djebel*)

djellabá /gelabal/ *s. f.* haină lungă și largă, desfăcută pe părți, cu glugă, purtată în Africa de Nord. (< fr. *djellaba*)

djinn *s. m.* spirit binefăcător sau răufăcător în miturile religiei musulmane. (< fr. *djinn*)

do *s. m. inv. (muz.)* 1. prima treaptă a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. denumire a unei dintre gamele muzicale. 3. coardă a unui instrument muzical, care emite sunetul *do*. (< it. *do*)

doab *s. n.* colină, interfluviu îngust separat de văi (paralele), specific câmpiei înalte a Gangelui. (< fr. *doab*)

doberman *s. m.* rasă de câini de pază și de companie, de talie mare, cu păr scurt, negru, maro sau gri-albăstrui, originar din Germania. (< germ. *Dobermann*)

doc *s. n.* pânză groasă de bumbac din care se confecționează haine ușoare, salopete etc. (< engl. *duck*)

doc² *s. n.* 1. bazin înconjurat de cheiuri, în care staționează vapoarele în timpul încărcării și descărcării mărfurilor; instalațiile, clădirile și serviciile unui port. O ~ *plutitor* = instalație plutitoare pentru repararea navelor. 2. magazie de mărfuri, de cereale etc., pe cheiul unui port, antrepozit. (< fr., engl. *dock*)

-dóc³ *elem.* „prin care trece”. (< fr. *-doque*, cf. gr. *dokhos*)

-dóc⁴ *elem.* „grindă, barmă”. (< lat. *-docus*, cf. gr. *dokos*)

- docăr** *s. n.* trăsurică ușoară cu două sau patru roți. (<engl., fr. *dog-cart*)
- docent** *s. m.* grad didactic în învățământul superior corespunzător celui de conferențiar universitar. (<germ. *Dozent*)
- docență** *s. f.* titlul și demnitatea de docent; examen pentru obținerea acestui titlu. (<it. *docenza*)
- docet**, -ă *s. m. f.* adept al docetismului. (<fr. *docète*)
- docetism** *s. n.* erezie de la începuturile bisericii creștine care susținea că Isus Cristos nu ar fi fost un om decăt în aparență. (<fr. *docétisme*)
- docher** *s. m.* muncitor care lucrează în port. (<fr., engl. *docker*)
- döchmius** *s. m.* picior de vers antic compus dintr-o silabă scurtă, două lungi, urmate de o silabă scurtă și iarăși de una lungă. (<fr., lat. *dochmius*, gr. *dokhmios*)
- docil**, -ă *adj.* (și *adv.*) supus, ascultător, obedient; maleabil. (<fr. *docile*, lat. *docilis*)
- docilitate** *s. f.* însușirea de a fi docil. (<fr. *docilité*, lat. *docilitas*)
- DOCIM(O)-** *elem.* „examen, probă”. (<fr. *docimol-*, cf. gr. *dokime*)
- docimastic**, -ă *I. adj.* referitor la docimazie. *II. s. f.* docimazie (3). (<fr. *docimastique*, germ. *dokimastisch*, III *Dokimastik*)
- docimazie** *s. f.* 1. mod de verificare și selecționare a candidaților la magistraturi, oratoric etc. în Atena antică. 2. cercetare a cauzelor unui deces prin examinarea organelor după autopsie. 3. disciplină care determină proporția de metale utilizabile conținute de minereuri; docimastică (II). (<fr. *docimasia*, gr. *dokimasia*)
- docimologie** *s. f.* disciplină care cercetează problemele examinării și notării elevilor, a candidaților la examene și concursuri. (<fr. *docimologie*)
- doct**, -ă *adj.* învățat, savant, erudit. (<fr. *docte*, lat. *doctus*)
- dóctor** *s. m.* 1. titlu științific conferit doctoranzilor în urma susținerii examenelor și a unei teze originale; posesor al unui asemenea titlu. *o* ~ *docent* = titlu științific care se acordă doctorilor (1) care fac dovada unei activități științifice îndelungate și valoroase; ~ *honoris causa* = titlu onorific acordat de instituțiile de învățământ superior unei personalități de mare prestigiu, din țară sau din străinătate, pentru realizări deosebite în domeniul științei, tehnicii și culturii, pentru servicii de mare însemnătate aduse patriei și umanității. 2. medic. 3. (*fam.*) persoană foarte pricepută într-un anumit domeniu; maestru. (<germ. *Doktor*, lat. *doctor*; fr. *docteur*)
- doctoral**, -ă *adj.* 1. de doctor. 2. (despre atitudini, ton) afectat, pedant, încrezut, solemn. (<fr. *doctoral*)
- doctorând**, -ă *s. m. f.* cel care își pregătește doctoratul. (<germ. *Doktorand*)
- doctorantură** *s. f.* doctorat. (<rus. *doktorantura*)
- doctorat** *s. n.* formă de studii suprauniversitare constând dintr-o serie de cursuri, examene și o teză, organizate pe lângă instituțiile de învățământ superior și care conferă titlul de doctor într-o anumită specialitate; doctorantură. (<fr. *doctorat*)
- dóctoriță** *s. f.* femeie medic. (<*doctor* /2/ + -iță)
- doctorizare** *s. f.* tratare a benzinelor cu plumbit de sodiu și floare de sulf în scopul îndepărtării unor compuși de sulf. (după engl. *doctor treatment*)
- doctrinál**, -ă *adj.* de doctrină. (<fr. *doctrinal*)
- doctrinár**, -ă *I. adj.* referitor la o doctrină, care generează o doctrină. *II. s. m. f.* 1. cel care înțelegează sau susține o doctrină. 2. adept al unor păreri preconcepționate, al unor sisteme dogmatice. 3. adept al doctrinarismului. (<fr. *doctrinaire*)
- doctrinarism** *s. n.* curent politico-ideologic din Franța, fondat sub Restaurație, care preconiza o politică de compromis între absolutism și liberalism. (<fr. *doctrinarisme*)
- doctrină** *s. f.* sistem încheiat de concepții, principii și teze fundamentale prin care se exprimă o anumită orientare în domeniul filozofic, religios, politic, artistic etc. (<fr. *doctrine*, lat. *doctrina*)
- documentor** *s. n.* aparat plan de microfilmare a documentelor de arhivă. • (*cinem.*) instalație gen trucă verticală servind pentru reproducerea în format fotografic sau cinematografic a diapozitivelor sau a machetelor desenate ori pictate, de diverse dimensiuni. (<germ. *Dokumentator*)
- document** *s. n.* 1. înscris prin care se atestă un fapt, se conferă un drept, se recunoaște o obligație etc. 2. text, inscripție, fotografie etc. care poate servi la cunoașterea mai temeinică a unui eveniment, a unui fapt istoric sau actual. (<fr. *document*, lat. *documentum*)
- documentá** *vb. tr., refl.* a (se) informa, a (se) sprijini (intr-) o cercetare etc. pe documente. (<fr. *documenter*)
- documentalist**, -ă *s. m. f.* autor de filme documentare. (<fr. *documentaliste*)
- documentár**, -ă *I. adj.* care servește la documentare; cu valoare de document. *II. s. n.* film, scriere care înfățișează fapte reale. (<fr. *documentaire*)
- documentáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) documenta. 2. știința înregistrării, clasării și conservării cunoștințelor referitoare la o problemă sau la un domeniu de activitate, pentru a le ține la dispoziția celor interesați. (<*documenta*)
- documentaríst**, -ă *s. m. f.* specialist în domeniul documentării. (<fr. *documentariste*)
- documentátie** *s. f.* totalitatea informațiilor, a documentelor cu privire la o anumită problemă sau la un anumit domeniu de activitate. (<fr. *documentation*)
- documentică** *s. f.* documentare cu ajutorul calculatorului. (<fr. *documentique*)
- documentografie** *s. f.* tehnica descrierii documentelor. (<it. *documentografia*)
- documentologie** *s. f.* știința stabilirii, exploatarei, conservării și difuzării documentelor. (<it. *documentologia*)
- DODECA-** *elem.* „doisprezece”. (<fr. *dođéca-*, cf. gr. *dodéka*)
- dodecaédru** *s. n.* 1. poliedru cu douăsprezece fețe. 2. formă cristalină aparținând sistemului cubic. (<fr. *dođécaédre*)
- dodecafonie** *s. f.* tehnică modernă de compoziție în muzică, care, pornind de la egalitatea celor 12 semitonuri ale gamei cromatice, furnizează compozitorului un sistem menit să înlocuiască, în condițiile atonalismului, regulile armoniei clasice bazate pe funcționalitatea acordurilor. (<fr. *dođécaphonie*)
- dodecafonism** *s. n.* sistem muzical atonal bazat pe dodecafonie. (<fr. *dođécaphonisme*)
- dodecafoníst**, -ă *s. m. f.* compozitor de muzică dodecafonică. (<fr. *dođécaphoniste*)
- dodecagón** *s. n.* poligon cu douăsprezece laturi. (<fr. *dođécagone*)
- dodecamerón** *s. n.* interval, perioadă de douăsprezece zile. • operă ale cărei părți sunt grupate în douăsprezece zile. (<it. *dođecameron*)
- dodecasiláb**, -ă *adj.*, *s. m.* (vers) dodecasilabic. (<fr. *dođécasyllabe*, lat. *dođecasyllabus*)
- dodecasilábic**, -ă *adj.* (despre versuri) de douăsprezece silabe. (<fr. *dođécasyllabique*)
- dodecastil** *s. n.* edificiu cu douăsprezece coloane la fațadă. (<fr. *dođécastytle*)
- dog** *s. m.* câine mare de pază, puternic, cu părul scurt și lins, strălucitor, cu urechile drepte, ascuțite și cu botul și fruntea curbate. (<fr. *dogue*, engl. *dog*)
- dogál**, -ă *adj.* care aparține unui doge. (<it. *dogale*)
- dogát** *s. n.* demnitatea, funcția de doge; timpul în care guvernează. (<it. *dogato*)
- dóge** *s. m.* titlu purtat de conducătorul vechilor republici italiene Veneția și Genova. (<it. *doge*)
- dógger** /-gher-/ *s. n.* epocă mijlocie a jurasicului. (<engl., fr. *dogger*)
- dogmátic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la dogme; cu caracter de dogmă. 2. care respectă cu strictețe dogmele, respingând principiul verificării critice al gândirii creatoare. • mărginit, închistat în dogme. *II. s. f.* parte a teologiei cuprinzând expunerea sistematică a dogmelor unei religii; tratat despre dogme. *III. s. m. f.* dogmatist. (<fr. *dogmatique*, lat. *dogmaticus*)
- dogmaticián** *s. m.* specialist în dogmatică. (<engl. *dogmatician*)
- dogmatísm** *s. n.* mod de gândire rigid, necritic, cu idei, teze considerate ca având o valoare de necontestat în orice condiții. (<fr. *dogmatisme*, rus. *dogmatizm*)
- dogmatíst**, - *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al dogmatismului; dogmatic (III). *II. s. m.* cel care susține dogmele unei biserici. (<fr. *dogmatiste*)

- dogmatiză** *vb. intr.* 1. a învăța dogmele. 2. (*fig.*) a vorbi pe un ton sentențios, care nu admite replică. (< fr. *dogmatiser*)
- dogmă** *s. f.* 1. învățătură, teză fundamentală a unei religii, obligatorie pentru toți adepții ei, care nu poate fi supusă criticii. 2. teză considerată ca imuabilă, care trebuie acceptată necritic și aplicată rigid, fără a ține seamă de condițiile concrete. (< fr. *dogme*, lat., gr. *dogma*)
- dol**¹ *s. n. (jur.)* orice mijloc viclean folosit pentru a determina pe cineva să încheie un contract în defavoarea lui. (< fr. *dol*, lat. *dolus*)
- dol**² *s. m.* câine sălbatic asiatic, asemănător cu lupul. (< engl. *doll*)
- dolár** *s. m.* unitatea monetară a SUA, a Canadei, a Australiei și a altor țări. (< engl., fr. *dollar*)
- dolarizare** *s. f.* plată, încasare și depozit financiar în dolari. (< *dolar* + *-iza*)
- dolby** *s. n.* sistem electronic cu care sunt echipate magnetofonele de înaltă fidelitate pentru reducerea zgomotului benzii magnetice. (< engl. *Dolby* /sistem/)
- dolce** *adv. (muz.)* dulce, delicat. (< it. *dolce*)
- dolce vita** *s. f.* fel de a trăi în lux, în trândăvie. (< it. *dolce vita*, viață frumoasă)
- dolcăntă** *s. f.* plângere, dorință exprimată printr-o cerere; deziderat. (< fr. *dolérance*)
- dolent**, **-ă** *adj.* plângăret; tănguitor, trist, jalnic. (< fr. *dolent*, lat. *dolens*)
- dolente** *adv. (muz.)* dureros, cu tristețe. (< it. *dolente*)
- dolerit** *s. n.* rocă magmatică efuzivă, având compoziția bazaltului, fără olivină. (< germ. *Dolerit*)
- dolic** *s. m.* plantă erbacee leguminoasă din țările calde, cu flori violete și având ca fructe păstăi colorate în violet-purpuri lucitor; fasole japoneză. (< fr. *dolic*)
- DOLIHO-** *elem.* „alungit, lung”. (< fr. *dolicho-*, cf. gr. *dolikhos*)
- dolihocéfál**, **-ă** *adj., s. m. f.* (om) cu craniul lung și îngust. (< fr. *dolichocephale*)
- dolihocéfalie** *s. f.* conformație a craniului dolihocéfál. (< fr. *dolichocephalie*)
- dolihocolón** *s. n.* anomalie constând în alungirea anormală a colonului. (< fr. *dolihocolon*)
- dolihopód**, **-ă** *I. adj.* cu picioare alungite. **II. s. m.** lăcustă subțire, detolorată, cu apendicele foarte alungite, în cavemele din regiunile mediteraneene. (< fr. *dolichopode*)
- dolină** *s. f.* relief carstic, cu aspect de pânlie, format prin dizolvarea la suprafață a unor roci solubile. (< fr. *doline*)
- doliu** *s. n.* jale, tristețe, durere cauzată de moartea cuiva apropiat, de o nenorocire obștească etc.; atitudine plină de tristețe a unui om căruia i-a murit cineva. *o zi de ~* = zi care amintește de un eveniment dureros; *în ~* = în negru. (< lat. *dolium*, după fr. *deuil*)
- dolium** *s. n.* vas mare de lut de dimensiunile unui butoi, la greci și la romani pentru păstrarea lichidelor ori ca depozit de grâu. (< lat. *dolium*)
- dolly** *s. n.* macara de dimensiuni reduse pe care este montat aparatul de filmat și un scaun pentru operator, care permite deplasarea în decor, pe platourile de filmare. (< fr., engl. *dolly*)
- dolmán** *s. n.* haină groasă și scurtă, îmblănită și împodobită cu brandenburguri, purtată de ofițeri. • haină bărbătească căptușită cu blană. (< fr. *dolman*, germ. *Dolman*)
- dolmén** *s. n.* monument megalitic constituit dintr-o piatră plată orizontală sprijinită pe pietre verticale. (< fr. *dolmen*)
- dolomită** *s. f.* 1. mineral din carbonat de calciu și de magneziu. 2. rocă cu aspect grăunțos, cu dolomită (1). (< fr. *dolomite*)
- dolomitíc**, **-ă** *adj.* (despre roci) care conține dolomit. (< fr. *dolomitique*)
- dolomitizare** *s. f.* fenomen natural de formare a dolomitei (2). (după fr. *dolomitisation*)
- dolón** *s. n.* velă mică, pătrată, invergată de un catarg înclinat, la o navă de transport feniciană. (< fr. *dolon*)
- dolóric**, **-ă** *adj.* senzații ~ce = senzații de durere. (< *dolor* + *-ic*)
- dolorífic**, **-ă** *adj.* dureros, care produce o durere fizică. (< it. *dolorifico*)
- dolorism** *s. n.* doctrină care atribuie o valoare morală și intelectuală bolii sau durerii. (< fr. *dolorisme*)
- doloríst**, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al dolorismului. (< fr. *doloriste*)
- dolosiv**, **-ă** *adj.* (despre contracte) cu caracter de dol¹, de înșelăciune. (< fr. *dolosif*)
- dom**¹ *s. n.* 1. catedrală de mari proporții; cupola de deasupra a unui edificiu monumental. 2. structură geologică sau anatomică în formă de cupolă. • formă de cristal caracterizată prin existența a două fețe înclinate, simetrice. 3. recipient montat în partea superioară a unui cazan orizontal cu aburi. 4. acoperire metalică a unui sonar sau a altor aparate de pe fundul unei nave. • sferă de plastic care acoperă antena unui radiolocator. 5. (*fig.*) peșteră. (< fr. *dôme*, germ. *Dom*)
- dóm**² *elem.* „casă, locuință, edificiu”. (< fr. *-dome*, cf. gr. *doma*)
- domátium** *s. n.* (cavitate a unui) organ vegetal în care trăiesc viermi sau insecte. (< germ. *Domatium*)
- domenial**, **-ă** *adj.* care aparține unui domeniu (public). (< fr. *domenial*)
- doméniu** *s. n.* 1. bunuri imobiliare (pământ, construcții etc.) aparținând unui stat, unui suveran sau unui moșier. 2. sector al unei arte, științe, activități. 3. (*mat.*) mulțime de puncte situate pe o dreaptă, pe o suprafață sau un spațiu, caracterizată prin aceea că pentru fiecare punct există o vecinătate a lui cuprinsă în mulțime, iar oricare perche de puncte din mulțime se poate uni într-o curbă cuprinsă în acea mulțime. 4. interval de valori pentru un instrument de măsură. (< fr. *domaine*, lat. *dominium*)
- doméstic**, **-ă** *adj.* 1. (despre animale) care trăiește pe lângă casa omului. 2. (despre ocupații, condiții de trai) de casă, familial; (referitor la un interior de apartament) intim. (< fr. *domestique*, lat. *domesticus*)
- doméstic**¹ *vb. tr., refl. a* (se) face domestic; a (se) îmblânzi. (după fr. *domestiquer*)
- domésticitate** *s. f.* 1. stare a unui animal domestic. 2. (*rar*) situația de servitor. (< fr. *domesticité*)
- domiciliál** *vb. intr.* 1. a locui, a-și avea domiciliul undeva. 2. a indica, a preciza localitatea unde trebuie plătit la scadență un efect de comerț. (< fr. *domicilier*)
- domiciliár**, **-ă** *adj.* referitor la domiciliu. (< fr. *domiciliaire*)
- domiciliu** *s. n.* 1. loc, casă unde cineva locuiește în mod stabil. 2. (*astrol.*) tron⁽³⁾ nocturn al unei planete. (< lat. *domicilium*, fr. *domicile*)
- dominá** *vb. I. tr.* 1. a ține sub influența sa; a stăpâni în mod absolut. 2. (*fig.*) a fi mai ridicat decât locurile înconjurătoare, a întrece. **II. refl. a** se stăpâni, a se reține. **III. intr. a** se impune, a predomină. (< fr. *dominer*, lat. *dominari*)
- dominánt**, **-ă** *I. adj.* care domină; preponderent. • specific, caracteristic; dominator. **II. s. f.** 1. parte, trăsătură caracteristică, fundamentală. • nuanță coloristică sau culoare în exces într-o imagine cinematografică, un diapozitiv sau o fotografie în culori. 2. (*muz.*) treapta a cincea a unei game diatonice; acord pe această treaptă. 3. focar de excitație puternică, precumpănitor la un moment dat, în activitatea nervoasă superioară. 4. (*biol.*) despre un taxon) cu cel mai mare număr de indivizi dintr-o fito- sau zoocenoză. (< fr. *dominant*)
- dominántă** *s. f.* 1. caracter, element dominant într-un ansamblu; preponderență. 2. (*biol.*) capacitate a unei gene de a se manifesta fenotipic. (< fr. *dominance*)
- dominát** *s. n.* regim monarhic totalitar al Imperiului Roman de după Dioclețian, moștenit și de Imperiul Bizantin. (< lat. *dominatus*)
- dominátor**, **-oáre** *adj.* dominant. (< fr. *dominateur*, lat. *dominator*)
- domináție** *s. f.* dominare, stăpânire; autoritate. (< fr. *domination*, lat. *dominatio*)
- dominicán**, **-ă** *I. s. m. f.* călugăr(ă) dintr-un ordin monahal catolic înființat la sfârșitul sec. XIII. **II. adj.** referitor la acest ordin. (< fr. *dominicain*)
- dominion** *s. n.* stat, teritoriu care făcea parte din imperiul britanic (azi din Commonwealth), bucurându-se de o anumită independență. (< fr., engl. *dominion*)
- dómino** / (II) **dominó** *s. n.* 1. joc de societate format din cel puțin 28 de piese plate, dreptunghiulare, însemnate cu puncte (de la 0 până la 6). *o principiu* -ului =

- fenomen de cădere în lanț al complicilor. **II.** costumație de bal mascat, dintr-o mantie neagră cu glugă. • persoană cu o asemenea costumație. (<fr. *domino*)
- domptă** *vb. tr.* a îmblânzi, a dresa un animal sălbatic; (fig.) a înfrâna, a stăpâni. (<fr. *dompter*)
- domptor**, -oăre cel care dresază. (<fr. *dompteur*)
- don** *s. m.* titlu de curtoazie cu care spaniolii se adresează bărbatilor. (<sp. *don*)
- donă** *vb. tr.* a face o donație; a dăru. (<fr. *donner*, lat. *donare*)
- doña** /dó-nia/ *s. f.* titlu cu care spaniolii se adresează femeilor. (<sp. *doña*)
- donáriu** *s. n.* 1. parte a unui templu sau a altui edificiu antic unde se păstrau ofrandele aduse zeilor. 2. piesă, obiect cu caracter votiv. (<fr., lat. *donarium*)
- donatár**, -ă *s. m. f.* cel în favoarea căruia se face o donație. (<fr. *donataire*, lat. *donatarius*)
- donată** *s. f.* nume dat cărților tipărite înainte de invenția tiparului, a căror imprimare se făcea cu clișee gravate în lemn și acoperite cu cerneală. (<Aelius/ *Donatus*, gramatic lat.)
- donatísm** *s. n.* schismă inițiată în sec. IV de episcopul Donatus, la Cartagina, care separa biserica africană, cerând supunerea la canoane grele a creștinilor ce își renegaseră credința în timpul persecuțiilor religioase. (<fr. *donatisme*)
- donatíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al donatismului. (<fr. *donatiste*)
- donatív** *s. n.* dar în bani acordat soldaților de împărății romani, la urcarea lor pe tron. (<lat. *donativum*)
- donator**, -oăre *s. m. f.* 1. cel care face o donație. 0 ~ de sânge = cel care dă o cantitate din sângele său pentru transfuzii; donor. 2. individ care cedează altui individ un organ, un țesut, o celulă, un cromozom, o genă. (<fr. *donateur*, lat. *donator*)
- donáție** *s. f.* act juridic prin care una din părți transmite celeilalte părți proprietatea unui bun fără a primi ceva în schimb. • (concr.) bun transmis printr-un act public. (<fr. *donation*, lat. *donatio*)
- dónă** *s. f.* 1. distribuire a cărților de joc. 2. cărțile de joc distribuite jucătorilor. (<fr. *donne*)
- donchihotés**, -ă *adj.* irealizabil, de Don Quijote. (<fr. *donquichottesque*)
- donchihotísm** *s. n.* purtare extravagantă a unui om care umărăște scopuri irealizabile, pentru care desfașoară un eroism steril, în luptă cu obstacole imaginare. (<fr. *donquichottisme*)
- dong** *s. m.* unitatea monetară în Vietnam. (<fr. *dong*)
- donjón** *s. n.* turn principal, gros, fortificat, al unui castel medieval. (<fr. *donjon*)
- donjuán** /-huan/ *s. m.* (fam.) bărbat ahtiat după aventuri amoroase; om seducător, crai. (<fr. *donjuan*)
- donjuanés**, -ă *adj.* de donjuan. (<fr. *donjuanesque*)
- donjuanísm** *s. n.* 1. atitudine, caracter de donjuan. 2. atracție morbidă pentru sexul feminin, cu imposibilitatea stabilirii unei relații stabile. (<fr. *donjuanisme*)
- donór**, -oăre **I.** *s. m. f.* donator. **II.** *s. m. f.* atom străin în masa unui semiconductor care cedează electroni. 2. (biol.) individ care cedează celule, cromozomi etc. (<fr. *donneur*, engl. *donor*)
- dopá** *vb. tr.* 1. a administra în mod fraudulos un excitant unui sportiv sau cal de curse înaintea unui concurs, a unui meci etc., pentru obținerea unui randament superior. 2. a introduce într-un cristal atomi de altă natură decât cei proprii, pentru a obține materiale semiconductoare. (<fr. *doper*)
- dopáj** *s. n.* dopare; doping. • (p. ext.) acumulare forțată de cunoștințe, într-un timp scurt, care presupune supraefort. (<fr. *dopage*)
- dóping** *s. n.* 1. dopaj. • substanță chimică pentru dopare. 2. (fig.) întăritor, stimulent, tonic. (<engl., fr. *doping*)
- dopión** *s. m.* gogoasă de mătase cu defecte, mai mare decât cele obișnuite. (<it. *doppione*)
- dorádă** *s. f.* nume dat mai multor pești teleosteeni cu reflexe aurii. (<fr. *dorado*)
- dorat**, -ă *adj.* aurit. (<it. *dorato*)
- dóri** *s. m.* mică ambarcație de pescuit, cu fundul plat, din dotarea unei nave mari. (<amer. *doris*)
- dorián**, -ă *adj.* propriu dorienilor, populație din Doriada (Grecia). • (s. n.) dialect al limbii grecești vechi. (<fr. *dorien*)
- dóric**, -ă *adj.* 1. *ordin* ~ = ordin arhitectonic în Grecia antică, caracterizat prin robustețe și sobrietate, prin coloane fără bază, cu friza decorată cu triglife și metope. • (despre elemente arhitecturale, clădiri) în stil doric. 2. (muz.) *mod* ~ = mod melodic a căruia scară muzicală se deosebește de cea a modului minor natural prin faptul că treapta a 4-a urcată, în loc să formeze cu tonica o sextă mică, formează o sextă mare. (<fr. *dorique*, lat. *doricus*, gr. *dorikos*)
- doricísm** *s. n.* particularitate a literaturii grecești dorice, a dialectului doric; dorism. (<it. *doricismo*, după fr. *dorisme*)
- dorifór** *s. m.* 1. soldat în corpul de gardă al vechilor regi perși, purtător de lance. 2. insectă coleopteră, lungă de 1 cm, având elitrele ornate cu zece linii negre. (<fr. *doryphore*, gr. *doryphoros*)
- dorísm** *s. n.* doricism. (<fr. *dorisme*)
- dorking** /dă-kin/ *s. n.* rasă de găini originară din Anglia, cu picioare cu cinci degete și o greutate medie. (<engl. *dorking*)
- dorlotá** *vb. tr.* a alina, a răsfăța, a cocoloși (pe cineva). (<fr. *dorloter*)
- dorméză** *s. f.* canapea fără spetează, pe care se poate dormi. (<fr. *dormeuse*)
- dormitá** *vb. intr.* a moși, a dormi prost, cu întreruperi. (<lat. *dormitare*)
- dormítiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (fam.) somnifer; (p. ext.) plic-tisitor. (<fr. *dormitif*)
- dormítór** *s. n.* cameră de dormit (într-o locuință, caz-armă, internat etc.). • mobilă din camera de dormit. (<lat. *dormitorium*)
- dorn** *s. n.* 1. unealtă de oțel cu care se fac găuri în tablă, în piele etc.; priboi. 2. unealtă care funcționează după principiul burghiului de tăiat filete, folosită la degajarea găurilor de sondă. (<germ. *Dorn*)
- dorsál**, -ă **I.** *adj.* 1. referitor la partea posterioară a corpului sau a unui organ. 0 (s. m.) marele ~ = cel mai lat mușchi al spatelui. 2. (despre foneme) articulat în spatele limbii. **II.** *s. f.* 1. sistem muntos care se întinde pe zeci de mii de kilometri pe fundul oceanelor, separând două bazine. 2. lanț muntos care se întinde pe spațiul unui continent. 3. relief mai puțin accidentat, care separă unități de relief mai joase. 4. prelungire a unui anticiclou între două zone cu presiune atmosferică mai coborâtă, care poate fi asemănată cu un „bot de deal”. (<fr. *dorsal*)
- dorsalgie** *s. f.* durere în regiunea dorsală. (<fr. *dorsalgie*)
- dorsartrózá** *s. f.* artroză la coloana dorsală. (<fr. *dorsarthrose*)
- dorsolombár**, -ă *adj.* referitor în același timp la regiunea dorsală și la cea lombară. (<fr. *dorso-lombaire*)
- dorsoventrál**, -ă *adj.* care prezintă o față ventrală și una dorsală. (<germ. *dorsoventral*)
- dosár** *s. n.* totalitatea actelor scrise privitoare la o afacere, la o persoană etc.; copertă de carton în care se păstrează aceste acte. (după fr. *dossier*)
- dosariádă** *s. f.* manipulare a celor cuprinse în dosarele securității sau ale altor instituții. (<dosar + -ă/adă)
- dotá** *vb. tr.* 1. a utiliza (o instituție, o întreprindere etc.) cu cele necesare desfășurării activității. 2. (fig.) a înzestra cu calități intelectuale sau sufletești. 3. a da dotă unei fete la căsătoria ei. (<fr. *doter*, lat. *dotare*)
- dotál**, -ă *adj.* referitor la dotă; prin care se constituie o dotă. (<fr. *dotal*, lat. *dotalis*)
- dotát**, -ă *adj.* înzestrat cu calități deosebite. (<dotă)
- dotáție** *s. f.* capacitate înnăscută care face posibile performanțe; dotare (2). • mijloace materiale puse la dispoziția cuiva prin dotare. (<fr. *dotation*, lat. *dotatio*)
- dótă** *s. f.* bunurile aduse de o femeie în căsătorie; zestrea unei fete de măritat. (<fr. *dot*)
- double** /dub/ *s. f.* 1. reluare ornamentală a unei fraze muzicale. 2. variație a unei fraze dintr-un dans. (<fr., engl. *double*)
- doucín** /du-sén/ *s. m.* varietate de măr sălbatic, cu frunze lungi și fructe mici, folosit în pepiniere ca portaltai. (<fr. *doucín*)
- downtonián**, -ă /daun-to-/ *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al devonianului inferior. (cf. *Downton*, localitate în Anglia)
- DOX(O)-**, -dóx, -doxie *elem.* „părere, credință”. (<fr. *doxol-*, -doxe, -doxie, cf. gr. *doxa*)

- doxograf** *s. m.* (în Grecia antică) autor care spicuia părțile filozofilor, expunându-le pe probleme. (<fr. *doxographe*)
- doxologie** *s. f.* 1. moment în liturgia creștină în care se face glorificarea lui Cristos. 2. studiu sistematic al rolului pe care îl are aprecierea în învățământul școlar. (<fr. *doxologie*)
- doxometrie** *s. f.* studiarea opiniei publice cu ajutorul sondajelor asupra anumitor probleme. (<fr. *doxométrie*)
- doză** *vb. tr.* 1. a stabili proporțiile dintre constituenții unui amestec; a distribui într-un anumit fel elementele unui tot. 2. (*fig.*) a folosi ceva în proporții judicioase, echilibrate. (<fr. *doser*)
- dozabil**, -ă *adj.* care se poate doza. (<fr. *dosable*)
- dozaj** *s. n.* 1. dozare. 2. proporție între constituenții unui amestec. 3. operație de echilibrare a unui submarin prin adăugarea sau scoaterea lestului. (<fr. *dosage*)
- dozător** *s. n.* aparat, dispozitiv pentru dozajul unor amestecuri. (<it. *dosatore*)
- dóză**¹ *s. f.* 1. cantitate determinată dintr-o substanță, radiație etc. care produce un anumit efect. • cantitate prescrisă dintr-un medicament pe care bolnavul trebuie s-o ia dintr-o dată. 2. cantitate dintr-o substanță care intră în compunerea unui amestec. (<fr. *dose*)
- dóză**² *s. f.* 1. cutie folosită la instalațiile electrice cu conducte în tuburi pentru a face legăturile dintre conducte și ramificații. 2. aparat care produce un curent electric variabil sub acțiunea vibrațiilor pe care i le imprimă o placă de fonograf; pick-up. 3. (*flot.*) tanc (4). (<germ. *Dose*)
- DOZI-** *elem.* „doză”. (<fr. *dosi-*, cf. gr. *dosis*)
- dozimetrie** *s. f.* capitol al fizicii care studiază metodele și procedeele de măsurare a dozelor de radiații. (<fr. *dosimétrie*)
- dozimetríst** *s. m.* specialist în domeniul dozimetriei. (<germ. *Dosimetríst*)
- dozimétru** *s. n.* aparat folosit în dozimetrie. (<fr. *dozimètre*)
- dracón** *s. n.* emblema zoomorfă a dacilor, reprezentând un șarpe fantastic cu cap de lup și coamă bogată. (<fr. *drakon*)
- dracónic**, -ă *adj.* excesiv de sever, foarte aspru. (<germ. *drakonisch*)
- draconitic**, -ă *adj.* referitor la linia care unește punctele de intersecție ale orbitei Lunii cu planul eclipticii. (<fr. *draconitique*)
- dracuncul** *s. m.* vierme nematod, parazit al omului și al diferitelor animale. (<fr. *dracunculus*)
- dracunculóză** *s. f.* infecție a țesuturilor subcutanate și profunde provocată de dracuncul, care se manifestă prin tumori. (<fr. *dracunculose*)
- dragă** *vb. tr.* 1. a săpa sub apă și a îndepărta materialul săpat cu ajutorul unei drage. 2. a curăța de mine o cale navigabilă. (<fr. *draguer*)
- dragăj** *s. n.* dragare. (<fr. *dragage*)
- drágă** *s. f.* 1. navă special echipată pentru dragarea sub apă. 2. plasă de formă specială cu care se colectează exemplare din flora și fauna subacvatică. 3. dispozitiv (dintr-un cablu lung, remorcat de nave speciale) folosit la înălțarea minelor submarine de pe o cale navigabilă. (<fr. *drague*)
- draglină** *s. f.* echipament de lucru pentru săpat și încărcat pământul, montat pe un excavator, dintr-o cupă la capătul unui braț lung și ușor, acționată de un troliu. (<engl., fr. *dragline*)
- dragliníst**, -ă *s. m. f.* muncitor care lucrează cu draglina. (<draglină + -íst)
- dragón**¹ *s. m.* I. 1. animal imaginat cu cap și aripi de vultur, gheare de leu, trup și coadă de șarpe. 2. reprezentare heraldică a unui chip omenesc cu barba din șerpi încolăciți. 3. șopărlă tropicală, pe copaci, care are de-a lungul corpului două excrescențe ale pielii ca niște aripi. 4. pește marin care, în timpul zilei, stă îngropat în nisip, noaptea fiind foarte activ; drac-de-mare. 5. ambarcație cu două vele de suprafață mare; velă triunghiulară suplimentară. II. cavalierist astfel echipat încât să poată lupta și pe jos. (<fr. *dragon*)
- dragón**² *s. n.* șiret din fir metalic terminat cu o ciucure, care împodobeste garda unei săbii. (<fr. *dragonne*)
- dragonáde** *s. f. pl.* nume dat prigoanelor înstitute în
- potriva protestanților din Franța sub Ludovic al XVI-lea. (<fr. *dragonnades*)
- dragonét** *s. m.* pește marin frumos, cu capul turtit și ochii ieșiți în afară, în Strâmtoarea Măneicii și în Atlantic. (<fr. *dragonnet*)
- dragonier** *s. m.* arbore din țările calde, asemănător unui palmier, de dimensiuni enorme, din care curge o gumă roșie, numită sângele dragonului. (<fr. *dragonier*)
- dragor** I. *s. m.* muncitor care conduce o dragă. II. *s. n.* navă militară cu pescaj redus sau (hidro)avion special pentru dragarea minelor marine magnetice. (<fr. *dragueur*)
- drágster** *s. n.* 1. cursă automobilistică în care preocuparea principală este atingerea unei viteze cât mai mari pe o distanță scurtă, cu plecarea de pe loc. 2. mașină în formă ciudată formată dintr-un sașiu de bare din oțel sudate foarte alungit, în partea din față cu două roți subțiri și ușoare, iar în spate având două roți cu anvelope mari și rezistente, folosită în astfel de curse. (<engl. *dragster*)
- dráhmă** *s. f.* 1. (*ant.*) monedă grecească de argint. • unitatea monetară a Greciei. 2. veche unitate de măsură pentru greutate, de 4,38 g. (<ngr. *drahmi*, fr. *drachme*)
- drajefia** *vb. tr.* a prezenta (medicamentele) sub formă de drajeuri, a înveli în glazură. (<fr. *dragéfier*)
- drajéu** *s. n.* 1. bomboană făcută dintr-o migdală, o alună, o cremă etc. învelită în coajă de zahăr sau de ciocolată. 2. medicament în formă de pilulă învelit cu un strat protector pentru a-i masca gustul sau mirosul. (<fr. *dragée*)
- drajón** *s. m.* lăstar crescut pe o rădăcină superficială. (<fr. *drageon*)
- drajonáj** *vb. intr.* (despre plante) a produce drajoni. (<fr. *drageonner*)
- drajonáj** *s. n.* drajonare. (<fr. *drageonnage*)
- drakkár** *s. n.* navă fără punte și ascuțită la ambele extremități, folosită de vikingii în expedițiile lor. (<fr. *drakkar*)
- DRAMA(T)-**, -**drámă** *elem.* „piesă de teatru”. (<fr. *drama/t-*, -*drame*, cf. gr. *drama*, acțiune)
- dramátic**, -ă *adj.* 1. referitor la drama, la teatru. • *gen* ~ = gen literar care cuprinde opere scrise în dialog, în care ideile și sentimentele, ducând la desfășurarea unui conflict între personaje, sunt prezentate dinamic pe scenă; *cronică* ~ă = prezentare (analitică) a unei reprezentări teatrale; *artă* ~ă = arta și teoria punerii în scenă și interpretării operelor dramatice; *dramă* (2). • (despre voci) care se caracterizează printr-o sonoritate colorată și plină de gravitate, dar având o mobilitate limitată. 2. (*fig.*; despre întâmplări, situații etc.) bogat în contraste, în conflicte; zguduitoar, impresionant. (<fr. *dramatique*, lat. *dramaticus*, gr. *dramatikos*)
- dramatism** *s. n.* 1. caracterul încordat al conflictului dintr-o operă dramatică. 2. (*fig.*) tensiune, încordare, zguduire sufletească. (<fr. *dramatisme*)
- dramatizá** *vb. tr.* 1. a adapta o lucrare literară epică condițiilor reprezentării scenice. 2. a face ca ceva să devină impresionant. • (*tr.*) a lua în tragic, a da prea multă importanță unui eveniment. (<fr. *dramatiser*)
- dramatizáre** *s. f.* acțiunea de a dramatiza. • transpunere scenică a unei creații literare narative, cu un conflict puternic. (<dramatiza)
- dramatúrg** *s. m.* autor de opere dramatice. (după fr. *dramaturge*)
- dramatúrgie**, -ă *adj.* referitor la dramaturgie. (<germ. *dramaturgisch*)
- dramaturgie** *s. f.* 1. totalitatea operelor dramatice ale unui popor, ale unei epoci etc.; genul dramatic. 2. arta de a scrie piese de teatru, de a le pune în scenă și de a le interpreta. (<fr. *dramaturgie*, gr. *dramaturgia*)
- drámă**¹ *s. f.* 1. specie a genului dramatic în care tragicul se amestecă cu comicul. • ~ *muzicală* (sau *lirică*) = (spectacol de) operă. 2. arta dramatică. 3. (*fig.*) eveniment tragic, zguduitoar, nenorocire. • frământare, conflict sufleteș puternic, cu consecințe tragice. (<fr. *drâme*, lat., gr. *drama*)
- drámă**² *v. drama(t)-*.
- dramolétá** *s. f.* drámă¹ (1) de proporții reduse; melo-dramă siropoasă. (<germ. *Dramolét*)
- drápá** *vb. I. tr.* 1. a acoperi, a împodobi cu o draperie. • a dispune o stofă în formă de draperie. • a reda un

- veșmânt (în pictură și sculptură). 2. (fig.) a acoperi, a camufla ceva. II. *tr., refl.* a (se) îmbrăca într-un veșmânt larg, cu falduri. (< fr. *draper*)
- drapáj** *s. n.* 1. drapare. 2. mijloc de expresie plastică, folosind reproducerea felului cum un veșmânt se modelează după corp. (< fr. *drapage*)
- drapel** *s. n.* 1. steag al unei unități militare; steag, flamură. **o a fi sub ~** = a servi în armată. 2. (cinem.) suprafață opacă dintr-o bucată de pânză neagră întinsă pe o ramă metalică, care se poate monta pe un stativ, permițând reținerea luminii pe anumite obiecte sau mascarea anumitor zone din cadrul unui film. 3. (av.) punere în ~ = fixare a palelor unei elice cu pas variabil într-o poziție care oferă o mai mică rezistență în înaintare în caz de oprire a motorului. (< it. *drappello*)
- draperie** *s. f.* 1. perdea grea de postav, de stofă sau catifea pusă la ușă, la ferestre etc. și lăsată să cadă în falduri; stofă dispusă cu artă în falduri mari. 2. veșmânt larg, cu falduri, care îmbracă o statuie, personajele unui tablou etc. 3. formație carstică cu aspect de pânză în falduri, rezultată prin depunerea carbonatului de calciu în crăpăturile din plafoanele peșterilor. (< fr. *draperie*)
- drapéu** *s. n.* cută, fald (al unui veșmânt). (< fr. *drapé*)
- drástic**, **-ă** *adj.* 1. foarte aspru, energetic, brutal. 2. (despre medicamente, remedii) cu efect puternic și rapid. (< fr. *drastique*)
- dravidian**, **-ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) care aparține unui grup de populații negre din India. **o limbă -ene** = familie de limbi vorbite în sudul Indiei și în nordul Ceylonului. (< fr. *dravidien*)
- draw** /*drau/ s. n.* 1. meci terminat la scor egal; rezultat de egalitate la încheierea partidei. 2. (la jocul de cărți) primire, tragere a unor cărți suplimentare, după distribuirea inițială. (< engl. *draw*)
- drawnought** /*drédno/ s. n.* tip de cuirasat rapid, puternic blindat și cu tunuri de mare calibru. (< engl. *drawnought*)
- dreikanter** /*draicántár/ s. n.* piatră cu muchii ascuțite și cu trei fețe lustruite, rezultată prin coroziune în finiturile deșertice sau periglaciare. (< germ. *Dreikanter*)
- dren** *s. n.* 1. conductă subterană pentru colectarea și evacuarea apei de pe un teren mlăștinos. 2. strat pietros care captește spatele unui zid de sprijin, o boltă etc., destinat să colecteze apa de infiltrație. 3. conductă de oțel montată de-a lungul unei nave, pe fund, servind la colectarea apei drenate din santinele acesteia. 4. tub, meșă de tifon prin care se scurge puroiul sau lichidul dintr-o rană. (< fr. *drain*)
- drená** *vb. tr.* 1. a usca prin drenuri un teren mlăștinos. 2. a scurge puroiul dintr-o rană printr-un dren. (< fr. *drainer*)
- drenáj** *s. n.* 1. drenare. 2. deplasare a țiteiului din zăcământ spre gaură de sondă. (< fr. *drainage*)
- drenór**, **-oáre** *I. s. m. f.* muncitor care efectuează lucrări de drenaj. **II. adj., s. n.** (medicament) pentru drenare (2). (< fr. *draineur*)
- dreptúnghi** *s. n.* patruleter cu toate unghiurile drepte. (după fr. *rectangle*)
- dreptúnghic**, **-ă** *adj.* cu unul sau mai multe unghiuri drepte. (< *dreptúnghi + -ic*)
- dreptunghiulár**, **-ă** *adj.* în formă de dreptunghi. (după fr. *rectangulaire*)
- dres** *s. n.* 1. ciorapi cu chiloți; ciorap-pantalón. 2. (sport, balet) echipament (pe corp). (< engl. *dress*)
- dresá** *vb. tr.* 1. a învăța, a deprinde un animal să execute la comandă anumite figuri și mișcări. 2. (fig.; peior.) a obișnui pe cineva să se poarte într-un anumit fel în diferite ocazii. (< fr. *dresser*)
- dresá** *vb. tr.* a întocmi un proces-verbal, un act oficial. (< fr. *dresser*)
- dresáj** *s. n.* dresare a unui animal, dresură. (< fr. *dressage*)
- dresór**, **-oáre** *s. m. f.* specialist în dresarea animalelor. (< fr. *dresseur*)
- dressing** *s. n.* încăpere debara, în care poate încăpea toată îmbrăcămintea casei. (< engl. *dressing*)
- dresură** *s. f.* dresaj. (< germ. *Dressur*)
- drezină** *s. f.* vehicul (deschis) pentru transporturi ușoare pe o linie ferată. (< fr. *draisine*)
- driádă** *s. f.* nimfă a pădurilor. (< fr. *dryade*)
- driblá** *vb. I. intr.* a conduce mingea cu abilitate, executând lovituri scurte cu piciorul (la fotbal), cu mâna (la handbal, baschet), sau cu crosa (la hochei), cu mișcări
- înșelătoare, pentru a putea evita adversarul. **II. tr.** a-și înșela, a-și depăși adversarul. • (p. ext.; fam.) a păcăli, a-și înșela (< fr. *dribbler*, engl. *dribble*)
- dribler** *s. m.* sportiv care execută driblinguri. (< engl. *dribbler*, fr. *dribbleur*)
- dribling** *s. n.* driblare. (< engl. *dribbling*)
- drift** *s. n.* 1. aluviune glaciară; depozit barat prin retragerea unui ghețar. 2. (biol.) modificare întâmplătoare a frecvenței genelor unei populații mici sau experimentale. (< engl. *drift*)
- drifter** *s. n.* ambarcație de construcție specială pentru pescuitul marin de larg și pentru sport. (< engl. *drifter*)
- dril** *s. n.* țesătură deasă din fire de bumbac sau de cânepă cu urzeală dublă, pentru îmbrăcăminte de vară, corturi etc. (< germ. *Drill*)
- dril** *s. m.* maimuță cinocefală africană cu botul încrețit și umflat. (< fr. *drill*)
- driling** *s. n.* armă cu trei țevi. (< engl. *drilling*)
- drilométru** *s. n.* aparat pentru controlul operațiilor de săpare a sondelor. (< fr. *drillomètre*)
- drink** *s. n.* băutură (alcoolică). (< engl., fr. *drink*)
- DRIO-** *elem.* „stejar”. (< fr. *dryo-*, cf. gr. *dryos, dryos*)
- driofil**, **-ă** *adj.* (despre plante) care crește pe stejari. (< lat. *dryophilus*)
- driopitéc** *s. m.* maimuță fosilă antropoidă arboricolă. (< fr. *dryopithèque*)
- drive** /*dráiv/ s. n.* 1. lovitură puternică la tenis, golf și base-ball care imprimă mingii o viteză mare și o traiectorie razantă. 2. (jaz) manieră de execuție prin elan, stimulator, vigoare, forță impulsivă. 3. (psih.) tendință impulsivă, de natură instinctivă. (< engl. *drive*)
- drive-in** /*dráiv-in/ s. n.* cinema, bar în aer liber în care se intră cu mașina. (< amer. *drive-in*)
- drivelob** /*dráivlob/ s. n.* lovitură de drive cu traiectorie înaltă. (< engl. *drivelob*)
- driver** /*dráivár/ I. s. m.* 1. conducător al atelajului într-o cursă de trap; jockey care conduce un sulki. 2. șofer. **II. s. n.** 1. crosă (din lemn la jocul de golf, cu care se execută drive-uri (1)). 2. etaj amplificator cu tuburi sau tranzistori, care atacă cele două etaje ale unui amplificator simetric. (< engl., fr. *driver*)
- drog** *s. n.* 1. substanță toxică medicamentoasă folosită la prepararea produselor farmaceutice. 2. stupefiant. (< fr. *drogue*)
- drogá** *vb. tr., refl.* a(-și) administra droguri, medicamente. (< fr. *droguer*)
- drogherie** *s. f.* magazin unde se vând articole de parfumerie (și preparate farmaceutice). (< fr. *droguerie*)
- droghét** *s. n.* stofă de lână sau de bumbac cu desene brodate. (< fr. *droguet*)
- droghist**, **-ă** *s. m. f.* comerciant care ține o drogherie; cel care lucrează într-o drogherie. • fabricant de droguri. (< fr. *droguiste*)
- drogomán** *s. m.* toxicoman. (< *drogomanie*)
- drogomanie** *s. f.* dependență față de droguri. (< *drog + -manie*)
- drolátic**, **-ă** *adj. (livr.)* comic, caraghios, nostim. (< fr. *drolatique*)
- dróm(ă)** *v. dromo-*
- DROMA-** *elem.* „alergător”. (< fr. *droma-*, cf. gr. *dromas*, agil)
- dromader** *s. m.* cămilă cu o singură cocoșă din nordul Africii și din sud-vestul Asiei, la călărit și transport. (< fr. *dromadaire*, lat. *dromaderius*)
- dromatériu** *s. m.* animal fosil având caractere foarte accentuate de reptilă și unele de mamifer. (< fr. *dromathérium*)
- DROMO-**, **-dróm(ă)** *elem.* „drum, cursă”, „sens, direcție”. (< fr. *dromo-*, *-drome*, cf. gr. *dromos*)
- dromofobie** *s. f.* teamă patologică de călătorie. (< fr. *dromophobia*)
- dromomanie** *s. f.* impuls irezistibil de a călători. (< fr. *dromomanie*)
- dromón** *s. n.* 1. navă bizantină de transport, cu vele și rame sprijinite direct pe bordaj. 2. navă medievală de război, cu rame. (< it. *dromone*, fr., gr. *dromon*)
- drómos** *s. n.* 1. (în Grecia antică) pistă specială destinată alergătorilor, în cursele atletice. 2. culoar de acces în

casele mesopotamiene, miceniene sau cretane și în mormintele feniciene. 3. alea mărginită de sfincși la intrarea în templele egiptene. (< fr., gr. *dromos*)

dromoterapie *s. f.* folosirea terapeutică a mișcărilor în mers, a celor care presupun gimnastică respiratorie și pentru ameliorarea circulației sanguine. (< fr. *dromothérapie*)

drongăr *s. m.* înalt funcționar militar în Imperiul Bizantin. (< fr. *drongaire*)

drongo *s. m.* pasăre mică sau mijlocie, răspândită în Africa, Madagascar, India și nordul Australiei, cu penajul negru-metalic și coada lungă și înfurcată. (< fr. *drongo*)

dront *s. m.* porumbel uriaș, de mărimea unei lebede, incapabil de zbor, descoperit în insulele Mauritius din Oc. Indian și dispărut în urma distrugerii lui de către coloniști. (< fr. *dron*)

dropgöl *s. n.* (*rigbi*) lovitură de picior a mingii imediat după contactul ei cu solul; lovitură de picior căzută. (< engl., fr. *drop-goal*)

drops *s. n.* bomboană sticloasă din caramel. (< engl. *drop*, germ. *Drops*)

dropsieră *s. f.* mașină de modelat masa de caramel pentru dropsuri. (< *drops* + *-ieră*)

drösel *s. n.* bobină la unele aparate de radio. (< germ. *Drossel*)

droséra *s. f.* plantă insectivoră, care trăiește prin mlaștini. (< fr. *drosera*)

droseracée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate insectivore cu flori: drosera. (< fr. *droseracées*)

DROSO- *elem.* „rouă”. (< fr. *droso-*, cf. gr. *droso*)

drosofilă *s. f.* insectă dipteră, cu larve care trăiesc pe materii de fermentație; musculiță-de-oțet. (< fr. *drosophile*)

drosometrie *s. f.* măsurare a cantității de rouă căzută în cursul unei nopți. (< fr. *drosométrie*)

drosométru *s. n.* aparat folosit în drosometrie. (< fr. *drosomètre*)

drugstore /drág-stár/ *s. n.* magazin unde se vând produse farmaceutice, cosmetice, cărți, înghețată etc. (< amer. *drugstore*)

druid *s. m.* preot la vechii celți, aleși pe viață de către nobilimea tribală, care au jucat un rol important în viața juridică și politică, până la cucerirea Galiei de către romani. (< fr. *druide*, lat. *druida*)

druidism *s. n.* religia druidilor, care propovăduia credința în nemurirea sufletului și în metempsihoză, susținând că oamenii descind din zeul morții și că lumea va sfârși prin foc și apă. (< fr. *druidisme*)

drum /drám/ *s. n.* (*muz.*) tobă, baterie. (< engl. *drum*)

drumlîn *s. n.* colină cu contur eliptic, de origine glaciară, alcătuită din material morenic. (< fr. *drumlîn*)

drummer /drámár/ *s. m.* (*faz*) baterist, toboșar. (< engl. *drummer*)

drupacée *s. f. pl.* grup de plante pomicoale cu fructul o drupă. (< fr. *drupacées*)

drupă *s. f.* fruct indehiscenț carnos și zemos, cu un singur sămbure. (< fr. *drupe*, lat. *drupea*)

drusăre *s. f.* operație folosită în filatura de lână pentru desăvârșirea destrămării zdrențelor. (după germ. *droussieren*)

drusétă *s. f.* cardă de construcție specială, pentru drusare. (< fr. *drousette*)

drúză *s. f.* geodă (1). (< fr. *druise*)

dry /drai/ *adj. inv.* (despre băuturi alcoolice) sec; fără zahăr (< engl. *dry*)

dry farming *s. n.* sistem de cultură, specific climatelor (semi)aride, fără irigații. (< engl. *dry farming*)

DU(O)- v. duo¹ -

duál, -ă *1. adj.* care prezintă dualitate; dublu. • (despre două noțiuni matematice) de aceeași natură, obținute una din cealaltă prin același procedeu. **II. s. n.** număr gramatical caracteristic unor limbi, deosebit de sg. și pl., prin care se arată că este vorba de două exemplare din aceeași specie sau de o pereche de obiecte. (< fr. *dual*, lat. *dualis*)

dualism *s. n. 1.* dualitate (1). **2.** concepție filozofică potrivit căreia la baza existenței stau două principii opuse și ireductibile: materia și spiritul, corpul și sufletul, binele și răul etc. • (*psih.*) teorie potrivit căreia între fizic și

psihic nu există raporturi de interdependență, cu o natură și funcții distincte. (< fr. *dualisme*)

dualist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al dualismului. (< fr. *dualiste*)

dualitate *s. f. 1.* coexistența a două principii diferite; ansamblu format din două elemente diferite; dualism (2). **2.** (*log.*) raport de opoziție între două funcții logice, cea de-a doua prin negarea simultană a valorii celei dintâi și a argumentelor ei. **3.** -a *puterii* = regim politic caracterizat prin existența concomitentă a două puteri politice în stat, fiecare exprimând interese de clasă opuse. (< fr. *dualité*, lat. *dualitas*)

duánt *s. m.* fiecare dintre cele două piese de forma literei D, sistem accelerator al unui ciclotron. (< engl. *duad*, set de doi)

duarhic *s. f.* guvernare exercitată de doi regi. (< du/o¹ + -arhie)

dubios, -oasă *adj.* suspect; îndoielnic, nesigur. (< lat. *dubiosus*)

dubitá *vb. I. intr.* a se îndoii; a sta la îndoială, a șovăi. **II. tr. (rar)** a pune la îndoială. (< lat. *dubitare*)

dubitativ, -ă *adj.* care exprimă o îndoială, un dubiu. • *o propoziție -ă* (și *s. f.*) = propoziție care exprimă o îndoială, o nehotărâre, o nesiguranță sau o bănuială cu privire la o acțiune. (< fr. *dubitatif*, lat. *dubitativus*)

dubităție *s. f. 1.* exprimare a unei îndoieli, incertitudini, nesiguranțe în gândire. **2.** figură retorică prin care oratorul arată că se îndoiește de adevărul celor spuse de el, pentru a preveni obiecțiile; addubitatie, diaporéză. (< fr. *dubitation*, lat. *dubitatio*)

dúbiu *s. n.* îndoială, neîncredere; nesiguranță. (< lat. *dubium*)

dublá *vb. I. tr. refl.* a (se) face de două ori mai mare; a (se) îndoii. **II. tr. 1.** a face o lucrare similară cu alta existentă, sau care servește aceluiași scop ca și prima. • a căptuși (o haină, bordajul sau puntea unei nave etc.). **2.** a înlocui un actor într-un anumit rol pe care îl deține într-o distribuție, a fi dublura unui actor; (*fig.*) a secunda, a însoți. • a executa un dublaj (1). **3.** (*sport*) a depăși cu un tur un concurent. **4.** (*mar.*) aocoli cu nava un obstacol sau un reper de navigație. • a întări o velă în vederea luptei sau în caz de vreme rea. (< fr. *doubler*)

dubláj *s. n. 1.* (*cinem.*) sincronizare a traducerii textului vorbit al unui film cu mișcările și scenele lui. **2.** (*mar.*) căptuseală de scânduri sau de tablă aplicată pe punte sau bordaj. • întăritură a unei vele. (< fr. *doublage*)

dúblá *s. f. 1.* variantă a fiecărui cadru dintr-un film, care se tumează de mai multe ori, pentru a se obține efectul artistic urmărit de regizor. **2.** minge dublă. • (*echit.*) săritură dublă. • (*scrimă*) dublă lovitură. **3.** (la unele jocuri cu zaruri) căderea aceluiași număr de puncte la ambele zaruri. (< fr. *double*)

dublé *s. n.* metal acoperit cu un strat subțire de aur sau de argint. (< fr. *doublé*)

dublét *s. n. 1.* exemplarul al doilea al unei cărți, al unei medalii dintr-o colecție, mărci poștale etc. **2.** cuvânt de aceeași origine cu altul, diferit ca formă, dar cu sens identic, intrat în limbă pe căi sau în momente diferite. **3.** (*fiz.*) pereche de linii spectrale cu lungimi de undă foarte apropiate. • ~ *electric* = dipol electric. (< fr. *doublét*)

dubléu *s. n. 1.* acțiunea de a doborî două animale de vânat cu două lovituri apropiate ale puștii. **2.** dublură. (< fr. *doublé*)

dublîn *s. n.* (*mar.*) mod de legare a unei nave la țarm sau de o geamandură, astfel încât deslegarea să se poată face fără a doborî de pe punte. (< engl. *dublin*)

dublón¹ *s. m.* veche monedă spaniolă de aur. (< fr. *doublon*)

dublón² *s. n.* (*poligr.*) repetare din greșeală a unei litere, a unui cuvânt, a unei linii. (< fr. *doublon*)

dublór *s. n. 1.* mașină pentru îndoii pachete de tablă în scopul laminării acesteia în foi subțiri. **2.** dispozitiv, circuit etc. care dublează o anumită mărime. (< fr. *doubleur*, engl. *doubler*)

dublóu¹ *s. n. 1.* (*arhit.*) arc în relief care dublează o boltă. **2.** grindă principală la un planșeu de lemn. (< fr. *doubléu*)

dublóu² *s. n.* (*sport*) cuplu de doi văslași pe aceeași ambarcație. (< engl. *double/scull*)

DUBLU¹ - *pref.* „dublu”. (< fr. *double-*, cf. lat. *duplus*)

dúblu², -ă *1. adj.* 1. care este de două ori mai mare; îndoit. 2. din două obiecte identice sau de aceeași natură. • (*s. m.*) ~ *băieți* (sau *fete*) = partidă de tenis sau de tenis de masă la care participă câte doi jucători de fiecare parte a plasei. 3. *minge* ~d = mișcare neregulată la volei, handbal, tenis, constând în atingerea mingii de către jucător de două ori în momentul primirii sau în lăsararea acesteia să atingă de două ori la rând terenul sau masa de joc. *II. s. n.* motiv din literatura universală care utilizează două personaje identice sau foarte asemănătoare, spre a sugera complexitatea realității. (< fr. *double*)

dublucasetofon *s. n.* casetofon cu două casete, permițând copierea unei casete pe alta, fără a mai fi nevoie de un alt aparat. (după engl. *double cassette recorder*)

dublu-cicero *s. n.* corp de literă de 24 de puncte tipografice (2 cicero). (după germ. *Doppelpicero*)

dublu-decimetru *s. m.* riglă de 20 centimetri. (< fr. *double-décimètre*)

dublură *s. f.* 1. (al doilea) interpret al unui rol într-o piesă de teatru, într-un film, care înlocuiește în anumite ocazii pe titularul rolului. • obiect la fel cu altul. 2. căptușeală de haine etc. • (*mar.*) bucată de pânză ce dublează o tendă sau o velă. 3. tablă suplimentară sudată peste bordajul unei nave, pentru a-l întări în punctele mai solicitate. (< fr. *doublure*)

ducăi, -ă *adj.* de duce, al unui duce. (< fr. *ducal*, it. *ducale*)

duceăt *1. s. n.*, ținut, stat condus de un duce sau de o ducesă. *II. s. m.* monedă italiană de argint sau de aur, în evul mediu și în alte țări din Europa. (< it. *ducato*)

duce *s. m.* 1. conducător militar de trib la vechii germani. 2. nobil feudal. • titlu de noblete superior marchizului și inferior prințului. 3. titlu purtat de conducătorul unui ducat (1). (< fr. *duc*, lat. *dux*, -cis)

ducasă *s. f.* soția unui duce; femeie care stăpânește un ducat (1). (după fr. *duchesse*)

dúcker *s. n.* conductă de forma unui sifon inversat, care asigură trecerea apelor pe sub șosele, canale etc. (< germ. *Dücker*)

dúco *s. n.* 1. lac pe bază de nitroceluloză. 2. plastifiant, solvent sau colorant, la fabricarea acestui lac. (< *Du/pont/col/or*, *n.* com.)

duet¹ *s. n.* (*aquat.*) canal, tub. (< lat. *ductus*)

-dúct² *elem.* „care duce”. (< lat. *ductus*)

ductil, -ă *adj.* (despre metale, aliaje) care poate fi tras (treșilat) în fire subțiri. (< fr. *ductile*, lat. *ductilis*)

ductilitate *s. f.* 1. proprietate a unor materiale de a fi ductile. 2. raportul dintre deformația totală și deformația limită elastică la o secțiune, element structural sau structură. (< fr. *ductilité*)

ductilométru *s. n.* aparat pentru măsurarea ductilității unui corp. (< fr. *ductilomètre*)

dudăin *s. m.* varietate sălbatică de pepene din America. (< engl. *dudain* /melon/)

dudgenare *s. f.* (*tehn.*) găurirea pieselor. (după fr. *dudgeonnage*)

ducentist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om de cultură) din duecento. (< it. *duecentista*)

duécénto *s. n.* cultura, literatura și arta italiană din sec. XIII. (< it. *duecento*)

duél *s. n.* 1. luptă cu armele între două persoane, dată în prezența unor martori fixați dinainte, în vederea lămuririi unui diferend. 2. - *de artilerie* = acțiune în care artileriile părților beligerante trag simultan una asupra celeilalte. 3. (*fig.*) luptă, dispută între două persoane, grupuri, publicații. (< fr. *duel*, lat. *duellum*)

duelá *vb. intr., refl.* a se bate în duel. (< it. *duellare*)

duelist *s. m.* luptător într-un duel. (< fr. *duelliste*)

dueña /duéniá. *s. f.* guvernantă, doică. (< sp. *dueña*)

duét *s. n.* 1. formație vocală de doi interpreți. 2. compoziție scrisă pentru o asemenea formație; duo. 3. (*fig.*) discuție, taifas în doi. (< it. *duetto*)

duetist, -ă *s. m. f.* interpret într-un duet. (< fr. *duettiste*)

duettíno *s. n.* (*muz.*) duet de mici proporții. (< it. *duettino*)

dúglas *s. m.* brad înalt, cu lemnul galben-roz până la brun-roșcat, durabil și ușor de prelucrat. (< engl. *douglas*)

dugóng *s. m.* mamifer marin din ordinul sirenienilor, cu corpul masiv, în apropierea coastelor Oc. Indian. (< fr. *dugong*)

-dúl(ă), **-dulie** *elem.* „sclav, sclavie”. (< fr. *-dule*, *-dulie*, cf. gr. *doulos, douleia*)

dulcicol, - *adj.* (*biof.*) care trăiește în apele dulci. (< lat. *dulcis*, dulce + *-col*)

dulcimér *s. n.* instrument medieval cu coarde ciupite sau lovite, un fel de țiteră, strămoșul tambalului, astăzi în perimetrul folkului. (< engl. *dolcimer*)

dulcinée *s. f.* eroină a unui amor ridicol. (< fr. *dulcinée*)

dulcoáre *s. f.* dulceață, bunătațe, blândețe. (după it. *dulciura*)

dulie¹ *s. f.* fasung. (< fr. *douille*)

-dulie² *v.* -dul(ă).

dum *s. m.* palmier din Sahara, cu tulpina bifurcată. (< fr. *doum*)

dumā *s. f.* adunare legislativă în Rusia țaristă. • (astăzi) camera inferioară a parlamentului rus. (< rus. *duma*)

dum-dúm *s. n.* inv. proiectil care își desface vârful ca o floare când întâlnește ținta, producând rupturi și răni grave. (< fr., engl. *dum-dum*)

dúmpér *s. n.* autocamion cu cupă metalică basculantă, la care scaunul șoferului se rotește în jurul axei de direcție. • vagonet basculant. (< fr. *dumper*)

dúmping /dam-/ *s. n.* 1. export de mărfuri la prețuri mult inferioare celor de pe piața internă și mondială, promovat de unele țări capitaliste, cu scopul de a pătrunde pe o anumită piață și de a impune apoi prețuri de monopol. • ~ *valutar* = dumping bazat pe decajalul creat între cursul, micșorat intenționat, al valutei naționale a țării exportatoare față de cursul valutei țării importatoare. 2. ~ *sindrom* = sindrom care survine postprandial la bolnavii cu gastroectomie, fiind determinat de pătrunderea bruscă a conținutului gastric în jejun și manifestându-se prin slăbiciune, amețeli, transpirație etc. (< fr., engl. *dumping*)

dunáj *s. n.* fardaj (1). (< engl. *dunnage*)

dună *s. f.* îngrămădire de nisip în formă de coame paralele, în regiunile nisipoase sub acțiunea vântului. (< fr. *dune*)

dunetă *s. f.* mică punte deasupra punții principale la pupa unei nave. (< fr. *dunette*)

dunít *s. n.* rocă bazică vitroasă, cu o mare densitate și rigiditate, alcătuită din olivină. (< engl. *dunit*)

dunst *s. n.* griș fin produs intermediar la măcinarea grâului în morile industriale. (< germ. *Dunst*)

DUO¹ - *elem.* „doi”, „dublu”. (< fr. *duo-*, cf. lat. *duo*)

dúo² *s. n.* duet (2). (< it. *duo*)

duodecimál, -ă *adj.* care are ca bază numărul 12. (< fr. *duodécimal*)

duodécimă *s. f.* (*muz.*) interval de 12 trepte (o cvintă peste octavă). (< it. *duodecima*)

duodén¹ *s. n.* prima parte a intestinului subțire, între pilor și jejun. (< fr. *duodenum*, lat. *duodenum*)

DUODEN²(O) - *elem.* „duoden”. (< fr. *duodén/o-*, cf. lat. *duodenum* /digitorum/, de 12 /degete/)

duodenál, -ă *adj.* al duodenului, care se formează în duoden. (< fr. *duodénal*)

duodenectomie *s. f.* rezecție chirurgicală a duodenului. (< fr. *duodénectomie*)

duodenită *s. f.* inflamație a mucoasei duodenului. (< fr. *duodénite*)

duodenopexie *s. f.* fixare chirurgicală a duodenului. (< fr. *duodénopexie*)

duodenoplastie *s. f.* refacere chirurgicală a duodenului. (< fr. *duodénoplastie*)

duodenorafie *s. f.* sutură a unei plăgi a duodenului. (< fr. *duodénorrhaphie*)

duodenoscopie *s. f.* examinare endoscopică a duodenului. (< fr. *duodénoscopie*)

duodenostomie *s. f.* creare chirurgicală a unei comunicații între duoden și exteriorul organismului. (< fr. *duodénostomie*)

duodenotomie *s. f.* incizie a duodenului. (< fr. *duodénotomie*)

duodiódă *s. f.* tub electronic care conține într-un singur înveliș două diode. (< fr. *duodiode*)

duolét *s. n.* (*muz.*) diviziune ritmică specială formată din două note de durată egală cu aceea a trei note obișnuite. (< it. *duolet*)

duopól *s. n.* situație a unei piețe dominată numai de două monopoluri. (<fr. *douppole*)

duotriodă *s. f.* tub electronic care conține într-un singur înveliș două triode. (<fr. *duotriode*)

dúplex *s. n.* 1. sistem de telegrafie în care pe aceeași linie se pot face în același moment mai multe transmisiuni. 2. mașină de imprimat cu role, care imprimă în mai multe culori pe ambele fețe ale unei țesături. 3. hârtie, carton din două straturi de pastă lipite prin presare. • (*poligr.*) procedeu de reproducere în două culori a ilustrațiilor monocrome în semitonuri. 4. procedeu ~ = procedeu complex pentru elaborarea oțelurilor superioare, prin combinarea a două procedee siderurgice. 5. apartament (de lux) pe două nivele. 6. parbriz lamelar din două plăci de sticlă specială, unite la cald sub presiune, după ce s-a introdus între ele o folie pe polivinil. 7. (*biol.*) organism care are două gene dominante pentru același caracter. (<fr., lat. *duplex*, /S/ amer. *duplex*)

duplică *vb. tr.* a face un duplicat, a reproduce un document, a dubla. (<fr. *dupliquer*, lat. *duplicare*)

duplicat *s. n.* al doilea exemplar al unui act; copie. (<germ. *Duplikat*)

duplicata *s. n. inv.* duplicatul unui act, al unei scrisori. (<lat. *duplicata*)

duplicatör *s. n.* mașină de birou care permite reproducerea rapidă a unui document într-un mare număr de exemplare. (<fr. *duplicateur*)

duplicăție *s. f.* 1. duplicare. 2. prezența în dublu exemplar a unui segment cromozomial într-un stoc haploid. (<fr. *duplication*, lat. *duplicatio*)

duplică *s. f. (jur.)* răspuns la o replică. (<fr. *duplique*)

duplicitar, -ă *adj.* cu caracter de duplicitate; fals. (<duplicitate/ + -ar)

duplicitate *s. f.* falsitate, fățarnicie, ipocrizie. (<fr. *duplicité*, lat. *duplicitas*)

dur¹ *adj.* major. (<germ. *dur*)

dur², -ă *adj.* 1. (despre corpuri) tare, solid; greu de străpuns, de zgâriat. o *consoană* ~ă = consoană care nu are nici un element palatal în articulația ei. 2. (despre ape) cu mare proporție de săruri de calciu și magneziu. 3. (*fig.*) aspru; crud, brutal. (<fr. *dur*, lat. *durus*)

dură *vb. tr.* 1. a ține, a se desfășura un anumit timp. 2. a dăinui, a persista, a fi rezistent, durabil. (<fr. *durer*, lat. *durare*)

durabil, -ă *adj.* care ține mult timp; trainic, rezistent. (<fr. *durable*, lat. *durabilis*)

durabilitate *s. f.* 1. calitatea a ceea ce este durabil; trainicie. 2. perioadă de timp cât poate fi utilizat un sistem tehnic. (<fr. *durabilité*, lat. *durabilitas*)

duracid *s. m.* aliaj de fier și siliciu, rezistent la acțiunea acizilor și la oxidare. (<dur + acid)

duracril *s. n.* material acrilic dur, alb sau roz, folosit în stomatologie. (<fr. *duracryl*)

durál¹ *s. n.* duraluminiu. (<germ. *Dural*)

durál², -ă *adj.* referitor la dura mater. (<fr. *dural*)

duraluminiu *s. n.* aliaj de aluminiu, cupru, magneziu, mangan și siliciu, foarte rezistent și ușor; dural¹. (<fr. *duralumin*)

dura máter *s. f.* meninge extern de natură fibroasă și foarte rezistent; pahimeninge. (<lat. *dura mater*)

duramén *s. n.* partea centrală a trunchiului unui arbore, cu o densitate mai mare decât albumul. (<fr., lat. *duramen*)

durán *s. n.* sticlă rezistentă la variațiile bruște de temperatură, din care se fac obiecte de laborator. (<engl. *duran*)

durată *s. f.* 1. interval de timp în care are loc, se desfășoară ceva; timpul cât durează ceva. 2. (*muz.*) timpul afectat unei note sau pauze. (după fr. *durée*, it. *durata*)

durativ, -ă *adj.* (despre verbe) care arată că o acțiune este în desfășurare, durează; imperfectiv. (<fr. *duratif*)

durăție *s. f.* timp de viață al unei plante sau al unui organ. (<fr. *duration*, lat. *duratio*)

durcisăre *s. f.* întărire, solidificare (a metalelor, betonului etc.). (după fr. *durcissement*)

durham /dárham/ *s. n.* rasă englezească de taurine, cu cap mic și membre scurte, crescută pentru producția de carne. (<engl. *durham*)

durif *s. m.* varietate de struguri cu boabele turite, de culoare neagră. (<fr. *durif*)

durifică *vb. tr., refl.* a (se) face dur, a (se) întări. (<dur + -ifica)

durificăre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) durifica. 2. creștere a durtății unui metal sau aliaj. (<durifica)

durilón *s. n.* 1. calozitate la mâini sau la picioare în locurile de frecare; clavus (1); bățătură. 2. nod foarte dur în mijlocul unei mase de marmură. (<fr. *durillon*)

durină *s. f.* maladie gravă și contagioasă la cai, care se manifestă prin leziuni ale organelor genitale, adenite, paralizii, anemii etc. (<fr. *dourine*)

durit *s. n.* 1. mineral organic amorf, unul din componentii principali ai cărbunelui. 2. țevă de cauciuc folosită la racordări. (<fr. *durit*)

duritate *s. f.* 1. proprietate a corpurilor solide de a fi dure. 2. calitate a radiațiilor ionizante de a fi penetrante. 3. calitate a unei ape de a conține săruri de calciu și magneziu. 4. (*fig.*) asprime, severitate. (<fr. *dureté*, lat. *duritas*)

DURO¹ - *elem.* „duritate”. (<fr. *duro*-, cf. lat. *durus*, tare, dur)

dúro² *s. m. inv.* veche monedă de argint spaniolă. (<sp. *duro*)

durofléx *s. n.* material dur, flexibil și ușor, cu mare rezistență la uzură, folosit ca talpă de încălțăminte. (<durabil/ + flexibil/)

durométru *s. n.* aparat cu care se măsoară durtatea materialelor în procesul de fabricație. (<fr. *duromètre*)

duroplást *s. n.* material plastic macromolecular care, sub influența căldurii sau a unor catalizatori, se transformă dintr-o stare plastică deformabilă într-o stare insolubilă ce nu se topește. (<germ. *Duroplast*)

duroscóp *s. n.* aparat pentru controlul durtății metalelor. (<fr. *duroscope*)

dúrox *s. n.* beton poros. (<fr. *durox*)

dúrșus *s. m. (poligr.)* interlinie. (<germ. *Durchschuss*)

dușină *s. f.* mulură cu dublă curbură, concavă la partea de sus și convexă la baza, la comișe și socluri. (<fr. *doucine*)

dușisáj *s. n.* lustruire prin frecare, prin șlefuire a oglinzilor, a metalelor. (<fr. *doucissage*)

duș *s. n.* 1. tub (dintr-o instalație de baie) prevăzut cu o pâlnie din care țâșnește apa prin niște găuri mici. • țâșnătură, stropitură de apă de la un duș; (*p. ext.*) spălare prin acest mijloc. 2. (*fig.*) vorbă, veste neplăcută, venită pe neașteptate. (<fr. *douche*, rus. *duș*)

duumvir *s. m.* magistrat roman care exercita o funcție importantă împreună cu un alt magistrat. (<lat. *duumvir*)

duumvirát *s. n.* funcția, demnitatea de duumvir; durata acestei funcții. (<lat. *duumviratus*)

dúză *s. f.* 1. ajutor. 2. piesă masivă de oțel, pentru reducerea presiunii fluidului care erupe dintr-o sondă. 3. filieră (2). (<germ. *Düse*)

duzină *s. f.* ansamblu de douăsprezece obiecte de același fel. o *de* ~ = în serie, de calitate inferioară. (<ngr. *duzina*, după it. *dozzina*, fr. *douzaine*)

dyke /daic/ *s. n.* filon de lavă injectată și consolidată în crăpătura unui con vulcanic, care, prin eroziunea terenurilor, rămâne în relief, ca un zid escarpat. (<engl. *dyke*)

E

-eán, -ă v. -án².

eastmancolor /istmâncălăr/ s. n. procedeu de tratare a peliculei pentru filmul color prin suprapunerea a trei emulsii sensibile la trei feluri de culori, pe suportul de celuloid; • film astfel realizat. (< engl. *eastmancolor*)

ebén s. n. abanos. (< fr. *ébène*, lat. *ebenus*)

ebenacée s. f. pl. familie de plante dicotiledonate gamopetale exotice, cu arbori și arbuști, ca ebenul. (< fr. *ébanacées*)

ebenín, -ă adj. asemănător abanosului. (< fr. *ébénin*)

ebeníst, -ă s. m. f. tâmplar specializat în placarea mobilei; (p. ext.) tâmplar de mobilă fină. (< fr. *ébaniste*)

ebenisterie s. f. arta ebenistului; ebenistică. (< fr. *ébénisterie*)

ebenistică ebenisterie. (< *eben* + *-istică*)

ebenít s. n. material plastic obținut din leșiile care rămân de la prepararea celulozei. (n. com.)

eblušísá vb. tr. I. (despre lumină) a întuneca vederea, a orbi, a lua ochii (datorită unei străluciri prea mari). 2. (fig.) a uimi, a surprinde, a ului. (după fr. *éblouir*)

ebonítă s. f. material electroizolant și anticorrosiv solid, obținut prin vulcanizarea cauciucului cu sulf. (< fr. *ébonite*)

ebosá vb. tr. I. (metal.) a prelucra piese, lingouri etc. 2. a da o primă formă unei opere de artă; a schița. (< fr. *ébaucher*)

ebosá s. f. I. semifabricat prin eboșare. 2. operă de picură, sculptură etc. abia începută, schițată. • schiță, crochiu. 3. (fig.) schițare; aparență. (< fr. *ébauche*)

ebosóár s. n. I. spatula cu care sculptorii modelează argila, ceara etc. 2. daltă folosită de olari, fierari, dulgheri. (< fr. *ébauchoir*)

ebraíc, -ă adj. referitor la vechii evrei. • (s. f.) limbă semitică vorbită de vechii evrei, azi limba oficială în Israel. (< fr. *hébraïque*, lat. *hebraicus*)

ebraíst s. n. mod de a vorbi, propriu limbii ebraice. (< fr. *hébraïsme*)

ebraíst, -ă s. m. f. specialist în ebraistică. (< fr. *hébraïste*)

ebraístică s. f. disciplină care studiază limba și cultura ebraică. (< fr. *hébraistique*)

ebraízá vb. I. tr. a da un caracter ebraic. II. refl. a suferi influența moravurilor, a culturii ebaice. (< fr. *hébraïser*)

ebrazúrá s. f. lărgire oblică, țesătură în interiorul unui zid, la uși sau ferestre. (< fr. *ébrasure*)

ebrićáté s. f. stare de beție. (< fr. *ébrîété*, lat. *ebrietas*)

ebruítá vb. tr. a răspândi, a divulga (un secret, o știre). (< fr. *ébruiter*)

EBULIO- elem. „fierbere, ebulliție”. (< fr. *ébullio-*, cf. lat. *ebullire*, a fierbe)

ebulíometríe s. f. ebulioscopie. (< fr. *ébulliométrie*)

ebulíometru s. n. aparat folosit în ebulimetrie; ebulioscop. (< fr. *ébulliomètre*)

ebulíoscóp s. n. ebulíometru. (< fr. *ébullioscope*)

ebulíoscopíe s. f. metodă de determinare a temperaturilor de fierbere; ebulimetrie. (< fr. *ébullioscopie*)

ebulítie s. f. I. fierbere. 2. (fig.) agitație, efervescență. (< fr. *ébullition*, lat. *ebullitio*)

ebulmént s. n. I. surpare, prăbușire, năruire a unui teren, a unui material. 2. materialul astfel rezultat. (< fr. *éboulement*)

eburnáre s. f. îngroșare a unui os, în osteitele cronice. (după fr. *éburnation*)

eburnéu, -ée adj. I. de culoarea sau consistența fildeșului. 2. (fig.) candid, imaculat. (< fr. *éburné*, lat. *eburneus*)

EC- elem. „în afară de”. (< fr. *ec-*, cf. gr. *ek*, în afară)

ecarisá vb. tr. I. a tăia bușteni, piatră pentru transformarea lor în piese prismatice. 2. a lua pielea animalelor moarte, a jupui. (după fr. *équarrir*)

ecarisáj s. n. I. strângere a cadavrelor de animale; stârpire a câinilor vagabonzi. 2. operație de tratare și de prelucrare a cadavrelor de animale și a deșeurilor de la abatoare. • întreprindere care execută această operație. (< fr. *équarrissage*)

ecarisór s. m. cel care lucrează la ecarisaj; hingher. (< fr. *équarrisseur*)

ecarlát I. adj. inv. roșu-vișiniu; stacojiu. II. s. n. colorant sintetic roșu-vișiniu, folosit în industria textilă. (< fr. *écarlate*)

ecárt s. n. distanța dintre două valori oarecare dintr-un șir de măsurători efectuate asupra aceleiași mărimi; interval, depărtare; abatere. • diferență. • variație. O ~ de viteză = diferența dintre viteza minimă și cea maximă în zbor orizontal a unui avion. • diferența maximă dintre densitățile optice ale unui negativ fotografic. (< fr. *écart*)

ecartamént s. n. distanță care separă cele două roți de pe aceeași osie a unui vehicul rutier, a șinelor unei căi ferate. (< fr. *écartement*)

ecarté s. n. joc de cărți de două persoane. (< fr. *écarté*)

ecartór s. n. instrument chirurgical pentru menținerea la distanță a buzelor unei plăgi. (< fr. *écarteur*)

ecclésía s. f. (ant.) adunarea poporului la Atena, care lua deciziile supreme. (< fr. *ecclesia*, gr. *ekklesia*)

-ecéu v. *eco²* -

éche s. f. piesă orizontală fixată pe axul cârmei unei ambarcații. (< germ. *Ecke*)

echér s. n. I. instrument de desen, triunghi dreptunghic, servind la trasarea perpendicularelor sau a paralelelor, la verificarea unghiurilor drepte etc. 2. instrument topografic pentru stabilirea a două aliniamente perpendiculare pe teren. (< fr. *équerre*)

ECHI- elem. „egal, asemănător”. (< fr. *équi-*, cf. lat. *aequi-*)

echicurént s. n. curent de apă, de aer etc. care curge în același sens cu altul. (< fr. *équicourant*)

echidístánt, -ă adj. I. (despre puncte, drepte, plane etc.) egal distanțate între ele. 2. (fig.) situat la distanță egală față de două atitudini. (< fr. *équidistant*, lat. *aequidistantis*)

echidístántă s. f. I. diferență constantă pe verticală dintre cotele a două puncte pe două curbe de nivel vecine. 2. punct egal depărtat de cele mai apropiate puncte de pe țărmurile maritime care delimitează apele interioare aparținând unor stele maritime. 3. (fig.) calitatea de a fi echidistant. (< fr. *équidistance*)

echidná s. f. animal monotrem din Australia, cu spini pe corp și cu un bot foarte ascuțit. (< fr. *échiné*, gr. *ekhidna*)

echidnísm s. n. intoxicație cu venin de șerpi. (< fr. *échinisme*)

echién, -ă adj. (despre arboreturi) omogen din punctul de vedere al vârstei. (< fr. *équienne*)

echigranulár, -ă adj. (despre roci, materiale etc.) ale cărui cristale, granule au dimensiuni aproape egale. (< *echi-* + *granular*)

echigravítáție s. f. proprietate a unei anumite regiuni din spațiul cosmic în care forțele gravitaționale ale corpurilor cerești se echilibrează. (< fr. *équigravitation*)

echilater, -ă *adj.* (despre figuri geometrice) cu elemente liniare congruente. **o con** ~ = con circular drept care are generatoarea congruentă cu diametrul bazei; **hiperbolă** ~ă = hiperbolă cu asimptotele perpendiculare. (<fr. *équilatère*)

echilaterál, -ă *adj.* (despre triunghi) cu toate laturile egale. (<fr. *équilateral*, lat. *aequilateralis*)

echilibrá *vb.* I. *tr.* refl. a (se) ține în echilibru, a (se) cumpăni. II. *tr.* 1. a efectua o echilibrare. 2. a face ca veniturile dintr-un buget să fie egale cu cheltuielile. (<fr. *équilibrer*)

echilibrare *s. f.* 1. acțiunea de a (se) echilibra. 2. anulare a forțelor dinamice asimetrice care se exercită asupra unui sistem tehnic cu mișcare periodică. 3. aducere a unui circuit sau a unei rețele electrice în starea caracterizată prin valoarea nulă a intensității curentului. 4. reducere a perturbațiilor nedorite din circuitul unei linii de telecomunicații, prin compensarea asimetriilor. (<*echilibra*)

echilibrát, -ă *adj.* 1. în stare de echilibru. • (despre valori, prețuri, bugete) puțin proporționat. 2. (*fig.*; despre oameni) cumpănit, ponderat. (<*echilibra*)

echilibrátór *s. m.* muncitor în echilibrarea rotoarelor, statoarelor, mașinilor electrice, care aduce la aceeași turație, respectiv frecvență, toate părțile componente ale unui dispozitiv supus rotației. (<*echilibra* + -*tor*)

echilibríst, -ă *s. m. f.* 1. specialist în echilibristică. 2. (*fig.*) cel care știe să iasă dintr-o încurcătură cu ajutorul unor expediente, al șireteniei, minciunii etc. (<fr. *équilibriste*)

echilibrístică *s. f.* 1. menținere a echilibrului corpului în poziții dificile; arta, îndemânarea de a face acest lucru. 2. (*fig.*) arta de a se descurca ușor în situații dificile. (<germ. *Equilibristik*)

echilibrométru *s. n.* aparat pentru măsurarea echilibrării (4). (<fr. *équilibrèmetre*)

echilibrór *s. n.* dispozitiv care menține echilibrul. (<fr. *équilibrer*)

echilíbru *s. n.* 1. stare a unui corp supus acțiunii unor forțe sau efecte care se anulează reciproc fără să-i schimbe starea de mișcare sau de repaus. 2. (*biol.*) însușire a organismelor sau a grupurilor de organisme de a se autoreînnoi. **o** ~ *ecologic* = stare a unui mediu natural în care compoziția faunei și a florei rămâne aproape constantă. 3. proporție, raport just între lucruri opuse. **o** ~ *de forțe* = situație în care mai multe puteri, de țarie aproximativ egală, se echilibrează ca influență și dominație în lume; ~ *bugetar* = stare a unui buget în care veniturile sunt egale cu cheltuielile. 4. (*psih.*) senzație de ~ = senzație care reflectă poziția și mișcările corpului în spațiu. 5. (*fig.*) stare de liniște, de armonie, de stabilitate sufletească. (<fr. *équilibre*, lat. *aequilibrium*)

echimoleculár, -ă *adj.* (despre un amestec) alcătuit din diferite substanțe având același număr de molecule. (<fr. *équimoléculaire*)

echimótice, -ă *adj.* de natura echimozei. (<fr. *ecchymotique*)

echimóză *s. f.* pată cutanată, vânătăie cauzată de o sufluiziune de sânge în grosimea unui țesut, ca urmare a unei lovituri. (<fr. *ecchymose*, gr. *ekchymosis*)

ECHIN(O)-ECHINI- *elem.* „arici”, „cu ghimpi”. (<fr. *échinol-*, *echini-*, cf. lat. *echinus*, gr. *ekhinos*)

echinát, -ă *adj.* (*bot.*; despre organe) prevăzut cu spini, țepi. (<lat. *echinatus*, fr. *échiné*)

echină *s. f.* 1. urmă de pământ ars sau de metal în care grecii păstrau actele procesuale. 2. mulură convexă în sfert de cerc, situată imediat sub abaca unui capitel doric. 3. ornament al capitelului coloanei ionice; ovă. (<fr. *échine*)

ECHINI- *v. echin(o)-*.

echimíde *s. f. pl.* clasă de echinoderme marine cu corpul sferic, cu un schelet calcaros cu spini; arici-de-mare. (<fr. *échinides*)

echinífer, -ă *adj.* prevăzut cu spini sau cu sete rigide. (<fr. *échinifère*)

echinifórm, -ă *adj.* asemănător cu un arici. (<lat. *echiniformis*)

echinism *s. n.* deformație a piciorului ecvin. (<fr. *équinisme*)

echinocóc *s. m.* vierme parazit în intestinul comutelor mari, a cărei larvă se dezvoltă în ficatul mai multor mamifere. (<fr. *échinocoque*)

echinococóză *s. f.* boală parazită produsă de echinococ. (<fr. *échinococose*)

echinoctíal, -ă *adj.* I. referitor la echinoctiu. **o punct** ~ = fiecare dintre cele două puncte de intersecție a eclipticii cu ecuatorul ceres, în care se află Soarele la echinoctiu. 2. (despre flori) care rămâne în fiecare zi 12 ore deschisă și 12 ore închisă. (<fr. *équinoxial*, engl. *equinoctial*)

echinoctíu *s. n.* fiecare dintre cele două momente ale anului (21 martie și 23 septembrie), în care Soarele se află pe traiectoria ecuatorului celest și când ziua este egală cu noaptea. (<lat. *aequinoctium*, fr. *équinoxe*)

echinodérme *s. n. pl.* încrengătură de animale marine nevertebrate, cu țepi, cu simetrie radiară și cu schelet extern calcaros, din plăci. (<fr. *échinodermes*)

echinospór, -ă *adj.* cu spori țepoși. (<fr. *échinospore*)

echinostómi *s. m. pl.* viermi paraziti din clasa trematodelor, care infestază uneori și omul. (<engl. *echinostoma*)

echipá *vb.* I. *tr.* a dota (o navă, o armată, un soldat) cu cele necesare pentru o acțiune, o expediție, o călătorie. II. *refl.* a se pregăti pentru o acțiune; (*p. ext.*) a se îmbrăca. (<fr. *équiper*)

echipáj *s. n.* I. personalul unei (aero)navă, al unui tanc etc. 2. grup de elevi care participă la un concurs, reprezentând școala, orașul etc. 3. termen comun pentru partea fixă ori pentru cea mobilă a unui instrument. 4. trăsura de lux trasă de cai; calească. (<fr. *équipage*)

echipámént *s. n.* I. totalitatea obiectelor cu care se echipează cineva. **o** ~ *de campanie* = echipament pe care îl poartă soldații în război sau la instrucție. 2. ansamblu de piese și dispozitive ale unei mașini, instalații etc. care îi asigură buna funcționare. (<fr. *équipement*)

echipartítie *s. f.* I. repartizare egală a unei substanțe, forțe etc. între diversele componente ale unui tot. 2. ipoteză potrivit căreia datele se repartizează uniform în interiorul fiecărei clase a unei serii statistice. (<fr. *équipartition*)

echipá *s. f.* I. grup de oameni care lucrează împreună, conduși de un șef. 2. formație sportivă care activează ca un tot într-o ramură a sportului. (<fr. *équipe*)

echipiér, -ă *s. m. f.* membru al unei echipe (sportive). (<fr. *équipier*)

echiplanátie *s. f.* nivelare a reliefului la o aceeași altitudine. (<fr. *équiplanation*)

echipolént, -ă *adj.* I. de forțe, de valori egale. 2. (*log.*; despre noțiuni, judecăți) care exprimă în forme diferite același înțeles; echivalent. 3. (*mat.*; despre vectori) egali, paraleli și de același sens. (<fr. *équipollent*, lat. *aequipollens*)

echipoléntă *s. f.* I. egalitate de forțe, de puteri. 2. (*log.*) raport de egalitate între două propoziții sau concepte de aceeași extensie; echivalență. 3. (*mat.*) relație între vectori echipolenți. (<fr. *équipollence*, lat. *aequipollentia*)

echipoténțial, -ă I. *adj.* de același potențial. II. *s. f.* suprafață, loc geometric al punctelor având același potențial. (<fr. *équipotentiel*)

echiprobábil, -ă *adj.* (despre evenimente) care are tot atâtea șanse de a se produce ca și altele. (<fr. *équiprobable*)

echiprobabilism *s. n.* orientare probabilistă care susține că dintre două opinii morale una trebuie urmată, dacă este cel puțin la fel de probabilă ca și opinia contrară. (<fr. *équiprobabilisme*)

echiscalár, -ă *adj.* (*mat.*; despre linii, suprafețe, porțiuni de spațiu) care este locul geometric al punctelor în care un scalar de câmp are aceeași valoare. (<fr. *équiscalaire*)

echístică *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul așezărilor rurale sau urbane în vederea sistematizării, reconstruirii sau redimensionării lor în funcție de cerințele societății contemporane și viitoare. (<engl. *ekistics*, fr. *équistique*)

echitábíl, -ă *adj.* întemeiat pe dreptate, pe adevăr; nepărtinitor, just. (<fr. *équitable*)

echitabilitáte *s. f.* raport numeric constant și echilibrat. • (în calculul probabilităților) caracter al unui joc echitabil. (<fr. *équitabilité*)

echitáte *s. f.* I. egalitate, dreptate, nepărtinire. • cinstă. 2. comportare bazată pe respectarea rigurosă reciprocă a drepturilor și a obligațiilor, pe satisfacerea în mod egal a intereselor fiecăruia. (<fr. *équité*, lat. *aequitas*)

echitátie *s. f.* (*sport*) călărie. (<fr. *équitation*, lat. *equitatio*)

echiúnghi *adj. inv.* cu unghiuri egale. (după fr. *équiangle*)

echiunghíal, -ă *adj.* (*mat.*; despre un fascicul de direcții sau de plane concurente) care formează unghiuri

egale între oricare două direcții sau plane vecine. (<engl. *equiangular*)

echiunitar, -ă *adj.* care are valoarea egală cu unitatea; egal cu 1. (<fr. *équivalent*)

echivală *vb.* I. *intr.* a fi egal, a avea o valoare egală cu ceva. II. *tr.* 1. a traduce. 2. a recunoaște valabilitatea unor studii, examene sau diplome obținute în cadrul unei școli de alt tip ori în străinătate. (<fr. *équivaloir*, lat. *aequivalere*)

echivalent, -ă I. *adj.* 1. (și *s.*) care are aceeași valoare, semnificație, același efect cu altceva. 2. (despre figuri, corpuri geometrice) cu aceeași arie, fără a coincide ca formă. II. *s. n.* 1. cantitate de materie, de forță etc. egală cu o alta. 2. număr, etc. care caracterizează egalitatea de valoare sau de semnificație a două efecte sau acțiuni. 3. marfă care, având înglobată în ea aceeași cantitate de muncă socială cu o altă marfă, servește la exprimarea valorii acesteia. (<fr. *équivalent*, lat. *aequivalentis*)

echivalentă *s. f.* 1. însușire a tot ceea ce este echivalent; egalitate de valoare, de semnificație etc. 2. (*log.*) relație între două enunțuri sau judecăți care sunt adevărate sau false împreună. 3. (*mat.*) relație simetrică, reflexivă și tranzitivă între elementele unei mulțimi. 4. simptom care substituie un altul obișnuit pentru o anumită boală. • manifestare patologică la epileptici, care înlocuiește crizele propriu-zise. (<fr. *équivalence*)

echivalv, -ă *adj.* (despre moluște bivalve) cu valve egale. (<fr. *équivalve*)

echivoc, -ă I. *adj.* care poate fi interpretat în mai multe feluri; neprecis, neclar, confuz. • (despre atitudine, purtare etc.) îndoielnic, ambiguu, suspect. II. *s. n.* 1. cuvânt, propoziție cu dublu sens, dintre care unul este adesea obscen, grosolan. • ambiguitate. 2. (*telec.*) măsură a efectului perturbațiilor asupra comunicațiilor prin canale, reprezentând cantitatea de informație care rămâne ne-transmisă. (<fr. *équivoque*, lat. *aequivocus*)

echivocă *vb. intr.* a produce un echivoc, a folosi cuvinte echivoce; a vorbi în doi peri. (<fr. *équivoquer*)

echivocitate *s. f.* caracter, stare echivocă; ambiguitate. (<it. *equivocità*)

ecidie *s. f.* formă de fructificație a ciupercilor uredinale, pe frunzele de dracilă. (<fr. *écidie*)

ecidiospór *s. m.* spor asexuat în ecidiile uredinalelor. (<fr. *ecidiospore*)

eclampsie *s. f.* boală la gravide și lăuze, care se manifestă prin crize convulsive și prin pierderea cunoștinței. (<fr. *eclampsie*)

eclampic, -ă *adj.* *s. f.* (suferind) de eclampsie. (<fr. *eclampique*)

eclát *s. n.* strălucire, izbucnire a luminii emise de un far sau de o geamandură luminoasă. (<fr. *éclat*)

eclată *vb. intr.* 1. a străluci; a impresiona puternic, a orbi prin strălucire. 2. (*fig.*) a izbucni, a se manifesta violent, brusc. (<fr. *éclater*)

eclátant, -ă *adj.* strălucitor, impresionant, răsunător. (<fr. *éclatant*)

eclátór *s. n.* aparat electric pentru măsurarea tensiunilor înalte, pentru protecție contra supratensiunilor în rețelele de transport a energiei electrice etc. (<fr. *éclateur*)

eclectíc, -ă I. *adj.* referitor la eclecticism, care dă dovadă de eclecticism, care promovează eclecticismul; care alege din diferite sisteme păreri, idei originale, alege din diverse sisteme de gândire ceea ce pare mai adecvat. • (*arhit.*, *arte*) îmbinare necritică a unor elemente luate din stiluri diferite sau din diferitele mijloace personale de exprimare ale unor artiști consacrați. (<fr. *écléctisme*)

eclectism *s. n.* 1. îmbinare mecanică a unor idei, concepții, puncte de vedere eterogene și opuse. • lipsă de consecvență în convingeri, în teorii. 2. sistem de concepții care, fără a se interesa pe idei originale, alege din diverse sisteme de gândire ceea ce pare mai adecvat. • (*arhit.*, *arte*) îmbinare necritică a unor elemente luate din stiluri diferite sau din diferitele mijloace personale de exprimare ale unor artiști consacrați. (<fr. *écléctisme*)

eclér *s. n.* prăjitură cu cremă, alungită, cu glazură. (<fr. *éclair*)

ecleráj *s. n.* luminare, iluminat. • (*pict.*) iluminare artificială puternică. • iluminare specială în timpul lucrării unui film. (<fr. *éclairage*)

ECLEZI- *elem.* „biserică”. (<fr. *ecclési-*, cf. gr. *ekklesia*)

ecleziál, -ă *adj.* ecleziasic. (<fr. *ecclésial*)

ecleziárh *s. m.* cleric care are în grijă sa rânduiala serviciului religios. (<fr. *ecclésiarque*)

Ecleziasíst *s. n.* una dintre părțile *Bibliei*, atribuită împăratului Solomon. (<fr. *ecclésiaste*)

ecleziásitic, -ă *adj.* referitor la biserica, la cler; bisericesc; eclezial. (<fr. *ecclésiastique*, lat. *ecclesiasticus*, gr. *ekklesiastikos*)

ecleziologie *s. f.* ramură a teologiei care tratează despre biserica. (<fr. *ecclésiologie*)

ECLI- *v. clin(o)-*.

eclimétru *s. n.* instrument topografic pentru măsurarea unghiurilor verticale (de pantă sau zenitale). (<fr. *éclimètre*)

eclipsă *vb.* I. *tr.* 1. a întuneca lumina unui astru. 2. (*fig.*) a umbri, a lăsa în umbră. II. *refl. (fam.)* a dispărea, a rămâne în umbră. (<fr. *éclipser*)

eclipsă *s. f.* 1. dispariție parțială sau totală a imaginii unui astru, ca urmare a interpunerii altui astru între acesta și observator, sau a intrării lui în conul de umbră a altui corp ceresc. 2. (*mar.*) intermitență a luminii unui far sau a unei geamanduri luminoase. • instalație de semnalizare prin becuri electrice așezate pe catargul navelor. 3. (*fig.*) dispariție sau trecere în umbră temporară a unei persoane, a unui lucru. • întunecare, pierdere temporară a cunoștinței. (<fr. *éclipse*, lat. *eclipsis*, gr. *ekleipsis*)

ecliptic, -ă I. *adj.* referitor la ecliptică. • *coordonate* ~*ce* = latitudinea și longitudinea astrilor pe sfera cerească. II. *s. f.* orbită descrisă de Soare în mișcarea lui aparentă anuală pe bolta cerească. • *axa* ~*cii* = diametrul al sferei cerești perpendicular pe planul eclipticii. (<fr. *écliptique*)

eclisă *s. f.* placă de lemn, de metal etc. care servește la înădrirea a două piese alăturate prin șuruburi, nituri sau sudură. 2. partea laterală a unui instrument cu coarde, care leagă de jur-împrejur cele două fețe. (<fr. *éclisse*)

eclogít *s. n.* rocă metamorfică, cu structură granulară, compusă din piroxen alcalin verde și din granat roșu. (<fr. *éclogite*)

ecloză *vb. intr.* 1. (despre larve, pui) a ieși din ou. 2. (despre flori) a se deschide, a înflori. 3. (*fig.*) a se naște, a se ivi, a apărea. (după fr. *éclore*, *éclosion*)

eclozonatór *s. n.* compartiment al unui incubator în care are loc ieșirea puilor din ou. (<fr. *éclosionateur*)

ecloziúne *s. f.* 1. ieșire a puilor sau a larvelor din ou. 2. (*fig.*) ieșire la iveală, înflorire; manifestare. 3. intervenție chirurgicală prin care este scoasă din funcțiune o porțiune dintr-un organ, fără a fi extirpată. (<fr. *éclosion*)

ecluză *vb.* I. *tr.* a bara apa cu o ecluză. II. *intr.* (despre nave) a trece printr-o ecluză. (<fr. *échuser*)

ecluză *s. f.* 1. construcție hidrotehnică amplasată pe o cale navigabilă, care permite trecerea navelor de la un nivel al apei la altul; stăvilar. 2. cameră metalică etanșă, presurizată, la partea superioară a unui cheson, destinată intrării și ieșirii personalului sau materialelor; campană (2). • cameră care permite ieșirea echipajului dintr-un submarin, sub apă, fără inundarea acestuia. 3. compartiment special, cu etanșeizare comandată, al unei nave spațiale, destinat ieșirii cosmonauților în spațiul cosmic. (<fr. *écluse*)

ecluziér, -ă I. *adj.* referitor la ecluză. II. *s. m.* muncitor care manevrează ecluzele. (<fr. *échusier*)

ecluzíst, -ă *s. m.* muncitor la ecluză. (<ecluză + -ist)

ecluziúne *s. f.* acțiunea de a face legătura între două porțiuni cu nivele diferite ale traseului unei căi navigabile și rezultatul ei. (<ecluză)

ecmnetíc, -ă *adj.* ecmnezic. • *delir* ~ = delir în care bolnavul situează evenimentele actuale în trecut. (<fr. *ecmnetique*)

ecmnezíc, -ă *adj.* de natura ecmneziei; ecmnetic. (<fr. *ecmnesique*)

ecmnezie *s. f.* tulburare a memoriei, trăirea unor evenimente trecute la modul prezent. (<fr. *ecmnesie*)

ECO¹ - *elem.* „sunet” „ecou”. (<fr. *échi-*, cf. lat. *echo*, gr. *ekhos*, *ekho*)

ECO² - *ecéu elem.* „casă”, „mediu”, „proprietate, bunuri”. (<fr. *éco-*, cf. gr. *oikos*)

ecoacuzie *s. f.* tulburare a funcției auditive, prin perceperea unui sunet auzit altădată. (<engl. *echoacousia*)

ecoansón *s. n.* 1. ornament triunghiular cuprins între două arcade tangente legate la înălțime de un brâu orizontal; piatră care formează colțul ambrazurii unei ferestre sau uși. 2. finisare a colțurilor unei încăperi. (<fr. *écoinçon*)

- ecobiotic**, -ă *adj.* (despre organisme) adaptat la un mod specific de viață. (<fr. *écobiologique*)
- ecocardiograf** *s. n.* aparat pentru ecocardiografie. (<engl. *echocardiograph*)
- ecocardiografie** *s. f.* aplicare a ecografiei la studiul inimii. (<fr. *échocardiographie*)
- ecocardiogramă** *s. f.* ecogramă a inimii. (<fr. *échocardiogramme*)
- ecocinematografie** *s. f.* cinematografie care produce filme ecologice. (<eco²- + *cinematografie*)
- ecoclimatic**, -ă *adj.* cu climat condiționat de factori ecologici. (<fr. *écoclimatique*)
- ecoencefalografie** *s. f.* tehnică modernă de diagnosticare a proceselor patologice intracraniene cu ajutorul ultrasunetelor. (<fr. *échoencéphalographie*)
- ecoencefalogramă** *s. f.* înregistrare a unui proces patologic intracranian, prin ecocentografie. (<fr. *échoencéphalogramme*)
- ecostezie** *s. f.* fenomen fiziologic datorat propagării difuze a excitației, care face ca senzațiile determinate de un stimul să apară și în afara zonei aplicării lui. (<fr. *écho-esthésie*)
- ecofeedback** /-fidbek/ *s. n.* retroacțiune ecologică capabilă să mențină stabilitatea sistemelor naturale față de diversele influențe din mediul ambiant. (<engl. *ecofeedback*)
- ecofenotip** *s. n.* modificare fenotipică determinată de mediul înconjurător. (<eco²- + *fenotip*)
- ecofilm** *s. n.* film ecologic. (<eco²- + *film*)
- ecofiziologie** *s. f.* 1. disciplină care studiază fiziologia diferitelor grupe de organisme în corelație cu mediul natural. 2. (în țările de limbă engleză) ecologie. (<engl. *ecophysiology*)
- ecofób**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de ecofobie. (<fr. *écophobie*)
- ecofobie** *s. f.* teamă patologică de a sta singur în casă. (<fr. *écophobie*)
- ecogenéză** *s. f.* 1. proces de formare a condițiilor ecologice. 2. stabilire a unor relații între organisme și mediu în cursul evoluției. (<fr. *écogénèse*)
- ecogeografic**, -ă *adj.* condiționat de factorii ecologici și geografici. (<fr. *écogéographique*)
- ecograf** *s. n.* aparat pentru ecografie¹ (1). (<fr. *écho-graphie*)
- ecografie¹** *s. f.* 1. metodă de apreciere a densității (tesuturilor cu ajutorul ecoului reflectat de vibrațiile ultrasonore; ultrasonografie. 2. impulsie morbidă, la unii alienați, de a repeta de mai multe ori unele cuvinte scrise. (<fr. *échographie*)
- ecografie²** *s. f.* studii evoluției mediului înconjurător. (<fr. *écographie*)
- ecogramă** *s. f.* diagramă obținută la ecograf. (<fr. *éogramme*, engl. *echogram*)
- ecolalie** *s. f.* repetare automată a cuvintelor interlocutorului, asociate uneori cu reproducerea intonației, în schizofrenie. (<fr. *écholalie*)
- ecolocător** *s. n.* aparat ultrasonor al cărui principiu de funcționare constă în a înregistra ecoul sunetului emis. (<fr. *écholocateur*)
- ecolocație** *s. f.* 1. reperaj al obstacolelor cu ajutorul ultrasunetelor. 2. (biol.) mod de orientare a unor organisme cu ajutorul ultrasunetelor reflectate de anumite obstacole. (<fr. *écholocation*)
- ecolog**, -ă *s. m. f.* specialist în ecologie; ecologist (II). (<fr. *écologue*)
- ecologie** *s. f.* știință care studiază interrelațiile dintre organismele vii și mediul lor de viață. **o** ~ *societă* = disciplină sociologică având ca obiect studiul relațiilor omului cu mediul său, natural și social. (<fr. *écologie*)
- ecologism** *s. n.* teorie și practică ce subliniază importanța problemelor ecologice; mișcare pentru ocrotirea mediului ambiant. (<fr. *écologisme*)
- ecologist**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al ecologismului; apărător al mediului ambiant. **II. s. m. f.** ecolog. (<fr. *écologiste*)
- ecologiză** *vb. tr.* a asigura un mediu natural, sănătos. (<ecologie¹/ + -iza)
- ecomatism** *s. n.* impuls morbid de a repeta sunete și mișcări. (<fr. *écomatisme*)
- ecometrie** *s. f.* 1. arta de a construi clădiri, nave, calculând reflexia sunetelor. 2. măsurare a nivelului de lichid în găurile de sondă, pe baza reflexiei undelor sonore. (<fr. *écométrie*)
- ecométru** *s. n.* aparat folosit în ecometrie (2). (<fr. *écomètre*)
- ecomimie** *s. f.* paramimie constând în repetarea mimicii interlocutorului, la schizofrenici. (<fr. *écomimie*)
- ecomodél** *s. n.* model ecologic tip. (<ecologie¹/ + *modél*)
- ecomorfóză** *s. f.* modificare a unor caractere morfologice ale plantelor sub influența factorilor mediului natural. (<fr. *ecomorphose*)
- econdróm** *s. n.* tumoare la nivelul articulațiilor prin proliferarea țesutului cartilajinos. (<fr. *écondrome*)
- econocrát** *s. m.* tehnocrat care se ocupă de probleme macroeconomice. (<economi¹/ + -crát)
- económ**, -oámă *I. adj.* 1. care păstrează, care face economii. 2. cumpătat. **II. s. m. f.** (în trecut) îngrijitor al veniturilor unei mânăstiri. (<fr. *économe*)
- ecomomát** *s. n.* magazin care aprovizionează salariații unor întreprinderi. (<fr. *écomomat*)
- ecomometrician**, -ă *s. m. f.* specialist în ecometrie. (<fr. *écométricien*)
- ecometrie** *s. f.* tehnica studierii fenomenelor și proceselor economice pe baza analizei matematice și statistice. (<fr. *écométrie*)
- ecométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea economiilor realizate în consum. (<fr. *écomètre*)
- económic**, -ă *adj.* 1. referitor la economie. 2. care cere puține cheltuieli, eforturi; ieftin, convenabil. (<fr. *économique*, lat. *oeconomicus*, gr. *oikonomikos*)
- economicitate** *s. f.* economisire; grad de economie, rentabilitate. (<economic + -itate)
- economie** *s. f.* 1. totalitatea ramurilor muncii sociale existente într-o anumită orânduire socială, determinate de stadiul de dezvoltare a forțelor de producție și a relațiilor de producție. • totalitatea relațiilor de producție care constituie cadrul desfășurării muncii sociale. **o** ~ *de piață* = formă de organizare și funcționare a economiei în care oamenii își desfășoară activitatea în mod liber, autonom și eficient. • ramură, sector de activitate productivă. • gospodărire. 2. știința care se ocupă cu studiul economiei (1). **o** ~ *politică* = știința socială care studiază legile producției sociale, ale repartiției și schimbului bunurilor materiale, specifice diferitelor orândurii sociale în succesiunea lor istorică. 3. chibzuință, cumpătare (în cheltuieli). 4. (pl.) rezervă de bani; bani agoniști. 5. alcătuire, compoziție a planului unei lucrări, a tratării unei chestiuni etc. (<fr. *économie*, lat. *oeconomia*, gr. *oikonomia*)
- economism** *s. n.* concept social-democrat care consideră că proletariatul trebuie să se limiteze la lupta economică prin intermediul sindicatelor. (<fr. *économisme*, rus. *ekonomizm*)
- economist**, -ă *s. m. f.* 1. specialist în științele economice. 2. adept al economismului. (<fr. *économiste*, /f/ rus. *ekonomist*)
- economizór** *s. n.* 1. instalație anexă pentru încălzirea apei înainte de a pătrunde în cazanul de aburi. 2. dispozitiv de reglare a carburatorului, care permite îmbogățirea amestecului carburant. (<fr. *économiseur*)
- ecopafie** *s. f.* manifestare patologică în repetarea fără sens a unor cuvinte sau acțiuni. (<engl. *echopathy*)
- ecopedologie** *s. f.* edafologie. (<fr. *échopédologie*)
- ecopraxie** *s. f.* imitare automată a gesturilor și acțiunilor cuiva. (<fr. *échopraxie*)
- ecorșá** *vb. tr.* a jupui pielea, scoarța. (<fr. *écorcher*)
- ecorșeu** *s. n.* reprezentare a unui oaș sau animal fără piele, pentru studierea musculaturii. (<fr. *écorché*)
- ecoscóp** *s. n.* aparat care, cu ajutorul ultrasunetelor, vizualizează pe un ecran capul copilului încă înainte de a se naște. (<fr. *échoscope*)
- ecoscopie** *s. f.* imagine obținută la ecoscop. (<fr. *échoscopie*)
- ecoséz** *adj. inv.* (despre stoffe, țesături) în carouri mari, în culori vii și variate. (<fr. *écosais*)
- ecoséză** *s. f.* vechi dans popular scoțian cu un tempo viu; melodia corespunzătoare. (<fr. *écosaire*)
- ecosférá** *s. f.* strat sferic în care doza de radiații (luminoase, termice etc.) emise de un Soare central favorizează dezvoltarea materiei vii pe planetele aflate în zona respectivă. (<eco²- + -sferá)
- ecosistém** *s. n.* complex unitar din biocenoză și mediul fizic înconjurător; biogeocenoză. **o** ~ *uman* = sistem

- format din populația umană și habitatul său, integrat în biosferă. (<fr. *écosystème*)
- ecosondă** *s. f.* sondă electronică cu ecou acustic, în ecocape; eholot. (<fr. *échosonde*)
- ecospecie** *s. f. (biol.)* specie fără izolare geografică, numai prin izolare genetică și ecologică. (<engl. *ecospecies*)
- ecostabilitate** *s. f.* stabilitate a genotipului, specifică soiurilor sau hibridurilor ameliorați. (<fr. *éhostabilité*)
- ecotimie** *s. f.* reflectare în reacțiile emoționale individuale a tonusului afectiv al celor din jur. (<fr. *échothymie*)
- ecotip** *s. n.* biotip adaptat, prin acțiunea selecției în anumite condiții de mediu. (<fr. *écotype*)
- ecotomografie** *s. f.* metodă de exploatare medicală, pe principiul reflexiei ecoului produs de un ultrasunet care întâlnește un obstacol, putând diferenția astfel structurile de consistență dintr-un organ. (<fr. *échetomographie*)
- ecotop** *s. n.* complex de factori ecologici specifici unei stațiuni (III). (<fr. *écotope*)
- ecou** *s. n.* 1. repetare a unui sunet datorită reflectării undelor sonore pe un obstacol. * sunetul astfel repetat. o ~ *semnal* = înregistrare optică pe ecranul unui radar. 2. (fig.) răsunet, vălvă produsă de un eveniment etc. (<fr. *écho*, lat. *echo*)
- ecran** *s. n.* 1. suprafață mată (albă) pe care se proiectează imaginile cu un aparat de proiectie; (p. ext.) cinematograf. o *micul* ~ = televizor. (p. ext.) televiziune. 2. perete, înveliș de protecție contra factorilor fizici externi. (<fr. *écran*)
- ecrană** *vb. tr.* a sustrage un anumit sistem fizic câmpurilor electrice sau magnetice exterioare, cu ajutorul unui ecran. (<ecran)
- ecraniză** *vb. tr.* a transpune o lucrare literară sau muzicală într-o operă cinematografică, a adapta pentru ecran. (<ecran + -iza)
- ecranizare** *s. f.* acțiunea de a ecraniza; adaptare cinematografică. (<ecraniza)
- ecrasă** *vb. tr.* 1. a strivi, a zdrobi. 2. (fig.) a distruge, a nimici; a umili. * a coplesi, a împovăra. (<fr. *écraser*)
- ecrazită** *s. f.* exploziv brizant pe bază de acid picric. (<fr. *écrasite*)
- ecrazór** *s. n.* instrument chirurgical format din două ramuri care se pot strânge, strivind între ele o porțiune de organ. (<fr. *écraseur*)
- ecremă** *vb. tr.* a separa smântâna din lapte. (<fr. *écrémer*)
- ecrin**, -ă *adj.* (despre glande) care elimină produsul fără a modifica structura celulelor. (<fr. *ecrine*, germ. *ekrin*)
- ecrinologie** *s. f.* ramură a fiziologiei care studiază secrețiile. (<fr. *ecrinologie*)
- ecru** /-crú/ *adj. inv., s. n.* (de) culoarea mătășii naturale nealbite. (<fr. *écru*)
- ecruisă** *vb. tr.* a întări suprafața unui metal prin deformarea acestuia la rece. (după fr. *écrouir*)
- ecruisaj** *s. n.* ecruisare. (<fr. *écrouissage*)
- ectazie** *s. f.* 1. (metr.) licență în folosirea unei silabe scurte cu valoare de silabă lungă. 2. dilatare artificială a unui organ cavitat, a unui conduct sau vas sangvin. (<fr. *ectasie*)
- ectazie** *elem.* „dilatatie, extensie“. (<fr. -*ectasie*, cf. gr. *ektasis*, lungire)
- ectimă** *s. f.* boală de piele infecțioasă manifestată prin pete roșii, mai mari decât cele de impetigo, mai profunde și cu aspect ulceros, care lasă cicatrice. (<fr. *ecthyma*, gr. *ekthyma*)
- ectip** *s. n. (fil.)* idee provenind dintr-o reprezentare. (<fr. *ectype*)
- ECTO-** *pref.* „în afară, extern“. (<fr. *ecto-*, cf. gr. *ektas*)
- ectobiónt** *s. n. (biol.)* organism fixat pe fața exterioară a corpului gazdei. (<fr. *ectobionte*)
- ectoblast** *s. n.* 1. ectoderm. 2. lob membranos în partea opusă cotiledonului. (<fr. *ectoblaste*)
- ectocardie** *s. f.* anomalie congenitală cu inima în afara cardiului. (<fr. *ectocardie*)
- ectocornée** *s. f.* pătura externă a corneei. (<engl. *ectocornea*)
- ectocrin**, -ă *adj.* (despre substanțe organice) eliminat în mediu de către organismele vii, având un rol important în reglarea relațiilor dintre specii. (<fr. *ectocrine*)
- ectoderm** *s. n.* 1. înveliș extern al embrionului celular;
- ectoblast (1). 2. tegument extern al corpului celente-ratelor. (<fr. *ectoderme*)
- ectodermoză** *s. f.* afecțiune caracterizată prin leziuni ale țesuturilor derivate din ectoderm, ale pielii. (<fr. *ectodermose*)
- ectoendoparazit** *s. m.* ciupercă parazită la suprafața și în interiorul plantei gazdă. (<fr. *ectoendoparasite*)
- ectofit**, -ă *I. adj., s. n.* (organism) care trăiește ca parazit în exteriorul plantei gazdă. *II. s. n. pl.* paraziți vegetali pe suprafața corpului uman. (<fr. *ectophyte(s)*)
- ectogenéză** *s. f. (biol.)* 1. dezvoltare embrionară în afara organismului matern, în vitro. 2. autogenéză cauzată de factori externi. (<fr. *ectogenèse*)
- ectomér** *s. n.* blastomer care participă la formarea ectodermului. (<engl. *ectomere*)
- ectomezoderm** *s. n.* mezoderm provenit din ectodermul primar. (<engl. *ectomesoderm*)
- ectomie** *elemn.* „excizie, extirpare, ablațiune“. (<fr. -*ectomie*, cf. gr. *ektome*)
- ectoparazit**, -ă *adj., s. m.* (parazit) pe suprafața unui organism viu. (<fr. *ectoparasite*)
- ectoperitonită** *s. f.* inflamație a foitei parietale a peritoneului. (<ecto- + *peritonită*)
- ectopic**, -ă *adj.* care prezintă ectopie. (<fr. *ectopique*)
- ectopie** *s. f. (anat., bot.)* poziție anormală a unui organ. (<fr. *ectopie*)
- ectopie** *elemn.* „deplasare, dislocare“. (<fr. -*ectopie*, cf. gr. *ektopos*, în alt loc)
- ectoplacenta** *s. f.* înveliș endotelial incomplet al lacunelor placentare. (<fr. *ectoplacenta*)
- ectoplasmă** *s. f.* 1. strat superficial hialin al citoplasmei celulelor; hioloplasmă. 2. substanță spirituală pe care spiritiștii pretind că o emană mediile în timpul transei; teleplasmă. (<fr. *ectoplasme*)
- ectoretină** *s. f.* pătură exterioară, pigmentară, a retinei. (<engl. *ectoretina*)
- ectosferă** *s. f.* zonă exterioară a cromozomului. (<fr. *ectosphere*)
- ectospór** *s. m. (bot.)* spor format în bazidie. (<fr. *ectospore*)
- ectotróf**, -ă *adj.* 1. (despre organisme vegetale saprofite sau parazite) care trăiește pe suprafața altui organism animal sau vegetal. 2. cu micoriză la care filamentele miceliene se dezvoltă numai în straturile superficiale ale rădăcinilor plantei gazdă. (<fr. *ectotrophe*)
- ectotrópic**, -ă *adj. (biol.;* despre organe) curbat în afară. (<fr. *ectotropique*)
- ECTRO-** *elem.* „malformație, lipsă“. (<fr. *ectro-*, cf. gr. *ektros*, *ektroma*, avorton)
- ectrodactilie** *s. f.* lipsa congenitală a unuia sau a mai multor degete. (<fr. *ectrodactylie*)
- ectrogén**, -ă *adj.* (despre substanțe) care provoacă malformații; teratogen. (<fr. *ectrogène*)
- ectromelie** *s. f.* malformație congenitală constând în lipsa unuia sau a mai multor membre. (<fr. *ectromélie*)
- ectropión** *s. n.* 1. eversiune a unei mucoase. 2. întoarcere a pleoapelor în afară, din cauza unei conjunctivite granulose. (<fr. *ectropion*, gr. *ektropion*)
- ectropodie** *s. f.* lipsă congenitală a unui picior. (<fr. *ectropodie*)
- écú** /ecú/ *s. f.* unitate monetară de credit a Uniunii Europene. (<fr. *écú*)
- ecuatór** *s. n.* 1. cerc mare, imaginar, pe suprafața Pământului, al cărui plan este perpendicular pe axa polilor și ale cărui puncte sunt egal depărtate de aceștia. o ~ *ceresc* = cercul mare al sferei cerești în al cărui plan se află ecuatorul terestru. 2. (*mat.*) unul dintre cercurile mari ale unei sfere. 3. linie imaginată care înconjură echidistant de poli o formație anatomică mai mult sau mai puțin sferică. (<fr. *équateur*, lat. *aequator*)
- ecuatorial**, -ă *I. adj.* 1. de (la) ecuator, specific ecuatorului. o *zonă -ă* = zonă de circa 10 grade care se întinde de o parte și de alta a ecuatorului; *climă -ă* = climat din zona ecuatorială, temperatură constant ridicată și pluviozitate abundentă; *coordonate -e* = sistem de coordonate prin care se determină poziția astrilor în raport cu ecuatorul ceresc. 2. care împarte în două jumătăți. o (*biol.*) *placă -ă* = plan median al unei celule unde cromozomii fisurați se grupează în cursul mitozei. *II. s. n.* lunetă astronomică pentru observarea mișcării

- stelilor și determinarea coordonatelor lor ecuatoriale. (< fr. *équatorial*)
- ecuăție** *s. f.* 1. relație matematică exprimată sub forma egalității, în care intră elemente cunoscute și necunoscute și care se verifică numai pentru anumite valori ale necunoscutelor. 2. (fig.) problemă dificilă. **o** ~ *chimică* = reprezentare a unei reacții chimice cu simbolurile elementelor pentru a desemna atomii și moleculele care iau parte efectiv la aceasta. 3. (astr.) ~a timpului = diferența dintre timpul solar mijlociu și cel adevărat. (< fr. *équation*, lat. *aequatio*)
- ecumenic**, -ă *adj.* cu caracter universal; investit cu autoritate ecleziastică pentru toate bisericile creștine. **o** *mişcare* -ă = mișcare religioasă care urmărește reuniunea tuturor bisericilor creștine într-una singură; ecumenism. (< fr. *oecuménique*, lat. *oecumenicus*, gr. *oikumenike*)
- ecumenicitate** *s. f.* caracter ecumenic. (< fr. *oecuménicité*)
- ecumenism** *s. n.* mișcare ecumenică. (< fr. *oecuménisme*)
- ecumenist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al ecumenismului. (< fr. *oecuméniste*)
- ecuson** *s. n.* 1. mică bucată de stofă sau de mătase cusută pe o uniformă militară indicând arma, unitatea etc. • mică piesă de plastic, de metal sau țesătură, purtată ca legitimație la locul de muncă, la congrese etc. 2. stemă blazon. 3. placă de metal sau alt material în formă de scut, care poartă anumite însemne. • loc încadrat de decorații și ornamente pe care se sculptează piese heraldice sau inscripții. (< fr. *ecusson*)
- ecvêstru**, -ă *adj.* de călăreț; (despre opere plastice) care reprezintă o persoană călăre. (< fr. *équestre*, lat. *equester*, -trix)
- ecvide** *s. n. pl.* familie de mamifere erbivore imparicopitate: calul, măgarul, zebra etc. (< fr. *équidés*)
- ecvin**, -ă *adj.* de cal. **o** *varus* ~ = deformare constând în extensiunea forțată a labei piciorului ca urmare a scurtării mușchilor superiori ai gabei. (< fr. *équin*, lat. *equinus*)
- ecvisetacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee criptogame vasculare, cu frunze foarte mici, solzoase, și care se înmulțesc prin spori: equisetum. (< fr. *équisétacées*)
- ecvisetale** *s. f. pl.* ordin de criptogame vasculare: ecvisetaceele. (< fr. *équisétales*)
- ecvisetinée** *s. f. pl.* clasă de criptogame vasculare: (actuale criptogame-de-baltă) și fosile (calamites). (< fr. *équisétinées*)
- ECZEMAT(O)** - elem. „eczemă”. (< fr. *eczématol-*, cf. gr. *ekzema*, -tos, buliție)
- eczematidă** *s. f.* afecțiune cutanată asemănătoare cu eczema, apărând în aceleași condiții, dar distingându-se prin absența veziculelor. (< fr. *eczématide*)
- eczematogén**, -ă *adj.* (despre substanțe) care provoacă eczeme. (< fr. *eczématogène*)
- eczematós**, -oasă *adj. s. m. f.* (suferind) de eczemă. (< fr. *eczémateux*)
- eczemă** *s. f.* boală de piele manifestată prin mâncărime, erupții, abcese etc. (< fr. *eczéma*, gr. *ekzema*)
- EDAF(O)** - elem. „sol, pământ”. (< fr. *édaphol-*, cf. gr. *edaphos*)
- edáfico**, -ă *adj.* referitor la factorii ecologici proprii solului. (< fr. *édaphique*)
- edafofit**, -ă *1. adj. s. f.* (plantă) cu rădăcinile în sol. **II. s. f. pl.** plante care constituie flora microscopică a solului. (< fr. *édaphophyte/s*)
- edafologie** *s. f.* 1. studiul formării compoziției și influenței solului asupra organismelor vii; știința solului; ecopedologie. 2. disciplină medicală care studiază caracterele somatice determinate de factorii ecologici. (< fr. *édaphologie*)
- edafon** *s. n.* totalitatea organismelor care trăiesc în sol. (< germ. *Edaphon*)
- edafosferă** *s. f.* zonă din sol neinfluențată de rădăcinile plantelor. (< fr. *édaphosphère*)
- edafotóp** *s. n.* mediu pedologic al unui biotop. (< fr. *édaphotope*)
- edafotropism** *s. n.* reacție de orientare a unui organism către factorii ecologici ai solului. (< fr. *édaphotropisme*)
- edám** *s. n.* sortiment de brânză olandeză. (< fr. *edam*)
- Edda** *s. f.* culegere de legende și mituri ale vechilor popoare scandinave. (< germ. *Edda*)
- édelschwein** /-svain/ *s. n. inv.* rasă de porci, crescuți pentru carne. (< germ. *Edelschwein*)
- edelváis** *s. m. inv.* plantă erbacee perenă din familia compozelor, cu inflorescențe compuse din capitule înconjurate de bractee albe și păroase, care crește în munți; floarea-doamnei, albuniță, floare-de-colt. (< germ. *Edelweiss*)
- edém** *s. n.* umflătură nedureroasă rezultată din infiltrarea unui lichid seros într-un țesut celular subcutanat. **o** ~ *pulmonar* = afecțiune cauzată de transvazarea plasmiei sanguine în alveolele pulmonare. (< fr. *oedème*)
- edematós**, -oasă *adj.* 1. afectat de edem. 2. de natura edemului. (< fr. *oedémateux*)
- edén** *s. n.* rai, paradis. • (fig.) loc frumos, încântător. (< fr. *éden*)
- edénic**, -ă *adj.* paradiziac. • (fig.) foarte frumos, încântător. (< fr. *édénique*)
- edentá** *vb. tr.* a rupe, a smulge dinții unei perii, ai unei roți dintate etc. (< fr. *édenter*)
- edentát**, -ă *1. adj.* fără dinți. **II. s. n. pl.** ordin de mamifere lipsite de dinți. (< fr. *édentés/s*)
- edentátie** *s. f.* pierdere ori lipsă a dinților. (după fr. *édenter*)
- edíct** *s. n.* 1. lege, ordonanță prin care un înalt magistrat roman își arăta activitatea trecută și anunța programul activității viitoare. 2. act, decret imperativ emis de un monarh sau de o autoritate laică ori bisericească. (< lat. *edictum*, germ. *Edikt*)
- edictá** *vb. tr.* a da un edict; a proclama. (< lat. *edictare*, fr. *édicter*)
- edictál**, -ă *adj.* referitor la un edict. (< lat. *edictalis*, fr. *édictal*)
- edícul** *s. n.* 1. monument funerar dintr-un mic edificiu în forma unui templu, pe un soclu, care adăpostește statuia celui decedat. • nișă în care se păstrează portretele morților, urmele funerare. 2. chioșc, pavilion, de obicei în parcuri. 3. acoperitoare de protecție a unei lucrări de artă, cu înfățișare de templu în miniatură sau de chioșc. (< fr. *édicule*, lat. *aediculum*)
- ediffánt**, -ă *adj.* 1. moral, moralizator, educativ. 2. edificator. (< fr. *édifiant*)
- edificá** *vb. 1. tr.* (și fig.) a zidi, a construi, a clădi. **II. tr., refl. a** (se) lămurii, a (se) clarifica. (< fr. *édifier*, lat. *edificare*)
- edificátor**, -oáre *adj.* de natură a edifica (II), exemplar, concludent, pilduitor; edifiant (2). (< fr. *édificateur*, lat. *aedificator*)
- edificiu** *s. n.* clădire impunătoare, de mari proporții. (< lat. *aedificium*, fr. *édifice*)
- edíl** *s. m.* 1. magistrat roman care se ocupa cu îngrijirea edificiilor, cu aprovizionarea, organizarea jocurilor etc. 2. consilier comunal într-un oraș mare cu probleme de edilitate. (< fr. *édile*, lat. *aedilis*)
- edilitár**, -ă *adj.* referitor la administrația, la lucrările de interes public ale unui oraș. (< fr. *édilitaire*)
- edilitáte** *s. f.* 1. operă de construire și de îngrijire a edificiilor și a lucrărilor de interes public ale unui oraș. 2. disciplină cu studii, executarea și exploatarea lucrărilor de interes public. (< fr. *édilité*, lat. *aedilitas*)
- edít**, -ă *adj.* publicat, tipărit, editat. (< it. *edito*)
- edítá** *vb. tr.* 1. a publica și a pune în vânzare o lucrare, o carte, o revistă, o emisiune poștală, un disc etc. 2. a stabili pentru publicare un text, pe baza unor cercetări competente. 3. (inform.) a pregăti textual datele unui program, în vederea prelucrării lor la ordinator. (< fr. *éditer*)
- edítologie** *s. f.* știința editării cărților, a prospectării pieței în vederea difuzării lor. (< *edita* + -logie)
- edítór**, -oáre *1. s. m. f.* 1. persoană, societate care editează cărți, reviste etc. • persoană care pregătește publicarea unor texte, o emisiune de televiziune etc. 2. cel care efectuează editarea programelor pe un ordinator. **II. s. n.** (inform.) parte a unui calculator care face editarea programelor (4). (< fr. *éditeur*, lat. *editor*)
- editorial**, -ă *1. adj.* referitor la edituri sau editării. **II. s. n.** articol de fond care exprimă punctul de vedere al unei publicații sau al unui post de emisiune într-o anumită problemă. (< fr. *éditorial*)
- editorialist** *s. m.* autor al editorialului unui ziar. (< fr. *éditorialiste*)
- edítură** *s. f.* întreprindere care editează cărți, publicații etc. (< *edit/or* + -ură)
- edíție** *s. f.* 1. totalitatea exemplarelor unei opere tipărite prin folosirea aceluiași zat tipografic. **o** ~ *critică* = ediție comentată a unui text (clasic, vechi etc.), însoțită de

aparatură critică necesară; ~ *definitivă* = ediție al cărei text a fost văzut de autor și considerat ca definitiv; ~ *specială* = ediție suplimentară a unui ziar, determinată de un eveniment însemnat. • versiune. 2. serie de manifestări artistice, științifice, sportive etc. care se repetă periodic; etapă. (< fr. *édition*, lat. *editio*)

edometrie *s. f.* studiul și măsurarea compresibilității solurilor sub fundații. (< fr. *oedométrie*)

edométru *s. n.* aparat folosit în edometrie. (< fr. *oedomètre*)

-édru, -edrie *elem.* „latură, față, bază”. (< fr. *-édre, -édrie*, cf. gr. *hedra*, față)

educă *vb. tr.* a crește, a forma pe cineva prin educație. (< fr. *éduquer*, lat. *educare*)

educabil, -ă *adj.* care poate fi educat. (< fr. *éducable*)

educabilitate *s. f.* posibilitatea de a fi educat. (< fr. *éducabilité*)

educativ, -ă *adj.* (despre o acțiune, o influență care răspunde cerințelor educației; cu valoare formativă. (< fr. *éducatif*)

educător, -oăre I. *adj., s. m. f.* (persoană) care educă copiii, tineretul (în școli); mentor, preceptor. II. *s. f.* persoană care se ocupă cu educația copiilor preșcolari. (< fr. *éducateur*, lat. *educator*)

educație *s. f.* 1. activitate socială cu caracter fundamental de transmitere a experienței de viață, a culturii către generații tinere, de influențare sistematică și conștientă a dezvoltării intelectuale, morale sau fizice; totalitatea acestei acțiuni. 2. bună creștere, bună cuviință. (< fr. *éducation*, lat. *educatio*)

educațional, -ă *adj.* referitor la educație în general, la învățământul care urmărește dezvoltarea capacităților și formarea aptitudinilor; care ține de știința educației; educativ. (< engl. *educational*, fr. *éducatif*)

educogén, -ă *adj.* (despre factori psihosociale) capabil să contribuie la formarea omului și la integrarea lui socială. (< fr. *éducogène*)

edulcoră *vb. tr.* a îndulci (o băutură, un medicament etc.); a atenua. (< fr. *édulcorer*)

edulcorant, -ă I. *adj.* care edulcorează. II. *s. n.* substanță care se adaugă unui medicament pentru a-l îndulci. (< fr. *édulcorant*)

edulcorație *s. f.* edulcorare. (< fr. *édulcoration*)

efasă *vb. tr. (rar)* a șterge. (< fr. *effacer*)

efeb *s. m. 1.* (în Grecia antică) tânăr între 17 și 18 ani care își făcea educația într-o efebie. 2. adolescent; (*p. ext.*) tânăr de o deosebită frumusețe. (< fr. *éphèbe*, lat. *ephebus*, gr. *ephebos*)

efebie *s. f.* (în Grecia antică) colegiu de educație civilă și militară a efebilor. (< fr. *éphèbie*, gr. *ephebia*)

EFEBO *elem.* „adolescent, tânăr”. (< fr. *éphèbo*-, cf. gr. *ephebos*)

efebocrazie *s. f.* sindrom care se manifestă (la pubertate) prin cefalee persistentă, cauzată de tulburări endocrine. (< fr. *éphébocrasie*)

efebogenă *s. f.* 1. totalitatea transformărilor care se petrec în organism în timpul pubertății. 2. dezvoltare aberantă și spontană a unei celule germinatoare, provocând teratom testicular. 3. dezvoltare a gametului mascul fără fecundație. (< fr. *éphébogénese*)

efeboid, -ă *adj.* cu înfățișare de adolescent. (< fr. *éphéboïde*)

efebologie *s. f.* studiu al modificărilor structurale și funcționale ale pubertății masculine. (< fr. *éphébiologie*)

efect *s. n.* 1. fenomen care succede unui alt fenomen (cauză), fiind cu necesitate generat de acesta; urmare, consecință. • traiectorie neobișnuită pe care o capătă mingea (la tenis, volei, fotbal), lovită după anumite procedee. 2. impresie făcută de ceva sau de cineva asupra cuiva; ceea ce izbește, atrage privirea, auzul etc. • *o de* ~ = impresionant; uluitor, spectaculos. 3. (*pl.*) obiecte, bunuri (veșminte) care aparțin cuiva. • (*mil.*) echipament. 4. denumire generală dată cambililor, biletelor de ordin, cecurilor etc. folosite în operațiile comerciale, în relațiile de credit etc. (< lat. *effectus*, germ. *Effekt*, după fr. *effet*)

efectiv, -ă *adj. (fil.)* referitor la starea de echilibru sau de suspensie produsă de o cercetare fără rezultate. (< fr. *éfectique*, gr. *ephektikos*)

efectiv, -ă I. *adj.* care are efect; real, adevărat. II. *s. n.* număr de indivizi care alcătuiesc o colectivitate. III. *adv.* adevărat, real, de fapt. (< fr. *effectif*, lat. *effectivus*)

efectivism *s. n.* concepție proprie unui grup de

matematicieni francezi, precursori ai intuiționismului, care susțin că, pentru a fi eficiente, valabile, obiectele matematice nu trebuie definite doar prin axiome, prin caracteristicile lor abstracte, ci definiția lor trebuie să include etapele prin care se ajunge la ele. (< fr. *effectivisme*)

efectivitate *s. f.* capacitate a unui sistem de a produce un efect specific. (< fr. *effectivité*)

efetor, -oăre I. *adj., s. m.* (organ) de la care pornesc răspunsurile la stimuliile primite prin organele receptoare. II. *s. m.* substanță care modifică activitatea unei enzime. (< fr. *effecteur*, lat. *effector*)

efectuă *vb. tr.* a face, a realiza, a îndeplini; a îndeplini, a executa. (< fr. *effectuer*, lat. *effectuare*)

efectuál, -ă *adj.* referitor la efect. (< engl. *effectual*)

efedrină *s. f.* alcaloid extras dintr-un arbust, solubil în alcool, în eter și cloroform și cu acțiune vasoconstrictoare. (< fr. *éphédrine*)

efelidă *s. f.* nume dat unor mici pete rotunde ale pielii, datorate unei pigmentări anormale; pișturi. (< fr. *éphélide*)

efemer¹ I. *adj.* de scurtă durată, vremelnic, trecător. • (despre plante, animale) cu perioadă de dezvoltare scurtă, în decursul unui sezon de vegetație. II. *s. f. pl.* insecte efemere. (< fr. *éphémère*)

EFEMER²(O) *elem.* „efemer”. (< fr. *éphéméro*-, cf. lat. *ephemeris*, gr. *epheneros*)

efemeride *s. f. pl.* 1. ordin de insecte pseudonevroptere care nu trăiesc în stare adultă decât o zi. • plante cu ciclul de viață foarte scurt. 2. table astronomice în care sunt indicate pozițiile zilnice ale astrilor. 3. note, notițe (de ziar, de calendar) care indică evenimentele petrecute la epoci diferite în aceeași zi. 4. (*fig.*) gânduri, idei, lucruri etc. trecătoare. (< fr. *éphémérides*)

efemeritate *s. f.* caracter efemer. (< *efemer + itate*)

efemeriză *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni efemer. (< *efemer + -iza*)

efemerofite *s. f. pl.* plante efemere. (< fr. *éphémérophytes*)

efemerotecă *s. f.* hemerotecă. (< it. *effemeroteca*)

efemină *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni asemănător, psihologic sau fizic, cu o femeie; a (se) deviriliza; (*fig.*) a (se) moleși, a (se) înmuia. • (despre homosexuali) a adopta obiceiuri feminine. (< fr. *efféminer*, lat. *effeminare*)

efeminat, -ă *adj.* cu caracter femeiesc; molatic. (< fr. *efféminé*, lat. *effeminatus*)

efeminatie *s. f.* efeminare. (< fr. *effémination*, lat. *effeminatio*)

eferent, -ă *adj.* (despre vase, nervi) care duc în afară de la un centru important, de la un organ. (< fr. *efférent*, lat. *effereus*)

eferentă *s. f.* transmitere centrifugală, spre periferie, a impulsurilor senzitivo-senzoriale. (< germ. *Effferenz*)

efervescent, -ă *adj.* 1. (despre lichide) care dezvoltă cu putere gaze în timpul unei reacții chimice. 2. (*fig.*) agitat, frământat, clocotitor. (< fr. *effervescent*, lat. *effervescens*)

efervescență *s. f.* 1. degajare activă, puternică de gaze în masa unui lichid, în cursul unei reacții chimice. 2. (*fig.*) agitație, frământare, fierbere. (< fr. *effervescence*)

efet *s. m.* judecător dintr-un tribunal penal, instituit de Dracul la Atena. (< fr. *éphète*, gr. *ephetes*)

eficace *adj. inv.* care produce efectul așteptat; eficient. • folositor, practic. • *o valoare* ~ = valoare afectivă. (< fr. *efficace*, lat. *efficax, -acis*)

eficacitate *s. f.* calitatea de a fi eficace; eficiență. (< fr. *efficacité*, lat. *efficacitas*)

eficient, -ă *adj.* eficace. • pozitiv, sigur. (< fr. *efficient*, lat. *efficiens*)

eficientiză *vb. tr.* a face eficient. (< *eficient + -iza*)

eficiență *s. f.* eficacitate; randament. • ~ *economică* = raportul dintre rezultatele obținute în activitatea economică și eforturile depuse. (< fr. *efficience*, lat. *efficientia*)

efigial, -ă *adj.* care aparține unei efigii. (< fr. *effigial*)

efigie *s. f.* chipul unui suveran, al unui om de stat, de știință etc., reprezentat pe o monedă, medalie, marcă poștală. • imagine a unei persoane; portret care redă doar asemănarea fizică. (< fr. *effigie*, lat. *effigies*)

efilă *vb. I. tr., refl.* a (se) subția, a slăbi, a căpăta siluetă. II. *tr.* a rări, a fila părul. • a destrăma o țesătură (fir cu fir). (< fr. *effiler*)

efilât *adj.* lung și subțire. • *o talie -ă* = mijloc subțire, tras prin inel. (< fr. *effilé*)

- efleuráj** /-lő-/ *s. n.* atingere ușoară. • masaj ușor, cu vârful degetelor sau cu toată palma, acționând țesuturile în mod reflex. (<fr. *effleurage*)
- eflorá** *vb. tr.* a studia superficial; a frunzări o carte. (<fr. *effleuré*)
- eflorescént**, -ă *adj.* 1. (despre plante) care înflorește. 2. (*fig.*) înfloritor, bogat în aspecte sau detalii. 3. (despre săruri) care pierde o parte din apa de cristalizare, căpătând aspect pulverulent. (<fr. *efflorescent*, lat. *efflorescens*)
- eflorescénță** *s. f.* 1. începutul înflorii unei plante; îmbobocire. 2. (*fig.*) înflorire, prosperitate, dezvoltare. 3. transformare în pulbere a unor săruri hidratate prin pierderea apei de cristalizare în contact cu aerul. • depozit de săruri de la suprafața unor roci. 4. erupție ușoară pe piele; exantem; spuzeală. (<fr. *efflorescence*)
- eflorismént** *s. n.* alterare a suprafeței unei roci. (<fr. *effleurissement*)
- efluent**, -ă *adj.*, *s. m.* (soluție lichidă sau gazoasă) care emană dintr-un recipient. (<fr. *effluent*, lat. *effluens*)
- efluență** *s. f.* emanație; scurgere. (<fr. *effluence*)
- efluviație** *s. f.* 1. mișcare a unui curent de particule. 2. efliuoterapie. (<fr. *effluviation*)
- efliuoterapie** *s. f.* aplicație terapeutică a efliuviului electric, contra durerilor și a unor leziuni ale pielii; efliuivație (2). (<fr. *effluviothérapie*)
- efliuviu** *s. n.* 1. emanație gazoasă a unor corpuri; emanație electrică sau magnetică. • (*fig.*) curent, flux fluid, suflu. 2. descărcare electrică, de slabă luminositățe, în jurul electrozilor aflați la o tensiune înaltă. 3. defect sub forma unor linii subțiri în evantai care apare pe o peliculă cinematografică la dezvoltare, datorită unei derulări prea rapide, când pelicula se încarcă electrostatic. (<fr. *effluve*, lat. *effluvium*)
- eflúx** *s. n.* mișcare, scurgere a unei mase de fluid către exterior. (<fr. *efflux*)
- efód** *s. n.* tunică îmbrăcată de preoții evrei în timpul marilor ceremonii. (<fr. *éphod*)
- éfor** *s. m.* 1. (în Spania antică) fiecare dintre cei cinci demnitari aleși, care aveau largi puteri de control. 2. membru în consiliul de conducere al unei eforii (2). (<fr. *éphore*, gr. *ephoros*)
- eforát** *s. n.* demnitatea de efor: colegiul eforilor; eforie (1). (<fr. *éphorat*)
- eforie** *s. f.* 1. (*ant.*) eforat. 2. (în trecut) conducere colectivă a unei instituții de cultură sau de binefacere, un fel de consiliu de administrație. • instituție condusă de un corp de efori. (<fr. *éphorie*, fr. *ephorie*)
- efórt** *s. n.* 1. încordare fizică sau intelectuală pentru atingerea unui scop; sforțare, străduință. 2. (*fiz.*) rezultantă a forțelor inferioare dintr-o secțiune a unui corp deformabil, cauzată de solicitări exterioare, de efecte termice etc. (<fr. *effort*)
- efractor**, -oáre *s. m. f.* infractor care a comis o spargere. (<fr. *effracteur*)
- efracție** *s. f.* spargere cu intenția de a fura. (<fr. *effraction*, lat. *effractus*)
- efrenát**, -ă *adj.* neînfrânat, nestăpănit; fără măsură, excesiv. (<fr. *effréné*)
- EFUZIO** -elem. „răspândire”. (<fr. *effusio*-, cf. lat. *effusio*, revărsare)
- efuziométru** *s. n.* dispozitiv pentru determinarea densității unui gaz ce străbate un înveliș poros. (<fr. *effusiomètre*)
- efuziúne** *s. f.* 1. manifestare puternică a unor sentimente frumoase, nobile; căldură sufletească. 2. proces de trecere a unui gaz printr-o deschidere foarte mică. 3. erupție vulcanică. (<fr. *effusion*, lat. *effusio*)
- efuziv**, -ă *adj.* (*geol.*) vulcanic. O rocă ~ă = rocă magmatică întărită la suprafața scoarței Pământului. (<fr. *effusif*)
- efuzór** *s. n.* partea din spate, cu secțiune crescătoare, prin care sunt evacuate gazele arse dintr-un reactor. (<fr. *effuseur*)
- egal**, -ă *I. adj.* 1. la fel, asemenea. • uniform. 2. (despre expresii matematice) care are aceeași valoare cu o altă expresie sau cu un număr dat. • (despre mulțimi) format din aceleași elemente. • (despre figuri geometrice) care se suprapun exact. 4. (despre oameni; și *s. m.*) de același rang, de aceeași valoare. *II. s. n.* semn (=) care exprimă o egalitate. (<fr. *égal*)
- egalá** *vb. I. tr., refl.* a face, a deveni egal; a fi sau a face să fie la fel cu altul în anumite privințe. *II. tr.* (*sport*) a atinge același număr de puncte cu altcineva. (<fr. *égaler*)
- egalábil**, -ă *adj.* care poate fi egalat. (<fr. *égalable*)
- egalítár**, -ă *adj.* referitor la egalitatea politică; bazat pe egalitate politică. (<fr. *égalitaire*)
- egalitarism** *s. n.* concepție socială utopică care aporțizează împărțirea egală a bunurilor, indiferent de aportul individual la producerea lor, nivelarea, egalizarea retribuirii muncii, a trebuințelor și consumului personal al membrilor societății. (<fr. *égalitarisme*, rus. *egalitarizm*)
- egalitarist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al egalitarismului. (<fr. *égalitariste*)
- egalítáte** *s. f.* 1. stare a două sau a mai multor lucruri egale între ele. • (*sport*) rezultat constituit dintr-un număr egal de puncte. 2. principii potrivit cărui tuturor oamenilor, statelor sau națiunilor li se recunosc aceleași drepturi și li se impun aceleași îndatoriri prevăzute de regula de drept; situație în care oamenii se bucură de aceeași drepturi și au aceeași îndatoriri. 3. (*mat.*) echivalență între două sau mai multe mărimi, elemente, factori etc. egali; expresie a acestei relații redată prin semnul egal (=). (<fr. *égalité*)
- egalizá** *vb. tr.* a face ca două sau mai multe lucruri, situații, mărimi etc. să fie egale între ele în anumite privințe; a nivela. (<fr. *égaliser*)
- egalizáre** *s. f.* 1. acțiunea de a egaliza. 2. nivelare a unui teren, a unui drum, a unei construcții etc. 3. repartizare uniformă a coloranților în materialele textile cu ajutorul generalizatorilor (II, 2). 4. operația de uniformizare a țesăturilor. (<fr. *égaliza*)
- egalizatór**, -oáre *I. adj.* care egalizează. *II. s. n.* 1. amestec de rășină folosit în vopsitorie la netezirea și la obținerea unui luciu superior al peliculelor (2). 2. produs chimic cu proprietăți de egalizare (3) a coloranților. 3. dispozitiv care reglează presiunea apei, a aburilor într-o conductă. 4. aparat electronic care permite, cu ajutorul unor filtre, obținerea calității maxime la înregistrare sau la redare a unui casetofon. (<fr. *égalisateur*, *AV égaliseur*, *II, 4/ engl. equalizing*)
- egalizór** *s. n.* aparat pentru corectarea distorsiunilor de atenuare ale unui sistem electroacustic. (<fr. *égaliseur*, engl. *equalizer*)
- egári** *s. m. pl.* colanți până la glezne. (<engl. *jaeger*)
- egeean**, -ă *adj.* referitor la popoarele de la Marea Egee. O civilizație ~ă = nume dat civilizațiilor preeleneice care s-au dezvoltat între anii 2600 și 1200 a. Chr. în insulele și pe coastele Mării Egee. (<fr. *égéen*)
- egérie** *s. f.* femeie care sfătuiește în secret pe cineva. (<fr. *égérie*)
- egétic elem. „care conduce, îndrumă”. (<fr. *-égétique*, cf. gr. *egetikos*)
- eghilet** *s. m.* șnur textil folosit ca ornament la uniforma militară. (<fr. *aiguillete*)
- egidă** *s. f.* 1. (*mit.*) scut al lui Zeus, acoperit cu pielea caprei Amaltea. • scutul Minervei. 2. îndrumare, îngrijire, ocrotire; sprijin. O sub ~ă = sub auspiciu, cu îndrumarea și răspunderea unei instituții. (<fr. *égide*)
- egipán** *s. m.* supranume dat zeului Pan și satirilor, datorită presupusului lor picior de țap. (<fr. *aigipan*)
- egiptean**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Egipt. • (*s. f.*) limbă veche vorbită în Egipt; egiptian. • (*s. n.*) dialect arab vorbit în Egipt și Sudan. (după fr. *égyptien*)
- egiptológ**, -ă *s. m. f.* specialist în egiptologie. (<fr. *égyptologue*)
- egiptologie** *s. f.* ramură a orientalisticii care studiază istoria și cultura Egiptului antic. (<fr. *égyptologie*)
- egiptián**, -ă *I. adj., s. m. f. (rar)* egiptean. *II. s. f. pl.* caractere moderne de literă tipografică, cu construcție aproape geometrică și cu talpa dreptunghiulară. (<fr. *égyptienne*, germ. *Egyptienne*)
- eglógá** *s. f.* poezie pastorală; idilă; bucolică. (<fr. *églogue*, lat. *ecloga*)
- EGO** -elem. „eu”, „propria persoană”. (<fr. *égo*-, cf. lat. *ego*, eu)
- egocéntric**, -ă *adj.* (*s. m. f.* (om) stăpănit de egocentrism; egocentrist. (<fr. *égocentrique*)
- egocentrism** *s. n.* mod de a privi totul prin prisma intereselor și sentimentelor personale, acordând o importanță exagerată propriei individualități; egotism. • (*p. ext.*) concepție etico-filozofică care consideră individul ca centru al universului. (<fr. *égocentrisme*)
- egocentrist**, -ă *adj.* egocentric. (<fr. *égocentriste*)

egofonie *s. f.* voce asemănătoare behăitului caprei, în isterie și în paralizia generală progresivă. (< fr. *égophonie*)

egoism *s. n.* preocupare exagerată față de propria persoană și de interesele personale, în dauna intereselor și drepților celorlalți. (< fr. *égoïsme*)

egofist, -ă *adj., s. m. f.* (om) dominat de egoism. (< fr. *égoïste*)

egolatrie *s. f.* adorație patologică a propriei persoane; egotism. (< *ego-* + *-latrie*)

egolátru, -ă *adj., s. m. f.* (om) stăpânit de egolatrie. (< *ego-* + *-látru*)

egotic, -ă *adj., s. m. f.* egotist. (< fr. *égotique*)

egotism *s. n.* cult al propriului eu; egolatrie, egocentrism. * (la Stendhal) studiu detaliat efectuat de un scriitor asupra propriei individualități. (< fr. *égotisme*)

egotist, -ă *adj., s. m. f.* (om) dominat de egotism; egotic. (< fr. *égotiste*)

egrená *vb. tr.* a desprinde cu o mașină specială fibrele de bumbac de pe semințe. (< fr. *egrener*)

egrenáj *s. n.* egrenare. (< fr. *égrenage*)

egretá *s. f.* 1. pasăre migratoare de baltă, albă, care are pe spate un mănunchi de pene ornamentale lungi. 2. mănunchi de pene sau de fire albe purtat în trecut de femei la pălării și de militari la chipiuri. 3. aglomerație de penişori la extremitatea superioară a fructelor. (< fr. *aigrette*)

egutáj *s. n.* egutare. (< fr. *égoutage*)

egutáre *s. f.* îndepărtare a apei din cărbuni și din minereuri; egutaj. (după fr. *égoutage*)

egutór *s. n.* 1. cilindru gol, cu o sticlă din metal, care stoarce și netezește materialul în cutiile aspiratoare ale mașinilor de fabricat hârtie. 2. suport pentru scurs vesela, brânzeturile. (< fr. *égouttoir*)

eholót *s. n.* ecosondă. (< germ. *Echolot*)

éicosán *s. m.* hidrocarbură parafinică cu 20 de atomi de carbon în moleculă. (< fr. *éicosane*)

eidér *s. m.* pasăre marină din regiunile scandinave, înrudită cu rața. (< fr. *eider*, isl. *aeder*)

eidétic, -ă *adj.* 1. referitor la eidetism; care provine din imaginație. 2. referitor la esența, la semnificația lucrurilor. (< fr. *eidétique*)

eidetism *s. n.* formă specifică a memoriei vizuale, conștând în reproducerea vie a imaginilor, a unor obiecte văzute cândva. (< fr. *eidétisme*)

eidofór *s. n.* instalație pentru proiecția imaginilor de televiziune pe ecran cinematografic. (< fr. *eidophore*, engl. *eidofor*)

eifelían *s. n.* primul etaj al devonianului mediu. (< fr. *eifélien*)

einstein /áin-štáin/ *s. m.* energia necesară excitației atomilor unui mol dintr-o substanță echivalentă cu energia de $6,023 \cdot 10^{23}$. (< fr. *einstein*)

einstéiniu *s. n.* element transuranic sintetic din grupa actinidelor. (< fr. *einsteinium*)

eíra *s. f.* puma din America de Sud. (< fr. *eyra*)

ejaculá *vb. intr.* a elimina sperma (prin canalul uretral). (< fr. *éjaculer*)

ejaculátór, -oáre *adj.* care servește pentru ejaculare. (< fr. *éjaculateur*)

ejaculáție *s. f.* 1. ejaculare. 2. zvrălire în afară a sporilor din sporange la unele plante. (< fr. *éjaculation*)

ejectá *vb. tr.* a arunca, a proiecta afară, a evacua (un fluid, un obiect etc.). (< fr. *éjecter*, lat. *eiectare*)

ejectábil, -ă *adj.* care poate fi ejectat. o scaun ~ = scaun într-un avion foarte rapid, prevăzut cu un dispozitiv care, în caz de pericol în zbor, proiectează în afară pe pilot cu parașuta lui. (< fr. *éjectable*)

ejectór *s. n.* 1. dispozitiv pentru evacuarea unui fluid dintr-un rezervor prin efectul de aspirație și de antrenare a fluidului de către un alt fluid în mișcare. 2. dispozitiv la armele de vânătoare basculante care aruncă din țevă cartușul percutat. 3. dispozitiv la casete pentru scoaterea casetelor. (< fr. *éjecteur*)

ejecție *s. f.* ejectare. (< fr. *éjection*, lat. *eiectio*)

elaborá *vb. tr.* 1. a crea, a redacta o operă, un text etc. 2. a efectua operațiile necesare pentru obținerea unui metal, a unui aliaj. (< fr. *élaborer*, lat. *elaborare*)

elaborát *s. n.* rezultatul unei elaborări; compunere, lucrare. (< germ. *Elaborat*)

elaborátór, -oáre *s. m. f.* cel care elaborează (ceva). (< fr. *élaboreur*)

elaboráție *s. f.* elaborare. (< fr. *élaboration*)

eládíc, -ă *adj.* referitor la civilizația și cultura egeeană din Elada (Grecia antică). (< engl. *helladic*, germ. *helladisch*)

elagáj *s. n.* elagare. (< fr. *élagage*)

elagáre *s. f.* tăiere a ramurilor din partea de jos a tulpinii arborilor; elagaj. (după fr. *élaguer*)

elágic *adj.* (despre acizi) obținut prin oxidarea acidului galic. (< fr. *ellagique*)

elán¹ *s. m.* mamifer erbivor din familia cervidelor, cu coame ramificate, răspândit în nordul Europei, al Americii și Asiei. (< fr. *élan*)

elán² *s. n.* avânt, însufletire, entuziasm. * (*sport*) complex de mișcări și de procedee care ajută la efectuarea unei sărituri sau aruncări. (< fr. *élan*)

elanódic *s. m.* (ant.) arbitru la jocurile olimpice. (< gr. *hellanodikos*)

elansá *vb. I. refl.* a se avânta, a năzui (spre). **II. tr.** (*mar.*) a ~ *etrava* = a construi etrava (la veliere), astfel încât să aibă o înclinare spre înainte, conferind zveltețe. (< fr. *élaner*)

ELASMO-, -elásmá *elem.* „cartilaj, solz, lamă cornoasă”. (< fr. *élasmo-*, -*élasma*, cf. gr. *elasmos, elasma*)

elasmotériu *s. m.* rinocer uriaș din cuaternar, cu o protuberanță mare pe frunte și una pe oasele nazale. (< *elasma-* + *-teriu*)

elasmozáur *s. m.* reptilă uriașă marină cu capul plat și cu membrele transformate în palete înotătoare. (< *elasma-* + *-zaur*)

ELAST(O)- *elem.* „elasticitate, fibre elastice”. (< fr. *élasto-*, cf. gr. *elastos*, care se întinde)

elastántá *s. f.* 1. coeficient de proporționalitate între presiunea unui fluid și volumul unui rezervor elastic. o ~ *pulmonară* = variația de presiune necesară pentru producerea unei variații a volumului toracopulmonar. 2. inversul capacității electrice. (< fr. *élastance*)

elástic, -ă **I. adj.** (despre corpuri) care are proprietatea de a-și reveni la forma inițială după ce a fost momentan deformat; care se întinde. * (despre ființe) mlădios, suplu; (*fig.*; despre oameni) care se adaptează ușor la orice situație, care prezintă elasticitate (3). **II. s. n.** produs textil conținând fire de cauciu, din care se fac bretele, jartiere etc. (< fr. *élastique*, lat. *elasticus*)

elasticitáte *s. f.* 1. proprietatea de a fi elastic. o *teoria ~tății* = capitol al mecanicii care se ocupă cu determinarea stării de tensiune și de deformare a corpurilor elastice supuse acțiunii unor sarcini exterioare. 2. *limită de ~* = tensiune maximă la care poate fi supus un corp fără a rămâne cu deformații permanente. 3. (*fig.*) suplețe. 4. proprietate a unei variabile economice de a-și modifica mărimea sub influența altei variabile. (< fr. *élasticité*)

elastíná *s. f.* substanță organică aluminoidă care intră în compoziția fibrelor elastice ale tendoanelor, ale vaselor sanguine, pielii etc. (< fr. *élastine*)

elastocinéticá *s. f.* parte a elastomecanicii care studiază vibrațiile elastice ale corpurilor solide deformabile, fără a ține seama de cauzele care le produc. (< fr. *élastocinétique*)

elastodinámicá *s. f.* parte a elastomecanicii care studiază vibrațiile elastice ale corpurilor solide deformabile, ținând seama de cauzele care le produc. (< fr. *élastodynamique*)

elastofibróm *s. n.* tumoră benignă care se dezvoltă în țesuturile superficiale ale trunchiului, în regiunea subscapulară. (< *elasto-* + *fibrom*)

elástom *s. n.* tumoră benignă din țesut elastic. (< fr. *élastome*)

elastomecanícá *s. f.* parte a mecanicii care studiază starea de tensiune și deformare în corpurile elastice supuse solicitărilor unor forțe exterioare. (< fr. *élastomécanique*)

elastomér *s. m.* polimer sintetic prezentând proprietăți elastice și plastice asemănătoare cu cele ale cauciucului natural. (< fr. *élastomère*)

elastometrie *s. f.* măsurare a elasticității corpurilor. (< fr. *élastométrie*)

elastométru *s. n.* aparat folosit în elastometrie. (< fr. *élastomètre*)

elastoplástic, -ă *adj.* (despre substanțe, materiale) care este în același timp elastic și plastic. (< fr. *élastoplastique*)

elastorexíe *s. f.* ruptură a fibrelor țesutului elastic. (< fr. *élastorrhexie*)

elastoză *s. f.* 1. degenerescență a țesutului elastic. 2. albumoză din elastină sub acțiunea acizilor sau enzimelor. (<fr. *élastose*).

elateride *s. n. pl.* familie de coloptere cu corp alungit și scortșos, cu larve fitofage. (<fr. *elateridés*)

elaterită *s. f.* amestec de hidrocarburi naturale din grupul ozoceritei, care combinat cu diferite cauciucuri, servește la fabricarea unor izolanți electrici. (<fr. *élatérite*)

elativ *s. n.* caz gramatical care exprimă acordarea, prin atracție, a adverbului, morfem al superlativului unui adjectiv, cu adjectivul respectiv. (<fr. *élativ*, germ. *Elativ*)

elăție *s. f. (med.)* stare în care subiectul are o deosebită încredere în forțele proprii și manifestă o bună dispoziție. (<lat. *elatio*)

Eldorado *s. n.* țară imaginară din noul continent, pe care spaniolii o credeau bogată în aur și în pietre prețioase; (*p. ext.*) țară încântătoare. (<fr., sp. *Eldorado*)

eleagnacee *s. f. pl.* familie de arbori și arbuști din America de Nord, Europa și Asia, cu solzișori bruni sau argintii pe părțile aeriene și flori apetele, axiale. (<fr. *éléagnacées*)

eleát, -ă *I. adj. școală -ă* = școală filozofică greacă de tendință idealistă ai cărei reprezentanți (Zenon și Parmenide) au formulat concepția metafizică după care divergența și mișcarea lumii sunt simple iluzii senzoriale. *II. s. m. f.* adept al acestei școli. (<fr. *éléate*)

eleatic *-ă* *adj.* propriu școlii eleatilor. (<fr. *éléatique*, lat. *eleaticus*)

elebör *s. m.* plantă erbacee cu rizomul gros și ramificat, cu flori roșii; spânz. (<fr. *ellébore*)

electiv, -ă *adj. 1.* bazat pe alegere. • care se face, se acordă prin alegere. *2.* care procedează prin eliminare. (<fr. *électif*, lat. *electivus*)

electivitate *s. f. 1.* calitatea a ceea ce este electiv. *2.* însușire a organismelor vii de a asimila acele condiții de mediu care corespund cel mai mult eredității lor. (<fr. *électivité*)

electör, -oäre *I. s. m. f.* persoană care are dreptul de a participa la o alegere. *II. s. m.* (în Imperiul Romano-German) principe sau prelat care avea dreptul de a-l alege pe împărat. (<fr. *électeur*)

electoral, -ă *adj.* referitor la alegeri. (<fr. *électoral*)

electoralism *s. n.* orientare în sens demagogic a politiciii unui partid sau guvern în apropierea alegerilor. (<fr. *électoralisme*)

electorát *s. n. 1.* demnitatea de elector (*II*). *2.* teritoriu supus unui elector (*II*). *3.* totalitatea alegătorilor în cadrul unor alegeri generale. (<fr. *électorat*, germ. *Electorat*)

ELECTR(O)- *elem.* „electricitate”. (<fr. *électro/o-*, germ. *elektr/o-*, cf. gr. *elektron*, ambră galbenă)

electrét *s. m.* material care prezintă la temperatura obișnuită polarizație electrică, permanentă, fără să fie deformat. (<fr. *électrète*)

electric, -ă *adj.* referitor la electricitate, care produce electricitate, care funcționează pe baza electricității. *o câmp ~* = stare fizică a spațiului în care se exercită forțe asupra corpurilor încărcate cu electricitate; *energie ~ă* = energie proprie câmpurilor electrice; *sarcină ~ă* = electricitate (*1*). (<fr. *électrique*)

electrician, -ă *s. m. f.* lucrător specializat în lucrări de instalații electrice. (<fr. *électricien*)

electricitate *s. f. 1.* mărime de stare pe care o capătă corpurile după ce au fost frecate unul cu altul și apoi separate; sarcină electrică. • lumină electrică. *2.* ramură a fizicii care studiază fenomenele electrice. (<fr. *électricité*)

electrifică *vb. tr.* a introduce și extinde folosirea energiei electrice. (<fr. *électrifier*)

electriza *vb. tr. I.* a dezvolta, prin diverse procedee, electricitate în unele corpuri. *2.* (*fig.*) a înflăcăra, a entuziasma, a anima. (<fr. *électriser*)

electrizant, -ă *adj.* care electrizează. (<fr. *électrisant*)

electroacupunctură *s. f.* electropunctură. (<engl. *electroacupuncture*)

electroacústic, -ă *I. adj.* referitor la electroacustică. *II. s. f.* ramură a acusticii care studiază transformarea oscilațiilor acustice în oscilații electromagnetice și invers. (<fr. *électro-acoustique*, *II*/ germ. *Elektroakustik*)

electroacustician, -ă *s. m. f.* specialist în electroacustică. (<fr. *électro-acousticien*)

electroanaliză *s. f.* totalitatea metodelor electrochimice

în analiza chimică cantitativă; analiză electrochimică. (<germ. *Elektroanalyse*, fr. *électro-analyse*)

electroanastomoză *s. f.* anastomoză între două segmente ale tubului digestiv, cu un bisturiu electric. (<electro- + *anastomoză*)

electroanestezie *s. f.* anestezie generală provocată prin curenți de înaltă frecvență. (<fr. *électro-anesthésie*)

electroaprindere *s. f.* aprindere prin scânteie electrică a combustibilului din amestecul carburant în cilindrul unui motor cu ardere internă. (<electro- + *aprindere*)

electroautobúz *s. n.* autobuz acționat electric. (<electro- + *autobuz*)

electroautomobil *s. n.* automobil acționat electric. (<electro- + *automobil*)

electrobeton *s. n.* beton armat turnat pe timp frigos și încălzit electric prin intermediul armăturii lui. (<fr. *électrobéton*)

electrobiogenéză *s. f.* producere de electricitate în organismele vii. (<fr. *électrobiogenése*)

electrobiologie *s. f. 1.* aplicare a electricității în studiile biologice. *2.* studiu al efectelor electricității în organismele vii. (<fr. *électrobiologie*)

electrobioscopie *s. f.* metodă medicală de stabilire, cu ajutorul curentului electric, a prezenței sau absenței vieții. (<electro- + *bioscopie*)

electrobúr *s. n.* electrotrepan. (<fr. *électrobur*, rus. *elektrobur*)

electrobúz *s. n.* vehicul de transport în comun cu motor electric. (<germ. *Elektrobus*, fr. *électrobus*)

electrocaloric, -ă *adj.* referitor la căldura absorbită în conductorul prin trecerea curentului electric. (<germ. *elektrokalorisch*)

electrocalorimetrú *s. n.* calorimetru electric. (<fr. *électro-calorimètre*)

electrocăpilar, -ă *adj.* referitor la electrocapilaritate. (<fr. *électrocapillaire*)

electrocăpilaritate *s. f.* fenomen care se produce atunci când, în polarizarea electrozilor, unul dintre aceștia este constituit dintr-un menisc de mercur. (<fr. *électrocapillarité*)

electrocár *s. n.* cărucior autopropulsat electric, folosit pentru transportul de materiale. (<engl. *electrocar*)

electrocardiograf *s. n.* aparat pentru electrocardiografie. (<fr. *électrocardiographie*)

electrocardiografie *s. f.* metodă de diagnostic bazată pe înregistrarea electrică a biocurenților produși de contracțiile inimii. (<fr. *électrocardiographie*)

electrocardiogramă *s. f.* grafic obținut prin electrocardiografie. (<fr. *électrocardiogramme*)

electrocardioscóp *s. n.* aparat pentru electrocardioscopia. (<fr. *électrocardioscope*)

electrocardioscopie *s. f.* examinare pe un ecran a curbelor electrice ale inimii, proiectate de electrocardioscop. (<fr. *électrocardioscope*)

electrocarist *s. m.* lucrător pe electrocar. (<electrocar + *-ist*)

electrocásnic, -ă *adj.* (despre aparate electrice) utilizat în casă; electromenajer. (<electro- + *casnic*)

electrocataliză *s. f.* accelerare a proceselor fizico-chimice din organismele vii cu ajutorul curentului electric. (<germ. *Elektrokatalyse*)

electrocaústic, -ă *s. f.* metodă de tratament prin cauterizare electrică. (<fr. *électrocaustique*)

electrocăuter *s. n.* cauter acționat prin încălzire electrică. (<fr. *électrocautére*)

electrocăuteriză *vb. tr.* a cauteriza cu ajutorul electrocăuterului. (<fr. *électrocautériser*)

electrocerámic, -ă *s. f.* ramură a ceramicii care studiază compoziția, fabricarea, proprietățile și întrebuințările produselor utilizate în electrotehnică. (<fr. *électrocéramique*)

electrochimic, -ă *adj.* referitor la electrochimie. *o analiză ~ă* = electroanaliză. (<fr. *électrochimique*)

electrochimie *s. f.* ramură a chimiei care studiază reacțiile produse sub influența electricității. (<fr. *électrochimie*)

electrochimograf *s. n.* aparat folosit în electrochimografie. (<engl. *electrochymography*)

electrochimografie *s. f.* metodă de înregistrare fotoelectrică a pulsațiilor inimii și a variațiilor densității pulmonare, cu razele X. (<engl. *electrochymography*)

- electrochirurgie** *s. f.* chirurgie prin folosirea curenților electrice. (< fr. *électrochirurgie*)
- electrocinetic**, -ă *I. adj.* referitor la electrocinetică. **II. s. f.** ramură a electromagnetismului care studiază stările și fenomenele staționare din conductoarele electrice parcurse de curenți electrice de conducție. (< fr. *électrocinétique*)
- electrocoagulă** *vb. tr.* a efectua o electrocoagulare. (< fr. *électrocoaguler*)
- electrocoagulare** *s. f.* metodă chirurgicală prin coagularea celulelor unui neoplasm cu ajutorul unui curent electric de înaltă frecvență. (după fr. *électrocoagulation*)
- electrocomunicație** *s. f.* procedeul de comunicație la distanță prin mijloace electromagnetice. (< fr. *électrocommunication*)
- electroconcentrare** *s. f.* concentrare a unei soluții coloidale prin deplasarea particulelor în suspensie către anod sau catod, sub curentul continuu. (după fr. *électroconcentration*)
- electroconductor**, -oare *adj.* (despre corpuri, materiale) care prezintă conductibilitate electrică. (< *electro-* + *conductor*)
- electroconvulsie** *s. f.* electroșoc. (< fr. *électroconvulsion*)
- electroconvulsivant**, -ă *adj., s. n.* convulsivant electric. (< fr. *électroconvulsivant*)
- electrocópie** *s. f.* procedeul de reproducere bazat pe electrostatică. (< fr. *électrocópie*)
- electrocorindón** *s. n.* produs obținut prin topirea în cuptoare electrice a unui amestec de bauxită cu cărbune și cu unele adaosuri. (< fr. *électrocorindon*)
- electrocorticografie** *s. f.* tehnică de studiere a activității electrice a scoarței cerebrale prin aplicarea unor electrozi pe suprafața creierului. (< fr. *électrocorticographie*)
- electrocorticogramă** *s. f.* diagramă prin electrocorticografie. (< fr. *électrocorticogramme*)
- electrocromatografie** *s. f.* metodă de separare a unui amestec de substanțe sub acțiunea unui câmp electric. (< *electro-* + *chromatografie*)
- electrocromie** *s. f.* schimbare a culorii unui material reactiv în funcție de temperatură, prin declanșarea unui curent electric asupra reactivului. (< *electro-* + *chromie*)
- electrocultură** *s. f.* utilizare a curentului electric pentru dezvoltarea vegetalelor. (< fr. *électroculture*)
- electrocută** *vb. tr., refl. a (se) accidenta, a (se) omori*, ca urmare a trecerii curentului electric prin corp. (< fr. *électrocúter*)
- electrocuțiune** *s. f.* electrocutare. (< fr. *électrocution*)
- electród** *s. m.* conductor electric prin care intră (anod) sau iese (catod) curentul. (< fr. *électrode*)
- electrodermatografie** *s. f.* metodă prin care se cercetează rezistența electrică a pielii. (< *electro-* + *dermatografie*)
- electrodermogramă** *s. f.* înregistrare grafică prin electrodermatografie. (< fr. *électrodermogramme*)
- electrodiagnostic** *s. n.* diagnostic prin excitabilitatea organismului la curenți electrice. (< fr. *électrodiagnostic*)
- electrodializă** *s. f.* dializă care poate fi accelerată prin acțiunea simultană a curentului electric cu o soluție coloidală. (< fr. *électrodialyse*)
- electrodinám** *s. n.* mașină electrică producătoare de curent. (< *electro-* + *dinam*)
- electrodinámic**, -ă *I. adj.* referitor la electrodinamică. • (despre instrumente de măsurat, relee etc.) bazat pe interacțiunea dintre două bobine parcurse de curent electric. **II. s. f.** ramură a fizicii care studiază proprietățile electrice și magnetice ale materiei. **O ~ă cuantică** = teoria interacțiunilor electromagnetice dintre particulele elementare electrizate. (< fr. *électrodynamique*)
- electrodinamism** *s. n.* totalitatea fenomenelor produse de un curent electric. (< fr. *électrodynamisme*)
- electrodinamométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea intensității curentului electric. (< fr. *électrodynamomètre*)
- electroencefalograf** *s. n.* aparat folosit în electroencefalografie. (< fr. *électro-encéphalographie*)
- electroencefalografie** *s. f.* metodă de diagnostic bazată pe înregistrarea curenților electrice care se produc la nivelul scoarței cerebrale. (< fr. *électro-encéphalographie*)
- electroencefalogramă** *s. f.* diagramă obținută prin electroencefalografie. (< fr. *électro-encéphalogramme*)
- electroendosmóză** *s. f.* electroosmoză constând în deplasarea lichidului spre catod. (< fr. *électro-endosmose*)
- electroenergétic**, -ă *adj.* referitor la energia electrică. (< fr. *électro-énergétique*)
- electroerodăre** *s. f.* prelucrare a metalelor prin îndepărtarea unui strat din material cu ajutorul descărcărilor electrice prin scântei. (după fr. *électro-érosion*)
- electroexosmóză** *s. f.* electroosmoză prin deplasarea lichidului spre anod. (< fr. *électro-exosmose*)
- electrofîl**, -ă *adj.* (despre particule) care prezintă afinitate pentru electroni. (< fr. *électrophile*)
- electrofilie** *s. f.* punerea electrofilă a unei particule. (< fr. *électrophilie*)
- electrofiltru** *s. n.* filtru electric pentru captarea prafului din atmosferă. (< fr. *électrofiltre*)
- electrofiziologie** *s. f.* ramură care studiază manifestările biocurenților ce însoțesc procesele fiziologice. (< fr. *électrophysiologie*)
- electrofizioterapeutic**, -ă *adj.* tratat prin electrofizioterapie. (< *electro-* + *fizio-* + *terapeutic*)
- electrofizioterapie** *s. f.* tratament prin procedee fizice acționate electric. (< fr. *électrophysiothérapie*)
- electrofluorescopie** *s. f.* electrocardiografie fluorescopică. (< *electro-* + *fluorescopie*)
- electrofób**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de electrofobie. (< germ. *elektrophob*)
- electrofobie** *s. f.* teamă patologică de electricitate. (< germ. *Elektrophobie*)
- electrofón**, -ă *I. adj.* (despre aparate, instrumente muzicale) care utilizează oscilațiile electromagnetice pentru a crea sunetele transmise cu ajutorul difuzoarelor. **II. s. n.** pick-up (2). (< fr. *électrophone*)
- electrofór** *s. n.* aparat de laborator cu care se demonstrează apariția electricității prin frecare sau prin influență. (< fr. *électrophore*)
- electroforáj** *s. n.* foraj efectuat cu electrotrepanul. (< *electro-* + *foraj*)
- electroforegramă** *s. f.* reprezentare grafică a rezultatelor electroforezei (2). (< fr. *électrophorégramme*)
- electroforétic**, -ă *adj.* referitor la transmisia particulelor în medii lichide sub influența unui câmp electric. (< fr. *électrophorétique*)
- electroforéză** *s. f. I.* deplasare sub acțiunea curentului electric a particulelor coloidale sau în suspensie spre anod (anoforeză) sau catod (cataforeză). **2.** analiză a diferitelor fracțiuni proteice din lichidele biologice pe baza electroforezei (1). (< fr. *électrophorèse*)
- electrofotografie** *s. f. I.* procedeul de obținere a fotografiilor prin efectul fotoelectric al luminii. **2.** copiere a materialelor tipărite, în scopul multiplicării rapide. (< fr. *électrophotographie*)
- electrofototerapie** *s. f.* fototerapie prin metode electrice. (< fr. *électrophotothérapie*)
- electrogalvánic**, -ă *adj.* referitor la electrogalvanism. (< fr. *électrogalvanique*)
- electrogalvanism** *s. n. 1.* electricitate galvanică produsă prin mijloace chimice. **2.** aplicare terapeutică a curentului galvanic. (< fr. *électrogalvanisme*)
- electrogastrograf** *s. n.* instrument electronic folosit în electrogastrografie. (< fr. *électrogastrographie*)
- electrogastrografie** *s. f.* înregistrare a fenomenelor electrice care se produc la nivelul stomacului în timpul activităților secretorii și motorii. (< fr. *électrogastrographie*)
- electrogastrogramă** *s. f.* înregistrare grafică prin electrogastrografie. (< fr. *électrogastrogramme*)
- electrogén**, -ă *adj.* care produce energie electrică. **O grup ~** = grup dintr-un motor și un generator de curent electric. (< fr. *électrogène*)
- electrogeneratör** *s. n.* generator de curent electric. (< fr. *électrogénérateur*)
- electroglotograf** *s. n.* aparat care înregistrează vibrațiile glotale. (< fr. *électroglottographie*)
- electrograf** *s. n.* aparat pentru analiza calitativă a metalelor, aliajelor și minereurilor. (< fr. *électrographie*)
- electrografie** *s. f.* metodă de explorare a unui corp fizic cu ajutorul curentului electric. (< engl. *electrography*)
- electrogravimetrie** *s. f.* metodă de analiză cantitativă bazată pe depunerea prin electroliză a unui metal la catod și prin cântărirea substanței depuse. (< fr. *électrogravimétrie*)
- electrogravură** *s. f.* gravură obținută pe cale electrolitică. (< fr. *électrogravure*)

- electrohemostază** *s. f.* hemostază prin cauterizarea vasului care sângerează cu electrocauterul. (<electro- + hemostază)
- electrohidraulic**, -ă *adj.* care funcționează prin presiunea unui lichid, determinată de curentul electric. (<engl. *electrohydraulic*)
- electrohidrometrie** *s. f.* metodă de măsurare hidrometrică prin procedee electrice sau electronice. (<fr. *électrohydrométrie*)
- electroizolant**, -ă *adj. s. m. f.* izolant electric. (<fr. *électro-isolant*)
- electrolit** *s. m.* substanță a cărei soluție sau topitură poate conduce curentul electric prin transportul ionilor. (<fr. *électrolyte*)
- electrolitemie** *s. f.* prezența electroliților în plasma sangvină. (<fr. *électrolytiémie*)
- electrolitic**, -ă *adj.* referitor la electroliză, produs prin electroliză. (<fr. *électrolytique*)
- electroliză** *vb. tr.* a descompune prin electroliză. (<fr. *électrolyser*)
- electroliză** *s. f.* descompunere a unui electrolit cu ajutorul curentului electric. (<fr. *électrolyse*)
- electrolizor** *s. n.* aparat, instalație cu care se efectuează electroliza. (<fr. *électrolyseur*)
- electroluminescență** *s. f.* luminescență produsă sub acțiunea unei descărcări electrice într-un gaz rarefiat. (<fr. *électroluminescence*)
- electromacără** *s. f.* macăra cu sursă de acționare energia electrică. (după fr. *électrogrue*)
- electromagnet** *s. m. I.* corp feromagnetic magnetizat temporar sub acțiunea unor curenți electrice de conducție. **2.** aparat electric format dintr-un miez feromagnetic înfășurat într-un fir, care îl magnetizează temporar sub acțiunea curenților electrice ce străbat acel fir. (<germ. *Elektromagnet*)
- electromagnétic**, -ă *adj. I.* referitor la electromagnetism. **o câmp** ~ = stare fizică particulară a spațiului în care există, în același timp, un câmp electric și unul magnetic. **2.** (despre instrumente de măsurat, relee etc.) bazat pe acțiunea unui electromagnet asupra unei piese feromagnetice. (<fr. *électromagnétique*)
- electromagnetism** *s. n.* ramură a fizicii care studiază interacțiunile dintre curenții electrice și câmpurile magnetice. (<fr. *électromagnétisme*)
- electromasaj** *s. n.* masaj cu ajutorul curenților electrice. (<fr. *électromassage*)
- electromecanic**¹ *s. m.* mecanic cu pregătire de electrician. (după fr. *électromécanicien*)
- electromecanic**², -ă *I. adj.* referitor la electromecanică. * (despre dispozitive mecanice) comandat electric. **II. s. f.** disciplină care studiază aplicațiile electricității la mecanică. (<fr. *électromécanique*)
- electromecanoterapie** *s. f.* metodă de tratament care aplică resursele electricității la mecanoterapie. (<fr. *électromécanothérapie*)
- electromenajer**, -ă *adj.* electrocasnic. (<fr. *électroménager*)
- electromér** *s. m.* compus chimic care prezintă electromerie. (<fr. *électromérie*)
- electromerie** *s. f.* izomerie prezentată de doi compuși chimici care diferă numai prin distribuția electronilor. (<fr. *électromérie*)
- electrometalizare** *s. f. I.* metalizare prin depunere electrochimică. **2.** traumatism produs de trecerea curentului electric prin organismul omului, constând în acoperirea pielii cu particule de metal topit. (după fr. *électrométallisation*)
- electrometalurgie** *s. f.* ramură a metalurgiei care folosește în elaborarea și afinarea metalelor și aliajelor procedee electrolitice și electrotermice. (<fr. *électrométallurgie*)
- electrometalurgist**, -ă *s. m. f.* specialist în electrometalurgie. (<fr. *électrométallurgiste*)
- electrometeor** *s. n.* fenomen electric natural care are loc în atmosferă sub formă de descărcare electrică discontinuă. (<electro- + meteor)
- electrometrie** *s. f.* metodă de analiză chimică cantitativă volumetrică, în care stărușul unei reacții este pus în evidență prin variația potențialului unui electrod cufundat în soluția de analizat; potențiometrie. (<fr. *électrométrie*)
- electrométru** *s. n.* instrument electrostatic folosit în electrometrie. (<fr. *électromètre*)
- electromiograf** *s. n.* aparat folosit în electromiografie. (<fr. *électromyographe*)
- electromiografie** *s. f.* metodă de diagnostic bazată pe înregistrarea biocurenților musculari. (<fr. *électromyographie*)
- electromiogramă** *s. f.* diagramă prin electromiografie. (<fr. *électromyogramme*)
- electromobil** *s. n.* automobil cu motor electric. (<germ. *Elekromobil*, fr. *électromobile*)
- electromotór**, -oare **I. adj.** care poate produce curent electric. **o tensiune** (sau forță) ~oare = tensiune electrică la bornele unui generator, când circuitul exterior este deschis. **II. s. n.** motor electric. (<fr. *électromoteur*)
- electromuscular**, -ă *adj.* (despre fenomene electrice) care se produce în mușchi. (<fr. *électromusculaire*)
- electrón** *s. m.* particulă elementară stabilă, cu cea mai mică sarcină negativă. (<fr. *électron*)
- electronarcóză** *s. f.* anestezie profundă prin acțiunea curentului electric asupra creierului; electrosomn. (<fr. *électronarcose*)
- electronavigáție** *s. f. (mar.)* metodă de navigație costieră cu ajutorul aparatelor electrice de navigație. (<fr. *électronavigation*)
- electronegatív**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) ai cărui atomi captează electroni, transformându-se în ioni negativi. (<fr. *électronégatif*)
- electronegativitate** *s. f.* proprietate a elementelor chimice de a fi electronegative. (<fr. *électronégativité*)
- electrónic**, -ă **I. adj. I.** referitor la electronici(că). **2.** care funcționează după legile electronicii. **o muzică** ~ă = muzică cu ajutorul generatoarelor de sunete electronice. **II. s. f. I.** știință care studiază fenomenele legate de mișcarea electronilor și ionilor în diferite medii. **2.** ramură a electrotehnicii care se ocupă cu producerea dispozitivelor și aparatelor electronice. (<fr. *électronique*)
- electronist**, -ă *s. m. f.* specialist în electronică. (<it. *elettronista*)
- electronizá** *vb. tr.* a dota cu mijloace electronice. (<electronică/ + -iza)
- electronograf** *s. n.* aparat folosit în electronografie. (<fr. *électronographe*)
- electronografie** *s. f. I.* metodă de evidențiere a câmpurilor electrice din corpul uman, precum și a modificărilor acestora, în condiții de boală, utilizând curenții de înaltă tensiune și mică intensitate, în regim de înaltă frecvență. **2.** imagine a câmpurilor electrice din corpul uman; clișeu cu o asemenea imagine. (<engl. *electronography*)
- electronomicroscopie** *s. f.* metodă modernă de studiere a preparatelor histologice cu ajutorul microscopului electronic. (după fr. *électronmicroscopie*)
- electronopunctură** *s. f.* metodă terapeutică de stimulare a punctelor active ale corpului prin atingere cu un electrod care primește impulsii electrice. (<electronică/ + jacul- punctură)
- electronuclear**, -ă *adj.* (despre centrale electrice) care utilizează energia nucleară. (<fr. *électronucléaire*)
- electron-vólt** *s. m.* unitate de măsură a energiei egală cu energia câștigată de un electron accelerat la o diferență de potențial de un volt. (<fr. *électron-volt*)
- electrooculografie** *s. f.* metodă de înregistrare electrică a mișcării oculare cu ajutorul unor electrozi de contact. (<electro- + oculo- + -grafie)
- electroóptic**, -ă **I. adj.** referitor la electrooptica. **II. s. f.** ramură a fizicii care studiază fenomenele datorate acțiunii câmpului electric asupra luminii. (<fr. *électro-optique*)
- electroosmóză** *s. f.* trecere a unui lichid printr-o membrană poroasă sub influența diferenței de potențial electric între cele două fețe ale membranei. (<fr. *électro-osmose*)
- electropalán** *s. n.* palan electric. (<electro- + palan)
- electropatologie** *s. f.* studiu al leziunilor și bolilor provocate de electricitate. (<fr. *électropathologie*)
- electropirexie** *s. f.* ridicare artificială a temperaturii corpului uman cu ajutorul curenților electrice. (<fr. *électropyrexie*)
- electroplasmolizá** *s. f.* procedeu în industria zahărului, a sucurilor de fructe, lichiorurilor etc. pentru degradarea protoplasmelor celulare, constând în expunerea materiei

- prime acțiunii unui curent electric de joasă tensiune. (<fr. *electroplasmolyse*)
- electroplastie** *s. f.* reproducere în relief a unor obiecte prin depunerea electrolitică a unui strat de metal pe tiparul lor. (<fr. *électroplastie*)
- electropneumatic**, -ă *adj.* (despre un aparat) în care acțiunea aerului comprimat este comandată de electrovalve. (<fr. *électropneumatique*)
- electropompă** *s. f.* ansamblu al unei pompe sau al unui motor care ă antrenează funcționarea. (<fr. *électropompe*)
- electroporțelan** *s. n.* porțelan folosit la confecționarea de izolatoare pentru liniile electrice și de telecomunicații. (<electro- + porțelan)
- electropozitiv**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) ai căni atomi cedează electroni, transformându-se în ioni pozitivi. (<fr. *électropositif*)
- electropozitivitate** *s. f.* proprietate a elementelor chimice de a fi electropozitive. (<fr. *électropositivité*)
- electropunctură** *s. f.* tratament terapeutic de trecere a unui curent electric prin țesuturi cu ajutorul unor ace; electroacupunctură. (<fr. *électropuncture*)
- electroradiolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în electroradiologie. (<fr. *électroradiologie*)
- electroradiologie** *s. f.* disciplină cuprinzând aplicațiile electricității și ale razelor în diagnosticarea și tratarea bolilor. (<fr. *électroradiologie*)
- electroretinografie** *s. f.* tehnică de măsurare a potențialului electric retinian provocat de un stimul luminos. (<fr. *électroretinographie*)
- electroretinogramă** *s. f.* înregistrare grafică prin electroretinografie. (<fr. *électroretinogramme*)
- electroscoap** *s. n.* instrument cu care se pun în evidență prezența și felul sarcinilor electrice ale unui corp. (<fr. *électroscope*)
- electroscopie** *s. f.* disciplină care studiază electroscopaele și aplicațiile lor. (<fr. *électroscopie*)
- electroscuter** *s. n.* scuter acționat electric. (<electro- + scuter)
- electrosiderurgie** *s. f.* ansamblu de procedee ale siderurgiei prin curentul electric ca sursă de căldură. (<fr. *électrosidéurgie*)
- electrosolar**, -ă *adj.* referitor la electricitatea obținută prin folosirea energiei solare. (după fr. *hélio-électrique*)
- electrosomn** *s. n.* somn artificial cu ajutorul unor impulsuri electrice; ca mijloc terapeutic. (<electro- + somn)
- electrospectrografie** *s. f.* analiza formei complexe a unei electroencefalogramme prin izolarea și înregistrarea sistemului de unde constituit. (< electro- + spectrografie)
- electrostatic**, -ă *I. adj.* referitor la electricitatea statică.
• (despre instrument de măsurat) bazat pe interacțiunea dintre două conductoare supuse unei diferențe de potențial.
II. s. f. ramură a fizicii care studiază fenomenele ce însoțesc sarcinile electrice aflate în repaus. (<fr. *électrostatique*)
- electrostenoliză** *s. f.* depunere de ioni sau de particule coloidale pe pereții interiori ai tuburilor capilare sub acțiunea unui câmp electric. (<fr. *électrosténolyse*)
- electrostetograf** *s. n.* aparat electric care amplifică și înregistrează zgomotele respiratorii și cardiace ale toracelui. (<electro- + stetograf)
- electrostimulare** *s. f.* utilizare a impulsurilor electrice pentru stimularea țesuturilor vii. (după fr. *électrostimulation*)
- electrostivuito** *s. n.* stivuito acționat electric. (<electro- + stivuito)
- electrostivuito** *s. m.* cel care lucrează pe un electrostivuito. (< electrostivuito + -ist)
- electrostricțiune** *s. f.* modificare a dimensiunilor unui dielectric sub influența câmpului electric. (<fr. *électrostriction*)
- electrosoc** *s. n.* metodă de tratament al unor boli prin trecerea curentului electric prin creier; electroconvulsie. (<fr. *électrochoc*)
- electrotehnic**, -ă **I. adj.** referitor la electrotehnică. **II. s. f. 1.** ramură a științei care studiază fenomenele electrice și magnetice sub aspectul aplicării lor în tehnică. **2.** ramură a tehnicii care studiază aceste aplicații. (<fr. *électrotechnique*)
- electrotehnician**, -ă *s. m. f.* specialist în electrotehnică. (<fr. *électrotechnicien*)
- electrotelefér** *s. n.* instalație de manevrare a pieselor grele, pe principiul macaralelor mobile, acționată electric. (<electro- + teleferic)
- electroterapeut** *s. m.* medic specialist în electroterapie. (<fr. *électrothérapeute*)
- electroterapie** *s. f.* tratament medical bazat pe acțiunea curentilor electrice asupra organismului. (<fr. *électrothérapie*)
- electrotérmic**, -ă *adj.* referitor la electrotermie. (<fr. *électrothermique*)
- electrotermie** *s. f.* totalitatea procedeelelor de transformare a energiei electrice în căldură, necesară unor operații tehnologice sau prin încălzit. (<fr. *électrothermie*)
- electrotermocauterizare** *s. f.* cauterizare electrotermic. (<electro- + termo- + cauterizare)
- electrotermoterapie** *s. f.* producere de căldură în țesuturile vii în scop terapeutic, cu ajutorul curentului electric. (<fr. *électrothermothérapie*)
- electrotipic**, -ă *adj.* referitor la electrotipie; executat prin electrotipie. (<fr. *électrotypique*)
- electrotipie** *s. f.* procedeul tipografic de reproducere a gravurilor cu ajutorul electrolizei. (<fr. *électrotypie*)
- electrotomie** *s. f.* secționare a țesuturilor organice cu ajutorul curentilor electrice. (<fr. *électrotomie*)
- electrotonic**, -ă *adj.* referitor la electrotonus. (<fr. *électrotonique*)
- electrotonus** *s. n.* stare de tensiune a unui nerv sau mușchi produsă prin excitații electrice. (<fr. *électrotonus*)
- electrotraumatism** *s. n.* electrocutare. (<fr. *électrotraumatisme*)
- electrotrepán** *s. n.* sapă acționată de un motor electric, care se folosește în exploatarea petroliere; electrobur. (<fr. *électrotrépan*)
- electrotropism** *s. n.* orientare în anumite direcții a organismelor vii sub influența curentului electric; galvanotropism. (<fr. *électrotropisme*)
- electrovalență** *s. f.* legătură chimică stabilită între ioni cu sarcini electrice de semn contrar, datorită forțelor electrostatice de atracție dintre aceștia. (<fr. *électrovalence*)
- electrovalvă** *s. f.* ventil, supapă a căror deschidere și închidere sunt comandate de un electromagnet. (<fr. *électrovalve*)
- electrovehicul** *s. n.* vehicul cu motor electric. (<electro- + vehicul)
- electroventilator** *s. n.* ventilator electric. (<fr. *électro-ventilateur*)
- électrum** *s. n.* aliaj natural de aur și argint. (<fr. *électrum*)
- electuar** *s. n.* preparat farmaceutic cu aspect de pastă, obținut prin amestecarea unei pudre cu miere de albine. (<fr. *électuaire*)
- electiune** *s. f.* alegere. (<fr. *élection*, lat. *electio*)
- elefant** *s. m.* mamifer din Asia și Africa, foarte mare, cu nasul modificat în formă de trompă și cu colți mari, de fildeș. **O a avea memorie de ~** = a fi rachiunos, a nu uita un rău făcut de cineva. (<fr. *éléphant*, lat. *elephantus*)
- elefantiazic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de elefantiazis. (< *éléphantiasique*)
- elefantiazis** *s. n.* boală parazită caracterizată prin îngroșarea exagerată a pielii, la nivelul membrelor și al aparatului genital, care dau omului un aspect monstruos; edem enorm, pahidermic. (<fr. *éléphantiasis*)
- elefantin**, -ă *adj.* de elefant. (<fr. *élephantin*)
- elegant**, -ă *adj.* care prezintă, dovedește eleganță. (<fr. *élegant*, lat. *elegans*)
- elegantă** *s. f.* distincție, grație în atitudini, în maniere; rafinament, gust, distincție în felul de a se îmbrăca, în croiala hainelor. • distincție în limbaj, în stil. (<fr. *élégance*, lat. *elegantia*)
- elegiac**, -ă *adj. 1.* cu caracter de elegie; elegic. **O distih** ~ = distih folosit în elegii. • (despre poezi) care compune elegii, opere cu caracter de elegie. **2.** trist, jalnic, melancolic, nostalgic. (<fr. *élegiaque*, lat. *elegiacus*)
- elégic**, -ă *adj.* elegiac. (< germ. *elegisch*)
- elegie** *s. f. 1.* poezie lirică în care domină sentimentul de melancolie; (p. ext.) plângere, geluire. **2.** piesă vocală sau instrumentală cu caracter melancolic, trist, nostalgic. (<fr. *élegie*, lat. *elegia*, gr. *elegeia*)

elektrón *s. n.* aliaj dur și ușor de aluminiu și magneziu. (< germ. *Elektron*)

element *I. s. n. I.* (*ant.*) fiecare dintre cele patru componente primordiale (focul, aerul, apa, pământul) ale corpurilor și fenomenelor naturii. *2. (pl.)* fenomene, forțe ale naturii. *3.* parte componentă a unui întreg, a unui ansamblu. *o (lingv.)* ~ de *compunere* = temă, cuvânt împrumutat, fără existență independentă, numai în compunerea de tip savant; ~ de *relație* = cuvânt sau locuțiune care exprimă raporturi sintactice. • membru al unei colectivități etc. *4. (chim.)* corp simplu, care în combinație cu alte asemenea corpuri, dă naștere corpurilor compuse. *5. (fig.)* mediu în care trăiește o ființă. *o d' fi în ~ul său* = a fi într-o situație favorabilă. *6. (mat.)* obiect fizic sau al gândirii cu care se formează o mulțime. *7.* celulă a unei pile electrice. *8. (pl.)* principiu, noțiune de bază a unei discipline, a unei teorii etc. *II. s. m.* fiecare dintre piesele componente ale unui radiator de calorifer. (< fr. *élément*, lat. *elementum*)

elementar, -ă *adj. 1.* de bază, esențial, fundamental. • care cuprinde principiile de bază ale unei discipline, științe etc. *o învățământ* ~ = prima treaptă a învățământului cu caracter obligatoriu, unde se predau elementele de bază. *2.* foarte simplu, rudimentar. *o (mat.) funcție* -ă = funcție rațională, trigonometrică, exponențială, logaritmică etc., precum și funcțiile obținute din acestea, printr-un număr finit de operații algebrice de compunere sau de inversare. *3.* care ține de natură și de fenomenele ei. (< fr. *élémentaire*, lat. *elementarius*)

elementaritate *s. f.* caracter elementar. (< fr. *élémentarité*)

elementic, -ă *adj.* referitor la elemente. (< *element* + -ic)

elén, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Grecia antică (Elada). • (*s. f.*; în forma *elina*) limba greacă veche. (< fr. *hellène*)

elénic, -ă *adj.* referitor la Grecia; grecesc. (< fr. *hellénique*)

elenism *s. n. I.* perioadă în istoria și civilizația societății sclavagiste a popoarelor din bazinul Mării Mediterane, între epoca cuceriilor lui Alexandru Macedon și căderea imperiului acestuia sub stăpânirea romană, prin amestecul formelor grecești de organizare politică, culturale, religioase cu cele orientale. • cultura Greciei antice și influențele exercitate de ea. *2.* expresie specifică limbii elene. (< fr. *hellénisme*)

elenist, -ă *s. m. f.* specialist în studiul limbii și culturii elenice; (*p. ext.*) specialist în studiul limbii și culturii elene. (< fr. *helléniste*)

elenistic, -ă *adj.* care aparține elenismului. (< fr. *hellénistique*)

eleniză *vb. tr.* a da un caracter elenic. (< fr. *helléniser*)

elenofón, -ă *adj. s. m. f.* (vorbitor) de limbă elenă. (< *elen* + -fon)

elerón *s. n.* fiecare dintre aripioarele mobile prinse de aripile avionului prin manevrarea mișcărilor acestuia în zbor. (< fr. *aileron*)

eleusin, -ă *I. adj.* din Eleusis (Grecia antică). *II. s. f. pl.* serbări în cinstea zeiței Demeter. (< lat. *eleusinus*)

eleuterie *s. f. I.* guvernare liberă a unui stat din Grecia antică. *2. (pl.)* serbări care se celebră în amintirea unei victorii. (< fr. *éleuthérie*, gr. *eleutheria*, libertate)

elév, -ă *s. m. f. I.* cel care învață într-o școală, care urmează o formă de învățământ mediu sau elementar. *2.* discipol, adept, urmaș, învățat al unui maestru, al unei școli literare, doctrine etc. (< fr. *élève*)

elevă *vb. tr.* a ridica. (< fr. *élever*)

elevát, -ă *adj. 1.* înalt, ridicat; (*fig.*) nobil, sublim. *2.* (despre stil) plin de rafinament; ales, îngrijit. (< fr. *élevé*)

elevátor¹ *s. n. I.* utilaj pentru transportul materialelor pe verticală la distanțe mici. *2.* unealtă cu care se manevrează prăjinile de foraj, burleanele etc., exploatarea petroliere. *3. (med.)* instrument pentru îndepărtarea din țesuturi a unor elemente dure. (< fr. *élévateur*, germ. *Elevator*)

elevátor, -oáre *adj.* care servește pentru a ridica. (< fr. *élévatoire*)

elevatorist *s. m.* muncitor care deservește elevatorul¹ (*1*) într-o întreprindere de vinificație. (< *elevátor* + -ist)

eleváție *s. f. I.* înălțime morală, rafinament, distincție. *2.* reprezentare grafică, la scară, a fețelor verticale exterioare ale unei construcții, ale unei mașini etc. *3.* parte a unui element masiv de pod aflat deasupra terenului. (< fr. *élévation*, lat. *elevatio*)

elevéză *s. f.* aparat pentru creșterea artificială a puilor și a bobocilor în fermele zootehnice. (< fr. *éleveuse*)

elevón *s. n.* ansamblu al aparatelor de conducere a unei aeronave, la avioanele fără ampenaj. (< fr. *élevon*)

elf *s. m. (mit. scand.)* divinitate a vântului, a apei și a focului. (< fr. *elfe*, *elf*; germ. *Elf*)

eliberá *vb. I. tr. 1.* a pune în libertate; a dezrobi; a libera. • (*mit.*) a lăsa la vatră un contingent, un ostaș. • a scoate din funcție; a desărcina. *2.* a emite (un act, o marfă etc.). *3.* a evacua, a degaja (o cameră, un teren). *II. refl. 1.* a se libera din armată. *2.* (despre atomi) a se desprinde dintr-o moleculă, rămânând în stare liberă. (< lat. *eliberare*)

eliberátor, -oáre *adj.* (și *s.*) care eliberează. (< *libera* + -tor)

ELIC(O)- *elem.* „elice, spirală”. (< fr. *hélic(o)-*; cf. lat. *helix*, gr. *helix*, -ikos)

elice *s. f. I.* curbă care taie sub un unghi constant generatoarea unui cilindru sau ale unui con. *2.* organ rotitor din două sau mai multe pale fixate pe un butuc, care pune în mișcare un avion, un vapor etc. (< fr. *hélice*)

elicitáre *s. f. (fiz.)* caracteristică a particulelor elementare, legată de orientarea spinului în raport cu direcția de deplasare. (< *elic-* + -itate)

elicoid *s. n.* substanță (volumul) generat(ă) de o curbă supusă unei mișcări elicoidale. (< fr. *hélicoïde*)

elicoidál, -ă *adj.* în formă de elice. (< fr. *hélicoïdal*)

elicoptér *s. n.* aeronavă mai grea decât aerul, cu una sau mai multe elice horizontale, care poate decola și ateriza pe verticală. (< fr. *hélicoptère*)

elicopurtát, -ă *adj.* transportat cu elicopterul. (< fr. *hélicoporté*)

elicostát *s. n.* aparat de zburat cu o elice portantă și cu un balon. (< fr. *hélicostat*)

elicotéca *s. f.* colecție de imagini filmate din elicopter. (< fr. *hélicothèque*)

elidá *vb. tr.* a face o eliziune. (< fr. *élider*, lat. *elidere*, a scoate)

eligará *s. f.* ansamblul instalațiilor de pe un eliport puse la dispoziția pasagerilor. (< fr. *héli gare*)

eligibil, -ă *adj.* care îndeplinește condițiile spre a putea fi ales într-o funcție sau într-un organ reprezentativ. (< fr. *éligible*, lat. *eligibilis*)

eligibilitáre *s. f. I.* faptul de a fi eligibil. *2.* drept de a fi ales într-o funcție sau într-un organ reprezentativ. (< fr. *éligibilité*)

eliminá *vb. tr.* a scoate, a îndepărta, a înlătura; (*spec.*) a da afară din școală. (< fr. *éliminer*, lat. *eliminare*)

elimináre *s. f.* acțiunea de a elimina. *o a proceda prin* ~ = a căuta să descoperi ceva înlăturând pe rând elementele nerelevante pentru a reține esențialul, lucrul căutat etc. (< *elimina*)

eliminátoriu, -ie *adj.* care elimină, care atrage eliminarea. • (despre probele unui concurs) care elimină pe concurenții care nu le îndeplinesc. (< fr. *éliminatoire*)

elíná *s. f. v. elen.*

elíndă *s. f.* grindă metalică, la unele drage și la excavatoarele cu cupe, pe care se deplasează lanțul port-cupe. (< fr. *élinde*)

elínvár *s. n.* aliaj de fier, nichel, crom și tungsten, a cărui elasticitate nu este influențată de schimbările de temperatură. (< fr. *élinvar*)

elipórt *s. n.* teren redus, pentru decolarea și aterizarea elicopterelor. (< fr. *héliport*)

elipsá *s. f. I.* curbă loc geometric al punctelor dintr-un plan a căror sumă a distanțelor la două puncte fixe (focare) este constantă. *2.* omisiune din vorbire, ori din scriere a unor cuvinte sau chiar propoziții care se subînțeleg. *3.* figură de stil constând în omiterea unor cuvinte care nu sunt absolut necesare, pentru mai multă expresivitate. (< fr. *ellipse*)

ELIPSO- *elem.* „elipsă”. (< fr. *ellipso-*; cf. lat. *ellipsis*, gr. *elleipsis*, lipsă, defect)

elipsográf *s. n.* instrument pentru desenarea elipselor. (< fr. *ellipsographe*)

elipsoid *s. n. I.* suprafață închisă generată de elipse mobile, având trei plane de simetrie, perpendiculare două câte două. *2.* corp geometric rezultat prin rotirea unei elipse în jurul uneia dintre axele sale. (< fr. *ellipsoïde*)

elipsoidál, -ă *adj.* în formă de elipsoid. (< fr. *ellipsoïdal*)
eliptic, -ă *adj.* 1. în formă de elipsă (1). 2. care conține o elipsă (2). (< fr. *elliptique*)
elipticitate *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este eliptic. 2. gradul de turtire a unei elipse (1). (< fr. *ellipticité*)
elisabetán, -ă *adj.* din timpul reginei Elisabeta I a Angliei, specific acelei epoci. *O stil* ~ = stil al Renașterii engleze dezvoltat prin adăugarea unor elemente eterogene pe fondul tradiției gotice anterioare (construcții de o simetrie strictă, excesiv ornamentate, portreți și arta miniaturii, mobilier cu forme masive); literatura dramatică e reprezentată de teatrul lui Marlowe și Shakespeare. (< fr. *elisabéthain*)
elitár, -ă *adj.* 1. care aparține elitei; elitist. 2. (despre teorii, doctrine) care atribuie elitei rolul conducător în viața socială. (< fr. *élitaire*)
elitá *s. f.* 1. ceea ce este mai bun, mai demn de a fi ales. *O de* ~ = ales, deosebit. 2. parte a unei societăți împărțite în clase antagoniste, care are o poziție superioară în ansamblul grupului social respectiv. *O teoria* ~lor = elitism. 3. plantă izolată care intrunește în cea mai mare măsură complexul de caractere și însușiri pentru ameliorare. (< fr. *élite*)
elitism *s. n.* teorie care susține rolul determinant al elitelor în mișcarea istorică și în conducerea societății; teoria elitelor. • politică, sistem care vizează formarea elitelor. • tendința de a avea în mod conștient o artă pentru elite. (< fr. *élitisme*, engl. *elitism*)
elitíst, -ă *adj.* elitar (1). (< fr. *élitiste*, engl. *elitist*)
elitíză *vb. tr.* a da un caracter elitist unei profesii etc. (< *élita* + -iza)
elitrá *s. f.* fiecare dintre cele două aripi anterioare chitinoase ale unor insecte (coleoptere, ortoptere). (< fr. *élytre*, gr. *elytron*)
ELITRO- *elem.* „înveliș, teacă, vagin”. (< fr. *élytro-*, cf. gr. *elytron*, elitrá, înveliș)
elitrocél *s. n.* hernie vaginală. (< fr. *élytrocellé*)
elitroplán *s. n.* aeronavă la care ampenajul este înlocuit cu elitre, așezate sub aripă. (< fr. *élytroplane*)
elitroptóză *s. f.* colpoptoză. (< fr. *élytropiose*)
elitorafie *s. f.* colporafie. (< fr. *élytorraphie*)
elitoragie *s. f.* hemoragie vaginală; colporagie. (< fr. *élytorragie*)
elitrostenoză *s. f.* îngustare patologică a vaginului. (< fr. *élytrostenose*)
elitrotóm *s. n.* instrument chirurgical folosit în elitrotomie. (< fr. *élytrotome*)
elitrotomíe *s. f.* colpotomie. (< fr. *élytrotomie*)
elixír *s. n.* 1. băutură miraculoasă pe care căutau s-o prepara alchimiișii pentru a obține viața veșnică; (*p. ext.*) băutură aleasă. 2. băutură preparată din diferite substanțe dizolvate în alcool. (< fr. *élixir*)
elizéic, -ă *adj.* plin de încântare, paradiziac. (< germ. *elysaisch*)
elizéu *I. s. n.* (*mit.*) grădină fabuloasă, rezervată spiritelor celor drepti; rai. *II. adj.* câmpiile ~ee = elizeu. (< fr. *Elysée*, lat. *Elysium*)
eliziúne *s. f.* suprimare a vocalei finale a unui cuvânt când cuvântul următor începe tot cu o vocală. (< fr. *élision*, lat. *elisio*)
-elminți *elem.* „viermi”. (< fr. *-helminthes*, cf. gr. *helmins*, -nthos)
elocință *s. f.* elocvență. (< lat. *eloquentia*)
elocuțiúne *s. f.* 1. fel de exprimare a ideilor, a gândurilor. • alegerea și dispunerea cuvintelor într-un discurs. 2. parte a retoricii care tratează problemele de stil. (< fr. *élocution*, lat. *elocutio*)
elocvént, -ă *adj.* 1. care vorbește frumos și convingător; concludent, edificator. 2. (*și adv.*) plin de înțeles; semnificativ; expresiv, demonstrativ. (< fr. *éloquent*, lat. *eloquens*)
elocvéntă *s. f.* însușirea de a fi elocvent; arta de a vorbi frumos, emoționant, convingător; elocință. • expresivitate. (< fr. *éloquence*, lat. *eloquentia*)
elodión *s. n.* instrument muzical asemănător armoniului, pe care l-a precedat. (< fr. *élodion*)
elogiá *vb. tr.* a aduce elogii. (< fr. *élogier*, it. *elogiare*)
elogiós, -oasă *adj.* laudativ, cu elogii. (< fr. *élogieux*)
elógiu *s. n.* discurs prin care este lăudat cineva sau ceva; laudă deosebită adusă cuiva. (< lat. *elogium*, it. *elogio*)
elongá *vb. tr.* a lungi, a întinde în lungime. (< fr. *élonger*)

elongáție *s. f.* 1. valoarea într-un moment dat a deplasării unui corp față de poziția sa de echilibru. 2. distanță unghiulară dintre un astru și Soare, în raport cu Pământul. 3. (*med.*) întindere a unui membru al corpului. (< fr. *élongation*, lat. *elongatio*)
eloxá *vb. tr.* a aplica aluminiului tratamentul eloxării. (< fr. *éloxer*)
eloxáj *s. n.* eloxare. (< fr. *éloxage*)
eloxáre *s. f.* procedeu electrochimic de tratare a aluminiului în vederea protejării lui contra oxidării; eloxaj. (< *eloxa*)
eluant *s. m.* solvent care permite o eluțiune; dezvoltant (2). (< fr. *éluant*)
eluáre *s. f.* eluțiune. (după fr. *élution*)
eluát *s. n.* substanță rezultată dintr-o eluțiune. (< fr. *éluat*)
elucidá *vb. tr.* a clarifica, a limpezi, a lămurii o problemă. (< fr. *élucider*, lat. *lucidare*)
elucubrânt, -ă *adj.* aberant, absurd. (< fr. *élucubrant*)
elucubrátie *s. f.* 1. lucrare compusă cu multă osteneală și răbdare, lucrând ziua și noaptea. 2. (*peior.*) combinație, lucrare haotică și greoaie, cu idei încălțite, absurde; aberație. (< fr. *élucubration*, lat. *elucubratio*)
eludá *vb. tr.* a ocoli, a evita intenționat, a ignora în mod voit. (< fr. *éluder*, lat. *eludere*)
elutriére *s. f.* spălare, levigare a unui material, a solului etc. (după fr. *élutriation*)
eluțiúne *s. f.* procedeu chimic prin care se eliberează o substanță de pe absorbantul său prin spălare; eluare. (< fr. *élution*)
eluviał, -ă *adj.* (despre soluri) diferențiat prin eluvionare; eluvionar. (< fr. *éluvial*)
eluvionár, -ă *adj.* eluvial. (< fr. *éluvionnaire*)
eluvionáre *s. f.* ridicare a sărurilor și a substanțelor coloide din straturile inferioare ale unui sol către cele superioare. (după fr. *éluvionnement*)
elúviu *s. n.* material detritic din dezagregarea rocilor. (< fr. *éluvium*)
eluviúne *s. f.* proces de formare a eluviilor; produsul rezultat. (< fr. *éluvion*)
elzevír *s. n.* 1. ediție imprimată de unul dintre membrii vestitei familii de tipografi olandezi Elzevir. 2. caracter de literă tipografică subțire și cu talpă dreaptă. (< fr. *elzévir*)
EM- *v. en.*
emaciá *vb. refl.* a slăbi peste măsură; a se descărna. (< fr. *émacier*, it. *emacia*)
emaciáție *s. f.* emaciere. (< fr. *émaciation*)
emagrámă *s. f.* diagramă aerologică. (< fr. *émagramme*)
emáil ¹ *s. n.* 1. masă sticloasă, rezistentă la agenți chimici, pentru acoperirea unor obiecte metalice sau ceramice; smalt. 2. obiect emailat. 3. peliculă colorată, dură și lucioasă, obținută din lacuri pe bază de rășini conținând pigmenți. (< fr. *email*)
e-mail ² /iméil/ *s. n.* orice mesaj trimis către (sau trimis de la) un posesor de computer conectat la rețeaua internet; poșta electronică. (< engl. *Electronic Mail*)
emallá *vb. tr.* a acoperi cu email; a smălțui. (< fr. *emailer*)
emalláj *s. n.* emailare. (< fr. *emailage*)
emallór, -oáre *s. m. f.* lucrător specializat în emailare. (< fr. *emailleur*)
emaná *vb. I. tr.* 1. a degaja un gaz, un miros etc.; a exala. 2. a transmite, a remite. *II. intr.* 1. a proveni, a-și avea originea. 2. a se produce. (< fr. *émaner*, lat. *emanare*)
emanát, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care este un produs al unor evenimente politice la care nu a avut nici o contribuție, nici un merit, dar de care beneficiază. (< *emana*)
emanatísm *s. n.* doctrină filozofico-religioasă panteistă potrivit căreia lumea s-ar naște din substanța divinității printr-un proces continuu de emanăție; emanatiionism. (< germ. *Emanatismus*, fr. *émanatisme*)
emanatíst, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al emanatismului. (< fr. *émanatiste*)
emanatór *s. n.* aparat care produce volatilizarea unor substanțe. (< fr. *émanateur*)
emanáție *s. f.* 1. faptul de a emana; emitere, degajare. • ceea ce se degajă, exalație. • (*p. ext.; ir.*) rezultat al unor evenimente politice. *O ~ vulcanică* = emiere de produse gazoase legate de activitatea vulcanică; produs

al acestei activități. 2. gaz radioactiv care rezultă din dezintegrarea actiniului, a radiului sau a toriului. (<fr. *émanation*, lat. *emanatio*)

emanaționism *s. n.* emanatism. (<fr. *émanationnisme*)

emancipă vb. I. *tr.* a scoate de sub tutelă, de sub o dominație. II. *tr., refl.* a-și câștiga, a face să-și câștige independența; a (se) elibera de sub o dominație. III. *refl.* a se elibera de constrângeri; (*fam.*; despre copii și adolescenți) a-și permite libertăți nepotrivite cu vârsta sa. (<fr. *émanciper*, lat. *emancipare*)

emancipativ, -ă adj. emancipator. (<engl. *emancipative*)

emancipator, -oare adj. care emancipează; emancipativ. (<fr. *émancipateur*, lat. *emancipator*)

emancipăție *s. f.* liberare a unui sclav potrivit uzanțelor dreptului roman. • emancipare. (<fr. *émancipation*, lat. *emancipatio*)

emanoterapie *s. f.* tratament cu emanații ale unor corpuri radioactive. (<fr. *émanothérapie*)

emarginat, -ă adj. (despre frunze, petale) puțin crestat la vârf. (<fr. *émarginé*, lat. *emarginatus*)

emasculă vb. I. *tr.* a castra. II. *tr., refl.* a face, a deveni impotent. (<fr. *émasculer*)

emasculăție *s. f.* emasculare, castrare. • impotență; slăbiciune. (<fr. *émasculation*)

embargó *s. n.* 1. interdicere, de către un guvern, a importului sau a exportului de mărfuri ori de alte valori. 2. act prin care un stat interzice, în caz de conflict, ieșirea din porturile sale a navelor străine sau reține forțat bunurile de orice fel aparținând unui stat străin, pe cale le sechestrează. (<fr., sp. *embargo*)

emblematic, -ă adj. cu caracter de emblemă. (<fr. *emblématique*)

emblemă *s. f.* 1. (*ant.*) compoziție decorativă cu sens simbolic, centrată pe un semn geometric sau zoomorf și având implicații mitologice. • mozaic încadrat în pereții sălilor romane. 2. obiect, semn grafic, imagine care simbolizează o anumită idee. • figură alegorică; simbol. (<fr. *emblème*, lat., gr. *emblema*)

emból¹ *s. n. v.* embolus.

EMBOL²(O)-, -embolie *elem.* „embolie“. (<fr. *embolo/-, -embolie*, cf. gr. *embolē*)

embolectomie *s. f.* extirpare chirurgicală a unui embolus. (<fr. *embolectomie*)

embolie¹ *s. f.* astupare bruscă a unui vas sangvin printr-un embolus. (<fr. *embolie*)

-embolie² *v. embol²(o)-.*

emboligén, -ă adj. care produce embolii. (<fr. *emboligène*)

embolít *s. n.* minereu bogat în argint (<germ. *Embolit*)

embólus/emból *s. n.* formație străină obstruantă în sânge, care produce embolia. (<fr., lat. *embolus*, gr. *embolos*)

EMBRI(O)-, -embrionie *elem.* „embrion, germen, fetus“. (<fr. *embryo/o/-, -embryonie*, cf. gr. *embryon*)

embriectomie *s. f.* ablațiune a unei porțiuni de embrion. (<fr. *embriectomie*)

embrioblást *s. n.* parte a discului germinat din care se dezvoltă embrionul. (<fr. *embryoblaste*)

embriocardie *s. f.* ritm cardiac accelerat, în miocarditele grave. (<fr. *embryocardie*)

embriofite *s. f. pl.* plante care formează embrioni. (<fr. *embryophytes*)

embriogén, -ă adj. care dă naștere embrionului. (<fr. *embryogène*)

embriogenéză *s. f.* proces de formare și dezvoltare a embrionului până la ecloziune sau naștere; embriogenic. (<fr. *embryogenèse*)

embriogenie *s. f.* embriogeneză. (<fr. *embryogénie*)

embriológ, -ă s. m. f. specialist în embriologie. (<fr. *embryologue*)

embriologie *s. f.* ramură a biologiei care studiază embrionul. (<fr. *embryologie*)

embrión *s. m. I.* primul stadiu de dezvoltare a unui organism, de la fecundarea ovulului până la formarea deplină a organelor. • germen al unei plante existente în sămânța din care aceasta va lua naștere prin germinație. 2. (*fig.*) început, germen de la care pornește un lucru, o acțiune. (<fr., gr. *embryon*)

embrionár, -ă adj. 1. referitor la embrion. • în stare

de embrion. 2. (*fig.*) abia născut, la începutul existenței, al dezvoltării. (<fr. *embryonnaire*)

embrionát, -ă adj. prevăzut cu embrion; (despre ouă, icre) a cărui fecundație este atestată de prezența unui embrion. (<lat. *embryonatus*, fr. *embryonné*)

-embrionie *v. embri(o)-.*

embriopatie *s. f.* tulburare în cursul dezvoltării embrionului. (<fr. *embryopathie*)

embriotóm *s. n.* instrument folosit în embriotomie. (<fr. *embryotome*)

embriotomie *s. f.* secționare intrauterină a fetusului, în cazul unei nașteri dificile. (<fr. *embryotomie*)

embriotrofié *s. f.* totalitatea proceselor prin care se asigură nutriția oului în dezvoltare, a embrionului sau a fătului. (<fr. *embryotrophie*)

embú *s. n.* ton întunecat, culoare mohorâtă a unui tablou. (<fr. *embu*)

Emden *s. n.* rasă de găște cu culoare albă. (<germ. *Emden*)

emenagóg, -ă adj., s. n. (medicament) care provoacă menstruația. (<fr. *emménagogue*)

emendá vb. tr. a corecta, a îndrepta, a îmbunătăți (un text). (<fr. *emender*, lat. *emendare*)

emendánda *s. f. pl.* corectări (tipografice) la un text. (<lat. *emendanda*)

emendatór, -oare s. m. f. cel care emendează (un text). (<it. *emendatore*)

emendáție *s. f.* emendare. (<fr. *émendation*, lat. *emendatio*)

-emér *v. hémér(o)¹-.*

emérge vb. intr. 1. (despre corpuri, radiații) a ieși, a țâșni la suprafață din apă. 2. (*fig.*) a apărea, a se arăta; a se manifesta. (<fr. *émerger*, lat. *emergere*)

emérgent, -ă adj. care emerge. • (despre radiații, corpuri) care iese dintr-un mediu după ce l-a străbătut. (<fr. *émérgent*, lat. *emergens*)

emérgență *s. f.* 1. ieșire a unui corp, a unei radiații dintr-un mediu. 2. (*biol.*) apariție a unui organ nou sau a unor proprietăți noi, de ordin superior. 3. (*fig.*) formă a schimbării văzută ca o naștere efectivă a ceva cu totul nou. (<fr. *émergence*)

emerí *s. n.* șmirghel (2). (<fr. *émeri*)

emerít, -ă adj. 1. care cunoaște foarte bine o anumită știință sau disciplină; competent. 2. care are multe merite într-o activitate; eminent. • *artist (maestru, profesor, medic etc.)* ~ = titlu onorific conferit persoanelor care s-au distins în mod deosebit în artă, știință, învățământ etc. (<fr. *émérite*, lat. *emeritus*)

emérs, -ă adj. 1. care iese la suprafața apei. 2. (*bot.*; despre muguri, nervuri) bine reliefat pe suprafața unui organ. • (despre plante acvatice) la care unele organe se dezvoltă la suprafața apei. (<germ. *emers*)

emersiúne *s. f.* 1. ieșire parțială a unui corp dintr-un lichid în care a fost cufundat; stare în care se află un asemenea corp. 2. reparație pe bolta cerească a unui astru eclipsat. (<fr. *émersion*, lat. *emersio*)

emetic¹ *s. n.* tartrat de antimoniu și de potasiu, folosit la imprimatul și vopsitul textilelor, la prepararea lacurilor și în medicină, ca vomitiv. (<fr. *émétique*, lat. *emeticus*)

-emetic² *elem.* „care provoacă vomă“. (<fr. *émétique*, cf. lat. *emeticus*, gr. *emetikos*)

emetróp, -ă adj. s. m. f. (om, ochi) cu vederea normală. (<fr. *emmétrope*)

emetropie *s. f.* proprietate a ochiului de a fi emetrop. (<fr. *emmétropie*)

-eméză *elem.* „vărsătură, vomă“. (<fr. *-émése*, cf. gr. *emesis*)

emfátic, -ă adj. (și *adv.*) plin de emfază; nenatural, bombastic. (<fr. *emphatique*)

emfáză *s. f.* 1. exagerare pompoasă în ton, în alegerea cuvintelor sau în atitudine; prețiozitate, afectare, poză. 2. mod de exprimare care denotă emfază (1). (<fr. *emphase*, lat., gr. *emphasis*)

emfíteóză *s. f.* contract pe termen lung cu drept de ipotecă pe proprietatea închiriată sau arendată. (<fr. *emphytéose*)

emfizém *s. n.* umflătură produsă prin infiltrarea aerului în țesuturi. • *o ~ pulmonar* = dilatarea bronhiolilor respiratorii și a alveolelor pulmonare, provocată de pierderea elasticității țesutului. (<fr. *emphysème*, gr. *emphysema*)

emfizematós, -oasă *adj. s. m. f.* (suferind) de emfizem. (<fr. *emphysématéux*)

EMI- v. *hemi-*

-emie v. *hem(o)-*

emigrá *vb. intr.* a părăsi propria țară pentru a se stabili definitiv într-o țară străină; a se expatria. (<fr. *émigrer*, lat. *emigrare*)

emigránt, -ă *s. m. f.* cel care emigrează. (<fr. *émigrant*)

emigráție *s. f.* 1. emigrare, expatriere. 2. situație, stare a celui emigrat. 3. timpul cât cineva emigrează. 4. totalitatea persoanelor emigrate într-o anumită perioadă din aceeași țară. (<fr. *émigration*, lat. *emigratio*)

eminamente *adv.* în cel mai înalt grad, prin excelență, cu deosebire. (<fr. *éminemment*)

eminent, -ă *adj.* care se distinge prin calități deosebite; remarcabil, excelent, excepțional. (<fr. *éminent*, lat. *eminens*, dominant)

eminență *s. f.* 1. titlu care se dă cardinalilor. *o ~ cenusie* = consilier intim, persoană influentă care manevrează din umbră un personaj oficial, un partid. 2. proeminență, ieșitură. (<fr. *éminence*, lat. *eminentia*)

eminescianism *s. n.* moment distinct al istoriei literare, marcat de Mihai Eminescu, expresie a geniului poporului român, spirit enciclopedic, universal, care, prin originalitate, prin simțul absolut al limbii și al muzicalității poetice, a dat o maximă strălucire romantismului românesc. • tendința de a prelua și cultiva teme și motive eminesciene. (<*eminescian* + *-ism*)

eminescológ, -ă *s. m. f.* specialist în eminescologie. (<*eminescologie*)

eminescologie *s. f.* studiul vieții și al operei lui Mihai Eminescu. (<*Eminescu* + *-logie*)

emír *s. m. 1.* titlu dat descendenților lui Mohamed. 2. titlu al guvernatorilor unor țări musulmane. (<fr. *émir*)

emirát *s. n.* stat condus de un emir. (<fr. *émirat*)

emisár¹ *s. m.* trimis, însărcinat cu o misiune (specială); sol. (<fr. *émissaire*, lat. *emissarius*)

emisár² *s. n. 1.* colector (1) pentru evacuarea apelor în exces de pe terenurile desecate sau irigate, ori a apelor reziduale. 2. limbă de gheață scursă dintr-o calotă glaciară sau dintr-un ghețar. (<fr. *émissaire*)

emisferá *s. f. 1.* (mat.) jumătate dintr-o sferă. *o ~ cerebrală* = fiecare dintre cele două jumătăți ale creierului mare. 2. fiecare dintre cele două jumătăți ale sferei cerești sau terestre delimitate de ecuatorul ceresc, respectiv, de cel terestru și de primul meridian. (<fr. *hémisphère*)

emisféric, -ă *adj.* în formă de emisferă. (<fr. *hémisphérique*)

emisiúne *s. f. 1.* faptul de a emite, de a pune în circulație; producere de către un organ, de către un corp sau un dispozitiv a unui sunet, a unei radiații etc. • evacuare a aburului din cilindrul mașinilor sau din rotorul turbinelor cu abur după ce acesta a efectuat lucrul mecanic. 2. punere în circulație a unor hârtii de valoare, monede, medalii, mărci și efecte poștale de către un stat, o bancă etc. • marcă poștală sau serie de mai multe mărci puse oficial în circulație. 3. program transmis prin radio sau televiziune. (<fr. *émission*, lat. *emissio*)

emisív, -ă *adj.* emițător. (<fr. *émissif*)

emistih *s. n.* fiecare dintre cele două jumătăți ale unui vers, despărțite prin cezură. (<fr. *hémistiche*, lat. *hemistichium*)

emitanță *s. f.* radianță. (<fr. *émittance*)

emíte *vb. tr. 1.* a lansa, a enunța, a exprima (o părere, o teorie). 2. a elabora, a pune în vigoare (o lege, un decret etc.). • a pune în circulație (bancoate, hârtii de valoare etc.). 3. a produce, a răspândi radiații, unde electromagnetice etc.; a transmite, a difuza. (<lat. *emittere*, după fr. *émettre*)

emitént, -ă *adj.* care emite (hârtii de valoare, bancnote, unde) (<it. *emittente*, lat. *emittens*)

emitor *s. n.* unul dintre cei trei electrozi ai unui tranzistor. (<engl. *emitter*)

emitróp, -ă *adj. 1.* care prezintă emitropie. 2. (biol.) cu ovulul situat pe partea hilului. • semiadaptat pentru polenizare prin anumite grupe de insecte. (<fr. *hémitrope*)

emitropie *s. f. (min.)* grupare regulată, uniformă a cristalelor identice. (<fr. *hémitropie*)

emitațór, -oáre *I. adj.* care emite; emitent, emisiv. *o post ~* = post de radioemisiune. *II. s. n.* dispozitiv,

instalație care emite unde sonore ori electromagnetice sau impulsuri de curent. (după fr. *émetteur*)

emoliént, -ă *adj. s. n.* (medicament) care calmează durerea prin înmuierea țesuturilor. • (substanță) folosită la finisarea produselor textile pentru a le imprima moliciune și luci. (<fr. *émollient*, lat. *emolliens*)

emolumént *s. n. 1.* (jur.) parte a unei succesiuni sau a unei comunități. 2. profit, avantaj. (<fr. *emolument*, lat. *emolumentum*)

emontóriu *s. n.* organ, deschizătură naturală a corpului prin care se elimină secrețiile sau umorile. (<fr. *émonctoire*, lat. *emontorium*)

emonctiúne *s. f.* eliminare a umorilor superflue (mucozități etc.). (<fr. *émonction*)

emondá *vb. tr.* a curăța arborii de crați în perioada de creștere pentru a stimula dezvoltarea lor în înălțime. (<fr. *émonder*, lat. *emundare*)

emondáj *s. n. 1.* emondare. 2. intervenție chirurgicală pentru înlăturarea exostozelor și osteofitelor epifizelor. (<fr. *émontage*)

emondáție *s. f.* emondare. (<fr. *émontation*)

emondór *s. n.* unealtă pentru emondaj. (<fr. *émondoir*)

emotív, -ă *I. adj.* referitor la emoție sau la afectivitate; afectiv, emoțional. *II. adj., s. m. f. (om)* care se emoționează ușor; impresionabil. (<fr. *émotif*, it. *emotivo*)

emotívism *s. n.* școală etică neopositivistă care consideră că fundamentul noțiunilor și al judecăților morale este pur emotiv, exprimând doar intențiile și dorințele celui care le enunță. (<fr. *émotivisme*)

emotivitate *s. f. 1.* însușirea de a fi emotiv; gradul de reactivitate a cuiva la factorii emotivi. 2. reacție emotivă exagerată. (<fr. *émotivité*)

emóție *s. f.* reacție afectivă puternică și uneori neașteptată, care oglindește atitudinea cuiva față de lumea înconjurătoare. *o ~ estetică* = moment al vieții psihice exprimând experiența contemplației obiectului estetic. (<fr. *émotion*, it. *emozione*)

emotióná *vb. I. tr.* a provoca o emoție. *II. refl.* a fi cuprins de emoție. (<fr. *émotionner*)

emotiónábil, -ă *adj.* care se emoționează ușor; emotiv. (<fr. *émotionnable*)

emotiónál, -ă *adj.* propriu emoțiilor; provocat de emoție; care provoacă emoție; emotiv (1). (<fr. *émotionnel*, germ. *emotional*)

emotiónánt, -ă *adj.* care emoționează; tulburător, mișcător. (<fr. *émotionant*)

empátie *s. f. (psih.)* identificare, prin trăire, cu alte persoane, cu eroii cărților etc.; interpretare a celui altora după propriul eu. • transpunere simpatetică în obiectele exterioare. (<fr. *empathie*, engl. *empathy*)

empiém *s. n.* acumulare de puroi într-o cavitate a organismului; pleurizie purulentă. (<fr. *empyème*)

empiocéł *s. n.* tumoare purulentă. (<fr. *empyocèle*)

empire *lampir/ adj. inv. stil ~* = stil din timpul lui Napoleon I, caracterizat în arhitectură prin monumentalitate și somptuozitate, iar în artele decorative printr-o îmbinare a motivelor mitologice cu acelea ale emblemelor militare. (<fr. /style/ *Empire*)

empiréu *s. n. 1.* partea superioară a cerului, unde se credea că se află reședința zeilor; locașul zeilor. 2. (poet.) boltă cerului, firmament. (<fr. *empyrée*, gr. *empyrios*, it. *empireo*)

empíric, -ă *adj. I.* bazat numai pe experiența senzorială. 2. referitor la empirism. (<fr. *empirique*, lat. *empiricus*, gr. *empeirikos*)

empiriocritic, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al empiriocriticismului. (<rus. *empiriokritik*)

empiriocriticism *s. n.* curent filozofic pozitivist care rupea experiența, de materie și concepea lumea ca un simplu complex de senzații, negând existența obiectivă a realității lumii; machism. (<rus. *empiriokritizm*)

empiriomonism *s. n.* variantă a empiriocriticismului în Rusia, care susținea că lumea fizică este experiența „socialmente organizată” a „omenirii colective”. (<rus. *empiriomonizm*)

empiriosimbolism *s. n.* variantă a empiriocriticismului care consideră reprezentările și noțiunile nu ca imagini ale lumii materiale, ci numai ca simboluri ale senzației noastre. (<rus. *empiriosimbolizm*)

empirism *s. n. 1.* concepție în filozofie care consideră experiența senzorială ca sursă fundamentală a cunoașterii, negând valoarea abstracțiilor. *o ~ logic* = variantă a

- neopozitivismului care admite numai enunțurile logice verificabile în mod nemijlocit prin percepțiile fiecărui subiect în parte; ~ *social* = orientare sociologică recentă din SUA care, renunțând la orice teorie, procedează la studiul direct al fenomenelor sociale concrete pe baza unor ipoteze restrânse. 2. folosirea exclusivă a experienței într-o activitate. (< fr. *empirisme*)
- empirist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al empirismului. (< fr. *empiriste*)
- emplăstru** *s. n.* leucoplast. (< lat. *emplastrum*)
- empletón** *s. n.* element arhitectonic constând dintr-o umplutură a zidului din piatră brută, legată cu pământ sau cu var. (< fr. *empletion*)
- emporă** *s. f.* tribună (3). (< germ. *Empore*)
- empóriu** *s. n.* (*ant.*) agenție comercială într-o țară străină. • edificiu amenajat pentru operații și tranzacții comerciale. (< lat., fr. *emporium*)
- EMPROSTO-** *elem.* „în față, anterior”. (< fr. *emprosth-*, cf. gr. *emprosthen*)
- emprostónus** *s. n.* contractură generalizată în unele cazuri de tetanus, care amintește de poziția fătului în uter. (< fr. *emprostotonos*)
- emú** *s. m. inv.* pasăre mare, asemănătoare cu cazuarul, fără creastă, care trăiește prin regiunile de stepă și deșert din Australia și Tasmania. (< fr. *émou*, germ. *Emu*)
- emúl** *s. m.* rival, concurent (într-un domeniu). (< fr. *émule*, lat. *aemulus*)
- emulá** *vb. tr.* 1. a încuraja. 2. a simula funcționarea unui ordinator pe un ordinator de alt tip. (< fr. *émuler*)
- emulátie** *s. f.* 1. sentiment, efort, dorință de a egala sau de a întrece (pe cineva); întrecere, competiție. 2. proprietate a unui sistem de calcul numeric de a executa programe scrise în limbajul de mașină al unui alt sistem. (< fr. *émulation*, lat. *aemulatio*)
- emulgátor** *s. m.* substanță care determină formarea unei emulsii stabile; emulsionant. (< germ. *Emulgator*)
- emúlsie** *s. f.* 1. amestec dispers din două lichide insolubile unul în celălalt. 2. strat fotosensibil de pe un material fotografic. (< fr. *émulsion*)
- emulsină** *s. f.* enzimă din migdalele amare, din ciuperci etc. (< fr. *émulsine*)
- emulsioná** *vb. intr., tr.* a forma, a prepara o emulsie. (< fr. *émulsionner*)
- emulsionánt** *s. m.* emulgator. (< fr. *émulsionnant*)
- emulsív**, -ă *adj.* (despre semințe) din care se poate extrage uleiul. (< fr. *émulsif*)
- emulsoíd** *s. n.* sistem coloidal în care mediul de dispersie e lichid, iar faza dispersă are proprietățile unui lichid; coloid liofil. (< fr. *émulsoïde*)
- emulsór** *s. n.* aparat pentru prepararea emulsiilor. (< fr. *émulseur*)
- emusá** *vb. tr.* a reda mai șters; a atenua, a slăbi. (< fr. *émousser*)
- EN-/EM-** *pref.* „în, înăuntru”. (< fr. *en-*, *em-*, cf. gr. *en*)
- enál** *elem.* „la un număr de ani”. (< lat. *ennalis* < *annus*, *an*)
- enalágá** *s. f.* figură de stil care constă în schimbarea unui element al discursului cu un altul. (< fr., gr. *enallage*)
- enánter** *s. n.* erupție pe mucoase în unele boli contagioase. (< fr. *éanthème*)
- enántic**, -ă *adj.* care aparține vinului. (< fr. *oenanthique*)
- ENANTIO-** *elem.* „opus, contra, invers”. (< fr. *éantio-*, cf. gr. *enantios*)
- enantiobióză** *s. f.* simbioză între două, ori mai multe organisme vegetale sau animale, cu relații antagonice. (< fr. *éantibiose*)
- enantioblást**, -ă *adj.* (despre embrion) cu radica la opusă hilului. (< engl. *enantioblast*)
- enantiomé**r *s. m.* antipod optic al unei substanțe. (< fr. *éantiomère*)
- enantiomórf**, -ă *adj.* din aceleași părți, dar dispuse în sens invers. (< fr. *éantiomorphe*)
- enantiomorfe** *s. f.* proprietate a unor entități, ale căror imagini se oglindesc reciproc, de a se suprapune între ele numai prin reflectare într-un plan extern; enantiomorfism. • (*min.*) proprietate a două substanțe de a cristaliza în două forme, dintre care una este imaginea inversă a celeilalte. (< fr. *éantiomorphie*)
- enantiomorfism** *s. n.* enantiomorfie. (< fr. *éantiomorphisme*, engl. *enantiomorphism*)
- enantiotróp**, -ă *adj.* care prezintă enantiotropie. (< fr. *éantiotropie*)
- enantiotropie** *s. f.* proprietate a unor substanțe de a cristaliza în două structuri cristaline diferite, în funcție de temperatură și de presiune, fără schimbarea stării de agregare. (< fr. *éantiotropie*, engl. *enantiotropy*)
- enantióză** *s. f.* nume dat în anumite sisteme filozofice fiecăruia dintre cele zece opoziții socotite ca sursă a oricărui lucru. (< fr. *éantiose*)
- enarmónie**, -ă *adj.* care prezintă enarmonie. (< fr. *enharmonique*)
- enarmonie** *s. f.* raport între două sunete muzicale care au aceeași înălțime, dar cu notații diferite. (< fr. *enharmonie*)
- enartróză** *s. f.* (*med.*) articulație mobilă. (< fr. *énarthrose*)
- en-avant** /an-a-ván/ *loc. adv.* greșeală comisă de un jucător la rugbi constând în trecerea mingii în direcția înainte cu mâna. (< fr. *en-avant*)
- encárpă** *s. f.* ghirlandă de flori, de fructe în relief, folosită ca ornamentație la construcțiile antice. (< fr. *encarpe*)
- encaúst** *s. n.* gen de pictură în encaustică. (< it. *encausto*)
- encaústic**, -ă I. *adj.* care ține de encaustică, specific encausticilor. II. *s. f.* (*ant.*) procedeu de pictură făcută cu culori diluate în ceară topită. III. *s. m.* 1. preparat pe bază de ceară cu care se impregnează sculpturile pentru a luci. 2. pictor în encaustică. (< fr. *encaustique*, lat. *encaustica*, gr. *enkaustike*)
- encefal¹** *s. n.* totalitatea centrilor nervoși centrali care se găsesc în cutia craniară; creier. (< fr. *encéphale*)
- ENCEFAL²(O)**, -encefal, -encefalie *elem.* „creier, encefal; cerebral”. (< fr. *encéphalo/o-*, -*encéphale*, -*encéphalie*, cf. gr. *enkephalos*)
- encefalalgíe** *s. f.* durere de cap intensă și profundă. (< fr. *encéphalalgie*)
- encefálic**, -ă *adj.* al encefalului. (< fr. *encéphalique*)
- encefalie** *v.* encefal²(o)-.
- encefalínă** *s. f.* proteină din creier cu acțiune calmantă asupra durerilor. (< fr. *encéphaline*)
- encefalítă** *s. f.* inflamație a encefalului. (< fr. *encéphalite*)
- encefalocél** *s. n.* hernie a encefalului. (< fr. *encéphalocèle*)
- encefalograf** *s. n.* aparat folosit în encefalografie. (< fr. *encéphalographie*)
- encefalografie** *s. f.* radiografie a encefalului cu ajutorul unor substanțe radioopace. O ~ *gazoasă* = pneumoencefalografie. (< fr. *encéphalographie*)
- encefalogramá** *s. f.* imagine obținută prin encefalografie. (< fr. *encéphalogramme*)
- encefaloid**, -ă *adj.* (despre tumori) care are aspectul și consistența encefalului. (< fr. *encéphaloïde*)
- encefalóm** *s. n.* encefalocel constituit într-un țesut nervos compact. (< fr. *encéphalome*)
- encefalomalacie** *s. f.* ramolisment cerebral. (< fr. *encéphalomalacie*)
- encefalomegalie** *s. f.* hipertrofie a unei părți a encefalului. (< fr. *encéphalomégalie*)
- encefalomielítă** *s. f.* inflamație a creierului și a măduvei spinării. (< fr. *encéphalomyélite*)
- encefalomieliografie** *s. f.* radiografie a encefalului și a măduvei spinării. (< fr. *encéphalo-myélographie*)
- encefalopatie** *s. f.* denumire generică pentru orice afecțiune a encefalului. (< fr. *encéphalopathie*)
- encefaloragíe** *s. f.* hemoragie intercraniană. (< fr. *encéphaloragie*)
- encefaloscóp** *s. n.* aparat folosit în encefaloscopie. (< fr. *encéphaloscope*)
- encefaloscopie** *s. f.* examinare endoscopică a encefalului. (< fr. *encéphaloscopie*)
- encefalotomie** *s. f.* disecție a encefalului. (< fr. *encéphalotomie*)
- encefalóză** *s. f.* encefalopatie degenerativă. (< fr. *encéphalose*)
- encháiné** /anșenél/ *s. f.* (*cinem.*) procedeu constând în a lega între ele două scene ale unui film. (< fr. *enchâiné*)
- enchím** *elem.* „țesut vegetal, țesut organic”. (< fr. -*enchyme*, cf. gr. *enkhyma*, umplutură)
- enchimóză** *s. f.* răspândire de sânge în vasele din piele, fără să fi fost provocată de o lovitură exterioră. (< fr. *enchymose*)

enciclică *s. f.* circulară a papei adresată tuturor clericilor și credincioșilor catolici. (<fr. *encyclique*)

ENCICLO- *elem.* „ansamblu, sistem”, „ciclic”. (<fr. *encyclo-*, cf. gr. *enkykliā*, ansamblul științelor)

encicloped *s. m.* enciclopedist (II). (< *enciclopedist*)

enciclopedic, -ă *adj.* cu caracter de enciclopedic; vast. (<fr. *encyclopédique*)

enciclopedie *s. f.* 1. ansamblu de cunoștințe multilaterale organizate metodic. 2. tip de lucrare lexicografică de mare întindere, care cuprinde cunoștințe amănunțite dintr-un singur domeniu sau din toate domeniile, sistematizate alfabetic ori pe probleme sau ramuri de știință. (<fr. *encyclopédie*)

enciclopedism *s. n.* 1. caracter enciclopedic; erudiție vastă. 2. (med.) sindrom caracterizat prin tendința de a desfășura o activitate poliematică în diverse domenii ale artei și științei. (<fr. *encyclopédisme*)

enciclopedist, -ă *I. s. m. f.* nume dat filozofilor, savanților și scriitorilor francezi progresiști din sec. XVIII care au colaborat la elaborarea *Enciclopediei științelor, artelor și meșteșugurilor* (Diderot, D'Alembert etc.). *II. adj., s. m. f.* (persoană) care are cunoștințe enciclopedice; encicloped. (<fr. *encyclopédiste*)

enclavă *s. f.* 1. fragment de rocă de altă natură, înglobat în masa unei roci eruptive. 2. grup de populație străină, izolat în mijlocul masei indigene. 3. stat care nu are ieșire la mare. 4. teren închis sau cu acces dependent de altă proprietate. (<fr. *enclave*)

enclaviză *vb. tr.* a închide, a cuprinde (un teritoriu într-altul). (după fr. *enclaver*)

enclitic, -ă *adj.* (despre cuvinte, articole hotărâte, sufixe, desinențe) care se atașează la un cuvânt precedent, cu care formează o unitate, lipsit de accent propriu. (<fr. *enclitique*, lat. *encliticus*, gr. *enklitikos*)

encliză *s. f.* așezare a unui cuvânt, a unei silabe sau a unui element neaccentuat în poziție enclitică; postpunere. (<fr. *enclise*, germ. *Enklise*, gr. *enklisis*, înclinație)

enclisură *s. f.* împrejmuire a terenurilor agricole obștești, în scopul transformării lor în pășuni, în Anglia, în sec. XV-XVIII. (<fr. *enclisure*)

encomiast *s. m.* cel care rostește elogiul cuiva; panegirist. (<it. *encomiaste*)

encomiastic, -ă *adj.* cu caracter panegiric, laudativ, elogios. (<it. *encomiastico*)

encomiôn *s. n.* 1. gen al poeziei lirice din Grecia antică folosit pentru exaltarea meritorului cuiva; laudă publică și solemnă, discurs la sărbătorirea cuiva. 2. cântec de laudă adresat cuiva; panegiric, elogiul. (<gr. *enkômion*, discurs)

encondrôm *s. n.* tumoră cartilagineasă în interiorul unui os. (<fr. *enchondrome*)

encondromatoză *s. f.* afecțiune caracterizată prin prezența a multiple encondroame. (<fr. *enchondromatose*)

encopretic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de encoprezis. (<fr. *encoprétiq*)

encoprezis *s. n.* defecație involuntară. (<fr. *encoprésis*)

enocrin *s. m.* gen de echinoderme fixate, actuale sau fosile, din clasa crinoidelor; crin-de-mare. (<fr. *enocrine*)

enculturăție *s. f.* proces de asimilare a unei forme de cultură, prin instruire și educație, pe toată perioada vieții; adaptare culturală. (<engl. *enculturation*)

END(O)-/ENT(O)- *elem.* „intern, interior”. (<fr. *end/o-*, *ent/o-*, cf. gr. *endon*)

endarteră *s. f.* tunica internă a arterelor. (<fr. *endartere*)

endarterectomie *s. f.* rezecție chirurgicală a unei endartere. (<fr. *endarterectomie*)

endarterită *s. f.* inflamație a endarterei. (<fr. *endarterite*)

ENDECA- *elem.* „unsprezece”. (<fr. *hendéca-*, cf. gr. *hendeka*)

endecagôn *s. n.* poligon cu unsprezece laturi. (<fr. *hendécagone*)

endecasilăb *s. m.* vers endecasilabic. (<fr. *hendécasyllabe*, lat. *hendecasyllabus*)

endecasilăbic, -ă *adj.* (despre versuri) cu unsprezece silabe. (<fr. *hendécasyllabique*)

endémic, -ă *adj.* 1. specific unui teritoriu; cu caracter de endemic. 2. (fig.) care bănuie constant într-un loc. (<fr. *endémique*)

endemicitate *s. f.* endemism (2). (<fr. *endémicité*, engl. *endemicity*)

endemie *s. f.* boală specifică unei regiuni. (<fr. *endémie*)

endemism *s. n.* 1. caracter endemic. 2. particularitate a unor specii animale sau vegetale de a viețui pe un areal restrâns; endemicitate. (<fr. *endémisme*, engl. *endemism*)

endemoepidemic, -ă *adj.* referitor la boli infecțioase endemice care pot produce uneori izbucniri epidemice. (< *endemici* + *epidemic*)

ENDO- *v. end(o)-*

endobiönt *s. n.* organism care trăiește în corpul altor organisme. (<fr. *endobionte*)

endobiotic, -ă *adj. (biol.)* care parazitează părțile interne ale gazdei. (<fr. *endobiotique*)

endoblăst *s. n.* endoderm (1). (<fr. *endoblaste*)

endobucal, -ă *adj.* în, din interiorul cavității bucale. (< *endo-* + *bucal*)

endocărd *s. n.* endotelium care căptușește cavitățile ini-mii. (<fr. *endocardé*)

endocardită *s. f.* inflamație a endocardului. (<fr. *endocardite*)

endocărp *s. n.* strat intern al pericarpului care protejează sămânța unor fructe. (<fr. *endocarpe*)

endocărst *s. n.* totalitatea proceselor și formelor carstice care se dezvoltă în interiorul unor masive calcaroase. (<germ. *Endokarst*)

endocervical, -ă *adj.* pe/in canalul cervical uterin. (<fr. *endocervical*)

endocervicită *s. f.* inflamație a mucoasei colului uterin. (<fr. *endocervicite*)

endocinematografie *s. f. (med.)* tehnica înregistrării și reproducerii imaginilor din interiorul corpului. (<engl. *endocinematography*, fr. *endocinématographie*)

endocraniân, -ă *adj.* al endocraniului. (<fr. *endocrânien*)

endocrâniu *s. n.* fața internă a cutiei craniene. (după fr. *endocrâne*)

endocrin, -ă *adj.* 1. (despre glande) care își varsă secrețiile cu hormoni direct în sânge; cu secreție internă. 2. care aparține glandelor endocrine. (<fr. *endocrine*)

endocrinian, -ă *adj.* referitor la glandele endocrine, de natură endocrină. (<fr. *endocrinien*)

endocrinie *s. f.* stare patologică, cauzată de dereglarea secreției endocrine. (<fr. *endocrinie*)

endocrinolog, -ă *s. m. f.* specialist în endocrinologie. (< *endocrinologie*)

endocrinologie *s. f.* ramură a biologiei și medicinei care studiază glandele endocrine. (<fr. *endocrinologie*)

endocrinôn *s. n.* ansamblu al elementelor unui circuit cibernetic endocrin. (< *endocrin* + *-on*)

endocrinopatie *s. f.* afecțiune datorată disfuncției unei glande endocrine. (<fr. *endocrinopathie*)

endocrinopsihiatrie *s. f.* studiul contribuției hormonilor la activitatea psihică. (< *endocrin* + *psihiatrice*)

endocrinoterapie *s. f.* tratament cu substanțe extrase din glandele endocrine. (<fr. *endocrinotherapie*)

endocrinotrop, -ă *adj.* cu afinitate pentru glandele endocrine. (<fr. *endocrinotrope*)

endoderm *s. n.* 1. strat interior al embrionului celular; endoblast; hipoblast. 2. strat celular interior din corpul celenteratelor. 3. strat celular intern al scoarței tulpinii și rădăcinii. (<fr. *endoderme*)

endodiascôp *s. n.* tub de raze röntgen pentru efectuarea de radiografii interne, prin introducerea sa într-o cavitate a corpului. (<fr. *endodiascope*)

endodiascopie *s. f.* examinare a cavităților corpului cu endodiascopul. (<fr. *endodiascopie*)

endodontie *s. f.* tehnica conservării danturii. (<fr. *endodontie*)

endoecie *s. f.* folosire a cavităților din corpul indivizilor unei specii ca locuință de către indivizii altei specii, fără ca între cele două organisme să existe relații de parazitism. (< *endo-* + gr. *oikos*, casă)

endoenzimă *s. f.* enzimă care își exercită activitatea chiar în celulele în care a fost produsă. (<fr. *endoenzyme*)

endoestezie *s. f.* sensibilitate internă. (<fr. *endoesthésie*)

endofăg, -ă *adj.* (despre insecte) care se hrănește în spații închise. (< *endo-* + *-fag*)

endofagie *s. f.* însușire a unor insecte de a fi endofage. (< *endofag* + *-ie*)

endofazie *s. f.* trăire interioară a actului vorbirii, fără exteriorizare verbală. (<fr. *endophasie*)

- endofit**, -ă I. *adj.* (despre organisme vegetale sau animale) care trăiește în interiorul unor plante. II. *s. f.* ciupercă parazită ale cărei miceli se dezvoltă în interiorul țesuturilor plantei gazdă. (< fr. *endophyte*)
- endofitobiонт** *s. n.* organism cu biotopul în țesutul plantelor. (< fr. *endofitobionte*)
- endoflebită** *s. f.* inflamație a tunicii interne a venelor. (< fr. *endophlébite*)
- endoftalmie** *s. f.* corioretinită supurativă. (< fr. *endophthalmie*)
- endogâm**, -ă *adj.* 1. care practică endogamia. 2. care prezintă endogamie. (< fr. *endogame*)
- endogamie** *s. f.* 1. obicei la unele populații primitive de a se contracta căsătoriile numai între membrii aceluiași trib. 2. (*biol.*) fuziunea a celor doi gameți în interiorul organismului matern. (< fr. *endogamie*)
- endogén**, -ă *adj.* 1. de origine internă, produs înăuntrul organismului. 2. *o intoxicație ~ă* = autointoxicație. 2. (despre fenomene geologice) provocat de forțe din interiorul Pământului. (< fr. *endogène*)
- endogeneză** *s. f.* producere a celulelor în interiorul altor celule. (< fr. *endogenèse*)
- endogenie** *s. f.* etiologie a psihozelor fără o cauză aparentă externă. (< fr. *endogénie*)
- endolimfă** *s. f.* lichid albuminos din labirintul urechii interne; perilimfă. (< fr. *endolymph*)
- endolitic**, -ă *adj. (biol.)* (despre organisme) care trăiește în interiorul stâncilor, încrustat în piatră. (< fr. *endolithique*)
- endolifite** *s. f. pl.* plante (alge, fungi, briofite) care trăiesc în interiorul pietrelor. (< fr. *endolithophytes*)
- endolizină** *s. f.* substanță care distruge bacteriile intercelulare. (< fr. *endolysine*)
- endomeioză** *s. f.* reproducere cu cromozomi supra-numerari în profaza primei diviziuni meiotice. (< fr. *endoméiose*)
- endometrióm** *s. n.* tumoare benignă constituită din elemente epiteliale, care se dezvoltă în țesuturi mai îndepărtate de uter. (< fr. *endométríome*)
- endometrioză** *s. f.* afecțiune prin dezvoltarea de endometrioame. (< fr. *endométríose*)
- endometrită** *s. f.* inflamație a endometrului. (< fr. *endométrite*)
- endométru** *s. n.* mucoasă care căptușește uterul. (< fr. *endometre*, engl. *endometrium*)
- endomiocardită** *s. f.* inflamație simultană a endocardului și a miocardului (de natură reumatismală). (< fr. *endomyocardite*)
- endomiopericardită** *s. f.* inflamație simultană a endocardului, miocardului și pericardului (de natură reumatismală). (< fr. *endomyopéricardite*)
- endomitoză** *s. f.* duplicare a cromozomilor fără diviziune nucleară (și celulară). (< engl. *endomitosis*)
- endomixie** *s. f.* formare a macronucleului dintr-un produs al diviziunii micronucleului, fără a fi precedată de o fuziune nucleară. (< fr. *endomixie*)
- endomórf**, -ă *adj.* care prezintă endomorfism (1). (< fr. *endomorphe*)
- endomorfină** *s. f.* substanță naturală produsă de organismul uman, cu funcții biologice asemănătoare efectelor farmacologice ale morfinei. (< *endo-* + *morfină*)
- endomorfism** *s. n.* 1. totalitatea schimbărilor pe care le suferă o mazăre la contactul cu unele roci pe care le asimilează. 2. (*mat.*) homomorfism la o mulțime cu o structură dată de ea însăși. (< fr. *endomorphisme*)
- endonazal**, -ă *adj.* referitor la mucoasa dinăuntru nasului. (< fr. *endonasal*)
- endonefrită** *s. f.* inflamație a mucoasei bazinetului. (< fr. *endonephrite*)
- endonucleolus** *s. n.* aria necolorată dintr-un nucleu. (< engl. *endonucleolus*)
- endooșos**, -oasă *adj.* referitor la interiorul osului. (< *endo-* + *osos*)
- endoparazit**, -ă *adj.* *s. m.* (parazit) care trăiește în organele sau țesuturile organismului gazdă. (< fr. *endoparasite*)
- endopericardită** *s. f.* inflamație a pericardului și a endocardului. (< fr. *endopéricardite*)
- endoplasmă** *s. f.* masa internă granuloasă a citoplasmei. (< fr. *endoplasme*)
- endoplăstă** *s. f.* conținutul citoplasmatic al celulei. (< fr. *endoplaste*)
- endopléură** *s. f.* tegument intern al seminței. (< lat. *endopleura*)
- endoproteză** *s. f.* proteză inclusă în interiorul corpului. (< fr. *endoprothèse*)
- endopsamión** *s. n.* totalitatea organismelor din solurile nisipoase. (< fr. *endopsamiton*)
- endoradioterapie** *s. f.* radioterapie a organelor profunde ale corpului cu ajutorul unor aparate speciale introduse în cavitățile naturale. (< fr. *endoradiothérapie*)
- endoréic**, -ă *adj.* (despre un bazin hidrografic, o regiune) care nu are legături prin ape curgătoare cu marea. (< fr. *endoréique*)
- endoreism** *s. n.* caracterul, situația a ceea ce este endoreic. (< fr. *endoreïsme*)
- endoschelét** *s. n.* schelet intern al anumitor animale nevertebrate (sepia, echinoderme). (< fr. *endosquelette*)
- endoscóp** *s. n.* aparat folosit în endoscopie. (< fr. *endoscope*)
- endoscopie** *s. f.* examinare a interiorului anumitor organe cavitare sau tubulare cu ajutorul endoscopului. (< fr. *endoscopie*)
- endosimbioză** *s. f.* simbioză între microorganisme și fanerogame, simbiotul trăind în interiorul organismului gazdă. (< fr. *endosymbiose*)
- endosmometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea intensității endosmozei. (< fr. *endosmomètre*)
- endosmótic**, -ă *adj.* referitor la endosmoză. (< fr. *endosmotique*)
- endosmoză** *s. f.* trecere a unui lichid printr-o membrană din exterior în spațiul mărginit de ea. (< fr. *endosmose*)
- endospérm** *s. n.* înveliș interior al embrionului la unele plante, în care se înmagazinează substanțele de rezervă. (< fr. *endosperme*)
- endostetoscóp** *s. n.* stetoscop pentru ascultarea inimii prin esofag. (< fr. *endostéthoscope*)
- endostómă** *s. f.* deschizătură a integumentului intern al ovulului. (< fr. *endostome*)
- endotécă** *s. f.* 1. peretele intern al sporogonului și al sacului embrionar. 2. membrana internă a lojei anterelor. 3. stratul intern al grăunțului de polen. (< fr. *endothèque*)
- endoteleviziune** *s. f.* televiziune utilizată în cercetarea cavităților interne ale corpului. (< *endo-* + *televiziune*)
- endotelíom** *s. n.* tumoare malignă formată prin înmulțirea celulelor endoteliale. (< fr. *endothélioma*)
- endotelită** *s. f.* inflamație a endotelului. (< fr. *endothélite*)
- endotéliu** *s. n.* țesut asemănător epitelului, care acoperă unele cavități ale organismului; tunică internă. (< fr. *endothélium*)
- endotérm**, -ă *adj.* endotermic. (< germ. *endotherm*)
- endotérmic**, -ă *adj.* (despre procese fizice sau chimice) care se produce cu absorbție de căldură; endoterm. (< fr. *endothermique*)
- endotermie** *s. f.* 1. (*chim.*) reacție endotermică. 2. capacitate a organismelor homeoterme de a produce căldură. (< fr. *endothermie*)
- endotím**, -ă *adj.* intern, privind baza sentimentală a tuturor trăirilor. (< germ. *endothym*)
- endotorácic**, -ă *adj.* din interiorul toracelui. (< fr. *endothoracique*)
- endotoxină** *s. f.* toxină prezentă în microorganisme, care nu este eliberată decât după moartea acestora. (< fr. *endotoxine*)
- endotróf**, -ă *adj.* (despre organisme) care își procură hrana în interiorul altui organism. (< fr. *endotrophe*)
- endovenós**, -oasă *adj.* localizat în interiorul unei vene. (< fr. *endoveineux*)
- endoxilofág**, -ă *adj.* (despre specii animale) care se hrănește cu țesuturile din interiorul lemnelui. (< fr. *endoxylophage*)
- endoxilofite** *s. f. pl.* paraziți criptogamici din corpul plantelor lemnoase. (< fr. *endoxylophytes*)
- endozic**, -ă *adj.* (despre organisme, vegetale sau animale) care trăiește ca parazit sau simbiot în organismul animalelor. (< fr. *endozoïque*)
- endozoobíont** *s. n.* organism cu biotopul în corpul unui animal. (< fr. *endozoobionte*)
- endozoócór**, -ă *adj.* (despre plante) ale cărei semințe

...sau spori se răspândesc cu ajutorul animalelor, prin tubul digestiv. (<fr. *endozoohore*)

endozooftit, -ă *adj.*, *s. n.* (organism) care trăiește în corpul animalelor. (<fr. *endozoophyte*)

enduro *s. n.* competiție de motociclism și probă de rezistență pe teren variat. (<fr. *enduro*)

ENEAE- *elem.* „nouă”. (<fr. *ennée*-, cf. gr. *ennea*)

eneacórd *s. n.* liră cu nouă coarde, la vechii greci. (<fr. *ennéacorde*)

eneadă *s. f. (ant.)* ierarhie de nouă zei, simbolizând forțele universului. • reunire de nouă lucruri asemănătoare sau de nouă persoane. (<fr. *ennéade*)

eneagón *s. n.* poligon cu nouă laturi. (<fr. *ennéagone*)

eneasiláb *adj.*, *s. m.* (vers) de nouă silabe. (<fr. *en-néasyllabe*)

eneodă *s. f.* tub electronic cu nouă electrozi. (<fr. *ennéode*)

eneolitic *s. n.* epoca de tranziție de la neolitic la epoca bronzului, caracterizată prin unelte de aramă curată și de piatră. (<fr. *énéolithique*)

energetic, -ă *I. adj.* referitor la energie, care produce energie. *O sistem ~* = ansamblu de instalații pentru producerea, transmiterea și distribuția energiei electromagnetice pe un anumit teritoriu. *II. s. f. I.* ramură a științelor tehnice, despre descoperirea și exploatarea surselor de energie, posibilitățile de utilizare a acesteia, precum și construirea și exploatarea sistemelor energetice. *2.* informație în serviciul economiei de energie. (<fr. *énergétique*)

energetician, -ă *s. m. f.* specialist în energetică (II, 1). (<fr. *énergéticien*)

energetism *s. n.* orientare și concepție care considera energia ca sursă a lucrurilor, concepând-o ca o substanță indestructibilă, capabilă de diverse transformări. (<fr. *énergétisme*, rus. *energetizm*)

energetist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al energetismului. (<fr. *énergétiste*)

energic, -ă *adj.* plin de energie, de vigoare; hotărât, tare. • (despre medicamente) cu acțiune puternică, imediat eficace. • (*adv.*) cu energie. (<fr. *énergique*)

energico *adv. (muz.)* cu forță, cu hotărâre. (<it. *energico*)

energidă *s. f.* cea mai mică unitate biologică, formată din nucleu și masa citoplasmatică, concepute ca un centru energetic. (<fr. *énergide*)

energie *s. f. I.* capacitate a unui sistem de a efectua un lucru mecanic sau o altă acțiune echivalentă. *2.* forță, putere, vigoare. • fermitate, hotărâre în atitudini, în acțiuni. (<fr. *énergie*, lat. *energia*, gr. *energeia*)

energizant, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament, bomboană etc.) care stimulează energia. (<fr. *énergisant*)

ENERGO- *elem.* „energie”, „puls cardiac”. (<fr. *énergó*-, cf. gr. *energos*, activ)

energofág, -ă *adj. (fam.)* despre industrie, procese tehnologice) mare consumator de energie. (< *énergó*- + *-fag*)

energofagie *s. f.* risipă de energie (electrică). (< *énergó*- + *-fagie*)

energointensiv, -ă *adj.* (despre procese tehnologice) care consumă multă energie. (< *énergó*- + *-intensiv*)

energól *s. n.* combustibil pentru rachete. (<fr. *énergol*)

energologie *s. f.* ramură a științei care studiază sursele, formele, procesele energetice și aplicațiile lor. (<fr. *énergologie*)

energometrú *s. n.* aparat pentru analiza pulsului arterial. (<fr. *énergomètre*)

energumén *s. m. I.* persoană care se pretinde a fi stăpânul de diavol. *2. (fig.)* om exaltat, agitat. (<fr. *énergumène*, lat. *energumenus*)

enervá *vb. tr., refl.* a (se) enfuria, a (se) irita. (<fr. *énervé*)

enervánt, -ă *adj.* care enervează; supărător, iritant. (<fr. *énervant*)

enervátie *s. f.* ablațiune sau secționare a unui nerv, a unui grup de nervi ori a unui ganglion nervos. (<fr. *énervation*, lat. *enervatio*)

enséu *s. n.* nișă funerară cu fundul plat, la pereții unei biserici. (<fr. *enseu*)

engastrimit *s. m. (rar)* ventriloc. (<fr. *engastrimythe*)

engineering /*enginiring*/ *s. n.* ansamblu de operații ce se referă la concepția, proiectarea și realizarea unei lucrări industriale, instalații, amenajări funciare etc. în

condiții cât mai bune de execuție și eficiență; cunoștințele și experiența dobândite într-o asemenea activitate. (<engl. *engineering*)

engler *s. n.* unitate de măsură a viscozității uleiurilor minerale. (<fr., engl. *engler*)

englez, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Anglia. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită de englezi. (<it. *inglese*, fr. *anglais*)

engobá *vb. tr.* a acoperi un obiect de ceramică cu un strat de materie pământoasă, albă sau colorată, pentru a masca culoarea naturală a pastei. (<fr. *engober*)

engóbă *s. f.* strat subțire de argilă sau caolinuri superioare cu care se acoperă produsele ceramice înainte de ardere, pentru a le masca culoarea naturală. (<fr. *engobe*)

engrámmá *s. f.* urmă lăsată de activitatea unui excitant asupra sistemului nervos central; mnemonică. (<fr. *engramme*)

engraulide *s. n. pl.* familie de pești marini mici, cu gura mare: hamsia. (<lat. *engraulidae*)

enigmátic, -ă *adj.* care constituie o enigmă; tainic, misterios. (<fr. *énigmatique*)

enigmá *s. f. I.* lucru greu de înțeles, de lămurit; taină, mister. • ghicitoare. *2.* joc distractiv (în versuri), ca o ghicitoare; șaradă. (<fr. *énigme*, lat. *aenigma*, gr. *ainigma*)

enigmíst, -ă *s. m. f.* cel care compune sau dezleagă ghicitori, enigme; specialist în enigmistică. (<it. *enigmista*)

enigmistic, -ă *I. adj.* referitor la enigmistică; cu caracter de enigmă. *II. s. f.* știința jocurilor distractive (rebus, momoverbe, criptograme etc.). (<it. *enigmistica*, *III enigmistica*)

enilism *s. n.* formă de alcoolism datorat abuzului de vin. (<fr. *oenilisme*)

enjamement *s. n.* îngambament. (<fr. *enjambement*)

ENO-/OENO- *elem.* „vin”. (<fr. *aeno-*, *oino-*, cf. gr. *oinos*)

enocianină *s. f.* substanță colorantă care dă culoarea vinului roșu. (<fr. *énocyanine*)

enofil, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) interesat în producerea și ameliorarea vinurilor. (<it. *enofilo*)

enofthalmie *s. f.* infundare a globului ocular în orbită. (<fr. *énoptalmie*)

enografie *s. f.* descriere a diferitelor sorturi de vinuri; tratat despre vinuri. (<fr. *oenographie*)

enolázá *s. f.* enzimă care intervine în procesul de fermentație alcoolică. (<fr. *énolase*)

enólic, -ă *adj.* (despre medicamente) care folosește vinul ca excipient. *O aczi ~ci* = materii care se găsesc în vinurile roșii. (<fr. *oenolique*)

enológ, -ă *s. m. f.* specialist în enologie. (<fr. *oenologue*)

enologie *s. f.* știința care studiază tehnologia producerii și conservării vinurilor. (<fr. *oenologie*)

enomamie *s. f.* impuls patologic de a bea vin. (<fr. *oenomanie*)

enometrie *s. f.* determinare a cantității de alcool din vin. (<fr. *oenométrie*)

enométru *s. n.* aparat folosit în enometrie. (<fr. *oenomètre*)

enoptromantie *s. f.* pretinsă artă de a ghici cu ajutorul unei oglinzi despre care se spunea că ar avea forțe magice. (<fr. *énoptromancie*)

enórm, -ă *I. adj.* foarte mare, imens, colosal. *II. adv.* foarte mult; extrem de... (<fr. *énorme*, lat. *enormis*)

enormitate *s. f. I.* întindere colosală. *2.* lucru de necrezut; exagerare. • prostie; aberație; absurditate. (<fr. *énormité*, lat. *enormitas*)

enosteóm *s. n.* osteom dezvoltat în sinusurile paranasale. (<fr. *énostéome*)

enostóză *s. f.* tumoră benignă a canalului medular al unui os. (<fr. *énostose*)

enót *s. m.* animal de vânat cu blană prețioasă, asemănător unui câine.

enotécă *s. f.* vinotecă. (<fr. *oenothèque*)

enotéhnic, -ă *I. adj.* referitor la enotehnică. *II. s. f.* tehnica vinificației, a păstrării vinurilor. (<fr. *oenotechnique*)

enoterapie *s. f.* utilizarea vinului în scop terapeutic. (<it. *enoterapia*)

ensifórm, -ă *adj.* (despre frunze) de forma unei săbii. (<fr. *ensiforme*)

-ént¹ v. -ant².

ENT²(O)- v. end(o)-.

- entalpie** *s. f.* mărime termodinamică exprimată prin energia internă a unei substanțe și produsul dintre presiune și volum. (< fr. *enthalpie*)
- entamibă** *s. f.* gen de amibă parazită din clasa rizopodelor, care trăiește în tubul digestiv la om și animale, agent patogen al dizenteriei. (< fr. *entamibe*)
- entásis** *s. n.* (*arhit.*) partea îngroșată a fusului unei coloane galbate. (< fr. *entasis*)
- entáz** *s. n.* încântare a suflului îndreptată spre propriul său interior. (< germ. *Entase*)
- entelehie** *s. f.* (*fil.*; la Aristotel) scop lăuntric care ar sta la baza dezvoltării materiei și ar determina în mod finalist întregul proces al dezvoltării ei. (< fr. *entéléchie*)
- ENTER(O)-**, **-entér**, **-enterie** *elem.* „intestin”. (< fr. *entér/ol-*, *-entère*, *-entérie*, cf. gr. *enteron*)
- enteralgie** *s. f.* durere intestinală. (< fr. *entérialgie*)
- enterectazie** *s. f.* dilatare a intestinului. (< fr. *entérectasie*)
- enterectomie** *s. f.* rezecție a unei părți din intestin. (< fr. *entérectomie*)
- entéric**, **-ă** *adj.* referitor la intestin. (< fr. *entérique*)
- enterie** *v.* enter(o)-.
- enterită** *s. f.* inflamație a intestinului subțire, manifestată prin dureri abdominale și diaree. (< fr. *entérite*)
- enteritic**, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (suferind) de enterită. (< fr. *entéritique*)
- enteroanastomoză** *s. f.* operație prin care se stabilește o comunicație între două anse intestinale pentru a ocoli o tumoare sau altă piedică a tranzitului intestinal. (< fr. *entéro-anastomose*)
- enterobacterie** *s. f.* genem saprofit în tubul digestiv al omului și al unor mamifere. (< fr. *entérobactérie*)
- enterobacteriologie** *s. f.* disciplină care studiază bacteriologia intestinală. (< *entero-* + *bacteriologie*)
- enteroblast** *s. n.* endodermul primitiv după formarea mezoblastului. (< fr. *entéroblaste*)
- enterocél** *s. n.* hernie al cărei conținut este format de intestin. (< fr. *entérocele*)
- enterocentéză** *s. f.* puncție a intestinului în cursul unei intervenții, în scopul evacuării conținutului intestinal. (< fr. *entérocentèse*)
- enterochinază** *s. f.* enzimă a sucului intestinal, care activează acțiunea secreției pancreatice. (< fr. *entérokinase*)
- enterocliză** *s. f.* spălătură intestinală. (< fr. *entéroclyse*)
- enterocóc** *s. m.* streptococ izolat din materiile fecale, saprofit în intestin. (< fr. *entérocoque*)
- enterococie** *s. f.* stare de boală datorată infecției prin enterococ. (< fr. *entérocoocie*)
- enterocolită** *s. f.* inflamație a intestinului subțire și a colonului. (< fr. *entérocologie*)
- enterogastrită** *s. f.* gastroenterită. (< fr. *entérogastrite*)
- enterogastrónă** *s. f.* hormon din duoden care inhibă secreția și mobilitatea stomacului. (< fr. *entérogastrone*)
- enterograf** *s. n.* aparat folosit în enterografie. (< fr. *entérographie*)
- enterografie** *s. f.* înregistrare grafică a mobilității intestinale și a presiunilor intraintestinale. (< fr. *entérographie*)
- enterohemoragie** *s. f.* hemoragie intestinală. (< fr. *entéro-hémorragie*)
- enterohepatită** *s. f.* inflamație necrotică a cecumului și a ficatului (la curcile tinere). (< fr. *entérohépatite*)
- enterohepatocél** *s. n.* hernie ombilicală congenitală a ficatului și a intestinului. (< fr. *entéro-hepatocèle*)
- enterohidrocél** *s. n.* hernie intestinală a hidrocelului. (< fr. *entéro-hydrocèle*)
- enterolit** *s. n.* concrețiune minerală formată în intestin; calcul intestinal. (< fr. *entérolithe*)
- enterologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază tractul intestinal. (< fr. *entérologie*)
- enteromórf**, **-ă** *adj.* în formă de intestin. (< fr. *entéromorphe*)
- enteropatie** *s. f.* denumire generică pentru orice afecțiune intestinală. (< fr. *entéropathie*)
- enteropexie** *s. f.* fixare a intestinului la peretele abdominal. (< fr. *entéropexie*)
- enteroplastie** *s. f.* restabilire chirurgicală a diametrului normal al intestinului în caz de stenoză. (< fr. *entéroplastie*)
- enteroplexie** *s. f.* anastomoză a două segmente de intestin. (< fr. *entéroplexie*)
- enteroptózá** *s. f.* deplasare a intestinului în partea de jos a cavitații abdominale. (< fr. *entéroplose*)
- enterorafie** *s. f.* sutură a unei plăgi intestinale. (< fr. *entérorraphie*)
- entereragie** *s. f.* hemoragie intestinală. (< fr. *entérorragie*)
- enteroscóp** *s. n.* instrument dintr-un tub drept cu oglindă și dispozitiv de iluminat, în enteroscopie. (< fr. *entéroscope*)
- enteroscopie** *s. f.* examinare a intestinului cu ajutorul enteroscopului. (< fr. *entéroscopie*)
- enterospasm** *s. n.* contractare spasmodică a intestinului. (< fr. *entéraspasmie*)
- enterostenoză** *s. f.* strâmtare patologică a intestinului. (< fr. *entérosténose*)
- enterostomie** *s. f.* anastomoză a unei anse intestinale la peretele abdominal. (< fr. *entérostomie*)
- enterotóm** *s. n.* instrument chirurgical folosit în enterotomie. (< fr. *entérotome*)
- enterotomie** *s. f.* incizie a unei anse intestinale. (< fr. *entérotomie*)
- enterotoxină** *s. f.* substanță elaborată de anumite microorganisme, capabilă să provoace tulburări digestive. (< fr. *entérotoxine*)
- enterotróp**, **-ă** *adj.* care prezintă afinitate pentru intestin. (< fr. *entérotrope*)
- enterovaccin** *s. n.* vaccin introdus pe cale bucală și absorbit de intestin. (< fr. *entérovaccin*)
- enterovirus** *s. n.* grup de virusuri care trăiesc în intestin. (< fr. *entéro-virus*)
- enterozoár** *s. n.* vierme sau parazit intestinal. (< fr. *entérozoaire*)
- entimémă** *s. f.* 1. silogism prescurtat, în care una dintre premise sau concluzia nu sunt exprimate explicit. 2. figură de stil constând în exprimarea gândului printr-o contradicție sau sub forma unei concluzii. (< fr. *enthymème*, gr. *enthymema*)
- entitate** *s. f.* 1. existență, realitate de sine stătătoare, delimitată. 2. (*fil.*) esența unui lucru, existență independent de acesta. (< fr. *entité*, lat. *entitas*)
- ENTOMO-** *elem.* „insectă”. (< fr. *entomo-*, cf. gr. *entomon*)
- entomocecidie** *s. f.* cecidie produsă de insecte. (< fr. *entomocécidie*)
- entomocorie** *s. f.* diseminare a sporilor și semintelor prin insecte. (< fr. *entomochorie*)
- entomofág**, **-ă** *I. adj.* insectivor. *II. s. n. pl.* grup de insecte himenoptere care devorează alte insecte. (< fr. *entomophage(s)*)
- entomofagie** *s. f.* faptul de a se hrăni cu insecte. (< fr. *entomophagie*)
- entomofil**, **-ă** *adj.* (despre plante) la care polenizarea se face prin intermediul insectelor. (< fr. *entomophile*)
- entomofilie** *s. f.* polenizare la plantele entomofile; entomogamie. (< fr. *entomophilie*)
- entomofit**, **-ă** *adj.* (despre criptogame și bacterii) care crește pe insecte. (< fr. *entomophyte*)
- entomofobie** *s. f.* teamă patologică de insecte. (< fr. *entomophobie*)
- entomogamie** *s. f.* entomofilie. (< germ. *Entomogamie*)
- entomografie** *s. f.* entomologie descriptivă. (< fr. *entomographie*)
- entomológ**, **-ă** *s. m. f.* specialist în entomologie; entomologist. (< it. *entomologo*)
- entomologie** *s. f.* ramură a zoologiei care studiază insectele. (< fr. *entomologie*)
- entomologist**, **-ă** *s. m. f.* entomolog. (< fr. *entomologiste*)
- entomostracée** *s. n. pl.* subclasă de crustacee inferioare: dafnia, ciclopuș (3). (< fr. *entomostacées*)
- entomózá** *s. f.* stare morbidă determinată de insecte. (< fr. *entomose*)
- entópic**, **-ă** *adj.* pământean, indigen. (< germ. *entopisch*)
- entoplásmă** *s. f.* partea interioară a protoplasmei celulare. (< germ. *Entoplasma*)
- entóptic**, **-ă** *adj.* (despre senzații luminoase) provocat de stimuli din interiorul propriului ochi. (< fr. *entoptique*)
- entórsă** *s. f.* leziune traumatică a unei articulații cauzată

- de ruperea sau întinderea bruscă a ligamentelor. (<fr. *entorse*)
- entoscóp** *s. n.* aparat folosit în entoscopie. (<fr. *entoscope*)
- entoscopie** *s. f.* examen al capilarelor retinei proprii. (<fr. *entoscopie*)
- entozoár** *s. n.* parazit animal care trăiește în intestinul unui alt animal. (<fr. *entozoaire*)
- entrântă** *s. f. (inform.)* numărul de intrări ale unei porți logice. (<fr. *entrance*)
- entrată/intradă** *s. f. (muz.)* introducere. (<it. *entrata*)
- entremeses** *s. n. inv.* reprezentație comică specific spaniolă, care se dădea între actele unei piese mai mari, sau sub forma unor mici piese într-un act. (<sp. *entremeses*)
- entropie** *s. f. 1.* mărime care, în termodinamică, permite a evalua degradarea energiei unui sistem. • măsură care indică gradul de organizare a unui sistem. **2.** (în teoria informației) grad de incertitudine, măsurat în biți, legat de mesajele pe care le emite o sursă. (<fr. *entropie*)
- entropión** *s. n.* întoarcere înăuntru a pleoapei, însoțită de iritația conjunctivei și a corneei. (<fr. *entropion*)
- entuziasm** *s. n.* însuflețire puternică, avânt, înflăcărare; exaltare. (<fr. *enthousiasme*, gr. *enthousiasmos*)
- entuziasmă** *vb. tr., refl.* a (se) însufleți, a (se) înflăcăra. (<fr. *enthousiasmer*)
- entuziasmânt**, -ă *adj.* care entuziasmează. (<fr. *enthousiasmant*)
- entuziașt**, -ă *adj.* avântat, înflăcărat, stăpânit de entuziasm. (<fr. *enthousiaste*)
- ênță** *v. -ant*²
- enucleă** *vb. tr.* a extirpa un organ (ochi), o tumoră prin separare de țesuturile învecinate. • (*biol.*) a îndepărta experimental nucleul. (<lat. *enucleare*)
- enucleát**, -ă *adj. (biol.)* despre celule lipsit de un nucleu bine diferențiat din punct de vedere morfoanatomic. (<enucleat)
- enucleație** *s. f.* enucleare. (<fr. *énucléation*, lat. *enucleatio*)
- enumerá** *vb. tr.* a număra unul câte unul; a înșira. (<fr. *énumérer*, lat. *enumerare*)
- enumerabil**, -ă *adj.* care se poate enumera. (<fr. *énumérable*)
- enumerativ**, -ă *adj.* care conține o enumerare. (<fr. *énumératif*)
- enumerăție** *s. f. 1.* enumerare. **2.** figură de stil constând în înșiruirea tuturor argumentelor, faptelor etc. privitoare la aceeași împrejurare sau temă. **3.** parte a unui discurs care precedă perorația și în care autorul recapitulează toate dovezile cuprinse în argumentație. (<fr. *énumération*, lat. *enumeratio*)
- enúnt** *s. n. 1.* formulare a unei idei, a unui înțeles. **2.** (*mat.*) formulare a datelor unei probleme. (<enunța)
- enunță** *vb. tr.* a formula, a expune o idee, o teorie. (<fr. *énoncer*, lat. *enuntiare*)
- enunțiativ**, -ă *adj.* care conține o enunțare. • **propoziție** -ă (și *s. f.*) = propoziție afirmativă sau negativă care exprimă un fapt real, realizabil sau ireal; propoziție expozițivă. (<fr. *énonciatif*, lat. *enunțiativus*)
- enurétic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de enurezis. (<fr. *énurétique*)
- enurézis** *s. f.* eliminare spontană și inconștientă a urinei. (<fr. *énurésis*)
- envoi** *lanvoá* *s. n.* (strofă de) închinare, dedicație. • vers la sfârșitul unei balade prin care se aducea un omagiu cuiva. (<fr. *envoi*)
- enzimátic**, -ă *adj.* referitor la enzime; diastazic (1). (<fr. *enzymatique*, engl. *enzymatic*)
- enzimă** *s. f.* compus organic produs de anumite celule vii, care accelerează mersul reacțiilor chimice din celulă; ferment; diastază (1). (<fr. *enzyme*)
- enzimologie** *s. f.* ramură a biochimiei care studiază enzimele. (<fr. *enzymologie*)
- enzimopatie** *s. f.* boală datorată absenței sau insuficienței unei enzime, participantă la metabolismul celular ori digestiv. (<fr. *enzymopathie*)
- enzimoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a enzimelor. (<fr. *enzymothérapie*)
- enzootic**, -ă *adj.* cu caracter de enzootie. (<fr. *enzootique*, engl. *enzootic*)
- enzootie** *s. f.* epizootie limitată la un areal restrâns. (<fr. *enzootie*)
- EO-** *elem.* „de început, primitiv, preistoric“. (<fr. *éo-*, cf. gr. *eos*, aurora, zori)
- eoantróp** *s. m.* maimuță antropoidă fosilă foarte asemănătoare cu omul; omul de Piltown. (<fr. *éoanthropus*)
- eobiogenéză** *s. f.* totalitatea proceselor care au dus la apariția vieții. (<eo- + *biogenéză*)
- ecambrián**, -ă *adj., s. n.* (din) partea inferioară a cambrianului. (<fr. *écambrien*)
- eoécén**, -ă *adj., s. n.* (din) epoca mijlocie a paleogenului. (<fr. *éocène*)
- eohippus** *s. m.* gen fosil de ecvide imparicopitate, cel mai vechi strămoș al calului. (<fr. *éohippus*)
- eolián**, -ă *adj.* acționat de vânt; anemogen. • **formație** -ă = formație geologică provenind din acțiunea de transport, sedimentare sau de eroziune a vântului; **harpă** -ă = instrument muzical ale cărui corzi, întinse, sunt puse în vibrație sub acțiunea vântului. (<fr. *éolien*)
- eólic**, -ă *adj. mod* ~ = mod. melodic a cărui scară muzicală corespunde cu aceea a modulului minor natural. (<fr. *éolique*, it. *eolico*)
- eolit** *s. n.* piatră din epoca preistorică, grosolan cioplită, folosită ca prima unaltă, de omul primitiv. (<fr. *éolithe*)
- eolític**, -ă *adj., s. n.* (din) epoca pietrei cioplite. (<fr. *éolithique*)
- EOLO-** *elem.* „instabil, inegal“. (<fr. *éolo-*, cf. gr. *aiolos*, vânt; înclinat)
- eolotróp**, -ă *adj.* anizotrop. (<fr. *éolotrope*)
- eolotropie** *s. f.* anizotropie. (<fr. *éolotropie*)
- eón** *s. m.* (la neoplatonicieni și la gnostici) inteligentă divină, putere eternă care face posibilă acțiunea acesteia asupra lucrurilor. (<fr. *éon*, gr. *aion*, eternitate)
- eoplásmă** *s. f.* substanță primitivă ipotetică, anterioară protoplasmei. (<fr. *éoplasme*)
- eoziină** *s. f.* materie colorantă roșie sau galben-verzuie, obținută prin acțiunea bromului asupra fluoresceinei, servind în industria textilă, la fabricarea cernelurilor etc. (<fr. *éosine*)
- eozinocít** *s. n.* leucocită eozinofilă. (<fr. *éosinocyte*)
- eozinofil**, -ă **I. adj. (biol.) care se colorează ușor prin eoziină. **II. adj., s. f.** (leucocită) care conține granulații citoplasmice sensibile la coloranți acizi; acidofil. (<fr. *éosinophile*)**
- eozinofilemie** *s. f.* prezență în exces a eozinofilelor în sânge. (<fr. *éosinophilémie*)
- eozinofilie** *s. f. 1.* afinitate a substanțelor protidice baze pentru coloranți acizi. **2. prezență excesivă a eozinofilelor în sânge. (<fr. *éosinophilie*)**
- eozinopemie** *s. f.* scădere anormală a eozinofilelor în sânge. (<fr. *éosinopémie*)
- eozióic**, -ă *adj., s. n.* proterozoic. (<fr. *éozoïque*)
- epáctă** *s. f.* număr de zile care trebuie adăugat unui an lunar pentru a-l face să concorde cu anul solar. (<fr. *épacte*, gr. *epaktos*)
- epagneul** /**epanól** *s. m.* câine pitic, vioi și gălăgios, cu corpul fin și mic, cu ochi mari, migdalaiți și cu urechile îndepărtate, acoperite cu un păr abundent. (<fr. *épagneul*, sp. *spanol*)
- epagóg** *s. m.* arbitru care reglementa anumite chestiuni maritime la vechii greci. (<fr. *épagogue*, gr. *epagogos*)
- epagóic**, -ă *adj.* (la Aristotel; despre silogisme) inductiv. (<fr. *épagogique*)
- epanadiplozá** *s. f.* figură retorică constând în reluarea unui cuvânt sau grup de cuvinte de la începutul unei unități sintactice sau metrice la sfârșitul ei; epanastrofă; prozapodoză; rediție. (<it. *epanadiplosi*, gr. *epanadiplosis*)
- epanafóră** *s. f.* anaforă. (<fr. *épanaphore*)
- epanalépsă** *s. f.* figură retorică constând în repetarea întreruptă a aceluiași cuvânt sau grup de cuvinte în propoziție sau vers. (<fr. *épanalepse*, gr. *epanalepsis*)
- epanalepsie** *s. f.* boală periodică. (<fr. *épanalepsie*)
- epanastrofá** *s. f.* epanadiploză. (<fr. *épanastrophe*)
- epandáj** *s. n. 1.* operație de împărțire a apelor uzate pe un teren permeabil în vederea epurării lor. **2.** împărțirea îngrășământului pe câmp. (<fr. *épannage*)
- epanodă** *s. f.* procedeu retoric constând în reluarea unui

- cuvânt, sau grup de cuvinte la începutul unor unități sintactice; regresione (6). (<fr. *épanode*, gr. *epanodos*)
- epanortoză** *s. f.* figură retorică constând în retractarea sau reluarea a ceea ce s-a spus în același enunț, în scopul corectării enunțului sau a unei noțiuni; corecție. (<fr. *épanorthose*, gr. *epanorthosis*)
- epanșament** *s. n.* acumulare de lichide în alte țesuturi sau locuri decât cele obișnuite ale organismului. (<fr. *épanchement*)
- eparh** *s. m.* 1. titlu de prefect în Bizanț. 2. conducător, șef al unei eparhii; episcop. (<fr. *eparque*, gr. *eparkhos*)
- eparhie** *s. f.* 1. circumscripție administrativă în Imperiul Roman de Răsărit. 2. subdiviziune a diecezei în biserica bizantină, condusă de un episcop; episcopie. (<fr. *eparchie*, gr. *eparkhia*)
- eparvén** *s. n.* spavan. (<fr. *éparvin*)
- epată** *vb. tr.* a impresiona puternic, izbitor, a ului, a uimi. (<fr. *épater*)
- epatânt**, -ă *adj.* care epatează. (<fr. *épatant*)
- epăvă** *s. f.* 1. (parte dintr-o) navă naufragiată sau eșuată. 2. (fig.) om distrus, ruinat (fizic și moral). (<fr. *épave*)
- epecie** *s. f.* (biol.) folosire a indivizilor unei specii ca substrat de viață de către indivizii altor specii. (<fr. *épécie*)
- ependím** *s. n.* epiteliu care căptușește canalul rahidian, trunchiul cerebral și ventriculii cerebrali. (<fr. *ependyme*)
- ependimită** *s. f.* inflamație a canalului ependimului. (<fr. *ependymite*)
- epénglu** *s. n.* evoluție aeriană elementară a unui avion, în plan vertical. (<fr. *épingle*)
- epentétic**, -ă *adj.* (despre sunete) apărut prin epenteză. (<fr. *épenthétique*)
- epentéză** *s. f.* apariție a unui sunet nou (consoană) în interiorul unui cuvânt între două sunete greu de pronunțat. (<fr. *épenthèse*, lat., gr. *epenthesis*)
- EPI-** *pref.* „deasupra, pe”, „după, la urmă”, „spre”. (<fr. *épi-*, cf. gr. *epi*, pe)
- epibát** *s. m.* soldat din marina grecească. (<fr. *épibate*, gr. *epibates*)
- epibazidie** *s. f.* partea superioară dilatată a bazidiei. (<fr. *épibasidie*)
- epibiónt** *s. n.* 1. organism care trăiește pe suprafața altor organisme. 2. altoi. (<fr. *épiobionte*)
- epibiótic**, -ă *adj.* care trăiește pe un substrat viu (miceliu, parazit). (<fr. *épiobiotique*)
- epibióză** *s. f.* viață sedentară a organismelor epibionte. (<fr. *épiobiose*)
- epiblast** *s. n.* cotiledon rudimentar la monocotiledonate. (<fr. *épiablaste*)
- epiblastém** *s. n.* excrescență superficială, poroasă sau văsoasă, pe frunze. (<fr. *épiablastème*)
- épic**, -ă *I. adj.* I. care exprimă, în formă de povestire, fapte, idei, sentimente. *O gen ~* = gen literar care cuprinde totalitatea producțiilor literare cu caracter narativ. 2. (fig.) demn de o epopee, de mari proporții. II. *s. f.* totalitatea operelor literare aparținând genului epic. (<fr. *épique*, lat. *epicus*, gr. *epikos*)
- epicárd** *s. n.* învelișul extern al inimii. (<fr. *épicarde*)
- epicardită** *s. f.* inflamație a epicardului. (<fr. *épicardite*)
- epicárp** *s. n.* piliță care învește fructul unei plante. (<fr. *épicarpe*)
- epicén** *adj.* (despre substantive nume de ființe) care are o formă unică pentru masculin și feminin. (<fr. *épécène*, lat. *epicoenus*, gr. *epikoinos*)
- epicéntric**, -ă *adj.* referitor la epicentru. (<fr. *épécen-trique*)
- epicéntru** *s. n.* regiune de pe suprafața Pământului deasupra focarului, centrului unui cutremur sau al unei explozii nucleare. (<fr. *épécentre*)
- epicherémă** *s. f.* polisilogism prescurtat în care cel puțin una din premise este o entimemă. (<fr. *épichérème*, lat. *epichereima*)
- epicicloídă** *s. f.* curbă plană descrisă de un punct de pe un cerc mobil care se rostogolește fără să alunece pe un cerc fix. (<fr. *épicycloïde*)
- epiciclu** *s. n.* 1. cerc care se rostogolește fără să alunece în exteriorul și în planul unui cerc de bază fix. * mic cerc aparent descris de un astru în timp ce centrul său descrie el însuși un alt cerc mult mai mare (deferent). 2. (geol.) ciclu de eroziune întrerupt înainte de a se fi realizat complet. (<fr. *épicycle*)
- epicitate** *s. f.* caracter epic. (<it. *epicità*)
- epiciză** *vb. tr.* a da un caracter epic; a exprima, a expune în formă epică. (<epic + -iza)
- epicondíl** *s. m.* apofiză a extremității inferioare a humerusului. (<fr. *épicondyle*)
- epicondialgie** *s. f.* durere la nivelul epicondilului. (<fr. *épicondylalgie*)
- epicondilită** *s. f.* inflamație a epicondilului. (<fr. *épicondylite*)
- epicontinental**, -ă *adj.* (despre relief) situat deasupra platformei continentale. *O mare ~ă* = parte a mării la marginea sau în interiorul unui continent. (<fr. *épicon-tinental*)
- epicóriu**, -ie *adj.* indigen; nativ. (<it. *epicorio*)
- epicotíl** *s. n.* parte a tulpinii embrionului, între cotiledoane și primele frunze. (<fr. *épicotyle*)
- epicranián**, -ă *adj.* care înconjură craniul. (<fr. *épí-crânién*)
- epicrániu** *s. n.* structură care acoperă craniul. (<fr. *épícrâne*)
- epicritic**, -ă *adj.* (despre sensibilitatea tactilă) capabil să opereze discriminări fine, să reproducă proprietățile stimulului. (<fr. *épícritique*)
- epicriză** *s. f.* concluzie medicală pe foaia de observație asupra unui caz examinat și tratat. (<fr. *épícrise*)
- epicuréic**, -ă *adj.* epicurian. (<germ. *epikureisch*)
- epicuréu**, -ée *adj.* *s. m. f.* epicurian. (<lat. *epicureus*)
- epicurián**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al epicurismului; epicureic, epicureu. *O școală ~ă* = epicurism (1). II. *s. m. f.* (fam.) om înclinat spre plăceri; senzual. (<fr. *épícurien*)
- epicurism** *s. n.* 1. concepție materialist-ateistă a lui Epicur, care îmbogățește atomismul antic, iar în etică încearcă să creeze o teorie a plăcerii raționale, de evitare a suferinței și de dobândire a unei fericiri senine; școala epicuriană. 2. larg curent de asimilare și valorificare a concepțiilor lui Epicur, în primul rând a eticii și a atomismului său, în Renaștere. (<fr. *épícurisme*)
- epidémic**, -ă *adj.* cu caracter de epidemie; contagios. (<fr. *épídemique*)
- epidemicitate** *s. f.* caracter epidemic al unei boli. (<fr. *épídemicité*)
- epidemie** *s. f.* boală infecțioasă care afectează un număr mare de indivizi, într-un timp scurt. (<fr. *épídemie*, lat. *epidemia*)
- epidemiológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în epidemiologie. (<it. *epidemiologo*)
- epidemiológic**, -ă *adj.* referitor la epidemiologie. (<fr. *épídemíologie*)
- epidemiologie** *s. f.* ramură a medicinei și a igienei care studiază epidemiile. (<fr. *épídemíologie*)
- epidermă** *s. f.* 1. epiteliu care acoperă derma, formând cu aceasta pielea. 2. țesut protector al plantelor, dintr-un strat de celule la exterior. (<fr. *épiderme*, lat. *epidermis*)
- epidermic**, -ă *adj.* al epidermei; de natura epidermei. (<fr. *épidermique*)
- epidermită** *s. f.* inflamație a epidermei. (<fr. *épidermite*)
- EPIDERMO-** *elem.* „epidermă”. (<fr. *épidermo-*, cf. gr. *epidermis*)
- epidermodisplazie** *s. f.* dermatoză precanceroasă caracterizată printr-o erupție generalizată de papule verucoase. (<fr. *épidermodysplasie*)
- epidermofitie** *s. f.* boală de piele datorată unor ciuperci microscopice, în epidermă, fără a afecta părul. (<fr. *épidermophytie*)
- epidermoid**, -ă *adj.* asemănător cu epiderma. (<fr. *épidermoïde*)
- epidermoliză** *s. f.* sensibilitate a epidermei, prin formarea de bule cu conținut seros. (<fr. *épidermolyse*)
- epidermomicoză** *s. f.* micoză care afectează stratul superficial al pielii și fanerale. (<fr. *épidermomycose*)
- epidermoreacție** *s. f.* test de sensibilitate a pielii, pentru a pune în evidență o alergie. (<fr. *épidermo-réaction*)
- epidiaproiectór** *s. n.* aparat care permite proiecția atât prin transparență, cât și prin reflexie. (<fr. *épidiaproiec-teur*)
- epidiascóp** *s. n.* aparat pentru proiectare, ca diascop și ca episcop (1). (<fr. *épídiastope*)
- epidictic**, -ă *adj.* care servește la o demonstrație. (<fr. *épídictique*, gr. *epideiktikos*)

epidídím¹ *s. n.* mic corp oblong către partea superioară a testiculului. (< fr. *épididyme*)

EPIDIDIM(O)- elem. „epidídím“. (< fr. *épididym/o-*, cf. gr. *epididymis*, deasupra testiculului)

epididímár, -ă *adj.* al epididimului. (după engl. *epididymal*)

epididimectomie *s. f.* ablațiune a epididimului. (< fr. *épididymectomie*)

epididimítă *s. f.* inflamație a epididimului. (< fr. *épididymite*)

epididimotomie *s. f.* incizie a epididimului. (< fr. *épididymotomie*)

epidót *s. n.* silicat natural de calciu, aluminiu și fier. (< fr. *épídote*)

epidurál, -ă *adj.* (despre o parte a canalului rahidian) între teaca durei mater și peretele osos. (< fr. *épidural*)

epidurítă *s. f.* inflamație a țesutului epidural, spinal sau cranian. (< fr. *épidurite*)

-**epie** elem. „pronunțare, rostire“. (< fr. -*epie*, cf. gr. *epos*, vorbire, cuvânt)

epifanie *s. f.* arătare a lui Isus Cristos oamenilor, magilor; (*p. ext.*) revelație a unei realități sacre, mitice; (*fig.; poet.*) revelație a unei lumi nevăzute. (< fr. *épiphánie*, gr. *epiphania*, apariție)

epifenomén *s. n.* 1. (*fil.*) fenomen secundar a cărui prezență sau lipsă nu alterează producerea fenomenului esențial. 2. simptom accesoriu în cursul unei boli, fără legătură directă cu aceasta. (< fr. *épiphénomène*)

epifenomenalism *s. n.* concepție filozofică potrivit căreia conștiința ar fi simplu epifenomen al proceselor neurofizilogice. (după fr. *épiphénoménisme*)

epifenomenalist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al epifenomenalismului. (după fr. *épiphénoméniste*)

epifíl, -ă *adj.* (despre specii vegetale) care crește pe frunze. (< fr. *épiphyllé*)

epifít, -ă *adj., s. f.* (plantă) care crește pe suprafața altor plante, doar ca suport. (< fr. *épiphyte*)

epifítie *s. f.* boală care atacă diverse plante din același loc. (< fr. *épiphytie*)

epifítism *s. n.* mod de viață al plantelor epifite. (< fr. *épiphytisme*)

epifízár, -ă *adj.* al epifizei. (< fr. *épiphysaire*)

epifíză *s. f.* 1. extremitatea, mai umflată, a unui os lung. 2. glanda pineală. (< fr. *épiphyse*)

epifizectomie *s. f.* ablațiune a epifizei (2). (< fr. *épiphysectomie*)

EPIFIZIO- elem. „epifíză“. (< fr. *épiphysio-*, cf. gr. *epiphysis*, excrescență)

epifiziolíză *s. f.* dezlipire (traumatică) a epifizei de metafiză la nivelul cartilajului de creștere. (< fr. *épiphysiolyse*)

epifizítă *s. f.* boală de creștere interesând epifiza într-un proces osteocondritic; cifoza adolescenților. (< fr. *épiphysite*)

epifoném *s. n.* exclamație sentențioasă prin care se termină, se rezumă un discurs, o povestire. (< fr. *épiphonème*)

epifóră *s. f.* 1. exagerare patologică a secreției lacrimale. 2. procedeu stilistic constând în repetarea unui cuvânt ori grup de cuvinte la sfârșitul unor unități sintactice sau metrice; epistrofă. (< fr. *épiphora*, gr. *epiphora*)

epifráză *s. f.* figură retorică prin care se adaugă unei fraze ce pare terminată una sau mai multe părți în care se dezvoltă o idee accesorie. (< fr. *épiphraze*)

epigaíon *s. n.* biotop al organismelor specifice suprafeței solului. (< fr. *épigaion*)

epigámie *s. f.* atracție reciprocă dintre doi gameți de sex opus. (< fr. *épigamie*)

EPIGASTR(O)- elem. „epigastru“. (< fr. *épigastri/o-*, cf. gr. *epigastrión*, deasupra stomacului)

epigastralgie *s. f.* durere în regiunea epigastrului. (< fr. *épigastralgie*)

epigástric, -ă *adj.* al epigastrului. (< fr. *épigastrique*)

epigastrócl *s. n.* hernie a epigastrului. (< fr. *épigastrocèle*)

epigastrorafie *s. f.* sutură a unei hernii epigastrice. (< fr. *épigastrorraphie*)

epigástru *s. n.* partea superioară a abdomenului. (< fr. *épigastre*)

epigenétic, -ă *I. adj.* (*bot.*) născut pe față superioară

a unui alt organ. **II. s. f.** studiu al proceselor prin care genele își realizează efectele fenotipice. (< fr. *épigénétique*)

epigenéză *s. f.* concepție evoluționistă care, în opoziție cu preformismul, susține că, în cursul dezvoltării embrionare, au loc o serie de transformări succesive ale oului fecundar. (< fr. *épigénèse*)

epigenie *s. f.* proces de depunere a mineralelor după formarea rocilor în care sunt depozitate. (< fr. *épigénie*)

epigenotíp *s. n.* (*biol.*) organism expresie a genotipului și a mediului. (< fr. *épigénotype*)

epigéu, -ée *adj.* (despre animale, plante) care trăiește, crește la suprafața solului. (< fr. *épigé*)

epigin, -ă *adj.* (despre elemente florale) inserat deasupra ovarului. (< fr. *épigyne*)

epiginie *s. f.* stare a unei flori cu organe epigine. (< fr. *épigynie*)

epiglótă *s. f.* membrană cartilaginoasă elastică, la partea superioară a laringelui, care acoperă glota, împiedicând pătrunderea alimentelor în căile respiratorii. (< fr. *épiglotte*)

epiglotítă *s. f.* inflamație a epiglotei. (< fr. *épiglottite*)

epignát *s. m.* monstru cu un cap incomplet atașat de maxilarul superior al capului principal. (< fr. *épignathe*)

epigón *s. m.* 1. denumire dată fiilor celor șapte comandanți la asediul Tebei. • diadoh. 2. urmaș lipsit de originalitate, inferior predecesorilor; scriitor minor din faza de declin a unei școli literare. 3. (*biol.*) descendent al unui tip animal care prezintă variație în formă. (< germ. *Epigone*, fr. *épigone*, lat. *epigonus*, gr. *epigonos*)

epigónic, -ă *adj.* de epigon (2). (< it. *epigonico*)

epigonism *s. n.* 1. atitudine, manifestare de epigon (2), care presupune pasișarea, absența originalității, a capacității creatoare, a spiritului inovator. 2. (*biol.*) manifestare a unei variații precoce care nu apare decât la descendenți. (< fr. *épigonisme*)

epigráf *s. n.* 1. citat semnificativ pus la începutul unei cărți, al unui capitol. 2. scurtă inscripție de pe fațada unui edificiu, a unui monument etc. (< fr. *épigraphé*)

epigrafie *s. f.* disciplină auxiliară a istoriei care se ocupă cu descifrarea și interpretarea inscripțiilor. (< fr. *épigrafié*)

epigrafíst, -ă *s. m. f.* specialist în epigrafie. (< fr. *épigraphiste*)

epigramátic, -ă *adj.* cu caracter de epigramă; satiric; epigramistic. (< fr. *épigrammatique*, lat. *epigrammaticus*)

epigrámă *s. f.* 1. (*ant.*) inscripție pe pietre funerare, monumente, vase etc. 2. poemă scurtă pe orice temă, de felul celor cultivate în epoca elenistică la Alexandria. 3. specie de poezie scurtă, cu caracter satirizant, care se sfârșeste printr-o poantă ironică, mușcatoare, la adresa unui personaj, a unui fapt etc. (< fr. *épigramme*, lat. *epigramma*)

epigramístă, -ă *s. m. f.* autor de epigrame. (< it. *epigrammista*)

epigramístic, -ă *adj.* epigramatic. (< *epigramă* + -ístic)

epílă *vb. tr., refl.* a (se) depila. (< fr. *épiler*)

epilatór, -oáre *adj., s. n.* depilator. (< fr. *épilatoire*)

epiláție *s. f.* epilare. (< fr. *épilation*)

epilepsíe *s. f.* boală nervoasă manifestată prin accese de convulsii însoțite de pierderea cunoștinței și a sensibilității, halucinații etc. (< fr. *épilepsie*, lat., gr. *epilepsia*)

epiléptic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de epilepsie. (< fr. *épileptique*, lat. *epilepticus*)

epileptifórm, -ă *adj.* care se aseamănă cu epilepsia. (< fr. *épileptiforme*)

EPILEPTO- elem. „epilepsie“. (< fr. *épilepto-*, cf. gr. *epileptos*)

epileptogén, -ă *adj.* care determină crize de epilepsie. (< fr. *épileptogène*)

epileptoid, -ă *adj.* care prezintă aparențele epilepsiei. (< fr. *épileptoïde*)

epilóg *s. n.* 1. (*ant.*) alocuțiune în versuri pe care autorul unei opere dramatice, sau un actor o adresau publicului. • parte finală a unui discurs în care oratorul rezuma argumentele, încercând să câștige bunăvoința publicului. 2. parte finală a unei lucrări literare care cuprinde concluziile autorului, subliniază anumite idei sau face cunoscută evoluția viitoare a personajelor; încheiere. • (*fig.*) sfârșit, încheiere a unei acțiuni, întâmplări etc. (< fr. *épilogue*, lat. *epilogus*, gr. *epilogos*)

- epilogá** *vb. tr.* a face comentarii asupra unui fapt, eveniment etc.; a concluda. (<fr. *épiloguer*)
- epilogism** *s. n.* raționament prin care se trage concluzia asupra existenței sau naturii unui element necunoscut, pe baza existenței sau naturii unui element cunoscut; calcul, reflecție, examen. (<fr. *épilogisme*, gr. *epilogismos*)
- epilogistic**, -ă *adj.* apt de gândire; prudent. • (*gram.*) care marchează o concluzie. (<gr. *epilogistikos*)
- epimér** *s. m.* fiecare dintre cei doi izomeri ai unei monozaharide, care diferă între ei prin configurația a doi atomi de carbon, ceilalți atomi de carbon din moleculă având configurația identică. (<fr. *épimère*)
- epimerie** *s. f.* stereozimerie prezentată de epimeri. (<fr. *épimérie*)
- epimónă** *s. f.* comorație (2). (<fr. *épimone*, gr. *epimone*)
- epinefrină** *s. f.* adrenalină. (<fr. *épinéphrine*)
- epinicii** *s. f. pl. (ant.)* serbări la greci în cinstea victoriei repornate la marile jocuri. • (*sg.*) poem liric, odă în onoarea învingătorilor la concursuri. (<fr. *épinicies/s*)
- epipaleolitic**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) perioada care succede paleoliticului. (<fr. *épipaléolitique*)
- epipedón** *s. n.* orizont (4) care se formează la suprafața solului prin acumularea materiei organice sau aluvionare. (<fr. *épipedon*)
- epiplanctón** *s. n.* plancton din zona superficială a apelor. (<fr. *épiplancton*)
- EPIPLO-** *elem.* „epiplon”. (<fr. *épiplo-*, cf. gr. *epiploon*, care plutește)
- epiplócă** *s. f.* concatenatie (1). (<fr. *épipoque*)
- epiplocél** *s. n.* hernie a epiplonului. (<fr. *épiplocèle*)
- epiploítă** *s. f.* inflamație a epiplonului. (<fr. *épiploíte*)
- epiplón** *s. n.* ligament peritoneal care unește viscerele; omentum. (<fr. *épiplon*, gr. *epiploon*)
- epiploplexie** *s. f.* fixare a epiplonului la peretele abdomenului. (<fr. *épiploplexie*)
- epiplorafie** *s. f.* sutură a epiplonului. (<fr. *épiplorhaphie*)
- epiproiectór** *s. n.* aparat folosit pentru epiproiecție. (<fr. *épiprojecteur*)
- epiproiectie** *s. f.* proiecție prin reflexie a unor imagini, fotografii, scheme etc. existente pe un suport opac. (<fr. *épiprojection*)
- EPIRO-** *elem.* „scoarță terestră”, „mediu terestru”. (<fr. *épiro-*, cf. gr. *epiroi*, continent)
- epirogenetic**, -ă *adj.* referitor la epirogeneză. **o mișcări** -ce = mișcări oscilatorii de ridicare sau de scufundare ale scoarței terestre care se produc pe suprafețe întinse. (<germ. *epirogenetisch*)
- epirogeneză** *s. f.* proces de ridicare a unor porțiuni mari din scoarța terestră deasupra nivelului mării, datorită mișcărilor tectonice oscilatorii. (<fr. *épirogenèse*)
- epirót**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Epir. • (*s. n.*) dialect grec antic. (<fr. *épirote*)
- episcénium** *s. n.* construcție ca un etaj superior deasupra scenei, în teatrele antice. (<fr. *épiscénium*, lat. *episcenium*)
- episclerită** *s. f.* inflamație a tesutului celular care aco-peră sclerotică. (<fr. *épiscclérite*)
- episcóp** *s. n.* 1. aparat de proiecție prin reflexie a obiectelor opace. 2. (*mil.*) dispozitiv optic cu oglinzi, la tancuri, care permite cercetarea câmpului prin ferestrele de observare. (<germ. *Episkop*, fr. *épiscopé*)
- episcopál**, -ă *adj. (bis.)* referitor la episcop, la episcopat. (<fr. *épiscopal*, lat. *episcopalis*)
- episcopát** *s. n. (bis.)* rangul, demnitatea, funcția de episcop; durata sa, episcopie. (<fr. *épiscopat*, lat. *episcopatus*)
- episcopie** *s. f.* proiectare a obiectelor opace cu ajutorul episcopului. (<fr. *épiscopie*)
- episilogism** *s. n.* silogism dintr-un polisilogism care are ca premisă concluzia silogismului anterior (prosilogism). (<fr. *épisylogisme*)
- episód** *s. n.* 1. parte a acțiunii în vechea tragedie greacă, între două intervenții ale corului. • parte dintr-o operă literară circumscrisă la un singur moment, la înfățișarea unei singure situații. 2. diviziune a unei acțiuni dramatice (film serial etc.) 3. (*muz.*) secțiune mijlocie într-o tonalitate aparte, pe teme proprii, între părțile principale ale unei compoziții mari (sonată, rondo etc.) 4. întâmplare, incident. (<fr. *épisode*, gr. *episodion*)
- episódic**, -ă *adj.* care ține de episod. • întâmplător, incidental. (<fr. *épisodique*)
- epispadiás** *s. n.* malformație congenitală constând din deschiderea uretrei pe fața dorsală a penisului. (<fr. *épispadias*)
- epispástic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care produce revulsie. (<fr. *édispastique*)
- epistátic**, -ă *adj.* referitor la epistazie. **o genă** -ă = genă, dintr-o pereche de alele, care împiedică manifestarea unei gene dominante dintr-o altă pereche de alele. (<fr. *épistatique*)
- epistázis** *s. n.* hemoragie nazală; rinoragie. (<fr. *épistaxis*)
- epistazie** *s. f.* inhibare a unei gene nealelice de către o genă dominantă sau recesivă. (<fr. *épistastie*)
- EPISTEM(O)-** *elem.* „cunoaștere”. (<fr. *épistém/o-*, cf. gr. *episteme*, știință)
- epistémă** *s. f. (fil.)* schemă, configurație incoerentă care ar sta la baza cunoașterii. (<gr. *episteme*)
- epistémic**, -ă *adj.* referitor la cunoaștere, la știință. **o logică** -ă = ramură a logicii moderne care grupează încercările de formalizare a relațiilor logice dintre enunțurile care cuprind termeni epistemici (cunoaștere, opinie etc.). (<fr. *épistémique*)
- epistemológ**, -ă *s. m. f.* adept al epistemologiei. (<fr. *épistémologue*)
- epistemologie** *s. f.* parte a gnoseologiei care studiază procesul cunoașterii din cadrul diferitelor științe; teorie a cunoașterii științifice. (<fr. *épistémologie*)
- epistol** *s. n.* arhitravă. (<fr. *épistyle*, lat. *epistylum*)
- epistolár**, -ă **I. adj.** referitor la arta de a redacta scrisori; compus în stil de scrisoare. **II. s. n.** carte cu sfaturi și modele de cum se întocmesc scrisorile. • colecție de scrisori publicate. (<fr. *épistolaire*, lat. *epistolaris*)
- epistolă** *s. f.* 1. scrisoare. 2. poezie lirică cu caracter filozofic, moral etc. sub formă de scrisoare. (<lat. *epistola*)
- epistolier**, -ă *s. m. f.* autor de scrisori literare. • cel care excelează în arta epistolară. (<fr. *épistolier*)
- EPISTOLE-** *elem.* „scrisoare”. (<fr. *épistolo-*, cf. gr. *epistole*)
- epistolográf** *s. m.* autor de scrisori. (<it. *epistolografo*)
- epistolografie** *s. f.* 1. sistem de scriere vulgară la vechii egipteni. 2. arta de a redacta scrisori. (<fr. *épistolographie*)
- epistratég** *s. m.* funcționar-șef al unei epistrategii. (<fr. *épistratège*)
- epistrategie** *s. f.* diviziune administrativă în Egiptul din epoca romană. (<fr. *épistratègie*)
- epistrófă** *s. f.* 1. fel de întoarcere folosit în tactica militară a grecilor. 2. repetiție a unui cuvânt la sfârșitul unei fraze; epiforă (2). (<fr. *épistrophe*)
- epitáf** *s. n.* 1. (*ant.*) inscripție funerară în care se făcea elogiul celui decedat. • placă, monument funerar care cuprinde o asemenea inscripție. 2. poezioară compusă cu ocazia morții cuiva. (<fr. *építaphie*, lat. *epitaphium*, gr. *epitaphion*)
- epitágnă** *s. f. (ant.)* corp de infanteriști în falanga grecească. (<fr. *építagma*)
- epitalám** *s. n.* poem liric compus și cântat cu ocazia unei căsătorii. (<fr. *épithalame*, lat. *epithalamium*, gr. *epithalamion*)
- epitaxie** *s. f.* 1. proces fizico-chimic de creștere a unui strat monocristalin pe un suport de asemenea cristalin. 2. (*electron.*) metodă de dopaj care încorporează impuritățile pe un cristal de germaniu sau de siliciu. (<fr. *építaxie*)
- epitáză** *s. f.* parte a unei drame, urmând expoziției, în care se leagă intriga, conflictul. (<fr. *építase*)
- epitécă** *s. f.* partea superioară, mai mare, a unei valve. (<fr. *épithèque*)
- epiteliál**, -ă *adj.* al epiteliului. (<fr. *épithéíal*)
- epitelită** *s. f.* inflamație a epiteliului. (<fr. *épithéíite*)
- epiteloid**, -é *adj.* care seamănă cu epiteliul. (<fr. *épithéíloide*)
- epitelióm** *s. n.* tumoră malignă a țesutului epitelial. (<fr. *épithéíome*)
- epiteliomatóză** *s. f.* boală caracterizată prin dezvoltarea de epiteliome. (<fr. *épithéíliomatose*)
- epitelioză** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile caracterizate prin proliferări epiteliale. (<fr. *épithéílose*)
- epitéliu** *s. n.* 1. țesut vascular, alcătuit din unul sau mai multe straturi de celule, care formează învelișul pielii, al mucoaselor, glandelor etc. 2. strat de celule alungite

- care căpтуșește interiorul anumitor organe, la plante. (<fr. *épihélium*)
- epitelizare** *s. f.* acoperirea cu epiteliu a unei plăgi după cicatrizare. (după fr. *épihélisation*)
- epitermal**, -ă *adj.* (despre un proces hidrotermal) care reprezintă stadiul final al depunerii mineralelor din soluții magmatice fierbinți. (<fr. *épihermal*)
- epitét** *s. n.* figură de stil constând în alăturarea unui cuvânt de un altul pentru a-l lămuri, a-l determina cât mai nuanțat. • calificativ. (<fr. *épithète*, lat. *epithetum*, gr. *epitheton*)
- epitétic** *adj. 1.* (despre stil) încărcat cu epitete. 2. referitor la epitete. (<fr. *épithétique*)
- epiteză** *s. f. 1.* (med.) corecție a unei articulații defectuoase. 2. paragogă. (<fr. *épithèse*, gr. *epithesis*)
- epitimie** *s. f.* surescitare cerebrală. (<fr. *épithymie*)
- epitómă** *s. f. 1.* abreviere, rezumat al unei opere. 2. manual rezumativ de istorie. (<fr. *építome*, lat., gr. *epítome*)
- epitrit** *s. n.* vers greco-latin din trei silabe lungi și una scurtă. (<fr. *épitrítos*)
- epitrochiasm** *s. n.* figură de stil constând dintr-o serie de enunțuri nominale, formate din cuvinte monosilabice succesive și care se încheie cu un cuvânt bisilabic sau polisilabic. (<fr. *építrochiasme*, gr. *epitrochasmos*)
- epitrohlee** *s. f.* tuberozitate la partea inferioară a marginii interne a humerusului. (<fr. *építrochlée*)
- epitropă** *s. f.* concesie (2). (<fr. *építrope*, gr. *epitrope*)
- epiu** *s. n.* dig de piatră sau de niеле, construit de la malul unei ape curgătoare către larg, pentru a micșora lățimea acesteia sau a facilita depunerile aluvionare. (<fr. *épi*)
- epixil**, -ă *adj.* care crește pe arbori. (<fr. *épixyle*)
- epizeuxis** *s. n.* reluare imediată a unui cuvânt în propoziție sau în vers. (<fr. *épizeuxis*, gr. *epizeuxis*)
- EPIZIO-** elem. „vulvă, regiunea vulvară”. (<fr. *épizio-*, cf. gr. *epision*, *pubis*)
- epizocél** *s. n.* hernie inghino-vaginală. (<fr. *épizocèle*)
- epiziorafie** *s. f.* operație de suturare parțială a fețelor interne ale labiilor. (<fr. *épiziorraphie*)
- epizostenoză** *s. f.* strâmtare patologică a vulvei. (<fr. *épizosténose*)
- epizotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a regiunii vulvare. (<fr. *épizotomie*)
- epizoar** *s. n.* parazit pe pielea altui animal. (<fr. *épizoaire*)
- epizóic**, -ă *adj. 1.* care crește pe corpul animalelor. 2. (despre fructe, semințe, spori) care se răspândește fixându-se de corpul animalelor. (<fr. *épizoïque*)
- epizóm** *s. m.* fragment cromozomic, element neesențial al celulei. (<fr. *épísome*)
- epizónă** *s. f.* zonă de transformare metamorfică între suprafața Pământului și adâncimi de 4-6 km. (<fr. *épízone*)
- epizocór**, -ă *adj.* (despre plante) ale cărei semințe se răspândesc cu ajutorul animalelor, fixându-se pe suprafața lor exterioară. (<fr. *épizoochore*)
- epizoocorie** *s. f.* mod de răspândire a plantelor epizocore. (<fr. *épizoochorie*)
- epizoótic**, -ă *adj.* referitor la epizootie. (<fr. *épizootique*)
- epizootie** *s. f.* epidemie la animale. (<fr. *épizootie*)
- epizootológ**, -ă *s. m. f.* specialist în epizootologie. (<it. *epizootologo*)
- epizootologie** *s. f.* studiul epizootiilor. (<epizootie + -logie)
- epocál**, -ă *adj.* menit să marcheze o epocă. • de mare răsunet, memorabil. (<it. *epocale*)
- épocă** *s. f. 1.* perioadă din istorie marcată prin anumite evenimente și trăsături specifice importante. 0 a face ~ = a se impune la un anumit moment, a lăsa o amintire durabilă. 2. timp, moment, vreme (când se repetă ceva periodic). 3. subdiviziune a unei perioade geologice. (<fr. *époque*, gr. *epokhe*)
- epódă** *s. f. 1.* (în corurile tragediei grecești) parte lirică ce se cântă după strofă și antistrofă. 2. cuplet liric compus din versuri inegale. 3. mic poem satiric. (<fr. *épode*, lat., gr. *epodos*)
- epoláre** *s. f. 1.* aducere a armei în poziția de ochire și declanșare a focului. 2. execuție a unui epolment (2).
3. (mar.) devierea din plan a marginii unei table de bordaj sau de punte. (după fr. *épauler*)
- epolét** *s. m. 1.* accesoriu pe umerii uniformelor pe care se indică gradul și specialitatea militară. 2. extremitate superioară a vârfului unui catarg. (<rus. *epolet*, fr. *épaulette*)
- epolmént** *s. n. 1.* terasament care protejează o gură de foc și servanții, contra loviturilor inamicului. 2. (constr.) zid de susținere. (<fr. *épaulement*)
- eponichium** *s. n.* fâșie subțire a pliului de piele atașat la baza unghiei. (<lat. *eponychium*)
- eponim**, -ă *I. adj.* care dă numele său unui loc, unui oraș etc. *II. s. m. 1.* (ant.) magistrat care dădea numele său anului; primul dintre cei nouă arhonți ai Atenei sau unul dintre cei doi consuli ai Romei, care dădea numele său anului. 2. termen pentru desemnarea unei stațiuni arheologice unde a fost cercetată prima dată o cultură materială și care, ca urmare, a dat numele culturii. (<fr. *éponyme*, gr. *eponymos*)
- eponimie** *s. f.* funcția de eponim (II, 1). • listă a arhonților eponimi. (<fr. *éponymie*)
- epónj** *s. n.* țesătură specială, moale, cu aspect buretos, din care se fac prosoape, halate de baie etc. (<fr. *éponge*, burete)
- epopée** *s. f. 1.* poem epic în versuri, de mare întindere, în care se povestesc fapte eroice, legendare sau istorice, de o deosebită însemnătate pentru viața unui popor; (*p. ext.*) operă epică de mare amploare; epos. 2. șir de fapte, de întâmplări eroice, glorioase. (<fr. *épopée*, gr. *epopoia*)
- epopéic**, -ă *adj.* de epopee. (<it. *epopeico*)
- epópt** *s. m.* (în Grecia antică) inițiat în cultul secret eleusin. (<germ. *Epopt*, gr. *epoptes*)
- épos** *s. n.* epopee. • povestire, narațiune. • ansamblul principalelor motive epice proprii unei culturi. (<germ. *Epos*, gr. *epos*)
- eprubétă** *s. f.* tub de sticlă rezistentă închis la un capăt, în lucrări de laborator. (după fr. *épruvette*)
- epruvétă** *s. f.* piesă dintr-un anumit material pentru a fi supusă unor încercări în vederea determinării proprietăților acestuia; corp de probă. (<fr. *épruvette*)
- épsilon** *s. m.* a cincea literă (ε) a alfabetului grecesc, corespunzând sunetului *e*. (<fr. *epsilon*, cf. gr. *e psilon*, *e pur*)
- epuizá** *vb. I. tr., refl.* a (se) termina, a (se) isprăvi. *II. tr.* a lămuri complet, a termina discuțiile. *III. refl.* a se extenua. (<fr. *épuiser*)
- epuizábil**, -ă *adj.* care se poate epuiza. (<fr. *épuisable*)
- epuizánt**, -ă *adj.* care epuizează; extenuant. (<fr. *épuisant*)
- epuizmént** *s. n. 1.* epuizare. 2. evacuare cu pompele a apei dintr-o săpătură, dintr-un batardou. (<fr. *épuisement*)
- epulidă** *s. f.* epulis. (<fr. *épulide*)
- épulis** *s. n.* tumoră inflamatorie a mucoasei gingivale; epulidă. (<fr. *épulis*)
- epulón** *s. m.* (la romani) preot însărcinat cu organizarea solemnităților religioase publice, a oștețelor sacre și, mai târziu, a jocurilor publice. (<fr. *épulon*, lat. *epulo*)
- epulótic**, -ă *adj.* (despre remedii) care cicatrizează. (<fr. *épulotique*, gr. *epoulotikos*)
- epurá** *vb. tr. 1.* a curăța de substanțele, de corpurile nefolositoare ori dăunătoare, a purifica apa, spre a o face potabilă. 2. a îndepărta dintr-o instituție, întreprindere etc. elementele necorespunzătoare; a concedia; (*fam.*) a exclude; (cu privire la fondul unei biblioteci) a îndepărta cărțile necorespunzătoare din punct de vedere științific sau politic. (<fr. *épurer*)
- epurativ**, -ă *adj.* de natură a epura, purificator. (<fr. *épuratif*)
- epurátor** *s. n.* aparat, instalație care servește la îndepărțarea impurităților dintr-un material solid sau fluid (apă, gaze, aer, benzină etc.). (<fr. *épurateur*)
- epuráție** *s. f.* epurare. (<fr. *épuration*)
- epură** *s. f.* desen liniar care reprezintă la scară, pe unul sau mai multe planuri, proiecțiile diferitelor părți ale unei figuri cu trei dimensiuni. (<fr. *épure*)
- epustufánt**, -ă *adj.* (livr.) uluitor, uimitor, nemaipomenit, grozav. (<fr. *époustouflant*)
- equisétum** *lecvize*-/ *s. m.* arbore fosil cu rizomi subterani, de pe care se dezvoltă tulpinile aeriene cu ramuri și frunze în verticil; coada-calului. (<fr., lat. *equisetum*)

equus /écvus/ s. n. inv. gen de mamifere imparicopitate: calul, măgarul, zebra etc. (<lat. *equus*)
 -**ér**¹ v. -ar².
 -**ér**², -**érá**-**ită** v. or².
eradică vb. tr. a smulge din rădăcini, a dezlădăcina; (p. ext.) a stârpi, a desființa, a extirpa. (<lat., it. *eradicare*, fr. *éradiquer*)
eradicabil, -**ă** adj. care poate fi eradicat. (<fr. *éradicable*)
eradicăție s. f. eradicare. (<fr. *éradication*)
 -**erást**, -**erastie** elem. „iubire, dragoste”. (<fr. *-eraste*, -*erastie*, cf. gr. *erastes*, îndrăgostit)
erată s. f. listă adăugată la sfârșitul unei cărți, conținând semnalarea și îndreptarea greșelilor de tipar; corrigenda. (<fr., lat. *errata*)
eratic, -**ă** adj. care nu este fix; rătăcitor, neregulat. **o bloc** ~ = bloc de piatră de dimensiuni mari, adus de ghețari și rămas într-un anumit loc în urma retragerii acestora. (<fr. *erratique*, lat. *erraticus*)
éřă s. f. I. perioadă istorică marcată de un eveniment deosebit, de la care se începe numărătoarea anilor. • epocă de la care începe o nouă ordine a lucrurilor. 2. (geol.) ficcare dintre marile diviziuni ale istoriei Pământului. (<fr. *ère*, lat. *aera*)
erbacée adj., s. f. (plantă) cu tulpina subține, nelignificată, cu aspect de iarbă. (<fr. *herbacé*, lat. *herbaceus*)
ERBI- elem. „iarbă”. (<fr. *herbi-*, cf. lat. *herba*)
erbicid, -**ă** adj., s. n. (substanță) care distruge buruienile din culturi. (<fr. *herbicide*)
erbicidă vb. tr. a aplica erbicide pe un teren. (<*erbicid*)
éřbiu s. n. element din grupa lantanidelor. (<fr. *erbium*, germ. *Erbium*)
erbivór, -**ă** I. adj., s. n. (mamifer) care se hrănește cu ierburi. II. s. n. pl. ordin de mamifere care se hrănesc numai cu vegetale. (<fr. *herbivore/s*)
erboriză vb. tr. a culege diferite plante pentru a le studia. (<fr. *herboriser*)
eréb s. n. (mit.) loc întunecat, subteran, unde era împărăția morților. (<lat. *erebum*, gr. *erebos*)
eréct, -**ă** adj. (biol.) despre organe) drept, ridicat în sus; vertical. (<lat. *erectus*)
eréctil, -**ă** adj. referitor la erecție; capabil de erecție. (<fr. *érectile*)
erectór, -**oare** I. adj., s. m. (mușchi, nerv) care servește la ridicarea anumitor organe. II. s. n. mașină de lucru folosită la ridicarea și așezarea în poziție definitivă a pieselor prefabricate grele. (<fr. *érecteur*)
erécție s. f. stare de umflare a anumitor țesuturi organice, provocată de un aflix de sânge, îndeosebi a corpilor cavernoși ai penisului. (<fr. *érection*, lat. *erectio*)
ERED(O)- elem. „ereditate”, „moștenire”. (<fr. *héréd-*, cf. lat. *heres*, -*dis*, moștenitor)
eréde s. m. moștenitor. (<lat. *heres*, -*dis*, it. *erede*)
ereditár, -**ă** adj. I. care se transmite prin ereditate. 2. (despre bunuri) care se transmit prin moștenire. (<fr. *héréditaire*, lat. *hereditarius*)
ereditáte s. f. I. transmitere din generație în generație a anumitor caractere. 2. succesiune, moștenire. (<fr. *hérédité*, lat. *hereditas*)
eredobiologie s. f. ramură a biologiei care studiază fenomenele eredității și variabilității organismelor vii. (<fr. *hérédobiologie*)
eredopátie s. f. afecțiune moștenită sau transmisă ereditar. (<fr. *hérédopathie*)
eredosifilis s. n. sifilis ereditar. (<fr. *hérédosyphilis*)
eremít s. m. sihastru; ermit. (<fr. *éřemite*, lat. *eremita*, gr. *eremites*)
eremitism s. n. mod de viață al eremiților. (<fr. *éřemitisme*)
EREMO- elem. „deșert, gol, pustiu, izolat”. (<fr. *éřemo-*, cf. gr. *eremos*)
eremofil, -**ă** adj., s. f. (plantă) care se dezvoltă în stepe și deșerturi. (<fr. *éřemophile*)
eremofite s. f. pl. plante xerofite care cresc în deșerturi. (<fr. *éřemophytes*)
erépsină s. f. diastază a intestinului subțire, care transformă peptonele în aminoacizi. (<fr. *éřepsine*)
erétism s. n. I. excitație a sistemului nervos senzitiv. **o ~ cardiac** = stare de hiperexcitabilitate cardiacă, la tineri, care se manifestă prin puls rapid și neregulat. 2.

(fig.) exaltare violentă a unei pasiuni. (<fr. *éřéthisme*, gr. *erethismos*)
eréutofobie s. f. teamă obsedantă de a roși în public; cromatofobie, eritrofobie (2). (<fr. *eréuthophobie*)
-eréză elem. „luaie, prindere”. (<fr. *-éřese*, cf. gr. *airein*, a smulge)
eréziah s. m. șef al unei secte eretice; autor al unei erézii. (<fr. *hérésiarque*, lat. *haeresiarcha*)
erézie s. f. I. concepție, opinie religioasă, filozofică sau politică contrară dogmelor, principiilor esențiale ale unei doctrine oficiale. 2. (fig.) rătăcire, abatere, greșeală, eroare. (<fr. *hérésie*, lat. *haeresis*)
erę¹ s. m. unitate de măsură pentru energie, lucru mecanic și căldură egală cu lucrul mecanic efectuat de o forță de o dină care își deplasează punctul de aplicație cu 1 cm. (<fr. *erg*, gr. *ergon*)
erę² s. n. deșert de nisip acoperit cu dune, în Sahara, Peninsula Arabică etc. (<fr. *erg*)
ERGAST(O)- elem. „care elaborează, care transportă”. (<fr. *ergast/o-*, cf. gr. *ergastes*, muncitor)
ergasterie s. f. (ant.) atelier meșteșugăresc în Atena, care exploata munca sclavilor. (<fr. *ergasterie*)
ergastoplásmă s. f. organit celular endoplasmatic, pe care se însiră ribozomii. (<fr. *ergastoplasme*)
ergatív s. n. caz gramatical, în unele limbi flexionare, care indică subiectul unei acțiuni ce se exercită asupra unui obiect. (<fr. *ergatif*)
ERGO-, -**ergie** elem. „muncă, activitate, energie”. (<fr. *ergo-*, -*ergie*, cf. gr. *ergon*)
ergocalciferól s. m. vitamina D₂. (<fr. *ergocalciférol*)
ergociclu s. n. cadru metalic fix, cu pedale, asemănător bicicletei, pentru exerciții fizice. (<fr. *ergo-* + *biciclu*)
ergódic, -**ă** adj. (despre o ipoteză) care presupune că realizarea izolată a unui proces aleatoriu staționar este statistic reprezentativă pentru realizările posibile. (<fr. *ergodique*)
ergodicitáte s. f. proprietate a unui proces aleatoriu staționar care satisface ipoteza ergodică. (<fr. *ergodicité*)
ergogenéză s. f. (biol.) ansamblu de factori care condiționează creșterea. (<fr. *ergogenése*)
ergográf s. n. aparat pentru înregistrarea activității musculare. (<fr. *ergographe*)
ergografie s. f. I. metodă de înregistrare grafică a stării de oboselă a unui mușchi. 2. descriere a elementelor și aspectelor materiale ale vieții unei comunități etnice, a civilizației și tehnicii muncii. (<fr. *ergographie*)
eręól s. m. orice materie chimică susceptibilă de a intra în compoziția unui amestec fuzant. (<fr. *ergol*)
ergologie s. f. știință despre bunurile materiale ale culturii. (<germ. *Ergologie*)
ergométric, -**ă** adj. referitor la ergometrie. **o bicicletă ~ă** = aparat în formă de bicicletă fără roți, pentru aprecierea adaptării la efort în diferite sectoare de muncă și discipline sportive. (<fr. *ergométrique*)
ergometrie s. f. disciplină care se ocupă cu determinarea lucrului mecanic în timpul unui efort fizic. (<fr. *ergométrie*)
ergométru s. n. aparat folosit în ergometrie. (<fr. *ergomètre*)
eręónă s. f. denumire generică pentru substanțe cu activitate fiziologică (hormoni, vitamine, enzime). (<fr. *ergone*)
ergonomie s. f. știință care studiază relațiile dintre om, mașină și mediul de muncă. (<fr. *ergonomie*)
ergonomist, -**ă** s. m. f. specialist în ergonomie. (<fr. *ergonomiste*, engl. *ergonomist*)
ergospirométru s. n. aparat pentru examinat funcțiile respirației. (<fr. *ergo-* + *spirométru*)
eręosteról s. m. sterol din țesuturile animale și vegetale care, prin iradiere cu radiații ultraviolete, se transformă în vitamina D₂. (<fr. *ergostérol*)
eręót s. n. I. formație vegetală parazită, veninoasă, sub formă de mici puncte pe spicul unor graminee. 2. boală criptogamică a cerealelor (secara), caracterizată prin formarea de ergoturi (1); comul secarei. 3. (anat.) proeminență medulară a fiecărui ventricul lateral al creierului. (<fr. *ergot*)
eręotá vb. tr. a șicana, a săcăi pentru fleacuri. (<fr. *ergoter*)
eręotamină s. f. alcaloid obținut din secara-cornuță. (<fr., engl. *ergotamine*)

ergoterapeut *s. m.* medic specialist în ergoterapie. (< fr. *ergothérapeute*)

ergoterapie *s. f.* tratament al unor boli psihice prin muncă manuală. (< fr. *ergothérapie*)

ergotină *s. f.* alcaloid toxic din comul secarei, care provoacă contractia mușchilor și este hemostatic; ergotoxină. (< fr. *ergotine*)

ergotism ¹ *s. n.* manie de a săcăi, de a șicana. (< fr. *ergotisme*)

ergotism ² *s. n.* intoxicație gravă cu ergotină. (< fr. *ergotisme*)

ergotoxină *s. f.* ergotină. (< fr. *ergotoxine*)

ergotropie *s. f.* stare determinată de intensitatea proceselor de combustie și apărare generală a organismului. (< fr. *ergotropie*)

ericacee *s. n. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale: afinul, rododendronul și azaleele. (< fr. *éricacées*)

erijă *vb. refl.* a-și aroga ilegal o autoritate, un rol, a se da drept... (< fr. *ériger*)

erinaceide *s. n. pl.* familie de mamifere insectivore având corpul acoperit cu țepi. (< fr. *erinacéidés*)

erinacéu, -*ée* *adj.* cu ghimpi, asemănător cu un arici. (< fr. *erinacé*, lat. *erinaceus*)

erinii *s. f. pl.* (la greci) divinități ale infernului menite să pedepsească crimele, reprezentate cu părul răvășit, împletit cu șerpi; (la romani) furii. (< fr. *érinnyes*, gr. *Erinyes*)

erinofilie *s. f.* ramură a filateliei care studiază colecțiile de viniete fără valoare poștală. (< fr. *érinophilie*)

eriocór, -*ă* *adj.*, *s. f.* (plantă) ale cărei semințe se răspândesc cu ajutorul animalelor, agățate de lâna lor. (cf. gr. *erion*, lână)

erisifacée *s. f. pl.* familie de ciuperci parazite, care provoacă diverse boli la unele plante. (< fr. *erisifacées*)

eristic, -*ă* *I. adj.* referitor la eristică. *O școală -ă* = nume dat școlii filozofice din Megara (Grecia antică), datorită înclinării ei spre controverse. *II. s. m. f.* adept al eristicii. *III. s. f.* arta de a controversa, cu argumente subtile sau artificii sofistice. (< fr. *éristique*, gr. *eristikos*)

eritabilitate *s. f.* capacitatea de a se transmite de la o generație la alta. (după fr. *hérédité*, moștenire)

eritem *s. n.* înroșire a pielii, ca urmare a unei congestii. (< fr. *érythème*, gr. *erythema*)

eritematós, -*oasă* *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de eritem. (< fr. *érythémateux*)

ERITR(O)- *elem.* „roșu”, „hematie”. (< fr. *érythro-*, cf. gr. *erythros*)

eritrasmă *s. f.* afecțiune cutanată parazitată datorată unei ciuperci, caracterizată prin apariția unor placarde roșii-brune, fin scuamoase. (< fr. *erythrasma*)

eritremie *s. f.* boală caracterizată prin mărirea numărului de globule roșii din sânge și printr-o hiperplazie a măduvei osoase; poliglobulie. (< fr. *érythémie*)

eritrină *s. f.* 1. antibiotic izolat din eritrocitele mamiferelor, cu efect asupra bacteriilor difterice. 2. pigment roșu specific algelor roșii și în talul unor licheni. (< fr. *érythrine*)

eritrișm *s. n.* colorație congenitală roșcată a părului. (< fr. *érythrisme*)

eritroblăst *s. m.* celulă mamă a eritrocitelor, care comportă încă un nucleu. (< fr. *érythroblaste*)

eritroblastemie *s. f.* boală caracterizată prin prezența eritroblaștilor în sânge. (< fr. *érythroblastémie*)

eritroblastóm *s. n.* mielom cu eritroblaști. (< fr. *érythroblastome*)

eritroblastopenie *s. f.* diminuare sau încetare a formării eritroblaștilor. (< fr. *érythroblastopénie*)

eritroblastoză *s. f.* prezența patologică a eritroblaștilor în sânge. (< fr. *érythroblastose*)

eritrocit *s. n.* hematie. (< fr. *érythrocyte*)

eritrocitóză *s. f.* creștere a numărului de eritrocite în sânge. (< fr. *érythrocytose*)

eritrodermie *s. f.* dermatoză generalizată caracterizată printr-o însușire intensă a pielii. (< fr. *érythrodermie*)

erutrodonție *s. f.* maladie congenitală constând din colorarea în roșu a dinților. (< fr. *érythrodontie*)

eritrofragie *s. f.* fagocitoză a globulelor roșii. (< fr. *érythrophagie*)

eritrofil, -*ă* *adj.* (despre celule) cu afinitate pentru coloranții roșii. (< fr. *érythrophile*)

eritrofilă *s. f.* pigment roșu din frunze și din talurile unor alge. (< fr. *érythrophille*)

eritrofobie *s. f.* 1. teamă patologică de culoarea roșie. 2. eretofobie. (< fr. *érythrophobie*)

eritrolecemie *s. f.* formă de leucoză constând în asocierea de poliglobulie și leucemie, care evoluează paralel; eritroleucoză. (< fr. *érythro-leucémie*)

eritroleucoză *s. f.* eritroleucemie. (< fr. *érythro-leucose*)

eritroliză *s. f.* distrugere a globulelor roșii. (< fr. *érythrolyse*)

eritromelie *s. f.* boală cronică a pielii la nivelul extremităților corpului. (< fr. *érythromélie*)

eritromicmă *s. f.* antibiotic puternic, activ mai ales în infecțiile stafilococice severe. (< fr. *érythromycine*)

eritromieloblastóm *s. n.* mielom dezvoltat de mieloblaști și de mielocite. (< fr. *érythromyéloblastome*)

eritropatie *s. f.* denumire generică dată bolilor globulelor roșii. (< fr. *érythropathie*)

eritropemie *s. f.* scădere a numărului globulelor roșii din sânge. (< fr. *érythropénie*)

eritroplazie *s. f.* dermatoză pe mucoase, sub formă de pete roșii, lucitoare, nedureroase, care se transformă de obicei într-un epitelom. (< fr. *érythroplasie*)

eritropoiéză *s. f.* proces de formare a hematiilor. (< fr. *érythropoïèse*)

eritropsie *s. f.* defect de vedere constând în a percepe obiectele colorate în roșu. (< fr. *érythropisie*)

eritropsină *s. f.* pigment roșu în celulele din retină. (< fr. *érythropsine*)

eritrotaxină *s. f.* toxină care acționează asupra globulelor roșii. (< fr. *érythrotaxine*)

eritroză *s. f.* 1. aspect roșu congestiv al pielii și al mucoaselor. • hiperplazie a țesuturilor formatoare de hematii. 2. monozaharidă cu patru atomi de carbon. 3. predispoziție de a roși. (< fr. *érythrose*)

eritrozină *s. f.* materie colorantă roșie, formată prin acțiunea iodului asupra fluorazeinei, folosită ca sensibilizator fotografic. (< fr. *éritrosine*)

eritrurie *s. f.* colorare în roșu a urinei, datorită hemoglobinei sau a unui pigment colorat introdus în organism. (< fr. *érythurie*)

erizipél *s. n.* dermatită infecțioasă, datorată unui streptococ, manifestată prin inflamarea și înroșirea unei părți din piele și prin febră. (< fr. *érysipèle*)

erizipelatós, -*oasă* *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de erizipel. (< fr. *érysipélateux*)

ermetic, (-*ă*) *adj.* 1. care astupă, etanșează perfect. 2. (fig.) greu de înțeles, obscur, impenetrabil. 3. referitor la alchimie. • ezoteric. (< fr. *hémétique*)

ermetism *s. n.* 1. caracterul a ceea ce este ermetic (2). 2. direcție estetică (după primul război mondial) care cultiva deliberat (în poezie) un limbaj excesiv intelectualizat, cifrat, adesea ininteligibil. 3. ansamblul doctinelor ezoterice ale alchimistilor. (< fr. *hermétisme*)

ermetist, -*ă* *s. m. f.* scriitor adept al ermetismului. (< fr. *hermétiste*)

ermetiză *vb. tr.* a da un caracter ermetic (2). (< fr. *hermétyser*)

ermetizánt, -*ă* *adj.* care ermetizează. (< fr. *hermétisant*)

ermít *s. m.* eremit. (< fr. *ermite*)

ermitáj *s. n.* 1. locuința unui ermit; sihăstrie; (p. ext.) loc retras. 2. mic palat izolat. (< fr. *ermitage*)

eroáre *s. f.* 1. lipsă de concordanță între percepții și realitatea obiectivă; cunoștință falsă, denaturată; greșeală. *O a induce* (pe cineva) *în* ~ = a amăgi, a înșela. 2. (jur.) reprezentare greșită asupra unei situații de fapt, ori asupra existenței unui act normativ. 3. diferența dintre valoarea măsurată și cea reală a unei mărimi. (< fr. *erreur*, lat. *error*)

erodă *vb. tr., refl.* 1. a produce, a suferi o eroziune; a (se) uza prin frecare. 2. (fig.) a (se) degrada. (< fr. *éroder*, lat. *erodere*)

erodábil, -*ă* *adj.* care poate fi erodat. (< fr. *érodable*)

erodánt, -*ă* *adj.* care roade (prin acțiune chimică). (< fr. *érodant*)

erogén, -*ă* *adj.* (despre zone ale corpului) susceptibil a produce o excitație sexuală. (< fr. *érogène*)

eróic, -*ă* *I. adj.* propriu eroilor; cu calități de erou. • măreț, grandios. • (despre poezii, poeme etc.) care cântă, povestește faptele unui erou. *II. s. n.* formă de manifestare

- a sublimului, expresie viguroasă a unirii idealului etic cu cel estetic. (<fr. *héroïque*)
- eroicitate** *s. f.* caracter eroic. (<fr. *héroïcité*)
- eróico** *adv. (muz.)* eroic. (<it. *eroico*)
- eróicomic**, -ă *adj.* care este în același timp eroic și comic. *o poem ~ =* poem-epopee care are un subiect comic. (<fr. *héroi-comique*, lat. *heroicus*)
- eroină** *s. f.* 1. femeie plină de curaj eroic, de spirit de sacrificiu, abnegație în muncă etc. 2. personaj feminin al unei opere literare; femeie, personaj principal al unei întâmplări. (<fr. *héroïne*, lat. *heroine*)
- eroism** *s. n.* comportare deosebită care se manifestă prin săvârșirea de fapte mari în împrejurări grele (în război); atitudine, faptă de erou; vitejie. (<fr. *héroïsme*)
- eróiză** *vb. tr.* a investi cu caracter eroic. (<fr. *héroïser*)
- erónát**, -ă *adj.* greșit, inexact. (<fr. *erroné*)
- erologie** *s. f.* parte a mitologiei care se ocupă cu studiul eroului creator de civilizație și cultură. (<erou + -logie)
- ✓ **éros** *s. n.* 1. dragoste, iubire; (*spec.*) dragoste senzuală; motiv erotic în literatură. 2. ansamblul dorințelor sexuale, considerate din punct de vedere psihanalitic; libido. • ansamblul instinctelor de conservare și perpetuare. (<fr. *éros* *II*, germ. *Eros*)
- ✓ **EROT(O)-** *elem.* „plăcere sexuală, iubire fizică”. (<fr. *érotol-*, cf. gr. *eros*, -otos)
- erotemátic**, -ă *1. adj.* despre metode de argumentare sau de învățare care procedază prin întrebări. *II. s. f.* metodă de a afla adevărul prin întrebări. (<fr. *érotématique*, germ. *erotematisch*, *II/ Erotematik*)
- erótic**, -ă *1. adj.* referitor la dragoste; de iubire. • (despre opere literare) care conține sentimente de dragoste; care cântă dragostea. *II. s. f.* totalitatea operelor literare care cântă sentimentul iubirii. (<fr. *érotique*, gr. *erotikos*)
- erotism** *s. n.* 1. caracter erotic. 2. (*med.*) dragoste maladivă; senzualism. (<fr. *erotisme*)
- erótiză** *vb. tr. I.* a face să devină erotic. 2. a da un caracter, o coloratură erotică. (<fr. *érotiser*)
- erótológ**, -ă *s. m. f.* specialist în erologie. (<fr. *érotologue*)
- erologie** *s. f.* studii științifice al eroului și al operelor eroice. (<fr. *érotologie*)
- erotomán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* obsedat sexual. (<fr. *érotomane*)
- erotomanie** *s. f.* psihopatie caracterizată prin predominarea ideilor sexuale; obsesie sexuală. (<fr. *érotomanie*)
- erotopatie** *s. f.* denumire generică pentru orice tulburare în sfera pulsionilor sexuale. (<eroto- + -patie)
- eróu** *s. m. I. (ant.)* personaj mitologic născut dintr-un muritor și o zeitate, înzestrat cu puteri supraomenești sau celebru prin faptele sale; semizeu. 2. persoană care se distinge prin vitejie și curaj excepțional în războaie sau în împrejurări deosebit de grele etc. • ostaș căzut pe câmpul de luptă. 3. om deosebit prin calitățile sale morale și prin acțiunile sale, care se distinge în mod special într-un anumit domeniu. 4. personaj al unei opere literare. • personaj principal al unei întâmplări. (<fr. *héros*, lat. *heros*)
- eroziúne** *s. f.* 1. roadere a solului, a rocilor sub acțiunea diferențelor agenți externi. • (*p. ext.*) roadere, tocire, uzură. 2. uzură a conductelor sau a aparatelor metalice datorită frecării fluidelor de presiuni acestora. 3. ulcerare ușoară, superficială a pielii sau a mucoaselor. 4. (*fig.*) degradare progresivă, uzură lentă. (<fr. *érosion*, lat. *erosio*)
- eróziv**, -ă *adj.* care produce eroziune (1). (<fr. *érosif*)
- erózivitate** *s. f.* însușirea de a fi eróziv. • măsură în care un sol este expus eroziunii agenților naturali. (<engl. *erosivity*)
- ERPETO-** *elem.* „reptilă, șarpe”. (<fr. *erpéto-*, cf. gr. ✓ *herpeton*)
- erpetóid**, -ă *adj.* în formă de șarpe. (<fr. *erpétoïde*)
- erpetológ**, -ă *s. m. f.* specialist în erpetologie. (<fr. *erpétologie*)
- erpetologie** *s. f.* parte a zoologiei care studiază reptilele și amfibienii. (<fr. *erpétologie*)
- erubescént**, -ă *adj.* (despre fructe etc.) care se înroșește; roșcat (<fr. *érubescents*, lat. *erubescens*)
- erubescéntă** *s. f.* însușirea de a fi erubescént. (<fr. *érubescence*, lat. *erubescencia*)
- ERUCI-** *elem.* „omidă”. (<fr. *éruci-*, cf. lat. *eruca*)
- erúic** *adj.* acid ~ = acid nesaturat în gliceride și în uleiul din semințele de rapiță și de muștar. (<engl. *erucic*)
- erucifórm**, -ă *adj.* (despre larva unor insecte, organele unor plante) de forma unei omizi. (<fr. *éruciforme*)
- erucivórv**, -ă *adj.* (despre păsări) care se hrănește cu omizi. (<fr. *érucivore*)
- eructá** *vb. intr.* a răgâi. (<fr. *éructer*, lat. *eructare*)
- eructáție** *s. f.* eliminare de gaze din stomac, însoțită de zgomot, prin esofag și cavitatea bucală; răgâială. (<fr. *éructation*, lat. *eructatio*)
- erudit**, -ă *adj.* (și *s.*) care posedă cunoștințe vaste; învățat, savant. • (despre opere științifice) care dovedește erudiție. (<fr. *érudit*, lat. *eruditus*)
- eruditísim**, -ă *adj. (livr.)* foarte erudit. (<it. *eruditissimo*)
- erudiție** *s. f.* cunoaștere temeinică, aprofundată a unei sau a mai multor științe; cultură vastă. (<fr. *érudition*, lat. *eruditio*)
- ✓ **erumpént**, -ă *adj.* (despre fructe) care se deschide brusc prin rupere. (<lat. *erumpens*)
- erúpe** *vt. intr. I.* (despre magmă, petrol etc.) a face erupție; a țâșni, a izbucni. 2. (despre pete, bășicuțe pe piele, caracteristice unor boli) a apărea. (după lat. *erumpere*)
- eruptív**, -ă *adj. I.* de, din erupție; (despre roci) de origine vulcanică. • (*fig.*; despre oameni și manifestările lor) violent, impetuos, vulcanic. 2. (despre boli) însoțit de o erupție. (<fr. *éruptif*)
- eruptívism** *s. n.* ansamblu de fenomene legate de erupțiile vulcanice. (<fr. *éruptivisme*)
- eruptivitate** *s. f.* ansamblul condițiilor proprii unei erupții (1). (<fr. *éruptivité*)
- erúptie** *s. f.* 1. ieșire bruscă și violentă din pământ a unui gaz, a țicului, a lavei etc. *O ~ vulcanică* = ansamblul fenomenelor legate de migrarea magmei și de revărsarea ei sub formă de lavă; vulcanism. 2. ~ solară = creștere bruscă a strălucirii unei regiuni a cromosferii. 3. apariție pe piele a unor pete roșii sau a unor bășicuțe în cazul unor boli. (<fr. *éruption*, lat. *eruptio*)
- erzáť** *s. n.* surogat (de cafea). (<germ. *Ersatz*)
- Vesaveráj** *s. n.* (rugbi) diferența dintre punctele înscrise de o echipă și cele primite. (<escu + -averať)
- ése *suf.* „propriu, în felul lui...”. (<fr. -esque, lat. -iscum, it. -esco)
- ✓ **escabeau** /escabó/ *s. n.* 1. scăunăș de bucătărie (fără brațe și spătar); taburet. 2. scară mică, portativă. (<fr. *escabeau*)
- ✓ **escadră** *s. f. I.* mare unitate navală de luptă, compusă din portavioane, crucișătoare, nave purtătoare de rachete etc. • grupare navală din 4-8 nave de același tip. 2. mare unitate militară de aviație. (<fr. *escadre*)
- ✓ **escadrílă** *s. f.* subunitate tactică a unui regiment de aviație, compusă din câteva patrule. • grupare compusă din 3-4 nave de luptă (distrugătoare, vedete, dragoare). (<fr. *escadrille*)
- ✓ **escadrón** *s. n. I.* subunitate de cavalerie sau blindate, echivalentă companiei. 2. unitate a armatei americane a aerului. (<rus. *eskadron*, fr. *escadron*)
- ✓ **escaladá** *vb. tr. I.* a se cățăra pe un zid înalt, pe un obstacol, pe un munte. 2. a lua cu asalt. 3. (*fig.*) a întei, a crește, a intensifica, a extinde treptat o acțiune, un conflict. (<fr. *escalader*)
- ✓ **escaladá** *s. f. I.* escaladare; cățărare, ascensiune. 2. ramură a alpinismului constând din ascensiuni în cursul cărora sportivul se cățăra prin mijloace proprii, prize și reazeme naturale pe care i le oferă stânca. 3. (*fig.*) creșterea rapidă în intensitate, în amploare a unui fenomen social etc. (<fr. *escalade*)
- ✓ **escalatár** *s. n.* scară rulantă, cu trepte mișcătoare, care transportă oameni de la un nivel la altul. (<fr., engl. *escalator*)
- ✓ **Escalá** *s. f.* staționare temporară a unei (aero)nave pentru aprovizionare, control, reparație, pentru debarcarea sau îmbarcarea călătorilor etc.; (*p. ext.*) oprire. • port, localitate unde se face această oprire. (<fr. *escale*)
- ✓ **escalóp** *s. n.* preparat alimentar din mușchi de vițel sau din pește, fierți în sos de vin. (<fr. *escalope*)
- ✓ **escamotá** *vb. tr. I.* a face să dispară ceva pe nesimțite. • (*fig.*) a ascunde, a denatura, a falsifica. 2. a introduce trenul de aterizare al unui avion, în timpul zborului. (<fr. *escamoter*)
- ✓ **escamotábil**, -ă *adj.* care poate fi escamotat. (<fr. *escamotable*)

- V escamotaj** *s. n.* 1. escamotare. 2. acrobație nautică cu caiacul, într-o întoarcere cu ambarcația și o revenire. (<fr. *escamotage*)
- V escamoteur** *-ă s. m. f. (rar)* scamator la circ. (<fr. *escamoteur*)
- V escapadă** *s. f.* ieșire pe furis, nepermisă, de scurtă durată, pentru distracție; aventură; petrecere organizată cu această ocazie. (<fr. *escapade*)
- V escapism** *s. n.* concepție filozofică și etică ce preconizează evadarea din cotidian prin contemplarea „esențelor spirituale”, căutarea unui refugiu în atemporalitate. (<engl. *escapisme*)
- V escapist** *-ă adj., s. m. f. (adept)* al escapismului. (<engl. *escapist*)
- V escară** *s. f.* crustă negricioasă care se formează pe piele, pe plăgi prin mortificarea țesuturilor superficiale. (<fr. *escarre*)
- V escarifică** *vb. tr.* a forma o escară. (<fr. *escarifier*)
- V escarpament** *s. n.* pantă abruptă. (<fr. *escarpement*)
- V escarpăre** *s. f.* executare a barajelor antitanc. (după fr. *escarpement*)
- V escarpăt** *-ă adj.* (despre un mal, un drum etc.) abrupt, povănit, înclinat. (<fr. *escarpé*)
- V escărpă** *s. f.* excavare în versantul dinspre inamic al unei fortificații, executată în scopul mării înclinării pantei. (<fr. *escarpe*)
- V escarpén** *adj. inv., s. m.* (pantof de damă) decupat, cu talpă foarte subțire. (<fr. *escarpin*)
- escént** *-ă suf.* „care capătă calitatea de...” „care începe să...” (<fr. *-escent*, cf. lat. *-escentum*)
- V eschilă** *s. f.* mic fragment dintr-un os fracturat. (<fr. *eschille*)
- V eschilós, -oasă** *adj.* care prezintă eschile. (<fr. *eschilleux*)
- V eschimos** *-ă I. s. m. f. (pl.)* populație de tip mongoloid care trăiește în regiunile arctice din America și Groenlanda. **II. adj.** care aparține acestei populații. • (*s. f.*) limbă vorbită de eschimosi. (<fr. *esquimau*)
- V eschivă** *vb. I. refl.* a se sustrage de la îndeplinirea unei obligații, a se da în lături, a se feri. • a se retrage pe furis. **II. tr. (sport)** a evita o lovitură. (<fr. *esquiver*)
- V eschivă** *s. f.* eschivare. • (*box*) mijloc de a evita o lovitură prin deplasarea corpului, aplecarea capului etc. (<fr. *esquive*)
- V escobar** *s. m.* om care uezază de șiretlicuri; om viclean, chițbușar; ipocrit. (<fr. *escobar*)
- escontare** *s. f. (fin.)* operație prin care se diminuează primele încasate anterior la asigurările de viață cu dobândă compusă pe care asiguratorul le obține de la instituția de credit. (după fr. *escompte*)
- V escopătă** *s. f.* veche armă de foc portativă, cu țevă evazată. (<fr. *escopette*)
- V escortă** *vb. tr. I.* a însoți, a păzi cu escortă. **2. (fam.)** a însoți, a întovărăși. (<fr. *escorter*)
- V escortă** *s. f. I.* grup de oameni înarmați, trupă care însoțește pe cineva pentru a-l proteja sau supraveghea; suita unui demnitar. **2.** formație de (aero)navă de luptă care însoțește un convoi de nave comerciale, pentru a le proteja împotriva inamicului. (<fr. *escorte*)
- V escortór** *s. n.* (aero)navă cu misiune de escortă (2). (<fr. *escorteur*)
- V escroc** *-oacă s. m. f.* pungaș, șarlatan. (<fr. *escroc*)
- V escrocă** *vb. tr.* a săvârși o escrocherie, a înșela. (<fr. *escroquer*)
- V escrocherie** *s. f.* înșelătorie, pungășie, șarlatanie. • înșelăciune, fraudă. (<fr. *escroquerie*)
- V escudo** *s. m.* unitatea monetară a Portugaliei și a Capului Verde. (<port. *escudo*)
- V esculăp** *s. m. (fam.)* medic. (<fr. *esculape*)
- V eseiaj** *s. n.* încercare; probă. • (*av.*) testare a unui avion în zbor. (<fr. *essayage*)
- V eseior** *s. m.* pilot care încearcă avioanele noi în zbor. (<fr. *essayeur*)
- V eseist** *-ă s. m. f.* autor de eseuri (1). (<fr. *essayiste*)
- V eselstic** *-ă I. adj.* referitor la eseu. **II. s. f.** literatura eseurilor. (<fr. *essayistique*)
- V esenián** *-ă adj., s. m. f.* (membru) care aparține unei secte religioase, la vechii evrei, care condamnă sacrificiile, preamărind comunitatea bunurilor materiale, hrana în comun, ținerea departe de căsătorie etc. (<fr. *essénien*)
- esenism** *s. n.* doctrina esenienilor. (<fr. *essénisme*)
- esențar** *s. n.* recipient pentru prepararea esenței (de ceai etc.). (după it. *essenziéro*)
- V esență** *s. f. I.* totalitatea celor mai profunde și stabile însușiri și relații ale obiectelor și proceselor realității, care constituie natura lor internă, ascunsă. **O în ~ = în ceea ce este fundamental;** în ultimă analiză. **2.** lichid volatil extras din plante sau din anumite substanțe. • substanță concentrată care, diluată, dă un produs alimentar. **3.** specie de arbori care alcătuiesc arborețul principal dintr-o pădure. • varietate de lemn. (<fr. *essence*, lat. *essentia*)
- esențial** *-ă adj.* care ține de esența unui lucru, referitor la esență: fundamental, principal. (<fr. *essentiel*, lat. *essentialis*)
- esențialism** *s. n.* 1. orientare metafizică, dogmatică care postulează existența unor calități absolute ale realului. **2.** orientare în pedagogia americană care vede educația ca transmitere a moștenirii culturale, ce conține valorile spirituale fundamentale ale umanității. **3.** doctrină medicală mai veche care atribuia bolile unor așa-numite „esențe”, proprii fiecăreia dintre ele. (<fr. *essentialisme*)
- esențialitate** *s. f.* natura internă, profundă, permanentă a lucrurilor. • caracter esențial. (<fr. *essentialité*)
- esențializă** *vb. tr.* a desprinde, a degaja esența (din obiecte și fenomene). (<fr. *essential + -iza*)
- esențialmente** *adv.* prin esență, mai presus de orice. (<it. *essenziamente*, fr. *essentiellement*)
- eséu** *s. n. I.* studiu de proporții reduse asupra unor probleme filozofice, literare; științifice etc., care expune un punct de vedere personal, fără intenția de a epuiza subiectul. **2.** încercare; probă. • probă preliminară de mărci poștale pe hârtie și în culori diferite, din care se alege cea care va rămâne prototipul definitiv al întregului tiraj. **3. (sport)** încercare. • (*rugbi*) așezarea mingii la sol, dincolo de linia de but a adversarilor. (<fr. *essai*)
- ESHATO-** *elem.* „sfârșit”. (<fr. *eschato-*, cf. gr. *eskhatos*)
- eshatologie** *s. f.* totalitatea concepțiilor religioase care se referă la destinele finale ale omenirii. (<fr. *eshatologie*)
- esicasm** *s. n.* doctrină mistică monahală care propaga descoperirea sensibilă a divinității cu ajutorul anumitor tehnici fiziologice și mintale de concentrare. (<it. *esicasmò*)
- esicást** *s. m.* călugăr care practică esicasmul. (<it. *esicasta*, gr. *hesykhastes*)
- ésker** *s. n.* creastă lungă și sinuoasă formată din nisipuri și pietrișuri aduse de torenții glaciari. (<engl. *esker*)
- ESOCI-** *elem.* „știucă” (<fr. *ésoci-*, cf. lat. *esox*, -*ocis*)
- esocultură** *s. f.* ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea științifică a știucii. (<fr. *ésociculture*)
- esocide** *s. f. pl.* familie de pești răpitori de apă dulce: știuca. (<lat. *esocidae*)
- esociforme** *s. f. pl.* ordin de pești teleosteeni cu corpul alungit, acoperit cu solzi mărunți; familia asociidelor. (<fr. *esociformes*)
- esofag** *s. n.* organ tubular care leagă faringele cu stomacul. (<fr. *oesophage*)
- ESOFAG²(O)-** *elem.* „esofag”. (<fr. *oesophag/o-*, cf. gr. *oisophagos*, care duce cele ce se mănâncă)
- esofalgie** *s. f.* durere esofagiană. (<fr. *oesophagalgie*)
- esofagectazie** *s. f.* dilatație anormală a esofagului. (<fr. *oesophagectasie*)
- esofagectomie** *s. f.* rezecție a unei părți a esofagului. (<fr. *oesophagectomie*)
- esofagián** *-ă adj.* referitor la esofag. (<fr. *oesophagien*)
- esofagism** *s. n.* spasm al esofagului, în unele boli. (<fr. *oesophagisme*)
- esofagită** *s. f.* inflamație a mucoasei esofagului. (<fr. *oesophagite*)
- esofagomalacie** *s. f.* înmuiere anormală a peretelui esofagian, prin acțiunea sucului gastric în urma vomismentelor. (<fr. *oesophagomalacie*)
- esofagopatie** *s. f.* denumire generică pentru maladiile esofagului. (<fr. *oesophagopathie*)
- esofagoplastie** *s. f.* operație de refacere a unei porțiuni din esofag. (<fr. *oesophagoplastie*)
- esofagoragie** *s. f.* hemoragie la nivelul mucoasei esofagiene. (<fr. *oesophagorrhagie*)
- esofagoscóp** *s. n.* aparat folosit în esofagoscopie. (<fr. *oesophagoscope*)

- esofagoscopie** *s. f.* explorare endoscopică a esofagului cu ajutorul esofagoscopului. (<fr. *oesophagoscopie*)
- esofagospasm** *s. n.* contracție spastică a esofagului. (<fr. *oesophagospasme*)
- esofagostenoză** *s. f.* îngustare anormală a cavității esofagului. (<fr. *oesophagostenose*)
- esofagotomie** *s. f.* fixare operatorie la piele a unei porțiuni din esofag. (<fr. *oesophagotomie*)
- esofagotóm** *s. n.* instrument folosit în esofagotomie. (<fr. *oesophagotome*)
- esofagotomie** *s. f.* incizie a peretelui esofagian. (<fr. *oesophagotomie*)
- esofagotubáj** *s. n.* tubaj esofagian. (<fr. *oesophagotubage*)
- esópíc** *adj.* propriu lui Esop, referitor la Esop. **o stil** ~ = stil sibilinic, neclar, ambiguu. (<fr. *ésopique*)
- esotropie** *s. f.* strabism convergent în care axa unuia dintre ochi este deviată înăuntru. (<engl. *esotropia*)
- espadón** *s. n.* 1. sabie mare și lată a infanteriei germane și elvețiene, cu garda în formă de cruce și cu mânerul lung, mânăuit cu amândouă mâinile. 2. pește al cărui maxilar superior se prelungește în formă de sabie; pește-spadă. (<fr. *espadon*)
- espadrílă** *s. f.* încălțăminte ușoară, de pânză, cu talpă de sfoară, pentru alpinisti. (<fr. *espadrille*)
- españolétă** /-nio-/ *s. f.* mâner metalic care, prin răsucire, servește la închiderea și deschiderea unei ferestre. (<fr. *espagnolette*)
- esperantism** *s. n.* mișcare în favoarea promovării limbii esperanto. (<fr. *espérantisme*)
- esperantíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care se ocupă cu studiul limbii esperanto. (<fr. *espérantiste*)
- esperánto** *s. n.* limbă artificială formată din elementele de vocabular și de gramatică împrumutate din cele mai răspândite limbi europene. (<fr. *espéranto*)
- espinál** *s. n.* tufisuri spinatoase sempervirente în Chile și Argentina. (<sp. *espinal*)
- espingólă** *s. f.* armă de foc primitivă din bronz, montată pe un pivot. (<fr. *espingole*)
- esplanádă** *s. f.* 1. loc deschis, de dimensiuni mari, în fața unui edificiu important. 2. spațiu neted în pantă ușoară, în fața unei lucrări de fortificație. (<fr. *esplanade*)
- espressivo** *adv.* (muz.) expresiv, plin de sentiment. (<it. *espressivo*)
- est** *s. n.* punct cardinal în partea unde răsare soarele; răsărit, orient. (<fr. *est*)
- establishment** /istáblishment/ *s. n.* grup de persoane care dețin puterea, autoritatea în societate și care au interes să mențină ordinea existentă. (<engl. *establishment*)
- estacádă** *s. f.* 1. puncte de lemn, de beton etc. de la chei spre larg, care face legătura cu navele acostate la chei. • obstacol din mijloace plutitoare, legate articulat, instalat la intrarea unui port pentru apărare contra vaselor inamice. 2. platformă așezată pe picioare înalte, care realizează o cale de comunicație între două puncte deasupra solului, sau între un punct de pe sol și altul situat la înălțime. 3. dig, obstacol într-un râu, într-un canal etc. care abate apa. (<fr. *estacade*)
- estampáj** *s. n.* estampare. (<fr. *estampage*)
- estampáre** *s. f.* 1. (tehn.) fasonare, prin deformare plastică la rece, a unei bucați de metal cu ajutorul matricelor. • tehnică decorativă în ceramică și pentru alte materiale, folosind un tipar cu motivul în relief; estampaj. 2. imprimare a unei inscripții, a unui sigiliu sau a unui relief plat prin apăsarea unei foi de hârtie umezite, a unei pelicle de masă plastică etc. (după fr. *estampage*)
- estánčia** /-si-a/ *s. f. inv.* fermă și crescătorie de vite în America de Sud. (<sp. *estancia*)
- estavélă** *s. f.* orificiu carstic care funcționează alternativ ca ponor și ca izvor. (<fr. *estavelle*)
- estér** *s. m.* compus chimic rezultat prin acțiunea unui acid carboxilic asupra unui alcool, cu eliminare de apă. (<fr. *ester*, germ. *Ester*)
- esteráză** *s. f.* enzimă care produce hidroliza esterilor. (<fr. *estérase*)
- esterificá** *vb. tr.* a transforma în ester prin reacția reversibilă dintre un acid carboxilic și un alcool. (<fr. *estérifier*)
- estét**, -ă *s. m. f.* adept al estetismului; estetist. (<fr. *esthète*)
- estétíc**, -ă **I. adj.** referitor la estetică, conform cerințelor esteticii; frumos. **II. s. n.** categoria frumosului. **III. s. f.** 1. disciplină filozofică care studiază legile și categoriile artei, problemele referitoare la esența acesteia. 2. situația, calitatea a ceea ce este estetic, conform legilor artei. (<fr. *esthétique*, gr. *aisthētikos, aisthētikē*)
- estetician**, -ă *s. m. f.* specialist în estetică. (<fr. *esthéticien*)
- estetism** *s. n.* concepție care constă în prețuirea exclusivă a valorii estetice, considerată independent de conținut, opusă realității și vieții sociale. (<fr. *esthétisme*)
- estetíst**, -ă **I. adj.** referitor la estetism. **II. s. m. f.** estet. (<it. *estetista*)
- estetizá** *vb. tr.* a da un caracter estetic (unui produs, unei construcții, limbii, stilului etc.). (<it. *estetizzare*)
- estetizánt**, -ă *adj.* care estetizează. (<estetiza + -ant)
- estezie** *s. f.* sensibilitate. • calitate a unei senzații de a fi trăită ca provenind din exterior. (<fr. *esthésie*)
- ESTEZIO-**, -estezie *elem.* „senzație, sensibilitate”. (<fr. *estésio-*, -*esthésie*, cf. gr. *aisthēsis*)
- esteziogén**, -ă *adj.* care modifică sensibilitatea. (<fr. *esthésiogène*)
- esteziologie** *s. f.* studiul științific al sensibilității organice. (<fr. *esthésiologie*)
- esteziometrie** *s. f.* metodă de măsurare a sensibilității tactile cu ajutorul esteziometrului. (<fr. *esthésiometre*)
- esteziométru** *s. n.* instrument folosit în esteziometrie. (<fr. *esthésiometre*)
- éstic**, -ă *adj.* (de) la est, răsăritean, oriental. (<est + -ic)
- estimá** *vb. tr.* a evalua cu aproximație, a aprecia mărimea, valoarea etc., pe baza unor date incomplete. (<fr. *estimer*, lat. *aestimare*)
- estimábil**, -ă *adj.* care poate fi estimat. (<fr. *estimable*)
- estimát** *s. n.* valoare aproximativă cu care se înlocuiește valoarea exactă a unei mărimi, în caz de erori. (<estima)
- estimatív**, -ă *adj.* care constituie o estimare; determinat prin estimare; estimatoriu. (<fr. *estimatif*)
- estimátór**, -oáre *s. m. f.* persoană calificată care efectuează estimări. (<it. *estimatore*)
- estimátóriu**, -ie *adj.* estimativ. (<fr. *estimatoire*)
- estimátie** *s. f.* estimare. **o teorie** ~țiilor = capitol al statisticii matematice care studiază estimațiile. (<fr. *estimation*, lat. *aestimatio*)
- estimá** *s. f.* determinare aproximativă a poziției unei nave, ținând seama de drumul și distanța parcursă. (<fr. *estime*)
- estív**, -ă *adj.* estival. (<fr. *estive*, it. *estivo*, lat. *aestivus*)
- estívá** *vb. I. tr.* a ține vitele sau oile vara la munte. **II. intr.** (despre turme) a petrece vara la pășune (la munte); a vára. (<fr. *estiver*)
- estivál**, -ă *adj.* de vară; estiv. (<fr. *estival*)
- estivánt**, -ă *s. m. f.* persoană venită să-și petreacă vacanța de vară într-o stațiune balneară sau termală, la țară etc.; sezonist. (<fr. *estivant*)
- estivátie** *s. f.* 1. stare de inactivitate, cu un metabolism redus, vara, specifică unor animale. 2. preflorăție. (<fr. *estivation*)
- estompá** *vb. I. tr.* a potrivi, a atenua umbrele unui desen cu o estompă; (*p. ext.*) a umbri ușor contururile. **II. tr., refl. (fig.)** a (se) face vag, a (se) diminua; a (se) voala. (<fr. *estomper*)
- estompá** *s. f.* 1. băstonaș de piele sau de hârtie răscuită, cu care se estompează desenele. 2. desen executat cu estompa (1). (<fr. *estompe*)
- estónă** *s. f.* limba estoniană. (după fr. *estonien*)
- estonian**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Estonia. • (*s. f.*) limbă fino-ugrică, baltică, vorbită de estonieni; estonă. (<fr. *estonien*)
- estrádă** *s. f.* 1. platformă într-o sală sau în aer liber, pe care au loc reprezentații artistice; platformă ridicată deasupra solului. **o de** ~ = (despre teatru, muzică, concerte, spectacole) ușor, variat, distractiv, satiric. • parte a podelei, mai ridicată, pe care se așază catedra într-o clasă, într-un amfiteatru etc. 2. gen muzical ușor, distractiv, cuprinzând piese vocale și instrumentale cu caracter dansant, satiric, umoristic. (<fr. *estrade*)
- estradiól** *s. m.* hormon steroid, secretat de foliculul ovarian, cu acțiune analogă celei a foliculinei. (<fr. *aestradiol*)
- estrál**, -ă *adj.* referitor la estru? **o ciclu** ~ = ansamblul

modificărilor periodice ale uterului și ale vaginului sub influența hormonilor ovarieni. (<fr. *oestral*)

estran *s. n.* porțiune a litoralului acoperită periodic de apa mării în timpul fluxului. (<fr. *estran*)

estranediol *s. m.* hormon femel prezent în urină. (<fr. *oestranediol*)

estrapadă *s. f.* 1. formă de tortură constând în a ridica pe condamnat la o oarecare înălțime cu o frânghie și apoi a-l lăsa să cadă cu brutalitate, de mai multe ori, până aproape de pământ. 2. mișcare de gimnastică constând în a suspenda corpul în mâini și a-l face să treacă printre brațele depărtate. (<fr. *estrapade*)

estriol *s. m.* hormon steroid, secretat de placenta, prezent în urina gravidelor. (<fr. *oestriol*)

ESTRO- *elem. comp.* „excitație sexuală, estru” (<fr. *oestro-*, cf. gr. *oistros*, dorință puternică)

estrogen, -ă *adj., s., n.* (hormon feminin, medicament) care provoacă estrul, în afara apariției sale normale. (<fr. *oestrogène*)

estrogenie *s. f.* prezența hormonilor estrogeni în organism. (<fr. *oestrogénie*)

estrogenoterapie *s. f.* tratament cu estrogen. (<fr. *oestrogénothérapie*)

estromanie *s. f.* nifmomanie. (<it. *estromania*)

estronă *s. f.* foliulină. (<fr. *oestrone*)

estropiă *vb. tr.* a schilodi, a mutila. (<fr. *estropier*)

estropiație *s. f.* estropiere. (după fr. *estropiement*)

estroză *s. f.* boală parazitară a oilor și caprelor, produsă de larvele de estru. (<fr. *oestrose*)

estru *s. m.* muscă parazită a oilor; strechea oilor. (<fr. *oestre*, lat. *oestrus*, gr. *oistros*)

estru *s. n.* fază a ciclului sexual la mamifere în care mucoasa uterului permite fixarea ovulului fecundat. (<fr. *oestrus*, gr. *oistros*)

estruos, -oasă *adj.* bizar, ciudat; capricios. • original; împlinit. (<it. *estroso*)

estuar *s. n.* parte a unui fluviu, mai largită, prin care acesta se varsă în mare. (<fr. *estuaire*, lat. *aestuarium*)

esafod *s. n.* platformă ridicată într-o piață publică pentru execuția condamnaților la moarte în unele țări; (p. ext.) condamnanare la moarte (prin tăierea capului). (<fr. *écha-faud*)

esafodaj *s. n.* 1. construcție provizorie, pentru lucrul la înălțime al muncitorilor. 2. (fig.) ansamblu de fapte, argumente, date etc. utile pe care se construiește o operă, o teorie, o ipoteză. (<fr. *échafaudage*)

esalon *s. n.* 1. (mil.) element al unui dispozitiv de luptă sau de marș. • treaptă ierarhică în organizarea (sub)unităților și marilor unități militare. 2. unitate de transport (tren, coloană de mașini etc.). (<fr. *échelon*)

esalonă *vb. tr.* 1. a dispune trupele în adâncime, pe mai multe eșaloane. • a repartiza în rânduri succesive; a pune din distanță în distanță. 2. a distribui, a fixa la date succesive. (<fr. *échelonner*)

esancrură *s. f.* 1. excavație arcuită în malul mării. 2. scobitură arcuită pe marginea oaselor sau a unor organe. (<fr. *échancre*)

esantiôn *s. n.* 1. porțiune, cantitate dintr-un produs, dintr-o marfă etc., detașată, prin selecție; monră. 2. parte reprezentativă (statistică) a unei populații. 3. (radio) impuls foarte scurt care definește semnalul din care provine la un moment dat. (<fr. *échantillon*)

esantionă *vb. tr.* 1. a confrunta esanțiônul cu etalonul. 2. a alege persoanele reprezentative statistice care urmează a fi supuse unei anchete prin sondaj. 3. a lua esantioane (1) la intervale prestabilite. (<fr. *échantillonner*)

esantionaj *s. n.* 1. serie de esantioane. 2. esantionare. (<fr. *échantillonnage*)

esapă *vb. intr.* (despre gaze arse într-un motor cu ardere internă) a scăpa. (<fr. *échapper*)

esapament *s. n.* dispozitiv pentru evacuarea gazelor arse într-un motor cu ardere internă. (<fr. *échappement*)

esărfa *s. f.* 1. șal, fular de mătase, de lână care este purtat de femei ca podoabă. 2. fâșie, bandă care se poartă peste piept sau peste mijloc ca semn al unei demnități, al unei funcții. 3. bandă de stofă care se poartă pe după gât pentru susținerea antebrăului. (<fr. *écharpe*)

esărpa *s. f.* direcție de tragere, înclinată față de front și care străbate în diagonală poziția inamică. (<fr. *écharpe*)

eșec *s. n.* nereușită, insucces. (<fr. *échec*)

eșichiér *s. n.* 1. dispunere a unor obiecte pe mai multe rânduri, cu intervale uniforme între ele. 2. dispozitiv în care trupele unei unități, așezate masat în careuri, sunt despărțite prin intervale egale. 3. (fig.) loc unde se opun partide, interese (politice). (<fr. *échiquier*)

eșuă *vb. intr.* 1. (despre nave) a se împotmoli în nisip într-un loc unde apa este mai puțin adâncă. 2. (fam.) a se împiedica (de un obstacol). 3. a suferi un eșec. 4. (fig.) a nu reuși. (<fr. *échouer*)

éta *s. n.* a șaptea literă a alfabetului grecesc (η), care notează un e lung. (<fr., gr. *éta*)

etaj *s. n.* 1. fiecare dintre părțile unei clădiri care se găsesc între planșeurile de deasupra parterului; cat. 2. nume dat unor lucruri, unor obiecte dispuse unul peste altul. • (spec.) a) fiecare dintre etapele rezultate din împărțirea variației de viteză sau de presiune a fluidului într-o mașină termică; b) partea unei mașini termice în care se produce această variație; c) partea unui amplificator electric unde are loc una dintre amplificările pe care acesta le realizează; d) (poligr.) subdiviziunea orizontală a capului unei table. 3. succesiune de terenuri corespunzând în timp unei vârste geologice. 4. ~ de vegetație = strat de vegetație într-o biocenoză, determinat de modificarea regimului termic și hidric în funcție de altitudine. (<fr. *étage*)

etajă *vb. tr., refl.* a (se) așeza în etaje, în rânduri suprapuse. (<fr. *étager*)

etajéră *s. f.* mobilă compusă din mai multe rafturi care se suprapun și pe care se țin mai ales cărți. (<fr. *étagère*)

etală *vb. tr.* 1. a expune spre a fi privit, admirat. 2. (la jocul de cărți) a depune pe masă, pe față, unele formații de cărți. (<fr. *étaler*)

etalaj *s. n.* 1. etalare. 2. expoziție de mărfuri; vitrină; marfă expusă. 3. (tehn.) partea inferioară a cuvei unui furnal. 4. (fig.) expunere ostentativă, paradă. (<fr. *étalage*)

etalajist, -ă *s. m. f.* 1. cel care expune mărfuri pentru public; vânzător la teighea. 2. decorator de vitrine. (<fr. *étalagiste*)

etală *s. f.* apa staționară dintre flux și reflux. (<fr. *étale*)

etalier *s. n.* aspersor. (<fr. *étalier*)

etalôn *s. n.* model, tip cu care trebuie să se potrivească, să fie conforme unitățile de măsură. • (fig.) ceea ce poate servi ca model. • cantitate determinată dintr-un metal prețios bază a unui sistem monetar. (<fr. *étalon*)

etalonă *vb. tr.* 1. a marca, a determina valoarea unei mărimi de măsură. 2. a compara un instrument de măsură cu un etalon. • a stabili un etalon. (<fr. *étalonner*)

etalonaj *s. n.* etalonare (2). (<fr. *étalonnage*)

etalonare *s. f.* 1. acțiunea de a etalona. 2. (cinem.) operație prin care se stabilesc condițiile optime de copiere a negativului de imagine al unui film; etalonaj. (<fr. *étalon*)

etalonór *s. m.* tehnician specialist în operații de etalonare (2). (<fr. *étalonneur*)

etambóu *s. n.* 1. piesă de rezistență din osatura unei nave, situată la pupă. 2. piesă de rezistență din scheletul unui avion, la extremitatea din spate a fuzelajului. (<fr. *étambot*)

etambréu *s. n.* deschizătură în puntea unei nave prin care trece axul cârmei sau un catarg. (<fr. *étambrai*)

etamină *s. f.* țesătură rară din bumbac, în sau mătase, pe care se brodează. (<fr. *étamine*)

etan *s. n.* gaz combustibil, incolor și inodor, hidrocarbura aciclică saturată, în gazele de sondă și de rafinărie. (<fr. *éthane*)

etanóic *adj.* acid ~ = acid acetic. (<fr. *éthanóique*)

etanól *s. m.* alcool etilic. (<fr. *éthanol*)

etanș, -ă *adj.* (despre aparate, recipiente, conducte etc.) care nu permite intrarea sau ieșirea unui fluid. (<fr. *étanche*)

etanșă *vb. tr.* a face etanș un recipient, o cameră etc.; a etanșea. (<fr. *étancher*)

etanșeitate *s. f.* calitatea a ceea ce este etanș. (<fr. *étanchéité*)

etanșeiză *vb. tr.* a etanșa. (după fr. *étancher*)

etanșór *s. n.* ansamblul organelor și părților unui sistem tehnic care asigură etanșeitatea. (<fr. *étancheur*)

etăpă *s. f.* 1. interval de timp; stadiu, fază. 2. oprire scurtă în timpul unei călătorii. • distanță parcursă de trupele în timpul într-un timp anumit. 3. porțiune a unei curse sportive de fond care trebuie parcursă fără oprire.

- parte dintr-o competiție sportivă care se dispută succesiv într-un interval mare de timp. (< fr. *étape*)
- etapiză** *vb. tr.* a împărți pe etape o disciplină cu caracter istoric. (< *etapă* + *-iza*)
- etâte** *s. f.* vârstă. (< lat. *aetas*)
- etatism** *s. n.* teorie care cere statului să realizeze reformele recunoscute ca necesare. • doctrină politică potrivit căreia statul trebuie să intervină direct în viața economică și socială. (< fr. *étatisme*)
- etatist**, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al etatismului. (< fr. *étatiste*)
- etatiză** *vb. tr.* a trece (bunuri, întreprinderi) în administrarea statului. (< fr. *étatiser*)
- etă** *suf.* „diminutiv”. (< fr. *-ette*, it. *-etta*, cf. lat. *-itta*)
- etcetera** *labr. etc. / adv.* și alții, și altele, și așa mai departe. (< lat. *et caetera*)
- eté** *s. f.* păduri tropicale din câmpia Amazonului, pe locuri neîndurabile. (< port. *ete*)
- etelism** *s. n.* teorie potrivit căreia voința este forța fundamentală a conștiinței, a spiritului. (< germ. *Ethelismus*)
- eténă** *s. f.* hidrocarbură nesaturată gazoasă, incoloră, inflamabilă, obținută prin deshidratarea alcoolului de către acidul sulfuric; etilenă. (< fr. *éthène*)
- eter**¹ *I. s. m. 1. (ant.)* al cincilea element consecutiv al cosmosului (alături de foc, apă, aer și pământ). 2. compus organic rezultat, prin eliminarea apei, din combinarea unui alcool cu un acid. 3. compus organic obținut prin fierberea alcoolului etilic cu acid sulfuric, lichid incolor, foarte volatil și inflamabil, cu miros aromatic specific, folosit ca solvent în industrie, în medicină etc. *II. s. n. (fig.)* aer, atmosferă, cer, văzduh. (< fr. *éter*, lat. *aether*, gr. *aither*, cer)
- ETER²(O)-** *v. heter(o)-*.
- eterát**, **-ă** *adj.* care are mirosul eterului. • (*fig.*) subtil, diafan. (< fr. *éthéré*)
- eteric**, **-ă** *adj. 1.* fluid și curat ca eterul, cu proprietățile eterului. *o ulei* ~ = substanță uleioasă, volatilă, cu miros puternic, extrasă din plante, folosită în industria parfumurilor, în farmacie etc. *2. (fig.)* foarte curat. • subtil, inconsistent. (< germ. *ätherische*, it. *eterico*)
- eterifică** *vb. tr.* a transforma un alcool sau un acid în eter. (< fr. *éthérifier*)
- eterism** *s. n.* stare patologică provocată de absorbția de eter. (< fr. *éthérisme*)
- eteriză** *vb. I. tr.* a anestezia cu eter. *II. tr., refl. (poet.)* a căpăta un caracter eteric, a deveni pur, diafan. (< fr. *éthériser*)
- etérn**, **-ă** *adj. (și adv.)* care nu are limite în timp; veșnic, nepieritor. (< lat. *aeternus*)
- eternit** *s. n.* azbociment. (< germ. *Eternit*, fr. *éternite*)
- eternitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi etern; veșnicie. (< fr. *éternité*, lat. *aeternitas*)
- eterniză** *vb. I. tr.* a face să dureze la infinit. *II. refl.* a rămâne pentru posteritate. (< fr. *éterniser*)
- ETERO-** *v. eter(o)-*.
- eteroclit/heteroclit**, **-ă** *adj. 1.* format din elemente disparate, eterogene. *2. anormal; ciudat, bizar.* (< fr. *hétéroclite*, lat. *heteroclitus*)
- eterodóx/heterodóx**, **-ă** *adj., s. m. f. (om)* de altă credință decât cea oficială. (< fr. *hétérodoxe*)
- eterodoxie/heterodoxie** *s. f.* concepție care se abate de la doctrina oficială (ortodoxă) a bisericii; credință contrară unei dogme. (< fr. *hétérodoxie*)
- eterogén**, **-ă** *adj.* compus din elemente de natură, de origine diferite. (< fr. *hétérogène*)
- eterogeneiză** *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni eterogen. (< *eterogen* + *-e/iza*)
- eterogenitate** *s. f.* însușirea de a fi eterogen. (< fr. *hétérogénéité*)
- eteroinfecție** *s. f.* boală infecțioasă datorată introducerii în organism a unor germeni provenind din exterior. (< fr. *hétéro-infection*)
- eteromán**, **-ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de eteromanie. (< fr. *éthéromane*)
- eteromanie** *s. f.* toxicomanie constând în inhalarea, ingestia sau injectarea de eter. (< fr. *éthéromantie*)
- eterométric**, **-ă** *adj.* (despre strofe) din versuri de măsuri diferite. (< fr. *hétérométrique*)
- eterosugestie** *s. f.* sugestie produsă prin intervenția unei alte persoane. (< fr. *hétérosuggestion*)
- etiáj** *s. n.* nivel mediu al apelor unui fluviu, unui lac etc. (< fr. *étiage*)
- etic**, **-ă** *I. adj.* referitor la etică; moral. *II. s. f. 1.* disciplină filozofică, studiul aspectelor teoretice și practice ale moralei; teoria filozofică a moralei. *2. ansamblul normelor de conduită morală corespunzătoare ideologiei unei anumite clase sau societăți.* (< fr. *éthique*, lat. *ethicus*, gr. *ethikos*)
- etichetă** *vb. tr. 1.* a pune o etichetă. • a asocia o etichetă (3). *2. (fig.)* a califica (pe cineva sau ceva). (< fr. *étiqueter*)
- etichetă** *s. f. I. 1.* bucată mică (de hârtie) care se aplică pe un obiect și pe care se indică conținutul, destinația etc. *2. (fig.)* titlu, calitate în care se prezintă cineva sau ceva. *3. (inform.)* semn sau ansamblu de semne pentru a identifica o anumită instrucțiune în programul unui calculator; marcă (5). *II. ceremonial uzual al curților monarhilor, în relațiile diplomatice etc.* • reguli, norme de purtare în raporturile dintre persoane de familie nobilă; norme de polițete. (< fr. *étiquette*)
- etician**, **-ă** *s. m. f.* specialist în etică. (< *etică* + *-ian*)
- eticism** *s. n.* reducere a tuturor valorilor la valori etice. (< germ. *Ethizismus*)
- etil** *s. m.* radical organic monovalent derivat din etan. (< fr. *éthyle*)
- etilă** *vb. tr.* a efectua o etilare. (< *etil*)
- etilare** *s. f. 1.* introducerea a unui radical etil într-o moleculă organică; etilație. *2. tratare cu etil fluid a unui benzine, pentru a-i îmbunătăți cifra octanică.* (< *etila*)
- etilatie** *s. f.* etilare. (< fr. *éthylation*)
- etilénă** *s. f.* etenă. (< fr. *éthylène*)
- etilendiamidă** *s. f.* cea mai simplă diamidă alifatică solubilă în apă, având caracter bazic. (< fr. *éthylène-diamide*)
- etilenic**, **-ă** *adj.* referitor la hidrocarburile cu o legătură dublă. (< fr. *éthylénique*)
- etilfluid** *s. n.* amestec de tetractil de plumb cu bromură de metil și naftalină clorurată, folosită pentru îmbunătățirea calităților antidetonante ale benzinei. (< fr. *éthylfluide*)
- etilic**, **-ă** *adj.* care conține etil. *o alcool* ~ = alcool (2). (< fr. *éthylique*)
- etilism** *s. n.* alcoolism. (< fr. *éthylisme*)
- ETIMO-** *elem.* „etimom, sens adevărat”. (< fr. *étymo-*, cf. gr. *etimos*, veritabil, adevărat)
- etimolog**, **-ă** *s. m. f.* etimolog. (< *etimologie*)
- etimologic**, **-ă** *adj.* referitor la etimologie; bazat pe etimologie. (< fr. *étymologique*, lat. *etymologicus*, gr. *etymologikos*)
- etimologie** *s. f. I.* stabilirea a originii unui cuvânt prin explicarea evoluției lui fonetice și semantice. *o ~ multiplă* = explicarea originii unui cuvânt prin mai multe etimoane. *o ~ populară* = modificare a formei unui cuvânt sub influența unui alt cuvânt mai cunoscut, cu care are asemănări și de la care s-ar putea crede că derivă. *2. etimon. 3. ramură a lingvisticii care studiază istoria cuvintelor, stabilind originea și evoluția formei și a sensului lor.* (< fr. *étymologie*, lat., gr. *etymologia*)
- etimologism** *s. n.* tendință de a reforma limba română literară de la sfârșitul sec. XIX, apropiind-o de o formă a ei mai veche. (< fr. *étymologisme*)
- etimologist**, **-ă** *s. m. f.* specialist în etimologie; etimolog. (< fr. *étymologiste*)
- etimologiză** *vb. intr.* a căuta, a da etimologia unui cuvânt. (< it. *etimologizzare*)
- etimologizant**, **-ă** *adj.* (despre scrieri) care ținde să folosească ortografia etimologică. (< fr. *étymologisant*)
- etimom** *s. n.* cuvânt de bază din care provine un cuvânt al unei limbi; etimologie (2). (< fr. *étymon*)
- ETIO-** *elem.* „cauză, factor”. (< fr. *étio-*, cf. gr. *aitia*)
- etioliă** *vb. tr.* a produce o etiologie. (< fr. *étioier*)
- etioliare** *s. f.* fenomen de îngălbenire a plantelor crescute în întuneric, din cauza lipsei de clorofilă. (după fr. *étiolement*)
- etiologie** *s. f. 1.* studiu al cauzelor lucrurilor. *2. ramură a medicinei care studiază cauzele bolilor.* (< fr. *étiologie*, gr. *aitiologia*)
- etiomorfoză** *s. f.* modificare morfologică a plantelor cauzată de factori externi. (< *etio-* + *morfoză*)

- etiopatogenie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază cauzele și mecanismele bolilor. (după germ. *Ätiopathogenese*)
- etiopian**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Etiopia. **o limbi -ene** = limbi semitice din Etiopia și Eritrea, cu excepția arabei. (<fr. *éthiopien*)
- etiotrop**, -ă *adj.* (despre un tratament) care vizează cauzele bolii. (< *etio-* + *-trop*)
- etiră** *vb. tr.* a efectua o etirare. (<fr. *étirer*)
- etirare** *s. f.* 1. operație de tragere a metalelor în fire; refileare. 2. tragere prin filieră, întindere a fibrelor sintetice. (< *etira*)
- etizie** *s. f.* slăbire extremă a corpului datorită unei boli cronice. (<fr. *étisie*)
- ETMO-** *elem.* „ciur, sită”. (<fr. *ethmo-*, cf. gr. *ethmos*)
- etmocefal** *s. m.* monstru cu nasul în formă de trompă. (<fr. *ethmocephale*)
- etmoid** *s. n.* os al craniului străpuns de două orificii, care formează peretele cavităților nazale. (<fr. *ethmoïde*, gr. *ethmoides*, ciuruit)
- etmoidită** *s. f.* inflamație a mucoasei etmoidului. (<fr. *ethmoïdite*)
- ETN(O)-** *elem.* „popor, comunitate etnică, rasă”. (<fr. *ethn/o-*, cf. gr. *ethnos*)
- etnarh** *s. m.* guvernator al unei etnarhii. (<fr. *ethnarque*, gr. *ethnarkhos*)
- etnarhie** *s. f.* provincie a Imperiului Roman, Bizantin sau Otoman având o anumită comunitate etnică. (<fr. *ethnarchie*)
- étnic**, -ă *adj.* referitor la apartenența la un popor, la formele de cultură și de civilizație specifice unui popor. **o nume** ~ = etnonim. (<fr. *ethnique*, lat. *ethnicus*)
- etnicism** *s. n.* 1. etnicitate. 2. tendință a unor grupări literare românești de la începutul sec. XX de a subordona aspectele etice și estetice celor etnice. (<fr. *ethnicisme*)
- etnicist**, -ă *adj.* referitor la etnicism. (<fr. *ethniciste*)
- etnicitate** *s. f.* ansamblu de caractere ale unei unități etnice; etnicism (1). (<engl. *ethnicity*)
- etnie** *s. f.* unitate etnică, determinată în timp și spațiu, cu trăsături de civilizație și cultură (limbă, tradiții etc.) comune. (<fr. *ethnie*)
- etnoastronomie** *s. f.* disciplină care studiază motivele etnografice, textele sacre și rituale tradiționale ale popoarelor referitoare la astre, constelații. (< *etno-* + *astronomie*)
- etnobiologie** *s. f.* știință care studiază raporturile dintre om și mediul natural. (<fr. *ethnobiologie*)
- etnobotanic**, -ă **I. adj.** referitor la etnobotanică. **II. s. f.** ramură a etnobiologiei care studiază relațiile reciproce dintre om și mediul vegetal. (<fr. *ethnobotanique*)
- etnocentrism** *s. n.* tendință de a judeca valorile altor culturi în raport cu propria cultură. (<fr. *ethnocentrisme*, engl. *ethnocentrism*)
- etnocid** *s. n.* 1. ucidere în masă a unei părți sau a unei întregi comunități etnice. 2. modificare forțată a structurii biosociale sau culturale a unui grup etnic. (<fr. *ethnocide*)
- etnocivilizație** *s. f.* civilizație proprie unei comunități etnice. (< *etno-* + *civilizație*)
- etnografice** *s. f.* disciplină care studiază activitatea ludică (jocul, dansul) unui popor. (< *etno-* + *coregrafie*)
- etnocrație** *s. f.* doctrină care pretinde ca puterea să se instituiască în funcție de caracterele etnice ale unei națiuni. (<fr. *ethnocratie*)
- etnocultură** *s. f.* cultură proprie unei comunități etnice. (<fr. *ethnoculture*)
- etnofilozofie** *s. f.* totalitatea conceptelor filozofice ale unui grup etnic. (< *etno-* + *filozofie*)
- etnofolcloric**, -ă *adj.* referitor la folclorul unui popor. (< *etno-* + *folclor*)
- etnogenealogie** *s. f.* disciplină ce studiază geneza popoarelor, legăturile lor etnice și derivarea lor istorică. (< *etno-* + *genealogie*)
- etnogeneză** *s. f.* 1. proces de formare a unui popor; etnogenie. 2. ramură a antropologiei care studiază originea și filiația raselor și a popoarelor. (<fr. *ethnogenèse*)
- etnogenie** *s. f.* etnogeneză (1). (<fr. *ethnogenie*)
- etnogeografie** *s. f.* disciplină care studiază influența reciprocă dintre mediul geografic și comunitatea etnică. (< *etno-* + *geografie*)
- etnogeologie** *s. f.* disciplină care studiază stratificarea civilizației și culturii unei comunități etnice. (< *etno-* + *geologie*)
- etnogonie** *s. f.* geneza, evoluția și dispariția unui popor din perspectiva mitologiei. (< *etno-* + *-gonie*)
- etnograf**, -ă *s. m. f.* specialist în etnografie. (<fr. *ethnologue*)
- etnografie** *s. f.* știință care studiază, descrie și clasifică particularitățile modului de viață și ale culturii materiale și spirituale ale unei etnii. (<fr. *ethnographie*)
- etnogramă** *s. f.* reprezentare grafică a unor fenomene etnice. (< *etno-* + *-gramă*)
- etnoiatrie** *s. f.* disciplină etnologică care se ocupă cu cunoașterea și explicarea datinilor, obiceiurilor și practicilor medicale populare. (< *etno-* + *-iatrie*)
- etnoistorie** *s. f.* disciplină care studiază istoria unei comunități etnice. (<engl. *ethnohistory*)
- etnolingvist**, -ă *s. m. f.* specialist în etnolingvistică. (<fr. *ethnolinguiste*)
- etnolingvistic**, -ă **I. adj.** referitor la etnolingvistică. **II. s. f.** curent în lingvistica din SUA care susține că limba este un produs al societății și o funcție a culturii. (<fr. *ethnolinguistique*)
- etnolog**, -ă *s. m. f.* specialist în etnologie. (<fr. *ethnologue*)
- etnologie** *s. f.* știință care se ocupă cu studiul caracterelor etnice, cu structura și evoluția popoarelor. (<fr. *ethnologie*)
- etnometodologie** *s. f.* metodologie a cercetării etnologice. (< *etno-* + *metodologie*)
- etnomuzicolog**, -ă *s. m. f.* specialist în etnomuzicologie. (<fr. *ethnomusicologie*)
- etnomuzicologie** *s. f.* ramură a muzicologiei care studiază muzica diferitelor popoare; folclorică muzicală. (<fr. *ethnomusicologie*)
- etnonim** *s. n.* nume de popor. (<fr. *ethnonyme*)
- etnonimie** *s. f.* studiu lingvistic al antroponimelor. (< *etnonim* + *-ie*)
- etnopedagogie** *s. f.* orientare în pedagogie care are în vedere educația întregului popor. (< *etno-* + *pedagogie*)
- etnopsihiatrie** *s. f.* studiul bolilor mintale în raport cu faptele sociale proprii culturilor primitive și societăților industriale. (<fr. *ethnopsychiatrie*)
- etnopsihologie** *s. f.* ramură a antropologiei care studiază viața unui popor și producțiile sale după însușirile lui psihologice caracteristice. (<fr. *ethnopsychologie*)
- etnosemiotică** *s. f.* studiu etnologic al simbolurilor și semnificațiilor relative la obiecte, evenimente și acțiuni. (< *etno-* + *semiotică*)
- etnosociologie** *s. f.* disciplină sociologică care studiază și interpretează fenomenele sociale cu ajutorul etnologiei. (<fr. *ethnosociologie*)
- etnotanatologie** *s. f.* disciplină etnologică având ca obiect de studiu riturile de înmormântare ale unui popor. (< *etno-* + *tanatologie*)
- etnotip** *s. n.* formație biopsihică specifică unui grup etnic înainte și după procesul de educație complexă. (< *etno-* + *-tip*)
- etnozofie** *s. f.* concepție filozofică a unei etnii. (< *etno-* + *-zofie*)
- etnozoologie** *s. f.* ramură a etnobiologiei care tratează despre raporturile dintre om și mediul animal. (<fr. *ethnozoologie*)
- ETO-** *elem.* „morav”, „obicei”, „comportament”. (<fr. *étho-*, cf. gr. *ethos*)
- etocrát**, -ă *s. m. f.* adept al etocrației. (<fr. *éthocrate*)
- etocrație** *s. f.* guvernare fondată numai pe principiile moralei. (<fr. *éthocratie*)
- etofarmacologie** *s. f.* metodă modernă de evaluare a efectelor medicației psihotrope prin studierea comportamentelor animalelor. (< *eto-* + *farmacologie*)
- etografie** *s. f.* descriere a obiceiurilor, practicilor, comportamentului unui grup etnic. (<fr. *éthographie*)
- etogramă** *s. f.* înregistrare a comportamentului animalelor. (<fr. *éthogramme*)
- etólă** *s. f.* 1. fașie lată purtată de preoții catolici în timpul serviciului religios. 2. eșarfă de blană purtată de femei. (<fr. *étole*)
- etológ**, -ă *s. m. f.* specialist în etologie. (<it. *etologo*)
- etologie** *s. f.* 1. disciplină având ca obiect studiul moravurilor popoarelor. 2. știință care studiază comportamentul, modul de viață al animalelor și plantelor. 3. știința legilor care determină formarea caracterelor. (<fr. *éthologie*)

etopedie *s. f.* ramură a defectologiei care studiază deficiențele de conduită. (<eto- + -pedie)

etopée *s. f.* 1. figură de stil constând în personificarea unor lucruri. 2. figură de compoziție care constă în descrierea caracterului sau structurii psihice a unui erou epic prin scrisori ori printr-o cuvântare. (<fr. *éthopée*, lat. *ethopoeia*)

étoș *s. n.* 1. caracterul unui fenomen fizic, moral, social și artistic, privit în unitatea dintre intern și extern, dintre etic și estetic. 2. ansamblu de trăsături morale specifice omului, unui grup social sau unei epoci. 3. specific cultural al unei colectivități. 4. parte a unui discurs în care se vorbește despre moravuri. (<fr. *ethos*)

etotéhică *s. f.* sistem de reguli de conduită morală. (<eto- + -tehnică)

etrává *s. f.* piesă de rezistență din osatura unei nave, situată la prora. (<fr. *étrave*)

etriér *s. n.* 1. vergea de oțel care înconjură la exterior armătura longitudinală a unui element de beton armat. 2. (*mar.*) suport pe care se sprijină tangoanele, scărițele etc. (<fr. *étrier*)

etrúsc, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Etruria. (*s. f.*) limbă neindo-europeană vorbită de etrusci. (<fr. *étrusque*, lat. *etruscus*)

etruscológ, -ă *s. m. f.* specialist în etruscologie. (<fr. *étruscologie*)

etruscologie *s. f.* studiul culturii și civilizației etrusce. (<fr. *étruscologie*)

etufá *vb. tr.* a distruge crisalida fluturului de mătase din gogoșile destinate filării, prin introducerea gogoșilor într-un cuptor special. (<fr. *etouffer*)

etufór *s. n.* 1. dispozitiv care permite oprirea rapidă a unui motor de avion, obținând accesul aerului în carburator. 2. dispozitiv al unui aparat de proiectie care împiedică propagarea focului de la capul de peliculă aprinsă accidental la restul filmului. (<fr. *étouffoir*)

etui /*etúil/ s. n.* cutiuță în care se păstrează un aparat mic, ochelarii etc. (<fr. *étui*)

etuvá *vb. tr.* a ține la etuvă; a usca în etuvă. • a aburi, a usca betonul. (<fr. *étuver*)

etúvá *s. f.* aparat, încăpere în care se produce o temperatură ridicată, pentru dezinfectare, sterilizare etc. (<fr. *étuve*)

EU- *elem.* „frumos, bine, armonios“. (<fr. *eu-*, cf. gr. *eu*, bine)

eucalipt *s. m.* arbore gigant (sub)tropical, cu flori mici, verzi, și frunze persistente, din frunzele și scoarța cărui se extrag uleiuri folosite în farmacie și parfumerie, cu lemn, de o duritate excepțională. (<fr., lat. *eucalyptus*)

eucaliptól *s. m.* substanță uleioasă obținută din uleiul de eucalipt, antiseptic al căilor respiratorii. (<fr. *eucalyptol*)

eucariót, -ă *adj., s. m.* (celulă, organism) cu un nucleu bine diferențiat. (<engl. *eucaryote*)

eucíclic, -ă *adj.* (despre flori) cu un număr egal de piese în fiecare verticil. (<fr. *eucyclique*)

eucláz *s. n.* mineral rar, din familia silicaților, cu o compoziție apropiată de cea a berilului. (<fr. *euclase*)

euclidían, -ă *adj.* referitor la axiomele și postulatele formulate de Euclid. (<fr. *euclidien*)

eucoloid *s. m.* substanță cu proprietăți coloidale, cu un mare grad de polimerizare. (<fr. *eucolloïde*)

eucrazie *s. f.* constituție fizică bună. (<fr. *eucrasie*)

eucromozóm *s. m.* cromozom tipic, normal. (<fr. *euchromosome*)

EUDEMON(O)- *elem.* „fericire“. (<fr. *eudemon/ol-*, cf. gr. *eudaimonia*)

eudemonism *s. n.* concepție etică care urmărește năzuința omului spre fericire. (<fr. *eudémonisme*)

eudemonist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al eudemonismului. (<fr. *eudémóniste*)

eudémonologie *s. f.* raționament, discuție în jurul problemei fericirii. (<fr. *eudémónologie*)

eudihotomie *s. f.* (bot.) dihotomie normală, cu ramuri dezvoltate și ramificate uniform. (<fr. *eudichotomie*)

EUUDIO- *elem.* „gaz, substanțe gazoase“. (<fr. *euidio-*, cf. gr. *euidios*, semă, calm)

eudiometrie *s. f.* determinare a compoziției unui gaz cu eudiometrul. (<fr. *eudiométrie*)

eudiométru *s. n.* aparat folosit la analiza volumetrică

a gazelor și la sinteza, sub influența unei descărcări electrice, a diverselor corpuri gazoase. (<fr. *eudiomètre*)

eudist, -ă *s. m. f.* membru al unei congregații clericale catolice din sec. XVII. (<fr. *eudiste*)

eufemie *s. f.* exprimare eufemistică. (<it. *eufemia*)

eufemism *s. n.* cuvânt, expresie care înlocuiește în vorbire sau în scris un cuvânt, ori o expresie desemnând ceva neplăcut, jignitor sau obscen. (<fr. *euphémisme*)

eufemístic *adj.* referitor la eufemism; voalat. (<germ. *euphemistisch*)

eufemíză *vb. tr.* a da (unui cuvânt) un caracter eufemistic. (<fr. *euphémiser*)

eufemizánt, -ă *adj.* care eufemizează. (<eufemiza + -ant)

eufomanie *s. f.* stare de bună dispoziție realizată prin intermediul drogurilor. (<euforíe/ + -manie^e)

eufónic, -ă *adj.* referitor la eufonie, care produce eufonie. (<fr. *euphonique*)

eufonie *s. f.* succesiune armonioasă de sunete în silabele unui cuvânt, unei fraze, cu efect auditiv plăcut. (<fr. *euphonie*, lat., gr. *euphonia*)

eufóniu *s. n.* instrument muzical de suflat din alamă, folosit în fanfară, cu registru corespunzător vocii de bariton. (<it. *eufonio*)

euforbiacee *s. n. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, cu flori unisexuate, de culori variate, cu fructul capsulă. (<fr. *euphorbiacées*)

euforbiále *s. f. pl.* ordin de plante: euforbiaceele. (<fr. *euphorbiales*)

eufórbie *s. f.* plantă comună, cu latex alb, tip al familiei euforbiaceelor; lăptele-cucului. (<lat. *euphorbia*, fr. *euphorbe*)

eufóric, -ă *I. adj.* referitor la euforie. *II. adj., s. m. f.* (om cu temperament) înclinat spre euforie. (<fr. *euphorique*)

euforie *s. f.* 1. stare de fericire, de beatitudine. 2. falsă senzație de fericire, manifestată ca simptom al unei boli neuro psihice sau provocată de substanțe narcotice. (<fr. *euphorie*, gr. *euphoria*)

euforizá *vb. tr.* a da o senzație de euforie. (<fr. *euphoriser*)

euforizánt, -ă *adj., s. n.* (medicament) care provoacă euforie. (<fr. *euphorisant*)

eufótic, -ă *adj. I.* (despre plancton) în zona cu lumină abundantă. 2. (despre stratul de apă) între suprafață și limita la care pătrund razele luminoase. (<fr. *euphotique*)

eufuísm *s. n.* limbaj manierat, prețios, rafinat și sofisticat, la modă în Anglia în epoca elisabetană. (<engl. *euphuism*, fr. *euphuïsme*)

eufuístic, -ă *adj.* (despre stil) prețios, bombastic, pompos. (<engl. *euphuistic*)

eufuncție *s. f.* (*fil.*) funcție care menține sau sporește adaptarea unei unități date la contextul ei social. (<fr. *eufonction*)

eugenétic, -ă *I. adj.* referitor la eugenie; eugenezic. *II. s. f.* eugenie. (<germ. *eugenetisch*, *HU* germ. *Eugenetik*)

eugenétic, -ă *adj.* eugenetic. (<fr. *eugénésique*)

eugenie *s. f.* ramură a geneticii aplicative care studiază posibilitățile de apărare și de ameliorare a zestrei genetice a speciei umane; eugenism (1), eugenetică. (<fr. *eugénie*)

eugenism *s. n.* 1. eugenie. 2. teorie care susține ideea reacționară a inegalității biologice și intelectuale a raselor umane, a împărțirii oamenilor în rase inferioare și superioare. (<fr. *eugénisme*, engl. *eugenism*)

eugenist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al eugeniei. (<fr. *eugéniste*)

eugenól *s. n.* substanță mirositoare din uleiul de cuișoare, de garoafe etc., folosit în parfumerie și în dentistică. (<fr. *eugénoil*)

eugeofite *s. f. pl.* geofite a căror perioadă de repaus biologic se datorește lipsei de lumină sau căldură. (<fr. *eugéophytes*)

eugléná *s. f.* protozoar flagelat din apele dulci, având cromatofori cu clorofilă. (<lat. *euglena*, fr. *euglène*)

euglenide *s. f. pl.* familie de protozoare: euglena. (<fr. *euglénidés*)

euhalín, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește numai în apele sărate. (<fr. *euhaline*)

euhaploid, -ă *adj.* haploid în ale cărui celule somatice există un singur set de cromozomi. (<fr. *euhaploïde*)

- euharistic**, -ă *adj.* referitor la euharistic. (< fr. *eucharistique*)
- euharistic** *s. f.* împărtășanie, cuminăcătura. (< fr. *eucharistie*, gr. *euharistia*)
- euhemerism** *s. n.* doctrina lui Euhemerus, potrivit căreia divinitățile nu sunt decât o creație a spiritului uman, oameni divinizați. (< fr. *évhémérisme*)
- euhemerist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al euhemerismului. (< fr. *évhémériste*)
- eulogie** *s. f.* pâine binecuvântată care se distribuia credincioșilor participanți la adunările creștine din primele secole după Cristos. (< fr. *eulogie*, gr. *eulogia*)
- eumenide** *s. f. pl. (mit.)* nume eufemistic dat eriniilor. (< fr. *euménides*)
- eumenoree** *s. f.* menstruație normală. (< fr. *euménorrhée*)
- eumicete** *s. f. pl.* clasă de ciuperci cu micelul septal, cuprinzând un mare număr de specii parazite pentru om și pentru animale. (< engl. *eumycetes*)
- eumitoză** *s. f.* mitoză tipică, cu diferențierea netă a cromozomilor. (< fr. *eumitose*)
- euună** *s. m. 1.* (în Orient) bărbat castrat, paznic al unui harem. 2. nume dat ofițerilor regilor evrei, însărcinați cu garda camerei acestora. 3. ofițer care avea în grijă garderoba și itacul împăratului în Imperiul Roman de Răsărit. 4. (*fig.*) om laș, fricos, lipsit de energie virilă. (< fr. *eumouque*, lat. *eumouche*)
- eunuchism** *s. n.* stare la om în unele cazuri de insuficiență genitală. (< fr. *eunuchisme*)
- eunuoid**, -ă *adj.* (despre voce) ca de castrat. (< fr. *eunuchoides*)
- eunucoidism** *s. n.* insuficiență testiculară. **o** ~ *feminin* = insuficiență maturaje ovariană la pubertate. (< fr. *eunuchoidisme*)
- eupareunie** *s. f.* act sexual normal. (< fr. *eupareunie*)
- eupatie** *s. f.* resemnare în fața suferinței. (< fr. *eupathie*)
- eupatrizi** *s. m. pl.* (în Grecia antică) descendenți ai familiilor de cuceritori, clasa nobililor deținători de pământuri. (< fr., gr. *eupatrides*)
- eupepsie** *s. f.* digestie ușoară. (< fr. *eupepsie*)
- eupéptic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care ușurează mistică. (< fr. *eupeptique*)
- euplancton** *s. n.* plancton al organismelor liber plutitoare. (< fr. *euplancton*)
- euploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) care prezintă un număr multiplu de seturi cromozomiale haploide. (< fr. *euploïde*)
- euploidie** *s. f.* înmulțire a seturilor complete de cromozomi în toate celulele organismului. (< fr. *euploidie*)
- eupnee** *s. f.* respirație normală. (< fr. *eupnée*)
- eupnéic**, -ă *adj.* care facilitează respirația. (< fr. *eupnéique*)
- eupraxie** *s. f. 1.* acțiune bine coordonată. 2. (*med.*) capacitate de a executa mișcări coordonate. (< fr. *eupraxie*)
- EURO** - *elem.* „în, din Europa, european”. (< fr. *eur/o-*, cf. *Europa*)
- eurafrican**, -ă *adj.* referitor în același timp la Europa și Africa. (< fr. *eurafricain*)
- eurasián**, -ă *adj., s. m. f.* metis între european și asiatic. (< fr. *eurasién*)
- eurasiatic**, -ă *adj.* referitor la Eurasia (Europa și Asia). (< fr. *eurasiatique*)
- EURI** - *elem.* „larg, cuprinzător, vast”. (< fr., germ. *eur-*, cf. gr. *eurys*)
- euribár**, -ă *adj.* (despre organisme acvatice) cu variații mari de presiune. (< fr. *euribare*)
- euribát**, -ă *adj.* (despre specii marine) la adâncimi foarte variate. (< fr. *euribathe*)
- euribiónt** *s. n.* organism cu rezistență mare față de variațiile factorilor de mediu. (< fr. *eurybionte*)
- euribióză** *s. f.* reacție de maximă rezistență a unui organism față de variațiile mari ale factorilor de mediu. (< fr. *eurybiose*)
- euricefál**, -ă *adj., s. m. f.* (individ) care prezintă euricefalie. (< fr. *eurycéphale*)
- euricefalie** *s. f.* malformație congenitală având existența unui craniu cu diametru lateral foarte mare. (< fr. *eurycéphalie*)
- eurifág**, -ă *adj.* (despre organisme) cu hrană variată. (< germ. *eurypag*)
- eurifótic**, -ă *adj.* (despre organisme) în condiții foarte variate de lumină. (< fr. *euryphotique*)
- eurignát**, -ă *adj., s. m. f.* (individ) care prezintă eurignatism. (< fr. *eurynathe*)
- eurignatism** *s. n.* malformație constând în existența unor maxilare anormale de late. (< fr. *eurynathisme*)
- eurihalín**, -ă *adj.* (despre organisme acvatice) care suportă variații mari ale salinității apei. (< fr. *euryalin*)
- eurihígric**, -ă *adj.* (despre organisme) care tolerează variații mari de umiditate. (< fr. *eurhygrique*)
- eurioxibiónt**, -ă *adj., s. n.* (organism) care trăiește în ape cu variații largi ale concentrației de oxigen. (< fr. *euryoxybionte*)
- euríp** *s. n. (ant.)* canal artificial care separa arena și animalele sălbatice de spectatori în circuri. (< lat. *euripus*, fr. *euripe*)
- euriprozóp**, -ă *adj., s. m.* (individ) cu fața mai mult largă decât lungă. (< fr. *euryprosopé*)
- euriprozopie** *s. f.* însușire a raselor umane de a avea o față largă. (< fr. *euryprosopie*)
- eurístic**, -ă *I. adj.* referitor la euristica. • (despre procedee metodologice) care, prin întrebări, duc la descoperirea unor adevăruri noi. **II. s. f.** metodă de studiu și de cercetare prin descoperire; arta de a duce o dispută în scopul de a descoperi adevărul. (< fr. *euristique*)
- euritérm**, -ă *adj.* (despre organisme) care suportă temperaturi diferite. (< fr. *euritherme*)
- euritérmie** *s. f.* însușire a organismelor euriterme. (< fr. *eurithermie*)
- eurítmic**, -ă *adj.* referitor la euritmie, cu ritm armonios. (< fr. *eurythmique*)
- euritmie** *s. f. 1.* îmbinare armonioasă de sunete, linii, proporții etc. 2. (*med.*) ritm regulat al pulsului. 3. funcționare regulată a oricărei activități organice ritmice. (< fr. *eurythmie*, lat. *eurhythmia*, gr. *eurythmia*)
- euritóp**, -ă *adj.* (despre plante, animale) cu o distribuție geografică largă. (< fr. *eurytópe*)
- euritróf**, -ă *adj.* cu resurse nutritive normale. (< fr. *eurytrophe*)
- euritrófic**, -ă *adj.* cu stare nutrițională bună. (< fr. *eurytrophique*)
- EURO**¹ - *v. eur(o)* -
- éuro**² *s. m.* moneda unică a Uniunii Europene. (< fr. *euro*)
- éuroaráb**, -ă *adj.* referitor la relația dintre Europa și lumea arabă. (< *euro* - + *arab*)
- euroatlántic**, -ă *adj.* referitor la țările Europei care aparțin Alianței Atlanticului de Nord (NATO). (< *euro* - + *atlantic*)
- eurobáncă** *s. f.* denumire generică dată băncilor situate în Europa, care efectuează și operații în valută străină (eurodolari). (< *euro* - + *bancă*)
- eurocentríst**, -ă *adj.* care consideră Europa drept centru. (< *euro* - + *centrist*)
- Eurocity** /-siti/ *s. n.* tren care face legătura între marile orașe ale Europei. (< fr., engl. *Eurocity*)
- eurocomunism** *s. n.* atitudine a unor partide comuniste din țările occidentale care înțeleg că trebuie să țină seama, în activitatea lor, de realitățile istorice, economico-sociale din țările respective. (< fr. *eurocomunisme*)
- eurocrát** *s. m.* funcționar al organismelor și organizațiilor europene. (< fr. *eurocrate*)
- eurocrédit** *s. n.* credit acordat pe piețele europene pe termen mediu de către băncile din circuitul eurovalutar. (< *euro* - + *credit*)
- eurodeputát**, -ă *s. m. f.* deputat în Parlamentul european. (< *euro* - + *deputat*)
- eurodevíz** *s. n.* monedă a unei țări din Europa occidentală plasată pe termen lung într-o altă țară. (< fr. *eurodevise*)
- eurodolar** *s. m.* dolar american plasat pe termen lung în băncile europene. (< engl., fr. *eurodollar*)
- Euronét** *s. n.* sistem electronic de comunicație în Europa. (< *Euro* - + /work/net)
- euroobligațiune** *s. f.* obligațiune (2) emisă și comercializată pe piețele europene. (< *euro* - + *obligațiune*)
- européan**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Europa. **II. adj.** care aparține Europei; referitor la comunitatea economică și politică a Europei unificate. (< fr. *européen*)
- europeanism** *s. n.* europeism. (< fr. *européanisme*)
- europeism** *s. n. 1.* caracter european. 2. atitudine fa-

- vorabilă unității europene. • mișcare care tinde să formeze o unitate europeană. **3.** formă lingvistică proprie limbilor europene; europeanism. (< it. *européismo*)
- europeistică** *s. f.* studiu al modului de viață, al civilizației și culturii diferitelor popoare europene. (< *européan* + *-istică*)
- europeanist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al europeanismului. (după fr. *européaniste*)
- europeanitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este european. (după fr. *européanité*)
- europeaniză** *vb. tr., refl.* a adopta îmbrăcămintea, obiceiurile și purtările europenești. (după fr. *européaniser*)
- europiată** *s. f.* denumire generică dată piețelor de capital, pe care se efectuează depunerii bancare și împrumuturi în eurodolari. (< *euro* + *pieță*)
- europid**, -ă *adj.*, *s. m. f.* europoid. (< germ. *europid*, *Europide*)
- europiu** *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor. (< fr. *europium*)
- eurocentrism** *s. n.* teorie care susține că studiul civilizațiilor și culturilor tradiționale ale popoarelor din alte continente trebuie să pornească de la modelul european. (< *Europa* + *centrism*)
- eurocentrist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al eurocentrismului. (< *eurocentrism* + *-ist*)
- europoid**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) care aparține uneia dintre cele trei principale rase omenești cu pielea albă din care fac parte populațiile din Europa; europid. (< germ. *europoid*, *Europoide*)
- eurorachetă** *s. f.* rachetă¹ (1) amplasată pe teritoriul Europei. (< *euro* + *rachetă*)
- eurosiberian**, -ă *adj.* care face legătura între Europa și Siberia. (< *euro* + *siberian*)
- eurovalută** *s. f.* valută convertibilă în dolari sau euro² care circulă în afara sistemului bancar al țării respective. (< *euro* + *valută*)
- Euroviziune** *s. f.* emisiune simultană de programe televizate în mai multe țări ale Europei. (< fr. *Eurovision*)
- eusemie** *s. f.* totalitatea simptomelor favorabile în evoluția unei boli. (< fr. *eusémie*)
- eusistolie** *s. f.* contracție cardiacă normală. (< fr. *eusystolie*)
- eusporie** *s. f.* dezvoltare normală a sporilor în urma unei meioze obișnuite. (< fr. *eusporie*)
- eustatism** *s. n.* variație a nivelului general al oceanelor, de natură climatică sau tectonică. (< fr. *eustatisme*)
- eustil** *s. n.* colonadă în care coloanele sunt distanțate între ele prin spații proporționale după diametrele lor. (< fr. *eustyle*)
- eutanasiă** *vb. tr.* a provoca eutanasiă. (< *eutanasié*)
- eutanasié** *s. f.* 1. moarte ușoară, fără dureri. 2. provocare de către medic a morții unui bolnav incurabil, pentru a-i curma suferințele. 3. sacrificare, prin procedee rapide, nedureroase, a animalelor bolnave. (< fr. *euthanasie*, gr. *euthanasia*)
- eutectic**, -ă *adj.*, *s. n.* (amestec chimic) care se topește sau se solidifică la o temperatură constantă, inferioară punctului de topire a fiecăruia din constituenți. (< fr. *eutectique*)
- eutectoid** *s. n.* aliaj sub formă de amestec mecanic a două sau mai multe faze solide rezultate prin cristalizarea lor simultană, la temperatură constantă. (< fr. *eutectoïde*)
- Eutelsat** *s. n.* organizație europeană de telecomunicații prin satelit. (< /Organizația /Europeană pentru /telecomunicații prin /satelit/)
- eutexie** *s. f.* fenomen prezentat de un amestec a cărui temperatură de fuziune constantă este mai joasă decât cea a altui amestec. (< fr. *eutexie*)
- EUTI-** *elem.* „indirect”. (< fr. *euthy-*, cf. gr. *euthy*)
- eutihmetru** *s. n.* miră stadimetrică pentru măsurarea indirectă a distanțelor. (< fr. *euthymètre*)
- eutihmie** *s. f.* component exterior vesel; dispoziție afectivă normală. (< fr. *euthymie*)
- eutiscopie** *s. f.* metodă medicală prin care se urmărește forțarea maculei ochiului să funcționeze normal. (< fr. *euthyscopie*)
- eutocie** *s. f.* naștere normală, fără complicații. (< fr. *eutocie*, gr. *eutokia*)
- eutrof**, -ă *adj.* (despre plante, sol) bogat în materii nutritive. (< fr. *eutrophe*)
- eutrofic**, -ă *adj.* (despre copii) hrănit bine; dezvoltat normal. (< fr. *eutrophique*)
- eutrofie** *s. f.* dezvoltare armonioasă a organismului ca urmare a unei bune nutriții a (tesuturilor. (< fr. *eutrophie*)
- eutropic**, -ă *adj.* (despre plante) care prezintă fototropism negativ. (< fr. *eutropique*)
- eutropie** *s. f.* adaptare a unor flori la polenizarea numai prin anumite insecte specializate. (< fr. *eutropie*)
- euxerofitic**, -ă *adj.* (despre plante) care prezintă o adaptare pronunțată la perioadele de uscăciune. (< fr. *euxérophytique*)
- ev** *s. n.* perioadă din istoria omenirii care are trăsături specifice. **o** -ul mediu = perioada care ține de la apariția modului de producție feudal până la începutul dezvoltării modului de producție capitalist. (< lat. *aeuum*)
- evacuă** *vb. tr.* 1. a goli, a elibera (un imobil, o localitate etc.). • a da afară pe cineva (dintr-o locuință). 2. a elimina (dintr-un loc închis) gaze, reziduuri, fecale etc. (< fr. *évacuer*, lat. *evacuare*)
- evacuare** *s. f.* 1. acțiunea de a evacua. 2. eliminare a conținutului unui organ sau a unei formații patologice. 3. fază din ciclul motoarelor cu ardere internă, sau al turbinelor cu gaze, în care gazele sunt evacuate după ce au efectuat lucrul mecanic; purgare. (< *evacua*)
- evacuator**, -oare *I. adj.* care permite evacuarea. **II. s. n.** dispozitiv pentru evacuarea debitelor excedentare de apă, a aluviunilor etc. (< fr. *évacuateur*)
- evadă** *vb. intr.* 1. a fugi, a scăpa dintr-o închisoare, dintr-un lagăr etc. 2. (*fam.*) a fugi, a scăpa. (< fr. *évider*, lat. *evadare*)
- evadât**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care a fugit din închisoare sau de sub pază. (< *evada*)
- evaginație** *s. f.* ieșire în afară a peretelui unui organ cavit. (< fr. *évacuation*)
- evaluă** *vb. tr.* a stabili valoarea aproximativă a unui bun, a unui lucru etc.; a aprecia, a estima. (< fr. *évaluer*)
- evaluabil**, -ă *adj.* care poate fi evaluat; estimabil. (< fr. *évaluable*)
- evaluator** *s. m.* expert autorizat pentru a stabili valoarea unei nave, a unei avarii sau pagube ori a unui obiect. (< fr. *évalueur*)
- evanescent**, -ă *adj.* care se pierde, dispare treptat. (< fr. *évanescant*)
- evanescență** *s. f.* dispariție lentă; estompare treptată. (< fr. *évanescence*)
- evangheliar** *s. n.* carte care cuprinde cele patru evanghelii. (< fr. *évangélaire*, lat. *evangeliarium*)
- evanghelic**, -ă *adj.* 1. referitor la evanghelie. 2. (și *s.*) care ține de cultul protestant. (< fr. *évangélique*, lat. *evangelicus*)
- evangelism** *s. n.* caracter evanghelic. • doctrinele bisericilor evanghelice. (< fr. *évangélisme*)
- evangeliză** *vb. tr.* a converti la creștinism. (< fr. *évangéliser*, lat. *evangelizare*)
- evangelizator** *s. m.* predicator al cărților sfinte. (< fr. *évangéliste*)
- evantăi** *s. n.* 1. obiect (semicircular) din hârtie, pene etc., cu care își fac vânt femeile. **o** în ~ = în forma unor raze care se răspândește dintr-un punct în semicerc. 2. (*fig.*) ansamblu de lucrări diverse ale aceleiași categorii. (< fr. *éventail*)
- evaporă** *vb. I. tr., refl.* (despre lichide) a (se) transforma în vapori. **II. refl. (fig.)** a dispărea, a pieri deodată. (< fr. *évaporer*, lat. *evaporare*)
- evaporabil**, -ă *adj.* care se poate evaporă (ușor). (< fr. *éaporable*)
- evaporator**¹ *s. n.* 1. instalație pentru concentrarea soluțiilor prin fierbere; vaporizator (2). 2. subansamblu al unei instalații frigorifice în care se evaporă lichidul de răcire, producând frigul. (< fr. *éaporateur*, germ. *Evaporator*)
- evaporator**², -oare *s. m. f.* muncitor care lucrează la evaporator (1). (< *evaporare* + *-tor*)
- evaporator**³, -oare *adj.* care provoacă evaporarea. (< fr. *éaporatoire*)
- evaporație** *s. f.* evaporare. (< fr. *évaporation*)
- evaporigraf** *s. n.* evaporimetru înregistrator. (< germ. *Evaporigraph*)
- evaporimetrie** *s. f.* 1. măsurare a evaporației de pe suprafețele de apă și din sol. 2. disciplină care studiază

- metodele de măsurare a evaporației. (după fr. *éva-porométrie*)
- evaporimétru** *s. n.* instrument pentru evaporimetrie. (<fr. *éva-porimètre*)
- evaporit** *s. n.* rocă sedimentară (sare gemă, ghips etc.) care se formează prin evaporarea apei de mare (dintr-o lagună). (<fr. *éva-porite*)
- evapotranspirație** *s. f.* 1. pierdere a umidității solului prin evaporare directă și prin transpirația plantelor. 2. cantitatea de apă evaporată parțial prin transpirație de un organism vegetal. (<fr. *éva-potranspiration*)
- evapotranspirométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea evapotranspirației. (<fr. *éva-potranspiromètre*)
- evază** *vb. tr.* a lărgi progresiv extremitatea unei piese; a deschide, a lărgi. (<fr. *évasser*)
- evazăt**, **-ă** *adj.* larg, deschis. • (despre fuste, pantaloni) cu partea de jos mai largă; în formă de trapez. (<fr. *évase*)
- evazionism** *s. n.* 1. evaziune de la anumite obligații. 2. tendință în artă de a cultiva evadarea din realitatea vieții sociale. (<fr. *évazionisme*)
- evazionist**, **-ă** I. *adj.* care evadează. II. *adj., s. m. f.* (cel) care se sustrage de la obligațiile fiscale. (<evaziune + -ist)
- evaziune** *s. f.* 1. evadare. 2. sustragere de la anumite obligații. ○ ~ fiscală = sustragere de la obligațiile fiscale. (<fr. *évasion*, lat. *evasio*)
- evaziv**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) vag, neprecis, în doi peri. (<fr. *évazif*)
- evectiune** *s. f.* inegalitate periodică în mișcarea Lunii, ca urmare a influenței Soarelui. (<fr. *évection*, lat. *evectio*)
- eveniment** *s. n.* 1. întâmplare importantă; (*p. ext.*) accident (de circulație). 2. (fiz.) orice fenomen local și instantaneu. 3. (mat.) noțiune de bază din domeniul teoriei probabilităților care exprimă (ne)producerea unui fenomen în cadrul unui experiment. (<fr. *événement*)
- evenimential**, **-ă** *adj.* referitor la evenimentele. (<fr. *événementiel*)
- evén¹** *s. n.* 1. (sport) probă, întrecere, cursă; spectacol sportiv; (*p. ext.*) rezultat bun, record. 2. (hipism) pariu în care trebuie indicat câștigătorul din două curse consecutive. (<engl. *event*)
- evén²** *s. n.* deschizătura simplă sau dublă a foselor nazale la cetacee, situată pe vârful capului. (<fr. *évent*)
- eventiv** *adj. verb reflexiv* ~ (și *s. n.*) = verb la dizea reflexivă care arată o schimbare în starea subiectului. (<fr. *éventif*)
- eventrație** *s. f.* 1. deschidere operatorie a abdomenului. 2. ieșire masivă, exagerată, a viscerelor din abdomen sub piele. (<fr. *éventration*)
- eventual**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) care se poate întâmpla; posibil, probabil. (<fr. *éventuel*)
- eventualitate** *s. f.* situație care s-ar putea ivi; împrejurare viitoare posibilă. (<fr. *éventualité*)
- eversiune** *s. f.* 1. răsturnare, ruină, ruinare. 2. ieșire a unei mucoase din cavitatea ei naturală. (<fr. *éversion*, lat. *eversio*)
- evicțiune** *s. f.* (jur.) depozare de un lucru obținut legal, suferită în urma unei sentințe sau a unui drept exercitat într-un anumit fel de cineva. (<fr. *éviction*, lat. *evictio*)
- evida** *vb. tr.* a scobi pe dinăuntru, a goli, a scoate. (<fr. *évider*)
- evident**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) vădit, neîndoielnic, clar, limpede. (<fr. *évident*, lat. *evidens*)
- evidență** *s. f.* 1. faptul de a fi evident, caracterul a ceea ce este evident. ○ a scoate în ~ = a reliefa, a sublinia. 2. înregistrare a fenomenelor, bunurilor, persoanelor etc. (<fr. *evidence*, lat. *evidentia*, it. *evidenza*)
- evidență** *vb. I. refl., tr.* a (se) distinge, a (se) remarca. II. *tr. I.* a sublinia, a pune în evidență. 2. a recunoaște oficial meritele în muncă ale cuiva. (<evidență + -ia)
- evidențiat**, **-ă** *adj., s. m. f.* (cel) care s-a remarcat (în muncă); căruia i s-au recunoscut oficial meritele. (<evidență)
- évie** *s. f.* bacanță. (<it. *evia*)
- evier** *s. n.* canal de scurgere pentru apele de bucătărie. (<fr. *évier*)
- evinge** *vb. tr.* (jur.) despre o persoană a face ca o altă persoană să sufere o evicțiune. (după lat. *evincere*)
- eviră** *vb. tr., refl.* 1. a (se) castra. 2. (fig.) a (se) moleși, a (se) debilita, a slăbi. (<lat. *evirare*)
- evirăție** *s. f.* 1. evirare (1). 2. impotență precoce; emasculare. (<fr. *eviration*)
- evisceră** *vb. tr.* a evida o cavitate a corpului de organele conținute. • a scoate măruntaiele unui pește. (<fr. *éviscérer*)
- eviscerație** *s. f.* eviscerare. (<fr. *éviscération*)
- evită** *vb. tr.* 1. a ocoli, a se feri de... • a împiedica; a înlătura. 2. (despre o navă la ancoră) a veni cu prova în vânt sau în curent. (<fr. *éviter*, lat. *evitare*)
- evitabil**, **-ă** *adj.* care poate fi evitat. (<fr. *évitable*, lat. *evitabilis*)
- evitabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este evitabil. (<evitabil + -itate)
- evitaj** *s. n.* evitare (2). (<fr. *évitage*)
- evitare** *s. f.* 1. acțiunea de a evita. 2. poziția pe care o ia o navă aflată la ancoră sub acțiunea vântului și a curenților; evitaj. 3. manevră întreprinsă de o navă pentru întoarcere sau pentru a ocoli o altă navă. (<evita)
- evitic**, **-ă** *adj.* specific Evei. ○ costum ~ = nudism, nuditate, nud. (<it. *evitico*)
- evocă** *vb. tr.* a reaminti, a reînvia; a descrie în mod sugestiv. (<fr. *évoquer*, lat. *evocare*)
- evocabil**, **-ă** *adj.* care merită să fie evocat. (<fr. *évo-cable*)
- evocare** *s. f.* faptul de a evoca; amintire, aducere-aminte; evocație • scriere literară în care se evocă ceva. (<evoca)
- evocativ**, **-ă** *adj.* evocator. (<lat. *evocativus*)
- evocator**, **-oare** *adj.* care are darul de a evoca; evocativ. (<fr. *évocateur*, lat. *evocatorius*)
- evocație** *s. f.* 1. evocare. 2. (jur.) trimitere a unei cauze spre judecare la altă instanță. (<fr. *évocation*, lat. *evocatio*)
- evocé** *interj.* strigăt al bacanelor în onoarea lui Dionysos. (<lat. *evocē*, gr. *euoi*)
- evolua** *vb. intr.* 1. a se dezvolta, a se transforma. • a se desfășura. 2. a se mișca, a se deplasa (cu mișcări largi). (<fr. *évoluer*)
- evoluat**, **-ă** *adj.* ajuns la un stadiu superior de dezvoltare. • dezvoltare din punct de vedere intelectual. (<evoluia)
- evolută** *s. f.* 1. (mat.) curbă loc geometric al centrelor de curbură ale unei curbe date; desfășurată. 2. (bot.) organ răsucit spre partea dorsală. (<engl. *evolute*, germ. *Evolute*)
- evolutiv**, **-ă** *adj.* care evoluează treptat și neîntrerupt. • care se referă la evoluție. (<fr. *évolutif*)
- evolúție** *s. f.* 1. formă de dezvoltare care presupune acumulări cantitative treptate, obiective și subiective, în viața socială și care pot duce la schimbări radicale, calitative, la revoluție. ○ teoria ~i emergente = teorie idealistă și metafizică cu privire la procesul dezvoltării, potrivit căreia apariția noilor calități este absolut spontană și imprezvizibilă. 2. dezvoltare în timp a unui fenomen sau proces, a unui eveniment, a unei ființe etc. 3. desfășurare, curs. 4. mișcare largă (circulară); mișcare de ansamblu executată de o trupă, de o navă, un avion etc. (<fr. *évolution*, lat. *evolutio*)
- evoluționism** *s. n.* 1. concepție după care universul, ființele, societatea etc. sunt supuse unui proces continuu de evoluție istorică. 2. ~ plat = concepție care reduce procesul istoric complex al evoluției la simple acumulări cantitative. 3. teoria lui Lamarck, Darwin și a. despre evoluția speciilor de plante și animale; transformism. (<fr. *évolutionnisme*)
- evoluționist**, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al evoluționismului. (<fr. *évolutionniste*)
- evolvent**, **-ă** I. *adj.* (bot.) care se deschide prin răsucire. II. *s. f.* (mat.) curbă care admite ca loc geometric al centrelor de curbură o curbă dată; curbă desfășurătoare. (<lat. *evolvens*, fr., engl. *evolvente*, III germ. *Evolvente*)
- evolvéntic**, **-ă** *adj.* (despre angrenaje) în formă de evolventă. (<germ. *evolventisch*)
- evorsiuune** *s. f.* acțiune erozivă a apei curgătoare, care căzând vertical, formează vârtejuri. (<germ. *Evorsion*, engl. *evorsion*)
- évrice** *interj.* (exclamație de bucurie, la rezolvarea unei probleme dificile am găsit!). (<gr. *evrika*)
- evulsiune** *s. f.* (extracție prin) smulgere. (<fr. *évulsion*, lat. *evulsio*)
- ewe** *s. f.* limbă africană vorbită în Benin, Ghana, Togo etc. (<germ. *Ewe*)

- EX¹** - *pref.* „afară de”, „trece într-o nouă stare”, „fost”. (<fr. *ex-*, cf. gr. *ex*)
- EX²(O)** - *pref.* „în afară, exterior”. (<fr. *exo-*, cf. gr. *exo*)
- EXA** - *pref.* „de un miliard de miliarde mai mare” (10¹⁸). (<fr. *exa-*)
- ex abrupto** *loc. adv.* dintr-o dată, brusc, pe nepregătite. (<lat. *ex abrupto*)
- exacerbă** *vb. tr.* (despre dureri, senzații, sentimente) a intensifica, a accentua, a exagera. (<fr. *exacerber*, lat. *exacerbare*)
- exacerbăție** *s. f.* exacerbare. (<fr. *exacerbation*)
- exăct**, -ă *adj. 1.* (și *adv.*) conform cu realitatea, întocmai, chiar. **o științe** ~e = științe în care formulările se pot prezenta în formă matematică. • care reproduce întocmai un model; fidel. **2.** (despre oameni) punctual. (<fr. *exact*, lat. *exactus*)
- exactitate** *s. f.* calitatea de a fi exact; exactitudine. (<exact + -itate)
- exactitudine** *s. f.* exactitate. (<fr. *exactitude*)
- exactiune** *s. f.* acțiune a unui receptor fiscal care pretinde de la contribuabilii mai mult decât se cuvine ca aceștia să dea în mod legal; încasare de impozite abuzivă, spoliere. (<fr. *exaction*, lat. *exactio*)
- ex aequo** / *lex équo* / *loc. adv.* (despre concurenți la un examen, la o competiție sportivă) la egalitate. (<lat. *ex aequo*)
- exageră** *vb. tr.* a mări, a amplifica ceva peste măsură. (<fr. *exagérer*, lat. *exaggerare*)
- exagerat**, -ă *adj.* care depășește proporțiile realității, normalului. • (despre oameni) care exagerează. • (*adv.*) prea, din cale-afară de... (<exagera)
- exagerație** *s. f.* exagerare. (<fr. *exagération*, lat. *exageratio*)
- exală** *vb. tr.* a răspândi, a emana, a degaja vapori, mirosuri. (<fr. *exhaler*, lat. *exhalare*)
- exalație** *s. f.* exalare. (<fr. *exhalation*, lat. *exhalatio*)
- exaltă** *vb. I. tr., refl.* a (se) înflăcăra, a (se) entuziasma puternic. **II. tr.** a slăvi, a glorifica. (<fr. *exalter*)
- exaltânt**, -ă *adj.* care înflăcărează; pasionant, entuziasmant. (<fr. *exultant*)
- exaltăt**, -ă **I. adj., s. m. f.** (om cu temperament) aprins, înflăcărat, peste măsură. **II. adj. (fam.)** ieșit din minți; surescitat. (<exalta)
- exaltăție** *s. f.* exaltare. (<fr. *exaltation*, lat. *exaltatio*)
- exămen** *s. n. 1.* mijloc de verificare și de apreciere a cunoștințelor, a aptitudinilor unui elev, student, candidat etc. **2.** cercetare, examinare atentă a unui lucru; examinare. **o ~ medical** = cercetarea stării sănătății unei persoane de către un medic. (<fr., lat. *examen*)
- examină** *vb. tr. I.* a observa, a cerceta, a privi atent ceva. • a cerceta starea sănătății cuiva. **2.** a supune la un examen (un elev, un student). (<fr. *examiner*, lat. *examinare*)
- examinator**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care examinează. (<fr. *examineur*)
- exantem** *s. n.* erupție pe piele care însoțește unele boli ca rujeola, scarlatina etc. (<fr. *exanthème*, gr. *exanthemea*)
- exantematic** *adj. tifos* ~ = boală infecțioasă și epidemică manifestată prin febră mare, convulsii și erupții pe piele. (<fr. *exanthématique*)
- exantematós**, -oasă *adj.* de natura exantemului. (<fr. *exanthématiqueux*)
- exarație** *s. f.* modelare a rocilor de către ghețari în deplasarea lor. (<fr. *exaration*, lat. *exaratio*, germ. *Exaration*)
- exărh** *s. m. 1.* titlu dat unor înalți demnitari din Imperiul Roman de Răsărit care guvernau provinciile din Italia, Africa etc. în locul împăratului de la Constantinopol. **2.** căpetenie a unei biserici ortodoxe autonome. • organ bisericesc de inspecție pentru mănăstirile care aparțin de o eparhie ortodoxă. (<fr. *exarque*, lat. *exarchus*, gr. *exarkhos*)
- exarhăt** *s. n.* teritoriu sub autoritatea unui exarh; demnitatea de exarh. (<fr. *exarchat*)
- exartróză** *s. f.* luxație. (<fr. *exarthrose*)
- exasecundă** *s. f.* unitate de timp, egală cu un miliard de miliarde de secunde. (<exa- + secundă)
- exasperă** *vb. tr.* a enerva, a irita peste măsură; a scoate din sărite. (<fr. *exaspérer*, lat. *exasperare*)
- exasperant**, -ă *adj.* care exasperează; înnebunitor. (<fr. *exaspérant*)
- exauriēt**, -ă *adj.* care slăbește, epuizează; exhaustiv. (<it. *esauriente*)
- ex-campion**, -oână *s. m. f.* fost campion. (<fr., engl. *ex-champion*)
- ex cathedra** *loc. adv. a vorbi* ~ = a vorbi pe un ton doctoral, care nu admite replică. (<lat. *ex cathedra*, de la catedră)
- excavă** *vb. tr.* a săpa o cavitate în scoarța pământului și a îndepărta materialul rezultat. (<fr. *excaver*, lat. *excavare*)
- excavator** *s. n.* mașină de lucru de mare capacitate pentru săpat și încărcat pământul. (<fr. *excavateur*, rus. *ekskavator*)
- excavatorist**, -ă *s. m. f.* muncitor pe un excavator. (<rus. *ekskavatorist*)
- excavăție** *s. f. 1.* cavitate la suprafața sau în adâncul pământului, în vederea unor obiective tehnice; rezultatul excavării. **2. (med.)** adâncitură anormală a unui organ. (<fr. *excavation*, rus. *ekskavația*)
- excedă** *vb. intr.* a întrece nivelul, măsura, valoarea. (<fr. *excéder*, lat. *excedere*)
- excedent** *s. n. 1.* prisos, ceea ce rămâne după acoperirea tuturor nevoilor; surplus. **2. (fin.)** plus de venituri în raport cu cheltuielile. (<fr. *excédent*, lat. *excedens*)
- excedentăr**, -ă *adj.* care are un excedent. (<fr. *excédentaire*)
- excelă** *vb. intr.* a se remarca, a se distinge în mod deosebit (într-un domeniu). (<fr. *exceller*, lat. *excellere*)
- excelent**, -ă *adj.* foarte bun, excepțional, admirabil, minunat, extrem de valoros. (<fr. *excellent*, lat. *excellens*)
- excelentisim**, -ă *adj.* excelent în cel mai înalt grad. (<fr. *excellentissime*)
- excelență** *s. f. 1.* titlu care se dă în unele țări demnitarilor (șefi de state, ambasadori, miniștri) și (la catolici) episcopilor. **2.** înalt grad de perfecțiune; calitatea de a fi excelent. **o prin** ~ = în mod deosebit. (<fr. *excellence*, lat. *excellencia*)
- excelsior** *adv.* mai sus. (<lat. *excelsior*)
- excentră** *vb. tr. (mec.)* a deplasa centrul, axa. (<fr. *excentrer*)
- excentric**, -ă **I. adj. 1. (mat.;** despre un punct) situat în afara centrului; (despre figuri geometrice) fără un centru comun. **2.** neobișnuit, foarte original; extravagant, bizar. **II. s. n.** organ de mașină format dintr-un disc fixat pe un arbore rotativ, și a cărui axă nu este în centru, servind la transformarea mișcării de rotație în mișcare rectilinie alternativă și invers. (<fr. *excentrique*)
- excentricitate** *s. f. 1. (mat.) însușirea unui punct de a nu fi în centrul unei figuri. • raport constant al distanțelor de la un punct al unei conice la focar și la directoarea corespunzătoare. **2. (teh.)** distanța dintre axele de rotație a două piese care au același centru. • asamblare defecțuoasă a două piese coaxiale sau concentrice. **3.** originalitate, extravagantă; excentrism. (<fr. *excentricité*)*
- excentrism** *s. n.* excentricitate (3). (<excentric + -ism)
- exceptă** *vb. tr.* a lăsa deoparte, a exclude. (<fr. *excepter*, lat. *exceptare*)
- excepție** *s. f. 1.* ceea ce nu se conformează unei reguli generale; abatere de la o normă (generală); **o complement circumstanțial** de ~ = complement care desemnează obiectul sau faptul ce exprimă o excepție în raport cu subiectul, cu numele predicativ sau cu complementul; **propoziție de ~** = propoziție circumstanțială care corespunde complementului circumstanțial de excepție; **cu ~a** = afară de...; **fără ~** = fără deosebire; **de ~** = excepțional. **2.** mijloc de apărare în justiție care tinde să schimbe soluționarea cazului sau să atace forma de judecată. (<fr. *exception*, lat. *exceptio*)
- excepțional**, -ă *adj. 1.* care este, face, constituie o excepție. • care iese din comun; deosebit. **2.** foarte bun, extraordinar, minunat, excelent. (<fr. *exceptionnel*)
- excepționalitate** *s. f.* caracter excepțional. (<excepțional + -itate)
- excerptă** *vb. tr.* a extrage dintr-o lucrare (termeni, pasaje), a scoate prin alegere. (<excerpte)
- excerpte** *s. n. pl. 1.* pasaje, termeni extrași dintr-o lucrare; extrase. **2.** publicații care cuprind extrase, rezumate din anumii autori sau din lucrări și publicații dintr-un anumit domeniu. (<lat. *excerpta*)
- excés** *s. n. 1.* diferență în plus dintre două cantități; surplus. **2.** lipsă de cumpătare, de măsură; abuz, exagerare. • (*pl.*) abuzuri; violențe. (<fr. *excès*, lat. *excessus*)

excesiv, -ă *adj.* care întrece limita normală; exagerat; abuziv. **o climă -ă** = climă cu variații mari de temperatură de la un anotimp la altul. • (*adv.*) peste măsură de..., foarte. (<fr. *excessif*)

excipiént *adj.*, *s. n.* (produs farmaceutic) inactiv față de organism și în care se încorporează diferite medicamente. (<fr. *exciipient*)

excită *vb. tr.* 1. a activa, a stimula funcția unei celule, a unui țesut, organ etc. 2. (*fig.*) a irita, a ața. • a provoca o senzație, un sentiment. 3. (*fiz.*) a comunica un plus de energie unui sistem fizic. • a produce un câmp magnetic într-o mașină electrică. (<fr. *exciter*, lat. *excitare*)

excitabil, -ă *adj.* care poate fi excitat (ușor). • iritabil. (<fr. *excitable*)

excitabilitate *s. f.* capacitate a materiei vii de a reacționa în mod special la stimuli. (<fr. *excitabilité*)

excitant, -ă *I. adj.* care excită; excitator. **II. s. n.** substanță, factor care provoacă excitația unui organ(ism). (<fr. *excitant*)

excitator, -oăre *I. adj.* excitant. **II. s. n.** mașină electrică pentru alimentarea înfășurării de excitație (4) a altor mașini electrice. (<fr. *excitateur*, lat. *excitator*)

excitație *s. f.* 1. excitare. 2. proces fiziologic manifestat prin accentuarea activității funcționale a unei celule, a unui țesut sau organ ca reacție la un stimul. 3. stare de enervare, de încordare, de ața. 4. producere a unui câmp magnetic util în mașini, aparate sau instrumente electrice. • producere a câmpului magnetic inductor util în mașinile, aparatele și instrumentele electrice. (<fr. *excitation*, lat. *excitatio*)

excitomotór, -oăre *adj.* referitor la excitația motrice a mușchilor. (<fr. *excito-moteur*)

exciton *s. m.* particulă fictivă asociată unei stări de excitație care se propagă prin masa unui corp cristalin. (<germ. *Exciton*)

exciză *vb. tr.* a extirpa. • a scobi (în lemn sau alt material). (<fr. *exciser*)

exciză *s. f.* impozit indirect perceput în Anglia și SUA (<engl., fr. *excise*)

excizie *s. f.* 1. extirpare a unei porțiuni de țesut sau organ. 2. (*tehn.*) tăiere, scoatere a unui fragment dintr-un material sau dintr-o piesă. (<fr. *excision*, lat. *excisio*)

exclamă *vb. tr.* a scoate o exclamație; a striga. (<fr. *exclamer*, lat. *exclamare*)

exclamăre: *s. f.* acțiunea de a exclama; exclamație. **o semnul -ării** = semn de punctuație (!) după o interjecție, un vocativ sau o propoziție exclamativă ori imperativă. (<exclama)

exclamatív, -ă *adj.* care exprimă o exclamație. **o propoziție -ă** (și *s. f.*) = propoziție care exprimă o stare afectivă. (<fr. *exclamatif*)

exclamație *s. f.* 1. cuvânt, propoziție, frază rostite cu o anumită modulație a vocii, prin care se exteriorizează o emoție, un sentiment; strigăt. 2. figură de stil prin care autorul exprimă, cu autorul unei exclamații (1), un sentiment puternic. (<fr. *exclamation*, lat. *exclamatio*)

exclúde *vb. I. tr.* a da afară, a elimina, a nu admite. **II. refl.** (despre două elemente) a se respinge ca fiind incompatibile, contrare. (<lat. *excluder*)

exclús, -ă *I. adj.* înălțurat, eliminat, dat afară. **II. adv.** inadmisibil. (<exclúde)

exclusív, -ă *I. adj.* (despre noțiuni abstracte) care se exclud unul pe altul; incompatibil cu altceva. • referitor la un singur lucru. **II. adv.** cu excluderea unor posibilități, în afară de. • numai. (<fr. *exclusif*, lat. *exclusivus*)

exclusivism *s. n.* 1. refuz categoric de a ține seama de părerile sau ideile altora. 2. caracterul, însușirea a ceea ce este exclusiv. (<fr. *exclusivisme*)

exclusivist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care are o atitudine de exclusivitate. (<fr. *exclusiviste*)

exclusivitate *s. f.* situația, calitatea a ceea ce este exclusiv. • drept exclusiv de a vinde, de a publica o carte etc. **o în ~** = cu excluderea tuturor celorlalți. (<fr. *exclusivité*)

exclúziune *s. f.* 1. excludere, interdicție. **o (fiz.) principiu -ii** = principiu potrivit căruia într-un sistem cuantic nu pot exista doi fermioni care să aibă simultan același ansamblu de numere cuantice. 2. (*log.*) relație între două propoziții care nu pot fi simultan adevărate. (<fr. *exclusion*)

excogítáție *s. f.* efort de gândire. (<lat. *excogitatio*, fr. *excogitation*)

excomunică *vb. tr.* a exclude dintr-o comunitate religioasă. (<lat. *excommunicare*, fr. *excommunier*)

excoriá *vb. tr., refl.* (despre piele) a (se) jupui ușor. (<fr. *excorier*, lat. *excoriare*)

excoriáție *s. f.* excorie. (<fr. *escoriation*)

excorporáție *s. f.* act prin care un episcop declară că un preot nu face parte din diaceza sa. (<fr. *excorporation*)

excremént *s. n. (pl.)* fecale. (<fr. *excrément*, lat. *excrementum*)

excreméntiál, -ă *adj.* de natura excrementelor. (<fr. *excrémentiel*)

excrescénță *s. f.* tumoare externă care crește anormal pe un organ, pe un organism. (<lat. *excrementia*, după fr. *excroissance*)

excrét *s. n.* produs nociv al celulelor glandulare. (<germ. *Exkret*)

excretá *vb. tr.* a evacua prin excreție. (<fr. *excréter*)

excretór, -oăre *adj.* care se referă la excreție. (<fr. *excréteur*)

excréție *s. f.* eliminare din organism a produselor provenite din activitatea metabolică. • materialul eliminat. (<fr. *excrétion*)

excúrs *s. n.* 1. abatere, deviere de la subiect pentru a lămuri o problemă secundară; digresiune. 2. disertație sub formă de digresiune, cu ocazia comentării unui pasaj dintr-un autor (antic). (<lat. *excursus*)

excúrsie *s. f.* 1. plimbare, călătorie pe jos sau cu orice mijloc de transport, de obicei în grup și având un scop instructiv-educativ, sportiv sau de agrement. 2. (*son.*) moment în care organele articulatorii iau poziția necesară pentru articularea sunetului; tensiune. (<fr. *excursion*, lat. *excursio*)

excursionist, -ă *s. m. f.* cel care face o excursie. (<fr. *excursionniste*)

excursív, -ă *adj.* cu caracter de excurs (1). (<fr. *excursif*)

éxeat *s. n.* învoire dată de un episcop catolic unui preot de a ieși din dieceza sa. • (*fam.*) învoire dată cuiva de a pleca; concediere. (<lat. *exeat*, să iasă)

execrá *vb. tr.* a detesta profund, a disprețui; a avea oroare de... (<fr. *exécrer*)

execrábil, -ă *adj.* dezgustător, respingător, oribil. (<fr. *exécrible*, lat. *execrabilis*)

execráție *s. f.* oroare, repulsie. • persoană, lucru care inspiră un asemenea sentiment. (<fr. *execration*, lat. *execratio*)

execută *vb. I. tr.* 1. a face, a prelucra. 2. a pune în aplicare, a îndeplini (un ordin, un plan). 3. a interpreta o lucrare muzicală (un dans, un balet). 4. a îndeplini o hotărâre judecătorească, un act de autoritate, o obligație. • a duce la îndeplinire o sentință de condamnare la moarte. **II. refl.** a se supune. (<fr. *exécuter*)

executábil, -ă *adj.* care poate fi executat. (<fr. *exécutable*)

executánt, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care execută ceva; executor. (<fr. *exécutant*)

executáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) executa. 2. *~a bugetului* = realizarea veniturilor bugetare și utilizarea lor pentru acoperirea cheltuielilor prevăzute în buget. (<executa)

executív, -ă *adj.* care are sarcina de a asigura aplicarea legilor. **o putere -ă** (și *s. n.*) = una dintre puterile fundamentale ale statului; guvernul; **organ ~** = organ de stat cu funcții de organizare și de asigurare a executării legilor. (<fr. *exécutif*)

executór, -oăre *adj.* executant. **o ~ (jur.; s. m. f.) ~ testamentar** = persoană însărcinată cu aducerea la îndeplinire a unui testament după moartea testatorului; **~ judecătorec** = funcționar care îndeplinește acte de procedură și execută hotărâri judecătorești. (<fr. *exécuteur*, lat. *executor*)

executóriu, -ie *adj. (jur.)* care trebuie executat. **o formulă -ie** = formalitate necesară pentru executarea unei hotărâri judecătorești; **tilu ~** = act investit cu formulă executorie. (<fr. *exécutoire*, lat. *executorius*)

execúție *s. f.* 1. executare. 2. încasare forțată a unei datorii pe cale judecătorească sau prin mijloace fiscale. 3. aducere la îndeplinire a unei sentințe de condamnare la moarte. (<fr. *exécution*)

exédra *s. f.* 1. loc de reuniune în ternele și casele romane. 2. anexă în formă de semicerc a unei construcții,

care are în interior scaune de-a lungul zidului. • bancă semicirculară, din piatră, în partea de răsărit a absidei, în bisericile catolice. • construcție în semicerc, într-un parc. (<lat. *exedra*, fr. *exèdre*)

exegét *s. m.* specialist în exegeză. (<fr. *exegète*)

exegétic, -ă *adj.* care explică, interpretează; bazat pe exegeză. **o școală ~ă** = curent în dreptul burghez care consideră că textele de lege trebuie interpretate scris literal și logic-formalist. (<fr. *exégétique*)

exegeză *s. f.* interpretare, explicare (de conținut și filologică) a unui text literar, juridic, religios. (<fr. *exègese*, gr. *exegesis*)

exemplar¹ *s. n.* 1. fiecare dintre obiectele multiplicat în serie după un model comun. 2. fiecare dintre reprezentanții unei aceleiași categorii de ființe sau de lucruri asemănătoare. (<fr. *exemplaire*, lat. *exemplarium*)

exemplar², -ă *adj.* 1. care poate servi ca exemplu. 2. cu caracter drastic, servind ca avertisment. (<fr. *exemplaire*, lat. *exemplaris*)

exemplaritate *s. f.* caracterul a ceea ce este exemplar. (<fr. *exemplarité*)

exemplifică *vb. tr.* a ilustra, a demonstra prin exemple. (<it. *esemplificare*)

exemplificativ, -ă *adj.* care exemplifică; exemplificator. (<it. *esemplificativo*)

exemplificator, -oare *adj.* exemplificativ. (după germ. *exemplifikatorisch*)

exempli grăția *loc adv.* după cum arată exemplele; de exemplu. (<lat. *exempli gratia*)

exemplu *s. n.* 1. acțiune care poate servi de model; pildă. • persoană care întrunește toate calitățile pentru a putea fi imitată; model. 2. caz, fapt cu anumite caractere tipice, simptomatice, care este citat pentru a lămurii, a sprijini o idee, o demonstrație etc. **o de ~** = de pildă, bunăoară. 3. pedeapsă; întâmplare care poate servi ca învățătură de minte. (<fr. *exemple*, lat. *exemplum*)

exempt, -ă *adj. (jur.)* care nu este supus unei obligații, liber de ceva. (<fr. *exempt*, lat. *exemptus*)

exempțiune *s. f. (jur.)* privilegiu care dispensează de o obligație, de o datorie etc. (<fr. *exemption*, lat. *exemptio*)

exencefal *s. n.* monstru caracterizat prin absența bolții craniene, prin care encefalul, acoperit numai cu meninge, iese în afară. (<fr. *exencephale*)

exencefalie *s. f.* 1. anomalie prezentată de un exencefal. 2. tumoră ieșită în afara craniului sau a regiunii superioare a feței. (<fr. *exencephalie*)

exenterație *s. f.* ieșire a intestinelor din cavitatea peritoneală. • ablațiune a intestinelor în abator. (<fr. *exenteration*)

exequatur *lex-sec-vă-/-s. n. inv.* 1. autorizație dată de un șef de stat unui consul străin de a-și exercita funcțiile în țara în care este trimis. 2. aprobare a unui stat de a se executa pe teritoriul său o hotărâre judecătorească pronunțată de un tribunal străin. (<fr. *exequatur*, lat. *exequatur*, să execute)

exercită *vb. tr.* 1. a îndeplini o funcție, a practica o profesiune etc. 2. a valorifica o influență, un drept etc. (<lat. *exercitare*)

exercițiu *s. n.* 1. activitate fizică sau intelectuală, repetată sistematic, spre a dobândi sau a forma anumite deprinderi, abilități etc. • mică piesă vocală sau instrumentală în scopul dezvoltării deprinderilor tehnice. • metodă de instruire a militarilor pentru formarea unor deprinderi sau însușirea modului de a lupta. • temă dată elevilor spre a-i familiariza cu unele cunoștințe predate. 2. exercitare, îndeplinire. **o ~ bugetar** = perioadă de un an pentru care se efectuează toate operațiile relative la bugetul unui stat; an bugetar. **o în -l funcțiunii** = în timpul sau în cadrul serviciului legal. (<fr. *exercice*, lat. *exercitium*)

exeréză *s. f.* ablațiune (1). (<fr. *exèrèse*)

exérgă *s. f.* mic spațiu gol pe o medalie, destinat a fi acoperit cu o inscripție. • inscripție, dată etc., gravată pe o medalie. **o a pune în ~** (o idee, o frază etc.) = a pune în evidență. (<fr. *exergue*)

exergie *s. f. (fiz.)* parte a energiei care poate fi transformată în orice formă de energie. (<fr. *exergie*)

exersă *vb. intr., tr.* a face exerciții. (<fr. *exercer*)

exfiltrăție *s. f.* evacuare a aerului dintr-o încăpere prin elemente de construcție delimitatoare. (<fr. *exfiltration*)

exfoliă *vb. tr., refl.* 1. a (se) desprinde în lame subțiri, a (se) coji. 2. a (se) scutura, a (se) desfrunzi. (<lat. *exfoliare*, fr. *exfolier*)

exfoliant, -ă *adj., s. n.* (produs cosmic) care rezultă din exfoliere (1). (<exfolia + -ant)

exfoliativ, -ă *adj.* care determină sau grăbește exfoliația. (<fr. *exfoliatif*)

exfoliație *s. f.* 1. cădere treptată a scoarței copacilor în mici bucățele. 2. cădere a părților moarte care se detașează de un os, de piele etc. în mici lamele. 3. desprindere, prin uzură, de un straturi subțiri de pe suprafața unui metal. (<fr. *exfoliation*)

exhaustiune *s. f.* 1. epuizare completă. 2. enumerarea tuturor cazurilor posibile într-o problemă. (<fr. *exhaustion*, lat. *exhaustio*)

exhaustiv, -ă *adj.* care epuizează un subiect; complet. (<fr. *exhaustif*)

exhaustivitate *s. f.* caracter exhaustiv. (<fr. *exhaustivité*)

exhaustor *s. n.* 1. ventilator centrifugal pentru aspirarea și evacuarea aerului sau a altor gaze din încăperi închise. 2. aparat pentru a ridica un lichid dintr-un rezervor plasat mai jos. • dispozitiv pentru alimentarea cu carburant a carburatorului. (<fr. *exhausteur*)

exhibă *vb. tr.* a arăta, a etala; a se ăli cu ceva. (<fr. *exhiber*, lat. *exhibere*)

exhibitoriu, -ie *adj.* de exhibiție. (<fr. *exhibitoire*, lat. *exhibitorius*)

exhibiție *s. f.* 1. etalare, expunere ostentativă în public a ceva. 2. (pl.) jonglerii de circ. (<fr. *exhibition*, lat. *exhibitio*)

exhibitionism *s. n.* 1. mania de a face exhibiții. 2. impuls morbid de a se manifesta în public prin acte, atitudini sau gesturi indecente. (<fr. *exhibitionnisme*)

exhibitionist, -ă *s. m. f., adj.* (cel) care practică exhibiționismul. (<fr. *exhibitionniste*)

exhumă *vb. tr.* 1. a deshuma. 2. a dezveli, prin eroziune, forme de relief mai vechi, de sub o cuvertură de roci mai noi. (<fr. *exhumer*, lat. *exhumare*)

exhumăție *s. f.* exhumare. (<fr. *exhumation*)

exige *vb. tr.* a cere imperios, insistent. (<lat. *exigere*, fr. *exiger*)

exigent, -ă *adj.* care necesită multă grijă, strictete; pretențios, sever; exiguu (1). (<fr. *exigeant*, lat. *exigens*)

exigentă *s. f.* faptul de a fi exigent; pretenție, cerință; exiguitate. (<fr. *exigence*, lat. *exigentia*)

exigibil, -ă *adj.* 1. care poate fi cerut. 2. (jur.; despre obligații) care trebuie îndeplinit în orice caz. (<fr. *exigible*)

exigibilitate *s. f.* însușirea de a fi exigibil. (<fr. *exigibilité*)

exiguitate *s. f.* exigentă. • micime, îngustime. (<fr. *exiguité*, lat. *exiguitas*)

exiguu, -uă *adj.* 1. exact; exigent. 2. mic, nesemnificativ. (<fr. *exigu*, lat. *exiguus*)

exil *s. n.* pedeapsă constând în expulzarea unui condamnat de pe teritoriul statului sau al țării al cărei cetățean este; (p. ext.) plecare voluntară a cuiva din propria-i țară; situația celui exilat. (<fr. *exil*, lat. *exilium*)

exilă *vb. tr., refl.* a trimite, a pleca în exil, a pedepsi cu trimiterea în exil. (<fr. *exiler*)

exilar *s. m.* șef politic al evreilor aflați în captivitatea babiloniană. (<fr. *exilarque*)

exilăt, -ă *adj., s. m. f.* 1. condamnat la exil; aflat în exil. 2. (fig.) retras, izolat. (<exila)

eximă *vb. tr. (jur.)* a elibera de o obligație. (<fr. *eximer*, lat. *eximere*)

exină *s. f.* membrană protectoare externă a grăuntelui de polen, a sporilor. (<fr. *exine*)

există *vb. intr.* a avea existență, a fi, a se afla; a se manifesta. (<fr. *exister*, lat. *existere*)

existent, -ă *I. adj.* care există, trăiește. **II. s. n. 1. (fil.)** manifestare concretă a existenței; ceea ce există. 2. (jur.) orice categorie de bunuri aparținând unei întreprinderi la o anumită dată. (<fr. *existant*)

existență *s. f.* 1. faptul de a exista. • viață. 2. categorie filozofică fundamentală, natura, materia, realitatea obiectivă. **o ~ socială** = categorie fundamentală a materialismului istoric desemnând latura materială și cea spirituală a vieții sociale; mijloacele de trai. (<fr. *existence*, lat. *existentia*)

existențial, -ă *adj.* referitor la existență, care este considerat fundamental existenței sau legat intim de ea. (<fr. *existential*)

existențialism *s. n.* curent filozofic contemporan care propagă o concepție tragică asupra existenței, generată

- de sentimental înstrăinării individului și care preconizează utopic dobândirea libertății, prin desprinderea de relațiile social-istorice concrete. (< fr. *existentialisme*, germ. *Existentialismus*)
- existentialist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al existențialismului. (< fr. *existentialiste*)
- éxitus** *s. n.* moarte, sfârșit. (< lat. *exitus*)
- exînscrie** *vb. tr.* a construi o figură geometrică în afara alteia, astfel ca unele puncte ale celei dintâi să fie tangente la a doua. (< *ex-* + *inscrie*)
- exînscriș**, -ă *adj. (mat.)*; despre cercuri tangent unei laturi a unui triunghi și prelungirilor celorlalte două. (după fr. *exinscrit*)
- ex-libris** *s. n.* vinieta purtând numele bibliofilului sau o deviză, pe care acesta o aplică pe cărțile sale. (< fr. *ex-libris*, lat. *ex libris*, din cărțile lui...)
- exlibristică** *s. f.* colecție de ex-librisuri; studiul acestora. (< *ex-libris* + *-istică*)
- exmatriculă** *vb. tr.* a exclude sau a elimina un elev, un student din instituția de învățământ pe care o frecventează. (< germ. *exmatrikulieren*)
- ex-ministru** *s. m.* fost ministru. (< *ex*¹ + *ministru*)
- EXO-** v. *ex*²(o)-.
- exobiolog**, -ă *adj.* specialist în exobiologie. (< fr. *exobiologie*)
- exobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază posibilitatea existenței vieții în afara Pământului; astrobiologie, cosmobiologie. (< fr. *exobiologie*)
- exobucal**, -ă *adj.* în afara cavității bucale. (< *exo-* + *bucal*)
- exocardiac**, -ă *adj.* (despre zgomotele inimii) care se produce în afara cavității cardiace. (< fr. *exocardiaque*)
- exocardie** *s. f.* dezechilibrare a inimii în afara cavității cardiace. (< fr. *exocardie*)
- exocarp** *s. n.* partea externă a pericarpului. (< fr. *exocarpe*)
- exocărst** *s. n.* totalitatea proceselor și a formelor carstice situate pe suprafața rocilor. (< fr. *exokarst*)
- exocortex** *s. n.* strat extern al regiunii corticale. (< lat., fr. *exocortex*)
- exocraniân**, -ă *adj.* în afara cavității craniene. (< fr. *exocrâniën*)
- exocrin**, -ă *adj.* (despre glande) cu secreție externă. (< fr. *exocrine*)
- exocrinian**, -ă *adj.* referitor la glandele exocrine. (< fr. *exocriniën*)
- exocrinopatie** *s. f.* afecțiune datorată disfuncției unei glande exocrine. (< fr. *exocrinopathie*)
- exod** *s. n.* 1. parte finală a unei tragedii grecești, deznodământul și ieșirea din scenă. 2. emigrare în masă a unei populații. (< fr. *exode*, lat. *exodus*)
- exoderm** *s. n.* strat exterior al rădăcinii, din celule mari, poliedrice. (< fr. *exoderme*)
- exoelectrón** *s. m.* electron produs prin exoemisiune. (< fr. *exo-électron*)
- exoemisiune** *s. f.* emisiune de electroni de către o suprafață (ne)metalică supusă în prealabil unei acțiuni fizice. (< fr. *exoémission*)
- exoenzimă** *s. f.* enzimă care își exercită activitatea în afara celei de care a fost secretată. (< fr. *exoenzyme*)
- exoforie** *s. f.* tendință de deviație a ochiului în afară; strabism divergent. (< fr. *exophorie*)
- exoftalmic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de exoftalmie. (< fr. *exophthalmique*)
- exoftalmie** *s. f.* ieșire în afara orbitelor globilor oculari. (< fr. *exophthalmie*)
- exoftalmometrie** *s. f.* măsurare a gradului de protruzie a globului ocular. (< fr. *exophthalmométrie*)
- exoftalmométru** *s. n.* aparat folosit în exoftalmometrie. (< fr. *exophthalmomètre*)
- exogám**, -ă *adj.* 1. care practică exogamia. 2. (despre organisme) care prezintă exogamie. (< fr. *exogame*)
- exogamie** *s. f.* obicei în cadrul ginții matriarhale de a nu îngădui căsătoria decât cu indivizi aparținând altui trib sau clan. 2. (biol.) împerechere de indivizi neînruđii. • fuzionare a gameților în afara organismului. (< fr. *exogamie*)
- exogastrulă** *s. f. (med.)* embrion anormal cu evaginarea intestinului primitiv. (< engl. *exogastrula*)
- exogén**, -ă *adj.* 1. (med.) format, dezvoltat la exterior;
- care se datorează unor cauze din afara organismului. 2. (despre factori geologici) care acționează la suprafața scoarței terestre și a căror sursă de energie este extraterestră. (< fr. *exogène*)
- exogiră** *s. f.* gen fosil de lamelibranhiate, cu valvele inegale, în spirală. (< fr. *exogyre*)
- exolitofită** *adj.*, *s. f.* (plantă) care crește pe stânci sau pe pietre. (< fr. *exolithophyte*)
- exomórf**, -ă *adj.* care prezintă exomorfism. (< fr. *exomorphe*)
- exomorfism** *s. n.* ansamblu de transformări metamorfice, determinate de o masă eruptivă în rocile înconjurătoare. (< fr. *exomorphisme*)
- exonártex** *s. n.* pridvor deschis spre latura de vest a bazilicilor creștine. (< fr. *exonarthex*)
- exondă** *vb. refl.* (despre suprafețe ale scoarței terestre) a se ridica deasupra nivelului mării datorită mișcărilor tectonice; (despre locuri inundate) a se usca. (< fr. *s'exonder*)
- exonerá** *vb. tr., refl.* a (se) elibera, a (se) achita (de) o obligație, (de) o datorie. (< fr. *exonérer*, lat. *exonerare*)
- exonerátie** *s. f.* exonerare. (< fr. *exonération*, lat. *exoneratio*)
- exoniróză** *s. f.* poluție care se produce în somn. (< fr. *exonirose*)
- exoplásmă** *s. f.* zona periferică a citoplasmei. (< fr. *exoplasme*)
- exorátie** *s. f.* rugă, implorare cu scopul de a îndupleca pe cineva. (< lat. *exoratio*, fr. *exoratio*)
- exorbitá** *vb. intr.* 1. (despre un astru) a ieși din orbită. 2. (fig.) a întrece măsura; a trece peste ceea ce se cuvine. (după it. *esorbitare*)
- exorbitánt**, -ă *adj.* deosebit de mare, excesiv, exagerat, enorm. (< fr. *exorbitant*, lat. *exorbitans*)
- exorbitántă** *s. f.* caracterul a ceea ce este exorbitant. (< fr. *exorbitance*)
- exorcism** *s. n.* ritual primitiv practicat de cei mistici, constând în rostirea de cuvinte magice pentru alungarea diavolului. (< fr. *exorcisme*, lat. *exorcismus*)
- exorcist**, -ă *l. adj.*, *s. m. f.* (practicant) al exorcismului. **II. s. m.** ecleziazar, în evul mediu, care căuta, prin rugăciuni, să-i vindece pe cei „posedați de diavol”. (< lat. *exorcista*, fr. *exorciste*)
- exorcizá** *vb. tr.* a pronunța cuvinte magice, a oficia o slujbă pentru a gonii diavolul. (< fr. *exorciser*, lat. *exorcisare*)
- exórdiu** *s. n.* prima parte a unui discurs; (*p. ext.*) introducere; prefață. (< lat. *exordium*)
- exoreíc**, -ă *adj.* (despre o regiune, un bazin hidrografic) cu ape naturale care se varsă direct în mare. (< fr. *exoréique*)
- exoreísm** *s. n.* caracterul, situația a ceea ce este exoreic. (< fr. *exoréisme*)
- exortá** *vb. tr.* a înflăcări, a îndemna o persoană sau o colectivitate (prin cuvinte, discursuri etc.). (< fr. *exhorter*, lat. *exhortari*)
- exortatív**, -ă *adj.* care exortează. (< fr. *exhortatif*)
- exortátie** *s. f.* discurs prin care se urmărește stărnirea unor sentimente, dezlănțuirea unor acțiuni etc.; încurajare, îndemn, imbold, înflăcărare. (< fr. *exhortation*, lat. *exhortatio*)
- exoschelét** *s. n.* schelet extern, secretat de tegument la unele nevertebrate. (< fr. *exosquelette*, engl. *exoskeleton*)
- exoseróză** *s. f.* proces de reacție cutanată în eczemă caracterizat prin introducerea de lichid care disociază mai întâi celulele epidermei, iar apoi formează veziculele. (< fr. *exosérose*)
- exosférá** *s. f.* strat atmosferic exterior situat la înălțimi mai mari de 1000 km. (< fr. *exosphère*)
- exosmóză** *s. f.* ieșire a unui lichid, prin osmoză, din membrana poroasă. (< fr. *exosmose*)
- exostóză** *s. f.* 1. excrescență osoasă benignă, care se dezvoltă aproape de epifizele oaselor membrelor. 2. protuberanță pe ramurile sau pe trunchiul arborilor bătrâni. (< fr. *exostose*)
- exostózc**, -ă *adj.* referitor la exostoza. **O boală** -ă = dezvoltare patologică a oaselor în punctele de osificare activă, apărută în timpul creșterii acestora. (< *exostoză* + *-ic*)
- exotécă** *s. f.* 1. înveliș extern al sporogonului. 2. mem-

- brană externă a lojei antenelor. 3. stratul extern al grăunțului de polen. (<fr. *exothèque*)
- exotéric**, -ă *adj.* (despre doctrine filozofice, ritualuri religioase) care poate fi înțeles ușor de cei neinițiați; accesibil, destinat tuturor. (<fr. *exotérique*, gr. *exoterikos*)
- exoterism** *s. n.* învățătura parțială a unei doctrine, ritual care putea fi cunoscut și de profani. (<fr. *exotérisme*)
- exoterm**, -ă *adj.* exotermic. (<germ. *exotherme*)
- exotermic**, -ă *adj.* (despre procese fizice sau chimice) care se produce cu degajare de căldură; exoterm. (<fr. *exothermique*)
- exotic**, -ă *adj.* aflat într-o regiune foarte depărtată (din afara Europei) și care impresionează prin aspectele neobișnuite. • care provine dintr-o asemenea regiune, propriu acesteia. (<fr. *exotique*, lat. *exoticus*, gr. *exotikos*)
- exotiropexie** *s. f.* operație chirurgicală în scopul extirpării tiroidei. (<fr. *exothyropexie*)
- exotism** *s. n.* însușirea de a fi exotic. • tendință în arta și literatura europeană (romantică) de a descrie idilice peisaje și obiceiuri exotice. (<fr. *exotisme*)
- exotoxină** *s. f.* toxină secretată de unele microorganisme și răspândită în mediul exterior. (<fr. *exotoxine*)
- exotróf**, -ă *adj.* (despre organisme) care își procură hrana din mediul exterior. (<fr. *exotrophe*)
- exotropie** *s. f.* strabism divergent, în care axa unuia dintre ochi este deviată în afară. (<engl. *exotropia*)
- expand** *vb. tr. (tehn.)* a întinde, a mări, a dilata. • a deforma prin întindere. (<germ. *expandieren*, engl. *expand*)
- expandabil**, -ă *adj.* expansibil. (<*expand* + -bil)
- expandát**, -ă *adj.* (despre materiale, alimente) cu structură spongioasă. (după engl. *expanded*)
- expandór** *s. n.* dispozitiv electronic care mărește dinamica semnelor de audiofrecvență. (<germ. *Expander*, engl. *expander*)
- expansibil**, -ă *adj.* care tinde să-și mărească volumul, suprafața; (despre gaze) care se poate dilata; expandabil. (<fr. *expandible*)
- expansibilitate** *s. f.* însușirea de a fi expansibil. (<fr. *expandibilité*)
- expansionism** *s. n.* politică agresivă de exercitare a influenței politice și economice asupra unor țări străine în vederea acapărării prin forță de noi teritorii, colonii, piețe de desfacere. (<fr. *expansionnisme*)
- expansionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al expansionismului. (<fr. *expansionniste*)
- expansiune** *s. f.* 1. creștere a volumului unui gaz, al unui sistem fizico-chimic; destindere (3), detență (1). 2. extindere a dominației, a sferei de influență politică și economică a unei țări asupra altei țări. 3. (*lingv.*) procedeu prin care o unitate sintactică de nivel inferior este transformată într-o unitate de nivel superior; transformare a unei părți de propoziție în propoziție subordonată. • orice element adăugat unui enunț, care nu modifică raporturile și funcția elementelor preexistente. 4. (*fig.*) expansivitate, exuberanță, vioiciune; comunicativitate. (<fr. *expansion*, lat. *expansio*)
- expansiv**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om cu temperament) exuberant, comunicativ, vioi. (<fr. *expansif*)
- expansivitate** *s. f.* însușirea de a fi expansiv. (<fr. *expansivité*)
- expatriá** *vb. refl.* a emigra. (<fr. *s'expatrier*)
- expectánt**, -ă *adj.* în expectativă. (<fr. *expectant*)
- expectántă** *s. f.* expectație (2). (<engl. *expectancy*)
- expectatívă** *s. f.* așteptare, speranță înțemeiată pe anumite drepturi, promisiuni sau probabilități; expectație. (<fr. *expectative*)
- expectație** *s. f.* 1. expectativă. 2. așteptare în observarea evoluției unei boli; expectanță. (<fr. *expectation*, lat. *expectatio*)
- expectorá** *vb. tr.* a elimina mucozitățile provenite din căile respiratorii. (<fr. *expectorer*, lat. *expectorare*)
- expectoránt**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care ușurează expectorația. (<fr. *expectorant*)
- expectorație** *s. f.* expectorare. • ceea ce se expectorează; flegmă. (<fr. *expectoration*)
- expediá** *vb. tr.* 1. a trimite (scrisori, bani, pachete etc.) la destinație. 2. (*fam.*) a îndepărta pe cineva, a se descotorosi, a se debarasa de cineva. • a face ceva în grabă și superficial. (<fr. *expédier*, lat. *expedire*)
- expediént** *s. n.* mijloc ingenios de a învinge o dificultate;
- (*p. ext.*) mijloc improvizat, adesea ilicit, prin care se procură bani. (<fr. *expédient*, lat. *expediens*)
- expeditív**, -ă *adj.* (și *adv.*) care rezolvă prompt, ușor lucrurile; operativ. (<fr. *expéditif*)
- expeditór**, -oáre *s. m. f.* cel care expediază scrisori, colete, bani etc. (<fr. *expéditeur*)
- expediție** *s. f.* 1. expediție (1). 2. călătorie întreprinsă în vederea unor cercetări științifice sau pentru afaceri comerciale. 3. campanie militară în afara granițelor, în scop de cucerire, de pedepsire etc. (<fr. *expédition*, lat. *expeditio*)
- expediționár**, -ă *I. adj.* referitor la expediție. **O corp** ~ = grupare de forțe armate însărcinată cu acțiuni militare pe teritoriul unor țări îndepărtate. **II. s. m.** membru al unei expediții. (<fr. *expéditionnaire*)
- experiență**, -ă *adj.* 1. activ, întreprinzător. 2. cu experiență, priceput. (<lat. *experiens*)
- experiență** *s. f.* 1. totalitatea cunoștințelor despre realitatea înconjurătoare pe care oamenii le obțin în procesul practicii social-istorice. 2. procedeu de cercetare în știință, constând în reproducerea sau modificarea intenționată a unui fenomen, cu scopul observării lui în condițiile speciale create; experiment (1). • încercare, făcută personal cu un lucru. (<fr. *expérience*, lat. *experientia*)
- experiment** *s. n.* 1. experiență (2). 2. folosirea cu caracter experimental a unor modalități și tehnici noi. (<germ. *Experiment*, lat. *experimentum*)
- experimentá** *vb. tr.* a verifica prin experiență. (<fr. *expérimenter*, lat. *experimentare*)
- experimentabil**, -ă *adj.* care poate fi experimentat. (<fr. *expérimentable*)
- experimental**, -ă *adj.* (și *adv.*) bazat pe experiență, rezultat din experiență, cu titlu de încercare. (<fr. *expérimental*, lat. *experimentalis*)
- experimentalism** *s. n.* folosire a experimentului, a documentului ca mijloc de cunoaștere, de creație. (<engl. *experimentalism*)
- experimentalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al experimentalismului. (<engl. *experimentalist*)
- experimentat**, -ă *adj.* care posedă multă experiență, priceput. • care a trecut prin multe încercări. (<*experimenta*)
- experimentatór**, -oáre *s. m. f.* cel care face experiențe științifice. (<fr. *expérimentateur*)
- experimentație** *s. f.* experimentare. • folosire a experiențelor în încercarea științifică. (<fr. *expérimentation*)
- expért**, -ă *I. adj.* 1. cu experiență, care are cunoștințe temeinice într-un anumit domeniu. 2. (*inform.*) sistem ~ = program de exploatare inteligentă a unei baze de date caracteristice unui domeniu de aplicație. **II. s. m. f.** specialist într-un anumit domeniu. • persoană însărcinată să facă o expertiză. (<fr. *expert*, lat. *expertus*)
- expertizá** *vb. tr.* a supune unei expertize. (<fr. *expertiser*)
- expertizá** *s. f.* 1. cercetare întreprinsă de un expert cu privire la o situație, la o problemă etc. 2. rezultatul constatărilor făcute; raport al unui expert. **O ~ medicală** = a) examinare a capacității de muncă a cuiva; b) consultație sau autopsie făcută de medicul legist. (<fr. *expertise*)
- expia** *vb. tr.* a ispăși o greșeală, o vină etc. (<fr. *expier*, lat. *expiare*)
- expiabil**, -ă *adj.* care poate fi ispășit. (<fr. *expiable*, lat. *expiables*)
- expiator**, -oáre *adj.* care poate șterge, ispăși o greșeală. (<fr. *expiatoire*, lat. *expiatorius*)
- expiație** *s. f.* expiere. (<fr. *expiation*, lat. *expitiatio*)
- expirá** *vb. I. tr.* a elimina din plămâni aerul inspirat. **II. intr.** 1. (despre un contract, o convenție) a înceta de a fi în vigoare. 2. (despre un termen) a ajunge la scadență. 3. (*fig.*) a muri. (<fr. *expirer*, lat. *expirare*)
- expiratór**, -oáre *adj.* care servește la expirat. **O (fon.) accent** ~ = accent bazat pe intensificarea expirării la pronunțarea silabei accentuate. (<fr. *expirateur*)
- expirație** *s. f.* eliminarea din plămâni a aerului inspirat. (<fr. *expiration*, lat. *expiratio*)
- explánt** *s. n.* fragment de țesut viu plasat într-un mediu de cultură. (<fr. *explant*)
- explántá** *vb. tr.* a face un explant. (<fr. *explanter*)
- expletiv**, -ă *adj.* (despre un cuvânt, o expresie) lipsit de sens, care nu este necesar. (<fr. *expletif*, lat. *expletivus*)
- explicá** *vb. I. tr.* a arăta, a clarifica, a lămurii. • a

- descoperi, a lămuri cauza; a demonstra. • (*fam.*) a preda o lecție; a face expunerea unor cunoștințe. **II. refl.** a se justifica. • a se înțelege, a se pricepe. **III. refl., tr.** a (se) lămuri, a (se) înțelege. (<fr. *expliquer*, lat. *explicare*)
- explicabil**, -ă *adj.* care se poate explica. (<fr. *explicable*, lat. *explicabilis*)
- explicativ**, -ă *adj.* care are rolul de a explica. **O notă** -ă = explicație a unui cuvânt, a unei chestiuni în legătură cu un text; *dicționar* ~ = dicționar în care sunt explicate sensurile și întrebuințările cuvintelor; *propoziție relativă* -ă = propoziție apozitivă. (<fr. *explicatif*)
- explicăție** *s. f.* 1. explicare; lămurire (a ceea ce este neînțeles, obscur), clarificare a unei chestiuni. **O a cere** ~ii (cuiva) = a cere socoteală; *a avea o ~ cu cineva* = a discuta cu cineva în vederea evitării unui diferent. **2. cauză.** 3. operație prin care se dezvăluie temeiul sau scopul unei acțiuni, unui fenomen sau eveniment. • rezultatul acestei operații; propozițiile, expresiile prin care se realizează. (<fr. *explication*, lat. *explicatio*)
- explicit**, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) exprimat limpede; deslușit, lămurit, clar. **2. (mat.)** despre relația dintre variabile) care definește o funcție. (<fr. *explicite*, lat. *explicitus*)
- explicită** *vb. tr.* a face explicit, a clarifica. (<fr. *explicit*)
- explicitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este explicit; claritate. (<fr. *explicité*)
- exploată** *vb. tr.* **1.** a pune în valoare un bun în vederea realizării unor scopuri economice; a valorifica, a cultiva. **2. a-și însuși fără echivalent plusprodusul sau munca producătorilor direcți; a acapara roadele muncii altuia.** **3. (fig.)** a folosi abuziv, a profita. (<fr. *exploiter*)
- exploatăbil**, -ă *adj.* (despre bunuri naturale) care poate fi exploată. (<fr. *exploitable*)
- exploatabilitate** *s. f.* calitatea a unui bun de a putea fi exploată. (<fr. *exploitabilité*)
- exploatare** *s. f.* 1. acțiunea de a exploata. **2. însușirea fără echivalent, de către un proprietar privat al unor mijloace de producție, a plusprodusului sau chiar a unei părți din munca producătorilor nemijlociți de bunuri materiale.** **3. totalitatea lucrărilor de punere în valoare a unui bun natural sau a unui sistem tehnic. • tăiere de păduri.** **4. (fig.)** faptul de a profita, de a trage folos în mod abuziv. (<exploata)
- exploatare, -oare** *adj., s. m. f.* 1. (cel) care exploatează munca altuia. **2. (cel)** care exploatează o pădure, o mină etc. (<exploata + -lor)
- exploatare** *s. f.* 1. întreprindere cu caracter economic care exploatează pământuri, păduri, mine etc. **2. terenul, pădurea etc. aflate în exploatare (3).** (<fr. *exploitation*)
- explodă** *vb. intr.* 1. (despre explozive, proiectile) a face explozie. **2. (despre aparate)** a se sfărâma datorită presiunii interioare. **3. (despre gaze)** a izbucni (într-o erupție). **4. (fig.)** a izbucni, a răbufni. (<lat. *explodere*)
- explodór** *s. n.* explozor (<engl. *exploder*)
- explorá** *vb. tr.* 1. a cerceta o regiune necunoscută sau greu accesibilă, mai ales în scop științific. • a cerceta posibilitățile de exploatare a unui zăcămint. • (*med.*) a observa funcționarea unui organ cu ajutorul instrumentelor și aparatelor speciale. **2. (fam.)** a cerceta atent. (<fr. *explorer*, lat. *explorare*)
- explorabil**, -ă *adj.* care poate fi explorat. (<fr. *explorable*)
- explorator**, -oare **I. s. m. f.** cel care explorează. **II. s. n. (med.)** instrument pentru explorarea diverselor organe în vederea diagnosticului. (<fr. *explorateur*, lat. *explorator*)
- exploratoriu, -ie** *adj.* referitor la explorare. (<fr. *exploratoire*)
- explorație** *s. f.* explorare. (<fr. *exploration*, lat. *exploratio*)
- explozibil**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care poate exploda. (<fr. *explosible*)
- explózie** *s. f.* 1. reacție fizico-chimică foarte rapidă, violentă, însoțită de degajare mare de energie, provocată de descompunerea unei substanțe explozive; detonație **(2).** **O ~ vulcanică** = ieșire bruscă a lavei, a bombelor vulcanice și gazelor unui vulcan. **2. (impr.)** ardere a amestecului de carburant și de aer din cilindru unui motor cu ardere internă. **3. trecere bruscă a unui fenomen de la vechea lui calitate la una nouă, prin distrugerea calității vechi.** **4. (fig.)** izbucnire violentă a unui fenomen, a unui sentiment etc. • creștere (bruscă) a unei populații, a cantității de informație etc. **5. a doua fază a articulării unei consoane ocluzive, deschiderea bruscă a organelor fonator și ieșirea aerului oprit de organe în actul imploziei.**
- 6. (jaz)** punctare foarte puternică executată la baterie. (<fr. *explosion*, lat. *explosio*)
- explozimétru** *s. n.* aparat electronic pentru semnalizarea pericolului de explozie în medii cu gaze și vapori inflamabili. (<fr. *explosimètre*)
- exploziv**, -ă **I. adj.** 1. care poate exploda; care produce explozie; detonant. **2. care caracterizează explozia (5).** **O consoană** -ă (și *s. f.*) = ocluzivă. **II. adj., s. m. f.** (om cu temperament) violent. **III. s. n.** substanță, amestec de substanțe care prin încălzire, lovire sau frecare fac explozie. (<fr. *explosif*)
- explozór** *s. n.* aparat pentru aprinderea capselor electrice detonante; explodor. (<fr. *exploseur*)
- éxpo** *s. n.* expoziție internațională. (<engl. *expo*)
- expolițiune** *s. f.* figură retorică, constând în reluarea unei idei cu alte cuvinte. (<fr. *expolition*)
- exponát** *s. n.* obiect expus într-un muzeu, într-o expoziție sau vitrină. (<rus. *eksponat*)
- exponent**, -ă **I. adj., s. m. f.** reprezentant al unei idei, al unui curent, al unui stat etc. **II. s. m.** număr care, scris la dreapta și mai sus față de bază, indică puterea la care este ridicată o mărime matematică. (<germ. *Exponent*, engl. *exponent*, lat. *exponens*)
- exponențial**, -ă *adj.* 1. (*mat.*) despre o cantitate) care are un exponent. • (despre ecuații; și *s. f.*) care conține necunoscuta la exponent. • (despre fenomene) a cărui lege de variație este o funcție exponențială. **2. reprezentativ pentru o categorie de elemente de același fel.** (<fr. *exponentiel*, /2/ engl. *exponential*)
- exponometrie** *s. f.* 1. studiul duratei de expunere a materialelor fotografice. • totalitatea operațiilor prin care se stabilește și se realizează cantitatea optimă de lumină ce trebuie să impresioneze un material fotografic spre a obține o imagine corectă. **2. tehnica construirii și folosirii exponometrelor.** (după fr. *exposométrie*)
- exponométru** *s. n.* instrument pentru stabilirea duratei de expunere la lumină a unui material fotosensibil; pozometru. (<rus. *eksponometr*, germ. *Exponometer*)
- expórt** *s. n.* trimitere de mărfuri în străinătate în scop de vânzare sau de schimb comercial; mărfurile exportate. **O ~ invizibil** = vânzare de servicii altor țări (operații de transport, asigurare, credit, licențe, servicii de turism etc.); ~ de capital = investiție de capital făcută de către monopoluri în alte țări, pentru a obține cu mai multă ușurință profituri maxime. (<germ. *Export*)
- exportá** *vb. tr.* a trimite peste hotare mărfuri pentru vânzare sau pentru schimb comercial. (<fr. *exporter*, lat. *exportare*)
- exportabil**, -ă *adj.* care poate fi exportat. (<fr. *exportable*)
- exportator**, -oare *adj., s. m. f.* (persoană, țară etc.) care exportă. (<fr. *exportateur*)
- expozánt**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care expune ceva la o expoziție. (<fr. *exposant*)
- expozeu** *s. n.* expunere detaliată și sistematică a unei situații, a unor fapte etc.; dare de seamă. (<fr. *exposé*)
- expozitiv**, -ă *adj.* în care se expune; care prezintă. **O propoziție** -ă = propoziție enunțativă; *metodă* -ă = metodă de prezentare în forma unei expuneri. • (despre ton) rece; afectat. (<engl. *expositive*)
- expoziție** *s. f.* 1. prezentare publică de opere de artă, de produse etc. • spațiul amenajat. **2. (muz.)** prima secțiune a unei sonate sau a unei fugi, cuprinzând expunerea temei de bază, a subiectului. **3. premisa majoră a unui silogism.** **4. (geol.)** direcție către care este orientat un versant. (<fr. *exposition*, lat. *expositio*)
- expozițional**, -ă *adj.* referitor la expoziție. (<engl. *expositional*)
- expozițiune** *s. f.* prima parte a unei opere literare, în care autorul face cunoscut subiectul, personajele, locul acțiunii etc. (<fr. *exposition*)
- expres¹** *s. n.* 1. restaurant, bar etc. cu serviciul rapid. **2. aparat pentru preparat cafea-filtru.** (<fr. *express*)
- expres²**, -ă *adj. tren* ~ (și *s. n.*) = tren cu viteză mare pe parcurs și cu opriri numai în stațiile importante; *scrisoare* -ă = scrisoare care ajunge rapid la destinație. (<fr., engl. *express*)
- expres³**, -ă **I. adj.** exprimat clar, fără nici un fel de îndoaială. **II. adv.** special pentru..., precis, anume. (<fr. *express*, lat. *expressus*)
- expresie** *s. f.* 1. îmbinare de cuvinte, construcție sintactică prin care se exprimă o idee, un sentiment. • grup (fix) de cuvinte care exprimă (figurat) o idee. **2. manifestare**

a sentimentelor, ideilor etc. prin intermediul cuvintelor, gesturilor, colorilor, liniilor, sunetelor. 3. înfățișare a feței reflectând o stare sufletească. 4. formulă care exprimă raporturi matematice. (<fr. *expression*, lat. *expressio*)

expressionism *s. n.* 1. curent artistic și literar modern, apărut în Germania la începutul sec. XX, caracterizat printr-o puternică tendință de exprimare spontană a trăirilor interioare (stări de spaimă, durere, uimire, exacerbare a sentimentelor), prin tensiune extatică, punând accent pe subiectivitate, pe irațional. 2. orice formă de artă care vizează intensitatea expresiei. • stil de arhitectură care acordă prioritate expresiei prin stilizări (exagerate). (<fr. *expressionnisme*)

expressionist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al expresionismului. (<fr. *expressionniste*)

expresiv, -ă *adj.* 1. care exprimă ceva în mod viu, plastic; sugestiv, elocvent. • (despre opere literare, artistice) care evocă în imagini vii. 2. (despre ochi, față) care reflectă puternic stări interioare. (<fr. *expressif*)

expresivitate *s. f.* 1. calitatea de a fi expresiv. 2. grad de manifestare fenotipică a unui caracter, a unei însușiri controlate de o genă. (<fr. *expressivité*)

exprimă *vb. I. tr.* a expune, a manifesta, a reprezenta (idei, sentimente etc.) prin cuvinte sau prin gesturi. **II. refl.** a vorbi, a reda prin cuvinte. (<fr. *exprimer*, lat. *exprimere*)

exprimabil, -ă *adj.* care poate fi exprimat. (<fr. *exprimable*)

exprimare *s. f.* acțiunea de a (se) exprima; formulare a unor idei sau sentimente etc. • comunicare prin cuvinte; pronunțare a unor cuvinte etc. (<*exprima*)

expromisiune *s. f.* substituție de debitori în dreptul roman, care se caracteriza prin faptul că nu exista o înțelegere prealabilă între debitori. (<lat. *expromissio*, fr. *expromission*)

expropriă *vb. tr.* a deposeda pe unul ori mai mulți proprietari de bunurile care le aparțin, cu sau fără plata unei despăgubiri, trecându-le în patrimoniul statului. (<fr. *exproprier*)

expropriabil, -ă *adj.* care urmează a fi expropriat. (<*expropria* + -bil)

expropriat, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care a fost supus exproprierii. (<fr. *exproprié*)

expropriator, -oăre *s. m. f.* cel care expropriază. (<fr. *expropriateur*)

expugnabil, -ă *adj.* care poate fi luat cu forță. (<fr. *expugnable*)

expulsie *s. f.* 1. împingere în afară a unui gaz, lichide etc. 2. eliminare din organism a unui produs fiziologic, patologic, a unui corp străin etc. (<fr. *expulsion*, lat. *expulsio*)

expulză *vb. tr.* 1. a dispune, printr-un act al puterii de stat, ca cineva să părăsească teritoriul țării în care se află. 2. a scoate, a da, a împinge afară. (<fr. *expulser*, lat. *expulsare*)

expuncțiune *s. f. (filol.)* terminare, încheiere. • marcarea printr-un punct (deasupra sau dedesubtul unei litere, unui cuvânt etc.) a unei anulări; scoatere a unor cuvinte, litere dintr-un text. (<fr. *expunction*, lat. *expunctio*)

expune *vb. I. tr. I.* 1. a reda prin cuvinte, a relata. 2. a prezenta publicului lucruri, obiecte selecționate. • a așeza (ceva) într-un loc favorabil exercitării unei influențe, unei acțiuni etc. 3. a supune acțiunii luminii un material fotosensibil. **II. tr., refl.** a pune, a se afla în fața unei primejdii, a unei neplăceri. (<lat. *exponere*)

expunere *s. f.* acțiunea de a (se) expune. • relatare; ceea ce se expune. • narațiune, povestire. **O ~ de motive** = prezentare a unui proiect de act normativ cuprinzând sublinierea și motivarea soluțiilor noi. (<*expune*)

expurgă *vb. tr.* a elimina dintr-o carte pasaje incompatibile cu anumite principii morale sau ideile politice. (<fr. *expurger*, lat. *expurgare*)

expurgăție *s. f.* expurgare. (<fr. *expurgation*)

exsanguitate *s. f.* însușirea de a fi exsanguu. (<*exsangui* + -itate)

exsanguu, -uă *adj.* (despre țesuturi) lipsit de sânge; (despre obraji, față) palid, cadaveric. (<fr. *exsangue*, lat. *exsanguis*)

exsangvină *vb. tr.* a face operația de exsangvinăție. (<fr. *exsangüiner*)

exsangvinăție *s. f.* extragere a sângelui dintr-un organism pentru a fi înlocuit cu sânge străin. (<fr. *exsangüination*)

exsangvinotransfuzie *s. f.* înlocuire totală prin transfuzie a sângelui circulant. (<fr. *exsanguino-transfusion*)

exsert, -ă *adj. (bot.);* despre organe) ieșit în afară. (<fr. *exsert*, lat. *exsertus*)

excisată *s. f.* colecție de plante uscate recoltate de pe un anumit teritoriu și inserate într-un ierbar. (<fr., lat. *excisicata*)

excitator *s. n.* aparat de laborator dintr-un vas de sticlă cu un capac ce se poate închide ermetic, pentru uscarea sau păstrarea în stare uscată a substanțelor. (<fr. *excisicateur*)

excitație *s. f.* uscare. (<fr. *excisication*, lat. *excisicatio*)

extrofie *s. f.* defect de conformație al unui organ intern, care se prezintă întors, răsturnat; extroversiune. (<fr. *extrophie*)

exsudă *vb. intr.* a produce un exsudat; a transpira. (<fr. *exsuder*, lat. *exsudare*)

exsudant, -ă *adj., s. m.* (substanță) care provoacă transpirația. (<fr. *exsudant*)

exsudare *s. f.* 1. acțiunea de a exsuda; exsudație. • (*tehn.*) proces de separare și ieșire la suprafață a unui anumit componenți dintr-un material eterogen. 2. proces de ridicare a soluțiilor conținând săruri, urmată de precipitarea acestora prin evaporarea apei, caracteristic unor regiuni cu climat arid. (<*exsuda*)

exsudat *s. n.* 1. produs de secreție în cursul unui proces inflamator al mucoaselor și al diferitelor țesuturi ale organismului. 2. scurgere de sevă sau de rășină care se prelinge la suprafața organelor plantelor. (<fr. *exsudat*)

exsudativ, -ă *adj.* (despre inflamații) însoțit de suprație. (<fr. *exsudatif*)

exsudație *s. f.* 1. exsudare. 2. separare și ieșire a unor componenți la suprafața unui material. • apariție la suprafața unui strat de asfalt a excesului de bitum sau de gudron. (<fr. *exsudation*)

exsuflație *s. f.* extragere de aer din cavitatea (extra)pleurală. (<fr. *exsufflation*)

extant, -ă *adj. (jur.)* care există în natură. (<fr. *extant*, lat. *extans*)

extatic, -ă *adj.* referitor la extaz, cauzat de extaz; încântat. (<fr. *extatique*, gr. *ekstatikos*)

extază *s. n.* 1. stare emoțională de exaltare, care se naște din contemplarea unor lucruri extraordinare și în care toate preocupările și sentimentele dispar în fața unui singur sentiment dominant de admirație. • afecțiune nervoasă în care bolnavul, sub imperiul unei idei fixe, nu mai are senzații. 2. admirație profundă, încântare. (<fr. *extaze*, gr. *ekstasis*)

extazia *vb. tr., refl.* a cuprinde, a fi stăpânit de extaz (2). (<fr. /s/ *extasier*)

extemporál, -ă **I. adj.** în afara timpului. **II. s. n.** probă scrisă dată elevilor pe neașteptate din lecția zilei pentru verificarea cunoștințelor. (<germ. *Extemporale*, lat. *extemporalis*)

extemporaneu, -eé *adj.* 1. care nu depinde de timp; imprevizibil. 2. (despre medicamente) preparat sau administrat fără amânare. (<lat. *extemporaneus*, fr. *extemporané*)

extender *s. n.* substanță folosită în industria picturilor, în vederea reducerii prețului unui produs. (<engl. *extender*)

extensibil, -ă *adj.* care poate fi extins, alungit, fără a se rupe. (<fr. *extensible*)

extensibilitate *s. f.* calitatea de a fi extensibil. (<fr. *extensibilité*)

extensimétru *s. n.* alveograf. (<fr. *extensimètre*)

extensiune *s. f.* 1. creștere, mărire, dezvoltare, extindere. 2. lărgire a sensului unui cuvânt. 3. (*fil.*) totalitatea, clasa de obiecte cărora le corespund notele, atribuitele unui concept sau termen. • (*log.*) sferă a unei noțiuni. 4. (*anat.*) mișcare de întindere a membrilor sau a trunchiului. (<fr. *extension*, lat. *extensio*)

extensiv, -ă *adj.* 1. care produce extensiune; bazat pe cantitate, pe spațiu. **O cultură ~ă** = sistem de cultivare a pământului în care creșterea producției agricole se obține numai prin extinderea suprafețelor cultivate. 2. (*fiz.*) care (se) poate extinde. (<fr. *extensif*, lat. *extensivus*)

EXTENSO- *elem.* „extensiune”. (<fr. *extenso-*, cf. lat. *extensus*, întins)

extensograful *s. n.* aparat care înregistrează variația viscozității unui aluat. (<fr. *extensographe*)

- extensogramă** *s. f.* grafic înregistrat la extensograf. (<fr. *extensogramme*)
- extensometrie** *s. f.* parte a metrologiei care studiază diversele aparate de măsură a deformațiilor mecanice. (<fr. *extensométrie*)
- extensometru** *s. n.* 1. instrument folosit în extensometrie. 2. dinamometru pentru măsurarea extensiunii în kilograme. 3. aparat electric pentru măsurarea variației dimensiunilor unor solide. (<fr. *extensomètre*)
- extensór, -oáre** *I. adj.* care are rolul de a întinde. **II. adj., s. m.** (mușchi) care ajută la întinderea unor părți sau organe ale corpului. **III. s. n.** aparat pentru gimnastica mușchilor, constând dintr-un arc de oțel sau din două resorturi care trebuie întinse cu mâinile. (<fr. *extenseur*)
- extenuá vb. refl., tr.** a (se) obosi foarte tare, a (se) epuiza (3). (<fr. *se/exténuer, lat. extenuare*)
- extenuánt, -ă** *adj.* care extenuază; obositor, epuizant. (<fr. *exténuant*)
- exteriór, -oáră** *I. adj.* din afară; extern. **O (mat.) unghi** ~ = fiecare dintre unghiurile formate de o latură a unui poligon cu prelungirea altei laturi; *comerț* ~ = relațiile comerciale ale unui stat cu statele străine. **II. s. n.** 1. partea din afară a unui lucru; fațadă. 2. înfățișare, ținută. (<fr. *extérieur, lat. exterior*)
- exterioritate** *s. f.* caracterul a ceea ce este exterior. (<fr. *extériorité*)
- exteriorizá vb. tr.** a exprima, a manifesta gânduri, sentimente etc. prin cuvinte, gesturi, fizionomie. (<fr. *extérioriser*)
- exteriorială, -ă** *adj.* care se bucură de dreptul de exteriorialitate. (<fr. *exteriorial*)
- exteriorialitate** *s. f.* totalitatea drepturilor speciale de care beneficiază reprezentanții unui stat pe teritoriul altui stat. (<germ. *Exterritorialität*)
- exterminá vb. tr.** a nimici complet, a distruge. (<fr. *exterminer, lat. exterminare*)
- exterminánt, -ă** *adj.* care extermină. (<fr. *exterminant*)
- exterminátor, -oáre** *adj., s. m. f.* (cel) care extermină, nimicitor. (<fr. *exterminateur, lat. exterminator*)
- exterminátiune** *s. f.* exterminare. (<fr. *extermination, lat. exterminatio*)
- extérn, -ă** *I. adj.* aflat în afară, din afară; exterior. **O politică** ~ă = politica unui stat față de celelalte state; *unghi* ~ = fiecare dintre unghiurile formate de două drepte tăiate de o secantă și aflat în afara lor. • (despre medicamente) care se administrează la suprafața corpului. **II. s. m. f.** 1. elev, ucenic care locuiește și ia masa în afara școlii. 2. student în medicină practicant într-o clinică. (<fr. *externé, lat. externus*)
- externá vb. tr.** a elibera din spital un bolnav însănoștit. (<fr. *extern*)
- externalitate** *s. f.* atitudine de minimalizare a efectelor economice negative generate de poluare asupra resurselor mediului ambiant. (<engl. *externality*)
- externát s. n.** 1. externare. 2. școală în care nu se primesc decât elevi externi. 3. stagiu constituind o formă de pregătire a studenților în medicină în practica zilnică în clinică; denumirea acestui examen. (<fr. *externat*)
- externist** *s. m.* 1. medic specialist în boli externe. 2. bolnav aflat în tratament ambulatoriu. (<germ. *Externist*)
- exteroceptiv, -ă** *adj.* (despre senzații) care transmite centrilor nervoși informații asupra lumii din afara corpului. (<fr. *extéroceptif*)
- exteroceptor** *s. m.* organ receptor nervos de la suprafața corpului care primește excitații din mediul extern. (<fr. *extérocepteur*)
- extinctiv, -ă** *adj.* care duce la stingerea efectelor unui act juridic. (<fr. *extinctif*)
- extinctór, -oáre** *I. adj.* care are proprietatea de a stinge. **II. s. n.** stingător de incendii. (<fr. *extincteur, lat. extinctor*)
- extincție** *s. f.* stingere, slăbire (a unei acțiuni, oscilații etc.) • micșorare, anulare a intensității unui fascicul de lumină. • (fig.) stingere a vieții, moarte. (<fr. *extinction, lat. extinctio*)
- extinde vb. tr., refl.** a (se) întinde, a (se) mări; a (se) propaga, a (se) lărgi. (<lat. *extendere*)
- extingșibil, -ă** *adj.* care poate fi stins; (jur.) care trebuie stins. (<fr. *extinguible, lat. extinguibilis*)
- extirpá vb. tr.** 1. a înălțura chirurgical (o parte dintr-)un organ bolnav, o tumoră etc. 2. (fig.) a smulge din rădăcini; a stărpi. (<fr. *extirper, lat. extirpare*)
- extirpábil, -ă** *adj.* care poate fi extirpat. (<fr. *extirpabile*)
- extirpátor, -oáre** *I. adj.* care extirpă. **II. s. n.** cultivator pentru extirparea buruienilor, dintr-un teren de cultură și la afanarea solului. (<fr. *extirpateur, lat. extirpator*)
- extirpátie** *s. f.* extirpare. (<fr. *extirpation*)
- extispiciu** *s. n.* (ant.) cercetare a măruntaielor păsărilor pentru prezicere; haruspiciu. (<lat. *extispicium*)
- extorcá vb. tr.** a obține ceva (în special bani) cu forța, prin amenințări; a stoarce. (<fr. *extorquer, lat. extorquere*)
- extorcátie** *s. f.* extorcare. (<extorca)
- extorsiune** *s. f.* extorcare. (<fr. *extorsion, lat. extorsio*)
- EXTRA¹/EXTRO-** *pref.* „(în) afară (de)”, „superior”, „foarte”. (<fr. *extra-*, *lat. extra*)
- extra²** *adj. inv.* care este de calitate superioară. (<fr. *extra*)
- extraatmosféric, -ă** *adj.* din afara atmosferei terestre. (<fr. *extra-atmosphérique*)
- extraaxilár, -ă** *adj.* (despre flori, muguri, ramuri) situat în afara axilei frunzei. (<fr. *extraaxillaire*)
- extrabugetár, -ă** *adj.* neprevăzut în buget; suprabugetar. (<fr. *extra-budgetaire*)
- extracardiác, -ă** *adj.* care își are originea în afara inimii. (<fr. *extracardiaque*)
- extracarpátic, -ă** *adj.* situat în afara arcului munților Carpați. (<extra- + *carpatic*)
- extracelulár, -ă** *adj.* din afara celulei. (<fr. *extracellulaire*)
- extracentrál, -ă** *adj.* 1. foarte central. 2. în afara centrului. (<extra- + *central*)
- extraconjugál, -ă** *adj.* în afara căsătoriei; extramarital. (<fr. *extraconjugal*)
- extraconstituțional, -ă** *adj.* în afara prevederilor constituției. (<fr. *extraconstitutionnel*)
- extracontábil, -ă** *adj.* (despre situații contabile) pe baza unor date procurate pe alte căi decât evidența contabilă. (<fr. *extracomptable*)
- extracorporál, -ă** *adj.* în afara corpului. (<fr. *extra-corporal*)
- extracranián, -ă** *adj.* în afara cutiei craniene. (<fr. *extracrânien*)
- extráct s. n.** 1. preparat, substanță chimică extrasă din plante, din organisme, organe etc. 2. parte dintr-un înscris; extras (4). (<germ. *Extrakt, lat. extractum*)
- extractíbil, -ă** *adj.* care poate fi extras. (<fr. *extractible*)
- extractív, -ă** *adj.* care (poate) extrage; referitor la extracție. **O industrie** ~ă = ramură a industriei care se ocupă cu extragerea materiilor prime din pământ fără a le prelucra. (<fr. *extractif*)
- extractór, -oáre** *I. adj.* care (servește pentru a) extrage anumite substanțe sau corpuri. **II. s. n.** 1. aparat pentru extragerea sau recuperarea unei substanțe solubile dintr-un corp. • aparat care servește la extragerea mieri din faguri. • instrument pentru extragerea corpurilor străine din organism. 2. dispozitiv al inchițătorului unei arme care extrage din țevă cartușul tras. 3. mașină genetică pentru extragerea din pământ a piloților și palpașelor. (<fr. *extracteur, lat. extractorius*)
- extrácție** *s. f.* 1. extragere; scoatere a unui dinte, a unei măsele. 2. (chim.) separare a unui component dintr-un amestec. 3. origine, proveniență. (<fr. *extraction, lat. extractio*)
- extraculturál, -ă** *adj.* din afara culturii. (<engl. *extracultural*)
- extracurénť** *s. m.* (electr.) curent de regim tranzitoriu prin autoinducție, care se suprapune curentului principal. (<fr. *extra-courant*)
- extradós s. n.** 1. (arhit.) suprafața exterioară a unui arc, a unei bolți. 2. (av.) fața de deasupra unei aripi. 3. fața convexă a unei palete de ținbină sau de pompă. (<fr. *extrados*)
- extradotál, -ă** *adj.* (despre averea soției) în afară de zestre. (<fr. *extra-dotale*)
- extra-dry** /-drai/ *adj. inv.* (despre vin) foarte sec. (<fr. *extra-dry*)
- extradúr, -ă** *adj.* foarte dur, rezistent. (<extra¹- + *dur*)
- extradurál, -ă** *adj.* situat în afara sau deasupra durei mater. (<fr., engl. *extradural*)
- extraeditorială, -ă** *adj.* (despre regimul tipăriturilor) în afara sectorului editorial. (<extra- + *editorial*)

extraestétic, -ă *adj.* din afara esteticului. (<extra¹- + estetic)

extrafin, -ă *adj.* superfin. (<fr. extra-fin)

extrafluid, -ă *adj.* foarte fluid. (<extra¹- + fluid)

extrafor *s. n.* panglică pentru tivuri în croitorie. (<fr. extra-for)

extragalactic, -ă *adj.* din afara galaxiei. (<fr. extragalactique, engl. extragalactic)

extráge *vb. tr.* 1. a separa ceva dintr-o materie incorporată. • a scoate un corp din locul în care a intrat sau unde s-a format. 2. a scoate un citat, un fragment dintr-un text. 3. a calcula rădăcina (pătrată, cubică) a unui număr. (<lat. extrahere)

extragramaticál, -ă *adj.* din afara gramaticii. (<fr. extragrammatical)

extrajudiciár, -ă *adj.* fără intervenția justiției sau a judecătorului. (<fr. extrajudiciaire)

extralegal, -ă *adj.* în afara legalității. (<fr. extra-légal)

extralingvistic, -ă *adj.* în afara limbii sau a lingvisticii. (<fr. extra-linguistique)

extraliterár, -ă *adj.* în afara literaturii. (<extra¹- + literar)

extramarital, -ă *adj.* extraconjugal. (<engl. extramarital)

extramundán, -ă *adj.* din afara lumii. (<germ. extramundan)

extra-múros *loc. adv. și adj.* în afara orașului, din exterior. (<lat. extra muros, în afara zidurilor)

extranatural, -ă *adj.* din afara legilor naturii; supranatural. (<lat. extranaturalis)

extranațional, -ă *adj.* exterior țării, națiunii. (<fr. extranational)

extraneitate *s. f.* 1. caracter străin al unui element cuprins într-un raport juridic, necesitând aplicarea unei alte legi. 2. situație juridică a cuiva care se află într-o țară străină. (<fr. extranéité)

extranéu, -ée *adj.* din afară, străin. (<lat. extraneus)

extranuclear, -ă *adj.* în afara nucleului, în citoplasmă. (<fr. extranucéaire)

extraordinár, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) ieșit din comun, neobișnuit, excepțional. 2. (despre legi, adunări etc.) care nu este, nu se ține potrivit regulilor obișnuite. 3. (despre oameni) cu mari calități; eminent, excepțional. • (despre lucruri) foarte bun, excelent. (<fr. extraordinaire, lat. extraordinarius)

extraparlamentár, -ă *adj.* care nu face parte din parlament. (<fr. extra-parlementaire)

extraperitoneal, -ă *adj.* în afara peritoneului. (<germ. extraperitoneal)

extrapiramidál *adj. sistem* ~ = ansamblu de fibre aferente și deferente în regiunile subcorticale și sub-talamice care servesc motricității involuntare și tonusului muscular; *sindrom* ~ = ansamblu de tulburări ale sistemului piramidal. (<fr. extrapiramidal)

extraplán *adj. inv.* în afara planului, anexat unui plan. (<extra- + plan)

extraplát, -ă *adj.* (despre ceasuri) foarte plat. (<fr. extra-plat)

extrapleurál, -ă *adj.* în afara pleurei. (<germ. extrapleurál)

extrapolá *vb. tr.* a aplica procedeele extrapolării; a face o extrapolare. (<fr. extrapoler)

extrapoláre *s. f.* 1. extindere ipotetică, pe baza unui raționament prin analogie, a unei noțiuni de la un domeniu la altul; trecere de la o idee la alta mai complexă, cu o sferă mai largă etc.; generalizare. 2. (mat.) determinare aproximativă a valorilor unei funcții continue în puncte situate în afara unui interval de valori cunoscute; extrapolajă. (<extrapola)

extrapoláție *s. f.* extrapolare. (<fr. extrapolation)

extraprofesional, -ă *adj.* în afara profesiei/cuiva. (<fr. extraprofessionnel, engl. extraprofessional)

extrapúr, -ă *adj.* extrem de curat. (<extra¹- + pur)

extrarapid, -ă *adj.* foarte rapid. (<it. extrarapido)

extrareglementár, -ă *adj.* în afara regulamentului. (<fr. extra-réglementaire)

extraretinián, -ă *adj.* din afara retinei. (<fr. extraretinien)

extrás *s. n.* 1. fragment, pasaj, citat dintr-o scriere. 2. (jur.) act în care s-au reprodus fragmentar părți esențiale

dintr-un document. **o în** ~ = reprodus parțial, fragmentar; ~ *de cont* = copie a situației creditului și a debitului unui cont într-o anumită perioadă de timp. 3. articol, studiu apărut într-o publicație periodică etc., tipărit aparte în broșură. 4. extract (2). (<extrage)

extrasensibil, -ă *adj.* ultrasensibil. • (despre organism) care reacționează instantaneu la cea mai ușoară excitație. (<fr. extra-sensible)

extrasenzorial, -ă *adj.* perceput pe alte căi decât cele senzoriale. (<fr. extra-sensoriel)

extrasezón *s. n.* timpul din afară unui sezon; perioadă în care afluența turiștilor este scăzută, aceștia beneficiind de preț redus la cazare (și la transport). (după fr. hors-saison)

extrasistolá *s. f.* contracție suplimentară a inimii între contracțiile normale, producând o durere ușoară. (<fr. extrasystole)

extrasistolíc, -ă *adj.* referitor la extrasistolă. (<fr. extrasystolique)

extrastatutál, -ă *adj.* în afară de statute; nestatutar. (<fr. extra-statutaire)

extrașcolár, -ă *adj.* în afara programului sau a activității școlare. (<extra- + școlar)

extrașic *adj. inv.* foarte șic. (<extra- + șic)

extratemporal, -ă *adj.* în afara timpului. (<engl. extratemporal)

extrateréstru, -ă *adj., s. m. f.* (ființă) din afara globului pământesc. (<fr. extraterrestre)

extrateritorial, -ă *adj.* în afară de teritoriul unui stat. (<fr. extra-territorial)

extrateritorialitate *s. f.* regim în relațiile reciproce dintre state, semnificând privilegiile sau imunitățile speciale acordate unor persoane ori instituții străine, tratându-le ca și când ele s-ar afla pe teritoriul lor național. (<fr. extra-territorialité)

extratextuál, -ă *adj.* exterior unui text, care aparține contextului extralingvistic. (<fr. extratextuel)

extraurban, -ă *adj.* aflat în afară de oraș. (<extra¹- + urban)

extraurgent, -ă *adj.* foarte urgent. (<fr. extra-urgent)

extrauterin, -ă *adj.* în afara cavității uterine. (<fr. extra-utérin)

extravagánt, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care caută cu orice preț să iasă din comun; excentric. • bizar, neobișnuit. (<fr. extravagant)

extravagántă *s. f.* manifestare, ținută neobișnuită, bizară; excentricitate. (<fr. extravagance)

extravazá *vb. refl.* (despre sânge, umori) a se vărsa afară din canalele sale. (<fr. extravaser)

extravehiculár, -ă *adj.* în afara unui vehicul (spațial). (<fr. extravehiculaire)

extravelin, -ă *adj.* (despre hârtie, carton) de calitate superioară. (<extra¹- + velin)

extraversiune *s. f.* 1. înclinație psihologică deosebită către lucrurile din afara celui propriu, către ambianța socială. • orientare a libidoului în afara propriilor persoane. 2. revărsare în afară a unui organ cavitat. (<fr. extraversion)

extravertit, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care își îndreaptă atenția spre lumea din afară; sociabil, deschis; extrovert. (<fr. extraverti)

extravilán, -ă *adj.* (despre terenuri) situat în afara spațiului; clădit al unei localități! (<extra¹- + lat. villanus, de țară)

extrazonál, -ă *adj.* din afara unei zone. (<extra¹- + zonal)

extrádá *vb. tr.* a preda, la cerere, pe un infractor statului căruia îi aparține sau care îl revendică. (<fr. extrader)

extrém, -ă *I. adj.* 1. situat în punctul cel mai îndepărtat; de la capăt; la vârf. 2. care are cea mai mare sau cea mai mică dintre valorile posibile ale unei mărimi. 3. (fig.) despre doctrine, idei politice etc. pe pozițiile cele mai neconciliabile. 4. foarte mare, exagerat. • (despre remedii etc.) foarte energice, doar în cazuri deperate. **II. s. m. (mat.)** primul și ultimul termen al unei proporții. **III. s. n. I. (mat.)** valoarea extremă, maximă și minimă a unei funcții. 2. numărătorul primului raport și numitorul celui de-al doilea într-o proporție. **IV. s. f. I.** margine; limită ultimă. **o a trece de la o ~ la alta** = a trece de pe o poziție pe o poziție mai diametral opusă; ~ *dreaptă* (sau *stângă*) = grup politic care se manifestă prin idei și acțiuni ultraradicale, exagerate și rigide. 2. cea mai mare

sau cea mai mică valoare a unei mărimi. 3. jucător care ocupă locul cel mai înaintat din stânga sau din dreapta în formația de jos a unei echipe de fotbal, de handbal sau de hochei. (<fr. *extrême*, lat. *extremus*)

extremă *s. f. (mat.)* curbă care reprezintă soluția unei probleme a calculului variațional. (<fr. *extrême*)

extremism *s. n.* atitudine caracterizată prin idei, păreri exagerate, unilaterale, rigide, bazată pe ură și intoleranță. (<fr. *extrémisme*)

extremist, -ă *I. adj.* care depășește limitele normale, moderate. *II. adj.*, *s. m. f.* (adept) al extremismului. (<fr. *extrémiste*)

extremitate *s. f.* punct final, limită, parte extremă, hotar.
• parte terminală a unui organ sau a corpului. (<fr. *extrémité*, lat. *extremitas*)

extrem-oriental, -ă *adj.* din Extremul Orient. (<fr. *extrême-oriental*)

extrinsec, -ă *adj.* 1. care vine, care este luat din afară, din circumstanțele exterioare și nu din esența lucrurilor. 2. (*anat.*, despre organe) situat în afara locului normal. 3. (despre semiconductoare) care conține impurități. (<fr. *extrinseque*, lat. *extrinsecus*)

EXTRO- v. *extra*¹.

extrors, -ă *adj.* 1. (despre antere, ovule) care se deschide spre exterior. 2. (despre un organ) curbat în afară. (<fr. *extrorse*, lat. *extrorsum*)

extrospectiv, -ă *adj.* referitor la extrospecție, bazat pe extrospecție. (<engl. *extrospective*)

extrospecție *s. f.* observare a trăirilor psihice ale altora.
• metodă psihologică bazată pe observarea obiectivă a fenomenelor lumii exterioare. (<fr., engl. *extrospection*)

extroversiune *s. f.* extrofiie. (<fr. *extroversion*)

extrovert, -ă *adj.* extravertit. (<fr. *extrovertit*)

extrudă *vb. tr.* a supune procedurii de extrudare. (<fr. *extruder*, lat. *extrudere*)

extrudare *s. f.* procedeu de prelucrare a metalelor și maselor plastice prin deformare cu ajutorul unei prese și al unei filiere cu un profil dat; extruziune (2). (<extrudă)

extruder *s. n.* aparat folosit pentru extrudare. (<germ. *Extruder*)

extrudor, -oare *s. m. f.* muncitor specializat în extrudare. (<fr. *extrudeur*)

extruziune *s. f.* 1. venirea la suprafață a unei magme. • erupție vulcanică. 2. extrudare. *o* ~ *dentară* = ieșirea din alveolă a dintelui. (<fr. *extrusion*)

extruziv, -ă *adj.* referitor la extruziune. *o rocă* -ă = rocă magmatică care ajunge la suprafață prin fisuri sau canale, se revărsă pe pământ și apoi se solidifică rapid. (<fr. *extrusif*)

extumescență *s. f.* umflătură, tumefacție. (<fr. *extumescence*)

exuberă *vb. intr.* a fi prea plin; a fi din abundență. (<lat. *exuberare*)

exuberant, -ă *adj. I.* care își manifestă sentimentele prin demonstrații exterioare, vii, excesive; expansiv. 2. abundent; luxuriant. (<fr. *exuberant*, lat. *exuberans*)

exuberanță *s. f.* 1. însușirea de a fi exuberant; manifestare exuberantă. 2. bogăție, varietate. (<fr. *exubérance*, lat. *exuberantia*)

exulceră *vb. tr.* a ulceră ușor. (<fr. *exulcérer*, lat. *exulcerare*)

exulcerăție *s. f.* ulcerare superficială, ușoară. (<fr. *exulcération*)

exultă *vb. intr.* a manifesta o mare bucurie, a fi extrem de fericit. (<fr. *exulter*, lat. *exultare*)

exultant, -ă *adj.* care exultă. (<fr. *exultant*)

exultanță *s. f.* exultație. (<fr. *exultance*)

exultație *s. f.* exultare; exultanță. (<fr. *exultation*)

exurgență *s. f.* emergență cu debit puternic, specifică regiunilor cu roci foarte permeabile; izvor ascendent. (<fr. *exurgence*)

exuviabil, -ă *adj.* (despre animale) care își schimbă pielea. (<fr. *exuviable*)

exuviâl, -ă *adj.* referitor la exuvie. (<fr. *exuvial*)

exúvie *s. f.* înveliș rezultat prin năpârlirea șerpilor; ieșirea adulților din pupe. (<fr. *exuvie*)

ex-voto *s. n. inv.* formulă pentru a denumi o ofrandă, o danie făcută (unei divinități, unei biserici) în urma unei făgăduieli. (<lat. *ex voto*)

eye-liner /ai-lăinâr/ *s. n.* creion colorat utilizat la machiajul ochilor pentru conturarea marginilor pleoapelor. (<engl. *eye-liner*)

-éz, -ă *suf.* „locuitor al...”. (<fr. *-ais*, *-e*, *-ois*, *-e*, cf. lat. *-esus*)

-ézá¹ v. -ar²

-ézá² v. -or²

ezerină *s. f.* alcaloid foarte toxic, din semințele unei plante leguminoase; fizostigmină. (<fr. *ésérine*)

eziță *vb. intr., tr.* a sta la îndoială, a șovăi, a se codi. (<fr. *hésiter*, lat. *haesitare*)

ezitant, -ă *adj.* care ezită; șovăitor, nehotărât. (<fr. *hésitant*)

ezoteric, -ă *adj.* (despre doctrine filozofice, ritualuri religioase) care poate fi înțeles numai de cei inițiați; secret, ascuns. (<fr. *ésotérique*, gr. *esoterikos*)

ezoterism *s. n.* 1. transmiterea (în antichitate și în evul mediu) a unei doctrine filozofice numai unui număr restrâns de inițiați. 2. caracter ezoteric. (<fr. *ésotérisme*)

F

fa *s. m. inv. (muz.)* 1. treapta a patra a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. denumire a uneia dintre cheile muzicale. (<it. *fa*)

fabian, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al fabianismului. (<engl. *fabian* /Society/)

fabianism *s. n.* doctrină a unei organizații reformiste din Anglia, care preconiza trecerea treptată de la capitalism la socialism pe calea reformelor de stat. (<engl. *fabianism*, fr. *fabianisme*)

fabliu /-bli-ó/ *s. f.* povestire populară din evul mediu, grațioasă, fantastică, de groază sau sentimentală; istorioară cu haz, în versuri, recitată de jongleri. (<fr. *fabliau*)

fabrică *vb. tr.* 1. a produce anumite obiecte prin prelucrarea unei materii prime într-o fabrică sau uzină. 2. (*fam.*) a face ceva la repezeală. • (*fig.*) a născoci, a inventa. (<fr. *fabriquer*, lat. *fabricare*)

fabricânt, -ă *s. m. f.* cel care fabrică ceva. • proprietar al unei fabrici. (<fr. *fabricant*)

fabricat *s. n.* produs obținut prin fabricație. (<germ. *Fabrikat*)

fabricație *s. f.* tehnica de a fabrica. • producția unei fabrici. (<fr. *fabrication*, lat. *fabricatio*)

făbriță *s. f.* întreprindere industrială în care se transformă materiile prime în produse (finite), în serie și în cantități mari. (<fr. *fabrique*, rus. *fabrika*, germ. *Fabrik*)

fabulă *vb. tr.* a imagina, a povesti fapte, întâmplări fantastice. (<fr. *fabuler*)

fabulătoriu, -ie *adj.* referitor la fabulație; care fabulează. (<fr. *fabulateur*, lat. *fabulator*)

fabulație *s. f.* 1. prezentare a unor fapte sau întâmplări imaginare drept reale sau posibile; (*p. ext.*) minciună. 2. povestire alegorică. 3. afabulație. (<fr. *fabulation*, lat. *fabulatio*)

făbulă *s. f.* 1. specie a genului epic, alegorică, (în versuri), în care sunt satirizate anumite moravuri și deprinderi, prin procedul personificării animalelor sau lucrurilor. • scurtă narațiune la care participă animale personificate. 2. subiectul, textura unei scrieri literare. • povestire în care nu se poate deosebi realul de invenție, de născocire. (<lat. *fabula*)

fabulist, -ă *s. m. f.* autor de fabule (1). (<fr. *fabuliste*)

fabulos, -oasă *I. adj.* 1. care aparține lumii fabulelor; de basm; fantastic. 2. (despre preturi, sume, averi) care depășește orice închipuire; enorm, extraordinar. *II. s. n.* element fabulos (1, 1). (<fr. *fabuleux*, lat. *fabulosus*)

faceție *s. f.* glumă, farsă, pozna, năzdrăvnic. (<fr. *facétie*, lat. *facetia*)

facețios, -oasă *adj.* glumeț, poznaș; hazliu. (<fr. *facetieux*)

-**fachie** *v. faco-.*

fachir *s. m.* ascet cerșetor din India. • prestidigitator, iluzionist. (<fr. *fakir*)

fachirism *s. n.* ansamblu de fapte în aparență extraordinare, atribuite puterii supranaturale a fachirilor. (<fr. *fakirisme*)

facial, -ă *adj. (anat.)* care aparține feței. (<fr. *facial*)

facies *s. n.* 1. înfățișare, aspect superficial al unui lucru. 2. aspect al feței în timpul unei boli, al unei stări emotive etc. • suprafață a unei formații anatomice. 3. totalitatea caracterelor mineralogice și petrografice ale unei roci. • aspect pe care îl au straturile geologice, determinat de caracterele petrografice și paleontologice. 4. aspectul unei culturi arheologice în formele ei caracteristice. 5. cea

mai mică subdiviziune a asociației vegetale caracterizată prin dominația unei specii. (<lat. *facies*, fr. *faciès*)

facil, -ă *adj.* 1. care se poate face cu efort minim. 2. ușuratic, superficial. (<fr. *facile*, lat. *facilis*)

facile *adv. (muz.)* ușor, accesibil. (<it. *facile*)

facilită *vb. tr.* a înlesni, a ușura, a favoriza. (<fr. *faciliter*, lat., it. *facilitare*)

facilitate *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este facil (1); ușurință. 2. (*inform.*) caracteristică a unui calculator, sistem de operare sau limbaj care permite facilitarea scrierii programelor, organizării datelor ori corectării erorilor. (<fr. *facilité*, lat. *facilitas*)

FACO-, -**fachie** *elem.* „lentilă, cristalin”. (<fr. *phaco-*, -*phakie*, cf. gr. *phakos*)

facocél *s. n.* hernie a cristalinului. (<fr. *phacocèle*)

facocér *s. m.* specie de mistreț din savanele africane, cu botul mare și turtit și cu colții curbați. (<fr. *phacochère*)

facolit *s. n.* intruziune de roci magmatice în zona de boltă a unui anticlinal sau în albiile sinclinale. (<*faco-* + -*lit*)

facoliză *s. f.* suprimare chirurgicală a cristalinului, în miopiile forte. (<fr. *phacolyse*)

facomalacie *s. f.* ramoliment al cristalinului. (<fr. *phacomalacie*)

facomatoză *s. f.* acțiune caracterizată prin prezența unor mici chisturi sau tumorete care afectează mai ales țesuturile de origine ectodermică (pielea, sistemul nervos etc.). (<fr. *phacomatose*)

facométru *s. n.* instrument pentru determinarea numărului de dioptrii al unei sticle de lentilă. (<fr. *phacomètre*)

facondă *s. f.* ușurință de a vorbi; limbuție, volubilitate. (<fr. *faconde*)

facoscleroză *s. f.* indurație a cristalinului. (<fr. *phacosclérose*)

facoscóp *s. n.* instrument medical pentru măsurarea capacității de adaptare a cristalinului. (<fr. *phacoscope*)

facoscopie *s. f.* procedeu de examinare a ochiului cu facoscopul. (<fr. *phacoscopie*)

facsimil/facsimil *s. n.* 1. reproducere exactă a unui desen, text etc. cu ajutorul fotografiei, al fototipiei etc. 2. dispozitiv electronic de citire și redare al unui telefax, care preia rolul teleximprimatorului de la telex. (<fr. *fac-similé*, lat. *fac simile*)

facsimilă *vb. tr.* a reproduce în facsimil. (<germ. *faksimilieren*)

factaj *s. n.* distribuire la domiciliul destinatarului a trimitărilor poștale. • plata acestui transport. (<fr. *factage*)

factic, -ă *adj.* referitor la acțiunea de a crea, a alcătui, a forma. (<germ. *faktisch*)

factice *adj. inv.* artificial; nefiresc, prefăcut. (<fr. *factice*)

facticitate *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este factice. 2. (*fil.*) caracterul contingent, gratuit al existenței; lipsa unei justificări raționale. (<fr. *facticité*)

factitiv *adj. verb tranzitiv* ~ = verb tranzitiv care arată că subiectul face pe cineva să îndeplinească acțiunea, verb cauzativ. (<fr. *factitif*)

factologic, -ă *adj.* care se referă la fapte sau cuprinde un mare număr de fapte și întâmplări. (<*factologie*)

factologie *s. f.* viciu de concepție a unei opere literare sau științifice, aglomerarea de material factic, neesențial. (<rus. *faktologiya*)

făctor *s. m.* 1. condiție, element, împrejurare care poate

determina, influența sau explica un proces, un fenomen, o acțiune etc. **o** ~ de producție = componentă a ansamblului de elemente care iau parte la producerea bunurilor materiale. **2.** (mat.) fiecare dintre termenii unui produs. **o** ~ prim = fiecare dintre numerele prime prin care se împarte exact un număr dat; ~ comun = număr sau polinom prin care se divide oricare dintre termenii unei sume. **3.** măsură pentru un sistem tehnic, un material etc., reprezentând raportul a două mărimi de natură diferită. **4.** coeficient; poștaş. **5.** funcționar, agent poștal care distribuie corespondența. (<fr. *facteur*, lat. *factor*)

factorial, -ă *adj.*, *s. n.* (produs al unei serii de factori) care sunt numere în șir, pozitive și continuu succesive, începând cu unitatea (<fr. *factoriel*, engl. *factorial*)

factorie *s. f.* agenție a unei case comerciale europene într-o țară străină (în colonii). • punct pentru cumpărarea vânatului de la vânzătorii și pentru aprovizionarea acestora cu unelte, materiale etc. în regiunile nordice depărtate. (<rus. *faktoriia*)

factoring /făctărîn/ *s. n.* serviciu complex de natură financiară și contabilă (acordări de credite, încasări, plăți, deconturi etc.) pe care o societate comercială îl face alteia. (<engl., fr. *factoring*)

factoriză *vb. tr.* a descompune în factori un număr sau o expresie algebrică. (<fr. *factoriser*)

factotum *s. m. inv.* **1.** (fam.) persoană care inițiază, hotărăște și rezolvă diferite treburi într-o instituție, organizație etc. **2.** (fig.) meșter la toate. (<fr. *factotum*, lat. *fac totum*)

factual, -ă *adj.* (fil.) referitor la fapte, din fapte; faptic. (<fr. *factuel*, engl. *factual*)

factură *vb. tr.* a întocmi o factură. (<fr. *facturer*)

factură¹ *s. f.* **1.** fel particular în care este făcut un lucru; structură, constituție (psihică, morală etc.) **2.** felul în care este alcătuită o operă artistică. (<fr. *factura*, lat. *factura*)

factură² *s. f.* act justificativ în care se consemnează cantitatea, calitatea, prețul etc. mărfurilor cumpărate sau expediate. (<fr. *facture*)

facturiér *s. n.* carnet care conține formulare pentru factură. (<fr. *facturier*)

facțional, -ă *adj.* facționar. (<it. *fazionele*)

facționár, -ă *adj.* referitor la facțiune, de facțiune; facțional. (<fr. *factionnaire*)

facțios, -oasă *adj.* care participă la o facțiune. • care cauză să producă tulburări (într-un stat, oraș etc.). (<fr. *factieux*, lat. *factiosus*)

facțiune *s. f.* **1.** (la romani) grup de concurenți la o cursă de care. **2.** bandă, clică de indivizi care cauză să provoace tulburări într-un stat, într-un oraș, într-o adunare; grup difident al unui partid, grupare. (<fr. *faction*, lat. *factio*)

făculă *s. f.* partea mai strălucitoare din cromosferă. (<fr. *facule*, lat. *facula*)

facultate *s. f. I.* capacitate, aptitudine fizică, psihică sau intelectuală a cuiva care îi permite a se comporta și a acționa într-un anumit fel. • însușire a unui fenomen, obiect, sistem etc. de a acționa, de a se dezvolta, de a rezolva ceva. **II.** unitate didactică, științifică și administrativă în cadrul unei instituții de învățământ superior. (<fr. *faculté*, lat. *facultas*)

facultativ, -ă *adj.* lăsat la alegerea, la voia cuiva; neobligatoriu, benevol. (<fr. *facultatif*)

fad, -ă *adj.* (despre mâncăruri) fără gust, searbăd, insipid. • (fig.) neexpressiv, plictisitor, anost. (<fr. *fade*)

fadometrú *s. n.* aparat pentru determinarea rezistenței vopsirii fibrelor la intemperii, lumină etc. (<fr. *fadomètre*)

fading /fédín/ *s. n.* **1.** scădere temporară a intensității undelor electromagnetice recepționate de un aparat de radiorecepție, datorită schimbărilor atmosferice. **2.** modificare a culorii unei țesături provocată de acțiunea unui agent (lumină, apă etc.). (<engl., fr. *fading*)

fado/fádo *s. n.* cântec popular portughez. (<fr., port. *fado*)

fadoáre *s. f.* însușirea a ceea ce este fad; insipiditate. (<fr. *fadeur*)

factón *s. n. I.* trăsura elegantă, înaltă și ușoară, deschisă,

pe arcuți, cu o singură banchetă, trasă de un cal. **2.** șaretă cu patru roți și cu capotă pentru scaunul din față.

• autoturism asemănător cu o trăsură. (<fr. *phaéton*)

factón² *s. m.* pasăre palmipedă din mările tropicale, mare, cu cioc ascuțit și coadă lungă. (<fr. *phaéton*)

factoníde *s. f. pl.* familie de păsări pelicaniforme: factonul. (<fr. *phaétonides*)

fag¹ *s. m.* (biol.) bacteriofag. (<fr. *phage*)

FAG²(O), -fág, -fágie *elem.* „măncare, nutriție, ingestie”. (<fr. *phag/o-*, -*phage*, -*phagie*, cf. gr. *phagein*, a mânca)

fagacée *s. f. pl.* cupulifere. (<fr. *fagacées*)

fagále *s. f. pl.* ordin de plante cu flori: familia cupulifere, juglandacee și salicacee. (<fr. *fagales*)

fagedénic, -ă *adj.* (despre ulceratii) care are tendința de a se extinde și adânci. (<fr. *phagédénique*)

fagedénism *s. n.* extensiune în profunzime sau la suprafața a unei ulceratii. (<fr. *phagédénisme*)

-fágie *v. fag²(o)*-.

fagocít *s. n.* celulă sangvină care absorbe bacterii și alte corpuri străine. (<fr. *phagocyte*)

fagocită *vb. tr.* (despre fagocite) a îngloba (digerând) bacterii etc. (<fr. *fagocyter*)

fagocítár, -ă *adj.* referitor la fagocite, la fagocitoză. (<fr. *phagocitaire*)

fagocitolíză *s. f.* proces de distrugere a fagocitelor. (după fr. *phagolyse*)

fagocitóză *s. f.* proprietate a unor celule animale (amibe, fagocite) de a încorpora și digera particule, microbi etc. (<fr. *phagocytose*)

fagofobie *s. f.* teamă patologică de a ingera alimente, de a se îneca în timpul deglutiției. (<fr. *phagophobie*)

fagomanie *s. f.* tendința patologică spre ingerarea de alimente. (<fr. *phagomanie*)

fagopirism *s. n.* boală a animalelor domestice care se manifestă printr-o mare sensibilitate la acțiunea luminii solare după ingerarea de hrîșcă. (<fr. *fagopyrisme*)

fagót *s. n.* instrument de suflat din lemn, cu registru grav, în formă de tub curbat, cu clape și ancie dublă. (<it. *fagotto*, germ. *Fagott*)

fagoterapie *s. f. I.* folosire terapeutică a regimurilor alimentare. **2.** tratament al unor boli microbiene cu ajutorul bacteriofagilor specifici. (<fr. *phagothérapie*)

fagotíst, -ă *s. m. f.* cântăreț la fagot. (<it. *fagottista*, germ. *Fagottist*)

fai *s. n.* țesătură cu firul foarte accentuat, formând dungii în relief. (<fr. *faïlle*)

faiantă *vb. tr.* a executa un placaj din plăci de faiantă. (<faianța)

faiantár *s. m.* cel care fabrică sau vinde faiantă. (<faianță + -ár)

faiantátor *s. m.* lucrător în faiantăre. (<faianța + -tor)

faiántă *s. f.* ceramică poroasă, smălțuită, care imită porțelanul și din care se fac obiecte casnice, de laborator etc. (<fr. *faïence*, it. *faenza*)

faiențárie *s. f. I.* ansamblu de obiecte de faiantă. **2.** fabrică de faiantă. (<fr. *faïencerie*)

faiłibil, -ă *adj.* supus greșelii, care se poate înșela. (<fr. *faillible*)

faiłibilitáte *s. f.* posibilitate de a greși, de a se înșela. (<fr. *faillibilité*)

fáimă *s. f.* renume, reputație. (<lat. *fama*)

faimós, -oasă *adj.* renumit, vestit, celebru. (<fr. *fameux*, lat. *famosus*)

fain, -ă *adj.* (fam.) fin, foarte bun. • ales, minunat. (<germ. *fein*)

fairplay /fér-plei/ *s. n.* acceptare loială a regulilor (într-un sport, în afaceri), joc cinstit. (<engl. *fair-play*)

fairway /féruei/ *s. n.* parte, cu iarbă bine tunsă, care înconjură obstacolele (orificiile) la jocul de golf. (<engl. *fairway*)

fallaciós, -oasă *adj.* înșelător, amăgitor. (<fr. *fallacieux*, lat. *fallaciosus*)

falângă *s. f. I. I.* formație de soldați spartani sau macedoneni pedestri, cu lănci lungi, care ataca în rânduri compacte; (p. ext.) corp de soldați, trupă, armată. **2.**

(-fig.) grup de oameni strâns uniți, care luptă pentru o cauză comună. 3. (în doctrina socială utopică a lui Fourier) celula de bază a viitoarei orânduirii sociale, care avea să efectueze diferite munci. 4. grupare politică fascistă (din Spania). II. fiecare dintre oasele care formează scheletul degetelor. (<fr. *phalange*, lat., gr. *phalanx*)

falangér *s. m.* mamifer marsupial din Indonezia și Australia, care poate plana datorită unei membrane-parașută laterale. (<fr. *phalanger*)

falangétă *s. f.* ultima falangă (II), care poartă unghia. (<fr. *phalange*)

falangină *s. f.* falanga (II) mijlocie. (<fr. *phalange*)

falangism *s. n.* mișcare fascistă din Spania. (<falangă II, *A* + -ism)

falangist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (membru) al falangismului. (<fr. *phalangiste*)

falanstér *s. n.* 1. sistem de locuințe în comun, cu ateliere, biblioteci, cantine etc., destinat viitoarei societăți preconizate de socialistul utopist Fourier. 2. grup care trăiește în comunitate. (<fr. *phalanstère*)

falansterián, -ă *I. adj.* referitor la falanster(ianism). II. *s. m. f.* 1. fourierist. 2. locuitor al unui falanster. (<fr. *falanstérien*)

falansterianism *s. n.* fourierism. (<fr. *falanstérianisme*)

falárică *s. f.* armă de aruncat în formă de săgeată, în antichitate și în evul mediu. (<lat. *falarica*, fr. *falarique*)

falcifórm, -ă *adj.* în formă de seceră; semilunar. (<fr. *falciforme*)

falconet *s. n.* (în trecut) tun mic montat printr-un pivot pe copastia unei nave. (<it. *falconetto*)

FALCONI- *elem.* „șoim, acvilă“. (<fr. *falconi-*, cf. lat. *falco*, -onis)

falconide *s. f. pl.* familie de păsări falconiforme: șoimul. (<fr. *falconidés*)

falconifórm *s. f. pl.* ordin de păsări răpitoare de zi cu corpul puternic, cu aripi lungi și ciocul încovoat: șoimul, uliul, acvila, vulturul-pleșuv, condorul etc. (<fr. *falconiformes*)

falénă *s. f.* fluture de noapte care produce mari strică-ciuni copacilor din păduri și viței de vie. (<fr. *phalène*)

faléră *s. f.* 1. (*ant.*) element de podoabă în formă de medalie, care se purta aplicat sau ca pandantiv la costum ori harnașament, ca ornament de fibulă. 2. ornament care se prinde la gât. (<it. *falera*, lat. *phalera*)

falérn *s. n.* (*ant.*) vin renumit de Falemo (Italia). (<fr. *falerne*, lat. *falernum*)

faléză *s. f.* mal înalt și abrupt format prin acțiunea de eroziune a valurilor de-a lungul țărmurilor marine. • fâșie îngustă de pământ, special amenajată pe malul mării pentru plimbare. (<fr. *falaise*)

faliá *vb. tr., refl.* a (se) produce o falie, a (se) tăia, a (se) desloca. (<fr. *failler*)

fálic, -ă *I. adj.* care aparține cultului falusului. II. *s. f. pl.* sărbători religioase la cinstea zeului Bacus. (<fr. *phalique*, lat. *phalicus*)

fálie *s. f.* ruptură care desparte două blocuri ale scoarței Pământului, deplasate unul față de celălalt; fractură (3). (<fr. *faille*)

falimént *s. n.* 1. stare de insolvabilitate a unui comerciant sau bancher, a unei întreprinderi etc., recunoscută și declarată de o instanță judecătorească; bancrută. 2. (*fig.*) ruină, eșec total. O *a da* ~ = a nu izbuti într-o acțiune. (<it. *fallimento*, germ. *Falliment*)

faliméntă *vb. tr. I.* a da faliment. 2. a face pe cineva să dea faliment. (<faliment)

faliméntár, -ă *adj.* 1. în stare de faliment; insolubil. 2. (*fig.*) prăbușit, ruinat, distrus. (<it. *fallimentare*)

falisc *s. n.* picior de vers antic din trei dactili și un iamb. (<it. *falisco*, lat. *faliscum*)

faliscă *s. f.* limbă indo-europeană din centrul Italiei vorbită de falisci, triburi din Etruria. (<it. *falisco*, lat. *faliscus*)

falisc *s. n.* (*ant.*) cultul falusului. (<engl. *phallism*)

falít, -ă *adj.*, *s. m. f.* (comerciant, industriaș, bancher) care se află în stare de faliment; bancrut. • (*fig.*) (cel) care a suferit un eșec total; ruinat. (<it. *fallito*)

fall-out /fol-ăut/ *s. n.* cădere pe suprafața Pământului

a unor pulberi radioactive acumulate în atmosferă în urma exploziilor nucleare. (<engl. *fall-out*)

faloplastie *s. f.* refacere chirurgicală a membrului viril. (<engl. *phalloplasty*)

fals, -ă *I. adj.* 1. care este contrar adevărului, mincinos, neîntemeiat • care are numai aparența adevărului; contrafăcut, imitat; artificial. 2. (despre oameni) prefăcut, ipocrit. 3. (*muz.*) care sună contrar legilor armoniei. II. *s. n.* 1. neadevăr, contrafacere. 2. schimbare a adevărului într-un act, prin imitarea semnăturii; substituie de persoane etc. (<lat. *falsus*, it. *falso*)

falsét *s. n.* sunet din registrul cel mai acut al vocii bărbătești; voce de cap. O *în* ~ = cu voce ascuțită. (<it. *falsetto*)

falsificá *vb. tr. I.* a face un lucru să semene cu altul, cu intenția de a înșela; a contraface. 2. a denatura. (<fr. *falsifier*, lat. *falsificare*)

falsificátor, -oáre *s. m. f.* cel care comite un fals. (<fr. *falsificateur*)

falsificáție *s. f.* falsificare; obiect, lucru falsificat. (<fr. *falsification*)

falsitáte *s. f.* 1. lipsă de adevăr; netemeinicie. 2. atitudine, comportare fățarnică; ipocrizie, prefăcătorie. (<it. *falsità*, lat. *falsitas*)

falț *s. n.* 1. tăietură în lungul marginii unei piese care se îmbină cu o altă piesă. 2. clește special pentru tragerea pe calapod a fețelor încălzimintei. 3. bențiță pe care se lipesc planșele într-un volum, hărțile într-un atlas etc. (<germ. *Falz/eisen*)

fálun *s. n.* depozit de calcar cu sfărâmături de cochilii, din zona de litoral. (<fr. *falun*)

fálus *s. n.* 1. (*ant.*) reprezentare simbolică a membrului viril, care se purta la anumite ceremonii și sărbători. 2. membru viril; penis. (<fr., lat. *phallus*, gr. *phallos*)

famáť, -ă *adj.* rău ~ = care are o reputație proastă. (<fr. /mal/ *famé*, lat. *famatus*)

famélic, -ă *adj.* chinuit de foame; flămând, infometat. (<fr. *famélique*, lat. *famelicus*)

famenian, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al devonianului superior. (<fr. *famenien*)

familiál, -ă *adj.* referitor la familie, de familie; casnic. (<fr. *familial*)

familiár, -ă *adj.* 1. (despre exprimare, limbaj, comportare) prietenos; simplu, nepretențios. • intim, apropiat, neprotocolar. 2. cunoscut, știut, obișnuit. (<fr. *familier*, lat. *familiaris*)

familiarism *s. n.* îngăduință, familiaritate rău înțeleasă, prietenie neprincipială între membrii aceluiași colectiv. (<familiar + -ism)

familiárítate *s. f.* comportare, atitudine familiară. • (*pl.*) vorbe, gesturi lipsite de respect, ireverențioase. (<fr. *familiarité*, lat. *familiaritas*)

familiáríză *vb. tr., refl.* a (se) obișnui, a (se) deprinde cu ceva sau cu cineva. (<fr. *familiariser*)

famílie *s. f.* 1. formă istorică de comunitate umană, grup de oameni legați prin consangvinitate și înrudire; (*spec.*) grup social având la bază căsătoria, alcătuit din soți și copii. • totalitatea persoanelor care descind dintr-un strămoș comun; neam, descendență. • dinastie. • (la romani) totalitatea celor care se aflau în aceeași casă sub autoritatea unui „pater familias“, șef juridic al casei (copii, rude, sclavi, animale, lucruri). 2. (*fig.*) grup de oameni strâns uniți, legat prin interese și idealuri comune. 3. ~ *lexicală* = serie de cuvinte înrudite, prin derivare, compunere sau prin schimbarea valorii gramaticale de la același cuvânt de bază. • grup de limbi cu trăsături comune care provin din aceeași limbă inițială. 4. diviziune a ordinului, mai mare decât genul. • grup de plante, animale, elemente sau combinații chimice cu trăsături comune. O ~ *de albine* = totalitatea albinelor dintr-un stup. 5. ~ *radioactivă* = ansamblu format dintr-un element radioactiv inițial și din toate elementele rezultate din acesta prin dezintegrări succesive. 6. (*mat.*) mulțime de drepte, curbe sau suprafețe care au o caracteristică intrinsecă comună, ecuațiile lor conținând un parametru real. (<lat. *familial*, it. *famiglia*, fr. *famille*)

famílist, -ă *s. m. f.* persoană căsătorită, care și-a întemeiat o familie. (<familie + -ist)

fan¹, -ă *s. m. f.* admirator fanatic al vedetelor ecranului

- sau ale cântecului; suporter al muzicii de jazz sau rock. (< engl., fr. *fan*)
- fán²**, **-fanie elem.** „apariție, strălucire, transparență”. (< fr. *-phan*, *-phanie*, cf. gr. *phainein*, a apărea)
- faná vb. refl.** a se ofili, a se trece, a se vesteji. (< fr. *faner*)
- fanariotism s. n.** dominație, stăpânire a domnilor fanarioti. • (fig.) ipocrizie, fătărnicie. (< *fanariot* + *-ism*)
- fanariotizá vb. tr., refl.** a imprima; a-și însuși felul de a fi, de a se comporta al fanariotilor. (< *fanariot* + *-iza*)
- fanátic, -ă I. adj., s. m. f.** (om) dominat de fanatism; foarte zelos; animat de o exaltare religioasă. **II. adj.** (despre sentimente, manifestări) care dovedește fanatism; pătimaș, intolerant. (< fr. *fanatique*, lat. *fanaticus*)
- fanatism s. n.** zel excesiv, credință religioasă dusă la extrem. • devotament pătimaș, înfocat pentru o credință, pentru o idee etc., manifestat și printr-o intoleranță violentă față de adversari. (< fr. *fanatisme*)
- fanatizá vb. tr.** a face să devină fanatic. (< fr. *fanatiser*)
- fanďá vb. intr. (sport)** a înainta cu un picior, îndoindu-l și lăsând greutatea corpului pe el, ținându-l pe celălalt întins. (< fr. *fendre*)
- fanďango s. n.** dans popular spaniol de perechi, cu un ritm vioi și pasionat, acompaniat de chitară și castaniete; melodia corespunzătoare. (< fr., sp. *fandango*)
- fanďem s. n.** masa cititorilor de science-fiction activi, care păstrează contactul prin intermediul fanzinelor și al întâlnirilor.
- fanére s. n. pl.** anexele pielii care protejează organismul (părul, unghiile). (< fr. *phanères*)
- fanerít s. n.** material plastic stratificat pe bază de furnir de lemn impregnat cu rășină de bachelită, utilizat la confecționarea carcaselor de aparate electrotehnice, de radio și de televiziune; lignofoliu. (< engl. *phanerite*)
- FANERO-** elem. „vizibil, aparent, extern”. (< fr. *phanéro-*, cf. gr. *phaneros*)
- fanerofite s. f. pl.** denumire dată plantelor lemnoase (arbori și arbuști) cu muguri deasupra solului. (< fr. *phanerophytes*)
- fanerogáme s. f. pl.** încręgătură a plantelor cu flori cu pistile și stamine aparente; spermatofite, antofite. **o (adj.)** plantă fanerogamă. (< fr. *phanérogames/s*)
- fanerogámie s. f.** parte a botanicii care studiază plantele cu flori. (< fr. *phanérogamie*)
- fanfără s. f. 1.** ansamblu muzical compus din instrumente de suflat și de percuție. • muzică compusă pentru asemenea instrumente; arie executată de instrumente din alamă. **2.** trompetă lungă, fără clape sau ventile, la intonarea unor semnale în spectacolele de operă. • semnal de trompetă, adesea cu caracter solemn. (< fr. *fanfare*, it. *fanfara*)
- fanfarón, -oánă s. m. f.** om lăudăros, care face pe viteazul. (< fr. *fanfaron*)
- fanfaronádă s. f.** discurs, comportament de fanfaron; lăudăroșenie; gasconadă. (< fr. *fanfaronnade*)
- fánego s. n.** nămol mineral de origine vulcanică sau vegetal-minerală. (< it. *fango*, germ. *Fango*)
- fangoterapie s. f.** tratament cu nămoluri naturale; peloidoterapie. (< fr. *fangothérapie*)
- fanie v.** -fanⁿ.
- fanión s. n.** steguleț pentru semnalizări optice, marcaje etc. (< fr. *fanion*)
- fanón s. n. 1.** lamelă cornoasă de pe maxilarul superior al balenelor. **2.** îndoitură a pielii care atarnă sub gât, la bovine și la unele rase de ovine. (< fr. *fanon*)
- fanotrón s. n.** gazotron. (< fr. *phanotron*)
- fánt elem.** „care arată, care denunță”. (< fr. *-phante*, cf. gr. *phainein*)
- fantásce, -ă adj.** ciudat, bizar, denunț. (*fantasque*)
- fantascientist, -ă I.** /-șien-tist/ **I. adj.** științifico-fantastic. **II. s. m.** autor de literatură științifico-fantastică. (< it. *fantascientista*)
- fantasciënza I.** /-șien-tal/ **s. f.** (carte, film de) ficțiune științifică. (< it. *fantascienza*)
- fantasín s. m.** infanterist, în Franța și Italia. (< fr. *fantassin*, it. *fantaccino*)
- fantasmagóric, -ă adj.** care ține de fantasmagorie; fantastic, ireal. (< fr. *fantasmagorique*)
- fantasmagorie s. f. 1.** succesiune de imagini vizuale bizare, neverosimile, proprii unei imaginații tulburate; vedenie. **2.** efecte artistice prin mijloace extraordinare, înșelătoare. • idee bizară; aberație, elucubrație. (< fr. *fantasmagorie*)
- fantasmátic, -ă adj.** de fantasmă. (< fr. *fantasmatique*)
- fantásmă s. f.** fantomă (1). • (fig.) imagine, priveliște neclară, ireală. • produs al imaginației, himeră. (< fr. *fantasme*, gr. *phantasma*)
- fantást, -ă s. m. f.** om cu idei fantastice, visător, original, fantezist. (< germ. *Phantast*)
- fantástic, -ă I. adj. 1.** plásmuit, creat de imaginație, ireal. **2.** care pare o plásmuire a imaginației; de necrezut, minunat. **3.** (despre oameni) cu idei și purtări originale, fantezist. **4.** (și adv.) extraordinar. **II. s. n.** categorie a esteticii, dezvăluirea frumósului prin crearea unui univers diferit de cel real. (< fr. *fantastique*, lat. *phantasticus*)
- fantasticitate s. f.** caracter fantastic. (< *fantastic* + *-itate*)
- fantastrón s. n.** circuit electronic pentru formare de impulsii cu frontul linear variabil, acționat de impulsii aplicate din exterior. (< fr. *phantastron*)
- fantazá vb. intr.** a-și imagina, a plásmui fantasme. • a delira. (< germ. *fantasieren*)
- fántă s. f. 1.** deschidere alungită și îngustă care permite comunicarea unui spațiu închis cu exteriorul. **2.** crápătură liniară în gheață, de mare adâncime. (< fr. *fente*)
- fánțe s. m. 1. (fam.; peior.)** om ușuratic, încrezut; tânăr exagerat de elegant; filizon. **2.** valet (la cărțile de joc). (< it. *fante*)
- fantezie s. f. I.** imaginație. • imaginație creatoare. **2.** produs al imaginației; închipuire, plásmuire, născocire. • înclinare personală, gust, ciudățenie, capriciu. **3. (muz.)** lucrare instrumentală sau orchestrală liberă. • piesă instrumentală, în stil contrapunctic, cu caracter fantastic. **4.** țesătură al cărei colorit și textură sunt făcute să permită maxima imaginație a autorului. (< fr. *fantaisie*, lat. *fantasia*, gr. *phantasia*)
- fantezism s. n. 1.** caracter fantezist. **2.** orientare a poeziei de la începutul sec. XX caracterizată prin metafore scânteietoare, prin ușurința și eleganța stilului și prin ineditul comparațiilor. (< *fantezie* + *-ism*)
- fantezíst, -ă adj., s. m. f.** (scritori, artiști) care se conduce mai mult după imaginație. • bazat pe fantezie; născocit. (< fr. *fantaisiste*)
- fantomátic, -ă adj. 1.** cu aspect de fantomă. **2. (fig.)** vag, imprecis. (< fr. *fantomatique*)
- fantómă s. f. 1.** arătare, nălucă, vedenie; stafie, fantasmă. **2. (fig.)** plásmuire. (< fr. *fantôme*)
- fantósă s. f.** marionetă, păpușă trasă de sfori. • (fig.) om de paie. (< fr. *fantoche*)
- fánum s. n.** (la romani) teren, edificiu consacrat cultului unui zeu. (< lat. *fanum*)
- fanzin s. n.** mică revistă editată de tineri pe teme care îi pasionează (science-fiction etc.). (< it. *fanzone*)
- făptic, -ă adj.** referitor la fapte, care înregistrează exclusiv faptele. (după germ. *faktische*, rus. *fakteskii*)
- far s. n. 1.** turn în care este instalat un proiector puternic, ca reper în navigație. **2.** reflector montat în față la automobile, la locomotive etc. **3.** ansamblul velorilor, vergelor și manevrelor unui catarg. **4. (fig.)** ghid. (< fr. *phare*, lat. *pharus*, it. *farò*)
- farád s. m.** unitate de măsură pentru capacitatea electrică, capacitatea unui conductor al cărui potențial este de un volt, cu o sarcină de un coulomb. (< fr. *farad*)
- farádic, -ă adj. 1.** referitor la teoriile lui Faraday. **2.** (despre un curent alternativ) obținut prin întreruperea ritmică a curentului continuu în circuitul primar al unei bobine de inducție. (< fr. *faradique*, germ. *faradisch*)
- faradizáre s. f.** utilizare terapeutică a curentilor de inducție. (după fr. *faradisation*)
- faradmétru s. n.** aparat gradat în farazi pentru măsurarea capacității condensatoarelor electrice. (< fr. *faradmètre*, engl. *faradmeter*)
- farandólă s. f.** vechi dans provensal, cu acompaniament de flaut și tamburină, în mișcare moderată; melodia corespunzătoare. (< fr. *farandole*)
- faraón s. m. 1.** titlu purtat de regi Egiptului antic. **2.** rasă foarte veche de câini, tipul clasic al ogarilor, favoritul faraonilor (1). (< fr. *pharaon*, lat., gr. *pharao*)

- faraonic**, -ă *adj.* 1. referitor la faraoni. 2. (*fig.*) de proporții impresionante. (< fr. *pharaonique*)
- fard** *s. n.* produs cosmetic pentru colorat fața și buzele. (< fr. *fard*)
- fardă** *vb.* I. *tr., refl.* a (se) vopsi, a (se) da cu fard. II. *tr.* a izola, în scop de protecție, mărfurile din hambarele unei nave, cu ajutorul unui material de separare. (< fr. *farder*)
- fardáj** *s. n.* 1. (*mar.*) material lemnos etc. cu rolul de a separa și proteja încărcătura unei nave; dunaj. 2. (*com.*) camuflare a mărfurilor avariate îndărătul celor bune. (< fr. *fardage*)
- farétra** *s. f.* tolbă (de săgeți). (< lat. *pharetra*)
- farin** *adj. inv.* (despre unele produse alimentare, zahăr) măcinat foarte fin, sub formă de pudră. (< fr. *farine*, lat. *farina*)
- farinacéu**, -ée *adj.* farinos. (< fr. *farinacé*, lat. *farinaceus*)
- FARING(O)-** *elem.* „faringe”. (< fr. *pharyngo/o-*, cf. gr. *pharynx*, -gos)
- faringál**, -ă *adj.* de, din faringe. • (*fon.*; despre sunete) care se articulează în faringe. (< fr. *pharyngal*)
- faringe** *s. n.* partea superioară a esofagului. (< it. *faringe*, după fr. *pharynx*)
- faringectomie** *s. f.* ablațiune a faringelui. (< fr. *pharyngectomie*)
- faringián**, -ă *adj.* referitor la faringe. (< fr. *pharyngien*)
- faringism** *s. n.* contracție spasmodică a mușchilor faringelui. (< fr. *pharyngisme*)
- faringită** *s. f.* inflamație a faringelui. (< fr. *pharyngite*)
- faringocél** *s. n.* hernie a faringelui. (< fr. *pharyngocèle*)
- faringolaringită** *s. f.* inflamație a faringelui și a laringelui. (< fr. *pharyngo-laryngite*)
- faringologie** *s. f.* parte a medicinei care studiază faringele și bolile lui. (< fr. *pharyngologie*)
- faringoragie** *s. f.* hemoragie a faringelui. (< fr. *pharyngorrhagie*)
- faringoscóp** *s. n.* instrument folosit în faringoscopie. (< fr. *pharyngoscope*)
- faringoscopie** *s. f.* examinare a faringelui cu ajutorul faringoscopului. (< fr. *pharyngoscopie*)
- faringospásm** *s. n.* tulburare nervoasă prin mișcarea spasmodică a faringelui. (< fr. *pharyngospasme*)
- faringostenóză** *s. f.* îngustare patologică a orificiului faringian. (< fr. *pharyngostenose*)
- faringotóm** *s. n.* instrument folosit în faringotomie. (< fr. *pharyngotomie*)
- faringotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a faringelui. (< fr. *pharyngotomie*)
- FARINO-** *elem.* „făină”. (< fr. *farino-*, cf. lat. *farina*)
- farinográf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea rezistenței la frământare a unui aluat și a capacității de hidratare a făinii. (< fr. *fariongraphie*)
- farinos**, -oasă *adj.* de natura făinii; farinaceu. • (despre organele plantelor) acoperit cu o pulbere fină, prăfoasă. (< fr. *farineux*)
- farinotóm** *s. n.* instrument pentru secționarea boabelor de grâu în vederea determinării de substanțe conținute. (< *farino-* + *-tom*)
- farisécic**, -ă *adj.* fățarnic, ipocrit, prefăcut. (< fr. *pharisaïque*)
- fariselm** *s. n.* fățarnicie, ipocrizie, prefăcătorie. (< fr. *pharisaïsme*)
- FARMAC(O)-** *elem.* „medicament”, „remediu”. (< fr. *pharmac/o-*, cf. gr. *pharmakon*)
- farmaceutic**, -ă I. *adj.* referitor la farmacie. II. *s. f.* știință care studiază compoziția, prepararea și folosirea medicamentelor. (< fr. *pharmaceutique*, lat. *pharmaceuticus*)
- farmacibernetică** *s. f.* utilizarea mașinilor electronice de calcul pentru fixarea datelor privitoare la influența medicamentelor asupra organismului. (< fr. *pharmacibernetique*)
- farmacie** *s. f.* 1. ramură a științelor medicale care studiază prepararea, păstrarea, distribuția și controlul medicamentelor. 2. laborator, loc unde se prepară și se vând medicamente. (< fr. *pharmacie*, lat. *pharmacia*, gr. *pharmakeia*)
- farmacist**, -ă *s. m. f.* specialist în farmacie. (< it. *farmacista*)
- farmacocinetic**, -ă I. *adj.* referitor la farmacocinetică. II. *s. f.* ramură a farmacologiei care studiază fenomenele ce intervin în procesele de absorbție, distribuție, transformare și eliminare a medicamentelor din organism. (< fr. *pharmacocinétique*)
- farmacodependență** *s. f.* stare psihică și uneori fizică ce apare în urma interacțiunii dintre organism și un medicament. (< *farmaco-* + *dependență*)
- farmacodinamie** *s. f.* ramură a farmacologiei care studiază acțiunea exercitată de medicamente asupra organismului. (< fr. *pharmacodynamie*)
- farmacofilie** *s. f.* tendință (patologică) de a lua medicamente. (< fr. *pharmacophilie*)
- farmacofobie** *s. f.* teamă patologică de medicamente. (< engl. *pharmacophobia*)
- farmacogenetic**, -ă I. *adj.* referitor la farmacogeneză. II. *s. f.* ramură a geneticii care studiază sensibilitatea ereditară particulară la acțiunea unor medicamente. (< *farmaco-* + *genetic*)
- farmacognozie** *s. f.* studii medicamentelor naturale în cadrul chimiei farmaceutice. (< fr. *pharmacognosie*)
- farmacografie** *s. f.* ramură a farmacologiei care stabilește normele de prescriere a medicamentelor. (< fr. *pharmacographie*)
- farmacológ**, -ă *s. m. f.* specialist în farmacologie. (< fr. *pharmacologue*)
- farmacologie** *s. f.* știință care studiază natura, clasificarea și acțiunea terapeutică a medicamentelor. (< fr. *pharmacologie*)
- farmacomanie** *s. f.* toxicomanie care se manifestă prin consumul abuziv de medicamente. (< fr. *pharmacomanie*)
- farmacopée** *s. f.* tratat care conține indicațiile pentru controlul produselor farmaceutice, precum și descrierea acestora. (< fr. *pharmacopée*)
- farmacopsihiatrie** *s. f.* studiu al substanțelor chimice care provoacă tulburări mintale și al efectelor acestora. (< fr. *pharmacopsychiatrie*)
- farmacopsihologie** *s. f.* studiu efectelor psihice ale substanțelor toxice. (< fr. *pharmacopsychologie*)
- farmacopsihoză** *s. f.* psihoză produsă de diferite substanțe toxice (droguri). (< engl. *pharmacopsychosis*)
- farmacotehnie** *s. f.* ramură a farmacologiei care tratează despre extracția și sinteza industrială a medicamentelor. (< fr. *pharmacotechnie*)
- farmacoterapie** *s. f.* ramură a farmacologiei, având ca obiect folosirea terapeutică a medicamentelor. (< fr. *pharmacotherapie*)
- farmacovigilență** *s. f.* disciplină medicală care își propune să atragă atenția asupra efectelor nocive ale medicamentelor. (< fr. *pharmacovigilance*)
- farniēnte** *s. n.* levițiaje, trândăvie. **o dulce** ~ = atitudinea de a se complăce în trândăvie; plăcută trândăvie. (< it. /il dolce/ far niente)
- fársă** *s. f.* 1. comedie ușoară în care comicul reiese mai ales din situații hazlii; bufonerie. 2. păcăleală, festă. 3. carne tocată și condimentată cu care se umple o pasăre, un pește, o legumă; umplutură. (< fr. *farce*, it. *farsa*)
- fársor**, -oăre *s. m. f.* 1. cel care face farse; om neserios. 2. impostor, șarlatan. (< fr. *farceur*)
- fart** *s. n.* unsoare pentru schiuri. (< fr. *fart*)
- farță** *vb. tr.* a unge schiurile cu fart. (< fr. *farter*)
- fasamén** *s. n.* lornion. (< fr. *face-à-main*)
- fasciát**, -ă *adj.* (despre plante) congrescut anormal și lăți; vărgat, dungat. • (*herald.*; despre scuturi) împărțit orizontal în șase fascii (3) din două smalturi alternate (culoare și metal). (< fr. *fascié*)
- fasciație** *s. f.* anomalie la plante constând în aceea că unele organe se lătesc sau poartă numeroase apendice. (< fr. *fasciation*)
- fascicul** *s. n.* 1. mănunchi, reunire de mai multe obiecte, lucruri de același fel. • mănunchi de radiații, de proveniență comună, care străbat prin același punct. **o (mat.)** ~ de drepte = multime de drepte care trec printr-un punct fix. • grup de fibre musculare, nervoase sau conjunctive, având același traseu și aceeași distribuție. 2. țesut vegetal conducător, din fibre lemnoase și liberiene

- care străbat tulpina, ramurile și frunzele. (<fr. *fascicule*, lat. *fasciculus*)
- fasciculat**, -ă *adj.* dispus în formă de fascicul. ○ *rădăcină* -ă = rădăcină fără pivot, formată din rădăcini fine; (*arhit.*) *coloană* -ă = coloană formată dintr-un fascicul de mici coloane. (<fr. *fasciculé*)
- fasciculă** *s. f.* ansamblu format din mai multe foi imprimate; parte a unei lucrări publicate în fragmente succesive. (<fr. *fascicule*)
- făscie**¹ *s. f.* 1. mănunchi de nulele legat cu o curea în jurul unei securi, simbol al puterii, purtat în Roma antică de lictorii care însoțeau pe dictatori, consuli etc. 2. fașină. 3. (*herald.*) figură orizontală având lățimea ceva mai puțin de 1/3 din lățimea scutului. (<lat. *fascis*)
- făscie**² *s. f.* (*anat.*) strat de țesut conjunctiv situat sub pielea sau între mușchi. (<fr., lat. *fascia*)
- fascină** *vb. tr.* 1. a vrăji, a subjugă (pe cineva) cu privirea; a încanta. 2. a fermeca, a captiva. (<fr. *fasciner*, lat. *fascinare*)
- fascinant**, -ă *adj.* care fascinează; fermecător, captivant; fascinator. (<fr. *fascinant*)
- fascinator**, -oare *adj.* fascinant. (<fr. *fascinateur*, lat. *fascinator*)
- fascinăție** *s. f.* atracție irezistibilă pe care o provoacă cineva sau ceva. (<fr. *fascination*, lat. *fascinatio*)
- fascină** *s. f.* mănunchi de nulele sau de ramuri subțiri, legate între ele, folosit la întărirea terasamentului, la construirea drumurilor sau a digurilor, la fortificații etc. (<it. *fascina*, fr. *fascine*)
- FASCIO**- *elem.* „fășie, făscie“, „țesut conjunctiv“. (<fr. *fascio*-, cf. lat. *fascia*)
- fascioloză** *s. f.* boală parazitară, la rumegătoare, produsă de viermele de gălbează. (<fr. *fasciolose*)
- fasciorafie** *s. f.* sutură a unei făscii². (<engl. *fasciorhaphy*)
- fasciotomie** *s. f.* incizie chirurgicală a unei făscii². (<engl. *fasciotomy*)
- fascism** *s. n.* ideologie ultrareacționară și mișcare politică totalitară de extremă dreaptă, impusă de regimul instaurat de Mussolini în Italia și, ulterior, de Hitler, în Germania. (<it. *fascismo*, fr. *fascisme*)
- fascist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al fascismului. (<it. *fascista*, fr. *fasciste*)
- fasciză** *vb. tr.* a introduce fascismul; a educa în spirit fascist. (<fr. *fasciser*)
- fasmide** *s. f. pl.* familie de insecte, cu sau fără aripi, cu corpul drept, lung și subțire, din țările calde. (<fr. *phasmidés*)
- făson** *s. n.* 1. fel, manieră în care este făcut un lucru; format al unei haine, pălării etc.; croială. 2. (*fam.*; *pl.*) nazuri, mofuri. (<fr. *façon*)
- făsonă** *vb. tr.* 1. a da o anumită formă unui lucru. ○ a prelucra prin deformare plastică un material, în vederea realizării unui obiect de o anumită formă. 2. (*fig.*) a modela caracterul cuiva. (<fr. *façonner*)
- făsonaj** *s. n.* făsonare. (<fr. *façonnage*)
- făsonător**, -oare *s. m. f.* muncitor care făsonază. (<*fasona* + *-tor*)
- făsonare** *s. f.* acțiunea de a făsona; făsonaj, făsonat. ○ operație prin care arborii doborâți sunt curățați de crengi, cojiți, rețezați și stivuiți. ○ scurțarea, prin tăiere, a rădăcinilor și a lăstarilor puieților și butașilor de viță de vie, în vederea plantării. (<*fasona*)
- făsonat** *s. n.* făsonare. (<*fasona*)
- fast**¹ *s. n.* strălucire, măreție, lux, pompă. (<fr. *faste*, lat. *fastus*)
- fast**², -ă *1. adj.* favorabil. ○ *zile* -e = zilele în care erau îngăduite împărțirea dreptății și judecarea proceselor în tribunalele Romei antice. **II. s. f. pl.** table cronologice la romani. ○ registre publice în care se consemnau acțiunile memorabile în vechea Romă. (<fr. *faste*, lat. *fastus*)
- fast-food** /fastfud/ *s. n.* restaurant de tip american unde se mănâncă repede și ieftin. (<amer. *fast-food*)
- fastidios**, -oasă *adj.* plicticos, neinteresant, anost. (<fr. *fastidieux*, lat. *fastidiosus*)
- fastigiât**, -ă *adj.* (despre arbori) cu ramurile îndreptate
- în sus, paralel cu trunchiul. ○ (despre pedunculii florali) care pornesc de la diferite niveluri, ajungând aproximativ la același nivel. (<fr. *fastigié*)
- fastuos**, -oasă *adj.* excesiv de luxos, sumptuos, plin de fast; măret, splendid. (<fr. *fastueux*, lat. *fastuosus*)
- fastuozitate** *s. f.* formă, fast, splendoare. (<it. *fastuosità*)
- fășung** *s. n.* piesă în care se însurbează becul electric, asigurându-i astfel contactul cu circuitul electric; dulie. (<germ. *Fassung*)
- fășionabil**, -ă *adj.* conform modei; sclivisit. (<fr. *fa-shionable*)
- fatal**, -ă *adj.* 1. care aduce nenorocire, moarte; funest. ○ nfericit, nenorocit. 2. care nu poate fi înlăturat. (<fr. *fatal*, lat. *fatalis*)
- fatalism** *s. n.* concepție filozofică sau religioasă potrivit căreia totul în lume și în societate, întreaga desfășurare istorică a evenimentelor, a vieții este predeterminată de o forță implacabilă. (<fr. *fatalisme*)
- fatalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al fatalismului; (cel) care crede în fatalitate. (<fr. *fataliste*)
- fatalitate** *s. f.* 1. (în concepții religioase) forță supranaturală, voință divină care hotărăște dinainte mersul lucrurilor și viața oamenilor; soartă, destin, fatum. ○ ceea ce este de neînlăturat, inevitabil. 2. concurs nfericit de împrejurări. (<fr. *fatalité*, lat. *fatalitas*)
- fatalmente** *adv.* în mod fatal; inevitabil. (<it. *fatalmente*, fr. *fatalement*)
- făta morgăna** *s. f.* formă de miraj din regiunile călduroase, în care imaginile obiectelor situate dincolo de orizont apar mai aproape și răsturnate, ca reflectate într-o apă. ○ (*fig.*) vis înșelător, iluzie; nălucire. (<it. *fata morgana*)
- fathom** /-tóm/ *s. m.* (*mar.*) unitate de măsură pentru lungimi, la măsurarea adâncimilor, a parâmelor și a lanțurilor de ancoră, egală cu 1,8288 m. (<engl. *fathom*)
- fătic**, -ă *adj.* referitor la caracterul pur exterior al limbajului, de a întreține convorbirea personajelor în procesul de comunicare, fără a transmite ceva. (<engl. *fatig*)
- fatidic**, -ă *adj.* hotărât de soartă; profetic. ○ aducător de nenorociri, fatal. (<fr. *fatidique*, lat. *fatidicus*)
- fatigabilitate** *s. f.* 1. (tendință spre) oboseală. 2. (*psih.*) caracteristică a individului privind gradul de rezistență la oboseală. (<fr. *fatigabilité*)
- fătrasie** *s. f.* mică compoziție poetică medievală constând dintr-un ansamblu de piese satirice. (<fr. *fatrasie*)
- fatuitate** *s. f.* îngâmfare, înfumurare. (<fr. *fatuité*, lat. *fatuitas*)
- fățum** *s. n.* destin, soartă; fatalitate. (<lat. *fatum*)
- fatădă** *s. f.* fiecare dintre fețele exterioare ale unei clădiri, ale unui monument etc. ○ *de* ~ = de ochii lumii, de formă. (<fr. *façade*)
- făfătă** *vb. tr.* a șlefui, a tăia în fațete (pietre prețioase). ○ (*poligr.*) a prelucra un clișeu, o piesă de stereotipie prin țesura marginilor sau scobirea în ele a unui șant, spre a fi fixat pe un suport. (<fr. *facetter*)
- fatetă** *s. f.* 1. fiecare dintre fețele mici ale unui poliedru; fiecare dintre fețele unei pietre prețioase. 2. ~ de *cuișt* = țesătură a muchiei tăietoare la cuțitele de prelucrare prin așchiere. 3. *ochi de* -e = ochi-compus al insectelor. 4. (*poligr.*) placă de fontă pentru fixarea plăcilor de stereotipie. (<fr. *facette*)
- făult** *s. n.* (în unele jocuri sportive) infrațiune constând în împiedicarea adversarului de a acționa în câmpul de joc. (<engl. *fault*)
- faultă** *vb. intr.* a comite un fault. (<engl. *fault*)
- făun** *s. m.* (la romani) zeu al câmpurilor, al munților și pădurilor, protector al turmelor, reprezentant ca un om cu coarne și cu picioare de țap. (<lat. *faunus*)
- făună** *s. f.* 1. totalitatea animalelor dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică etc. 2. (*peior.*) grup de oameni care frecventează localuri de moravuri ușoare. (<fr. *faune*)
- faunesc**, -ă *adj.* de faun. (<fr. *faunesque*)
- faunist**, -ă *s. m. f.* specialist în faunistică. (<germ. *Faunist*)
- faunistic**, -ă **I. adj.** referitor la faună sau la faunistică. **II. s. f.** știință care studiază fauna. (<fr. *faunistique*)
- făustbal** *s. n.* joc sportiv, asemănător cu voleiul, foarte vechi, ce se dispută între două echipe a câte 5

- jucători, care trimit mingea peste o pânză întinsă la mijlocul terenului. (< germ. *Faustball*)
- faustián**, -ă *adj.* faustic. (< fr. *faustien*, it. *faustiano*)
- faustianism** *s. n.* caracter faustic. (< it. *faustianismo*)
- faústic**, -ă *adj.* în genul lui Faust, propriu lui Faust; faustian. (< germ. *faustisch*)
- faústpatrón** *s. n.* aruncător portativ de grenade antitanc. (< germ. *Faustpatrone*)
- faveólă** *s. f.* cartier de cocioabe în America Latină. (< sp. *favela*)
- faveólă** *s. f. (biol.)* adâncitură poligonală delimitată pe suprafața unui organ. (< fr. *faveole*)
- favisă** *s. f. (ant.)* pivniță în apropierea templelor, în care se păstrau obiectele sacre. (< lat. *favisae*)
- favism** *s. n.* anemie hemolitică recurentă provocată prin administrarea de sulfamide sau după ingerarea boabelor unei plante potagere. (< fr. *favisme*)
- favoare** *s. f.* avantaj, bunăvoință care se acordă cu preferință cuiva. **o** în ~a cuiva = în avantajul cuiva. • afecțiune, trecere de care se bucură cineva pe lângă o persoană. (< fr. *faveur*, lat. *favor*)
- favorabil**, -ă *adj.* 1. prielnic, avantajos. 2. binevoitor. (< fr. *favorable*, lat. *favorabilis*)
- favorit**, -ă *I. adj.* iubit, preferat. **II. s. m. f.** 1. cel iubit cu predilecție de cineva. • protejat al unui suveran, al unui potentat, al unui om influent. 2. participant la o competiție considerat ca având cele mai mari șanse de reușită. • cal socotit a fi capabil să câștige o cursă. **III. s. m. (pl.)** barbă care încadrează figura de o parte și de alta a obrazului, lăsând bărbia liberă; cotleți (2). (< fr. *favori*, it. *favorito*, rus. *favorit*)
- favoritism** *s. n.* acordare de favoruri, de avantaje nemeritate. (< fr. *favoritisme*)
- favoriză** *vb. tr.* 1. a fi favorabil (față de cineva sau de ceva). 2. a acordă (cuiva) o favoare, a sprijini (abuziv) pe cineva. (< fr. *favoriser*)
- favorizánt**, -ă *adj.* care favorizează. (< fr. *favorisant*)
- favorizare** *s. f.* acțiune de a favoriza. **o (jur.)** ~a *infractorului* = ajutor dat unui infractor pentru a-i ușura consecințele infracțiunii. (< *favoriza*)
- fávus** *s. n.* boală contagioasă a pielii capului, cauzată de o ciupercă microscopică conștând din leziuni profunde, însoțite de distrugerea și căderea părului. (< fr. *favus*)
- fax** *s. n.* 1. aparat de telecomunicație care permite transmiterea facsimilului unui text, desen etc. prin telefon; telefax. 2. document trimis prin fax. • numărul de telefon respectiv. (< engl. *fax*)
- faxá** *vb. tr.* a transmite prin fax. (< fr. *faxer*)
- foyolism** *s. n.* doctrină potrivit căreia normele de conducere din marile întreprinderi se pot aplica și în administrația de stat. (< fr. *foylisme*)
- fazán** *s. m.* 1. pasăre din familia galinaceelor, al cărei bărbătuș are un penaj frumos colorat și o coadă lungă. 2. (*arg.*) naiv, fraier. **o (fam.)** a pica de ~ = a fi păcălit (din naivitate). (< rus. *fazan*)
- fazanerie** *s. f.* crescătorie de fazani. (< germ. *Fazanerie*)
- fáză**¹ *s. f.* 1. fiecare dintre aspectele succesive pe care le prezintă Luna sau unele planete în timpul revoluției lor. 2. fiecare dintre stările succesive ale dezvoltării unui proces din natură sau din societate; etapă, stadiu. **o (fam.)** a fi pe ~ = a fi atent și a acționa prompt. 3. interval de timp în care are loc o anumită operație, caracteristică unui ciclu de transformare. 4. (*fiz.*) fiecare dintre circuitele componente ale unui sistem de circuite. • argument al unei mărimi care variază sinusoidal în timp. 5. (*chim.*) parte omogenă fizic dintr-un sistem eterogen. (< fr. *phase*)
- fáză² *elem.* „apariție, manifestare; fază”. (< fr. *-phase*, cf. gr. *phasis*)
- fazéndă** *s. f.* plantație vastă de trestie de zahăr, cacao sau cafea etc. în Brazilia. (< port., fr. *fazenda*)
- fazianide** *s. f. pl.* familie de păsări galinacee: prepelițele, potârnichele, fazanii, păunii etc. (< fr. *phasianidés*)
- fázic**, -ă *adj.* pe faze, alternând cu regularitate. (< germ. *phasisch*)
- fázie *elem.* „vorbire, exprimare”. (< fr. *-phasie*, cf. gr. *phasis*)
- fazitrón** *s. n.* tub electronic pentru modulația de fază a oscilațiilor de înaltă frecvență. (< fr. *phasitron*)
- fazmétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea diferenței de fază a două fenomene electrice periodice. (< fr. *phasemètre*)
- fazotrón** *s. n.* ciclotron pentru energii mai mari, în care particulele sunt accelerate într-un câmp electric alternativ cu frecvență variabilă; sincrociclotron. (< fr., engl. *phasotron*, germ. *Phasotron*, rus. *fazotron*)
- febléte** *s. f.* sentiment de afecțiune specială, slăbiciune, înclinație (către cineva sau ceva). • persoană pentru care se manifestă un asemenea sentiment. (< fr. *faiblesse*)
- fébră** *s. f.* 1. temperatură ridicată a corpului cauzată de o boală; pirexie. **o** ~ musculară = stare de oboseală generală la cineva neantrenat în urma unor eforturi fizice. 2. (*fig.*) emoție, neliniște, încordare. (< lat. *febris*, it. *febbre*)
- FEBRI-** *elem.* „febră”. (< fr. *fébr-*, cf. lat. *febris*)
- febricită** *vb. intr.* a avea febră. (< fr. *febriciter*)
- febricităte** *s. f.* 1. (*med.*) stare febrilă. 2. (*fig.*) entuziasm, căldură. (< fr. *febricité*)
- febrifíg**, -ă *adj.*, *s. n.* antipiretic. (< fr. *febrifuge*, lat. *febrifuga*)
- febrigen**, -ă *adj.* care produce febră. (< fr. *febrigène*)
- febril**, -ă *adj.* (și *adv.*) 1. cu, de febră. 2. (*fig.*) încordat, înfrigurat, agitat. • intens, viu. (< fr. *febrile*, lat. *febrilis*)
- febrilităte** *s. f.* încordare, înfrigurare; activitate intensă. (< fr. *febrilité*)
- Februálii** *s. f. pl.* (la romani) sărbători care se celebră în luna februarie în amintirea morților. (< fr. *fébrales*)
- februárie** *s. m.* a doua lună a anului; faurar. (< lat. *februarius*)
- fecál**, -ă *adj.* referitor la materiile fecale. **o materii** ~e (și *s. f. pl.*) = resturi ale digestiei, evacuate prin anus; excremente. (< fr. *fécal*)
- fecaloid**, -ă *I. adj.* cu aspect de fecale. **II. s. n. pl.** vomismente având mirosul și culoarea fecalelor. (< fr. *fécalides*)
- fecalóm** *s. n.* conglomerat de fecale uscate în intestine, care la palpare dă impresia de tumoare; scatom. (< fr. *fécalome*)
- fecrál** *s. n.* aliaj de fier, crom și aluminiu, cu rezistivitate mare. (< fr. *fécal*)
- feculă/feculá** *s. f.* amidon din tuberculii de cartofi, din rădăcinile de manioc etc. (< fr. *fécule*, lat. *faecula*)
- feculént**, -ă *adj.* care conține feculă. (< fr. *féculent*)
- feculéntă** *s. f.* starea unei substanțe bogate în feculă. (< fr. *féculence*)
- feculométru** *s. n.* instrument pentru determinarea calităților feculelor. (< fr. *féculomètre*)
- fecúnd**, -ă *adj.* 1. care se înmulțește repede; prolific; fertil. 2. (*fig.*) rodnic, productiv, bogat. 3. (*fig.*) care scrie, compune, produce mult. (< fr. *fécond*, lat. *fecundus*)
- fecundá** *vb. tr.* a face fecund; a provoca fecundația. (< fr. *féconder*, lat. *fecundare*)
- fecundábil**, -ă *adj.* care poate fi fecundat. (< fr. *fécondable*)
- fecundatór**, -oáre *adj.* capabil de a fecunda. (< fr. *fécondateur*)
- fecundáție** *s. f.* fuziune a gameților în urma căreia ia naștere un zigot. (< fr. *fécondation*)
- fecunditate** *s. f.* 1. capacitate a animalelor și plantelor de a se reproduce. • capacitate a unui teren de a rodi; fertilitate; productivitate. 2. (*fig.*) mare putere de creație artistică. (< fr. *fécondité*, lat. *fecunditas*)
- féder** *s. n.* parte ieșită în afară, în lungul marginii unei scânduri sau a unei plăci, care intră în nutul corespunzător. (< germ. *Feder*)
- federal**, -ă *adj.* 1. referitor la o federație. 2. (despre state) care are structura unei federații; federativ. (< fr. *fédéral*)
- federalism** *s. n.* concepție, acțiune politico-juridică în vederea unirii mai multor state într-o federație. (< fr. *fédéralisme*)
- federalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al federalismului. (< fr. *fédéraliste*)
- federalizá** *vb. tr. refl.* a (se) organiza un stat pe principii federale. (< fr. *fédéraliser*)
- federát** *s. m. f.* 1. (*ant.*) persoană care făcea parte din populațiile la granițele Imperiului Roman, angajată să

apere aceste granițe în schimbul unor avantaje. 2. delegat la sărbătoarea Federației din timpul Revoluției Franceze din 1789. (<lat. foederatus, fr. fédéré)

federativ, -ă *adj.* federal (2). (<fr. fédératif)

federativ *s. f.* 1. formă de organizare statală constând din unirea mai multor state autonome într-un stat unitar, condus de un guvern central. 2. grupare a unor organizații de masă și obștești constituită în vederea realizării unui scop comun; ligă, confederație. (<fr. fédération, lat. foederatio)

fédervais *s. n.* pulbere de steatită care se pune în mânuși și în ghete pentru a fi îmbrăcate mai ușor. (<germ. Federweiss)

fée *s. f.* ființă feminină supranaturală; zână. (<fr. fée)

feedback /fid-bek/ *s. n.* 1. conexiune inversă în sistemele cibernetice, biologice, tehnice, pentru menținerea stabilității și echilibrului lor față de influențele exterioare; lanț causal închis; retroacțiune (3). 2. (*p. ext.*) întoarcere, revenire. (<engl. feed-back)

feeling /filin/ *s. n.* stare afectivă; intuiție afectivă. • (*muz.*) sentiment, simțire, sensibilitate. (<engl. feeling)

féric, -ă *adj.* de feerie; minunat, încântător, fermecător, de vis. (<fr. féérique)

feerie *s. f.* 1. priveriște nespuse de frumoașă, fantastică (ca în basme). 2. operă dramatică cu subiect și personaje fantastice și cu o montare strălucitoare. (<fr. féerie)

feldj *s. n.* depresiune alungită, modelată prin acțiunea vântului între dune. (<fr. feldj)

feláh *s. m.* muncitor agricol din Egipt și din alte țări arabe. (<fr. fellah, ar. fallah)

földmaresal *s. m.* cel mai înalt grad în armatele unor țări (Germania, Rusia, Anglia). (<germ. Feldmarschall)

földspat *s. m.* mineral din silicați de aluminiu, potasiu, sodiu sau calciu, în rocile eruptive. (<germ. Feldspat, fr. feldspath)

feldspatizare *s. f.* formare de feldspați prin acțiunea metamorfică a magmei eruptive asupra rocilor. (după fr. feldspathisation)

földvebél *s. m.* plutonier în armata germană. (<germ. Feldwebel)

felibru *s. m.* poet sau prozator aparținând școlii literare constituite de Mistral în Provence. (<fr. félibre)

felicítá *vb. I. tr.* a spune cuiva cuvinte de laudă, urări cu ocazia unei aniversări, a unui eveniment important etc. **II. refl. (fam.)** a se socoti mulțumit pentru un rezultat obținut. (<fr. féliciter)

felicítáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) felicita. 2. scrisoare adresată cuiva pentru a-l felicita. (<felicita)

felide *s. n. pl.* familie de mamifere carnivore cu corpul zvelt, capul rotund și gheare retractile: râsul, pantera, tigru, leul, leopardul, jaguarul, puma etc.; feline. (<fr. félidés)

felin, -ă *adj. I.* care aparține familiei felidelor. 2. (*fig.*) suplu, grațios. **II. s. f. pl.** felide. (<fr. félin)

felinitá *s. f.* suplete, grație (în mișcări). (<fr. félinité)

fellow /féláu *s. m.* (în universitățile engleze) membru al unei corporații. (<engl. fellow)

FELO- *elem.* „suber, plută”. (<fr. phello-, cf. gr. phellos)

felocárp, -ă *adj.* cu fructe suberoase. (<lat. phellocarpus)

feloderm *s. n.* țesut vegetal din care se formează scoarța secundară. (<fr. phelloderme)

felogén *s. n.* țesut vegetal care produce suberul și felodermul. (<fr. phellogène)

félón, -ă *adj. s. m. f.* neloial, trădător. (<fr. félón)

felonie *s. f.* 1. încălcare de către un vasal a jurământului făcut către senior. 2. lipsă de loialitate; trădare, infidelitate. (<fr. félonie)

felúcá *s. f.* velier mic și îngust, cu rame, folosit la cabotaj pe coastele de nord ale Africii. (<fr. felouque, sp., it. feluca)

feméi, -ă **I. adj.** de sex feminin. • (despre flori) prevăzută cu pistil, fără stamine. **II. s. f.** animal de sex feminin; (peior.) femeieșcă. (<fr. femelle, lat. femella)

-femie *elem.* „exprimare, vorbire, fonatie”. (<fr. -phémie, cf. gr. pheme)

feminin, -ă *adj. I.* propriu femeii, femeiesc. **O gen ~** (și *s. n.*) = gen gramatical care cuprinde ființe sau lucruri

de sex femeiesc. 2. (despre rime) care rimează pe penultima silabă accentuată. (<fr. féminin, lat. femininus)

feminism¹ *s. n.* mișcare socială care urmărește dobândirea egalității în drepturi a femeilor cu bărbații. (<fr. féminisme, rus. feminizm)

feminism² *s. n.* dezvoltarea la bărbat a caracterelor sexuale secundare feminine. (<fr. féminisme)

feminist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al feminismului¹. (<fr. féministe)

feminítáte *s. f.* caracter feminin. (<fr. féminité)

feminizá *vb. I. tr., refl.* a da, a căpăta caractere feminine. **II. tr.** a trece un cuvânt la genul feminin. (<fr. féminiser)

FEMTO- *pref.* „a mia biliona parte” (10⁻¹⁵). (<fr. femto-)

femtosecundá *s. f.* a mia bilioana parte dintr-o secundă. (<femto- + secundá)

femúr *s. n. I.* osul coapsei, de la genunchi în sus. 2. al treilea segment al piciorului la insecte, arahnide și miriapode. (<fr. femur, lat. femur)

fen¹ *s. n. (biol.)* caracter fenotipic condiționat genetic. (<fenotip)

fen² *s. m. I.* veche unitate de măsură chineză pentru suprafețe, de 61,44 m². 2. monedă divizionară în China, a suta parte dintr-un yuan (= 10 jiao). (<fr. fen)

-fen³ *v. feno-*.

fenacód *s. m.* mamifer fosil, de mărimea unui câine, strămoș al erbivorelor imparicopitate. (<lat. phenacodus)

fenantrén *s. n.* hidrocarbură aromatică polinucleară, substanță cristalină, incoloră, din gudroanele de pământ, folosită în industria coloranților, a produselor cosmetice etc. (<fr. phénanthrène)

fenazoná *s. f.* antipirină. (<fr. phénazone)

fenéc *s. m.* câine sălbatic din Sahara și Pen. Arabică, de talie mică și cu urechile foarte mari; vulpea deșertului. (<fr. fenec)

fenestrátie *s. f. I. (archit.)* deschidere reală sau simulată într-un perete. 2. (*anat.*) deschidere într-un perete osos. 3. trepanație în vestibulul urechii interne pentru restabilirea auzului în cas de surditate provocată de leziuni ale urechii medii. (<fr. fenestration)

fenestrón *s. n.* rotor al unui elicopter, în partea dinapoi a fuselajului. (<fr. fenestron)

fenián *s. m.* adept al unei mișcări de eliberare irlandeze, îndreptată împotriva dominației britanice. (<fr. fenian)

fenianism *s. n.* concepția, mișcarea feniienilor. (<fr. fenianisme)

fénic *adj.* acid ~ = fenol; acid carbolic. (<fr. phénique)

fenicián, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Fenicia. • (*s. f.*) limbă semitică veche vorbită de fenicieni. (<fr. phénicien)

fenicú *s. m.* plantă erbacee înaltă, cu flori mici, galbene, din ale cărei semințe se extrage un ulei eteric. (<lat. foeniculum)

-fenie *v. feno-*.

fenil *s. m.* radical organic monovalent, derivat din benzen, prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. (<fr. phényle)

fenilalaminá *s. f.* aminoacid aromatic, sub formă de cristale solubile în apă, în proteinele vegetale. (<fr. phénylalanine)

fenilbutazoná *s. f.* derivat de pirazol, cu acțiune analgezică, antitermică și antiinflamatorie, în reumatologie. (<fr. phénylbutazone)

feniramám *s. n.* antihistaminic cu efecte sedative slabe. (<engl. pheniramine)

fénix *s. m. I.* pasăre legendară ca un vultur cu penele de aur și de purpură, despre care se credea că renaște din propria ei cenușă, simbol al reînnoirii veșnice. 2. (*fig.*) om superior, unic în genul său, de mare valoare. 3. palmier cultivat în țările temperate ca plantă de apartament. (<fr. phénix, lat. phoenix)

FENO-, **-fén**, **-fenie** *elem.* „apariție”, „revenire”. (<fr. phéno-, -phène, -phénie, cf. gr. phainain, a apărea)

fenobarbitál *s. n.* lupal, (<fr. phénobarbital)

fenocópie *s. f. (biol.)* modificare efemeră care imită fenotipul caracteristic manifestării unei mutații. (<fr. phénocopie)

fenofázá *s. f.* fază din ciclul vital al plantelor și animalelor, însoțită de modificări sezoniere și evolutive. (<fr. phénophase)

- fenogenetică** *s. f.* ramură a geneticii care studiază caracterile ereditare în cursul dezvoltării ontogenetice a organismului. (< fr. *phénogénétique*)
- fenogenéză** *s. f.* formarea ontogenetică a caracterelor fenotipice ca urmare a interacțiunii dintre ereditate și mediu. (< fr. *phénogénèse*)
- fenol** *s. m.* compus organic oxigenat al benzenului, folosit în industria coloranților, a medicamentelor, rășinilor sintetice etc.; acid fenic. (< fr. *phénol*)
- fenolat** *s. m.* sare alcalină a fenolului. (< fr. *phénolat*)
- fenolază** *s. f.* enzimă de tipul proteidelor, care acționează asupra fenolilor și aminelor aromatice. (< fr. *phénolase*)
- fenolftaleină** *s. f.* colorant sintetic preparat din fenol, folosit în chimie ca indicator acid-bază. (< fr. *phénolphthaléine*)
- fenolic**, -ă *adj.* referitor la fenoli; care conține fenoli. (< fr. *phénolique*)
- fenologie** *s. f.* ramură a ecologiei care studiază influența factorilor climatici și interni asupra fenomenelor biologice. (< fr. *phénologie*)
- fenolsteroidurie** *s. f.* prezența fenolsteroidurilor în urină. (< fr. *phénolstéroïdurie*)
- fenolsteroizi** *s. m. pl.* grup de steroizi fenolici eliminați prin urină, care conțin hormoni estrogeni. (< fr. *phénolstéroïdes*)
- fenolurie** *s. f.* prezența fenolilor în urină. (< engl. *phenuria*)
- fenomén**¹ *s. n.* 1. manifestarea exterioră a esenței lucrurilor și proceselor. 2. proces, transformare, evoluție din natură și din societate. 3. ceea ce surprinde prin nouitatea sau raritatea sa; lucru, întâmplare, ființă extraordinară. (< fr. *phénomène*, gr. *phainomenon*)
- FENOMEN²(O)-** *elem.* „fenomen”. (< fr. *phénomén/o-*, cf. gr. *phainomenon*)
- fenomenal**, -ă *adj.* 1. surprinzător, ieșit din comun, uluitor. 2. care ține de fenomen, de natura fenomenelor. (< fr. *phénoménal*)
- fenomenalism** *s. n.* concepție filozofică idealistă potrivit căreia esența lucrurilor este incognoscibilă, cunoașterii omenești fiindu-i accesibile doar manifestările exterioare, fenomenele. (< germ. *Phänomenalismus*, rus. *fenomenalizm*, după fr. *phénoménisme*)
- fenomenalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al fenomenalismului. (< rus. *fenomenalist*)
- fenomenalitate** *s. f.* faptul de a fi fenomenal (2). (< fr. *phénoménalité*)
- fenomenolog**, -ă *s. m. f.* adept al fenomenologiei. (< fr. *phénoménologue*)
- fenomenologic**, -ă *adj.* 1. referitor la fenomenologie. 2. (despre o cercetare) care se limitează la descrierea fenomenelor. • referitor la fenomene. (< fr. *phénoménologique*)
- fenomenologie** *s. f.* 1. studiu descriptiv al unui ansamblu de fenomene, așa cum se manifestă ele în timp și spațiu. 2. (la Hegel) descrierea istoriei spirituale a conștiinței, care se ridică de la certitudinea senzorială la „știința absolută”. 3. curent filozofic idealist, intermeiat de E. Husserl, care reduce „obiectul” la „fenomen”, considerat ca esență de ordin spiritual și ca dat ultim și nemijlocit al conștiinței, independent de existența obiectivă și de experiența senzorială. (< fr. *phénoménologie*)
- fenoplast** *s. n.* masă plastică, produs macromolecular sintetic din fenol. (< fr. *phénoplaste*)
- fenotip** *s. n. (biol.)* totalitatea însușirilor și caracterelor vizibile ale unui organism, rezultat al interacțiunii dintre genotip și mediu. (< fr. *phénotype*)
- fență** *vb. tr., intr. (sport)* a face o mișcare menită să-l deruteze pe adversar, (p. ext.) a păcăli, a înșela. (< fr. *feinter*)
- fență** *s. f. (sport)* complex de mișcări executate rapid pentru derutarea adversarului și obținerea unui avantaj asupra acestuia. (< fr. *feinte*)
- FEO-** *elem.* „brun, întunecat”. (< fr. *phéo-*, cf. gr. *phaios*)
- feocrom**, -ă *adj.* cu afinitate pentru sărurile de crom. (< *féo-* + *crom*)
- feocromocit** *s. n.* celulă cromafină. (< fr. *phéochromocyte*)
- feoficée** *s. f. pl.* clasă de alge marine care conțin un pigment brun, mascând clorofila; alge brune. (< fr. *phéophycées*)
- feofil**, -ă *I. adj.* cu frunze brune. *II. s. n.* pigment brun, caracteristic feoficeelor. (< fr. *phéophylle*)
- feoplast** *s. n.* cromator al algelor brune. (< fr. *phéoplaste*)
- feospór** *s. m.* spor clorofilian, înotător și fotosensibil, la algele brune. (< fr. *phéospore*)
- fér** *elem.* „care poartă, conține”, „care produce”. (< fr. *-fère*, cf. lat. *ferre*, a purta)
- ferát** *s. m.* sare a acidului feric. (< fr. *ferrate*)
- ferată** *adj. cale* ~ = drum amenajat cu șine, pe care circulă trenurile. (după fr. *voie/ferée*)
- fererațiun** *adj.* (despre versun) dintr-un dactil și mai mulți trohei. (< fr. *phérecatèen*)
- FERI-** *elem.* „fier (trivalent)”, „feruginos”. (< fr. *ferr-*, cf. lat. *ferrum*)
- feribót** *s. n.* navă cu șine de cale ferată, destinată a transborda vagoane, locomotive etc. peste un fluviu, un canal sau o strămoare, fără ca pasagerii să-și părăsească locurile. (< fr., engl. *ferry-boat*)
- feric**, -ă *adj.* (despre substanțe) care conține fier trivalent. (< fr. *férique*)
- fericár** *s. n.* mijloc de navigație (navă, ponton, șlep) destinat transportului de autovehicule. (< engl. *ferry-car*)
- fericianură** *s. f.* sare prin unirea unei cianuri ferice cu una alcalină. (< fr. *ferrucyanure*)
- ferifer**, -ă *adj.* (despre teren) care conține fier. (< fr. *ferrifère*)
- ferimagnétic**, -ă *adj.* referitor la ferimagnetism. (< fr. *ferrimagnétique*)
- ferimagnetism** *s. n.* formă de manifestare a proprietăților magnetice ale materiei, specifică feritelor. (< fr. *ferrimagnétisme*)
- ferin**, -ă *adj.* 1. de fiară. 2. bestial, crud. (< it. *ferino*, lat. *ferinus*)
- feripriv**, -ă *adj.* (despre anemie) provocat de lipsa de fier. (< fr. *ferriprive*)
- ferit** *s. m.* sare a acidului feros. (< fr. *ferrite*)
- ferită** *s. f.* 1. mineral în stare naturală sub formă de magnetit. 2. constituent structural al fierului sau oțelului. (< fr. *ferrite*)
- feritină** *s. f.* proteină bogată în fier, din ficat și splină. (< fr. *ferritine*)
- ferm**, -ă *adj.* 1. neclintit, hotărât, neșovăitor; sigur, tare. 2. (despre contracte, înțelegeri) încheiat în termeni preciși. 3. fix. (< fr. *ferme*)
- fermáj** *s. n.* arendă (a unui teren agricol); terenul într-un contract de arendare. (< fr. *fermage*)
- fermată** *s. f. (muz.)* semn (⁶) deasupra unei note sau a unei pauze pentru a-i prelungi durata; coroană. (< it. *fermata*)
- fermá**¹ *s. f.* unitate de producție vegetală și animală, de sine stătătoare, cu gestiune proprie și angajați permanenți. (< fr. *ferme*)
- fermá**² *s. f.* 1. element de lemn, metal sau beton destinat să susțină acoperișul unei construcții. 2. element de rezistență din eșafodajul unui tunel, al unui pod care transmite terenului presiunea masivului de deasupra. 3. stavilă formată din două panouri articulate de un radier (2). (< fr. *ferme*)
- fermén**¹ *s. m. I.* enzimă. 2. (*fig.*) ceea ce face să nască sau să întrețină pasiunile, dușmăniile; sâmbântă. (< fr. *ferment*, lat. *fermentum*)
- FERMENT²(O)-** *elem.* „ferment, fermentație”. (< fr. *ferment/o-*, cf. lat. *fermentum*, drojdie)
- fermentá** *vb. intr.* a fi în stare de fermentație, transformându-se în alte substanțe sau descompunându-se. (< fr. *fermenter*, lat. *fermentare*)
- fermentábil**, -ă *adj.* care fermentează. (< fr. *fermentable*)
- fermentát** *s. n.* fermentare. (< fr. *fermenta*)
- fermentatív**, -ă *adj.* care poate fermenta sau produce o fermentație. (< fr. *fermentatif*)
- fermentație** *s. f.* proces biochimic de transformare a materiei organice în noi substanțe, sub influența fer-

- menților. • substanță fermentată. (< fr. *fermentation*, lat. *fermentatio*)
- fermenticid**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care oprește activitatea fermenților. (< it. *fermenticida*)
- fermentograf** *s. n.* aparat pentru determinarea puterii de fermentare a unui aluat. (< fr. *fermentographe*)
- fermentogramă** *s. f.* diagramă înregistrată la fermentograf. (< fr. *fermentogramme*)
- fermiér**, -ă *s. m. f.* proprietar, arendaș al unei ferme¹. (< fr. *fermier*)
- fermión** *s. m.* denumire generică a particulelor elementare cu spin semiîntreg (electronul, nucleonul etc.). (< fr. *fermion*)
- fermitate** *s. f.* caracter ferm; hotărâre neclintită, statornicie. (după fr. *fermeté*)
- férmiu** *s. n.* element transuranic sintetic din grupa actinidelor. (< fr. *fermium*)
- fermoár** *s. n.* dispozitiv pentru încheierea unor obiecte de piele, pânză etc. • închizătoare, de os sau de metal, a unui colier, album etc. (< fr. *fermoir*)
- fernambúc** *s. n.* lemn de Brazilia de culoare roșiatică, folosit la fabricarea arcușurilor. (< germ. *Fernambuk/holz*)
- fernét** *s. n.* lichior (amar, tonic). (< it. *fernet*)
- FERO-** *elem.* „fier (bivalent)”, „feros”. (< fr. *ferro-*, cf. lat. *ferum*)
- feroaliáj** *s. n.* aliaj al fierului cu unul sau mai multe elemente. (< fr. *ferro-aliaje*)
- feroaluminíu** *s. n.* aliaj de fier și aluminiu. (< fr. *ferro-aluminium*)
- ferobactér** *s. m.* bacterie care eliberează energie prin transformarea sărurilor feroase în săruri ferice. (< fr. *ferrobactér*)
- ferocárt** *s. n.* amestec de pulberi presate, la bobinele de înaltă frecvență. (< fr. *ferrocart*)
- feróce** *adj. inv.* crud, sălbatic, bestial, nemilos. (< fr. *feroce*, lat. *ferox*, -*cis*)
- ferocianúră** *s. f.* sare complexă prin unirea unei cianuri feroase cu una alcalină. (< fr. *ferrocyanure*)
- ferocitate** *s. f.* cruzime, sălbăticie. (< fr. *ferocité*, lat. *ferocitas*)
- ferocrom** *s. n.* aliaj de fier și crom. (< germ. *Ferrochrom*, fr. *ferrochrome*)
- ferodinámic**, -ă *adj.* (despre un aparat, o mașină) cu acțiune electrodinamică intensificată de piese feromagnetice. (< fr. *ferrodynamique*)
- ferodó** *s. n.* (esătură de fire metalice și de azbest, folosită ca garnitură la discurile de ambreiaj, la saboții de frână etc.; metalazbest. (< fr., engl. *ferrodo*)
- ferodóu** *s. n.* garnitură din ferodo. (< fr. *ferrodo*)
- feroelectricitate** *s. f.* proprietate a unor substanțe dielectrice care se manifestă prin apariția polarizării spontane, provocată de schimbarea poziției ionilor în rețeaua cristalină. (< fr. *ferro-électricité*)
- feroféric**, -ă *adj.* (despre combinații ale fierului) care conține ioni ai fierului cu valența 2 și 3. (< fr. *ferro-ferrique*)
- ferofósfór** *s. n.* aliaj cu fosfor, ca adaos la turnarea fontelor cenușii. (< fr. *ferrophosphore*)
- feromagnétic**, -ă *adj.* care prezintă feromagnetism. (< fr. *ferromagnétique*)
- feromagnetism** *s. n.* 1. proprietate a unor metale sau aliaje de a fi atrase puternic de câmpul magnetic și de a căpăta astfel o magnetizare permanentă. 2. capitol al fizicii care studiază proprietățile corpurilor feromagnetice. (< fr. *ferromagnétisme*)
- feromangán** *s. n.* aliaj de fier și mangan. (< germ. *Ferromangan*)
- feromolibden** *s. n.* aliaj de fier și molibden. (< fr. *ferromolybdène*)
- feromón** *s. m.* substanță chimică, biologic activă, secretată de unele insecte, pești, batracieni, mamifere, care influențează procesele de dezvoltare și comportamentul altor indivizi. (< engl. *pheromone*, fr. *phéromone*)
- ferónă** *s. f.* pulbere microcristalină galbenă, reactiv. (< fr. *ferrone*)
- feronerie** *s. f.* artă a lucrării fierului prin ciocănire și modelare la cald. • lucrare artistică din fier. (< fr. *feronnerie*)
- feroníchel** *s. n.* aliaj de fier și nichel. (< fr. *ferro-nickel*)
- feronícrom** *s. n.* aliaj de nichel, crom și fier, eventual mangan și molibden. (< *fero-* + *nichel* + *crom*)
- ferorezonántă** *s. f.* fenomen de producere a unor variații mari și în salt a intensității curentului electric, determinate de variații foarte mici ale curentului, aplicate la bornele unui circuit conținând bobine cu miez feromagnetic și condensatoare electrice. (< fr. *ferroresonance*)
- ferós**, -oasă *adj.* (despre compuși, minereuri) care conține fier bivalent. o *oxid* ~ = compus al fierului bivalent cu oxigenul. (< fr. *ferreux*)
- ferosiliciu** *s. n.* aliaj de fier și siliciu. (< fr. *ferrosilicium*)
- feroterapie** *s. f.* folosirea fierului în tratarea unor afecțiuni provocate de diminuarea pigmentilor pielii. (< engl. *ferrotherapy*)
- ferotipie** *s. f.* procedeu de reproducere fotografică în care materialul sensibil este format dintr-o emulsie de colodiu aplicată pe o tablă smălțuită. (< fr. *ferrotypie*)
- ferotítán** *s. n.* aliaj de fier și titan. (< fr. *ferrotitane*)
- ferotúngsten** *s. f.* aliaj de fier și tungsten. (< fr. *ferro-tungstène*)
- ferovanádiu** *s. n.* aliaj de fier și vanadiu. (< fr. *ferrovanadium*)
- feroviár**, -ă **I. adj.** în legătură cu căile ferate. **II. s. m. f. adj.** (lucrător) la căile ferate. (< fr. *ferroviaire*, it. *ferroviario*)
- ferowólfрам** *s. n.* aliaj de fier și wolfram. (< germ. *Ferrowolfram*)
- ferpár** *s. n.* scrisoare sau anunț (într-un ziar) prin care se aduce la cunoștință căsătoria sau decesul cuiva. (< fr. *faire-part*)
- fertil**, -ă *adj.* **1.** (despre plante, sol) bogat, roditor, productiv. **2.** (despre animale) apt pentru a se reproduce. o *vârstă* ~ă = vârstă în limitele căreia femeia sau bărbatul sunt apti pentru procreare. (< fr. *fertile*, lat. *fertilis*)
- fertilitate** *s. f.* **1.** rodnicie, fecunditate a solului. **2.** capacitate de reproducere a unui organism. • raportul dintre numărul copiilor născuți vii și cel al femeilor la vârsta de procreare. (< fr. *fertilité*, lat. *fertilitas*)
- fertilizá** *vb. tr.* a mări fertilitatea unui teren. (< fr. *fertiliser*)
- fertilizábil**, -ă *adj.* care poate fi fertilizat. (< fr. *fertilisable*)
- fertilizánt**, -ă *adj.* care fertilizează. (< fr. *fertilisant*)
- fertilizátor** *s. m.* substanță care accelerează procesul creșterii plantelor și fructelor. (< *fertiliza* + -*tor*)
- férță** *s. f.* fiecare dintre fășile de pânză specială, care, cusute una lângă alta, alcătuiesc o velă. (< it. *ferza*)
- feruginós**, -oasă *adj.* care conține oxizi de fier. (< fr. *ferro-gineux*)
- ferúla** *s. f.* **1. (ant.)** baston, simbolul demnității sacerdotale. • (mit.) tirs (1). **2.** cărjă episcopală medievală. (< lat. *ferula*)
- ferúră** *s. f.* piesă metalică pentru consolidarea elementelor unei construcții. (< fr. *ferrure*)
- fervént**, -ă *adj.* zelos, pasionat, înfocat. (< fr. *servent*, lat. *servens*)
- fervență** *s. f.* fervoare. (< it. *fervenza*)
- fervoáre** *s. f.* ardoare, înfocare, zel, pasiune; fervență. • pasiune mistică; bigotism. (< fr. *ferveur*, lat. *fervor*)
- fésă** *s. f.* fiecare dintre cele două părți cămoase ale șezutului. (< fr. *fesse*)
- fesceníu**, -ă *adj.* din Fescennia (Etruria). o *versuri* (sau *cântece*) ~e = versuri, poezii satirice latine. (< fr. *fescennin*, lat. *fescenninus*)
- fesiér**, -ă *adj.* din regiunea feselor. (< fr. *fessier*)
- féstă** *s. f.* păcăleală, farsă. (< it. *fiesta*)
- festin** *s. n.* ospăț (festiv), banchet. (< fr. *festin*, it. *festino*)
- festív**, -ă *adj.* de sărbătoare; sărbătoresc, măreț, somptuos. (< it. *festivo*, lat. *festivus*)
- festivál** *s. n.* ciclu de manifestări cultural-artistice cu program variat, ocazional sau periodic. (< fr. *festival*)
- festivaliér**, -ă *adj.* referitor la festival. (< fr. *festivalier*)
- festivísm** *s. n.* caracter festiv exagerat. (< *festiv* + -*ism*)
- festivíst**, -ă *adj.* care denotă festivism. (< *festiv* + -*ist*)
- festivitate** *s. f.* serbare, sărbătorire cu caracter solemn. (< fr. *festivité*, lat. *festivitas*)

- festón** *s. n.* 1. broderie în formă de mici semicercuri pe marginea unui obiect de pânză. 2. motiv decorativ care imită o astfel de broderie. 3. ghirlandă de cute periglaciare sau tectonice. (<fr. *feston*, it. *festone*)
- festonă** *vb. tr.* a face un feston, a tivii cu feston. (<fr. *festonner*)
- festonát** *s. n.* festonare. (<fr. *festona*)
- FET(I)** - *v. fetó* -.
- fetál,** -*ă adj.* referitor la fetus. (<fr. *foetal*)
- feticid** *s. n.* omorarea unui făt în pântecul mamei. (<fr. *foeticide*)
- fetid,** -*ă adj.* care exală un miros greu, respingător. (<fr. *fétide*, lat. *foetidus*)
- fetiditate** *s. f.* caracterul, starea a ceea ce este fetid. (<fr. *fétidité*)
- fetiș** *s. n.* 1. obiect cărui i se atribuie o forță supranaturală; idol la popoarele aflate pe o treaptă de cultură incipientă. 2. (fig.) idee, principiu care constituie obiectul unei adorații oarbe, nemotivate. (<fr. *fétiche*)
- fetișism** *s. n.* 1. formă timpurie a religiei în comuna primitivă, adorarea fetișurilor. 2. reprezentare denaturată a unor raporturi sociale, transformarea inconștientă a acestora în raporturi între lucruri, cărora li se atribuie însușiri (supra)naturale inerente. 3. (fig.) adorație oarbă, nemotivată. 4. perversiune sexuală (la bărbați), constând în a privi și colecționa obiecte ale persoanei iubite. (<fr. *fétichisme*)
- fetișist,** -*ă adj., s. m. f.* (adept) al fetișismului. • (cel) care practică fetișismul. (<fr. *fétichiste*)
- fetișiză** *vb. tr.* a face din ceva un fetiș. (<fr. *fétichiser*, germ. *fetischisieren*)
- FETO-/FET(I)** - *elem.* „embrion, făt”. (<fr. *foeto-*, *foetil-*, cf. lat. *foetus*)
- fetofagie** *s. f.* obicei la unele camasiere primipare de a-și devora propriii pui imediat după fătare. (<feto- + -fagie)
- fetometrie** *s. f.* procedeu radiologic de măsurare a diametrului capului fetal. (<engl. *fetometry*)
- fetopatie** *s. f.* boală a fătului. (<fr. *foetopathie*)
- fetor** *s. n.* miros puternic, neplăcut, duhoare. (<it. *fetore*, lat. *foetor*)
- fetoscopie** *s. f.* examen endoscopic al fătului, pentru detectarea unor malformații congenitale. (<feto- + -scopie)
- fetotomie** *s. f.* secționare a corpului fătului, în caz de distocie gravă. (<feto- + -tonie)
- fetru** *s. n.* păslă din fibre de lână presată, la confecționarea pălăriilor. (<fr. *feutre*)
- fétus** *s. m.* produs de concepție a unui mamifer, care a depășit stadiul de embrion; făt. (<lat., fr. *foetus*)
- fetial** *s. m.* (la romani) preot și magistrat dintr-un colegiu de 20 de membri, având funcția de a împlini formalitățile juridice și religioase referitoare la război. (<fr. *fétial*, lat. *fetialis*)
- feudál,** -*ă I. adj.* referitor la feudal(ism) sau la feudă. **o orânduire** -*ă =* feudalism. **II. s. m.** nobil, proprietar al unei feude; feudatar. (<it. *feudale*, fr. *féodal*)
- feudalism** *s. n.* orânduire socială-economică între sclavagism și capitalism, în care baza relațiilor de producție o constituie proprietatea feudalului asupra pământului și dependența personală a țăranilor iobagi față de stăpânii feudali; orânduire feudală, feudalitate. (<it. *feudalismo*, fr. *féodalisme*)
- feudalitate** *s. f.* feudalism. (<it. *feudalità*, fr. *féodalité*)
- feudaliză** *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni feudal. (<engl. *feudalize*)
- feudatár** *s. m.* 1. posesor al unui fief. 2. vasal care datoră credință și omagiu suzeranului său. (<fr. *feudataire*)
- feudă** *s. f.* domeniu primit în stăpânire de un vasal de la seniorul său în schimbul recunoașterii suzeranității acestuia, pentru faptul că îi păstra credință și se obliga să-i presteze anumite servicii; fief (1). (<it. *feudo*, lat. *feudum*)
- feudist,** -*ă s. m. f.* specialist în dreptul feudal. (<fr. *feudiste*, lat. *feudista*)
- fezabil,** -*ă adj.* care se poate face; realizabil. (<fr. *faisable*)
- fezabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este fezabil. (<fr. *faisabilité*)
- fezandá** *vb. I. tr.* a da vânatului, păstrându-l în anumite condiții un timp, o aromă specială (de fazan). **II. refl.** (despre carnea de vânat) a căpăta un anumit gust (în urma fezandării). (<fr. *faisander*)
- fiá** *v. -fica*.
- fiábil,** -*ă adj.* care prezintă fiabilitate. (<fr. *fiable*)
- fiabilitate** *s. f.* 1. capacitate de funcționare a unui aparat, a unui sistem tehnic fără defecțiuni o perioadă îndelungată de timp. 2. ramură a științei care studiază măsurile generale ce trebuie avute în vedere la proiectarea, fabricarea și exploatarea sistemelor tehnice pentru a se asigura o maximă eficiență în utilizarea lor. 3. (biol.) probabilitate de supraviețuire a unui organism, exprimată prin vitalitate, capacitate de adaptare la condițiile de mediu. (<fr. *fiabilité*, engl. *fiability*)
- fiálá** *s. f. (ant.)* 1. cupă de metal fără toate și fără picior, decorată cu godroane radiare (frunze de lotus), pentru libații. 2. urnă cinerară. (<fr., gr. *phiale*)
- fiáscó** *s. n.* insucces total, eșec, nereușită. (<it. *fiasco*)
- fiátți** *s. m. pl.* (muz.) instrument de suflat; suflători. (<it. *fiatti*)
- FIBR(O)-/FIBRI** - *elem.* „fibră”. (<fr. *fibr(o)-*, *fibri-*, cf. lat. *fibra*)
- fibrá** *s. f.* 1. fibră subțire, flexibil, folosit la fabricarea țesăturilor, a hărții etc. **o ~ optică** = fibră de sticlă cu compoziție specială, pentru transmiterea informațiilor. • formație filiformă a unui material. 2. element filamentos care intră în alcătuirea țesuturilor organice. (<fr. *fibra*, lat. *fibra*)
- FIBR(O)-/FIBRI** - *v. fibr(o)-*.
- fibrifórm,** -*ă adj.* în formă de fibră. (<fr. *fibriforme*, lat. *fibriformis*)
- fibrilá** *vb. I. tr.* a supune un material operației de fibrilație. **II. intr. (med.)** a face fibrilație. (<fr. *fibriller*)
- fibrilár,** -*ă adj.* referitor la o fibrilă. • (despre țesuturi) din fibre foarte fine. (<fr. *fibrillaire*)
- fibriláre** *s. f.* acțiunea de măcinare a pastelor fibroase, prin care se desfac pereții fibrelor. (<fibrila)
- fibrilátie** *s. f.* contracții fine și rapide ale fibrelor musculare (ale inimii). (<fr. *fibrillation*)
- fibrilá** *s. f.* 1. fibră de dimensiuni reduse. 2. element constitutiv al unei fibre. (<fr. *fibrille*, lat. *fibrilla*)
- fibriná** *s. f.* substanță organică proteică, alb-cenusie, în sânge și în limfă, care intervine în procesul de coagulare. (<fr. *fibrine*)
- fibrinemie** *s. f.* prezența filamentelor de fibrină în sânge. (<fr. *fibrinémie*)
- fibrinogén** *s. n.* substanță protidică din plasma sângelui, care se transformă în fibrină când acesta se coagulează. (<fr. *fibrinogène*)
- fibrinogenolíză** *s. f.* dispariție a fibrinogenului din plasma sanguină. (<fr. *fibrinogénolyse*)
- fibrinolític,** -*ă adj., s. n.* (medicament) capabil să producă fibrinoliză. (<fr. *fibrinolitique*)
- fibrinolíză** *s. f.* descompunere a fibrinei sub acțiunea enzimelor. (<fr. *fibrinolyse*)
- fibrinolizínă** *s. f.* enzimă bacteriană capabilă să lizeze fibrina. (<fr. *fibrinolysine*)
- fibrinoplástic,** -*ă adj.* care provoacă formarea fibrinei. (<fr. *fibrinoplastique*)
- fibrinós,** -*oasă adj.* care conține fibrină. (<fr. *fibrineux*)
- fibrinurie** *s. f.* eliminare de fibrină prin urină. (<fr. *fibrinurie*)
- FIBRO-** *v. fibr(o)-*.
- fibroadenóm** *s. n.* adenofibrom. (<fr. *fibroadénome*)
- fibroadenomatóză** *s. f.* sindrom clinic prin formarea de fibroadenoame. (<fr. *fibroadénomatose*)
- fibroangióm** *s. n.* tumoră benignă caracterizată prin proliferarea țesutului conjunctiv și a vaselor. (<fr. *fibroangiome*)
- fibroblást** *s. n.* celulă de țesut conjunctiv, nediferențiată. (<fr. *fibroblaste*)
- fibroblástic,** -*ă adj.* 1. referitor la fibroblaste. 2. (despre roci) cu o structură prezentând minerale fibroase. (<fr. *fibroblastique*)
- fibroblastóm** *s. n.* tumoră benignă formată din fibroblaste. (<fr. *fibroblastome*)

- fibroblastozá** *s. f.* afecțiune prin proliferarea fibroblastelor. (<fr. *fibroblastose*)
- fibrocartilaginos, -oasă** *adj.* din fibre conjunctive specifice cartilajelor. (<fr. *fibrocartilagineux*)
- fibrocartiláj** *s. n.* țesut fibros și cartilaginos la nivelul unor articulații. (<fr. *fibrocartilage*)
- fibrocít** *s. n.* celulă fundamentală a țesutului conjunctiv, cu prelungiri filiforme, derivată din fibroblast. (<fr. *fibrocyte*)
- fibrocondróm** *s. n.* tumoare benignă formată din țesut fibros și cartilaginos; condrofibrom. (<fr. *fibrochondrome*)
- fibrocór** *s. n.* produs sintetic flexibil care imită pielea naturală, folosit în legătorie pentru confecționarea de coperti.
- fibrodisplazie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a rețelei de fibre conjunctive și elastice. (<engl. *fibrodysplasia*)
- fibroglie** *s. f.* nevroglie fibroasă. (<fr. *fibroglie*)
- fibroglíom** *s. n.* gliom în care țesutul conjunctiv participă la hiperplazia tumorală. (<fr. *fibroglíome*)
- fibrográf** *s. n.* aparat pentru măsurarea lungimii fibrelor. (<fr. *fibrographie*)
- fibroiná** *s. f.* substanță albuminoidă transparentă din alcătuirea fibrei de mătase naturală. (<fr. *fibroïne*)
- fibrolemnós, -oasă** *adj.* (despre un material) alcătuit prin împănirea și presarea fibrelor de lemn. (<fibro- + lemnos)
- fibróm** *s. n.* tumoare benignă formată din țesut fibros, în țesutul conjunctiv. (<fr. *fibrome*)
- fibromatós, -oasă** *adj.* de natura fibromului. (<fr. *fibromateux*)
- fibromatóză** *s. f.* dezvoltare de fibroame în țesuturi sau organe. (<fr. *fibromatose*)
- fibrométru** *s. n.* aparat pentru determinarea unor caracteristici ale fibrelor. (<fr. *fibromètre*)
- fibromióm** *s. n.* tumoare benignă a țesutului conjunctiv și muscular. (<fr. *fibromyome*)
- fibroplástic** *adj.* care generează țesut fibros. (<fr. *fibroplastique*)
- fibroplazie** *s. f.* formarea de fibre de către fibroblaste. (<fr. *fibroplasia*)
- fibros, -oasă** *adj.* format din fibre, cu aspect de fibre. *o țesut ~* = țesut elastic din fibre conjunctive. (<fr. *fibreux*)
- fibrosarcóm** *s. n.* tumoare fibroasă a pielii cu o malignitate mai redusă. (<fr. *fibrosarcome*)
- fibroscóp** *s. n.* endoscop din fibre optice, care permite explorarea cavităților profunde ale organismului. (<fr. *fibroscope*)
- fibroscopie** *s. f.* examen endoscopic cu ajutorul fibroscopului. (<fr. *fibroscopie*)
- fibrotéxt** *s. n.* material obținut din deșeurile rezultate de la fabricile de încălțăminte. (<engl. *fibrotex/ile*)
- fibrotoráx** *s. n.* fibroză pleuropulmonară care invadează și peretele toracic. (<fr. *fibrothorax*)
- fibroză** *s. f.* dezvoltare exagerată de țesut fibros. (<fr. *fibrose*)
- fibrozită** *s. f.* inflamație a țesutului fibros (peri)articular, de origine reumatismală. (<engl. *fibrositis*)
- fibulá** *s. f.* 1. agrafă de metal, în antichitate, pentru încheierea veșmintelor. 2. inel purtat de actorii și atleții români. 3. peroneu. (<lat. *fibula*, fr. *fibule*)
- ficá/-ificá/-fiá/-ifiá** *stif.* „a acționa prin intermediul...”, „a face”. (<fr. *-fier*, cf. lat. *-ificare*)
- FICO-**, **-ficee** *elem.* „algă”. (<fr. *phyco-*, *-phucées*, cf. gr. *phykas*)
- ficoclán** *s. n.* pigment albastru specific cianoficeelor. (<fr. *phycozyane*)
- ficotróm** *s. n.* pigment albastru-verzui prezent la algele albastre. (<fr. *phycochrome*)
- ficoeritríná** *s. f.* pigment roșu din unele alge. (<fr. *phycoérythrine*)
- ficológ, -ă** *s. m. f.* specialist în ficologie. (<fr. *psychologie*)
- ficologie** *s. f.* algologie. (<fr. *psychologie*)
- ficomicéte** *s. f. pl.* clasă de ciuperci inferioare: mucega-uriile saprofite și parazite; sifomicete. (<fr. *phycomycètes*)
- ficoporfiriná** *s. f.* pigment roșu al unor specii de alge. (<fr. *phycoporphyrine*)
- ficoxantiná** *s. f.* pigment galben-brun al unor alge. (<fr. *phycoxanthine*)
- ficív, -ă** *adj.* fără existență reală; imaginar, aparent, ireal. (<fr. *ficif*)
- ficțional, -ă** *adj.* bazat pe ficțiune. (<engl. *fictional*)
- ficționalism** *s. n.* concepție idealistă care afirmă că la baza cunoașterii stau doar simple simboluri, cărora nu li se pot găsi realități corespunzătoare în lumea materială. gândirea noastră lucrând numai cu ficțiuni. (<fr. *fictionnalisme*)
- ficționalist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al ficționalismului. (<fr. *fictionnaliste*)
- ficțiúne** *s. f.* 1. închipuire, creație a imaginației; reprezentare falsă produsă de imaginația cuiva. 2. latură specifică a creației artistice, calitatea acesteia de a sugera întâmplări adevărate. (<fr. *fiction*, lat. *factio*)
- ficus** *s. m.* plantă lemnoasă (sub)tropicală cu frunze mari, groase, lucioase, totdeauna verzi. (<lat. *ficus*)
- fid** *elem.* „despicat”, „împărțit”. (<fr. *-fide*, cf. lat. *-fidus*)
- fideicomís** *s. n.* dispoziție testamentară prin care testatorul dispune ca moștenitorul sau legatarul său să remită unei terțe persoane o parte din averea pe care i-o lasă. (<fr. *fidéicomis*, lat. *fidei commissum*)
- fideism** *s. n.* 1. orientare a unor concepții filozofice care acordă credinței prioritate față de știință, sau le pun pe același plan. 2. (în catolicism) concepție potrivit căreia credința ar depinde mai ales de sentiment, putând ajunge singură la adevăruri superioare, inaccesibile rațiunii. (<fr. *fidéisme*)
- fideist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al fideismului. (<fr. *fidéiste*)
- fideiúsiúne** *s. f.* (*jur.*) garanție depusă de cineva pentru datoria altcuiva. (<fr. *fidéjussion*, lat. *fideiussio*)
- fideiúsor** *s. m.* (*jur.*) cel care garantează pentru altul, obligându-se să-i plătească datoriele. (<fr. *fidéjusseur*, lat. *fideiussor*)
- fidél, -ă** *adj.* 1. statornic în sentimente; credincios, devotat. 2. exact; care păstrează, reproduce (ceva) întocmai. (<fr. *fidèle*, lat. *fidelis*)
- fidelitáte** *s. f.* 1. statornicie, credință (în convingeri, în sentimente etc.); devotație. 2. exactitate (în prezentarea, în reproducerea unui text, a sunetelor etc.). *o înaltă ~* = calitate a unor aparate electroacustice de a reda cât mai fidel semnalele sonore înregistrate. 3. (*biol.*) atașament al unei specii de un anumit grup sau asociație. (<fr. *fidélité*, lat. *fidelitas*)
- fidér** *s. n.* linie de transmisie a semnalului de înaltă frecvență de la emițător la antenă sau de la aceasta la receptor. (<engl. fr. *feeder*)
- fidográf** *s. n.* aparat înregistrator pentru stabilirea valorii și a caracterului avansării gamiturii de foraj.
- fiduciár, -ă** *l. adj.* cu valoarea fictivă, convențională. *o monedă ~d* = monedă de hârtie cu o valoare convențională și cu putere circulatorie numai în interiorul unei țări; *circulație ~d* = circulație a monedei fiduciare. *II. s. m.* legatar care trebuie să restituie un bun în virtutea unui fideicomis. (<fr. *fiduciaire*, lat. *fiduciarius*)
- fié** *s. n.* 1. feudă. 2. (*fig.*) teritoriu, posesiune exclusivă, absolută. *o ~ electoral* = zonă în care un partid sau un personaj politic se bucură de o mare popularitate în rândul alegătorilor. (<fr. *fié*)
- fiel** /fiel/ *s. n.* platou în zona muntoasă a Scandinaviei, rest al peneplenei terțiare, modelat de gheață. (<engl. *field*)
- fiéro** *adv.* (*muz.*) impetuos, cu înverșunare; cu mândrie. (<it. *fiero*)
- fiéstá** *s. f.* festival, sărbătoare, petrecere în țările de limbă spaniolă, ulterior și în alte țări din America. (<sp. *fiesta*)
- fifty-fifty**¹ *loc. adv.* pe jumătate. (<fr. *fifty-fifty*)
- fifty-fifty**² *s. n.* iaht de croazieră la care se acordă aceeași importanță propulsiei mecanice și celei cu vele. (<fr., engl. *fifty-fifty*)
- figaro** *s. m.* (*fam.*) coafor, bărbier. (<fr. *figaro*)
- fight** /fai/ *s. n.* meci (la box). (<engl. *fight*)
- figurá** *vb. I. intr.* 1. a fi prezent undeva, a lua parte la ceva; a fi pe o listă. 2. a face figurație în teatru. *II.*

- tr.* a ilustra, a reprezenta ceva (în artele plastice); a imagina. (< fr. *figurer*, lat. *figurare*)
- figural**, -ă *adj.* 1. (despre sensul unui cuvânt) figurat, alegoric. 2. (ornamental) cu figuri. (< it. *figurale*, germ. *figural*)
- figurant**, -ă *s. m.* 1. artist într-o piesă de teatru, într-un film etc. numai prin prezența sa. 2. persoană prezentă la desfășurarea unui eveniment, la o întâlnire etc., fără a lua efectiv parte la ea. (< fr. *figurant*)
- figurat**, -ă *adj.* 1. (despre cuvinte, expresii) folosit în alt sens decât cel propriu, obișnuit. 2. (despre stil) bogat în imagini, în figuri poetice; figurativ (1). 3. *elemente* ~e = celelele din sânge. (< fr. *figuré*, lat. *figuratus*)
- figurativ**, -ă *adj.* 1. cu figuri de stil; figurat. 2. (despre unele arte) care folosește reprezentarea plastică a realității. (< fr. *figuratif*, lat. *figurativus*)
- figuratie** *s. f.* 1. ansamblul figuranților (dintr-o piesă de teatru, dintr-un film etc.). ○ *a face* ~ = a avea un rol de figurant. 2. (*muz.*) grup de note cu o anume constantă ritmică, la acompanierea unei linii melodice. (< fr. *figuration*, lat. *figuratio*)
- figură** *s. f.* 1. chip, față, obraz. ○ (*fam.*) *a-i face* ~a (*cuiva*) = a păcăli, a face cuiva o farsă. 2. formă exterioară a unui corp, a unei ființe; imagine plastică a unui corp. ○ (*mat.*) ~ *geometrică* = ansamblu de puncte, linii și suprafețe. • carte de joc pe care sunt imprimate diferite semne și personaje. • (*sah*) fiecare dintre piesele de joc. 3. persoană; personalitate. 4. personaj reprezentativ, tipic al unei opere literare. 5. reprezentare, imagine simbolică sau alegorică a unei persoane, a unui animal sau obiect. ○ ~ *de stil* = procedeu stilistic prin care se schimbă sensul propriu al unui cuvânt, îmbogățindu-l-se semnificația. ○ ~i *silogistice* = cele patru forme pe care le poate lua silogismul în funcție de poziția termenilor în premise. 6. poziție, mișcare (la dans, la scrimă, patinaj etc.). (< fr. *figure*, lat. *figura*)
- figurină** *s. f.* statueta mică din metal, porțelan, os; bibelou. (< fr. *figure*, it. *figurina*)
- figurist** *s. m.* meșter specializat în lucrări de artă. (< fr. *figuriste*)
- fil**¹ *s. m.* monedă divizionară, a mia parte dintr-un dolar irakian, iordanian sau kuveitian. (< fr. *fil*)
- fil²(ă) *v. filo*²-.
- FIL**³(O)-, -fil-, -filie *elem.* „prieten”, „amator”, „iubit”. (< fr. *phil/o/-*, -*phile*, -*philie*, cf. gr. *philos*)
- filă** *vb. I. tr.* 1. a transforma un material textil în fire. 2. a răsflra în mână cărțile de joc. 3. (*fig.*) a urmări (pe cineva) discret, fără a fi observat de acesta. 4. (*muz.*) a cânta o notă prelungită, făcând să varieze intensitatea. 5. a tăia șuvițe de păr pentru a-l rări. 6. (*mar.*) a desfășura lent o pară, o manevră sau lanțul ancorei. II. *intr.* 1. (despre lămpi cu fitil) a arde cu palpării și scoțând fum. 2. (despre avioane) a zbură orizontal la înălțime mică, pentru aterizare. (< fr. *filer*, lat. *filare*)
- filabil**, -ă *adj.* (despre materiale) care poate fi transformat în fire. (< it. *filabile*)
- FILACT(O)-, -filactic, -filaxie** *elem.* „apă -rare, protecție, prevenire”. (< fr. *phylact/o/-*, -*phylactique*, -*phylaxie*, cf. gr. *phylax*, *phylaktos*)
- filacteră** *s. f.* 1. denumire dată de cei vechi amuletelor, talismanelor pe care le purtau asupra lor. 2. fasie de pergament pe care se scriau versete biblice, la vechii evrei. 3. inscripție în formă de banderolă (pe monumente). 4. figură heraldică înfășurată ca o foaie cu marginile răscuite. (< fr. *phylactère*, lat. *phylacterium*, gr. *phylakterion*)
- filactic *v. filact(o)-*.
- filaj** *s. n.* 1. efect de clipire, datorat unei viteze prea mici a obturatorului aparatului de proiecție cinematografică. 2. (*fig.*) urmărire discretă (a cuiva). (< fr. *filage*)
- filament** *s. n.* 1. formație filiformă a unor celule animale sau vegetale. • parte a staminei care susține antera. 2. conductor subțire, de obicei de metal, care devine incandescent când este străbătut de un curent electric. 3. formație întunecoasă care apare în cromosomă, însoțind erupțiile solare. (< fr. *filament*, lat. *filamentum*)
- filamentós, -oasă** *adj.* format din filamente (1), cu aspect de filamente. (< fr. *filamenteux*)
- filândră** *s. f.* pată opacă în masa sticlei, rezultată din tumare. (< fr. *filandre*)
- filânt**, -ă *adj.* (despre lichide) care curge fără a se diviza în picături. (< fr. *filant*)
- filantrop**, -oăpă *s. m. f.* cel care practică filantropia; om dărnice, mărinimos. (< fr. *philanthrope*, gr. *philanthropos*)
- filantropic**, -ă *adj.* de filantrop(ie). (< fr. *philanthropique*)
- filantropie** *s. f.* acțiune de binefacere (față de săraci). (< fr. *philanthropie*, gr. *philanthropia*)
- filantropinism** *s. n.* curent pedagogic, din sec. XVIII, care, urmând teoriile lui J. J. Rousseau, milita împotriva scolasticismului și formalismului didactic, voind să faurească o educație firească și umană a copiilor. (< germ. *Philanthropinismus*)
- filantropinist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al filantropinismului. (germ. *Philanthropinist*)
- filantropism** *s. n.* manifestare, atitudine de filantrop. (< fr. *philanthropisme*)
- filantropist**, -ă' *adj. s. m. f.* (adept) al filantropismului. (< fr. *philanthropiste*)
- filár**, -ă *adj.* în formă de fir. (< fr. *filairé*)
- filárh** *s. m. (ant.)* 1. șef de trib sau magistrat în diverse cetăți grecești. 2. șef al unui escadron atenan. (< fr. *phylarque*, gr. *phylarkos*)
- filarhie** *s. f.* demnitatea, funcția de filarh. (< fr. *phylarchie*)
- filária** *s. f.* vierme nematod din regiunile calde, filiform, parazit pe unele vertebrate. (< lat. *filaria*)
- filarioză** *s. f.* boală parazitară provocată de filaria. (< fr. *filariose*)
- filarmónic**, -ă' *I. adj.* referitor la activitatea de răspândire a culturii muzicale prin concerte, recitaluri, spectacole muzicale. II. *s. f.* 1. asociație pentru cultivarea și răspândirea artelor, în special a muzicii. 2. orchestră simfonică cu activitate permanentă, din muzicanți profesioniști. (< fr. *philharmonique*)
- filarmonist**, -ă' *s. m. f.* instrumentist dintr-o orchestră filarmonică. (< *filarmónic/ă* + -*ist*)
- filát** *s. n.* filare. (< *fila*)
- filatelic**, -ă *adj.* referitor la filatelic. (< fr. *philatélique*)
- filatelite** *s. f.* colecționare și studiere a timbrilor și mărcilor poștale. (< fr. *philatélie*)
- filatelist**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care se ocupă cu filatelia. (< fr. *philatéliste*)
- filatör, -oäre** *s. m. f.* muncitor care lucrează la filarea fibrelor textile. (< fr. *fileteur*)
- filatüră** *s. f.* unitate industrială în care fibrele textile sunt transformate în fire. (< fr. *filature*)
- filaxie**¹ *s. f.* puterea de apărare a organismelor vii împotriva infecțiilor provocate de anumiți agenți patogeni. (< fr. *phylaxie*)
- filaxie² *v. filact(o)-*.
- filé** *s. n.* carne de bună calitate din lungul șirei spinării unei vite sau a unui pește. • mâncarea pregătită. (< fr. *filet*)
- filér**¹ *s. m.* monedă divizionară în Ungaria, a suta parte dintr-un forint. (< mag. *fillér*)
- filer**² *s. n.* pulbere minerală inertă, folosită ca aglomerant la prepararea îmbrăcăminților rutiere asfaltice. (< fr., engl. *filler*)
- filerizá** *vb. tr.* a amesteca omogen bitumul cu filer². (< fr. *filleriser*)
- filét** *s. n.* 1. șanț elicooidal realizat într-o piesă metalică sau de lemn, care servește la însurubarea acesteia într-altă piesă; ghivent. 2. formație anatomică foarte subțire în formă de fir. (< fr. *filet*)
- filetá** *vb. tr.* 1. a executa un filet. 2. a tăia carnea de viță sau de pește în fileuri. (< fr. *filéter*)
- filetát** *s. n.* filetare. (< *fileta*)
- filetá** *s. f.* unealtă în lucrările de legătorie pentru aplicarea de ornamente aurite pe cotorul și pe coperta cărților. (< fr. *filet*)
- filétic *elem.* „urmas, descendent”. (< fr. -*phylétique*, cf. gr. *phyletes*)
- fileu** *s. n.* 1. țesătură în formă de rețea, cu ochiuri pătrate; plasă. • (*tenis, volei* etc.) plasă dreptunghiulară întinsă între doi stâlpi, care desparte în două terenul de joc. • plasă, rețea subțire și deasă cu care se leagă părul.

2. tricot cu orificii uniform repartizate pe suprafața lui. (<fr. *filet*)
- FILII-** elem. „fir”, „filament”. (<fr. *fil-*, lat. *filum*)
- filiál,** -ă *adj.* (ca) de fiu. (<fr. *filial*)
- filiálă** *s. f.* 1. secție a unei instituții, întreprinderi, societăți comerciale etc. recunoscută ca persoană juridică, care exercită anumite funcții date de instituția centrală pentru un teritoriu, pentru o anumită țară etc. 2. organizație dependentă de o organizație superioară și controlată de aceasta. (<fr. *filiale*)
- filiátie** *s. f.* 1. înrudire în linie descendentă; descendență. 2. (fig.) înlănțuire între lucruri, fenomene, idei etc. (<fr. *filiation*, lat. *filiiatio*)
- filibúster** *s. n.* practică constând în rostirea de discursuri interminabile, în Congresul SUA de cei care încercau să împiedice adoptarea unor legi nedorite. (<engl. *filibuster*, germ. *Filibuster*)
- filibusterism** *s. n.* tactica filibusterului. (<*filibuster* + *-ism*)
- FILIC(O)-** elem. „ferigă”. (<fr. *filic/o-*, cf. lat. *filix*, *-icis*)
- filicáce** *s. f. pl.* familie de criptogame vasculare: feriga. (<fr. *filicées*)
- filicále** *s. f. pl.* ordin de criptogame vasculare: ferigi. (<fr. *filicales*)
- filiciform,** -ă *adj.* cu aspect de ferigă. (<lat. *filiciformis*)
- filicină** *s. f.* medicament cu acțiune vermifugă, extras din rizomul ferigii. (<fr. *filicine*)
- filicinée** *s. f. pl.* clasă de criptogame vasculare: ferigile. (<fr. *filicinées*)
- filicologie** *s. f.* studiu științific al ferigilor. (<fr. *filicologie*)
- filid** *s. m.* urmaș și moștenitor al funcțiilor și privilegiilor duzilor. (<fr. *filide*)
- filie**¹ *v.* *fil*²(o)-
- filie**² *v.* *filo*¹-
- filie**³ *v.* *filo*²-
- filieră** *s. f.* 1. dispozitiv pentru tăierea filetelor (1) sau pentru trefilarea sârmei. 2. piesă prevăzută cu găuri foarte mici care servește la filarea mătăsii artificiale; duză (3). 3. orificiu prin care o omidă sau un păianjen secretă firul de mătase. 4. (fig.) drum, cale, fir, mijlocire. • succesiune a gradelor într-o carieră. (<fr. *filière*)
- filiform,** -ă *adj.* 1. în formă de fir. 2. (*biol.*; despre organe) în formă de, cu aspect de fir sau filament. (<fr. *filiforme*)
- filigrán** *s. n.* 1. lucrătură artistică de aurărie sau argintărie, din fire subțiri întrețesute, cu aspect de broderie fină. 2. desen de fond, transparent, imprimat pe hârtie. (<fr. *filigrane*, it. *filigrana*)
- filigraná** *vb. tr.* 1. a lucra un obiect în filigran (1). 2. a imprima un filigran (2) la fabricarea hârtiei. (<fr. *filigraner*)
- filigranist** *s. m.* 1. artist, lucrător specializat în executarea filigranelor. 2. colecționar de filigrane. (<fr. *filigraniste*)
- filigranológ,** -ă *s. m. f.* specialist în filigranologie. (<*filigranologie*)
- filigranologie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu cercetarea hârtiilor cu diferite filigrane (2) sau a copiilor de filigrane. (<it. *filigranologia*)
- filigranoscóp** *s. n.* 1. baie mică de sticlă sau de ceramică în care se umezește în neofalină o marcă poștală pentru a putea studia filigranul cu ochiul liber. 2. dispozitiv optic cu filtre colorate pentru identificarea filigranelor. (<fr. *filigranoscope*)
- filóque** /o-cvel/ *s. n.* principiu dogmatic catolic potrivit căruia Sfântul Duh provine de la Dumnezeu-tatăl, cât și de la Dumnezeu-fiul. (<lat. *filioque*)
- filpícă** *s. f.* discurs violent, acuzator, împotriva cuiva. (<fr. *philippique*)
- filistín** *s. m.* (în argoul studenților germani pe la 1700) târgoveț incult. • (p. ext.) om mulțumit de sine, retrograd, îngâmfat și mărginit. (<fr. *philistin*)
- filistinism** *s. n.* atitudine, concepție de filistin. (<fr. *philistinisme*)
- filít** *s. n.* rocă metamorfică asemănătoare micaștului, de culori variate, rezultând dintr-un slab metamorfism al șisturilor argiloase micaee. (<fr. *phyllite*)
- film** *s. n.* 1. peliculă subțire de celuloid, flexibilă și transparentă, acoperită cu un strat de material fotosensibil, în fotografie, radiografie etc. • bandă pentru înregistrarea și reproducerea pe ecran a imaginilor; peliculă. 2. arta cinematografică. 3. desfășurarea continuă a unei manifestații, vizite, curse etc.; succesiune de imagini. 4. strat de fluid întins pe suprafața unui corp solid sau lichid. (<fr. *film*)
- filmá** *vb. tr.* a înregistra pe o peliculă cinematografică; a cinematografia. (<fr. *filmer*)
- filmfonográf** *s. n.* magnetofon cu care se reproduc benzile de dialog, zgomot și muzică montate în sincron ale unui film. (<engl. *film phonographie*)
- filmíc,** -ă *adj.* referitor la film (2). (<fr. *filmique*)
- filmogénic,** -ă *adj.* cu un efect frumos în film. • (despre persoane) care are însușiri fizice favorabile pentru a fi filmat. (<fr. *filmogénique*)
- filmográf** *s. n.* aparat cu care se aplică pe filme pelicula fotosensibilă. (<fr. *filmographie*)
- filmografie** *s. f.* 1. catalog de filme realizate de un producător, de un regizor sau de un actor. 2. colecție de filme reunite pe baza unui criteriu. (<fr. *filmographie*)
- filmológ,** -ă *s. m. f.* specialist în filmologie. (<*filmologie*)
- filmologie** *s. f.* știință care studiază cinematograful ca fenomen estetic, social etc. (<fr. *filmologie*)
- filmostat** *s. n.* cutie în care se păstrează filmele pentru a fi ferite de variațiile de temperatură și umiditate. (<fr. *filmostat*)
- filmotécă** *s. f.* colecție de filme cinematografice. • încăpere amenajată și dotată pentru păstrarea filmelor. (<fr. *filmothèque*)
- filmpac** *s. n.* pachet de filme fotografice plane, introdus într-o casetă specială care se poate adapta la un aparat fotografic. (<germ. *Film-pack*, engl. *film-pack*)
- FILO¹,** -**filie** elem. „trib, neam, specie, rasă”. (<fr. *phylo-*, *-phyllie*, cf. gr. *phylon*)
- FILO²,** -**fil(ă),** -**filie** elem. „frunză”. (<fr. *phylo-*, *-phyllie*, *-phyllie*, cf. gr. *phyllos*)
- FILO³** - *v.* *fil*³(o)-
- filoamerican,** -ă *adj.*, *s. m. f.* prieten, admirator al americanilor. (<*filo*²- + *american*)
- filobiologie** *s. f.* studiul biologic al frunzei. (<fr. *phylobiologie*)
- filobúz** *s. n.* troleibuz. (<it. *filobus*)
- filocalie** *s. f.* culegere din scrierile pustnicilor, monahilor, clericilor ortodocși. (<fr. *philocalie*)
- filocárpic,** -ă *adj.* cu fruct foliaceu. (<fr. *phylocarpique*)
- filocénogenéză** *s. f.* dezvoltare a comunităților vegetale sau animale. (<fr. *phylocénogenèse*)
- filochinónă** *s. f.* vitamina K₁. (<fr. *phyloquinone*)
- filodéndron** *s. m.* plantă decorativă exotică, cu frunze mari și rădăcini aeriene. (<fr. *philodendron*)
- filódiu** *s. n.* pețol dilatat având forma și structura unei frunze. (<fr., lat. *phyllodium*)
- filodoxie** *s. f.* (la Kant; *peior.*) înclinație pentru argumentarea adevărului. (<germ. *Philodoxie*)
- filoelén,** -ă *adj.*, *s. m. f.* prieten, admirator al grecilor; filoelenic. (<fr. *philhellène*)
- filoelénic,** -ă *adj.* filoelen. (<fr. *philohellénique*)
- filoelénism** *s. n.* dragoste, admirație pentru ceea ce este grecesc. (<fr. *philohellénisme*)
- filoembriogenéză** *s. f.* evoluție datorată modificării cursului dezvoltării embrionare. (<fr. *phyloembryogenèse*)
- filoengléz,** -ă *adj.*, *s. m. f.* anglofil. (<it. *filoinglese*)
- filofág,** -ă *adj.* (despre insecte) care se hrănește cu frunzele vegetalelor. (<fr. *phylophage*)
- filofrancéz,** -ă *adj.*, *s. m. f.* francofil. (<it. *filofrancese*)
- filogenétic,** -ă *adj.* referitor la filogenie. (<fr. *phylogénétique*)
- filogenéză** *s. f.* filogenie. (<fr. *philogenèse*)
- filogenie** *s. f.* 1. originea și evoluția organismelor animale și vegetale de-a lungul timpului; filogeneză. 2. ramură a biologiei care studiază filiația speciilor și dezvoltarea lor în cursul vremii. (<fr. *phylogénie*)
- filogenist,** -ă *s. m. f.* specialist în filogenie. (<fr. *phylogéniste*)

- filogermán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* germanofil. (după *it. filotedesco*)
- filogeróntic**, -ă *adj.* (despre organisme) aflat în faza de îmbătrânire a evoluției sale. (<fr. *phylogéronique*)
- filogerontism** *s. n.* teorie care susține regresul în domeniul materiei vii prin îmbătrânirea și extincția predestinată a speciilor. (<fr. *phylogérontisme*)
- filológ**, -ă *s. m. f.* specialist în filologie. (<fr. *philologue*)
- filológic**, -ă *adj.* referitor la filologie. (<fr. *philologique*)
- filologie** *s. f.* știință care se ocupă cu studiul textelor vechi și al operelor literare din punctul de vedere al limbii, al influențelor suferite, al modului în care ni s-au transmis și al autenticității, precum și cu editarea lor. (<fr. *philologie*)
- filomelă** *s. f.* (livr.) privilegioare. (<fr. *philomèle*)
- filomorfoză** *s. f.* metamorfozare a unor organe ale unei plante în frunze. (<fr. *phyllomorphose*)
- filón** *s. n.* 1. depunere a unui minereu în crăpăturile rocilor din scoarța terestră; vână. 2. (fig.) sursă, izvor, origine. (<fr. *filon*)
- filonecroză** *s. f.* proces de mortificare a frunzelor. (<fr. *phyllonécrose*)
- filoneism** *s. n.* pasiune pentru tot ceea ce este nou. (<it. *filoneismo*)
- filonián**, -ă *adj.* (despre minerale, roci) care formează filoane. (<fr. *filonien*)
- filopóde** *s. n. pl.* ordin de crustacee brahiopode cu labelle turtite, semănând cu o frunză. (<fr. *phyllopodes*)
- filopódiu** *s. n.* 1. pețiolul frunzei. 2. tulpină falsă rezultată din sudoarea tecilor frunzelor. (<lat. *phyllopodium*, fr. *phyllopede*)
- filoportughéz**, -ă *adj.*, *s. m. f.* prieten, admirator al portughezilor. (<it. *filoportughese*)
- filorús**, -ă *adj.*, *s. m. f.* rusofil. (<it. *filorusso*)
- filosemit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* admirator al semiților, al evreilor. (<fr. *philosémite*)
- filosoviétic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* prieten, admirator al fostei Uniuni Sovietice. (<it. *filosoviético*)
- filospaniól**, -ă *adj.*, *s. m. f.* hispanofil. (<it. *filospagnolo*)
- filotaxie** *s. f.* mod de dispunere a frunzelor pe tulpină și pe ramuri. (<fr. *phyllotaxie*)
- filotehnie** *s. f.* înclinație deosebită pentru arte și invenții tehnice. (<fr. *philotechnie*)
- filoxérá** *s. f.* 1. insectă dăunătoare din ordinul homopterelor, care produce gale pe frunzele și rădăcinile viței de vie. 2. boală cauzată de vița de vie de filoxeră (1). (<fr. *phylloxéra*)
- filozitate** *s. f.* simptom al tuberculei de cartofi atacați de unele virusuri sau încolțiri în întuneric. (<fr. *filosité*)
- filozóf**, -oáfa *s. m. f.* 1. specialist în filozofie; gânditor. 2. (fig.) înțelept; om echilibrat. (<fr. *philosophie*, lat. *philosophus*, gr. *philosophos*)
- filozofá** *vb. intr.* a face reflecții asupra vieții și aspectelor ei. (<fr. *philosopher*, lat. *philosophari*)
- filozofálá** *adj. piatră* ~ = substanță despre care alchimiștii credeau că poate transforma toate metalele în aur; (fig.) descoperire, idee extraordinară. (<fr. *philosophale*)
- filozofárd** *s. m. (peior.)* cel care face speculații filozofice de calitate îndoielnică. (<fr. *philosophard*)
- filozofástru** *s. m. (peior.)* filozof lipsit de valoare. (<it. *filosofastro*)
- filozofém** *s. n.* 1. (la Aristotel) raționament științific; aporemă. 2. temă filozofică. (<fr. *philosophème*, germ. *Philosophem*)
- filozófic**, -ă *adj.* referitor la filozofie. (<fr. *philosophique*, lat. *philosophicus*)
- filozofie** *s. f.* 1. concepție generală despre lume și viață, formă a conștiinței sociale, constituind un sistem coerent de noțiuni și idei care reflectă realitatea sub aspectele ei cele mai generale. o ~ *lingvistică* = teorie neopo-zitivistă care reduce obiectul filozofiei la termenii limbajului. 2. totalitatea principiilor metodologice care stau la baza unui anumit domeniu al științei. o ~ *a culturii* = disciplină teoretică relativ autonomă, care se preocupă de definirea genetică, structurală și funcțională a fenomenului culturii.
3. comportare, fel de a reacționa al cuiva în fața unor lovituri, nenorociri etc.; fel de a privi lumea și viața; înțelepciune, stoicism. 4. (*fam.*) problemă greu de rezolvat. 5. sistem filozofic aparținând unei persoane, școli sau epoci. (<fr. *philosophie*, gr. *philosophia*)
- filozofism** *s. n.* falsă filozofie; abuz de filozofie tendențioasă. (<fr. *philosophisme*)
- filtrá** *vb. I. tr. 1.* a trece un lichid printr-un filtru, pentru a-l separa de corpurile străine în suspensie, de impurități, de microbi etc. 2. a selecta radiațiile de anumite lungimi de undă din alte radiații. • a opri cu un filtru o parte dintre componentele monocromatice ale luminii incidente. II. *refl.* (despre lumină) a pătrunde printr-o perdea etc. (<fr. *filtrer*)
- filtrábil**, -ă *adj.* care se poate filtra. (<fr. *filtrable*)
- filtráj** *s. n.* filtrare; (*spec.*) separare a anumitor radiații, unde; operație prin care se selectează o parte din informația înregistrată într-o mașină de calculat. (<fr. *filtrage*)
- filtránt**, -ă *adj.* care filtrează, care servește la filtrare. (<fr. *filtrant*)
- filtrát** *s. n.* lichid obținut prin filtrare. (<fr. *filtrat*)
- filtrátie** *s. f.* filtrare. (<fr. *filtration*)
- filtrú** *s. n.* 1. instalație, aparat, dispozitiv care servește pentru filtrarea unui fluid. 2. mediu care filtrează radiațiile. • sistem de circuite electrice, sonore etc. cu care se selectează oscilațiile de anumite frecvențe. 3. dispozitiv prin care se strecoară cafeaua fiartă; cafeaua obținută. 4. capăt din hârtie poroasă al unei țigări pentru a filtra nicotina. 5. control al circulației rutiere. (<fr. *filtre*, lat. *filtrum*)
- filtrú** *s. n.* băutura socotită a avea puteri magice, printre care și aceea de a însufla iubire. (<fr. *philtre*, gr. *philtro*)
- filum** *s. n.* încręgătură. (<lat., fr. *phylum*)
- fimá elem.** „tumoare, umflătură, hipertrofie”. (<fr. *-phyma*, cf. gr. *phyma*)
- fimicol**, -ă *adj.* (despre plante) care trăiește pe gunoi sau pe bălegar. (<lat. *fimicolus*)
- fimózá** *s. f.* strângere a orificiului prepuțial, care împiedică exteriorizarea penisului. (<germ. *Phimose*)
- fimózá** *elem.* „îngustare, obstrucție”. (<fr. *-phimose*, cf. gr. *phimosi*)
- fin**, -ă *adj.* 1. subțire, delicat. • mărunț. • curat, pur; neamestecat. 2. foarte sensibil, delicat. 3. (despre oameni) manierat, elegant, bine crescut. 4. (fig.; despre gânduri, idei) subtil, ingenios; isteț. (<fr. *fin*)
- final**, -ă I. *adj.* 1. de (la) sfârșit. 2. care arată scopul. o *propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care exprimă scopul acțiunii din regentă; *conjunție ~ă* = conjuncție care introduce o propoziție finală. II. *s. n.* încheiere, sfârșit; • ultima parte a unui concert, a unei simfonii etc. III. *s. f.* 1. (*sport*) întâlnire care constituie încheierea unei competiții. 2. ornament tipografic așezat la sfârșitul unui capitol. 3. (*muz.*) sunet stabil de încheiere în jurul căruia gravitează toate celelalte. (<fr. *final*, lat. *finalis*)
- finalisimá** *s. f.* finala mare a unui campionat mondial. (<it. *finalissima*)
- finalism** *s. n.* concepție filozofică idealistă, opusă determinismului, potrivit căreia orice fenomen sau proces din natură reprezintă realizarea unei finalități (1); teleologie. (<fr. *finalisme*)
- finalist**, -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (adept, partizan) al finalismului. II. *s. m. f.* sportiv care participă la o finală. (<fr. *finaliste*)
- finalitate** *s. f.* 1. scop în vederea căruia se desfășoară o activitate. 2. organizare și activitate armonioasă aparent subordonată unui scop. (<fr. *finalité*)
- finalizá** *vb. tr.* a duce, a realiza ceva până la sfârșit. (<fr. *finaliser*)
- finalmente** *adv.* în cele din urmă. (<fr. *finalement*, it. *finalmente*)
- financiár**, -ă I. *adj.* referitor la finanțe, la circulația banilor, a creditelor etc.; bănesc. o *capital* ~ = capital rezultat din contopirea capitalului bancar cu cel industrial. II. *s. m. f.* 1. posesor de capital financiar. 2. specialist în materie de finanțe; finanțist. (<fr. *financier*)
- finanță** *vb. tr.* 1. a aloca, a repartiza mijloace bănești unei întreprinderi, instituții etc. 2. (*fam.*) a împrumuta cu bani (pe cineva); a subvenționa. (<fr. *financer*)

- finanțator** *s. m.* cel care finanțează. (< *finanța* + *-tor*)
- finanțe** *s. f. pl.* 1. ansamblul relațiilor economice, exprimate valoric, care apar în procesul repartiției produsului social în legătură cu satisfacerea nevoilor colective ale societății. 2. știință care se ocupă cu finanțele (1). 3. totalitatea mijloacelor financiare ale unui stat, ale unei întreprinderi. • (*fam.*) averea în bani a unei persoane. 4. (*sg.*) marea ~ă = totalitatea posesorilor de mari capitaluri financiare. (< *fr. finance*, *it. finanza*)
- finanțist**, -ă *s. m. f.* (*fam.*) financiar (II, 2). (< *finanțe* + *-ist*)
- fine** *s. m.* sfârșit. **o în ~** = în sfârșit; (*muz.*) **al ~** = până la capăt. (< *it. fine*)
- finet** *s. n.* țesătură de bambac pufoasă din care se fac obiecte de lenjerie. (< *fr. finette*)
- finete** *s. f.* 1. calitatea a ceea ce este fin; delicatețe. 2. (*text.*) raport care se stabilește între lungimea unui fir și greutatea lui; calitate superioară a unui fir, a unei țesături. • raportul dintre portanța și rezistența la înaintare a unei aripi sau a unui avion, a unui corp cu forme aerodinamice. • cantitatea de metal prețios dintr-un aliaj, exprimată sub formă de părți la mie. 3. (*fig.*) subtilitate, putere de pătrundere; ingeniozitate. (< *fr. finesse*, *it. finezza*)
- finéz**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din extremitatea nord-vestică a Rusiei europene și mai ales din Finlanda. • (*s. f.*) limbă fino-ugrică vorbită de finezi; limbă finică. (< *fr. finnois*)
- finger /finğar/** *s. n.* rampă mobilă cu care se leagă burduful de avion în aeroport. (< *engl. finger*)
- fini** *vb. tr., refl. a* (se) termina, a (se) sfârși. (< *fr. finir*, *lat. finire*)
- finic**, -ă *adj.* finez. • (*s. f.*) limba fineză. (< *germ. finnisch*, *lat. finnicus*)
- finisă** *vb. tr. a* da forma definitivă unui produs, unei lucrări. (după *fr. finir*)
- finisaj** *s. n.* finisare. (< *fr. finissage*)
- finisat** *s. n.* finisare. (< *finisa*)
- finisór**, -oáre **I. s. m. f.** muncitor specialist în operații de finizaj. **II. s. n.** mașină de finisat stratul de uzură al șoselilor. (< *fr. finisseur*)
- finistér** *s. n.* promontoriu. (cf. *Finisterre*)
- finiș** *s. n.* 1. linia de sosire la o probă de alergări, curse etc. 2. partea finală a unei probe; capacitatea unui sportiv de a termina în forță o întrecere. (< *engl., fr. finish*)
- finit**, -ă **I. adj.** 1. care nu depășește valori oricât de mari; mărginit, limitat. **o** (*mat.*) număr ~ = fiecare dintre numerele reale. 2. (despre produse) care a suferit toate operațiile de prelucrare; terminat. **II. s. n.** categorie filozofică desemnând caracterul limitat al lucrurilor, fenomenelor și proceselor în spațiu și în timp. (< *fr. fini*, *it. finito*, *lat. finitus*)
- finitism** *s. n.* concepție metafizică ce susține că universul este mărginit. (< *fr. finitisme*)
- finitudine** *s. f.* 1. (*fil.*) caracterul a ceea ce este finit, conștiința limitelor ființei umane. 2. însușire a soluției unei probleme de a fi furnizată după un număr finit de operații. (< *fr. finitude*)
- finiție** *s. f.* finisare. (< *fr. finition*)
- finlandéz**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Finlanda. • (*s. f.*) limbă fino-ugrică vorbită de finlandezi. (< *fr. finlandais*, *it. finlandese*)
- fino-ugric**, -ă *adj. limbi* ~e = familie de limbi vorbite în nordul și centrul Europei și în nordul Asiei: finlandeza, estona, laponă, maghiara etc. (după *fr. finno-ougrien*, *germ. finnougriisch*)
- finougristică** *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul limbilor fino-ugrice. (< *germ. Finnougristik*)
- fiolă** *s. f.* mic flacon de sticlă închis ermetic, în care se păstrează medicamente (injectabile). • sticlă mică. (< *fr. fiole*)
- fiórd** *s. n.* golf maritim îngust și adânc, cu maluri abrupte. (< *fr. fiord*)
- fiorin** *s. m.* florin (I). (< *it. fiorino*)
- fiortură** *s. f.* 1. (*muz.*) ornament vocal constând dintr-o notă sau grup de note care servesc să împodobească melodia, executându-se după fantezia interpretului. 2. ornament, înfloritură (de stil). (< *it. fioritura*)
- firmamént** *s. n.* bolta cerească. (< *fr. firmament*, *lat. firmamentum*)
- firmă** *s. f.* 1. inscripție pe o placă, pe un zid etc., cuprinzând denumirea și destinația unui magazin, a unei instituții etc. 2. nume sub care se întreprinde o afacere comercială. (< *germ. Firma*)
- firmware** /firmuăr/ *s. n.* (*inform.*) microprograme elementare stocate în organele de memorie ale unui calculator, care nu se șterg, constituind pentru sistemele moderne o sursă indestructibilă deja elaborată. (< *engl. firmware*)
- firn** *s. n.* neveu. (< *germ. Firm*)
- firnis** *s. n.* soluție folosită ca grund în lemnărie sau la prepararea vopselelor, a chiturilor. (< *germ. Firnis*)
- fișă** *s. f.* 1. piesă de metal de formatul unei monede, care poate declanșa mecanismul unui automat; jeton. **o** (*fam.*) a-i pica (sau cădea) cuiva ~a = a înțelege repede despre ce este vorba. 2. placă mică de metal, de os etc., rotundă sau pătrată, întrebuintată ca marcă de plată la jocul de cărți, în localurile de consumație etc. (< *ngr. fișa*)
- fisc** *s. n.* organ de stat care stabilește și încasează dările și contribuțiile către stat; serviciu de percepere a impozitelor. (< *fr. fisc*, *it. fisco*)
- fiscál**, -ă *adj.* referitor la fisc. (< *fr. fiscal*)
- fiscalism** *s. n.* politică fiscală care se manifestă prin creșterea excesivă a încasărilor de impozite și taxe de la populație. (< *fiscal* + *-ism*)
- fiscalitate** *s. f.* sistem de legi, dispoziții, măsuri etc. referitoare la fisc. (< *fr. fiscalité*)
- fiscalizá** *vb. tr. I.* a supune impozitului. 2. a finanța prin impozit. (< *fr. fiscaliser*)
- FISI-** *elem.* „crăpat, despicat, divizat”. (< *fr. fissi-*, cf. *lat. fissus*)
- fisibil**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) susceptibil de a suferi o fisiune nucleară. (< *fr. fissible*)
- fisibilitáte** *s. f.* proprietate a lemnului de a crăpa de-a lungul fibrelor. (< *fr. fissibilité*)
- fisioná** *vb. tr. a* provoca fisiunea unui element prin bombardarea cu anumite particule elementare; a diviza un nucleu atomic în mai multe părți. (< *fr. fissioner*)
- fisionábil**, -ă *adj.* care poate fi fisionat. (< *fr. fissionable*)
- fisipéde** *s. n. pl.* ordin de mamifere carnivore, digitigrade sau plantigrade, cu degetele prevăzute cu gheare. (< *fr. fissipédes*)
- fisiúne** *s. f.* 1. reacție nucleară de rupere a unui nucleu atomic greu în mai multe fragmente. 2. sciziparitate. (< *fr., engl. fission*)
- fistulá** *s. f.* 1. canal supurativ accidental în urma închiderii unui abcès. • canal făcut pe cale chirurgicală, care unește un organ intern cu exteriorul. 2. ulcerăție adâncă într-un țesut al organismului. (< *fr. fistule*, *lat. fistula*)
- fistulizáre** *s. f.* formare a unei fistule. (după *fr. fistulisation*)
- FISTULO-** *elem.* „fistulă”. (< *fr. fistulo-*, cf. *lat. fistula*, *tub*)
- fistulografie** *s. f.* punere în evidență a dimensiunilor unui traiect fistular cu ajutorul razelor X. (< *fr. fistulographie*)
- fistulós**, -oásă *adj.* 1. cu fistule; găunos, poros. 2. (despre tulpină, pețiol etc.) alungit și gol pe dinăuntru. (< *fr. fistuleux*)
- fistulotomie** *s. f.* secționare operatorie a unei fistule. (< *fr. fistulotomie*)
- fisurá** *vb. tr., refl. a* produce, a căpăta fisuri. (< *fr. fissurer*)
- fisurá** *s. f.* crăpătură, plesniură (în rocă, beton, metal, piele etc.). (< *fr. fissure*, *lat. fissura*)
- fisurométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea deschiderilor unei fisuri. (< *fr. fissuromètre*)
- fiș** *s. n.* (*polligr.*) amestecătură de litere, de caractere și corpuri diferite, dintr-o formă stricată. (< *germ. Fisch*)
- fișá** *vb. tr. a* alcătui fișe (asupra unui material, unor cărți etc.). (< *fișă*)
- fișá** *s. f.* 1. foaie de hârtie, bucată de carton etc. pe care se scriu însemnări, cuvinte, pe care se extrag citate etc. • foaie de carton care cuprinde datele bibliografice

asupra unei cărți dintr-o bibliotecă. • foaie care conține note, observații, detalii documentare. • (*cont.*) ~ *de evidență* = imprimat servind pentru urmărirea sistematică a unui mijloc economic, a unui proces, a unui cont etc. • ~ *tehnologică* = formular special care conține indicațiile privind tehnologia, organizarea și planificarea unui anumit proces de lucru. • act care cuprinde datele personale ale cuiva. o ~ *de sănătate* = foaie în care se trec datele în legătură cu sănătatea cuiva. 2. ștecher. 3. (*constr.*) adâncime de baterie a piloților. (<fr. *fiche*)

fișet *s. n.* dulap metalic, pentru dosare, acte, cu închizătoare de siguranță. (<fr. *fichet*)

fișier *s. n.* 1. colecție de fișe. • catalog, repertoriu întocmit pe fișe. 2. dulap, cutie unde se țin fișe (1). 3. (*inform.*) colecție de date de același tip deținând o explicație, reprezentate pe un suport. (<fr. *fichier*)

fișiu *s. n.* batic subțire de mătase. (<fr. *fichu*)

-fit(ă) v. fito-

fitacism *s. n.* pronunțare alterată a consoanelor *f* și *v*. (cf. gr. *phi*)

fiting *s. n.* piesă tubulară filetată la capete, folosită pentru asamblarea demontabilă a țevilor. (<engl. *fitting*, germ. *Fitting*)

fitness *s. n.* condiție fizică bună, sănătate. (<engl. *fitness*)

FITO-, **-fit(ă)** *elem.* „plantă, vegetație”. (<fr. *phyto-*, *-phyte*, cf. gr. *phyton*)

fitobéntos *s. n.* totalitatea plantelor din bentos. (<fr. *phytobentos*)

fitobezoár *s. n.* bezoar din resturi vegetale de origine alimentară. (<fr. *phytobézoard*)

fitobiologie *s. f.* ramură a biologiei care studiază materia vegetală și funcțiile acesteia. (<fr. *phytobiologie*)

fitobiótic, **-ă** *adj.* 1. (despre un animal) care trăiește ca saprofit în plante. 2. referitor la viața plantelor. (<fr. *phytobiotique*)

fitoblást *s. n.* celulă vegetală tânără. (<fr. *phytoblaste*)

fitocecidie *s. f.* cecidie provocată de un parazit vegetal. (<fr. *phytocécidie*)

fitocenogenéză *s. f.* studiul schimbărilor lente în compoziția și structura fitocenozelor. (<fr. *phytocénogenèse*)

fitocenologie *s. f.* ramură a botanicii care studiază fitocenozele; fitosociologie. (<fr. *phytocénologie*)

fitocenotíp *s. n.* grup de plante care au roluri similare în ierarhia structurală a fitocenozei. (<fr. *phytocénotype*)

fitocenóză *s. f.* biocenoză vegetală. (<fr. *phytocénose*)

fitochimie *s. f.* ramură a biochimiei care se ocupă cu studiul proceselor chimice din plante; chimie vegetală. (<fr. *phytochimie*)

fitocid, **-ă** *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge plantele. (<fr. *phytocide*)

fitocitologie *s. f.* studiu citologic al plantelor. (<fr. *phytocytologie*)

fitoclimát *s. n.* ansamblul condițiilor climatice caracteristice unei asociații vegetale. (<fr. *phytoclimat*)

fitoclimogramă *s. f.* grafic reprezentând condițiile climatice optime pentru dezvoltarea unei plante. (<fr. *phytoclimogramme*)

fitocróm *s. m.* pigment fotosensibil conținut în semințele și frunzele plantelor superioare și în talul algelor. (<fr. *phytochrome*)

fitoecologie *s. f.* studiul relațiilor plantei cu mediul ambient. (<fr. *phytoécologie*)

fitoedafón *s. n.* totalitatea organismelor vegetale care trăiesc în sol. (<fr. *phytoédaphon*)

fitoelectrogenéză *s. f.* producere a electricității în plante. (<fr. *phytoélectrogenèse*)

fitofág, **-ă** *adj.*, *s. n.* (animal, insectă) care se hrănește cu plante. (<fr. *phytophage*)

fitofarmacie *s. f.* 1. studiu și preparare a produselor antiparazitare destinate pentru tratamentul boilor plantelor. 2. știința preparării medicamentelor pe bază de plante medicinale. (<fr. *phytopharmacie*)

fitofarmacologie *s. f.* ramură a farmacologiei care studiază efectele drogurilor asupra plantelor. (<engl. *phytopharmacology*)

fitofenologie *s. f.* studiul fenologiei plantelor. (<fr. *phytophénologie*)

fitofiziologie *s. f.* știință care studiază principalele procese

fiziologice din corpul plantelor; fiziologia plantelor. (<fr. *phytophysiologie*)

fitogamie *s. f.* fertilizare a plantelor prin polenizare încrucișată. (<fr. *phytogamie*)

fitogén, **-ă** *adj.* de origine vegetală. (<fr. *phytogène*)

fitogenétic, **-ă** *I. adj.* referitor la fitogenetică. *II. s. f.* genetică vegetală. (<fr. *phytogénétique*)

fitogenéză *s. f.* originea și evoluția plantelor. (<fr. *phytogénèse*)

fitoogenéză *s. f.* geneză a plantelor în cursul epocilor geologice. (<fr. *phytoogénèse*)

fitogeográf, **-ă** *s. m. f.* specialist în fitogeografie. (<fr. *phytogéographe*)

fitogeografie *s. f.* geobotanică. (<fr. *phytogéographie*)

fitogeosféră *s. f.* suprafața terestră ocupată de plante. (<fr. *fito-* + *geosféră*)

fitográf, **-ă** *s. m. f.* specialist în fitografie. (<fr. *phytographie*)

fitografie *s. f.* descriere sistematică a plantelor; botanică descriptivă. (<fr. *phytographie*)

fitohistologie *s. f.* studiu histologic al vegetalelor. (<fr. *phytohistologie*)

fitohormón *s. m.* hormon vegetal. (<fr. *phytohormone*)

fitoid, **-ă** *I. adj.* asemănător unei plante. *II. s. n.* individ dintr-o colonie de plante. (<fr. *phytoide*)

fitolit *s. n.* 1. plantă fosilă. 2. biolit format din opal în țesuturile vegetale, având de obicei forma celulei. (<fr. *phytolithe*)

fitolitologie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază plantele fosile. (<fr. *phytolithologie*)

fitológ, **-ă** *s. m. f.* botanist. (<fr. *fitologie*)

fitologie *s. f.* botanică. (<fr. *fitologie*)

fitóm *s. n.* grupare de plante constituind o unitate ecologică. (<fr. *phytome*)

fitomăsă *s. f.* totalitatea substanțelor vegetale (în stare uscată) dintr-o biogeocenoză. (<fr. *fito-* + *masă*)

fitomórf, **-ă** *adj.* (despre divinități, motive decorative) care reprezintă (parți ale unei) plante, în formă de plantă. (<fr. *phytomorphe*)

fitomorfologie *s. f.* morfologia plantelor. (<fr. *phytomorphologie*)

fitomorfoză *s. f.* totalitatea modificărilor morfologice și de structură cauzate plantelor de către paraziți. (<fr. *phytomorphose*)

fitón *s. m.* 1. plantă rudimentară. 2. cea mai mică unitate detașată de pe un organism vegetal, care, prelevată dintr-o cultură, dă naștere unui nou organism. (<gr. *phyton*)

fitoncid *s. n.* antibiotic din plante cu acțiune bactericidă și bacteriostatică. (<fr. *phytoncide*)

fitoním *s. n.* nume de plantă. (<fr. *phytonyme*)

fitonimie *s. f.* nomenclatură a plantelor. (<fr. *phytonymie*)

fitonomie *s. f.* 1. fiziologia plantelor. 2. studiul legităților constituției interne și ale biologiei plantelor. (<fr. *phytonomie*)

fitoontogenéză *s. f.* ontogeneza, dezvoltarea individuală a plantelor. (<fr. *phytoontogenèse*)

fitoorganografie *s. f.* descriere a organelor vegetalelor. (<fr. *phytoorganographie*)

fitoorganologie *s. f.* studiu sistematic al organelor vegetale. (<fr. *phytoorganologie*)

fitopaleontologie *s. f.* paleontologie a plantelor. (<fr. *phytopaléontologie*)

fitoparazit *s. m.* parazit al plantelor. (<fr. *phytoparasite*)

fitopatogén, **-ă** *adj.* (despre factori ecologici) care produce îmbolnăvirea plantelor. (<fr. *phytopatogène*)

fitopatológ, **-ă** *s. m. f.* specialist în fitopatologie. (<fr. *fitopatologie*)

fitopatologie *s. f.* patologia plantelor. (<fr. *phytopathologie*)

fitoplanctón *s. n.* plancton vegetal. (<fr. *phytoplancton*)

fitoplásmă *s. f.* protoplasmă din celulele vegetale. (<fr. *phytoplasme*)

fitopleustón *s. n.* pleuston vegetal. (<fr. *phytopeuston*)

fitosanitar, **-ă** *adj.* referitor la sănătatea, la tratamentul plantelor. (<fr. *phytosanitaire*)

fitosociologie s. f. fitocenologie. (< fr. *phytosociologie*)
fitosterol s. m. denumire generică a sterolilor de origine vegetală. (< fr. *phytostérol*)

fitotaxonomie s. f. studiul clasificării plantelor. (< fr. *phytotaxonomie*)

fitotehnie s. f. tehnica culturii plantelor de câmp. (< fr. *phytotechnie*)

fitoterapeut, -ă s. m. f. specialist în fitoterapie. (< fr. *phytothérapeute*)

fitoterăpic, -ă adj., s. n. (medicament) folosit în fitoterapie. (< fr. *phytothérapique*)

fitoterapie s. f. 1. ramură a fitopatologiei care studiază mijloacele de prevenire și combatere a bolilor, a paraziților și a dăunătorilor plantelor cultivate. 2. terapie cu ajutorul plantelor medicinale. (< fr. *phytothérapie*)

fitoteratologie s. f. studiu al malformațiilor vegetale. (< fr. *phytothéologie*)

fitotomie s. f. anatomie vegetală. (< fr. *phytotomie*)

fitotóxic, -ă adj., s. n. (substanță) care otrăvește plantele. (< fr. *phytotoxique*)

fitotoxină s. f. toxină vegetală. (< germ. *Phytotoxin*, engl. *phytotoxin*)

fitotrófic, -ă adj. (despre plante) cu nutriție autotrofa. (< fr. *phytotrophique*)

fitotrofie s. f. nutriție a plantelor. (< fr. *phytotrophie*)

fitotron s. n. instalație specială în care se pot cultiva plante exotice în condiții dirijate de temperatură, umiditate, lumină etc., în scop experimental. (< fr. *phytotron*)

fitozoare s. n. pl. zoofite. (< fr. *phytozoaires*)

-**fitie** elem. „vegetație”, „excrescență”, „proliferație”. (< fr. *-phytie*, cf. gr. *phyton*, plantă)

five o'clock /faiv o clóc/ s. n. ceai, însoțit de o gustare, care se ia la ora cinci după-amiază. • petrecere făcută după-amiază, în jurul orei cinci. (< engl. *five o'clock*)

fix, -ă adj. 1. (și adv.) care nu se poate mișca sau muta; neclintit, nemișcat. 2. neschimbat, care nu se schimbă, nu variază. O idee ~ă = ideea care preocupă permanent pe cineva; obsesie, fixație. 3. care nu se descompune. • care se elimină greu. 4. precis, exact. (< fr. *fixe*, lat. *fixus*)

fixă vb. I. tr. 1. a face să fie fix; a înțepeni, a întări (undeve). • a privi țintă pe cineva sau ceva. 2. a stabili, a hotărî un preț, un termen etc. 3. a dizolva sărurile de argint nedescompuse de lumină de pe un material fotosensibil. 4. a face să intre colorantul într-o fibră textilă, astfel încât el să reziste la spălare. • agent fizic, astfel încât el să reziste la spălare. • agent fizic. II. refl. 1. a se hotărî, a se decide. 2. a se stabili undeve. (< fr. *fixer*)

fixaj s. n. operație prin care o imagine fotografică este făcută inalterabilă la lumină. (< fr. *fixage*)

fixativ, -ă I. adj. (despre soluții) care fixează. II. s. n. 1. soluție cu care se fixează pe hârtie desenele în cărbune sau în creion, ferindu-le astfel de ștergere. 2. soluție pentru păr care fixează forma coafurii. (< fr. *fixatif*)

fixator s. m. 1. soluție care face inalterabilă la lumină o imagine fotografică dezvoltată. 2. (text.) substanță folosită la fixarea coloranților pe fibră. • agent fizic, substanță care produce coagularea protoplasmiei vii. 3. piesă folosită la lucrări de asamblare. 4. dispozitiv mecanic pentru manevrarea și înzăvorărea acelor macazului. (< fr. *fixateur*)

fixație s. f. 1. (med.) operație prin care un țesut este tăiat în vederea examenului microscopic. 2. (fam.) idee fixă. (< fr. *fixation*)

fixing s. n. operație de stabilire a cursurilor valutare sau a prețului aurului la bursă. (< engl. *fixing*)

fixism s. n. 1. concepție care neagă evoluția lumii vii, considerând că speciile de plante și de animale sunt invariabile. 2. teorie din sec. XIX potrivit căreia bazinele oceanice și blocurile continentale ar fi fost permanente și imobile de-a lungul trecutului geologic al Pământului. (< fr. *fixisme*)

fixist, -ă adj., s. m. f. (adept) al fixismului. (< fr. *fixiste*)

fixitate s. f. stare, caracter a ceea ce este fix; imobilitate, nemișcare. (< fr. *fixité*)

fizalie s. f. animal celenterat marin, din ordinul sifonoforilor, dintr-o veziculă flotantă, care susține polipii reproducători, nutritivi, și filamente urzicătoare lungi. (< fr. *physalie*)

-**fiză** elem. „creștere”, „producere”. (< fr. *-physe*, cf. gr. *physis*, formație)

FIZI(O)-, -**fizie**, -**fizism** elem. „natură”, „expansiune”, „fizic, fiziologic”. (< fr. *physio/-*, *-physie*, *-physisme*, cf. gr. *physis*)

fizic, -ă I. adj. 1. referitor la corpul omului și la activitatea musculară. 2. referitor la materie, material, concret. 3. referitor la fizică, la fenomenele pe care le studiază. II. s. n. aspect exterior al (corpului) unui om.

III. s. f. știință care studiază structura și proprietățile materiei, cu formele mișcării ei și cu legile generale ale fenomenelor naturii anorganice. O ~ *atomică* = parte a fizicii care studiază proprietățile fizice ale atomilor; ~ *nucleară* = ramură a fizicii care studiază proprietățile nucleului atomic. (< fr. *physique*, lat. *physicus*, gr. *physikos*)

fizicalism s. n. concepție neopozitivistă potrivit căreia limbajul fizicii ar fi limbajul tuturor științelor. (< fr. *physicalisme*)

fizicalist, -ă adj., s. m. f. (adept) al fizicalismului. (< fr. *physicaliste*)

fiziціan, -ă s. m. f. specialist în fizică. (< fr. *physicien*)

fizico-chimic, -ă adj. referitor la fizică și chimie. (< fr. *physico-chimique*)

-**fizie** v. fizi(o)-.

fiziocrat s. m. adept al fiziocrației. (< fr. *physiocrate*)

fiziocratism s. n. fiziocrație. (< fr. *physiocratism*)

fiziocrație s. f. doctrină economică burheză, apărută în sec. XVIII în Franța, care respinge intervenția statului în economie, susținând că în societatea umană există o „ordine naturală”; fiziocratism. (< fr. *physiocratie*)

fiziogenéză s. f. dezvoltare normală a activităților vitale ale organismului. (< fr. *physiogenèse*)

fiziografie s. f. studiu geografic al mișcărilor și variațiilor atmosferice, hidrologice etc. (< *fizio-* + *geografie*)

fiziognomonie s. f. disciplină având ca obiect cunoașterea caracterului omului după aspectul fizic și după fiziognomie. (< fr. *physiognomie*)

fiziognomonist, -ă s. m. f. specialist în fiziognomonie. (< fr. *physiognomoniste*)

fiziograf, -ă s. m. f. specialist în fiziografie. (< *fiziografie*)

fiziografie s. f. 1. descriere geomorfologică a unei regiuni. 2. știință care studiază caracteristicile exterioare ale Pământului. (< fr. *physiographie*)

fiziolatrie s. f. închinare la fenomenele naturii. (< fr. *physiolatrie*)

fiziológ, -ă s. m. f. specialist în fiziologie; fiziologist. (< fr. *physiologue*)

fiziologic, -ă adj. referitor la fiziologie. O ser ~ = lichid preparat steril din apă și sare, cu compoziție asemănătoare serului sangvin, pentru injecții. (< fr. *physiologique*)

fiziologie s. f. 1. știință care studiază funcțiile vitale ale organismului animal și vegetal. 2. specie literară care își propune observarea și studierea obiectivă a unui caracter (1), a unei situații semnificative. (< fr. *physiologie*)

fiziologist, -ă s. m. f. fiziolog. (< fr. *physiologiste*)

fizionomie s. f. 1. expresie particulară a trăsăturilor feței cuiva; chip, figură. 2. aspect particular care distinge un lucru sau altul; caracter distinctiv (al unei epoci, al unei colectivități umane etc.). (< fr. *physionomie*)

fizionomist, -ă s. m. f. cel care încearcă să determine caracterul oamenilor după trăsăturile feței. (< fr. *physionomiste*)

fiziopatie s. f. tulburare fiziologică provocată de diverși factori. (< fr. *physiopathie*)

fiziopatológ, -ă s. m. f. medic specialist în fiziopatologie. (< *fiziopatologie*)

fiziopatologie s. f. 1. ramură a medicinei care studiază fiziologia organismului în timpul bolii. 2. disciplină care studiază mecanismele de producere a bolilor. (< fr. *physiopathologie*)

fizioterapeut s. m. specialist în fizioterapie. (< *fizioterapie*)

fizioterapie s. f. tratament medical cu ajutorul agenților fizici naturali. (< fr. *physiothérapie*)

-fizism v. fizi(o)-.

FIZO- elem. „vezică”. (<fr. physo-, cf. gr. physa)

fizostigmină s. f. ezerină. (<fr. physostigmine)

fizostóm, -ă I. adj. (despre pești) la care vezica înotoătoare este legată de esofag printr-un canal. II. s. n. pl. ordin de pești teleosteenii având această caracteristică. (<fr. physostome/s)

fizz s. n. băutură răcoritoare pe bază de suc de citrice, care se amestecă, agitându-se într-un shaker, cu brandy, gin sau whisky, zahăr, ou etc. (<amer. fizz)

fjell /fiel/ s. n. ghetar scandinav care ocupă o suprafață înaltă, ondulată. (<germ. Fjäll)

flábel s. n. (ant.) evantai mare din pene pe care îl purta un sclav. (<lat. flabellum)

flabelát, -ă adj. dispus în evantai (ca frunzele de palmier). (<fr. flabellé)

flabelifórm, -ă I. adj. în formă de evantai. II. s. n. (arhit.) ornament cu frunzele dispuse în evantai. (<fr. flabelliforme)

fláciú, -ă adj. flasc. • (despre tulpini) crescut drept, dar care ulterior devine nutant. (<lat. flaccidus)

flaciditate s. f. moleșeală, slăbiciune, fleșcăială determinată de scăderea tonusului muscular. (<fr. flaccidité; lat. flacciditas)

flácón s. n. sticlută în care se țin medicamente, parfumuri etc. (<fr. flacon)

flag s. n. registru al unui ordinator menit să indice (ne)satisfacerea unor condiții date, furnizând informații ce privesc natura rezultatului unei operații aritmetice sau logice efectuate. (<engl. flag)

flagel I. s. n. I. (ant.) bici; mánunchi de nuielu pe care era bătut cineva. 2. (fig.) nenorocire mare, dezastru, calamitate, boală. II. s. m. 1. filament mobil, la unele protozoare și spermatozoizi, la unele celule ori gameți (la alge) ca organ de locomoție. 2. tulpină secundară, uneori floriferă. • ramură filiformă (la briofite). (<fr. flagelle, lat. flagellum)

flagelá vb. tr. 1. a biciui (în public). 2. (fig.) a ataca prin vorbă, prin scris; a vesteji, a înfieră. (<fr. flageller, lat. flagellare)

flagelánt s. m. membru al unei secte de fanatici care se flagelau în public. (<fr. flagellant)

flagellantism s. m. perversiune sexuală, conștientă în obținerea satisfacției sexuale prin autoflagelare; flagelație (2). (<germ. Flagellantismus)

flagelát, -ă I. adj. prevăzută cu flagel (II, 1). II. s. n. pl. clasă de protozoare microscopice unicelulare cu flageli. (<fr. flagellé/s)

flagelatór, -oáre adj. care flagelează. (<fr. flagellateur)

flagelație s. f. 1. flagelare. 2. flagellantism. 3. masaj prin loviri scurte cu degetele sau cu palete. (<fr. flagellation, lat. flagellatio)

flagránt, -ă adj. evident, izbitor. o ~ delict = delict descoperit în momentul sau îndată după făptuirea lui. (<fr. flagrant, lat. flagrans)

flagránță s. f. caracterul a ceea ce este flagrant; fapt incontestabil. (<fr. flagrante)

fláier s. n. mașină de tors fire groase. (<engl. flyer)

flajolét s. n. 1. sunet armonicos obținut la instrumentele cu coarde prin apăsarea coardei cu degetul aproape de căluș. 2. mic instrument muzical de suflat asemănător cu flautul. 3. mic registru de orgă. (<fr. flageolet)

flamánd, -ă adj., s. m. f. (locuitor) din Flandra. • (s. f.) limbă germană vorbită de flamanzi. (<fr. flamand)

flámá s. f. flacără. (<fr. flamme, lat. flamma)

flambá vb. I. tr. a trece prin flacără pentru a steriliza. II. intr. a suferi fenomenul de flambaj. (<fr. flamber)

flambáj s. n. incovoiere a unei bare, a unei țevi sau a unei plăci supuse acțiunii unor sarcini exterioare. (<fr. flambage)

flambánt, -ă adj. care flambează. (<fr. flambant)

flamboaiánt, -ă adj. strălucitor, scânteiitor. o stil ~ = formă particulară a stilului gotic caracterizat printr-o boltă de ogive, arcele pierzându-se direct în stâlp, fără a se sprijini pe un capitel. (<fr. flamboyant)

flaméncó s. n. gen al muzicii populare spaniole, la țigăniile din Andaluzia, care combină cântecul și dansul pe un acompaniament de chitară și castaniete. • (adj.)

stil ~ = stil melodic de interpretare vocală cu efect de falset. (<sp. flamenco)

flaméú s. n. îngroșare a firelor textile în formă de flacără. (<fr. flammé)

flamín s. m. (la romani) preot care executa sacrificiile și conducea cultul divinităților principale. (<fr. flamme, lat. flamen)

flamingó s. m. pasăre migratoare de apă, de mărimea unei berze, cu gâtul și picioarele lungi și cu pene roșii pe aripi și pe spate. (<germ. Flamingo)

flan s. n. tartă garnisită cu cremă, făcută din ouă și fructe; tort. (<fr. flan)

flaná vb. intr. (rar) a hoinări. (<fr. flâner)

flanc s. n. I. extremitate laterală a unei formații, a unui dispozitiv de luptă. o din ~ = dintr-o parte; în ~ (câte unul) = unul în spatele altuia. 2. carton special care servește la confecționarea, prin presare, a matریelor de stereotipie. 3. (teatru) nume dat panourilor care servesc la alcătuirea decorurilor. 4. porțiune laterală dintr-o cută de teren, în care straturile își mențin înclinarea aproximativ constantă. • fiecare dintre părțile laterale exterioare ale unei nave. 5. fiecare dintre cele două porțiuni laterale ale peretelui abdominal. (<fr. flanc)

flancá vb. tr. 1. a apăra, a susține din flanc. • (fig.) a însoți pe cineva (pentru a-l pázi). • a trage asupra flancului unei (sub)unități dintr-o direcție perpendiculară pe direcția sa de acțiune. 2. (despre un grup de clădiri) a mărgini lateral. (<fr. flanquer)

flancát, -ă adj. I. (arhit.; despre un masiv pătrat) care are fața armată cu o coloană. 2. (herald.; despre unele mobile) paralele cu laturile scutului. (<flanca)

flancgárdá s. f. detașament destinat a proteja flancul unei trupe în mers. (<fr. flanc-garde)

flanélá s. f. 1. țesătură ușoară de lână, moale și pufoasă. 2. obiect de îmbrăcăminte care acoperă bustul, tricotate din lână. (<fr. flanelle)

flanelétá s. f. stofă asemănătoare cu flanela, din bumbac filat. (<fr. flanellette)

flanelográf s. n. tablou conștient dintr-o suprafață de flanelă pe care se aplică figuri decupate dintr-o hârtie specială și care permite să se demonstreze elevilor (mici) combinații interesante. (după fr. tableau de feutre)

flaneur /-nór/ s. m. (rar) cel cărăuia îi place să hoinărească (pe străzi). (<fr. flâneur)

flánger /-jer/ s. n. aparat electronic care dă senzația de apropiere sau de depărtare a unui sunet produs de instrumente cum ar fi chitara sau orga. (<engl. flanger)

flansá s. f. I. element de asamblare în formă de placă, folosit în perechi, la îmbinarea a diferite piese, conducte etc. 2. bordură la capătul unei piese, organ de legătură, prin șuruburi, cu altă piesă. (<germ. Flansche)

flaps s. n. volet în partea dinapoi a planurilor unui avion pentru a-i mări portanța. (<germ. Flaps)

flasc, -ă adj. moale, fleșcăit. • nerezistent. • (fig.) lipsit de vlagă. (<fr. flasque)

flash /flas, fleš/ s. n. 1. bliț. 2. informație importantă transmisă cu prioritate; informație radiofonică foarte scurtă. 3. scenă foarte scurtă dintr-un film. (<engl. flash)

flashback /fléšbec/ s. n. plan, secvență intercalată într-un film ori într-o operă literară pentru a introduce un episod anterior; privire retrospectivă. (<engl. flashback)

flașerie s. f. boală infectocontagioasă a viermilor de mătase caracterizată printr-o mortalitate ridicată a larvelor. (<fr. flacherie)

flașnetár s. m. muzicant ambulat care cântă la flașnetă. (<flașnetă + -ar)

flașnetá s. f. mică orgă portativă acționată prin învârtirea unei manivele. (<germ. Flasneth)

flátá vb. tr. a lăuda peste măsură; a măguli. (<fr. flatter)

flaterie s. f. flatare. (<fr. flatterie)

flatulá vb. tr. a elimina gazele din intestine prin anus. (<fr. flatuler)

flatulént, -ă adj. produs prin flatulență. (<fr. flatulent)

flatulență s. f. acumulare excesivă de gaze în stomac și în intestine; flatuozitate, meteorism. • evacuare frecventă, abundentă și necontrolată, a gazelor din intestine. (<fr. flatulence)

flatuozitate s. f. flatulență. (<fr. flatuosité)

flátúș s. n. gaze expulzate din stomac și intestin. (<lat. flatus, vânt)

- flăuș** *s. n.* stofă de lână cu suprafața foarte scămoșată. (< germ. *Flausch*)
- flaușă** *vb. tr.* a face ca o țesătură să fie scămoșată. (< *flaus*)
- flăut** *s. n.* instrument muzical de suflat, format dintr-un tub lung de lemn sau de metal, terminat la un capăt cu găuri și clape. *o ~ piccolo* = piculină. (< it. *flauto*)
- flautândo** *adv. I.* (muz.) în genul flautului, cu arcușul lângă tastieră. *2.* cu flajolete. (< it. *flautando*)
- flautist**¹ *s. m.* pasăre de mărimea unei stâncuțe, cu voce foarte melodioasă și bun imitator al glasurilor altor păsări, în nordul Australiei și Noua Guinee.
- flautist**², -ă *s. m. f.* cântăreț din flaut. (< it. *flautista*)
- flavescēt, -ă** *adj.* galben-deschis, gălbui. (< fr. *flavescent*)
- flavonă** *s. f.* substanță cristalină, incoloră, din florile unor plante, folosită la prepararea de coloranți (cu activitate vitaminică). (< fr. *flavone*)
- flax** *s. n.* țesut conjunctiv elastic, din tendoane, cartilaje etc., la prepararea conservelor de carne și a mezelurilor. (< germ. *Flechse*)
- FLEB(O)-, -flebie** *elem.* „venă”. (< fr. *phlébo/-, -phlébie*, cf. gr. *phlebs, phlebos*)
- flebalgie** *s. f.* durere pe traiectul venelor varicoase. (< fr. *phlébalgie*)
- flebarterită** *s. f.* flebită complicată cu tulburări circulatorii în teritoriul arterei învecinate. (< fr. *phlébartérite*)
- flebeckazie** *s. f.* dilatație a unei vene; varice. (< fr. *phlébeckastie*)
- flebeckomie** *s. f.* ablațiune a unei vene. (< fr. *phlébeckomie*)
- flebie** *v. fleb(o)-.*
- flebită** *s. f.* inflamație a unei vene, de obicei la membrele inferioare. (< fr. *phlébite*)
- flebocentéză** *s. f.* puncție a unei vene. (< fr. *phlébo-centèse*)
- flebografie** *s. f.* punerea în evidență a modificărilor patologice ale venelor; venografie. (< fr. *phlébographie*)
- flebogramă** *s. f. I.* înregistrare grafică a pulsațiilor venei jugulare. *2.* imagine obținută prin flebografie. (< fr. *phlébogramme*)
- flebolit** *s. n.* concrețiune din săruri de calcar în venele varicoase. (< fr. *phlébolithe*)
- flebológ, -ă** *s. m. f.* specialist în flebologie. (< *flebologie*)
- flebologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază venele și bolile lor. (< fr. *phlébologie*)
- flebomalacie** *s. f.* înmuierie patologică a venelor. (< fr. *phlébomalacie*)
- flebopexie** *s. f.* fixare chirurgicală a unei vene în poziția normală. (< fr. *phlébopexie*)
- fleboragie** *s. f. I.* ruptură a unei vene. *2.* scurgere de sânge dintr-o astfel de venă. (< fr. *phléborragie*)
- fleboscleróză** *s. f.* proces de sclerozare a peretelui venos. (< fr. *phlébosclérose*)
- flebo-spasm** *s. n.* contracție spasmodică a pereților unei vene. (< fr. *phlébo-spasme*)
- flebo-stáză** *s. f.* încetinire a circulației sângelui în vene. (< fr. *phlébo-stase*)
- flebotóm** *I. s. m.* țăntar din regiunile mediteraneene sau tropicale, care poate transmite omului diverse boli infecțioase. *II. s. n.* lanțetă folosită în flebotomie. (< fr. *phlébotome*)
- flebotomie** *s. f.* incizie a unei vene pentru a lua sânge, a introduce o sondă etc.; venesectie. (< fr. *phlébotomie*)
- flebotrombóză** *s. f.* tromboză venoasă caracterizată prin formarea unui cheag care circulă în interiorul venei. (< fr. *phlébothrombose*)
- flectă** *vb. tr.* a flexa. (< lat. *flectere*)
- flectív** *s. n.* unitate morfemică reprezentată printr-unul sau mai multe morfeme dependente, care se așază după radical. (< fr. *flectif*)
- flegmátic, -ă** *adj., s. m. f.* (om cu caracter, cu temperament) calm, nepăsător, imperturbabil. (< fr. *flegmatique*, lat. *phlegmaticus*)
- flegmatism** *s. n.* caracter flegmatic; atitudinea omului flegmatic. (< fr. *phlegmatisme*)
- flegmazie** *s. f.* inflamație internă; flogoză. (< fr. *phlegmasie*)
- flégmă** *s. f. I.* mucozitate expectorată, scuipat vâscos. *2. (fig.)* nepăsare, indiferență totală față de emoții; caracter rece, impasibil. (< fr. *flegme*, lat., gr. *phlegma*)
- flegmón** *s. n.* inflamație purulentă a țesutului subcutanat. (< fr. *phlegmon*)
- flegmonós, -oasă** *adj.* cu aspect de flegmon. (< fr. *phlegmoneux*)
- fler** *s. n.* simț de orientare rapidă într-o situație dificilă; perspicacitate. (< fr. *flair*)
- flేశă** *s. f. I.* element de acoperiș foarte înalt, în formă de săgeată, la turnurile monumentale. *2.* parte din spate a afeului unui tun. *3.* procedeu ofensiv la scrimă prin deplasarea energică a corpului spre înainte. (< fr. *flèche*)
- flేశătă** *s. f.* mici proiectile cu pene și vârf ascuțit, care, lansate cu mâna, trebuie înșipte într-o țintă. (< fr. *fléchette*)
- flétner** *s. n.* aripioară suplimentară la partea dinapoi a unei aripioare, a profundorului sau direcției unui avion, care reduce reacția comenzilor. (< fr. *fletner*, rus. *fletner*)
- fleuretis** /flö-/ *s. n.* (muz.) un fel de contrapunct improvizat. (< fr. *fleuritis*)
- fleurón** *s. n. I.* (arh.) ornament sculptat în formă de floare sau de frunză stilizată. *2.* vinieta care se pune în fruntea sau la sfârșitul unui capitol. (< fr. *fleuron*)
- flexă** *vb. tr.* a îndoi; a flecta. (< lat. *flexere*)
- FLEXI-** *v. flexo-*.
- flexibil, -ă** *I. adj. I.* care se poate îndoi ușor; mlădios, elastic, suplu. • (fig.) care cedează ușor; maleabil, docil. *2.* (despre părți de vorbire) care are flexiune (2); flexionar. *3.* (despre un apartament) cu structură variabilă. *II. s. n.* grup de lamele flexibile (I, I) de cupru, în legăturile electrice. (< fr. *flexible*, lat. *flexibilis*)
- flexibilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este flexibil. (< fr. *flexibilité*)
- flexibiliză** *vb. tr.* a face flexibil. (< fr. *flexibiliser*)
- fleximétru** *s. n. I.* aparat de măsură a săgeții și a deplasărilor transversale la construcții. *2.* instrument medical pentru măsurarea amplitudinii de flexiune a unei articulații. (< it. *flessimetro*)
- flexionă** *vb. tr.* a schimba terminațiile cuvintelor după gen, număr și caz. (< fr. *flexionner*)
- flexionár, -ă** *adj.* (despre cuvinte) care posedă flexiune (2). *o limbă ~ă* = limbă în care raporturile gramaticale se exprimă prin afixe perfect sudate cu tema cuvântului. • flexibil. (după fr. *flexionnel*)
- flexiúne** *s. f. I.* încovoiere, îndoire; mlădiere. *2.* totalitatea schimbărilor pe care le suferă forma unui cuvânt pentru a exprima diferite raporturi gramaticale. (< fr. *flexion*, lat. *flexio*)
- FLEXO-/FLEXI-** *elem.* „flexiune”. (< fr. *flexo-, flexi-*, cf. lat. *flexus*, îndoit)
- flexografie** *s. f.* tipar înalt care folosește forme preparate dintr-un material flexibil. (< fr. *flexographie*)
- flexométru** *s. n.* aparat pentru determinarea rezistenței la îndoire a unor materiale. (< rus. *fleksometr*)
- flexór** *adj., s. m.* (mușchi) care ajută la îndoirea unor membre etc. (< lat. *flexor*)
- flexuós, -oasă** *adj.* curbat alternativ în mai multe sensuri. • (despre frunze) cu marginile ondulate. (< fr. *flexueux*, lat. *flexuosus*)
- flexuozitate** *s. f.* stare a ceea ce este flexuos. (< fr. *flexuosité*)
- flexúră** *s. f. I.* deformare a straturilor solului ca urmare a denivelării a două compartimente. *2.* formație anatomică încurbată. (< fr. *flexure*, lat. *flexura*)
- flibústă** *s. f. I.* piraterie. *2.* totalitatea piraiților. (< fr. *flibuste*)
- flibusterie** *s. f.* piraterie de flibustieri. (< fr. *flibusterie*)
- flibustier** *s. m. I.* hoț de mare, pirat care prăda în apele americane. *2. (fig.)* hoț, pungaș. (< fr. *flibustier*, engl. *flibuster*)
- flie-flac** *s. n.* (gimm.) săritură rapidă prin răsturnare înainte sau înapoi. (< fr., engl. *flie-flac*)
- flictenă** *s. f.* veziculă a pielii prin acumularea în epidermă a unei serozități transparente. (< fr. *phlyctène*, gr. *phlyctaina*)
- flictenoid, -ă** *adj.* care are aspectul unei flictene. (< fr. *phlycténoïde*)

- flictenulă** *s. f.* flictenă mică. (<fr. *phlycténule*)
- fligörn** *s. n.* instrument de suflat, din alamă, cu clape, asemănător trompetei, dar cu pavilionul mai larg. (<germ. *Flügelhorn*)
- flint** *s. n.* varietate naturală de opal. *o sticlă ~* = sticlă optică formată dintr-un amestec de silicați de plumb și de potasiu, cu însușiri speciale. (<germ. *Flint*, engl. *flint*)
- flip** *s. n.* băutură preparată dintr-un amestec de zahăr, ouă, vinuri aperitive sau licoroase, caldă sau rece. (<engl. *flip*)
- flipper** *s. n.* 1. mic levier la jocul de biliard mecanic, care aduce bila înapoi. 2. jocul însuși. (<fr., engl. *flipper*)
- fliert** *s. n.* 1. schimb de complimente și amabilități între două persoane de sex opus; cochetărie. 2. legătură de dragoste ușoară, nestatornică; aventură. • persoană cu care se întreține o astfel de legătură. (<fr. *fliert*)
- flirtă** *vb. intr.* a fi în flirt cu cineva. (<fr. *fliert*)
- flis** *s. n.* formație detritică din conglomerate, gresii, argilă și marnă, sedimentate la fundul unei mări și devenite apoi, prin ridicarea acestuia, lanț muntos. (<fr. *flysch*)
- flocón** *s. n.* aglomerare de particule, în soluții sau suspensii coloidale. (<fr. *flocon*)
- flocónos, -oasă** *adj.* compus din flocoane; cu aspect de flocoane. (<fr. *floconeux*)
- flocul** *s. n.* fiecare dintre regiunile discului solar care apar pe fotografiile sub formă de nori strălucitori. (<engl. *flocule*, lat. *floculus*)
- floculă** *vb. intr.* (despre soluții coloidale) a se coagula sub formă de flocoane. (<fr. *floculer*)
- floculânt, -ă** *adj.*, *s. n.* (agent) care provoacă flocularea. (<fr. *floculant*)
- floculător** *s. n.* bazin circular pentru epurarea apelor prin flocație. (<fr. *floculateur*)
- floculație** *s. f.* floclurare. (<fr. *floculation*)
- floculós, -oasă** *adj.* cu aparență de flocoane; cu smocuri mici de peri. (<fr. *floculeux*)
- flóe** /lo/ *s. n.* gheață care acoperă parțial mările nordice, plutind în blocuri. (<fr., engl. *flóe*)
- flóem** *s. n.* totalitatea vaselor liberiene care conduc seva elaborată în diferite părți ale plantelor lemnoase. (<fr. *phloème*)
- FLOG(O)-** *elem.* „flacăra”. (<fr. *phlog/o-*, cf. gr. *phlox*, *phlogos*)
- flogistic, -ă** *I. adj.* de ardere; provenind din ardere. *II. s. n.* 1. substanță inexistentă, imaginată de alchimisti pentru a explica arderea; flogiston. 2. agent capabil să producă o inflamație. (<fr. *phlogistique*)
- flogistón** *s. n.* flogistic (II, 1). (<germ. *Phlogiston*)
- flogopit** *s. n.* varietate de mică asemănătoare cu biotitul, galben-brună, cu luciu sticlos, izolat termic și electric. (<fr. *phlogopit*)
- flogózá** *s. f.* inflamație. (<fr. *phlogose*, gr. *phlogosis*)
- flop** *s. n.* salt pe spate, la săritura în înălțime sau cu prăjina. (<engl. *flop*)
- flóppy-disc** *s. n.* (inform.) dischetă. (<engl. *floppy-disc*)
- flór** *v. flori-*.
- floral, -ă** *adj.* referitor la floare. • care reprezintă o floare, în formă de floare. (<fr. *floral*, lat. *floralis*)
- florár** *s. n.* pistol (2). (<flori- + -ar)
- flóră** *s. f.* totalitatea plantelor dintr-o anumită regiune sau dintr-o perioadă geologică. *o ~ microbiánă* = microorganismele care trăiesc într-un anumit mediu. (<fr. *flóre*)
- floréal** *s. n.* a opta lună a calendarului republican francez (20 aprilie - 20 mai). (<fr. *floréal*)
- florentin, -ă** *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Florența. • (*s. n.*) dialect vorbit de florentini. *II. adj.* *stil ~* = stil arhitectonic rezultat din combinarea proporțiilor mari și severe ale stilului antic cu eleganța stilurilor bizantine și roman; *pălărie -ă* (și *s. f.*) = pălărie (din împletură de pai) cu boruri largi și împodobită cu flori. (<fr. *florentin*, it. *fiorentino*)
- florentinism** *s. n.* 1. locuțiune proprie vorbirii florentine. 2. afectare în imitarea florentinilor. (<it. *fiorentinismo*)
- florescénță** *s. f.* efectul acțiunii de a înflori; proprietate a unei plante de a se menține înflorită. • înflorire masivă. (<germ. *Floreszenz*)
- florétă** *s. f.* armă albă, lungă, flexibilă, cu lama în patru
- muchii, fără tăis, în exercițiile de scrimă. • probă de scrimă practică cu această armă. (<fr. *fleuret*, germ. *Fleuret*)
- floretist, -ă** *s. m. f.* sportiv luptător cu floreta. (<fr. *fleuretiste*)
- FLORI-, -flór** *elem.* „floare”. (<fr. *flori-*, -floare, cf. lat. *flos*, *floris*)
- floribúnd, -ă** *adj.* care înflorește abundent. (<lat. *floribundus*)
- floricól, -ă** *adj.* 1. referitor la floricultură. 2. (despre insecte) care trăiește pe flori; antofil. (<fr. *floricole*)
- floricultór, -oáre** *s. m. f.* cel care se ocupă cu floricultura. (<it. *floricoltore*)
- floricultúră** *s. f.* ramură a horticulturii care se ocupă cu cultura plantelor ornamentale. (<fr. *floriculture*)
- florid, -ă** *adj.* (despre boli) în plină evoluție. (<lat. *floridus*)
- floridée** *s. f. pl.* rodoficee. (<fr. *floridées*)
- floridină** *s. f.* pământ conținând calciu și magneziu, folosit la decolorarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale. (<fr. *floridine*)
- florifer, -ă** *adj.* care poartă flori. (<fr. *florifère*, lat. *florifer*)
- florigén, -ă** *adj.*, *s. n.* (hormon) care stimulează deschiderea și maturizarea florilor. (<germ. *florigen*)
- florigrafie** *s. f.* descriere sistematică a florilor. (<fr. *florigraphie*)
- florilégiu** *s. n.* 1. culegere de extrase literare; antologie. 2. selecție de lucruri remarcabile. (<it. *florilegio*, fr. *florilege*)
- florin** *s. m.* 1. veche monedă de aur și de argint; florin. 2. gulden. 3. (în Anglia) monedă de 2 șilingi. (<germ. *Florin*, fr. *florin*)
- florist, -ă** *s. m. f.* cel care confecționează și vinde flori artificiale; cel care vinde flori naturale. (<fr. *fleuriste*)
- floristic, -ă** *I. adj.* referitor la flori, la floristică. *II. s. f.* 1. știință a cultivării florilor. 2. ramură a fitogeografiei care studiază răspândirea florei pe glob. (<fr. *floristique*, /fl/ germ. *Floristik*)
- florizină** *s. f.* substanță din coaja de măr, care, administrată în organism, mărește permeabilitatea filtrului renal. (<engl. *phlorizin*)
- floroglucínă** *s. f.* substanță chimică, derivat al benzenu-lui, cristalină, albă, solubilă în alcool și eter, folosită ca dezvoltator fotografic și în industria coloranților. (<fr. *phloroglucine*)
- floscul** *s. n.* floare mică din inflorescența compozeeilor. (<lat. *flosculus*)
- flotá** *vb. I. tr.* 1. a îndepărta prin decantare substanțele care plutesc la suprafața unui lichid. 2. (*fig.*) a șovăi, a ezita. *II. intr.* (despre o monedă) a avea o valoare variabilă în raport cu aurul sau cu altă monedă. (<fr. *flotter*)
- flotábil, -ă** *adj.* 1. (despre corpuri) care are flotabilitate (1). 2. (despre ape curgătoare) care permite plutirea. (<fr. *flottable*)
- flotabilitáte** *s. f.* 1. capacitate de plutire a unui corp. • raportul dintre volumul părții nescufundate și volumul total al unui corp plutitor. 2. proprietate a minereurilor de a putea fi separate prin floțație (1). (<fr. *flottabilité*)
- flotáj** *s. n.* flotare. (<fr. *flottage*)
- flotánt, -ă** *I. adj.* care plutește; plutitor. • (*s. m. pl.*) corpuri plutitoare transportate pe apele râurilor sau ale canalelor. *II. s. m. f.* persoană care se găsește în trecere printr-o localitate, nelocuind stabil acolo. (<fr. *flottant*)
- flotáre** *s. f.* 1. acțiunea de a flota; flota; flota; 2. (*text.*) trecere a unui fir dintr-un sistem, peste două sau mai multe fire din celălalt sistem, la confecționarea țesăturilor ornamentale. 3. fiecare dintre mișcările ritmice de gimnastică în care corpul, întins aproape de pământ, este ridicat și coborât prin extensiunea și îndoirea brațelor sprijinite cu palme pe sol; floțație (2). (<flota)
- flotáție** *s. f.* 1. procedeu de separare a particulelor solide de dimensiuni mici din apă prin mărirea capacității de plutire cu ajutorul unor reactivi, pentru separarea mineralelor utile din minereuri, precum și în sistemele de epurare a apelor. • separarea semințelor prin scufundarea lor în apă. 2. flotare. (<fr. *flotation*)
- flotá¹** *s. f.* 1. totalitatea (aero)navelor unei țări; grup

important de (aero)nave afectate unei anumite regiuni sau unui anumit scop și puse sub o conducere unică. 2. lichid care conține diferite substanțe și asupra căruia se fac anumite operații de prelucrare. 3. bazin de, tăbăcire cu zemuri concentrate a pieilor. (<fr. *flotte*)

flotă² *s. f.* postav asemănător fetruului. (<fr. *flôte*)

flotilă *s. f.* 1. mare unitate navală militară pe fluvii sau pe lângă litoral. 2. veche denumire a regimentului de aviație. (<fr. *flotille*)

flotir *s. n.* 1. sferă goală care plutește la suprafața lichidului dintr-un recipient, cu un dispozitiv care indică sau reglează nivelul lichidului; plutitor. 2. corp plutitor atașat unei plase pescărești ori unui dispozitiv lansat pe apă pentru a-i asigura plutirea. 3. baliză plutitoare care marchează punctele periculoase pentru navigație. 4. dispozitiv de plutire a hidroavioanelor. 5. cameră de aer care servește la menținerea pe suprafața apei a ouălor de țânțari. (<fr. *flotteur*)

flow /fləʊ/ *s. n.* (inform.) curent, debit, flux. (<engl. *flow*)

flow-chart /fləʊ-çet/ *s. n.* diagramă de programare la calculatoarele electronice. (<engl. *flow-chart*)

flox *s. m.* plantă decorativă erbacee, din America de Nord, cu flori viu colorate, reunite în corimb în vârful tulpinii; brumărea. (<fr. *phlox*)

flu *I. adv. inv.* 1. (despre îmbrăcăminte) cu linii moi, vaporose. 2. (despre fotografii) cu contururi imprecise, evanescente. II. *s. n.* efect fotografic de evanescență a conturilor imaginii. (<fr. *flou*)

fluaj *s. n.* 1. (tehn.) deformație lentă a unui material supus unor solicitări continue. 2. deformare a gheții sub influența presiunii exercitate de propria greutate. (<fr. *fluage*)

fluctuă *vb. intr.* a fi schimbător; a oscila, a varia. (<fr. *fluctuer*, lat. *fluctuare*)

fluctuant, -ă *adj.* schimbător, nestatornic; nehotărât. (<fr. *fluctuant*, lat. *fluctuans*)

fluctuație *s. f.* abatere foarte mică, întâmplătoare și temporară, față de o anumită stare, de un anumit reper. • fluctuare; oscilație, schimbare. (<fr. *fluctuation*, lat. *fluctuatio*)

fludor *s. n.* aliaj din cositor pentru lipit, tras în formă filară. (n. com.)

fluent, -ă *adj.* 1. (despre stil, vorbire) curgător, cursiv. 2. fluid (1, 2). (<fr. *fluent*, lat. *fluens*)

fluență *s. f.* însușirea de a fi fluent. (<fr. *fluence*)

fluid, -ă *I. adj.* 1. (despre corpuri) care curge. 2. (despre circulația rutieră) fără ambuteiaje, fluent (2). II. *s. n.* 1. corp lichid sau gazos care-și modifică forma sub acțiunea unor forțe oricât de mici. 2. (fiz.) suflu, impuls, curent; emanație. (<fr. *fluide*, lat. *fluidus*)

fluidal, -ă *adj.* (despre roci) cu aspect de fluid; care curge. (<germ. *fluidal*)

fluidic, -ă *adj.* referitor la fluide; caracteristic unui fluid. (<fr. *fluidique*)

fluidifiant, -ă *adj.* *s. n.* 1. (substanță) care micșorează viscozitatea unui fluid vâcos. 2. (medicament) care face secrețiile bronhice mai fluide. (<fr. *fluidifiant*)

fluidifică *vb. tr.* a face (un corp) să devină fluid. (<fr. *fluidifier*)

fluiditate *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este fluid; viscozitate redusă. 2. (fiz.) schimbare; curgere; mlădire, flexibilitate; cursivitate, coerență. (<fr. *fluidité*)

fluidiză *vb. tr.* 1. a efectua o fluidizare. 2. a degaja circulația rutieră. 3. a asigura circuitul financiar fără sincope. (<fr. *fluidiser*)

fluidizare *s. f.* acțiunea de a fluidiza. • operație prin care un material pulverulent, dispersat într-un fluid, capătă proprietăți asemănătoare cu cele ale unui lichid. (<fluidiza)

fluidizor *s. n.* aparat folosit pentru fluidizare. (<fluidiza + -or)

fluométru *s. n.* instrument pentru măsurarea debitelor de fluide. (<fr. *fluomètre*)

fluor *s. n.* metaloid gazos din grupa halogenilor, galben-verzui, cu miros înăbușitor, toxic, foarte activ. (<fr. *fluor*)

fluorén *s. m.* hidrocarbură aromatică polinucleară, folosită în diverse sinteze organice. (<fr. *fluorène*)

fluoresceină *s. f.* materie colorantă galbenă, care la fluorescență devine verde, extrasă din rezorcină, folosită în hidrografie și în farmacie. (<fr. *fluoresceïne*)

fluorescent, -ă *adj.* (despre substanțe) care prezintă fluorescență; bazat pe fluorescență. • tub ~ = izvor de lumină bazat pe principiul descărcării electrice în vapori de mercur aflați într-un tub de sticlă. (<fr. *fluorescent*)

fluorescență *s. f.* proprietate a unor substanțe de a emite lumină sub influența unor radiații electromagnetice. (<fr. *fluorescence*)

fluorofosgen *s. n.* substanță toxică sufocantă, de luptă. (<fr. *fluorophosgène*)

fluorhidric *adj. acid* ~ = acid din combinarea fluorului cu hidrogenul, gaz incolor, cu miros înăbușitor, toxic. (<fr. *fluorhydrique*)

FLUORI- *v. fluoro-*

fluorimetrie *s. f.* metodă fizico-chimică de analiză bazată pe măsurarea intensității fluorescenței substanțelor; fluorometrie. (<fr. *fluorimétrie*)

fluorimétru *s. n.* aparat folosit în fluorimetrie; fluorometru. (<fr. *fluorimètre*)

fluorină *s. f.* fluorură naturală de calciu. (<fr. *fluorine*)

fluoriză *vb. tr.* 1. a impregna cu fluor un obiect pentru a-l face impermeabil. 2. a trata cu fluor apa de băut în scopul combaterii cariilor dentare. (<fr. *fluoriser*)

FLURO-/FLUORI- *elem.* „flux”, „fluorescență”. (<fr. *fluoro-*, *fluori-*; cf. lat. *fluor*, -*oris*)

fluorografie *s. f.* procedeul fotografic de gravură pe sticlă cu ajutorul acidului fluorhidric. (<fr. *fluorographie*)

fluorometrie *s. f.* fluorimetrie. (<fr. *fluorométrie*)

fluorométru *s. n.* fluorimetru. (<fr. *fluoromètre*)

fluoroscop *s. n.* 1. instrument folosit în fluoroscopie. 2. ecran radioscopic într-o cameră obscură portativă, pentru observarea substanțelor fluorescente. (<fr. *fluoroscope*)

fluoroscopie *s. f.* 1. determinare vizuală a intensității fluorescenței cu fluoroscopul. 2. examen radiologic al fluorescenței tegumentelor la razele ultraviolete. (<fr. *fluoroscopie*)

fluoroză *s. f.* intoxicație cronică cu fluor. (<fr. *fluorose*)

fluorurație *s. f.* introducerea a fluorului în molecula substanțelor organice. (<fr. *fluoruration*)

fluorură *s. f.* compus al fluorului cu diferite elemente sau radicali organici; sare a acidului fluorhidric. (<fr. *fluorure*)

flută *s. f.* velier vechi, armat ușor, pentru transport de materiale. (<fr. *flûte*)

flutter /flʌtər/ *s. n.* 1. stare de contracție rapidă a mușchiului cardiac cu o frecvență foarte mare, în care inima nu mai poate pompa nimic. 2. oscilație a structurilor elastice ale unei aeronave, produsă de forțele aerodinamice la vitezele mari. (<engl. *flutter*)

fluvial, -ă *adj.* referitor la un fluviu; fluvial (1). (<fr. *fluvial*, lat. *fluvialis*)

fluvială, -ă *adj.* 1. fluvial. 2. (despre plante, organe vegetale) care cresc în apele curgătoare. (<fr. *fluviales*, lat. *fluviatilis*)

FLUVIO- *elem.* „curgător”, „fluent”. (<fr. *fluvio-*, cf. lat. *fluvius*, fluviu)

fluvioglaciar, -ă *adj.* care se referă deopotrivă la fluvii și ghețari. (<fr. *fluvio-glaciaire*)

fluviograf *s. n.* fluviometru înregistrator. (<fr. *fluvio-graphie*)

fluviomarin, -ă *adj.* (geol.; despre depozite) format în regiunea deltelor, la limita dintre apele fluviale și cele marine. (<fr. *fluvio-marin*)

fluviométru *s. n.* aparat pentru măsurarea variațiilor de nivel ale unei ape curgătoare. (<fr. *fluvimètre*)

fluviiu *s. n.* 1. apă curgătoare cu debit mare, care se varsă în mare sau în ocean. 2. (fiz.) șuvoi; potop; revărsare. (<lat. *fluvius*)

flux *s. n.* 1. creștere periodică a nivelului apei mărilor și oceanelor sub influența mișcării de rotație a Pământului și a atracției Lunii și a Soarelui. 2. (fiz.) mare cantitate, revărsare, creștere, șuvoi, val. 3. (fiz.) curent, mișcare de particule. • ~ luminos = energie radiantă emisă de un izvor de lumină într-o unitate de timp; ~ electric =

produs dintre inducția electrică și aria suprafeței perpendiculare pe ea pe care o străbate; ~ *magnetic* = totalitatea liniilor de forță care trec printr-un corp oarecare. 4. ~ *tehologic* = succesiunea operațiilor într-un proces tehnologic. 5. ~ *de informație* = ansamblu de date, informații și decizii necesare desfășurării unei anumite operații sau activități; raportul dintre cantitatea de informație și timpul în care ea este transmisă. • ~ *de capital* = transformarea, circulația unor fonduri bănești dintr-o țară în alta, ca urmare a efectuării de operații de decontare, împrumuturi sau transformări de depozite bancare. 6. circulație continuă și uniformă a unui lichid (sânge, sevă). 7. pulbere folosită în sudura automată. (< fr. *flux*, lat. *fluxus*)

fluxânt *s. n.* ulei special cu un bitum având punctul de topire înalt, mai puțin casant. (< fr. *fluxant*)

fluxiu *s. f.* concentrare a sângelui sau a altor lichide în anumite țesuturi din cauza unei inflamații. (< fr. *fluxion*, lat. *fluxio*)

fluxmétru *s. n.* instrument pentru măsurarea fluxului magnetic. (< fr. *fluxmètre*)

foaiér *s. n.* 1. sală a unui teatru unde se reunesc actorii. 2. încăpere destinată spectatorilor în pauzele dintre acte. (< fr. *foyer*)

fob¹, -ă *adj.* (despre tranzacții comerciale maritime) în care prețul convenit înglobează toate uzurile pe care le va suferi marfa până la destinație. (< fr. *fob*)

-**fob²**, -**fobie** *elem.* „(care are) aversiune, teamă (patologică)”. (< fr. *-phobe*, *-phobie*, cf. gr. *phobos*)

fóbic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de fobie. (< fr. *phobique*)

fobie¹ *s. f.* stare de frică bolnăvicioasă, obsedantă și nemotivată. • repulsie, antipatie pentru ceva. (< fr. *phobie*)

-**fobie²** *v.* - **fob²**.

fobofobie *s. f.* teamă patologică de a nu avea stări obsesive de frică. (< engl. *phobophobia*)

fobotaxie *s. f.* reacție de îndepărtare a unui organ(ism) vegetal față de o excitație repulsivă. (< engl. *phobotaxie*)

fobúrg *s. n.* suburbie. (< fr. *faubourg*)

foc *n.* velă triunghiulară la prora unei nave, susținută de bompres. (< fr. *foce*)

focál, -ă *adj.* referitor la focar (1). **o distanță** ~ă = distanță dintre unul din focarele principale ale unui sistem optic central și planul principal corespunzător. (< fr. *focal*)

focalizá *vb. tr.* 1. a supune acțiunii de focalizare; a face să treacă printr-un singur punct toate razele unui fascicul. 2. a concentra elemente diverse. (< fr. *focaliser*)

focalizare *s. f.* acțiunea de a focaliza. • concentrarea într-un focar a razelor de unde sau de particule în mișcare; focalizație, focusare. • operația de punere la punct a unui instrument optic, astfel ca imaginea să fie văzută clar. (< *focaliza*)

focalizátor, -oáre *I. adj.* care focalizează. **II. s. n.** dispozitiv de focalizare. (< fr. *focalisateur*)

focalizáție *s. f.* focalizare. (< fr. *focalisation*)

focár *s. n.* 1. punct în care se reunesc razele luminoase emanate de o anumită sursă luminoasă și care sunt reflectate sau refractate de un sistem optic. 2. punct în care se reunesc razele vectoriale ale unei curbe. 3. parte a unei mașini, a unui aparat sau a unei instalații de încălzit în care se produce arderea combustibilului. 4. (fig.) centru, loc unde se strâng și de unde se răspândesc anumite idei, influențe etc. 5. centru al unui proces inflamator; loc din care se răspândește o anumită boală. (după fr. *foyer*)

fócă *s. f.* mamifer amfibiu din ordinul pinipedelor, cu corpul alungit și cu picioarele înotătoare. (< fr. *phoque*, lat. *phoca*, gr. *phoke*)

focénide *s. f. pl.* familie de mamifere acvatice: marsuinul. (< lat. *phocaenidae*)

fochíst *s. m.* lucrător care îngrijește focul unei mașini cu aburi. (< it. *fochista*)

focide *s. f. pl.* familie de mamifere acvatice: foca. (< lat. *phocidae*)

focomél *s. m.* monstru care prezintă focomelie. (< fr. *phocomélie*)

focomelie *s. f.* malformație congenitală constând în aceea că mâinile și picioarele, ca niște bonturi, sunt inserate direct pe trunchi. (< fr. *phocomélie*)

focometrie *s. f.* capitol care are ca obiect determinarea distanței focale a sistemelor optice. (< fr. *focométrie*)

focométru *s. n.* aparat folosit în focometrie. (< fr. *focométre*)

focós *s. n.* dispozitiv de aprindere a încărcăturii explozive la proiectilele de artilerie, la bombe, mine etc. (< *foc* + *-os*)

focóso *l-zol adv.* (muz.) cu foc, înflăcărat, pasionat. (< it. *focosso*)

fócus *s. n.* 1. bacterii localizate în gură și faringe, care răspândesc în sânge focare de infecție. 2. focar, la lentile și oglinzi. (< germ. *Fokus*, fr. *focus*)

focusáre *s. f.* focalizare. (după germ. *fokussieren*)

fódrá *s. f.* căptușeală din scânduri pe pereții care separă încăperile unei nave. (< it. *fodra*)

foehn /fón/ *s. n.* 1. vânt cald și uscat care bate în munții Alpi. 2. aparat electric pentru uscarea părului cu ajutorul unor curenți de aer cald. (< fr. *foehn*, germ. *Föhn*)

foggára *s. f.* galerie subterană de irigație în Sahara. (< fr. *foggara*)

fofilá *vb. refl.* a se furișa cu dibăcie; (fig.) a se schimba. (< fr. *faufiler*)

foiletá *vb. tr.* a răsfoi, a frunzări (o carte). (< fr. *feuilleter*)

foiletón *s. n.* articol de ziar care tratează teme de actualitate și care se publică într-un spațiu anumit rezervat. • fragment dintr-un roman de aventuri publicat într-un ziar sau într-o revistă. • parte a unui ziar unde se publică astfel de articole sau fragmente de roman. (< fr. *feuilleton*)

foiletonism *s. n.* arta, știința foiletoanelor. (< fr. *feuilletonisme*)

foiletoníst, -ă *s. m. f.* autor de foiletoane. (< fr. *feuilletoniste*)

foiletonístic, -ă **I. adj.** (scris) în genul foiletonului. **II. s. f.** 1. arta de a scrie foiletoane. 2. totalitatea foiletoanelor. (< *foiletón* + *-istic/ă*)

foitáj *v. n.* prăjitură, plăcintă din foi. (< fr. *feuilletage*)

folclór *s. n.* 1. totalitatea tradițiilor, a obiceiurilor și creațiilor artistice populare ale unei țări sau regiuni. 2. folcloristică. (< fr., engl. *folklore*)

folclóric, -ă *adj.* referitor la folclor, de folclor; folcloristic. (< fr. *folklorique*)

folclorism *s. n.* preocupare pentru folclor; tendință de a exagera elementul folcloric (în artă și literatură). (< fr. *folklorisme*)

folcloríst, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu culegerea și studierea materialului folcloric; specialist în folcloristică. (< fr. *folkloriste*)

folclorístic, -ă **I. adj.** folcloric. **II. s. f.** știință care se ocupă cu studiul creației folclorice; folclor (2). (< germ. *folkloristisch*, /ll/ germ. *Folkloristik*, rus. *folkloristika*)

folclorizá *vb. tr.* a da unei lucrări, unei compoziții, unui dans caracter folcloric. (< *folclór* + *-iza*)

folclorizánt, -ă *adj.* care folclorizează. (< *folcloriza* + *-ant*)

foleobíont *s. n.* organism care trăiește în cavități, crăpături sau peșteri. (< fr. *pholéobionte*)

folía *s. f.* 1. vechi dans portughez de carnaval, cu mișcare rapidă, cu acompaniament de castaniete; melodia corespunzătoare. 2. piesă muzicală pentru variații instrumentale sau vocale. (< port., sp. *folia*)

foliaécú, -ee *adj. 1.* de natura frunzelor, ca o frunză. 2. (despre muguri) în care se dezvoltă frunza. (< fr. *foliacé*, lat. *foliaceus*)

foliánt *s. n.* carte de format mare, in-folio. (< germ. *Foliant*)

foliár, -ă *adj.* referitor la frunze. (< fr. *foliaire*)

foliát, -ă *adj. 1.* cu frunze, frunzos. 2. (chim., geol.) dispus în lame subțiri. (< fr. *folié*)

foliátie *s. f.* 1. mod de așezare a frunzelor în mugur. 2. proprietate a unor roci de a se desface ușor de pe anumite suprafețe paralele. (< fr. *foliation*)

fólie *adj. acid* ~ = principiu antianemic care se găsește în frunzele de spanac, în ficat și în numeroase alimente. (< fr. *folique*)

folícul *s. m.* mică formație anatomică în formă de sac. **o** ~ *ovarian* = folícul în partea externă a ovarului, care

conține ovulul și secretă foliculina. • înveliș conjunctiv al rădăcinii părului. (< fr. *follicule*, lat. *folliculus*)

foliculăr¹ s. m. (peior.) scrib, gazetăraș. (< fr. *folliculaire*)

foliculăr², -ă adj. referitor la foliculi. o hormon ~ = foliculină. (< fr. *folliculaire*)

foliculă s. f. fruct uscat, alungit, format dintr-o carpeta în formă de cornet. (< fr. *follicule*)

foliculină s. f. hormon sexual feminin secretat de foliculul ovarian; hormon folicular, estronă. (< fr. *folliculine*)

foliculinemie s. f. prezența foliculinei în sânge. (< fr. *folliculinémie*)

foliculinurie s. f. prezența foliculinei în urină. (< fr. *folliculinurie*)

foliculită s. f. inflamație purulentă a rădăcinii părului, produsă de microbi piogeni sau de ciuperci. (< fr. *folliculite*)

foliculom s. n. tumoră benignă dezvoltată din celulele foliculului ovarian. (< fr. *folliculome*)

foliculostimulină s. f. gonadostimulină. (< fr. *folliculostimuline*)

foliculoză s. f. conjunctivită la copii, caracterizată prin apariția de mici granulații pe conjunctivă. (< fr. *folliculose*)

folie¹ s. f. foaie subțire de material plastic din care se fac pelerine, umbreluțe pentru ploaie etc.; foaie subțire din metal. (< germ. *Folie*, it. *fogliata*)

folie² s. f. nebunie, demență. • (fam.) lucru extraordinar, grozăvie, teribilitate. (< fr. *folie*)

folio s. n. 1. foaie de hârtie îndoită o singură dată și formând o coală de format mare, numerotată pe o singură parte. • număr al unei pagini. 2. peliculă care, aplicată pe o hârtie subțire, servește la imprimarea titlurilor pe copertele legate în pânză sau piele. (< fr. *folio*, lat. *in/folio*)

foliolăr, -ă adj. care aparține foliolelor. (< fr. *foliolaire*)

foliolat, -ă adj. (despre frunze compuse) format din foliole. (< fr. *foliolé*)

foliolă s. f. fiecare dintre frunzulițele care formează o frunză compusă. (< fr. *foliole*, lat. *foliolum*)

foliu s. n. 1. formație anatomică în formă de frunză. 2. curbă geometrică semănând cu o frunză. (< lat. *folium*)

folk I. s. n. 1. curent în muzică, sculptură, arta grafică etc., care propagă prelucrarea unor tradiții populare. 2. producție artistică având la bază principiile acestui curent; folclor prelucrat artistic. II. adj. inv. care aparține folkului (I). (< engl. *folk*)

folk-country /folc-cantri/ s. n. amestec de stiluri folk și country. (< engl. *folk-country*)

Folketing s. n. parlamentul unicameral în Danemarca. (< germ. *Folketing*)

folkist, -ă s. m. f. cântăreț, interpret de muzică folk. (< folk + -ist)

folk-song /folc-son/ s. n. gen de cântec cuprinzând atât cântecele folclorice, redat mai mult sau mai puțin modernizat, cât și piese originale în aceeași manieră. (< engl., fr. *folk song*)

fomentă vb. tr. 1. a aplica un medicament extern și local cald. 2. (fig.) a suscita sau întreține (un sentiment, o acțiune nefastă). (< fr. *fomenteur*, lat. *fomentare*)

fomentație s. f. 1. aplicare a unui medicament cald pe o parte a corpului; compresă. 2. (fig.) acțiunea de a pregăti sau întreține o stare de agitație, un sentiment etc. (< fr. *fomentation*, lat. *fomentatio*)

fomentós, -oasă adj. agitator, provocator. (< fr. *fomentoux*)

fon¹ s. m. unitate de măsură a intensității auditive egală cu intensitatea unui sunet de 1,26 ori mai mare decât intensitatea pragului auditiv inferior. (< fr. *phone*)

FON²(O)-, -fón, -fonie elem. „sunet, voce”. (< fr. *phonol/-*, -phone, -phonie, cf. gr. *phone*)

fonastenie s. f. oboseală a organelor vocale. (< fr. *phonasthénie*)

fonator, -oare adj. care produce sunetele vorbirii. o organ (sau aparat, canal) ~ = organ (sau aparat, canal) care produce sunetele vorbirii. (< fr. *phonateur*)

fonațiune s. f. ansamblul factorilor de producere a vocii. (< fr. *phonation*)

foncé /fon-sél/ adj. inv. (despre culori) închis. (< fr. *foncé*)

fonciéră s. f. impozit funciar. (< fr. *foncière*)

fond s. n. I. 1. ceea ce este esențial într-un lucru, conținut. o articol de ~ = articol care tratează o problemă importantă actuală; editorial; ~ lexical principal = partea esențială și cea mai stabilă a vocabularului unei limbi, cuvintele care exprimă noțiunile fundamentale din viața și activitatea oamenilor și constituind baza pentru formarea de cuvinte noi. o în ~ = în realitate, de fapt. 2. trăsăturile de bază ale caracterului, ale individualității unei persoane. 3. culoare de bază a unui tablou, a unei țesături etc. din care se detașează figurile, detaliile; fundal. • strat de culoare sau ornament peste care se tipărește un text. 4. (sport) alergare de rezistență pe distanță lungă. 5. (fiz.) radiație greu de înlăturat sau inevitabilă, cu caracter parazit, în prezența căreia se efectuează o experiență sau măsurare. II. 1. totalitatea mijloacelor materiale și bănești de care dispune o întreprindere, o instituție etc. o ~ de acumulare = parte a veniturii naționale pe seama căreia se realizează creșterea și perfecționarea producției, se creează rezerve și se asigură sporirea fondurilor și rezervelor materiale din sfera neproductivă. 2. totalitatea bunurilor, a valorilor dintr-un anumit domeniu. o ~ de cărți = totalitatea cărților pe care le posedă o bibliotecă; ~ de comerț = totalitatea mărfurilor și elementelor necesare care contribuie la exercitarea unui comerț normal și profitabil. (< fr. *fond*)

fondáco s. n. I. prăvălie, magazin unde se vindeau diferite mărfuri. 2. han medieval pentru negustori (mai ales pe coastele mediteraneene). (< it. *fondaco*)

fondánt, -ă I. adj. care se topește (în gură). o bomboană ~ă (și s. f.) = bomboană cu fondant (II, 3). II. s. m. 1. aditiv care formează împreună cu altă substanță un compus cu punctul de topire inferior punctului de topire al componentilor. 2. medicament care ajută la reducerea unei inflamații. 3. compoziție aromatică asemănătoare șerbetului, rezultată prin fierberea unui amestec de zahăr, apă și glucoză, ca umplutură pentru bomboane etc. (< fr. *fondant*)

fondator, -oare adj., s. m. f. (cel) care fundează ceva; întemeietor; ctitor. (< fr. *fondateur*)

fonderie s. f. instalație metalurgică în care se topește minereurile pentru a se extrage din ele metalele; topitorie, turnătorie. (< fr. *fonderie*)

fondist, -ă s. m. f. sportiv care susține probe atletice de fond (I, 4). (< it. *fondista*)

fondú /-dú/ s. n. I. (pict., fot.) diminuare progresivă a intensității culorii, imaginii. 2. efect cinematografic constând în apariția sau dispariția gradată a imaginii. o ~ de sunet = semn de punctuație cinematografică care marchează pe plan sonor trecerea de la o secvență la alta, de la un loc la altul etc., în dispariția treptată a sunetului. (< fr. *fondú*)

foném s. n. cea mai mică unitate fonică sau sonoră a unei limbi, având funcția de a alcătui și de a deosebi între ele cuvinte sau forme gramaticale ale unuia și aceluiași cuvânt. (< fr. *phonème*)

fonemátic, -ă I. adj. fonemic. II. s. f. parte a fonologiei care studiază în special fonemele. (< fr. *phonématique*)

fonémic, -ă adj. referitor la fonem; fonematic. (< fr. *phonémique*)

fonendoscóp s. n. stetoscop (1). (< fr. *phonendoscope*)

fonendoscopie s. f. 1. ascultare a zgomotelor cardiace cu fonendoscopul. 2. delimitare a unui organ anatomic cu fonendoscopul, la nivelul acestuia. (< fr. *phonendoscopie*)

fonétic, -ă I. adj. referitor la sunetele limbii, la fonetică. o ortografie ~ă = ortografie în care scrierea cuvintelor se face după felul cum se pronunță. II. s. f. ramură a lingvisticii care studiază structura sonoră, modificările și legile după care se modifică sunetele unei limbi. o ~ă funcțională = fonologie. (< fr. *phonétique*, gr. *phonetikos*)

fonetián, -ă s. m. f. specialist în fonetică; fonetist (1). (< fr. *phonéticien*)

fonetism s. n. 1. totalitatea formelor utilizate într-o limbă. 2. mod de pronunțare propriu unei limbi, unui dialect sau grai. (< fr. *phonétisme*)

fonetíst, -ă s. m. f. 1. fonetician. 2. adept al ortografiei fonetice. (< fr. *phonétiste*)

fóngus s. n. fungozitate. (< fr. *fungus*)

foniatrie s. f. disciplină medicală care studiază tulburările și afecțiunile vocii. (< fr. *phoniatric*)

- foniátru**, -ă *s. m. f.* medic specialist în foniatrie. (< fr. *phoniatre*)
- fónic**, -ă *adj.* 1. format din sunete, referitor la sunete. 2. (despre consoane) care se pronunță cu vibrarea coardelor vocale; sonor. (< fr. *phonique*)
- fonie**¹ *s. f.* calitate a sunetelor limbii rezultate din vibrarea coardelor vocale în timpul pronunțării lor; sonoritate (a sunetelor limbii). (< fr. *phonie*)
- fonie² *v. fon*²(o)-.
- FONO-** *v. fon*²(o)-.
- fonoabsorbant**, -ă *adj.* (despre un material) care absoarbe sunetele. (< engl. *phonoabsorbant*)
- fonoangiografie** *s. f. (med.)* metodă de înregistrare grafică a zgomotelor vaselor. (< fr. *phonoangiographie*)
- fonoangiogramă** *s. f.* imagine înregistrată prin fonoangiografie. (< fr. *phonoangiogramme*)
- fonoangiologie** *s. f.* studiul zgomotelor vaselor sanguine sau limfatice. (< fr. *phonoangiologie*)
- fonoarteriografie** *s. f.* metodă de înregistrare grafică a suflurilor arteriale în tulburările circulației periferice. (< fr. *phonoartériographie*)
- fonoarteriogramă** *s. f.* imagine obținută prin fonoarteriografie. (< fr. *phonoartériogramme*)
- fonoaudiologie** *s. f.* știință care studiază relațiile dintre funcțiile auditivă și fonatoare. (< fr. *phonoaudiologie*)
- fonocardiograf** *s. n.* aparat folosit în fonocardiografie. (< fr. *phonocardiographe*)
- fonocardiografie** *s. f.* metodă de înregistrare grafică a zgomotelor inimii. (< fr. *phonocardiographie*)
- fonocardiogramă** *s. f.* înregistrare grafică obținută la fonocardiograf. (< fr. *phonocardiogramme*)
- fonoconfort** *s. n.* ansamblu de condiții care fac o locuință comodă, plăcută din punctul de vedere al izolării fonice. (< engl. *phonoconfort*)
- fonodactilografie** *s. f.* metodă modernă de înlocuire a stenografiei cu aparate electronice. (< *fono-* + *dactilografie*)
- fonofilm** *s. n.* film sonor. (< *fono-* + *film*)
- fonofobie** *s. f.* teamă patologică de a vorbi cu voce tare. (< engl. *phonophobia*)
- fonogénic**, -ă *adj.* (despre voce sau instrumente) care se pretează la o bună reproducere, înregistrare. (< fr. *phonogénique*)
- fonogenie** *s. f.* însușirea de a fi fonogen. (< fr. *phonogénie*)
- fonoghid** *s. n.* mic aparat sonor portativ pus la dispoziția vizitatorilor unei expoziții, care conține o descriere a sălilor acesteia. (< fr. *phonoguide*)
- fonograf** *s. n.* aparat de înregistrare și redare a sunetelor cu ajutorul unui disc din material plastic. (< fr. *phonographe*)
- fonografie** *s. f.* înregistrare grafică a sunetelor. (< fr. *phonographie*)
- fonogramă** *s. f.* 1. înregistrare a sunetelor cu mijloace electrice, mecanice etc. 2. telegramă telefonată. (< fr. *phonogramme*)
- fonoizolant**, -ă *adj.* izolant fonic; insonor (2). (< *fono-* + *izolant*)
- fonoizolator**, -oare *adj.* (despre materiale) izolator fonic; insonorizant. (< fr. *phonoisolateur*)
- fonolit** *s. n.* rocă microlitică efuzivă care la lovire se desface în plăci subțiri, producând un sunet caracteristic. (< fr. *phonolithe*)
- fonológ**, -ă *s. m. f.* specialist în fonologie. (< fr. *phonologue*)
- fonologie** *s. f.* ramură a foneticii care studiază fonemele din punctul de vedere al structurii sonore și al funcției lor lingvistice; fonetica funcțională. (< fr. *phonologie*)
- fonometrie** *s. f.* măsurarea intensității sunetelor. (< fr. *phonométrie*)
- fonométru** *s. n.* instrument folosit în fonometrie. (< fr. *phonomètre*)
- fonomimic**, -ă *adj.* metodă -ă = metodă de însușire a literelor de către copii, constând în fixarea sunetului vizual prin gestică și mimică; fonomimie. (< it. *fonomimico*)
- fonomimie** *s. f.* reprezentare a sunetelor vorbirii (fonemelor) cu gesturi (într-o surdomuți). (< it. *fonomimia*)
- fonomontaj** *s. n.* program radiofonic în laborator prin combinarea de diverse înregistrări magnetice. (< fr. *phonomontage*)
- fonón** *s. m.* particula fictivă asociată vibrațiilor, care se propagă prin masa unui corp cristalin, având frecvențe comparabile cu cele ale sunetelor. (< fr. *phonon*)
- fonoscóp** *s. n.* instrument medical folosit în fonoscopie. (< engl. *phonoscope*)
- fonoscopie** *s. f.* înregistrare fotografică a zgomotelor inimii. (< fr. *phonoscopie*)
- fonospectrál**, -ă *adj.* referitor la spectrul semnelor vorbirii. (< engl. *phonospectral*)
- fonostetograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea zgomotelor intratoracice. (< fr. *phonostéthographe*)
- fonotaxie** *s. f. (biol.)* mișcare de reacție a unui organism determinată de o excitație sonoră. (< fr. *phonotaxie*)
- fonotecăre** *s. f.* selecționare (pentru fonotecă) a părții utile a înregistrărilor efectuate pe benzi de magnetofon sau pe pelicule cinematografice. (< *fonotecă*)
- fonotecă** *s. f.* arhivă de înregistrări sonore (pe discuri, pe benzi). (< fr. *phonothèque*)
- fonotip** *s. n.* aparat care transformă sunetele în semne grafice. (< engl. *phonotype*)
- fontanelă** *s. f.* spațiu neositificat în partea superioară a craniului unui nou-născut; moalele capului. (< fr. *fontanelle*, lat. *fontanella*)
- fóntă** *s. f.* aliaj de fier și carbon folosit la elaborarea oțelului sau pentru turnarea unor piese. (< fr. *fonte*)
- fontură** *s. f.* barcă de oțel care susține și conduce acele la mașinile de tricotate. (< fr. *fonture*)
- foot** *s. m.* unitate de lungime engleză, de 30,48 cm; picior (= 12 țoli). (< engl. *foot*)
- footing** /fú-tíng/ *s. n. (sport)* tip de antrenament în care se alternează cursele cu marșurile, pentru a întări rezistența gambelor și a respirației. (< engl. *footing*)
- for**¹ *s. n.* 1. piață publică în orașele romane, unde se făcea comerț, se țineau întruniri politice, se judecau procese etc. 2. (fig.) adunare, coloqui. • autoritate; instanță o ~ interior = conștiință. 3. forum. (< fr. *for*, lat. *forum*)
- fór² *elem.* „care duce, care poartă”. (< fr. -*phore*, cf. gr. *phoras*)
- forá** *vb. intr.* a găuri (prin săpare) pământul pentru a ajunge la straturi de țieți, la zăcămintele de minereu etc. (< fr. *forer*, lat. *forare*)
- forábil**, -ă *adj.* (despre roci) care poate fi forat. (< fr. *forable*)
- forabilitate** *s. f.* însușire a rocilor de a fi ușor dislocate prin foraj. (< fr. *forabilité*)
- foráibăr** *s. n.* dispozitiv de metal cu care se blochează o ușă, o fereastră. (< germ. *Vorreiber*)
- foráj** *s. n.* 1. forare. 2. gaură de sondă. (< fr. *forage*)
- forámen** *s. n. (biol.; anat.)* deschizătură, orificiu de dimensiuni mici într-o structură. (< lat., fr. *foramen*)
- foraminífer**, -ă I. *adj.* (despre roci, formații geologice) care conține foraminifere. II. *s. n. pl.* ordin de protozoare rizopode marine care au corpul acoperit cu o cochilie calcaroasă perforată de mici orificii. (< fr. *foraminifere/s*)
- forbán** *s. m.* pirat, corsar; om care nu respectă nici o lege. o ~ literar = plagiator. (< fr. *forban*)
- fórceps** *s. n.* instrument de forma unui clește, cu care se scoate fătul din uter în cazuri de nașteri dificile. (< fr. *forceps*)
- forcing** /fórsíng/ *s. n. (sport)* preluarea inițiativei de joc; exercitare a unei presiuni asupra adversarului. (< engl. *forcing*)
- forcipresură** *s. f.* aplicarea pe un vas (lezat) a unei presiuni pentru a opri o hemoragie. (< fr. *forcipressure*)
- fordísm** *s. n.* sistem de organizare a muncii; și de salarizare care urmărește sporirea maximă a intensității muncii prin divizarea extremă a acesteia pe operații organizate în flux continuu, pe bandă rulantă. (< fr. *fordisme*)
- fordíst**, -ă *adj.* referitor la fordism. (< it. *fordista*)
- forechecking** /fórcéchin/ *s. n. (hochei)* mijloc de învâluire a atacului advers. (< engl. *forechecking*)
- forestier**, -ă I. *adj.* referitor la păduri; silvic; (despre întreprinderi, industrie etc.) care prelucrează lemnul pă-

durilor. **o perdea** ~ă = fașie de pădure plantată în scopul îmbunătățirii cliimei. II. *s. m. f.* funcționar în administrația forestieră. (< fr. *forestier*)

foréză¹ *s. f.* mașină de forat. (< fr. *foreuse*)

-foréză² *elem.* „împrăștiere”, „deplasare, migrație”. (< fr. *-phorèse*, cf. gr. *phoresis*, transport)

forezie *s. f. (biol.)* formă de conviețuire sporadică în care un organism dintr-o specie utilizează un organism din altă specie ca mijloc de transport. (< fr. *phorésie*)

forfait /forté/ *s. n. (sport)* 1. sumă pe care proprietarul unui cal angajat într-o cursă este obligat s-o plătească dacă nu-l lasă să alege. 2. pierdere a unui drept ca penalizare pentru nerespectarea regulamentului de către un concurent sau o echipă. 3. a declara ~ = a anunța că nu va participa la competiția la care era angajat. (< fr. *forfait*, engl. *forfeit*)

forfetă *vb. tr.* a declara forfait; a se sustrage. (după fr. *forfaire*)

forfetăr, -ă *adj.* (despre tarife, taxe, impozite etc.) fixat dinainte la o sumă globală și invariabilă; în pausal. (< fr. *forfaitaire*)

forfetare *s. f. 1.* impozit, taxă forfetară. 2. modalitate de finanțare a comerțului exterior care folosește combinat mai multe tehnici bancare bazate pe operații de scontare. (< *forfeta*)

förhend *s. n. (tenis)* lovitură de dreapta a mingii, care se execută din poziția de așteptare, după care racheta se retrage înapoi și puțin în sus, concomitent cu răsucirea trunchiului spre dreapta. (< engl. *forehand*)

-forie *elem.* „ Purtare, comportament, atitudine”. (< fr. *-phorie*, cf. gr. *phorein*, a comporta)

förint *s. m.* unitatea monetară în Ungaria. (< mag. *forint*)

forjă *vb. tr. 1.* a prelucra (un metal, un aliaj) prin deformare plastică la cald sau la rece. 2. (*fig.*) a furi, a crea. (< fr. *forger*)

forjabil, -ă *adj.* care se poate forja. (< fr. *forgeable*)

förjă *s. f. 1.* instalație simplă, fixă sau mobilă, pentru încălzirea metalelor în vederea forjării. 2. forjărie. (< fr. *forje*)

forjărie *s. f.* atelier în care se forjează; forjă (2). (< *forjă* + *-erie*)

förjör *s. m.* muncitor care lucrează la forjă. (< fr. *forgeur*)

-förm *elem.* „formă, aspect”. (< fr. *-forme*, cf. lat. *forma*)

formă *vb. 1. tr., refl. 1.* a (se) face, a lua ființă. • a (se) constitui, a (se) organiza. 2. a (se) educa, a (se) dezvolta; a crește. II. *tr.* (despre elemente multiple) a alcătui, a compune; a reprezenta. (< fr. *former*, lat. *formare*)

formăj *s. n.* acțiunea de a da formă unui obiect manufacturat; formare. (< fr. *formage*)

formăj, -ă *adj. 1.* referitor la formă, care ține de aparență. • (despre logică) care studiază formele logice ca independente de conținutul lor concret determinat. • (despre concepte) care nu are referință externă. • (*adv.*) în aparență. 2. formulat în termeni precisi, categorici. 3. făcut din formalism, de formă; superficial. 4. (*jur.*; despre acte) care, pentru a fi valabil, necesită anumite forme. 5. ceremonios, solemn. 6. (*inform.*) gramatică -ă = vocabularul și regulile necesare descrierii limbajelor; limbaj ~ = limbaj generat de o gramatică formală. (< fr. *formel*, lat. *formalis*, engl. *formal*)

formaldehidă *s. f.* produs gazos cu miros iritant, solubil în apă, folosit la fabricarea rășinilor sintetice, a coloranților, medicamentelor, ca dezinfectant etc.; aldehydă formică. (< fr. *formaldéhyde*)

formalină *s. f.* formol. (< fr. *formaline*)

formalism *s. n. 1.* concepție idealistă care rupe forma de conținut, reducând procesul concret al dezvoltării istorice la forme exterioare și scheme abstracte. 2. orientare estetică în artă care supraapreciază importanța formei, în dăuna conținutului. 3. respectarea birocratică, îngustă și superficială a formalității. • atitudine conformistă, exagerată, protocolară. 4. utilizare a modelelor formale în diferite științe. • orientare metodologică în filozofia matematică contemporană care susține că matematica își găsește deplina ei justificare în construcția formală. • ~ *etic* = respectare pur formală a preceptelor și normelor morale. (< fr. *formalisme*)

formalist, -ă *adj. s. m. f. 1.* (om) pătruns de formalism; protocolar. 2. (cel) care ține mai mult la forme; birocrat. (< fr. *formaliste*)

formalitate *s. f. 1.* formă, regulă care trebuie respectată la îndeplinirea unui act pentru a-i da valabilitate. 2. ceremonie, etichetă impusă de uzanțe, de politețe. (< fr. *formalité*)

formaliză *vb. 1. tr.* a da un caracter formal unui sistem de cunoștințe, unei teorii. • (*log.*) a reduce la un sistem de cunoștințe. II. *refl.* a se simți ofensat din cauza unei impoliteți. (< fr. *formaliser*)

formalménte *adv.* din punct de vedere formal. (< fr. *formellement*)

formánt *s. m. 1.* element constitutiv esențial al unui sunet, cuvânt, al unei sintagme, propoziții etc.; formativ. 2. (*fon.*) frecvență a unor rezonanțe specifice care definesc o vocală pe plan acustic. (< fr. *formant*)

formár *s. m.* formator (1, 1). (< fr. *formaire*)

formáre *s. f. 1.* acțiunea de a (se) forma; formaj; formație (1); pregătire, instruire, educare. 2. confecționare și montare a unei forme de tumătorie. • procedeu de fabricare prin vulcanizare a matritelor unor obiecte de cauciuc. 3. turnare și deshidratare a pastei fibroase pentru obținerea unei benzi sau foi de hârtie. 4. operația de a da unei piese de îmbrăcăminte sau de încălțăminte forma potrivită. (< *forma*)

formariáj *s. n.* (în feudalism) interdicție de a contracta o căsătorie cu o persoană de altă condiție sau aflată în afara senioriei de care depindea servul, fără consimțământul seniorului său. (< fr. *formariage*)

formát¹ *s. n.* formare. (< *forma*)

formát² *s. n. 1.* forma și dimensiunile unui obiect; dimensiunile unei pagini care rezultă în urma împăturirii unei coli de tipar; (*p. ext.*) dimensiune. 2. (*inform.*) mod de prezentare a datelor sau instrucțiunilor unui program pe un suport de informație. (< fr. *format*)

formát³, -ă *adj.* instruit, educat; maturizat. (< *forma*)

formatá *vb. tr.* a pregăti disceta pentru un anumit tip de calculator. (< *format* (2))

formatív, -ă *I. adj.* care servește pentru a forma. II. *s. n.* format (1). (< fr. *formatif*)

formatizá *vb. tr.* a croi cu circularul panourile de lemn suprapuse după diferite forme și dimensiuni cerute de producție. (< *format* + *-iza*)

formatór, -oáre *I. s. m. f. 1.* muncitor care confecționează forme de tumătorie; formar. 2. educator însărcinat cu formarea profesională. II. *s. n. 1.* aparat de laborator pentru formarea foilor de pastă de hârtie sau de semifabricate fibroase, pe baza cercetării cărora se determină caracteristicile fizico-chimice ale acestora. 2. (*inform.*) program care realizează conversia de format a datelor. (< fr. *formateur*, engl. *formatter*)

formație *s. f. 1.* întocmire, organizare; constituire. 2. cuvânt format pe terenul limbii proprii prin mijloace interne. 3. componenta unei echipe sportive; ansamblu, echipă, colectiv. 4. combinație de cifre, figuri sau poziții la unele jocuri (loto, șah etc.). 5. pregătire într-un domeniu. (< fr. *formation*, lat. *formatio*)

formațional, -ă *adj.* (despre învățământ) care pune accentul pe pregătirea profesională a specialiștilor de diferite categorii. (< engl. *formational*)

formațiune *s. f. 1.* complex de straturi din scoarța Pământului depuse într-o anumită perioadă geologică. 2. ~ *social-economică* = categorie a materialismului istoric ce desemnează o treaptă istorică a dezvoltării societății, caracterizată printr-un nivel determinat al forțelor de producție, prin relațiile de producție corespunzătoare acestora și o suprastructură generată de aceste relații. 3. așezare a militarilor (sau a subunităților militare) în cadrul unei unități în vederea executării unei misiuni. (< fr. *formation*, lat. *formatio*)

formă *s. f. 1.* înfățișare, aspect exterior; contur. 2. modul de existență, de organizare internă, interacțiunea și legăturile reciproce dintre elementele constitutive ale obiectului. • *-ele conștiinței sociale* = ansambluri distincte de reprezentări, idei, concepții determinate social și istoric, care alcătuiesc conștiința socială; ~ *logică* = structură mentală în conformitate cu principiile gândirii și având drept funcție organizarea conținutului acesteia. • stabilirea de maximă capacitate de efort a organismului, prin antrenament; condiție fizică bună; a fi în ~ = a fi capabil de randament maxim. 3. totalitatea mijloacelor prin care se exprimă conținutul unei opere de artă. 4. fel, chip, mod. • mod de organizare, de conducere politică, socială etc. 5. dispoziție legală de procedură. • *o viciu de ~* =

- nerespectare a unei dispoziții de procedură care atrage anularea unui act sau a unei hotărâri judecătorești. 6. aspect pe care îl ia un cuvânt pentru a îndeplini o funcție gramaticală. 7. stare de agregare a corpurilor. 8. tipar, calapod, model. • *(poligr.)* cutie de oțel în care se toarnă literele; zaț al unei pagini. 9. ~ *de relief* = neregularitate a suprafeței Pământului, rezultat al interacțiunii agenților geografici interni și externi; *(mat.)* fiecare dintre expresiile analitice sub care poate fi pusă aceeași relație. (< fr. *forme*, lat. *forma*)
- formerét** *s. n.* arc de ancadrament longitudinal, paralel cu axa boltii, inserat într-un zid lateral. (< fr. *formeret*)
- formiát** *s. m.* sare a acidului formic. (< fr. *formiate*)
- fórmic**, -ă *adj. acid* ~ = acid corosiv care se găsește în corpul furnicilor roșii și în frunzele de urzică; acid metanoic; *aldehidă* ~ă = formaldehidă. (< fr. *formique*)
- formicide** *s. f. pl.* familie de insecte himenoptere: furnicile. (< fr. *formicidés*)
- formidábil**, -ă *adj.* care uimește prin însușiri deosebite; extraordinar; colosal. (< fr. *formidable*, lat. *formidabilis*)
- formidolós**, -oasă *adj. (livr.)* I. înfricoșător, înspăimântător. 2. fricos. (< lat. *formidolosus*)
- formól** *s. n.* soluție apoasă de formaldehidă, folosită ca dezinfectant, germicid și antiseptic; formalină. (< fr. *formol*)
- formolizá** *vb. tr.* 1. a dezinfecta cu formol o încăpere sau obiectele contaminate cu microorganisme patogene. 2. a fixa țesuturile animale cu ajutorul formolului sau al vaporilor de formol. (< *formol* + *-iza*)
- formulá** *vb. tr.* a exprima, a spune în cuvinte (o idee, o gândire etc.). (< fr. *formuler*)
- formulár** *s. n.* I. imprimat care se completează în vederea întocmirii unui act. 2. carte cuprinzând formule uzuale dintr-un anumit domeniu; culegere de formule. (< fr. *formulaire*)
- formularistic**, -ă I. *adj.* referitor la formularistică. II. *s. f.* activitatea de întocmire a formularelor. (< *formular* + *-istic/ă*)
- formulá** *s. f.* 1. expresie generală și invariabilă a unei idei, a unei relații etc. care poate fi aplicată în mai multe cazuri particulare. 0 ~ *de politețe* = formă convențională de exprimare, pentru a se adresa unei autorități sau unei persoane. • frază-tip în anumite ocazii sau la redactarea unor sentințe etc. 2. *(mat.)* expresie reprezentând o relație generală între mai multe mărimi. 3. reprezentare în simboluri a compoziției unei combinații chimice. 4. soluție; mijloc, mod de a face ceva. 5. parolă. (< fr. *formule*, lat. *formula*)
- formicá** *vb. intr.* a face luxură, a se desfrâna. (< fr. *formiquer*, lat. *formicari*)
- formicatór**, -oáre *s. m. f.* om desfrânat. (< fr. *formicateur*)
- formicáție** *s. f.* luxură. (< fr. *formication*, lat. *formicatio*)
- fórnix** *s. n. (anat.)* boltă; arc; *(spec.)* triunghiul cerebral. (< lat. *fornix*)
- forpic** *s. n.* compartiment etanș în prora unei nave, destinat să limiteze invadarea apei și în care se păstrează lanțul ancorei, vopsele etc. (< germ. *Vorpick*)
- forsítia** *s. f.* copăcel, tuță din familia oleaceelor, plantată adesea în parcuri, ale cărei flori galbene apar la începutul primăverii, înaintea frunzelor. (< fr. *forsythia*)
- forsterit** *s. n.* silicat natural de magneziu. (< fr. *forstérite*)
- fórspan** *s. n.* I. remorcă între două remorchere care trag același convoi. 2. parte incipientă a unui film de proiecție. 3. film conținând secvențe montate, dintr-un film de lung metraj, în scopuri publicitare. (< germ. *Vorspan*)
- fort** *s. n.* fortificație dintr-un sistem menit să apere un oraș, o trecătoare, o linie strategică etc. (< fr. *fort*)
- fortăreátă** *s. f.* punct întărit cu fortificații și dotat cu o garnizoană permanentă. 0 ~ *zburătoare* = avion greu, de bombardament, blindat puternic. (< fr. *forteresse*)
- fórté** I. *adj. inv. tare*, puternic. 0 *a se face* ~ = a face toate eforturile pentru a reuși. II. *adv. (muz.)* tare. 0 ~ *fortissimo* = extrem de tare; *mezzo* ~ = nu prea tare. (< it. *forte*, lat. *fortis*)
- fortepiáno** *adv. (muz.)* piano (și numai prima notă forte). (< it. *fortepiano*)
- fortifiá** *vb. tr., refl.* a (se) fortifica. (< fr. *fortifier*)
- fortifiánt**, -ă *adj., s. n.* (medicament) întăritor; tonic. (< fr. *fortifiant*)
- fortificá** *vb. I. tr.* a întări, a consolida cu fortificații (un oraș, o linie de luptă etc.). II. *tr., refl.* a (se) întări; a prinde putere; a (se) fortifica. (< fr. *fortifier*, lat. *fortificare*)
- fortificáție** *s. f.* construcție de apărare din pământ, piatră, beton armat etc., care întărește un oraș, o linie de luptă ș. a. (< fr. *fortification*, lat. *fortificatio*)
- fortissimo** *adv. (muz.)* cu maximă intensitate, foarte tare. (< it. *fortissimo*)
- fortrán** *s. n. (inform.)* cel mai popular limbaj de programare de nivel înalt, pentru calcule tehnico-științifice. (< engl., fr. *fortran*)
- fortuít**, -ă *adj.* neprevăzut, întâmplător, venit pe neașteptate; inopinat. 0 *(jur.)* *caz* ~ = eveniment independent de culpa debitorului, care îl împiedică să-și execute o obligație. (< fr. *fortuit*, lat. *fortuitus*)
- Fortúna** *s. f. (mit)* soartă, destin; noroc. (< lat. *fortuna*)
- forță** *vb. tr.* 1. a sili, a constrânge, a obliga (pe cineva, la ceva). 0 *a ~ cuiva mâna* = a constrânge pe cineva să facă ceva; *a ~ nota* = a întrece măsura. 2. a sparge, a strica, a deschide violent (o închizătoare); a umbla puternic, cu forță. (< fr. *forcer*, it. *forzare*)
- forțăj** *s. n.* creștere a tracțiunii motoarelor turboreactoare pe o perioadă scurtă de timp. (< fr. *forçage*)
- fortáménte** *adv.* necesar, obligatoriu; forțat. (< fr. *forcement*, it. *forzamente*)
- forțát**, -ă *adj.* 1. făcut, impus cu forță, silit, nefiresc. 0 *курс* ~ (al unei valori) = curs impus, ducând la obligația legală de a primi ca hârtie-monedă neconvertibilă în aur; *marș* ~ = marș în care trupele execută în 24 de ore o deplasare mai mare decât în mersul normal; *aterizare* ~ă = aterizare impusă de împrejurări nefavorabile. 2. făcut prin violență, printr-un efort deosebit. 3. (despre închizători, uși) deschis, spart cu forță. 4. (despre răs, gesturi etc.) silit, nenatural. (< forța)
- fórtă** *s. f.* 1. putere fizică, tărie, vigoare. 0 *tur de* ~ = acțiune care cere multă putere, îndemănare și energie; ~ *de muncă* = capacitatea de muncă a omului, totalitatea aptitudinilor lui fizice și intelectuale datorită cărora el este în stare să producă bunuri materiale; ~ *de producție* = categorie economică desemnând una din laturile modului de producție, care include mijloacele de producție și forța de muncă atrase în procesul de producție. • energie morală. • aptitudine, capacitate. 2. ~ *e armate* = armată, unități militare. 3. energie, putere naturală, element al naturii. 4. *(fiz.)* cauză care scoate, un corp din starea de repaus sau de mișcare sau care schimbă direcția și viteza mișcării. 0 ~ *de tracțiune* = forță exercitată de un vehicul motor asupra unei mașini sau a unui vehicul pe care îl remorchează. 5. putere de constrângere, violență. 0 *caz de* ~ *majoră* = situație în care cineva nu poate acționa după voință din cauza unor împrejurări care îl domină; *prin* ~ *a împrejurărilor* = constrâns de împrejurări. (< fr. *force*, it. *forza*)
- fórum** *s. n.* adunare, colocviu, simpozion; for¹ (3). (< lat., fr. *forum*)
- forward** /fáruád/ *s. n. (fin.)* operație de plată la termen. (< engl. *forward*)
- fórza** /-tal/ *loc. adv. (muz.)* *con tutta* ~ = cât se poate de tare. (< it. /con tutta/ *forza*)
- forzátó** /-la/-lo/ *adv. (muz.)* puternic accentuat. (< it. *forzato*)
- fórzaț** *s. f.* filă liberă, albă sau colorată, între scoarța cârților legate și prima filă. (< germ. *Vorsatz*)
- FOS-** v. foto
- fósă** *s. f.* I. depresiune largă și puțin adâncă la suprafața unei structuri anatomice; cavitate. 0 ~ *nazală* = fiecare dintre cele două jumătăți ale cavității nazale. 2. depresiune alungită și adâncă, pe fundul oceanelor; groapă abisală, depresiune mai mult sau mai puțin largă și adâncă în sol. 3. loc rezervat orchestrei în sălile de teatru muzical; loja orchestrei. 4. bazin de colectare a dejecțiilor. (< fr. *fosse*, it. *fossa*)
- fosétá** *s. f.* mică fosă (1). • gropiță în barbă sau în obraji. (< fr. *fossette*)
- FOSF(O)-FOSFOR(O)-** *elem.* „fosfor, fosforescent, luminos”. (< fr., engl. *phospho/-, phosphoro/-*; cf. gr. *phosphoros, luminos*)
- fosfágen** *s. n.* fosfocreatină. (< fr. *phosphagen*)

- fosfát** *s. m.* 1. sare sau ester al acidului fosforic. 2. îngrășământ agricol compus din săruri de fosfor. (<fr. *phosphate*)
- fosfată** *vb. tr.* 1. a îngrășa cu fosfați terenurile de cultură. 2. a adăuga fosfat de calciu în mustul de struguri pentru a activa fermentația și procentul de alcool în vin. 3. a acoperi piesele de oțel sau de fontă cu un strat protector, anticorrosiv, de fosfat cristalin. (<fr. *phosphater*)
- fosfatază** *s. f.* enzimă capabilă să hidrolizeze și să precipite sărurile organice ale acidului fosforic. (<fr. *phosphatase*)
- fosfatemie** *s. f.* prezența normală a fosfaților în sânge. (<fr. *phosphatémie*)
- fosfatic**, -ă *adj.* care conține fosfat. (<fr. *phosphatique*)
- fosfatide** *s. f. pl.* lipide complexe care conțin în moleculă fosfor și mai ales azot; fosfolipide. (<fr. *phosphatides*)
- fosfatidemie** *s. f.* prezența normală a fosfatidelor în sânge. (<fr. *phosphatidémie*)
- fosfaturie** *s. f.* prezența în exces a fosfaților în urină. (<fr. *phosphaturie*)
- fosfenă** *s. f.* halucinație vizuală sub forma unor puncte luminoase la apăsarea pleoapelor cu ochii închiși sau spontan, în unele boli; fotopsie. (<fr. *phosphène*)
- fosfine** *s. f. pl.* clasă de compuși organici din hidrogenul fosforat. (<fr. *phosphines*)
- fosfit** *s. m.* sare a acidului fosforos. (<fr. *phosphite*)
- fosfobacterin** *s. n.* îngrășământ agricol conținând culturi de bacterii. (<fr. *fosfat + bacterie*)
- fosfocálcic**, -ă *adj.* 1. referitor la fosfor și calciu. 2. *metabolism* ~ = ansamblul fenomenelor de absorbție, fixare și excreție a fosforului și a calciului în organism. (<fr. *phosphocalcique*)
- fosfocreatină** *s. f.* compus organic cu rol important în contracția musculară; fosfagen. (<engl. *phosphocreatine*)
- fosfolipide** *s. f. pl.* fosfatide. (<fr. *phospholipides*)
- fosfoproteide** *s. f. pl.* proteine, esteri ai acidului fosforic cu diverși aminoacizi. (<fr. *phosphoprotéides*)
- fosfor**¹ *s. n.* element chimic otrăvitor, inflamabil, care nu se găsește liber în natură. (<fr. *phosphore*)
- FOSFOR**²(O)- *v. fosf(o)-*
- fosforát**, -ă *adj.* care conține fosfor. (<fr. *phosphoré*)
- fosforemie** *s. f.* prezența de fosfor în sânge. (<fr. *phosphorémie*)
- fosforescânt**, -ă *adj.* care produce fosforescență. (<fr. *phosphorescent*)
- fosforescénță** *s. f.* luminescență spontană a unor substanțe, produsă prin acțiunea unei arderi lente; calitatea de a lumina și în întinerie; fotogeneza (2). (<fr. *phosphorescence*)
- fosfóric**, -ă *adj.* 1. *acid* ~ = acid anorganic care rezultă din combinația fosforului cu oxigenul. 2. (*fig.*) luminos, strălucitor, fosforescent. (<fr. *phosphorique*)
- fosforilá** *vb. tr.* a realiza fosforilarea. (<fr. *phosphoryler*)
- fosforiláre** *s. f.* transformare metabolică în adăugarea unei grupări fosfatice la un compus organic. (<fr. *fosforila*)
- fosforism** *s. n.* intoxicație cu fosfor, caracterizată prin faptul că oasele devin sfărâmițoase și se fracturează ușor. (<fr. *phosphorisme*)
- fosforít** *s. n.* rocă sedimentară, compusă în special din fosfați de calciu proveniți prin precipitarea din mediul marin sau prin acumularea și transformarea unor resturi organice. (<fr. *phosphorite*)
- fosforografie** *s. f.* metodă de reproducere a obiectelor și spectrelor în lumină infraroșie cu ajutorul unui ecran fosforescent. (<fr. *phosphographie*)
- fosforós**, -oasă *adj.* care conține fosfor. *o acid* ~ = acid al fosforului care conține mai puțin oxigen decât acidul fosforic; *anhidridă* ~oasă = trioxid de fosfor. (<fr. *phosphoreux*)
- fosforoscóp** *s. n.* instrument pentru determinarea duratei de emisie a luminii de către o substanță fosforescântă. (<fr. *phosphoscope*)
- fosfúrá** *s. f.* combinație a fosforului cu un alt element. (<fr. *phosphure*)
- fosgén** *s. n.* gaz incolor, ușor lichefiabil, combinație de clor și oxid de carbon, substanță toxică asfixiantă de luptă. (<fr. *phosgene*)
- fosil**, -ă *I. adj.* (despre organisme, formații geologice etc.) conservat în straturile Pământului. *II. s. f.* 1. rest, urmă a unui animal sau a unei plante, aparținând unor epoci geologice anterioare, care s-au păstrat în depozitele sedimentare ale scoarței terestre. 2. (*fig. ir.*) bătrân cu idei învechite. (<fr. *fossile*, lat. *fossilis*)
- fosilifer**, -ă *adj.* (despre roci) care conține fosile. (<fr. *fossilifere*)
- fosilizá** *vb. refl.* a se transforma în fosilă. (<fr. *fossiliser*)
- fosilizáre** *s. f.* acțiunea de a se fosiliza; ansamblul de fenomene fizice și chimice care conduc la conservarea resturilor și a urmelor de organisme în straturile geologice. (<fr. *fosiliza*)
- fosterít** *s. n.* grup de rășini, agent de impregnare a izolației înfășurărilor electrice. (<fr. *fosfórite*)
- fot**¹ *s. m.* unitate de măsură a iluminării, reprezentând iluminarea unei suprafețe de 1 cm² pe care cade un flux luminos de un lumen, repartizat uniform. (<fr. *phot*)
- fót**² *v. foto*¹ -
- fótbál** *s. n.* joc sportiv între două echipe de câte 11 jucători, care caută să introducă mingea, jucată doar cu piciorul și capul în poarta adversă. (<engl., fr. *football*)
- fothálist** *s. m.* jucător de fotbal. (<fr. *fothal + -ist*)
- fothálistic**, -ă *adj.* de fotbal. (<fr. *fothal + -istic*)
- fótic**, -ă *adj.* referitor la lumină, produs de lumină. (<engl. *photic*)
- fotísm** *s. n.* senzație vizuală, cu punct de plecare de la un alt analizor decât cel optic, observată în perceperea imaginilor colorate. (<fr. *photisme*)
- FOTO**¹-, -fót **FOS-** *elem.* „lumină, fosforescență”; „fotografie”. (<fr. *photo-*, *photo*, cf. gr. *phos*; *photos*)
- fóto**² *adj. inv.*; *s. f.* fotografic, fotografie (2). (<fr. *photo*)
- fotoactualitate** *s. f.* fotografii care prezintă actualitatea. (<fr. *foto- + actualitate*)
- fotoalergíe** *s. f.* sensibilitate alergică la lumină. (<fr. *photoallergie*, engl. *photoallergy*)
- fotomatór**, -oáre *s. m. f.* fotograf amator. (<fr. *foto*¹- + *amator*)
- fotoanchetá** *s. f.* anchetă cu fotografii. (<fr. *foto*¹- + *anchetă*)
- fotoaparát** *s. n.* aparat fotografic. (<rus. *fotoapparat*)
- fotoartístic**, -ă *adj.* referitor la fotografiile artistice. (<fr. *foto- + artistic*)
- fotoautográf**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) care se hrănește prin fotosinteză. (<engl. *photoautograph*)
- fotobactérie** *s. f.* bacterie fosforescântă. (<fr. *photobactérie*)
- fotobiologíe** *s. f.* ramură a biologiei care studiază efectele luminii asupra organismelor vii. (<fr. *photobiologie*)
- fotobiotrópism** *s. n.* biotropism determinat de acțiunea luminii. (<fr. *photobiotropisme*)
- fotoblást** *s. n.* lăstar dezvoltat subteran, care se adaptează mai târziu la viața aeriană din mediul luminos. (<fr. *photoblaste*)
- fotocálc** *s. n.* calc (I) obținut prin acțiunea luminii. (<fr. *photocalque*)
- fotocámeră** *s. f.* aparat pentru efectuarea de fotograme terestre. (<rus. *fotokamera*)
- fotocartáre** *s. f.* tehnica întocmirii planurilor și hărților topografice după fotograme. (<fr. *foto- + cartare*)
- fotocartográf** *s. n.* aparat fotogrametric pentru întocmirea automată a hărților pe fază de fotograme. (<fr. *photocartographie*)
- fotocartografie** *s. f.* întocmirea de hărți cu ajutorul fotogramelor. (<fr. *photocartographie*)
- fotocatalíză** *s. f.* cataliză selectivă, produsă de lumină. (<fr. *photocatalyse*)
- fotocatód** *s. m.* catod a cărui emisie de electroni se face prin efect fotoelectric. (<fr. *photocathode*)
- fotocelulá** *s. f.* celulă fotoelectrică. (<fr. *photocellule*)
- fotocerámică** *s. f.* aplicare de decoruri pe articole de porțelan cu ajutorul fotografierii speciale. (<fr. *photocéramique*)
- fotocerámist** *s. m.* fabricant, lucrător specializat în arta fotoceramicii. (<fr. *photocéramiste*)
- fotochimíe** *s. f.* ramură a chimiei care studiază efectele chimice ale luminii. (<fr. *photochimie*)
- fotochimograf** *s. n.* aparat care permite analiza și stu-

- diera mișcărilor fizice cu ajutorul filmului. (<fr. *photokimographe*)
- fotochinéză** *s. f. (biol.)* provocare a mișcării unui organ(ism) prin schimbarea bruscă a intensității luminii. (<fr. *photokinése*)
- fotoclub** *s. n.* club de fotoamatori. (<*foto*¹ - + *club*)
- fotocoagulare** *s. f.* coagularea a sângelui prin raze laser. (după engl. *photocoagulation*)
- fotocoagulograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea coagulării sângelui. (<*fotocoagulare* + -*graf*)
- fotocolografie** *s. f.* procedeu de reproducere tipografică folosind un strat de gelatină sensibilizat la acțiunea luminii. (<fr. *photocollographie*)
- fotocolor** *s. n.* sistem de fotografiere în culori. (<*foto*¹ - + *color*)
- fotocolorimétru** *s. n.* 1. instrument pentru aprecierea temperaturii culorii unei surse luminoase. 2. (*text.*) aparat cu care se analizează calitatea coloranților. (<fr. *photocolorimètre*)
- fotocolposcopie** *s. f.* colposcopie cu înregistrarea fotografică a imaginilor. (<*foto* - + *colposcopie*)
- fotocompoziție** *s. f.* sistem de compoziție tipografică dând direct pe film textele pregătite pentru montarea în forme ofset sau helio. (<engl., fr. *photocomposition*)
- fotoconductibilitate** *s. f.* conductibilitate electrică a semiconductorilor care variază în funcție de iluminare; fotoconductivitate, fotoconducție. (<fr. *photoconductibilité*)
- fotoconductiv** *adj.* efect ~ = fotoconductibilitate; fotorezistiv. (<fr. *photoconductif*)
- fotoconductivitate** *s. f.* fotoconductibilitate; fotorezistivitate. (<fr. *photoconductivité*)
- fotocductor**, -oăre *adj.* variabil la conductibilitatea electrică a unor substanțe sub efectul radiațiilor; fotorezistent. (<fr. *photoconducteur*, engl. *photoconductor*)
- fotocducție** *s. f.* fotoconductibilitate. (<fr. *photoconduction*)
- fotocopie** *vb. tr.* a face o fotocopie. (<fr. *photocopier*)
- fotocopie** *s. f.* copie fotografică a unui document, text etc. (<fr. *photocopie*)
- fotocopiér** *s. n.* aparat de efectuat fotocopii. (<germ. *Photokopier*)
- fotocopist**, -ă *s. m. f.* specialist în fotocopii. (<fr. *photocopiste*)
- fotocrom**, -ă *adj.* (despre corpuri) care își schimbă culoarea sub acțiunea luminii; fotocromatic. (<fr. *photochrome*)
- fotocromatic**, -ă *adj.* fotocrom. (<fr. *photochromatique*)
- fotocromie** *s. f.* fotografie în culori. (<fr. *photochromie*)
- fotocromism** *s. n.* variație reversibilă a spectrului de observație a unui compus chimic, sub acțiunea luminii. (<fr. *photochromisme*)
- fotocromografie** *s. f.* procedeu de fotografiere în culori sau de reproducere fotografică a tablourilor în culori; fotografia obținută. (<fr. *photochromographie*)
- fotocromotipografie** *s. f.* procedeu de reproducere fotomecanică a culorilor pentru ilustrarea cărților, a revistelor etc. (<fr. *photochromotypographie*)
- fotocromoxilografie** *s. f.* procedeu de reproducere în culori cu chișee gravate în lemn; stampă obținută prin acest procedeu. (<fr. *photochromoxylographie*)
- fotocronică** *s. f.* cronică jurnalistică bazată pe fotografii. (<*foto* - + *cronică*)
- fotocronist** *s. m.* autor de fotocronici. (<it. *fotocronista*)
- fotocronograf** *s. n.* aparat fotografic pentru înregistrarea automată a fotografiilor luate în serie. (<fr. *photochronographe*)
- fotoculegere** *s. f.* procedeu fotomecanic de culegere a unui text pentru tipărire. (<*foto* - + *culegere*)
- fotocuplór** *s. n.* optocuplór. (<fr. *photocoupleur*)
- fotodermatóză** *s. f.* dermatoză provocată de expunerea pielii la razele solare. (<fr. *photodermatose*)
- fotodezintegrare** *s. f.* dezintegrare a unui nucleu atomic ca urmare a absorbției unui foton de raze X sau γ de mare energie. (după fr. *photodesintegration*)
- fotodinamic**, -ă *I. adj.* referitor la fotodinamică. **II. s.**
- f.* studiu al efectului stimulator al luminii asupra celulelor vii. (<fr. *photodynamique*)
- fotodinamie** *s. f.* efect stimulator al luminii asupra proceselor fiziologice din organismele vii. (<fr. *photodynamie*)
- fotodiódă** *s. f.* 1. diodă a cărei funcționare depinde de intensitatea fluxului luminos ce cade asupra sa. 2. celulă fotoelectrică. (<fr. *photodiode*)
- fotodocumént** *s. n.* document fotografic. (<fr. *photodocument*)
- fotodocuméntar**, -ă *adj.* alcătuit cu fotodocumente. (<*foto* - + *documentar*)
- fotoefect** *s. n.* efect fotoelectric. (<germ. *Photoeffekt*)
- fotoelasticimétrie** *s. f.* metodă de măsurare optică a tensiunilor din masa unui corp. (<fr. *photoélasticimétrie*)
- fotoelasticimétru** *s. n.* aparat folosit în fotoelasticimetrică. (<fr. *photoélasticimètre*)
- fotoelasticitate** *s. f.* proprietate a unor materiale transparente și izotope de a-și modifica indicele de refracție sub acțiunea deformațiilor elastice. (<fr. *photoélasticité*)
- fotoelectric**, -ă *adj.* (despre emisia de electroni din metale) provocat de incidența radiației luminoase. *o efect* ~ = emisie de electroni de către metale sau semiconductori sub acțiunea luminii; *celulă* ~ă = element de circuit electric, cu doi electrozi, care se bazează pe efectul fotoelectric; fotocelulă. (<fr. *photoélectrique*)
- fotoelectricitate** *s. f.* 1. fenomen datorită căruia un material emite electroni sub acțiunea luminii. 2. disciplină care studiază fenomenele fotoelectrice. (<fr. *photoélectricité*)
- fotoelectron** *s. m.* electron emis de o suprafață metalică pe care cade un fascicul de radiații. (<fr. *photoélectron*)
- fotoelement** *s. n.* element al unui circuit care transformă energia luminoasă în energie electrică; pilă (sau celulă) fotovoltaică; fotopilă. (<fr. *photoélément*)
- fotoemisiune** *s. f.* emisie de electroni prin efect fotoelectric. (<fr. *photoémission*)
- fotoemisiv**, -ă *adj.* (despre substanțe, corpuri) care emite electroni sub acțiunea luminii. (<fr. *photoémissif*)
- fotoemittător**, -oăre *adj.* (despre corpuri) care emite electroni când este supus acțiunii radiațiilor luminoase. (după fr. *photoémetteur*)
- fotoenergetică** *s. f.* ramură a biologiei care studiază influența energiei radiante a Soarelui asupra activității vitale a organismelor. (<fr. *photoénergétique*)
- fotoestezie** *s. f.* sensibilitate la acțiunea luminii. (<fr. *photoesthésie*)
- fotofază** *s. f.* stadiu de lumină al fotosintezei în care are loc desfacerea moleculei de apă sub acțiunea energiei luminoase absorbite, fixate și transformate de pigmenții clorofilei. (<fr. *photophase*)
- fotofil**, -ă *adj.* heliofil. (<fr. *photophile*)
- fotofiniș** *s. n.* aparat care înregistrează automat, prin fotografiere, ordinea sosirii concurenților dintr-o probă sportivă. (<fr., engl. *photo-finish*)
- fotofisiune** *s. f.* fisiune provocată de fotoni. (<fr. *photofission*)
- fotofób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de fotofobie; heliofob, lucifob. (<fr. *photophobe*)
- fotofobie** *s. f.* hipersensibilitate a ochiului la lumină. (<fr. *photophobie*)
- fotofón** *s. n.* instalație în fotofonie. (<fr. *photophone*)
- fotofonie** *s. f.* procedeu de transmitere a sunetelor prin intermediul razelor luminoase cu ajutorul fotonului. (<fr. *photophonie*)
- fotofór**, -oăre **I. adj.** care poartă, care are o sursă de lumină. **II. s. n.** lampă electrică portativă care se prinde de casca celui care o poartă (mineri, speologi etc.). • lampă frontală folosită în otorinolaringologie. **III. s. m.** organ luminos la coleoptere și la unele animale marine. (<fr. *photophore*)
- fotoforéză** *s. f.* deplasare a particulelor microscopice sub acțiunea unei iluminări puternice. (<fr. *photophorèse*)
- fotogén**, -ă *adj.* care produce lumină. (<fr. *photogène*)
- fotogenéză** *s. f.* 1. producere de lumină în organele fotogene. 2. fosforescență. (<fr. *photogénèse*)
- fotogenic**, -ă *adj.* 1. referitor la efectele chimice ale luminii. 2. care impresionează bine plasa fotografică;

- (despre oameni) care poate fi produs în mod avantajos în fotografie sau în film. (<fr. *photogénique*)
- fotogenie** *s. f.* 1. producere de lumină. 2. însușirea de a fi fotogenic (2). (<fr. *photogénie*)
- fotogeologie** *s. f.* metodă de cercetare geologică pe bază de fotografii. (<engl. *photogeology*)
- fotogoniométru** *s. n.* instrument pentru măsurători unghiulare pe fotograme. (<fr. *photogoniomètre*)
- fotograf**, -ă *s. m. f.* specialist în fotografie. (<fr. *photographe*)
- fotografiă** *vb. tr.* a fixa imaginea unui obiect, a unei ființe etc. pe o hârtie sau pe o placă fotosensibilă, cu ajutorul unui sistem de lentile. (<fr. *photographier*)
- fotografic**, -ă *adj.* referitor la fotografie; pentru fotografie: **o aparat** ~ (sau *camera*) ~ă = dispozitiv optic bazat pe principiul unei camere obscure, pentru a fotografia; **hârtie** ~ă = hârtie acoperită pe o față cu un strat fotosensibil, pe care se obțin copiile fotografice. (<fr. *photographique*)
- fotografie** *s. f.* 1. arta și tehnica fotografierii. 2. imagine fixată pe hârtie fotografică; **foto**, **o** ~ de platou = fotografie în timpul realizării filmului pentru asigurarea racordului dintre cadre și secvențe, pentru publicitate etc. (<fr. *photographie*)
- fotografism** *s. n.* curent în pictură și plastică care urmărește să redea natura exagerat de fidel, fără forță artistică creatoare. (<germ. *Photographismus*)
- fotografotip** *s. n.* 1. fotografie a unui exemplar vegetal tipic. 2. tip de taxon stabilit pe baza unei ilustrații fotografice. (<fr., engl. *photographotype*)
- fotogramă** *s. f.* 1. fotografie (din avion, satelit etc.) pe baza căreia se pot face măsurători precise asupra obiectului înregistrat. 2. (*cinem.*) fiecare element fotografic care intră în alcătuirea unui plan (4). (<fr. *photogramme*)
- fotogrammetrie** *s. f.* ramură a topografiei care se ocupă cu ridicarea planurilor și a hărților pe baza fotogramelor. (<fr. *photogrammétrie*)
- fotogrammetrist**, -ă *s. m. f.* specialist în fotogrammetrie. (<engl. *photogrammetrist*)
- fotogrammétru** *I. s. n.* aparat cu care se fac fotograme (1). **II. s. m.** tehnician care se ocupă cu operații de fotogrammetrie. (<germ. *Photogrammter*, fr. *photogramètre*)
- fotogravór** *s. m.* specialist în fotogravură. (<fr. *photogaveur*)
- fotogravură** *s. f.* 1. procedeu de reproducere a imaginilor folosit la confecționarea clișeurilor, cu ajutorul cărora se obțin planșele gravate; gravura obținută. 2. heliogravură (2). (<fr. *photogravure*)
- fotohârtă** *s. f.* hârtă obținută cu ajutorul unor fotograme (1). (după fr. *photocarte*)
- fotointerpretare** *s. f.* metodologia de interpretare a fotogramelor în scopul determinării elementelor de bază ale unei hărți. (după fr. *photointerprétation*)
- fotoionizare** *s. f.* ionizare a atomilor sau moleculelor unui gaz sub acțiunea razelor ultraviolete. (după fr. *photoionisation*)
- fotolaborator** *s. n.* laborator fotografic. (<foto + laborator)
- fotolaparoscopie** *s. f.* laparoscopie cu înregistrare fotografică a imaginilor. (<foto + laparoscopie)
- fotoléctor** *s. n. (inform.)* mașină periferică pentru citirea cu ajutorul unui sistem fotoelectric a informațiilor. (<fotolectură + -tor)
- fotolectură** *s. f. (inform.)* sistem de citire a informațiilor conținute în cartele sau benzi perforate etc. (<fr. *photolecture*)
- fotolinotip** *s. n. (poligr.)* mașină de culegere fotografică. (<fr. *photolinotype*)
- fotolitografie** *s. f.* procedeu de reproducere a hărților și a desenelor prin transpunerea acestora pe o piață litografică cu ajutorul unei hărți speciale; desenul obținut. (<fr. *photolithographie*)
- fotoliu** *s. n.* 1. scaun mare (capitonat) cu brațe și spătar. **o** ~pat = fotoliu extensibil care se poate transforma în pat. 2. loc într-o sală de spectacol situat în față. **o** ~ de orchestră = loc în primele rânduri ale unei săli de concert. (<fr. *fauteuil*)
- fotoliză** *s. f.* descompunere a unei substanțe sub acțiunea luminii. (<fr. *photolyse*)
- fotoluminescent**, -ă *adj.* cu fotoluminescență. (<fr. *photoluminescent*)
- fotoluminescență** *s. f.* denumire comună a fluorescenței și fosforescenței substanțelor luminescente. (<fr. *photoluminescence*)
- fotóm** *s. n.* halucinație vizuală sub forma unui punct luminos, pată de culoare, de umbră etc. (<fr. *photome*)
- fotomagnétic**, -ă *adj.* (despre fenomene magnetice) care se datorește luminii. (<fr. *photomagnétique*)
- fotomecánic**, -ă *I. adj.* (despre procedee de imprimare) care folosește clișee prin fotografie. **II. s. f.** tipărire prin fotografierea planșei tipografice. (<fr. *photomécanique*)
- fotometalografie** *s. f.* procedeu de imprimare a hărților și desenelor prin transpunerea acestora pe o placă de zinc sensibilizată. (<fr. *photométallographie*)
- fotometeor** *s. m.* efect luminos care apare în atmosferă datorită reflexiei, refracției, difracției și difuziunii luminii. (<engl. *photometeor*)
- fotometrie** *s. f.* ramură a fizicii care studiază metodele de măsurare a intensității unei surse de lumină. (<fr. *photométrie*)
- fotométru** *s. n.* 1. instrument folosit în fotometrie. 2. instrument pentru determinarea sensibilității ochiului la lumină. (<fr. *photomètre*)
- fotomicrografie** *s. f.* microfotografie. (<fr. *photomicrographie*)
- fotomicroscopie** *s. f.* metodă de înregistrare fotografică a preparatelor microscopice. (<fr. *photomicroscopie*)
- fotomitraliéră** *s. f.* aparat de instruire folosit pentru verificarea tragerilor din avion pe bază de fotografii. (după fr. *photomitralleuse*)
- fotomodél** *s. n.* persoană care pozează ca model fotografic. (<fr. *photo-modèle*)
- fotomontaj** *s. n.* 1. mijloc de agitație vizuală constând dintr-o serie de fotografii pe un panou și ilustrând o anumită temă. 2. asamblare a mai multor fotografii pentru a obține un clișeu fotografic. (<rus. *fotomontaj*, fr. *photomontage*)
- fotomorfóză** *s. f.* totalitatea modificărilor morfoanatomice suferite de organismele vii sub acțiunea luminii. (<fr. *photomorphose*)
- fotomultiplicátor** *s. n.* dispozitiv pentru amplificarea fluxurilor luminoase, bazat pe fenomenul de fotoemisiune. (<fr. *photomultiplicateur*)
- fotón** *s. m.* particula elementară de radiație luminoasă. (<fr. *photon*)
- fotonastie** *s. f.* mișcare a plantelor provocată de variația intensității luminii. (<fr. *photonastie*)
- fotónic**, -ă *I. adj.* referitor la foton. **II. s. f.** electronică aplicată în domeniul utilizării luminii. (<fr. *photonique*)
- fotonuclear**, -ă *adj.* referitor la acțiunea radiațiilor electromagnetice pe nucleul unui atom. (<fr. *photonucléaire*)
- fotoobiectiv** *s. n.* obiectiv fotografic. (<germ. *Photoobjektiv*)
- fotooftalmie** *s. f.* inflamație simultană a corneei și a conjunctivei, produsă de radiațiile ultraviolete. (<engl. *photophthalmia*)
- fotoperiodism** *s. n.* reacție a plantelor față de succesiunea luminii și a întunericului. (<fr. *photopériodisme*)
- fotoperspectivă** *s. f.* perspectivă foto. (<foto + perspectivă)
- fotoperspectográf** *s. n.* aparat fotogrammetric cu ajutorul căruia se poate obține fotoplanul sau fotoperspectiva unei regiuni, în vederea întocmirii de hărți topografice. (<fr. *photoperspectographe*, engl. *photoperspectograph*)
- fotópic**, -ă *adj.* (despre vederea la lumină) care corespunde curbei diurne a sensibilității ochiului. (<fr. *photopique*)
- fotopictură** *s. f.* tehnică specială de reproducere foto a picturilor; reproducerea însăși. (după fr. *photopinture*)
- fotopilă** *s. f.* fotoelement. (<fr. *photopile*)
- fotoplán** *s. n.* plan topografic prin fotoredresare. (<fr. *photoplan*)
- fotopolarimétru** *s. n.* polarimétru fotoelectric. (<fr. *photopolarimètre*)

- fotoprotectór**, -oáre *adj.*, *s. n.* (medicament) capabil să protejeze pielea față de efectele nedorite provocate de lumina solară, de razele ultraviolete. (<foto- + protector)
- fotopsie** *s. f.* fosfenă. (<fr. *photopsie*)
- fotoreacție** *s. f.* reacție chimică efectuată cu ajutorul luminii. (<fr. *photoréaction*)
- fotoreceptor** *s. m. (biol.)* celulă cu pigmenți fotosensibili. (<fr. *photorécepteur*)
- fotoredresare** *s. f.* transferare (foto)grafică a imaginii din planul unei fotograme în planul de proiecție în care se construiește o hartă. (<foto- + redresare)
- fotoredresór** *s. n.* aparat pentru fotoredresare. (<fr. *photoredresseur*)
- fotoreducție** *s. f.* proces sub acțiunea luminii, prin care plantele pot reține oxigenul din anumite materii. (<fr. *photoréduction*)
- fotoreleu** *s. n.* dispozitiv electronic care include un circuit sub acțiunea luminii. (<foto- + releu)
- fotoreportaj** *s. n.* reportaj bazat pe fotografii. (<fr. *photoreportage*, rus. *fotoreportaj*)
- fotoreporter** *s. m.* fotograf specialist în fotografii pentru reportaje. (<rus. *fotoreportior*)
- fotoreproducere** *s. f.* reproducere pe cale tipografică a clișeelor pentru tipar. (după fr. *photoreproduction*)
- fotorestitutór** *s. n.* aparat pentru fotorestituție. (<fr. *photorestituteur*)
- fotorestituție** *s. f. 1.* reprezentare tridimensională, sub formă de hărți, proiecții horizontale sau verticale, a obiectelor pe baza stereogramelor. **2. (mat.)** determinarea coordonatelor unui punct în spațiu și transpunerea lui într-un plan pe bază de stereograme. (<fr. *photorestitution*)
- fotorezistent**, -ă *adj.* fotoconductor. (<fr. *photorésistant*)
- fotorezistentă** *s. f.* conductor electric a cărui rezistență variază în funcție de iluminare, funcționând pe baza efectului fotoelectric intern. (<fr. *photorésistance*)
- fotorezistiv**, -ă *adj.* fotoconductor. (<fr. *photorésistif*)
- fotorezistivitate** *s. f.* fotoconductivitate. (<fr. *photorésistivité*)
- fotorezistór** *s. n.* material a cărui conducție variază în funcție de iluminare. (<engl. *photoresistor*)
- fotorobót** *s. m.* portret reconstituit după mărturii în vederea cercetărilor făcute de poliție. (<fr. *photo-robot*)
- fotoromán** *s. n.* intrigă romanescă sau polițistă sub formă de fotografii însoțite de texte. (<fr. *photo-roman*)
- fotoschemă** *s. f.* schemă stabilită pe baza unei fotografii. (<foto- + schemă)
- fotosculptură** *s. f.* tehnică de executare a statuiilor, a busturilor etc., fotografiindu-se din mai multe părți conturul corpului, care urmează a fi sculptat și reproducându-se mecanic acest contur în material plastic. (<fr. *photosculpture*)
- fotosensibil**, -ă *adj.* (despre substanțe, materiale) sensibil la lumină. (<fr. *photosensible*)
- fotosensibilitate** *s. f.* sensibilitate la lumină. • sensibilitate mărită a organismului față de radiațiile actinice ale spectrului solar. (<fr. *photosensibilité*)
- fotosensibilizare** *s. f.* creștere a sensibilității față de acțiunea radiațiilor solare determinată de unele substanțe. (după fr. *photosensibilisation*)
- fotosferă** *s. f.* înveliș exterior luminos al Soarelui. (<fr. *photosphère*)
- fotosintetic**, -ă *adj.* referitor la fotosinteză. (<fr. *photosynthétique*)
- fotosinteză** *s. f.* asimilație clorofiliană. (<fr. *photosynthèse*)
- fotostat** *s. n.* reproducere obținută prin fotocopie. (<fr. *photostat*)
- fotostereograf** *s. n.* aparat fotogrammetric de fotorestituție, bazat pe principiul vederii stereoscopice. (<fr. *photostéréographe*)
- fotostereogramă** *s. f.* ansamblu de două fotograme corespondente care conțin același obiectiv din fotoperspectiva realizată din două puncte de stație diferite. (<fr. *photostéréogramme*)
- fotostereotecă** *s. f.* colecție de fotostereograme conținând o anumită regiune, un anumit obiectiv. (<foto- + stereogramă/ + -tecă)
- fotostetoscop** *s. n.* instrument medical bazat pe transformarea sunetelor în impulsuri luminoase, pentru analiza zgomotelor cordului fetal. (<foto- + stetoscop)
- fototactism** *s. n. 1.* mișcare de orientare a organelor plantelor în direcția razelor de lumină. **2.** sensibilitate, reacție a protoplasmei la lumină; fototaxie. (<fr. *phototactisme*)
- fototapét** *s. m.* tapet pe care este imprimată o imagine fotografică. (<foto- + tapet)
- fototaxie** *s. f.* fototactism. (<fr. *phototaxie*)
- fototecă** *s. f.* colecție de fotografii sau fotograme. • încăpere în care se păstrează o asemenea colecție. (<fr. *photothèque*)
- fototelefon** *s. n.* sistem de transmisie a convorbirilor telefonice prin modularea unui fascicul de lumină sau de raze infraroșii. (după fr. *phototéléphonie*)
- fototelegraf** *s. n.* aparat folosit în fototelegrafie. (<fr. *phototélégraphe*)
- fototelegrafie** *s. f.* telefotografie. (<fr. *phototélégraphie*)
- fototelegramă** *s. f.* probă obținută la fototelegraf. (<fr. *phototélégramme*)
- fototensiometrú** *s. n.* aparat care înregistrează variațiile tensiunii arteriale pe cale fotografică. (<foto- + tensiometru)
- fototeodolit** *s. n.* aparat fotogrammetric format dintr-un teodolit și o cameră fotografică specială, pentru obținerea fotogramelor terestre. (<fr. *photothéodolite*)
- fototerapie** *s. f.* tratament medical bazat pe acțiunea radiațiilor luminoase. (<fr. *photothérapie*)
- fototermometrú** *s. n.* aparat pentru înregistrarea fotografică a temperaturii apelor la mari adâncimi. (<fr. *photothermomètre*)
- fototext** *s. n.* text explicativ la câteva instantanee fotografice. (<foto- + text)
- fototip** *s. n.* imagine obținută direct în camera obscură. (<fr. *phototype*)
- fototipie** *s. f.* procedeu de fotocolografie cu ajutorul a diverse cemluri, pe o placă de cupru; reproducerea obținută. (<fr. *phototypie*)
- fototopografie** *s. f.* ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu ridicarea în plan a unor suprafețe terestre restrânse. (<fr. *phototopographie*)
- fototranzistor** *s. n.* fotiododă combinată cu un tranzistor. (<fr., engl. *phototransistor*)
- fototraumatism** *s. n.* traumatism cauzat de lumină. (<fr. *phototraumatisme*)
- fototriangulație** *s. f.* triangulație efectuată cu ajutorul fotogramelor. (<fr. *phototriangulation*)
- fototróf**, -ă *adj.* (despre plante și unele organisme) care sintetizează substanțele organice cu ajutorul luminii solare. (<fr. *phototrophe*)
- fototrofie** *s. f. 1.* proprietate a organismelor fototrofe. **2.** dezvoltare mai viguroasă a unei părți din organul unei plante datorită unei luminozități mai puternice. (<fr. *phototrophie*)
- fototróp**, -ă *adj. 1.* fototrop. **2.** (despre organisme) care se orientează în direcția sursei de lumină. (<germ. *phototrop*)
- fototrópic**, -ă *adj.* referitor la fototropism; fototrop. (<fr. *phototropique*)
- fototropie** *s. f.* fototropism (1). (<fr. *phototropie*)
- fototropism** *s. n. 1.* schimbare a culorii unui compus cristalizat în contact cu lumina pe care o absoarbe; fototropie. **2.** heliotropism. (<fr. *phototropisme*, germ. *Phototropismus*)
- fotovoltáic**, -ă *adj. 1.* efect ~ = apariție a unei tensiuni electromotore la contactul unui redresor, când pe acest contact cade un fascicul de radiații. **2. pild** (sau *celulă*) ~ă = fotoelement. (<fr. *photovoltaïque*)
- fotoxerografic**, -ă *adj.* referitor la tehnica de reproducere a documentelor prin xerox. (<foto- + xerografic)
- fotxilografie** *s. f.* procedeu tipografic de copiere a negativului unei fotografii pe o placă de lemn. (<foto- + xilografie)

- fotózát** *s. n. (poligr.)* zat obținut prin fotoculegere. (<foto- + zat)
- fotozincografie** *s. f. (poligr.)* procedeu de reproducere a unei fotografii prin copiere pe o placă zincată. (<fr. *photozincographie*)
- fouetté** /fuéte/ *s. n. (coregr.)* rotație rapidă și continuă a corpului efectuată de un dansator sau o dansatoare pe poante, cu ajutorul elanului imprimat prin mișcarea brațelor ori a unui picior. (<fr. *fouetté*)
- foulard** /fulár/ *s. n. (text.)* mașină folosită pentru impregnarea țesăturilor cu soluții de apretare, de coloranți etc. (<fr. *foulard*)
- fourierism** /fu- / *s. n.* doctrină socialist-utopică franceză din prima jumătate a sec. XIX, care preconiza crearea societății prin propagarea pașnică a ideilor cu privire la noua formă de organizare a producției sociale; falansterianism. (<fr. *fourierisme*)
- fourierist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al fourierismului; falansterian. (<fr. *fourieriste*)
- fov**, -ă *I. adj. s. n.* (de) culoare galben-roșiatică. **II. adj. s. m. (pictor) aparținând fovismului. (<fr. *fove*)**
- fovéa** *s. f. I. (anat.)* gaură mică, depresiune. • depresiune a retinei, situată în centrul petei galbene, care constituie zona cea mai sensibilă. **2.** gropiță pe suprafața unor semințe, a unor organe ale plantelor. (<fr. *fovéa*)
- fovism** *s. n.* curent formalist în pictura franceză de la începutul sec. XX care reprezenta lumea concretă în culori violente, folosind tonuri pure și renunțând la perspectivă. (<fr. *fauvisme*)
- fovist**, -ă *adj. s. m. f.* (pictor adept) al fovismului. (<fr. *fauviste*)
- fox** *s. m.* foxterier. (<fr., engl. *fox*)
- fóxing** *s. n.* formă de degradare a documentelor de arhivă pe suport de hârtie din apariția unor pete punctiforme cu aspect ruginiu. (cf. engl. *fox*, vulpe)
- foxterier** *s. m.* câine de casă, puternic și iute, cu urechile scurte și cu picioarele drepte, bun vânzător de vulpi; fox. (<fr. *fox-terrier*)
- fóxtrot** *s. n.* dans de perechi, de origine americană, cu ritm sincopat și mișcare vioaie; melodia corespunzătoare. (<engl., fr. *fox-trot*)
- frac** *s. n.* haină bărbătească de ceremonie, scurtă în față până la talie, nîncheiată la piept și terminată la spate cu două cozi lungi și înguste. (<fr. *frac*)
- fractocúmulus** *s. m.* fragment de cumulus rupt de vânt, situat la joasă altitudine. (<fr. *fractocumulus*)
- fractonímibus** *s. m.* fâșie de nori negri pe fondul clar al unui nimbostratus la altitudine mică. (<fr. *fractonimbus*)
- fractostrátus** *s. m.* fâșie de nori dintr-un stratus rupt de vânt. (<fr. *fractostratus*)
- fractúr** *s. n. (poligr.)* literă germană cu caracter gotic. (<germ. *Fraktur*)
- fractură** *vb. tr., refl. a(-și)* produce o fractură. (<fr. *fracturer*)
- fractură** *s. f. I.* ruptură violentă a unui os sau cartilaj. • (fig.) ruptură, despărțire. **2.** casură. **3.** falie. (<fr. *fracture*, lat. *fractura*)
- fracție** *s. f.* număr care exprimă una sau mai multe părți dintr-un întreg. • raport între două expresii matematice. (<fr. *fraction*, lat. *fractio*)
- fracționá** *vb. tr. a* împărți un întreg; a diviza, a secționa. (<fr. *fractionner*)
- fracționál**, -ă *adj.* care tinde la dezbinare, la fracționarea (unui partid). (<fr. *fractionnel*)
- fracționár**, -ă *adj. (mat.)* care conține o fracție; de forma unei fracții. **o număr** ~ = număr format dintr-un întreg și o fracție. (<fr. *fractionnaire*)
- fracționáre** *s. f. I.* acțiunea de a fracționa. **2.** separare a unui amestec lichid sau gazos în fracțiuni bogate în anumiți componenți. **3.** procedeu de construcție a unei aeronave din (sub)ansambluri parțiale. (<fracționa)
- fracționát**, -ă *adj. divizat în fracțiuni. o (chim.) distilare ~ă = separare dintr-un amestec a lichidelor care au puncte de fierbere diferite, colectându-le separat după temperaturile lor de fierbere; **crystalizare** ~ă = separare a substanțelor dintr-un amestec, folosind dife-rența lor de solubilitate într-un dizolvant. (<fracționa)*
- fracționism** *s. n.* acțiune desfășurată de o fracțiune (2). (<fr. *fractionnisme*)
- fracționist**, -ă *adj. s. m. f.* (membru) al unei fracțiuni (2). (<fr. *fractionniste*)
- fracțiúne** *s. f. I.* parte dintr-un întreg; fragment. **2.** grupare politică organizată care se împotrivesc liniei generale a partidului sau se desolidarizează într-o problemă anumită. **o ~ parlamentară** = grup parlamentar compus din reprezentanți aceluiași partid. **3.** lichid obținut prin fracționarea unui amestec de substanțe. (<fr. *fraction*, lat. *fractio*)
- fragíl**, -ă *adj. I.* se poate sparge, sfărâma, rupe. **2.** gingaș, delicat, firav. (<fr. *fragile*, lat. *fragilis*)
- fragilitáre** *s. f.* însușirea de a fi fragil. (<fr. *fragilité*, lat. *fragilitas*)
- fragipán** *s. n.* orizont (3) lutos cu consistență (foarte) dură, în stare uscată, și casant, în stare umedă. (<fr. *fragipan*)
- fragment** *s. n. I.* parte (dintr-un tot). **2.** moment dintr-o operă literară, muzicală, dintr-o scriere. (<fr. *fragment*, lat. *fragmentum*)
- fragmentá** *vb. tr. a* împărți în fragmente; a fracționa, a segmenta. (<fr. *fragmenter*)
- fragmentár**, -ă *adj.* format din fragmente; incomplet. (<fr. *fragmentaire*)
- fragmentarism** *s. n.* caracter fragmentar. (<fragmentar + -ism)
- fragmentátie** *s. f.* fragmentare. (<fr. *fragmentation*)
- fragmentism** *s. n.* tendință literară dezvoltată în primii ani ai sec. XX, care prefera scurte fragmente de proză. (<it. *frammentismo*)
- fragránt**, -ă *adj.* cu miros plăcut, parfumat. (<fr. *fragrant*, lat. *fragrans*)
- fragrántă** *s. f.* miros plăcut. (<fr. *fragrance*, it. *franzanza*)
- fráht** *s. n. I.* document în care se înscriu mărfurile transportate pe calea ferată și taxele de transport; scrisoare de trăsură. **2.** taxă pentru un transport. (<germ. *Fracht*)
- frái** *adj. (fam.)* despre oameni) liber. (<germ. *frei*)
- fráier**, -ă *s. m. f., adj. (om)* prost, care nu știe să profite într-o anumită împrejurare. (<germ. *Freier*)
- framée** *s. f.* lance de luptă la franci. (<fr. *framée*)
- franc¹** *s. m.* unitate monetară a Franței, Elveției, țării Africii Centrale, Belgiei etc. • monedă divizionară în Maroc, a suta parte dintr-un dirham. (<fr. *franc*)
- franc²** *s. n.* portaltoi din sămânța soiurilor cultivate din aceeași specie cu altoiul. (<fr. *franc*)
- franc³**, -ă *adj. s. m.* (locuitor) dintr-o uniune de triburi germane, care trăiau în sec. III, pe cursul inferior al Rinului. • (s. f.) limbă germanică vorbită la început de franci, cuceritorii Galiei. (<fr. *franc*, *franke*)
- franc⁴**, -ă *adj.* sincer, loial, cinstit. (<fr. *franc*)
- francá** *vb. tr. I.* a plăti cu anticipație taxele de transport (frank un colet). **2.** a timbra o scrisoare. (<it. *francare*, germ. *frankieren*)
- francamente** *adv.* (în mod) sincer, cu franchețe. (<it. *francamente*)
- francatúră** *s. f.* francare a trimiterilor poștale. • mărcile și ștampilele aplicate pe o corespondență. (<germ. *Frankatur*)
- franceínă** *s. f.* colorant cu mare stabilitate la lumină, cu care se vopsește mătasea în diferite nuanțe de roșu. (<fr. *francéine*)
- francéz**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Franța. • (s. f.) limbă romanică vorbită de francezi. (<fr. *français*)
- franchéte** *s. f.* calitatea de a fi franc⁴; sinceritate. (<it. *franchezza*)
- franchism** *s. n.* doctrina și mișcarea politică fascistă impusă în Spania de Franco. (<fr. *franquisme*)
- franchist**, -ă *adj. s. m. f.* (partizan) al franchismului. (<fr. *frankiste*)
- franchizá** *s. f. I. (mat.)* parte exceptată dintr-un total, exprimată în procente. **2.** clauză cuprinsă în polița de asigurare în virtutea căreia asiguratorul este exonerat de obligația de a despăgubi pe asigurat. **3.** scutire de taxe vamale acordată pentru bunurile importate. (<engl., fr. *franchise*)
- franciscán**, -ă *I. s. m. f.* călugăr(ită) aparținând unui ordin catolic fondat de Francesco d'Assisi în 1209. **II. adj.** care aparține acestui ordin. (<fr. *franciscain*, it. *francescano*)

- franciscanism** *s. n.* 1. mișcare religioasă care îmbina predica pocăinței și a ascetismului sever cu aceea a simplității evanghelice, a blândeții și a dragostei pentru toate viețuitoarele firii, 2. caracter franciscan (al artei). (după it. *francescanesimo*)
- franciscă** *s. f.* toporișcă de război la franci și la alte popoare germanice. (<fr. *francisque*)
- francist**, -ă *s. m. f.* specialist în limba și literatura franceză. (<fr. *franciste*)
- francitate** *s. f.* ansamblul caracterelor proprii culturii franceze. (<fr. *francité*)
- franciū** *s. n.* element chimic radioactiv din grupa metalelor alcaline. (<fr. *francium*)
- franciză** *vb. tr.* a da caracter francez. (<fr. *franciser*)
- francmason** *s. m.* membru al francmasoneriei; mason. (<fr. *franc-maçon*)
- francmasonerie** *s. f.* asociație internațională secretă de persoane unite printr-un ideal de fraternitate și solidaritate și care practică unele ritualuri oculite, implicată în mișcări de schimbare a regimurilor politice din multe țări; masonerie. (<fr. *franc-maçonnerie*)
- francmasonic**, -ă *adj.* referitor la francmasonerie; masonic. (<fr. *franc-maçonnique*)
- FRANCO** - *elem.* „francez”. (<fr. *franco*-)
- FRANCO**² *adv.* *adj. inv.* indicație care arată că taxele de transport ale unei trimiteri poștale au fost plătite de expeditor. (<it. *franco*)
- francofil**, -ă *adj.* *s. m. f.* admirator a tot ceea ce este francez; filofrancez, galofil. (<fr. *francophile*)
- francofilie** *s. f.* prietenie față de Franța; galofilie. (<fr. *francophilie*)
- francofób**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care urăște tot ceea ce este francez; galofob. (<fr. *francophobe*)
- francofobie** *s. f.* ură față de francezi; galofobie. (<fr. *francophobie*)
- francofón**, -ă *adj.* *s. m. f.* (vorbitor) de limbă franceză. (<fr. *francophone*)
- francofonie** *s. f.* colectivitatea constituită de popoarele francofone. (<fr. *francophonie*)
- franco-provensală** *s. f.* entitate lingvistică între franceză și provensală, vorbită pe teritoriul fostului regat al burgunzilor. (<fr. *franco-provençale*)
- francțiror** *s. m.* soldat voluntar care nu făcea parte dintr-o armată regulată; partizan al mișcării de rezistență din Franța între 1940-1944. (<fr. *franc-tireur*)
- franglleză** *s. f.* ansamblu de neologisme de origine engleză introduse în limba franceză. (<fr. *franglais*)
- franș** *s. n. (pl.)* 1. fibre lăstate să atârne la marginea unei cuverturi, a unei perdele. 2. (*anat.*) formație filamentoasă la marginea unui organ. 3. (*geol.*) structură foarte ondulată, adesea sub formă de unghiuri ascuțite. (<fr. *frange*)
- frânjă** *s. f.* fiecare dintre dungile alternativ luminoase și întunecoase obținute pe un ecran prin fenomenul de interferență luminoasă. (<fr. *frange*)
- fránklin** *s. m.* unitate de măsură a sarcinii electrice, egală cu 0,333.10⁻⁹C. (<fr. *franklin*)
- franklinizare** *s. f.* aplicarea terapeutică a electricității statice. (după fr. *franklinisation*)
- franzuzism** *s. n.* neologism de origine franceză, neintegrat în limba de care a fost împrumutat. (<franzuz + -ism)
- frapă** *vb. tr.* 1. a sări în ochi, a izbi, a impresiona, a surprinde. 2. a răci băuturi alcoolice cu gheață. 3. (*tehn.*) a presa după sinterizare două piese metalice. (<fr. *frapper*)
- frapânt**, -ă *adj.* bătător la ochi, izbitor, șocant. (<fr. *frappant*)
- frapiēră** *s. f.* vas special, cu gheață, pentru răciră băuturilor. (<fr. *frappière*)
- frasnian** *s. n.* primul etaj al devonianului superior. (<fr. *frasnien*)
- frástic**, -ă *adj.* referitor la frază. (<fr. *phrastique*)
- fratern**, -ă *adj.* frățesc; fraternal. (<lat. *fraternus*)
- fraternál**, -ă I. *adj.* fraternal. II. *s. m. pl.* gemeni. (<germ. *fraternal*)
- fraternitate** *s. f.* legătură strânsă, frățească între persoane, colectivități, popoare etc. (<fr. *fraternité*, lat. *fraternitas*)
- fraterniză** *vb. intr.* a se înfrăți, a face cauză comună cu cineva. (<fr. *fraterniser*)
- FRATRI-FRATRO-** *elem.* „frate”. (<fr. *fratri-*, *fratro-*, cf. lat. *frater*, -trīs)
- fratrhát** *s. n.* formă de viață socială în dezvoltarea comunei primitive în care legătura esențială între membrii societății era determinată de gradul de fraternitate naturală sau prin adopțiune și alianță. (<fratri- + (*patrivarhat*)
- fratricid**, -ă I. *s. n.*ucidere de frate sau de soră. II. *s. m.* cel care săvârșește un fratricid (I). III. *adj.* (despre războaie) care se desfășoară între membrii aceleiași națiuni. (<fr. *fratricide*, lat. *fratricida*)
- fratrie** *s. f.* 1. subdiviziune a triburilor grecești antice (*atice*). • grup de mai multe ginți înrudite între ele prin legături de sânge. 2. grupare mare de plante apropiate genetic. (<fr. *phratric*, gr. *phratría*)
- FRATRO-** v. *fratri-*.
- fratrocrație** *s. f.* conducere a unui grup social de tipul fratricid (I) de către membrii aceleiași spițe de neam. (<fratro- + -crație)
- fraudă** *vb. tr.* a comite o fraudă; a defrauda. (<fr. *frauder*, lat. *fraudare*)
- frăudă** *s. f.* act de rea-credință cu scop de profit, prin provocarea unei pagube; hoție. • sumă sustrasă. (<fr. *fraude*, lat. *fraus*, -dis)
- fraudulós**, -oasă *ad. j.* (despre acțiuni) bazat pe o fraudă. (<fr. *frauduleux*, lat. *fraudulosus*)
- fráză** *vb. tr.* 1. a scoate în evidență ritmul frazei muzicale la executarea unei bucăți. 2. (*ir.*) a vorbi, a scrie afectat. (<fr. *phraser*)
- fráză** *s. f.* 1. unitate sintactică din două sau mai multe propoziții în raport de coordonare sau subordonare. 2. (*muz.*) unitate a discursului melodic delimitată de două cadențe. (<fr. *phrase*)
- FRAZEO-**, -fráză, -frázie *elem.* „exprimare, vorbire, limbaj”. (<fr. *phraséo-*, -*phrase*, -*phrasie*, cf. gr. *phrasis*, -seos)
- frazéológ**, -ă *s. m. f.* cel care se exprimă în fraze meșteșugite, dar lipsite de conținut. (<fr. *phraséologue*)
- frazéologic**, -ă *adj.* referitor la frazeologie. (<fr. *phraséologique*)
- frazéologie** *s. f.* 1. fel, manieră de a construi frazele, proprie unei limbi sau unui scriitor. 2. (*fig.*) vorbărie goală; pălăvrăgeală. 3. disciplină care studiază unitățile frazeologice opuse îmbinării libere de cuvinte. (<fr. *phraséologie*)
- frazéologism** *s. n.* unitate frazeologică, îmbinare de cuvinte cu caracter constant, creată în interiorul unei limbi. (<rus. *frazéologizm*)
- frázie** v. *frazeo-*.
- frazifón** *s. n.* problemă enigmatică constând din găsirea unor cuvinte cu un anumit număr de litere corespunzătoare definițiilor și alcătuirea unei fraze prin alipirea cuvintelor găsite. (<fráză + -fón)
- frână** *vb. tr.* a opri, a încetini mersul unui vehicul cu ajutorul frânei. • (*fig.*) a ține în loc, a încetini. (după fr. *freiner*)
- frână** *s. f.* dispozitiv adaptat la un vehicul pentru a-i micșora sau opri viteza. • (*fig.*) ceea ce oprește, încetinește o acțiune, un proces etc. (după fr. *frein*)
- FREAT(O)-** *elem.* „puț, izvor, apă, subterană”. (<fr. *phréatol-*, cf. gr. *phreas*, -atos)
- fréatic**, -ă *adj.* apă ~ă = pânză de apă subterană din apa de infiltrație, din care se alimentează izvoarele și fântânile. (<fr. *phréatique*)
- freatobiologie** *s. f.* știință care studiază organismele din apele freatice. (<fr. *phréatobiologie*)
- freatofil**, -ă *adj.* (despre plante) 1. care crește în bazinele de apă. 2. care are nevoie de apă subterană foarte aproape de suprafață. (<fr. *phréatophile*)
- freatofite** *s. f. pl.* plante din regiunile secetoase, cu rădăcini lungi, care ajung până la pânza de apă freatică. (<fr. *phréatophytes*)
- frévent**, -ă *adj.* care se întâmplă des, la intervale scurte; obișnuit, curent. (<lat. *frequens*, fr. *fréquent*)

- frecventă** *vb. tr.* a merge cu regularitate, sistematic (la cursuri, la spectacole). • a vizita deseori pe cineva. (<lat. *frequentare*, fr. *fréquenter*)
- frecventabil**, -ă *adj.* care poate fi frecventat. (<fr. *fréquentable*)
- frecventativ**, -ă *adj.* (despre verbe) care arată o repetare a unei acțiuni. (<lat. *frequentativus*, fr. *fréquentatif*)
- frecvență** *s. f.* 1. repetare deasă și regulată a unei mișcări, acțiuni etc. • participare a studenților, a elevilor la cursuri. 2. număr al repetărilor unui fenomen periodic în unitatea de timp. • mărime egală cu numărul de vibrații pe secundă ale unei mișcări vibratorii. (<lat. *frequentia*, fr. *fréquence*)
- frecvențmetru** *s. n.* instrument pentru măsurarea frecvenței (2). (<fr. *fréquence-mètre*)
- fredonă** *vb. tr.* a cânta încet (fără cuvinte); a îngâna o melodie. (<fr. *fredonner*)
- free-jazz** /fri-géz/ *s. n.* stil de jazz, caracterizat prin libertatea totală de improvizatie. (<engl. *free-jazz*)
- free-lance** /fri-léns/ *s. n.* muzician liber-profesionist, neîncadrat prin contract în vreo formație. (<engl. *free-lance*)
- free-shop** /fri-șop/ *s. n.* butic care beneficiază de scutirea taxelor asupra produselor pe care le comercializează. (<engl. *free-shop*)
- freezer** /fri-zăr/ *s. n.* frigider electric; frigider. • mașină de preparat înghețată. • congelator. (<amer. *freezer*)
- fragă** *s. f.* 1. veche navă de război cu vele, rapidă, cu trei catarge și artilerie puternică, de recunoaștere, de pază și de legătură între navele mari. • navă militară modernă de tonaj mic, manevrieră și rapidă. 2. pasăre palmipedă din mările tropicale, cu coadă și aripi foarte lungi. (<fr. *frégate*, it. *fregata*)
- fremismént** *s. n.* (med.) senzație palpatorie cu caracter vibrator; agitație, tremurătură. (<fr. *frémissement*)
- FREN(O)-, -frenie** *elem. 1.* „membrană, diafragmă”. 2. „minte, inteligență, spirit”. (<fr. *phrén/o/-, -phrénie*, cf. gr. *phren*)
- frenaj** *s. n.* 1. frenajie. 2. (tehn.) frânare. • sistem de frâne. (<fr. *frenage*)
- frenalgie** *s. f.* dispoziție dureroasă și depresivă, în melancolie. (<fr. *phrénalgie*)
- frenăție** *s. f.* (livr.) înfrânare. (<lat. *frenatio*)
- french-cancán** /frensi-/ *s. n.* cancan². (<fr. *french cancan*)
- frenetic**, -ă *adj.* cuprins de frenezie. • (și *adv.*) violent; pasionat. (<fr. *frénétique*)
- frenezie** *s. f.* stare de excitare, de pasiune nestăpănită, violentă. *o cu ~* = frenetic, pasionat. (<fr. *frénésie*)
- frénic**, -ă *adj.* referitor la diafragmă. *o nerv ~* (și *s. m.*) = nerv motor al diafragmei. (<fr. *phrénique*)
- frenicotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a nervului frenic. (<fr. *phrénicotomie*)
- frenie** *v. fren(o)-*.
- frenită** *s. f.* inflamație a diafragmei. (<fr. *phrénite*)
- frenocardie** *s. f.* nevroză a inimii caracterizată prin stenocardie, tulburări respiratorii și palpații. (<fr. *phrénocardie*)
- frenocardiospasm** *s. n.* spasm al diafragmei și al cardiei. (<fr. *phrénocardiospasmie*)
- frenolog** *s. m.* adept al frenologiei. (<germ. *Phrenologe*)
- frenologie** *s. f.* teorie neștiințifică potrivit căreia caracterul și facultățile psihice și intelectuale ale omului pot fi recunoscute după conformația craniului. (<fr. *phrénologie*)
- frenopatie** *s. f.* formă de alienație mintală. (<fr. *phrénopathie*)
- frenotomie** *s. f.* secționare operatorie a diafragmei. (<fr. *phrénotomie*)
- freón** *s. m.* compus organic al fluorului, agent frigorifer, precum și la prepararea aerosolilor cosmetici. (<fr. *fréon*)
- fréscă** *s. f.* 1. tehnică de a picta cu culori dizolvate în apă de var pe o tencuială încă umedă. • pictură monumental-decorativă de dimensiuni mari, executată în această tehnică. 2. (fig.) operă literară de evocare plastică, sugestivă, a oamenilor și a moravurilor unei epoci. (<fr. *fréscue*)
- freschist** *s. m.* pictor de fresce. (<fr. *fresquiste*)
- fréscó** *s. n.* țesătură din fire subțiri de lână, din haine de vară. (<it. *fresco*)
- fréș** *adj. inv.* care exprimă proșpețime, sănătate, tinerețe; vioi. (<fr. *fraîche*)
- fretă** *vb. tr.* 1. a asambla două piese, două tuburi metalice coaxiale cu ajutorul unei frete. 2. a arma o piesă de beton supusă la compresiune prin sudarea unor frete pe barele armăturii longitudinale. (<fr. *fretter*)
- fretáj** *s. n.* ansamblu constituit din două sau mai multe tuburi coaxiale montate forțat unul în altul. (<fr. *fretage*)
- frétá** *s. f.* 1. tub, inel metalic la exteriorul unei piese tubulare pentru a-i mări rezistența la presiuni interioare. 2. fir metalic înfășurat forțat pe o piesă tubulară sau pe un ansamblu de piese pentru a le mări rezistența la solicitări din interior sau la forțe centrifuge. 3. piesă inelară din oțel care înconjură barele armăturii longitudinale ale unei piese de beton armat. 4. (arhit.) mulură dispusă în linia frânte pe o mulură plată. (<fr. *frette*)
- frettándo** *adv.* (muz.) grăbind, accelerând. (<it. *fretando*)
- freudián**, -ă /froi-/ *adj.* referitor la freudism. (<fr. *freudien*)
- freudism** *s. n.* psihanaliză. (<fr. *freudisme*)
- freudist** *s. m.* adept al freudismului. (<Freud, n. pr. + -ist)
- fréz** *adj. inv.* *s. n.* (de) culoarea fragilor, roșiatic. (<fr. *fraise*, fragă)
- frézá** *vb. tr.* a prelucra un material cu ajutorul frezei. (<fr. *fraiser*)
- frézát** *s. n.* frezare. (<fr. *freza*)
- frézá¹** *s. f.* 1. unealtă pentru prelucrarea metalelor, a lemnului, pentru diverse tăieturi, roți dinate etc., din unul sau mai multe tășuri dispuse simetric în jurul unui ax. 2. mașină de frezat. 3. mașină agricolă pentru scormonit și amestecat pământul, precum și pentru distrugerea buruienilor. (<fr. *fraise*)
- frézá²** *s. f.* guler cu mai multe pliuri care se purta în sec. XVI. (<fr. *fraise*)
- frézá³** *s. f.* pieptănătură bărbătească; frizură. (<fr. *friza*)
- frézie** *s. f.* plantă floricolă de seră, originară din Africa de Nord, cu frunze liniare ce se îmbracă una pe alta și cu inflorescențe în formă de cime. (<lat. *freesia*, germ. *Freesia*)
- frezmașină** *s. f.* mașină la care se adaptează freza¹ (1) și care o pune în mișcare. (<germ. *Fräsmaschine*)
- frézór**, -oáre *s. m. f.* muncitor care lucrează la o freză¹ (1). (<fr. *fraiseur*)
- friábil**, -ă *adj.* (despre materiale) sfărâmițos; casant. (<fr. *friable*, lat. *friabilis*)
- friabilitáte** *s. f.* proprietatea de a fi friabil. (<fr. *friabilité*)
- fricandó** *s. n.* fel de mâncare preparat din bucăți de carne împănată cu slănină și fiartă înăbușit. (<fr. *fri-candeau*)
- fricasé** *s. n.* carne tăiată bucăți și prăjită în sos; tocană. (<fr. *fricassée*)
- fricativ**, -ă *adj.* *s. f.* constrictiv. (<fr. *fricatif*)
- fricționá** *vb. tr.* a face o fricțiune. (<fr. *frictionner*)
- fricțiúne** *s. f.* 1. (fiz.) interacțiune între două corpuri aflate în contact; frecare. 2. masaj constând din ungerea și frecarea corpului cu un lichid. 3. (fig., pl.) divergențe de opinii, neînțelegeri, certuri. (<fr. *friction*, lat. *frictio*)
- FRIGAN(O)-** *elem.* „mărăcini”, „lemn uscat”. (<fr. *phrygan/o/-*, cf. gr. *phryganon*)
- frigána** *s. f.* formațiune xerofitică de arbori pitici, spinoși, pe solurile erodate din regiunile mediteraneene. (<fr., lat. *phrygana*)
- frigánă** *s. f.* insectă nevropteră a cărei larvă, acvatică, construiește în jurul ei o teacă din vegetale, nisip și cochilii. (<fr. *phrygane*)
- frigían**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Frigia. • (*s. f.*) limbă indo-europeană veche, înrudită cu traca, cunoscută din inscripțiile cu caractere grecești. *o bonetă -ă* = bonetă cu vârful ascuțit întors spre față, purtată în antichitate de sclavii eliberați și adoptată în timpul Revoluției Franceze din 1789 ca simbol al libertății. (<fr. *phrygien*)
- frigic**, -ă *adj.* (muz.) *mod ~* = mod melodic a cărui

fugpapier /-papier/ *s. n.* hârtie gumată folosită la înădărea fumurilor. (< germ. *Fugpapier*)

führer /fūrär/ nume dat în Germania lui Hitler; conducător. (< germ. *Führer*)

ful *s. n.* figură la pocher, formată dintr-un brețan și o pereche. (< fr., engl. *full*)

fulă *vb. intr.* (despre roți) a se roti neregulat, având o mișcare pendulară. (< fr. *fouler*)

fulăr *s. n.* 1. țesătură ușoară de mătase. 2. fâșie de lână, mătase etc. care se poartă în jurul gâtului. (< fr. *foulard*)

fulardă *vb. tr.* (text) a îmbiba țesăturile cu soluții sau cu dispersii de coloranți și mase de apret. (< fr. *foularder*)

fuléu *s. n.* 1. alergare în pas mare. 2. distanță parcursă de un cal din momentul când se desprinde de pământ și până îl atinge din nou. • lungimea pasului la patrupede. (< fr. *fulée*)

fulgarin *s. n.* manta, pardesiu de ploaie; impermeabil. (n. com.)

fulgură *vb. intr.* (livr.) a fulgera. (< fr. *fulgurer*, lat. *fulgurare*)

fulgurant, -ă *adj.* 1. înconjurat de fulgere. • care răspândește o lumină vie și de scurtă durată. 2. care se produce foarte rapid; fulgerător, prompt. 3. (fig.) care impresionează puternic spiritul, imaginația; scânteietor, pătrunzător. (< fr. *fulgurant*, lat. *fulgurans*)

fulgurație *s. f.* 1. fulgere fără tunet în regiunile înalte ale atmosferei. 2. scânteie electrică de înaltă frecvență pentru cauterizări. 3. (fig.) emanație bruscă. (< fr. *fulguration*, lat. *fulguratio*)

fulgurat *s. f.* (geol.) formație tubulară formată dintr-o masă sticloasă prin acțiunea de topire a rocii pe care a căzut un trăsnet. (< fr. *fulgurite*)

fuliginos, -oasă *adj.* ca funinginea; fumuriu. (< fr. *fuligineux*)

füling *s. n.* strat de organisme acvatice pe pietre, pe stâlpii de beton, de lemn sau de metal ai podurilor, pe coca navelor etc. (< engl. *fulling*)

full-time /ful-taim/ *s. n.* cu normă întreagă. (< engl. *full-time*)

FULMI-elem., „care se aprinde, explodează”. (< lat. *fulmen*, fulger, lumină)

fulmicoton *s. n.* exploziv puternic obținut prin acțiunea acidului azotic asupra celulozei; nitroceluloză. (< fr. *fulmicoton*)

fulmină *vb. I. intr.* (fig.) a profera amenințări. II. *tr.* a vorbi vehement. (< fr. *fulminer*)

fulminant, -ă *adj.* 1. care produce explozie; exploziv. 2. (fig.) violent, amenințător. (< fr. *fulminant*)

fulminat *s. m.* sare a acidului fulminic. o ~ de mercur = sare de mercur a acidului fulminic, pulbere toxică. (< fr. *fulminate*)

fulminatție *s. f.* detonare a unei substanțe explozive. (< fr. *fulmination*, lat. *fulminatio*)

fulminic *adj.* acid ~ = izomer al acidului cianic, care, cu metalele, formează fulminați. (< fr. *fulminique*)

fumă *vb. intr.* a aspira, a trage (în piept) fumul de tutun. (< fr. *fumer*)

fumagină *s. f.* boală criptogamică a unor arbori de pădure, a viței de vie și a unor pomi fructiferi, care se manifestă prin apariția unor pete negre, prăfoase pe frunze. (< fr. *fumagine*)

fumăj *s. n.* tehnică în pictura suprarealistă prin trecerea unei plăci peste unele porțiuni ale tabloului. (< fr. *fumage*)

fumarază *s. f.* enzimă care catalizează fixarea (eliberarea) apei de acidul fumaric și trecerea lui în acid malic. (< fr. *fumarase*)

fumariacee *s. f. pl.* familie de plante dialipetale: fumărița, cerceii-doamnei etc. (< fr. *fumariacées*)

fumăric *adj.* acid ~ = acid organic nesaturat, produs intermediar în metabolismul glucidelor și al acizilor grași. (< fr. *fumarique*)

fumarolă *s. f.* produs gazos emis prin craterele și crăpăturile vulcanilor, degajat de lavă în perioada activă. (< it. *fumaruolo*, fr. *fumerolle*)

FUMI-elem. „fum”, „ceață”. (< fr. *fumi*-, cf. lat. *fumus*)

fumigant, -ă *s. m. adj.* (substanță) utilizată pentru fumigații. (< fr. *fumigant*)

fumigație *s. f.* afumare cu mirodenii pentru distrugerea bacteriilor, a insectelor etc., sau pentru parfumarea aerului. (< fr. *fumigation*, lat. *fumigatio*)

fumigen, -ă *adj.* care produce fum sau ceață artificială. o **luminare** ~ă = tub care conține o substanță fumigenă, folosită la camuflarea obiectivelor militare. (< fr. *fumigène*)

fumist, -ă *adj.* (om) neserios, mistificator; șarlatan. (< it. *fumista*)

fumisterie *s. f.* șarlatanerie. (< it. *fumisteria*, fr. *fumisterie*)

fumiviv, -ă *adj.* care absorbe fumul. II. *s. n.* dispozitiv la unele focare de cazan pentru îmbunătățirea arderii. (< fr. *fumivore*)

fumiză *vb. tr.* a lansa o perdea de fum sau ceață artificială pentru mascarea obiectivelor, a unei acțiuni de luptă etc. (după fr. *fumiger*)

fumoară *s. n.* încăpere pe lângă sălile de spectacol, în care se poate fuma. (< fr. *fumoir*)

funambul *s. m.* dansator pe sârmă. (< fr. *funambule*)

funambulăsc, -ă *adj.* echilibristic, acrobatic. • bizar, excentric, extravagan. (< fr. *funambulesque*)

funciar, -ă *adj.* 1. referitor la terenuri, la averi imobiliare. o **carte** ~ă = registru oficial în care se înregistrează proprietățile de pământ individual; **impozit** ~ = impozit plătit pentru un teren propriu. 2. (fig.) care aparține naturii, structurii intime a cuiva, care formează fondul; de bază. (< fr. *foncier*)

funciarmente *adv.* cu desăvârșire, cu totul, absolut; esențialmente. (< it. *funciarmente*)

fünctor *s. m.* (log.) conector interpropozitional care joacă rolul de operator logic; orice cuvânt cu funcție sintactică. (< fr. *foncteur*)

funcție/funcțiune *s. f.* 1. activitate prestată de cineva pentru a se achita de obligațiile impuse de serviciu; însărcinare, sarcină; slujbă. 2. rol sintactic pe care îl îndeplinește un cuvânt în propoziție. • (log.) operație care prin aplicare asupra unui argument îi conferă acestuia o valoare corespondențioasă. 3. activitate proprie unui organ, unei ființe animale sau vegetale. 4. totalitatea proprietăților chimice ale unui compus, determinate de o anumită grupă de atomi din moleculă. 5. (mat.) mărime variabilă care depinde de una sau de mai multe mărimi variabile. 6. a fi în ~ de... = a depinde de... 7. (inform.) subprogram-care calculează și întoarce subprogramului apelant o singură valoare. (< fr. *fonction*, lat. *functio*)

funcționă *vb. intr.* a-și exercita funcția, rolul; a fi în stare de activitate. (< fr. *fonctionner*)

funcțional, -ă *I. adj.* 1. util, practic. • care îndeplinește condițiile pentru a fi folosit. 2. referitor la funcțiile organice sau psihice. o **maladie** ~ă = boală care afectează funcționarea unui organ. 3. referitor la o funcție matematică sau chimică. o (mat.) **analiză** ~ă = ramură a matematicii care studiază diferitele clase de funcții. 4. **cuvânt** ~ = cuvânt care indică o relație gramaticală (prepoziție, conjuncție etc.). 5. **lingvistică** ~ă = studiu al elementelor lingvistice din punctul de vedere al funcției lor în structura unei limbi. II. *s. f.* (mat.) funcție definită de o mulțime de funcții având valori reale. (< fr. *fonctionnel*)

funcționalism *s. n.* 1. curent de gândire care studiază faptele sociale și de cultură în totalitatea lor și în interrelațiile acestora, urmărindu-se aspectele funcționale în întreaga lor complexitate. 2. direcție de cercetare în științele exacte, ca și în cele umaniste, care consideră obiectul lor de studiu în calitatea lui de sistem, ale cărui elemente alcătuitorie se condiționează reciproc. • (lingv.) teorie care acordă funcțiilor o importanță deosebită pentru descrierea limbilor. 3. direcție în arhitectura contemporană care cere ca forma unui material de construcție să fie determinat de destinația acestuia. (< fr. *fonctionnalisme*)

funcționalist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al funcționalismului. (< fr. *fonctionnaliste*)

funcționalitate *s. f.* însușirea de a fi funcțional. (< fr. *fonctionnalité*)

funcționară, -ă *s. m. f.* cel care deține o funcție administrativă într-o întreprindere sau instituție. (< fr. *fonctionnaire*)

funcționarism *s. n.* tendință birocratică de a considera problemele din punct de vedere individual și nu general. (< fr. *fonctionnarisme*)

- urma exploziei în pământ a unei asemenea încărcături. (după fr. *fourneau*)
- furnalîst** *s. m.* muncitor care lucrează la furnal (1). (<fr. *journaliste*)
- furnîr** *s. n.* placă subțire de lemn de esență superioară, pentru mobilă. (<germ. *Furnier*)
- furnirui** *vb. tr.* a acoperi o piesă de lemn cu fumir. (<germ. *furnieren*)
- furnitură** *s. f. (pl.)* 1. marfă, obiecte furnizate. • obiecte mărunte de birou, rechizite. 2. material accesoriu folosit în croitorie (ață, căpșușeală, nasturi etc.). (<fr. *fourniture*)
- furniză** *vb. tr.* 1. a procura prin vânzare (mărfuri), a aproviziona; a livra. 2. a oferi o informație, o știre etc. (după fr. *fournir*)
- furnizor, -oare** *s. m. f.* unitate, persoană care furnizează ceva. (<fr. *fournisseur*)
- furoare** *s. f.* 1. mânie, delir furios, furie. 2. pasiune violentă; încântare. o (*fam.*) a face ~ori = a provoca admirație (prin aspectul exterior). (<fr. *fureur*, lat. *furor*)
- furor** *s. n.* stare paroxistică reprezentând gradul cel mai înalt de iritabilitate. (<lat. *furor*)
- furou** *s. n.* 1. cămașă de zi femeiască, combinezon. 2. teacă cutanată care acoperă penisul la unele animale (cal, căine etc.). (<fr. *fourreau*)
- furséc** *s. n. (pl.)* prăjituri mici, din aluaturi diferite și tăiate în diverse forme. (<fr. *foursec*)
- fursătă** *s. f.* (la jocul de cărți) carte a unui adversar între două cărți, una imediat inferioară și alta imediat superioară aceleia pe care o joacă acesta. (<fr. *fourchette*)
- furtiv, -ă** *adj.* pe furiș, în ascuns, discret. (<lat. *furtivus*, fr. *furtif*)
- furuncul** *s. n.* inflamație purulentă locală a pielii; buboi. (<lat. *furunculus*, după fr. *furoncile*)
- furunculós, -oasă** *adj.* cu furuncule. (<fr. *furunculoux*)
- furunculóză** *s. f.* stare de boală manifestată prin apariția mai multor furuncule. (<fr. *furunculose*)
- furúră** *s. f.* 1. placă de lemn sau de metal destinată umplerii golurilor dintre elementele de construcție. 2. blană din mai multe pieci, drept căpșușeală la paltoane. (<fr. *fourure*)
- fus** *s. m.* porțiune din suprafața unei sfere cuprinsă între două cercuri mari, care au un diametru comun. o ~ orar = fiecare dintre cele 24 de porțiuni în care este împărțită suprafața Pământului prin meridiane; (*biol.*) ~ nuclear = formație din filamente întinse între cei doi poli ai celulei, care apare în profaza diviziunii celulare. (<lat. *fusus*, după fr. *fuseau*)
- fusaiólă** *s. f.* disc mic din lut ars sau piatră care se fixează la partea de jos a fuselor primitive pentru a le regla învîrtirea. (<it. *fusaiolo*)
- fusarólă** *s. f. (arhit.)* element decorativ în relief, alcătuit dintr-un șir de boabe alungite. (<fr. *fusarolle*)
- fusél** *s. n.* vârtelniță. (<it. *fusella*)
- fusifórm, -ă** *adj.* în formă de fus. (<fr. *fusiforme*)
- fusilă** *vb. tr. (rar)* a împușca. (<fr. *fusiler*)
- fustigăție** *s. f.* 1. bătaie cu vergile; flagelare. 2. (*fig.*) corecție, pedeapsă; critică aspră. (<fr. *fustigation*, lat. *fustigatio*)
- fusulînă** *s. f.* gen fosil de foraminifere neperforate, cu țesutul fusiform sau aproape cilindric. (<fr. *fusuline*)
- futil, -ă** *adj.* lipsit de importanță; inutil; neserios; frivol. (<fr. *futile*, lat. *futilis*)
- futilitate** *s. f.* inutilitate; neseriozitate, frivolitate. (<fr. *futilité*, lat. *futilitas*)
- futurism** *s. n.* curent literar-artistic de la începutul sec. XX, care proclamă un spirit de frondă, o negație totală a valorilor tradiționale și o orientare spre irațional, spre cultul mașinismului, al ritmului trepidant al vieții moderne. (<fr. *futurisme*, it. *futurismo*)
- futurist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al futurismului. (<fr. *futuriste*, it. *futurista*)
- FUTURO-** *elem.* „viitor”, „previziune”. (<fr. *futuro-*, cf. lat. *futurus*)
- fuurolog, -ă** *s. m. f.* viitorolog. (<fr. *fuurologie*)
- fuurologie** *s. f.* viitorologie. (<fr. *fuurologie*)
- fux** *s. n.* scoatere a buștenilor dintr-un blocaj cu ajutorul țapinei și aducerea lor pe apă. (<germ. *Fuchs*)
- fuzánt, -ă** *adj.* (despre proiectile, bombe) care explodează în aer; (despre focoaase) care provoacă o astfel de explozie. (<fr. *fusant*)
- fuzarióză** *s. f.* boală a plantelor provocată de unele ciuperci, manifestată prin apariția unei păse dese, de culoare alb-roz, pe organele atacate, care putrezesc. (<fr. *fusariose*)
- fuzée** *s. f.* corp aerodinamic, care poate înainta în atmosferă datorită forței de reacție a gazelor arse evacuate printr-un efuzor. (<fr. *fusée*)
- fuzél** *s. m.* amestec de alcoolii superiori, rezultat la fermentația alcoolică a proteinelor din cereale și din fructe, sub acțiunea drojdiei de bere, dizolvant la fabricarea substanțelor aromatice și a parfumurilor. (<fr., engl. *fusel*)
- fuzeláj** *s. n.* corpul unui avion sau al unui planor. (<fr. *fuselage*)
- fuzén I.** *s. m.* arbust cu frunze lucitoare, originar din Japonia. **II.** *s. n.* component al cărbunilor de pământ sub formă de lentile, reprezentând fragmente de substanță vegetală; desen făcut cu acest cărbune; fuzit. (<fr. *fusain*)
- fuzetă** *s. f.* piesă de legătură între roata directoare și osia din față a unui autovehicul. (<fr. *fusette*)
- fuzibil, -ă I** *adj.* (despre metale) care se poate topi ușor. **II.** *s. m.* element al unei siguranțe electrice, în formă de fir sau de lamelă, care se topește atunci când este parcurs de un curent mai mare decât cel pentru care a fost dimensionat. (<fr. *fusible*)
- fuzibilitate** *s. f.* proprietate a unui metal de a fi fuzibil. (<fr. *fusibilité*)
- FUZIO-** *elem.* „fuziune, topire”. (<fr. *fusio-*, cf. lat. *fusio*, revărsare)
- fuziométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea temperaturii de fuziune. (<fr. *fusiomètre*)
- fuzionă** *vb. intr.* a realiza o fuziune; a se contopi. (<fr. *fusionner*)
- fuzionist, -ă** *s. m. f.* adept al unei fuzionări. (<fr. *fusionniste*)
- fuzit** *s. n.* fuzen (II). (<germ. *Fusit*)
- fuziúne** *s. f.* 1. unire într-o singură unitate a mai multor partide, organizații, grupări, state etc. 2. reacție nucleară de contopire a două nuclee ușoare pentru a forma un nucleu mai greu. • îmbinare, reunire între mai multe elemente. • (*biol.*) unire a gameților etc. 3. (*chim.*) topire. (<fr. *fusion*, lat. *fusio*)
- fuzz** /faz/ *s. n.* efect obținut la chitara electrică cu ajutorul pedalei, prin distorsiune electronică. (<engl. *fuzz*)

G

gabără *s. f.* 1. ambarcație mare de lemn cu vele, folosită în trecut, pentru transportul mărfurilor. 2. navă cu fundul plat, la transportul pietrei de construcții. (<fr. *gabare*, it. *gabarra*)

gabardină *s. f.* stofă de lână cu pronunțate nervuri oblice în țesătură, pe ambele fețe. (<fr. *gabardine*, germ. *Gabardine*)

gabarit *s. n.* 1. contur poligonal care limitează dimensiunile maxime admisibile ale unui profil. • greutate care depășește limita maximă admisă sau pe cea normală. 0 ~ *de încărcare* = instalație specială care marchează limitele permise pentru încărcătura vagoanelor de marfă deschise. 2. model după care se fuzionează unele piese în construcțiile de nave sau de piese de artilerie. 3. (*fam.*) dimensiune, statură. (<fr. *gabarit*)

gabellă *s. f.* impozit asupra sării, care se percepea în Franța. (<fr. *gabelle*)

gabie *s. f.* platformă cu balustradă la capătul de sus al catargului unei nave pentru a permite observarea orizontului. (<it. *gabbia*, fr. *gabie*)

gabier I. *s. m.* marinar care face serviciul pe gabie. II. *s. n.* velă trapezoidală sau pătrată, a doua, începând de la punte. (<it. *gabbiera*, fr. *gabier*)

gabión *s. n.* coș de nuiele sau din plasă de sârmă umplut cu pietriș ori, bolovani de râu, la consolidarea unor talazuri, maluri ale cursurilor de apă, diguri etc. (<fr. *gabion*, it. *gabbione*)

gablonz /-blon/ *s. n.* obiect de podoaabă din metale ieftine, fără valoare. (<*Gablonz* denumire germ. a localității Jablonec /Cheia/)

găblu *s. n.* fronton triunghiular ascuțit care încunează un portal (în arhitectura gotică). (<fr. *gable*)

gabró/gabróu *s. n.* rocă magmatică intruzivă cu structură holocristalină, din feldspați plagioclazi, piroxeni, amfiboli, olivină și biotit, folosit în construcții și în pavaje. (<fr., it. *gabbro*, germ. *Gabbro*)

gadgét *s. n.* denumire generică pentru obiecte mici, mecanisme cu largi întrebunătări în gospodărie și în viața de toate zilele; (*p. ext.*) orice măruniș ingenios de folos practic. (<engl., fr. *gadgets*)

gadide *s. n. pl.* familie de pești marini și de râu: morunul. (<fr. *gadidés*)

gadiforme *s. n. pl.* ordin de pești: gadidele și familiile înrudite. (<fr. *gadiformes*)

gadolinu *s. n.* element din grupa lantanidelor. (<fr. *gadolinium*)

goélic, -ă *adj.* referitor la gali. • (*s. n.*) dialect celtic din Irlanda și Scoția. (<engl. *gaelic*, fr. *gaelique*)

gafá *vb. intr.* a face o gafă². (<fr. *gaffer*)

gáfă¹ *s. f.* 1. piesă metalică cu două gheare în formă de furcă, pentru blocarea unui lanț în mișcare. 2. cârlig metalic fixat de o prăjină, la acostarea unei ambarcații. (<fr. *gaffe*)

gáfă² *s. f.* gest, vorbă, atitudine nesocotită, dar neintenționată, care poate jigni. (<fr. *gaffe*)

gafeur /-fôr/ *s. m.* cel care face gafe². (<fr. *gaffeur*)

gag *s. n.* 1. efect comic în teatru și în cinematograful, din evenimente, atitudini, situații contrastante, care creează surprize. 2. (*fam.*) glumă, vorbă de haz. (<fr., engl. *gag*)

gagarinit *s. n.* mineral conținând elemente din familia pământurilor rare (ceriu, erbiu, lantan, europiu). (<rus. *gagarinit*)

gagát *s. n.* jais. (<germ. *Gagat*)

gagist, -ă *s. m. f.* 1. actor angajat temporar; muzicant civil într-o fanfară militară. 2. creditor care a luat ceva ca amanet de la debitor. (<fr. *gagiste*)

gagliárdă /ga-liár-/ *s. f.* vechi dans de origine populară italiană, cu ritm vioi, care se dansează prin sărituri; melodia corespunzătoare. (<it. *gagliarda*)

gágman *s. m.* creator, specialist în gaguri (1). (<engl. *gagman*)

gai *s. n.* (*mar.*) parâmbă cu ajutorul căreia se manevrează sau se fixează o bigă în planul orizontal. (<engl. *guy*)

gaiác *s. m.* arbore tropical, rășinos, cu lemnul tare, a cărui rășină se întrebuințează în medicină. (<fr. *gaiac*, sp. *guayaco*)

gaiacol *s. n.* extract din rășina de gaiac. (<fr. *gaiacol*)

gaiál *s. m.* gaur domesticit. (<fr. *gaya*)

gaiárd *s. m.* varietate de struguri cu boabele mari, de culoare albă-rozale. (<fr. *gaillard*)

gáiză *s. f.* rocă sedimentară silicioasă, poroasă și ușoară, din granule de cuarț și din organisme silicioase. (<fr. *gaize*)

gaj *s. n.* 1. bun mobil depus de către un debitor la dispoziția creditorului său drept garanție pentru plata la termenul convenit a unei datorii; zălog, amanet. 2. (*fig.*) garanție, asigurare. (<fr. *gage*)

gajá *vb. tr.* a garanta prin gaj (1). (<fr. *gager*)

gajist, -ă *s. m. f.* cel care acordă împrumuturi pe bază de gaj (1). (<gaj + -ist)

gal *s. m.* unitate de măsură a accelerației, egală cu accelerația de 1 cm/s². (<fr. *gal*)

GALA- /GALACT(O)-, -galactie *elem.* „lapte”. (<fr. *gala-*, *galact/o-*, -galactie, cf. gr. *gala*, -aktos).

galáctic, -ă *adj.* referitor la galaxie. 0 *plan* ~ = plan fundamental care trece prin centrul Căii Lactee; *ecuator* ~ = cercul mare de-a lungul căruia planul galactic intersectează sfera cerească; *coordonate* ~ *ce* = coordonate raportate la ecuatorul și la axa polilor galactici. (<fr. *galactique*)

-galactie *v. gala-*

galactocél *s. n.* chist mamar cu conținut lactesc. (<fr. *galactocèle*)

galactofág, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se hrănește cu lapte. (<fr. *galactophage*)

galactofór, -ă *adj.* 1. (despre glandele mamare) care conduce laptele spre exterior; lactifer. 2. care secretă latex. (<fr. *galactophore*)

galactoforitá *s. f.* inflamație a canalelor galactofore. (<fr. *galactophorite*)

galactogén, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care stimulează secreția de lapte. (<fr. *galactogène*)

galactogenéză *s. f.* formarea de lapte în glandele mamare; galactopoieză. (<fr. *galactogenèse*)

galactografie *s. f.* radiografie a glandei mamare cu o substanță opacă la razele X. (<fr. *galactographie*)

galactométru *s. n.* lactometru. (<fr. *galactomètre*)

galactopexie *s. f.* fixare a galactozei în țesuturi. (<fr. *galactopexie*)

galactopoiéză *s. f.* galactogeneză. (<fr. *galactopoièse*)

galactorée *s. f.* secreție de lapte în timpul, sau după încetarea alăptării. (<fr. *galactorrhée*)

galactoterapie *s. f.* tratament medical prin injecții cu lapte sterilizat. (<fr. *galactothérapie*)

galactoză *s. f.* substanță organică asemănătoare cu glucoza, din lapte. (< fr. *galactose*)

galactozemie *s. f.* prezența galactozei în sânge. (< fr. *galactosémie*)

galactozurie *s. f.* prezența galactozei în urină. (< fr. *galactosurie*)

galalit *s. n.* material plastic dur, cu proprietăți electroizolante, obținut prin tratarea cazeinei cu formol, folosit în electrotehnică, la fabricarea de nasturi etc. (< fr. *galalithe*)

galânt, -ă *adj.* 1. curtenitor, politicos cu femeile; (*p. ext.*) manierat, delicat, amabil. **O literatură -ă** = literatură care cultivă cu precădere intriga amoroasă; *aventură -ă* = aventură amoroasă. 2. dărnice, generos, mărinimos. 3. *stil -* = stilul liber al muzicii pentru clavecin sau pian, înclinat spre efecte facile. (< fr. *galant*, it. *galante*)

galanterie *s. f.* 1. atitudine galantă față de femei. • compliment (adresat unei femei). 2. mărunțișuri, mici obiecte de podoabă, de îmbrăcăminte (nasturi, cravate, mănuși) spre vânzare într-un magazin; magazinul însuși. (< fr. *galanterie*)

galantină *s. f.* rasol (de pasăre) în aspic. (< fr. *galantine*)

galantóm, -oamnă /galantóni, -oână *adj. (fam.)* dărnice, generos. (după fr. *galant homme*)

galantomie /galantonie *s. f. (fam.)* dărnicie, generozitate. (< *galantom* + -ie)

galaxie *s. f.* fiecare dintre sistemele de aștri din univers; (*p. restr.*) Calea Lactee. (< fr. *galaxie*, gr. *galaxias*)

gală¹ *s. f.* 1. spectacol cu caracter festiv, oficial; ceremonie. **O de ~** = sărbătoresc, solemn. 2. ~ de box = competiție sportivă alcătuită din mai multe meciuri de box; ~ de filme = serie de filme produse de aceeași țară, prezentate într-un cadru festiv. (< fr., it. *gala*)

gală² *s. f.* cecidie. (< fr. *galle*, lat. *galla*)

galb *s. n.* 1. curbură a unui capitel, a unei console, a unui vas etc.; contur grațios al unei sculpturi, al unei mobile, al corpului uman. 2. parte a fusului unei coloane, arcuri spre exterior, pentru a evita iluzia de strangulare. (< fr. *galbe*)

galban *s. n.* rășină cu aspect gumos, dintr-o plantă umbeliferă exotică. (< fr. *galbanum*)

galbăt, -ă *adj. (arhit.)* despre coloane) cu fusul curbat la mijloc. (< fr. *galbé*)

galbula *s. f.* fruct în formă de con modificat, din solzi cărnoși și concreșcuți. (< fr. *galbule*)

galé *s. n.* vas de flori ornate după stilul Liberty de la începutul sec. XX. (< fr. *gallé*)

galeasă *s. f.* navă venețiană din evul mediu, cu vele și rame, de tipul galerei. (< fr. *galeasse*, it. *galeazza*)

galenă *s. f.* sulfură naturală de plumb, minereu de plumb în radiotehnică, la prepararea unor vopsele etc. (< fr. *galène*)

galénic, -ă *adj.* (despre preparate) gata preparat în farmacie potrivit formulelor din farmacopee. (< fr. *galénique*)

galenism *s. n.* doctrină medicală a lui Galenus, potrivit căreia bolile s-ar datora rupei echilibrului dintre cele patru umori fundamentale ale organismului: sângele, flegma, bila neagră și bila galbenă. (< fr. *galénisme*)

GALEO- *elem.* „nevăstuică“, „pisică“. (< fr. *galéol-*, cf. gr. *gale*, -eos)

galeofil, -ă *adj. s. m. f. (om)* stăpânit de galeofilie. (< fr. *galéophile*)

galeofilie *s. f.* dragoste morbidă față de feline (pisici); gatofilie. (< fr. *galéophilie*)

galeofób, -ă *adj. s. m. f. (om)* stăpânit de galeofobie. (< fr. *galéophobe*)

galeofobie *s. f.* teamă obsedantă de feline (pisici); gatofobie. (< fr. *galéophobie*)

galeopitéc *s. m.* mamifer insectivor nocturn din sud-estul Asiei, de mărimea unor pisici, care poate plana datorită unei membrane laterale dintre membre și coadă. (< fr. *galéopithèque*)

galéră *s. f.* navă de comerț sau de război, lungă și cu puntea joasă, cu vele și rame mânuite de sclavi sau de condamnați la muncă silnică. (< fr. *galère*)

galerián *s. m.* condamnat la muncă silnică, ca văslaș, pe galere. (< fr. *galérián*)

galerie *s. f.* 1. cavitate subterană, îngustă și alungită, săpată prin eroziune. • canal săpat de animale în sol. • excavație minieră în formă de tunel, executată pentru a permite accesul la un zăcămint. 2. canal de legătură între două puncte ale unei lucrări hidrotehnice. • coridor ca element de legătură sau de promenadă la o construcție. 3. conductă metalică, montată la motoarele cu ardere internă, care conduce amestecul carburant către cilindri sau prin care sunt evacuate produsele rezultate din arderea combustibilului. 4. muzeu, sală unde sunt expuse sculpturi, picturi sau alte obiecte de artă. 5. magazin cu obiecte de artă; (*p. ext.*) magazin universal. 6. ultimul balcon (de sus) al sălilor de spectacol. • (*fam.*) spectatori de la acest balcon; (*p. ext.*) publicul care se manifestă zgomotos la un meci, la un spectacol. 7. platformă mică la prora sau pupa unei nave. 8. bară de lemn sau metalică de care se atarnă perdelele. 9. (*fig.*) șir, serie (de portrete literare). (< fr. *galerie*, it. *galeria*, germ. *Galerie*)

galét *s. m.* 1. fragment mic de rocă, piatră, cu muchiiile rotunjite de acțiunea mării sau a torenților. 2. rolă metalică montată între două piese în mișcare, pentru a le micșora frecarea. • piesă la mașina de filat mătase artificială care întinde firul la ieșirea din baia de filare. 3. element de transformator electric, de forma unui inel, cu mai multe spire de înfășurare. 4. secțiune a unui comutator rotativ. (< fr. *galet*)

galétă *s. f.* / galét *s. m.* 1. prăjitură rotundă și plată din făină, unt și ouă. • biscuit fără sare, pentru marinari; pesmet. 2. obiect în formă de galétă (1). (< fr. *galette*)

galéz, -ă *adj. s. m. f. (locuitor)* din Țara Galilor (*Wales* / Marea Britanie). • (*s. f.*) limbă celtică vorbită de galezi. (< fr. *gallois*)

galiamb *s. m.* vers catolectic antic de patru picioare, pe care îl cântau preoții Cibelei. (< fr. *galliambe*)

galiárd *s. n.* fiecare dintre extremitățile punții superioare a unei nave. (< fr. *gaillard*)

gálic¹ *adj. acid* ~ = acid aromatic, astringent, din gogoșile de ristic și din coaja de stejar, folosit, în tăbăcări, la fabricarea cernelurilor negre, a coloranților și a unor medicamente. (< fr. *gallique*)

gálic², -ă *adj.* referitor la gali. **O cocoșul ~** = una dintre emblemele națiunii franceze. • (*s. f.*) limbă celtă vorbită de gali. (< lat. *gallicus*)

galicán, -ă *adj. s. m. f. (adept)* al galicanismului. (< fr. *gallican*)

galicanism *s. n.* tendință a bisericii catolice franceze, care apăra libertatea și independența ei organizatorică față de Vatican. (< fr. *gallicanisme*)

gálică *s. f.* încălțăminte romană provenind din Galia. • sanda de capucin. (< lat. *gallica*)

galician, -ă *adj. s. m. f. (locuitor)* din Galicia. • (*s. f.*) limba romanică, asemănătoare cu portugheza, vorbită în Galicia. (< fr. *galiciene*)

galicím *s. n.* expresie, construcție proprie limbii franceze. (< fr. *gallicisme*)

galifórme *s. f. pl.* ordin de păsări tericole sau arboricole cu aripi scurte, greoaie: specii domestice (găina, bibilica) și altele, de vânat (cocoșul de munte, ierunca, preplița). (< fr. *galiformes*)

galimátias *s. n.* vorbire, scriere confuză, ininteligibilă, greoaie. (< fr. *galimatias*)

galinacéu, -ée *I. adj.* referitor la găină. **II. s. f. pl.** subordon de păsări galiforme: găina domestică. (< fr. *gallinacés/s*)

galión *s. n.* 1. navă spaniolă cu vele, de comerț și de luptă, din sec. XVI-XVII. 2. prelungire a etravei navelor cu vele care susține bomprezul. 3. sculptură la prora unor nave cu vele. 4. (*poligr.*) șif. (< fr. *galion*)

galíotă *s. f.* navă mică (de război) cu vele, cu fundul plat și două catarge. (< fr. *galiole*)

gáliu *s. n.* metal moale alb-cenușiu, foarte ușor fuzibil. (< fr. *gallium*)

GALO- *elem.* „gálic², francez“. (< fr. *gallo-*, cf. lat. *gallus*)

galofil, -ă *adj. s. m. f. francofil.* (< fr. *gallophilie*)

galofilie *s. f.* francofilie. (< fr. *gallophilie*)

galofób, -ă *adj. s. m. f. francofob.* (< fr. *gallophobe*)

galofobic *s. f.* francofobie. (< fr. *gallophobie*)

galomán, -ă *adj. s. m. f. (cel)* care admiră fără rezerve tot ceea ce este francez. (< fr. *gallomane*)

- galomanie** *s. f.* admirație exagerată față de francezi. (<fr. *gallomanie*)
- galon**¹ *s. n.* fâșie, șiret, bandă de metal aplicată pe epoleți, pe mânecile uniformelor pentru a arăta gradul. (<fr. *galon*)
- galon**² *s. n.* unitate de măsură pentru capacitate egală cu 4,546 l în Anglia și cu 3,785 l în SUA (pentru vin) și 4,621 (pentru bere). (<engl., fr. *gallon*)
- galonât**, **-ă** *adj.* (împodobire) cu galoane¹. • (*s. m.; ir.*) ofițer; (*p. ext.*) gradat. (<fr. *galoné*)
- galop** *s. n.* 1. mers rapid al calului, în salturi mari. 2. ritm anormal al bătăilor inimii, în trei timpi. 3. dans de societate cu ritm scadut și mișcări foarte rezezi; melodia corespunzătoare. (<fr. *galop*, it. *galoppo*)
- galopă** *vb. intr.* 1. a alerga în galop. 2. (despre motoare cu ardere internă) a funcționa neregulat, cu variații mari ale vitezei unghiulare a arborelui motor. (<fr. *galoper*)
- galopadă** *s. f.* 1. cursă de galop. 2. (*p. ext.*) cursă rapidă. (<fr. *galopade*)
- galopânt**, **-ă** *adj.* în galop, repede. o *tuberculoză* ~ă = tuberculoză care progresează foarte repede, sfârșindu-se cu moartea. (<fr. *galopant*)
- galoș** *s. m.* 1. încălțăminte care se poartă peste pantofi sau peste ghete. 2. macara cu un singur scripete și cu una din fețe tăiată. (<fr. *galoché*)
- galoubet** /-lu-bè/ *s. n.* mic flaut, drept, cu trei orificii, răspândit în Provence și Languedoc, acționat cu mâna stângă în timp ce dreapta bate o tamburină. (<fr. *galoubet*)
- GALVAN(O)**- *elem.* „curent electric de conducție, depunere electrolitică”. (<fr. *galvan/o-*, cf. *Galvani*)
- galvânic**, **-ă** *adj.* referitor la producerea curentului electric prin acțiunea chimică a acizilor sau a sărurilor asupra metalelor. o *element* ~ = pilă electrică de curent continuu cu polul pozitiv de cărbune și polul negativ de zinc. (<fr. *galvanique*)
- galvanism** *s. n.* acțiune a curenților electrice asupra organelor vii. (<fr. *galvanisme*)
- galvaniză** *vb. tr.* 1. a acoperi cu un strat de zinc o piesă metalică (de oțel) pentru a mări rezistența la coroziune. 2. a excita în mod artificial un țesut, un organ cu ajutorul curentului galvanic, în scopuri terapeutice sau experimentale. 3. (*fig.*) a însufleți. (<fr. *galvaniser*)
- galvâno** *s. n.* clișeu tipografic obținut prin galvanoplastie. (<fr. *galvano*)
- galvanocăustică** *s. f.* folosirea curentului galvanic la cauterizarea (tesuturilor) bolnave. (<germ. *Galvanokaustik*)
- galvanocauter** *s. n.* cauter pentru galvanocauterizare. (<fr. *galvanocautère*)
- galvanocauterizare** *s. f.* ardere a unui țesut bolnav cu ajutorul curentului electric. (după fr. *galvanocautérisation*)
- galvanografie** *s. f.* corodare electrolitică a clișeelor pentru tipar înalt, folosit ca anod al unei băi galvanice. (<fr. *galvanographie*)
- galvanometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea intensității curenților electrice foarte slabi. (<fr. *galvanomètre*)
- galvanoplastie** *s. f.* reproducere în relief a unor obiecte prin depunerea electrolitică a unui strat de metal pe tiparul lor, executat dintr-un material plastic. (<fr. *galvanoplastie*)
- galvanoscop** *s. n.* instrument pentru indicarea prezenței unui curent electric într-un circuit. (<fr. *galvanoscope*)
- galvanostegie** *s. f.* acoperire pe cale electrolitică a unor obiecte de metal cu un strat subțire dintr-un alt metal. (<fr. *galvanostégie*)
- galvanotactism** *s. n.* reacție a organismelor vii față de un curent electric continuu. (<fr. *galvanotactisme*)
- galvanotéhnică** *s. f.* ramură a electrometalurgiei care studiază tehnica depunerii pe cale electrolitică a unui strat metalic pe obiecte (nemetalice). (<fr. *galvanotechnique*)
- galvanoterapie** *s. f.* tratament medical bazat pe acțiunea curentului galvanic. (<fr. *galvanothérapie*)
- galvanotip** *s. n.* clișeu tipografic prin galvanotipie. (<fr. *galvanotype*)
- galvanotipie** *s. f.* galvanoplastie prin care se reproduc
- planșele tipografice, gravurile în lemn etc. (<fr. *galvanotypie*)
- galvanotropism** *s. n.* electrootropism. (<fr. *galvanotropisme*)
- gám** *v. gamo-*
- gáma** *s. f.* 1. a treia literă a alfabetului grecesc (γ), corespunzând lui *g*. 2. unitate de măsură a masei, o milionime de gram; microgram. 3. unitate de măsură a intensității câmpului magnetic, a miliona parte dintr-un corsted. 4. *raze* (sau *radiații*) ~ = radiație emisă de corpurile radioactive, cu o putere penetrantă foarte mare. (<fr., gr. *gamma*)
- gamacism** *s. n.* pronunțare alterată a consoanelor *g* și *k*. (<fr. *gammacisme*)
- gamaglobulină** *s. f.* proteină din plasma sanguină în care se găsesc anticorpii. (<fr. *gammaglobuline*)
- gamagrafie** *s. f.* radiografie cu radiații gama. (<fr. *gammagraphie*)
- gamár** *s. m.* mic crustaceu din apele dulci stătătoare sau din pâraie; crevetă de apă dulce. (<fr. *gammare*, lat. *gammarius*)
- gamascóp** *s. n.* aparat detector de raze gama. (<fr. *gammascopie*)
- gamascopic**, **-ă** *adj.* *metodă* ~ă = metodă de determinare a umidității și densității solului cu ajutorul radiațiilor gama trecute printr-o probă de sol. (<fr. *gammascopique*)
- gamát**, **-ă** *adj.* (despre cruci) cu brațele îndoite în unghi drept. (<fr. *gammé*)
- gamaterapie** *s. f.* radioterapie. (<fr. *gammathérapie*)
- gámă** *s. f.* 1. (*muz.*) succesiune de opt sunete, dispuse în ordine ascendentă sau descendentă, limitată la sunetele din cuprinsul unei octave. 2. șir de mărmi scalare exprimând termenii unei serii în tehnică. 3. (*fig.*) serie de situații, valori, produse, sortimente etc. înrudite, formând un tot armonios. • (*pict.*) succesiune de tonuri, culori care se armonizează. (<fr. *gamme*)
- gamba** *s. f.* (*muz.*) *viola da ~* = violă ținută pe picior, din care s-au dezvoltat ulterior violoncelul și contrabasul. (<it. *viola da gamba*)
- gâmbă** *s. f.* (la om) parte a piciorului de la genunchi până la gleznă; (la cal) regiune a membrului posterioară între graset și jaret. (<lat. *gamba*)
- gambetă** *s. f.* pălărie bărbătească de fetru, tare, cu calotă ovală și borurile răsfrânte pe margine; melon. (*Gambetta*, n. pr.)
- gambia** *vb. tr.* (*mar.*) a schimba velele față de catarg, în funcție de vânt. (<fr. *gambier*)
- gambir** *s. m.* plantă grimpantă subtropicală, din ale cărei frunze se obține un extract tanant, folosit ca astringent. (<lat. *gambier*, germ. *Gambir*)
- gambit** *s. n.* (*șah*) sacrificare a unei piese sau a unui pion la începutul unei partide pentru a obține un avantaj în atac. (<fr. *gambit*)
- gambúzie** *s. f.* pește mic, originar din America de Nord, care distruge larvele țânțarilor. (<fr. *gambusie*)
- gamelă** *s. f.* vas mic de metal din care mănâncă ostașii (în aplicații). (<fr. *gamelle*, it. *gamella*)
- gamet**¹ *s. m.* celulă sexuală, la animale sau plante, care, prin fecundarea alteia, de sex opus, dă naștere unui zigot; zigosferă. (<fr. *gamète*)
- GAMET**²(O)- *elem.* „gamet”. (<fr. *gamet/o-*, cf. gr. *gametes*, soț)
- gametânge** *s. m.* organ sexual al plantelor în care se formează gameții. (<fr. *gamétange*)
- gameticid**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge gameții. (<fr. *gaméticide*)
- gametoblást** *s. n.* 1. substanță primară, încă nediferențiată, a gametului. 2. țesut nediferențiat al arhesporului. (<fr. *gamétoblaste*)
- gametocist** *s. n.* formație din contopirea a doi gameți de sex diferit, prevăzută cu un perete chistic comun. (<fr. *gamétocyste*)
- gametocit** *s. n.* celulă generatoare de gameți. (<fr. *gamétocyte*)
- gametofit** *s. m.* 1. organism vegetal care se înmulțește prin gameți. 2. fază din ciclul vital al unei plante care produce gameți. 3. generație sexuală având celule cu nucleu haploizi. (<fr. *gamétophyte*)

- gametofór** *s. m.* parte a gametofitului care poartă gametangii. (< fr. *gamétophore*)
- gametogamie** *s. f.* fecundație prin contopirea a doi gameți de sex diferit. (< fr. *gamétogamie*)
- gametogenéză** *s. f.* proces de formare a gameților. (< fr. *gamétogénèse*)
- gametoplasmă** *s. f.* citoplasma gameților. (< fr. *gamétoplasme*)
- gametospór** *s. m.* spor rezultat din copularea gameților. (< fr. *gamétospore*)
- GAMO-**, **-gám**, **-gamie** *elem.* „căsătorie“, „unire“, „fecundație“. (< fr. *gamo-*, *-game*, *-gamie*, cf. gr. *gamós*)
- gamocit** *s. n.* celulă sexuală. (< fr. *gamocyte*)
- gamodróm**, **-ă** *adj.* (despre pești) care migrează pentru reproducere. (< fr. *gamodrome*)
- gamofil**, **-ă** *adj. s. f.* (floare) cu elementele morfologice conrescuse. (< lat. *gamophyllus*)
- gamofilie** *s. f.* concreștere a frunzelor. (< fr. *gamophyllie*)
- gamofób**, **-ă** *adj.* stăpânit de gamofobie. (< fr. *gamophobe*)
- gamofobie** *s. f.* teamă de căsătorie. (< fr. *gamophobia*)
- gamogenéză** *s. f.* reproducere sexuală a unui organism vegetal prin fuziunea gameților; gamogonie. (< fr. *gamogénèse*)
- gamogonie** *s. f.* gamogenéză. (< fr. *gamogonie*)
- gamologie** *s. f.* tratat despre căsătorie; discuție teoretică asupra căsătoriei. (< fr. *gamologie*)
- gamomán**, **-ă** *adj.*, *s. m.* (stăpânit) de gamomanie. (< fr. *gamomane*)
- gamomanie** *s. f.* manie a psihopților erotomani de a cere în căsătorie toate femeile cunoscute. (< fr. *gamomanie*)
- gamomorfóză** *s. f.* modificare morfologică realizată prin exercitarea produsului fecundației în cursul dezvoltării sale. (< fr. *gamomorphose*)
- gamopetal**, **-ă** *I. adj.* (despre flori) cu petalele unite, conrescuse; simpetal. *II. s. f. pl.* grup de plante dicotiledonate a căror floare are corola cu petale unite; monopetale. (< fr. *hamopétale/s*)
- gamosepál**, **-ă** *adj.* (despre flori, plante; și *s. f.*) al cărei caliciu are sepalele unite, conrescuse. (< fr. *gamosépale*)
- gamotropism** *s. n. I.* mișcare de atracție reciprocă a gameților. *2.* curbare a unor piese florale pentru protejarea organelor sexuale sau pentru ușurarea polenizării. (< fr. *gamotropisme*)
- ganaderie** *s. f.* crescătorie de tauri pentru coride, în Spania. (< sp., fr. *ganaderia*)
- ganașă** *s. f.* fiecare dintre cele două ramuri ale maxilarului inferior la animale. (< fr. *ganache*)
- gang¹** *s. n.* pasaj de trecere între două clădiri; coridor, galerie. (< germ. *Gang*)
- gang²** *s. n.* bandă organizată de răufăcători; gașcă. (< engl., fr. *gang*)
- gângă** *s. f.* partea sterilă dintr-un zăcământ mineral. (< fr. *gangue*)
- GANGLI(O)-** *elem.* „ganglion“. (< fr. *ganglió/-*, cf. gr. *ganglion*, nod, tumoră, glandă)
- gangliectomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a unui ganglion nervos. (< fr. *gangliectomie*)
- ganglioblast** *s. n.* celulă ganglionară tânără. (< engl. *ganglioblast*)
- ganglioblastóm** *s. n.* ganglioneurom. (< engl. *ganglioblastoma*)
- ganglión** *s. m.* formație ovoidă, din fibre nervoase sau din vase limfatice. (< fr. *ganglion*)
- ganglioneuróm** *s. n.* tumoră malignă a celulelor neurovegetative; ganglioblastom. (< fr. *ganglioneurome*)
- ganglionită** *s. f.* inflamație a unui ganglion. (< fr. *ganglionite*)
- gangliopatie** *s. f.* denumire generică pentru maladiile ganglionilor. (< fr. *gangliopathie*)
- ganglioplégic**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică temporar transmiterea influxului nervos prin ganglionii vegetativi; neuroplegic. (< fr. *ganglioplégique*)
- gângster** *s. m.* membru al unei bande de răufăcători, de criminali. (< fr., engl. *gangster*)
- gangsterism** *s. n.* faptă de gangster; banditism. (< fr. *gangstérisme*)
- ganiméde** *s. m. (fam.) I.* tânăr galant cu înclinații perverse. *2.* chelner, paharnic. (< *Ganimede*, n. pr.)
- ganoid I.** *adj.* (despre solzi) acoperit cu smalt și de formă rombică. *II. s. m. pl.* ordin de pești de apă dulce cu scheletul cartilaginos, cu bronhiile și cu înotătoarea codală heterocercă. (< fr. *ganoidés/s*)
- gantéră** *s. f.* halteră (1). (< rus. *ganteli*)
- gantlét** *s. n.* mânășă pentru armură, acoperită cu lame de fier. (< fr., engl. *gantélet*)
- gaoleán** *s. m.* plantă furajeră din familia gramineelor asemănătoare cu porumbul, cultivată în estul Asiei. (< rus. *gaolean*, fr. *gaolian*)
- gap** *s. n. I. (geogr.)* străpungere de tipul cheilor a unui masiv muntos; trecătoare. *2. (inform.)* zonă de pe o bandă magnetică, detectabilă electronic, care separă înregistrările de pe aceasta. (< engl. *gap*, prăpastie)
- gará** *vb. tr.* a adăposti (automobile, tramvaie etc.) într-un garaj sau într-un depou; a trage o locomotivă, un tren pe o linie de garaj. (< fr. *garer*)
- garáj** *s. n. I.* loc de adăpostire (și deservire tehnică) pentru autovehicule. *2. linie de ~* = linie de legătură între un depozit de încărcare-descărcare a vagoanelor și liniile pe care circulă trenurile. (< fr. *garage*)
- garajist** *s. m.* proprietar al unui garaj; lucrător care repară automobile. (< fr. *garagiste*)
- garánt**, **-ă** *s. m. f.* cel care garantează cu veniturile sau averea sa obligațiile unui debitor față de creditor. (< fr. *garant*)
- garantá** *vb. I. tr.* a asigura, a încredința pe cineva de ceva. *II. tr., intr.* a da garanție, a răspunde de ceva. *III. intr.* a răspunde de plata unei datorii făcute de altul; a gira. (< fr. *garantir*)
- garantát**, **-ă** *adj.* (despre mărfuri, obiecte etc.) a cărui funcționare sau valoare sunt asigurate de fabricant sau vânzător. • (*adv.*) sigur, neîndoielnic. (< *garanta*)
- garantá** *s. f.* plantă erbacee cu flori albe-gălbui în ciorchini, a cărei rădăcină conține o materie colorantă roșie, pentru vopsitul fibrelor textile; roibă. (< fr. *garance*)
- garanție** *s. f.* obligație în virtutea căreia o persoană sau o instituție trebuie să așeze pe cineva de o pagubă eventuală sau să-l despăgubească de o pagubă suferită. *o a lua* (pe cineva) *pe ~* = a garanta pentru cineva; *a prezenta ~* = a oferi încredere, certitudine, siguranță. (< fr. *garantie*, it. *garanzia*)
- garanțină** *s. f.* materie colorantă roșie extrasă din rădăcina de garanță. (< fr. *garancine*)
- gără** *s. f.* stație de cale ferată. *o ~ maritimă* (sau *sluivală*) = ansamblu clădirilor și instalațiilor portuare amenajate pentru imbarcarea-debarcarea mărfurilor și călătorilor. (< fr. *gare*)
- gárdă** *s. f. I.* pază; veghe; persoană sau grup de persoane care păzește pe cineva sau ceva. *o ~ de onoare* = pază instituită în semn de respect cu ocazia anumitor solemnități. *2. (sport)* poziția corpului și a brațelor luată de boxeri și luptători în vederea atacului sau a apărării. *o a se pune în ~* = a lua poziție de apărare; (*fig.*) a-și lua măsurile necesare pentru a nu fi surprins. *o medic* (sau *sord*) *de ~* = medic (sau soră) de serviciu într-un spital, care asigură serviciul în afara orelor de program. *3. parte a sabiei*, între mâner și lamă, care protejează pumnul contra loviturilor. (< fr. *garde*)
- gardénie** *s. f.* arbust tropical cu flori albe, frumoase și plăcut mirositoare, cultivat ca plantă ornamentală. (< fr. *gardénia*)
- gárden-párty** *s. n.* petrecere, recepție mondenă dată într-o grădină. (< engl. *garden-party*)
- garderób** *s. n.* dulap pentru haine. (< rus. *garderob*)
- garderóbă** *s. f. I.* loc special amenajat într-un local public, într-un teatru etc. unde se lasă paltioanele, pălăriile etc. *2. totalitatea lucrurilor de îmbrăcăminte ale unei persoane.* • totalitatea costumelor din depozitul unui teatru, ale unui ansamblu de spectacole. (< fr. *garde-robe*)
- garderobiér**, **-ă** *s. m. f.* cel care are în păstrare garderoba unui local public, a unui teatru etc. (< *garderoba* + *-ier*)
- gardián** *s. m.* paznic al unui local, al unei instituții, închisori etc. (< fr. *gardien*)

- gardón** *s. m.* mic pește alb de apă dulce. (< fr. *gardon*)
- gargantua** /-tú-ă/ *s. m. (fam.)* mare mâncău. (< fr. *gargantua*)
- gargantuesc, -ă** *adj.* demn de Gargantua. (< fr. *gargantuesque*)
- gargarism** *s. n.* 1. medicament lichid preparat pentru gargarizare. 2. vocaliză rău executată. 3. (*fig.*) vorbărie goală, mincinoasă. (< fr. *gargarisme*)
- gargarizá** *vb. refl.* a-și clăti gâtul cu un lichid dezinfectant. (< fr. *gargariser*)
- gargouillade** /-gu-ia-dă/ *s. f. (coregr.)* mici cercuri ale piciorului urmate de o săritură. (< fr. *gargouillade*)
- gargúii** *s. n.* ornament în formă de cap de animal la capătul superior al unui burlan pentru scurgerea apei. (< fr. *gargouille*)
- gargúșá** *s. f.* săculeț cu praf de pușcă folosit la tunurile cu calibru mare. (< fr. *gargousse*)
- garibaldián, -ă** *adj., s. m. f. (partizan)* al lui Garibaldi. (< fr. *garibaldien*)
- garibaldín** *s. m.* soldat din trupele de voluntari ale lui Garibaldi. (< it. *garibaldino*)
- garigá** *s. f.* formație vegetală formată din stejari, tufișuri și ierburii, care îmbracă solurile calcaroase din regiunile mediteraneene. (< fr. *garrigue*)
- garlín** *s. n.* parămă groasă servind la amarajul navelor. (după it. *gherlina*, fr. *grelin*)
- garmónd** *s. n.* corp de literă de 10 puncte tipografice; corpus (2). (< germ. *Garmond*)
- garnetá** *s. f.* mașină de destrămat deșeurile de lână cardată. (< engl. *garnett*)
- garnierít** *s. n.* silicat natural hidratat de nichel. (< fr. *garnierite*)
- garnisáj** *s. n.* 1. lucrare din crengi, pe fundul ogașelor sau ravenelor, pentru reținerea aluviunilor ori a fixării albiei. 2. strat de mărcini, de nuiele etc. cu care se căptușește fundul unui torent. (< fr. *garnissage*)
- garnisí** *vb. I. tr.* 1. a împodobi, a óma. 2. (*mar.*) a înfășura, pentru protecție, ó parămă în zona unde e supusă frecării. *II. refl.* a se umple (de), a se îmbolnăvi. (după fr. *garnir*)
- garniturá** *s. f.* 1. accesoriu pentru împodobirea sau completarea unui lucru; podoabă, ornament. 2. adaos de legume, salată etc. care se servește la friptură. 3. element plastic de etanșare între piesele rigide; ansamblu de piese demontabile care se fixează pe piese supuse uzurii prin frecare, pentru a le proteja. 4. ansamblu de obiecte, piese, scule etc. care formează un asortiment complet. • totalitatea pieselor de același fel ale unei mașini. • echipă (completă). • ~ de tren = ansamblu format din locomotivă și vagoanele unui tren. 5. grementul unui catarg, unei vergi, unei vele. 6. ~ de cromozomi = totalitatea cromozomilor din celulele somatice ale unui individ. 7. (*poligr.*) ~ de litere = serie de caractere de același fel, dar de corpuri diferite. (< fr. *garniture*)
- garnizoáná** *s. f.* 1. trupă stabilită într-un anumit loc pentru a-1 întări, pentru a-1 ocupa etc. • unitățile militare dintr-o localitate; însăși localitatea. 2. organele de conducere ale unei garnizoane (1). (< fr. *garnison*)
- garótá** *s. f.* tortură constând în strangularea treptată a celui condamnat. (< sp., fr. *garrotte*)
- garóu** *s. n.* legătură (de cauciuc) la împiedicarea circulației venoase. (< fr. *garrot*)
- garșón** *s. m.* bărbat, tânăr care servește într-un restaurant; chelner. (< fr. *garçon*)
- garsoniérá** *s. f.* locuință dintr-o cameră și o mică bucătărie. (< fr. *garçonnière*)
- gárum** *s. n.* sos de pește marinat cu diferite plante aromatice, folosit ca ingredient, foarte scump, în bucătăria romană. (< lat. *garum*)
- gascón, -ă** *adj., s. m. f.* 1. (locuitor) din Gasconia. 2. fanfaron, palavragiu. • (*s. n.*) dialect vorbit de gasconi. (< fr. *gascon*)
- gasconádá** *s. f.* lăudăroșenie, fanfaronadă. (< fr. *gasconnade*)
- gasconism** *s. n.* predispoziție (a francezilor) pentru fanfaronadă. • locuțiune, pronunțare proprie gasconilor. (< fr. *gasconisme*)
- gastorbeiter** /-băitár/ *s. m.* muncitor de origine străină (în Germania). (< germ. *Gastorbeiter*)
- gáster** *s. n. (med.)* 1. cavitate internă de forma unui ventricul. 2. porțiune mai dilatată a tubului digestiv abdominal, între cardiac și pilor. (< gr. *gaster*, stomac)
- GASTERO-** v. gastr(o)-
- gasteromicéte/gastromicéte** *s. f. pl.* grup de ciuperci bazidiomicete ai căror spori se formează în interiorul unui corp fructifer închis, în formă de stomac. (< fr. *gastéromycètes, gastromycètes*)
- gasteropóde/gastropóde** *s. n. pl.* clasă de moluște cu corpul adăpostit într-o cochilie și care se mișcă cu ajutorul unui picior în formă de disc muscular; melci. (< fr. *gastéropodes, gastropodes*)
- gasterosteide** *s. n. pl.* familie de pești: pălămidă-de-baltă și ghidrinul. (< lat. *gasterosteidae*)
- GASTR(O)-, -gastrie, -gástru /GASTERO-** *elem.* „stomac”. (< fr. *gastr(o)-, -gastrie, -gastre, -gastéro-*, cf. gr. *gaster, -tros*)
- gastralgie** *s. f.* durere de stomac; gastrodinie. (< fr. *gastralgie*)
- gastréctazie** *s. f.* dilatație anormală a stomacului. (< fr. *gastréctasie*)
- gastréctomie** *s. f.* rezecție, parțială sau totală, a stomacului. (< fr. *gastréctomie*)
- gástric, -ă** *adj.* al stomacului; din stomac, stomacal. • *suc* ~ = suc secretat de glandele din stomac cu rol în digestie. (< fr. *gastrique*)
- gastrie** v. gastr(o).
- gastriná** *s. f.* substanță secretată de mucoasa gastrică din regiunea pilorică. (< fr. *gastrine*)
- gastrită** *s. f.* inflamație a mucoasei stomacului. (< fr. *gastrite*)
- gastrobiopsie** *s. f.* biopsie a mucoasei gastrice, în cursul gastroscopiei. (< fr. *gastrobiopsie*)
- gastrocéel** *s. n.* hernie a stomacului. (< fr. *gastrocèle*)
- gastrocolită** *s. f.* inflamație a stomacului și a colonului. (< fr. *gastro-colite*)
- gastrodinie** *s. f.* gastralgie. (< fr. *gastrodynamie*)
- gastroduodenál, -ă** *adj.* referitor la stomac și duoden. (< fr. *gastro-duodénale*)
- gastroduodenită** *s. f.* inflamație a mucoasei stomacului stomacului și duodenului. (< fr. *gastro-duodénite*)
- gastroenterită** *s. f.* inflamație a mucoasei și a intestinului subțire. (< fr. *gastro-entérite*)
- gastroenterocolită** *s. f.* inflamație a mucoasei stomacului, intestinului subțire și a colonului. (< fr. *gastro-entérocolite*)
- gastroenterológ, -ă** *s. m. f.* specialist în gastroenterologie. (< fr. *gastro-entérologie*)
- gastroenterologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază fiziopatologia aparatului digestiv. (< fr. *gastro-entérologie*)
- gastroenteroptózá** *s. f.* ptoză a stomacului și intestinelor. (< fr. *gastro-entéropoptose*)
- gastroenterostomie** *s. f.* creare operativă a unei comunicații directe între stomac și intestin. (< fr. *gastro-entérostomie*)
- gastrofil, -ă** *adj.* (despre microorganisme) care trăiește ca parazit în cavitatea gastrică a unor animale. (< fr. *gastrophile*)
- gastrofilózá** *s. f.* boală parazitată la cabaline, provocată de larvele unor insecte. (< fr. *gastrophilose*)
- gastrográf** *s. n.* instrument pentru înregistrarea grafică a contracțiilor stomacului. (< fr. *gastrographie*)
- gastrográmá** *s. f.* grafic obținut la gastrograf. (< fr. *gastrogramme*)
- gastrohepátic, -ă** *adj.* referitor la stomac și ficat. (< engl. *gastrohepatic*)
- gastrohisterectomie** *s. f.* excizie a uterului pe cale abdominală. (< engl. *gastrohysterectomy*)
- gastrohisteropexie** *s. f.* fixare chirurgicală a uterului pe cale abdominală. (< fr. *gastro-hystéropexie*)
- gastrohisterotomie** *s. f.* operație cezariană. (< fr. *gastro-hystérotomie*)
- gastrointestinal, -ă** *adj.* referitor la stomac și intestine. (< fr. *gastro-intestinal*)
- gastrolátrie** *s. f. (fam.)* preocupare excesivă pentru mâncare. (< *gastrolátru* + *-ie*)
- gastrolátru, -ă** *s. m. f.* cel care se preocupă în mod excesiv de mâncare. (< fr. *gastrolâtre*)

- gastrolit** *s. n.* concrețiune de calcar în stomacul racului, din care se reface crusta după năpărlire. (< germ. *Gastrolith*)
- gastrologie** *s. f.* 1. studiul stomacului. 2. tratat de artă culinară. (< fr. *gastrologie*)
- gastromalacie** *s. f.* înmuiere a peretelui stomacului. (< fr. *gastromalacie*)
- gastromél** *s. m.* monstru care prezintă gastromelie. (< fr. *gastromèle*)
- gastromelie** *s. f.* monstrozitate caracterizată prin prezența membrilor atașate de abdomen. (< fr. *gastromélie*)
- gastromicéte** *s. f. pl. v.* gasteromiceté.
- gastromiotomie** *s. f.* incizie a mușchiului pilorului. (< gastro- + miotomie)
- gastromucorée** *s. f.* secreție excesivă de mucus în sucii gastrici. (< fr. *gastromucorrhée*)
- gastronóm, -oámă** *s. m. f.* cunoscător fin, care știe să aprecieze mâncărurile alese. (< fr. *gastronome*)
- gastronomie** *s. f.* arta de a prepara mâncăruri alese sau de a le aprecia. (< fr. *gastronomie*)
- gastropatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile stomacului. (< fr. *gastropathie*)
- gastropexie** *s. f.* fixare chirurgicală a stomacului deplasat. (< fr. *gastropexie*)
- gastropiloro-spasm** *s. n.* contractură spasmodică a stomacului și pilorului. (< fr. *gastro-pylorospasme*)
- gastroplastie** *s. f.* denumire generică pentru diversele operații plastice ale stomacului. (< fr. *gastroplastie*)
- gastroplegie** *s. f.* paralizie a stomacului. (< fr. *gastroplégie*)
- gastroplicatură** *s. f.* practicarea operatorie de cutări în pereții stomacului; gastrorafie. (după fr. *gastro-plication*)
- gastropode** *s. n. pl. v.* gasteropode.
- gastropór** *s. m.* orificiu al gastrulei. (< fr. *gastropore*)
- gastropotóză** *s. f.* potoză a stomacului. (< fr. *gastropotose*)
- gastrorafie** *s. f.* gastroplicatură. (< fr. *gastrorrhaphie*)
- gastroragie** *s. f.* hemoragie gastrică. (< fr. *gastrorrhagie*)
- gastrorée** *s. f.* hipersecreție gastrică. (< fr. *gastrorrhée*)
- gastrorexie** *s. f.* ruptură gastrică. (< fr. *gastrorexie*)
- gastroscóp** *s. n.* aparat folosit în gastroscopie. (< fr. *gastroscope*)
- gastroscopie** *s. f.* examinare optică a interiorului stomacului cu ajutorul gastroscopului. (< fr. *gastroscopie*)
- gastropasm** *s. n.* contracție spasmodică a pereților stomacului. (< fr. *gastropasme*)
- gastrostenoză** *s. f.* fixare operatorie a stomacului la peretele abdominal, pentru eliminarea conținutului gastric direct în exterior. (< fr. *gastrostenose*)
- gastrotehnie** *s. f.* studiul modificărilor suferite de alimente în timpul preparării lor culinare. (< fr. *gastrotechnie*)
- gastrotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a stomacului. (< fr. *gastrotomie*)
- găstru** *v. gastr(o)-*
- gastrulație** *s. f.* transformare a blastulei în gastrulă. (< fr. *gastrulation*)
- gastrulă** *s. f.* stadiu în dezvoltarea embrionului la meta-zoare după blastulă, în formă de sac, cu o cavitate care comunică cu exteriorul prin blastofor. (< fr. *gastrula*)
- gășă** *s. f.* 1. (*tehn.*) brătară (de conductă). 2. buclă la capătul unei parâme, pentru agățare. (< fr. *gâche*)
- găter** *s. n.* ferăstrău mecanic pentru tăierea buștenilor, a marmurii etc. (< germ. *Gatter*)
- gaterist** *s. n.* muncitor la gater. (< *gater* + *-ist*)
- gatism** *s. n.* ramolism. (< fr. *gâtisme*)
- GATO-** *elem.* „pisiică, felină”. (< fr. *gato-* cf. gr. *gatos*)
- gatofilie** *s. f.* galeofilie. (< engl. *gatophilia*)
- gatofobie** *s. f.* galeofobie. (< engl. *gatophobia*)
- gatopárd** *s. n.* specie de panteră, de ghepard. (< it. *gattopardo*)
- gaucho** /gau-cio/ *s. m.* păzitor de vite în pampasul argentinian. (< sp. *gaucho*)
- gaudeamus** /gau-de-a-/ *s. n.* 1. cântec bisericesc de bucurie. 2. cântec, imn al elevilor și studenților absolvenți. 3. masă veselă. (< lat. *gaudeamus*, să ne bucurăm)
- gauleiter** /-lai-târ/ *s. m.* conducător al unui district în Germania nazistă. (< germ. *Gauleiter*)
- gaullism** /go-lism/ *s. n.* doctrina politică a generalului de Gaulle. (< fr. *gaullisme*)
- gaullist, -ă** *adj. s. m. f.* (adept) al gaullismului. (< fr. *gaulliste*)
- gaur** *s. m.* bivoli sălbatic din regiunile muntoase ale Indiei și Birmaniei. (< fr. *gaur*)
- gauss** *s. m.* unitate de măsură a inducției magnetice de 10^4 ori mai mare decât tesla. (< fr. *gauss*)
- gaussmétru** *s. n.* instrument de măsură a inducției magnetice. (< fr. *gaussmètre*)
- gaváj** *s. n.* 1. hrănire cu ajutorul unui tub introdus în stomac. 2. îndopare a păsărilor de curte. (< fr. *gavage*)
- gaviál** *s. m.* crocodil cu botul foarte lung și îngust, umflat la capăt, în fluviile din India și Birmania. (< fr., engl. *gavial*)
- gavótă** *s. f.* vechi dans francez, de origine populară, cu mișcare moderată, asemănător cu gagliarda; melodia corespunzătoare, care într-o suită instrumentală precedă sarabanda. (< fr. *gavotte*)
- gay** /ghei/ *s. m.* homosexual. (< engl., fr. *gay*)
- gaz¹** *s. n.* voal de mătase. (< fr. *gaze*)
- gaz²** *s. n.* 1. fluid compresibil, cu o coeziune moleculară foarte mică. 2. substanță sau amestec de substanțe în stare gazoasă, drept combustibil. • petrol lampant. 3. (*pl.*) emanații gazoase ale stomacului sau intestinelor. 4. (*pl.*) substanțe toxice, iritante, asfixiante etc. folosite în război. (< fr. *gaz*)
- gază** *vb. tr.* 1. a răspândi, a infecta cu gaze toxice. 2. a arde capacele de fibre ieșite prin suprafața țesuturilor, prin trecerea produselor peste o flacăra. (< fr. *gazer*)
- gazbetón** *s. n.* beton poros folosit ca izolant termic și acustic. (< germ. *Gazbeton*)
- gazél** *s. n.* poezie lirică cu formă fixă formată din distihuri, de proveniență orientală, în care fiecare al doilea vers al distihurilor se termină cu aceeași rimă ca cea a primului distih. (< fr. *ghazel*)
- gazélă** *s. f.* mamifer rumegător din familia antilopelor, cu corpul grațios, cu picioare lungi și coame arcuite, foarte iute, din stepele din Africa și Asia. (< fr. *gazelle*)
- gazetár, -ă** *s. m. f.* cel care lucrează în ziaristică; ziarist. (< *gazetă* + *-ar*)
- gazetă** *s. f.* publicație periodică; ziar, jurnal. *o ~ de perete* = publicație afișată într-o instituție, cuprinzând articole referitoare la probleme specifice locului de muncă. (< fr. *gazette*, it. *gazetta*, rus. *gazeta*)
- gazetárie** *s. f.* ziaristică. (< *gazetar* + *-ie*)
- gazéu** *s. n.* țesătură transparentă cu rărituri dintr-o combinație de țesut și împletit. (< fr. *gazé*)
- gaziér, -ă** *adj.* referitor la gaz. (< fr. *gazier*)
- gazifér, -ă** *adj.* (despre zăcăminte) producător de gaze; cu gaz metan. (< fr. *gazéifère*)
- gazificá** *vb. tr.* a transforma un combustibil lichid sau solid într-un gaz prin vaporizare, sublimare sau reacții chimice. (< fr. *gazéifier*)
- gazificátor** *s. n.* dispozitiv pentru trecerea în stare gazoasă a gazelor lichefiate, folosit în vehiculele spațiale. (< fr. *gazéificateur*)
- gazlift** *s. n.* metodă de extracție a țiteiului din sondă la suprafața cu ajutorul energiei de expansiune a unui agent motor. (< engl. *gaslift*)
- gazoanalizátor** *s. n.* aparat cu care se analizează gazele. (< *gaz* + *analizator*)
- gazodúct** *s. n.* conductă pentru transportul gazelor naturale. (< fr. *gazoduc*)
- gazogén, -ă** *I. adj.* care emană gaze. *II. s. n.* aparat, instalație pentru gazificarea combustibililor solizi (cărbuni, lemn). (< fr. *gazogène*)
- gazogenerator** *s. n.* aparat, instalație în care un combustibil solid se transformă în gaze combustibile. (< fr. *gazogénérateur*)
- gazolină** *s. f.* produs lichid, combustibil, prin lichefierea gazelor de sondă. (< fr. *gazoline*)
- gazometrie** *s. f.* măsurare a volumelor gazoase, a densității gazelor. (< fr. *gazométrie*)
- gazométru** *s. n.* 1. aparat pentru măsurarea cantității de gaze care străbat o conductă. 2. rezervor pentru înmagazinarea și distribuția gazelor sub presiune constantă. (< fr. *gazomètre*)

gazon *s. n.* iarbă care se cosește și se stropește des pentru a se menține scurtă, deasă și mereu verde; teren semănat cu astfel de iarbă. (<fr. *gazon*)

gazonă *vb. tr.* a acoperi (un teren) cu gazon. (<fr. *gazonner*)

gazonant, -ă *adj.* (despre plante) care crește în tufe dese. (<fr. *gazonnant*)

gazós, -oasă *adj.* 1. care are structura gazului. 2. (despre lichide) care conține un gaz. (<fr. *gazeux*)

gazoscóp *s. n.* aparat pentru detectarea prezenței gazelor inflamabile în galeriile subterane din mine. (<fr. *gazoscope*)

gazotró *s. n.* diodă care conține gaz sub presiune joasă; fanotron. (<fr. *gasotron*)

gândirism *s. n.* curent ideologic și politic din România, format în jurul revistei „Gândirea”, care propovăduia misticismul ortodox, tradiționalismul, naționalismul și unitatea națională deasupra claselor sociale, sub egida bisericii. (<„Gândirea” + -ism)

gândirist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al gândirismului. (<„Gândirea” + -ist)

geac *s. n.* (mar.) pavilion național de dimensiuni mici, care se arborează de navele de luptă și de unele nave comerciale la prora în timpul cât sunt acostate. (<engl. *jack*)

geanticlinal *s. n.* convexitate a suprafeței pământului, îndoită în formă de șa. (<fr. *géanticlinal*)

gecko *s. m.* șopărlă din țările calde, având degete adezive. (<fr., engl. *gecko*)

gedinián, -ă *adj.*, *s. n.* (din) al doilea etaj al devoni-anului inferior. (<fr. *gédinnien*)

gel *s. n.* substanță coloidală cu aspect gelatinos. (<fr. *gel*)

gelatină *s. f.* 1. substanță proteică coloidală extrasă prin fierbere din oase, cartilaje etc.; folosită în industria alimentară și farmaceutică, în bacteriologie, tehnică etc. • piele crudă, pregătită pentru tăbăcire. 2. preparat dulce din sirop de fructe sau dintr-o cremă încheagată cu gelatină (1). (<fr. *gélatine*, it. *gelatina*)

gelatiniză *vb. tr., refl.* a (se) transforma în gelatină. (după fr. *gélatisfier*)

gelatinós, -oasă *adj.* ca gelatina, de gelatină. (<fr. *gélatineux*)

geláto *s. n.* înghețată. (<it. *gelato*)

gelátie *s. f.* variație a limitei de curgere reală a gelului din noroiele de foraj în funcție de timp. (<fr. *gélation*, engl. *gelation*)

gelificá *vb. tr., refl.* (despre o soluție coloidală) a (se) transforma în gel. (<fr. *gélifier*)

gelifrác *s. n.* bloc colțuros de mărmi și forme diferite, format ca urmare a gelifracției. (<fr. *gelifract*)

gelifracție *s. f.* dezagregare a rocilor sub acțiunea repetată alternantă a înghețului și a dezghețului; gelivație. (<fr. *gelifraction*)

gelinită *s. f.* substanță explozivă inalterabilă în apă și puțin sensibilă la șoc, formată din nitroglicerina, azotat de potasiu și rumeguș de lemn. (<fr. *gélinite*)

gelív, -ă *adj.* (despre materiale, roci) care se dezagregă sub acțiunea repetată a înghețului. (<fr. *gélif*)

gelivátie *s. f.* gelifracție. (<fr. *gélivation*)

gelivitate *s. f.* 1. proprietate a unor materiale de a deveni gelive. 2. proprietate a rocilor, a pământului de a îngheța la temperaturi joase. (<fr. *gélivité*)

gelivură *s. f.* crăpătură radicală în lungul trunchiului de la coajă spre inima arborelui, datorită gerului puternic. (<fr. *gélivure*)

gelós, -oasă *adj.* 1. stăpânit de gelozie; care manifestă gelozie. 2. invidios. (<it. *geloso*)

gelóză *s. f.* agar-agar. (<fr. *gélöse*)

gelozie *s. f.* 1. sentiment chinuitor provocat de bănuiala sau certitudinea că persoana iubită este necredincioasă. 2. invidie. (<it. *gelosia*)

gem *s. n.* marmeladă cu o consistență mai slabă, în care fructele rămân aproape întregi. (<engl. *jam*)

gemátie *s. f.* 1. formare, dispunere sau ansamblu al mugurilor unei plante. 2. înmulțire asexuată, la animalele inferioare, caracterizată prin formarea unui grup de celule care se desprind de organismul parental. (<fr. *gemmaton*)

gémă *s. f.* 1. piatră prețioasă în stare cristalină pură. o (*adj.*) sare ~ = sare de bucătărie. 2. bijuterie cu o piatră (semi)prețioasă pe care sunt gravate figuri sau motive decorative. 3. (*bot.*) mugur. (<fr. *gemme*, lat. *gemma*)

gemelár, -ă *adj.* referitor la gemeni. (<fr. *gémellaire*)

GEMELI- /**GEMELO-** *elem.* „gemân, geminat”. (<fr. *gémelli-*, *gémello-*, cf. lat. *gemellus*)

gemelipără *adj.*, *s. f.* (femeie) care a născut gemeni. (<fr. *gémellipare*)

gemelitate *s. f.* situația pe care o prezintă gemenii. (<fr. *gémellité*)

GEMELO- *v.* gemeli-.

gemelologie *s. f.* ramură a geneticii care studiază nașterile multiple, studiul gemenilor din punct de vedere comportamental și anatomopatologic. (<fr. *gémelologie*)

GEMI- *elem.* „mugur, boboc, germen vegetativ”. (<fr. *gemmi-*, cf. lat. *gemma*)

geminát, -ă *adj.* care apare în perechi, în același loc; îngemănat. o *consoană* -ă = consoană dublă. (<fr. *gémíné*, lat. *geminatus*)

geminátie *s. f.* 1. împerechere, îmbinare a două elemente. • dublare a unei consoane. 2. anadiploză. (<fr. *gémínation*, lat. *geminatio*)

gemipár, -ă *adj.* care poartă muguri. (<fr. *gemmipare*)

gemiparitate *s. f.* 1. reproducere prin muguri. 2. formare a frunzelor din mugur. (<fr. *gemmiparité*)

gemúlă *s. f.* 1. parte componentă a embrionului la plante, dintr-un buchet de frunzișoare învelite într-o teacă protectoare. 2. masă sferică, de celule nediferențiate, prin care spongierii se înmulțesc asexuat. 3. muguraș reproducător imaginat de Darwin pentru a explica ereditatea. (<fr. *gemmule*, lat. *gemma*)

gen¹ *s. n.* 1. fel, soi, varietate. • fel de a fi, manieră, atitudine specifică. 2. diviziune a creațiilor artistice în care intră opere cu trăsături comune în ceea ce privește forma, stilul, tema etc. • fiecare dintre diviziunile în care se clasifică operele literare. • stil personal, manieră de a compune. 3. totalitatea lucrărilor muzicale reunite prin tematică, mijloace de expresie etc. 4. categorie gramaticală exprimată prin forma pe care o iau cuvintele pentru a arăta sexul ființelor și care s-a extins prin analogie și la substantivele nume inanimate, precum și la cuvintele flexibile care determină substantivul. 5. (*biol.*) subdiviziune a unei familii din mai multe specii. 6. (*log.*) clasă de obiecte care au note esențiale comune, cuprinzând cel puțin două specii. (<lat. *genus*)

-gen² *v.* geno-

genă *s. f.* unitate funcțională individuală a unui cromozom, care poartă caractererele eredității. (<fr. *gène*)

GENEA- *v.* geno-

genealógic, -ă *adj.* referitor la genealogie. o *arbore* ~ = tablou reprezentând un arbore al cărui trunchi înfățișează linia directă a unei familii, iar ramurile, linia colaterală. (<fr. *généalogique*)

genealogie *s. f.* 1. ordine cronologică a ascendenței membrilor unei familii, a unui neam etc.; filiație. 2. disciplină auxiliară a istoriei care studiază filiația familiilor domnitoare, nobiliare etc. (<fr. *généalogie*, lat. *genealogia*)

genealogist, -ă *s. m. f.* specialist în genealogie. (<fr. *généalogiste*)

genecologie *s. f.* parte a geneticii care studiază interacțiunea genotipului cu mediul înconjurător și ecologia unei specii sau a unei populații. (<fr. *généecologie*)

generá *vb. tr.* a produce, a determina, a da naștere la... (<fr. *générer*, it., lat. *generare*)

general¹ *s. m.* 1. cel mai mare grad în ierarhia militară; (*p. ext.*) șef al unei armate, comandant militar. 2. superior al unui ordin religios. (<fr. *général*, rus. *general*)

general² -ă *I. adj.* 1. comun, aplicabil unui mare număr de persoane, ființe sau obiecte dintr-o anumită categorie. • care privește pe toți, la care ia parte multă lume. 2. universal. • care privește, se ocupă de ceva în linii mari, în ceea ce are esențial. • (despre noțiuni) care rezultă dintr-o generalizare. 3. care are loc, există pe o mare întindere. 4. (despre funcții, grade etc.) de rang superior; care poartă răspunderea unei direcții, a unei instituții, întreprinderi etc. **II. s. n.** categorie desemnând unitatea trăsăturilor fundamentale, esențiale ale unei clase de

- obiecte și procese, care se manifestă ca lege a existenței și dezvoltării acestora. (<fr. *général*, lat. *generalis*).
- generalisim** *s. m.* comandant suprem al armatei. (<fr. *généralissime*, it. *generalissimo*)
- generalist**, -ă *adj., s. m. f.* (medic) care practică medicina generală, fără o strictă specializare; (medic) internist. (<fr. *généraliste*)
- generalitate** *s. f.* 1. calitate, natură a ceea ce este general. 2. (pl.) idei cu caracter general. (<fr. *généralité*, lat. *generalitas*)
- generaliză** *vb. I. tr. I.* a da o formulare sintetică, generală; (*log.*) a efectua procesul de generalizare. 2. a aplica ceea ce este special unui caz altor cazuri asemănătoare; a lărgi, a mări sfera de aplicare. **II. refl.** (despre boli) a se extinde în întregul organism. (<fr. *généraliser*)
- generalizabil**, -ă *adj.* care se poate generaliza. (<fr. *généralisable*)
- generalizare** *s. f.* acțiunea de a (se) generaliza. • operație logică prin care se trece de la particular la general, extrăgându-se caracterele comune esențiale ale unor obiecte asemănătoare. (<*generaliza*)
- generalizator**, -oare *adj.* care generalizează. (<fr. *généralisateur*)
- generalmente** *adv.* în general, de obicei. (<it. *generalmente*, fr. *généralement*)
- generativ**, -ă *adj. I.* care generează, care permite reproducerea; referitor la generație (I). 2. *gramatică* ~ă = gramatică bazată pe analiza regulilor de formare a frazelor corecte într-o limbă. (<engl. *generative*, fr. *génératif*)
- generativism** *s. n.* curent lingvistic bazat pe teoria generativă. (<engl. *generativism*, fr. *générativisme*)
- generativist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al generativismului. (<engl. *generativist*, fr. *générativiste*)
- generator**, -oare *I. adj. I.* care generează, produce, determină ceva. **II. s. n. I.** aparat, mașină, instalație care transformă o formă de energie în alta. 2. aparat, instalație care produce un fluid. **o** ~ *cuantic* = generator sau amplificator de radiații electromagnetice (laser, maser etc.) bazat pe fenomenul de emisie stimulată a radiației. **III. s. f. (mat.)** dreaptă prin a cărei deplasare în spațiu se naște o suprafață plană sau curbă. (<fr. *générateur*, lat. *generator*)
- generație** *s. f.* 1. funcțiune prin care ființele vii se reproduc; reproducere. **o** (*biol.*) ~ *spontanee* = ipoteză potrivit căreia organismele vii ar lua naștere în mod spontan din materia anorganică. 2. totalitatea oamenilor care sunt de aceeași vârstă. • (*biol.*) grupare de indivizi având aceeași filiație. • perioadă de timp care desparte vârsta tatălui de aceea a fiului. 3. grup de familii tehnologice contemporane sau coerente corespunzând perioadelor în care tehnica se află relativ stabilizată. (<fr. *génération*, lat. *generatio*)
- genere** *s. n. inv. in ~ =* în general; obișnuit, de obicei. (<it. /in/ *genere*)
- genéric**, -ă *I. adj.* care aparține unui gen, unei categorii. • care cuprinde cazurile asemănătoare. **II. s. n.** parte a unui film sau a unei emisiuni de televiziune care prezintă numele actorilor și ale realizatorilor. (<fr. *générique*)
- generós**, -oasă *adj.* mărinimos; dămic; rodnic; fertil; dezinteresat. • însuflețit de idei sau de sentimente alese, nobile. (<fr. *généreux*, lat. *generosus*)
- generozitate** *s. f.* calitatea de a fi generos; mărinimie; dărmicie. (<fr. *générosité*, lat. *generositas*)
- genetic**, -ă *I. adj.* referitor la genetică sau la geneză; referitor la ereditate, la gene, la geneză (I); ereditar. **o** *inginerie* ~ă = ansamblu de operații efectuate „in vitro” cu gene, cromozomi și, uneori, cu celule întregi, în scopul „construirii” genetice de organisme cu proprietăți ereditare premeditate. **II. s. f.** știință care studiază ereditatea și variabilitatea în organismele vii. (<fr. *génétique*)
- genetician**, -ă *s. m. f.* specialist în genetică; genetist (2). (<fr. *généticien*)
- genetism** *s. n.* teorie psihologică potrivit căreia noțiunea de spațiu ar fi câștigată prin experiență. (<fr. *généisme*)
- genetist**, -ă *s. m. f. I.* adept al genetismului. 2. genetician. (<fr. *généiste*)
- genetliac**, -ă *adj. I.* care întocmea horoscopul după poziția astrilor la nașterea cuiva. 2. făcut după reguli astrologice. (<fr. *généthliaque*, gr. *genethliakos*)
- genetiologie** *s. f.* arta de a cunoaște destinul după poziția astrilor la nașterea cuiva. (<fr. *généthliologie*)
- geneză**¹ *s. f. I.* proces de apariție a unei ființe, a unui lucru sau fenomen; naștere, origine. 2. (fig.) apariție, creație. 3. prima carte a Bibliei. (<fr. *genèse*, gr. *genesis*)
- geneză**² *v. geno-*
- geneziac**, -ă *adj.* referitor la geneză (3). (<fr. *génésiacque*)
- genézic**, -ă *adj.* referitor la procreare. (<fr. *génésique*)
- genezie** *v. geno-*
- GENEZIO-** *v. geno-*
- geneziologie** *s. f.* știință care studiază reproducerea la organismele vii. (<fr. *génésiologie*)
- genial**, -ă *adj.* care are geniu; de geniu. (<fr. *génial*, it. *geniale*)
- genialitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este genial. (<fr. *génialité*)
- genian**, -ă *adj.* referitor la bărbie. (<fr. *génien*)
- gênic**, -ă *adj. (biol.)* referitor la gene; al genelor. (<fr. *génique*)
- genicular**, -ă *adj.* al articulației genunchiului. (cf. lat. *geniculum*, genunchi)
- genie** *v. geno-*
- genioplastie** *s. f.* refacere chirurgicală, prin autoplastie, a bărbiei. (<fr. *généioplastie*)
- genist** *s. m.* militar din trupele de geniu (III). (<fr. *geniu* + -ist)
- GENIT(O)-** *elem.* „organ genital”. (<fr. *genito/-*, cf. lat. *genitus*, născut)
- genital**, -ă *adj.* care servește la procreare, la reproducere. (<fr. *génital*, lat. *genitalis*)
- genitalitate** *s. f.* aptitudinea de a procrea. (<fr. *génitalité*)
- genitiv** *s. n.* caz al declinării cu care se exprimă de obicei apartenența, posesiunea, îndeplinind funcția de atribut. (<lat. *genitivus*, fr. *génitif*)
- genitival**, -ă *adj.* (despre cuvinte, părți de propoziție, construcții) în cazul genitiv. **o** *articol* ~ = articol posesiv. (<fr. *genitiv* + -al)
- genitoplastie** *s. f.* operație plastică a organelor genitale. (<fr. *genito-* + -*plastie*)
- genitor** *s. m. I.* animal, plantă care dă naștere, prin încrucișare, unui nou individ. 2. persoană care procrează, în raport cu cel procreat; părinte. (<fr. *géniteur*, lat. *genitor*)
- genitorée** *s. f.* scurgere albicioasă din organul genital al femeii. (<fr. *génitorrhée*)
- genito-urinar**, -ă *adj.* referitor la organele genitale și urinare; urogenital. (<fr. *génito-urinaire*)
- geniu** *s. n. I. I.* talent, dispoziție naturală, capacitate creatoare excepțională, a dezvoltării maxime a facultăților umane; persoană astfel înzestrată. 2. caracter specific. **II.** spirit, demon, ființă supranaturală care, în credințele celor vechi, veghea asupra soartei unui om. **III.** specialitate militară, armă care se ocupă cu excecutoarea lucrărilor de fortificații, drumuri, poduri etc. (<lat. *genius*, fr. *génie*)
- GENO-/GENEA-/GENEZIO-**, -gên-, -geneză-, -genezie-, -genie *elem.* „care produce, care ia naștere”; „specie, gen, fel”, „familie, neam”. (<fr. *geno-*, *généa-*, *généso-*, -*gène*, -*genèse*, -*généstie*, -*génie*, cf. gr. *genos*, *genesis*)
- genocid** *s. n.* exterminare a unui grup național, etnic, rasial sau religios. (<fr. *génocide*)
- genocópie** *s. f.* fenotip care poate fi produs de diferite gene. (<germ. *Genokopie*)
- genodermatologie** *s. f.* studiul influenței eredității asupra afecțiunilor pielii. (<fr. *généodermatologie*)
- genodermatoză** *s. f.* nume generic pentru afecțiunile cutanate, ereditare sau apărute postnatale. (<fr. *généodermatose*)
- genodistrofie** *s. f.* distrofie ereditară. (<fr. *généodystrophie*)
- genofobie** *s. f.* teamă patologică de activitatea sexuală. (<it. *genofobia*)
- genofond** *s. n.* rezervor genetic al unei populații. (<fr. *geno-* + *fond*)

- geogeografie** *s. f.* disciplină care studiază răspândirea geografică a unor factori genetici pe arealul speciei. (< *geno-* + *geografie*)
- genól** *s. n.* compus organic alb, cristalizat, folosit ca dezvoltator în fotografie; metol. (< fr. *génol*)
- genóm** *s. n.* material genetic acumulat într-un set de cromozomi. (< fr. *génom*)
- genonim** *s. n.* nume generic al unor grupe de plante. (< lat. *genonymum*)
- genonimie** *s. f.* disciplină care studiază problemele genetice ale organismelor. (< *genonim* + *-ie*)
- genoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a obrazului. (< fr. *génoplastie*)
- genotip** *s. n.* totalitatea factorilor ereditari (gene) care determină caracterul unui organism. (< fr. *génotype*)
- genotipic**, -ă *adj.* referitor la genotip. (< fr. *génotypique*)
- genotróf**, -ă *adj.* (despre plante) rezultat prin adaptarea la condiții de nutriție particulare. (< fr. *génotrophe*)
- genotrópic**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care modifică o genă, o anumită orientare a procesului de dezvoltare. (< fr. *génotropique*)
- gentil**, -ă *adj.* amabil, politicos, curtenitor. (< fr. *gentil*, it. *gentile*, lat. *gentilis*)
- gentiliete** *s. f.* atitudine, comportare de om gentil; amabilitate. (< it. *gentilezza*)
- gentilic**, -ă *adj.* care aparține gînteii, referitor la gîntă. (< lat. *gentilicius*)
- gentiliciu** I. *adj.*, *s. n.* (nume) de familie, de neam, care se intercala între prenume și poreclă, constituind semnul cetățeniei romane. II. *adj.* care aparține gînteii romane. (< lat. *gentilicius*, fr. *gentilice*)
- gentilóm** *s. n.* (în societatea feudală) nobil, aristocrat. • (fig.) om cu maniere alese, amabil; distins. (< fr. *gentilhomme*)
- gentleman** /*gentl*-*men*/ *s. m.* om cu maniere alese și cu caracter frumos. (< engl. *gentleman*)
- gentleman-driver** /*gentl*-*men*-*dráiv*-*ár*/ *s. m.* conducător de automobile de curse neprofesionale. (< engl. *gentleman driver*)
- gentlemen-rider** /*gentl*-*men*-*ráidár*/ *s. m.* călăreț neprofesionalist. (< engl. *gentlemen rider*)
- gentlemen's agreement** /*gentl*-*mez* *ágrim*-*ánt*/ *s. n.* înțelegere internațională încheiată verbal, care nu are consecințe juridice, ci creează numai obligații morale între părți; înțelegere între oameni de onoare. (< engl. *gentlemen's agreement*)
- gentry** /*gentr*/ *s. m.* 1. mica nobilitate din Anglia. 2. (în China feudală) moșierii și bogătașii agrari. (< engl., fr. *gentry*)
- gențianacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate erbacee, anuale sau perene, cu flori solitare sau grupate în raceme și cu corolă gamopetală: gențiana. (< fr. *gentianacées*)
- gențiană** *s. f.* plantă erbacee montană cu tulpina înaltă și cu flori mari, decorative, albastre sau galbene; ghinjură. (< fr. *gentiane*, lat. *gentiana*)
- genuflexiune** *s. f.* îndoire a genunchilor. (< fr. *genuflexion*)
- genuin**, -ă *adj.* natural, veritabil, pur. (< lat. *genuinus*)
- genuinitate** *s. f.* însușirea de a fi genuin; puritate, naturalitate. (< it. *genuinitá*)
- genuliără** *s. f.* 1. parte a unei armuri care acoperă genunchii. • apărătoare pentru genunchi; genunchieră. 2. înălțimea pe câmpul de luptă a unui trăgător în poziția în picioare, în genunchi sau culcat. 3. distanța verticală dintre planul de așezare al unei guri de foc și axul tevii. (< fr. *genouillère*)
- Geo-**, -*gêu elem.* „Pământ, globul terestru”. (< fr. *géo-*, -*gêe*, cf. gr. *ge*)
- geoaústică** *s. f.* știință care detectează și analizează ultrasunetele prezente la suprafața globului terestru. (< fr. *géoaoustique*)
- geobiologie** *s. f.* știință care studiază raporturile dintre evoluția cosmică și geologică a Pământului și cea a materiei vii. (< fr. *géobiologie*)
- geobiónt** *s. n.* organism animal sau vegetal care trăiește permanent în sol. (< fr. *géobionte*)
- geoblást** *s. n.* 1. embrion cu germinție subterană. 2. stolon subteran. (< fr. *géoblaste*)
- geobotánic**, -ă I. *adj.* referitor la geobotanică. II. *s. f.* ramură a biogeografiei care studiază răspândirea plantelor pe suprafața globului terestru; fitogeografie. (< fr. *géobotanique*)
- geobotanist**, -ă *s. m. f.* specialist în geobotanică. (< fr. *géobotaniste*)
- geocancerologie** *s. f.* disciplină care studiază interdependența dintre cancer și modul de viață și climă. (< fr. *géocancérologie*)
- geocarpie** *s. f.* fenomen la unele plante, care, după fecundație, își înfundă floarea în pământ, unde se dezvoltă fructele. (< fr. *géocarpie*)
- geocéntric**, -ă *adj.* care are Pământul drept centru. o sistem ~ = geocentrism; mișcare ~ă = mișcare aparentă a unui astru în jurul Pământului. (< fr. *géocentrique*)
- geocentrism** *s. n.* veche concepție potrivit căreia Pământul ar fi centrul imobil al universului, în jurul lui învârtindu-se Soarele și celelalte planete; sistem geocentric. (< fr. *géocentrisme*)
- geochimie** *s. f.* știință care studiază constituția chimică a globului terestru. (< fr. *géochimie*)
- geochimist**, -ă *s. m. f.* specialist în geochimie. (< fr. *géochimiste*)
- geocrátic**, -ă *adj.* (despre o perioadă geologică) în care continentele asaltau mările. O mișcări ~ce = mișcări tectonice de ridicare sau de coborâre a scoarței. (< fr. *géocratique*)
- geocriologie** *s. f.* ramură a geografiei fizice care studiază zonele de îngheț ale scoarței terestre. (< fr. *géocryologie*)
- geocriptofite** *s. f. pl.* plante care se înmulțesc prin muguri subterani. (< lat. *geocryptophytae*)
- geocronologie** *s. f.* disciplină care, pe baza stabilirii vârstei geologice a straturilor, reconstituie succesiunea condițiilor în care s-au desfășurat fenomenele geologice. (< fr. *géochronologie*)
- geóđă** *s. f.* 1. masă de minerale căptușită cu cristale, depuse în cavitățile rocilor; druză. 2. cavitate patologică în diverse țesuturi (oase, plămâni). (< fr. *géode*, gr. *geodes*)
- geodepresiune** *s. f.* depresiune tectonică primară, rezultată din mișcările terestre. (< fr. *géodépression*)
- geodeterminism** *s. n.* formă a determinismului mecanicist-metafizic care exagerează influența mediului natural asupra societății. (< *geo-* + *determinism*)
- geodéz**, -ă *s. m. f.* specialist în geodezie. (< fr. *géodése*)
- geodézic**, -ă I. *adj.* referitor la geodezie. II. *s. f.* curbă care reprezintă cea mai scurtă distanță între două puncte pe o suprafață curbă. (< fr. *géodésique*)
- geodezie** *s. f.* știință aplicată care studiază forma și dimensiunile Pământului, pentru întocmirea hărților și planurilor. (< fr. *géodésie*)
- geodimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea indirectă a distanțelor geodezice cu ajutorul a două oglinzi amplasate la capete și între care se emite și se reflectă un fascicul luminos. (< fr. *géodimètre*)
- geodinámic**, -ă I. *adj.* referitor la geodinamică. II. *s. f.* disciplină care studiază modificările suferite de scoarța Pământului sub acțiunea diferiților agenți. (< fr. *géodynamique*)
- geocotip** *s. n.* ecotip geografic stabilit. (< fr. *géocotype*)
- geostezie** *s. f.* sensibilitate a plantelor față de forța de gravitație. (< fr. *géosthésie*)
- geofág**, -ă *adj.* (despre animale) care se hrănește cu pământ. (< fr. *géophage*)
- geofagie** *s. f.* practică patologică de a ingera pământ sau nisip. (< fr. *géophagie*)
- geofl**, -ă *adj.* I. (despre animale) care își petrece o parte din ciclul de dezvoltare în sol. 2. (despre un organ vegetal) care crește subteran. (< fr. *géophile*)
- geofită** *adj.*, *s. f.* (plantă) cu organe subterane perene (bulbi, rizomi, tuberculi). (< fr. *géophyte*)
- geofizic**, -ă I. *adj.* referitor la geofizică. II. *s. f.* știință care studiază structura și proprietățile fizice ale globului terestru. (< fr. *géophysique*)
- geofizicián**, -ă *s. m. f.* specialist în geofizică. (< fr. *géophysicien*)
- geofón** *s. n.* 1. aparat electroacustic folosit pentru recepționarea undelor sonore în prospecțiunile geofizice.

2. aparat acustic folosit la delectarea pierderilor de apă din conductele îngropate. (< fr. *géophone*)
- geofotogrammetrie** *s. f.* ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu măsurarea, determinarea și reprezentarea unor suprafețe terestre foarte accidentale, prin fotograme luate cu fototeodolitul. (< fr. *géophotogrammétrie*)
- geogenéză** *s. f.* proces de formare a Pământului. (< fr. *géogénèse*)
- geogenie** *s. f.* ramură a geologiei care studiază originea și formarea Pământului; geogonie. (< fr. *géogénie*)
- geognóst** -ă *s. m. f.* specialist în geognozie. (< germ. *Geognost*)
- geognozie** *s. f.* știință care studiază compoziția mineralogică și resturile faunei și florei globului pământesc. (< fr. *géognosie*)
- geogonie** *s. f.* geogenie. (< germ. *Geogonie*)
- geograf**, -ă *s. m. f.* specialist în geografie. (< fr. *géographe*, lat. *geographus*)
- geografie** *s. f.* știință care studiază și descrie scoarța terestră cu toate elementele sale, din punct de vedere fizic, economic, biologic etc. și fenomenele care se produc la suprafața ei. ○ ~ *umană* = antropogeografie; ~ *lingvistică* = metodă de cercetare a fenomenelor de limbă prin stabilirea ariilor lor de răspândire pe bază de anchete pe teren; geolingvistică. (< fr. *géographie*, lat. *geographia*)
- geoid** *s. n.* corp geometric, reprezentând forma teoretică a suprafeței Pământului, redusă la nivelul mărilor și oceanelor. (< fr. *géoïde*)
- geozotermă** *s. f.* izogeotermă. (< fr. *géoisotherme*)
- geolingvistică** *s. f.* geografie lingvistică. (< fr. *géolinguistique*)
- geológ**, -ă *s. m. f.* specialist în geologie. (< fr. *géologue*)
- geologic**, -ă *adj.* referitor la geologie. ○ *diviziuni* ~ *ce* = diviziuni în care a fost împărțit timpul scurs de la consolidarea scoarței Pământului până astăzi. • străvechi. (< fr. *géologique*)
- geologie** *s. f.* știință care studiază constituția internă a globului terestru, precum și evoluția dezvoltării acesteia. (< fr. *géologie*)
- geomagnétic**, -ă *adj.* referitor la geomagnetism. (< fr. *géomagnétique*)
- geomagnetism** *s. n.* magnetism terestru. (< fr. *géomagnétisme*)
- geománt**, -ă *s. m. f.* cel care practică geomantia. (< it. *geomante*)
- geomantie** *s. f.* pretinsă artă de a prezice viitorul cu ajutorul unor puncte trasate pe pământ sau prin analiza unor grămăjoare de pământ. (< fr. *géomancie*, lat. *geomantia*)
- geomecanică** *s. f.* studiul legilor mecanice ale modificărilor scoarței terestre; mecanica solurilor. (< fr. *géomécanique*)
- geomedicină** *s. f.* studiul condițiilor fizice ale unei regiuni în raport cu sănătatea omului. (< engl. *geomedicine*)
- geométral**, -ă *adj.* care reproduce în proiecție orizontală dispunerea și proporțiile unei lucrări de arhitectură. (< fr. *géométral*)
- geométric**, -ă *adj.* 1. care formează obiectul geometriei, de geometrie. ○ *loc* ~ = figură plană sau în spațiu ale cărei puncte se definesc toate prin aceeași proprietate. 2. (*fig.*) în forma figurilor geometrice; regulat, schematic. ○ *stil* ~ = stil ornamental bazat pe combinații de figuri geometrice, caracteristic producțiilor artistice ale orânduirii primitive și începutului artei grecești. 3. (*fig.*) precis, (riguros) exact. (< fr. *géométrique*, lat. *geometricus*)
- geometrician**, -ă *s. m. f.* geometru (1). (< engl. *geometrician*)
- geometrie** *s. f.* 1. ramură a matematicii care studiază formele și proprietățile figurilor spațiale. ○ ~ *descriptivă* = ramură a geometriei care se ocupă cu reprezentarea corpurilor din spațiu prin figuri plane. 2. structură geometrică a unui sistem tehnic. 3. (*arte*) aranjament, compoziție. (< fr. *géométrie*)
- geometrism** *s. n.* sistem care reduce totul la formele și metodele geometriei. (< fr. *géométrisme*)
- geometríză** *vb. tr.* 1. a da o formă geometrică. 2. (*fig.*) a aranja geometric. (< fr. *géométriser*)
- geometrografie** *s. f.* studiul determinării soluției celei mai simple și exacte a unei probleme de construcție geometrică. (< fr. *géométrographie*)
- geométru**, -ă *s. m. f.* 1. specialist în geometrie; geometrician. 2. topograf. (< fr. *géomètre*, lat. *geometres*)
- geomórfic**, -ă *adj.* referitor la forma Pământului sau a configurației suprafeței sale. (< fr. *géomorphique*)
- geomorfie** *s. f.* parte a geodeziei care studiază forma Pământului. (< fr. *géomorphie*)
- geomorfism** *s. n.* configurație, formă a Pământului sau a unei suprafețe terestre. (< fr. *géomorphisme*)
- geomorfoгенéză** *s. f.* naștere a formelor de relief ale suprafeței terestre. (< fr. *géomorphogénèse*)
- geomorfogenie** *s. f.* disciplină care studiază formarea reliefului terestru. (< fr. *géomorphogénie*)
- geomorfológ**, -ă *s. m. f.* specialist în geomorfologie. (< fr. *géomorphologue*)
- geomorfologie** *s. f.* știință care studiază relieful terestru. (< fr. *géomorphologie*)
- geomorfóză** *s. f.* barimorfóză. (< fr. *géomorphose*)
- geomóri** *s. m. pl.* oligarhia rurală în Grecia antică. (< fr. *géomores*)
- geonastie** *s. f.* curbare, răscuire a unor organe ale plantelor spre pământ. (< fr. *géonastie*)
- geonemie** *s. f.* știință care studiază repartiția organismelor vegetale și animale pe suprafața terestră. (< fr. *géonémie*)
- geoním** *s. n.* nume de loc. (< fr. *géonyme*)
- geonomie** *s. f.* studiul legilor fizice după care se produc modificările scoarței terestre. (< fr. *géonomie*)
- geooceanografie** *s. f.* geologie marină. (< fr. *géoocéanographie*)
- geopatologie** *s. f.* disciplină care studiază efectele climatului și ale mediului înconjurător în apariția bolilor. (< geo- + *patologie*)
- geopolític**, -ă *I. adj.* referitor la geopolitică. **II. s. f.** studiu al raporturilor dintre mediul natural înconjurător și politica statelor. • doctrină care, în explicarea fenomenelor sociale și politice, atribuie un rol primordial factorilor geografici și demografici, interpretați în mod denaturat, în spiritul teoriei expansioniste și rasiste a „spațiului vital”. (< fr. *géopolitique*, *IV* germ. *Geopolitik*)
- geopolitician**, -ă *s. m. f.* adept al geopoliticii. • cercetător al problemelor geopolitice. (< fr. *géopoliticien*)
- geopotential**, -ă *I. adj.* *cotă* -ă a unui punct = număr reprezentând forța necesară pentru ridicarea unei mase de 1 g de la nivelul mării până la acel punct. **II. s. n.** potențialul forței de gravitație a Pământului. (< fr. *géopotential*, engl. *geopotential*)
- georámă** *s. f.* încăpere sferică pe a cărei față interioară sunt reprezentate în relief forma și accidentele scoarței terestre. (< fr. *georama*, engl. *georama*)
- georgian** *s. n.* prima epocă a cambrianului. (< fr. *georgien*)
- georgian²**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Georgia (din Caucaz sau din SUA). • (*s. f.*) limbă caucaziană vorbită în republica Georgia. (< fr. *géorgien*)
- geórgic**, -ă *adj.* referitor la muncile agricole. • (*s. f.*) poezie având acest caracter. (< fr. *géorgique*, lat. *georgicus*, gr. *georgikos*)
- geoscopie** *s. f.* pretinsă artă de a prezice viitorul prin studierea culorilor pe care le iau asfințitul și răsăritul Soarelui. (< fr. *géoscopie*)
- geosferă** *s. f.* globul terestru. (< fr. *géosphère*)
- geosinclinál** *s. n.* vastă depresiune a scoarței terestre, care se scufundă progresiv și unde au loc modificări vulcanice și de acumulare de depozite sedimentare, în pante detritice (fiș.). (< fr. *géosynclinal*)
- geosincron**, -ă *adj.* (despre un satelit al Pământului) a cărui perioadă de revoluție este egală cu cea de rotație a Pământului. (< fr. *géosynchrone*)
- geostátic** *s. f.* statica globului terestru. (< fr. *géostatique*)
- geostafionár**, -ă *adj.* (despre sateliți artificiali) care se rotește o dată cu Pământul. (< fr. *géostationnaire*, engl. *geostationary*)
- geostrategie** *s. f.* studiu al influenței datelor geografice asupra strategiei statelor. (< fr. *géostratégie*)
- geostrófic**, -ă *adj.* (despre mase de aer) care se deplasează paralel cu Pământul, în straturile superioare ale atmosferei. (< engl. *geostrophic*)

- geotactism** *s. n.* deplasare a unei celule, a unui organism în funcție de acțiunea gravitației; geotaxie, geotropism. (<fr. *géotactisme*)
- geotaxie** *s. f.* geotactism. (<fr. *géotaxie*)
- geotectonic**, -ă *I. adj.* referitor la geotectonică. *II. s. f.* disciplină care studiază structura scoarței terestre. (<germ. *geotektonisch*, *IV* germ. *Geotektonik*, rus. *gheotektonika*)
- geotectură** *s. f.* formă de relief de dimensiuni planetare sau continentale, determinată de procese endogene. (<geo- + germ. *Tektur*)
- geotéhic**, -ă *I. adj.* referitor la geotehnică. *II. s. f.* știință aplicată care studiază caracteristicile chimice, fizice și mecanice ale terenurilor, precum și comportarea lor sub acțiunea construcțiilor. (<fr. *géotechnique*)
- geotermal**, -ă *adj.* (despre izvoare) cu apă caldă. (<fr. *géothermal*)
- geotermie** *s. f.* 1. căldură internă a Pământului. 2. parte a geologiei care studiază variațiile în adâncime ale temperaturii uscatului, mărilor și oceanelor. (<fr. *géothermie*)
- geotermometrie** *s. f.* metodă geofizică de prospecțiune bazată pe determinarea variației temperaturii solului. (<fr. *géothermométrie*)
- geotermometru** *s. n.* termometru electronic folosit în geotermometrie. (<fr. *géothermomètre*)
- geotrofie** *s. f.* creștere unilaterală și inegală a unui organism vegetal datorită poziției luate sub influența gravitației. (<fr. *géotrophie*)
- geotropism** *s. n.* geotactism. (<fr. *géotropisme*)
- geotumoare** *s. f.* proeminență de mari dimensiuni a scoarței terestre, rezultată printr-o puternică mișcare de înălțime. (<fr. *géotumeur*)
- geozoologie** *s. f.* geografie zoologică. (<germ. *Geozoologie*)
- gerá** *vb. tr.* a conduce, a administra în numele altcuiva. (<fr. *gérer*)
- geraniacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale erbacee, în general odorante, cu frunze păroase și flori viu colorate: geraniul. (<fr. *geraniacées*)
- geraniacee** *s. f. pl.* ordin de plante dicotiledonate: familiile geraniacee, linacee, balsaminacee etc. (<fr. *geraniales*)
- geraniól** *s. n.* alcool component al uleiului de geraniu și trandafir. (<fr. *geraniol*)
- geránium** *s. m.* plantă sălbatică sau cultivată, cu flori ornamentale. *o ulei de ~* = ulei eteric cu miros de trandafir, folosit în parfumerie și cosmetică. (<fr. *geranium*, gr. *geranion*)
- geránt**, -ă *s. m. f.* cel care gereză o funcție, o întreprindere etc. *o ~ al unei publicații* = responsabil de informațiile publicate într-un periodic. (<fr. *gerant*)
- gérbera** /gher-/ *s. f.* plantă erbacee din familia compozitelor, cu tija foarte scurtă, din regiunile calde din Asia și Africa. (<lat., fr. *gerbera*)
- gerbil** *s. m.* mic rozător din regiunile stepice ale Africii. (<fr. *gerbille*)
- gerénță** *s. f. (rar)* gestiune; administrație. (<it. *gerenza*)
- GERI(O)-** *v. geront(o)-*.
- geriatrie** *s. f.* ramură a gerontologiei care studiază aspectele medicale ale îmbătrânirii. (<fr. *gériatrie*)
- geriátru**, -ă *s. m. f.* medic specialist în geriatrie. (după engl. *geriatrician*)
- gerie** *v. geront(o)-*.
- geriopsihoză** *s. f.* psihoză cu debut în perioada senescentei. (<engl. *geriopsychosis*)
- germán**, -ă *I. s. m. (pl.)* popoare indo-europene care au locuit în antichitate în centrul, vestul și estul Europei. *II. adj., s. m. f.* (locuitor) din Germania. • (*s. f.*) limbă vorbită de germani (II). (<lat. *germanus*, fr. *germain*)
- germánic**, -ă *adj.* propriu germanilor. *o limbă ~ce* = grup de limbi indo-europene vorbite în centrul și nordul Europei. (<fr. *germanique*, lat. *germanicus*)
- germanism** *s. n.* 1. cuvânt, expresie proprii limbii germane; cuvânt de origine germană pătruns într-o altă limbă și neintegrat de aceasta. 2. germanitate. (<fr. *germanisme*)
- germanist**, -ă *s. m. f.* specialist în germanistică. (<fr. *germaniste*, germ. *Germanist*)
- germanistică** *s. f.* disciplină care studiază limbile și literaturile germanice. (<germ. *Germanistik*)
- germanitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este german; germanism (2). • lumea germanică. (<germ. + -itate)
- germánium** *s. n.* element chimic, semimetal, folosit la fabricarea de semiconductoare, tranzistoare și redresoare. (<fr. *germanium*, germ. *Germanium*)
- germanizá** *vb. tr., refl.* a impune, a adopta limba, obiceiurile etc. *germanize*. (<fr. *germaniser*)
- germanofil**, -ă *adj., s. m. f.* iubitor, admirator al germanilor; al modului lor de viață; filogerman. (<fr. *germanophile*)
- germanofilie** *s. f.* simpatie pentru tot ceea ce este german. (<fr. *germanophilie*)
- germanofób**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care urăște pe germani. (<fr. *germanophobe*)
- germanofobie** *s. f.* ură față de germani, de ceea ce este de proveniență germană. (<fr. *germanophobia*)
- germanofón**, -ă *adj., s. m. f.* (vorbitor) de limbă germană. (<fr. *germanophone*)
- germen/germene** *s. m. I.* sămânță, corpuscul care, puse în condiții favorabile, se dezvoltă și dau naștere unei noi ființe. *o în ~e* = în stadiu inițial, înainte de a se dezvolta. 2. (*fig.*) principiu, cauză, element care dă naștere la ceva. (<lat. *germen*)
- GERMI-** *elem.* „germen”. (<fr. *germi-*, cf. lat. *germen*)
- germicíd**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care distruge germeni patogeni. (<fr. *germicide*)
- germiná** *vb. intr.* a încolți, a începe să se dezvolte. • (despre o materie organică sau un organ) a trece de la viața latentă sau embrionară la cea activă. (<lat., it. *germinare*)
- germinál**, -ă *I. adj.* referitor la germen. *II. s. n.* a șaptea lună în calendarul republican francez (21 martie - 18 aprilie). (<fr. *germinal*)
- germináre** *s. f. I.* acțiunea de a germina. 2. operație de preparare, în germinator, a semințelor de cereale din care se fabrică berea, alcoolul etc. (<germina)
- germinatív**, -ă *adj.* referitor la germinație; care poate germina sau determina germinația; germinator. (<fr. *germinatif*)
- germinatór**, -oáre *I. adj.* (și *fig.*) germinativ. *II. s. n.* aparat, instalație servind în procesul artificial de germinație. (<fr. *germinateur*)
- germinatíe** *s. f.* germinare. (<fr. *germination*, lat. *germinatio*)
- germoplásmă** *s. f.* plasmă germinativă. (<engl. *germoplasm*)
- GERO-** *v. geront(o)-*.
- gerocrație** *s. f.* guvernare a preoților. (<it. *gerocrazia*)
- gerodermie** *s. f.* geromorfism cutanat. (<fr. *gérodermie*)
- gerofánt**, -ă *I. s. m.* hierofant. *II. s. f.* proteasă la vechii greci și egipteni. (<it. *gerofante*)
- geroigiénă** *s. f.* ansamblu de reguli privind modul de viață rațional al bătrânilor. (<gero- + *igienă*)
- geromorfism** *s. n.* proces de îmbătrânire morfologică. (<fr. *géromorphisme*)
- GERONT(O)- / GERI(O)-**, -gerie / GERO- *elem.* „bătrân, bătrânețe”. (<fr. *gerontol-*, *gériol-*, -gerie, *géro-*, cf. gr. *geron*, -tos)
- gerontism** *s. n.* senilitate mintală. (<fr. *gerontisme*)
- gerontocrát**, -ă *s. m. f.* cel care aparține gerontocrației. (<gerontocrație)
- gerontocrație** *s. f.* sistem de guvernare în care puterea politică aparține bătrânilor. (<fr. *gerontocratie*)
- gerontofarmacologie** *s. f.* disciplină constând în utilizarea medicamentelor la vârstnici. (<geronto- + *farmacologie*)
- gerontofil**, -ă *adj., s. m. f.* 1. (cel) care iubește pe bătrâni. 2. (individ) stăpânit de gerontofilie. (<fr. *gerontophile*)
- gerontofilie** *s. f.* 1. dragoste față de bătrâni. 2. perversiune prin atracția sexuală față de persoane în vârstă. (<fr. *gerontophilie*)
- gerontofób**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de gerontofobie. (<fr. *gerontophobe*)
- gerontofobie** *s. f.* teamă, repulsie patologică față de bătrâni. (<fr. *gerontophobia*)

- gerontolatrie** *s. f.* cultul strămoșilor. (<geronto- + -latrie)
- gerontolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în gerontologie. (<fr. *gérontologue*)
- gerontologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază aspectele medicale, biologice și sociale ale îmbătrânirii organismului uman. (<fr. *gérontologie*)
- gerontomorfóză** *s. f.* transformare morfologică datorată îmbătrânirii organismului. (<fr. *gerontomorphose*)
- gerontoprofilaxie** *s. f.* disciplină medicală care se ocupă cu tratamentul bătrâneții și profilaxia ei. (<geronto- + profilaxie)
- gerontopsihiatrie** *s. f.* geropsihiatrie. (<fr. *gérontopsychiatrie*)
- gerontopsihologie** *s. f.* studiul psihologiei bătrânilor. (<geronto- + psihologie)
- geropsihiatrie** *s. f.* studiul tulburărilor psihice ale bătrâneții; gerontopsihiatrie. (<fr. *gérontopsychiatrie*)
- gerovital** *s. n.* medicament românesc pe bază de procaină utilizat în preîntâmpinarea procesului de îmbătrânire a celulelor. (<gero- + vital)
- gerundiv** *s. n.* (în limba latină) formă verbală cu sens pasiv dublat de cel de necesitate, de la tema gerunziului; (în franceză) una dintre formele participiului prezent. (<lat. *gerundivus*, fr. *gérondif*)
- gerundivál**, -ă *adj.* construit cu gerundivul. (<gerundiv + -al)
- gerunziál**, -ă *adj.* construit cu gerunziul. (<gerunziu + -al)
- gerunziu** *s. n.* mod verbal nepersonal care exprimă acțiunea în desfășurare, fără referire la autorul ei sau la momentul desfășurării. (<lat. *gerundium*)
- gerusia** *s. f.* consiliul bătrânilor în Sparta antică, care ajuta pe rege în cărmuirea statului. (<gr. *gerousia*)
- gesso** *s. n. 1.* (statuetă de) ghips. 2. (pict.) strat gros format din clei și culoare albă. (<it. *gesso*)
- gest** *s. n. 1.* mișcare exterioară a corpului prin care se exprimă o idee, un sentiment etc. sau se dă mai multă expresivitate vorbelor. 2. (fig.) purtare, faptă cu o anumită semnificație. (<fr. *geste*, lat. *gestus*)
- géstá** *s. f. pl.* totalitatea actelor fiziologice ale corpului sau ale unei părți a lui. (<lat. *gesta*)
- gestaltism** /ghe-ștal-/ *s. n.* concepție psihologică potrivit căreia fenomenele psihice reprezintă structuri, configurații integrale, realități primordiale ireductibile la o simplă însumare a elementelor componente; configuraționism, structuralism (3). (<fr. *gestaltisme*)
- gestaltíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al gestaltismului. (<fr. *gestaltisme*)
- gestántá** *adj.* *s. f.* gestă¹. (<it. *gestante*)
- gestapó** /ghe-sta-/ *s. n.* poliție secretă nazistă. (<germ. *Gestapo*)
- gestátie** *s. f. 1.* perioadă de dezvoltare a embrionului de la celula-ou până la nașterea fătului; graviditate. 2. (fig.) perioadă de elaborare a unei creații, situații noi. (<fr. *gestation*, lat. *gestatio*)
- géstá¹** *adj.* *s. f.* (femeie, femelă) gravidă; gestantă, (după it. *gestante*)
- géstá²** *s. f. 1.* faptă memorabilă, în general războinică; act vitejesc. 2. poem epic sau eroic din evul mediu. (<fr. *geste*, it. *gesta*)
- gestá³** *elem.* „gravidă, sarcină”. (<fr. -*geste*, cf. lat. *gestare*, a purta)
- gestétner** /ghe-ștet-/ *s. n.* echipament de multiplicare și procesare a documentelor. (<germ. *Gestetner*)
- géstic**, -ă *I. adj.* referitor la gestică. *II. s. f.* ansamblu de gesturi, de mișcări (involuntare care, alături de mimică, constituie forma nonverbală a comunicării. (<germ. *Gestik*)
- gesticulá** *vb. intr.* a face gesturi (cu mâinile). (<fr. *gesticuler*, lat. *gesticulari*)
- gesticulátie** *s. f.* gesticulare. (<fr. *gesticulation*, lat. *gesticulatio*)
- gestioná** *vb. intr.* a deține o gestiune. (<gesti/une/ + -ona)
- gestionár**, -ă *I. adj.* de gestiune. *II. s. m. f.* cel care deține o gestiune. (<fr. *gestionnaire*)
- gestiúne** *s. f. 1.* administrare a valorilor materiale și bănești ale unei întreprinderi, instituții etc. • totalitatea operațiilor de administrare a unor asemenea valori. 2. totalitatea bunurilor încredințate cuiva spre administrare. (<fr. *gestion*, lat. *gestio*)
- gestóză** *s. f.* ansamblu manifestărilor patologice care apar în timpul unei sarcini; disgravidie. (<germ. *Gestose*)
- gestuál**, -ă *adj.* referitor la gesturi, prin gesturi. (<fr. *gestuel*)
- gestualism** *s. n.* direcție a expresionismului abstract, practicat în pictura americană, constând în înregistrarea cu fidelitate a tensiunii spirituale și fizice a autorului în momentul pictării. (<engl. *gestualism*)
- gestualíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (pictor adept) al gestualismului. (<engl. *gestualist*)
- gestualítate** *s. f.* caracter gestual. (<engl. *gestuality*)
- getter** /ghé-tár/ *s. n.* substanță pentru realizarea vidului în tuburile electronice. (<engl., fr. *getter*)
- géu** *v. geo-*
- geuzie** *elem.* „gust”. (<fr. -*gueusie*, germ. -*geusie*, cf. gr. *geusis*)
- ghéișá** *s. f.* dansatoare și cântăreață japoneză (parteneră de distracții). (<fr. *geisha*)
- ghéizer** *s. n.* izvor artezian natural de apă fierbinte, de origine vulcanică. (<fr., engl. *geyser*)
- ghéizerít** *s. n.* depozit silicios provenit din precipitarea siliciei, din apa izvoarelor fierbinți în regiunile vulcanice. (<fr. *ghéiserite*)
- ghem** *s. n. (sport)* etapă de joc care constituie o subdiviziune a setului în cadrul unei partide de tenis. (<engl. *game*)
- ghemaveráj** *s. n.* raportul între ghemurile câștigate de cei doi jucători într-o partidă de tenis. (<engl. *game average*)
- ghépárd** *s. m.* mamifer carnivor felin din Asia și Africa, cu picioarele lungi și cu blana galbuie acoperită cu pete negricioase. (<fr. *guépard*)
- gherétá** *s. f. 1.* adăpost mic (din lemn) al unei sentinele sau al unui paznic. 2. chioșc de alimente, de ziare etc. (<fr. *guêríte*)
- gheridón** *s. n.* măsuță rotundă cu unul sau trei picioare. (<fr. *guéridon*)
- gherilá** *s. f.* război de răfuială sau luptă de ambuscadă dusă de partizani ori de trupe regulate. (<fr. *guérilla*, sp. *guerrilla*)
- gherilér** *s. m.* luptător de gherilă. (<fr. *guérillero*)
- gherisér** *s. f.* tămăduitor, vraci. (<fr. *guérisseur*)
- gherism** *s. n.* concepție a lui C. Dobrogeanu-Gherea, care a susținut în teoretizările sale condiționarea socială a artei și efectul ei social, anticipând și conceptul de „critică creatoare”. (<Gherea + -ism)
- gheróc** *s. n. (rar)* redingotă. (<germ. *Gehrock*)
- gheshéft** *s. n. (fam.)* afacere (necinstă) (<germ. *Geschäft*)
- ghétóu** *s. m.* cartier al unui oraș în care erau forțați să trăiască evreii din unele țări. • cartier al unui oraș unde era (este) obligat să trăiască un grup al populației de o anumită rasă, naționalitate sau religie, ca urmare a discriminării. (<it., fr. *ghetto*)
- ghétrá** *s. f.* învelitoare de postav peste ghețe sau pantofi, la bărbăți. (<fr. *guêtre*)
- ghibelíni** *s. m. pl.* partizani ai unei fracțiuni politice a nobilimii florentine, care în sec. XII-XV au susținut pe împărații germani. (<it. *ghibellino*)
- ghibrá** *s. f. (mar.)* partea curbată a etravei. (<fr. *gubre*)
- ghid**, -ă *I. s. m. f.* persoană care conduce și îndrumă un grup de turiști, de vizitatori ai unui muzeu etc.; ciceroane. *II. s. n. 1.* broșură, carte care conține informații cu privire la anumite muzee sau locuri demne de vizitat. 2. ~ de unde = mediu în care are loc propagarea ghidată a undelor electromagnetice. (<fr. *guide*)
- ghidá** *vb. I. tr., refl.* a (se) călăuzi; a (se) conduce, a (se) orienta. *II. tr.* a imprima o anumită mișcare unei piese, unui mecanism etc. cu ajutorul ghidajului (1). (<fr. *guider*)
- ghidáj** *s. n. 1.* dispozitiv mecanic care obligă o piesă mobilă să se deplaseze după o anumită direcție. 2. conducerea și darea explicațiilor necesare de către o persoană competentă într-un muzeu, într-o expoziție etc. (<fr. *guidage*)
- ghidón** *s. n. 1.* bară transversală cu mănere, fixată de

- furca unei biciclete, motocicletă etc., care comandă roata din față. 2. (*mar.*) paviul de calea, în formă de dreptunghi, care arată clubul de care aparține o ambarcație sportivă sau campania de navigație a unei nave comerciale. (<fr. *guidon*)
- ghidropă** *s. f.* frânghie lungă legată de nacela unui balon și lăsată să atârne pe sol pentru a menține înălțimea. (<fr. *guiderope*)
- ghildă** *s. f.* (în apusul Europei) 1. asociație economică, politică și religioasă la începutul epocii feudale. 2. asociație meșteșugărească sau comercială asemănătoare corporației, în evul mediu. (<fr. *ghilde*)
- ghilimlele** *s. f. pl.* semne de punctuație („*»* sau „*«*») pentru a scoate în evidență citate, titluri, vorbirea directă etc.; semnele citării. (<fr. *guillemets*)
- ghilimetă** *vb. tr.* a distinge prin ghilimele. (<fr. *guillemeter*)
- ghilotină** *vb. tr.* a executa cu ghilotina. (<fr. *guillotiner*)
- ghilotină** *s. f.* 1. instrument de decapitare dintr-un cuțit care alunecă pe două ghidaje peste gâtul celui condamnat. 2. mașină de tăiat (hârtia, cartonul, foile de tablă). (<fr. *guillotine*)
- ghină** *s. f.* ghinion. (<fr. *guigne*)
- ghinion** *s. n.* întâmplare, conjunctură nefavorabilă; nenoroc, neșansă; ghină. (<fr. *guignon*)
- ghinionist**, -ă *s. m. f., adj.* (cel) care are ghinion. (<ghinion + -ist)
- ghioș** *s. n.* ornament gravat, în linii întretăiate, drepte sau ondulate, în bijuterii. • desen complex din linii drepte, frânte, spirale etc., care formează fondul unor hârtii cu valoare nominală. (<fr. *guillochis*)
- ghioș** *vb. tr.* a executa un ghioș. (<fr. *guillocher*)
- ghioșaj** *s. n.* ghioșare. (<fr. *guillochage*)
- ghioșă** *s. f.* dală fină pentru gravarea pe pietre litografice și pe plăci metalice. (<fr. *guilloche*)
- ghips** *s. n.* 1. sulfat natural hidratat de calciu de duritate mică, folosit la fabricarea ipsosului, în industria porțelanului, în medicină etc. 2. sculptură din acest material. (<germ. *Gips*, fr. *gypse*, lat. *gypsum*)
- ghipsotecă** *s. f.* 1. colecție de statuete și de plăci ornamentale de ghips. 2. loc special amenajat pentru păstrarea ghipsotecii (1). (<fr. *gypsotèque*)
- ghipură** *s. f.* 1. gen de dantelă cu ochiuri largi, a cărei împletitură comportă un sistem de fire ce evoluează diferit. 2. desen care, prin forma sa, amintește de ghipură (1). (<fr. *gipure*)
- ghirlândă** *s. f.* 1. împletitură de frunze sau de flori în formă de lanț sau de cunună; ornament de această formă, în arhitectură sau în artele decorative. 2. (*mar.*) înfășurări ale unei parâme, la anumite distanțe, pentru a-i menține forma. 3. ansamblu de piese de legătură în formă de V, care îmbină etrava cu bordajul. (<fr. *gyrlande*, it. *ghirlanda*)
- ghisarmă** *s. f.* armă veche în formă de cuțit lung cu lama asimetrică, având fixate pe muchie una sau două croșete. (<fr. *guisarme*)
- ghisét** *s. n.* poartă, la crichet, din trei țărșuși fixați în poziție verticală în sol, uniți la partea de deasupra. (<fr. *guichet*)
- ghișeu** *s. n.* ferestruică amenajată într-o ușă, într-un perete al unui birou, prin care publicul poate comunica cu funcționarii. (<fr. *guichet*)
- ghiu** *s. n.* bară de lemn sau de metal fixată aproape de baza catargului, pe care se prinde marginea de jos a veleii; bum. (<fr. *gui*)
- ghivént** *s. n.* filet (1). (<germ. *Gewinde*)
- giacă** *s. f.* jachetă. (<it. *giacca*)
- giardia** *s. f.* lamblie. (<fr. *giardia*)
- giardiază** *s. f.* lambliază. (<fr. *giardiase*)
- giberelină** *s. f.* fitohormon complementar al auxinei, care stimulează înflorirea și creșterea plantelor. (<fr. *gibberelline*)
- gibón** *s. m.* maimuță antropoidă cu brațele foarte lungi și fără coadă, din pădurile indo-malaieze. (<fr. *gibbon*)
- gibós**, -oasă *adj.* 1. în formă de cocoasă. 2. cu proeminențe rotunjite. (<fr. *gibbeux*, lat. *gibbosus*)
- gibozitate** *s. f.* 1. cifoză. 2. orică proeminență în formă de cocoasă. (<fr. *gibbosité*)
- gig** *s. n.* 1. ambarcație de sport, lungă și ascuțită la pupă și la prora, cu scăunase rulante pentru cei care trag la rame. 2. trăsură mică cu două roți, trasă de un cal. (<engl. *gig*)
- GIGA-** *elem.* „de un miliard de ori mai mare (10⁹)”. (<fr. *giga-*, cf. gr. *gigas*, *gigant*)
- gigacalorie** *s. f.* unitate de măsură pentru energia termică, de un miliard de calorii. (<fr. *gigacalorie*)
- gigafón** *s. n.* difuzor cu cameră de compresie, foarte puternic. (<fr. *gigaphone*)
- gigahertz** *s. m.* unitate de frecvență, cu un miliard de hertzi. (<fr. *gigahertz*)
- gigant¹** *I. s. m.* 1. (*mit.*) nume dat unor ființe fabuloase de statură uriașă și foarte puternice, care s-au răscolat împotriva lui Zeus. 2. uriaș. • (*fig.*) construcție, clădire, avion de mari dimensiuni. 3. (*fig.*) persoană care se remarcă prin calități excepționale. *II. s. f.* (*astr.*) stea de mare luminozitate. (<it. *gigante*, lat. *gigas*, -ntis)
- GIGANT²(O)-** *elem.* „foarte mare, uriaș, colosal”. (<fr. *gigant/o-*, cf. gr. *gigas*, -antos)
- gigantesc**, -ă *adj.* gigantic. (<fr. *gigantesque*)
- gigantic**, -ă *adj.* de proporții uriașe, enorm, colosal; gigantesc. (<germ. *gigantisch*)
- gigantism** *s. n.* 1. însușirea de a fi gigantic. 2. boală endocrină constând în creșterea exagerată a întregului corp sau a anumitor părți ale acestuia; somatomegalie. (<fr. *gigantisme*)
- gigantoblast** *s. n.* eritroblast mare, nucleat. (<fr. *gigantoblaste*)
- gigantocit** *s. n.* hematie mare, anucleată. (<fr. *gigantocyte*)
- gigantografie** *s. f.* procedeu de reproducere în ofset a afișelor pe format mare. (<fr. *gigantographie*)
- gigantomahie** *s. f.* 1. luptă mitică a gigantilor împotriva zeilor. 2. reprezentare artistică a acestei lupte. (<fr. *gigantomachie*)
- gigantomanie** *s. f.* tendință de a prezenta totul exagerat, de a plănuși lucruri gigantice. (<germ. *Gigantomanie*)
- gigantopitéc** *s. m.* maimuță uriașă fosilă din China și Indonezia, contemporană cu australopitecul. (<engl. *gigantopithecus*)
- gigantostracée** *s. n. pl.* ordin de crustacee gigantice, de la sfârșitul silurianului până la sfârșitul erei paleozoice. (<fr. *gigantostracées*)
- gigantozaur** *s. m.* reptilă uriașă erbivoră dinozauriană, lungă de aproape 40 m și având înfățișarea unei girafe. (<lat. *gigantosaurus*)
- gigă** *s. f.* 1. vechi dans englez, de origine populară, cu mișcare săltărească; melodia corespunzătoare. • ultima parte a unei suite instrumentale, după sarabandă. 2. vechi instrument cu coarde și arcuș, cu spatele bombat. (<fr. *gigue*, it. *giga*)
- gigolétă** *s. f.* (*fam.*) femeie de moravuri ușoare. (<fr. *gigolette*)
- gigoló** *I. s. m.* 1. bărbat tânăr întreținut de o femeie mai în vârstă decât el. 2. tânăr elegant, dar cu moravuri dubioase. *II. adj.* de o eleganță suspectă. (<fr. *gigolo*)
- gil** *s. m.* unitate de volum, egală cu 118,29 l în SUA și 142, 06 l în Anglia. (<engl. *gil*)
- gila** *s. f.* șopărlă veninoasă uriașă, portocalie sau neagră, din America de Nord și Centrală. (<engl. *gila*)
- gilbert** /jilbert/ *s. m.* unitate de măsură a tensiunii magnetotoare, egală cu 0,8 amperspire. (<fr. *gilbert*)
- gil-bóx** *s. n.* (*text.*) tren de laminare folosit în filatura de lână pieptănată. (<fr. *gill-box*)
- gilotáj** *s. n.* acoperirea cu un strat protector a clișeeilor zincografice. (<fr. *gillotage*)
- gilt-edget** *s. n.* imprumut de stat care inspiră încredere deplină. (<engl. *giltedget*)
- gimcana** *s. f.* întrecere automobilistică sau motociclistă care obligă pe participanți să treacă obstacolele improvizate sau probe bizare. (<engl., fr. *gymkhana*, it. *gimcana*)
- gimcanist**, -ă *adj. s. m. f.* (participant) la o gimcana. (<it. *gimcanista*)
- GIMN(O)-** *elem.* „nud, neacoperit”, „deschis”, „gol”. (<fr. *gymn/o-*, cf. gr. *gymnos*)

- gimnăst**, -ă *s. m. f.* sportiv specializat în gimnastică. (<fr. *gymnaste*)
- gimnăstică**, -ă **I. adj.** referitor la gimnastică. **II. s. f.** ansamblu de exerciții fizice variate care contribuie la dezvoltarea armonioasă și la întărirea corpului omeneșc. **o (fig.)** ~a minții = totalitatea exercițiilor care dezvoltă facultățile intelectuale. (<fr. *gymnastique*, lat. *gymnasticus*, *III* gr. *gymnastike*)
- gimnaziál**, -ă **adj.** referitor la gimnaziu, de gimnaziu. (<gimnaziu + -al)
- gimnaziárh** *s. m. (ant.)* conducător și administrator al unui gimnaziu (1). (<fr. *gymnasiarque*, gr. *gymnasiarkhos*)
- gimnazíst**, -ă *s. m. f.* elev de gimnaziu. (<germ. *Gymnasist*)
- gimnázíu** *s. n.* 1. (în Grecia antică) instituție de învățământ public pentru exerciții atletice. 2. (la noi, în trecut) școală secundară cu patru clase, cursul inferior al liceului; (astăzi) ciclul al doilea al școlii generale (clasele V-VIII). (<lat. *gymnasium*, germ. *Gymnasium*, fr. *gymnase*)
- gimnic**, -ă **adj.** referitor la naturism și la gimnastică. (<fr. *gymnique*, lat. *gymnicus*)
- gimnoblástic**, -ă **adj.** cu embrionul necuprins în sacul embrionar. (<fr. *gymnoblaste*)
- gimnocárp**, -ă **adj.** 1. (despre fructe) lipsit de peri, țepi sau spini. 2. (despre licheni, ascomicete) cu corpul de fructificație neacoperit. (<fr. *gymnocarpe*)
- gimnocarpíe** *s. f.* însușirea unor fructe, vegetale de a fi gimnocarpe. (<fr. *gymnocarpie*)
- gimnocít** *s. n.* celulă fără membrană. (<fr. *gymnocyte*)
- gimnofób**, -ă **adj.**, *s. m. f.* (suferind) de gimnofobie. (<fr. *gymnophobe*)
- gimnofobie** *s. f.* aversiune patologică la vederea corpului gol. (<fr. *gymnophobie*)
- gimnopediú** *s. f. pl. (ant.)* serbări celebrate anual la Sparta în cinstea lui Apolo, cu dansuri de bărbați și copii goi. (<fr. *gymnopédies*)
- gimnospérm**, -ă **I. adj.** cu ovulele necuprinse în ovar; cu semințele nude. **II. s. f. pl.** încrengătură a fanerogamelor, plante spermatofite cu semințe neînchise în fruct. (<fr. *gymnosperme/s*)
- gimnospermíe** *s. f.* însușire a plantelor gimnosperme. (<fr. *gymnospermie*)
- gimnospór** *s. m.* spor liber, neînvelit într-o membrană protectoare. (<fr. *gymnosporie*)
- gimnót** *s. m.* pește din fluviile și bălțile din America de Nord, asemănător țiparului, care produce descărcări electrice. (<fr. *gymnote*)
- gimnozofíe** *s. f.* doctrina gimnozofiștilor. (<fr. *gymnosophie*)
- gimnozofíst** *s. m.* filozof hindus, ascet și mistic, care se caracterizează printr-o viață de o simplitate extremă și prin disprețul față de orice plăceri, față de durere și de moarte. (<fr. *gymnosofiste*)
- gin**¹ *s. n.* băutură alcoolică din must de cereale fermentat și distilat, căruia i se adaugă boabe de ienupăr. (<engl. *gin*)
- GIN²(O)-**, -gin /GINECO- *elem.* „femeie”. (<fr. *gyno/-*, -*gyne*, *gynéco-*, cf. gr. *gyne*, *gynaikos*)
- ginándrá** **adj.**, *s. f.* (femeie, floare) care prezintă ginandrie. (<fr. *gynandre*)
- ginandríe** *s. f.* 1. existența la femei a caracterelor sexuale secundare bărbătești. 2. formă sub care se prezintă la unele flori androceul și gineceul, datorită concreșterii staminelor cu pistilul. (<fr. *gynandrie*)
- ginandromorfísm** *s. n. (biol.)* prezența la un individ dintr-o specie dioică a unor părți ale corpului, tipic femele, și al altora, tipic masculine. (<fr. *gynandromorphisme*)
- ginecéu** *s. n.* 1. (ant.) apartament rezervat femeilor în casele grecești. • loc rezervat femeilor în vechile biserici creștine. 2. totalitatea organelor femele de reproducere ale unei flori; pistil. (<fr. *gynécée*, lat. *gynaeceum*)
- GINECO-** v. gin²(o)-.
- ginecocratíe** *s. f.* sistem de guvernare în societatea arhaică în care conducerea aparținea femeilor. (<fr. *gynecocratie*)
- ginecofobie** *s. f.* teamă patologică de femei; ginefobie. (<fr. *gynecophobie*)
- ginecografíe** *s. f.* radiografie a organelor interne ale femeii, după însușirea de aer în cavitatea peritoneală. (<fr. *gynecographie*)
- ginecológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în ginecologie. (<fr. *gynecologue*)
- ginecologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază fiziologia și patologia aparatului genital feminin. (<fr. *gynecologie*)
- ginecomaníe** *s. f.* înclinare exagerată pentru femei. (<fr. *gynecomanie*)
- ginecomastíe** *s. f.* dezvoltare exagerată a mamelor la bărbați. (<fr. *gynecomastie*)
- ginecopatíe** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile genitale femeiești. (<fr. *gynecopathie*)
- ginefób**, -ă **adj.**, *s. m.* (bărbat) care suferă de ginefobie; misogin. (<ginefobie)
- ginefobie** *s. f.* ginecofobie. (<fr. *gynéphobie*)
- ginestrá** *s. f.* mic arbust din familia leguminoaselor, cu frunze lanceolate și flori galbene. (<it. *ginestra*)
- gin-fizz** *v. ginfí/ s. n.* cocteil preparat din gin și zeamă de lămâie. (<engl. *gin-fizz*)
- GINGIV(O)-** *elem.* „gingie”. (<fr. *gingivo/-*, cf. lat. *gingiva*)
- gingivál**, -ă **adj.** referitor la gingie. (<fr. *gingival*)
- gingivectomíe** *s. f.* rezecție a pereților gingivali ai punșilor parodontale. (<fr. *gingivectomie*)
- gingivítá** *s. f.* inflamație a gingiei. (<fr. *gingivite*)
- gingivoplastíe** *s. f.* intervenție chirurgicală asupra gingiei. (<fr. *gingivoplastie*)
- gingivoragíe** *s. f.* sângerare a gingiilor. (<fr. *gingivoragie*)
- ginkgo** *s. m.* arbore ornamental, falnic, din familia coniferelor, originar din China, cu frunze bilobate, dispuse în evantai. (<fr. *ginkgo*)
- GINO-** v. gin²(o)-.
- ginodióic**, -ă **adj.** (despre plante) care produce numai flori femele sau hermafrodite pe indivizi diferiți. (<fr. *gynodioïque*)
- ginofílie** *s. f.* 1. transformare a elementelor carpelare în frunze obișnuite. 2. virescență a ovarului. (<fr. *gynophyllie*)
- ginofíte** *s. f. pl. (bot.)* exemplare femele din generația sexuală. (<fr. *gynophytes*)
- ginofór** *s. n.* alungire a axului floral, care poartă gineceul. (<fr. *gynophore*)
- ginogámét** *s. m.* gamet femel. (<fr. *gynogamète*)
- ginogametánge** *s. m.* gametange cu ginogameți. (<fr. *gynogamétange*)
- ginogenézá** *s. f.* pseudogamie în care gametul mascul pătrunde în ovar fără să-l fecundeze, embrionul dezvoltându-se partenogenetic. (<fr. *gynogenèse*)
- ginomonóic**, -ă **adj.** (despre plante) cu flori femele sau hermafrodite pe același individ. (<fr. *gynomonoïque*)
- ginopárá** **adj.**, *s. f.* (femele) care are numai descendenți de sex feminin. (<gino- + -pará)
- ginoplastíe** *s. f.* refacere chirurgicală a organelor genitale femele. (<engl. *gynoplasty*)
- ginopódíu** *s. n.* peduncul floral care poartă gineceul. (<lat. *gynopodium*)
- ginotíp** *s. n. (biol.)* tip feminin caracteristic speciei. (<gino- + -típ)
- ginséng** *s. m.* plantă din familia araliaceelor, originară din China, cu proprietăți terapeutice deosebite; rădăcina vieții. (<fr., engl. *ginseng*)
- gintă** *s. f.* 1. grup de descendenți ai unui strămoș comun, legați între ei prin rudenie de sânge, care constituie unitatea de producție fundamentală a comunei primitive. 2. neam, origine. **o (jur.)** dreptul ~ilor = dreptul internațional. (<lat. *gens*, -ntis)
- giobertít** *s. n.* magnezit. (<fr. *giobertite*)
- giocosó** /gio-có-zol **adv.** (muz.) jucăuș, glumeț. (<it. *giocosó*)
- giórno** **loc. adv.** a ~ = ca ziua; *luminat a ~ =* luminat cu lămpi multe. (<it. *giorno*)
- gióstrá** *s. f.* compunere poetică în care se povestește despre o întrecere cavalerescă. (<it. *giostira*)
- gipaét** *s. m.* pasăre mare de pradă care trăiește pe înălțimile munților; vultur bărbos, zăgan. (<fr. *gypaète*)

- gipsofil**, -ă I. *adj.* (despre plante) care prezintă afinitate pentru sulfurile cu ghips: sau cu calcar. II. *s. f.* plantă erbacee cultivată pentru florile sale albe, roz sau roșii; floarea-miresei. (<fr. *gypsophile*)
- gipsologie** *s. f.* disciplină care studiază istoria civilizației și culturii tradiționale a țiganilor în lume. (<engl. *gipsy*, țigan + *-logie*)
- gir** *s. n.* 1. operație prin care beneficiarul unui titlu de credit (cambie, cec etc.) transferă asupra unei alte persoane dreptul de proprietate și obligațiile ce decurg din acest document. 2. mijloc prin care cineva garantează pentru cineva, acțiunile cuiva. (<it. *giro*, germ. *Giro*)
- GIR²(O)**, -gir, -girie *elem.* „cerc, rotire, rotativ“, „girus“. (<fr. *gyro*/-, -gyre, -gyrie, cf. gr. *gyros*, învârtură)
- giră** *vb. I. tr.* a garanta printr-un gir (1). • a garanta pentru cineva, acțiunile cuiva. II. *refl., intr.* (despre vânt) a(-și)schimba treptat direcția de la dreapta spre stânga; a se roti. • (despre nave) a se roti în jurul unei ancore sau geamanduri sub acțiunea vântului ori a curentului de mare. • a se îndepărta de la drumul stabilit. (<it. *girare*)
- girafă** *s. f.* 1. mamifer erbivor, paricopitat, cu gâtul foarte lung, din savanele Africii. 2. suport de microfon care permite diferite deplasări ale acestuia. 3. macara pentru construcții înalte. (<fr. *girafe*)
- girafide** *s. f. pl.* familie de erbivore rumegătoare, cu gâtul lung; girafa, okapi. (<fr. *giraffidés*)
- girandolă** *s. f.* 1. candelabru cu mai multe brațe. 2. ansamblu de pietre prețioase care formează cercei, pandantive etc. (<fr. *girandole*)
- girant** *s. m.* cel care girează, care transmite un titlu de credit (cambie, cec etc.) unei alte persoane (giratar). (<it. *girante*, germ. *Girant*)
- giratár** *s. m.* cel cărui i s-a transmis o cambie, un cec de către girant. (<it. *giratario*)
- giratóriu**, -ie. *adj.* (despre o mișcare etc.) de rotație, circular. O *sens* ~ = sens obligatoriu pentru autovehicule în jurul unui rond la o intersecție, într-o piață etc. (<fr. *giratoire*)
- girăție** *s. f.* mișcare de rotație. (<fr. *giration*)
- giravión** *s. n.* autogir combinat, cu echipamentul de susținere dintr-un rotor neantrenat și o aripă de avion. (<fr. *giravion*)
- girie *v. gir²(o)* -.
- girl** /gõrl/ *s. f.* fată. • dansatoare din corpul de balet al unei reviste(3) sau de music-hall. (<engl. *girl*)
- GIRO** - *v. gir²(o)* -
- giroagregát** *s. n.* agregat giroscopic. (<giro- + *agregat*)
- girobusólá** *s. f.* girocompas. (<it. *girobusola*)
- giroclinométru** *s. n.* aparat giroscopic care indică înclinarea laterală a avionului. (<fr. *gyroclinometre*)
- girocompás** *s. n.* compas (2) giroscopic; girobusolă. (<fr. *gyrocompas*)
- girodiná** *s. f.* giravió la care rotorul, antrenat de un motor, asigură susținerea și mișcările verticale, deplasarea pe orizontală fiind obținută printr-un alt motor. (<fr. *gyrodine*)
- girodirecțional** *s. n.* aparat giroscopic de bord care indică direcția axei longitudinale a avionului. (<engl. *gyrodirectional*)
- girofár** *s. n.* far rotativ cu scipiri montat pe acoperișul unor autovehicule. (<fr. *gyrophare*)
- girofreqvență** *s. f.* (*electron*) număr de ture pe secundă făcute de electroni în jurul liniilor de inducție ale unui câmp magnetic uniform. (<fr. *gyrofréquence*)
- giromanție** *s. f.* previziune făcută de cineva care se învârteste într-un cerc până ardește și cade pe una dintre literele înscrise în jurul cercului. (<fr. *gyromancie*)
- girométru** *s. n.* instrument giroscopic de bord care determină viteza de rotație a avionului. (<fr. *gyromètre*)
- gironát** *s. n.* (*herald*) porțiune a unui scut împărțită în 8, 10 sau 12 triunghiuri (cartiere), toate având vârful în centrul scutului. (<fr. *gironé*)
- girondián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) miocenul inferior, etajele acvitanian și burdigalian; mediteranean (1). (<fr. *giron-dien*)
- gironđin** *s. m.* membru al unei grupări politice din timpul Revoluției franceze din 1789, care reprezenta interesele burgheziei industriale, comerciale și financiare. (<fr. *gironđin*)
- giroorizónt** *s. m.* aparat giroscopic de bord care indică înclinarea longitudinală și laterală a avionului. (<fr. *gyrohorizon*)
- giropilót** *s. m.* aparat electric de navigație destinat să mențină drumul prestabilit al unei (aero)nave și să asigure trecerea automată la un alt drum; pilot automat. (<fr. *gyropilote*)
- giroplán** *s. n.* autogir cu un rotor cu pale și o aripă de avion fixă. (<fr. *gyroplane*)
- giroscóp** *s. n.* dispozitiv dintr-un disc care se rotește în jurul axei sale, menținându-și planul de rotație, pentru orientarea în spațiu a avioanelor, a submarinelor etc. (<fr. *gyroscopé*)
- giroscópice**, -ă *adj.* referitor la giroscop. O *compas* ~ = compas care se bazează pe principiul giroscopului, instalat pe bordul (aero)navelor; girocompas. (<fr. *gyroscopique*)
- girosím** *s. n.* aparat de bord al unui avion dintr-un compas magnetic și un girodirecțional. (<fr. *gyrosin*)
- girostabilizátor** *s. n.* dispozitiv giroscopic care asigură stabilizarea unor agregate tehnice. (după engl. *gyrostabilizer*)
- girostát** *s. n.* corp solid care are o mișcare de rotație în jurul axei sale. (<fr. *gyrostat*)
- girovág** *s. m.* călugăr rătăcitor, vagabond. (<fr. *gyrovague*, lat. *gyrovagus*)
- girovertical** *s. n.* giroscop cu axa de rotație verticală. (<fr. *gyrovertical*)
- gírúétá** *s. f.* instrument meteorologic pentru măsurarea direcției și intensității vântului; anemoscop. (<fr. *gírúette*)
- girus** *s. n.* (*anat.*) circumvoluție. (<lat. *gyrus*)
- gisánt** *s. m.* efigie funerară orizontală, reprezentând pe cel îngropat. (<fr. *gisant*)
- gismént** *s. n.* 1. unghiul format de axa unei (aero)nave cu direcția către un post de radioemisiune. • unghi făcut de direcție cu liniile nord-sud ale carioajului unei hărți. 2. dispoziția straturilor minerale în scoarța Pământului. • strat de minerale. (<fr. *gisement*)
- gitán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (de) țigan. (<sp. *gitano*, fr. *gitan*)
- giudéca** *s. f.* cartier, ghetou unde locuiau evreii în unele orașe medievale. (<it. *giudecca*)
- givetían** *s. n.* ultimul etaj al devonianului mediu. (<fr. *givetien*)
- glabélá** *s. f.* regiunea dintre sprâncene. (<fr. *glabelle*)
- glábru**, -ă *adj.* 1. (despre fructe, frunze) lipsit de peri; fără barbă și mustăți; nepăros. 2. imberb. (<fr. *glabre*)
- GLACI(O)** - *elem.* „gheață, glaciație“. (<fr. *glaci*o/-, cf. lat. *glacies*)
- glaciál**, -ă *adj.* 1. de gheață; rece ca gheața. 2. (*fig.*) lipsit de căldură; rece, distant. • (*adv.*) cu răceală. (<fr. *glacial*)
- glaciár**, -ă I. *adj.* 1. referitor la procesul sau timpul de apariție a glaciației. 2. provenit din topirea ghețarilor. II. *s. n.* pleistocen. (<fr. *glaciaire*)
- glaciárizáție** *s. f.* proces de extindere a ghețarilor ca urmare a unei alimentații abundente. (<fr. *glaciarisation*)
- glaciáție** *s. f.* proces de intensă dezvoltare a ghețarilor pe regiuni întinse ale Pământului, din precambrian până în cuaternar; perioadă glaciară. (<fr. *glaciation*)
- glaciódislocáție** *s. f.* dislocare și deplasare a rocilor din poziția inițială datorită presiunii exercitate de masa unui ghețar în mișcare; glaciotectonică. (<fr. *glaciódislocation*)
- glaciológ**, -ă *s. m. f.* specialist în glaciologie. (<fr. *glaciologie*)
- glaciologie** *s. f.* ramură a geografiei fizice care studiază ghețarii. (<fr. *glaciologie*)
- glaciométru** *s. n.* instrument pentru determinarea adâncimii de îngheț a solului. (<glacio- + *-metru*)
- glacionáut** *s. m.* navigator printre ghețari; specialist în glacionautică. (<glacio- + *-naut*)
- glacionáutică** *s. f.* disciplină care studiază ghețarii la fața locului. (<glacionaut + *-ică*)
- glaciótectonică** *s. f.* glaciódislocáție. (<fr. *glaciótectonique*)
- glácis** *s. n.* 1. teren neted, taluz în pantă ușoară. 2. glasiu. (<fr. *glacis*)

- gladiator** *s. m.* (în Roma antică) luptător (sclav, prizonier sau criminal) în spectacolele publice, care lupta în arenă cu alt gladiator sau cu fiare sălbatice. (<fr. *gladiateur*, lat. *gladiator*)
- gladifer** *s. m.* membru al unui ordin de călugări, întemeiat în 1202 la Riga, având ca semn distinctiv două spade roșii pe mantia albă, ordin care mai târziu s-a unificat cu cel teuton. (<lat. *gladifer*, purtător de spadă)
- gladiolă** *s. f.* plantă erbacee ornamentală, înaltă, cu frunze lungi în formă de sabie și cu flori mari, variat colorate. (<germ. *Gladiole*)
- gladioliform**, -ă *adj.* în formă de spadă. (<fr. *gladioliforme*)
- gladium** *s. n.* spadă romană scurtă și lată, cu două tășuri paralele și vârf triunghiular. (<lat. *gladium*)
- glagolitic**, -ă *adj.* alfabet ~ (sau *scriere* ~ă) = alfabet după modelul literelor mici grecești, folosit în scrieri slave bisericești. (<fr. *glagolitique*)
- glamour** /gleâmă/ *s. n.* farmec. (<germ. *glamour*)
- gland** *s. n.* porțiunea terminală a penisului. (<fr. *glande*)
- glândă** *s. f.* (*anat.*) organ (epitelial) care produce o anumită secreție. (<fr. *glande*)
- GLANDI- /GLANDO-** *elem.* „ghindă”, „gland”. (<fr. *glandi-*, *glando-*, cf. lat. *glans*, -ndis)
- glandifer**, -ă *adj.* care conține ghindă. (<lat. *glandifer*)
- glandivór**, -ă *adj.* care se hrănește cu ghindă. (<fr. *glandivore*)
- GLANDO-** *v.* glandi-.
- glandotrop**, -ă *adj.* *hormon* ~ = hormon care influențează dezvoltarea și controlează secreția altor glande endocrine. (<germ. *glandotrop*)
- glandulár**, -ă *adj.* 1. referitor la glande. 2. care are aspectul, structura sau funcția unei glande; glandulos. (<germ. *glandulaire*)
- glandulă** *s. f.* glandă mică. (<fr. *glandule*)
- glandulós**, -oasă *adj.* 1. glandular (2). 2. cu glandule. (<fr. *glanduleux*)
- glant** *s. n.* bustul pieilor ginisate (date cu lac); pielea însăși. (<germ. *Glanz*)
- glareolă** *s. f.* pasăre piciorong din regiunile calde și temperate ale Europei; ciovică; rândunică-de-mare. (<fr. *glareole*, lat., it. *glareola*)
- glasá** *vb. tr.* 1. a acoperi cu glazură o prăjitură, un fruct etc.; a glazura (1). 2. a apreta (un obiect de piele). (<fr. *glacer*)
- glasbeton** *s. n.* geam solid din tuburi de sticlă încheiate cu beton. (<germ. *Glasbeton*)
- glasiérá** *s. f.* 1. aparat, recipient pentru preparat și conservat gheață. 2. navă de pescuit înzestrată cu instalații frigorifice. (<fr. *glaciére*)
- glasíu** *s. n.* (*pict.*) culoare transparentă aplicată pe o culoare mai densă pentru redarea claroscurei; glaciis (2). (<fr. *glacis*)
- glásnost** *s. n.* transparentă a vieții politice, cu implicații în schimbările de orientare în ultima perioadă a fostei URSS. (<rus. *glasnost*)
- gláspapír** *s. n.* hârtie pe care a fost aplicat un strat abraziv, pentru șlefuit. (<germ. *Glaspapier*)
- glásvand** *s. n.* perete interior, ușă mare cu panouri de sticlă. (<germ. *Glaswand*)
- GLAUCO-** *elem.* „verde marin”. (<fr. *glauco-*, cf. gr. *glaukos*)
- glaucom** *s. n.* boală gravă a ochilor, caracterizată prin creșterea tensiunii intraoculare, atrofia membranelor și excavarea nervului optic, cu scăderea acuității vizuale până la cecitate. (<fr. *glaucome*, lat. *glaucoma*, gr. *glaukoma*)
- glaucomatós**, -oasă *adj.* *s. m. f.* (afectat) de glaucom. (<fr. *glaucomateux*)
- glauconít** *s. n.* silicat natural hidratat de fier și de potasiu. (<fr. *glauconite*)
- glazură** *vb. tr.* 1. a glasa (2). 2. a emaila. (după germ. *glazieren*)
- glazură** *s. f.* 1. strat de ciocolată, de șerbet etc. care se întinde deasupra unui tort, a bomboanelor. 2. email de ceramică sau de faianță fină. (<germ. *Glaser*)
- glée** *elem.* „mucilagiú”, „aglutinare”. (<fr. *-glée*, cf. gr. *glia*, *clei*)
- glei** *s. n.* strat al solului de culoare cenușie sau vântă-verzuie, bogat în forme reduse ale oxizilor de fier. (<engl. *gley*)
- gleizáre** *s. f.* proces de reducere a oxizilor de fier din sol, sub influența umidității, în condiții de anaerobioză. (după fr. *glaiser*)
- gléná** *s. f.* cavitate articulară puțin adâncă a unui os. (<fr. *glène*)
- glenoid**, -ă *adj.* (despre cavități osoase) în care se articulează un os. (<fr. *glénoide*)
- glenoidită** *s. f.* osteită a cavității glenoide a omoplatului. (<fr. *glénoïdite*)
- glérá** *s. f.* 1. secreție albicioasă și cleioasă a unei mucoase; mucozitate. 2. albuș de ou crud. (<fr. *glaire*)
- glerós**, -oasă *adj.* care are aspect de albuș de ou. (<fr. *glaireux*)
- glet** *s. n.* strat de var amestecat cu ipsos, care se întinde pe o tenueală pentru a obține o suprafață netedă. (<germ. *Glätte*)
- gliadiná** *s. f.* proteină vegetală. (<fr. *gliadine*, it. *gladina*)
- glial**, -ă *adj.* referitor la nevroglic. *o jesut* ~ = țesut de susținere a elementelor sistemului nervos. (<fr. *glial*)
- GLIC(O)- /GLUC(O)-** *elem.* „dulce”, „glucoză”. (<fr. *glyc/o-*, *gluc/o-*, cf. gr. *glykys*)
- glicemie** *s. f.* prezența glucozei în sânge. (<fr. *glycémie*)
- GLICER(O)-** *elem.* „glicerină”. (<fr. *glycér/o-*, cf. gr. *glykys*, -keros, dulce)
- glicéric** *adj. acid* ~ = acid format prin oxidarea glice-rinei. (<fr. *glycérique*)
- gliceridá** *s. f.* denumire generică pentru esterii glicerinei cu acizi grași. (<fr. *glycéríde*)
- gliceríná** *s. f.* trialcool lichid, uleios, incolor, cu gust dulceag, obținut din grăsimi sau sintetic, din propenă, solvent, în parfumerie, în medicină etc.; glicerol. (<fr. *glycérine*)
- glicerofósforic** *adj. acid* ~ = combinație a acidului fosforic cu glicerină. (<fr. *glycérophosphorique*)
- gliceról** *s. n.* glicerină. (<fr. *glycérol*)
- glicíná**¹ *s. f.* plantă decorativă agățătoare, cu flori albastre și parfumate, asemănătoare cu ale salcâmului. (<fr. *glycine*, lat. *glycina*)
- glicíná**² *s. f.* glicocol. (<germ. *Glyzin*)
- glicinuríe** *s. f.* eliminarea glicinei² prin urină. (<fr. *glycinurie*)
- glicocol** *s. m.* aminacid din numeroase proteine; acid aminoacetic; glicină. (<fr. *glycocolle*)
- glicocólic** *adj. acid* ~ = acid biliar, din glicocol și acid colic. (<fr. *glycocolique*)
- glicogén** *s. m.* substanță organică, polimer al glucozei, în aproape toate țesuturile animale și mai ales în ficat. (<fr. *glycogène*)
- glicogenázá** *s. f.* enzimă din celula hepatică capabilă a transforma glicogenul în glucoză. (<fr. *glycogénase*)
- glicogenézá** *s. f.* formare a glicogenului în ficat, pornind de la glucoză. (<fr. *glycogénèse*)
- glicogenolízá** *s. f.* transformare prin hidroliză a glicogenului în glucoză. (<fr. *glycogénolyse*)
- glicogenopexíe** *s. f.* fixare a glicogenului în ficat. (<fr. *glycogénopexie*)
- glicól** *s. m.* alcool incolor, siropos, dulce, folosit ca dizolvant. (<fr. *glycol*)
- glicólic** *adj. acid* ~ = acid format prin oxidarea glicolului. (<fr. *glycolique*)
- glicolízá** *s. f.* descompunere a glucidelor în timpul fenomenelor metabolice. (<fr. *glycolyse*)
- glicometríe** *s. f.* glucometrie. (<fr. *glycométrie*)
- glicométru** *s. n.* glucometru. (<fr. *glycomètre*)
- glicomielle** *s. f.* prezența zahărului în măduva osoasă. (<fr. *glycomyélie*)
- glicónic**, -ă *adj.* *s. m.* (vers antic) dintr-un troheu (sau spondeu) urmat de un dactil, un troheu și o silabă oarecare. (<fr. *glyconique*)
- glicopeníe** *s. f.* hipoglicemie. (<engl. *glycopenia*)
- glicopexíe** *s. f.* depunere a zahărului în țesuturile organice. (<fr. *glycopexie*)
- glicoproteídá** *s. f.* proteidă complexă conținând în

moleculă un grup glucidic, în cartilaje, în unii hormoni și în albușul de ou. (< fr. *glycoprotéide*)

glicorahie *s. f.* prezența (normală) a glucozei în lichidul cefalorahidian. (< fr. *glycorachie*)

glicoreglare *s. f.* reglare a metabolismului glucidelor, care permite menținerea constantă a glicemiei. (după fr. *glycorégulation*)

glicoreglator, -oare *adj.* (despre hormoni) cu funcție de reglare a metabolismului glicogenului. (< fr. *glycorégulateur*)

glicozidă *s. f.* substanță de natură vegetală, care conține hidrați de carbon și care, prin hidroliză, dă naștere glucozei; glucozidă, heterozidă. (< fr. *glycoside*)

glicozúric, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de glicozurie; diabetic. (< fr. *glycosurique*)

glicozurie *s. f.* prezența glucozei în urină (în diabet și în cursul sarcinii și al alăptării). (< fr. *glycosurie*)

glie *s. f. (med.)* neuroglie. (< germ. *Glia*)

-glie *v. glio-*

-gli(ă) *v. glipt(o)-*

glifă *s. f.* pictogramă sau ideogramă (incizată în piatră), reprezentând cuvinte întregi într-o formă figurativă. (< fr. *glyphe*)

GLIO-, -glie *elem.* „materie vâscoasă, gelatină”, „gliom”. (< fr. *glio-*, -glie, cf. gr. *glia*, clei)

glioblastóm *s. n.* formă de gliom malign cu evoluție rapidă, care apare la vârsta mijlocie în emisferile cerebrale. (< fr. *glioblastome*)

glioblastoză *s. f.* proliferare intensă a țesutului glial. (< fr. *glioblastose*)

gliocit *s. n.* celulă glială. (< fr. *gliocyte*)

glióm *s. n.* tumoare a unui nerv formată din țesut neuroglie. (< fr. *gliome*)

gliosarcóm *s. n.* gliom bogat în celule, cu evoluție malignă. (< fr. *gliosarcome*)

GLIPT(O)-, -gli(ă) *elem.* „inscripție, gravare, cizelare”, „tocit, ros”. (< fr. *glyptol-*, -*glyphe*, cf. gr. *glyptos*, *glyphe*)

gliptál *s. n.* produs macromolecular poliesteric, din condensarea anhidridei ftalice cu glicerina, folosit în industria lacurilor. (< fr. *glyptal*)

gliptic, -ă *I. adj.* referitor la gliptică. *II. s. f.* arta gravării pietrelor (semi)prețioase. (< fr. *glyptique*, gr. *glyptikos*)

gliptodón *s. m.* mamifer edentat fosil, de talie mare, cu o carapace dorsală, sudată coloanei vertebrale. (< fr. *glyptodon*)

gliptogenéză *s. f.* proces de erodare a litosferei, în special a reliefulor înalte, de către agenții externi. (< fr. *glyptogenése*)

gliptografie *s. f.* știință care studiază pietrele antice gravate. (< fr. *glyptographie*)

gliptotecă *s. f.* 1. colecție de pietre gravate; locul unde se păstrează. 2. muzeu de sculptură. (< fr. *glyptothèque*, germ. *Glyptothek*)

gliride *s. f. pl.* familie de mamifere rozătoare frugivore: pârșul. (< lat. *gliridae*)

glisă *vb. intr.* 1. (despre piese tehnice) a aluneca în lungul altei piese; a culisa. • a aluneca lin (pe suprafața apei). 2. (fig.) a trece repede, a nu insista. (< fr. *glisser*)

glisadă *s. f.* 1. zbor alunecat al unui avion în linie dreaptă, în lungul aripii înclinată. 2. (coregr.) pas făcut pentru a merge într-o parte. (< fr. *glissade*)

glisáj *s. n.* glisare. (< fr. *glissage*)

glisánt, -ă *adj.* 1. (tehn.; despre o piesă, un corp etc.) care alunecă (cu ajutorul unui dispozitiv). 2. (despre sol) alunecos. 3. (mat.) vector ~ = vector susținut de o dreaptă care nu are decât libertatea de a aluneca de-a lungul acesteia. (< fr. *glissant*)

glisieră *s. f.* 1. piesă metalică sau de lemn în formă de patină, de-a lungul căreia alunecă o piesă mobilă. 2. ~ de siguranță = parapet metalic din tablă ondulată, amplasat la limita acostamentelor, pe porțiunile de drum în rambleu, pe sectoarele din drum cu curbe strâns etc. (< fr. *glissière*)

glisór *s. n.* 1. dispozitiv care permite unor tipuri de vehicule să alunece pe o pernă de aer, deasupra unei suprafețe plane. 2. (tehn.) cursor. (< fr. *glissoir*)

glissádo *I. adv. (muz.)* alunecând de la un sunet la altul. *II. s. n.* procedeu de trecere rapidă, la instrumentele cu coarde sau la pian, de la un sunet la altul prin alunecarea unui deget, respectiv a unghiei degetului arătător, peste toate sunetele intermediare. (< it. *glissando*)

glob *I. s. n.* 1. corp sferic, corp în formă de sferă. • înveliș sferic, de sticlă sau de porțelan, care protejează o lampă sau un bec. 2. corp ceresc în formă rotundă. • ~ terestru = Pământul; ~ geografic = obiect sferoidal care redă aspectul general al forme Pământului. *II. s. m.* ~ ocular = parte a ochiului care se găsește în orbită. (< fr. *globe*, lat. *globus*)

global, -ă *adj.* în întregime, total. (< fr. *global*)

globalism *s. n.* 1. proces cognitiv propriu copiilor, prin care se reține întregul unui obiect pentru a diferenția mai pe urmă părțile componente. 2. metodă pedagogică și didactică bazată pe caracteristicile infantile de a percepe întregul înaintea părților sale componente. 3. ideologie a unor grupuri cu interese mai largi decât cele naționale. (< fr. *globalisme*)

globalist, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al globalismului. (< fr. *globaliste*)

globalitate *s. f.* calitate a ceea ce constituie un tot; caracter global. (< fr. *globalité*)

globalizá *vb. tr.* a reuni într-un tot elemente disparate; a judeca o problemă în ansamblu. (< fr. *globaliser*)

globe-trotter /glóbtrotár/ *s. m.* voiajor care face (pe jos) înconjurul lumii. (< engl., fr. *globe-trotter*)

globigerină *s. f.* foraminifer din mările temperate și calde, cu cochilia perforată și împărțită în mai multe camere sferice. (< fr. *globigérine*)

globină *s. f.* substanță proteică din sânge, bogată în aminoacizi, care împreună cu hemul formează hemoglobina. (< fr. *globine*)

globoid, -ă *adj. s. n.* (corp) cu formă aproximativ sferică sau globulară. (< engl. *globoid*)

globulár, -ă *adj.* 1. ca un glob; sferic. • fontă -ă = fontă de structură granulată. 2. referitor la globulele sângelui. (< fr. *globulaire*)

globulă *s. f.* 1. corp sferic foarte mic. 2. mic corp ovalar care se găsește în diverse lichide sau țesuturi ale organismului. • ~le roșii = hematii; ~le albe = leucocite. (< fr. *globule*, lat. *globulus*)

globulie *s. f.* numărul globulelor roșii din sânge. (< fr. *globulie*)

globulină *s. f.* substanță proteică, foarte răspândită în plasma sangvină, în lapte și în unele vegetale. (< fr. *globuline*)

globulinemie *s. f.* prezența globulinei în sânge. (< fr. *globulinémie*)

globulinurie *s. f.* prezența globulinei în urină. (< fr. *globulinurie*)

globulít *s. n.* cristal embrionar dezvoltat în masa rocilor vulcanice. (< engl. *globulite*)

globulizáre *s. f.* proces de transformare, prin tratament termic, a forme cristaline a unor constituenți structurali în formă globulară. (< globul + -iza)

globulós, -oasă *adj.* 1. în formă de mic glob. 2. format din globule. (< fr. *globuleux*)

glockenspiel /glóckânspil/ *s. n.* (muz.) instrument de percuție ale cărui sunete sunt produse de lame metalice care se lovesc cu ajutorul unor ciocanele de lemn, acționate de o claviatură; campanelă, joc de clopoței. (< germ. *Glockenspiel*)

glom *s. m. (med.)* formație corpusculară mică, în general de natură nervoasă sau ganglionară. (< fr. *glome*, lat. *glomus*)

glomangióm *s. n.* tumoare glomică. (< fr. *glomangiome*)

glomectomie *s. f.* ablațiune a unui glomus. (< fr. *glomectomie*)

glomerulár, -ă *adj.* referitor la glomerule. (< fr. *glomérulaire*)

glomerulă *s. f.* 1. organ format dintr-un vas de sânge sau țesut limfoid cu aspect de ghem. 2. element al rinichiului. 3. bulgăr mic de pământ de diferite forme și mărimi. 4. inflorescență globulară constituită din flori inserate pe un peduncul foarte mic. • fruct compus provenind dintr-o astfel de inflorescență. (< fr. *glomérule*)

glomerulită *s. f.* inflamație a unei glomerule (2). (< fr. *glomérulite*)

- glomerulonefrită** *s. f.* nefrită în care predomină leziunile glomerulor. (<fr. *glomérulonephrite*)
- glomeruloscleroză** *s. f.* nefrită caracterizată prin scleroza glomerulor. (<fr. *glomérulosclérose*)
- glomeruloză** *s. f.* formă de nefroză în care predomină leziunile degenerative ale glomerulor. (<fr. *glomérulose*)
- glómic, -ă** *adj.* care aparține unui glomus. (<fr. *glomique*)
- glómus** *s. n. (anat.)* mică anastomoză între venă și arteră. (<fr., lat. *glomus*)
- glória** *s. f. 1. (med.)* aureolă colorată în culorile spectrului solar, care înconjură umbra unui obiect proiectată pe un nor cu grosime uniformă. 2. (*muz.*) partea a doua a unei mise cu caracter de imn. (<it., lat. *gloria*)
- glórie** *s. f. 1.* strălucire, renume prin virtuți excepționale; onoare, slavă. 2. om deosebit de valoros; celebritate. 3. aureolă luminoasă în formă de fascicul radial (în pictură, sculptură, decorație), simbolizând sfințenia. (<lat., it. *gloria*)
- gloriétă** *s. f.* mic pavilion de odihnă amenajat într-un parc. (<fr. *gloriette*)
- glorifică** *vb. tr.* a onora, a preamări, a preaslăvi. (<fr. *glorifier*, lat. *glorificare*)
- glorificator, -oare** *adj. s. m. f.* (cel) care glorifică. (<fr. *glorificateur*)
- gloriólă** *s. f.* glorie deșartă; vanitate. (<fr. *gloriole*)
- gloriós, -oasă** *adj.* încărcat de glorie; slăvit. (<fr. *glorieux*, lat. *gloriosus*)
- GLOS(O)-, -glós(ă), -glosie /GLOT(O)-, -glót elem.** „limbă”, „vorbire”. (<fr. *glos/o-*, *-glosse*, *-glossie*, *glott/o-*, *-glotte*, cf. gr. *glossa*, *glotta*)
- glósă** *vb. tr.* a adnota, a face glose (l) la un cuvânt, la un text. (<fr. *gloser*)
- glosalgie** *s. f.* durere localizată la limbă; glosodinie. (<fr. *glossalgie*)
- glosár** *s. n.* listă de cuvinte mai puțin cunoscute, întâlnite într-un text sau culese dintr-o regiune, însoțite de explicații. (<lat. *glossarium*, fr. *glossaire*)
- glosator, -oare** *s. m. f.* autor de glose (l); (*p. ext.*) comentator. (<fr. *glossateur*)
- glósă** *s. f. 1.* explicație a unui text obscur, a unui cuvânt greu de înțeles. • comentariu, notă la un text. 2. poezie cu formă fixă, cu un conținut gnomice sau filozofic, ale cărei versuri din prima strofă sunt comentate pe rând în celelalte strofe, pe care le și încheie, ultima conținând aceleași versuri ca și prima, însă în ordine inversă. (<lat., it. *glosa*, fr. *glose*, germ. *Glosse*)
- glosém** *s. n.* cea mai mică unitate lingvistică capabilă a servi ca suport unei semnificații. (<fr. *glossème*)
- glosematică** *s. f.* ramură a lingvisticii structuraliste care aplică în domeniul semanticii teoria pozitivismului logic, considerând limba ca un sistem de relații interne, ca obiect în sine. (<fr. *glossématique*, engl. *glossematics*)
- glosie** *v. glos(o)-*
- glosită** *s. f.* inflamație a limbii. (<fr. *glossite*)
- glosodinie** *s. f.* glosalgie. (<fr. *glossodynie*)
- glosofaringian, -ă** *adj.* referitor la limbă și faringe. (<fr. *glosso-pharyngien*)
- glosofobie** *s. f.* teamă patologică de a vorbi, prezentă în nevrozile motorii. (<fr. *glossophobia*)
- glosograf** *s. n.* instrument de înregistrat cuvintele, folosind mișcările limbii. (<fr. *glossographe*)
- glosografie** *s. f.* studiul gloselor. (<fr. *glossographie*)
- glosolalie** *s. f.* limbaj neinteligibil în unele boli mintale, alcătuit din silabe și cuvinte fără sens. (<fr. *glossolalie*)
- glosologie** *s. f. 1.* parte a medicinei care studiază limba și afecțiunile ei. 2. totalitatea termenilor tehnici dintr-o disciplină. (<fr. *glossologie*)
- glosopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile limbii. (<engl. *glossopathy*)
- glosoplastie** *s. f.* operație de refacere a limbii diforme sau distruse. (<engl. *glossoplasty*)
- glosoplegie** *s. f.* paralizie a limbii. (<fr. *glossoplégie*)
- glosoptoză** *s. f.* cădere a limbii în faringe. (<fr. *glossoptose*)
- glosorafie** *s. f.* sutură a limbii. (<fr. *glossorrhaphie*)
- glosotomie** *s. f.* amputație chirurgicală a limbii. (<fr. *glossotomie*)
- glossina** *s. f.* muscă țețe. (<fr. *glossine*, lat. *glossina*)
- glossoptéris** *s. m.* gen de ferigă fosilă din ordinul filiaceelor, cu frunze mari ligulate sau lanceolate. (<fr. *glossopéris*)
- GLOT(O)-, -glót** *v. glos(o)-*
- glotál, -ă** *adj.* care pune în mișcare glota. • (*s. f.*) consoană articulată la nivelul glotei. (<fr. *glottal*)
- glotalizat, -ă** *adj.* (despre consoane) articulat prin occluziune glotală. (<fr. *glottalisé*)
- glótă** *s. f.* deschizătură a laringelui care lasă să iasă aerul din plămâni și servește la emisiunea sunetelor vocale. (<fr. *glotte*, gr. *glotta*)
- glotită** *s. f.* inflamație a coardelor vocale inferioare. (<fr. *glottite*)
- glotocronologie** *s. f.* metodă lingvistică bazată pe statistica lexicală, care își propune să dateze limbile primitive. (<fr. *glottochronologie*)
- glotogonie** *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază formarea și dezvoltarea limbilor. (<germ. *Glottogonie*)
- glotologie** *s. m.* lingvist. (<it. *glottologia*)
- glotologie** *s. f.* lingvistică. (<it. *glottologia*)
- GLUC(O)-** *v. glic(o)-*
- glucide** *s. f. pl.* substanțe organice care intră în compoziția protoplasmelor; hidrați de carbon, zaharide. (<fr. *glucides*)
- glucometrie** *s. f.* totalitatea metodelor de dozare a glucozei în mustul de struguri sau în derivatele lui; glucometrie. (<fr. *glucométrie*)
- glucométru** *s. n.* densimetru pentru determinarea cantității de zahăr în must; glucometru. (<fr. *glucomètre*)
- gluconát** *s. m.* sare a acidului gluconic. (<fr. *gluconate*)
- gluconic** *adj. acid* ~ = acid obținut prin electroliză sau prin fermentație din glucoză. (<fr. *gluconique*)
- glucoproteină** *s. f.* proteină complexă rezultând din combinarea unei proteine cu o glucidă. (<fr. *glucoprotéine*)
- glucóză** *s. f.* monozaharidă de culoare albă, cristalizată, dulce, care se găsește în miere, în fructe, în compoziția glucidelor. (<fr. *glucose*)
- glucozidă** *s. f.* glucozidă. (<fr. *glucoside*)
- glucuronic** *adj. acid* ~ = acid organic rezultat din oxidarea glucozei, prezent la om în sânge și urină. (<fr. *glucuronique*)
- glumacéu, -ée** *adj. (bot.)* (despre unele organe) asemănător unei glume. (<fr. *glumacé*)
- glúmă** *s. f.* bractee membranoasă la baza spicului de graminee. (<fr. *glume*, lat. *gluma*)
- glumélă** *s. f.* fiecare dintre cele două bractee care acoperă floarea unui spiculeț la graminee. (<fr. *glumelle*)
- glumifer, -ă** *adj. (bot.)* prevăzută cu glume. (<fr. *glumifère*)
- glumiflore** *s. f. pl.* ordin de plante monocotiledonate cu flori glumifere. (<fr. *glumiflores*)
- glutámic** *adj. acid* ~ = aminoacid care se găsește în melasa din sfeclă, în mușchi, în țesuturi organice etc., folosit în medicină ca tonic al sistemului nervos central. (<fr. *glutamique*)
- glutamină** *s. f.* monoamidă a acidului glutamic. (<fr. *glutamine*)
- gluteină** *s. f.* una dintre proteinele glutenului. (<fr. *glutéine*)
- gluten** *s. n.* substanță proteică vâscoasă, moale și elastică, obținută din făina cerealelor după îndepărtarea amidonului. (<fr., lat. *gluten*)
- glutinós, -oasă** *adj.* de natură glutenului. • cleios, vâscos. (<fr. *glutineux*)
- glutograf** *s. n.* aparat pentru determinarea extensibilității glutenului. (<glut/en + -graf)
- glutón** *s. m.* animal carnivor cu blana brun-deschis, din ținuturile polare nordice. (<fr. *glouton*)
- gnais** *s. n.* rocă metamorfică cu textură sistoasă, din cristale de cuarț, feldspat și mică. (<germ. *Gneis*, fr. *gneiss*)
- GNAT(O)-, -gnát, -gnatie elem.** „maxilar, falcă”. (<fr. *gnath/o-*, *-gnathe*, *-gnathie*, cf. gr. *gnathos*)
- gnatograf** *s. n.* instrument medical pentru măsurarea forței mușchilor masticatori. (<fr. *gnathographe*)

- gnatoragie** *s. f.* hemoragie a mucoasei maxilarelor. (<fr. *gnathorrhagie*)
- gnatostát** *s. n.* aparat pentru diagnosticarea anomaliilor dentare și maxilare. (<fr. *gnathostat*)
- gnatostómi** *s. m. pl.* subîncrengătură de vertebre acvatică sau terestre cu fălci mobile și dinți osoși. (<germ. *Gnathostomen*)
- gnétále** *s. f. pl.* ordin de plante gimnosperme: liane din țările tropicale. (<fr. *gnétales*)
- gnóchi /nochi/** *s. n. pl.* varietate de colțunași italienești cu parmezani etc.; găluște. (<it. *gnocchi*)
- gnom¹** *s. m. (mit.)* spirit despre care se credea că locuiește în fundul pământului, păzind comorile; spiriduș. (<fr. *gnome*, lat. *gnomus*)
- gnom²** *s. n.* sentință, maximă; cugetare, moto. (<gr. *gnome*)
- GNOM³(O)-, -gnomie elem.** „cugetare, maximă; sentință”. (<fr. *gnom/ol-*, *-gnomie*, cf. gr. *gnome*, inteligență)
- gnómic, -ă adj.** 1. care conține maxime, sentințe și reflecții morale; aforisme. 2. (despre timpuri verbale) care exprimă o acțiune ce se îndeplinește indiferent de timp. (<fr. *gnomique*, gr. *gnomikos*)
- gnomie** *v. gnom³(o)-*
- gnomologie** *s. f.* culegere de sentințe, de maxime. (<fr. *gnomologie*)
- gnomón** *s. n.* vergea verticală plasată pe o placă orizontală, în antichitate, pentru determinarea meridianului locului și pentru stabilirea orei. (<fr., lat. *gnomon*)
- gnomonic elem.** „caracteristic, specific”. (<fr. *-gnomonique*, cf. gr. *gnomonikos*)
- gnomónicá** *s. f.* tehnica de a construi cadrane solare. (<fr. *gnomonique*)
- gnomotomie** *s. f.* operație practică în glaucomul congenital. (<fr. *gnomotomie*)
- GNOSEO-, -gnóstic, -gnóză, -gnozie/ GNOTO-** elem. „cunoaștere”, „știință”. (<fr. *gnoseo-*, *-gnostique*, *-gnose*, *-gnose*, cf. gr. *gnosis*, *gnosis*)
- gnoseológ, -ă** *s. m. f.* adept al gnoseologiei. (<gr. *gnoseologie*)
- gnoseologie** *s. f.* teoria fiziologică a cunoașterii, a legilor, izvoarelor și formelor acesteia. (<fr. *gnoseologie*)
- gnóstic, -ă** I. *adj.* referitor la cunoaștere. II. *adj.* *s. m. f.* (adept) al gnosticismului. (<fr. *gnostique*)
- gnóstic²** *v. gnoseo-*
- gnosticism** *s. n.* curent filozofic-religios, reprezentând un amestec de dogme creștine, filozofie idealistă greacă și concepții religioase orientale, care proclamă ideea unei cunoașteri mistice. (<fr. *gnosticisme*)
- GNOTO-** *v. gnoseo-*
- gnotobiótică** *s. f.* ramură a biologiei care studiază viața unor organisme în prezența sau absența altor organisme. (<gr. *gnoto-* + *biotica*)
- gnóză¹** *s. f.* 1. cunoștință bazată pe rațiune. 2. doctrină a gnosticilor. 3. filozofie conținând toate secretele mistice rezervate inițiaților. (<fr. *gnose*)
- gnóză², -gnozie** *v. gnoseo-*
- gnozie** *s. f.* recunoașterea obiectelor cu ajutorul organelor de simț. (<fr. *gnose*)
- gnu** *s. m.* antilopă africană de talie mare, brun-cenușie, cu coarnele curbate înapoi. (<fr. *gnu*)
- go** *s. n.* joc, de origine chineză, pe o tablă caroiată prin 19 linii orizontale și 19 verticale formând 361 de puncte de intersecție, cu 180 de pietre albe și 181 negre de formă identică, asemănător șahului. (<fr. *go*)
- goalkeeper /golchípár/** *s. m.* portar la fotbal. (<engl. *goalkeeper*)
- gobie** *s. f.* pește litoral care se poate fixa de stânci prin înălțările sale ventrale prevăzute cu ventuze; guvid. (<fr. *gobie*, lat. *gobia*)
- gobiíde** *s. n. pl.* familie de pești litorali: gobia. (<lat. *gobiidae*)
- goblé** *s. n.* tapiserie, broderie, țesătură artistică din fire colorate reprezentând o imagine plastică. (<fr. *gobelin*)
- gobléu** *s. n. (ant.)* vas de băut de formă evazată, fără picior sau toarte. (<fr. *gobelet*)
- gobseck** *s. m.* cămătar. (<Gobseck, n. pr.)
- godetá** *s. f.* vas mic pentru amestecarea culorilor pentru pictură. (<fr. *godet*)
- godéu** *s. n.* 1. cupă de elevator. 2. piesă din material izolant utilizată pentru realizarea de legături electrice. 3. fald, cută la o rochie, la o draperie etc. 4. urmă pe care o lasă presiunea degetului pe un tegument cutanat sau mucoas infiltrat de un edem. (<fr. *godet*)
- godevil** *s. n.* dispozitiv pentru ghidarea unui instrument sau aparat în interiorul țevilor de extracție sau a conductelor din exploatarea petroliere. (<engl. *go-devil*)
- godíá** *vb. intr.* a văslui cu o singură ramă așezată la pupă, făcând ca ambarcația să înainteze în zigzag. (<fr. *godiller*)
- godie** *s. f.* ramă lungă care servește la godiere. (<fr. *godille*)
- godín** *s. n.* sobă de fier (cilindrică) pentru încălzit. (<Godin, n.pr.)
- godrón** *s. n.* ornament în relief de forma unor caneluri late, orizontale, pe un element de arhitectură, pe un vas etc. (<fr. *godron*)
- godronát, -ă** *adj.* cu godroane. (<fr. *godronné*)
- goelánd** *s. m.* pasăre palmipedă de mare: pescăruș. (<fr. *goéland*)
- goelétá** *s. f.* veche navă de transport cu doi-trei arbori și vele aurice. (<fr. *goélette*)
- gofrá** *vb. tr.* a face un gofrăj. (<fr. *gouffrer*)
- gofráj** *s. n.* undulații paralele pe o țesătură, pe o tablă. • desen în relief (pe o țesătură). (<fr. *goufrage*)
- gofrét** *s. n.* mică prăjitură în formă de fagure. (<fr. *gouffrette*)
- gofréu** *s. n. (archit.)* ornament din adâncituri cu conturul pătrat, dispuse în șiruri paralele. (<fr. *gouffré*)
- gol** *s. n.* punct marcat în unele sporturi prin introducerea mingii în poarta adversă. (<engl. *goal*)
- golaveráj** *s. n.* raportul dintre golurile marcate și cele primite (la fotbal, la handbal etc.). (<fr., engl. *goal average*)
- golden** *s. m.* varietate de măr zemos cu pielea galbenă. (<fr., engl. *golden*)
- gold-medalist, -ă** *s. m. f.* deținător al aurului olimpic. (<engl. *gold-medallist*)
- gold-point /gáuld-páint/** *s. n.* schimb valutar care, în lipsa oricărei măsuri restrictive legale, face mai avantajoasă efectuarea încasărilor sau plăților internaționale cu aur activ. (<engl. *gold point*)
- goldschnit /góld-șnit/** *s. n.* dungă de poleială aurită aplicată pe marginea cărților. (<germ. *Goldschnitt*)
- golém** *s. m.* ființă creată artificial (după o legendă iudaică) din lut și însuflețită de un rabin, care, devenind primejdioasă prin forța sa, a fost nimicită; monstru leviatan (1). (<engl. *golem*)
- gol¹** *s. n.* 1. joc sportiv care constă în introducerea cu o mică crosă (club) a unei mingi într-o serie de gropițe succesive aflate în teren. 2. *pantaloni* ~ = pantaloni de sport bufanți, care se leagă sub genunchi. 3. ~ *de cuvinte* = joc enigmatic de cuvinte care constă în a ajunge de la un cuvânt la altul trecând printr-o serie de alte cuvinte, fiecare reprezentând metagrama celui precedent. 4. stofă pentru capoate de femei. (<engl., fr. *golf*)
- gol²** *s. n.* 1. parte a mării care înaintează într-o deschizătură largă a uscatului. 2. porțiune mai dilatată a unei nave. (<fr. *golfe*)
- golghéter** *s. m.* sportiv care înscrie cele mai multe puncte în timpul unei competiții; scorer (1). (<engl. *goal-getter*)
- goliárd** *s. m.* nume dat poezilor medievali rătăcitori, de limbă latină, care celebraz în poeziile lor bucuria de a trăi într-un spirit libertin, adesea satiric. • student medieval. (<fr. *goliard*)
- goliárdic, -ă** *adj.* specific goliarzilor. o *beret* ~ = pălărie a studenților medievali, specifică facultăților. (<fr. *goliardique*)
- goliárdic** *s. f.* spirit de goliard; năzdrăvănie, libertinism; nonconformism. (<fr. *goliardie*)
- goliát** *s. m.* om de statură uriașă. (<fr. *goliath*)
- gomáj** *s. n.* depunere a reziduurilor de combustie (calamină etc.) în spațiile dintre segment și șant la un piston. (<fr. *gommage*)
- gómă** *s. f.* 1. formație patologică nodulară de origine infecțioasă sau parazită (luetică). 2. substanță vâscoasă

- produsă de unele plante sub acțiunea anumitor bacterii.
3. (fam.) eleganță exagerată, pretențioasă (în vestimentație); snobism. (< fr. *gomme*)
- gomenól** *s. n.* lichid uleios, incolor sau gălbui, de origine vegetală, folosit ca antiseptic (al căilor nazale). (< fr. *goménol*)
- gomfrénă** *s. f.* plantă erbacee cu tulpina ramificată de la bază și cu flori violet-lucitoare. (< lat. *gomphrena*)
- gómína¹** *s. f.* pomadă pentru păr. (< fr. *gomina*, n. com.)
- gominá²** *vb. refl.* a-și pomăda părul cu gomină. (< fr. *l'sel gominer*)
- gomós, -oasă** *adj. (fam.)* de o eleganță căutată și excesivă; înfumurat. (< fr. *gommeux*)
- gomózá** *s. f.* boală a plantelor caracterizată prin scurgerea unei gome (2) din (esutul atacat. (< fr. *gomose*)
- gón¹** *v. gonio¹-*
- gón²** *v. gono-*
- GON³(O)-** *elem.* „genunchi”. (< fr. *gon/o/-*, cf. gr. *gonys*)
- gonádă** *s. f.* glandă, organ care produce gameti. (< fr. *gonade*)
- gonádoestimulină** *s. f.* hormon al lobului anterior al hipofizei, care stimulează activitatea gonadelor; foliculostimulină. (< fr. *gonadostimuline*)
- gonadótróp, -ă** *adj., s. m.* (hormon) care stimulează dezvoltarea și funcționarea gonadelor. (< fr. *gonadotrope*)
- gonadótrópínă** *s. f.* hormon secretat de placenta, cu acțiune asupra ovarelor. (< germ. *Gonadotropin*)
- gonágră** *s. f.* acces gutos al genunchiului. (< germ. *Gonagra*)
- gonalgie** *s. f.* durere în genunchi. (< fr. *gonalgie*)
- gonartrită** *s. f.* inflamație a articulației genunchiului. (< fr. *gonarthrite*)
- gonartróză** *s. f.* artroză a articulației genunchiului. (< fr. *gonarthrose*)
- gondolá¹** *vb. I. tr., intr.* (despre o tablă, un placaj) a (se) bomba, a (se) gonfla. **II. tr.** a curba unele elemente de mobilă (spătar, brațe). (< fr. *gondoler*)
- gondolá²** *refl. (fam.)* a se mișca unduindu-se; a se legăna. (*gondolă*)
- gondólă** *s. f. I.* barcă venețiană lungă, cu fundul plat, încovoiată la proră și la pupă, care se manevrează cu o singură vâslă, în picioare. **2.** locaș în care se plasează motorul avionului atunci când se găsește în fuzelaj sau echipamentele unui vehicul orbital. *o ~ de dirijabil* = nacelă. **3.** tonetă rotundă care servește la prezentarea mărfurilor într-un magazin. (< it. *gondola*, fr. *gondole*)
- gondolétă** *s. f.* gondolă mică. (< it. *gondoleta*)
- gondolier** *s. m.* conducător al unei gondole. (< it. *gondoliere*)
- gondolieră** *s. f.* cântec al gondolierilor venețieni; barcarolă (1). (< it. *gondoliera*)
- gonfalón** *s. n.* steag de război în evul mediu, cu partea liberă despicată (care reproduce stema posesorului). • însemn al vechilor comune italiene sau al unor magistraturi din Italia (medievală). (< it. *gonfalone*)
- gonfalonier** *s. m.* magistrat municipal al unor republici italiene din evul mediu, care purta steagul sau insignele. (< it. *gonfaloniere*)
- gonfalonierát** *s. m.* titlu, demnitate de gonfalonier. (< it. *gonfalonierato*)
- gonflá** *vb. I. tr., intr.* a (se) umfla. **II. refl.** (despre materiale plastice, minerale, roci, cavități anatomice etc.) a-și mări volumul, a se umfla prin imbibarea cu un lichid. (< fr. *gonfler*)
- gonflábil, -ă** *adj.* care se poate gonfla. (< fr. *gonflable*)
- gonflánt** *s. n.* substanță care are proprietatea de a fi absorbită de un material coloidal, provocând umflarea acestuia. (< fr. *gonflant*)
- gong** *s. n.* instrument muzical de percucie constând dintr-un disc de metal ușor bombat, suspendat, care, lovit cu un ciocănel special, produce un sunet ca de clopot. (< fr., engl. *gong*)
- gongóric, -ă** *adj.* (despre stil) pedant, prețios, pompos, afectat. (< fr. *gongorique*)
- gongorism** *s. n.* manieră literară formalistă și ermetică, apărută în Spania la sfârșitul sec. XVI, caracterizat prin abuz de imagini și întorsături de fraze pompoase, prin prețiozitate și afectare; cultism. (< fr. *gongorisme*)
- gongorist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al gongorismului. (< fr. *gongoriste*)
- goniatiti** *s. m. pl.* cele mai vechi și primitive cefalopode din ordinul amonitidelor. (< fr. *goniatites*)
- gonídie** *s. f.* celulă reproducătoare pe cale asexuată, la unele plante. (< fr. *gonidie*)
- gonie** *v. gono-*
- GONIO¹, -gón** *elem.* „unghi”. (< fr. *gonio-*, *-gone*, cf. gr. *gonia*)
- gonio²** *s. n. inv.* instalație ~ = instalație de radiorecepție sau de radioemisie, cu ajutorul căreia se determină poziția unei (aero)nave. (< fr. *gonio*)
- goniográf** *s. n.* aparat care, pe un tun antiaerian, dă deriva și corecțiile în direcție. (< fr. *goniographe*)
- goniografie** *s. f.* desenare pe un plan a unghiurilor terestre reduse la orizont fără a le măsura. (< fr. *goniographie*)
- goniometrie** *s. f. 1.* ramură a geometriei care studiază relațiile dintre unghiurile formate de drepte și determină valoarea lor. **2.** tehnica măsurării unghiurilor pe teren. (< fr. *goniometrie*)
- goniométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea unghiurilor, folosit în geodezie, topografie etc. (< fr. *goniometre*)
- goniôn** *s. n.* unghi facial din ramurile orizontale și cele verticale ale maxilarului inferior. (< fr. *gonion*)
- gonioscóp** *s. n.* instrument folosit în gonioscopie. (< engl. *gonioscope*)
- gonioscopie** *s. f.* examen oftalmologic al unghiului între iris și corneă, cu ajutorul gonioscopului. (< fr. *gonioscopie*)
- goniotomie** *s. f.* operație chirurgicală în glaucomul congenital. (< engl. *goniotomy*)
- GONO-, -gón, -gonie** *elem.* „sămânță”, „naștere”, „origine”, „generație”. (< fr. *gono-*, *-gone*, *-gonie*, cf. gr. *gone*, *gonos*)
- gonocít** *s. n.* celulă reproducătoare primordială din glandele sexuale. (< engl. *gonocyte*)
- gonocóc** *s. m.* microb specific blenoragiei. (< fr. *gonocoque*)
- gonococemie** *s. f.* infecție a sângelui datorată gonococului. (< fr. *gonococémie*)
- gonococie** *s. f.* infecție a organismului de către gonococ. (< fr. *gonococcie*)
- gonocorism** *s. n.* condiția biologică a unei specii în care sexele sunt separate. (< fr. *gonochorisme*)
- gonofór** *s. m. parte* a receptaculului unei flori care poartă staminele și pistilul. (< fr. *gonophore*)
- gonogenéză** *s. f.* ansamblu de procese biologice care duc la formarea și la maturizarea organelor sexuale. (< fr. *gonogenèse*)
- gonoplasmă** *s. f.* zonă internă a citoplasmei oocelului. (< fr. *gonoplasme*)
- gonoreacție** *s. f.* reacție serologică permițând decelarea infecției organismului de gonococ. (< fr. *gonoréaction*)
- gonoree** *s. f.* blenoragie. (< fr. *gonorrhée*)
- gonospór** *s. m. (biol.)* spor rezultat prin diviziune reducțională. (< fr. *gonospore*)
- gonotropism** *s. n.* curbare a tubului polinic și deplasare a anterozoizilor în direcția organului reproducător femel. (< fr. *gonotropisme*)
- gonozóm** *s. m.* cromozom care intervine în transmiterea sexualității, în determinarea sexului; alozom. (< fr. *gonosome*)
- gopác** *s. n.* dans popular ucrainean, cu mișcări dinamice, vioace, cu fandări și sărituri mari, interpretat mai ales de bărbați; melodia corespunzătoare. (< ucr. *hopak*)
- gordían** *adj. nod ~ =* problemă, situație complicată, greu de rezolvat; *a tăia nodul ~ =* a rezolva energetic, brutal, cu represiune o dificultate. (< fr. *gordien*)
- gorgónă** *s. f. I. (mit.)* monstru imaginat ca o femeie cu părul din șerpi împlețiți. • motiv decorativ reprezentând capul unui astfel de monstru. **2.** animal celerat din mările calde, în colonii arborescente de polipi. (< fr. *gorgone*, lat. *Gorgona*)
- gorgonzóla** *s. f.* brânză cu mușcăi, din Gorgonzola (Lombardia). (< it. *gorgonzola*)

gorilă *s. f.* 1. cea mai mare maimuță antropoidă frugivoră și sălbatică, în pădurile Africii ecuatoriale. 2. bodyguard. (<fr. gorille, it. gorilla, germ. Gorilla, /2/ amer. gorilla)

gospel *s. n.* muzică religioasă a negrilor înrudită cu bluesul și jazzul. (<engl. gospel)

gotic, -ă *1. adj.* referitor la goți, propriu goților. **o scriere** -ă = scriere cu caractere colțuroase, în apusul Europei în evul mediu; *roman* ~ = roman dezvoltat în Anglia în a doua jumătate a sec. XVIII, care cultiva interesul pentru istorie, pentru întâmplări misterioase, terifiante; *stil* ~ (și *s. n.*) = stil arhitectonic sau artistic, răspândit în Europa în sec. XII-XVI, caracterizat prin construcții de proporții impunătoare, dar zvelte, cu arce și bolți ogivale, vitralii și multe sculpturi în piatră. **II. s. f.** limbă a unei traduceri a Bibliei de către episcopul Ulfila pentru o comunitate creștină de limbă germanică. (<fr. gothique, lat. gothicus)

gotlandian, -ă *adj.*, *s. n.* (din) perioadă paleozoicului, diviziune a silurianului. (<fr. gothlandien)

gour /gur/ *s. n.* depresiune adâncă de mici dimensiuni care se formează pe planșel peșterilor prin apariția unor creste concreționare din calcar. (<fr. gour)

goura *s. f.* porumbel mare, purtând un moț ridicat, din Noua Guinee; porumbel evantai. (<fr. goura)

gourde /gurd/ *s. f.* unitate monetară în Haiti. (<fr. gourde)

grăben *s. n.* compartiment al scoarței terestre scufundat, mărginit de falii. (<germ. Graben, fr. graben)

gracil, -ă *adj.* delicat, subțire, fragil, plăpând, firav. (<fr., it. gracile)

gracilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este gracil; fragilitate, delicatețe. (<fr. gracilité)

grad¹ *s. n.* 1. unitate de măsură pentru diverse mărimi variabile (temperatură, presiune etc.). 2. unitate de măsură a unghiurilor, a 360-a parte dintr-un cerc. 3. (*mat.*) exponențial cel mai mare al necunoscuții unei ecuații sau maximul sumei exponenților necunoscutelor. 4. etalon, criteriu de apreciere. 5. treaptă, nivel, stadiu; fiecare dintre treptele unei ierarhii. • loc ocupat de cineva în ierarhia instituției căreia îi aparține. 6. (*chin.*) valoare a mai multor mărimi considerate în raport cu o valoare de referință. **o** ~ de comparație = formă pe care o ia adjectivul sau adverbial pentru a arăta măsura în care un obiect prezintă o însușire în raport cu un alt obiect sau cu el însuși într-o altă împrejurare. (<fr. grade, lat. gradus, germ. Grad)

-grad² *elem.* „mers”, „treaptă”. (<fr. -grade, cf. lat. gradus <gradi, a merge)

gradă *vb. tr.* 1. a marca gradele, a împărți în grade. 2. (*mil.*) a acorda (cuiva) un grad; a gradua. 3. a mări sau a micșora treptat; a nuanța. (<fr. graduer)

gradat, -ă *adj.* 1. exprimat în grade. • care are o gradăție; care are marcate gradele, unitățile de măsură. 2. treptat, progresiv, succesiv. 3. (și *s. m.*) (militar) care are un grad superior celui de soldat și inferior ofițerului. (<grada)

gradăție *s. f.* 1. creștere sau descreștere graduală, pe grad. 2. fiecare dintre semnele de pe scara gradată a unui aparat, instrument de măsurat etc.; diviziune; totalitatea acestor diviziuni. 3. figură de stil care constă în trecerea treptată, ascendentă (climax) sau descendentă (anticlimax), de la o idee la alta. 4. (*pict.*) trecere ușoară de la un ton la altul, de la o nuanță la alta etc. 5. grad de vechime în serviciu, care aduce cu sine creșterea retribuției. • sumă cu care, după anumite stări de serviciu, se mărește retribuția. (<fr. gradation, lat. gradatio)

grădel *s. n.* țesătură albă de bumbac cu dungi în diagonală, pentru rufărie bărbătească. (<germ. Gradel)

gradén *s. n.* 1. treaptă înaltă la baza unui edificiu. 2. fiecare dintre treptele cu scaune sau cu bănci dintr-un amfiteatru, stadion etc. 3. denivelare de teren provenind din retragerea ghețurilor între o vale-confluență și una principală. (<fr. gradin, it. gradino)

gradiént *s. m.* 1. (*mat.*) variație pe unitate de lungime a unei mărimi scalare. 2. variație a unui element meteorologic (temperatură, presiune) în funcție de distanță. • mărime care indică creșterea medie a temperaturii spre centrul Pământului. 3. mărime variabilă a unor factori ecologici. (<fr. gradient)

gradiér *s. n.* construcție la răcirea apei din instalațiile energetice. (<germ. Gradierwerk)

gradină *s. f.* dală din oțel folosită în sculptură și pentru cioplirea elementelor de construcție decorative. (<it. gradina)

graduá *vb. tr.* a grada (2). (<fr. graduer, lat. graduare)

graduál¹ *s. n.* 1. (în liturgia catolică) nume dat inițial unei cântări responsoriale, devenită apoi cântare solistică. 2. carte liturgică cuprinzând, pe lângă cântările graduale (1), cântările misei. (<it., lat. graduale)

graduál², -ă *adj.* care crește sau scade treptat. (<fr. graduel, engl. gradual)

gradualism *s. n.* concepție potrivit căreia evoluția speciilor se desfășoară filetic, lent, continuu, prin generarea neîntreruptă de forme de tranziție, rezultând în final specii noi. (<engl. gradualism)

gradualist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al gradualismului. (<engl. gradualist)

gradualitate *s. f.* caracter gradual. (<gradual + -itate)

graduát, -ă *adj.* augmentat, sporit gradual. (<fr. gradué)

graf¹ *s. m.* conte german. (<germ. Graf)

graf² *s. n.* model matematic figural care permite vizualizarea și stabilirea ordinii logice a legăturilor dintre elementele componente ale unui sistem sau dintre operațiile și fazele unui proces. **o teoria** -urilor = disciplină care studiază proprietățile topologice ale structurii grafurilor. (<fr. graphe, engl. graph)

GRAF³(o)-, -gráf, -grafie *elem.* „scriere”, „care scrie, înregistrează”. (<fr. graph/o/-, -graphie, -graphie, cf. gr. graphen, a scrie)

grafém *s. n.* semn scris al unui sunet sau fonem; literă. (<fr. graphème)

grafemátic, -ă *adj.* referitor la grafem; grafemic. (<fr. graphématique)

grafémic, -ă *adj.* grafemátic. (<engl. graphemic)

grafiti *s. n. pl.* inscripții, desene în culoare (roșie) de pe monumentele antice. • inscripții zgâriate pe pereți. (<fr. graffiti)

grafiár *s. n.* etui în care se țineau stilettele, grafiurile etc. (<lat. grapharium)

gráfic, -ă *1. adj.* 1. referitor la metoda, la felul de a reprezenta prin linii sau figuri. 2. referitor la modul cum se realizează tipografic o publicație. **o arte** -e = tehnica reproducerii și a multiplicării sub formă de imprimare sau de cărți a originalelor scrise sau desenate. **II. s. n.** reprezentare schematică a raportului dintre mărimi variabile; diagramă. **III. s. f.** arta scrisului, a desenului fără culori și a celui tehnic. (<fr. graphique, lat. graphicus, gr. graphikos)

graficián, -ă *s. m. f.* cel care practică artele grafice. (<grafic + -ian)

grafie¹ *s. f.* 1. mod de a scrie un cuvânt, un text; scriere. • scris (al cuiva). 2. linia caracteristică a unui desen sau desenator. (<fr. graphie)

-grafie² *v. graf*³(o)-.

grafism *s. n.* 1. redare, în linii simple, grafice; simplitate; simplificare. • manieră de a prezenta o imagine fotografică astfel încât liniile ei principale să se ordoneze după un ritm care îi dă echilibru și unitate. 2. tendință de a da prioritate elementelor grafice într-o operă de artă. 3. (*muz.*) gen de compoziție contemporan în care partitura conține desene ce trebuie să sugereze interpretelor improvizarea muzicii. (<fr. graphisme)

grafit *s. n.* carbon natural de culoare cenușiu-închis, cu luciu metalic, la fabricarea minelor de creion, a creuzetelor refractare, ca lubrifiant, anticoroziv etc. (<fr. graphite)

grafitá *vb. tr.* 1. a acoperi cu grafit. 2. a transforma în grafit. • a adăuga grafit. (<fr. graphiter)

grafitizá *vb. tr.* a separa grafitul din fontă prin cristalizarea directă în timpul răcirii acesteia sau prin descompunerea ulterioară a cimentitei. (după germ. graphitieren)

grafitós, -oasă *adj.* care conține grafit. (<fr. graphiteux)

grafitóză *s. f.* pneumopatie profesională cauzată de inhalarea pulberilor de grafit. (<fr. graphitose)

gráfíu *s. n.* (*ant.*) instrument de scris în formă de cui. (<lat. graphium)

grafofób, -ă *adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de grafofobie. (<fr. graphophobe)

- grafofobie** *s. f.* fobia de a scrie; cheirofobie. (<fr. *graphophobie*)
- grafofon** *s. n.* fonograf care reproduce, de pe un cilindru pe care a fost imprimată, muzică, vocea omenească etc. (<fr. *graphophone*)
- grafolog**, -ă *s. m. f.* specialist în grafologie. (<fr. *graphologue*)
- grafologie** *s. f.* studiul particularităților scrisului cuiva, în psihologie, medicină, criminalistică, în scopul identificării anumitor trăsături de caracter, autentificării unor documente, înscriruri etc. (<fr. *graphologie*)
- grafomán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) stăpânit de grafomanie. • reclamagiu. (<grafomanie)
- grafomanie** *s. f.* impuls patologic de a scrie mult; graforee. (<fr. *graphomanie*)
- grafomânt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* specialist în grafomanție. (<it. *grafomante*)
- grafomanție** *s. f.* tehnică divinatoire de a descifra caracterul unei persoane și viitorul ei din analiza scrisului. (<it. *grafomanzia*)
- grafometrie** *s. f.* studiul comparativ al grafiilor, al grafismelor (pentru identificarea scrisului). (<fr. *graphométrie*)
- grafométru** *s. n.* instrument topografic pentru măsurarea unghiurilor pe teren. (<fr. *graphomètre*)
- graforée** *s. f.* grafomanie. (<fr. *graphorée*)
- grafoscopie** *s. f.* studiul caracterelor generale ale grafiiei în scopul identificării scrisului. (<fr. *graphoscopie*)
- grafospasm** *s. n.* spasm al musculaturii antebrațului și a mâinii care intervine în timpul scrierii. (<it. *grafospasmo*, engl. *graphospasm*)
- grafoterapie** *s. f.* psihoterapie care se bazează pe exerciții de scriere. (<fr. *graphothérapie*)
- grafotipologie** *s. f.* tipologie fundată pe studiul scrisului. (<fr. *graphotypologie*)
- gráf-plotter** *s. n.* plotter. (<engl. *graf-plotter*)
- grahám** *s. n.* pâine de ~ = pâine dietetică nesărată, din făină integrală. (<germ. *Graham/brot*)
- gráifer** *s. n.* 1. organ de lucru al mașinilor de ridicat și de transportat, din două cupe mobile, destinate apucării materialului. • excavator pentru capacități mari. 2. vârf ascuțit care formează ochiurile la mașinile de cusut fețe de încălțăminte. (<germ. *Greifer*)
- grál** *s. n.* piatră cu însușiri miraculoase, despre care se vorbește în legendele medievale. (<germ. *Graf*)
- gram**¹ *s. n.* unitate de măsură a masei, a mia parte dintr-un kilogram. 0 ~-forță = unitate de măsură pentru forță, a mia parte dintr-un kilogram-forță. (<fr. *gramme*, gr. *gramma*)
- gram**² *adj.* colorație ~ = metodă de laborator constând în colorarea preparatelor bacteriene și pentru clasificarea microbilor în grampozitivi și gramnegativi. (<fr. *gram*)
- gramáj** *s. n.* greutate exprimată în grame, pe care trebuie să-o aibă o parte dintr-un material. • greutate în grame pe metru pătrat a hârtiei de papetărie. (<fr. *grammage*)
- gramaticál**, -ă *adj.* referitor la gramatică. (<fr. *grammatical*, lat. *grammaticalis*)
- gramaticalitate** *s. f.* proprietate a unei fraze de a fi conformă cu regulile gramaticale. (<fr. *grammaticalitate*)
- gramaticalizá** *vb. tr., refl.* (despre cuvinte cu sens lexical) a (se) transforma în instrument gramatical, pierzându-și valoarea expresivă inițială. (<fr. *grammaticaliser*)
- gramátică** *s. f.* 1. ansamblu de reguli privitoare la modificarea formelor cuvintelor și la îmbinarea lor în propoziții. 2. ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul sistematic al tuturor elementelor constitutive ale unei limbi; studiul structurii gramaticale a unei limbi (morfologia și sintaxa). 3. (*p. anal.*) ansamblu de reguli ale unei arte, tehnici sau științe. • (*inform.*) mulțime finită de reguli care definesc un limbaj. (<lat. *grammatica*)
- gramaticíán**, -ă *s. m. f.* specialist în gramatică. (<gramatică + -ian)
- gramatíst** *s. m.* învățător (care preda alfabetul) în școlile elementare din Grecia antică. (<fr. *grammatiste*, gr. *grammatistes*)
- gramatístică** *s. f.* învățământul gramaticii elementare. (<it. *grammaticistica*)
- gramatologie** *s. f.* studiul scrisului (scriiturii) ca limbaj. (<fr. *grammatologie*)
- grámá** *v.* gramo-.
- gramiérá** *s. f.* balanță specială, în formă de sfert de cerc, în industria hârtiei și a celulozei la determinarea gramajului. (<gram + -ierá)
- graminée** *s. f. pl.* familie de plante fanerogame angiosperme cu inflorescență în formă de spic și cu tulpina păioasă. (<fr. *graminées*)
- GRAMINI- /GRAMINO-** *elem.* „graminee, erbacee”. (<fr. *gramini-*, *gramino-*, cf. lat. *grames*, -inis, iarbă)
- gramínicol**, -ă *adj.* (despre paraziți) care trăiește pe graminee. (<fr. *graminicole*)
- graminivór**, -ă *adj.* care se hrănește cu iarbă. (<lat. *graminivorus*)
- GRAMINO-** *v.* gramin-.
- graminologie** *s. f.* agrostologie. (<fr. *graminologie*)
- gramnegatív** *adj.* (despre preparate bacteriene) colorat în roșu. (<fr. *gramnegatif*)
- GRAMO-**, -grámá *elem.* „scriere”, „înregistrare”, „literă”. (<fr. *grammo-*, -*gramme*, cf. gr. *gramma*)
- gramofón** *s. n.* aparat pentru reproducerea sunetelor pe discuri, cu o diagramă, un ac și o pâlnie acustică. (<fr. *gramophone*)
- gramólá** *s. f.* dispozitiv pentru frământarea și omogenizarea mecanizată a aluatului. (<it. *gramola*)
- gramopetalá**, -ă *adj.* cu petale pe ornamentații de linii sau litere. (<lat. *gramopetalus*)
- grampozítív** *adj.* (despre preparate bacteriene) colorat în albastru-închis. (<fr. *grampositif*)
- granát**¹ *s. n.* silicat natural de calciu, fier, magneziu, aluminiu sau crom, cristalizat, de culoare roșie, din rocile eruptive, folosit ca piatră de șlefuit sau ca piatră prețioasă. (<germ. *Granat*)
- granat**² *s. m.* plantă erbacee aromatică cu frunze lobate și flori albe sau galbene. (<lat. *granatum*)
- grandangulár** *s. n.* (*cinem.*) obiectiv de filmare cu distanță focală scurtă, cu un unghi de cuprindere mare și profunzime de claritate ridicată. (<fr. *grand-angulaire*)
- grándé** *s. m.* nobil spaniol. (<sp. *grande*)
- grándée** *s. f.* parámă cusută pe marginea unei vele sau tenzi ca întârziură. (<engl. *grantee*)
- grand-guignol** /gran ghiniol/ *s. n.* teatru de marionete. (<fr. *Grand-Guignol*)
- GRANDI- /GRANDO-** *elem.* „mare, uriaș”. (<fr. *grandi-*, *grando-*, cf. lat. *grandis*)
- grandilocvénť**, -ă *adj.* (despre stil) plin de emfază, bombastic. (<fr. *grandiloquent*)
- grandilocvénťá** *s. f.* folosire afectată de cuvinte sau fraze; stil bombastic, prețiozitate. (<fr. *grandiloquence*)
- grandióš**, -oásă *adj.* măreț, impunător, maiestuos. <it. *grandioso*, fr. *grandiose*)
- GRANDO-** *v.* grand-.
- grandoáre** *s. f.* însușirea de a fi grandios; măreție; strălucire, splendoare. (<fr. *grandeur*)
- grandomán**, -ă *s. m. f.* cel care suferă de grandomanie. (<grandomanie)
- grandomaníe** *s. f.* mania de a se crede mare, important. (<grando- + -manie)
- GRANI- /GRANO-** *elem.* „graunte, sămânță”. (<fr. *grani-*, *grano-*, cf. lat. *granum*)
- gráníc** *s. n.* macara pentru deplasarea unor greutateți pe verticală; troliu. (<germ. *Kranich*)
- granifer**, -ă *adj.* care poartă, produce semințe. (<fr. *granifère*)
- granít** *s. n.* rocă magmatică intruzivă, compactă, foarte dură, din șisturi cristaline de feldspat, cuarț și mică, pentru pavaje, ca material de construcții etc. (<fr. *granit*)
- gráníta** *s. f.* suc de fructe care se servește cu bucăți de gheață. (<it. *granita*)
- granítizáre** *s. f.* proces natural de formare a rocilor granitice. (după fr. *granitisation*)
- granivór**, -ă *adj.* (despre animale, păsări) care se hrănește cu semințe. (<fr. *granivore*)
- granodiorít** *s. n.* rocă magmatică, intruzivă, asemănătoare granitului, din cuarț, feldspat, hornblendă. (<fr. *granodiorite*)

- grant** /grent/ *s. n.* sumă de bani acordată pentru un anumit program sau proiect în diverse domenii de activitate. (<engl. *grant*)
- granulă** *vb. tr.* 1. a transforma în granule un material dur sau pulverulent. • a presa nutreții combinate în prezența aburului, apei sau a melasei, în vederea obținerii unui produs sub formă de granule. 2. a reuni prin rostogolire sau a aglomera particulele unui minereu pulverulent în bucăți sferoidale sau cilindrice. (<fr. *granuler*)
- granular, -ă** *adj.* din granule; granulos. (<fr. *granulaire*)
- granularitate** *s. f.* stare a unui corp granular. • ansamblu de caracteristici care definesc această stare. (<fr. *granularité*)
- granulă¹** *s. n.* ansamblu de constituenți inerti (nisip, pietriș) ai mortarurilor și betoanelor. (<fr. *granulat*)
- granulă²**, -ă *adj.* 1. care prezintă granulații. 2. în formă de granule. (<fr. *granulé*)
- granulator** *s. n.* utilaj pentru granulare. (<fr. *granulateur*)
- granulație** *s. f.* 1. mic corpuscule pentru anumite celule. • mică tumoare rotundă pe suprafața membranelor seroase și mucoase în anumite afecțiuni. 2. structură a unui material granular, exprimată în procente de greutate. 3. nodozitate mică (de origine tuberculoasă). (<fr. *granulation*)
- granulă** *s. f.* 1. grăuncior care intră în compunerea unui corp solid eterogen. 2. pilulă din substanțe medicamentose în cantități mici. 3. ~e *solare* = mici pete luminoase pe fotosfera Soarelui. (<fr. *granule*)
- granule** *s. f.* formă gravă de tuberculoză, prin prezența de granulații în plămâni și în toate organele; tuberculoză miliară. (<fr. *granulie*)
- granulin** *s. n.* pământ decolorat, preparat prin activarea bentonitei, pentru decolorarea uleiurilor. (<fr. *granuline*)
- granulit** *s. n.* 1. rocă eruptivă cristalină, asemănătoare cu gnaisul. 2. argilă artificială prin arderea granulelor de argilă în cuptoare speciale, folosit ca material de construcții. (<fr. *granulite*)
- GRANULO-** *elem.* „granulă, granulație”. (<fr. *granulo-*, cf. lat. *granulum*)
- granulocit** *s. n.* celulă care conține granulații în citoplasmă. (<fr. *granulocyte*)
- granulocitoză** *s. f.* creștere a numărului de granulocite din sânge. (<fr. *granulocytose*)
- granulom** *s. n.* mic nodul cauzat de o inflamație cronică specifică (sifilis, tuberculoză etc.). (<fr. *granulome*)
- granulomatós, -oasă** *adj.* de natura granulomului. (<fr. *granulomateux*)
- granulomatóză** *s. f.* boală prin existența de granulome. (<fr. *granulomatose*)
- granulometrie** *s. f.* 1. determinare a granulozității materialelor granulare. 2. conținut procentual al diferitelor fracțiuni granulometrice care intră în componența unui sol. (<fr. *granulométrie*)
- granulométru** *s. n.* instrument în granulometrie. (<fr. *granulomètre*)
- granulopenie** *s. f.* scădere a numărului granulocitelor din sânge. (<fr. *granulopénie*)
- granuloplasmă** *s. f.* zonă internă a citoplasmei în care sunt înglobați nucleul și ceilalți constituenți celulari. (<fr. *granuloplasme*)
- granulós, -oasă** *adj.* 1. granular. 2. care prezintă granulații (3). (<fr. *granuleux*)
- granulozitate** *s. f.* structură a unui material mineral granular privit din punctul de vedere al mărării granulelor din care este format. (<fr. *granulosité*)
- grápă** *s. f.* inflorescență în formă de ciorchine. (<fr. *grappe*)
- grapină** *s. f.* 1. (mar.) ancoră mică cu patru brațe. 2. grațier (1) cu care se ridică piese mai grele. (<fr. *grappin*)
- graptoliți** *s. m. pl.* clasă de nevertebrate fosile, asemănătoare cu meduzele de astăzi, care pluteau liber pe suprafața mării. (<fr. *graptolites*)
- graseiă** *vb. intr.* a pronunța velar sau uvular sunetul *r*. (<fr. *grasseyer*)
- grasét** *s. n.* regiune a membrului posterior la animale
- având ca bază anatomică rotula și părțile moi învecinate. (<fr. *grasset*)
- gratáj** *s. n.* 1. zgâriere (cu unghiile proprii); scărpînătură. 2. răzuire. (<fr. *grattage*)
- gratén** *s. n.* 1. preparat culinar acoperit cu pesmet și copt în cuptor. 2. vas de bucătărie din faianță, rezistent la foc, în care se pregătesc preparatele care necesită o gratinare. (<fr. *gratin*)
- gratificá** *vb. tr.* a acorda o recompensă, o favoare. • (fig.) a atribui cuiva ceva. (<fr. *gratifier*, lat. *gratificare*)
- gratificáție** *s. f.* 1. retribuție suplimentară acordată de unele unități economice lucrătorilor care s-au distins în muncă. 2. (psihiatr.) obiect, gest, cuvânt destinat a satisface dorințele sau necesitățile bolnavului. (<fr. *gratification*, lat. *gratificatio*)
- gratiná** *vb. tr.* a prepara un graten (1). (<fr. *gratiner*)
- grátis** *adv.* fără plată, în mod gratuit. (<fr., lat. *gratis*)
- gratitúđine** *s. f.* recunoștință. (<fr. *gratitude*, lat. *gratitudo*)
- gratuit, -ă** *adj.* 1. dat pe nimic, fără plată. 2. (fig.) fără temei, inutil. (<fr. *gratuit*, lat. *gratuitus*)
- gratuitáte** *s. f.* 1. însușirea de a fi gratuit; ceea ce se oferă gratuit. 2. (fig.) inutilitate, netemeinicie a unei acțiuni, a unei afirmații etc. (<fr. *gratuité*, lat. *gratuitas*)
- gratulá** *vb. tr., refl.* a (se) felicita. (<germ. *gratulieren*, it. *gratulare*, lat. *gratulari*)
- gratuláție** *s. f.* gratulare. (<lat. *gratulation*)
- gratiá** *vb. tr.* a suspenda executarea pedepsei unui condamnat sau a o comuta în alta mai ușoară. (<fr. *gracier*, it. *graziare*)
- gráție** *I. s. f.* 1. drăgălășenie, gingășie, finețe, elegantă (în atitudini, în mișcări). • (pl.) atitudini, cuvinte drăgălășe. • bunăvoință, favoare. • *a intra în ~ile cuiva* = a obține bunăvoința cuiva. 2. har, ajutor supranatural pe care divinitatea îl acordă oamenilor pentru a se mântui. • *stare de ~* = creație poetică; poezie; ipostază; inspirație poetică. 3. *lovitură de ~* = lovitură care aduce sfârșitul, moartea. 4. (mit.) fiecare dintre cele trei zeițe care personificau grația și frumusețea feminină. **II. prep.** cu ajutorul, datorită. (<lat. *gratia*, it. *grazia*, *fl.* fr. *grâce* *à*)
- gratiós, -oasă** *adj.* plin de grație. (<lat. *gratiosus*, it. *grazioso*)
- gratíozitate** *s. f.* bunăvoință politicoasă; amabilitate. • (pl.) nazuri, mofturi. (<lat. *gratiositas*, it. *graziosità*)
- grau** *s. n.* canal care traversează un cordon litoral, ce leagă o lagună de mare. (<fr. *grau*)
- grav, -ă** *adj.* 1. care necesită o atenție deosebită, care poate avea urmări neplăcute; (p. ext.) important. • (despre boli, răni) periculos. 2. (despre oameni) serios, demn, sever; solemn, rigid. 3. (despre voce, sunete, timbru) care aparține registrului de jos al scării muzicale; profund, de bas. 4. *accent ~* = accent (') care notează în unele limbi o vocală deschisă. (<fr. *grave*, lat. *gravis*)
- gravá** *vb. tr.* a săpa în piatră, lemn, metal etc. litere sau figuri, în special pentru a obține un clișeu grafic. (<fr. *graver*)
- gráve** *I. adv.* (muz.) grav, solemn. **II. s. n.** piesă scrisă în acest tempo. (<it. *grave*)
- gravělă** *s. f.* calcul la rinichi sau la vezica urinară. (<fr. *gravelle*)
- GRAVI-** *elem.* „greutate”, „gravitație”. (<fr. *gravi-*, cf. lat. *gravis*)
- gravídă** *adj., s. f.* (femeie) însărcinată. (<fr. *gravide*, lat. *gravida*)
- gravídăe** *s. f.* stare a unei femei gravide; graviditate. (<fr. *gravidae*)
- gravídism** *s. n.* ansamblu simptomelor care însoțesc graviditatea. (<fr. *gravidisme*)
- gravíditate** *s. f.* gestație; gravidie. (<fr. *gravidité*, lat. *graviditas*)
- gravífic, -ă** *adj.* referitor la gravitație. (<fr. *gravifique*)
- gravímetrie** *s. f.* 1. ramură a geofizicii care studiază distribuția geografică a câmpului gravitațional. 2. măsurare a intensității gravitației. 3. metodă de analiză chimică bazată pe determinarea cantității unui corp dintr-un amestec prin cântărirea unui compus al său, insolubil și de compoziție cunoscută, obținut prin acțiunea unui reactiv asupra amestecului. (<fr. *gravimétrie*, germ. *Gravimetrie*)

- gravimétru** *s. n.* I. instrument folosit în gravimetrie (2). 2. aparat pentru determinarea gradului de prăfuire a aerului din mină. (<fr. *gravimètre*)
- gravită** *vb. intr.* I. a tinde către un punct în virtutea legii gravitației. • (despre aștri) a se mișca în jurul astrului din care s-a desprins, fiind atras de acesta. 2. (fig.) a evolua în vecinătatea unui punct, a tinde într-o anumită direcție, a fi în jurul și sub influența cuiva. (<fr. *graviter*)
- gravitate** *s. f.* însușirea de a fi grav; însemnătate, importanță excepțională. • seriozitate, severitate. (<fr. *gravité*, lat. *gravitas*)
- gravitație** *s. f.* forță de atracție reciprocă a tuturor corpurilor, dependentă de masa acestora; atracția universală. • câmp de ~ = spațiu în care un corp își exercită forța de gravitație asupra altor corpuri. (<fr. *gravitation*, lat. *gravitatio*)
- gravitațional, -ă** *adj.* de gravitație. (<fr. *gravitationnel*)
- graviton** *s. m.* particulă ipotetică, socotită a fi cuanta câmpului de gravitație. (<fr., engl. *graviton*)
- gravor** *s. m.* specialist în arta gravurii. (<fr. *graveur*)
- gravură** *s. f.* I. arta de a grava; gravare. 2. gen al graficii în care imaginea este obținută prin reproducerea ei după o placă pe care a fost gravat desenul. 3. placă pe care este gravată o imagine pentru reproducere. 4. imagine obținută prin gravare; stampă. (<fr. *gravure*)
- grazioso** /-ți-ó-zol *adv.* (muz.) cu grație, elegant. (<it. *grazioso*)
- greă** *vb. tr.* a dota o navă cu gremientul necesar. (<fr. *gréer*)
- grec, greacă** I. *adj., s. m. f.* (locuitor) din Grecia. II. *adj.* care aparține Greciei sau populației ei. • arta ~ = arta dezvoltată în Grecia continentală și insulară, pe coastele Asiei Mici, pe baza artei egeene și a asimilării unor elemente din arta Orientului și a Egiptului. • (s. f.) limbă indo-europeană vorbită în Grecia. (<fr. *grec*, *grecque*, lat. *graecus*)
- grecism** *s. n.* I. cuvânt, expresie împrumutată din limba greacă, încă neadaptate. 2. influența limbii și culturii grecești asupra altei limbi și culturii. (<fr. *grécisme*)
- grecitate** *s. f.* I. caracterul a ceea ce este grecesc. 2. lumea grecească. (<fr. *grécité*)
- greciză** *vb. tr., refl.* a face să-și însușească, a-și însuși limba, obiceiurile grecilor; a (se) asimila grecilor. (<fr. *gréciser*)
- gréco** *s. n.* motiv ornamental inspirat de la grecii antici, ca bordură în țesuturi de mobilă, la fețe de masă etc. (<fr. *grecque*, it. *greca*)
- greco-catolic, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al bisericii unite. (<grec + catolic)
- greco-latin, -ă** *adj.* referitor deopotrivă la greci și la latini. (<fr. *gréco-latin*)
- grecoman, -ă** *s. m. f.* admirator fanatic al grecilor. (<fr. *grécomane*)
- grecomanie** *s. f.* mania de a imita obiceiurile și limba grecilor. (<fr. *grécomanie*)
- greco-oriental, -ă** *adj.* care aparține confesiunii ortodoxe. (<grec + orient)
- greco-român, -ă** *adj.* I. referitor la civilizația grecilor și romanilor. 2. lupte ~e = varietate de lupte care nu admit prinderea, decât de sub centură, și exclud lovirile la judo sau catch. (<fr. *gréco-roman*)
- gréculus** *s. m.* (ant.) denumire dată filozofilor și literaților pedanți în Roma antică. (<lat. *græculus*)
- gréder** *s. n.* mașină de nivelat pământul și de scormonit piatra de pe șosele, cu o lamă și o serie de scarificatoare. (<engl. *grader*)
- gremént** *s. n.* ansamblul arborilor, velaturii și manevrelor de la bordul unei nave. (<fr. *gréement*)
- green** /grin/ *s. n.* peluză cu gazon pentru jocul de tenis sau golf. (<engl. *green*)
- grefă** *vb. tr.* I. a transplanta o greșă². 2. (fig.) a introduce, a insera. (<fr. *greffer*)
- grefabil, -ă** *adj.* care poate fi grefat. (<fr. *greffable*)
- grefaj** *s. n.* I. (med.) grefare. 2. (bot.) altoire. (<fr. *greffage*)
- greșă¹** *s. f.* secretariat al unei instanțe judecătorești. (<fr. *greffe*)
- greșă²** *s. f.* I. fragment de țesut sau organ transplantat; grefon. 2. operație de refacere a unui țesut sau organ cu o greșă (1); plastic. (<fr. *greffe*)
- greșier** *s. m.* funcționar judecătorec care întocmește, comunică și păstrează actele de procedură, consemnează dezbaterile și ședințele de judecată etc. (<fr. *greffier*)
- greșon** *s. n.* greșă² (1). (<fr. *greffon*)
- gregăr, -ă** I. *adj.* (despre animale) care trăiește în cete, în grupuri compacte. • (fig.) spirit ~ = spirit de turmă, atitudine de supunere oarbă. II. *s. m.* I. membru al unei fracțiuni politice, al unei organizații, lipsit de orice inițiativă autonomă. 2. (cyclism) cel care se sacrifică în folosul rutierului-vedetă în cursele profesionale pe șosea. (<fr. *grégaire*, lat. *gregarius*)
- gregarism** *s. n.* stare, spirit gregar. • concepție potrivit căreia tendința unor specii de a se aduna în turme, inclusiv în grupuri umane, s-ar explica prin existența unui spirit gregar. (<fr. *grégarisme*)
- gregarian** *adj.* I. (despre modificări liturgice) introdus de papa Grigore I, în sec. VII. • cânt ~ = cânt liturgic al bisericii romano-catolice, codificat de către papa Grigore I; rit ~ = schimbări introduse în liturghie de papa Grigore I. 2. calendar ~ = calendar întocmit în 1582 din ordinul papei Grigore al XIII-lea. (<fr. *grégorien*)
- greisen** /grăi-zân/ *s. n.* rocă granuloasă, din cuarț și mică, formată prin transformarea granitului sub acțiunea soluțiilor magmatice reziduale. (<germ. *Greisen*)
- grej** I. *s. n.* fir de mătase naturală, neprelucrată. II. *adj. inv., s. n.* (de) culoarea firului de mătase naturală. (<fr. *grège*)
- gremial** *s. n.* bucată de stofă care se pune pe genunchii unui prelat catolic când stă pe scaun în timpul slujbei. (<fr. *grémial*)
- gren** *s. n.* (met.) furtună locală, bruscă și de scurtă durată, însoțită de ploaie, grindină sau ninsoare. (<fr. *grain lde vent*)
- grenă** *adj. inv., s. n.* (de) culoarea granatului¹; roșu-închis. (<fr. *grenat*)
- grenadă** *s. f.* I. proiectil exploziv care se aruncă cu mâna sau cu un dispozitiv special. 2. obiect cilindric (cu mâner), imitând grenada (1), folosită în atletica ușoară la probele de aruncare. (<fr. *grenade*)
- grenadier** *s. m.* (în trecut, în unele țări) I. soldat însărcinat să arunce grenade. 2. soldat dintr-o unitate de elită a infanteriei. (<fr. *grenadier*, germ. *Grenadier*)
- grenadină** *s. f.* I. fir de mătase naturală foarte rezistent și mat, pentru dantele și franjuri. 2. țesătură subțire pentru rochii de vară, pentru perdele. II. sirop cu zeamă de rodie. (<fr. *grenadine*)
- grep** *s. n. v.* grepfrut.
- grepfrut** I. *s. m.* pom fructifer din regiunile calde, cultivat pentru fructele sale galbene și cu gust acru-amărui, mai mari decât portocala; pamplenus. II. *s. n.* fructul acestui pom. - var. *grep* s. n. (<engl. *grape-fruit*)
- gresă** *vb. tr.* a unge piesele unui mecanism. (<fr. *graisser*)
- gresaj** *s. n.* gresare. (<fr. *graisage*)
- gresor, -oare** I. *s. n.* dispozitiv pentru gresarea pieselor în frecare ale unui mecanism. II. *s. m.* muncitor care efectuează operații de gresare. (<fr. *graisseur*)
- grevă** *vb. tr.* I. a încălca o proprietate cu ipotecă, un buget cu cheltuieli. 2. (fig.) a împovăra. (<fr. *grever*)
- grevă** *s. f.* formă organizată de luptă a salariaților din încetarea colectivă a activității, cu scopul de a determina satisfacerea unor revendicări. • ~ generală = grevă care cuprinde toate unitățile dintr-o ramură industrială, dintr-un oraș, dintr-o țară etc.; ~ japoneză = grevă a salariaților care se face publică prin arborarea unei brasarde la brațul fiecărui salariat, fără a recurge la încetarea lucrului; ~a foamei = refuz de a mânca, manifestare de protest politic. (<fr. *grève*)
- grevist, -ă** I. *s. m. f.* participant la o grevă. II. *adj.* referitor la grevă. (<fr. *gréviste*)
- greyhound** /grei-hâund/ *s. m.* levrier de curse. (<engl. *greyhound*)
- grezós, -oasă** *adj.* de natura gresiei. (<fr. *gréseux*)
- grî** *adv. inv., s. n.* (de) culoare cenușie. (<fr. *gris*)
- grif** *elem.* „enigmă”. (<fr. *-griphe*, cf. gr. *griphos*)

- grifă** vb. tr. a marca arborii cu grifa. (<fr. griffer)
- grifaj** s. n. grifare. (<fr. griffage)
- grifă** s. f. 1. instrument pentru marcarea arborilor (prin zgărirea pe coajă). 2. piesă metalică în formă de gheară dublă, care, în aparatele de luat vederi cinematografice, imprimă filmului o mișcare intermitentă. 3. poziție patologică a mâinii sau a piciorului, amintind de gheara de grifon (1). 4. ornament din motive florare, geometrice, gheare și capete de animale, folosit în stilurile romanice și gotice. (<fr. griffe)
- grifon** s. m. 1. (mit.) monstru cu corp de leu înaripat, cu cap și gheare de vultur. • motiv decorativ reprezentând un astfel de monstru. 2. pasăre răpitoare din țările calde, mare, asemănătoare vulturului, cu corpul aproape pleșuv și gâtul îmbrăcat într-un guler de pene. 3. specie de câine de vânătoare cu păr lung și aspru, cu barbă și mustăți bogate. (<fr. griffon)
- grifonă** vb. intr. a scrie necitez; a măzgăli. (<fr. griffonner)
- grifonaj** s. n. tulburare a expresiei grafice prin transformarea scrisului într-o măzgălitură, la oligofreni și demenți. (<fr. griffonnage)
- grifoză** s. f. creștere anormală a unghiei, prin care aceasta se curbează către vârf. (<fr. grifose)
- gril** s. n. 1. grătar (pentru fripturi). 2. friptură la grătar. (<engl. grill, fr. gril)
- grilaj** s. n. împrejmuire din panouri de vergele metalice sau de lemn, ori din plasă de sărmă. (<fr. grillage)
- grilă** s. f. 1. panou format dintr-o rețea de gratii paralele care se așază la o deschidere. 2. electrod al unei lămpi de radio, în formă de sită. 3. aparat de ochire a obiectivelor aeriene. 4. carton perforat care permite cifrarea și descifrarea mesajelor, a caracterelor alfanumerice și corectarea la examene. 5. desen în pătrățele pentru cuvinte încrucșate. 6. repartiție orară a emisiunilor de radio și televiziune. 7. (pl.) prăjituri preparate din cocă și miere, în formă de grilă (1). 8. zăbrelele vizierei unui coif. 9. sistem de remunerație. (<fr. grille)
- grill-room** /gril-rum/ s. n. inv. local cu unul sau mai multe grătare, având ca specific pregătirea fripturilor. (<engl., fr. grill-room)
- grimă** vb. tr., refl. a (se) machia pentru scenă. (<fr. grimer)
- grimasă** s. f. strâmbătură, schimonoseală a feței. (<fr. grimace)
- grimă** s. f. totalitatea mijloacelor cosmetice folosite de actori pentru a se machia; machiaj. (<fr. grime)
- grimeur**, -ă /-mör/ s. m. f. specialist în machiaj; machior. (<fr. grimeur)
- grimoar** s. n. 1. formular cuprinzând formule magice de vrăjitorie. 2. (fig.) discurs obscur; carte, scrisoare ininteligibilă. (<fr. grimoire)
- grimon** s. n. culoare de machiaj, solidă, în formă de baton subțire. (<fr. grimon)
- grimpânt**, -ă adj. (despre plante) cățărat. (<fr. grim-pant)
- gringo** s. m. argentinian de origine europeană. • (p. ext.; pentru indigenii din America) american (adică alb). (<sp. gringo)
- grinotă** vb. tr. a decupa o tablă cu ajutorul unui poanson, cu care se dau găuri alăturate de-a lungul unui contur. (<fr. grinoter)
- grinotă** s. n. grinotare. (<grinota)
- griot** s. m. poet-cântăreț ambulant în Africa occidentală, cărui i se atribuie adesea puteri supranaturale. (<fr. griot)
- gripă** vb. I. tr., refl. (despre motoare, organe de motor) a (se) bloca în timpul funcționării din cauza unei ungeri defectuoase, a unei răcirii insuficiente etc. II. refl. a se îmbolnăvi de gripă. (<fr. gripper)
- gripal**, -ă adj. referitor la gripă, de gripă. (<fr. grippal)
- gripă** s. f. boală epidemică infecțioasă prin febră, afecțiuni respiratorii și dureri musculare; influență (3). (<fr. grippe, germ. Grippe)
- gripnie** elem. „somm, somnolență”. (<fr. -grypnie, cf. gr. grypnos)
- gripoză** s. f. încovoiere a unghiilor, în cașexie. (<fr. grypose)
- grisai** /-zai/ s. n. pictură monocromă în camaieu gri, care imită efectele sculpturii. (<fr. grisaille)
- grină** s. f. produs alimentar din făină cu diverse adaosuri, în formă de bastonaș. (<it. grissino)
- grivnă** s. f. unitate monetară a Ucrainei. (<ucr. grivna)
- griză** vb. tr., refl. (fam.) a (se) ametri de băutură, a (se) îmbăta (ușor). (<fr. griser)
- grizetă** s. f. tânără lucrătoare sau vânzătoare cochetă, ușuratică. (<fr. grisette)
- grizonant**, -ă adj. (despre păr) care începe să încărunțească; sur. (<fr. grisonnant)
- grizú** s. n. amestec natural de metan și de alte hidrocarburi gazoase, inflamabil și detonant (în minele de cărbuni). (<fr. grisou)
- grizometrie** s. f. metodă de determinare a procentului de grizu în aerul dintr-o mină; grizuscopie. (<fr. grismétrie)
- grizométru** s. n. aparat folosit în grizometrie. (<fr. grismètre)
- grizunită** s. f. exploziv antigizutos pe bază de azotat de amoniu. (<fr. grisonit)
- grizuscóp** s. n. aparat care arată dacă procentul de grizu din atmosfera unei exploatare subterane a atins limita periculoasă. (<fr. grisuuscope)
- grizuscopie** s. f. grizometrie. (<fr. grisuuscopie)
- grizutilă** s. f. exploziv antigizutos pe bază de săruri hidratate și nitroglicerină. (<fr. grisoutine)
- grizutós**, -oasă adj. care conține grizu. (<fr. grisuoteux)
- grizzly** s. m. rasă de urs brun din America de Nord, de talie mare, carnivor și agresiv. (<engl. grizzly, fr. grizzly)
- grob**, -ă adj. grobian. (<germ. grob)
- grobian**, -ă adj. prost crescut, mitocan, moșic, grosolan; grob. (<germ. grobian)
- grog** s. n. băutură reconfortantă din rom, brandy sau whisky, apă fierbinte, zahăr și lămâie, care se servește caldă. (<engl., fr. grog)
- groggy** /gró-ghi/ adj. inv. (despre un boxer) ametit în urma loviturilor puternice primite; (p. ext.) luat prin surprindere, care și-a pierdut cumpătul, derutat. (<engl. groggy)
- grogrenă** s. f. panglică textilă pentru întărituri, finisaje etc., folosită în croitorie. (<fr. gros-grain)
- grom** s. m. lăcheu, valet. (<engl. groom)
- grop** s. n. colet (mic) conținând valută străină, ceuri în monedă străină, valori mobiliare, efecte publice etc. (<it. groppo)
- grosier**, -ă adj. 1. lipsit de educație, de cultură, de manieră; grosolan; ordinar. • (fig.) trivial. 2. (despre nutrețuri fibroase; și s. n. pl) cu conținut mare de celuloză (paie, pleavă de cereale etc.). (<fr. grossier)
- grosismént** s. n. raportul unghiurilor sub care se vede același obiect cu un instrument optic și cu ochiul liber. (<fr. grossissement)
- grosolan**, -ă adj. 1. nepoliticos, neciplit. 2. insuficient prelucrat, brut. (<it. grossolano)
- gros-plán** s. n. (cinem.) cadru reprezentând un detaliu. (<fr. gros plan)
- gróssó módo** loc. adv. sumar, în linii mari, în general. (<lat. grosso modo)
- grosulár** s. n. granat calcic, aluminos, galben, verde, brun sau roșu, în rocile metamorfice. (<fr. grossulaire)
- grótă** s. f. peșteră; cavernă (1). (<fr. grotte)
- grotésc**, -ă I. adj. de un comic exagerat; caraghios, nenatural; ciudat, bizar. II. s. n. I. categorie estetică reflectând realitatea, contrar sublimului, în forme fantastice, bizare, monstruoase. 2. gen de ornamentație de origine romană, reintrodus în epoca Renașterii, din pictură sau sculptură decorativă cu figuri grotesci. 3. literă de tipar fără picionuse, din combinații cu arce și segmente de dreaptă. III. s. f. (teatru) gen de comedie. (<fr. grotesque, it. grottesco)
- grototerapie** s. f. metodă de tratament prin menținerea bolnavului în grote, în anumite condiții de temperatură, umiditate, ionizare etc. (<grotă + -terapie)
- ground** /gráund/ s. n. 1. teren de sport, gazonat. 2. (muz.) basso ostinato. (<engl. ground)

- grozământ** *s. f.* mic arbust cu tulpina articulată, cu frunze alterne și flori galbene, dispuse în racem. (după germ. *Grausen*)
- gruție** *s. f.* 1. macara la încărcarea și descărcarea navelor. 2. (*cinem.*) suport mobil care poartă camera de luat vederi și pe operator, pentru înregistrarea unor imagini în mișcare. (<fr. *grue*)
- gruiforme** *s. f. pl.* ordin de păsări care trăiesc pe malurile apelor și pe câmpie, cu corpul comprimat lateral, cu gâtul și picioarele lungi: cocori, dropi, cârstei etc. (<fr. *gruiformes*)
- grund** *s. n.* 1. primul strat de material care se aplică pe suprafața unui corp sau a unei piese ce urmează a fi vopsite. • strat de vopsea albă care se întinde pe o pânză înainte de a o picta. 2. strat de mortar aplicat direct pe zidărie, peste care se aplică tencuiala propriu-zisă. (<germ. *Grund*)
- grunge** /grangv/ *s. n.* stil vestimentar în vogă, neglijent, comod și ieftin. (<engl. *grunge*)
- grup** *s. n.* 1. ansamblu de persoane, de obiecte, de fenomene sau de noțiuni cu însușiri asemănătoare; ceată. ○ ~ *social* = colectivitate de indivizi între care există relații sociale determinate, se supun aceluiași norme de comportament și urmăresc un țel comun; ~ *de armate* = mare unitate operativ-strategică din mai multe armate. 2. (*mat.*) mulțime în care se definește o lege de compunere care asociază la orice pereche de elemente ale sale un alt element. 3. ansamblu de piese mecanice etc. reunite din punctul de vedere al caracteristicilor principale sau funcționale. ○ ~ *sanitar* = încăpere prevăzută cu closet, chiuvetă etc. (<fr. *groupe*)
- grupă** *vb. tr., refl.* a (se) aduna, a (se) reuni în grup. (<fr. *grouper*)
- grupaj** *s. n.* așezare sistematică pe categorii; ansamblu, grup (de știri). (<fr. *groupage*)
- grupare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) grupa. 2. grup de persoane unite prin idei, concepții, interese comune. • (*mil.*) întrunire temporară de subunități, unități sau mari unități diferite, sub o comandă unică, în vederea unei misiuni de luptă. 3. ansamblu de atomi legați între ei, a căror prezență în molecula unei substanțe determină o funcție chimică. (<grupa)
- grupă** *s. f.* 1. mic colectiv de oameni subordonați unor forme organizatorice mai largi. • (*mil.*) cea mai mică subunitate de instrucție și luptă. • unitate administrativă dintr-o întreprindere sau instituție, bazată pe specializare, pe diviziunea muncii. 2. subdiviziune în științele naturii, din elemente care prezintă caractere comune. • (*chim.*) fiecare dintre cele nouă subîmpărțiri ale sistemului periodic, cuprinzând elemente cu proprietăți asemănătoare. ○ ~ *sangvină* = fiecare dintre cele patru categorii în care se poate clasifica sângele, după însușirile antigenice condiționate genetic. 3. subdiviziune în cadrul sistemului morfologic cuprinzând elemente cu trăsături comune. 4. totalitatea depozitelor sedimentare formate în timpul unei ere geologice. (<fr. *groupe*)
- grupet** *s. n.* (*muz.*) ornament melodic (notat prin semnul ~ plasat deasupra unei note) din execuția a patru sunete într-o singură măsură (împreună cu sunetul principal). (<it. *gruppetto*)
- grupăscul** *s. n.* (*fam.*) grup foarte mic, neînsemnat. (<fr. *groupuscule*)
- grus** *s. n.* piatră tare sfărâmată mărunț, pentru îmbrăcarea șoselelor. (<germ. *Grus*)
- gruyère** /gru-ier/ *s. n.* brânză fermentată, de rețetă franceză, cu scoarța tare, varietate de șvaițer. (<fr. *gruyère*)
- guanaco** *s. m. inv.* specie de lamă sălbatică din Anzii chilieni. (<fr., sp. *guanaco*)
- guanidină** *s. f.* substanță organică solidă, în natură în aminoacizi. (<fr. *guanidine*)
- guanidinemie** *s. f.* prezența guanidinei în sânge. (<fr. *guanidinémie*)
- guanidinurie** *s. f.* prezența guanidinei în urină. (<fr. *guanidinurie*)
- guanină** *s. f.* bază azotată purinică din structura acizilor nucleici. (<fr. *guanine*)
- guano** *s. n.* 1. rocă sedimentară fosfatică, prin acumularea excrementelor și a resturilor unor păsări marine, îngrășământ agricol natural. 2. îngrășământ preparat din
- deșeurile industriei de prelucrare a cămii. (<fr., sp. *guano*)
- guarana** *s. f.* 1. liană care crește în Brazilia. • pastă preparată din semințele de guarana (1), antinevralgic și astringent în tratamentul diateriei. 2. chitară în țările Americii de Sud. (<fr. *guarana*)
- guarání** *I. adj. s. m. f.* (locuitor) care aparține unei populații indiene din Paraguay. • (*s. f.*) limbă indiană a acestei populații. *II. s. m.* unitatea monetară în Paraguay. (<sp., fr. *guarani*)
- guard** *s. m.* bodyguard. (<engl. /body/guard)
- guardamán** *s. n.* (*mar.*) apărătoare de mână dintr-o brățară din piele, la cusutul velelor, având între degetul mare și podul palmei un mic disc metalic cu care se împinge acul. (<it. *guardamano*)
- guășă** *s. f.* 1. culoare dintr-un amestec de pigmenți minerali cu gumă arabică și miere, în pictură. 2. tablou executat în guășă (1). (<fr. *gouache*)
- gudrón** *s. n.* lichid uleios, negru sau brun, prin distilarea uleiurilor minerale, ale lemnului etc. (<fr. *goudron*)
- gudronă** *vb. tr.* a acoperi cu gudron (o șosea, un obiect) pentru a impermeabiliza, a feri de putrezire. (<fr. *goudronner*)
- gudronaj** *s. n.* gudronare. (<fr. *goudronnage*)
- gudronator** *s. n.* mașină de lucru pentru gudronarea șoselelor. (<rus. *gudronator*)
- guelfi** *s. m. pl.* partizani ai unei fracțiuni politice din Italia feudală, formată din păturile comerciale și meșteșugărești care sprijineau pe papi împotriva împărașilor germani și a ghibelinilor. (<it. *guelfo*)
- guelfism** *s. n.* politica și ideologia guelfilor. (<it. *guelfismo*)
- guest-star** /ghest-stár/ *s. n.* actor invitat într-un spectacol. (<engl. *guest-star*)
- guignol** /ghi-niól/ *s. n.* 1. marionetă. 2. teatru de marionete. 3. (*fig.-s.*) paiață, om ridicol. (<fr. *guignol*)
- guilemótă** /ghi-/ *s. f.* pasăre palmipedă asemănătoare pinguinului, cu ciocul drept și lung, care își face cuibul pe coastele arctice. (<fr. *guillemot*)
- guinée** *s. f.* veche monedă de aur engleză, care valora 21 de șilingi. (<engl. *guinea*, fr. *guinée*)
- guira** *s. f.* pasăre înrudită cu cucul, care trăiește în America de Sud, mai mult pe sol, ciocindu-și singură ouăle și crescându-și puii. (<lat. *guira*)
- gujón** *s. n.* 1. tijă filetată în același sens pe toată lungimea sa sau numai la cele două capete, la îmbinarea demontabilă a două piese. 2. bară de oțel îngropată în stratul de rezistență al unei îmbrăcămînți rutiere din beton, paralelă cu axa drumului la rosturile transversale de dilatație ale planșelor. 3. piesă îngropată în zidărie pentru a permite fixarea prin cuiu sau șuruburi a tocului unei uși ori ferestre; diblu, ghermea. (<fr. *goujon*)
- gúlag** *s. n.* lagăr de muncă forțată în fosta URSS; loc de detenție (și în alte țări). (<rus. *gulag*)
- gúlden** *s. m.* unitatea monetară a Olandei; florin (2). (<fr. *gulden*)
- gumă** *vb. tr.* 1. a aplica un strat de gumă sau de cauciuc pe suprafața unui obiect. 2. a aplica un strat de clei, de lipici, pe dosul unei etichete, mărci poștale etc. (după fr. *gommer*)
- gumaj** *s. n.* gumare. (după fr. *gommage*)
- gulstream** /gálf-strim/ *s. n.* curent cald care pornește din Oc. Atlantic (Golful Mexic) spre vestul Europei. (<engl. *Gulf Stream*)
- gumă** *s. f.* 1. substanță vâscoasă secretată de unele plante sau obținută sintetic, care se întărește în contact cu aerul. 2. bucățică de cauciuc pentru șters urmele de creion sau de cearală lăstate pe hârtie; radiator. ○ ~ *de mestecac* = bomboană din gumă (1), cu o glazură dulce, care se mestecă în gură. (după fr. *gomme*, it. *gomma*, lat. *gummi*, germ. *Gummi*)
- gumifer**, -ă *adj.* care secretă gumă, rășini vegetale. (<fr. *gommiifère*)
- gumilastic** *s. n.* elastic. (după fr. *gomme élastique*)
- guppy** *s. m.* mic pește de acvariu cu colorație bogată și variată, originar din America de Sud. (<fr. *guppy*)
- gurámi** *s. m.* pește originar din Thailanda și Sumatra, care, pentru a respira, se ridică la suprafața apei, cu aripioarele transformate în două antene. (<fr. *gourami*)

- gurmând**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) amator de mâncăruri bune; mîncăcios; gurnet. (<fr. *gourmand*)
- gúrmă** *s. f.* boală infecțioasă a mînjilor prin scurgerea nazală și abcese ale ganglionilor limfatici. (<fr. *gourme*)
- gurmét** *s. m.* gurmând. (<fr. *gourmet*)
- gúrnă** *s. f.* parte curbată a carenei unei nave, care leagă fundul cu pereții verticali. (<engl. *gurney*)
- gúru** *s. m. inv.* 1. preceptor religios la brahmani. 2. mentor spiritual. (<fr., engl. *guru*)
- guruism** *s. n.* mișcare spirituală condusă de un guru. (<*guru* + -ism)
- guséu** *s. n.* placă de metal care asigură legătura barelor ce se unesc într-un nod al unei grinzi, al unei ferme etc.; brachet. (<fr. *gousselet*)
- gustatív**, -ă *adj.* referitor la gust. (<fr. *gustatif*)
- gutapércă** *s. f.* substanță asemănătoare cauciucului, din latexul unor plante tropicale. (<fr., engl. *gutta-percha*)
- gutăție** *s. f.* eliminare a apei din plante, prin frunze, sub formă de picături, în timpul nopții. (<fr. *guttation*)
- gută¹** *s. f.* boală de nutriție provocată prin depunerea sărurilor acidului uric la incheieturi și prin umflături dureroase ale acestora; podagră. (<fr. *goutte*)
- gută²** *s. f. 1.* (*farm.*) picătură de lichid care se scurge dintr-un flacon. 2. ornament al antablamentului ordinului doric având această formă. (<fr. *goutte*, lat. *gutta*)
- gută³** *s. f.* fir confecționat din fibre sintetice, de care se leagă cărligul undiței. (<engl. *gut*)
- GUTI-** *elem.* „picătură”. (<fr. *gutti-*, cf. lat. *gutta*)
- gutiéră** *s. f. 1.* (*mar.*) piesă care face legătura între puncte și marginea bordajului. 2. aparat în chirurgie pentru susținerea unui membru fracturat. (<fr. *gouttière*)
- gutifer**, -ă *adj.* (despre minerale) care se prezintă sub formă de picături. (<fr. *guttifère*)
- gutiferacée** *s. f. pl.* gutifere. (<fr. *guttiféracées*)
- gutiferále** *s. f. pl.* ordin de plante dicotiledonate dialipetale caracterizate prin prezența unui latex: familiile hipericacee și gutifere. (<fr. *guttiferales*)
- gutifére** *s. f. pl.* familie de plante tropicale: liane; gutiferacee. (<fr. *guttifères*)
- gutós**, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de gută¹. (<fr. *goutteux*)
- guturál**, -ă *adj.* 1. (despre sunete pronunțate sau voce) emis din fundul gâtului. 2. (despre consoane) velar. (<fr. *gutural*)
- gútus** *s. n.* (*ant.*) vas cu gâtul foarte strâmt (din care se vărsa picătură cu picătură vinul pentru sacrificii). (<lat. *guttus*)
- guvérn** *s. n.* organ suprem al puterii executive într-un stat; cabinet (II). (după it. *governo*)
- guverná** *vb. tr.* 1. a exercita autoritatea politică; a conduce un stat. • a dirija, a conduce o navă. 2. a-și domina, a-și stăpâni (sentimentele, pasiunile etc.) 3. (despre sentimente, gânduri) a exercita o influență puternică. 4. (*gram.*) a impune, a cere un caz, o anumită construcție. (<fr. *gouverner*)
- guvernábil**, -ă *adj.* ușor de guvernat, de condus. (<fr. *gouvernable*)
- guvernamentál**, -ă *adj.* de (la) guvern; care susține guvernul. (<fr. *gouvernemental*)
- guvernamentalism** *s. n.* atitudine politică constând în a susține, a aproba sistematic puterea. (<fr. *gouvernementalisme*)
- guvernánt**, -ă *adj.*, *s. m.* (cel) care guvernează. (<fr. *gouvernant*)
- guvernántă** *s. f.* persoană angajată pentru supravegherea și educarea copiilor. (<fr. *gouvernante*)
- guvernáre** *s. f. 1.* acțiunea de a guverna; timp cât durează un guvern. 2. conducerea unei nave cu ajutorul cârmei. (<guverna)
- guvernátór** *s. m. 1.* conducător al unui ținut, al unei colonii etc., care exercită puterea în numele șefului statului. 2. persoană însărcinată (de stat) cu conducerea unei bănci de emisiune. (<it. *governatore*)
- guvernatorát** *s. n.* administrație de guvernator (funcție, durată, teritoriu). (<it. *governatorato*)
- guvernámânt** *s. n. 1.* guvernare. **O formă de ~ =** formă de conducere politică a unui stat. 2. (în unele țări) unitate teritorial-administrativă condusă de un guvernator. (<fr. *gouvernement*)
- guvernór** *s. m.* persoană însărcinată în trecut cu educația unui tânăr (nobil). (<fr. *gouverneur*)
- guvernorát** *s. n.* circumscripție administrativă în Egipt și Tunisia. (<fr. *gouvernorat*)
- guyót** *s. n.* relief submarin de origine vulcanică, în formă de con cu secțiunea ovală, izolat pe fundul oceanului. (<fr., engl. *guyot*)
- gúzlă** *s. f.* instrument muzical popular monocord, un fel de vioară, la unele popoare dalmatice. (<fr., it. *guzla*)

H

habán, -ă *s. m. f.* membru al unei secte baptiste din Hanovra și Renania, din sec. XVII. (< germ. *Haban*)

habână *adj. ceramică* ~ = ceramică fină smălțuită, cu fond alb, ornamentată cu motive cinegetice. (< germ. *haban*)

habaneră *s. f.* dans spaniol de origine cubaneză, cu o mișcare legănată, moderată, și figuri ritmice caracteristice; melodia corespunzătoare. (< sp., fr. *habanera*)

habeas corpus *loc. s.* (în legislația unor țări) drept care garantează libertatea individului, permițând celui arestat să compare în fața unui magistrat, care urmează să decidă asupra legalității arestării. (< lat. *habeas corpus*, să ai corpul liber)

habitacul *s. n.* 1. locaș special al compasului pe o navă. 2. spațiu amenajat într-o aeronavă sau într-o mașină pentru echipaj, călători, poșta etc. 3. cască de metal pentru scafandri grei. (< fr. *habitacle*)

habitat *s. n.* 1. biotop. 2. ansamblu echilibrat și unitar al condițiilor de locuit, necesare omului civilizat, modern; (*p. ext.*) mediu în care trăiește omul. (< fr. *habitat*)

habituă *vb. tr., refl. a (se) obișnui; a (se) familiariza.* (< fr. *habituier*)

habitual, -ă *adj.* obișnuit, frecvent. (< fr. *habituel*)

habituăție *s. f.* (în antrenamentul animal) reducere progresivă și uneori dispariția temporară a unei reacții reflexe, în caz de repetare a aceleiași situații stimulante. (< fr. *habituatation*)

habitudine *s. f.* obișnuință; deprindere, obicei. • mod de comportament, istoricește constituit, al indivizilor aparținând aceleiași grup. (< fr. *habitude*, lat. *habitus*)

hábitus *s. n.* 1. înfățișare, aspect caracteristic al unui individ. 2. aspectul unui cristal, determinat de predominarea formei celei mai simple pe care o poate lua. 3. înfățișare, aspect al unei plante. (< fr., lat. *habitus*)

hacienda /-si-én-/ *s. f.* mare proprietate agricolă în America Latină hispanică. (< sp. *hacienda*)

hacker /hécər/ *s. n.* spărgător de programe de calculator. (< engl. *hacker*)

hacking /héching/ *s. n.* spargere de rețele pe bază de date și informații secrete. (< engl. *hacking*)

Hădes *s. n.* (mit.) infern. (< fr. *hadés*)

hadîth *s. n.* ansamblu de tradiții privind faptele și învățăturile profetului Mahomed. (< fr. *hadîth*)

HADRO- *elem.* „voluminos“; „fascicul lemnos“. (< fr. *hadro-*, cf. gr. *hadros*, dens, greu)

hadrocéntric, -ă *adj.* (despre plante) cu hadromul dispus central, acoperit de vasele liberiene. (< fr. *hadrocentrique*)

hadróm *s. n.* (bot.) fascicul conducător lemnos, format din vase și fibre lemnoase. (< germ. *Hadrom*)

hadrón *s. m.* particula elementară cu masă superioară sau egală cu protonul, susceptibilă de interacțiune nucleară (nucleon, mezon etc.). (< engl., fr. *hadron*)

hadrozáur *s. m.* reptilă dinozauriană uriașă, fosilă. (< engl. *hadrosaur*)

háfniu *s. n.* metal rar, dur, greu fuzibil, în natură alături de zirconiu, folosit în tehnica nucleară, în turboreactoare, rachete etc.; celțiu. (< fr. *hafnium*, germ. *Hafnium*)

hagádă *s. f.* povestire referitoare la ieșirea evreilor din

Egipt, însoțită de cântece tradiționale ebraice. (< germ. *Haggada*)

haggis *s. n.* mâncare națională scoțiană asemănătoare cu drolul de miel. (< fr. *haggis*)

HAGIO- *elem.* „sfânt“. (< fr. *hagio-*, cf. gr. *hagios*)

hagiográf *s. m.* autor de hagiografie (2). (< fr. *hagiographie*)

hagiografie *s. f.* 1. ramură a teologiei care studiază viețile sfinților. 2. scriere despre lucruri sfinte. 3. biografie excesiv de înfrumusețată. (< fr. *hagiographie*)

hagiolatrie *s. f.* adorație a sfinților. (< engl. *hagiolatry*)

hagiologie *s. f.* ansamblu de scrieri care tratează despre sfinți sau despre lucruri sfinte. (< fr. *hagiologie*)

hagioním *s. m.* nume de sfânt. (< fr. *hagionyme*)

háhniu *s. n.* element artificial transuranic, obținut prin bombardarea californiului cu nuclee de azot. (< fr., engl. *hahnium*)

haikái *s. n.* mic poem clasic japonez, din trei versuri, primul și al treilea heptasilabic, iar al doilea pentasilabic; de o deosebită delicatețe a expresiei; haiku. (< fr. *haikai*)

haikú *s. n.* haikai. (< fr. *haiku*)

haláj *s. n.* 1. remorcare a unui șlep, a unei nave, plute etc. cu ajutorul unor mijloace mecanice, al oamenilor sau animalelor de-a lungul unei-căi de navigație. 2. manevrare a unei nave în port cu ajutorul parâmelor. (< fr. *halage*)

hălă *s. f.* 1. piață acoperită. 2. construcție de dimensiuni mari, acoperită, cu una sau mai multe deschideri, folosită în scopuri industriale, ca depozit, expoziție etc. (< fr. *halle*, germ. *Halle*)

hăl bă *s. f.* pahar de o jumătate de litru; cantitatea de lichid conținută. (< germ. *Halbe*)

hăl dă *s. f.* loc de depozitare a sterilului rezultat din lucrările miniere, din prelucrarea mecanică a cărbunilor, minereurilor etc. (< germ. *Halde*)

halebárdă *s. f.* armă medievală în formă de lance, cu vârful de fier prevăzut cu o bardă pe o parte și cu un cârlig pe partea opusă. (< fr. *hallebarde*)

halebardiér *s. m.* soldat înarmat cu o halebardă. (< fr. *hallebardier*)

halénă *s. f.* (med.) aer cald care iese din plămâni în timpul expirației. • respirație urât mirositoare. (< fr. *haléine*)

halér *s. m.* monedă divizionară în Cehia și Slovacia, a suta parte dintr-o coroană. (< germ. *Haléru*)

half *s. m.* mijlocuș la fotbal. (< engl. *half*)

half-tíme /hálfaim/ *s. n.* (sport) repriză. (< engl. *half-time*)

halieútíc, -ă *I. adj.* referitor la halieutică. *II. s. f.* arta pescuitului; pescărit. • tratat de pescuit. (< fr. *halieutique*, lat. *halieutica*)

halín¹, -ă *adj.* referitor la salinizarea mării. (< germ. *halin*)

-**halín**² *v.* halo²-.

haliótis *s. m.* moluscă gasteropodă marină, având cochilia plată, cu interiorul sidefiu. (< fr. *haliotis*)

halít *s. n.* sare gemă. (< fr. *halite*)

- halitóză** *s. f.* halenă fetidă; miros neplăcut al gurii. (< engl. *halitosis*)
- halláli** *s. n.* 1. strigăt care anunță prinderea iminentă a vântului urmărit. 2. manifestare a bucuriei când adversarul este pe punctul de a muri. (< fr. *hallali*)
- hálling** *s. n.* dans popular norvegian, cu tempo viu, care se execută mai ales de bărbați; melodia corespunzătoare. (< norv. *halling*)
- HALO¹** - elem. „diametru”. (< fr. *halo-*, cf. gr. *halos*, cerc)
- HALO²**, -**halín** elem. „sare”. (< fr. *halo-*, -*haline*, cf. gr. *hals*, -*los*)
- haló³** *s. n.* 1. cerc luminos, colorat, în jurul Soarelui sau al Lunii, datorită prezenței cristalelor de gheață. • (*p. ext.*) cerc luminos difuz în jurul unei surse luminoase. 2. irradiație luminoasă pe stratul fotosensibil al unui material fotografic în jurul unui punct strălucitor, ca urmare a producerii unor reflexii și difuziuni puternice în strat. 3. (*fig.*) aureolă, nimb. (< fr. *halo*, gr. *halos*)
- halobéntos** *s. n.* bentos pelagic și al lacurilor sărate. (< fr. *halobenthos*)
- halobiónt** *s. n.* 1. organism adaptat exclusiv la apele și terenurile sărate. 2. totalitatea organismelor vii din mări și oceane. (< fr. *halobiont*, germ. *Halobiont*)
- halocárst** *s. n.* carst dezvoltat într-o zonă de sare. (< fr. *halokarst*)
- halocromie** *s. f.* fenomen de închidere a culorii unor compuși organici când aceștia se transformă în săruri. (< fr. *halochromie*)
- halofil**, -**ă** *adj.* (despre microorganisme) care se dezvoltă într-un mediu sărat. (< fr. *halophile*)
- halofită** *adj., s. f.* (plantă) care crește pe solurile bogate în săruri. (< fr. *halophyte*)
- halogén**, -**ă** *I. adj.* care produce săruri. *II. s. m.* denumire generică dată elementelor fluor, clor, brom și iod, care se pot combina direct cu metalele, dând săruri. (< fr. *halogène*)
- halogená** *vb. tr.* a supune o substanță reacției de halogenare. (< fr. *halogèner*)
- halogenáre** *s. f.* reacție chimică de introducere a halogenilor într-o moleculă organică. (< *halogena*)
- halogenéză** *s. f.* proces de formare a sărurilor saline sau alcaline. (< fr. *halogénèse*)
- halogénură** *s. f.* compus al unui halogen cu un alt element sau cu un radical. (< fr. *halogénure*)
- halografie** *s. f.* (*chim.*) descriere a sărurilor. (< fr. *halographie*)
- halozít** *s. n.* silicat natural hidratat de aluminiu. (< fr. *halloysite*)
- halometrie** *s. f.* metodă de determinare a diametrului mediu al eritrocitelor cu ajutorul halometrului (2). (< fr. *halométrie*)
- halométru** *s. n.* 1. areometru pentru determinarea concentrației în săruri anorganice solubile a substanțelor zaharate. 2. aparat folosit în halometrie. (< fr. *halomètre*)
- halomórf**, -**ă** *adj.* (despre soluri) bogat în sare. (< fr. *halomorphe*)
- halomorfóză** *s. f.* totalitatea modificărilor adaptative din creșterea unor organisme vegetale pe solurile sărate. (< fr. *halomorphose*)
- halón** *s. n.* gaz incolor și rău conducător de electricitate, derivat halogenat al unei hidrocarburi, folosit în insectoare. (< fr. *halon*)
- haloplanctón** *s. n.* plancton al apelor sărate. (< fr., engl. *haloplancton*)
- halór** *s. m.* muncitor care lucrează la halajul navelor. (< fr. *haleur*)
- halt** *interj.* stai! oprește! (< germ. *Halt*)
- háltá** *s. f.* 1. stație mică de cale ferată, unde nu se opresc decât trenuri locale. 2. (*fam.*) oprire, popas. 3. scurtă oprire a unei trupe în marș, pentru odihnă, ajustarea echipamentului sau verificarea tehnicii de luptă. • punct rutier de oprire obligatorie pentru îndeplinirea unor formalități administrative sau plata unei taxe. (< germ. *Halte/stelle*, fr. *halte*)
- HALTER(O)** - elem. „halteră”. (< fr. *halter/o-*, cf. gr. *halteres*, balansier)
- haltérá** *s. f.* 1. aparat din două rânduri de discuri metalice legate printr-o bară, folosit în atletica greacă; ganteră. • (*pl.*) sport practicat cu acest aparat. 2. (*pl.*) balansiere (3). (< fr. *haltère*)
- halterofil** *s. m.* atlet care practică halterofilia. (< fr. *haltérophile*)
- halterofilie** *s. f.* sport cu halterele. (< fr. *haltérophilie*)
- halúce** *s. m.* 1. degetul mare de la picior; halux. 0 ~ *valgus* = deviere în afară a halucelui; ~ *varus* = deviere spre înăuntru a halucelui. 2. (*zool.*) degetul interior alabei din spate. (< lat., fr. *hallux*)
- haluciná** *vb. intr.* a avea halucinații. (< fr. *halluciner*)
- halucinánt**, -**ă** *adj.* 1. care provoacă halucinații. 2. (*fig.*) uluitor, impresionant. (< fr. *hallucinant*)
- halucinatóriu**, -**ie** *adj.* care ține de halucinații. (< fr. *hallucinatoire*)
- halucináție** *s. f.* stare psihică anormală, sub imperiul căreia cineva percepe lucruri sau situații inexistente. • produs al acestei stări; nălucire, vedenie. (< fr. *hallucination*, lat. *hallucinatio*)
- halucinogén**, -**ă** *adj., s. n.* (substanță) care produce halucinații; psihedelic (II). (< fr. *hallucinogène*)
- halucinóză** *s. f.* stare patologică caracterizată prin halucinații a căror semnificație este recunoscută de bolnav. (< fr. *hallucinoză*)
- hálux** *s. m.* haluce (1). (< lat., fr. *halux*)
- hamác** *s. n.* plasă care se poate suspenda orizontal, servind drept pat. • palanchin pentru transportul călătorilor prin locurile greu accesibile din pădurile Africii. (< fr. *hamac*)
- hamadá** *s. f.* podiș pietros din regiunile deșertice. (< fr. *hamada*)
- hamadriádă** *s. f.* nimfă a pădurilor, despre care se credea că stă închisă într-un copac. (< fr. *hamadryade*)
- hamadriás** *s. m.* 1. maimuță cinocefală din familia pavianilor, trăind în cete în nord-estul Africii și în Pen. Arabică, la care masculul poartă o frumoasă mantie de blană argintie care îi acoperă umerii. 2. naja de India. 3. fluture danaidă din sud-estul Asiei. (< fr. *hamadryas*)
- hamamélis** *s. m.* gen de arbori și arbuști decorativi, originari din China și Japonia, cu flori galbene, a căror scoarță și frunze au proprietăți vasoconstrictoare. (< fr., gr. *hamamelis*)
- HAMARTO-** elem. „malformație”. (< fr. *hamarto-*, cf. gr. *hamartia*)
- hamartoblastóm** *s. n.* tumoră malignă dezvoltată la nivelul unui hamartom. (< fr. *hamartoblastome*)
- hamartocondróm** *s. n.* hamartom care conține țesut cartilaginios. (< fr. *hamartochondrome*)
- hamartofobie** *s. f.* teamă patologică de defecte corporale. (< engl. *hamartophobia*)
- hamartóm** *s. m.* malformație congenitală cu aspect tumoral datorată proliferării unor elemente histologice. (< fr. *hamartome*)
- Hámbug** *s. m.* varietate de struguri cu boabele rare, ușor sferice, cu pielea groasă, de culoare neagră-vioacee. • vin din acești struguri. (cf. *Hamburg*)
- hámburger** *l-gát/ s. m.* bucată de carne tocată prăjită în tigaie și servită caldă într-o chiflă tăiată în două. (< fr., engl., amer. *hamburger*)
- hamític**, -**ă** *adj.* care aparține vechilor hamitiți, popoare din nordul și estul Africii, înrudite prin limbă. (< fr. *hamitique*)
- hamito-semitic**, -**ă** *adj.* limbă ~*ce* = familie de limbi vorbite în nordul și estul Africii: berbera; egipteana, cuștica și limbile semitice. (< fr. *hamito-sémitique*)
- hammerless** *s. n.* pușcă de vânătoare cu cocoșe interne. (< engl. *hammerless*)
- hámpă** *s. f.* suport pe care se fixează pânza unui steag. (< fr. *hampe*)
- hámster** *I. s. m.* mamifer rozător din Europa centrală, care adună în vizuina sa complicată legume, fructe, semințe. *II. s. n.* blana acestui animal. (< germ. *Hamster*, engl., fr. *hamster*)
- hanáp** *s. n.* cupă de lemn, de alabastru etc. în evul mediu, pentru băut. (< fr. *hanap*)
- hándbal** *s. n.* joc sportiv între echipe a câte 7 (sau 11) jucători, în care se aruncă mingea cu mâna, căutând a o introduce în poarta adversă. (< germ. *Handball*, fr., engl. *handball*)
- handbalist**, -**ă** *s. m. f.* sportiv care practică handbalul. (< *handbal* + -*ist*)

- handicáp** *s. n.* 1. (*sport*) avantaj acordat unui concurent mai slab într-o competiție pentru a avea șanse egale. • totalitatea punctelor cu care o echipă sau un concurent a fost pus în inferioritate de adversar. 2. dezavantaj care pune pe cineva în stare de inferioritate. 3. deficiență fizică. (< engl., fr. *handicap*)
- handicápá** *vb. tr.* 1. a avea sau a-și crea un avantaj asupra adversarului într-o competiție. 2. a pune pe cineva în inferioritate. (< fr. *handicaper*)
- handicápát, -ă** *adj., s. m. f.* 1. (cel) dezavantajat fizic, ca urmare a unei deficiențe senzoriale sau motorii. 2. (stat, colectivitate) aflat în stare de inferioritate (economică). 3. (sportiv, echipă) dezavantajat într-o întrecere. (< fr. *handicapé*)
- handling** /hénd/ *s. n.* complex de servicii pentru a satisface asistența avioanelor și a pasagerilor în timpul staționării pe aeroporturi. (< engl., fr. *handling*)
- hangár** *s. n.* construcție mare, cu mai multe deschideri laterale, destinată adăpostirii avioanelor, tractoarelor etc. (< fr. *hangar*)
- haníf** *s. m.* nume dat în Coran celor care posedă o credință pură, adevărată. (< fr. *hanif*)
- hanorác** *s. n.* haină din stofă impermeabilă sau din blană, cu glugă, la schi, în excursii la munte etc. (< fr. *anorak*)
- hânsă** *s. f.* asociație, companie comercială din evul mediu. (< germ. *Hansa*, fr. *hanse*)
- hanseátic, -ă** *adj.* referitor la hanșă. (< germ. *hanseatisch*, fr. *hanseatique*)
- hantá** *vb. tr.* a chinui, a obseda. (< fr. *hanter*)
- hantélá** *s. f.* greutate din metal compusă din două sfere unite printr-un mâner, folosită pentru gimnastică. (< germ. *Hantel*)
- hantísá** *s. f.* 1. idee, amintire etc. de care cineva nu se poate debarasa; obsesie. 2. mișcare de obiecte, zgomot etc. despre care se pretinde că ar putea fi provocată la distanță, prin inducție psihică. (< fr. *hantise*)
- háos** *s. n.* 1. stare de neorganizare în care cei vechi presupuneau că se afla materia înainte de apariția universului cunoscut de om. 2. (*fig.*) stare de confuzie, de dezordine. (< fr., lat. *chaos*)
- haótíc, -ă** *adj.* 1. (ca) de haos. 2. confuz, dezordonat. • neorganizat. (< fr. *chaotique*)
- hápax** *s. n.* hapax legomenon. (< fr. *hapax*)
- hápax legómenon** *s. n.* cuvânt, formă care apare într-un singur loc (în literatură sau într-un text); hapax. • lucru spus o singură dată. (< fr., gr. *hapax legomenon*)
- HAPLO-** *elem.* „simplu”, „jumătate”. (< fr. *haplo-*, gr. *haploos*, *haplous*)
- haplobiónt, -ă** *adj., s. n.* (celulă, organism) cu nuclei somatici haploizi. (< fr. *haplobionte*)
- haplobióză** *s. f.* 1. însușirea de a fi haplobiont. 2. haplofază. (< fr. *haplobiose*)
- haplocéras** *s. m.* amonit fosil cu cochilia puțin netedă și evoluată, ornamentată cu striuri fine și arcuite.
- haplocít** *s. n.* celulă cu un singur set haploid de cromozomi. (< fr. *haplocyte*)
- haplodiploid, -ă** *adj., s. n.* (celulă, organism) care prezintă jumătate din numărul diploid de cromozomi. (< fr. *haplodiploide*)
- haplofázá** *s. f.* fază haploidă a ciclului evolutiv al unui organism, în care nucleele sunt haploide; haplobioză (2). (< fr. *haplophase*)
- haplofítá** *s. f.* plantă haploidă; plantă în faza de gametofit. (< fr. *haplophyte*)
- haplogenézá** *s. f.* apariție a unei forme de noi plante prin mecanismele fundamentale ale evoluției. (< fr. *haplogénese*)
- haploid, -ă** *adj.* (despre celule, organisme) cu un singur set de cromozomi. (< fr. *haploïde*)
- haplogíe** *s. f.* suprimare a unei silabe prin disimilație totală. (< fr. *haplogie*)
- haplopétál, -ă** *adj.* (despre flori) cu petalele dispuse pe un singur verticil. (< fr. *haplopétale*)
- haplospór** *s. m.* spor simplu, cu nucleul având numărul complet de cromozomi. (< fr. *haplospore*)
- haplosporángo** *s. m.* sporangie din generația haploidă. (< fr. *haplosporange*)
- haplotíp** *s. n.* combinație de determinații genetice care controlează sinteza unor proteine specifice. (< fr. *haplotype*)
- haplózá** *s. f.* reducere la jumătate a numărului de cromozomi; în meioză. (< germ. *Haplose*)
- happening** /hépning/ *s. n.* 1. spectacol improvizat care presupune o participare activă a publicului, urmărindu-se o creație artistică spontană. 2. mișcare artistică bazată pe interferența între mai multe forme de artă (teatru, plastică, muzică, film, fotografie etc.), urmărind anularea distanței dintre realitate și artă. (< amer. *happening*)
- happy-end** /hépi-/ *s. n.* rezolvarea favorabilă a unei situații dramatice în care sunt prinse personajele principale; sfârșit fericit. (< engl. *happy-end*)
- HAPT(O)-** *elem.* „simțul tactil”. (< fr. *hapt/o-*, cf. gr. *haptain*, a atinge)
- haptén** *s. n.* substanță care, asociată cu o protidă, îi conferă calitățile unui antigen. (< fr. *haptène*)
- hápític, -ă** *adj.* referitor la simțul tactil, la palpație. (< fr. *haptique*)
- haptomorfózá** *s. f.* morfoză provocată prin excitații tactile. (< fr. *haptomorphose*)
- haptotropísm** *s. n.* orientare de creștere a organelor vegetale (tulpini, rădăcini) datorită excitației de contact, făcându-le să se încolăcească în jurul suportilor. (< fr. *haptotropisme*)
- harachíri** *s. n.* sinucidere rituală prin tăierea pântecului cu pumnalul, practică în Japonia; seppuku. (< fr. *hara-kiri*)
- hard** *s. n.* (*fam.*) hardware. (< *hard/ware*)
- hardback** /hárd-becl/ *s. n.* ediție simplă, cartonată, a unei cărți. (< engl. *hard-back*)
- hard-disk** *s. n.* disc magnetic, de mare capacitate, pentru stocarea datelor la computere. (< engl. *hard-disk*)
- hardpan** /-pen/ *s. n.* strat compact de pământ care se formează pe solurile argiloase, imediat sub adâncimea de lucru a plugului. (< engl. *hardpan*)
- hard-rock** /roc/ *s. n.* 1. stil în muzica rock, bogat în intensități sonore puternice, obsedante. 2. cântec în stilul hard rock (1). (< engl. *hard-rock*)
- hard-top** *s. n.* automobil cu capotă demontabilă, rigidă, din metal sau plastic. (< engl. *hard-top*)
- hardware** /-uer/ *s. n.* ansamblu de elemente (circuite, mașini, dispozitive) care compun un calculator electronic; hard. (< engl. *hardware*)
- háres** *s. n.* hârtie presată, impregnată cu rășini fenolice, folosită ca material electroizolant. (< germ. *Harez*)
- hárfá** *s. f.* v. harpá.
- harnașá** *vb. tr.* a înhâma, a înșeuă un cal. (< fr. *harnacher*)
- harnașámént** *s. n.* totalitatea obiectelor necesare la înhâmarea și înșeuarea unui cal. (< fr. *harnachement*)
- harpagón** *s. m.* om foarte zgârcit, avar. (< fr. *harpagon*)
- hárpá** /hárfá/ *s. f.* instrument muzical de formă triunghiulară, cu coardă inegală ca lungime și acordaj, puse în vibrație cu degetele ambelor mâini. (< fr. *harpe*, germ. *Harfe*)
- hárpíe** /hárpíe/ *s. f.* 1. (*mit.*) monstru cu corp și cap de femeie, cu aripi de pasăre și gheare de leu. 2. (*fig.*) femeie rea, arțăgoasă și hrăpărească. 3. specie de vultur din America de Sud și Centrală, răpitor puternic și feroce, care trăiește în pădurile din vecinătatea apelor. (< fr. *harpie*)
- hárpíst, -ă** *s. m. f.* cântăreț la harpă. (< fr. *harpiste*)
- hárpón** *s. n.* 1. instrument de fier asemănător unei lănci, legat cu un capăt de o frânghie lungă, folosit la vânărea balenelor. 2. dispozitiv de marinari pentru a prinde diferite obiecte. 3. rachetă navă-navă din dotarea marinei SUA. 4. ac gros sau trocar pentru biopuncții. (< fr. *harpon*)
- harponíer** *s. m.* pescar care aruncă harponul (1). (< fr. *harponnier*)
- haruspícu** *s. m.* preot la etrusci care prezicea viitorul după măruntăile jertfelor și pe baza observării fenomenelor naturii. (< fr. *haruspice*, lat. *haruspex*, -*icis*)
- hasídím, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al hasidismului. (< fr. *hasidim*)
- hasídism** *s. n.* 1. curent religios din sec. II. a. Chr.

- care se opunea înlocuirii monoteismului mozaic printr-un cult elenistic politeist. 2. sectă mistică mozaică, întemeiată în Polonia în sec. XVIII. (<fr. *hassidisme*)
- hăspel** *s. n.* 1. mașină la finisarea țesuturilor, pentru fierberea și vopsirea pânzei etc. 2. bazin prevăzut la partea superioară cu un sistem de palete mobile, utilizat în tăbăcărie. 3. mașină de depănat. (<germ. *Haspel*)
- HAST(I)** - *elem.* „lance, suliță”. (<fr. *hast/ù-*, cf. lat. *hasta*)
- hastát, -ă** *adj. (bot.)* lanceolat. (<fr. *hasté*)
- hastáti** *s. m. pl.* soldați veterani înarmați cu lance, prima linie de luptă dintr-o legiune romană. (<lat. *hastati*)
- hastifórm, -ă** *adj.* în formă de lance, de suliță. (<lat. *hastiformis*)
- hașé** *s. n.* carne tocată. • conservă preparată din ficat, carne tocată și condimente. (<fr. *haché*)
- hașiș** *s. n.* alcaloid dintr-o specie de cânepă exotică, excitant psihic. (<fr. *hachisch*)
- hașișism** *s. n.* intoxicație acută cu hașiș. (<fr. *hachischisme*)
- hașurá** *vb. tr.* a acoperi cu hașuri o porțiune dintr-un desen, dintr-o hartă. (<fr. *hachurer*)
- hașurator** *s. n.* instrument pentru trasarea hașurilor. (<fr. *hachurateur*)
- hașură** *s. f.* fiecare dintre liniile paralele, egale ca grosime, ce reprezintă relieful pe hărți sau secțiuni într-un desen tehnic. (<fr. *hachure*)
- hatóricá** *adj. coloană ~ =* coloană cu capitelul decorat cu patru capete ale zeiței Hathor, în arhitectura veche egipteană. (<fr. *hathorique*)
- hatteria** *s. f.* reptilă primitivă cu corpul și capul acoperite cu solzi cornoși, care trăiește în Noua Zeelandă în vizii și duce o viață nocturnă. (<fr. *hatteria*)
- hat-trick** /hét-tríc/ *s. n.* performanță a unui jucător de fotbal sau hochei pe gheață constând din înscrierea a trei goluri sau puncte consecutive în același meci. (<engl. *hat-trick*)
- haustór** *s. m.* organ de fixare la unele plante parazite, cu care acestea absorb hrana din plantele parazitare. (<engl. *haustorium*, lat. *haustor*)
- haute couture** /otcutúr/ *s. f. (livr.)* croitorie de lux. (<fr. *haute-couture*)
- hauterivián, -ă** /ot-ri-/ *adj. s. n.* (din) al treilea etaj al cretacicului inferior. (<fr. *hauterivien*)
- hautparleur** /oparlór/ *s. n.* difuzor (l). (<fr. *haut-parleur*)
- havá** *vb. tr.* a tăia cu haveva făgașe în zăcămintele în curs de exploatare. (<fr. *haver*)
- havaian, -ă** I. *adj.* 1. din insulele Hawaii. 2. (despre un tip de erupție vulcanică) caracterizat prin emisiune fără explozie și bombe vulcanice ale unei lave bazaltice fluide. II. *s. f.* instrument muzical cu coarde, asemănător cu chitara, cu sunetul lin și târâgănat. (<fr. *hawaïenne* /*III hawaïenne*)
- haváj** *s. n.* havare. (<fr. *havage*)
- haván I.** *adj. inv. s. n.* (de) culoarea tutunului, maro-deschis, tabac. II. *s. f.* 1. țigară de foi de calitate superioară. 2. plută de mare din trunchiuri de brad dispuse în forma unei țigări de foi și legate cu cabluri. (<fr. *havane*)
- havát** *s. n.* havare. (<fr. *hava*)
- haversián, -ă** *adj.* (despre un țesut osos compact) în care canalele nutritive sunt înconjurte de celule osoase dispuse în lamele concentrice. (<fr. *haversien*)
- havézá** *s. f.* mașină de havat. (<fr. *haveuse*)
- hayón** *s. n.* partea din spate (rabatabilă) a unui automobil. (<fr. *hayon*)
- hazárd** *s. n.* 1. întâmplare (neșteptată). O *joc de ~ =* joc de noroc. 2. (*fil.*) lipsă de ordine în structura unor sisteme. 3. soartă, destin. (<fr. *hasard*)
- hazardá** *vb. refl* a întreprinde ceva la voia întâmplării; a se aventura; a risca. (<fr. *hasarder*)
- header** /hi-der/ *s. n. (inform.)* antet. (<engl. *header*)
- heading** /hi-ding/ *s. n.* lovitură cu capul (la fotbal). (<engl. *heading*)
- heaging** /hi-ging/ operație de contracarare a riscurilor ce pot decurge din oscilațiile prețurilor de comerț exterior sau ale cursurilor de schimb. (<engl. *heaging*)
- hebdomadár, -ă** *adj. s. n.* (publicație) care apare o dată pe săptămână; săptămânal. (<fr. *hebdomadaire*)
- HEBE-** *elem.* „pubertate”. (<fr. *hébé-*, cf. gr. *hebe*)
- hebefrenie** *s. f.* formă clinică a schizofreniei la pubertate, care se manifestă prin comportament pueril, cu tendințe spre acte antisociale. (<fr. *hébéphrénie*)
- hebelogie** *s. f.* psihologia adolescenței. (<fr. *hébélogie*)
- hebetúdine** *s. f.* stare de toropeală datorită căreia bolnavul este cufundat în amotire fără delir. (<lat. *hebetudo*, fr. *hébétude*)
- heboíd, -ă** *adj.* (despre forme de hebefrenie) care se manifestă prin tendința de comitere a unor acte antisociale. (<fr. *héboïde*)
- HECAT(O)-** v. *hect(o)-*
- hecátombá** *s. f.* 1. (*ant.*) sacrificiu religios de o sută de animale. • sărbătoarea când se făceau asemenea sacrificii. 2. măcel, masacrul, grămadă de cadavre. 3. (*fig.*) mare număr de respinși la un concurs, la un examen. (<fr. *hécatombe*)
- hecatonchír** *s. m. (mit.)* gigant despre care se spune că ar fi avut cincizeci de capete și o sută de mâini. (<fr. *hécatonchires*)
- hecatonstil, -ă** *adj. s. n.* (portic) de o sută de coloane. (<fr. *hécatonstyle*)
- HECT(O)- /HECAT(O)-** *elem.* „o sută”. (<fr. *hecto/-*, *hécatol/-*, cf. gr. *hekaton*)
- hectár** *s. n.* unitate de măsură pentru suprafețe agrare, de 100 de acri. (<fr. *hectare*)
- héctic, -ă** *adj.* (despre febră de lungă durată. (<fr. *hectique*)
- hectizie** *s. f.* friguri continue. (<fr. *hectisie*)
- hectográf** *s. n.* șapigraf. (<fr. *hectographe*, germ. *Hektograph*)
- hectogram** *s. n.* unitate de măsură pentru masă, de 100 de grame. (<fr. *hectogramme*)
- hectolitru** *s. m.* unitate de măsură pentru volume, de 100 de litri. (<fr. *hectolitre*)
- hectométru** *s. m.* unitate de măsură pentru distanțe, de 100 de metri. (<fr. *hectomètre*)
- hectopiéz** *s. m.* unitate de măsură pentru presiune, de 100 de piezi. (<fr. *hectopieze*)
- hectosecundá** *s. f.* timp scurs de 100 de secunde. (<fr. *hecto- + seconde*)
- hectowátt** *s. m.* unitate de măsură a puterii, de 100 de wați. (<fr. *hectowatt*)
- heder** *s. n.* parte componentă a combinelor de cereale dintr-o platformă pe care se montează aparatul de tăiere, despicătorul de lan, un transportor, rabotorul și mecanismele de acționare a acestora. (<rus. *heder*, engl. *header*)
- hédging** *s. f.* operație prin care un importator sau o bancă se angajează, pe de o parte, să plătească o sumă în valută la un anumit termen, iar pe de alta, se împrumută cu aceeași sumă în valută, având același termen de rambursare. (<engl. *hedging*)
- HEDON(O)-, -hedonie** *elem.* „plăcere”. (<fr. *hédonol/-*, *-hédonie*, cf. gr. *hedone*)
- hedonism** *s. n.* concepție etică potrivit căreia scopul vieții este plăcerea; cult al plăcerii. (<fr. *hédonisme*)
- hedonist, -ă** *adj. s. m. f.* (adept) al hedonismului; hedonistic. (<fr. *hédoniste*)
- hedonistic, -ă** I. *adj.* referitor la hedonism; hedonist. II. *s. f.* teoria, știința (satisfacerii) plăcerilor. (<fr. *hédonistique*)
- hedonofobie** *s. f.* teamă patologică de o experiență plăcută. (<engl. *hedonophobia*)
- hedrocél** *s. n.* hernie a intestinului prin anus. (<fr. *hédrocèle*)
- hegelián, -ă** /-ghe-/ *adj. s. m. f.* (adept) al hegelianismului. (<fr. *hégélien*)
- hegelianism** *s. n.* doctrina lui Hegel, potrivit căreia principiul fundamental, activ, al lumii îl constituie „spiritul absolut”, o rațiune universală independentă de subiectul uman, pe care o consideră substanța și demiurgul realului. (<fr. *hégélianisme*)
- hegemón** *s. m., adj.* conducător; (cel) care reprezintă forța principală, conducătoare. (<lat., gr. *hegemon*)

hegemonie *s. f.* drept al unui oraș antic de a conduce treburile confederației din care făcea parte. • supremație politică sau economică a unui oraș într-o țară; supremație, dominație; rol conducător. (<fr. *hégémonie*, gr. *hegemonia*)

hegemonism *s. n.* tendință de hegemonie a unui stat sau popor în materie politică. (<*hegemonie* + *-ism*)

hegiră *s. f.* eră la mahomedani, datând de la fuga lui Mahomed de la Meca la Medina, în anul 622. (<fr. *hégire*)

heimatlos /hâi-/ *s. m.* apatrid. (<germ. *Heimatlos*)

helancă *s. f.* țesătură sintetică supraelastică; obiect de îmbrăcăminte dintr-o astfel de țesătură. (<it. *helanca*)

HELCO- *elem.* „ulcer, ulcerare”. (<fr. *helco-*, cf. gr. *helkos*)

helcogén, -ă *adj.* care generează ulcer. (<germ. *helkogen*)

helcoid, -ă *adj.* cu aspect de ulcer. (<fr. *helcoïde*)

helcologie *s. f.* studiu al ulcerărilor. (<fr. *helcologie*)

helcométru *s. n.* aparat de gimnastică pentru dezvoltarea forței, care funcționează pe principiul învingerii rezistenței unei greutăți reglabile, ridicată și coborâtă prin intermediul unor scripeti. (<fr. *helcomètre*)

helcóză *s. f.* ulcerare. (<fr. *helcose*)

helepól *s. n. (ant.)* turn de asediu la adăpostul căruia se înainta până sub zidurile cetății asediate. (<lat., gr. *helepolis*)

HELI(O)-, -helie *elem.* „Soare”, „lumină”. (<fr. *héliol-*, *-hélie*, cf. gr. *helios*)

heliác, -ă *adj.* referitor la răsăritul și apusul unui astru; (despre aștri) care răsare sau apune o dată cu Soarele. (<fr. *héliaque*)

heliadism *s. n.* atitudine creatoare în cultura și literatura română modernă, caracterizată prin dinamism și spirit novator, enciclopedic, renascentist, prin spirit polemic și incisivitate. (<Non/*Heliade*/Rădulescu + *-ism*)

heliáia *s. f. (ant.)* tribunal popular în Atena, constituit dintr-un mare număr de cetățeni, care își ținea ședințele sub cerul liber, la răsăritul soarelui. (<gr. *heliáia*)

heliánt *s. m.* gen de plante floricole, anuale sau perene, originare din America, cu tulpini, frunze și flori asemănătoare florii-soarelui. (<fr. *hélianthé*)

heliántină *s. f.* metiloranj. (<fr. *hélianthine*)

heliást *s. m.* membru al tribunalului heliáia. (<fr. *héliaste*, gr. *heliastes*)

HELICI- *elem.* „melc”. (<fr. *hélíci-*, cf. gr. *helix*, *-ícis*, spirală)

helicicultór, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu helicultura. (<fr. *helicicultureur*)

helicicultură *s. f.* ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea melcilor. (<fr. *heliciculture*)

helicide *s. n. pl.* familie de moluște gasteropode pulmonate: melcii. (<fr. *hélícidés*)

helicón *s. n.* instrument muzical de suflat, din alamă, cu tonuri grave, dintr-un tub încovoiat în formă de spirală, folosit în fanfară. (<fr. *hélicon*)

helicítă *s. f.* denumire dată unor concrețiuni calcaroase în spirală care se formează pe pereții peșterilor, ramificându-se în toate direcțiile. (<fr. *hélícítie*)

-helie *v. heli(o)-.*

HELIO- *v. heli(o)-.*

heliocentrálă *s. f.* centrală electrică solară. (<fr. *héliocentrale*)

heliocéntric, -ă *adj.* referitor la heliocentrism. **O sistem** ~ = heliocentrism. (<fr. *héliocentrique*)

heliocentrism *s. n.* concepție fundamentată de Copernic, potrivit căreia Soarele se află în centrul sistemului nostru planetar, iar Pământul și celelalte planete se învârtesc în jurul lui; sistem heliocentric. (<fr. *héliocentrisme*)

heliocromie *s. f.* tipar adânc, policrom. (<fr. *héliochromie*)

heliodermítă *s. f.* denumire generală pentru afecțiunile cutanate provocate de razele solare. (<fr. *héliodermite*)

heliódór *s. n.* varietate de beril galben-verzui, transparent, piatră prețioasă. (<fr. *héliodore*)

heliófil, -ă *adj.* (despre organisme) iubitor de lumină; fotofil. (<fr. *héliophile*)

heliófită *adj., s. f.* (plantă) care crește în regiuni însorite. (<fr. *héliophyte*)

heliófób, -ă *I. adj., s. m. f.* (suferind) de heliofobie; **fotofób. II. adj.** (despre plante) care nu suportă lumina solară. (<fr. *héliophobe*)

heliófobie *s. f.* teamă patologică de Soare și de lumina lui. (<fr. *héliophobia*)

heliógraf *s. n.* 1. aparat pentru copierea pe hârtie heliografică, cu ajutorul luminii, a desenelor executate pe hârtie de calc. 2. aparat pentru măsurarea puterii calonice a Soarelui. 3. aparat telegrafic care folosește razele solare. 4. (*astr.*) aparat pentru fotografierea Soarelui. (<fr. *héliographe*)

heliógrafíc, -ă *adj.* referitor la heliografie. **O hârtie** ~ă = hârtie specială, acoperită pe o față cu un strat sensibil la acțiunea luminii, pe care se copiază la heliograf (1) desene făcute pe hârtie de calc. (<fr. *héliographique*)

heliógrafie *s. f.* 1. procedeu de reproducere calcografică a unei imagini cu ajutorul unor clișee de cupru, obținute pe cale fotochimică, pe care s-a aplicat un strat de asfalt cu granule fine. 2. descriere a Soarelui. (<fr. *héliographie*)

heliógravór *s. m.* lucrător specialist în heliogravură. (<fr. *héliographeur*)

heliógravură *s. f.* 1. procedeu de execuție a clișeeilor de cupru pentru imprimare heliografică. • gravura obținută. 2. procedeu fotomecanic de gravare a formelor de tipar adânc; fotografură. (<fr. *héliogravure*)

heliólatrie *s. f.* adorație a Soarelui de către unele populații primitive. (<fr. *héliolatrie*)

heliólitografie *s. f.* procedeu litografic cu forme de tipar obținută prin reproducere fotografică. (<fr. *héliolithographie*)

heliómarín, -ă *adj.* (despre tratamente medicale) care combină șederea pe litoral cu helioterapie. (<fr. *héliomarine*)

heliómeteorologie *s. f.* ramură a meteorologiei care studiază raporturile dintre circulația atmosferică și activitatea solară. (<fr. *héliométéorologie*)

heliómetru *s. n.* instrument pentru determinarea diametrului aparent al Soarelui și al planetelor. (<fr. *héliomètre*)

helión *s. m.* nucleu al atomului de heliu. (<fr. *héllon*)

heliopatie *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile provocate de razele solare. (<fr. *héliopathie*)

helioplastie *s. f.* procedeu de gravură fotografică prin care se obțin planșe gravate în relief. (<fr. *hélioplastie*)

heliosciofite *s. f. pl.* plante adaptate atât pentru regiunile însorite, cât și pentru cele umbrite. (<fr. *héliosciophytes*)

helióscóp *s. n.* dispozitiv optic care se atacează la o lunetă pentru observarea Soarelui. (<fr. *hélioscope*)

helióstát *s. n.* celostat folosit în observațiile solare într-o direcție determinată. (<fr. *héliostat*)

heliótractism *s. n.* heliotropism. (<fr. *héliottractisme*)

heliótehnic, -ă *I. adj.* referitor la heliotehnică. **II. s. f.** tehnică ce urmărește a transforma energia solară în curent electric cu ajutorul fotopilelor. (<fr. *héliotechnique*)

heliótehnicán, -ă *s. m. f.* specialist în heliotehnică. (<fr. *héliotechnicien*)

helióterapie *s. f.* tratament medical prin expunerea corpului la acțiunea radiațiilor solare. (<fr. *héliothérapie*)

heliótermie *s. f.* încălzire a apei unor lacuri sărate, sub acțiunea razelor solare, mai mult decât regiunile învecinate. (<fr. *héliothermie*)

heliótipie *s. f.* reproducere tipografică cu substanțe coloidale expuse la acțiunea luminii solare. (<fr. *héliotypie*)

heliótróp¹ *s. m.* plantă exotică cu flori mici, albăstrui, cu miros plăcut, folosită în industria parfumului. (<fr. *héliotrope*, lat. *heliotropium*)

heliótróp² *I. s. m.* 1. materie colorantă solubilă în apă, folosită la vopsitul bumbacului. 2. ulei eteric din florile de heliotrop. 3. varietate de calcedonie, de culoare verde-închis, din care se fac obiecte ornamentale. **II. s. n.** instrument geozic de semnalizare dintr-o oglindă plană care reflectă razele Soarelui la o mare distanță. (<fr. *héliotrope*)

heliótropină *s. f.* produs sintetic care înlocuiește esența de heliotrop. (<fr. *héliotropine*, germ. *Heliotropin*)

- heliotropism** *s. n.* reacție de orientare și de mișcare a plantelor și animalelor sub influența luminii solare; fototropism; heliotactism. (< fr. *héliotropisme*)
- helióză** *s. f.* insolatie. (< fr. *héliose*)
- heliozincografie** *s. f.* procedeul de reproducere a hărților și a desenelor constând în trecerea desenului pe o placă de zinc granulat. (< fr. *héliozincographie*)
- heliópót** *s. n.* potențiometrul de precizie. (< fr. *héliopot*)
- héliu** *s. n.* gaz inert, inodor, neinflamabil și foarte ușor. (< fr. *hélium*)
- hélix** *s. n.* margine a pavilionului urechii. (< fr. *hélix*)
- helló** *interj.* (ca formulă de salut) bună! (< engl. *hallo*)
- helmint** *s. m.* nume generic al viermilor paraziți. (< fr. *helminthe*)
- HELMINT²(O)-** *elem.* „viermi paraziți”, „helminti”. (< fr. *helmintho/-*, cf. gr. *helmins*, *-nthos*)
- helmintiază** *s. f.* boală parazitată produsă de prezența helmintilor în organism; verminoză. (< fr. *helminthiase*)
- helmintic**, **-ă** *adj.* provocat de helminti. (< fr. *helminthique*)
- helmintofobie** *s. f.* teamă patologică de infestare cu helminti. (< engl. *helminthophobia*)
- helmintologie** *s. f.* capitol al parazitologiei care studiază viermii paraziți și mijloacele de combatere a lor. (< fr. *helminthologie*)
- HELO¹-** *elem.* „strat cornos”. (< fr. *helo-*, cf. gr. *helos*, unghie)
- HELO²-** *elem.* „mlăștină, baltă”. (< fr. *helo-*, cf. gr. *helos*, *-eos*, loc mlăștinos)
- helobiále** *s. f. pl.* ordin de plante monocotiledonate acvatice: sagitarii și alte plante înrudite. (< fr. *hélobiales*)
- helocrén**, **-ă** *adj.* (despre izvoare) care apare în mlăștini cu debit mic; (despre organisme) care trăiește în asemenea ape. (< germ. *helokrene*)
- helodermie** *s. f.* hipercheratoză nedureroasă la nivelul degetelor de la mâini. (< fr. *hélodermie*)
- helofil**, **-ă** *adj.* (despre plante) cu afinități pentru terenurile mlăștinoase. (< lat. *helophilus*)
- helofită** *adj., s. f.* (plantă) care crește în bălți și mlăștini cu apă dulce. (< fr. *hélophyte*)
- heloplanctón** *s. n.* planctonul bălților și al mlăștinilor. (< fr. *héloplancton*)
- helotomie** *s. f.* excizie chirurgicală a unei excrescențe conoase. (< engl. *helotomy*)
- helvétian**, **-ă** *adj., s. n.* (din) al doilea etaj al miocenului. (< fr. *helvétien*)
- hem** *s. n.* compus organic care intră în compoziția hemoglobinei, substanța colorantă din globulele roșii. (< fr. *hème*)
- HEM²(O)- /HEMAT(O)-, -emie** *elem.* „sânge, hematii, hemoglobină”. (< fr. *hém/o/-*, *hémato/-*, *-hémie*, cf. gr. *haima*, *-tos*)
- hemaglutinare** *s. f.* metodă de determinare a timpului în care două probe de sânge pot provoca aglutinarea hematiilor. (după fr. *hémagglutination*)
- hemaglutinină** *s. f.* aglutinină capabilă să producă agregarea hematiilor. (< fr. *hémagglutinine*)
- hemangiectazie** *s. f.* dilatație a vaselor sangvine. (< fr. *hémangiectasie*)
- hemangioblastóm** *s. n.* hemangiom capilar malign, cu localizare cerebrală. (< fr. *hémangioblastome*)
- hemangióm** *s. n.* tumoră benignă a vaselor sangvine. (< fr. *hémangiome*)
- hemangiomatóză** *s. f.* angiomatoză hemoragică. (< fr. *hémangiomatose*)
- hemartróză** *s. f.* acumulare patologică de sânge în articulații. (< fr. *hémarthrose*)
- HEMAT(O)-** v. hem²(o)-.
- hematéméză** *s. f.* vomă cu sânge din leziunile tubului digestiv. (< fr. *hémátémèse*)
- hemátic**, **-ă** *adj.* referitor la sânge. (< fr. *hémátique*)
- hematidróză** *s. f.* eliminare de sudoare cu sânge. (< fr. *hémátidrose*)
- hematie** *s. f.* element component al sângelui, care conține hemoglobină și care transportă oxigenul și bioxidul de carbon; globulă roșie; eritrocit. (< fr. *hémátie*)
- hematimetrie** *s. f.* metodă de numărare a hematiilor dintr-un volum de sânge. (< fr. *hémátimétrie*)
- hematimétru** *s. n.* aparat folosit în hematimetrie. (< fr. *hémátimètre*)
- hematină** *s. f.* pigment feruginos al hemoglobinei. (< fr. *hémátine*)
- hematit** *s. n.* oxid natural de fier, cristalizat, foarte dur, de culoare roșie (oligist) sau brună (limonit). (< fr. *hémátite*)
- hematoblást** *s. n.* unul dintre elementele celulare ale sângelui. (< fr. *hémátoblaste*)
- hematocél** *s. n.* tumoră formată prin acumulare de sânge într-un țesut sau organ. (< fr. *hémátocèle*)
- hematocitologie** *s. f.* parte a hematologiei care studiază celulele sangvine. (< fr. *hémátocytologie*)
- hematocolecist** *s. n.* colectare de sânge în cavitatea vezicii biliare. (< fr. *hémátocolecyste*)
- hematocrit** *s. n.* 1. masa eritocitară dintr-un volum de sânge. 2. tub gradat care permite determinarea raportului dintre volumul eritrocitelor și plasma sangvină; hematoglobinetru. • raportul însuși. (< fr. *hémátocrite*)
- hematocrom** *s. n.* pigment roșcat carotenoid din celulele unor alge. (< fr. *hémátochrome*)
- hematodermie** *s. f.* afecțiunile sistemului hematopoietic, însoțite de leziuni cutanate. (< fr. *hémátodermie*)
- hematofág**, **-ă** *adj., s. m. f.* (animal, insectă) care se hrănește cu sânge. (< fr. *hémátophage*)
- hematofagie** *s. f.* 1. fagocitoză a hematiilor. 2. faptul de a se hrăni cu sânge. (< fr. *hémátophagie*)
- hematofobie** *s. f.* frică patologică de sânge; hemofobie. (< fr. *hémátophobia*)
- hematogén**, **-ă** 1. *adj.* (despre medicamente) care intervine în formarea sângelui. 2. care provine din sânge sau aparține acestuia. II. *s. n.* 1. substanță feruginoasă care se găsește în gălbenușul de ou. 2. produs alimentar concentrat, obținut din amestecarea sângelui cu lapte și cu substanțe aromatizate. (< fr. *hémátogène*)
- hematogenéză** *s. f.* proces de formare a sângelui. (< fr. *hémátogenèse*)
- hematoglobinetru** *s. n.* hematocrit (2). (< fr. *hémátoglobinetre*)
- hematológ**, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în hematologie. (< fr. *hémátologue*)
- hematologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază morfologia, fiziologia și patologia sângelui și a organelor hematopoietice. (< fr. *hémátologie*)
- hematóm** *s. n.* aglomerare de sânge închistat într-o cavitate naturală sau sub piele, de o hemoragie. (< fr. *hémátome*)
- hematometrie** *s. f.* examinare a sângelui pentru determinarea numărului tipurilor și proporției diferitelor elemente figurante, și a cantității de hemoglobină. (< fr. *hémátométrie*)
- hematométru** *s. n.* masă cu aparență tumorală, formată prin retenția sângelui menstrual în cavitatea uterină. (< fr. *hémátomètre*)
- hematomielie** *s. f.* hemoragie în măduva spinării. (< fr. *hémátomyélie*)
- hematonefróză** *s. f.* acumulare de sânge în bazinet și rinichi. (< fr. *hémátonephrose*)
- hematopoiéză** *s. f.* proces de formare și dezvoltare a celulelor sangvine. (< fr. *hémátopoièse*)
- hematoporfirină** *s. f.* materie colorantă roșu-închis, rezultată din degradarea hemoglobinei. (< fr. *hémátoporphyrine*)
- hematorahie** *s. f.* hemoragie intrarahidiană. (< fr. *hémátorachis*)
- hematosalpingită** *s. f.* hematom al trompei uterine. (< fr. *hémátosalpingite*)
- hematoscop** *s. n.* instrument pentru determinarea numărului de elemente figurate ale sângelui. (< fr. *hémátoscope*)
- hematoscopie** *s. f.* examinare a sângelui la microscop. (< fr. *hémátoscopie*)
- hematospermie** *s. f.* prezența sângelui în spermă. (< fr. *hémátospermie*)

- hematoză** *s. f.* proces de oxigenare a sângelui venos. (<fr. *hématoze*)
- hematozoar** *s. n.* protozoar parazit care trăiește în sângele animalelor și în tubul digestiv al țânțarului anofel, agentul patogen al malariei; plasmodiu. (<fr. *hématozoaire*)
- hematurie** *s. f.* prezența sângelui în urină, datorată unei hemoragii a mucoasei căilor urinare. (<fr. *hématurie*)
- HEMER(O)¹**, -emér *elem. „zi“*. (<fr. *hémér/ol-*, -hèmère, cf. gr. *hemera*)
- HEMER(O)²** -elem. „cultivat“. (<fr. *hémér/ol-*, cf. gr. *hemeros*, domesticit)
- hemeralóp**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hemeralopie. (<fr. *héméralope*)
- hemeralopie** *s. f.* diminuare sau pierdere a vederii la lumină puțin intensă (în special în amurg). (<fr. *héméralopie*)
- hemeránt**, -ă *adj., s. f.* (plantă) care înflorește peste zi. (<fr. *héméranthe*)
- hemerocal** *s. m.* plantă bulboasă din familia liliacee, cultivată pentru florile sale decorative galbene și roșietice; crin galben. (<fr. *hémérocalle*)
- hemerofil**, -ă *adj.* (despre plante) ușor de cultivat. (<fr. *hémérophile*)
- hemerofită** *s. f.* plantă cultivată. (<fr. *hémérophyte*)
- hemerológ**, -ă *s. m. f.* 1. autor de calendare. 2. cel care studiază problemele legate de calendare. (<fr. *hémérologue*)
- hemerologie** *s. f.* știința de a alcătui calendare. (<fr. *hémérologie*)
- hemerotcă** *s. f.* colecție de ziare și reviste; efemerotecă. • bibliotecă, secție a ei rezervată periodicelor. (<fr. *hémérothèque*)
- HEMI-** /EMI- *elem. „jumătate“*. (<fr. *hemi-*, cf. gr. *hemi*)
- hemiacromatopsie** *s. f.* hemianopsie pentru culori. (<fr. *hémiachromatopsie*)
- hemiageuzie** *s. f.* pierdere a simțului gustativ pe jumătate din limbă. (<fr. *hémiageusie*)
- hemiaгноzie** *s. f.* agnozie limitată la o jumătate a corpului. (<fr. *hémiagnose*)
- hemialgie** *s. f.* durere limitată la o singură parte a corpului. (<fr. *hémialgie*)
- hemianalgezie** *s. f.* lipsa sensibilității dureroase pe o jumătate de corp. (<engl. *hemianalgesia*)
- hemianestezie** *s. f.* pierdere a sensibilității unei jumătăți laterale a corpului. (<fr. *hémianesthésie*)
- hemianopsie** *s. f.* pierdere a vederii într-o jumătate din câmpul vizual. (<fr. *hémianopsie*)
- hemianosmie** *s. f.* pierdere a simțului mirosului pe jumătate din mucoasa nazală. (<fr. *hémianosmie*)
- hemiataxie** *s. f.* ataxie care afectează o jumătate a corpului. (<fr. *hémiataxie*)
- hemiatrofie** *s. f.* atrofie limitată la o jumătate a corpului sau a unui organ. (<fr. *hémiatrophie*)
- hemicarion** *s. n.* nucleu cu un număr simplu de cromozomi. (<fr. *hémicaryon*)
- hemicefalie** *s. f.* anencefalie parțială, caracterizată prin absența creierului. (<engl. *hemicephaly*)
- hemiceluloză** *s. f.* amestec complex de polizaharide, împreună cu celuloza și lignina, în pereții celulelor vegetale. (<fr. *hémicellulose*)
- hemiciclic**, -ă *adj.* 1. semicircular. 2. (despre flori) cu organele florare dispuse unele în verticil, iar altele în spirală. (<fr. *hémicyclique*)
- hemiciclu** *s. n.* spațiu, încăpere în semicerc pentru festivități, întruniri etc. (<fr. *hémicycle*, lat. *hemicyclum*, amfiteatru)
- hemicilindric**, -ă *adj.* în formă de jumătate de cilindru. (<fr. *hémicylindrique*)
- hemiclone** *s. f.* contracție musculară bruscă și involuntară la o jumătate de corp. (<fr. *hémiclone*)
- hemicoloid** *s. n.* substanță coloidală parțial polimerizată. (<fr. *hémicolloïde*)
- hemicranie** *s. f.* durere a unei jumătăți a craniului, în migrenă. (<fr. *hémicrânie*)
- hemicroptofită** *adj., s. f.* (plantă perenă) la care organele vegetative rămân în timpul iernii pe, sau în pământ. (<fr. *hémicroptophyte*)
- hemicrostalin**, -ă *adj.* (despre roci vulcanice) parțial cristalizat. (<fr. *hémicrostallin*)
- hemidistrofie** *s. f.* inanție parțială. (<hemi- + *distrofie*)
- hemiedrie** *s. f.* caracteristică a unor cristale de a nu prezenta modificări decât pe jumătate din muchii. (<fr. *hémiedrie*)
- hemieiftră** *s. f.* aripă la insecte pe jumătate chitinoasă și pe jumătate membranoasă. (<fr. *hémieiflytre*)
- hemiencefalie** *s. f.* aplazie cerebrală limitată la o singură emisferă. (<fr. *hémiencephalie*)
- hemieipifit**, -ă *adj.* (despre plante epifite) cu primele rădăcini în pământ, dezvoltând apoi și rădăcini aeriene. (<fr. *hémieipiphyte*)
- hemiepilepsie** *s. f.* epilepsie limitată la o jumătate a corpului. (<fr. *hémiepilepsie*)
- hemifonie** *s. f.* incapacitate de a vorbi cu voce tare. (<fr. *hémiphonie*)
- hemiglosită** *s. f.* glosită limitată la o jumătate de limbă. (<fr. *hémiglossite*)
- hemimelié** *s. f.* malformație congenitală prin absența parțială a unei extremități distale a unui membru al corpului. (<fr. *hémimélie*)
- hemimetabolă** *adj.* (despre insecte) cu metamorfoză incompletă (fără stadiu de nimfă); heterometabolă. (<fr. *hémimétabole*)
- hemimorfism** *s. n.* (*min.*) proprietate a substanțelor cristalizate de a face ca axele de simetrie să treacă prin două elemente neidentice ale cristalului. (<engl. *hemimorphism*)
- hemimorfît** *s. n.* calamină (2). (<fr. *hémimorphite*)
- hemină** *s. f.* substanță organică formată din hem prin transformarea fierului bivalent în fier trivalent. (<fr. *hémine*)
- hemión** *s. m.* măgar sălbatic din Mongolia, de mărimea catărului. (<fr. *hémione*)
- hemioapie** *s. f.* restrângere a vederii părții laterale a câmpului vizual. (<fr. *hémioapie*)
- hemiparacuzie** *s. f.* paracuzie limitată la o ureche. (<fr. *hémiparacousie*)
- hemiparestezie** *s. f.* parestezie a unei jumătăți a corpului. (<fr. *hémiparesthésie*)
- hemiparétic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hemipareză. (<fr. *hémiparétique*)
- hemipareunie** *s. f.* copulație incompletă datorată malformației organelor genitale feminine. (<fr. *hémiparéunie*)
- hemipareză** *s. f.* parază la o jumătate de corp. (<fr. *hémiparèse*)
- hemiparkinsonism** *s. n.* sindrom parkinsonian cu localizare la una dintre jumătățile corpului. (<hemi- + *parkinsonism*)
- hemipatie** *s. f.* boală într-o jumătate de corp, a unor leziuni cerebrale. (<hemi- + -*patie*)
- hemiplégic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hemiplegie. (<fr. *hémiplégique*)
- hemiplegie** *s. f.* paraliză a unei jumătăți laterale a corpului. (<fr. *hémiplegie*)
- hemiptére** *s. n. pl.* heteroptere. (<fr. *hémiptères*)
- hemisaprofit**, -ă *adj., s. f.* (plantă saprofită) care mai posedă și aparat clorofilian. (<fr. *hémisaprophyte*)
- hemispasm** *s. n.* spasm unilateral. (<fr. *hémispasme*)
- hemispondilie** *s. f.* malformație congenitală a coloanei vertebrale, caracterizată prin absența a jumătate din vertebre. (<fr. *hémispondylie*)
- hemiterofite** *s. f. pl.* plante bisanuale care la sfârșitul primului an hibernează, iar în al doilea înfloresc și fructifică. (<fr. *hémithérophytes*)
- hemixerofite** *s. f. pl.* plante adaptate parțial la condiții de sol cu umiditate scăzută. (<fr. *hémixerophytes*)
- HEMO-** v. hem²(o)-.
- hemobilie** *s. f.* sângerare a căilor biliare. (<fr. *hémobilie*)
- hemobiologie** *s. f.* biologia sângelui. (<hemo- + *biologie*)
- hemocianină** *s. f.* pigment respirator protidic, albastru, analog hemoglobinei, prezent în hemolimfa moluștelor și a crustaceelor. (<fr. *hémocyanine*)
- hemocit** *s. n.* celulă sangvină. (<fr. *hémocyte*)

- hemocitoblast** *s. n. (biol.)* celulă-tulpină. (<fr. *hémocyto-blaste*)
- hemocitometru** *s. n.* dispozitiv pentru măsurarea hematitelor. (<fr. *hémocytométre*)
- hemocitopenie** *s. f.* diminuare a numărului de hematii din sânge. (<fr. *hémocytopénie*)
- hemoclazie** *s. f.* alterare în starea fizico-chimică a plasmei sangvine. (<fr. *hémoclasie*)
- hemocolecist** *s. n.* acumulare de sânge în cavitatea veziculei biliare. (<fr. *hémocholécyste*)
- hemocrinie** *s. f.* vărsare a hormonilor în sânge. (<fr. *hémocrinie*)
- hemocrioscopie** *s. f.* determinare a punctului de înghețare a sângelui. (<engl. *hemocryoscopy*)
- hemocrom** *s. m.* denumire generică pentru pigmentii sangvini transportori de oxigen. (<fr. *hémochrome*)
- hemocromatoză** *s. f.* tulburare a metabolismului fierului, caracterizată prin depunerea de pigment feric în diferite organe. (<fr. *hémochromatose*)
- hemocromometru** *s. n.* aparat pentru determinarea procentului de hemoglobină din sânge. (<engl. *hemochromometer*)
- hemocultură** *s. f.* cultivare și identificare a unor germeni patogeni în sânge prin însămânțare pe un mediu. (<fr. *hémoculture*)
- hemodiagnostic** *s. n.* diagnostic pe examenul serologic al sângelui. (<fr. *hémodiagnostic*)
- hemodializă** *s. f.* fenomen de trecere a sângelui printr-o membrană de epurare extrarenală cu ajutorul unui rinichi artificial. (<fr. *hémodialyse*)
- hemodializor** *s. m.* rinichi artificial. (<fr. *hémodialyseur*)
- hemodilutie** *s. f.* diluție a sângelui circulant. (<fr. *hémodilution*)
- hemodinamic**, -ă **I. adj.** referitor la hemodinamică. **II. s. f. 1.** circulație a sângelui în aparatul vascular. **2.** parte a fiziologiei care studiază circulația sangvină. (<fr. *hémodynamique*)
- hemodinamometru** *s. n.* manometru pentru măsurarea presiunii sângelui. (<fr. *hémodynamomètre*)
- hemofag**, -ă **adj. 1.** (despre animale) care se hrănește cu sânge. **2.** (despre fagocite) care distruge globulele roșii. (<fr. *hémophage*)
- hemofilic**, -ă **adj., s. m. f.** (suferind) de hemofilie. (<fr. *hémophilique*)
- hemofilie** *s. f.* predispoziție ereditară la hemoragii, datorită insuficienței puteri de coagulare a sângelui. (<fr. *hémophilie*)
- hemofobie** *s. f.* hematofobie. (<engl. *hemophobia*)
- hemoftalmie** *s. f.* invadare a corpului vitros de către sânge. (<fr. *hémophtalmie*)
- hemogénic**, -ă **adj., s. m. f.** (suferind) de hemogenie. (<fr. *hémogénique*)
- hemogenie** *s. f.* boală de sânge, la femei, manifestată prin scăderea numărului trombocitelor. (<fr. *hémogénie*)
- hemoglobină** *s. f.* pigment protidic roșu din sânge, având rolul de a răspândi în corp oxigenul inspirat. (<fr. *hémoglobine*)
- hemoglobinemie** *s. f.* prezența hemoglobinei în sânge, ca urmare a distrugerii globulelor roșii. (<fr. *hémoglobiniémie*)
- hemoglobinobilie** *s. f.* prezența hemoglobinei în bilă. (<fr. *hémoglobino-bilie*)
- hemoglobinometrie** *s. f.* determinare a cantității de hemoglobină din sânge. (<fr. *hémoglobino-métrie*)
- hemoglobinometru** *s. n.* aparat folosit în hemoglobinometrie; hemometru. (<fr. *hémoglobino-mètre*)
- hemoglobinurie** *s. f.* prezența hemoglobinei în urină. (<fr. *hémoglobino-urie*)
- hemogramă** *s. f.* examen de laborator prin care se stabilește compoziția sângelui. (<fr. *hémogramme*)
- hemoleucogramă** *s. f.* analiză de laborator constând în notarea hematitelor și a leucocitelor. (<fr. *hémoleucogramme*)
- hemolimfă** *s. f.* lichid din aparatul circulator al multor nevertebrate, corespunzător sângelui. (<fr. *hémolymphé*)
- hemolitic**, -ă **adj.** care produce hemoliză. (<fr. *hémolytique*)
- hemoliză** *s. f.* distrugere a hematitelor, cu eliberarea hemoglobinei. (<fr. *hémolyse*)
- hemolizină** *s. f.* anticorp, toxină cu acțiune hemolitică. (<fr. *hémolysine*)
- hemomanometru** *s. n.* aparat pentru măsurarea presiunii sangvine. (<engl. *hemomanometer*)
- hemometru** *s. n.* hemoglobinometru. (<fr. *hémomètre*)
- hemopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile sângelui. (<fr. *hémopathie*)
- hemopericard** *s. n.* acumulare de sânge în cavitatea pericardică. (<fr. *hémopéricarde*)
- hemoperitonéu** *s. n.* acumulare de sânge în cavitatea peritoneală. (după fr. *hémopéritoine*)
- hemopneumotorax** *s. n.* acumulare de sânge și aer în cavitatea pleurală, ca urmare a unui traumatism. (<fr. *hémopneumothorax*)
- hemoprofilaxie** *s. f.* injectare, în scop profilactic, de sânge uman matern sau patern presupus a conține anticorpi protectori față de boala cu care un copil a venit în contact, metodă practică în trecut mai ales în rujeolă. (<fr. *hémoprophy-laxie*)
- hemoptizie** *s. f.* eliminare de sânge pe gură, cauzată de o hemoragie a căilor respiratorii. (<fr. *hémoptysie*)
- hemoragic**, -ă **adj.** cu caracter de hemoragie. (<fr. *hémorragique*)
- hemoragie** *s. f. 1.* scurgere de sânge cauzată de ruperea unui vas sangvin. **2. (fig.)** pierdere a ceea ce este esențial pentru viața sau bogăția unei țări. (<fr. *hémorragie*)
- hemorée** *s. f.* însușire a unor insecte de a elimina reflex, ca mijloc de apărare. (<fr. *hémorrhée*)
- hemorinie** *s. f.* hemoragie nazală, produsă de ruperea unui vas de sânge. (<fr. *hémorhinie*)
- hemoroidal**, -ă **adj.** referitor la hemoroizi. (<fr. *hémorroïdal*)
- hemoroidar**, -ă **adj.** afectat de hemoroizi. (<fr. *hémorroïdairé*)
- hemoroidectomie** *s. f.* rezecție a hemoroizilor. (<fr. *hémorroïdectomie*)
- hemoroizi** *s. m. pl.* tumori varicoase formate prin dilatarea venelor anusului și rectului. (<fr. *hémorroïdes*)
- hemosiderină** *s. f.* pigment bogat în fier, prezent în ficat. (<fr. *hémosidérine*)
- hemosideroză** *s. f.* boală care se manifestă prin depunerea hemosiderinei în ficat, plămâni etc. (<fr. *hémosidérose*)
- hemostatic**, -ă **adj., s. n.** (medicament) care produce hemostază. (<fr. *hémostatique*)
- hemostază** *s. f.* oprire a unei hemoragii. (<fr. *hémostaze*)
- hemotahometru** *s. n.* aparat pentru determinarea vitezei de circulație a sângelui. (<engl. *hemotachometer*)
- hemoterapie** *s. f.* tratament al unei boli prin transfuzii de sânge. (<fr. *hémothérapie*)
- hemotorax** *s. n.* acumulare de sânge în cavitatea pleurală. (<fr. *hémotorax*)
- hemotoxie** *s. f.* otrăvire a sângelui. (<fr. *hémotoxie*)
- hemotoxină** *s. f.* substanță care exercită o acțiune nocivă asupra globulelor roșii, deosebindu-se de hemolizină prin absența specificității. (<fr. *hémotoxine*)
- hemotróp**, -ă **adj.** (despre virusuri) care se fixează pe celulele sangvine. (<fr. *hémotrope*)
- hemovaccinare** *s. f.* inoculare sub dermă de sânge sau de plasmă sangvină. (după fr. *hémovaccination*)
- hendiadă** *s. f.* figură de stil constând în înlocuirea unui substantiv însoțit de un atribut prin două substantive; înlocuire a unui atribut adjectival cu unul substantival. (<fr., lat., gr. *hendiadyś*)
- henéu** *s. m.* arbust din Orientul Mijlociu, din ale cărui frunze se extrage o vopsea roșie pentru păr; vopseaua însăși. (<fr. *henné*)
- henotheism** *s. n.* formă primitivă de religie în care credințioșii se închină unei singure divinități, fără a exclude existența altora. (<fr. *hénothéisme*)
- hényr** *s. m.* unitate de măsură a inductanței, egală cu inductanța unui circuit electric format dintr-o singură spirală, prin care un curent de un amper stabilește un flux magnetic propriu de un weber. (<fr. *henry*)

- henrymétru** *s. n.* aparat de măsurat inductanța electrică. (<fr. *henrymètre*)
- henț** *s. n.* (*foibal*) atingerea neregulamentară a balonului cu mâna. (<engl. *hands*)
- heortologie** *s. f.* studiu asupra sărbătorilor grecești. (<fr. *héortologie*)
- hepár** *s. n.* ficat. • extract de ficat, cu acțiune de stimulare a hematopoiezei și de regenerare a celulei hepatice. (<fr. *hépar*)
- heparină** *s. f.* substanță anticoagulantă produsă de ficat, mușchi etc., folosită în tratamentul infarctului miocardic, al tromboflebitelor etc. (<fr. *héparine*)
- heparinemie** *s. f.* prezența heparinei în sânge. (<fr. *héparinémie*)
- heparinoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a heparinei. (<fr. *héparinothérapie*)
- heparinurie** *s. f.* prezența heparinei în urină. (<fr. *héparinurie*)
- HEPAT(O)-** *elem.* „ficat”. (<fr. *hépat/o/-*, cf. gr. *hepar*, -atos)
- hepatalgie** *s. f.* durere de ficat. (<fr. *hépatalgie*)
- hepatectomie** *s. f.* rezecție a unei porțiuni din ficat. (<fr. *hépatectomie*)
- hepátic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de ficat. (<fr. *hépatique*)
- hepaticéee** *s. f. pl.* familie de plante criptogame cu frunze numai de o parte a tulpinii sau fără frunze. (<lat. *hepaticaeae*)
- HEPATICO-** *elem.* „canal hepatic”. (<fr. *hépatico-*, cf. gr. *hepatikos*)
- hepaticogastrostomie** *s. f.* operație constând în legarea canalului hepatic la stomac. (<fr. *hépatico-gastrostomie*)
- hepatologie** *s. f.* studiul plantelor criptogame hepatice. (<fr. *hépatologie*)
- hepaticostomie** *s. f.* fixare chirurgicală a canalului hepatic la piele. (<fr. *hépatostomie*)
- hepaticotomie** *s. f.* incizie a canalului hepatic. (<fr. *hépaticotomie*)
- hepatism** *s. n.* insuficiență biliară. (<fr. *hépatisme*)
- hepatită** *s. f.* afecțiune inflamatorie a ficatului. **O** ~ *epidemică* = hepatită cauzată de un virus. (<fr. *hépatite*)
- hepatobiliar, -ă** *adj.* referitor la ficat și la căile biliare. (<fr. *hépatobiliaire*)
- hepatocél** *s. n.* hernie a ficatului. (<fr. *hépatocèle*)
- hepatocit** *s. n.* celulă hepatică. (<fr. *hépatocyte*)
- hepatogastrostomie** *s. f.* anastomoză între canalele biliare și stomac. (<fr. *hépatogastrostomie*)
- hepatogén, -ă** *adj.* de origine hepatică, generat de ficat. (<fr. *hépatogène*)
- hepatografie** *s. f.* 1. descriere a ficatului. 2. radiografie a ficatului. (<fr. *hépatographie*)
- hepatogramă** *s. f.* radiografie a ficatului prin hepatografie (2). (<fr. *hépatogramme*)
- hepatolit** *s. n.* calcul (II) hepatic. (<fr. *hépatolithe*)
- hepatológ, -ă** *s. m. f.* medic specialist în hepatologie. (<fr. *hépatologue*)
- hepatologie** *s. f.* disciplină care studiază anatomia, fiziologia și patologia ficatului. (<fr. *hépatologie*)
- hepatóm** *s. n.* tumoare hepatică (malignă). (<fr. *hépatome*)
- hepatomegalie** *s. f.* creșterea volumului ficatului, în diverse boli infecțioase, toxice etc. (<fr. *hépatomégalie*)
- hepatonecroză** *s. f.* distrugere celulară în cursul unor procese infecțioase ale ficatului. (<hepato- + -necroză)
- hepatonefrită** *s. f.* afecțiune prin leziuni ale ficatului și rinichilor. (<fr. *hépatonéphrite*)
- hepatopancreás** *s. n.* glandă digestivă la unele nevertebrate (moluște, artropode). (<fr. *hépatopancreás*)
- hepatopatie** *s. f.* denumire generică a bolilor ficatului. (<fr. *hépatopathie*)
- hepatopexie** *s. f.* fixare chirurgicală a unui ficat deplasat. (<fr. *hépatopexie*)
- hepatoptóză** *s. f.* ptoză a ficatului. (<fr. *hépatoptóse*)
- hepatografie** *s. f.* sutură a unei plăgi hepatice. (<fr. *hépatorrhaphie*)
- hepatoragie** *s. f.* hemoragie hepatică. (<fr. *hépatorragie*)
- hepatorexie** *s. f.* ruptură a ficatului. (<fr. *hépatorrhexie*)
- hepatostomie** *s. f.* creare operativă a unei derivații biliare, prin fixare la piele. (<fr. *hépatostomie*)
- hepatoterapie** *s. f.* 1. tratament al bolilor ficatului. 2. tratament pe bază de extracte hepatice. (<fr. *hépatothérapie*)
- hepatotomie** *s. f.* incizie a ficatului. (<fr. *hépatotomie*)
- hepatotoxină** *s. f.* toxină cu efect nociv asupra ficatului. (<fr. *hépatotoxine*)
- hepatotróp, -ă** *adj.* cu afinitate pentru ficat. (<fr. *hépatotrope*)
- HEPT(A)-** *elem.* „șapte”. (<fr. *hept/a/-*, cf. gr. *hepta*)
- heptacórd** *s. n.* 1. liră antică cu șapte coarde. 2. scară muzicală de șapte trepte diatonice. (<fr. *heptacorde*)
- heptádd** *s. f.* grup de șapte. (<engl. *heptad*)
- heptaédru** *s. n.* poliedru cu șapte fețe. (<fr. *heptaèdre*)
- heptagón** *s. n.* poligon cu șapte laturi. (<fr. *heptagone*)
- heptamér, -ă** *adj.* format din șapte părți, divizat în șapte. (<lat. *heptamerus*)
- heptamerón** *s. n.* operă cuprinzând povestirile unor evenimente petrecute în timp de șapte zile. (<germ. *Heptameron*)
- heptamétru** *adj., s. m.* (vers) de șapte picioare. (<fr. *heptamètre*, lat. *heptametrum*)
- heptán** *s. m.* hidrocarbură saturată cu șapte atomi de carbon în moleculă. (<fr. *heptane*)
- heptaoxid** *s. m.* oxid având în moleculă șapte atomi de oxigen. (<fr. *heptoxyde*)
- heptarhie** *s. f.* guvernare simultană a șapte persoane. (<fr. *heptarchie*)
- heptasiláb** *adj., s. n.* (vers) din șapte silabe. (<fr. *heptasyllabe*)
- heptastih, -ă** *adj., s. m. f.* (poezie, strofă) din șapte versuri. (<engl. *heptastich*)
- heptatlón** *s. n.* concurs athletic combinat, la femei, care reunește șapte probe, pe durata a două zile. (<engl. *heptathlon*)
- heptatónic, -ă** *adj.* (muz.) sistem ~ = sistem muzical din cele șapte sunete naturale. (<germ. *heptatonisch*)
- heptavalént, -ă** *adj.* (despre elemente chimice) care are valența 7. (<fr. *heptavalent*)
- heptemimér, -ă** *adj.* (despre cezură) care se găsește după a șaptea jumătate de picior. (<fr. *heptémimère*)
- heptódă** *s. f.* tub electronic cu șapte electrozi. (<fr. *heptode*, germ. *Heptode*)
- heráld** *s. m.* ofițer însărcinat cu organizarea serbărilor, a tumirelor medievale, a transmiterii declarațiilor de război etc. (<lat. *heraldus*)
- heráldic, -ă** **I.** *adj.* referitor la heraldică. **II.** *s. f.* disciplină auxiliară a istoriei care studiază stemele, blazoanele etc. (<fr. *héraldique*)
- heraldíst** *s. m.* specialist în heraldică. (<fr. *héraldiste*)
- herberie** *s. f.* (*rar*) piață pentru verdețuri. (<fr. *herberie*)
- hercínic, -ă** *adj.* *orogeneză* ~ă = cutare a scoarței terestre care a avut loc în carbonifer, dând naștere la o serie de munți, din Apalași până în Asia Centrală și traversând Europa. (<germ. *herzynisch*)
- hércule** *s. m.* (*fam.*) om voinic, robust. (<fr. *hercule*)
- herculeán, -ă** *adj.* 1. referitor la Hercule. 2. demn de un Hercule; foarte puternic, voinic. (<fr. *herculéen*)
- Hereford** /*hérifáld*/ *s. n.* rasă de bovine de carne din țările anglo-saxone și America Latină, de culoare roșcată pe tot corpul, cu excepția capului, abdomenului și a extremităților picioarelor, albe. (<engl. *hereford*)
- héring** *s. m.* pește marin migrator, asemănător cu scrumbia, foarte prolific. (<germ. *Hering*)
- hermafrodít, -ă** **I.** *adj., s. m. f.* (om, animal, plantă) care posedă organele reproducătoare ale ambelor sexe; androgin, bisexual. **II.** *s. m. I.* (*mit.*) ființă căreia i se atribuie o natură dublă, masculină și feminină. 2. (arte) statuie prezentând însușiri masculine și feminine. (<fr. *hermaphrodite*)
- hermafroditism** *s. n.* prezența la același individ a caracterelor sexuale ale ambelor sexe; bisexualitate; intersexualitate. (<engl. *hermafroditism*)

- hermandad** *s. n.* asociație de orașeni în Spania evului mediu, constituită împotriva răufăcătorilor. (<sp. *hermandad*)
- hërme** *s. f. pl. (ant.)* stâlpi de piatră de-a lungul drumurilor; la răspântii și la intrarea în casele grecești, având săpat în partea de sus capul lui Hermes. (<fr. *hermès*)
- hermelină** *s. f.* hermină. (<germ. *Hermelin*)
- hermeneuț** *s. m.* specialist în hermeneutică. (<fr. *hermeneute*)
- hermeneuțic**, -ă *I. adj.* referitor la hermeneutică. **II. s. f. 1.** știința sau arta de a interpreta vechile texte religioase, obscure, criptice; (*p. ext.*) rezultatul interpretării. **2.** știința sau metoda interpretării fenomenelor culturii spirituale. • ansamblul tehnicilor de descifrare a unui dat simbolic, teorie a procesului de interpretare a semnelor. (<fr. *hermeneutique*, gr. *hermeneutiké*, *Πυ* germ. *Hermeneutik*)
- herminat**, -ă *adj.* asemănător herminei; (despre găini) cu penajul alb mărginit cu negru la coadă și la aripi și negru mărginit cu alb la gât. (<fr. *herminé*)
- hermină** *s. f. 1.* mic mamifer carnivor asemănător cu nevăstuica, cu blana cafenie-deschisă vara și albă, fină și lucioasă iarna; hermelină, cacom. • blana prelucrată sau haina făcută din blana acestui animal. **2. (herald.)** blană la steme, reprezentată convențional prin fond argintiu presărat cu pete de nisip. (<fr. *hermine*)
- HERNI(O)-** *elem.* „hemic”. (<fr. *hernio/-*, cf. lat. *hernia*, supărare)
- herniâr**, -ă *adj.* referitor la hernie. (<fr. *herniaire*)
- hernie** *s. f.* ieșire a unui viscer; organ din cavitatea în care stă în mod normal. (<fr. *hernie*, lat. *hernia*)
- hernioplastie** *s. f.* refacere plastică a unei hernii. (<engl. *hernioplasty*)
- herniorafie** *s. f.* sutură a unei hernii. (<fr. *herniorrhaphie*)
- herniós**, -oasă *adj.* *s. m. f.* (atins) de hernie. (<fr. *hernieux*)
- herniotóm** *s. n.* instrument folosit în herniotomie. (<fr. *herniotome*)
- herniotomie** *s. f.* operație reparatorie a unei hernii. (<fr. *herniotomie*)
- heroică** *s. f.* scrisoare în versuri în care își exprimă gândurile și sentimentele un erou, un personaj celebru. (<fr. *héroïde*)
- heroină** *s. f.* stupefiant toxic derivat al morfinei. (<fr. *héroïne*)
- heroinomán**, -ă *s. m. f.* toxicoman care se droghează cu heroină. (<fr. *héroïnomanie*)
- heroinomanie** *s. f.* drogare cu heroină. (<fr. *héroïnomanie*)
- herotrátic** *adj.* *renume* ~ = renume rău. (<germ. *herotrátsch*)
- hërpes** *s. n.* dermatită virotică, manifestată prin apariția unor grupuri de bășicuțe cu lichid, mai ales în jurul gurii, al nasului și al organelor genitale. (<fr. *herpès*)
- HERPET(O)-/HERPETI-** *elem.* „herpes”. (<fr. *herpétol/-*, *herpét/-*, cf. lat. *herpes*, -etis, pencingine)
- herpétic**, -ă *adj.* de natura herpesului. (<fr. *herpétique*)
- herpetiform**, -ă *adj.* cu aspect de herpes. (<fr. *herpétiforme*)
- hërsă** *s. f.* grilă din fier sau din lemn armat, culisantă, care protejează poarta unei cetăți. (<fr. *herse*)
- hertz** /hert/ *s. m.* unitate de măsură pentru frecvență egală cu frecvența unui fenomen periodic cu perioada de o secundă; ciclu (3) pe secundă. (<fr. *hertz*)
- hertzian**, -ă *adj.* referitor la undele electromagnetice radio. **0. unde ~ene** = unde electromagnetice care transmit semnalele radiofonice; *cablu* ~ = sistem de transmisie prin unde hertziene a mesajelor. (<fr. *hertzien*)
- hesonít** *s. n.* varietate de granat, incolor, verzui-brun, galben sau roșu, piatră prețioasă. (<germ. *Hessonit*)
- hesperanopie** *s. f.* reducere a acuității vizuale la întineric. (<fr. *hesperanopie*)
- hesperidă** *s. f.* fruct cămos asemănător cu baca (la portocal, lămâi etc.). (<fr. *hespéride*)
- hesperónis** *s. m.* pasăre fosilă de apă, asemănătoare
- cu pinguinul actual, cu aripile reduse la două palete, care serveau la înot. (<fr. *hesperornis*)
- hëssián** *s. n.* țesătură de iută cu legătură de pânză, folosită în tapiterie, la confecționarea sacilor și ca ambalaj. (<fr. *hessian*)
- hetairă** *s. f. 1.* curtezană în Grecia antică. **2.** prostituată. (<fr. *hetaïre*, gr. *hetaira*)
- hetairie** *s. f. 1.* (în Grecia antică) asociație aristocratică, adesea secretă, cu caracter politic. **2.** (în Imperiul Bizantin) corp de gardă imperială compus din mercenari străini. **3.** (în Grecia modernă) societate literară sau politică; eterie. (<fr. *hetaïrie*, gr. *hetairie*)
- hetairism** *s. n. 1.* stare de promiscuitate în prima fază a comunei primitive, în care raporturile sexuale nu erau supuse nici unei reglementări sociale. **2.** condiția, obiceiurile hetairoilor. (<fr. *hetaïrisme*)
- HETER(O)-/ETER(O)-** *elem.* „altui”, „diferit”, „inegal”. (<fr. *hétéro-*, cf. gr. *heteros*)
- heterándru**, -ă *adj.* (despre flori) cu stamine de lungimi și forme diferite. (<fr. *hétérandre*)
- heteroanticórp** *s. m.* anticorp activ contra unui antigen provenind de la indivizi de specii diferite. (<fr. *hétéro-anticorps*)
- heteroantigén** *s. n.* antigen care produce dezvoltarea de anticorpi în serul unor indivizi din specii diferite. (<fr. *hétéroantigène*)
- heteroauxină** *s. f.* hormon asemănător auxinei, care accelerează creșterea. (<fr. *hétéroauxine*)
- heteroblást** *s. n.* țesut care se dezvoltă sub formă diferită de a țesutului de origine. (<fr. *hétéroblaste*)
- heterocarión** *s. m.* celulă cu două nuclee genetic diferite. (<fr. *hétérocaryon*)
- heterocarióză** *s. f.* coexistența în cadrul aceleiași celule a unor nucleu genetic deosebiți. (<fr. *hétérocaryose*)
- heterocarpie** *s. f.* prezența de fructe sau semințe de mai multe feluri la aceeași plantă. (<fr. *hétérocarpie*)
- heterocéfál** *s. m.* monstru fetal cu două capete de mărimi diferite. (<engl. *heterocephalus*)
- heterocéras** *s. m.* amonit cu cochilie, la început tumulată, apoi dreaptă și terminată cu o cârjă. (<lat. *heteroceras*)
- heterocérc**, -ă *adj.* (despre înotătoarea codală a unor pești) cu lobi inegali, cel dorsal mai mare. (<fr. *hétérocerque*)
- heterocíclic**, -ă *adj. 1.* (despre compuși organici) care are în ciclu, pe lângă atomi de carbon, și atomi ai altor elemente. **2.** (despre flori) cu verticile neuniforme sau cu piese inegale. (<fr. *hétérocyclique*)
- heterociclu** *s. n.* compus organic heterociclic (1). (<fr. *hétérocycle*)
- heteroclít**, -ă *adj. v. eteroclit.*
- heterocotil**, -ă *adj.* cu cotiledoane inegale. (<fr. *hétérocotyle*)
- heteroeróm**, -ă *adj. 1.* (despre capitulul compozecelor) la care florile din centru sunt de altă culoare decât cele din jur. **2. (bot.)** de culori diferite. (<fr. *hétérochromie*)
- heterocromie** *s. f. 1.* anomalie congenitală caracterizată prin colorarea diferită a irisurilor. **2.** colorație diferită a unor organe vegetale (unicolore). (<fr. *hétérochromie*)
- heterocromozóm** *s. m.* heterozom. (<fr. *hétérochromosome*)
- heterocrón**, -ă *adj.* în timpuri diferite. (<fr. *hétérochrone*)
- heterocronism** *s. n. 1.* apariție anormală a unor organe sau caractere înaintea altora. **2.** interval între cronaxia nervului și cea a mușchiului, care împiedică transmiterea influxului nervos. (<fr. *hétérochronisme*)
- heterodínă** *s. f. 1.* circuit electronic pentru producerea unor băți prin interferența a două oscilații de frecvențe foarte apropiate. **2.** generator de semnale de înaltă frecvență, în operații de măsurare sau de control. (<fr. *hétérodyne*)
- heterodónt**, -ă *I. adj. 1.* (despre animale) care are dinții diferențiați; anizodont. **2.** (despre frunze) neuniform dințat. **II. s. n. pl.** ordin de lamelibranhiate cu dinți diferențiați. (<germ. *heterodont*)
- heterodóx**, -ă *adj. v. eterodox.*
- heterodoxie** *s. f. v. eterodoxie.*
- heterodrom**, -ă *adj. 1.* (despre organe vegetale) ori-

- entat în direcții diferite. 2. (despre o contracție cardiacă) care nu se propagă în sens obișnuit. (< fr. *hétérodrome*)
- heterofág**, -ă *adj.* 1. cu nutriție variată. 2. care parazitează plante diferite. (< fr. *hétérophage*)
- heterofemie** *s. f. (biol.)* apariție neașteptată a unei anomalii structurale la indivizii unei familii. (< fr. *hétérophémie*)
- heterofilie** *s. f.* prezența unor frunze de forme și dimensiuni diferite pe aceeași plantă. (< fr. *hétérophyllie*)
- heterofite** *s. f. pl.* plante autotrofe capabile să-și prelucreze atât substanțele nutritive luate din substrat cât și pe cele de natură organică. (< fr. *hétérophytes*)
- heterofitic**, -ă *adj.* cu două feluri de spori, pe sporofii diferiți. (< fr. *hétérophytique*)
- heterofonie** *s. f. (muz.)* discordanță provenită din abaterile ritmice și de intonație a vocilor mai multor cântăreți care interpretează aceeași melodie. (< fr. *hétérophonie*)
- heterogâm**, -ă *adj.* care prezintă heterogamie. • (despre plante) cu flori de sexe diferite. (< fr. *hétérogame*)
- heterogamet** *s. m.* gamet deosebit morfologic față de partenerii săi și de cei de sex diferit. (< fr. *hétérogamète*)
- heterogametange** *s. m.* gametange femel sau mascul pe același tal, specific fungilor. (< fr. *hétérogamétange*)
- heterogametic**, -ă *adj.* (despre sex) care dă naștere la heterogameți. (< fr. *hétérogamétique*)
- heterogamie** *s. f.* 1. fuziune a doi heterogameți; anizogamie. 2. fuziune între doi gameți provenind de la indivizi diferiți. (< fr. *hétérogamie*)
- heterogenetic**, -ă *adj. (biol.)* provenit din strămoși diferiți. (< fr. *hétérogénétique*)
- heterogeneză** *s. f.* 1. geneză a unor urmași diferiți în cadrul aceleiași specii. 2. alternanță de generații; heterogenie. 3. teorie idealistă care consideră schimbările suferite de organisme ca fiind cu totul independente de mediul extern. (< fr. *hétérogénèse*)
- heterogenie** *s. f.* heterogeneză (2). (< fr. *hétérogénie*)
- heteroginism** *s. n.* condiție ca femelele unei populații (albine, furnici) să fie mai puțin uniforme morfologic decât masculii din aceeași specie. (< fr. *hétérogynisme*)
- heterogonie** *s. f.* 1. formarea a două sau trei tipuri de flori diferite din punctul de vedere al structurii androceului. 2. alternarea între generații cu modalități diferite de reproducere sexuală. (< fr. *hétérogonie*)
- heterogrefă** *s. f.* grefă² cu grefonul luat de la o altă specie; heteroplastie. (< fr. *hétérogreffe*)
- heterológ**, -ă *adj.* (despre țesuturi, celule, seruri) care provine de la individ aparținând unei alte specii. (< fr. *hétérologue*)
- heteromér**, -ă *adj. (biol.;* despre organisme) format din mai multe părți morfologice sau anatomice. (< fr. *hétéromère*)
- heteromerie** *s. f. (biol.)* 1. inegalitate numerică, neuniformitate a părților unor organe ale aceleiași specii. 2. influență reciprocă diferită a factorilor ereditari. (< fr. *hétéromérie*)
- heterometabolă** *adj.* hemimetabolă. (< fr. *hétérométabole*)
- heteromixie** *s. f. (biol.)* fuziune a doi nuclei genotipici diferiți. (< fr. *hétéromixie*)
- heteromórf**, -ă *adj.* cu forme variate; polimorf. • (despre substanțe) care prezintă forme cristaline diferite. (< fr. *hétéromorphe*)
- heteromorfie** *s. f.* 1. heteromorfism. 2. sterilitate a florilor generată de existența deosebită de lungime între stii și stamine. (< fr. *hétéromorphie*)
- heteromorfism** *s. n.* 1. caracter heteromorf; heteromorfie (1). 2. convingere delirantă a unor bolnavi că sunt alfel decât semenii lor. (< fr. *hétéromorphisme*)
- heteromorfóză** *s. f.* 1. diversitate morfogenetică. 2. (med.) înlocuire a unei porțiuni de organ distruse. (< fr. *hétéromorphose*)
- heteroním**, -ă *1. adj.* (despre o operă) publicat sub alt nume decât cel al autorului. • (despre un autor) care scrie sub nume diferite. **II. s. n.** 1. corespondent al unui cuvânt într-o altă limbă. 2. substantiv care are pereche pentru sexul opus. (< fr. *hétéronyme*)
- heteronimie** *s. f. (lingv.)* folosire a unor perechi de cuvinte formate din radicale diferite, cuvinte moștenite sau împrumutate. (< fr. *hétéronymie*)
- heteronóm**, -ă *adj.* care se conduce după legi externe, provenite din afară. • (despre schimbări fonetice) condiționat de alți factori. (< fr. *hétéronome*)
- heteronomie** *s. f. (fil.)* principiu potrivit căruia voința subiectului nu are în sine rațiunea propriei acțiuni; ci o derivă din rațiuni externe. • situație, acțiune caracterizată prin faptul că este guvernată nu de legi proprii, ci de legi situate sau impuse din afară. • caracterul a ceea ce este heteronom. (< fr. *hétéronomie*)
- heteroplastie** *s. f.* heterogrefă. (< fr. *heteroplastie*)
- heteroplazie** *s. f.* formare a unui țesut anormal în organism. (< fr. *hétéroplasie*)
- heteroploidie** *s. f.* modificare în plus sau în minus a numărului de cromozomi caracteristic unei specii. (< fr. *hétéroploidie*)
- heteropóde** *s. n. pl.* ordin de gastropode marine cu piciorul transformat în înnoțitoare. (< fr. *hétéropodes*)
- heteroproteidă** *s. f.* denumire generică dată substanțelor organice compuse dintr-o parte proteică și una neproteică. (< fr. *hétéroprotéide*)
- heteroptère** *s. f. pl.* ordin de insecte himenoptere care au prima pereche de aripi chitinoase la bază și membranoase în rest, iar a doua pereche în întregime membranoase; hemiptere. (< fr. *hétéroptères*)
- heterosexuál**, -ă *adj.* care prezintă heterosexualitate. (< fr. *hétérosexuel*)
- heterosexualitate** *s. f.* sexualitate normală, atracție spre sexul opus. (< fr. *hétérosexualité*)
- heterosinapsă** *s. f.* sinapsă a doi cromozomi neomologi. (< fr. *hétérosynapse*)
- heterospermie** *s. f.* prezența de semințe diferite ca formă sau conținut la aceeași plantă. (< fr. *hétérospermie*)
- heterospór** *I. adj.* (despre plante) cu tipuri distincte de spori, masculi și femele. **II. s. m.** spor cu energide masculine și femele. (< fr. *hétérospore*)
- heterosporie** *s. f.* producere de heterospori. (< fr. *hétérosporie*)
- heterostemonie** *s. f.* prezența la aceeași plantă a unor stamine de forme și lungimi diferite. (< fr. *hétérostémonie*)
- heterostilie** *s. f.* prezența unor stile de lungimi diferite în florile aceleiași specii. (< fr. *hétérostylie*)
- heterotaxie** *s. f.* 1. (bot.) poziție anormală a unui organ sau a unei părți dintr-un organism. 2. dereglare a unui organ anatomic. (< fr. *hétérotaxie*)
- heteroterapie** *s. f.* tratament al unei boli cu mijloace specifice altuia. (< fr. *hétérothérapie*)
- heterotermie** *s. f.* proprietatea unor animale homeoterme de a-și pierde în timpul iernii posibilitatea reglării temperaturii corpului. (< fr. *hétérothermie*)
- heterotíp**, -ă *I. adj.* tipărit cu plangse ale căror caractere sunt mobile; schimbat, cu totul altfel. **II. s. m.** monstru dublu în care fătul parazit atâră de peretele ventral al antozitului. (< fr. *hétérotype*)
- heterotóp**, -ă *adj.* care crește în biotopuri diferite. (< fr. *hétérotope*)
- heterotransplánt** *s. n.* transplant recoltat de la un alt individ. (< fr. *hétérotransplant*)
- heterotróf**, -ă *adj. (biol.;* despre organisme) 1. care se hrănește cu substanțe organice sintetizate de alte organisme sau rezultate din degradarea acestora. 2. cu nutriție variată. (< fr. *hétérotrophe*)
- heterotrofie** *s. f.* mod de nutriție a organismelor heterotrofe. (< fr. *hétérotrophie*)
- heteroxén**, -ă *adj.* (despre paraziți) cu ciclul de dezvoltare pe mai multe gazde succesive. (< lat. *heteroxenus*)
- heteróză** *s. f. (lingv.)* înlocuire a unei expresii precise cu una mai puțin precisă, de obicei un nume propriu de oraș cu un nume comun care exprimă atributul său. (< fr. *hétérose*)
- heterozidă** *s. f.* glicozidă. (< fr. *hétéroside*)
- heterozigót**, -ă *adj. s. m.* (organism diploid) care provine din părinți diferiți în ceea ce privește constituția genetică. (< fr. *hétérozygote*)
- heterózis** *s. n.* sistem special de hibridare între două soiuri de plante sau rase de animale cu ereditate diferită, având ca rezultat indivizi cu calități deosebite și cu o productivitate excepțională. (< fr. *hétérosis*)
- heterozóm** *s. m.* cromozom cu alcătuire diferită pentru fiecare sex; heterocromozom. (< fr. *hétérosome*)

- hettangián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul (după unii cercetători, al doilea) etaj al jurasicului inferior (lias). (< fr. *hettangien*)
- hevéa** *s. f.* arbore exotic din regiunile tropicale, înalt și lipsit de ramuri la partea inferioară, din care se extrage cauciucul. (< fr. *hévée*)
- HEX(A)-** *elem.* „șase”. (< fr. *hex/a-*, cf. gr. *hex*)
- hexaciclic**, -ă *adj.* cu șase verticile florale. (< fr. *hexacyclique*)
- hexaclorbenzén** *s. m.* compus chimic obținut prin substituirea atomilor din benzen cu atomi de clor. (< fr. *hexachlorbenzène*)
- hexaclorciclohexán** *s. n.* compus organic sintetic din mai mulți izomeri, ca insecticid; analcid. (< fr. *hexachlorcyclohexane*)
- hexaclorúră** *s. f.* clorură care conține în formulă șase atomi de clor. (< fr. *hexachlorure*)
- hexacoralieri** *s. m. pl.* subclasa de polipi coralieri având în jurul gurii șase tentacule. (< fr. *hexacoralliaires*)
- hexacórd** *s. n.* 1. liră cu șase coarde, la vechii greci. 2. scară muzicală de șase trepte diatonice. (< fr. *hexacorde*)
- hexadactil**, -ă *adj.* cu șase degete. (< fr. *hexadactyle*)
- hexadecimál**, -ă *adj.* (despre un sistem de numerație) care are la bază cifra 16. (< fr. *hexadécimal*)
- hexaédru** *s. n.* poliedru cu șase fețe. (< fr. *hexaèdre*)
- hexagón** *s. n.* poligon cu șase laturi. (< fr. *hexagone*, lat. *hexagonus*)
- hexagonal**, -ă *I. adj.* în formă de hexagon. **O sistem** ~ = sistem de cristalizare cu un ax de simetrie de gradul șase. **II. s. f.** convenție interstatală între șase țări. (< fr. *hexagonal*)
- hexagramă** *s. f.* 1. reunire a șase litere. 2. (muz.) vechi portativ de șase linii. (< fr. *hexagramme*)
- hexamétru** *s. m.* vers antic, specific genului epic, din șase picioare dactilice sau spondaice. (< fr. *hexamètre*, lat. *hexameter*)
- hexamotór** *adj.*, *s. n.* (avion) cu șase motoare. (< fr. *hexamoteur*)
- hexán** *s. m.* hidrocarbură saturată, cu șase atomi de carbon în moleculă, lichid inflamabil, folosit ca dizolvant. (< fr. *hexane*)
- hexaploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu șase seturi haploide de cromozomi. (< fr. *hexaploide*)
- hexapód**, -ă *I. adj.* (despre animale) cu șase picioare. **II. s. n. pl.** vechie denumire a clasei insectelor. (< fr. *hexapode/s*)
- hexareactor** *adj.*, *s. n.* (avion) propulsat de șase turboreactoare. (< fr. *hexaréacteur*)
- hexasiláb** *adj.*, *s. n.* (vers) din șase silabe. (< fr. *hexasyllabe*)
- hexasilábic**, -ă *adj.* (despre versuri) hexasilab. (< fr. *hexasyllabique*)
- hexastih**, -ă *adj.*, *s. n.* (poezie, strofă) din șase versuri. (< fr. *hexastique*)
- hexastil**, -ă *adj.*, *s. n.* (templu grecesc) cu șase coloane în față. (< fr. *hexastyle*)
- hexatónic**, -ă *adj.* (muz.) *gamă* ~ă = gamă din șase sunete distanțate la un ton întreg unul față de altul. (< germ. *hexatonisch*)
- hexavalént**, -ă *adj.* (despre elemente, radicali) cu valența 6. (< fr. *hexavalent*)
- hexódă** *s. f.* tub electronic cu șase electrozi. (< fr. *hexode*, germ. *Hexode*)
- hexóză** *s. f.* monozaharidă cu șase atomi de carbon în moleculă. (< fr. *hexose*)
- hiacint** *s. n.* 1. varietate roșie de zircon, piatră semiprețioasă. 2. culoare galbenă roșietică. (< fr. *hyacinthe*, lat. *hyacinthus*)
- hiádă** *s. f.* divinitate, nimfă a norilor încărcăți de ploaie. (< *Hyades*, constelația Taurului)
- HAL(O)-** *elem.* „sticlă”, „corp vitros”; „transparent”. (< fr. *hyal/o-*, cf. gr. *hyalos*)
- hialin**, -ă *adj.* care are înfățișarea, transparența sticlei; vitros. (< fr. *hyalin*)
- hialinóză** *s. f.* transformare patologică a substanței fundamentale a țesutului conjunctiv într-o masă sticloasă. (< fr. *hyalinose*)
- hialit** *s. n.* 1. varietate transparentă și vitroasă de opal. 2. sticlă neagră de Boemia. (< germ. *Hyalit*)
- hialită** *s. f.* inflamație a corpului vitros. (< fr. *hyalite*)
- hialocist** *s. n.* celulă hialină mare, moartă; lipsită de clorofilă. (< fr. *hyalocyste*)
- hialofobie** *s. f.* teamă patologică de obiecte de sticlă. (< engl. *hyalophobia*)
- hialográf** *s. n.* 1. instrument de gravat sticlă. 2. instrument cu dispozitive reglabile și părți transparente pentru desenarea mecanică a perspectivei. (< fr. *hyalographe*)
- hialografie** *s. f.* 1. arta de a desena cu ajutorul hialografului. 2. arta gravării pe sticlă. (< fr. *hyalographie*)
- hialoid**, -ă *adj.* care are transparența sticlei; sticlos, vitros. **O umoare** ~ă = corp vitros; **membrană** ~ă = membrană care conține umoare hialoidă. (< fr. *hyaloïde*)
- hialoplásmă** *s. f.* ectoplasmă (1). (< fr. *hyaloplasme*)
- hialozóm** *s. m.* (biol.) granulă incoloră din nucleu. (< fr. *hyalosome*)
- hialurónic** *adj.* acid ~ = glucidă compusă, hialină și vâscoasă, substanța amorfă a țesutului conjunctiv. (< fr. *hyaluronique*)
- hiát** *s. n.* 1. întâlnire a două vocale din același cuvânt sau din cuvinte alăturate care nu formează un diftong. 2. (anat.) spațiu sau deschidere marcată de obicei într-o structură unică. 3. lacună într-o lucrare; întrerupere. • moment într-o piesă de teatru în care rămâne scena goală; (fig.) pauză, gol. (< fr., lat. *hiatus*)
- hibakusha** /hibacús/ supraviețuitor al bombardamentelor atomice de la Hiroshima și Naahasita. (< engl. *hibakusha*)
- hiberná** *vb. intr.* a fi în hibernare. (< fr. *hiberner*, lat. *hibernare*)
- hibernácul** *s. n.* mugur metamorfozat și caduc, hibernant. (< fr. *hibernacle*)
- hibernál**, -ă *adj.* 1. de iarnă. 2. referitor la hibernare. (< fr. *hibernal*)
- hibernánt**, -ă *adj.* 1. (despre animale) care hibernează. 2. (despre plante) care germinează toamna, înflorind numai în primăvara următoare; (despre muguri) care iermează în stare latentă. (< fr. *hibernant*)
- hibernáre** *s. f.* 1. stare de viață latentă a unor organisme în timpul ierbii; hibernație. 2. (fig.) inactivitate, lenevie. (< *hiberna*)
- hibernátie** *s. f.* hibernare. **O ~ artificială** = hibernoterapie. (< fr. *hibernation*, lat. *hibernatio*)
- hibernoterapie** *s. f.* metodă terapeutică prin care se reduce activitatea sistemului nervos prin substanțe ganglioplegice și se răcește corpul; hibernație artificială. (< fr. *hibernothérapie*)
- hibiscus** *s. m.* plantă ierboasă, arbustivă și arborescentă, originară din India și China, cu flori mari, viu colorate. (< fr., engl., lat. *hibiscus*)
- hibrid**, -ă *I. adj.*, *s. m.* (organism) rezultat prin hibridare; bastard, metis. **II. adj.** 1. care aparține la două categorii, tehnologii, clase diferite. 2. din elemente eterogene, disparate; lipsit de armonie. • (despre cuvinte) prin contaminare sau încrucișare, din elemente caracteristice unor tipuri flexionare sau unor construcții diferite. (< fr. *hybride*, lat. *hybrida*)
- hibridá** *vb. tr.* a încrucișa prin hibridare; a hibridiza (1), a bastardiza. (< fr. *hybrider*)
- hibridáre** *s. f.* încrucișare a două soiuri, rase, specii etc. de plante sau animale diferite; hibridație. (< *hibrida*)
- hibridație** *s. f.* hibridare. (< fr. *hybridation*)
- hibridism** *s. n.* hibriditate. (< engl. *hybridism*)
- hibriditate** *s. f.* caracterul a tot ceea ce este hibrid; hibridism. (< fr. *hybridité*)
- hibridizá** *vb. tr.* 1. a hibrida. 2. (fiz.) a obține, prin contopire, dintr-un număr de orbitali atomici același număr de orbitali, cu energie și geometrie identică. (< germ. *hybridisieren*)
- hibridóm** *s. m.* celulă hibridă formată dintr-o celulă canceroasă și dintr-o limfocită. (< *hibrid* + *-om*)
- hícíri** *s. m.* arbore subtropical asemănător cu nucul, cu lemn tare și flexibil. (< fr. *hickory*)
- HID-** *v. hidr(o) -*
- hidálgo** *s. m.* nobil spaniol. (< fr., sp. *hidalgo*)
- hidartroză** *s. f.* acumularea de lichide seroase într-o articulație. (< fr. *hydarthrose*)
- HIDAT(O)-** *v. hidr(o) -*

- hidátic**, -ă *adj.* referitor la hidatide. **o chist** ~ = pungă de forma unei vezicule cu un conținut lichid, care se formează în unele organe, datorită larvelor de tenie. (<fr. *hydattique*)
- hidatidă** *s. f.* formă larvară a teniei echinococ. (<fr. *hydattide*)
- hidatidologie** *s. f.* studiu al infestației cu echinococ. (<fr. *hydattidologie*)
- hidatidocór**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) care se răspândește prin intermediul curentilor de apă. (<lat. *hydatochorus*)
- hidatodă** *s. f.* formație epidermică a frunzelor, care elimină apa prin gatație. (<fr. *hydathode*)
- hidaturie** *s. f.* eliminare, prin urină, a resturilor unui chist hidatic. (<fr. *hydaturie*)
- hidós**, -oasă *adj.* foarte urât; dezgustător, oribil, monstruos. (<fr. *hideux*)
- HIDR(O)¹-HID-/HIDAT(O)-**, -hidric, -hidrie, -hidru *elem.* „apă”. (<fr. *hydr/o-*, *hyd-*, *hydát/o-*, -*hydric*, -*hydrie*, -*hydre*, cf. gr. *hydor*, -*atos*)
- HIDR(O)²**, -hidroză *elem.* „sudaore, transpirație”. (<fr. *hydr/o-*, -*hidrose*, cf. gr. *hidros*)
- hidracarieni** *s. m. pl.* acarieni de origini diferite, adaptați la viața acvatică. (<fr. *hydracariens*)
- hidracid** *s. m.* acid din combinarea hidrogenului cu un metaloid. (<fr. *hydracide*)
- hidradenóm** *s. n.* adenom sudoripar. (<fr. *hidradénome*)
- hidragóg**, -ă *adj.*, *s. n.* purgativ puternic. (<fr. *hydragogue*)
- hidramniós** *s. n.* exces de lichid amniotic. (<fr. *hydramnios*)
- hidránt** *s. n.* dispozitiv de închidere-deschidere a apei din conducte, sub presiune, la care se pot recorda unul sau mai multe furtunuri. (<fr. *hydrante*, germ. *Hydrant*)
- hidrargilít** *s. n.* hidroxid natural de aluminiu. (<fr. *hydrargyllite*)
- hidrargír** *s. n.* mercur. (<fr. *hydrargyre*)
- hidrargirism** *s. n.* intoxicație cu preparate de mercur. (<fr. *hydrargyrisme*)
- hidrargiroterapie** *s. f.* folosire terapeutică a mercurului. (<fr. *hydrargyrothérapie*)
- hidrargiróză** *s. f.* erupție cutanată sau colorație anormală a tegumentelor datorită administrării unui tratament cu mercur. (<fr. *hydrargyrose*)
- hidrári** *s. m. pl.* ordin de celeritate marine, cu excepția hidrei de apă dulce. (<fr. *hydraines*)
- hidrát** *s. m.* compus anorganic solid care conține molecule de apă. **o** -și de carbon = glucide. (<fr. *hydrate*)
- hidratá vb.** *refl.* (despre substanțe chimice) 1. a se combina cu apă. 2. a absorbi apa în interiorul său prin adeziune. (<fr. *hydrater*)
- hidratánt**, -ă *adj.* care hidratează. **o loțiune** (sau *cremă*) ~ă = loțiune (cremă) folosită în cosmetică pentru a reda epidermei conținutul său de apă. (<fr. *hydratant*)
- hidratáre** *s. f.* 1. faptul de a se hidrata. 2. introducerea de apă în organism în caz de hemoragii, vărsături etc. 3. creșterea a cantității de apă din organismele vegetale. (<hidrata)
- hidraulíc**, -ă *I. adj.* 1. referitor la hidraulică. 2. care funcționează cu ajutorul unui lichid, acționat de o pompă. 3. care rezistă la acțiunea apei. **II. s. f.** știință care studiază mecanica lichidelor și aplicarea lor în tehnică. (<fr. *hydraulique*, lat. *hydraulicus*)
- hidraulicián**, -ă *s. m. f.* inginer specialist în hidraulică. (<fr. *hydraulicien*)
- hidrazidá** *s. f.* substanță organică din grupa amidelor, derivată din hidrazină, cristalizată, bacteriostatic puternic. (<fr. *hydrazide*)
- hidraziná** *s. f.* compus organic bazic, toxic, combinație a azotului cu hidrogenul, folosit ca agent reductor, antioxidant, anticorosiv și de vulcanizare etc. (<fr. *hydrazine*)
- hidrazobenzén** *s. m.* substanță organică, derivat al hidrazinei, cristalizată, incoloră, cu miros de camfor, folosită în sinteza coloranților și a medicamentelor. (<fr. *hydrazobenzène*)
- hidrazóná** *s. f.* compus organic obținut prin condensarea hidrazidei. (<fr. *hydrazone*)
- hidrá** *s. f.* 1. (*mit.*) șarpe uriaș, închipuit cu șapte capete, care, tăiate, creșteau la loc. 2. (*fig.*) nenorocire, rău care crește inevitabil. 3. animal celeritar care trăiește pe fundul apelor dulci, fixându-se cu ajutorul unui disc. (<fr. *hydre*, lat. *hydra*)
- hidreméză** *s. f.* vomitare apoasă. (<fr. *hydrémèse*)
- hidremie** *s. f.* creștere anormală a cantității de apă din sânge. (<fr. *hydrémie*)
- hidrencefalie** *s. f.* hidrocefalie. (<fr. *hydrécéphalie*)
- hidric¹**, -ă *adj.* referitor la apă; (despre un regim alimentar) care se compune numai din apă (sau ceaiuri, zeamă de fructe). (<fr. *hydrique*)
- hidric²**, -hidrie *v. hidr(o)¹*
- hidrie** *s. f.* vas grecesc de argilă arsă sau de metal în formă de pară răsturnată, cu trei toarte. (<fr. *hydrie*, gr. *hidria*)
- hidróa** *s. f.* erupție veziculoasă (a pielii). (<fr. *hydroa*)
- hidroacústic**, -ă *I. adj.* referitor la hidroacustică. **II. s. f.** ramură a acusticii care studiază producerea și propagarea sunetelor în apă. (<fr. *hydroacoustique*)
- hidroacusticián**, -ă *s. m. f.* specialist în hidroacustică. (<hidroacustică + -ian)
- hidroagregát** *s. n.* agregat în centralele hidroelectrice. (<hidro- + agregat)
- hidroameliorátór**, -oáre *s. m. f.* specialist în hidroameliorații. (<fr. *hydroameliorateur*)
- hidroamelioráție** *s. f.* 1. (*pl.*) ansamblu de lucrări hidrotehnice de ameliorare a solului pentru a obține producții agricole mari. 2. disciplină care studiază lucrările de hidroameliorații (1). (<fr. *hydroaméiioration*)
- hidroarheologie** *s. f.* disciplină care studiază felul de viață și cultura popoarelor vechi pe baza descoperirilor făcute prin săpături sub apă. (<fr. *hydroarchéologie*)
- hidroautomát** *s. f.* aparat pentru ridicarea apei la o înălțime oarecare, fără ajutorul pompelor. (<fr. *hydroautomat*)
- hidroaviáție** *s. f.* 1. ramură a aeronauticii care se ocupă cu studiul hidroavioanelor. 2. aviație dotată cu hidroavioane. (<fr. *hydraviation*)
- hidroavión** *s. n.* avion care poate ateriza și decola de pe apă. (<fr. *hydravion*)
- hidrobáză** *s. f.* bază pentru hidroavioane. (<fr. *hydrobase*)
- hidrobicicletá** *s. f.* ambarcație de agrement pusă în mișcare printr-un mecanism cu pedale. (<fr. *hydrobicyclette*)
- hidrobiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrobiologie. (<fr. *hydrobiologie*)
- hidrobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază organismele din mediul acvatic. (<fr. *hydrobiologie*)
- hidrobión** *s. n.* vas din lemn sau din tablă pentru transportul peștilor vii. (<hidro- + *bion*)
- hidrobłást** *s. n.* lăstar acvatic. (<fr. *hydroblaste*)
- hidrobotánicá** *s. f.* ramură a botanicii care studiază plantele acvatice. (<fr. *hydrobotanique*)
- hidrobúz** *s. n.* navă de mic tonaj pentru transport de pasageri. (<hidro- + -buz)
- hidrocarbonát** *s. m.* carbonat bazic hidratat. (<fr. *hydrocarbonate*)
- hidrocarbúră** *s. f.* compus organic din carbon și hidrogen. (<fr. *hydrocarbure*)
- hidrocefál**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de hidrocefalie. (<fr. *hydrécéphale*)
- hidrocefalie** *s. f.* acumulare de lichid seros în cavitatea ventriculilor cerebrali; hidrencefalie. (<fr. *hydrécéphalie*)
- hidrocél** *s. n.* epansământ seros într-o tunică vaginală. (<fr. *hydrocèle*)
- hidrocelulóză** *s. f.* produs prin hidroliza parțială a celulozei, sub acțiunea acizilor minerali. (<fr. *hydrocellulose*)
- hidrocentralá** *s. f.* centrală hidroelectrică. (<fr. *hydrocentrale*)
- hidrocéntru** *s. n.* regiune bogată în ape și energie hidraulică. (<fr. *hydrocentre*)
- hidrochimie** *s. f.* disciplină care studiază proprietățile chimice ale apelor. (<fr. *hydrochimie*)
- hidrochimist**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrochimie. (<fr. *hydrochimiste*)

- hidrochinonă** *s. f.* substanță organică cristalină, obținută prin reducerea chinonei, revelator fotografic, în medicină și în unele sinteze organice. (<fr. *hydroquinone*)
- hidrochistom** *s. n.* tumoare chistică a glandelor sudoripare. (<fr. *hidrokystome*)
- hidrociclón** *s. n.* dispozitiv de sortare a materialelor granulare, asemănător cu un ciclon, în care separarea granulelor se face sub acțiunea forței centrifuge, exercitată de un curent de apă. (<fr. *hydrocyclone*)
- hidrocinematică** *s. f.* ramură a hidrodinamicii care studiază mișcarea fluidelor, independent de forțele care se exercită asupra lor. (<fr. *hydrocinématique*)
- hidroclimatologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază acțiunea apelor minerale și termale, precum și a climatelor asupra organismelor. (<fr. *hydroclimatologie*)
- hidrocolecist** *s. n.* dilatare a vezicii biliare prin acumularea unui lichid seros. (<fr. *hydrocolécyste*)
- hidrocoraliéri** *s. m. pl.* ordin de celenterate hidrozoare: polipii cu schelet de calcar, care trăiesc în colonii. (<fr. *hydrocoralliaires*)
- hidrocóră** *adj., s. f.* (plantă) ale cărei seminte, fructe sunt răspândite prin intermediul apei. (<fr. *hydrochore*)
- hidrocorie** *s. f.* mod de răspândire a plantelor hidrocore. (<fr. *hydrochorie*)
- hidrocortizón** *s. n.* hormon al corticosuprarenalei, produs și sintetic, cu acțiune antiinflamatorie și antialergică. (<fr. *hydrocortisone*)
- hidrocosmética** *s. f.* îngrijirea sănătății și a frumuseții prin folosirea preparatelor cosmetice hidratante. (<fr. *hydrocosmétique*)
- hidrocriptofite** *s. f. pl.* plante cu organele vegetative complet submersse. (<fr. *hydrocryptophytes*)
- hidrocultură** *s. f.* cultură a plantelor (industriale) în soluții nutritive, renunțându-se la pământ; hidroponică. (<fr. *hydroculture*)
- hidrocutare** *s. f.* sincopă cu pierderea cunoștinței și oprirea respirației, ca urmare a contactului bruscat cu apa rece; hidrocutie. (după fr. *hydrocution*)
- hidrocúție** *s. f.* hidrocutare. (<fr. *hydrocution*)
- hidrodinamic**, -ă *I. adj.* referitor la hidrodinamică. *II. s. f.* dinamica fluidelor. (<fr. *hydrodynamique*)
- hidroelectric**, -ă *adj.* (despre centrale electrice) care transformă energia hidrolică în energie electrică. (<fr. *hydro-électrique*)
- hidroeleuator** *s. n.* dispozitiv pentru înlăturarea noroiului în lucrări de hidromecanizare; eleuator hidrolic. (<fr. *hydro-élevator*)
- hidroelicopter** *s. n.* elicopter care poate decola și reveni atât pe uscat cât și pe apă. (<fr. *hydro- + elicopter*)
- hidroenergétic**, -ă *adj.* care produce energie cu ajutorul apei; care utilizează energia apei. (<fr. *hydro-énergétique*)
- hidroenergetician**, -ă *s. m. f.* specialist în lucrări hidroenergetice. (<fr. *hydroenergetic + -ian*)
- hidroenergie** *s. f.* energie produsă de apă în mișcare; energie hidrolică. (<fr. *hydro-énergie*)
- hidroestezie** *s. f.* sensibilitate față de apă. (<fr. *hydroesthésie*)
- hidrofaună** *s. f.* faună acvatică. (<fr. *hydrofaune*)
- hidrofil**, -ă *I. adj.* 1. (despre materiale, soluri) cu afinitate pentru apă. 2. (despre organisme) care trăiește permanent în apă. *II. adj., s. f.* (plantă) la care polenizarea se face prin intermediul apei; hidrogamă. (<fr. *hydrophile*)
- hidrofilie** *s. f.* proprietate a unei plante, a unui material de a fi hidrofil. (<fr. *hydrophilie*)
- hidrofiliză** *vb. tr.* a trata un material pentru a deveni hidrofil. (<fr. *hydrophiliser*)
- hidrofită** *adj., s. f.* (plantă) adaptată la viața acvatică. (<fr. *hydrophyte*)
- hidrofitologie** *s. f.* studiul plantelor de apă. (<fr. *hydrophytologie*)
- hidrofób**, -ă *I. adj.* 1. (despre materiale, soluri) care nu are afinitate pentru apă, care nu absoarbe apa; acvifug, hidrofug. 2. (despre organisme) care nu se poate dezvolta într-un mediu cu prea multă umezeală. *II. adj., s. m. f.* (suferind de hidrofobie) 2. (<fr. *hydrophobe*)
- hidrofobie** *s. f.* 1. proprietate a unui material de a fi hidrofob. 2. teamă patologică de apă (în tetanos, meningită, turbare). (<fr. *hydrophobie*)
- hidrofobiză** *vb. tr.* a face (un material) hidrofob; a impermeabiliza. (<fr. *hydrofob + -iza*)
- hidrosón** *s. n.* aparat pentru semnalizarea prin sunete sub apă, care transformă oscilațiile acustice în oscilații electrice. (<fr. *hydrophone*)
- hidrosór**, -ă *I. adj.* canal ~ = canal prin care circulă apa în sistemul ambulacrar la echinoderme. *II. s. n. 1.* instalație mecanică pentru împingerea apei în conducte, la o anumită înălțime. 2. aparat răcitor format dintr-un sistem de țevi prin care se asigură circulația apei reci, ca mijloc terapeutic. (<fr. *hydrophore*)
- hidroftalmie** *s. f.* întindere patologică a globului ocular ca urmare a creșterii volumului umorii apoase. (<fr. *hydrophthalmie*)
- hidrofúg**, -ă *adj.* hidrofob (I, 1). (<fr. *hydrofuge*)
- hidrofugare** *s. f.* operație de finisare, prin apretare sau prin modificarea structurii, a țesăturilor, pentru micșorarea capacității de umezire a acestora. (după fr. *hydrofugation*)
- hidrogámă** *adj., s. f.* (plantă) hidrofilă. (<fr. *hydrogame*)
- hidrogamie** *s. f.* fertilizare a unei plante pe, sau sub apă. (<fr. *hydrogamie*)
- hidrogél** *s. n.* gel coloidal în care mediul de dispersie este apa. (<fr. *hydrogel*)
- hidrogén** *s. n.* gaz incolor, inodor, insipid și inflamabil, care împreună cu oxigenul intră în compoziția apei. *O* ~ greu = deuteriu; ~ sulfurat = combinație a sulfului cu hidrogenul, sub formă de gaz incolor, rău mirositor, toxic; acid sulfhidric. (<fr. *hydrogène*)
- hidrogená** *vb. tr.* a introduce hidrogen în molecula unei combinații chimice. (<fr. *hydrogéner*)
- hidrogenáză** *s. f.* enzimă bacteriană care catalizează procesul de activare a hidrogenului molecular. (<engl. *hydrogénase*)
- hidrogenerátor** *s. n.* generator electric de curent alternativ, antrenat de o turbină hidrolică. (<germ. *Hydro-generator*)
- hidrogenoliză** *s. f.* reacție simultană de hidrogenare și de rupere a unei catene de atomi de carbon. (<fr. *hydrogénolyse*)
- hidrogeológ**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrogeologie. (<fr. *hydrogéologue*)
- hidrogeologie** *s. f.* ramură a geologiei care studiază geneza, dinamica și distribuția apelor subterane. (<fr. *hydrogéologie*)
- hidroglisór** *s. n.* ambarcație cu fundul plat propulsată de un motor, cu elice aeriană sau cu reacție, care la viteze mari alunecă pe suprafața apei. (<fr. *hydroglisseur*)
- hidrográd** *s. n.* unitate de măsură a variației nivelului apelor curgătoare egală cu a zecea parte din amplitudinea maximă. (<germ. *Hydrograd*)
- hidrográf**, -ă *I. s. m. f.* specialist în hidrografie. *II. s. n. 1.* hidrometru înregistrator. 2. grafic care reprezintă variația nivelului sau a debitului unui curs de apă în unitatea de timp. (<fr. *hydrographie*)
- hidrografie** *s. f.* 1. ramură a hidrologiei care studiază hidrosfera sau o parte a ei. 2. totalitatea apelor unei regiuni. 3. topografie marină. • totalitatea hărților care reprezintă o mare sau un ocean. (<fr. *hydrographie*)
- hidrográmă** *s. f.* grafic care arată variația nivelului sau debitului unui curs de apă într-o anumită unitate de timp. (<fr. *hydrogramme*)
- hidrohémie** *s. f.* infiltrare a țesutului conjunctiv cu lichide și reducere a depozitului adipos subcutanat. (<fr. *hydrohémie*)
- hidroizobátă** *s. f.* curbă care unește punctele de aceeași adâncime ale nivelului hidrostatic față de suprafața terenului. (<fr. *hydroisobathe*)
- hidroizodinámă** *s. f.* curbă care unește punctele de egală presiune ale unui strat acvifer sub acțiunea și în timpul drenării lui. (după fr. *hydroisodynamique*)
- hidroizohipsá** *s. f.* curbă care unește punctele cu același nivel ale pânzei freatice de pe un teritoriu. (<fr. *hydroisohypse*)
- hidroizolánt** *s. m.* izolant hidrolic. (<fr. *hydroisolant*)
- hidroizolinie** *s. f.* curbă care unește punctele cu același nivel al apei din diferite lucrări miniere, în diverse perioade de timp. (<fr. *hydro- + izolinie*)
- hidroizopieză** *s. f.* curbă care unește punctele cu același

- nivel hidrostatic ale unui strat acvifer sub presiune. (< fr. *hydroisoptése*)
- hidroizoplétă** *s. f.* izoplétă care unește punctele cu aceeași umiditate ale unui sol. (< fr. *hydroisoptète*)
- hidroizotermă** *s. f.* curbă care unește punctele cu aceeași temperatură a apei din rocile acvifere. (< *hidro-* + *izotermă*)
- hidrolacolit** *s. n.* formă de relief periglaciară, din mușuroaic, în zonele subpolare, cu îngheț adânc al solului; pingo. (< fr. *hydrolacolie*)
- hidrolază** *s. f.* enzimă care descompune prin hidroliză substanțele organice. (< fr. *hydrolase*)
- hidrolitic**, -ă *adj.* care se obține prin hidroliză. (< fr. *hydrolytique*)
- hidroliză** *vb. tr.* a supune unui proces de hidroliză. (< fr. *hydrolyser*)
- hidroliză** *s. f.* 1. descompunere a unor compuși prin acțiunea apei. 2. reacție chimică între un compus organic și apă, care se produce în prezența unui catalizator. (< fr. *hydrolyse*)
- hidrolocator** *s. n.* aparat folosit în hidrolocație; sonar. (< engl. *hydrolocator*)
- hidrolocăție** *s. f.* sistem folosit de nave pentru determinarea diferitelor obiecte aflate sub apă cu ajutorul undelor ultrasonore. (< *hidro-* + *locăție* /3/)
- hidrológ**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrologie. (< fr. *hydrologue*)
- hidrologie** *s. f.* 1. știință care studiază proprietățile mecanice, fizice și chimice ale apelor de la suprafața scoarței terestre. 2. studiul terapeutic al apelor minerale. (< fr. *hydrologie*)
- hidromamie** *s. f.* tendință irezistibilă de a se arunca în apă. (< fr. *hydromanie*)
- hidromanție** *s. f.* pretinsă artă de a prevesti viitorul prin cercetarea apei. (< lat. *hydromantia*, fr. *hydromancie*)
- hidromasaj** *s. n.* masaj cu ajutorul apei în mișcare. (< fr. *hydromassage*)
- hidromecanic**, -ă *I. adj.* referitor la hidromecanică. *II. s. f.* mecanica fluidelor. (< fr. *hydromécanique*)
- hidromecanizare** *s. f.* procedeul de excavare a pământului cu ajutorul hidromonitoarelor. (după fr. *hidromécanisation*)
- hidromél** *s. n.* băutură alcoolică obținută prin fermentația mierii cu apă; mied. (< fr. *hydromel*)
- hidrometalurgie** *s. f.* 1. procedeul de extragere a unor metale din minereuri, prin spălarea acestora. 2. ramură a metalurgiei care se ocupă cu extragerea metalelor din minereuri prin acest procedeu. (< fr. *hydrométallurgie*)
- hidrometeor** *s. m.* meteor apos produs prin condensarea sau înghețarea vaporilor de apă din atmosferă. (< fr. *hydrométéore*, germ. *Hydrometeor*)
- hidrometeorologie** *s. f.* disciplină care studiază procesele privind circuitul apei în atmosferă. (< fr. *hydrométéorologie*)
- hidrometrie** *s. f.* ramură a hidrologiei care studiază metodele tehnice pentru determinarea debitului unui curs de apă sau al unei conducte, al aluviunilor etc. (< fr. *hydrométrie*)
- hidrométru** *s. n.* 1. aparat de măsură a densității și a vitezei de curgere a lichidelor. 2. manometru metalic cu scara gradată în unități de coloană de apă. 3. miră cu ajutorul căreia se măsoară nivelul unui curs de apă. (< fr. *hydromètre*)
- hidromineral**, -ă *adj. I.* referitor la apele minerale. *2.* referitor la echilibrul hidric și mineral al organismului. (< fr. *hydrominéral*)
- hidromodelism** *s. n.* tehnica realizării de modele reduse în materie de construcții navale sau de instalații hidraulice. (< fr. *hydromodélisme*)
- hidromodul** *s. n.* debit de apă necesar pentru irigarea în timpul unui sezon a unei anume culturi. (< fr. *hydromodule*)
- hidromonitor** *s. n.* dispozitiv component al unei instalații de excavat pământ, dintr-o conductă metalică prin care se proiectează un jet de apă sub presiune. (< fr. *hydromoniteur*, germ. *Hydromonitor*)
- hidromórf**, -ă *adj. I.* (despre soluri) ale cărui caractere se datoresc în mare parte prezenței temporare sau permanente a apei. *2.* (despre organe vegetale) adaptat la viața subacvatică. (< fr. *hydromorphe*)
- hidromorfologie** *s. f.* ramură a hidrologiei care studiază geneza și formele albiilor apelor curgătoare sau stătătoare. (< *hidro-* + *morfologie*)
- hidromorfóză** *s. f.* totalitatea modificărilor structurale care au loc la plantele care cresc în apă. (< fr. *hydromorphose*)
- hidronastic** *s. f.* mișcare de curbare a organelor plantelor ca răspuns la variațiile umidității aerului sau solului. (< fr. *hydronastie*)
- hidronaut** *s. m.* pilot de submarin sau de batiscaf. (< amer. *hydronaut*)
- hidronefroză** *s. f.* acumularea de urină în bazinul rinichilor datorită obstrucției tranzitului urinar; uronefroză. (< fr. *hydronéphrose*)
- hidronim** *s. n.* nume de apă. (< fr. *hydronyme*)
- hidronimie** *s. f.* 1. totalitatea numelor de ape dintr-o regiune. 2. studiul hidronimelor. (< fr. *hydronymie*)
- hidroniu** *s. m.* ion obținut din ureea protonului cu o moleculă de apă. (< fr. *hydronium*)
- hidropát**, -ă *adj.* care tratează bolile prin hidroterapie. (< fr. *hydropathe*)
- hidropatie** *s. f.* hidroterapie. (< germ. *Hydropathie*)
- hidropedéză** *s. f.* transpirație abundentă. (< fr. *hydropédèse*)
- hidropexie** *s. f.* 1. fixare a apei în țesuturile organismului. 2. însușire a unor corpuri sau substanțe de a fixa apa. (< fr. *hydropexie*)
- hidrópic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de hidropizie. (< fr. *hydropique*)
- hidropigén**, -ă *adj.* care determină hidropizia. (< fr. *hydropigène*)
- hidropizie** *s. f.* acumulare de lichid în țesuturile și cavitățile seroase ale organismului. (< fr. *hydropisie*)
- hidroplană** *vb. intr.* (despre un hidroglisior sau hidroavion) a se deplasa plutind la suprafața apei. (< fr. *hydroplaner*)
- hidroplanctón** *s. n.* planctonul apelor. (< fr. *hydroplancton*)
- hidroplanctofite** *s. f. pl.* planctonul vegetal al apelor. (< fr. *hydroplanctophytes*)
- hidroplasmă** *s. f.* constituent lichid al protoplasmei. (< engl. *hydropiasm*)
- hidropneumatic**, -ă *adj.*, *s. n.* (aparat) care funcționează cu ajutorul apei sau al unui lichid ori gaz comprimat. (< fr. *hydropneumatique*)
- hidropneumotorax** *s. n.* acumulare de aer și de lichid în cavitatea pleurală. (< fr. *hydropneumothorax*)
- hidropoiéză** *s. f.* proces de producere a sudorației. (< fr. *hydropoïèse*)
- hidropónică** *s. f.* hidrocultură. (< fr. *hydroponique*)
- hidroptér** *s. n.* ambarcație rapidă cu motor, sub cocă cu patine. (< fr. *pydroptère*)
- hidrorafină** *vb. tr.* a rafina un produs petrolier prin hidrogenare catalitică. (< fr. *hydrorafiner*)
- hidroragie** *s. f.* trecere a apei din plasma sanguină în spațiile interstițiale ale organismului. (< fr. *hydrorrhagie*)
- hidrorée¹** *s. f.* scurgere cromatică a unui lichid apos dintr-o mucoasă inflamată. (< fr. *hydrorrhée*)
- hidrorée²** *s. f.* sudoare abundentă. (< fr. *hydrorrhée*)
- hidrosadenită** *s. f.* inflamație (purulentă) a glandelor sudoripare (axilare). (< fr. *hidrosadénite*)
- hidroscălă** *s. f.* suprafață de apă amenajată cu instalațiile necesare decolării și amerizării hidroavioanelor. (< fr. *hydroescală*)
- hidrosóp** *s. n.* periscop subacvatic. (< engl. *hydroscope*)
- hidroseparator** *s. n.* 1. instalație de concentrare cu ajutorul unui curent ascendent de apă, servind la prepararea mecanică a cărbunilor. 2. mașină de sortat diverse produse granulare cu ajutorul apei sau al unei soluții cu densități diferite. (< fr. *hydroseparateur*)
- hidrosferă** *s. f.* învelișul de apă al globului terestru. (< fr. *hydrosphère*, germ. *Hydrosphäre*)
- hidrosól** *s. n.* soluție coloidală în care mediul de dispersie este apa. (< fr. *hydrosol*)
- hidrosolúbil**, -ă *adj.* (despre soluții) solubil în apă. (< fr. *hydrosoluble*)

- hidrospór** *s. m. (bot.)* spor diseminat prin intermediul apei. (< fr. *hydrospore*)
- hidrostatic**, -ă *I. adj.* referitor la hidrostatică. **O balanță** -ă = balanță cu brațe egale, la determinarea densității solidelor și lichidelor. **II. s. f.** statica fluidelor. (< fr. *hydrostatique*)
- hidrostatician**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrostatică. (< fr. *hydrostaticien*)
- hidrostatimétru** *s. n.* aparat electric care determină nivelul unei ape curgătoare. (< fr. *hydrostatimètre*)
- hidrotactism** *s. n.* atracție exercitată asupra unor animale inferioare de către apă sau umiditate. (< fr. *hydrotactisme*)
- hidrotéhic**, -ă *I. adj.* referitor la hidrotehnică. **II. s. f.** ramură a tehnicii care studiază aplicațiile practice ale energiei hidraulice, precum și lucrările de prevenire a distrugerilor provocate de ape. (< fr. *hydrotechnique*, *Hy* germ. *Hydrotechnik*)
- hidrotehnician**, -ă *s. m. f.* specialist în hidrotehnică. (< fr. *hydrotechnicien*)
- hidroterapeut** *s. m.* specialist în hidroterapie. (< fr. *hydrothérapeute*)
- hidroterapeutic**, -ă *I. adj.* hidroterapic. **II. s. f.** hidroterapie. (< fr. *hydrothérapeutique*)
- hidroterápíc**, -ă *adj.* referitor la hidroterapie; hidroterapeutic. (< fr. *hydrothérapique*)
- hidroterapie** *s. f.* tratament bazat pe utilizarea apei (băi, dușuri, afuziuni etc.); hidropatie, hidroterapeutică. (< fr. *hydrothérapie*)
- hidrotermál**, -ă *adj.* referitor la apele termale. **O (geol.) proces** ~ (sau *fază* -ă) = ultima etapă a consolidării magmatice. (< fr. *hydrothermal*)
- hidrotermoterapie** *s. f.* folosire terapeutică a apelor termale. (< fr. *hydrothermothérapie*)
- hidrotipie** *s. f.* procedeu de realizare a fotografiilor în culori, folosit la copierea filmelor cinematografice color cu matrice în relief, cu ajutorul unor coloranți solubili în apă. (< fr. *hydrotypie*)
- hidrotoráx** *s. n.* hidropizie pulmonară. (< fr. *hydrothorax*)
- hidrotropism** *s. n.* tropism al organelor plantelor ca răspuns la acțiunea umidității aerului sau solului. (< fr. *hydrotropisme*)
- hidrovitamină** *s. f.* vitamină solubilă în apă. (< fr. *hydrovitamine*)
- hidroxíd** *s. m.* compus chimic al apei cu un oxid metalic. (< fr. *hydroxyde*)
- hidroxil** *s. m.* radical monovalent compus dintr-un atom de hidrogen și un atom de oxigen; oxidril. (< fr. *hydroxyle*)
- hidroxilamină** *s. f.* compus obținut prin înlocuirea unui hidrogen al amoniacului cu un hidroxil. (< fr. *hydroxylamine*)
- hidroxiláre** *s. f.* aditie a unei grupări hidroxil. (după fr. *hydroxylation*)
- hidroză**¹ *s. f.* transpirație abundentă. (< fr. *hidrose*)
- hidroză**² *v. hidr(o)*² -.
- hidrozoáre** *s. n. pl.* clasă de celenterate marine și de apă dulce: hidrele și meduzele. (< fr. *hydrozoaires*)
- hidru** *v. hidr(o)*¹ -.
- hidrúră** *s. f. I.* combinație a hidrogenului cu un alt element chimic. **2.** compus binar al unui metal cu hidrogenul. (< fr. *hydrure*)
- hidurúre** *s. f.* eliminare a unei urine apoase, limpezi. (< fr. *hydrurie*)
- hiemál**, -ă *adj. I.* de iarnă. **2.** (despre plante) care crește sau înfloreste iarna. (< fr. *hiemal*, lat. *hiemalis*)
- hiénă** *s. f. I.* mamifer carnivor din Africa și Asia, care se hrănește în special cu cadavre. **2. (fig.)** om rău, feroce; om josnic. (< fr. *hyène*, lat. *hyaena*)
- hiénide** *s. f. pl.* familie de mamifere carnivore: hienele. (< fr. *hyénidés*)
- HIER(O)-** *elem.* „sfânt, sacru”. (< fr. *hiéról-*, cf. gr. *hieros*)
- hierátic**, -ă *adj. I.* referitor la lucruri sfinte. • de preot, preotesc. **O scriere** -ă = scriere a vechilor egipteni (cu hieroglife curvate și simplificate). **2.** (în artă, despre concepții, orientări, atitudini) rigid, static; stilizat. (< fr. *hiératique*, lat. *hieraticus*, gr. *hierattikos*)
- hieratísm** *s. n.* spirit sau sistem hieratic; caracter, aspect hieratic. (< fr. *hiératisme*)
- hierocrație** *s. f.* formă de conducere a societății primitive și feudale în funcție de obiectivele spirituale ale unei confesiuni dominante. (< germ. *Hierokratie*)
- hierodúl**, -ă *I. s. m. f. (ant.)* sclav în serviciul unui templu grecesc. **II. s. f.** prostituată a templului în religia mesopotamiană. (< fr. *hiérodoule*)
- hierofanie** *s. f.* act prin care se manifestă sacral; relevare a unei entități sacre în tradiția spirituală a unui popor. (< fr. *hiérophanie*)
- hierofánt** *s. m. I. (ant.)* preot care prezida misterele din Eleusis; gerofant (I). **2. (fig.) preot, pontif. (< fr. *hiérophante*)**
- hierofobie** *s. f.* teamă morbidă de obiecte de cult, religioase. (< engl. *hierophobia*)
- hierogamie** *s. f.* împreunare a unui zeu cu o zeiță sau a două principii de sex opus, care figurează într-un mare număr de religii. (< fr. *hiérogamie*)
- hieroglifă** *s. f. I.* semn al scrierii ideografice a vechilor egipteni, stilizare de ființe sau lucruri. **2. teoria** -elor = concepție potrivit căreia senzațiile, percepțiile și reprezentările nu sunt imagini obiective, ci numai semne convenționale, simboluri, care nu au nimic comun cu obiectele reale și cu însușirile lor. **3. (fig.; ir.) scris urât, necitit, indescifrabil; lucru greu de descifrat. **4. (pl.)** urme proeminente, alungite sau ramificate, întâlnite în straturile geologice. (< fr. *hiéroglyphe*)**
- hieroglífic**, -ă *adj. I.* scris cu hieroglife. **2. (fig.; ir.) indescifrabil. (< fr. *hiéroglyphique*, lat. *hieroglyphicus*)**
- hierografie** *s. f.* descriere comparativă a religiilor. (< fr. *hiérogaphie*)
- hierogramă** *s. f.* caracter, simbol sacru. (< fr. *hiérogramme*)
- hierurgie** *s. f.* serviciu divin de binecuvântare și sfințire a omului și a firii înconjurătoare. (< fr. *hiéurgie*)
- HIETO-**, -hiétă *elem.* „ploaie, precipitații”. (< fr. *hyéto-*, -*hyète*, cf. gr. *hyetos*)
- hietográf** *s. n.* diagramă reprezentând cantitatea de precipitații căzute într-un interval de timp într-o regiune. (< fr. *hyétophraphie*)
- hietografie** *s. f.* ramură a meteorologiei care tratează despre ploaie. (< fr. *hyétophraphie*)
- hietologie** *s. f.* studiul precipitațiilor. (< fr. *hyétophologie*)
- hifă** *s. f.* filament care formează aparatul vegetativ (miceliul) ciupercilor. (< fr. *hyphé*)
- hifén** *s. n. (lingv.)* reunire a două cuvinte în unul singur pentru a exprima o singură noțiune. (< fr., lat. *hyphen*)
- high fidelity** /hai fideliti/; abr. *hi-fi* /s. n. sistem de înregistrare și redare sonoră, de înaltă fidelitate, a sunetului. (< engl. *high fidelity*)
- high-life** /háilái/ *s. n.* denumire dată înaltei societăți burgheze; lumea bună. • (*adj.*) de elită. (< engl. *high life*)
- HIGRO-** *elem.* „umiditate”. (< fr. *hygro-*, cf. gr. *hygros*)
- higrobíont** *s. n.* plantă acvatică sau care crește în regiunile umede. (< germ. *Hygrobion*)
- higrofil**, -ă *adj. (biol.)* despre organisme care se dezvoltă în condiții de mare umiditate. (< fr. *hygrophile*)
- higrofilie** *s. f.* însușire a organismelor higrofile. (< fr. *hygrophilie*)
- higrofită** *adj., s. f.* (plantă) care crește în locuri umede. (< fr. *hygrophyte*)
- higrofób**, -ă *adj.* (despre plante) care evită umiditatea excesivă. (< fr. *hygrophobe*)
- higrofobie** *s. f.* repulsie patologică față de lichide, de umiditate. (< germ. *Hygrophobie*)
- higrográf** *s. n.* higrometru înregistrator. (< fr. *hygrographie*)
- higrográmă** *s. f.* diagramă reprezentând variația umidității aerului. (< fr. *hygrogramme*)
- higrologie** *s. f.* disciplină care studiază umiditatea atmosferice. (< fr. *hygrologie*)
- higromárie** *s. f.* bursită. (< fr. *higromarie*)
- higrometrie** *s. f.* ramură a meteorologiei care studiază metodele de determinare a umidității aerului; higroscopie. (< fr. *hygrométrie*)

- higrométru** *s. n.* aparat folosit în higrometrie. (<fr. *hygromètre*)
- higromorf, -ă** *adj.* (despre plante) adaptat la umezeală. (<fr. *hygromorphe*)
- higromorfie** *s. f.* totalitatea caracterelor structurale speciale la plantele higrofile. (<fr. *hygromorphie*)
- higromorfism** *s. n.* morfoză cauzată de umiditatea mediului. (<fr. *hygromorphisme*)
- higroplasmă** *s. f.* parte fluidă a citoplasmiei. (<fr. *hygroplasmie*)
- higroscop** *s. n.* aparat pentru indicarea aproximativă a umidității aerului. (<fr. *hygroscope*)
- higroscopie, -ă** *adj.* (despre materiale) care poate absorbi umiditatea din aer. (<fr. *hygroscopique*)
- higroscopie** *s. f.* higrometrie. (<fr. *hygroskopie*)
- higrostát** *s. n.* aparat pentru menținerea unei umidități constante a aerului într-un canal sau într-o încăperez; umidostat. (<fr. *hygrostat*)
- hijacking** *năi-ge-1 s. n.* deturare a unui mijloc de transport; (*p. ext.*) piraterie aeriană. (<engl. *hijacking*)
- hil** *s. n.* 1. punct în care se leagă un vas de sânge cu un organ din țesut spongios. 2. (*bot.*) loc de inserție a funiculului pe sămânță. (<fr. *hile*, lat. *hilum*)
- hilár, -ă** *adj.* al hilului. (<fr. *hilaire*)
- HILE-/HILO-** *elem.* „materie, substanță”; „pădure”. (<fr. *hyle-, hylo-*, cf. gr. *hyle*)
- hilea** *s. f.* pădure tropicală umedă. (<germ. *Hyläa*)
- hilemorfism** *s. n.* doctrină care fundamentează existența corpurilor pe unirea a două principii: „materia” (pură, pasivă, potențială) și „forma substanțială” (activă, determinantă). (<fr. *hylémorphisme*)
- HILO-** *v. hile-*.
- hilobatide** *s. n. pl.* specie de maimuțe cunoscute sub numele de giboni. (cf. lat. *hylobates*, gibbon)
- hilofobie** *s. f.* teamă patologică de trecerea prin pădure. (<engl. *hylophobia*)
- hilognozie** *s. f.* capacitatea de a recunoaște tactil materia care constituie diferite obiecte. (<fr. *hylognosie*)
- hilozoism** *s. n.* teorie filozofică potrivit căreia toate lucrurile din natură au viață, capacitatea de a simți și de a gândi. (<fr. *hylozoïsme*)
- hilozoist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al hilozoismului. (<fr. *hylozoïste*)
- himalaián, -ă** *adj.* din Himalaia. *o limbi ~ene* = limbi din familia tibeto-birmană vorbite în regiunile învecinate cu Himalaia. (<fr. *himalayen*)
- himátion** *s. n.* (*ant.*) mantie grecească amplă care se purta peste chiton, prinsă cu o agrafă pe piept sau pe umăr. (<fr., gr. *himation*)
- himén¹/himen** *s. n.* 1. membrană care acoperă orificiul extern al vaginului. 2. himeniu. (<fr. *hymen*)
- HIMEN²(O)-** *elem.* „membrană”, „himeniu”. (<fr. *hymén/o-*, cf. lat., gr. *hymen*)
- himenál, -ă** *adj.* 1. în legătură cu căsătoria. 2. al himenului. (<fr. *hyménal*)
- himenéu** *s. f.* 1. (*poet.*) căsătorie. 2. imn de nuntă (la romani). (<fr. *hyménée*, lat. *hymenaeus*)
- himeniu** *s. n.* partea centrală a ciupercilor, din elemente producătoare de spori; himen' (2). (<fr. *hyménium*, gr. *hymenion*)
- himenologie** *s. f.* disciplină care studiază membranele organice. (<engl. *hymenology*)
- himenomicete** *s. f. pl.* ciuperci bazidiomicete ai căror spori se formează pe un himeniu expus la soare. (<fr. *hyménomycètes*)
- himenoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a himenului. (<fr. *hyménoplastie*)
- himenoptere** *s. n. pl.* ordin de insecte cu metamorfoza completă, cu două perechi de aripi membranoase, transparente și foarte fine, femela având un organ în formă de ac, cu venin. (<fr. *hyménoptères*)
- himenopterologie** *s. f.* parte a entomologiei care studiază himenopterele. (<fr. *hyménoptérologie*)
- himenorafie** *s. f.* refacere chirurgicală a membranei himenale. (<engl. *hymenorrhaphy*)
- himenotóm** *s. n.* instrument folosit în himenotomie. (<engl. *hymenotome*)
- himenotomie** *s. f.* 1. disecție a membranelor. 2. incizie a himenului. (<engl. *hymenotomy*)
- himérá** *s. f.* 1. (*mit.*) monstru cu corp jumătate de leu și jumătate de capră, cu aripi și cap de pasăre de pradă și cu coadă de balaur. 2. motiv decorativ reprezentând un asemenea monstru. 3. (*biol.*) organism rezultat prin amestecarea celulelor a doi sau mai mulți zigoți distincți. • ramură a unei plante care prezintă doi indivizi de constituții diferite. 4. închipuire, fantezie irealizabilă; iluzie. 5. pește holocefal cu corpul alungit și turcit lateral, lipsit de solzi, cu gura ventrală, cu dinți puțini, în formă de plăci, din afundul oceanelor. (<fr. *chimère*, lat. *chimaera*, gr. *khimaira*)
- himéric, -ă** *adj.* 1. lipsit de orice temeii bazat pe himere; închipuit, irealizabil. 2. (și *adv.*) fantastic. (<fr. *chimérique*)
- hinayána** *s. f.* denumire a budismului timpuriu și a orientării rămase fidelă acestuia; theravada. (<sanscr. *hinayana*, calea îngustă a mântuirii)
- híndi** *s. n.* una dintre variantele literare ale limbii hindustane, limbă oficială în India. (<fr., engl. *hindi*)
- hinduism** *s. n.* religia cea mai răspândită în India, având la bază principalele dogme brahmaniste și budiste, pe care le combină cu diferite practici magice și superstiții. (<fr. *hindouisme*, germ. *Hinduismus*)
- hinduist, -ă** *adj. s. m. f.* (adept) al hinduismului; hindus. (<fr. *hindouiste*)
- hindús, -ă** *adj., s. m. f.* 1. indian² (1, 1). 2. hinduist. (<fr. *hindou*)
- hindustán** *adj., s. f.* (limbă indo-europeană) vorbită în India și în Pakistan, cu două variante literare: hindi și urdu. (<fr. *Hindoustani*)
- hinterland** *s. n.* 1. regiune învecinată cu un teritoriu dominat de un stat imperialist și folosit ca bază a unor acțiuni expansioniste; (*p. ext.*) coloniile și țările dependente de metropolă. • regiune în spatele unui port din care provin produsele exportate sau în care se expediază mărfurile importante. 2. bloc continental, rigid din punct de vedere tectonic, care mărginește un geo-sinclinal și care, când acesta intră în faza de orogeneză, rămâne în spatele sistemului muntos. (<germ. *Hinterland*)
- hioglós** *adj., s. m.* (mușchi) al limbii. (<fr. *hyoglosse*)
- hioid, -ă** *adj., s. n.* (os) în formă de potcoavă, între limbă și laringe. (<fr. *hyoïde*, gr. *hyoïdes*)
- hiosciamină** *s. f.* alcaloid esteric din unele plante (beladonă, solanacee), parasimpatolitic. (<engl. *hyoscyamine*)
- HIP¹(O)-** *v. hipo¹-*.
- HIP²(O)-** *elem.* „cal”. (<fr. *hipp/o-*, cf. gr. *hippos*)
- hipalágá** *s. f.* procedeul stilistic prin care se atribuie unor cuvinte ale unei fraze ceea ce se potrivește altor cuvinte. (<fr., gr. *hypallage*)
- hipantropie** *s. f.* monomanie în care bolnavul se crede transformat în cal. (<fr. *hippanthropie*)
- hipárh¹** *s. m.* (*ant.*) adjunct al unui satrap. (<fr. *hyparque*, gr. *hyparkhos*)
- hipárh²** *s. m.* (în Grecia antică) comandant al unei unități de cavalerie. (<fr. *hipparque*)
- hiparhie** *s. f.* subdiviziune a unei satrapii. (<fr. *hyparchie*)
- hiparión** *s. m.* mamifer fosil de talia unei zebre, mult mai zvelt decât calul. (<fr. *hipparion*)
- hipemie** *s. f.* diminuare a cantității de sânge. (<fr. *hypémie*)
- HIPER-** *pref.* „peste”, „deasupra”, „în exces”. (<fr. *hyper-*, cf. gr. *hyper*)
- hiperacid, -ă** *adj.* care prezintă hiperaciditate. (<engl. *hyperacid*)
- hiperaciditate** *s. f.* creștere excesivă a acidității gastrice. (<fr. *hyperacidité*)
- hiperactiv, -ă** *adj.* foarte activ. (<engl. *hyperactive*)
- hiperactivitate** *s. f.* creștere, exagerare a nivelului unei activități. (<engl. *hyperactivity*)
- hiperacuzie** *s. f.* hiperestezie a auzului. (<fr. *hyperacousie*)
- hiperadrenalism** *s. n.* hiperfuncție a suprarenalelor. (<engl. *hyperadrenalism*)
- hiperalcalin, -ă** *adj.* cu un caracter alcalin puternic. (<fr. *hyperalcalin*)

- hiperalgézic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de hiperalgie. (< fr. *hyperalgésique*)
- hiperalgie** *s. f.* sensibilitate exagerată la durere. (< fr. *hyperalgésie*)
- hiperandrogenie** *s. f.* supraabundență de hormoni androgeni în organism. (< fr. *hyperandrogénie*)
- hiperatôm** *s. m.* atom instabil, în care unul dintre nucleu este înlocuit, pentru un timp extrem de scurt, cu un hiperon. (< hiper- + atom)
- hiperazotemie** *s. f.* creștere a cantității de azot din sânge. (< fr. *hyperazotémie*)
- hiperazoturie** *s. f.* creștere a secreției de uree din urină. (< fr. *hyperazoturie*)
- hiperbăr**, -ă *adj.* (despre o incintă) cu o presiune superioară celei atmosferice. (< fr. *hyperbare*)
- hiperbát** *s. n.* hiperbátă *s. f.* figură de stil care constă în adăosul pe care scriitorul îl face la sfârșitul unui enunț, acolo unde acesta putea fi încheiat, pentru a-i sporii patetismul. (< fr. *hyperbate*, gr. *hyperbaton*)
- hiperbolă** *s. f.* 1. figură de stil, constând în folosirea unor expresii și imagini exagerate, pentru a reda mai plastic ideea și a impresiona mai puternic. 2. curbă loc geometric al punctelor dintr-un plan, a căror diferență a distanțelor la două puncte fixe (focare) este constantă. (< fr. *hyperbole*)
- hiperbólic**, -ă *adj.* 1. cu caracter de hiperbolă (1); exagerat. 2. de forma hiperbolei (2). (< fr. *hyperbolique*, lat. *hyperbolicus*)
- hiperbolizá** *vb. tr.* a da un caracter hiperbolic, a exagera dimensiunile, importanța unui lucru, fapt etc. (< engl. *hyperbolize*)
- hiperbolizánt**, -ă *adj.* care hiperbolizează. (< hiperboliza + -ant)
- hiperbolográf** *s. n.* aparat care permite trasarea hiperbolei (2) în mișcări continue. (< fr. *hyperbolographe*)
- hiperboloid** *s. n.* suprafață rezultată din revoluția unei hiperbole (2) în jurul uneia dintre axele sale. (< fr. *hyperboloïde*)
- hiperboreán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din extremul nordic; arctic, boreal; hiperboreen. (< fr. *hyperboréen*)
- hiperboréu**, -ée *adj.*, *s. m. f.* hiperborean. (< fr. *hyperborée*)
- hiperbrahicefalie** *s. f.* brahicefalie exagerată. (< engl. *hyperbrachycephaly*)
- hiperbulie** *s. f.* creștere a forței voliționale, a activității voluntare. (< fr. *hyperboulie*)
- hipercalcemie** *s. f.* creștere anormală a cantității de calciu în sânge. (< fr. *hypercalcémie*)
- hipercalciturie** *s. f.* prezența în exces a calciului în urină. (< fr. *hypercalcúrie*)
- hipercalculator** *s. n.* calculator bazat pe o creștere spectaculoasă a numărului procesoarelor componente. (< hiper- + calculator)
- hipercapmie** *s. f.* exces de bioxid de carbon în sânge. (< fr. *hypercapnie*)
- hipercharacterizáre** *s. f.* cumul de mijloace morfologice pentru evidențierea unei singure valori lexicale sau gramaticale. (după germ. *Hypercharakterisierung*)
- hipercentralizát**, -ă *adj.* centralizat în exces; supercentralizat. (< fr. *hypercentralisé*)
- hipercheratóză** *s. f.* îngroșare a stratului comos al epidermei. (< fr. *hyperkératose*)
- hiperchilie** *s. f.* creștere a secreției gastrice. (< fr. *hyperchylie*)
- hiperchinezie** *s. f.* exagerare a funcției motorii a diferitelor organe cavitare sau a mușchilor striati. (< fr. *hyperkinésie*)
- hipercloremie** *s. f.* creștere a concentrației de clor din serul sanguin. (< fr. *hyperchlorémie*)
- hiperclorhidrie** *s. f.* creștere a cantității de acid clorhidric din sucul gastric. (< fr. *hyperchlorhydrie*)
- hiperclorurátie** *s. f.* creștere a cantității de cloruri din organism. (< fr. *hyperchloruration*)
- hiperclorurie** *s. f.* creștere a cantității de cloruri eliminate prin urină. (< fr. *hyperchlorurie*)
- hipercolemie** *s. f.* creștere anormală a cantității de pigmenți biliari din serul sanguin. (< fr. *hypercholémie*)
- hipercolesterolemie** *s. f.* creștere anormală a cantității de colesterol din sânge. (< fr. *hypercholestérolémie*)
- hipercolie** *s. f.* creștere a secreției biliare. (< fr. *hypercholie*)
- hipercoréct**, -ă *adj.* (lingv.) formă -ă = hiperurbanism. (< fr. *hypercorrect*)
- hipercorectitudine** *s. f.* greșeală de limbă izvorâtă din necunoașterea adevăratei forme a etimonului unui cuvânt de către vorbitor și din teama acestuia de a nu greși, din efortul conștient de a se conforma mecanic normelor limbii literare; hiperliterarizare. (după fr. *hypercorrection*)
- hipercorticism** *s. n.* ansamblu de tulburări provocate de o secreție în exces a corticosuprarenalei. (< fr. *hypercorticisme*)
- hipercrinie** *s. f.* creștere excesivă a secrețiilor glandulare. (< fr. *hypercrinie*)
- hipercritic**, -ă *I. adj.* exagerat de, foarte critic. *II. s. m.* critic sever; cusurgiu. (< fr. *hypercritique*, germ. *hyperkritisch*)
- hipercromie** *s. f.* 1. pigmentație exagerată a pielii. 2. creșterea conținutului de globule roșii din hemoglobină. (< fr. *hyperchromie*)
- hipercupremie** *s. f.* creștere anormală a cuprului în sânge. (< fr. *hypercuprémie*)
- hipercuprurie** *s. f.* creștere exagerată a cuprului în urină. (< fr. *hypercuprurie*)
- hiperdéns**, -ă *adj.* foarte dens. (< fr. *hyperdense*)
- hiperdiploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu un număr de cromozomi supranumerari. (< fr. *hyperdiploïde*)
- hipereméză** *s. f.* vomitare abundentă. (< fr. *hyperémèse*)
- hiperemie** *s. f.* congestie. (< fr. *hyperémie*)
- hiperemotiv**, -ă *adj.* foarte emotiv, excesiv de impresionabil. (< fr. *hyperémotif*)
- hiperemotivitate** *s. f.* emotivitate excesivă și morbidă. (< fr. *hyperémotivité*)
- hiperentuziasm** *s. n.* entuziasm exagerat. (< engl. *hyperenthusiasm*)
- hiperergie** *s. f.* hipersensibilitate alergică. (< fr. *hyperergie*)
- hipererotism** *s. n.* impuls și preocupări sexuale exagerate, patologice. (< hiper- + erotism)
- hiperestézic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de hiperestezie. (< fr. *hyperesthésique*)
- hiperestezie** *s. f.* sensibilitate exagerată a unui organ de simț. (< fr. *hyperesthésie*)
- hiperestrogenie** *s. f.* exces de hormoni estrogeni în organism, datorat hiperfuncției ovariene. (< fr. *hyperoestrogénie*)
- hiperexcitabilitate** *s. f.* excitabilitate excesivă. (< fr. *hyperexcitabilité*)
- hiperextensiune** *s. f.* (med.) extensiune maximă a unei articulații. (< engl. *hyperextension*)
- hiperfin**, -ă *adj.* 1. (despre efectele slabe din structură la nivelul unui atom) care depinde de proprietățile nucleului atomului. 2. *structură -ă* = separare în linii foarte fine ale unor linii ale spectrelor luminoase. (< fr. *hyperfin*)
- hiperfocal**, -ă *adj.* situat mai departe de focarul unei lentile. *o distanță -ă* = distanța cea mai apropiată la care trebuie plasat un obiect în fața unui aparat optic pentru a avea o imagine clară. (< fr. *hyperfocal*)
- hiperfoliculinemie** *s. f.* exces de foliculină în sânge. (< fr. *hyperfoliculinémie*)
- hiperfoliculinie** *s. f.* secreție excesivă de foliculină în organism; hiperfoliculinism. (< fr. *hyperfoliculinie*)
- hiperfoliculinism** *s. n.* hiperfoliculinie. (< fr. *hyperfoliculinisme*)
- hiperfosfatemie** *s. f.* creștere exagerată a cantității de fosfați din sânge. (< fr. *hyperphosphatémie*)
- hiperfosfaturie** *s. f.* creștere exagerată a cantității de fosfați eliminați prin urină. (< fr. *hyperphosphaturie*)
- hiperfosforemie** *s. f.* creștere a cantității de fosfor din sânge. (< fr. *hyperphosphorémie*)
- hiperfrecvență** *s. f.* 1. frecvență foarte înaltă a unei mișcări periodice. 2. undă electromagnetică cu lungime de ordinul centimetrului, mai ales în radar. (< fr. *hyperfréquence*)

- hiperfuncție** *s. f. (med.)* activitate exagerată a unui organ, aparat sau țesut. (< fr. *hyperfonction*)
- hipergalactie** *s. f.* creștere a secreției lactate. (< fr. *hypergalactie*)
- hipergenéză** *s. f.* proliferare exagerată a elementelor celulare ale unui organ, țesut sau neoplasm. (< fr. *hypergenèse*)
- hipergenitalism** *s. n.* 1. supradimensionare a organelor genitale externe. 2. secreție exagerată a glandelor genitale; hipergonadism. • hiperactivitate sexuală. (< fr. *hypergénitalisme*)
- hipergeometric**, -ă *adj. (mat.)* funcție -ă = funcție de o variabilă, reală sau complexă, care e integrala ecuației diferențiale de ordinul al doilea. (< fr. *hypergéométrique*)
- hipergeuzie** *s. f.* hipersensibilitate gustativă. (< fr. *hypergueusie*)
- hiperglicemiânt**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care produce hiperglicemie. (< fr. *hyperglycémiant*)
- hiperglicemic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hiperglicemie. (< fr. *hyperglycémique*)
- hiperglicemie** *s. f.* creștere a concentrației glucozei în sânge. (< fr. *hyperglycémie*)
- hiperglobulie** *s. f.* creștere exagerată a numărului globulelor roșii din sânge. (< fr. *hyperglobulie*)
- hiperglobulinemie** *s. f.* creștere anormală a cantității de globulină în serul sangvin. (< fr. *hyperglobulinémie*)
- hipergonadism** *s. n.* hipergenitalism (2). ○ ~ masculin = hiperohidie. (< engl. *hypergonadism*)
- hiperhemoliză** *s. f.* hemoliză exagerată. (< fr. *hyperhémolyse*)
- hiperhidremie** *s. f.* creștere a cantității de apă conținută în sânge. (< fr. *hyperhydrémie*)
- hiperhidroză** *s. f.* hipersecreție a glandelor sudoripare; transpirație abundentă. (< fr. *hyperhidrose*)
- hipericacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipticale; sunătoare. (< fr. *hypericacées*)
- hiperinflație** *s. f.* inflamație de proporții exagerate. (< engl. *hyperinflation*)
- hiperinsulinemie** *s. f.* exces de insulină în sânge, sindrom al hiperglicemiei. (< fr. *hyperinsulinémie*)
- hiperinsulinism** *s. n.* creștere a hipersecreției de insulină în organism. (< fr. *hyperinsulinisme*)
- hiperinvoluție** *s. f. (med.)* întoarcere rapidă la mai puțin decât talia normală a unui organ care a avut temporar dimensiuni mari. (< engl. *hyperinvolution*)
- hiperkaliemie** *s. f.* creștere a cantității de potasiu din sânge; hipopotasemie. (< fr. *hyperkaliémie*)
- hiperkaliurie** *s. f.* eliminare exagerată de potasiu prin urină. (< fr. *hyperkaliurie*)
- hiperlipemie** *s. f.* creștere anormală a proporției de grăsimi din sânge. (< fr. *hyperlipémie*)
- hiperliterarizare** *s. f.* hipercorectitudine. (< hiper- + literarizare)
- hipermagneziemie** *s. f.* creștere a cantității de magneziu în sânge. (< fr. *hypermagnésiémie*)
- hipermastie** *s. f.* hipertrofie mamară. (< fr. *hipermastie*)
- hipermenoree** *s. f.* menstruație foarte abundentă. (< fr. *hyperménorrhée*)
- hipermetamorfază** *s. f.* labilitate morbidă a atenției, însoțită uneori de stări de excitație, care se observă în psihozele organice cu tulburări de conștiință. (< fr. *hypermétamorphose*)
- hipermetrie** *s. f. (med.)* 1. dimensiunea exagerată a mișcărilor unei articulații. 2. stare a unui individ de statură și greutate mare. 3. deficiență a coordonării cinetice, ca urmare a unei aprecieri greșite a mișcării. (< fr. *hypermétrie*)
- hipermetrôp**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipermetropie. (< fr. *hypermétrope*)
- hipermetropie** *s. f.* defect de vedere datorat formării imaginii înapoia retinei; hipermetropism. (< fr. *hypermétropie*)
- hipermetropism** *s. n.* hipermetropie. (< fr. *hypermétropisme*)
- hipermétru** *s. m.* vers antic având o silabă în plus față de măsura normală. (< fr. *hypermètre*)
- hipermimie** *s. f.* mobilitate și expresivitate exagerată a mimicii. (< fr. *hypermimie*)
- hipermnezie** *s. f.* excitație excesivă, patologică a memoriei. (< fr. *hypermnésie*)
- hipermotilitate** *s. f. (med.)* accelerare a mișcărilor unor organe. (< engl. *hypermotility*)
- hipernefrită** *s. f.* congestie suprarenală. (< germ. *Hypernephritis*)
- hipernefróm** *s. n.* tumoare a rinichiului. (< fr. *hypernéphrome*)
- hipernutriție** *s. f.* supraalimentare. (< engl. *hypernutrition*)
- hiperón** *s. m.* particula elementară stabilă cu masă superioară celei a protonului, dar inferioară celei a deuteronului. (< fr. *hypéron*)
- hiperorexie** *s. f.* bulimie (1). (< fr. *hyperorexie*)
- hiperorhidie** *s. f.* hiperfuncție endocrină a testicului; hipergonadism masculin. (< fr. *hyperorchidie*)
- hiperosmie** *s. f.* hiperestezia mirosului. (< fr. *hyperosmie*)
- hiperostoză** *s. f.* dezvoltare anormală a unei zone osoase. (< fr. *hyperostose*)
- hiperovarie** *s. f.* hiperfuncție endocrină a ovarului. (< fr. *hyperovarie*)
- hiperoxemie** *s. f.* creștere a cantității de oxigen din sânge. (< fr. *hyperoxémie*)
- hiperparatiroidism** *s. n.* secreție excesivă de hormon paratiroidian. (< fr. *hyperparathyroïdisme*)
- hiperparazit** *s. m.* parazit al altor paraziți. (< fr. *hyperparasite*)
- hiperparazitism** *s. n.* instalare a unui parazit într-un alt parazit. (< engl. *hyperparasitism*)
- hiperpepsie** *s. f.* exagerare a funcționării mucoasei gastrice, cu creșterea procesului fermentativ. (< fr. *hyperpepsie*)
- hiperperistaltism** *s. n.* exagerare a peristaltismului normal al stomacului și intestinului. (< fr. *hyperperistaltisme*)
- hiperpigmentație** *s. f.* creștere a cantității de pigment normal în organism. ○ ~ cutanată = hiperchromie. (< engl. *hyperpigmentation*)
- hiperpirêtic**, -ă *adj.* cu febră foarte mare. (< fr. *hyperpyrétique*)
- hiperpirexie** *s. f.* hipertermie exagerată. (< fr. *hyperpyrexie*)
- hiperplan** *s. n. (mat.)* ansamblu de puncte ale căror coordonate scalare, într-un spațiu vectorial de *n* dimensiuni, raportat la o origine fixă, verifică o relație de gradul întâi. (< fr. *hyperplan*)
- hiperplazie** *s. f.* creștere excesivă în volum a unui țesut sau organ. (< fr. *hyperplasie*)
- hiperplôid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu unul sau mai mulți cromozomi supranumerari. (< engl. *hyperplôid*)
- hiperpnée** *s. f.* creștere a amplitudinii și ritmului respirației. (< fr. *hyperpnée*)
- hiperpneumatôză** *s. f.* distensie a alveolelor pulmonare și mărirea volumului pulmonar corespunzător. (< fr. *hyperpneumatose*)
- hiperpotasemie** *s. f.* hiperkaliemie. (< fr. *hyperpotassémie*)
- hiperprosexie** *s. f.* concentrare exagerată a atenției. (< fr. *hyperprosexie*)
- hiperproteinemie** *s. f.* creștere exagerată a cantității de proteine din sânge. (< fr. *hyperprotéinémie*)
- hiperreflectivitate** *s. f.* exagerare a reflexelor; hiperreflexie. (< fr. *hyperreflectivité*)
- hiperreflexie** *s. f.* hiperreflectivitate. (< fr. *hyperreflexie*)
- hiperreticulocitoză** *s. f.* creștere a numărului reticulocitelor în sânge. (< fr. *hyperreticulocytose*)
- hipersecreție** *s. f.* secreție excesivă a unei glande. (< fr. *hypersecretion*)
- hipersensibil**, -ă *adj.* de o sensibilitate bolnăvicioasă. (< fr. *hypersensible*)
- hipersensibilitate** *s. f.* însușirea de a fi hipersensibil. (< fr. *hypersensibilité*)
- hipersensibiliză** *vb. tr., intr.* a face, a deveni hipersensibil. (< fr. *hypersensibiliser*)
- hipersensibilizare** *s. f.* acțiunea de a (se) hipersensibiliza

- biliza. • tratament al emulsiilor fotografice pentru mărirea sensibilității. (<fr. *hipersensibiliza*)
- hipersialie** *s. f.* creștere anormală a fluxului salivar. (<fr. *hypersialie*)
- hipersideremie** *s. f.* creștere a cantității de fier în serul sangvin. (<fr. *hipersiderémie*)
- hipersódic**, -ă *adj.* care conține mult sodiu. (<fr. *hypersodique*)
- hipersomnie** *s. f.* stare patologică de somn cu durată și profunzime anormale. (<fr. *hypersomnie*)
- hipersonic**, -ă *adj.* 1. (despre viteze) care depășește de peste 5 ori viteza sunetului (aproximativ 6000 km/h). 2. (despre aparate de zbor) cu viteză hipersonică (1). (<fr. *hypersonique*)
- hiperspățiu** *s. n. (mat.)* spațiu fictiv cu mai mult de trei dimensiuni. (după fr. *hyperspace*)
- hipersplenie** *s. f.* creștere a volumului splinei. (<fr. *hypersplénie*)
- hipersplenism** *s. n.* stare patologică funcțională datorită hipertrofiei splinei. (<fr. *hypersplénisme*)
- hipersten** *s. n.* varietate de piroxen, care se formează pe cale magmatică în rocile bogate în fier. (<fr. *hypersthène*)
- hiperstenie** *s. f.* funcționare exagerată a unor țesuturi și organe. (<fr. *hyperssthénie*)
- hipersúnet** *s. n.* ultrasunet de frecvență foarte înaltă. (după engl. *hypersound*)
- hipersuprarenalism** *s. n.* hipersecreție a hormonilor suprarenali. (după fr. *hypersurrénalisme*)
- hipersustentafție** *s. f.* creștere momentană a portanței unei aripi cu ajutorul unor dispozitive speciale. (<fr. *hypersustentation*)
- hipertensiúne** *s. f.* creștere anormală a tensiunii arteriale; hipertonie (3). (<fr. *hypertension*)
- hipertensiv**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipertensiune. (<fr. *hypertensif*)
- hipertensór**, -oáre *adj., s. n.* (medicament) care determină creșterea tensiunii arteriale. (<fr. *hypertenseur*)
- hipertermál**, -ă *adj.* (despre ape minerale) cu temperatură foarte ridicată. (<fr. *hyperthermale*)
- hipertermie** *s. f.* creștere anormală a temperaturii corpului. (<fr. *hyperthermie*)
- hipertomié** *s. f.* 1. ansamblu de tulburări atribuite funcționării exagerate a timusului, la copii și adolescenți. 2. creștere exagerată a bunei dispoziții, în stările maniacale. (<fr. *hyperthymie*)
- hipertiroidíán**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipertiroidie. (<fr. *hypertyroïdien*)
- hipertiroidie** *s. f.* boală cauzată de o hipersecreție a glandei tiroide; hipertiroidism. (<fr. *hyperthyroïdie*)
- hipertiroidism** *s. n.* hipertiroidie. (<fr. *hyperthyroïdisme*)
- hipertónic**, -ă *adj.* (despre soluții) care are o presiune osmotică superioară unei alte soluții. (<fr. *hypertonique*)
- hipertonie** *s. f.* 1. stare a unei soluții hipertonică. 2. creștere a tonicității unui organ sau țesut. 3. hipertensiune. (<fr. *hypertonie*)
- hipertóxic**, -ă *adj.* foarte toxic. (<fr. *hypertoxique*)
- hipertrichóză** *sf.* hirsutism. (<fr. *hypertrichose*)
- hipertrofiá** *vb. refl.* (despre organe, țesuturi) a se dezvoltă excesiv. (<fr. *hypertrophier*)
- hipertrofie** *s. f.* 1. creștere de volum anormală a unui organ sau țesut. 2. dezvoltare excesivă a unui caracter, a unei activități etc. (<fr. *hypertrophie*)
- hiperurbanism** *s. n.* schimbare a formei corecte a unui cuvânt datorită unei analogii greșite și din dorința de a-l face să aibă un aspect mai literar, formă care rezultă din această schimbare. (<fr. *hyperurbanisme*)
- hiperuricemie** *s. f.* creștere a cantității de acid uric și de urați din sânge. (<fr. *hyperuricémie*)
- hiperventiláție** *s. f.* ventilație pulmonară exagerată față de aportul de oxigen. (<engl. *hyperventilation*)
- hipervitaminóză** *s. f.* tulburare organică datorită administrării excesive de preparate vitaminice sau ingerării de alimente bogate în vitamine. (<fr. *hypervitaminose*)
- hipervolemie** *s. f.* creștere a volumului de sânge circulant. (<fr. *hypervolémie*)
- hipiatrie** *s. f.* 1. studiul bolilor la cai. 2. arta de a îngriji caii. (<fr. *hippiatrie*)
- hipiátru** *s. m.* veterinar specialist în hipiatrie. (<fr. *hippiatre*)
- hipic**, -ă *adj.* referitor la hipism. (<fr. *hippique*)
- hipism** *s. n.* sport practicat cu caii (de curse); călărie. (<fr. *hippisme*)
- HIPN(O)**- *elem.* „somn”. (<fr. *hypnol-*, cf. gr. *hypnos*)
- hipnagog** *s. n.* medicament care produce stare de somn; hipnotic (II). (<engl. *hypnagogue*)
- hipnagógic**, -ă *adj.* referitor la stările premergătoare instalării somnului. (<fr. *hypnagogique*)
- hipnalgie** *s. f.* durere resimțită numai în somn și care încetează la trezire. (<fr. *hypnalgie*)
- hipnic**, -ă *adj.* referitor la somn. (<fr. *hypnique*, gr. *hypnikos*)
- hipnoanalizá** *s. f.* metodă psihoterapeutică în care se asociază hipnoza cu tehnica psihanalizei. (<fr. *hypno-analyse*)
- hipnoanestezie** *s. f.* anestezie generală obținută prin somn. (<fr. *hypnoanesthésie*)
- hipnofóbic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipnofobie. (<engl. *hypnophobia*)
- hipnofobie** *s. f.* teamă patologică de somn. (<engl. *hypnophobia*)
- hipnogén**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care provoacă somnul. (<fr. *hypnogène*)
- hipnogenéză** *s. f.* producere a somnului. (<engl. *hypnogenesis*)
- hipnoid**, -ă *adj.* (despre o stare psihică) asemănător visului. (<fr. *hypnoïde*)
- hipnolepsie** *s. f.* stare de somnolență, în cadrul narcolepsiei. (<engl. *hypnolepsy*)
- hipnológ**, -ă *s. m. f.* specialist în hipnologie. (<hipnologie)
- hipnologie** *s. f.* știință care studiază mecanismele și particularitățile somnului și ale hipnotismului. (<engl. *hypnology*)
- hipnomanie** *s. f.* amplificarea obsedantă a preocupărilor pentru somn. (<engl. *hypnomania*)
- hipnonarcóză** *s. f.* narcoză obținută prin hipnoză. (<germ. *Hypnonarkose*)
- hipnopatié** *s. f.* maladie microbiană care se manifestă printr-un somn greu, prelungit; boala somnului. (<fr. *hypnopathie*)
- hipnopédie** *s. f.* ansamblu de procedee menite să transmită cunoștințe în timpul somnului prin sugestie. (<fr. *hypnopédie*)
- hipnopómpic**, -ă *adj.* care se produce la trezirea din somn. (<fr. *hypnopompique*)
- hipnosugestív**, -ă *adj.* referitor la sugestia obținută în timpul somnului artificial. (<fr. *hipno-* + *sugestie*)
- hipnoterapeút**, -ă *s. m. f.* medic specialist în somnoterapie. (<fr. *hipno-* + *terapeut*)
- hipnoterapie** *s. f.* tratament prin hipnoză; somnoterapie. (<engl. *hypnototherapy*)
- hipnótic**, -ă *I. adj.* 1. care provoacă hipnoză, provocat de hipnoză. 2. (fig.) fascinant, captivant. *II. s. n.* somnifer, hipnagog, hipnotizant. (<fr. *hypnotique*)
- hipnotism** *s. n.* 1. totalitatea fenomenelor care constituie hipnoza; studiul acestor fenomene. 2. practicarea hipnozei. (<fr. *hypnotisme*)
- hipnotizá** *vb. tr. I.* a aduce pe cineva în stare de hipnoză. 2. (fig.) a exercita o atracție puternică, a captiva, a fascina. (<fr. *hypnotiser*)
- hipnotizánt**, -ă *adj., s. n.* hipnotic (II). (<fr. *hypnotisant*)
- hipnotizatór**, -oáre *s. m. f.* hipnotizor. (<fr. *hypnotiza-tor*)
- hipnotizór**, -oáre *s. m. f.* cel care hipnotizează; hipnotizator. (<fr. *hypnotiseur*)
- hipnotoxínă** *s. f.* toxină paralizantă secretată de tentaculele celenteratelor. (<fr. *hypnotoxine*)
- hipnóză** *s. f.* 1. stare de somn parțial provocată artificial prin sugestie. 2. (fig.) fascinație. (<fr. *hypnose*)
- hipnurie** *s. f.* micțiune care întrerupe somnul. (<fr. *hypnurie*)

HIPO¹- *pref.* „sub“, „inferior“, „în deficit“. (<fr. *hypo-*, cf. gr. *hypo*)

HIPO²- v. *hip²(o)* -.

hipo³ *adj. inv.* (despre transporturi, tracțiune) efectuat cu calul. (<fr. *hippo*)

hipoacid, -ă *adj.* care prezintă hipoaciditate. (<engl. *hypocacid*)

hipoaciditate *s. f.* scădere a acidității gastrice sub valorile normale; hipoclorhidric. (<fr. *hipoacidité*)

hipoacútic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de hipoacuzie; surd. (<fr. *hipoacousique*)

hipoacuzie *s. f.* hipoestezie a auzului. (<fr. *hipoacousie*)

hipoalbuminemie *s. f.* diminuare a cantității de albumină din plasma sanguină. (<fr. *hipoalbuminémie*)

hipoalgezie *s. f.* scădere a sensibilității la durere. (<fr. *hipoalgésie*)

hipoandrogenie *s. f.* diminuare a hormonilor androgeni în organism. (<fr. *hipoandrogénie*)

hipoazotemie *s. f.* diminuare a cantității de azot din sânge. (<fr. *hipoazotémie*)

hipoazotidă *s. f.* biozid de azot. (<fr. *hipoazotide*)

hipoazotós *adj. acid* ~ = acid obținut prin reducerea oxidului de azot sau a acidului azotos. (<hipo- + *azotos*)

hipoazoturie *s. f.* diminuare a azotului eliminat prin urină. (<fr. *hipoazoturie*)

hipobáric, -ă *adj.* (despre o incintă) cu presiune inferioară celei atmosferice. (<engl. *hypobaric*)

hipobarism *s. n.* presiune atmosferică scăzută. (<engl. *hypobarism*)

hipobaropatie *s. f.* stare patologică provocată de scăderea presiunii atmosferice. (<engl. *hipobaropathy*)

hipoblást *s. n.* expansiune bazală a embrionului, între radiculă și cotiledon; endoderm primitiv. (<fr. *hipoblaste*)

hipobulie *s. f.* reducere a activității voluntare, cu scăderea forței de acțiune. (<fr. *hipoboulie*)

hipocalcemiánt, -ă *adj.* care diminuează cantitatea de calciu din sânge. (<fr. *hipocalcémiant*)

hipocalcemie *s. f.* scădere a cantității de calciu din sânge. (<fr. *hipocalcémie*)

hipocalcie *s. f.* denumire generică pentru orice tulburare morbidă legată de insuficiența calciului în organism. (<fr. *hipocalcie*)

hipocalciurie *s. f.* diminuare a cantității de calciu conținut în urină. (<fr. *hipocalciurie*)

hipocámp *s. n. 1.* (*mit.*) animal fabulos cu corp de cal, cu două picioare și coadă de pește, care trăgea carul lui Neptun. *2.* mic pește de mare de forma unui cal. *3.* excrescență de substanță cenușie, în planșeul ventriculilor laterali. (<fr. *hippocampe*)

hipocapnie *s. f.* diminuare a bioxidului de carbon din plasma sanguină. (<fr. *hipocapnie*)

hipocastanacée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale: castanul de India. (<fr. *hippocastanacées*)

hipocáust *s. n. (ant.)* instalație de încălzire centrală cu aer cald. • focar subteran al unei astfel de instalații. (<fr. *hipocauste*)

hipocefál *s. n.* disc plat pe care egiptenii îl așezau pe capul mumiiilor. (<fr. *hipocéphale*)

hipocentáur *s. m.* centaur. (<fr. *hippocentaure*, lat. *hippocentaurus*)

hipocéntru *s. n.* loc din interiorul scoarței terestre de unde se propagă spre suprafața undelee unui cutremur. (<fr. *hypocentre*)

hipochinezie *s. f.* reducere a funcției motorii a diferitelor organe cavitare sau a mușchilor striați. (<germ. *Hypokinesie*)

hipocicloidă *s. f.* curbă descrisă de un punct de pe un cerc care se rostogolește fără alunecare în interiorul unui cerc fix. (<fr. *hipocycloïde*)

hipociclu *s. n.* cerc care se rostogolește fără alunecare în interiorul unui cerc cu bază fix. (<fr. *hipocycle*)

hipocloremie *s. f.* diminuare a cantității de clor din sânge; cloropenie. (<fr. *hipochlorémie*)

hipoclorhidrie *s. f.* hipoaciditate. (<fr. *hipochlorhydrie*)

hipoclorit *s. m.* sare a acidului hipocloros. (<fr. *hipochlorite*)

hipoclorós *adj. acid* ~ = acid prin acțiunea clorului asupra unei suspensii de oxid de mercur în apă. (<fr. *hipochloreux*)

hipocloruráție *s. f.* diminuare a cantității de cloruri din organism. (<fr. *hipochloruration*)

hipoclorurie *s. f.* diminuare a cantității de cloruri eliminate prin urină. (<fr. *hipochlorurie*)

hipocoagulabilitáte *s. f.* reducere a coagulabilității (sângelui circulant). (<fr. *hipocoagulabilité*)

hipocolemie *s. f.* diminuare a cantității de pigmenți biliari din serul sanguin. (<fr. *hipocholémie*)

hipocolesterolemie *s. f.* diminuare a cantității de colesterol din sânge. (<fr. *hipocholestérolémie*)

hipocolie *s. f.* reducere a secreției biliare. (<fr. *hipocholie*)

hipocóndru *s. n.* fiecare dintre părțile laterale ale abdomenului. (<fr. *hipocondre*)

hipocorístic, -ă *adj.*, *s. n.* (diminutiv) care exprimă afecțiune tandră; dezmiernător, alintător. (<fr. *hipocoristique*, gr. *hipokoristikos*)

hipocorticism *s. n.* ansamblu de tulburări provocate de o secreție insuficientă a corticosuprarenalei. (<fr. *hipocorticisme*)

hipocotil *s. n.* regiune a tulpinii plantelor, între cotiledoane și colet. (<fr. *hipocotyle*)

hipocrátic, -ă *adj.* *1.* referitor la Hipocrat. *2.* (despre degete) îngroșat la capăt. *o față ~ă* = expresie particulară a feței muribundilor. (<fr. *hipocratique*)

hipocrátism *s. n. 1.* (*med.*) sistem de tratament bazat pe concepția lui Hipocrat. *2.* ~ *digital* = îngroșare a extremității degetelor, cu deformarea unghiilor. (<fr. *hipocratisme*)

hipocrátist *s. m.* adept al hipocratismului. (<fr. *hipocratiste*)

hipocrén *s. n.* enigmă în care soluția (o zicală, o expresie cunoscută) se obține prin interpretarea unei ilustrații. (<germ. *Hippokrene*)

hipocrinie *s. f.* diminuare excesivă a secrețiilor glandulare. (<fr. *hipocrinie*)

hipocrístalin, -ă *adj.* (despre roci magmatice) din minerale cristalizate și amorfă. (<fr. *hipocrístallin*)

hipocromie *s. f.* diminuare a pigmentației pielii. (<fr. *hypochromie*)

hipocupremie *s. f.* diminuare anormală a cuprului în sânge. (<fr. *hipocuprémie*)

hipodérm *s. n. 1.* strat profund al pielii, situat sub dermă. *2.* epiteliu generator al chitinei la arthropode, nematode etc., situat sub cuticulă. *3.* strat de celule situat imediat sub epiderma frunzelor sau tulpinii. (<fr. *hypoderme*)

hipodérmă *s. f.* muscă a cărei larvă este un parazit al pielii rumegătoarelor. (<fr. *hypoderme*)

hipodérmic, -ă *adj.* subcutanată. (<fr. *hypodermique*)

hipodermítă *s. f.* inflamație a țesutului celular subcutanat. (<fr. *hypodermite*)

hipodermózá *s. f.* boală parazită la bovine, provocată de larvele hipodermiei. (<fr. *hypodermose*)

hipodiploid, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu cromozomi infranumerari. (<fr. *hipodiploïde*)

hipodontie *s. f.* anomalie constând în prezența unui număr mai mic de dinți. (<engl. *hypodontia*)

hipodróm *s. n. 1. (ant.)* incintă amenajată pentru exerciții și concursuri de călărie, ca și pentru întreceri de care. *2.* câmp amenajat pentru curse de cai. (<fr. *hippodrome*)

hipoemie *s. f.* circulație defectuoasă, lentă a sângelui. (<fr. *hipoémie*)

hipoestezie *s. f.* hiposensibilitate. (<fr. *hipoesthésie*)

hipofág, -ă *adj.* care se hrănește cu carne de cal. (<fr. *hipophage*)

hipofagie *s. f.* folosirea cărnii de cal ca aliment. (<fr. *hipophagie*)

hipofaringe *s. n.* porțiunea de jos a faringelui. (după engl. *hypopharynx*)

hipofibrinemie *s. f.* diminuare a cantității de fibrină în cheagul sanguin. (<fr. *hipofibrinémie*)

hipofizár, -ă *adj.* al hipofizei. (<fr. *hypophysaire*)

hipofizáre *s. f.* metodă prin care se injectează peștii cu extract de hipofiză. (<hipofiză)

- hipofiză** *s. f.* glandă endocrină pe fața inferioară a encefalului; glandă pituitară. (< fr. *hypophyse*)
- hipofizectomie** *s. f.* ablațiune a hipofizei. (< fr. *hypophysectomie*)
- hipofizită** *s. f.* hiperplazie glandulară a hipofizei. (< fr. *hypophysite*)
- hipofoliculinemie** *s. f.* deficit de foliculină în sânge. (< fr. *hypofolliculinémie*)
- hipofoliculinie** *s. f.* secreție insuficientă de foliculină a ovarului; hipofoliculinism. (< fr. *hypofolliculinie*)
- hipofoliculinism** *s. n.* hipofoliculinie. (< fr. *hypofolliculinisme*)
- hipofonie** *s. f.* amuțire a unui sunet. (< fr. *hypophonie*)
- hipofosfat** *s. m.* sare a acidului hipofosforic. (< fr. *hypophosphate*)
- hipofosfatemie** *s. f.* reducere a cantității de fosfați din sânge. (< fr. *hypophosphatémie*)
- hipofosfaturie** *s. f.* reducere a cantității de fosfați din urină. (< fr. *hypophosphaturie*)
- hipofosfit** *s. m.* sare a acidului hipofosforos. (< fr. *hypophosphite*)
- hipofosforemie** *s. f.* diminuare a cantității de fosfor din sânge. (< fr. *hypophosphorémie*)
- hipofosforic** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al fosforului. (< fr. *hypophosphorique*)
- hipofosforós** *adj. acid* ~ = acid mai puțin oxigenat al fosforului. (< fr. *hypophosphoreux*)
- hipofuncție** *s. f. (med.)* diminuare a activității unui organ, aparat sau țesut. (< fr. *hypofonction*)
- hipogalactie** *s. f.* insuficiență a secreției lactate. (< fr. *hypogalactie*)
- hipogamaglobulinemie** *s. f.* diminuare a cantității gamaglobulinelor din sânge. (< fr. *hypogammaglobulinémie*)
- hipogástric**, -ă *adj.* al hipogastrului; alvín. (< fr. *hypogastrique*)
- hipogástru** *s. n.* partea mediană inferioară a abdomenului. (< fr. *hypogastre*)
- hipogén**, -ă *adj.* (despre roci) format la mari adâncimi. (< fr. *hypogène*)
- hipogenezie** *s. f. (biol.)* dezvoltare deficitară. (< fr. *hypogénésie*)
- hipogentialism** *s. n.* insuficiență dezvoltare anatomică și funcțională a glandelor genitale; hipogonadism. (< fr. *hypogénéralisme*)
- hipogéu**¹ *s. n. (ant.)* construcție, mormânt subteran. (< fr. *hypogée*, lat. *hypogeum*, gr. *hypogeion*)
- hipogéu**², -ă *adj. 1.* (despre animale, plante) care trăiește sub pământ. • (despre un mod de germinare) la care cotiledoanele nu ies la suprafața pământului. 2. (despre roci, procese geologice) care își are originea în interiorul pământului. (< fr. *hypogé*, gr. *hypogeios*)
- hipogeuzie** *s. f.* hiposensibilitate gustativă. (< fr. *hypogeusie*)
- hipogin**, -ă *adj.* (despre elemente florale) inserat dedesubtul ovarului. (< fr. *hypogyne*)
- hipoglicemiant**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care produce hipoglicemie. (< fr. *hypoglycémiant*)
- hipoglicemic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipoglicemie. (< fr. *hypoglycémique*)
- hipoglicemie** *s. f.* scădere a concentrației glucozei în sânge; glicopenie. (< fr. *hypoglycémie*)
- hipoglobulie** *s. f.* diminuare a numărului de globule roșii din sânge. (< fr. *hypoglobulie*)
- hipoglobulinemie** *s. f.* diminuare a cantității de globulină din sânge. (< fr. *hypoglobulinémie*)
- hipoglós** *adj. nerv* ~ = nerv motor situat dedesubtul limbii. (< fr. *hypoglosse*)
- hipogonadism** *s. n.* hipogentialism. (< fr. *hypogonadisme*)
- hipogríf** *s. m.* animal fabulos, jumătate cal și jumătate grifon (1). (< fr. *hippogriffe*)
- hipohidremie** *s. f.* diminuare a cantității de apă conținută în sânge. (< fr. *hypohydémie*)
- hipohidroză** *s. f.* diminuare a secreției sudorale; absență a transpirației. (< fr. *hypohidrose*)
- hipoid**, -ă *adj.* (despre angrenaje) alcătuit din roți dințate cilindrice sau conice care nu au axele în același plan. (< fr. *hypoidé*)
- hipoinsulinism** *s. n.* reducere a secreției de insulină. (< fr. *hypoinsulinisme*)
- hipokaliemie** *s. f.* diminuare a cantității de potasiu din sânge; hipotasemie. (< fr. *hypokaliémie*)
- hipokaliurie** *s. f.* reducere a eliminării de potasiu prin urină. (< fr. *hypokaliurie*)
- hipolimnión** *s. n.* strat profund al apei lacurilor, cu temperatură scăzută vara și mai ridicată iarna. (< fr. *hypolimnion*)
- hipolipemie** *s. f.* diminuare a cantității de grăsimi din sânge. (< fr. *hypolipémie*)
- hipolipidemie** *s. f.* reducere a cantității de lipide din sânge. (< fr. *hypolipidémie*)
- hipológ**, -ă *s. m. f.* specialist în hipologie. (< fr. *hipopologue*)
- hipologie** *s. f.* disciplină care studiază anatomia și fiziologia calului, precum și metodele de ameliorare și dresare a cailor. (< fr. *hippologie*)
- hipoluteinemie** *s. f.* prezență în cantitate insuficientă a hormonului luteinic în sânge. (< fr. *hypoluteinémie*)
- hipoluteinie** *s. f.* hiposecreție de progesteron a ovarului. (< fr. *hypoluteinie*)
- hipomantie** *s. f.* (la vechii celți) artă a prezicerii după nechezatul și mișcările unor cai sacri. (< fr. *hippomancie*)
- hipomenoree** *s. f.* flux menstrual redus cantitativ. (< fr. *hypoménorrhée*)
- hipometrie** *s. f.* ramură a zootehnicii care se ocupă cu clasificarea cailor după anumiți indici măsurabili. (< fr. *hipométrie*)
- hipometróp**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipometropie. (< fr. *hypométrope*)
- hipometropie** *s. f.* miopie. (< fr. *hypométrie*)
- hipométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea dimensiunilor corpului cailor. (< germ. *Hippometer*)
- hipomicrón** *s. n.* particulă care poate fi observată la ultramicroscop, invizibilă la microscopul obișnuit. (< engl. *hypomicroton*)
- hipomimie** *s. f.* scădere a mobilității și expresivității mimice. (< fr. *hypomimie*)
- hipommezie** *s. f.* slăbire a memoriei. (< fr. *hypomnésie*)
- hipómobil**, -ă *adj.* (despre vehicule) pus în mișcare de cai. (< fr. *hippomobile*)
- hipomotilitate** *s. f. (med.)* diminuare, încetinire a mișcărilor unor organe. (< engl. *hypomotility*)
- hiponastie** *s. f.* creștere mai rapidă a suprafeței dorsale a unui organ vegetal plat (frunză, petală) decât a celei ventrale, care devine concavă. (< fr. *hyponastie*)
- hiponím** *s. n. (lingv.)* termen general pentru indicarea numelor dubioase, superflue. (< fr. *hyponymie*)
- hiponimie** *s. f.* raport de includere unilaterală care există între două unități lexicale. (< fr. *hyponymie*)
- hipoonichie** *s. f.* malformație congenitală constând în atrofierea unghiilor. (după engl. *hyponychium*)
- hipoorhidie** *s. f.* diminuare a secreției interne a testicului. (< fr. *hipoorchidie*)
- hipoovarie** *s. f.* insuficiență ovariană. (< fr. *hypo-ovarie*)
- hipoparatiroidism** *s. n.* secreție insuficientă de hormon paratiroidian. (< fr. *hypoparathyroïdisme*)
- hipopatologie** *s. f.* disciplină care studiază bolile și defectele calului. (< fr. *hipopathologie*)
- hipopepsie** *s. f.* digestie gastrică insuficientă. (< fr. *hypopepsie*)
- hipoplazie** *s. f.* dezvoltare incompletă a unui țesut sau organ. (< fr. *hypoplasie*)
- hipoploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu unul sau mai mulți cromozomi mai puțin. (< fr. *hypoploide*)
- hipopnee** *s. f.* reducere a amplitudinii și a ritmului respirației. (< fr. *hypopnée*)
- hipopneumatóză** *s. f.* colabare incompletă a alveolelor pulmonare, cu diminuarea volumului teritoriului pulmonar corespunzător. (< fr. *hypopneumatose*)
- hipopotám** *s. m. 1.* pahiderm amfibiu, erbivor, mare și greoi, cu picioarele scurte, care trăiește în fluviile și lacurile din Africa ecuatorială. 2. (*fam.*) om masiv. (< fr. *hippopotame*)

- hipopotasemie** *s. f.* hipokaliemie. (< fr. *hypopotassémie*)
- hipoprosexie** *s. f.* tulburare a atenției caracterizată prin diminuarea capacității de concentrare și a interesului pentru nou. (< fr. *hypoprosexie*)
- hipoproteinemie** *s. f.* reducere a cantității de proteine din sânge. (< fr. *hypoprotéinémie*)
- hiporchémă** *s. f.* (*ant.*) cântec dansat și mimat, vesel, în cinsta zeului Apolo sau a zeiței Artemis. (< fr. *hyporchème*, gr. *hyporchema*)
- hiporeflexivitate** *s. f.* diminuare a reflexelor; hiporeflexie. (< fr. *hyporéflexivité*)
- hiporeflexie** *s. f.* hiporeflexivitate. (< fr. *hyporéflexie*)
- hiporexie** *s. f.* diminuare a pozei de mâncare. (< fr. *hyporexie*)
- hiposcénium** *s. n.* (*ant.*) zid care susținea scena unui teatru deasupra orchestrei. • parte a orchestrei care se afla în fața acestui zid. (< fr. *hyposcénium*)
- hiposecreție** *s. f.* diminuare a secreției unei glande. (< fr. *hyposécrétion*)
- hiposensibil**, -ă *adj.* cu sensibilitate scăzută. (< fr. *hyposensible*)
- hiposensibilitate** *s. f.* însușirea de a fi hiposensibil; hipostezie. (< fr. *hyposensibilité*)
- hiposensibiliză** *vb. tr., intr.* a face, a deveni hiposensibil. (< fr. *hyposensibiliser*)
- hiposialie** *s. f.* hiposecreție salivară. (< fr. *hyposialie*)
- hiposideremie** *s. f.* diminuare a cantității de fier în serul sangvin. (< fr. *hyposidérémie*)
- hiposistolie** *s. f.* diminuare a puterii contracțiilor cardiace. (< fr. *hyposystolie*)
- hiposmie** *s. f.* hipostezie a mirosului. (< fr. *hyposmie*)
- hiposodată**, -ă *adj.* (despre un regim alimentar) care conține puțin sodiu; hiposodic. (< fr. *hyposodé*)
- hiposódic**, -ă *adj.* hiposodat. (< fr. *hyposodique*)
- hiposomnie** *s. f.* diminuare a nevoii de somn. (< fr. *hyposomnie*)
- hipostatic**, -ă *adj.* referitor la hipostazie. *o genă -ă* = genă dominantă, dintr-o pereche de alele, a cărei manifestare este suprîmată de o genă nealelă. (< fr. *hypostatique*)
- hipostază** *s. f.* 1. (*med.*) stază sangvină, cauzată de o lungă ședere în pat. 2. (*lingv.*) conversiune. (< fr. *hypostase*, lat., gr. *hypostasis*)
- hipostazie** *s. f.* (*biol.*) inhibare a acțiunii unei gene (hipostatic) de către o genă nealelică (epistatică). (< fr. *hypostasie*)
- hipostil**, -ă *adj., s. n.* (sală mare) cu plafonul susținut de coloane (echidistante). (< fr. *hypostyle*)
- hiposulfat** *s. m.* sare a acidului hiposulfuros. (< fr. *hyposulfite*)
- hiposulfuric** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al sulfului. (< fr. *hyposulfurique*)
- hiposulfuros** *adj. acid* ~ = oxiacid al sulfatului; acid tiosulfuric. (< fr. *hyposulfureux*)
- hiposuprarenalism** *s. n.* insuficiență secretorie a suprarenalelor. (după fr. *hyposurrénalisme*)
- hipotalámus** *s. n.* regiune a encefalului situată la baza creierului. (< fr. *hypotalamus*)
- hipotăxă** *s. f.* subordonare a unei propoziții față de o altă propoziție. (< fr. *hypotaxe*)
- hipotaxie** *s. f.* stare de hipnoză în care subiectul aude cuvintele ce i se adresează, fără însă a putea reacționa la ele. (< germ. *Hypotaxis*)
- hipotécă** *s. f.* (*biol.*) partea inferioară, mai mică, a unei valve. (< fr. *hypothèque*)
- hipotécium** *s. n.* strat dens de hife care formează peretele bazal al apoteciumului. (< lat. *hypotecium*)
- hipotehnie** *s. f.* disciplină care are ca obiect creșterea, dresajul și exploatarea calului. (< fr. *hipotechnie*)
- hipotenár**, -ă *adj., s. n.* (proeminență) care formează partea internă a palmei, corespunzând mușchilor degetului mic. (< fr. *hypothénar*)
- hipotensiune** *s. f.* scădere anormală a tensiunii arteriale. (< fr. *hypotension*)
- hipotensiv**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipotensiune. (< fr. *hypotensif*)
- hipotensór**, -oáre *adj., s. n.* (medicament) care determină scăderea tensiunii arteriale. (< fr. *hypotenseur*)
- hipotermală**, -ă *adj.* (despre minerale) format pe cale hidrotermală, la temperatură înaltă. (< fr. *hypothermal*)
- hipotermie** *s. f.* scădere sub normal a temperaturii corpului. (< fr. *hypothermie*)
- hipotimie** *s. f.* 1. hipofuncție a timusului. 2. scădere a bune dispoziții în stările depresive. (< fr. *hypothymie*)
- hipotipóză** *s. f.* figură de stil, constând în zugrăvirea vie, printr-o acumulare gradată de epitete, a unei întâmplări, a unui obiect. (< fr. *hypotypose*, gr. *hypotyposis*)
- hipotiroidian**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de hipotiroidie. (< fr. *hypothyroïdien*)
- hipotiroidie** *s. f.* boală cauzată de o hiposecreție a glandei tiroide; hipotiroidism. (< fr. *hypothyroïdie*)
- hipotiroidism** *s. n.* hipotiroidie. (< fr. *hypothyroïdisme*)
- hipotonic**, -ă *adj.* (despre soluții) care prezintă hipotonicitate. *o ser ~* = ser a cărui concentrație moleculară este inferioară celei a sângelui. (< fr. *hypotonique*)
- hipotonie** *s. f.* 1. scădere a presiunii osmotice. 2. diminuare a tonicității musculare. (< fr. *hypotonie*)
- hipotracțiune** *s. f.* tracțiune cu ajutorul cailor. (< *hipo*² + *tracțiune*)
- hipotricóză** *s. f.* alopecie congenitală. (< fr. *hypotrichose*)
- hipotrofie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a unui organ sau țesut. (< fr. *hypotrophie*)
- hipoventilație** *s. f.* ventilație pulmonară redusă. (< engl. *hypoventilation*)
- hipovitaminóză** *s. f.* deficiență de vitamine în organism. (< fr. *hypovitaminose*)
- hipovolemie** *s. f.* diminuare a volumului de sânge circulant. (< fr. *hypovolémie*)
- hipoxemie** *s. f.* diminuare a cantității de oxigen din sângele arterial. (< fr. *hypoxémie*)
- hipoxidóză** *s. f.* (*med.*) ansamblu de tulburări tisulare produse prin lipsa de oxigen. (< engl. *hypoxidosis*)
- hipoxie** *s. f.* anoxie. (< fr. *hypoxie*)
- hipozóm**, -ă *adj.* insuficient dezvoltat fizic. (< fr. *hyposome*)
- hippus** *s. n.* alternare bruscă de contracție și dilatație a pupilei, care se produce independent de lumină. (< fr. *hippus*)
- hippy** *s. m.* nume dat tinerilor care, prin modul de viață boem, prin ținuta vestimentară nonconformistă și, uneori, prin consumare de droguri și prin promiscuitate, se opun vieții convenționale a societății. • epitet dat unui tânăr cu părul lung și îmbrăcat neglijent. • (*adj.*) mișcarea, moda hippy. (< amer. *hippy*)
- hippyism** *s. n.* fenomenul hippy. (< amer. *hippyism*)
- HIPS(O)** - *elem.* „înălțime”, „înalt”. (< fr. *hypsol-*, cf. gr. *hypsos*)
- hipsaritmie** *s. f.* epilepsie infantilă caracterizată prin contracții musculare bruște și frecvente, asociate cu descărcări de unde rapide și ample pe traseul electroencefalogrammei. (< fr. *hypsaritmie*)
- hipsocróm**, -ă *adj. 1.* care prezintă hipsocromie (1). 2. (despre anemie) în care scade cantitatea de hemoglobină. (< fr. *hyposochrome*)
- hipsocromie** *s. f.* 1. diminuare a pigmentației pielii. 2. proces de deschidere a culorii ca rezultat al modificării structurii unei substanțe prin introducerea unui substituent în molecula corpului colorant. (< fr. *hyposchromie*)
- hipsofilă** *s. f.* frunză modificată aflată sub floare sau sub inflorescență. (< fr. *hypsophille*)
- hipsofobie** *s. f.* acrofobie. (< fr. *hypsophobie*)
- hipsograf** *s. n.* hipsometru înregistrator. (< fr. *hypso-graphie*)
- hipsografie** *s. f.* 1. ramură a geomorfologiei care se ocupă cu descrierea reliefului după altitudine. 2. totalitatea formelor de relief dintr-o regiune, analizate după altitudine; orografie. (< fr. *hipsographie*)
- hipsogramă** *s. f.* 1. grafic înregistrat la hipsograf. 2. diagramă sub formă de coloane care indică repartiția înălțimilor unor suprafețe dintr-un teritoriu. (< fr. *hipsogramme*)
- hipsometrie** *s. f.* 1. altimetrie. 2. ramură a geodezei care se ocupă cu măsurarea înălțimilor, reliefului, respectiv, a adâncimilor mărilor și oceanelor. 3. totalitatea

- elementelor care redau pe o hartă altitudinea reliefului pentru măsurarea presiunii atmosferice și a altitudinii. (<fr. *hypsométrie*).
- hipsométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea presiunii atmosferice și a altitudinii. (<fr. *hypsomètre*)
- hipsoterapie** *s. f.* folosire terapeutică a climatului de altitudine. (<fr. *hypsothérapie*)
- hipuric** *adj. acid* ~ = acid organic în urina omului și a unor erbivore. (<fr. *hippurique*)
- hipuricemie** *s. f.* diminuare a cantității de acid uric în circulația sangvină. (<fr. *hippuricémie*)
- hipurie** *s. f.* prezența anormală a acidului hipuric în urină. (<fr. *hippurie*)
- hipurită** *s. m.* gen fosil de lamelibranhiate având valva inferioară conică, fixată, iar cea superioară liberă și cu căpăcel. (<fr. *hippurite*)
- hiragana** *s. f.* una din cele două scrieri silabice japoneze, formată din 47 de semne. (<germ. *Hiragana*)
- hirsút, -ă** *adj.* 1. neîngrijit, cu barba și cu părul zburlitate. 2. (fig.) aspru, grosolan. • ursuz, posac. 3. (*bot.*; despre un organ) acoperit cu peri lungi și rigizi; hispid. (<fr. *hirsute*, lat. *hirsutus*)
- hirsutism** *s. n.* creștere exagerată a pilozității, ca urmare a unor tulburări endocrine; hipertricoză, politrichie. (<fr. *hirsutisme*)
- HIRUDIN(I)-** *elem.* „lipitoare“. (<fr. *hirudin/-*, cf. lat. *hirudo*, -inis)
- hirudinée** *s. n. pl.* clasă de anelide hematofage, cu corpul segmentat; lipitoare. (<fr. *hirudinées*)
- hirudinicultór, -oăre** *s. m. f.* cel care se ocupă cu hirudinicultura. (<fr. *hirudiculteur*)
- hirudinicultură** *s. f.* creșterea lipitorilor. (<fr. *hirudinine*)
- hirudinină** *s. f.* substanță anticoagulantă și hemolitică secretată de glande din cavitatea bucală a lipitorilor. (<fr. *hirudinine*)
- hirudinizare** *s. f.* aplicare de lipitori în scop terapeutic. (după fr. *hirudinisaton*)
- hirundine** *s. f. pl.* familie de păsări migratoare: rândunica. (<fr. *hirundinidés*)
- HISPAN(O)-** *elem.* „spaniol“. (<fr. *hispan/o-*, cf. lat. *hispanus*)
- hispanic, -ă** *adj.* spaniol. (<fr. *hispanique*, lat. *hispanicus*)
- hispanism** *s. n.* 1. cuvânt, expresie proprii limbii spaniole, pătrunse într-o altă limbă și neintegrate de aceasta. 2. hispanitate (2). (<fr. *hispanisme*)
- hispanist, -ă** *adj., s. m. f.* (specialist) în hispanistică; hispanizant. (<fr. *hispaniste*)
- hispanistică** *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul limbilor spaniolă, portugheză și catalană și al culturii spanice. (<germ. *Hispanistik*)
- hispanitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este spaniol; hispanism (2); totalitatea popoarelor hispanice. (<germ. *Hispanität*)
- hispanizánt, -ă** *adj., s. m. f.* hispanist. (<fr. *hispanisant*)
- hispano-aráb, -ă** *adj.* (despre arta musulmană) din timpul dominației califilor la Cordoba și în vestul mediteranean; hispano-moresc. (<fr. *hispano-árabe*)
- hispanofil, -ă** *s. m. f.* admirator a tot ce este de proveniență spaniolă; filspaniol. (<fr. *hispanophile*)
- hispanofón, -ă** *adj., s. m. f.* (vorbitor) de limbă spaniolă. (<fr. *hispanophone*)
- hispano-móresc, -ă** *adj.* hispano-arab. (<fr. *hispano-moresque*)
- hispid, -ă** *adj.* hirsut (3). (<fr. *hispide*, lat. *hispidus*)
- histamină** *s. f.* amină prezentă în unele organisme vegetale și animale, cu o puternică acțiune vasodilatatoare. (<fr. *histamine*)
- histaminemie** *s. f.* prezența histaminei în sânge. (<fr. *histaminémie*)
- histaminurie** *s. f.* prezența histaminei în urină. (<fr. *histaminurie*)
- HISTER(O)-** *elem.* „uter“. (<fr. *hyster/o-*, cf. gr. *hysterá*)
- histeralgie** *s. f.* nevralgie uterină. (<fr. *hystéralgie*)
- histerectomie** *s. f.* ablațiune a uterului. (<fr. *hystérectomie*)
- HISTEREZI-** *elem.* „întârziere“, „histerezis“. (<fr. *hystéresi-*, cf. gr. *hysteresis*, lipsă)
- histerezigráf** *s. n.* aparat pentru trasarea ciclurilor de histerezis. (<fr. *hystérésigraphé*)
- histerezimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea calităților aliajelor magnetice din punctul de vedere al histerezisului. (<fr. *hystérésimètre*)
- histerézis** *s. n.* fenomen ireversibil potrivit căruia valoarea actuală a unei mărimi, a unei substanțe depinde și de valorile anterioare ale mărimilor care o determină. (<fr. *hystéresis*, gr. *hysteresis*)
- HISTERO-** *v. hister(o)-*
- histerocél** *s. n.* hernie a uterului. (<fr. *hystérocèle*)
- histerocistopexie** *s. f.* fixare chirurgicală a uterului și a vezicii la peretele abdominal. (<engl. *hystero-cystopexy*)
- histerocolpectomie** *s. f.* excizie pe cale abdominală sau vaginală a uterului cu o mare porțiune de vagin. (<fr. *hystérocolpectomie*)
- histerodinie** *s. f.* durere la nivelul uterului. (<engl. *hysterodynia*)
- histerografie** *s. f.* radiografie a uterului cu o substanță de contrast. (<fr. *hystérogaphie*)
- histerolit** *s. n.* calcul (II) uterin. (<engl. *hysterolith*)
- histerolitiáză** *s. f.* formarea de concrețiuni în uter. (<engl. *hysterolithiasis*)
- histerologie** *s. f.* disciplină care tratează despre afecțiunile uterului. (<fr. *hystérologie*)
- histeróm** *s. n.* fibrom uterin. (<fr. *hystérome*)
- histeromalacie** *s. f.* ramolismen al uterului. (<fr. *hystéromalacie*)
- histerometrie** *s. f.* cateterism al uterului cu ajutorul histerometruului. (<fr. *hystérométrie*)
- histerométru** *s. n.* instrument pentru a sonda, a măsura sau a redresa uterul. (<fr. *hystéromètre*)
- histéron-protéron** *s. n.* figură de stil, constând în răsturnarea ordinii firești a termenilor (cuvinte sau propoziții), anticipându-se ceea ce ar trebui să urmeze. (<fr. *hystéron-protéron*)
- histeropatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile uterului; (<fr. *hystéropathie*)
- histeropexie** *s. f.* fixare chirurgicală a uterului la peretele abdominal. (<fr. *hystéropexie*)
- histerorafie** *s. f.* sutură a uterului. (<fr. *hystérorraphie*)
- histeroragie** *s. f.* hemoragie uterină. (<fr. *hystérorragie*)
- histerorexie** *s. f.* ruptură a uterului; metrorexie. (<fr. *hystérorexie*)
- histeroscóp** *s. n.* instrument optic folosit în histeroscopie. (<fr. *hystéroscope*)
- histeroscopie** *s. f.* examinare a cavității uterine cu ajutorul histeroscopului. (<fr. *hystéroskopie*)
- histerotomie** *s. f.* incizie a uterului pentru extragerea fătului în cazul unei nașteri anormale; metrotomie. (<fr. *hystérotomie*)
- histidină** *s. f.* aminoacid bazic natural, care se găsește în numeroase țesuturi vegetale și animale. (<fr. *hystidine*)
- HISTIO-** *v. histo-*
- histioblást** *s. n.* mare celulă reticulară tânără. (<fr. *histioblaste*)
- histiocít** *s. n.* celulă macrofagă a țesutului conjunctiv, din histioblast. (<fr. *histiocyte*)
- histiocitosarcóm** *s. n.* sarcom din histiocite; histiosarcóm. (<fr. *histiocytosarcome*)
- histiocitóză** *s. f.* reticuloză cutanată. (<fr. *histiocytose*)
- histiosarcóm** *s. n.* histiocitosarcóm. (<fr. *histiosarcome*)
- HISTO-/HISTIO-** *elem.* „țesut organic“. (<fr. *histo-*, *histio-*, cf. gr. *histos*, *histon*)
- histochimie** *s. f.* studiul compoziției chimice și al metabolismelor celulelor și țesuturilor organismului. (<fr. *histochimie*)
- histocompatibilitate** *s. f.* caracterul a două țesuturi greabile de pe un individ pe altul. (<fr. *histocompatibilité*)
- histodiagnóatic** *s. n.* diagnostic obținut pe baza examenului histologic a unui fragment de țesut prelevat prin biopsie sau puncție. (<fr. *histodiagnostic*)

- histofiziologie** *s. f.* disciplină care studiază funcțiile celulei și ale țesuturilor organice. (<fr. *histophysiology*)
- histogén**, -ă *I. adj.* care dă naștere la noi țesuturi. **II. s. n.** 1. grupare de celule meristemice generatoare de țesuturi. 2. orice substanță capabilă a favoriza dezvoltarea sau regenerarea unui țesut. (<fr. *histogène*)
- histogenéză** *s. f.* 1. formarea și dezvoltarea diferitelor țesuturi ale embrionului. 2. parte a embriologiei care studiază dezvoltarea țesuturilor. 3. modificare a țesuturilor care are loc la insecte în urma metamorfozei. (<fr. *histogénese*)
- histografie** *s. f.* descriere sistematică a țesuturilor organice. (<fr. *histographie*)
- histogramă** *s. f.* grafic din coloane verticale alăturate, reprezentând proporțional diferite mărimi statistice. (<fr. *histogramme*)
- histoid**, -ă *adj. (med.)* care seamănă cu un țesut. (<fr. *histoïde*)
- histoliză** *s. f.* distrugere a țesuturilor organice vii, care se observă la începutul metamorfozei sau în numeroase stări patologice. (<fr. *histolyse*)
- histolog**, -ă *s. m. f.* specialist în histologie. (<germ. *Histolog*)
- histologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază formarea, evoluția și compoziția țesuturilor organice. (<fr. *histologie*)
- histonă** *s. f.* proteină cu proprietăți bazice, în nucleul celulelor. (<fr. *histone*)
- histonomie** *s. f.* studiu legilor de dezvoltare a țesuturilor organice. (<fr. *histonomie*)
- histopatologie** *s. f.* ramură a histologiei care studiază organele și țesuturile bolnave. (<fr. *histopathologie*)
- histoplasmă** *s. f.* ciupercă patogenă care determină hiperplazia sistemului reticulo-endothelial. (<lat. *histoplasma*)
- histoplasmoză** *s. f.* micoză gravă, provocată de histoplasmă, prin leziuni de tip granulomatos, cu zonă centrală de necroză. (<fr. *histoplasmosse*)
- histopoiéză** *s. f.* proces de formare a țesuturilor organice, cu proprietăți funcționale, pomind de la celula inițială. (<fr. *histopoiése*)
- historadiografie** *s. f.* aplicație a radiografiei la studiul histologie al țesuturilor. (<fr. *historadiographie*)
- historadiogramă** *s. f.* imagine obținută prin historadiografie. (<fr. *historadiogramme*)
- istoriá** *vb. tr.* a orna cu desene sau picturi (legende, scene istorice). (<fr. *historier*)
- historiogramă** *s. f.* cronogramă (3). (<fr. *historiogramme*)
- histoterapie** *s. f.* tratament al unor boli bazat pe extracte tisulare. (<fr. *histothérapie*)
- histotóm** *s. n.* instrument folosit în histotomie. (<fr. *histotomie*)
- histotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unui țesut organic. (<fr. *histotomie*)
- histotóxic**, -ă *adj. s. n.* (substanță) care distruge țesuturile. (<fr. *histotoxique*)
- histotróp**, -ă *adj.* care prezintă histotropism. (<fr. *histotropie*)
- histotropism** *s. n.* afinitate a unor specii de paraziți pentru țesuturile organice. (<fr. *histotropisme*)
- histrión** *s. m.* 1. actor de comedie la greci și la romani; bufon. 2. măscărici, comediant. • (*fig.*) om ipocrit, șarlatan. (<fr. *histrion*, lat. *histrion*)
- histrionic**, -ă *adj.* referitor la histrion. • (*fig.*) cu gesturi ridicole. (<fr. *histrionique*)
- hit** *s. n.* clasament, top al șlagărelor. (<engl. *hit*)
- hitít**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) al unei populații indo-europene din Asia Mică (al II-lea mileniu a. Chr.). • (*s. f.*) limbă vorbită de hitiți, cu scriere folosind caractere cuneiforme babiloniene. (<fr., engl. *hittite*)
- hitlerism** *s. n.* doctrină de factură imperialistă, rasistă și dictatorială, elaborată de Hitler; nazism, național-socialism. (<fr. *hitlerisme*)
- hitlerist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al hitlerismului. (după fr. *hitlerien*)
- hlamidá** *s. f.* mantie amplă, purtată de vechii greci și romani, fără mâneci, dreptunghiulară, prinsă cu o agrafă pe piept sau pe umăr. (<fr. *chlamyde*)
- hlestacovism** *s. n.* lăudăroșenie ușuratică și mincinoasă. (<rus. *hlestakovscina*)
- hoazin** *s. m.* pasăre arboreolă rară din ordinul galinaceelor, de mărimea unui fazan, din pădurile tropicale ale Amazonului. (<lat. *hoazin*)
- hobán** *s. n.* 1. piesă de legătură între aripile unui avion biplan, din sârmă de oțel. 2. (*mar.*) coardă pentru susținerea catargelor. (<fr. *hauban*)
- hobaná** *vb. tr.* a fixa cu ajutorul hobanelor. (<fr. *haubaner*)
- hobanáre** *s. f.* 1. acțiunea de a hobana. 2. totalitatea hobanelor unui avion. (după fr. *haubanage*)
- hobbesián** /hob-si-/ *adj. s. m. f.* (adept) al hobbesianismului. (<engl. *hobbesian*)
- hobbesianism** *s. n.* filozofia lui Thomas Hobbes, care reduce bogăția însușirilor senzoriale ale materiei la proprietăți geometrice și mecanice. (după engl. *hobbism*)
- hobby** *s. n.* preocupare de predilecție a cuiva, fără legătură cu profesiunea sa, pe care o exercită în timpul liber. (<engl., fr. *hobby*)
- hobbyist** *s. m.* cel care are un hobby. (<engl. *hobbyist*)
- hóchei** *s. n.* joc sportiv pe iarbă sau pe gheață, care se dispută între două echipe, jucătorii căutând să introducă în poarta adversă o minge mică din cauciuc presat, respectiv pucul, cu ajutorul unei crosse. (<engl., fr. *hockey*)
- hocheíst**, -ă *s. m. f.* jucător de hochei. (<hochei + -íst)
- hechetón** *s. n.* vestă de pânză groasă pe care o purtau ostașii (arcași) medievali. (<fr. *hoqueton*)
- hóco** *s. m.* pasăre din ordinul galinaceelor, de mărimea unui cocoș domestic, din America Centrală și de Sud. (<fr. *hocco*)
- hócus-pócus** *s. n.* formulă în iluzionism prin care se anunță o apariție, dispariție sau transformare; (*p. ext.*) scamatorie. (<lat. *hocus*)
- hogback** /hógbec/ *s. n.* creastă ascuțită care rămâne în urma eroziunii în zonele cu straturi de durități diferite, înclinate. (<engl. *hogback*)
- hol¹** *s. n.* vestibul mare într-un edificiu public; încăpere de trecere într-o locuință. (<fr., engl. *hall*)
- HOL²(O)-/OLO-** *elem.* „întreg”, „integral, tot”. (<fr. *holol-*, cf. gr. *holos*)
- holáctic**, -ă *adj.* din regiunea temperată și rece a emisferei nordice, cu o oarecare unitate de floră și faună. (<fr. *holarctique*)
- hólding** *s. n.* formă de monopol care subordonează diferite unități prin controlul participanților de către o societate anonimă pe acțiuni. (<engl., fr. *holding*)
- hold-up** /hóuld-ap/ *s. n.* atac armat organizat în scopul furtului unei bănci, a unui birou de poștă, a unui convoi. (<engl. *hold-up*)
- holéndru** *s. n.* 1. element de legătură a două conducte, constând dintr-o piesă tubulară și una sau două piulițe; racord olandez. 2. mașină folosită la decortizarea. 3. nume dat unor instalații de rafinare, de înălbire etc. mai ales din industria hârtiei. (<germ. *Holländer*)
- holéră** *s. f.* 1. boală epidemică contagioasă, caracterizată prin diaree, vărsături, dureri stomacale, adesea mortală. 2. boală infecțioasă la păsări. 3. (*fig.*) ființă urâtă și rea. (<lat., ngr. *cholera*, ucr. *holera*)
- holéric**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de holeră. (<fr. *cholérique*)
- holerimá** *s. f.* afecțiune benignă, asemănătoare cu holera, neepidemică. (<fr. *cholérine*)
- holism** *s. n.* concepție metafizică idealistă care susține principiul întregului asupra părților și al ireductibilității lui la suma elementelor componente. (<fr. *holisme*)
- holíst**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al holismului. (<fr. *holiste*)
- hólmium** *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor. (<fr. *holmium*)
- HOLO-** *v. hol²(o)-*
- holocárst** *s. n.* carst care prezintă toate formele de suprafață și subterane. (<fr. *holokarst*)
- holocáust** *s. n.* 1. (*ant.*; la evrei, asirieni etc.) sacrificiu în cinstea divinității, în care animalul sacrificat era ars

- în întregime pe altor. 2. exterminare a unui mare număr de oameni. 3. (fig.) ofrandă, sacrificiu. (< fr. *holocauste*)
- holocofăli** *s. m. pl.* subclasa de pești marini din ordinul raifonmelor: himera (5). (< fr. *holocéphales*)
- holocén**, -ă *adj., s. n.* (din) ultima epocă a cuaternarului, care se continuă până azi; aluviu; actual (II). (< fr. *holocène*)
- holocrén**, -ă *adj.* (despre izvoare) la care apa mustește din pământ, formând mlaștini cu vegetație și faună săracă. (< *holo-* + *-crén*)
- holocrín**, -ă *adj.* (despre glande) al cărei produs de excreție este eliminat prin dezintegrarea întregii celule glandulare. (< fr. *holocrine*)
- holocristalin**, -ă *adj.* (despre roci magmatice) cristalizat în întregime. (< fr. *holocristallin*)
- holoedrie** *s. f.* calitate a unor cristale de a prezenta simetrie maximă. (< fr. *holoédrie*)
- holoendobiotice**, -ă *adj.* (despre ciuperci) care trăiește toată viața în interiorul unui alt organism. (< fr. *holoendobiotique*)
- holoendozoare** *s. n. pl.* organisme (ciuperci, bacterii) care trăiesc în corpul animalelor gazdă. (< fr. *holoendozoaires*)
- holoenzimă** *s. f.* enzimă complexă; holoferment. (< fr. *holoenzyme*)
- holoferment** *s. m.* holoenzimă. (< germ. *Holoferment*)
- holofit**, -ă *adj., s. f.* (plantă) autotrofă; holofitic. (< *holofitic*)
- holofitic**, -ă *adj.* holofit (< fr. *holophytique*)
- holofitism** *s. n.* mod de nutriție a plantelor holofite. (< fr. *holophytisme*)
- holofrástic**, -ă *adj.* (despre limbi) în care o frază este exprimată printr-un singur cuvânt. (< fr. *holophrastique*)
- holofráză** *s. f.* (în unele limbi) frază exprimată printr-un singur cuvânt. (< fr. *holophrase*)
- hologamét** *s. m.* celulă nediferențiată, cu rol de gamet, la protozoare. (< fr. *hologamète*)
- hologamie** *s. f.* fuzionare a doi indivizi întregi cu rol de gameți, formând un zigot, la unele flagelate. (< fr. *hologamie*, engl. *hologamy*)
- hologenéză** *s. f.* teorie biologică potrivit căreia cauzele interne sunt principalele cauze ale evoluției. (< fr. *hologénèse*)
- holografie** *s. f.* procedeu de luat imagini în relief prin iluminarea obiectelor în lumina laserului. (< fr. *holographie*)
- hologramă** *s. f.* imagine obținută prin holografie. (< fr. *hologramme*)
- holometábolă** *adj.* (despre insecte) cu metamorfoză completă (larvă, nimfă și imago). (< fr. *holométabole*)
- holomórfic**, -ă *adj.* (despre cristale) cu capetele simetrice. (< engl. *holomorphic*)
- holomorfoză** *s. f. (biol.)* regenerare completă a unui organ. (< fr. *holomorphose*)
- holoparázít**, -ă *adj., s. f.* (plantă parazită) cu nutriție integrală din planta gazdă. (< fr. *holoparasite*)
- holopatie** *s. f.* 1. stare patologică generală exteriorizată prin modificări locale. 2. teorie potrivit căreia orice tulburare sau boală este consecința unei stări patologice generale. (< fr. *holopathie*)
- holoplanctón** *s. n.* plancton care își dezvoltă întreg ciclul de viață în mediul acvatic. (< fr. *holoplancton*)
- holoproteidă** *s. f.* proteidă simplă care prin hidroliză eliberează numai aminoacizi. (< fr. *holoprotéide*)
- holotimie** *s. f.* rezonanță continuă, dinamică a individului, prin care se acordează realitatea interioară cu cea exterioară la o tonalitate constantă. (< fr. *holothymie*)
- holotíp** *s. n. (biol.)* exemplar caracteristic pentru o specie dată. (< fr. *holotype*)
- holoturíde** *s. n. pl.* clasă de echinoderme marine: holiurida. (< fr. *holothurides*)
- holoturie** *s. f.* animal echinoderm cu corpul moale și alungit, pe fundul mărilor; castravete-de-mare. (< fr. *holothurie*, lat. *holothuria*)
- holoturină** *s. f.* substanță extrasă din corpul holiuridelor, utilizată în industria farmaceutică. (< fr. *holothurine*)
- holozidă** *s. f.* glucidă exclusiv din oze. (< fr. *holoside*)
- homár** *s. m.* crustaceu decapod marin, comestibil, asemănător cu racul. (< fr. *homard*)
- home-computer** /hãum-compiútar/ *s. n.* computer pentru uzul familiei. (< engl. *home computer*)
- HOMEO-** v. homo²
- homeoméri** *s. m. pl.* (la Anaxagora) cele mai mici particule materiale, infinit divizibile, ale corpurilor, care conțineau în sine toate calitățile posibile. (< fr. *homéoméries*)
- homeomórf**, -ă *adj.* 1. (min.: despre corpuri) care prezintă o analogie limitată a formelor cristaline. 2. (despre organisme) care se aseamănă prin aspectul general și condițiile de viață, care aparține aceleiași grup taxonomic. (< fr. *homéomorphe*)
- homeomorfism** *s. n. 1. (med.)* funcție care aplică unul pe altul două spații. 2. fenomen referitor la analogiile cristaline ale unor corpuri. (< fr. *homéomorphisme*)
- homeopát**, -ă *s. m. f.* medic specialist în homeopatie. (< fr. *homéopathe*)
- homeopatie** *s. f.* metodă terapeutică bazată pe administrarea de substanțe chimice în concentrații extrem de mici, prin diluții succesive, care produc afecțiuni analoage bolii ce se combate. (< fr. *homéopathie*)
- homeoplazie** *s. f. (biol.)* dezvoltare a unui țesut asemănător țesutului normal. (< fr. *homéoplasie*)
- homeoproforón** *s. n.* aliteratie (I). (< fr. *homéoprophorone*, gr. *homeoprophoron*)
- homeoptótă** *s. f.* homeoteleută. (< fr. *homéoptote*, gr. *homeoptoton*)
- homeostát** *s. n.* sistem cibernetice cu autoorganizare pe principiul căutării statistice și probabilistice a regimului de funcționare determinat. (< fr. *homéostat*)
- homeostáză** *s. f.* homeostazie (2). (< fr. *homéostase*)
- homeostazie** *s. f.* 1. proprietate a organismelor vii de a-și menține constantele fiziologice în condiții diferite de mediu. • (genet.) menținere constantă a genomului într-o populație. 2. tendință a sistemelor autoreglabile de a-și menține constante anumite stări sau coordonate de definiție; homeostază. 3. echilibru natural, biologic și ecologic, în biosferă și ecosisteme. • echilibru al mediului interior al individului. (< fr. *homéostasie*)
- homeoteleută** *s. f.* figură de sintaxă poetică, constând în potrivirea fonică a ultimelor silabe a două cuvinte învecinate; homeoptotă. (< fr. *homéoteleute*)
- homeoterm**, -ă *I. adj., s. m. f.* (mamifer, pasăre) cu temperatură constantă, independentă de cea a mediului extern. *II. adj.* (despre ape termale) care izvorăște la o temperatură apropiată de aceea a organismului omului. (< fr. *homéothermie*)
- homeotermie** *s. f.* însușirea de a fi homeoterm. (< fr. *homéothermie*)
- homeotipie** *s. f.* caracteristică a organelor care, pe același animal, prezintă același tip structural. (< fr. *homéotypie*)
- homeózá** *s. f.* heteromorfoză la care, în cursul ontogeniei ori al regenerării, în locul unui organ sau țesut se formează un altul, de altă natură. (< fr. *homéosis*)
- homéric**, -ă *adj.* 1. propriu lui Homer. 2. de proporții neobișnuite; mareț, grandios. • *rás ~ = rás puternic, zgomotos, cu hohote.* (< fr. *homérique*, lat. *homericus*)
- homerid** *s. m. 1.* nume dat azizilor sau rapsozilor greci care au contribuit la transmiterea și la definitivarea epopeilor homerice. 2. poet care imită stilul poeziei lui Homer. (< fr. *homéride*)
- homerism** *s. n.* caracter particular limbii lui Homer. (< fr. *homérisme*)
- home-rule** /hãum-rul/ *s. n.* autogovernare privind în special legislația internă sau locală a unei țări dependente sau federale, a unui teritoriu ori colonii. (< engl. *home-rule*)
- homespun** /hãum-spõn/ *s. n.* țesătură de lână ecosez, la războiul de țesut manual, din care se confecționează haine pentru femei. (< engl. *homespun*)
- homicíd**, -ă *I. adj., s. m. f.* ucigaș, asasin. *II. s. n.* omor asasinat. (< fr. *homicide*)
- HOMIN-** elem. „om”. (< fr. *homin-*, cf. lat. *homo*, -*inús*)
- hominíde** *s. n. pl.* hominizi. (< fr. *hominidés*)
- hominieni** *s. m. pl.* grup de primat: omul fosil sau

- actual și strămoșii apropiați (gorila și cimpanzeul). (< fr. *hominiens*)
- hominizi** *s. m. pl.* familie de hominieni fosili sau actuali, care se caracterizează prin mers biped și dentiție umană etc.; hominide. (< fr. *hominidés*)
- hominoides** *s. f. pl.* suprafamilie de hominieni: hilobatidele, pongidele și hominizii. (< fr. *hominoides*)
- homo** *s. m.* denumire științifică a omului. (< lat. *homo*)
- HOMO**²- / **OMO**- / **HOMEO**- / **HOMOIO**- *elem.* „egal”, „asemănător”, „constant”. (< fr. *homo-*, *homéo-*, *homoio-*, cf. gr. *homos*, *homoios*)
- homoblăstic**, -ă *adj.* 1. care provine din celule similare. 2. fără trecere evidentă de la forma juvenilă la cea adultă. (< fr. *homoblastique*)
- homocarión** *s. m.* celulă cu nuclee genotipic identice. (< germ. *Homokaryon*)
- homocárp**, -ă *adj.* care produce un singur fel de fructe. (< lat. *homocarpus*)
- homocéntric**, -ă *adj.* 1. (despre cercuri) cu același centru. 2. (despre fascicule de lumină) ale cărui raze trec prin același punct; concentric. (< fr. *homocentrique*)
- homocéntru** *s. n. (mat.)* centru comun mai multor cercuri. (< fr. *homocentre*)
- homocérc**, -ă *adj.* (despre înțotoarea codală a unor pești) cu lobi egali. (< fr. *homocerque*)
- homocíclic**, -ă *adj.* 1. (despre compuși organici) care conține un ciclu închis de atomi de carbon în moleculă. 2. (despre flori) cu verticile uniforme sau cu același număr de piese. (< fr. *homocyclique*)
- homoclín** *s. n. 1. (geol.)* succesiune de straturi care se înclină în același sens și cu același unghi față de orizontală. 2. (despre flori) autogam. (< lat. *homoclinus*)
- homocromie** *s. f.* 1. adaptare a culorii unor animale (reptile, pești, insecte) la mediul înconjurător. 2. proprietate a două tipuri de celule ale glandelor salivare de a lua aceeași culoare cu colorantul. (< fr. *homochromie*)
- homocrón**, -ă *adj.* simultan, sincron. (< fr. *homochrone*)
- homocronie** *s. f.* dezvoltare a unei tulburări genetice la aceeași vârstă a membrilor unei familii. (< fr. *homochronie*)
- homodinámic**, -ă *adj.* 1. cu aceeași vigoare în dezvoltarea organelor de reproducere. 2. (despre hibridi) cu caracterele paternale transmise la urmași în aceeași măsură. (< fr. *homodynamie*)
- homodónt**, -ă *adj.* (despre animale) cu dinți nediferențiați; izodont. (< germ. *homodont*)
- hómo fáber** *s. m.* (la Bergson) omul primitiv care își făurea singur uneltele necesare. (< lat. *homo faber*)
- homofág**, -ă *adj. (biol.)* 1. cu nutriție de un singur fel. 2. cu nutriția legată de aceeași plantă gazdă. (< fr. *homophage*)
- homofil**, -ă *adj.* (despre plante) cu frunze uniforme. (< fr. *homophylle*)
- homofilie** *s. f.* însușire a plantelor homofile. (< fr. *homophyllie*)
- homogám**, -ă *adj.* 1. (despre inflorescențe) cu flori de același sex. • (despre flori) la care organele de reproducere ajung la maturitate în același timp. 2. (despre un hermafrodit) ale cărui organe sexuale funcționează în același timp. (< fr. *homogame*)
- homogamét** *s. m.* gamet de același sex și asemănător morfologic cu partenerii săi. (< fr. *homogamète*)
- homogamétic**, -ă *adj.* (despre sex) care dă naștere la homogameți. (< fr. *homogamétique*)
- homogamie** *s. f.* 1. însușire a plantelor cu inflorescență homogamă. 2. tendință a animalelor de a-și alege un partener care să le semene. (< fr. *homogamie*)
- homogenétic**, -ă *adj.* descendent din același strămoș. (< fr. *homogénétique*)
- homogenéză** *s. f.* totalitatea generațiilor succesive dintr-un strămoș comun. (< fr. *homogénèse*)
- homogrefă** *s. f.* grefă cu grefon de la un individ din aceeași specie; homoplastie. (< fr. *homogreffé*)
- homohídric**, -ă *adj.* (despre plante) cu regim hidric. (< *homo*- + *-hidric*)
- HOMOIO**- *v. homo*²-
- homoiogamie** *s. f.* izogamie. (< fr. *homoiogamie*)
- homoiohidru**, -ă *adj.* (despre plante, bacterii, alge) adaptat la factorii de umiditate ai mediului prin modificarea concentrației sucului celular cu umiditate constantă. (< fr. *homoiohydre*)
- homomerie** *s. f. (biol.)* 1. egalitate numerică, uniformitate a părților unor organe ale aceleiași specii. 2. influență reciprocă identică a factorilor ereditari. (< fr. *homométrie*)
- homomixie** *s. f. (biol.)* fuziune a două nuclee asemănătoare genotipic. (< fr. *homomixie*)
- homomórf**, -ă *adj. (biol.)* 1. care prezintă aceeași formă. 2. (despre insecte) care se dezvoltă fără metamorfoză. (< fr. *homomorphe*)
- homomorfie** *s. f.* însușire a ceea ce este homomorf. (< fr. *homomorphie*)
- homomorfism** *s. n. (mat.)* corespondență univocă între două mulțimi cu aceeași structură algebrică. (< fr. *homomorphisme*)
- homomorfózá** *s. f.* 1. uniformitate morfogenetică. 2. regenerare a unui organ în forma inițială. (< fr. *homomorphose*)
- hómo oeconomicus** /e-co-/ *s. m.* om conceput de economiști ca o ființă abstractă, încadrat în societate și mănă de stimulul de a-și satisface nevoile materiale. (< lat. *homo oeconomicus*)
- homoplastie** *s. f.* homogrefă. (< fr. *homoplastie*)
- homoptére** *s. n. pl.* ordin de insecte cu două perechi de aripi membranoase de aceeași mărime și formă (puricii de plante, flexora etc.). (< fr. *homoptères*)
- hómo sápiens** *s. m.* individ din ordinul primatelor, socotit de Linné ca tip al speciilor umane. (< lat. *homo sapiens*, omul inteligent)
- homoseistă** *s. f.* curbă care unește pe o hartă punctele atinse de un cutremur în același timp. (< germ. *Homoseiste*)
- homosexuală**, -ă *adj. s. m. f. (cel)* care practică homosexualitatea; gay. (< fr. *homosexuel*)
- homosexualitate** *s. f.* atracție sexuală anormală față de persoane de același sex; inversiune sexuală. (< fr. *homosexualité*)
- homosféră** *s. f.* strat inferior al atmosferei în care constituenții principali (azotul și oxigenul) rămân în aceleași proporții. (< fr. *homosphère*)
- homosinapsă** *s. f.* sinapsă între cromozomi omologi. (< fr. *homosynapse*)
- homospór**, -ă *I. adj.* (despre plante pteridofite) cu un singur tip de spori. **II. s. m.** spor de aceeași formă și structură. (< fr. *homospore*)
- homosporie** *s. f.* însușirea plantelor homospore. (< fr. *homosporie*)
- homostemonie** *s. f.* uniformitate a staminelor la aceeași plantă. (< fr. *homostémone*)
- homostilie** *s. f.* prezența unor stile cu lungimea uniformă în toate florile aceleiași specii. (< fr. *homostylie*)
- homotérm**, -ă *adj.* care prezintă homotermie. (< fr. *homotherme*)
- homotermie** *s. f.* 1. însușire a unui corp cu temperatură omogenă și constantă. 2. proprietate a apelor din râuri, lacuri sau mări de a avea aceeași temperatură pe toată grosimea stratului de apă. (< fr. *homothermie*)
- homotíp**, -ă *adj.* (despre meioză sau mitoză) de același tip. (< fr. *homotypique*)
- homotopie** *s. f.* 1. identitate a biotopului. 2. dezvoltare a unui (esut sau organ pe locul obișnuit. (< fr. *homotopie*)
- homotransplánt** *s. n.* transplant de la un individ din aceeași specie. (< fr. *homotransplant*)
- homozigót** *s. m.* organism hibrid rezultat din unirea a doi zigoți genotipic identici. (< fr. *homozygote*)
- homozigotism** *s. n.* însușire a organismelor homozigote. (< fr. *homozigotisme*)
- homúnculus** *s. m. 1.* omuleț artificial pe care alchimiiștii pretindeau că au reușit să-l fabrice; (*p. ext.*) oin foarte mic de statură. 2. fetus uman. (< fr. *homuncule*, lat. *homunculus*)
- hon** *s. n.* unealtă așchietoare formată din mai multe bare abrazive, dispuse simetric în jurul unui ax central. (< engl. *honn*)
- honóris cáuza** *s. f.* titlu onorific conferit unor personalități pentru merite excepționale. (< lat. *honoris causa*)

- HOPL(O)-** elem. „armă”. (<fr. *hoplo/-*, cf. gr. *hoplon*)
- hoplît s. m.** (în Grecia antică) infanterist dotat cu o armură grea, cu un scut mare și cu lance. (<fr. *hoplite*, lat. *hoplites*)
- hoplolarie s. f.** adorație a uneltelor de vânatoare și a armelor de luptă, la unele triburi politeiste. (<fr. *hoplo- + -latrie*)
- hoplomăc s. m.** (în Grecia antică) gladiator greu înarmat. (<fr. *hoplomaque*, lat. *hoplomachus*)
- hoplomahie s. f.** luptă de gladiatori înarmați cu arme grele, la vechii greci. (<fr. *hoplomachie*)
- horațián, -ă adj.** propriu lui Horațiu; în maniera lui. (<fr. *horatien*)
- horațianism s. n.** imitație a poeziei lui Horațiu, caracterizată prin intimitate, reclusiune, meditație și somnolare la gura sobei. (<fr. *horatian + -ism*)
- horrific, -ă adj.** oribil, putând provoca oroare. (<fr. *horifique*)
- hormism s. n.** concepție psihologică care atribuie impulsurilor instinctuale un rol hotărâtor în activitatea psihică și în comportamentul oamenilor. (<engl. *hormism*)
- hormôn¹ s. m.** substanță biochimică, secreție a glandelor endocrine, care stimulează creșterea și procesele metabolice și fiziologice din organism. (<fr. *hormone*)
- HORMON²(O)-** elem. „hormon”. (<fr. *hormn/ol-*, cf. gr. *hormao*, a excita)
- hormonal, -ă adj.** referitor la hormoni. (<fr. *hormonal*)
- hormonemie s. f.** prezența unui anumit hormon în sânge. (<fr. *hormonémie*)
- hormonogeneză s. f.** proces de sinteză a hormonilor în glandele endocrine; hormonopoieză. (<fr. *hormonogenèse*)
- hormonologie s. f.** ramură a endocrinologiei care studiază proprietățile biochimice ale hormonilor. (<fr. *hormonologie*)
- hormonopexie s. f.** fixare electivă a unui hormon într-un țesut. (<fr. *hormonopexie*)
- hormonopoiéză s. f.** hormonogeneză. (<fr. *hormonopoiése*)
- hormonoterapie s. f.** terapeutică bazată pe utilizarea hormonilor. (<fr. *hormonothérapie*)
- hormonurie s. f.** prezența hormonilor în urină. (<fr. *hormonurie*)
- horn s. n. 1.** relief cu aspect de piramidă triunghiulară în regiunile alpine, în urma intersecției pereților circurilor glaciere. 2. (*alp.*) spațiu îngust dintre doi pereți de stâncă paraleli și înalți. (<germ. *Horn*, fr. *horn*)
- hornblendă s. f.** alumosilicat natural de calciu, fier și magneziu, negru sau verzui, în rocile eruptive. (<germ. *Hornblende*, fr. *hornblende*)
- hornblendit s. m.** rocă granulară din hornblendă. (<fr. *hornblendite*)
- HORO-** elem. „limită, hotar”; „oră, perioadă de timp”. (<fr. *horo-*, cf. gr. *hora*, oră)
- horoptér s. n.** (*opt.*) linie dreaptă paralelă cu dreapta ce unește centrul ochilor și care trece prin punctul unde coincid axele ochilor. (<fr. *horoptère*)
- horoscóp s. n. 1.** tabel sinoptic cu poziția astrilor în momentul nașterii unui copil, pe baza căruia astrologii prezic viitorul acestuia. 2. prezicere astrologică a destinului. 3. rubrică în unele publicații conținând preziceri pentru cei născuți în fiecare dintre cele 12 zodii. (<fr. *horoscope*, lat. *horoscopus*, gr. *horoskopos*)
- horotérma s. f.** limita inferioară a temperaturii până la care se poate întinde zona împădurită. (<fr. *horotherme*)
- horror /hórát/ s. n.** gen artistic (film, roman) care stăpânește groază. (<engl. *horror*)
- hors-concours /or-concúr/ s. n. inv.** persoană consacrată, care evoluează în afara concursului. (<fr. *hors-concours*)
- hors-d'oeuvre /ordóvr/ s. n. inv. 1.** parte neesențială, digresivă. 2. gustare, aperitiv. (<fr. *hors-d'oeuvre*)
- horst s. n.** regiune mai înaltă a scoarței terestre, mărginită de falii, rămasă ridicată după scufundarea regiunilor vecine. (<germ. *Horst*)
- hors-texte /or-téxt/ s. n. inv.** ilustrație intercalată într-o carte în afara paginaiței. (<fr. *hors-téxe*)
- hortativ, -ă adj.** (despre forme verbale, propoziții) care exprimă un îndemn. (<lat. *hortativus*)
- horténsie s. f.** arbust cultivat ca plantă ornamentală cu flori mari, albe, roșii sau bleu, fără miros, din familia saxifragacee. (<fr. *hortensia*)
- HORTI-** elem. „grădină”. (<fr. *horti-*, cf. lat. *hortus*)
- horticol, -ă adj.** referitor la horticultură. (<fr. *horticole*)
- horticultór, -oare s. m. f.** specialist în horticultură. (<fr. *horticulteur*)
- horticultură s. f.** știință care tratează despre cultivarea grădinilor, producerea de legume, flori, arbori fructiferi. (<fr. *horticulture*)
- hortivicultură s. f.** domeniu al agronomiei care se ocupă cu studiul cultivării pomilor fructiferi și al viței de vie. (<fr. *horti- + viticultură*)
- hóstie s. f. 1.** (la greci și la romani) jertfă adusă zeilor; (la evrei) animal adus ca jertfă lui Dumnezeu. 2. (la catolici) azima împărtașaniei. 3. (*fig.*) victimă. (<fr. *hostie*, lat. *hostia*)
- hot adj. inv. 1.** fierbinte. 2. ~ jazz = stil de jaz cu sonorități ample, caracterizat prin tempo rapid, puternic accentuat ritmic, și improvizații expresive. 3. (*fig.*) înflăcărât. (<engl. *hot/jazz*)
- hótă s. f. 1.** partea de sus, evazată, a unei vetre. 2. construcție de zid, de metal etc. deasupra unei surse de gaze pentru a le colecta și evacua printr-un coș de ventilație. (<fr. *hotte*)
- hot dog s. m.** crenvurst sau cârnaț cald într-o chiflă (alungită), cu muștar. (<amer. *hot dog*)
- hotél s. n.** clădire pentru închirierea de camere mobilate, pe termen scurt. (<fr. *hotel*)
- hoteliér, -ă I. s. m. f.** proprietar al unui hotel. II. *adj.* în legătură cu hotelurile. (<fr. *hôtelier*)
- hotentót, -ă adj., s. m. f.** (locuitor) care aparține unor triburi de păstori nomazi din sud-vestul Africii. • (*s. f.*) limbă africană vorbită de hotentoti. (<fr. *hottentot*)
- hot line /láin/ s. n.** linie telefonică în direct, folosită în crizele diplomatice. (<engl. *hot line*)
- hot moneý /maní/ s. n. (*fin.*)** capital care circulă rapid de la o țară la alta, în intenția de a fi speculat. (<engl. *hot money*)
- hovercraft s. n.** aeroglisor. (<engl., fr. *hovercraft*)
- hoverpórt s. n.** parte a unui port rezervată acostării aerocrafturilor. (<fr. *hoverport*)
- howdah /háudah/ s. n.** scaun cu baldachin purtat de un elefant sau de o cămilă, servind pentru transport. (<engl. *howdah*)
- hrematístic, -ă adj.** referitor la producerea de bunuri și acumularea de bogății. (<fr. *chrématistique*)
- HTON(O)-, -htón, -htonie elem.** „pământ, țară”. (<fr. *chton/ol-*, *-chtone*, *-chtonie*, cf. gr. *khton*)
- htonian, -ă adj.** referitor la pământului; subteran; htonic. • referitor la divinitățile subpământene. (<fr. *chtonien*)
- htónic, -ă adj.** htonian. (<germ. *chtonisch*, engl. *chtonic*)
- htonie v. hton(o)-.**
- htonofite s. f. pl.** plante care trăiesc pe sol sau subteran. (<lat. *chtonophytæ*)
- htonogén, -ă adj.** (despre agenți patogeni) care trăiește în sol, de unde atacă diferite plante. (<fr. *chtonogène*)
- hublóu s. n.** mică deschizătură circulară în peretele unei (aero)nave. (<fr. *hublot*)
- huértă s. f.** câmpie irigată, acoperită cu culturi bogate, în Spania. (<sp. *huerta*)
- hughenót, -ă s. m. f.** nume dat odinioară în Franța protestanților. (<fr. *huguenot*)
- huilă s. f.** cărbune de culoare neagră, cu luciu sticlos și gras, compact. (<fr. *houille*)
- húla-hoop /-hup/ s. n.** dans havaian de origine polineziană, cu ritm foarte viu, marcat prin mișcarea soldurilor; melodia corespunzătoare. (<amer. *hula-hoop*)
- húlă s. f.** mișcare ondulatorie a suprafeței mării, după, sau înaintea furtunii. (<fr. *houle*)
- huligán s. m.** cel care comite acte de huliganism. (<rus. *huligan*)
- huliganism s. n.** purtare, atitudine brutală, care denotă

- lipsă de cuviință, de respect față de regulile de conviețuire socială. (< *huligan* + *-ism*)
- hully-gully** /hali-gáli/ *s. n.* formă de dans madison, la care dansatorii se așază în șiruri paralele și fac deplasări laterale, pași săriți, însoțiți de o glisare din față în spate; melodia corespunzătoare. (< amer. *hully-gully*)
- hum** *s. n.* martor carstic sub formă de bloc izolat, rămas din masa calcarului. (< germ. *Hum*)
- humeism** /hü-/ *s. n.* concepția filozofului englez David Hume, care afirmă că toate cunoștințele provin din experiență. (< fr. *humeisme*)
- humeist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al humeismului. (< fr. *humeiste*)
- humerál**, -ă *adj.* al humerusului. (< fr. *huméral*)
- humerus** *s. n.* 1. osul brațului de la umăr până la cot. 2. osul părții proximale a membrului toracic la animalele tetrapode. (< fr. *humérus*, lat. *humerus*)
- HUMI-/HUMO-** *elem.* „humus”. (< fr. *humi-*, *humo-*, cf. lat. *humus*, pământ)
- húmic**, -ă *adj.* (despre soluri) bogat în humus. **o acid** ~ = substanță coloidală neagră-brună, extrasă din humus. (< fr. *humique*)
- humícol**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește în humus. (< fr. *humicole*)
- humifér**, -ă *adj.* (despre soluri) care conține materii organice, bogat în humus. (< fr. *humifère*)
- humificáre** *s. f.* transformare a materiei organice în humus. (după fr. *humification*)
- humigén**, -ă *adj.* care produce humus. (< fr. *humigène*)
- hummock** *s. n.* monticul format din blocuri de gheață provenind din spargerea banchizelor. (< engl., fr. *hummock*)
- HUMO-** *v.* *humi-*
- humologie** *s. f.* disciplină care studiază evoluția diferitelor forme de humus. (< fr. *humologie*)
- humoréscă** *s. f.* piesă muzicală instrumentală în formă liberă, cu caracter umoristic. (< germ. *Humoreske*, fr. *humoresque*)
- húmus** *s. n.* amestec de substanțe organice provenind din descompunerea parțială, de către microorganismele din sol, a resturilor vegetale și animale. (< fr., lat. *humus*, germ. *Humus*)
- hungaristică** *s. f.* știință care studiază limba, cultura și literatura maghiară; hungarologie. (< germ. *Hungaristik*)
- hungarologie** *s. f.* hungaristică. (< germ. *Hungarologie*)
- hunter** /hán-ter/ *s. m.* cal de vânătoare, bun săritor de obstacole. (< engl., fr. *hunter*)
- hunting** /hánting/ *s. n.* piele pentru încălțăminte, asemănătoare cu antilopa. (< engl. *hunting*)
- Hurál** *s. n.* organ local al puterii de stat în Mongolia. **o Marele** ~ = parlamentul mongol. (< rus. *hurál*)
- hurdler** /hárdlár/ *s. m.* (sport) alergător specializat în cursele de garduri. (< engl. *hurdler*)
- huricán** *s. n.* ciclon tropical din regiunea Antilelor. (< engl., fr. *hurricane*)
- huríc** *s. f.* 1. fecioară de o frumusețe deosebită, promișă lui Mahomed credincioșilor musulmani în rai. 2. femeie foarte frumoasă. (după fr. *hourí*)
- hurling** /hárling/ *s. n.* joc sportiv, din Irlanda, care se practică cu o minge de plută îmbrăcată în piele, condusă și lovită cu un fel de crosă. (< engl. *hurling*)
- hurón**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (indian) care aparține unui trib irochez din America de Nord. **o (s. f.) limbă** vorbită de huroni. **o s. m. (fam.) om** grosolan, mitocan, mojić. (< fr., engl. *huron*)
- huronian** I. *s. n.* subdiviziune superioară a erei arhaice. II. *adj. cutare* ~ă = cutare a scoarței terestre care a avut loc în Scandinavia și Canada, în algonkian. (< fr. *huronien*)
- husá** *vb. tr.* a acoperi cu o husă. (< fr. *housser*)
- húsă** *s. f.* învelitoare de pânză, material plastic etc. cu care se acoperă piese, aparate, mașini, mobile. (< fr. *houssé*)
- husít**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al husitismului. (< fr. *hussite*)
- husitism** *s. n.* mișcare religioasă și social-politică inițiată de Jan Hus la începutul sec. XV, îndreptată împotriva papalității și a feudalilor germani. (< fr. *hussitisme*)
- hybris** /hü-/ *s. n.* mândrie nemăsurată, supraapreciere a forțelor și libertății individului în confruntare cu destinul, în tragedia antică grecească. (< gr. *hybris*)

I

I- v. in' -

-iá *suf.* „a trece printr-o stare“, „a produce ceva“, „a acționa prin intermediul“. (< fr. *-ier*, cf. lat. *-iare*)

iac *s. m.* mamifer erbivor rumegător din Tibet, mai mic decât bivolul, cu păr lung, domesticit, animal de povară. (< fr. *yack*)

iacint *s. m.* plantă ierbacee bulboasă, cu flori colorate în alb, galben, roz sau albastru, plăcut parfumate; zambilă. (< fr. *jacinthe*)

iacó *s. m.* papagal gri din Africa tropicală, cel mai bun imitator, care clocește în scorburile de mangrove. (< fr. *jaco*)

iacobin, **-ă** *s. m. f.* 1. călugăr dominican. 2. membru al celei mai radicale grupări din timpul Revoluției Franceze, care a dus lupta contra monarhiștilor și feudaliilor. 3. (fig.) partizan înfocat al democrației. (< fr. *jacobin*)

iacobinism *s. n.* 1. doctrina iacobinilor. 2. (p.ext.) atitudine, opinie democratică revoluționară radicală. (< fr. *iacobinisme*)

iacțânt, **-ă** *adj.* înfumurat, îngâmfat. (< lat. *iactans*)

iacțântă *s. f.* înfumurare, îngâmfare, vanitate. • lăudăroșenie, fanfaronadă. (< lat. *iactancia*, fr. *jactance*)

iaht *s. n.* ambarcație ușoară de sport sau de agrement, cu vele ori cu motor. (< fr. *yacht*)

iahting *s. n.* 1. sport cu iahturi. 2. călătorie de agrement cu iahturi. (< engl., fr. *yachting*)

iahtman *s. m.* sportiv care practică iahtingul. (< fr. *yachtsman*, engl. *yachtsman*)

iaido *s. f.* arta luptei cu sabia, în Japonia. (< cuv. jap.)

iamb *s. m.* 1. picior de vers dintr-o silabă scurtă (neaccentuată) și una lungă (accentuată). 2. (la greci) satiră populară de expresie familiară. (< fr. *iambe*, lat. *iambus*)

iambic, **-ă** *adj.* (despre versuri) format din iambi. **o metru** ~ = sistem de versificație având la bază iambul. (< fr. *iambique*, lat. *iambicus*)

-ián, **-ă** *suf.* „referitor la...“, „propriu, specific (cuiva)“, „locuitor al...“. (< fr. *-ien*, *-ienne*, cf. lat. *-ianus*)

iárd *s. m. v.* yard.

iárdang *s. m.* formă de relief cu aspectul unor ridicături despărțite prin șanțuri, specifică deșerturilor Asiei Centrale. (< fr. *yardang*)

iarovizá *vb. tr., refl.* (despre seminte, plante) a supune, a fi supus procesului de iarovizare; a vernaliza. (< rus. *jarovizirovat*)

iarovizáre *s. f.* 1. stadiu de dezvoltare a unei plante, care urmează imediat după germinație, desfășurându-se în condiții de temperatură specifice. 2. tratarea semințelor în vederea scurtării perioadei de vegetație a plantelor, a sporirii producției și a obținerii de noi soiuri. (după rus. *jarovizaiia*)

IATR(O)-, -iátrie, -iátru *elem.* „medic“, „tratament“. (< fr. *iatr(o)-, -iátrie, -iátre*, cf. gr. *iatros*)

iátralipt *s. m. (ant.)* medic care folosea metode iátraliptice. (< fr. *iátralipte*)

iátraliptíc, **-ă** *adj.* (despre metode terapeutice) care face ca medicamentele să pătrundă prin piele. (< fr. *iátraliptique*)

-iátrie v. iátr(o)-.

iátrochimie *s. f.* parte a alchimiei care se ocupă cu aplicarea chimiei la medicină. (< fr. *iátrochimie*)

iátrofizicá *s. f.* concepție materialist-mecanicistă care

explică procesele fiziologice prin legi ale fizicii. (< fr. *iátrophysique*)

iátrogenie *s. f.* stare psihică produsă pe cale psihogenă de către medic, de tratament sau de condițiile spitalizării. (< fr. *iátrogénie*)

iátrolepsie *s. f.* absorbția medicamentelor prin piele în urma unei fricțiuni sau onctiuni. (< fr. *iátrolepsie*)

iátrologie *s. f. (rar)* medicină. (< fr. *iátrologie*)

iátromantie *s. f.* precizare prin care se pretinde a se indica bolile de care suferea cineva, tratamentul și evoluția lor. (< fr. *iátromancie*)

iátrozofie *s. f.* filozofia medicinei. (< fr. *iátrosofíe*)

-iátru v. iátr(o)-.

ibéris *s. m.* plantă erbacee ornamentală cu flori de diferite culori, dispusă la vârful ramificațiilor în racem. (< fr. *ibéris*)

ibex *s. m.* capră sălbatică cu coame mari și curbate. (< lat. *ibex*)

ibidem *labr. ibid. / adv.* (cu privire la un text deja citat) tot acolo. (< lat. *ibidem*)

-ibil *elem.* „posibilitate“. (< fr. *-ible*, cf. lat. *-ibilis*)

ibis *s. m.* pasăre exotică cu ciocul și picioarele lungi, cu penaj alb sau roșu. (< fr., lat. *ibis*)

ibogainá *s. f.* alcaloid dintr-o plantă din Africa ecuatorială, folosită contra neurasteniei și atoniei mușchilor. (< fr. *ibogaïne*)

ibúm *s. n. inv.* dispoziție a legilor vechilor evrei potrivit căreia văduva fără copii trebuia să se căsătorească cu fratele bărbatului ei. (< fr. *ibum*)

-ic, -ă *suf.* 1. „referitor la...“, „propriu...“. 2. (chim) „oxacid; sare metalică“. 3. „de formă“, „cu aspect“. (< fr. *-ique*, engl. *-ic*, germ. *-isch*, cf. lat. *-icus*)

icarián, **-ă** *adj.* referitor la Icar(a) (Grecia). **o jocuri éne** = exerciții acrobatice de voltijă. (< fr. *icarien*)

icástic, **-ă** **I. adj.** referitor la icastică; figurativ. • evident, clar. **II. s. f.** arta de a reprezenta realitatea în imagini. (< it. *icastico*, /ll/ *icastica*, gr. *eikastike*, reprezentativ)

-icián, **-ă** *suf.* „specialist în...“. (< fr. *-icien*, cf. lat. *-icianus*)

ICNO- *elem.* „urmă, amprentă“, „proiecție“. (< fr. *ichno-*, cf. gr. *ikhnos*)

icnografie *s. f.* protecție pe planul orizontal al secțiunilor de nivel prin clădiri, edificii; secțiuni de nivel. (< fr. *icnographie*)

icnologie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază urmele de locomoție lăsate de vertebratele fosile pe sedimente. (< fr. *ichnologie*)

ICON(O)- *elem.* „imagine“, „aparență“, „portret“. (< fr. *icon(o)-*, cf. gr. *eikon*)

icónic, **-ă** *adj.* în felul icoanelor. • referitor la imagine. • cu caracter de imagine figurativă. • (despre semne) caracterizat printr-o asemănare cu realitatea. (< fr. *iconique*, engl. *iconic*)

iconicitáde *s. f.* caracter iconic. (< engl. *iconicity*)

iconoclásm *s. n.* mișcare social-politică și religioasă a nobilimii militare și a maselor populare din Imperiul Bizantin, care a luat forma luptei împotriva cultului icoanelor. (< fr. *iconoclasme*)

iconoclást, **-ă** *s. m. f. I.* partizan al iconoclasmului. 2. (fig.) cel care sfărâmă, refuză autoritatea consacrată a unei valori, concepții, personalități, care nu respectă

- tradițiile. • (*adj.*) referitor la iconoclaști. (< fr. *iconoclaste*, gr. *eikonoklastes*)
- iconoclastie** *s. f.* caracter, atitudine de iconoclast. (< fr. *iconoclastie*)
- iconodul**, -ă *s. m. f.* 1. adept al cultului icoanelor. 2. (fig.) cel care acceptă integral, fără spirit critic, autoritatea unei valori consacrate. (< fr. *iconodule*)
- iconodulie** *s. f.* cult exagerat și superstițios al imaginilor sacre. (< fr. *iconodulie*)
- iconograf**, -ă *s. m. f.* specialist în iconografie. (< fr. *iconographe*)
- iconografie** *s. f.* 1. disciplină care studiază operele realizate în diverse arte plastice. 2. ansamblu de imagini referitoare la o anumită temă, epocă, problemă etc. • totalitatea reproducerilor de portrete care ilustrează o carte. (< fr. *iconographie*)
- iconolatrie** *s. f.* adorație a icoanelor. (< fr. *iconolâtrie*)
- iconolâtru**, -ă *s. m. f.* cel care se închină la icoane. (< fr. *iconolâtre*)
- iconolog**, -ă *s. m. f.* specialist în iconologie. (< fr. *iconologue*)
- iconologie** *s. f.* 1. știință care studiază atributele ce caracterizează personajele unei mitologii, necesare artiștilor pentru a le reprezenta. 2. repertoriu de simboluri. • disciplină care studiază și interpretează reprezentările din artele plastice. (< fr. *iconologie*)
- iconometrie** *s. f.* tehnică a măsurării elementelor, structurilor și proporțiilor unei opere de artă. (< fr. *iconométrie*)
- iconométru** *s. n.* 1. aparat pentru măsurarea asimetriceii imaginii retinute între cei doi ochi. 2. vizor cu care se reglează un aparat fotografic pentru a obține dimensiunile date ale unui obiect. (< fr. *iconomètre*)
- iconoscop** *s. n.* tub electronic cu un ecran fotosensibil pentru transmiterea imaginilor în televiziune. (< fr. *iconoscope*)
- iconostrof** *s. n.* instrument optic care dă imaginea răsturnată a obiectelor, folosit în gravură. (< fr. *iconostrophe*)
- iconotecă** *s. f.* loc într-un muzeu, într-o bibliotecă unde se păstrează gravuri, fotografii etc. • (*inform.*) stocarea imaginilor. (< fr. *iconothèque*)
- iconotip** *s. n.* reprezentare grafică a tipului unui taxon. (< fr. *iconotype*)
- icosaedru** *s. n.* poliedru cu douăzeci de fețe. (< fr. *icosaèdre*)
- icositetraedru** *s. n.* poliedru cu douăzeci și patru de fețe. (< fr. *icositétraèdre*)
- icotip** *s. n.* exemplar tipic pentru identificarea unui taxon. (< fr. *icotype*)
- icter** *s. n.* simpton constând în colorația în galben a pielii și a mucoaselor, datorită impregnării țesuturilor cu pigmenți biliari. (< fr. *ictère*, lat. *icterus*, gr. *ikteros*)
- ictéric**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de icter. (< fr. *ictérique*)
- icterigén**, -ă *adj.* care determină apariția icterului. (< fr. *ictérigène*)
- ictus** *s. n.* 1. accent care cade pe una din componentele unui picior metric. 2. partea cea mai reliefată a unui motiv melodic, asupra căreia cade accentul. 3. (*med.*) atac morbid, subit; șoc. (< fr., lat. *ictus*)
- id**¹ *s. n.* 1. unitate structurală ipotetică. 2. totalitatea instinctelor colective. (cf. gr. *idios*, distinct)
- id**² *v. -oid*.
- ide**¹ *s. f. pl.* a cincisprezecea zi a lunilor martie, mai, iulie și octombrie și a treisprezecea și celorlalte luni din calendarul roman. (< fr. *ides*, lat. *idus*)
- IDE**²(O)- *elem.* „idee”, „noțiune”. (< fr. *idé/o-*, cf. gr. *idea*, formă, aparență)
- ideă** *vb. tr.* a concepe cu mintea ceva ce poate fi pus în aplicare. • a-și propune, a stabili, a proiecta. • a-și imagina. (< fr. *idéer*)
- ideál**, -ă *I. adj.* 1. referitor la o idee sau la ideea; care nu există sau nu poate exista decât în gândire. 2. perfect, desăvârșit; model. **II. s. n.** 1. model considerat perfect; perfecțiune pe care încearcă s-o imite un artist, un poet etc. 2. scop suprem al existenței, al activității cuiva sau a ceva. 3. (*mat.*) mulțime de elemente ale unui inel pentru care atât diferența dintre două elemente, cât și produsul dintre un element al inelului și un element al ei sunt tot elemente ale mulțimii. (< fr. *idéal*, lat. *idealis*)
- idealism** *s. n.* 1. orientare fundamentală în filozofie, opusă materialismului, care consideră spiritul, conștiința, gândirea ca factor primordial, iar materia, existența obiectivă, ca factor secund, derivat. **O** ~ *obiectiv* = idealism care concepe factorul spiritual, pus la baza existenței, ca o realitate independentă de conștiința individului; ~ *subiectiv* = idealism care identifică spiritul cu conștiința individuală, negând existența independentă a realității materiale; ~ *absolut* = idealism care admite identitatea spiritului cu realitatea obiectivă. 2. urmărirea dezinteresată a unui ideal. 3. ~ *fizic* = denumire dată interpretării idealiste a unor concepte ale fizicii contemporane. (< fr. *idéalisme*)
- idealist**, -ă *adj.* *s. m. f.* 1. (adept) al idealismului. 2. (cel) care urmărește dezinteresat un ideal; (om) lipsit de simțul realității, de spirit practic. (< fr. *idéaliste*)
- idealitate** *s. f.* caracter, stare a tot ce este ideal (I, 2). (< fr. *idéalité*)
- idealizá** *vb. tr.* a atribui unui lucru, unei ființe calități excepționale; a exagera (ceva) în bine. (< fr. *idéaliser*)
- idealizánt**, -ă *adj.* care idealizează. (< fr. *idéalisant*)
- idealizări** *s. f.* 1. acțiunea de a idealiza. 2. schematizare, simplificarea a realității în procesul abstractizării. 3. transfigurare în cadrul opere de artă a realității în vederea realizării unui ideal estetic. (< *idealiza*)
- ideatic**, -ă *adj.* referitor la idei; ideativ (2). (< engl. *ideatic*)
- ideativ**, -ă *adj.* 1. care generează idei. 2. ideatic. (< engl. *ideative*)
- ideatie** *s. f.* proces psihic de formare și de înlănțuire a ideilor. (< fr. *idéation*)
- idee** *s. f.* 1. formă de reflectare, de reprezentare generalizată a realității în conștiință; noțiune, concept. **O** a avea ~ = a avea cunoștințe (sumare), a fi informat despre... 2. gândire, concepție, fel de a vedea. 3. concepție de bază care se desprinde dintr-o lucrare literară, artistică etc. • gând, opinie, părere, convingere, judecată. **O** ~ *fixă* = imagine, gând care revine mereu în mintea cuiva. 4. intenție, plan, proiect. **O** ~ (de) = o cantitate mică, puțin. (< fr. *idée*, lat., gr. *idea*)
- idem** /abr. *id.* / *adv.* (în scrieri pentru a evita repetarea) identic, la fel. (< lat. *idem*)
- idempotență** *s. f.* (*mit.*) proprietate a elementelor unei mulțimi având o operație binară astfel ca prin compunere cu ele însele să rămână neschimbată. (< fr. *idempotence*)
- identíc**, -ă *adj.* exact, la fel, asemănător în totul cu ceva sau cu cineva; aidoma, întocmai. **O** (*mat.*) *funcție* ~ă = funcție care asociază oricărui element din domeniul de definiție același element. (< fr. *identique*, lat. *identicus*)
- identificá** *vb. I. tr.* 1. a constata, a stabili identitatea unei persoane, a unui lucru; a recunoaște. 2. a considera mai multe obiecte, ființe, mărimi etc. ca fiind identice. **II. refl.** a se transpune în situația cuiva, a simți sau a acționa întocmai ca cineva, a-și însuși întru totul ideile cuiva. (< fr. *identifier*, lat. *identificare*)
- identificábil**, -ă *adj.* care poate fi identificat. (< fr. *identifiable*)
- identificátor** **I. s. m.** (*inform.*) simbol destinat a identifica un corp de date. **II. s. n.** (*mar.*) aparat pentru identificarea astrilor. (< fr. *identificateur*)
- identificáție** *s. f.* identificare. (< fr. *identification*)
- identitate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este identic. • asemănare, similitudine perfectă. 2. ansamblu de date prin care se identifică o persoană. 3. (*mat.*) egalitate între două expresii algebrice, adevărată, indiferent de valorile numerice ale literelor ce le compun. (< fr. *identité*, lat. *identitas*)
- IDEO**- *v. ide*²(o)-.
- ideofobie** *s. f.* teamă patologică de idei. (< engl. *ideophobia*)
- ideofrenie** *s. f.* boală mentală prin anomalia ideilor. (< fr. *idéophrénie*)
- ideogenie** *s. f.* formare a ideilor. (< fr. *idéogénie*)
- ideográfic**, -ă *adj.* referitor la ideografie; scris cu ideogramme; ideogramatic. (< fr. *idéographique*)
- ideografie** *s. f.* sistem de scriere cu ajutorul ideogramelor. (< fr. *idéographie*)
- ideogramátic**, -ă *adj.* ideografic. (< fr. *idéogrammatique*)
- ideográmă** *s. f.* semn grafic folosit în scrierea unor

- limbi (egipteana, chineza) pentru a reprezenta un cuvânt, o idee. (<fr. *idéogramme*)
- ideológ**, -ă *s. m. f.* creator, exponent, teoretician al unei ideologii. (<fr. *idéologue*)
- ideologic**, -ă *adj.* referitor la ideologie. (<fr. *idéologique*)
- ideologie** *s. f.* ansamblul ideilor, concepțiilor și teoriilor care reflectă, într-o formă generalizată, interesele și aspirațiile unei clase sau categorii sociale, determinate de condițiile istorice obiective ale existenței acesteia. (<fr. *idéologie*)
- ideologiză** *vb. tr.* a da unui lucru caracter ideologic. (<fr. *idéologiser*)
- ideomotor**, -oare *adj.* psihomotor. **o proces** ~ = proces prin care toate reprezentările noastre se prelungesc în mișcări mai mult sau mai puțin săvârșite. (<fr. *idéo-moteur*)
- idilă** *s. f.* 1. specie a liricii peisagiste și erotice care prezintă în chip idealizat viața oamenilor de la țară; bucolică. 2. dragoste curată, naivă, tinerească. (<fr. *idylle*, lat. *idyllium*, gr. *eidyllion*, mic tablou)
- idilic**, -ă *adj.* care se petrece ca într-o idilă; bucolic, pastoral. • (despre natură) câmpenesc; liniștit. (despre sentimente) simplu, naiv. (<fr. *idyllique*)
- idilism** *s. n.* 1. caracter idilic. 2. preferință pentru elemente idilice. (< *idilă* + *-ism*)
- idiliză** *vb. tr.* a prezenta (ceva) în mod idilic. (<germ. *idyllisieren*)
- IDIO-** *elem.* „propriu, specific”. (<fr. *idio-*, cf. gr. *idios*, particular)
- idiobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază raportul ce există între organismele individuale și restul populației. (<fr. *idiobiologie*)
- idioblást** *s. n.* celulă vegetală, fără clorofilă, cu conținut și funcții deosebite de ale celulelor învecinate. (<fr. *idioblaste*)
- idiobotanică** *s. f.* ramură a botanicii care studiază plantele considerate individual și nu fitocenologic. (<fr. *idiobotanique*)
- idiocromatic**, -ă *adj.* care prezintă idiocromatism. (<fr. *idichromatique*)
- idiocromatină** *s. f.* cromatină temporar inactivă, prezentă în celulele germinale. (<fr. *idichromatine*)
- idiocromatism** *s. n.* proprietate a unor minerale de a avea culoare proprie. (<fr. *idichromatisme*)
- idiocromozóm** *s. m.* cromozom de sex. (<engl. *idiochromosom*)
- ideocologie** *s. f.* ecologie a organismelor individuale. (<fr. *idéocologie*)
- idiofón**, -ă *adj.* (despre instrumente muzicale) care produce sunetele prin punerea în vibrație a propriului corp, fără intervenția unei părți auxiliare (gongul, triunghiul etc.); autofon. (<fr. *idiophone*)
- idiogamie** *s. f.* polenizare în care pollenul provine de la aceeași floare. (<fr. *idiogamie*)
- idioglosie** *s. f.* alterație a limbajului constând în substituția cuvintelor, inversiuni sau omisiuni de sunete. (<fr. *idioglossie*)
- idiografic**, -ă *adj.* care reprezintă singularul; unic, irepetabil. (<germ. *idiographisch*)
- idiogramă** *s. f.* cariogramă. (<fr. *idiogramme*)
- idiolalie** *s. f.* formă de dislalie caracterizată printr-un limbaj confuz și neinteligibil. (<engl. *idiolalia*)
- idioléct** *s. n.* folosire proprie a unui idiom de către un vorbitor; dialect vorbit de un individ. (<fr. *idiolecte*)
- idióm** *s. n.* 1. termen generic pentru limbă, dialect, subdialect sau grai. 2. (muz.) creație și interpretare proprii unei anumite zone folclorice. (<fr. *idiome*, lat. *idioma*)
- idiomátic**, -ă **I.** *adj.* caracteristic unui idiom, referitor la un idiom. **II.** *s. f.* ansamblul caracteristicilor limbii unui popor. (<fr. *idiomatique*, *Idiomatik*)
- idiomórf**, -ă *adj.* 1. (despre minerale) cristalizat într-o formă cristalină proprie, perfectă. 2. (*biol.*; despre caractere) condiționat de gene cu frecvență mică. (<fr. *idiomorphe*)
- idiomorfism** *s. n.* însușirea de a fi idiomorf. (<fr. *idiomorphisme*)
- idiopátic**, -ă *adj.* referitor la idiopatie; criptogenetic. (<fr. *idiopathique*)
- idiopatie** *s. f.* boală independentă de alte afecțiuni ale organismului, având propriile ei cauze. (<fr. *idiopathie*)
- idioplásmă** *s. f.* parte activă a citoplasmei, cu rol în transmiterea caracterelor ereditare. (<fr. *idioplasme*)
- idiosincrasie** *s. f.* 1. predispoziție a cuiva de a reacționa într-un anumit fel la unele alimente, medicamente. 2. aversiune față de ceva. (<fr. *idiosyncrasie*)
- idiostíl** *s. n.* totalitatea modalităților de exprimare folosite de vorbitorul unei limbi; stil individual. (<fr. *idiostyle*)
- idiót**, -oată *adj.* *s. m. f.* (om) lipsit complet de inteligență; cretin. (<fr. *idiot*, lat. *idiota*)
- idiotism** *s. n.* 1. totalitatea factorilor ereditari localizați în nucleu precum și structura genetică. 2. genotip. 3. constituent determinant antigenetic din regiunea variabilă a moleculei de hemoglobină. (<fr. *idiotype*)
- idiotism** *s. n.* construcție, expresie proprie unei limbi, care nu se poate traduce într-o altă limbă decât printr-o perifrază. (<fr. *idiotisme*)
- idiotiză** *vb. tr., refl.* a (se) îndobitoci. (<fr. *idiotiser*)
- idiotóp** *s. n.* biocor al unui individ vegetal sau animal. (<fr. *idiotope*)
- idiotrófic**, -ă *adj.* care prezintă idiotrofism. (<fr. *idiotrophique*)
- idiotrofism** *s. n.* (*biol.*) proprietate a unor organisme de a-și asigura propria nutriție. (<fr. *idiotrophisme*)
- idiotie** *s. f.* debilitate mentală congenitală maximă. • (*fam.*) negliobie, prostie, tâmpenie. (<fr. *idiotie*)
- idış** *s. n.* idiom germanic vorbit de unele populații evreiești. (<germ. *Jüdisch*, engl., fr. *yiddish*)
- ido** *s. n.* limbă artificială formată prin simplificarea limbii esperanto. (<fr. *ido*)
- idolátric**, -ă *adj.* cu caracter de idolatrie. (<fr. *idolâtrique*)
- idolatrie** *s. f.* 1. adorare a idolorilor. 2. (*fig.*) adorație, iubire exagerată. (<fr. *idolâtrie*)
- idolatríză** *vb. tr.* a slăvi, a adora, a venera, a diviniza. (după fr. *idolâtrer*)
- idolátru**, -ă *adj., s. m. f.* 1. (cel) care se închină idolorilor. 2. (*fig.*) (cel) care iubește cu pasiune. (<fr. *idolâtre*, lat. *idolâtrus*)
- idoneism** *s. n.* curent filozofic relativist și neoraționalist care concepe filozofia ca un permanent dialog cu experiența. (<fr. *idoneïsme*)
- idoneitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este idoneu; aptitudine, capacitate. (<it. *idoneità*)
- idoneú**, -ée *adj.* (despre om) care are calitățile cerute și necesare pentru ceva. • adecvat, convenabil, apt, potrivit. (<it. *idoneo*, lat. *idoneus*)
- ie/-iúne** *s. f.* „stare”, „calitate”. (<fr. *-ion*)
- iéna** *s. f.* sticlă de ~ = sticlă rezistentă la foc. (cf. *Jena*)
- iér¹** *v.* -ar¹.
- iér²**, -ă *suf.* „referitor la...”. (<fr. *-ier*, *-ière*)
- ierárhic**, -ă *adj.* potrivit ierarhiei. (<fr. *hiérarchique*)
- ierarhie** *s. f.* sistem de subordonare a gradelor, funcțiilor, autorităților etc. unele față de celelalte; ordine. (<fr. *hiérarchie*)
- ierarhizá** *vb. tr.* a așeza ierarhic; a stabili o ierarhie. (<fr. *hiérarchiser*)
- ierbár** *s. n.* colecție de plante mici, uscate și presate, determinate botanic; catalog, mapă conținând aceste plante. (<germ. *Herbarium*)
- ieremiádă** *s. f.* plângere, tânguire. (<fr. *jérémiade*)
- iezuít** *s. m.* 1. membru al unui ordin de călugări catolici, creat în 1534 de călugărul sp. Ignățiu de Loyola pentru combaterea Reformei și întărirea puterii papale. 2. (*fig.*) om ipocrit, intrigant, vicelan, perfid. (<fr. *jesuite*, germ. *Jesuit*)
- iezuítism** *s. n.* 1. concepția morală și politică a iezuiților. 2. (*fig.*) lipsă de scrupule în acțiune, în activitate; ipocrizie, perfidie. (<fr. *jesuitisme*)
- ificá/-ificá** *v.* -fíca.
- igápo** *s. f.* pădure ecuatorială din câmpia Amazonului, mereu inundată. (<germ. *Igapo*)
- igiեն** *s. f.* ramură a medicinei umane care studiază mijloacele de păstrare a sănătății și de prevenire a bolilor. • ansamblu de reguli și de măsuri menite să apere sănătatea. (<fr. *hygiène*)

igiénic, -ă *adj.* referitor la igienă; potrivit regulilor de igienă. (<fr. *hygiénique*)

igienist, -ă *s. m. f.* medic specialist în igienă. (<fr. *hygiéniste*)

igieniză *vb. tr.* a face să devină igienic. (<*igienă* + -iză)

igieno-dietétic, -ă *adj.* care este în același timp igienic și dietetic. (<fr. *hygiénodietétique*)

iglú *s. n.* colibă din gheață și zăpadă, în ținuturile polare. (<fr., engl. *igloo*)

ignámă *s. f.* plantă exotică cu tuberculi comestibili bogati în amidon, de dimensiuni foarte mari. (<fr. *igname*)

ignár, -ă *adj.* ignorant; incult. (<fr. *ignare*, lat. *ignarus*)

IGNI- *elem.* „foc”. (<fr. *igni-*, cf. lat. *ignis*)

ignicol *s. m.* adorator al focului. (<fr. *ignicole*)

ignicolór, -ă *adj.* de culoarea focului. (<fr. *ignicolore*)

ignifúg, -ă *adj.* (despre materiale) care nu se aprinde, care arde greu. (<fr. *ignifuge*)

ignifugá *vb. tr.* a impregna un material inflamabil cu o substanță ignifugă. (<fr. *ignifuger*)

ignipunctură *s. f.* cauterizare prin aplicarea unor puncte de foc pe un țesut, cu ajutorul unui ac. (<fr. *ignipuncture*)

ignitór *s. n.* electron de aprindere a unui ignitron. (<fr. *igniteur*, engl. *ignitor*)

ignitrón *s. n.* tub redresor cu un singur anod, cu descărcare în vaporii de mercur și cu un electrod auxiliar de aprindere. (<engl., fr. *ignitron*)

ignitubulár, -ă *adj.* (despre cazane) cu un cilindru prin care trec mai multe țevi străbătute de flacără, pentru vaporizarea apei. (<fr. *ignitubulaire*)

ignítie *s. f.* procedeu de aprindere cu ajutorul unui ignitor. (<fr. *ignition*)

ignóbil, -ă *adj.* josnic, infam, mârșav. (<fr. *ignoble*, lat. *ignobilis*)

ignominie *s. f.* josnicie, mârșăvie, ticăloșie. (<fr. *ignominie*, lat. *ignominia*)

ignorá *vb. tr.* 1. a nu cunoaște, a nu ști. 2. a neglija, a simula că nu observă (pe cineva sau ceva). (<fr. *ignorer*, lat. *ignorare*)

ignoránt, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) lipsit de cunoștințe, incult. (<fr. *ignorant*, lat. *ignorans*)

ignorantism *s. n.* mod de a gândi al celor care consideră instruirea ca dăunătoare. (<fr. *ignorantisme*)

ignorantist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al ignorantismului. (<fr. *ignorantiste*)

ignorántă *s. f.* lipsă de cunoștințe, de învățatură; incultură. (<fr. *ignorance*, lat. *ignorantia*)

ingnorátio elénchi *s. f.* (log.) sofism constând în a demonstra o altă teză decât cea propusă inițial. (<lat. *ingnoratio elenchi*)

iguánă /-gua-/ *s. f.* reptilă din regiunile tropicale, mare, având o creastă dințată pe spate, cu carnea și ouăle comestibile. (<fr. *iguane*, sp. *iguana*)

iguanide *s. f. pl.* familie de reptile: iguana. (<fr. *iguanidés*)

iguanodón *s. m.* dinozaurian erbivor, asemănător cangurului. (<fr. *iguanodon*)

ihneumón *s. m.* 1. specie de mângușă, cât o pisică, considerată de vechii egipteni ca animal sfânt. 2. insectă himenopteră, parazit al altor insecte. (<fr. *ichneumon*)

ihneumonide *s. n. pl.* familie de insecte himenoptere cu abdomenul lung și pedunculat, care își depun ouăle în larvele, pupule sau ouăle altor insecte, distrugându-le. (<fr. *ichneumonidés*)

IHTI(O)- *elem.* „pește”. (<fr. *ichtyo/-*, cf. gr. *ikhthys*)

ihtiocól *s. n.* clei de pește, folosit la limpezirea vinurilor. (<fr. *ichtyocolle*)

ihtiodónt *s. n.* dinte fosil de pește. (<fr. *ichtyodonte*)

ihtiofág, -ă *adj.*, *s. m. f.* (animal) care se hrănește cu pește. (<fr. *ichthyophage*)

ihtiofagie *s. f.* faptul de a fi ihtiofag. (<fr. *ichthyophagie*)

ihtiofaună *s. f.* totalitatea peștilor dintr-o biocenoză acvatică. (<fr. *ichthyofaune*)

ihtiofóbic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de ihtiofobie. (<engl. *ichthyophobic*)

ihtiofobie *s. f.* teamă patologică de pești. (<engl. *ichthyophobia*)

ihtiografie *s. f.* descriere a peștilor. (<fr. *ichthyographie*)

ihtioíd, -ă *adj.* în formă de pește; pisciform. (<fr. *ichtyoïde*)

ihtiól *s. n.* ulei sulfuros, din roci care conțin fosile de pești, folosit în tratamentul diverselor boli de piele. (<fr. *ichtyol*)

ihtiolatrie *s. f.* adorație a peștilor. (<*ihthio-* + -latrie)

ihtiolít *s. n.* pește fosil, petrificat. (<fr. *ichtyolithe*)

ihtiológ, -ă *s. m. f.* specialist în ihtologie. (<fr. *ichtyologie*)

ihtologie *s. f.* ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul peștilor. (<fr. *ichtyologie*)

ihtiometrie *s. f.* măsurarea științifică a lungimii și grosimii peștilor. (<fr. *ichtyométrie*)

ihtiométru *s. n.* instrument folosit în ihtometrie. (<fr. *ichtyomètre*)

ihtiomórf, -ă *adj.* cu formă sau aspect de pește. (<fr. *ichtyomorphe*)

ihthoním *s. n.* nume de pești. (<fr. *ichthyonyme*)

ihtiopatológ, -ă *s. m. f.* specialist în ihtopatologie. (<*ihtiopatologie*)

ihtiopatologie *s. f.* ramură a ihtologiei care studiază bolile peștilor. (<fr. *ichthyopathologie*)

ihtiórnis *s. m.* pasăre fosilă de apă asemănătoare pescărușului, cu aripi bine dezvoltate și cu o creastă pe stern, care se hrănește cu pești. (<fr. *ichthyornis*)

ihtiozáur *s. m.* reptilă fosilă marină, uriașă, cu corpul fusiform, ca al unui pește, și membrele transformate în palete înotoare. (<fr. *ichtyosaure*)

ihtióză *s. f.* dermatoză prin uscarea și întărirea tegumentelor și formarea de scuame, asemănătoare solzilor de pește. (<fr. *ichtyose*)

ihtiózic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de ihtioză. (<fr. *ichtyosique*)

ikebána *s. f.* artă japoneză de aranjare a florilor. (<fr. *ikebana*, engl. *ikebana*)

ilár, -ă *adj.* ilariant. (<fr. *hilarer*)

ilariánt, -ă *adj.* care provoacă râsul general; hazliu; ilar, ridicol. *o gaz ~ =* gaz incolor, cu gust dulceag, anestezic general; protoxid de azot. (<fr. *hilariant*)

ilaritate *s. f.* explozie generală de răs, veselie comună provocată de ceva caraghios, ridicol. (<fr. *hilarité*, lat. *hilaritas*)

ilativ, -ă *adj.*, *s. n.* (caz) care, în anumite limbi, exprimă pătrunderea într-un loc; concluziv. (<fr. *illatif*, lat. *illativus*)

ilațiune *s. f.* aducere a bunurilor personale în proprietatea bisericii, atunci când o persoană se călugărește. (<fr. *illation*, lat. *illatio*)

ilegál, -ă *adj.* 1. care nu este în conformitate cu legea; nelegal. 2. care nu este recunoscut, admis de lege; (*p. ext.*) clandestin, conspirativ. (<fr. *illégal*, lat. *illegalis*)

ilegalism *s. n.* caracter ilegal; ilegalitate. (<fr. *illégalisme*)

ilegalíst, -ă *s. m. f.* activist care luptă în ilegalitate. (<*ilegal* + -íst)

ilegalitate *s. f.* 1. act ilegal. 2. situație ilegală a unei organizații, a unui activist al acesteia; ilegalism. (<fr. *illégalité*)

ilegalizá *vb. tr.* a trece în ilegalitate, a declara ilegal (2). (<engl. *illegalize*)

ilegítim, -ă *adj.* nelegitim. (<fr. *illégitime*)

ilegítimitate *s. f.* caracter nelegitim. (<fr. *illégitimité*)

ileítă *s. f.* inflamație a ileonului. (<fr. *iléite*)

ILEO- *elem.* „ileon”. (<fr. *iléo-*, cf. gr. *eilin*, a răscui)

ileocecál, -ă *adj.* referitor la ileon și la cec. (<fr. *iléo-caecal*)

ileocolítă *s. f.* inflamație a ileonului și a colonului³. (<fr. *iléo-colite*)

ileocolostomie *s. f.* anastomoză între intestinul subțire și cel gros. (<fr. *iléo-colostomie*)

ileón *s. n.* ultima parte a intestinului subțire. (<fr. *iléon*)

ileopatie *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile ileonului. (<fr. *iléopathie*)

ileorectostomie *s. f.* anastomoză între intestinul subțire și rect. (<fr. *iléo-rectostomie*)

ileostomie *s. f.* deschidere operatorie a unui anus artificial la nivelul ileonului. (<fr. *iléostomie*)

- ileotifus** *s. n.* febră tifoidă în care leziunile ating fragmentul inferior al ileonului. (<fr. *iléo-typhus*)
- iléus** *s. n.* ocluzie intestinală provocată printr-o răsucire a intestinului; volvulus. (<fr. *iléus*)
- iliác**, -ă *adj.* în partea de mijloc a corpului, în regiunea soldurilor. **O os** ~ = fiecare dintre cele două oase ale bazinului. (<fr. *iliaque*, lat. *iliacus*)
- ilicít**, -ă *I. adj.* interzis de lege; (*p. ext.*) necinstit. **II. s. n.** faptă penală, infracțiune, act de conduită contrar legii. (<fr. *illicite*, lat. *illicitus*)
- ilimitát**, -ă *adj.* nelimitat. (<fr. *illimité*, lat. *illimitatus*)
- ilolombár**, -ă *adj.* referitor la regiunile lombară și iliác. (<fr. *ilio-lombaire*)
- ilión** *s. n.* cel mai mare dintre oasele care formează bazinul iliác. (<fr. *ilion*)
- iliosacrál**, -ă *adj.* referitor la regiunea iliácă și a osului sacrum; sacroiliac. (<germ. *iliosakral*)
- ilir**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) al unei populații de pe țărmul Mării Adriatice. • (*s. f.*) limbă indo-europeană vorbită în antichitate de iliri. (cf. *Iliria*)
- ilizibil**, -ă *adj.* indescifabil. (<fr. *illisible*)
- ilizibilitáte** *s. f.* starea a ceea ce este ilizibil. (<fr. *ilizibilité*)
- ilmenít** *s. n.* oxid natural de fier și titan, în unele șisturi cristaline. (<fr. *ilménite*)
- ilógic**, -ă *adj.* lipsit de logică; absurd. (<fr. *illogique*)
- ilogicitáte** *s. f.* caracter ilogic; ilogism (1). (<fr. *illogicté*)
- ilogism** *s. n.* 1. ilogicitate. 2. lucru ilogic. (<fr. *illogisme*)
- ilot** *s. m. 1.* (în Sparta antică) sclav obligat să plătească dijma proprietarilor funciari și să servească în armată. 2. (*fig.*) persoană exploatată. (<fr. *ilote*, lat. *ilota*)
- ilotism** *s. n.* 1. condiție, stare a unui ilot. 2. (*fig.*) (stare de) abjecție, decădere, ignoranță. (<fr. *ilotisme*)
- iluminá** *vb. I. tr.* a lumina puternic (decorativ). **II. refl. (fig.; despre față, ochi etc.)** a străluci de bucurie. (<fr. *illuminer*, lat. *illuminare*)
- ilumináre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) ilumina. 2. (*fiz.*) mărime fotometrică egală cu densitatea fluxului luminos care cade pe suprafața unui corp. (<ilumina)
- iluminát** *s. n.* 1. iluminare (1). **O ~ de avertizare** = lumină intermitentă care se declanșează automat pentru a atrage atenția asupra funcționării defectuoase a unor sisteme, instalații, aparate. 2. tehnica producerii și răspândirii luminii artificiale. (<ilumina)
- iluminátie** *s. f.* iluminare puternică a unui oraș, a unei străzi, cu ocazia unei festivități. (<fr. *illumination*, lat. *illumination*)
- iluminism** *s. n.* 1. mișcare ideologică și cultural-literară din sec. XVIII-XIX, care preconiza înlăturarea nedreptăților sociale și perfecționarea morală prin răspândirea științei și culturii în popor; luminism. 2. concepție religioasă care afirmă existența inspirațiilor directe de la divinitate. (<fr. *illumínisme*)
- iluminíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al iluminismului; luminist. (<fr. *illuministe*)
- ilustrá** *vb. I. tr.* 1. a lămurii, a clarifica o problemă prin exemple, gesturi etc. 2. a împodobi un text cu ilustrații. • (despre desene, imagini) a reprezenta. **II. refl.** a se distinge, a deveni ilustru. (<fr. *illustrer*, lat. *illustrare*)
- ilustrátá** *s. f.* carte poștală prevăzută pe una din fețe cu o vedere. (<ilustra)
- ilustratív**, -ă *adj.* care ilustrează; demonstrativ. (<fr. *illustratif*, it. *illustrativo*)
- ilustrativism** *s. n.* 1. caracter ilustrativ. 2. tendința de a ilustra ceva. (<fr. *illustrativisme*)
- ilustrátór**, -oáre *s. m. f.* grafician care ilustrează o carte, un text. (<fr. *illustrateur*)
- ilustrátie** *s. f.* imagine, desen etc. care accentuează, explică sau completează un text. **O ~ muzicală** = însoțire a unei lecții, a unui curs de fragmente muzicale; fond muzical care însoțește o reprezentare teatrală, o evocare literară etc.; coloana sonoră a unui film. (<fr. *illustration*, lat. *illustratio*)
- ilustrisim** *adj.* 1. (titlu de onoare) prealuminaț, preilustru. 2. (*jam.*) excepțional, strălucit. (<it. *illustriissimo*, fr. *illustrissime*)
- ilustrivérb** *s. n.* enigmă inspirată din folclor, reprezentând un proverb, o expresie ilustrată, cu o cheie care redă numărul și poziția fiecărui cuvânt. (<ilustra + -verb/2)
- ilústru**, -ă *adj.* strălucit; celebru, eminent. (<fr. *illustre*, lat. *illustris*)
- ilutátie** *s. f.* îmbăiere într-un nămol medicinal. (<fr. *illutation*)
- iluvial**, -ă *adj.* rezultat prin iluviere. (<fr. *illuvial*)
- iluviére** *s. f.* proces de acumulare în sol a produselor rezultate din aluviuni; iluviu. (după fr. *illuviation*)
- ilúviu** *s. n.* iluviere. • inundație. (<fr. *illuvium*)
- iluviúne** *s. f.* 1. inundație, revărsare de ape; potop. 2. (*fig.*) năvală, aglomerație umană. (<lat. *illuvio*)
- ilúzie** *s. f.* 1. aparență înșelătoare datorită percepției deformată a realității. 2. (*fig.*) speranță neîntemeiată; amăgire. **O a(-și) face ~ii** = a nădăjdui lucruri de nerealizat; **a-și pierde ~ile** = a rămâne deceptat din cauza nerealizării unor speranțe. (<fr. *illusion*, lat. *illusio*)
- iluzioná** *vb. refl., tr.* a (se) amăgi, a(-și) face iluzii. (<fr. *illusionner*)
- iluzionism** *s. n.* 1. profesiunea iluzionistului. • prestidigitatie. 2. (în artele plastice) ansamblu de procedee tehnice care urmăresc să creeze iluzia realității. 3. tendință psihologică de a explica un fenomen prin iluziile pe care acesta le provoacă. (<fr. *illusionnisme*)
- iluzionist**, -ă *s. m. f.* prestidigitator. (<fr. *illusionniste*)
- iluziv**, -ă *adj.* iluzoriu. (<engl. *illusiv*)
- iluzóric**, -ă *adj.* iluzoriu. (<germ. *illusorisch*)
- iluzóriu**, -ie *adj.* inexistent; nereal; amăgitor; irealizabil; iluziv, iluzoric. (<fr. *illusoire*, lat. *illusorius*)
- IM-** v. în 1-
- imaculát**, -ă *adj.* curat, nepătat. • (*fig.*) pur, cast. (<fr. *immaculé*, lat. *immaculatus*)
- imagerie** *s. f.* ansamblu de imagini reprezentând fapte, personaje etc. având aceeași origine sau sursă. (<fr. *imagerie*)
- imaginá** *vb. tr.* a-și închipui ceva. • a concepe, a inventa. (<fr. *imaginer*, lat. *imaginari*)
- imaginábil**, -ă *adj.* care se poate imagina. (<fr. *imaginable*, lat. *imaginabilis*)
- imaginár**, -ă *I. adj.* 1. plăsmuit de imaginație; închipuit, nereal, fictiv. 2. (*mat.*; despre numere) al cărui pătrat este un număr negativ. **II. s. n.** 1. domeniu al imaginației; ceea ce este imaginat. 2. (*poet.*) imaginație; ansamblul manifestărilor acesteia. (<fr. *imaginaire*)
- imaginátiv**, -ă *adj.* dotat cu imaginație (vie). (<fr. *imaginatif*)
- imaginátie** *s. f.* capacitatea de a transforma reprezentările ce reflectă realitatea existentă și de a crea pe această bază noi reprezentări; invenție; • închipuire, fantezie. (<fr. *imagination*, lat. *imaginatio*)
- imáginé** *s. f.* 1. reflectare în conștiință a realității înconjurătoare pe baza impresiilor dobândite prin simțuri. • reprezentare vizuală sau auditivă. 2. reproducere a unui obiect cu ajutorul unui sistem optic. • reflectare artistică a unui obiect, peisaj etc. 3. (*fiz.*) locul în care se întâlnesc razele de lumină izvorâte dintr-un punct sau prelungirile acestor raze după ce au fost reflectate pe oglinzi ori refractate în lentile, prisme etc. **O ~ de televiziune** = imagine optică a scenei transmisă prin televiziune, așa cum apare ea pe ecranul televizorului. 4. (*mat.*) simbol. (după fr. *image*, lat. *imago*, -inis, it. *immagine*)
- imagism** *s. n.* 1. școală în poezia engleză și americană întemeiată pe cultul exclusivist al imaginii, care pretindea să comunice prin culoare și ritm emoția directă a sensibilității poetului. • curent de avangardă în poezia rusă a anilor postrevoluționari, care concepea poezia ca mijloc gratuit de inventivitate imagistică. 2. preferință pentru imagini, abundență de imagini într-o operă beletristică. (<engl. *imagism*, fr. *imagisme*)
- imagíst**, -ă *s. m. f.* 1. adept al imagismului. 2. scriitor adept al folosirii abundente a imaginilor. (<engl. *imagist*, fr. *imagiste*)
- imagístic**, -ă *I. adj.* referitor la imagism. **II. s. f.** creație literară în care predomină imaginile; ansamblu de imagini care există în asemenea creații. (<fr. *imagistique*)
- imágo** *s. f.* 1. ultimul stadiu, adult, în metamorfoza insectelor. 2. (*psihan.*) reprezentare inconștientă, încărcată de valori afective, ce se referă la un personaj cu care subiectul a întreținut relații. (<fr. *imago*)

imagologie *s. f.* ramură a psihosociologiei care studiază imaginile pe care diferitele popoare le au despre ele, despre altele. (<fr. *imagologie*)

imamat *s. n.* stat musulman condus de un imam. (<fr. *imamat*)

imanent, -ă *adj.* propriu naturii, esenței obiectului, care acționează din interiorul lui; intrinsec. (<fr. *immanent*, lat. *immanens*)

imanentism *s. n.* doctrină filozofică potrivit căreia existența, realitatea reprezintă proiecția conștiinței, este „imanentă” acesteia. (<fr. *immanentisme*)

immanentist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al imanentismului. (<fr. *immanentiste*)

imanență *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este imanent. (<fr. *immanence*, lat. *immanentia*)

imaterial, -ă *adj.* existent numai în conștiință; spiritual. • fără consistență, fără formă precisă; palpabil. (<fr. *immatériel*, lat. *immaterialis*)

imaterialism *s. n.* concepție filozofică idealistă care neagă materia ca substanță de sine stătătoare, susținând că realitatea există numai ca percepții și idei. (<fr. *immaterialisme*)

imaterialist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al imaterialismului. (<fr. *immaterialiste*)

imaterialitate *s. f.* calitate a ceea ce este imaterial. (<fr. *immaterialité*)

imaterializă *vb. tr., refl. a* (se) face, a deveni imaterial. (<fr. *immaterialiser*)

imatúr, -ă *adj., s. m.* (copil) neajuns la maturitate. (<fr. *immature*)

imaturitate *s. f.* starea a ceea ce este imatur. (<fr. *immaturité*)

imbatăbil, -ă *adj.* invincibil. (<fr. *imbattable*)

imbecil, -ă *s. m. f., adj. (om)* cu capacități mintale foarte reduse; prost, tâmpit. (<fr. *imbécile*, lat. *imbecillus*)

imbecilitate *s. f.* 1. deficiență mentală; tâmpenie. 2. comportare, vorbire de imbecil; prostie, ineptie. (<fr. *imbécillité*, lat. *imbecillitas*)

imbeciliză *vb. tr., refl. a* (se) tâmpi, a (se) îndobitoci. (<fr. *imbécilliser*)

imbérb *adj., s. m.* (tânăr) căruia nu i-a crescut încă barba. (<fr. *imberbe*, lat. *imberbis*)

imbibție *s. f.* 1. imbibare cu un lichid. 2. pătrundere a apei în celulele vegetale, în țesuturi etc. (<fr. *imbibition*, lat. *imbibitio*)

imblocăție *s. f.* mod de îngropare a celor excomunicați, prin acoperire cu pământ și cu pietre în mijlocul unui câmp. (<fr. *imblocation*)

IMBRI- *elem.* „ploaie”. (<fr. *imbri*-, cf. lat. *imbrex*, țigla)

imbrică *vb. tr.* a suprapune ceva parțial, în genul solzilor de pește, al țiglelor sau șindrilelor de pe un acoperiș. (<fr. *imbriquer*, lat. *imbricare*)

imbricăție *s. f.* ornament sculptat în relief, pictat sau traforat, care imită solzii de pește sau țiglele de pe un acoperiș. (<fr. *imbrication*)

imbrifug, -ă *adj.* (despre materiale) care nu poate fi pătruns de ploaie. (<fr. *imbrifuge*)

imbróglio /-bro-li-ol/ *s. n.* 1. încurcătură. 2. piesă de teatru cu intrigă foarte încurcată. 3. (*muz.*) denumire a anumitor complicații ritmice, care încurcă tactul. (<it. *imbroglío*)

imediat, -ă *I. adj.* care urmează să se producă fără întârziere; nemijlocit; (*p. ext.*) de primă urgență. **II. adv.** nemîntârziat, numaidecât, îndată. (<fr. *immédiat/ement*, lat. *immediatus*)

imediatețe *s. f.* caracter imediat, nemijlocit al unei acțiuni, al unui fapt. • urgență. (<it. *immediatezza*)

imelmán *s. n.* figură acrobatică aeriană constând dintr-o jumătate de luping, urmată de un semitonou. (<fr. *immelman*)

imemorăbil, -ă *adj.* foarte îndepărtat în timp. (<fr. *immémorable*, lat. *immemorabilis*)

imemoriál, -ă *adj.* care datează dintr-o epocă îndepărtată; străvechi. (<fr. *immémorial*)

iméns, -ă *adj.* foarte mare, nemărginit; vast. • nenumărat, enorm. • (*fig.*) foarte important. (<fr. *immense*, lat. *immensus*)

imensitate *s. f.* întindere nemărginită; număr, mărime extraordinară. (<fr. *immensité*, lat. *immensitas*)

imérge *vb. tr.* a scufunda, a funda un corp într-un mediu fluid. (<fr. *immerger*, lat. *immergere*)

imérgent, -ă *adj.* (despre raze luminoase) care străbate un mediu oarecare. (<fr. *immergent*)

imérgibil, -ă *adj.* care poate pătrunde într-un lichid, care poate fi (s)cufundat, afundat. (<it. *immergibile*)

imersiune *s. f.* 1. cufundare a unui corp într-un lichid; stare în care se află un asemenea corp. • (în microscopie) introducerea între obiectiv și lamela care acoperă obiectul a unei picături de lichid pentru a spori puterea de separare a microscopului. 2. intrare a unui corp ceresc în conul de umbră al unui alt corp ceresc. (<fr. *immersion*, lat. *immersio*)

imíde *s. f. pl.* combinații organice ciclice în care se substituie oxigenul cu radicalul bivalent (<fr. *imides*)

imigrá *vb. intr.* a se stabili într-o țară străină, părăsind țara de origine. (<fr. *immigrant*, lat. *immigrare*)

imigránt, -ă *s. m. f.* cel care imigrează. (<fr. *immigrant*, lat. *immigrans*)

imigráție *s. f.* 1. imigrare; situație a celui imigrat. 2. totalitatea imigrărilor dintr-o anumită perioadă. (<fr. *immigration*)

imínent, -ă *adj.* pe punctul de a se produce; inevitabil. (<fr. *imminent*, lat. *imminens*)

imínentă *s. f.* caracterul, starea a ceea ce este iminent. (<fr. *imminence*, lat. *imminentia*)

imipramínă *s. f.* substanță cu acțiune antidepressivă. (<fr. *imipramine*)

imiscibil, -ă *adj.* care nu poate fi amestecat. (<fr. *immiscible*)

imiscibilitate *s. f.* calitatea de a fi imiscibil. (<fr. *immiscibilité*)

imisiúne *s. f.* 1. propagare prin difuziune cu ajutorul curenților de apă sau de aer. 2. cantitate totală de noxe dintr-un volum anumit de aer. (<germ. *Immission*)

imitá *vb. tr.* 1. a-și însuși felul de gândire, de comportare etc. al cuiva; a lua pe cineva ca exemplu. • a reproduce vorbirea, gesturile etc. cuiva; a maimuțări. 2. a lua ca model opera, felul de a lucra al unui artist sau scriitor. • a reproduce cu fidelitate, a copia. (<fr. *imiter*, lat. *imitari*)

imitábil, -ă *adj.* care poate fi imitat. (<fr. *imitable*, lat. *imitabilis*)

imitádo *adv. (muz.)* imitând. (<it. *imitando*)

imitatív, -ă *adj.* care imită. (<fr. *imitatif*, lat. *imitativus*)

imitátór, -oáre *s. m. f.* cel care imită pe cineva sau ceva. (<fr. *imitateur*)

imitáție *s. f.* 1. imitare. • obiect făcut după un model; copie. 2. canon (2). (<fr. *imitation*, lat. *imitatio*)

imixtiúne *s. f.* amestec, intervenție nedorită în treburile cuiva; ingerință. (<fr. *immixtion*, lat. *immixtio*)

imn *s. n.* 1. (în Grecia antică) poezie, cântec solemn în care erau preamăriți zeii sau eroii legendari. • specie a liricii cetățenești în care e celebrat un erou, un eveniment deosebit etc. • cântec solemn care reprezintă simbolul unității de stat sau de clasă. 2. cântec de laudă festiv sau ocazional; (*p. ext.*) cântec religios de slavire a divinității. (<fr. *hymne*, lat. *hymnus*, gr. *hymnos*)

imnic, -ă *adj.* cu caracter de imn; festiv. (<fr. *hymnique*)

imnificá *vb. tr.* a scrie imnuri în cinstea cuiva, a proslăvi. (<imn + -fica)

IMNO- *elem.* „imn”. (<fr. *hymno*-, cf. lat. *hymnus*, gr. *hymnos*)

imnódică *s. f.* imnografie. (<germ. *Hymnodik*)

imnográf, -ă *s. m. f.* poet autor de imnuri (liturgice). (<fr. *hymnographie*)

imnografie *s. f.* arta de a compune imnuri; imnodică. (<fr. *hymnographie*)

imnologie *s. f.* arta creării și studierii poeziei imnice. (<fr. *hymnologie*)

imóbil *s. n.* casă, clădire. (<lat. *immobilis*, fr. *immeuble*)

imobíl, -ă *adj.* nemișcat, neclintit, fix. (<fr. *immobile*, lat. *immobilis*)

imobiliár, -ă *adj.* 1. (despre bunuri materiale) care nu

- poate fi transportat. 2. referitor la bunuri fixe, imobile. (<fr. *immobilier*)
- imobilism** *s. n.* atitudine de imobilitate; opoziție sistematică față de orice inovație, progres etc. (<fr. *immobilisme*)
- imobilist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al imobilismului. (<fr. *immobiliste*)
- imobilitate** *s. f.* stare de nemișcare, de fixitate, de neclintire. (<fr. *immobilité*, lat. *immobilitas*)
- imobiliză** *vb. tr.* 1. a pune pe cineva sau ceva în imposibilitatea de a se mișca; a înțepeni. 2. a investi mari disponibilități materiale și bănești într-o întreprindere, într-o afacere, scoțându-le din circuitul normal. (<fr. *immobiliser*)
- imobilizare** *s. f.* acțiunea de a imobiliza. • metodă terapeutică prin care se imobilizează unul sau mai multe segmente ale corpului. o (*ec.*) ~ de fonduri = scoatere din circuitul normal a unei părți din fondurile unităților economice printr-o gospodărire defectuoasă. (<imobiliza)
- imoderat**, -ă *adj.* 1. lipsit de moderație. 2. fără măsură, excesiv. (<fr. *immodéré*)
- imoderatie** *s. f.* lipsă de moderație. (<fr. *immodération*)
- imolă** *vb. tr.* 1. a jertfi, a sacrifica. 2. a ucide. (<fr. *immoler*, lat. *immolare*)
- imolăție** *s. f.* imolare (1). (<fr. *immolation*)
- imondice** *s. n. pl.* murdărie, impurități; gunoaie. (<fr. *imondices*)
- imoral**, -ă *adj.* contrar principiilor morale; care nu are nici un principiu moral. (<fr. *immoral*)
- imoralism** *s. n.* 1. doctrină care preconizează încălcarea principiilor și a normelor morale. 2. dispreț față de tot ceea ce este considerat moral. (<fr. *immoralisme*)
- imoralist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al imoralismului. (<fr. *immoraliste*)
- imoralitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este imoral. 2. comportare, faptă imorală. (<fr. *immoralité*)
- imortal**, -ă *adj.* nemuritor, nepieritor. (<lat. *immortalis*, fr. *immortel*)
- imortalitate** *s. f.* nemurire. (<fr. *immortalité*)
- imortaliză** *vb. tr.* a face ca cineva sau ceva să trăiască veșnic în memoria oamenilor; a face nemuritor. (<fr. *immortaliser*)
- imortelă** *s. f.* plantă erbacee cu frunze puține și flori mici, galbene sau roz-purpuri, care se poate păstra uscată mult timp. (<fr. *immortelle*)
- impacient**, -ă *adj.* nerăbdător, neliniștit. (<fr. *impatient*, lat. *impatiens*)
- impacientă** *vb. refl.* a-și pierde răbdarea; a se alarma, a se neliniști. (<fr. *impatienter*)
- impacientță** *s. f.* nerăbdare, neliniște. (<fr. *impatience*, lat. *impatientia*)
- impact** *s. n.* 1. coliziune a două sau a mai multor corpuri, dintre care cel puțin unul este în mișcare. 2. ciocnire, incidență. 3. (*fig.*) efect de șoc, de surpriză. • influență, efect. • contact, lovire. 4. relație; întâlnire, incidență. 5. prezență. (<fr. *impact*, lat. *impactus*)
- impactare** *s. f. (med.)* menținere în contact a două suprafețe, a două fragmente de oase fracturate. (după fr. *impaction*)
- impactor** *s. n.* aparat medical pentru impactarea fragmentelor osoase prin prinderea în șuruburi. (<fr. *impacteur*)
- impala** *s. f.* antilopă din Africa, cu coarcele în formă de liră. (<amer. *impala*)
- impalidă** *vb. intr.* 1. a deveni palid, a se îngălbeni. 2. (*fig.*) a pierde strălucirea, luciul. (după it. *impallidire*)
- impalpabil**, -ă *adj.* care nu poate fi pipăit; (*p. ext.*) mic ca dimensiune, de neobservat; imperceptibil. (<fr. *impalpable*, it. *impalpabile*, lat. *impalpabilis*)
- impalpabilitate** *s. f.* calitate a ceea ce este impalpabil. (<fr. *impalpabilité*)
- impaludare** *s. f.* apariția și înmulțirea cazurilor de malarie într-o anumită regiune. (după fr., engl. *impaludation*)
- impaludat**, -ă *adj.* atins de paludism. (<fr. *impaludé*)
- impăr**, -ă *adj.* (despre numere întregi) fără soț. (<lat. *impar*)
- imparabil**, -ă *adj.* care nu poate fi evitat. (<fr. *imparable*)
- imparadonabil**, -ă *adj.* de neiertat. (<fr. *imparadonnable*)
- IMPARI-** *elem.* „inegal”. (<fr. *impari-*, cf. lat. *impar*, -is)
- imparicopitate** *s. f. pl.* ordin de mamifere copitate, erbivore, nerumegătoare, cu un număr impar de degete; perisodactile. (după fr. *imparidigités*)
- imparidigitat**, -ă *adj.* cu un număr inegal de degete. (<fr. *imparidigité*)
- imparipenat**, -ă *adj.* (despre frunzele compuse) cu un număr nepereche de foliole. (<fr. *imparipenné*)
- imparisilabic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) care nu păstrează același număr de silabe în cursul declinării. (<fr. *imparisyllabique*)
- imparitate** *s. f.* însușirea de a fi impar, inegalitate. (<fr. *imparité*, lat. *imparitas*)
- impartajabil**, -ă *adj.* care nu poate fi împărțit, partajat. (<fr. *impartageable*)
- imparțial**, -ă *adj.* nepărtinitor, obiectiv. (<fr. *impartial*)
- imparțialitate** *s. f.* calitatea de a fi imparțial; nepărtinire, obiectivitate. (<fr. *impartialité*)
- impás** *s. n.* 1. situație fără soluționare convenabilă. 2. (*rar*) mică stradă fără ieșire; fundătură, intrare. 3. (la bridge, belotă) a face un ~ = a juca o carte inferioară când se presupune că adversarul care trebuia să joace înainte deține o carte intermediară. (<fr. *impasse*)
- impasabil**, -ă *adj.* care nu poate fi trecut, pasat. (<fr. *impassable*)
- impasibil**, -ă *adj.* nepăsător, indiferent, insensibil. (<fr. *impassible*, lat. *impassibilis*)
- impasibilitate** *s. f.* nepăsare, indiferență. (<fr. *impassibilité*, lat. *impassibilitas*)
- impecabil**, -ă *adj.* perfect, desăvârșit, ireproșabil. (<fr. *impeccable*, lat. *impeccabilis*)
- impecabilitate** *s. f.* însușirea de a fi impecabil. (<fr. *impeccabilité*)
- impedantă** *s. f.* 1. mărime caracteristică a unui circuit electric de curent alternativ, raportul dintre valorile efective ale tensiunii aplicate la borne și cele ale curentului care trece prin circuit. o ~ acustică = mărime a unui sistem acustic, raportul dintre presiunea sonoră și fluxul acustic corespunzător. 2. mărime ce caracterizează însușirea unui sistem ca, în anumite situații, să împiedice desfășurarea normală a unui proces ce are loc într-un sistem. (<fr. *impédance*, germ. *Impedanz*)
- impedanțmetru** *s. n.* aparat pentru măsurarea impedanței. (<fr. *impedancemètre*)
- impediment** *s. n.* piedică, obstacol. o (*jur.*) ~ legal = obiecție la săvârșirea unui act juridic. (<lat. *impedimentum*, it. *impedimento*)
- impêne** *s. f. pl.* subclasă de păsări palmipede marine, cu sternul dezvoltat și aripi puternice, incapabile de zbor. (<fr. *impennes*)
- impenetrabil**, -ă *adj.* 1. prin care nu pătrunde un lichid, lumina etc.; de nestrăbătut. • (*fig.*) de neînțeles, de nepătruns; ascuns. 2. (*fiz.*) care ocupă un spațiu în așa fel încât exclude din acel loc alt corp; care nu se poate întrepătrunde. (<fr. *impénétrable*, lat. *impenetrabilis*)
- impenetrabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este impenetrabil. (<fr. *impénétrabilité*)
- impenetrant**, -ă *adj.* care nu (poate) pătrunde. (<fr. *impénétrante*)
- impenitent**, -ă *adj.* care nu se căiește, nu are remușcări. (<fr. *impénitent*)
- impenitență** *s. f.* lipsit de căință, de remușcări. (<fr. *impénitence*)
- imperativ**, -ă *1. adj.* 1. care exprimă un ordin; poruncitor. o *mod* ~ (și *s. n.*) = mod verbal care exprimă o poruncă, un îndemn, etc.; *propoziție* ~ă (și *s. f.*) = propoziție care cuprinde un asemenea mod. 2. care se impune ca o necesitate absolută. **II. s. n.** 1. necesitate categorică ce se impune necondiționat; obligație. 2. ~ categoric = (la Kant) principiu aprioric al „rațiunii practice” care fixă, în conștiința umană, norme morale universale valabile și veșnice. (<lat. *imperativus*, fr. *impératif*)

imperător *s. m.* titlu onorific care se conferea generalilor romani de către soldați sau senat după o victorie. (<lat. *imperator*)

imperceptibil, -ă *adj.* care nu poate fi perceput, abia observat; nesesizabil. (<fr. *imperceptible*)

imperceptibilitate *s. f.* însușirea de a fi imperceptibil. (<fr. *imperceptibilité*)

imperfect, -ă *I. adj.* (și *adv.*) care nu este perfect; nedesăvârșit. *II. s. n.* timp verbal al modului indicativ care arată o acțiune neterminată, de durată. (<lat. *imperfectus*, după fr. *imparfait*)

imperfectibil, -ă *adj.* care nu este perfectibil. (<fr. *imperfectible*)

imperfectiv, -ă *adj.* *s. n.* (aspect al verbului) care arată că acțiunea se repetă sau este în curs de desfășurare. (<fr. *imperfectif*)

imperfectiune *s. f.* starea a ceea ce este imperfect. (<fr. *imperfectio*, lat. *imperfectio*)

imperforație *s. f. (anat)* lipsă congenitală a unui orificiu natural. (<fr. *imperforation*)

imperial, -ă *I. adj.* referitor la împărat, la imperiu; împărătesc. *II. s. f.* etaj al unor vehicule pentru transportul în comun al călătorilor. (<fr. *impérial*, lat. *imperialis*)

imperialism *s. n.* 1. politică de dominare a unui stat sau a unui grup de state asupra altui stat sau altor state. 2. fază superioară de dezvoltare a capitalismului, caracterizată prin dominanța monopolurilor, aparținând unor regiuni autoritare, conflagrații etc. (<fr. *impérialisme*)

imperialist, -ă *I. adj.* care aparține imperialismului sau marilor capitaliști. *II. s. m. f.* mare adept al imperialismului. (<fr. *impérialiste*)

imperios, -oasă *adj.* (și *adv.*) absolut necesar, obligatoriu; stringent. (<fr. *impérieux*, lat. *imperiosus*)

imperiозitate *s. f.* caracter imperios; urgență. (<it. *imperiosità*)

imperisabil, -ă *adj.* neperisabil; nemuritor, veșnic. (<fr. *impérissable*)

impériu *s. n.* 1. stat monarhic condus de un împărat. 2. teritoriu, stat dominant și regiunile cotoprite de acesta. 3. *sub -l...* = sub stăpânirea..., sub influența..., determinat de... (<lat. *imperium*)

impermanent, -ă *adj.* nepermanent, efemer. (<engl. *impermanent*)

impermanentă *s. f.* lipsă de permanentă. (<engl. *impermanent*)

impermeabil, -ă *I. adj.* 1. (despre materiale, țesături) care nu permite trecerea prin el a unui fluid. 2. (fig.) neinfluențabil, insensibil; refractar, inaccesibil. *II. s. n.* manta, pardesiu de ploaie, dintr-un material impermeabil (1, 1); fulgarin. (<fr. *imperméable*)

impermeabilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este impermeabil. (<fr. *imperméabilité*)

impermeabiliză *vb. tr.* a face ca un material să devină impermeabil. (<fr. *imperméabiliser*)

impermisibil, -ă *adj.* inadmisibil, (de) nepermis. (<engl. *impermisible*)

impermutable, -ă *adj.* care nu poate fi permutat; ne-transferabil. (<fr. *impermutable*)

impersonal, -ă *adj.* care nu se referă la o persoană, nu vizează direct pe cineva; cu caracter obiectiv. • (despre verbe, construcții verbale) care exprimă o acțiune neatribuită nici unei persoane. • (fig.) lipsit de personalitate. (<fr. *impersonnel*, lat. *impersonalis*)

impersonalitate *s. f.* caracterul a ceea ce este impersonal. (<fr. *impersonnalité*)

impersonaliză *vb. tr.* a da un caracter impersonal. (<engl. *impersonalize*)

impertinent, -ă *adj.* *s. m. f.* obraznic, necuvincios, insolent. (<fr. *impertinent*, lat. *impertinens*)

impertinentă *s. f.* atitudine, comportare impertinentă; obraznicie, necuviință, insolență. (<fr. *impertinence*)

imperturbabil, -ă *adj.* liniștit, stăpân pe sine. (<fr. *imperturbable*, lat. *imperturbabilis*)

imperturbabilitate *s. f.* stare a celui imperturbabil. (<fr. *imperturbabilité*)

impestă *vb. tr.* 1. a molipsi de ciură, de o boală contagioasă. 2. a răspândi un miros urât, a infecta. 2. (fig.) a corupe, a perverti. (<it. *impestare*, fr. *empester*)

impetiginós, -oasă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de impetigo. (<fr. *impétigineux*)

impetigo *s. n.* boală de piele care se manifestă prin pete roșii acoperite de bășicuțe. (<fr. *impétigo*, lat. *impetigo*)

impetiv *s. f.* acțiune prin care se obține o favoare, un beneficiu. (<fr. *impétration*, lat. *impetratio*)

impetuós, -oasă *adj.* valnic, tumultuos. (<fr. *impétueux*, lat. *impetuosus*)

impetuoso *l-zol adv.* (muz.) impetuos, cu înflăcărare. (<it. *impetuoso*)

impetuzitate *s. f.* calitatea de a fi impetuos. (<fr. *impétuosité*)

impiegát, -ă *s. m. f.* funcționar de la serviciul de mișcare a trenurilor. (<it. *impiegato*)

impiețit *vb. intr.* a se amesteca în treburile cuiva, încălcându-i drepturile; a leza. (<fr. *empiéter*)

impiețitate *s. f.* lipsă de respect față de ceva considerat sfânt; (*p. ext.*) jignire adusă față de cineva sau de ceva care merită venerație. (<fr. *impiété*, lat. *impietas*)

impíu, -ie *adj.* care manifestă indiferență sau dispreț față de religie. (<lat. *impius*, fr. *impie*)

implacabil, -ă *adj.* 1. de neînduplecat, neîndurător. 2. care se produce în mod fatal; inexorabil. (<fr. *implacable*, lat. *implacabilis*)

implacabilitate *s. f.* însușirea de a fi implacabil. (<fr. *implacabilité*)

implánt *s. n.* organ, țesut, aparat, medicament implantat. (<fr. *implant*)

implantă *vb. tr.* a insera, a fixa în. • a amplasa (o clădire etc.). • a introduce sub piele un medicament sau țesut, care se resoarbe treptat. (<fr. *implanter*)

implantăție *s. f.* implantare. (<fr. *implantation*)

implantolog *s. m.* medic care face implanturi. (<implantologie)

implantologie *s. f.* disciplină medicală care studiază implanturile și transplantele de organe. (<fr. *implantologie*)

implementă *vb. tr.* 1. a îndeplini, a realiza. 2. a introduce. • a integra în practica socială unele idei și invenții, a aplica și transforma în bunuri sociale ceea ce este nou. • a pune în practică, în funcție, a aplica; (*spec.*) a stabili pe un ordinor un sistem de exploatare corespunzând unei funcții particulare, destinată a fi utilizată. 3. (*ir.*) a se instala. (<engl. *implement*)

impléx, -ă *adj.* (despre opere literare) cu peripeții numeroase și intrigă complicată. (<fr. *implete*, lat. *implexus*)

implícă *vb. I. tr.* 1. a atrage după sine, a include; a avea (ceva) drept consecință imediată. 2. a amesteca pe cineva într-o afacere neplăcută, într-un proces. *II. refl.* a se angaja, a se amesteca într-o afacere, într-o situație. (<fr. *impliquer*, lat. *implicare*)

implícăție *s. f.* 1. idee, fapt care este o consecință imediată a altui fapt sau căruia îi urmează implicit. 2. stare a cuiva implicat într-o afacere, într-un proces. 3. (*log.*) enunț în care adevărul sau falsul antecedentului atrage după sine adevărul sau falsul consecventului și invers. 4. (*mat.*) relație logică între două proprietăți astfel că exactitatea celei dintâi atrage exactitatea celei de-a doua. 5. (*lingv.*) caracteristică modală care exprimă faptul că un anume proces este implicat în enunțul verbului. (<fr. *implication*, lat. *implicatio*)

implícit, -ă *adj.* (și *adv.*) cuprins în ceva, care se înțelege de la sine. (<fr. *implicite*, lat. *implicitus*)

implorá *vb. tr.* a ruga pe cineva fierbinte, stăruitor (și cu umilință). (<fr. *implorer*, lat. *implorare*)

implorábil, -ă *adj.* care se poate implora. (<fr. *implorable*)

implorător, -oare *adj.* care imploră. (<fr. *implorateur*)

implorăție *s. f.* implorare. (<fr. *imploration*)

implozió *s. f.* 1. pătrundere rapidă a aerului într-o încăpere vidată când pereții acesteia sunt distruși. 2. prăbușire gravitațională a unei stele, însoțită de eliberarea unei mari cantități de energie. 3. prima fază a articulării unei consoane oclusive, constând în închiderea totală a organului fonator și oprirea aerului. (<fr. *implosion*)

imploziv, -ă *adj.* care caracterizează implozia (3). (<fr. *implosif*)

implúviu *s. n.* bazin descoperit în atriumul unei case

- romane, pentru strângerea apei de ploaie de pe acoperiș. (<lat. *impluvium*)
- impolitete** *s. f.* lipsă de politețe, mojie, necuviință, incivilitate. (<fr. *impolitesse*)
- imponderabil**, -ă *adj.* care nu are greutate. • (*fig.*; și *s.*) imperceptibil, greu de sesizat; subtil, diafan. (<fr. *impondérable*)
- imponderabilitate** *s. f.* stare în care corpurile își pierd greutatea. (<fr. *impondérabilité*)
- impopulár**, -ă *adj.* nepopular. (<fr. *impopulaire*)
- impopularitate** *s. f.* caracterul, starea a ceea ce este impopular. (<fr. *impopularité*)
- import** *s. n.* introducerea de mărfuri străine în țară prin cumpărare sau pe cale de schimb; mărfurile importate. **o** ~ *invizibil* = cumpărare de servicii din alte țări (operații de transport, asigurare, credit, licențe, servicii de turism etc.); *de* ~ = a) importat; b) (*fig.*) care nu are legătură cu realitățile locale; străin. (<germ. *Import*)
- importá**¹ *vb. tr.* 1. a face import, a aduce în țară mărfuri prin import. 2. (*fig.*) a introduce obiceiuri, modă etc. străine. (<fr. *importer*)
- importá**² *vb. tr.*, *intr.* a prezenta importanță, interes (pentru cineva). (<fr. *importer*)
- importábil**, -ă *adj.* permis, admis la import. (<fr. *importable*)
- importánt**, -ă *adj.* 1. însemnat. 2. influent; de văză. • (*ir.*) plin de aroganță. (<fr. *important*)
- importanță** *s. f.* ceea ce face ca un lucru să prezinte mare interes, valoare, însemnatate. **o a-și da** ~ = a se îngâmfa, a-și da aere de superioritate; *plin de* ~ = încrezut. (<fr. *importance*)
- importátor**, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care importá. (<fr. *importateur*)
- impórt-expórt** *s. n.* comerț de produse importate și exportate. (<fr. *import-export*)
- importún**, -ă *adj.* agasant, obositor, plicticos, supărător. • nepotrivit. (<fr. *importun*, lat. *importunus*)
- importuná** *vb. tr.* a plictisi; a stingheri, a deranja, a incomoda pe cineva. (<fr. *importuner*, it. *importunare*)
- importunitate** *s. f.* faptul de a importuna; (*pl.*) stăruințe supărătoare. (<fr. *importunité*)
- imposibil**, -ă *I. adj.* care nu este posibil, nu poate să existe. • (*am.*; despre oameni) nesuferit, insuportabil. **II. s. n.** lucru cu neputință, irealizabil. • (*adv.*) cu neputință. (<fr. *impossible*, lat. *impossibilis*)
- imposibilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este imposibil; lucru imposibil. • neputință. (<fr. *impossibilité*, lat. *impossibilitas*)
- impostá** *vb. tr.* a aranja, a organiza bazele, structurile unei construcții, ale unei lucrări. (<it. *impostare*)
- impostáție** *s. f.* 1. (*muz.*) pregătire a vocii (înainte de a cânta); vocalizare. 2. (*lingv.*) catastază. (<it. *impostazione*)
- impostá** *s. f.* 1. bloc de piatră ieșind din zid, pe care se sprijină un arc, o boltă, sau care suportă zidăria de deasupra unei uși, a unei porți. 2. mullura ieșită în relief care încununează un stâlp. (<fr. *imposte*)
- impostór**, -oáre *s. m. f.* cel care caută prin minciuni și prefăcatorie să treacă drept altcineva; șarlatan, escroc. (<fr. *imposteur*, lat. *impostor*)
- impostúrá** *s. f.* acțiune, faptă de impostor; înșelătorie. (<fr. *imposture*, lat. *impostura*)
- impotént**, -ă *adj.*, *s. m.* (om) lipsit de vigoare; neputincios. • (bărbat) inapt pentru săvârșirea actului sexual. (<fr. *impotent*, lat. *impotens*)
- impoténță** *s. f.* 1. lipsă de vigoare; neputință. • imposibilitate a bărbatului de a săvârși actul sexual. 2. ~ *funcțională* = pierdere totală sau parțială a funcțiilor unui membru, ca urmare a unei fracturi, paralizii, anchilozelor. (<fr. *impotence*, lat. *impotentia*)
- impozábil**, -ă *adj.* care poate fi supus la impozite. (<fr. *imposable*)
- impozánt**, -ă *adj.* care impune respect sau admirație; impunător. (<fr. *imposant*)
- impózit** *s. n.* plată obligatorie către stat, în bani sau în produse, stabilită prin lege; impunere. (<lat. *impositum*, după fr. *impôt*)
- impozítá** *vb. tr.* a impune (1, 2). • a prevedea perceperea unui impozit. (<impozit)
- impozițiune** *s. f. (rel.)* punere a mâinilor pe cineva pentru a-l binecuvânta. (<fr. *imposition*, it. *imposizione*)
- impracticábil**, -ă *adj.* 1. (despre drumuri, terenuri) care nu se pot folosi; desfundat. 2. care nu poate fi pus în practică. (<fr. *impraticable*)
- impracticabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este impracticabil. (<fr. *impraticabilité*)
- imprecatív**, -ă *adj.* cu caracter de imprecăție. (<it. *imprecativo*)
- imprecatóriu**, -ie *adj.* care are formă de imprecăție. (<fr. *imprécatoire*)
- imprecăție** *s. f.* 1. blestem; injurie, ocară. 2. figură de stil care conține un blestem. (<fr. *imprécation*, lat. *imprecatio*)
- imprecís**, -ă *adj.* care nu este precis; nesigur, vag. (<fr. *imprécis*)
- imprecizie** *s. f.* lipsă de precizie. (<fr. *imprécision*)
- impredictibil**, -ă *adj.* care nu poate fi pronosticat. (<im- + *predictibil*)
- impregná** *vb. tr., refl.* a (se) îmbiba cu o substanță. (<fr. *impregnér*, lat. *impregnare*)
- impregnábil**, -ă *adj.* care poate fi impregnat. (<fr. *impregnable*)
- impregnabilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este impregnabil. (<fr. *impregnabilité*)
- impregnánt**, -ă *adj.*, *s. n.* (produs) care impregnează. (<impregna + -ant)
- impregnáție** *s. f.* 1. impregnare. 2. distribuție neregulată în masa rocilor a unor substanțe minerale. (<fr. *impregnation*)
- impregnól** *s. n.* produs lichid pentru impregnarea textilelor de a deveni impermeabile. (<impregna + -ol)
- impresár** *s. m.* organizator de turnee, de reprezentații teatrale, concerte etc. (<fr. *impresario*, it. *impresario*, germ. *Impresario*)
- impresariál**, -ă *adj.* de impresar. (<engl. *impresarial*)
- impresariát** *s. n.* instituție care se ocupă cu organizarea de turnee, de spectacole etc. (<germ. *Impresariat*)
- imprescriptibil**, -ă *adj.* care nu poate fi prescris. (<fr. *imprescriptible*)
- imprescriptibilitate** *s. f.* starea, însușirea de a fi imprescriptibil. (<fr. *imprescriptibilité*)
- impresie** *s. f.* efect produs în conștiință de un factor din afară; gânduri, imagini etc. întipărite în amintire. **o a face** (sau *a produce*) ~ = a impresiona puternic; *a da* (sau *a lăsa*, *a face*) ~-a *că* ~ = a părea că. • senzație; părere. **o a avea** ~-a *că*... = a bănui, a crede că... • (*pl.*) păreri, puncte de vedere personale (asupra unei chestiuni, a unui fapt etc.). (<fr. *impression*, lat. *impressio*)
- impresioná** *vb. tr.* 1. a produce o vie impresie; a emoționa. 2. (despre lumină) a acționa asupra stratului sensibil al unei plăci, al unui film fotografic. (<fr. *impressionner*)
- impresionábil**, -ă *adj.* care se impresionează ușor; emotiv, sensibil. (<fr. *impressionnable*)
- impresionabilitate** *s. f.* însușirea de a fi impresionabil. (<fr. *impressionnabilité*)
- impresionánt** *adj.* (și *adv.*) care produce o impresie, o emoție puternică; tulburător. • impunător, impozant. (<fr. *impressionnant*)
- impresionism** *s. n.* 1. sistem estetic ale cărui principii de creație și de critică sunt bazate pe impresie. 2. mișcare artistică de la sfârșitul sec. XIX, bazată pe exprimarea impresiilor imediate și manifestând un interes deosebit pentru nuanțe, atmosferă, fluiditatea senzațiilor, lumină; în literatură, confundat uneori cu simbolismul, se caracterizează prin înfățișarea rapidă și pregnantă a unor stări sufletești trăite nemijlocit de artist. (<fr. *impressionnisme*)
- impresionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al impresionismului. (<fr. *impressionniste*)
- impresiu** *s. f.* imprimare. • amprentă a desenului papilar al degetelor, palmelor și tălpilor picioarelor. (<fr. *impression*, germ. *Impression*)
- impresív**, -ă *adj.* capabil să producă impresii; impresionant. (<fr. *impressif*)
- impressum** *s. n.* numele, firma tipografiei care trebuie imprimat(ă) pe orice lucrare tipărită. (<lat. *impressum*)

- imprevizibil**, -ă *adj.* care nu poate fi prevăzut; surprinzător. (<fr. *imprévisible*)
- imprevizibilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este imprevizibil. (<fr. *imprévisibilité*)
- imprimă** *vb. tr.* 1. a lăsa urme prin apăsare; a întipări. 2. a tipări. • a întipări desene pe o pânză. 3. a înregistra o bucată muzicală, o lectură etc. pe discuri sau pe bandă de magnetofon. 4. a determina, a impune (un anumit ritm); (*fig.*) a transmite, a comunica. (<fr. *imprimer*, lat. *imprimere*)
- imprimant**, -ă *I. adj.* care imprimă, servește la imprimat. *II. s. f.* 1. element al unui ordinator sau calculator care permite ieșirea rezultatelor imprimate. 2. hârtie continuă introdusă în imprimanta calculatorului pentru scrierea rezultatelor și mesajelor sistemului de calcul. (<fr. *imprimante*)
- imprimat** *s. n.* 1. hârtie pe care s-a imprimat ceva; formular pentru scrierea actelor oficiale. 2. (*pl.*) tipărituri. (<fr. *imprimé*)
- imprimatur** *s. n.* 1. formula prin care cenzura biblică catolică aproba tipărirea unei cărți. 2. autorizație indicând „bunul de tipar” pe o corectură. (<lat., fr. *imprimatur*)
- imprimerie** *s. f.* 1. tipografie. 2. atelier de imprimat țesături. (<fr. *imprimerie*)
- impriméu** *s. n.* țesătură de mătase, bumbac etc. pe care s-au imprimat desene colorate. • desenul însuși. (<fr. *imprimé*)
- imprinting** *s. n.* 1. totalitatea modificărilor funcționale pe care le suferă un cromozom atunci când se găsește într-un organism feminin sau masculin. 2. (*psih.*) împregnare, întipărire, fenomen elementar și precoce de învățare. (<engl. *imprinting*)
- improb**, -ă *adj.* lipsit de probitate, necinstit. (<fr. *improbe*)
- improbabil**, -ă *adj.* care nu se poate proba, dovedi. • nesigur; incert. (<fr. *improbable*)
- improbabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este improbabil. (<fr. *improbabilité*)
- improbant**, -ă *adj.* care nu probează ceva, nu are valoare de probă. (<fr. *improbant*)
- improbitate** *s. f.* lipsă de probitate, necinste. (<fr. *improbité*)
- improductiv**, -ă *adj.* care nu produce nimic. (<fr. *improductif*)
- improductivitate** *s. f.* caracterul, starea a ceea ce este improductiv. (<fr. *improductivité*)
- impromptu** /*lempromptu/ s. n.* 1. (*muz.*) piesă instrumentală cu caracter improvizatoric (pentru pian), în formă de lied. 2. improvizație poetică. (<fr. *impromptu*)
- impronunțabil**, -ă *adj.* care nu poate fi pronunțat. (după fr. *imprononçable*)
- improprietate** *s. f.* caracter impropriu, necorespunzător; lipsă de proprietate a unui termen. (<fr. *impropriété*)
- impropriu**, -ie *adj.* (despre cuvinte, sensuri etc.) care nu este propriu; nepotrivit, greșit. (<fr. *impropre*, lat. *improprius*)
- improviză** *vb. tr.* a face ceva în grabă, pentru nevoile momentului; a întocmi pe nepregătite (un discurs, versuri etc.). (<fr. *improviser*)
- improvizator**, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care improvizează. (<fr. *improvisateur*)
- improvizăție** *s. f.* improvizare. • lucru făcut la repezeală, spontan, la moment. • interpretare nepregătită, nenotată a unei compoziții muzicale, pe care interpretul o creează în acel moment; piesă muzicală astfel executată. • discurs, versuri improvizate. (<fr. *improvisation*)
- imprudent**, -ă *adj.* (și *adv.*) lipsit de prudență, riscant. (<fr. *imprudent*, lat. *imprudens*)
- imprudentă** *s. f.* 1. lipsă de prudență. 2. faptă, vorbă etc. nesocotită. (<fr. *imprudence*, lat. *imprudencia*)
- impuber**, -ă *adj.* care n-a atins vârsta pubertății. (<fr. *impubère*, lat. *impubes*, -eris)
- impubertate** *s. f.* stare a acelorora care nu au atins vârsta ce presupune aptitudinea fiziologică pentru căsătorie. (<fr. *impuberté*)
- impudent**, -ă *adj.* de o insolentă dusă până la cinism. (<fr. *impudent*, lat. *impudens*)
- impudentă** *s. f.* impudoare; aplomb, cinism. (<fr. *impudence*, lat. *impudentia*)
- impudic**, -ă *adj.* lipsit de pudoare; nerușinat, indecent. (<fr. *impudique*, lat. *impudicus*)
- impudicitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este impudic. (<fr. *impudicité*)
- impudoare** *s. f.* lipsă de pudoare, de rușine; nerușinare. (<fr. *impudéur*)
- impuls** *s. n.* 1. forță, imbold, stimul capabil să determine o acțiune, o mișcare. *o (fil.) ~ primar* = impuls inițial imprimat de divinitate, căruia i s-ar datora mișcarea materiei. 2. (*electron.*) grup de oscilații de foarte înaltă frecvență care se succed periodic într-un anumit timp. 3. (*psih.*) mișcare bruscă și momentană, determinată de acțiunea stimulilor nervoși și orientată spre executarea unui act determinant. • tendință morbidă a omului bolnav mental de a executa acțiuni periculoase. 4. mărime fizică egală cu produsul dintre masa și viteza unui corp în mișcare. 5. unitate de măsură la baza taxării convorbirilor telefonice. (<engl. *impulse*, lat. *impulsus*)
- impulsie/impulsivune** *s. f.* 1. tendință cauzată de un factor psihologic, emoțional; excitație. 2. mișcare pe care o imprimă unui corp o forță din afară. (<fr. *impulsion*, lat. *impulsio*)
- impulsionă** *vb. tr.* a da impuls. • a imprima o mișcare; a stimula, a îndemna, a îmboldi. (<*impuls* + -*iona*)
- impulsivune** *s. f. v. impulsie.*
- impulsiv**, -ă *adj., s. m. f.* (om) care acționează sub influența primului impuls; violent, nestăpânit, brutal. (<fr. *impulsif*)
- impulsivitate** *s. f.* însușirea de a fi impulsiv; lipsă de stăpânire, violență, brutalitate. (<fr. *impulsivité*)
- impulsor** *s. n.* rotor al unei pompe centrifuge. (<fr. *impulseur*)
- impunător**, -oăre *adj.* măret, falnic, impozant. (<*impune* + -*ător*)
- impune** *vb. I. tr.* 1. a face pe cineva să accepte ceva. • a constrânge (pe cineva) la ceva. 2. a supune unui impozit. *II. intr.* a inspira respect, teamă. *III. refl.* a căpăta prestigiu, a se afirma. (<lat. *imponere*, după fr. *imposer*)
- impunere** *s. f.* acțiunea de a (se) impune; constrângere. • impozit. (<*impune*)
- impunisabil**, -ă *adj.* care nu este pasibil de pedeapsă. (<fr. *impunissable*)
- impunitate** *s. f.* nepedepsire a unui infractor, datorită unor împrejurări, stări sau situații prevăzute de lege. (<fr. *impunité*, lat. *impunitas*)
- impur**, -ă *adj.* care nu este pur; murdar. (<fr. *impur*, lat. *impurus*)
- impurifică** *vb. tr.* a schimba compoziția normală a unui mediu, a unui produs prin adăugarea de substanțe dăunătoare; a polua. (<*impur* + -*ifica*)
- impuritate** *s. f.* 1. (și *fig.*) lipsă de puritate; starea a ceea ce este impur. 2. corp, substanță străină care se găsește în masa unui material. (<fr. *impureté*, lat. *impuritas*)
- impută** *vb. I. tr., refl.* a(-și) reproșa purtării, fapte reproșabile. *II. tr.* a obliga pe cineva să plătească o sumă de bani pentru compensarea unui prejudiciu, a unei lipse în gestiune etc. (<fr. *imputer*, lat. *imputare*)
- imputabil**, -ă *adj.* care poate fi imputat. (<fr. *imputable*)
- imputabilitate** *s. f.* situație juridică a unei persoane căreia i se atribuie săvârșirea cu premeditare a unei fapte prevăzute de lege. (<fr. *imputabilité*)
- imputație** *s. f.* 1. faptul de a imputa cuiva o vină; învinovățire; reproș. 2. imputare (II); sumă plătită. (<fr. *imputation*, lat. *imputatio*)
- imputrescibil**, -ă *adj.* care nu putrezește. (<fr. *imputrescible*)
- imputrescibilitate** *s. f.* calitate a unui material de a fi imputrescibil. (<fr. *imputrescibilité*)
- imuabil**, -ă *adj.* care nu se schimbă niciodată; constant, permanent, etern; imutabil. (<fr. *immuable*)
- imuabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este imuabil; permanentă, fixitate; imutabilitate. (<fr. *immuabilité*)
- imún**, -ă *adj.* 1. care prezintă imunitate (1). 2. (*fig.*) insensibil (la). (<fr. *immun*, lat. *immunis*)
- imúnd**, -ă *adj.* murdar; oribil, dezgustător. (<lat. *im-mundus*, fr. *immonde*)

- imunditate** *s. f.* murdărie, impuritate; imundicie. (< fr. *imundicité*)
- imundicie** *s. f.* imunditate. (< it. *imundizia*)
- imunitar**, -ă *adj.* cu caracter de imunitate. (< fr. *immunitaire*)
- imunitate** *s. f.* 1. rezistență a unui organism față de anumite infecții, otrăvuri sau alte substanțe străine. 2. situație a unei persoane care beneficiază de anumite prerogative sau scutiri legale speciale în cadrul sarcinilor ori drepturilor pe care le are. 3. ~ *parlamentară* = drept de care se bucură membrii unei adunări legislative de a nu putea fi urmăriți sau arestați fără aprobarea organului din care fac parte; ~ *diplomatică* = inviolabilitate juridică de care se bucură reprezentanții diplomați, familiile lor etc. (< fr. *immunité*, lat. *immunitas*)
- imuniză** *vb. tr., refl.* a face, a deveni imun cu ajutorul unui tratament special sau în urma unei boli. (< fr. *immuniser*)
- imunizant**, -ă *adj.* care imunizează. (< fr. *immunisant*)
- IMUNO-** *elem.* „imun, imunitate”. (< fr. *immuno-*, cf. lat. *immunis*)
- imunofanticorp** *s. m.* anticorp rezultat în urma unui proces de imunizare. (< *immuno-* + *anticorp*)
- imunochimie** *s. f.* disciplină care studiază factorii chimici ai imunității. (< fr. *immunochimie*)
- imunochimist**, -ă *s. m. f.* specialist în imunochimie. (< fr. *immunochimiste*)
- imunodeficiență** *s. f.* deficiență a sistemului imunitar. (< engl. *immunodeficiency*)
- imunodepresiv**, -ă *adj.* s. n. (medicament, tratament) care suprime reacțiile imunologice ale organismului față de un antigen; imunodepresor; imunosupresiv. (< fr. *immunodépressif*)
- imunodepresor**, -oăre *adj.* s. n. imunodepresiv. (< fr. *immunodépresseur*)
- imunoelectroforeză** *s. f.* adaptarea tehnicii electroforetice în scopul imunizării. (< fr. *immunoélectrophorèse*)
- imunofluorescență** *s. f.* diagnostic care permite depistarea antigenilor datorită corpurilor fluorescenți. (< fr. *immunofluorescence*)
- immunogen**, -ă *adj.* care produce imunitate. (< fr. *immunogène*)
- immunogenetic**, -ă *I. adj.* referitor la imunogenetică. **II. s. f.** disciplină care studiază reglarea genetică a proceselor imune, precum și modificările patologice ale acestora. (< fr. *immunogénétique*, engl. *immunogenetics*)
- immunogeneză** *s. f.* teorie a legilor de dezvoltare și de manifestare a rezistenței la organismele animale și vegetale. (< fr. *immunogénèse*)
- immunoglobulină** *s. f.* fracțiune proteică din serul sanguin care conține majoritatea anticorpilor. (< fr. *immunoglobuline*)
- imunohematologie** *s. f.* ramură a hematologiei care studiază proprietățile antigenice ale elementelor figurate ale sângelui și nervilor și ale diferiților anticorpi care pot exista în serul sanguin. (< fr. *immuno-hématologie*)
- imunohemoliză** *s. f.* proces de distrugere a hematiilor sub acțiunea anticorpilor corespunzători. (< fr. *immuno-hémolyse*)
- imunolog**, -ă *s. m. f.* specialist în imunologie. (< fr. *immunologue*)
- imunologie** *s. f.* ramură care studiază fenomenele imunității și consecințele lor profilactice și terapeutice. (< fr. *immunologie*)
- imunopatolog**, -ă *s. m. f.* specialist în imunopatologie. (< *immunopatologie*)
- imunopatologie** *s. f.* ramură a imunologiei care studiază reacțiile organismului la apariția unui anticorp, precum și prevenirea și tratamentul acestora. (< fr. *immunopathologie*, engl. *immunopathology*)
- imunoprofilaxie** *s. f.* prevenirea unei boli contagioase prin imunizare cu vaccinuri, seruri specifice etc. (< fr. *immunoprophylaxie*)
- imunosupresie** *s. f.* inhibare a unui proces imunogenetic cu ajutorul unei substanțe imunosupresive. (< engl. *immunosuppression*)
- imunosupresiv**, -ă *adj.* s. n. imunodepresiv. (< engl. *immunosuppressive*)
- imunoterapie** *s. f.* tratament în administrarea de seruri și vaccinuri care conțin antigeni sau anticorpi specifici bolii respective. (< fr. *immunothérapie*)
- imunotransfuzie** *s. f.* transfuzie de sânge recoltat de la donatori imunizați în prealabil față de o boală infecțioasă. (< fr. *immunotransfusion*)
- imutabil**, -ă *adj.* imuabil. (< engl. *immutable*, lat. *immutabilis*)
- imutabilitate** *s. f.* imuabilitate. (< fr. *immutabilité*, lat. *immutabilitas*)
- IN¹/I-IM-** *pref.* „privativ, negativ”. (< fr. *in-*, *im-*, cf. lat. *in*)
- in²**, -ă *suf.* „diminutival și peiorativ”. (< fr. *-in*, *-ine*, cf. lat. *-inus*)
- ină** *s. f.* „a transformare în...”, „a atribui ceva”. (< fr. *-iner*, cf. lat. *-inare*)
- inabil**, -ă *adj.* stângaci, neindemânic. (< fr. *inhabile*, lat. *inhabilis*)
- inabilitate** *s. f.* lipsă de abilitate; neindemânare, stângăcie. (< fr. *inhabilité*)
- inabordabil**, -ă *adj.* care nu poate fi abordat; inaccesibil. (< fr. *inabordable*)
- in abstracto** *loc. adv.* în afară de realitate, de fapte. (< lat. *in abstracto*, in abstract)
- inacceptabil**, -ă *adj.* care nu poate fi acceptat, admis. (< fr. *inacceptable*)
- inaccesibil**, -ă *adj.* la care nu se poate ajunge; inabordabil. (< fr. *inaccessible*, lat. *inaccessibilis*)
- inaccesibilitate** *s. f.* caracter inaccesibil. (< fr. *inaccessibilité*)
- inacomodabil**, -ă *adj.* care nu se poate acomoda (cu). (< fr. *inaccommodable*)
- inacordabil**, -ă *adj.* 1. care nu se poate acorda, concesiona. 2. (despre instrumente muzicale) care nu poate fi acordat, armonizat. (< fr. *inaccordable*)
- inacostabil**, -ă *adj.* care nu poate fi acostat. (< fr. *inacostable*)
- inactivic**, -ă *adj.* (despre lumină) care nu are acțiune chimică. (< fr. *inactinique*)
- inactivism** *s. n.* proprietate a unei lumini de a fi inactivă. (< fr. *inactivisme*)
- inactiv**, -ă *adj.* 1. care nu lucrează, nu face nimic; leneș. 2. (despre substanțe, elemente chimice) care nu reacționează. (< fr. *inactif*)
- inactivă** *vb. tr.* a face inactiv, să nu poată reacționa; a anihila, a suprima un agent biologic; a neutraliza. (< fr. *inactiver*)
- inactivare** *s. f.* acțiunea de a inactiva. • suprimare a acțiunii unei substanțe toxice asupra organismului; neutralizare. (< *inactiva*)
- inactivism** *s. n.* accentuarea a atitudinii inactive; mod de viață care evită contactul cu lumea din afară. (< germ. *Inaktivismus*)
- inactivitate** *s. f.* 1. lipsă de activitate; pasivitate. 2. suprimare a capacității active (2) a unei substanțe. (< fr. *inactivité*)
- inactual**, -ă *adj.* care nu este actual; depășit, învechit. (< fr. *inactuel*)
- inactualitate** *s. f.* lipsă de actualitate; însușirea, starea de a fi inactual. (< fr. *inactualité*)
- inacțiune** *s. f.* lipsa oricărei acțiuni; nonacțiune. (< fr. *inaction*)
- inacuzabil**, -ă *adj.* care nu poate fi acuzat; nevinovat. (< fr. *inaccusable*)
- inadaptabil**, -ă *adj.* (și s.) care nu se poate acomoda cu o situație nouă. (< fr. *inadaptable*)
- inadaptabilitate** *s. f.* faptul de a fi inadaptabil. (< fr. *inadaptabilité*)
- inadaptare** *s. f.* dificultate, neputință de adaptare. (după fr. *inadaptation*)
- inadecvare** *s. f.* lipsă de adecvare; neconcordanță, nepotrivire. (după fr. *inadéquation*)
- inadecvăt**, -ă *adj.* nepotrivit, necorespunzător; neadecvat. (< fr. *inadéquat*)
- inaderent**, -ă *adj.* care nu aderă, nu se poate lipi de ceva; nonaderent. (< fr. *inadhérent*)
- inaderență** *s. f.* imposibilitate, incapacitate de a adera; nonaderență. (< fr. *inadhérence*)

inadmisibil, -ă *adj.* care nu poate fi admis, trecut cu vederea. (< fr. *inadmissible*)

inadmisibilitate *s. f.* caracterul a ceea ce este inadmisibil. (< fr. *inadmissibilité*)

inadvertent, -ă *adj.* nepotrivit, care nu se potrivește; greșit. (< fr. *inadvertant*)

inadvertentă *s. f.* greșeală din neatenție. (< fr. *inadvertance*, lat. *inadvertentia*)

in aeternum *loc. adv.* pentru eternitate, pentru totdeauna. (< lat. *in aeternum*)

inalienabil, -ă *adj.* (despre bunuri, proprietăți, drepturi) care nu poate fi înstrăinat. (< fr. *inaliénable*, lat. *inalienabilis*)

inalienabilitate *s. f.* calitate a unui lucru de a fi inalienabil. (< fr. *inaliénabilité*)

inalienare *s. f. (jur.)* situația, starea a ceea ce este inalienabil. (după fr. *inaliénation*)

inalterabil, -ă *adj.* care nu se alterează. • (fig.) de neclintit, tare. (< fr. *inaltérable*)

inalterabilitate *s. f.* calitatea a ceea ce este inalterabil. (< fr. *inaltérabilité*)

inamic, -ă *I. adj., s. m. f.* (stat, putere etc.) dușman, vrăjmaș, adversar. **II. adj. I.** dușmănos, ostil. **2.** care aparține statului beligerant, adversar. (după lat. *inimicus*)

inamicăl, -ă *adj.* care nu este amical; ostil. (< fr. *inamica*)

inamicție *s. f.* inimizție. (după it. *inimicizia*)

inamisibil, -ă *adj. (teol.)* care nu se poate pierde; care rămâne. (< fr. *inamissible*, lat. *inamissibilis*)

inamovibil, -ă *adj.* (despre funcționari) care nu poate fi destituit, înlocuit sau transferat din funcție. (< fr. *inamovible*)

inamovibilitate *s. f.* calitatea de a fi inamovibil. (< fr. *inamovibilité*)

inanalizabil, -ă *adj.* neanalizabil. (< fr. *inanalysable*)

inanimat, -ă *adj.* (și *s.*) neînsuflit. (< fr. *inanimé*, lat. *animatus*)

inanitate *s. f.* deșertăciune, vanitate, zădărnicie. (< fr. *inanité*, lat. *inanitas*)

inaniție *s. f.* slăbiciune fizică provocată de o nutriție insuficientă. (< fr. *inanition*, lat. *inanitio*)

inaparent, -ă *adj.* care nu este aparent; ascuns. (< fr. *inapparent*)

inapelabil, -ă *adj. (jur.)* în privința căruia nu se poate face apel. • care nu poate fi schimbat, modificat. (< it. *inappellabile*)

inapetent, -ă *adj.* fără poftă de mâncare, fără apetit. (< it. *inappetente*)

inapetentă *s. f.* anorexie. (< fr. *inappétence*)

inaplicabil, -ă *adj.* care nu se poate aplica în practică, de nefolosit. (< fr. *inapplicable*)

inaplicabilitate *s. f.* însușirea de a fi inaplicabil. (< fr. *inapplicabilité*)

inapreciabil, -ă *adj.* care nu poate fi apreciat, măsurat. • de neprețuit, foarte valoros. (< fr. *inappréciable*)

inapțt, -ă *adj.* nepotrivit să facă ceva, să îndeplinească un serviciu etc. (< fr. *inapte*)

inaptitudine *s. f.* lipsă de aptitudine; nepricepere. (< fr. *inaptitude*)

inarmonie *s. f.* lipsă de armonie. (< fr. *inharmonie*)

inarmonios, -oasă *adj.* dezagreabil (urechii, ochiului). (< fr. *inharmonieux*)

inarticulabil, -ă *adj.* care nu poate fi articulat; care nu poate fi exprimat clar, ușor. (< fr. *inarticulable*)

inarticulat, -ă *I. adj.* nearticulat. **II. s. n. pl.** subclasa de branhiope primitive. (< fr. *inarticulé/s*)

inasimilabil, -ă *adj.* care nu poate fi asimilat. (< fr. *inassimilable*)

inasortabil, -ă *adj.* nu poate fi asortat cu ceva. (< fr. *inassortable*)

inaspectuos, -oasă *adj.* urât. (< in¹ + *aspectuos*)

inatacabil, -ă *adj.* care nu poate fi atacat, contestat. (< fr. *inataquable*)

inaudibil, -ă *adj.* care nu se poate auzi; (*p. ext.*) imperceptibil. (< fr. *inaudible*)

inaudibilitate *s. f.* însușirea de a fi inaudibil. (< engl. *inaudibility*)

inaugurá *vb. tr.* a începe, a deschide solemn activitatea unei instituții; a dezveli un monument. • (fig.) a începe, a deschide drum. (< fr. *inaugurer*, lat. *inaugurare*)

inaugural, -ă *adj.* de inaugurare. (< fr. *inaugural*)

inaugurator, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care inaugurează o expoziție, un local etc. (< fr. *inaugurateur*)

inautentic, -ă *adj.* care nu e autentic. (< fr. *inauthentique*)

inautenticitate *s. f.* lipsă de autenticitate. (< fr. *inauthenticité*)

inavuuabil, -ă *adj.* de nemărturisit. • rușinos, nedemn. (< fr. *inavouable*)

-ină *suf. I.* „diminutival”. **2.** „produs fabricat”. (< fr. *-ine*, cf. lat. *-ina*)

inbreeding /-bri-/ *s. n. (biol.)* încrucișare selectivă între indivizi înrudiți genetic; consangvinizare. (< engl. *inbreeding*)

incalculabil, -ă *adj.* care nu poate fi calculat. • foarte mare, imens. (< fr. *incalculable*)

incalculabilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este incalculabil. (< fr. *incalculabilité*)

incalificabil, -ă *adj.* de necalificat; revoltător. (după fr. *inqualifiable*, it. *inqualificabile*)

incandescent, -ă *adj.* în stare de incandescență. (< fr. *incandescent*, lat. *incandescens*)

incandescență *s. f.* stare a unui corp care emite lumină având o temperatură ridicată. **O lampă cu ~** = lampă în care lumina este produsă de un filament produs la incandescență cu ajutorul unui curent electric. (< fr. *incandescence*)

incantát, -ă *adj.* vrăjit, magic. (< lat. *incantatus*)

incantătoriu, -ie *adj.* cu caracter de incantație. (< fr. *incantatoire*)

incantăție *s. f. I.* formulă magică recitată sau cântată, de vraci, la farmece și vrăji. **2.** stare de extaz, încântare; farmec, vrăjă. (< fr. *incantation*, lat. *incantatio*)

incapabil, -ă *adj. I.* (și *s.*) care nu este în stare de a face ceva; (*p. ext.*) nepregătit, nepriceput. **2. (jur.)** lipsit de capacitatea legală pentru exercitarea anumitor drepturi. (< fr. *incapable*)

incapacitate *s. f.* lipsă de capacitate, de pricepere, de competență; (*p. ext.*) nepregătire; stângăcie. (< fr. *incapacité*)

incarbonizare *s. f.* proces de transformare biochimică lentă a substanțelor organice din plante în cărbuni de pământ. (< in + *carbonizare*)

incarcerăție *s. f. I.* detenție. **2.** strangulare a unei hernii. (< fr. *incarcération*)

incarná *vb. tr., refl. I.* a (se) întrupa. • (fig.) a (se) prezenta, a da, a lua o formă precisă, materială. **2.** (despre unghii) a intra, a crește în carne. (< fr. *incarner*, lat. *incarnare*)

incarnat, -ă *I. adj. I.* care a luat formă materială; întrupat. **2. (fig.)** înverșunat, pasionat. **II. adj., s. n.** (de culoarea cărnii. (< fr. *incarnat*, it. *incarnato*)

incarnăție *s. f.* încarnare. (< fr. *incarnation*, lat. *incarnationo*)

incartădă *s. f.* nebunie, poznă, extravagantă. (< fr. *incartade*)

incás, -ă *I. s. m. f.* amerindian din imperiul întemeiat în aria geografică a Anzilor Centrali (Peru, Bolivia etc.) care au creat o originală cultură materială și spirituală. **II. adj.** care aparține incasilor. (< fr. *inca*)

incasabil, -ă *adj.* care nu se sparge (ușor). (< fr. *incassable*)

incáso *s. n. (fin.)* sistem de decontare prin care banca încasează în contul unui creditor o sumă de bani de la debitorii. (< it. *incasso*)

incastelură *s. f.* deformare a copitei (la cai) constând din apropierea exagerată a călcâielor. (< fr. *encastelure*)

incavăție *s. f.* adâncitură executată la suprafața unei piese prin deformare plastică. (< engl. *incavation*, lat. *incavatio*)

incendia *vb. tr. I.* a da foc, a provoca un incendiu. • (fig.) a începe un război. • a ațâța, a îndemna la violență. **2. (fig.)** a împurpura. (< fr. *incendier*)

incendiár, -ă *adj. I.* care provoacă (sau poate provoca) incendii; care se poate aprinde. • (fig.) care agită spiritele. **2. (fig.)** împurpurat. (< fr. *incendiaire*, lat. *incendiarius*)

incendiator, -oare I. s. m. f. 1. provocator al unui incendiu. 2. (fig.) ațător, provocator. II. s. n. navă mică cu vele cu exploziv, care servea la incendierea navelor inamice, prin abordare. (<fr. *incendia* + -*ior*)

incendiu s. n. foc mare care se propagă făcând ravagii; pârjol. (<lat. *incendium*, it. *incendio*, fr. *incendie*)

incert, -ă adj. nesigur, îndoielnic; (p. ext.) confuz. (<lat. *incertus*)

incertitudine s. f. lipsă de certitudine; nesiguranță, îndoială. (<fr. *incertitude*, lat. *incertitudo*)

incesibil, -ă adj. (despre bunuri) care nu poate fi cedat sau pus în gaj. (<fr. *incessible*)

incesibilitate s. f. calitatea unui bun de a fi incesibil. (<fr. *incessibilité*)

incest s. n. relație sexuală între părinți și copii sau între frați și surori, oprită de lege. (<fr. *inceste*, lat. *incestus*)

incestuos, -oasă adj. s. m. f. (vinovat) de incest; cu caracter de incest. (<fr. *incestueux*, lat. *incestuosus*)

inch /*inci*/ s. m. unitate de măsură pentru lungimi, cu 2,54 cm, în Anglia și SUA; tol. (<engl. *inch*)

inchietație s. f. neliniște; îngrijorare. (<fr. *inquiétude*, lat. *inquietudo*)

inchiștor s. m. I. judecător al inchișiției. 2. (fig.) anchetator necruțator, aspru. (<fr. *inquisiteur*, lat. *inquisitor*)

inchiștorial, -ă adj. 1. de inchișiție. 2. referitor la inchișiție. • (fig.) foarte aspru. (<fr. *inquisitorial*, it. *inquisitoriale*)

inchișiție s. f. instituție ecleziastică cu prerogative judiciare și penale, vestită prin sentințele sale de o mare cruzime, instituită de biserica romano-catolică pentru lupta împotriva ereticilor. • (fig.) anchetă arbitrară, severă. (<fr. *inquisition*, lat. *inquisitio*)

incizabil, -ă adj. care nu se poate cicatriza. (<fr. *incicatrizable*)

incident, -ă I. adj. 1. (despre cuvinte, propoziții) intercalat între părțile unei propoziții sau ale unei fraze. 2. (despre fascicule de radiații) care atinge o suprafață într-un anumit punct. II. s. n. 1. eveniment neașteptat, neplăcut, care survine în timpul unei activități. • greutate, dificultate. 2. (jur.) obiecție, contestație accesorie la cauza principală a unui proces. (<fr. *incident*)

incidental, -ă adj. (și adv.) întâmplător, accidental. (<it. *incidentale*)

incidentă s. f. 1. întretăiere a unui fascicul de radiații cu o suprafață. • punctul de ~ = punct în care un fascicul de radiații întâlnește o suprafață; unghi de ~ = unghi pe care îl face un asemenea fascicul cu perpendiculara în punctul de incidentă; plan de ~ = planul determinat de fasciculul incident și normala în punctul de incidentă. 2. situație a unei propoziții incidente. 3. (biol.) prezența unui caracter, normal sau patologic, într-o populație oarecare. 4. (med.) totalitatea cazurilor de îmbolnăvire provocată de o boală infecțioasă într-un interval de timp, raportată la populația totală. • (în radiologie) situație a corpului de iradiat (pentru diagnostic sau terapie) față de sursa de radiații. 5. (fig.) repercurșiune, consecință. (<fr. *incidence*)

incineră vb. tr. a arde un cadavru, substanțe organice, resturi menajere etc. (<fr. *incinérer*, lat. *incinerare*)

incinerator s. n. aparat, cuptor, navă specială în care se ard deșeurile. (<fr. *incinérateur*)

incinerare s. f. incinerare, cremațiune. (<fr. *incinération*)

incintă s. f. 1. spațiu închis din toate părțile (în interiorul unei construcții). • limitele unui spațiu determinat. • ~ acustică = cutie de lemn în care sunt fixate unu sau mai multe difuzoare pentru îmbunătățirea calităților acustice ale acestora; boxă (4). 2. linie de apărare care înconjură un obiectiv militar, un oraș, o cetate etc. (<fr. *enceinte*)

incipient, -ă adj. aflat la început, în prima fază. (<it. *incipiente*, lat. *incipiens*)

incipit s. n. notă la începutul manuscriselor antice și medievale, al incunabilelor și al unor cărți din sec. XVI, cuprinzând titlul scrierii și numele autorului. (<lat. /*incipit*/, /*ai*/ începe)

incisiv¹ s. m. cei patru dinți din față care taie alimentele. (<it. *incisive*)

incisiv², -ă adj. (fig.; despre vorbe, stil) pătrunzător, mușcător, sarcastic. (<fr. *incisif*)

incisivitate s. f. însușirea a ceea ce este incisiv. (<fr. *incisivité*)

incită vb. tr. 1. a ațăta, a provoca, a instiga la... 2. a provoca un interes viu, stimulat. (<fr. *inciter*, lat. *incitare*)

incitabil, -ă adj. care poate fi incitat. (<fr. *incitable*)

incitabilitate s. f. stare de incitare; însușirea a ceea ce este incitabil. (<fr. *incitabilité*)

incitant, -ă adj. care incită, care provoacă un viu interes; incitativ. (<fr. *incitant*)

incitativ, -ă adj. incitant. (<fr. *incitativ*)

incitator, -oare adj. s. m. f. (cel) care incită; instigator. (<fr. *incitateur*)

incitație s. f. incitare. (<fr. *incitation*, lat. *incitatio*)

incivilitate s. f. impolitețe. (<fr. *incivilité*)

inciză vb. tr. a face o incizie, a tăia. (<fr. *inciser*)

incizare s. f. 1. acțiunea de a inciza. 2. tehnică de ornamentație prin zgărirea suprafeței materialului. (<inciza)

inciză s. f. 1. propoziție incidentă. 2. (arte) motive ornamentale obținute prin zgărirea în adâncime a materialului. 3. (muz.) subdiviziune a unei teme ritmico-melodice care poate constitui elementul de bază pentru o dezvoltare ulterioară. (<fr. *incise*)

incizie s. f. 1. tăietură operată cu bisturiul în corpul unui om sau animal; incizură (2). • (fig.) cuvânt, expresie sarcastică, vitriolantă. 2. creșterea în coaja unui arbore, în interiorul unui material. (<fr. *incision*, lat. *incisio*)

incizură s. f. 1. mică adâncitură pe suprafața unei structuri anatomice. 2. (med.) incizie. 3. (tehn.) crăpătură, creșteră. (<fr. *incisure*, lat. *incisura*)

inclasabil, -ă adj. care nu poate fi clasat, definit, precizat. (<fr. *inclassable*)

inclasificabil, -ă adj. care nu poate fi clasificat. (<in- + clasificabil)

inclavă vb. tr. (tehn.) a îmbuca, a închide, a cuprinde în... (<fr. *enclaver*)

inclement, -ă adj. neiertător, nemilos; aspru. (<fr. *inclement*)

inclementă s. f. neîndurare; duritate, asprime. (<fr. *inclemente*)

INCLINO- elem. „inclinare”. (<fr. *inclino-*, cf. lat. *inclinare*, a se inclina)

inclinogramă s. f. 1. grafic prezentând orizontal poziția unei găuri de sondă. 2. grafic pentru determinarea poziției ce trebuie să aibă turbina de foraj. (<engl. *inclino-gram*)

inclinometrie s. f. măsurare și înregistrare a poziției unei găuri de sondă sau a unghiului de înclinare. (<fr. *inclinométrie*)

inclinometru s. n. I. instrument care indică înclinarea unei (aero) nave; indicator de pantă. 2. aparat folosit în inclinometrie. 3. instrument care indică direcția magnetismului Pământului. (<fr. *inclinomètre*)

inclu vb. tr. a cuprinde, a îngloba; a includea. (<lat. *includere*)

inclu s. f. acțiunea de a include. • (biol.) mutație prin care lanțului de acizi maleici i se adaugă una sau mai multe baze noi, între cele existente. (<include)

inclusiv adv. împreună cu, și cu. • și cel din urmă (dintr-o serie). (<fr. *inclusif*, lat. *inclusivus*)

incluzional vb. tr. a include. (<incluzie + -ona)

incluziune s. f. 1. particula de material străin conținută în masa unui corp solid, într-un țesut. 2. (log.) cuprinderea noțiunilor cu sfera mică, dar cu conținut bogat, în noțiuni cu sferă mare și conținut sărac. 3. (mat.) relație între două mulțimi care au proprietatea că orice element al uneia este un element al celeilalte. (<fr. *inclusion*, lat. *inclusio*)

incoagulabil, -ă adj. care nu se poate coagula. (<fr. *incoagulable*)

incoagulabilitate s. f. lipsă de coagulare. (<fr. *incoagulabilité*)

incoativ, -ă adj. (despre verbe) care exprimă începutul unei acțiuni. (<fr. *inchoatif*, lat. *inchoativus*)

incoercibil, -ă adj. care nu poate fi constrâns. • care nu poate fi reținut într-un recipient. (<fr. *incoercible*)

incoercibilitate s. f. calitatea de a fi incoercibil. (<fr. *incoercibilité*)

- incoerent**, -ă *adj.* lipsit de legătură logică în gândire, în exprimare, în manifestări; fără șir. (< fr. *incohérent*)
- incoerentă** *s. f.* faptul de a fi incoerent. (< fr. *incohérence*)
- incognito** *adj. inv., adv.* (despre personalități importante în călătorie) fără a se arăta cine este; cu nume fals. (< fr., it. *incognito*)
- incognoscibil**, -ă *adj.* care nu poate fi cunoscut de rațiunea omenească. (< fr. *incognoscibile*)
- incognoscibilitate** *s. f.* însușirea, starea de a fi incognoscibil. (< fr. *incognoscibilité*)
- incolor**, -ă *adj.* 1. lipsit de culoare. 2. (*fig.*) fără personalitate; searbăd, șters. (< fr. *incolore*, lat. *incolor*)
- incombustibil**, -ă *adj.* care nu poate arde. (< fr. *incombustible*)
- incombustibilitate** *s. f.* însușire a unui corp de a fi incombustibil. (< fr. *incombustibilité*)
- incomensurabil**, -ă *adj.* 1. care nu poate fi măsurat; foarte mare. 2. (*mat.*; despre mărimi) care nu are o unitate de măsură comună, cuprinsă de un număr întreg de ori în fiecare dintre ele. (< fr. *incommensurable*)
- incomensurabilitate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este incomensurabil. • imposibilitatea de evaluare din cauza valorii prea mari. 2. (*mat.*) caracteristică a unor mărimi de a fi incomensurabile (2). (< fr. *incommensurable*)
- incomestibil**, -ă *adj.* care nu e bun de mâncat; otrăvitor. (< fr. *incomestible*)
- incomod**, -ă *adj.* 1. care nu este comod. 2. (despre oameni) supărător, stingheritor. (< fr. *incommode*, lat. *incommodus*)
- incomodă** *vb. tr.* a deranja, a jena, a stingheri. (< fr. *incomoder*, lat. *incomodare*)
- incomodant**, -ă *adj.* care incomodează. (< fr. *incomodant*)
- incomoditate** *s. f.* lipsă de comoditate. • neplăcere, jenă, deranj. (< fr. *incomodité*)
- incomparabil**, -ă *adj.* (și *adv.*) neasemănat, extraordinar, fără pereche. (< fr. *incomparable*, lat. *incomparabilis*)
- incompatibil**, -ă *adj.* 1. care nu se potrivește, nu se împacă cu altceva; care nu poate fi, nu se poate exercita simultan cu altceva. 2. (*mat.*; despre un sistem de ecuații sau inecuații) care nu are soluții. (< fr. *incompatible*)
- incompatibilitate** *s. f.* 1. faptul de a fi incompatibil. • nepotrivire de grupă sanguină între doi indivizi; respingere reciprocă între doi gameți, între două țesături sau organe. 2. (*jur.*) interdicție legală ca cineva să poată ocupa simultan două funcții, două atribuții care, prin caracterul lor, sunt contradictorii. 3. (*mat.*) însușire a unui sistem de (in)ecuații de a fi incompatibil; proprietate a unui sistem de axiome care conține afirmații ce nu concordă cu altele. (< fr. *incompatibilité*)
- incompensabil**, -ă *adj.* care nu poate fi compensat. (< fr. *incompensable*)
- incompetent**, -ă *adj.* care nu este competent. • (*jur.*) lipsit de competența de a judeca, a rezolva o problemă. (< fr. *incompétent*)
- incompetență** *s. f.* lipsă de competență. (< fr. *incompétence*)
- incomplet**, -ă *adj.* care nu este complet. (< fr. *incomplet*)
- incompletudine** *s. f.* (*psih.*) sentiment de insatisfacție, de neîmplinire, la unii psihastenici. (< fr. *incomplétude*)
- incomprehsibil**, -ă *adj.* care nu se poate înțelege; de neînțeles. (< fr. *incompréhensible*)
- incomprehsibilitate** *s. f.* însușirea de a fi incomprehsibil. (< fr. *incompréhensibilité*)
- incomprehsiuine** *s. f.* incapacitate de a înțelege, de a fi înțeles. (< fr. *incompréhension*)
- incomprehsiv**, -ă *adj.* lipsit de înțelegere; neînțelegător. (< fr. *incompréhensif*)
- incompresibil**, -ă *adj.* care nu poate fi comprimat, care nu își poate micșora volumul. (< fr. *incompressible*)
- incompresibilitate** *s. f.* însușire a unui corp de a fi incompresibil. (< fr. *incompressibilité*)
- incomunicabil**, -ă *I. adj.* 1. care nu poate fi comunicat, exprimat. 2. inexprimabil. **II. s. n.** ceea ce nu poate fi exprimat în cuvinte. (< fr. *incommunicable*)
- incomunicabilitate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este incomunicabil. (< fr. *incommunicabilité*)
- incomutabil**, -ă *adj.* (despre pedepse) care nu poate fi comutat. (< fr. *incommutable*)
- incomutabilitate** *s. f.* însușirea de a fi incomutabil. (< fr. *incommutabilité*)
- inconceptibil**, -ă *adj.* de neconceput, de neînțeles; imposibil. (după it. *inconcepibile*)
- inconciliabil**, -ă *adj.* (despre idei etc.) de neîmpăcat. (< fr. *inconciliable*)
- incondensabil**, -ă *adj.* (despre gaze) care nu poate fi condensat. (< fr. *incondensable*)
- inconel** *s. n.* aliaj de nichel, crom și fier. (< fr., engl. *iconel*)
- inconformism** *s. n.* faptul de a nu se conforma unor norme, obiceiuri, idei etc.; nonconformism. (< fr. *inconformism*)
- inconfört** *s. n.* disconfort; neplăcere. (< fr. *inconfort*)
- inconfortabil**, -ă *adj.* 1. care nu este confortabil; incomod. 2. (*fig.*) desagreabil. (< fr. *inconfortable*)
- inconfundabil**, -ă *adj.* bine individualizat, care nu poate fi confundat; original, unic. (< fr. *inconfundabil*)
- incongelaibil**, -ă *adj.* care nu poate fi congelat. (< fr. *incongélable*)
- incongruent**, -ă *adj.* nepotrivit, neconcordant. (< fr. *incongruent*, it. *incongruente*, lat. *incongruens*)
- incongruență** *s. f.* faptul de a fi incongruent; neconcordanță, dezacord. (< fr. *incongruence*, it. *incongruenza*, lat. *incongruentia*)
- inconsevent**, -ă *adj.* care nu este consecvent; schimbător, inconstant. (< fr. *inconséquent*, lat. *inconsequens*)
- inconseventă** *s. f.* lipsă de consecvență. (< fr. *inconséquence*, lat. *inconsequentia*)
- inconsistent**, -ă *adj.* 1. lipsit de consistență, de soliditate; slab, moale. 2. (*fig.*) lipsit de temeinicie. (< fr. *inconsistent*)
- inconsistență** *s. f.* 1. lipsă de consistență de soliditate. 2. (*log.*) proprietate a unor expresii de calcul logic de a fi false în orice interpretare. (< fr. *inconsistance*)
- inconsolabil**, -ă *adj.* care nu poate fi consolată; de nemângâiat. (< fr. *inconsolable*, lat. *inconsolabilis*)
- inconstânt**, -ă *adj.* care este constant; nestatornic, inegal. (< fr. *inconstant*, lat. *inconstans*)
- inconstanță** *s. f.* lipsă de constanță; nestatornicie. (< fr. *inconstance*, lat. *inconstantia*)
- inconstatabil**, -ă *adj.* care nu poate fi constatat. (< fr. *inconstatable*)
- inconsumabil**, -ă *adj.* care nu poate sau nu trebuie să fie consumat. (< fr. *inconsumable*)
- inconstient**, -ă *I. adj.* (și *s. m. f.*) 1. care nu este conștient, care și-a pierdut cunoștința. 2. lipsit de conștiință; care nu are o atitudine conștientă în fața realității. • făcut fără participarea conștiinței a voinței; involuntar. **II. s. n.** activitate psihică a omului nesupusă controlului conștiinței. (< fr. *inconscient*)
- inconstiență** *s. f.* 1. lipsă sau pierdere a cunoștinței. 2. lipsa unei atitudini conștiente față de realitatea înconjurătoare. (< fr. *inconscience*)
- incontentabil**, -ă *adj.* veșnic nemulțumit. (< fr. *incontentable*)
- incontestabil**, -ă *adj.* care nu poate fi contestat; de nețăgăduit; sigur. • (*adv.*) fără îndoială; indiscutabil. (< fr. *incontestable*)
- incontestabilitate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este incontestabil. (< fr. *incontestabilité*)
- incontinent**, -ă *adj.* *s. m. f.* nereținut, lipsit de moderație. • desfrănat. • suferind de incontinență. (< fr. *incontinent*, lat. *incontinentis*)
- incontinență** *s. f.* eliminare involuntară de fecale, urină, lapte etc.; (*p. ext.*) neputință de înfrânare a unei dorințe sau acțiuni. • (*fig., fam.*) logoree, limbuție. (< fr. *incontinence*, lat. *incontinentia*)
- incontrolabil**, -ă *adj.* care nu poate fi controlat; (*p. ext.*) cu un câmp de acțiune extrem de larg, nelimitat. (< fr. *incontrôlable*)
- inconvenabil**, -ă *adj.* (și *adv.*) care nu este convenabil. (după fr. *inconvenant*)

inconvenient *s. n.* 1. neajuns, dezavantaj. 2. piedică, dificultate. (< fr. *inconvenient*, lat. *inconveniēns*)

inconveniență *s. f.* 1. deranj; pagubă. 2. necuviință. (< it. *inconvenienza*)

inconvertibil, -ă *adj.* care nu este convertibil; neconvertibil. (< fr. *inconvertible*)

inconvertibilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este inconvertibil. (< fr. *inconvertibilité*)

incoordonare *s. f.* 1. necoordonare. 2. (*med.*) lipsă de coordonare în mișcări, consecință a unor leziuni ale sistemului nervos sau a unor stări patologice ale aparatului locomotor. (după fr., engl. *incoordination*)

incorect, -ă *adj.* greșit, inexact. • necinstit, neonest. (< fr. *incorrect*)

incorectitudine *s. f.* lipsă de corectitudine; necinste, șarlatanie. (< in- + *corectitudine*)

incorigibil, -ă *adj.* care nu se (mai) poate îndrepta, corija. (< fr. *incorrigible*)

incorigibilitate *s. f.* neputința de a se corija, de a se îndrepta; însușirea, starea de a fi incorigibil. (< fr. *incorrigibilité*)

incorporal, -ă *adj.* lipsit de corp. • fără existență materială. (< fr. *incorporel*, it. *incorporale*)

incorporalitate *s. f.* calitatea a ceea ce este incorporal. (< fr. *incorporaliété*)

in corpore *loc. adv.* împreună, cu toții, în totalitate. (< lat. *in corpore*)

incoruptibil, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care nu poate fi corupt; integru, cinstit, onest. (< fr. *incorruptible*, lat. *incorruptibilis*)

incoruptibilitate *s. f.* integritate, cinste exemplară. (< fr. *incorruptibilité*, lat. *incorruptibilitas*)

increabil, -ă *adj.* care nu se poate crea. (< fr. *incréable*)

increat, -ă *I. adj.* care există fără a fi fost creat; etern. **II. s. n.** moment imaginar al preexistenței, suspendat între neant și viață; ceea ce este etern. (< fr. *incrée*)

incredibil, -ă *adj.* de necrezut; ciudat. (< it. *incredibile*, lat. *incredibilis*)

incredibilitate *s. f.* faptul de a fi incredibil. (< fr. *incrédibilité*, it. *incredibilità*)

incredul, -ă *adj.* care nu crede ușor ceva; greu de convins. (< fr. *incrédule*, lat. *incredulus*)

incredulitate *s. f.* firea, starea omului care nu crede cu ușurință. (< fr. *incrédulité*)

increment *s. n.* 1. (*mat.*) creștere, adaos arbitrar. • (*inform.*) cantitate elementară la care este adăugată o mărime într-un proces de calcul. • (*in gram.* transformatională) element care adaugă ceva unui lucru la structura căruia se aplică. 2. orice material introdus în corpul animal și utilizat în organism. 3. (*fiz.*) contribuția particularităților structurale, interatomice la valoarea unei mărimi fizice care caracterizează o anumită structură moleculară. (< fr. *incrément*, lat. *incrementum*)

incrementă *vb. tr.* (*inform.*) a adăuga o unitate sau o cantitate constantă oarecare la conținutul unui număr, registru sau la valoarea unei variabile. (< fr. *incrémenter*)

incremental, -ă *adj.* (despre mărimi scalare) care se referă la un increment al unei alte mărimi. (< engl. *incremental*)

incrét *s. n.* increție. (< germ. *Inkret*)

increție *s. f.* secreție glandulară care rămâne în interiorul organismului; secreție endocrină; incret. (< fr. *incrétion*)

incrimină *vb. tr.* a imputa cuiva acte criminale, abuzuri etc.; a învinui. (< fr. *incriminer*, lat. *incriminare*)

incriminător, -oăre *adj.* care incriminează. (< fr. *incriminatoire*)

incriminație *s. f.* incriminare. (< fr. *incrimination*, lat. *incriminatio*)

incristalizabil, -ă *adj.* care nu cristalizează. (< fr. *incristallisable*)

incrustă *vb. I. tr.* a aplica pe obiecte incrustații. • (*fig.*) a întipări. **II. refl.** (despre substanțe) a se depune sub formă de cruste pe pereții unei conducte, ai unui recipient etc. (< fr. *incruster*, lat. *incrustare*)

incrustant, -ă *adj.* care acoperă corpurile cu o crustă minerală. (< fr. *incrustant*)

incrustator, -oăre *s. m. f.* cel care lucrează obiecte incrustate. (după fr. *incrusteur*)

incrustație *s. f.* 1. ornament care este aplicat pe suprafața unui obiect. 2. strat depus în anumite condiții pe suprafața unor corpuri. (< fr. *incrustation*, lat. *incrustatio*)

incub *s. m.* 1. demon masculin despre care se presupunea că abuzează de femei în somn. 2. (*jur.*) persoană care are un ascendent puternic asupra altei persoane (sucub), pe care o poate sugestia. (< fr. *incube*, lat. *incubus*)

incubă *vb. tr., refl.* 1. (despre microbi, virusuri) a (se) infiltra în organism și a începe procesul patogen. 2. a (se) supune operației de incubație (2). (< fr. *incuber*)

incubator *s. n.* instalație amenajată special pentru incubarea (2) artificială a ouălor de păsări sau pentru dezvoltarea, în condiții optime, a prematurilor la vivipare. (< fr. *incubateur*)

incubație *s. f.* 1. (*ant.*) rit divinătoriu constând în a dormi într-un, sau lângă un templu pentru a obține, în vis, răspunsurile unui zeu tămăduitor. 2. proces de dezvoltare a embrionului de păsări sub acțiunea unor anumiți factori fizici. 3. perioadă dintre contaminarea unui organism și apariția primelor simptome ale unei boli. 4. etapă a procesului de creație constând în revenirea spontană asupra problemei și apariția tensiunii ca stare de cercetare. (< fr. *incubation*, lat. *incubatio*)

inculcă *vb. tr.* a întipări în mintea cuiva, prin repetiție, un principiu, o idee etc. (< fr. *inculquer*, lat. *inculcare*)

inculpă *vb. tr.* (*jur.*) a învinovăți, a învinui, a acuza. (< fr. *inculper*, lat. *inculpare*)

inculpăt, -ă *s. m. f.* cel acuzat de o infracțiune, de o crimă etc. (< fr. *inculpé*)

incult, -ă *adj., s. m. f.* (om) lipsit de o cultură elementară. (< fr. *inculte*, lat. *incultus*)

incultură *s. f.* lipsă de cultură, de cunoștințe; ignoranță, neștiință. (< fr. *inculture*)

incumbă *vb. intr.* (despre sarcini, obligații) a se impune, a reveni cuiva. (< lat. *incumbere*, fr. *incomber*)

incumbent, -ă *adj. (bot.; despre organe)* culcat pe un alt organ, fără să concrească cu acesta. (< engl. *incumbent*, lat. *incumbens*)

incunăbul *s. n.* tipăritură de la începuturile artei tipografice (înainte de anul 1500); (*p. ext.*) exemplar din cele mai vechi tipărituri. (< fr. *incunable*, lat. *incunabulum*)

incurabil, -ă *adj.* (despre boli; despre oameni) care nu poate fi vindecat. (< fr. *incurable*, lat. *incurabilis*)

incurabilitate *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este incurabil. (< fr. *incurabilité*)

incurbă *vb. tr.* a curba, a îndoi. (după fr. *incurver*, lat. *incurvare*)

incurie *s. f.* neglijență, lipsă de grijă. (< fr. *incurie*, lat. *incuria*)

incuriozitate *s. f.* lipsă de curiozitate, de interes. (< fr. *incuriosité*)

incursiune *s. f.* 1. pătrundere de scurtă durată a unor forțe armate printr-un teritoriu sau spațiu aerian străin; atac prin surprindere dat pentru distrugerea unui obiectiv, luare de prizonieri sau de informații etc. • (*sport*) pătrundere în porțiunea de teren a adversarului. 2. (*fig.*) abordare a unui subiect străin de preocupările obișnuite, de tema tratată. (< fr. *incursion*, lat. *incursio*)

incusă *adj., s. f.* (medalie, monedă veche) care are o față în relief, iar cealaltă scobită. (< fr. *incuse*, lat. *incusa*)

in-cvărto *adj. inv., s. n.* (format) în care coala de hârtie imprimată a fost îndoită în patru (opt pagini). (< fr. *in-quarto*)

indamină *s. f.* colorant organic albastru(-verzui), puțin rezistent față de acizi. (< fr., engl. *indamine*)

indân *s. n.* hidrocarbură rezultată din gudroane, solubilă în dizolvanți organici. (< engl. *indan*)

indantrén *s. m.* colorant sintetic albastru, rezistent la lumină, apă și acizi, folosit în imprimăria textilă. (< fr. *indanthrène*)

indatăbil, -ă *adj.* imposibil de datat. (< fr. *indatable*)

indecent, -ă *adj.* lipsit de decență; necuviincios, nerușinat, impudic. (< fr. *indécents*, lat. *indécens*)

indecență *s. f.* lipsă de decență; exprimare, purtare necuviincioasă; necuviință, nerușinare. (< fr. *indécence*, lat. *indécencia*)

indecidabil, -ă *adj. (log.; despre o relație)* care nu este nici adevărată, nici falsă. (< fr. *indécidable*)

indecidabilitate *s. f.* calitatea a ceea ce este indecidabil. (<fr. *indécidabilité*)
indécis, -ă *adj.* nehotărât, șovăielnic, exitant. (<fr. *indécis*, lat. *indécisus*)
indéciso *l-zol adv.* (muz.) cu nehotărare. (<it. *indéciso*)
indécizie *s. f.* nehotărare, șovăială. (<fr. *indécision*)
indeclinabil, -ă *adj.* care nu se declină. (<fr. *indeclinable*, lat. *indeclinabilis*)
indeclinabilitate *s. f.* caracterul cuvintelor indeclinabile. (<fr. *indeclinabilité*)
indefectibil, -ă *adj.* (despre sentimente) care durează pentru totdeauna, nedezmnițit, neclintit, neslăbit. (<fr. *indefectible*)
indefectibilitate *s. f.* însușirea de a fi indefectibil. (<fr. *indefectibilité*)
indefinitibil, -ă *adj.* care nu poate fi definit; indefinisabil. (<fr. *indefinitible*)
indefinisabil, -ă *adj.* indefinitibil. (fr. *indefinisable*)
indefinit, -ă *adj.* 1. care nu este definit, explicat; nedeterminat. 2. (gram.) nehotărât. (<fr. *indefini*, lat. *indefinitus*)
indeformabil, -ă *adj.* care nu se deformează. (<fr. *indeformable*)
indeformabilitate *s. f.* calitatea unui material de a fi indeformabil. (<fr. *indeformabilité*)
indefrișabil, -ă *adj.* care nu poate fi defrișat. (<fr. *indefrichable*)
indehiscént, -ă *adj.* (despre fructe) care nu se deschide spontan la maturitate. (<fr. *indehiscént*)
indehiscență *s. f.* însușire a fructelor indehiscente. (<fr. *indehiscence*)
indelebil, -ă *adj.* indestructibil; de neșters. • (fig.) perpetuu. (<fr. *indelebile*, lat. *indelebilis*)
indeleibilitate *s. f.* însușirea de a fi indelebil. (<fr. *indeleibilité*)
indelicát, -ă *adj.* lipsit de delicatețe, nedelicat; grosolan, moșic. (<fr. *indélicat*)
indelicatete *s. f.* lipsă de delicatețe; atitudine, gest nedelicat. (<fr. *indélicatesse*)
indemn, -ă *adj.* (jur.) care nu a suferit pagube, pierderi, răni; teafăr, nevătămat. (<fr. *indemne*, lat. *indemnis*)
indemnitate *s. f.* indemnizație. (<fr. *indemnité*, lat. *indemnitatis*)
indemnizá vb. tr. a despăbugi (pe cineva) de cheltuieli. (<fr. *indemniser*)
indemnizabil, -ă *adj.* care poate fi, sau trebuie despăgubit. (<fr. *indemnizable*)
indemnizație *s. f.* 1. sumă de bani care se acordă cuiva, pe lângă retribuție, pentru acoperirea unor cheltuieli efectuate cu ocazia îndeplinirii unor anumite sarcini de serviciu. 2. despăgubire pentru un prejudiciu, o pagubă suferită. • sumă de bani plătită salariaților pe timpul concediului, în caz de incapacitate de muncă etc. (<fr. *indemnisation*)
indemonstrabil, -ă *adj.* care nu poate fi demonstrat. (<lat. *indemonstrabilis*, după fr. *indémontrable*)
indemonstrabilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este indemonstrabil. (după fr. *indémontrabilité*)
indemontabil, -ă *adj.* care nu poate fi demontat. (<fr. *indémontable*)
indenegabil, -ă *adj.* deniabil. (<it. *indenegabile*)
indeniable, -ă *adj.* incontestabil, de netăgăduit; indenegabil. (<fr. *indéniable*)
indentare *s. f.* (inform.) plasare a programelor pe linii, pentru scrierea cât mai clară a acestora. (după fr. *indentation*)
indentatie *s. f.* adâncitură, scobitură, creștătură (a coastei marine). (<fr. *indentation*)
indépendent, -ă *l. adj.* 1. care nu depinde de cineva sau ceva; liber, neatârnat; autonom. *o ~ de* = fără a ține seama de... 2. care se bizuie pe propriile sale forțe; cu inițiative personale. *II. s. m. pl.* (în revoluția burgheză din Anglia) membrii unei grupări politice reprezentând interesele burgheziei și nobilimii mijlocii. (<fr. *indépendant*)
indépendență *s. f.* 1. drept al unui stat la existență și dezvoltare liberă, fără amestec din afară, de a-și hotărî singur soarta, de a-și alege, potrivit voinței și intereselor

sale, calea de dezvoltare socială și politică. • stare de neatârnam economică și socială (a unei persoane, a unei clase sociale). 2. libertate sau înclinare de a face, sau de a privi ceva în mod independent. 3. proprietate a unui sistem axiomatic constând în aceea că nici una din axiomele sale nu este deductibilă din celelalte. (<fr. *indépendance*)
inderegálabil, -ă *adj.* care nu se dereglează. (<fr. *indérégable*)
inderegabil, -ă *adj.* (despre legi, regulamente etc.) care nu permite derogări. (<in - + *derogabil*)
indescifrabil, -ă *adj.* de nedescifrat, ilizibil. (<fr. *indéchiffrable*)
indescriptibil, -ă *adj.* care nu poate fi înfățișat în cuvinte; de nedescris. (<fr. *indéscribable*)
indescriptibilitate *s. f.* caracterul a ceea ce este indescriptibil. (<fr. *indéscriptibilité*)
indestructibil, -ă *adj.* care nu poate fi distrus; trainic, rezistent. (<fr. *indestructible*)
indestructibilitate *s. f.* caracterul a ceea ce este indestructibil. (<fr. *indestructibilité*)
indésirabil, -ă *adj.* (despre țesături, tricotate) care nu se desiră (ușor). (<fr. *indésirable*)
indeterminabil, -ă *adj.* care nu poate fi determinat. (<fr. *indéterminable*, lat. *indeterminabilis*)
indeterminare *s. f.* lipsă de determinare, de precizie. (după fr. *indétermination*)
indeterminism *s. n.* concepție filozofică care respinge determinismul, contestă principiul cauzalității, legitatea obiectivă a fenomenelor naturale. (<fr. *indéterminisme*)
indeterminist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al indeterminismului. (<fr. *indéterministe*)
index *I. s. n.* 1. listă (alfabetică) a numelor, termenilor sau materiilor cuprinse într-o lucrare; indice (II, 1). *o ~ bibliografic* = lucrare de îndrumare bibliografică, cuprinzând lista principalelor scrieri privitoare la o problemă. 2. listă a cărților interzise de biserica catolică; (*p. ex.*) listă de cărți interzise. *o a pune la ~ = a)* a trece o lucrare în lista cărților interzise; *b)* a exclude pe cineva de la cinstirea cuvenită, a scoate pe cineva nedemn sau periculos. *II. s. m. 1.* (inform.) parametru care evoluează cu fiecare repetare a unei bucle a programului unui ordinator. 2. degetul arătător. (<lat., fr. *index*)
indexá vb. tr. 1. a întocmi un index. • a introduce un cuvânt, un autor etc. într-un index. 2. a atribui un indice de clasificare unui document. 3. a modifica salariile, pensiile etc. în funcție de un indice economic sau monetar; a compensa; a corela veniturile cu prețurile. 4. (inform.) a indica, într-o instrucțiune, că trebuie adăugat conținutul unui index (I, 1). (<fr. *indexer*)
indexeritate *s. f.* lipsă de îndemănare, stângăcie. (<engl. *indexerity*)
indézirabil, -ă *adj.* care nu este dorit; nedorit, neplăcut. (<fr. *indésirable*)
indían¹ *s. n.* țesătură fină de bumbac, vopsită sau imprimată, pentru lenjerie. (<fr. *indienne*)
indían², -ă *I. adj., s. m. f.* 1. (locuitor) din India. 2. amerindian. *II. adj.* care aparține Indiei; indic; hindus (1). *o arta -ă* = artă care s-a dezvoltat de la sfârșitul mileniului IV a. Chr., în cadrul culturilor din valea Indului, legate de dezvoltarea budismului și a brahmanismului. (<fr. *indien*)
indíană *s. f.* prăjitură cu frișcă și glazură de ciocolată. (după germ. *Indianer/krapfen*)
indianism *s. n.* idiomism propriu limbilor vorbite în India. (<fr. *indianisme*)
indianist, -ă *s. m. f.* specialist în indianistică; indolog. (<fr. *indianiste*)
indianistică *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul limbii și al civilizației Indiei de dinaintea penetrației europene; indologie. (<germ. *Indianistik*)
indianizá vb. tr. a da un caracter indian. (<fr. *indianiser*)
indianologie *s. f.* studiu asupra indienilor din America. (<fr. *indianologie*)
indianologist *s. m.* orientalist specialist în cultura indiană. (<engl. *indianologist*)
indíc, -ă *adj.* indian. (<lat. *indicus*)
indică vb. tr. I. a arăta, a desemna; a face cunoscut, a

- semnala. 2. a recomanda, a prescrie (un tratament). (< fr. *indiquer*, lat. *indicare*)
- indican** *s. n.* substanță organică din indigo. (< fr. *indican*)
- indicanemie** *s. f.* prezența indicanelor în sânge. (< fr. *indicanémie*)
- indicanurie** *s. f.* prezența indicanelor în urină. (< fr. *indicanurie*)
- indicativ**, -ă **I. adj.** care indică, face cunoscut. **O mod** ~ (și *s. n.*) = mod verbal care exprimă o acțiune reală. **II. s. n.** 1. denumire convențională pentru unități militare, comandanți etc. 2. (la un post de radio-tv.) semnal de identificare la începutul sau sfârșitul emisiunii. **O ~ de apel** = apelativ convențional din litere sau cifre, pentru identificarea locului de origine sau a expeditorului unui mesaj telegrafic ori radiofonic. (< fr. *indicatif*, lat. *indicativus*)
- indictăr**, -oare **I. adj.** care indică, face cunoscut. **II. s. n.** 1. aparat, instrument, element care arată valoarea unei mărimi măsurate. 2. panou de semnalizare a direcției, a distanței pe un drum etc. 3. lucrare ca îndrumător.
- III. s. m.** 1. expresie numerică ce caracterizează cantitativ un fenomen sau proces, ori îi definește evoluția. 2. substanță care, printr-o modificare a culorii sale, indică caracterul acid sau bazic al altei substanțe. 3. plantă care, prin prezența sau absența sa într-un ecosistem, indică caracterul sau intensitatea acestuia. **IV. s. f. (mat.)** curbă auxiliară care ajută la studiul curbelor și al suprafețelor. (< fr. *indicateur*)
- indicative** *s. f.* îndrumare, informație, indiciu, lămurire. (< fr. *indication*, lat. *indicatio*)
- indice** **I. s. m.** 1. (*mat.*) semn distinctiv afectat unei litere, reprezentând în același calcul mai multe mărimi analoge. 2. număr, cifră. • cifră dintr-un plan economic ce trebuie atinsă pentru a se realiza un anumit nivel de producție. 3. mărime care caracterizează o proprietate a unei substanțe, a unui sistem tehnic etc. 4. fapt, indiciu care arată aspectul unui fenomen, al unei situații etc. **II. s. n.** 1. index. **O ~ de clasificare** = combinație de cifre și litere cu care se notează, într-un sistem de clasificare după conținut, publicațiile. 2. indicator al scării unui instrument de măsură. (< fr. it. *indice*, lat. *index*)
- indificabil**, -ă **adj.** care nu se poate spune; inexprimabil; inefabil. (< fr. *indicible*)
- indiciu** *s. n.* semn, dovadă concretă potrivit căreia se poate deduce existența unui lucru. • particularitate după care poate fi recunoscut un obiect, un fenomen, un fapt. • (*jur.*) faptă, împrejurare care poate servi ca probă într-un proces. (< lat. *indicium*, după fr. *indice*)
- indictivitate** *s. f.* 1. (*ant.*) determinarea, prin edict imperial, a impunerilor prin impozite. 2. convocare, pentru o zi anumită, a unei adunări, (*spec.*) a unui conciliu. 3. (*astr.*) perioadă convențională de cincisprezece ani. (< fr. *indiction*, lat. *indictio*)
- indiferent**, -ă **adj.** 1. care nu are însemnătate, nu prezintă nici un interes. 2. care nu manifestă interes pentru nimeni și pentru nimic; nepăsător. 3. (*chim.*) care nu manifestă nici o afinitate, nu reacționează în nici un fel. (< fr. *indifférent*, lat. *indifferens*)
- indiferentism** *s. n.* atitudine de indiferență; lipsă de interes pentru probleme politice sau religioase; apolitism. (< fr. *indifférentisme*)
- indiferență** *s. f.* stare, atitudine manifestată prin lipsă de interes față de cineva sau ceva; insensibilitate. (< fr. *indifférence*, lat. *indifferentia*)
- indigen**, -ă **I. adj.**, *s. m. f.* autohton, aborigin. **II. adj.** (despre animale, plante, mărfuri etc.) din propria țară. (< fr. *indigène*, lat. *indigenus*)
- indigenat** *s. n.* 1. calitatea de a fi indigen. 2. dreptul de cetățenie într-un stat; împământinire, naturalizare. (< fr. *indigénat*)
- indigenism** *s. n.* 1. caracter indigen. 2. denumire generică pentru mișcările politico-sociale din America Latină, care tind să includă populația indiană în civilizația modernă. (< germ. *Indigenismus*)
- indigenizare** *s. f.* 1. introducere legală într-o țară a unei mărfi străine. 2. producere în țară a unor echipamente, bunuri, până atunci importate. (după fr. *indigénisation*)
- indigent**, -ă **adj.** nevoiaș, sărac. (< fr. *indigent*, lat. *indigens*)
- indigență** *s. f.* sărăcie, lipsă. (< fr. *indigence*, lat. *indigentia*)
- indigést**, -ă **adj.** 1. (despre alimente) greu de digerat. 2. (*fig.*; despre scrieri) greu de înțeles; confuz. (< fr. *indigeste*, lat. *indigestus*)
- indigestie** *s. f.* indispoziție provocată de o digestie grea și manifestată prin dureri de cap, greață etc. (< fr. *indigestion*, lat. *indigestio*)
- indigét**, -ă **adj.** (la romani) epitet atribuit zeilor indigeni. (< fr. *indigète*, lat. *indiges*, -etis)
- indigitaméнта** *s. n. pl. (ant.)* formule și invocații populare adresate zeilor indigeți. (< lat. *indigitamenta*)
- indignă** *vb. tr., refl.* a stârni, a fi cuprins de indignare. (< fr. *indigner*, lat. *indignari*)
- indignare** *s. f.* faptul de a (se) indigna; revoltă sufletească amestecată cu amărăciune, mânie și dispreț, provocată de o insultă, de o nedreptate sau o acțiune nedemnă. (< *indigna*)
- indignitate** *s. f.* lipsă de demnitate; nemernicie. (< fr. *indignité*, lat. *indignitas*)
- indigó** **I. s. m.** 1. culoare a spectrului solar, între albastru și violet. 2. colorant albastru-violet, care se extrage din indigofere sau din anilină. 3. hârtie-carbon. **II. adj. inv.**, *s. n.* (de) culoare albastru-violet. (< fr., port. *indigo*)
- indigofere** *s. f. pl.* plante tropicale din familia leguminoaselor, din care se extrage indigoul (1, 2). (< lat. *indigoferae*)
- indigotier** *s. m.* arbust tropical din care se extrage indigoul (1, 2). (< fr. *indigotier*)
- indigotină** *s. f.* principiu colorant al indigoului. (< fr. *indigotine*)
- indiréct**, -ă **adj.** 1. (și *adv.*) care nu se face, nu se obține direct, ci mijlocit, cu ajutorul cuiva sau a ceva. 2. *vorbire* ~ă sau *stil* ~ = procedeu stilistic de redare a spuselor cuiva prin subordonarea comunicării față de un verb sau de un alt cuvânt de declarație. 3. *complement* ~ = complement care exprimă obiectul în (de)favoarea căruia se săvârșește o acțiune, asupra căruia se răsfărânge în mod indirect acțiunea verbului; *propoziție completivă* ~ă (și *s. f.*) = propoziție cu funcție de complement indirect pe lângă un verb din regentă. 4. (*fin.*) *impozit* ~ = impozit inclus în prețul anumitor obiecte de consum. 5. (*mil.*) *tragere* ~ă = tragere pe bază de calcul asupra unor ținte care nu se văd. (< fr. *indirect*, lat. *indirectus*, germ. *indirekt*)
- indiscernabil**, -ă **adj.** care nu se poate discerne; de nepătruns. (< fr. *indiscernable*)
- indiscernabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este indiscernabil. (< fr. *indiscernabilité*)
- indisciplinabil**, -ă **adj.** care nu poate fi disciplinat. (< fr. *indisciplinable*)
- indisciplină** *s. f.* lipsă de disciplină; nesupunere; (*p. ext.*) dezordine. (< fr. *indiscipline*)
- indiscret**, -ă **adj.** care destăinuie fapte secrete. • care se amestecă în mod nedelicat în secretele cuiva. (< fr. *indiscret*, lat. *indiscretus*)
- indiscreție** *s. f.* destăinuire a unor secrete încredințate de către cineva; lipsă de măsură în vorbă. • nedelicatete, grosolanie. (< fr. *indiscretion*, lat. *indiscretio*)
- indiscutabil**, -ă **adj.** (și *adv.*) sigur, incontestabil. (< fr. *indiscutable*)
- indisociabil**, -ă **adj.** care nu poate fi disociat. (< fr. *indissociable*)
- indisolubil**, -ă **adj.** (și *adv.*) care nu poate fi desfăcut, rupt, destrămat, de nezdruccinat. (< fr. *indissoluble*, lat. *indissolubilis*)
- indisolubilitate** *s. f.* calitatea de a fi indisolubil. (< fr. *indissolubilité*)
- indispensabil**, -ă **I. adj.** (și *adv.*) absolut necesar. **II. s. m. pl.** izmene. (< fr. *indispensable*)
- indispensabilitate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este indispensabil. (< fr. *indispensabilité*)
- indisponibil**, -ă **adj.** de care nu se poate dispune după voie. • (despre mașini) care nu este în stare de funcționare. (< fr. *indisponible*)
- indisponibilitate** *s. f.* faptul de a fi indisponibil. • stare a unui lucru, sau a unei persoane indisponibile. (< fr. *indisponibilité*)
- indisponibiliză** *vb. tr.* a face ceva, pe cineva indisponibil. (< *indisponibil* + -iza)

indispoziție *s. f.* 1. lipsă de voie bună, proastă dispoziție; supărare. 2. boală ușoară. (< fr. *indisposition*)

indispune *vb. tr., refl. a(-și)* strica voia bună; a (se) supăra. (după fr. *indisposer*)

indispus, **-ă** *adj.* prost dispus, supărat. • ușor bolnav. • (despre femei) care este în perioada de menstruație. (< *indispune*)

indistinct, **-ă** *adj.* care nu se poate distinge bine, neclar. (< fr. *indistinct*, lat. *indistinctus*)

indistinctibil, **-ă** *adj.* greu de deosebit. (după fr. *indistinguable*, it. *indistinguibile*)

indistinție *s. f.* starea a ceea ce este indistinct; neclaritate. • lipsă de distincție; vulgaritate. (< fr. *indistinction*)

indiu *s. n.* metal alb-argintiu, moale, maleabil, asemănător cu aluminiul, care se găsește în blendă. (< fr. *indium*)

indivîd, **-ă** *s. m. f.* 1. persoană considerată izolat în raport cu colectivitatea; ins. • (*peior.*) om necunoscut, suspect. 2. ființă animală sau vegetală privită aparte, în raport cu speciă căreia îi aparține. 3. (*mat.*) unitate statistică. (< fr. *individu*, lat. *individuum*)

indivîdual, **-ă** *I. adj.* 1. personal, propriu unui individ. 2. care se referă la un singur individ sau la un singur obiect. **II. s. n.** 1. concept estetic-literar desemnând exemplarul izolat, cazul particular. 2. (*fil.*) singular. • (*adv.*) în mod izolat. (< fr. *individuel*)

individualism *s. n.* 1. ansamblu de concepții (etice) care iau ca punct de plecare individul izolat de societate. 2. concepție și atitudine morală retrogradă, manifestată prin situarea intereselor individului mai presus de cele colective. (< fr. *individualisme*)

individualist, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al individualismului. • (cel) care se izolează de interesele, de preocupările colective; (*p. ext.*) egoist. (< fr. *individualiste*)

individualitate *s. f.* 1. ansamblul particularităților specifice unui individ, prin care acesta se distinge de ceilalți indivizi. • ansamblul particularităților unui obiect, fenomen. etc. 2. persoană deosebit de înzestrată, de talentată. (< fr. *individualité*)

individualiză *vb. tr.* a scoate în evidență un individ, un fapt, punând în lumină particularitățile lui specifice. (< fr. *individualiser*)

individualizare *s. f.* 1. acțiunea de a individualiza. 2. adaptarea și aplicarea unei concepții, a unei legi etc. la cazuri particulare. 3. (*arte*) întrupare a ideii artistice în imagini senzorial-concrete, individuale; întrupare a unei tendințe, esențe, relații generale în figuri individuale tipice. (< *individualiza*)

individuație *s. f. (psih.)* ceea ce deosebește un individ de altul. (< fr. *individuation*)

indivîz, **-ă** *adj. (jur.)* despre bunuri) care este în indiviziune; nedivizat, întreg. • (despre persoane) care posedă o proprietate în indiviziune. (< fr. *indivis*, lat. *indivisus*)

indivizibil, **-ă** *adj.* care nu poate fi împărțit. (< fr. *indivisible*)

indivizibilitate *s. f.* 1. faptul de a fi indivizibil; caracterul a ceea ce este indivizibil. 2. (*jur.*) situație în care, la săvârșirea unei infracțiuni, participă mai multe persoane, ori două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite prin același act. (< fr. *indivizibilité*)

indiviziune *s. f. (jur.)* drept de proprietate asupra unui bun exercitat de mai multe persoane în același timp, având fiecare o cotă-parte care nu poate fi determinată material. (< fr. *indivision*)

indo-arian, **-ă** *adj. limbi -ene* = grup de limbi indo-europene vorbite actualmente în India. (< fr. *indo-aryen*)

indocil, **-ă** *adj.* nesupus; neînțelegător. (< fr. *indocile*)

indocilitate *s. f.* caracterul celui indocil. (< fr. *indocilité*)

indo-europeean, **-ă** *I. s. m. f.* grup mare de popoare și de limbi vorbite în prezent în Europa și în alte continente, reprezentând continuarea unei limbi comune neatestare, dar reconstituită prin metoda comparativ-istorică. **II. adj.** referitor la aceste limbi sau la populațiile care le vorbeau. (< fr. *indo-européen*)

indoeuropéisism *s. n.* însușire a limbilor indo-europene care apar în alte familii de limbi. (< germ. *Indoeuropäismus*)

indoeuropeanist, **-ă** *s. m. f.* specialist în indoeuropeanistică; indogermanist. (după germ. *Indoeuropäist*)

indoeuropeanistică *s. f.* știință care studiază limbile

indo-europene; indogermanistică. (după germ. *Indoeuropäistik*)

indogermanist, **-ă** *s. m. f.* indoeuropeanist. (< germ. *Indogermanist*)

indogermanistică *s. f.* indoeuropeanistică. (< germ. *Indogermanistik*)

indo-iranián, **-ă** *adj. limbi -ene* = grup de limbi indo-europene din care fac parte sanscrita, limba literară clasică a Indiei, precum și grupul iranian. (< fr. *indo-iranien*)

indól *s. m.* 1. compus chimic obținut prin distilarea indigoului și a gudroanelor cărbunilor de pământ, care se folosește în industria cosmetică, în chimie, ca reactiv etc. 2. produs rezultat prin degradarea triptofanului din alimente sub acțiunea bacteriilor intestinale, care, împreună cu scutulul, dă fecalelor mirosul specific. (< germ. *Indol*, fr. *indole*)

indolent, **-ă** *adj., s. m. f.* (om) lipsit de energie; lenș, nepăsător. (< fr. *indolent*, lat. *indolens*)

indolentă *s. f.* nepăsare, apatie, lenș. (< fr. *indolence*, lat. *indolentia*)

indológ, **-ă** *s. m. f.* indianist. (< germ. *Indolog*)

indologie *s. f.* indianistică. (< germ. *Indologie*)

indolór, **-ă** *adj.* nedureros. (< fr. *indolore*)

indomtăbil, **-ă** *adj.* care nu poate fi stăpănit; neîmblănzit. (< fr. *indomptable*)

indonezián, **-ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Indonezia. • *limbi -ene* = familie de limbi din care fac parte indoneziana, limba oficială a Indoneziei, javaneza și malaezia. (< fr. *indonésien*)

indoor /**indor** *adj. inv.* (despre competiții sportive) care se desfășoară în sală, pe teren acoperit. (< engl. *indoor*)

indosatrice *s. f.* manechin. (< it. *indosatrice*)

indri *s. m.* lemurian arboreal vegetarian, din munții vulcanici din Madagascar. (< fr. *indri*)

indubităbil, **-ă** *adj.* fără dubiu, neîndoios, cert, sigur. (< fr. *indubitable*, lat. *indubitabilis*)

indubitabilitate *s. f.* caracter indubitabil. (< *indubitabil* + *-itate*)

induce *vb. tr.* 1. a împinge, a îndemna pe cineva să facă ceva; a incita; a determina. • *a ~ în eroare* = a înșela. 2. (*log.*) a face un raționament inductiv. 3. a produce o inducție electromagnetă. 4. a produce, a cauza, a provoca. (< lat. *inducere*)

inductanță *s. f.* mărime egală cu raportul dintre fluxul magnetic care străbate un circuit și intensitatea curentului care îl produce; inductivitate. (< fr. *inductance*)

inductanțmetru *s. n.* aparat pentru măsurarea inductanței. (< fr. *inductancemètre*)

inductiv, **-ă** *adj.* care procedează prin inducție (1), bazat pe inducție. (< fr. *inductif*, lat. *inductivus*)

inductivitate *s. f.* inductanță. (< germ. *Induktivität*)

INDUCTO- *elem.* „inducție”. (< fr. *inducto-*, cf. lat. *inductus*, *condus*)

inductométru *s. n.* aparat pentru măsurarea curenților de inducție. (< fr. *inductométre*)

inductór, **-oăre** *I. adj.* care produce un câmp electromagnetic ce acționează asupra unui organ; care produce, transmite un curent de inducție. **II. s. n.** 1. organ al unei mașini electrice în care se formează curentul de inducție. 2. mic generator electric manual care funcționează prin inducție electromagnetică. 3. (*psih.*) termen care servește ca punct de plecare într-o asociație de idei. • cel care emite mesajul către un medium, care sugestionează, hipnotizează. 4. (*lingv.*) elementul director al unei analogii, al unei disimulații. 5. substanță care determină inducția (3). (< fr. *inducteur*)

inducție *s. f.* 1. raționament prin care se realizează trecerea de la particular la general. • metodă de demonstrare a propozițiilor generale în matematică și în alte științe deductive. 2. concluzie prin inducție (1). 3. influență exercitată de un țesut oarecare asupra țesuturilor vecine. • mecanism nervos prin care o stare de excitație sau de inhibiție dintr-un centru nervos favorizează, sau determină apariția stării opuse într-un alt centru nervos. 4. producere sau influențare a unui fenomen ori proces de către stimuli, factori, enzime etc. • producere a unui curent electric într-un circuit prin varierea fluxului magnetic. (< fr. *induction*, lat. *inductio*)

- indulgent**, -ă *adj.* care manifestă indulgență; iertător; îngăduitor; tolerant. (< fr. *indulgent*, lat. *indulgens*)
- indulgență** *s. f.* 1. atitudine îngăduitoare față de greșeli; toleranță, îngăduință. 2. document dat de papă pentru iertarea păcatelor credincioșilor în schimbul unei sume de bani. (< fr. *indulgence*, lat. *indulgentia*)
- indult** *s. n.* 1. privilegiu acordat de papă care conferea puteri excepționale. 2. permisiune acordată navelor comerciale surprinse de declanșarea ostilităților într-un port inamic de a-l părăsi. (< fr. *indult*, lat. *indultum*)
- indument** *s. n.* 1. obiect de îmbrăcăminte. 2. strat de peri de pe suprafața unor frunze. (< fr. *indument*, lat. *indumentum*)
- induplicat**, -ă *adj.* (despre frunze, petale, sepale) cu marginile brusc indoite spre interior. (< fr. *induplicé*, lat. *induplicatus*)
- indură** *vb. refl.* (despre țesături, organe) a deveni dur, a se întări. (< fr. *indurer*)
- indurație** *s. f.* 1. stare de întărire anormală a unui țesut sau organ. 2. parte indurată; bătaură. (< fr. *induration*, lat. *induratio*)
- indus**, -ă *I. adj.* (despre un fenomen sau proces) care este influențat sau produs de un stimul extern. • (despre tensiuni electromotoare, curenți electrici) produs prin inducție (4). • (*mat.*) operație (relație) -ă = restricția unei operații (relații) la o submulțime stabilă a mulțimii sale. *II. s. n.* parte a unei mașini electrice în care se produce prin inducție un curent electric. (după fr. *induit*)
- industrial**, -ă *adj.* referitor la industrie; bazat pe industrie, (produs) de industrie; cu o industrie dezvoltată. *o chimie* -ă = ramură a chimiei care se ocupă cu folosirea procedeelelor chimice în tehnica fabricației. • (despre plante) din care se extrag anumite produse industriale (ulei, fibre). (< fr. *industriel*)
- industrialism** *s. n.* sistem care consideră dezvoltarea industriei drept obiectiv principal al economiei; tendința spre industrializare. • teorie economică potrivit căreia, în opoziție cu agrarianismul, se acordă prioritate dezvoltării industriei. (< fr. *industrialisme*)
- industrializă** *vb. I. tr.* a dezvolta industria; a introduce tehnica mașinistă în anumite procese de muncă; a transforma un proces de producție meșteșugărească într-un proces de producție întemeiat pe tehnica mașinistă modernă. *II. tr. refl.* a deveni, a face (un stat) să devină industrial. • a transforma o materie primă în produse industriale. (< fr. *industrialiser*)
- indústria** *s. f.* 1. ramură a producției materiale și a economiei naționale, care cuprinde totalitatea întreprinderilor (uzine, centrale electrice, fabrici, mine etc.) ocupate cu producția uneltelor de muncă, cu extracția materiilor prime, a materialelor și combustibililor și cu prelucrarea ulterioară a produselor obținute. 2. ramură industrială, domeniu al industriei (1). 3. (*rar*) profesiune, meserie. (< fr. *industrie*, lat. *industria*)
- industriós**, -oasă *adj.* harnic; laborios; iscusit. (< fr. *industrieux*, lat. *industriosus*)
- indút** *s. m.* cel care servește la marile liturghii catolice pe diacon. (< lat. *indutus*)
- indúvie** *s. f.* 1. parte a florii care protejează baza fructului până la maturitate. 2. organ de diseminare a fructului, provenind din periatul florii, cum sunt egretele (3) la achene. (< fr. *induvie*)
- indúzie** *s. f.* înveliș membranos care protejează spori de pe fața inferioară a frunzelor la unele ferigi. (< fr. *indusie*)
- inbranlăbil**, -ă *adj.* care nu se lasă doborât; neclintit, ferm, inflexibil. (< fr. *inbranlable*)
- inechitabil**, -ă *adj.* (și *adv.*) întemeiat pe o nedreptate; injust. (< fr. *inequitable*)
- inechitate** *s. f.* nedreptate, injustețe; incivitate. (după fr. *iniquité*)
- inechivóc**, -ă *adj.* care nu se pretează la echivocuri, foarte clar. (după it. *inequivocabile*)
- inecuátie** *s. f.* (*mat.*) inegalitate conținând elemente cunoscute și necunoscute, adevărată numai pentru anumite valori ale elementelor necunoscute. (< fr. *inequation*)
- inedít**, -ă *adj.* 1. (despre documente, lucrări) care nu a mai fost publicat. 2. (*fig.*) nou, necunoscut, neobișnuit. (< fr. *inedit*, lat. *ineditus*)
- ineducábil**, -ă *adj.* care nu poate fi educat. (< fr. *ineducable*)
- inefábil**, -ă *adj.* inexprimabil. (< fr. *ineffable*, lat. *ineffabilis*)
- inefabilitáte** *s. f.* însușirea a ceea ce este inefabil. (< fr. *ineffabilité*)
- ineficáce** *adj. inv.* lipsit de eficacitate; fără efect; ineficient. (< fr. *inefficace*, lat. *inefficax*)
- ineficacitate** *s. f.* faptul de a fi ineficace; lipsă de eficacitate. (< fr. *inefficacité*)
- ineficiént**, -ă *adj.* ineficace. (< engl. *inefficient*)
- ineficiénță** *s. f.* lipsă de eficiență. (< engl. *inefficiency*)
- inegál**, -ă *adj.* care nu este egal, identic; lipsit de egalitate. • schimbător; neuniform; inconstant. (< fr. *inégal*)
- inegalábil**, -ă *adj.* care nu poate fi egalat. (< fr. *inégalable*)
- inegalitate** *s. f.* 1. lipsă de egalitate, neegalitate; disproporție. 2. (*mat.*) relație între două valori care nu sunt egale. (< fr. *inegalité*)
- ineism** *s. n.* doctrină filozofică fondată pe acceptarea ideilor innăscute. (< fr. *innéisme*)
- ineist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al ineismului. (< fr. *innéiste*)
- ineláj** *s. n.* operație de fixare a unor inele cleioase pe trunchiul arborilor pentru a-i feri de insecte. (după fr. *annelage*)
- inelegánt**, -ă *adj.* neelegant. (< fr. *inélegant*)
- inelegánță** *s. f.* lipsă de eleganță în vorbire, în purtare; vorbă, comportare lipsită de finețe, de tact. (< fr. *inélegance*)
- ineligibil**, -ă *adj.* care nu are calitățile cerute de lege pentru a putea fi ales. (< fr. *ineligible*)
- ineligibilitáte** *s. f.* starea celui ineligible. (< fr. *ineligibilité*)
- ineluctábil**, -ă *adj.* care nu poate fi împiedicat; inevitabil; de neînlăturat. (< fr. *ineluctable*, lat. *ineluctabilis*)
- ineluctabilitáte** *s. f.* faptul de a fi ineluctabil. (< fr. *ineluctabilité*)
- inenarábil**, -ă *adj.* care nu poate fi povestit; extraordinar, uimitor. (< fr. *inéarrable*)
- inept**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) prost, tâmpit; stupid. (< fr. *inepte*, lat. *ineptus*)
- ineptie** *s. f.* vorbă, faptă ineptă; prostie; stupiditate; absurditate. (< fr. *ineptie*, lat. *ineptia*)
- inepuizábil**, -ă *adj.* (și *fig.*) interminabil; de neepuizat. (*p. ext.*) extrem de bogat. (< fr. *inépuisable*)
- ineradicábil**, -ă *adj.* imposibil de eradicat. (< engl. *ineradicable*)
- inerántă** *s. f.* principiu romano-catolic care susține infailibilitatea textului biblic. (< it. *inirranza*)
- inerént**, -ă *adj.* (și *adv.*) care prin natura sa este legat de ceva, care aparține în mod firesc la ceva. (< fr. *inhérent*, lat. *inhaerens*)
- inerénță** *s. f.* 1. calitatea, starea a ceea ce este inerent. 2. caracteristică a unei relații de reciprocitate între două categorii sintactice presupuse în cadrul aceleiași unități. (< fr. *inhérence*)
- inerm**, -ă *adj.* 1. (despre plante) fără spini sau vârf înțepător. 2. (despre animale) lipsit de ace, dinți. (< fr. *inerm*, lat. *inermis*)
- inért**, -ă *adj.* 1. nemișcat, neînsuflit, mort. • moale, molău, lipsit de vigoare. 2. (*fiz.*) cu inerție; referitor la inerție. 3. (*chim.*) despre elemente, substanțe) lipsit de reactivitate față de alte substanțe. (< fr. *inerte*, lat. *iners*)
- inertiál**, -ă *adj.* (*fiz.*) referitor la inerție. *o sistem* ~ = sistem de referință în raport cu care se verifică principiul inerției (1). (< it. *inerziale*, germ. *inertial*)
- inerție** *s. f.* 1. stare de inactivitate, de pasivitate, indulgență, apatie. *o ~ uterină* = lipsă de contracție și de retractare a mușchiului uterin după naștere. 2. proprietate a corpurilor de a-și păstra starea de mișcare sau de repaus în care se află, atâta timp cât nu sunt supuse acțiunii unei forțe exterioare. 3. proprietate a unui sistem fizico-chimic, sau tehnic de a reacționa slab, sau cu întârziere la acțiunea factorilor externi. 4. (*fig.*) tendința de a rămâne în activitate; indolență, apatie. (< fr. *inertie*, lat. *inertia*)

- inervá** *vb. tr.* (despre nervi) a forma rețeaua de nervi a unui organ, țesut. (<fr. *innerver*)
- inervăție** *s. f.* 1. distribuție a nervilor într-un organ sau țesut; rețeaua acestor nervi. 2. activitate fiziologică caracteristică nervilor. (<fr. *innervation*)
- inesențial**, -ă *adj.* neesențial. (<fr. *inessentiel*)
- inestetic**, -ă *adj.* care nu este estetic; urât, respingător. (<fr. *inesthétique*)
- inestimabil**, -ă *adj.* de neprețuit; inapreciabil; foarte valoros; inevaluabil. (<fr. *inestimable*, lat. *inaestimabilis*)
- inevaluabil**, -ă *adj.* inestimabil. (<fr. *inévaluable*)
- inevitabil**, -ă *adj.* (și *adv.*) care nu poate fi evitat; de neînălțurat, ineluctabil. (<fr. *inévitabile*, lat. *inevitabilis*)
- inevitabilitate** *s. f.* faptul de a fi inevitabil. (<fr. *inévitabilité*)
- inexact**, -ă *adj.* care nu este exact; neadevărat. (<fr. *inexact*)
- inexactitate** *s. f.* lipsă de exactitate; neadevăr. (<fr. *inexact* + *-itate*)
- inexcitabil**, -ă *adj.* care nu poate fi excitat. (<fr. *inexcitable*)
- inexcitabilitate** *s. f.* lipsă de excitabilitate. (<fr. *inexcitabilité*)
- inexigibil**, -ă *adj.* care nu poate fi pretins. (<fr. *inexigible*)
- inexigibilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este inexigibil. (<fr. *inexigibilité*)
- inexistent**, -ă *adj.* care nu există. • (*fig.*) neimportant, neglijabil. (<fr. *inexistant*)
- inexistență** *s. f.* faptul de a nu exista; lipsă de existență. (<fr. *inexistence*)
- inexorabil**, -ă *adj.* 1. neînduplecat, fără milă. 2. implacabil. (<fr. *inexorable*, lat. *inexorabilis*)
- inexorabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este inexorabil. (<fr. *inexorabilité*)
- inexperiență** *s. f.* lipsă de experiență. (<fr. *inexpérience*, lat. *inexperientia*)
- inexperimentat**, -ă *adj.* 1. care nu are experiență. 2. încă neexperimentat; neîncercat. (<fr. *inexpérimenté*)
- inexpert**, -ă *adj.* fără experiență, neprinceput. (<fr. *inexpert*)
- inexplicabil**, -ă *adj.* care nu poate fi ispășit. (<fr. *inexplicable*)
- inexplicabil**, -ă *adj.* care nu poate fi explicat; de neînțeles; (*p. ext.*) curios, straniu. (<fr. *inexplicable*, lat. *inexplicabilis*)
- inexplicit**, -ă *adj.* neexplicit, neclar. (<engl. *implicit*)
- inexploatabil**, -ă *adj.* de neexploatat. (<fr. *inexploitable*)
- inexplorabil**, -ă *adj.* care nu se poate explora, analiza, cerceta. (<fr. *inexplorable*)
- inexplozibil**, -ă *adj.* (despre un aparat) care nu poate face explozie. (<fr. *inexplosible*)
- inexploziv**, -ă *adj.* (despre substanțe) care nu poate exploda. (<fr. *inexplosif*)
- inexpresiv**, -ă *adj.* lipsit de expresivitate; șters. (<fr. *inexpressif*)
- inexpresivitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este inexpresiv. (<fr. *inexpressivité*)
- inexprimabil**, -ă *adj.* care nu se poate reda în cuvinte; inefabil. (<fr. *inexprimable*)
- inexpugnabil**, -ă *adj.* care nu poate fi cucerit; de neînving; (*fig.*) care rezistă la toate atacurile. (<fr. *inexpugnable*, lat. *inexpugnabilis*)
- inexpugnabilitate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este inexpugnabil. (<fr. *inexpugnabilité*)
- inextensibil**, -ă *adj.* care nu se poate extinde. (<fr. *inextensible*)
- inextensibilitate** *s. f.* calitatea de a fi inextensibil. (<fr. *inextensibilité*)
- in extenso** *loc. adv.* pe larg; în detaliu, în întregime. (<lat. *in extenso*)
- inexterminabil**, -ă *adj.* care nu poate fi exterminat. (<fr. *inexterminable*)
- inextingibil**, -ă *adj.* de năstins. • care nu încetează; etern. (<fr. *inextinguible*, lat. *inextinguibilis*)
- inextirpabil**, -ă *adj.* care nu poate fi extirpat. (<fr. *inextirpable*)
- in extremis** *loc. adv.* 1. în ultimul moment, în ultimă instanță. 2. pe patul de moarte. (<lat. *in extremis*)
- inextricabil**, -ă *adj.* imposibil de descurcat, extrem de complicat; de neînțeles. (<fr. *inextricable*, lat. *inextricabilis*)
- inextricabilitate** *s. f.* calitatea, starea a ceea ce este inextricabil. (<fr. *inextricabilité*)
- infaillibil**, -ă *adj.* care nu poate greși, care nu se poate înșela; perfect. (<fr. *infaillible*)
- infaillibilitate** *s. f.* faptul de a fi infaillibil; starea, natura a ceea ce este infaillibil. (<fr. *infaillibilité*)
- infâm**, -ă *adj.*, *s. m. f.* demn de dispreț, josnic, nemernic, nedemn. • (*fig.*) oribil, groaznic. (<fr. *infâme*, lat. *infamis*)
- infamă** *vb. tr.* a acuza pe nedrept; a defăima. (<lat., it. *infamare*)
- infamânt**, -ă *adj.* care atrage oprobriul, dezaprobarea, dezonoarea; degradant, dezonorant. (<fr. *infamant*, it. *infamante*)
- infamator**, -oare *adj.* defăimător, calomniator. (<it. *infamatore*)
- infamie** *s. f.* caracterul a ceea ce este infam; ticăloșie, josnicie, nemernicie. • *o stâlpul ~ei* = loc unde erau ținuți infractorii și criminalii legați pentru a putea fi loviți de multime; *a. ținutului (sau a pune) la stâlpul ~ei* = a supune oprobriului public, a înfiera. (<fr. *infamie*, lat. *infamia*)
- infante**, -ă *s. m. f.* titlul dat copiilor regilor Spaniei și Portugaliei, în afară de primul născut. (<sp. *infante*)
- infanterie** *s. f.* armă din compunerea trupelor de uscat care luptă, de obicei, pe jos. (<rus. *infanteriia*, fr. *infanterie*)
- infanterist** *s. m.* militar din infanterie. (<rus. *infanterist*)
- INFANTI-** *elem.* „copil”. (<fr. *infanti-*, cf. lat. *infans*, -ntis)
- infanticid**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (părinte) care își ucide propriul copil nou-născut. *II. s. n.* pruncucidere. (<fr. *infanticide*, lat. *infanticidium*)
- infantîl**, -ă *adj.* 1. de copil, al copiilor. • *o paralizie ~ă* = poliomieliță. 2. (*fig.*) copilăresc, pueril; neserios. (<fr. *infantile*, lat. *infantilis*)
- infantilism** *s. n.* 1. anomalie în dezvoltarea fizică și psihică, manifestată prin păstrarea la vârsta adultă a unor caractere morfologice și funcționale proprii copilăriei. 2. caracter, comportament infantil, iresponsabil; copilărie; infanțilitate. (<fr. *infantilisme*)
- infanțilitate** *s. f.* infantilism (2). (<it. *infantilità*)
- infanțiliză** *vb. tr.* a menține la un adult o mentalitate infantilă. (<fr. *infantiliser*)
- infarctemie** *s. f.* infarctemie. (<fr. *infarctemie*)
- infărcet** *s. n.* boală conștând în astuparea unui vas de sânge, care are ca urmare necrozarea țesutului pe care acesta îl hrănește. • *o ~ miocardic* = boală a miocardului datorată obstrucției unei ramuri a arterei coronare. (<fr. *infarctus*, germ. *Infarkt*)
- infarctogén**, -ă *adj.* care provoacă un infarct. (<fr. *infarctogène*)
- infarctemie** *s. f.* rezeecție a unui infarct; infarctemie. (<fr. *infarctemie*)
- infatigabil**, -ă *adj.* neobosit; zelos. (<fr. *infatigable*)
- infatigabilitate** *s. f.* rezistență crescută la oboseală. (<infatigabil + *-itate*)
- infatuă** *vb. tr., refl.* a (se) îngâmfă, a (se) înfumura. (<fr. *l's/infatier*, lat. *infatuare*)
- infatuât**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) îngâmfat, înfumurat. (<fr. *infatué*)
- infăușt**, -ă *adj.* (în prognoza evoluției unei boli etc.) nefavorabil, fără speranțe. (<germ. *infaust*)
- infect**, -ă *adj.* 1. viciat, puțuros; stricat; greu, urât. 2. respingător, dezgustător, neîngrijit; de proastă calitate. 3. josnic, murdar, oribil. (<fr. *infect*, lat. *infectus*)
- infecță** *vb. I. refl.* a face o infecție. *II. tr.* a contamina (o regiune, aerul etc.) cu substanțe toxice, radioactive ori cu microbi patogeni. • (*fig.*) a corupe, a strica din punct de vedere moral. (<fr. *infecter*)
- infectant**, -ă *adj.* producător de infecție. (<fr. *infectant*)
- infectum** *s. n.* (*lingv.*) sistem de forme verbale derivate

- ale prezentului care, în opoziție cu perfectum, redau acțiunea ca nerealizată. (< fr. *infectum*)
- infecție** *s. f.* 1. proces patologic cauzat de pătrunderea și dezvoltarea microbilor în organism. 2. miros; urât, duhoare, putoare. 3. (fig.) corupție. (< fr. *infection*)
- infecționist**, -ă *s. m. f.* medic specialist în infecții. (< *infecție* + *-on/ist*)
- infecțios**, -oasă *adj.* provocat de o infecție; contagios, molipsitor. (< fr. *infectieux*)
- infecțiozitate** *s. f.* contagiozitate. (< fr. *infectiosité*)
- infecund**, -ă *adj.* infertil. (< fr. *infécond*, lat. *infecundus*)
- infecunditate** *s. f.* infertilitate. (< fr. *infécondité*)
- infer** *adj. inv.* (despre ovar) situat dedesubtul punctelor de inserție ale sepalelor, petalelor sau stamineilor. (< fr. *inferre*, lat. *inferus*)
- inferă** *vb. intr.* a trage o concluzie generală din mai multe fapte particulare. (< fr. *inférer*)
- inferență** *s. f.* operație logică de derivare a unui enunț din altul, prin care se admite o judecată în virtutea unei legături a ei cu alte judecăți considerate ca adevărate. (< fr. *inférence*)
- inferențial**, -ă *adj.* bazat pe inferență; deductibil. (< engl. *inferential*)
- inferior**, -oară *1. adj.* 1. așezat mai jos; de jos. • (despre o parte a unui curs de apă, o regiune) în apropiere de punctul de vărsare; depărtate de izvor. 2. mai mic din punct de vedere numeric. 3. de calitate (mai) proastă; mai puțin bun; mai puțin frumos; mai mic decât alții. 4. care are un grad, o funcție, un rang mai mic decât altul. *II. s. m.* subaltern, subordonat. (< fr. *inférieur*, lat. *inferior*)
- inferioritate** *s. f.* situația, calitatea a ceea ce este inferior; dezavantaj. (< fr. *infériorité*)
- infermentescibil**, -ă *adj.* care nu este susceptibil de a fermenta. (< fr. *infermentescible*)
- infern** *s. n.* 1. (mit.) locaș subpământean unde se credea că rămân sufletele morților. 2. iad. 3. colecție de cărți licențioase, formând, în bibliotecile mari, o secție aparte unde accesul este limitat. 4. (fig.) atmosferă de dezordine și de confuzie; situație greu de suportat, viață chinuită. (< lat. *infernus*, it. *inferno*)
- infernăl**, -ă *adj.* 1. de (din) infern. 2. caracteristic infernului; diabolic, drăcesc. • (fig.) groaznic, teribil, înspăimântător. • *o mașină ~ă* = bombă cu explozie întârziată, pentru atențate. (< fr. *infernal*, lat. *infernalis*)
- infertil**, -ă *adj.* 1. nefertil, neroditor, sărac, arid. 2. (med.) infecund; sterp, steril. (< fr. *infertile*, lat. *infertilis*)
- infertilitate** *s. f.* 1. lipsă de fertilitate; infecunditate. 2. (med.) sterilitate. (< fr. *infertilité*)
- infestă** *vb. tr.* (despre paraziți) a pătrunde într-un organism; a contamina. • a bântui, a invada. (< fr. *infester*, lat. *infestare*)
- infestație** *s. f.* infestare. (< fr. *infestation*)
- inezăbabil**, -ă *adj.* care nu se poate face. (< fr. *infaissable*)
- infibulă** *vb. tr.* a supune infibulației. (< fr. *infibuler*, lat. *infibulare*)
- infibulație** *s. f.* operație la unele populații primitive pentru a suprima contactul sexual, prin unirea cu ajutorul unui inel a labiilor și a prepuțului. (< fr. *infibulation*)
- infidel**, -ă *adj.* 1. necredincios, nestatornic, inconstant (în dragoste); (despre soți) care nu respectă credința conjugală. 2. (despre memorie) pe care nu se poate conta; slab, defectuos. • *o traducere ~ă* = traducere incorectă, inexactă. (< fr. *infidèle*, lat. *infidelis*)
- infidelitate** *s. f.* 1. nestatornicie, necredință; încălcarea a credinței conjugale. 2. faptă care dovedește nestatornicie în dragoste. • inexactitate; neadevăr. 3. felonie. (< fr. *infidélité*, lat. *infidelitas*)
- infiltră** *vb. tr.* 1. refl. (despre lichide) a pătrunde prin porii corpurilor solide (ca prin filtru). *II. tr., refl. (fig.)* a pătrunde, a face să pătrundă, a (se) strecura neobservat. (< fr. *is/infiltrer*)
- infiltrat** *s. n.* pătrundere și localizare a unui agent vătămător într-un țesut sau organ. (< fr. *infiltrat*, germ. *Infiltrat*)
- infiltrație** *s. f.* 1. infiltrare. • cantitatea de apă provenită din precipitațiile atmosferice, care pătrund în sol. 2. injecție lentă cu novocaină a unui țesut. • pătrundere a unui lichid (sânge, serozitate) într-un țesut sau organ.
3. (text.) lipirea pe stofă a unor fire sau scame de altă culoare. (< fr. *infiltration*)
- infiltrometr** *s. n.* instrument pentru determinarea vitezei de infiltrație a apei în sol. (< fr. *infiltromètre*)
- infim/infim**, -ă *adj.* extrem de mic; minuscul; neînsemnat. (< fr. *infime*, lat. *infimus*)
- infinit**, -ă *1. adj.* care nu are sfârșit, limite; fără margini; nemărginit, nemăsurat. *II. s. n. (fil.)* însușirea materiei de a fi nelimitată și ineputabilă în spațiu și timp. *III. s. m. (mat.)* mărime care nu este finită. (< lat. *infinitus*, fr. *infini*)
- infinitate** *s. f.* cantitate, număr nelimitat, foarte mare. (< fr. *infinité*)
- infinitesimal**, -ă *adj.* 1. foarte mic; infim. 2. (mat.) relativ la mărimi extrem de mici. • *o calcul ~* = calcul care cuprinde calculul diferențial și integral. (< fr. *infinitésimal*)
- infinitism** *s. n.* concepție metafizică care admite că universul este infinit. (< fr. *infinitisme*)
- infinitiv** *s. n.* mod nepersonal al verbului, care exprimă acțiunea în chip general. (< fr. *infinitif*, lat. *infinitivus*)
- infinitival**, -ă *adj.* referitor la infinitiv; construit cu infinitivul. (< fr. *infinitival*)
- infinitudine** *s. f. (fil.)* însușirea a ceea ce este infinit. (< fr. *infinitude*)
- infirm**, -ă *adj., s. m. f.* schilod, neputincios, invalid. (< fr. *infirmes*, lat. *infirmus*)
- infirmă** *vb. tr.* a declara nevalabil, nefondat, a anula; a invalida; (fig.) a dezminți. (< fr. *infirmes*, lat. *infirmare*)
- infirmabil**, -ă *adj.* care poate fi infirmat. (< fr. *infirmable*)
- infirmare** *s. f.* acțiunea de a infirma. • (jur.) înlăturare a unui act al organelor de anchetă penală sau a unui mandat de către organele ierarhice superioare. (< *infirma*)
- infirmativ**, -ă *adj.* care anulează (o sentință). (< fr. *infirmatif*)
- infirmierie** *s. f.* local (incăpere) într-o cazarmă, într-un internat etc. unde se îngrijesc sau se examinează bolnavii. (< fr. *infirmérie*)
- infirmier**, -ă *s. m. f.* cadru sanitar care ajută pe medici și îngrijește bolnavii într-un spital, într-o infirmierie. (< fr. *infirmier*)
- infirmitate** *s. f.* 1. stare a celui infirm; lipsă parțială sau totală a unui organ sau a unei funcții. 2. (fig.) slăbiciune, imperfecțiune. (< fr. *infirmité*, lat. *infirmitas*)
- infix** *s. n.* consoană cu valoare morfologică inserată în rădăcina unui cuvânt. (< fr. *infixe*)
- infixație** *s. f.* formare de noi cuvinte cu ajutorul infixelor. (< engl. *infixation*)
- inflamă** *vb. refl.* 1. (despre un țesut, organ etc.) a suferi o inflamație. 2. (fig.) a se înflăcăra, a se pasiona; a se ambala. (< lat. *inflamare*, fr. *enflammer*)
- inflamabil**, -ă *adj.* 1. (despre corpuri, substanțe) care se aprinde ușor. 2. (fig.) înfocat, entuziast, aprins, pătimaș. (< fr. *inflammable*)
- inflamabilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este inflamabil. (< fr. *inflammabilité*)
- inflamator**, -oară *adj.* care se manifestă printr-o inflamație; care produce o inflamație. (< fr. *inflammatoire*)
- inflamație** *s. f.* proces de umflare și înroșire a unui organ sau țesut bolnav, dureros la atingere; umflătură. (< fr. *inflammation*, lat. *inflammatio*)
- inflație** *s. f.* fenomen caracteristic economiei de piață, prin creșterea cantității de hârtie-monedă peste nevoile reale ale producției și circulației mărfurilor, ceea ce determină deprecierea puterii de cumpărare a banilor. (< fr. *inflation*)
- inflaționism** *s. n.* politică ce consideră inflația ca un mijloc de expansiune economică. (< fr. *inflationnisme*)
- inflaționist**, -ă *1. adj.* cu caracter de inflație. *II. s. m. f.* adept al inflaționismului. (< fr. *inflationniste*)
- inflexibil**, -ă *adj.* 1. care nu se poate îndoi; neflexibil. 2. (fig.) neînduplecat, ferm, intransigent. (< fr. *inflexible*, lat. *inflexibilis*)
- inflexibilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este inflexibil. • (fig.) fermitate, tărie, intransigență. (< fr. *inflexibilité*)
- inflexional**, -ă *adj.* referitor la inflexiune. • (mat.) *tangentă ~ă* = tangentă a unei curbe în punctul de inflexiune. (< fr. *inflexionnel*)

inflexiune *s. f.* 1. modificare a înălțimii unui sunet, a timbrului unei vocale; schimbare bruscă a vocii, a accentului; modulație (2). 2. îndoire, curbare. **o** ~ *osoasă* = incurbare osoasă. 3. (*mat.*) schimbare de sens a concaviității unei curve plane. (< fr. *inflexion*, lat. *inflexio*)

infracțiune *s. f.* (*jur.*) aplicare, administrare a unei pedepse, amenzi etc. (< fr. *infractio*, lat. *infractio*)

inflige *vb. tr.* a pedepsi. (< fr. *infliger*, lat. *infligere*)

inflorescență *s. f.* 1. mod de dispunere a florilor pe tulpină sau pe ramurile plantei. 2. totalitatea acestor flori. (< fr. *inflorescence*)

influent, -ă **I.** *adj.* cu influență, cu trecere; puternic. **II.** *s. m.* apă care intră în stația de epurare. (< fr. *influent*)

influență *vb. tr., intr.* a exercita o influență; a înrăuri. (< fr. *influer*)

influențabil, -ă *adj.* care poate fi influențat cu ușurință. (< fr. *influençable*)

influență¹ *s. f.* 1. acțiune exercitată asupra unei ființe sau a unui lucru, putând să-i modifice conținutul, caracterul, forma etc. 2. putere, trecere, precădere. (< fr. *influence*)

influență² *s. f.* gripă. (< it. *influenza*)

influx *s. n.* 1. scurgere a unui curent, a unor particule. **o** ~ *nervos* = propagare a excitației într-un nerv. 2. fluid ipotetic căruia i se atribuie unele efecte organice. (< fr. *influx*, lat. *influxus*)

in-folio *adj. inv., s. n.* (format) în care coala de hârtie imprimată este împărțită în două (patru pagini). (< fr., lat. *in folio*)

inform, -ă *adj.* 1. fără formă precisă; cu o formă nepotrivită. • grosolan, brut. 2. (*fig.*) nedesăvârșit. (< fr. *informe*, lat. *informis*)

informă *vb. I. tr.* a da cuiva informații; a înștiința. **II. refl.** a strânge informații, știri; a se interesa. (< fr. *ls'informe*, lat. *informare*)

informal, -ă *adj.* 1. lipsit de determinări și cadre instituționale, oficiale, formale; neoficial, simplu. • (*log.*) care ține de conținut, de general, de altceva decât de forma logică. • (despre concepte) care are ca referință imediată un obiect sau un proces bine determinat. 2. (despre pictura abstractă) caracterizată prin lipsa oricărei organizări a materiei picturale. • (despre pictori) care practică astfel de pictură. (< engl. *informal*, fr. *informel*)

informatică *s. f.* bancă de date, de informații (2). (< fr. *informatique*)

informatic, -ă **I.** *adj.* referitor la informatică. **II.** *s. f.* știință aplicată care studiază prelucrarea informațiilor (2) cu ajutorul sistemelor automate de calcul. (< fr. *informatique*)

informatician, -ă *s. m. f.* specialist în informatică. (< fr. *informaticien*)

informating *s. n.* ansamblu de activități cu caracter de servicii în domeniul informaticii, prestate de firme specializate. (< engl. *informating*)

informativ, -ă *adj.* care are rol de a informa. (< fr. *informatif*)

informatiză *vb. tr.* 1. a folosi informatica în rezolvarea unor probleme. 2. a dota cu mijloace de informatică. (< fr. *informatiser*)

informatör, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care dă, procură informații. (< fr. *informateur*)

informație *s. f.* 1. știre, veste, comunicare. • lămurire asupra cuiva sau a ceva; totalitatea materialului de informare și de documentare; izvor, sursă. 2. noțiune centrală a teoriei comunicațiilor și a ciberneticii; desemnând elementele noi în raport cu cunoștințele prealabile, cuprinse în structura unui mesaj, în semnificația unui simbol. **o** *teoria* ~i = teorie matematică a proprietăților generale ale surselor de informație, ale canalelor de transmisie și ale instalațiilor de păstrare și de prelucrare a informațiilor. 3. ~ *genetică* = totalitatea materialului genetic dintr-o celulă. (< fr. *information*, lat. *informatio*)

informațional, -ă *adj.* referitor la informație, care conține informații. (< engl. *informational*)

infortiat *s. n.* nume dat de glosatori părții a doua a digestelor. (< fr. *infortiat*, lat. *infortianus*)

infosferă *s. f.* sferă a unei civilizații cuprinzând canalele de comunicație prin care circulă informația necesară. (< *informație* / + *-sferă*)

INFRA¹- *pref.* „sub“, „dedesubt“, „dincolo de“. (< fr. *infra-*, cf. lat. *infra*)

infra² *adv.* (în notația bibliografică) dedesubt, mai jos, mai departe. (< lat. *infra*)

infracustic, -ă *adj.* (despre vibrații acustice) cu frecvența sub limita inferioară a audibilității. (< fr. *infra-acoustique*)

infracțor, -oăre *s. m. f.* cel care comite o infracțiune. (< fr. *infracteur*, lat. *infractor*)

infracțional, -ă *adj.* referitor la infracțiune, cu caracter de infracțiune. (< *infracțiune* / + *-onal*)

infracționalitate *s. f.* numărul infracțiunilor comise într-o perioadă pe un anumit teritoriu; criminalitate. (< *infracțional* + *-itate*)

infracțiune *s. f.* 1. încălcare cu vinovăție a unei legi penale. 2. abatere, încălcare a unui ordin, a unui tratat etc. (< fr. *infraction*, lat. *infractio*)

inframastită *s. f.* inflamație a stratului conjunctiv lax retromamar. (< fr. *inframastite*)

inframicrob *s. m.* microorganism extrem de mic. (< fr. *inframicrobe*)

inframicrobiolog, -ă *s. m. f.* specialist în inframicrobiologie. (< *inframicrobiologie*)

inframicrobiologie *s. f.* știință care studiază inframicrobii și ultravirusurile; virusologie. (< *infra-* + *microbiologie*)

infrangibil, -ă *adj.* care nu se poate frânge, sparge, sfărâma. (< fr. *infrangible*)

infranșisabil, -ă *adj.* peste care nu se poate trece. (< fr. *infranchissable*)

infranumerăr, -ă *adj.* sub numărul fixat, necesar, obișnuit. (< *infra*¹ + *numerar*)

infrarefracție *s. f.* refracție a undelor radioelectrice în troposferă, mai puțin pronunțată decât refracția în atmosfera standard. (< fr. *infrarefraction*)

infrarenal, -ă *adj.* situat sub rinichi. (< engl. *infrarenal*)

infrarosu, -ie **I.** *adj.* radiații ~ii = radiații electromagnetice invizibile, penetrante, în spectru dincolo de limita roșie a domeniului vizibil. **II.** *s. n.* domeniu spectral al radiațiilor infraroșii. (după fr. *infrarouge*)

infrasonic, -ă *adj.* infrasonor. (< engl. *infrasonic*)

infrasonór, -ă *adj.* referitor la infrasonete; infrasonic. **o** *oscilații* ~e = oscilații supersonice. (< fr. *infra-sonore*)

infrasonoterapie *s. f.* terapeutică prin infrasonete. (< fr. *infrasonothérapie*)

infraspecific, -ă *adj.* de rang inferior speciei. (< fr. *infraspécifique*)

infrastructural, -ă *adj.* referitor la infrastructură. (< *infrastructură* + *-al*)

infrastructură *s. f.* 1. ansamblu de elemente care susțin partea principală a unei construcții, a unui drum. 2. parte a unei nave care se află sub corpul principal al vasului. 3. totalitatea instalațiilor tehnice și a construcțiilor la sol necesare activității de zbor. 4. ansamblul elementelor care constituie baza tehnico-materială a unei societăți. 5. ansamblu de elemente ori relații care condiționează sau determină pe cele de la nivelul structurii unui sistem sau domeniu de sisteme. (< fr. *infrastructure*)

infrasuțet *s. n.* sunet cu o frecvență mai mică decât frecvențele auditive, neputând fi deci perceput de urechea omului. (după fr. *infra-son*)

infratorácic, -ă *adj.* situat sub torace. (< engl. *infrathoracic*)

infravírus, -ă *s. n.* virus filtrant; ultravírus. (< fr. *infravirus*)

infrecventabil, -ă *adj.* care nu poate fi frecventat. (< fr. *infrequentable*)

infructuos, -oasă *adj.* care nu dă rezultate; zadarnic. (< fr. *infructueux*; lat. *infructuosus*)

infrutescență *s. f.* grupare de fructe la un loc rezultând dintr-o inflorescență. (< fr. *infrutescence*)

infúl *s. n.* bandă sacră de lână albă care încununa fruntea preoților sau cu care se împodobeau victimele destinate sacrificării rituale în Roma antică. (< fr. *infule*, lat. *infula*)

infundibul¹ *s. n.* structură anatomică în formă de pălnie. (< fr., lat. *infundibulum*)

INFUNDIBUL²(O) - / **INFUNDIBULI** - *elem.*

„pâlnie”. (< fr. *infundibul(o)-, infundibuli-*, cf. lat. *infundibulum*)

infundibulectomie *s. f.* rezecție parțială a infundibulului arterei pulmonare. (< fr. *infundibulectomie*)

INFUNDIBULI- v. *infundibul*²(o)-

infundibuliform, -ă *adj.* (*biol.*; despre organe) cu deschidere largă în formă de infundibul. (< fr. *infundibuliforme*)

infundibulotom *s. n.* instrument folosit în infundibulotomie. (< fr. *infundibulotome*)

infundibulotomie *s. f.* incizie a infundibulului arterei pulmonare. (< fr. *infundibulotomie*)

infuz, -ă *adj.* (despre cunoștințe, virtuți) posedate în mod natural, fără a fi fost nevoie să fie însușite; înnașcut. (< fr. *infus*)

infuză *vb. tr.* 1. a face o infuzie. 2. a face să pătrundă (un lichid) într-un corp. 3. (*fig.*) a comunica, a face să pătrundă. (< fr. *infuser*)

infuzibil, -ă *adj.* (despre materiale) care nu se poate topi ușor, care se topește extrem de greu, cu temperatura de topire foarte înaltă. (< fr. *infusible*)

infuzibilitate *s. f.* însușirea a ceea ce este infuzibil. (< fr. *infusibilité*)

infuzie *s. f.* 1. soluție apoasă dintr-o plantă prin opărire cu un lichid fierț în clocote. 2. introducere a unui lichid organic în organism. 3. (*fig.*) însuflare, aport (de idei, curaj, sentimente, capital etc.) 4. (*zoot.*) definirea aportului genetic al rasei amelioratoare într-o încrucișare. (< fr. *infusion*, lat. *infusio*)

infuzor *s. n.* vas cilindric cu capac pentru preparat infuzii (1). (< fr. *infusoir*)

infuzori *s. m. pl.* clasă de protozoare cu cili vibratili; ciliate. (< fr. *infusoires*)

ingambament *s. n.* procedeul de versificație constând în continuarea ideii poetice în versul următor, fără a marca aceasta prin vreo pauză; enjambement, rejet (3). (< it. *ingambamento*, după fr. *enjambement*)

ingenios, -oasă *adj.* 1. care dovedește spirit inventiv; îndemânic. 2. făcut cu iscusință, cu îndemănare. (< fr. *ingénieur*, lat. *ingeniosus*)

ingeniozitate *s. f.* calitatea de a fi ingenios; inventivitate; iscusință. (< fr. *ingéniosité*)

ingenuitate *s. f.* naturala, simplitate, naivitate, candoare. (< fr. *ingénuité*, lat. *ingenuitas*)

ingenuo *adv.* (*muz.*) simplu, naiv, nevinovat. (< it. *ingenuo*)

ingenuu, -uă *I. adj.* care dovedește ingenuitate. *II. s. f.* (*teatru, cinem.*) rol care prezintă o tânără față naivă. (*p. ext.*) persoană ingenuă. (< lat. *ingenus*, fr. *ingénu*)

ingeră *vb. tr.* 1. a îngurgita. 2. a se introduce, a se amesteca, a face presiuni. (< fr. *ingérer*, lat. *ingerere*)

ingerabil, -ă *adj.* care poate fi ingerat. (< fr. *ingérable*)

ingerință *s. f.* intervenție, amestec nedorit în viața unei persoane, a unui stat. (< fr. *ingérence*)

ingesta *s. f. pl.* totalitatea substanțelor care pătrund în fiecare zi în organism. (< lat. *ingesta*)

ingestie *s. f.* ingerare; înghițire. (< fr. *ingestion*, lat. *ingestio*)

inghinal, -ă *adj.* din regiunea abdominală, de la vintre. (< fr. *inguinal*)

inginer, -ă *s. m. f.* specialist cu calificare superioară care organizează și conduce procesele tehnologice într-o întreprindere. (< it. *ingegnere*, fr. *ingénieur*, germ. *Ingenieur*)

inginerie *s. f.* profesia de inginer. (< it. *ingegneria*)

ingluvie *s. f.* cocoloș din resturi nedigerate (păr, pene) înghițite o dată cu hrana de unele păsări răpitoare și regurgitate. (< fr. *ingluvie*, lat. *inghivies*)

ingrăt, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (om) nerecunoscător. *II. adj. (fig.)* care nu satisface, nu corespunde eforturilor depuse. • greu, dificil. (< fr. *ingrater*, lat. *ingratus*)

ingrătitudine *s. f.* atitudinea celui ingrăt; nerecunoștință. (< fr. *ingratitude*, lat. *ingrātudo*)

ingredient *s. f.* 1. substanță accesorie din compoziția unui medicament, aliment etc. 2. ceea ce concurează la un rezultat. (< fr. *ingrédient*, lat. *ingrediens*)

ingresiune *s. f.* avansare locală a mării pe uscat, în urma mișcărilor de scufundare a scoarței terestre. (< fr. *ingression*, lat. *ingressio*)

ingresiv, -ă *adj.* (*lingv.*; despre sunete) considerat ca o limită a stadiului său inițial. (< fr. *ingressif*)

ingurgită *vb. tr.* a înghiți (alimente), a absorbi repede și în cantitate mare; a ingera. (< fr. *ingurgiter*; lat. *ingurgitare*)

ingurgitație *s. f.* ingurgitare. (< fr. *ingurgitation*)

inhabitual, -ă *adj.* neobișnuit. (< fr. *inhabituel*)

inhală *vb. tr.* a trage în piept, a inspira gaze, vapori etc. (< fr. *inhaler*, lat. *inhalare*)

inhalant, -ă *adj.*, *s. n.* (comprimat) care se pune în apă clocotită, pentru inhalații. (< fr. *inhalant*)

inhalator *s. n.* 1. aparat pentru inhalații. 2. aparat producător de oxigen, folosit de aviatori și de pasagerii care zboară la mari altitudini. (< fr. *inhalateur*)

inhalatie *s. f.* inhalare a unor gaze, vapori etc. în scop terapeutic. (< fr. *inhalation*, lat. *inhalatio*)

inhibă *vb. tr.* 1. a împiedica, a interzice, a încetini un proces fiziologic, o reacție chimică. *II. refl.* a se abține, a se reține. (< fr. *inhiber*, lat. *inhibere*)

inhibant, -ă *adj.* care inhibă; inhibitor. (după it. *inibante*)

inhibină *s. f.* substanță antibacteriană inhibitivă, secretată de unele țesuturi epiteliale sau plante; hormon testicular cu acțiune frenatoare asupra hipofizei. (< germ. *inhibin*)

inhibitiv, -ă *adj.* inhibitor. (< fr. *inhibitif*)

inhibitor, -oare *I. adj.* care inhibă; inhibitor, inhibitiv. *II. s. m.* substanță care poate încetini sau împiedica un proces fiziologic, chimic etc. (< fr. *inhibiteur*)

inhibiție *s. f.* 1. faptul de a (se) inhiba; suprimare pe cale nervoasă a unei funcții. 2. (*chim.*) oprire sau încetinire a unei reacții cu ajutorul inhibitorilor. (< fr. *inhibition*, lat. *inhibitio*)

inhumăție *s. f.* înhumare. (< fr. *inhumation*)

inic, -ă *adj.* nedrept, injust, neechitabil; arbitrar, abuziv. (< fr. *inique*)

inicitate *s. f.* inechitate. (< lat. *iniquitas*)

iniencefal *s. m.* monstru care prezintă iniencefalie. (< fr. *inienéphale*)

iniencefalie *s. f.* monstrozitate constând în retroflexia capului, cu fața orientată în sus, iniomul lipsind. (< fr. *inienéphalie*)

inimaginabil, -ă *adj.* care nu se poate imagina; de neînchipuit. (< fr. *imimaginable*)

inimicție *s. f.* dușmănie, ură, vrăjmășie; inamicție. (< lat. *inimicitia*, it. *inimicizia*)

inimitabil, -ă *adj.* care nu se poate imita. (< fr. *inimitable*)

ininteligent, -ă *adj.* neinteligent, nepriceput; prost. (< fr. *inintelligent*)

ininteligentă *s. f.* lipsă de inteligență; stupiditate. (< fr. *inintelligence*)

ininteligibil, -ă *adj.* de neînțeles; neclar, confuz. (< fr. *inintelligible*)

inion *s. m.* protuberanță externă a osului occipital; ceață. (< fr. *inion*, gr. *inion*)

iniția *vb. I. tr.* 1. a primi (pe cineva) în rândul celor care practica un anumit cult. • a îndruma în practica unei religii. 2. a începe, a pune bazele unei activități etc. *II. tr., refl.* a da cuiva, a căpăta cunoștințele necesare într-o știință, artă, meserie etc. (< fr. *initier*, lat. *initiare*)

inițial, -ă *I. adj.* (și *adv.*) de (la) început. *II. s. f.* literă cu care începe un cuvânt. (< fr. *initial*)

inializă *vb. tr.* (*inform.*) a anula conținutul memoriei calculatorului electronic prin aducerea la zero, în scopul începerii prelucrării, de noi date. (< fr. *initialiser*)

inițiat, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care a primit (primele) cunoștințe într-un domeniu. (< iniția)

inițiativ, -ă *adj.* 1. care ține de inițiere. 2. care nu poate fi înțeles decât de inițiați; ezoteric. (< fr. *initiatique*, it. *iniziativo*)

inițiativă *s. f.* faptul de a propune sau întreprinde primul ceva. • însușirea celui care este inclinat să întreprindă ceva nou din îndemnul propriu. (< fr. *initiative*)

inițiator, -oare *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care inițiază ceva. *II. s. m.* 1. promotor (II). 2. exploziv, sensibil, corp incandescent sau reactiv care dă impulsul declanșării unei explozii. *III. s. n.* dispozitiv care asigură aprinderea propergolului în motoarele rachetelor. (< fr. *initiateur*)

- inițiere** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) iniția. 2. provocare a unei explozii, a unei reacții cu ajutorul impulsului inițial. (< *fr. initia*)
- injectă** *vb. I. tr.* 1. a introduce un medicament lichid cu seringă într-un corp, într-o rană. 2. a introduce prin jet, sub presiune, un fluid. *II. refl.* (despre ochi) a se înroși, a se congestiona. (< *fr. /s/injecter, lat. iniectione*)
- injectabil**, -ă *adj.* care poate fi injectat. (< *fr. injectable*)
- injectiv**, -ă *adj. (mat.)* despre funcții în care un element al celei de-a doua mulțimi are în plus un antecedent. (< *fr. injectif*)
- injector**, -oare *I. adj.* care servește pentru injectare. *II. s. n.* 1. dispozitiv cu ajutorul căruia se introduce forțat fluidul într-o mașină, într-un mecanism; pompă de injecție. 2. aparat pentru alimentarea cu apă a cazanului unei mașini cu aburi. (< *fr. injecteur*)
- injecție** *s. f.* 1. injectare (I, 1, 2). 2. produsul care se injectează. 3. (mat.) funcție injectivă. 4. pătrundere sub presiune a unei magne în zonele cele mai adânci ale scoarței terestre. (< *fr. injection, lat. iniection*)
- injonctiv**, -ă *adj.* cu caracter de injoncțiune. • (lingv.) poruncitor. (< *fr. injonctif*)
- injoncțiune** *s. f.* presiune, intervenție puternică asupra cuiva; ordin precis. (< *fr. injonction*)
- injură** *vb. tr.* a aduce cuiva injurii; a insulta; a ofensa, a jigni. (< *fr. injurier*)
- injurie** *s. f.* jignire gravă, insultă, invectivă. (< după lat. *iniuria, fr. injure*)
- injurios**, -oasă *adj.* care conține o injurie; insultător, jignitor. (< *fr. injurieux, lat. iniurius*)
- injust**, -ă *adj.* inechitabil. (< *fr. injust, lat. iniustus*)
- injustețe** *s. f.* lipsă de justețe; inexactitate, neadevăr. (< *injust + -ete*)
- injustiție** *s. f.* nedreptate. (< *fr. injustice, lat. iniustitia*)
- inlândsis** *s. n.* calotă glaciară. (< *fr. inlandsis*)
- in memoriam** *loc. adv.* în memoria, în amintirea (unei personalități, a unui eveniment important). (< lat. *in memoriam*)
- innavigabil**, -ă *adj.* nenavigabil. (< *fr. innavigable*)
- innocent** *adv.* (muz.) nevinovat, simplu. (< it. *innocente*)
- in nuce** *loc. adv.* scurt și cuprinzător, în forma cea mai restrânsă. (< lat. *in nuce*)
- INO-** *elem.* „fibră”. (< engl. *ino-*, cf. gr. *is, inos*)
- inobedient**, -ă *adj.* nesupus. (< *in-* + *obedient*)
- inobediență** *s. f.* lipsă de obediență; nesupunere. (< *in-* + *obediență*)
- inobservabil**, -ă *adj.* care nu se poate observa. (< *fr. inobservable, lat. inobservabilis*)
- inobservație** *s. f.* 1. neobservare, nerespectare (a legilor, a regulamentelor). 2. neîndeplinire (a obligațiilor). (< *fr. inobservation*)
- inocent**, -ă *adj.* 1. nevinovat, curat, naiv; candid. 2. (ir.) simplu, ignorant. (< *fr. innocent, lat. innocens*)
- inocentă** *vb. tr.* a declara (pe cineva) nevinovat, a-l prezenta ca neștiutor; a dezvinovați, a justifica. (< *fr. innocenter*)
- inocență** *s. f.* curățenie sufletească, nevinovăție; candoare. • (ir.) naivitate, simplitate; ignoranță. (< *fr. innocence, lat. innocentia*)
- inocerami** *s. m. pl.* grup de scoici fosile cu cochilia groasă, ovoidală. (< germ. *Inoceramen*)
- in-octavo** *adj. inv., s. n.* (format) în care coala de hârtie imprimată este împăturită în opt (16 pagini). (< *fr., lat. in octavo*)
- inocuitate** *s. f.* însușire a unui lucru de a nu fi vătămător. (< *fr. innocuité*)
- inocul** *s. m.* produs (celule, bacterii, spori) introdus într-un mediu de cultură sau prin inoculație. (< *fr. inoculum*)
- inoculă** *vb. tr.* 1. a introduce într-un organism sănătos un ser, un vaccin, pentru a-l imuniza. 2. (fig.) a transmite, a sădi în mintea cuiva anumite idei etc. (< *fr. inoculer, lat. inoculare*)
- inoculabil**, -ă *adj.* care poate fi inoculat. (< *fr. inoculable*)
- inoculație** *s. f.* inoculare. (< *fr. inoculation, lat. inoculatio*)
- inocuu**, -uă *adj.* 1. care nu produce nici o vătămare;
- inofensiv. 2. (fig.) nevinovat, sărac cu duhul. (< lat. *innocuus*)
- inodor**, -ă *adj.* fără miros. (< *fr. inodore, lat. inodorus*)
- inofensiv**, -ă *adj.* care nu face rău; nevătmător. (< *fr. inoffensif*)
- inomabil**, -ă *adj.* 1. care nu poate fi numit. 2. (fig.) dezgustător. (< *fr. innomable*)
- inombrabil**, -ă *adj.* care nu poate fi numărat; inumerabil. (< *fr. innombrable*)
- inoperabil**, -ă *adj.* care nu poate fi operat. (< *fr. inopérable*)
- inoperant**, -ă *adj.* lipsit de efect; fără urmare. (< *fr. inopérant*)
- inopinăt**, -ă *adj.* neprevăzut, neașteptat. • (adv.) pe neașteptate. (< *fr. inopiné, lat. inopinatus*)
- inoportun**, -ă *adj.* care nu este oportun; nepotrivit. • neplăcut, supărător. (< *fr. inopportun, lat. inopportunus*)
- inoportunitate** *s. f.* însușirea de a fi inoportun. (< *fr. inopportunité*)
- inopozabil**, -ă *adj.* (despre o sentință, un act juridic) care nu este opozabil. (< *fr. inopposable*)
- inopozabilitate** *s. f.* însușirea de a fi inopozabil. (< *fr. inoposabilité*)
- inorganic**, -ă *adj.* anorganic. (< *fr. inorganique*)
- inoscleroză** *s. f.* indurație, scleroză care apare ca urmare a dezvoltării excesive a țesutului fibros. (< *ino-* + *scleroză*)
- inospitalier**, -ă *adj.* care nu este ospitalier; neprimitor; rece. (< *fr. inhospitalier*)
- inostoză** *s. f.* refacere a țesutului osos în zonele unde a fost distrus. (< *ino-* + *ostoză*)
- inotrop**, -ă *adj.* referitor la contractilitatea fibrei musculare. • (despre nervi) care acționează asupra contractilității mușchilor (mimii). (< *fr. inotrope*)
- intropism** *s. n.* proprietatea de a se contracta a miocardului, ca urmare a unui stimul. (< *fr. intropisme*)
- inovă** *vb. I. intr.* a face o inovație. *II. tr.* a introduce o nouate într-un domeniu, sistem etc. (< *fr. innover, lat. innovare*)
- inovator**, -oare *s. m. f., adj.* (cel) care realizează o inovație; care inovează. (< *fr. innovateur*)
- inovație** *s. f.* 1. schimbare, modificare; nouate. 2. rezolvare a unei probleme tehnice sau organizatorice prin adoptarea de soluții moderne, de perfecționări. (< *fr. innovation, lat. innovatio*)
- inox** *s. n.* metal, aliaj inoxidabil. (p. ext.) obiect din acest material. (< *fr. inox*)
- inoxidabil**, -ă *adj.* (despre metale, aliaje) care nu se oxidează. (< *fr. inoxydable*)
- inozită** *s. f.* 1. inflamație a țesutului fibros. 2. substanță chimică din complexul de vitamina B, cu important rol de creștere. (< *fr. inosite*)
- in petto** *loc. adv.* în sine sa, în secret. (< lat. *in petto, în piept*)
- in-plano** *adj. inv., s. n.* (format de foaie) imprimată și împăturită în două. (< *fr., lat. in plano*)
- input** *s. n.* 1. intrare, introducere. • energie, forță introdusă într-un sistem tehnic. • elemente inițiale ale unui anumit procedeu, proces, fenomen etc. 2. introducere de date într-un sistem electronic. **O ~ out-put** = raportul dintre energia sau forța introdusă într-un sistem tehnic, fizic sau natural și energia sau forța produse de acestea; ansamblu de operații privind elaborarea datelor la un calculator electronic. (< engl. *input*)
- insalvătate** *s. f.* impregnare a alimentelor cu salivă. (< *fr. insalvation*)
- insalubritate** *s. f.* starea a ceea ce este insalubru. (< *fr. insalubrité*)
- insalubru**, -ă *adj.* neigienic, dăunător sănătății. (< *fr. insalubre*)
- insanitate** *s. f.* 1. nebunie. 2. faptă, vorbă de om smintit. (< *fr. insanité, lat. inanis*)
- insatisfăce** *vb. tr.* a produce insatisfacție, a nemulțumi. (< *in-* + *satisfăce*)
- insatisfacție** *s. f.* nemulțumire, neplăcere. (< *fr. insatisfaction, lat. insatisfactio*)
- insatiabil**, -ă *adj.* care nu se poate sătura; nesățios, lacom. (< *fr. insatiable, lat. insatiabilis*)

- insașiabilitate** *s. f.* insașiutate. (<fr. *insaisiabilité*)
- insașiutate** *s. f.* poftă excesivă de mâncare, lăcomie. (fig.) aviditate, nesași; insașiabilitate. (<it. *insaziata*)
- inscripțibil**, -ă *adj.* care poate fi înscris într-un perimetru, într-o suprafață dată, într-un cerc, într-o sferă. (<fr. *inscriptible*)
- inscripțor** *s. n.* organ al unei mașini de calcul care introduce cifrele înainte de calcul. (<fr. *inscripteur*)
- inscripție** *s. f.* text gravat sau sculptat pe o piatră, pe o monedă etc. (<fr. *inscription*, lat. *inscriptio*)
- inscripționă** *vb. tr.* a înregistra, a înscrie; a înmatricula. (<inscripție + -ona)
- insculpă** *vb. tr. (fin.)* a marca (cu un poanson) obiectele de metal prețios. (<fr. *insculper*, lat. *insculpere*)
- insectar** *s. n.* colecție de insecte conservate și clasate într-o anumită ordine; cutia în care se păstrează. (<fr. *insectarium*, germ. *Insectarium*)
- insecte** *s. f. pl.* clasă de artropode cu corpul din segmente diferențiate în cap, torace și abdomen, cu trei perechi de picioare articulate, cu respirație traheană și cu dezvoltare prin metamorfoză. (<fr. *insectes*)
- INSECTI- / INSECTO-** *elem.* „insectă”. (<fr. *insecti-*, *insecto-*; cf. lat. *insectus*, tăiat)
- insecticid**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge insectele dăunătoare. (<fr. *insecticide*)
- insectifug**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care îndepărtează insectele dăunătoare prin miros, gust sau culoare. (<fr. *insectifuge*)
- insectivor**, -ă *I. adj.*, *s. n.* (animal) care se hrănește cu insecte. **II. s. n. pl.** ordin de mamifere inferioare cu dențiție slab dezvoltată, plantigrade, care se hrănesc cu insecte. (<fr. *insectivores*)
- INSECTO-** *v. insecti-*
- insectofungicid**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care combate insectele și ciupercile parazite. (<insecto- + fungicid)
- insecuritate** *s. f.* stare de nesiguranță, lipsă de securitate. (<fr. *insécurité*)
- insecutor** *s. m.* gladiator care lupta cu retiarii. (<lat. *insecutor*)
- insecvent**, -ă *adj.* (despre o vale, o alunecare de teren) care nu este orientată pe direcția înclinării straturilor. (după fr. *inconséquent*)
- inselberg** *s. n.* munte din regiunile tropicale sau de deșert, rămas, izolat dintr-un masiv muntos demolat. (<germ. *Inselberg*)
- insemină** *vb. tr.* a fecunda pe cale artificială; a însămănța. (<fr. *ensemencer*)
- inseminăție** *s. f.* inseminare. (<fr. *ensemencement*)
- inselescență** *s. f.* faptul de a nu îmbătrâni. (<fr. *insenescence*)
- insensibil**, -ă *adj.* 1. lipsit de sensibilitate; nesimțitor; (fig.) nepăsător, rece. 2. imperceptibil. (<fr. *insensible*, lat. *insensibilis*)
- insensibilitate** *s. f.* lipsă de sensibilitate; (fig.) nepăsare, indiferență. (<fr. *insensibilité*, lat. *insensibilitas*)
- insensibiliză** *vb. tr.* a face sensibil (la durere). (<fr. *insensibiliser*)
- inseparabil**, -ă *adj.* (de) nedespărțit. (<fr. *inséparable*, lat. *inseparabilis*)
- inseparabilitate** *s. f.* starea a ceea ce este inseparabil. (<fr. *inséparabilité*)
- inseră** *vb. tr.* 1. a introduce, a include ca adaos într-un text, într-un șir de numere, ca informație într-un ziar sau ca material în masa altui material. 2. (tehn.) a fixa o piesă într-un locaș din interiorul altei piese. (<fr. *insérer*, lat. *inserere*)
- insert**, -ă *I. adj. (biol.)* fixat pe un organ. **II. s. n.** inserție (l). • (cinem.) plan destinat a pune în valoare un detaliu descriptiv necesar pentru înțelegerea scenei, în desfășurarea acțiunii cinematografice. (<engl., fr. *insert*, it. *inserto*)
- inserție** *s. f.* 1. inserare. 2. (anat., bot.) mod de fixare a unui organ pe un altul. 3. (tehn.) strat de material, de o anumită compoziție și structură, inclus în interiorul altui material. (<fr. *insertion*, lat. *insertio*)
- inesizabil**, -ă *adj.* care nu poate fi sesizat, înțeles; (p. ext.) imperceptibil. (<fr. *insaisissable*)
- inesizabilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este inesizabil. (<fr. *insaisissabilité*)
- insidios**, -oasă *adj.* 1. perfid, viclean, înșelător; care întinde, ascunde o cursă. 2. (despre gaze de luptă) care își manifestă acțiunea asupra organismului mai târziu. 3. (despre boli) care apare pe nesimțite, fără simptome vizibile. (<fr. *insidieux*, lat. *insidiosus*)
- insignă** *s. f.* obiect mic, cu o imagine-simbol imprimată sau gravată pe el, care arată apartenența la o asociație, organizație. (<fr., lat. *insigne*)
- insignifiant**, -ă *adj.* care nu înseamnă nimic; neînsemnat. (<fr. *insignifiant*)
- insignifiantă** *s. f.* lipsă de însemnătate; mediocritate. (<fr. *insignifiance*)
- insinuă** *vb. I. tr.* a strecura, a sugera cu dibăcie o idee, o aluzie răutăcioasă, calomnioasă etc. **II. tr., refl.** a (se) infiltra pe nesimțite, a (se) strecura. (<fr. *insinuer*, lat. *insinuare*)
- insinuănt**, -ă *adj.* care (se) insinuează; insinuator. (<fr. *insinuant*)
- insinuare** *s. f.* acțiunea de a (se) insinua. • vorbă, aluzie prin care se lasă să se înțeleagă un anumit lucru. • strecurare; insinuație. (<insinua)
- insinuator**, -oare *adj.* insinuant. (<fr. *insinateur*)
- insinuație** *s. f.* insinuare. (<fr. *insinuation*)
- insipid**, -ă *adj.* 1. lipsit de gust; scarbăd, fad. 2. (fig.) anost, fără spirit, nesărat. (<fr. *insipide*, lat. *insipidus*)
- insipiditate** *s. f.* calitatea a tot ceea ce este insipid. (<fr. *insipidité*)
- insistă** *vb. intr.* 1. a stăruia, a persevera. 2. a scoate în relief. (<fr. *insister*, lat. *insistere*)
- insistent**, -ă *adj.* (și *adv.*) stăruitor, perseverent. (<fr. *insistant*, it. *insistente*)
- insistentă** *s. f.* stăruință, perseverență. • (spec.) rugămintă, cerere insistentă. (<fr. *insistance*, it. *insistenza*)
- in situ** *loc. adv.* în mediul natural, la fața locului. (<lat. *in situ*)
- insițiune** *s. f. (herald.)* partiție realizată în câmpul unui scut, centru al vârfului inferior al scutului triunghiular. (<lat. *insitio*, altoire)
- insociabil**, -ă *adj.* neprietenos, retras, necomunicativ. (<fr. *insociable*, lat. *insociabilis*)
- insociabilitate** *s. f.* lipsă de sociabilitate; nesociabilitate. (<fr. *insociabilité*)
- insolă** *vb. tr., refl.* a (se) expune la (razele de) soare. (<fr. *insoler*, lat. *insolare*)
- insolator** *s. n.* aparat destinat a utiliza razele solare pentru încălzire. (<fr. *insolateur*)
- insolație** *s. f.* 1. afecțiune provocată de radiațiile solare asupra organismului și manifestată prin dureri de cap, febră etc. 2. stare patologică a plantelor datorită excesului de lumină sau de căldură solară. 3. iluminare a unei suprafețe de către razele solare. • tratament prin expunere la soare. (<fr. *insolation*, lat. *insolatio*)
- insolent**, -ă *adj.* (și *adv.*) obraznic, impertinent; nerușinat. (<fr. *insolent*, lat. *insolens*)
- insolență** *s. f.* obraznicie, impertinență; nerușinare. (<fr. *insolence*, lat. *insolentia*)
- insolită**, -ă *adj.* contrar obiceiului; neobișnuit. • nepotrivit. (<fr. *insolite*, lat. *insolitus*)
- insolubil**, -ă *adj.* 1. care nu este solubil. 2. (fig.) de nerezolvat. (<fr. *insoluble*, lat. *insolubilis*)
- insolubilitate** *s. f.* proprietate a unei substanțe de a fi insolubilă. (<fr. *insolubilité*)
- insolubiliză** *vb. tr.* a face o substanță să devină insolubilă. (<fr. *insolubiliser*)
- insolvabil**, -ă *adj.* care nu-și poate plăti datoriile, care nu este solvabil; insolvent. (<fr. *insolvable*)
- insolvabilitate** *s. f.* situația celui insolvabil; insolvență. (<fr. *insolvabilité*)
- insolvent**, -ă *adj.* insolvabil. (<germ. *insolvent*)
- insolvență** *s. f.* insolvabilitate. (<it. *insolvenza*)
- insomniac**, -ă *adj.*, *s. m. f. (cel)* care suferă de insomnie; insomniós (2). (<fr. *insomniaque*)
- insomnie** *s. f.* lipsă de somn; agripnie. (<fr. *insomnie*, lat. *insomnia*)
- insomniós**, -oasă *adj.* 1. care provoacă insomnie. 2. insomniac. (<fr. *insomnieux*)

- insondabil**, -ă *adj.* 1. (despre ape) care nu se poate sonda; foarte adânc. 2. (*fig.*) care nu poate fi cercetat, analizat; de nepătruns. (< fr. *insondable*)
- insondabilitate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este insondabil. (< fr. *insondabilité*)
- insonor**, -ă *adj. (tehn.)* 1. lipsit de sonoritate, de rezonanță, de acustică. 2. (despre materiale) care amortizează sunetele; fonoizolant. (< fr. *insonore*)
- insonoritate** *s. f.* 1. lipsă de sonoritate, de conductibilitate fonică. 2. izolare fonică. (< fr. *insonorité*)
- insonoriză** *vb. tr.* a izola fonic, a reduce intensitatea zgomotelor dintr-un anumit spațiu. (< fr. *insonoriser*)
- insonorizant**, -ă *adj.* care nu transmite unde sonore. • (despre materiale) care insonorizează. (< fr. *insonorisant*)
- insonorizăție** *s. f.* insonorizare. (< fr. *insonorisation*)
- in spe** *loc. adv.* pe, în viitor. (< lat. *in spe*)
- inspectă** *vb. tr.* a examina, a controla, a verifica; (*p. ext.*) a cerceta atent. (< fr. *inspecter*, lat. *inspectare*)
- inspător**, -oăre *s. m. f.* cel care este împuternicit să inspecteze o instituție, o activitate. (< fr. *inspecteur*, lat. *inspector*)
- inspectorat** *s. n.* 1. serviciu având sarcina de a inspecta activitatea unităților în subordine; localul unde este instalat. 2. funcția de inspector; timpul cât se exercită. (< fr. *inspectariat*)
- inspăcie** *s. f.* 1. control, verificare a felului cum funcționează un serviciu, cum se execută unele dispoziții etc. 2. (*med.*) examen vizual al unui bolnav, urmărind să culegă detalii semnificative pentru stabilirea investigațiilor și a diagnosticului. (< fr. *inspection*, lat. *inspectio*)
- inspiră** *vb. I. tr.* 1. a trage aer în plămâni. 2. (*fig.*) a stămi, a provoca în mintea, în sufletul cuiva un sentiment, o idee etc.; a sugera, a însufleți. II. *refl.* a lua anumite idei, informații etc. dintr-o anumită sursă. (< fr. *l'inspirer*, lat. *inspirare*)
- inspirator**, -oăre I. *adj. (anat.)* care participă la inspirație (1). II. *adj., s. m. f.* (cel) care inspiră, sugerează (o idee). (< fr. *inspirateur*)
- inspirăție** *s. f.* 1. inhalare a aerului în plămâni. 2. facultate creatoare, spontană a inteligenței umane. • avânt, entuziasm, forță creatoare. 3. (*fig.*) idee (salvatoare) apărută spontan în conștiință. (< fr. *inspiration*, lat. *inspiratio*)
- instabil**, -ă *adj.* 1. (despre sisteme fizico-chimice sau tehnice) care nu prezintă stabilitate. 2. (*fig.*) nestatornic, schimbător. (< fr. *instable*, lat. *instabilis*)
- instabilitate** *s. f.* însușire a ceea ce este instabil. (< fr. *instabilité*, lat. *instabilitas*)
- instală** *vb. I. tr.* 1. a așeza, a monta o mașină, aparate etc. 2. a pune cu oarecare solemnitate pe cineva într-o funcție, într-un post de răspundere. II. *refl.* a se stabili într-o locuință, localitate. • (*fam.*) a se așeza comod, confortabil. (< fr. *installer*)
- instalator**, -oăre *s. m. f.* lucrător care se ocupă cu montarea și repararea unor aparatură tehnice. (< fr. *installateur*)
- instalăție** *s. f.* 1. instalare (1,1). 2. ansamblu de construcții, aparate, mașini etc. montate împreună pentru a îndeplini anumite operații sau funcții. (< fr. *installation*)
- instaminat**, -ă *adj.* (despre flori) la care semințele nu se dezvoltă. (< lat. *instaminatus*)
- instânt** *adj. inv.* instantaneu, rapid. • (despre mâncăruri, băuturi) care se prepară repede, fără fierbere, prin dizolvare. (< engl. *instant*)
- instantaneitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este instantaneu. (< fr. *instantanéité*)
- instantaneu**, -ée I. *adj.* 1. (și *adv.*) care se produce foarte repede; care apare brusc, pe moment. 2. (*fiz.*, despre mărimi) referitor la un anumit moment. • (*tehn.*; despre centre și axe de rotație) cu poziție variabilă în timp față de sistemul de referință fix și mobil. II. *s. n.* fotografie luată cu expunere scurtă. • expunere foarte scurtă a clișeului. (< fr. *instantané*)
- instanță** *s. f.* organ de stat însărcinat cu judecarea cauzelor civile și penale; autoritate judecătorească. O în ultimă ~ = până la urmă. (< fr. *instance*, lat. *instantia*)
- instaură** *vb. tr.* a înțona, a stabili; a introduce. (< fr. *instaurer*, lat. *instaurare*)
- instaurator**, -oăre *s. m. f.* fondator, ctitor. (< fr. *instaurateur*, lat. *instaurator*)
- instaurăție** *s. f.* instaurare. (< fr. *instauration*)
- instigă** *vb. tr.* a ațâța, a îndemna la acțiuni dușmănoase, la violență; a incita. (< fr. *instiguer*, lat. *instigare*)
- instigator**, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care instigă; provocator. (< fr. *instigateur*, lat. *instigator*)
- instigăție** *s. f.* instigare. (< fr. *instigation*, lat. *instigatio*)
- instilă** *vb. tr.* 1. a face o instilație. 2. (*fig.*) a face să pătrundă lent. (< fr. *instiller*, lat. *instillare*)
- instilator** *s. n.* instrument pentru instilații. (< fr. *instillateur*)
- instilăție** *s. f.* introducerea a unui lichid medicamentos într-o cavitate a organismului, picătură cu picătură. (< fr. *installation*, lat. *instillatio*)
- instinct** *s. n.* comportament înăscut, caracteristic pentru toți indivizii unei specii; impuls natural. (< fr. *instinct*, lat. *instinctus*)
- instinctiv**, -ă *adj.* 1. instinctual. 2. (și *adv.*) făcut din instinct. (< fr. *instinctif*)
- instinctivitate** *s. f.* caracter instinctiv; conducere de către instincte; instinctualitate. (< fr. *instinctivité*)
- instinctual**, -ă *adj.* care ține de instinct; instinctiv. (< fr. *instinctuel*)
- institu** *vb. tr.* a înființa, a organiza, a stabili, a întemeia. (< fr. *instituere*, lat. *instituere*)
- instițut** *s. n.* 1. instituție, așezământ unde se fac cercetări științifice. • instituție de învățământ superior (cu mai multe facultăți). • (în trecut) liceu particular. • local în care funcționează asemenea instituții. 2. (*pl.*) operă care cuprinde principiile dreptului roman din perioada împăratului Iustinian. (< fr. *institut*, lat. *institutum*)
- instițutor**, -oăre *s. m. f.* (în trecut) învățător (la oraș). (< fr. *instituteur*, lat. *institutor*)
- instițuție** *s. f.* 1. formă de organizare a unor raporturi sociale, parte a suprastructurii. 2. organ, unitate cu caracter politic, economic, administrativ etc. care desfășoară o anumită activitate. • așezământ. (< fr. *institution*, lat. *institutio*)
- instițuțional**, -ă *adj.* referitor la instituții; care se face în cadrul unei instituții; organizat oficial. (< fr. *institutionnel*)
- instițuționalism** *s. n.* curent în gândirea economică care consideră că economia politică trebuie să aibă ca obiect studierea anumitor categorii ale suprastructurii politice și juridice și unele fenomene social-economice. (< fr. *institutionnalisme*)
- instițuționalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al instițuționalismului. (< fr. *institutionnaliste*)
- instițuționaliză** *vb. tr.* a da caracter instițuțional, oficial. (< fr. *institutionnaliser*)
- instițuțaj** *s. n.* instruire a unei persoane, a unui colectiv în vederea împlinirii unei munci; totalitatea îndrumărilor date cu acest prilej. (< rus. *instruktaj*)
- instițuțiv**, -ă *adj.* care instruiște; plin de învățăminte. (< fr. *instructif*)
- instițuțor**, -oăre *s. m. f.* cel care face o muncă de instruire. (< fr. *instructeur*, rus. *instruktor*)
- instițuțorie** *s. f.* 1. ansamblu de cunoștințe predate sau căpătate prin studiu organizat; învățătură, învățământ. 2. pregătire a ostașilor în vederea însușirii teoriei și practicii militare. 3. (*jur.*) fază procedurală în desfășurarea proceselor constând în adunarea și cercetarea probelor. O judecător de ~ = (în unele țări) magistrat care cercetează cauzele penale. (< fr. *instruction*, lat. *instructio*)
- instițuțional**, -ă *adj.* referitor la instrucție (1), la instrucțiuni. (< engl. *instructional*)
- instițuțione** *s. f.* 1. indicație dată cuiva cu privire la îndeplinirea unui lucru. 2. unitate sintactică a programului unui calculator, conținând informația (2) și indicând operația de efectuat. (< fr. *instruction*, lat. *instructio*)
- instri** *vb. I. tr., refl.* a (se) pregăti într-un anumit domeniu, a(-și) îmbogăți cunoștințele, a învăța. II. *tr.* 1. a transmite ostașilor cunoștințele de teorie și practică militară. 2. (*jur.*) a face instrucția unui proces. (< fr. *instruire*, lat. *instruere*)
- instriument** *s. n.* 1. unealtă, aparat propriu pentru a face o anumită operație. • sistem tehnic pentru cercetarea, observarea, măsurarea sau controlul unor mărimi. 2.

aparatură cu care se produc sunete muzicale. 3. (*fig.*) persoană, lucru de care se folosește cineva pentru a îndeplini o acțiune, a atinge un scop. O ~ de ratificare = document special prin care statele comunică ratificarea unui tratat internațional. 4. ~ gramatical = cuvânt cu funcție exclusiv gramaticală, care nu se poate folosi singur în vorbire, exprimând doar raporturi (prepozițiile, conjuncțiile, verbele auxiliare etc.). (<fr. *instrument*, lat. *instrumentum*)

instrumentată vb. I. intr. a întocmi contracte, procese-verbale și alte acte publice. II. tr. 1. a aranja o bucată muzicală pe grupuri de instrumente. 2. a efectua o instrumentație (1). 3. a manipula. (<fr. *instrumenter*)

instrumental, -ă I. adj. 1. (despre muzică) executat cu ajutorul instrumentelor. 2. complement circumstanțial ~ = complement care arată mijlocul prin care se îndeplinește o acțiune; propoziție ~ă (și s. f.) = propoziție circumstanțială care îndeplinește în frază rol de complement circumstanțial instrumental. • (*psih.*; despre condiționări, obiecte, acte psihice) care servește drept mijloc pentru dezvoltarea unei acțiuni sau obținerea unui efect. II. s. n. caz al flexiunii nominale în indo-europeană (transmis și în limba rusă) care arată instrumentalul cu ajutorul căruia se realizează acțiunea verbului. (<fr. *instrumental*)

instrumentalism s. n. 1. concepție idealist-subiectivă, varianta a pragmatismului, care consideră că noțiunile, categoriile și teoriile științifice sunt simple „instrumente” și „chei” utile, fără să aibă valoare reflectorie în raport cu realitatea obiectivă. 2. școală formalistă în poezie care își propune să creeze efecte lirice prin combinații sonore muzicale, expresive. (<fr. *instrumentalisme*)

instrumentalist, -ă adj., s. m. f. (adept) al instrumentalismului. (<engl. *instrumentalist*)

instrumentar s. n. totalitatea instrumentelor într-o anumită activitate. (<fr. *instrumentaire*)

instrumentare s. f. 1. acțiunea de a instrumenta. 2. (*inform.*) inserare de instrucțiuni adiționale într-un program de testat, în scopul evaluării unor atribute ale acestuia. (<fr. *instrumenta*)

instrumentație s. f. 1. repartizare a sonorităților unei compoziții orchestrale pe diferite instrumente; orchestrație. 2. ramură a muzicii care studiază posibilitățile tehnice și expresive ale instrumentelor muzicale. 3. ansamblu de instrumente sau de aparate care echează o instalație (de rafinare). (<fr. *instrumentation*)

instrumentist, -ă s. m. f. cântăreț la un instrument (muzical). (<fr. *instrumentiste*)

insubmersibil, -ă adj. care nu poate fi scufundat. (<fr. *insubmersible*)

insubmersibilitate s. f. 1. însușirea a ceea ce este insubmersibil. 2. capacitate a unei nave de a-și păstra proprietățile de plutire în anumite condiții grele. 3. caracteristică a unei construcții de a nu fi depășită de ape peste nivelurile la care este dimensionată. (<fr. *insubmersibilité*)

insubordonanță s. f. nesupunere. (<fr. *insubordination*)

insubordonare s. f. nesupunere la ordine; neascultare; indisciplină. (după fr. *insubordination*)

insubordonat, -ă adj. nesupus, recalcitrant. (<fr. *insubordonné*)

insuccés s. n. nereușită, eșec. (<fr. *insuccés*)

insuficient, -ă I. adj. care nu este suficient; nesatisfăcător. II. s. m. calificativ sub limita de trecere, la un examen. (<it. *insufficiente*, lat. *insufficiens*)

insuficiență s. f. 1. situația, starea a ceea ce este insuficient. 2. (*med.*) incapacitate a unui organ, aparat sau sistem de a funcționa normal. (<it. *insufficienza*, lat. *insufficiencia*)

insuflă vb. tr. 1. a introduce sub presiune substanțe pulverulente sau gaze într-un spațiu închis. 2. (*fig.*) a trezi, a provoca cuiva un sentiment, o idee; a inspira. (<fr. *insuffler*, lat. *insufflare*)

insuflător s. n. instrument medical pentru insuflații. (<fr. *insufflateur*)

insuflăție s. f. introducerea în scop terapeutic prin suflare a unei substanțe pulverulente sau gazoase. (<fr. *insufflation*, lat. *insufflatio*)

insular, -ă adj., s. m. f. (locuitor) al unei insule. (<fr. *insulaire*, lat. *insularis*)

insularism s. n. tendință a unui popor insular de a nu avea contacte cu continentele vecine. (<fr. *insularisme*)

insularitate s. f. 1. configurație, stare a unei țări compusă din una sau mai multe insule. 2. caracterul a ceea ce este insular. (<fr. *insularité*)

insulă s. f. 1. suprafață de pământ mai mică decât un continent, mărginită din toate părțile de apă. O ~ plutitoare = formație compactă de rădăcini și ramuri rupte, care plutește pe un curs de apă; plaur. 2. suprafață (triunghiulară) la ramificații de drumuri la delimitarea benzilor de circulație către diferite direcții. 3. suprastructură a unui portavion. (<lat. *insula*)

insulină s. f. hormon hipoglicemiant secretat de pancreas care reglementează metabolismul glucidelor, lipidelor, protidelor și mineralelor din organism. (<fr. *insuline*)

insulinom s. n. adenom care secretă insulină. (<engl. *insulinoma*)

insulinorezistență s. f. rezistență a organismului la acțiunea hipoglicemiantă a insulinei. (<fr. *insulino-résistance*)

insulinoterapie s. f. tratament al unor boli cu insulină. (<fr. *insulinothérapie*)

insultă vb. tr. a aduce (cuiva) o insultă; (*fig.*) a brava cu insolentă. (<fr. *insulter*)

insultă s. f. jignire, ofensă, injurie. (<fr. *insulte*)

insultător, -oare adj. care insultă; jignitor, ofensator. (<insultă + -tor)

insumisiune s. f. nesupunere, neascultare. (<fr. *insoumission*)

insuperabil, -ă adj. 1. invincibil. 2. de nedepășit. (<it. *insuperabile*, lat. *insuperabilis*)

insuportabil, -ă adj. 1. (și adv.) de nesuportat. 2. (despre oameni) nesuferit, urcios. (<fr. *insupportable*)

insurtecție s. f. formă de luptă armată organizată, de obicei a forțelor sociale progresiste, patriotice, revoluționare, cu participarea maselor populare sau a unei părți a lor, împotriva unui regim politic reacionar, sau pentru izgonirea de pe teritoriul național a unei armate ocupante; insurgență. (<fr. *insurrection*, lat. *insurrectio*)

insurecțional, -ă adj. referitor la insurecție. (<fr. *insurrectionnel*)

insurgent, -ă s. m. f. participant la o insurecție. (<lat. *insurgens*, germ. *Insurgent*)

insurgență s. f. insurecție; răsccoală, revoltă. (<fr. *insurgence*)

insurmontabil, -ă adj. de netrecut; de neînving. (<fr. *insurmontable*)

inșanjabil, -ă adj. care nu se poate schimba. (<fr. *inchangeable*)

intabulă vb. tr. a înscrie o proprietate imobiliară sau a înregistra un act cu privire la un imobil în cartea funduară. (<germ. *intabulieren*)

intăct, -ă adj. neatins, neștirbit; întreg. (<fr. *intact*, lat. *intactus*)

intălie s. f. 1. piatră dură gravată în adâncime, ca sigiliu. 2. (*poligr.*) gravură în adâncime. (<fr. *intaille*, it. *intaglio*)

intangibil, -ă adj. care nu poate fi atins; de neatins. (<fr. *intangibile*)

intangibilitate s. f. caracter intangibil. (<fr. *intangibilité*)

intarsiă vb. tr. 1. a încrusta; a lucra în marchetărie. 2. a broda cu fire diferite. 3. (*fig.*) a presăra o scriere (cu idei străine, cu construcții rare). (<it. *intarsiare*)

intarsiator, -oare s. m. f. intarsier. (<it. *intarsiatore*)

intarsiatură s. f. intarsie. (<it. *intarsiatura*)

intarsie s. f. tehnică de ornamentare a mobilierului prin încrustarea în lemn a unor plăcuțe și fășii din os, fildes etc. sau din lemn de altă culoare; intarsiatură. (<germ. *Intarsie*, it. *intarsio*)

intarsiér, -ă s. m. f. muncitor specializat în lucrări de intarsie; intarsiator. (<intarsie + -ier)

integră vb. I. tr., refl. a (se) introduce; a (se) include; a (se) îngloba într-un tot. II. tr. (*mat.*) a calcula integrala unei cantități diferențiale. (<fr. *intégrer*, lat. *integrare*)

integrabil, -ă adj. care se poate integra. (<fr. *intégrable*)

integrabilitate s. f. însușirea de a fi integral. (<fr. *intégrabilité*)

integráf s. n. aparat pentru trasarea curbelor integrale ale unei curbe. (<fr. *intégraphé*)

- integrál**, -ă I. *adj.* 1. (și *adv.*) întreg, complet. **O făină** ~ă = făină, prin măcinarea grâului, din care se extrag grisul și făina albă. 2. *calcul* ~ = capitol al analizei matematice care studiază proprietățile și aplicațiile integralelor. II. *s. f. (mat.)* funcție care se obține prin integrarea unei ecuații diferențiale. • simbol matematic care indică operația de integrare. (<fr. *intégral*, lat. *integralis*)
- integralism** *s. n.* 1. curent de avangardă în literatura dintre cele două războaie mondiale care proclamă o artă a imediatului și a autenticității totale. 2. aspirație către actualizarea completă a propriei ideologii în viața social-politică. (<it. *integralismo*)
- integralist**, -ă *s. m. f.* 1. adept al integralismului (1). 2. (*fam.*) student care a trecut toate examenele unui an într-o singură sesiune. (<it. *integralista*)
- integralitate** *s. f.* stare a unui lucru integral, complet; însușirea de a constitui un întreg, un sistem. • (*mat.*) proprietate a unei expresii diferențiale de a admite o integrală. (<fr. *intégralité*)
- integrămă** *s. f.* joc de cuvinte încrucișate în care definițiile, concise, se află cuprinse în părțilele ce despart între ele cuvintele cu care se completează un careu. (<inteligra + -gramă)
- integrând** *s. n. (mat.)* funcție de integrat. (<germ. *Integrand*)
- integrant**, -ă *adj.* component constitutiv. **O parte** ~ă = parte care intră cu necesitate într-un tot. (<fr. *intégrante*)
- integrare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) integra; integrație. • reuniune a mai multor părți într-un singur tot. • fuzionare a unor întreprinderi economice. **O ~ economică** = proces de intensificare a interdependențelor economice dintre diferite state ale lumii. 2. (*mat.*) determinarea integralei unei funcții sau a soluției unei ecuații diferențiale. 3. capacitate a sistemului nervos de a realiza interacțiunea între diferite părți ale organismului, ca și între acesta și mediul ambiant. (<integra)
- integrat**, -ă *adj.* inclus, înglobat într-un tot. **O (electron.) circuit** ~ = circuit cu multe elemente active și pasive, realizat pe o placă subțire de siliciu. (<fr. *intégré*)
- integrativ**, -ă *adj.* care întregeste, completează. (<it. *integrativo*)
- integrator**, -oăre I. *adj.* care integrează, armonizează diverse elemente într-un ansamblu unitar. II. *s. n.* mașină de calcul pentru rezolvarea integralelor, a ecuațiilor diferențiale etc. III. *s. m. f.* cel care lucrează la această mașină. (<fr. *intégrateur*)
- integratie** *s. f.* integrare (1). (<fr. *intégration*, lat. *integratio*)
- integraționist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al integrării politice sau economice. (<fr. *intégrationniste*)
- integrism** *s. n.* 1. atitudine a unor catolici care, pretinzând că mențin integritatea doctrinei romane, refuză să se adapteze la condițiile societății moderne. 2. atitudine a acelor care refuză să adapteze o doctrină noilor condiții. (<fr. *intégrisme*)
- integrist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al integrismului. (<fr. *intégriste*)
- integritate** *s. f.* 1. calitatea celui integru; cinste, probitate, onestitate. 2. calitatea de a fi întreg, intact. **O ~ teritorială** = principiu de bază al dreptului internațional care interzice dezmembrarea și încălcarea teritoriului unui stat. (<fr. *intégrité*, lat. *integritas*)
- integrométru** *s. n.* instrument pentru obținerea de măriri a căror determinare relevă calculul integral. (<fr. *intégromètre*)
- integroneică** *s. f.* teorie generală a integrării. • știința coexistenței sistemelor, care studiază procesele de integrare și elementele lor componente, sistemele integrate. (<engl. *integroneics*)
- intégru**, -ă *adj.* cinstit, virtuos, cumpătat, onest; incoruptibil. (<fr. *intègre*, lat. *integer*)
- integument** *s. n. (biol.)* înveliș al anumitor organe. (<engl. *integument*, fr., lat. *integumentum*)
- inteléct** *s. n.* capacitatea de a gândi, de a opera cu noțiuni; minte, gândire, rațiune. (<fr. *intellect*, lat. *intellectus*)
- intelectiv**, -ă *adj.* de inteligență. (<fr. *intellectif*)
- intelectronică** *s. f.* disciplină științifică, combinarea inteligenței umane cu posibilitățile oferite de mașinile electronice de calcul. (<engl. *intellectronics*)
- intelectual**, -ă I. *adj.* referitor la intelect. II. *s. m. f.* cel care are ca specialitate, pe baza unei pregătiri corespunzătoare, munca intelectuală. (<fr. *intellectuel*, lat. *intellectualis*)
- intelectualism** *s. n.* 1. concepție care afirmă capacitatea intelectului, a rațiunii de a cunoaște lumea. 2. concepție care reduce procesele afective și voliționale la cele intelectuale. 3. doctrină care reduce actul moral la înțelegerea, la cunoașterea binelui, care susține preeminența elementului intelectual în cadrul actului moral. (<fr. *intellectualisme*)
- intelectualist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al intelectualismului. (<fr. *intellectualiste*)
- intelectualitate** *s. f.* 1. categorii sociale ale cărei activități și preocupări se desfășoară îndeosebi în sfera vieții spirituale. 2. totalitatea intelectualilor. (<fr. *intellectualité*, germ. *Intellektualität*)
- intelectualiză** *vb. tr.* a privi, a trata (ceva) din punctul de vedere al intelectului. (<fr. *intellectualiser*)
- intelecție** *s. f.* act prin care spiritul concepe, creează. (<fr. *intellection*, lat. *intellectio*)
- inteligent**, -ă *adj.* 1. deștept, ager la minte, pătrunzător. 2. care denotă inteligență. (<fr. *intelligent*, lat. *intelligens*)
- inteligentă** *s. f.* capacitate a individului de a se adapta la împrejurări noi, de a sesiza relațiile esențiale și de a găsi o ieșire dintr-o anumită situație, de a rezolva probleme noi; deșteptăciune. • om inteligent. **O ~ artificială** = capacitate a sistemelor tehnice evaluate de a obține performanțe cvasiumane. (<fr. *intelligence*, lat. *intelligentia*, germ. *Intelligenz*)
- inteligibil**, -ă *adj.* ușor de înțeles; clar, limpede. • (*fil.*) care poate fi înțeles numai prin rațiune. (<fr. *intelligible*, lat. *intelligibilis*)
- inteligibilitate** *s. f.* însușirea de a fi inteligibil. (<fr. *intelligibilité*)
- intemperant**, -ă *adj.* excesiv, necumpătat. (<fr. *intempéranti*)
- intemperanță** *s. f.* lipsă de moderație; necumpătare. (<fr. *intempérance*)
- intemperat**, -ă *adj.* nestăpănit, dezlăntuit. (<fr. *intempère*)
- intemperie** *s. f.* schimbare nefavorabilă a stării atmosferice; vreme rea. (<fr. *intempérie*, lat. *intemperies*)
- intempestiv**, -ă *adj.* (și *adv.*) produs pe neașteptate, la timp nepotrivit; neașteptat și nedorit. (<fr. *intempestif*, lat. *intempestivus*)
- intempestivitate** *s. f.* caracter intempestiv. (<fr. *intempestivité*)
- intemporal**, -ă *adj. (fil.)* care, prin natura sa, nu se înscrie în timp. (<fr. *intemporel*)
- intenabil**, -ă *adj.* 1. care nu poate fi susținut. 2. (*fig.*) insuportabil. (<fr. *intenable*)
- intendânt**, -ă I. *s. m. f.* (în unele țări) administrator al unei case, al unui local etc. II. *s. m.* ofițer din serviciul intendentei. (<fr. *intendant*, lat. *intendens*)
- intendăntă** *s. f.* (în trecut) serviciu de aprovizionare a unităților armatei. (<fr. *intendance*, it. *intendenza*)
- inténs**, -ă *adj. (și adv.)* puternic, viu, tare. (<fr. *intense*, lat. *intensus*)
- intensifică** *vb. tr., refl. a (se)* face mai intens; a (se) amplifica. (după fr. *intensifier*)
- intensimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea intensității radiațiilor. (<fr. *intensimètre*)
- intensitate** *s. f.* 1. stare a ceea ce este intens; grad de tensiune, de țâric, de energie. 2. țâric, valoare a unui sunet, curent electric etc. **O (fon.) accent de ~** = accent care se caracterizează prin puterea cu care sunt rostite sunetele. (<fr. *Intensité*)
- intensiune** *s. f. (log.)* totalitatea notelor, atributelor unui concept sau termen; sens. (<engl. *intension*)
- intensiv**, -ă *adj.* 1. cu (mare) intensitate, viu, tare; vioi. **O cultură** ~ă = sistem de cultivare a pământului prin aplicarea căruia se obține o mare producție pe o suprafață de teren. 2. (*fiz.*; despre măriri) care, prin compunerea mai multor sisteme identice, își păstrează valoarea constantă. (<fr. *intensif*)
- intentă** *vb. tr. (jur.)* a introduce, a porni o acțiune. (<fr. *intenter*, lat. *intentare*)

- intenție** *s. f.* 1. dorință, plan, gând de a întreprinde ceva. 2. (*jur.*) atitudine psihică a cuiva care-și dă seama de caracterul ilicit al faptei sale. (<fr. *intention*, lat. *intentio*)
- intenționă** *vb. tr.* a avea în intenție, a plănuși, a dori. (<fr. *intentionner*)
- intenționat**, -ă *adj.* (despre fapte penale) săvârșit cu intenție; deliberat. (<fr. *intentionnel*)
- intentionalism** *s. n.* concepție etică formalistă care susține că orice activitate trebuie judecată numai după intențiile urmărite și nu după rezultatul ei. (<germ. *Intentionalismus*)
- intentionalitate** *s. f.* intenție • (*psih.*) caracter orientat către viitorul imediat al unor atitudini. (<fr. *intentionnalité*)
- intenționat**, -ă *adj.* cu atenție, voit, anume plănușit. **O bine'** (sau **rău**) ~ = cu intenții bune (sau rele). (<fr. *intentionné*)
- INTER**¹ - *pref.* „între”, „reciproc”. (<fr., it. *inter-*, cf. lat. *inter*)
- inter**² *s. m.* jucător din linia de atac a unei echipe de fotbal sau de handbal care ocupă locul din dreapta sau din stânga centrului înaintaș. (<fr. *inter*)
- interactiv**, -ă *adj.* referitor la interacțiune, cu caracter de interacțiune. • (despre regimul de lucru al unui sistem de calcul) caracterizat prin împărțirea facilităților de calcul prin mai mulți utilizatori, aflați în interacțiune permanentă cu sistemul. (<engl. *interactive*)
- interacționă** *vb. intr., refl.* a fi în raport de interacțiune. (<*interacțiune* + -ona)
- interacionism** *s. n.* curent psihologic care explică comportamentul prin interacțiunea dintre persoane și situații. (<*interacțiune* + -ism)
- interacțiune** *s. f.* influență, condiționare reciprocă între fapte, fenomene etc. (<fr. *interaction*)
- interafrican**, -ă *adj.* comun, în ansamblu, continentului african. (<fr. *interafrican*)
- interaliat**, -ă *adj.* stabilit, existent între aliați. (<fr. *interallié*)
- interamerican**, -ă *adj.* comun, în ansamblu, continentului american. (<fr. *interaméricain*)
- interarab**, -ă *adj.* comun tuturor țărilor arabe. (<fr. *interarabe*)
- interarticulă**, -ă *adj.* (*anat.*) dintre articulații. (<fr. *interarticulaire*)
- interasistență** *s. f.* asistență (2) cu caracter de reciprocitate. • formă de activitate metodică a cadrelor didactice în asistența reciprocă la lecții, în scopul unui schimb de experiență. (<*inter-* + *asistență*)
- interastral**, -ă *adj.* între, dintre aștri. (<fr. *interastral*)
- interatomic**, -ă *adj.* între, dintre atomi. (<fr. *interatomique*)
- interatracție** *s. f.* (*biol.*) atracție reciprocă. (<fr. *interattraction*)
- interax** *s. n.* distanță care separă două axe învecinate paralele, doi stâlpi. (după fr. *entreaxe*)
- interaxilar**, -ă *adj.* (*biol.*) situat între două axe ori ramuri sau în unghiul format de acestea. (<fr. *interaxillaire*)
- interbancar**, -ă *adj.* între, dintre bănci¹ (1). (<*inter*¹ + *bancar*)
- interbêlic**, -ă *adj.* dintre două războaie; (*spec.*) dintre cele două războaie mondiale. (<*inter-* + lat. *bellicus*, de război)
- intercală** *vb. tr., refl.* a (se) introduce într-un șir, a (se) adăuga între altele. (<fr. *is/intercaler*, lat. *intercalare*)
- intercalăr**, -ă *adj.* intercalat. **O cultură** ~ă = cultura unei plante timpurii printre rândurile de plante târzii ale unei alte culturi. (<fr. *intercalaire*)
- intercalăție** *s. f.* 1. intercalare. 2. rocă sterilă într-un zăcământ. (<fr. *intercalation*)
- intercapilar**, -ă *adj.* dintre vasele capilare. (<fr. *intercapillaire*)
- intercardinal** *adj. punct* ~ = fiecare dintre cele patru direcții aflate între punctele cardinale principale. (<engl. *intercardinal*)
- intercede** *vb. intr.* a interveni, a stăruși în favoarea cuiva. (<fr. *intercéder*, lat. *intercedere*)
- intercelular**, -ă *adj.* între celulele unui țesut. (<fr. *intercellulaire*)
- interceptă** *vb. tr.* a reține un obiect în timpul mișcării lui. • a (sur)prinde cuiva o scrisoare, o comunicare telefonică etc. (<fr. *intercepter*)
- interceptor** I. *s. n.* avion pentru misiuni de interceptie. II. *s. m.* ramificație nervoasă care culege stimulii de la nivelul organelor interne. (<fr. *intercepteur*)
- intercepție** *s. f.* 1. interceptare. 2. (*sport*) intervenție neașteptată a unui jucător. 3. atacare, prin avioane de vânătoare speciale sau prin proiectile teleghidate cu propulsie automată, a aparatelor inamice. (<fr. *interception*, lat. *interceptio*)
- intercesional**, -ă *adj.* de intercesiune. (<engl. *intercessional*)
- intercesiune** *s. f.* intervenție în favoarea cuiva; mijlocire. (<fr. *intercession*, lat. *intercessio*)
- intercesor**, -oare *s. m. f.* mijlocitor. (<fr. *intercesseur*)
- interchinéză** *s. f.* interval între două diviziuni succesive ale nucleului celular. (<fr. *intercinése*)
- intercity** /-siti/ *s. n.* tren rapid între orașe importante dintr-o țară. (<fr., it. *intercity*)
- interclasă** *vb. tr.* (*inform.*) a combina două sau mai multe ansambluri de date într-un singur ansamblu, într-o ordine specificată. (<fr. *interclasser*)
- interclub** *adj. inv.* disputat între cluburi. (<engl. *interclub*)
- intercolonament** *s. n.* distanță care separă două coloane vecine ale unei colonade. (<fr. *entrecolonnement*)
- intercolonial**, -ă *adj.* care are loc între colonii. (<fr. *intercolonial*)
- intercóm** *s. n.* interfon. (<engl. *intercom*)
- intercomună**, -ă *adj.* dintre mai multe comune învecinate. (<fr. *intercommunale*)
- intercomunicație** *s. f.* comunicație reciprocă; relație, conexiune. • conversație între mai mulți interlocutori. (<fr. *intercommunication*)
- intercondiționă** *vb. refl., intr.* a se condiționa reciproc. (<fr. *interconditionner*)
- interconectă** *vb. tr.* a pune în relație două sau mai multe sisteme de producere ori de consum al electricității, sisteme de calcul etc. (<fr. *interconnecter*)
- interconexiune** *s. f.* 1. interconectare. 2. ansamblul mijloacelor tehnice necesare pentru realizarea unei legături. (<fr. *interconnexion*)
- interconfesional**, -ă *adj.* care privește mai multe confesiuni sau religii. (<fr. *interconfessionnel*)
- interconsonantic**, -ă *adj.* între două consoane. (<fr. *interconsonantique*)
- intercontinental**, -ă *adj.* între, dintre continente. (<fr. *intercontinental*)
- intercostal**, -ă *adj.* între, dintre coaste. (<fr. *intercostal*)
- intercotidal**, -ă *adj.* (despre zone marine) cuprins între limitele extreme ale oscilațiilor mareelor. **O linie** ~ă = curbă care unește punctele de pe suprafața mărilor și oceanelor unde marea are loc în același timp. (<fr. *intercotidal*)
- intercurent**, -ă *adj.* care survine în timpul sau în cadrul unui fapt, al unui fenomen. (<fr. *intercurrent*)
- interdentă**, -ă *adj.* între, dintre dinți. (<it. *interdentale*)
- interdentăr**, -ă *adj.* situat între dinți. (<fr. *interdentaire*)
- interdepartamental**, -ă *adj.* care are loc între diferite departamente. • care coordonează activitatea mai multor departamente. (<fr. *interdépartemental*)
- interdependent**, -ă *adj.* în stare de dependență reciprocă. (<fr. *interdépendant*)
- interdependență** *s. f.* legătură și condiționare reciprocă între sisteme, fenomene, procese etc.; intercondiționare. (<fr. *interdépendance*)
- interdialăct** *s. n.* fază intermediară a procesului istoric al integrării dialectelor în limba națională. (<fr. *interdialecte*)
- interdict** *s. n.* (în evul mediu) interzicere temporară de către papă sau un înalt prelat a slujbelor religioase, ca pedeapsă. (<germ. *Interdikt*, lat. *interdictum*)
- interdicție** *s. f.* 1. interzicere (prin lege). • tabu. 2. interzicere a exercitării drepturilor politice (și civile) ale unei persoane ca măsură represivă sau de protecție. • stare a unei asemenea persoane. (<fr. *interdiction*, lat. *interdictio*)

- interdigital**, -ă *adj.* între, dintre degete. (<fr. *interdigital*)
- interdisciplinar**, -ă *adj.* care aparține, stabilește relații între mai multe discipline, științe. • (despre domenii ale științei) fundamentat pe transferul de concepte și metodologii între mai multe discipline. (<fr. *interdisciplinaire*)
- interdisciplinaritate** *s. f.* caracter interdisciplinar. (<fr. *interdisciplinarité*)
- interdisciplină** *s. f.* disciplină științifică liminară, de contact și interferență între două științe fundamentale. (<inter- + disciplină)
- intereducție** *s. f.* educație a copiilor prin copii. (<fr. *interéducation*)
- interes** *s. n.* 1. preocupare de a obține ceea ce este folositor, agreabil, necesar. • ceea ce este util, important, care convine; folos, câștig. 2. dobândă. **O daune** ~e = despăgubire bănească pentru un prejudiciu. 3. (*psih.*) orientare activă și durabilă a cuiva spre anumite lucruri, dorință de a le cunoaște și înțelege. 4. simpatie, înclinare față de cineva. 5. plăcere provocată de ceva care ne atrage atenția, ne stărnește curiozitatea etc.; atracție. (<it. *interesse*, germ. *Interesse*, rus. *interes*)
- interesă** *vb. I. tr.* a face pe cineva părtaș la o acțiune; a câștiga pe cineva pentru o afacere, pentru o acțiune etc. **II. refl.** a manifesta interes (pentru). • a se informa. (<fr. *s'intéresser*, it. *interessare*)
- interesant**, -ă *adj.* care prezintă interes. (<fr. *intéressant*)
- interesat**, -ă *adj.* 1. care este în cauză, care are interes într-o afacere. 2. foarte atașat intereselor personale; meschin. 3. care are în vedere un interes. (<*interesat*)
- interétnic**, -ă *adj.* între, dintre etnii. (<inter- + *etnic*)
- inter european**, -ă *adj.* comun, în ansamblu, continentului european. (<inter- + *european*)
- interfațare** *s. f.* (*electron.*) interconectare a unui sistem sau a unor aparate astfel încât acestea să-și poată îndeplini funcția corect coordonate. (<*interfață*)
- interfață** *s. f.* 1. suprafață de separare a porțiunilor care reprezintă faze diferite dintr-un sistem fizico-chimic. 2. (*inform.*) frontieră convențională între două sisteme sau unități, care permite schimburi de informații după anumite reguli. 3. (*electron.*) dispozitiv care convertește semnalele electronice astfel încât două aparate sau sisteme să poată comunica între ele. (<engl., fr. *interface*)
- interfază** *s. f.* (*biol.*) fază de repaus aparent a unei celule între două diviziuni succesive ale nucleului. (<fr. *interphase*)
- interfazic**, -ă *adj.* dintre faze. (<fr. *interphasique*, engl. *interfazic*)
- interfecunditate** *s. f.* (*biol.*) posibilitate de încrucișări fecunde între două specii înrudite, descendente hibridi rămânând ei înșiși fecunzi. (<fr. *interfecundité*)
- interfemoral**, -ă *adj.* între, dintre coapse. (<engl. *interfemoral*)
- interferă** *vb. I. intr.* (*fiz.*; despre unde) a produce interferență, a se suprapune. **II. intr., refl.** a se încrucișa, a se întâlni. (<fr. *interférer*)
- interferent**, -ă *adj.* 1. (despre fenomene, întâmplări) care se încrucișează, se suprapune. 2. (despre mișcări vibratorii) care prezintă fenomenul de interferență. (<fr. *interfèrent*)
- interferență** *s. f.* 1. întâlnire, încrucișare, combinare a două sau mai multe fenomene, întâmplări, fapte etc. 2. suprapunere a efectelor a două mișcări vibratorii provenind din surse diferite; 3. (*genet.*) probabilitate mai redusă de crossing-over în vecinătatea unui anterior realizat. 4. influența mutuală a sondelor prin care se exploatează același zăcămint. (<fr. *interférence*)
- interferențial**, -ă *adj.* referitor la interferență. (<fr. *interférentiel*)
- interferogramă** *s. f.* clișeu fotografic cu ajutorul interferometrului. (<fr. *interférogramme*)
- interferometrie** *s. f.* tehnica determinării unor mărimi fizice care se bazează pe fenomene de interferență. (<fr. *interférométrie*)
- interferometru** *s. n.* aparat folosit în interferometrie. (<fr. *interféromètre*)
- interferon** *s. m.* substanță proteică sintetizată în celule în timpul infecțiilor virale și care împiedică dezvoltarea virusurilor. (<engl. *interferon*, fr. *interféron*)
- interfibrilăr**, -ă *adj.* care are loc în interiorul țesutului fibrilar. (<fr. *interfibrillaire*)
- interfix** *s. n.* segment din structura unui cuvânt sau a unei forme flexionare plasat între rădăcina și un sufix (lexical sau gramatical) ori o desinență și analizat de obicei împreună cu afixul următor. (<inter- + /a/fix)
- interfluviu** *s. n.* porțiune de teren care desparte două văi. (<fr. *interfluve*)
- interfoliă** *vb. tr.* a intercala file albe între paginile tipărite ale unei cărți. (<fr. *interfolier*)
- interfoliaj** *s. n.* 1. interfoliere. 2. dezinfectie a volumelor de documente prin introducerea între file a unor coli de hârtie de filtru sau sugativă impregnată cu substanță dezinfectantă. (<fr. *interfoliage*)
- interfón** *s. n.* sistem de comunicații care permite convorbiri numai între posturi interioare; aparat de intercomunicație în avioane; intercom. (<fr. *interphone*)
- interfrânjă** *s. f.* distanța dintre două maxime de interferență consecutive. (<fr. *interfrange*)
- interfuncțional**, -ă *adj.* referitor la relațiile dintre funcțiile unui proces, ale unui organism etc. (<inter- + *funcțional*)
- intergalactic**, -ă *adj.* între, dintre galaxii. (<fr. *intergalactique*, engl. *intergalactic*)
- intergenetic**, -ă *adj.* (*biol.*) care are loc între genuri diferite. (<fr. *intergénétique*)
- intergenezic**, -ă *adj.* interval ~ = timp care separă două nașteri consecutive ale unei femei. (<fr. *intergénésique*)
- interglaciár**, -ă **I. adj.** între două glaciații. **II. s. n.** interglaciație. (<fr. *interglaciaire*)
- interglaciație** *s. f.* interval de timp între două glaciații; interglaciár (II). (<fr. *interglaciation*)
- interguvernamental**, -ă *adj.* între, dintre guverne; interstatal. (<engl. *intergovernmental*)
- interimár**, -ă *s. m. f., adj.* (cel) care exercită provizoriu o funcție în locul titularului. (<fr. *intérimaire*)
- interimat** *s. n.* timp în care o funcție este exercitată de altcineva și nu de titular. (<fr. *intérimat*)
- interindividual**, -ă *adj.* referitor la raporturile dintre indivizi. (<fr. *interindividuel*)
- interiór**, -oáră **I. adj.** situat înăuntrul unui spațiu limitat, al unui lucru etc.; intern. **O (fig.) for** ~ = conștiință. **II. s. n.** 1. partea dinăuntru a unui lucru, spațiu, apartament etc.; ceea ce este cuprins într-un asemenea spațiu. • reprezentare figurată a interiorului încăperilor (în pictură). 2. post telefonic care funcționează printr-o centrală ce leagă exteriorul cu diferitele camere, birouri ale unei instituții etc. 3. (*fig.*) latura lăuntrică, natura morală a omului. (<lat. *interior*, fr. *intérieur*)
- interioritate** *s. f.* caracterul a ceea ce este interior. (<fr. *intérieurité*)
- interiorizá** *vb. I. tr.* a reflecta în conștiință unele fenomene ale realității. **II. refl.** a-și înăbuși manifestările exterioare; a face să prevaleze viața interioară; a se refugia în trăiri interioare. (<fr. *intérioriser*)
- interiectiv**, -ă *adj.* cu valoare de interjecție; interjecțional. (<fr. *interjectif*)
- interjecție** *s. f.* parte de vorbire neflexibilă care exprimă stări sufletești, imită sunete, zgomote etc. (<fr. *interjection*, lat. *interiectio*)
- interjecțional**, -ă *adj.* interiectiv. (<engl. *interjectional*)
- interjudețean**, -ă *adj.* între, dintre (mai multe) județe. (<inter- + *județean*)
- interliceal**, -ă *adj.* referitor la echipele selecționate ale unor licee. (<inter- + *liceal*)
- interlineár**, -ă *adj.* v. interliniar.
- interlingvisticá** *s. f.* parte a lingvisticii generale care studiază structura și noțiunile de bază ale tuturor limbilor. (<fr. *interlinguistique*)
- interliniá** *vb. tr.* a despărți prin interlinii. (<fr. *interligner*)
- interliniár/interlineár**, -ă *adj.* scris între linii, între rânduri. (<fr. *interlinéaire*, lat. *interlinearis*)
- interlinie** *s. f.* 1. (*poligr. tradițională*) linie de plumb mai puțin înaltă decât literele, la rândurile de text; durșus. 2. linie la suprafața tegumentelor, traiectul unei articulații. (<fr. *interligne*)

interlobăr, -ă *adj. (anat.)* între lobii unui organ, în special ai plămânului. (<fr. *interlobaire*)

interlobular, -ă *adj. (anat.)* între lobulii unui organ. (<fr. *interlobulaire*)

interlôck *s. n.* 1. mașină de tricotat cu două rânduri de ace pe un singur cilindru. • tricot deșirabil. 2. sistem de legătură sincronă între aparatul de cinematografiat și dispozitivul de înregistrat sunetele pe film. (<engl., fr. *interlock*)

interlocútiv, -ă *adj.* interlocutoriu. (<fr. *interlocutif*)

interlocutor, -oăre *s. m. f.* participant la o discuție, la o conversație; conlocutor. (<fr. *interlocuteur*)

interlocutóriu, -ie *adj. (jur.)* cu caracter de interlocuție; interlocutiv. (<fr. *interlocutoire*)

interlocuțiune *s. f.* 1. convorbire. 2. (*jur.*) hotărâre care precedă sentința finală a unui proces. (<fr. *interlocution*)

intelôp, -ă *adj.* rău famat, dubios, suspect, echivoc. (<fr. *interlope*)

interlúdiu *s. n.* 1. episod sau mică piesă muzicală între două secțiuni ale unei lucrări vocale mai ample. • parte a fugii între două expoziții succesive ale subiectului. 2. divertisment dramatic, muzical sau filmat între două părți ale unui spectacol, între două emisiuni televizate; intermediu (2). 3. (*fig.*) timp intermediar, pauză. (<it. *interludio*, fr. *interlude*)

interlunăr, -ă *adj.* referitor la interlunie. (<fr. *interlunaire*)

interlunie *s. f.* timp în care Luna este invizibilă, înainte de apariția Lunii noi. (<lat. *interlunium*, fr. *interlune*)

intermaxilar, -ă *adj.* între, dintre maxilare. (<fr. *intermaxillaire*)

inermédia *vb. tr.* a servi ca intermediar; a mijloci. (<*intermediu*)

intermediár, -ă *I. adj.* de la mijloc; tranzitoriu. *II. s. m. f.* mijlocitor (în afaceri etc.); intermediator. (<fr. *intermédiaire*, it. *intermediario*)

intermediator, -oăre *s. m. f.* intermediar (II). (<engl. *intermediator*)

intermedină *s. f.* hormon secretat de lobul intermediar al hipofizei, cu acțiune dilatatoare; hormon melanotrop. (<fr. *intermedine*)

intermédium *s. n.* 1. mijlocire. *O prin* -l *cuiva* (sau a ceva) = prin mijlocirea, cu ajutorul cuiva (sau a ceva). 2. mică lucrare dramatică (comică), muzicală sau coregrafică, prezentată ca divertisment între două acte ale unei opere dramatice. (<it. *intermedio*, fr. *intermède*)

intermenstrual, -ă *adj.* referitor la, din(tre) două menstrii. (<fr. *intermenstruel*)

intermezzo /-mè-*to/ s. n.* 1. interludiu cu caracter comic între două acte ale unei reprezentații teatrale. 2. episod orchestral într-o operă. • mică piesă instrumentală autonomă, de formă liberă. (<it. *intermezzo*)

intermigrátie *s. f. (biol.)* migrație a două populații, una luând locul celeilalte. (<engl. *inter-migration*)

interminábil, -ă *adj.* care nu se (mai) termină, nesfârșit (de lung). (<fr. *interminable*, lat. *interminabilis*)

interministerial, -ă *adj.* între mai multe ministere. (<fr. *interministériel*)

intermitent, -ă *adj.* care încetează și reîncepe la anumite intervale; cu întreruperi, discontinuu. • (*adv.*) din când în când. (<fr. *intermittent*, lat. *intermittens*)

intermitență *s. f.* caracter intermitent; întrerupere; discontinuitate. (<fr. *intermittence*)

intermodulátie *s. f.* modulație parazită a unui semnal electric alternativ, caracterizată prin apariția unor frecvențe rezultate din combinarea diverselor componente ale semnalului. (<fr. *intermodulation*)

intermolecúlar, -ă *adj.* între, dintre molecule. (<fr. *intermoleculaire*)

intermúndiu *s. n.* nume dat de filozofii epicurieni spațiilor goale dintre lumile infinite, locul fericit al existenței neîburate a zeilor. (<lat. *intermundia*)

intermuscular, -ă *adj. (anat.)* între mușchi. (<fr. *intermusculaire*)

intèrn, -ă *I. adj.* care se află înăuntru; interior, lăuntric. *O organe* -e = organele din cavitatea toracică și abdominală; *boli* -e = boli ale organelor interne; *motor cu ardere* -ă = motor care folosește energia unui combustibil ars în interiorul cilindului; *unghi* - = unghi

format din două drepte tăiate de o secantă, aflat în interiorul lor și de aceeași parte a secantei; (*inform.*) *memorie* -ă = memorie a calculatorului făcând parte din unitatea centrală. *II. s. m. f.* 1. elev, ucenic care locuiește și ia masa într-un internat. 2. student în medicină care face practică într-o clinică, unde, de obicei, și locuiește. (<fr. *interne*, lat. *internus*)

interná *vb. I. tr., refl.* a (se) instala în spital pentru tratament sau operație. *II. tr. I.* a încredința unui institut specializat pe un minor sau pe cineva suferind de o anomalie fiziologică sau psihică. 2. a închide (pe cineva) într-un lagăr, într-un ospiciu etc., pentru a fi ținut sub supraveghere. (<fr. *l'interner*)

internát *s. n.* 1. instituție anexă a unei școli care asigură elevilor locuință și masă. 2. stagiul de pregătire a studenților în medicină în practică retribuită în clinică sau spital. (<fr. *internat*)

internațional, -ă *I. adj.* 1. care se petrece între națiuni. • referitor la raporturile dintre națiuni. 2. care privește toate națiunile; de înțelegere mondială. *II. s. m. f.* participant la jocurile sportive internaționale. *III. s. f. I.* asociație a partidelor și a organizațiilor clasei muncitoare din lumea întreagă. 2. competiție sportivă internațională. (<fr. *international*)

internaționalism *s. n.* 1. solidaritate, cooperare între națiuni, popoare, țări, clase și partide independente, egale în drepturi, pe baza unor interese și vederi comune, în scopul sprijinului reciproc al progresului și păcii. 2. cuvânt internațional. (<fr. *internationalisme*)

internaționalist, -ă *I. adj.* care are caracterul, care aplică principiile internaționalismului. *II. s. m. f.* partizan al internaționalismului. (<fr. *internationaliste*)

internaționalitate *s. f.* stare, caracter a ceea ce este internațional. (<fr. *internationalité*)

internaționalizá *vb. tr.* a da un caracter internațional. (<fr. *internationaliser*)

internegatív *s. n.* duplicat negativ de imagine al unui film color. (<*inter*¹ + *negativ*)

internét *s. n.* rețea informatică mondială între computere conectate la diferite rețele locale. (<amer. *internet*)

internist, -ă *adj., s. m. f.* (medic) specialist în boli interne. (<germ. *Internist*)

internód *s. n.* porțiune a tulpinii între două noduri; meritală. (<germ. *Internodium*, it. *internodo*)

internodál, -ă *adj.* între două noduri ale unei tulpini. (<fr. *internodal*)

internucleár, -ă *adj. (chim.)* între, dintre nuclee. (<engl. *internuclear*)

internunțiu *s. m.* ambasador al papei care-și exercită funcția în intervalul dintre două misiuni ale nuntialului papal ordinar. (<it. *internunzio*, lat. *internuntius*)

internunțiatúră *s. f.* calitatea, funcția de internunțiu. (<lat. *internuntiatura*)

interocéánic, -ă *adj.* dintre două oceane. (<fr. *interocéanique*)

interoceptív, -ă *adj.* (despre senzații) care informează asupra întregului corp, în special asupra activității organelor viscerale. (<fr. *interoceptif*)

interoceptór *s. m.* terminație nervoasă sensibilă care primește stimulii activității interne, în special viscerale. (<fr. *interocepteur*)

interoceptție *s. f.* sensibilitate viscerală, rezultat al senzațiilor care iau naștere la nivelul organelor interne. (<fr. *interoception*)

interoculár, -ă *adj.* interpupilar. (<fr. *interoculaire*)

interogá *vb. tr. I.* a pune întrebări; a examina (elevi, studenți). 2. a supune unui interogatoriu. (<fr. *interroger*, lat. *interrogare*)

interogátiv, -ă *adj.* care exprimă o întrebare. (<fr. *interrogatif*, lat. *interrogativus*)

interogatóriu *s. n.* totalitatea întrebărilor puse de către judecător unei părți implicate în proces și a răspunsurilor date; actual care consemnează. (<fr. *interrogatoire*)

interogátie *s. f. I.* interogare. 2. figură de stil constând în a pune o întrebare unui interlocutor determinat, fără a aștepta un răspuns. (<fr. *interrogation*, lat. *interrogatio*)

interoperativitate *s. f.* conlucrare între forțele armate ale mai multor țări. (<*inter*¹ + *operativitate*)

interorgánic, -ă *adj. (anat.)* referitor la mai multe organe; dintre organe. (<fr. *interorganique*)

- interosós**, -oasă *adj.* situat între oase. (< fr. *interosseux*)
- interpapilar**, -ă *adj.* între, dintre papile. (< fr. *interpapillaire*)
- interparlamentar**, -ă *adj.* între diferite parlamente. (< fr. *interparlementaire*)
- interpelă** *vb. tr.* a face o interpelare; (*p. ext.*) a cere cuiva să dea un răspuns, să-și explice atitudinea. (< fr. *interpeller*, lat. *interpellare*)
- interpelare** *s. f.* întrebare (adresată în parlament de către un deputat unui ministru) prin care se cere o explicație referitoare la rezolvarea unei chestiuni; interpelație. (< *interpela*)
- interpelator**, -oare *s. m. f.* cel care face o interpelare. (< fr. *interpellateur*)
- interpelație** *s. f.* interpelare. (< fr. *interpellation*, lat. *interpellatio*)
- interpenetră** *vb. refl.* a se întrepătrunde. (< fr. *interpénétrer*)
- interpenetrație** *s. f.* întrepătrundere. (< fr. *interpénétration*)
- interpersonal**, -ă *adj.* (despre relații) dintre persoane. (< engl. *interpersonal*)
- interplanetar**, -ă *adj.* între planete. **o stație -ă** = stație-releu pentru zborurile cosmice, pe care urmează să aterizeze navele spațiale în drumul lor spre Lună sau spre planete. (< fr. *interplanétaire*)
- Interpól** *s. n.* poliție internațională, în vederea combaterii eficiente a delincvenței și criminalității pe plan mondial. (< fr. engl. *Interpol*)
- interpolă** *vb. tr.* 1. a insera cuvinte, fraze care nu aparțin textului respectiv, în textul unui manuscris. 2. (*mat.*) a intercala într-un șir de valori cunoscute una sau mai multe valori determinate prin calcul. • a determina valoarea unei funcții într-un punct al unui interval, cunoscând valoarea ei în extremitățile intervalului. (< fr. *interpoler*, lat. *interpolare*)
- interpolator**, -oare *s. m. f.* autor al unei interpolații. (< fr. *interpolateur*, lat. *interpolator*)
- interpolație** *s. f.* interpolare. (< fr. *interpolation*, lat. *interpolatio*)
- interpozitiv** *s. n.* copie pozitivă intermediară, alb-negru sau color, de pe negativul de imagine al unui film. (< *inter-* + *pozitiv*)
- interpoziție** *s. f.* 1. stare a unui lucru așezat între altele. 2. (*fig.*) intervenție a unei autorități superioare. **o (jur.) ~ de persoane** = act prin care o persoană apare în locul alteia pentru a-i facilita unele avantaje. (< fr. *interposition*, lat. *interpositio*)
- interpret**, -ă *s. m. f.* 1. cel care dă o explicație, o interpretare (unui text etc.); translator, traducător. 2. (*fig.*) reprezentant, exponent însărcinat să arate dorințele, voința cuiva. 3. cel care interpretează o bucată muzicală, un rol etc.; artist, actor. (< fr. *interpréter*, lat. *interpretare*)
- interpretă** *vb. tr.* 1. a explica, a lămuri un text, o lege etc. 2. a juca un rol etc. (< fr. *interpréter*, lat. *interpretari*)
- interpretabil**, -ă *adj.* care se poate interpreta; echivoc. (< fr. *interprétable*)
- interpretare** *s. f.* 1. acțiunea de a interpreta; comentare, explicare. • comentare și explicare critică a unui text (vechi). • act creator prin care se redă prin mijloace adecvate conținutul unei lucrări dramatice, coregrafice, muzicale sau a unui scenariu cinematografic. 2. operație logică prin care variabilele dintr-o formulă sunt înlocuite cu valori corespunzătoare lor. (< *interpreta*)
- interpretariat** *s. n.* activitatea, meseria de interpret. (< fr. *interprétariat*)
- interpretativ**, -ă *adj.* care interpretează; de interpretare. (< fr. *interprétatif*)
- interpretator**, -oare *s. m. f.* cel care interpretează (1); exeget, comentator. (< fr. *interpréteur*)
- interpretor** *s. n.* (*inform.*) procesor specializat care efectuează traducerea instrucțiunilor în „limbaj mașină” și comandă execuția lor. (< fr. *interpréteur*, engl. *interpreter*)
- interprofesional**, -ă *adj.* comun mai multor profesioni. • bazat pe transferul de tehnici și metode între două sau mai multe profesioni. (< fr. *interprofessionnel*)
- interprovincial**, -ă *adj.* între, dintre provincii. (< engl. *interprovincial*)
- intersihologie** *s. f.* psihologie socială care studiază raporturile dintre indivizii unei mulțimi, dar nu consideră grupul ca un tot având caractere specifice. (< fr. *interpsychologie*)
- interpuncție** *s. f.* punerea semnelor de repaus între cuvinte sau propoziții. (< fr. *interpunction*, lat. *interpunctio*)
- interpune** *vb. I. tr., refl.* a (se) pune între..., a (se) intercala. **II. refl.** a mijloci. • a se amesteca în raporturile dintre două persoane. (< lat. *interponere*)
- interpunere** *s. f.* acțiunea de a (se) interpune. **o ~ de persoane** = încheiere a unui act juridic între alte persoane decât cele indicate de părți. (< *interpune*)
- interpunte** *s. f.* spațiu între două punți și bordajul unei nave. (după fr. *entrepont*)
- interpupilar**, -ă *adj.* distanță -ă = distanța dintre centrele optice ale cristalinelor ochilor. (< engl. *interpupilar*)
- interpūs**, -ă *s. m. f.* mijlocitor. • persoană care apare într-un act juridic în locul adevăratului interesat. (< *interpune*)
- inter-rail** /-râil/ *s. n.* bilet care permite tinerilor să călătorească timp de o lună pe toate liniile feroviare europene. (< fr., it. *interail*)
- interrațional**, -ă *adj.* dintre (mai multe) raioane. (< *inter-* + *raional*)
- interrasiál**, -ă *adj.* între, dintre rase. (< engl. *interracial*)
- interregional**, -ă *adj.* dintre (mai multe) regiuni. (< *inter-* + *regional*)
- interrégn** *s. n.* interval de timp în care un stat monarhic este lipsit de suveran. (< fr. *interrégne*, lat. *interregnum*)
- interrelație** *s. f.* relație mutuală, reciprocă. (< engl. *interrelation*)
- interscapular**, -ă *adj.* dintre, dintre omoplați. (< fr. *interscapulaire*)
- interscápulum** *s. n.* parte a corpului între cei doi omoplați. (< fr., lat. *interscapulum*)
- interschimbabil**, -ă *adj.* care prezintă interschimbabilitate; intersanjabil. (după fr. *interchangeable*)
- interschimbabilitate** *s. f.* proprietate a unor organe de mașini, piese etc. de a putea fi înlocuite cu altele similare; intersanjabilitate. (după fr. *interchangeabilité*)
- intersectă** *vb. tr., refl.* a (se) întretaia. (< fr. *intersecter*)
- intersécție** *s. f.* 1. încrucișare de drumuri publice; întretaiere. 2. (*mat.*) mulțimea punctelor comune a două linii, suprafețe, corpuri etc. • operație care asociază la două sau mai multe mulțimi date mulțimea elementelor comune tuturor mulțimilor date. (< fr. *intersection*, lat. *intersectio*)
- interseptál**, -ă *adj.* între, dintre septuri. (< engl. *interseptal*)
- intersesiune** *s. f.* timp care se scurge între două sesiuni. (< fr. *intersession*)
- intersexuál**, -ă *adj.* 1. (despre relații) dintre sexe. 2. referitor la intersexualitate; hermafrodit. (< engl. *intersexual*)
- intersexualitate** *s. f.* fenomen constând în schimbarea sexului în stadiile tardive ale dezvoltării individuale ale unui animal sau a unei plante; hermafroditism. (< fr. *intersexualité*)
- intersexuát**, -ă *adj.* (*biol.*; despre organisme) care își începe dezvoltarea ca bărbat pentru ca apoi, treptat, să capete caractere feminine, și invers. (< fr. *intersexué*)
- intersiderál**, -ă *adj.* interstelar. (< fr. *intersidéral*)
- intersindical**, -ă *adj.* între (mai multe) sindicate. (< fr. *intersyndical*)
- intersistolă** *s. f.* timpul scurs între sistola auriculelor și cea a ventriculelor inimii. (< fr. *intersystole*)
- interspáțiu** *s. n.* spațiu liber între două obiecte, piese etc. • distanța între două centre de perspectivă a două fotograme aeriene succesive dintr-un șir determinat. (< lat. *interspatium*)
- interspecific**, -ă *adj.* (*biol.*) care are loc între specii diferite. (< fr. *interspécifique*)
- interstadiál**, -ă *I. adj.* referitor la mai multe stadii, faze etc. ale aceluiași fenomen. **II. s. n.** interval între două stadii ale unei glaciații; interstadiu. (< engl. *interstadial*, /IV germ. *Interstadial*)

- interstadiu** *s. n.* interstadial (II). (<fr. *interstade*)
- interstatal**, -ã *adj.* între (mai multe) state. (<inter¹- + *statal*)
- interstație** *s. f.* spațiu dintre stațiile de metrou pentru trecerea acestuia. (<inter- + *stație*)
- interstelar**, -ã *adj.* între, dintre stele; intersideral. (<fr. *interstellaire*)
- interstițial**, -ã *adj.* referitor la, de (la) interstițiu, care provine dintr-un interstițiu. **O țesut** ~ = țesut conjunctiv care se află între elementele în funcțiune ale unui organ, masa lui principală. • (despre răni etc.) localizat în țesutul conjunctiv sau în vasele de sânge ale unui organ. (<fr. *interstitiel*)
- interstițiu** *s. n.* interval, spațiu liber între două corpuri, între două părți ale unui tot. (<fr. *interstice*, lat. *interstitium*)
- interstratificăre** *s. f.* situare între straturi. (după engl. *interstratification*)
- intersubiectiv**, -ã *adj.* referitor la relațiile dintre indivizi sau dintre indivizi și grup. (<fr. *intersubjectif*)
- intersubiectivitate** *s. f.* caracter intersubiectiv. • (fil.) concept desemnând relația reciprocă dintre cunoștințele individuale ca factor constitutiv al lumii și experiența concretă a fiecărui individ. (<germ. *Intersubjektivität*)
- intersanjabil**, -ã *adj.* interschimbabil. (<fr. *interchangeable*)
- intersanjabilitate** *s. f.* interschimbabilitate. (<fr. *interchangeabilité*)
- interscolară**, -ã *adj.* între, dintre școli. (după fr. *interscolaire*)
- intertext** *s. n.* text literar pe baza unor fragmente dispartite reunite într-un context unic. (<*intertextualitate*)
- intertextual**, -ã *adj.* referitor la intertext. (<engl. *intertextual*)
- intertextualitate** *s. f.* concept în critica modernă, raportul existent între texte diferite care alcătuiesc împreună un ansamblu. (<fr. *intertextualité*)
- interțip** *s. n.* mașină tipografică de cules și turnat rânduri, mai perfecționată decât linotipul. (<fr. *intertype*)
- intertribal**, -ã *adj.* între, dintre triburi. (<engl. *intertribal*)
- intertrigo** *s. n.* inflamație a pielii care se localizează la încheieturile mari, la săni, la subsuoară și la gât. (<fr. *intertrigo*)
- intertropical**, -ã *adj.* între, dintre tropice. (<fr. *intertropical*)
- interuman**, -ã *adj.* (despre relații) dintre oameni. (<engl. *interhuman*)
- interurbân**, -ã *adj.* între, dintre două sau mai multe orașe. • (*s. n.*) telefon care stabilește legătura între două localități. (<fr. *interurbain*)
- interval** *s. n.* 1. distanță în timp între două fenomene, faze, evenimente etc. consecutive; răstimp. 2. spațiu care separă două lucruri. 3. (*muz.*) raport dintre înălțimile a două sunete. 4. (*mat.*) mulțimea punctelor (sau numerelor) între două puncte (sau numere) date. (<fr. *intervalle*, lat. *intervallum*)
- intervalométru** *s. n.* dispozitiv mecanic atașat la un aparat fotografic automat, cu ajutorul căruia se reglează intervalul de timp dintre două expuneri succesive. (<engl. *intervalometer*)
- interveni** *vb. intr.* 1. a lua parte la ceva, a intra în acțiune; a intra în vorbă. • a face o mediație, un demers în favoarea cuiva; (*peior.*) a stăruie pe lângă o persoană influentă spre a obține ceva în favoarea cuiva. 2. a se întâmpla, a surveni, a se ivi. (<fr. *intervenir*, lat. *intervenire*)
- intervenient**, -ã *s. m. f. (jur.)* cel care intervine într-un proces sau în vederea emiterii unui act. (după fr. *intervenant*, lat. *intervenens*)
- intervenție** *s. f.* 1. participare, intrare într-o acțiune; luare de cuvânt. • invazie armată sau amestec al unui stat în treburile interne ale altui stat. 2. (*med.*) operație. 3. efort îndreptat spre un anumit scop. • mijlocire, mediație. • (*peior.*) stăruință pe lângă o persoană influentă pentru a obține favoruri. 4. (*jur.*) introducere în litigiu a unui terț, la cererea sa. (<fr. *intervention*, lat. *interventio*)
- intervenționism** *s. n.* 1. amestec al unui stat în treburile interne ale altui stat. 2. doctrină economică potrivit căreia
- statul intervine pe piața internă pentru a exercita o influență asupra prețului mărfurilor, asupra raportului dintre cerere și ofertă. (<fr. *interventionnisme*)
- intervenționist**, -ã *adj., s. m. f.* (cel) care participă la o intervenție; (adept) al intervenționismului. (<fr. *interventionniste*)
- intersversibil**, -ã *adj.* care poate fi intervertit. (<fr. *intersversible*)
- intersversibilitate** *s. f.* însușirea de a fi intersversibil. (<fr. *intersversibilité*)
- intersversiune** *s. f.* intervertire; răsturnare (a unei ordini). (<fr. *intersion*, lat. *interversio*)
- intervertebral**, -ã *adj.* situat între vertebre. (<fr. *intervertebral*)
- interverti** *vb. tr.* a răsturna ordinea; a schimba termenii unei serii. (<fr. *intvertir*, lat. *intvertere*)
- intervievă** *vb. tr.* a lua cuiva un interviu. (<fr. *interviewer*)
- intervievât**, -ã *adj., s. m. f.* (persoană) căreia i se ia un interviu. (<fr. *interviewé*)
- intervievător**, -oăre *s. m. f.* cel care ia un interviu. (<intervieva + -tor)
- interviú** *s. n.* 1. specie publicistică ce constă în chestionarea directă de către un ziarist a unei personalități spre a obține unele aprecieri, opinii, informații în diverse probleme în vederea difuzării lor prin intermediul presei sau radio-televiziunii; (*p. ext.*) textual convorbiri. 2. convorbire a unui sociolog-anchetator cu persoana sau persoanele supuse cercetării sociologice. (<engl., fr. *interview*)
- interviziune** *s. f.* sistem de transmitere a programelor de televiziune între țările socialiste. (<fr. *intevision*)
- intervocalic**, -ã *adj.* între, dintre două vocale. (<fr. *intervocalique*)
- interzice** *vb. tr.* a opri pe cineva de la ceva, a nu permite cuiva să facă ceva. • a pune sub interdicție. (după fr. *interdire*)
- interzís**, -ã *adj.* uimit, uluit. (după fr. *interdit*)
- interzonal**, -ã *adj.* între două zone. (<fr., germ. *interzonal*)
- intestin¹** *s. n.* parte a aparatului digestiv, în formă de tub, între pilor și anus. (<fr. *intestin*, lat. *intestinum*)
- intestin²**, -ã *adj.* dinăuntru, din interior; intern. (<fr. *intestin*, lat. *intestinus*)
- Intifáda** *s. f.* insurecție. (<it. *Intifada*)
- intím/intím**, -ã *adj.* 1. care constituie esența unui lucru; lăuntric. • (*fig.*) strâns, apropiat. 2. (despre sentimente) puternic, profund. 3. (despre oameni; și *s. m.*) legat printr-o afecțiune puternică, profundă. • familiar, prietenos, cordial. • referitor la sentimentele de dragoste, erotic; sexual. 4. referitor la viața particulară sau familiară a cuiva. • care are loc într-un cadru restrâns. (<fr. *intime*, lat. *intimus*)
- intimă** *vb. tr.* 1. a pune în vedere (ceva), a notifica cu autoritate. 2. (*jur.*) a chema în judecată, a cita în fața unei jurisdicții superioare. (<fr. *intimer*, lat. *intimare*)
- intimát**, -ã *s. m. f.* cel citat într-un proces în calitate de pârât. (<fr. *intimé*)
- intimăție** *s. f.* intimare. (<fr. *intimation*, lat. *intimatio*)
- intimă** *s. f.* partea cea mai dinăuntru a pereților unui vas sangvin. (<fr., lat. *intima*)
- intimidă** *vb. tr., refl.* a (se) speria; a (se) încurca, a (se) zăpăzi. (<fr. *intimider*, lat. *intimidare*)
- intimism** *s. n.* tendință, a unor artiști, scriitori de a exprima în operele lor sentimentele cele mai intime. (<fr. *intimisme*)
- intimist**, -ã *adj., s. m. f.* 1. (adept) al intimismului. 2. (pictor) de interioare. (<fr. *intimiste*)
- intimitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este intim. • prietenie strânsă, apropiată. **O a trăi** (sau a fi) în ~ a cuiva = a avea legături strânse cu cineva. • profunzime (a unui sentiment, a unui gând etc.). 2. (*pl.*) lucruri, chestiuni personale. 3. cadru restrâns, familiar. (<fr. *intimité*)
- intimiză** *vb. tr.* a crea o ambianță intimă. (<intim + -iza)
- intimo** *adv. (muz.)* intim, cordial. (<it. *intimo*)
- intinã** *s. f.* înveliș protector intern al grăuntelui de polen și al sporilor ferigi. (<fr. *intine*)

- intitulá** vb. I. tr. a da un titlu (unei cărți). II. refl. a-și lua, a-și da un titlu. (<fr. *intituler*, lat. *intitulare*)
- intituláție** s. f. parte a unui formular diplomatic, formulă în protocolul inițial, care precizează titlurile și calitățile autorului actului scris. (<fr. *intitulation*)
- intolerábil**, -ă adj. de neingăduit; inadmisibil. (<fr. *intolérable*, lat. *intolerabilis*)
- intoleránt**, -ă adj. 1. care nu respectă libertatea de gândire, care nu suportă altă credință, religie decât a sa; fanatic. 2. (despre organism) care nu suportă (un medicament). (<fr. *intolérant*)
- intoleránță** s. f. 1. lipsă de toleranță. 2. incapacitate organică de a suporta un medicament, un aliment, un grefon etc. (<fr. *intolérance*)
- intoná** vb. tr. 1. a cânta, a executa (o bucată muzicală). 2. a rosti, a spune (un cuvânt, o propoziție) cu un anumit ton. (<it. *intonare*)
- intonáție** s. f. 1. modulația vocii în timpul vorbirii. 2. (muz.) manieră de a intona un sunet cu vocea, sau cu un instrument. (<fr. *intonation*)
- intonáțional**, -ă adj. referitor la intonație. (<germ. *intonational*)
- intoxicá** vb. I. tr., refl. 1. a (-și) introduce în organism substanțe toxice, a (se) otrávi. 2. (fig.) a (se) plictisi foarte tare. II. tr. 1. a influența în mod insidios spiritele pentru a le face sensibile la propagandă, a demoraliza. 2. deruta prin difuzarea de știri false. (<fr. *l's'intoxiquer*, lat. *intoxicare*)
- intoxicáție** s. f. otrávire a organismului cu substanțe toxice. (<fr. *intoxication*)
- INTRA-INTRO-** pref. „înăuntru“, „spre interior“, „între“. (<fr. *intra-*, *intro*, cf. lat. *intra*)
- intraabdominál**, -ă adj. situat în cavitatea abdominală. (<engl. *intra-abdominal*)
- intraarteriál**, -ă adj. (anat.) în, din interiorul unei artere. (<fr. *intra-ariériel*)
- intraarticulár**, -ă adj. în, din interiorul unei articulații. (<fr. *intra-articulaire*)
- intraatómic**, -ă adj. în, din interiorul atomului. (<fr. *intra-atomique*)
- intracardiác**, -ă adj. în, din interiorul inimii. (<fr. *intracardiaque*)
- intraarpátic**, -ă adj. în interiorul arcului munților Carpați. (<intra- + *carpatie*)
- intracefálic**, -ă adj. (anat.) în, din cap. (<engl. *intra-cephalic*)
- intracelulár**, -ă adj. (biol.) în, din interiorul celulei. (<fr. *intracellulaire*)
- intracerebrál**, -ă adj. în, din interiorul creierului. (<fr. *intracérébral*)
- intracervicál**, -ă adj. în, din interiorul colului uterin. (<fr. *intracervical*)
- intraocolinár**, -ă adj. între coline; înconjurat de dealuri și coline. (<intra- + *colinar*)
- intracontinental**, -ă adj. în interiorul unui continent. (<fr., engl. *intracontinental*)
- intracranian**, -ă adj. din interiorul craniului. (<fr. *intracrânien*)
- intracután**, -ă adj. în piele. (<germ. *intrakutan*)
- intradá** s. f. v. entrată.
- intradérmic**, -ă adj. situat în dermă, în grosimea pielii. (<fr. *intradermique*)
- intradermoreacție** s. f. reacție cutanată inflamatorie care apare în urma unei injecții intradermice cu un antigen microbial, virotic sau parazitar, în diagnosticul bolilor infectioase. (<fr. *intradermo-réaction*)
- intradós** s. n. 1. suprafața interioară, concavă, a unui arc, a unei bolți etc. • fața interioară a unei scări, a unui planșeu etc. 2. (av.) suprafața inferioară a unei aripi. • linia inferioară a conturului unui profil aerodinamic. (<fr. *intradós*)
- intraductibil**, -ă adj. care nu se poate traduce. (după it. *intraducibile*)
- intraeantictinlín** s. n. zonă de ridicare a scoarței terestre în interiorul unui geantictinal. (<intra- + *geantictinal*)
- intraeoinclinál** s. n. zonă de scufundare a scoarței terestre în cadrul unui geoinclinál, separată prin intrag-eantictinlale. (<intra- + *geoinclinál*)
- intraglaciar**, -ă adj. care se găsește în masa unui ghețar. (<fr. *intraglaciare*)
- intraglandulár**, -ă adj. care se află, se petrece în interiorul glandelor. (<engl. *intraglandular*)
- intraolingvistic**, -ă adj. din interiorul limbii. (<fr. *intra-linguistique*)
- intraomagmátic**, -ă adj. (despre minerale) cu cristale consolidate în adâncimea scoarței terestre, în interiorul unui bazin magmatic, ajunse la suprafață prin crăpături sau în urma fenomenelor vulcanice. (<fr. *intraomagmatique*)
- intraomoleculár**, -ă adj. în, din interiorul moleculelor. (<fr. *intraomoléculaire*)
- intraomontán**, -ă adj. între culmile munților. o de-*presiune* -ă = regiune joasă înconjurată de munți. (<germ. *intraomontan*)
- intraomundán**, -ă adj. care aparține lumii materiale. (<germ. *intraomundan*)
- intra-múros** loc. adv. în interiorul orașului. (<lat. *intra-muros*)
- intraomusculár**, -ă adj. care se află, se face în mușchi. (<fr. *intraomusculaire*)
- intranazál**, -ă adj. care se introduce prin nas. (<fr. *intranasal*)
- intransferábil**, -ă adj. care nu poate fi transferat. (<fr. *intransferable*)
- intraomformábil**, -ă adj. care nu poate fi transformat. (<in- + *transformabil*)
- intraomigént**, -ă adj. care nu admite să facă concesii, compromisuri; neînduplecat; incoruptibil. (<fr. *intra-omigéant*, it. *intraomigénte*)
- intraomigéntă** s. f. atitudine necruțătoare, refuz al compromisiurilor. (<fr. *intraomigéance*, it. *intraomigénza*)
- intraommisibil**, -ă adj. care nu poate fi transmis. (<fr. *intraommissibile*)
- intraomportábil**, -ă adj. (fiz.) care nu se poate transporta. (<fr. *intraomportable*)
- intraomucleár**, -ă adj. din interiorul nucleului. (<fr. *intraomucleaire*, engl. *intraomuclear*)
- intraomzitiv**, -ă adj. 1. (despre verbe) a cărui acțiune nu se exercită direct asupra unui obiect. 2. (log., mat.) relație -ă = relație în care nu se transmite un anumit raport de la primul la ultimul termen prin intermediul celorlalți termeni. (<fr. *intraomzitiv*, lat. *intraomzitivus*)
- intraomzitivitate** s. f. 1. proprietate a unui verb de a fi intraomzitiv. 2. proprietate a unei relații intraomzitive (2). (<fr. *intraomzitivité*)
- intraomoculár**, -ă adj. în, din interiorul ochiului. (<fr. *intra-omoculaire*)
- intraomoral**, -ă adj. situat înăuntru cavității bucale. (<engl. *intraoral*)
- intraomorbital**, -ă adj. (anat.) situat în orbită. (<engl. *intraorbital*)
- intraomós**, -oasă adj. în, din oase. (<engl. *intraomosseous*)
- intraompelvián**, -ă adj. (anat.) din interiorul bazinului. (<fr. *intraompelvien*)
- intraomperitonéal**, -ă adj. în, din cavitatea peritoneală. (<germ. *intraomperitoneal*)
- intraompleurál**, -ă adj. în, din cavitatea pleurală. (<fr. *intraompleural*)
- intraompulmonár**, -ă adj. în, din interiorul plămânului. (<engl. *intra-ompulmonar*)
- intraomrahidián**, -ă adj. în, din interiorul coloane vertebrale. (<fr. *intraomrachidien*)
- intraomspecific**, -ă adj. (biol.) în cadrul aceleiași specii. (<fr. *intraomspécifique*)
- intraomtrábil**, -ă adj. (cu) care nu se poate trata. (<it. *intraomtrabile*)
- intraomtelúric**, -ă adj. (despre cristale de mineral magmatic) dintr-o topitură magmatică, în interiorul scoarței, înainte de ieșirea la suprafață sub formă de lavă. (<engl. *intraomtelluric*)
- intraomtorácic**, -ă adj. în, din cavitatea toracică. (<fr. *intraomthoracique*)
- intraomtraheál**, -ă adj. în, din interiorul traheei. (<engl. *intraomtracheal*)

intratropicál, -ă *adj.* situat între tropice. (<engl. *intra-tropical*)

intratubál, -ă *adj. (anat.)* în interiorul unui organ tubular. (<engl. *intratubal*)

intraurbán, -ă *adj.* în interiorul unui oraș. (<it. *intraurbano*)

intrauterín, -ă *adj.* în interiorul uterului. (<fr. *intra-utérin*)

intravasculár, -ă *adj.* din interiorul unui vas sangvin. (<fr. *intravasculaire*)

intravenós, -oasă *adj.* (despre injecții) care se face în venă. (<fr. *intraveineux*, it. *intravenoso*)

intraventriculár, -ă *adj.* în interiorul unui ventricul cerebral sau cardiac. (<fr. *intraventriculaire*)

intravertebrál, -ă *adj.* în interiorul vertebrelor. (<engl. *intravertebral*)

intravilán *s. n.* zonă, suprafața construită a unei localități. (<intra- + fr. *ville*, oraș)

intrazonál, -ă *adj.* în cadrul unei anumite zone. **O sol** ~ = sol format sub influența unor condiții locale de relief, de litologie etc. (<engl. *intrazonal*)

intrepíd, -ă *adj.* cutezător, curajos, brav; (*p. ext.*) tenace. (<fr. *intrepide*, lat. *intrepidus*)

intrepiditate *s. f.* curaj, îndrăzneală; tenacitate. (<fr. *intrepidité*)

intricá *vb. tr., refl.* 1. a (se) încurca, a (se) intersecta la întâmplare. 2. a (se) confunda; a face intrigi. (<lat. *intricare*, fr. *intriquer*)

intricáție *s. f.* amestec, întretăiere; încurșare întâmplătoare. (<lat. *intricatio*, fr. *intrication*)

intrigá *vb. I. tr.* a neliniști, a stâmi curiozitatea cuiva; a contraria. **II. intr.** a face intrigi; a uneli, a complota. (<fr. *intriguer*, it. *intrigare*)

intrigánt, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care face intrigi (1). (<fr. *intrigant*)

intrigá *s. f.* 1. uneltire care folosește mijloace nepermise în vederea realizării sau a zădărnirii unui lucru. • vrajbă. 2. parte a subiectului care determină cursul acțiunii unei opere dramatice sau epice; incidentul din care izbucnește conflictul. (<fr. *intrigue*)

intrinséc, -ă *adj.* 1. care constituie partea lăuntrică, esența unui lucru; imanent. **O valoare** ~ă = valoarea pe care o are un lucru în chip absolut, prin el însuși. 2. (*anat.*, despre mușchi) în interiorul unui organ. 3. (despre semiconductoare) care nu conține impurități. (<fr. *intrinsèque*, lat. *intrinsecus*)

INTRO- v. *intra-*.

introduce *vb. I. tr.* 1. a băga, a include, a îngloba. 2. a face să fie primit de cineva. 3. a iniția, a da cunoștințele inițiale într-un anumit domeniu. 4. a înstitui, a stabili. **II. refl.** a intra. (<lat. *introducere*, după fr. *introduire*)

introducere *s. f.* 1. acțiunea de a (se) introduce. 2. parte introductivă (a unei opere etc.) • (*muz.*) secțiune cu caracter introductiv și tempo aparte a unei forme ciclice (sonată, cvartet, simfonie etc.). • parte de început în unele oratorii. 3. studiul pregătitor asupra noțiunilor elementare ale unei științe. (<introduce)

introductív, -ă *adj.* de introducere, de (la) început; preliminar. (<fr. *introducfif*)

introdús, -ă *adj.* (despre oameni) cu legături multe. • priceput, cunoscător temeinic al unei chestiuni. (<introduce)

introgresiune *s. f.* formare de hibridi interspecifici fertili, ca urmare a pătrunderii unei gene străine în genofondul unei populații. (<engl. *introgression*)

introlécție *s. f.* mecanism psihologic prin care individul imită inconștient unele comportamente ale altcuiva, integrându-le proprii sale personalități. (<fr. *introduction*, it. *introtezione*)

intróitus *s. n.* rugăciune cântată de cor la începutul misei. (<lat. *introitus*, intrare)

intromisiúne *s. f.* introducere a unui corp în interiorul altuia. (<fr. *intromission*)

intropatie *s. f.* concept în filozofia germană care desemnează obiectivarea, transpunerea eului nostru în obiectele exterioare. (<fr. *intropathie*)

intrórs, -ă *adj.* orientat spre interior; (despre un organ) curbat spre axul central. (<fr. *introrse*)

introspectá *vb. refl.* a-și observa propriile trăiri psihice. (<fr. *introspecter*)

introspectív, -ă *adj.* bazat pe introspecție. (<fr. *introspectif*)

introspectie *s. f.* observare subiectivă a fenomenelor proprii conștiinței; autoobservare, autoanaliză. • studiu psihologic bazat pe această metodă. (<fr. *introspection*)

introversiúne *s. f.* orientare a stărilor de conștiință spre lumea interioară; retragere în sine însuși. • detașarea libidoului de obiectele exterioare și retragerea asupra lumii interioare. (<fr. *introversion*)

introvertít, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care își îndreaptă atenția mai ales spre viața sa interioară. (<fr. *introverti*)

intrús, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care se introduce undeva fără drept, fără vreo calitate; nepoftit, inoportun. (<fr. *intrus*, lat. *intrusus*)

intruvábil, -ă *adj.* de negăsit. (<fr. *introuvable*)

intruziúne *s. f.* 1. introducerea ilegală într-o societate, într-un funcție. 2. pătrundere a magmei în crăpăturile scoarței terestre; magma însăși. • pătrundere a apei marine în apele dulci din vecinătatea litoralului sau din râurile afluențe. 3. pătrundere a unei formații anatomice într-o alta vecină. (<fr. *intrusion*)

intruzív, -ă *adj.* (despre roci magmatice) format prin intruziune. (<fr. *intrusif*)

intubá *vb. tr. (med.)* a introduce (medicamente, mâncare etc.) cu ajutorul unui tub. (<fr. *intuber*, it. *intubare*)

intubáție *s. f.* intubare. (<fr. *intubation*)

intuí *vb. tr.* a înțelege, a pătrunde ceva prin intuiție, pe baza unor cunoștințe temeinice și a experienței acumulate. (<it. *intuire*, lat. *intueri*)

intuire *s. f.* faptul de a intui; înțelegere, pătrundere, sesizare nemijlocită. **O ~ vie** = intuiție senzorială. (<intui)

intuív, -ă *adj.* (despre cunoaștere, gândire) care procedează prin intuiție. **O metodă** ~ă = metodă care îmbină expunerea teoretică cu observarea directă a obiectelor sau fenomenelor. (<fr. *intuitif*)

intuíție *s. f.* 1. capacitate a gândirii de a descoperi nemijlocit și imediat adevărul pe baza experienței și a cunoștințelor dobândite anterior, fără raționamente logice preliminare. 2. metodă didactică de predare și însușire a cunoștințelor pornind de la reflectarea senzorială nemijlocită a obiectelor și fenomenelor studiate. • pătrunderea instinctivă în esența unui lucru; descoperire bruscă, revelatorie a unui adevăr, a soluției unei probleme. • inspirație, presentiment. (<fr. *intuition*, lat. *intuitio*; it. *intuizione*)

intuíționism *s. n.* 1. curent filozofic iraționalist care opune rașunii intuiția, concepută ca o facultate analoagă cu instinctul, cu simțul artistic sau cu revelația divină, considerând că aceasta ar pătrunde nemijlocit în esența obiectelor. 2. orientare metodologică care nu acceptă logica drept știință ce precedă matematica, considerând că scopul acestora se reduce la construirea și intuirea formațiilor matematice și logice. 3. curent idealist-subiectiv care susține că noțiunile morale nu pot fi fundamentale decât în mod intuitiv. (<fr. *intuitionisme*)

intuíționist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al intuíționismului. (<fr. *intuitioniste*)

intumescént, -ă *adj.* (despre țesuturi) care începe să se umfle, care prezintă o tumefacție; umflat. (<fr. *intumescence*)

intumescență *s. f.* 1. umflătură; organ sau porțiune de organ umflată. 2. creștere locală a nivelului unei ape. (<fr. *intumescence*)

intususcepțiúne *s. f. (biol.)* introducere într-un corp a unui suc, a unei substanțe care servește la creșterea lui. (<fr. *intussusception*)

intușabil, -ă *adj.* de neatins, intangibil. (<fr. *intouchable*)

inuláză *s. f.* enzimă care transformă inulina în fructoză. (<fr. *inulase*)

inulină *s. f.* glucidă asemănătoare cu amidonul, solubilă în apă și insolubilă în alcool, rezervă în rizomul unor plante. (<fr. *inuline*)

inumán, -ă *adj.* 1. neomenos, nemilos, crud, feroce. 2. care nu e caracteristic omului; (*p. ext.*) de proporții neobișnuite; monstruos. (<fr. *inhuman*, lat. *inhumanus*)

inumanitate *s. f.* cruzime nedemnă de un om; barbarie, ferocitate. (<fr. *inhumanité*, lat. *inhumanitas*)

innumerábil, -ă *adj.* inombtabil. (<it. *innumerabile*)

inundá *vb. tr.* 1. (despre ape) a îneca (terenuri etc.) prin revărsare, în urma căderilor abundente de ploii etc. 2. (fig.) a umple în întregime; a invada. (<lat. *inundare*, fr. *inonder*)

inundabil, -ă *adj.* (despre terenuri) supus inundațiilor. (<fr. *inondable*)

inundăție *s. f.* 1. acoperire a unei întinderi de pământ cu apă provenită din ploii, din revărsarea apelor etc. • apele revărsate ale unui curs de apă. 2. (*med.*) pătrundere de lichid într-un tub sau organ cavitat. (<lat. *inundatio*, fr. *inondation*)

inutil, -ă *adj.* nefolositor, netrebuincios. • de prisos, zadarnic. (<fr. *inutile*, lat. *inutilis*)

inutilitate *s. f.* zădărnicie; netrebuință. (<fr. *inutilité*, lat. *inutilitas*)

inutilizabil, -ă *adj.* care nu poate fi utilizat. (<fr. *inutilisable*)

inuzabil, -ă *adj.* care nu se poate uza. (<fr. *inusable*)

inuzitat, -ă *adj.* care nu se folosește; neobișnuit; neuzitat. (<fr. *inusité*)

invadă *vb. tr.* 1. a năvăli asupra unei țări (pustiind-o, jefuind-o); a năpădi, a cotropi. 2. (*fig.*) a cuprinde. (<it., lat. *invadere*)

invadător, -oăre *adj., s. m. f.* (cel) care invadează; cotropitor. (<invada + -tor)

invagină *vb. refl.* (despre porțiuni de organe, țesuturi) a se întoarce spre interior prin invaginație. (<fr. *invaginer*)

invaginație *s. f.* întoarcere a unei porțiuni de organ sau de țesut spre interior, pătrunzând într-o cută proprie. (<fr. *invagination*)

invalid, -ă *I. adj., s. m. f.* (om) infirm, mutilat. *II. adj.* (despre acte, raționamente etc.) nevalid; nul. (<fr. *invalide*, lat. *invalidus*)

invalidă *vb. tr.* a declara nul; a infirma. (<fr. *invalider*)

invalidabil, -ă *adj.* care poate sau trebuie să fie invalidat. (<fr. *invalidable*)

invaliditate *s. f.* 1. stare a celui invalid; infirmitate. 2. (*jur.*) lipsă de validitate (a unui act, a unui mandat). (<fr. *invalidité*)

invandabil, -ă *adj.* (despre mărfuri etc.) greu de vândut. (<fr. *invendable*)

invâr *s. n.* oțel aliat cu mult nichel, cu coeficient de dilatație foarte mic, folosit la fabricarea instrumentelor și a aparatelor de precizie. (<fr. *invar*)

invariabil, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) neschimbător, constant; invariant. 2. (despre cuvinte) fără flexiune. (<fr. *invariable*)

invariabilitate *s. f.* caracterul a ceea ce este invariabil. (<fr. *invariabilité*)

invariant, -ă *I. adj.* 1. (*mat.*; despre o mărime, o expresie, o relație) care rămâne aceeași pentru un grup de transformări. 2. (despre un sistem fizico-chimic) cu varianță nulă. *II. s. m.* 1. mărime, expresie, relație, proprietate care rămâne neschimbată în urma unor transformări de natură fizică ori matematică. 2. formă lexicală care, luată în raport cu o altă formă din paradigma aceluiași cuvânt, prezintă atât diferențe de expresie, cât și de conținut. 3. (*estet.*) existența în toate domeniile artei, de-a lungul evoluției lor istorice, a unor elemente cu caracter de permanență, imuabile. (<fr., engl. *invariant*, germ. *Invariant*)

invariantă *s. f.* menținere neschimbată a unei mărimi, a unui sistem de numere într-o transformare anumită; stabilitate, fixitate. (<fr. *invariance*)

invăzie *s. f.* 1. pătrundere pe teritoriul unui stat a forțelor armate aparținând altui stat. 2. perioadă de început în bolile infecțioase. 3. năpădire, năvălire; revărsare puternică. (<fr. *invasion*, lat. *invasio*)

invaziv, -ă *adj.* cu caracter de invazie. (<engl. *invasive*)

invecțiv, -ă *adj.* cu caracter de invecțivă. (<it. *inveccio*)

invecțivă *vb. tr.* a spune invecțive la adresa cuiva. (<fr. *invecțiver*)

invecțivă *s. f.* 1. vorbă de ocară; injurie, insultă. 2. expresie violentă în unele scrieri literare, cu funcție stilistică sau în scop polemic ori satiric. (<fr. *invecțive*, lat. *invecțivae*)

inventă *vb. tr.* 1. a găsi, a crea, a imagina ceva nou; a născoci. 2. a scormi (minciuni, închipuirii); (*p. ext.*) a minți. (<fr. *inventer*)

inventar *s. n.* 1. listă, registru etc. cuprinzând lucrurile care constituie avera unei gospodării, instituții etc.; (*p. ext.*) totalitatea acestor bunuri. 2. (*fig.*) listă exactă, amănunțită; înșirare, enumerare (a unor fapte etc.). 3. totalitatea unităților care constituie o parte de vorbire, o clasă ori o specie lexicală sau gramaticală. (<fr. *inventaire*, lat. *inventarium*)

inventariu *vb. tr.* a înscrie în inventar bunuri, lucruri etc., evaluând obiectele înscrise. (<it. *inventariare*)

inventator, -oăre *s. m. f.* creator al unei invenții. (<inventat + -tor)

invențică *s. f.* disciplină care studiază procesul invenției și condițiile stimulării creativității. (<inventat + -ică)

inventiv, -ă *adj.* care inventează; ingenios, cu fantezie creatoare. (<fr. *inventif*)

inventivitate *s. f.* însușirea de a fi inventiv; ingeniozitate. (<fr. *inventivité*)

inventotacă *s. f.* bancă de invenții. (<inventat + -teacă)

invenție *s. f.* 1. rezolvare creatoare a unei probleme tehnice sau de producție, care prezintă nouitate sau progres în raport cu nivelul cunoscut al tehnicii pe plan mondial. • lucrul inventat. 2. afirmarea unor lucruri închipuite, neadevărate; (*p. ext.*) născocire, plâsmuire; minciună. 3. găsierea argumentelor într-un discurs sau a temelor și formelor celor mai expresive și mai potrivite într-o creație artistică. (<fr. *invention*, lat. *inventio*)

invențional, -ă *adj.* referitor la invenții. (<engl. *inventional*)

invențiune *s. f.* (*muz.*) fantezie, improvizație cu caracter polifonic; piesă instrumentală, cuprinzând două sau trei linii melodice, în care se folosesc procedeele polifonice. (<it. *invenzione*, fr. *invention*)

inverificabil, -ă *adj.* neverificabil. (după fr. *inverifiable*)

invernă, -ă *adj.* de iarnă. (<it. *invernale*)

inverosimil, -ă *adj.* neverosimil. (<it. *inverosimile*)

invers, -ă *adj.* (și *adv.*) contrar direcției inițiale sau firești; pe dos. **O** (*mat.*) *mărimē ~ă* = mărime egală cu raportul dintre 1 și mărimea dată; *raport ~ (proporțional)* = raport între două mărimi care variază astfel încât produsul lor să rămână constant. (<fr. *inverse*, lat. *inversus*)

inversă *vb. tr.* a răsturna o situație, o ordine (firească); a face ceva invers. • a schimba sensul unui curent electric, al unei mărimi vectoriale. (<fr. *inverser*)

inversabil, -ă *adj.* care se poate răsturna. (<fr. *inversible*)

inversie *s. f.* 1. schimbare de semn a unui parametru fizic în funcție de altul; inversare. 2. transformare a unei substanțe optic-actieve într-alta asemănătoare ca structură, dar care prezintă un efect de rotație opus. 3. (*biol.*) anomalie, rearanjare inversă a zahărului într-un segment de cromozom. 4. transformarea zaharazei în glucoză prin hidroliză. (<fr. *inversion*)

inversiune *s. f.* 1. răsturnare, schimbare de sens, inversare. **O** ~ *uterină* = deplasare spre înapoi și evaginare în zona perimetrică a uterului; ~ *sexuală* = homosexualitate. 2. (*mat.*) transformare geometrică ce permite să se deducă dintr-o figură o altă figură, punct cu punct. 3. procedeu stilistic constând în schimbarea topicii normale a cuvintelor într-o frază. 4. (*med.*) ~ *termică* = creșterea temperaturii în raport cu înălțimea (invers față de situația obișnuită); ~ *de relief* = stadiu avansat de evoluție a reliefului când formele inițiale pozitive devin negative și invers. 5. (*for.*) operație urmărind obținerea unei imagini pozitive pe însăși emulsia fotosensibilă folosită la fotografiere. (<fr. *inversion*, lat. *inversio*)

inversor *s. n.* 1. dispozitiv care inversează sensul de mișcare al unui mecanism, al unei mașini, al curentului electric într-un circuit etc. 2. schimbător de viteză suplimentar care permite folosirea aceluiași trepte de viteză atât pentru mersul înainte, cât și pentru cel înapoi, al autovehiculelor. 3. aparat pentru inversarea imaginilor. (<fr. *inverseur*)

invertază *s. f.* enzimă în drojdia de bere și suc intestinal, care transformă zahărul în glucoză și fructoză; invertină. (<fr. *invertase*, germ. *Invertase*)

inverti *vb. tr.* 1. a produce o inversie; a transforma zahărul în glucoză și fructoză cu ajutorul invertazei. 2. a schimba, a transforma. (<fr. *invertir*, lat. *invertere*)

invertină *s. f.* invertază. (<fr. *invertine*)
invertit *s. m.* homosexual. (<fr. *inverti*)
invertor *s. n.* mutator care transformă curentul electric continuu în curent alternativ. (<engl. *inverter*, rus. *invertor*)
investi *vb. tr.* a face o investigație. (<fr. *investir*, lat. *investire*)
investigă *vb. tr.* a face investigații; a cerceta. (<it., lat. *investigare*)
investigativ, -ă *adj.* cu caracter de investigație. (<engl. *investigative*)
investigător, -oare *adj. s. m. f.* (cel) care face investigații. (<fr. *investigateur*, lat. *investigator*)
investigație *s. f.* cercetare minuțioasă și sistematică făcută cu scopul de a descoperi ceva. (<fr. *investigation*, lat. *investigatio*)
investitor, -oare *adj. s. m. f.* (cel) care face o investigație, care plasează un capital. (<investi + -tor)
investiție *s. f.* 1. plasare de capital într-o întreprindere; capitalul plasat. 2. (*psih.*) faptul de a încărca cu o anumită cantitate de energie psihică o reprezentare, un obiect etc. (<germ. *Investition*, rus. *investiția*)
investițional, -ă *adj.* referitor la investigație. (<investiție + -onal)
inveterat, -ă *adj.* învechit în rele, vicios, pervertit. • (despre vicii, defecte etc.) înrădăcinat, încarnat. (<fr. *invétéré*, lat. *inveteratus*, it. *inveterato*)
invidiă *vb. tr.* a privi cu invidie pe cineva; a pizmui. • a răvni, a dori ceva străin. (<it. *invidia*)
invidie *s. f.* sentiment de neceaz și de ciudă provocat de succesele sau calitățile altuia; pizmă. (<it., lat. *invidia*)
invidios, -oasă *adj. s. m. f.* plin de invidie; pizmaș. (<it. *invidioso*, lat. *invidiosus*)
invincibil, -ă *adj.* de neînving; imbatabil. (<fr. *invincible*, lat. *invincibilis*)
invincibilitate *s. f.* calitatea de a fi invincibil. (<fr. *invincibilité*)
inviolabil, -ă *adj.* care nu poate fi violat, încălcat; sacru; care se află în mod legal la adăpost de orice urmărire sau pedepsire. • (despre un domiciliu) care nu poate fi percheziționat decât în cazurile prevăzute de lege. (<fr. *inviolable*, lat. *inviolabilis*)
inviolabilitate *s. f.* însușirea de a fi inviolabil. (<fr. *inviolabilité*)
invită *vb. tr.* a ruga pe cineva să se prezinte undeva sau să participe la ceva; a pofti; a chema, a convoca. (<fr. *inviter*, lat. *invitare*)
invitat, -ă *s. m. f.* persoană poftită undeva, solicitată să participe la ceva. • oaspete, musafir. (<fr. *invité*)
invitație *s. f.* 1. invitare. 2. bilet, scrisoare etc. prin care cineva este solicitat să participe la o solemnitate, la un spectacol etc. (<fr. *invitation*, lat. *invitatio*)
invită *s. f.* (la jocul de cărți, la scrimă) deschidere. (<fr. *invite*)
in vitro *loc. adv.* (despre un proces biologic) reprodus experimental în afara organismului. (<lat. *in vitro*, în sticlă)
in vivo *loc. adv.* (despre un proces biologic) reprodus experimental în organismul viu. (<lat. *in vivo*, în viață)
invizibil, -ă *I. adj.* 1. care nu poate fi văzut. 2. prea mic pentru a putea fi perceput. **II. s. n. pl.** servicii prestate de o țară în folosul altor țări, sau prestate în străinătate în folosul țării respective. (<fr. *invisible*, lat. *invisibilis*)
invizibilitate *s. f.* starea a ceea ce este invizibil. (<fr. *invisibilité*, lat. *invisibilitas*)
invocă *vb. tr.* 1. a chema în ajutor (o divinitate). 2. a cita, a se referi la ceva în favoarea sa. (<fr. *invocuer*, lat. *invocare*)
invocator, -oare *adj. s. m. f.* (cel) care invocă. (după fr. *invocatoire*, *invocateur*)
invocație *s. f.* invocare. **O** ~ *retorică* = procedeu artistic, rugămintă prin care poetul se adresează muzelor sau unor divinități pentru a-l inspira. (<fr. *invocation*, lat. *invocatio*)
involuă *vb. intr.* a se întoarce de la o stare sau formă superioară de dezvoltare la una inferioară; a regresa, a decădea. (<involuție)
involucru *s. n.* 1. totalitatea bracteelor de la baza unei

umbele sau dimprejurul unui caput. 2. membrană care învelește pălăria unor ciuperci înainte de a ieși din pământ. (<fr. *involucure*, lat. *involuturum*)
involuntăr, -ă *adj.* (și *adv.*) fără voce, neintenționat. (<fr. *involontaire*, lat. *involutarius*)
involut, -ă *adj. (bot.)* despre organe) răscuit spre interior. (<lat. *involutus*)
involutiv, -ă *adj.* cu caracter de involuție. (<fr. *involutif*)
involuție *s. f.* 1. transformare regresivă a unui țesut, organ sau organism. 2. revenire a unui organ la starea normală, după o dezvoltare anormală în urma unei boli sau a unei stări organice excepționale. 3. (*mat.*) transformare biunivocă a unei mulțimi în ea însăși. 4. (*fil.*) trecerea de la eterogen la omogen, de la multiplu la unitate. 5. undulație a unor straturi subțiri de sedimente sau roci detritice care apar sub influența acțiunii înghețului. (<fr. *involution*, lat. *involutio*)
invulnerabil, -ă *adj.* care nu poate fi rănit. • care nu poate fi atacat, învinuit în nici un fel. (<fr. *invulnérable*, lat. *invulnerabilis*)
invulnerabilitate *s. f.* calitatea de a fi invulnerabil. (<fr. *invulnérabilité*)
ioanif **I. s. m.** membru al unui ordin monaho-cavale-resc fondat în Palestina la începutul sec. XII; ospitalier. **II. adj.** care aparține ioaniților (I), referitor la ioanifi. (<germ. *Johannit*)
iod¹ *s. n.* element chimic solid din grupa halogenilor, negru-violet, foarte volatil și ușor solubil în alcool, antiseptic și dezinfectant extern. (<fr. *iode*)
iod² *s. n.* numele semivocalei *i*; iot. (<fr. *yod*)
IOD³(O) - *elem.* „iod¹⁴”. (<fr. *iodo/-*, cf. gr. *iodes*, violet)
iodat **I. s. m.** sare a acidului iodic. **II. adj.** care conține iod. (<fr. *iodate*, *IV iodé*)
iodemie *s. f.* prezența iodului în sânge. (<fr. *iodémie*)
iodhidric *adj. acid* ~ = acid prin combinarea iodului cu hidrogenul. (<fr. *iodhydrique*)
iodic *adj. acid* ~ = acid oxigenat al iodului. (<fr. *iodique*)
iodism *s. n.* intoxicație cu iod sau cu ioduri. (<fr. *iodisme*)
iodiză *vb. refl.* a se iotaciza. (<iod² + -iza)
iodler **I. s. n.** fel de a cânta specific muzicienilor din Tirol, printr-o vocalizare care trece fără tranziție de la vocea normală la cea de cap; tiroleză (2). **II. s. m.** cel ce cântă astfel. (<germ. *Jodler*)
iodofil, -ă *adj.* care prezintă iodofilie. (<fr. *iodophile*)
iodofilie *s. f.* afinitate pentru iod a unor celule sau bacterii. (<fr. *iodophilie*)
iodofর্ম *s. n.* substanță galbenă, cristalizată, cu miros specific, antiseptic, anestezic etc. (<fr. *iodoforme*, germ. *Iodoform*)
iodometrie *s. f.* totalitatea metodelor oxidimetrice de dozare cantitativă a diferitelor substanțe care reacționează cu o soluție de iod. (<fr. *iodométrie*)
iodopsină *s. f.* pigment fotosensibil din retină. (<engl. *iodopsin*)
iodosulfură *s. f.* combinație a unei ioduri cu o sulfură. (<fr. *iodosulfure*)
iodoterapie *s. f.* folosire a iodului în scop terapeutic. (<engl. *iodotherapy*)
iodurare *s. f.* fixare a iodului pe un compus nesaturat. (după fr. *ioduration*)
iodură *s. f.* sare a acidului iodhidric; combinație a iodului cu un element chimic. (<fr. *iodure*)
iodurie *s. f.* prezență a iodului în urină. (<fr. *iodure*)
iofobie *s. f.* teamă patologică de a fi otrăvit. (<fr. *iophobia*)
iolă¹ *s. f.* ambarcație de sport strâmtă, lungă și ușoară, cu o singură velă, condusă de o singură persoană. • ambarcație cu doi arbori, pentru pescuit. • barcă cu două, patru sau șase rame, folosită de nave în diferite scopuri. (<fr. *yole*)
-iolă² *suf.* „diminutival”. (<fr. *-iole*, cf. lat. *-iola*)
ion *s. m.* particulă electricizată de sarcină pozitivă (cation) sau negativă (anion), provenind dintr-un atom (sau grup de atomi). (<fr. *ion*)
-ionă *v. -ona.*
ionatán **I. s. m.** soi de măr originar din America de

- Nord, cu fructe roșii. **II. s. n.** fructul ionatanului (I). (<engl. *jonathan*)
- ionián**, -ă *adj.* referitor la Ionia antică. • propriu ioniilor. **O dialect** ~ = unul dintre principalele dialecte ale limbii grecești, vorbit în Ionia; *școala* ~ă = orientare în filozofia greacă din sec. VII-VI a. Chr., care opunea reprezentărilor mitologice tradiționale despre lume o concepție materialist-naivă. (<fr. *ionien*)
- iónic**¹, -ă **I. adj.** 1. *ordin* ~ = ordin arhitectonic cu coloane zvelte și capitellul cu două volute laterale. • (despre elemente arhitectonice, clădiri) în stil ionic. 2. (*muz.*) *mod* ~ = mod melodic a cărui scară muzicală coincide cu aceea a modului major natural. **II. s. m.** picior de vers antic format din două silabe lungi și două scurte. • (*adj.*) ritmul corespunzător. (<fr. *ionique*, lat. *ionicus*)
- iónic**², -ă *adj.* care se referă la ioni. (<fr. *ionique*)
- ióniu** *s. n.* element radioactiv, izotop al toriului. (<germ. *Ionium*, fr. *ionium*)
- ionizá** *vb. tr.* 1. a face să apară ioni pozitivi sau negativi într-un mediu. 2. a introduce, în scop terapeutic, ioni în organism. (<fr. *ioniser*)
- ionizátor** *s. n.* generator de ioni; aparat pentru ionizări. (<fr. *ionisateur*)
- ionizáție** *s. f.* ionizare. (<fr. *ionisation*)
- ionizór** *s. n.* dispozitiv utilizat pe motoarele-fuzee care transformă în ioni pozitivi atomii unui fluid. (<fr. *ioniseur*)
- IONO-** *elem.* „ioni, ionizare”. (<fr. *iono-*, cf. gr. *ion*, migrator)
- ionofón** *s. n.* dispozitiv radiofonic care transformă direct energia electromagnetică în unde sonore, prin oscilațiile unei coloane de gaze ionizate. (<fr. *ionophone*)
- ionoforéză** *s. f.* metodă de administrare în organism a anumitor medicamente cu ajutorul unui curent galvanic, prin migrarea particulelor către anod sau catod. (<fr. *ionophorèse*)
- ionografie** *s. f.* procedeu radiocimnografic bazat pe variațiile de intensitate a fasciculului de raze X în urma trecerii lui printr-un organ în activitate. (<fr. *ionographie*)
- ionogramă** *s. f.* 1. rezultat al studiului elementelor ionizate din plasma sângelui. 2. oscilogramă ridicată de o stațiune ionosferică indicând înălțimea aparentă de reflexie a undelor în funcție de frecvență. (<fr. *ionogramme*)
- ionometrie** *s. f.* metodă de prospectiune radiometrică pentru măsurarea ionizării aerului de către radiațiile radioactive. (<fr. *ionométrie*)
- ionométru** *s. n.* 1. instrument pentru determinarea intensității unei radiații ionizate. 2. aparat cu care se determină concentrația în ioni de hidrogen a unei soluții. (<fr. *ionomètre*)
- ionosferă** *s. f.* strat superior al atmosferei (între 90 și 1000 km), puternic ionizat și de mare conductivitate; termosferă. (<fr. *ionosphère*)
- ionoterapie** *s. f.* metodă de tratament prin introducerea în organism de ioni medicamentoși; ionizare (2). (<fr. *ionothérapie*)
- iot** *s. n.* iod². (<germ. *Jot*, lat. *iota*)
- iotacism** *s. n.* 1. folosire frecventă a sunetului *i* într-o limbă; iotacizare. • aliterare constând în repetarea lui *i* consonantic. 2. evoluție a unei vocale sau a unui diftong spre *i*. (<fr. *iotacisme*)
- iotacizá** *vb. refl.* (despre consoane) a se palatiza sub influența unui *iot*; a se iodiza. (<*iotácism* + *iza*)
- ipéca** *s. f.* ipecacuana. (<fr. *ipéca*)
- ipecacuána** *s. f.* plantă din America de Sud, cu rădăcină folosită ca expectorant și vomitiv; ipeca. (<fr. *ipécauana*)
- iperitá** *vb. tr.* a infecta cu iperită. (<fr. *ypérite*)
- iperitá** *s. f.* substanță toxică, sulfură de etil diclorată, foarte persistentă, cu miros de usturoi sau muștar. (<fr. *ypérite*)
- ipocrit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) prefăcut, fățarnic, fals. (<fr. *hypocrite*)
- ipocrizie** *s. f.* atitudine de ipocrit; fățarnicie, prefăcătorie, falsitate. (<fr. *hypocrisie*)
- ipohondriác**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) trist, capricios, obsedat de propria sănătate; ipohondric. (<fr. *hypocondriaque*)
- ipohóndric**, -ă *adj.*, *s. m. f.* ipohondriac. (<germ. *hypohondrisch*)
- ipohondrie** *s. f.* sindrom morbid prin teamă exagerată și obsesivă de boli. (<fr. *hypocondrie*)
- ipohóndru**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de ipohondrie. (<fr. *hypocondre*)
- ipostázia** *s. f.* 1. stare, situație în care se găsește cineva; aspect, înfățișare. 2. (la Plotin) fiecare dintre treptele ierarhice ale principiului divin. 3. (în teologia creștină) fiecare entitate a trinității. (<fr. *hypostase*)
- ipostaziá** *vb. I. tr. (fil.)* a transforma pe plan mintal o realitate, o însușire sau o noțiune într-o realitate de sine stătătoare. **II. refl.** (despre un scriitor) a se substitui personajelor sale. (<germ. *hypostasieren*)
- ipotecá** *vb.* a supune (un imobil etc.) unei ipoteci. (<fr. *hypothéquer*)
- ipotecár**, -ă *adj.* garantat printr-o ipotecă. **O credit** ~ = credit care are la bază însăși proprietatea ce face obiectul împrumutului convenit prin ipotecă. (<fr. *hypothécaire*)
- ipotécá** *s. f.* mod de garantare cu bunuri imobiliare (clădiri, terenuri etc.) a unui credit. (<fr. *hypothèque*, lat. *hypotheca*, gr. *hypothekē*)
- ipotenúză** *s. f.* latura opusă unghiului drept într-un triunghi dreptunghic. (<fr. *hypoténuse*)
- ipotétic**, -ă *adj.* bazat pe o ipoteză; presupus, nesigur. • (*log.*: despre judecăți) din două judecăți categorice legate prin cuvintele „dacă... atunci”. (<fr. *hypothétique*, lat. *hypotheticus*)
- ipotéză** *s. f.* 1. presupunere, supoziție enunțate pe baza unor fapte cunoscute, cu privire la relația dintre anumite fenomene sau la legăturile dintre acestea și cauzele lui; afirmație care le determină. 2. figură retorică constând în presupunerea unui lucru posibil sau nu, din care se trage o consecință. 3. (*mat.*) ansamblul elementelor date pe baza cărora se dezvoltă o demonstrație. (<fr. *hypothèse*)
- ipsilon** *s. n.* a douăzecea literă a alfabetului grecesc (γ), corespunzând sunetului *i*. (<fr., gr. *ipsilon*, *i* grec)
- ipso fácto** *loc. adv.* prin chiar acest fapt, înțeles de la sine, implicit. (<lat. *ipso facto*)
- ipsofón** *s. n.* instalație atașată unui aparat telefonic pentru a înregistra și reda mesajele în lipsa abonatului. (<germ. *Ipsophon*)
- iradiá** *vb. I. tr.* a expune un corp acțiunii unei radiații. • (despre radiații) a cădea pe suprafața unui corp. **II. intr.** a emite radiații de lumină, de căldură etc. în toate direcțiile. (<fr. *irradier*, lat. *irradiare*)
- iradiánt**, -ă *adj.* care iradiază. (<fr. *irradiant*)
- iradiáție** *s. f.* emisiune de radiații (luminoase, calorice sau corpusculare); iradiere; fascicul de raze emise de o sursă. (<fr. *irradiation*, lat. *irradiatio*)
- iradiére** *s. f.* 1. acțiunea de a iradia. 2. expunere a unei substanțe la acțiunea unui flux de fotoni sau de particule. 3. expunere a organismului la acțiunea unor radiații ionizante, în scop terapeutic, diagnostic sau accidental. 4. difuziune a unui impuls nervos de la o zonă la alta. (<fr. *irradia*)
- irakián**, -ă *s. m. f.* (locuitor) din Irak. • (*s. n.*) dialect arab vorbit în Irak. (<fr. *irakien*)
- irambursábil**, -ă *adj.* care nu poate, sau nu trebuie să fie rambursat. (<fr. *irremboursable*)
- irampilásábil**, -ă *adj.* care nu poate fi substituit, de neînlocuit. (<fr. *irremplaçable*)
- iranián**, -ă *s. m. f.* (locuitor) din Iran. **O limbă** ~ *ene* = grup de limbi indo-europene vorbite în Iran și în regiunile Mării Caspice. (<fr. *iranien*)
- iraníst**, -ă *s. m. f.* specialist în iranistică; iranolog. (<germ. *Iranist*)
- iranístic**, -ă *adj.* I. referitor la iranistică. **II. s. f.** disciplină care studiază comparativ limbile, literaturile și culturile iraniene; iranologie. (<germ. *iranistisch*, (II) *Iranistik*)
- iranológ**, -ă *s. m. f.* iranist. (<fr. *iranologue*)
- iranologie** *s. f.* iranistică. (<fr. *iranologie*)
- irascíbil**, -ă *adj.* care se înfurie ușor; iritabil. (<fr. *irascible*, lat. *irascibilis*)
- irascíbilítate** *s. f.* caracter, stare a celui irascibil. (<fr. *irascibilité*)

- irăser** *irézár/s. n.* generator cuantic care produce radiații electromagnetice în domeniul infraroșu. (<engl. *eraser*)
- irató** *adv. (muz.)* cu mânie. (<it. *irato*)
- irațional, -ă** *adj. 1.* care este împotriva gândirii logice, contrar rațiunii. **2. (mat.)** număr ~ = număr real care nu este egal cu câtul nici unei perechi de numere întregi; *ecuație -ă* = ecuație a cărei necunoscută intră sub un radical. (<fr. *irrationnel*, lat. *irrationalis*)
- iraționalism** *s. n.* concepție care neagă sau subapreciază posibilitatea cunoașterii lumii pe cale rațională, postulând primulul revelației, intuiției, trăirii etc. asupra cunoașterii raționale. (<fr. *irrationnalisme*)
- iraționalist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al iraționalismului. (<fr. *irrationnaliste*)
- iraționalitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este irațional. (<fr. *irrationnalité*)
- irbis** *s. m.* panteră asemănătoare cu leopardul, din regiunile muntoase ale Asiei; leopardul zăpezilor. (<germ. *Irbis*)
- ireal, -ă** *adj.* care nu există în realitate; nereal, imaginar, fantastic. • (despre verbe) care prezintă acțiunea ca pe o ipoteză nerealizată sau nerealizabilă. (<fr. *irréel*)
- irealism** *s. n. 1.* lipsa simțului realului. **2.** tendință de exprimare în artă fără referire la realitate. (<fr. *irréalisme*)
- irealist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al irealismului (2). (<fr. *irréaliste*)
- irealitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este ireal; ceea ce este opus realității. (<fr. *irréalité*)
- irealizabil, -ă** *adj.* de nerealizat; nerealizabil. (<fr. *ir-réalizable*)
- irecognoscibil, -ă** *adj.* de nerecunoscut. (după it. *ir-riconoscibile*)
- ireconciliabil, -ă** *adj.* de neîmpăcat. (<fr. *irréconciliable*, lat. *irreconciliabilis*)
- irecuperabil, -ă** *adj.* de nerecuperat. • (med.) nerecuperabil, irecuperabil. (<fr. *irrecupérable*)
- irecuzabil, -ă** *adj.* care nu se poate respinge, care trebuie admis. (<fr. *irrecusable*, lat. *irrecusableis*)
- iredent, -ă** *adj.* (despre un teritoriu, o populație) supus încă dominației străine, nerestituit patriei. (<fr. *irredento*)
- iredentism** *s. n.* concepție politică, apărută în Italia după 1870, care revendica anumite teritorii (Istria, Dalmația) rămase sub stăpânirea austriacă. • orice mișcare politică naționalistă ai cărei partizani urmăresc anexarea unor teritorii unde conaționali lor sunt în minoritate. (<fr. *irredentisme*, it. *irredentismo*)
- iredentist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al iredentismului; naționalist, șovin. (<fr. *irredentiste*, it. *irredentista*)
- ireductibil, -ă** *adj. 1.* care nu poate fi redus la o formă mai simplă; care nu mai poate fi simplificat. **2. (fig.)** de neîmpăcat, inverșunat; necruțător. (<fr. *irréductible*)
- ireductibilitate** *s. f.* însușirea de a fi ireductibil. (<fr. *irréductibilité*)
- ireflectivitate** *s. f.* lipsă a reflexelor. (<fr. *irréflectivité*)
- ireflexiv, -ă** *adj.* lipsit de reflexe, de reflexivitate. (<fr. *irréflexif*)
- ireflexivitate** *s. f.* relație logică contrară reflexivității. (<fr. *irréflexivité*)
- ireformabil, -ă** *adj.* care nu poate fi reformat. (<fr. *irréformable*)
- irefragabil, -ă** *adj.* care nu poate fi contrazis, pus la îndoială; indiscutabil. (<fr. *irréfragable*, lat. *irrefragabilis*)
- irefutabil, -ă** *adj.* care nu poate fi respins, combătut; convingător. (<fr. *irréfutable*, lat. *irrefutabilis*)
- irefutabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este irefutabil. (<fr. *irréfutabilité*)
- iregular, -ă** *adj.* neregulat. (<it. *irregolare*)
- iregularitate** *s. f. 1.* neregularitate. **2.** faptă, atitudine care constituie o abatere de la regulă. (<fr. *irrégularité*, lat. *irregularitas*)
- irelevant, -ă** *adj.* nerelevant. (<engl. *irrelevant*)
- irelevantă** *s. f.* însușirea de a fi irelevant. (<engl. *irrelevance*)
- ireligios, -oasă** *adj. 1.* care nu are religie. **2.** contrar religiei. (<fr. *irreligieux*)
- ireligiozitate** *s. f.* lipsă de religiozitate. (<fr. *irreligiosité*)
- iremediabil** *adj.* care nu se poate remedia, îndrepta. • (adv.) cu desăvârșire, definitiv. (<fr. *irremédiable*, lat. *irremediabilis*)
- iremisibil, -ă** *adj.* de neiertat. (<fr. *irremissible*, lat. *irremissibilis*)
- iremisibilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este iremisibil. (<fr. *irremissibilité*)
- iremunerabil, -ă** *adj.* care nu poate fi remunerat. (<fr. *irremunérable*)
- IREN(O)-** *elem.* „pace”. (<fr. *irén/o-*, cf. gr. *eirene*)
- irénic, -ă** *adj.* inspirator de pace; pacific. (<fr. *irénique*, lat. *irenicus*, gr. *eirenikos*)
- irénism** *s. n. 1.* orientare teologică tinzând spre unificarea diferitelor confesiuni creștine, pe baza punctelor lor comune. **2.** tendință spre pace. (<fr. *irénisme*)
- irenist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al irenismului. (<fr. *iréniste*)
- irenológ, -ă** *s. m. f.* specialist în irenologie. (<fr. *irénologue*)
- irenologie** *s. f.* ramură a politologiei care studiază măsurile de natură să asigure menținerea păcii sau restabilirea ei. (<fr. *irénologie*)
- ireparabil, -ă** *adj.* de nereparat, de neîndreptat. (<fr. *irréparable*, lat. *irreparabilis*)
- irepetabil, -ă** *adj.* care nu se poate repeta (p. ext.) incomparabil, unic. (<i- + *repetabil*)
- ireprehensibil, -ă** *adj.* căruia nu i se poate imputa nimic; corect. (<fr. *irrépréhensible*, lat. *irreprehensibilis*)
- irepresibil, -ă** *adj.* care nu poate fi reprimat. (<fr. *irrépressible*)
- ireproșabil, -ă** *adj.* (și adv.) fără cusur, foarte corect, impecabil. (<fr. *irréprochable*)
- iresponsabilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este ireproșabil. (<fr. *irréprochabilité*)
- irespéc** *s. n.* lipsă de respect. (<fr. *irrespect*)
- irespectuos, -oasă** *adj.* nerespectuos, necuviincios. (<fr. *irrespectueux*)
- irespirabil, -ă** *adj.* (despre aer, atmosferă) care nu poate fi respirat; sufocant. (<fr. *irrespirable*, lat. *irrespirabilis*)
- iresponsabil, -ă** *adj.* care nu poate fi făcut responsabil de actele sale; (p. ext.) fără simțul răspunderii. (<fr. *irresponsable*)
- iresponsabilitate** *s. f.* însușirea, starea celui ireponsabil. (<fr. *irresponsabilité*)
- iretractabil, -ă** *adj.* care nu se poate retracta. (<fr. *irrétractable*)
- ireușită** *s. f.* nereușită, insucces. (<fr. *irréussite*)
- ireverență** *s. f.* lipsă de respect, necuviință. (<fr. *ir-révérance*, lat. *irreverentia*)
- ireverențios, -oasă** *adj.* fără respect; necuviincios. (<fr. *irrévérencieux*)
- ireversibil, -ă** *adj. 1.* (despre fenomene, transformări, reacții) care nu se poate produce în sens invers, fără întoarcere. **2. (fiz.)** care lasă urme ce nu pot fi înlăturate după revenirea la starea inițială. (<fr. *irréversible*)
- ireversibilitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este ireversibil. (<fr. *irréversibilité*)
- irevocabil, -ă** *adj.* (și adv.) care nu poate fi revocat, schimbat; hotărât definitiv. (<fr. *irrévocable*, lat. *irrevocabilis*)
- irevocabilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este irevocabil. (<fr. *irrévocabilité*)
- irezistibil, -ă** *adj.* căruia nu i se poate rezista, împotrivi. (<fr. *irrésistible*, lat. *irresistibilis*)
- irezistibilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este irezistibil. (<fr. *irrésistibilité*)
- irezolvabil, -ă** *adj.* de nerezolvat. (<engl. *irresolvable*)
- irezonabil, -ă** *adj.* nerațional, nechibzuit, lipsit de judecată. (<fr. *irraisonnable*)
- IRID(O)-** *elem.* „iris (II)”. (<fr. *irid/o-*, cf. lat. *iris*, gr. *iris*, -idos, curcubeu)
- iridacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee perene monocotiledonate, cu flori adesea decorative: stânjenelul (iris (II)). (<fr. *iridacées*)
- iridectomie** *s. f.* rezecție parțială a irisului (1, 2). (<fr. *iridectomie*)

iridescent, -ă *adj.* cu reflexe irizante. (< fr. *iridescent*)

iridescentă *s. f.* irizație. (< fr. *iridescence*)

iridiu *s. n.* metal rar, asemănător platiniei, dur și rezistent la acțiuni chimice. (< fr. *iridium*)

iridocél *s. n.* hernie a irisului (1, 2). (< fr. *iridocèle*)

iridodiagnostic *s. n.* metodă de stabilire a diagnosticului unor tulburări sau leziuni prin examenul irisului (1, 2). (< fr. *irido-diagnostic*)

iridodializă *s. f.* separare, rupere traumatică sau chirurgicală a irisului (1, 2) din inserția sa. (< fr. *iridodialyse*)

iridogramă *s. f.* mijloc fr vompletare a diagnosticului unei boli prin consultarea irisului (1, 2) bolnavului. (< fr. *iridogramme*)

iridolog, -ă *s. m. f.* specialist în iridologie. (< *iridologie*)

iridologie *s. f.* metodă de diagnosticare prin cercetarea irisului și a pupilei. (< fr. *iridologie*)

iridomalacie *s. f.* ramolisment al irisului (1, 2). (< engl. *iridomalacia*)

iridoplegie *s. f.* paralizie a irisului (1, 2). (< fr. *iridoplégie*)

iridoscóp *s. n.* instrument folosit în iridoscopie. (< fr. *iridoscope*)

iridoscopie *s. f.* examinare medicală a irisului (1, 2) cu iridoscopul. (< fr. *iridoscopie*)

iridotomie *s. f.* secționare chirurgicală a irisului, (1, 2) pentru a crea o pupilă artificială. (< fr. *iridotomie*)

iriga *vb. tr.* 1. a uda (un teren cultivabil) printr-un sistem special de canale. 2. (despre sânge) a alimenta, a aproviziona un organ. (< fr. *irriguer*, lat. *irrigare*)

irigabil, -ă *adj.* (despre terenuri) care poate fi irigat. (< fr. *irrigable*)

irigátor *s. n.* aparat pentru clisme și spălături interne. (< fr. *irrigateur*)

irigație *s. f.* alimentare cu apă (printr-un sistem de canale) a terenurilor cultivate în vederea măririi fertilității. (< fr. *irrigation*, lat. *irrigatio*)

irigoscopie *s. f.* examen radiologic al colonului³ după introducerea unei substanțe de contrast prin rect. (< fr. *irrigoscopie*)

iris I. *s. n.* 1. curburea, spectru solar. 2. membrană colorată circulară a ochiului, așezată între comee și partea anterioară a cristalinului, străbătută de pupilă. 3. diafragmă a unor aparate optice, care are în centru un orificiu cu diametrul variabil. II. *s. m.* plantă erbacee perenă cu frunze lungi și cu flori mari, violete, albe sau galbene; stânjenel. (< fr., lat. *iris*)

irită *vb. I. tr., refl.* a (se) enerva, a (se) supăra. II. *tr.* a produce o congestie, o inflamație ușoară. (< fr. *irriter*, lat. *irritare*)

iritabil, -ă *adj.* supărăcios; irascibil. • supus iritației. (< fr. *irritable*, lat. *irritabilis*)

iritabilitate *s. f.* 1. însușirea de a fi iritabil. 2. proprietate a materiei vii de a reacționa la stimuli. (< fr. *irritabilité*, lat. *irritabilitas*)

iritant, -ă *adj.* *s. n.* (substanță, medicament) care irită, supără; enervant; iritativ. (< fr. *irritant*)

iritativ, -ă iritant. (< fr. *irritatif*)

irităție *s. f.* 1. iritare. 2. congestie, inflamație ușoară a unui organ. (< fr. *irritation*, lat. *irritatio*)

irită *s. f.* inflamație a irisului (1, 2). (< fr. *iritis*)

iriză *vb. tr.* a reflecta lumini multicolore, ca cele ale curburei. (< fr. *iriser*)

irizăție *s. f.* ansamblu de culori și nuanțe variabile pe care le reflectă unele cristale prin interferență; descompunerea luminii albe prin difracție, dispersie sau interferență; iridescentă. (< fr. *irisation*)

iriziune *s. f.* (livr.) acțiunea de a râde de cineva; bătaie de joc. (< fr. *irrision*)

irlandéz, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Irlanda. • (*s. f.*) limbă celtică vorbită de irlandezi. (< fr. *irlandais*)

irochéz, -ă I. *adj., s. m. f.* (locuitor) care aparține unei populații indiene din America de Nord. II. *s. f.* familie de limbi indigene din America de Nord. • (*fam.; s. n.*) limbaj inteligibil. (< fr. *iroquais*)

ironic, -ă *adj.* care ironizează, care exprimă ironie; înșepător. (< fr. *ironique*, lat. *ironicus*)

ironie *s. f.* 1. persiflare. O -a sorșii = situație intervenită contrar tuturor așteptărilor, ca un joc neașteptat al întâmplării. 2. categorie estetică și filozofică, desemnând

expresii sau imagini cu semnificații opuse sensului obișnuit, în scopul ridiculizării disimulate. • figură de stil prin care se enunță ceva pentru a se înțelege contrariul. (< fr. *ironie*, lat. *ironia*)

ironist, -ă I. *adj., s. m. f.* (persoană, scriitor) care cultivă ironia, stilul ironic. II. *adj.* care denotă ironie. (< fr. *ironiste*)

ironiză *vb. tr.* a formula ironii la adresa cuiva; a persifla. (după fr. *ironiser*)

ironizátor, -oăre *s. m. f.* (cel) care ironizează. (< fr. *ironisateur*)

irúpe *vb. intr.* a se ivi, a se manifesta brusc, cu mare putere; a izbucni, a țâșni. (după lat. *irumpere*)

irúptie *s. f.* izbucnire violentă; năvălire, revărsare. (< fr. *irruption*, lat. *irruptio*)

IS(O) - v. iz(o) -

isadéff *s. m.* monstru dublu ai cărui indivizi sunt egal dezvoltăți. (< fr. *isadelphe*)

isagógic, -ă I. *adj.* introductiv. II. *s. f.* introducere în studiul Bibliiei. (< fr. *isagogique*)

isatină *s. f.* compus organic, în formă de cristale oranj, solubile în apă, folosit în sinteza unor coloranți. (< fr. *isatine*)

ischémic, -ă *adj.* referitor la ischemie; provocat de ischemie. (< fr. *ischémique*)

ischemie *s. f.* diminuare a circulației sângelui într-o anumită regiune a corpului. (< fr. *ischémie*)

ISCHI(O) - *elem.* „sold, ischion, bazin“. (< fr. *isch/o-*, cf. gr. *iskion*)

ischialgie *s. f.* nevralgie sciatică. (< fr. *ischialgie*)

ischie *s. f.* varietate de struguri cu boabele mari, sferice, de culoare albă-gălbuie. • vin din acești struguri. (< it. *ischia*)

ischión *s. n.* os care, împreună cu ilionul și pubisul, formează osul iliac. (< fr. *ischion*)

ischiotomie *s. f.* rezecție a osului ischion. (< fr. *ischiotomie*)

iscurie *s. f.* greutate sau neputință de a urina. (< fr. *ischurie*)

isegorie *s. f.* termen care desemna, în democrația sclavagistă ateniană dreptul egal al fiecărui cetățean de a lua cuvântul spre a se pronunța în treburile publice. (cf. gr. *isegoreia*, a vorbi cu egală libertate)

isiác, -ă I. *adj.* referitor la zeita Isis, la cultul acesteia. II. *s. m.* preot al zeiței Isis. (< fr. *isiaque*, lat. *isiacus*, gr. *isiakos*)

isihásm *s. n.* curent mistic din sec. XIII, cu centrul pe Muntele Athos, potrivit căruia țelul vieții spirituale este să nească mintea cu inima, „lăcașul lui Dumnezeu“, unire care se realizează „coborând“, prin intermediul respirației, mintea în inimă. (< fr. *hésychasme*)

isihást, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al isihasmului. (< fr. *hésychaste*)

isihie *s. f.* stare de liniște, contemplație, extaz, iluminare. (< gr. *hésykhia*)

-ism *suf.* „cu gradul cel mai înalt“, „foarte“. (< fr. *-issime*, it. *-issimo*)

islám *s. n.* islamism. (< fr. *islam*)

islámic, -ă *adj.* care ține de islamism. (< fr. *islamique*)

islamism *s. n.* religie monoteistă, influențată de creștinism și mozaism, întemeiată de Mahomed în sec. VII și bazată pe percepțele Coranului; islam, mahomedanism. (< fr. *islamisme*)

islamist, -ă *s. m. f.* adept al islamului; mahomedan. (după engl. *islamit*)

islamiză *vb. tr., refl.* a (se) converti la islamism; a da un caracter islamic. (< fr. *islamiser*)

islandéz, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Islanda. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită de islandezi. (< fr. *islandais*)

-ism *suf.* „doctrină“, „sistem“, „curent“, „profesiune“, „stare de fapt“. (< fr. *-isme*, cf. gr. *-ismos*)

ismailism *s. n.* doctrina ismailiților. (< fr. *ismaillisme*)

ismaillít *s. m.* membru al unei secte de musulmani șiiți, de un fanatism extrem. (< fr. *ismaillite*)

ISO - v. iz(o) -

isocol, -ă *adj.* (*gram.*; despre o perioadă) ale cărei membre au aceeași lungime. (< fr. *isocolle*, lat. *isocolon*, gr. *isokolon*)

isodiu *s. n.* cântec de intrare al corului, satiric, în teatrul antic grec. (<it. *isodio*, gr. *eisodos*)

isorel *s. n.* panou din fibre de lemn. (<fr. *isorel*, n. com.)

isoscel *adj.* (despre trunchiuri) cu două laturi egale; (despre trapeze) cu laturile neparalele congruente. (<fr. *isoscele*, lat. *isosceles*)

isoscop *s. n.* tub electronic, ca orticonul, având în loc de condensator un dispozitiv generator de câmp electric și în care fasciculul de electroni este modulat. (<germ. *Isoskop*)

-issimo *suf.* „foarte”. (<it. *-issimo*, lat. *-issimus*)

-ist *suf.* „adept al...”, „cel care practică o profesiune”, „referitor la un sistem, curent etc.”. (<fr. *-iste*)

isteric, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (suferind) de isterie. (<fr. *hystérique*, it. *isterico*)

isterie *s. f.* formă de nevroză manifestată prin excitabilitate mărită, accese convulsive, agresivitate etc. (<fr. *hystérie*, it. *isteria*)

isterigén, **-ă** *adj.* care produce isterie, isterism. (<fr. *hystérogène*)

isterism *s. n.* formă de psihonevroză caracterizată prin instabilitate emoțională, imaturitate afectivă și tulburări somatice a căror origine nu e demonstrabilă. (<fr. *hystérisme*)

isteriză *vb. tr.* a face să devină isteric. (<isterie + *-iza*)

isteroid, **-ă** *adj.* asemănător cu isteria. (<fr. *hystéroïde*)

isterologie *s. f.* figură retorică prin care se spune întâi ceea ce ar fi trebuit spus în al doilea rând. (<it. *isterologia*, lat. *hysterologia*)

-istic, **-istică** *suf.* „referitor la...”, „preocupare”, „știință”. (<fr. *-istique*, germ. *-istisch*, *-istik*)

istm *s. n.* 1. fâșie care unește o peninsulă cu un continent, sau două continente între ele. 2. (*anat.*) partea îngustă a unui organ. (<fr. *isthme*, lat. *isthmus*, gr. *istmos*)

istmic, **-ă** *adj.* care aparține unui istm. **O jocuri** *-e* = serbări la vechii greci care se organizau din doi în doi ani, în Istmul Corintic, cu întreceri de lupte, alergări, aruncarea discului și a suliței etc. (<fr. *isthmique*)

istoric, **-ă** *I. adj.* 1. care ține de domeniul istoriei, referitor la istorie; (*p. ext.*) deosebit de important pentru dezvoltarea omenirii, a unui popor etc. 2. care se schimbă în cursul istoriei. 3. corespunzător faptelor din istorie; real. 4. cronologic. **II. s. n.** expunere a unui fapt, a unui eveniment etc. în mod amănunțit. **III. s. m.** specialist în istorie; istoriograf. (<fr. *historique*, lat. *historicus*, it. *istorico*)

istoricism *s. n.* 1. principiu al explicării fenomenelor care fac obiectul științelor naturii sau al științelor sociale, exclusiv prin geneza și evoluția lor. 2. morfologism. (<engl. *historicism*, germ. *Historizismus*)

istoricist, **-ă** *adj.* referitor la istoricism. (<engl. *historicalist*)

istoricitate *s. f.* caracter istoric. (<fr. *historicité*)

istoriciză *vb. tr.* a da un caracter istoric. (<engl. *historicize*)

istorie *s. f.* 1. proces obiectiv al dezvoltării fenomenelor în natură și societate. 2. știință care studiază dezvoltarea societății omenestii în întreaga ei complexitate. 3. știință care se ocupă cu studiul apariției și dezvoltării faptelor într-un anumit domeniu. • expunerea critică a unor fapte istorice. 4. povestire, narațiune. 5. (*fam.*) întâmplare, pătanie; poznă. (<lat., gr. *historia*, it. *istoria*, după fr. *histoire*)

ISTORIO- *elem.* „istorie”. (<fr. *historio-*, cf. lat., gr. *historia*, povestire)

istoriograf *s. m.* autor, scriitor însărcinat oficial să scrie istoria unei epoci, a unei domnii etc.; (*p. ext.*) istoric (III). (<fr. *historiographe*, lat. *historiographus*)

istoriografie *s. f.* 1. știință auxiliară a istoriei care studiază dezvoltarea cunoștințelor, perfecționarea metodelor de cercetare, scrierile istorice, știința istoriei (2). 2. totalitatea scrierilor istorice dintr-o anumită țară sau epocă; totalitatea lucrărilor istorice referitoare la o problemă. (<fr. *historiographie*)

istorism *s. n.* principiu de bază al metodei dialectice în cercetarea științifică, potrivit căruia evenimentele și fenomenele se studiază în procesul apariției, dezvoltării și pieririi lor, în strânsă legătură cu condițiile istorice concrete care le-au dat naștere. (<fr. *historisme*, rus. *istorizm*)

istorist, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (adept) al istorismului. (<rus. *istorist*)

istorizant, **-ă** *adj.* care consideră istoria ca pe o disciplină particulară supusă propriilor ei legi, studiul limitându-se la descrierea evenimentelor și la condițiile înălțării lor. (<fr. *historisant*)

itacism *s. n.* sistem potrivit căruia litera grecească *e* (eta) se pronunță *i* (ita). (<fr. *itacisme*)

italian, **-ă** *I. adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Italia. **II. adj.** care aparține Italiei sau italienilor. **O artă** *-ă* = artă dezvoltată pe teritoriul Italiei, pe baza tradiției atât a artei romane, cât și a celei paleocreștine și bizantine. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită de italieni. (<it. *italiano*)

italic, **-ă** *adj.* 1. referitor la Italia antică. 2. (despre caractere tipografice; și *s. f.*) cursiv. (<fr. *italique*, lat. *italicus*)

italienism *s. n.* 1. cuvânt, expresie, element de jargon de origine italiană. 2. curent lingvistic inițiat de I. Heliade Rădulescu, care urmărea apropierea, prin mijloace artificiale, a limbii române de limba italiană. 3. habitudine, caracter italian. (<it. *italianismo*, fr. *italia-nisme*)

italienist, **-ă** *I. adj.* *s. m. f.* (adept) al italianismului (2). **II. s. m. f.** specialist în italianistică. (<it. *italianista*)

italienistică *s. f.* studiul limbii, literaturii și culturii italiene. (<italian + *-istică*)

italieniză *vb. tr.* a modifica forma cuvintelor unei limbi romanică după modelul limbii italiene. • a imita (în stil, în limbă) pe italieni. (<fr. *italianiser*)

italienizant, **-ă** *adj.* care urmărește italianizarea limbii. (<fr. *italianisant*)

italo-celtic, **-ă** *adj.* limbi *-ce* = grup de limbi din familia indo-europeană cuprinzând limbile italice (latina și limbile romanică, osco-umbriana) și limbile celtice. (<fr. *italo-celtique*)

italofil, **-ă** *adj.* *s. m. f.* iubitor, admirator a tot ceea ce este italian. (<it. *italofilo*)

italofób, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (cel) care urăște tot ceea ce este italian. (<it. *italofobo*)

italofón, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (vorbitor) de limbă italiană. (<ital/ian/ + *-fon*)

-itate *elem.* „calitate”. (<fr. *-ité*, it. *-ità*, germ. *-ität*, cf. lat. *-itas*)

-ită *suf.* „inflamație”. (<fr. *-ite*, cf. gr. *-itis*)

item¹ *adv.* de altfel, în plus. (<lat. *item*)

item² *s. n.* 1. temă, element constitutiv al unui test, chestionar etc. cu o notă specifică în cadrul unei probleme, referindu-se la un fragment strict determinat și unic al acesteia. 2. termen de apreciere în problemele analitice. 3. termen al unei descrieri analitice destinat a fi luat în considerare într-un proces mecanizat. 4. (*psih.*) situație particulară care produce din partea subiectului două sau mai multe comportamente posibile. (<engl., fr. *item*)

iteologie *s. f.* studiu științific al salciei. (<fr. *itéologie*)

iteră *vb. tr.* a repeta, a reîncepe. (<fr. *iterer*)

iterativ, **-ă** *adj.* 1. făcut, repetat de mai multe ori. 2. (despre verbe) care exprimă o acțiune repetată; frecventativ. 3. (*mat.*) recurent, ciclic. (<fr. *itératif*, lat. *iterativus*)

iterăție *s. f.* 1. acțiune repetată. 2. repetare a unui anumit procedeu de calcul prin aplicarea lui la rezultatul calculului din etapa precedentă. (<fr. *itération*)

itifal *s. n.* (*ant.*) falus în creștea care era purtat în procesiunile unor serbări în cinstea zeului Dionysos. (<fr. *ityphalle*)

itifalic, **-ă** *adj.* referitor la itifal. (<fr. *ityphallique*)

itinerant, **-ă** *adj.* care se deplasează (pentru a îndeplini o anumită misiune). **O expoziție** *-ă* = expoziție care are loc succesiv în mai multe locuri diferite. (<fr. *itinérant*)

itinerar *s. n.* 1. traseu pe care se desfășoară o călătorie; parcurs. 2. planul de drum al unui vehicul, cu indicarea orelor de trecere prin anumite puncte. (<fr. *itinéraire*, lat. *itinerarium*)

itos *s. n.* parte a retoricii care se ocupa cu moravurile, opunându-se patosului. (<fr. *ithos*)

-ititudine *elem.* „calitate”, „stare”, (<fr. *-itude*, cf. lat. *-itudo*)

-iță¹ *v. or*².

-iță² v. -er².**iucunditate** s. f. farmec, plăcere. (<lat. *iucunditas*)**iudaic**, -ă adj. referitor la iudaism, propriu iudeilor. (<fr. *judaique*, lat. *iudaicus*)**iudaism** s. n. mozaism. (<fr. *judaisme*)**iudaistică** s. f. știință care studiază limba, civilizația și cultura iudeilor. (<germ. *Judaistik*)**iudaiză** vb. I. tr. a practica ceremoniile iudaicilor, a adopta legea iudaică. II. refl. a se face evreu, a se converti la iudaism. (<fr. *judaisme*)**IUDEO-** elem. „evreu”. (<fr. *judéo-*, cf. lat. *iudaeus*)
iudeofób, -ă adj. s. m. f. (cel) care urăște pe evrei. (<iudeo- + -fób²)**iudeospaniól**, -ă adj. s. m. f. evreu din Spania. • (s. f.) limbă vorbită de indeospanioli. (<fr. *judéo-espagnol*)**iulián** adj. calendarul ~ = calendar pus în vigoare de Caius Iulius Caesar în anul 46 a. Chr. (<fr. *julien*, lat. *iulianus*)**iúlus** s. n. miriapod cu corp cilindric care se hrănește cu vegetale și care, în caz de pericol, se răsucește în spirală. (<lat. *iulus*)**iúncher** s. m. I. (în trecut, în unele armate) elev al unei școli militare; cadet. 2. membru al clasei moșierilor germani. (<rus. *junker*, germ. *Junker*)

-iúne v. -ie.

iunonián, -ă adj. referitor la zeița Iunona. (<fr. *junonien*)**iupiterián**, -ă adj. I. referitor la Iupiter (Zeus). 2. (fig.) care are un caracter autoritar, dominator. 3. care aparține planetei Jupiter. (<fr. *jupiterien*)**iúrtă** s. f. colibă din păsă, din piei etc. folosită de nomazii din Asia Centrală. (<rus. *iurta*)**iúță** s. f. I. plantă erbacee cultivată în zona tropicală, din tulpinile căreia se extrag fibre textile. 2. fibră textilă obținută din această plantă. (<germ. *Jute*, it. *iuta*)**Iuvenálii** s. f. pl. sărbători la romani, introduse de împăratul Nero, la care se reprezentau producții teatrale. (<lat. *iuvenalia*)**iuventúte** s. f. tinerețe. (<lat. *iuventus*, -*utis*)-iv suf. „capacitate”, „dispoziție”, „calitate a unei acțiuni”. (<fr. -*if*, germ. -*iv*)**ivoár** adj. inv. s. n. (de) culoare albă (ca fildeșul). (<fr. *ivoire*)**ivorín** s. n. fildeș sintetic. (<fr. *ivoirin*)**ivóriu** s. n. I. fildeș. 2. dentină. (<fr. *ivoire*)**ixód** I. s. m. acarian parazit care se înfinge în pielea animalelor și a omului, hrănindu-se cu sânge; căpușă. II. s. f. pl. gen de căpușe de talie mare, cu corpul plat, când sunt nemănecate și care devine bombat, când sunt sătute; parazite. (<fr. *ixodes*/s, gr. *ixodes*, lipicios)**IZ(O)-/IS(O)-** elem. „egal”. (<fr. *is/ol-*, cf. gr. *isos*)-izá, -izánt(ă), -iză suf. „a face, a produce, a executa”. (<fr. -*iser*, -*isant(e)*, -*ise*, engl. -*ize*)**izabél** adj. inv. s. n. (de) culoarea cafelei cu lapte, galben murdar. • (despre animale) cu corpul acoperit uniform de păr galben; șarg. (<fr. *isabelle*)**izabelin**, -ă adj. stil ~ = variantă a stilului gotic în arhitectura spaniolă, caracterizată printr-o mare fantezie și o abundență a soluțiilor în ce privește ornamentația, o tranziție între arta ogivală și Renaștere. (<sp. *isabelino*)**izalobără** s. f. linie care unește pe o hartă meteorologică punctele cu aceeași variație a presiunii atmosferice. (<fr. *isallobare*)**izalotérmă** s. f. linie care leagă punctele de pe suprafața terestră cu aceeași variație a temperaturii aerului. (<fr. *isallotherme*)**izanemónă** s. f. linie trasată pe o hartă care trece prin toate punctele în care vântul are aceeași viteză medie. (<fr. *isanémone*)**izanomálă** s. f. linie care unește punctele cu aceeași abatere față de valoarea normală a unui fenomen meteorologic. (<fr. *isanomale*)

-izánt(ă), -iză v. -iza.

izbă s. f. căsuță din bărne la popoarele din nordul Europei și Asiei. (<rus. *izba*)**izentálp**, -ă I. adj. (despre transformările unui sistem fizic) în decursul căruia entalpia rămâne constantă. II. s. f. entalpie constantă. (<germ. *isenthalp*, /IV *Insenthalpe*)**izentróp**, -ă adj. (despre transformările unui sistem fizic) în decursul căruia entropia rămâne constantă. (<germ. *isentrop*)**izentropie** s. f. entropie constantă. (<fr. *isoentropie*)**IZO-** v. iz(o).**izoaglutinäre** s. f. aglutinare a globulelor roșii ale unui individ pe plasma unui alt individ din aceeași specie, dar din grupă sanguină diferită. (după fr. *isoagglutination*)**izoaglutinită** s. f. anticorp care provoacă aglutinarea celulelor ce conțin izoantigeni specifici. (<fr. *isoagglutinine*)**izoalcán** s. m. hidrocarbură saturată ciclică cu catena ramificată; izoparafină. (<izo- + *alcan*)**izoamplitúde** s. f. linie care unește punctele cu aceeași amplitudine a temperaturii medii sau extreme a aerului dintr-o perioadă de timp. (<germ. *Isoamplitude*)**izoanabáză** s. f. linie care unește punctele în care scoarța terestră are aceeași viteză de înălțare. (<engl. *isoanabase*)**izoanticórp** s. m. anticorp care reacționează specific cu un antigen de la un organism din aceeași specie. (<izo- + *anticorp*)**izoantigén** s. n. antigen prezent numai la anumiți indivizi ai unei specii, capabili de a determina formarea de izoanticorpi la indivizii aceleiași specii. (<izo- + *antigen*)**izobár**, -ă I. adj. I. (despre transformările unui sistem fizic) care are loc la presiune constantă. 2. (despre substanțe chimice) cu același număr de masă, dar cu număr atomic diferit. II. s. f. linie care unește pe o diagramă, pe o hartă, punctele de egală presiune. (<fr. *isobare*)**izobáric**, -ă adj. I. (despre o transformare radioactivă) în care numărul de masă nu este modificat. 2. *suprafață* -ă = loc geometric al punctelor din atmosferă unde, la un moment dat, presiunea aerului este aceeași. (<fr. *isobarique*)**izobát**, -ă I. adj. de aceeași adâncime. II. s. f. linie care unește pe o hartă marină sau geologică punctele cu aceeași adâncime. (<fr. *isobathe*)**izobáză** s. f. linie care unește punctele în care un strat geologic apare la aceeași altitudine. (<fr. *isobase*)**izobilateral**, -ă adj. cu două laturi egale sau asemănătoare. (<fr. *izobilatéral*)**izobróntă** s. f. linie care unește pe o hartă punctele în care tunetul produs într-un anumit loc este auzit cu aceeași intensitate. (<izo- + -*brontă*)**izobután** s. m. izomer al butanului, gaz inflamabil incolor, folosit lichefiat drept combustibil casnic. (<fr. *isobutane*)**izobuténă** s. f. hidrocarbură olefinică cu catenă ramificată, gaz incolor, inflamabil, prin cracarea petrolului, folosit în benzina de polimerizare, în carburanții sintetici cu cifra octanică mare. (<fr. *isobutène*)**izocarén**, -ă adj. (despre volumele carenei unei nave) care sunt egale, dar de forme diferite. (<fr. *isocarène*)**izocárp**, -ă adj. (despre flori) la care numărul carpelilor este egal cu cel al elementelor periantului. (<fr. *izocarpe*)**izocatabáză** s. f. linie care unește punctele cu aceeași intensitate a mișcării de scufundare a scoarței terestre. (<fr. *isocatabase*)**izocefalie** s. f. principiu compozițional în pictura bizantină potrivit căruia toate capetele personajelor dintr-un tablou erau prezentate la aceeași înălțime, indiferent de planuri, atitudini și talie. (<fr. *isocéphalie*)**izochimén**, -ă I. adj. cu egală temperatură medie de iarnă. II. s. f. linie care unește punctele terestre cu aceeași temperatură medie în timpul iernii. (<fr. *isochimène*)**izochinolină** s. f. compus aromatic din gudron de cărbune, folosit în sinteza coloranților, a unor medicamente etc. (<fr. *isoquinoline*)**izocíclic**, -ă adj. (despre flori) cu un număr egal de piese în fiecare verticil. (<lat. *isocyclicus*)**izoclin**, -ă I. adj. cu aceeași înclinație; cu pante egale. II. s. f. linie care unește punctele de la suprafața terestră cu aceeași înclinație magnetică. (<fr. *isocline*)**izocór**, -ă I. adj. (despre transformările unui sistem fizic) care are loc la volum constant; izoster. II. s. f. linie de-a lungul căreia un sistem fizic are același volum. (<fr. *isochore*)

- izocorie** *s. f.* egalitate a pupilelor la ambii ochi. (< fr. *isocorie*)
- izocotidă** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași înălțime a mării. (< *izo-* + *cotidală*)
- izocrație** *s. f.* (în democrația sclavagistă ateniană) participarea egală la exercitarea puterii a tuturor cetățenilor. (< engl. *isocracy*)
- izocrom**, -ă *adj.* izocromatic (1). (< fr. *isochrome*)
- izocromatic**, -ă *adj.* 1. (despre două lumini) care produc aceeași senzație de culoare, când acționează simultan asupra vederii; izocrom. 2. (*foto.*) sensibil la toate culorile spectrului. (< fr. *isochromatique*)
- izocromazie** *s. f.* colorație analoagă a unor obiecte. (< germ. *Isochromasie*)
- izocrón**, -ă *I. adj.* care se repetă identic la intervale de timp egale; de durate egale. *II. s. f.* linie care unește punctele egal depărtate în timp de un punct dat. (< fr. *isochrone*)
- izocronism** *s. n.* 1. proprietate a unor fenomene de a fi izocrone. 2. stare a două celule nervoase sau musculare care au aceeași cromaxie. (< fr. *isochronisme*)
- izodactilie** *s. f.* malformație a degetelor care au aceeași lungime. (< fr. *isodactylie*)
- izodimorfism** *s. n.* proprietate a unor substanțe izomorfe de a forma cristale mixte. (< fr. *isodimorphisme*)
- izodinamic**, -ă *I. adj.* care are, produce aceeași energie. *II. s. f.* 1. linie care unește punctele cu aceeași intensitate orizontală a câmpului magnetic terestru. 2. curbă care unește într-un sistem fizico-chimic punctele cu aceeași energie. (< fr. *isodynamique*)
- izodinamie** *s. f.* identitate de valoare energetică a două sau mai multor alimente. (< fr. *isodynamie*)
- izodină** *s. f.* linie care unește, pe un plan, totalitatea punctelor cu aceeași rezistență a solului la penetrare, la arat etc. (< fr. *isodyne*)
- izodont**, -ă *adj.* care prezintă izodontie. (< germ. *isodont*)
- izodontie** *s. f.* dentiție din același tip de dinți. (< fr. *isodontie*)
- izoduritate** *s. f.* curbă care unește totalitatea punctelor în care analiza chimică a apelor subterane indică aceeași duritate. (< fr. *isodureté*)
- izodédric**, -ă *adj.* (despre corpuri geometrice, cristale) cu fețele egale. (< fr. *isodédrique*)
- izoelectric**, -ă *adj.* (despre un curent electric) care se menține în același potențial. (< fr. *isoelectrique*)
- izofază** *s. f.* linie care reprezintă izotermele și izobarele coincidente pe o diagramă a unui sistem fizico-chimic dintr-un singur component cu două faze coexistente. (< fr. *izophasé*)
- izofén**, -ă *I. adj.* (despre organisme) 1. cu caractere asemănătoare. 2. derivat din același fenotip. *II. s. f.* linie de pe glob care unește frecvențe fenotipice egale. (< fr. *isophéne*)
- izofenogamie** *s. f.* fecundație între indivizi fenotipic asemănători. (< fr. *isophénogamie*)
- izofismă** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași frecvență de apariție a cutremurelor de pământ.
- izofón**, -ă *I. adj.* în care sunetul are aceeași viteză submarină. *II. s. f.* linie care unește punctele cu aceeași viteză de propagare a sunetului în apa de mare. (< *izo-* + *-fon*)
- izofotă** *s. f.* linie care unește punctele cu valori egale ale intensității luminii. (< germ. *Isophote*)
- izofotic**, -ă *adj.* uniform expus la lumină. (< fr. *isophotique*)
- izofreată** *s. f.* linie care unește pe o hartă punctele cu aceeași adâncime a nivelului apei freactice. (< fr. *isophréate*)
- izogám**, -ă *adj.* care prezintă izogamie. (< fr. *isogame*)
- izogámă** *s. f.* linie care unește punctele de egală valoare ale accelerației gravitației. (< fr. *isogamme*)
- izogamét** *s. m.* gamet identic morfologic cu un altul, dar diferit sexual. (< fr. *isogamète*)
- izogametange** *s. m.* gametange mascul asemănător morfologic cu cel femel. (< fr. *isogamétange*)
- izogamie** *s. f.* fuziune a doi izogameți; homoiogamie. (< fr. *isogamie*)
- izogén**, -ă *adj.* identic genetic; derivat din același genotip; izogenetic. (< germ. *isogen*)
- izogenetic**, -ă *adj.* izogen. (< fr. *isogénétique*)
- izogeoterm**, -ă *I. adj.* (despre puncte din interiorul Pământului) cu aceeași temperatură. *II. s. f.* linie care unește punctele terestre cu aceeași temperatură medie a solului; geozotermă. (< fr. *isogéotherme*)
- izoglósă** *s. f.* linie care arată pe o hartă lingvistică limitele teritoriale ale unei particularități de limbă. (< fr. *isoglosse*)
- izogón**, -ă *I. adj.* cu muchii asemănătoare sau identice. • (despre corpuri geometrice) cu unghiuri egale. *II. s. f.* linie care unește punctele terestre cu aceeași declinație magnetică. (< fr. *isogone*)
- izogramă** *s. f.* 1. (*stat.*) grafic obținut prin unirea punctelor cu aceeași intensitate. 2. linie care unește punctele cu aceleași valori ale umidității specifice. (< fr. *isogramme*)
- izohalín**, -ă *I. adj.* cu salinitate constantă. *II. s. f.* linie care unește punctele cu aceeași salinitate marină. (< fr. *isohaline*)
- izohásmă** *s. f.* linie care unește punctele cu valori egale ale frecvenței aurorelor polare. (< germ. *Isochasmé*)
- izohelie** *s. f.* procedeu fotografic de separație a tonurilor, constând în a face, pornind de la negativul original, două noi negative, dintre care unul conține detaliile luminilor celor mai înalte, iar al doilea pe ale celor mai profunde. (< germ. *Isohelie*)
- izohemoliză** *s. f.* dezintegrare a hematiilor de la o anumită specie de către serul unor indivizi din aceeași specie. (< engl. *isohemolysis*)
- izohiét**, -ă *I. adj.* de pluviozitate egală. *II. s. f.* linie care unește punctele terestre cu aceeași cantitate de precipitații. (< fr. *isohyète*)
- izohipsă** *s. f.* curbă de nivel. (< fr. *isohypse*)
- izohologamie** *s. f.* conjugare a gameților complet identici ca formă și sexualitate. (< fr. *isohologamie*)
- izolónic**, -ă *adj.* care conține aceeași cantitate de ioni. (< fr. *isoionique*)
- izolá** *vb. I. fr. 1.* a despărți, a separa. 2. a împiedica trecerea unei forme de energie în alta, sau a unor substanțe dintr-un mediu (sau corp) în altul cu ajutorul unei materii izolante. *II. refl.* (despre oameni) a se îndepărta de viața socială. (< fr. *is'isoler*)
- izolánt**, -ă *I. adj., s. m.* (material) cu ajutorul căruia se poate realiza o izolare electrică, fonică, termică, hidrofugă etc. *II. adj. limbă ~ă* = limbă lipsită de structură morfologică, în care raporturile gramaticale se exprimă prin topică, prin intonație și prin numeroase cuvinte auxiliare. (< fr. *isolant*)
- izoláre** *s. f.* 1. acțiunea de a izola. 2. măsură profilactică prin care se interzice unui bolnav contagios contactul cu alte persoane. • (*biol.*) ~ *geografică* = separare a unei populații, a unei flore sau faune, prin bariere naturale în teritorii limitate, în scopul diversificării speciilor. (< *izola*)
- izolátór**, -oáre *adj., s. n.* (corp, material) rău conductor de electricitate sau de căldură; piesă dintr-un astfel de material. (< fr. *isolateur*)
- izolátór**, -oáre *s. m. f.* muncitor specializat în izolarea țevilor cu vată de sticlă sau în turnarea smoalei pe acoperișurile blocurilor și acoperirea ei cu carton pânzat. (< *izola* + *-tor*)
- izolátie** *s. f.* strat izolat între două medii sau sisteme fizice. (< fr. *isolation*)
- izolaționism** *s. n.* 1. politică a unui stat care se izolează de celelalte state. 2. (*med.*) tendință de izolare a contactelor sociale. (< fr. *isolationnisme*)
- izolaționist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al izolaționismului. (< fr. *isolationniste*)
- izolinie** *s. f.* linie ce unește punctele în care o mărime are aceeași valoare. (< germ. *Isolinie*)
- izolirbánd** *s. n.* bandă izolatoare. (< germ. *Isolierband*)
- izológ**, -ă *adj.* (despre corpuri, țesuturi, celule, seruri etc.) cu o compoziție analoagă. (< fr. *isologue*)
- izomagnétică** *s. f.* linie care unește punctele de valoare constantă ale magnetismului terestru. (< fr. *isomagnétique*)
- izomér**, -ă *adj., s. m.* (substanță, organ vegetal) care prezintă izomerie. (< fr. *isomère*)

- izomerie** *s. f.* 1. proprietate a unor substanțe cu aceeași formulă moleculară de a avea însușiri fizice și chimice deosebite, datorită modului diferit de dispunere a atomilor în moleculă. 2. însușire a nucleelor atomice ale aceluiași element chimic de a avea stări de energie și, deci, proprietăți radioactive diferite. 3. (*bot.*) egalitate a segmentelor analoge ale organelor aceleiași specii. 4. influență egală a factorilor ereditari. (<fr. *isoméris*)
- izomeriză** *vb. refl.* (despre compuși chimici) a se transforma într-un izomer al său. (<fr. *isomériser*)
- izomerogamie** *s. f.* copulație a doi gameți identici morfologic, dar sexual diferiți sub aspect fiziologic. (<fr. *isomérogamie*)
- izometă** *s. f.* linie care unește punctele cu conținut egal în metan ale unui zăcământ de cărbune. (<izo- + *metan*)
- izométric**, -ă *adj.* 1. (despre cristale) de dimensiuni egale; (despre versuri) cu măsură egală. 2. (*mat.*; despre o transformare punctuală) care păstrează distanța a două puncte oarecare; **O** (*geom.*) *perspectivă* ~ă = perspectivă ale cărei axe de comparație sunt egale. 3. (*med.*) *construcție* ~ă = construcție a unui mușchi fără ca acesta să se poată scurta, rămânând la aceeași lungime. (<fr. *isométrique*)
- izometrie** *s. f.* 1. însușirea, faptul de a fi izometric. 2. (*mat.*) transformare geometrică ce duce puncte diferite în puncte diferite și orice segment într-unul congruent cu el. 3. indentitate metrică a vocilor unei compoziții muzicale. (<fr. *isométrie*)
- izometropie** *s. f.* ametropie egală la ambii ochi. (<fr. *isométrie*)
- izomorf**, -ă *adj.* 1. care afectează însăși forma. 2. care prezintă izomorfism. (<fr. *isomorphe*)
- izomorfie** *s. f.* izomorfism. (<fr. *isomorphie*)
- izomorfism** *s. n.* 1. identitate de formă, de structură. 2. proprietate a unor substanțe cu compoziție chimică analogă de a cristaliza în aceleași forme cristaline; izomorfie. 3. (*mat.*) corespondență biunivocă între elementele a două mulțimi cu aceeași structură. (<fr. *isomorphisme*)
- izomorfiză** *s. f.* 1. uniformitate morfogenetică. 2. regenerare a unui organ vegetal în forma inițială. (<fr. *isomorphose*)
- izoné** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași nebulozitate. (<fr. *isonéphe*)
- izonomie** *s. f.* 1. (în democrația ateniană) egalitatea cetățenilor în fața legii. 2. analogie în modul de cristalizare. (<fr. *isonomie*)
- izooctan** *s. m.* hidrocarbură saturată, izomer al octanului, folosită ca adăos la benzina de avioane, pentru mărirea cifrei cetonice. (<fr. *isooctan*)
- izoosmie** *s. f.* izotonie (1). (<germ. *Isosmie*)
- izoosmotic**, -ă *adj.* izotonic (1). (<germ. *isosmotisch*)
- izopăgă** *s. f.* linie care unește punctele de pe cursurile de apă cu aceeași durată a podului de gheață. (cf. gr. *pagos*, pod)
- izoparafină** *s. f.* izoalcan. (<fr. *isoparaffine*)
- izoparametric**, -ă *adj. (mat.)* care are același parametru. (<fr. *isoparamétrique*)
- izopatie** *s. f.* elaborare, de către organismul atins de o boală, de substanțe care permit a combate însăși această boală. (<fr. *isopathie*)
- izopéctă** *s. f.* linie care unește punctele unde înghețul apei se produce în aceeași zi. (<fr. *isopecte*)
- izopentan** *s. m.* hidrocarbură saturată, izomer al pentanului, obținută prin distilare fracționată din produse petroliere. (<fr. *isopentan*)
- izoperimétru** *s. n.* figură geometrică ale cărei perimetre sunt egale. (<fr. *isopérimètre*)
- izopicnă** *s. f.* linie de-a lungul căreia un sistem fizico-chimic are aceeași densitate. (<germ. *Isopykne*)
- izopieză** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași presiune a unui zăcământ petrolier la un moment dat. (<fr. *isopieze*)
- izoplétă** *s. f.* linie care unește pe o hartă punctele cu egală valoare ale unui element exprimat în funcție de două variabile independente. (<fr. *isopléthe*)
- izoploid**, -ă *adj.* (despre organisme) cu un număr par de cromozomi. (<fr. *isoploïde*)
- izopode** *s. n. pl.* ordin de crustacee acvatice sau terestre cu toracele din șapte segmente libere, la fiecare având atașate câte o pereche de picioare. (<fr. *isopodes*)
- izopolimorfism** *s. n.* proprietate a unor substanțe sau minerale de a cristaliza în mai multe forme diferite. (<engl. *isopolymorphism*)
- izoploid**, -ă *adj.* (despre organisme) cu un număr par de seturi cromozomiale. (<izo- + *poliploid*)
- izoprén** *s. m.* hidrocarbură din care, prin polimerizare, se obține cauciucul. (<fr. *isoprène*)
- izoptere** *s. f. pl.* ordin de insecte hemimetabole, cu două perechi de aripi foarte asemănătoare, cu corpul moale, mandibule puternice și clește bine dezvoltate; termitel. (<fr. *isoptères*)
- izoritmice**, -ă *adj. (med.)* cu ritm egal. (<fr. *isorythmique*)
- izoritmie** *s. f.* identitate ritmică a vocilor unei compoziții muzicale. (<fr. *isorythmie*)
- izoscóp** *s. n.* tub electronic în care condensatorul orticonului e înlocuit printr-un dispozitiv generator de câmp magnetic. (<fr. *isoscope*)
- izoseistă** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași intensitate ale unui cutremur de pământ. (<fr. *isoseïste*)
- izosféric**, -ă *adj.* referitor la sfere egale. (<fr. *isosphérique*)
- izosilabic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) cu același număr de silabe. (<fr. *isosyllabique*)
- izospór** *s. m. (biol.)* spor asemănător morfologic, la briofite și ferigi. (<fr. *isospore*)
- izosporie** *s. f.* însușire a unor plante de a produce izospori. (<germ. *Isosporie*)
- izostatic**, -ă *adj.* referitor la izostazie. (<fr. *isostatique*)
- izostazie** *s. f.* teorie potrivit căreia între diversele compartimente ale scoarței terestre e un echilibru relativ, datorită diferențelor de densitate a materialelor lor. (<fr. *isostasie*)
- izostenurie** *s. f.* emisiune de urină cu densitate fixă. (<fr. *isosténurie*)
- izostér**, -ă *adj. s. f.* izocor(ă). (<fr. *isostère*)
- izosterie** *s. f.* însușire a unor substanțe de a avea aceleași structuri de volum, dar compoziții chimice diferite. (<germ. *Isosterie*)
- izotăhă** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași viteză ale unui curs de apă. (<germ. *Isotache*, fr. *isotache*)
- izotără** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași căldură medie în timpul verii. (<fr. *isothère*)
- izoterm**, -ă *I. adj.* (despre transformări fizico-chimice) care se produce la o temperatură constantă; izotermic. **II. s. f.** 1. linie care unește punctele cu aceeași temperatură (medie) a aerului, apei sau solului într-o perioadă determinată. * curbă care unește pe o diagramă punctele cu temperatură constantă ale unui proces fizico-chimic. 2. mașină de transport cu instalație specială, care menține o temperatură constantă. (<fr. *isotherme*)
- izotermic**, -ă *adj.* izoterm. (<fr. *isothermique*)
- izotermie** *s. f.* stare caracterizată prin menținerea unei temperaturi constante. (<fr. *isothermie*)
- izotermobată** *s. f.* linie care unește punctele cu aceeași temperatură a apei de mare în adâncime. (<izoterm + -*bată*)
- izotermognozie** *s. f.* imposibilitate patologică de a distinge frigul de cald. (<fr. *isothermognosie*)
- izotip**, -ă **I. adj.** care prezintă izotipie. **II. s. n.** tip al unei specii de plantă pentru două sau mai multe areale geografice. (<fr. *isotype*)
- izotipie** *s. f.* proprietate a unor substanțe chimice de a cristaliza în aceleași forme, fără a forma cristale mixte. (<fr. *isotypie*)
- izotom**, -ă *adj.* (despre plante) care prezintă izotonie. (<lat. *isotomus*)
- izotomie** *s. f. (bot.)* 1. tip de ramificație în două sau mai multe ramuri egale. 2. diviziune a unui organ în două părți egale. (<fr. *isotomie*)
- izotón** *s. m.* nucleu atomic care prezintă izotonie. (<fr. *isotone*)
- izotónic**, -ă *adj.* 1. (despre soluții) cu aceeași concentrație moleculară și presiune osmotică; izoosmotic. 2. *construcție* ~ă = construcție a unui mușchi cu scurtare maximă, tensiunea rămânând aceeași. (<fr. *isotonique*)

izotonie *s. f.* **1.** echilibru molecular între două soluții separate de o membrană organică și care au aceeași presiune osmotică; izoosmic. **2.** proprietate a unor nuclee atomice de a avea același număr de neutroni. (<fr. *isotonie*)

izotóp *s. m.* atom (sau nucleu) care are același număr atomic cu altul, dar un număr de masă diferit. **o** ~ *radioactiv* = izotop al unui element chimic care are proprietăți radioactive; radioizotop. (<fr. *isotope*)

izotopie *s. f.* **1.** proprietate a unor elemente chimice de a fi formate din mai mulți izotopi. **2.** (*lingv.*) ansamblu redundant de categorii semantice, care face posibilă lectura coerentă a unui text. (<fr. *isotopie*)

izotrón *s. n.* aparat nuclear pentru separarea izotopilor. (<fr. *isotron*)

izotróp, -ă *adj.* (despre corpuri, substanțe) cu proprietăți fizice identice în toate direcțiile. (<fr. *isotrope*)

izotropie *s. f.* **1.** însușire a unui corp de a fi izotrop. **2.** (*biol.*) distribuție, presupusă omogenă, a proprietăților oului, în toate direcțiile. (<fr. *isotropie*)

izozigótic, -ă *adj.* (*biol.*; despre organisme) care descinde din aceiași părinți. (<fr. *izozygotique*)

izurie *s. f.* eliminare a unei cantități egale de urină în fiecare zi. (<fr. *isurie*)

I

îmbarcă vb. I. tr., refl. a (se) urca pe o navă, într-un vehicul pentru o călătorie. II. refl. (fig.) a se angaja împreună într-o acțiune. (<fr. *embarquer*)

îmbibă vb. I. tr., refl. a (se) pătrunde, a (se) umple de un lichid, gaz etc. II. tr. (fig.) a face să fie pătruns de o idee, de o teorie. (<fr. */s'/imbiber*, lat. *imbibere*)

îmburghezi vb. refl. a deveni burghez; a căpăta deprinderi burgheze. (după it. *imborghesire*)

îmbușonă vb. tr. a închide (o sticlă) cu un bușon. (după fr. *bouchonner*)

îmbuteliă vb. tr. a trage (un lichid) în sticle; a încărcă butelii. (după fr. *embouteiller*)

împachetă vb. tr. a pune, a înveli într-un pachet. (după fr. *empaqueter*)

împăciuitoarism s. n. atitudine de aplanare a conflictelor sociale; conciliatorism. • (p. ext.) îngăduință exagerată față de greșelile cuiva. (după rus. *primirencstro*)

împăciuitoarist, -ă adj., s. m. f. (cel) care practică împăciuitoarismul. (după rus. *primiritelnii*)

împroprietări vb. tr. a atribui cuiva drepturi de proprietate. (<în- + *proprietar*)

înamoră vb. refl. a se îndrăgosti. (după fr. *s'enamourer*)

încadră vb. I. tr. 1. a pune, a așeza într-un cadru, într-o ramă. • a înconjura; a împresura. • a regla tirul de artilerie aducând loviturile din ce în ce mai aproape de obiectiv. • (fig.) a cuprinde într-un text de lege o infracțiune etc.; a insera. 2. a numi, a primi pe cineva într-o funcție, într-o asociație etc. cu toate drepturile și obligațiile care îi revin; a integra; (spec.) a prevedea o unitate militară cu cadrele de ofițeri și subofițeri necesare; a înrola. II. refl. a se integra, a urma linia unei mișcări a unui ritm de muncă etc. (<fr. */s'/encadrer*)

încadrabil, -ă adj. care poate fi încadrat (2). (<*încadra* + *-bil*)

încadrare s. f. 1. acțiunea de a (se) încadra. 2. (telec.) precizare a unor momente determinate în evoluția unui fenomen periodic. 3. așezarea și potrivirea pe un material textil, pe o hârtie etc. a unor tipare, în scopul decupării. (<*încadra*)

încadrătură s. f. 1. (rar) ramă, cadru. 2. (cinem.) operație în selectarea și delimitarea în spațiu a zonei corespunzătoare unei imagini dintr-un film. (<it. *inquadratura*)

încapsulă vb. tr. a capsula. (<în- + *capsulă*)

încarceră vb. tr. a închide în carceră; a întemnița. (<fr. *incarcérer*, lat. *incarcerare*)

încartirui vb. tr. a pregăti instalarea unei unități militare într-un cantonament; a cartirui. (<în- + *cartirui*)

încasă vb. tr. 1. a primi o sumă de bani; a primi contravaloarea în bani a unei polițe, cambii etc. 2. (fig.) a primi lovituri, bătaie. (<it. *incassare*)

încasabil, -ă adj. care poate fi încasat. (<fr. *encaissable*)

încasare s. f. acțiunea de încasare; suma încasată. (<în- + *casare*)

încasator, -oare s. m. f. cel care încasează banii datorati de public unei întreprinderi. (<*încasa* + *-tor*)

încăstră vb. tr. a înțepeni, a lega fix două corpuri în așa fel încât să se împiedice orice mișcare de rotire sau de translație. (<fr. *encastrer*)

încăstrare s. f. 1. acțiunea de a încăstra. 2. mod de legătură prin încăstrare (1). (<*încastra*)

încazarmă vb. tr. a stabili ostașii în cazarmă. • a consemna în cazarmă. (după fr. *encaserner*)

încântă vb. tr. a fermeca; a entuziasma; a amuza. (după fr. *enchanter*)

încântare s. f. 1. sentiment de bucurie, de satisfacție; farmec. 2. lucru care încântă. (<*încânta*)

încântător, -oare adj. care încântă; fermecător. (<*încânta* + *-tor*)

încercuî vb. tr. a strânge ca într-un cerc; a înconjura din toate părțile; (fig.) a împresura. (după fr. *encercler*)

închistă vb. refl. 1. (despre unele organisme) a se închide într-un chist. 2. (fig.) a se închide în sine, a se izola. (<fr. *s'enkyster*)

încifră vb. tr. a reda o idee, un sentiment etc. în mod indirect, simbolic, metaforic; a încurca, a complica. (după fr. *chiffrer*)

înclichetă vb. tr. a imobiliza un mecanism într-o anumită poziție cu înclichetajul. (<fr. *encliqueter*)

înclichetaj s. n. mecanism care împiedică mișcarea într-un anumit sens a uneia dintre piesele sale. (<fr. *encliquetage*)

înclină vb. I. tr., refl. a (se) apleca (în jos sau într-o parte); a (se) îndoi. II. refl. 1. a se pleca în fața cuiva. 2. (fig.) a fi convins, a se convinge. III. intr. (fig.) a fi dispus să... • a se simți atras de ceva. (<fr. */s'/incliner*, lat. *inclinare*)

înclinăție s. f. 1. înclinare. 2. (fig.) vocație. 3. (mat.) unghi format de o dreaptă (sau de un plan) cu o dreaptă (sau cu un plan) de referință. ○ ~ *astronomică* = unghiul format de planul orbitei unui astru cu planul orbitei Pământului; ~ *magnetică* = unghiul format de direcția câmpului magnetic terestru cu planul orizontal. (<fr. *inclination*, lat. *inclinatio*)

încolonă vb. refl. (despre un grup de oameni) a se așeza în coloană; (despre un individ) a-și lua locul în coloană. (<it. *incolonare*)

încordă vb. I. tr., refl. a(-și) aduce mușchii, corpul într-o stare de tensiune. II. refl. (fig.) a face un efort deosebit pentru a înțelege, pentru a-și aduce aminte. III. tr. a întinde un arc, un cablu; (p. ext.) a instrua un instrument muzical. (<în- + *coardă*)

încorporă vb. tr. 1. a absorbi, a îngloba, a cuprinde în sine. • a anexa (un teritoriu). 2. a încadra într-o unitate pentru efectuarea stagiului militar. (<fr. *incorporer*, lat. *incorporare*)

încorporabil, -ă adj. care poate fi încorporat. (<fr. *incorporable*)

încorporant, -ă adj. polisintetic. (<fr. *incorporant*)

încorporație s. f. 1. încorporare. 2. construcție gramaticală specifică unor limbi, constând în aceea că în verb se include complementul, sudându-se cu el și dând naștere unui nou cuvânt compus. (<fr. *incorporation*, lat. *incorporatio*)

încorsetă vb. tr. 1. a strânge într-un corset. 2. (fig.) a supune anumitor reguli; a îngrădi, a încătușa; a circumscrie (1). (după fr. *corseter*)

încrengătură s. f. diviziune a regnului animal sau vegetal inferioară regnului. (după fr. *embranchement*)

încurajă vb. tr. 1. a da curaj, a îmbărbăta. 2. a sprijini, a stimula. (< fr. *encourager*)

încurajător, -oăre adj. care dă curaj, stimulează. (< *încuraja* + *-tor*)

îndocă vb. tr. a ridica o navă pe un loc plutitor, a intra într-un doc. - var. *andoca* vb. (< germ. *eindocken*)

îndocină vb. tr. a iniția într-o doctrină, a înarma cu o doctrină. (< fr. *endoctriner*)

îndosariă vb. tr. a pune, a închide (acte scrise) într-un dosar. (< *în-* + *dosar* + *-ia*)

înfudă vb. I. tr. a da cuiva un bun ca feudă. II. tr., refl. a (se) înrobi. (< fr. *inféoder*, lat. *infeodare*)

înfioală vb. tr. a introduce un lichid medicamentos în fiole. (< fr. *enfioler*)

înfrână vb. I. tr. 1. a pune frână (unui cal), 2. (fiz.) a stăvili; a domoli. II. tr., refl. (fig.) a (se) stăpân. (< lat. *infrēnare*)

înfrânge vb. tr. a învinge, a birui (în luptă). • a-și stăpâni o stare de spirit. (< lat. *infrangere*)

îngemănă vb. tr., refl. a (se) uni, a (se) împreuna, a (se) îmbina strâns. (< lat. *ingeminare*)

înglobă vb. tr. a reuni lucruri diferite într-un tot; a include; a cuprinde. (< fr. *englober*)

îngrășământ s. n. produs natural sau sintetic, mineral sau organic, propriu a fertiliza solul. (după fr. *engraisement*)

înhumă vb. tr. a înmormânta. (< fr. *inhumer*, lat. *inhumare*)

înmagazină vb. tr. I. a depozita într-o magazie (mărfuri, cereale etc.). 2. a acumula (cunoștințe, energie etc.). (< fr. *emmagasiner*)

înmatriculă vb. tr. a înscrie într-o matriculă. (< fr. *immatriculer*, lat. *immatriculare*)

înnăscut, -ă adj. congenital. (după fr. *inné*)

înnisipă vb. refl. (despre drumuri) a se acoperi cu un strat de nisip adus de vânt. • (despre canale, conducte) a se astupa cu nisip. (< *în-* + *nisip*)

înnobilă vb. I. tr. 1. a da cuiva un titlu de noblețe. 2. a îmbunătăți, a ameliora specia, rasa (unor animale, plante). • a îmbunătăți calitățile unui material etc. II. tr., refl. a (se) face mai bun, mai fin. (după fr. *ennoblir*)

înrauri vb. tr. a influența. (după fr. *influer*, germ. *einflüssen*)

înrégimentă vb. refl., tr. a (se) încadra într-o grupare, într-un partid; a (se) înrola. (< fr. *l'enrégimenter*)

înregistră vb. tr. 1. a înscrie (un act, o cerere etc.) într-un registru. 2. a consemna în scris, a însemna, a lua în evidență. • (fig.) a întipări, a reține (în memorie). 3. a înscrie grafic un fenomen (cu ajutorul aparatelor). 4. a imprima sunete, fenomene luminoase etc. în vederea păstrării și a redării lor ulterioare. 5. a obține, a realiza succese, rezultate bune. (< fr. *enregistrer*)

înregistrare s. f. 1. acțiunea de a înregistra; însemnare, înscriere. 2. unitate de informație care poate fi distinsă într-un anumit context. (< *înregistra*)

înregistrător, -oăre adj., s. n. (aparat, dispozitiv) care înregistrează. (după fr. *enregistreur*)

înrolă vb. tr., refl. 1. a (se) angaja în armată. 2. (fig.) a (se) înscrie (într-o organizație, într-un partid); a (se) înregistra. (< fr. *l'enroller*)

însenă vb. tr. I. a monta un spectacol teatral. 2. (fig.) a pune la cale acțiuni rău intenționate. (< it. *inscenare*)

înscrie vb. I. tr. 1. a consemna în scris, a menționa într-o listă, într-un registru etc. • a~ în fals = a cere unei instanțe să constate că un act scris este fals; (p. ext.) a contesta, a demonstra un fals. 2. (fig.) a însemna, a consemna. 3. a construi o figură geometrică în perimetrul alteia. 4. (sport) a realiza un punct; a marca. II. tr., refl. a (se) înregistra, a se înmatricula. • a intra, a primi într-o organizație, într-un partid etc. (după fr. *l'inscrire*)

înscriș s. n. act scris, dovadă, document. • (jur.) declarație în scris despre un fapt juridic. (< fr. *inscrit*)

însémă s. n. semn distinctiv al unei demnități, al unui grad; insignă. (după fr. *insigne*)

însemnă vb. I. tr. 1. a face un semn distinctiv. 2. a scrie. 3. a delimita. II. intr. a avea un anumit înțeles;

a marca. • (despre cuvinte) a avea accepția de... • a avea o anumită importanță, valoare. (< lat. *insignare*)

înscrie vb. tr. a așeza, a înscrie în ordine; a da număr de serie. (< *în-* + *serie*)

însiloză vb. tr. I. a depozita (cereale, furaje etc.) într-un siloz. 2. a conserva nutrețul verde, supunând plantele unei fermentații lactice. (< *în-* + *siloz*)

însună vb. tr. a totaliza, a cuprinde, a îngloba. (după fr. *sommer*)

întredeschide vb. tr. a deschide puțin o ușă, o fereastră, (p. ext.) ochii, gura etc. (după fr. *entrouvrir*)

întrefier s. n. porțiune neferomagnetică ce întrerupe porțiunea feromagnetică a unui circuit magnetic. (după fr. *entrefer*)

întreprinde vb. tr. a lua hotărârea de a face ceva, a se apuca de ceva, a pune ceva în lucru. (după fr. *entreprendre*)

întreprindere s. f. 1. acțiune pornită din inițiativă personală; rezultat al unei activități. 2. unitate economică de producție, de construcții, prestări de servicii sau de comerț. (< *întreprinde*)

întreprinzător, -oăre adj., s. m. f. (persoană) cu spirit de acțiune, cu inițiativă; (se) face a întreprinde o acțiune. (< *întreprinde* + *-ător*)

întrepunte s. f. (mar.) punte situată sub puntea superioară; (p. ext.) spațiu dintre punți. (după fr. *entrepont*)

înteruptor, -oăre I. adj. care întrerupe. II. s. n. aparat, dispozitiv care poate întrerupe sau restabili transmiterea energiei (electrice, hidraulice etc.) într-un circuit; întreruptor; comutator. (după fr. *interrupteur*)

întrerupe vb. I. tr., refl. a (se) rupe continuitatea unui lucru, a (se) opri brusc (o lucrare, o acțiune etc.) II. tr. a lua cuvântul cuiva în timp ce vorbește. (după fr. *interrompre*)

întrerupere s. f. acțiunea de a (se) întrerupe; oprire, suspendare. • *o fără* ~ = neîntrerupt, continuu. • intervenție care împiedică pe cineva să-și urmeze cursul vorbirii. • (inform.) oprire temporară sau definitivă a unui program. (< *întrerupe*)

întreruptor s. n. întreruptor (II). (< fr. *interrupteur*)

întrețâie vb. tr., refl. a (se) încrucișa, a (se) intersecta. (după fr. *l'entrecoûper*)

întrețese vb. I. tr. a amesteca o țesătură cu fire de altă culoare. • a străbate în toate direcțiile. II. refl. a se încrucișa, a se împleți strâns. (după fr. *l'entre-tisser*)

întreține vb. I. tr. 1. a păstra în stare bună. 2. a alimenta, a susține (arderea). II. tr., refl. a da, a (-și) asigura mijloacele de trai necesare. III. refl. a sta de vorbă cu cineva, a conversa. (după fr. *l'entretenir*)

întreținere s. f. 1. acțiunea de a (se) întreține. 2. taxă plătită de locatarii unui imobil pentru acoperirea cheltuielilor comune. (< *întreține*)

întreținut, -ă I. adj. (despre oscilații mecanice, electromagnetice etc.) cu amplitudine menținută constantă printr-un aport de energie din exterior. II. adj., s. m. f. (cel) care este în întreținerea altei persoane de sex opus (cu care trăiește în concubinaj). (< *întreține*)

întrevedea vb. tr. 1. a vedea, a zări vag; a întrezări. 2. (fig.) a prevedea, a desluși. (după fr. *entrevoir*)

întrevedere s. f. întâlnire între persoane, personalități (politice) pentru discutarea unor chestiuni de interes comun. (< *întrevedea*)

întrezări vb. tr., refl. a (se) întrevedea, a (se) zări în treacăt. (după fr. *l'entrevoir*)

întronă vb. tr., refl. I. a (se) așeza pe tron, a (se) înscăuna. 2. (fig.) a (se) instala, a (se) statomnici. (după fr. *intrôniser*)

învățământ s. n. 1. proces de instruire și educare în școală. • (p. ext.) sistemul instituțiilor școlare dintr-o țară. 2. domeniu de activitate a cadrelor didactice. 3. (pl.) concluzie trasă dintr-o experiență, dintr-un eveniment etc. (după fr. *enseignement*)

învederă vb. tr., refl. a (se) face vizibil, evident, clar; a (se) releva. (< *în-* + *vedere*)

învergă vb. tr. (mar.) a fixa vela pe o vergă. (< it. *invergare*)

investi vb. tr. I. a da cuiva investiția (1). 2. a acorda

în mod oficial un drept, un titlu, o demnitate. (<fr. *investir*, lat. *investire*)

investire *s. f.* acțiunea de a investi. • împuternicire dată cuiva pentru exercitarea unui drept, a unei autorități etc.

• confirmare într-o demnitate. (<*investi*)

investitor *s. m.* cel care investește un cavaler. (<it. *investitore*)

investitură *s. f.* 1. (în evul mediu) act solemn prin care cineva era investit cu o demnitate, cu un drept etc. •

act prin care seniorul acorda vasalului său un beneficiu, o feudă. 2. act de numire și de confirmare în funcție a unui prelat. 3. act prin care un partid politic desemnează un candidat pentru o funcție electivă. 4. *voț de ~* = act prin care o adunare (parlament) dă unui om de stat misiunea de a constitui guvernul. (<fr. *investiture*)

învigorează *vb. tr., refl.* a (se) face viguros; a (se) însănătoși. (<it. *invigorare*)

J

jab /geb/ *s. n.* (box) lovitură de sus în jos, „de ciocan“, având ca țintă capul. (<engl. *jab*)

jabirú *s. m.* pasăre din regiunile calde, asemănătoare cu barza. (<fr. *jabiru*)

jaborándi *s. m. inv.* pilocarp. • substanță sudorifică din acest arbust. (<fr. *jaborandi*)

jabotieră *s. f.* muselină din care se fac jabourile. (<fr. *jabotière*)

jabóu *s. n.* 1. volan de dantelă (la îmbrăcămintea femeiască), care atârnă pe piept ca o cravată. 2. formație de păr, de pene în regiunea pieptului la unele rase de câini, porumbei sau canari. (<fr. *jabot*)

jac /geac/ *s. n.* 1. dispozitiv în centralele telefonice care permite, prin intermediul unei fișe, stabilirea legăturii între două linii. 2. dispozitiv de interconectare electrică a unor magnetofone sau casetofone. (<fr., engl. *jack*)

jacána *s. f.* fazan de apă din America Centrală, având la indoitura aripilor un piepten comos. (<lat. *iacana*)

jacaránda *s. m.* arbore din America tropicală, cu flori tubuloase albastre, miros plăcut și cu lemn frumos, folosit în eberisterie. (<fr., engl. *jacaranda*)

jacárd *s. n.* 1. dispozitiv din ace orizontale cu ochiuri, montat la războaiele mecanice de țesut, care produce țesături cu desene complicate. 2. țesătură cu ajutorul acestui dispozitiv. 3. tricot executat la mașină sau de mână care imită țesătura jacard (2). (<fr. *jacquard*)

jachétá *s. f.* haină bărbătească de ceremonie croită pe talie, lungă, până aproape de genunchi. • haină femeiască pe talie, care acoperă partea de sus a corpului. (<fr. *jaquette*)

jackpót /sépót/ *s. n.* potul cel mare, la jocurile mecanice; (fig.) mare lovitură. (<engl. *jack-pot*)

jacmár *s. n.* figură alegorică de metal sau de lemn la orologiile monumentale, care bate orele. (<fr. *jaquemart*)

jacquerie /ja-che-/ *s. f.* nume dat rășcoalelor țărănești din Franța feudală. (<fr. *jacquerie*)

jacquier /ja-chi-/ *s. m.* arbore din regiunile tropicale, fără petale, cultivat pentru fructele lui bogate în amidon. (<fr. *jacquier*)

jacuzzi *s. n. inv.* mic bazin de jeturi de apă sub presiune, care creează vârtejuri relaxante. (<fr. *jacuzzi*)

jad *s. n.* piatră semiprețioasă foarte dură, din silicat natural de aluminiu, calciu și magneziu, de culoare albă-verzuie, din care se fac diferite obiecte de artă. (<fr. *jade*)

jadeit *s. n.* jad verzui sau albicios, cu luciu sticlos, folosit în arta decorativă. (<fr. *jadéite*)

jaguár *s. m.* animal carnivor din America de Sud, feroce, cu părul galben roșcat și cu pete negre, rotunde, ca ale panterei. (<fr. *jaguar*)

jaguarúndi *s. m.* pisică sălbatică cu corpul foarte alungit, care trăiește în pădurile din America tropicală. (<fr. *jaguarundi*)

jai-lai /hai-lai/ *s. n.* denumire a pelotei (2) în țările Americii Latine. (<sp. *jai-lai*)

jainism *s. n.* curent filozofico-religios al unei secte budiste din sudul Indiei, cu rit brahman, care are la bază principiul reîncarnării. (<fr. *jainisme*)

jainist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al jainismului. (<fr. *jainiste*)

jais /je/ *s. n.* varietate de antracit tare și sticlos, de

culoare neagră mată, din care se fac mărgele; gagat. (<fr. *jais*; gagat)

jalápá *s. f.* plantă din America septentrională ale cărei rădăcini au proprietăți purgative; rășină a acestei plante. (<fr. *jalap*, sp. *jalapa*)

jaléo /ha-/ *s. n.* dans popular din Spania; melodia corespunzătoare. (<sp. *jaleo*)

jalón *s. n.* 1. țărș înalt, vopsit în inele roșii și albe, servind la marcarea unui aliniament de teren. 2. (fig.) ceea ce servește pentru a marca un punct, o etapă în desfășurarea unei activități. (<fr. *jalon*)

jaloná *vb. tr.* 1. a marca un aliniament prin jaloane. 2. (fig.) a trasa în linii mari un plan; a indica punctele esențiale ale unei probleme. (<fr. *jalonner*)

jaloner *s. m.* cel care face jalonări. (<fr. *jalonneur*)

jaluzéa *s. f. (pl.)* 1. stor din șipci care se pot strânge sau desfăce după trebuință. 2. dispozitiv montat în fața lentilei unui proiector pentru reducerea fluxului luminos. (<fr. *jalousie*)

jáma *s. f.* puț carstic sau aven de mari dimensiuni. (<fr., engl. *jama*)

jamahirie *s. f.* democrație musulmană. (<conv. ar.)

jamáicá *s. f.* rom de Jamaica, din trestie de zahăr. (<fr. *jamaica*)

jambáj *s. n.* fiecare dintre fețele verticale laterale decorate ale unei uși, ferestre sau vetre de cămin. (<fr. *jambage*)

jambá *s. n.* fiecare dintre cele două (trei) picioare ale trenului de aterizare. (<fr. *jambe*)

jambétá *s. f.* mișcare a calului constând în ridicarea la orizontală a unui picior posterior, calul stând pe loc. (<fr. *jambette*)

jambierá *s. f.* involoarea din pânză sau piele care acoperă gamba piciorului (la sport). • parte a unei armuri care proteja gamba. (<fr. *jambière*)

jambón *s. n.* suncă din pulpă de porc sărată și fiartă sau afumată. (<fr. *jambon*)

jamboree *s. f.* 1. reuniune în tabără a unor organizații de cercetași (din mai multe țări). 2. spectacol de divertisment, în America, de durată lungă, care cuprinde numere foarte variate ca gen. (<fr., engl. *jamboree*)

jambú *s. m.* arbore mirtaceu din India, cu fruct mic și negru, asemănător ca aspect măslinii uscate. (<germ. *Jambuse*)

jam-session /géim-sesn/ *s. n. (jaz)* reuniune de soliști și acompaniatori, având ca scop improvizarea colectivă. (<amer. *jam-session*)

jandárm *s. m.* 1. militar din jandarmerie. 2. (fam.) femeie solidă cu un aer autoritar. (<fr. *gendarme*)

jandarmerie *s. f.* poliție militară care menține siguranța publică. • locul în care își are sediul (<fr. *gendarmérie*)

janílie *s. f.* fir de catifea pentru brodat. (după fr. *chenille*)

jansenism *s. n.* curent social-religios catolic, apărut în Olanda și Franța în sec. XVII, ca o expresie a nemulțumirii păturilor intelectuale ale burgheziei și nobilimii față de regimul absolutist și de dominație a iezuiților, care propovăduia rigorismul moral. (<fr. *jansénisme*)

jansenist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al jansenismului. (<fr. *janséniste*)

jántá *s. f.* partea exterioară periferică a unei roți de automobil, de bicicletă, pe care se montează pneul. **o** a rămâne pe ~ = a) a avea un cauciuc dezumflat; b) (fam.) a rămâne în pană de bani. (<fr. *jante*)

japanolog, -ă *s. m. f.* specialist în japanologie. (< germ. *Japanolog*)

japanologie *s. f.* studiul culturii, limbii și civilizației japoneze. (< germ. *Japanologie*)

japón *s. n.* produs, obiect de artă de proveniență japoneză. (< fr. *japon*)

japonéz, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Japonia. **II. adj.** referitor la Japonia sau la populația ei. **O. arta** -ă = artă dezvoltată în Japonia, prezentând influențe chineze și coreene, caracterizată prin construcții arhitecturale religioase (pagode) și civile (palate) din lemn, cu acoperișul curbat, cu sculpturi în lemn, bronz sau piatră și cu picturi de un mare rafinament. • (*s. f.*) limbă vorbită în Japonia. **III. s. f.** chiflă împletită. (< fr. *japonais*)

japonezărie *s. f.* obiect de artă de origine japoneză. (< fr. *japonaiserie*)

japonism *s. n.* gust, preferință pentru obiecte de artă japoneze. (< fr. *japonisme*)

japonist, -ă *s. m. f.* colecționar de obiecte de artă japoneze. (< fr. *japoniste*)

jar¹ *s. n.* păr scurt de pe fața și de pe extremitățile membrilor, la ovine. (< fr. *jarre*)

jar² *s. n.* vas mare de gresie. (< fr. *jarre*, engl. *jar*)

járdă *s. f.* os mort care se dezvoltă pe fața din afară a țaretului. (< fr. *jarde*)

jardináj *s. n.* grădinar (interior). (< fr. *jardinage*)

jardinier, -ă *I. adj.* referitor la grădini. **II. s. f.** suport sub ferestre sau la balcoane, în care se pun ghivece ori pământ pentru flori. (< fr. *jardinier*)

jarét *s. n.* articulație a picioarelor dinapoi ale unui patruped, între gambă și fluier. (< fr. *jarret*)

jargón *s. n.* limbaj specific anumitor categorii sociale sau profesionale, cu o sferă de circulație restrânsă, care nu are fond principal de cuvinte și o structură gramaticală proprie. (< fr. *jargon*)

jarfonafazie *s. f.* tulburare de limbaj constând din folosirea de către bolnavi a unor cuvinte noi, inexistente. (< fr. *jargonaphasie*)

jargonagrafie *s. f.* tulburare a expresiei grafice constând din substituirea termenilor inteligibili cu cuvinte corespunzătoare. (< fr. *jargonographie*)

jargonaut, -ă *s. m. f.* creator de jargon nou, care atentează la puritatea limbii (în Europa). (< *jargon + -aut*)

jargonizare *s. f.* transformare a limbajului cotidian în jargon. (< *jargon + -iza*)

jartiérá *s. f.* obiect accesoriu de îmbrăcăminte, din elastic, care ține ciorapul întins pe picior. • ficcare dintre bucățile de elastic ale unui portjartier, cu un dispozitiv pentru fixat ciorapii. (< fr. *jartière*)

jasmin *s. m.* arbust ornamental cu flori galbene sau albe, foarte mirositoare; iasomie. • parfumul extras. (< fr. *jarmín*)

jasp *s. n.* rocă silicioasă compactă, variat colorată, piatră semiprețioasă. (< fr. *jaspe*)

jáva *fiá*-*s. f.* dans popular la modă la începutul secolului, care se dansa la baluri, cu pași alergați, de vals, glisați și îndoiți. (< fr. *java*)

javanéz, -ă *fiá*-*va*-*l adj., s. m. f.* (locuitor) din Java. • (*s. f.*) limbă din grupul indonezian. (< fr. *javanaís*)

javárt *s. n.* necroză a unei părți din cartilajul copitei la cai, boi etc. (< fr. *javart*)

Javél *s. n.* apă de ~ = soluție apoasă de hipoclorit de sodiu, folosit ca dezinfectant. (< fr. *leau del Javel*)

javeliná *s. f.* suliță lungă și subțire. (< fr. *javeline*)

javelizá *vb. tr.* a supune procesului de javelizare. (< fr. *javeliser*)

javelizáre *s. f.* procedeu de sterilizare a apei prin tratare cu hipoclorit de sodiu. (< *javeliza*)

jaz /*gezi*/ *s. n.* 1. muzică modernă cu ritm viu, sincopat, cu caracter de improvizație, preluat din folclorul negrilor din America. 2. orchestră formată din instrumente de suflat și de percuție, care execută acest gen de muzică: jazzband. (< fr., amer. *jazz*)

jázbánd *s. n.* jaz (2). (< fr., amer. *jazz-band*)

jazístic, -ă *adj.* referitor la jaz. (< *jaz + -ístic*)

jázman *s. m.* interpret de jaz. (< engl. *jazzmann*)

jazofil, -ă *s. m. f.* iubitor de jaz. (< fr. *jazzophile*)

jaz-rock /*gez-roc*/ *s. n.* stil aflat la confluența dintre jaz și rock. (< amer. *jazz-rock*)

jeans *s. m.* 1. pânză groasă, de căneapă, de obicei albastră. 2. (*pl.*) blue-jeans (< amer. *blue-jeans*)

jeep /*gipi*/ *s. n.* mașină mică de campanie. (< amer. *jeep*)

jejúm *s. n.* parte a intestinului subțire cuprinsă între duoden și ileon. (< fr. *jéjunum*, lat. *jejunum*)

jejunítá *s. f.* inflamație a jejunului. (< fr. *jéjunite*)

JEJUNO- *elem.* „jejun”. (< fr. *jéjuno-*, cf. lat. *iejunum*)

jejunorafie *s. f.* sutură a jejunului. (< fr. *jéjunorrhaphie*)

jejunostómie *s. f.* deschidere operatorie a unei anse jejunale la piele. (< fr. *jéjunostomie*)

jeléu *s. n.* preparat culinar dulce, cu aspect gelatinos, obținut din suc de fructe fierț cu zahăr. (< fr. *jelée*)

jemanfíșism *s. n.* atitudine de nepăsare, de completă indiferență. (< fr. *je-m'en-fichisme*)

jemanfíșít, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care manifestă, denotă jemanfíșism. (< fr. *je-m'en-fichiste*)

jená *vb. I. tr.* (despre obiecte de îmbrăcăminte sau încălțăminte) a roade, a strânge, a apăsa. • (*fig.*) a stânjeni, a incomoda; (*sport*) a împiedica. **II. refl.** a se sfi. (< fr. *gêner*)

jenánt, -ă *adj.* supărător, neplăcut. (< fr. *génant*)

jená *s. f.* 1. sfilă produsă de o situație penibilă. 2. constrângere supărătoare; situație neplăcută. **O ~ finanțiară** = lipsă de bani; criză financiară ușoară. 3. senzație supărătoare. (< fr. *gêne*)

jérbá *s. f.* 1. buchet de flori așezat în așa fel încât toate să aibă fața orientată în aceeași parte. 2. coloană de apă produsă de căderea unui proiectil. 3. fascicul de mai multe torpile lansate aproape simultan asupra aceluiași ținte. **O ~ nucleară** = fascicul de traiectorii ale particulelor emise de un nucleu radioactiv. 4. ansamblu de fântâni arteziene al căror jet dă împreună imaginea unei jerbe (1). (< fr. *gerbe*)

jerbil *s. m.* mic rozător din regiunile de stepă ale Africii. (< fr. *gerbille*, lat. *gerbillus*)

jerboá *s. m.* mamifer rozător, având labele picioarelor lungi, cu trei degete, care sare și sapă galerii. (< lat. *gerboa*)

jerséu *s. n.* 1. țesătură elastică de lână, de fire sintetice, bumbac sau mătase. 2. obiect de îmbrăcăminte împletit din lână sau bumbac, peste partea de sus a corpului. (< fr. *jersey*)

jet¹ *s. n.* vână de fluid sau de flăcări care țâșnește cu presiune printr-un orificiu sau ajutor. (< fr., engl. *jet*)

jet² /*get*/ *s. n.* avion cu reacție pentru pasageri. (< amer. *jet*)

jetábil, -ă *adj.* care se aruncă după folosire. (< fr. *jetable*)

jetáj *s. n.* secreție care se scurge din nasul animalelor bolnave de rinită, de morvă etc. • orice scurgere nazală la om. (< fr. *jetage*)

jeté *s. n.* 1. (*coregr.*) săritură executată de pe un picior pe altul fără a deplasa corpul. 2. (*muz.*) aruncarea controlată, studiată, a arcușului pe coardă pentru obținerea unui grup de sunete scurte, în aceeași trăsătură. (< fr. *jeté*)

jetélá *s. f.* dig cu secțiune mai mică, la gura unui fluviu sau la intrarea într-un port maritim, pentru evitarea înnisipării sau scurgerii aluviunilor. (< fr. *jetée*)

jetéu *s. n.* ochi de tricotaș prin înfășurarea firului o singură dată pe andrea, trecut din față spre spate. (< fr. *jeté*)

jetfoil /*gét-foil*/ *s. n.* navă cu aripi portante, propulsată de către reactoare. (< amer. *jetfoil*)

jetón *s. n.* 1. fișă. **O ~ de prezență** = a) fișă cu care se marchează prezența la un consiliu de administrație al unei societăți și pe baza căreia se încasează o sumă ca remunerație; (*p. ext.*) suma încasată; b) fișă, placă de metal care se așază la tabloul de pontaj de la poarta întreprinderii. 2. piesă mică de carton, lemn sau plastic, pătrată, pe care sunt desenate imagini diferite, în jocurile didactice de cunoaștere a mediului înconjurător. (< fr. *jeton*)

jiáo *s. m.* monedă divizionară în China, a zecăa parte dintr-un yuan. (< germ. *Jiao*)

- jiclór** *s. n.* tub prevăzut cu unul sau mai multe orificii calibrate, prin care se pulverizează combustibil în carburator. (< fr. *jicleur*)
- jigler** /*gigár/ s. n.* 1. mașină pentru vopsit pânza. 2. transformator pentru cuplarea circuitelor radioelectrice. (< engl., fr. *jigger*)
- jigóu** *s. n.* 1. regiune a coapsei, gambei și fesei la ovine, cu masa musculară respectivă. 2. friptură din pulpă de ovine. (< fr. *gigot*)
- jihad** *s. n.* (la musulmani) război sfânt. (< engl. *jihad*)
- jitter** /*gi-tár/ adj. inv.* (despre semnle) care este caracterizat prin incertitudinea frecvenței în timp. (< engl. *jitter*)
- jitterbug** /*gitárbug/ s. m.* 1. nume dat unor amatori de jaz care se agită fără rost în timpul unei audiții. 2. dans acrobatic, agitat, dezlănțuit. 3. dansator de jaz. (< engl. *jitterbug*)
- jiu-jitsu** /*jiu-ji-tu/ s. n.* metodă de luptă japoneză care urmărește a imobiliza pe adversar prin agilitatea deosebită a mișcărilor. (< fr. *jiu-jitsu*)
- jivráj** *s. n.* strat de gheață sau de chiciură care se depune pe automobile și avioane pe vreme rea. (< fr. *givrage*)
- jivrát, -ă** *adj.* 1. acoperit cu chiciură, cu promoroacă. 2. acoperit cu un strat alb ca promoroaca. (< fr. *givré*)
- joántá** *s. f.* 1. legătură rigidă dintre două piese metalice sau de lemn, alăturate. 2. legătură între capetele șinelor de cale ferată. (< fr., engl. *joint*)
- job** /*giob/ s. n.* 1. lucrare plătită. 2. afacere cu caracter privat sau oficial. • slujbă, serviciu. 3. (*ceb.*) lucru în formare, alcătuind un tot din una sau mai multe etape. (< engl. *job*)
- jobber** /*gio-bár/ s. m.* intermediar în comerțul internațional, cu materii prime, care face legătura între exportator și clientul importator. (< engl. *jobber*)
- job-broker** /*giob-/ s. m.* intermediar pe piața muncii. (< engl. *job-broker*)
- jobén** *s. n.* pălărie bărbătească cilindrică, înaltă și tare, neagră, purtată astăzi numai la ceremonii. (< *Jobin*, n. pr.)
- jobshop** /*giobshop/ s. n.* piață a forței de muncă. (< engl. *jobshop*)
- jochéu** *s. m.* călăreț profesionist care călărește caii la curse și la antrenamente. (< fr., engl. *jockey*)
- jocoterapie** *s. f.* metodă terapeutică în psihiatrică, care utilizează jocurile în scopul resocializării bolnavilor mintali; ludoterapie. (< fr. *jocothérapie*)
- jocular, -ă** *adj.* glumeț. (< lat. *iocularis*)
- jófrá** *s. f.* prăjitură de formă cilindrică din cremă de ciocolată acoperită cu glazură. (< fr. *joffre*)
- jogging** /*gioghing/ s. n.* (*sport*) alergare ușoară în scopul menținerii sănătății. (< engl. *jogging*)
- joint-venture** /*gioint-vénceár/ s. n.* asociere de întreprinderi din diferite state în vederea unui anumit program comun. (< engl. *joint-venture*)
- jójá** *s. f.* 1. tijă metalică pentru verificarea nivelului unui lichid dintr-un rezervor. 2. scară gradată pentru măsurarea capacității unui rezervor. (< fr. *jauge*)
- jojóba** *s. f.* arbore, originar din Mexic, din ale căror semințe se extrage un ulei asemănător cu cel de cașalot. (< fr. *jojoba*)
- joker** /*gio-cár/ s. m.* cea mai mare piesă sau carte la unele jocuri de noroc. (< fr., engl. *joker*)
- joncacée** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate, anuale sau perene: stuful și trestia. (< fr. *joncacées*)
- joncă** *s. f.* ambarcație mică cu vele, pentru transport și pescuit în bazinul de vest al Oc. Pacific. (< fr. *jonque*)
- jonctív, -ă** *I. adj. (lingv.)* care leagă fără a lăsa interval; lipit. *II. s. n.* conjuncție. (după fr. *jointif*)
- jonctóur** *s. m.* muncitor specialist în legarea cablurilor electrice. (< *jonctiune* + *-tor*)
- jonctúră** *s. f.* 1. element fonetic care marchează o pauză. 2. graniță între două silabe, morfeme, sintagme sau fraze. (< fr. *joncture*)
- jonctióná** *vb. tr.* a face o joncțiune; a lega. (< *joncti/une/* + *-ona*)
- jonctiónál, -ă** *adj.* referitor la joncțiune (3); realizat prin joncțiune. (< *jonctiune* + *-onal*)
- joncțiune** *s. f.* 1. legătură, unire, cuplare; locul unde se
- face o legătură; junctură. 2. element de circuit care realizează contactul între doi semiconductori diferiți. 3. legare prin coordonare sau subordonare a elementelor unei propoziții ori fraze cu ajutorul unor instrumente gramaticale, sau al altor cuvinte cu funcție de relație. • (*mil.*) loc unde se realizează legătura dintre flancurile dispozitivelor de luptă a două unități. (< fr. *jonction*)
- jonglá** *vb. intr.* a mânui cu abilitate mai multe obiecte (aruncându-le în aer și prinzându-le cu repeziune etc.). • (*fig.*) a mânui abil idei, cuvinte etc. (< fr. *jongler*)
- jonglér** *s. m.* 1. cântăreț (ambulant) din evul mediu care recita la curțile nobililor feudali poezii cavaleresti. 2. artist de circ care evoluează jonglând cu diferite obiecte. 3. cel care caută a păcăli, a trage pe sfoară. (< fr. *jongleur*)
- jonglerésá** *s. f.* (în evul mediu) dansatoare și cântăreață din voce sau la instrument, de obicei la harpă. (< fr. *jongleuse*)
- jonglerie** *s. f.* 1. indeletnicirea jonglerului; arta de a jongla. • figură, număr executat de un jongler (2). 2. (*fig.*) abilitate, îndemănare în vorbire, în prezentarea ideilor. • (*fig.*) mașinație, uneltire, intrigă. (< fr. *jonglerie*)
- jótá** /*ho-/ s. f.* dans popular spaniol de perechi, cu mișcare rapidă, la care perechile dansează față în față pe loc, în acompaniament de castaniete, chitară, tamburină etc.; melodia corăspunzătoare. (< sp. *jota*)
- jotnián, -ă** *adj. s. n.* (din) epoca superioară a algonkianului din regiunea baltică. (< germ. *Jotnian*)
- joule** /*giul, jul/ s. m.* unitate de măsură a energiei egală cu lucrul mecanic efectuat de forța de un newton care își deplasează punctul de aplicație pe distanța de 1 m. (< fr., engl. *joule*)
- joviál, -ă** *adj.* vesel, glumeț. (< fr. *jovial*)
- jovialitate** *s. f.* veselie, vioașie, bună dispoziție. (< fr. *jovialité*)
- jubártá** *s. f.* cetaceu din mările arctice. (< fr. *jubarte*)
- jubéu** *s. n.* tribună transversală în formă de galerie, care se înalță între naos și cor, în unele catedrale gotice. (< fr. *jubé*)
- jubilá** *vb. intr.* a avea o mare satisfacție, a triumfa. (< fr. *jubiler*, lat. *iubilare*)
- jubilánt, -ă** *adj.* care jubilează. (< fr. *jubilant*)
- jubiláție** *s. f.* jubilarie. (< fr. *jubilation*)
- jubiléu** *s. n.* 1. sărbătoare pe care vechii evrei o prăznuiau la fiecare 50 de ani de la un eveniment. 2. anul în care, o dată la 25 de ani, papa acorda cre-dincioșilor catolici o indulgență plenară. 3. sărbătoare în onoarea unei persoane care deține de 50 de ani o funcție; aniversare a 50 de ani; (*p. ext.*) a unui număr rotund de ani de la un eveniment. 4. cântec al populației de culoare din SUA prin referiri la un viitor fericit, liber. (< fr. *jubilé*, lat. *iubilaeus*)
- judiliár, -ă** *adj.* de, pentru jubileu. *O an ~ = an* în care se sărbătorește un jubileu. (după fr. *judilaire*)
- judiciár, -ă** *adj.* 1. referitor la justiție. 2. făcut prin justiție. (< fr. *judiciaire*, lat. *iudiciarius*)
- judiciós, -oásá** *adj.* care judecă cu discernământ, bine gândit. (< fr. *judicieux*)
- judiciozitate** *s. n.* caracter judicios. (< fr. *judicieuxité*)
- judo** /*giú-/ s. n.* sport olimpic, asemănător cu luptele, originar din Japonia. (< fr. *judo*)
- judocán** *s. m.* sportiv care practică judo. (< fr. *judoka*)
- jugál, -ă** *I. adj.* de conexiune. *II. adj. s. n.* (arcada osoasă) a obrazului. (< fr. *jugal*, lat. *iugalis*)
- Jugendstil** /*iügánd-/ s. n.* tendință, manieră neobarocă de la sfârșitul sec. XIX, care acorda o mare importanță efectelor decorative, cultivând cu predilecție exuberanța decorului vegetal, arbescul floral și raporturile de culoare alese arbitrar. (< germ. *Jugendstil*)
- juglandacée** /*iú-/ s. f. pl.* familie de plante lemnoase, dicotiledonate aptele: nucul, hocoli. (< fr. *juglandacées*)
- juglóná** *s. f.* substanță din frunzele de nuc, nocivă pentru unele plante. (< fr. *juglon*)
- jugulá** *vb. tr.* 1. a strângula, a sugruma, a sugruma a secțiunea venei jugulare, în vederea scurgerii sângelui, în sacrificarea animalelor. 3. a opri evoluția unei boli, a unei epizootii etc. 4. (*fig.*) a împiedica brusc o dezvoltare; a gătui, a suprima. (< fr. *juguler*, lat. *iugulare*)
- jugulár, -ă** *adj.* din regiunea gâtului. *O venă ~ă* (și *s.*

f) = venă principală a gâtului, care adună sângele din cap și din gât. (<fr. *jugulaire*)

juice /gius/ *s. n.* suc de greșfrut, protocale etc.; băutură răcoritoare cu rol curativ. (<engl. *juice*)

jisă *vb. intr.* 1. a se bucura, a profita de plăcerile victii. 2. a simți plăcerea maximă a actului sexual, a avea orgasm. (după fr. *jouir*)

juisór, -oáre *s. m. f.* om petrecăreț. (<fr. *jouisseur*)

jujub I. *s. m.* jujubier. II. *s. f.* fructul jujubierului. • pastă din acest fruct. (<fr. *jujube*)

jujubier *s. m.* arbore sau arbust meridional cu flori dispuse în cime axiale și fructe de un roșu-închis, comestibile, cu un suc foarte dulce; jujub. (<fr. *jujubier*)

juke-box /giúc-box/ *s. n.* tonomat. (<engl., fr. *juke-box*)

julép *s. n.* 1. soluție de gumă arabică în apă, în care se amestecă un medicament activ. 2. băutură din whisky sau ciocac și zahăr, aromată, care se toarnă peste bucățele de gheață și se garnisește cu mentă. (<fr. *julep*)

julién *s. n.* băutură din diferite legume tăiate în bucăți și servite în lichid. (<fr. *julienne*)

jumbo /giám-bo/ *s. n.* vehicul de transport perforatoare de forare în mine sau în străpungerile subterane. (<amer. *jumbo*)

jumbo-jet /giám-bo-ge/ *s. n.* avion de transport cu reacție, de mare capacitate. (<amer. *jumbo-jet*)

jumelá *vb. tr.* a prinde, a monta în perechi (piese, instalații, mitraliere de bord). (<fr. *jumeler*)

jumeláj *s. n.* jumelare. (<fr. *jumelage*)

jumelát, -ă *adj.* (despre piese, instalații) consolidat, asociat în serviciu. (<fr. *jumelé*)

jumelá *s. f.* piesă de articulație pentru arcurile lamelare de suspensie, care face legătura arcului cu șasiul unui vehicul. (<fr. *jumelle*)

jumping /geámping/ *s. n.* concurs hipic de sărituri cu obstacole. (<engl. *jumping*)

junctură *s. f.* joncțiune; locul de unire a două formațiuni anatomice. (<lat. *inunctura, fr. joncture*)

junéte *s. f.* tinerete. (<fr. *jeunesse*)

junglă *s. f.* 1. pădure deasă, cu vegetație luxuriantă, greu de străbătut, specifică zonelor (sub)tropicale. 2. (fig.) societate umană în care domnește legea celui mai tare. • *legăa -ei* = dominaarea violenței, a forței brutale în raporturile dintre oameni. (<fr. *jungle*)

jungle-style /géngl-stail/ *s. n.* stil de jazz orchestral care utilizează sonoritățile stridente sau acelea obținute cu ajutorul unor surdine speciale. (<engl. *jungle-style*)

junimism *s. n.* mișcare literar-culturală și politică din a doua jumătate a sec. XIX, care a pledat împotriva „formelor fără fond” și a oricăror excese. (<„Junimea” + -ism)

junimist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al junimismului. (<„Junimeá” + -ist)

junior, -oárá I. *s. m. f.* sportiv tânăr (între 13 și 19 ani). II. *s. m.* (după un nume onomastic) fiu, descendent (în raport cu tatăl). (<fr. *junior, lat. iunior*)

juniorát *s. n.* 1. vârsta anterioară majoratului. 2. perioadă cât un sportiv face parte din echipa de juniori. (<fr. *juniorat*)

junkie /júnki/ *s. m.* toxicoman capabil de orice pentru a-și procura drogul. (<fr. *junkie*)

juntá /hun-/ *s. f.* 1. (în unele țări din America Latină și Spania) organ colectiv sau organizație politică. 2. (în țările din America Latină) guvern dictatorial. 3. (în Anglia) grup ocult de personalități influente. (<sp. *junta, fr. junte*)

júpá *s. f.* 1. fustă. 2. (*tehn.*) partea cilindrică a unui rezervor de stocaj. 3. (*av.*) element de structură al unei rachete servind la racordarea a două etaje succesive. 4. (*mec.*) suprafața laterală a unui piston, care asigură ghidajul în interiorul cilindrului. (<fr. *jupe*)

jupón *s. n.* fustă care se îmbracă pe dedesubtul rochiei pentru a o menține înfoaiată. (<fr. *jupon*)

jur *s. m.* jurat. • *carte cu -i* = organ de jurisdicție cu caracter penal format din juri. (<fr. *jury*)

jurasián, -ă *adj.* din munții Jura. • *relief* ~ = tip de relief cu structura sedimentară cutată; relief de cutare. (<fr. *jurassien*)

jurásic, -ă *adj.*, *s. n.* (din) a doua perioadă a mezozoicului. (<fr. *jurassique*)

jurát *s. m.* cetățean ales pentru a participa la judecarea unor procese penale; jur. (<fr. *juré, lat. iuratus*)

jur-fix *s. n.* zi de primire la familiile aristocratice; petrecere care are loc într-o astfel de zi. (<fr. *jour-fixe*)

juridic, -ă *adj.* referitor la justiție, la drept. (<fr. *juridique, lat. iuridicus*)

jurisconsúlt, -ă I. *s. m.* (în Roma antică) persoană care acordă părților asistență în fața justiției. II. *s. m. f.* 1. specialist care dă consultații în probleme de drept. 2. specialist în științe juridice care se ocupă cu rezolvarea problemelor de drept într-o instituție, pe care o reprezintă în justiție. (<fr. *jurisconsulte, lat. iurisconsultus*)

jurisdicție *s. f.* 1. competență a unui judecător, a unei instanțe de a judeca; (*p. ext.*) teritoriul unde se exercită. 2. totalitatea instanțelor de judecată având competența de a soluționa cauzele de aceeași categorie. • *organ de ~* = organ de stat care îndeplinește funcții judecătorești. (<fr. *jurisdiction, lat. iurisdiction*)

jurisdicțional, -ă *adj.* referitor la jurisdicție. (<fr. *jurisdictionnel*)

jurisprudéntá *s. f.* 1. totalitatea hotărârilor pronunțate de organele de jurisdicție într-un anumit domeniu; (*spec.*) ansamblu de decizii ale unui tribunal. 2. știința dreptului. (<fr. *jurisprudence, lat. jurisprudentia*)

jurist, -ă *s. m. f.* specialist în științe juridice. (<fr. *juriste, lat. jurista*)

júriu *s. n.* 1. comisie de specialiști însărcinată cu clasificarea și promovarea unor candidați sau a unor participanți la un concurs, la o competiție sportivă. 2. totalitatea celor care compun o instanță de judecată. (<fr. *jury*)

jurizá *vb. tr.* a supune judecării unui juriu. (<*juriiu* + -iza)

jurnádá *s. f.* haină cu mâneci lungi purtată sub armură în sec. XV. (<fr. *journae*)

jurnál *s. n.* 1. caiet de însemnări intime zilnice (despre tot ceea ce se întâmplă); observații științifice însemnate zi de zi. • *de bord* = registru de contabilitate zi de zi. 4. emisiune de radio sau de televiziune care prezintă știri, informații de imediată actualitate. (<fr. *journal*)

jurnaliér, -ă *adj.* zilnic. (<fr. *journalier*)

jurnalism *s. n.* gazetărie, ziaristică. (<fr. *journalisme*)

jurnalíst, -ă *s. m. f.* ziarist, gazetar. (<fr. *journaliste*)

jurnalistic, -ă I. *adj.* referitor la preză; ziaristic, gazetăresc. II. *s. f.* profesiune de jurnalist; ziaristică, gazetărie. (<fr. *journalistique, /IV germ. Journalistik*)

just, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) drept, adevărat, echitabil. • îndreptățit, întemeiat, legitim. • (despre oameni) care procedează și judecă drept. 2. potrivit, corespunzător. (<fr. *juste*)

justéte *s. f.* 1. însușirea de a fi just; dreptate. 2. precizie, exactitate. (<fr. *justesse*)

justificá *vb. i. tr.* 1. a demonstra justetea unui lucru; a îndreptăți, a motiva. 2. a dovedi folosirea legală a unor bani, materiale. II. *tr., refl.* a (se) dezvinovăți; a explica (o purtare, o atitudine etc.). (<fr. *justifier, lat. iustificare*)

justificábil, -ă *adj.* care poate fi justificat. (după fr. *justifiable*)

justificatív, -ă *adj.* care servește pentru a justifica; justificator. (<fr. *justificatif*)

justificátór, -oáre *adj.* justificativ. (<fr. *justificateur*)

justificáție *s. f.* justificare. (<fr. *justification, lat. iustificatio*)

justiá *vb. tr.* a executa (pe cineva prin moarte). (<it. *giustizare*)

justifiábil, -ă *s. m. f.* cel care apare ca parte într-un proces. (<fr. *justiciable*)

justifiár, -ă *adj., s. m. f.* 1. (cel) care avea dreptul de a împărți dreptatea într-o regiune (în orânduirea feudală). 2. (cel) care face dreptate, iubitor de dreptate. (<fr. *justicier*)

justiție *s. f.* 1. totalitatea instanțelor judiciare; sistem de funcționare a acestor instanțe. 2. activitate fundamentală a statului, în soluționarea litigiilor. 3. echitate, dreptate. (<fr. *justice, lat. iustitia*)

juvenil, -ă *adj.* 1. care aparține tinereții; tineresc. 2. (despre substanțe) care provine din magma topită în interiorul scoarței Pământului și circulă prin scoarță, până la suprafață. 3. (despre organisme) tânăr. (< fr. *juvenile*, lat. *iuvenilis*)

juvenilia *s. f. pl.* scrieri din perioada tinereții unui autor, sau conținând fapte și amintiri din tinerețe. (< lat. *iuvenilia*)

juvenilitate *s. f.* caracter juvenil (1). (< fr. *juvénilitéé*)

JUXTA- *pref.* „lângă”, „alături”. (< fr. *juxta-*, cf. lat. *iuxta*)

juxtaarticulár, -ă *adj. (anat.)* în imediata apropiere a unei articulații. (< engl. *juxtaarticular*)

juxtaliníár/juxtalinéár, -ă *adj.* (despre traduceri) dispus pe două coloane, astfel ca fiecare cuvânt al traducerii să se afle în același rând cu cuvântul respectiv al originalului. (< fr. *juxtalinéaire*)

juxtapoziție *s. f.* juxtapunere. (< fr. *juxtaposition*)

juxtapúne *vb. tr.* a pune alături; a alătura. (după fr. *juxtaposer*)

juxtapúnere *s. f.* acțiunea de a juxtapune; juxtapoziție.

• alăturare a două cuvinte, propoziții sau fraze fără a le lega printr-o conjuncție; parataxă. (< *juxtapune*)

júxtă *s. f.* traducere juxtaliniară a unor texte grecești sau latinești. (< lat. *iuxta*)

K

- kabîl**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Kabilia, regiune muntoasă a Algeriei. • (*s. f.*) limbă berberă vorbită de kabili. (<fr. *kabyle*)
- kabúki** *s. n.* teatru tradițional japonez, în care dialogul alternează cu părți psalmodiate sau cântate și cu intermedii de balet. (<engl., fr. *kabuki*)
- kágu** *s. m.* pasăre din Noua Caledonie, de mărimea unui corb, cu un penaj cenușiu, având pe cap o creastă cu pene pe care o ridică și o coboară după voce. (<germ. *Kagu*)
- kainít** *s. n.* mineral din sulfat de magneziu și clorură de potasiu, hidratate natural. (<fr. *kainite*)
- káiten** *s. n.* torpilă japoneză (corespondentă naval al avionului kamikaze) condusă de un pilot sinucigaș, până la lovirea țintei. (<fr. *kaiten*)
- kaizer**¹ /cái-zái/ *s. m.* denumire dată împăraților germani (ai celui de-al doilea Reich). (<germ. *Kaiser*)
- kaizer**² /cái-zái/ *s. n.* piept de porc fiert și afumat. (<germ. *Kaiser/fleisch*)
- kakápo** *s. m.* papagal-bufniță din Noua Zeelandă. (<amer. *kakapo*)
- kakemóno** *s. n.* pictură japoneză pe mătase sau hârtie, executată în tuș sau în acuarelă, care se suspendă vertical pe perete și se poate rula. (<fr. *kakemono*)
- kaki**¹ *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoare galben-cafenie cu nuanțe verzui. (<fr. *kaki*)
- kaki**² *s. m.* fruct al unui arbore exotic, cu pulpa moale și dulce, având aspectul unei tomate. (<fr. *kaki*)
- kála-azár** *s. n.* boală parazitară gravă, endemică pentru regiunile tropicale, produsă de un protozoar. (<fr. *kala-azar*)
- kaliemie** *s. f.* prezența potasiului în sânge; potasemie. (<fr. *kaliémie*)
- kalipatrón** *s. n.* cutie de tablă umplută cu hidroxid de potasiu, care, încorporată în masca de protecție, servește la regenerarea aerului din mine. (<germ. *Kalipatron*)
- káliu** *s. n.* potasiu. (<germ. *Kalium*)
- kaliurie** *s. f.* prezența potasiului în urină. (<fr. *kaliurie*)
- kalokagathía** *s. f.* 1. (*fil.*) idealul educativ, de om dezvoltat armonios. • armonizare a frumosului și binelui în idealul perfecțiunii. 2. teorie estetică potrivit căreia toate valorile superioare ale spiritului, inclusiv cele morale și ale cunoașterii, pot avea și valoare estetică. (<gr. *kalokagathia*)
- kalóng** *s. m.* cel mai mare lilic din lume, care trăiește în Asia tropicală, ziua dormind în arbori, agățat cu capul în jos, și seara deplasându-se în plantații pentru a se hrăni cu fructe. (<amer. *kalong*)
- kamála** *s. m.* arbore din Extremul Orient, cu fructul tenifug și colorant. (<fr. *kamala*)
- kamarinskaia** *s. f.* cântec și joc popular rus cu o mișcare vie și antrenantă. (<rus. *kamarinskaia*)
- kámă** *s. f.* formă de relief izolată în partea superioară a unei delte, cu aspect neted, care ia naștere datorită sedimentării fluviatile sau lacustre a materialului detritic între o masă de gheață stagnantă și versanții văii. (<engl. *kame*)
- kámi** *s. m. pl.* nume generic dat în vechea Japonie spiritelor, forțelor și fenomenelor supranaturale. (<fr. *kami*)
- hamikáze** *I. s. m. inv.* pilot (japonez) care se sacrifică într-o acțiune de luptă. • (*p. ext.*) persoană temerară. • (*adj.*) de o temeritate sinucigașă. **II. s. n.** 1. avion de luptă al marinei japoneze încărcat cu exploziv, pilotat de un kamikaze (I), care se arunca asupra țintei. 2. (*fig.*) sinucigaș. (<fr. *kamikaze*)
- kampóng** *s. n.* aglomerație umană, sat în Java și Indochina. (<fr. *kampung*)
- kána** *s. f. inv.* semn silabic în scrierea japoneză. (<fr. *kana*)
- kanamicină** *s. f.* antibiotic cu un larg spectru antibacterian. (<fr. *kanamycine*)
- kantéle** *s. n.* instrument popular carelian cu coarde întinse deasupra unei mici cutii de rezonanță, care se atinge cu degetele. (<germ. *Kantele*)
- kanthál** *s. n.* aliaj de fier, crom, aluminiu și cobalt, cu rezistivitate electrică superioară. (<germ. *Kanthal*)
- kantián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al kantianismului. (<fr. *kantien*)
- kantianism** *s. n.* doctrina filozofică a lui Kant, care recunoaște existența lumii materiale în afara conștiinței, negând însă posibilitatea de a o cunoaște. (<it. *kantianismo*)
- kaón** *s. m.* particulă elementară, mezonul K. (<fr. *kaon*)
- kápo** *s. m.* deținut cu funcție de comandă, în lagărele naziste. (<germ. *Kapo*)
- káppa** *s. m.* a zecea literă a alfabetului grecesc (χ), corespunzând sunetului k. (<fr. *kappa*)
- karaté** *s. n.* (*sport*) metodă japoneză de luptă care înglobează o serie de poziții, deplasări, lovituri cu mâna sau cu piciorul, blocaje, eschive, parade. (<fr. *karaté*)
- karatéka** *s. m.* sportiv care practică karate. (<fr. *karatéka*)
- karibú** *s. m.* ren din Canada. (<germ. *Karibu*)
- karité** *s. m.* arbore din Africa ecuatorială, din ale cărui semințe se scoate o materie grasă, comestibilă. (<fr. *karité*)
- kárling** *s. n.* creastă de munte stâncoasă, crenelată și ascuțită, specifică morfologiei glaciare. (<germ. *Karling*, fr., engl. *karling*)
- kárma** *s. f.* noțiune a filozofiei budiste care desemnează renașterile și reîncarnările succesive ale sufletelor, migrația acestora după moarte, în funcție de faptele săvârșite pe pământ; fatalitate, destin. (<engl., fr., sancr. *karma*)
- karnác** *s. n.* calitate de bumbac egiptean. (<fr. *karnac*)
- kasher** /ca-sér/ *adj. inv.*, *adv.* (despre alimente) pur, curat, potrivit ritualurilor mozaice. (<fr. *kasher*)
- kasidá** *s. f.* specie a liricii turce și persane, asemănătoare cu oda. (<fr. *kasside*)
- katakána** *s. f.* scriere silabică japoneză, cu 46 de semne, în principal pentru neologisme provenind din altă limbă decât chineza. (<germ. *Katakana*)
- káva** *s. f.* plantă exotică din familia piperaceelor, care crește în numeroase insule polineziene și a cărei rădăcină are miros plăcut și gust acru. • băutură din rădăcina acestei plante. (<fr. *kava*)
- kazáh**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Kazahstan. • (*s. n.*) dialect turc, înrudit cu cel kirghiz, vorbit de kazahii. (<fr. *kazakh*)
- kazanián** *s. n.* etaj al permianului superior de facies marin, pe platforma rusă, corespunzător thuringianului din vestul Europei. (după rus. *kazanski*)
- kazoo** /cazi/ *s. n.* instrument muzical rudimentar, la

- negrî din America de Nord, dintr-un tub închis la capăt de o membrană care vibrează o dată cu emisia vocală. (<amer. *kazoo*)
- kéa** *s. m.* papagal din Noua Zeelandă, care trăiește în munți, hrănindu-se cu plante. (<germ. *Kea*)
- kediv** *s. m.* titlu purtat de viceregi Egiptului între 1867 și 1914. (<fr. *khédive*)
- kelvin** *s. m.* unitate de măsură a temperaturii, egală cu 1/273,16 din temperatura absolută a punctului triplu al apei. (<engl., fr. *kelvin*)
- kenaf** *s. m.* plantă din estul Indiei, bogată în fibre. (<engl. *kenaf*)
- kéndo** *s. n.* artă marțială de origine japoneză, un fel de scrimă, practicăată cu ajutorul unor bastoane, săbii. (<fr. *kendo*)
- kendóka** *s. m.* sportiv care practică kendo. (<fr. *kendoka*)
- KENO** *v. ceno¹*
- kenotron** *s. n.* tub electronic cu doi electrozi, pentru redresarea curenților alternativi de înaltă tensiune. (<fr. *kénotron*)
- keramit** *s. n.* clincher ceramic prin arderea amestecului de argilă refractată cu marnă dolomitică, din care se fabrică dalele de pavaj. (<fr. *keramite*)
- kerdométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea nivelului de zgomot pe liniile telefonice. (<fr. *kerdomètre*)
- keri** *s. m. pl.* spiritele morților la greci. (<germ. *Keren*)
- keriterapie** *s. f.* tratament medical prin băi de parafină. (<fr. *kerithérapie*)
- kerosén** *s. n.* combustibil petrolier, folosit la motoare cu reacție. (<engl. *kerosene*)
- kéta** *s. f.* peste teleostean înrudit cu păstrăvul, dar, mai mare, care trăiește în mările din Extremul Orient și migrează în fluviu pentru reproducere. (<rus. *keta*)
- ketch** /chechi/ *s. n.* navă mică cu vele cu doi arbori inegali. (<engl. *ketch*)
- ketchup** /chéciap/ *s. n.* sos picant din suc de roșii, oțet și mirodenii. (<engl. *ketchup*)
- Keuper** /côipăr/ *s. n.* ultimul etaj al triasicului de facies german. (<germ. *Keuper*)
- kevîr** *s. n.* fund al unei depresiuni, în regiunile premontane din Iran, pustiu, cu argile sărate. (<germ. *Kewir*)
- keyboard** /chei-baud/ *s. n.* clape, claviatură; tastatură. (<engl. *keyboard*)
- keynesian**, -ă /chei/ *adj. s. m. f.* (adept) al keynesismului. (<fr. *keynésien*)
- keynesism** *s. n.* doctrină economică burgheză modernă care limitează procesul reproducerii la sferele circulației și consumului și, susținând că venitul național și gradul de utilizare a forței de muncă ar depinde de nivelul cheltuielilor, rolul hotărâtor în creșterea venitului național revenind consumului, consideră că statul capitalist, prin politica sa fiscală, de credit etc. și prin combaterea înclinației spre consum, ar putea preveni crizele economice. (după fr. *keynésianisme*)
- khamsin** /cam-/ *s. n.* vânt uscat, cu nisip, asemănător cu siroco, în Egipt. (<fr. *khamsin*)
- kharidjism** *s. n.* doctrină a unei secte musulmane care revendică pentru orice musulman dreptul de a putea fi ales calif. (<fr. *kharidjisme*)
- kharidjît**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al kharidjismului. (<fr. *kharidjite*)
- khervari** *s. f.* limbă din familia de limbi munda, vorbită de numeroase popoare din India centrală. (<fr. *khervari*)
- khmer**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) care aparține unor populații din Cambodgia, sudul Vietnamului, Laosului și sud-estul Thailandei. • (*s. f.*) limbă vorbită de khmeri. (<fr. *khmer*)
- kiang** *s. m.* hemion care trăiește în cete mici prin Asia Centrală și Tibet. (<germ. *Kiang*)
- kibbûtz** /chibut/ *s. n.* fermă colectivă în Israel. (<fr. *kibboutz*)
- kidnapă** *vb. tr.* a fura un copil; (*p. ext.*) a fura o persoană (în scopuri politice sau pentru răscumpărare). (<amer. *to kidnap*, după fr. *kidnapper*)
- kidnapper** *s. m.* autor al unui kidnapping. (<amer. *kidnapper*)
- kidnapping** *s. n.* răpire (de copii), cu scopul de a extorca bani sau a teroriza. (<amer. *kidnapping*)
- kiéf** *s. n.* 1. repaus absolut, în mijlocul zilei, la orientali. 2. stare de beatitudine. (<fr. *hief*)
- kiefer** /chi-fer/ *s. n.* (*sport*) tip de întoarcere în natație. (<engl., fr. *kiefer*)
- kieselgúr** /chi-zel-/ *s. n.* diatomit. (<germ. *Kieselgur*)
- kieserit** /chi-ze-/ *s. n.* sulfat hidratat natural de magneziu, din care se prepară sarea amară. (<germ. *Kieserit*, fr. *kiesérite*)
- killer** /chi-lâr/ *s. m.* ucigaș plătit. (<engl. *killer*)
- kilm** *s. n.* cuptor simplu cu cuvă verticală pentru calcinare. (<germ. *Kilm*, engl. *kilm*)
- KILO-** *elem.* „o mie”, „de o mie de ori”. (<fr. *kilo-*, cf. gr. *khilioi*)
- kiloampér** *s. m.* unitate de intensitate electrică, de 1000 de amperi. (<fr. *kiloampère*)
- kiloampermétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea curenților electrici de mare intensitate, gradat în kiloamperi. (<fr. *kiloampèrètre*)
- kilobait** *s. m.* (*inform.*) unitate de măsură pentru memorie, de 1024 de baiți; kilooctet. (<engl. *kilobyte*)
- kilocalorie** *s. f.* unitate de măsură a cantității de căldură, de 1000 de calorii. (<fr. *kilocalorie*)
- kilociclu** *s. m.* kilohertz. (<fr. *kilocycle*)
- kilocuvânt** *s. n.* (*inform.*) multiplu al cuvântului, egal cu 1024 de cuvinte. (<kilo- + cuvânt)
- kiloelectrovólt** *s. m.* unitate de măsură pentru energie, de 1000 de electronvolți. (<fr. *kiloelectronvolt*)
- kilográm** *s. n.* unitate fundamentală de măsură a masei, egală cu masa unui litru de apă distilată la temperatura de 4°C. • ~forță = unitate de măsură a forței, reprezentând greutatea kilogramului etalon într-un loc de pe pământ unde accelerația greutății are valoare normală. (<fr. *kilogramme*)
- kilogrammétru** *s. m.* unitate de măsură a lucrului mecanic și a energiei, egală cu efortul necesar pentru deplasarea unei greutăți de 1 kg cu 1 m. (<fr. *kilogrammètre*)
- kilohertz** /-hért/ *s. m.* unitate de măsură pentru frecvență, de 1000 de hertzi; kilociclu. (<fr. *kilohertz*)
- kilojoule** /-giul, -jul/ *s. m.* unitate de măsură pentru energie, de 1000 de jouli. (<fr., engl. *kilojoule*)
- kilolitru** *s. m.* unitate de măsură pentru volum, de 1000 de litri. (<fr. *kilolitre*)
- kilometră** *vb. tr.* a marca cu borne kilometrice distanțele de-a lungul unui drum. (<fr. *kilomètre*)
- kilometrāj** *s. n.* 1. măsurarea în kilometri a unui itinerar. • distanța, în kilometri, parcursă de un autovehicul. 2. aparat de bord care înregistrează distanța parcursă. (<fr. *kilométrage*)
- kilométric**, -ă *adj.* referitor la kilometru. • (*fig.*) foarte lung. (<fr. *kilométrique*)
- kilométru** *s. m.* unitate de măsură pentru lungime, de 1000 de metri. (<fr. *kilomètre*)
- kilomól** *s. m.* cantitate de substanță a cărei masă, exprimată în kilograme, este, numeric, egală cu masa moleculară. (<kilo- + mol)
- kilooctet** *s. m.* kilobait. (<engl. *kilooctet*)
- kiloohm** /-óm/ *s. m.* unitate de rezistență electrică, de 1000 de ohmi. (<germ. *Kiloohm*)
- kilopársec** *s. m.* unitate de măsură a distanțelor interstelare, de 1000 de parseci. (<kilo- + parsec)
- kilotónă** *s. f.* unitate de măsură pentru masă, de 1000 de tone. (<fr. *kilotonne*)
- kilovár** *s. m.* unitate de măsură pentru puterea reactivă, de 1000 de vari. (<fr., engl. *kilovar*)
- kilovólt** *s. m.* unitate de măsură a tensiunii electrice, de 1000 de volți. (<fr. *kilovolt*)
- kilovoltampér** *s. m.* unitate de măsură pentru puterea electrică aparentă, de 1000 de voltamperi. (<fr. *kilovoltampère*)
- kilovoltmétru** *s. n.* voltmetru pentru măsurarea tensiunii în kilovolți. (<fr. *kilovoltmètre*)
- kilowát** *s. m.* unitate de măsură a puterii, de 1000 de wați. (<fr. *kilowatt*)
- kilowát-óra** *s. m.* unitate de măsură a energiei, egală cu energia produsă într-o oră de un generator cu puterea de un kilowatt. (<fr. *kilowatt-heure*)

- kilt** *s. m.* fustă scurtă, din portul tradițional al scoțienilor. (<engl., fr. *kilt*)
- kimberlît** *s. n.* rocă eruptivă de culoare închisă, cu structură porfirică, conținând uneori cristale de diamant. (<fr. *kimberlite*)
- kimmeridgian** *s. n.* etaj al jurasicului superior (malm). (<fr. *kiméridgien*)
- kina** *s. f.* unitate monetară în Papua-Noua Guinee. (<fr. *kina*)
- kinetografie** *s. f.* sistem de notație a dansurilor. (<germ. *Kinetographie*)
- kinetoscóp** *s. n.* aparat cu care se poate reconstitui o mișcare, privind printr-o lupă imagini fotografice care se succedă repede. (<germ. *Kinetoskop*)
- kinetoterapie** *s. f.* chineziterapie. (<fr. *kinéothérapie*)
- king** *s. m.* vechi instrument muzical chinez, dintr-un șir de pietre așezate pe un cadru, care, lovite cu un bastonaș, produc sunete diferite. (<engl. *king*)
- kinkajú** *s. m.* animal arboreol nocturn, de mărimea unei pisici, cu coada prehensilă, din America de Sud. (<fr. *kinkajou*)
- kinorámă** *s. f.* sistem de cinema panoramic, formă dezvoltată a sistemului cinerama, cu deosebirea că în cele trei cabine de proiecție se află două aparate, ceea ce permite proiectarea neîntreruptă a filmelor de lung metraj. (<germ. *Kinorama*)
- kip** *s. m.* unitatea monetară în Laos. (<fr. *kip*)
- kips** *s. n.* piele de zebu. (<engl. *kips*, germ. *Kips*)
- kirghiz**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Kirghizia. • (*s. f.*) limbă turcă înrudită cu cea kazahă. (<fr. *kirghiz*)
- kismet** *s. n.* (în islamism) destin, fatalitate, soartă, voință lui Alah. (<germ. *Kismet*)
- kit** *s. n.* ansamblu, set. (<engl. *kit*)
- kítára** *s. f.* instrument muzical cu coarde ciupite în Grecia antică, asemănător cu lira. (<germ. *Kithara*, gr. *kithara*)
- kítaréd** *s. m.* nume dat lui Apollo, conducătorul corului muzelor, care cânta cu kítara. • rapsod, recitator care cânta și din kítara. (<germ. *Kitharöde*, gr. *kitharoidos*)
- kítsch** /chici/ *s. n.* creație de nivel scăzut, artă de prost gust, pseudoartă. • reproducere, copie pe scară industrială a unor opere artistice, multiplicată și valorificată comercial; obiect de proastă calitate. (<germ. *Kitsch*)
- kítschizá** *vb. tr. (rar)* a falsifica, a denatura, a vulgariza arta, climatul estetic. (<*kitsch* + -*iza*)
- kíwi** *s. f. inv.* 1. pasăre acarinată din Noua Zeelandă, cu ciocul lung și ascuțit, ușor curbat, având aripile atrofiate; apterix. 2. fruct exotiv, asemănător cu para, cu scoarța păroasă și pulpa verde și dulce. • băutură răcoritoare din acest fruct. (<fr., engl. *kiwi*)
- klíppá** *s. f.* bloc de rocă de mari dimensiuni, izolat, deosebit de rocile din jur. (<fr., engl. *klippe*)
- Knessét** *s. n.* parlament unicameral al statului Israel. (<engl. *Knesset*)
- know-how** /nău-hau/ *s. n.* ansamblu de formule, definiții tehnice, documente, desene și modele, rețete tehnice, procedee, experiență de producție etc. la fabricarea unui produs dat. (<engl. *know-how*)
- koála** *s. f.* mamifer cățărat din ordinul marsupialelor, ca un ursuleț, care trăiește în pădurile umede din Australia, hrănindu-se cu frunze de eucalipt. (<fr. *koala*)
- kob** *s. m.* antilopă cu coarne elipsoidale, din mlaștinile Africii australe. (<fr. *kob*)
- kobóld** *s. m. (mit. germanică)* demon familiar, spiriduș, păzitor al metalelor prețioase din pământ. (<germ. *Kobold*)
- kódak** *s. n.* aparat de fotografiat (mic). (<engl. *kodak*)
- kogái** *s. n.* poluare. (<engl. *kogai* <cuv. jap.)
- koinë** *s. f. / s. n.* limbă comună grecească, formată din sec. IV-III a. Chr. pe baza dialectului atic. • (astăzi) limbă comună, supralocală. (<fr., gr. *koinë*)
- kóka** (*sport*) decizie de arbitru care acordă unui jucător 3 puncte pentru executarea unui procedeu. (<jap. *koka*)
- koré** *s. f.* statuie antică grecească reprezentând o fată tânără într-un drapaj bogat și ținând în mâna dreaptă o floare, o pasăre, sau un obiect. (<fr., gr. *kore*)
- kóto** *s. n.* instrument nipon cu coarde ciupite, asemănătoare cu harpa. (<fr. *koto*)
- kouros** /cú-/ *s. n.* statuie antică grecească reprezentând un tânăr atlet nud, în poziție frontală, cu brațele întinse pe lângă corp și cu un picior puțin scos înainte. (<fr., gr. *kouros*)
- kraál** *s. n.* așezare temporară a crescătorilor de vite în Africa de Sud, în care colibele sunt dispuse în cerc, în jurul oborului animalelor. (<fr. *kraal*)
- kraft** *s. n.* hârtie foarte solidă, pentru ambalaje, izolări etc. (<germ. *Kraft*)
- kráken** *s. m.* monstru marin fantastic din legendele scandinave. (<fr. *kraken*)
- krarupizáre** *s. f.* procedeu în telefonie, pentru a mări eficiența liniilor lungi de comunicații prin înfășurarea conductoarelor cu un fir sau cu o bandă subțire din fier ori permalloy. (după fr. *krarupisation*)
- krennerít** *s. n.* minereu aurifer. (<engl. *krennerit*, fr. *krennerite*)
- krill** *s. m.* mic crustaceu din apele arctice, comestibil. (<engl. *krill*)
- kriptón** *s. n.* element chimic din familia gazelor inerte, obținut prin distilarea fracționată a aerului lichid, folosit la becurile cu incandescență. (<fr. *krypton*)
- krónprinz** /-prinț/ *s. m.* titlu purtat de moștenitorul tronului din imperiile german și austriac. (<germ. *Kronprinz*)
- kúba** *s. f.* monument ridicat în memoria unui personaj venerat, în Africa de Nord. (<fr. *koubba*)
- kúdu** *s. m.* antilopă africană cu coarne în spirală. (<germ. *Kudu*)
- kulán** *s. m.* hemion din sudul Siberiei și stepelor Mongoliei și Chinei. (<germ. *Kulan*)
- kumité** *s. n.* luptă marțială, de origine japoneză, constând dintr-o înlănțuire de mișcări de atac și de apărare, cu mai mulți adversari. (<cuv. jap.)
- kungurián**, -ă *adj., s. n.* (din) etajul permianului mijlociu de facies marin, pe platforma rusă, corespunzător saxonianului din vestul Europei. (<*Kungur /Rusia/ + -ian*)
- kurd**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Turcia, Iran, Irak și alte țări învecinate. • (*s. f.*) limbă turcă vorbită de kurzi. (<fr. *kurde*)
- kursáal** *s. n.* 1. stabiliment într-o stațiune termală, care oferă în timpul curei recrearea și odihna în saloane de lectură și de divertisment. 2. cazino. (<germ. *Kursaal*)
- kurúmă** *s. f. (geogr.)* torent de piatră.
- kwácha** *s. f.* unitatea monetară în Malawi și Zambia. (<fr. *kwacha*)
- kwánza** *s. f.* unitatea monetară în Angola. (<fr. *kwanza*)
- kyát** *s. m.* unitatea monetară a Birmaniei. (<fr. *kyat*)
- kyrie** *s. f.* începutul unei invocații într-o misă la ortodocși și la catolici. (<fr. *kyrie*, gr. *Kyrie eleison*)

L

la *s. m. inv. (muz.)* 1. treapta a șasea a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. coarda sau clapa unui instrument care redă acest sunet. (<it. *la*)

lab¹ *s. n.* labferment. (<germ. *Lab*, fr. *lab*)

láb² *elem.* „care ia”. (<gr. *-labos* < *lambanein*, a lua)

labárum *s. n.* stindard purpuriu al împăraților romani din epoca lui Constantin cel Mare. (<lat. *labarium*)

labél *s. m.* 1. petala superioară a corolei orhideelor. 2. partea mediană a buzei inferioare la insecte. (<fr. *labelle*, lat. *labellum*)

labfermént *s. n.* enzimă a sucului gastric la mamifere, care coagulează laptele în mediu natural sau ușor acid; lab¹, chimază; cheag. (<fr. *labferment*)

LABI(O)- *elem.* „buză”. (<fr. *labi/o-*, cf. lat. *labium*)

labial¹, -ă *adj.* referitor la buze. • (despre sunete; și *s. f.*) care se articulează cu participarea buzelor. (<fr. *labial*)

labializá *vb. tr.* a da unui sunet valoarea labială (pronunțându-l prin rotunjirea buzelor, ca în cazul vocalelor *u* sau *o*). (<fr. *labialiser*)

labiát, -ă *I. adj.* (despre corolă, calciu) prevăzut cu labii. **II. s. f. pl.** familie de plante dicotiledonate, gamopetale, erbacee sau semiarbuști, cu corolele bilabiata. (<fr. *labiées*)

lábie *s. f.* element constitutiv al vulvei; buză; labium. (<germ. *Labia*, lat. *labium*)

labíl, -ă *adj.* 1. nestatic, schimbător, instabil. 2. (despre un sistem fizic) în stare de echilibru instabil. 3. (despre debitul verbal al unor bolnavi mintali) abundent și necontrolat. (<fr. *labile*, lat. *labilis*)

labilitáte *s. f.* 1. atitudine labilă, comportare schimbătoare, nestatică. 2. (fig.) însușirea de a fi labil; instabilitate. 3. (biol.) însușire a materiei vii de a-și modifica starea în funcție de mai mulți factori. (<fr. *labilité*)

labidental¹, -ă *adj.* *s. f.* (consoană) care se articulează prin atingerea buzei de jos de dinții incisivi superiori. (<fr. *labidental*)

labiodontie *s. f.* raport de ocizie în care dinții incisivi frontali de pe arcada superioară se întâlnesc pe marginea incisivă cu cei de pe arcada inferioară. (<fr. *labiodontie*)

labiopalatál, -ă *adj.* *s. f.* (consoană) care se articulează cu ajutorul buzelor și prin atingerea dosului părții anterioare a limbii de vâlu palatului. (<fr. *labiopalatal*)

labiovelár, -ă *adj.* *s. f.* (consoană) care se articulează prin fonajirea buzelor și atingerea limbii de vâlu palatului. (<fr. *labiovélaire*)

labirint¹ *s. n.* 1. construcție cu foarte multe încăperi și galerii în care orientarea este dificilă. • grădină ornamentală din benzi înguste de arbuști. 2. dalaj meandric în unele catedrale din evul mediu, pe care credințioșii trebuiau să-l urmeze ca pe un drum de expiere. 3. joc de inteligență care cere a găsi ieșirea dintr-o rețea de linii întortocheate. • joc constând dintr-un cub din plastic transparent, din 64 de cămăruțe, la care unii pereți au câte un orificiu ce lasă să treacă o bilă de metal. 4. (fig.) încurcătură, încâlceală datorată unor dificultăți, unei proceduri. • situație încurcată, fără ieșire. 5. dispozitiv folosit în diverse instalații pentru a obliga un fluid să parcurgă un drum lung, în scopul de a-i micșora viteza. 6. parte a urechii interne, formată din cavități sinuoase. (<fr. *labirinte*, lat. *labyrinthus*)

LABIRINT²(O)- *elem.* „labirint”. (<fr. *labyrinth/o-*, cf. lat. *labyrinthus*, gr. *labyrinthos*)

labirintectomie *s. f.* excizie a labirintului urechii. (<fr. *labyrinthectomie*)

labirintic, -ă *adj.* 1. referitor la un labirint. 2. (fig.) întortocheat, încâlcit. (<fr. *labyrinthique*)

labirintifórm, -ă *adj.* în formă de labirint. (<fr. *labirintiforme*)

labirintítă *s. f.* inflamație a urechii interne. (<fr. *labyrinthite*)

labirintodónti *s. m. pl.* grup de amfibieni fosili, având dinți prevăzuți cu încrețituri sinuoase complicate. (<fr. *labyrinthodontes*)

labirintotómie *s. f.* operație de perforare a labirintului urechii. (<fr. *labyrinthotomie*)

lábium *s. n.* 1. baza inferioară a insectelor și a unor miriapode. 2. labie. 3. conformație în formă de buză a corolei. (<lat. *labium*)

laboránt, -ă *s. m. f.* specialist în lucrări sau experiențe de laborator. (<germ. *Laborant*)

laboratór *s. n.* 1. local, încăpere cu aparatură specială pentru cercetări științifice, experiențe, lucrări fotografice etc. 2. (fig.) șantier de creație. (<germ. *Laboratorium*, fr. *laboratoire*)

laboriós, -oasă *adj.* 1. harnic, muncitor. 2. care necesită multă muncă, osteneală. • (despre stil) greoi. (<fr. *laborieux*, lat. *laboriosus*)

labradór¹ *s. n.* feldspat plagioclaz în unele roci, ca dioritul, piatră semiprețioasă. (<fr. *labrador*)

labradór² *s. m.* 1. rasă de rațe de talie mică, cu penajul negru și carnea fină. 2. rasă de câini de vânătoare cu părul scurt, robuști, buni înotători. (<fr. *labrador*)

labradór³ *s. m.* plugar în Spania. (<sp. *labrador*)

labradorít *s. n.* rocă magmatică efuzivă, din microlite de labrador. (<fr. *labradorite*)

labrídé *s. n. pl.* familie de pești marini: labrul. (<fr. *labridés*)

labru *s. m.* pește marin comestibil, viu colorat, care trăiește pe lângă țărmuri stâncoase; buzat. (<fr. *labre*)

lábrum *s. n.* 1. structură anatomică în formă de buză. • buza superioară la insecte, la mamifere. 2. expansiune externă a marginii cochiliei gasteropodelor. (<lat. *labrum*)

laburism *s. n.* doctrină politică, socialist-reformistă a unor partide laburiste. (<engl. *labourism*)

laburíst, -ă *I. adj.* care aparține, se referă la politica și ideologia unui partid laburist. **O partid** ~ = denumire a unor partide politice de orientare social-democratică din unele țări. **II. s. m. f.** membru al unui partid laburist. (<engl. *labourist*)

lac *s. n.* 1. soluție pe bază de oxid de aluminiu gelatinos, cu un colorant, folosită în pictură. 2. suc rășinos al unor arbori din Extremul Orient, din care se prepară o soluție pentru lustruit mobile. 3. lichid cu care se acoperă unele corpuri pentru a le feri de umezeală, de rugină etc. (<germ. *Lack*)

lacáză *s. f.* enzimă din sfeclă, ciuperci, fructe etc. (<fr. *laccase*)

lacerá *vb. tr.* a sfâșia, a rupe în bucăți. (<fr. *lacerer*, lat. *lacerare*)

lacerátie *s. f.* lacerare. (<fr. *lacération*, lat. *laceratio*)

lacrénă *s. f.* manta largă deschisă, pe care romanii o

- purtau peste togă și care se prindea cu o agrafă la gât. (<lat. *lacerna*)
- LACERTI-** elem. „șopărlă”. (<fr. *lacerti-*, cf. lat. *lacerta*)
- lachtide** s. f. pl. familie de lacertilieni: șopârlele și reptilele înrudite. (<fr. *lacertidés*)
- lacertilieni** s. m. pl. ordin de reptile ovipare, cu corpul alungit și acoperit cu solzi: șopârlele, cameleonii, gecko etc.; saurieni. (fr. *lacertiliens*)
- lachéu** s. m. I. servitor îmbrăcat în livrea. 2. (fig.) om slugarnic, servil. (<fr. *laquais*)
- lacinie** s. f. fâșie îngustă a unei frunze, petale etc. (<lat. *lacinia*)
- lacinulă** s. f. lacinie mică. (<fr. *lacinule*)
- lacolit** s. n. rocă intruzivă de forma unei ciuperci, care a străpuns straturile de deasupra între care s-a intercalat. (<fr. *laccolithé*)
- laconic**, -ă adj. (despre vorbire, stil) scurt, succint, concis, lapidar. • care se exprimă în cuvinte puține, dar pline de conținut. (<fr. *laconique*, lat. *laconicus*, gr. *lakonikos*)
- lacónicum** s. n. parte a termelor romane unde se făceau băi de aburi. (<lat. *laconicum*)
- laconism** s. n. însușirea de a fi laconic: exprimare laconică. (<fr. *laconisme*)
- lăcrima-Christi** s. n. vin alb ambrat, foarte limpede și puțin aromat, din regiunile Campaniei (Italia). • varietate de viță de vie care produce acest vin. (<it. *lacrima Christi*)
- lacrimál**, -ă I. adj. 1. referitor la lacrimi. O glandă ~ă = glandă care secretă lacrimile; canal ~ = canal prin care se scurg lacrimile. 2. (fig.) care zguduie până la lacrimi. II. s. n. mică piesă osoasă situată pe perețele medial al orbitei. (<fr. *lacrymal*)
- lacrimatóriu** s. n. (la romani) vas funerar din ceramică sau sticlă, alungit, conținând uleiuri parfumate, care se depunea în morminte o dată cu înhumarea celui decedat. (<fr. *lacrymatoire*, lat. *lacrimatorium*)
- lacrimăție** s. f. eliminare a apei sau a rășinilor prin picurare din părțile vătămate ale plantelor lemnoase. (<fr. *lacrimation*, lat. *lacrimatio*)
- lacrimogén**, -ă adj. 1. care provoacă secreția lacrimilor. 2. (fig., ir.) care stărnește plânsul cu mijloace facile. (<fr. *lacrymogène*)
- lacrimósa** s. n. (muz.) parte componentă a reviemurilor catolice. (<lat. *lacrimosa*, înlăcrimată)
- lacrimóso** /-zol adv. (muz.) grav, plin de durere. (<it. *lacrimoso*)
- lacs** s. m. specie de pești din mările nordice, înrudiți cu păstrăvii; somoni. (<germ. *Lachs*)
- LACT(O)-LACTI-** elem. „lapte”. (<fr. *lactol-*, *lacti-*, cf. lat. *lac*, *lactis*)
- lactalbumină** s. f. proteină din lapte. (<fr. *lactalbumine*)
- lactámă** s. f. compus organic ciclic, obținut prin deshidratarea, la încălzire, a unor aminoacizi; materie primă pentru fabricarea fibrelor sintetice. (<fr. *lactame*)
- lactár** s. m. ciupercă bazidiomicetă, comestibilă, din familia agaricacee, cu pălăria de culoare portocalie, care crește prin pădurile de fag și de brad și care secretă un latex alb sau colorat; roșcov. (<fr. *lactaire*, lat. *lactarius*)
- lactáriu** s. n. centru de colectare și distribuire a laptelui de mamă. (<fr., lat. *lactarium*)
- lactát** s. m. sare sau ester al acidului lactic. (<fr. *lactate*)
- lactát**, -ă adj., s. n. (produs) din lapte. (<fr. *lacté*)
- lactátie** s. f. I. proces de formare și secreție a laptelui. 2. alăptare maternă; perioadă cât o mamă își poate alăpta copilul. (<fr. *lactation*, lat. *lactatio*)
- lactáză** s. f. diastază în intestin, care transformă lactoza în glucoză și galactoză. (<fr. *lactase*)
- lactée** adj. Calea-L~ = îngrămădire de stele care apar pe cer în forma unei benzi alburii; Calea-Laptelui, Drumul-Robilor. (<fr. *lactée*)
- lactescént**, -ă adj. care conține un suc lăptos. (<fr. *lactescens*, lat. *lactescens*)
- lactescență** s. f. stare a unui lichid lactescens. (<fr. *lactescence*)
- LACTI-** v. lact(o)-:
- lăctic** adj. acid ~ = acid organic aflat mai ales în laptele acru. (<fr. *lactique*)
- lacticemie** s. f. prezența acidului lactic în sânge. (<fr. *lacticiémie*)
- lactifér**, -ă adj. (anat.) care conduce laptele; galactofor. (<fr. *lactifère*)
- LACTO-** v. lact(o)-.
- lactobacil** s. m. bacterie capabilă să transforme zaharurile în acid lactic. (<fr. *lactobacille*)
- lactobár** s. n. local în care se servesc mai ales băuturi pe bază de lapte. (<lacto- + bar)
- lactobióză** s. f. lactoză. (<fr. *lactobiose*)
- lactobutirométru** s. n. instrument pentru măsurarea cantității de unt conținută în lapte. (<fr. *lactobutyromètre*)
- lactodensimétru** s. n. lactometru. (<fr. *lactodensimètre*)
- lactodúc** s. n. conductă specială pentru transportul laptelui. (<fr. *lactoduc*)
- lactoférmént** s. n. ferment extras din suc gastric al rumegătoarelor, care încheagă căzeina din lapte; chimozină, cheag. (<fr. *lactoferment*)
- lactofermentatór** s. n. aparat pentru stabilirea calității laptelui. (<fr. *lactofermentateur*)
- lactofermentátie** s. f. probă care urmărește a preciza modalitățile de coagulare a laptelui. (<fr. *lactofermentation*)
- lactofiltru** s. n. dispozitiv pentru determinarea impurităților din lapte. (<fr. *lactofiltre*)
- lactoflavínă** s. f. vitamina B2, din lapte, ouă etc.; riboflavină. (<fr. *lactoflavine*)
- lactofrúct** s. n. produs alimentar dietetic, pe bază de lapte smântânit amestecat cu zahăr, sucuri de fructe etc. (<lacto- + fruct)
- lactogén**, -ă adj., s. n. (substanță) care stimulează lactația. (<fr. *lactogène*)
- lactogenéză** s. f. fenomenul de producere a laptelui. (<fr. *lactogenèse*)
- lactoglobulină** s. f. globulina din lapte. (<fr. *lactoglobuline*)
- lactométru** s. n. instrument pentru determinarea densității laptelui; galactometru; lactodensimétru. (<fr. *lactomètre*)
- lactónă** s. f. ester ciclic intramolecular din lapte. (<fr. *lactone*)
- lactorée** s. f. eliminare continuă a laptelui din mameloane. (<fr. *lactorhée*)
- lactoscóp** s. n. aparat cu care se determină conținutul de grăsime din lapte. (<fr. *lactoscope*)
- lactosér** s. n. partea lichidă din lapte. (<fr. *lactosérum*)
- lactoterapie** s. f. tratament bazat pe utilizarea laptelui, injectat sub piele. (<fr. *lactothérapie*)
- lacto-vegetarián**, -ă I. adj. (despre regimuri alimentare) compus numai din lapte, legume și fructe. II. s. n. restaurant în care se consumă produse lactate, legume și fructe. (<fr. *lacto-végétarien*)
- lactóză** s. f. compus organic dulce, din lapte, folosit în industria de medicamente; lactobióză. (<fr. *lactose*)
- lactozemie** s. f. prezența lactozei în sânge. (<fr. *lactosémie*)
- lactozurie** s. f. prezența lactozei în urină. (<fr. *lactosurie*)
- lacunár**, -ă adj. care prezintă lacune. • (despre minerale) cu interstii în punctele de joncțiune. O sistem ~ = ansamblu de cavități discontinue care umplu interstiiile celulelor, țesuturilor și organelor. (<fr. *lacunaire*)
- lacună** s. f. I. spațiu gol în interiorul unui corp; lipsă. • (fig.) ceea ce lipsește ca un lucru să fie considerat complet. • întrerupere într-un text. 2. spațiu mare umplut cu aer din limbul frunzelor. 3. spațiu prin care trece lichidul circulant la unii viermi și moluște. 4. (fiz.) nod al unei rețele cristaline, din care lipsește atomul, ionul sau molecula respectivă. 5. lipsa depozitelor sedimentare dintr-o serie stratigrafică, datorită exondării sau eroziunii unor straturi. (<fr. *lacune*, lat. *lacuna*)
- lacunos**, -oasă adj. cu lacune. (<fr. *lacuneux*)
- lacústru**, -ă adj. referitor la lacuri; care trăiește sau crește în lacuri. O locuințe ~e = locuințe (preistorice) pe stâlpi la marginea sau în mijlocul lacurilor; formație ~ă = formație geologică din depuneri pe fundul unei ape dulci. (<fr. *lacustre*, lat. *lacustris*)

- lacveár** *s. m.* gladiator care lupta cu un fel de arcan. (<lat. *laquearius*)
- ladin**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) care aparține populațiilor retoromane din Elveția și nordul Italiei. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită de ladini. (<fr. *ladin*, it. *ladino*, lat. *ladinus*)
- ladinián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din etajul superior al triasicului mediu de tip alpin. (<fr. *ladinien*)
- lady** /lédi/ *s. f.* doamnă nobilă în Anglia; soție de lord. • (*p. ext.*) doamnă. (<engl. *lady*)
- lagăr** *s. n.* I. 1. tabără. 2. totalitatea statelor care militează pentru aceleași scopuri sau idei social-politice, pentru o anumită formă de societate („lagărul socialist” și prin extindere - în viziunea socialistă: „lagărul capitalist”). 3. loc de internare a prizonierilor de război sau unde sunt închiși, în regimurile totalitare, cei considerați ostili regimului. II. organ de mașină pe care se sprijină capetele unui ax sau ale unui arbore; palier. (<germ. *Lager*)
- lagéná** *s. f.* 1. vas antic cu gâtul strâmt, semănând a butelie, în care se păstra vinul. 2. mică prelungire a saculei la pești, care constituie, în scara evolutivă, începutul viitorului melc al urechii interne de la vertebrele superioare. (<lat. *lagena*, fr. *lagène*)
- lageniform**, -ă *adj.* în formă de butelie. (<fr. *lagèni-forme*)
- LAGO-** elem. „iepure”. (<fr. *lago-*, cf. gr. *logos*)
- lagofalmie** *s. f.* afecțiune care se manifestă prin aceea că pleoapă superioară nu mai acoperă ochiul, datorită paraliziei mușchilor orbicular. (<fr. *lagophthalmie*)
- lagomórfc** *s. f. pl.* ordin de mamifere rozătoare: iepurii. (<fr. *lagomorphes*)
- lagón** *s. n.* întindere de apă înconjurată de stânci coraliere, într-un atol. (<fr. *lagon*)
- lagostóm** *s. n.* malformație congenitală cu buza superioară creată ca la iepure. (<fr. *lagostome*)
- lagúná** *s. f.* 1. lac din închiderea completă a unui golf de mare printr-un cordon litoral. 2. bazin de apă rotund în mijlocul unui atol. (<it. *laguna*, fr. *lagune*)
- lahár** *s. m.* curgere noroioasă care apare în cazul unor erupții vulcanice însoțite de ploii abundente. (<fr. *lahar*)
- lai** *s. n.* poezie medievală cu caracter liric sau narativ, cu versuri scurte, în general de opt silabe, și cu rimă plată. (<fr., engl. *lai*)
- laíc**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (cel) care nu face parte din rândul clerului; lumesc; mirean. 2. (*fig.*) (om) care nu este inițiat într-un anumit domeniu. (<fr. *laïque*, lat. *laicus*, gr. *laikos*)
- laicát** *s. n.* totalitatea laicilor din cadrul bisericii catolice. (<fr. *laicat*)
- laicism** *s. n.* 1. doctrină a partizanilor laicizării instituțiilor învățământului. 2. atitudine, manifestare laică; laicitate. (<fr. *laïcisme*)
- laicíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al laicismului. (<fr. *laïciste*)
- laicitáte** *s. f.* laicism (2). (<fr. *laïcité*)
- laicizá** *vb. tr.* a reorganiza pe principii laice o instituție cu caracter religios. • a exclude învățământul religios din școli. (<fr. *laïciser*)
- laítmotív** *s. n.* 1. motiv, temă având o anumită semnificație, care caracterizează un personaj, o situație și care se repetă adesea în cursul unei compoziții muzicale; (*p. ext.*) fragment, motiv muzical care se repetă. 2. (*fig.*) idee de bază a unei opere literare etc. care se repetă de mai multe ori. (<germ. *Leitmotiv*)
- lakíst**, -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (poet) care aparține școlii lakiste. II. *adj.* școală -ă = grupare literară romantică engleză de la începutul sec. XIX, care critica civilizația industrială, recomandând întoarcerea la viața patriarhală și la natură. (<fr. *lakiste*)
- laláție** *s. f.* repetare ritmică a unor sunete, proprie dezvoltării vorbirii la copii; bălbăială infantilă. (<fr. *lallation*)
- LALO-**, -lalie *elem.* „vorbire, pronunțare”. (<fr. *lalo-*, -lalie, cf. gr. *lalein*, a vorbi)
- lalopatíe** *s. f.* logopatie. (<fr. *lalopathie*)
- laloplegíe** *s. f.* paralizie a mușchilor vorbirii. (<fr. *laloplegie*)
- láma**¹ *s. m. inv.* preot-călugăr budist din Tibet, Mongolia etc. • marele ~ = dalai-lama. (<fr. *lama*)
- lamá**² *vb. tr.* (*tehn.*) a găuri un material, a-i netezi suprafața cu o unealtă în formă de lamă, care se rotește în jurul unui ax. (<fr. *lamer*)
- lamaísm** *s. n.* formă particulară a budismului din Tibet și Mongolia. (<fr. *lamaïsme*)
- lamaíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al lamaismului. (<fr. *lamaïste*)
- lamantín** *s. m.* mamifer cetaceu erbivor cu corpul masiv, asemănător cu foca, care trăiește în fluviile mari din Africa și America tropicală. (<fr. *lamantin*)
- lamarckísm** *s. n.* teorie care explică evoluția filogenetică a organismelor prin influența condițiilor de mediu, a variabilității acestora și a moștenirii caracterelor dobândite. (<fr. *lamarckisme*)
- lamarckíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al lamarckismului. (<fr. *lamarckiste*)
- lamaseríe** *s. f.* mănăstire lamaistă. (<fr. *lamaserie*)
- lámă**¹ *s. f.* 1. foaie metalică subțire. 2. limba (unui cuțit), partea de metal tăioasă a unui obiect. 3. bucată subțire de sticlă pe care se așază substanțele ce trebuie examinate la microscop. 4. strat foarte subțire de lichid. 5. val marin provocat de furtună. (<fr. *lame*)
- lámă**² *s. f.* mamifer rumegetor din familia camelidelor, care trăiește pe platourile Americii de Sud. (<fr. *lama*, sp. *llama*)
- lambáda** *s. f.* dans modern brazilian de perechi, cu mișcări „sugestive”, în ritm de dans popular, care emană tinerete, bucurie; melodia corespunzătoare. (<it. *lambada*)
- lámbda** *s. m.* literă a alfabetului grecesc (λ), corespunzătoare literei l. (<fr., gr. *lambda*)
- lambdacísm** *s. n.* tulburare a vorbirii constând în imposibilitatea de a pronunța litera l. • aliterație în repetarea sunetului l. (<fr. *lambdacisme*, lat. *lambdacismus*)
- lambért** *s. m.* unitate de măsură pentru luminanță, egală cu radiația unei surse de lumină care emite un flux luminos de un lumen pentru fiecare cm² din suprafața ei. (<fr. *lambert*)
- lambliázá** *s. f.* parazitoză a intestinului provocată de lamblie, care se manifestă prin dureri abdominale, diaree, anemie etc.; giardiază. (<fr. *lambliaze*, germ. *Lambert*)
- lámblie** *s. f.* protozoar flagelat parazit, care se stabilește în intestinul subțire, dând naștere la tulburări; giardia. (<fr., lat. *lamblia*)
- lambóu** *s. n.* 1. bucată de carne sau de piele care se conservă la amputații. 2. fâșie, parte, fragment. (<fr. *lambéau*)
- lambrechín** I. *s. n.* 1. draperie scurtă, în partea superioară a unei uși, ferestre etc. 2. element decorativ al cornișelor, balustradelor etc. II. *s. m. pl.* (*herald.*) fâșii de stofă ornamentale care împodobesc un scut, o stemă. (<fr. *lambrequin*)
- lambrisá** *vb. tr.* a acoperi cu lambriu. (<fr. *lambrisser*)
- lambriú** *s. n.* placaj de lemn, marmură care acoperă pereții unei încăperi. (<fr. *lambris*)
- lamé** *s. n.* țesătură de mătase, bumbac sau lână cu fire metalice fine. (<fr. *lamé*)
- lamelá** *vb. tr.* a prelucra un material în lamele (1). (<it. *lamellare*)
- lamelár**, -ă *adj.* cu structură în formă de lamele. (<fr. *lamellaire*)
- lamelát**, -ă *adj.* compus din lamele; dispus în straturi subțiri. (<fr. *lamellé*)
- lameláție** *s. f.* lamelare. (<fr. *lamellation*)
- lamelá** *s. f.* 1. plăcuță subțire de sticlă, de metal sau de lemn; lamă mică. 2. lamă subțire de țesut osos. • expansiune celulară în formă de lamă. (<fr. *lamelle*, lat. *lamella*)
- LAMELI-** elem. „lamelă”. (<fr. *lamelli-*, cf. lat. *lamella*)
- lamelibranchiáte** *s. n. pl.* clasă de moluște cu bronhiile în formă de lamele; bivalve. (<lat. *lamelibranchiata*)
- lamelicórn**, -ă *adj.* (despre insecte coleoptere) cu antenele terminate prin prelungiri lameloase, în evantai. (<fr. *lamelicorne*)
- lamelifórm**, -ă *adj.* 1. în formă de lamelă. 2. (despre roci) dispus în straturi subțiri. (<fr. *lamelliforme*)
- lameliröstru**, -ă I. *adj.* (despre păsări) cu ciocul acoperit de lamele transversale. II. *s. f. pl.* anseriforme. (<fr. *lamellirotre/s/*)

- lamelós**, -oasă *adj.* care se desface în lamele. (<fr. *lamelleux*)
- lamentă** *vb. refl.* a se tângui, a se văicări. (<fr. *lamentar*, lat. *lamentari*)
- lamentabil**, -ă *adj.* 1. vrednic de milă, de plâns. 2. (și *adv.*) rău, prost, mizerabil. (<fr. *lamentable*, lat. *lamentabilis*)
- lamentăție** *s. f.* lamentare. (<fr. *lamentation*, lat. *lamentatio*)
- lamento** *s. n.* 1. (muz.) piesă vocală în vechea operă italiană, cu caracter trist, tânguitor. 2. (pl.) lamentație; plânsete. (<it. *lamento*)
- lamentoso** /-zo/ *adv.* (muz.) jalnic, cu jale. (<it. *lamentoso*)
- lamină** *vb. tr.* 1. a prelucra un material la laminor. 2. a subția și a omogeniza fibrele textile. 3. a îngusta un jet de fluid. (<fr. *laminer*)
- laminaj** *s. n.* 1. laminare. 2. indice care caracterizează gradul de subțiere prin laminare a firelor textile. (<fr. *laminage*)
- laminár**, -ă *adj.* alcătuit din lamele sau straturi paralele. *o curgere -ă* = curgere a unui fluid în fire paralele cu direcția mișcării lui. (<fr. *laminare*)
- laminare** *s. f.* 1. acțiunea de a lamina; laminaj (1); laminat. 2. metodă de restaurare prin placarea ambelor părți ale unei file-document cu folii sintetice transparente. (<lat. *lamina*)
- laminăria** *s. f.* algă brună din mările reci, cu talul lung în formă de panglică. (<lat. *laminaria*)
- laminat**, -ă *I. adj.* prelucrat la laminor. **II. s. n.** 1. laminare. 2. produs metalic obținut prin laminare. (<lat. *lamina*)
- laminator**, -oare *s. m. f.* muncitor calificat în operații de laminare; laminorist. (<lat. *lamina* + -tor)
- laminăție** *s. f.* așezare a unor elemente anatomice în straturi suprapuse sau concentrice. (cf. lat. *lamina*, lamă)
- lamină** *s. f.* 1. limb (1). 2. strat subțire din structura unei formații anatomice. 3. (tehn.) corp în formă de lamă sau de fir. (<it., lat., engl. *lamina*)
- laminectomie** *s. f.* rezecție a apofizelor vertebrale, practică în operațiile pe măduva spinării. (<fr. *laminectomie*)
- laminor** *s. n.* 1. instalație compusă din cel puțin doi cilindri care se rotesc în sens contrar, cu ajutorul căreia metalele și aliajele sunt transformate în lame, în fire etc. 2. mașină care subțiază și omogenizează fibrele textile. 3. mașină cu care se fărâmițează anumite materiale pentru pregătirea pastei de argilă, a nisipului de concasor etc. (<fr. *laminor*)
- laminorist**, -ă *s. m. f.* laminator. (<lat. *laminor* + -ist)
- lampadár** *s. n.* suport vertical care susține una sau mai multe lămpi. (<fr. *lampadaire*, it. *lampadario*)
- lampadofór** *s. m.* 1. (la vechii greci) purtător de torță la ceremoniile religioase. 2. cel care continuă, extinde și consolidează o concepție, un mod de gândire, un stil etc. (<fr. *lampadophore*, gr. *lampadephoros*)
- lampânt** *adj. petrol* ~ = petrol lîmpede pentru ars în lămpi, produs prin distilarea fracționată a țițeiului. (<fr. *lampant*)
- lampás** *s. n.* fâșie îngustă, panglică, șnur verde sau de altă culoare de-a lungul cusăturii unor uniforme; vipușcă. (<rus. *lampas*)
- lâmpă** *s. f.* 1. aparat fix sau portativ care produce lumină. *o - de radio* = tub electronic; ~ *fulger* = blitz. 2. aparat portativ folosit ca sursă de căldură pentru anumite operații. (<fr. *lampe*, germ. *Lampe*, rus. *lampa*)
- lampión** *s. n.* felinar de hârtie colorată, folosit la serbări pentru iluminat; lanternă venețiană. (<fr. *lampion*)
- lampír** *s. m.* insectă coleopteră a cărei femelă este licuriciul. (<fr. *lampyre*, lat. *lampyris*)
- lampiride** *s. n. pl.* familie de coleoptere: lapirul. (<fr. *lampyrídes*)
- lampíst** *s. m.* 1. lucrător care îngrijește lămpile dînt-o mină. 2. marinar care are în primire lampisteria. (<fr. *lampiste*)
- lampisterie** *s. f.* 1. loc unde se păstrează și se repară aparate de iluminat. 2. magazie la bordul unei nave unde se păstrează felinarele. (<fr. *lampisterie*)
- lampřetă** *s. f.* pește de mare cu formă cilindrică și
- alungită, cu carnea gustoasă. (<germ. *Lamprete*, lat. *lampreda*)
- lamprofir** *s. n.* rocă eruptivă cu structură porfirică, bogată în fier și magneziu. (<fr. *lamprophyre*)
- LAN(I)-/LANO-**, -lână *elem.* „lână”. (<fr., it. *lan/v-*, cf. lat. *lana*)
- lanamétru** *s. n.* aparat pentru determinarea fineții firelor textile. (<fr. *lanamètre*)
- lână** *v. lan(i)-*
- lancasterian**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al lancasterianismului. (<fr. *lancastérien*, engl. *lancasterian*)
- lancasterianism** *s. n.* sistem de a preda materiile de studiu cu ajutorul elevilor mai avansați, folosiți ca monitori în clasele mai mici. (<fr. *lancastérianisme*, engl. *lancasterianism*)
- lanceolat**, -ă *adj.* în forma unui vârf de lance; hastat. *o gotică* ~ = prima perioadă a goticului, caracterizat prin ornamente în formă de lance. (<fr. *lancéolé*)
- lancinant**, -ă *adj.* (despre dureri) care se manifestă prin junghieri și zvăcnituri. (<fr. *lancinant*)
- land** *s. n.* provincie, diviziune administrativă în Austria și Germania. (<germ. *Land*)
- landamán** *s. n.* titlu dat primului magistrat, în unele cantoane din Elveția. (<germ. *Landamann*)
- lândă** *s. f.* șes de pe țărmurile atlantice, din nisipuri neproductive. (<fr. *lande*)
- landenian** *s. n.* etaj superior al paleogenului. (cf. *Landen* /Belgia)
- landgráf** *s. m.* titlu dat unui principe german din evul mediu; magistrat care răspundea în fața justiției în numele împăratului. (<germ. *Landgraf*)
- landgrafiát** *s. n.* domeniu condus de un landgraf. (<fr. *landgraviat*)
- ländler** /lëndlär/ *s. n.* dans popular german și austriac cu mișcare vioaie, dar nu repede, asemănător cu menuetul; muzica corespunzătoare. (<germ. *Ländler*)
- landlord** /lënd-/ *s. m.* (în Anglia) mare proprietar funciar care își dă pământul în arendă fermierilor. (<engl. *landlord*)
- landou** *s. n.* 1. trăsură de lux cu două banchete față în față, al cărei acoperiș, format din două bucăți, se ridică și se lasă după voie. 2. cărucior de copil, mare și închis. (<fr. *landou*)
- lândras** *s. m.* rasă de porci de culoare albă și cu corpul foarte lung. (<engl. *landrace*)
- landsknécht** /-kneht/ *lanschenet* *s. m.* infanterist german mercenar din timpul războaielor religioase purtate în sec. XV și XVI. (<germ. *Landsknecht*)
- landsmal** /landsmól/ *s. n.* limbă literară norvegiană modernă, având structură gramaticală și fond principal danez. (<fr. *landsmal*)
- lândsaft** *s. n.* porțiune din învelișul geosferic care posedă trăsături proprii, diferite de cele ale porțiunilor învecinate. (<germ. *Landschaft*)
- Lândtag** *s. n.* 1. (în evul mediu) adunarea reprezentanților pe stări în principatele germane. 2. (în Germania până în 1934 și în Austro-Ungaria) organul reprezentativ al puterii. 3. (în Germania și Austria) organul legislativ suprem al landurilor; dietă. 4. parlamentul în Liechtenstein. (<germ. *Landtag*)
- langoare** *s. f.* privire galeșă și tristă. • apatie, moleșcăală. (<fr. *langueur*)
- languros**, -oasă *adj.* sentimental, galeș. (<fr. *langoureux*)
- lângustă** *s. f.* crustaceu marin, decapod, asemănător cu racul, cu carnea foarte gustoasă. (<fr. *langouste*)
- langustină** *s. f.* specie de homar din Norvegia. (<fr. *langoustine*)
- lanifer**, -ă *adj.* 1. care poartă lână; păros. 2. (despre plante) acoperit cu peri moi, lănoși. (<fr. *lanifère*)
- laníst** *s. m.* (la romani) antrenor de gladiatori; proprietar al unei școli de gladiatori. (<lat. *lanista*)
- lanítal** *s. n.* fibră textilă artificială, fabricată din cazeină. (<germ. *Lanital*, fr., it. *lanital*)
- LANO-** *v. lan(i)-*
- lanolină** *s. f.* substanță grasă, gălbuie, din spălarea lânii brute, folosită în medicină, în industrie și în cosmetică. (<fr. *lanoline*)

- lansá** *vb.* I. *tr.* 1. a emite, a pune în circulație; a difuza. • a prezenta o carte recent apărută în cadrul unei scurte ceremonii. 2. a arunca și a dirija spre țintă o rachetă, o torpilă, o bombă etc. 3. a pune pe apă (o navă, o barcă, un ponton) II. *refl.* a se avânta, a se angaja într-o acțiune etc. (< fr. *lancer*)
- lansáj** *s. n.* oscilațiile verticale ale șasiului unui automobil. (< fr. *lançage*)
- lansatór** *s. n.* instalație pentru lansare (2). (< *lansa* + *-tor*)
- lanchenét** *s. m.* infanterist german din séc. XV-XVI. (< fr. *lansquenet*, germ. *Lanskenecht*)
- lansétá** *s. f.* 1. undiță cu dispozitiv mecanic care permite deurlarea firului de pe tamburul multinetei. 2. (*arhit.*) arc frânt foarte ascuțit, care determină deschideri înalte și înguste. (< fr. *lancette*)
- lansrachéte** *s. n. inv.* instalație care trage proiectile autopropulsate împotriva tancurilor. (< fr. *lance-raquettes*)
- lanstorpíle** *s. n. inv.* instalație, aparat, tub de lansat torpíle. (< fr. *lance-torpilles*)
- lantán** *s. n.* element chimic metalic, cap de serie din grupa lantanidelor. (< fr. *lanthane*)
- lantaníde** *s. f. pl.* nume generic dat celor cincisprezece elemente rare, cu numărul atomic între 58 și 71. (< fr. *lanthanides*)
- lantárná** *s. f.* 1. felinar. • lampă electrică portativă cu baterie. O ~ *venețianá* = lampion; ~ *magicá* = aparat care proiectează pe un ecran, cu ajutorul unei surse luminoase și al unui sistem de lentile, imaginea mărită a unei figuri desenate pe o placă de sticlă sau imprimată pe o placă fotografică. • lampă de semnalizare montată pe acoperiș. • lampă mică cu săgeată luminoasă pentru explicații pe desene, diapozitive etc. în cadrul expunere-rilor. 2. aparat de control cu vizori de sticlă, care se intercalează în conductele de produse lichide pentru a face vizibilă circulația acestora. 3. turm mic, cu aspect de edicul, pentru iluminarea și împodobirea unei cupole. 4. (*text.*) mecanism inversor la flierele de fibre liberiene pentru ridicarea și coborârea mosoarelor pe care se înfășoară semitorul sau, la unele mașini de bobinat, pentru înfășurarea firului. (< fr. *lanterne*, lat. *lanterna*)
- lanternóu** *s. n.* mică lanternă (3) pe acoperișul unei hale, pe cupola unui dom. (< fr. *lanterneau*)
- lanțétá** *s. f.* 1. lamă plată și foarte ascuțită, instrument pentru vaccinare, incizii etc. 2. unealtă dintr-o țijă cu capetele în formă de lopățică, la repararea formelor în turnătorie. 3. fiecare dintre fulgii lungi și subțiri, viu colorați, din jurul gâtului și de pe spate, la unele păsări. (< germ. *Lanzette*, fr. *lancette*)
- lanúgo** *s. n.* 1. păr foarte fin care acoperă corpul unui nou-născut. • fire de păr subțiri și scurte întâlnite în afara regiunilor păroase. 2. puf (la plante, fructe etc.). (< lat., fr. *lanugo*)
- lapalísádá** *s. f.* afirmație naivă care provoacă răsul; reflexie neghioabă; truism. (< fr. *lapalissade*)
- LAPARO-** *elem.* „abdomen”. (< fr. *laparo-*, cf. gr. *lapara*)
- laparocél** *s. n.* hernie ventrală. (< fr. *laparocèle*)
- laparoplastíe** *s. f.* rezecție a tegumentelor abdominale. (< fr. *laparoplastie*)
- laparoscóp** *s. n.* instrument folosit în laparoscopie; peritoneoscop. (< fr. *laparoscope*)
- laparoscopíe** *s. f.* examinare a cavității abdominale cu ajutorul laparoscopului; peritoneoscopie. (< fr. *laparoscopie*)
- laparotómíe** *s. f.* deschidere chirurgicală a cavității abdominale; celiotomie. (< fr. *laparotomie*)
- LAPI-FLAPID(I)-** *elem.* „piatră”. (< fr. *lapi-*, *lapid/v-*, cf. lat. *lapis*, *-idís*)
- lapiáz** *s. n. v.* lapiez.
- lapićíd** *s. m.* lucrător care gravează inscripții pe piatră. (< fr. *lapićide*)
- LAPID(I)-** *v.* lapi-.
- lapidá** *vb. tr.* a arunca cu pietre în cineva (ca pedeapsă sau răzbunare); a ucide cu pietre (pe cineva). (< fr. *lapider*, lat. *lapidare*)
- lapidár**, **-á** *adj.* 1. de piatră. 2. (despre inscripții) gravat în piatră. 3. (despre stil, vorbire etc.) scurt, concis, laconic. (< fr. *lapidaire*, lat. *lapidarius*)
- lapidarítáte** *s. f.* caracter lapidar; concizie. (< germ. *Lapidarität*)
- lapidáríu** *s. n.* 1. (în evul mediu) tratat despre preținsele proprietăți curative sau magice ale pietrelor prețioase. 2. colecție de pietre gravate sau sculptate (basoreliefuluri, statui); locul în care se păstrează. (< lat. *lapidarium*)
- lapidatór**, **-oáre** *s. m. f.* cel, care lapidează. (< fr. *lapidateur*)
- lapidáție** *s. f.* lapidare. (< fr. *lapidation*, lat. *lapidatio*)
- lapidá** *s. f.* 1. lespede, piatră funerară. 2. piatră comemorativă (pe o casă). (< it. *lapida*)
- lapidícol**, **-ă** *adj.* care crește, trăiește pe pietre. (< fr. *lapidicole*)
- lapiéz/lapiáz** *s. n.* șanț adânc format prin acțiunea de dizolvare și de eroziune a apelor în terenuri calcaroase. (< fr. *lapié*, *lapiéz*, *lapiáz*)
- lapíli** *s. m. pl.* fragmente de lavă sau de alte roci de mărimea unor pietricele, azvărлите din craterul unui vulcan în timpul erupției. (< fr. *lapilli*, lat. *lapillus*)
- lapín** *s. m.* iepurele de vizuină, strămoșul iepurelui de casă. (< fr. *lapin*)
- lápís** *s. n.* lapislazuli. (< fr. *lapis*)
- lapislazúli** *s. n.* silicat natural de sodiu, calciu și aluminiu, de culoare albastră, folosit la bijuterii, ca piatră de ornament și în vopsitorie; lapis, lazurít. (< fr. *lapis-lazuli*)
- lapón**, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Laponia. • (*s. f.*) limbă fino-ugrică vorbită în Laponia. (< fr. *lapon*)
- lapping** *l'épingl* *s. n.* mașină pentru fasonat suprafața unor piese lucrate. (< engl. *lapping*)
- lápíus** *s. n.* incapacitate momentană de a-și aminti ceva. • eroare accidentală în cursul vorbirii sau scrierii, folosirea unui cuvânt în locul altuia, datorită oboselii, emoției, neatenției etc. (< fr., lat. *lapsus*)
- lar** *s. m.* maimuță arboricolă din sud-estul Asiei, cu mâini lungi, albe. (< germ. *Lar*)
- larámíc**, **-ă** *adj.* *cutare* ~ă = fază de mișcări tectonice, între cretacic și paleogen, care prin regresii a definitivat configurația marilor unități ale scoarței terestre. (< germ. *laramisch*)
- laráriu** *s. n.* încăpere în casele romane unde se păstrau statuetele larilor și penaiților. (< lat. *lararium*, fr. *lairaie*)
- lardacéu**, **-ée** *adj.* (despre țesuturi patologice) care ia aspect și consistență de slănină. (< fr. *lardacé*)
- lardáre** *s. f.* mod de coasere a pânzei de îmbrăcăminte a aripilor unui avion. (după fr. *larder*)
- largá** *vb. tr.* 1. a desprinde dintr-o aeronavă un obiect pentru a fi lansat în timpul zborului. 2. a îndepărta o ambarcație de la chei sau de la navă cu ajutorul unei cângi. 3. a desfășura larg vela sau voalura parașutei. (< fr. *larguer*, it. *largare*)
- largaménte** *adv.* (*muz.*) larg, generos. (< it. *largamente*)
- larghétto** I. *adv.* (*muz.*) larg, lent, între largo și andante. II. *s. n.* (parte dintr-o) compoziție concepută în acest tempo. (< it. *larghetto*)
- larghété** *s. f.* dămicie, generozitate, mărinimie. (< it. *larghezza*)
- largo** I. *adv.* (*muz.*) cu o mișcare înceată și amplă; lento. II. *s. n.* piesă, parte a unei compoziții scrise în acest tempo. (< it. *largo*)
- lari** *s. m. pl.* (*mit.*) zei protectori ai casei și familiei la romani. (< lat. *lares*)
- lárice** *s. f.* arbore rășinos din familia pinaceelor, cu frunze căzătoare, aciculare și cu lemn tare și rezistent, foarte prețios; zădă. (< it. *larice*, lat. *larix*, *-icis*)
- laríde** *s. f. pl.* familie de păsări lariforme: pescărușul. (< fr. *laridés*)
- larifórme** *s. f. pl.* ordin de păsări acvatice palmipede: pescărușii. (< fr. *lariformes*)
- LARING(O)-** *elem.* „laringe”. (< fr. *laryng/o-*, cf. gr. *larynx*, *-ngos*)
- laringál**, **-ă** *adj.* *s. f.* (consoană) care se pronunță cu zgomot de fricțiune în laringe. (< fr. *laryngal*)
- laringe** *s. n.* partea superioară a traheii, organ al fonației. (< it. *laringe*)
- laringectómíe** *s. f.* incizie, extirpare a laringelui. (< fr. *laryngectomie*)
- laringíán**, **-ă** *adj.* al laringelui. (< fr. *laringien*)

- laringism** *s. n.* contracție spasmodică a mușchilor laringelui. (<fr. *laryngisme*)
- laringită** *s. f.* inflamație a mucoasei laringelui. (<fr. *laryngite*)
- laringocél** *s. n.* tumoare a laringelui. (<fr. *laryncogéle*)
- laringofon** *s. n.* microfon care se aplică pe gât în dreptul laringelui, în telefonia prin radio din tanc, avion etc. (<fr. *laryngophone*)
- laringológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în laringologie. (<fr. *laryngologue*)
- laringologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază fiziologia și patologia laringelui. (<fr. *laryngologie*)
- laringonecroză** *s. f.* necroză a cartilajelor laringelui. (<fr. *laryngonecrose*)
- laringopatie** *s. f.* denumire generală pentru afecțiunile laringelui. (<fr. *laryngopathie*)
- laringoplastie** *s. f.* operație de refacere a laringelui. (<fr. *laryngoplastie*)
- laringoplegie** *s. f.* paralizie a mușchilor laringelui, care duce la afonie. (<fr. *laryngoplégie*)
- laringoragie** *s. n.* hemoragie a laringelui. (<fr. *laryngorragie*)
- laringoscóp** *s. n.* instrument, oglindă cu coadă lungă, folosită în laringoscopie. (<fr. *laryngoscope*)
- laringoscopie** *s. f.* examinare optică a laringelui cu laringoscopul. (<fr. *laryngoscopie*)
- laringospasm** *s. n.* spasm laringian. (<fr. *laryngospasme*)
- laringotóm** *s. n.* instrument folosit în laringotomie. (<fr. *laryngotome*)
- laringotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a laringelui. (<fr. *laryngotomie*)
- laringotraheită** *s. f.* inflamație a laringelui și a traheei. (<fr. *laryngotrachéite*)
- laringotraheotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a părții inflamate a laringelui și a traheei. (<fr. *laryngo-trachéotomie*)
- lar moiănt**, -ă *adj.* care produce lacrimi; plângăreț. (<fr. *larmoyant*)
- larvăr**, -ă *adj.* 1. în stare de larvă; referitor la larvă. 2. (*fig.*) latent. (<fr. *larvaire*)
- larvă** *s. f.* stadiu în dezvoltarea unor animale (insecte, bacterieni etc.), diferit de stadiul adult. (<fr. *larve*, lat. *larva*)
- LARVI-** *elem.* „larvă”. (<fr. *larvi-*, cf. lat. *larva*, mască)
- larvicid**, -ă *adj.* *s. n.* (substanță) care distruge larvele insectelor. (<fr. *larvicide*)
- larvivór**, -ă *adj.* care se hrănește cu larve de insecte. (<fr. *larvivore*)
- lasagna** /-să-nia/ *s. f. (pl.)* tăiței. (<it. *lasagna*)
- lasciv**, -ă *adj.* excitant, ațăfător la plăceri senzuale; voluptuos; obscen. (<fr. *lascif*, lat. *lascivus*)
- lascivitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este lasciv; înclinare spre plăceri senzuale; senzualitate. (<fr. *lascivité*, lat. *lascivitas*)
- lăser** *s. n.* generator și amplificator de radiații, foarte intense și înguste, cu mare directivitate, având utilizări în domenii foarte diferite. (<engl., fr. *laser*)
- laserist**, -ă *s. m. f.* specialist în echipament laser. (< *laser* + -ist)
- laseropunctură** *s. f.* tehnică a aplicării laserului în punctele speciale de acupunctură. (< *laser* + /acu/punctură)
- laseroterapie** *s. f.* tratament medical prin utilizarea laserului. (<fr. *lasérothérapie*)
- lasétă** *s. f.* cordon croșetat îngust, drept sau rotund, din care se fac dantele. • obiect de decorație interioară din acest cordon. (<fr. *lacet*)
- lasitudine** *s. f.* 1. senzație de oboseală. 2. (*fig.*) plictiseală, deznăst. (<fr. *lassitude*)
- lasóu** *s. n.* frânghie sau curea lungă cu un laț, care se leagă de șa, folosită în America de Sud la prinderea animalelor sălbatice. (<fr. *lasso*)
- lassalleán**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept al lassaleanismului. (<fr. *lassaléen*)
- lassalleianism** *s. n.* curent în mișcarea muncitorească din Germania, care, admitând posibilitatea transformării pașnice a capitalismului în socialism cu ajutorul unor cooperative sprijinite de stat, propovăduia înlocuirea luptei revoluționare prin lupta pentru vot universal și prin activitatea parlamentară pașnică. (< germ. *Lassalleanismus*)
- lástex** *s. n.* fir de cauciuc îmbrăcat în fibre textile, folosit în industria confecțiilor; (*p. ext.*) țesătură, obiect de îmbrăcăminte care cuprinde asemenea fire. • portjartier elastic. (<fr., it. *lastex*)
- lastic** *s. n.* stofă de lână asemănătoare cu satinul. (<fr., engl. *lasting*)
- laș**, -ă **I. adj.** *s. m. f.* (om) fricos, slab de înger; mișel. **II. adj.** care denotă lipsă de curaj. (<fr. *lâche*)
- lașă** *vb. tr. (rar)* **I.** a desface, a slăbi (din strânsoare); a da drumul. **2. (fig.)** a scăpa, a lăsa să(-i) scape. (<fr. *lâcher*)
- lașitate** *s. f.* frică, lipsă de curaj. • atitudine, faptă de om laș, mișelie. (după fr. *lâcheté*)
- latént**, -ă *adj.* ascuns, care nu se manifestă, dar poate izbucni oricând. (<fr. *latent*, lat. *latens*)
- laténtă** *s. f.* stare latentă. (<fr. *latence*)
- LATER(O)-**, -latér *elem.* „lateral, extern”, „latură”. (<fr. *latèr/o-*, -latère, cf. lat. *latus*, -eris, latură)
- lateral**, -ă *adj.* 1. de pe o latură, de pe laturi, lateralnic. **O arie** -ă (sau *periferică*) = zonă situată la periferia teritoriului în care se vorbește din dialect sau o limbă. • (*fig.*) secundar, îndepărtat, fără legătură directă cu ceva. **O gândire** -ă = proces specific gândirii creatoare, urmând obținerea a cât mai multor variante posibile ale fenomenului cercetat. **2. consoană** -ă (și *s. f.*) = consoană articulată cu vârful limbii pe palatul tare sau pe alveolele incisivilor superiori, lăsând aerul să se scurgă de o parte și de alta a limbii. (<fr. *latéral*, lat. *lateralis*)
- lateralitate** *s. f. (med.)* dominantă funcțională a unuia dintre organele analoge perechi (mâini, picioare, ochi etc.). (<fr. *latéralité*)
- laterít** *s. n.* sol roșu, galben sau cafeniu din regiunile tropicale, rezultat prin alterarea chimică a rocilor. (<fr. *latérite*)
- lateritizare** *s. f.* proces de formare a solurilor lateritice. (după fr. *latérisation*)
- lateropulsíune** *s. f.* tulburare de echilibru printr-o senzație de tracțiune laterală a corpului. (<fr. *latéropulsion*)
- latescént**, -ă *adj.* care are caracteristicile latexului. (<fr. *latescent*)
- látex** *s. n.* suc lăptos secretat de anumite plante. **O** ~ *artificial* = suspensie apoasă, stabilă, din polimeri de tip vinilic, folosit în pictură. (<fr. lat. *latex*)
- LATI-** *elem.* „laț, larg”, (<fr. *lati-*, cf. lat. *latus*)
- latice** *s. f.* adunarea într-o rețea a mai multor date. • (*mat.*) mulțime ordonată care are proprietatea că orice parte finită a sa are un majorant și un minorant. (<engl. *lattice*)
- laticífer**, -ă *adj.* *s. n.* (țesut vegetal) care secretă latex. (<fr. *laticifère*)
- laticlávă** *s. f.* fașie lată de purpură care împodobea toga purtată de senatorii romani. • toga însăși. (<fr. *laticlave*, lat. *laticlava*)
- latifoliát**, -ă *adj.* (despre plante) cu frunze lățite. (<fr. *latifolié*)
- latifundiár**, -ă *s. m. f.* proprietar al unui latifundiu. • mare moșier; mare bogătaş. (<fr. *latifondiaire*)
- latifundiú** *s. n.* domeniu foarte mare obținut de romanii bogăți prin acumularea pământurilor în urma neplății datorilor de către micii proprietari. • mare proprietate funciară privată. (<lat., fr. *latifundium*)
- latin**, -ă **I. adj.** *s. m. f.* (locuitor) din Latium (Italia), care aparținea Romei antice. • roman. • (*s. f.*) limbă italică vorbită de romani. **II. adj.** *arhitectură* -ă = stil roman degenerat, având ca tip bazilica romană. • (*mar.*) *velă* -ă = pânză triunghiulară învergată pe o antenă. (<lat. *latinus*, fr. *latin*)
- latinism** *s. n.* 1. cuvânt, construcție împrumutate din latină și neintegrate încă. 2. curent în lingvistică și filologia română din sec. XIX, care, continuând ideile fruntașilor Școlii Ardelene, din dorința de a demonstra multilateral, împotriva teoriilor false și tendențioase, latinitatea poporului român și a limbii sale, a ajuns la unele exagerări pe linia latinizării forțate a limbii; curentul latinist. (<fr. *latinisme*)
- latiníst**, -ă **I. s. m. f.** 1. specialist în filologia latină și

- în antichitatea romană. 2. adept al latinismului (2) II. *adj. curentul* ~ (sau *școala* ~ă) = latinism (2). (< fr. *latiniste*)
- latinitate** *s. f.* 1. caracter, origine latină. 2. cultura și civilizația latină; lumea latină. (< fr. *latinité*, lat. *latinitas*)
- latiniză** *vb. I. tr.* a introduce într-o limbă, pe cale savantă, cuvinte latine; a da cuvintelor de origine latină o formă apropiată de cea originală. * a da o formă latină unor cuvinte de altă origine. II. *tr., refl.* a impune, adopta limba și cultura latină. (< fr. *latiniser*)
- latinizant**, -ă *adj.* care urmărește latinizarea limbii. (< fr. *latinisant*)
- latin-american**, -ă *adj.* din America Latină. (< fr. *latino-américain*)
- latinofon**, -ă *adj., s. m. f.* (vorbitor) de limbă latină. (< fr. *latinophone*)
- latinoman**, -ă *s. m. f.* admirator exagerat al spiritului latin. (< latinomanie)
- latinomanie** *s. f.* pasiune exagerată pentru tot ceea ce este latin. (< it. *latinomania*)
- latir** *s. m.* plantă erbacee leguminoasă cu tulpină lungă, târătoare și foarte ramificată, având flori albe, violete sau roșii, grupate în racem. (< lat. *lathyrus*, gr. *lathyros*)
- latirism** *s. n.* intoxicație cu grăunțe de latir. (< fr. *lathyrisme*)
- latitudinal**, -ă *adj.* transversal. O *plan* ~ = plan vertical perpendicular pe planul longitudinal, care traversează partea cea mai largă a unei nave. (< engl., germ. *latitudinal*)
- latitudine** *s. f.* 1. poziția în grade a unui punct de pe glob sau a unui astru față de un plan ecuatorial de referință. 2. (*mat.*) una dintre coordonatele polare spațiale, reprezentând unghiul format de raza vectorială a unui punct dat cu planul triedrului ortogonal la care se raportează punctul. 3. (*fig.*) libertate de acțiune, de alegere. (< it. *latitudine*, fr. *latitude*, lat. *latitudo*)
- latorniul**, -ă *adj., s. n.* (din) etajul inferior al oligocenulii din estul și centrul Europei. (< fr. *lattersten*)
- latră** *v.* -latru.
- latră** *s. f.* closet fără canalizare; privată; hazna. (< lat. *latrina*, fr. *latrine*)
- latrón** *s. m.* (în Roma antică) denumire dată hoților, sclavilor fugari sau soldaților care dezertau. (< lat. *latrones*)
- latru**, -**latrice** *elem.* „care se închină, adorator”, „adoratie”. (< fr. -*latre*, -*latrice*, cf. gr. *latreia*, adorație)
- laudănu** *s. n.* narcotic lichid pe bază de opiu. (< fr., lat. *laudanum*)
- laudatio** /-ți-o/ *s. f.* elogiere. (< lat. *laudatio*)
- laudativ**, -ă *adj.* care laudă; elogios, favorabil. (< fr. *laudatif*)
- lauracee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, arbori și arbuști din regiunile calde, cu frunzele persistente, bogate în uleiuri eterice. (< fr. *lauracées*)
- laurea** *vb. I. tr.* a încununa cu un înalt premiu pentru merite deosebite. II. *tr., refl.* (în unele țări) a trece examenul de doctorat. (< *laureat*)
- laureát**, -ă *adj., s. m. f.* 1. (la romani) învingător în competiții, căruia i se decerna în semn de cinstită o cunună de lauri. 2. (persoană, colectiv) care a obținut un înalt premiu pentru merite deosebite într-un domeniu de activitate. (< fr. *lauréat*, lat. *laureatus*)
- laurențian**, -ă *adj. cutare* ~ă = cutare precambriană a scoarței terestre care a avut loc în America de Nord. (după germ. *laurentisch*)
- lăută** *s. f.* instrument cu coarde ciupite, asemănător cobzei. (< germ. *Lauta*)
- lavabil**, -ă *adj.* (despre țesături, zugrăveli) care poate fi spălat. (< fr. *lavable*)
- lavabilitate** *s. f.* însușirea de a fi lavabil. (< fr. *lavabilité*)
- lavabou** *s. n.* 1. lavoar. * chiuveță de perete. 2. spălător comun cu chiuvețe (în căzărmi, internate etc.). (< fr. *lavabo*)
- lavaj** *s. n.* spălare. (< fr. *lavage*)
- lavaliéră** *s. f.* 1. cravată înnodată ca o fundă, cu capetele lăstate în jos. 2. microfon de formă alungită care se atașează la rever sau într-un buzunar de la piept celor care participă la emisiuni organizate de televiziune. (< fr. *lavallière*)
- lavând**, -ă I. *adj., s. n.* (de) culoare albastru-deschis. II. *s. f.* 1. plantă perenă din familia labiatelor, cu frunze și flori odorante; levănțică. 2. parfum, esență de lavandă (1). 3. (*cinem.*) pozitiv intermediar alb-negru, în contrastare. (< fr. *lavande*, it. *lavanda*)
- lăvă** *s. f.* masă magmatică azvârlită din craterul unui vulcan. (< fr. *lave*, it. *lava*)
- lavetă** *s. f.* cârpă de șters (motoarele, vasele de bucătărie etc.). (< fr. *lavette*)
- lavină** *s. f.* avalanșă de zăpadă sau de pietre. (< it. *lavina*, germ. *Lavine*)
- laviu** *s. n.* 1. mod de a da umbră unui desen cu tuș diluat sau cu o culoare de apă. 2. desenul însuși. (< fr. *lavis*)
- lavoar** *s. n.* mobilă de toaletă unde se țin ligheanul, cana și alte obiecte pentru spălat; lavabou (1). (< fr. *lavoire*)
- lawn-tennis** /laun-ténis/ *s. n.* tenis pe iarbă. (< engl. *lawn-tennis*)
- lawrențiu** /lo-ren-/ *s. n.* element transuranic sintetic. (< fr. *lawrencium*)
- lax**, -ă *adj.* puțin strâns; spațiat, destins, lejer, mobil. (< lat. *laxus*)
- laxativ**, -ă *adj., s. n.* purgativ. (< fr. *laxatif*, lat. *laxativus*)
- LAXI-** *elem.* „rar, spațiat”. (< fr. *laxi-*, cf. lat. *laxus*, slab)
- laxism** *s. n.* sistem (teologic, filozofic, politic) tolerant, care susține că în absența unei interdicții, evidente, o acțiune poate fi înfăptuită, mai ales dacă există temeiuri bine determinate. (< fr. *laxisme*)
- laxist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al laxismului. (< fr. *laxiste*)
- laxitate** *s. f.* 1. moliciune, lipsă de rezistență. 2. (*med.*) mobilitate crescută a unei articulații. (< fr. *laxité*)
- lay-out** /lei-út/ *s. n.* 1. dispunere a elementelor grafice ale unei tipărituri. 2. schemă a instrucțiunilor de lucru. 3. reprezentare grafică și planimetrică a unor construcții industriale. (< engl. *lay out*)
- lazăne** *s. f. pl.* paste făinoase cu ouă în formă de panglicuțe. (< it. *lasagna*)
- lazarét** *s. n.* (rar) spital de boli contagioase. (< fr. *lazaret*)
- lazarone** *s. m.* 1. cerșetor din Italia meridională (napolitan). 2. om de nimic; pungaș. (< it. *lazzarone*)
- lazulit** *s. n.* fosfat natural hidratat de aluminiu, magneziu, fier și calciu, de culoare albastră, folosit ca abraziv. (< fr. *lazulite*)
- lazurit** *s. n.* lapislazuli. (< fr. *lazurite*)
- lazy** /léizi/ *s. n.* (jaz) manieră de a cânta a unor muzicieni, care, aparent, sunt indiferenți la ceea ce exprimă. (< engl. *lazy*, obosit)
- lazzi** /lá-ji/ *s. n.* pantomimă comică în teatrul italian. (< it. *lazzi*)
- leadership** /líder-șip/ *s. m.* funcție, poziție de lider. (< engl. *leadership*)
- leal**, -ă *adj.* care își respectă cuvântul dat; sincer; cinstit, corect; fidel. (< it. *leale*)
- lealitate** *s. f.* sinceritate, cinste, franchețe. (după it. *lealtà*)
- leându /oleându** *s. m.* arbust ornamental cu flori mari, frumoase, roșii sau albe, plăcut mirositoare. (< it. *leandro*, fr. *oléandre*)
- leasing** /lízing/ *s. n.* formă de închiriere de mașini și utilaje moderne, de mijloace de transport etc. de către întreprinderi, de la producători sau societăți specializate, pe o perioadă determinată. O *contract* ~ = contract financiar prin care este prevăzut un import temporar, la expirarea căruia beneficiarul poate cumpăra bunurile mobile și imobile ce i-au fost închiriate de producător. (< engl. *leasing*)
- lehbärurst** *s. m.* cârnat din ficat de porc. (< germ. *Leberwurst*)
- lebes** *s. n.* (*ant.*) vas larg de metal, de forma unui lighean, cu toate pe margine. (< lat., gr. *lebes*)
- LECIT(O)-** *elem.* „gălbenuș de ou, embrion”. (< fr. *lécitho/-*, cf. gr. *lekithos*)
- lecitináză** *s. f.* enzimă a sucului pancreatic care hidrolizează lecitina în cursul digestiei intestinale, eliberând acizi grași. (după fr. *lécithase*)
- lecitină** *s. f.* lipidă fosforată în gălbenușul de ou, în țesutul nervos etc. (< fr. *lécithine*)

- lectibolást** *s. n.* gălbenuş care conţine blastomere. (<fr. *lectihoblaste*)
- lectică** *s. f.* pat, scaun portativ acoperit, purtat de cal sau de oameni (slavi) şi folosit în antichitatea romană, în evul mediu şi în unele ţări coloniale, ca mijloc de locomoţie; literă. (<lat. *lectica*)
- lectistern** *s. n. (ant.)* banchet în cinstea zeilor, reprezentaţi ca participanţi prin statui culcate pe paturi de ceremonie. (<fr. *lectisterne*)
- lector¹**, -ă *s. m. f.* 1. grad didactic universitar, între asistent şi conferenţiar, cel care îl deţine. 2. membru al unui lectorat (2). (<germ. *Lektor*)
- lector²**, -ă *I. s. m. f.* 1. cititor. • cel care citeşte cu voce tare unei persoane suferind din persoană care citeşte într-o editură manuscrisele predate spre publicare şi referă asupra lor. 3. ajutor al preotului care citea în timpul slujbei textele edificatoare. **II. s. n.** 1. aparat pentru redarea unor sunete înregistrate. 2. dispozitiv periferic care permite citirea şi introducerea informaţiei de pe o cartelă perforată într-un calculator sau ordinator. (<fr. *lecteur*, lat. *lector*)
- lectorat** *s. n.* 1. funcţia de lector¹ (1). 2. catedră universitară a unei ţări în altă ţară, în cadrul căreia profesori ai celei dintâi predau studenţilor din ţara gazdă, o anumite materie de învăţământ. 3. grup de profesori din învăţământul superior care predau o disciplină la o altă facultate decât aceea de care aparţin. (<germ. *Lektorat*)
- lectură** *vb. tr.* 1. a citi. 2. a citi un manuscris în vederea pregătirii pentru tipar. (<*lecturā*)
- lectură** *s. f.* 1. faptul de a citi; citit, citire. • text, bucată de citit. 2. culegerea informaţiilor înregistrate în memoria unui calculator electronic. (<fr. *lecture*)
- lecţie** *s. f.* 1. formă de bază a organizării muncii didactice, prin care se transmit elevilor anumite cunoştinţe într-o unitate de timp; oră de şcoală consacrată unei anumite discipline. • a da (sau a lua) ~-ii = a (se) medita (2) în particular. • temă, ceea ce elevul are de învăţat la o materie într-o zi. 2. (fig.) învăţătură morală, experienţă (culeasă în urma unei întâmplări etc.). 3. dojană, mustrare. (<germ. *Lektion*, lat. *lectio*)
- lecţiune** *s. f.* fiecare dintre formele în care se prezintă textul unui autor în diferite manuscrise sau ediţii; fel de a citi (un pasaj dintr-un text) pentru stabilirea versiunii originare. (<germ. *Lektion*, lat. *lectio*)
- led** *s. n.* dioda (electro)luminiscentă. (<engl. *led*)
- ledeburită** *s. f.* constituent structural al fontelor, un amestec mecanic de cimentită şi perlită. (<germ. *Leдебурит*)
- ledian**, -ă *adj., s. n.* (din) etajul mijlociu al eocenului. (<fr. *ledian*)
- legă** *vb. tr.* a lăsa prin lega². (<fr. *léguer*, lat. *legare*)
- legal**, -ă *adj.* conform prevederilor unei legi; care aparţine legii. (<fr. *légal*, lat. *legalis*)
- legalism** *s. n.* 1. grija, preocuparea de a respecta minuţios litera legii; caracter legal. 2. legalitate (1). (<fr. *légalisme*)
- legalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al legalităţii. (<fr. *légaliste*)
- legalitate** *s. f.* 1. caracter legal; principiu potrivit căruia orice persoană fizică sau juridică este obligată să respecte legea; legalism (2). • a fi (sau a intra) în ~ = a se conforma legilor în vigoare. 2. ordine legală care asigură viaţa şi activitatea unui stat etc. (<fr. *légalité*)
- legaliză** *vb. tr.* a da valabilitate, formă legală (unui act). (<fr. *légaliser*)
- legalizare** *s. f.* acţiunea de a legaliza. • (jur.) atestare de către notariatul de stat a autenticităţii semnăturii după un act sau a conformităţii unei copii, a unei traduceri, cu originalul. (<*legaliza*)
- legalmente** *adv.* în mod legal. (<it. *legalmente*, fr. *légalement*)
- legat¹** *s. m.* 1. (la romani) împuternicit al senatului sau al împăratului într-o provincie. • comandant de legiune. 2. cardinal reprezentant al papei, care îndeplineşte funcţii asemănătoare celor încredinţate ambasadorilor. (<fr. *légal*, lat. *legatus*)
- legat²** *s. n. (jur.)* dispoziţie testamentară prin care se lasă un bun, o obligaţie etc. cuiva. • bunul însuşi. (<lat. *legatum*)
- legatár**, -ă *s. m. f.* beneficiar al unui lega². (<fr. *légaltaire*, lat. *legatarius*)
- legato** *I. adv. (muz.)* legat, susţinând neîntrerupt sunetul unei note. **II. s. n.** pasaj dintr-o compoziţie executat în acest mod. (<it. *legato*)
- legatorie** *s. f.* provincie romană condusă de un lega¹ (1). (<lat. *legatorie*)
- legătie** *s. f.* reprezentanţă diplomatică cu rang inferior ambasadei. • localul, sediul acesteia. 2. misiune a unui lega¹ (2), în vechile state ale bisericii. 3. suprafaţa unei ţări supusă unui lega¹ (2). (<fr. *légation*, lat. *legatio*)
- legendă** *vb. tr.* a însoţi un desen, o hartă etc. de un titlu, de o notiţă explicativă. (<fr. *légender*)
- legendár**, -ă *adj.* de, din legendă; fabulos; fantastic, extraordinar. (<fr. *légendaire*)
- legendă** *s. f.* 1. povestire cu caracter fantastic, miraculos, transmisă în special pe cale orală, în care se explică apariţia unor plante, animale, locuri etc. • piesă instrumentală sau orchestrală cu caracter narativ. 2. inscripţie (pe o monedă, medalie). 3. explicaţie dată semnelor convenţionale de pe o hartă etc. • text care se găseşte sub un desen, sub o gravură, schemă etc. (<fr. *légende*, lat. *legenda*)
- léghe** *s. f.* unitate de măsură pentru distanţe, anterioară sistemului metric, între 4 şi 5,5 km. (<it. *lega*)
- Leghorn** *s. n.* rasă de găini foarte bune producătoare de ouă. (<engl. *leghorn*)
- légic**, -ă *adj.* cu caracter obligatoriu, de lege. (<lege + -ic)
- legiferă** *vb. tr.* a elabora şi a adopta legi. (<fr. *légiférer*, fr. *legiférer*)
- legionár**, -ă *I. adj.* referitor la legionari (III). **II. s. m.** 1. soldat într-o legiune romană. 2. militar din legiunea străină. **III. s. m. f. (în România interbelică) membru al organizaţiei fasciste „România de Fier”. (<lat. *legionarius*, fr. *légonnaire*)**
- legislá** *vb. tr.* a face legi. (<*legislatiō*)
- legislativ**, -ă *adj.* referitor la legiferare, care legi-ferează. • putere ~ă (şi *s. n.*) = una dintre cele trei puteri ale statului constituţional, având atribuţia de a elabora legi; organ ~ (şi *s. n.*) = organ al puterii de stat care elaborează şi adoptă legile. (<fr. *législatif*)
- legislator** *s. m.* legiuitor; (fig.) cel care stabileşte regulile unei arte, ale unui curent artistic. (<fr. *législateur*)
- legislatúră** *s. f.* durata mandatului unui organ legislativ. (<fr. *législature*)
- legislaţie** *s. f.* 1. corp de legi ale unei ţări. 2. totalitatea actelor normative dintr-un anumit domeniu. (<fr. *législation*, lat. *legislatio*)
- legist** *I. s. m.* cel care cunoaşte şi studiază legile; jurist. **II. adj. medic** ~ = medic specialist în medicina legală. **III. s. m. pl.** 1. adepţi ai unei şcoli filozofice chineze din sec. IV-III a. Chr. care preconiza, în opoziţie cu confucianismul, un stat centralizat, guvernat pe bază de legi şi nu de tradiţii. 2. grupare a unei şcoli din evul mediu european care sprijinea lupta feudalităţii laice împotriva pretenţiilor de hegemonie ale papalităţii. (<fr. *légiste*)
- legitate** *s. f.* caracter obligatoriu, de lege, al unor fenomene. (<lege + -itate)
- legitim**, -ă *adj.* 1. întemeiat pe lege, care se justifică prin lege; legal. • ~ă apărare = situaţie în care se comite un act de violenţă justificat legal, ca un act de apărare împotriva unei agresiuni imediate şi injuste. 2. just, drept; justificat, îndreptăţit. (<fr. *légitime*, lat. *legitimus*)
- legitimá** *vb. I. tr., refl.* a(-şi) stabili identitatea pe baza unui document legal. **II. tr. I. (fig.) a justifica, a îndreptăţi. 2. a recunoaşte unui copil născut înainte de căsătorie drepturile unui copil legitim. (<fr. *légitimer*)**
- legitimáţie** *s. f.* act, document personal care atestă oficial identitatea unei persoane. (<fr. *légitimation*)
- legitimism** *s. n.* principiu care proclamă dreptul inalienabil la tron al dinastiilor legitime. (<fr. *légitimisme*)
- legitimist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al legitimismului. (<fr. *légitimiste*)
- legitimitate** *s. f.* calitate a ceea ce este legitim. (<fr. *légitimité*)
- legiune** *s. f.* 1. unitate de bază a armatei romane cu un efectiv între 4200 şi 6000 de oameni, în cohorte, manipule şi centurii. 2. nume ale unor formaţii militare neregulate din diferite epoci. • L-a de onoare = unul dintre cele

- mai înalte ordine, în Franța, care se acordă pentru merite militare și civile; *L- străină* = (în Franța și Spania) corp de armată din mercenari, cu garnizoana în colonii, destinată asigurării autorității statului și administrației coloniale. 3. (*fig.*) mulțime organizată; ceată. (<fr. *légion*, lat. *legio*)
- leguán** *s. m.* șopărlă cu creastă din America tropicală. (<engl., sp. *leguan*)
- legumă** *s. f.* 1. plantă agricolă de la care se consumă în alimentație partea vegetală, sau frunțele; zarzavat. 2. fruct uscat, cu mai multe semințe, dehiscent, cu două valve, la leguminoase; păstăie. 3. (*spec.*) om al cărui creier a fost golit și i s-au implantat anumite ordine pe care le execută ca un robot. (<lat. *legumen*)
- LEGUMI-** *elem.* „legumă”. (<fr. *legumi-*, cf. lat. *legumen*, -*minis*)
- legumicol**, -ă *adj.* referitor la culturile de legume. (<legumi- + -col)
- legumicultor**, -oară *s. m. f.* cultivator de legume. (<legumi- + cultor)
- legumicultură** *s. f.* ramură a agriculturii care se ocupă cu cultivarea legumelor. (<legumi- + -cultură)
- legumiéră** *s. f.* vas adânc din porțelan, cu capac, în care se servesc legumele. (<fr. *légumier*)
- legumină** *s. f.* globulină din semințele leguminoaselor. (<fr. *légumine*)
- leguminiform**, -ă *adj.* în formă de păstăie. (<lat. *leguminiformis*)
- leguminós**, -oasă *I. adj.* (despre plante) care are ca fruct o păstăie. *II. s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, erbacee sau lemnoase, cu frunze alterne compuse și flori cu aspect de fluture, având ca fruct o păstăie; papilionacee. (<fr. *légumineux*, *l'IV légumineuses*)
- lehm** /lem/ *s. n.* rocă sedimentară detritică neconsolidată. (<germ. *Lehm*)
- LEIO-** *elem.* „neted, fără peri”. (<fr. *léio-*, cf. gr. *leios*)
- leiofil**, -ă *adj.* cu frunze netede, nepăroase. (<lat. *leiophyllus*)
- leiomíom** *s. n.* tumoare benignă a fibrelor musculare netede. (<fr. *léiomyome*)
- leiomiosarcóm** *s. n.* tumoare malignă la fibrele musculare netede. (<fr. *léiomyosarcome*)
- leishmanie** /liš-ma-/ *s. f.* protozoar parazit endocelular uman. (<fr. *leishmanie*)
- leishmanioză** *s. f.* boală gravă din țările calde, provocată de leishmanie. (<fr. *leishmaniose*)
- lejer**, -ă *adj.* (mai ales despre îmbrăcăminte) ușor, comod. (<fr. *léger*)
- lejeritate** *s. f.* caracterul a ceea ce este lejer; ușurință, comoditate. (după fr. *légèreté*)
- lek** *s. m.* unitatea monetară a Albaniei. (<fr. *lek*)
- lékytos** *s. n.* (*ant.*) vas grecesc în formă de ulcior, pentru untelemn, folosit și ca vas funerar. (<fr. *lekythos*)
- lem** *s. n.* modul lunar destinat a aluniza cosmonauții. (<fr. *lem*)
- lémă**¹ *s. f.* 1. enunț preliminar care servește demonstrării unei teoreme. • (*fil.*) propoziție pe care o știință o presupune adevărată fără a o demonstra, preluând-o de la o altă știință. 2. cuvânt explicat într-un vocabular; element lexical. (<fr. *lemme*, gr. *lemma*)
- lémă**² *elem.* „alternativă”. (<fr. -*lemme*, cf. gr. *lemma*, premisă)
- lémă**³ *elem.* „tegument, piele”. (<fr. -*lemme*, cf. gr. *lemma*, coajă)
- léming** *s. m.* mamifer rozător asemănător cu hârciogul, din regiunile (sub)arctice. (<fr. *lemming*)
- lemnacée** *s. f. pl.* familie de plante angiosperme monocotiledonate-cvatică, plutitoare: lintița. (<fr. *lemnacées*)
- lémnic** *s. n.* 1. (*ant.*) panglică cu care se legau corăbele, palmele. 2. (*anat.*) cale senzorială secundară a sistemului nervos central, care începe în măduvă sau în trunchiul cerebral și se termină în talamus. (<fr. *lemnisque*)
- lemniscată** *s. f.* curbă loc geometric al punctelor pentru care produsul distanțelor lor la două puncte fixe este constant. (<fr. *lemniscate*)
- lempiră** *s. f.* unitatea monetară în Honduras. (<fr. *lempira*)
- lémuri** *s. m. pl. (mit.)* sufletele morților la romani; fantome ale morților, strigoi. (<lat. *lemures*, fr. *lémures*)
- lemuriéni** *s. m. pl.* subordin de mamifere primare inferioare foarte apropiate de maimuțe; prosimiieni. (<fr. *lémuriens*)
- Lemúrii** *s. n. pl.* sărbători religioase private, care aveau loc la romani în luna mai, cu care prilej se alungau spiritele morților prin zgomote nocturne. (<fr. *lémurios*)
- lenaj** *s. n.* țesătură subțire de lână. (<fr. *lainage*)
- leninism** *s. n.* doctrina lui Lenin bazată pe marxism; marxism-leninism. (<rus. *leninizm*, fr. *léninisme*)
- leninist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al leninismului. (<rus. *leninst*, fr. *léniniste*)
- lenitic**, -ă *adj.* cu ape liniștite, stagnante sau curgătoare. (<fr. *lénitique*)
- lenitiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care calmează durerile. (<fr. *lénitif*, lat. *lenitivus*)
- lenjerie** *s. f.* rufărie de corp și de pat. (<fr. *lingerie*)
- lénjuri** *s. n. pl.* rufărie de corp; lenjerie. (<fr. *linge*)
- lent**, -ă *adj.* încet, lin, domol. (<fr. *lent*, lat. *lentus*)
- lentándo** *adv.* (muz.) încetinind. (<it. *lentando*)
- léntă** *s. f.* cordon de mătase care se poartă în diagonală, peste piept, de către suverani sau de posesorii unei înalte decorații, la solemnități. (<rus. *lenta*)
- LENTI-** *elem.* „lentilă”. (<fr. *lenti-*, cf. lat. *lens*, -*ntis*, linte)
- lenticelă** *s. f.* por în scoarța arborilor, prin care se face schimbul de gaze cu atmosfera. (<fr. *lenticelle*)
- lenticulár**, -ă *adj.* în formă de lentilă; lentiform. (<fr. *lenticulaire*, lat. *lenticularis*)
- lenticórm**, -ă *adj.* 1. lenticular. 2. (despre straturi geologice) care este mai gros la centru decât la margini. (<fr. *lenticforme*)
- lentiginós**, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (afectat) de lentigo; pistruiat. (<fr. *lentigineux*)
- lentiginóză** *s. f.* afecțiune cutanată prin numeroase leziuni de lentigo. (<fr. *lentiginose*)
- lentigo** *s. n.* pată pigmentară a pielii; pistru. (<fr., lat. *lentigo*)
- lentilă** *s. f.* 1. piesă optică transparentă și cu suprafețele curbate, care refractă razele luminoase. ○ ~ *electronică* = dispozitiv format din sisteme de electrozi sau din combinații de magneți și de electromagneți, care poate modifica traiectoriile electronilor; ○ ~ *de contact* = lentilă din materie plastică, ce se aplică direct pe globul ocular pentru corectarea vederii. 2. inel metalic de legătură între două țevi de metal, sau între o țevă și un perete de metal. 3. lupă. 4. incluziune în sol de forma unei lentile (1). (<fr. *lentille*)
- lentitúđine** *s. f.* încetinirea, lipsă de energie; apatie. (<fr. *lentitude*, lat. *lentiudo*)
- lento** *I. adv.* (muz.) rar, lent, între largo și adagio. *II. s. n.* (parte dintr-o) compoziție executată în acest ritm. (<it. *lento*)
- lentoáre** *s. f.* încetinirea; (*fig.*) caracterul celui care nu înțelege repede. (<fr. *lenteur*)
- lentofíl**, -ă *adj.* (despre faună) specific apelor stagnante. (cf. it. *lento*)
- leóne** *s. m.* unitatea monetară a statului Sierra Leone. (<fr. *leone*)
- leonín**, -ă *adj.* (ca) de leu. ○ (*fig.*) contract ~ = contract prin care una dintre părți își asigură un câștig mai mare în dauna celeilalte. (<fr. *léonin*, lat. *leoninus*)
- leonín**², -ă *adj.* *versuri* -e = versuri în care rimează emistihurile; *rimă* -ă = rimă foarte bogată, cu două sau trei silabe asemănătoare. (<fr. *léonin*)
- leontíazis** *s. n.* aspect al feței prin prezența de infiltrate masive, întredăiate de șanțuri naturale. (<fr. *léontiasis*)
- leopárd** *s. m.* panteră africană. ○ -ul *zăpezilor* = irbis. (<fr. *léopard*, lat. *leopardus*)
- LEPIDO-** *elem.* „solz”, „placă, crustă”. (<fr. *lépido-*, cf. gr. *lepis*, -idos)
- lepidocárp**, -ă *adj.* cu fructe solzoase. (<fr. *lépido-carpe*)
- lepidodéndron** *s. m.* arbore fosil din clasa ferigilor, cu trunchiul înalt și gros, care se ramifică în ramuri duble. (<fr. *lépidodendron*)

- lepidofite** *s. f. pl.* pteridofite arborescente fosile, de dimensiuni mari, cu tulpine subterane (rizomi) în formă de cruce și frunze mici, solzoase. (< germ. *Lepidophyten*)
- lepidolit** *s. m.* mică bogată în litiu și fluor, roz sau albă. (< fr. *lépidolithe*)
- lepidoptere** *s. n. pl.* ordin de insecte cu aripi membranoase și acoperite cu solzi fini: fluturi. (< fr. *lépidoptères*)
- lepidopterofile** *s. f. pl.* plante la care polenizarea se realizează prin lepidoptere. (< fr. *lépidoptérophiles*)
- lepidopterolog**, -ă *s. m. f.* specialist în lepidopterologie. (< germ. *Lepidopterolog*)
- lepidopterologie** *s. f.* studiu sistematic al fluturilor. (< fr. *lépidopterologie*)
- lepidosirén** *s. m.* pește specific fluviului Amazon, care respiră prin branhii și plămâni. (< fr. *lépidosirène*)
- lepmă** *s. f. 1.* insectă cu corpul gri-argintiu, care trăiește în locurile umede ale caselor. **2.** stamină cu aspect scuamiform, la baza ovarului. (< fr. *lépisme*)
- leporide** *s. n. pl.* familie de mamifere rozătoare: iepurii. (< fr. *léporidés*)
- lepralgie** *s. f.* durere musculară în cazul leprei. (< fr. *lépralgie*)
- leprologie** *s. f.* studiul leprei. (< fr. *léprologie*)
- lepróm** *s. n.* tumoare nodulară specifică leprei. (< fr. *léprome*)
- leprós**, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de lepră. (< fr. *lépreux*)
- leproserie** *s. f.* loc unde sunt izolați și îngrijiți leproșii. (< fr. *léproserie*)
- lepta** *s. f.* monedă divizionară în Grecia, a suta parte dintr-o drahmă. (< fr. *lepta*)
- LEPTO-**, -léptic *elem.* „subțire, moale, fragil”. (< fr. *lepto-*, cf. gr. *leptos*)
- leptocefál**, -ă **I.** *adj.* care prezintă leptocefalie. **II.** *s. m.* larva de anghilă, cu corpul comprimat lateral și transparent. (< germ. *leptocephal*)
- leptocefalie** *s. f.* micșorare anormală a cutiei craniene. (< germ. *Leptocephalie*)
- leptocít** *s. n.* globulă roșie cu grosimea redusă, dar cu diametrul mărit. (< fr. *leptocyte*)
- leptodactil**, -ă *adj.* cu degetele de la mâini și picioare subțiri și alungite. (< engl. *leptodactylous*)
- leptoderm**, -ă *adj.* cu membrana subțire. (< lat. *leptodermus*)
- leptom** *s. n.* ansamblu de vase liberiene care conduc seva elaborată de plante. (< fr. *leptome*)
- leptomeninge** *s. n.* denumire comună pentru arahnoidă și pia mater. (< fr. *leptomeningite*)
- lepton** *s. m. 1.* (în Grecia antică) unitate monetară foarte mică. **2.** denumire generică pentru particulele atomice elementare cu masa de repaus mai mică decât cea a unui nucleon. (< engl., fr., gr. *lepton*)
- leptoplasmă** *s. f.* parte hialină a protoplasmei, în care are loc activitatea cinetică a celulei. (< lat. *leptoplasma*)
- leptoprozóp**, -ă *adj.*, *s. m.* (individ) cu fața lungă și îngustă. (< fr. *leptoprosope*)
- leptorín**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (individ) cu nasul îngust și lung. (după fr. *leptorhinien*)
- leptospiră** *s. f.* protozoar spiral, agent patogen al unor boli febrile. (< fr. *leptospire*)
- leptospiróză** *s. f.* boală infectocontagioasă produsă de leptospiră, caracterizată prin temperatură și colorare icterică a pielii și a conjunctivelor. (< fr. *leptospirose*)
- leptozóm** *s. m.* longilin. (< fr. *leptosom*)
- lésă** *s. f.* curea cu care sunt purtați căinii. (< fr. *laisse*)
- lesbián**, -ă **I.** *adj.* referitor la lesbianism; lesbic; tribadic. **II.** *s. f.* femeie care practică lesbianismul; tribadă. (< fr. *lesbien*)
- lesbianism** *s. n.* atracție erotică patologică și satisfacere sexuală între femei; safism; tribadism. (< fr. *lesbianisme*)
- lesbic**, -ă *adj.* lesbian. (< germ. *lesbisch*)
- lesby-show** /-şou/ *s. m.* local cu program erotic, în care două sau mai multe femei mimează desfășurarea unor acte sexuale. (< engl. *lesgy-show*)
- lesiváj** *s. n.* lesivare. (< fr. *lessivage*)
- lesiváre** *s. f.* dizolvare și spălare a sărurilor solubile din sol de către apa din precipitații; lesivaj. (după fr. *lessivage*)
- lest** *s. n. 1.* balast; savură (2). **2.** (fig.) lucru nefolositor, inutil. (< fr. *lest*)
- leştá** *vb. tr.* a încărcă cu lest (o navă, un balon etc.); a balasta (2). (< fr. *lester*)
- lestobióză** *s. f.* formă de comensualism în care o specie se adaptează în cuibul altei specii. (< fr. *lestobiose*)
- letal**, -ă *adj.* **1.** mortal, de moarte. **2.** (biol.) despre gene) care, în stare de hemozigot, antrenează moartea (precoce) a individului care o poartă. (< fr. *létal*, lat. *letalís*)
- letalitate** *s. f.* **1.** mortalitate. **2.** caracterul unei gene letale. (< fr. *létalité*)
- letárgic**, -ă *adj.* care ține de letargie. (< fr. *léthargique*, lat. *lethargicus*)
- letargie** *s. f.* **1.** stare patologică caracterizată prin somn adânc, de lungă durată, în timpul căruia funcțiile vitale par să fie suspendate; moarte aparentă. **2.** (fig.) stare de apatie, de inactivitate totală. (< fr. *léthargie*, lat. *lethargia*)
- létcon** *s. n.* ciocan electric de lipit. (după germ. *LötKolben*)
- letón**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Letonia. • (*s. f.*) limbă baltică vorbită în Letonia. (< fr. *letton*)
- letrasét** *s. n.* set de litere și cifre de diferite culori și caractere, pe un suport transparent, care se imprimă prin apăsare, în lucrările de grafică, în activitatea de proiectare și design, în inscripționarea scabei aparatelor de măsură etc. (după germ. *Letzerset/druck*)
- letrínă** *s. f.* **1.** inițială (ornamentală) de înălțimea câtorva rânduri, cu care începe un capitol sau un paragraf. **2.** litera majusculă (o silabă) imprimată la dicționare pe fiecare pagină deasupra coloanelor, spre a ușura căutarea cuvântului dorit; colontitu. (< fr. *letrine*)
- letrism** *s. n.* mișcare literară formalistă din Franța, care consideră că poezia să-ar defini exclusiv prin expresivitatea literelor, îmbinate eufonic, arbitrar. (< fr. *letrisme*)
- letrist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al letrismului. (< fr. *letriste*)
- LEUC(O)-** *elem.* „alb”, „decolorat”, „leucocită”. (< fr. *leucol-*, cf. gr. *leukos*)
- leucémic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de leucemie. (< fr. *leucémique*)
- leucemide** *s. f. pl.* manifestări cutanate ale diverselor leucemii (prurigo, echemă, eritrodermie). (< fr. *leucémides*)
- leucemie** *s. f.* boală a sângelui caracterizată prin proliferarea anormală a leucocitelor; leucoză. (< fr. *leucémie*)
- leucină** *s. f.* aminoacid din splină, pancreas etc., omolog al glicocolului, indispensabil în nutriție. (< fr. *leucine*)
- leucinóză** *s. f.* producere excesivă de leucină în organism. (< engl. *leucinosus*)
- leucism** *s. n.* caracteristică ereditară constând din lipsa completă a pigmentului din firele de păr, concomitent cu prezența lui în ochi și, în unele mucoase aparente. (< germ. *Leukismus*)
- leucít** *s. n. 1.* mineral din grupa feldspatoizilor, conținând silicat de aluminiu și potasiu, în unele roci eruptive. **2.** corpuscul din citoplasma celulelor vegetale. (< fr. *leucite*)
- leucobáză** *s. f.* leucoderivat. (< germ. *Leukobase*, fr. *leucobase*)
- leucoblást** *s. n.* plastidă încoloră tânără. (< fr. *leucoblaste*)
- leucoblastemie** *s. f.* prezența abundentă a leucoblastelor în sânge. (< fr. *leucoblastémie*)
- leucoblastóză** *s. f.* înmulțire excesivă a leucoblastelor în măduva osoasă sau în sânge. (< fr. *leucoblastose*)
- leucoblasturie** *s. f.* prezența leucoblastelor în urină. (< fr. *leucoblasturie*)
- leucocidínă** *s. f.* substanță toxică secretată de unele bacterii patogene, care distruge leucocitele. (< engl. *leukocidin*)
- leucocíst** *s. n.* celulă fără clorofilă, cu membrană subțire și cu perforații, la alge și fungi. (< fr. *leucocyste*)
- leucocítár**, -ă *adj.* referitor la leucocite. **O formulă** -ă = repartizarea diferitelor categorii de leucocite în sânge. (< fr. *leucocytairé*)
- leucocítă** *s. f.* globulă albă din sânge și din limfă, care asigură apărarea organismului împotriva microbilor. (< fr. *leucocyte*)
- leucocitolíză** *s. f.* proces de distrugere a leucocitelor din sânge. (< fr. *leucocytolyse*)

- leucocitometrie** *s. f.* numărarea de globule albe. (< fr. *leucocytométrie*)
- leucocitóză** *s. f.* creștere a numărului de leucocite în sânge în procesul de apărare a organismului împotriva infecțiilor. (< fr. *leucocytose*)
- leucociturie** *s. f.* prezența leucocitelor în urină. (< fr. *leucocyturie*)
- leucoderivát** *s. m.* compus organic obținut prin reducerea unor coloranți și care, prin oxidare, formează din nou colorantul din care a provenit; leucobază. (< germ. *Leukoderivat*, fr. *leucodérivé*)
- leucodermie** *s. f.* decolorare a pielii datorită lipsei sau dispariției pigmentului. (< fr. *leucodermie*)
- leucodistrofie** *s. f.* leziune distrofică degenerativă a substanței nervoase albe. (< fr. *leucodystrophie*)
- leucoencefalită** *s. f.* inflamație a substanței albe a creierului. (< fr. *leuco-encéphalite*)
- leucogeneză** *s. f.* proces de formare a leucocitelor. (< fr. *leucogénese*)
- leucogramă** *s. f.* hemogramă cu numărul leucocitelor prezente în unitatea de volum de sânge. (< fr. *leucogramme*)
- leucóm** *s. n.* boală de ochi prin formarea unor pete albe pe corne; albeață. (< fr. *leucome*)
- leucométru** *s. n.* fotometru pentru determinarea gradului de alb al unor substanțe fibroase. (< germ. *Leukometer*)
- leucomielită** *s. f.* inflamație a substanței albe a măduvei spinării. (< fr. *leucomyéllite*)
- leucnichie** *s. f.* colorare în alb, parțială, a unghiilor. (< fr. *leuconychie*)
- leucopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile centrilor de formare a leucocitelor. (< fr. *leucopathie*)
- leucopedéză** *s. f.* aflux de leucocite în stomac și în intestin, în digestie. (< fr. *leucopédèse*)
- leucopenie** *s. f.* scădere anormală a numărului leucocitelor din sânge. (< fr. *leucopénie*)
- leucoplast** *s. n.* țesătură impregnată cu cauciuc, lipicioasă pe o parte, pentru fixarea pansamentelor sau acoperirea rănilor; emplastru. (< germ. *Leukoplast*, fr. *leucoplaste*)
- leucopláste** *s. n. pl.* plastide din citoplasmă, inactivă fotosintetic. (< fr. *leucoplastes*)
- leucoplazie** *s. f.* îngroșare patologică a unei mucoase, ca rezultat, formarea unei pete albicioase-gălbui. (< fr. *leucoplasie*)
- leucopoiéză** *s. f.* proces de formare a leucocitelor. (< fr. *leucopoiése*)
- leucorée** *s. f.* denumire generică pentru orice scurgere vaginală. (< fr. *leucorrhée*)
- leucoréic, -ă** *adj., s. f.* (bolnavă) de leucoree. (< fr. *leucorrhéique*)
- leucosafir** *s. n.* varietate incoloră, transparentă de corindon, piatră semiprețioasă. (< fr. *leucosaphir*)
- leucospermie** *s. f.* colorație albă anormală a unor semințe din lipsă de pigmenți. (< fr. *leucospermie*)
- leucotaxină** *s. f.* substanță produsă de țesuturile inflamate, care mărește permeabilitatea capilară, ușurând migrarea leucocitelor spre focarul inflamator. (< fr. *leucotaxine*)
- leucoterapie** *s. f.* metodă de tratament constând în a provoca leucocitoza prin acțiunea unei substanțe chimice. (< fr. *leucothérapie*)
- leucotoxină** *s. f.* substanță termolabilă care distruge globulele albe. (< fr. *leucotoxine*)
- leucotrichie** *s. f.* decolorare congenitală a părului. (< fr. *leucotrichie*)
- leucóză** *s. f.* leucemie. (< fr. *leucose*)
- levádă** *s. f.* (*echit*) mișcare de dresaj constând în aceea că animalul ridică în sus bipezul anterior, sprijinindu-se pe cel posterior, cu jaretele apropiate de sol. (< germ. *Levade*)
- levantin, -ă** *I. adj., s. m. f. 1.* (locuitor) din Levant. *2. (depr.)* necinsut, ipocrit, intrigant. *II. adj., s. n.* (din ultimul etaj al pliocenului din România. (< fr. *levantin*))
- levátă** *s. f. 1.* totalitate cărților de joc pe care le strânge de pe masă cel care a câștigat la un moment dat. *2.* scoateră a mosoarelor sau a țevilor pline de pe mașina de filat după înfășurarea acestora; cantitatea de fire obținută. (după fr. *levée*)
- levelleri** *levleri/ s. m. pl.* membri ai unei grupări de mocrăție mic-burgheze care a jucat un important rol politic în timpul revoluției engleze din 1648-1650. (< engl. *leveller*)
- leviatán** *s. m. 1.* monstru biblic distructiv. • (în basme) căpcăun. *2. (fig.)* organizație statală și politica absolutistă. *3.* mașină industrială de spălare a lânii. (< fr. *leviathan*)
- leviér** *s. n.* (*tehn.*) pârghie (de manevră). (< fr. *levier*)
- levigá** *vb. tr.* a antrena, sub formă de suspensie, într-un lichid, un material pulverulent. (< fr. *leviger*)
- levigáre** *s. f. 1.* acțiunea de a leviga; levigație. *2.* transportare în apa freatică a substanțelor din sol în cazul când un exces de apă s-a infiltrat vertical. (< fr. *leviga*)
- levigáție** *s. f.* levigare. (< fr. *levigation*)
- levirát** *s. n.* lege la evrei și la alte popoare antice care obliga pe frațele unui defunct să se căsătorească cu văduva fără copii a acestuia. • practica juridică corespunzătoare. (< fr. *levirat*)
- levít** *s. m.* preot la vechii evrei. (< fr. *levite*)
- levitáție** *s. f. 1.* capacitate atribuită oculiștilor, fahirilor etc. de a ridica diverse corpuri sau a se ridica ei înșiși de la pământ prin puterea voinței. *2. ~ magnetică* = anulare a gravitației prin acțiunea unui câmp magnetic asupra unui corp străbătut de un curent electric. (< fr. *levitation*)
- levită** *s. f. 1.* redingotă lungă de la sfârșitul sec. XVIII. *2.* model vechi de rochie largă și foarte lungă. (< fr. *levite*)
- levizítă** *s. f.* substanță toxică de luptă cu acțiune vezicantă. (< fr., engl. *lewisite*)
- LEVO-** *elem.* „stânga”. (< fr. *lévo-*, cf. lat. *laevus*)
- levocardie** *s. f.* sinistrocărdie. (< fr. *lèvocardie*)
- levogír, -ă** *adj. 1.* (despre substanțe optic active) care deviază spre stânga planul de polarizare a luminii. *2.* (despre cochilii) răscuit spre stânga. (< fr. *levogyre*)
- levorotáție** *s. f.* rotație a inimii către stânga. (< fr. *levorotation*)
- levriér** *s. m.* câine de vânătoare cu pânțelele supt și picioarele înalte și puternice, rapid, specializat în vânarea iepurelui. (< fr. *levrier*)
- levúlic** *adj. acid* ~ = acid organic din levuloză prin tratarea cu acizi diluați. (< fr. *levulique*)
- levulóză** *s. f.* fructoză. (< fr. *levulose*)
- levulozemie** *s. f.* prezența levulozei în sânge. (< fr. *levulosemie*)
- levulozurie** *s. f.* prezența levulozei în urină. (< fr. *levulosurie*)
- levúrá** *s. f.* ciupercă unicelulară care produce fermentația alcoolului. (< fr. *levure*)
- levuride** *s. f. pl.* reacții cutanate care constituie manifestări secundare alergice ale unei infecții cu levuri. (< fr. *levurides*)
- lexém** *s. n.* morfem lexical; semantem. (< fr. *lexème*)
- léxic** *s. n.* vocabular (1). • totalitatea cuvintelor specifice unui scriitor, unei regiuni, unei epoci. (< fr. *lexique*)
- LEXIC²(O)-, -lexie** *elem.* „cuvânt”, „lexic”, „dicționar”. (< fr. *lexico/-, -lexie*, cf. gr. *lexis*, cuvânt, *lexikon*, dicționar)
- lexicál, -ă** *adj.* referitor la lexic. (< fr. *lexical*)
- lexicalizá** *vb. tr.* a înregistra drept cuvânt autonom un derivat sau un compus. (< fr. *lexicaliser*)
- lexicograf, -ă** *s. m. f.* specialist în lexicografie. (< fr. *lexicographe*)
- lexicografie** *s. f. 1.* ramură a lingvisticii care stabilește principiile și metodele întocmirii dicționarelor. *2.* totalitatea dicționarelor de care dispune o limbă, un domeniu. (< fr. *lexicographie*)
- lexicológ, -ă** *s. m. f.* specialist în lexicologie. (< fr. *lexicologue*)
- lexicologie** *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază sistemul lexical al unei limbi. (< fr. *lexicologie*)
- lexicón** *s. n.* operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, ale unui domeniu de activitate, ale unui scriitor etc. • dicționar tehnic sau enciclopedic, cuprinzând cunoștințe de orientare din anumite domenii. (< lat., fr. *lexicon*, gr. *lexikon*)
- lexicotécă** *s. f.* colecție de dicționare. (< germ. *Lexikotek*)
- lexie** *s. f.* orice unitate semnificativă a lexicului, cuvânt sau expresie. (< fr. *lexie*)

-lexie² v. lexic²(o)-.

leză vb. tr. I. a răni, a vătăma. • (fig.) a ofensa. 2. a aduce un prejudiciu. (<fr. léser)

lezărd I. s. m. șopărlă. II. s. n. piele de șopărlă tăbăcită. (<fr. lézard)

lezărdă s. f. 1. element decorativ pentru acoperirea rostului de prindere a fețelor tapițeriei. 2. fisură într-un zid. (<fr. lézarde)

lezénă s. f. (arhit.) 1. element aplicat pe marginile panourilor, ramelor etc., cu rol de susținere, acoperire sau decorare. 2. pilastru plat și îngust pe fața unui zid, fără bază și capitel, legat de arce semicirculare și pe jumătate îngropat în zid. (<fr. lesène)

lezine s. f. 1. alterare morfologică a unui țesut, organ sau organism; rană, plagă. 2. (jur.) prejudiciu material care afectează o parte dintr-un contract oneros. (<fr. lésion, lat. laesio)

lezmaiestate s. f. crimă de ~ = ofensă adusă persoanei sau autorității unui suveran, pedepsită de lege ca o crimă. (după fr. lésèmajesté)

li s. m. veche măsură de lungime la chinezi, de 576 m. (<fr. li)

liă vb. tr. a lega (un sos, o cremă etc.). (<fr. lier)

liāj s. n. acțiunea de a lega. (<fr. liage)

liănă s. f. plantă lemnoasă agățătoare, caracteristică pădurilor tropicale. (<fr. liane)

liânt s. m. 1. material fluid pentru a lega prin întărire bulgării, granulele etc. unui material organic sau mineral. 2. lichid vâscos conținând coloranți cu care formează cerneala de tipar. 3. substanță la fixarea pigmentilor coloranți pe fibrele textile. 4. constituent nevolutil al lacurilor, care se întărește sub formă de peliculă, în pictură etc. (<fr. liant)

liăs s. n. epoca inferioară a jurasucului; liasic. (<fr., engl. lias)

liásic, -ă adj., s. n. (din) lias. (<fr. liasique)

liăze s. f. pl. enzime cu rol ajutător în sinteza unor compuși. (<fr. liases)

libăție s. f. (ant.) act ritual constând în vărsarea unei cupe cu vin, lapte etc. în cinstea zeilor, după ce cineva și-a muiat buzele în ea; (p. ext.) închinare de pahar la o petrecere. (<fr. libation, lat. libatio)

libél s. n. scriere satirică, ca pamfletul, dar mai violentă. (<fr. libelle, lat. libellus)

libelă vb. tr. a redacta corect un act judecătoresc. (<fr. libeller)

libelist, -ă s. m. f. autor de libele. (<fr. libeliste)

libelulă s. f. insectă din ordinul odonțatelor, cu corpul lung și subțire și cu aripile străvezii; calul-dracului. (<fr. libellule)

libelulide s. f. pl. familie de insecte odonate: libelulele. (<fr. libellulidés)

liber¹ s. n. strat de țesut fibros prin care circulă seva la plantele vasculare. • fibre extrase din scoarța unor arbori. (<fr. liber)

liber², -ă adj. 1. slobod; independent. 2. ~ profesionist = cel care exercită o profesiune în afara unui contract de muncă. 3. neocupat, gol. 4. degajat, natural. O (adv.) a vorbi ~ = a ține un discurs, o prelegere, fără a citi. 5. (despre gusturi, purtări, cuvinte) necuviincios, grosolan. 6. (despre timp) de care se poate dispune după voie. 7. desen ~ = desen (artistic) executat fără ajutorul unui instrument. 8. (mat.) termen ~ = expresie dintr-o ecuație care nu conține necunoscute. (<lat. liber, fr. libre)

liberă vb. tr. I. a lăsa la vatră. 2. a elibera. (<fr. libérer, lat. liberare)

liberal, -ă I. adj. 1. care aparține liberalismului. O partid ~ = partid de orientare liberalistă. 2. iubitor de libertate. 3. înțelegător, cu vederi largi, tolerant. II. s. m. membru al unui partid liberal. (<fr. libéral, lat. liberalis)

liberalism s. n. 1. doctrină politică și economică, în epoca de ascensiune a burgheziei, care tindea să îngrădească monarhia prin parlament, să lărgască dreptul de vot și să admită libertăți democratice. 2. atitudine tolerantă; împăciuitoarism. (<fr. libéralisme)

liberalist, -ă adj., s. m. f. (adept) al liberalismului. (<fr. libéraliste)

liberalitate s. f. 1. însușirea de a fi liberal; mărinimie, generozitate. 2. act juridic de dispoziție în favoarea cuiva. (<fr. libéralité, lat. liberalitas)

liberaliză vb. tr. a face mai liber(al); a acorda mai multă libertate și inițiativă individuală în activitatea socială. (<fr. libéraliser)

liber arbitru s. m. concepție potrivit căreia omul ar avea libertate nemărginită de a acționa după voința sa. (<fr. libre arbitre)

liber-cugetător s. m. gânditor care adoptă o atitudine critică față de religie și de biserică. (după fr. libre penseur)

liberian, -ă adj. care aparține liberului¹. (<fr. libérien)

libero¹ adv. (muz.) liber, nestingherit. (<it. libero)

liberó² s. m. (fotbal) apărător pe care se bazează toată strategia apărării. (<it. libero)

liberolemnós, -oasă adj. format din țesut liberian și lemnos. (după fr. libéro-ligneux)

libero-schimbism s. n. politică economică promovată de unele țări capitaliste dezvoltate, care reclamă libertatea comerțului, renunțarea la taxele vamale protecționiste și neamestecul statului în activitatea economică. (după fr. libre-échange)

liber-schimbist, -ă adj., s. m. f. (adept) al liber-schimbismului. (după fr. libre-échangiste)

libért, -ă s. m. f. (în Roma antică) sclav(ă) eliberat(ă). (<lat. liberus)

libertár, -ă adj., s. m. f. (adept) al libertății absolute; anarhist. (<fr. libertaire)

libertate s. f. 1. (fil.) înțelegerea necesității, cunoașterea legilor obiective și stăpânirea conștientă a forțelor naturii și ale vieții sociale, înțemeiată pe această cunoaștere. 2. situație a unei persoane libere. 3. (pl.) drepturi cetățenești. 4. posibilitatea de a acționa după propria voință sau dorință, de a face sau de a nu face o acțiune. (<fr. liberté, lat. libertas)

liberti s. n. țesătură de mătase și bumbac, pentru rochii, bluze etc. (<engl., fr. liberty)

liberticid, -ă I. adj. care desființează libertatea; inrobitor. II. s. n. abolirea libertăților civile. (<fr. liberticide)

libertín, -ă adj. indecent, ușuratic, desfrânat. (<fr. libertin, lat. libertinus)

libertináj s. n. comportare de libertin; desfrâu, des-trăbălare; libertinism. (<fr. libertinage)

libertinism s. n. libertinaj. (<germ. Libertinismus)

libián, -ă adj., s. m. f. (locuitor) al Libiei. • (s. n.) dialect vorbit în Libia. (<fr. libyen)

libidină vb. intr., refl. a(-și) satisface dorințele sexuale. (<it. libidinare)

libidinós, -oasă adj. senzual, lasciv; înclinat spre desfrâu. (<fr. libidineux, lat. libidinosus)

libidinozitate s. f. înclinare spre plăcerile senzuale. (<fr. libidinosité)

libido s. n. poftă, apetit, dorință. • (psih.) dorință de satisfacere a instinctului sexual. (<fr., lat. libido)

librár s. m. negustor de cărți; (p. ext.) vânzător într-o librărie. (<fr. libraire, lat. librarius)

librátie s. f. 1. balansare aparentă a Lunii, datorată orbitei ecliptice pe care o descrie în jurul Pământului. 2. oscilație. (<fr. libration, lat. libratio)

librărie s. f. magazin în care se vând cărți. (după fr. librairie)

librét s. n. 1. textul unei lucrări muzicale de mare întindere (operă, operetă, balet, oratoriu). • broșură cu un asemenea text. 2. carnețel având diferite destinații. (<it. libretto)

libretíst s. m. autor de librete (1). (<it. librettista)

liburnă s. f. navă romană ușoară de luptă sau de transport, cu un singur rând de rame. (<lat. liburna)

LIC(O)- elem. „lup”. (<fr. lyc/o-, cf. gr. lycos)

licantróp, -ă adj., s. m. f. (suferind) de licantropie. (<fr. lycanthrope)

licantropie s. f. stare de delir în care bolnavul se imaginează a fi devenit lup. (<fr. lycanthropie)

licaón s. m. mamifer carnivor din Africa, înrudit cu lupul și hiena, cu blana roșcată vârgată cu negru. (<fr., lat. lycan)

liceál, -ă adj. referitor la liceu. (<it. liceale)

liceán, -ă s. m. f. elev de liceu. (<fr. lycéen)

licentă s. f. I. titlu la terminarea studiilor superioare, prin care se acordă dreptul de a exercita o profesiune;

- examen dat pentru obținerea acestui titlu; diploma obținută. 2. contract prin care posesorul unui brevet de invenție acordă unei persoane sau statului dreptul de a folosi sau valorifica invenția sa. 3. autorizație dată de stat unui particular pentru exercitarea unui anumit comerț, a unei anumite industrii sau pentru a importa și exporta mărfuri. 4. atitudine, purtare care întrece limitele buneicuvințe; lipsă de respect pentru formele obișnuite. 5. figură retorică prin care oratorul îndrăznește să arate preopinienților că e just ceea ce ei resping eronat. *O - poetică* = abatere ușoară de la regulile de pronunțare și scriere corectă a cuvintelor, din necesități prozodice. (<fr. *licence*, lat. *licentia*)
- licență** *vb. tr.* a concedia pe cineva din serviciu. (<fr. *licencier*)
- licențiat**, -ă *s. m. f.* posesor al unui titlu, al unei diplome de licență. (<fr. *licencié*, it. *licenziato*)
- licențios**, -oasă *adj.* necuvincios, imoral, indecent. (<fr. *licencieux*, lat. *licentiosus*)
- licențiozitate** *s. f.* însușirea, caracterul a ceea ce este licențios; comportare, vorbă licențioasă. (<it. *licenziosità*)
- liceu** *s. n.* ciclul în sistemul de învățământ, superior școlii generale. (<fr. *lycée*, lat. *lyceum*)
- lichefacție** *s. f.* lichefiere. (<fr. *liquéfaction*)
- lichefiă** *vb. tr., refl. a* (se) transforma din stare gazoasă în stare lichidă. (<fr. *liquéfier*)
- lichefiabil**, -ă *adj.* (despre substanțe gazoase) care poate fi lichefiat. (<fr. *liquéfiable*)
- lichefiant**, -ă *adj.* care produce lichefiere. (<fr. *liquéfiant*)
- licheni**¹ *s. m. pl.* 1. plante criptogame, cu talul din simbioza unei ciuperci și a unei alge, care cresc pe scoarța copacilor, pe ziduri. 2. (sg.) dermatoză caracterizată prin mici papule, care provoacă mâncărime. (<fr. *lichens*)
- LICHENI**²/LICHENO- *elem.* „licheni”. (<fr. *lichéni-*, *lichéno-*, cf. lat. *lichen*)
- lichenificare** *s. f.* proces morbid din îngroșarea exagerată a cutelor naturale ale pielii. (după fr. *lichénification*)
- lichenină** *s. f.* glucidă asemănătoare ca structură cu celuloza, în mușchi și licheni, formând mucilagiul acestora. (<fr. *lichénine*)
- lichenism** *s. n.* simbioză între alge și ciuperci. (<fr. *lichénisme*)
- lichenografie** *s. f.* descriere a lichenilor. (<fr. *lichénographie*)
- lichenoid**, -ă *adj.* cu aspect de licheni. (<fr. *lichénoïde*)
- lichenolog**, -ă *s. m. f.* specialist în lichenologie. (<germ. *Lichenolog*)
- lichenologie** *s. f.* ramură a botanicii care studiază lichenii. (<fr. *lichénologie*)
- lichid**, -ă *I. adj., s. n.* (corp) care curge, având proprietatea de a lua forma vasului în care se află. **II. adj.** 1. (despre mijloace de plată) în numerar, de care se poate dispune oricând, imediat. 2. *consoană -ă* (și *s. f.*) = denumire a consoanelor laterale și a celor vibrante. (<fr. *liquide*, lat. *liquidus*)
- lichidă** *vb. tr.* 1. a pune capăt, a termina, a încheia (o acțiune). 2. a îndeplini formalitățile pentru încetarea definitivă a unei situații juridice sau financiare. • (*refl.*) a-și plăti datoriile. 3. (*arg.*) a omori, a asasina. (<fr. *liquider*)
- lichidator**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care face lichidarea unei societăți comerciale, întreprinderi, bănci etc. (<fr. *liquidateur*)
- lichidian**, -ă *adj.* de natură lichidă. (<fr. *liquidien*)
- lichiditate** *s. f.* 1. însușirea de a fi lichid (II, 1). 2. situație financiară a unei unități economice care dispune de fonduri în casă sau în bancă, putând să facă plățile în termen. • capacitatea unei unități economice de a transforma mijloacele materiale sau creanțele de care dispune în mijloace lichide de plată. • (*pl.*) bani lichizi (II, 1). (<fr. *liquidité*, lat. *liquiditas*)
- lichidus** *adj.* *curbă* ~ (și *s. n.*) = loc geometric al punctelor de început de solidificare într-o diagramă de echilibru a unui sistem fizico-chimic binar. (<lat. *liquidus*)
- lichior** *s. n.* băutură din alcool, sirop și diferite esențe aromate. (<fr. *liqueur*)
- licit**, -ă *adj.* legal, permis, îngăduit de lege. (<fr. *licite*, lat. *licitus*)
- licită** *vb. tr.* 1. a vinde la licitație. • (*intr.*) a face oferte în cadrul unei licitații. 2. (la jocul de cărți) a atrage, a stimula, a tenta. (<fr. *liciter*, lat. *licitari*, /2/ germ. *lizittieren*)
- licitant**, -ă *s. m. f.* participant activ la o licitație. (<germ. *Lizitant*)
- licitație** *s. f.* modalitate de vânzare-cumpărare publică a unui bun, a unei mărfi etc., care se adjudecă celui ce oferă prețul cel mai ridicat; alegere, din mai multe oferte prezentate de unități specializate, pentru o anumită lucrare, pe aceea care are prețul cel mai scăzut. (<fr. *licitation*, lat. *licitatio*)
- LICO-** v. lic(o)-
- licoare** *s. f.* 1. băutură bună, savuroasă, fină. • lichid medicamentos. 2. reactiv lichid în anumite reacții chimice. (<fr. *liqueur*, lat. *liquor*)
- licopodiacee** *s. f. pl.* familie de plante criptogame vasculare cu frunze foarte mici, solzoase, și cu crengi înfurcate; licopodinee. (<fr. *lycopodiacees*)
- licopodiiale** *s. f. pl.* ordin de criptogame: licopodiaceele, selaginela etc. (<fr. *lycopodiales*)
- licopodinee** *s. f. pl.* licopodiacee. (<fr. *lycopodinees*)
- licopodiu** *s. n.* plantă criptogamă care, prin forma sa, se aseamănă cu un picior de lup. • pubere galbenă din sporiile acestei plante, folosită în farmacie, pirotehnie etc. (<fr. *lycopode*)
- licorn** *s. m.* 1. animal fabulos, simbol al purității, imaginat ca un cal cu un corn foarte lung în frunte în arta și literatura medievală; inorog. 2. element decorativ reprezentând un asemenea animal. (<fr. *licorne*)
- licorós**, -oasă *adj.* ca o licoare, ca lichiorul. (<fr. *liqueureux*)
- lictor** *s. m.* (la romani) însoțitor al celor mai înalți magistrați, care mergea înaintea lor purtând fascii, ca semne ale puterii. (<lat. *lictor*)
- licuație** *s. f.* separare, prin încălzire, a componentilor unui aliaj cu puncte de topire diferite. (<fr. *liquation*)
- lider** *s. m. I.* 1. conducător al unui partid politic, al unei organizații obștești. • dirijor, șef al unei orchestre de jazz sau al unei secții instrumentale. 2. echipă, sportiv care se găsește în fruntea unei competiții. **II. (mar.)** tip de navă conducătoare a unei flote de nave vascale. (<engl., fr. *leader*)
- lidian**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Lidia. • (*s. f.*) limbă asiatică vorbită în Lidia. **II. adj.** lidic. (<fr. *lydien*)
- lidic**, -ă *adj. (muz.) mod* ~ = mod melodic a cărui scară muzicală se deosebește de cea a modulului major prin faptul că treapta a IV-a urcată, în loc să formeze cu tonica o cvartă perfectă, formează o cvartă mărită; lidian (II). (<germ. *lydisch*)
- lidită** *s. f.* 1. rocă silicioasă de culoare închisă, din radiolari. 2. melinită. (<fr. *lydite*)
- lido** *s. n.* perisip. (<fr., it. *lido*)
- lied** /lid/ *s. n.* compoziție vocală cu acompaniament instrumental, scrisă pe un text liric. (<germ. *Lied*)
- lie detector** /lai ditěctăr/ *s. n.* aparat capabil să detecteze și să înregistreze anumite reacții emotive în timpul interogatoriilor polițienești, aproximând atitudinea interogatului în ceea ce privește adevărul; detector de minciuni. (<engl. *lie detector*)
- lie-de-vin** /li-dő-vén/ *adv. inv.* de culoare roșu-închis; mov. (<fr. *lie-de-vin*)
- lien** *s. n.* splină. (<lat. *lien*)
- lienie** v. lieno-
- lienită** *s. f.* splenită. (<germ. *Lienite*)
- LIENO-**, -**lienie** *elem.* „splină”. (<fr. *lieno-*, -*lienie*, cf. lat. *lien*)
- lienál**, -ă *adj.* al splinei. (<lat., germ. *lienal*)
- lienocél** *s. n.* hernie a splinei. (<fr. *liénocèle*)
- lienografie** *s. f.* radiografie a splinei cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *liénographie*)
- liernă** *s. f. (constr.)* piesă de lemn sau bară metalică, element de legătură; nervură de piatră la cheia arcelor. (<fr. *lierne*)
- lift** *s. n.* 1. ascensor. 2. instalație mecanică servind pentru scoaterea la suprafață a țiteiului acumulat în sonde. 3.

(la tenis, tenis de masă, volei etc.) lovitură care imprimă mîngii o traiectorie ascendentă. (<engl., fr. *lift*)

liftă vb. I. tr., intr. a trimite mîngea (la tenis, tenis de masă, volei etc.) peste fileu prin lovituri de atac care nu se execută cu putere. II. tr. I. a ridica și a aduce în poziție, cu ajutorul unei macarale, un acoperiș, planșeu etc. 2. a aduce la suprafață țiteiul acumulat în sonde. 3. (*fam.*) a săcăi. (<fr. *lifter*, engl. *to lift*)

liftboi s. m. liftier. (<engl. *lift-boy*)

liftier, -ă s. m. f. cel care manevrează un lift (1) într-o clădire publică; liftboi. (<fr. *liftier*)

lifting s. n. operație de chirurgie estetică pentru eliminarea ridurilor. (<engl.; fr. *lifting*)

ligament s. n. 1. fascicul rezistent de fibre care leagă oasele între ele ori ajută la susținerea sau la legarea altor organe. 2. (*pl.*) joc de inteligență care cere dezlegătorului să afle anumite nume proprii sau cuvinte dintr-o categorie anume indicată, unind într-o serie de propoziții sfârșitul unor cuvinte date cu începutul celor următoare. (<fr. *ligament*, lat. *ligamentum*)

ligentare s. f. procedeu enigmistic de compunere a ligamentelor (2). (<ligament)

ligamentopexie s. f. sutură directă a ligamentelor unei articulații. (<fr. *ligamentopexie*)

ligamentos, -oasă adj. de natura ligamentului. (<fr. *ligamenteux*)

ligatură s. f. 1. legare cu un fir de ață ori de cațgut a unui vas sangvin sau organ tubular; firul însuși. 2. (*poligr.*) semn grafic care conține mai multe litere; logotip. 3. (în notația muzicală vocală) grup de note legate printr-o linie care se referă la o singură silabă. (<fr. *ligature*, lat. *ligatura*)

ligă s. f. 1. (*ant.*) alianță politico-militară a statelor grecești, sub conducerea unuia dintre ele, care urmărea să-și impună supremația. 2. uniune, asociație de state, orașe, persoane * creată în scop comun. (<fr. *ligue*, it. *liga*)

LIGNI-LIGNO-, -lignós elem. „lemn”. (<fr. *ligni-*, *ligno-*, *ligneux*, cf. lat. *lignum*)

lignicol, -ă adj. (despre organisme animale sau vegetale) care trăiește, crește pe lemne, pe putregaiuri. (<fr. *lignicole*)

lignifică vb. tr., refl. a (se) transforma în lemn; a (se) impregna cu lignină. (<fr. *lignifier*)

lignină s. f. substanță organică macromoleculară care impregnează celulele, fibrele și vasele plantelor lemnoase. (<fr. *lignine*)

lignit s. n. cărbune natural (inferior huilei), de culoare cafenie-brună, sfărâmițos, cu putere calorică relativ mică. (<fr. *lignite*)

lignivor, -ă adj. (despre animale, insecte) care se hrănește cu țesut lemnos sau roade lemnul, creând galerii; xilofag. (<fr. *lignivore*)

LIGNO- v. ligni-

lignoceluloză s. f. substanță constituită din lignină și celuloză. (<engl. *lignocellulose*)

lignofoliu s. n. fanerit. (<germ. *Lignofol*)

lignoliză s. f. proces de degradare biologică a lemnului. (<ligno- + -liză)

lignomet s. n. material foarte rezistent, din straturi de furnir de carpen înclate și presate la presiuni și temperaturi înalte. (<ligno- + *metfal*)

lignométru s. n. 1. liniometru. 2. instrument pentru măsurarea diametrului și înălțimii arborilor sau pentru marcarea prin vopsire și înregistrare a unor caracteristici ale acestora. (<fr. *lignomètre*)

lignoplast s. n. material plastic. (<ligno- + -plast)

lignós¹, -oasă adj. care are consistența lemnului. (<fr. *ligneux*)

-lignós² v. ligni-

lignoză s. f. celuloză. (<germ. *Liguose*)

lignoină s. f. benzină ușoară, folosită în general ca solvent. (<fr. *ligroïne*)

LIGUL(I)- elem. „ligulă”. (<fr. *ligul/i-*, cf. lat. *ligula*, limbă mică)

ligulăt, -ă adj. (despre corola compozelor) prevăzută cu o ligulă; în formă de ligulă. (<fr. *ligulé*)

ligulă s. f. 1. formație membranoasă apendiculară între limb și teacă la frunzele de graminee. 2. prelungire

laterală, în formă de limbă, a tubului corolei florilor la unele compozee. (<fr. *ligule*, lat. *ligula*)

liguliflor, -ă adj. (despre plante) cu flori ligulate. (<fr. *liguliflore*)

liguliform, -ă adj. în formă de ligulă. (<fr. *liguliforme*)

ligúr, -ă adj., s. m. f. (locuitor) dintr-o populație străveche de pe coasta europeană a Mării Mediterane. • (s. f.) limbă indo-europeană vorbită de liguri. (<fr. *ligure*)

ligurián, -ă adj. din Liguria. • (s. n.) dialect din nordul Italiei, vorbit în provincia Liguria. (<fr. *ligurien*)

lilá adj. inv., s. n. (de) culoarea florilor de liliac, liliachiu, violet. (<fr. *lilas*)

liliacée s. f. pl. familie de plante monocotiledonate, erbacee și lemnoase: crinul. (<fr. *liliacées*)

lilial, -ă adj. I. de culoarea crinului alb. 2. (*fig.*) pur, candid. (<fr. *lilial*)

lilipút adj. inv. pitic, foarte mic; liliputan. (<Lilliput, n.pr., după rus. *liliput*)

liliputan, -ă adj., s. m. f. liliput. (<liliput + -an, după fr. *lilliputien*)

lima s. f. specie de fruct citric. (<it. *lima*)

limaciform, -ă adj. de forma unui melc. (<fr. *limaciforme*)

limándă s. f. I. gen de pești plați din Oc. Atlantic. 2. (*arheol.*; în cultura acheuleană) piesă cu două fețe, plată și foarte prelungă. (<fr. *limande*)

limáx s. m. melc fără cochilie. (<lat. *limax*)

limă s. f. piilă, raspel. (<fr. *lime*, lat. *lima*)

limb s. n. 1. partea lățită a unei frunze, petale sau sepale; lamină (1). 2. marginea gradată a scării unui instrument de măsură. 3. marginea unui astru. 4. creastă marginală a unei formații anatomice circulare. 5. navă folosită în operații de limbare. 6. loc unde catolicismul presupune că ar sta sufletele dreptilor decedați înainte de venirea lui Cristos și ale copilor nebotezați. (<fr. *limbe*, germ. *Limbus*)

limbá vb. tr. a descărca o navă parțial sau total, în limburi (5), pentru a-și înlesni trecerea printr-un loc puțin adânc, reîncercând-o după aceea; a limba. (<limb)

limbá² s. m. arbore african mare, cu lemn gălbui-albicios, cu reflexe mătăsoase, ușor, cu densitate redusă. (<fr. *limba*)

limbáj s. n. 1. proces de comunicare a ideilor și sentimentelor prin mijlocirea limbii • (*inform.*) sistem de caracter și simboluri folosit în programare: 0 ~ formalizat = limbaj artificial, dintr-un sistem de semne convenționale. 2. limbă. • fel caracteristic de exprimare. • (*fig.*) orice mijloc de exprimare a ideilor, a sentimentelor. (după fr. *langage*)

limbát¹, -ă adj. (despre frunze) prevăzută cu limb. (<engl. *limbate*, lat. *limbatus*)

limbát, -ă adj. (*herald.*; despre păsări, animale) reprezentat cu limba scoasă, de obicei în smalt. (după fr. *langue*)

limburgít s. n. rocă magmatică efuzivă din familia peridotitelor, din olivină și augit, cu structură porfirică și culoare neagră cu pete verzi. (cf. *Limburg*)

limen s. n. (*mat.*) linie despărțitoare, limită. (<lat., fr. *limen*)

limenárh s. m. supraveghetor al unui port în provinciile orientale ale Imperiului Roman. (<lat. *limenarcha*, gr. *limenarches*)

limerick s. n. specie de poezie în folclorul englez și irlandez sau în lirica cultă, cu formă fixă, din cinci versuri, și conținând un umor absurd. (<engl., it. *limerick*)

limes s. n. dispozitiv de apărare construit de-a lungul granițelor Imperiului Roman, alcătuit dintr-un zid continuu de piatră sau val de pământ. (<lat. *limes*)

LIMFO- elem. „limfă”. (<fr. *lympho-*, cf. lat. *lymphā*, apă)

limfadectomie s. f. ablațiune a ganglionilor limfatici. (<fr. *lymphadectomie*)

limfadenie s. f. boală prin hipertrofia ganglionilor limfatici. (<fr. *lymphadenie*)

limfadenită s. f. inflamație a ganglionilor limfatici datorită unei infecții acute sau cronice. (<fr. *lymphadenite*)

limfadenopatie s. f. boală a ganglionilor limfatici. (<fr. *lymphadenopathie*)

- limfagóg**, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care stimulează producția de limfă. (<fr. *lymphagogue*)
- limfangiectazie** *s. f.* dilatație varicoasă a vaselor limfatice. (<fr. *lymphangiectasie*)
- limfangiôm** *s. n.* tumoare benignă a vaselor limfatice. (<fr. *lymphangiome*)
- limfangiopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile vaselor limfatice. (<fr. *lymphangiopathie*)
- limfangioplastie** *s. f.* refacere a circulației limfatice prin drenaj în țesutul subcutanat. (<fr. *lymphangioplastie*)
- limfangiosarcôm** *s. n.* tumoare malignă dezvoltată la nivelul vaselor limfatice. (<fr. *lymphangiosarcome*)
- limfangită** *s. f.* inflamație a vaselor limfatice. (<fr. *lymphangite*)
- limfatic**, -ă *adj.* 1. referitor la limfă; prin care circulă limfa. **O sistem** ~ = totalitatea țesuturilor, vaselor și glandelor pentru trecerea limfei din țesuturi în circuitul sanguin; **ganglioni** ~ci = ganglioni mici, în jurul articulațiilor, mijloc de apărare împotriva infiltrării microbilor. 2. care suferă de limfatism. (<fr. *lymphatique*)
- limfatism** *s. n.* boală a copii caracterizată prin hipertrofia organelor limfatice, prin infiltrarea cu grăsime a țesuturilor, prin slaba rezistență la infecții. (<fr. *lymphatisme*)
- limfă** *s. f.* lichid limpede și incolor, conținând plasmă și leucocite, prin aparatul limfatic, prin spațiile interstițiale și toate celulele organismului animal. (<fr. *lymphe*, lat. *lympa*)
- limfedem** *s. n.* edem bogat în proteine și dur datorită prezenței în țesuturi a unui exces de limfă. (<fr. *lymphoedème*)
- limfoblast** *s. n.* celulă embrionară din care se nasc limfocitele. (<fr. *lymphoblaste*)
- limfoblastôm** *s. n.* tumoare malignă în ganglioni sau în splină prin proliferarea limfoblastelor. (<fr. *lymphoblastome*)
- limfoblastoză** *s. f.* leucemie acută caracterizată prin limfoblastoame. (<fr. *lymphoblastose*)
- limfocel** *s. n.* tumoare cu conținut limfatic. (<fr. *lymphocèle*)
- limfocit** *s. n.* leucocită în organele limfatice, având un rol important în rezistența organismului la infecții. (<fr. *lymphocyte*)
- limfocitemie** *s. f.* creștere a numărului limfocitelor din sânge. (<fr. *lymphocytémie*)
- limfocitoză** *s. f.* creștere anormală a numărului limfocitelor dintr-un lichid al organismului. (<fr. *lymphocytose*)
- limfodermie** *s. f.* manifestare cutanată a leucemiei limfoide. (<fr. *lymphodermie*)
- limfogangliôn** *s. m.* ganglion limfatic. (<limfo- + ganglion)
- limfogên**, -ă *adj.* care produce limfă, limfocite. (<fr. *lymphogène*)
- limfogenéză** *s. f.* formarea de limfă. (<fr. *lymphogenèse*)
- limfografie** *s. f.* examen radiografic al vaselor limfatice cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *lymphographie*)
- limfgranulomatóză** *s. f.* boală contagioasă, virotică, care se manifestă prin proliferarea tumorală a celulelor sistemului limfo-reticular. (<fr. *lymphogranulomatose*)
- limfoid**, -ă *adj.* 1. care seamănă cu limfă sau cu ganglionii limfatici. 2. (despre țesuturi) în care se formează limfocite. **O organ** ~ = organ bogat în țesuturi limfoide. (<fr. *lymphoïde*)
- limfoliză** *s. f.* distrugere a țesutului limfoid și a limfocitelor. (<fr. *lympholyse*)
- limfôm** *s. n.* denumire generică pentru tumorile ganglionilor limfatici. (<fr. *lymphome*)
- limfomatóză** *s. f.* hiperplazie limfoidă generalizată. (<fr. *lymphomatose*)
- limfopatie** *s. f.* denumire generică a bolilor sistemului limfatic. (<fr. *lymphopathie*)
- limfopenie** *s. f.* scăderea anormală a numărului limfocitelor din sânge. (<fr. *lymphopénie*)
- limfopoieză** *s. f.* proces de formare a limfocitelor sau a țesutului limfatic. (<fr. *lymphopoïèse*)
- limforagie** *s. f.* scurgere de limfă dintr-un vas limfatic. (<fr. *lymphorrhagie*)
- limforeticulóză** *s. f.* limfadenită infecțioasă benignă provocată de un virus. (<fr. *lymphoréticulose*)
- limfosarcôm** *s. n.* tumoare malignă a ganglionilor limfatici. (<fr. *lymphosarcome*)
- limfotróp**, -ă *adj.* (despre virusuri) cu afinitate pentru țesutul limfatic. (<fr. *lymphotrope*)
- LIMI**¹- *elem.* „mâl, noroi, mlaștină“. (<fr., it. *limi*-, cf. lat. *limus*)
- LIMI**²- *elem.* „vecin“; „hotar, limită“. (<fr. *limi*-, cf. lat. *limes*)
- limicol**, -ă *I. adj.* (despre organisme) care trăiește în mlaștini. **II. s. f. pl.** subordn de păsări cu picioare nepalmate, care trăiesc în locuri mlaștinoase. (<fr. *limicole/s*)
- limie** *elem.* „foame“. (<fr. *-limie*, cf. gr. *limos*)
- limier** *s. m.* câine de vânatoare care adulmecă și abate vânatul; copoi. (<fr. *limier*)
- LIMIN(O)**- *elem.* „prag, limită“. (<fr. *limin/o*-, cf. lat. *limen*, -inis)
- liminál**, -ă *adj.* care se situează la o limită sau la un prag senzorial, liminar (2). (<fr. *liminal*)
- liminár**, -ă *adj.* 1. (despre un prolog, o notă) pus în fruntea unei cărți; introductiv. 2. liminal. (<fr. *liminaire*, lat. *liminaris*)
- limitá** *vb. tr., refl.* 1. a (se) mărgini, a (se) fixa între anumite limite, a (se) restrânge. 2. a menține nivelul unui semnal electric în limite prestabilite. (<fr. *limiter*, lat. *limitare*)
- limitábil**, -ă *adj.* susceptibil a fi limitat. (<fr. *limitable*)
- limitántă** *s. f. (anat.)* formație fină, lamelară, care separă două categorii de țesuturi din constituția aceluiași organ. (<fr. *limitante*)
- limitát**, -ă *adj.* 1. restrâns; fix. 2. (*fig.*) cu posibilități intelectuale reduse; mărginit, obtuz. (<fr. *limita*)
- limitatív**, -ă *adj.* care limitează; restrictiv. (<fr. *limitatif*)
- limitátor** *s. n.* mecanism, aparat sau dispozitiv care împiedică în mod automat ca o mărime fizică să depășească anumite limite; limitor. (<fr. *limita* + -tor)
- limită** *s. f.* 1. valoare extremă (maximă sau minimă) a unei mărimi. • ceea ce mărginește ceva; hotar; margine. **O la** ~ = în caz extrem. • cel mai final sau cel mai profund ton pe care-l poate emite o voce, un instrument. 2. (*mat.*) valoare fixă către care tind valorile unei mărimi variabile. 3. (*fig.*) punct până la care pot ajunge posibilitățile cuiva. (<fr. *limite*, lat. *limes*, -itis)
- limitór** *s. n.* limitator. (<fr. *limiteur*)
- limitróf**, -ă *adj.* (despre un ținut, o țară) care se învecinează cu...; vecin. (<fr. *limitrophe*)
- limivór**, -ă *adj.* 1. (despre animale acvatice) care se hrănește cu resturi organice conținute în mlaștina de pe fundul apelor; pelofag. 2. (despre microorganisme) care trăiește în vasele sanguine ale unui animal, hrănindu-se cu conținutul lor. (<fr. *limivore*)
- limnée** *s. f.* moluscă gasteropodă de apă dulce, cu cochilia spiralată și ascuțită. (<fr. *limnée*)
- limnétic**, -ă *adj.* (despre organisme vegetale) care trăiește în lacuri, bălți sau locuri mlaștinoase; limnicol. (<fr. *limnétique*)
- LIMNI-LIMNO**- *elem.* „lac, apă stagnantă“. (<fr. *limni*-, *limno*-, cf. gr. *limne*)
- limnic**, -ă *adj.* (despre soluri) format pe depozite lacustre, cu resturi vegetale care amintesc de râuri. (<fr. *limnique*)
- limnicol**, -ă *adj.* limnetic. (<lat. *limnicolus*)
- limnifôn** *s. n.* stațiune de supraveghere, înregistrare și transmitere automată, prin circuit telefonic, a nivelului apelor. (<fr. *limniphone*)
- limnigráf** *s. n.* limnometru înregistrator. (<fr. *limnigraphie*)
- limnigrámă** *s. f.* diagramă obținută la limnigraf. (<fr. *limnigramme*)
- limnimetrie** *s. f.* măsurare a variațiilor periodice a nivelului apelor din lacuri și râuri. (<fr. *limnimétrie*)
- limnimétru** *s. n.* instrument folosit în limnometrie; miră hidrometrică. (<fr. *limnimètre*)
- LIMNO**- *v.* limni-

limnobiologie *s. f.* studiul organismelor din lacuri și din apele stătătoare dulci. (<fr. *limnobiologie*)

limnobiónt *s. n.* organism din lacuri și mlaștini. (<fr. *limnobiote*)

limnobiós *s. n.* totalitatea organismelor din apele dulci. (<fr. *limnobiós*)

limnocrén, -ă *adj.* (despre izvoare) care (âșnește în lacuri, de jos în sus; (despre organisme) care trăiește în asemenea apă. (<germ. *limnokrene*)

limnocriptofite *s. f. pl.* plante superioare care cresc în lacuri, bălți și mlaștini. (<limno- + *criptofite*)

limnofite *s. f. pl.* hidrofite fixate pe fundul apelor dulci ale lacurilor. (<fr. *limnophytes*)

limnológ, -ă *s. m. f.* specialist în limnologie. (<fr. *limnologie*)

limnologie *s. f.* 1. ramură a hidrologiei care studiază fenomenele fizice și biologice ce au loc în lacuri. 2. parte a hidrologiei care se ocupă cu studiul apelor interioare. (<fr. *limnologie*)

limnoplactón *s. n.* plactonul lacurilor și al apelor stătătoare dulci. (<fr. *limnoplacton*)

limnotropism *s. n.* reacție fizică de atragere a peștilor către apele mai calme. (<fr. *limnotropisme*)

limón *s. n.* rocă sedimentară detritică, cu consistență între nisip și argilă. (<fr. *limon*)

limonádă *s. f.* băutură din apă, zahăr și zeamă de lămâie. (<fr. *limonade*, germ. *Limonade*)

limonít *s. n.* varietate brună de hematit. (<fr. *limonite*)

limonós, -oasă *adj.* 1. (despre ape) cu limon. 2. de natura limonului. 3. (despre plante) care crește pe locuri noroioase. (<fr. *limoneux*)

limoterapie *s. f.* terapie prin reducerea alimentației, pentru scăderea ponderală. (<fr. *limothérapie*)

limpid, -ă *adj.* 1. limpede, clar. 2. (fig.) deschis, sincer. (<fr. *limpide*, lat. *limpidus*, it. *limpido*)

limpiditate *s. f.* limpezime, claritate. (<fr. *limpidité*, lat. *limpiditas*)

limúl *s. m.* artropod marin, comestibil, cu corpul acoperit de o carapace chitinoasă în formă de scut și terminată cu o coadă ca o spadă. (<fr. *limule*, lat. *limulus*)

limus *s. n.* noroi, nămol. (<lat. *limus*)

limuzină *s. f.* automobil elegant, închis, nedecapotabil. (<fr. *limousine*)

LIN(O)- *elem.* „in“ (<fr. *lino-*, cf. gr. *linon*, lat. *linum*)

linacée *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate: inul. (<fr. *linacées*)

linctiúne *s. f.* lingere, sugere. (<lat. *linctio*)

lineál *s. n.* 1. instrument pentru trasarea, măsurarea sau verificarea liniilor și a dimensiunilor. 2. dispozitiv de ghidare a materialului de laminat la intrarea în anumite laminoare. • riglă de oțel care formează jgheabul de cerneală la piesele tipografice. • dispozitiv al mașinii de cusut care servește la executarea cusăturilor paralele cu marginea materialului. (<germ. *Lineal*, fr. *linéal*)

lineár, -ă *adj.* 1. rectiliniu. 2. (*mat.*) a cărui variație poate fi reprezentată printr-o dreaptă. • (despre ecuații) de gradul întâi. (<fr. *linéaire*)

linearitate *s. f.* însușirea de a fi linear. (<fr. *linéarité*)

líner /líi-ner/ *s. n.* pachetob de cursă lungă. (<engl. *liner*)

lingotieră *s. f.* formă metalică în care se toamnă metalul topit pentru obținerea lingourilor. (<fr. *lingotière*)

lingóu *s. n.* bloc de metal sau aliaj obținut prin turnare într-o lingotieră. (<fr. *lingot*)

linguál *adj.* referitor la limbă. **O consoană ~ă** (și *s. f.*) = consoană articulată cu ajutorul limbii. (<fr. *lingual*)

lingúla *s. f.* 1. brahiopod nearticulat cu cochilie mică, ovală sau alungită, care trăiește pe fundul oceanelor. 2. structură anatomică în formă de limbă mică. (<lat. *lingula*)

LINGVI-, -lingv *elem.* „limbă“. (<fr. *lingui-*, -lingue, cf. lat. *lingua*)

lingvifórm, -ă *adj.* în formă de limbă. (<fr. *lingui-forme*)

lingvíst, -ă *s. m. f.* specialist în lingvistică. • glotolog. (<fr. *linguiste*)

lingvístic, -ă **I.** *adj.* referitor la lingvistică. **II.** *s. f.* știință care studiază limba și legile ei de dezvoltare. **O**

~ *generală* = disciplină care studiază faptele de limbă din perspectiva trăsăturilor comune mai multor limbi; ~ *comparativă* = disciplină care studiază comparativ concordanțele fonetice, semantice și gramaticale din mai multe limbi; ~ *matematică* = disciplină care studiază fenomenele de limbă cu mijloace matematice; ~ *structurală* = disciplină care studiază relațiile dintre elementele limbii și caracterul sistematic al acestora. • glotologie. (<fr. *linguistique*)

liniá *vb. tr.* a trage linii drepte. (<linie)

liniámént *s. n.* 1. linie elementară care indică forma generală a unui fapt, a unui obiect. 2. schiță a unei lucrări, primele contururi ale unei opere. (<fr. *linéament*)

liniár, -ă *adj.* 1. dispus în linie dreaptă; din linii trase cu diferite instrumente speciale. 2. (*mat.*; despre relații, operatori) a cărui variație poate fi reprezentată geometric printr-o dreaptă. **O formă ~ă** = polinom omogen și de gradul întâi în raport cu totalitatea variabilelor; *desen ~* = desen în care se folosesc numai linii și contururi. • (fig.) drept. 3. (despre organizarea cunoștințelor în programe școlare) care constă în însușirea noțiunilor în formă definitivă și în întreaga lor sferă de cuprindere, fără reluări succesive. (<fr. *linéaire*, lat. *linearis*)

liniát *s. n.* liniere. (<linia)

liniátură *s. f.* ansamblul liniilor imprimate pe caiete, pe registre etc. (<it. *lineatura*, germ. *Lineatur*)

liniáție *s. f.* aspect vărgat al unor cori efuzive, produs de paralelismul mineralelor închise care s-au regrupat în benzi lungi pe direcții de scurgere. (<lat. *lineatio*)

linicultură *s. f.* cultura inului. (<fr. *liniculture*)

linie *s. f.* 1. figură continuă cu o singură dimensiune, descrisă de un punct prin deplasare sau obținută prin intersecția a două suprafețe. 2. trăsătură imaginară care arată o direcție dată, o limită etc. 3. descendență, filiație. 4. sistem de fortificații. • șirul luptătorilor într-o bătălie; direcția generală a pozițiilor trupelor. 5. cele două șine paralele pe care merge trenul; totalitatea instalațiilor unei căi ferate. 6. legătură aeriană sau maritimă între două puncte. • legătură de telecomunicații între două puncte. 7. (*pl.*) trăsăturile caracteristice ale unui obiect, ale feței cuiva; contur, profil. • ținută. 8. (fig.) orientare; direcție. 9. (*poligr.*) rând într-o pagină. • placă subțire de metal cu care se imprimă liniile sau se distanțează rândurile. 10. riglă. 11. (*mar.*) ecuator. 12. gamă de produse (cosmetice). (<lat. *linea*, germ. *Linie*, fr. *ligne*)

linimént *s. n.* medicament lichid ori semisolid pentru fricțiuni sau aplicații locale; alifie. (<fr. *liniment*)

LINIO- *v. lino*¹.

liniométru *s. n.* riglă de metal gradată potrivit corpurilor tipografice, servind pentru numărarea liniilor; lignometru (1). (după fr. *lignomètre*)

linítă *s. f.* inflamație a țesutului celular al stomacului. (<fr. *linite*)

-liniu *v. lino*¹.

linkáge /-caj/ *s. n.* (*biol.*) înălțuire (strânsă) a genelor care se găsesc în același cromozom. (<engl. *linkage*)

links *s. n.* 1. (*sport*) teren de golf. 2. tip de colină nisipoasă. (<engl. *links*)

link-tráiner /linc-treínar/ *s. n.* aparat folosit la antrenamentul piloților pentru zborul fără vizibilitate. (<engl. *link-trainer*)

LINO¹-LINIO-, -liniu *elem.* „rând“, „linie“. (<engl., fr. *lino-*, cf. lat. *linea*)

LINO²- *v. lino*(o).

linográf *s. n.* mașină tipografică de cules și turnat rânduri, asemănătoare cu linotipul. (<fr. *linographie*)

linografíe *s. f.* imprimare pe stofă. (<fr. *linographie*)

linogravură *s. f.* procedeul de reproducere și multiplicare a unui desen prin imprimarea unei plăci gravate în linoleum. • imaginea obținută. (<fr. *linogravure*)

linoleát *s. m.* sare a acidului linoleic. (<fr. *linoléate*)

linoléic *adj. acid* ~ = acid gras, nesaturat, conținut în uleiurile sicative. (<fr. *linoléique*)

linoléum *s. n.* țesătură de iută impregnată cu un amestec din răzătură de plută sau de lemn, ulei și diferiți coloranți, folosit în industrie ca izolat la acoperirea pardoselilor etc. (<fr. *linoléum*)

linotíp *s. n.* mașină tipografică de cules și turnat literele în rânduri întregi. (<fr. *linotype*)

- linotipie** *s. f.* 1. culegere tipografică cu ajutorul linotipului. • culegere tipografică de linotipist. 2. secție într-o tipografie unde se lucrează la linotip. (<fr. *linotypie*)
- linotipist**, -ă *s. m. f.* muncitor tipograf care lucrează la linotip. (<fr. *linotypiste*)
- linou** *s. n.* olandă subțire pentru batiste, bluze etc. (<fr. *linon*)
- linoxină** *s. f.* substanță rășinoasă prin polimerizarea uleiurilor nesaturate, la fabricarea linoleumului. (<fr. *linoxyne*, germ. *Linoxyn*)
- linșă** *vb. tr.* a ucide prin linșaj. (<fr. *lyncher*)
- linșaj** *s. n.* ucidere a cuiva fără judecată de către o mulțime incitată; linșare. (<fr. *lynchage*)
- linșor** *s. m.* participant la un linșaj. (<germ. *Lyncher*)
- lint** *s. n.* fibre lungi de bumbac, extrase prin egrenare. (<engl. *lint*)
- linters** *s. n.* fibrele scurte (cu aspect de puf) care rămân pe semințele de bumbac după egrenare. (<fr. *linters*, germ. *Linters*)
- lintersare** *s. f.* delintersare. (<*linters*)
- lintou** *s. n.* grindă de susținere așezată deasupra unei porți, uși sau ferestre; buiandrug. (<fr. *linteau*)
- lințoliu** *s. n.* giulgiu. (<fr. *linceul*, lat. *linteolum*)
- linx** *s. m.* râs, pisică sălbatică. (<fr., lat. *lynx*)
- LIO-** *elem.* „dispersie”, „dizolvare”. (<fr. *lyo-*, cf. gr. *lyein*, a dizolva)
- liofil**, -ă *adj.* (despre particule coloidale) cu afinitate pentru mediul de dispersie. (<fr. *lyophile*)
- liofilie** *s. f.* proprietate a substanțelor liofile. (<fr. *lyophilie*)
- liofiliză** *vb. tr.* a supune operației de liofilizare. (<fr. *lyophiliser*)
- liofilizare** *s. f.* procedeu de conservare a unor produse biologice, alimentare, medicamente prin sublimarea apei cu ajutorul vidului din produsele în prealabil congelate. (<*liofiliza*)
- liofilizator** *s. n.* aparat pentru liofilizare. (<fr. *lyophilisateur*)
- liofob**, -ă *adj.* (despre particule coloidale) care nu este liofil. (<fr. *lyophobic*)
- liofobie** *s. f.* proprietate a substanțelor liofobe. (<fr. *lyophobic*)
- liogel** *s. n.* gel obținut prin răcirea unui coloid liofil. (<germ. *Lyogel*)
- lioliză** *s. f.* desfacere a moleculelor unei substanțe dizolvate, prin reacția dintre aceste molecule și cele ale solventului. (<fr. *lyolyse*)
- liomé** *s. n.* 1. poezie umoristică din sec. XV–XVI, în dialectul napolitan, cu teme diferite și destinată a fi recitată. 2. intrigă, încurcătură. (<it. *gliommero*)
- liosferă** *s. f.* strat de lichid absorbit de suprafața unei particule în suspensie într-un lichid. (<fr. *lyosphère*)
- LIP(O)-** *elem.* „grăsimi, țesut adipos”. (<fr. *lip/o-*, cf. gr. *lipos*)
- liparit** *s. n.* rocă magmatică efuzivă din cuarț, feldspat, oligoclaz și biotit; riolit. (<fr. *liparite*)
- lipază** *s. f.* diastază în sucurile digestive, care descompune lipidele. (<fr. *lipase*)
- lipazemie** *s. f.* cantitatea de lipază din serul organic. (<fr. *lipasémie*)
- lipectomie** *s. f.* ablațiune a excesului unui țesut adipos. (<fr. *lipectomie*)
- lipemie** *s. f.* 1. prezența lipidelor în sânge. 2. creșterea anormală a numărului lipidelor din sânge. (<fr. *lipémie*)
- lipide** *s. f. pl.* substanțe organice din grupa esterilor de acizi grași și alcoolici, care prin oxidare produc căldura organismului; grăsimi. (<fr. *lipides*)
- lipidogramă** *s. f.* curbă a deplasării moleculelor lipidice în electroforeză. (<fr. *lipidogramme*)
- lipidologie** *s. f.* studiul lipidelor. (<fr. *lipidologie*)
- LIP(O)-** *elem.* „lipsă”, „slăbire”. (<fr. *lipo-*, cf. gr. *leipein*, a lipsi)
- lipoartrită** *s. f.* afecțiune cronică a articulațiilor genunchilor, care se manifestă prin dureri, creșterea țesutului adipos etc. (<fr. *lipoarthritis*)
- lipoblast** *s. m.* celulă adipoasă. (<engl. *lipoblast*)
- lipocăic** *s. m.* hormon secretat de pancreas, cu rol în metabolismul și depozitarea grăsimilor. (<fr. *lipocaique*)
- lipocél** *s. n.* hernie formată de țesut adipos. (<fr. *lipocèle*)
- lipocróic**, -ă *adj.* (despre pigmenti) care este difuzat în picături uleioase. (<fr. *lipochroïque*)
- lipocróm** *s. m.* pigment galben, liposolubil, din țesutul adipos. (<fr. *lipochrome*)
- lipocromie** *s. f.* colorare a grăsimii datorită prezenței în sânge a unui pigment. (<fr. *lipochromie*)
- lipodistrofie** *s. f.* distrofie a țesutului adipos subcutanat. (<fr. *lipodystrophie*)
- lipofág** *s. m.* celulă macrofagă care înglobează particule de grăsime. (<fr. *lipophage*)
- lipofibróm** *s. n.* tumoare mixtă, din țesut adipos și fibros; adipofibrom. (<fr. *lipofibrome*)
- lipofil**, -ă *adj.* (despre molecule) cu afinitate pentru substanțele grase. (<fr. *lipophile*)
- lipofilie** *s. f.* însușirea moleculelor hipofile. (<fr. *lyophilie*)
- lipogén**, -ă *adj.* care produce adipozitate. (<fr. *lipogène*)
- lipogenéză** *s. f.* producerea de lipide în organismele animale și vegetale. (<fr. *lipogénèse*)
- lipogranulóm** *s. n.* tumoare a țesutului celulo-adipos. (<fr. *lipogranulome*)
- lipogranulomatóză** *s. f.* inflamație granulomatoasă aseptică a țesutului gras, prin proliferarea, necrozarea și transformarea fibroasă a celulelor adipoase. (<fr. *lipogranulomatose*)
- lipoid**, -ă *I. adj.* cu aspect de grăsime. *II. s. f. pl.* lipide complexe insolubile în acetonă, cărora substanțele organice pe care le conțin le conferă proprietăți diferite de cele ale lipidelor simple. (<fr. *lipoides/s*)
- lipoidogramă** *s. f.* grafic, formulă reprezentând proprietățile diferitelor fracțiuni ale lipoproteinelor din lichidul organic. (<fr. *lipoidogramme*)
- lipoidóză** *s. f.* infiltrație grăsoasă a celulelor unui organ. (<fr. *lipoidose*)
- lipoliză** *s. f.* descompunere a grăsimilor în acizi grași și glicerină, în procesul digestiei. (<fr. *lipolyse*)
- lipóm** *s. n.* tumoare grasă benignă; adipom, steatom. (<fr. *lipome*)
- lipomatós**, -oasă *adj.* de natura lipoamelor. (<fr. *lipomateux*)
- lipomatóză** *s. f.* stare morbidă prin prezența de numeroase lipoame în organism. (<fr. *lipomatose*)
- lipomixóm** *s. n.* tumoare mixtă din țesut adipos și mucus. (<fr. *lipomyxome*)
- lipoplást** *s. n.* protoplast care produce substanțe grase. (<fr. *lipoplaste*)
- lipoproteină** *s. f.* substanță organică rezultând din unirea unei proteine cu un corp gras. (<fr. *lipoprotéine*)
- liposarcóm** *s. n.* tumoare malignă compusă a țesutului gras și a celui embrionar. (<fr. *liposarcome*)
- liposcleróză** *s. f.* transformare sclerozantă a unui țesut adipos. (<fr. *liposclérose*)
- liposculptură** *s. f.* operație chirurgicală prin care se extrage țesutul adipos dintr-o regiune a corpului uman, dând o nouă formă a conturului acestuia. (<*lipo-* + *sculptură*)
- liposolúbil**, -ă *adj.* (despre substanțe) solubil în grăsimi. (<fr. *liposoluble*)
- lipotimie** *s. f.* pierdere subită și trecătoare a cunoștinței; leșin. (<fr. *lipothymie*)
- lipotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe) care se fixează pe grăsimi, facilitează metabolismul grăsimilor. (<fr. *lipotrope*)
- lipoxemie** *s. f.* părăsire a plantei gazdă de către parazitul ajuns la completă dezvoltare. (<fr. *lipoxémie*)
- lipsi** *s. n.* dans modern în măsura de 6/4, apărut la Leipzig; melodia corespunzătoare. (<germ. *Lipsi*, cf. *Lipsia* /Leipzig)
- lipurie** *s. f.* prezența de grăsimi în urină. (<fr. *lipurie*)
- lirát**, -ă *adj.* (despre frunze) în formă de liră, cu lobii inferiori mai mici în comparație cu lobul terminal. (<fr. *lyré*, lat. *lyratus*)
- liră** *s. f.* 1. instrument muzical rudimentar, dintr-o cutie de rezonanță, două brațe în formă de coarne și mai multe coarde ciupite cu un plectru, cu care poezii din antichitate își acompaniau recitarea poemelor. • (fig.) simbol al talentului poetic, al poeziei (lirice). 2. dispozitiv

- în formă de liră (1), care permite dilatarea unei conducte.
3. priză de curent la vehiculele cu tracțiune electrică.
4. element decorativ în formă de liră (1), în mobila Bjedermeyer. (< fr. *lyre*, lat., gr. *lyra*)
- liră²** *s. f.* unitatea monetară a unor țări (Cipru, Egipt, Irlanda, Italia, Liban, Siria, Sudan, Turcia). (< it. *lira*)
- liric**, -ă **I.** *adj.* **1.** (despre poezii) care exprimă direct sentimente și emoții în legătură cu realitatea. **O gen ~** = gen literar cuprinzând opere care redau realitatea prin evocarea sentimentelor și emoțiilor poetului. • (*fig.*) sentimental, sensibil. **2.** (despre poezi; și *s.*) care scrie poezii lirice (1). **3.** referitor la muzica de operă. • (despre voce) caracterizată prin sonoritate dulce, lipsită de încordare, prin mobilitate. **II.** *s. f.* **1.** totalitatea operelor lirice ale unui poet, ale unui popor, ale unei epoci. **2.** poezia lirică, genul liric. (< fr. *lyrique*, lat. *lyricus*)
- liricitate** *s. f.* lirism. (< it. *liricità*)
- liriciză** *vb. tr.* a da (unei scrieri) un caracter liric. (< *liric* + -iză)
- lirism** *s. n.* conținut liric, inspirație, atitudine lirică; liricitate. (< fr. *lyrisme*)
- liroghitară** *s. f.* instrument muzical de forma unei lire, cu coarde montate ca la chitară. (< fr. *lyro-guitare*)
- lis¹**, -ă *adj.* neted. (< fr. *lisse*)
- LIS²(O)**- *elem.* „neted”. (< fr. *liss/o-*, cf. gr. *lissos*)
- lisă** *vb. tr.* a spăla și netezi un material textil. (< fr. *lisser*)
- lisă** *s. f.* **1.** bară orizontală între stâlpii unei balustrade. **2.** bară metalică sau de lemn montată perpendicular pe cadrele fuzelajului sau pe nervurile aripii unui avion. (< fr. *lisse*)
- lisencefâl**, -ă *adj.* (despre animale) cu encefalul lipsit de circumvoluțiuni. (< engl. *lissencephalous*)
- lisérgic** *adj.* *acid* ~ = substanță dintr-unul din alcaloizii cornului-secării, cu proprietăți halucinozene și cu acțiune opusă serotoninei. (< fr. *lysergique*)
- liséză** *s. f.* mașină pentru spălat și netezit lâna după laminare. (< fr. *lisseuse*)
- lisocârp**, -ă *adj.* cu fructe netede, fără peri. (< lat. *lissocarpus*)
- lisofobie** *s. f.* teamă morbidă de turbare, de a deveni nebun. (< fr. *lyssophobia*)
- lisp** *s. n.* (*inform.*) limbaj de programare de nivel înalt, în cercetare, acolo unde reprezentarea datelor prin liste este avantajoasă. (< fr., engl. *lisp*)
- listă** *vb. 1.* a înscrie într-o listă. **2.** (*inform.*) a întocmi o listă (2). (< fr. *lister*)
- listare** *s. f.* acțiunea de a lista. • (*inform.*) înregistrare (la imprimantă) a datelor, rezultatelor și programelor într-o formă accesibilă operatorului uman. (< *lista*)
- listă** *s. f.* **1.** foaie, tabel, act care conține o enumerare de nume, date etc.; serie de nume însemnate pe ceva. **O ~ civilă** = totalul sumei alocate pentru un suveran. **2.** lucrare întocmită la calculatorul electronic, cuprinzând pe cartele perforate rezultatele prelucrării datelor. (< fr. *liste*)
- listel** *s. n.* **1.** (*arhit.*) murlură cu aspect de bandă plată și îngustă care încadrează o altă murlură (mai mare). • suprafață plană care separă canelurile unei coloane. **2.** spațiu dintre două chenare sau două cercuri concentrice. • cercul predominant de la circumferința monedelor. (< fr., engl. *listel*)
- listeria** *s. f.* gen de bacil, mic, foarte mobil. (< fr. *listéria*)
- listerioză** *s. f.* boală infecțioasă provocată de listeria, la unele specii de animale, caracterizată prin hipertonic și meningoencefalită. (< fr. *listériose*)
- listing** *s. n.* (*inform.*) document, rezultatul unui proces de listare. (< engl. *listing*)
- lit¹ *elem.* „care se află în soluție, solubil”. (< fr. -lyte, -lytique, cf. gr. *lytos*)
- LIT²(O)**-, -lit, -litic *elem.* „piatră”. (< fr. *lith/o-*, -lithe, -lithique, cf. gr. *lithos*)
- litărgă** *s. f.* oxid de plumb cristalizat, obținut prin trecerea unui curent de aer peste plumb topit. (< fr. *litharge*)
- litectomie** *s. f.* ablațiune a unui calcul (II). (< fr. *lithectomie*)
- litemie** *s. f.* prezența litului în sânge. (< fr. *lithémie*)
- literă** *vb. intr.* (în telefonie) a pronunța nume străine (proprii) sau mai neobișnuite prin litera inițială a unor cuvinte obișnuite. (< *literă*)
- literál**, -ă *adj.* **1.** cuvânt cu cuvânt; textual. **2.** (despre expresii matematice) care conține mărimi notate cu litere. (< fr. *littéral*, lat. *litteralis*)
- litalitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este literal. (< fr. *littéralité*)
- litalmente** *adv.* exact, așa cum s-a spus, în sens strict; cu totul. (< fr. *littéralement*)
- literár**, -ă *adj.* referitor la literatură, care corespunde normelor literaturii. **O limbă ~ă** = aspectul cel mai îngrijit al limbii naționale, care se conformează tuturor normelor gramaticale fixate, folosit în scris și în vorbirea oamenilor instruiți. (< fr. *littéraire*, lat. *litterarius*)
- literaritate** *s. f.* calitate a unui text literar; caracter specific al unui fapt literar. (< fr. *littéarité*)
- literariză** *vb. tr.* a crea cu intenții literare, a cultiva în sens literar. • a da o formă literară (unui cuvânt, unei expresii, unui text). (< germ. *literarisieren*)
- literát**, -ă *s. m. f.* om de litere, specialist în literatură; scriitor. (< germ. *Literat*, lat. *litteratus*)
- litérator** *s. m.* (*livr.*) scriitor. (< fr. *littérateur*)
- literatúră** *s. f.* **1.** artă, creație artistică în care se redau idei, sentimente, imagini, fapte din realitate cu ajutorul limbii; artă a cuvântului. **O (depr.) a face ~** = a părăsi domeniul faptelor reale, a trece la exagerări. **2.** totalitatea operelor literare ale unei epoci, unei țări, unui scriitor. • tot ceea ce s-a scris referitor la o problemă sau într-un anumit domeniu; bibliografie. (< fr. *littérature*, lat. *literatura*)
- litéră** *s. f.* **1.** semn grafic care corespunde, în general, unui fonem al limbii; semn din alfabet. **2.** (*fig.*) înțelesul strict formal al unui text. **O ~a legii** = exact așa cum prevede legea; a rămâne ~ moartă = a rămâne fără nici o urmăre. **3.** (*pl.*) studiul literaturii; științele umaniste. **O om de ~e** = literat. (< lat. *littera*)
- litiáză** *s. f.* **1.** calculoză. **2.** sclerificare a perelor. (< fr. *lithiasé*)
- litiázic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de litiază. (< fr. *lithiasique*)
- lític¹**, -ă *adj.* referitor la liză. (< fr. *lytique*)
- lític²**, -ă *adj.* referitor la piatră; de natura pietrei. (< fr. *lithique*)
- lític³ *v.* -lit¹.
- lític⁴ *v.* lit²(o)-.
- litiéră** *s. f.* **1.** lectică. **2.** strat de frunze moarte și alte resturi vegetale și animale care acoperă solul în pădure. (< fr. *litière*)
- litigánt**, -ă *adj.* care se află în litigiu. (< fr. *litigant*)
- litigiós**, -oasă *adj.* care este, sau poate fi în litigiu. (< fr. *litigieux*)
- litigiu** *s. n.* conflict, diferend care poate constitui obiectul unui proces, al unui arbitraj etc. (< fr. *litige*, lat. *litigium*)
- litínă** *s. f.* hidroxid de litiu. (< fr. *lithine*)
- litispéndență** *s. f.* (*jur.*) situație în care două instanțe diferite, dar de același grad, au fost sesizate să soluționeze același caz. (< fr. *litispendance*)
- litíu** *s. n.* metal alcalin, alb-argintiu, moale și foarte ușor, sub formă de aluminosilicați. (< fr. *lithium*)
- LITO-** *v.* lit²(o)-.
- litobie** *s. f.* miriapod carnivor, brun, care trăiește pe pietre sau pe frunze moarte. (< fr. *lithobie*)
- litoból** *s. m.* (*ant.*) aruncător cu piatră. (< gr. *lithobolos*)
- litocárp** *s. n.* fruct fosil petrificat. (< fr. *lithocarpé*)
- litocéras** *s. m.* gen de amoniți fosili cu cochilia evaluată, larg ombilicată și cu deschidere circulară. (< fr. *lithocéras*)
- litoclastie** *s. f.* **1.** zdrobire operatorie a calculilor vezicali, spre a fi extrași din uretră. **2.** proces mecanic de fragmentare a rocilor, fără a le modifica compoziția chimică sau structura. (< fr. *lithoclastie*)
- litocromatografie** *s. f.* imprimare în culori, imitând pictura în ulei, obținută pe o piatră litografică. (< fr. *lithochromatographie*)
- litocromie** *s. f.* procedeul tipografic de reproducere a picturii în culori. (< fr. *lithochromie*)
- litofág**, -ă *adj.* (despre unele animale) care se hrănește cu nisip sau pietriș. (< fr. *lithophage*)
- litofil**, -ă *adj.* **1.** (despre elemente chimice) care se concentrează de preferință în litosferă. **2.** saxatil. **3.** (despre organisme) care crește pe stânci cu pietre; (despre

- pești) care depune icrele pe un substrat pietros. (< germ. *lithophil*, lat. *lithophilus*)
- litofită** *adj. s. f.* (plantă) care crește pe stânci, roci sau bolovănișuri. (< fr. *lithophyte*)
- litogén, -ă** *adj. (med.)* care produce calculi (II). (< fr. *lithogène*)
- litogenéză** *s. f.* 1. totalitatea proceselor de formare a rocilor sedimentare. 2. (*med.*) proces de formare a calculilor (II). (< fr. *lithogénese*)
- litográf, -ă** *s. m. f.* specialist în litografie. (< fr. *lithographe*)
- litografía** *vb. tr.* a multiplica prin litografie. (< fr. *lithographier*)
- litografie** *s. f.* reproducere și multiplicare a textelor, desenelor etc. prin negative imprimate pe o piatră de calcar. • lucrarea obținută. • secție într-o întreprindere, atelier unde se execută astfel de lucrări. (< fr. *lithographie*)
- litologie** *s. f.* 1. ramură a geologiei care studiază rocile sedimentare. 2. compoziție mineralogică și petrografică a rocilor sedimentare. (< fr. *lithologie*)
- litometeor** *s. m.* particulă de rocă în suspensie sau transportată de vânt, din compoziția atmosferei. (< engl. *lithometeor*)
- litomorf, -ă** *adj.* (despre soluri) în formarea căruia roca a jucat rolul cel mai important. (< fr. *lithomorphe*)
- litopón** *s. n.* pigment alb, anorganic, din sulfat de bariu și sulfură de zinc, folosit în pictură, cosmetică etc. (< fr. *lithopone*)
- litoral, -ă** *I. s. n.* regiune situată de-a lungul țărmului mării. *II. adj.* care aparține țărmului mării. *O zonă -ă* = a) păturile de apă apropiate de țărm care acoperă platforma de prelungire a uscatului sub apele marine; b) totalitatea ecosistemelor existente până la 200 m adâncime. • (despre plante) care crește pe țărmul mărilor sau lacurilor. (< fr. *littoral*, lat. *littoralis*)
- litorină** *s. f.* moluscă gasteropodă (comestibilă), din abundență pe coastele europene cu mare joasă. (< fr. *littorine*)
- litosféră** *s. f.* înveliș exterior, solid, al globului terestru. (< fr. *lithosphère*)
- litosól** *s. n.* sol foarte galben, neevoluat, din roci consolidate, care au suferit o puternică eroziune. (< fr. *lithosol*)
- litospérm, -ă** *adj.* (despre plante) cu semințe dure ca piatra. (< fr. *lithosperme*)
- litostátic, -ă** *adj.* (despre presiunea exercitată asupra rocilor) care se datorează greutateii straturilor acoperitoare, fiind aceeași în toate direcțiile. (< fr. *lithostatique*)
- litostereotipie** *s. f.* gravură pe piatră obținută prin acidularea pietrei litografice. (< fr. *lithostéréotypie*)
- litostrót** *s. n.* pavajul pietruit al unei șosele; pavaj din mozaic. (< fr., gr. *lithostrotos*)
- litotámniu** *s. m.* algă marină roșie, din familia florideelor, încrustată cu calciu, asemănătoare cu un coral. (< fr. *lithothamnium*)
- litótă** *s. f.* figură de stil constând în atenuarea înșușirilor, în micșorarea dimensiunilor unui obiect, ale unei ființe etc. pentru a se obține efectul invers. (< fr. *litoie*)
- litotipografie** *s. f.* arta de a reproduce litografic o planșă imprimată cu caractere tipografice obișnuite. (< fr. *lithotypographie*)
- litotóm** *s. n.* instrument folosit în litotomie. (< fr. *lithotome*)
- litotomie** *s. f.* extragere chirurgicală a calculilor din vezică. (< fr. *lithotomie*)
- litotریف** *s. f.* operație prin sfărâmarea calculilor vezicali. (< fr. *lithotritie*)
- litou** *s. n.* desen, tablou litografiat. (< germ. *Litho*)
- litraj** *s. n.* capacitate măsurată în litri a unui recipient. • capacitate cilindrică a unui motor. (< fr. *litrage*)
- litrométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea cantității și debitului de combustibil de bord al unei aeronave. (< litru + -metru)
- litru** *s. m.* unitate de măsură pentru capacitate, egală cu un dm³. (< fr. *litre*)
- lituanian, -ă** *adj. s. m. f.* (locuitor) din Lituania. • (*s. f.*) limbă baltică vorbită în Lituania. (< fr. *lituanien*)
- litúrgic, -ă** *I. adj.* referitor la liturgie. *II. s. f.* ramură a teologiei care studiază istoria, formele și interpretarea cultului divin. (< fr. *liturgique*)
- lítóus** *s. n.* 1. baston încovoiat purtat de auguri. 2. instrument muzical conic, cu ambușură, de origine etruscă, la romani. (< lat. *lituus*)
- lítă** *s. f.* conductor electric dintr-un fascicul de fire metalice subțiri, înfășurate împreună în același sens. (< germ. *Litze*)
- livid, -ă** *adj.* palid, învinețit la față. (< fr. *livide*, lat. *lividus*)
- lividitate** *s. f.* culoare vineție, paloare a feței. (< fr. *lividité*)
- living/living-room** *l-rum/ s. n.* cameră de zi (într-un apartament). (< engl. *living-room*)
- livrá** *vb. tr.* a furniza, a preda mărfuri, servicii etc. (< fr. *livrer*)
- livrábil, -ă** *adj.* care se poate livra. (< fr. *livrable*)
- livrá** *s. f.* 1. veche unitate de măsură pentru greutate, de 0,5 kg, în țările anglo-saxone. 2. unitate de masă, variabilă după epoci și țări. (< fr. *livre*)
- livréa** *s. f.* uniformă cu galoane și fireturi, purtată de personalul de serviciu din marile hoteluri și restaurante și din unele case particulare. (< fr. *livrée*)
- livrés, -ă** *adj.* întemeiat numai pe cele citite în cărți. • (despre cuvinte, expresii) folosit numai în cărți. (< fr. *livresque*)
- livrét** *s. n.* carnețel. *O ~ militar* = document care cuprinde datele referitoare la situația militară a cuiva, eliberat după satisfacerea serviciului militar; *~ al utilajului* = document de evidență cuprinzând date referitoare la un utilaj. (< fr. *livret*)
- lizá** *vb. tr.* a efectua o liză. (< fr. *lyser*)
- lizá** *s. f.* 1. dezintegrare a elementelor organice (tesuturi, celule, microbi) sub acțiunea agenților fizici, chimici sau biologici. 2. diminuare treptată a intensității simptomelor unei boli. (< fr. *lyse*, gr. *lysis*)
- lizá** *v. lizi-*
- lizerén** *s. n. (anat.)* linie de demarcare între două aspecte tisulare. (< fr. *liseré*)
- lizeuză** *lízó- s. f.* un fel de bolero purtat de femei peste cămașa de noapte. (< fr. *liseuse*)
- LIZI- / LIZO-, -lizá elem.** „disociere, dizolvare, disoluție”. (< fr. *lysi-*, *lyso-*, - *lyse*, cf. gr. *lysis*)
- lizibil, -ă** *adj.* care se poate citi (ușor); citeț. (< fr. *lisible*)
- lizibilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este lizibil. (< fr. *lisibilité*)
- liziéră** *s. f.* 1. margine a unei păduri, a unei câmpii. 2. fasie îngustă de stofă aplicată ca garnitură la cusăturile unui veșmânt. 3. marginea longitudinală a unei stufe. (< fr. *lisière*)
- lizigén, -ă** *adj.* rezultat în urma lizării unor celule. (< fr. *lysigène*)
- lizimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea cantității de apă de ploaie infiltrată în sol. (< fr. *lysimètre*)
- liziná** *s. f.* 1. aminoacid indispensabil creșterii. 2. enzimă care poate dizolva un element celular sau tisular ori un germeni microbian. (< fr. *lysine*)
- LIZO-** *v. lizi-*
- lizogénie** *s. f.* 1. însușire a unor bacterii de a elibera bacteriofagi. 2. relație dintre un virus și bacteria gazdă. (< fr. *lysogénie*)
- lizól** *s. n.* lichid uleios dezinfectant, din săpun și crezoli. (< germ. *Lisol*)
- lizotipie** *s. f.* identificare și clasificare a bacteriilor în funcție de sensibilitatea lor față de un bacteriofag. (< fr. *lysotypie*)
- lizozimá** *s. f.* enzimă în secreția a numeroase mucoase (oculară, nazală etc.), având proprietăți bactericide. (< fr. *lysozyme*)
- llanos** *liá-/ s. n. pl.* șesuri întinse, cu vegetație ierboasă, din America de Sud. (< sp. *llanos*)
- lob** *s. m.* 1. porțiune rotunjită și proeminentă a unui organ anatomic (creier, plămâni, ficat). • partea inferioară a pavilionului urechii. 2. element de construcție în forma unui arc de cerc. 3. porțiune buclată a unui meandru. 4. fiecare dintre părțile în care este secționată o frunză, o petală sau sepală. (< fr. *lobe*)

lob² *s. n.* lovitură, în sus, la crichet și tenis, executată cât mai înalt (peste jucătorul care se află într-o poziție mai avansată) și cât mai spre fundul terenului. (<engl., fr. *lob*)

LOB²(O)- *elem.* „lob anatomic”. (<fr. *lob/o/-*, cf. gr. *lobos*)

lobá *vb. tr.* a face un lob². (<fr. *lober*)

lobár, -ă *adj.* 1. referitor la lobi¹. 2. divizat în lobi. (<fr. *lobaire*)

lobát, -ă *adj.* 1. format din lobi. 2. (*archit.*) ornat cu un lob. (<fr. *lobé*)

lóbby /lóbí/ *s. n.* 1. sală de așteptare; (*spec.*) sală principală a clădirii unei bănci, unde se fac operațiile bancare; tranzațiile făcute în această sală. • hol, vestibul, culoar. 2. (*fig.*) grup de persoane care influențează, din afară, prin diferite discuții, hotărârile unui parlament. (<engl. *lobby*)

lóbbying /-bing/ *s. n.* tratative duse pe culoarele adunărilor legislative. (<engl. *lobbying*)

lobbysism *s. n.* activitate de culise desfășurată în scopul influențării de către grupuri de afaceri, prin agenți speciali, a oamenilor de stat, pentru a adopta în organele legislative, în organizații internaționale etc. anumite hotărâri. (<engl. *lobbyism*)

lobbysist *s. m.* agent special care primește misiunea de a influența pe un parlamentar. (<engl. *lobbysist*)

lobbystică *s. f.* sistem de presiune în politică, în economic. (<*lobbysist* + -ică)

lobectomie *s. f.* ablațiune a unui lob¹ (1). (<fr. *lobectomie*)

lobélie *s. f.* plantă exotică cu flori frumos colorate, din care se extrage lobelina. (<fr., lat. *lobelia*)

lobelină *s. f.* alcaloid extras din lobelie, cu acțiune stimulantă asupra centrului respirator. (<fr. *lobéline*)

lobită *s. f.* inflamație a unui lob (pulmonar). (<fr. *lobite*)

lobotomie *s. f.* secționare a unor fibre sau fascicule nervoase dintr-un lob cerebral. (<fr. *lobotomie*)

lobul *s. m.* 1. lob mic. 2. diviziune a unui lob. (<fr. *lobule*, lat. *lobulus*)

lobulár, -ă *adj.* 1. referitor la lobul; de forma unui lobul. 2. din lobuli. (<fr. *lobulaire*)

lobulită *s. f.* inflamație a unui lobul. (<fr. *lobulite*)

-lóc *elem.* „care vorbește”, „convorbire”. (<fr. *-loque*, cf. lat. *loqui*, a vorbi)

locál, -ă *I. adj.* 1. dintr-un loc anumit, specific unui loc. *O culoare ~ă* = șir de imagini care, într-o descriere, pictură, piesă de teatru etc. redau ceea ce este caracteristic pentru obiceiurile unei țări, societăți sau epoci; *tratament ~* = anestezie limitată la partea care urmează să fie operată, examinată etc. 2. (*mat.*) referitor la un singur punct sau la un mic domeniu din plan sau din spațiu. *II. s. n.* clădire de utilitate publică; (*spec.*) restaurant, bodegă. (<fr. *local*, lat. *localis*)

localism *s. n.* 1. caracter local. 2. explicare a inefabilului unei opere literare prin datele geografice și sociale generale. 3. folosire a unor cuvinte numai local. 4. orientare sociopedagogică din prima jumătate a sec. XX care își propunea valorificarea condițiilor locale în procesul educativ. (<germ. *Lokalismus*)

localist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al localismului (4). (<germ. *localist*)

localitate *s. f.* așezare omenească (oraș, sat etc. (<fr. *localité*)

localizá *vb. I. tr., refl.* a (se) limita; a (se) restrânge (la). *II. tr. I.* a determina în spațiu sau în timp (un fapt, o acțiune). 2. a da un caracter local, a adapta (o operă literară) la specificul unei țări, regiuni etc. (<fr. *localiser*)

localizáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) localiza. *O ~ări cerebrale* = legare diverselor procese psihice de anumite regiuni ale scoarței cerebrale. • operă literară localizată. 2. detectare și precizare a poziției unui obiect, a unui zăcămint, a unui post de radioemisiune etc. 3. restrângere la un areal limitat, în distribuția biogeografică a speciilor. (<*localiza*)

locántă/locándă *s. f.* han, local unde se servesc băuturi. (<ngr. *lokanta*, it. *locanda*)

locatár, -ă *s. m. f.* cel care locuiește stabil într-un imobil; chiriaș. (<fr. *locataire*)

locatív, -ă *I. adj.* referitor la casele de închiriat. *O valoare ~ă* = valoare a unui imobil calculată pe baza veniturii pe care acesta l-ar putea aduce prin închiriere; *spațiu ~* = ansamblul încăperilor ocupate de cineva. *II. s. n.* caz al flexiunii nominale (în unele limbi), care arată locul unde se petrece acțiunea verbului. (<fr. *locatif*)

locatór, -oáre *I. s. m. f.* cel care dă în locație (1) un lucru. *II. s. n.* 1. ~ *radio* = radiolocator. 2. (*tehn.*) reper. (<lat., *III*/ engl. *locator*)

locáție *s. f. I.* închiriere. • chirie plătită pentru un lucru luat în folosință. *O taxă de ~* = sancțiune bănească în caz de depășire a termenului de încărcare sau descărcare a vagoanelor de cale ferată sau a autovehiculelor. 2. determinare a poziției unei nave în larg. 3. (*inform.*) ~ *de memorie* = zonă a memoriei unui calculator electronic al cărei conținut poate fi folosit în timpul rulării unui program. 4. (*jur.*) contract prin care una dintre părți se obligă să procure celeilalte, în schimbul unei anumite sume, folosința unui lucru pentru un timp determinat. (<fr. *location*, lat. *locatio*)

lócá *s. f.* boală infectocontagioasă care atacă larvele albinelor. (<fr. *loque*)

locél *s. m.* (*bot.*) 1. lojă mică. 2. compartiment secundar al unei loje. (<fr. *locelle*, lat. *locellus*)

loch /loc/ *s. n.* instrument pentru măsurarea vitezei aparente a navelor. (<fr. *loch*)

lock-out /lóc-áu/ *s. n.* închidere de către direcția a întreprinderilor și concedierea în masă a muncitorilor pe timp limitat, pentru a le înfrânge rezistența și a nu le satisface revendicările. (<engl. *lock-out*)

LOCO¹- *elem.* „loc”, „locomotivă”. (<fr. *loco-*, cf. lat. *locus*)

lócó *adv.* 1. (pentru adrese) în localitate. • (referitor la mărfuri) la locul de producție sau la un punct fix de transport. 2. (*muz.*) așa cum este scris. (<lat. *loco*)

locomóbil, -ă *I. adj.* (despre mașini) care se poate deplasa la locul de utilizare. *II. s. f.* mașină de forță montată pe roți, cu aburi sau cu motor de benzină, care se poate deplasa, prin remorcare, servind la punerea în mișcare a altor mașini. (<fr. *locomobile*)

locomotívă *s. f.* vehicul de cale ferată cu mijloc de tracțiune propriu, pentru a tracta vagoanele. (<fr. *locomotive*, germ. *Lokomotive*)

locomotór, -oáre *I. adj.* (despre mușchi, organe etc.) care servește pentru locomotie. *II. s. n.* locomotivă cu motor electric. (<fr. *locomoteur*)

locomotíe *s. f.* mișcare, deplasare dintr-un loc într-altul. (<fr. *locomotion*)

locotenént *s. m. I.* locțiitor. • comandant ajutor al unei mari unități din armata Romei antice. 2. grad de ofițer imediat superior celui de sublocotenent. *O ~-major* = grad de ofițer imediat superior locotenentului; ~ *-colonel* = grad de ofițer imediat superior maiorului. (<it. *locotenente*)

locotenéntă *s. f.* (în trecut) organ administrativ-politic care ținea locul domnitorului și exercita funcțiile acestuia. (<it. *locotenenza*)

locotractor *s. n.* locomotivă de mică putere (pentru manevre în stații). (<fr. *locomoteur*)

lócric, -ă *adj.* (*muz.*) *mod. ~* = mod melodic a cărui scară muzicală se deosebește de cea a modului minor natural prin faptul că treptele II și V coborâte formează o cvintă micșorată între tonică și treapta V. (după fr. *locrien*)

locul *s. m.* 1. cavitate săpată în pereții mormintelor din epoca romană, în care se depunea trupul mortului. 2. (*bot.*) cavitate mică a unui organ (ovar, antenă); lojă (4). (<fr. *locule*, lat. *loculus*)

loculár, -ă *adj.* împărțit în mai mulți loculi (2); închis în alveole. (<fr. *loculaire*)

locupletá *vb. tr.* a îmbogăți. (<lat. *locupletare*)

lócus /pl. -ci/ *s. m.* poziție determinată ocupată de o genă sau de alelele ei în structura cromozomului. (<lat. *locus*)

locutór *s. m.* cel care vorbește cu cineva; vorbitor; cel care emite o comunicare. (<fr. *locuteur*)

locuifíune *s. f.* grup de cuvinte cu sens unitar, care se comportă din punct de vedere gramatical ca o singură parte de vorbire. (<fr. *locution*, lat. *locutio*)

- locvace** *adj. inv.* vorbăreț, volubil, limbut. (< fr. *loquace*, lat. *loquax*, -*acis*)
- locvacitate** *s. f.* calitatea de a fi locvace; limbuție. (< fr. *loquacité*, lat. *loquacitas*)
- loden** *s. n.* stofă groasă și păroasă, de obicei impermeabilă. • pardesiu dintr-o asemenea stofă. (< germ. *Loden*, fr. *loden*)
- loess** *lōs/ s. n.* rocă argilooasă din particule fine, gălbui, foarte bogată în săruri minerale. (< fr. *loess*, germ. *Loess*)
- lofă** *vb. I. intr.* (despre nave) a veni cu prora în vânt. **II. tr.** a forța o altă navă, din apropiere, să schimbe drumul. (< fr. *lofer*, engl. *loof*)
- loft** *s. n.* magazie, atelier transformat în locuință, în studio etc. (< engl. *loft*)
- LOG(O)-, -lóg, -logie** *elem.* „cuvânt“, „vorbire“, „principiu“, „rațiune“, „raport, proporție“, „știință, cercetare“. (< fr. *log/o-*, -*logue*, -*logie*, cf. gr. *logos*)
- logaédic** *adj. vers* ~ = vers complex din anapești și iambi sau din dactilii și trohei ori iambi. (< fr. *logaédique*, gr. *logaoidikos*)
- logagnozie** *s. f.* imposibilitatea de a recunoaște un cuvânt vorbit sau scris. (< fr. *logagnosie*)
- logaritm** *s. m. (mat.)* putere la care trebuie ridicat un anumit număr (bază) pentru a obține un număr dat. **O** ~ *zecimal* = logaritm având ca bază numărul 10. (< fr. *logarithme*)
- logaritmică** *vb. tr.* a găsi logaritmul unui număr sau al unei expresii algebrice. (după fr. *logarithmation*)
- logaritmîc, -ă** *adj.* referitor la logaritm; care conține logaritmi; făcut cu ajutorul logaritmilor. **O** *ecuație ~ă* = ecuație în care intră logaritmul necunoscut. (< fr. *logarithmique*)
- logatôm** *s. m.* cuvânt artificial monosilabic, fără semnificație, folosit pentru a aprecia calitatea auzului unei săli sau unei transmisiuni telefonice. (< fr. *logatome*)
- logatrôn** *s. n.* dispozitiv electronic în radiologie, care permite accentuarea contrastului filmelor, în cursul copiilor, pe cale automată, pentru a le face mai ușor interpretabile.
- loggia** *lō-gi-/ s. f.* 1. galerie la etajul unei clădiri, deschisă spre exterior prin intermediul unei coloane. • balcon mărginit de panouri pline sau traforate, care împiedică pătrunderea directă a soarelui. 2. serie celebră de 52 de fresce pictate de Rafael într-o galerie a Vaticanului. (< it. *loggia*)
- lógic, -ă** **I. adj.** 1. conform regulilor logicii; rațional; just, întemeiat. 2. *circuit* ~ = circuit în calculatoarele electronice pentru operații logice elementare. 3. (*inform.*) *schemă ~ă* = reprezentare grafică a unui algoritmi în vederea programării; logigramă. **II. s. f.** 1. știința a demonstrațiilor care studiază formele și legile gândirii, ale raționării corecte. **O** ~ *simbolică* (sau *matematică*) = ramură a logicii care folosește în cercetare procedeul logico-matematic; logicistică; *~a științei* = disciplină care cercetează produsele activității științifice; ipoteze, teorii, concepte etc. 2. gândire justă, raționament corect, temeinic. 3. cerință firească, temei, rațiune. (< fr. *logique*)
- logicîal** *s. n.* sistem informatic generalizat de prelucrare, stocare și regăsire a informației, format dintr-un număr de fișiere de calculatoare conectate, distincte logic. (< fr. *logiciel*)
- logicîan, -ă** *s. m. f.* specialist în logică (II, 1). (< fr. *logicien*)
- logicism** *s. n.* denumire dată teoriilor care fundamentează matematica cu ajutorul logicii. (< fr. *logicisme*)
- logicist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al logicismului. (< fr. *logiciste*)
- logie** *v. log(o)-*
- logigramă** *s. f.* organigramă (2). (< *logic* + -*gramă*)
- logistic, -ă** **I. adj.** referitor la logică. **II. s. f.** 1. logică simbolică (matematică); denumire a logicii moderne, ca știință combinatorie. 2. organizarea combinării factorilor de producție și distribuție (materii prime, materiale, instalații, persoane, informații etc.) potrivit scopului de îndeplinit. (< fr. *logistique*)
- logisticîan, -ă** *s. m. f.* specialist în logică. (< fr. *logisticien*)
- logoclonie** *s. f.* defect de vorbire constând în repetarea unei silabe la mijlocul sau la finalul unui cuvânt. (< fr. *logoclonie*)
- logocofóză** *s. f.* afazie caracterizată prin neînțelegerea semnificației cuvintelor vorbite. (< fr. *logocophose*)
- logofobie** *s. f.* teamă de a pronunța cuvinte dificil de articulat. (< *logo-* + -*Jobie*)
- logoftalmie** *s. f.* paralizie a mușchilor orbiculari ai pupilelor. (< fr. *logophtalmie*)
- logograf** *s. m.* 1. scriitor de proză și de istorie la vechii greci. 2. orator care scria pledoarii pentru particulari. (< fr. *logographe*)
- logogramă** *s. f.* semn grafic care înlocuiește un cuvânt fără să-i reproducă integral sau nereproducându-i deloc sunetele prin litere; scriere ideografică. (< fr. *logogramme*)
- logograf** *s. n.* 1. problemă enigmatică în care prin ștergerea pe rând a câte unei litere sau silabe dintr-un cuvânt se obține un cuvânt nou. 2. (*fig.*) lucru confuz, greu de descifrat; enigmă. (< fr. *logographe*)
- logolatrie** *s. f.* cult al cuvintelor considerate ca având putere magică. (< fr. *logolâtrie*)
- logomachie** *s. f.* dispută în jurul unor termeni. (< fr. *logomachie*)
- logométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea raportului dintre două mărimi electrice. (< fr. *logomètre*)
- logonevrótic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de logonevroză. (< fr. *logonévrotique*)
- logonevróză** *s. f.* tulburare a vorbirii, de natură nevrotică, manifestată prin greutate în pronunțarea corectă a unor cuvinte sau prin repetări ori omisiuni de silabe; bâlbâială. (< fr. *logonevrose*)
- logopát, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de logopatie. (< *logopatie*)
- logopatie** *s. f.* defect de vorbire constând în exprimarea confuză a ideilor; lalopatie. (< fr. *logopathie*)
- logopéd, -ă** *s. m. f.* specialist în logopedie. (< fr. *logopède*)
- logopedie** *s. f.* ramură a pedagogiei speciale care studiază posibilitățile de înlăturare a deficiențelor de limbaj. (< fr. *logopédie*)
- logoplegie** *s. f.* alalie. (< fr. *logoplégie*)
- logoree** *s. f.* creștere patologică a ritmului, a debitului vorbirii, la unii maniaci. • (*fam.*) limbuție. (< fr. *logorrhée*)
- lógos** *s. n.* 1. (în *fil.* materialistă antică) ordinea, rațiunea cosmică, ipostază a divinității; formă superioară a gândirii umane. 2. (*fam.*) cuvântare, discurs moralizator. (< gr., fr. *logos*)
- logoterapie** *s. f.* metodă psihoterapeutică având drept scop corectarea limbajului oral sau scris. (< *logo-* + -*terapie*)
- logothét** *s. m.* administrator al finanțelor în Imperiul Bizantin. (< fr. *logothète*, gr. *logothetes*)
- logotíp** *s. n.* ligatură (2). (< fr. *logotype*)
- lohán** *s. m.* discipol al lui Buddha. (< germ. *Lohan*)
- lohie** *v. lohio-*
- löhii** *s. f. pl.* scurgere din uter în timpul lăuziei. (< fr. *lochies*)
- LOHIO-, -lohie** *elem.* „naștere, lăuzie“. (< fr. *lochio-*, -*lochie*, cf. gr. *lokheia*)
- lohiometrie** *s. f.* tulburare prin retenția lohiilor în uter, în cursul lăuziei. (< fr. *lochiométrie*)
- lohioragie** *s. f.* lohii abundente în timpul lăuziei. (< fr. *lochiorragie*)
- lohn** *s. m.* 1. salariu, leafă. 2. recompensă. (< engl. *lohn*)
- loial, -ă** *adj.* sincer, cinstit, leal. (< fr. *loyal*)
- loialism** *s. n.* fidelitate față de un regim (politic). (< fr. *loyalisme*)
- loialist, -ă** *s. m. f.* fidel unui regim (politic), unei cauze. (< fr. *loyaliste*)
- loialitate** *s. f.* sinceritate, cinste, lealitate. (după fr. *loyauté*, engl. *loyalty*)
- loisir** *lōazir/ s. n.* timp liber (al cuiva). • folosire optimă a timpului liber, potrivit dorințelor și inclinațiilor individului. (< fr. *loisir*)
- lójă** *s. f.* 1. fiecare dintre despărțirile amenajate în jurul unei săli de spectacol. **O** ~a *orchestrei* = spațiu sub avanscena unui teatru, destinat orchestrei. 2. cameră în care stă portarul unei instituții în timpul serviciului. 3. organizație francmasonică. 4. (*bot.*) locul (2). 5. cavități în care se află un organ sau altă formație anatomică. 6. fiecare dintre cavitățile în care e împărțit corpul hexacoraliilor sau madreporilor. (< fr. *loge*)

- lokayáta** *s. f.* școală filozofică materialistă indiană care nega ideile despre existența divinității sufletului, metempsihoezi etc. (< sanscr. *lokayata*, învățătură populară)
- lollárzi** *s. m. pl.* preoți săraci, predicatori care propagau idei reformatoare anti feudale și împotriva funcționarilor regali; participanți la mișcarea țărănească din sec. XIV îndreptată împotriva bisericii catolice și a exploataării feudale în câteva țări din apusul Europei. • (în Anglia) adepți ai doctrinei reformatorului Wycliff. (< fr. *lollardes*)
- LOMB(O)-** *elem.* „șale”. (< fr. *lomb/o-*, cf. lat. *lumbus*, gr. *lombes*)
- lombalgie** *s. f.* durere de șale. (< fr. *lombalgie*)
- lombalizare** *s. f.* anomalie a coloanei vertebrale în care unele vertebre iau caracterul unei vertebre lombare. (după fr. *lombalisation*)
- lombár, -ă** *adj.* referitor la șale, din regiunea șalelor. (< fr. *lombaire*)
- lombárd¹** *s. n. 1.* împrumut având drept garanție efecte publice (acțiuni, obligațiuni, titluri de rentă etc.) sau obiecte de valoare depuse ca gaj. 2. instituție de credit care acordă astfel de împrumuturi. (< germ. *Lombard*, it. *lombardo*)
- lombárd², -ă** I. *adj. s. m. f.* (locuitor) din Lombardia. II. *adj. o arhitectură -ă* = arhitectură romană din nordul Italiei (în sec. XI); *benzi -e* = benzi verticale în relief ușor care decorau zidurile exterioare ale primelor biserici romane; *lezene (l).* • (*s. n.*) dialect italian vorbit în Lombardia. (< fr. *lombard*)
- lombardá** *vb. tr.* a depune în gaj efecte publice, obiecte de valoare etc., drept garanție pentru un împrumut. (< germ. *lombardieren*)
- lombarthrózá** *s. f.* artroză a articulațiilor lombare. (< fr. *lombarthrose*)
- lómbe** *s. n. pl.* regiunea lombară situată între cea de-a douăsprezecea coastă și osul iliac; șale; lumbus. (< fr. *lombes*)
- lombosacrát, -ă** *adj.* referitor la a cincea vertebră lombară și la sacrum. (< fr. *lombosacré*)
- lombosciatică** *s. f.* nevralgie localizată în regiunea lombară și pe fața dorsală a membrilor inferioare. (< fr. *lombo-sciatique*)
- lombostát** *s. n.* corset ortopedic destinat a susține regiunea lombară. (< fr. *lombostat*)
- lombotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a regiunii lombare. (< fr. *lombotomie*)
- lombricál, -ă** *adj. s. m.* (mușchi al mâinii sau piciorului) fusiform, ca o rămă. (< fr. *lombrical*)
- lombrozián, -ă** *adj.* referitor la Lombroso. *o tip -e* = tip caracterizat prin înfățișare primitivă, monstruoasă și anormală. (< *Lombroso* + *-ian*)
- loméntá** *s. f.* fruct-păstăie fragmentat prin gătuiri, care la maturitate se dezarticulează, eliberând semințele. (< lat. *lomentum*)
- londinián, -ă** *adj. s. n.* (din) ultimul etaj al paleocenului, delimitat la Anglia. (cf. *London*)
- long-courrier** /*lon-cúri/ adj. s. n.* (pachebot) care transportă pasageri pe distanțe mari. (< fr. *long-courrier*)
- long drink** *s. n.* amestec alcoolic cu gheață servit în pahare mari. (< engl. *long drink*)
- longevitate** *s. f.* viață lungă. (< fr. *longévité*, lat. *longavitas*)
- longevív, -ă** *adj. s. m. f.* (cel) care trăiește mult. (< *longevitate*)
- LONGI-** *elem.* „lung”. (< fr. *longi-*, cf. lat. *longus*)
- longidiúrn, -ă** *adj.* (despre plante) care înflorește în sezonul când ziua are durata cea mai lungă. (< fr. *longidiurne*)
- longiún** *adj.* (despre indivizi) cu membre lungi și subțiri; leptozom. (< fr. *longigène*)
- longitudinál, -ă** I. *adj.* de-a lungul, așezat în direcția lungimii. II. *s. f. pl.* nervuri metalice care formează structura longitudinală a navelor. (< fr. *longitudinal*)
- longitudíne** *s. f.* poziție în grade a unui punct de pe glob sau a unui astru față de un plan meridian de referință. (< it. *longitudine*, fr. *longitude*, lat. *longitudo*)
- longíne** /*lónglain/ s. n.* (tenis) lovitură în care mingea se expediază cât mai aproape de linia laterală a terenului. (< engl. *long-line*)
- longrină** *s. f. 1.* grindă care susține un cofraj, o galerie de mină etc. 2. șină fixă pe traverse, montată paralel cu șinele căii ferate, pentru a reduce pericolul de deaierare. (< fr. *longrine*)
- lóngset** *s. n.* (sport) set cu prelungiri. (< engl. *long-set*)
- lónjá** *s. f.* piesă mobilă ajutătoare, la învățarea unor mișcări acrobatiche, în gimnastică, sărituri în apă etc. • curea de piele, coardă pentru dresajul cailor și căinilor. (< fr. *longe*)
- lonjerón** *s. n.* element de rezistență în formă de grindă din lemn sau din metal, așezat longitudinal pe cadrul unei mașini, construcții etc. (< fr. *longeron*)
- look** /*lu/ s. n.* înfățișare, aspect. (< engl. *look*)
- lorán** *s. n.* sistem de radionavigație aeriană sau maritimă pentru distanțe mari, care permite determinarea poziției cu ajutorul a trei stații. (< engl., fr. *loran*)
- lorár** *s. m. (ant.)* cel însărcinat cu biciuirea sclavilor condamnați. (< lat. *lorarius*)
- lord** *s. m.* (în Anglia) 1. mare proprietar funciar, în evul mediu. 2. titlu nobiliar ereditar sau conferit de rege; persoană cu acest titlu. 3. membru al Camerei Superioare (Camera Lorzilor) a parlamentului. 4. titlu al unor înalți demnitari englezi. (< engl. *lord*)
- lordózá** *s. f.* deformație a regiunii lombare a coloanei vertebrale, care se încovoiește înainte, în rahitism, în malformații, paralizii etc. (< fr. *lordose*)
- lordózie, -ă** *adj. s. m. f.* (suferind) de lordoză. (< fr. *lordosique*)
- lorén, -ă** *adj. s. m. f.* (locuitor) din Lorena. • (*s. n.*) dialect vorbit în Lorena. (< fr. *lorrain*)
- lóri** *s. m.* mic papagal cu coada lungă, din Oceania. (< fr. *lori*)
- loricát, -ă** *adj.* acoperit cu un înveliș tare. (< fr. *loriqué*, lat. *loricatus*)
- loricá** *s. f. 1.* armură medievală; platoșă, cuirasă. 2. carapace silicioasă a celulei la diatomee. (< lat. *lorica*)
- loriform, -ă** *adj.* (despre organe vegetale) de forma unei panglici. (< lat. *loriformis*)
- lórís** *s. m.* mamifer lemurian, arboreol; din India și Ceylon, care se hrănește cu fructe și semințe. (< fr. *loris*)
- lornietă** *s. f.* binoclu mic de teatru; (*p. ext.*) lomion. (< fr. *lorgnette*)
- lornión** *s. n. 1.* ochelari care se prind pe nas cu un resort; pince-nez. 2. ochelari (plianți) cu mâner; fasamen. (< fr. *lornjon*)
- loró** *s. n.* cont deschis de o bancă din străinătate pentru corespondentul său dintr-o altă țară, cu scopul de a înregistra sumele ce se încasează în folosul său. (< it. *loro*)
- losánj** *s. n.* ansamblu decorativ alcătuit din romburi. (< fr. *losange*)
- lot** *s. n. 1.* fiecare dintre porțiunile în care a fost împărțit un teren, o pădure; parcela. 2. grup, serie (de persoane). • grup de obiecte, de mărfuri asemănătoare. (< fr. *lot*)
- lóta** *s. f.* pește de apă dulce, cu corpul turtit lateral și a doua înălțătoare dorsală foarte lungă, apreciat pentru carnea sa. (< fr. *lotte*)
- loterie** *s. f.* joc de noroc în care se trag la sorți numerele câștigătoare; loto (2). • (*fig.*) noroc, hazard. (< fr. *loterie*)
- lotiform, -ă** *adj.* (despre ornamente) în forma unui boboc de lotus. (< fr. *lotiforme*)
- lotizá** *vb. tr.* a împărți un teren, o cantitate de material sau un grup de obiecte în loturi. (după fr. *lotir*)
- loto** *s. n. 1.* joc de societate sau didactic cu cartonașe imprimare cu diferite numere, pe care participanții trebuie să le acopere cu jetoane corespunzătoare, pe măsură ce acestea sunt scoase la întâmplare dintr-un saculeț; (*p. ext.*) piesele acestui jos. 2. loterie. (< fr. *loto*)
- lotrít** *s. n.* silicat natural hidratat de calciu, magneziu, aluminiu și fier, cristalizat, de culoare verde. (< fr. *lotrite*, cf. *Lotru*)
- lótus** *s. m. 1.* plantă acvatică exotică din familia nimfeace, cu flori mari, albastre, trandafirii sau albe, plăcut mirositoare. 2. motiv decorativ frecvent în monumentele egiptene și în artele asiatice, reprezentând un lotus (1). (< fr., lat. *lotus*)
- loțiún** *vb. tr.* a fricționa cu o loțiune. (< fr. *lotionner*)
- loțiúne** *s. f.* preparat cosmetic lichid (parfumat), pentru îngrijirea pielii și a părului. (< fr. *lotion*)

- loure** *Aur* s. n. 1. cimpoi în Franța. 2. vechi dans popular francez, din Normandia, lent, jucat după acest instrument; melodia corespunzătoare. (< fr. *loure*)
- love-story** *Láv-stóri* s. f. poveste de dragoste. (< *Love story*, film și roman, în vogă în anii '70).
- lovestorism** s. n. melodramă. (< *love-story* + *-ism*)
- loxodromă** s. f. curbă pe o hartă reprezentând globul terestru, care taie toate meridianele sub același unghi. (< engl. *loxodrome*)
- loz** s. n. bilet de loterie. (< germ. *Los*)
- lozincárd**, -ă *adj.* cu caracter de lozincă; care denotă un entuziasm neîntemeiat, de paradă. (< *lozincă* + *-ard*)
- lozincă** s. f. formulare concisă a unei idei călăuzitoare, a unei chemări la îndeplinirea unei sarcini de actualitate. • placard, afiș etc. cu o astfel de chemare. (< germ. *Lösung*)
- lúblic**, -ă *adj.* excesiv de senzual; desfrânat, libidinos. • excitant, lasciv; obscen. (< fr. *lubrique*, lat. *lubricus*)
- lubricare** s. f. introducerea a unui lichid într-un sistem tehnic sub presiune. (< lat. *lubricare*)
- lubricator** s. n. tub montat la gura sondei, pentru lubrificare. (< fr. *lubricateur*)
- lubricitate** s. f. senzualitate excesivă; lascivitate. (< fr. *lubricité*, lat. *lubricitas*)
- lubrifia** *vb. tr.* a pune un lubrifiant între două suprafețe solide în frecare; a unge. (< fr. *lubrifier*)
- lubrifiant** s. m. fluid vâscos sau praf care se interpune între suprafețele de contact a două piese ce se freacă între ele. (< fr. *lubrifiant*)
- lubrifianță** s. f. proprietate a unui material de a putea fi întrebuințat ca lubrifiant. (< fr. *lubrifiante*)
- lubrificator** s. n. dispozitiv de ungere a coroanei șinelor de cale ferată. (< fr. *lubricateur*)
- lubrificăție** s. f. lubrifiere. (< fr. *lubrification*)
- lucanide** s. n. pl. familie de coleoptere mari: rădașca. (< lat. *Lucanidae*)
- Lucării** s. f. pl. sărbătoare a pădurilor sacre, care se celebra la romani la 19 sau 21 iulie. (< lat. *Lucaria*)
- lucárnă** s. f. fereastră mică în acoperișul unei clădiri, care permite pătrunderea luminii în pod. (< fr. *lucarne*)
- lucernă** s. f. (la greci și la romani) corp de iluminat în care ardea o feștiță înmuiată în ulei. (< lat. *lucerna*)
- lucid**, -ă *adj.* 1. conștient; (fig.) treaz. 2. care judecă limpede, cu mintea clară. (< fr. *lucide*)
- luciditate** s. f. claritate în gândire. • deplinătate a facultăților intelectuale; stare de conștiență. (< fr. *lucidité*)
- luciferianism** s. n. practici oculte ale luciferienilor. (< fr. *luciferianisme*)
- luciferic**, -ă *adj.* demonic. (< germ. *luziferisch*)
- luciferieni** s. m. pl. nume dat în evul mediu diferiților sectari care propagau cultul lui Satan. (< fr. *luciferiens*)
- luciferină** s. f. substanță fotogenă secretată de licurici. (< fr. *luciférine*)
- lucifób**, -ă *adj.* (despre animale) care se ferește de lumină. (< fr. *luciphobe*)
- lucifúg**, -ă *adj.* fotofob. (< fr. *lucifuge*, lat. *lucifugus*)
- luciólă** s. f. licurici. (< it. *lucciola*, fr. *luciole*)
- lucrativ**, -ă *adj.* care aduce profit; rentabil. (< fr. *lucratif*, lat. *lucrativus*)
- luctuós**, -oasă *adj.* lugubru, trist. O (*med.*) *respirație ~oasă* = respirație în care expirația este însoțită de gemete. (< fr. *luctueux*, lat. *luctuosus*)
- lucumă** s. f. granulație strălucitoare, ovală, pe suprafața fotosferei, formată din nori. (< lat. *lucula*)
- lucumón** s. m. șef ereditar al unui trib din vechea Etrurie. (< lat. *lucumo*, fr. *lucumon*)
- luddism** s. n. mișcare de masă a proletariatului englez din sec. XVIII-XIX împotriva capitalismului, care a luat forma distrugerii uneltelor. (< fr. *luddisme*)
- luddít**, -ă *adj.* s. m. f. (adept) al luddismului. (< fr. *luddite*)
- ludián**, -ă *adj.* s. n. (din) ultimul etaj al eocenului. (< fr. *ludien*)
- lúdic**, -ă *adj.* referitor la joc; specific jocului; glumeț, sprintar; (p. ext.) fără finalitate practică, gratuit. (< fr. *ludique*)
- ludísm** s. n. comportament prin înclinația spre activități gratuite. (< fr. *ludisme*)
- ludlovian** s. n. etajul superior al gotlandianului din Anglia. (< *Ludlow*, n. pr. + *-ian*)
- lúdlow** s. n. mașină de tuns rănduri, asemănătoare cu linoitul, dar fără claviatură și magazie de matrițe, la care se culeg titluri, lucrări de ornament etc. (< fr. *ludlow*)
- ludotécă** s. f. 1. colecție de jucării și jocuri. • bibliotecă de jocuri electronice. 2. instituție care pune jocuri la dispoziția copiilor. (< fr. *ludothèque*)
- ludoterapie** s. f. jocoterapie. (< fr. *ludothérapie*)
- lúes** s. n. sifilis. (< germ. *Lues*)
- luétă** s. f. uvulă. (< fr. *luette*)
- luétic**, -ă *adj.* s. m. f. sifilitic. (< germ. *luetisch*)
- lúfă** s. f. plantă cucurbitacee agățătoare din Africa și Asia, al cărei fruct, uscat, servește ca burete de baie; buretele însuși. (< fr. *luffa*)
- luft** s. n. 1. spațiu liber dintre două elemente situate foarte aproape unul de altul. 2. (*sport*) greșeală comisă de un jucător care șutează pe lângă minge, puc etc. (< germ. *Luft*)
- luftă** *vb. intr.* a comite un luft (2). (< *luft*)
- lúgher** s. n. velier mic cu doi arbori, arborile mic fiind prevăzut cu o velă pătrată. (< engl. *lugger*)
- lugól** s. n. soluție apoasă din iod și iodură de potasiu, reactiv, antimicrobic, dezinfectant, antihelmintic etc. (< fr. *lugol*)
- lugúbru**, -ă *adj.* înfiorător, sinistru; macabru. (< fr. *lugubre*, lat. *lugubris*)
- lumașel** s. n. rocă calcaroasă sedimentară cu numeroase cochilii sau schelete de organisme. (< fr. *lumachelle*)
- lumbágo** s. n. boală manifestată printr-o durere lombară, fără semne inflamatorii. (< fr., lat. *lumbago*)
- lúmbus** s. n. lombe. (< lat. *lumbus*)
- lúmen I.** s. m. unitate de măsură a fluxului luminos, egală cu fluxul emis de o sursă punctiformă și izotropă cu intensitatea de o candelă într-un unghi solid de 1 steradian. II. s. n. deschidere a unui organ anatomic cavitătar sau a unor fibre de plante. (< fr., lat. *lumen*)
- lumenmétru** s. n. instrument pentru determinarea fluxului luminos. (< fr. *lumenmètre*)
- lumináj** s. n. iluminare (2). (după lat. *luminare*)
- luminál** s. n. medicament, pulbere albă, cristalină, inodoră, cu gust amar, cu acțiune hipnotică; fenobarbital. (< germ. *Luminal*, fr. *luminal*)
- luminánță** s. f. lumină fotometrică, egală cu raportul dintre intensitatea unei surse luminoase și proiecția suprafeței acesteia pe un plan; strălucire. (< fr. *luminance*)
- luminanțmétru** s. n. instrument pentru măsurarea luminanței; nitmetru, stilbmetru. (< *luminanță* + *-metru*)
- luminár** s. n. corp de luminat electric. (< fr. *luminaire*)
- luminatór** s. n. panou transparent sau translucid montat într-un acoperiș ori plafon, care permite iluminarea unei încăperi. (după rus. *liuminator*)
- lumináție** s. f. iluminare. (< rus. *liuminația*, fr. *lumination*)
- luminescént**, -ă *adj.* care prezintă luminescență. (< fr. *luminescent*)
- luminescénță** s. f. proprietate a unor substanțe de a emite radiații luminoase, care nu sunt de natură termică. (< fr. *luminescence*)
- luminism**¹ s. n. clarobscur în artele plastice, tendința de a accentua, într-un tablou, contrastul dintre umbre și lumini. (< fr. *luminisme*)
- luminism**² s. n. iluminism (1). (< *lumină* + *-ism*)
- luminist**¹, -ă s. m. f. pictor care practică efecte de lumină. (< fr. *luministe*)
- luminist**², -ă *adj.* s. m. f. (adept) al luminismului. (< *lumină* + *-ist*)
- luminofór**, -ă I. *adj.* purtător de lumină; care are un semnal luminos. II. s. m. substanță sintetică fotoluminescentă, în becurile fluorescente, tuburi catodice etc. III. s. n. semnal luminos. (< fr., engl. *luminoaphore*, engl. *luminofor*)
- luminoscóp** s. n. aparat pentru observarea radiațiilor emise prin luminescență de către unele corpuri. (< fr. *luminescope*)
- luminozitate** s. f. 1. însușire a unui corp, a unui loc etc. de a fi luminos. • proprietate a unui sistem optic de a transmite lumina pe care o primește. • strălucire

- a stelarilor, energia radiantă emisă de acestea în unitatea de timp. 2. (fig.) seninătate, optimism. (<fr. *luminosité*)
- lumițip** *s. n.* mașină de cules fotografic care permite culegerea de texte în caractere tipografice pe film. (<fr. *lumitype*)
- lumpenproletar** *s. m.* individ care face parte din lumpenproletariat. (<*lumpenproletariat*)
- lumpen** *s. n.* lumpenproletariat. (<germ. *Lumpen*)
- lumpenproletariat** *s. n.* categorie de oameni declassați, fără ocupație precisă, care se formează în societatea capitalistă ca urmare a șomajului, descalficării și pauperizării; lumpen. (<germ. *Lumpenproletariat*)
- lunabil** *s. n.* vehicul conceput pentru a se putea deplasa, prin comandă automată sau directă, pe solul accidentat al Lunii. (<*Luna* + *-abil*)
- lunăr**, -ă *adj.* 1. referitor la Lună, propriu Lunii. 2. mensual. (<fr. *lunaire*, lat. *lunaris*)
- lunatic**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* somnambul. **II. adj.** 1. sperios, fricos. 2. care are idei și purtări ciudate, bizare. 3. (rar) fantastic, ireal; halucinant. (<fr. *lunatique*, lat. *lunaticus*)
- lunatism** *s. n.* somnambulism. (<fr. *lunatism*)
- lunație** *s. f.* schimbare succesivă a fazelor Lunii; interval de timp (circa 29 de zile) între două faze identice ale Lunii. (<engl. *lunation*, lat. *lunatio*)
- lunaūt** *s. m.* selenaut. (<fr. *lunaute*, engl. *lunaut*)
- lunch** /lãnci/ *s. n.* masă ușoară de prânz, care se servește la bufet. (<engl. *lunch*)
- lunetă** *s. f.* 1. instrument optic dintr-un tub cu mai multe lentile, pentru observarea unor obiecte îndepărtate. 2. dispozitiv pe o mașină-unealtă servind la susținerea pieselor de prelucrat. 3. element arhitectonic în formă de boltă semicirculară, care străpunge partea inferioară a unei cupole sau a unei bolți mari. **O** ~ cilindrică = boltă rezultând din intersecția a doi semicilindri cu raze inegale. • (la portaluri, ferestre) suprafață plană între linte și arc. • coronament semicircular al unui altar poliptic. (<fr. *lunette*)
- lunetist** *s. m.* trăgător de elită dotat cu o armă cu lunetă. (<*lunetă* + *-ist*)
- lungmetraj** *s. n.* film de lung metraj (peste 1.000 m lungime). (după fr. *long métrage*)
- lunic** *s. m.* satelit artificial destinat să exploreze Luna. (<rus. *лунник*)
- lunisolar**, -ă *adj.* referitor la Lună și la Soare. **O** an ~ = an calculat în funcție de mișcarea de revoluție a Lunii și a Soarelui (12 luni lunare, 354 zile); *perioadă* ~ă = perioadă de 532 de ani, determinată de ciclul lunar și de cel solar. (<fr. *luni-solaire*)
- lunohód** *s. n.* vehicul pentru cercetarea științifică a Lunii. (<rus. *лунход*)
- lunulă** *s. f.* 1. figură geometrică formată din două arce de cerc cu aceleași extremități, de aceeași parte a coardei comune. **O** ~ele lui *Hipocrate* = cele două lunule obținute prin construcția unor semicercuri pe ipotenuza și catetele unui triunghi dreptunghic. 2. zonă albă în formă de semilună, la baza unghiei. (<fr. *lunule*)
- lunură** *s. f.* defect în structura lunului, începutul de putrezire a acestuia. (<fr. *lunure*)
- lupanar** *s. n.* bordel. (<fr., lat. *lupanar*)
- lupă** *s. f.* 1. instrument optic dintr-o lentilă convergentă, servind la examinarea obiectelor de dimensiuni foarte mici, a inscripțiilor etc. 2. (metal.) lentilă (2). 3. umflătură apărută sub piele. • excrescență lemnoasă care apare pe trunchiul sau pe crengile arborilor. (<fr. *loupe*)
- luperc** *s. m.* preot al zeului Lupercus (Pan); (*p. ext.*) nume dat tinerilor care, în timpul Lupercaliilor, alergau goi, dar înarmați, în jurul turmelor de oi, spre a le păzi de lup și de-a lungul orașului, atingând trecătoarele cu o fașie de piele de capră, spre a le feri de sterilitate. (<fr. *luperque*)
- Lupercalii** *s. f. pl.* serbări anuale care se celebrău la Roma pe 15 februarie, în cinstea zeului Lupercus (Pan). (<lat. *lupercalia*)
- lúpic**, -ă *I. adj.* de natura lupusului. **II. adj.**, *s. m. f.* (suferind) de lupus. (<fr. *lupique*)
- lupin** *s. m.* plantă leguminoasă cu frunze palmate, cultivată ca furaj sau pentru florile sale ornamentale, în ciorchini lungi. (<fr. *lupin*)
- lúping** *s. n.* evoluție acrobatică în care un avion descrie o buclă în plan vertical. (<engl., fr. *looping*)
- lupinóză** *s. f.* intoxicație a unor animale (cai, oi) cu lupin. (<fr. *lupinose*)
- lupoíd**, -ă *adj.* care seamănă cu lupusul. (<fr. *lupoide*)
- lupóm** *s. n.* leziune elementară a lupusului tuberculos. (<fr. *lupome*)
- lupón** *s. n.* 1. țesătură sintetică ce imită blana de lup. 2. palton, haină de lupon (1). (<*lup* + *-on*, n. com.)
- lupulină** *s. f.* pulbere galbenă din hamei, care dă aromă și amăreala berii. (<fr. *lupuline*)
- lúpus** *s. n.* dermatoză (a feței) de natură tuberculoasă, manifestată prin plăgi și noduli care distrug țesuturile. (<fr., lat. *lupus*)
- lúrex** *s. n.* fir fin de aur, argint sau cupru aurit, pentru țesături de efect; țesătură sau tricot cu acest fir. (n. com.)
- lúsin** *s. n.* (mar.) sfoară subțire, albă, din cănepă de bună calitate, la matiseli. (<fr. *lusin*)
- lúsitán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* lusitanian. (<fr. *lusitain*)
- lusitanian**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Portugalia; lusitan. **II. adj.**, *s. n.* (din) al treilea etaj al jurasicului superior (malin); (<fr. *lusitanien*)
- lustrál**, -ă *adj.* care servește pentru lustrare; expiator, purificator. (<fr. *lustral*, lat. *lustralis*)
- lustráție** *s. f.* 1. (ant.) ceremonie de purificare a unei persoane, a unui câmp etc. 2. (rel.) rit de purificare. 3. interdicție luminoasă în timp, aplicată unei persoane nedemne sau compromise politic de a ocupa funcții publice. (<fr. *lustration*, lat. *lustratio*)
- lústră** *s. f.* lampă ornamentală cu mai multe brațe, suspendată de plafon. (<fr. *lustre*, it. *lustrino*)
- lústrin** *s. n.* țesătură fină de mătase sau de bumbac, cu un luciu special. (<fr. *lustrine*)
- lústru** *s. m.* 1. (ant.) procesiune de purificare rituală a unei întinderi (cetate, ogor, ținut), prin înconjurarea ei în alai ceremonial, care se făcea la Roma o dată la cinci ani. 2. perioadă de cinci ani. (<fr. *lustre*, lat. *lustrum*)
- lústru*** *s. n.* 1. strălucire; luciu. 2. (fig.) falsă strălucire; superficialitate. (<fr. *lustre*, it. *lustrò*)
- lúș**, -ă *adj.* sașiu. (<fr. *louche*)
- lúșă** *vb. intr.* a se uita cruciș, sașiu; (*fam.*) a privi cu invidie. (<fr. *loucher*)
- LUTE(O)** -elem. „galben”. (<fr. *lutéol-*, cf. lat. *luteus*)
- luteină** *s. f.* progesteron. (<fr. *lutéine*)
- luteinemie** *s. f.* prezența luteinei în sânge. (<fr. *lutéinémie*)
- luteóm** *s. n.* tumoare benignă a corpului galben al ovarului. (după fr. *lutéinome*)
- luteotrofínă** *s. f.* hormon secretat de lobul anterior al hipofizei, care activează funcția corpului galben; prolactină. (<fr. *luteotrophine*)
- luteotróp**, -ă *adj.* (despre hormoni) care stimulează secreția corpului galben și lactația. (<fr. *lutéotrope*)
- luterán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al luteranismului. (<lat. *lutheranus*, germ. *Lutheraner*)
- luteranism** *s. n.* doctrină a protestantismului german, întemeiată de Martin Luther, care consideră esențială pentru „mântuire” credința și nu cultul religios, pe care l-a simplificat. (<fr. *luthéranisme*)
- luterie** *s. f.* 1. profesiune de luter. 2. fabrică, magazin de instrumente muzicale cu coarde. (<fr. *lutherie*)
- lutețián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al eocenului mediu, dezvoltat în bazinul Parisului. (<fr. *lutétien*)
- lutétiu** *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor; casiopeiu. (<fr. *lutécium*, germ. *Lutetium*)
- luth** *s. n.* vechi instrument muzical cu coarde ciupite; lăută. (<fr. *luth*)
- lutiér** *s. m.* meșteșugar specialist în construirea și repararea instrumentelor muzicale cu coarde. (<fr. *luthier*)
- lutíst**, -ă *s. m. f.* cântăreț la luth. (<fr. *luthiste*)
- lútră** *s. f.* mamifer carnivor din familia mustelidelor, cu blana castanie-roșcată, care se hrănește cu pești; vidră. (<fr. *loutre*, lat. *lutra*)
- lutrín** *s. n.* pupitrul înalt pe care se pun cărțile în corul unei biserici catolice. (<fr. *lutrin*)

lútru *s. n.* blană de lútră. (< fr. *loutre*)
lux¹ *s. m.* unitate de măsură a iluminării, egală cu iluminarea uniformă a unei suprafețe de 1 m² care primește un flux de 1 lumen. (< fr. *lux*)
lux² *s. n.* 1. exces de cheltuieli; trai îmbelșugat și risipitor. **o de ~** = foarte elegant, de foarte bună calitate; care nu este absolut necesar. • splendoare, eleganță; fast, somptuozitate. 2. (fig.) risipă, exces. (< fr. *luxe*, lat. *luxus*)
luxá *vb. tr.* a-și deplasa un os din articulație; a-și scrânti o mână, un picior. (< fr. *luxer*, lat. *luxare*)
luxáție *s. f.* deplasare a unui os din articulație; scrântitură; exartroză. (< fr. *luxation*, lat. *luxatio*)
lúxfer *s. m.* placă de sticlă groasă și rezistentă, care se montează în pardoseală sau în pereți, pentru a permite trecerea luminii. (< germ. *Luxfer*)
luxmétru *s. n.* instrument pentru măsurarea iluminării. (< fr. *luxmètre*)

luxós, -oásă *adj.* deosebit de elegant, de bogat; fastuos, somptuos. • elegant în îmbrăcăminte. (< fr. *luxueux*)
luxúrá *s. f.* viciu al celor care se dedau fără rețineră plăcerilor senzuale; desfrânare, concupiscentă. (< fr. *luxure*, lat. *luxuria*)
luxuriánt, -ă *adj.* 1. (despre vegetație) care crește din abundență; bogat. 2. (fig.) exuberant, abundent, încărcat, (prea) plin de... (< fr. *luxuriant*, lat. *luxurians*)
luxuriántă *s. f.* abundență, bogăție (de vegetație). (< fr. *luxuriance*)
luxúrie *s. f.* (biol.) creștere exuberantă. (< lat. *luxuria*)
luxuriós, -oásă *adj.* desfrânat, lasciv, concupiscent. (< fr. *luxurieux*, lat. *luxuriosus*)
lycra *s. n.* fir elastic care conferă unei țesături o mare elasticitate. (< fr. *lycra*, n. com.)

M

maár *s. n.* depresiune rotundă, ca un crater de dimensiuni relativ mici, mărginită de un val din tufuri vulcanice sau din material care nu este de origine magmatică. (<engl. *maar*)

macá *s. f.* bacară². (<fr., it. *macao*)

macabé *s. n.* varietate de struguri albi cu bobul rotund și mare. (<fr. *maccabéo*)

macábru, -ă *adj.* referitor la moarte, funebru, funerar; (*p. ext.*) care inspiră groază; lugubru. **O dans ~** = temă alegorică în arta medievală prezentând moartea printr-o horă, în care dansează morți. (<fr. *macabre*)

macác *s. m.* maimuță din Asia, cu capul turtit și coada scurtă. (<fr. *macaque*, port. *macaco*)

macadám *s. n.* îmbrăcămintă rutieră din mai multe straturi de piatră spartă, îndesată cu compresorul. (<fr. *macadam*, germ. *Makadam*)

macadamizá *vb. tr.* a pietrua un drum cu macadam. (<fr. *macadamiser*)

macairódus *s. m.* mamifer carnivor fosil, înrudit cu leul și tigul, cu caninii foarte dezvoltati. (<lat. *machairodus*)

macámă *s. f.* specie literară arabă în care versurile alternează cu proza ritmată. (<germ. *Makame*)

macaréna *s. f.* dans modern cu ritm sălățet. (<sp. *Macarena*, *n. pr.*)

macaroánă *s. f. (pl.)* paste făinoase în formă de tuburi lungi și subțiri. (<*macaronic* + -*aná*)

macaronádă *s. f.* poezie în stil macaronic. (după it. *maccheronata*)

macarónic, -ă *adj.* (despre versuri, poezii, stil etc.) scris într-o limbă specifică macaronismului. (<fr. *macaronique*, it. *maccheronico*)

macaronism *s. n.* 1. mișcare literară din sec. XVI-XVII care parodia și satiriza pedantismul moravurilor cavaleresti, prin compoziții burlești, scrise într-o limbă împesărită cu cuvinte și forme latine și latinizate. 2. cuvânt, expresie specifică macaronismului (1). 3. apartenență la macaronism (1). (<fr. *macaronisme*)

macasár *s. m.* eben brun-închis, cu vine negre, originar din Indonezia. (<fr. *macassar*)

măchia *s. f.* formațiune de arbuști sempervirenți, de tufisuri, mărcinișuri etc., în regiunile mediteraneene. (<it. *macchia*)

macchiaiólí *s. m. pl.* grup de pictori italieni din Florența, din sec. XIX, care cultivau o pictură apropiată de cea a impresionistilor. (<it. *macchiaioli*)

macedoneán, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Macedonia. • (*s. n.*) dialect vorbit în Macedonia. (<*Macedonia* + -*ean*)

macerá *vb. I. tr.* a lăsa un corp, o plantă mai mult timp într-un lichid, spre a-i dizolva părțile solubile. **II. refl.** (despre corpuri) a elimina particulele solubile (prin menținerea într-un lichid); (*med.*; despre țesuturi) a se dezintegra. (<fr. *macérer*, lat. *macerare*)

maceratór *s. n.* recipient pentru macerare. (<fr. *macerateur*)

macerátie *s. f.* macerare. (<fr. *macération*)

macétă *s. f.* cuțit folosit la tăiatul trestiei de zahăr în America tropicală. (<sp. *machete*)

macferlán *s. n.* pardesiu bărbătesc fără mâneci, cu o pelerină scurtă pe umeri și cu deschizături pentru brațe. (<fr. *macfarlane*)

mach /mah/ *s. m.* unitate de măsură pentru viteza mișcării fluidelor, în aerodinamică și în tehnica rachetelor, egală cu 340 m/s. **O numărul lui M~** = număr, raportul între viteza de deplasare în aer a unui corp și viteza de propagare a sunetului. (<engl., fr. *mach*)

machetá *vb. tr.* a realiza o machetă. (<it. *macchettare*)

machétă *s. f.* 1. reproducere plastică la scară redusă a unei lucrări de sculptură, pictură, arhitectură, a unui decor de teatru etc. 2. publicare (fragmentară) premergătoare tipării definitive a unei lucrări. (<fr. *maquette*)

machetíst, -ă *s. m. f.* cel care concepe și execută machete. (<fr. *maquettiste*)

machiá *vb. tr., refl.* a(-și) face machiajul; a (se) grima. (<fr. *maquiller*)

machiáj *s. n.* operație de grimare a unui actor, făcută cu scopul de a-i da înfățișarea cerută de rolul interpretat; machiere. (<fr. *maquillage*)

machiavélic, -ă *adj.* abil și fără scrupule; perfid. (<fr. *machiavelique*, it. *machiavellico*)

machiavelism *s. n.* 1. sistemul politic al lui Machiavelli. 2. (*fig.*) conduită lipsită de scrupule; rea-credință, perfidie, viclenie. (<fr. *machiavélisme*, it. *machiavellismo*)

machiavelíst *s. m.* 1. adept al machiavelismului (1). 2. (*fig.*) om viclean. 3. specialist în studiul lui Machiavelli. (<it. *machiavellista*)

machiézá *s. f.* femeie machior. (<fr. *maquilleuse*)

machiór *s. m.* specialist în arta machiajului. (<fr. *maquilleur*)

machism¹ /-hizm/ *s. n.* doctrină potrivit căreia bărbatul își face simțită superioritatea față de femeie. (<fr. *machisme*)

machism² /-hizm/ *s. n.* empiriocriticism. (<rus. *mahizm*, germ. *Machismus*)

machíst, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al machismului². (<rus. *machist*)

machmétru *s. n.* instrument de bord pentru măsurarea vitezei avioanelor cu reacție, exprimată în numărul lui Mach. (<fr. *machmètre*, engl. *machmeter*)

macho /máchio/ *adj. s. m.* (adept) al machismului¹. (<sp. *macho*)

macláre *s. f.* formare de macle. (după fr. *maclage*)

máclă *s. f.* grup de două sau mai multe cristale alipite sau întrepătrunse. (<fr. *maclé*)

macraméu *s. n.* dantelă din fire textile groase, înnodate. (<fr. *macramé*)

MACRO-, -mácrú *elem.* „mare”. (<fr. *macro-*, -*macre*, cf. gr. *makros*)

macroagregát *s. n.* agregat structural al solului, de dimensiuni mai mari de 0,25 mm. (<fr. *macroagrégat*)

macroasamblór *s. n. (inform.)* asamblor cu facilități de macroprolucrare, capabil să efectueze translatarea unui program scris într-un macrolimbaj de asamblare. (<engl. *macroassembler*)

macrobéntos *s. n.* bentos de animale mai mari de 2 mm. (<fr. *macrobenthos*)

macrobie *s. f.* durată excepțională a vieții unei ființe; longevitate. (<fr. *macrobie*)

macrobiótíc, -ă **I. adj.** 1. referitor la macrobiotică. 2. (despre organisme) cu o viață foarte lungă; longeviv. **II. s. f.** știință care studiază problemele longevității. (<fr. *macrobiotique*)

- macroblást** *s. n.* lujer cu internodii lungi și cu creștere anuală puternică la plantele lemnoase. (< engl. *macroblast*)
- macrobrahie** *s. f.* dezvoltare excesivă a brațelor. (< fr. *macrobrachie*)
- macrocefál**, -ă *adj., s. m. f.* (individ) care prezintă macrocefalie. (< fr. *macrocéphale*)
- macrocefalie** *s. f.* dezvoltare patologică a volumului capului. (< fr. *macrocéphalie*)
- macrocheilie** *s. f.* hipertrofie congenitală a buzelor. (< fr. *macrochéilie*)
- macrocheirie** *s. f.* dezvoltare excesivă a mâinilor. (< fr. *macrochéirie*)
- macrocist** *s. m.* 1. algă brună din mările reci, cu talul foarte întins. 2. porțiune a plasmodiului tânăr, cu nucleii în membrană dublă, sub formă de spor de rezistență. (< fr. *macrocycte*)
- macrocit** *s. n.* eritrocit de dimensiuni mari. (< fr. *macrocyte*)
- macrocitóză** *s. f.* prezența macrocitelor în sânge. (< fr. *macrocytose*)
- macroclimát** *s. n.* macroclimă. (< *macro-* + *climat*)
- macroclimá** *s. f.* climat general al unei regiuni; macroclimat. (< germ. *Makroklima*)
- macrocosm** *s. n.* univers, cosmos. (< fr. *macrocosme*)
- macrocristalín**, -ă *adj.* (despre roci, minerale) alcătuit din cristale vizibile cu ochiul liber. (< fr. *macrocrystallin*)
- macroductilie** *s. f.* dezvoltare exagerată a degetelor. (< fr. *macroductylie*)
- macrodefiniție** *s. f. (inform.)* porțiune de program care descrie structura textului de substituit în cursul unui proces de macroprelucrare. (< engl. *macrodefinition*)
- macrodónt**, -ă *adj.* care prezintă macrodontie. (< fr. *macrodontie*)
- macrodontie** *s. f.* dezvoltare excesivă a dinților. (< fr. *macrodontie*)
- macroeconomie** *s. f.* ramură care studiază relațiile economice la nivelul ansamblului economiei naționale. (< fr. *macroéconomie*)
- macroelement** *s. n.* element mineral care se găsește în cantități relativ mari în sol sau în organisme vii. (< engl. *macroelement*)
- macroetnologie** *s. f.* studiu etnologic al unităților sociale mari, ca entități creatoare, consumatoare și de difuzare a civilizației și culturii. (< *macro-* + *etnologie*)
- macroestezie** *s. f.* alterare a simțului tactil, prin care obiectele sunt percepute mai mari decât în realitate. (< it. *macroestesia*)
- macroevolúție** *s. f. (biol.)* totalitatea fenomenelor care au dus la apariția speciilor. (< fr. *macroévolution*)
- macrofág**, -ă *adj., s. n.* (fagocit) care distruge corpurile străine mari din organism. (< fr. *macrophage*)
- macrofagie** *s. f.* tip de nutriție, la animale, prin introducerea în gură și înghițirea unor bucăți mari de hrană. (< fr. *macrophagie*)
- macrofagocitóză** *s. f.* resorbție a resturilor celulare (pigmenți sangvini, globule) de către macrofage. (< fr. *macrophagocytose*)
- macrofanerofite** *s. f. pl.* specii de fanerofite arborescente uriașe: bradul, plopul, stejarul etc. (< *macro-* + *fanerofite*)
- macrofaună** *s. f.* fauna macroscopică a unui spațiu restrâns. (< fr. *macrofaune*)
- macrofil** *s. n.* frunză mare. (< fr., lat. *macrophyllum*)
- macrofită** *s. f.* plantă superioară de talie mare. (< fr. *macrophyte*)
- macrofotografie** *s. f.* fotografiere a obiectelor mici, care dă o imagine mai mare decât în realitate. (< fr. *macrophotographie*)
- macrogamét** *s. m.* gamet femel. (< fr. *macrogamète*)
- macrogametángo** *s. m.* organ în care se formează macrogameții. (< fr. *macrogamétange*)
- macrogametocít** *s. m.* celulă generatoare a macrogametului. (< fr. *macrogamétocyte*)
- macrogametofit** *s. m.* gametofit femel. (< fr. *macrogamétophyte*)
- macrogamie** *s. f.* 1. fecundație în cadrul căreia funcționează doi indivizi unicelulari ai aceleiași specii.
2. procesul de contopire a doi macrogameți. (< fr. *macrogamie*)
- macrogenéză** *s. f.* formare a unei specii noi sau a unui taxon superior printr-o macromutație sau printr-o restructurare majoră a structurilor genetice. (< fr. *macrogenése*)
- macroglobulină** *s. f.* componentă a complexului proteinelor sferice, cu o greutate moleculară foarte mare. (< fr. *macroglobuline*)
- macroglobulinemie** *s. f.* prezența în exces a macroglobulinelor în plasma sangvină. (< fr. *macroglobulinémie*)
- macrografie** *s. f.* studiu al structurii metalelor și aliajelor făcut cu ochiul liber sau cu lupa. (< fr. *macrographie*)
- macroinstrucțiune** *s. f. (inform.)* grup de instrucțiune (2) desemnat simbolic printr-un singur cod. (< fr. *macro-instruction*)
- macrolimbáj** *s. n. (inform.)* limbaj de programare cu facilități de macrodefiniție. (< engl. *macrolanguage*)
- macromastie** *s. f.* dezvoltare excesivă a mamelelor. (< fr. *macromastie*)
- macromelie** *s. f.* dezvoltare teratologică exagerată a unuiu sau a mai multor membre ale corpului. (< fr. *macromélie*)
- macromér** *s. n.* celulă mare, bogată în vitellus, la polul vegetativ al blastulei, în procesul de segmentare a oului. (< germ. *Makromer*)
- macrometeorologie** *s. f.* studiu al proceselor și fenomenelor meteorologice la scară planetară, a unor regiuni foarte întinse. (< fr. *macro-météorologie*)
- macromicete** *s. f. pl.* grup de ciuperci diferit colorate, cu corpul de fructificație mare. (< fr. *macromycètes*)
- macromoleculár**, -ă *adj.* alcătuit din macromolecule. (< fr. *macromoléculaire*)
- macromoleculá** *s. f.* moleculă de dimensiuni mari, cu un foarte mare număr de atomi. (< fr. *macromolécule*)
- macroneucléu** *s. n.* nucleu vegetativ mare, la unele protozoare, care reglează metabolismul. (< fr. *macroneucléus*)
- macroplancón** *s. n.* plancton cu organisme vizibile cu ochiul liber. (< fr. *macroplankton*)
- macroplást** *s. n.* plastidă mare în formă de disc. (< fr. *macroplaste*)
- macropleustón** *s. n.* pleuston din plante superioare care plutesc liber în ape. (< fr. *macropleuston*)
- macropód**, -ă *I. adj.* (despre animale) cu picioare sau înotătoare lungi; (despre plante) cu pedunculi lungi. *II. s. m. pl.* specie de pești exotici viu colorați. (< fr. *macro-pode/s*)
- macropodie** *s. f.* malformație caracterizată prin dezvoltarea exagerată a picioarelor. (< fr. *macro-podie*)
- macropor** *s. m.* por vizibil cu ochiul liber. (< it. *macro-poro*)
- macroprelucráre** *s. f. (inform.)* proces de înlocuire a liniilor unui text prin alt text, generat în urma expansiunii unor macrodefiniții. (după engl. *macroprocessing*)
- macroprocesór** *s. n. (inform.)* program destinat transformării unui text într-un alt text prin macroprelucrare. (< engl. *macroprocessor*)
- macroprogram** *s. n. (inform.)* program principal care leagă operațiile sub formă de subprograme. (< fr. *macro-programme*)
- macropsie** *s. f.* tulburare de vedere constând din impresia de mărire a obiectelor. (< fr. *macropsie*)
- macroptér**, -ă *adj.* (despre păsări) cu aripi lungi. (< fr. *macroptère*)
- macrorelief** *s. n.* forme majore ale reliefului unei regiuni, reprezentate prin culmi muntoase, podișuri, câmpii. (< fr. *macrorelief*)
- macroscóp** *s. n.* aparat folosit în macroscopie. (< fr. *macroscopé*)
- macroscopie** *s. f.* examinare cu ochiul liber sau cu un aparat optic a unei piese, sau a unui material. (< fr. *macroscopie*)
- macroseísm** *s. n.* mișcare seismică de mare intensitate. (< fr. *macro-séisme*)
- macrosestón** *s. n.* seston cu organisme de dimensiuni mai mari. (< fr. *macroseston*)

- macro-sistem** *s. n.* sistem social al unei forme de organizare instituționalizate. (< fr. *macro-système*)
- macro-social**, -ă *adj.* referitor la marile colectivități umane. **O nivel** ~ = ansamblul structurilor, instituțiilor, relațiilor și activităților sociale la nivelul întregii societăți. (< fr. *macro-social*)
- macro-somie** *s. f.* dezvoltare excesivă a întregului corp. (< fr. *macro-somie*)
- macro-spór** *s. m.* spor femel care dă naștere macropro-talelor. (< fr. *macro-spore*)
- macro-sporánge** *s. m.* 1. sporange în care se dezvoltă macrospori. 2. ovul la gimnosperme și angiosperme. (< fr. *macro-sporange*)
- macro-sporofilă** *s. f.* frunză pe care se dezvoltă macrosporangii. (< fr. *macro-sporophylle*)
- macro-sporogeneză** *s. f.* proces de formare și dezvoltare a macrosporilor. (< fr. *macro-sporogénese*)
- macro-structură** *s. f.* 1. structură a unui corp (metal, aliaj etc.) vizibilă cu ochiul liber sau cu lupa. • structură a solului predominant din macroagregate. 2. ~ *socială* = totalitatea relațiilor, rețelelor și instituțiilor la nivelul întregii societăți. (< fr. *macro-structure*)
- macro-termostite** *s. f. pl.* plante tropicale. (< lat. *macrothermophyte*)
- macro-tie** *s. f.* dezvoltare exagerată a pavilionului urechii. (< fr. *macro-tie*)
- macrón** *s. n.* pește de mare cu spatel albăstru-verzui cu dungi negre. • conservă din carnea acestui pește. (< fr. *maquereau*)
- macrozóm** *s. m.* granula mare din citoplasmă. (< fr. *macro-some*)
- macrozoospór** *s. m.* spor mare, care se formează mai ales la germinarea unui oocist. (< fr. *macrozoospore*)
- mácrú** *v. macro-*
- mácrú**², -ă *adj.* (despre vite sau despre oameni și părți ale corpului lor) fără carne, slab. **O carne** -ă = carne slabă, fără grăsime și fără oase. (< lat. *macer*, -*cra*)
- macrúra** *s. f.* pește osos, de adâncime, din Marea Mediterană, cu coadă foarte lungă. (< fr. *macrure*)
- maculá** *vb. tr.* 1. a păta, a mânji, a murdări. 2. a strica o coală de tipar îmbăcșind-o cu prea multă cerneală. (< fr. *maculer*, lat. *maculare*)
- maculatór** *s. n.* caiet (neliniat) pentru concepte, note etc. (< it. *maculatore*)
- maculáturá** *s. f.* 1. hârtie veche, deșeuri de tipografie și de legătorie, pentru ambalaj sau ca materie primă pentru fabricarea cartonului. • hârtie prost tipărită, pătată, care se rebutează. 2. (fig.) literatură, scriere fără valoare. (< germ. *Makulatur*, fr. *maculature*)
- máculă** *s. f.* 1. pată. 2. modificare de culoare a pielii datorită unei reacții inflamatoare. • pată pe un organ vegetal. 3. depresiune a retinei, la polul posterior al globului ocular, unde acuitatea vizuală este maximă; pată galbenă. (< fr. *macule*, lat. *macula*)
- made in** /meid/ *loc. adj.* fabricat în... (< engl. *made in*)
- madéra** *s. n.* varietate de struguri cu boabele mari, rare, de culoare neagră. • vin dulce din acești struguri. (< port. *madera*)
- madh** *s. n.* gen de poezie orientală asemănătoare cu panegiricul. (< ar. *madh*)
- madipólón** *s. n.* pânză fină de bumbac, pentru albituri. (< fr. *madapolan*, rus. *madepolan*)
- madison** /médison/ *s. n.* dans modern lent, la care dansatorii se așază în șiruri paralele, executând simultan figurile și urmărind aceiași sens de deplasare; melodia corespunzătoare. (< engl. *madison*)
- madléná** *s. f.* prăjitură dintr-o coacă cu ouă și unt; brișă. (< fr. *madeleine*)
- madóná** *s. f.* 1. reprezentare plastică a Maicii Domnului; (p. ext.) Fecioara Maria. 2. (fig.) femeie cu chip angelic, blând și pur. • (ir.) mironosiță. (< it. *madonna*, fr. *madone*)
- madrás** *s. n.* țesătură cu urzeală de mătase și bătătură de bumbac. (< fr. *madras*)
- madrepóri** *s. m. pl.* ordin de celenterate cu schelet calcaros, care trăiesc în colonii în mările tropicale, formând recife sau atoli. (< fr. *madrépores*)
- madriérá** *s. f. (constr.)* 1. scândură groasă, grindă, dulap
2. centură (de beton). 3. (mar.) platformă a unui ponton de acostare. (< fr. *madrier*)
- madrigál** *s. n.* 1. poezie lirică scurtă de natură galantă, care face elogiu unei femei. 2. scurtă compoziție muzicală vocală cu caracter idilic și foarte delicat. (< fr. *madrigal*, it. *madrigale*)
- madrigalésc**, -ă *adj.* cu caracter de madrigal. (< fr. *madrigalesque*)
- madrigalétto** *s. n.* madrigal de proporții reduse. (< it. *madrigalietto*)
- madrigalist** *s. m.* autor și cântăreț de madrigale. (< fr. *madrigaliste*)
- maelstrom** /mal-stróm/ *s. n.* vârtej, vârtoare. (< fr. *maelström*)
- maestóso** /-zo/ *adv. (muz.)* cu măreție, măiestruos, solemn. (< it. *maestoso*)
- maestrichián**, -ă *adj.* *s. n.* (din) subetajul superior al senonianului (cretacicul superior). (< fr. *maëstrichtien*)
- maéstru**, -ă *I. s. m. f.* 1. persoană cu calități excepționale și contribuții valoroase într-un anumit domeniu de activitate. • creator al unei școli sau al unui curent. **O ~ al sportului** = titlu care se acordă cuiva pentru merite deosebite, într-o ramură sportivă. • termen admirativ pentru un reprezentant ilustru al unei profesii intelectuale. 2. (în trecut) profesor de lucru de mână, de muzică, desen, gimnastică etc. • nume dat antrenorilor din atletica grea (box, lupte, haltere). 3. titlu ierarhic în anumite organizații militare, politice, religioase. **O ~ de ceremonii** = persoană însărcinată să dirijeze, după protocol, desfășurarea unei solemnități. **II. s. n.** registrul de contabilitate conținând conturile sintetice, în care se înscriu operațiile economice și financiare grupate după natura lor. **III. adj. (mar.)** *cuplu* ~ = cea mai lată parte a unei nave. (< it. *maestro*)
- máfie** *s. f.* organizație criminală secretă (din Sicilia); (p. ext.) grup de indivizi cu preocupări dubioase. • grup de persoane unite pentru a-și satisface prin orice mijloace interesele. (< it. *mafia*)
- mafiológ** *s. m.* cercetător expert în problemele mafiei. (< it. *mafologo*)
- mafiót**, -ă *adj.* *s. m. f.* (membru) al mafiei. (după it. *mafioso*)
- magazin**¹ *s. n.* local în care se expun și se vând diferite mărfuri. (< fr. *magasin*)
- magazin**² *s. n.* 1. publicație periodică (ilustrată), care conține materiale din diverse domenii. 2. emisiune periodică de radio sau de televiziune axată pe un anumit subiect. (< fr. *magazine*)
- magazináj** *s. n.* 1. depozitare a unei mărfi într-o magazie. 2. timpul cât stă o marfă depozitată; (p. ext.) taxa care se plătește pentru depozitare. (< fr. *magasinage*)
- magazinér**, -ă *s. m. f.* responsabil al unei magazii. (< fr. *magasinier*)
- magdalenián**, -ă *adj.* *s. n.* (din) ultimul subetaj al paleoliticului superior, în care apar elemente de cultură umană. (< fr. *magdalénien*)
- magénta** *s. f.* culoare roșu aprins. • (în fotografia în culori) culoare prin amestecul spectral al roșului cu albastrul. (< it., fr. *magenta*)
- maghiarism** *s. n.* cuvânt, expresie proprii limbii maghiare. (< maghiar + -ism)
- maghiarizá** *vb. I. refl., tr. a* (se) asimila cu populația de limbă maghiară. **II. tr. a** modifica un cuvânt, o expresie după structura limbii maghiare. (< maghiar + -iza)
- mágic**, -ă *adj.* 1. referitor la magie; ocult. **O baghetă** -ă = baghetă de magician, (p. ext.) de scamator. • *ochi* = indicator luminos de funcționare a aparatelor de radiorecepție. 2. (fig.) fermecător, încântător; feeric. (< fr. *magique*, lat. *magicus*)
- magicián**, -ă *s. m. f.* 1. practicant al magiei; vrăjitor. 2. (fig.) artist desăvârșit, care obține efecte deosebite prin arta sa. (< fr. *magicien*)
- magie** *s. f.* 1. complex de practici prin care se consideră posibilă acționarea asupra realității inconjurătoare cu ajutorul forțelor supranaturale; vrăjitorie. **O ~ neagră** = magie propriu-zisă care apelează la puterea demonilor; ~ *albă* = arta de a produce fenomene naturale care par miraculoase. 2. (fig.) putere de atracție, de fascinare; farmec, seducție. (< fr. *magie*, lat. *magia*)

- magism** *s. n.* mazdeism. (< fr. *magisme*)
- magister** *s. m.* titlu științific între cel de diplomat universitar și cel de doctor. (< lat. *magister*)
- magisteriu** *s. n.* 1. stagiul de trei ani după obținerea licenței în teologie, echivalent cu doctoratul. 2. formă de învățământ superior în Italia care conferă un titlu universitar în litere și pedagogie, valabil pentru învățământul mediu. 3. (*fig.*) autoritate doctrinală, morală sau intelectuală. (< lat. *magisterium*, fr. *magistère*)
- magistral**, -ă *I. adj.* 1. (*și adv.*) de maestru (1); perfect, desăvârșit, extraordinar. 2. (despre ton, ținută etc.) impunător, solemn. 3. (despre medicamente) care se prepară în farmacie după rețetă. **II. s. f.** 1. arteră principală de comunicație, rutieră, feroviară etc. • conductă principală pentru transportul lichidelor sau al gazelor. 2. (*inform.*) grup de linii de comunicație pentru transmiterea informației de la diferite surse spre unul sau mai mulți destinatari. (< fr. *magistral*, *IV* germ. *Magistrale*, rus. *magistrale*)
- magistrând** *s. m.* licențiat în teologie care urmează magisteriul. (după *doctorand*)
- magistrat** *s. m.* 1. (în Roma antică) persoană investită cu anumite sarcini de autoritate publică. • administrator al unui anumit teritoriu în unele sisteme administrative. 2. persoană care exercită funcția de judecător sau de procuror. (< fr. *magistrat*, germ. *Magistrat*, lat. *magistratus*)
- magistratură** *s. f.* 1. funcție, demnitate de magistrat; durata acestei funcții. 2. corpul magistraților. 3. (*fig.*) funcție înaltă, de răspundere. (< germ. *Magistratur*, fr. *magistrature*)
- magistru** *s. m.* 1. profesor (în raport cu elevii lui); dascăl. 2. maestru. (< lat. *magister*)
- magmatic**, -ă *adj.* referitor la magmă și la magmatism. **O rocă -ă** = (sau *eruptivă*) = rocă rezultată din procesul de solidificare a magmei. (< fr. *magmatique*)
- magmatism** *s. n.* totalitatea proceselor în legătură cu deplasarea magmei în scoarța terestră. (< fr. *magmatisme*)
- magmatogén**, -ă *adj.* (despre procese geologice și zăcămintele minerale) legat de activitatea magmatică. (< fr. *magmatogène*)
- magmă** *s. f.* 1. masă incandescentă fluidă sau vâscoasă din interiorul Pământului, care prin solidificare formează rocile magmatice. 2. (*med.*) masă gelatinoasă rezultată din necrozarea sau topirea unor țesuturi. (< fr., gr. *magma*)
- magnacárd** *s. n.* sistem bazat pe fișe cu o suprafață magnetică, pe care se înregistrează codificarea documentelor într-o bibliotecă. (< engl. *magnacard*)
- magna cum laude** *s. f.* apreciere superlativă acordată la trecerea unui examen în învățământul universitar. (< lat. *magna cum laude*, cu note maxime)
- magnamicină** *s. f.* antibiotic activ contra unor bacterii. (< fr. *magnamycine*)
- magnanerie** *s. f.* local special pentru creșterea viermilor de mătase. (< fr. *magnanerie*)
- magnanim**, -ă *adj.* mărinimos, cu suflet nobil, generos. (< fr. *magnanime*, lat. *magnanimus*)
- magnanimitate** *s. f.* mărinimie, noblețe sufletească, generozitate. (< fr. *magnanimité*, lat. *magnanimitas*)
- magnát** *s. m.* 1. latifundiar (feudal) maghiar sau polonez. 2. mare proprietar de capital industrial și financiar. (< lat. *magnatus*, germ. *Magnat*, fr. *magnat*)
- magnét** *s. m.* corp care are însușirea de a atrage fierul. (< germ. *Magnet*)
- magnétic**, -ă *adj.* 1. referitor la magnet(ism), care poate fi magnetizat. **O câmp ~** = spațiul din jurul unui magnet, în care se exercită forța acestuia. 2. (*fig.*) care magnetizează (2). (< fr. *magnétique*, germ. *magnetisch*)
- magnetism** *s. n.* 1. proprietate a unor corpuri de a atrage fierul. **O ~ terestru** = totalitatea fenomenelor magnetice cauzate de Pământ; geomagnetism; ~ *animal* = pretins fluid care ar lucra asupra simțurilor și imaginației, producând diferite fenomene. • (*fig.*) atracție; influență, fascinație. 2. ramură a fizicii care studiază fenomenele magnetice. (< fr. *magnétisme*, germ. *Magnetismus*)
- magnetit** *s. n.* oxid natural de fier, negru, cu proprietăți magnetice. (< fr. *magnétite*)
- magnetizá vb.** **I. tr.** 1. a da unui metal proprietăți magnetice. 2. (*fig.*) a exercita o mare influență, o atracție irezistibilă asupra cuiva; a fascina. **II. refl. (fam.)** a se amete de băutură. (< fr. *magnétiser*)
- magnetizánt**, -ă *adj.* 1. care are puterea de a magnetiza. 2. (*fig.*) fascinant. (< fr. *magnétisant*)
- magnetizátor**, -oáre **I. adj.** care magnetizează. **II. s. m.** persoană care magnetizează (1), care practică magnetismul animal. (după fr. *magnétiseur*)
- magnetizátie** *s. f.* mărime vectorială care caracterizează starea de polarizare magnetică a corpurilor; intensitate de magnetizare. (< fr. *magnétisation*)
- MAGNETO-** *elem.* „magnet, magnetic, magnetism”. (< fr. *magnéto-*, cf. gr. *magnes*)
- magnetoaerodinámică** *s. f.* ramură a fizicii care studiază curgerea gazelor ionizate la temperatură înaltă, supuse unui câmp magnetic. (< fr. *magnétoaérodynamique*)
- magnetocalóric**, -ă *adj.* (despre un fenomen caloric) care se produce când se magnetizează o substanță feromagnetică. (< fr. *magnéto-calorique*)
- magnetocardiográf** *s. n.* aparat pentru magnetocardiogramă. (< *magnéto-* + *cardiografe*)
- magnetocardiogramă** *s. f.* cardiogramă înregistrată pe baza câmpului magnetic. (< engl. *magnetocardiogram*)
- magnetochimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază proprietățile magnetice ale corpurilor chimice. (< fr. *magnétochimie*)
- magnetodinámic**, -ă **I. adj.** (despre aparate) în care excitația magnetică este produsă de un magnet permanent. **II. s. f.** magnetohidrodinamică. (< fr. *magnéto-dynamique*)
- magnetoeléctric**, -ă *adj.* referitor deopotrivă la fenomenele magnetice și electrice. (< fr. *magnéto-électrique*)
- magnetofléx** *s. n.* aliaj feromagnetic de fier, nichel și cupru, folosit pentru solicitări mecanice foarte mari. (< germ. *Magnetoflex*)
- magnetofón** *s. n.* aparat de înregistrare și redare electromagnetică a sunetelor cu ajutorul unei benzi subțiri de oțel, sau de material plastic, acoperită cu un strat fin de substanță feromagnetică. (< fr. *magnétophone*)
- magnetográf** *s. n.* magnetometru înregistrator. (< fr. *magnétophographie*)
- magnetogramă** *s. f.* diagramă obținută la magnetograf. (< fr. *magnéto-gramme*)
- magnetohidrodinámic**, -ă **I. adj.** referitor la magnetohidrodinamică. **O generator ~** = generator electric care transformă direct în energie electrică energia termică a unui fluid fierbinte ionizat, supus acțiunii unui câmp magnetic. **II. s. f.** ramură a fizicii care studiază comportarea fluidelor ce devin conductori sau a plasmei în prezența unui câmp magnetic; magnetodinamică. (< fr. *magnétohydrodynamique*)
- magnetoizolánt** *s. m.* material dielectric format din pulberi feromagnetice presate cu lănci izolanți. (< *magnéto-* + *izolant*)
- magnetometrie** *s. f.* 1. măsurarea variațiilor mărimilor magnetice. 2. ramură a geofizicii care studiază magnetismul terestru. 3. metodă geofizică de prospecțiune a subsolurilor bogate în elemente sau minerale magnetice. (< fr. *magnéto-métrie*)
- magnetométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea intensității câmpurilor magnetice. (< fr. *magnéto-mètre*)
- magnetomotor** *s. n.* electromotor în a cărui construcție intră un magnet permanent. (< fr. *magnéto-moteur*)
- magneton** *s. n.* unitate de măsură pentru magnetismul electronului și al nucleelor atomice. (< fr. *magnéton*)
- magnetoóptic**, -ă **I. adj.** referitor la magnetooptică. **II. s. f.** parte a opticii care studiază efectele câmpului magnetic asupra fenomenelor optice. (< fr. *magnéto-optique*)
- magnetorezistență** *s. f.* element semiconductor a cărui rezistență crește o dată cu câmpul magnetic în care este plasat. (< fr. *magnéto-résistance*)
- magnetoscóp** *s. n.* aparat de imprimare și redare concomitentă a sunetelor și a imaginilor pe o bandă magnetică. (< fr. *magnéto-scope*)
- magnetoscopie** *s. f.* metodă de control, cu ajutorul piliturii de fier, a metalelor și aliajelor feromagnetice. (< fr. *magnéto-scopie*)
- magnetosferă** *s. f.* parte exterioară a atmosferei terestre în care acționează câmpul geomagnetic. (< fr. *magnéto-sphère*)

magnetostatic, -ă *I. adj.* referitor la magnetostatică.
II. s. f. parte a electromagnetismului care studiază câmpul magnetic invariabil din substanțe sau din vid. (<fr. *magnéostatique*)

magnetostricțiune *s. f.* deformare a dimensiunilor unui corp feromagnetic sub influența magnetizării. (<fr. *magnéostriktion*)

magnetotăcă *s. f.* colecție de benzi magnetice; (*p. ext.*) mobilă în care se păstrează; încăpere specială pentru audierea benzilor magnetice înregistrate. (<fr. *magnéothèque*)

magnetoteluric, -ă *adj.* (despre metode de prospectare geologică) care identifică zăcămintele pe baza câmpurilor magnetice ale Pământului. (<engl. *magnetotelluric*)

magnetoterapie *s. f.* fizioterapie cu ajutorul magnetilor. (<fr. *magnéothérapie*)

magnetotropism *s. n.* curbare a organelor plantelor sub influența forței magnetice. (<fr. *magnétotropisme*)

magnetou *s. n.* generator electric dintr-un inductor cu magnet permanent, pentru aprinderea amestecului combustibil la motoarele cu electroaprindere. (<fr. *magnéto*)

magnetron *s. n.* tub electronic în care intensitatea curenților de electroni este comandată de un câmp magnetic exterior. (<fr. *magnétron*)

magnézie *s. f.* oxid de magneziu, praf alb, folosit în medicină ca laxativ. (<fr. *magnésie*)

magnezemie *s. f.* prezența de magneziu în sânge. (<fr. *magnésiémie*)

magnezit *s. n.* carbonat natural de magneziu, pentru cărămizi refractare, izolatoare electrice etc.; giobertit. (<fr. *magnésite*)

magneziu *s. n.* metal ușor, alb-argintiu, maleabil și ductil, care arde cu o flacără albă orbitoare. (<fr. *magnésium*)

MAGNI- *elem.* „mare”, „măre”, „magnific”. (<it. *magni-*, cf. lat. *magnus*)

magnicid *I. s. n.* atentat la viața unei personalități sau a unui om de stat. **II. s. m.** autor al unui magnicid (I). (<fr. *magnicide*)

mágnico *s. n.* aliaj de magneziu, nichel și cobalt. (<fr. *magnico*)

magnific, -ă *adj.* măreț, grandios. • foarte frumos; superb, minunat. (<fr. *magnifique*, lat. *magnificus*)

magnificat *s. n.* compoziție muzicală polifonică, de forma unei cantate; cântec de slavă, punctul culminant într-o misă. (<germ. *Magnifikat*, fr. *magnificat*)

magnificență *s. f.* grandoare, măreție, strălucire; fast, lux. (<fr. *magnificence*, it. *magnificenza*)

magnífico *adv.* (muz.) măreț, strălucitor, falnic. (<it. *magnifico*)

magnilocvânt, -ă *adj.* grav, emfatic, exagerat (în vorbire). (<it. *magniloquente*)

magnilocvență *s. f.* gravitate, emfază, grandilocvență; bombasticism. (<it. *magniloquenza*)

magnitudine *s. f.* 1. măreție, strălucire a unui astru. 2. grad de intensitate a unui cutremur de pământ. (<fr. *magnitude*, lat. *magnitudo*)

mágnio *s. n.* aliaj de nichel și mangan, folosit în electrotehnică. (<germ. *Magno*)

magnoliacee *s. f. pl.* familie de arbori exotici cu flori mari, decorative: magnolia. (<fr. *magnoliacées*)

magnolie *s. f.* arbore exotic, originar din Asia și din America, cu flori mari, frumoase și cu miros foarte plăcut, cultivat ca plantă de ornament. (<germ. *Magnolie*, fr. *magnolia*)

Magofonie *s. f.* mare sărbătoare a perșilor, instituită în anul 522 a. Chr., în amintirea masacrării magilor de la Persepolis. (<fr. *magophonie*)

magót *s. m.* maimuță mare, fără coadă, din regiunile stâncoase ale Gibraltarului și ale Africii de Nord. (<fr. *magot*)

maharajah *s. m.* titlu dat marilor principii în India (până în 1956). (<fr. *maharajah*)

maharani *s. f. inv.* soție de maharajah. (<fr. *maharani*)

mahátma *s. m.* titlu dat în India așezților, oamenilor considerați sfinți și persoanele de mare merit și de înaltă spiritualitate. (<fr. *mahatma*)

mahayána *s. f.* formă evoluată a budismului, apărută în India septentrională și răspândită mai ales în China,

Corea și Japonia, care a introdus dogma despre rai și un ritual fastuos. (<fr. *mahayana*)

mahdism *s. n.* doctrină religioasă musulmană care preconizează credința în mahdiu. (<fr. *mahdisme*)

mahdist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mahdismului. (<fr. *mahdiste*)

mahdiu *s. m.* conducător și profet la musulmani. (<fr. *mahdi*)

-mahie elem. „luptă”. (<fr. *-machie*, cf. gr. *mache*)

mahogáni *s. m.* arbore tropical cu lemnul tare și fin, folosit în ebanisterie. (<fr. *mahogani*)

mahomedán, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mahomedanismului; musulman. (<fr. *mahométan*)

mahomedanism *s. n.* islamism. (după fr. *mahométanisme*)

mahónă *s. f.* șaland (2) fără propulsie proprie, folosit în porturi la transportarea încărcăturii de pe nave. (<fr. *mahonne*)

maía I. s. n. denumire dată unor triburi de amerindieni din America Centrală, care au creat o strălucită civilizație precolumbiană. **II. adj.** care aparține acestei populații. • (*s. f.*) limbă vorbită de aceștia. (<sp., fr. *maya*)

maiestate *s. f.* 1. titlu care se dă monarhilor. 2. grandoare, somptuoșitate, măreție. (<lat. *maiestas*, fr. *majesté*)

maiestuós, -oasă *adj.* (și *adv.*) măreț, impunător; grandios, solemn. (<it. *maestoso*, fr. *majestueux*)

maiestuozitate *s. f.* însușirea, caracterul a ceea ce este maiestuos. (<it. *maestosità*)

maieutică *s. f.* (la Socrate) arta de a scoate la iveală în discuțiile filozofice, prin întrebări dibace, adevărurile pe care se presupune că interlocutorul le-ar poseda fără să-și dea seama. (<fr. *maïeutique*, gr. *maieutike*)

maieză *s. f.* mecanism de susținere și acționare a platinelor de buclare la mașinile de tricotate. (<fr. *mailleuse*)

mailing /mé-/ *s. n.* procedeu constant în expedierea prin poșta a unei propuneri de vânzare sau de material promoțional la adresa unui potențial client. (<engl. *mailing*)

mailechort /mai-șor/ *s. n.* aliaj de zinc, aramă și nichel, care imită argintul, folosit la fabricarea tacămurilor. (<fr. *mailechort*)

maionéză *s. f.* sos rece din gălbenuș de ou, frecat bine cu untdelemn și zeamă de lămâie. (<fr. *mayonnaise*)

maior *s. m.* grad militar imediat superior celui de căpitan. (<rus. *maior*, germ. *Major*)

maiorescian, -ă *adj.* 1. propriu lui Maiorescu. 2. (și *s. m. f.*) (admirator, adept) care imită stilul lui Maiorescu. (<Titlu/ Maiorescu, n. pr. + -ian)

maiorescianism *s. n.* stil creator, deschis față de fenomenul cultural, care promovează principiul autonomiei esteticii și criteriul estetic în judecata de valoare a poeziei. (<maiorescian + -ism)

maioú *s. n.* tricou care se poartă direct pe piele. (<fr. *mailot*)

maístru *s. m.* 1. muncitor cu calificare superioară într-o meserie etc. 2. instructor, îndrumător al instruirii practice a ucenicilor, elevilor sau muncitorilor tineri. (<germ. *Meister*)

maizénă *s. f.* amidon de porumb conținând grăsimi și proteine, din care se prepară unele produse dietetice. (<germ. *Maizena*)

majolică *s. f.* 1. faianță (italiană). 2. obiect de majolică (I). (<fr. *majolique*)

majór, -ă *adj.* 1. (despre oameni) ajuns la majorat. 2. principal, de mare importanță. **o caz de forță -ă** = situație, eveniment neașteptat care împiedică pe cineva să facă un anumit lucru. 3. (*muz.*) *mod* ~ sau *gamă -ă* = mod sau gamă din cinci tonuri și două semitonuri (între treptele III-IV și VII-VIII). 4. (*log.*) *termen* ~ = predicatul concluziei unui silogism; *premisă -ă* = premisa care conține termenul major. (<fr. *majeur*, *major*, lat. *majior*)

majorá *vb. tr.* a mări, a spori, a urca. (<fr. *majorer*)

majoránt *s. m. (mat.)* element, număr mai mare ori egal cu oricare dintre elementele sau numerele unei mulțimi. (<fr. *majorant*)

majoráre *s. f.* acțiunea de a majora; creștere, mărire. • sumă care se încasează în plus ca sancțiune pentru întârziere la plata impozitelor, a taxelor etc. (<majora)

majorát *s. n.* 1. proprietate inalienabilă rezervată primului

- născut în linie masculină al unei familii nobile. 2. vârstă de la care cineva se poate bucura prin lege de drepturi depline civile și politice; starea juridică a celui devenit major. (<fr. *majorat*, germ. *Majorat*)
- majordóm** *s. m.* intendent al unui palat, regal sau princiar; (*p. ext.*) șef al personalului de serviciu într-o casă bogată. (<fr. *majordome*)
- majorétă** *s. f.* tânără fată în uniformă militară, care defilează la festivități. (<fr. *majorette*)
- majoritar**, -ă *adj.* care face parte din majoritate, care întrunește majoritatea. (<fr. *majoritaire*)
- majoritate** *s. f.* partea sau numărul cel mai mare dintr-o colectivitate. • superioritate numerică cerută (de lege) sau obținută în alegeri. ○ ~ *absolută* (sau *simplică*) = număr de voturi egal cu minimum jumătate plus unu din total; ~ *relativă* = număr de voturi care întrece orice alt număr de voturi obținute de fiecare dintre ceilalți candidați. (<fr. *majorité*, lat. *majoritas*, germ. *Majorität*)
- majúscul**, -ă *adj.*, *s. f.* capital² (2); vârzal. (<fr. *majuscule*)
- makemonó** *s. n.* pictură japoneză orizontală pe sul de mătase sau de hârtie de orez, conținând scene sau peisaje. (<fr. *makemono*)
- make-up** /meic-ap/ *s. n.* machiaj al feței. (<engl. *make-up*)
- maki** *s. m.* lemurian cu botul alungit și coadă lungă, din Madagascar. (<fr. *maki*)
- makó** *s. n.* bumbac egiptean, cu fibra subțire și lungă. (<germ. *Mako*)
- makúta** *s. m.* moneda divizionară a Republicii Congo democrat (Zair). (<fr. *macota*)
- MAL**¹ - elem. „rău”, „boală”. (<fr. *mal-*, cf. lat. *malus*)
- mal**² *s. n.* stare de boală, rău, maladie. (<fr. *mal*, lat. *malum*)
- malabsorbție** *s. f.* tulburare de digestie, determinată de o deficiență enzimatică și de alterarea absorbției prin modificarea transportului alimentelor digerate din intestin în sânge și limfă. (<fr. *malabsorption*)
- malacie** *s. f.* 1. pierdere a consistenței, ramolire a unui organ sau țesut; ramolismen². 2. perversiune a gustului constând în dorința de a ingera alimente picante. (<fr. *malacie*)
- MALACO-**, -malacie *elem.* „moale”, „moluscă”, „melc”. (<fr. *malaco-*, -malacie, cf. gr. *malakos*, moale, *malakia*, moliciune)
- malacoderm**, -ă *adj.* cu piele moale. (<fr. *malacoderme*)
- malacóf** *s. n.* crinolină. (<fr. *malakoff*, rus. *malákov*)
- malacofil**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) polenizată de către melci. (<fr. *malacophile*)
- malacológ**, -ă *s. m. f.* specialist în malacologie. (<fr. *malacologie*)
- malacologie** *s. f.* ramură a zoologiei care studiază moluștele. (<fr. *malacologie*)
- malacostracée** *s. f. pl.* subclasă de crustacee superioare cu capul lipit de torace și abdomenul distinct. (<fr. *malacostracés*)
- maladie** *s. f.* boală. ○ ~ *mitrală* = boală de inimă care afectează valvula dintre atrul și ventriculul stâng; ~ *albastră* = cianoză. (<fr. *maladie*)
- maladiv**, -ă *adj.* cu aspect sau caracter nesănătos; bolnăvicios. • (despre stări psihice) care trădează o boală. (<fr. *maladiv*)
- malága** *s. m.* varietate de struguri cu bobul mare, roșu închis. • vin dulce din via de Malaga. (<sp., fr., it. *malaga*)
- malagueña** /-ghé-nia/ *s. f.* dans popular spaniol de perechi, cu ritm lent, asemănător cu fandango, în care dansul alternează cu cântecul; melodia corespunzătoare. (<sp. *malagueña*)
- malahit** *s. n.* carbonat bazic natural de cupru verde, sticlos, piatră semiprețioasă. (<fr. *malachite*)
- malaiéz**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Malaiezia. • (*s. f.*) limbă vorbită în peninsula malaieză și pe coastele insulelor Indoneziei. (<fr. *malais*)
- malaio-polinezián**, -ă *adj.* limbi ~ene = grup de limbi vorbite din Madagascar până în Insula Paștelui și din sudul Vietnamului până în Noua Zeelandă. (<fr. *malayo-polynésien*)
- malándrá** *s. f.* crăpătură eczematooasă a cutei jaretului la cai. (<fr. *malandre*)
- malapropism** *s. n.* folosire greșită, substituție a unui cuvânt. (<engl. *malapropism*)
- malár** *adj.*, *s. n.* (os al feței) așezat lateral, dedesubtul orbitei. (<fr. *malare*)
- maláric**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de malarie. (<it. *malarico*)
- malárie** *s. f.* boală infecțioasă provocată de hematozoarul palustru, care se manifestă prin friguri puternice și intermitente; paludism. (<fr., it. *malaria*)
- malariológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în malariologie. (<fr. *malariologie*)
- malariologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază prevenirea și tratarea malariei; paludologie (2). (<fr. *malariologie*)
- malarioterapie** *s. f.* metodă de tratament constând în inocularea parazitului malariei, pentru a produce la bolnav o temperatură ridicată; paludoterapie. (<fr. *malariothérapie*)
- malaxá** *vb. tr.* a amesteca, a omogeniza (un material) cu malaxorul. (<fr. *malaxer*, lat. *malaxare*)
- malaxór** *s. n.* mașină de lucru pentru malaxare. (<fr. *malaxeur*)
- malayalám** *s. n.* limbă dravidiană vorbită în India. (<fr. *malayalam*)
- malbéc** *s. m.* varietate de struguri cu boabele sferice, negre-albăstrui. (<fr. *malbec*)
- maldigestie** *s. f.* digestie proastă. (<fr. *maldigestion*)
- malecabil**, -ă *adj.* 1. (despre metale) care poate fi prelucrat în foi subțiri prin ciocănire sau laminare; (despre alte materiale) care poate fi ușor modelat. 2. (*fig.*) mlădios, suplu. • (despre oameni) adaptabil; docil. (<fr. *malleable*)
- maleabilitate** *s. f.* 1. proprietate a unui metal, material, de a fi maleabil. 2. (*fig.*) capacitate, ușurință de adaptare, suplete; docilitate. (<fr. *malleabilité*)
- maleabilizá** *vb. tr.* a face un material maleabil. (<maleabil + -iza)
- maleabilizare** *s. f.* tratament termic care se aplică pieselor turnate din fontă albă pentru îmbunătățirea unor proprietăți mecanice. (<maleabiliza)
- maléat** *s. m.* sare sau estere al acidului maleic. (<fr. *maléate*)
- maledicție** *s. f.* blestem; nenorocire, fatalitate. (<fr. *malédiction*, lat. *maledictio*)
- maléfic**, -ă *adj.* cu influență nefastă, fatal. (<fr. *maléfique*, lat. *maleficus*)
- maleficiu** *s. n.* 1. faptă rea, greșeală voită; pagubă. 2. farmece cu ajutorul cărora se pretindea că se vatămă recoltele, oamenii, animalele etc. (<lat. *maleficium*, fr. *maléfice*)
- maléic**, -ă *adj.* acid ~ = diacid etilenic, izomer al acidului fumaric, obținut prin oxidarea catalitică a benzenului, folosit în industria textilă și la fabricarea parfumurilor; *anhidridă* ~ă = anhidridă prin încălzirea acidului maleic. (<fr. *maléique*)
- maleină** *s. f.* substanță din culturile de bacil al morvei în bulion, servind pentru diagnosticul acestei boli. (<fr. *malleine*)
- maleinizare** *s. f.* injectare a maleinei în scopul diagnosticării morvei. (după fr. *malleinisation*)
- maleolă** *s. f.* fiecare dintre apofizele regiunii inferioare a tibiei și a peroneului, care formează glezna. (<fr. *malleole*)
- malétá** *s. f.* (rar) servietă (<fr. *mallette*)
- malformație** *s. f.* viciu de conformație congenitală. (<fr. *malformation*)
- malgáș**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Madagascar. • (*s. f.*) grup de limbi malaio-polineziene vorbite în Madagascar. (<fr. *malgache*)
- málic** *adj.* acid ~ = acid din mere și din numeroase vegetale. (<fr. *malique*)
- maligmátá** *s. f.* metaforă atenuată prin introducerea în enunț a unei construcții incidente de tipul „oarecum”, „ca să zic așa”, ori prin transformarea ei în comparație cu unele construcții joncționale. (<gr. *maligmata*)
- malign**, -ă *adj.* (despre boli, procese patologice) de

- natură gravă. • (fig.) rău, cu influență vătămătoare. (< fr. *maligne*, lat. *malignus*)
- malignitate** *s. f.* caracter malign. (< fr. *malignité*, lat. *malignitas*)
- malin** *s. n.* dantelă transparentă, ușoară, fină. (< fr. *malines*)
- malitie** *s. f.* malițiozitate. • vorbă sau atitudine răutăcioasă. (< fr. *malice*, lat. *matitia*)
- malițios**, -oasă *adj.* răutăcios, mușcător, caustic. (< fr. *malicieux*, lat. *malitiosus*)
- malițiozitate** *s. f.* însușirea de a fi malițios; înțepătură, răutate; maliție. (< it. *maliziosità*)
- mall** /mol/ *s. n.* complex mare cuprinzând magazine, restaurante, servicii utilitare etc., închis circulației autovehiculelor; complex de diferite magazine. (< engl. *mall*)
- malm** *s. n.* epoca superioară a jurasicului. (< engl. *malm*)
- malnutriție** *s. f.* nutriție insuficientă; subnutriție. (< fr. *malnutrition*)
- MALO-** elem. „lână”, „păr”, „pene”, „scuame”. (< fr. *mallo-*, cf. gr. *mallos*)
- malofág**, -ă *I. adj.* care se hrănește cu pene, păr sau fulgi. **II. s. n. pl.** ordin de insecte asemănătoare păduchilor, care trăiesc pe păsări și mamifere, hrănindu-se cu pene, păr și descuamații ale pielii. (< fr. *mallophage/s*)
- malofagie** *s. f.* pervertirea gustului la ovine prin consumarea lânii. (< fr. *mallophagie*)
- malonest**, -ă (*adj.*) necinstit, incorect. (< it. *malonesto*)
- malonic** *adj.* acid ~ = diacid saturat, din oxidarea acidului malic. (< fr. *malonique*)
- malpoziție** *s. f.* (*anat.*) poziție defectuoasă (a unui organ). (< fr. *malposition*)
- malprezentăție** *s. f.* prezență (2) defectuoasă a fătului. (< engl. *malpresentation*)
- maltază** *s. f.* enzimă care transformă maltoza în glucoză. (< fr. *maltase*, germ. *Maltase*)
- maltéz**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Malta. • (*s. n.*) dialect vorbit de maltezi. (< fr. *maltais*)
- malthusian**, -ă *adj.*, *s. m. f.* malthusianist (< fr. *malthusien*)
- malthusianism** *s. n.* teorie social-politică potrivit căreia populația ar crește în proporție geometrică, în timp ce mijloacele de subsistență sporesc doar în proporție aritmetică, așadar cauzele suprapopulației și mizeriei maselor ar fi de ordin natural. (< fr. *malthusianisme*)
- malthusianist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al malthusianismului; malthusian. (< fr. *malthusianiste*)
- malțină** *s. f.* praf amorf, alb-gălbui, preparat din malț, pentru a transforma amidonul în dextrină și maltoză. (< fr. *maltime*)
- maltóză** *s. f.* compus organic natural din două molecule de glucoză. (< fr. *maltose*, germ. *Maltose*)
- maltozurie** *s. f.* prezența maltozei în urină. (< fr. *maltosurie*)
- maltrată** *vb. tr.* a trata pe cineva cu violență; a chinui, a brutaliza. (< fr. *maltraiter*, it. *maltrattare*)
- malț** *s. n.* produs din boabe de orz încolțite, uscate și măcinate, folosit la fabricarea berii și a spiritului sau, prăjit, la prepararea unui surogat de cafea. (< germ. *Malz*)
- malțifică** *vb. tr.* a transforma orzul sau alte cereale în malț. (< malț + -ifică)
- malvacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, având ca fruct o capsulă cu multe semințe, de tipul nalbei. (< fr. *malvacées*)
- malversăție** *s. f.* delapidare; fraudă. (< fr. *malversation*)
- MAM(O)-/MAMA-/MAMI-** elem. „mamelă”, „mamifer”. (< fr. *mamm/o-*, *mamma-*, *mammi-*, cf. gr. *mamme*)
- mamalogie** *s. f.* parte a zoologiei care studiază mamiferelor. (< fr. *mammalogie*)
- mamár**, -ă *adj.* referitor la mamelă; mamelar. **O glandă** -ă = glandă a mamiferelor care secretă laptele. (< fr. *mammaire*)
- mamba** *s. m.* șarpe gigantic din sudul Africii, cu venin puternic. (< germ. *Mamba*)
- mambo** *s. n.* dans modern de origine cubană, cu mișcare vioaie, în care se regăsec ritmurile de rumbă și de swing; melodia corespunzătoare. (< sp., fr. *mambo*)
- mamectomie** *s. f.* extirpare a glandei mamare; mastectomie. (< fr. *mammectomie*)
- mamelăr**, -ă *adj.* mamar. (< fr. *mamellaire*)
- mamelă** *s. f.* 1. organ glandular care secretă laptele la mamiferelor femele; același organ atrofiat, la bărbat. 2. (*bot.*) mică protuberanță sau excrescență în formă de negi pe pereții unor organe. (< fr. *mamelle*)
- mamelon** *s. n.* 1. sfârșul mamelei. • formație anatomică proeminentă. 2. ridicătură de teren izolată, cu vârful rotunjit. (< fr. *mamelon*)
- mameluc** *s. m.* 1. soldat dintr-un corp de cavalerie turco-egiptean. • cavalierist francez dintr-un escadron de gardă al lui Napoleon. 2. (*fig.*) om fără personalitate și fără păreri proprii. (< fr. *mamelouk*)
- MAMI-** v. mam(o)-
- mamifer**, -ă *I. adj.* care are mamele. **II. s. n. pl.** clasă de vertebrate superioare cu corpul acoperit cu păr, care nasc pui vii și îi hrănesc cu lapte propriu. (< fr. *mamifère/s*)
- mamifoplastie** *s. f.* modificare a mamelonului (1), în scop estetic. (< fr. *mammilloplastie*)
- mamită** *s. f.* mastită. (< fr. *mammite*)
- mamograf** *s. n.* aparat folosit pentru mamografii. (< engl. *mamograph*)
- mamografie** *s. f.* radiografie a glandei mamare; mastografie. (< fr. *mammografie*)
- mamoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a unui sân distrus sau diform. (< fr. *mammoplastie*)
- mamotróp**, -ă *adj.*, *s. n.* (hormon) care stimulează dezvoltarea normală a sânelui. (< fr. *mamotrope*)
- mamút** **I. s. m.** 1. mamifer erbivor fosil înrudit cu elefantul, adaptat la un climat rece. 2. (*fig.*) lucrare, edificiu, construcție, întreprindere, organizație de proporții foarte mari; colos. **II. adj. inv. (fig.)** despre întreprinderi, organizații etc. de mari proporții. (< fr. *mammoth*)
- mán¹** elem. „om”, „bărbat”. (< engl. *man*)
- man²**, -manie elem. „pasionat, infocat”, „obsesie patologică”. (< fr. -mane, -manie, cf. gr. *manes, mania, furie, nebulnie*)
- MAN³(I)-/MANU-**, -mán elem. „mână” (< fr. *man/u-*, *manu*, -mane, cf. lat. *manus*)
- mána** *s. f.* (la melanezieni și polinezienii) forță supranaturală impersonală, care ar sălășlui în lucruri, în plante, în animale și în oameni, exercitând o acțiune cauzală. (< fr. *mana*)
- manachin** *s. m.* pasăre mică din pădurile Americii tropicale, cu ciocul și coada scurte, amintind de pițigoi noștri. (< fr. *mannequin*)
- manadă** *s. f.* (în Spania medievală) trupă de oameni înarmați condusă de rege sau de un om bogat. (< sp. *manada*)
- management** /mé-nígi-men/ *s. n.* 1. activitatea, arta de a conduce. 2. știința organizării și conducerii întreprinderilor, a valorificării eficiente a resurselor umane, financiare și materiale ale unei organizații. (< engl. *management*)
- manager** /mene-/ *s. m.* 1. cel care conduce o antrepriză, care gerează interesele unui sportiv sau ale unei echipe, care se ocupă cu organizarea și cu chestiunile financiare ale competițiilor; impresar. 2. exponent. (< engl. *manager*)
- managerial**, -ă *adj.* referitor la conducerea (economică), la organizarea întreprinderilor; de manager. (< engl. *managerial*)
- manageriat** *s. n.* funcția, îndeletnicirea de manager; impresariat. (< manager + /iat)
- mancándo** adv. (muz.) scăzând mișcarea și intensitatea. (< it. *mancando*)
- manceniliér** /man-se-/ *s. m.* arbore din familia euforbiacee, din Antile și America ecuatorială, al cărui suc este foarte veninos; arborele otrăvii, arborele morții. (< fr. *mancenillier*)
- mancipăție** *s. f.* (*ant.*) mod de achiziționare a unei proprietăți (în prezența unor martori și potrivit unei ceremonii speciale). (< lat. *mancipatio*, fr. *mancipation*)
- manciurián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Manciuria. • (*s. f.*) limbă tunguză vorbită de manciurieni. (< *Manciuria* + -ian)
- mánco** *s. n.* (*fin.*) lipsă de bani care se constată la încheierea unei societăți; pierdere la o marfă datorată transportului etc. (< it. *manco*)

- mancolistă** *s. f.* listă pe care un filatelist o trimite unui partener de schimb, indicând ce mărci poștale îi lipsesc pentru completarea colecției. (< fr. *mancoliste*)
- mancurt** *s. m.* cel care a uitat ororile dictaturii, memoria, și-a uitat emia. • (*p. ext.*) persoană înrobiiată total și îndobitocită. (< rus. *mankurt*)
- mancurtizare** *s. f.* uitare provocată intenționat; supunere orbească, depersonalitate, îndobitocire. (< fr. *mancurt + -iza*)
- mandala** *s. f.* (în budism și tantrism) imagine-simbol servind ca instrument al contemplației; cerc magic. (< fr. *mandala*)
- mandant** *s. m.* cel care împuternicește pe cineva să-l reprezinte în anumite activități (comerciale). (< fr. *mandant*)
- mandarin**¹ *s. m.* 1. demnitar indigen din Indochina; înalt funcționar din China feudală și Coreea. 2. intelectual cultivat, cu personalitate, influent, cu multe titluri. • (*ir.*) personaj important. (< fr. *mandarin*)
- mandarin**² *s. m.* arbust mediteranean cu fructe citrice, asemănător portocalului. (< *mandarină*)
- mandarinat** *s. n.* 1. titlu, demnitate de mandarin¹ (1). 2. funcția mandarinului. 3. (*fig.*) grup social pretinzând a forma o clasă aparte, privilegiată, exercitând o autoritate intelectuală arbitrară și sufocantă. (< fr. *mandarinat*)
- mandarină** *s. f.* fructul mandarinului². (< fr. *mandarine*)
- mandat** *s. n.* 1. împuternicire dată cuiva de către o persoană sau o autoritate de a vorbi ori de a lucra în numele său. *O teritoriu sub ~* = formă de administrare a fostelor colonii, încredințate după primul război mondial spre administrare altor state. 2. funcție, putere pe care o deține un membru ales de o adunare. 3. act procedural prin care cineva este chemat în fața justiției sau încarcerat. 4. ordin de plată dat de un deponent de fonduri depozitarului său. *O ~ poștal* = formular-tip pentru expedierea banilor prin poștă. (< fr. *mandat*, germ. *Mandat*)
- mandată** *vb. tr.* 1. a ordonața plățirea unei sume. 2. a încredința cuiva un mandat (1). (< fr. *mandater*)
- mandatar**, -ă *s. m. f.* cel căruia i s-a dat un mandat (1); împuternicit. 2. persoană căreia i s-a încredințat administrarea unei unități comerciale. (< fr. *mandataire*, germ. *Mandatar*)
- mandibular**, -ă *adj.* al mandibulei. (< fr. *mandibulaire*)
- mandibulate** *s. n. pl.* subîncrengătură a arthropodelor prevăzute cu mandibule. (< fr. *mandibulates*)
- mandibulă** *s. f.* 1. maxilar inferior la animale; falcă. 2. fiecare dintre cele două părți ale ciocului păsărilor. 3. organ chitinos din aparatul bucal al unor insecte, cu care acestea taie, frunzele sau sfășie prada. (< fr. *mandibule*, lat. *mandibula*)
- mandingo** *s. n.* limbă negro-africană vorbită de un grup etnic din Africa occidentală. (< germ. *Mandingo*, fr. *mandingue*)
- mandolă/mandoră** *s. f.* 1. vechi instrument cu coarde ciupite, provenit din lăută. 2. variantă a mandolinei. (< it. *mandola*)
- mandolinată** *s. f.* serenadă executată cu acompaniament de mandolină. (< it. *mandolinata*)
- mandolină** *s. f.* instrument muzical din familia lăutei, cu cutia de rezonanță foarte boltită și corzi duble de metal, puse în vibrație cu un plectru. (< fr. *mandoline*, it. *mandolina*)
- mandolinist**, -ă *s. m. f.* cântăreț la mandolină. (< fr. *mandoliniste*, it. *mandolinista*)
- mandoloncello** *s. n.* specie de bas a mandolei. (< it. *mandoloncello*)
- mandoră** *s. f.* v. *mandolă*.
- mandril** *s. m.* maimuță cinocefală din Africa, cu coada mică, cu fața de culoare albastră, nasul roșu și blana galbenă. (< fr. *mandrill*)
- mandrin** *s. n.* 1. piesă ascuțită folosită la găurirea tablei metalice; dom, priboi. • unealtă calibrată pentru lărgirea sau formarea găurilor din piese tubulare sau inelare. 2. sârmă care se așază înăuntrul instrumentelor găunoase (ace, trocără etc.) pentru a împiedica astuparea lor. (< fr. *mandrin*)
- mandrină** *vb. tr.* a lărgi găurile pieselor inelare sau tubulare prin deformare plastică cu ajutorul mandrinului. (< fr. *mandriner*)
- mandrină** *s. f.* dispozitiv pentru fixarea pieselor de prelucrat sau a uneltelor. (< fr. *mandrin*)
- manechin** *s. n.* 1. figură de lemn, de ceară etc. care reprezintă corpul (sau numai bustul) omului, pentru pictori, sculptori etc. ca model sau ca suport pentru a proba sau expune țesături, haine etc. 2. persoană care prezintă modelele de îmbrăcăminte ale marilor ateliere sau fabrici de confecții. 3. (*fig.*) om lipsit de personalitate, ușor influențabil. (< fr. *mannequin*)
- manej** *s. n.* 1. loc acoperit sau deschis care servește pentru antrenament la călărie și pentru dresajul cailor. • arenă unde sunt prezentate la circ numerele cu animale dresate. 2. dispozitiv rudimentar cu ajutorul căruia un cal antrenează anumite mașini agricole. 3. dresaj, antrenament al cailor. 4. (*fig.*) tertipuri, uneltire. (< fr. *manège*)
- manelă** *s. f.* bară de lemn folosită la cofrage, schele etc. (< it. *manella*)
- manetă** *s. f.* pârghie mică, cu care se acționează manual un mecanism de comandă, de reglare etc. (< fr. *manette*)
- maneton** *s. n.* fusul brațului unui arbore cotit, pe care se montează capul bielei. (< fr. *maneton*)
- manevră** *vb. I. intr.* 1. (despre trenuri) a executa o manevră (3). 2. (despre trupe) a executa diferite mișcări tactice. 3. (*fig.*) a unelti. *II. tr.* 1. a conduce, a pune în mișcare o navă. 2. a mânui, a folosi (fonduri, bani). (< fr. *manoeuvrer*)
- manevrabil**, -ă *adj.* care poate fi manevrat. (< fr. *manoeuvrable*)
- manevrabilitate** *s. f.* însușire a unei nave, a unui vehicul de a fi manevrat. (< fr. *manoeuvrabilité*)
- manevră** *s. f.* 1. manevrare. 2. (*pl.*) pregătire tactică a trupelor terestre sau a flotei în condiții asemănătoare cu cele de pe câmpul de luptă. 3. totalitatea operațiilor de compunere și de descompunere a treburilor, de conducere a unei nave etc. 4. parămă la fixarea și manevrarea velor, la legarea catargelor etc. 5. (*fig.*) uneltire, intrigă, mașinație. (< fr. *manoeuvrere*)
- manevrier**, -ă *I. adj.* (despre unități militare, avioane etc.) care execută manevre cu dibăcie, ușor. *II. s. m.* 1. (*mar.*) cel care execută corect manevrele cu nava. 2. cel care știe să manevreze cu abilitate (în politică). (< fr. *manoeuvrier*)
- mangan** *s. n.* metal dur și sfărâmișos, alb-cenușiu, foarte răspândit în natură, folosit la elaborarea unor aliaje. (< germ. *Mangan*)
- manganat** *s. m.* sare a acidului manganic. (< fr. *manganate*)
- manganemie** *s. f.* prezența manganului în sânge. (< fr. *manganémie*)
- manganezit** *s. n.* oxid natural de mangan. (< fr. *manganésite*)
- manganic**, -ă *adj.* care conține mangan. *O acid ~* = acid compus din oxigen, hidrogen și mangan. (< fr. *manganique*)
- manganifer**, -ă *adj.* care conține mangan. (după fr. *manganésifère*)
- manganin** *s. n.* aliaj de cupru, mangan și nichel, la fabricarea de rezistențe electrice. (< fr. *manganine*)
- manganism** *s. n.* intoxicație cronică cu mangan. (< fr. *manganisme*)
- manganit** *s. m.* oxid natural hidratat de mangan. (< fr. *manganite*)
- manganconioză** *s. f.* penumconioză produsă de mangan și sărurile sale. (< *mangan + conioză*)
- manganometrie** *s. f.* metodă de dozare a substanțelor chimice reductoare folosind permanganatul de potasiu. (< fr. *manganimétrie*, germ. *Manganometrie*)
- manganós**, -oasă *adj.* care conține mangan. (< fr. *manganoux*)
- manganurie** *s. f.* prezența manganului în urină. (< fr. *manganurie*)
- manghiér** *s. m.* arbore din Asia și America tropicală, cu fructe roșietice mari, foarte parfumate. (< fr. *manguier*)
- mangliér** *s. m.* copac rășinos tropical, care crește în apa sărată a mării, pe lângă țarmuri. (< fr., sp. *manglier*)
- mango** *s. m.* arbore din regiunile tropicale, al cărui fruct, comestibil, ca un pepene, are miezul moale și galben, suculent, dulce, cu o aromă puternică; mangustan. • fructul însuși. (< engl. *mango*)
- mangold** *s. m.* plantă asemănătoare cu sfecla, cultivată în țările nordice pentru frunzele sale, folosită în alimentație. (< germ. *Mangold*)

mangróve *s. f. pl.* formațiune vegetală (sub)tropicală de arbori și arbuști cu numeroase rădăcini adventive, caracteristică țărmurilor maritime mlăștinoase inundate în timpul fluxului. (< fr., engl. mangrove)

mangustán *s. m.* mango; mangustanier. (< fr. mangoustan)

mangustaniér *s. m.* mangustan. (< fr. mangoustanier)

mangústă *s. f.* mamifer carnivor din Africa și India, cu corpul alungit, acoperit cu o blană cenușie, aspră, care se hrănește cu șoareci și șerpi veninoși. (< fr. mangouste)

mani *s. m. pl.* (la romani) sufletele celor morți, considerate ca divinități. (< lat. manes)

maniabil, -ă *adj.* 1. ușor de mânuit. 2. (despre oameni) docil, conciliabil. (< fr. maniable)

maniabilităte *s. f.* însușirea de a fi maniabil. (< fr. maniabilité)

maniác, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de o manie; (om) preocupat în mod exagerat de ceva; tipic. (< fr. maniaque)

maniacál, -ă *adj.* de maniac. (< fr. maniacal)

maniaco-depresiv, -ă *adj.* (despre psihoze) care se caracterizează prin alteranța dintre excitație și deprimare. (< fr. maniaco-dépressif)

maniamént *s. n.* loc de depozitare a grăsimii sub piele la animale. (< fr. maniment)

manichiúră *s. f.* îngrijire specială a unghiilor de la mâini. (< germ. Maniküre, fr. manucure)

manichiurístă *s. f.* lucrătoare specializată în manichiură. (< manichiură + -ístă)

manicórd *s. n.* vechi instrument muzical cu coarde și clape, asemănător clavicordului. (< it. manicordo, fr. manicorde)

manie¹ *s. f.* boală mintală manifestată prin dispoziție euforică, succesiune rapidă și incoerentă a ideilor. • obsesie, preocupare exclusivă pentru ceva; ciudățenie, toană. (< ngr. manie, fr. manie)

-**manie**² *v. man*².

manierát, -ă *adj.* 1. cuviincios, bine crescut, politicos; cu maniere frumoase. 2. (despre stil) afectat; meșteșugit; artificial. (< fr. manière)

manieră *s. f.* 1. (*pl.*) fel de a se purta în societate; comportare corectă și cuviincioasă. 2. fel, mod, procedeu. • ansamblu de procedee și mijloace de expresie caracteristice unui artist, scriitor etc. 3. afectare, artificialitate în stil. (< fr. manière)

manierism *s. n.* 1. lipsă de naturalitate în comportare, afectare, afișare a unui mod de a fi altfel decât în realitate. • ansamblu de procedee și mijloace de expresie formaliste în realizarea unei opere literare sau artistice, care cultivă eleganța și rafinamentul, jocul nelimitat al fanteziei. 2. formă de artă practică mai ales în Italia în sec. XVI și XVII, prin efecte picturale rafinate, adresându-se unei minorități cultivate în materie artistică și literară. 3. comportament gestual afectat, la unii schizofrenici. (< fr. maniérisme)

manierist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al manierismului; formalist. (< fr. maniériste)

manifést, -ă *I. adj.* (și *adv.*) vădit, evident, vizibil. **II. s. n.** 1. declarație cu caracter program prin care de un guvern, un suveran, un partid politic, o grupare literară etc. își fac cunoscute public intențiile, profesia de credință. • text politic răspândit în scop de agitație. 2. document de transport în care se înscriu mărfurile încărcate pe o navă. • listă a pasagerilor și bagajelor imbarcate pe o (aero)navă sau alt mijloc de transport. (< fr. manifeste, lat. manifestum)

manifestá *vb. I. tr., refl.* a (se) vădi, a (se) face cunoscut, a(-și) exterioriza (prin vorbe, fapte, acțiuni) gânduri, sentimente etc. **II. intr.** a participa la o manifestare, a demonstra. (< fr. manifester, lat. manifestare)

manifestánt, -ă *s. m. f.* participant la o manifestare. (< fr., rus. manifestant)

manifestáre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) manifesta. 2. exteriorizare, exprimare a gândurilor, a sentimentelor etc.; semn revelator, dovadă, indiciu. • spectacol. (< manifestare)

manifestáție *s. f.* demonstrație de masă pentru a arăta aprobarea, atașamentul sau protestul față de un eveniment (o personalitate). (< fr. manifestation)

manifóld *s. n.* 1. carnet de note, de facturi etc. cu cotor. 2. (*tehn.*) colector; conductă de aducție. • claviatură. (< engl. manifold)

maniheism *s. n.* 1. doctrină religioasă-filozofică, care stabilește ca principiu fundamental lupta veșnică dintre cele două principii contrare, binele și răul. 2. atitudine care se inspiră din concepția dualistă a binelui și răului. (< fr. manichéisme)

maniheist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al maniheismului (1). (< fr. manichéiste)

maníla *s. f.* fibră textilă din frunzele unei specii de cânepă exotică. (< sp. manilla)

manilovism *s. n.* atitudine pasivă, placidă față de realitate, care duce la o viață deșartă. (după rus. manilovșcina)

manióc *s. m.* arbust tropical cu rădăcina tubercul, din care se prepară o făină bogată în amidon (tapioca). (< fr. manioc)

manípul *s. n.* subunitate a armatei romane, din componența cohortei. (< lat. manipulus)

manípulá *vb. tr.* 1. a mânui, a manevra. 2. a antrena, prin mijloace de influențare psihică, un grup uman, o comunitate sau o masă de oameni la acțiuni al căror scop aparține unei voințe străine de interesele lor; a influența opinia publică prin mass-media sau prin alte metode persuasive. (< fr. manipuler)

manípulánt, -ă *s. m. f.* 1. mánuiitor al unui aparat, mecanism, sistem tehnic etc.; manipulator (1); vatman. 2. mánuiitor de bani, de obiecte, de materiale. (< germ. Manipulant, fr. manipulant)

manípulátór, -oáre *I. s. m. f.* manipulant. **II. s. n.** 1. dispozitiv pentru apucarea și manipularea lingourilor sau a altor semifabricate calde într-o uzină. 2. aparat pentru stabilirea și întreruperea circuitului la aparatele de telecomunicații. 3. comutator electric comandat prin pedală. (< fr. manipuleur)

manípuláție *s. f.* 1. manipulare. 2. vagon special, atașat imediat după locomotivă, destinat șefului de tren. (< fr. manipulation, lat. manipulatio)

manitá *vb. refl.* (despre vin) a se altera sub acțiunea unor bacterii specifice, care transformă zahărul în manită. (< manitá)

manitá *s. f.* 1. substanță organică cu gust dulce, în rășina de frasin și în unele ciuperci, cu acțiune laxativă. 2. boală a vinului datorată manitei (1). (< fr. mannite)

manivélă *s. f.* pârghie îndoită în unghi drept, care servește la mánuirea unui mecanism, la transformarea unei mișcări de rotație într-o mișcare rectilinie etc. (< fr. manivelle)

manjábíl, -ă *adj.* care se poate mânca. (< fr. mangeable)

MANO- *elem.* „densitate”, „presiune”. (< fr. mano-, cf. fr. manos, puțin dens)

manográf *s. n.* manometru înregistrator. (< fr. manographe)

manometríe *s. f.* tehnica măsurării presiunii fluidelor dintr-un spațiu închis. (< fr. manométrie)

manométru *s. n.* instrument folosit în manometrie; presiometru. (< fr. manomètre)

manóperă *s. f.* 1. cantitatea de muncă (manuală) necesară pentru efectuarea unei lucrări; remunerația cuvenită pentru această muncă. 2. (*fig.*) unelire, intrigă. (după fr. manoeuvre, lat. manopera)

manoscóp *s. n.* instrument care indică variația presiunii atmosferice. (< fr. manoscope)

manotermográf *s. n.* aparat înregistrator pentru presiune și temperatură. (< fr. manothermographie)

manotermométru *s. n.* manometru prevăzut cu o scară de temperatură. (< fr. manothermomètre)

manóză *s. f.* hidrat de carbon din fructul unui palmier sud-american. (< fr. mannose)

mansardát, -ă *adj.* (despre locuințe, încăperi) de (la) mansardă. (< fr. mansardé)

mansárdă *s. f.* etaj situat sub acoperiș, cu tavanul înclinat și amenajat ca locuință. (< fr. mansarde)

mansión *s. n.* 1. (*ant.*) loc de popas pentru călători și curieri oficiali de-a lungul unui drum în lumea romană. 2. (în evul mediu) parte a decorului unui teatru unde

- se desfășura succesiv acțiunea fiecărei scene. (< fr. *mansion*, lat. *mansio*)
- mansuét**, -ă *adj.* blând, indulgent, bun. (< lat. *mansuetus*, it. *mansueto*)
- mansuetúđine** *s. f.* blândete, bunătate; indulgență. (< fr. *mansuétude*, lat. *mansuetudo*)
- mănsă**¹ *s. f.* pârghie care comandă eleroanele și profundorul unui avion. • țință aeriană (remorcă de un avion) la tragerile (anti)aerene de instrucție. **O** ~ de vânt = dispozitiv pentru indicarea direcției vântului, pe aerodromuri la loc vizibil. (< fr. *manche*)
- mănsă**² *s. f.* fiecare dintre etapele succesive ale unei orbe sau competiții sportive, a unui concurs de călărie, unui joc de cărți etc. (< fr. *manche*)
- manșetă** *s. f.* 1. capăt (răsfrânt) al mânecii unei cămăși bărbătești, al pantalonilor etc. 2. garnitură de etanșare de forma unui inel răsfrânt, din piele sau din cauciuc. 3. titlu scris cu caractere groase pe prima pagină a unui ziar (anunțând o știre importantă etc.). • indicație bibliografică în partea de jos a copertei interioare a publicațiilor periodice, cu datele necesare identificării periodiciiului respectiv. 4. text scurt ca titlu general pentru mai multe articole, care tratează aceeași temă; spațiu rezervat. 5. (*scrimă*) lovitură dată cu antebrațul. (< fr. *manchette*, germ. *Manschette*)
- manșon** *s. n.* 1. accesoriu de îmbrăcăminte, din blană sau din stofă, cu două deschizături laterale în care se țin mâinile pentru a le apăra de frig. 2. piesă cu filet interior cu care se îmbină două țevi; partea lărgită de la capătul unui tub, la îmbinarea acestuia cu alt tub; mușă (1). 3. bucată de cauciuc introdusă sub anvelopa unei roți pentru a apăra camera în dreptul unei roșături sau al unei găuri a anvelopei. 4. înveliș de protecție în care se îmbracă mânerul unor obiecte. 5. membrană protectoare a seminței, a tulpinii etc. (< fr. *manchon*)
- manșonă** *vb. tr.* a îmbina două țevi, bare etc. cu o mușă sau un manșon (2). (< fr. *manchonner*)
- manșot** *s. m.* pasăre palmipedă din regiunile antartice, greoaie, asemănătoare pinguinilor, ale cărei membre anterioare, improprii pentru zbor, servesc ca înolătoare. (< fr. *manchot*)
- mânt**, -**manție** *elem.* „precizare, divinație”. (< it. *-mante*, cf. gr. *mantis*, mantie)
- mantă** *s. f.* 1. haină lungă care se poartă peste celelalte haine. 2. (*constr.*) partea superioară a cintrului pe care se reazemă bolta în timpul execuției. 3. înveliș din tablă, material plastic etc. care protejează un sistem tehnic. 4. membrană care secretă cochilia la moluște; paliu (3). 5. a doua geosferă a Pământului, sub scoarță. (< fr. *manteau*)
- mantă** *s. f.* pelerină lungă și largă purtată peste celelalte haine; mantie. (< fr. *mante*)
- mantelă** *s. f.* mantilă (1). (< it. *mantello*)
- mantelét** *s. n.* adăpost ușor, din lemn, folosit în apărarea sau la atacul locurilor întărite, al fortărețelor. (< fr. *manlelet*)
- mântică** *s. f.* precizare a viitorului prin interpretarea semnelor cerești, a zborului păsărilor, a fenomenelor naturale etc. (< fr. *mantique*, it. *mantica*, gr. *mantike*)
- mantide** *s. f. pl.* familie de insecte carnivore mari, cu prima pereche de picioare adaptată pentru prins și apucat prada: călugărița. (< fr. *mantidés*)
- mantilă** *s. f.* 1. pelerină scurtă purtată în trecut de femei; mantelă. 2. eșarfă lungă de mătase sau de dantelă, de origine spaniolă, purtată de femei. (< fr. *mantille*, sp. *mantilla*)
- mantinélă** *s. f.* 1. bordură (gard, zid) cu colțurile rotunjite, care înconjură terenul de hochei pe gheață și marginea unor părți de bob. 2. marginea internă a unei mese de biliard. (< it. *mantinella*)
- mantisă** *s. f.* partea zecimală, pozitivă, a unui logaritm. (< fr. *mantisse*)
- mantóu** *s. n.* 1. haină groasă de iarnă purtată de femei. 2. perdea de pluș în partea de sus a scenei pentru a micșora înălțimea portalului. 3. (*herald.*) ornament exterior al unei steme, dintr-o draperie de hermină. (< fr. *manteau*)
- mántra** *s. f. inv.* (în brahmanism) formulă sacră. (< fr. *mantra*)
- manție** *v.* -mânt.
- MANÚ-** *v.* man³(i)-.
- manuál**, -ă *I. adj.* 1. de mână, făcut cu mâna. 2. care muncește cu mâinile. **II. s. n.** 1. carte de școală care conține o prezentare succintă a noțiunilor unei discipline. 2. claviatură, ansamblu al claviaturilor la instrumentele cu taste (orgă, clavecin), la care se cântă cu mâinile. (< fr. *manuel*, lat. *manualis*, it. *manuale*)
- manualitate** *s. f.* funcționarea predominantă a uneiia dintre cele două mâini. (< fr. *manualité*)
- manubalistă** *s. f.* un fel de arbaletă. (< lat. *manuballista*)
- manúbriu** *s. n.* 1. tub la meduze unde se află orificiul buco-anal. 2. structură anatomică în formă de mâner. **O** ~ sternal = os lat, articulat cu sternul. 3. celulă cilindrică din interiorul anterioarei la unele plante inferioare. (< fr., lat. *manubrium*)
- manuelin**, -ă *adj. stil* ~ = stil dezvoltat în arta și arhitectura portugheză de la sfârșitul sec. XV și începutul sec. XVI, caracterizat prin bogăția sculpturii ornamentale, plasată pe structuri gotice, cu influențe romane, maure și orientale. (< fr. *manuelin*)
- manufactură** *vb. tr.* a produce obiecte de manufactură. (< fr. *manufacturer*)
- manufactură** *s. f.* 1. formă de producție industrială, bazată pe predominarea muncii manuale, pe diviziunea muncii în cadrul atelierului. 2. întreprindere corespunzătoare acestei forme de producție. 3. produs obținut prin prelucrarea (manuală) a unor materii prime. (< fr. *manufacture*, germ. *Manufaktur*)
- manufacturier**, -ă *I. adj.* referitor la manufactură (1), care produce manufactură (3). **II. s. m. f.** patron al unei manufacturi (2). (< fr. *manufacturier*)
- manú militári** *loc. adv.* prin folosirea forței armate. (< lat. *manu militari*)
- manumis**, -ă *adj. s. m. f.* (om) eliberat din sclavie, dezrobot. (< lat. *manumissus*)
- manumisiúne** *s. f.* eliberare (legală) a unui sclav, a unui șerb. (< lat. *manumissio*, fr. *manumission*)
- manuscrit**, -ă *adj. s. n.* (text) scris de mână (azi și dactilografiat). (< fr. *manuscrit*, lat. *manu-scriptus*)
- manutántă** *s. f.* 1. brutărie pentru armată. 2. deplasare și depozitare a mărfurilor în vederea vânzării, a expedierii. (< fr. *manutention*)
- manutentiúne** *s. f.* 1. deplasare a materialelor, a produselor, a deșeurilor etc. în interiorul unei fabrici, a unui depozit etc., sau în imediata lor apropiere. 2. administrație, gestiune. (< fr. *manutention*)
- maoism** *s. n.* doctrină inspirată de gândirea politică și ideologică a lui Mao Tze-dun. (< fr. *maoïste*)
- maoíst**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al maoismului. (< fr. *maoïste*)
- maóri** *s. m. pl.* populație băștinașă din Noua Zeelandă. • (*s. f.*) limbă polineziană vorbită de maori. (< fr. *maori*)
- mapamónd** *s. n.* hartă reprezentând globul terestru, împărțită în cele două emisfere; planisferă, planiglob. **O** ~ *ceresc* = harta cerului, stelele, constelațiile etc. (< it. *mappamondo*)
- mápa**¹ *s. f.* 1. carton, piele etc. în care se păstrează diferite hărți, desene etc. • dosar. 2. servietă. (< germ. *Mappe*)
- mápa**² *s. f.* hartă (geografică sau topografică). (< it. lat. *mappa*, fr. *mappe*)
- maquis** /mach/ *s. n.* 1. vegetație de tufșuri și arbuști spinoși din unele regiuni mediteraneene. 2. formații de luptători pentru libertate, de partizani (din Franța, Spania și Italia). (< fr. *maquis*)
- maquisárd** *s. m.* luptător în maquis (2). (< fr. *maquisard*)
- marabú** *I. s. m.* 1. ascet musulman medieval din nordul Africii; murabit. • mică moschee în care slujea un asemenea ascet. 2. pasăre vorace din ordinul ciconiiformelor, mai mare decât barza, cu capul și gâtul golaș, cu pene foarte frumoase, în Africa și Asia ecuatorială. **II. s. n.** podoabă din pene ori alte fire ce imită fulgii, care se poartă la gât sau drept garnitură la rochiile. (< fr. *marabut*, port. *marabuto*)
- maracás** *s. n.* instrument muzical de percucie, din două nuci de cocos cu un mâner, umplute cu nisip sau grăunțe mici, care, prin scuturare, produc sunete asemănătoare cu ale castanietelor. (< sp. *maracas*)
- maráni** *s. m. pl.* (în Castilia și Portugalia) evrei rămași fideli iudaismului. (< fr. *marranes*)

- maraschino** *s. n.* lichior italianesc din vișine sau cereșe amare. (<it. *maraschino*)
- marám** *s. n.* 1. demoralizare, decădere morală, descurajare. • stare de stagnare, de criză (economică, politică, socială etc.). 2. epuizare fizică, stare generală proastă a organismului. (<fr. *marasme*, gr. *marasmos*)
- marasmînă** *s. f.* derivat al metabolismului bacteriilor și ciupercilor, cu rol inhibitor asupra plantelor. (după it. *marasmio*)
- maratón** *s. n.* 1. întrecere athletică la alergare, de 42,195 km. 2. (fig.) ședință prelungită de negocieri lungi și dificile, de dezbateri laborioase; (*p. ext.*) partidă (de șah etc.) prelungită. (<fr. *marathon*)
- maratonist** *s. m.* atlet care participă la un maraton. (<*maraton* + *-ist*)
- maravédi** *s. m.* veche monedă măruntă spaniolă, până în sec. XVIII. (<sp. *maravedí*)
- marc**¹ *s. n.* 1. produs alimentar prin extragerea sucului din fructe. 2. reziduu rezultat în procesul de extragere a zahărului din sfeclă. (<fr. *marc*)
- marc**² *s. n.* (*rugbi*) prinderea balonului din zbor, când acesta a fost șutat de un adversar. (<engl. *mark*)
- marcă** *vb. tr. I.* a însemna (un obiect, un animal) pentru a(-l) recunoaște; (*spec.*) a însemna (un obiect de aur, de platină etc.) pentru a garanta că este veritabil. 2. (*fig.*) a indica, a dovedi; a arăta, a proba. • a remarca; a sublinia. 3. a delimita un teren, o cale rutieră sau navigabilă etc. 4. (*sport*) a supraveghea pe unul sau pe mai mulți jucători din echipa adversă spre a-i împiedica să întreprindă acțiuni ofensive. 5. a înscrie unul sau mai multe puncte într-o competiție etc. (<fr. *marquer*, germ. *markieren*)
- marcáj** *s. n.* 1. semn distinctiv, de recunoaștere, pe un lucru. 2. mijloc de semnalizare rutieră pe drumurile publice modernizate, prin aplicarea cu vopsea a unor semne pe suprafața căii rutiere, pe borduri etc.; semn indicator al unui drum de munte sau turistic, aplicat pe copaci, pe stânci, pe tăblițe; totalitatea acestor semne. 3. acțiunea de a marca (4). **O tabelă de ~** = tabelă pe care se afișează scorul într-o competiție sportivă. (<fr. *marquage*)
- marcándo** *adv.* (*muz.*) scoțând în evidență, subliniind. (<it. *marcando*)
- marcánt**, **-ă** *adj.* cu o deosebită valoare; însemnat. (<fr. *marquant*)
- marcasít** *s. n.* sulfură naturală de fier, galbenă-verzuie și cu luciu metalic, în bijuterie. (<fr. *marcassite*, germ. *Markasit*)
- marcáto** *adv.* (*muz.*) accentuând toată nota. (<it. *marcato*)
- marcatór**, **-oáre** *I. s. m. f.* cel care jalonează un teren, un traseu. **II. s. n.** 1. unealtă agricolă pentru fixat lucrurile cuburilor de înșămânțare. 2. dispozitiv al unei mașini de semănat etc. care servește la menținerea distanței constante între rânduri. 3. dispozitiv electronic care produce semnale pentru marcarea intervalelor de timp la oscilatoarele catodice. 4. glonț trasor. **III. s. m.** (*sport*) cel care marchează puncte, goluri pentru echipa sa. (<*marca* + *-tor*)
- marcáție** *s. f.* marcarea. (<fr. *marcation*)
- marcă**¹ *s. f.* timbru poștal. (<germ. *Marke*)
- marcă**² *s. f.* 1. semn distinctiv, inscripție etc. care se aplică pe un obiect, pe o marfă etc. • tip, model de fabricație. **O de ~** = a) (despre produse de calitate; b) (despre oameni) important, celebru. 2. trăsătură specifică; particularitate. • caracteristică a unei categorii sau unități gramaticale. 3. fisă cu număr de ordine cu care muncitorii își marchează prezența la lucru. 4. șină vopsită în alb care arată punctul de intersecție a două linii ferate. 5. (*inform.*) număr, cuvânt asociat unei instrucțiuni care o deosebește de celelalte instrucțiuni ale programului. (<ngr. *marca*, fr. *marque*, rus. *marka*)
- marcă**³ *s. f.* unitatea monetară a unor țări (Germania, Finlanda). (<germ. *Mark*)
- marcă**⁴ *s. f.* (în evul mediu) provincie în unele state, condusă de un margraf sau de un principe. (<germ. *Mark*)
- marcescént**, **-ă** *adj.* (despre frunze, fructe) care se usucă pe plantă, rămânând pe aceasta până primăvara; (despre corolă, caliciu) care persistă și după polenizare. (<fr. *marcescent*)
- marchér/márcher** *s. m.* cel care marchează punctele câștigate la joc, în special la biliard. (<engl. *marker*, fr. *marqueur*)
- marchetárie** *s. f.* 1. procedeu de decorare a mobilelor sau a zidăriei constând în aplicarea pe suprafața acestora a unor bucați mici de placaj, de fildeș etc. pentru a obține un decor geometric, floral sau chiar un tablou. 2. lucrare decorativă astfel obținută. (<fr. *marqueterie*)
- marchíz** *s. m.* titlu nobiliar între duce și conte. (<fr. *marquis*)
- marchizát** *s. n.* 1. demnitate, rang de marchiz. 2. domeniu al unui marchiz. (<fr. *marquisat*)
- marchizá** *s. f.* I. soție, fiică de marchiz. **II. 1.** acoperiș de sticlă, deasupra intrării principale a unei case. 2. mic vestibul cu pereții de sticlă la intrare. 3. cabina mecanicului de locomotivă. **III.** inel de podoaibă cu o montură de pietre de formă ovală. **IV.** nemele unor pere zemoase. (<fr. *marquise*)
- marchizét** *s. n.* țesătură transparentă de bumbac, din care se fac rochii, perdele etc. (<germ. *Markisette*)
- márcia** *s. n.* (*muz.*) marș. (<it. *marcia*)
- marciále** *adv.* (*muz.*) cu caracter de marș; marțial. (<it. *marziale*)
- marcionism** *s. n.* doctrină a ereticului Marcion, care propovăduia dualismul gnostic și respingea Veciul Testament. (<fr. *marcionisme*)
- marcionít**, **-ă** *s. m. f.* adept al marcionismului. (<fr. *marcionite*)
- marcofil**, **-ă** **I. adj.** referitor la marcofilie. **II. s. m. f.** cel care se ocupă cu marcofilia; marcofilist. (<fr. *marcophile*)
- marcofilie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu colecționarea și studiarea ștampilelor poștale; ștampilofilie. (<fr. *marcophilie*)
- marcofilist**, **-ă** *s. m. f.* marcofil; ștampilofilist. (<fr. *marcophiliste*)
- marcograf**, **-ă** *s. m. f.* ștampilograf. (<fr. *marcographe*)
- marcografie** *s. f.* ștampilografie. (<fr. *marcographie*)
- marconigrámá** *s. f.* radiocomunicare telegrafică (transatlantică), în sistemul Marconi. (<engl. *marconigram*)
- marcotá** *vb. tr.* a culca și a acoperi cu pământ tulpinile plantelor pentru a le face să prindă rădăcini; a face operația de marcotaj. (<fr. *marcotter*)
- marcotáj** *s. n.* înmulțire a plantelor prin marcote. (<fr. *marcottage*)
- marcótá** *s. f.* lăstar nedesprins de plantă-mamă, care se înfițe cu capătul liber în pământ pentru a prinde rădăcină și care, tăiat și răsdit, poate da o nouă plantă. • plantă obținută prin marcotaj. (<fr. *marcotte*)
- marée** *s. f.* mișcare periodică de ridicare (flux) sau coborâre (reflux) a nivelului apelor mării sau oceanului (de două ori pe zi), datorită atracției gravitaționale a Lunii și a Soarelui. **O ~ atmosferică** = variație periodică a presiunii atmosferice, provocată de variația temperaturii ori de atracția Lunii sau a Soarelui; ~ *neagră* = pânză de petrol din accidente ale petrolierelor, care plutește pe mare, poluând-o. (<fr. *marée*)
- maregráf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea automată a variației nivelului apelor mării într-un punct dat; mareometru. (<fr. *marégraphie*)
- maregráfic**, **-ă** *adj.* referitor la maree. **O zi ~ă** = intervalul de timp (24 de ore și 50 de minute, durata zilei lunare), în care are loc un ciclu complet al fenomenului mării. (<fr. *marégraphique*)
- maregrámá** *s. f.* curbă de variație a nivelului mării, la maregraf. (<fr. *marégramme*)
- maremátic**, **-ă** *adj.* propriu mării. (<fr. *marematique*)
- marémă** *s. f.* pământ, teren mlăștinos și nesănătos. (<fr. *mareme*)
- maremótric**, **-ă** *adj.* care utilizează forța motrică a mării. (<fr. *maremotrice*)
- mareométru** *s. n.* maregrad. (<fr. *maréomètre*)
- mareșál** *s. m.* cel mai înalt grad în ierarhia militară. **O ~ al palatului** = șeful administrației unei case regale sau imperiale. (<fr. *maréchal*)
- mareșalát** *s. n.* funcția, demnitatea de mareșal. (<fr. *maréchalat*)
- margarétá** *s. f.* plantă erbacee decorativă perenă, cu

- floare galbenă la mijloc și cu petale albe pe margini. (< germ. *Margerite*, fr. *marginerie*)
- margăric** *adj.* acid ~ = acid din grăsimi prin tratarea acestora cu o substanță bazică. (< fr. *margarique*)
- margarină** *s. f.* produs alimentar asemănător cu untul, preparat prin emulsionarea unor grăsimi vegetale sau animale cu zer sau cu lapte smântănit. (< fr. *margarine*)
- marghilă** *s. f.* moviște emisferice de pe suprafețele orizontale superioare din regiunile muntoase. (< fr. *margouillis*)
- marginal**, -ă *adj.* 1. de margine; scris pe marginea unui text. 2. (fig.) lăturălnic, secundar. (< fr. *marginal*)
- marginalia** *s. f.* note, titluri imprimate pe marginea unei pagini, lângă text. • articol cu note și însemnări pe marginea paginilor. (< lat., it. *marginalia*)
- marginalism** *s. n.* (ec.) curent de gândire potrivit căruia valoarea de schimb a unui produs este determinată de ultima unitate disponibilă din acel produs. (< fr. *marginalisme*)
- marginalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al marginalismului. (< fr. *marginaliste*)
- marginalitate** *s. f.* caracter marginal. • situație a cuiva aflat la frontiera a două grupe umane distincte. (< *marginal* + -itate)
- marginaliză** *vb. I. tr.*, *refl.* a (se) situa la marginea unui obiect, a unui fenomen etc. *II. tr.* a da la o parte, a diminua (pe nedrept) valoarea cuiva sau a ceva prin neglijare, în mod voit; a periferiza. (< fr. *marginaliser*)
- marginat**, -ă *adj.* (biol., despre un organ) cu o margine proeminentă, distinctă. (< lat. *marginalis*, fr. *marginé*)
- margraf** *s. m.* principe feudal german care conducea o marcă. (< germ. *Markgraf*, fr. *margrave*)
- margrafiat** *s. n.* demnitate de margraf; domeniu al unui margraf. (< fr. *margraviat*)
- mariă** *vb. refl.*, *tr.* 1. a (se) căsători. 2. (fig.) a (se) potrivi, a (se) combina. (< fr. *marier*)
- mariachi** /mariáci/ *s. m.* (în Mexic) muzician ambulant care se produce la festivități, la nunți etc. (< sp. *mariachi*)
- mariaj** *s. n.* 1. căsătorie; căsnicie. 2. (fig.) combinare, unire a mai multor lucruri. (< fr. *marriage*)
- mariál**, -ă *adj.* referitor la Fecioara Maria. (< fr. *marial*)
- maricultură** *s. f.* cultură de plante și animale marine de interes economic; acvacultură (1). (< engl. *mariculture*)
- marigót** *s. n.* braț de fluviu, în zona tropicală umedă, care se pierde într-o regiune inundabilă. (< fr. *marigot*)
- marijuana** /-huá-na/ *s. f.* stupefiant dintr-o specie de cânepă exotică. (< sp., *marijuana*)
- marimba** *s. f.* balafon; marimbafon. (< sp. *marimba*)
- marimbafon** *s. n.* marimba. (< engl., fr. *marimbaphone*, germ. *Marimbaphon*)
- marin**, -ă *adj.* referitor la mare; care crește, trăiește în mare. • (s. f.) pictură cu peisaj marin. (< fr. *marin*)
- marină** *vb. tr.* a prepara (pește, carne) în sos făcut din untdelemn, bulion, oțet și diferite condimente. (< fr. *mariner*, germ. *marinieren*)
- marinár** *s. m.* membru al echipajului unei nave; matelot. • *guler* ~ = guler mare, dreptunghiular, lăsat pe spate. (*marinár* + -ár)
- marinată** *s. f.* 1. mâncare (de pește) preparată cu un sos condimentat. 2. zeamă condimentată în care se pune carnea (de vânat) la frăgezit. (< it. *marinato*)
- marină** *s. f.* 1. flotă navală a unui stat și personalul aferent. 2. știință și tehnica navigației pe mări. (< fr. *marine*, it. *marina*)
- marinér** *s. m.* pușcaș marin, militar din marina americană de război. (< amer. *mariner*)
- marinism** *s. n.* varianta italiană a stilului bombastic; afectare, prețiozitate a stilului. (< it. *marinismo*, fr. *marinisme*)
- marinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al marinismului. (< it. *marinista*, fr. *mariniste*)
- marionetă** *s. f.* 1. păpușă manevrată cu sfori, care interpretează diferite roluri pe o scenă specială. 2. (fig.) executant servil, lipsit de individualitate. 3. (*mar.*) scripete vertical turnant la piciorul catargului, servind la ghidarea manevrelor. (< fr. *marionette*)
- marionetist**, -ă *s. m. f.* mânuitor de marionete (1); păpușar. (< fr. *marionettiste*)
- maritabil**, -ă *adj.* de măritat, de vârsta căsătoriei. (< it. *maritabile*)
- marital**, -ă *adj.* 1. referitor la drepturile soțului. 2. specific relațiilor dintre soți; conjugal. (< fr. *marital*, lat. *maritalis*)
- maritim**, -ă *adj.* 1. care este lângă mare; de mare, al mării. 2. referitor la navigația pe mare, la marină. (< fr. *maritime*, lat. *maritimus*)
- maritornă** *s. f.* servitoare (murdară, neingrijită). (< fr. *maritorne*)
- marivodáj** *s. n.* limbaj galant, subtil; amabilitate prețioasă. (< fr. *marivaudage*)
- mărjă** *s. f.* 1. margine; bord. • spațiu alb la marginea unei pagini. • spațiu sau timp liber, de care se poate dispune; rezervă. 2. diferență dintre prețul de vânzare și cel de cumpărare al unei mărfi, evaluată în procente; valoarea maximă sau minimă pe care o atinge un preț înainte de încheierea unei tranzacții comerciale. (< fr. *marge*)
- marker** /măr-câr/ *s. m.* 1. genă mutantă cu efecte fenotipice detectabile, cu localizare cunoscută, care permite localizarea altor gene. 2. particularitate morfologică ce permite identificarea corectă a unui cromozom. • cromozom diferit de omologul său printr-o asemenea particularitate. 3. factor de mare frecvență la suferinții de o anumită afecțiune, servind pentru identificarea unei populații bolnave în cadrul populației generale. (< engl. *marker*)
- mărkét** *s. n.* magazin (< engl. *market*)
- mărketing** *s. n.* 1. concepție privind organizarea și desfășurarea activității economice, potrivit căreia producția trebuie să fie permanent adaptată la cerințele prezente și viitoare ale consumatorilor și să le satisfacă cu maximum de eficiență. 2. ansamblul metodelor și tehnicilor care au ca obiect studiul cererii consumatorilor și satisfacerea acesteia. 3. disciplină științifică având acest obiect. (< engl., fr. *marketing*)
- marmeladă** *s. f.* pastă alimentară din fructe proaspete, zdrobite sau trecute prin sită și fierse cu zahăr. (< fr. *marmelade*, germ. *Marmelade*)
- marmită** *s. f.* 1. vas mare cu două torți, cu care se transportă mâncarea caldă și apa (în armată). 2. scobitură circulară sau ovală săpată prin eroziunea în roca dură a unui râu. (< fr. *marmite*)
- marmorá** *vb. tr.* a da aspect de mamiură (unui material). (< germ. *marmorieren*)
- marmoráj** *s. n.* desen colorat imitând marmura, imprimat pe hârtie. (< fr. *marmora* + -aj)
- marmoráre** *s. f.* acțiunea de a marmora. • deteriorare a unui negativ fotografic, care capătă aspectul structural al unei plăci de marmură din cauza lipsei de agitare a revelatorului în timpul dezvoltării. (< *marmora*)
- marmoreán**, -ă *adj.* cu aspect de marmură; marmoreu. (< fr. *marmoreen*)
- marmoréu**, -ée *adj.* marmorean. (< lat. *marmoreus*, it. *marmoreo*)
- marmorizá** *vb. tr.* (geol.) a transforma în marmură. (< fr. *marmoriser*)
- marmotá** *s. f.* mamifer rozător cu blană cenușie, care trăiește în regiunile alpine, hibernând câteva luni. (< fr. *marmotte*)
- mărmură** *s. f.* 1. rocă metamorfică cu structură zaharoidă, masivă, care se poate tăia și lustrui ușor. 2. bucată de marmură (1) prelucrată (statuie, element de arhitectură etc.). (< lat. *marmor*)
- marnáj** *s. n.* amplitudinea sau denivelarea dintre marea maximă și cea minimă (flux și reflux). (< fr. *marnage*)
- márnă** *s. f.* rocă sedimentară argiloasă, cu un bogat conținut de calcar, pentru amendarea (2) solurilor acide și la fabricarea cimentului. (< fr. *marne*)
- marnós**, -oásă *adj.* care conține marnă. (< fr. *marneux*)
- maró** *adj. inv.*, *s. n.* (de) culoarea castanei coapte; brun-roșcat, castaniu. (< fr. *marron*, it. *marrone*, germ. *Marone*)
- maroánă** *s. f.* castană comestibilă, coaptă sau preparată cu sirop de zahăr. (< fr. *marron*, it. *marrone*, germ. *Marone*)
- marocán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Maroc. • (s. n.) dialect arab vorbit în Maroc. (< fr. *marocain*)
- marochin** *s. n.* piele fină de capră tăbăcită vegetal;

- material care imită o astfel de piele. (<fr. *maroquin*, it. *marochino*)
- marochinărie** *s. f.* 1. meseria marochinierului; industrie de obiecte din marochin; magazin de asemenea obiecte. 2. obiecte din marochin sau din orice fel de piele. (<fr. *maroquinerie*)
- marochiniér** *s. m.* lucrător calificat în marochinărie. (<fr. *maroquinier*)
- marón**, -ă *adj.* (despre animale domestice) care a re-venit în starea de sălbăticie. (<fr. *marron*)
- maronit** *s. m.* creștin din Siria și Liban, aparținând unei comunități fondate în sec. V de călugărul Maron. (<fr. *maronite*)
- marotă** *s. f.* 1. sceptru de bufon, reprezentând un cap caraghios împodobit cu zorzoane. 2. (*fam.*) obiect al unei manii, idee fixă. (<fr. *marotte*)
- marsoin** *s. m.* 1. cetaceu asemănător cu delfinul; porc-de-mare. 2. apărătoare de parăamă fixată la prova și la pupa unor nave pentru manevre. (<fr. *marsoin*)
- marsupial**, -ă *I. adj.* 1. (despre animale) a cărui femelă își poartă puii în marsupiu. 2. (*anat.*; despre organe) în formă de pungă. *II. s. n. pl.* ordin de mamifere cu marsupiu, din Australia. (<fr. *marsupial*)
- marsupializă** *vb. tr.* a sutura la piele, printr-un orificiu, pereții unui chist când extirparea totală este imposibilă. (<fr. *marsupialiser*)
- marșupiu** *s. n.* 1. pungă abdominală a femelei marsupialelor. 2. (*bot.*) organ saciform la extremitatea ramurilor, care poartă arhegoanele. 3. cavitate incubatoare la nevertebrate. (<fr., lat. *marsupium*)
- marș** *I. s. n.* 1. deplasare a unei trupe sau a unei (grupări de) nave (într-o anumită formație). ○ ~ *forțat* = marș executat cu o viteză sporită față de cea normală. 2. probă de atletism în timpul căreia concurenții sunt obligați să meargă repede, fără a alerga. 3. piesă muzicală cu o mișcare uniformă sugerând pasul cadențat de defilare al unei trupe, al unui cortegiu etc. 4. poezie lirică patriotică scrisă pentru a putea fi cântată după melodia unui marș (3). 5. operație de extragere și introducere în sondă a gamiturii de foraj. *II. interj.* 1. comandă de pornire a unei trupe. 2. cuvânt cu care se alungă un câine, se îndepărtează în mod brutal un om. (<fr. *marche*, germ. *Marsch*)
- marșă** *vb. intr.* (*fam.*) a accepta, a fi de acord. • a se lăsa corupt. (<fr. *marcher*)
- marșariér** *s. n.* mers înapoi al unui autovehicul; dispozitiv care permite acest mers. • poziție a schimbătorului de viteză pentru mersul înapoi. (<fr. *marche arrière*)
- mărșă** *s. f.* sol format de depunerile rămase după retragerea apelor mării. (<germ. *Marsch*)
- marșrut** *s. n.* 1. itinerar, traseu. 2. mers al unui tren de marfă de lung parcurs, care nu ia și nu lasă vagoanele în stații. 3. metodă de a lucra la mai multe mașini prin deservirea lor într-o ordine prestabilă. (<rus. *marșrut*, fr. *marcheroute*, germ. *Marschroute*)
- marșrutiză** *vb. tr.* a folosi metoda marșrutului. (după rus. *marșrutizația*)
- martelă** *vb. tr.* 1. a bate cu ciocanul, a ciocăni un metal. 2. (*fig.*) a chinui, a hărțui. (<fr. *marteler*)
- martelaj** *s. n.* 1. ciocănire a metalelor. 2. procedeu învechit de castrare prin strivirea cordonului testicular cu un ciocan special. 3. (*fig.*) chinuire; hărțuire. (<fr. *martelage*)
- martellato** *adv.* (*muz.*; la instrumentele cu arcuș) sacadat, energic, cu arcușul smucit. (<it. *martellato*)
- martensită** *s. f.* constituent structural al oțelurilor călite, cu o densitate foarte mare. (<fr. *martensite*)
- martin** *s. m.* pescăruș. (<fr. *martin*)
- martingală** *s. f.* 1. curea de ham care nu lasă calul să sară în două picioare. 2. (*mar.*) bară de metal fixată perpendicular sub bompre, care susține subarbele. 3. sistem de joc bazat pe considerații decurgând din calculul probabilităților, care urmărește asigurarea beneficiului prin mărirea progresivă a mizei la jocurile de noroc și la cursele de trap. (<fr. *martingale*)
- martir**, -ă *s. m. f.* 1. mucenic (al bisericii). 2. cel care îndură chinuri pentru convingerile sale. (<fr., lat., gr. *martyr*)
- martiraj** *s. n.* martiriu. (<*martir* + -aj)
- martiriu** *s. n.* tortură îndurată de cineva pentru convin-
- gerile sale, pentru o credință sau o atitudine; martiraj. • (*fig.*) suferință morală; calvar. (<lat. *martyrium*, gr. *martyrion*)
- martiriză** *vb. tr.* a supune unui martiriu; (*p. etc.*) a tortura, a chinui. (<fr. *martyriser*)
- martirolog** *s. m.* autor al unui martirologiu. (după fr. *martyrologiste*)
- martirologie** *s. f.* istoria martirilor; martirologiu. (<fr. *martyrologie*)
- martirologiu** *s. n.* 1. scriere cuprinzând lista martirilor bisericii sau a aceluia care au suferit pentru o idee etc.; martirologie. 2. (*fig.*) lungă enumerație de suferințe îndurate. (<lat. *martyrologium*, fr. *martyrologe*)
- martial**, -ă *adj.* 1. ostășesc, militar; de război. • impunător, solemn, grav. 2. *arte* ~e = discipline sportive de atac și apărare, de origine japoneză (karate, aikido, judo, kendo), bazate pe un fond moral provenind de la samurai. 3. *lege* ~ă = lege care autorizează intervenția forței armatei în caz de tulburări interne. ○ *curte* ~ă = tribunal militar în timp de război sau de stare excepțională, care judecă după legi militare. (<fr. *martial*, it. *marziale*)
- martial²**, -ă *adj.* (despre substanțe) care conține fier; referitor la fier. ○ *carență* ~ă = insuficiență alimentară de fier, care cauzează anemie; *terapeutică* ~ă = tratament al anemiilor cu fier. (<fr. *martial*)
- martian**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (presupus locuitor) al planetei Marte. *II. adj.* (*astrol.*) care are signatura astrală a lui Marte. (<fr. *martien*)
- marțipan** *s. n.* prăjitură fină din migdale și zahăr. (<germ. *Marzipan*)
- maruflă** *vb. tr.* a lipi un material flexibil, o pânză pictată pe un suport rigid cu maruflu. (<fr. *maroufler*)
- maruflaj** *s. n.* marufiere. (<fr. *marouflage*)
- maruflu** *s. n.* clei special, de origine organică sau sintetică, extras din semințele de secară, adeziv foarte puternic. (<fr. *maroufle*)
- marxism** *s. n.* doctrină filozofică, politică și economică întemeiată de Marx și Engels, care studiază procesele istorice prin metode dialectice și materialiste, în lumina luptei de clasă. (<fr. *marxisme*, rus. *marksizm*)
- marxism-leninism** *s. n.* concepția despre lume și viață, ideologia revoluționară a clasei muncitoare și a partidului său comunist, elaborată de K. Marx și F. Engels și dezvoltată de V. I. Lenin în noile condiții istorice. (<rus. *marksizm-leninizm*)
- marxist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al marxismului. (<fr. *marxiste*, rus. *marksist*)
- marxist-leninist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al marxism-leninismului. (după rus. *marksistskoleninskii*)
- masă¹** *vb. tr., refl.* a(-și) face masaj, a (se) fricționa. (<fr. *masser*)
- masă²** *vb. tr., refl.* a (se) aduna în grup compact, a (se) concentra. (<fr. *masser*)
- masacră** *vb. tr.* 1. a ucide în masă, a măcelări. 2. (*fig.*) a denatura (un text) etc. (<fr. *massacrer*)
- masăcru** *s. n.* masacrar; măcel; carnaj. (<fr. *massacre*)
- masaj** *s. n.* frecare a diferitelor părți ale corpului pentru a activa circulația sângelui, a înviora nervii și a da suptele mușchilor. (<fr. *massage*)
- masă** *s. f.* 1. cantitate de materie a unui corp, considerată ca o mărime caracteristică în raport cu volumul. ○ ~ *verde* = furaj; ~ *critică* = masa minimă a unui material radioactiv în care poate apărea o reacție de fisiune nucleară în lanț. 2. îngrămădire de elemente care formează împreună un singur corp; corp solid; compact; bloc. ○ ~ *de aer* = porțiune imensă, omogenă, a troposferei, cu proprietăți distincte. 3. corp metalic masiv la care se leagă punctele unei rețele, ale unei mașini sau ale unui aparat electric, pentru evitarea supraîncălzirii. 4. (*fam.*) cantitate mare. ○ ~a *vocabularului* = partea cea mai mare a vocabularului, supusă schimbărilor. 5. mulțime compactă de oameni. ○ ~e *populare* = totalitatea claselor și categoriilor sociale dintr-o anumită etapă istorică, ale căror interese fundamentale concordă cu cerințele și sensul acțiunii legilor obiective ale dezvoltării societății. 6. ~ *continentală* = continent. (<fr. *masse*, germ. *Masse*)
- mască** *vb. I. tr., refl.* a(-și) acoperi fața cu o mască. *II. tr. I. (fig.)* a ascunde (ceva) sub false aparențe, cu intenția de a înșela. • a ascunde vederii inamicului trupele, tehnica de luptă, diverse obiective; a camufla.

2. (*mar.*) a orienta astfel un velier încât velele să primească vântul din față, stopând nava. • a interpuce o velă între vânt și o altă velă, împiedicând-o să primească vânt. • a manevra astfel un velier încât să ajungă în vântul altei ambarcații cu vele. 3. a suprapune un sunet perturbator peste unul util, făcându-l ininteligibil. (<fr. *masquer*)
- mascădă** *s. f.* ambarde. (<germ. *Maskade*)
- mascăzone** /-tōne/ *s. m.* (glumet) derbedeu, haimana, om de nimic. (<it. *mascalzone*)
- mascară** *s. f.* fard pentru gene, rimel. (<it. *mascara*)
- mascaradă** *s. f.* 1. mascare, deghizare; ceată de oameni mascați. 2. (*fig.*) înscenare, prefăcătorie. 3. gen de divertisment de origine italiană, cu caracter aristocrat, în care subiectele, mitologice sau alegorice, interpretate de persoane mascate, erau acompaniate de muzică și dans; versurile corespunzătoare. (<fr. *mascarade*)
- mascarét** *s. n.* val de mare care se urcă pe gura fluviilor, datorită fluxului; bară (7). (<fr. *mascaret*)
- mascarón** *s. n.* element decorativ, înfățișând un cap fantastic sau grotesc de om ori de animal, la împodobirea cheilor boltilor, a capitulelor, cremonoanelor etc. (<fr. *mascaron*)
- mascarpōne** *s. n.* preparat din lapte prins; specialitate de brânză proaspătă de vaci. (<it. *mascarpone*)
- mască** *s. f.* 1. figură de lemn cu care actorii antici își acopereau fața. • față falsă de carton, de stofă etc. cu care își acoperă cineva figura. 0 *a-și scoate* (sau *a-și lepăda*) *-a* = a se demasca, a apărea în adevărata lumină, a-și arăta adevărata față. 2. persoană mascată. 3. (*fig.*) înfățișare, figură falsă; imagine convențională. • înfățișare a feței cauzată de un sentiment puternic, de o boală. • (*psih.*) comportament cu caracter inautentic, fals. 4. machiaj. • preparat cosmetic care se aplică pe față pentru îngrijirea tenului. 5. ~ *mortuară* = mușaj în ghips al feței unui mort. 6. dispozitiv, aparat care acoperă sau protejează corpul ori fața unui om, animal etc. • dispozitiv sau înveliș de protecție a unui element de construcție. • (*inform.*) vector binar pentru izolarea unor anumite zone ale unei date. 0 ~ *de gaze* = aparat aplicat etanș pe față pentru protecția împotriva gazelor de luptă. 7. (la baraje) ecran de etanșare. 8. cașeu. 9. adăpost individual pe câmpul de luptă. (<fr. *masque*, germ. *Mask*, rus. *maska*)
- mascón** *s. n.* formație structurală a scoarței Lunii, având o densitate mai mare decât cea a formațiilor înconjurătoare. (<engl. *mascon*)
- mascótă** *s. f.* 1. ființă, lucru despre care se crede că ar purta noroc. II. prăjitură cu cremă de cacao, glasă cu ciocolată. (<fr. *mascotte*)
- mascul**, -ă *I. s. m.* individ de sex bărbătesc. • (*depr.*) bărbat (viril). II. *adj.* (despre flori sau părți ale lor) care conține elemente de fecundare; masculin. (<lat. *masculus*, it. *masculo*)
- masculin**, -ă *adj.* 1. de mascul; propriu bărbatului, bărbătesc. 0 *gen* ~ (și *s. n.*) = gen gramatical care cuprinde nume de ființe sau de lucruri de sex bărbătesc. 2. (despre rime) cu accent pe ultima silabă. (<fr. *masculin*, lat. *masculinus*)
- masculinism** *s. n.* stare a unei femei sau femele care prezintă unele caractere sexuale secundare bărbătești. (<fr. *masculinisme*)
- masculinitate** *s. f.* ansamblu de trăsături care constituie specificul caracterului masculin; virilitate. (<fr. *masculinité*)
- masculiniză** *vb. I. tr., refl. a da, a căpăta trăsături masculine; a (se) viriliza. II. tr. a transforma un substantiv feminin într-unul masculin. (<fr. masculiniser)*
- maselótă** *s. f.* exces de metal lăsat la partea superioară a unui lingou sau pe părțile masive ale pieselor turnate. (<fr. *masselotte*)
- maselotieră** *s. f.* partea superioară a unei lingotiere, în care se formează maselota. (<fr. *masselottière*)
- măser** *s. n.* 1. generator cuantic pentru producerea și amplificarea microundelor electromagnetice, bazat pe principiul laserului. 2. proces de producere și amplificare a microundelor. (<engl. *maser*)
- măsetér** *adj., s. m.* (mușchi) elevator al maxilarului inferior. (<fr. *masséter*, gr. *maseter*)
- maséză** *s. f.* femeie care practică masajul. (<fr. *masseuse*)
- măsic**, -ă *adj.* referitor la masă (1). (<fr. *massique*)
- masiv**, -ă *I. adj.* 1. care constituie o masă compactă, densă. 2. solid; voluminos; mare; (*p. ext.*) impresionant. 3. în cantitate mare, amplu. II. *s. n.* 1. ansamblu de culmi muntoase și deluroase care formează o unitate de relief. 2. arboret în care coroanele arborilor se ating. • grup de păduri de același fel. 3. morman, grămadă mare. (<fr. *massif*, germ. *Massiv*)
- masivitate** *s. f.* calitatea de a fi masiv. (<fr. *massivité*)
- masochism** *s. n.* 1. perversiune sexuală constând în a căuta plăcerea în suferințe fizice și morale produse de partener. 2. atitudine a cuiwa care găsește satisfacție în propria-i suferință, decădere sau umilire. (<fr. *masochisme*)
- masochist**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică masochismul. (<fr. *masochiste*)
- masón** *s. m.* francmason. (<fr. *maçon*)
- masonerie** *s. f.* 1. francmasonerie. 2. lucrare de zidărie din diverse materiale, unite cu un liant. (<fr. *maçonnerie*)
- masónic**, -ă *adj.* francmasonic. (<fr. *maçonnique*)
- masór** *s. m.* specialist în masaj. (<fr. *masseur*)
- masorá** *s. f.* exceza a textului ebraic al Bibliei efectuată de masoreți în sec. VI-X după Christos. (<fr. *massorah*)
- masorét** *s. m.* învățat evreu care a participat la vocalizarea și accentuarea textului Bibliei. (<fr. *massorète*)
- masoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a masajului. (<fr. *massothérapie*)
- mass-display** /mă-s-displei/ *s. n.* prezentare în număr mare a unui produs în locuri care să tenteze cumpărarea lui. (<engl. *mass-display*)
- mass-média** *s. n. pl.* totalitatea mijloacelor tehnice de comunicare în masă a informațiilor (radio, televiziune, cinematograful, publicații, disc, magnetofon). (<engl., fr. *mass media*)
- massmediatizát**, -ă *adj.* adus la cunoștința publicului prin mass-média. (<mass-média + -iza)
- mast¹** *s. n.* construcție metalică mobilă, folosită ca turla de sondă. (<germ. *Mast*)
- MAST²(O)**, -ă, -măstie *elem.* „mamelă“. (<fr. *mast/o/-*, -măstie, cf. gr. *mastos*)
- mastabá** *s. f.* construcție egipteană masivă, în formă de trunchi de piramidă, deasupra unui mormânt. (<fr. *mastaba*)
- mastectomie** *s. f.* mamectomie. (<fr. *mastectomie*)
- măster¹** *s. m.* (în țările de limbă engleză) titlu universitar, precedând pe cel de doctor, care se acordă la unul sau doi ani după terminarea facultății. (<engl. *master*)
- măster²** *s. n.* (*inform.*) ultima listare a unui text înainte de fotocopiere. (<amer. *master*)
- măsterát** *s. n.* perioada studiilor pentru obținerea titlului de master. (<master + -at)
- măstic** *s. n.* 1. rășină vegetală, provenită dintr-un arbore exotic. 2. amestec de substanțe minerale sau organice, care se întărește în contact cu aerul. 3. substanță pe bază de colofoniu, pentru ungerea rănilor la pomi. (<fr. *mastic*)
- măstică** *vb. tr.* a mesteca (alimente) în gură. (<fr. *mastiquer*, lat. *masticare*)
- măsticăre** *s. f.* 1. acțiunea de a mastică; masticăție. 2. operație de amestecare prin care se supune cauciucul la deformații plastice repetate pentru micșorarea viscozității. (<fr. *mastic*)
- măsticator**, -oăre *I. adj.* care servește la masticăție. II. *s. n.* mașină servind la masticarea cauciucului. (<fr. *masticateur*)
- măsticăție** *s. f.* masticare (1). (<fr. *mastication*)
- măstie** *v. mast²(o)*-
- măstif** *s. m.* rasă englezească de câini de pază, puternici, cu părul scurt, de culoare galben-roșiatică, înrudiți cu dogul. (<engl. *mastiff*)
- măstîn** *s. m.* câine ciobănesc de talie mare, cu corpul puternic. (<it. *mastino*, fr. *mastin*)
- măstisól** *s. n.* soluție cu care se lipește perucile, bărbile, mustățile, nasurile false, în teatru. (după germ. *Mastix*)
- măstită** *s. f.* inflamație a glandei mamare; mămăită. (<fr. *mamite*)
- MASTO-** *v. mast²(o)*-
- mastocít** *s. n.* celula din țesutul mezenchimatos, care

- intră în rețeaua de susținere a unor organe (splină, ganglioni, măduvă etc.), cu rol fagocitar. (< fr. *mastocyte*)
- mastocitoză** *s. f.* prezența mastocitelor într-un țesut sau organ. (< fr. *mastocytose*)
- mastodinie** *s. f.* nevralgie a mamelei. (< fr. *mastodynie*)
- mastodont** *s. m.* 1. proboscidian fosil, asemănător cu elefantul, care avea patru defense îndreptate înaintea, iar pe maxilare molari mamelonați. 2. (*fam.*) om, lucru de un volum enorm. (< fr. *mastodonte*)
- mastografie** *s. f.* mamografie. (< fr. *mastographie*)
- mastoidă** *adj. apofiză* ~ (și *s. f.*) = fiecare dintre cele două proeminente ale osului temporal situate îndărătul urechii. (< fr. *mastoïde*)
- mastoidectomie** *s. f.* trepanație a apofizei mastoide, practică în caz de mastoidită. (< fr. *mastoidectomie*)
- mastoidian**, -ă *adj. s. m.* (mușchi) al apofizei mastoide. (< fr. *mastoïdien*)
- mastoidită** *s. f.* inflamație a apofizei mastoide. (< fr. *mastoïdite*)
- mastologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază glanda mamară. (< fr. *mastologie*)
- mastopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile glandei mamară. (< fr. *mastopathie*)
- mastopexie** *s. f.* operație estetică constând în ridicarea unui sân căzut. (< fr. *mastopexie*)
- mastoptoză** *s. f.* ptoză a mamelei. (< fr. *mastoptose*)
- mastoză** *s. f.* modificări ale mamelelor având la bază o stare de hiperfolliculimie. (< fr. *mastose*)
- masturbă** *vb. tr., refl.* a practica masturbația. (< fr. *masturber*)
- masturbătoriu**, -ie *adj.* referitor la masturbație. (< fr. *masturbatoire*)
- masturbație** *s. f.* provocare a orgasmului prin autoexcitația organelor sexuale; onanie, chiromanie. ○ ~ *psihică* = obținerea satisfacției sexuale prin simpla exacerbare imaginativă. (< fr. *masturbation*, lat. *masturbatio*)
- mașă** *vb. tr. (rar)* a pronunța cuvintele într-o manieră confuză. (< fr. *mâcher*)
- mașină** *vb. tr.* a uneli, a complota. (< fr. *machiner*)
- mașinal**, -ă *adj. (și adv.)* care se face mecanic, reflex, automat. (< fr. *machinal*)
- mașinație** *s. f.* uneltire; complot; intrigă. (< fr. *machination*)
- mașină** *s. f.* 1. sistem tehnic format din organe și mecanisme cu anumite mișcări, care transformă o formă de energie în alta. 2. sistem de mecanisme destinat determinării unor mărimi fizice. • (*p. restr.*) dispozitiv, aparat, instrument. 3. automobil. • locomotivă. • botoză. (< fr. *machine*, germ. *Maschine*)
- mașinărie** *s. f.* ansamblu de piese ale unei mașini; mecanism. (< fr. *machinerie*)
- mașinism** *s. n.* utilizare pe scară largă a mașinilor în procesele de producție. (< fr. *machinisme*)
- mașinist**, -ă *s. m. f.* 1. muncitor care conduce o mașină (1); mecanic. 2. tehnician care execută schimbarea decorurilor, aprinde și stinge luminile într-un teatru etc. (< fr. *machiniste*, germ. *Machinist*)
- mat**¹ *s. n.* (*șah*) situație în care regele uneia dintre părți este într-o poziție în care nu mai poate fi apărat, determinându-se astfel sfârșitul partidei. ○ *a face* (pe cineva) ~ = a) a câștiga o partidă de șah contra cuiva; b) (*fig.*) a pune (pe cineva) în imposibilitatea de a mai spune sau de a mai face ceva. (< fr. *mat*)
- mat**², -ă *adj.* 1. lipsit de lucru; opac. 2. (despre sunete) lipsit de rezonanță. (< fr. *mat*)
- mată** *vb. tr.* 1. a face mată, a înlătura luciul la pânzeturi sau la fire de mătase artificială; 2. a etanșa îmbinarea dintre două foi de tablă groasă; a ștemui. 3. a introduce mortar în rosturi prin bătăre. (< fr. *mater*)
- matador**¹ *s. m.* 1. toreador căruia, în desfășurarea unei coride, îi revine sarcina să ucidă taurul. 2. (*ir.*) personaj important, conducător etc. • (*fig.*) persoană înzestrată cu calități deosebite, personalitate de prim rang. (< fr., gr. *matador*, germ. *Matador*)
- matador**² *s. n.* pânză de în cu firele grupate câte două, pentru cusături sau ca țesătură de suport a unor broderii. (< fr. *matador*)
- mătă** *s. f.* produs metalurgic între minereul brut și produsul finit. (< fr. *matte*)
- maté** *s. m.* arbust originar din America de Sud, cu fructul ca o țigvă, din ale cărui frunze se prepară ceai. (< fr. *maté*)
- matelot** *s. m.* marinar. (< fr. *matelot*)
- matelotaj** *s. n.* arta și știința de a executa lucrări marinărești. (< fr. *matelotage*)
- matemătic**, -ă *I. adj.* referitor la matematică, bazat pe principiile matematice. • (*adv.*) exact, precis, riguros. **II. s. f.** știință care studiază măsurile, relațiile cantitative și formele spațiale cu ajutorul raționamentului deductiv, entitățile de natură abstractă, precum și relațiile dintre acestea. (< fr. *mathématique*, lat. *mathematicus*, gr. *mathematikos*, *IV* lat. *mathematica*, it. *matematica*)
- matematician**, -ă *s. m. f.* specialist în matematică. (< fr. *mathématicien*)
- matematism** *s. n.* doctrină filozofică potrivit căreia matematicile sesizează însăși esența lucrurilor, a lumii. (< fr. *mathématisme*)
- matematiză** *vb. tr.* a da caracter matematic (unei științe, unei probleme etc.). • a utiliza conceptele matematice în formularea ipotezelor și a procedurilor de deducție în diferite teorii științifice. • a abstractiza. (< fr. *mathématiser*)
- material**, -ă *I. adj.* 1. alcătuit din materie; (*fil.*) care aparține realității obiective, existând independent de conștiință și în afara ei. • palpabil, concret, real. 2. care constă în bunuri (economice). **II. s. n.** 1. materie primă sau semifabricată din care se fac diverse bunuri. 2. totalitatea informațiilor, a datelor necesare pentru întocmirea unei lucrări științifice, literare etc. (< fr. *matériel*, lat. *materialis*, germ. *materiel*)
- materialism** *s. n.* 1. orientare fundamentală în filozofie, opusă idealismului, potrivit căreia lumea este, în esență, materială și cognoscibilă. ○ ~ *dialectic* = concepție care îmbină organic rezolvarea consecvent materialistă a problemei fundamentale a filozofiei cu dialectica; ~ *istoric* = concepție filozofică având ca obiect societatea, legile generale și forțele motrice ale dezvoltării istorice; ~ *economic* = concepție unilaterală, metafizică, despre societate, care absolutizează rolul determinant al factorului economic în dezvoltarea socială; ~ *științific-naturalist* = concepție exprimând convingerea spontană a naturaliștilor că lumea exterioară este o realitate obiectivă; ~ *vulgar* = curent care, în esență, reduce întreaga realitate, inclusiv conștiința, la materie. 2. interes exagerat pentru problemele materiale. (< fr. *matérialisme*, germ. *Materialismus*)
- materialist**, -ă *adj. s. m. f.* 1. (adept) al materialismului. 2. (cel) care este preocupat numai de probleme practice. (< fr. *matérialiste*, germ. *Materialist*)
- materialitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este material, obiectiv; natura materială a ceva. (< fr. *matérialité*, germ. *Materialität*)
- materializă** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta formă materială, a (se) concretiza. (< fr. *matérialiser*)
- materialmente** *adv.* din punct de vedere material. (< it. *materialmente*, fr. *matériellement*)
- matérie** *s. f.* 1. realitatea obiectivă, existență independent de conștiință și reflectată de aceasta. 2. substanță din care sunt făcute diverse obiecte. • element, corp privit din punctul de vedere al compoziției lui. ○ ~ *primă* = produs destinat prelucrării. 3. domeniul de cunoaștere, de cercetare etc.; obiect de studiu. ○ *in ~ de* = în ceea ce privește... • conținut, fond, esență. 4. totalitatea cunoștințelor predate în cadrul unui obiect de studiu, disciplina școlară. (< lat., it. *materia*, rus. *материя* germ. *Materie*)
- matérn**, -ă *adj.* de (la) mamă. ○ *limbă -ă* = limbă învățată și vorbită din copilărie, transmisă de la părinți. • (*adv.*) cu sentimente de mamă; ca o mamă. (< lat. *maternus*, it. *materno*)
- maternaj** *s. f.* 1. atitudine afectivă de simpatie, devotament a personalului medical față de bolnavi. 2. orice relație dintre două persoane, dintre care una are un comportament maternal față de cealaltă. (< fr. *maternage*)
- maternal**, -ă *adj.* care provine de la mamă. (< fr. *maternel*)
- maternitate** *s. f.* 1. starea, calitatea de mamă; instinct matern. • (*rar*) sarcină. 2. spital unde se dau îngrijiri femeilor care nasc. • adăpost special amenajat (într-o fermă etc.) destinat fătării animalelor. (< fr. *maternité*)
- matinal**, -ă *I. adj.* care se petrece dimineața; matutinal. • (despre oameni) care se scoală de dimineață. **II. s. n.** emisiune radiofonică de dimineață. (< fr. *matinal*)

matineu *s. n.* spectacol care are loc dimineața sau în primele ore ale după-amiezii. (< fr. *matinée*)

matiolă *s. f.* plantă erbacee ornamentală, cultivată pentru florile sale mirositoare, simple sau învoalte; mixandră. (< fr. *matthiole*)

matisă *vb. tr.* 1. a împreuna două frânghii, cabluri prin împletirea firelor care le compun. 2. a finisa țesăturile de mătase artificială și de celofibră prin micșorarea luciului. (după fr. *matir*)

matisor, -oăre *s. m. f.* specialist în lucrări de matisare. (< fr. *matisseur*)

matitate *s. f.* 1. starea a ceea ce este mat. 2. senzație auditivă percepută la percuția mușchilor și a organelor pline. (< fr. *matité*)

matlasă *vb. tr.* a căptuși o stofă, o haină cu lână sau cu vată, cosând astfel materialul încât să formeze figuri în relief. (< fr. *matelasser*)

matlaséu *s. n.* țesătură matlasată. (< fr. *matelassé*)

matör *s. f.* instrument în legătoria de artă pentru imprimări în piele. (< fr. *matoir*)

matracă *s. f.* 1. baston noduros în formă de măciucă. 2. baston de lemn (cauciuc) folosit de forțele de poliție. (< fr. *matraque*)

MATRI-MATRO- *elem.* „mamă”. (< fr. *matri-*, *matro-*, cf. lat. *mater*, -*tris*)

matriarhal, -ă *adj.* referitor la matriarhat. (< fr. *matriarcal*)

matriarhat *s. n.* formă de viață socială în dezvoltarea comunei primitive în care filiația se stabilește matriliniar. (< germ. *Matriarchat*, fr. *matriarcat*)

matrice *s. f.* 1. organ al mamiferelor în care se dezvoltă fătul până la naștere; uter. • (fig.) origine. 2. substanța fundamentală a țesutului conjunctiv. 3. partea fundamentală, nediferențiată, a citoplasmei, a cromozomilor etc. 4. substanță în care este inclusă o fosilă. 5. (mat.) tablou dreptunghiular dintr-un anumit număr de linii sau rânduri dispuse în coloane. 6. (stat.) aranjament ordonat al unui ansamblu de elemente. (< fr. *matrice*, lat. *matrix*, -*icis*)

matriceal, -ă *adj.* referitor la matrice. (< fr. *matricial*)

matricid, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care și-a ucis mama. *II. s. n.* crima uciderii care și-a ucis mama. (< fr. *matricide*)

matricol, -ă *I. adj.* care face parte dintr-o matricolă; matricular. *II. s. f.* registru de evidență în care se înscriu numele și situația școlară a elevilor, numele soldaților dintr-o unitate militară, al persoanelor dintr-o instituție etc. • număr de ordine sub care sunt înscrși soldații în registrul unui regiment. • număr purtat pe uniformă de elevi. (< it. *matricola*, lat. *matricula*, fr. *matricule*)

matricular, -ă *adj.* matricol. (< fr. *matriculaire*)

matriliniar, -ă *adj.* (despre sistemul de filiație și organizare socială) în linie maternă. (< fr. *matrilinéaire*)

matrilocal, -ă *adj.* (despre un sistem de relații conjugale) în care bărbatul vine să locuiască în familia soției sale. (< fr. *matrilocal*)

matrimonial, -ă *adj.* referitor la căsătorie. (< fr. *matrimonial*, lat. *matrimonialis*)

matrimoniu *s. n.* căsătorie. (< lat. *matrimonium*, it. *matrimonio*)

matrită *vb. tr.* a prelucra (un material) cu ajutorul unei matrițe. (< germ. *matrizieren*)

matrită *s. f.* 1. unealtă în care s-a executat negativul formei ce urmează să fie dată unui material prin deformare plastică. 2. piesă a mașinii tipografice în care e gravat negativul literelor. (< germ. *Matrize*)

matrițer, -ă *s. m. f.* lucrător la matrițe. (< *matriță* + -*er*)

MATRO- *v. matri-*.

matroană *s. f.* femeie căsătorită în aristocrația romană. • (ir.) femeie matură, respectabilă. (< lat., it. *matrona*, fr. *matrone*)

matroclîn, -ă *adj. (biol.)* despre caractere) care provine exclusiv de la mamă. (< fr. *matrocline*)

matroclinie *s. f.* predominare a caracterelor maternale, la hibridi. (< fr. *matroclinie*)

Matronale *s. f. pl.* sărbătoare care se celebra de femeile romane la 1 martie, în amintirea luptei dintre romani și sabinii. (< lat. *matronalia*)

matronim *s. n.* matronimic. (< fr. *matronyme*)

matronimic, -ă *adj.*, *s. n.* (nume) de obezitate la tinerele fete, însoțind pubertatea precoce; matronim. (< fr. *matro-nisme*)

matroz *s. m.* marinar. (< rus. *matroz*, germ. *Matrose*)

matúr, -ă *adj.* 1. ajuns la maturitate; adult • copt (la minte), cu experiență. 2. serios, adânc, profund. (< lat. *maturus*, it. *maturò*)

maturá *vb. tr.*, *refl.* a (se) matura. (< it. *maturare*, germ. *maturieren*)

maturăție *s. f.* 1. totalitatea modificărilor care se produc într-o celulă, într-un organism până la maturitate. 2. transformare chimică sau fizică suferită de o substanță până ajunge la forma definitivă. 3. îmbătrânire a materialelor, a produselor nemetalice. 4. stadiu de colectare a unui abces. (< fr. *maturation*, lat. *maturatione*)

maturitate *s. f.* 1. dezvoltare completă din punct de vedere fizic și intelectual; calitatea de a fi matur; perioadă în viața omului între tinerețe și bătrânețe. • (fig.) stadiu înaintat de experiență. 2. seriozitate, profunzime. 3. (biol.) dezvoltare desăvârșită a unui organ sau organism, a unui fruct. 4. stadiu de evoluție a solului în care acesta și-a format un profil cu orizonturi bine dezvoltate. (< fr. *maturité*, lat. *maturitas*)

maturizá *vb. tr.*, *refl.* a face, a deveni matur; a (se) matura. • (fig.) a căpăta, a face să capete seriozitatea omului matur. (< *matur* + -*iza*)

matusalémică *adj. vârstă* ~ = vârstă foarte înaintată. (< *Matusalem*, *n. pr.* + -*ică*)

matulinál, -ă *adj.* matinal; (despre flori) care se deschide dimineața. (< fr. *matulina*)

maúr, -ă *I. s. m. (pl.)* nume dat în antichitate de romani populației băștinaș din nord-vestul Africii (berberi), în evul mediu cuceritorilor arabi ai Spaniei. *II. adj.* 1. din vechea Mauritania. 2. care aparține maurilor; mauresc, moresc. • *stil* ~ = stil arhitectonic caracteristic populației maure. (< germ., fr. *Maure*, lat. *Mauris*)

maurése, -ă *adj.* maur. (< fr. *mauresque*)

maus¹ *s. n.* joc de cărți. (< germ. *Maus*)

maus² *s. n.* mic dispozitiv acționat manual, conectat la un computer, a cărui deplasare pe o suprafață antrenează deplasarea cursorului pe ecran. (< engl. *mouse*)

mausoléu *s. n.* monument funerar ridicat în memoria unui om ilustru, a unui erou. (< fr. *mausolée*, lat. *mausoleum*, germ. *Mausaleum*)

MAXI¹ *elem.* „foarte mare”. (< fr. *maxi-*, cf. lat. *maximus*)

máxi² *adj. inv.*, *s. n.* (fustă, palton etc.) lung până aproape de gleznă. (< fr., engl. *maxi*)

maxijúpá *s. f.* fustă maxi. (< fr. *maxijupe*)

maxilár, -ă *I. s. n.* fiecare dintre cele două oase ale feței în care sunt înfipte măselele și dinții; falcă. *II. adj.* al maxilarului. (< fr. *maxillaire*)

maxilá *s. f.* 1. maxilar superior. 2. piesă chitinoasă din armătura bucală a insectelor, deasupra buzei inferioare. (< fr. *maxille*, lat. *maxilla*)

MAXILI- *elem.* „falcă, maxilar”. (< fr. *maxilli-*, cf. lat. *maxilla*)

maxilifórm, -ă *adj.* în formă de maxilă. (< fr. *maxilliforme*)

maxilitá *s. f.* osteită a maxilarelor. (< fr. *maxillite*)

maxilo-faciál, -ă *adj.* referitor la maxilare și la față. (< fr. *maxillo-facial*)

máxim¹ *s. n.* 1. maximum. 2. (mat.) valoare a unei funcții într-un punct, mai mare decât valoarea acesteia în punctele vecine. (< fr., lat. *maximum*)

máxim², -ă *I. adj.* 1. cel mai mare (ca dimensiuni, durată, intensitate, valoare); maximal. 2. *ilustrată* ~ă = piesă filatelică ce trebuie să realizeze o concordanță deplină între imaginea de pe ilustrată, marca poștală aplicată pe fața vederii și ștampila obliterantă a poștei. *II. s. f. (mat.)* valoarea cea mai mare, într-un interval, a unei variabile sau funcții. • (met.) centru de înaltă presiune atmosferică. (< lat. *maximus*, fr. *maxime*)

maximafil, -ă *I. adj.* referitor la maximafilie. *II. s. m. f.* maximafilist. (< fr. *maximaphile*)

maximafilie *s. f.* ramură a filateliei care se ocupă cu colecționarea de ilustrate maxime. (< fr. *maximaphilie*)

maximafilist, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu maximafilia; maximafil (II). (< fr. *maximaphiliste*)

maximál, -ă I. *adj.* maxim² (I, 1). O *pref* ~ = *pref* maxim îngăduit de o lege. II. *s. n.* tabel conținând prejurile curente fixate de stat pentru mărfurile micilor producători. (< fr. *maximal*)

maximalizá *vb. tr.* a maximiza. (< fr. *maximaliser*)

maximatécă *s. f.* colecție de ilustrate maxime, clasate după anumite reguli de maximafiliști. (< *maximă* + *-tecă*)

máximă *s. f.* gândire formulată concis, exprimând un principiu, o normă de conduită; aforism, adagiu. (< fr. *maxime*, lat. *maxima*)

maxi-média *s. f.* vânzare și stimulare a dorinței de a cumpăra ca urmare a reclamei. (< engl. *maxi-media*)

maximizá *vb. tr.* 1. a da unui fapt, unei idei cea mai înaltă valoare posibilă; a maximiza. 2. (*mat.*) a da unei cantități valoarea maximă. (< fr. *maximiser*)

máximum I. *s. n.* 1. punct, limită superioară. 2. cea mai mare cantitate, valoare, intensitate etc. O *la* ~ = în cel mai înalt grad. II. *adv.* cel mult. (< fr., lat. *maximum*)

maxi-táxi *s. n.* mijloc de transport în comun de tip taxi, mare, cu 16 locuri. (< fr., engl. *maxi-taxi*)

maxwell /max-uél/ *s. m.* unitate de măsură a fluxului magnetic, egal cu fluxul produs de o inducție magnetică de 1 gauss care străbate o suprafață de 1 cm². (< fr. *maxwell*, germ. *Maxwell*)

máya *s. f.* (în *fil. indiană*) latura fenomenală a realității; aparență înșelătoare, iluzia. O *váltul* ~ei = aparență care ascunde ultima esență a lucrurilor sau nimicul. (< fr. *maya*)

mazagrán *s. n.* băutură răcoritoare din cafea neagră concentrată, în care se introduc bucățele de gheață. (< fr. *mazagran*)

mazarin /-rén/ *s. m.* produs de patiserie preparat din aluat, fructe zaharisite, sirop și marmeladă de caise. (< fr. *mazarin*)

mazdakism *s. n.* mișcare populară cu caracter egalitarist, îndreptată împotriva nobililor funciari, inițiată în 529 de Mazdak, sub influența ideilor maniheiste. (< germ. *Mazdakismus*)

mazdecán, -ă *adj.*, *s. m. f.* mazdeist. (< fr. *mazdeen*)

mazdeism *s. n.* religie a vechilor perși, pe principiul binelui și al răului, preluată și dezvoltată de zoroastrism; magism. (< fr. *mazdeisme*)

mazdeist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al mazdeismului; mazdeean. (< germ. *Mazdeist*)

mazetá *s. f.* jucător slab (la jocul de cărți, la biliard etc.); (*p. ext.*) ageamiu. (< fr. *mazette*)

-**mazie** *elem.* „sân, mamelă”. (< fr. *-mazie*, cf. gr. *mazos*)

mazurcă *s. f.* dans popular polonez cu ritm vioi, devenit dans de salon; melodia corespunzătoare. • (*p. ext.*) scurtă compoziție muzicală care folosește ritmul, temele acestui dans. (< rus., pol. *mazurka*)

mazút *s. n.* 1. păcură. 2. strat toxic la suprafața mării și oceanelor în urma deversării unor mari cantități de țiței. (< fr. *mazout*, rus. *mazut*)

mea culpa /mê-a culpa/ *s. n. inv.* formulă prin care cineva își recunoaște o greșeală. (< lat. *mea culpa*, greșeala mea)

meándric, -ă *adj.* cu meandre. (< fr. *meandrique*)

meándricu *s. n.* 1. cotitură mare a cursului unei ape curgătoare. • sinuozitate; (*fig.*) atitudine, situație etc. cu sinuoziități. 2. motiv instrumental dintr-o îmbinare de linii curbe sau frânțe reprezentând stilizarea unui val. (< fr. *meandre*)

meát *s. n.* 1. (*anat.*) canal îngust și subțire; orificiul acestuia. 2. spațiu între celulele unui țesut vegetal. (< fr. *méat*, lat. *meatus*)

MEATO- *elem.* „canal, meat”. (< fr. *méato-*, cf. lat. *meatus*, trecere)

meatoscopie *s. f.* examen al unui meat cu ajutorul cistoscopului. (< fr. *méatoscopie*)

meatostomie *s. f.* secționare chirurgicală a stenozei de meat uretral. (< fr. *méatostomie*)

meatotóm *s. n.* instrument chirurgical folosit în meatotomie. (< fr. *méatotome*)

meatotomie *s. f.* incizie a meatului uretral pentru a-l lărgi. (< fr. *méatotomie*)

mecánic, -ă I. *adj.* 1. referitor la mecanică (III). 2. acționat de o mașină, de un mecanism. 3. (despre o acțiune, un gest; și *adv.*) făcut automat; mașinal. II. *s.*

m. lucrător specialist în lucrări de mecanică, în reparații de mașini, de instalații etc. • conducător al unei locomotive; motorist. III. *s. f.* 1. știință care studiază legile mișcării și ale repausului corpurilor. O ~a *fluidelor* = hidromecanică; ~ *cerască* = ramură a astronomiei care studiază mișcarea corpurilor cerești. 2. tehnica procedeelor în care intervin fenomene mecanice; mecanotehnică. 3. (*fig.*) combinație. (< fr. *mécanique*, it. *meccanico*, germ. *Mechenik/er*/, lat. *mechanicus*, germ. *Mechenik/er*)

mecanician, -ă *s. m. f.* specialist în mecanică. (< fr. *mécanicien*)

mecanicism *s. n.* 1. concepție filozofică materialistă dominantă în sec. XVI-XVIII, care încerca să descrie și să explice fenomenele realității pe baza legilor mecanicii. 2. reducere a fenomenelor de ordin superior la fenomenele mai simple care intră în componența lor. (< rus. *mekaniizm*, it. *mecanicismo*)

mecanicist, -ă I. *adj.* *materialism* ~ = filozofie materialistă care explică toate fenomenele prin analogie cu cele mecanice. II. *adj.*, *s. m. f.* (adept) al mecanicismului. (după rus. *mekanicisti*)

mecanism *s. n.* 1. sistem tehnic din piese fixe și mobile care sunt în contact și ale cărui elemente mobile antrenează mișcarea celorlalte. 2. ansamblul elementelor care formează un întreg, funcționând ca un organism. • sistem, mod de organizare. (< fr. *mécanisme*, germ. *Mechanismus*)

mecanizá *vb. tr.* a introduce folosirea mașinilor, a aparatelor pentru efectuarea anumitor operații în procesele de producție. (< fr. *mécaniser*)

mecanizátor *s. m.* mecanic, tehnician pentru mașini agricole. (< rus. *mehanziator*)

MECANO- *elem.* „mecanic, mecanică”. (< fr. *mécano-*, cf. gr. *mekhane*, mașină)

mecanografie *s. f.* 1. fabricare a mașinilor de scris, a multiplicatoarelor. 2. folosirea mijloacelor mecanice pentru lucrări de birou. (< fr. *mécanographie*)

mecanomorfóză *s. f.* modificare morfologică și fiziologică a unui organ determinată de cauze fizice externe. (< fr. *mécanomorphose*)

mecanoreceptor *s. m.* organ de simț care recepționează excitanții mecanici. (< fr. *mécano-récepteur*)

mecanostructură *s. f.* structură funcțională a țesuturilor și organelor, rezultat al adaptărilor acestora de-a lungul filogeniei și ontogeniei, sub influența factorilor mecanici (< *mecano-* + *structură*)

mecanotéhnic, -ă I. *adj.* referitor la mecano-tehnică. II. *s. f.* mecanică (III, 2). (< *mecano* + *-tehnic*)

mecanotélie *s. f.* ramură a filateliei care se ocupă cu impresiunile executate pe efecte poștale cu ajutorul mașinilor de francat, înlocuind marca poștală. (< fr. *mécanotélie*)

mecanoterapie *s. f.* tratament al unor boli prin mobilizarea articulațiilor, a mușchilor cu ajutorul a diferite instalații mecanice. (< fr. *mécanothérapie*)

mecéna *s. m. inv.* protector al literaturii, artelor și științelor. (< fr. *mécène*)

mecenát *s. m.* Mecena; protecție acordată în calitate de mecena. (< it. *mecenat*)

mecenatism *s. n.* protecție acordată culturii. (< it. *mecenatismo*)

meci *s. n.* întrecere sportivă între doi competitori, între două echipe. (< engl., fr. *match*)

mécibol *s. n.* minge servită în finalul unei partide de tenis sau de volei, care poate decide pe câștigător. (< engl. *match ball*)

MECO- *elem.* „lung, alungit”. (< fr. *méco-*, cf. gr. *mekos*, lungime)

mecónină *s. f.* alcaloid obținut prin hidroliza narcotinei. (< fr. *méconine*)

mecóniu *s. n.* substanță galben-verzuie, prima eliminare fecală a nou-născutului. (< fr. *méconium*, lat. *meconium*)

mecoptère *s. f. pl.* ordin de insecte cu capul alungit, cu piese bucale puternice pentru sfărâmat hrana și cu patru aripi egale: musca- scorpion. (< fr. *mécoptères*)

mecopteroide *s. f. pl.* ordin de insecte: mecopterele, dipterele, lepidopterele etc. (< fr. *mécoptéroïdes*)

medalié *vb. tr.* a distinge cu o medalie. (< fr. *médailier*)

medalié *s. f.* piesă de metal, în formă de monedă, emisă în amintirea unui eveniment sau spre a fi conferită ca

- semn de distincție pentru merite excepționale. (<it. *medaglia*)
- medaliér** *s. n.* colecție de medalii; mobilă pentru păstrarea acestora. (<fr. *médailles*)
- medaliôn** *s. n.* 1. bijuterie ovală sau rotundă în care se păstrează o fotografie, o mică amintire (care se poartă la gât). 2. ornament rotund sau oval de față sau de mobilier, care cuprinde un basorelieu, o inscripție. • motiv în formă de romb care se aplică în mijlocul unei țesături. 3. preparat culinar de formă rotundă sau ovală. 4. scurtă scriere literară în proză, articol critic în care se schițează portretul unei personalități. • spectacol, emisiune dedicată evocării unui scriitor, muzician etc. (<it. *medaglione*, fr. *médaille*)
- medalist** *s. m.* 1. specialist în medalistică; colecționer de medalii. 2. specialist în realizarea și gravarea medaliilor. (după fr. *médailiste*)
- medalistic**, -ă *I. adj.* referitor la medalistică. **II. s. f.** ramură a numismaticii care se ocupă cu studiul medaliilor. (<it. *medaglistica*)
- medelenism** *s. n.* concept în materie românească a căruia idee artistică se constituie într-o elegie generată de sentimentul nostalgic al trecerii copilăriei și adolescenței și de regretul pricinuit de dispariția unui timp social istoric nerecuperabil. (</La/ *Medeleni*, roman de Ionel Teodoreanu + -ism)
- mediá** *vb. intr.* a mijloci, a face un act de mediație. (<lat. *mediare*)
- mediál**, -ă *adj.* median. • (despre vocale) care se articulează în partea de mijloc a cavității bucale. (<fr. *médial*, lat. *medialis*)
- medián**, -ă *I. adj.* situat la mijloc; medial; (*mat.*) care împarte (un corp, o figură) în două părți egale. **II. s. f.** dreaptă care unește un vârf de triunghi cu mijlocul laturii opuse sau un vârf al unui tetraedru cu centrul de greutate al feței opuse. (<fr. *médian*, lat. *medianus*)
- mediántă** *s. f.* treapta a treia și a șasea a unei game diatonice; acord minor al acestei trepte. (<fr. *médiant*)
- mediastín** *s. n.* 1. partea mediană a cavității toracice, între stern, diafragmă, coloana vertebrală și plămâni. 2. membrană mediană transversală, a fructelor cruciferelor. (<fr. *médiastin*)
- mediastinografie** *s. f.* explorare radiologică a mediastinului. (<fr. *médiastinographie*)
- mediastinoscóp** *s. n.* aparat folosit în mediastinoscopie. (<fr. *médiastinoscope*)
- mediastinoscopie** *s. f.* examen endoscopic al mediastinului. (<fr. *médiastinoscopie*)
- mediastinotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a mediastinului. (<fr. *médiastinotomie*)
- mediát**, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) care nu se leagă direct de ceva; mijlocit. 2. (*log.*) care admite un termen mediu. (<fr. *médiate*)
- mediátécă** *s. f.* colecție de benzi magnetice, discuri etc. • încăpere școlară pentru păstrarea mijloacelor audiovizuale, la învățarea limbilor străine. (<fr. *médiathèque*)
- mediátic**, -ă *I. adj.* referitor la mediatică. **II. s. f.** utilizarea informației în tehnicile de comunicare. (<fr. *médiatique*)
- mediatizá** *vb. tr.* 1. a folosi un lucru ca mediator. 2. a transforma un lucru imediat în altul mediat (2). (<fr. *médiatiser*)
- mediatizáre** *s. f.* 1. acțiunea de a mediatiiza. 2. proces logic realizat prin intermediul unui termen (sau enunț, propoziție) mediu. (<fr. *médiatisation*)
- mediatór**, -oáre *I. adj.* (despre planuri) perpendicular pe mijlocul unui segment de dreaptă. **II. s. f.** perpendiculară pe mijlocul unui segment de dreaptă. **III. s. m.** 1. factor intermediar de mediere și transmitere a unui semnal nervos sau umoral de la un organ la altul. 2. substanță chimică eliberată de terminațiile nervoase pentru transmiterea fluxului nervos. **IV. s. m. f.** persoană, guvern, stat care face o mediație; mijlocitor, intermediar. (<lat. *mediator*)
- mediátie** *s. f.* acțiunea de a media; mediere. • intervenție a unui stat, a unei organizații internaționale, unei persoane oficiale în vederea aplanării sau prevenirii unui conflict. (<fr. *médiation*)
- médic**¹ *s. m.* persoană care profesază medicina; doctor. (<lat. *medicus*)
- MEDIC**²(O) - *elem.* „medic(ină), medical”. (<fr. *médico/o-*, cf. lat. *medicus*, medic)
- medicál**, -ă *adj.* referitor la medic(ină). **O concediu** ~ = concediu de boală; *gimnastică* -ă = sistem de exerciții metodice de gimnastică având ca scop corectarea diferitelor defecte fizice sau fiziologice. (<fr. *médical*)
- medicalizáre** *s. f.* dezvoltare de structuri medicale. (după fr. *médicalisation*)
- medicament** *s. n.* substanță pentru prevenirea, ameliorarea sau vindecarea bolilor. (<fr. *médicament*, lat. *médicamentum*)
- medicamentá** *vb. tr. (rar)* a trata cu medicamente. (<fr. *médicamenter*)
- medicamentós**, -oásă *adj.* care servește ca medicament; (despre tratamente) care se face cu medicamente. (<fr. *médicamenteux*)
- medicástru** *s. m. (peior.)* medic prost, șarlatan. (<fr. *médicastre*, it. *medicastro*)
- medicátie** *s. f.* administrarea de medicamente în scop terapeutic. (<fr. *médication*)
- medicinál**, -ă *adj.* care se folosește ca medicament. (<fr. *médicinal*, lat. *medicinalis*)
- medicină** *s. f.* știință care studiază mijloacele de prevenire și tratare a bolilor. **O ~ veterinară** = știință având drept obiect apărarea sănătății animalelor; *judiciară* = ramură a medicinei care se ocupă cu efectuarea expertizelor și examenelor medicale pentru clarificarea unor cazuri de omor, de loviri etc. (<lat. *medicina*, germ. *Medizin*)
- medicinist**, -ă *s. m. f.* student la medicină și la farmacie. (<medicină + -ist)
- medico-farmaceutíc** *adj.* referitor la medicină și la farmacie. (<medico- + *farmaceutic*)
- medico-legál**, -ă *adj.* referitor la medicina legală. (<fr. *médico-légal*)
- medico-militár**, -ă *adj.* referitor la medicina militară. (<medico- + *militar*)
- medico-sanitár**, -ă *adj.* cu caracter medical și sanitar. (<medico- + *sanitar*)
- medico-veterinár**, -ă *adj.* referitor la medicina veterinară. (<fr. *médico-vétérinaire*)
- medie** *s. f.* 1. valoare numerică mijlocie a mai multor mărimi. **O ~ aritmetică** = număr din împărțirea sumei mai multor mărimi la numărul lor; *~ geometrică* = radical al unui produs. 2. rezultat din adunarea notelor primite de un elev și împărțirea sumei totale la numărul lor. (<lat. *media*)
- medievál**, -ă *I. adj.* referitor la evul mediu. **II. s. f.** pl. litere de tipar cu piciorușele de formă triunghiulară, care imită scrisul colțuros și strâns legat al evului mediu. (<fr. *médiéval*)
- medievism** *s. n.* preocupare, interes pentru evul mediu. (<fr. *médiévisme*)
- medievíst** *s. m.* specialist în medievistică. (<fr. *médiéviste*)
- medievísticá** *s. f.* ramură a istoriei care se ocupă cu studiul evului mediu. (<germ. *Maediävistik*)
- medifix**, -ă *adj.* (mai ales despre antera staminelor) fixat de un organ la mijloc. (<fr. *médifixe*)
- MEDIO** - *elem.* „mediu, intermediar”. (<fr. *médio-*, cf. la. *medius*)
- mediocratíe** *s. f.* putere politică exercitată de oameni mediocri. (<fr. *médiocratie*)
- mediocritáte** *s. f.* 1. caracterul, situația a ceea ce este mediocru. 2. om fără talent, lipsit de merite. (<fr. *médiocrité*, lat. *mediocritas*)
- medióceru**, -ă *adj.* 1. comun, obișnuit; mijlociu. 2. cu capacități intelectuale reduse, fără valoare. (<fr. *médiocre*, lat. *mediocris*)
- mediodorsál**, -ă *adj.* 1. (*anat.*) la mijlocul spatelui. 2. *consoană* -ă (și *s. f.*) = consoană pentru articularea căreia dosul limbii se ridică la nivelul părții mediane a vălului palatului. (<fr. *médiadorsal*)
- mediopalatál**, -ă *adj. s. f.* (fonem) articulat la înălțimea părții mediane a palatului dur. (<fr. *médiopalatal*)
- medítá** *vb. I. intr.* a cugeta, a gândi adânc, a reflecta. **II. tr. a pregăti în particular un elev, un student. (<fr. *méditer*, lat. *meditari*)**

- meditabund**, -ă *adj.* cogitabund. (<it. *meditabundo*)
- meditativ**, -ă *adj.* înclinat spre meditare; gânditor. (<fr. *méditatif*)
- meditator**, -oare *s. m. f.* cel care meditează (II); preparator (II, 3). (<*medita* + -*tor*)
- meditație** *s. f.* 1. gândire, cugetare îndelungată și adâncă. 2. poezie lirică filozofică în care poetul își pune unele probleme în legătură cu existența omenească. • scriere în proză asupra unui subiect filozofic, moral sau religios. 3. lecție particulară. (<fr. *méditation*, lat. *meditatio*)
- mediteranean**, -ă I. *adj.* referitor la Marea Mediterană. O *climă* ~ă - climă temperată, cu ierni blânde, caracteristică regiunilor din jurul Mediteranei. II. *s. n.* 1. neogen. 2. ansamblu de etaje ale miocenului. (<fr. *méditerranéen*)
- mediu**¹ *s. n.* 1. natura, spațiul înconjurător în care se află o ființă, un lucru etc.; complexul tuturor factorilor care afectează viața și dezvoltarea organismelor. • orice substanță în care se produce sau se propagă un fenomen. O ~ de cultură = soluție nutritivă sterilizată, pentru înmulțirea microbilor în laborator. 2. substanță care poate fi străbătută de un fluid. 3. societatea, lumea în mijlocul căreia trăiește cineva. 4. (în forma *medium*) cel care pretinde că poate înlesni comunicarea cu spiritele în practicile oculte. (<lat. *medium*)
- mediu**², -ie *adj.* 1. de (la) mijloc, mijlociu; care formează o medie. O *învățământ* ~ = treaptă superioară învățământului elementar; (*log.*) *termen* ~ = al doilea termen al unui silogism, care leagă ceilalți doi termeni. 2. (*fig.*) moderat, echilibrat, ponderat. (<lat. *medius*)
- medium** *s. n. v.* *mediu*¹(4).
- mediúmnic**, -ă *adj.* propriu pentru medium. (<fr. *mediumnique*)
- mediúmnitate** *s. f.* aptitudinea de *mediu*¹ (4). (<fr. *mediúmnité*)
- mediús** *s. n.* degetul mijlociu al mâinii. (<fr. *medius*)
- Medjlís** *s. n.* parlamentul sau una dintre camere în unele țări din Orient. (<fr. *medjliss*)
- medrész** *s. f.* institut de învățământ superior-musulman; edificiul care îl adăpostește. (<fr. *medersa*)
- MEDUL(O)-** *elem.* „măduvă”. (<fr. *médullo-*, cf. lat. *medulla*)
- medulár**, -ă *adj.* 1. referitor la măduva spinării sau a oaselor. O *canal* ~ = canal axial al oaselor lungi sau din interiorul coloanei vertebrale, plin cu măduvă; partea centrală a țigii dicotiledonate. 2. cu aspect, de natura măduvei; referitor la măduva lemnului. (<fr. *médullaire*, lat. *medullaris*)
- medulectomie** *s. f.* incizie a țesutului medular. (<fr. *medullectomie*)
- medulită** *s. f.* inflamație a măduvei osoase. (<fr. *médulite*)
- meduloblast** *s. n.* celulă primitivă a țesutului neural. (<fr. *médulloblaste*)
- medulocél** *s. n.* hernie a măduvei spinării. (<fr. *médullocèle*)
- medulocultură** *s. f.* metodă de diagnostic în bolile infecțioase, constând din cultivarea germenilor din măduva osoasă. (<fr. *médulloculture*)
- medulos**, -oasă *adj.* 1. (*bot.*; despre organe) care conține un fel de măduvă. 2. de natura măduvei. (<fr. *méduleux*)
- meduloscleróză** *s. f.* scleroză a măduvei (spinării, osoase). (<fr. *médulosclérose*)
- medulosuprarenál**, -ă I. *adj.* referitor la țesutul medulo și la glanda suprarenală. II. *s. f.* partea internă a glandei suprarenale, care secretă adrenalină. (după fr. *médulosurrénale*)
- medulosuprarenalom** *s. n.* tumoră benignă a substanței medulare a glandei suprarenale. (după fr. *médullo-surrénalom*)
- meduloterapie** *s. f.* tratament preventiv al turbării prin inocularea de măduvă. (<fr. *médullothérapie*)
- medulotransfúzie** *s. f.* transfuzie cu măduvă osoasă. (<fr. *médullo-transfusión*)
- medúză** *s. f.* animal marin celenterat, cu corpul gela-tinos, transparent, în forma unei ciuperci. (<fr. *méduse*)
- mefiá** *vb. refl.* a nu avea încredere (în); a pune la îndoială, a suspecta. (<fr. *méfier*)
- mefiént**, -ă *adj.* neîncredzător, bănuitor. (<fr. *méfiant*)
- mefiénță** *s. f.* 1. neîncredere, bănuială. 2. suspiciune patologică; așteptare anxioasă a răului. (<fr. *méfiance*)
- meřisto** *s. m.* caschetă de lână tricotată la alpinisti și vânători, care acoperă fruntea cu un vârf triunghiular. (<it. *mefisto*)
- meřistofél** *s. m.* denumire a diavolului. (<fr. *méphistophélés*)
- meřistofélic**, -ă *adj.* (și *adv.*) diabolic; sarcastic, perfid. (<fr. *méphistophélique*)
- meřitic**, -ă *adj.* cu miros urât; infect, nociv. (<fr. *méphitique*, lat. *mephiticus*)
- meřitism** *s. n.* poluare a aerului prin emanații meřitice sau toxice. (<fr. *méphitisme*)
- MEGA-/MEGAL(O)-**, -megalie *elem.* „(foarte) mare”, „creșterea”, „un milion”. (<fr. *méga-*, *mégalo-*, -*mégalie*, cf. gr. *megas*, -*los*, *megale*)
- megabit** *s. m.* (*fib.*) unitate de măsură a informațiilor, de un milion de biți. (<fr. *mégabit*)
- megabúlb** *s. m.* dilatare a bulbului piloric. (<fr. *mégabulbe*)
- megacalorie** *s. f.* termie¹ (2). (<fr. *mégacalorie*)
- megacardie** *s. f.* mărire a volumului inimii. (<fr. *mégacardie*)
- megacariocít** *s. n.* celulă uriașă a măduvei roșii din os, a cărei citoplasmă se fragmentează, în plăcuțele sangvine. (<fr. *mégacaryocyte*)
- megacariocitóză** *s. f.* abundență excesivă, în măduva osoasă, a megacariocitelor. (<fr. *mégacaryocytose*)
- megacefál**, -ă *adj.* care prezintă megacefalie; megalocéfál. (<fr. *mégacéphale*)
- megacefalie** *s. f.* dezvoltare exagerată a craniului; megalocefalie. (<fr. *mégacéphalie*)
- megacéros** *s. m.* mamifer rumegător fosil din familia cerbului, cu coarne late, din epocile glaciare din cuaternar. (<fr. *mégacéros*)
- megacíclic** *s. m.* megahertz. (<fr. *mégacycle*)
- megacolón** *s. n.* dilatare a colonului³. (<fr. *mégacolon*)
- megacosmos** *s. n.* cosmosul luat ca un tot, infinit. (<engl. *megacosmos*)
- megadínă** *s. f.* unitate de măsură pentru forță, egală cu un milion de dine. (<fr. *mégadyne*)
- megaduodén** *s. n.* dilatare a duodenului. (<fr. *mégaduodenum*)
- megeleectronvólt** *s. m.* unitate de măsură pentru energie, de un milion de electronvolți. (<fr. *mégaélectronvolt*)
- megaérg** *s. m.* unitate de măsură pentru energie, de un milion de ergi. (<fr. *mégaerg*)
- megeosofág** *s. n.* dilatare enormă a esofagului. (<fr. *méga-oesophage*)
- megafarád** *s. m.* unitate de capacitate electrică, de un milion de farazi. (<fr. *mégafarad*)
- megafón** *s. n.* 1. difuzor de mare intensitate sonoră. 2. cornet acustic mare pentru comunicări și ordine la distanță. (<fr. *mégaphone*)
- megagráf** *s. n.* planșetă de desen cu suport, cu orice înclinație. (<fr. *mégagraphe*)
- megahertz** /-hért/ *s. m.* unitate de măsură pentru frecvență, de un milion de hertzi; megacíclic. (<fr. *mégahertz*, germ. *Megahertz*)
- MEGAL(O)-** *v. mega-*
- megeencefalie** *s. f.* mărire de volum a encefalului; megecefalie. (<fr. *mégaencéphalie*)
- Megalenziá** *s. n. pl.* sărbători în cinstea zeiței Cibebe, care se celebrează între 4 și 10 aprilie. (<lat. *Megalensia*)
- megealhepatie** *s. f.* mărire a ficatului cauzată de o boală, de un efort deosebit al inimii etc. (<fr. *mégalhépatie*)
- megalie** *v. mega-*
- megealít** *s. m.* nume generic dat unor blocuri mari de piatră necioplită din epoca preistorică, monumente funerare sau de cult. (<fr. *mégalithe*)
- megealític**, -ă *adj.* referitor la megealiți. (<fr. *mégalithique*)
- megealoblast** *s. n.* globulă roșie cu nucleu de mari dimensiuni; metrocit. (<fr. *mégaloblaste*)
- megealocéfál**, -ă *adj.* megecefal. (<fr. *mégalocéphale*)
- megealocefalie** *s. f.* megecefalie. (<fr. *mégalocéphalie*)

- megalocit** *s. n.* hematie de dimensiuni mari. (< fr. *mégalo-cyte*)
- megalocitoză** *s. f.* anemie periculoasă provocată de megalocitele din sânge. (< fr. *mégalo-cytose*)
- megalodónt**, -ă *I. adj.* cu dinții mari. *II. s. n. pl.* lamelibranhiate herodonte fosile cu cochilia groasă, având pe fiecare valvă doi dinți groși. (< engl. *megalodont*)
- megaloftalmie** *s. f.* mărime congenitală a diametrului globular ocular. (< fr. *mégalo-phthalmie*)
- megalomán**, -ă *adj., s. m. f. 1.* (cel) care își supraevaluează meritele; grandoman. *2.* (suferind) de megalomanie (2). (< fr. *mégalomane*)
- megalomanie** *s. f. 1.* faptul de a fi megaloman (1). *2.* nebunie în obsesia măririi, a gloriei, a grandorii. (< fr. *mégalomanie*)
- megalopolis** *s. n.* aglomerație urbană enormă, din contopirea mai multor orașe. (< fr. *mégalopolis*, engl. *megapolis*)
- megaloplenie** *s. f.* mărire a splinei, în anumite boli; splenomegalie. (< fr. *mégalo-splénie*)
- megalotimie** *s. f.* creștere în volum a timusului. (< fr. *mégalo-thymie*)
- megalozáur** *s. m.* dinozaurian care, în mers, se sprijinea pe coadă. (< fr. *mégalo-saure*)
- megamétru** *s. n.* unitate de lungimi, de un milion de metri. (< fr. *mégamètre*)
- megaparséc** *s. m.* unitate de măsură a distanțelor intrastrale, de un milion de parseci. (< fr. *mégaparsec*)
- megaptér** *s. m.* mamifer cetaceu rar, cu înotătoare lungi, asemănătoare balenei. (< fr. *mégapière*)
- megareliéf** *s. n.* formă de relief de mare întindere, prin continente și bazine oceanice. (< rus. *megarelief*)
- megáric**, -ă *I. adj. școală -ă = școală filozofică grecească* intermeiată de Euclid din Megara, care căuta să unească etica idealistă a lui Socrate cu doctrina eleată asupra existenței imuabile, susținând că singura existență reală ar fi binele. *II. adj., s. m.* (adept) al acestei școli. (< fr. *mégarique*)
- megaron** *s. n.* (în Grecia antică) încăpere principală a casei de locuit, delimitată la intrare de două ziduri sau șiruri de coloane formând o verandă. (< fr. *mégaron*, fr. *megaron*)
- megascópic**, -ă *adj.* (despre observare) cu ajutorul lupei sau numai cu ochiul liber. (< fr. *mégascopique*)
- megastár** *s. n.* superstar. (< *mega-* + *star*)
- megaștiință** *s. f.* teorie generală a cercetării științifice. (< *mega-* + *știință*)
- megatériu** *s. m.* mamifer erbivor fosil mai mare decât elefantul. (< fr. *mégathérium*, lat. *megatherium*)
- megatérmi**, -ă *adj. (biol.)* despre organisme) adaptat la temperaturi ridicate. (< germ. *megatherm*)
- megatérmic**, -ă *adj.* cu climat tropical. (< fr. *mégathermique*)
- megatónă** *s. f. 1.* unitate de măsură pentru greutatea, de un milion de tone. *2.* unitate de măsură echivalentă cu forța unei explozii de un milion de tone de trinitrotoluen. (< fr. *mégatonne*)
- megatónic**, -ă *adj.* (despre explozii nucleare) de forță megatonelor. (< fr. *mégatonnique*)
- megavólt** *s. m.* unitate de măsură a tensiunii electrice, de un milion de volți. (< engl. *megavolt*)
- megawatt** *s. m.* unitate de măsură a puterii, de un milion de wați. (< fr. *mégawatt*)
- megéră** *s. f.* femeie arăgoasă. (< fr. *mégère*)
- meg-óm**/ *s. m.* unitate de măsură a rezistenței electrice, de un milion de ohmi. (< fr. *mégohm*)
- megohmétru** *s. n.* instrument gradat pentru măsurarea rezistențelor în megohmi. (< fr. *mégohmmètre*)
- mehárist** *s. m.* dromader domestic din Africa. (< fr. *méharist*)
- mehárist** *s. m.* călareț pe un mehari. (< fr. *méhariste*)
- MEIO-** *elem.* „mai mic”. (< fr. *méio-*, cf. gr. *meion*)
- meiospór** *s. m. (biol.)* spor rezultat din meioză. (< fr. *méiospore*)
- meioză** *s. f.* diviziune celulară în cursul căreia are loc reducerea numărului de cromozomi. (< fr. *méiose*)
- meistergesang** /mäistärgezang/ *s. n.* totalitatea creațiilor poetice cu caracter didactic ale meistersängerilor. (< germ. *Meistergesang*)
- meistersänger** /mäistärzengär/ *s. m.* nume dat unor cântăreți și poeți germani din evul mediu, aparținând burgheziei orașenești, organizați în asociații, cu reguli de compoziție minuțios codificate. (< germ. *Meistersänger*)
- mel**¹ *s. m.* unitate de măsură pentru înălțimea sunetului, egală cu a mia parte din înălțimea unui sunet având o putere de o mie de hertzi. (< engl. *mel*)
- mél**² *v.* melo¹-.
- mél**³ *v.* meli-.
- melafir** *s. n.* rocă porfirică din feldspat, plagioclaz, olivină etc. (< fr. *mélaphyre*)
- melalgie** *s. f.* nevralgie a membrilor (inferioare). (< fr. *mélalgie*)
- melamină** *s. f.* material plastic rezistent, pe bază de rășină sintetică, folosit pentru furnitirea mobilei de bucătărie, a unor panouri decorative etc. (< fr. *mélamine*)
- MELAN(O)-** *elem.* „negru”. (< fr. *mélan/o-*, cf. gr. *melas*; -nos)
- melánă** *s. f.* fibră textilă sintetică cu proprietăți asemănătoare lânii. (< *mélan/* + *-lană*, n. com.)
- melancólic**, -ă *adj. 1.* (și *adv.*) stăpănit de melancolie; deprimat. • care exprimă melancolia; trist, posomorât. *2.* care suferă de melancolie (2). (< fr. *mélancolique*)
- melancolie** *s. f. 1.* stare de tristețe, de deprimare, însoțită de dorința de visare și singurătate. *2.* boală psihică manifestată prin tristețe, apatie, delir, anxietate și obsesia sinuciderii. (< fr. *mélancolie*, lat. *melancholia*)
- melancolizá** *vb. refl.* a deveni melancolic. (< fr. *mélan-coliser*)
- melanemie** *s. f.* colorație în negru a sângelui, datorită prezenței pigmentilor melanici. (< fr. *mélanémie*)
- melanezián**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Melanezia. *o limbi -ene =* limbi vorbite de melanezieni. (< fr. *mélanésien*)
- melanhidróză** *s. f.* bromhidroză. (< fr. *mélanhidrose*)
- melánic**, -ă *adj.* care conține melanină. (< fr. *mélanique*)
- melanină** *s. f.* pigment negru sau brun-închis, la suprafața pielii sub influența razelor solare. (< fr. *mélanine*)
- melanísm** *s. n. 1.* pigmentație neagră excesivă a pielii și a părului. *2. (biol.)* mutație recesivă care face să apară indivizi de culoare neagră. • tendință a unor organe vegetale de a prezenta o culoare închisă. (< fr. *mélanisme*)
- melanít** *s. n.* granat¹ de culoare neagră, în rocile eruptive alcaline. (< fr. *mélanite*)
- melánj** *s. n. 1.* amestec. *2. (text.)* fir din diverse sorturi de fibre de culori diferite; (*p. ext.*) țesătură din astfel de fire. (< fr. *mélange*)
- melanjór** *s. n.* utilaj în care se efectuează amestecarea produselor fluide sau solide pentru a se omogeniza. (< fr. *mélangeur*)
- melanoblást** *s. n.* celulă care produce melanină. (< fr. *mélanoblaste*)
- melanoblastóm** *s. n.* nevocarcinom. (< fr. *mélanoblastome*)
- melanocít** *s. n.* celulă a pielii care conține melanină și asigură protecția organelor interne contra radiațiilor solare. (< fr. *mélanocyte*)
- melanocítóm** *s. n.* nevocarcinom. (< fr. *mélanocytome*)
- melanodermie** *s. f.* pigmentație excesivă a pielii în urma unor afecțiuni cronice. (< fr. *mélanodermie*)
- melanodermítă** *s. f.* denumire generică pentru dermitele cu pigmentație melanică. (< fr. *mélanodermite*)
- melanodontie** *s. f.* distrofie a dinților de lapte, care capătă o culoare brună și suferă de o distrugere progresivă. (< fr. *mélanodontie*)
- melanofór** *s. m.* crematorfor care conține melanină. (< fr. *mélanophore*)
- melanogenéză** *s. f.* formare de pigment melanic. (< fr. *mélanogénèse*)
- melanóm** *s. n.* tumoră a celulelor pigmentare care conțin melanină. (< fr. *mélanome*)
- melanonichie** *s. f.* pigmentație în negru a unghiilor. (< engl. *melanonychia*)
- melanosarcóm** *s. n.* tumoră malignă din celule care conțin melanină. (< fr. *mélanosarcome*)
- melanotropină** *s. f.* hormon al lobului mijlociu al hipofizei, care stimulează secreția de melanină. (< germ. *Melanotropin*)

- melanază** *s. f.* 1. acumulare patologică de melanină în diferite tesuturi. 2. boală a plantelor, cauzată de ciuperci, care se manifestă prin înnegrirea unor organe. (<fr. *mélanose*)
- melanterit** *s. n.* sulfat natural hidratat de fier, verde-deschis; calcaian. (<fr. *mélantérite*)
- melanurie** *s. f.* prezența de pigment melanic în urină. (<fr. *mélanurie*)
- melasă** *s. f.* reziduu siropos, de culoare brună, rezultat la fabricarea zahărului. (<fr. *mélasse*, germ. *Melasse*, it. *melassa*)
- melchit** *s. m.* nume dat de către monofiziții catolicilor, aplicat astăzi ortodocșilor și catolicilor de rit bizantin din Orientul Apropiat arab. (<fr. *melchite*)
- melé/meléu** *s. n.* (sport) luptă corp la corp; (spec.) grămadă la rugbi. (<fr. *méléé*)
- melénă** *s. f.* hemoragie intestinală. (<fr. *méléna*)
- meléu** *s. n. v. elem.*
- MELI-**, **-mél** *elem.* „miere, nectar”. (<fr. *melli-*, *-mel*, cf. lat. *mel*, *mellis*)
- mélia** *s. m.* arbore cu ciorchini lungi de flori odorante, originar din Asia, cultivat în sud. (<fr. *mélia*, gr. *melia*, frasin)
- meliacee** *s. f. pl.* familie de plante: melia. (<fr. *méliacées*)
- mélic**, **-ă** *adj.* referitor la muzică. • referitor la poezia lirică corală a grecilor. (<fr. *mélique*, gr. *melikos*)
- melie** *v. melo*¹.
- melifag**, **-ă** *adj.* care se hrănește cu miere; melivor. (<lat. *melliphagus*)
- melifer**, **-ă** *I. adj.* 1. (despre plante) cu flori din al căror nectar albinele prepară mierea. 2. (despre regiuni) bogat în plante melifere (1). *II. s. f. pl.* grup de insecte himenoptere: albinele, viespile etc. (<fr. *melifere/s/*)
- melific**, **-ă** *adj.* care produce miere. (<fr. *mellifique*)
- melificăție** *s. f.* elaborarea mierii de către albine. (<fr. *mellification*)
- melifluu**, **-ă** *adj.* 1. care are dulceața mierii. 2. (despre stil) curgător și armonios. • (peior.) fad, dulceag. (<fr. *melliflu*)
- melinită** *s. f.* exploziv pe bază de acid picric; lădită (2). (<fr. *mélinite*, germ. *Mélinite*)
- melioidoză** *s. f.* infecție septiceemică, asemănătoare morvei, în Extremul Orient și Madagascar, transmisă de rozătoare și oi. (<fr. *mélioïdose*)
- meliorativ**, **-ă** *adj.* (despre cuvinte, expresii) cu sens laudativ. (<fr. *mélioratif*)
- meliorism** *s. n.* concepție care proclamă posibilitatea de ameliorare continuă a lumii; denumire dată unor concepții sociale reformiste. (<fr. *méliorisme*)
- meliorist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al meliorismului. (<fr. *mélioriste*)
- melisă** *s. f.* plantă erbacee meliferă din familia labiatelor, cu frunze care conțin un ulei sedativ; roiniță. • băutură alcoolică aromată obținută prin fermentarea frunzelor acestei plante. (<fr. *mélisse*, lat. *melissa*)
- melismatic**, **-ă** *I. adj.* (muz. despre compoziții) cu melisme, de coloratură. *II. s. f.* totalitatea ornamentelor într-o compoziție; arta de a compune cu melisme. (<fr. *mélismatique*)
- melismă** *s. f.* ornament în muzica vocală cuprinzând pe o singură silabă mai multe sunete alăturate unui sunet principal; înfloritură melodică. (<it. *melisma*, fr. *mélisme*)
- melisofobie** *s. f.* teamă de albine. (<engl. *melissophobia*)
- melisoterapie** *s. f.* tratament cu venin de albine. (<gr. *melissa*, albină + *-terapie*)
- MELIT(O)-** *elem.* „albină”. (<fr. *mélitto*, cf. gr. *melitta*)
- melită** *s. f.* sirop de zahăr care înlocuiește mierea. • medicament preparat cu miere. (<fr. *méllite*)
- melitemie** *s. f.* prezența de zahăr de orice natură în sânge. (<fr. *mélitémie*)
- melitofil**, **-ă** *adj.* (despre plante) polenizat de albine. (<fr. *mélitophile*)
- meliturie** *s. f.* prezența de zahăr de orice natură în urină. (<fr. *méliturie*)
- melivór**, **-ă** *adj.* melifag. (<fr. *mellivore*)
- MELO-**, **-mél**, **-melie** *elem.* „extremitate, membru”. (<fr. *mélo-*, *-mèle*, *-mélle*, cf. gr. *melos*)
- MELO**² *elem.* „cântec, melodie, muzică”. (<fr. *mélo-*, cf. gr. *melos*)
- melocórd** *s. n.* instrument electronic care emite sunete neobișnuite, prin modificarea frecvențelor după dorința interpretului. (<fr. *mélocorde*)
- melód** *s. m.* compozitor de cântece religioase din primele secole ale creștinismului oriental. (<fr. *mélode*, gr. *melodos*)
- melódic**, **-ă** *I. adj.* melodos, armonios. *O mod* ~ = mod care se sprijină pe atracția melodică, pe un singur sunet stabil (tonica). *II. s. f.* ramură a științei muzicii care se ocupă cu studiul melodiei. (<fr. *mélodique*)
- melodicitate** *s. f.* calitatea de a fi melodos; armonie. (<melodic + *-itate*)
- melodie** *s. f.* 1. succesiune expresivă de sunete muzicale care alcătuiesc un cântec; (p. ext.) compoziție muzicală, cântec. 2. (fig.) muzicalitate. (<fr. *mélodie*, it., lat. *melodia*)
- melodimétru** *s. n.* (fon.) aparat electronic pentru cercetări asupra intonației. (<fr. *mélodimètre*)
- melodiós**, **-oásă** *adj.* care emite sunete plăcute; armonios. (<fr. *mélodieux*)
- melodist**, **-ă** *s. m. f.* compozitor de melodii. (<fr. *mélodiste*)
- melódium** *s. n.* denumire veche a armoniului. (<fr. *mélodium*)
- melodramatic**, **-ă** *adj.* 1. referitor la melodramă. 2. de un patetism exagerat, fals. (<fr. *mélodramatique*, it. *melodrammatico*)
- melodramatism** *s. n.* caracter melodramatic. • exprimare exaltată a sentimentelor. (<melodramatic + *-ism*)
- melodramatizá** *vb. tr.* 1. a face să devină melodramatic. 2. a da un caracter melodramatic. (<fr. *mélodramatiser*)
- melodramă** *s. f.* 1. (în tragedia antică greacă) dialog cântat între corifeu și un personaj. 2. dramă care utilizează acompaniamentul muzical pentru a marca intrarea sau ieșirea personajelor din scenă. 3. operă dramatică scrisă într-un stil emfatic, cu acțiune complicată, neverosimilă, în care comicul alternează cu dramaticul. (<fr. *mélodrame*)
- meloe** *s. f.* insectă coleopteră fără aripi, cu elitrele atrofiate, care trăiește pe pajști și fânețe. (<fr. *méloé*)
- melofób**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (cel) care nu suferă muzica. (<fr. *mélophobe*)
- melofobie** *s. f.* aversiune patologică față de muzică. (<fr. *mélophobie*)
- melofón** *s. n.* instrument muzical din familia alămurilor, asemănător cornului, cu pistoane. (<engl. *mellophone*)
- melográn** *s. m.* arbust mediteranean ornamental, cu frunze lanceolate, cu flori roșii și fructul comestibil; rodii, rodier. (<it. *melograno*)
- melofide** *s. f. pl.* familie de insecte vezicante: cantarida și meloea. (<fr. *mélodides*)
- melomán**, **-ă** *s. m. f.* iubitor (pasionat) de muzică (clasică); muzicoman. (<fr. *mélomane*)
- melomanie** *s. f.* pasiune, preferință deosebită pentru muzică; muzicomanie. (<fr. *mélomanie*)
- melón** *s. n.* gambetă. (<fr. *melon*)
- melonidă** *s. f.* peponidă. (<fr. *mélonide*)
- melopée** *s. f.* 1. (la vechii greci) ansamblu de reguli referitoare la cânt. 2. declamație muzicală, de formă liberă; (p. ext.) melodie monotonă lentă. (<fr. *mélopée*)
- melopéic**, **-ă** *adj.* de melopee (2); melodos; monoton. (<melopee + *-ic*)
- meloplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a feței. (<fr. *méloplastie*)
- mélós** *s. n.* 1. melodie, cântec; (p. ext.) muzică. 2. aspect melodic al muzicii. (<gr. *melos*)
- meloterapie** *s. f.* muzicoterapie. (<fr. *mélothérapie*)
- melotipie** *s. f.* culegere a notelor muzicale cu material tipografic mobil. (<fr. *mélotypie*)
- melotomie** *s. f.* embriotomie constând în secționarea unui membru al fătului mort. (<fr. *mélotomie*)
- melotrón** *s. n.* instrument electroacustic cu clape destinat reproducerii sonorităților suflătorilor și coardelor, la care acționarea claviaturii pune în mișcare benzi conținând imprimări ale instrumentelor respective. (<engl. *mello-tron*)
- melspaiz** *s. n.* prăjitură de casă. (<germ. *Mehlspeise*)

melusină *s. f.* 1. figură mitologică fantastică, imaginată jumătate pește și jumătate femeie. 2. fetru cu păr lung. (<fr. *mélusine*)

membranaceu, -*ée* *adj.* membranos. (<lat. *membranaceus*)

membrână *s. f.* 1. țesut animal sau vegetal, subțire și flexibil, care delimitează, acoperă și susține organele. 2. foiță subțire care separă două medii. 3. placă subțire și flexibilă care produce sau transmite sunetele prin vibrații. • diafragmă. (<lat., it. *membrana*, fr. *membrane*)

membranifer, -*ă* *adj.* prevăzut cu membrană. (<fr. *membranifère*)

membranofon, -*ă* *adj.* (despre instrumente muzicale) care produce sunetele prin punerea în vibrație a unei membrane întinse. (<germ. *Membranophon*)

membranós, -*oasă* *adj.* de forma și structură unei membrane; membranaceu. (<fr. *membraneux*)

mémbru, -*ă* *I. s. m. f.* cel care face parte dintr-o asociație, dintr-o organizație socială, politică sau culturală, dintr-o alianță etc. *II. s. n. 1.* denumire dată brațelor și picioarelor la om, picioarelor sau labelor la animale. *O ~ viril* = penis. 2. fiecare parte a unei propoziții, fraze sau a unui period. *III. s. m.* fiecare dintre cele două părți ale unei ecuații. • fiecare dintre părțile rapoartelor unei proporții. (<lat. *membrum*, fr. *membre*)

memento *s. n. 1.* semn, notă care aduce aminte de ceva. 2. carte care cuprinde în rezumat cunoștințele de bază ale unei științe, discipline etc. 3. listă de spectacole sau de conferințe, publicată în presă. (<fr. *memento*, lat. *memento*, amintește-ți)

memorá *vb. tr.* a reține în memorie; a memora. (<fr. *mémorer*, lat. *memorare*)

memorábil, -*ă* *adj.* demn de ținut minte; important. (<fr. *mémorable*, lat. *memorabilis*)

memoránd *s. n.* jumătate dintr-o hârtie de scrisoare, pentru scurte comunicări. (<fr. *mémorandum*)

memorandist *s. m.* semnat al unui memorandum. (<*memorandum* + -*ist*)

memorándum *s. n.* document, memoriu conținând expunerea unor chestiuni, a unor stări de lucruri de ordin diplomatic, politic etc. (<lat. *memorandum*, germ. *Memorandum*, fr. *mémorandum*)

memorativ, -*ă* *adj.* comemorativ. (<fr. *mémoratif*)

memoratór *s. n. 1.* carte care cuprinde rezumativ tabele, formulare, definiții etc., în știință și în tehnică; memento (1). 2. memorie (3). (<fr. *mémorateur*)

memorial, -*ă* *I. adj.* care servește pentru a aminti un eveniment important, o personalitate etc. *II. s. n. 1.* scriere literară înrudită cu însemnările de călătorie și cu memoriile, în care se consemnează anumite realități. 2. inonument comemorativ. (<fr. *mémorial*, (II, 2) engl. *memorial*, lat. *memoriales*, germ. *Memorial*)

memorialist, -*ă* *s. m. f.* autor de memoriale (II, 1) sau de memorii (3). (<fr. *mémorialiste*)

memorialistic, -*ă* *I. adj.* referitor la memorialistică. *II. s. f.* gen de scrieri care cuprinde memorii; toaltatea lucrărilor de acest gen. (<*memorial* + -*istic*/ă)

memórie *s. f.* 1. capacitate a creierului omenesc de a reține, recunoaște și reproduce ceea ce și-a însușit anterior. 2. amintire. • amintire păstrată de posteritate pentru oamenii iluștri. 3. parte componentă a unui sistem electronic de calcul în care se memorează informațiile; memorator (2). (<lat., it. *memoria*)

memóriu *s. n. 1.* expunere documentată amplă asupra unei probleme, a unui fapt. • expunere scrisă a activității științifice, didactice etc. desfășurate de cineva. 2. (pl.) culegere de lucrări, conferințe etc. făcute în cadrul unei societăți literare, științifice etc. 3. (pl.) scrieri cuprinzând însemnări asupra evenimentelor petrecute în timpul vieții autorului, la care a luat și el parte. 4. cerere în care motivele și faptele sunt expuse pe larg. (<lat. *memorium*, fr. *mémoire*)

memorizá *vb. tr.* 1. a memora. 2. (inform.) a conserva o informație sau un rezultat intermediar în memoria (3) unui ordinator. (<fr. *mémoriser*)

memorizáre *s. f.* acțiunea de a memora; metodă de învățare pe dinafară a unor cunoștințe; exercițiu de memora. (<*memoriza*)

menádă *s. f.* 1. bacantă. 2. (fig.) femeie exaltată, furioasă. (<fr. *ménade*)

menajá *vb. I. tr.* 1. a trata atent și binevoitor, a se purta bine față de cineva. 2. a folosi cu chibzuință, a cruța. *II. refl.* a-și cruța puterile, a se îngriji. (<fr. *ménager*)

menajamént *s. n.* menajare. • (pl.) tact, grijă față de sensibilitatea cuiva. (<fr. *ménagement*)

menajér, -*ă* *I. adj.* referitor la gospodărie; de menaj. *II. s. f.* gospodină. • femeie angajată să conducă gospodăria cuiva. (<fr. *ménager*)

menajerie *s. f.* colecție de animale sălbatice (rare, exotice); loc special amenajat unde sunt ținute astfel de animale. (<fr. *ménagerie*, germ. *Menagerie*)

menárhă *s. f.* momentul declanșării primei menstruații. (<germ. *Menarche*)

mendeleéviu *s. n.* element transuranic sintetic din grupa actinidelor. (<fr. *mendélévium*)

mendelism *s. n.* concepție biologică potrivit căreia transmiterea caracterelor ereditare se face după anumite legi fixe, independent de acțiunea și influența mediului exterior asupra organismului. (<fr. *mendélisme*)

mendelist, -*ă* *adj. s. m. f.* (adept) al mendelismului. (<fr. *mendéliste*)

mendicitáte *s. f.* cerșetorie; cerșit. (<fr. *mendicité*, lat. *mendicitas*)

menéh *s. m.* persoană care se aseamănă foarte mult cu alta. (<fr. *ménéchme*)

menestrándie *s. f.* artă menestrelilor. • trupă de menestrelți; corporație a menestrelilor. (<fr. *ménestrantie*)

menestrél *s. m.* poet-muzicant ambulant din evul mediu, care cânta și recita versuri acompaniindu-se cu un instrument; (p. ext.) cântăreț popular. (<fr. *ménéstre*)

menhidrózá *s. f.* secreție sudorală la femei în timpul menstruației. (<fr. *menhidrose*)

menhír *s. n.* inonument (funerar) megalitic, din blocuri de piatră neprelucrată dispuse vertical, în aliniamente, sau izolate. (<fr. *menhir*)

meniánă *s. f.* balcon sau terasă exterioră la casele romane ori italienești. (<fr. *méniane*, lat. *mentianum*)

-**menie** *v. m. e. n. o.*

menilit *s. n.* rocă sedimentară silicioasă, opal, argilă și hidroxid de fier, neagră sau brună, cu aspect vârgat. (<fr. *ménillite*)

MENING(O)- *elem.* „meninge“, „membrână“. (<fr. *méninge/o/-*, cf. gr. *menix*, -ngos)

meninge *s. n.* fiecare dintre cele trei membrane care învelesc creierul și măduva spinării (dura mater, pia mater și arahnoidă). (<fr. *méninge*)

meningéal, -*ă* *adj.* al meningelor; meningian. (<germ., engl. *meningeal*)

meningíán, -*ă* *adj.* meningeal. (<fr. *méningien*)

meningíom *s. n.* tumoare benignă a meningelor. (<fr. *méningiome*)

meningism *s. n.* sindrom caracterizat prin aceleași manifestări întâlnite în meningită. (<fr. *méningisme*)

meningítă *s. f.* inflamație (infecțioasă) a meningelor. (<fr. *méningite*)

meningoblast *s. n.* celulă nevroglică transformată care intră în compunerea unui meningoblastom. (<fr. *ménin-goblaste*)

meningoblastóm *s. n.* tumoare meningiană, din meningoblaste. (<fr. *méningoblastome*)

meningocél *s. n.* hernie a meningelor, printr-o breșă craniană. (<fr. *méningocèle*)

meningocóc *s. m.* microb patogen al meningitei cerebrospinale. (<fr. *méningocoque*)

meningococie *s. f.* septicemie datorată prezenței meningococului în sânge. (<fr. *méningococcie*)

meningoencefalítă *s. f.* inflamație a meningelor și a creierului. (<fr. *méningo-encéphalite*)

meningomalacie *s. f.* ramoliție patologică a meningelor. (<fr. *méningo-malacie*)

meningomieltită *s. f.* inflamație a măduvei spinării și a meningelor ei. (<fr. *méningomyélite*)

meningopatie *s. f.* denumire generică dată afecțiunilor meningelor. (<fr. *méningopathie*)

meningoraffe *s. f.* sutură a pachimeningelui. (<fr. *meningorrhaphie*)

meningoragie *s. f.* hemoragie meningiană. (<fr. *méningorrhagie*)

menisc¹ *s. n.* 1. curbură a suprafeței unui lichid într-un tub (capilar). • lentilă convexă pe o parte și concavă pe cealaltă. 2. (*anat.*) cartilaj în formă de disc, între articulații. (<fr. *ménisque*)

MENISC²(O) *elem.* „menisc articular”. (<fr. *ménisc/o/-*, cf. gr. *meniskos*)

meniscectomie *s. f.* ablațiune a unui menisc (2). (<fr. *méniscectomie*)

meniscită *s. f.* inflamație a meniscurilor (2). (<fr. *méniscite*)

meniscografie *s. f.* radiografie a meniscurilor genunchiului. (<fr. *méniscographie*)

meniscopatie *s. f.* afecțiune a cartilajelor articulației genunchiului. (<fr. *méniscopathie*)

meniscopexie *s. f.* sutură a fragmentelor meniscului articular după traumatism. (<fr. *méniscopexie*)

meniscotom *s. n.* instrument chirurgical pentru secționarea meniscului articular. (<fr. *méniscotome*)

meniu *s. n.* 1. listă a felurilor de mâncare și a băuturilor servite la o masă, la un banchet etc. 2. (*inform.*) parte a unui program, afișată pe ecranul calculatorului care oferă utilizatorului mai multe opțiuni. (<fr. *menu*)

MENO¹ *elem.* „menie „lunar”, „ciclu menstrual”. (<fr. *méno*, - *ménie*, cf. gr. *men*, -*nos*, lună, *meniaia*, menstruație)

méno² *adv.* (*muz.*) mai puțin, diminuat. (<it. *meno*)

menometroragie *s. f.* scurgere menstruală prelungită (depășind șapte zile). (<*méno* - + *metroragie*)

menonit, -ă *s. m. f.* membru al unei secte anabaptiste, răspândită azi în Olanda, SUA și Germania. (<fr. *menonite*)

menopatie *s. f.* denumire generică pentru tulburările ciclului menstrual. (<*méno* - + *-patie*)

menopauză *s. f.* climacteriu la femei. (<fr. *ménopause*)

menoragie *s. f.* pierdere a unei mari cantități de sânge la menstruație. (<fr. *ménorragie*)

menoree *s. f.* menstruație. (<fr. *ménorrhée*)

menostază *s. f.* suprimare a fluxului menstrual. (<fr. *ménostase*)

menou *s. n.* montan inferior, în arhitectura gotică și a Renașterii, care compartimentează o deschidere a unei ferestre. (<fr. *meneau*)

menșar *s. m.* nume dat unor magistrați romani, care, în timpuri de mare lipsă de bani pe piață, erau însărcinați să împrumute bani aceluia care puteau oferi un gaj. (<lat. *mensarius*)

ménșolă *s. f.* piesă de construcție care susține grinzii, cornișe etc. (<it. *mensola*)

ménstre *s. f. pl.* menstruație. (<fr. *menstrues*)

menștrual, -ă *adj.* referitor la menstruație. (<lat. *menstrualis*)

menștruație *s. f.* scurgere de sânge periodică (lunară) pe cale vaginală, începând din epoca pubertății până la menopauză; menoree, menstre. (<fr. *menstruation*)

menșual, -ă *adj.* lunar (2). (<fr. *mensuel*, lat. *mensualis*)

menșurabil, -ă *adj.* care poate fi măsurat. (<lat. *mensurabilis*)

menșural, -ă *adj.* (despre un sistem de notație muzicală) în care se precizează înălțimea și durata sunetelor. (<germ. *mensural*, lat. *mensuralis*)

menșuralism *s. n.* sistem de notație muzicală inventat de islamici, care permitea să fie definite exact raporturile de valoare (de durată a sunetelor) dintre o notă și alta. (<germ. *Mensuralmusik* / + *-ism*)

menșură *s. f.* dimensiunile unui instrument muzical, raportul dintre diferitele lui părți componente. (<lat. *mensura*)

menșevic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al menșevismului. (<rus. *menșevik*)

menșevism *s. n.* curent liberal apărut la începutul sec. XX în cadrul social-democrației ruse, care se opunea prevederilor programatice marxist-leniniste. (<rus. *menșevizm*)

-mént *suf.* „acțiune (prin verb, substantiv sau adjectiv)”. (<fr. *-ment*, cf. lat. *mente*, fel)

mentál, -ă *adj.* al bărbiei. (<fr. *mental*)

mentál², -ă *adj.* v. *mental*.

mentalism *s. n.* 1. concepție metafizică potrivit căreia

realitatea este spirit. 2. atitudine a aceluia care, într-un sistem lingvistic, consideră conținutul ca un element determinant al expresiei. (<fr. *mentalisme*, germ. *Mentalismus*)

mentalíst, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al mentalismului. (<fr. *mentaliste*)

mentalitate *s. f.* fel propriu de a gândi al unui individ, al unei colectivități, al unei epoci; stare de spirit, conduită. (<fr. *mentalité*)

-mēnte *elem.* „manieră, mod”. (<it. *-mente*, cf. lat. *mente*)

mentenabilitate *s. f.* proprietate a unui produs de a fi întreținut și reparat cu ușurință. (<fr. *maintenabilité*)

mentenanță *s. f.* totalitatea operațiilor de întreținere și reparație ale unui sistem tehnic. (<fr. *maintenance*)

mentism *s. n.* tulburare a memoriei caracterizată prin desfășurarea tumultuoasă, incoerentă și anxioasă a ideilor și amintirilor. (<fr. *mentisme*)

mentól *s. n.* substanță aromatică volatilă din uleiul de mentă, sau sintetic, folosit ca antiseptic și calmant. (<fr. *menthol*)

mentolát, -ă *adj.* care conține mentol. (<fr. *mentholé*)

mentón *s. n.* (*med.*) bărbie. (<fr. *menton*)

mentonier, -ă *I. adj.* referitor la bărbie. *II. s. n.* bandaj pentru fracturi de bărbie. (<fr. *mentonnier*)

méntor *s. m.* 1. preceptor, educator; îndrumător. 2. plantă pe care se aștește o ramură de la o plantă tânără, cu scopul de a-i imprima caracterul acesteia. (<fr., lat. *mentor*, germ. *Mentor*)

mentine *vb. I. tr.* a păstra ceva neschimbat. *II. refl.* a rămâne în aceeași stare. • a-și păstra același loc, post, aceeași poziție. (după fr. *maintenir*)

menționá *vb. tr.* a semnală, a aminti ceva. • a indica în mod special; a specifica. (<fr. *mentionner*)

menționabil, -ă *adj.* care poate fi menționat; citabil. (<engl. *mentionable*)

mențiune *s. f.* 1. menționare; specificare, precizare. 2. distincție constând în citarea cu elogii a cuiva în urma unui concurs. (<fr. *mention*, lat. *mentio*)

menuét *s. n.* vechi dans francez de origine populară, liniștit și plin de grație, devenit dans de curte; melodia corespunzătoare. • a treia parte a simfoniei clasice. (<fr. *menuet*)

menušerie /-nú-i-/ *s. f.* arta de a lucra în lemn; tâmplărie. • operă în lemn. (<fr. *menuiserie*)

menúr *s. m.* pasăre mică, de talia unui fazan, cu aripile scurte, în pădurile umede din Australia; pasărea-liră. (<fr. *ménure*, lat. *memura*)

meotian, -ă *adj.*, *s. n.* (din) primul etaj al plicoenului din bazinul pontic. (<fr. *méotien*)

meplát *I. s. n.* (*arte*) relief foarte plat în care motivul plin este pus în evidență prin ușoară adâncire a spațiului perimetral. *II. adj.* inegal ca grosime. **O** (*arhit.*) *linii* -e = linii care fac trecerea de la un plan la altul. (<fr. *méplat*)

meprizá *vb. tr.* a disprețui. (<fr. *mépriser*)

meprizábil, -ă *adj.* (demn) de disprețuit. (<fr. *méprisable*)

meralgie *s. f.* durere în coapsă. (<fr. *méralgie*)

mercallóy *s. n.* aliaj de tip alpaca din cupru, nichel, zinc, cu adaos de fier și plumb, foarte plastic, folosit pentru aparatură electrică, medicale etc. (<germ. *Merccalloy*)

mercantíl, -ă *adj.* 1. referitor la comerț, negustoresc, comercial. 2. preocupat exclusiv de câștig. • (despre sentimente) bazat pe interese materiale. (<fr. *mercantile*)

mercantiláj *s. n.* imprimat folosit în activitatea comercială. (<mercantil + -aj)

mercantilism *s. n.* 1. doctrină economică practică de o serie de țări europene în sec. XV-XVIII, care considera că avuția socială rezidă în acumularea de bani. 2. spirit negustoresc, comercial; preocupare de a câștiga bani prin orice mijloace. (<fr. *mercantilisme*)

mercantilíst, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al mercantilismului (1). (<fr. *mercantiliste*)

mercantilizá *vb. tr., refl.* a deveni, a face să devină mercantil (2). (<mercantil + -iza)

mercaptán *s. m.* substanță organică cu miros urât, derivată din alcool, în care oxigenul este înlocuit cu sulf; tioalcool, tiol. (<fr. *mercaptan*)

mercedári *s. m. pl.* ordin de călugări cerșetori, fondat de dominicani în 1240, devenit apoi ordin militar, cu misiunea de a elibera pe sclavii creștini capturați de sarazini, prin strângerea fondurilor necesare pentru răs-cumpărarea lor. (cf. it. *mercede*, milă)

mercenár, -ă *I. s. m. 1.* militar angajat cu plată într-o armată străină. *2. (fig.)* cel care, pentru bani, se pune în serviciul oricui, luptând pentru interese de orice natură. *II. adj.* care aparține mercenarilor; format din mercenari. (<fr. *mercenaire*, lat. *mercenarius*)

mercenariát *s. n.* condiția, ocupația de mercenar. (<mercenar + -/iat)

mercenarism *s. n.* spirit mercenar. (<fr. *mercenarisme*)

MERCEO- *elem.* „marfă”, „sortiment”. (<it. *merceo-*, cf. lat. *merx*, -*cis*)

merceológ, -ă *s. m. f.* specialist în merceologie! (<merceologie)

merceologie *s. f.* disciplină care are ca obiect studiul mărfurilor. (<it. *merceologia*)

mercerie *s. f. 1.* obiecte mărunte întrebuințate la cusut, la garnisirea sau repararea îmbrăcămintei etc.; mărunțișuri. *2.* negoțul cu astfel de obiecte. *3.* magazin de mercerie (1). (<fr. *mercerie*)

mercerizá *vb. tr.* a trata firele sau țesăturile de bumbac cu o soluție de hidroxid de sodiu pentru a le da luciu și a le mări rezistența. (<fr. *merceriser*)

merchandiser /mércendáizár/ *s. m.* agent comercial care promovează produsele noi ale unei firme și distribuie material publicitar. (<engl. *merchandise*)

merchandising /mércendáizing/ *s. n.* cercetare a dezvoltării vânzării și a utilizării mărfurilor și serviciilor printr-o mai bună prezentare și publicitate în rândul consumatorilor. (<engl. *merchandising*)

mercúr *s. n.* metal argintiu, foarte dens și mobil, care se prezintă în stare lichidă la temperatură obișnuită; hidragir; argint-viu. (<fr. *mercure*, germ. *Merkur*)

mercurial¹ *s. n.* listă zilnică de prețuri afișată în piețe sau tipărită în ziare. (<fr. *mercuriale*)

mercurial², -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care conține mercur, pe bază de mercur. (<fr. *mercuriel*, lat. *mercurialis*)

mercúric, -ă *adj.* (despre compușii mercurului) care conține mercur bivalent. (<fr. *mercurique*)

mercurifer, -ă *adj.* (despre un mineral) care conține mercur. (<fr. *mercurifère*)

mercurism *s. n.* intoxicație cu mercur. (<fr. *mercurisme*)

mercurit *s. n.* medicament mercurial cu acțiune diuretică. (<germ. *Merkurit*)

mercurós, -oasă *adj.* (despre compușii mercurului) care conține mercur monovalent. (<fr. *mercureux*)

merdicól, -ă *adj.* care crește pe excremente. (<fr. *merdicole*)

merenchím *s. n.* țesut parenchimatós lax, din diviziunea meristemului. (<fr. *mérenchyme*)

meréng *s. n. v.* mering.

mergúl *s. m.* pasăre asemănătoare cu pinguinul, cu ciocul foarte scurt. (<fr. *mergule*, lat. *mergulus*)

mericism *s. n. 1.* regurgitație. *2.* (la animale) rumație. (<fr. *mérycisme*, gr. *merykismos*)

meridián, -ă *I. adj.* referitor la un meridian. **O cerc** ~ = instrument cu ajutorul căruia se determină trecerea unui astru la meridian (II, 1) și care servește la măsurarea înălțimii astrului; *distanță* ~d = diferența de longitudine dintre două puncte situate pe meridiane diferite; *linie* ~d = meridianul locului. **II. s. n. 1.** fiecare dintre cercurile imaginare care trec prin poliul globului terestru. **O plan** ~ = plan determinat de verticala locului și paralela axei de rotație a Pământului. **2.** intersecția unei suprafețe de revoluție cu un plan care trece prin axa suprafeței. **O ~ cerc** = cercul mare din intersecția sferei cerești cu planul care trece prin axa universului. **3.** (în acupunctură) linie imaginată a suprafeței pielii care unește diferite puncte corespunzând unui anumit organ. **II. s. f. 1.** intersecția a unei suprafețe de revoluție cu un plan care trece prin axa suprafeței. **O (astr.) ~a locului** = intersecția planului meridian cu planul orizontal într-un loc dat; linie meridiană. **2. (arheol.)** cadran solar care indica ora amiezii. **3.** canapea cu spătar și brațe inegale, care ține

loc de șezlong. (<lat. *meridianus*, it. *meridiano*, fr. *méridien*)

meridional, -ă *I. adj.* sudic. • specific țărilor și popoarelor din sud. **II. s. m. f.** cel care face parte din populația unei țări sudice. (<fr. *méridional*, lat. *meridionnalis*)

-**merie** *v. mero-*

meriedrie *s. f.* calitate a unor cristale de a prezenta o simetrie inferioară celei obișnuite. (<fr. *mériédrie*)

mering/meréng *s. n.* prăjitură fină preparată din zahăr și albuș de ou. (<fr. *meringue*)

merinós *adj. inv.* oaie ~ (și *s. m.*) = oaie cu lână albă, moale, ondulată și deasă; *lână* ~ = lână unei astfel de oi. (<fr. *mérinos*)

merismátic, -ă *adj.* (despre celule, țesuturi) care se divizează în părți similare. (<fr. *mérismatique*)

meristém *s. n.* țesut vegetal tânăr care, prin diviziuni repetate, dă naștere țesuturilor definitive (adulte) ale plantei. (<fr. *méristème*)

merít *s. n.* calitate (deosebită) care face pe cineva sau ceva demn de stimă, de prețuire; valoare. (<fr. *mérite*, lat. *meritum*)

meritá *vb. tr.* a fi vrednic de ceva; a i se cuveni. • a justifica stima, prețuirea, interesul. • (despre mărfuri) a justifica prețul, a valora. (<fr. *mériter*, lat. *meritare*)

meritalá *s. f. (bot.)* intermód. (<fr. *mérihalle*)

meritóriu, -ie *adj.* cu merite, demn de stimă; merituos. (<lat. *meritorius*, fr. *méritoire*)

merituós, -oasă *adj.* meritoriu. (<merit + -/uos)

merlín *s. n. 1.* coardă subțire alcătuită din trei fire de in sau de cânepă răsucite împreună, servind la matisarea parămelor. *2.* ciocan pentru asomarea animalelor la abator. (<fr. *merlin*)

merliná *vb. tr. (mar.)* a coase grindea de marginea velei cu merlin (1). (<fr. *merliner*)

merlón *s. n.* porțiune de zidărie care separă două creneluri ale unei fortificații. (<fr. *merlon*)

merlot /merlól/ *s. n.* soi de viță de vie de origine franceză, cu ciocchini cilindrici și boabe mici, negre și rotunde. • vin din acești struguri. (<fr. *merlot*)

merlú *s. m.* pește osos din apele adânci, asemănător cu morunul, care are spatele gri și pântecul alb, lung de 1 m. (<fr. *merlu*)

MERO-, -**merie** *elem.* „parte, diviziune”. (<fr. *méro-*, -*mérie*, cf. gr. *meros*)

meroblástic, -ă *adj. (biol.)* care contribuie numai parțial la formarea celulelor. (<fr. *méroblastique*)

merocárst *s. n.* carst limitat numai la formele subterane. (<fr. *mérokars*)

merogonie *s. f.* fecundare a unui fragment nucleat din oosferă. (<fr. *mérogonie*)

meromorfozá *s. f. (biol.)* regenerare numai parțială a unui organ pierdut. (<fr. *méromorphose*)

meropide *s. f. pl.* familie de păsări migratoare, viu colorate, cu cioc lung și curbat și cu coadă lungă și ascuțită: prigorile. (<fr. *méropidés*)

meroplancón *s. n.* plancton sezonier. (<fr. *méroplanc-ton*)

merospermie *s. f.* mod de reproducere în care gametul mascul declanșează doar dezvoltarea oului, fără a se uni cu gametul femel. (<fr. *mérospermie*)

merostóme *s. f. pl.* clasă de artropode avatice, cu respirație branhială, fără antene, cu chelicere: limulii. (<fr. *mérostomes*)

merotomie *s. f. 1.* fragmentare chirurgicală a unei celule. *2. (biol.)* fragmentare a celulei sau a organismului, din care rezultă și părți nenucleate. (<fr. *mérotomie*)

merovingián, -ă *adj.* care aparține primei dinastii de regi ai Franței. (<fr. *mérovingien*)

mersí *interj.* mulțumesc! (<fr. *merci*)

mersól *s. m.* produs derivat prin tratarea unor hidrocarburi cu un amestec de bioxid de sulf și de clor. (<fr. *mersol*)

mersolat *s. m.* produs detergent, obținut prin tratarea mersolilor cu hidroxid de sodiu. (<fr. *mersolate*)

mérstrom *s. n.* frământare, curent de ape; bulboană, vârtoare. (<germ. *Meerstrom*)

merú *s. m.* pește teleostean osos, cu carnea foarte apreciată, care poate atinge, în mările calde, 2 m lungime și o greutate de 100 de kg. (<fr. *mérou*, sp. *mero*)

- merzlótă** *s. f.* molisol. (<rus. *merzlota*)
- mésa** *s. f.* platou înalt, înconjurat de abrupturi. • podiș bazaltic provenit din lava acumulată inițial în văi largi, sau în depresiuni. (<sp. *mesa*)
- mesagér**, -ă *s. m. f.* 1. purtător al unui mesaj; sol. 2. fracțiune celulară de acid ribonucleic, care exercită o influență genetică determinantă asupra celulelor unui organism. (<fr. *messenger*, it. *messengero*)
- mesagerie** *s. f.* sistem de transport rapid al mărfurilor, cu trenul, în vagoane speciale, cu vaporul sau autocamionul. • oficiu de expediere a pachetelor, a mărfurilor. (<fr. *messagerie*, it. *messengeria*)
- mesáj** *s. n.* 1. informație, comunicare; știre, veste. • comunicare telefonică la biroul poștal, care este transmisă destinatarului pe cale poștală. 2. comunicare oficială adresată de șeful statului către armată, către popor etc. • formă de comunicare larg uzitată la nivelul șefilor de state și de guverne, prin care se exprimă puncte de vedere sau propuneri privind soluționarea unor probleme importante și de actualitate ale relațiilor internaționale. 3. încărcătura de idei și de sentimente, de semnificații și de atitudini a unei opere de artă. 4. ~ *genetic* = cantitatea de informații din moleculele acidului ribonucleic ale unui organism. 5. (*cib.*) lot de informații formând un tot inteligibil sau exploatabil și transmis deodată. (<fr. *message*)
- mesalmă** *s. f.* femeie desfrânată. (<fr. *messaline*)
- mesápíc**, -ă *adj.* care aparține mesapiilor, populație din antichitate în Mesapia (sudul Italiei). • (*s. f.*) limbă italică vorbită de mesapi. (<it. *messapi* + *-ic*)
- mésă** *s. f.* sacrificiu al corpului și sângelui lui Cristos, conceput de teologia catolică și ortodoxă ca reînnoit de preot în altar; liturghie. (<it. *messa*, fr. *messe*, germ. *Messe*)
- mescál** *s. n.* băutura alcoolică, din Mexic, preparată dintr-un suc de cactus. (<fr. *mescal*)
- mescalină** *s. f.* alcaloid halucinogen din peyotl. (<fr. *mescaline*)
- meschin**, -ă *adj.* 1. preocupat de interese personale mărunte; mic la suflet, egoist; josnic, murdar. 2. mic, neînsemnat; lipsit de valoare, modest. (<fr. *mesquin*)
- meschinărie** *s. f.* 1. caracter, atitudine, faptă de om meschin. 2. lipsă de valoare, de semnificație. (<fr. *mesquinerie*)
- mesembriantém** *s. m.* plantă cu frunze cărnoase și flori decorative, cultivată pe roci și pe ziduri în sudul Europei. (<fr. *mésembryanthème*)
- mesetă** *s. f.* podiș interior pe un fundament vechi, cutat și neplenizat. (<sp. *meseta*)
- mesiánic**, -ă *adj.* *s. m. f.* (scriitor) referitor la Mesia; care cuprinde o prezicer; profetic. (<fr. *messianique*)
- mesianism** *s. n.* credință într-un mântuitor divin al lumii, care apare în dogmele mozaice și creștine; curent filozofic idealist, bazat pe idei mistico-religioase, mesianice. • atitudine profetică și de exaltare în împlinirea unei misiuni prin sacrificiu. (<fr. *messianisme*)
- mesianíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al mesianismului. (<fr. *messianiste*)
- mesmerián**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al mesmerismului. (<fr. *mesméríen*)
- mesmerism** *s. n.* 1. doctrina lui Mesmer, care susține existența magnetismului animal. 2. metodă terapeutică bazată pe magnetismul animal. (<fr. *mesmérisme*)
- MESO-** v. *mez*²(o)-.
- mesohíppus** *s. m.* gen fosil de mamifere evidente, de mărimea unui câine, strămoș direct al calului. (<fr. *mesohippus*)
- mesopotamián**, -ă *adj.* care aparține Mesopotamiei. **O artă -ă** = artă dezvoltată în Mesopotamia, caracterizată, în arhitectură, prin zigurate, prin pereți decorați cu ceramici smălțuită policrom, cu picturi murale și cu basorelieful, iar în sculptură prin admirabile statui, portrete, tauri înaripați și reliefuli cu scene de vânătoare. (<fr. *mésopotamien*)
- messalinism** *s. n.* erezie din sec. XIV care urmărea unirea extatică cu trupul de lumină al lui Cristos.
- messér** *s. m.* (în Italia medievală, ca adresare) domn, stăpân. (<fr. *messer*, it. *messere*)
- messidór** *s. n.* a zecea lună a calendarului revoluționar francez (19 iunie - 19 iulie). (<fr. *messidor*)
- messire** *s. m.* titlu dat anumitor persoane nobile. • (ca adresare către un preot, avocat, medic în Franța medievală) jupân, domn, stăpân. (<fr. *messire*)
- mestít**, -ă *s. m. f.* om născut dintr-un alb și o indiană din America de Nord. (<sp. *mestizo*)
- méstó** *adv.* (*muz.*) cu tristețe. (<it. *mesto*)
- mestóm** *s. n.* (*bot.*) fascicul de vase care cuprinde hadromul și leptomul. (<fr. *mestome*)
- mésă** *s. f.* 1. șuviță de păr. • adaos de păr care completează și îmbogățește părul actorului sau al actriței atunci când e nevoie. 2. fașie de tifon introdusă într-o rană adâncă pentru drenaj. (<fr. *mèche*)
- META-** *pref. 1.* „dincolo de”, „după” (spațial și temporal). 2. „modificare”, „transpoziție”, „transfer”. 3. (*chim.*) „polimer”. 4. (*fiz., mat.*) „asemănător cu baza”. (<fr. *méta-*, cf. gr. *meta*, cu, după, lângă)
- metaártă** *s. f.* arta despre artă. (<meta- + *artă*)
- metabióză** *s. f.* (*biol.*) 1. simbioză în care unul dintre organisme transformă mediul nutritiv pentru a fi utilizat mai târziu de celălalt. 2. schimbare a condițiilor de viață datorită unor cauze externe. (<germ. *Metabiose*)
- metabolía** **I.** *adj.* (despre insecte) care suferă metamorfoză. **II.** *s. f.* 1. (în muzica clinică) modificare (accidentală) a modulului sau a genului. 2. procedeu retoric prin care se repetă cuvintele spuse anterior, dar în altă ordine. (<fr. *metabole*, gr. *metabole*)
- metabólic**, -ă *adj.* referitor la metabolism. (<fr. *metabolique*)
- metabolism** *s. n.* totalitatea proceselor nutritive de asimilație (anabolism) și dezasimilație (catabolism) care se produc în organismele vii. **O ~ bazal** = cantitatea de căldură exprimată în calorii, care se produce pe un metru pătrat la suprafața corpului unui individ, într-o oră. (<fr. *metabolisme*)
- metabolít** *s. m.* substanță organică care participă sau rezultă din reacțiile metabolismului. (<fr. *metabolite*)
- metabolíză** *vb. tr.* a transforma substanțe, medicamente în organism prin procesul de metabolism. (<fr. *metabolise*)
- metabóric** *adj.* *acid ~* = acid anhidridă parțială a acidului boric. (<fr. *metaborique*)
- metacaolinít** *s. n.* produs instabil, prin deshidratarea caolinului la anumite temperaturi. (<fr. *metakaolinite*)
- metacárp** *s. n.* porțiune a scheletului mâinii cuprinsă între carp și falange. • os, baza fluierului la picioarele anterioare ale unor animale. (<fr. *metacarpe*)
- metacarpían**, -ă *adj.* *s. n.* (os) al metacarpului. (<fr. *metacarpíen*)
- metacéntru** *s. n.* intersecție a verticalelor care trec prin centrele de greutate ale volumului de apă deplasat de un corp plutitor. (<fr. *metacentre*)
- metacrilát** *s. m.* sare sau ester al acidului metacrilic. (<fr. *methacrylate*)
- metacrilíc** *adj.* *acid ~* = acid organic nesaturat, lichid incolor cu miros neplăcut. (<fr. *methacrylique*)
- metacritic**, -ă *adj.* care urmează perioadei critice a unei boli. (<fr. *metacritique*)
- metacritică** *s. f.* critică a criticii. (<germ. *Metakritik*)
- metacromatism** *s. n.* 1. schimbare de culoare a blânilor unor animale, a penajului etc., datorită unor influențe diverse. 2. proprietate a unor elemente histologice de a reacționa diferit la coloranți. (<fr. *metachromatisme*)
- metacromie** *s. f.* denumire dată de lingvistul Hjelmslev studiului condițiilor de modificare conținute în structura funcțională a limbii. (<fr. *metachronie*)
- metacronism** *s. n.* eroare de dată prin postdatare. (<fr. *metachronisme*)
- metadialéct** *s. n.* formă concretă de manifestare a metalimbajului, posedând cuvinte și expresii specifice. (<fr. *metadialecte*)
- metadină** *s. f.* mașină electrică de curent continuu, cu mai multe perechi de perii pe colector, servind ca generator, motor sau transformator. (<fr. *metadyne*)
- metadiscúrs** *s. n.* realizare concretă a metalimbajului. (<fr. *metadiscours*)
- metadiscursív**, -ă *adj.* referitor la metadiscurs. (<fr. *metadiscoursif*)
- metaeducáție** *s. f.* pregătire educativă necesară omului

- contemporan în vederea însușirii deprinderilor de a utiliza atât cantitatea de informație tehnico-științifică și culturală, cât și sistemele de comunicare și de documentare existente. (<meta- + educație)
- metafetică** *s. f.* disciplină având ca domeniu de referință problematica vieții și conștiinței morale a oamenilor. (<meta- + etică)
- metafază** *s. f.* stadiu mijlociu al mitozei, între profază și anafază, în care cromozomii se cunoaște pe filamentele fusului nuclear. (<fr. *métaphase*)
- metafite** *s. f. pl.* încrengătură care cuprinde plantele pluricelulare. (<fr. *métaphytes*)
- metafiză** *s. f.* parte a unui os lung, între diafiză și epifiză. (<fr. *métaphyse*)
- metafizic**, -ă *I. adj.* referitor la metafizică. **II. s. f. 1.** parte a filozofiei idealiste, având ca obiect fenomenele care nu pot fi percepute prin simțuri, care depășesc cadrul experienței. **2.** metodă de cunoaștere, opusă dialecticii, care consideră fenomenele izolate unele de altele și imuabile, conține dezvoltarea ca un simplu proces de creștere și neagă contradicțiile interne ale fenomenelor. (<fr. *métaphysique*, *PL*, lat. *metaphysica*, gr. *metaphysikí*, germ. *Metaphysik*)
- metafizician**, -ă *s. m. f.* filozof idealist care se ocupă cu metafizica. (<fr. *métaphysicien*)
- metafonie** *s. f.* modificare a timbrului unei vocale din tema unui cuvânt, sub influența altei vocale dintr-o silabă învecinată. (<fr. *métaphonie*)
- metaforă** *s. f.* figură de stil constând în a atribui unui cuvânt un înțeles nou pe baza unei comparații subînțelese. (<fr. *métaphore*, lat., gr. *metaphora*, it. *metafora*)
- metaforic**, -ă *adj.* propriu metaforei, exprimat prin, bogat în metafore; (*p. ext.*) figurat. (<fr. *métaphorique*, germ. *metaphorisch*)
- metaforism** *s. n.* mod de exprimare prin multe metafore. (<fr. *métaphorisme*)
- metaforist** *s. m.* scriitor care face abuz de metafore. (<it. *metaforista*)
- metaforiză** *vb. intr.* a folosi metafore, a vorbi în metafore; a da unui cuvânt valoare metaforică. (<fr. *metaforiser*)
- metafosfat** *s. m.* sare a acidului metafosforic. (<fr. *métaphosphate*)
- metafosforic** *adj. acid* ~ = acid oxigenat al fosforului. (<fr. *métaphosphorique*)
- metafosforós** *adj. acid* ~ = acid al fosforului, obținut prin oxidarea înceată a hidrogenului fosforat. (<fr. *métaphosphoreux*)
- metafrást** *s. m.* traducător; interpret, comentator al unui autor. (<fr. *métaphraste*)
- metafráză** *s. f. 1.* transpunere a unei poezii în proză; traducere a unui text în care se umărește interpretarea fidelă a conținutului. **2.** anaforă care folosește sinonimele pentru a evita repetarea monotonă a aceluiași cuvânt. (<fr. *métaphrase*)
- metagalaxie** *s. f. I.* sistem ipotetic în care ar fi înglobate galaxiile. **2.** ansamblul nebuloaselor extragalactice de la care se pot recepționa radiații. (<fr. *métagalaxie*)
- metagenetic**, -ă *adj. 1.* referitor la metageneză. **2.** care se produce după fecundație. (<germ. *metagenetisch*)
- metagenéză** *s. f. 1. (biol.)* altermanța a două generații, sexuată și asexuată. **2. (petr.)** faza finală, geochimică, a procesului de incarbonizare. (<fr. *métagenèse*)
- metageometrism** *s. n.* teorie care afirmă posibilitatea existenței unui număr mai mare de dimensiuni decât cele trei stabilite de Euclid pentru formele spațiale. (<fr. *métageométrie*)
- metagramă** *s. f. 1.* schimbare a unei litere într-un cuvânt. **2.** problemă enigmatică, în versuri sau în imagini, constând în obținerea unui cuvânt nou prin anagramare și înlocuirea unei vocale cu alta. (fr. *métagramme*)
- metaistorie** *s. f.* filozofie a istoriei. (<fr. *métahistoire*)
- metál**¹ *s. n.* element chimic cu lăcu caracteristic, bun conductor de căldură și de electricitate, ductil și maleabil, solid la temperatura obișnuită. (<fr. *métal*, germ. *Metall*, lat. *metallum*)
- METAL²(O)**-METALI- *elem.* „metal”. (<fr. *métallo/-, métalli-*, cf. lat. *metallum*)
- metaleză** *s. n.* ferod. (<fr. *métal-asbeste*, germ. *Metalsbest*)
- metaldehidă** *s. f.* substanță solidă albă rezultată prin polimerizarea aldehidei acetice, folosită drept combustibil. (<fr. *métaldéhyde*)
- metalépsă** *s. f.* figură de stil, constând în indicarea unui amănunt antecedent pentru a sugera consecința unui fapt, sau invers. (<fr. *métalepse*)
- metalescânt**, -ă *adj.* de culoarea și luciul metalului. (<fr. *métallescent*)
- METALI-** *v. metal²(o)-*
- metalíc**, -ă *adj. 1.* de, din metal. **2.** care seamănă cu metalul. • (despre voce, sunet etc.) care are sonoritatea unui metal; aspru, strident. (<fr. *métallique*, it. *metallico*, lat. *metallicus*)
- metalifer**, -ă *adj.* (despre minereuri) care conține metale. (<fr. *métallifère*)
- metalimbáj** *s. n. 1.* orice sistem lingvistic cu ajutorul căruia este posibil să se analizeze simbolurile și structurile unei limbi; metalimbă. **2. (inform.)** limbaj de descriere adaptat la o definiție formală a limbajelor de programare. (după fr. *métalangage*)
- metalimbă** *s. f.* metalimbaj (1). (după fr. *métalanguage*, it. *metalingua*)
- metalín** *s. n.* foită de hârtie metalizată, folosit în legătorie la tipăritul coperților. (<amer. *metaline*)
- metalingvistic**, -ă *I. adj.* referitor la metalingvistică. **O funcție** ~ă = funcție a limbajului prin care vorbitorul acceptă codul pe care îl folosește ca un obiect de descriere a discursului său, cel puțin într-un punct particular. **II. s. f. disciplină care studiază metalimbajul. (<fr. *métalinguistique*)**
- metalism** *s. n.* teorie potrivit căreia valoarea banilor e determinată de valoarea metalului din care sunt făcuți. (<germ. *Metallismus*)
- metaliteratură** *s. f.* literatură despre literatură. (<meta- + *literatură*)
- metalizá** *vb. tr. 1.* a acoperi cu o peliculă metalică suprafața unui obiect, prin pulverizare cu ajutorul unui jet de aer. **2.** a da o strălucire metalică. (<fr. *métalliser*)
- METALO-** *v. metal²(o)-*
- metalocerámică** *s. f.* ramură a metalurgiei care produce pulberi metalice folosite la fabricarea diferitelor obiecte. (<fr. *métallocéramique*)
- metalochimie** *s. f.* parte a chimiei care studiază metalele. (<fr. *métalochimie*)
- metalocromie** *s. f.* tehnică a colorării suprafețelor metalice. (<fr. *métalochromie*)
- metalofizică** *s. f.* disciplină care studiază fenomenele fizice ce se petrec în metale și aliaje. (<fr. *métallophysique*)
- metalofobie** *s. f.* teamă patologică de contactul cu obiecte de metal. (<fr. *métallophobie*)
- metalogenéză** *s. f.* ramură a geologiei care studiază zăcămintele metalifere din scoarța Pământului. (<fr. *métallogénèse*)
- metalógic**, -ă *I. adj.* referitor la metalogică. **II. s. f.** disciplină care studiază fundamentele logicii, sistemele, expresiile logice și raporturile dintre ele. (<fr. *métalogique*)
- metalograf**, -ă *s. m. f.* specialist în metalografie. (<fr. *métallographe*)
- metalografie** *s. f. 1.* ramură a metalurgiei care studiază structura și proprietățile metalelor și aliajelor. **2.** procedeu de tipar înalt care folosește metalogravura; tiparul obținut; metalotipie. (<fr. *métallographie*)
- metalogravură** *s. f.* procedeu de gravare manuală cu dalta a clișeelor de metal pentru imprimarea de bancnote, timbre etc. • clișeul obținut. (<fr. *métallogravure*)
- metaloid** *s. m.* element chimic nemetalic, rău conductor de căldură și de electricitate, lipsit de ductilitate. (<fr. *métalloïde*)
- metaloplástic**, -ă *adj.* cu proprietăți de metal și de material plastic. (<fr. *métalloplastique*)
- metaloplastie** *s. f.* procedeu de obținere a unui material metaloplastic. (<fr. *métalloplastie*)
- metalosferă** *s. f.* centrosferă. (<fr. *métallosphère*)
- metalotéca** *s. f.* muzeu de zăcăminte minerale. • colecție de obiecte metalice. (<it. *metaloteca*)
- metalotéhnica** *s. f.* ramură a tehnicii care se ocupă cu prelucrarea metalelor. (<meta- + *tehnică*)

- metaloterapie** *s. f.* tratament al bolilor (nervoase) prin aplicarea unor plăci metalice pe corpul bolnavului. (<fr. *métallothérapie*)
- metalotermie** *s. f.* procedeu de obținere a unor metale cu aliaje din compoziții lor, prin reducere cu un alt metal. (<fr. *métallothermie*)
- metalotipie** *s. f.* metalografie (2). (<fr. *métallotypie*)
- metalurg** *s. m.* metalurgist. (<germ. *Metallurg*, rus. *metallurg*)
- metalurgie** *s. f.* 1. știință care studiază proprietățile fizice și chimice ale metalelor și ale aliajelor lor, procesele fizice care au loc la extragerea metalelor din minereuri și la elaborarea aliajelor. 2. tehnica extragerii metalelor și a elaborării aliajelor, precum și a prelucrării lor în semifabricate. (<fr. *métallurgie*)
- metalurgist**, -ă *s. m. f.* specialist în metalurgie; metalurg. (<fr. *métallurgiste*)
- metamagnetism** *s. n.* formă specifică a proprietăților magnetice ale unor corpuri. (<fr. *métamagnétisme*)
- metamatematic**, -ă *I. adj.* referitor la matematică. **II. s. f.** știință care studiază teoriile și adevărurile matematice din punctul de vedere al logicii matematice. (<fr. *métamathématique*)
- metamér**, -ă *I. adj.* (*chim.*, despre corpuri) care prezintă metamerie. **II. s. n.** 1. segment primitiv al embrionului, provenind din mezoderm, care se scindează în fragmente regulate. 2. fiecare dintre segmentele din care este format corpul la viermi și la artropode. (<fr. *métamère*)
- metamerie** *s. f.* 1. diviziune primitivă a mezodermului în metameri. 2. izomerie a doi compuși chimici, care se deduc reciproc unul din altul printr-o transpoziție; metamerism. (<fr. *métamérie*)
- metamerism** *s. n.* 1. metamerie (2). 2. (*pict.*) schimbare a culorii unui obiect (tablou) privit în lumini diferite. (<fr. *métamérie*)
- metamorală** *s. f.* parte a teoriei etice care studiază principiile fundamentale ale moralei. (<fr. *métamoralé*)
- metamorfic**, -ă *adj.* (despre minerale, roci) care provine din metamorfism. (<fr. *métamorphique*)
- metamorfism** *s. n.* modificare a structurii rocilor subterane sub influența factorilor endogeni. (<fr. *métamorphisme*)
- metamorfopsie** *s. f.* tulburare a vederii constând în deformarea obiectelor, datorită erorilor de percepție în plasarea corectă a acestora în spațiu. (<fr. *métamorphopsie*)
- metamorfoză** *vb. I. refl.* 1. a suferi o metamorfoză (1). 2. a-și schimba înfățișarea, caracterul, comportarea. **II. refl., tr. a (se) transforma.** (<fr. *métamorphoser*)
- metamorfoză** *s. f.* 1. transformare a formei unor animale (insecte, batracieni etc.) în cursul dezvoltării lor ontogenetice. 2. (*mit.*) prefăcere a unei ființe umane, a unei zeități în animal, în plantă, sau într-un lucru. 3. schimbare a înfățișării, a caracterului. (<fr. *métamorphose*)
- metan** *s. n.* hidrocarbură aciclică, gaz combustibil, inodor și incolor, care emană din pământ în regiunile vulcanice, petrolifere, mlăștinoase. (<fr. *méthane*)
- metanefridie** *s. f.* organ tubular deschis spre exterior și spre cavitatea generală a corpului la anelide și moluște, cu funcție excretoare și de expulzare a gameților. (<fr. *métanéphridie*)
- metanefros** *s. n.* rinichi permanent al reptilelor, păsărilor și mamiferelor. (<fr. *métanéphros*)
- metaniér** *s. n.* navă specială pentru transportul de gaz metan lichefiat. (<fr. *métanier*)
- metaniză** *vb. tr.* a transforma o instalație, un motor în vedere folosirii gazului metan. (<it. *metanizzare*)
- metanogén**, -ă *adj., s. n.* (microorganism) care trăiește în medii calde, complet lipsit de oxigen, convertind bioxidul de carbon și oxigenul în metan. (<metan + -gen)
- metanóic** *adj. acid* ~ = acid formic. (<fr. *métanoïque*)
- metanól** *s. m.* alcool metilic. (<fr. *métanol*)
- metaplasmă** *s. f.* 1. schimbare fonologică sau morfologică a unui element lingvistic; (*spec.*) schimbare survenită în forma unui cuvânt prin adăugarea, sau înlăturarea unui sunet; formă a cuvântului rezultată din această schimbare. 2. (*biol.*) substanțe alimentare elaborate de protoplasmă. (<fr. *métaplasme*)
- metaplazie** *s. f.* transformare progresivă a structurii unui țesut sau a celulelor sub aspect funcțional, mai ales în cazul unei regenerări. (<fr. *métaplasie*)
- metapneumonic**, -ă *adj.* care survine după vindecarea unei pneumonii. (<engl. *metapneumonic*)
- metapoezie** *s. f.* poezie despre poezie, despre materia ei. (<meta- + poezie)
- metaproteină** *s. f.* albuminat. (<engl. *metaprotein*)
- metapsihic**, -ă *I. adj.* (despre fenomene psihice) ale căror cauză și mod de desfășurare nu pot fi explicate științific; parapsihic. **II. s. f.** disciplină psihologică având ca obiect studiul fenomenelor metapsihice; metapsihologie, parapsihologie. (<fr. *métapsychique*)
- metapsihist** *s. m.* specialist în metapsihică. (<fr. *métapsychiste*)
- metapsihologie** *s. f.* metapsihică. (<fr. *métapsychologie*)
- metaroman** *s. n.* roman despre roman, roman al romanului. (<meta- + roman)
- metasomatóză** *s. f.* transformare a materiei în procesul de formare a mineralelor; transformare a unui corp în alt corp. (<fr. *métasomatose*)
- metastabil**, -ă *adj. I. (fiz.)* despre echilibru) aparent stabil, dar care se distruge la o ușoară perturbație exterioară. 2. (despre un nivel energetic) care are o viață relativ lungă. (<fr. *métastable*)
- metastabilitate** *s. f.* însușirea de a fi metastabil. (<fr. *métastabilité*)
- mestastátic**, -ă *adj.* referitor la metastază; provocat de metastază; metastazic. (<fr. *métastatique*)
- metastáză** *s. f.* 1. localizare secundară, departe de focarul primitiv, a unei boli; răspândire la distanță, pe diferite căi, a unei tumori maligne. 2. figură retorică prin care vorbitorul, obligat să recunoască un fapt reprobabil, îl pune pe seama altcuiva. 3. fază a detenției în articularea occlusivelor. (<fr. *métastase*)
- metastázic**, -ă *adj.* metastatic. (după fr. *métastatique*)
- metastructură** *s. f.* (*chim., fiz.*) rețea cristalină parțial distrusă, în care scheletul rețelei inițiale se mai păstrează încă, dar în care câmpul de forțe e perturbat și regula valențelor, strict respectată la structurile de echilibru, nu mai e verificată. (<meta- + structură)
- metatalámus** *s. n.* parte a diencefalului cuprinzând corpii geniculați laterali și mediali. (<engl. *metathalamus*)
- metatárs** *s. n.* porțiune a scheletului piciorului între tars și falange. (<fr. *métatarse*)
- metatarsalgie** *s. f.* durere la nivelul articulațiilor metatarsiene. (<fr. *métatarsalgie*)
- metatarsián**, -ă *adj., s. n.* (os) al metatarsului. (<fr. *métatarsien*)
- metateorie** *s. f.* teorie care studiază structura, sistemul conceptual și metodele unei teorii date. (<fr. *métathéorie*)
- metaterapeutíc**, -ă *adj. (med.)* care intervine după un tratament. (<fr. *métathérapeutique*)
- metaterián**, -ă *adj., s. n.* (animal) marsupial. (<engl. *metatherian*)
- metatétic**, -ă *adj.* referitor la metateză; rezultat prin metateză. (<fr. *métathétique*)
- metatéxt** *s. n.* rezultat al unei analize complexe, aprofundate a textului, prin aplicarea unui demers critic, o ipoteză asupra textului. (<meta- + text)
- metateză** *s. f.* 1. intervenire a ordinii unor (grupuri de) sunete într-un cuvânt. 2. figură retorică prin care i se amintesc auditorului evenimente din trecut și i se prezintă evenimente ale viitorului său se anticipează unele obiecții posibile. (<fr. *métathèse*, gr. *metathesis*)
- metatorácic**, -ă *adj.* al metatoraxului. (<fr. *métathoracique*)
- metatoráx** *s. n.* al treilea segment al toracelui la insecte. (<fr. *métathorax*)
- metatraumátic**, -ă *adj.* apărut ca urmare a unui traumatism. (<engl. *metatraumatic*)
- metaxerím** *s. f.* modificare a ovarului sau a receptaculului plantei mateme sub influența gameților plantei paterne. (<fr. *métaxénie*)
- metaxilém** *s. n.* țesut lemnos din vase cu lumen mare, care se formează după încetarea creșterii în lungime a rădăcinii și tulpinii. (<fr. *métaxylème*)
- metazoáre** *s. n. pl.* subregni care cuprind animalele cu celule diferențiate. (<fr. *métazoaires*)

metéc *s. m.* (în Grecia antică) străin stabilit într-un polis, lipsit de drepturi politice. (<fr. *métèque*)

metempsihioză *s. f.* concepție religioasă potrivit căreia sufletul ar parcurge mai multe existențe, reîncarnându-se succesiv; transmigrație. (<fr. *metempsychose*)

metencefal *s. n.* al treilea segment al encefalului embrionar, din care se dezvoltă cerebelul. (<fr. *métencéphale*)

metensomatóză *s. f. (rel.)* transmigrație a unui corp în altul. (<fr. *métensomatose*)

météo *adj. inv.* meteorologic. (<fr. *météo*)

meteoinformație *s. f.* informație meteorologică. (<me-
teo + informație)

metéor *s. m.* 1. fenomen meteorologic (fulger, trăsnet, ploaie, rouă). 2. punct luminos care apare noaptea pe cer și se deplasează cu mare viteză, lăsând uneori o urmă care se stinge după scurt timp; stea căzătoare. 3. telegramă care conține date meteorologice. (<fr. *météore*, germ. *Meteor*, gr. *meteoron*)

METEOR²(O) - *elem.* „fenomen atmosferic”, „meteorologic”. (<fr. *météorolo/-*, cf. gr. *meteoros*)

metéoric, -ă *adj.* 1. referitor la meteori, din meteor. **O apă ~ă** = apă provenită din precipitații atmosferice. 2. (*fig.*) care se ivește pe neașteptate; trecător, efemer. (<fr. *météorique*)

meteorism *s. n.* dilatare a abdomenului datorită acumulării de gaze în tubul digestiv; meteorizație (2); timpanită. (<fr. *météorisme*)

meteorit *s. m.* corp mineral sau metalic care cade pe pământ din spațiul cosmic. (<fr. *météorite*)

meteoritic, -ă *I. adj.* referitor la meteorită. **II. s. f.** ramură a astronomiei care studiază meteoriții. (<fr. *météoritique*)

meterizafie *s. f.* 1. totalitatea modificărilor fizice și chimice suferite de roci în contact cu atmosfera. 2. meteorism. (<fr. *météorisation*)

meteorobiologie *s. f.* ramură a biologiei care studiază influența factorilor meteorologici asupra organismelor vii. (<engl. *meteorobiology*)

meteorograf *s. n.* instrument pentru înregistrarea presiunii, temperaturii și umidității aerului. (<fr. *météorographe*)

meteorogramă *s. f.* grafic reprezentând un fenomen atmosferic observat în timp. (<fr. *météorogramme*)

meteorológ, -ă *s. m. f.* specialist în meteorologie; meteorologist. (<fr. *météorologue*)

meteorologic, -ă *adj.* referitor la meteorologie. **O buletin ~** = informație asupra condițiilor de stare a vremii prezente și a evoluției probabile a timpului. (<fr. *météorologique*)

meteorologie *s. f.* știință care studiază atmosfera și fenomenele atmosferice. (<fr. *météorologie*)

meteorologíst, -ă *s. m. f.* meteorolog. (<fr. *météorologiste*)

meteoromanție *s. f.* pretinsă artă de a prevesti viitorul pe baza observării fenomenelor meteorologice. (<fr. *météoromancie*)

meteoropát, -ă *s. m. f.* cel care reacționează patologic la modificările factorilor meteorologici. (<fr. *météoropathie*)

meteoropatie *s. f.* acțiune determinată, sau numai influențată de fenomenele meteorologice. (<fr. *météoropathie*)

meteoropatologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază efectele patologice ale factorilor meteorologici. (<fr. *météoropathologie*)

meteoroscóp *s. n.* instrument folosit în meteoroscopie. (<fr. *météoroscope*)

meteoroscopie *s. f.* studiu științific al meteorilor. (<fr. *météoroscopie*)

meteorosensibil, -ă *adj.* care prezintă meteorosensibilitate. (<fr. *météoro-sensible*)

meteorosensibilitate *s. f.* sensibilitate a unor boli la schimbările meteorologice. (<fr. *météoro-sensibilité*)

meteorotróp, -ă *adj.* influențat de condițiile meteorologice. (<fr. *météorotrope*)

meteorotropism *s. n.* modificări provocate de acțiunea factorilor atmosferici asupra organismelor. (<fr. *météorotropisme*)

meteortúer, -ă *adj.* referitor la starea vremii și a drumurilor. (<meteo + túer)

methemoglobină *s. f.* pigment sangvin anormal, brun-deschis, datorat oxidării hemoglobinei. (<fr. *méthémoglobine*)

methemoglobinemie *s. f.* prezența methemoglobinei în sânge. (<fr. *méthémoglobinémie*)

meticulós, -oasă *adj.* (despre oameni) care lucrează cu multă atenție, cu scrupule exagerate; tipicar, pedant. • (*și adv.*) făcut cu grijă deosebită pentru amănunte; minuțios, scrupulos. (<fr. *méticuleux*, lat. *meticulosus*)

meticulozitate *s. f.* însușirea de a fi meticulos; minuțiozitate. (<fr. *meticulosité*)

metil *s. m.* radical organic monovalent, derivat din metan, prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. (<fr. *méthyle*)

metilamínă *s. f.* amină primară, sub formă de substanță gazoasă, incoloră, solubilă în apă și alcool. (<fr. *méthylamine*)

metilbenzén *s. m.* toluen. (<fr. *méthylbenzène*)

metilcelulóză *s. f.* eter metilic al celulozei, rezultat prin tratarea acesteia cu sulfat sau clorură de metil. (<fr. *méthylcellulose*)

metilcetónă *s. f.* organ compus lichid cu miros caracteristic; butană. (<fr. *méthylcétone*)

metilén *s. m.* radical organic bivalent, derivat din metan prin îndepărtarea a doi atomi de hidrogen. **O albastru de ~** = materie colorantă albastră, folosită în vopsitorie și ca dezinfectant. (<fr. *méthylène*, germ. *Methylen*)

metilic, -ă *adj.* (despre corpuri) derivat din metan. **O alcool ~** = alcool inflamabil toxic; obținut prin distilarea uscată a lemnului; metanol. (<fr. *méthyllique*)

metiloránj *s. n.* substanță colorantă organică, folosită ca indicator, roșu în mediu acid, portocaliu în mediu neutru și galben în cel bazic; heliantină. (<fr. *méthylorange*)

metilstirén *s. m.* substanță organică, derivat al stirenului, monomer în polimerizări. (<fr. *méthylstyrène*)

metilurée *s. f.* substanță chimică cristalină, folosită în sinteze organice. (<fr. *méthylurée*)

metilviolét *s. n.* substanță chimică, medicament antiseptic, antihelmintic și colorant în industria textilă și chimică. (<fr. *méthylviolet*)

metionină *s. f.* aminoacid sulfurat indispensabil vieții, medicament în bolile ficatului. (<fr. *méthionine*)

metis, -ă *s. m. f.* 1. individ din rase diferite. 2. (*biol.*) hibrid rezultat din încrucișarea a doi indivizi de rase diferite. (<fr. *métis*)

metisá *vb. tr.* a încrucișa indivizi (animale sau plante) de rase sau soiuri diferite. (<fr. *métisser*)

metisáj *s. n.* metisare. (<fr. *métissage*)

metódă *s. f.* 1. ansamblu de mijloace proprii pentru realizarea unui scop; mod de executare a unui lucru. • totalitatea procedurilor practice cu ajutorul cărora se predă o știință, o disciplină. • manual care conține principiile de învățare a unei limbi, a unui instrument muzical etc. 2. mod de a studia, de a cerceta fenomenele naturii și societății. (<fr. *methode*, lat. *methodus*, gr. *methodos*, germ. *Methode*)

metódic, -ă *adj.* 1. (*și adv.*) făcut cu metodă; sistematic. 2. metodologic. (<fr. *methodique*)

metódică *s. f.* 1. ramură a pedagogiei care studiază principiile și metoda de predare proprii fiecărui obiect de studiu. 2. lucrare pedagogică în care sunt expuse metode la un anumit obiect de studiu. (<germ. *Methodik*, rus. *metodika*)

methodism *s. n.* doctrină religioasă cu principii morale foarte severe, practică de o sectă anglicană. (<fr. *methodisme*)

metodíst¹, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al metodismului. (<fr. *méthodiste*)

metodíst², -ă *s. m. f.* specialist în metodică. (<rus. *metodist*)

metodológ, -ă *s. m. f.* specialist în metodologie. (<fr. *méthodologue*)

metodológic, -ă *adj.* referitor la metodologie; metodic (2). • (*adv.*) din punctul de vedere al metodologiei. (<fr. *méthodologique*)

metodologie *s. f.* 1. parte a filozofiei care se ocupă cu analiza teoretică a metodelor în știința modernă; știință

- și teorie despre metodă. 2. ansamblul metodelor de cercetare într-o anumită știință. (<fr. *méthodologie*)
- metól** *s. m. genol.* (<fr. *métol*, germ. *Metol*)
- metonimie**, -ă *adj.* cu caracter de metonimie. (<fr. *métonymique*)
- metonimie** *s. f.* figură de stil, constând în inversarea cauzei prin efect, a abstractului prin concret, a noțiunilor morale prin cele fizice etc. și invers. (<fr. *métonymie*, lat., gr. *metonymia*)
- metonomasie** *s. f.* schimbare a unui nume propriu prin traducerea în altă limbă; metonomază. (<fr. *métonomase*)
- metonomáză** *s. f.* metonomasie. (<fr. *métonomase*)
- METOP(O)-** *elem.* „frunte”. (<fr. *métop/o-*, cf. gr. *metopon*)
- metopág** *s. m.* monstru format din doi indivizi, reuniți frunte la frunte. (<fr. *métopage*)
- metopă** *s. f.* interval între triglifele unei frize dorice, cu basoreliefuri. (<fr. *métope*, lat. *metopa*)
- metoposcopie** *s. f.* preținsă artă de a descoperi viitorul cuiva prin studierea liniilor frunții, sau ale trăsăturilor feței. (<fr. *métoposcopie*)
- metoșă** *s. f.* (arhit.) spațiu între denticule. (<fr. *métoche*)
- METR¹(O)-**, -**metrie**, -**métru** *elem.* „uter”. (<fr. *métr/o-*, -*métrie*, -*mètre*, cf. gr. *metra*)
- METR²(O)-**, -**metrie**, -**métru** *elem.* „măsură, măsurătoare”. „(picior de) vers”. (<fr. *métr/o-*, -*métrie*, -*mètre*, cf. gr. *metron*)
- metráj** *s. n.* lungime în metri a unui material, a unei pelicle. (<fr. *métrage*)
- metralgie** *s. f.* durere uterină; metrodinie, uteralgie. (<fr. *métralgie*)
- metrésă** *s. f.* amantă. (<fr. *maitresse*)
- metrész** *s. f.* instrument pentru măsurarea lungimii filmelor și a benzilor de magnetofon. (<fr. *métréuse*)
- métric**, -ă *I. adj.* 1. referitor la măsură, la metru. **o sistem** ~ = sistem internațional de măsurare a lungimilor, greutateilor și capacităților, bazat pe unități care cresc, sau descresc din zece în zece. 2. referitor la metrică (II, 1). **II. s. f.** 1. ramură a poeziei care studiază structura versului și a unităților prozodice; totalitatea regulilor privitoare la structura versurilor; sistem de construire ritmică a versurilor. 2. ramură a muzicii care se ocupă cu studiul metrelor¹ (4). 3. (mat.) sistem de măsuri care se asociază unei măsuri date. (<fr. *métrique*, *II*/ germ. *Metrik*)
- metrician**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă de metrică (II, 1). (<fr. *métricien*)
- metrie**¹ *v. metr¹(o)-*.
- metrie**² *v. metr²(o)-*.
- metrită** *s. f.* inflamație a uterului. (<fr. *métrite*)
- metroanexită** *s. f.* inflamație a uterului, a ovarelor și a trompelor ovariene. (<fr. *métroannexite*)
- metrocél** *s. n.* histerocel. (<fr. *métrocèle*)
- metrocít** *s. n.* megaloblast. (<fr. *métrocyte*)
- metrodinie** *s. f.* metralgie. (<fr. *métrodynie*)
- metroelitrorafie** *s. f.* sutură a peretelui vaginal anterior, sau a feței anterioare a colului uterin cu peretele posterior al vaginului. (<fr. *métro-élytrorrhaphie*)
- metrológ**, -ă *s. m. f.* specialist în metrologie. (<fr. *métrologue*)
- metrologie** *s. f.* 1. ramură a fizicii care studiază unitățile de măsură și metodele de măsurare a mărimilor fizice. 2. totalitatea activităților legate de măsurători, etaloane etc. (<fr. *métrologie*)
- metromán**, -ă *s. m. f.* suferind de metromanie. (<fr. *métromane*)
- metromanie** *s. f.* mania de a face versuri. (<fr. *métromanie*)
- metronóm** *s. n.* instrument prevăzut cu o tijă de pendul, cu perioadă reglabilă, care marchează timpul în muzică. (<fr. *métronomie*)
- metronomie** *s. f.* studii instrumentelor și aparatelor de măsură. (<fr. *métronomie*)
- metronoscóp** *s. n.* aparat care antrenează ochiul, silindu-l să citească corect. (<fr. *métronoscope*)
- metrópolă** *s. f.* 1. stat-orăș antic considerat în raport cu coloniile pe care le-a întemeiat. 2. stat imperialist considerat în raport cu coloniile sale. 3. oraș mare, capitală a unei țări. (<fr. *métropole*)
- metropolitán**, -ă *I. adj.* referitor la metropolă. **II. s. n.** metrou. (<fr. *métropolitain*)
- metroptózá** *s. f.* histeroptoză. (<fr. *métroptose*)
- metroragie** *s. f.* hemoragie uterină în afara menstruației. (<fr. *métrorragie*)
- metrorée** *s. f.* scurgere mucoasă sau seroasă din cavitatea uterină. (<fr. *métrorrhée*)
- metrorexie** *s. f.* histerorexie. (<fr. *métrorexie*)
- metrosalpingită** *s. f.* inflamație a uterului și a trompelor uterine. (<fr. *métrosalpingite*)
- metrotomie** *s. f.* histerotomie. (<fr. *métrotomie*)
- metróu** *s. n.* linie ferată urbană (subterană) electricată; vehicul care circulă pe o astfel de linie; metropolitán. (<fr. *métro*)
- metrózá** *s. f.* afecțiune uterină de origine hormonală sau nervoasă. (<fr. *métrose*)
- métru**¹ *s. m. 1.* unitate fundamentală de măsură pentru lungime, a patruzecoa milioana parte din meridianul terestru. 2. riglă, bandă gradată de lemn, de metal etc., cu lungimea de un metru (1). 3. grup de silabe constituind unitatea de măsură a versului; (*p. ext.*) ritm determinat de împărțirea unui vers în silabe. 4. (muz.) diviziune la baza organizării duratelor sunetelor după succesiunea accentelor tari sau slabe; ritm, cadență, măsură. (<fr. *mètre*, lat. *metrum*, gr. *metron*)
- métru**² *v. metr¹(o)-*.
- métru**³ *v. metr²(o)-*.
- mexicanist**, -ă *s. m. f.* specialist în mexicanistică. (<germ. *Mexikanist*)
- mexicanistică** *s. f.* studiul limbii și culturii mexicane. (<germ. *Mexicanistik*)
- MEZ¹-** *pref.* „negativ, peiorativ”. (<fr. *més-*)
- MEZ²(O)-/MESO-** *elem.* „de mijloc, mijlociu, central”. (<fr. *més/o-*, cf. gr. *mesos*)
- mezaliá** *vb. refl.* 1. a face o mezalianță. 2. (*fig.*) a face o proastă alianță. (<fr. *mésallier*)
- mezaliánță** *s. f.* căsătorie cu o persoană considerată, de condiție socială inferioară. (<fr. *mésalliance*)
- mezanin** *s. n.* etaj mai scund, între parter și primul etaj; antresol. (<fr. *mezzanine*, it. *mezzanino*, germ. *Mezzanin*)
- mezarteră** *s. f.* tunica mijlocie a arterei. (<fr. *mézarrière*)
- mezarterită** *s. f.* inflamație a mezarterei. (<fr. *mézarrière*)
- mezaventură** *s. f.* pățanie, accident plictisitor; borboată. (<fr. *mésaventure*)
- mezencefál** *s. n.* creierul mijlociu. (<fr. *mésencéphale*)
- mezenchim** *s. n.* țesut conjunctiv embrionar derivat din mezoderm. (<fr. *mésenchyme*)
- mezenchimatózá** *s. f.* degenerescență a țesuturilor provenite din mezenchim. (<fr. *mésenchymatose*)
- mezenchimóm** *s. n.* tumoare (benignă), la nivelul țesuturilor mezenchimului. (<fr. *mésenchymome*)
- mezentér** *s. n.* îndoitură a peritoneului care fixează organele digestive de peretele posterior al abdomenului. (<fr. *mésentère*, lat. *mesenterium*)
- mezenterită** *s. f.* inflamație a mezenterului. (<fr. *mésentérite*)
- mezi** *s. m. pl. (mat.)* număratorului primului raport și numitorului celui de-al doilea raport al unei proporții. (<medita)
- MEZO-** *v. mez²(o)-*.
- mezoblást** *s. n.* mezoderm. (<fr. *mésoblaste*)
- mezocardie** *s. f.* anomalie congenitală a poziției inimii (câte mijloc). (<fr. *mésocardie*)
- mezocárp** *s. n.* partea cămoasă, pulpa unui fruct, între coajă și sămbure. (<fr. *mésocarpe*)
- mezocefál**, -ă *adj.* *s. m. f.* (individ) care prezintă mezocefalie. (<fr. *mésocéphale*)
- mezocefalie** *s. f.* formă a craniului, intermediară între brahicefalie și dolihocéfalie. (<fr. *mésocéphalie*)
- mezocíst** *s. n.* nucleu central al sacului embrionar. (<fr. *mésocyste*)
- mezoclimă** *s. f.* climă a unei regiuni restrânse, deter-

- minată de condițiile geologice locale. (<germ. *Meso-klima*)
- mezocolón** *s. n.* pliu peritoneal care leagă colonul³ cu peretele abdominal posterior. (<fr. *mésocolon*)
- mezoderm** *s. n.* foiță embrionară între ectoderm și endoderm, din care se dezvoltă oasele și mușchii; mezoblast. (<fr. *mésoderme*)
- mezodermóză** *s. f.* afecțiune a țesuturilor provenite din mezoderm. (<fr. *mésodermose*)
- mezoduodenită** *s. f.* inflamație a mezenterului duodenului. (<fr. *mésoduodénite*)
- mezofil**, -ă *I. adj. (biol.)* despre organisme) care se dezvoltă în condiții de umiditate și temperatură moderate. *II. s. n.* țesut între cele două membrane exterioare ale frunzei, care conține clorofila. (<fr. *mésophylle*)
- mezofită** *adj. s. f.* (plantă) care crește pe soluri cu umiditate moderată. (<fr. *mésophyte*)
- mezofotic**, -ă *adj.* care necesită lumină de intensitate moderată. (<fr. *mésophotique*)
- mezogăstru** *s. n.* regiune mijlocie a abdomenului. (<fr. *mésogastre*)
- mezogeosinclinal** *s. n.* geosinclinal între două blocuri continentale, din mai multe fose sedimentare. (<mezo- + *geosinclinal*)
- mezoglee** *s. f.* masă gelatinoasă între peretele extern și cel intern al corpului celenteratelor (meduze, hidre etc.). (<fr. *mésoglée*)
- mezohalin**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește în ape salmastre cu concentrație moderată. (<germ. *mesohalin*)
- mezolitic**, -ă *adj. s. n.* (din) epoca mijlocie a pietrei, între paleolitic și neolitic. (<fr. *mésolithique*)
- mezologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază relațiile dintre organisme și factorii mediului înconjurător. (<fr. *mésologie*)
- mezomér**, -ă *adj.* (despre substanțe) în stare de mezomerie. **O structură -ă** = structură ipotetică, asemănătoare structurii electronice a unor substanțe. (<fr. *mésomère*)
- mezomerie** *s. f.* teorie potrivit căreia structura electronică reală a unor molecule este o structură intermediară între structuri limită. (<fr. *mésomerie*)
- mezométru** *s. n.* pliu peritoneal care leagă uterul de peretele abdominal, corespunzând ligamentelor largi. (<fr. *mésomètre*)
- mezomorfi**, -ă *adj.* (despre starea de agregare a materiei) intermediar între starea amorfă și cea cristalină. (<fr. *mésomorphe*)
- mesomorfism** *s. n.* caracter mezomorfi. (<fr. *mésomorphisme*)
- mezón** *s. m.* particula elementară instabilă, cu masa intermediară între cea a electronului și cea a protonului; mezonon. (<fr. *mésón*, germ. *Meson*)
- mezopăuză** *s. f.* stratul superior al mezosferei, care face trecerea spre termosferă, prin valori termice minime. (<fr. *mésopause*)
- mezoplancton** *s. n.* plancton ai cărui componenți au dimensiuni medii; plancton din stratul median al mărilor. (<fr. *mésoplancton*)
- mezopropóz**, -ă *adj.* (despre un individ) cu față de dimensiuni mijlocii. (<fr. *mésoprosopé*)
- mezoreliéf** *s. n.* forme de relief de dimensiuni reduse. (<fr. *mésorelief*)
- mezosaprofită** *adj. s. f.* (ciupercă) cu miceliile în interiorul plantei în curs de descompunere, iar corpurile de fructificație la exterior. (<fr. *mésosaprophyte*)
- mezoscáf** *s. n.* submersibil intermediar între batiscaf și submarin, pentru cercetări științifice la adâncimi medii. (<fr. *mésoscaphe*)
- mezosestón** *s. m.* seston cuprinzând organisme de dimensiuni mijlocii. (<fr. *mésoseston*)
- mezosferă** *s. f.* 1. înveliș între 1200 și 2900 km în adâncimea Pământului, în care predomină sulfurile și oxizii metalelor grele (fier, nichel și magneziu). 2. strat atmosferic dintre stratosferă și ionosferă. (<fr. *mésosphère*)
- mezospérm** *s. n.* strat median cărnos din tegumentul unei semințe. (<fr. *mésosperme*)
- mezospór** *s. m. (biol.)* porțiune mediană a sporului. (<fr. *mésospore*)
- mezostif** *s. n.* problemă enigmatică înrudită cu acrostihul, a cărei soluție este un cuvânt obținut prin citirea câte unei litere de la mijlocul fiecărui vers în ordinea stabilită de autor și într-un anumit sens (vertical, oblic etc.). (<mezo- + /acro/stih)
- mezoteliál**, -ă *adj.* al mezoteliomului. (<fr. *mésothérial*)
- mezotelióm** *s. n.* tumoră benignă sau malignă a țesutului mezoteliian. (<fr. *mésothéliome*)
- mezotéliu** *s. n.* endoteliu al marilor cavități seroase, din mezoderm. (<fr. *mésothélium*)
- mezoterm**, -ă *adj. (biol.)* despre organisme) adaptat la temperaturi medii. (<fr. *mésortherme*)
- mezotermál**, -ă *adj.* care se referă la stadiul depunerii mineralelor din soluții fierbinți. (<fr. *mésothermal*)
- mezotermofil**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în zonele cu climat temperat. (<fr. *mésothermophile*)
- mezotoráce** *s. n.* segmentul al doilea al toracelui insectelor, de care sunt prinse aripile anterioare și a doua pereche de picioare. (<fr. *mésothorax*)
- mezotóriu** *s. n.* veche denumire a două elemente radioactive, unul izotop al radiului, iar celălalt al toriului. (<fr. *mésothorium*)
- mezotróf**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește pe soluri cu conținut moderat de substanțe nutritive; (despre soluri) cu un asemenea conținut. (<fr. *mésotrophe*)
- mezotrón** *s. m.* mezon. (<fr. *mésotron*, engl. *mesotrone*)
- mezoxerofitic**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în locuri uscate, spre moderat umede. (<fr. *mésoxérophytique*)
- mezozáur** *s. m.* reptilă fosilă cu formă de șarpe, lungă până la 12 m, din mările calde din cretacic. (<fr. *mésosaurus*)
- mezozóic**, -ă *adj. s. n.* (din) a treia eră geologică, între paleozoic și neozoic, în care au apărut pentru prima dată mamifere, păsări și pești osoși; era secundară. (<fr. *mésozoïque*)
- mezozóm**, -ă *adj.* (despre un individ) de statură mijlocie. (<fr. *mésosome*)
- mezozónă** *s. f.* zonă mediană de transformare metamorfică a Pământului, între 6 și 12 km. (<fr. *mésozone*)
- mezúzá** *s. f.* mic sul de pergament purtând versete din Biblie, pus într-o cutiuță fixată pe stăpul ușii, la evrei. (<fr. *mezuzah*)
- mezza-vóce** /me-ta-/ *loc. adv. (muz.)* cu jumătate de posibilitățile vocii. (<it. *mezza voce*)
- mezzo** /mé-to/ *adv. (muz.)* pe jumătate, mijlociu. (<it. *mezzo*)
- mezzo-fórté** *loc. adv. (muz.)* cu intensitate moderată, între piano și forte. (<it. *mezzo forte*)
- mezzo-piáno** *loc. adv. (muz.)* nu prea încet, mai tare decât piano. (<it. *mezzo piano*)
- mezzo-sopránă** *s. f.* voce de femeie, între soprână și contraltă; cântăreață cu o asemenea voce. (<it. *mezzosoprano*)
- mezzo-tínto** *s. n. inv. tehnică* a gravurii pe metal constând în granulara plăcii cu un instrument special, astfel ca la imprimare să rezulte gradații treptate de luminosități și nuanțe de negru, intense și catifelate. (<it. *mezzo tinto*)
- mi¹** *s. m. inv. (muz.)* 1. treapta a treia a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. coarda, clapa unui instrument care dă sunetul acestei note. (<it. *mi*)
- MI¹(O)**- *v. mio¹*-
- mialgie** *s. f.* durere musculară; miodinie. (<fr. *myalgie*)
- miasmátic**, -ă *adj.* care conține sau produce miasm; pestilențial. (<fr. *miasmatique*)
- miasmă** *s. f.* emanație urât mirositoare; duhoare. (<fr. *miasme*, gr. *miasma*)
- miasteníe** *s. f.* sindrom caracterizat printr-o epuizare anormală și rapidă a forței musculare, fără semne de paralizie. (<fr. *myasthénie*)
- miatoníe** *s. f.* absență sau diminuare a tonusului muscular; amiotonie. (<fr. *myatonie*)
- miatrofie** *s. f.* amiotrofie. (<fr. *myatrophie*)
- miáză** *s. f.* plagă superficială provocată de larvele unor muște. (<fr. *myiase*)

- MIC(O)- / MICET(O)-, -micéte, -micină, -micóză** elem. „ciupercă”. (<fr. *myco/o-*, *mycét/o-*, *-mycètes*, *-mucine*, *-mycose*, cf. gr. *mykes*)
- micacéu, -ée** adj. (despre roci, minerale) care conține mică. (<fr. *micacé*)
- micafóliu** s. n. material electroizolant obținut din foi de mică lipite pe o bandă de hârtie. (după *mica en feuille*)
- micanită** s. f. izolat electric obținut prin aglomerarea cu gelac a fragmentelor de mică. (<fr. *micanite*)
- micașist** s. n. rocă metamorfică cu textură șistoasă, din foi de mică, separată de mici cristale cu cuarț. (<fr. *micachiste*)
- mică** s. f. mineral din silicat de aluminiu și potasiu cristalizat, clivabil, care abundă în rocile eruptive și metamorfice. (<fr. *mica*)
- micelă** s. f. grup de molecule care se formează în substanțele coloidale și în soluțiile lor. (<fr. *micelle*, germ. *Micelle*)
- micéliu** s. n. aparat vegetativ al ciupercilor, format din filamente tubuloase. (<fr. *mycélium*)
- micienian, -ă** adj., s. m. f. (locuitor) din Micene (Grecia). o artă -ă = artă dezvoltată în lumea aheeană, din mileniul II î.Chr. • (s. n.) foarte vechi dialect grec. (<fr. *mycénien*)
- MICET(O)-, -micéte** v. mic(o)-.
- micetism** s. n. intoxicație cu ciuperci. (<fr. *mycétisme*)
- micetofil, -ă** adj. (despre insecte) care trăiește în interiorul ciupercilor. (<fr. *mycétophile*)
- micetogenéză** s. f. proces de formare a ciupercilor. (<fr. *mycétogenèse*)
- micetóm** s. n. tumefacție inflamatorie provocată prin dezvoltarea în organism a unei ciuperci parazite. (<fr. *mycétome*)
- micetozoaă** s. f. pl. ordin de ciuperci inferioare, constituind mase gelatinoase, informe și mobile, care trăiesc pe straturi organice în descompunere. (<fr. *mycétozoaires*)
- micină** v. mic(o)-.
- miciurinian, -ă** adj., s. m. f. miciurinișt. (<fr. *mitchourinien*)
- miciurinism** s. n. teorie elaborată de I. V. Miciurin, care se referă la metodele de hibridare artificială, de educare dirijată și de selecție artificială a organismelor. (<Miciurin, n. pr. + *-ism*)
- miciurinișt, -ă** adj., s. m. f. (adept) al miciurinismului; miciurinian. (<Miciurin/ism/ + *-ist*)
- MICO-** v. mic(o)-.
- micobacterii** s. f. pl. bacterii care au unele asemănări cu ciupercile. (<fr. *mycobactéries*)
- micocenoză** s. f. asociație de ciuperci din cadrul unei biocenoze. (<fr. *mycocénose*)
- micodermă** s. f. ciupercă filamentoasă, cu aspect fragmentat, care veghează pe suprafața băuturilor fermentate sau dulci. (<fr. *mycoderme*)
- micofloră** s. f. floră micologică. (<fr. *mycoflore*)
- micológ, -ă** s. m. f. specialist în micologie. (<fr. *mycologue*)
- micologie** s. f. 1. ramură a botanicii care studiază ciupercile. 2. studiu al bolilor cauzate de ciuperci. (<fr. *mycologie*)
- micopaleontologie** s. f. studiu al ciupercilor din timpurile geologice. (<fr. *mycopaléontologie*)
- micoplasmă** s. n. pl. microorganism (patogen) între bacterii și virus. (<fr. *mycoplasmes*)
- micoplasmóză** s. f. boală infecțioasă provocată de micoplasme. (<fr. *mycoplasmosé*)
- micoriză** s. f. asociație simbiotică între ciuperci și rădăcinile plantelor superioare. (<fr. *mycorhize*)
- micostatic, -ă** adj., s. n. fungistatic. (<fr. *mycostatique*)
- micotic, -ă** adj. referitor la micoze. (<engl. *mycotic*)
- micotoxicóză** s. f. intoxicație provocată de unele ciuperci microscopice. (<fr. *mycototoxicose*)
- micotróf, -ă** adj. (despre plante) ale cărei rădăcini găzduiesc ciuperci simbiotice. (<fr. *mycotrophe*)
- micóză¹** s. f. boală la plante și animale provocată de anumite ciuperci parazite. (<fr. *mycose*, germ. *Mikose*)
- micóză²** v. mic(o)-.
- micit** s. n. copie fotografică a unui text care nu depășește 3, 5 mm. (<germ. *Mikrat*)
- MICRO¹-, micrie** elem. 1. „mic, microscopic”. 2. (în unitățile de măsură) „a milioana parte”. (<fr. *micro-*, *-micrie*, cf. gr. *mikros*)
- micro²** s. n. inv. microradiografie. (<micro/radiografie/)
- microaerobúz** s. n. aerobuz de proporții reduse. (<micro- + aerobuz)
- microagregát** s. n. agregat structural al solului, de dimensiuni mai mici de 0,25 mm. (<fr. *microagregat*)
- microampér** s. m. unitate de intensitate a curentului electric, a milioana parte dintr-un amper. (<fr. *microampère*)
- microampermétru** s. n. ampermetru gradat în microamperi. (<fr. *microampèremètre*)
- microanalizá** s. f. analiză chimică a unor cantități foarte mici dintr-o substanță. (<fr. *micro-analyse*)
- microanchetá** s. f. anchetă limitată la un număr mic de subiecți. (<micro- + anchetá)
- microangiopátie** s. f. stare patologică a vaselor capilare. (<fr. *microangiopathie*)
- microángstrom** s. m. unitate de măsură pentru lungimi de undă, a milioana parte dintr-un angstrom. (<engl. *microangstrom*)
- microanténă** s. f. antenă (2) de dimensiuni reduse. (<micro- + antenă)
- microantologie** s. f. antologie de proporții reduse. (<micro- + antologie)
- microaparát** s. n. aparat de dimensiuni mici, specific microchimiei. (<micro- + aparát)
- microautomobil** s. n. miniautomobil. (<micro- + automobil)
- micrób** s. n. denumire generică dată unor microorganisme vegetale sau animale (bacterii, ciuperci, virusuri), agenți transmisiți ori anumiți boli. (<fr. *microbe*)
- microbacterie** s. f. bacterie extrem de redusă ca dimensiuni. (după engl. *microbacterium*)
- microbalanță** s. f. balanță de laborator, foarte sensibilă. (<fr. *microbalance*)
- microbár** s. m. barie. (<fr. *microbar*)
- microbarográf** s. n. barograf pentru înregistrarea variațiilor mici și rapide ale presiunii. (<fr. *microbarographe*)
- microbaterie** s. f. baterie electrică minusculă. (<micro- + baterie)
- microbentos** s. n. bentos din animale mici (alge, schizomicete). (<fr. *microbenthos*)
- microbetonieră** s. f. betonieră pentru cantități mici de beton. (<fr. *microbétonnière*)
- microbián, -ă** adj. produs de microbi; care răspândește microbi. (<fr. *microbien*)
- microbibliografie** s. f. bibliografie sub formă de microfilm sau de microfisă. (<micro- + bibliografie)
- microbicid, -ă** adj., s. n. (substanță) care distruge microbii. (<fr. *microbicide*)
- microbiografie** s. f. biografie sumară, de mici proporții. (<micro- + biografie)
- microbiológ, -ă** s. m. f. specialist în microbiologie; microbiologist. (<fr. *microbiologue*)
- microbiologie** s. f. știință care studiază morfologia și fiziologia microorganismelor. (<fr. *microbiologie*)
- microbiologist, -ă** s. m. f. microbiolog. (<fr. *microbiologiste*)
- microbism** s. n. 1. stare de infectare a organismului cu microbi. 2. pasiune exagerată pentru ceva. (<fr. *microbisme*)
- microbist, -ă** s. m. f. (arg.) pasionat pentru un lucru (fotbal, muzică etc.). (<microb + *-ist*)
- microbiuretă** /-biu/ s. f. biuretă de capacitate redusă. (<fr. *microburette*)
- microblást** s. n. 1. eritroblast de dimensiuni mici. 2. (bot.) ramură scurtă cu creștere anuală foarte redusă și cu noduri dese. (<fr. *microblaste*)
- microbrigádă** s. f. brigadă din mai multe persoane. (<micro- + brigadă)
- microbúz** s. n. autobuz mic, pentru un număr redus de pasageri; minibuz. (<fr. *microbus*)
- microcalculatór** s. n. calculator electronic cu elementele componente și gabaritul foarte mici, a căru unitate centrală este implementată cu ajutorul unui microprocesor

- (integrat); microcomputer, microordinator. (< *micro*¹- + *calculator*)
- microcarieră** *s. f.* carieră¹ de mici proporții. (< *micro*¹- + *carieră*)
- microcartelă** *s. f.* cartelă (2) de format mai mic decât formatul standard. (< *micro*¹- + *cartelă*)
- microcasetă** *s. f.* minicasetă. (< fr. *microcassette*)
- microcefal**, -ă *adj. s. m. f.* (individ) care prezintă microcefalie; nanocefal. (< fr. *microcéphale*)
- microcefalie** *s. f.* malformație congenitală prin dezvoltarea insuficientă a craniului și a creierului; nanocefalie. (< fr. *microcéphalie*)
- microcentrală** *s. f.* centrală electrică sau de termoficare pentru alimentarea unor consumatori izolați. (< fr. *microcentrale*)
- microchimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază reacțiile chimice dintre cantități foarte mici de substanță. (< fr. *microchimie*)
- microchirurgie** *s. f.* chirurgie practică pe porțiuni minuscule ale corpului, sub microscop. (< fr. *microchirurgie*)
- microcinematograf** *s. n.* aparat folosit în microcinematografie. (< fr. *microcinématographe*)
- microcinematografie** *s. f.* folosirea tehnicii cinematografice în domeniul microscopiei; microfilmare. (< fr. *microcinématographie*)
- microcircuit** *s. n.* dispozitiv microelectronic cu o densitate mare de elemente de circuit echivalente, constituind o singură unitate. (< *micro*¹- + *circuit*)
- microcist** *s. n.* spor de rezistență la unele ciuperci. (< fr. *microcyste*)
- microcit** *s. n.* globulă roșie de dimensiuni foarte mici. (< fr. *microcyte*)
- microcitemie** *s. f.* prezența crescută a microcitelor în sânge; microcitoză. (< fr. *microcytémie*)
- microcitolă** *s. f.* microcitemie. (< fr. *microcytose*)
- microclimat** *s. n.* climă locală a unui teritoriu restrâns; microclimă. (< fr. *microclimat*)
- microclimatologie** *s. f.* ramură a climatologiei care studiază microclimatele. (< fr. *microclimatologie*)
- microclimă** *s. f.* microclimat. (< germ. *Mikroklima*)
- microclin** *s. n.* mineral din grupa feldspaților potasici, de culoare roz, galbenă, roșiecată sau verde, constituent de bază al unor roci eruptive sau metamorfice. (< fr. *microcline*)
- micrococ** *s. m.* bacterie de formă sferică, mai mică decât cocii. (< fr. *microcoque*)
- microcomentariu** *s. n.* comentariu de dimensiuni reduse. (< *micro*¹- + *comentariu*)
- microcomplex** *s. n.* complex comercial de proporții reduse. (< *micro*¹- + *complex*)
- microcomputer** *s. n.* microcalculator. (< engl. *micro-computer*)
- microconcert** *s. n.* concert scurt. (< *micro*¹- + *concert*)
- microconferință** *s. f.* conferință de scurtă durată. (< *micro*¹- + *conferință*)
- microcopic** *s. f.* reproducere a unui material prin micșorare pe cale fotografică. (< fr. *microcopie*)
- microcôsm** *s. n.* 1. universul gândit la dimensiuni reduse. 2. lumea obiectelor submicroscopice. 3. omul, considerat ca o reprezentare redusă a universului. (< fr. *microcosmos*, lat. *microcosmus*, gr. *mikrokosmos*)
- microcôsmic**, -ă *adj.* referitor la microcosm. (< fr. *microcosmique*)
- microcoulomb** /-cu-/ *s. m.* unitate de măsură a sarcinii electrice, a milioane parte dintr-un coulomb. (< fr. *microcoulomb*)
- microcristal** *s. n.* cristal microscopic. (< fr. *microcristal*)
- microcristalin**, -ă *adj.* (despre roci, minerale) din cristale. (< fr. *microcristallin*)
- microcronologie** *s. f.* cronologie scurtă, sumară. (< *micro*¹- + *cronologie*)
- microcurie** /-cû-ri/ *s. f.* unitate de măsură a radioactivității, a milioane parte dintr-o curie. (< fr. *microcurie*)
- microdactilie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a degetelor. (< fr. *microdactylie*)
- microdiagnostic** *s. n.* (inform.) microprogram destinat testării unui subsansamblu. (< engl. *microdiagnostic*)
- microdisecție** *s. f.* disecție sub microscop; pe celule sau pe ființe foarte mici. (< fr. *microdissection*)
- microdontie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a dinților. (< fr. *microdontie*)
- microdoză** *s. f.* doză¹ infinitesimală, folosită în homeopatie. (< *micro*¹- + *doză*)
- microdúr** *s. n.* material sintetic înlocuitor de talpă, rezistent, ușor și flexibil. (< *micro/poros/* + *dur/abil*)
- microeconomie** *s. f.* disciplină care studiază relațiile economice la nivelul fiecărei întreprinderi. (< fr. *microéconomie*)
- microelectrobúz** *s. n.* microbuz acționat electric. (< *micro*¹- + *electrobuz*)
- microelectronic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la microelectronică. 2. (despre dispozitive electronice) cu grad înalt de miniaturizare. *II. s. f.* ramură a electronicii care studiază miniaturizarea continuă a circuitelor și aparatelor electronice. (< fr. *microélectronique*, engl. *microelectronics*)
- microelectronografie** *s. f.* fotografie, la microscop, care permite studierea fenomenelor biologice celulare sub aspect electric. (< *micro*¹- + *electronografie*)
- microelement** *s. n.* element chimic care se găsește în cantități foarte mici în sol, sau în organismele vii; oligoelement. (< fr. *micro-élément*)
- microencefalie** *s. f.* malformație constând din existența unui creier foarte mic. (< *micro*¹- + *encefalie*)
- microenciclopedie** *s. f.* enciclopedie de dimensiuni reduse; minieniclopedie. (< *micro*¹- + *enciclopedie*)
- microesú** *s. n.* eseu de proporții reduse. (< *micro*¹- + *eseu*)
- microestezie** *s. f.* tulburare de sensibilitate manifestată prin receptarea diminuată a volumului și greutății obiectelor. (< fr. *microesthésie*)
- microevoluție** *s. f.* totalitatea proceselor de adaptare și de diferențiere a unor grupe de organisme mai mici. (< fr. *microévolution*)
- microexplózie** *s. f.* explozie de proporții reduse. (< engl. *microexplosion*)
- microexpoziție** *s. f.* expoziție de mici proporții. (< *micro*¹- + *expoziție*)
- microfăbulă** *s. f.* fabulă scurtă. (< *micro*¹- + *fabulă*)
- microfachie** *s. f.* anomalie congenitală în existența unui cristalin anormal de mic. (< fr. *microphakie*)
- microfagocitolă** *s. f.* fagocitolă a microbilor. (< fr. *microphagocitose*)
- microfarad** *s. m.* unitate de măsură a capacității electrice, a milioane parte dintr-un farad. (< fr. *microfarad*)
- microfaună** *s. f.* fauna microscopică (protozoare și nematode) a unui spațiu restrâns. (< fr. *microfaune*)
- microfermă** *s. f.* mică unitate de producție cu profil agricol, în care lucrează elevi sau studenți. (< *micro*¹- + *fermă*¹)
- microfibră** *s. f.* fibră subțire. (< *micro*¹- + *fibră*)
- microfil**, -ă *adj.* (despre plante) cu frunze foarte mici. (< fr. *microphyllé*)
- microfilm** *s. n.* film fotografic pentru reproducerea la scară redusă a documentelor, a unor pagini de carte etc. • (inform.) suport fotografic de informații; microfisă. (< fr., engl. *microfilm*, germ. *Mikrofilm*)
- microfilmă** *vb. tr.* a fotografia pe microfilm. (< fr. *microfilmer*)
- microfilmotecă** *s. f.* colecție de microfilme; încăperea specială pentru astfel de colecții. (< *micro*¹- + *filmotecă*)
- microfiltru** *s. n.* 1. filtru¹ (1) de dimensiuni reduse. 2. filtru de circulație de mică amploare. (< fr. *microfiltre*)
- microfisură** *s. f.* fisură invizibilă cu ochiul liber. (< fr. *microfissure*)
- microfișă** *s. f.* 1. fotografie care reproduce la scară redusă pagini de carte, sau alte materiale; microfilm. 2. fișă sumară întocmită. (< fr. *microfiche*)
- microfișier** *s. n.* 1. fișier de proporții reduse. 2. scurtă bibliografie. (< fr. *microfichier*)
- microfite** *s. n. pl.* organisme vegetale de dimensiuni foarte mici; bacterii. (< fr. *microphytes*)
- microfitologie** *s. f.* ramură a botanicii care studiază organismele vegetale microscopice. (< fr. *microphytologie*)

- microfizică** *s. f.* ramură a fizicii care se ocupă cu atomii, electronii și particulele analoge; fizică atomică. (<fr. *microphysique*)
- microfloră** *s. f.* flora microscopică (actinomicete, alge, bacterii și ciuperci) a unui spațiu restrâns. (<fr. *microflore*)
- microfoileton** *s. n.* foileton de proporții reduse; mini-foileton. (<micro¹ - + foileton)
- microfôn** *s. n.* dispozitiv care transformă vibrațiile sonore în oscilații electrice, în radioteleviziune și în telecomunicații. (<fr. *microphone*, germ. *Mikrophon*)
- microfonie** *s. f.* 1. reacție care se produce între un microfon în funcțiune și difuzoarele sale atunci când amplificatorul întrece ca volum o anumită limită. • fenomen care are loc atunci când la condensatorul variabil al unui radioreceptor nu funcționează bine gama de unde scurte. 2. slăbire a vocii. (<fr. *microphonie*)
- microfonist**, -ă *s. m. f.* tehnician de sunet care asigură amplasarea și deplasarea microfoanelor la filmări sincronice. (<it. *microphonista*)
- microformat** *s. n.* format de dimensiuni miniautorizate. (<micro¹ - + format)
- microfosilă** *s. f.* fosilă de dimensiuni microscopice. (<fr. *microfossile*)
- microfôt¹** *s. n.* imagine obținută prin microfotografiere. (<germ. *Mikrophot*)
- microfôt²** *s. m.* unitate de măsură a iluminării, a milioane parte dintr-un fot. (<engl. *micropho*)
- microfotocopie** *s. f.* copie fotografică de dimensiuni foarte mici. (<fr. *microphotocopie*)
- microfotografie** *s. f.* 1. fotografie cu ajutorul unui aparat fotografic adaptat la un microscop. • fotografie de dimensiuni foarte mici. 2. tehnica obținerii acestor fotografii. (<fr. *microphotographie*)
- microfotogrammetrie** *s. f.* ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu măsurarea și cu reprezentarea corpurilor de dimensiuni mici. (<fr. *microphotogrammetrie*)
- microfotometru** *s. n.* aparat pentru determinarea opacității locale pe zone foarte mici a negativelor fotografice. (<fr. *microphotometre*)
- microfotoradiografie** *s. f.* tehnică radiologică prin care se pot obține radiografii de dimensiuni reduse; radiografia însăși. (<fr. *microphotoradiographie*)
- microfurnir** *s. n.* furnir foarte subțire, lipit pe hârtie specială. (<micro¹ - + furnir)
- microgală** *s. f.* gală¹ de mici proporții. (<micro¹ - + gală)
- microgamet** *s. m.* anterozoid. (<fr. *microgamète*)
- microgametânge** *s. m.* organ în care se formează microgametii. (<fr. *microgamète*)
- microgametofit** *s. m.* gametofit mascul. (<fr. *microgaméophyte*)
- microgametogeneză** *s. f.* proces de formare și maturizare a gameților. (<fr. *microgaméogenèse*)
- microgenerator** *s. n.* generator de mică putere. (<fr. *microgénérateur*)
- microghid** *s. n.* ghid foarte sumar. (<micro¹ - + ghid)
- microglosar** *s. n.* glosar cu un număr redus de cuvinte și cu explicații sumare. • glosar care înregistrează vocabularul specific unei activități, meserii etc. (<fr. *microglossaire*)
- microglosie** *s. f.* dezvoltare incompletă a limbii. (<fr. *microglossie*)
- micrograf** *s. n.* pantograf care permite desenarea unei figuri extrem de reduse. (<fr. *micrographe*)
- micrografie** *s. f.* 1. studiul microscopic al unui obiect. 2. studierea la microscop a structurii metalelor și aliajelor metalice. 3. scriere măruntă, până la ilizibilitate. (<fr. *micrographie*)
- microgram** *s. n.* unitate de greutate, a milioane parte dintr-un gram; gama (2). (<fr. *microgramme*)
- microgrup** *s. n.* grup mic. (<micro¹ - + grup)
- microhematurie** *s. f.* hematurie puțin abundentă. (<fr. *microhématurie*)
- microhenry** *s. m.* unitate de inductanță electrică, a milioane parte dintr-un henry. (<fr., engl. *microhenry*)
- microhidroagregat** *s. n.* hidroagregat de dimensiuni și putere reduse. (<micro¹ - + hidroagregat)
- microhidrocentrală** *s. f.* hidrocentrală de putere mică. (<micro¹ - + hidrocentrală)
- microimprimare** *s. f.* înregistrare a undelor acustice pe discuri microson. (după fr. *micro-enregistrement*)
- microinformatică** *s. f.* parte a informaticii care se ocupă cu măsurarea dimensiunilor extrem de mici. (<fr. *micro-informatique*)
- microinstalatie** *s. f.* instalație de mici proporții. (<micro¹ - + instalație)
- microinstrucțiune** *s. f.* (inform.) instrucțiune corespunzând unui nivel de program elementar. (<engl. *microinstruction*)
- microinterval** *s. n.* (muz.) interval mai mic decât un semiton. (<micro¹ - + interval)
- microinterviu** *s. n.* interviu scurt; miniinterviu. (<micro¹ - + interviu)
- microjoule** *l-giul*, -jұл *s. m.* unitate de lucru mecanic, a milioane parte dintr-un joule. (<engl. *microjoule*)
- microjurnal** *s. n.* jurnal de dimensiuni reduse. (<fr. *microjournal*)
- microléctor** *s. n.* aparat special pentru proiectarea microfilmelor pe un ecran orizontal. (<fr. *microlecteur*)
- microlepidoptere** *s. n. pl.* grup de fluturi cuprinzând speciile de talie mică; fluturași. (<fr. *microlépidoptères*)
- microlexicon** *s. n.* lexicon de proporții reduse. (<micro¹ - + lexicon)
- microlit** *s. n.* 1. cristal microscopic, prismatic sau tubular, care se află în unele roci. 2. denumire dată uneltelor și amelor mici de silex, în paleoliticul superior și mezolitic. 3. calcul (II) microscopic. (<fr. *microlithe*, germ. *Mikrolith*)
- microlitiază** *s. f.* formare de calculi microscopici. (<fr. *microlithiase*)
- microlitru** *s. m.* unitate de măsură, a milioane parte dintr-un litru. (<fr. *microlitre*)
- micrologie** *s. f.* 1. tratat despre corpurile microscopice. 2. parte a anatomiei care studiază celulele. (<fr. *micrologie*)
- microlux** *s. m.* unitate de măsură a iluminării, a milioane parte dintr-un lux². (<engl. *microlux*)
- micromagazin** *s. n.* minimagazin. (<micro¹ - + magazin)
- micromanie** *s. f.* complex de inferioritate exagerat. (<fr. *micromanie*)
- micromanometru** *s. n.* aparat pentru măsurarea variațiilor foarte mici de presiune. (<fr. *micromanomètre*)
- micromastie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a sânilor. (<fr. *micromastie*)
- micromelie** *s. f.* dezvoltare incompletă a membrilor corpului. (<fr. *micromélie*)
- micromer** *s. n.* celulă mică rezultată din diviziuni succesive ale blastomerele, la începutul segmentării oului. (<fr. *micromère*)
- micrometeorit** *s. m.* particulă meteorică din spațiul cosmic, de dimensiuni foarte mici. (<fr. *micrométéorite*, engl. *micrometeorite*)
- micrometeorologie** *s. f.* studiul proceselor fizice din stratul de aer de lângă sol, într-un spațiu restrâns. (<fr. *micrométéorologie*)
- micrometric**, -ă *adj.* 1. referitor la micrometru, la micrometrie. 2. (despre suruburi) cu filet foarte fin și precis prelucrat. (<fr. *micrométrique*)
- micrometrie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu măsurarea dimensiunilor extrem de mici. (<fr. *micrométrie*)
- micrometru** I. *s. n.* instrument de precizie în micrometrie. O ~ ocular (sau obiectiv) = plăcuță gradată adaptată la ocularul (sau obiectivul) unui microscop, ori alt aparat optic pentru a măsura dimensiunile obiectelor studiate. II. *s. m.* micron. (<fr. *micromètre*)
- micromicete** *s. f. pl.* ciuperci foarte mici, saprofite sau parazite, care nu pot fi văzute cu ochiul liber. (<fr. *micromycètes*)
- micromicrofarad** *s. m.* picofarad. (<fr. *micromicrofarad*)
- micromicron** *s. m.* unitate de măsură, a milioane parte dintr-un micron. (<fr. *micromicron*)
- micromilimetru** *s. m.* micron. (<fr. *micromillimètre*)
- microminiaturiză** *vb. tr.* a reduce la dimensiuni microscopice. (<fr. *microminiaturiser*)

- micromodél** *s. n.* model (2) de dimensiuni reduse. (<micro¹- + model)
- micromodelism** *s. n.* activitatea de a confecționa micromodele. (<micromodel + -ism)
- micromodul** *s. n.* circuit logic sau aritmetic miniaturizat al unui calculator electronic. (<fr. micromodule)
- micromoleculár, -ă** *adj.* (despre substanțe) alcătuit din micromoleculă. (<fr. micromoléculaire)
- micromoleculă** *s. f.* moleculă cu un număr mic de atomi. (<fr. micromolécule)
- micromonografie** *s. f.* monografie de proporții reduse. (<fr. micromonographie)
- micromotór** *s. n.* motor electric de putere (foarte) mică. (<fr. micromoteur)
- micromutație** *s. f. (biol.)* mutație de substanță ereditară, urmată de schimbări mici de caractere. (<fr. micromutation)
- micromuzéu** *s. n.* muzeu de mici proporții. (<micro¹- + muzeu)
- micron** *s. m.* unitate de măsură pentru lungimi, a mia parte dintr-un milimetru; micrometru (II), micromilimetru. (<fr. micron, germ. Mikron)
- micronizáre** *s. f.* transformare a unui corp solid în particule având dimensiuni de ordinul micronului. (după fr. micronisation)
- micronucleú** *s. n.* nucleu supranumerar mic din citoplasmă, format în cursul diviziunii celulare, sub acțiunea unui agent mutagen. (<fr. micronucleus)
- microobiect** *s. n.* obiect de dimensiuni foarte mici; obiect de cercetare a microfizicii. (<micro¹- + obiect)
- microobiectív** *s. n.* sistem optic destinat microfilmărilor. (<micro¹- + obiectív)
- microohm** /-oni/ *s. m.* unitate electrică de rezistență, a milioana parte dintr-un ohm. (<fr. microohm)
- microoperáție** *s. f. (inform.)* operație elementară efectuată prin executarea unei microinstrucțiuni. (<engl. microoperation)
- microordinátor** *s. n.* microcalculator. (<fr. microordinateur)
- microorganism** *s. n.* organism vegetal, sau animal microscopic. (<fr. micro-organisme)
- micropaleontologie** *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază microfosilele. (<fr. micropaléontologie)
- microparazit** *s. m.* parazit de dimensiuni microscopice. (<fr. microparasite)
- microparticulă** *s. f.* particulă materială foarte mică; particulă elementară. (<fr. microparticule)
- micropedagogie** *s. f.* pedagogie privită în perspectiva aplicării ei la procesul instructiv-educativ al unei structuri mici (elev, grup de elevi, clasă, școală). (<micro- + pedagogie)
- micropil** *s. n.* 1. orificiu al ovulului prin care pătrunde tubul polinic. 2. por în membrana oului unor insecte sau pești, prin care poate pătrunde spermatozoidul. (<fr. micropyle)
- microplanctón** *s. n.* plancton ale cărui elemente nu măsoară mai mult de câțiva milimetri. (<fr. microplankton)
- micropleustón** *s. n.* pleuston din plante inferioare care plutesc liber în ape. (<fr. micropleuston)
- micropodie** *s. f.* anomalie în dezvoltarea piciorului, care rămâne mic. (<engl. micropodia)
- micropór** *s. m.* por care nu poate fi văzut cu ochiul liber. (<fr. micropore)
- microporós, -oasă** I. *adj.* (despre materiale, corpuri) cu pori foarte mici, capilari. II. *s. n.* cauciuc sintetic cu masa poroasă. • (*s. m. pl.*) încălțăminte cu talpa din asemenea material. (<fr. microporeux)
- micropotrét** *s. n.* portret de dimensiuni foarte reduse. (<micro¹- + potret)
- microprint** *s. n.* foaie rectangulară opacă conținând microimagini de documente dispuse în șiruri, obținute printr-un proces de tipărire. (<micro¹- + rota/print)
- microprocesór** *s. n.* proces realizat cu un număr redus de elemente cu componente integrate, specializat pentru operații de calcul, comandă și control, într-un computer sau alt sistem electronic. (<engl. microprocessor)
- microproducție** *s. f.* producție de serie mică (<micro¹- + producție)
- microprogram** *s. n.* program scris într-un ordinator microprogramat. (<engl. microprogramm)
- microprogramá** *vb. tr.* a scrie microprograme. (<fr. microprogrammer)
- microproiectór** *s. n.* aparat pentru microproiecții. (<fr. microprojecteur)
- microproiectie** *s. f.* proiecție care permite obținerea pe ecran a imaginii unor obiecte invizibile pentru ochiul liber, a unor preparate microscopice. (<fr. microprojection)
- microprotál** *s. n.* protal mascul. (<fr. microprothalle)
- micropsie** *s. f.* tulburare a vederii, datorită căreia obiectele sunt percepute mai mici decât în realitate. (<fr. micropsie)
- microradiografie** *s. f.* radiografie efectuată pe un film special, de dimensiuni reduse; micro¹. (<fr. microradiographie)
- microradiométru** *s. n.* radiomicrometru. (<fr. microradiomètre)
- microraión** *s. n.* ansamblu urbanistic: locuințe, magazine, școli etc. (<rus. mikroraión)
- microraliu** *s. n.* miniraliu. (<fr. micro-rallye)
- microreacție** *s. f.* reacție chimică între cantități foarte mici de substanță. (<fr. microreaction)
- microrecensământ** *s. n.* recensământ limitat la un teritoriu sau la o categorie de populație. (<micro¹- + recensământ)
- microreceptór** *s. n.* ansamblu dintr-un microfon și un receptor. (<fr. microrecepteur)
- microrecital** *s. n.* recital cu un program scurt; minirecital. (<micro¹- + recital)
- microregiune** *s. f.* teritoriu restrâns în cadrul unei regiuni urbanistice. (<micro¹- + regiune)
- microrelief** *s. n.* ansamblul formelor de relief de dimensiuni mici. (<fr. microrelief, rus. mikrorelief)
- microreportaj** *s. n.* reportaj scurt. (<micro¹- + reportaj)
- microrevistă** *s. f.* spectacol de revistă de proporții reduse. (<micro¹- + revistă)
- microrhidie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a testiculelor, însoțită de sterilitate. (<fr. microrchidie)
- microril¹** *s. n. inv.* microsiion. (<germ. Mikrorille)
- microril²** *s. n.* ril (2) îngust și de durată joasă. (<micro¹- + ril)
- microrilă** *s. f.* bandă pentru magnetofon. (<germ. Mikrorille)
- microrobót** *s. m.* minirobot. (<micro¹- + robot)
- microromán** *s. n.* roman de mici proporții. (<micro¹- + roman)
- microscóp** *s. n.* instrument optic de laborator cu un sistem de lentile, pentru observarea și cercetarea obiectelor și formațiunilor extrem de mici, care nu pot fi văzute cu ochiul liber. (<fr. microscope, germ. Mikroskop)
- microscópic, -ă** *adj.* 1. de dimensiuni vizibile numai la microscop. • care se efectuează cu microscopul. 2. (*fig.*) extrem de mic, minuscul; (*p. ext.*) fără valoare, neînsemnat. • (*s. n.*) cel mai mic corp de literă, de 2,5 puncte tipografice. (<fr. microscopique)
- microscopie** *s. f.* tehnica observației la microscop. (<fr. microscopie, germ. Mikroskopie)
- microsecundă** *s. f.* unitate de măsură pentru timp, a milioana parte dintr-o secundă. (<germ. Mikrosenkaunde, fr. microseconde)
- microseism** *s. n.* seism de intensitate foarte slabă. (<fr. microséisme)
- microseismográf** *s. n.* seismograf pentru înregistrarea microseismelor. (<fr. microséismographie)
- microsesiune** *s. f.* sesiune scurtă. (<micro¹- + sesiune)
- microsestón** *s. n.* seston cuprinzând organisme de dimensiuni microscopice. (<fr. microseston)
- microsión** *s. n., adj.* (disc muzical) cu șanțul de înregistrare foarte fin, permițând înregistrări de lungă durată; microril¹. (<fr. microsillon)
- microsistem** *s. n.* sistem de integrare socială a unui individ sau a unui microgrup. (<micro¹- + sistem)
- microsocial, -ă** *adj.* nivel ~ = termen folosit în sociologie pentru a desemna grupurile mici (de muncă,

- cercetare, conducere etc.) de desfășurare a activităților și relațiilor sociale. (<micro- + social)
- microsociolog**, -ă *s. m. f.* reprezentant, adept al microsociologiei. (<fr. *microsociologie*)
- microsociologie** *s. f. 1.* studiu sociologic al microgrupurilor. 2. curent pozitivist în sociologia contemporană, care consideră, în spirit idealist-subiectiv, că factorul fundamental al vieții sociale îl constituie relațiile afective din cadrul unor microgrupuri. (<fr. *microsociologie*)
- microsoft** *s. n. (inform.)* limbaj de programare de nivel înalt, simplu, cu instrucțiuni din cuvinte ale limbii engleze și notații matematice. (<engl. *microsoft*)
- microsomie** *s. f.* nanism. (<fr. *microsomie*)
- microsondă** *s. f. (tehn.)* sondă care permite dozarea elementelor prezente într-un volum de materie extrem de redus. (<fr. *microsonde*)
- microspecie** *s. f. (biol.)* specie mică, formată din indivizi similari fenotipic; subspecie. (<fr. *microspecies*)
- microspectroscop** *s. n.* ocular, cu prisme, cu care se înlocuiește ocularul obișnuit al microscopului și care dă imaginea spectrului luminos al obiectului observat. (<fr. *microspectroscope*)
- microspór** *s. m. 1.* spor masculin la unele criptogame, din care se dezvoltă microprotalele. 2. grăunte de polen. (<fr. *microspore*)
- microsporangie** *s. m. 1.* sporangiu în care se dezvoltă microspori. 2. sac polinic al spermatozoidelor. (<fr. *microsporangie*)
- microsporie** *s. f.* micoză cauzată de un microspor. (<fr. *microsporie*)
- microsporocit** *s. n.* celulă care produce microspori. (<fr. *microsporocyte*)
- microsporofilă** *s. f.* frunză pe care se dezvoltă microsporangiele. (<fr. *microsporophile*)
- microsporozenă** *s. f.* proces de formare a microsporilor la plantele cu flori. (<fr. *microsporozenă*)
- microstagiune** *s. f.* stagiune de scurtă durată. (<it. *microstagione*)
- microstatistică** *s. f.* statistică de proporții reduse. (<micro- + statistică)
- microstație** *s. f.* stație (de salyare etc.) cu un număr redus de autovehicule. (<micro- + stație)
- microstațiune** *s. f.* ~ balneară = stațiune balneară de capacitate redusă. (<micro- + stațiune)
- microstructură** *s. f.* structură a unui obiect, organism, material etc., examinată la microscop. O ~ socială = totalitatea relațiilor (inter)personale și a rețelelor de integrare care definesc existența socială a unui individ. • structură a solului alcătuită predominant din microagregate. (<fr. *microstructure*)
- microtectonică** *s. f.* ramură a geologiei care studiază microstructurile tectonice. (<micro- + tectonică)
- microtelefon** *s. n.* receptor telefonic cu dispozitiv de format numărul atașat la el. (<fr. *microtéléphone*, germ. *Mikrotelefon*)
- microterm**, -ă *adj.* (despre organisme) adaptat la temperaturi scăzute. (<fr. *microtherme*)
- microtermie** *s. f.* unitate de măsură a căldurii, a milioana parte dintr-o termie. (<fr. *microthermie*)
- microtermofilă** *adj., s. f.* (plantă) care crește în zona cu climă temperată rece din regiunea boreală. (<fr. *microthermophile*)
- microtermofită** *s. f.* plantă microtermofilă. (<fr. *microthermophyte*)
- microtide** *s. n. pl.* familie de mamifere rozătoare: șoarecele de câmp. (<engl. *microtidae*)
- microtipăr** *s. n.* tipar cu litere foarte mici, microscopice. (<micro- + tipar)
- microtóm** *s. n.* instrument folosit în microtomie. (<fr. *microtome*)
- microtomie** *s. f.* tăierea unor fragmente foarte subțiri dintr-un corp spre a fi examinate la microscop. (<engl. *microtomy*)
- microtomografie** *s. f.* tomografie redusă, realizată cu un aparat care combină un scanograf și un microscop electronic. (<micro- + tomografie)
- microton** *s. n. (muz.)* interval mai mic de un semiton. (<micro- + ton)
- microtransmițător** *s. n.* transmițător (III) de dimensiuni (foarte) reduse. (<micro- + transmițător)
- microtraumatism** *s. n. (med.)* traumatism ușor. (<fr. *microtraumatisme*)
- microtrón** *s. n.* accelerator de electroni de tipul ciclotronului, în care creșterea energiei se obține la trecerea treptată a acestora prin câmpul electric oscilant al unei cavități rezonante. (<fr., engl. *microtron*, germ. *Mikrotron*)
- microturbină** *s. f.* turbină de dimensiuni reduse, folosită în microhidrocentrale. (<micro- + turbină)
- microturism** *s. n.* autoturism de dimensiuni reduse; miniautomobil. (<micro- + turism)
- microundă** *s. f.* undă electromagnetică de lungime foarte mică (între 10000 și 30000 de megacicli pe secundă). (<fr. *micro-onde*)
- microunivers** *s. n.* micul univers; microcosm (3). (<micro- + univers)
- microuzină** *s. f.* uzină(-școală) de proporții reduse. (<micro- + uzină)
- microvolt** *s. m.* unitate de forță electromotoare sau de diferență de potențial, a milioana parte dintr-un volt. (<fr. *microvolt*)
- microvoltmetru** *s. n.* voltmetru gradat în microvolți. (<fr. *microvoltmètre*)
- microwatt** *s. m.* unitate de putere, a milioana parte dintr-un watt. (<fr. *microwatt*)
- microzoare** *s. n. pl.* încrengătură de animale de apă, vizibile numai la microscop. (<fr. *microzoaires*)
- microzóm** *s. n.* organit din citoplasmă de dimensiuni ultramicroscopice. (<fr. *microsome*)
- microzonă** *s. f. 1.* regiune din masa solului arabil, care conține particule cu funcții biochimice identice. 2. cartier de proporții reduse al unui oraș. 3. (în sociologie) zonă de mică întindere. (<fr. *microzone*)
- microzoospór** *s. m.* zoospor de talie mică. (<fr. *microzoospore*)
- micterism** *s. n.* atitudine sarcastică, sfidătoare; sarcasm. (<fr. *mycterisme*)
- micturiție** *s. f.* nevoie frecventă de a urina. (<fr. *micturition*)
- mictiune** *s. f.* urinare. (<fr. *miction*, lat. *mictio*)
- midi** *adj. inv., s. n.* (fustă, palton etc.) (de lungime) intermediară între mini și maxi (până la jumătatea gambei). (<fr., engl. *mid*)
- midinătă** *s. f.* tânără croitoreasă, sau modistă pariziană. (<fr. *midinette*)
- midriatic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care provoacă midriaza. (<fr. *mydriatique*)
- midriază** *s. f.* dilatație anormală și persistentă a pupilei; corectazie. (<fr. *mydriase*)
- MIEL(O)-, -mielie, -mielită** *elem.* „măduvă”. (<fr. *myél/o-*, -*myélie*, -*myélite*, cf. gr. *myelos*)
- mielemie** *s. f.* prezența de celule medulare în sânge. (<fr. *myélémie*)
- mielecefál** *s. n.* parte posterioară a creierului embrionar, din care se dezvoltă bulbul rahidian. (<fr. *myélocéphale*)
- mielie v. miel(o)-
- mielină** *s. f.* substanță albă, moale, care formează teaca celulelor nervoase. (<fr. *myéline*)
- mielinizare** *s. f.* acoperirea cu mielină a fibrelor nervoase. (după fr. *myélinisation*)
- mielită**¹ *s. f.* inflamație a măduvei osoase sau a măduvei spinării. (<fr. *myélite*)
- mielită² v. miel(o)-
- mieloblast** *s. n.* celulă primară a măduvei osoase, din care iau naștere leucocitele polinucleare. (<fr. *myéloblaste*, engl. *myeloblast*)
- mieloblastóm** *s. n.* mielom cu mieloblaste. (<fr. *myéloblastome*)
- mieloblastoză** *s. f.* formă de leucemie acută caracterizată prin proliferarea mieloblastelor. (<fr. *myéloblastose*)
- mielocél** *s. n.* hemie a măduvei spinării. (<fr. *myélocèle*)
- mielocit** *s. n.* celulă din măduva osoasă, care provine din mieloblast. (<fr. *myélocyte*)
- mielocitemie** *s. f.* formă de leucemie caracterizată prin prezența în sânge a numeroase mielocite. (<fr. *myélocytémie*)

- mielocítom** *s. n.* mielom din mielocite. (<fr. *myélocy-tome*)
- mielocitóză** *s. f.* prezență anormală a mielocitelor într-un țesut, sau într-o umoare a organismului. (<fr. *myélocytose*)
- mieloftizie** *s. f.* aplazie a măduvei osoase, care produce o anemie gravă. (<fr. *myélophthisie*)
- mielogén, -ă** *adj.* (despre leucocite) care își are originea în măduva osoasă. (<fr. *myélogène*)
- mielografie** *s. f.* 1. studiul formațiilor celulare din măduva formatoare de sânge. 2. radiografie a măduvei spinării cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *myélographie*)
- mielogramă** *s. f.* 1. prezentare procentuală a diferitelor componente celulare din măduva osoasă. 2. radiografie a măduvei. (<fr. *myélogramme*)
- mielóm** *s. n.* tumoare malignă a măduvei oaselor. (<fr. *myéleme*)
- mielomalacie** *s. f.* ramolisment al măduvei spinării. (<fr. *myéломalacie*)
- mielomatóză** *s. f.* boală caracterizată prin prezența de mioame în oase. (<fr. *myéломatose*)
- mielopatie** *s. f.* denumire generică a afecțiunilor măduvei spinării sau osoase. (<fr. *myélopathie*)
- mieloplást** *s. n.* leucocită din măduva oaselor. (<germ. *Myeloplast*)
- mieloreticulóză** *s. f.* reticuloză localizată în măduva osoasă. (<fr. *myéloréticulose*)
- mielosarcóm** *s. n.* sarcom din celulele măduvei osoase. (<fr. *myélosarcome*)
- mieloscleróză** *s. f.* scleroză a plăcilor, localizată în măduvă. (<fr. *myélosclérose*)
- mielotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unor cordoane din măduva spinării. (<fr. *myélotomie*)
- mielotransplánt** *s. n.* transplant de măduvă. (<*mielo-* + *transplant*)
- mielotróp, -ă** *adj.* afinitate pentru măduvă. (<fr. *myélotrope*)
- migálă** *s. f.* păianjen veninos din regiunile tropicale ale Americii. (<fr., gr. *mygale*)
- migmatit** *s. n.* rocă metamorfică formată prin pătrunderea magmei topite în rocile sedimentare. (<fr. *migmatite*)
- mignón, -ă** /-nion/ I. *adj.* mic, delicat, gingaș. II. *s. n.* inv. (*poligr.*) colonel². (<fr. *mignon*)
- migrá** *vb. intr.* 1. (despre triburi, popoare) a se deplasa în masă de pe un teritoriu pe altul, dintr-o țară în alta. 2. (despre unele animale, păsări) a se deplasa în masă dintr-un loc în altul, în anumite epoci ale anului. 3. (*fiz.*; despre particule) a se deplasa într-o anumită direcție sub acțiunea a diferiți factori. (<fr. *migrer*, lat. *migrare*)
- migránt, -ă** *adj., s. m. f.* (om, animal) care migrează. (<fr. *migrant*)
- migrátor, -oare** *adj.* care migrează (1). (<fr. *migrateur*, lat. *migrator*)
- migrațiune** *s. f.* 1. deplasare în masă a unor triburi sau popoare de pe un teritoriu pe altul. 2. deplasarea în masă a unor animale sau păsări dintr-o regiune într-alta în vederea reproducerii, a căutării de hrană etc. 3. mișcarea apei în sol; înaintarea petrolului în rocile sedimentare. 4. ~ *profesională* = deplasare a unei părți din mâna de lucru dintr-o meserie într-alta. 5. ~ *capitalului* = deplasarea capitalului dintr-o țară în alta, dintr-o ramură de producție în alta. (<fr. *migration*, lat. *migratio*)
- migrénă** *s. f.* cefalee (localizată într-o anumită regiune a capului și însoțită de tulburări digestive). (<fr. *migraine*)
- migrenás, -oasă** *adj., s. m. f.* (suferind de migrenă). (<fr. *migraineux*)
- mihráb** *s. n.* firdă ornamentală în peretele unei moschei (indicând direcția spre Meca). (<fr. *mihrab*)
- mikadó** *s. m.* titlu purtat de împărații Japoniei. (<fr. *mikado*)
- milady** /milédi/ *s. f.* titlu care se dă în Anglia femeilor din familiile nobile. (<engl. *milady*)
- milán** *s. m.* pasăre răpitoare de zi din regiunile calde și temperate, cu coada ca a rândunicii, care vânează insecte din zbor. (<fr. *milan*, lat. *milanus*)
- milánéz, -ă** I. *adj., s. m. f.* (locuitor) din Milano. II. *s. n.* tricot (de mătase) pentru lenjerie, bluze etc. III. *adj. inv.* confecționat din milanese (II). (<it. *milanese*)
- milenár, -ă** *adj.* care datează de o mie (sau de mii) de ani. (<fr. *millénaire*, lat. *millenarius*)
- milenarism** *s. n.* chiliastn. (<fr. *millénarisme*)
- milenarist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al milenarismului. (<fr. *millénariste*)
- miléniu** *s. n.* perioadă de timp de o mie de ani. • împlinirea a o mie de ani de la producerea unui eveniment însemnat. (<lat. *millenium*)
- milepóri** *s. m. pl.* gen de polipi (1) care trăiesc în colonii, formând un schelet calcaros masiv. (<fr. *millépores*)
- milésim** *s. n.* 1. cifra 1 care indică mia în exprimarea miilor în cifre. 2. dată jubiliară, comemorativă, care figurează pe monede, medalii, mărci poștale etc. • an, dată indicată în cifre. (<fr. *millésime*, lat. *millesimus*)
- MILI-** *elem.* „a mia parte”. (<fr. *milli-*, cf. lat. *mille*, o mie)
- miliampér** *s. m.* unitate de măsură a intensității curentului electric, a mia parte dintr-un amper. (<fr. *milliampère*)
- miliampémetru** *s. n.* ampermetru gradat în miliamperei. (<fr. *milliampèremètre*)
- miliár¹**, -ă *adj.* (despre pietrele de kilometraj; și *s. n.*) care indică o distanță de o mie de metri. (<fr. *milliaire*, lat. *milliarius*)
- miliár²**, -ă *adj.* cu aspect de bob de mei. • *tuberculoză* ~ă = granulie. (<fr. *millaire*)
- miliárd** *s. n.* o mie de milioane; bilion. (<fr. *milliard*)
- miliárdár, -ă** *s. m. f.* posesor al unei averi evaluate în miliarde. (<fr. *milliardaire*)
- miliárdíme** *s. f.* număr egal cu a miliardă parte dintr-un întreg. (după fr. *milliardième*)
- miliária** *s. f.* erupție de pete roșii pe piept, spate și brațe la cei care transpiră mult. (<fr. *milliaire*, germ. *Miliaria*)
- milibár** *s. m.* unitate de măsură a presiunii, a mia parte dintr-un bar. (<fr. *millibar*)
- milicurie** /-cú-rí/ *s. f.* a mia parte dintr-o curie. (<fr. *millicurie*)
- milieu** *s. n.* obiect de pânză sau dantelă care se așază pe o masă sau pe o altă mobilă ca ornament. (<fr. *milieu*)
- miligrám** *s. n.* unitate de măsură pentru masă, a mia parte dintr-un gram. (<fr. *milligramme*)
- milihény** *s. m.* unitate de măsură pentru inductanță, a mia parte dintr-un henry. (<fr., engl. *millihenry*)
- mililambért** *s. m.* unitate de măsură pentru strălucire, a mia parte dintr-un lambert. (<fr. *millilambert*)
- mililitru** *s. m.* unitate de măsură pentru capacitate, a mia parte dintr-un litru. (<fr. *millilitre*)
- milimétric, -ă** *adj.* de mărimea unui milimetru; (*p. ext.*) foarte mic. • *hârtie* ~ă = hârtie cu linii orizontale și verticale, la distanță de un milimetru unele de altele. • (*adv.*) cu mare excitație. (<fr. *millimétrique*)
- milimétru** *s. m.* unitate de măsură pentru lungimi, a mia parte dintr-un metru. (<fr. *millimètre*)
- milimicrón** *s. m.* a mia parte dintr-un micron. (<fr. *millimicron*)
- milimól** *s. m.* a mia parte dintr-un mol¹. (<fr. *millimole*)
- milinó** *s. n.* pânză de în foarte subțire. (<fr. *milinon*)
- milioersted** /-ör-/ *s. m.* a mia parte dintr-un oersted. (<fr. *millioersted*)
- millión** *s. n.* o mie de mii. • (*fam.*) de ~oane = excepțional, extraordinar (de). (<fr. *million*)
- millionár, -ă** *s. m. f.* 1. posesor al unei averi evaluate în milioane. 2. (*fam.*) pilot, șofer care a efectuat un milion de kilometri. (<fr. *millionnaire*, germ. *Millionär*)
- millioníme** *s. f.* a milioana parte dintr-un întreg. (după fr. *millionième*)
- milliröntgen** /-rönt-ghen/ *s. m.* unitate electrostatică de radiație, a mia parte dintr-un röntgen. (<fr. *milliröntgen*)
- milisecundă** *s. f.* unitate de timp, a mia parte dintr-o secundă. (<fr. *milliseconde*, engl. *millisecond*)
- militá** *vb. intr.* a lupta intens pentru un principiu, pentru o cauză etc. (<fr. *milliter*, lat. *militare*)
- militánt, -ă** *adj., s. m. f.* (cel) care militează; luptător, combatant. (<fr. *militant*)

- militantism** *s. n.* concepție, atitudine, activitate de militant. (< fr. *militantisme*)
- militar**, -ă *I. adj.* care ține de armată; ostășesc. **O stagi** ~ = stagiul făcut în armată de un cetățean. • care se bazează pe armată; de război. **II. s. m.** cel care aparține cadrelor active ale armatei. (< fr. *militaire*, lat. *militaris*, germ. *Militär*)
- militarism** *s. n.* politică care acordă armatei și celorlalte instituții militare un loc preponderent în societate, iar conducătorilor militari un rol principal în dirijarea politicii interne și externe a țării. (< fr. *militarisme*, germ. *Militarismus*)
- militarist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al militarismului. (< fr. *militariste*)
- militariză** *vb. tr.* a subordona (un teritoriu, o întreprindere) unui regim militar, uneori direct armatei, și a le folosi în scopuri militare. (< fr. *militariser*, germ. *militarisieren*)
- milițian**, -ă *s. m. f.* 1. membru al miliției (1). 2. ostaș din miliție (2). (după fr. *milicien*)
- miliție** *s. f.* 1. armată nepermanentă sau de rezervă, cuprinzând și unele corpuri speciale. 2. (în unele țări și la noi până în 1989) organ de stat având drept scop apărarea ordinii publice, a proprietății de stat și a celei personale, precum și a drepturilor și libertăților cetățenești. (< lat. *militia*, /2/ rus. *милиция*)
- milivolt** *s. m.* unitate de forță electromotoare sau de diferență de potențial, a mia parte dintr-un volt. (< fr. *millivolt*)
- milivoltmetru** *s. n.* voltmetru gradat în milivolți. (< fr. *millivoltmètre*)
- milivatt** *s. m.* unitate de măsură a puterii, a mia parte dintr-un watt. (< fr. *milliwatt*)
- millefeuille** /mil-fôi/ *s. f.* plăcintă din foi garnisită cu cremă. (< fr. *millefeuille*)
- millefióri** *s. f. inv. (arte)* nume dat obiectelor de sticlă în interiorul cărora se poate vedea un fel de mozaic reprezentând flori. (< it. *millefiori*)
- milonga** *s. n.* dans popular de origine argentiniană, înrudit cu tangoul, dar mai temperamental, mai dinamic; melodia corespunzătoare. (< sp. *milonga*)
- milonit** *s. n.* rocă metamorfică formată din fragmente foarte ascuțite, unite printr-un ciment natural. (< fr. *mylonite*)
- milord** *s. m.* titlu de adresare față de un lord. (< engl. *milord*)
- mim** *I. s. n.* scurtă comedie populară antică, alcătuită din scene comice simple. **II. s. m.** actor care interpretează un mim (1); (astăzi) actor de pantomimă. (< fr. *mime*, lat. *mimus*, gr. *mimos*)
- mimă** *vb. tr.* 1. a interpreta (un rol, o piesă) prin mimică. 2. a imita gesturile, vocea, felul de a fi al cuiva. (< fr. *mimer*)
- mimansa** *s. f.* școală filozofică indiană care susținea că lumea se întemeiază pe un principiu material alături de unul spiritual, ea fiind veșnică, necreată și formată din atomi. (< fr. *mimansa*)
- mimânt**, -ă *I. adj., s. m.* (cel) care mimează. **II. s. m. (teatru)** figurant. **III. adj. (despre genotipuri) cu manifestări fenotipice similare; (despre fenotipuri) condiționat de genotipuri distincte. (< *mima* + -ant)**
- mimésis** *s. n.* principiu estetic, de origine platoniciană și aristoteliană, potrivit căruia arta este o rezultantă a imitării realității. (< gr. *mimesis*, imitație)
- mimetic**¹ *v. mimo-*
- mimetic**², -ă *adj.* 1. referitor la mimetism. 2. care imită (în mod servil) un anumit model. (< fr. *mimétique*)
- mimetism** *s. n.* 1. însușire a unor animale de a-și schimba culoarea sau de a lua forma unor obiecte, ori animale din mediul înconjurător. 2. (fig.) reproducere mecanică a gesturilor și atitudinilor cuiva; imitație (servilă) a unui model; maimuțareală. (< fr. *mimétisme*)
- miméză** *s. f.* figură de stil, în genul ironiei, ironie în care se repetă ceea ce altul a zis, sau ar fi putut spune, imitându-i vocea, gesturile. (< fr. *mimèse*, gr. *mimesis*)
- mimic**, -ă *I. adj.* referitor la mim, la mimică. **II. s. f.** expresie a feței. • arta de a exprima sentimente și idei prin expresia feței și prin gesturi. (< fr. *mimique*, lat. *mimicus*)
- MIMO-**, -**mimetic**, -**mimie** *elem.* „imitație, mimi-
- că”. (< fr. *mimo-*, -*mimétique*, -*mimie*, cf. gr. *mimos*, *mim*)
- mimodramatic**, -ă *adj.* care ține de mimodramă. (< fr. *mimodramatique*)
- mimodramă** *s. f.* operă dramatică în care actorii mimează rolurile, în loc să vorbească; pantomimă. (< fr. *mimodrame*)
- mimograf** *s. m.* actor de mimuri (1). (< fr. *mimographe*)
- mimografie** *s. f.* tratat despre mimică sau despre mimuri (1). (< fr. *mimographie*)
- mimologie** *s. f.* arta de a imita vocea și gesturile cuiva. (< fr. *mimologie*)
- mimoză** *s. f.* 1. specie de plante erbacee leguminoase exotice, cu flori mici, roz sau albe, foarte sensibile când sunt atinse. 2. (*fam., ir.*) persoană foarte sensibilă, gingașă. (< fr., lat. *mimosa*)
- mină**¹ *vb. I. tr.* a planta mine pe un teren sau într-o apă (în scop de distrugere). **II. tr., refl. (fig.)** a (se) slăbi, a (se) distruge (cu încetul), a (se) măcina. (< fr. *miner*)
- minaj** *s. n.* drept luat de seniorul feudal la vinderea produselor pe piață. (< fr. *minage*)
- minamata** *s. f.* complex de tulburări care apar ca urmare a consumului de pește contaminat prin dejecții industriale în care există mercur; otrăvire cu mercur. (< fr. *minamata*)
- minaret** *s. n.* 1. turn circular înalt lângă o moschee. 2. element decorativ al unei clădiri în formă de minaret (1). (< fr. *minaret*, germ. *Minarett*)
- mină**¹ *s. f.* 1. loc subteran special amenajat, de unde se extrag minerale. 2. galerie săpată în frunzele sau în scoarța unei plante de către insecte. 3. (fig.) mare bogăție (ascunsă). 4. cilindru subțire de granit etc. din interiorul creioanelor sau pixurilor. 5. mijloc de luptă alcătuit dintr-o încărcătură de exploziv și un dispozitiv de aprindere, care explodează prin lovire sau la comandă. (< fr. *mine*, germ. *Mine*)
- mină**² *s. f.* expresie a feței; fizionomie. (< fr. *mine*)
- mină**³ *s. f.* veche monedă grecească de aur sau de argint, valorând o sută de drahme. (< fr. *mine*, lat. *mina*)
- minbar** *s. n.* amvon într-o moschee, sprijinit de perețele din fund. (< fr. *minbar*)
- miner** *s. m.* lucrător în mină¹ (1). (< fr. *mineur*)
- mineral**, -ă *I. adj.* 1. referitor la minerale, care conține minerale. **O apă ~ă** = apă în a cărei soluție se află săruri, substanțe radioactive, gaze. 2. de piatră. **II. s. n.** corp solid, care se află în natură cristalizat, sau amorf (în interiorul, sau la suprafața pământului). (< rus. *mineral*, fr. *minéral*, lat. *mineralis*)
- mineralier** *s. n.* navă specială pentru transportul de minereuri. (< fr. *minéralier*)
- mineraliză** *vb. I. tr., refl.* (despre metale) a (se) transforma în mineral. **II. tr.** 1. a modifica apa prin descompunerea substanțelor minerale. 2. a da aspect de mineral. (< fr. *minéraliser*)
- mineralizator**, -oare *I. adj.* care prefăce un metal în mineral, combinându-se cu el; mineralizant. **II. s. n.** substanță care favorizează formarea sau cristalizarea unor minerale. (< fr. *minéralisateur*)
- mineralizație** *s. f.* 1. mineralizare. 2. depozitare a unor substanțe minerale în țesuturile vii. (< fr. *minéralisation*)
- mineralog**, -ă *s. m. f.* specialist în mineralogie. (< rus. *mineralog*, germ. *Mineralog*)
- mineralogie** *s. f.* știință care studiază mineralele ce intră în constituția globului terestru. (< fr. *minéralogie*, germ. *Mineralogie*)
- mineraloid** *s. m.* mineral de natură organică. (< engl. *mineraloid*)
- mineralurgie** *s. f.* știință care studiază aplicarea cunoștințelor mineralogice în industrie. (< fr. *minéralurgie*)
- mineru** *s. n.* aglomerare de minerale în compoziția cărora se găsesc metale, metaloizi. (< fr. *minerai*)
- mineriadă** *s. f. (ir.)* 1. denumire dată venirii repetate a minerilor din Valea Jiului la (spre) București după 1990 și acțiunilor lor reproșabile. 2. (*p. ext.*) acțiunea în forță, de anihilare a opoziției. (< *miner* + -/adă)
- minetă** *s. f.* minereu de fier oolitic, bogat în limonit, hematit etc. (< fr. *minette*)
- MINI-** *elem.* „foarte mic”. (< fr., engl. *mini-*, cf. lat. *mini/mum*, it. *minifatura*)

- mîni²** *adj. inv., s. n.* (fustă, palton etc.) scurt, până deasupra genunchiului. (<fr., engl. *mini*)
- miniá** *vb. tr.* a ilustra cu miniaturi. (<it. *miniare*)
- miniaparát** *s. n.* aparat de mici proporții. (<*mini¹* - + *aparát*)
- miniaragáz** *s. n.* aragaz de proporții redusé (de voiaj). (<*mini¹* - + *aragaz*)
- miniaspirátór** *s. n.* aspirator de proporții redusé. (<fr. *miniaspirateur*)
- miniateliér** *s. n.* atelier mic. (<fr. *mini-atelier*)
- miniaturál, -ă** *adj.* de dimensiunile unei miniaturi, de proporții extrem de mici. (<*miniaturá* + *-al*)
- miniaturá** *s. f.* 1. pictură fină și delicată de dimensiuni redusé. 2. literá ornatá care împodobe titlul sau începuturile capitolelor în vechile manuscrise. 3. operá de artá, de literaturá, piesá muzicalá de dimensiuni mici, lucrátá cu finețe. * obiect de dimensiuni redusé. (<fr. *miniature*, it. *miniatura*, germ. *Miniatur*)
- miniaturism** *s. n.* miniaturisticá (1); preocupare pentru aspectele miniaturale, delicate ale realității. (<it. *miniaturismo*)
- miniaturist, -ă** *s. m. f.* 1. pictor de miniaturi. 2. scriitor care descrie cu finețe și sensibilitate aspecte ale realității. (<fr. *miniaturiste*)
- miniaturisticá** *s. f.* 1. arta de a execúta miniaturi; miniaturism. 2. studiul miniaturilor de pe vechile manuscrise. (<*miniaturá* + *-isticá*)
- miniaturizá** *vb. tr. a da* (unui lucru) dimensiuni miniaturale; (*p. ext.*) a reda în proporții redusé. (<fr. *miniaturiser*)
- miniautomobil** *s. n.* automobil de dimensiuni redusé; microautomobil, miniautoturism. (<*mini¹* - + *automobil*)
- miniautoturism** *s. n.* miniautomobil. (<*mini¹* - + *autoturism*)
- miniavion** *s. n.* avion de dimensiuni redusé. (<*mini¹* - + *avion*)
- minibaschet** *s. n.* baschet practicát de copii. (<fr. *minibaschet*)
- minibaterie** *s. f.* baterie de proporții redusé. (<*mini¹* - + *baterie*)
- minibombá** *s. f.* bombá de dimensiuni și putere redusé. (<*mini¹* - + *bombá*)
- minibowling** /-báu-ling/ *s. n.* bowling de dimensiuni redusé. (<engl. *mini-bowling*)
- minibugét** *s. n.* buget de austeritate. (<*mini¹* - + *buget*)
- minibutélie** *s. f.* butelie micá de voiaj. (<*mini¹* - + *butelie*)
- minibúz** *s. n.* microbuz. (<fr. *minibus*)
- minicabaná** *s. f.* căsuță construitá în scop turistic. (<*mini¹* - + *cabaná*)
- minicalculator** *s. n.* 1. calculator electronic de dimensiuni redusé; minicomputer. 2. (*impr.*) calculator de buzunar. (<fr. *minicalculateur*)
- minicamerá** *s. f.* camerá de televiziune de dimensiunile unui aparat de fotografiat. (<*mini¹* - + *camerá*)
- minicampionát** *s. n.* campionat de durată redusá, pentru copii și tineret, sau la care participá un număr redus de echipe. (<*mini¹* - + *compionat*)
- minicár** *s. n.* 1. autocar de capacitate redusá. 2. mijloc de locomóție format din două sau mai multe vehicule, cu bănci și parasol, tractate de un autoturism sau tractor, destinat plimbárilor de agrement în stațiuni. (<engl. *minicar*)
- minicardiográf** *s. n.* electrocardiográf de buzunar, care permite persoanelor suferindé să-și controleze singure funcționarea cordului. (<*mini¹* - + *cardiográf*)
- minicartelá** *s. f.* (*inform.*) cartelá mai micá decât cartelá standard, care permite perforarea unui număr mai mare de caractere. (dupá engl. *minicard*)
- minicasetá** *s. f.* casetá miniaturizátá folositá pe minicasetofoane. (<fr. *minicassette*)
- minicasetofon** *s. n.* casetofon portabil de mici dimensiuni, la care se folosec numai casete preînregistrate, ascultate în căști; walkman. (<*mini¹* - + *casetofon*)
- minicéntru** *s. n.* centru de mici proporții și capacitate al unei unitáți prestatoare de servicii. (<*mini¹* - + *centru*)
- minicombiná** *s. f.* combiná muzicalá de dimensiuni redusé. (<*mini¹* - + *combiná*)
- minicomputer** *s. n.* minicalculator (1). (<engl. *mini-computer*)
- miniconțainer** *s. n.* container de capacitate micá. (<*mini¹* - + *container*)
- minicronicá** *s. f.* cronicetá; microcronicá. (<*mini¹* - + *cronicá*)
- minidialóg** *s. n.* dialog scurt. (<*mini¹* - + *dialóg*)
- minidicționár** *s. n.* dicționár de buzunar. (<*mini¹* - + *dicționár*)
- minicrán** *s. n.* ecran miniaturizat. (<*mini¹* - + *ecran*)
- minienciclopedie** *s. f.* microenciclopedie. (<*mini¹* - + *enciclopedie*)
- miniér, -ă** *adj. I.* referitor la mine¹ (1), de mine. 2. în care se gădesc mine. (<fr. *minier*)
- miniexplózie** *s. f.* explozie de proporții redusé. (<*mini¹* - + *explózie*)
- minifoileton** *s. n.* microfoileton. (<*mini¹* - + *foileton*)
- minifón** *s. n.* minimagnetofon. (<*mini¹* - + /magneto/ *fón*)
- minifótbál** *s. n.* joc de fotbal de durată scurtá, adaptat pentru copii și tineret. (<*mini¹* - + *fótbál*)
- minifrigidér** *s. n.* frigider mic, alimentat de la acumulatorul autoturismului. (<*mini¹* - + *frigider*)
- minigenerator** *s. n.* generator de micá putere. (<*mini¹* - + *generator*)
- minigólf** *s. n.* joc de golf adaptat la un teren de dimensiuni redusé. (<engl., fr. *minigolf*)
- minihotél** *s. n.* hotel cu un număr mic de paturi. (<*mini¹* - + *hotel*)
- miniiaht** *s. n.* iaht de dimensiuni redusé. (<*mini¹* - + *iaht*)
- miniinterviu** *s. n.* microinterviu. (<*mini¹* - + *interviu*)
- minijúpá** *s. f.* fustá foarte scurtá. (<fr. *mini-jupe*)
- minilaborátór** *s. n.* aparatură care stabilește într-un timp foarte scurt, pe bazá electronicá, rezultatul unei analize (3). (<*mini¹* - + *laborator*)
- minim, -ă** *I. adj.* cel mai mic (ca dimensiuni, durată, intensitate, valoare); foarte mic; minimal. *II. s. f.* 1. valoarea cea mai micá, într-un interval, a unei variabile sau funcții. * centru de joasă presiune atmosfericá. 2. categorie de greutate la box pentru juniori între 42 și 45 kg. *III. s. n.* minimum (2). *O - de trai* = venitul necesar pentru satisfacerea nevoilor elementare de consum ale unei persoane sau familii. (<fr. *minime*, lat. *minimus*)
- minimagazin** *s. n.* magazin mic; chiocșe (alimentar); micromagazin. (<*mini¹* - + *magazin*)
- minimagnetofón** *s. n.* magnetofon mic, portabil; minifon. (<*mini¹* - + *magnetofon*)
- minimál, -ă** *adj.* minim (1). *O program* (sau *plan*) ~ = program (sau plan) care cuprinde un ansamblu de sarcini minime, ce trebuie îndeplinite în prima urgență; *preț* ~ = prețul cel mai mic cu care se poate vinde o marfá; *artá* ~ = curent artistic care îmbiná pictura cu sculptura, reducând totul la elementele esențiale (forme geometrice). (<fr. *minimal*)
- minimalizá** *vb. tr.* a reduce la minim, a micșora importanța, valoarea; a subaprecia; a minimiza (1). (<germ. *minimalisieren*)
- minimétru** *s. n.* instrument de precizie pentru măsurarea dimensiunilor prin indicarea abaterilor lor față de un etalon. (<fr. *minimètre*)
- minimicroscóp** *s. n.* microscop de buzunar, care mărește de câteva sute de ori. (<*mini¹* - + *microscop*)
- minimizá** *vb. tr.* 1. a minimaliza. 2. (*mat.*) a da unei cantități valoarea sa minimalá. (<fr. *minimiser*)
- minimodél** *s. n.* model (al unei mașini etc.) de dimensiuni redusé. (<*mini¹* - + *model*)
- minimotorétá** *s. f.* motoretá de mic litraj. (<*mini¹* - + *motoretá*)
- minimum** *I. s. n.* 1. punct, limitá inferioară. 2. cea mai micá cantitate, valoare, intensitate etc.; minim (III). *II. adv.* cel puțin; măcar. (<lat., fr. *minimum*)
- miniobservátór** *s. n.* (astr.) observator de proporții mici. (<*mini¹* - + *observator*)
- miniordinátór** *s. n.* ordinator cu volum redus, cu capacitate mijlocie de memorie. (<fr. *miniordinateur*)
- miniparlament** *s. n.* (fr.) organism politic restrâns. (<fr. *mini-parlement*)

- minipatrulă** *s. f.* patrulă de circulație formată din elevi. (< *mini*¹ - + *patrulă*)
- minipilulă** *s. f.* pilulă (anticoncepțională) cu progesteron. (< *mini*¹ - + *pilulă*)
- miniplanetariu** *s. n.* planetariu de dimensiuni reduse. (< *mini*¹ - + *planetariu*)
- miniplanetă** *s. f.* planetă de mici proporții. (< *mini*¹ - + *planetă*)
- miniprogram** *s. n.* program scurt. (< fr. *miniprogramme*)
- miniradio** *s. n.* aparat de radio de dimensiuni reduse. (< engl. *miniradio*)
- miniradioreceptor** *s. n.* radioreceptor portabil, de proporții reduse. (< *mini*¹ - + *radioreceptor*)
- miniraliu** *s. n.* raliu pe un itinerar mai scurt; microraliu. (< fr. *mini-rallye*)
- minireceptor** *s. n.* receptor de mici proporții. (< *mini*¹ - + *receptor*)
- minirecital** *s. n.* microrecital. (< *mini*¹ - + *recital*)
- miniremorcă** *s. f.* remorcă de mici proporții. (< *mini*¹ - + *remorcă*)
- minirestaurant** *s. f.* restaurant mic. (< *mini*¹ - + *restaurant*)
- minirobot** *s. m.* robot de bucătărie de mici proporții; microrobot. (< *mini*¹ - + *robot*)
- minirugbi** *s. n.* joc de rugbi adaptat pentru copii. (< *mini*¹ - + *rugbi*)
- minisatelit** *s. m.* satelit de dimensiuni reduse. (< *mini*¹ - + *satelit*)
- miniscăf** *s. n.* ambarcație mică de agrement, pentru două persoane, care se poate scufunda la adâncimi mici. (< *mini*¹ - + /bati/scaf)
- minischi** *s. n.* schi mai scurt și mai lat decât schiul clasic, care permite o mai mare stabilitate la depășirile de viteză. (< fr. *miniski*)
- miniscuter** *s. n.* scuter mic. (< *mini*¹ - + *scuter*)
- minishow** /-șou/ *s. n.* show de scurtă durată. (< *mini*¹ - + *show*)
- minispectacol** *s. n.* spectacol de proporții reduse. (< *mini*¹ - + *spectacol*)
- minister** *s. n.* 1. sector al administrației de stat condus de un ministru; instituția respectivă; (*p. ext.*) sediul acestei instituții. 2. funcție, titlu de ministru (1). 3. funcție sacerdotală. (< fr. *ministère*)
- ministeriabil** *s. m.* susceptibil de a deveni ministru. (< it. *ministerabile*)
- ministerial**, -ă *adj.* care ține de un ministru, de un minister. **O bancă -ă** = loc unde sunt grupați membrii guvernului la ședințele parlamentului; **hârtie (sau coală) -ă** = hârtie (coală) de format obișnuit pentru cereri; **plic -ă** = plic mare, în care se păstrează acte fără a fi îndoite. (< fr. *ministériel*)
- ministeriat** *s. n.* 1. perioadă de timp în care un guvern sau un ministru își îndeplinește mandatul. 2. funcția, demnitatea de ministru (2, 3). (< fr. *ministériat*)
- ministrant** *s. m.* ajutor de preot în ritualul catolic sau protestant. (< it. *ministrante*, germ. *Minstrant*)
- ministrés** *s. n.* agent stresant de mai mică importanță. (< engl. *ministress*)
- ministrésă** *s. f.* (*glumeț*) soție de ministru. (< it. *ministra*)
- ministru** *s. m.* 1. membru al unui guvern care conduce un minister. 2. (*bis.*) preot. **O ~ general** = superior general al ordinului călugărilor minorități. 3. pastor al cultului protestant. (< fr. *ministre*, lat. *minister*)
- minisubmarin** *s. n.* submarin din dimensiuni reduse. (< engl. *minisubmarine*)
- minisăh** *s. n.* joc de șah redus la 34 de pătrățele la care se folosesc cu câte patru figuri mai puțin decât la șahul clasic. (< *mini*¹ - + *șah*)
- miniteatru** *s. n.* 1. gen de spectacole mici, agreabile, fără pretenții. 2. teatru pentru astfel de spectacole. 3. teatru cu capacitate mică; club teatral. (< fr. *mini-théâtre*)
- minitelecmandă** *s. f.* mic aparat pentru declanșarea funcționării unui tv., alarma unei agenții diplomatice etc. (< *mini*¹ - + *telecomandă*)
- minitelevizor** *s. n.* televizor de dimensiuni miniaturale; minivizor. (< fr. *mini-téléviseur*)
- minitermometru** *s. n.* termometru de dimensiuni extrem de mici. (< *mini*¹ - + *termometru*)
- minitést** *s. n.* test redus. (< *mini*¹ - + *test*)
- minitractor** *s. n.* tractor de dimensiuni foarte mici. (< *mini*¹ - + *tractor*)
- minitransistor** *s. n.* tranzistor de dimensiuni foarte mici. (< *mini*¹ - + *transistor*)
- miniturism** *s. n.* turism de mică amploare. (< fr. *mini-tourisme*)
- miniu** *s. n.* oxid de plumb, de culoare roșie-portocalie, insolubil în apă, folosit în vopsitorie. (< fr., lat. *minium*)
- miniuzină** *s. f.* uzină cu capacitate redusă. (< *mini*¹ - + *uzină*)
- minivacanță** *s. f.* vacanță scurtă. (< *mini*¹ - + *vacanță*)
- minivehicul** *s. n.* vehicul de dimensiuni mici. (< fr. *mini-véhicul*)
- minivizor** *s. n.* minitelevizor. (< *mini*¹ - + /tele/vizor)
- minivocabular** *s. n.* vocabular redus. (< *mini*¹ - + *vocabular*)
- minivolăi** *s. n.* volăi pe un teren de dimensiuni reduse. (< *mini*¹ - + *volăi*)
- minnesang** /minezâng/ *s. n.* poezie lirică de curte, creată de cavalerii și cântăreții germani din evul mediu, după model folcloric și sub influența trubadurilor provenșali. (< germ. *Minnesang*)
- minnesinger** /minezîngâr/ **minnesänger** /minezîngâr/ *s. m.* cântăreț medieval german, autor și interpret de minnesang. (< germ. *Minnesänger*)
- Minnesota** /minisăuta/ *s. f.* rasă de porci creată în America și crescută pentru producția de carne. (< engl. *minnesota*)
- minor**, -ă *adj.* 1. (despre tineri; și *s. m. f.*) neajuns încă la majorat. 2. lipsit de importanță; secundar; (*p. ext.*) șters, slab. 3. (*muz.*) *mod ~ sau gamă -ă* = mod sau gamă din cinci tonuri și două semitonuri (între treptele II-III și VI-VII). 4. (*log.*) *termen ~* = subiectul concluziei unui silogism; *premisă -ă* = premisa care conține termenul minor. (< fr. *mineur*, lat. *minor*)
- minorant** *s. m.* (*mat.*) element egal, sau mai mic decât oricare dintre elementele unei mulțimi. (< germ. *Minorante*)
- minorat** *s. n.* vârsta, situația unui minor (1) și durata acesteia; minoritate (2). (< germ. *Minorat*)
- minorit** *s. m.* călugăr dintr-un ordin franciscan. (< germ. *Minorit*, it. *minorita*, fr. *minorite*)
- minoritar**, -ă *adj.* care reprezintă o minoritate. • (*s. m. f.*) membru al unei minorități politice sau naționale. (< fr. *minoritaire*)
- minoritate** *s. f.* 1. partea (cea) mai mică dintr-o colectivitate. **O în ~** = în inferioritate numerică. 2. (*jur.*) minorat. (< fr. *minorité*, lat. *minoritas*, germ. *Minorität*)
- minotaur** *s. m.* (*mit.*) monstru imaginat cu corp de om și cap de taur. (< fr. *minotaure*, it. *minotaure*, germ. *Minotaurus*)
- mintal/mental**², -ă *adj.* 1. referitor la minte. **O alienație -ă** = nebunie; **debil ~** = persoană deficitară din punctul de vedere al intelectului. 2. care se face în minte. (< fr. *mental*, lat. *mentalis*)
- minus** *I. s. n.* 1. semn grafic (-) pentru indicarea operației de scădere sau care indică un număr negativ. 2. semn ca cel din matematică, indicând sarcinile electrice negative. 3. deficit, lipsă. **II. adv.** mai puțin, fără. (< lat. *minus*)
- minuscul**, -ă *I. adj.* de dimensiuni (foarte) mici. **II. s. f.** literă mică; de rând. (< fr. *minuscule*, lat. *minuscilus*)
- minút** *s. n.* 1. diviziune a timpului, a 60-a parte dintr-o oră. • răstimp foarte scurt; clipă, moment. • (*pl.*) mâncare pregătită pe loc, la comanda consumatorului. 2. (*mat.*) unitatea de măsură pentru unghiuri, a 60-a parte dintr-un grad sexagesimal sau a 100-a parte dintr-un grad centezimal. (< fr. *minute*, it. *minuto*, germ. *Minute*)
- minutăj** *s. n.* orar precis al desfășurării unei operații, unei ceremonii etc. • cronometraj. (< fr. *minutage*)
- minutar** *s. n.* indicator al minutelor pe cadranul unui ceas. (< *minut* + -ar)
- minută** *s. f.* 1. text original al unui act, al unei sentințe. 2. prima redactare a unui act diplomatic, a unui document. • plan în creion al unei ridicări topografice. 3. protocol

scris privind înțelegerea între doi parteneri; rezumat asupra discuțiilor dintr-o ședință. 4. (*arhit.*) subdiviziune a unui modul. (<fr. *minute*, rus. *minuta*)

minuterie *s. f.* parte a unui ceasornic care imprimă minutarele mișcarea de rotație. (<fr. *minuterie*)

minuție *s. f.* minuțiozitate. (<fr. *minutie*)

minuțios, -oasă I. *adj.* migălos, meticulos; amănunțit. II. *adv.* cu grijă, cu multă băgare de seamă. (<fr. *minutieux*)

minuțiozitate *s. f.* însușirea de a fi minuțios; minuție. (<*minuțios* + *-itate*)

MIO¹, -**mióm** *elem.* „mușchi”, „muscular”. (<fr. *myo-*, *myome*, cf. gr. *mys*, *myos*)

MIO² *elem.* „mai mic, mai puțin”. (<fr. *mio-*, cf. gr. *meion*)

mioblást *s. n.* celulă tânără a mezenchimului, din care iau naștere fibrele musculare striate. (<fr. *myoblaste*, engl. *myoblast*)

miocárd *s. n.* mușchiul striat al inimii. (<fr. *myocarde*)

miocardie *s. f.* afecțiune a miocardului, neinflamatorie și degenerativă, în tulburările generale ale metabolismului. (<fr. *myocardie*)

miocardită *s. f.* inflamație a miocardului. (<fr. *myocardite*)

miocardopatie *s. f.* denumire generică dată afecțiunilor miocardului. (<fr. *myocardopathie*)

miocél *s. n.* hernie musculară. (<fr. *myocèle*)

miocén, -ă *adj. s. n.* (din) prima epocă a neogenului. (<fr. *miocène*)

miocit *s. n.* celulă musculară. (<fr. *myocyte*)

miocolpită *s. f.* inflamație a musculaturii peretelui vaginal. (<fr. *myocolpíte*)

miocróm *s. n.* pigment roșu, în țesutul muscular. (<fr. *myochrome*)

miodinie *s. f.* mialgie. (<fr. *myodynie*)

miodistonie *s. f.* tulburare a tonicității musculare. (<fr. *myodystonie*)

miodem *s. n.* contracție nodulară a unui mușchi sub influența unui șoc. (<fr. *myoedème*)

miofibrilă *s. f.* parte a celulelor musculare cu aspect fibrial. (<fr. *myofibrille*)

miofibróm *s. n.* tumoră benignă a țesutului muscular. (<fr. *myofibrome*)

miofilament *s. n.* filament al miofibrilelor cu rol în contracția mușchilor. (<fr. *myofilament*)

miogenie *s. f.* ansamblu de procese prin care unele elemente diferențiate ale mezodermului se transformă în fibre musculare netede sau striate. (<fr. *myogénie*)

mioglobină *s. f.* pigment hemoglobinic din fibrele musculare care are rolul de a fixa și furniza acestora oxigenul necesar. (<fr. *myoglobine*, engl. *myoglobin*)

mioglobinurie *s. f.* prezența mioglobinei în urină. (<fr. *myoglobinurie*)

miograf *s. f.* aparat folosit în miografie. (<fr. *myographe*)

miografie *s. f.* înregistrare grafică a activității musculare. (<fr. *myographie*)

miogramă *s. f.* diagramă a contracției musculare, la miograf. (<fr. *myogramme*)

miologie *s. f.* parte a anatomiei care tratează despre mușchi; sarcologie. (<fr. *myologie*)

mióm¹ *s. n.* tumoră benignă a țesutului muscular. (<fr. *myome*)

-mióm² *v. mio¹*

miomalacie *s. f.* înmuiere și lichefiere a țesutului muscular. (<fr. *myomalacie*)

miomatóză *s. f.* maladie caracterizată prin formarea de mioame. (<fr. *myomatose*)

miomectomie *s. f.* extirpare chirurgicală a unui miom. (<fr. *myomectomie*)

miomé *s. n.* segment al sistemului muscular care corespunde unui metamer. (<fr. *myomère*)

miometrită *s. f.* inflamație a musculaturii uterine. (<germ. *Myometritis*)

miométru *s. n.* mușchi al peretelui uterin. (<germ. *Myometrium*)

mionevralgie *s. f.* nevralgie musculară. (<fr. *myonévralgie*)

mióp, -oápa *adj. s. m. f.* 1. (suferind) de miopie. 2. (*fig.*) (om) mărginit, fără perspectiva viitorului. (<fr. *myope*, gr. *myops*)

miopatie *s. f.* denumire generică dată afecțiunilor sistemului muscular. (<fr. *myopathie*)

miopie *s. f.* 1. defect al cristalinului (II), care nu permite formarea imaginilor obiectelor îndepărtate pe retină, ci înaintea ei; miopism; hipometropie. 2. (*fig.*) lipsă de perspectivă. (<fr. *myopie*)

miopism *s. n.* miopie (I). (<fr. *myopisme*)

mioplásmă *s. f.* protoplasmă care înconjură nucleul celulei musculare. (<fr. *myoplasma*)

mioplastie *s. f.* operație chirurgicală pentru refacerea unui mușchi. (<fr. *myoplastie*)

miorafie *s. f. (med.)* sutură a unui mușchi. (<fr. *myorrhaphie*)

miorexie *s. f.* ruptură musculară. (<fr. *myorexie*)

miorític, -ă I. *adj.* 1. din balada populară „Miorița”. • care amintește de „Miorița”. 2. *spațiu* ~ = (în concepția lui Lucian Blaga) spațiu geografic românesc constituit dintr-un plai undulat, cu alternanțe între deal și vale; univers spiritual specific românesc, solidar cu acest orizont. II. *s. m.* câine ciobănesc românesc, cu capul masiv, botul puternic, trunchiul alungit, cu părul alb, lung și abundent. (<„Miorița” + *-itic*)

mioritmie *s. f.* mișcare involuntară dintr-o deplasare ritmică și lentă a unor segmente ale corpului. (<fr. *myorhythmie*)

miosarcóm *s. n.* tumoră malignă a țesutului muscular; sarcomiomi. (<fr. *myosarcome*)

mioscleróză *s. f.* indurație a unui mușchi, datorită proliferării țesutului conjunctiv. (<fr. *myosclérose*)

miospásm *s. n.* contracție musculară spasmodică. (<fr. *myospasme*)

miosteóm *s. n.* osteom într-un mușchi (în urma unui traumatism). (<fr. *myostéome*)

mioterație *s. f.* metodă terapeutică de remediere a dezechilibrului forțelor musculare prin gimnastică. (<*mio-* + *-terapie*)

miótic, -ă *adj. s. n.* (medicament) care produce mioză. (<fr. *myotique*)

miotóm *s. n.* instrument folosit în miotomie (I). (<fr. *myotome*)

miotomie *s. f.* 1. secționare chirurgicală a unui mușchi. 2. parte a anatomiei care se ocupă cu disecția mușchilor. (<fr. *myotomie*)

miotonie *s. f.* spasm al mușchiului. • stare de boală caracterizată prin tulburări în contractarea mușchilor. (<fr. *myotonie*)

miotonométru *s. n.* aparat pentru măsurarea tonusului muscular. (<fr. *myotonometre*)

miotróp, -ă *adj.* cu afinitate pentru țesutul muscular. (<*mio-* + *-tropic*)

mióză *s. f.* contracție a pupilei oculare. (<fr. *myosis*)

miozină *s. f.* proteină de tipul globulinei, în țesutul muscular. (<fr. *myosine*)

miozită *s. f.* inflamație a țesutului muscular. (<fr. *myosite*)

miozótis *s. m.* plantă erbacee cu flori mici, albastre, roșii și albe, în pădurile de munte; nu-mă-uita. (<fr. *myosotis*)

miqueléte /mi-che-/ *s. m. inv.* 1. bandit spaniol din Pirinei. 2. soldat din garda guvernatorilor de provincie în Spania. (<sp. *miquelete*)

mirábil, -ă *adj.* extraordinar, minunat. (<lat. *mirabilis*, it. *mirabile*)

mirábilis *s. m.* plantă erbacee, din Africa și America, cultivată pentru florile sale în formă de pălnie, diferit colorate, care se deschid numai seara; frumoasa-noptii. (<fr., lat. *mirabilis*)

mirabilít *s. n.* sulfat natural hidratat de sodiu, folosit în industria chimică, a sticlei etc. (<engl. *mirabilite*)

mirácídium *s. m.* larvă a distomului, ciliată, având înfățișarea unor infuzori.

miracol *s. n.* 1. eveniment, întâmplare contrară legilor naturii, inexplicată rațional; minune. 2. reprezentare teatrală din evul mediu cu subiect religios sau istoric, în

- care intervin elemente ale miraculosului creștin. (<it. *miracolo*, lat. *miraculum*, fr. *miracle*)
- miraculos**, -oasă *adj.* 1. care are caracterul unui miracol; minunat, uimitor, extraordinar. 2. cu efecte excepționale, care face minuni. • (s. n.) totalitatea elementelor supranaturale care intervin în basme și legende. (<fr. *miraculeux*, lat. *miraculosus*)
- mirador** *s. n.* 1. încăpere deschisă pe terasă, cu funcție de belvedere în arhitectura spaniolă. 2. post de observație ridicat deasupra solului. (<fr., sp. *mirador*)
- miraj** *s. n.* 1. fenomen optic datorat refracției luminii, care face uneori ca imaginea unor lucruri depărtate și ascunse dincolo de orizont să apară mai apropiată și răsturnată. 2. (fig.) iluzie. 3. lucru atrăgător; farmec, atracție. 4. examinare a ouălor supuse incubăției cu ajutorul ovoscopului. (<fr. *mirage*)
- miră** *s. f.* 1. riglă cu diviziuni speciale servind la măsurarea indirectă a distanțelor sau înălțimilor. • bucată de peliculă pe care sunt imprimate linii foarte fine și luminoase, încrucișându-se în toate sensurile, și care permite o stabilire precisă a clarității imaginii fotografice sub aparatul de mărit. 2. cătare (la armă). 3. imagine-tip care servește la reglarea imaginii de televiziune. (<fr. *miré*)
- MIRIA-** *elem.* „foarte numeros, nenumărat”, „zece mii”. (<fr. *myria-*, cf. gr. *myrios*)
- miriadă** *s. f. (pl.)* cantitate, mulțime mare, innumerabilă. (<fr. *myriade*)
- miriagram** *s. n.* unitate de măsură pentru greutate, de 10000 de grame. (<fr. *myriagramme*)
- mirialitru** *s. m.* unitate de măsură pentru capacitate, de 10000 de litri. (<fr. *myrialitre*)
- miriamétru** *s. m.* unitate de măsură pentru lungimi, de 10000 de metri. (<fr. *myriamètre*)
- miriapode** *s. n. pl.* clasă de artropode cu corpul format din segmente sau inele, fiecare prevăzut cu mai multe perechi de picioare. (<fr. *myriapodes*)
- mirific**, -ă *adj.* (și *adv.*) minunat; măreț; admirabil. (<fr. *mirifique*, lat. *mirificus*)
- MIRING(O)-** *elem.* „țimpan”. (<fr. *myringo/-*, cf. gr. *myringa*)
- miringită** *s. f.* inflamație a timpanului urechii. (<fr. *myringite*)
- miringoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a membranei timpanului. (<fr. *myringoplastie*)
- miringotomie** *s. f.* incizie a timpanului (1). (<fr. *myringotomie*)
- mirliton** *s. n.* denumire generică a unor „instrumente” de cântat din buze, folosite ca membrane (frunză, solz de pește). (<fr. *mirliton*)
- MIRMECO-** *elem.* „furnică”. (<fr. *myrmeco-*, cf. gr. *myrmeks*, -eko)
- mirmecocără** *adj.*, *s. f.* (plantă) cu semințe răspândite de furnici. (<fr. *myrmécochore*)
- mirmecocorie** *s. f.* împrăștiere a semințelor unor plante de către furnici. (<fr. *myrmécochorie*)
- mirmecofág**, -ă *adj.* (despre animale) care se hrănește cu furnici. (<fr. *myrmécophage*)
- mirmecofil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (plantă) în care trăiesc furnici, polenizată de furnici. 2. (animal) care trăiește în asociație cu furnicile. (<fr. *myrmécophile*)
- mirmecofilie** *s. f.* însușire a plantelor sau animalelor mirmecofile. (<fr. *myrmécophilie*)
- mirmecofită** *adj.*, *s. f.* (plantă) mirmecofilă. (<fr. *myrmécophyte*)
- mirmecolog**, -ă *s. m. f.* specialist în mirmecologie. (<germ. *Myrmekolog*)
- mirmecologie** *s. f.* studiul științific al furnicilor. (<fr. *myrmécologie*)
- mirmidon** *s. m.* 1. (mit.) pitic. 2. (fig.) om fără importanță, fără valoare. (<fr. *myrmidon*, lat. *myrmidones*)
- mirmilon** *s. m.* gladiator roman care lupta cu retarii, înarmat cu scut lung și ușor. (<fr. *mirmillon*, lat. *mirmillo*)
- mirobolant**, -ă *adj. (fam.)* extraordinar, minunat, mirific. (<fr. *mirobolant*)
- mirt** *s. m.* arbust ornamental mediteranean, cu frunze lanceolate, persistente, aromate, cu flori mici, albe și cu lemnul greu, fin. (<fr. *myrte*, lat. *myrtus*, gr. *myrtos*)
- mirtacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, cu tulpina arborescentă: mirtul și eucaliptul. (<fr. *myrtacées*)
- mirtăle** *s. f. pl.* ordin de plante cu flori, cu numeroase familii, printre care mirtaceele. (<fr. *myrtales*)
- MIS(O)-/MIZ-** *elem.* „aversiune, repulsie, ură”. (<fr. *mis/o/-*, cf. gr. *misein*, a urî)
- misândră** *adj.*, *s. f.* (femeie) care suferă de misandrie. (<fr. *misandre*)
- misandrie** *s. f.* repulsie patologică față de bărbați. (<fr. *misandrie*)
- misă** *s. f.* compoziție polifonică religioasă care se cântă, cu sau fără acompaniament instrumental, în bisericile romano-catolice în cadrul liturghiei. (<lat. *missa*)
- miscegenăție** *s. f.* proces de metisare a diferitelor rase intrate în compact biosocial lent. (<engl. *miscegenation*)
- miscelanéa** *s. n. pl. v. m i s c e l a n e u.*
- miscelanéu**, -ée *I. adj.* format din lucrări diferite. **II. s. n. pl.** carte, rubrică într-o publicație periodică cuprinzând articole, studii etc. cu un conținut variat. • culegere de lucrări, de fapte etc. fără legătură între ele. - var. *miscelanea s. n. pl.* (<lat. *miscellaneus*, *III/* fr. *miscellanées*)
- miscelă** *s. f.* amestec al unui solid cu un lichid, a două lichide, a unui gaz cu un lichid sau a două gaze, având un amestec omogen. • amestec de benzină și ulei folosit la combustie și ungere în motoare. (<fr. *miscelle*, lat. *miscellus*)
- miscibil**, -ă *adj.* (despre substanțe) care poate forma, cu o altă substanță, un amestec omogen. (<fr. *miscible*)
- miscibilitate** *s. f.* proprietate a unei substanțe de a fi miscibilă. (<fr. *miscibilité*)
- misdeal** /misidil/ *s. n.* (la jocul de cărți) împărțire greșită a cărților. (<engl. *misdeal*)
- misil** *s. n.* proiectil autopropulsat și ghidat pe toată sau doar pe o parte a traiectoriei. (<fr. *missile*)
- misologie** *s. f.* disciplină care tratează despre tot ce privește opera misionarilor. (<fr. *missiologie*)
- misionăr**, -ă *s. m. f.* propagator al religiei creștine sau al doctrinelor unor secte creștine în țările cu altă religie. • cel care caută să câștige adepți pentru o cauză. (<it. *missionario*, fr. *missionnaire*)
- misionariat** *s. n.* funcția de misionar. (<fr. *missionnariat*)
- misionarism** *s. n.* activitate, pasiune de misionar. (< *misionar* + -ism)
- mișune** *s. f.* 1. însărcinare, funcție încredințată cuiva; rol, rost, menire. **O** ~ *diplomatică* = oficiu sau reprezentanță diplomatică permanentă cu grad de ambasadă sau legatie, condusă de un ambasador sau de un nunțiu. 2. delegație trimisă de un stat în străinătate cu un scop determinat. 3. acțiunea de propagare a creștinismului în țările cu o altă religie. (<fr. *mission*, lat. *missio*)
- misivă** *s. f.* scrisoare. (<fr. *missive*)
- MISO-** v. *mis(o)-*.
- misofobie** *s. f.* teamă patologică de murdărie, de contagiune. (<engl. *mysophobia*)
- misogám**, -ă *I. s. m. f.* cel care se teme de căsătorie. **II. adj.** (despre o populație) care, din diferite rațiuni, nu se încrucișează cu alte populații. (<fr. *misogame*)
- misogamie** *s. f.* aversiune față de căsătorie. (<fr. *misogamie*)
- misogin**, -ă *adj.*, *s. m.* (bărbat) care manifestă repulsie față de femei. (<fr. *misogyne*)
- misoginie** *s. f.* repulsie față de femei; misoginism. (<fr. *misogyne*)
- misoginism** *s. n.* misoginie. (<fr. *misogynisme*)
- misológ**, -ă *s. m. f.* dușman al rațiunii și al raționamentului. (<fr. *misologie*)
- misologie** *s. f.* ură față de rațiune și demonstrația logică. (<fr. *misologie*)
- misionism** *s. n.* aversiune, sentiment de neîncredere față de tot ceea ce este nou sau în schimbare. (<fr. *misionisme*)
- misionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al misionismului. (<fr. *misioniste*)
- misopedie** *s. f.* repulsie față de copii. (<fr. *misopedie*)
- mispickel** *s. n.* sulfoarseniură naturală de fier. (<fr. *mispickel*)

- miss** *s. f. inv.* (adresare pentru fete în țările de limbă engleză) domnișoară. • nume dat unei femei considerate de un juriu special ca cea mai frumoasă dintr-o țară, dintr-o regiune etc. (<engl. *miss*)
- missal** *s. n.* corp de literă de 48 de puncte tipografice. (<germ. *Missal*)
- mist** *s. m.* (în Asia Centrală și Siberia) inițiat în mistere (1). (<fr. *myste*)
- mistacocét**, -ă *I. adj.* (despre pești) fără dinți. *II. s. n. pl.* subordin de cetacee fără dinți: balene. (<fr. *mystacocète/s*)
- mistagóg** *s. m. (ant.)* preot inițiator în mistere; (*p. ext.*) om înzestrat cu puterea de a pătrunde aspectele ascunse ale realității. (<fr. *mystagogue*)
- mistagogie** *s. f. (ant.)* inițiere în misterele religioase. (<fr. *mystagogie*)
- mistélá** *s. f.* must de struguri alcoolizat, pentru a-i opri fermentația. (<fr. *mistelle*)
- mistér** *s. n. I. (pl.)* ritual religios secret în Grecia și Roma antică, la care participau numai cei inițiați. *2.* doctrină religioasă care nu era împărtășită decât unui număr restrâns de inițiați. • dogmă religioasă creștină care trebuie primită așa cum este și care se crede a fi inaccesibilă rațiunii. *3.* lucrare dramatică medievală cu subiect biblic și hagiografic. *4.* ceea ce este necunoscut, neînțeles, încă inexplicabil; taină; secret. (<fr. *mystère*, lat. *mysterium*, gr. *mysterion*)
- mister** *s. m. inv.* (adresare în Anglia către un bărbat care nu are titlu nobiliar) domn. (<engl. *mister*)
- misteriós**, -oasă *adj. I.* (și *adv.*) tainic, secret. *2.* ascuns; care face o taină din orice; enigmatic. (<fr. *mystérieux*)
- misteriósó** /-ri-o-zo/ *adv. (muz.)* misterios, enigmatic, sumbru. (<it. *misterioso*)
- mistic**, -ă *I. adj. I.* stăpănit de misticism. *2.* ascuns, neștiut, tainic. *II. s. m. f.* adept al misticismului. *III. s. f.* orientare în cadrul religiei sau gândirii filozofico-religioase care afirmă posibilitatea contactului direct sau comunicării între om și divinitate; misticism. (<fr. *mystique*, gr. *mystikos*)
- misticism** *s. n.* concepție ideologico-idealistică asupra lumii, la baza căreia stă credința în existența unor forțe supranaturale cu care omul ar putea comunica prin revelație, intuiție, extaz; mistică. (<fr. *mysticisme*)
- misticitate** *s. f.* caracter mistic. (<fr. *mysticité*)
- mistică** *vb. tr.* a denatura, a contraface adevărul; a înșela; a falsifica. (<fr. *mystifier*, it. *mistificare*)
- misticăbil**, -ă *adj.* care poate fi mistificat. (<fr. *mystifiable*)
- misticător**, -oare *s. m. f.* cel care mistifică. (<fr. *mystificateur*)
- misticăție** *s. f.* mistificare. (<fr. *mystification*)
- mistrál** *s. n.* vânt puternic, rece și uscat, care suflă iarna în Franța, de-a lungul văii Ronului, spre coasta Mediteranei. (<fr. *mistral*)
- mistress** /'misiz/ *s. f.* (înaintea numelui unei femei căsătorite) doamnă. (<engl. *mistress*)
- mişcăre** *s. f. I.* acțiune, curent care grupează un număr mare de oameni în jurul unei activități de interes general, al unei idei sau al unei concepții. *2.* acțiune organizată de masă, care tinde să realizeze un scop social-politic. *3. (muz.)* grad de accelerare sau de încetinire a unei măsurii; tempo. • parte a unei lucrări muzicale ciclice, de mari dimensiuni (simfonie, sonată). (după fr. *mouvement*, rus. *dvijenie*)
- mişmăș** *s. n. I. (fam.)* vin amestecat cu apă minerală sau gazoasă; spriț. *2. (pl.)* afacere, combinație necinstită; învârtelă. • vorbe, afirmații scornite. (<germ. *Mischmasch*)
- mit** *s. n. I.* povestire fabuloasă, cu caracter sacru, prima treaptă a cunoașterii, care expune diversele credințe ale popoarelor despre originea universului și fenomenelor naturale sau sociale, despre zei și eroi legendari, explică diversele sentimente fundamentale etc. *2. (fig.)* născocire, poveste, basm. (<fr. *mythe*, lat. *mythus*, gr. *mythos*)
- mitacism** *s. n. I.* aliterare conștient în repetarea sunetului *m. 2.* defect de pronunțare conștient în substituirea sunetelor *m, b, p* cu alte sunete. (<fr. *mytaclisme*)
- mítel** *s. n.* corp de literă de 14 puncte tipografice. (<germ. *Mittel*)
- miténă** *s. f.* mănășă care lasă liber vârful degetelor. (<fr. *mitaine*)
- mithraism** *s. n.* religie antică bazată pe cultul zeului Mithra, care s-a extins din Asia Mică în întreg Imperiul Roman, influențând creștinismul primitiv. (<engl. *mithraism*)
- mithraist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mithraismului; mithriac. (<it. *mitraista*)
- mithriac**, -ă *adj.* mithraist. (<fr. *mithriaque*)
- mitic**, -ă *adj.* referitor la mit; fabulos, legendar. (<fr. *mythique*, lat. *mythicus*)
- miticism** *s. n. (fam.)* atitudine, comportare, vorbă etc. care denotă superficialitate și neseriozitate. (< *Mitica*, personaj caragialesc + -ism)
- mitifică** *vb. tr.* a mitiza. (<fr. *mythifier*)
- mitigăție** *s. f.* moderare, îndulcire, îmblânzire. (<fr. *mitigation*)
- mitilicultură** *s. f.* ramură a agriculturii care se ocupă cu creșterea și comercializarea midiilor. (<fr. *mytiliculture*)
- miting** *s. n.* întrunire publică pentru discutarea unor importante evenimente politice. • manifestație sportivă de masă. (<engl., fr. *meeting*)
- mitiză** *vb. tr.* a da un caracter mitic unei persoane, unui obiect etc.; a mitifica, a mitologiza. (<it. *mitizzare*)
- mitizant**, -ă *adj.* care mitizează. (<it. *mitizzante*)
- MITO**¹ - *elem.* „fir, filament”, „mitoză”. (<fr. *mito-*, cf. gr. *mitos*)
- MITO**² - *elem.* „mit”, „fabulație, minciună”. (<lat., gr. *mythos*)
- mitocóndrie** *s. f.* organit celular de formă sferică sau alungită, în citoplasmă; condriozom. (<fr. *mitochondrie*)
- mitofobie** *s. f.* teamă patologică de mituri. (<engl. *mythophobia*)
- mitográf**, -ă *s. m. f.* specialist în mitografie. (<fr. *mythographe*)
- mitografie** *s. f.* studiu sistematic al miturilor. (<fr. *mythographie*)
- mitogramă** *s. f.* ansamblu de semne cărora li se acordă o anumită semnificație grafică, ideologică sau simbolică. (< *mito-* + -gramă)
- mitológ**, -ă *s. m. f.* cunoscător al mitologiei. (<fr. *mythologue*)
- mitologiadă** *s. f.* subiect artistic luat din mitologie. (<fr. *mythologiad*)
- mitologic**, -ă *adj.* referitor la mitologie. (<fr. *mythologique*)
- mitologie** *s. f. I.* totalitatea miturilor, a legendelor care aparțin unei civilizații. *2.* studiu științific al miturilor, al originii și semnificației lor. *3.* ansamblu de credințe, de idei care se referă la aceeași națiune și care se impun membrilor unei colectivități. (<fr. *mythologie*, lat. *mythologia*)
- mitologism** *s. n.* explicare a miturilor. • pasiune pentru mitologie. (<fr. *mythologisme*)
- mitologiză** *vb. tr.* a mitiza. (<germ. *mythologisieren*)
- mitomán**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de mitomanie. (<fr. *mythomane*)
- mitomanie** *s. f.* tendință patologică de a fabula; mania de a minți. (<fr. *mythomanie*)
- mitótic**, -ă *adj.* referitor la mitoză. (<fr. *mitotique*)
- mitóză** *s. f.* mod de înmulțire a celulelor vii, prin transformări în structura nucleului, care se divide indirect; cariochineză. (< fr. *mitose*)
- mitrál**, -ă *adj. I.* în formă de mitră. *2.* referitor la valvulele orificiului auriculo-ventricular stâng al inimii. (<fr. *mitral*)
- mitraliá** *vb. tr., intr.* a supune tirului de mitralieră. (<fr. *mitrailler*, it. *mitragliare*)
- mitraliie** *s. f.* fiecare dintre bucățile de fier cu care se umpleau în trecut unele proiectile pentru tunuri. (<fr. *mitraille*, it. *mitraglia*)
- mitraliieră** *s. f.* armă automată montată pe afet, cu tir foarte rapid. (<it. *mitragliera*)
- mitraliór** *s. m.* servent al unei mitraliere. (<fr. *mitrailleur*)
- mitralitá** *s. f.* inflamație a valvei mitrale a inimii. (<fr. *mitralite*)
- mitridatism** *s. n.* imunitate la otrăvuri, prin deprinderea

- organismului cu doze progresive. (< fr. *mithridatisme*, engl. *mithridatism*)
- mitridatiză** *vb. tr.* a obișnui organismul cu otrăvuri prin ingerarea lor în cantități progresive. (< fr. *mithridatiser*)
- MIX¹(O)** - *elem.* „mucus, mucozitate”. (< fr. *myxol-*, cf. gr. *myxa*)
- MIX²(O)** - *elem.* „amestec”, „mixt”. (< fr. *mixol-*, cf. gr. *mixis*)
- mixă** *vb. intr.* a amesteca. • a executa un mixaj. (< fr. *mixer*)
- mixaj** *s. n.* 1. înregistrare simultană, pe o singură pistă sonoră, a sunetelor corespunzătoare imaginilor unui film. 2. combinare în anumite doze a înregistrărilor fiecărui instrument sau a vocii, într-un tot unitar. (< fr. *mixage*)
- mixedem** *s. n.* edem gâlbui al pielii, provocat de insuficiența tiroidiană. (< fr. *myxoedème*)
- mixedematós, -oasă** *adj., s. m. f.* (suferind) de mixedem. (< fr. *myxoedémateux*)
- mixed-grill** /*mist-gril*/ *s. n.* grătar mixt. (< engl. *mixed-grill*)
- mixer** *s. n.* 1. aparat electric, instalație care efectuează amestecarea unor materiale, produse alimentare. 2. amestecător hidraulic la prepararea laptelui de ciment pentru cimentarea sondelor. 3. dispozitiv care permite folosirea mai multor surse electroacustice. • (*cinem.*) pupitor de mixaj. (< fr., engl. *mixer*)
- mixie** *s. f. (biol.)* contopire a două nuclee similare. (< fr. *mixie*)
- mixobacterii** *s. f. pl.* grup de bacterii asemănătoare unor ciuperci, cu aspect de mucozități. (< fr. *mycobactéries*)
- mixoblastóm** *s. n.* mixosarcom. (< fr. *mixoblastome*)
- mixocit** *s. n.* celulă mare din țesutul mucilaginos. (< fr. *myxocyte*)
- mixocondróm** *s. n.* tumoră din țesutul cartilaginós și mucus; condromixom. (< fr. *myxochondrome*)
- mixocromozóm** *s. n.* cromozom rezultat din fuzionarea a doi cromozomi omologi în profaza meiotică. (< fr. *myxochromosome*)
- mixoid, -ă** *adj.* cu aspect de mucus. (< fr. *myxoïde*)
- mixolidian, -ă** *adj. (muz.)* mixolidic. (< fr. *myxolidien*)
- mixolidic, -ă** *adj. (muz.)* *mod* ~ = mod melodic a căruia scară muzicală se deosebește de cea a modului major prin faptul că treapta a VII-a coborâtă, în loc să formeze cu tonica o septimă mare, formează o septimă mică; mixolidian. (< germ. *mixolydisch*)
- mixóm** *s. n.* tumoră moale, benignă, a țesutului conjunctiv mucus. (< fr. *myxome*)
- mixomatóză** *s. f.* boală infecțioasă și mortală a iepurilor de casă, datorită unui ultravirus care provoacă edeme și inflamații purulente ale pleoapelor. (< fr. *myxomatose*)
- mixomicete** *s. f. pl.* clasă de ciuperci inferioare, mase gelatinoase, care se hrănesc cu vegetale în descompunere. (< fr. *myxomycètes*)
- mixoploid, -ă** *adj.* (despre celule) care prezintă mixoploidie. (< fr. *mixoploïde*)
- mixoploidie** *s. f.* prezența unui număr diferit de cromozomi în celulele aceluiași țesut sau organ. (< fr. *mixoploïdie*)
- mixopoiéză** *s. f.* secreție de produse mucilaginoase. (< fr. *myxopoiése*)
- mixosarcóm** *s. n.* mixom malignizat, în care celulele tumorale prezintă frecvente monstruoziități; mixoblastom. (< fr. *myxosarcome*)
- mixospór** *s. m.* spor specific mixomicetelor. (< fr. *myxospore*)
- mixosporánge** *s. m.* organ de fructificație al mixomicetelor în care se formează mixosporii. (< fr. *myxosporange*)
- mixoterie** *s. f.* figură din artele plastice, combinație între om și animal. (< fr. *mixothérie*)
- mixotróf, -ă** *adj.* (despre organisme) cu nutriție mixtă, autotrofă și heterotrofă sau saprotrofă și parazitică. (< fr. *mixotrophe*)
- mixoviróză** *s. f.* denumire generică pentru bolile provocate de mixovirusuri. (< fr. *mixovirose*)
- mixovírus** *s. n.* grup de virusuri cuprinzând virusul gripei, al oreionului etc. (< fr. *myxovirus*)
- mixt, -ă** *I. adj.* compus din elemente eterogene; amestecat. • **școală** (sau *clasă*) ~ă = școală (clasă) frecventată de elevi de ambele sexe; *cor* ~ = cor format din voci bărbătești și femeiești; (*mat.*) *număr* ~ = număr format din numere întregi și din fracții. **II. s. f. pl.** produse miniere naturale din minerale diferite, concrescute. • produse intermediare conținând atât materiale utile, cât și sterile. (< fr. *mixte*, lat. *mixtus*)
- mixtă** *vb. tr.* a alcătui o școală, o clasă mixtă. (< *mixt*)
- mixtiliniu, -ie** *adj. I.* format din linii drepte și curbe. 2. (despre cristale) cu fețe plane și curbe. (< fr. *mixtiligne*)
- mixțiune** *s. f.* amestecare a drogurilor într-un lichid pentru a prepara un medicament. (< fr. *mixtion*, lat. *mixtio*)
- mixtum compósitum** *s. n. inv.* amestec artificial, uneori artificios și nereușit. (< lat. *mixtum compositum*)
- mixtúră** *s. f. I.* amestec de elemente eterogene. 2. amestec din mai multe substanțe, materiale lichide sau granulare. • medicament dintr-un amestec de mai multe substanțe. • (*pl.*) produse miniere naturale, din mai multe minerale concrescute, care trebuie sfărâmate pentru separarea substanțelor utile. 3. (*muz.*) registrație la orgă care constă din adăugarea la sunetul fundamental a câtorva armonice superioare. (< fr. *mixture*, lat. *mixtura*)
- MIZ-** v. *mis(o)-*.
- miză** *vb. tr. I.* a depune ca miză (la un joc), a puna. 2. (*fig.*) a conta pe... (< fr. *miser*)
- mizanscénă** *s. f.* realizare scenică sau cinematografică a unei piese, a unui scenariu; punere în scenă. (< fr. *mise en scène*)
- mizantrop, -ă** *s. m. f.* suferind de mizantropie; ursuz. (< fr. *misanthrope*)
- mizantropie** *s. f.* neîncredere, dispreț, ură față de oameni; tendință patologică de a evita societatea. (< fr. *misanthropie*)
- miză** *s. f. I.* sumă de bani pe care o pune fiecare participant la un joc de noroc și care revine câștigătorului. 2. obiectul unei dispute, al unui litigiu; (*fig.*) fapt scontat. (< fr. *mise*)
- mizénă** *s. f.* catarg al unei nave, între botul acesteia și arborele central. (< fr. *misaine*)
- mizer, -ă** *adj.* sărman, nenorocit. • vrednic de milă; (*p. ext.*) sărac, sărăcăcios. (< lat. *miser*, it. *misero*)
- mizerabil, -ă** *adj. I.* (și *s.*) ticălos, mârșav, nemernic. • (*fig.*) aspru, rău. 2. lipsit de valoare, prost, rău. 3. neîngrijit, vrednic de plâns. (< fr. *miserable*, lat. *miserabilis*)
- mizerăție** *s. f.* milă. (< fr. *miseration*, lat. *miseratio*)
- mizericórdie** *s. f.* milă, îndurare. (< lat. *miser cordia*)
- mizericordiós, -oasă** *adj.* milos, îndurător. (< fr. *miser cordieux*)
- mizérie** *s. f. I.* stare de sărăcie extremă. • aspect exterior care dovedește o mare sărăcie; stare vrednică de plâns. 2. (*pl.*) lipsuri, griji; neplăceri, supărări, șicane. (< lat. *miseria*, fr. *misère*)
- mizerós, -oasă** *adj.* care se află în mizerie; nevoiaș. (< fr. *miséreux*)
- mizide** *s. n. pl.* ordin de crustacee marine, salmastricole și dulciicole, asemănătoare crevetelor. (< lat. *mysidaceae*)
- MNEM(O)-, -mnéză, -mnezie** *elem.* „memo-rie”. (< fr. *mnémol-*, -*mnése*, -*mnésie*, cf. gr. *mneme*, *mnesia*)
- mnemastenie** *s. f.* slăbire a memoriei. (< fr. *mnemasthenie*)
- mnémă** *s. f.* engramă. (< fr. *mnème*, gr. *mnème*)
- mnemónic, -ă** *I. adj.* mnemotehnic. **II. s. f. I.** mnemotehnică. 2. (*inform.*) identificator al unei operații cod mașină, care reflectă semantica operației. (< fr. *mnémonique*, gr. *mnemonikos*, *llv* engl. *mnemonic*)
- mnemoniză** *vb. tr.* a face ceva să fie ușor de memorizat. (< fr. *mnémotiser*)
- mnemotaxie** *s. f.* reacție de orientare direcțională la animale și păsări, care le permite să se întorcă la locul de hrănire și adăpost. (< fr. *mnémotaxie*)
- mnemotéhnic, -ă** *I. adj.* referitor la mnemotehnică; mnemonic. **II. s. f.** ansamblu de procedee pentru întipărirea în memorie a unor informații necesare; mnemonică (II, 1), mnemotehnie. (< fr. *mnémotechnique*)
- mnemotehnie** *s. f.* mnemotehnică. (< fr. *mnémotechnie*)
- mnéză** v. *mnem(o)-*.

mnézie, -ă *adj.* referitor la memorie. (<fr. *mnésique*)
-mnezie *v. m. n. m. (o) -*.
móa *s. m. dinomis.* (<germ. *Moa*)
moabit, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din regiunea Moab (Palestina). • (*s. f.*) limbă semitică din ramura cananeeană. (<fr. *moabit*)
moaiéu *s. n.* 1. partea centrală a unei roți prin care trece osia; butucul roții. 2. orice piesă centrală pe care sunt asamblate piesele ce trebuie să se învârtă în jurul osiei. (<fr. *moyeu*)
moar *s. n.* 1. țesătură de mătase sau de bumbac mercerizat, cu reflexe lucioase, ondulată, care se schimbă după poziția din care e privită. 2. perturbație vizibilă pe ecranul unui televizor constând dintr-o rețea de linii cu deplasare aleatorie. (<fr. *moire*)
moară *vb. tr.* a da reflexe de moar unei țesături, unei stofe, unor metale. (<fr. *moirer*)
moaraj *s. n. (poligr.)* efect optic prin suprapunerea a două tipare cu rețele de puncte sau de linii, care formează unghiuri între ele. (<fr. *moirage*)
moazá *vb. tr.* a îmbina cu ajutorul moazelor. (<fr. *moiser*)
moázá *s. f.* 1. element de construcție din două grinzi de lemn, legate între ele prin buloane. 2. piesă orizontală fixată la cele două extremități de pereții unui puț de extracție. 3. ansamblu de două piese de lemn care prind între ele parii aflați față în față ai unui cleionaj. (<fr. *moise*)
móbbing *s. n.* exercitare a stresului psihic asupra cuiva la locul de activitate. (<engl. *mobbing*)
mobíl¹, -ă *I. adj.* 1. care se mișcă sau se poate mișca. 2. schimbător, nestatornic; versatil. • (despre față omului) care își schimbă ușor expresia; (despre ochi) în continuă mișcare. 3. (despre substantive) apt de a suferi mișcare. II. *s. n.* 1. corp în mișcare. 2. cauză determinată a unei acțiuni; motiv. (<fr. *mobile*, lat. *mobilis*)
MOBIL²(O)-, -mobil *elem.* „mobil, mișcător”. (<fr. *mobilol-*, -mobile, cf. lat. *mobilis*)
mobilá *vb. tr.* a aranja o cameră, o locuință cu mobila necesară. (după fr. *meubler*)
móbilá *s. f.* 1. obiect care servește la amenajarea unei locuințe. • (*col.*) mobilier. 2. (*herald.*) orice piesă în alcătuirea unei steme, a unui scut. (după it. *mobile*, fr. *meuble*, germ. *Möbel*)
móbile *adv. (muz.)* mobil, mișcător. (<it. *mobile*)
mobiliár, -ă *adj.* (despre bunuri sau averi) care poate fi transportat; mobil. (<it. *mobiliare*, fr. *mobilier*)
móbilier *s. n.* totalitatea mobilierelor dintr-o încăpere, locuință, instituție. (<fr. *mobilier*)
móbilism *s. n.* 1. caracter mobil. 2. teorie care susține că sfera terestră este în continuă mișcare. (<fr. *mobilitisme*)
móbilist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mobilismului (2). (<fr. *mobiliste*)
móbilitate *s. f.* 1. însușirea de a fi mobil. 2. faptul de a trece cu ușurință de la o dispoziție sufletească la alta. • capacitate a feței de a-și schimba expresia. • (*fig.*) nestatornicie. 3. schimbare, transformare, variabilitate. (<fr. *mobilité*, lat. *mobilitas*)
móbilizá *vb. I. tr.* 1. a chema sub arme, a pune o armată pe picior de război. • (*fam.*) a convoca. 2. a antrena și stimula o colectivitate în vederea unei acțiuni de interes general. 3. (*med.*) a pune un bolnav să umble, să se miște. II. *refl.* a-și aduna forțele. (<fr. *mobiliser*)
móbilizábil, -ă *adj.* care poate fi mobilizat. (<fr. *mobilisable*)
móbilizátor, -oáre *adj.* care mobilizează (2), antrenant; care îndeamnă la luptă, la o activitate socială. (<fr. *mobilisateur*)
móbilométru *s. n.* viscosimetru, pentru determinarea consistenței lacurilor, a vopselelor. (<fr. *mobilomètre*, engl. *mobilometer*)
móbrocrație *s. f. (rar)* conducere (a unei societăți) de către gloată. (<engl. *mob*, multime, gloată + -*cratie*)
móbster *s. m.* pungaș, hoț. (<engl. *mobster*)
móca *s. f. inv.* I. cafea provenită din orașul Moka; (*p. ext.*) cafea de calitate superioară, foarte parfumată; băutură

din această cafea. 2. prăjitură umplută cu cremă de unt parfumată cu cafea. (<fr. *moka*, germ. *Mokka*)
mocasin *s. m. (pl.)* încălțăminte de piele necărgăsită, purtată de indienii din America de Nord. • încălțăminte ușoară, fără șireturi, cu talpă plată. (<fr. *mocassin*)
mochetá *vb. tr.* a acoperi podeaua unei camere cu mochetă. (<fr. *mochetá*)
mochétá *s. f.* țesătură plușată, din fire de lână și de in sau cânepă, folosită drept covor sau la capitonarea mobililor. (<fr. *moquette*)
mod *s. n.* 1. fel, chip, manieră; procedeu, metodă. O (*ec.*) ~ de producție = modul istoricește, determinat în care oamenii produc bunurile materiale necesare existenței și dezvoltării societății; ~ de viață = conținutul și formele specifice de satisfacere a nevoilor materiale și spirituale ale unei societăți. 2. categorie gramaticală specifică verbului, care exprimă aprecierea vorbitorului față de acțiune. • (despre părți de vorbire, propoziții sau părți de propoziții) de ~ = care are sensul, funcția de a arăta modul. 3. (*muz.*) structura unei game determinată de raportul de intervale dintre sunetele componente. 4. (*log.*) ~ silogistic = forma concretă pe care o iau figurile silogismului în funcție de calitatea și cantitatea judecăților componente. (<fr. *mode*, it. *modo*, lat. *modus*)
modál, -ă *adj.* referitor la mod (2, 3), de mod. O propoziție ~ă (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care arată modul acțiunii din regentă. (<fr. *modal*)
modalitate *s. f.* 1. procedeu, mod de a face, de a prezenta ceva. 2. (*log.*) criteriu de diferențiere a judecăților după gradul lor de certitudine. 3. caracterul unei fraze muzicale determinat de raportul de intervale dintre sunetele componente. (<fr. *modalité*)
modalizáre *s. f. (lingv.)* marcă prin care subiectul își exprimă adeviziunea față de enunțul său. (după fr. *modalisation*)
modalizátor *s. m.* mijloc care permite vorbitorului să-și manifeste felul în care privește propriul său enunț. (<fr. *modalisateur*)
módá *s. f.* 1. fel de a se îmbrăca, de a se purta etc., particular unei anumite epoci; gust, preferință la un moment dat pentru un anumit fel de a se îmbrăca. 2. *magazin de ~e* = magazin de pălării de damă sau de accesorii pentru îmbrăcămintea femeiască; *jurnal (sau revista) de ~* = publicație care cuprinde modele de haine. (<it. *moda*, germ. *Moda*, fr. *mode*)
módel *s. n.* 1. sistem ideal sau material cu ajutorul cărui pot fi studiate, prin analogie, proprietățile și transformările unui alt sistem mai complex. • sistem de relații matematice care leagă între ele mărimile de stare ale sistemului modelat. 2. obiect destinat să fie reprodus prin imitație; tipar. • reprezentare în mic a unui obiect care urmează a fi executat la dimensiuni normale. • tipul unui obiect confecționat. 3. schemă teoretică elaborată în diferite științe pentru a reprezenta elementele fundamentale ale unor fenomene sau lucruri. 4. persoană, lucrare, operă etc. vrednică de imitat. 5. persoană care pozează pictorial, sculptorilor. (<fr. *modèle*, it. *modello*)
módelá *vb. tr.* 1. a executa dintr-un material plastic modelul unei lucrări de sculptură. 2. a confecționa modele pentru tumătorie. 3. (*fig.*) a da expresia dorită. (<fr. *modeler*, it. *modellare*)
modeláj *s. n.* modelare; modeling. (<fr. *modelage*)
modeláre *s. f.* 1. acțiunea de a modela. 2. metodă în știință și tehnică constând în reproducerea schematică a unui obiect sau sistem sub forma unui sistem similar sau analog. • (*mat.*) reprezentare a unei relații, prin simbolism matematic. • construire de modele. 3. reproducere în relief a formelor în sculptură; modelaj. (<fr. *modela*)
modelátor, -oáre *I. adj.* care modelează. II. *s. m. f.* meseriaș care face decorații și alte lucrări de modelaj; modeler, modelor. III. *s. n.* instrument, unealtă pentru modelare în sculptură. (<it. *modellatore*)
módelárie *s. f.* arta de a face modele. • atelier, secție de modelaj. (<fr. *modèlerie*)
módelér, -ă *s. m. f.* modelator. (<engl. *modeler*)
módeléu *s. n.* relief mai mult sau mai puțin pronunțat al formelor în sculptură, pictură sau desen. (<fr. *modèle*)
módeliér, -ă *s. m. f.* modelor. (<fr. *modèlier*)
modeling *s. n.* modelaj. (<engl. *modelling*)

modelism *s. n.* activitate de construire a unor modele de mașini și aparate la scară redusă. (<it. *modellismo*)

modelist, -ă *s. m. f.* modelor. (<fr. *modéliste*)

modeliză *vb. tr.* a elabora modele în informatică, automatică și în cercetarea operațională. (<fr. *modéliser*)

modelor, -oăre *s. m. f.* lucrători care confecționează modele; modelator, modelier, modelist. (<fr. *modeleur*)

modem *s. n.* (*inform.*) dispozitiv periferic care permite calculatoarelor să recepționeze semnalele transmise prin telefon. (<engl. *modem*)

modenatură *s. f.* (*arhit.*) proporția și profilul mulurilor specifice unui ordin arhitectonic. (<fr. *modénature*)

móder *s. n.* humus al solurilor de pădure, în care resturile organice sunt incomplet descompuse. (<fr. *moder*, germ. *Moder*)

moderă *vb. I. tr., refl.* 1. a (se) încetini, a (se) micșora, a (se) reduce. 2. (*fig.*) a (se) potoli, a (se) tempera. II. *tr.* a conduce, a îndruma o discuție (politică). (<fr. *modérer*, lat. *moderari*)

moderant, -ă *adj.* (despre oameni) care moderează. (<engl. *moderant*)

moderantism *s. n.* atitudine și opinie de moderat; politică bazată pe moderație. (<fr. *modérantisme*)

moderantist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al moderantismului. (<fr. *modérantiste*)

moderanță *s. f.* moderație. (<it. *moderanza*)

moderat, -ă *adj. I.* potrivit ca intensitate, valoare, mărime etc. 2. modest, cumpătat. (<fr. *modéré*, lat. *moderatus*)

moderato *I. adv.* (*muz.*) moderat, potrivit, între allegro și andante. II. *s. n.* parte dintr-o compoziție muzicală executată în acest tempo. (<it. *moderato*)

moderător, -oăre *I. adj.*, *s. m. f.* (factor) care moderează. II. *s. m. I.* substanță care încetinește mișcarea neutronilor rezultați dintr-o fisieune nucleară. 2. inhibitor care încetinește reacția de polimerizare. III. *s. m. f.* cel care conduce, îndrumă o dezbateră publică, o masă rotundă și trage concluziile. IV. *s. n. I.* dispozitiv de reglare a vitezei de mișcare a unui mecanism. • dispozitiv la unele pianice și pianine cu ajutorul căruia coardele se acoperă cu o bucată de păsă, sunetul devenind foarte slab. 2. (*electr.*) disc de cupru destinat a slăbi oscilațiile unui indice magnetic. (<fr. *modérateur*, lat. *moderator*, it. *moderatore*, III/ engl. *moderator*)

moderație *s. f.* însușirea de a fi moderat; cumpătate. (<fr. *modération*, lat. *moderatio*, it. *moderazione*)

modérn, -ă *adj. I.* nou, relativ recent, din timpurile prezente; care corespunde stadiului actual al progresului. • *o limbă -ă* = limbă vie, care se vorbește în prezent. • (despre învățământ, clase, licee) care pune accentul pe studiul limbii și al disciplinelor umanistice. 2. în concordanță cu moda, la modă. (<fr. *moderne*, it. *moderne*, lat. *modernus*)

modernism *s. n. I.* însușirea, caracterul a ceea ce este modern; preferință, gust pentru tot ceea ce este nou, modern; modernitate. 2. tendință novatoare dintr-o anumită etapă a unei literaturi. • denumire generică pentru mișcările, tendințele și experimentele inovatoare din arta și literatura sec. XX, care, în goana după originalitate, ajung la creații pur experimentale, formale. (<fr. *modernisme*)

modernist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al modernismului. (<fr. *moderniste*)

modernitate *s. f.* modernism (1). (<fr. *modernité*)

moderniză *vb. I. tr.* a da un caracter, o înfățișare modernă, a înnoi. • a înzestra (o fabrică, o uzină etc.) cu instalații și utilaje moderne. II. *refl.* a adopta obiceiurile moderne. (<fr. *moderniser*)

modern-style /-stail/ *s. n.* denumire dată în jurul anilor 1900 unui stil în artele decorative, caracterizat prin preferința pentru liniile curbe, formele alungite și arăbescurile unduoase, frecvent în mobilier, orfevrărie, ceramică, imprimeuri etc. (<engl. *modern style*)

modést, -ă *adj. I.* lipsit de îngâmfare; nepretențios. 2. mic; lipsit de importanță sau de strălucire. (<lat. *modestus*, fr. *modeste*, it. *modesto*)

modestie *s. f. I.* însușirea de a fi modest (1); sfișală. 2. simplitate. (<lat., it. *modestia*, fr. *modestie*)

modic, -ă *adj.* de valoare modestă; neînsemnat, mic. • (despre prețuri) moderat, convenabil. (<fr. *modique*, lat. *modicus*)

modicitate *s. f.* însușirea de a fi modic. (<fr. *modicité*, lat. *modicitas*)

modifică *vb. I. tr., refl.* a(-și) schimba forma sau conținutul, a (se) preface, a (se) transforma. II. *tr.* a rectifica, a corecta. (<lat. *modificare*)

modificabil, -ă *adj.* care poate fi modificat. (<it. *modificabile*)

modificator, -oăre *I. adj.* care modifică. II. *s. m.* adaos la elaborarea fontei sau a altor aliaje pentru îmbunătățirea structurii. (<fr. *modificateur*, lat. *modificator*, it. *modificatore*)

modificatie *s. f. I.* modificare. 2. (*biol.*) variație neereditară provocată de influența condițiilor de mediu. (<fr. *modification*, lat. *modificatio*)

modilion *s. n.* ornament arhitectural în formă de consolă, situat sub o cornișă, care susține un vas, un bust. (<fr. *modillon*)

modist, -ă *I. s. m. f.* creator care dă linia în modă. II. *s. f.* femeie care confecționează sau vinde pălării de damă. (<fr. *modiste*)

modul *s. n. I.* (*mat.*) valoare absolută a unei mărimi reale. • număr pozitiv egal cu rădăcina pătrată a sumei pătratelor componentelor unui număr real. • (*stat.*) variantă a caracteristicii (4), înregistrată la cele mai multe unități ale unei colectivități statistice; valoare a caracteristicii cu cea mai mare frecvență. 2. coeficient care caracterizează o proprietate mecanică oarecare. • raportul dintre diametrul primitiv al unei roți dințate și numărul dinților acesteia. 0 ~ de elasticitate = raportul dintre efortul unitar normal și lungimea specifică corespunzătoare a unei piese solicitate de întindere sau încovoier. 3. debitul anual al unui curs de apă. 4. parte componentă a unui ansamblu cu funcționalitate proprie. • fiecare din părțile detașabile ale unei nave spațiale. 5. (*elec.*) bloc din microelemente (tranzistoare, diode, bobine), care îndeplinește funcția de etaj sau de celulă într-un aparat, ori într-o instalație electronică. 6. (*arhit.*) unitate de măsură pentru determinarea proporțiilor elementelor componente ale unui edificiu. (<engl., fr. *module*, lat. *modulus*)

modulă *vb. tr. I.* a exprima ceva prin inflexiuni ale vocii; a schimba tonul, inflexiunile vocii; a ritma, a cadența. 2. a efectua o modulație (2). (<fr. *moduler*)

modulăr, -ă *adj. I.* referitor la un modul. 2. constituit dintr-un ansamblu de module. (<fr. *modulaire*, engl. *modular*)

modulăre *s. f. I.* acțiunea de a modula. 2. sistem de dimensionare a construcțiilor, folosind modulul de bază. 3. introducere în opera de artă plastică sau arhitecturală a unei unități de măsură unică, care prin repetarea sau subîmpărțirea ei să servească la dimensionarea elementelor constitutive ale operei, ca și a întregului. 4. (*biol.*) rediferențiere a celulelor în procesul lor de formare definitivă. • modificare produsă în celule de stimulii din mediu. (<modula)

modularism *s. n.* încercare de a atribui o durată mai mare unor structuri pe seama reducerii continue a suprastructurilor. (<modular + -ism)

modularitate *s. f.* caracter modular. (<engl. *modularity*)

modulăt, -ă *adj.* (despre mobilă) format din module (4). (<modul + -at)

modulator, -oăre *I. adj.* care modulează. II. *s. n.* circuit electric, dispozitiv cu ajutorul căruia se efectuează o modulație (1). (<fr. *modulateur*)

modulație *s. f. I.* modificare a amplitudinii frecvenței sau fazei unei oscilații armonice. 2. (*muz.*) trecere a unui sunet, a unei melodii dintr-o tonalitate în alta; serie de inflexiuni corespunzătoare unei emisiuni vocale. (<fr. *modulation*, lat. *modulatio*, it. *modulazione*)

modulo *s. n.* (*mat.*) operator care furnizează drept rezultat un rest. (<fr. *modulo*)

modulométru *s. n.* aparat pentru măsurarea modulațiilor (1). (<fr. *modulomètre*)

modulor *s. n.* sistem de măsurat destinat punerii în proporții armonioase a lucrărilor de arhitectură. (<fr. *modulor*)

modus vivendi *s. n. inv.* 1. mod de existență. 2. posibilitatea de împăcare a două părți aflate în litigiu. (<lat. *modus vivendi*, mod de existență)

moifetă *s. f.* emanație de dioxid de carbon care străbate

- prin crăpăturile scoarței terestre în regiunile vulcanice. (<it. *mofeta*, fr. *mofette*)
- mogôtă** *s. f.* relief de mari dimensiuni, cu pereții verticali și creștetul plat, caracteristic carstului din regiunile tropicale. (<sp. *mogota*)
- mogul**, -ă *1. adj.* referitor la moguli (II). **II. s. m. f.** membru al dinastiei mongole de origine timuridă, care a domnit în India. **III. s. m. (fig.)** persoană foarte importantă, cu puteri discreționare. (<engl. *mogul*)
- mohair** *s. n.* păr de capră angora, din care se fac stofe, covoare etc. • stofă țesută din lână amestecată cu păr de capră angora. (<fr. *mohair*)
- moiră** *s. f. (mit.; pl.)* divinitate greacă personificând destinul. (<gr. *moira*)
- mol¹** *s. m.* moleculă-gram (<fr. *mole*, germ. *Mol*)
- mol²** *s. n.* dig din piatră construit către largul mării, la intrarea într-un port, pentru a micșora acțiunea valurilor. (<it. *molo*, fr. *môle*)
- molă¹** *vb. tr. (mar.)* a elibera complet o parămă din locul unde a fost legată. (<fr. *moler*)
- molă²** *s. m.* „pește lună”, lung până la 2 m și greu până la 1000 kg, din mările Europei occidentale. (<fr. *môle*)
- molăr¹** *adj. s. m.* (dinte mare, lat) cu care se sfarmă și se macină alimentele; măsea. (<fr. *molaire*)
- molăr²**, -ă *adj.* referitor la mol¹. **O soluție** care conține un mol substanță la un litru de solvent. (<fr. *molaire*)
- molăr³**, -ă *adj. (fil.)* considerat ca un tot. • referitor la caracterul global al proceselor psihologice sau de comportament. (<fr. *molaire*)
- molaritate** *s. f.* concentrație a unei soluții dată de numărul de moli¹ dizolvați într-un litru de solvent. (<fr. *molarité*)
- molasă** *s. f.* depozit de gresii gălbui, roșcate sau verzi și conglomerate cu ciment calcaros. (<fr. *mollasse*)
- molă** *s. f.* tumoare în uter, după fecundare, împiedicând dezvoltarea fătului. (<fr. *môle*)
- moleculăr**, -ă *adj.* referitor la molecule. **O masă** -ă = număr care arată de câte ori molecula unei substanțe este mai grea decât atomul de hidrogen. (<fr. *moléculaire*)
- moleculă** *s. f.* cea mai mică parte dintr-o substanță, care are compoziția chimică și structura la fel cu a substanței respective. **O** -gram = cantitatea unei substanțe măsurată în grame, egală cu greutatea ei moleculară; mol¹. (<fr. *molécule*, lat. *molecula*)
- moleschin** *s. n.* țesătură rezistentă de bumbac, cu aspect de piele, folosită pentru confecții, în lucrări de legătorie etc. (<fr. *moleskine*, engl. *moleskin*)
- molestă** *vb. tr. 1.* a brutaliza, a lovi. **2.** a necăji; a vexa, a jigni. (<fr. *molester*, lat. *molestare*)
- molestăție** *s. f.* molestare. (<fr. *molestation*)
- molét** *s. m. 1.* inflamație a membranei sinoviale de la încheietura de jos a picioarelor unui cal. **2. (anat.)** denumire a mușchilor posteriori ai gambei. (<fr. *mollet*)
- moletă** *vb. tr. 1.* a imprima zimițe pe o piesă cu ajutorul moletei; a randalina. **2.** a grava cilindrii de cupru care servesc la imprimarea țesăturilor. (<fr. *moleter*)
- molétă** *s. f. 1.* unealtă în formă de roțiță cu muchia zimțuită, pentru a imprima pe suprafața unei piese forma negativă a zimțurilor; randalină. **2.** roată cu șanț pe care se înfășoară un cablu. (<fr. *molette*, germ. *Molette*)
- moletieră** *s. f.* fâșie de stofă cu care se înfășoară pulpa piciorului pe deasupra pantalonului. (<fr. *moletière*)
- molibdat** *s. n.* sare a acidului molibdenic. (<fr. *molybdate*)
- molibden** *s. n.* metal foarte dur, alb-argintiu, asemănător cu fierul, la elaborarea oțelurilor speciale și a altor aliaje. (<fr. *molybdène*)
- molibdenic** *adj.* acid ~ = acid care conține molibden (după fr. *molybdique*)
- molibdenit** *s. n.* sulfură naturală de molibden. (<fr. *molybdénite*)
- molibdit** *s. n.* mineral format din oxizi de fier și molibden. (<germ. *Molybdit*)
- molimén** *s. n.* totalitate tulburărilor morbide care precedă o criză. (<fr., lat. *molimen*)
- molinism** *s. n.* doctrină formulată de ieziul spaniol Luis Molina, care a încercat să pună de acord predestinarea cu liberul arbitru. (<fr. *molinisme*)
- molinist**, -ă *adj., s. m. f. (adept)* al molinismului. (<fr. *moliniste*)
- molisol** *s. n.* strat de sol care se dezgheață vara la partea superioară, devenind plastic și favorizând producerea solifuziunilor; merzlotă. (<fr. *molisol*)
- moll** *s. n. (muz.)* denumire dată de sistemul de notație muzicală germană modului minor. (<germ. *Moll*)
- moloh** *s. m. 1.* șopărlă din Australia, cu corpul acoperit cu țepi. **2. (fig.)** simbol al cruzimii, al lăcomiei; om, colectivitate cu astfel de însușiri. (<fr. *moloch*)
- molon** *s. n.* bloc mic de piatră naturală, la construirea zidurilor. (<fr. *moellon*)
- molós** *s. m.* câine de pază, mare, cu părul lung și moale. (<fr. *molosse*)
- mólto** *adv. (muz.)* mult, foarte. **O** ~ allegro = foarte repede; ~ adagio = foarte rar. (<it. *molto*)
- molton** *s. n.* țesătură de bumbac sau de lână, moale și călduroasă. (<fr. *molleton*)
- moltonă** *vb. tr.* a căptuși cu molton. (<fr. *molletonner*)
- moliscum** *s. n.* denumire generică pentru o serie de tumori fibroase și flase ale pielii, varietate de nevi conjunctivi. (<fr., lat. *molluscum*)
- moluște** *s. f. pl.* încrengătură de animale cu corpul moale, lipsit de schelet intern, protejat adesea de o cochilie. (<fr. *mollusques*)
- moment** *s. n. 1.* interval scurt de timp; clipă, secundă. **O** de ~ = de scurtă durată; efemer; ~ muzical ≡ mică piesă instrumentală înrudită cu improptul. • perioadă de timp în care se petrece ceva; etapă. **2. (art.)** ocazie. **3.** schiță restrânsă la maximum, care cuprinde un instantaneu din viața cotidiană. **4.** mărime fizică egală cu produsul dintre o mărime dinamică și una sau mai multe distanțe. (<lat. *momentum*, it. *momento*, germ. *Moment*, fr. *moment*)
- momentán**, -ă *adj. 1.* de o clipă; de moment, trecător. • (despre verbe și timpuri verbale) care exprimă o acțiune de scurtă durată. • (adv.) numaimedat, imediat. **2.** actual, de față. • (adv.) actualmente; acum. (<lat. *momentaneus*, fr. *momentané*, germ. *momentan*)
- MON(O)**- *elem.* „unul, singur, unic”. (<fr. *mon/o-*; cf. gr. *monos*)
- monadă** *s. f. 1.* (la unii filozofi) unitate indivizibilă materială sau spirituală din care ar fi alcătuită lumea; (la Leibniz) substanță spirituală independentă, care posedă automiscare și care oglindește tot ceea ce există în univers. **2.** organism inferior, unicelular, care face trecerea de la plante la animalele cele mai simple. (<fr. *monade*, germ. *Monade*)
- monadél**, -ă *adj.* (despre stamine) care formează un mănunchi. (<fr. *monadelphé*)
- monadism** *s. n.* sistem filozofic al lui Leibniz, potrivit căruia universul este alcătuit din monade; monadologie. (<fr. *monadisme*)
- monadist**, -ă *adj., s. m. f. (adept)* al monadismului. (<fr. *monadiste*)
- monadnóck** *s. n.* munte izolat în cadrul unui relief coborât, din roci dure. (<fr. *monadnock*)
- monadologie** *s. f.* monadism. (<fr. *monadologie*)
- monahál**, -ă *adj.* de monah; călugăresc. (după fr. *monacal*)
- monahism** *s. n. 1.* starea, viața de monah. **2.** instituția călugăriei. (<fr. *monachisme*)
- monándrá** *adj.* (despre flori) cu o singură stamină. (<fr. *monandre*)
- monárh** *s. m.* conducător (rege, împărat etc.) al unei monarhii; suveran. (<ngr. *monarhis*, germ. *Monarch*)
- monárhic**, -ă *adj. 1.* referitor la monarh(ie). **2.** susținător al monarhiei. (<fr. *monarchique*, germ. *monarchisch*)
- monarhie** *s. f. 1.* formă de guvernare în care puterea supremă în stat aparține monarhului și se transmite ereditar. **2.** stat monarhic. (<ngr. *monarhia*, lat. *monarchia*, germ. *Monarchie*, fr. *monarchie*)
- monarhism** *s. n.* sistem, opinie a monarhiștilor. (<fr. *monarchisme*)
- monarhist**, -ă *adj., s. m. f. (adept)* al monarhiei. (<fr. *monarchiste*)

- monastic**, -ă *adj.* mănăstiresc. • propriu călugărilor. (<fr. *monastique*)
- monazit** *s. n.* fosfat natural de ceriu, toriu și alte lantanide. (<fr. *monazite*)
- mondén**, -ă *adj.* care aparține unei vieți luxoase; (și *s.*) care duce o viață de petreceri; referitor la o astfel de viață. (<fr. *mondain*)
- mondenitate** *s. f.* 1. înclinare spre o viață mondenă. • vanitate mondenă. 2. (*pl.*) evenimente ale lumii mondene. (după fr. *mondanité*)
- mondial**, -ă *adj.* care se referă la întreaga lume; răspândit, cunoscut în toată lumea. • (și *s. n.*) cu caracter internațional. (<fr. *mondial*)
- mondialism** *s. n.* concepție cosmopolită care precizează realizarea integrării politice a tuturor țărilor și popoarelor lumii într-o comunitate unică. (<fr. *mondialisme*)
- mondialist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mondialismului. (<fr. *mondialiste*)
- mondialitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este mondial. (<fr. *mondialité*)
- mondializă** *vb. tr.* a face să devină mondial. (<fr. *mondialiser*)
- MONDO-** *elem.* „lume“, „referitor la Terra“. (<fr. *monde*)
- mondodisc** *s. n.* disc (de muzică ușoară) de circulație mondială. (<*mondo-* + *disc*)
- mondoeconomie** *s. f.* economie mondială. (<fr. *mondo-économie*)
- mondorâmă** *s. f.* rubrică, emisiune ce grupează articole, note, informații din întreaga lume. (<*mondo-* + *-râmă*)
- mondoviziune** *s. f.* transmitere în diverse părți ale lumii a unor imagini de televiziune prin intermediul sateliților artificiali. (<fr. *mondovision*)
- monedă** *s. f.* 1. ban care are curs legal într-un stat. **O hârtie** ~ = bani de hârtie. 2. ban de metal. **O a bate** ~ = a emite bani de metal; (*fig.*) a plăti (cuiva) cu aceeași ~ = a se comporta față de cineva la fel cum s-a comportat și el într-o situație asemănătoare. (<*ngr. moneta*)
- monegăsc**, -ă *adj., s. m. f.* (persoană) din Monaco. (<fr. *monégasque*)
- moném** *s. n.* cea mai mică unitate lingvistică dotată cu semnificație. (<fr. *monème*)
- moneră** *s. f.* protozoar activă fără nucleu, care ar face trecerea de la materia lipsită de viață la cea organică. (<fr. *monère*)
- monetar**, -ă **I. adj.** referitor la monedă. **O sistem** ~ = ansamblul reglementărilor legale privind moneda unui stat. **II. s. n.** inventar al banilor sortați după valoare, întocmit de un casier la predarea casei. (<fr. *monétaire*)
- monetarism** *s. n.* teorie și politică ce atribuie modificării masei banilor în circulație o importanță centrală, chiar decisivă, în procesul activității economice și în stabilirea nivelului prețurilor. (după germ. *Monetarsystem*)
- monetarist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al monetarismului. (<*monetar* + *-ist*)
- monetărie** *s. f.* întreprindere (de stat) unde se fabrică monedele. (<*monedă* + *-rie*)
- monetică** *s. f.* totalitatea tehnicilor de plată electronică prin cartele de memorie. (<fr. *monétique*)
- monetiză** *vb. tr.* a transforma metalul în monedă, a bate monedă. (<fr. *monétiser*)
- môngô** *s. m.* monedă divizionară în Mongolia, a suta parte dintr-un tugrik. (<germ. *Mongo*)
- mongol**, -ă **I. adj., s. m. f.** (locuitor) din Mongolia. **II. adj.** referitor la mongoli; mongolic. • (*s. f.*) limbă vorbită în Mongolia. (<fr. *mongol*)
- mongolic**, -ă *adj.* mongol (II). **O limbi** ~ce = familie de limbi aglutinante vorbite de mongoli, în Asia Centrală și septentrională. (<fr. *mongolique*)
- mongolid**, -ă *adj., s. m. f.* mongoloid. (<germ. *mongolid*, *Mongolide*)
- mongolism** *s. n.* afecțiune congenitală caracterizată prin deficiențe în dezvoltarea fizică și psihică și fațes specific. (<fr. *mongolisme*)
- mongolist**, -ă *s. m. f.* specialist în mongolistică. (<germ. *Mongolist*)
- mongolistică** *s. f.* disciplină științifică care studiază limba, cultura și civilizația mongolă. (<germ. *Mongolistik*)
- mongoloid**, -ă **I. adj., s. m. f.** 1. (om) care aparține rasei galbene; mongolid. 2. (om) atins de mongolism. **II. adj.** care prezintă caractere fizice asemănătoare cu cele ale unui mongol. (<fr. *mongoloïde*)
- monilia** *s. f.* candidă². (<fr., it. *monilia*)
- moniliază** *s. f.* monilioză (2). (<fr. *moniliasse*)
- moniliform**, -ă *adj.* (*biol.; anat.*; despre un canal, cordon, filament) în formă de șirag de mărgelă, cu umflături globuloase intermitente. (<fr. *moniliforme*)
- monilioză** *s. f.* 1. boală a pomilor fructiferi, produsă de o ciupercă parazită. 2. candidoză; moniliază. (<fr. *moniliose*)
- monism** *s. n.* concepție filozofică potrivit căreia la baza tuturor fenomenelor lumii se află un singur principiu: materia (materialist) sau spiritul (idealist). (<fr. *monisme*)
- monist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al monismului. (<fr. *moniste*)
- monitor**¹ *s. n.* navă fluvială de tonaj mic, cuirasă, cu artilerie grea, destinată luptei împotriva obiectivelor de pe mal. (<fr. *monitor*)
- monitor**² *s. n.* 1. (*telec.*) receptor, difuzor sau alt aparat pentru a controla calitatea emisiunilor de radio și televiziune. 2. (*inform.*) program de control care permite supravegherea mai multor programe fără legătură între ele, într-un ordinat. 3. (*ehn.*) aparat care dirijează, coordonează sau supraveghează. **O ~ cardiac** = aparat automatic care supraveghează activitatea inimii. • aparat de control sau de semnalizare a radiațiilor ionizate; dozimetru de control. 4. supervisor. (<engl. *monitor*)
- monitor**³, -oare *s. m. f.* 1. elev mai în vârstă și mai capabil care, în anumite sisteme de învățământ, îl ajută pe învățător în predare și în menținerea ordinii. 2. supraveghetor (în munca expusă radiațiilor ionizate). **II. s. n.** titlu al anumitor ziare sau publicații periodice. (<fr. *moniteur*, lat. *monitor*)
- monitorial**, -ă *adj.* sistem ~ = sistem lancasterian. (<engl., fr. *monitorial*)
- monitoring** *s. n.* 1. (*med.*) ansamblu de metode de supraveghere, control și analiză imediată a datelor psihopatologice; monitorizare. 2. dispozitiv care permite, într-un amplificator, a compara înregistrarea pe magnetofon cu cea originală. (<engl. *monitoring*)
- monitoriză** *vb. tr.* a supraveghea prin intermediul monitorului² (3) sau al altui aparat specializat. (<*monitor*² (3) + *-iza*)
- monițiune** *s. f.* 1. avertisment dat cuiva de un reprezentant al bisericii catolice pentru o greșală pe cale de a fi înfăptuită. 2. dojană, observație făcută cuiva. (<fr. *monition*, it. *monizione*, lat. *monitio*)
- MONO**¹ - v. mon(o) -
- monoachenă** *s. f.* fruct format dintr-o singură achenă. (<fr. *mono-akène*)
- monoacid**, -ă *adj., s. m.* (corp) care posedă o singură funcție acidă. (<fr. *monoacide*)
- monoamidă** *s. f.* corp care posedă o singură funcție amidă. (<fr. *monoamide*)
- monoandrie** *s. f.* formă de căsătorie în care femeia are un singur soț. (<fr. *monoandrie*)
- monoarterită** *s. f.* arterită limitată la un segment vascular. (<fr. *mono-artérite*)
- monoartrită** *s. f.* inflamație a unei singure articulații. (<fr. *monoarthrite*)
- monoatomic**, -ă *adj.* (despre molecule) dintr-un singur atom; (despre substanțe) cu astfel de molecule. (<fr. *monoatomique*)
- monoax**, -ă *adj.* (*ehn.*) cu un singur ax; uniax. • (despre vehicule) cu o singură osie. (<fr. *monoaxe*)
- monobázic**, -ă *adj.* (despre acizi) care conțin în molecula lor un singur atom de hidrogen, apt de a fi înlocuit cu un atom de metal. (<fr. *monobasique*)
- monoblast** *s. n.* celulă din care ia naștere monocitul. (<fr. *monoblaste*)
- monoblepsie** *s. f.* defect al vederii în neputința de a vedea clar cu ambii ochi, în timp ce cu fiecare în parte bolnavul vede bine. (<fr. *monoblepsie*)
- monobloc** *adj. inv., s. n.* (dispozitiv, organ de mașină) dintr-un bloc nedemontabil. (<fr., engl. *monobloc*)

- monocamerál**, -ă *adj.* (despre sistemul politic și legislațiv) cu o singură cameră (III, 1). (< fr. *monocamérale*)
- monocameralism** *s. n.* sistem parlamentar cu o singură adunare legislativă. (< fr. *monocaméralisme*)
- monocárp** *s. n.* fruct dintr-o singură carpelă. (< fr. *monocarpe*)
- monocarpclár**, -ă *adj.* (despre flori) cu gineceul dintr-o singură carpelă. (< fr. *monocarpellaire*)
- monocáziu** *s. n.* inflorescență cimoasă unipară, cu axa terminată în floare. (< fr., lat. *monochasium*)
- monocelulár**, -ă *adj.* unicelular. (< fr. *monocellulaire*)
- monocér** *s. m.* animal fabulos cu un singur corn. (< fr. *monocère*)
- monocíclic**, -ă *adj.* 1. (*biol.*; despre unele specii) care prezintă o singură perioadă de înmulțire pe an. 2. (despre flori) dispus într-un singur verticil. 3. (despre compuși organici) care conține un singur ciclu în formulă. (< fr. *monocyclique*)
- monociclu** *s. n.* vehicul cu o singură roată, folosit de acrobați în circuri. (< fr. *monocycle*)
- monocilíndric**, -ă *adj.* (despre motoare) cu un singur cilindru. (< fr. *monocylindrique*)
- monocinétic**, -ă *adj.* (*fiz.*; despre un fascicul) format din particule cu aceeași viteză. (< fr. *monocinétique*)
- monocíp** *s. n.* circuit integrat cu schemă electrică la comandă, realizat după o tehnologie de proiectare tipizată. (< engl. *monochip*)
- monocít** *s. n.* leucocită monocelulară de dimensiuni mari, cu o puternică acțiune fagocitară. (< fr. *monocyte*)
- monocitóză** *s. f.* creștere a numărului monocitelor în sânge. (< fr. *monocytose*)
- monoclamidéu**, -ée 1. *adj.* (despre flori) cu un singur înveliș. II. *s. n. pl.* plante dicotiledonate anemofile, cu flori monoclamidee. (< fr. *monochlamydé/s*)
- monoclín**, -ă I. *adj.* cu androceul și gineceul în aceeași floare. II. *s. n.* structură monoclină. (< fr. *monocline*)
- monoclinál**, -ă *adj.*, *s. n.* (structură geologică) sub forma unor straturi succesive, cu același sens și unghi de înclinare. (< fr. *monoclinal*)
- monoclinic**, -ă *adj.* (despre cristale) cristalizat în forma unei prisme dreptunghiulare oblice. (< fr. *monoclinique*)
- monoclonál**, -ă *adj.* cu descendență pe cale asexuată din același strămoș. (< fr. *monoclonal*)
- monoclorurát**, -ă *adj.* (despre substanțe, compuși, molecule) cu un atom de clor apărut prin clorurare. (după fr. *monochloré*)
- monóclu** *s. n.* I. lentilă care se poartă sprijinită în orbita ochiului pentru a corecta un defect de vedere. 2. pansament care acoperă un singur ochi. (< fr. *monocle*)
- monocócă** *s. f.* construcție (celulă sau fuzelaj, șasiu de automobil etc.) care formează un bloc. (< fr. *monocoque*)
- monocolór**, -ă *adj.* 1. unicolor. 2. (*fig.*) cu o singură orientare politică. (< *mono* - + *color*)
- monocórd**, -ă I. *adj.* 1. (despre instrumente muzicale) cu o singură coardă. 2. (*fig.*; despre opere literare, artistice) monoton, uniform. II. *s. n.* vechi instrument cu o singură coardă, pentru a determina raporturile numerice ale sunetelor și a acorda alte instrumente. (< fr. *monocorde*, lat. *monochordum* / *IV*; germ. *Monochord*)
- monocotiledón**, -ă *adj.*, *s. f. pl.* monocotiledonat. (< fr. *monocotylédone*)
- monocotiledonát**, -ă I. *adj.* (despre embrion) cu un singur cotiledon; monocotiledon. II. *s. f. pl.* clasă de plante angiosperme al căror embrion are un singur cotiledon. (< fr. *monocotylédoné/s*)
- monocristál** *s. n.* cristall mic, cu atomi și molecule dispuse într-o rețea cristalină neîntreruptă. (< fr. *monocristal*)
- monocróm**, -ă *adj.* 1. cu o singură culoare; monocromatic (1); unicolor. 2. (despre o pictură, un tipar etc.) executat în valori apropiate ale aceluiași ton. 3. (*fig.*) monoton, uniform. (< fr. *monochrome*)
- monocromátic**, -ă *adj.* 1. monocrom (1). 2. (despre fascicule) din radiații cu aceeași lungime de undă. (< fr. *monochromatique*)
- monocromatór** *s. n.* dispozitiv optic pentru izolarea dintr-un spectru a unei radiații cu o singură frecvență. (< fr. *monochromateur*)
- monocromie** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este monocrom. 2. procedeu de pictură sau de tipar în care se folosește o singură culoare. (< fr. *monochromie*)
- monoculár**, -ă *adj.* 1. (despre vederea) cu un singur ochi. 2. (despre un sistem optic) cu un singur ocular. (< fr. *monoculaire*)
- monocultúrá** *s. f.* 1. sistem de cultivare permanentă pe un teren a unui singur soi de plante. 2. predominare a unei singure plantații (de cafea, cacao etc.). (< fr. *monoculture*)
- monodactíl**, -ă *adj.*, *s. n.* (animal) cu un singur deget; soliped. (< fr. *monodactyle*)
- monodactílie** *s. f.* prezența unui singur deget la mână sau la picior. (< fr. *monodactylie*)
- monodícic**, -ă *adj.* (*muz.*) specifice monodiei; pe o singură voce. (< fr. *monodique*)
- monodíe** *s. f.* 1. monolog liric în tragediile antice grecești. 2. muzică bazată pe o singură linie melodică; cântec la o singură voce. (< fr. *monodie*, gr. *monodia*)
- monodimensional**, -ă *adj.* unidimensional. (< engl. *monodimensional*)
- monodisciplinár**, -ă *adj.* referitor la o singură disciplină. (< *mono* - + *disciplinar*)
- monodónt**, -ă *adj.* cu un singur dinte. (< *mono* - + *-dont*)
- monodráma** *s. f.* dramă în care joacă un singur personaj. (< germ. *Monodrama*, it. *monodrama*)
- monoelectrovalént**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) care are electrovalența egală cu unitatea. (< *mono* - + *electrovalent*)
- monofág**, -ă *adj.*, *s. m.* (despre organisme) I. cu un singur fel de nutriție. 2. care parazitează o singură specie. (< fr. *monophage*)
- monofagie** *s. f.* însușire a organismelor monofage. (< fr. *monophagie*)
- monofazát**, -ă *adj.* (despre un curent electric) cu o singură fază; monofazic (1). (< fr. *monophasé*)
- monofázic**, -ă *adj.* 1. monofazat. 2. (despre substanțe omogene) care prezintă, la un moment dat, o singură stare de agregare. (< fr. *monophasique*)
- monofazie** *s. f.* tulburare a vorbirii în care bolnavul repetă un singur cuvânt sau o singură propoziție. (< engl. *monophasia*)
- monofíl**, -ă *adj.* cu o singură frunză; unifoliat. (< fr. *monophyle*)
- monofílar**, -ă *adj.* unifilar. (< engl. *monophilar*)
- monofiletism** *s. n.* situație a unui grup de animale sau de plante care descind dintr-un strămoș comun. (< fr. *monophylétisme*)
- monofític**, -ă *adj.* (despre paraziți) care își petrec întreg ciclul evolutiv pe o singură specie. (< fr. *monophytique*)
- monofízit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al monofizitismului. (< fr. *monophysite*)
- monofizitism** *s. n.* doctrină creștină care admite numai natura divină a lui Christos. (< germ. *Monophysitismus*, după fr. *monophysisme*)
- monofló**, -ă *adj.* (despre miere, polen) care provine de la o singură specie de floare. (< *mono* - + *-flor*)
- monofobie** *s. f.* teamă patologică de singurătate. (< fr. *monophobie*)
- monofocál**, -ă *adj.* (*fiz.*) cu un singur focar. (< fr. *monofocal*)
- monofón**, -ă I. *adj.* (despre muzică) pentru o singură voce sau un singur instrument; monofonic (2). II. *s. n.* aparat telefonic la care microfonul și receptorul sunt juxtapuse. (< fr. *monophone*)
- monofonemátic**, -ă *adj.* (despre diftongi) care are valoarea unui singur fonem. (< fr. *monophonématique*)
- monofónic**, -ă *adj.* 1. (*fiz.*) care are o singură sursă sonoră. 2. (*muz.*) monofon. (< fr. *monophonique*, engl. *monophonic*)
- monofonie** *s. f.* 1. procedeu de reproducere a sunetelor înregistrate sau transmise prin radio folosind un singur canal. 2. tip de muzică în care melodia este executată solistic ori de către un grup vocal sau instrumental la unison sau octavă. (< fr. *monophonie*, engl. *monophony*)
- monofóto** *s. n.* monotip pentru fotoculegere. (< germ. *Monophoto*)
- monoftálm**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de monoftalmie. (< *monoftalmie*)

- monoftalmie** *s. f.* monopsie. (<fr. *monophtalmie*)
- monoftóng** *s. m.* vocală care provine din reducerea unui diftong. (<fr. *monophongue*)
- monoftongă** *vb. tr., refl.* (despre diftongi) a (se) reduce la o singură vocală. (<fr. *monophonguer*)
- monogám**, -ă *I. adj., s. m. f.* (om, animal, pasăre) care se găsește în situația de monogamie (1, 2). *II. adj.* 1. (despre căsătorie) bazat pe monogamie; monogamic. 2. (despre plante) unisexuat. (<fr. *monogame*)
- monogamie** *s. f.* 1. formă de căsătorie în care un bărbat sau o femeie are o singură soție, respectiv un singur soț. 2. conviețuire a unui mascul cu o singură femelă. 3. stare a unei flori sau plante monogame. (<germ. *Monogamie*, fr. *monogamie*)
- monogén**, -ă *adj.* 1. (*mat.*) funcție ~ă = funcție a unei variabile complexe care admite o derivată determinată pentru o valoare dată a variabilei. 2. (despre viermi parazii externi) la care ciclul de dezvoltare se petrece pe o singură gazdă. (<fr. *monogène*, germ. *monogen*)
- monogenetic**, -ă *adj.* referitor la monogeneză. (<fr. *monogénétique*)
- monogenéză** *s. f.* 1. reproducere pe cale asexuată; monogonie. 2. concepție potrivit căreia fenomenele biologice, sociale, lingvistice derivă dintr-un izvor comun. (<fr. *monogénèse*)
- monogenic**, -ă *adj.* 1. reprodus pe cale asexuată. • (despre un caracter) condiționat de o singură genă. 2. (despre soluri) format în întregime în aceleași condiții bioclimatice. (<fr. *monogénique*)
- monogenie** *s. f.* producere de către femelă numai de descendenți masculi sau numai femele. (<fr. *monogénie*)
- monogenism** *s. n.* teorie antropologică potrivit căreia toate rasele umane provin dintr-un tip primitiv comun. (<fr. *monogénisme*)
- monogenist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al monogenismului. (<fr. *monogéniste*)
- monogérmă** *adj.* (despre semințe) cu un singur germen. (<fr. *monogermé*)
- monogin**, -ă *adj.* (despre flori) cu un singur pistil. (<fr. *monogyne*)
- monoginie** *s. f.* 1. însușire a florilor monogine. 2. caracter al „societăților” de insecte care au o singură femelă fecundă, regina. (<fr. *monogynie*)
- monogonie** *s. f.* monogeneză (1). (<germ. *Monogonie*)
- monográf**, -ă *s. m. f.* monografist. (<fr. *monographe*)
- monografie** *s. f.* studiu științific care tratează un subiect anumit cât mai cuprinzător, mai complet. (<fr. *monographie*)
- monografist**, -ă *s. m. f.* autor de monografii; monograf. (<it. *monografista*)
- monogramă** *s. f.* semn scris, gravat etc. prin reunirea unor inițiale ale numelui cuiva. (<fr. *monogramme*)
- monogranulár**, -ă *adj.* format din granule de aceeași mărime. (<fr. *monogranulaire*)
- monohibrid**, -ă *adj., s. m.* (organism) rezultat prin monohibridare. (<fr. *monohybride*)
- monohibridá** *vb. tr.* a încrucișa doi genitori din aceeași specie care diferă printr-un singur caracter ereditar. (<fr. *monohybrider*)
- monohibridism** *s. n.* monohibridare. (<fr. *monohybridisme*)
- monohidrat** *s. m.* hidrat al unei substanțe solide conținând o singură moleculă de apă. (<fr. *monohydrate*)
- monóic**, -ă *adj.* (despre plante) cu flori unisexuate masculine și femele dispuse pe aceeași tulpină. (<fr. *monoïque*)
- monoid** *s. m.* (*mat.*) semigrup. (<fr. *monoïde*)
- monoidéism** *s. n.* predominare a unei idei fixe. (<fr. *monoidéisme*)
- monoidéist**, -ă *adj.* care insistă asupra monoidéismului unor stări de conștiință. (<fr. *monoidéiste*)
- monoiudústriie** *s. f.* tip de structură industrială, specializată într-un singur grup de produse. (<mono- + *industrie*)
- monokini** *s. n.* costum de baie feminin doar din slip, fără sutien. (<fr. *monokini*)
- monolatrie** *s. f.* adorare a unei singure divinități. (<engl. *monolatry*)
- monolingv**, -ă *adj.* într-o singură limbă; unilingv. (<fr. *monolingue*)
- monolingvism** *s. n.* întrebuințare a unei singure limbi (cea maternă) de către același individ sau grup social. (<fr. *monolinguisme*)
- monolit**, -ă *I. adj.* 1. format dintr-un singur bloc; monolitic. 2. (*fig.*) bine încheat, omogen; (*p. ext.*) traic, solid. *II. s. m. /s. n.* monument, element de construcție dintr-un bloc unic de piatră. (<fr. *monolithe*)
- monolitic**, -ă *adj.* de monolit. (<fr. *monolithique*)
- monolitism** *s. n.* caracter monolitic. (<fr. *monolithique*)
- monolitizá** *vb. tr.* a solidariza elementele de construcție din beton turnate separat. (<monolit + -izá)
- monolóc** *adj.* (despre avioane, mașini de curse) cu un singur loc; monoplas. (după fr. *monoplace*)
- monológ** *s. n.* 1. scenă dintr-o lucrare dramatică în care vorbește un singur personaj. • mică piesă comică recitată de un singur personaj. ○ ~ interior = modalitate specifică prozei de analiză psihologică, în care un personaj introspectează propriile stări sufletești. 2. vorbire neîntreruptă a cuiva, fără a da timp altora pentru replici; soliloc. (<fr. *monologue*)
- monologá** *vb. intr.* a vorbi de unul singur; a soliloca. (<fr. *monologuer*)
- monológic**, -ă *adj.* care se bazează pe monolog (interior). (<fr. *monologique*)
- monóm** *s. n.* 1. expresie algebrică compusă dintr-un singur termen, în care nu figurează nici semnul plus, nici minus. 2. (*fig.*) șir neîntrerupt. (<fr. *monôme*)
- monomahie** *s. f.* luptă între doi oameni; duel prevăzut de legile medievale ca probă judiciară. (<fr. *monomachie*)
- monomán**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de monomanie; monomaniac. (<fr. *monomane*)
- monomaniác**, -ă *adj., s. m. f.* monoman. (<fr. *monomaniaque*)
- monomanie** *s. f.* stare patologică manifestată prin obsesia unei singure idei. (<fr. *monomanie*)
- monomémbru**, -ă *adj.* cu un singur membru. • (despre propoziții) formată dintr-un singur cuvânt. (<fr. *monomembre*)
- monomé** *adj., s. m.* 1. (compus chimic) din molecule simple. 2. (despre gineceu, ovar etc.) dintr-o singură piesă. (<fr. *monomère*)
- monometalism** *s. n.* sistem monetar bazat pe un singur metal prețios. (<fr. *monométallisme*)
- monometalist**, -ă *I. adj.* (despre sisteme monetare, teorii economice) bazat pe monometalism. *II. adj., s. m. f.* (adept) al monometalismului. (<fr. *monométalliste*)
- monométru** *s. m.* 1. vers antic dintr-un singur metru. 2. vers compus din metri de același fel. (<fr. *monomètre*)
- monomoleculár**, -ă *adj.* care comportă o singură moleculă. (<fr. *monomoléculaire*)
- monomórf**, -ă *adj.* (despre fenomene, stări, boli etc.) care prezintă o singură formă. (<fr. *monomorphe*)
- monomorfe**, -ă *adj.* dintr-un singur morfem. (<fr. *monomorphématique*)
- monomorfism** *s. n.* 1. (*biol.*) situație în care toți membrii unei populații au, pe același locus, un singur tip de genă. 2. (*mat.*) homomorfism injectiv. (<mono- + *morfism*)
- monomotor** *adj., s. n.* (avion) cu un singur motor. (<fr. *monomoteur*)
- mononucleár**, -ă *adj., s. f.* (leucocită) cu un singur nucleu. (<fr. *mononucléaire*)
- mononucleóză** *s. f.* boală caracterizată prin creșterea numărului mononuclearelor din sânge. (<fr. *mononucleose*)
- monoparezá** *s. f.* pareză a unui singur membru. (după fr. *monoparésie*)
- monopartiú** *adj.* sistem ~ = sistem politic în care există un singur partid. (<mono- + *partid*)
- monopartít**, -ă *adj.* (despre forme muzicale) dintr-o singură secțiune, unitar din punct de vedere tonal și tematic. (<fr. *monoparti*)
- monopetál**, -ă *adj.* (despre flori) cu o singură petală; (despre plante) care are astfel de flori. (<fr. *monopétale*)

- monopl**, -ă *adj.* (despre un edificiu) care are doar o singură poartă. (<fr. *monopyle*)
- monopir**, -ă *adj.* (despre fructe) cu un singur sămăbure. (<fr. *monopyrene*)
- monoplân** *adj.*, *s. n.* (avion) cu un singur rând de aripi. (<fr. *monoplan*)
- monoplás** *adj.* monoloc. (<fr. *monoplace*)
- monoplastidă** *s. f.* organism viu dintr-o singură celulă. (<fr. *monoplastide*)
- monoplegie** *s. f.* paralizie a unui singur membru al corpului. (<fr. *monoplégie*)
- monoploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) care posedă un singur set de cromozomi. (<fr. *monoploide*, engl. *monoploid*)
- monoploidie** *s. f.* stare a unui nucleu monoploid. (<fr. *monoploidie*)
- monopód**, -ă *adj.* cu un singur picior. (<fr. *monopode*)
- monopodiál**, -ă *adj.* (despre ramificațiile tulpinii) cu un singur ax principal. (<engl. *monopodial*)
- monopodie** *s. f.* 1. structură metrică foarte simplă, dintr-un singur picior. 2. malformație congenitală constând din prezența unui singur picior. (<fr. *monopodie*)
- monopódiu** *s. n.* mod de ramificație a tulpinii cu creștere neîncetată și cu ramuri laterale. (<fr., lat. *monopodium*)
- monopól** *s. n.* 1. drept exclusiv asupra unor valori, bunuri, asupra efectuării unor operații etc. 2. asociație de mari întreprinderi capitaliste care concentrează o parte importantă a producției și a desfacerii unui anumit fel de produse. 3. (*fig.*) drept exclusiv pe care și-l arogă cineva. (<germ. *Monopol*, fr. *monopole*)
- monopolár**, -ă *adj.* cu un singur pol. (<fr. *monopolaire*)
- monopolism** *s. n.* tendință de a organiza economia unei țări pe bază de monopol (1); sistem de asociere pe monopoluri (2). (<fr. *monopolisme*)
- monopolist**, -ă *I. adj.* organizat pe bază de monopol (2). *II. s. m. f.* capitalist participant la conducerea unui monopol. (<fr. *monopoliste*)
- monopolizá** *vb. tr.* 1. a exercita un monopol (1), 2. (*fig.*) a acapara, a căuta să obțină toate drepturile asupra unui lucru, să-și impună drepturi exclusive. (<fr. *monopoliser*)
- monopolizátor**, -oare *adj.* care monopolizează (1). (<fr. *monopolisateur*)
- monoprocesór** *adj.* (despre un sistem de calcul) care posedă un singur procesor. (<fr. *monoprocasseur*)
- monoproducție** *s. f.* specializare îngustă a unei economii naționale, limitată la o singură ramură economică. (<mono- + *producție*)
- monoprogramáre** *s. f.* mod de exploatare a unui sistem de calcul constând în a nu rezolva un nou program până ce programul în curs nu este terminat. (după fr. *monoprogrammation*)
- monoprogramát**, -ă *adj.* (despre un ordinator) care nu permite decât monoprogramarea. (<fr. *monoprogrammé*)
- monopsie** *s. f.* malformație caracterizată prin prezența unui singur ochi; monoftalmie. (<fr. *monopsie*)
- monopsón** *s. n.* 1. situație în care pe o piață există o singură firmă, care monopolizează cumpărarea unei mărfi. 2. prezența unui singur vânzător pe piața unei mărfi și a numeroși cumpărători. (<fr. *monopsonie*)
- monoptér**, -ă *adj.* (despre un edificiu circular) cu acoperișul susținut de o singură colonadă. (<fr. *monoptère*)
- monoradiculár**, -ă *adj.* cu o singură rădăcină. (<fr. *monoradiculaire*)
- monorái** *s. n.* cale de rulare cu o singură șină suspendată; monoșină. (<fr. *monorail*)
- monorefringént**, -ă *adj.* (despre substanțe) care prezintă monorefringență. (<fr. *monoréfringent*)
- monorefringénță** *s. f.* proprietate a unei substanțe de a emite o singură rază refractată pentru fiecare rază incidentă. (<fr. *monoréfringence*)
- monorhidie** *s. f.* anomalie congenitală prezentând un singur testicul. (<fr. *monorchie*)
- monorimá** *I. adj.* (despre poezii) care are aceeași rimă la toate versurile. *II. s. f.* reluare a aceleiași rime la sfârșitul mai multor versuri care se succedă. (<fr. *monorime*)
- monoschi** *s. n.* 1. schi nautic mai lat. 2. sport pe un asemenea schi. (<fr. *monoski*)
- monoscóp** *s. n.* tub cu fascicul electronic generator de semnale de televiziune, care dă anumite imagini fixe mai mult, sau mai puțin complicate. (<fr. *monoscope*)
- monosemántic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) cu un singur sens. (<fr. *monosémantique*)
- monosemantism** *s. n.* proprietate a unui cuvânt de a fi monosemantic; monosemie. (<fr. *monosémantisme*)
- monosemie** *s. f.* monosemantism. (<fr. *monosémie*)
- monosepál**, -ă *adj.* (despre flori) cu o singură sepală; (despre plante) care are astfel de flori. (<fr. *monosépale*)
- monosexual**, -ă *adj.* unisexual. (<fr. *monosexual*)
- monosexualitate** *s. f.* unisexualitate. (<fr. *monosexualité*)
- monosexuát**, -ă *adj.* unisexuat. (<fr. *monosexué*)
- monosiláb**, -ă *adj.*, *s. n.* (cuvânt) monosilabic; unisilab. (<fr. *monosyllabe*)
- monosilábic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) cu o singură silabă. • (despre limbi) format din monosilabe; unisilabic. (<fr. *monosyllabique*)
- monospérm**, -ă *adj.* (despre fructe) cu o singură sămânță. (<fr. *monosperme*)
- monospermie** *s. f.* fecundare a ovulului de către un singur spermatozoid. (<fr. *monospermie*)
- monospór** *s. m.* spor singuratic provenit dintr-un sporangiu. (<fr. *monospore*)
- monostemón**, -ă *adj.* (despre flori) cu un singur verticil de stamine. (<fr. *monostémone*)
- monostih** *s. n.* poezie, strofă dintr-un singur vers. (<fr. *monostiche*, gr. *monostikhos*)
- monostil** *s. n.* (*arhit.*) coloană izolată. (<fr. *monostyle*)
- monostrófá** *s. f.* poezie de o singură strofă. (<engl. *monostrophe*)
- monosubstituit**, -ă *adj.* (*chim.*; despre derivați) obținut prin substituția unui atom din moleculă. (<fr. *monosubstitué*)
- monoșină** *s. f.* monorai. (după fr. *monorail*)
- monotáster** *s. n.* ansamblu mecanic al monotipului (II, 1), care execută culegerea. (<fr. *monotaster*)
- monoteism** *s. n.* formă de religie care recunoaște existența unei singure divinități. (<fr. *monothéisme*)
- monoteíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al monoteismului. (<fr. *monothéiste*)
- monotelism** *s. n.* doctrină religioasă care susține că Isus Christos a întrupat două naturi, una divină și una umană, dar o singură voință, cea divină. (<fr. *monothélisme*)
- monotelít** *s. m.* eretic, adept al monotelismului. (<fr. *monothélit*)
- monotematism** *s. n.* (*muz.*) principiu de compoziție în care o temă revine în mai multe părți sau temele tuturor părților sunt sintetizate într-o singură. (<it. *monotematismo*)
- monotérm**, -ă *adj.* (despre transformări fizice) în care sistemul nu schimbă căldura decât cu o singură sursă, la o temperatură determinată. (<fr. *monotherme*)
- monotíp**, -ă *I. adj.* făcut după un singur model de tip. *II. s. n.* 1. mașină tipografică de cules și turnat literele una câte una. 2. procedeu de pictură pe cupru, pe sticlă sau un material plastic, transpusă prin imprimare pe hârtie. • lucrare astfel obținută. (<fr. *monotype*)
- monotípice**, -ă *adj.* (*biol.*) cu o singură specie. (<fr. *monotypique*)
- monotipist**, -ă *s. m. f.* lucrător la monotip (II, 1). (<it. *monotipista*)
- monotón**, -ă *adj.* 1. (despre sunete, melodii etc.; și *adv.*) care păstrează mereu același ton, lipsit de varietate în intonație. 2. (*fig.*) uniform; monocord, plictisitor. 3. (*mat.*; despre funcții sau șiruri de numere) care este sau crescător sau descrescător. (<fr. *monotone*)
- monotonie** *s. f.* însușirea de a fi monotonic; lipsă de varietate. (<fr. *monotonie*)
- monotonizá** *vb. tr., refl.* a (se) face monotonic. (<fr. *monotoniser*)
- monotóp**, -ă *adj.* (despre specii vegetale) originar dintr-un singur loc. (<germ. *monotop*)
- monotrem**, -ă *I. adj.* care nu are decât un orificiu ca

- rect, conducte urinare și genitale. **II. s. f. pl.** ordin de mamifere primitive ovipare, din clasa prototerienelor: omitorincul. (<fr. *monotrème/s*)
- monovalent**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) cu o singură valență; univalent. (<fr. *monovalent*)
- monoverb** *s. n.* joc distractiv constând în a reprezenta un cuvânt prin litere combinate între ele sau cu figură, sensul acestuia reieșind din poziția elementelor componente. **O** ~ cu *incastu* = monoverb în care, prin introducerea unui cuvânt sau a unei litere într-o imagine, rezultă un cuvânt nou. (<it. *monoverbo*)
- monovoltin**, -ă *adj.* (despre insecte, viermi de mătase) care prezintă o singură generație anuală; univoltin. (<fr. *monovoltin*)
- monoxen**, -ă *adj.* (despre paraziți) care trăiește numai pe o singură gazdă. (<fr. *monoxène*)
- monoxid** *s. m.* oxid cu un singur atom de oxigen în moleculă. (<fr. *monoxyde*)
- monoxil**, -ă *adj. s. n.* (ambarcație primitivă) dintr-un trunchi scobit. (<fr. *monosyle*)
- monozaharidă** *s. f.* substanță organică din clasa hidraților de carbon, obținută prin hidroliza zaharurilor. (<fr. *monosaccharide*)
- monozigot**, -ă *adj. 1.* cu un singur zigot. **2.** dezvoltat dintr-un singur ovul fecundat. (<fr. *monozygote*)
- monozică**, -ă *adj.* (despre animale) care duce o viață individuală și izolată. (<fr. *monozoïque*)
- monozóm** *s. m.* cromozom accesoriu. (<fr. *monosome*)
- monozomie** *s. f.* prezența unui singur (fragment de) cromozom. (<fr. *monosomie*)
- monseniór** *s. m. 1.* titlu dat seniorilor feudali (în Apus); titlu de adresare către un nobil. **2.** titlu dat unor prelați ai bisericii catolice. (<fr. *monseigneur*, it. *monsignore*)
- monstrântă** *s. f.* casetă de cristal încadrată într-o somptuoasă montură de argint sau chiar de aur bătut cu pietre prețioase, în care se păstrează hostia în bisericile catolice. (<germ. *Monstranz*, fr., engl. *monstrance*)
- mónstru** *s. m. 1.* ființă fantastică cu corpul din elemente specifice oamenilor și animalelor. • colos, namilă, ființă, lucru de proporții colosale. • (*adj.; fam.*) de mare amploare, colosal. **2.** ființă care prezintă o anomalie fizică din naștere; pocitanie. **3.** om crud, degenerat, denaturat. **4.** ~ *sacru* = mare vedetă a cinematografeiei sau teatrului. (<fr. *monstre*, lat. *monstrum*)
- monstruos**, -oasă *adj. 1.* hidos, pocit; anormal. **2.** rău, oribil, îngrozitor. **3.** uriaș, colosal. (<fr. *monstrueux*, lat. *monstruosus*)
- monstruozitate** *s. f. 1.* caracterul a ceea ce este monstruos; care produce groază, repulsie. **2.** (*fig.*) grozăvie, neomenie, cruzime. (<fr. *monstruosité*)
- monsér** *s. m.* (ca adresare către un bărbat) dragul meu! (<fr. *mon cher*)
- mont** *s. n. 1.* formă de relief reprezentată printr-o culme muntoasă care se suprapune unui anticlinal. **2.** proeminență patologică a unui os, a unei articulații. (<fr. *mont*)
- montá**¹ *vb. I. tr. 1.* a așeza, a potrivea la locul lor (piesele unei mașini, ale unui aparat etc.); a îmbina, a asambla. • a fixa o piatră prețioasă într-o bijuterie. **2.** a pune în scenă o piesă de teatru, un spectacol. **3.** a pune la cale, a ața, a instiga. **II. refl. a se irita, a se infuri.** (<fr. *monter*)
- montá**² *vb. tr.* (despre animale masculine) a efectua monta (1). (<fr. *montá*)
- montagnard**, -ă /-niárd/ *I. adj., s. m. f.* muntean. **II. s. m. f.** membru al partidului cu vederi radicale, care ocupa partea cea mai înaltă a sălii în care se țineau ședințele Convenției în timpul Revoluției burghize din Franța (1789). (<fr. *montagnard*)
- montagnes russes** /montán rús/ *s. n. (rar)* suită de urcări și coborâri rapide parcurse de un vehicul, într-un parc de distracții; tobogan. (<fr. *montagnes russes*)
- montáj** *s. n. 1.* montare. **2. etapă finală în realizarea unui film, în asamblarea scenelor filmate într-o anumită succesiune. • operație care constă în alăturarea prin tăiere și lipire ulterioară a fragmentelor de peliculă. **O** ~ *radiofonic* = combinarea într-o ordine logică, succesivă a scenelor și episoadelor caracteristice dintr-o piesă, operă literară etc. în vederea unei transmisiuni radiofonice. **3.** (în pictură, grafică, fotografie) reunire a unor imagini independente sau care fac parte dintr-o compoziție, cu scopul de a obține un nou ansamblu. **4.** sistem, formație care rezultă din montarea unor piese, mecanisme etc. (<fr. *montage*)**
- montán**, -ă *adj.* de munte. (<lat. *montanus*)
- montanism** *s. n.* doctrină religioasă creștină a unei secte din sec. II, care propovăduia ascetismul și submina ierarhia bisericească. (<fr. *montanisme*)
- montanist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al montanismului. (<fr. *montaniste*)
- montanológ**, -ă *s. m. f.* specialist în montanologie. (<fr. *montanologie*)
- montanologie** *s. f.* cercetare științifică fundamentală și aplicată în domeniul agriculturii de tip montan. (<fr. *montan* + *-logie*)
- montánt**, stálp *de susținere* vertical; balastru. **2.** pontil metalic dispus vertical pe peretele unei nave pentru rigidizarea tablelor de înveliș. **3.** bară care leagă între ele aripile unui avion biplan sau aripa cu fuselajul. • element de rezistență a fuselajului. (<fr. *montant*)
- montatór**, -oáre *s. m. f.* montor. (<it. *montatore*)
- móntă** *s. f. 1.* împreunare a unui armăsar cu o iapă, pentru reproducere; împănare la animală. **2.** herghelie de armăsari pentru reproducere. (<fr. *monte*)
- montbrétia** *s. f.* plantă erbacee bulboasă din Africa de Sud, cu frunze liniare și flori roșii și portocalii, în spice. (<lat. *montbretia*)
- montéză** *s. f.* muntoare (2). (<fr. *monteuse*)
- montgolfiér** *s. n.* aerostat primitiv, cu aer cald. (<fr. *montgolfière*)
- monticol**, -ă *adj.* (despre specii animale sau vegetale) care crește pe munți. (<fr. *monticole*, lat. *monticola*)
- monticú** *s. m. 1.* mică ridicătură de teren cu aspect de movilă; grămadă de materiale, de pietre etc. **2.** (*anat.*) mică proeminență rotunjită. (<fr. *monticules*, lat. *monticulus*)
- montmorillonit** *s. n.* silicat hidratat natural de aluminiu, magneziu și fier, din grupa mineralelor argiloase. (<fr. *montmorillonite*)
- montór**, -oáre *s. m. f. 1.* tehnician specializat în lucrări de montare; montator. **2.** (*cinem.*) specialist care efectuează operații de montaj (2); monteză. (<fr. *monteur*)
- montúrá** *s. f.* parte, dintr-un dispozitiv tehnic în care se montează o piesă. • piesă de metal în care sunt fixate pietrele prețioase ale unei bijuterii. (<fr. *monture*, germ. *Montur*)
- montián**, -ă *adj., s. n.* (din) primul etaj al paleocenului (sau ultimul al cretacului superior). (<fr. *montien*)
- monument** *s. n. 1.* lucrare de arhitectură, de sculptură ridicată în amintirea unui eveniment, a unui personaj ilustru etc. **2.** (*fig.*) document istoric de mare valoare; lucrare valoroasă care reprezintă ceva deosebit sau are o semnificație deosebită pentru știința respectivă. **O** ~ *al naturii* = plantă, animal, obiect, teritoriu etc. care prezintă o importanță științifică deosebită. (<fr. *monument*, lat. *monumentum*)
- monumentál**, -ă *I. adj. 1.* referitor la monument. **2.** de mari proporții, măreț, grandios; impunător. • (*fam.*) uimitor, uluitor; colosal. **II. s. n.** categorie estetică, variantă a sublimului, în care măreția se manifestă prin mărire. **III. s. f. pl. (poligr.)** literă din familia romane elzevir, care nu are decât majuscule, cu talpa foarte accentuată și subțire. (<fr. *monumental*, lat. *monumentalis*, it. *monumentale*)
- monumentalism** *s. n.* monumentalitate. (<fr. *monumentalisme*)
- monumentalist** *s. m.* arhitect, sculptor, pictor autor de lucrări monumentale. (<fr. *monumental* + *-ist*)
- monumentalitate** *s. f.* însușirea de a fi monumental; grandiozitate, măreție; monumentalism. (<fr. *monumentalité*)
- monumentalizá** *vb. tr.* a face ceva monumental. • (*fig.*) a conferi un aer eroic. (<fr. *monumentaliser*)
- moonboot** /múnbut/ *s. m. (pl.)* bocanci grei de iarnă. (<engl. *moonboot*)
- mops** *I. s. m.* bulldog; carlin. • epitet dat cuiva cu nasul turtit. **II. s. n.** clește cu falci curbate și prevăzute cu dinți. (<germ. *Mops*)
- moracée** *s. f. pl.* familie de plante apetele din regiunile calde: dudul, smochinul etc. (<fr. *moracées*)
- morál**, -ă *I. adj. 1.* conform principiilor moralei. • din

- care se trage o învățătură, didactic. 2. referitor la psihic, spirit sau intelect. **O a ridica ~ul cuiuă** = a îmbărbăta pe cineva. II. s. n. 1. ansamblul facultăților psihice, spirituale. 2. stare de spirit. • curaj. (<lat. *moralis*, fr. *moral*)
- morālă** s. f. 1. ansamblul ideilor, concepțiilor, convingerilor privind normele de conviețuire și de comportare a oamenilor în raporturile dintre ei și față de societate. 2. etică. 3. parte a unei fabule care conține o învățătură; concluzie moralizatoare dintr-o scriere literară. 4. (fam.) mustrare, dojană. (<fr. *morale*)
- moralism** s. n. 1. recunoaștere a unei legi etice obligatorii atât în activitatea proprie cât și în viața socială. 2. părerea că morala este unicul scop al vieții. (<fr. *moralisme*)
- moralist**, -ă I. s. m. f. 1. filozof, scriitor specialist în probleme de morală. 2. (fam.) cel cărui îi place să facă morală. II. adj. referitor la morală. (<fr. *moraliste*)
- moralitate** s. f. 1. calitatea a ceea ce este moral; corectitudine, cinste. 2. specie a literaturii medievale cu pronunțate funcții moralizatoare, care se situează între mister (4) și farsă. (<fr. *moralité*, lat. *moralitas*)
- moraliză** vb. tr. 1. a da (cuiva) învățături morale. 2. (fam.) a face morală. (<fr. *moraliser*)
- moralizant**, -ă adj. moralizator. (<fr. *moralisant*)
- moralizător**, -oăre adj. care contribuie la crearea unei atmosfere morale; educativ; moralizant. (<fr. *moralisateur*)
- moralmente** adv. privit sub aspect moral. (<it. *moralmente*, fr. *moralement*)
- moratoriu**, -ie I. adj. referitor la un moratoriu (II); care acordă un termen de plată. **O dobânzi ~ii** = dobânzi scotite de la data acordării moratoriului până la achitarea datorilor; **daune ~ii** = despăgubiri care se acordă în caz de întârziere de plată a unei obligații. II. s. n. (jur.) dispoziție legală care suspendă provizoriu executarea unor obligații contractuale sau legale, stabilind diverse amânări; amânare de către stat în situații excepționale a stingerii datoriilor externe sau interne. (<it. *moratorio*, germ. *Moratorium*, lat. *moratorium*)
- morăvuri** s. n. pl. obiceiuri și deprinderi de comportare morală ale unui popor, ale unei comunități umane etc. (după lat. *mores*)
- moră** s. f. (în prozodia latină) durată de pronunțare a unei silabe scurte, egală cu o optime. (<lat. *mora*)
- morb** s. n. boală. **O ~ul lui Pott** = tuberculoză la coloana vertebrală. (<lat. *morbis*)
- morbid**, -ă adj. bolnăvicios; nesănătos. (<fr. *morbid*, lat. *morbidus*)
- morbidețe** s. f. 1. moliciune. 2. rafinament bolnăvicios; grație molică excesivă. (<it. *morbidezza*, fr. *morbidesse*)
- morbiditate** s. f. 1. caracter morbid. • predispoziție la boli. 2. faptul de a fi bolnav. 3. proporție a îmbolnăvirilor în cadrul unei populații, într-o anumită perioadă. (<fr. *morbidity*)
- morbiliform**, -ă adj. (med.; despre erupții) care seamănă cu rujeola. (<fr. *morbiliforme*)
- morbilós**, -oasă adj. referitor la rujeolă, de natura rujeolei. (<fr. *morbilleux*)
- morbós**, -oasă adj. bolnav. (<lat. *morbosus*)
- mordăce** adj. inv. mușcător, caustic. (<lat. *mordax*, -*acis*)
- mordacitate** s. f. caracter mușcător, ironic, caustic al unui cuvânt, al unui comentariu etc. (<fr. *mordacité*, lat. *mordacitas*)
- mordansă** vb. tr. a impregna o fibră sau țesătură cu un mordant. (<fr. *mordancer*)
- mordânt**, -ă I. adj. (fig.) mușcător, caustic, usturător; acerb. II. s. m. substanță cu ajutorul căreia se fixează vopseaua pe fibrele textile. (<fr. *mordant*)
- mordént** s. m. (muz.) ornament (~) care indică necesitatea de a se executa, într-o succesiune rapidă, trei note. (<it. *mordente*)
- morénă** s. f. material detritic transportat și depus de ghețari. (<fr. *moraine*)
- moréndo** adv. (muz.) micșorând treptat intensitatea, din ce în ce mai slab. (<it. *morendo*)
- morésc**, -ă adj. maur. (<fr. *moresque*)
- moréscă** s. f. vechi dans de carnaval, în ritm vioi, introdus în Pen. Iberică de mauri; melodia corespunzătoare. (<it. *moresca*)
- MORF(O)**-, -**mórf**, -**morfié**, -**morfism**, -**morfóză** elem. „formă”, „aspect”, „configurație”. (<fr. *morphol-*, -*morphe*, -*morphie*, -*morphisme*, -*morphose*, cf. gr. *morphe*)
- morfee** s. f. dermatoză în care pielea are un aspect lucios. (<fr. *morphée*)
- morféic**, -ă adj. (med.; despre anumite manifestări, fenomene) care se produce în timpul somnului. (<fr. *morphéique*)
- morfém** s. n. element morfologic (prefix, sufix, desinență) care servește la formarea cuvintelor și a formelor flexionare ale acestora. • (în concepția modernă) cea mai mică unitate în sens determinat din structura morfologică a cuvântului. (<fr. *morphème*)
- morfemátic**, -ă adj. referitor la morfem. (<morfem + -*a/tic*)
- mórfic**, -ă adj. referitor la formă. (<fr. *morphique*)
- morfié** v. morf(o)-.
- morfil** s. n. 1. partea ascuțită a unei lame de ras. 2. dantelă fină de metal rămasă pe o lamă după ascuțire. (<fr. *morfil*)
- morfină** s. f. alcaloid din opiu, folosit ca narcotic, analgezic, calmant și uneori și stupefiant. (<fr. *morphine*)
- morfinism** s. n. intoxicație cronică cu morfină. (<fr. *morphinisme*)
- morfinomán**, -ă s. m. f. suferind de morfinomanie. (<fr. *morphinomane*)
- morfinomanie** s. f. toxicomanie constând în folosirea de morfină (prin injecții subcutanate) pentru a provoca o stare de euforie. (<fr. *morphinomanie*)
- morfism** v. morf(o)-.
- morfochronologie** s. f. studiul evoluției reliefului te-restru în timp. (<fr. *morphochronologie*)
- morfofilogenéză** s. f. studiu al genezei variabilității morfologice în cursul filogeniei. (<fr. *morphophylogénese*)
- morfofiziologie** s. f. disciplină care studiază raportul dintre structura celulelor, a țesuturilor sau a organelor și funcțiilor lor. (<fr. *morphophysiology*)
- morfofuncțional**, -ă adj. referitor la morfologia și funcționarea unui organism. (<morfo- + *funcțional*)
- morfogén**, -ă adj. care influențează forma și structura organismelor. (<fr. *morphogène*)
- morfogenétic**, -ă adj. 1. referitor la morfogeneză (1). 2. care contribuie la crearea formelor de relief. (<fr. *morphogénétique*)
- morfogenéză** s. f. 1. dezvoltare a configurației morfologice a organismelor în cursul ontogeniei. 2. formare a profilului solului sub acțiunea factorilor naturali. 3. ramură a geomorfologiei care studiază originea formelor de relief; morfogenie. (<fr. *morphogenèse*)
- morfogenie** s. f. morfogeneză (3). (<fr. *morphogénie*)
- morfognozie** s. f. identificarea numai prin pipăit a formei obiectelor. (<fr. *morphognosie*)
- morfografie** s. f. 1. descriere morfologică și histologică a organelor și organismelor. 2. ramură a geomorfologiei care se ocupă cu descrierea și clasificarea formelor de relief după aspectul exterior. (<fr. *morphographie*)
- morfogramă** s. f. grafic reprezentând mărimi ale constituției corporale. (<fr. *morphogramme*)
- morfológ**, -ă s. m. f. specialist în morfologie (1); morfologist. (<germ. *Morpholog*)
- morfologie** s. f. 1. știință care studiază forma și structura organismelor animale și vegetale. **O ~a artei** = studiu analitic al formei, al structurii unei opere de artă; ~ *terestră* = geomorfologie; ~ *a solului* = ramură a științei solului care studiază constituția profilurilor de sol. 2. parte a structurii gramaticale a unei limbi cuprinzând regulile de modificare a formei cuvintelor; parte a gramaticii care studiază aceste reguli. 3. formă, structură; aspect general. (<fr. *morphologie*)
- morfologism** s. n. curent de gândire în filozofie și știință, ca o reacție împotriva evolutivismului sociocultural, care se interesează pe ideea studierii „morfologice” a culturii; istoricism. (< *morfologie* + -*ism*)
- morfologíst**, -ă s. m. f. morfolog. (<fr. *morphologiste*)
- morfometrie** s. f. studiu cantitativ al formelor oricărui

- corp natural; plantă, animal sau trăsătură de relief. (<fr. *morphométrie*)
- morfonom** *s. n.* fonem cu funcție morfologică. (<fr. *morphonème*)
- morfonomie** *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază structura materială a componentelor vocabularului. (<morfo- + /no/nemie)
- morfonom** *s. n.* nume de plantă bazat pe caracterele morfologice ale acesteia. (<fr. *morphonyme*)
- morfologie** *s. f.* ramură a lingvisticii structurale care studiază folosirea în morfologie a mijloacelor fonologice ale unei limbi. (<fr. *morphologie*)
- morfonomie** *s. f.* totalitatea legilor de formare a caracterelor morfologice animale și vegetale. (<fr. *morphonomie*)
- morfopatolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în morfopatologie. (<fr. *morphopathologie*)
- morfopatologie** *s. f.* ramură a morfologiei (1) care studiază forma și structurile diferitelor organe în stare patologică. (<fr. *morphopathologie*)
- morfopsihologie** *s. f.* ramură a psihologiei care studiază corespondențele dintre caracterele morfologice și cele psihologice ale indivizilor. (<fr. *morphopsychologie*)
- morfoscopie** *s. f.* studiu al formei elementelor care alcătuiesc rocile și depozitele detritice. (<fr. *morphoscopie*)
- morfosculptură** *s. f.* aspectele reliefului și formele (sculpturale) create de procesele exogene. (<rus. *морфоскульптура*)
- morfosintaxă** *s. f.* descriere a regulilor de combinare a morfemelor pentru formarea cuvintelor, a sintagmelor și frazelor. (<fr. *morphosyntaxe*)
- morfostuctură** *s. f.* aspectele reliefului și formele determinate de influența structurii geologice și a mișcărilor tectonice. (<rus. *морфоструктура*)
- morfotip** *s. n.* (biol.) exemplar tipic al uneia dintre formele unei specii polimorfe; tip morfologic. (<fr. *morphotype*)
- morfotropie** *s. f.* (min.) totalitatea modificărilor care intervin în forma și dimensiunile unei rețele cristaline, ca urmare a înlocuirii chimice a unei părți din particulele componente. (<morfo- + -tropie)
- morfóză**¹ *s. f.* (biol.) modificare morfologică și funcțională a unui organ sub influența condițiilor de mediu. (<fr. *morphose*)
- morfóză**² *v.* morf(o)-.
- morganatică** *adj.* căsătorie ~ = căsătorie între un bărbat dintr-o familie monarhică sau princiară și o femeie de o condiție socială inferioară. (<fr. *morganatique*, lat. *morganaticus*)
- morganism** *s. n.* concepție despre ereditate potrivit căreia baza materială a acesteia sunt cromozomii, de-a lungul cărora sunt dispuse liniar unitățile elementare, genele. (<germ. *Morganismus*)
- morganist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al morganismului. (<germ. *Morganist*)
- morganit** *s. n.* beril roz. (<fr. *morganite*)
- mörgă**¹ *s. f.* atitudine, comportare trufașă, disprețuitoare; sentiment exagerat al propriei valori. (<fr. *morgue*)
- mörgă**² *s. f.* 1. institut medico-legal. 2. clădire, încăpere într-un spital în care se depun cadavrele și se fac autopsiile; prosectură. (<fr. *morgue*)
- mória** *s. f.* inv. tulburare mentală caracterizată printr-o stare de euforie, puerilism și tendința de a face glume. (<fr., gr. *moria*)
- morigeră** *vb. tr. (livr.)* a îndrepta pe cineva moderându-i excesele; a instrui, a educa bine, cu bune maniere. (<it. *morigerare*)
- morión**¹ *s. m. (ant.)* bufon ținut în casele romane bogate, pentru distracția stăpânilor. (<fr. *marion*, lat. *mario*)
- morión**² *s. n.* 1. cască, coif cu marginile răsfrânte în sus. 2. varietate de cuarț brun-închis, folosită la confecționarea bijuteriilor. (<fr. *morion*)
- mormon**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al mormonismului. (<fr. *mormon*)
- mormonism** *s. n.* doctrină a unei secte creștine din SUA, care propovăduia întoarcerea apropiată a lui Cristos. (<fr. *mormonisme*)
- morn**, -ă *adj.* 1. (despre oameni), abătut, posomorât;
- sombu. 3. (despre vreme) acoperit, întunecat. (<fr. *morne*)
- morón**, -ă *s. m. f.* debil mintal; imbecil, cretin. (<engl. *moron*)
- morozitate** *s. f.* aer posac, mahmureală. (<fr. *morosité*, lat. *morositas*)
- morsă** *s. f.* 1. mamifer camivor din mările polare asemănător cu foca. 2. dispozitiv cu dinți care permite îmbutacarea a două piese ale unui sistem tehnic. (<fr. *morse*)
- morse** *s. n.* inv. sistem de telegrafie cu un cod din puncte și linii. (<fr. *morse*, *Morse*, n. pr.)
- mortadélă** *s. f.* cârnaț gros italian. (<it. *mortadella*, fr. *mortadelle*)
- mortal**, -ă *adj.* 1. care provoacă moartea. **o salt** ~ = figură de gimnastică constând dintr-o săritură în cursul căreia corpul face o rotire completă în aer. 2. (arg.) extraordinar, nemaipomenit. (<lat. *mortalis*, it. *mortale*)
- mortalitate** *s. f.* raportul dintre numărul de decese și numărul total al populației dintr-un teritoriu, într-o perioadă dată; letalitate. **o** ~ *generală* = frecvență în promile a deceselor dintr-un anumit teritoriu, într-o anumită perioadă; ~ *infantilă* = frecvența deceselor în primul an de viață la o mie de născuți vii. (<fr. *mortalité*, lat. *mortalitas*)
- mortăr** *s. n.* amestec de var, ciment, nisip și apă, liant în zidărie. (<lat. *mortarium*)
- morteză** *vb. tr.* a prelucra un material cu morteză. (<fr. *mortaiser*)
- morteză** *s. f.* 1. mașină pentru prelucrarea prin așchiere a metalelor; la care cuțitul se deplasează în lungul piesei de prelucrat. 2. unealtă pentru mortezare. (<fr. *mortaise*)
- mortezór**, -oare *s. m. f.* muncitor care lucrează la morteză. (<fr. *mortaiseur*)
- mortgáj** *s. n.* gaj în folosința creditorului, fără deducerea din datorie a roadelor obținute. (<fr. *mort-gage*)
- mortier** *s. n.* /**mortieră** *s. f.* tun de calibru mare, fără recul, cu țeava scurtă și traiectoria curbată. (<fr. *mortier*)
- mortieră**¹ *s. f.* deschidere îngustă în zidul unei fortificații, care permite apărătorilor să tragă cu arma. (<fr. *murtière*)
- mortieră**² *s. f.* v. mortar.
- mortifiánt**, -ă *adj.* 1. care mortifică. 2. (fig.) umilitor, jignitor. (<fr. *mortifiant*)
- mortifică** *vb. I. tr., refl.* 1. a(-și) chinui trupul; a tortura. 2. (fig.) a batjocori, a umili. **II. refl.** a se cangrena, a se necroza. (<fr. *mortifier*)
- mortificăție** *s. f.* mortificare. (<fr. *mortification*)
- mortinatalitate** *s. f.* indice realizat de raportul dintre numărul copiilor născuți morți și nașterile normale într-o perioadă, pe un anumit teritoriu. (<fr. *mortinatalité*)
- mortuár**, -ă *adj.* referitor la mort, la înmormântare; funerar, funebru. (<fr. *mortuaire*)
- morúá** *s. f.* cod². (<fr. *morue*)
- morúá** *s. f.* primul stadiu în dezvoltarea unui embrion, cu aspect de mură. (<fr., lat. *morula*)
- mórvá** *s. f.* boală contagioasă (la cai), care se manifestă prin ulceratii pe mucoasa nazală, respirație grea etc.; răpuigă. (<fr. *morve*)
- morvós**, -oasă *adj.* bolnav de morvă. (<fr. *morveux*)
- moscát**, -ă *adj.* cu miros de mosc. **o bou** ~ = mamifer nordic care înnuneste caracteristicile berbecului și cele ale bouului: coarne scurte și lăstate în jos, părul lung și des, copita lată și a căruia carne miroase a mosc. (<lat. /bos/ *moschatus*)
- moschée** *s. f.* edificiu de cult mahomedan; geamie. (<fr. *mosquée*)
- moschide** *s. n. pl.* familie de mamifere erbivore paricopitate, rumegătoare, de talie mică: boul (cerbul) moscat. (<lat. *moschidae*)
- moschito** *s. m.* specialitate de fânțar. (<it. *mosquito*)
- moscufór** *s. m.* (în iconografia greco-romană) imagine reprezentând un personaj care poartă pe umeri un vițel destinat sacrificiului. (<ngr. *moskhos*, vițel + -for)
- moscovián** *s. n.* etaj al carboniferului mediu din Europa răsăriteană. (<Moscova + -ian)
- mosháv** *s. n.* gospodărie cooperativă agricolă în Israel. (<fr. *moshav*)

mosquito /-chi-/ *s. n.* limbă vorbită de indigenii din Honduras și Nicaragua. (<fr. *mosquito*)

mosso *adv.* (muz.) vioi, repede. *o allegro* ~ = mai repede decât allegro; *piu* ~ = mai vioi, mai repede. (<it. *mosso*)

mostră *s. f.* 1. cantitate mică de material sau de obiecte după care se pot aprecia anumite caracteristici ale acestora; eșantion. • model. *O târg de ~e* = târg la care se expun mostre (1). 2. (fig.) exemplu, pildă. (<ngr., it. *mostra*)

motacilide *s. f. pl.* familie de păsări călătoare mici, cu coada lungă: codobatura. (<fr. *motacillidés*)

mot à mot /motamól/ *adv.* (fam.) cuvânt cu cuvânt; literal. (<fr. *mot à mot*)

motél *s. n.* hotel de-a lungul căilor rutiere, amenajat pentru automobilești. (<fr., engl. *motel*)

motét *s. n.* 1. compoziție muzicală polifonică bazată pe un text laic sau religios, în care se suprapun simultan mai multe melodii de sine stătătoare. 2. scurtă poezie medievală de trei sau patru cuplete. (<fr. *motet*, germ. *Motette*, it. *motetto*)

motilitate *s. f.* proprietate a anumitor celule nervoase de a determina contracții musculare; motricitate. (<fr. *motilité*)

motív *s. n.* I. rațiune, cauză care determină o acțiune, un sentiment. • pretext; mobil. II. 1. cea mai mică unitate melodică-ritmică a unei idei muzicale cu un profil și un sens propriu; parte a unei teme, capabilă să devină de sine stătătoare, în dezvoltare. 2. element decorativ sau arhitectural într-o pictură sau sculptură. 3. temă, idee fundamentală a unei opere literare. (<fr. *motif*, it. *motivo*, germ. *Motiv*)

motivă *vb. tr.* a expune, a arăta motivele unui fapt, ale unei acțiuni; a justifica. • a servi drept cauză pentru... (<fr. *motiver*)

motivál, -ă *adj. (jur.)* referitor la motivele unei arestări. (<fr. *motival*)

motivăre *s. f.* 1. acțiunea de a motiva; motivație. 2. cerere pentru a motiva o absență, o acțiune etc. (<motiva)

motivatorlu, -ie *adj.* care servește pentru a motiva. (<fr. *motivatoire*)

motivație *s. f.* 1. ansamblu de motive care explică un act, o conduită; motivare, justificare, argumentare. 2. (psih.) ansamblu de factori dinamici care determină comportamentul unui individ. (<fr. *motivation*)

motivațional, -ă *adj.* care servește de motivație. (<fr. *motivationnel*, engl. *motivational*)

-motivă *v. moto*¹.

motivic, -ă *adj.* referitor la motiv (II, 1). (<germ. *motivisch*)

MOTO¹, **-motivă** *elem.* „cu motor, mecanizat”, „motocicletă”, „automobil”. (<fr., engl. *motor*, cf. lat. *motum*)

moto² *adj. inv.* referitor la un vehicul motorizat. (<motofrizat)

moto³ *s. n.* citat pus la începutul unei scrieri, al unui capitol etc., pentru a reda pe scurt ideea fundamentală a lucrării. (<it., fr. *motto*, germ. *Motto*)

motobál *s. n.* joc sportiv între două echipe, pe motociclete, care urmăresc să introducă mingea în poarta adversă. (<fr. *motoball*)

motoblindát *s. n.* autovehicul blindat dotat cu armament, folosit pe câmpul de luptă. (<motó- + *blindat*)

motocár *s. n.* cărucior cu motor pentru transportul de mărfuri. (<it. *motocarro*)

motocicletă *s. f.* vehicul cu două roți montate pe un cadru cu motor. (<fr. *motocyclette*)

motociclism *s. n.* sport practicat pe motocicletă. (<fr. *motocyclisme*)

motociclist, -ă I. *s. m. f.* conducător al unei motociclete; sportiv care practică motociclismul. II. *adj.* referitor la motociclism. (<fr. *motocycliste*)

motociclu *s. n.* autovehicul cu trei roți, cu ghidonul fixat de roata directoare din față. (<fr. *motocycle*)

motocompresór *s. n.* agregat dintr-un motor cu ardere internă și un compresor, pentru a acționa mașini, aparate sau dispozitive. (<fr. *motocompresseur*, rus. *motokompresor*)

motocrós *s. n.* concurs de motociclism în circuit, pe un teren foarte accidentat. *O ~ nautic* = cursă pe apă

cu ambarcații mici cu motor, în circuit sau în linie dreaptă; motonautică. (<fr. *motocross*)

motocrosist *s. m.* sportiv participant la un motocros. (<fr. *moto-crossiste*)

motocultivátor *s. n.* motocultor. (după fr. *motoculteur*)

motocultór *s. n.* tractor agricol monoax de putere mică, pentru lucrări ușoare; motocultivator. (<fr. *motoculteur*)

motocultură *s. f.* agricultură mecanizată. (<fr. *motoculture*, rus. *motokultura*)

motodelaplán *s. n.* deltaplan cu motor. (<motó- + *deltaplan*)

motodróm *s. n.* autodrom. (<engl. *motodrom*)

motofrěză *s. f.* freză¹ (2) agricolă cu motor, pentru lucrarea solului. (<motó- + *frěză*)

motomecanizăre *s. f.* mecanizare cu ajutorul motoarelor. (după fr. *motomécaniser*)

motomecanizat, -ă *adj.* înzestrat cu mijloace de tracțiune auto. (<motó- + *mecanizat*)

motomiștraliéră *s. f.* miștraliéră instalată pe o motocicletă. (<motó- + *miștraliéră*)

motomodél *s. n.* model redus de avion, propulsat de un mic motor cu explozie. (<fr. *motomodèle*)

motonautíc, -ă I. *adj.* referitor la motonautică. II. *s. f.* motocros nautic; motonautism. (<fr. *monotauilique*)

motonautism *s. n.* motonautică. (<fr. *monotauilisme*)

motonávă *s. f.* navă cu motor. (<it. *motonave*)

motoparapántă *s. f.* parapantă motorizată. (<motó- + *parapantă*)

motoparapantism *s. n.* sportul lansării cu motoparapanta. (<motoparapanta + *-ism*)

motoparapantist, -ă *s. m. f.* sportiv specializat în lansări cu motoparapanta. (<motoparapanta + *-ist*)

motoplanór *s. n.* planor echipat cu grup motopropulsor. (<fr. *motoplanéur*)

motoplúg *s. n.* plug greu mecanic sau adaptat la un tractor. (<rus. *motoplug*)

motopóm-pă *s. f.* pompă acționată de un motor. (<fr. *motopompe*, rus. *motopompa*)

motopropulsór *s. n.* agregat asemănător unui turbo-propulsor, care, în loc de turbină, este prevăzut cu un motor cu ardere internă și cel puțin o elice, cuplată cu acesta. (<fr. *motopropulseur*)

motór, -oáre I. *adj.* care pune în mișcare, care mișcă. II. *s. n.* 1. mașină de forță care transformă o formă oarecare de energie în energie mecanică pentru acționarea altei mașini, a unui vehicul etc. 2. (fig.) ceea ce mișcă ceva; imbold, stimulent. (<fr. *moteur*, germ. *Motor*)

motorcádă *s. f.* procesiune de automobile. (<amer. *motorcade*)

motoreactór *s. n.* agregat format dintr-un motor cu ardere internă și un compresor, la propulsia avioanelor. (<fr. *motoréacteur*)

motorétă *s. f.* motocicletă ușoară, cu capacitate cilindrică mică. (<fr. *motorette*)

motóric, -ă *adj.* referitor la mișcare. (<germ. *motorisch*)

motorină *s. f.* combustibil lichid obținut la distilarea primară a șteiului sau a unor produse sintetice. (<germ. *Motorin*)

motorist, -ă *s. m. f.* mecanic de motoare. (<rus. *motorist*)

motorizá *vb. tr.* a înzestra cu motor; a mecaniza. (<fr. *motoriser*)

motorizat, -ă I. *adj.* echipat cu motor. II. *s. n. pl.* unitate militară dotată cu mijloace mecanizate de luptă (tancuri). (<fr. *motorisé*)

motoscáf *s. n.* navă cu motor. (<it. *moscafo*)

motoscúter *s. n.* vehicul asemănător motocicletei, pentru transportat ziare, răcoitoare etc. (<fr. *moscooter*, engl. *motor scooter*)

mototractór *s. n.* tractor automobil. (<fr. *mototracteur*)

mototricicletă *s. f.* vehicul autopropropulsor cu trei roți, pentru mărfuri. (<motó- + *tricicletă*)

mototurbopóm-pă *s. f.* agregat de pompare cu o turbină cu motor. (<motó- + *turbopompa*)

motovelier *s. n.* velier dotat cu motor. (<it. *motoveliero*)

motrice *adj. inv.* forță ~ = forță care produce o mișcare. (<fr. *motrice*)

- motricitate** *s. f.* motilitate. (<fr. *motricité*)
- motu proprio** *loc. adv.* din îndemn propriu, din proprie inițiativă. (<lat. *motu proprio*)
- moțiōnal**, -ă *adj.* (despre sufixe) care servește la motiune; (despre derivate) format cu un astfel de sufix. (după fr. *motionnaire*)
- moțiune** *s. f.* 1. parte a unui discurs în care se urmărește emoționarea lectorilor sau auditorilor. 2. propunere făcută și adoptată într-o adunare. **O ~ de cenzură** = moțiune dintr-o adunare națională, într-un parlament, care pune în cauză guvernul. 3. (*psihan.*) proces dinamic prin care se actualizează pulsivitatea. 4. procedeu de formare a substantivelor feminine de la cele masculine și invers, cu ajutorul sufixelor. (<fr. *motion*, lat. *motio*)
- mov** *adj. inv., s. n.* (de) culoarea florilor de stânenel; violet-deschis. (<fr. *mauve*)
- movimēto** *s. n.* tempo al unei piese muzicale; mișcare. (<it. *movimento*)
- moviōlă** *s. f.* vizionează sonoră cu un mic ecran pentru montajul filmelor. (<fr. *moviola*)
- mōxa** *s. f.* procedeu terapeutic, variantă a acupuncturii, prin utilizarea unor bețișoare din anumite plante, care, după înfigerea în piele, sunt arse lent; moxibustie. (<fr. *moxa*, germ. *Moxa*)
- moxibūstie** *s. f.* moxa. (<germ. *Moxibustie*)
- mozaic¹** *s. n.* 1. lucrare ornamentală din bucăți mici de marmură, sticlă etc. colorate diferit, care formează figuri geometrice, flori etc. 2. combinație de diferite elemente, culori etc. • operă literară care conține multe elemente armonios ordonate. • compoziție de caractere tipografice deosebite. 3. (*biol.*) organ(ism) care cuprinde două tipuri de țesuturi diferite genetic. 4. boală a unor plante cauzată de un virus, un amestec de pete galbui pe frunze. 5. (*fig.*) amestec eterogen. (<fr. *mosaïque*, it. *mosaico*)
- mozaic²**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mozaismului. (<fr. *mosaïque*)
- mozaicā** *vb. tr.* a împodobi cu mozaicuri. (<fr. *mosaïquer*)
- mozaicāl**, -ă *adj.* 1. referitor la mozaic¹. 2. (*fig.*) din elemente diferite. (<engl. *mosaic*)
- mozaicār**, -ă *s. m. f.* lucrător specializat în lucrări de mozaic; mozaist. (<mozaic + -ar)
- mozaism** *s. n.* religie monoteistă în rândurile evreilor, având principii în Vechiul Testament și Talmud; iudaism. (<fr. *mosaïsme*)
- mozaist**, -ă *s. m. f.* mozaicar. (<fr. *mosaïste*)
- mozān**, -ă *adj. artă* ~ă = arta din deprimarea mijlocie a Meusei, din evul mediu. (<fr. *mosan*)
- mozaráb**, -ă *I. adj., s. m. f.* (creștin) care și-a păstrat religia în timpul ocupației arabe în Spania. **II. adj. artă** ~ă = arta creștină dezvoltată în Spania în sec. X-XI sub influența artei islamice, caracterizată prin arcul în potcoavă, ornamentarea fațadei edificiilor cu plăci multicolore de ceramică, precum și prin grija pentru împodobirea manuscriselor cu miniaturi pline de vervă cromatică și preferința pentru prelucrarea metalelor prețioase și a fildeşului. (<fr. *mozarabé*, sp. *moz' arabe*)
- mozzarella** /moʒaléla/ *s. f.* brânză nefermentată, din lapte de bivoliță. (<it. *mozzarella*)
- muábil**, -ă *adj.* variabil, schimbător; inconsecvent. (<fr. *muable*, lat. *muabilis*)
- muabilitate** *s. f.* capacitate, posibilitate de schimbare; variabilitate. (<fr. *muabilité*)
- MUCI-/MUCO-** *elem.* „mucus, mucozitate, mucină”. (<fr. *muci-*, *muco-*, cf. lat. *mucus*)
- mucifer**, -ă *adj.* care conține mucilagii. (<fr. *mucifere*)
- mucigén**, -ă *I. adj.* (despre glande) care secretă mucus. **II. s. n.** glicoproteidă secretată de celulele țesutului mucus. (<fr. *mucigène*)
- mucilaginos**, -oasă *adj.* ca mucilagiul, vâcos. (<fr. *mucilageineux*)
- mucilāgiu** *s. n.* 1. substanță vâcosă din celulele unor plante. 2. material cleios din degradarea compușilor celuloși din pasta de hârtie sub acțiunea unor ciuperci și bacterii. 3. medicament de consistență gelatinoasă, obținut prin acțiunea apei asupra gumelor sau a substanțelor vegetale mucilaginoase. (<fr. *mucilage*, lat. *mucilago*)
- mucináză** *s. f.* ferment al sucului intestinal, care coagulează mucina. (<fr. *mucinase*)
- mucină** *s. f.* substanță transparentă, hialină, semifluidă, din țesuturile mucoase. (<fr. *mucine*)
- mucinóză** *s. f.* boală caracterizată prin infiltrarea mucinei în țesuturi. (<fr. *mucinoase*)
- MUCO-** *v. mucii-*
- mucoasă** *s. f.* membrana care căptușește unele cavități ale corpului și a cărei suprafață este umectată de mucus. (<fr. *muqueuse*)
- mucografie** *s. f.* studiu radiografic al reliefului mucoasei gastrice. (<fr. *mucographie*)
- mucoid**, -ă *adj.* care seamănă cu mucina. (<fr. *mucoidé*)
- mucolitic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care acționează asupra secreției mucoase, producând mucoliză. (<fr. *mucolitique*)
- mucoliză** *s. f.* diminuare a viscozității umorilor bogate în mucină. (<fr. *mucolyse*)
- mucomētru** *s. n.* acumulare de mucus în cavitatea uterină. (<fr. *mucomètre*)
- mucoproteidă** *s. f.* mucoasă din secrețiile glandelor. (<fr. *mucoprotéide*)
- mūcor** *s. m.* ciupercă microscopică ca o păslă de filamente și care ajută procesul de fermentație; mucegai. (<fr., lat. *mucor*)
- mucoracēe** *s. f. pl.* familie de ciuperci inferioare, microscopice: mucorul. (<fr. *mucoracées*)
- mucós**, -oasă *adj. I.* care prezintă caracterele mucusului. **2.** care secretă mucus. (<fr. *muqueux*)
- mucoviscidóză** *s. f.* boală congenitală ereditară caracterizată printr-un exces de viscozitate a secreției glandelor exocrine. (<fr. *mucoviscidose*)
- mucozitate** *s. f. I.* produs de secreție cu aspect mucilaginos al unui organ cavitărilor, format din mucus, sânge, puroi etc. **2.** cantitate mare de mucus. **3.** lichid vâcos la unele plante. (<fr. *mucosité*)
- mucron** *s. n.* vârf mic ascuțit cu care se termină unele organe ale plantelor. (<fr. *mucron*)
- mūcus** *s. n. I.* lichid vâcos, de compoziție alcalină, secretat de celulele mucoase ale glandelor. **2.** lichid transparent care îmbracă corpul peștilor. (<lat., fr. *mucus*)
- mudejār** /-har/ *I. adj. inv., s. m.* (musulman) rămas în Castilia după recucerirea creștină. **II. adj. artă** ~ = artă dezvoltată în sec. XII-XV în Spania în teritoriul aflat sub stăpânirea feudalității catolice, cu motive, forme și structuri islamice (arcul în formă de potcoavă, decorul în care împletitura și motivele sunt stilizate până la arabesc, policromia exterioară a edificiilor, preferința pentru lemnul sculptat în cascade sau pentru ceramica cu reflexe metalice etc.). (<fr. *mudéjar*, sp. *mudejar*)
- múfă** *s. f. I.* manșon (2). **2.** tub de metal deschis la capete cu care se fixează capsă unui fitil. (<germ. *Muffe*)
- mufetă** *s. f.* mic animal carnivor din America, ale cărui glande produc un miros neplăcut. (<fr. *moufette*)
- múflă** *s. f. I.* cameră cu pereți refractari ai unui cuptor industrial sau de laborator, unde se introduc materialele de încălzit pentru a nu intra în contact cu combustibilul sau cu gazele de ardere. **2.** sistem de scripeți pe același ax sau pe axe în proungire, care formează o parte a palanului. (<fr. *moufle*)
- muflōn** *s. m.* oaie sălbatică cu coamele răscute, în munții din Europa mediteraneană, America de Nord și Asia Mică. (<fr. *mouflon*, it. *muflone*)
- MUGILI-** *elem.* „chefal”. (<fr. *mugili-*, cf. lat. *mugilis*)
- mugilicultură** *s. f.* ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea chefalului. (<fr. *mugili-* + -cultură)
- mugilide** *s. n. pl.* familie de pești teleostei marini fusiformi, care au solzi și pe cap: chefalul. (<fr. *mugilidés*)
- mugilifōrme** *s. n. pl.* ordin de pești: mugilidele. (<fr. *mugiliformes*)
- muguet** /mughé/ *s. n.* boală a mucoaselor datorită unei ciuperci, care apare în gură la sugari; mărgăritărel. (<fr. *muguet*)
- muiaj** *s. n. I.* loc de ancorare al navelor. **2.** manevra de aruncare a ancorei. (<fr. *mouillage*)
- muianț**, -ă *I. adj.* (despre lichide) în contact cu un material pe care a fost întins. **II. s. m.** substanță care, amestecată cu un lichid, ajută la dizolvarea unui solid sau a unei grăsimi. (<fr. *mouillant*)
- mul** *s. n.* humus fin, slab acid, afânat, format prin

- descompunerea masei vegetale, cu componente minerale. (<fr. *mull*, germ. *Mull*)
- mulá** vb. I. tr. 1. a da formá unui material plastic prin presare în tipare sau în matrice. • (fig.) a modela, a fasona. 2. a scoate în relief, a contura corpul omenesc sau o parte a lui. II. refl. (despre haine etc.) a lua perfect forma corpului. (<fr. *mouler*)
- muláj** s. n. 1. reproducere prin mulare în ipsos, ceară etc. a unui lucru. 2. tipar din pânză sau hârtie după care se croiește o haină. (<fr. *moulage*)
- mulárd** s. m. rață hibridă, obținută prin încrucișarea dintre masculul de rață leșească și femela din rața comună. (<fr. *mulard*)
- mulátru**, -ă s. m. f. individ născut dintr-un părinte de rasă albă și unul de rasă neagră. (<fr. *mulâtre*)
- múlá** s. f. mularj; (p. ext.) tipar, formă (în croitorie). (<fr. *moule*)
- mulétá** s. f. bucată de stofă roșie de care se servesc lupătorii cu taurii pentru a atâța animalul. (<fr., sp. *muleta*)
- muliná** vb. tr. 1. a face o mișcare de rotație rapidă; a învârti, a înfășura. 2. a răsuți două sau mai multe fire de mătase pentru a obține un singur fir. (<fr. *mouliner*)
- muliné** s. n. (*scrimă*) mișcare de rotație rapidă (cu spada, cu florea). O a face ~uri = a da unui baston, unei săbii o mișcare de rotație rapidă. (<fr. *mouliner*)
- mulinétá** s. f. 1. dispozitiv format dintr-un tambur pe care se înfășoară firul undeței. 2. elice folosită la frânele aerodinamice de încercare. 3. mică elice auxiliară montată în partea anterioară a elicei propulsoare a unui avion, la reglarea automată a pasului acesteia. 4. barieră rotativă la trecerile pietonilor. (<fr. *moulinet*)
- mulinéu** s. n. fir răsucit de mătase sau de bumbac. (<fr. *mouliné*)
- mulsiúne** s. f. scurgere. (<fr. *mulSION*, lat. *mulSio*)
- múlsu** s. n. (ant.) vin amestecat cu miere. (<lat. *mulsum*)
- MULTI-** elem. „mult“, „numeros“. (<fr. *multi-*, cf. lat. *multi*)
- multianuál**, -ă adj. (despre plante) peren. (<multi- + *anual*)
- multarticulát**, -ă adj. cu numeroase articulații. (<fr. *multarticulé*)
- multiaxiál**, -ă adj. cu mai multe axe; pluriaxial. (<fr., engl. *multiaxial*)
- multicanál** adj. (despre televizoare) cu mai multe canale. (<fr. *multicanal*)
- multicaúl**, -ă adj. cu numeroase tulpini. (<fr. *multicaule*, lat. *multicaulis*)
- multicelulár**, -ă adj. pluricelular. (<fr. *multicellulaire*)
- multicéntric**, -ă adj. policentric. (<engl. *multicentric*)
- multicócá** s. f. (aero)navă cu mai multe coci legate între ele printr-o structură rigidă. (<fr. *multicoque*)
- multicolor**, -ă adj. policrom. (<fr. *multicolore*, lat. *multicolor*)
- multicórd**, -ă adj. (despre instrumente muzicale) cu mai multe coarde. (<fr. *multicorde*)
- multicultural**, -ă adj. (despre o țară) care prezintă mai multe culturi. (<engl. *cultural*)
- multiculturalism** s. n. calitatea de a fi multicultural. (<multicultural + *-ism*)
- multidactil**, -ă adj. polidactil (1). (<multi- + *dactil*²)
- multidigitát**, -ă adj. polidactil (1); perisodactil. (<lat. *multidigitans*)
- multidimensional**, -ă adj. pluridimensional. (<fr. *multidimensionnel*)
- multidirecțional**, -ă adj. care prezintă mai multe direcții. (<engl. *multidirectional*)
- multidisciplinár**, -ă adj. pluridisciplinar. (<fr. *multidisciplinaire*, engl. *multidisciplinary*)
- multitaját**, -ă adj. (despre clădiri) cu mai multe etaje. (după fr. *polyétage*)
- multiétnic**, -ă adj. din mai multe etnii. (<multi- + *étnic*)
- mutifactoriál**, -ă adj. condiționat de mai mulți factori. (<fr. *multifactoriel*)
- multifid**, -ă adj. (biol.) divizat în mai multe componente. (<fr. *multifide*, lat. *multifidus*)
- multifilár**, -ă adj. (despre circuite) cu mai multe fire. (<fr. *multifilaire*)
- multiflor**, -ă adj. pluriflor. (<fr. *multiflore*, lat. *multiflorus*)
- multifocál**, -ă adj. cu mai multe focare. (<fr. *multifocal*)
- multifoliát**, -ă adj. cu frunze numeroase. (<engl. *multifoliate*, lat. *multifoliatus*)
- multifórm**, -ă adj. care prezintă forme variate; pluriform, poliform. (<fr. *multiforme*)
- multifuncțional**, -ă adj. cu întrebuințări multiple; plurifuncțional, polifuncțional. (<multi- + *funcțional*)
- multifurcát**, -ă adj. care prezintă multifurcație. (<engl. *multifurcate*)
- multifurcáție** s. f. împărțire în mai multe ramuri, direcții. (<multi- + *furcație*)
- multigrád**, -ă adj. (despre substanțe, ulciuri etc.) a cărei viscozitate nu este mult influențată de temperatură. (<fr. *multigrade*)
- multigráf** s. n. (mat.) cuplu dintr-un ansamblu de vârfuri care nu sunt unite între ele prin mai multe laturi. (<fr. *multigraphe*, engl. *multigraph*)
- multilaterál**, -ă adj. care se desfășoară pe mai multe planuri, care privește mai multe laturi ale unei probleme, activități; plurilateral. (<fr. *multilatéral*)
- multilateralitate** s. f. faptul, însușirea de a fi multilateral. (<fr. *multilateralité*)
- multiúngv**, -ă adj. în mai multe limbi; polilingv; plurilingv. (<fr. *multilingue*)
- multilinguism** s. n. folosire a mai multor limbi de către același individ sau grup social; plurilinguism. (<fr. *multilinguisme*)
- multilobát**, -ă adj. cu mai mulți lobi. (<fr. *multilobé*)
- multilobulár**, -ă adj. cu mai mulți lobuli. (<engl. *multilobular*)
- multilóc** adj. (despre avioane) cu mai multe locuri. (după fr. *multiplace*)
- multiloculár**, -ă adj. plurilocular. (<engl. *multilocular*)
- multimétru** s. n. instrument pentru măsurarea unor mărimi de specii diferite. (<fr. *multimètre*)
- multimilenár**, -ă adj. care datează de mai multe milenii; plurimilenar. (<fr. *multimillénaire*)
- multimiliárdár**, -ă adj. s. m. f. (cel) a cărui avere se ridică la miliarde. (<fr. *multimilliardaire*)
- multimilionár**, -ă adj. s. m. f. (cel) care posedă o avere de milioane. (<fr. *multimillionnaire*)
- multimoleculár**, -ă adj. plurimolecular. (<engl. *multimolecular*)
- multimotór** adj., s. n. (avion) cu mai multe motoare. (<fr. *multimoteur*)
- multinațional**, -ă I. adj. (despre state) care privește, înglobează mai multe națiuni; plurinațional. II. s. f. întreprindere cu activități și patrimoniu ce se repartizează pe mai multe națiuni. (<fr. *multinational*)
- multinucleár**, -ă adj. plurinuclear; multinucleat. (<engl. *multinuclear*, lat. *multinuclearis*)
- multinucleát**, -ă adj. multinuclear. (<engl. *multinucleate*, lat. *multinucleatus*)
- multipár**, -ă adj., s. f. 1. (femeie) care a născut de mai multe ori. 2. (femela) care naște mai mulți pui deodată. (<fr. *multipare*)
- multipartinic**, -ă adj. cu mai multe partide; multipartit, pluripartinic. (<multi- + *partinic*)
- multipartít**, -ă adj. multipartinic. (<fr. *multipartite*)
- multipartitísm** s. n. pluripartinism. (<multi- + *partit* + *-ism*)
- multiplán** adj., s. n. (avion) cu mai multe aripi suprapuse. (<fr. *multiplan*)
- multiplét** s. m. grup de linii spectrale rezultat din tranzițiile dintre un nivel unic și un nivel cu structură fină. (<fr. *multiplet*)
- multipléx** adj. sistem ~ = procedeu de transmitere simultană a mai multor mesaje pe aceeași linie de telecomunicații. (<fr. *multiplex*)
- multipléxá** vb. tr. a transmite prin sistemul multiplex. (<fr. *multipléxer*)
- multipléxór** s. n. dispozitiv care prezintă multiplexarea. (<fr. *multipléxeur*, engl. *multiplexor*)

multiplică vb. I. tr., refl. a (se) înmulți. II. tr. a reproduce (ceva) în mai multe exemplare. (<lat. *multiplicare*, fr. *multiplier*)

multiplicabil, -ă adj. care poate fi multiplicat. (după engl. *multiplicable*, fr. *multiplicable*)

multiplicativ, -ă adj. care multiplică; care exprimă o multiplicare. O numeral ~ = numeral care exprimă proporția în care crește o cantitate sau se desfășoară o acțiune. (<fr. *multiplicatif*)

multiplicator I. s. n. 1. dispozitiv, aparat, mașină de multiplicat. 2. ferăstrău circular cu mai multe pânze. II. s. m. 1. (mat.) factor numeric sau funcțional care joacă rol de operator. 2. (ec.) efectul creșterii tuturor componentelor de cheltuieli globale, investiții, cheltuieli de consum etc. asupra venitului global. (<fr. *multiplicateur*, lat. *multiplicator*)

multiplicăție s. f. multiplicare. (<fr. *multiplication*, lat. *multiplicatio*)

multiplicitate s. f. 1. faptul de a fi multiplu; pluralitate. 2. (mat.) faptul că o soluție a unei ecuații este multiplă. • număr care arată de câte ori o soluție satisface o anumită ecuație. (<fr. *multiplicité*, lat. *multiplicitas*)

multiplu, -ă I. adj. 1. (despre numere) care cuprinde de mai multe ori un alt număr; în care se cuprinde de un număr exact de ori un alt număr. 2. numeros, felurit. II. s. m. 1. număr întreg divizibil cu un alt număr întreg dat. 2. fiecare dintre unitățile de măsură mai mari decât unitatea fundamentală a unui sistem de măsură de greutate. (<fr. *multiple*)

multiplol s. m. rețea electrică cu mai multe borne de acces; circuit multipolar. (<fr. *multiplol*)

multiplolar, -ă adj. 1. (despre mașini electrice) cu mai mulți poli. 2. (despre celule nervoase) cu numeroase prelungiri. (<fr. *multiplolaire*)

multiplucrare s. f. (inform.) prelucrare simultană a două sau mai multe programe. (după engl. *multiprocessing*)

multiprocesor adj. (despre un sistem de calcul) care posedă două sau mai multe procesoare. (<fr. *multi-processeur*)

multiprogramare s. f. mod de exploatare a unui sistem de calcul care permite executarea mai multor programe cu aceeași mașină, fie simultan, fie alternativ. (<engl. *multiprogrammy*)

multiprogramat, -ă adj. (despre un ordinator) care permite multiprogramarea. (<fr. *multiprogrammé*)

multirasial, -ă adj. care privește mai multe rase. (<fr. *multiracial*)

multisecular, -ă adj. care datează de mai multe secole; plurisecular. (<fr. *multiséculaire*)

multisilab, -ă adj. s. n. (cuvânt) cu mai multe silabe. (<engl. *multisyllable*)

multisperm, -ă adj. (despre fructe) cu mai multe semințe. (<engl. *multispermous*, lat. *multispermus*)

multispiral, -ă adj. cu mai multe spirale. (<engl. *multispiral*)

multispot adj. inv. (despre tuburi catodice) cu mai multe spoturi. (<engl. *multispot*)

multitubular, -ă adj. (despre sisteme de încălzire, cazane) cu suprafața de încălzire din mai multe tuburi. (<fr. *multitubulaire*)

multitudine s. f. mulțime; număr mare • aspect variat. (<fr. *multitude*, lat. *multitudo*)

multivalent, -ă adj. 1. polivalent. 2. cu mai mulți cromozomi reuniți. (<fr. *multivalenti*)

multivalv, -ă adj. (biol.) cu mai multe valve. (<fr. *multivalve*)

multivibrator s. n. circuit electronic generator de oscilații de relaxare. (<fr. *multivibrateur*)

multivitamină s. f. compus organic complex cu mai multe vitamine. (<engl. *multivitamin*)

multiviziune s. f. tehnică de proiecție a unor imagini elastice, asociate cu un fond sonor, într-un ritm care creează impresia de animație. (<fr. *multivision*)

mulură s. f. element decorativ în relief pe suprafața unui zid, unei mobile, la tumarea unei piese ornamentale. (<fr. *moulure*)

mumie s. f. 1. cadavru conservat prin îmbălsămare specială (la vechii egipteni). • cadavru descârnat, conservat

natural într-un sol uscat. 2. (fig.) om lipsit de vigoare, de vivacitate; molău. (<ngr. *mumia*, it. *mummia*, germ. *Mumie*)

mumifia vb. tr., refl. a (se) mumifica. (<fr. *momifier*)

mumifică vb. I. tr., refl. a (se) transforma în mumie; a (se) mumifica. II. refl. 1. (despre fructe) a suferi procesul de mumificare (2). 2. a incremeni într-un anumit stadiu. (<it. *mummificare*, fr. *momifier*)

mumificare s. f. 1. faptul de a (se) mumifica. 2. proces de uscare, de zbârcire a fructelor, datorită unor ciuperci; mumificație. (<fr. *mumification*)

mumificație s. f. mumificare. (<it. *mummificazione*, fr. *momification*)

mundân, -ă adj. al lumii, al universului; lumesc. (<lat. *mundanus*)

mundium s. n. puterea și dreptul de tutelă pe care le avea bărbatul asupra soției și copiilor săi în vechiul drept germanic. (<germ. *Mundium*)

mundu s. f. grup de șase limbi vechi, aglutinante, vorbite în India centrală. (<fr. *mounda*)

mungo s. n. lână din postavuri vechi, materie primă pentru lâna artificială. (<fr. *mungo*)

municipal, -ă I. adj. referitor la municipiu. • (s. f.) expoziție (de arte plastice) organizată la nivel de municipiu. II. s. m. f. măturător de stradă. (<fr. *municipal*, lat. *municipalis*)

municipalism s. n. sistem guvernamental având la bază administrația municipală. (<fr. *municipalisme*)

municipalitate s. f. administrația unui municipiu. (<fr. *municipalité*)

municipaliză vb. tr. 1. a transforma în municipiu. 2. a trece un bun imobiliar particular în proprietatea unui municipiu. (<fr. *municipaliser*)

municipiu s. n. 1. (ant.) titlu dat orașelor supuse autorității Romei, dar care își păstrau dreptul de autonomie în treburile interne. 2. oraș mare cu administrație proprie. (<lat. *municipium*)

munificent, -ă adj. generos, foarte darnic. (<fr. *munificent*)

munificență s. f. generozitate; larghețe. (<fr. *munificence*, it. *munificenza*)

munie s. f. totalitatea proiectilelor folosite la armele de foc. (<fr. *muniton*, germ. *Muniton*, lat. *munitio*)

muniac s. m. cerb mic din sud-estul Asiei, cu caninii ieșiți în afară și coada scurtă. (<fr. *munjac*)

murabit s. m. marabu (1,1). (<fr. *murabit*)

murâl, -ă adj. 1. aplicat, fixat pe un perete. O pictură ~ă = pictură executată pe zid. 2. (despre plante) care crește pe ziduri. (<fr. *mural*, lat. *muralis*)

muralism s. n. curent artistic din sec. XX caracterizat prin mari picturi murale pe teme populare sau pentru propagandă națională. (<fr. *muralisme*)

muralist, -ă adj. s. m. f. (pictor) specializat în arta murală. (<sp., it. *muralista*, fr. *muraliste*)

mură s. f. (mar.) 1. parâmă care fixează colțul de vânt al unei vele (la velierele mari). 2. parâmă care întinde spre pupă colțul de jos al veleii. O ~ la tribord (sau la babord) = poziție a unui velier care primește vântul din tribord (babord). (<it. *mura*)

murénă s. f. pește din Marea Mediterană, cu corpul alungit, foarte lacom, cu o carne foarte gustoasă. (<fr. *murène*, lat. *muraena*)

murenide s. f. pl. familie de pești teleosteeni: murena. (<fr. *murenides*)

múrex s. n. molușcă gasteropodă din Marea Mediterană, cu cochilie spiralată, acoperită de spini și cu o prelungire în formă de tub. (<fr., lat. *murex*)

muriatic, -ă adj. acid ~ = acid clorhidric. (<fr. *muria-tique*)

muribând, -ă adj. s. m. f. 1. (cel) care se află pe moarte, în agonie; (om) foarte slăbit. 2. (fig.) (cel) care este pe punctul de a dispărea. (<lat. *muribundus*, fr. *moribond*)

muride s. n. pl. familie de mamifere rozătoare de talie mică, cu coadă lungă și bot ascuțit: șoarecii, șobolanii, lemingii. (<fr. *muridés*)

murin, -ă adj. de culoare cenușie-brună, ca a șoarecilor. (<fr. *murin*)

murină s. f. (la romani) cupă făcută dintr-un minereu prețios, extrem de rar. (<lat. *murrina*)

- murine** *s. f. pl.* subfamilie de mamifere rozătoare din familia muridelor. (< fr. *murinés*)
- múrmur** *s. n.* șoaptă; susur, freamăt. (< lat. *murmur*, fr. *murmure*)
- murmură** *vb. I. tr., intr.* a rosti cuvinte sau a intona o melodie încet, nedeslușit. **II. intr.** a susura. (< fr. *murmurer*)
- mus** *s. m. 1.* elev marinar. **2.** ajutor al timonierului (schipăruului) la bordul unei ambarcații cu vele. (< engl. *mus*, fr. *mousse*)
- musă** *vb. intr.* (despre vinuri) a face spumă. (< fr. *mousser*)
- musacée** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate: bananierul. (< fr. *musacées*)
- musagét** *s. m. (ant.)* conducător al muzelor (Apolo). (< fr. *musagète*, gr. *musagetes*)
- mūsă** *s. f.* cremă bătută; frișcă. (< fr. *mousse*)
- muscadin** *s. m.* nume dat în Franța, după 9 termidor 1794, regalștilor eleganți. (< fr. *muscadin*)
- muscardină** *s. f.* boală a viermilor de mătase produsă de o ciupercă. (< fr. *muscardine*)
- muscardinide** *s. f. pl.* familie de rozătoare, frugivore, cu coadă lungă și stufoasă: pârșul. (< fr. *muscardinidés*)
- muscarină** *s. f.* alcaloid toxic în unele ciuperci otrăvitoare sau în proteinele degradate (din alimente). (< fr. *muscarine*)
- muscăt** *s. m.* varietate de struguri cu gust tămâios. • vin din astfel de struguri. (< fr. *muscat*)
- muschelkalk** *s. n.* etaj mijlociu al triasicului. (< fr. *muschelkalk*)
- muschetăr** *s. m. 1.* (în evul mediu) soldat de infanterie înarmat cu o muschetă. **2.** nobil dintr-un corp militar de călăreți aparținând casei regale franceze. (< fr. *mousquetaire*)
- muschetă** *s. f.* veche armă de foc, cu fitil, asemănătoare cu arcebuza. (< fr. *mousqueton*)
- MUSCI-** *elem.* „mușchi vegetal”. (< fr. *musci-*, cf. lat. *muscus*)
- musciapide** *s. f. pl.* ordin de păsări cu ciocul turtit, cu aripi lungi și coada tăiată drept. (< fr. *musciapidés*)
- muscicol**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește pe mușchi. (< fr. *muscirole*)
- muscie** *s. f. pl.* familie de insecte diptere: muștele propriu-zise. (< fr. *muscidés*)
- muscinée** *s. f. pl.* brofite. (< fr. *muscinées*)
- muscovit** *s. n.* varietate de mică, alb-gălbuie, izolantermic și electric. (< fr. *muscovite*, rus. *muskovit*)
- muscular**, -ă *adj.* referitor la mușchi. (< fr. *musculaire*)
- musculatură** *s. f.* totalitatea mușchilor corpului. (< fr. *musculature*)
- musculă** *s. f.* mașină de război care facilita apropierea de ziduri, protejând totodată de săgeți, de pietre etc. (< fr. *muscule*)
- musculocutanéu**, -ée *adj.* referitor deopotrivă la mușchi și la piele. (< fr. *musculo-cutané*)
- musculos**, -oasă *adj.* cu mușchi puternici. (< fr. *musculeux*, lat. *musculosus*)
- muselină** *s. f.* țesătură fină de bumbac sau de mătase, transparentă. • stofă fină de lână. (< fr. *mousseline*)
- musette** /müsét/ *s. f. 1.* vechi instrument popular, asemănător cu cimpoiul, în Franța. **2.** dans vioi, cu caracter pastoral, acompaniat de acest instrument; melodia corespunzătoare. (< fr. *musette*)
- musical** /mü-zi-căl/ *s. n.* gen de spectacol realizat prin prelucrarea unor tradiții ale operetei și ale teatrului muzical, de varietăți, de revistă. (< engl. *musical* /comedy/)
- music-hall** /müzic-hăl/ *s. n.* local specializat în spectacole de fantezie, de varietăți pe fond muzical; spectacolul însuși. (< fr., engl. *music-hall*)
- musitație** *s. f. (med.)* alterare, slăbire a vocii; dificultate de a articula cuvintele, bolnavul mișcând buzele și limba ca și când ar vorbi. (< fr. *musitation*, lat. *musitatio*, mormăit)
- musón** *s. m.* vânt tropical periodic care bate alternativ în regiunea Oc. Indian, iarna dinspre continent și vara dinspre ocean, cu profunde modificări climatice. (< fr. *mousson*)
- mustáng** *s. m.* cal sălbatic din America de Sud. (< engl., sp. *mustang*)
- mustelfde** *s. n. pl.* familie de mamifere carnivore mici, cu corp alungit, suplu: nevăstuica, hermina etc. (< fr. *mustélidés*)
- musterián** *s. n.* subetaj al paleoliticului mediu. (< fr. *moustérien*)
- musticár** *s. n.* plasă metalică ușoară de apărare contra țanțarilor. (< fr. *moustiquaire*)
- mustimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea densității și procentului de zahăr din must. (< fr. *mustimètre*)
- musulmán**, -ă *adj., s. m. f.* mahomedan; (p. restr.) turc. (< fr. *musulman*)
- muștiuc** *s. n. 1.* capătul unor instrumente muzicale de suflat, prin care se suflă; ambușură. **2. capătul metalic cu care se termină un furtun. **3. piesă de oțel sau de lemn captușit cu tablă, cu care se fasonează cărămizile sau țiglele. (< germ. *Mundstück*)****
- mutábil**, -ă *adj.* care poate fi mutat; variabil. (< fr. *mutable*, lat. *mutabilis*)
- mutabilitate** *s. f.* însușirea de a fi mutabil. • proprietate a materiei vii de a produce mutații (3). (< fr. *mutabilité*, lat. *mutabilitas*)
- mutacism** *s. n. 1.* refuz deliberat de a comunica, ca urmare a unei tendințe simulatorii sau datorită atitudinii de supraestimare, opoziționism etc. **2.** pronunțare a unei consoane (m, b, p) în locul alteia. (< fr. *mutacisme*)
- mutagén**, -ă *adj., s. m.* (agent) care provoacă apariția unor mutații (3). (< fr. *mutagène*)
- mutagenéză** *s. f.* proces de apariție a mutațiilor (3). (< fr. *mutagenèse*)
- mutánt** *s. m.* genă care a suferit o mutație; organism care poartă o mutație (3). (< fr. *mutant*)
- mutátis mutándis** *loc. adv.* schimbând ceea ce trebuie schimbat. (< fr. *mutatis mutandis*)
- mutatív**, -ă *adj.* cu caracter de mutație. (< engl. *mutative*)
- mutátor** *s. n. 1.* aparat, dispozitiv care transformă un curent alternativ în curent continuu sau invers; schimbător de fază sau de frecvență pentru un curent alternativ; schimbător de tensiune pentru un curent continuu. **2. (biol.) genă capabilă să sporească frecvența mutațiilor la alte gene. (< fr. *mutateur*)**
- mutáție** *s. f. 1.* schimbare, modificare, transformare. • (lingv.) transformare a unei serii de sunte în altele. **0** -a valorilor estetice = procesul de percepere diferită, cu trecerea timpului, a elementului estetic din structura operei literare. **2. (jur.) transmitere a unui lucru dintr-o proprietate într-alta. • schimbare de domiciliu; forme necesare în acest scop. • schimbarea vocii la băieți în perioada pubertății. **3. modificare cromozomială cu efecte genetice, datorită unor cauze spontane sau unor agenți mutageni. (< fr. *mutation*, lat. *mutatio*)****
- mutațional**, -ă *adj.* referitor la mutații (3). (< fr. *mutationnel*)
- mutaționism** *s. n.* teorie în biologie potrivit căreia mutațiile ar determina apariția de noi specii. (< fr. *mutationnisme*)
- mutaționist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al mutaționismului. (< fr. *mutationniste*)
- mutazilíți** *s. m. pl.* gânditori musulmani din sec. VIII și IX care negau dogma despre caracterul increat și veșnic al Coranului. (< fr. *mutasilites*)
- mútic**, -ă *adj.* (despre frunze) care se termină cu un organ prelungit (spin, aculeu etc.). (< fr. *mutique*, lat. *muticus*)
- mutilá** *vb. tr.* a tăia, a amputa, a schilodi; a ciunti; (p. ext.) a desfigura, a deforma. (< fr. *mutiler*, lat. *mutilare*)
- mutilánt**, -ă *adj.* mutilator. (< fr. *mutilant*)
- mutilát**, -ă *adj., s. m. f.* (om) care nu mai e întreg; schilod. (< fr. *mutillé*)
- mutilátor**, -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care mutilează; mutilant. (< fr. *mutilateur*)
- mutism** *s. n.* muțenie; (p. ext.) tăcere încăpățanată. (< fr. *mutisme*)
- mutitate** *s. f.* imposibilitate a articulării cuvintelor. (< fr. *mutité*)
- mutón**¹ *s. n.* blană de oaie prelucrată, pentru mantouri. **0** ~ doré = blană de culoare aurie. • haină din astfel de blană. (< fr. *mouton*)
- mutón**² *s. m.* cel mai mic segment de material genetic care poate suferi o mutație (3). (< fr. *mutație/ + -on*)

- mutonát**, -ă *adj.* 1. (despre cer) acoperit cu nori mici, albi și flocoși. 2. (despre roci) în formă de mamefon care poartă urme ale șlefuirii de către ghețari. (<fr. *moutonné*)
- mutuál**, -ă *adj.* reciproc și simultan. (<fr. *mutuel*)
- mutualism** *s. n.* 1. sistem de ajutor reciproc. 2. simbioză (1). (<fr. *mutualisme*)
- mutualist**, -ă *I. adj., s. m. f.* (adept) al mutualismului. **II. s. m. f.** membru al unei societăți de ajutor reciproc. (<fr. *mutualiste*)
- mutualitate** *s. f.* caracter mutual; reciprocitate. (<fr. *mutualité*)
- mutúlă** *s. f.* (arhit.) modilion în antablamentul doric, situat sub cornișă, deasupra fiecărui triglif. (<fr. *mutule*)
- múzá** *s. f.* 1. (mit. gr.) fiecare dintre cele nouă zeițe ocrotitoare ale artelor și științelor; (p. ext.) zeița poeziei, inspiratoare a poezilor. • (fig.) femeie iubită de un poet, pe care îl inspiră. 2. (fig.) inspirație poetică. (<lat., it. *musā*, fr. *muse*, germ. *Muse*)
- muzeál**, -ă *adj.* referitor la muzeu; de muzeu. (<germ. *muzeal*)
- muzeístic**, -ă *I. adj.* referitor la muzeistică. **II. s. f.** muzeologie. (<muzeu + -ístic/ă/)
- MUZEÓ-** *elem.* „muzeu”. (<fr. *muséo-*, cf. lat. *museum*, gr. *mouseion*)
- muzeobúz** *s. n.* micromuzeu mobil instalat pe un autovehicul. (<fr. *muséobus*)
- muzeográf**, -ă *s. m. f.* specialist în muzeografie. (<fr. *muséographe*)
- muzeografie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu descrierea și cu istoria muzeelor, cu metodică clasării, conservării și prezentării obiectelor dintr-un muzeu. (<fr. *muséographie*, germ. *Museographie*)
- muzeológ**, -ă *s. m. f.* specialist în muzeologie. (<germ. *Museolog*)
- muzeologie** *s. f.* știință care se ocupă cu studiul organizării muzeelor; muzeistică. (<fr. *muséologie*)
- muzeotéhnică** *s. f.* ramură a muzeologiei consacrată metodelor și mijloacelor folosite aplicativ în cadrul muncii muzeale. (<it. *muzeotecnica*)
- muzeú** *s. n.* instituție care achiziționează, conservă și îndeosebi expune în vederea studierii, educării și delectării publicului, obiecte de artă, relieve, documente istorice, științifice etc. (<fr. *musée*, germ. *Museum*, lat. *museum*)
- MUZIC(O)-**, -muzie *elem.* „muzică”. (<fr. *music/o/-*, -*musie*, cf. lat. *musica*)
- muzicál**, -ă *adj.* 1. referitor la muzică. • inzestrat cu simț, cu talent pentru muzică. 2. (despre sunete, voce etc.; și *adv.*) armonios, melodios. (<fr. *musical*)
- muzicalism** *s. n.* concepție artistică potrivit căreia muzica poate fi reprezentată pictural prin culori, arabescuri etc. (<fr. *musicalisme*)
- muzicalitate** *s. f.* însușirea de a fi muzical; armonie, sonoritate. (<fr. *musicalité*)
- muzicalizá** *vb. intr.* a da un caracter muzical. • a fredona. (<engl. *musicalize*)
- muzicánt**, -ă *s. m. f.* cel care cântă la un instrument muzical ca profesionist. (<it. *musicante*, germ. *Musikant*)
- muzicástru** *s. m.* (depr.) muzicant prost. (<fr. *musicastre*)
- múzičá** *s. f.* 1. artă care exprimă cu ajutorul sunetelor sentimente și atitudini. • *a sferelor* = pretinse sunete bizare emise de vânturile solare și de pulsațiile corpurilor planetelor. 2. știința sunetelor considerate sub raportul melodiei, ritmului și armoniei. 3. operă, bucată muzicală, melodie; (p. ext.) totalitatea operelor muzicale. • ~ *ușoară* = muzică cu caracter distractiv, adesea în ritmuri de dans. 4. formație instrumentală; orchestră. • ~ *miliardă* = fanfară; (fam.) *a-i face* (cuiva) ~ = a-i face (cuiva) scandal. (<lat., it. *musica*, fr. *musique*, germ. *Musik*)
- muzicián**, -ă *s. m. f.* cunoscător al artei muzicii. • compozitor. (<fr. *musicien*)
- muzicográf**, -ă *s. m. f.* specialist în muzicografie. (<fr. *musicographe*)
- muzicografie** *s. f.* totalitatea studiilor consacrate muzicii. (<fr. *musicographie*)
- muzicológ**, -ă *s. m. f.* specialist în muzicologie. (<fr. *musicologue*)
- muzicologie** *s. f.* știință care studiază muzica în toate domeniile și manifestările ei. (<fr. *musicologie*)
- muzicomán**, -ă *s. m. f.* meloman. (<fr. *musicomane*)
- muzicomanie** *s. f.* melomanie. (<fr. *musicomanie*)
- muzicoráma** *s. f.* grupaj de emisiuni radiofonice sau de televiziune în care sunt adunate noutăți muzicale (din repertoriul de muzică ușoară. (< *muzică* + -*oramă*)
- muzicotéčá** *s. f.* colecție de piese muzicale; mobilă în care se păstrează; încăpere pentru audiții muzicale. (<fr. *musicothèque*)
- muzicoterapie** *s. f.* tratament al anumitor boli nervoase cu ajutorul audițiilor muzicale; meloterapie. (<fr. *musicothérapie*)
- muzie** v. muzic(o)-.
- muzoár** *s. n.* parte terminală a unui mol²; cap de dig. (<fr. *musoir*)

N

nabáb *s. m.* 1. titlu dat în trecut în India guvernatorilor de provincii și căpeteniilor militare. 2. om foarte bogat. (< fr. *nabab*)

nabísm *s. n.* teoria picturală a nabiștilor. (< fr. *nabisme*)

nabiști *s. m. pl.* grup de pictori francezi de la sfârșitul sec. XIX, ale căror opere aveau un caracter decorativ, tinzând spre o exprimare sintetică și simbolistă. (< fr. *nabi*)

nacéľă *s. f.* 1. coș deschis, cabină suspendată de un balon, în care se transportă aeronauții, leștul, instrumentele de bord. 2. carenaj care conține grupul motopropulsor al unui avion. • cabină de motor a unui dirijabil. 3. vas de laborator de formă alungită, pentru calcinări. 4. element arhitectural de secțiune semiovală cu axa verticală, scobit în zid. (< fr. *nacelle*)

nacelizăre *s. f.* operație de modernizare a echipamentelor de protecție auditivă de pe avioanele moderne mari. (< *nacelă* + *-iza*)

nacrit *s. n.* silicat natural de aluminiu hidratat din grupa caolinului. (< fr. *nacrite*)

nácrú *s. n.* sidef. (< fr. *nacre*)

nadir *s. n.* punct diametral opus zenitului, la intersecția verticalei locului cu bolta cerească din emisfera opusă. (< fr. *nadir*)

náfta *s. f.* esență nerafinată, ușoară sau grea, materie primă la cracarea hidrocarburilor; (*impr.*) petrol brut, țitei. (< fr. *naphtha*)

naftalină *s. f.* hidrocarbură aromatică, cristalizată, cu miros caracteristic pătrunzător, prin distilarea gudroanelor de cărbune. (< fr. *naphthaline*, germ. *Naphthalin*)

naftenát *s. m.* sare a acidului naftenic. (< fr. *naphénate*)

nafténă *s. f.* ciclan. (< fr. *naphiéne*)

naftenic *adj. acid* ~ = acid organic cu miros specific, extras din petrolul distilat. (< fr. *naphiénique*)

naftól *s. m.* compus organic derivat din naftalină, folosit în industria coloranților, în farmaceutică etc. (< fr. *naphtol*)

naftolat *s. m.* sare sau ester al unui naftol. (< fr. *naphto-late*)

nagá *s. m. inv.* (*mit. hindí*) duh cu bust uman și corp de șarpe (a cărui femeie era imaginată de o rară frumusețe). (< fr. *naga*)

nagána *s. f.* boală a erbivorelor din Africa tropicală, provocată de musca țete. (< fr. *nagana*)

nahúr *s. m.* oaie sălbatică, de culoare albastră, în Himalaia, Tibet, vestul Mongoliei și Chinei. (< germ. *Nahur*)

naidăđ *s. f.* (*mit.*) nimfă a izvoarelor și a râurilor. • (*fig.*) femeie foarte frumoasă, grațioasă. (< fr. *naïade*)

naílon *s. n.* fibră textilă sintetică, foarte rezistentă. (< engl. *nylon*)

naíra *s. f.* unitatea monetară a Nigeriei. (< germ. *Naira*)

naív, -ă *I. adj.* (și *adv.*, *s. m. f.*) 1. natural, candid, ingenuu; sincer, neprefăcut. 2. fără experiență, credul, inocent. *O artă -ă* = artă cu trăsături artisanale și populare, caracterizată prin enumerarea și descrierea minuțioasă, intuitivă, a lucrurilor, ființelor etc. 3. (*peior.*) simplist, prostuț; copilăresc. *II. s. m. pl.* pictori care ignorează perspectiva, legile proporțiilor și ale compoziției etc. (< fr. *naif*)

naivitate *s. f.* 1. însușirea de a fi naiv; simplitate; nevinovăție, candoare. 2. (*pl.*) atitudini, vorbe de om naiv; copilărie. (< fr. *naiveté*)

nája *s. f. inv.* șarpe veninos din Asia și Africa. (< fr. *naja*)

namurián, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul inferior al carboniferului mediu. (< *Namur* *n. pr.* + *-ian*)

nan¹ *s. m.* pitic. (< it. *nano*, lat. *nanus*)

NAN²(O) - *elem.* „mic, nedezvoltat”; „a miliardă parte”. (< fr. *nanol-*, cf. lat. *nanus*, gr. *nanos*, pitic)

nánchin *s. n.* țesătură de bumbac, deasă și rezistentă, pentru dosuri de perne. (< fr. *nankin*)

nandú *s. n. inv.* pasăre alergătoare din America de Sud, asemănătoare cu struțul. (< fr. *nandou*)

nanism *s. n.* anomalie caracterizată prin creșterea insuficientă în înălțime (la om, animale și plante); microsomie, nanosomie. (< fr. *nanisme*)

nanocéfál, -ă *adj.*, *s. m. f.* microcefal. (< fr. *nanocéphale*)

nanocefalie *s. f.* microcefalie. (< fr. *nanocéphalie*)

nanoelectronică *s. f.* tehnologie de fabricare a circuitelor integrate în care dimensiunile elementelor se măsoară în nanometri. (< fr. *nanoelectronique*)

nanofarád *s. m.* unitate de capacitate electrică, a miliardă parte dintr-un farad. (< fr. *nanofarad*)

nanomél *s. m.* individ care prezintă nanomelie. (< fr. *nanomèle*)

nanomelie *s. f.* anomalie congenitală caracterizată prin creșterea insuficientă a unuia sau a mai multor membre. (< fr. *nanomélie*)

nanométru *s. m.* unitate de lungime, a miliardă parte dintr-un metru. (< fr. *nanomètre*)

nanoplanctón *s. n.* plancton din organisme foarte mici. (< fr. *nanoplancton*)

nanosecundă *s. f.* unitate de timp, în electronică, a miliardă parte dintr-o secundă. (< fr. *nanoseconde*)

nanosomie *s. f.* nanism. (< fr. *nanosomie*)

nansúc *s. n.* țesătură foarte subțire de bumbac sau de mătase. (< fr. *nansouk*)

napálm *s. n.* amestec incendiar, obținut prin gelificarea combustibililor lichizi cu săruri de aluminiu, polimeri sintetici, cauciuc și alte materiale solubile, folosit în bombele incendiare, aruncătoare de flăcări etc. (< fr., engl. *napalm*)

napoleón *s. m.* 1. veche monedă franceză de aur, de 20 de franci, cu efigia lui Napoleon I sau al III-lea. 2. varietate de mere sau de pere, de mărime mijlocie, cu pielea subțire și netedă. • varietate de struguri cu boabe mari, ovale, albe-gălbui. (< fr. *napoléon*)

napolitán, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Napoli. • (*s. m.*) dialect vorbit în (regiunea) Napoli. *II. s. f.* produs de cofetărie din straturi alternative de foi cu umplutură de cremă. (< fr. *napolitaine*)

nará *vb. tr.* a povesti, a istorisi. (< fr. *narrer*, lat., it. *narrare*)

naratív, -ă *adj.* cu caracter de narațiune. (< fr. *narratif*)

narativitate *s. f.* caracter narativ. (< *naratív* + *-itate*)

naratologie *s. f.* studiul artei narațiunii. (< engl. *narratology*)

naratór, -oáre *s. m. f.* cel care narează, povestitor. (< fr. *narrateur*, lat. *narrator*)

narațiune *s. f.* povestire, istorisire. • parte a unui discurs cuprinzând expunerea faptelor. (< fr. *narration*, lat. *narratio*)

- narcis** *s. m.* tănăr de o rară frumusețe (îndrăgostit de el însuși). (<fr. *narcisse*)
- narcisă** *s. f.* plantă erbacee monocotiledonată, cu flori albe sau galbene, plăcut mirositoare. (<fr. *narcisse*, lat. *narcissus*)
- narcisiac, -ă** *adj.* propriu unui narcis; narcisic. (după fr. *narcissique*)
- narcisic, -ă** *adj.* narcisiac. (<fr. *narcissique*)
- narcisism** *s. n.* 1. admirație contemplativă față de sine însuși; autofilie. 2. anomalie în care persoana proprie devine obiectul instinctului sexual. (<fr. *narcissisme*)
- narcisist, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de narcisism. (<fr. *narcissiste*)
- NARCO-, -narcoză** *elem.* „somm, narcotic”. (<fr. *narco-*, -*narcese*, cf. gr. *narke*)
- narcoanalist, -ă** *s. m. f.* psiholog care practică narcoanaliza. (<fr. *narco-analiste*)
- narcoanaliză** *s. f.* metodă psihanalitică de explorare a subconștientului cuiva, supus acțiunii unui stupefiant sau hipnotic. (<fr. *narco-analyse*)
- narcobióză** *s. f.* reducere a funcțiilor vitale ale organismului sub acțiunea narcoticelor. (<fr. *narcobiose*)
- narcodolár** *s. m.* dolar rezultat din traficul cu narcotice. (<fr. *narcodollar*)
- narcobipnóză** *s. f.* sugestie hipnotică în timp ce bolnavul este sub influența unui hipnagog. (<fr. *narcobipnose*)
- narcolepsie** *s. f.* tendință irezistibilă de a dormi, simptom al unor boli ca diabetul, obezitatea etc. (<fr. *narcolepsie*)
- narcoléptic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de narcolepsie. (<fr. *narcoleptique*)
- narcoman, -ă** *s. m. f.* suferind de narcomanie. (<fr. *narcomane*)
- narcomanie** *s. f.* obișnuință morbidă de a lua narcotice. (<fr. *narcomanie*)
- narcoterapie** *s. f.* procedeu terapeutic utilizat în unele boli mintale, prin somn prelungit; somnoterapie. (<fr. *narcothérapie*)
- narcotic, -ă** *I. adj., s. n.* (substanță, medicament) care provoacă narcoză; somnifer, soporific. *II. adj.* (despre stări psihofizice) provocat de un narcotic; în stare de narcoză. (<fr. *narcotique*, germ. *narkotisch*)
- narcotină** *s. f.* alcaloid din opiu, somnifer ușor, tonic și calmant al tusei. (<fr. *narcotine*)
- narcotism** *s. n.* ansamblul efectelor cauzate de narcotice. (<fr. *narcotisme*)
- narcotizá** *vb. tr.* a administra cuiva un narcotic, a-i produce narcoză. (<fr. *narcotiser*)
- narcotraficánt, -ă** *s. m. f.* traficant de narcotice. (<fr. *narcotrafiquant*)
- narcotropism** *s. n.* tropism cauzat de substanțe narcotice. (<fr. *narcotropisme*)
- narcoză** *s. f.* anestezie generală profundă, cu somn lipsit de reflexe, provocată de un narcotic. (<fr. *narcese*, germ. *Narkose*)
- narcoză** *v. narco-*
- nard** *s. m.* 1. nume dat unor specii de plante originare din regiunea munților Himalaia; (*spec.*) plantă cu rădăcina scurtă, groasă, fibroasă și foarte aromată, cu flori roșii-purpurii. 2. esență parfumată din rădăcina de nard (1). (<fr. *nard*, lat. *nardus*, gr. *nardos*)
- narină** *s. f.* nară. (<fr. *narine*)
- naringină** *s. f.* substanță chimică mult mai dulce decât zaharina. (<fr. *naringine*)
- naródnic, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al naródnicismului; naródnicist. (<rus. *narodnik*)
- naródnicism** *s. n.* mișcare social-politică în Rusia din a doua jumătate a sec. XIX, care, subapreciind dezvoltarea și rolul clasei muncitoare, vedea în țărănime și în intelectualitate singurele forțe revoluționare. (după rus. *narodnicestvo*)
- naródnicist, -ă** *adj.* naródnic. (< *narodnic* + -*ist*)
- nártex** *s. n.* încăpere care precedă naosul unui templu bizantin; pronaos; pridvorul unei biserici. (<fr., gr. *narthex*)
- narvál** *s. m.* mamifer cetaceu arctic, asemănător cu delfinul, având un dinte imens, răsucit ca un burghiu. (<fr. *narval*)
- nasicórn** *s. m.* insectă coleopteră, de culoare castanie, al cărei mascul are un fel de corn pe cap. (<lat. *nasicornis*)
- nasióñ** *s. n.* reper cranian folosit în antropologie la determinarea diametrelor craniului. (<fr. *nasion*)
- nastie** *s. f.* 1. mișcare a organelor plantelor, provocată de variația intensității luminii, temperaturii etc. 2. mișcare de creștere și de variație a turgescenței (2). (<germ. *Nastie*)
- nastie** *elem.* „mișcare, schimbare”. (<fr. -*nastie*, cf. gr. *nastia*, abateră)
- natál, -ă** *adj.* (despre locuri, așezări) în care s-a născut cineva; de naștere. (<fr. *natal*)
- natalitate** *s. f.* numărul de nașteri față de totalul populației dintr-un teritoriu, într-o unitate de timp. (<fr. *natalité*)
- natánt, -ă** *adj.* (despre plante) care plutește pe suprafața apei. (<lat. *natans*)
- natáție** *s. f.* sportul inotului. (<fr. *natation*, lat. *natatio*)
- natíca** *s. f.* moluscă gasteropodă cu cochilia răsucită ca a melcului, în Oc. Atlantic și Marea Mediterană. (<lat. *natica*)
- natív, -ă** *I. adj.* 1. (despre elemente chimice) care se găsește (liber) în natură, necombinat cu alte substanțe; pur 2. înăscut; natural. *II. adj., s. m.* (cel) născut în, originar din; indigen. (<lat. *nativus*, fr. *natif*, germ. *nativ*)
- natívism** *s. n.* 1. denumire dată acelor sisteme filozofice care atribuie ideilor și principiilor de activitate umană un caracter înăscut. 2. concepție proprie mișcării social-politice a autohtonilor din colonii, care revendică revenirea la puterea local-tradițională. (<fr. *nativisme*)
- natívist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al natívismului. (<fr. *nativiste*)
- natívitate** *s. f.* caracter nativ. (<fr. *nativité*)
- natremie** *s. f.* concentrație a sodiului din sânge. (<fr. *natrémie*)
- natríu** *s. n.* sodiu. (<fr. *natrium*, germ. *Natrium*)
- natriuréză** *s. f.* eliminare de sodiu prin urină. (<fr. *natriuresé*)
- natriurie** *s. f.* prezența sodiului în urină. (<fr. *natriurie*)
- natrolít** *s. m.* silicat hidratat de aluminiu și sodiu. (<germ. *Natrolith*)
- natróñ** *s. m.* carbonat natural hidratat de sodiu. (<germ. *Natron*)
- natúr** *adj. inv.* care păstrează însușirile naturale, caracteristicile primordiale; natural, nefalsificat. (<germ. *natur*)
- natural, -ă** *I. adj.* 1. referitor la natură, specific naturii. • creat de natură. 0 *științe ~e* = ansamblu de științe care studiază fenomenele lumii înconjurătoare, lumea organică și anorganică; științele naturii. 2. (*mat.*) număr ~ = fiecare număr întreg pozitiv. 3. care se potrivește cu faptele din realitatea obiectivă; firesc, obișnuit, simplu. 4. (*jur.*; despre copii) născut în afara căsătoriei. *II. adv.* lipsit, firesc. *III. s. n.* naturalete. (<lat. *naturalis*, fr. *naturel*, it. *naturale*)
- naturálete** *s. f.* atitudine, comportare firească, lipsită de ipocizie, de afectare; simplitate, natural (III). (<it. *naturalezza*)
- naturalism** *s. n.* 1. curent, tendință în artă și literatură care își propune reproducerea obiectivă a realității, acordând preferință aspectelor urâte, vulgare ale naturii omenești. 2. curent literar apărut în Franța în a doua jumătate a sec. XIX sub influența științelor și pozitivismului, care susținea ideea determinismului social și biologic în explicarea caracterelor umane. 3. stil ornamental caracterizat prin motive inspirate din natură. 4. doctrină potrivit căreia nu există supranatural, natura existând prin ea însăși, printr-un principiu immanent ei. 5. doctrină după care viața morală trebuie să se conformeze legilor naturii. (<fr. *naturalisme*)
- naturalist, -ă** *I. adj., s. m. f.* (adept) al naturalismului. *II. s. m. f.* specialist în științele naturii. (<fr. *naturaliste*)
- naturalístic, -ă** *adj.* în sensul naturalismului, conform cu natura. (<it. *naturalistico*)
- naturalitate** *s. f.* însușirea de a fi natural; naturalete. (<fr. *naturalité*, lat. *naturalitas*)
- naturalizá** *vb. tr.* 1. a acorda unui străin cetățenia. 2. (despre plante și animale) a aclimatiza. 3. (despre idei, obiceiuri, expresii) a adopta. (<fr. *naturaliser*)

- naturalizare** *s. f.* 1. acțiunea de a naturaliza; (*jur.*) obținerea cetățeniei unui stat pe baza recunoașterii unui drept special; naturalizație. 2. adaptare a organismelor într-un mediu nou; acimizare. (<*naturaliza*)
- naturalizatie** *s. f.* naturalizare. (<*fr. naturalisation*)
- naturaliment** *adv.* (în mod) natural; firește, evident. (<*fr. naturellement*)
- natură** *s. f.* 1. universul în totalitatea sa. 2. lumea organică și anorganică; mediu înconjurător. **O științele** ~ii = științele naturale; ~ *moartă* = pictură reprezentând lucruri neînsuflețite. 3. caracter, temperament; fire. 4. caracter specific al unui lucru sau al unui proces, calitate; fel de a fi. **O de ~ să =** capabil să..., apt să... (<*lat. natura, fr. nature*)
- naturism** *s. n.* 1. curent literar-artistic caracterizat prin tendința de a reflecta natura, prin cultul pentru natură. • teorie care afirmă ca ideal moral întoarcerea la natură. 2. cultul religios al naturii. 3. teorie care afirmă că numai forțele naturale pot vindeca. • sistem terapeutic bazat exclusiv pe factorii naturali. (<*fr. naturisme*)
- naturist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al naturismului. (<*fr. naturiste*)
- naturoterapie** *s. f.* valorificare a remediilor naturale (apa, aerul, soarele) în tratarea anumitor boli. (<*natură + -terapie*)
- național**, -ă *I. adj.* referitor la o națiune. **O limbă** ~ă = limbă comună și unică a tuturor membrilor unei națiuni; *șosea* ~ă = șosea care leagă centrele importante ale unei țări. **II. s. m.** 1. persoană care aparține unui stat prin naționalitate. 2. sportiv al naționalei. **III. s. f.** echipă sportivă reprezentativă a unei țări. (<*fr. national, lat. nationalis*)
- naționalism** *s. n.* politică și ideologie care urmăresc întărirea izolației și afirmarea urii de rasă și naționalitate. • tendință de a aprecia exclusiv și exagerat tot ceea ce aparține propriei națiuni. (<*fr. nationalisme*)
- naționalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al naționalismului. (<*fr. nationaliste, germ. Nationalist*)
- naționalitate** *s. f.* 1. ansamblul însușirilor proprii unei națiuni. 2. apartenența unui individ la o anumită națiune. **O ~ conlocuitoare** = comunitate de oameni cu aceeași limbă și origine, locuind ca minoritate pe teritoriul unui alt stat. (<*fr. nationalité, germ. Nationalität*)
- naționaliză** *vb. tr.* 1. a imprimă, a da caracter național. 2. a trece (mijloace, bunuri proprietate privată) în proprietatea statului. (<*fr. nationaliser*)
- național-socialism** *s. n.* nazism. (<*germ. Nationalsozialismus, fr. national-socialisme*)
- național-socialist**, -ă *adj., s. m. f.* nazist (<*germ. Nationalsozialist, fr. national-socialiste*)
- națiune** *s. f.* formă de comunitate umană stabilă, istoricește constituită, caracterizată prin comunitatea de limbă, de teritoriu, de viață economică, politică (statală) și de cultură. (<*lat. natio, fr. nation, it. nazione*)
- NAV**- elem. „navă”. (<*gr. nau-, cf. gr. naus*)
- naufragiă** *vb. intr.* 1. a suferi un naufragiu. 2. (*fig.*) a se ruina complet. (după *fr. naufrager*)
- naufragiat**, -ă *adj., s. m. f.* (persoană, navă) care a suferit un naufragiu. (<*naufragia*)
- naufragiator**, -oăre *s. m. f.* locuitor de coastă care provoacă naufragierea corăbiilor pentru a le jefui. (după *fr. naufrager*)
- naufragiu** *s. n.* 1. accident grav, avarie care scoate o navă din circulație, prin scufundare, rupere sau esuare. 2. (*fig.*) ruină, distrugere, dezastru. (<*lat. naufragium, it. naufragio*)
- naumachie** *s. f.* spectacol la vecii romani constând dintr-o luptă navală, pe o suprafață de apă special amenajată. • bătălie navală. (<*lat. naumachia, fr. naumachie*)
- naupatie** *s. f.* rău de mare. (<*fr. naupathie*)
- nauplius** *s. m.* formă larvară la unele crustacee, cu un ochi și trei perechi de apendice. (<*fr. lat. nauplius*)
- nausea** *l-se-a/ s. f.* senzație de vomă; greață. (<*lat. nausea, fr. nausée*)
- NAV(O)-, -naut** elem. „cel care conduce (sau călătorește cu) o navă”, „care plutește”, „navigator”. (<*fr. nautol-, -naute, lat. nauta, gr. nautes, marinar*)
- nautic**, -ă *I. adj.* referitor la navigație. • (despre un sport) care se practică pe, în apă. **II. s. f.** navigație (2). (<*fr. nautique, lat. nauticus*)
- nautil** *s. m.* 1. moluscă cefalopodă (fossilă) din mările tropicale, cu cochilia spiralată și compartimentată. 2. (*ant.*) lampă în formă de nautil (1). 3. piesă de orfevrerie dintr-o cochilie de nautil, montată în metal, reprezentând o divinitate a mării. (<*fr. nautile, lat. nautilus*)
- nautiloide** *s. n. pl.* ordin de cefalopode cu cochilia spiralată și compartimentată; fosile și actuale: nautilul. (<*fr. nautiloidés*)
- nautism** *s. n.* practicarea turistică sau sportivă a diferitelor forme de navigație. (<*fr. nautisme*)
- nautofon** *s. n.* (*mar.*) aparat care emite semnale de ceață prin vibrația unei membrane metalice, acționate de un electromagnet. (<*fr. nautophone*)
- nautohidrococore** *s. f. pl.* plante hidrococore plutitoare. (<*fr. nautohydrochores*)
- NAV(O)-NAVI-** elem. „navă”. (<*fr. nav(o)-, navi-, lat. navis*)
- navăja** *l-ha/ s. f.* cuțit spaniol cu lama lungă și ușor curbată. (<*sp. navaja*)
- navăl**, -ă *adj.* referitor la nave, la navigație. (<*fr. naval, lat. navalis*)
- navalist** *s. m.* constructor de nave. (<*naval + -ist*)
- navarh** *s. m. (ant.)* comandant al unei flote. (<*fr. navarque, lat. navarchus, gr. nauarkhos*)
- navă** *s. f.* 1. vas plutitor de dimensiuni mari, amenajat și echipat pentru a se deplasa pe, sau sub apă; vapor. 2. aeronavă. **O ~ cosmică** = astronavă. 3. partea centrală a unei biserici creștine; naos, nefă. (<*fr., it. nave, lat. navis*)
- navetă**¹ *s. f.* 1. suveică. 2. ac special pentru lucrat fileuri. 3. vehicul de transport în comun; grup de vagoane sau gamitură de tren, vapor care circulă regulat, dus și întors, între aceleași localități. **O ~ spațială** = vehicul spațial cu echipaj, conceput să decoleze și să evolueze ca o navă cosmică, revenind pe pământ prin aterizare. • deplasare dus și întors a aceleiași mijloc de transport, între două localități. **O a face** ~a = a străbate regulat aceeași distanță în ambele sensuri. 4. ladă standanță cu care se transportă unele produse alimentare. (<*fr. navette*)
- navetă**² *s. f.* 1. plantă oleaginoasă înrudită cu rapița, cu frunze late și seminte mici, castanii. 2. plantă paotoageră cu rădăcini comestibile. (<*fr. navet*)
- navetist**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care face navetă¹ (3). (<*naveit + -ist*)
- NAVI-** v. nav(o)-.
- navicert** *s. n.* permis de navigație pentru marfă acordat unei nave de comerț dintr-o țară neutră, de reprezentanții diplomației sau de consulul unui stat beligerant. (<*fr., engl. navicert*)
- navicular**, -ă *adj. (anat.)* în formă de navă (1). (<*fr. naviculaire*)
- naviculă** *s. f.* algă microscopică din grupul diatomeelor, care produce colorația verde a unor stridii. (<*fr. navicula*)
- navifon** *s. n.* aparat telefonic de construcție specială, la bordul navelor. (<*engl. naviphone*)
- navigă** *vb. intr.* 1. a călători (cu o navă). • (despre nave) a se deplasa pe apă. 2. (despre aeronave) a zbura. (<*it., lat. navigare, fr. naviguer*)
- navigabil**, -ă *adj.* (despre ape) pe care se poate naviga. (<*fr. navigable, it. navigabile*)
- navigabilitate** *s. f.* 1. calitatea unei ape de a fi navigabilă. 2. stare a unei nave de a se menține pe apă, a unei aeronave de a putea zbura. (<*fr. navigabilité*)
- navigant**, -ă *adj.* care navighează. **O personal** ~ = personal care face parte din echipajele aviației și marinei. (<*fr. navigant*)
- navigare** *s. f. (inform.)* activitate care duce la accesare succesivă a mai multor pagini; căutare de informații pe internet. (<*naviga*)
- navigatör**, -oăre *s. m. f.* 1. marinar. 2. membru din echipajul unei (aero)nave care dirijează navigația. (<*fr. navigateur, it. navigatore*)
- navigație** *s. f.* 1. conducere a unei (aero)nave; navigare. 2. știință și tehnica de a conduce o (aero)navă; nautică. 3. ramură a transporturilor și a comunicațiilor pe apă și în aer. (<*fr. navigation, lat. navigatio*)

- navigraf** *s. n.* instrument de bord al unei aeronave pentru determinarea derivei și a vitezei față de sol. (< fr. *navigraphe*)
- naviplan** *s. n.* aeroglisor. (< fr. *naviplane*)
- navisferă** *s. f.* instrument pentru identificarea astrilor, în navigație. (< fr. *navisphère*)
- navomodel** *s. n.* machetă a unei nave. (< *navo-* + *model*)
- navomodelism** *s. n.* sport în construcția și lansarea navomodelelor. (< *navomodel* + *-ism*)
- navomodelist**, **-ă** *s. m. f.* cel care practică navomodelismul. (< *navomodel* + *-ist*)
- NAZ(O)-** *elem.* „nas”. (< fr. *nas/o-*, cf. lat. *nasus*)
- nazal**, **-ă** *adj.* 1. relativ la nas. • (*s. n.*) os mic, pereche, în compunerea scheletului nasului. 2. (despre sunetele vorbite, voce) emis pe nas. • (*s. f.*) consoană nazală. II. *s. n.* armătură a coifului care apăra nasul. (< fr. *nasal*)
- nazalitate** *s. f.* particularitate a unui sunet de a fi pronunțat pe nas. (< fr. *nasalité*)
- nazaliză** *vb.* I. *tr.* a pronunța pe nas (un sunet). II. *refl.* (despre sunete) a căpăta un caracter nazal. (< fr. *nasaliser*)
- nazaréeni** *s. m. pl.* 1. denumire dată de evrei primilor creștini. 2. adepți ai unei secte de fanatici creștini din Ungaria și SUA. 3. grup de pictori germani instalați la Roma la începutul sec. XIX, care se inspirau din idealismul naiv al primitivilor italieni. (< fr. *nazaréens*)
- nazifascism** *s. n.* uniune între nazismul german și fascismul italian, în ultima parte a celui de-al doilea război mondial. (< it. *nazifascismo*)
- nazifascist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al nazifascismului. (< it. *nazifascista*)
- nazifică** *vb. tr.* a impune doctrina nazistă, a da un caracter nazist. (< fr. *nazifier*)
- nazilânt**, **-ă** *adj.* care vorbește pe nas; nazal. (< fr. *nasillant*)
- nazism** *s. n.* doctrină politică a fascismului german, profund antumană, care, susținând superioritatea rasei ariene, încerca să justifice violența, genocidul, războaiele de coterpie; național-socialism. (< fr. *nazisme*, germ. *Nazismus*)
- nazist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al nazismului. (< fr. *naziste*)
- NAZO-** *v. naz(o)-*.
- nazofaringe** *s. n.* parte a faringelui deasupra vălului palatului și inapoaia foselor nazale. (< fr. *nasopharynx*)
- nazofaringoscop** *s. n.* instrument de explorare a nazofaringelui. (< fr. *nasopharyngoscope*)
- nazonânt**, **-ă** *adj.* (despre voce) modificat prin exagerarea permeabilității nazale, care provoacă o rezonanță deformantă a sunetelor. (după fr. *nasonnement*)
- năbuc** *s. m.* imitație de piele de antilopă, albă, catifelată. (< germ. *Nabuk*)
- neagresiune** *s. f.* principiu care condamnă recurgerea la agresiune în relațiile dintre state. (după fr. *non-agression*)
- nealiniat**, **-ă** *adj.* care nu este aliniat. • (despre țări, state, mișcări) care duce o politică de nealiniere. (după fr. *non-aligné*)
- nealiniere** *s. f.* concepție și practică politică de neparticipare la confruntările dintre diferite state sau blocuri politico-militare, neangajare. (după fr. *non-alignement*)
- neanalizabil**, **-ă** *adj.* (despre texte, cuvinte) inanalizabil. (după fr. *non-analysable*)
- neandertalian**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (individ) care aparține speciei umane fosile de Neandertal. (< fr. *néandertalien*)
- neandertaloid**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (individ) care prezintă asemănări cu specia umană fosilă de Neandertal. (< fr. *néandertaloïde*)
- neangajare** *s. f.* nealiniere. (după fr. *non-engagement*)
- neangajat**, **-ă** *adj.* care nu are un angajament. • (despre state) care duce o politică de neangajare. (după fr. *non-engagé*)
- neânt** *s. n.* neființă, nonexistență, gol nesfârșit, nimic. (< fr. *néant*)
- neantiză** *vb. tr., refl.* a (se) pierde, a (se) transforma în neant. (< fr. *néantiser*)
- neaoșim** *s. n.* I. cuvânt, expresie cu un căutat aspect autohton, arhaic sau popular. 2. tendință în literatură prin abuzul de neaoșisme. (< *neaoș* + *-ism*)
- neaoșist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al neaoșismului. (< *neaoș* + *-ist*)
- nearticulat**, **-ă** *adj.* 1. (*fon.*; despre sunete) care nu este articulat; (despre cuvinte) pronunțat neclar. 2. (*gram.*) care nu este determinat de un articol (hotărât). 3. care nu este format din articulații. (< *ne-* + *articulat*)
- neavenit**, **-ă** *adj.* fără valabilitate; considerat ca inexistent; nedorit, regretabil. (după fr. *non avenue*)
- neavizat**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (cel) care nu este avizat, informat; nepregătit. (< *ne-* + *avizat*)
- nebridă** *s. f.* piele de ied purtată de zeul Dionysos, de satiri și menade, în timpul misterelor eleusine. (< fr. *nébride*)
- nebulăr**, **-ă** *adj.* referitor la nebuloasă; ca o nebuloasă. (< fr. *nébulaire*)
- nebulă** *s. f. pl.* (*arhit.*) element decorativ constând dintr-o bandă ondulată care sugerează o fașie de nori. (< fr. *nébules*)
- nebuliu** *s. n.* element chimic ipotetic, în nebuloasele gazoase. (< fr. *nébulium*)
- nebulos**, **-oasă** I. *adj.* 1. neguros, sumbru. 2. (*fig.*) neclar, confuz. II. *s. f.* acumularea de materie sau de pulbere cosmică în univers, difuză și obscură, cu forme și dimensiuni instabile. (< fr. *nebuleux*, lat. *nebulosus*)
- nebulozitate** *s. f.* 1. faptul de a avea aspectul unei nebuloase; stare a cerului acoperit cu nori. 2. gradul de înnoare a cerului. 3. (*fig.*) lipsă de claritate, obscuritate, confuzie. (< fr. *nébulosité*, lat. *nebulositas*)
- necesar**, **-ă** I. *adj.* care nu poate lipsi; trebuincios, indispensabil. O *strictul* ~ = cantitatea minimă din ceva, indispensabilă pentru un anumit scop. II. *s. n.* ceea ce este absolut trebuincios pentru ceva. (< fr. *nécessaire*, lat. *necessarius*)
- necesarieni** *s. m. pl.* sectă religioasă din Anglia care neagă libertatea voinței, considerând că oamenii acționează conform predestinării lor. (< fr. *necessariens*)
- necesarmente** *adv.* în mod necesar; inevitabil. (< fr. *nécessairement*)
- necesită** *vb. tr.* a impune, a reclama ca absolut necesar. (< fr. *nécessiter*)
- necesitate** *s. f.* I. ceea ce se cere, se impune ca necesar; utilitate, oportunitate. O (*pl.*) proces fiziologic de evacuare a fecalelor și a urinei. O *cu ~* = în mod necesar; obligatoriu; *stare de ~* = situație excepțională în care statul poate lua anumite măsuri în interesul apărării țării. 2. categorie filozofică desemnând însușirile și raporturile care au un temelie intern, decurgând inevitabil din esența lucrurilor, din legile lor de dezvoltare. (< fr. *nécessité*, lat. *necessitas*)
- necesitos**, **-oasă** *adj.*, *s. m. f.* (om) sărac, lipsit de mijloace de trai. (< fr. *nécessiteux*)
- neck** *s. n.* stâlp de lavă solidificată care umple canalul de ascensiune a magmei într-un vulcan. (< engl. *neck*)
- necombatant**, **-ă** *adj.*, *s. m.* (cel) care face parte din serviciile armate, dar nu ia parte efectivă la luptă. (după fr. *non-combattant*)
- necondiționat**, **-ă** *adj.* neșupus nici unei condiții; fără rezerve. (după fr. *inconditionné*)
- neconvențional**, **-ă** *adj.* I. care nu este convențional. 2. (despre artă) neșupus convențiilor, canoanelor. • (despre caracter, fire) plin de naturalețe, spontan. 3. (despre surse de energie) impus prin folosire îndelungată. (< *ne-* + *convențional*)
- ne plus ultra** *loc. adv.*, *s. n.* (calitate, termen) care nu poate, sau nu trebuie să fie depășit. (< lat. *ne plus ultra*)
- NECR(O)-**, **-necroză** *elem.* „moarte”, „necroză, putrefacție”. (< fr. *nécro/o-*, *-nécrose*, cf. gr. *nekros*)
- necrectomie** *s. f.* excizie a unui țesut necrozat. (< fr. *nécrectomie*)
- necrobacil** *s. m.* bacilul necrozei. (< fr. *nécrobacille*)
- necrobaciloză** *s. f.* boală infecțioasă a animalelor domestice, datorită unui bacil care provoacă focare necrotice și purulente. (< fr. *nécrobacillose*)
- necrobie** *s. f.* insectă coleopteră care trăiește pe cadavre. (< fr. *nécrobie*)
- necrobióză** *s. f.* necroză locală a unei zone dintr-un țesut sau organ, inclusă în țesuturile vii. (< fr. *nécrobiose*)

- necrocenoză** *s. f.* ansamblu de organisme moarte sau de fosile; tanatocenoză. (<fr. *nécrocénose*)
- necrocît** *s. n.* celulă moartă. (<fr. *nécrocyste*)
- necrocitoză** *s. f.* moarte a celulelor. (<fr. *nécrocitose*)
- necrofág, -ă** *adj.* (despre animale, insecte, ciuperci parazite; și *s.*) care se hrănește cu corpurile organismelor moarte. (<fr. *nécrophage*)
- necrofagie** *s. f.* 1. însușire a organismelor necrofage. 2. tendință morbidă, la alienați, de a mânca carne cadaverică. (<fr. *nécrophagie*)
- necrofil, -ă** *adj. s. m. f.* (suferind) de necrofilie. (<fr. *nécrophile*)
- necrofilie** *s. f.* 1. perversiune sexuală, la unii degenerați, constând din raporturi sexuale cu cadavre; necrosadism. 2. dorință de a manipula, de a privi cadavrele. (<fr. *nécrophilie*)
- necrofită** *adj. s. f.* (ciupercă saprofită) care se hrănește pe țesuturile gazdei omorâte în prealabil, cu ajutorul unor enzime. (<fr. *nécrophyte*)
- necrofób, -ă** *adj. s. m. f.* (suferind) de necrofobie. (<fr. *nécrophobe*)
- necrofobie** *s. f.* teamă patologică de moarte sau de morți. (<fr. *nécrophobie*)
- necrofor** *s. m.* gen de insecte coleoptere care se hrănesc cu cadavre. (<fr. *nécrophore*)
- necrogén, -ă** *adj.* (despre ciuperci parazite) care se dezvoltă pe o plantă moartă. (<fr. *nécrogène*)
- necrohormón** *s. m.* denumire dată substanțelor din țesuturi și celule moarte. (<fr. *nécro-* + *hormon*)
- necrolatrie** *s. f.* cult exagerat, patologic pentru morți. (<fr. *nécrolâtrie*)
- necrolátru, -ă** *s. m. f.* cel care manifestă necrolatrie. (<fr. *nécrolâtre*)
- necroliză** *s. f.* topire a unui țesut care a suferit un proces de necroză. (<fr. *nécrolyse*)
- necrológ** *s. n.* 1. discurs, scriere în care se expun viața și meritele unui decedat. 2. anunț mortuar. (<fr. *nécrologe*)
- necrologie** *s. f.* listă de oameni de seamă morți într-o perioadă de timp. (<fr. *nécrologie*)
- necromanie** *s. f.* preocupare morbidă pentru moarte, pentru morți. (<lat., engl. *necromania*)
- necrománt, -ă** *s. m. f.* cel care practică necromantia. (<fr. *nécromant*)
- necromantie** *s. f.* practică obscurantistă constând în evocarea spiritelor morților pentru aflarea viitorului. (<fr. *nécromancie*, lat. *necromantia*)
- necroplasmă** *s. f.* citoplasmă inactivă, asemănătoare celei din sămânța moartă. (<fr. *nécroplasma*)
- necropólă** *s. f.* 1. (ant.) cimitir. 2. cavou, criptă. (<fr. *nécropole*, gr. *nekropolis*)
- necropsie** *s. f.* autopsie; necrotomie. (<fr. *nécropsie*)
- necrosadism** *s. n.* necrofilie (1). (<fr. *nécrosadisme*)
- necrospermie** *s. f.* prezența în spermă a spermatozoizilor morți. (<fr. *nécrospermie*)
- necrótíc, -ă** *adj.* referitor la necroză. (<fr., engl. *nécrotique*)
- necrotomie** *s. f.* îndepărtare chirurgicală a unui țesut osos necrozat; necropsie. (<fr. *nécrotomie*)
- necrotróf, -ă** *adj.* (despre microorganismele) care continuă să se hrănească în interiorul celulelor necrozate. (<fr. *nécrotrophe*)
- necroză** *vb. I. tr.* a produce necroză. *II. refl.* (despre țesuturi, organe) a fi atins de necroză. (<fr. *nécroser*)
- necroză¹** *s. f.* distrugere a celulelor unei porțiuni de țesut ori organ viu. (<fr. *nécrose*)
- necroză²** *v. necr(o)-*
- nectár** *s. n.* 1. (mit. gr.) băutură a zeilor, despre care se credea că face nemuritor pe cel care o gustă. 2. suc dulce secretat de unele glande ale florilor. 3. (fig.) băutură fermentată; licoare. (<fr., lat. *nectar*, gr. *nektar*, germ. *Nektar*)
- NECTARI-** *elem.* „nectar”. (<fr. *nectari-*, cf. lat. *nectar*, gr. *nektar*)
- nectarie** *s. f.* glandă vegetală nectariferă. (<fr. *nectaire*)
- nectarifér, -ă** *adj.* (despre plante, glande) care secretă nectar (2). (<fr. *nectarifère*)
- nectarină** *s. f.* varietate de piersici cu pielea fără puf. (<fr. *nectarine*)
- nectariniide** *s. f. pl.* familie de păsări mai mici decât o nucă, cu luciri metalice, care se hrănesc cu nectar. (<germ. *Nektariniiden*)
- nectíc, -ă** *adj. (biol.)* care are proprietatea de a pluti. (<fr. *nectique*)
- nectón** *s. n.* biocenoza organismelor care înnoată liber în apele pelagice. (<fr. *necton*)
- nedecapotábil, -ă** *adj.* (despre autovehicule) cu capotă care nu se poate ridica. (<ne- + *decapotabil*)
- nedefinit, -ă** *adj.* 1. indefinit; vag. • (gram.) despre articole, adjective, pronume, numerale nehotărât. 2. (mat.) *integrală* ~ă = funcție a cărei derivată este funcția dată. (după fr. *indéfini*)
- nedelicatețe** *s. f.* lipsă de delicatețe; faptă, vorbă lipsită de delicatețe, impolitețe, grosolanție. (după fr. *indélicatesse*)
- nedémn, -ă** *adj.* 1. care nu este demn; nevrednic. 2. dezonorant (după fr. *indigne*)
- nedetermináre** *s. f.* incertitudine, imprecizie. • (mat.) lipsă de determinare a valorii unei mărimi. (<ne- + *determinare*)
- nedeterminát, -ă** *adj.* care nu este determinat; nedefinit. • (mat.) *ecuație* ~ă = ecuație de gradul întâi cu o necunoscută, care admite o mulțime infinită de soluții. (<ne- + *determinat*)
- nedisemináre** *s. f.* nerăspândire; neproliferare. (<ne- + *diseminare*)
- neerlandéz, -ă** *adj. s. m. f.* (locuitor) din Țările de Jos. • (s. f.) limbă germanică vorbită în aceste țări. (<fr. *néerlandais*)
- neesențial, -ă** *adj.* care nu constituie partea cea mai importantă a unui lucru; care nu este esențial. (după engl. *non-essential*)
- neetanșeitate** *s. f.* lipsă de etanșitate. (după fr. *non-étanchéité*)
- neeuclidián, -ă** *adj.* (despre geometrie) care infirmă postulatul lui Euclid. (după fr. *non-euclidien*)
- nefalism** *s. n.* abținerea totală de la orice băutură alcoolică. (<fr. *néphalisme*)
- nefalist, -ă** *adj. s. m. f.* (adept) al nefalismului. (<fr. *néphaliste*)
- nefast, -ă** *adj. I.* (la romani) oprit de legile divine. • *zile* ~e = zile despre care romanii credeau că aduc nenoroc. 3. aducător de nenorocire; fatal, funest. (<fr. *néfaste*, lat. *nefastus*)
- nefavorábil, -ă** *adj.* care este în dezavantajul cuiva; potrivnic; defavorabil. (<ne- + *favorabil*)
- nefă** *s. f.* navă (3); spațiu între două rânduri de coloane, într-o biserică. (<fr. *nef*)
- NEFEL(O)-NEFO-, -nefă** *elem.* „nor, nebulozitate”, „emulsie”. (<fr. *néphelo/-, népho-, -néphe*, cf. gr. *nephele, nephos*)
- nefelín** *s. n.* alumosilicat natural de sodiu. (<fr. *néphéline*)
- nefelión** *s. n.* ușoară opacitate a corneei; albeață. (<fr. *néphélion*)
- nefelomantie** *s. f.* pretinsă artă de a ghici prin observarea norilor. (<fr. *néphéломantie*)
- nefelometrie** *s. f.* procedeu de analiză constând în a măsura concentrația unei emulsii, comparându-i transparența cu o preparație etalon. (<fr. *néphélemétrie*)
- nefelométru** *s. n.* aparat folosit în nefelometrie. (<fr. *néphéломètre*)
- neferós, -oasă** *adj. I.* care nu conține fier. 2. (despre industrie) care extrage și prelucrează materiale neferoase (1). (<ne- + *feros*)
- nefle** *s. f.* carte de joc de mică valoare. (<fr. *nefle*)
- neflexíbil, -ă** *adj.* inflexibil. • (despre cuvinte) lipsit de flexiune. (după fr. *inflexible*)
- NEFO-** *v. nefel(o)-*
- nefograf** *s. n.* aparat pentru fotografierea electrică a norilor. (<engl. *nephograph*)
- nefogramă** *s. f.* imagine obținută la nefograf. (<engl. *nephogram*)
- nefologie** *s. f.* ramură a meteorologiei care tratează despre nori. (<engl. *nephology*)
- nefométru** *s. n.* instrument meteorologic cu care se măsoară nebulozitatea. (<germ. *Nephometer*)
- nefoscóp** *s. n.* instrument pentru măsurarea nebulozității,

- înălțimii și vitezei de deplasare a norilor. (<fr. *néphroscope*)
- NEFR(O)-** elem. „rinichi”. (<fr. *néphr/o*, cf. gr. *nephros*)
- nefralgie** *s. f.* durere de rinichi. (<fr. *néphralgie*)
- nefrectomie** *s. f.* ablațiune a unui rinichi. (<fr. *néphrectomie*)
- nefrétic, -ă** *adj. s. n.* nefritic (II). (<fr. *néphrétique*)
- nefridie** *s. f.* organ excretor la nevertebratele inferioare. (<fr. *néphridie*)
- nefrit** *s. n.* silicat natural de magneziu, calciu și fier, compact, verzui, piatră semiprețioasă. (<fr. *néphrite*)
- nefrită** *s. f.* inflamație a rinichilor. (<fr. *néphrite*)
- nefritic, -ă** I. *adj. s. m. f.* (suferind) de rinichi; renal. II. *adj. s. n.* (medicament) folosit în bolile de rinichi; nefretic. (<fr. *néphrétique*, lat. *nephriticus*)
- nefrocel** *s. n.* hernie a rinichiului. (<fr. *néphrocèle*)
- nefrodistrofie** *s. f.* leziune degenerativă a rinichilor. (<engl. *nephrodistrophy*)
- nefroepiteliom** *s. n.* epiteliom primitiv al rinichiului. (<fr. *néphro-épithéliome*)
- nefrogén, -ă** *adj. I.* care produce țesut renal. 2. de origine renală. (<fr. *néphrogène*)
- nefrografie** *s. f.* radiografie a rinichiului, cu o substanță de contrast. (<fr. *néphrographie*)
- nefrogramă** *s. f.* imagine a parenchimului renal prin nefrografie. (<fr. *néphrogramme*)
- nefroïd, -ă** I. *adj.* în formă de rinichi. II. *s. f.* curbă plană având aproximativ conturul aparent al rinichilor. (<nefro- + -oid)
- nefrolit** *s. n.* calcul renal. (<fr. *néphrolithe*)
- nefrolitiază** *s. f.* litiază renală. (<fr. *néphrolithiase*)
- nefrológ, -ă** *s. m. f.* medic specialist în nefrologie. (<fr. *néphrologue*)
- nefrologie** *s. f.* ramură a medicinei care se ocupă cu studiul rinichilor. (<fr. *néphrologie*)
- nefromegalie** *s. f.* hipertrofie a rinichiului. (<fr. *néphromégalie*)
- nefrón** *s. m.* unitate morfofuncțională a rinichiului. (<fr. *néphron*)
- nefropát, -ă** *adj. s. m. f.* (suferind) de o nefropatie. (<fr. *néphropathie*)
- nefropatie** *s. f.* denumire generică a bolilor de rinichi. (<fr. *néphropathie*)
- nefropexie** *s. f.* fixare chirurgicală a unui rinichi deplasat. (<fr. *néphropexie*)
- nefroplegie** *s. f.* suprimare a excreției renale. (<fr. *néphroplégie*)
- nefroptóză** *s. f.* deplasare în jos, patologică, a rinichiului. (<fr. *néphroptôse*)
- nefrorafie** *s. f.* sutură a unui rinichi. (<fr. *néphrorraphie*)
- nefroragie** *s. f.* hemoragie de origine renală. (<fr. *néphrorragie*)
- nefroscleróză** *s. f.* scleroză renală. (<fr. *néphrosclérose*)
- nefroscóp** *s. n.* endoscop care se introduce în vezica urinară. (<nefro- + -scop)
- nefrostmie** *s. f.* intervenție chirurgicală care stabilește devierea spre exterior a urinei din cavitățile renale. (<fr. *néphrostomie*)
- nefrótíc, -ă** *adj.* de natura nefrozei. (<fr. *néphrotique*)
- nefrotomie** *s. f.* incizie a rinichiului (pentru îndepărtarea calculilor) (<fr. *néphrotomie*)
- nefróză** *s. f.* afecțiune degenerativă a rinichiului. (<fr. *néphrose*)
- negă** *vb. tr.* a nu recunoaște (ceva); a tăgădui, a contesta. • a dezminți. (<lat. *negare*)
- negatív, -ă** I. *adj. I.* care neagă, tăgăduiește ceva. 2. care reprezintă o negație. • (log.; despre judecăți) care enunță lipsa apartenenței însușirii exprimate de predicat la obiectul exprimat de subiect. • ostil progresului; distructiv. 3. (despre numere) mai mic decât zero. II. *s. n. I.* imagine obținută pe un material fotosensibil, prin redarea inversată a tonurilor și a laturilor subiectului fotografiat. 2. (*poligr.*) literă albă pe fond închis. (<fr. *négatif*, lat. *negativus*, germ. *negativ*)
- negatívă** *vb. tr.* a încărcă, a polariza cu electricitate negativă. (<negatív)
- negativism** *s. n. I.* atitudine de negare, de refuz. 2. simptom psihic constând în a se împotrivi la orice solicitare din exterior. (<fr. *négativisme*)
- negativist, -ă** I. *adj.* referitor la negativism, propriu negativismului. II. *s. m. f.* cel care manifestă negativism. (<fr. *négativiste*)
- negativitate** *s. f. I.* însușire de a fi negativ. • (*fil.*) principiu, funcție a negației care se exercită ca tendință imanentă a contradicției spre autodepășire și autodezvoltare. 2. însușire a unui corp încărcat cu electricitate negativă. (<fr. *négativité*)
- negativizá** *vb. tr.* a da un caracter negativ. (<fr. *négativiser*)
- negatón/negatrón** *s. m.* electron. (<fr. *négaton*, germ. *Negatron*)
- negatór, -oare** *adj. s. m. f.* (cel) care neagă, care contestă. (<fr. *négateur*)
- negatoscóp** *s. n.* ecran luminos pentru examinarea prin transparență a negativelor radiografice. (<fr. *négatoscope*)
- negatrón** *s. m. v.* negaton.
- negátie** *s. f. I.* negare. • judecată, propoziție care neagă ceva. • semn grafic care arată o negație (în logică sau matematică). • cuvânt care dă un sens negativ unei propoziții. 2. categorie a dialecticii care reflectă trecerea de la o calitate la alta, înlăturarea vechiului și afirmarea noului; unitatea dintre continuu și discontinuu în procesul dezvoltării. O *negarea* ~i = principiu fundamental al dialecticii potrivit căruia dezvoltarea este înțeleasă ca un proces continuu de înnoire, de negare și preluare selectivă a vechiului. 3. anulare a repartizării unui absolvent al învățământului superior în vederea angajării pe alt post. (<fr. *negation*, lat. *negatio*)
- negentropie** *s. f.* entropie negativă. (<fr. *négentropie*)
- neglijá** *vb. I. tr.* a nu avea grijă de cineva sau ceva; a omite. II. *refl.* a nu avea grijă de propria sa persoană. (<fr. *négliger*, lat. *negligere*)
- neglijábil, -ă** *adj.* care poate fi neglijat; (*p. ext.*) neînsemnat. (<fr. *négligable*)
- neglijént, -ă** *adj.* dezordonat, neingrijit; delăsător, indolent. • care denotă lipsă de grijă, de interes. (<fr. *négligent*)
- neglijénță** *s. f.* faptul de a fi neglijent; nepăsare. • lipsă de grijă, de preocupare. • (*jur.*) culpă constând în atitudinea cuiva care nu prevede consecințele păgubitoare ale faptelor sale. (<fr. *négligence*)
- neglijéu** *s. n.* îmbrăcăminte feminină comodă de casă (diminețată). (<fr. *négligé*)
- negociá** *vb. tr. I.* a trata încheierea unei convenții; a discuta pentru a ajunge la o înțelegere. • a mijloci o afacere, o căsătorie. 2. a vinde și a cumpăra efecte publice; a converti o hârtie de valoare în bani. (<fr. *négoçier*)
- negociábil, -ă** *adj.* care poate fi negociat. (<fr. *négociable*)
- negociabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi negociabil. (<fr. *négociabilité*)
- negociátór, -oare** *s. m. f.* cel care negociază. (<fr. *négociateur*, lat. *negotiator*)
- negociére** *s. f. I.* acțiunea de a negocia. • (*pl.*) tratative. O ~ri *diplomatice* = tratative duse în vederea încheierii unor convenții internaționale. 2. cumpărare, vânzare. (<negocia)
- negrésă** *s. f. I.* femeie aparținând rasei negre. 2. prăjitură de ciocolată acoperită cu cremă. (<fr. *négresse*)
- negríd, -ă** *adj. s. m. f.* negroid. (<germ. *negrid*, *Negríde*)
- negriér** *s. n.* navă care servea la transportul sclavilor negri. (<fr. *négrier*)
- negrílă** *s. f.* rasă umană de talie foarte mică, cu pigmentație brun-gălbuie, în pădurile din Congo și Zair; pigmei. (<fr. *négrille*)
- negrító** *s. n.* pigmei din sud-estul Asiei, aparținând rasei negrid-austrăliede. (<fr. *négrito*)
- negrítúđine** *s. f.* ansamblu de cercetare, fel de a gândi și a simți proprii rasei negre. (<fr. *négritude*, engl. *negritude*)
- negró-africán, -ă** *adj.* referitor la negrii din Africa. (<fr. *négro-africain*)

- négro-american**, -ă *adj.* referitor la negrii din America. (< fr. *négro-américain*)
- negrofil**, -ă *adj. s. m. f.* prieten, simpatizant al negrilor. (< fr. *nérophile*)
- negroid**, -ă *adj. s. m. f.* (om) care aparține rasei negre; negrid. (< fr. *négroïde*)
- negro spiritual** / *Inegruu spiritual* / *s. n.* cântec religios de inspirație creștină al negrilor din America. (< amer. *negro-spiritual*)
- negus** *s. m.* 1. titlu dat suveranilor Etiopiei. 2. produs de panificație în forma unui băț, cu mult mac pe deasupra. (< fr. *négus*, germ. *Negus*)
- neguvernamental**, -ă *adj.* care nu aparține, nu reprezintă un guvern. (după fr. *non-gouvernemental*)
- neimpozabil**, -ă *adj.* asupra căruia, prin lege, nu se pune impozit. (< ne- + *impozabil*)
- neinercial**, -ă *adj. (fiz.)* despre sisteme) aflat în mișcare accelerată. (< ne- + *inercial*)
- neinflamabil**, -ă *adj.* care nu se aprinde (ușor). (< ne- + *inflamabil*)
- neintervenție** *s. f.* atitudine care nu intervine în afacerile altora; nonintervenție, neamestec. (după fr. *non-intervention*)
- neintervenționist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al atitudinii, al politicii de neintervenție. (după fr. *non-interventionniste*)
- NEMAT(O)-**, -némă *elem.* „filament, fir”. (< fr. *némat/o-*, -nème, cf. gr. *nemá*, -tos)
- nematelminti** *s. m. pl.* încrengătură de viermi cilindrici, neîmpărțiți în segmente: clasa nematozilor. (< fr. *nématelminthes*)
- nemátic**, -ă *adj.* (despre materie) în stare mezomorfă. (< fr. *nématique*)
- nematoblást** *s. n.* plastidă filiformă din citoplasmă. (< fr. *nématoblaste*)
- nematocaul**, -ă *adj.* cu tulpină filamentoasă. (< lat. *nematocaulis*)
- nematocist** *s. n.* organ urzicant la celenterate. (< fr. *nématocyste*)
- nematofil**, -ă *adj.* cu frunze filamentoase. (< lat. *nematophyllus*)
- nematózi** / *sg. -tod / s. m. pl.* clasă de viermi paraziți nematelminti, filiformi, care au în partea din față o gură aparentă. (< fr. *nématodes*)
- némă** *v.* *nemat(o)-*.
- nemíce** *adj. pl. (ant.) jocuri* ~ = sărbătoare la greci care avea loc din doi în doi ani, constând din întreceri atletice, lupte, alergări de care etc. (cf. gr. *nemeaios* < *Nemeia*)
- nemertini** *s. m. pl.* viermi cilindrici. (< germ. *Nemertinen*)
- nemie** *elem.* „răspândire”. (< fr. *-némie*, cf. gr. *nemein*, a distribui)
- memoral**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în păduri. (< fr. *némoral*, lat. *memoralis*)
- memotivat**, -ă *adj.* care nu are sau nu-și găsește motivare. (după fr. *non-motivé*)
- nénie** *s. f. (ant.)* cântec funebru, bocet la romani. (< fr. *nénie*, lat. *nenia*, plângere)
- nenufăr** *s. m. (livr.)* nufăr. (< fr. *nenuphar*)
- NEO-** *elem.* „nou”, „recent”. (< fr. *néo-*, cf. gr. *neos*)
- neonacréontic**, -ă *adj.* referitor la neonacronism. (< fr. *néo-anacréontique*)
- neonacronism** *s. n.* revenire, la sfârșitul sec. XVIII, la stilul și temele anacronice tradiționale. (< fr. *néo-anacréontisme*)
- neonarhism** *s. n.* curent politic care reia și actualizează unele teze ale vechiului anarhism. (< neo- + *anarhism*)
- neontróp** *s. m.* tip uman fosil; homo sapiens. (< germ. *Neanthropus*)
- neoarbitraj** *s. n.* tendință de extindere a arbitrajului și asupra diferendelor de ordin politic, nerezolvate pe calea tratativelor diplomatice. (< neo- + *arbitraj*)
- neoristotelism** *s. n.* denumire dată aristotelismului Renașterii, opus celui scolastic. (< fr. *néo-aristotélisme*)
- neoartróză** *s. f.* articulație interosoasă artificială. (după fr. *néoarthrose*)
- neobaróc**, -ă *I. adj.* care aparține unui stil succesiv barocului. *II. s. n.* curent și stil artistic de la începutul sec. XIX, care încearcă să reînvie barocul. (< fr. *néo-baroque*)
- neobiocenóză** *s. f.* ipoteză potrivit căreia viața ar fi apărut de mai multe ori pe Pământ. (< neo- + *biocenoză*)
- neoblást** *s. n.* celulă de tip endocrin rămasă în unele țesuturi epiteliate, din care se pot diferenția din nou celulele specializate ale țesutului respectiv. (< neo- + *-blast*)
- neoburghezíe** *s. f.* noua burghezíe, formată în condițiile economiei de piață. (< neo- + *burghezíe*)
- neocapitalism** *s. n.* stadiu recent al capitalismului, caracterizat prin intervenția mărită a statului în economie, progresiva concentrare a societăților pe acțiuni și dezvoltarea unei societăți de consum. (< fr. *néocapitalisme*)
- neocapitalist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al neocapitalismului. (< fr. *néocapitaliste*)
- neocathársis** *s. n.* metodă psihanalitică prin care se provoacă conștientizarea relațiilor din copilărie ale bolnavului, obținându-se astfel descărcarea unor tensiuni. (< fr. *néo-catharsis*)
- neocatólic**, -ă *adj.* referitor la neocatolicism. (< fr. *néo-catholique*)
- neocatolicism** *s. n.* doctrină a catolicismului, „mo-demizată” prin introducerea unor teze menite să apropie și să adapteze vechile principii și teorii ale catolicismului. (< fr. *néo-catholicisme*)
- neocéltic**, -ă *adj.* (despre unele limbi moderne) derivat din limbi celtice. (< fr. *néo-celtique*)
- neocerebél** *s. n.* parte recentă filogenetic a cerebelului. (< neo- + *cerebel*)
- neocít** *s. n.* celulă de formație recentă. (< fr. *néocyte*)
- neocitemíe** *s. f.* prezența neocitelor în sânge. (< fr. *néocytémie*)
- neoclásic**, -ă *adj.* referitor la neoclasicism. *O stil* ~ = stil care are ca model arta și arhitectura clasică. (< fr. *néo-classique*)
- neoclasicism** *s. n.* 1. curent în artă, literatură și arhitectură care reînvie anumite trăsături ale clasicismului. 2. tendință de reîntoarcere la principiile și formele muzicii (pre)clasice. (< fr. *néo-classicisme*)
- neocolonialism** *s. n.* politică prin care cercurile imperialiste încearcă să se adapteze la condițiile create de prăbușirea sistemului colonial, recurgând la forme și metode noi, mai rafinate. (< fr. *néo-colonialisme*)
- neocolonialist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al neocolonialismului. (< fr. *néo-colonialiste*)
- neocomián**, -ă *adj. s. n.* denumirea veche a cretacicului inferior. (< fr. *néocomien*)
- neocomunism** *s. n.* mișcare politică ce-și propune să reînvie ideologia și practicile comuniste. (< neo- + *comunism*)
- neocomunist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al neocomunismului. (< *neocomunism* + *-ist*)
- neonconfucianism** *s. n.* curent filozofic apărut în China în sec. X-XII, care cuprinde două tendințe opuse, materialistă și idealistă, ambele invocând paternitatea lui Confucius. (< fr. *néo-confucianisme*)
- neocór** *s. m.* 1. păzitor al unui templu în Grecia antică. 2. cetate care avea sub oblăduirea sa un templu al unei divinități însemnate sau al cultului imperial. 3. preot administrator al unui sanctuar (la catolici). (< fr. *néocore*, gr. *neokoros*)
- neocórtex** *s. n.* formațiunea cea mai recentă a cortexului cerebral. (< fr. *néo-cortex*)
- neocritic**, -ă *adj.* neocriticist. (< fr. *néo-critique*)
- neocriticism** *s. n.* orientare filozofică franceză, inspirată de criticismul kantian. (< fr. *néo-criticisme*)
- neocriticist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al neocriticismului; neocritic. (< fr. *néo-criticiste*)
- neodamód** *s. m. (ant.)* nume dat în Sparta ilotilor liberi și descendenților lor. (< fr. *néodamode*, gr. *neodamodes*)
- neodarwinism** *s. n.* orientare evoluționistă în biologie care recunoaște drept „mecanisme” ale evoluției mutația și selecția, respingând intervenția directă a factorilor de mediu și ereditatea caracterelor dobândite. (< fr. *néodarwinisme*)
- neodarwinist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al neodarwinismului. (< fr. *néodarwiniste*)

- neodictatură** *s. f.* formă nouă de dictatură. (<neo- + dictatură)
- neodim** *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor. (<fr. *néodyme*)
- neocologie** *s. f.* ramură a ecologiei care studiază ecosistemele recente. (<fr. *néoécologie*)
- neoenemism** *s. n.* endemism de dată recentă. (<fr. *néoendémisme*)
- neofalină** *s. f.* produs rezultat din distilarea petrolului, cu calitate asemănătoare celor ale benzinei. (<fr. *néophaline*)
- neofascism** *s. n.* mișcare politică și ideologică reacționară de extremă dreaptă din lumea contemporană, care reia doctrina etc.; metodele fascismului. (<fr. *néo-fascisme*)
- neofascist**, -ă *adj., s. m. f.* (partizan) al neofascismului. (<fr. *néo-fasciste*)
- neofil**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care manifestă neofilia. (<fr. *neofilo*)
- neofilie** *s. f.* tendință, dorință pentru tot ce este nou. (<it. *neofilia*)
- neofit**, -ă *s. m. f.* cel convertit recent la o religie; (*p. ext.*) cel care a aderat de curând la o doctrină, la un partid. etc.; începător. (<fr. *néophyte*, lat. *neophytus*, gr. *neophytos*)
- neofită** *s. f.* plantă răspândită recent de om. (<fr. *néophyte*)
- neofobie** *s. f.* fobie față de tot ceea ce este nou. (<fr. *néophobie*)
- neoformăție** *s. f.* 1. neoplazie. 2. (*geol.*) acumulare (locală) care poate apărea în diferiți constituenți ai solului. (<fr. *néoformation*)
- neofreudism** /-froi-/ *s. n.* totalitatea noilor curente psihanalitice care, renunțând la tezele lui Freud, acceptă importanța factorilor sociali și culturali în geneza nevrozelor; neopsihanaliză. (<fr. *néo-freudisme*)
- neogaullist**, -ă /-go-/ *adj., s. m. f.* (adept) al unei politici care se întoarce la doctrina generalului De Gaulle. (<fr. *néogaulliste*)
- neogén**, -ă *adj., s. n.* (din) a doua perioadă a neozoicului. (<fr. *néogène*)
- neogeneză** *s. f.* (*anat.*) formare a unui nou organ. (<fr. *néogénèse*)
- neoglaciar** *s. n.* fază de răcire a cliimei ca urmare a reactivării ghețurilor în regiunile alpine. (<neo- + *glaciar*)
- neoglicogeneză** *s. f.* formare de glucoză din proteine sau lipide. (<fr. *néoglycogénèse*)
- neogotic**, -ă *adj. stil* ~ (și *s. n.*) = stil modern în arhitectura și arta decorativă europeană, inspirat din stilul gotic. (<fr. *néo-gothique*)
- neogramatic**, -ă I. *adj. școală* ~ă = curent lingvistic care susține principiul regularității absolute a schimbărilor fonetice, analogia ca factor principal în crearea formelor noi și necesitatea studierii limbilor moderne și a dialectelor lor. II. *s. m. f.* adept al acestei școli. (după fr. *néo-gramairien*, germ. *Junggrammatiker*)
- neogrec**, -eacă *adj.* referitor la Grecia modernă. • (*s. f.*) limba greacă modernă (din sec. XVI până astăzi). (<fr. *néo-grec*)
- neoguelfism** /-ghel-/ *s. n.* politică a democrațiilor creștine în ajunul revoluțiilor naționale din 1848-1849 din Italia. (<it. *neoguelfismo*)
- neohegelian**, -ă /-ghe-/ *adj., s. m. f.* (adept) al neohegelianismului. (<fr. *néo-hégélien*)
- neohegelianism** *s. n.* curent filozofic contemporan apărut în Anglia, care stimulează studiul filozofiei lui Hegel, dar preia din aceasta laturile ce țin de sistemul său idealist, interpretându-le în spirit subiectivist. (<fr. *néo-hégélianisme*)
- neohipocratism** *s. n.* curent în medicina contemporană care preconizează întoarcerea la principiile lui Hipocrat. (<fr. *néo-hipocratisme*)
- neoidă** *s. f.* curbă plană dintr-o curbă dată cu ajutorul unui punct fix și al unei secante care se rotește sprinzându-se pe punctul fix.
- neopresionism** *s. n.* direcție modernistă în pictură care, recurând la culorile complementare, aplică procedeul contrastului simultan în vederea obținerii unei forme distincte. (<fr. *néo-impresionnisme*)
- neopresionist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neopresionismului. (<fr. *néo-impresionniste*)
- neojunimism** *s. n.* școală estetică, inițiată de Mihail Dragomirescu, care reactualizează principiile junimiste. (<neo- + *junimism*)
- neojunimist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neojunimismului. (<neo- + *junimist*)
- neokantian**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neokantianismului. (<fr. *néo-kantien*)
- neokantianism** *s. n.* orientare în filozofia contemporană care preia în special interpretarea kantiană a conceptelor de obiectivitate și metodă, căutând să asimileze noile rezultate ale științelor în perspectiva unei reedificări a logicii și a teoriei cunoașterii pe bazele idealismului. (<germ. *Neukantianismus*, după fr. *néo-kantisme*)
- neokeynesism** *s. n.* ansamblu de teorii economice care încearcă o adaptare sau o corectare a keynesismului, în scopul transformării acestuia într-un instrument de combatere a crizelor inflaționiste. (<fr. *néo-keynésisme*)
- neolamarckism** *s. n.* orientare în biologie care explică evoluția ca rezultat al activității fiziologice a organismului în procesul de adaptare la mediu și al transmiterii ereditare a caracterelor dobândite, fără intervenția selecției naturale. (<fr. *néo-lamarckisme*)
- neolamarckist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neolamarckismului. (<fr. *néo-lamarckiste*)
- neolatin**, -ă *adj.* care are la bază limba latină; romanic; (despre popoare) de origine latină. (<fr. *néo-latin*)
- neolatinism** *s. n.* mișcare culturală și politică din România din prima jumătate a sec. XIX, care urmărea să dovedească, lingvistic, originea latină a poporului român. (<neo- + *latinism*)
- neolatinist**, -ă *s. m. f.* specialist în cultura neolatină; romanist. (<it. *neolatinista*)
- neoliberalism** *s. n.* curent în economia politică contemporană care, formal, critică intervenția statului în economie și se declară împotriva monopolurilor, dar care teoretizează de fapt necesitatea unor forme ale capitalului monopolist de stat. (<fr. *néolibéralisme*)
- neolingvist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neolingvisticii. (<it. *neolingvista*)
- neolingvistic**, -ă I. *adj.* referitor la neolingvistică. II. *s. f.* curent lingvistic care se întemeiază pe concepțiile idealiste ale romanistului german Vossler și pe ideile geografiei lingvistice. (<it. *neolingvistica*, /N/ *neolingvistica*)
- neolitic**, -ă *adj., s. n.* (din) perioada comunei primitive, între mezolitic și epoca metalelor, caracterizată prin folosirea uneltelor de piatră lustruită și de bronz, prin apariția agriculturii, a creșterii vitelor și a olăriei. (<fr. *néolithique*)
- neológ** *s. m.* neologist. (<fr. *néologue*)
- neológic**, -ă *adj.* referitor la neologisme, neologistic. (<fr. *néologique*)
- neologism** *s. n.* cuvânt nou, împrumutat dintr-o limbă străină sau creat prin mijloace proprii în limba respectivă; (*p. restr.*) împrumut lexical recent. • accepție nouă a unui cuvânt. (<fr. *néologisme*)
- neologismomanie** *s. f.* mania de a folosi neologisme în mod exagerat. (<neologism + *-manie*)
- neologist**, -ă *s. m. f. (rar)* cel care folosește frecvent neologisme; neolog. (<fr. *néologiste*, it. *neologista*)
- neologic**, -ă *adj.* neologic. (<germ. *neologistisch*)
- neologiză** *vb. tr.* a utiliza, a inventa neologisme, a da (stilului) un aspect voit neologic. (<fr. *néologiser*)
- neologizant**, -ă *adj.* cu caracter, cu aspect voit neologic. (<neologiza + *-ant*)
- neomalthusian**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neomalthusianismului; neomalthusianist. (<fr. *néo-malthusien*)
- neomalthusianism** *s. m.* doctrină burgheză contemporană care reia teoria lui Malthus a pretensei suprapopulării a globului, propunând soluții de exterminare în masă a populației. (<fr. *néo-malthusianisme*)
- neomalthusianist**, -ă *adj., s. m. f.* neomalthusian. (<fr. *néo-malthusianiste*)
- neomarginalism** *s. n.* denumire dată concepțiilor contemporane rezultate în urma falimentului economiei politice neoclasic. (<neo- + *marginalism*)

- neomembrână** *s. f.* (*anat.*) membrană de formație nouă. (<fr. *néomembrane*)
- neomicină** *s. f.* antibiotic din produsele metabolismului unor ciuperci, cu acțiune comparabilă cu a streptomycinei. (<fr. *néomycine*)
- neomorf,** -ă *adj.* (*biol.*; despre caractere morfologice) apărut recent. (<fr. *néomorphe*)
- neomorfism** *s. n.* (*biol.*) apariție a unor noi formații care modifică forma vechiului organ. (<fr. *néomorphisme*)
- neomorfogén,** -ă *adj.* (despre factori) care produce neomorfoză. (<fr. *néomorphogène*)
- neomorfoză** *s. f.* regenerare a unui țesut sau organ distrus într-o formă nouă. (<fr. *néomorphose*)
- neón** *s. n.* gaz inert care nu arde, incolor și inodor, folosit în umplerea tuburilor luminoase. (<fr. *néon*)
- neonatal,** -ă *adj.* referitor la nou-născuți. (<fr. *néonatale*)
- neonatalóg** *s. m.* medic specialist în neonatologie. (după engl. *neonatologist*)
- neonatologie** *s. f.* disciplină medicală care se ocupă cu studiul noilor-născuți. (<fr. *néonatalogie*)
- neonazism** *s. n.* curent politic care încearcă să reînvie nazismul. (<it. *neonazismo*)
- neonazist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neonazismului. (<it. *neonazista*)
- neonomenclatură** *s. f.* (*peior.*) categorie privilegiată a vârfurilor politice apărută după 1989. (<*neo-* + *nomenclatură*)
- neonomenclaturist,** -ă *adj., s. m. f.* nomenclaturist de după decembrie 1989. (<*neo-* + *nomenclaturist*)
- neoortodoxie** *s. f.* mișcare teologică protestantă care reînvie doctrinele tradiționale. (<engl. *neoorthodoxy*)
- neopitagorician,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neopitagorismului. (<fr. *néo-pythagoricien*)
- neopitagorism** *s. n.* curent filozofic de origine alexandrină care a reactualizat pitagorismul, imbinându-l cu platonismul și accentuând tendințele sale mistice. (<fr. *néo-pythagorisme*)
- neopitéc** *s. m.* specie de maimuță fosilă de la începutul erei terțiare. (<fr. *néopitèque*)
- neoplasm** *s. n.* cancer (1). (<fr. *néoplasme*)
- neoplasticism** *s. n.* variantă a abstracționismului, caracterizată printr-un geometrism în care liniile și planurile de culoare se întretaie în unghi drept și prin folosirea unei game cromatice limitate la albastru, galben și roșu. (<fr. *néo-plasticisme*)
- neoplastie** *s. f.* refacere, prin autoplastie, a unui țesut distrus. (<fr. *néoplastie*)
- neoplatonic,** -ă *adj., s. m. f.* neoplatonician. (<fr. *néo-platonique*)
- neoplatonician,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neoplatonismului; neoplatonic. (<fr. *néo-platonicien*)
- neoplatonism** *s. n.* doctrină filozofică care, reunind într-o viziune originală idealismul platonician cu idei pitagoreice, stoice și cu misticismul oriental, proclamă ideea creării lumii prin „emanția” din divinitate și pe aceea a cunoașterii prin extaz mistic. (<fr. *néo-platonisme*)
- neoplazie** *s. f.* proces patologic de formare a unui țesut nou tumoral; neoformație (1). (<fr. *néoplasie*)
- neopozitivism** *s. n.* curent filozofic contemporan care acordă o atenție deosebită cunoașterii raționale și logicii, precum și analizei logice a limbajului științei. (<fr. *néopositivisme*)
- neopozitivist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neopozitivismului. (<fr. *néopositiviste*)
- neopragmatism** *s. n.* denumire a pragmatismului contemporan. (<fr. *néo-pragmatisme*)
- neopren** *s. n.* cauciuc sintetic termoplastic, obținut prin polimerizare. (<fr. *néoprène*)
- neoprotectionism** *s. n.* diferite măsuri protecționiste luate de statele industrializate, care nu vor să admită că aplică, sub multiple și variate forme, cel mai extins protecționism. (<*neo-* + *protecționism*)
- neopsihanaliză** *s. f.* neofreudism. (<*neo-* + *psihanaliză*)
- neorămă** *s. f.* reprezentare interioară panoramică pe o suprafață cilindrică, cel ce privește fiind situat în centrul cilindrului. (<fr. *néo-rama*)
- neoraționalism** *s. n.* curent filozofic antipozitivist, care încearcă să integreze, în mod coerent, luarea în considerare a factorului subiectiv al cunoașterii într-o concepție realistă ce consideră că teoria este subordonată obiectului, existent independent de teorie și pe care izbuteste să-l exprime. (<fr. *néo-rationalisme*)
- neoraționalist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neoraționalismului. (<*neoraționalism* + *-ist*)
- neorealism** *s. n.* 1. curent în filozofia contemporană care identifică conștiința cu existența, redusă la un complex de senzații independente. 2. doctrină literară sau artistică inspirată din realism. • mișcare artistică în cinematografia italiană contemporană, care se manifestă printr-o tendință de apropiere de problemele sociale, de viața cotidiană a oamenilor obișnuiți. (<fr. *néoréalisme*, it. *neorealismo*)
- neorealist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neorealismului. (<fr. *néoréaliste*)
- neoretorică** *s. f.* curent în gândirea filozofico-lingvistică modernă care reia dintr-o perspectivă nouă arta antică a vorbirii. (<fr. *néorhétorique*)
- neoromântic,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neoromantismului. (<fr. *néo-romantique*)
- neoromantism** *s. n.* 1. curent în literatura modernă universală de la începutul sec. XX; apărut ca o reacție împotriva naturalismului. 2. tendință artistică modernă care se inspiră din romantism. 3. direcție în filosofie care, păstrând cadrul teoretic al romantismului, anunță existențialismul și neospiritualismul. (<fr. *néo-romantisme*)
- neorousseauism** /-ru-so-ism/ *s. n.* tendință în pedagogia actuală de reîntoarcere la ideile lui J. J. Rousseau. (<*neo-* + *rousseauism*)
- neosalvarsán** *s. n.* medicament folosit în tratarea sifilisului. (<germ. *Neosalvarsan*)
- neoscolastic,** -ă I. *adj.* referitor la neoscolastică. II. *s. f.* neotomism. (<fr. *néo-scolastique*)
- neospiritualism** *s. n.* curent în gândirea filozofică din Franța și Italia, care a imprimat interpretării și analizei aparatului conceptual al spiritualismului o direcție mai subiectivistă, de coloratură iraționalistă și antiintellectualistă. (<*neo-* + *spiritualism*)
- neostalinism** *s. n.* politică ce reînvie doctrina și practicile staliniste. (<*neo-* + *stalinism*)
- neostalinist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neostalinismului. (<*neostalinism* + *-ist*)
- neostigmină** *s. f.* alcaloid sintetic pe bază de amoniu, stimulant al peristaltismului intestinal. (<fr. *néostigmine*)
- neotectonic,** -ă I. *adj.* referitor la neotectonică. II. *s. f.* totalitatea mișcărilor tectonice recente. • parte a geologiei care studiază mișcările de formare a scoarței terestre de la sfârșitul terțiului și până în prezent. (<germ. *neotektonisch*, III *Neotektonik*)
- neotenie** *s. n.* (*biol.*) 1. persistență a caracterelor juvenile în stadiul de adult. 2. ajungere a organismului la maturitate sexuală înainte de dezvoltarea lui completă. (<fr. *néoténie*)
- neotie** *s. f.* specie de orhidee saprofită din pădurile de fagi. (<fr. *néotie*)
- neotip** *s. m.* (*biol.*) exemplar care înlocuiește tipul pierdut sau distrus. (<fr. *néotype*)
- neotomism** *s. n.* curent filozofic idealist-subiectiv contemporan, care caută să reînvie doctrina scolastică a lui Toma d'Aquino, acceptând primatul puterii ecleziastice asupra celei civile; neoscolastică. (<fr. *néo-thomisme*)
- neotomist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neotomismului. (<fr. *néo-thomiste*)
- neotrópic,** -ă *adj.* din zona tropicală a Americii. (<fr. *néotropical*)
- neoumanism** *s. n.* noua înflorire a umanismului la sfârșitul sec. XIX. (<germ. *Neoumanismus*)
- neoumanist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neoumanismului. (<*neoumanism* + *-ist*)
- neovitalism** *s. n.* curent idealist în biologie care pretinde a se deosebi principal de vitalism, înlocuind vechea „forță vitală” cu noțiuni noi. (<fr. *néo-vitalisme*)
- neovitalist,** -ă *adj., s. m. f.* (adept) al neovitalismului. (<fr. *néo-vitaliste*)
- neovulcanism** *s. n.* totalitatea manifestărilor vulcanice din neozoic. (<*neo-* + *vulcanism*)

neozóic, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultima eră geologică, care durează de la sfârșitul mezozoicului până astăzi și în care continuă dezvoltarea mamiferelor și apariția omului; era terțiară; cenozoic. (<fr. *néozoïque*)

népa *s. f.* insectă din apele stătătoare, carnivoră, care respiră printr-un tub abdominal. (<fr. *népe*)

nepalez, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Nepal. • (*s. n.*) idiom hindus vorbit în Nepal. (<fr. *népalsais*)

nepéntes *s. n. 1.* (ant.) băutură magică, remediu împotriva tristeții. 2. plantă carnivoră și decorativă din regiunea tropicală, ale cărei frunze, răscuțe, se termină printr-o mică pungă membranoasă, unde pot cădea insecte și mici reptile, digerate de plantă. (<fr. *népenthès*, gr. *nepenthes*)

néper *s. m.* unitate de măsură a nivelului de transmisiune a semnalelor acustice sau electrice, de 8,686 decibeli. (<fr. *néper*)

nepermétru *s. n.* instrument folosit în electroacustică pentru măsurarea nivelului de transmisiune în neperi. (<fr. *népermètre*)

nepoluant, -ă *adj.* care nu este poluant. (după fr. *non-polluant*)

nepotism *s. n. 1.* autoritate pe care o aveau în conducerea treburilor publice nepoții anumitor papi. 2. abuz de putere comis de cineva prin acordarea de favoruri rudelor sau prietenilor săi. (<fr. *népotisme*)

nepredicativ, -ă *adj.* (despre verbe) care nu poate forma singur predicatul. (<ne- + *predicativ*)

neproductiv, -ă *adj.* care nu produce roade, neroditor. (<ne- + *productiv*)

neproliferare *s. f.* faptul de a nu prolifera, de a nu răspândi (arme nucleare); nediseminare. (după fr. *non-prolifération*)

neptunián, -ă *adj.* 1. neptunic. 2. (*rar*) care aparține planetei Neptun. (<fr. *neptunien*)

neptúnic, -ă *adj.* referitor la fenomenele de precipitație din mediul marin; neptunian (1); (despre terenuri, roci) format prin acțiunea apei. (<germ. *neptunisch*)

neptunism *s. n.* concepție neștiințifică în geologie potrivit căreia toate rocile și structurile geologice își au originea în apa mărilor și oceanelor. (<fr. *neptunisme*)

neptunist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al neptunismului. (<germ. *Nepthmist*)

neptúniu *s. n.* element chimic transuranic, obținut artificial. (<fr. *neptunium*)

neréidă *s. f. 1.* (*mit.*) fiecare dintre cele cincizeci de nimfe ale mării. 2. animal, plantă fixat(ă) de fundul pietros al apelor și mărilor. (<lat. *Nereides*, fr. *néreïde*)

neretroactivitate *s. f.* (*jur.*) *principiul -tății* = principiu potrivit căruia o lege nu poate produce efecte și pentru trecut. (<ne- + *retroactivitate*)

nerític, -ă *adj.* din zona pelagică deasupra platformei continentale. (<fr. *néritique*)

neronián, -ă *adj.* propriu lui Nero, demn de Nero; (*p. ext.*) foarte crud. (<fr. *néronien*)

nerv *s. m. 1.* formație anatomică din fascicule de fibre, care conduc excitațiile senzitive de la organele periferice ale corpului către centrul celular și excitațiile motorii de la centrul celular către periferie. 2. (*pl.*) stare de încordare, de surescitare. 3. (*fig.*) putere, forță, vigoare. (<lat. *nervus*, it. *nervo*, fr. *nerf*)

nervatúrá *s. f.* totalitatea nervurilor de pe suprafața unui obiect; nervație (2). (<fr. *nervature*, it. *nervatura*, germ. *Nervatur*)

nerváție/nervatúne *s. f. 1.* dispoziție a nervurilor unei frunze, ale unei aripi etc. • ansamblul acestor nervuri. 2. (*tehn.*) nervatură. (<fr. *nervation*)

nervil *s. n.* ultima ramificație a unei nervuri. (<fr. *nerville*)

nervín *adj.*, *s. n.* (medicament) care calmează sau înărește nervii. (<fr. *nervin*)

nervism *s. n.* concepție, teorie care atribuie creierului rolul de substrat material al vieții psihice. (<fr. *nervisme*)

nervist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al nervismului. (<fr. *nerviste*)

nervós, -oasă *adj.* 1. referitor la, provocat de nervi. 2. care manifestă nervozitate; irascibil; surescitat. 3. (*fig.*) energic, vioi. • (*adv.*) cu nervozitate. (<lat. *nervosus*, fr. *nerveux*)

nervóso /-zo/ *adv.* nervos; iritabil. (<it. *nervoso*)

nervozism *s. n.* boală de nervi; neurastenie. • iritație, excitație. (<fr. *nervosisme*)

nervozitate *s. f.* stare de enervare; iritare, surescitare; (*p. ext.*) nerăbdare. (<fr. *nervosité*)

nervuráție *s. f.* ansamblu de nervuri (3) și modul de dispunere a lor. (<fr. *nervuration*)

nervúră *s. f. 1.* fascicul libero-lemnos de pe suprafața frunzelor, prin care circulă seva. 2. fiecare dintre fibrele cornoase și ramificate care străbat aripa unor insecte. • bară metalică sau de lemn din scheletul unei aripi de avion. 3. proeminență pe suprafața unei piese, a unui organ de mașină, care îi mărește rezistența. • grindă de beton armat care se toarnă împreună cu placa planșeului. 4. mulară decorativă care conturează muchiile unei bolti, marginile unei nișe etc. 5. (*pl.*) cută foarte îngustă cusută ca gamitură pe un obiect de îmbrăcăminte. (<fr. *nervure*)

nes *s. n.* nescafe. (<nes/café)

nesaturát, -ă *adj.* (despre un sistem fizico-chimic) care conține unul dintre componenți într-o cantitate mai mică decât cantitatea corespunzătoare stării de saturație. • (despre combinații chimice organice) cu legături duble sau triple în moleculă. (după fr. *non-saturé*)

nescafé *s. n.* praf de cafea, foarte concentrat, din care se prepară băutura prin simpla dizolvare în apă; nes. • băutură preparată din această cafea. (<fr. *nescafé*)

nescriptic *adj.* *fond* ~ = fond destinat plăților pentru personalul în acord. (<ne- + *scriptic*)

nesesér *s. n.* trusă mică de voiaj, care cuprinde cele necesare pentru îngrijirea corpului (săpun, perii, foarfece). (<fr. *nécessaire*)

néstor *s. m.* bătrân înțelept, înzestrat cu prudență și cu multă experiență. (<Nestor, n.pr.)

nestorián, -ă *I. adj.* care aparține nestorienilor. *II. s. m.* membru al unei secte religioase care susținea că trebuie să se distingă în Isus Christos două persoane, așa cum se disting două naturi (umană și divină). (<fr. *nestorien*)

nestorianism *s. n.* doctrina nestorienilor. (<fr. *nestorianisme*)

nestoterapie *s. f.* tratament prin cură de foame. (<fr. *néstothérapie*)

neșánsă *s. f.* întâmplare nefavorabilă; ghinion, nenoroc. (<ne- + *șansă*)

neșifonábil, -ă *adj.* (despre materiale textile) care nu se șifonează. (<ne- + *șifonabil*)

net¹ *s. n.* (*sport*) plasă pentru jocul de tenis. • expresie folosită de arbitrul de fileu pentru a arăta că mingea a lovit plasa. (<engl. *net*)

net², -ă *adj. 1.* (și *adv.*) clar; categoric; deslușit. 2. (despre greutatea unei mărfi) fără ambalaj; (despre venituri) din care au fost scăzute impozitele, reținerile etc. (<fr. *net*)

nétbl *s. n.* (*tenis*) minge care atinge fileul. (<engl. *net-ball*)

netítate *s. f.* precizare, claritate. (<fr. *netteté*)

néto *adj. inv., adv.* net² (2). (<it., germ. *netto*)

neumátic, -ă *adj.* făcut cu ajutorul neumelor. (<fr. *neumatique*)

néumă *s. f.* semn de notație muzicală constând din puncte și virgule fără portativ, în evul mediu pentru cântarea liturgică. • grup de note emise dintr-o singură respirație. • parte dintr-o frază muzicală bisericească a cărei ultimă silabă se prelungește sau care este cântată fără cuvinte. (<fr. *neume*, lat. *neuma*)

NEUR(O)- / NEURI- / NEVR(O)- / NEVRI- elem. „nerv”, „nervură, nervație”. (<fr. *neur/o-*, *nevr/o-*, *nevr-*, germ. *neuri*, cf. gr. *neuron*)

neurál, -ă *adj.* care aparține sistemului nervos. *O canal* ~ = șant embrionar din pereții căruia ia naștere sistemul nervos. (<fr. *neurál*)

neuraneanímie *s. f.* anemie a centrilor nervoși. (<fr. *neurranémie*)

neurasténic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de neurastenie. (<fr. *neurasthénique*)

neurasteníe *s. f.* boală caracterizată prin tulburări funcționale ale sistemului nervos, care se manifestă prin dureri de cap, insomnie, oboselă. (<fr. *neurasthénie*)

neurasteniză *vb. tr., refl. a (se) îmboalnavi de neurastenii.* (< *neurastenie* + *-iza*)

neurastenizant, -ă *adj.* care produce neurastenii. (< *neurasteniza* + *-ant*)

NEURI- *v. neur(o)-.*

neurilémă *s. f.* nevriem. (< germ. *Neurilemma*)

neurină *s. f.* substanță organică toxică în materiile intrate în putrefacție. (< fr. *neurine*)

neurinom *s. n.* tumoare a nervilor. (< fr. *neurinome*)

neurism *s. n.* teorie care atribuia toate fenomenele vieții organice unui flux nervos. (< fr. *neurisme*)

neurít *s. m.* axon. (< germ. *Neurit*)

neuroartrítism *s. m.* predispoziție constituțională către stări patologice articulare, nervoase, de nutriție etc. (< fr. *neuro-arthritisme*)

neurobiológ, -ă *s. m. f.* specialist în neurobiologie. (< *neurobiologie*)

neurobiologie *s. f.* biologie a sistemului nervos. (< fr. *neurobiologie*)

neuroblást *s. n.* celulă nervoasă embrionară. (< fr. *neuroblaste*)

neuroblastóm *s. n.* tumoare malignă, formată din celule asemănătoare neuroblastelor. (< fr. *neuroblastome*)

neurobrucelóză *s. f.* bruceloză în care predomină complicațiile nervoase. (< fr. *neurobrucelose*)

neurocéel *s. n.* ansamblu de cavități și ventricule în sistemul nervos central primitiv. (< fr. *neurocèle*)

neurochimie *s. f.* studiul reacțiilor chimice care însoțesc funcționarea sistemului nervos. (< fr. *neurochimie*)

neurochirúrg *s. m.* specialist în neurochirurgie. (< germ. *Neurochirurg*)

neurochirurgie *s. f.* chirurgie aplicată la sistemul nervos. (< fr. *neurochirurgie*)

neurocibernetic, -ă *I. adj.* referitor la neurocibernetica. **II. s. f.** disciplină care își propune să cerceteze cu ajutorul mijloacelor cibernetice activitatea creierului, ca organ al gândirii. (< fr. *neurocybernétique*)

neurocibernetician, -ă *s. m. f.* specialist în neurocibernetica. (< fr. *neurocybernéticien*)

neurocít *s. n.* neuron. (< fr. *neurocyte*)

neurocrániu *s. n.* porțiune a cutiei craniene care conține creierul. (< it. *neurocranio*)

neuroerínie *s. f. I.* vărsare directă a unei secreții interne într-un țesut sau organ nervos. **2.** proprietate secretorie a unor celule nervoase. (< fr. *neurocrinie*)

neurodermatóză *s. f.* dermatoză de origine nervoasă. (< fr. *neurodermatose*)

neurodermítă *s. f.* dermatoză alergică cu aspect de lichen. (< fr. *neurodermite*)

neurodinie *s. f.* durere pe traseul unui nerv senzitiv sau al ramificațiilor sale; nevralgie. (< fr. *neurodynie*)

neuroendocrín, -ă *adj.* referitor la sistemul nervos și cel endocrin. (< engl. *neuroendocrine*)

neuroendocrinologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază relațiile dintre sistemul nervos și cel endocrin. (< *neuro-* + *endocrinologie*)

neuroepitelióm *s. n.* gliom epitelial, mai ales la nivelul retinei. (< fr. *neuroépithéliome*)

neuroepiteliu *s. n.* formă specială de epiteliu la capătul unor analizatori cu funcții importante în realizarea percepțiilor. (< fr. *neuro-épithélium*)

neurofibrilă *s. f.* formație filamentoasă fină din citoplasma celulei nervoase și din prelungirile ei. (< fr. *neurofibrille*)

neurofibróm *s. n.* tumoare benignă din țesutul fibros al tecilor nervilor. (< fr. *neurofibrôme*)

neurofibrumatóză *s. f.* afecțiune cronică, genetică și ereditară, caracterizată prin apariția pe piele a unor pete sau a unor tumori cu originea în neurofibroame. (< fr. *neurofibromatose*)

neurofibrosarcóm *s. n.* tumoare malignă de tip sarcom a sistemului nervos. (< fr. *neurofibrosarcome*)

neurofilaxie *s. f.* acțiunea de protejare a sistemului nervos. (< fr. *neurophyllaxie*)

neurofiziológ, -ă *s. m. f.* specialist în neurofiziologie. (< fr. *neurophysiologue*)

neurofiziologie *s. f.* parte a fiziologiei care tratează

despre funcționarea sistemului nervos. (< fr. *neurophysiologie*)

neurogén, -ă *adj.* generat de sistemul nervos. (< fr. *neurogène*)

neuroglióm *s. n.* tumoare a sistemului nervos central, din proliferarea țesutului neuroglie. (< fr. *neurogliome*)

neurohormón *s. m.* substanță de tip hormonal (vasopresina, acitonina) în celulele nervoase de tip endocrin. (< germ. *Neurohormon*)

neuroinfecție *s. f.* boală infecțioasă a sistemului nervos. (< fr. *neuroinfection*)

neuroléptic, -ă *adj.* *s. n.* (medicament) cu un puternic sedativ asupra sistemului nervos; neuroplegic. (< fr. *neuroleptique*)

neurolimfă *s. f.* lichid cefalorahidian. (< fr. *neurolymphe*)

neurolimfomatóză *s. f.* boală rară, prin paralizia extremităților și slăbirea de volum a mușchilor striati. • leucoza gâmlilor. (< fr. *neurolymphomatose*)

neurolingvist, -ă *s. m. f.* specialist în neurolingvistică. (< *neurolingvistică*)

neurolingvistic, -ă *I. adj.* referitor la neurolingvistică. **II. s. f.** studiu lingvistic al tulburărilor de limbaj. (< fr. *neurolinguistique*)

neuroliză *s. f.* distrugere a țesutului nervos. (< fr. *neurolyse*)

neuroológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în neurologie. (< fr. *neurologue*)

neurologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază structura, fiziologia și patologia sistemului nervos. (< fr. *neurologie*)

neuromagnetométru *s. n.* aparat pentru evidențierea activității electrice a creierului prin intermediul unui câmp magnetic, curenții electrice fiind rezultatul celulelor nervoase. (< *neuro-* + *magnetometru*)

neuromielită *s. f.* sindrom caracterizat printr-o mielită difuză, însoțită de orbire și de paralizia mușchilor striati. (< fr. *neuromyéélite*)

neuromielopatie *s. f.* boală a măduvei spinării. (< engl. *neuromyelopathy*)

neuromimetic, -ă *adj.* care reproduce efectele activității unui nerv. (< fr. *neuromimétique*)

neuromuscular, -ă *adj.* care aparține nervilor sistemului muscular. (< fr. *neuromusculaire*)

neurón *s. m.* celulă nervoasă; neurocit. (< fr. *neurone*)

neuronofagie *s. f.* proces de fagocitare a celulelor nervoase alterate de către celulele neurogliei din jur. (< fr. *neuronophagie*)

neurooftalmologie *s. f.* studiu al tulburărilor oftalmologice datorate tulburărilor nervoase. (< *neuro-* + *oftalmologie*)

neuroonichie *s. f.* modificări distrofice ale unghiilor, care apar în cursul unor boli nervoase. (< *neuro-* + *onichie*)

neuroortopedie *s. f.* disciplină de graniță între neurochirurgie și ortopedie. (< *neurochirurgie* + *ortopedie*)

neuropatie *s. f.* nevropatie. (< fr. *neuropathie*)

neuropatológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în neuropatologie. (< it. *neuropatologo*)

neuropatologie *s. f.* ramură a neurologiei care studiază bolile sistemului nervos. (< fr. *neuropathologie*)

neuroplásmă *s. f.* protoplasmă care umple interstițiile dintre fibrele celulelor nervoase. (< fr. *neuroplasmé*)

neuroplastie *s. f.* înlocuire chirurgicală a unor părți ale nervilor periferici cu ajutorul unor omogrefe preluate din măduva spinării. (< engl. *neuroplasty*)

neuroplegie *s. f.* stare patologică prin scăderea sau dispariția tonusului sistemului nervos. (< fr. *neuroplégie*)

neuropsihiatrie *s. f.* ramură a medicinei care studiază afecțiunile sistemului nervos, precum și bolile psihice. (< fr. *neuropsychiatrie*)

neuropsihiátru, -ă *s. m. f.* medic specialist în neuropsihiatrie. (< fr. *neuropsychiatre*)

neuropsihochimie *s. f.* studiu al reacțiilor chimice care însoțesc funcționarea sistemului nervos și activitățile mintale. (< fr. *neuropsychochimie*)

neuropsihológ, -ă *s. m. f.* specialist în neuropsihologie. (< fr. *neuropsychologue*)

neuropsihologie *s. f.* disciplină care studiază fenomenele

psihice în relațiile lor cu structura sistemului nervos central. (<fr. *neuropsychologie*)

neuroradiológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în neuroradiologie. (<neuroradiologie)

neuroradiologie *s. f.* radiologie aplicată la neurologie. (<fr. *neuro-radiologie*)

neurorafie *s. f.* sutură a două extremități ale unui nerv secționat. (<fr. *neurorrhaphie*)

neuroretinită *s. f.* inflamație a fundului ochiului, printr-un edem papilar, hemoragii și exsudate retiniene. (<fr. *neurorétinite*)

neuroretinopatie *s. f.* afecțiune retiniană pe bază nervoasă. (<fr. *neurorétinopathie*)

neurosarcóm *s. n.* sarcom al unui nerv. (<fr. *neurosarcome*)

neurosecrție *s. f.* activitate glandulară endocrină a unor celule nervoase. (<fr. *neurosecrétion*)

neurosifilis *s. n.* sifilis instalat în sistemul nervos. (<fr. *neurosyphilis*)

neurosimpatic, -ă *adj.* referitor la sistemul nervos al marelui simpatic. (<fr. *neurosympathique*)

neurótíc, -ă *adj.* nevrotic. (<germ. *neurotisch*)

neurotizăre *s. f.* creștere la capătul periferic al unui nerv secționat, apoi suturat, a unor prelungiri provenind din neuron. (după fr. *neurotisation*)

neurotomie *s. f.* nevrotomie. (<fr. *neurotomie*)

neurotónic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care tonifică sistemul nervos. (<fr. *neurotonique*)

neurotoxină *s. f.* toxină care se fixează pe sistemul nervos central. (<fr. *neurotoxine*)

neurotrófic, -ă *adj.* referitor la tulburările trofice de origine nervoasă. (<fr. *neurotrophique*)

neurotróp, -ă *adj.* (despre toxine, germeni) cu afinitate pentru sistemul nervos. (<fr. *neurotrope*)

neurotropism *s. n.* afinitate specială a unor toxine sau germeni față de sistemul nervos. (<fr. *neurotropisme*)

neurovaccín *s. n.* vaccin prin inocularea virusului vacinal în creierul iepurelui. (<fr. *neurovaccin*)

neurovegetatív, -ă *adj.* referitor la sistemul nervos vegetativ. **O sistem nervos** ~ = totalitatea organelor nervoase ale organismului care reglează funcțiile viscerale. (<fr. *neurovégétatif*)

neuroviróză *s. f.* localizare a unor viroze pe sistemul nervos central. (<neuro- + viroză)

neurúlă *s. f.* stadiu embrionar următor gastrulei, în timpul căruia se formează axul cerebro-spinal. (<fr. *neurula*)

neustón *s. m.* biocenoză organismelor plutitoare din pelucula superficială a apelor. (<fr. *neuston*)

neutrál, -ă *adj.* neutru. (<lat. *neutralis*, it. *neutrale*, fr. *neutrale*)

neutralism *s. n.* 1. doctrină implicând refuzul de a lua poziție față de un eveniment internațional, de a adera la o alianță militară. 2. tip de relații biotice între indivizii a două specii (populații), care nu utilizează aceeași sursă de hrană. (<fr. *neutralisme*)

neutralist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al neutralismului (1). (<fr. *neutraliste*)

neutralitate *s. f.* faptul de a fi neutru; caracterul a ceea ce este neutru. • poziție de neamstec a unui stat și de menținere a unor raporturi de pace cu țările angajate în conflicte armate. • stare a unui compus neutru (4). (<fr. *neutralité*)

neutralizá *vb. I. tr. 1.* a face neutru, inofensiv; a zădărnici (o acțiune). 2. a compensa cuplajul dintre circuitul electric de intrare și cel de ieșire al unui amplificator electric. **II. tr., refl. 1.** a (se) face neutru (4). 2. (lingv.) a determina, a suferi o neutralizare. (<fr. *neutraliser*)

neutralizánt, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță, mijloc) care neutralizează. (<fr. *neutralisant*)

neutralizăre *s. f.* 1. acțiunea de a (se) neutraliza. 2. suprimare în anumite condiții a unei opoziții dintre două unități lingvistice. 3. regim internațional special la care este supus un teritoriu. (<neutralizá)

neutrínic, -ă *adj.* referitor la neutrini, alcătuit din neutrini. (<fr. *neutrinique*)

neutrino *s. m.* particulă elementară fără sarcină electrică

și cu masa mai mică decât cea a electronului. (<fr. engl. *neutrino*, germ. *Neutrino*)

NEUTRO- *elem.* „compusii chimici neutri”. (<fr. *neuro-*, cf. lat. *neiter*, -tra, neutru)

neutrodiná *vb. tr. (telec.)* a aplica principiul neutrodinei. (<fr. *neuro-dynér*)

neutrodiná *s. f. (telec.)* receptor amplificator compensat, destinat a micșora cuplajul capacitiv dintre circuitul de grilă și cel anodic într-un tub electronic pentru a evita intrarea în oscilație. (<fr. *neutrodyne*)

neutrofil, -ă *adj. 1.* (despre leucocite polinucleare) cu afinitate pentru coloranții acizi și bazici. 2. (despre organisme) care trăiește în soluri neutre. (<fr. *neutrophile*)

neutrofilie *s. f. 1.* proprietate a leucocitelor neutrofile. 2. creștere a numărului neutrofililor din sânge. (<fr. *neutrophilie*)

neutrón *s. m.* particulă elementară neutră din nucleul atomului, având aproape aceeași masă cu a protonului, dar fără sarcină electrică stabilă. (<fr. *neutron*)

neutrónic, -ă *adj.* referitor la neutrini, din neutrini. (<fr. *neutrinique*)

neutropenie *s. f.* diminuare a numărului neutrofililor din sânge. (<fr. *neutropénie*)

neútru, -ă *adj. 1.* care nu este de partea nimănui; (despre un stat) care nu face parte dintre beligeranți, care nu participă la pacte sau alianțe militare; (despre persoane) neîncadrat în nici o mișcare, în nici un partid etc. 2. nesemnificativ, indiferent. 3. *gen* ~ (și *s. n.*) = *gen gramatical* care cuprinde nume ce au la singular formă masculină și la plural formă feminină. **O vocală** ~ă = vocală medială. 4. (despre compuşii) care nu prezintă nici caracter de acid și nici bazic. • (despre corpuri) care nu are sarcină electrică. 5. (despre organisme) care nu are un sex bine definit; asexuat. • care nu are gonade funcționale; steril. (<fr. *neutre*, it. *neuro*, lat. *neuter*, -tra)

nev *s. m.* tumoare benignă a pielii, de natură epidermică, vasculară etc.; aluniță. (<lat., fr. *noevus*)

ne varietúr *loc. adj.* (cu privire la caracterul definitiv, autentic al unui text oficial) în care nu trebuie să se schimbe nimic. (<lat. *ne varietur*, să nu se schimbe)

neverosímil, -ă *adj.* care nu pare adevărat; de necrezut. (<ne- + *verosimil*)

nevertebrát, -ă *adj.*, *s. n.* (animal) lipsit de coloană vertebrală și de schelet osos intern. (<ne- + *vertebrat*)

nevéu *s. n.* masă de zăpadă persistentă de pe munții înalți, pe cale de a se transforma în gheață, dând naștere unui ghețar; firm. (<fr. *névé*)

neviábil, -ă *adj.* care nu prezintă condițiile necesare pentru a dura. (după fr. *non-viable*)

nevocarcinóm *s. n.* tumoare malignă pigmentară, având ca punct de plecare un nev; melanoblastom, melanocitom. (<fr. *naevocarcinome*)

NEVR(O)- *v. neur(o)-*

nevrálgic, -ă *adj.* referitor la nevralgie. **O punct** (sau *centru*) ~ = a) parte a corpului în care este localizată o nevralgie; punct sensibil dureros; b) partea dificilă a unei situații, a unei probleme în discuție. (<fr. *névralgique*)

nevralgie *s. f.* neurodinic; (*spec.*) durere de cap. (<fr. *névralgie*)

nevráx *s. n.* axul nervos din creier și măduva spinării; sistem nervos central. (<fr. *névraxe*)

nevaxitá *s. f.* inflamație a nevrxului. (<fr. *névraxite*)

nevrectomie *s. f.* rezecție a unui nerv pe o anumită întindere. (<fr. *nevrectomie*)

NEVRI- *v. neur(o)-*

nevrilém *s. n.* țesut nervos fascicular, care înveștețe nervii; neurilemă. (<fr. *névrilème*)

nevritá *s. f.* leziune inflamatorie sau degenerativă a nervilor. (<fr. *névrite*)

nevroglie *s. f.* țesut conjunctiv de susținere a sistemului nervos central. (<fr. *névroglie*)

nevróm *s. n.* tumoare care se dezvoltă în interiorul nervilor. (<fr. *névrome*)

nevropát, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de nevropatie; bolnav de nervi. (<fr. *névropathe*)

nevropatie *s. f. 1.* denumire generică a afecțiunilor sistemului nervos; neuropatie. 2. nevroză. (<fr. *névropathie*)

- nevroptère** *s. n. pl.* ordin de insecte cu aripi membranoase, străbătute de o rețea deasă de nervuri. (<fr. *névroptères*)
- nevroscleróză** *s. f.* indurație a țesutului nervos. (<fr. *névrosclérose*)
- nevrotic**, -ă *I. adj., s. m. f.* (suferind) de nevroză. **II. adj.** care provoacă nevroză; neurotic. (<fr. *névrotique*)
- nevrotóm** *s. n.* instrument folosit în nevrotomie. (<fr. *névrotome*)
- nevrotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unui nerv; nevrotomie. (<fr. *névrotomie*)
- nevroză** *vb. tr., refl. a* (se) îmbolnăvi de nevroză; (*fam.*) a se enerva. (<fr. *névroser*)
- nevroză** *s. f.* boală psihică datorată unor suprasolicitări, care se manifestă prin astenie, cefalee, insomnii, anxietate, iritabilitate etc.; nevropatie. (<fr. *névrose*)
- new-look** /niúlucl/ *s. n. inv.* aspect nou, proaspăt într-un anumit domeniu. (<engl. *new-look*)
- newton** /niúton/ *s. m.* unitate de măsură a forței, egală cu forța care, aplicată unei mase de 1 kg, îi imprimă o accelerație de 1 m/s². (<fr. *newton*)
- newtonian, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al sistemului lui Newton. (<fr. *newtonien*)
- newtonianism** *s. n.* sistemul lui Newton cu privire la mișcarea corpurilor cerești și la cauzele ei. (<fr. *newtonianisme*)
- nex** *s. m. I.* legătură, înlănțuire; relație, raport. **O** ~ cauzal = raport de la cauza la efect. **2. (jur.)** contract de vânzare, de cesiune; drept de a aliena ceva. (<lat. *nexus*)
- niagără** *s. f.* șuvoi mare de apă. (<Niagara, n.pr.)
- niblick** *s. n.* crosă la jocul de golf, terminată printr-o spatulă de fier, pentru lovirile ce trebuie să salte mingea peste obstacole. (<engl. *niblick*)
- nichel** *s. n.* metal feromagnetic alb-cenușiu, inoxidabil, asemănător fierului, folosit la fabricarea aliajelor de oțel speciale, a instrumentelor medicale etc. (<fr. *nickel*, germ. *Nichel*)
- nichelă** *vb. tr.* a acoperi un metal cu un strat subțire de nichel. (<fr. *nickeler*)
- nichelaj** *s. n.* nichelare. (<fr. *nickelage*)
- nichelină** *s. f. I.* aliaj de cupru, nichel și zinc, folosit la fabricarea rezistoarelor. **2.** arseniură naturală de nichel. (<fr. *nickéline*)
- nicól** *s. m.* dispozitiv pentru producerea și analiza luminii polarizate, bazat pe fenomenul de dublă refracție. (<fr. *nicol*)
- nicotină** *s. f.* alcaloid toxic, incolor și uleios, în frunzele de tutun. (<fr. *nicotine*)
- nicotinic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la nicotină. **O. acid** ~ = compus organic cristalin, incolor, din nicotină. **2.** produs de nicotină. **II. s. f. pl.** grupă de substanțe care au aceeași acțiune ca nicotina. (<fr. *nicotinique*)
- nicotinism** *s. n.* tabagism. (<fr. *nicotinisme*)
- nicotiniză** *vb. tr.* a impregna cu nicotină. (<fr. *nicotiniser*)
- nicróm** *s. n.* aliaj de nichel și crom, rezistent la temperaturi înalte. (<fr. *nichrome*)
- nicrotérn** *s. n.* aliaj de nichel și crom, cu adaos de carbon, fier, siliciu etc., rezistent la temperaturi înalte și la medii corosive. (<fr. *nichrotherme*)
- NICT(O)-NICTAL(O)-NICTO-** *elem.* „noapte, nocturn”. (<fr. *nycti/-, nyctalol/-, nycto-*, cf. gr. *nyx, -ktos, nyktalos*)
- nictaginacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate apetalate, ale căror flori se deschid numai în timpul nopții. (<fr. *nyctaginacées*)
- NICTAL(O)-** *v. nict(i)-*
- nictalgie** *s. f.* durere de cap numai noaptea; în timpul somnului. (<fr. *nyctalgie*)
- nictalóp**, -ă *adj., s. m. f.* (om, animal) care prezintă nictalopie. (<fr. *nyctalope*)
- nictalopie** *s. f. I.* însușire a unor animale de a vedea noaptea. **2.** afecțiune a ochiului datorită căreia bolnavul distinge mai bine lucrurile în timpul nopții. (<fr. *nyctalopie*)
- nictantie** *s. f. (bot.)* înflorire în timpul nopții. (<fr. *nyctanthie*)
- nictáție** *s. f.* clipire permanentă din ochi, simptom al anumitor boli; nictitație. (<fr. *nictation*, lat. *nictatio*)
- nictemér** *s. n.* interval de 24 de ore (o zi și o noapte), unitate fiziologică cuprinzând, pentru om și animale, o perioadă de ritmură biologică. (<fr. *nyctémère*)
- nictinastie** *s. f.* mișcare de închidere și deschidere a florilor sau frunzelor ca urmare a alternației între zi și noapte; nictitropism. (<fr. *nyctinastie*)
- nictitánt**, -ă *adj.* care clipește. (<fr. *nictitant*)
- nictitáție** *s. f.* nictație. (<fr. *nictitation*)
- nictitropism** *s. n.* nictinastie. (<fr. *nyctitropisme*)
- NICTO-** *v. nict(i)-*
- nictofobie** *s. f.* teamă obsedantă și angosantă de întuneric, de noapte. (<engl. *nyctophobia*)
- nicturézis** *s. n.* enurezis nocturn; nicturie. (<fr. *nycturésis*)
- nicturie** *s. f.* nicturezis. (<fr. *nycturie*)
- NID(I)-** *elem.* „cuib”. (<fr. *nid/i-*, cf. lat. *nidus*)
- nidáție** *s. f.* fixare a oului fecundat în mucoasa uterină. (<fr. *nidation*)
- nidicol**, -ă *adj.* (despre puii unor păsări) care părăsește cuibul mai târziu. (<fr. *nidicole*)
- nidifug**, -ă *adj.* (despre puii unor păsări) care părăsește cuibul imediat după ieșirea din ou. (<fr. *nidifuge*)
- nidus** *s. n.* aspect radiologic al nucleului foarte vascularizat al osteomului osteoid. (<germ. *Nidus*, lat. *nidus*)
- nielá** *vb. tr. a* orna, a încrusta cu email negru. (<fr. *nieller*)
- nieláj** *s. n.* nielare. (<fr. *niellage*)
- nielá** *s. f.* incrustație a unui email negru pe un fond alb într-o piesă de orfevrărie. (<fr. *nielle*)
- nielúrá** *s. f. I.* piesă de orfevrărie incrustat cu email negru. **2.** denumire dată probelor grafice imprimate de pe plăci de metal având desenul gravat, umplut cu cerneală. (<fr. *niellure*)
- nietzscheán**, -ă /ni-ce-/ *adj., s. m. f.* (adept) al nietzscheanismului. (<fr. *nietzschéen*)
- nietzscheanism** *s. n.* filozofia lui Nietzsche, care proclamă idealul unei morale individuale, aristocratice și intelectualiste, în care „supraomul” trebuie să suprime mila, altruismul și obligațiile sociale și politice, valoarea supremă fiind afirmarea „voinței de putere”. (după fr. *nietzscéisme*)
- nife** *s. n.* parte centrală a Pământului, din nichel și fier; barisferă. (<fr. *niŕe*)
- nifoblepsie** *s. f.* orbire provocată de strălucirea zăpezii. (<fr. *niphoblepsie*)
- night-club** /nait-clab/ *s. n.* local de noapte unde se bea, se ascultă muzică și se dau spectacole. (<engl., fr. *night-club*)
- nigrozină** *s. f.* materie colorantă neagră, la fabricarea creimei de ghetă, a panglicilor pentru mașini de scris etc. (<fr. *nigrosine*)
- nihilism** *s. n.* concepție, atitudine care neagă rânduielele, instituțiile, morala, tradițiile culturale existente într-o societate dată, fără a le opune în schimb altele superioare; atitudine de negare absolută. (<fr. *nihilisme*)
- nihilist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al nihilismului. (<fr. *nihiliste*)
- nilgáu** *s. m.* antilopă din Asia, mare și cu coarne scurte. (<fr. *nilgaul*)
- nilométru** *s. n.* puț de comunicare cu Nilul, cu perete gradat pentru măsurat creșterea sau descreșterea apei; niloscop. (<fr. *nilomètre*)
- niloscóp** *s. n.* nilometru. (<fr. *niloscope*)
- nilótic**, -ă *adj.* al Nilului. (<fr. *nilotique*)
- nilvár** *s. n.* oțel cu compoziție asemănătoare invarului, conținând nichel, fier, carbon și impurități de fabricație. (n. com.)
- nimb** *s. n. I.* cerc luminos desenat de pictori în jurul capului unor personaje (sfinti); aureolă. • cerc, zonă luminoasă. **2.** nor (de praful). **3. (fig.)** prestigiu, măreție, splendoare, slavă. (<fr. *nimbe*, lat. *nimbus*)
- nimbá** *vb. tr., refl. a* (se) înconjura cu un nimb; a (se) aureola. (<fr. *nimber*)
- nimbostrátus** *s. m.* formație de nori de culoare cenușie, dispuși într-un strat neîntrerupt, la un plafon de 50-800 m, care produc precipitații. (<fr. *nimbo-stratus*)

nimbus *s. m.* formație de nori de altitudine mică, groși, de culoarea cenușie-închisă, care aduc ploaie. (< lat. *nimbus*)

nimfă *s. f.* 1. (*mit.*) divinitate feminină a apelor, a izvoarelor, a munților etc. • (*fig.*) fată (femeie) tânără și grațioasă. 2. stadiu intermediar în metamorfoza unor insecte, între larvă și adult; pupă. 3. înveliș membranos al mucoasei vulvo-vaginale. (< lat. *nympha*, gr., fr. *nym-phe*)

nimfeacee *s. f. pl.* familie de plante angiosperme dico-tiledonate acvatice: nufărul alb. (< fr. *nymphéacées*)

nimfătă *s. f.* fată foarte tânără, în aparență candidă și cu maniere ademenitoare. (< fr. *nymphette*)

nimfită *s. f.* inflamație a nimfei (3). (< fr. *nymphite*)

NIMFO- *elem.* „labie mică”, „vulvă”. (< fr. *nympho-*, cf. gr. *nympe*)

nimfomană *adj., s. f.* (suferindă) de nimfomanie. (< fr. *nymphomane*)

nimfomaniac, -ă *adj.* referitor la nimfomanie. (< fr. *nymphomaniaque*)

nimfomanie *s. f.* exagerare a apetitului sexual la femei sau la unele animale femele; estromanie. (< fr. *nymphomanie*)

nimfotomie *s. f.* extirpare a nimfei (3). (< fr. *nymphotomie*)

nimfóză *s. f.* stadiul de nimfă al unei insecte. (< fr. *nymphose*)

ninja *s. m., adj.* 1. (luptător) bine antrenat, cu costum special. 2. (persoană) aparținând unor grupări secrete, în Japonia, care luptă ca mercenari, în scopuri reprobabile. (< cuv. jap.)

niño /el niño/ *s. n.* fenomen care apare în apropierea coastelor peruviene din Pacific, datorat încălzirii anormale a oceanului, antrenând dereglări climatice pe tot globul. (< sp. *el niño*)

niobit *s. n.* mineral natural de fier și mangan, din care se extrage oxid de niobiu; columbit. (< fr. *niobite*)

niobiu *s. n.* metal rar, dur și maleabil, alb-cenușiu, lucios, foarte rezistent; columbiu. (< fr. *niobium*)

níper *s. n.* (*mar.*) mecanism folosit la filarea și virarea părnelor de sârmă. (< germ. *Nipper*, engl. *nipper*)

niplu *s. n.* tub scurt, cu sau fără filet, folosit la asamblarea a două conducte, țevi sau cabluri. (< engl. *nipple*, germ. *Nippel*)

nirvána *s. f.* (în budism, în jainism și în filozofia indiană) stare de liniște desăvârșită, de fericire, eliberare definitivă de suferințe, de grijile vieții, obținută prin contemplație și asceză. (< fr. *nirvana*)

NISTAGM(O)- *elem.* „oscilație”. (< fr. *nystagmo/-*, cf. gr. *nystagma*)

nistágmic, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de nistagmus. (< fr. *nystagmique*)

nistagmograf *s. n.* aparat folosit în nistagmografie. (< fr. *nystagmographie*)

nistagmografie *s. f.* tehnica înregistrării mișcărilor nistagmice. (< fr. *nystagmographie*)

nistagmogramă *s. f.* grafic obținut prin nistagmografie. (< fr. *nystagmogramme*)

nistágmus *s. n.* mișcare oscilatorie ritmică și involuntară a globilor oculari. (< fr. *nystagmus*)

nișă *s. f.* 1. intrând amenajat într-un perete, unde se poate așeza o mobilă, adăpost, ceva etc. 2. formă de relief cu aspect de firidă, creată prin eroziune la baza unei falce, în jurul unei izvor, în malul concav al unui meandru etc. 3. dulap cu pereți de sticlă legat de un coș de evacuare în laboratoare împotriva gazelor nocive. 4. (*anat.*) mic spațiu în formă de intrând. 5. imagine radiologică a unui cancer gastric. 6. (*biol.*) regiune în care un organism, o populație, o specie găsec cele mai bune condiții pentru a supraviețui și a se reproduce. (< fr. *niche*)

ni¹ *s. n.* cui cu capul mare, turtit. (< germ. *Nier*)

ni² *s. m.* unitate de măsură pentru luminanță, egală cu luminanța uniformă a unei surse cu aria de 1 m², care emite o intensitate luminoasă de o candelă. (< fr., engl., *nit*)

nitrétru *s. n.* luminanțmetru. (< fr. *nitmètre*)

NITR(O)- *elem.* „azot, azotic”. (< fr. *nitro/-*, cf. lat. *nitrum*, gr. *nitron*, salpetru)

nitrá *vb. tr.* a produce o nitrare. (< fr. *nitrer*)

nitrágin *s. n.* îngrășământ bacterian din culturi de rizobii, pentru culturile de leguminoase. (< fr. *nitragine*)

nitráre *s. f.* introducerea a grupării nitro în molecula unui compus organic; nitrare. (< *nitra*)

nitrát *s. m.* azotat. O ~ de argint = azotat de argint; ~ de celuloză = nitroceluloză. (< fr. *nitrate*)

nitrátie *s. f.* nitrare. (< fr. *nitration*)

nitríc *adj. acid* ~ = acid azotic. (< fr. *nitrique*)

nitrificá *vb. tr.* a produce o nitrificare. (după fr. *nitrifier*)

nitrificáre *s. f.* transformare a amoniacului și a compuşilor de amoniac din sol în nitrați, sub influența unor bacterii; nitrificație. (< *nitrifica*)

nitrificátie *s. f.* nitrificare. (< fr. *nitrification*)

nitril *s. m.* compus organic, ester al acidului cianhidric, folosit ca sinteză organică. (< fr. *nitrile*)

nitrít *s. m.* azotit. (< fr. *nitrite*)

nitró *s. n.* grupare funcțională monovalentă (-NO₂), caracteristică nitroderivaților. (< fr. *nitro*)

nitroalcán *s. m.* nitroparafină. (< *nitro* + *alcan*)

nitrobacterii *s. f. pl.* bacterii aerobe din sol care oxidează nitrizii, transformându-i în nitrați. (< fr. *nitrobacteries*)

nitrobenzén *s. m.* lichid uleios, toxic, cu miros de migdale amare, din nitrarea benzenului, folosit în industrie. (< fr. *nitrobenzène*)

nitrocelulozá *s. f.* substanță obținută prin tratarea celulozei cu acid azotic și sulfuric, folosită ca exploziv; nitrat de celuloză. (< fr. *nitrocellulose*)

nitroderivát *s. m.* compus organic obținut prin nitrare. (< germ. *Nitroderivat*)

nitrofenól *s. m.* nitroderivat al fenolului, folosit în industria coloranților. (< fr. *nitrophenol*)

nitrófil, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe soluri bogate în nitrați. (< fr. *nitrophile*)

nitrófilm *s. n.* film obținut pe bază de nitroceluloză. (< germ. *Nitrofilm*)

nitrófită *s. f.* plantă nitrofilă. (< fr. *nitrophyte*)

nitrófoska *s. n.* îngrășământ agricol provenit din uree sau azotat de amoniu în stare topită. (< germ. *Nitrophoska*)

nitrogén *s. m.* azot. (< fr. *nitrogène*)

nitroglicerínă *s. f.* lichid uleios, incolor și cu gust dulce, obținut prin acțiunea acidului azotic asupra glicerinei, folosit la fabricarea dinamitei și, în medicină, ca vasodilatator și relaxant; trinitrină, trinitroglicerină. (< fr. *nitroglycerine*)

nitrometan *s. n.* nitroderivat al metanului, lichid uleios, incolor, folosit în unele sinteze organice. (< fr. *nitromethane*)

nitrométru *s. n.* aparat pentru determinarea conținutului în oxizi de azot al unor combinații chimice. (< fr. *nitromètre*)

nitrón *s. m.* corp chimic folosit în dozarea acidului nitric. (< fr., engl. *nitron*)

nitronatrít *s. m.* azotat de sodiu natural, component principal al salpetrului de Chile. (< fr. *nitronatrite*)

nitroparafínă *s. f.* nitroderivat al unei hidrocarburi parafinice; nitroalcan. (< fr. *nitroparaffine*)

nitrós *adj. acid* ~ = acid azotos. (< fr. *nitreux*)

nitrosomónas *s. m.* bacterie cu rol important în nitrificare, care transformă amoniacul din sol în nitrați. (< fr. *nitrosomonas*)

nitrotoluén *s. n.* nitroderivat al toluenului, substanță gălbuie cu miros caracteristic, pentru obținerea toluidinei. (< fr. *nitrotoluène*)

nitrozáre *s. f.* introducerea a unei grupări nitro în molecula unui compus organic. • transformare, în sol, a amoniacului sau a sărurilor amoniacale în acid nitros. (după fr. *nitrosation*)

nitrózo *s. n.* grupare funcțională monovalentă (-NO), caracteristică nitroderivaților. (după fr. *nitrosytle*)

niturá *vb. tr.* a trata termochimic anumite oțeluri pentru a le mări duritatea la suprafață, prin încălzire într-o atmosferă de amoniac, urmată de o răcire lentă. (< fr. *niturer*)

nitrúră *s. f.* azotură. (< fr. *niturure*)

NIV(O)- *elem.* „zăpadă”. (< fr. *nivô/-*, cf. lat. *nix*, *nivis*)

nivál, -ă *adj.* 1. referitor la zăpadă. 2. regim al cursurilor

- de apă alimentate de zăpezi. 3. (despre plante) care trăiește în apropierea zăpezilor permanente. (< fr. *nival*, lat. *nivalis*)
- nivăție** *s. f.* acțiunea de modelare exercitată de către zăpadă asupra formelor de relief. (< fr. *nivation*)
- nivel** *s. n. I. 1.* înălțime a unui loc, obiect etc. în raport cu un plan orizontal de referință. • cotă a suprafeței libere a unei ape, măsurată față de un plan orizontal de referință sau față de nivelul zero al mării. 2. etaj, cat. 3. subdiviziune stratigrafică a unui (sub)etaj geologic. 4. (*chim.*) valoare intensivă a unei mărimi, în raport cu o valoare de referință. 5. (*fig.*) stadiu, grad la care a ajuns o mărime, o activitate; situație, treaptă; etapă; indice. II. nivelmetru. (< *nivela*)
- nivelă** *vb. tr. 1.* a aduce (un teren etc.) la același nivel; a netezi. 2. (*fig.*) a pune pe același plan, a egaliza. (< fr. *niveler*)
- nivelator**, -oăre *I. adj.* care nivelează. II. *s. n. 1.* parte a unui buldozer, folosită la operațiile de nivelare. 2. uneltă, mașină agricolă pentru nivelarea solului. (< fr. *nivellateur*)
- nivelă** *s. f. 1.* instrument pentru verificarea orizontalității unei piese, mașini, instalații, a verticalității unui perete în curs de construcție. 2. (*geol.*) instrument pentru măsurarea directă, pe teren, a diferențelor de înălțime între două puncte. (< fr. *nivelle*)
- nivelétă** *s. f.* aparat de verificat suprafața pavajului. (< fr. *nivelette*)
- nivelment** *s. n.* totalitatea procedeelelor de determinare a altitudinii punctelor unui teren. (< fr. *nivellement*)
- nivelmetru** *s. n.* instrument topografic pentru efectuarea lucrărilor de nivelment; nivel (II). (< *nivel* + -metru¹)
- nivocărst** *s. n.* procese carstice și forme produse de apă provenită din topirea zăpezii; carst nival. (< fr. *nivo-karst*)
- nivoglaciar**, -ă *adj.* (despre regimul cursurilor de apă) alimentat de zăpezi și de ghețari. (< fr. *nivo-glaciaire*)
- nivometrie** *s. f.* măsurare a regimului nival al cursurilor de apă. (< fr. *nivometrie*)
- nivometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea cantității de zăpadă căzută pe o suprafață, într-un anumit interval de timp. (< fr. *nivometre*)
- nivopluvial**, -ă *adj.* (despre regimul cursurilor de apă) alimentat de zăpezi și de ploii. (< fr. *nivo-pluvial*)
- nivose** /-vóz/ *s. f.* a patra lună a calendarului republican francez (21 decembrie - 19 ianuarie). (< fr. *nivôse*)
- nixă** *s. f. (mit.);* la vechii germani) nimfă a apelor; undină. (< fr. *nixe*)
- no** *s. n.* dramă lirică japoneză în care renaș cântecul, poezia, dansul, pantomima și măștile, cu subiecte împrumutate din legendele șintoiste și budiste. (< fr. *no*)
- noaiéu** *s. n. 1.* miezul de fier moale aflat în interiorul unei bobine de inducție. 2. organ destinat rulării unei pelicule sau benzi magnetice. (< fr. *noyau*)
- nobelium** *s. n.* element chimic transuranic sintetic din grupa actinidelor. (< fr. *nobélium*)
- nobil**, -ă *I. adj. 1.* cinstit, generos, mărinimos; ales; bun, curajos. *O metal* - = metal prețios; *gaz* - = fiecare dintre gazele inerte, incolore și inodore, care se găsesc în cantități mici în atmosferă. 2. distins; grațios, elegant. II. *s. m. f.* persoană care face parte din nobilime. (< lat. *nobilis*, germ. *nobil*, it. *nobile*, fr. *noble*)
- nobilis**, -ă *adj.* care aparține nobilimii. (< fr. *nobiliaire*)
- nobilime** *s. f.* categorie socială privilegiată, din elemente ale clasei dominante, care deține un titlu de noblete. (< *nobil* + -ime)
- nobilissim** *s. m.* înalt demnitar bizantin, care urma în ierarhie după împărat. (< lat. *nobilissimus*)
- nobilissimăt** *s. n.* demnitate de nobilissim. (< lat. *nobilissimatus*)
- nobléte** *s. f. 1.* calitate, rang de nobil (II). 2. caracter nobil; generozitate, mărinimie, cavalerism; distincție, eleganță. (< fr. *noblesse*)
- noceceptiv**, -ă *adj.* referitor la stimulările de agenții nocivi pentru organism la nivelul pielii sau al mucoaselor. (< fr. *noceptif*)
- noceceptor** *s. m.* receptor al stimulărilor externe sau interne dureroase. (< fr. *nocepteur*)
- nocecepție** *s. f.* senzație inițială la contactul cu stimulul dureros. (< fr. *noception*)
- nociv**, -ă *adj.* vătămător, dăunător (pentru sănătate), distrugător. (< fr. *nocif*, lat. *nocivus*)
- nocivitate** *s. f.* caracter nociv. (< fr. *nocivité*)
- NOCT(I)-** *elem.* „noapte, nocturn”. (< fr. *noct/-*, cf. lat. *nox*, -ctis)
- noctambul**, -ă *s. m. f.* somnambul. • (*fam.*) om care își petrece nopțile în chefuri. (< fr. *noctambule*, lat. *noctambulus*)
- noctambulism** *s. n.* somnambulism. (< fr. *noctambulisme*)
- noctiflor**, -ă *adj.* (despre plante) care înfloarește sau se deschide în timpul nopții. (< lat. *noctiflorus*)
- noctiluca** *s. m.* protozoar marin, sferic, prevăzut cu un flagel fosforescent. (< fr. *noctiluque*, lat. *noctiluca*)
- nocturn**, -ă *I. adj. 1.* care se face, se petrece noaptea. 2. (despre păsări, animale) de noapte. 3. (despre flori) care nu se deschide decât noaptea. II. *s. f.* compoziție muzicală cu caracter liric, melancolic, meditativ, frecventă în sec. XVIII și XIX. *O în* ~ = (cu privire la desfășurarea competițiilor sportive) în timpul nopții. (< fr. *nocturne*, lat. *nocturnus*)
- nod** *s. n. 1. (mar.)* unitate de măsură a vitezei navelor, de o milă marină (1852 m) pe oră. 2. element al unui graf. 3. element al unei rețele de comunicație care poate constitui sursa sau destinația semnalelor transmise prin rețea; intersecție a mai multor căi ferate sau rutiere. (< fr. *noeud*, engl. *node*)
- nodal**, -ă *adj. 1.* referitor la locul de intersecție a mai multor căi de comunicație, artere, ligamente etc. 2. (*fig.*) crucial; (*p. ext.*) fundamental. (< fr. *nodal*, lat. *nodalis*)
- nodós**, -oasă *adj.* cu noduri. *O eritem* ~ = simptom al anumitor boli, caracterizate prin apariția pe piele a unor noduri tari sau a unor bășicuțe seroase. (< lat. *nodosus*)
- nodozitate** *s. f. 1.* formație accidentală sau patologică pe organele plantelor sau animalelor. 2. mică ridicătură pe suprafața unor obiecte. (< fr. *nodosité*, lat. *nodositas*)
- nodul** *s. m. 1.* mică umflătură care apare în diferite regiuni ale corpului, în unele boli cronice. 2. (*geol.*) concrețiune de piatră într-o zonă mai puțin dură. (< fr. *nodule*, lat. *nodulus*)
- nodular**, -ă *adj. 1.* cu noduli, cu aspect de nodul. 2. *fontă ~ă* = fontă modificată în care masa de bază este formată din perlită sau ferită, iar grafitul are formă de noduli. (< fr. *nodulaire*)
- NODULI-** *elem.* „nodul”. (< fr. *noduli-*, cf. lat. *nodulus*)
- noduliform**, -ă *adj.* de forma unor noduli. (< fr. *noduliforme*)
- nodulizare** *s. f.* proces de separare a grafitului din fonta lichidă sub formă de noduli. (după engl. *nodulizing*)
- noemă** *s. f. 1. (fil.)* idee, conținut al gândirii. 2. (*lingv.*) semnificatul unui glosem. (< fr. *noème*, gr. *noema*)
- noetic¹**, -ă *I. adj.* referitor la noetică, la aspectul intelectual al gândirii. II. *s. f.* studiul gândirii; gnoseologie; epistemologie. (< fr. *noétique*, gr. *noetikos*, *IV* germ. *Noetik*)
- noetic²**, -ă *adj.* referitor la Noe și la epoca biblică respectivă. (< it. *noetico*)
- noéza** *s. f.* actul gândirii. (< fr. *noèse*, gr. *noesis*)
- noía** *elem.* „minte, spirit”. (< fr. *-noia*, cf. gr. *noia*)
- nólens, vólens** *adv.* fără voie sau cu voie, vrând, nevrând. (< lat. *nolens, volens*)
- nom¹** *s. n. (ant.)* cântec religios al vechilor greci pentru solist, acompaniat de chitară sau de flaut, adresat unui zeu și alcătuit dintr-o invocație, o povestire mistică din viața acestuia și o rugăciune. (< fr. *nome*, gr. *nomos*)
- nom²** *elem.* „parte, diviziune”, „termen”. (< fr. *-nome*, cf. gr. *nome*)
- nom³** *v. n. nom¹* -
- nomád**, -ă *I. adj. s. m. f.* (persoană, populație) care nu are o așezare stabilă, permanentă; rătăcitor. II. *adj. 1.* caracteristic nomazilor. 2. (despre animale) care schimbă climatul în funcție de sezon. (< fr., it. *nomade*, lat. *nomas*, -dis, gr. *nomados*, care rătăcește)
- nomadism** *s. n. 1.* viață nomadă a unui grup, a unei populații etc. 2. sindrom patologic la unii psihopați, care se manifestă prin instabilitate a domiciliului. (< fr. *nomadisme*)

- nomadiză** *vb. intr.* a duce o viață nomadă. (< fr. *nomadiser*)
- no man's land** /nəʊmən'slænd/ *s. n.* fâșie de pământ între liniile cele mai înaintate ale beligeranților; porțiune tampon între frontiere. • (*fig.*) țara nimănui. (< engl. *no man's land*)
- nomărh** *s. m.* guvernator al unei nome². (< fr. *nomarque*)
- nomă¹** *s. f.* cangrenă a unei mucoase, din care se scurge un lichid cu miros neplăcut. (< fr. *nama*)
- nomă²** *s. f.* diviziune administrativă în Egiptul antic și în Grecia modernă. (< fr. *nome*, gr. *nomos*)
- nomenclator** *s. n.* carte, broșură, listă care conține nomenclatura unui domeniu. (< fr. *nomenclateur*, lat. *nomenclator*)
- nomenclatură** *s. f.* 1. totalitatea termenilor folosiți sistematic într-o știință, într-o ramură a tehnicii etc. 2. listă, catalog cuprinzând termeni, titluri de opere, nume proprii, numirile obiectelor, în special din domeniul tehnicii etc. 3. schemă de organizare a unei instituții, conținând enumerarea posturilor sau a instituțiilor în subordine; (*p. ext.*) persoanele care ocupă diferite funcții în cadrul acestei scheme; (*peior.*) categorii privilegiate a vârfurilor politice într-un regim dictatorial. (< fr. *nomenclature*, germ. *Nomenklatur*, lat. *nomenclatura*)
- nomenclaturist**, -ă *s. m. f.* cel care face parte din nomenclatură (3). (< *nomenclatură* + -ist)
- nomenclaturistic**, -ă *adj.* privitor la nomenclatură. (< *nomenclatură* + -istic)
- nomie** *v. nomo¹⁻²*
- nominal**, -ă *adj.* 1. referitor la nume, pe nume; după nume; pe care e scris numele titularului; nominaliv. ○ (*ec.*) *valoare* ~ă = valoare înscrisă cifric pe o acțiune, pe un bilet de bancă, timbru etc. • care figurează (numai) cu numele. 2. (*gram.*) care face parte, care ține de categoria numelui. ○ *flexiune* ~ă = declinare. (< fr. *nominal*, lat. *nominalis*)
- nominalism** *s. n.* 1. curent în filozofia medievală care susținea că numai lucrurile individuale sunt reale, noțiunile generale fiind doar simple nume și neexistând independent de ele. 2. teorie burgheză care susține în mod eronat că banii nu sunt o marfă, nu au valoare intrinsecă, ci doar una convențională, nominală. (< fr. *nominalisme*)
- nominalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al nominalismului. (< fr. *nominaliste*)
- nominaliză** *vb. tr.* a indica, a denumi, a specifica pe nume. (< fr. *nominaliser*)
- nominalizator** *s. n.* afix care permite transformarea unui verb sau adjectiv în substantiv. (< fr. *nominalisateur*)
- nominativ**, -ă *I. adj.* nominal (1). ○ (*fin.*) *obligație* ~ă = obligație pe care este scris numele creditorului. *II. s. n.* caz al declinării în care stau subiectul, apozitia și numele predicativ. (< lat. *nominativus*, fr. *nominatif*)
- NOMO¹⁻**, -**nóm**, -**nomie** *elem.* „lege”, „care dirijează, care conduce”. (< fr. *nomo-*, - *nomo*, -*nomie*, cf. gr. *nomos*)
- NOMO²⁻** - *elem.* „pășune”. (< fr. *nomo-*, cf. gr. *nomos*)
- nomofil**, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe pășuni. (< lat. *nomophylus*)
- nomofilăc** *s. m.* (*ant.*; la greci) magistrat însărcinat cu supravegherea modului cum erau executate legile. (< fr. *nomophylaque*, gr. *nomophylax*)
- nomofite** *s. f. pl.* plante nomofile. (< lat. *nomophytæ*)
- nomograf** *s. m.* autor de nomografii (1). (< fr. *nomographie*)
- nomografie** *s. f.* 1. tratat despre legi. • știința a legilor. 2. ramură a matematicii care studiază construirea și utilizarea nomogramelor. (< fr. *nomographie*)
- nomogramă** *s. f.* reprezentare grafică plană, cu ajutorul unor linii gradate, a unei relații matematice între două sau mai multe mărimi variabile, servind, printr-o simplă citire, uneia dintre mărimi; abac (2). (< fr. *nomogramme*)
- nomologic**, -ă *adj.* 1. (despre enunțuri) care exprimă legi obiective. 2. (despre științele naturii) care formulează legi. (< fr. *nomologique*)
- nomotét** *s. m.* (în Atena antică) membru al unei comisii însărcinate cu revizuirea constituției, a legilor etc. (< fr. *nomothète*)
- NON-** *pref.* „absență totală, negație”. (< fr. *non-*, cf. lat. *non*, nu)
- nonagenar**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) în vârstă de 90 de ani. (< fr. *nonagénaire*, lat. *nonagenarius*)
- nonă¹** *s. f.* formă gravă de gripă, printr-o somnolență continuă. (< fr., it. *nona*)
- nonă²** *s. f.* 1. a noua oră a zilei în vechea Romă (numărată după orele 6 dimineața, ora 15 actuală). 2. prestație față de stăpânul feudal, a noua parte din produsele obținute de țăran. 3. (*rel.*) a patra oră canonică minoră, ora 15. • rugăciune care se recită la această oră. 4. (*muz.*) interval de nouă trepte (o secundă peste octavă); treapta a noua de la o treaptă dată. 5. strofă din nouă versuri. (< lat. *nona*, it. *nono*)
- nonbeligerant**, -ă *adj.*; *s. m.* (țară) care nu ia parte la război. (< fr. *non-belligérant*)
- nonbeligerantă** *s. f.* atitudine de neparticipare (provizorie) la un război. (< fr. *non-belligérance*)
- noncomunicare** *s. f.* lipsă de comunicare. (după engl. *noncommunicating*)
- nonconformism** *s. n.* abatere conștientă de la regulile în uz, tendința de a nu accepta moravurile, mentalitatea, tradițiile unui anumit mediu; anticonformism. (< fr. *non-conformisme*)
- nonconformist**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care nu se conformează uzanțelor stabilite, tradițiilor; anticonformist. *II. s. m. f.* membru al unei secte religioase din țările anglo-saxone care nu se conformează sistemului ecleziastic oficial. (< fr. *non-conformiste*)
- nonconformitate** *s. f.* lipsă de conformitate. (< fr. *non-conformité*)
- noncontradicție** *s. f.* principiu fundamental al gândirii, potrivit căruia se poate afirma și nega, în același timp, același predicat despre un subiect. (< fr. *non-contradiction*)
- nonconvențional**, -ă *adj.* neconvențional. (< fr. *non-conventionnel*)
- none** *s. f. pl.* nume dat zilei a șaptea din lunile martie, mai, iulie și octombrie și zilei a cincea din celelalte luni în calendarul roman. (< lat. *none*)
- nonet** *s. n.* formație muzicală din nouă interpreți. • piesă instrumentală scrisă pentru o astfel de formație. (< it. *nonetto*)
- nonéu** *s. m.* (*fil.*) ceea ce există în afara propriului eu. (după fr. *non-moi*)
- nonexistență** *s. f.* ceea ce nu există, inexistență; neființă. (< fr. *non-existence*)
- nonfigurativ**, -ă *adj.* (despre unele arte) care nu reprezintă realul; abstract. (< fr. *non-figuratif*)
- nonflăm** *s. n.* peliculă cinematografică de acetat de celuloză care nu arde. (după engl. *non-flammable*)
- nonintervenție** *s. f.* neintervenție, neamestec al unui stat în treburile altui stat. (< fr. *non-intervention*)
- nonintervenționist**, -ă *adj.* de neintervenție. (< fr. *non-interventionniste*)
- nonius** *s. n.* vernier. (< germ. *Nonius*)
- nonolét** *s. n.* (*muz.*) diviziune ritmică specială din nouă note de durată egală cu aceea a opt note obișnuite. (< germ. *Nonollett*)
- nonpareil** /-rei/ *s. n.* cel mai mic corp de literă, de șase puncte tipografice. (< fr. *nonpareil*)
- nonșens** *s. n.* ceea ce este lipsit de sens, de rațiune; absurditate. (< fr. *non-sens*)
- nonsimetric**, -ă *adj.* lipsit de simetrie; asimetric. (după engl. *nonsymmetrical*)
- nonstop** *adj. inv., adv.* fără întrerupere. (< engl., fr. *non-stop*)
- nonsubstanțial**, -ă *adj.* (*fil.*) nematerial. (< engl. *nonsubstantial*)
- nonșalant**, -ă *adj.* indiferent, nepăsător; degajat. (< fr. *nonchalant*)
- nonșalantă** *s. f.* indiferență, nepăsare, degajare (ostențativă). (< fr. *nonchalance*)
- non troppo** *loc adv.* (*muz.*) nu prea mult. (< it. *non troppo*)
- nonvaloare** *s. f.* 1. lipsă de valoare; lucru fără valoare. 2. (*fig.*) om lipsit de valoare; nulitate. (< fr. *non-valeur*)
- nonviolent**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al nonviolentei. (< fr. *non-violent*)
- nonviolență** *s. f.* abținere de la orice violență. ○ *teoria* ~ei = doctrină social-politică și religioasă care propovă-

- duiește abținerea de la orice act de violență. (<fr. *non-violence*)
- nonvirulent**, -ă *adj.* care nu este virulent. (<engl. *nonvirulent*)
- nonvolatil**, -ă *adj.* care nu se volatilizează. (<engl. *nonvolatile*)
- NOO-** *elem.* „spirit, intelect”. (<fr. *noo-*, cf. gr. *noos*, *nous*, idee, rațiune)
- noocrát**, -ă *s. m. f.* adept al noocrației. (<fr. *noocrate*)
- noocrație** *s. f.* dominație a intelectualității; tip de stat condus de intelectuali, după modelul platonician al guvernului filozofilor. (<fr. *noocratie*)
- noológic**, -ă *adj.* referitor la noologie. **O științe** -ce = ansamblul științelor care au ca obiect spiritul, în opoziție cu așa-zisele științe cosmologice. (<fr. *noologique*)
- noologie** *s. f.* 1. studiul științelor spiritului. 2. teorie idealistă potrivit căreia omul este influențat de o forță superioară, așa-numita lume a spiritului. (<fr. *noologie*)
- noosfêră** *s. f.* înveliș al Pământului desemnând omenirea, ființele inteligente. (<fr. *noosphère*)
- nopă** *vb. tr.* a înlătura noapurile de la firele textile, în timpul fabricației. (<fr. *noper*)
- nopál** *s. m.* plantă ornamentală erbacee cu frunze cămoase și flori roșii, originară din America. (<fr., it., sp. *nopal*)
- nopêu** *s. n.* îngroșare a firelor textile finite, în timpul fabricației, datorită aglomerării de fibre din materia primă. (<fr. *nope*)
- noptiêră** *s. f.* mobilă care se așază la capătul patului. (<*noapte* + -*ieră*)
- noradrenalină** *s. f.* hormon asemănător adrenalinei, secretat de medulosuprarenală, vasoconstrictor și hipotensiv puternic. (<fr. *noradrénaline*)
- nord** *s. n.* 1. punct cardinal care se află în direcția Stelei Polare; mieznoapte. 2. ținut, regiune etc. de la nord (1). (<fr., engl. *nord*)
- nord-american**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor din America de Nord sau (*p. ext.*) al SUA. (<fr. *nordaméricain*)
- nord-coreean**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor din Coreea de Nord. (<fr. *nord-coréen*)
- nord-ést** *s. n.* punct cardinal secundar; la distanță egală de nord și de est. (<fr. *nord-est*)
- nórdic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) de (la) nord. (<fr. *nordique*)
- nordíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (luptător) din armata federală în războiul civil din SUA din 1861-1865. (<fr. *nordiste*)
- nord-vést** *s. n.* punct cardinal secundar, la egală distanță de nord și de vest. (<germ. *Nordwest*)
- noríán**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al triasicului de fațes alpin. (<fr. *norien*)
- norít** *s. n.* rocă din familia gabrourilor, cu structura grunțuroasă, conținând plagioclaz și, uneori, olivină. (<fr. *norite*)
- normá** *vb. tr.* 1. a stabili norma de muncă pentru un anumit domeniu de activitate. • a stabili cantitatea de materie primă, de combustibil etc. necesară. 2. a supune unei norme (1). (<*normă*)
- normál**, -ă *I. adj.* 1. firesc, comun, obișnuit. • (despre oameni) sănătos (fizic și psihic). 2. conform unor norme. • (despre mărimi) cu valoare apropiată de cea întâlnită frecvent. 3. (*chim.*) *concentrație* -ă = cantitatea de substanță conținută într-o soluție, exprimată în echivalenți-gram la litru de soluție. 4. (*mat.*) *secțiune* -ă = secțiune realizată cu un plan care conține normala (II, 1) într-un punct dat la suprafața secționată. 5. *scoală* -ă (*și s. f.*) = școală în care se pregătesc învățătorii. II. (*și s. f.*) dreaptă perpendiculară dusă pe tangenta la o curbă în punctul de contact. 2. media elementelor meteorologice, calculată dintr-un șir de ani de referință. (<fr. *normal*, lat. *normalis*, it. *normale*)
- normalíst**, -ă *s. m. f.* elev al unei școli normale. (<*normal* + -*íst*)
- normalítate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este normal. 2. (*chim.*) concentrație a unei soluții în comparație cu aceea a unei soluții normale. (<fr. *normalité*)
- normalíză** *vb. I. tr., refl.* a face să devină, a deveni normal. II. (*tr.* 1. a supune unei norme. 2. (*ec.*) a elabora norme interne. • a standardiza. (<fr. *normaliser*)
- normalízare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) normaliza. 2. tratament termic aplicat pieselor de otel spre a obține o structură normală, cu granulație fină. (<*normaliza*)
- normánd**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Normandia. • (*s. n.*) dialect dintr-un grup de dialecte din nordul Franței, vorbit în Normandia. (<fr. *normand*)
- normát**, -ă *adj.* care se efectuează după norme stabilite. **O contabilitate** -ă = sistem de contabilitate în care conturile poartă numere simbolice, aceleași în toate întreprinderile. (<*norma*)
- normatív**, -ă *I. adj.* care are putere de normă. • care hotărăște, stabilește reguli. II. *s. n.* ansamblu de date, prescripții cu caracter de normă. (<fr. *normatif*, rus. *normativ*)
- normativism** *s. n.* 1. purism dogmatic, atitudine normativă sistematică. 2. curent în filozofia contemporană care definește dreptul ca o totalitate de norme independente de condițiile sociale. (<fr. *normativisme*)
- normativítate** *s. f.* caracterul a ceea ce tinde să constituie o normă. (<fr. *normativité*)
- normátor**, -oáre *s. m. f.* specialist în stabilirea și calcularea normelor. (<*norma* + -*tor*)
- normă** *s. f.* 1. regulă, dispoziție obligatorie prin lege sau prin uz. 2. totalitatea condițiilor minimale pe care trebuie să le îndeplinească un sportiv pentru a se califica. 3. criteriu de apreciere. 4. lucru de efectuat, cantitate de produse care trebuie realizată de un muncitor într-o unitate de timp. **O ~ de consum** = cantitatea maximă de materii prime, combustibil, energie etc. care poate fi consumată pentru obținerea unei unități de produs. 5. numele autorului și titlul prescurtat al lucrării, imprimate cu litere mici în colțul stâng de jos al primei pagini din fiecare coală de tipar. 6. (*mat.*) număr pozitiv care se asociază anumitor mărimi și care generalizează proprietățile, valorile absolute ale numerelor și ale modului numerelor complexe. (<fr. *norme*, lat., rus. *norma*)
- NORMO-** *elem.* „normal”. (<fr. *normo-*, cf. lat. *norma*, regulă)
- normoblást** *s. n.* globulă roșie nucleată din măduva hematopoietică, care dă naștere eritrocitului. (<fr. *normoblaste*)
- normocít** *s. n.* globulă roșie matură, provenind dintr-un normoblast prin expulzarea nucleului. (<fr. *normocyte*)
- normocróm**, -ă *adj.* (despre anemie) în cursul căreia deficitul de hemoglobină este paralel cu scăderea numărului de globule roșii. (<fr. *normochrome*)
- normotíp** *s. n.* tip structural normal, sănătos, echilibrat. (<fr. *normotype*)
- normotípíc**, -ă *adj.* 1. de formă normală, între formele scurte și cele zvelte; echilibrat ca structură. 2. (despre contracții cardiace) de calitate normală. (<fr. *normotypique*)
- normotóníc**, -ă *adj.* referitor la tonusul muscular normal. (<engl. *normotonic*)
- normotóp**, -ă *adj.* 1. (despre formații anatomice) localizat normal. 2. (despre contracții cardiace) la nivelul sinusului. (<fr. *normotope*)
- normoxíe** *s. f.* cantitatea normală de oxigen distribuit de sânge țesuturilor. (<fr. *normoxie*)
- norther** /nóržr/ *s. n.* invazie de aer polar, cu vânturi puternice și persistente, dinspre sudul SUA spre Marea Caraibilor și America Centrală. (<engl. *norther*)
- norvalínă** *s. f.* aminoacid din proteinele animale, necesitate pentru organism. (<fr. *norvaline*)
- norvegíán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Norvegia. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită de norvegieni. (<fr. *norvégien*)
- NOS(O)-** *elem.* „boală”. (<fr. *nos/o-*, cf. gr. *nosos*)
- noséma** *s. f.* ciupercă saprofită parazită, în tubul digestiv al viermilor de mătase. (<fr. *noséma*)
- nosemóză** *s. f.* boală contagioasă a aparatului digestiv al albinelor, provocată de nosema. (<fr. *nosémose*)
- nosencefál** *s. m.* monstru care prezintă în loc de creier o tumoră vasculară. (<fr. *nosencephale*)
- nosocionóză** *s. f.* boală profesională produsă prin acțiunea pulberilor. (<fr. *nosocionose*)
- nosofíte** *s. f. pl.* paraziți vegetali dezvoltăți pe plante bolnave. (<fr. *nosophytes*)
- nosofobíe** *s. f.* teamă patologică de boli. (<fr. *nosophobie*)
- nosografie** *s. f.* descriere științifică a bolilor. (<fr. *nosographie*)

- nosologie** *s. f.* parte a medicinei care studiază bolile în general. (<fr. *nosologie*)
- nosolog**, -ă *s. m. f.* specialist în nosologie. (<fr. *nosologiste*)
- nosomanie** *s. f.* stare obsesivă de a se crede suferind de o boală. (<fr. *nosomanie*)
- nostalgic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) plin de nostalgic. (<fr. *nostalgique*)
- nostalgie** *s. f.* sentiment de tristețe provocat de dorința de a regăsi ceva trecut, de a vedea ceva iubit; dorință (plină de regret) pentru ceva greu de realizat. (<fr. *nostalgie*, gr. *nostalgia*)
- nostoc** *s. m.* algă albastră microscopică, din solurile umede. (<fr. *nostoc*)
- nostomanie** *s. f.* nevoia impulsivă (a cuiva) de a se întoarce în țara sau locul unde și-a petrecut copilăria. (<fr. *nostomanie*)
- notifică** *vb. tr.* (în trecut) a recunoaște, a echivala un titlu, o diplomă obținută în străinătate. (<germ. *notifizieren*)
- năstro** *s. n.* cont deschis de o bancă la corespondentul său din străinătate; în care se înregistrează operațiile băncii titulare. (<it. *nostro*)
- nostróm** *s. m.* șef de echipaj al unei nave comerciale. (<it. *nostromo*)
- NOT(O)**- *elem.* „spate, spinare”. (<fr. *noto-*, cf. gr. *notos*)
- notă** *vb. tr.* 1. a însemna, a consemna. 2. a face o apreciere asupra cunoștințelor unui elev, student etc. prin note sau calificative. 3. a însemna prin simboluri valori numerice, elemente, melodii etc. (<fr. *noter*, lat. *notare*)
- nota bene** /abr. *N. B.* /*s. n. inv.* expresie spre a semnala cititorilor o informație, o precizare suplimentară. (<lat. *nota bene*, notează bine!)
- notabil**, -ă *adj.* demn de luat în considerație, important; remarcabil. • (*s. m. pl.*) notabilitate (2). (<fr. *notable*, lat. *notabilis*)
- notabilitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este notabil. 2. (*pl.*) personalitate de seamă, cu situație politică sau socială importantă; notabil. (<fr. *notabilité*)
- notalgie** *s. f.* durere în regiunea dorsală. (<fr. *notalgie*)
- notar** *s. m.* 1. (*ant.*; la romani) secretar; funcționar imperial care redacta actele juridice. 2. ecleziast sau laic atașat cancelariilor episcopale sau congregațiilor romane. 3. funcționar public investit cu puterea de a autentifica acte juridice. 4. secretar al primăriei în comunele rurale. (<fr. *notaire*, lat., *notarius*, germ. *Notar*)
- notariál**, -ă *adj.* referitor la notar(iat). (<fr. *notarial*)
- notariát** *s. n.* 1. funcția de notar. 2. instituție publică care autentifică și legalizează acte, contracte etc. (<fr. *notariat*, germ. *Notariat*)
- notație** *s. f.* 1. însemnare, înregistrare, notă. 2. sistem de semne convenționale pentru a exprima datele dintr-un domeniu; notare. • ~ muzicală = sistem de reprezentare grafică a sunetelor muzicale și a diferitelor raporturi dintre ele. (<fr. *notation*, lat. *notatio*)
- notațional**, -ă *adj.* de notație. (<engl. *notational*)
- notă** *s. f.* 1. scurtă însemnare scrisă; indicație, comentariu, remarcă (în scris). • articol publicistic de proporții reduse. • adnotare la un text, care cuprinde lămuriri sau informații asupra unei probleme ridicate de acel text. 2. aspect, nuanță caracteristică, trăsătură particulară. • *o a fi în ~* = a se potrivei unei situații; *a forța ~a* = a exagera. 3. element component caracteristic unei noțiuni. 4. calificativ (în cifre) prin care se apreciază cunoștințele, lucrările unui elev, unui student etc. 5. comunicare diplomatică scrisă, adresată de un guvern altui guvern, cu privire la anumite probleme etc. 6. înscris care cuprinde indicarea sumelor pe care trebuie să le achite cineva. 7. semn convențional pentru reprezentarea grafică a sunetelor muzicale; sunetul corespunzător. (<fr. *note*, it., lat. *nota*)
- notes** *s. n.* carnet pentru însemnări. (<fr. *block/notes*)
- notie** *v. noto*²-.
- notifică** *vb. tr.* a înștiința (printr-o notă oficială); a trimite o notificare. (<fr. *notifier*, lat. *notificare*)
- notificare** *s. f.* acțiunea de a notifica. • înscris prin care se înștiințează cineva; notificație. • înștiințare oficială făcută de un stat altor state printr-o notă diplomatică. (<notifica)
- notificație** *s. f.* notificare. (<fr. *notification*)
- notist**, -ă *s. m. f.* (*fam.*) cel care știe să cânte după note. (<fr. *notiste*)
- notiță** *s. f.* însemnare scurtă. • (*pl.*) scurte însemnări după un curs, o lecție etc. (<fr. *notice*)
- NOTO**¹- *v. noto*(o)-.
- NOTO**²-, -**notie** *elem.* „hibrid”, „deosebit”, „fals”. (<fr. *notho-*, *-nothie*, cf. gr. *nothos*)
- notocórd** *s. n.* formație anatomică primitivă în regiunea dorsală a embrionului animalelor cordate, din care derivă scheletul vertebral; coardă dorsală. (<fr. *notochorde*)
- notogamie** *s. f.* polenizare cu polen de la subspecie deosebite ale aceleiași specii. (<fr. *nothogamie*)
- notonecta** *s. f.* ploșniță de baltă, carnivora, din ordinul heteropterelor, cu înțepătura dureroasă, care înoată pe spate. (<fr. *notonecta*)
- notorietate** *s. f.* însușirea de a fi notoriu; celebritate, reputație, faimă. (<fr. *notoriété*)
- notóriu**, -ie *adj.* cunoscut, știut de toți; remarcabil, renumit. (<fr. *notoire*, lat. *notorius*)
- nototrib**, -ă *adj.* (despre polen) transportat pe spatele insectei care face polenizarea. (<fr. *nototribe*)
- notațional**, -ă *adj.* referitor la noțiune. (<fr. *notionnel*)
- noțiune** *s. f.* 1. formă a cunoașterii raționale care denumește o clasă de obiecte cu însușiri esențiale comune. 2. cunoștință, idee cu caracter general asupra unui lucru. 3. (*pl.*) cunoștințe, principii fundamentale ale unei discipline, ale unui domeniu etc. (<fr. *notion*, lat. *notio*)
- nóus** *s. n.* (*fil.*) rațiune, spirit. (<fr. *nous*)
- nouvelle vague** /nuvél vag/ *loc. s.* denumire dată unui grup de cinești francezi, ale căror filme se caracterizează prin afișarea ostentativă a mesajului artistic nonconformist. (<fr. *la nouvelle-vague*, noul val)
- novă** *vb. tr.* a supune (o obligație) unei novații. (<fr. *nover*, lat. *novare*)
- novator**, -oare *I. adj.* înnoitor. *II. s. m. f.* om cu idei și concepții noi; cel care introduce o nouate într-un domeniu oarecare. (<fr. *novateur*, lat. *novator*)
- novatián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al novațianismului. (<fr. *novatien*)
- novațianism** *s. n.* doctrină a lui Novatian (sec. V-VIII), care pune la îndoială bunătatea lui Dumnezeu și dovedea un rigorism excesiv, considerând că păcatul abjurării credinței nu poate fi iertat. (<fr. *novatianisme*)
- novăție** *s. f.* 1. stingere a unei datorii vechi prin crearea alteia noi. 2. înțelegere intervenită între părțile interesate, în baza căreia are loc înlocuirea debitorului printr-o altă persoană care preia obligațiile stabilite inițial. 3. înlocuire a unui contract de comerț exterior prin altul nou. (<fr. *novation*, lat. *novatio*)
- novă** *s. f.* stea a cărei strălucire crește brusc, pentru a scădea apoi încet și adesea cu fluctuații. (<fr., lat. *nova*)
- novécénto** *s. n.* sec. XX în cultura și arta italiană. (<it. *novecento*)
- novéle** *s. f. pl.* (*jur.*) dispoziții suplimentare de drept roman care se adăugau la o lege. (<fr. *novelles*, lat. *novelae*)
- novelă** *s. f.* mică piesă muzicală în care predomină expresia lirică sau epică. (<it. *novelletta*)
- novénă** *s. f.* acte de devoțiune pe care le împlinesc creștinul catolic timp de nouă zile la rând. (<it. *novena*)
- novice** *s. m. f.* 1. cel intrat de curând într-o mănăstire spre a se călugări. 2. începător într-un domeniu oarecare. • (*adj.*) care nu are experiența vieții. (<fr. *novice*, lat. *novicius*)
- noviciát** *s. n.* situația, stagiul de novice (I). (<fr. *noviciat*)
- novocaină** *s. f.* substanță cristalină, solubilă în apă și alcool, anestezic local. (<fr. *novocaine*)
- novocilină** *s. f.* antibiotic penicilină și novocaină. (<novocaină + /penicilină)
- novolác** *s. n.* rășină sintetică obținută prin condensarea fenolului cu formaldehidă în mediul acid, folosită la fabricarea unor lacuri. (<fr. *novolaque*)
- nóxă** *s. f.* agent, factor, substanță cu acțiune nocivă asupra organismului, în atmosferă, în timpul procesului tehnologic. (<lat. *nox*)
- nuantă** *vb. tr.* 1. a reda nuanțele unei culori; unui ton etc. 2. (*fig.*) a exprima prin treceri subtile, gradate. (<fr. *nuancer*)

- nuanțat**, -ă *adj.* 1. cu variații de tonuri, de culori. 2. (fig.) care prezintă variații marcate prin treceri subtile, gradate. • (despre stil, limbă) bogat în nuanțe; expresiv. (< fr. *nuancé*)
- nuanță** *s. f.* 1. fiecare dintre variațiile unei culori. 2. (fig.) diferență ușoară, imperceptibilă între aspecte, lucruri de același gen. • (muz.) gradul de intensitate al unui sunet. • caracter, notă particulară; conotație. (< fr. *nuance*)
- nubeculă** *s. f.* potă comeană. (< fr. *nubécule*, lat. *nubecula*)
- nubián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Nubia. • (*s. f.*) limbă africană vorbită de nubieni. (< fr. *nubien*)
- nubil**, -ă *adj.* care este la vârsta când se poate căsători. (< fr. *nubile*, lat. *nubilis*)
- nubilitate** *s. f.* stare a unei persoane nubile. (< fr. *nubilité*)
- nucelă** *s. f.* parte centrală a ovulului unei plante angiosperme. (< fr. *micelle*, lat. *nucella*)
- nucifér**, -ă *adj.* (despre plante) care produce nuci. (< fr. *nucifère*)
- nuciform**, -ă *adj.* în formă de nucă. (< fr. *nuciforme*)
- nucivor**, -ă *adj.* care se hrănește cu nuci. (< fr. *nucivore*)
- NUCLE(O)** - *elem.* „nucleu”, „nuclear”. (< fr. *nucléo-*, cf. lat. *nucleus*, sâmbure)
- nuclear**, -ă *adj.* 1. referitor la nucleul celulei. 2. referitor la nucleul atomului. 3. referitor la energia atomică, bazat pe această energie. • *energie* -ă = energie care se dezvoltă prin dezintegrarea atomului în urma unor reacții nucleare; *combustibil* - = material fisionabil care produce energie nucleară. • *arme* -e = arme care folosesc energia nucleară (arma atomică și termonucleară). (< fr. *nucléaire*)
- nuclearizá vb. tr.** (despre state, uzine etc.) a folosi energie nucleară. (< *nuclear* + -iza)
- nucleát**, -ă *adj.* (despre celule) cu nucleu. (< fr. *nucléé*)
- nucleație** *s. f.* 1. formarea, într-un mediu cu structură și compoziție definite, de germeni constituind centre de dezvoltare a unei noi faze, structuri fizice sau chimice. 2. (biol.) formarea nucleului. (< fr. *nucleation*)
- nuclează** *s. f.* enzimă care descompune acizii nucleici. (< fr. *nucléase*)
- nucleic acid** - = acid organic complex în componența nucleului celulei. (< fr. *nucléique*)
- nucleină** *s. f.* proteidă rezultând din unirea acidului nucleic cu o proteină bazică în nucleul celular; nucleoproteidă. (< fr. *nucléine*)
- nucleobiont** *s. n.* organism cu celule nucleate. (< fr. *nucléobionte*)
- nucleoid** *s. n.* corpuscul în formă de nucleu din citoplasma bacteriilor. (< fr. *nucléotide*)
- nucleól** *s. m.* organit dens și rotund din nucleul celular, din proteină și granule de acid nucleic; plasmozom. (< fr. *nucléole*, lat. *nucleolus*)
- nucleón** *s. m.* particula elementară din nucleul unui atom. (< fr. *nucléon*)
- nucleónic**, -ă *1. adj.* referitor la nucleoni. *II. s. f.* parte a electronicii care studiază utilizarea energiei atomice în știință și industrie. (< fr. *nucléonique*)
- nucleoplásmă** *s. f.* carioplasmă. (< fr. *nucléoplasme*)
- nucleoproteidă** *s. f.* nucleină. (< fr. *nucléoprotéide*)
- nucleosintéză** *s. f.* 1. procesul de formare a nucleelor atomice. 2. (astr.) formare a nucleelor de elemente chimice în urma reacțiilor termonucleare din stadiile inițiale ale expansiunii universului și din interiorul stelelor. (< fr. *nucleosynthèse*)
- nucleotid** *s. n.* component protidic al acizilor nucleici, rezultat din unirea unui nucleozid cu acidul fosforic. (< fr. *nucléotide*)
- nucleozid** *s. n.* compus chimic din combinația unei baze azotate cu o oză. (< fr. *nucléoside*)
- nucleozóm** *s. m.* unitate fundamentală structurală a cromozomului, satelit pe suprafața nucleolilor. (< fr. *nucleosome*)
- nucleú** *s. n.* 1. ciclu de atomi care compun scheletul moleculei unui corp chimic și care rămâne neschimbat la toți derivații corpului respectiv. 2. parte centrală, încărcată pozitiv, a unui atom, în care se concentrează aproape întreaga masă a acestuia. 3. corpuscul globulos din citoplasmă, constituent principal al celulei, cu rol în reproducerea și în transmiterea caracterelor. 4. element central cu funcție importantă în propoziție sau în frază.
5. (astr.) porțiune centrală, compactă, a unei comete. 6. zona de ridicare maximă dintr-un vânt ascendent termic. 7. (fig.) element esențial al unui lucru. (< fr. *nucleus*, lat. *nucleus*)
- nuclic** *s. m.* nucleu atomic considerat numai din punctul de vedere al structurii sale. (< fr. *nuclide*)
- nuculă** *s. f.* fruct de forma unei nuci mici. (< fr. *nucule*, lat. *nucula*)
- nud**, -ă *1. adj.* (despre corpul omenesc) neacoperit, gol. 2. (fig.) simplu, pur, curat. • *O proprietate* -ă = proprietate fără uzufruct. *II. s. n.* 1. corp dezbrăcat fără veșminte. 2. statuie, pictură reprezentând un corp gol. (< it. *nudo*, lat. *nudus*)
- NUDI-** *elem.* „gol, neacoperit”. (< fr. *nudi-*, cf. lat. *nudus*)
- nudicaul**, -ă *adj.* cu tulpina lipsită de frunze. (< lat. *nudicaulis*)
- nudicol**, -ă *adj.* (despre puii unor păsări) cu gâtul golaș. (< fr. *nudicol*)
- nudiflor**, -ă *adj.* cu flori lipsite de înveliș. (< lat. *nudiflorus*)
- nudism** *s. n.* 1. expunere la soare (în scop terapeutic) a corpului gol. 2. teorie care preconizează viața în aer liber și practicarea sporturilor complet dezbrăcat. (< fr. *nudisme*)
- nudist**, -ă *s. m. f.* cel care face nudism. (< fr. *nudiste*)
- nuditate** *s. f.* 1. goliciune (a corpului); aspectul unei statui, picturi reprezentând un nud. 2. (fig.) ceea ce se prezintă fără rezerve. • simplitate, lipsă de podoabe. (< fr. *nudité*, lat. *nuditatis*)
- nugá** *s. f.* preparat de cofetărie din foi de aluat cu umplutură de albuș de ou, zahăr și nuci sau alune. (< fr. *nougat*)
- nuizibil**, -ă *adj.* vătmător. (< fr. *nuisible*)
- nuizibilitate** *s. f.* caracter nuizibil. (< fr. *nuisibilité*)
- nul**, -ă *adj.* 1. (despre acte) fără valoare legală, care se reduce la nimic; inexistent. • *meci* - = meci terminat la egalitate. 2. (mat.) de valoare egală cu zero. 3. (despre oameni) lipsit de merite. (< fr. *nul*, germ. *null*)
- nulă** *s. f.* zero. (< lat. *nulla*, germ. *Null*)
- NULI-** *elem.* „nul, nici un”. (< fr. *nulli-*, cf. lat. *nullus*)
- nuligéstă** *adj.*, *s. f.* (femeie) care nu a fost niciodată gravidă. (< fr. *nulligeste*)
- nulipără** *adj.*, *s. f.* (femeie) care nu a născut nici un copil. (< fr. *nullipare*)
- nulitate** *s. f.* 1. însușirea, caracterul lucrului nul. 2. lipsă totală de merite. • om lipsit de orice merit, incapabil, prost. 3. lipsă de valoare legală a unui act juridic. (< fr. *nullité*, lat. *nullitas*)
- nulizómie** *s. f.* absența unei perechi de cromozomi omologi de la un organism aneuploid. (< fr. *nullisomie*)
- numărător** *I. s. m.* 1. termen al unei fracții, deasupra liniei de fracție, indicând numărul de părți conținute de fracție. 2. aparat folosit la numerotare la tiparul înalt. *II. s. m. f.* persoană care numără, socotește, calculează ceva (după fr. *numérateur*)
- numbát** *s. m.* mamifer marsupial străvechi din Australia, asemănător cu veverița, având partea anterioară a corpului cu o blană galben-roșiatică, care trece treptat în negru-închis spre partea dinapoi; se hrănește cu termite; furnicar.
- númen** *s. n. (fil.)* esență cognoscibilă numai prin rațiune, în opoziție cu fenomenul. • (la Kant) „lucru în sine”. (< fr. *noumène*, germ. *Noumenon*, gr. *noumenon*)
- numenál**, -ă *adj.* referitor la numen. (< fr. *nouménéal*, germ. *noumenal*)
- numerábil**, -ă *adj.* care se poate număra, calcula. (< lat. *numerabilis*, it. *numerabile*)
- numerabilitate** *s. f.* însușirea de a fi numerabil. (< it. *numerabilità*)
- numeral**, -ă *1. adj.* care desemnează, exprimă un număr. • *o sistem* - = ansamblu de simboluri care reprezintă numere. *II. s. n.* parte de vorbire flexibilă care exprimă un număr, o determinare numerică. (< fr. *numéral*, lat. *numeralis*)
- numerár** *s. n.* sumă de bani în monede sau în hârtie-monedă. (< fr. *numéraire*, lat. *numerarius*)
- numerațiv**, -ă *adj.* care servește la numărare. (< fr. *numératif*)

numerăție *s. f.* sistem de cifre și de reguli folosit pentru reprezentarea numerelor. (< fr. *numération*, lat. *numeraĭtio*)

numéric, -ă *adj.* referitor la numere; exprimat prin numere. (< fr. *numérique*)

numerologie *s. f.* știință a numerelor, care, apelând la complicate legi ale matematicii astrale, servește astrologilor pentru definirea destinului uman. (< fr. *numérologie*)

numerós, -oasă *adj.* în număr, în cantitate mare; mult. (< it. *numeroso*, lat. *numerosus*)

numerotă *vb. tr.* a însemna cu numere în ordine succesivă. (< fr. *numéroté*)

numerotător *s. n.* instrument pentru numerotat paginile diferitelor imprimare; numeroter. (după fr. *numéroteur*)

numerotație *s. f.* numerotare. (< fr. *numérotation*)

numerotér *s. n.* numeroter. (< fr. *numéroteur*)

numeros clăusur *s. n.* categorii de persoane admise în număr limitat într-o funcție, într-un grad, conform unei legi, unei decizii a autorității. (< lat. *numerus clausus*)

numinós *s. n.* componentele iraționale ale categoriei religioase „sfânt”, din care a fost eliminat conținutul moral. (< it. *numinoso*)

numinozitate *s. f.* caracterul de putere, de supranatural, de miracol, propriu lui Dumnezeu sau a ceea ce este sacru. (< it. *numinosità*)

numismát, -ă *s. m. f.* specialist în numismatică. (< fr. *numismate*)

numismátic, -ă *I. adj.* referitor la numismatică. *II. s. f.* disciplină auxiliară a istoriei care studiază monedele și medaliile (vechi). (< fr. *numismatique*)

numitór *s. m.* termen al unei fracții, sub linia de fracție, indicând în câte părți a fost împărțit întregul. *O a aduce la același ~* = a face ca două sau mai multe fracții să aibă același numitor; (*fig.*) a pune de acord puncte de vedere diferite. (< *numi* + *-tor*)

numuiár, -ă *adj.* de formă rotundă, ca o monedă. (< fr. *nummulaire*)

numulít *s. m.* foraminifer fosil ale cărui cochilii au format prin sedimentare roci calcaroase. (< fr. *nummulite*)

numulític, -ă *I. adj.* care conține fosile de numuliți. *II. adj., s. n.* (din) paleogen. (< fr. *nummulitique*)

nunakól *s. n.* înălțime cu vârf rotunjit, deasupra masei unui ghețar. (< engl. *nunakof*)

nunatak *s. n.* pisc stâncos izolat din zona zăpezilor permanente, care străpunge calota de gheață. (< fr. *nunatak*)

nuncupatív, -ă *adj.* (despre testamente) dictat de testator potrivit formelor legale. (< fr. *nuncupatif*, lat. *nuncupativus*)

nuncupátie *s. f.* (*jur.*) declarație solemnă și verbală prin care testatorul confirmă că dispozițiile din testamentul scris exprimă voința sa. (< fr. *nuncupation*, lat. *nuncupatio*)

nundine *s. f. pl. (ant.)* zile de târg. (< fr. *nundines*, lat. *nundinae*)

nunțiatúră *s. f.* reprezentanță diplomatică a Vaticanului într-o țară străină. • funcția nunțului. (< it. *nunziatura*)

nunțiu *s. m.* prelat-ambasador al Vaticanului într-o țară străină. (< it. *nunzio*, lat. *nuntius*)

nupțial, -ă *adj.* referitor la nuntă, de nuntă. (< fr. *nuptial*, lat. *nuptialis*)

nupțialitate *s. f.* numărul de căsătorii realizate la 1000 de locuitori într-o perioadă dată. (< fr. *nuptialité*)

nurághi *s. m. pl.* denumire dată monumentelor sarde din epoca bronzului, în formă de turn tronconic cu pereți groși de piatră, servind ca refugii sau fortărețe. (< fr. *nuraghi*)

nurísă *s. f.* rezervor suplimentar de combustibil lichid al unui motor cu capacitate mică, putând funcționa și prin cădere. (< fr. *nourrice*)

nursă *s. f.* 1. doică, bonă la sugari; dădacă; guvernantă. 2. femeie care se dedică îngrijirii copiilor bolnavi; infirmieră, soră. (< fr., engl. *nurse*)

nurserie *s. f.* spațiu rezervat noilor-născuți (din unele maternități). (< fr., engl. *nursery*)

nursing *s. n.* 1. îngrijire (a bolnavilor). • (*med.*) proces de diagnosticare și tratament al răspunsurilor umane la problemele actuale și potențiale. 2. pregătire sanitară medie; asistență medicală. (< engl. *nursing*)

nursologie *s. f.* studiul și practica nursingului (1). (< fr. *nursologie*)

nuf *s. n.* 1. șanț longitudinal într-o piesă de lemn, pentru asamblare; uluc. 2. canelură. (< germ. *Nut*)

nutánt, -ă *adj.* (despre organele plantelor) cu partea terminală aplecată în jos. (< fr. *nutant*, lat. *nutans*)

nutátie *s. f.* 1. oscilația axei unui astru în cursul mișcării de precesie; (*spec.*) oscilația axei Pământului într-o perioadă de 18 ani și 8 luni. 2. una dintre cele trei componente ale mișcării unui corp rigid care are un punct fix și care face să oscileze axa de rotație proprie corpului. 3. (*med.*) basculare înainte a bazei sacului și înapoi a coccisului, produsă spontan în cursul nașterii. • oscilație a capului. 4. mișcare de oscilație descrisă de plante în timpul creșterii. (< fr. *nutation*, lat. *nutatio*)

nutri *vb. I. tr., refl. a (se) hrăni. II. tr. (fig.)* a cultiva, a avea un anumit sentiment, gând etc. (< lat. *nutrire*)

nútria *s. f.* mamifer rozător acvatic, originar din America de Sud, mic, cu blană brună-cenușie, foarte apreciată. (< fr. *nutria*, germ. *Nutria*)

nutriét *s. n.* blăniță de miel prelucrată, care imită blana de nutria. (< *nutria* + *-et*)

nutrimént *s. n.* hrană, alimentație; mijloace de trai. (< fr. *nutriment*, lat. *nutrimentum*)

nutritív, -ă *adj.* 1. care hrănește. 2. referitor la nutriție. (< fr. *nutritif*, lat. *nutritivus*)

nutriție *s. f.* ansamblul funcțiilor organice prin care animalele și vegetalele își procură substanțele hrănitoare necesare dezvoltării și refacerii țesuturilor. (< fr. *nutrition*, lat. *nutritio*)

nutrițional, -ă *adj.* referitor la nutriție. (< fr. *nutritionnel*)

nutriționist, -ă *s. m. f.* specialist care studiază alimentația, dietele și nutriția. (< fr. *nutritionniste*)

nuvelă *s. f.* specie a genului epic în proză, mai redusă decât romanul, care cuprinde părți caracteristice din viața unor personaje prezentate în diversitatea caracterelor lor, în mediul lor social. (< fr. *nouvelle*, it. *novella*)

nuvelétă *s. f.* nuvelă scurtă. (< it. *novelletta*)

nuvelíst, -ă *s. m. f.* autor de nuvele. (< fr. *nouvelliste*)

nuvelístic, -ă *I. adj.* referitor la nuvelă. *II. s. f.* totalitatea nuvelor unui scriitor, ale unei epoci sau ale unei literaturi. (< germ. *novellistisch*, *Novellistik*)

nyáya *s. f.* școală filozofică indiană antică potrivit căreia lumea există obiectiv și se compune din atomi creați de divinitate, pe care aceasta numai îi combină. (< sanscr. *nyaya*)

O

oază *s. f.* 1. loc în mijlocul unui deșert, cu vegetație bogată și apă. 2. (*fig.*) loc izolat, odihnitor, într-un mediu ostil. 3. porțiune neacoperită de gheață în interiorul Antarcticii. (< germ. *Oase*, fr., lat., gr. *oasis*)

OB- *pref.* „(in) contra”, „în față”, „în schimbul”. (< fr. *ob-*, cf. lat. *ob*)

obcronic, -ă *adj.* de forma unui con răsturnat. (< fr. *obconique*, germ. *obkonisch*)

obducție *s. f.* (*geol.*) încălecarea a unei plăci terestre suboceanice peste altă placă. (< germ. *Obduktion*)

obediënt, -ă *adj.* ascultător, supus; docil. (< it. *obbediente*, lat. *oboediens*)

obediență *s. f.* supunere, ascultare. (< fr. *obédience*, lat. *oboedientia*)

obelă *s. f.* semn, trăsătură ca o linie neagră, care servea la marcarea pasajelor interpolare pe manuscrisele vechi. (< fr. *obèle*, lat. *obelus*)

obelisc *s. n.* monument comemorativ în formă de trunchi de piramidă cu baza pătrată, monolit. (< fr. *obélisque*, lat. *obeliscus*, gr. *obeliskos*)

oberec *s. n.* dans popular polonez cu tempo foarte rapid; melodia corespunzătoare. (< pol. *oberek*)

oberliht *s. n.* porțiune din partea de sus a unei ferestre, a unei uși, cu deschidere separată. (< germ. *Oberlicht*)

obéz, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de obezitate. (< fr. *obèse*, lat. *obesus*)

obezitate *s. f.* stare patologică manifestată printr-o îngrășare anormală. (< fr. *obésité*, lat. *obesitas*)

obi *s. n.* brâu lat legat cu o fundă mare la spate, de obicei din mătase, purtat de japonezi. (< fr. *obi*, germ. *Obi*)

obiect *s. n.* 1. lucru, tot ceea ce poate fi perceput prin simțuri. ~ *de inventar* = mijloc de muncă de uz curent, parte din mijloacele circulante ale unei întreprinderi. 2. (*ec.*) ~ *ul muncii* = lucru asupra căruia acționează omul pentru a-l modifica potrivit nevoilor sale. 3. tot ceea ce preocupă gândirea; activitatea intelectuală a omului; ceea ce formează materia unei științe, a unei discipline. 4. (*fil.*) realitatea exterioară subiectului (1); (*spec.*) ceea ce este dat în cunoaștere, conținutul obiectiv al cunoștințelor subiectului. 5. (*fig.*) țintă, scop, țel. 6. complement (direct sau indirect). (< lat. *objectum*, germ. *Objekt*)

obiectă *vb. tr.* a aduce o obiecție; a spune ceva contrar; a contesta. (< fr. *objecter*, lat. *objectare*)

obiectivitate *s. f.* (la Schopenhauer) forma sub care lucrul în sine, realul, apare ca obiect. (< germ. *Objektivität*, fr. *objectivité*)

obiectiv, -ă *I. adj.* 1. existent în afara conștiinței și independent de ea. 2. imparțial. 3. referitor la obiect (6). *II. s. n.* 1. lentilă, sistem de lentile care formează o imagine reală a obiectului observat într-o lunetă, într-un microscop, aparat fotografic etc. 2. loc, punct, localitate etc. care constituie ținta unei acțiuni militare. • țintă asupra căreia se trage cu o armă de foc. 3. întreprindere, uzină, construcție etc. care urmează să fie realizată. 4. loc care prezintă interes pentru turiști. 5. (*fig.*) intenție, scop, țel, țintă. (< fr. *objectif*, lat. *obiectivus*)

obiectivă *vb. I. tr.* a transforma ideile, gândirea, atitudinile în produse cu existență obiectivă, a considera ceva ca obiectiv (1, 1). *II. refl.* a căpăta caracter obiectiv; a se obiectiviza. (< fr. *objectiver*)

obiectivănt, -ă *adj.* care are tendința de a obiectiva. (< fr. *objectivant*)

obiectivare *s. f.* faptul de a (se) obiectiva. • acțiunea de transformare a capacităților fizice, intelectuale, volitive ale omului în produse cu existență obiectivă. (< *obiectivă*)

obiectivism *s. n.* atitudine de falsă obiectivitate. (< germ. *Objektivismus*, rus. *obiekvizm*)

obiectivist, -ă *adj.* referitor la obiectivism, care manifestă obiectivism, propriu obiectivismului. (< germ. *objektivist*, rus. *obiekvist*)

obiectivitate *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este obiectiv (1, 1). • nepărtinire, imparțialitate. 2. (*fil.*) categorie a teoriei cunoașterii, valoarea și adevărea cunoștințelor la obiectul lor. (< fr. *objectivité*)

obiectiviză *vb. refl.* a se obiectiva (II). (< engl. *objectivize*)

obiectivă, -ă *adj. (fil.)* 1. care are trăsăturile unui obiect, independent de reflectarea lor în conștiință; material, obiectiv. 2. care aparține lucrurilor; obiectelor. (după fr. *objectal*)

obiecție *s. f.* argument pe care cineva îl opune unei propuneri, pretenții, teze sau prin care își manifestă dezacordul față de acestea. (< fr. *objection*, lat. *obiectio*)

obituăr *s. n.* 1. depozit mortuar unde se păstrează corpurile presupuse a fi în stare de moarte aparentă. 2. listă de oameni decedați; pomelnic. (< fr. *obitoire*, lat. *obituarium*)

oblát, -ă *s. m. f.* 1. membru al unui ordin religios. 2. laic admis (pentru donațiile făcute) să trăiască într-o mănăstire. (< fr. *oblat*, lat. *oblatus*)

oblativitate *s. f.* înclinație de a oferi ceva fără a cere nimic în schimb. • (*rel.*) ofrandă, sacrificiu închinat divinității. (< fr. *oblativité*)

oblație *s. f.* jertfă adusă unei divinități; ofrandă. (< fr. *oblation*, lat. *oblatio*)

oblic, -ă *I. adj.* înclinat față de o dreaptă sau de un plan; pieșis. **O** (*lingv.*) *caz* ~ = denumire a cazurilor care nu exprimă un raport direct (genitivul, dativul, ablativul etc.). *II. adj.*, *s. n.* (mușchi) a cărui acțiune se exercită în direcții neparalele cu planul de simetrie a corpului. *III. s. f. (mat.)* dreaptă care nu este perpendiculară pe dreapta, sau pe planul dat. (< fr. *oblique*, lat. *obliquus*)

oblicitate *s. f.* însușirea de a fi oblic; poziție oblică. **o** (*astr.*) ~ *a eclipticii* = unghiul de înclinație a eclipticii, de aproximativ 23°27', față de planul ecuatorului ceresc. • (*mat.*) relație de poziție a două drepte sau planuri, caracterizată prin unghiul lor. (< fr. *obliquité*)

obligă *vb. I. tr., refl. a* (se) îndatora. • a da, a lua asupra-și o sarcină, a (se) angaja. *II. tr.* a constrânge. (< lat. *obligare*, fr. *obliger*)

obligant, -ă *adj.* îndatoritor, amabil, binevoitor. (< fr. *obligeant*)

obliganță *s. f.* amabilitate, bunăvoință. (< fr. *obligeance*)

obligativitate *s. f.* caracterul a ceea ce este obligatoriu. (< obligat + -ivitate)

obligato *adv. (muz.)* despre o parte dintr-o compoziție, un instrument, o voce dintr-un ansamblu indispensabil. (< it. *obligato*)

obligatoriu, -ie *adj.* care are puterea de a obliga; obligational. • care trebuie făcut potrivit anumitor legi, care nu este facultativ; impus. (< lat. *obligatorius*, fr. *obligatoire*)

obligăție *s. f.* 1. datorie; angajament, îndatorire. 2. (*jur.*) act prin care cineva se obligă ori este obligat să plătească o sumă sau să (nu) facă un anumit lucru. 3. (în forma *obligățiune*) măsura de valoare care conferă posesorului ei calitatea de creditor față de instituția emitentă. (<fr. *obligation*, lat. *obligatio*)

obligățiune *s. f.* v. *obligăție* (3).

obliteră *vb. I. tr., refl.* (despre inscripții, manuscrise) a (se) șterge treptat, a deveni, a face să devină necitit. II. *tr. I.* a anula un timbru prin ștampilare. 2. (*med.*) a astupa o cavitate, un vas de sânge. (<fr. *oblitérer*, lat. *oblitterare*)

obliterant, -ă *adj. (med.)* care obliterează. (<fr. *oblitérant*)

obliterăție *s. f.* 1. oblitereare. 2. (*med.*) obstrucție (1). (<fr. *obliteration*, lat. *oblitteratio*)

oblomovism *s. n.* inactivitate generată de incapacitatea de a face efort, atitudine de apatie; spirit de stagnare. (după rus. *oblomovșcina*)

oblong, -ă *adj.* lunguiet, alungit. (<fr. *oblong*, lat. *oblongus*)

obnubilă *vb. tr., refl.* (despre vedere, memorie etc.) a slăbi; a (se) întuneca. (<fr. *obnubiler*, lat. *obnubilare*)

obnubilăție *s. f.* obnubilare; întunecare, slăbire a vederii; (*p. ext.*) pierdere treptată a memoriei, diminuare a inteligenței. (<fr. *obnubilatio*, lat. *obnubilatio*)

oboi *s. n.* instrument muzical de suflat, din lemn, în formă de tub, cu ancie dublă, cu găuri și clape. (<it. *oboe*, germ. *Oboe*)

oboist, -ă *s. m. f.* muzicant care cântă din oboi. (<it. *oboista*, germ. *Hoboist*)

obol *s. m.* 1. mică monedă care a circulat la vechii greci, a șasea parte dintr-o drahmă. 2. bani mărunți. • (*fig.*) sumă mică; (*p. ext.*; *s. n.*) contribuție modestă (în bani). (<fr. *obole*, lat. *obolus*, gr. *obolos*)

oboval, -ă *adj.* (despre frunze, petale etc.) în formă ovală, cu capătul mai îngust spre petiol; obovat. (<fr. *obovale*, germ. *oboval*)

obovát, -ă *adj.* oboval. (<fr. *obové*)

obovoíd, -ă *adj.* în formă de ou cu vârful în jos. (<fr. *obovoïde*)

obscén, -ă *adj.* (despre gesturi, cuvinte, atitudini) nerușinat, trivial, indecent; pomografic. (<fr. *obscene*, lat. *obscenus*)

obscenitate *s. f.* caracter obscen; vorbă, faptă obscenă. (<fr. *obscénité*, lat. *obscenitas*)

obscur, -ă *adj.* 1. lipsit de lumină, întunecos. 2. (*fig.*) nedeslușit, neclar, vag. 3. (*fig.*) necunoscut; lipsit de merite deosebite, mediocru. (<fr. *obscur*, lat. *obscurus*)

obscură *vb. tr. I.* a face să devină obscur, a întuneca. 2. a face să devină neclar. (<it. *oscurare*)

obscurantism *s. n.* stare de înapoiere culturală. • atitudine ostilă față de răspândirea științei și culturii. (<fr. *obscurantisme*)

obscurantist, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al obscurantismului. (<fr. *obscurantiste*)

obscuritate *s. f.* 1. lipsă de lumină; întuneric, întunecime. 2. (*fig.*) lipsă de claritate; confuzie. 3. (*fig.*) condiție, situație obscură. • mediocritate. (<fr. *obscurité*, lat. *obscuritas*)

obscuriză *vb. tr., refl.* a (se) face obscur. (<*obscur* + -iza)

obsecrăție *s. f.* figură retorică prin care oratorul invocă zeii sau oamenii. (<fr. *obsecration*, lat. *obsecratio*)

obscévent, -ă *adj.* (despre o vale) care are o direcție de curgere contrară față de înclinarea straturilor. (<fr. *obsequent*)

obsecviós, -oasă *adj.* excesiv de respectuos; servil, slugarnic; smerit, umil. (<fr. *obsequieux*, lat. *obsequiosus*)

obsecviozitate *s. f.* politețe excesivă, servilism. (<fr. *obsequiosité*, lat. *obsequiositas*)

obsedă *vb. tr.* (despre idei, imagini etc.) a preocupa intens, a urmări neincetat. (<fr. *obséder*)

obsedânt, -ă *adj.* care obsedează, chinuitor. (<fr. *obsédant*)

obsedát, -ă *s. m. f.* om urmărit neincetat de o idee, de o manie etc. (<*obseda*)

observă *vb. tr. I.* a băga de seamă, a remarca. • a atrage atenția, a face o remarcă, o observație. 2. a

cerceta, a examina atent. • a supraveghea acțiunile cuiva; a controla. 3. a pândi, a iscodi. (<fr. *observer*, lat. *observare*)

observabil, -ă *adj.* care poate fi observat. (<fr. *observable*, lat. *observabilis*)

observanță *s. f.* 1. observare, respectare a legilor, a normelor religioase. 2. (*med.*) respectarea de către bolnav a tratamentelor prescrise. (<fr., engl. *observance*)

observare *s. f.* 1. acțiunea de a observa. • observație (3). 2. (*mil.*) cercetare, supraveghere a inamicului și a obiectivelor lui în scopul obținerii de informații. 3. (*stat.*) prima fază a cercetării, constând din înregistrarea informațiilor cu privire la caracteristicile unităților unei colectivități statistice. (< *observa*)

observativ, -ă *adj.* de observare. (<it. *osservativo*)

observator¹ *s. n.* 1. clădire special amenajată pentru observarea fenomenelor astronomice, meteorologice etc. 2. (*mil.*) loc destinat instalării asupra unor abuzuri, greșeli săvârșite. II. *s. m. f.* 1. cel care are misiunea de a observa, de a urmări, a studia științific un fenomen. 2. cel care asistă la un eveniment fără a participa. III. *s. m.* 1. persoană oficială desemnată de stat, de o organizație, pentru a asista la lucrările unei conferințe, organisme internaționale, fără drept de vot și fără calitatea de a-și asuma vreun angajament. 2. militar care execută o misiune de observare (2). (<fr. *observateur*, lat. *observator*)

observator², -oare *I. adj.* 1. care observă, scrutează. • cu spirit de observație, perspicace, pătrunzător. 2. prin care se atrage cuiva atenția asupra unor abuzuri, greșeli săvârșite. II. *s. m. f.* 1. cel care are misiunea de a observa, de a urmări, a studia științific un fenomen. 2. cel care asistă la un eveniment fără a participa. III. *s. m.* 1. persoană oficială desemnată de stat, de o organizație, pentru a asista la lucrările unei conferințe, organisme internaționale, fără drept de vot și fără calitatea de a-și asuma vreun angajament. 2. militar care execută o misiune de observare (2). (<fr. *observateur*, lat. *observator*)

observăție *s. f.* 1. procedeu al cunoașterii științifice în contemplarea metodică și intenționată a unui obiect sau proces; examinare. 2. remarcă, constatare. 3. obiecție, critică; musturare, reproș. 4. supraveghere. o foaie de ~ = foaie pe care sunt notate zilnic tratamentul și evoluția bolii unui bolnav. (<fr. *observation*, lat. *observatio*)

observațional, -ă *adj.* cu caracter de observație. (<engl. *observational*)

obsésie *s. f.* 1. imagine, idee care urmărește pe cineva neîntrerupt; preocupare chinuitoare. 2. tulburare psihică provocată de o idee fixă. (<fr. *obsession*)

obsesional, -ă *adj.* (despre o stare morbidă) care se caracterizează printr-o obsesie. (<fr. *obsessionnel*)

obsesiv, -ă *adj.* referitor la obsesie. • (*adv.*) obsedant. (<fr. *obsessif*)

obsidián *s. n.* rocă magmatică efuzivă sticloasă, roșiatică sau negricioasă. (<fr. *obsidienne*, lat. *obsidianus*)

obsidional, -ă *adj.* 1. (*ant.*) referitor la asediul unui oraș, de asediu. 2. (despre boli infecțioase) care survin în cursul războiului de tranșee. (<fr. *obsidional*, lat. *obsidionalis*)

obsolescénță *s. f.* declasare tehnologică a unui material industrial prin apariția altuia, mai modern; uzură morală. o ~ profesională = proces de învechire a componentelor unei profesii ca urmare a asimilării progresului tehnico-științific. (<engl., fr. *obsolescence*)

obstacol *s. n.* 1. piedică, stavilă. • (*fig.*) opoziție; dificultate, piedică. 2. (*pl.*) gard, șant etc. care trebuie trecut în cadrul unei competiții sportive. (<fr. *obstacle*, lat. *obstaculum*)

obstaculă *vb. tr.* a împiedica, a îngreuna, a bara. (după it. *ostacolare*)

obstetric, -ă *I. adj.* referitor la obstetrică; obstetrical. II. *s. f.* ramură a medicinei care se ocupă de fiziologia și patologia sarcinii și cu asistența nașterii. (<fr. *obstétrique*)

obstetricál, -ă *adj.* obstetric. (<fr. *obstétrical*)

obstetrician, -ă *s. m. f.* medic specialist în obstetrică; mamoaș. (<fr. *obstétricien*)

obstlnă *vb. refl.* a se încăpățâna, a se îndârji. (<fr. *s'obstiner*)

obstlnăție *s. f.* încăpățănare, îndărătnicie, tenacitate. (<fr. *obstination*, lat. *obstinatio*)

obstruă *vb. tr. (med.)* a astupa (un canal, un vas de sânge). (<fr. *obstruer*, lat. *obstruere*)

obstrucțiv, -ă *adj.* care poate cauza o obstrucție (1); obstrucțional. (<fr. *obstrucif*)

obstrucție *s. f.* 1. (*med.*) astupare a unui canal, a unui

- vas de sânge etc.; ocluzie, obliterație. 2. manevră, uneltire, opunere inverșunată pentru a zădărnici o acțiune (parlamentară). 3. (*sport*) manevră neregulamentară prin care un apărător încearcă să împiedice pe atacantul advers și să ajungă mingea fără ca el însuși să încerce s-o joace. • acțiune neregulamentară prin care un boxer încearcă să-și împiedice adversarul să lovească. (<fr. *obstruction*, lat. *obstruction*)
- obstrucționă** *vb. I. tr., refl.* a face; a suferi o obstrucție (1). **II. tr.** (la fotbal, handbal etc.) a împiedica pe atacantul advers să ajungă la mingea, fără a juca. (<obstrucție + -onă)
- obstrucționabil**, -ă *adj.* obstrucțiv. (<fr. *obstructionnel*)
- obstrucționism** *s. n.* tactică sistematică (parlamentară) în întrebuințarea de obstrucții (2). (<fr. *obstructionnisme*)
- obstrucționist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al obstrucționismului. (<fr. *obstructionniste*)
- obtenebră** *vb. tr.* a întuneca, a eclipsa. (<lat. *obtenebrare*)
- obtențiune** *s. f.* obținere. (<fr. *obtention*, lat. *obtentio*)
- obtură** *vb. tr.* a astupa (un orificiu, un canal, o conductă). (<fr. *obturer*, lat. *obturare*)
- obturător**, -oare **I. adj.** care obturează. **O mușchi** ~ = mușchi al bazinului, rotator lateral al coapsei. **II. s. n.** 1. dispozitiv cu care se obturează (o conductă, o deschizătură etc.). 2. dispozitiv mecanic care închide obiectivul unui aparat fotografic. (<fr. *obturateur*)
- obturăție** *s. f.* obturare. • (*med.*) astupare a unui orificiu, a unei cavități. **O ~ dentară** = astuparea terapeutică a cavității unui dinte cariat. (<fr. *obturation*, lat. *obturatio*)
- obtuz**, -ă *adj. I.* unghi ~ = unghi mai mare de 90°. 2. (*fig.* despre oameni) prost, redus, îngust (la minte). (<fr. *obtus*, lat. *obtusus*)
- obtuție** *s. f.* bradipsihie caracterizată prin scăderea proceselor de gândire, parafazii și lentoare în înțelegerea întrebărilor și formularea răspunsurilor; obtuzitate. (<fr. *obtusio*)
- obtuțitate** *s. f.* însușirea celui obtuz (2); lipsă de înțelegere, îngustime de vederi; mărginire; obtuzie (<*obtuț + -itate*)
- obtuțunghi** *adj. triunghi* ~ = triunghi cu un unghi obtuz. (după fr. *obtusangle*)
- obține** *vb. tr.* a dobândi, a primi. • a realiza ceva. (după fr. *obtenir*, lat. *obtinere*)
- obúz** *s. n.* proiectil de artilerie. (<fr. *obus*)
- obuziér** *s. n.* piesă de artilerie, asemănătoare cu tunul, dar cu țevă mai scurtă și cu traiectoria foarte curbă. (<fr. *obuser*)
- obvêrs**, -ă **I. adj.** relativ la o obversiune. **II. s. f. (log.)** judecată echivalentă alteia într-o obversiune. (<fr. *obverse*)
- obversiune** *s. f. (log.) operație logică prin care se transformă o judecată afirmativă într-una negativă sau invers, sensul judecății rămânând același. (<fr. *obversion*)*
- ocarină** *s. f.* instrument muzical de suflat, din teracotă sau metal, oval și cu găuri, care scoate sunete asemănătoare cu cele ale flautului. (<it., fr. *ocarina*)
- ocăzie** *s. f.* 1. situație, moment favorabil sau oportun pentru ceva; prilej, împrejurare. **O de ~ = a)** de circumstanță, (ivit) întâmplător; **b)** uzat, vândut cu preț redus. **a da ~a = a** ocazională. 2. mijloc de locomoție, vehicul ivit din întâmplare. (<fr. *occasion*, germ. *Okasion*, lat. *occasio*)
- ocazionă** *vb. tr.* a prilejui; a cauza; a da ocazia. (<fr. *occasionner*)
- ocazionál**, -ă *adj.* care are loc cu o anumită ocazie. • care se ivește întâmplător. • (*adv.*) din întâmplare; accidental. (<fr. *occasionnel*)
- ocazionalism** *s. n.* concepție idealist-teologică, care încerca să rezolve, prin invocarea intervenției nemijlocite a divinității, problema interacțiunii dintre corp și suflet, ca două substanțe independente. (<fr. *occasionnalisme*)
- ocazionalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al ocazionalismului. (<fr. *occasionnaliste*)
- occamism** *s. n.* doctrină a filozofului și teologului englez William Occam, care își îndrepta interesul spre problemele de logică, spre problema valorii cunoașterii și a însemnătății reale a conceptelor, spre științele naturii, susținând separarea între rațiune și credință, între puterea laică și cea ecleziastică. (<fr. *occamisme*)
- occamist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al occamismului. (<fr. *occamiste*)
- occident** *s. n.* apus, vest; spațiu geografic din apusul Europei (și SUA). (<fr. *occident*, lat. *occidens*)
- occidental**, -ă **I. adj., s. m. f.** (locuitor) din Occident; apusean, vestic. **II. adj.** caracteristic apusului Europei. (<fr. *occidental*, lat. *occidentalis*)
- occidentalism** *s. n.* tentația de a prefera valorile politice, intelectuale etc. ale Occidentului. (<fr. *occidentalisme*)
- occidentalist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al occidentalismului. (<fr. *occidentaliste*)
- occidentaliză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta caracter occidental. (<fr. *occidentaliser*)
- occipital**, -ă *adj., s. n.* (os, mușchi, arteră) în partea posteroinferioară a craniului. (<fr. *occipital*, lat. *occipitalis*)
- occipút** *s. n.* proeminență osoasă la polul posterior al craniului. (<fr., lat. *occiput*)
- occitán**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Occitania (sudul Franței). • (*s. n.*) ansamblu de dialecte vorbite de occitani. • (*s. f.*) vechea limbă provelsală sau limba trubadurilor. (<fr. *occitan*)
- océan¹** /-cean/ *s. n.* 1. întindere vastă de apă sărată care separă continentele. **O ~ planetar** = ansamblul oceanelor și mărilor globului terestru. 2. (*fig.*) întindere nemărginită; imensitate. (<fr. *océan*, lat. *oceanus*, gr. *okeanos*)
- OCEAN²(O)-** *elem.* „ocean, mare“. (<fr. *océan/o-*, cf. lat. *oceanus*, gr. *okeanos*)
- océanic**, -ă /-cean-/ *adj.* referitor la ocean. • specific regiunilor de uscat din apropierea oceanului. **O climă -ă** = climă la marginea continentelor, la latitudine medie, caracterizată prin temperaturi dulci și prin abundența precipitațiilor repartizate pe tot timpul anului. (<fr. *océanique*, lat. *oceanicus*)
- océanidă** *s. f. (mit.)* nimfă a mării. (<fr. *océanide*)
- oceanodrom**, -ă *adj.* (despre specii acvatice) care migrează în interiorul mediului marin. (<fr. *océanodrome*)
- oceanofite** *s. f. pl.* plante care cresc în apa oceanelor. (<fr. *océanophytes*)
- oceanograf**, -ă *s. m. f.* specialist în oceanografie. (<fr. *océanographe*)
- oceanografie** *s. f.* ramură a hidrologiei care studiază oceanul planetar; oceanologie. (<fr. *océanographie*)
- oceanolog**, -ă *s. m. f.* specialist în oceanologie. (<germ. *Ozeanolog*)
- oceanologie** *s. f.* oceanografie. (<fr. *océanologie*)
- oceanonaut** *s. m.* navigator care explorează străfundurile oceanelor. (după engl. *oceanaut*, fr. *océanaute*)
- oceanoplanctón** *s. n.* plancton oceanic. (<fr. *océanoplancton*)
- océl** *s. m.* 1. ochi simplu la numeroase artropode. 2. pată rotundă pe aripile insectelor, pe penele păsărilor sau pe penajul animalelor. (<fr. *ocelle*, lat. *ocellus*)
- ocelót** *s. m.* mamifer carnivor din America de Sud, având blana gri cu puncte roșcate în cercuri negre. (<fr. *ocelot*)
- ocheadă** *s. f.* aruncătură de ochi (pe furis); semn făcut cu ochiul. (după fr. *oeillade*)
- ocheón** *s. n.* instrument optic care apropie obiectele depărtate. (după it. *occhiale*)
- OCHLO-** *elem.* „mulțime“, „aglomerație“. (<engl. *ochlo-*, cf. gr. *ochlos*)
- ochlocrație** *s. f. (ant.)* puterea mulțimii informale și haotice a scivilor. (<germ. *Ochlokratie*)
- ochlofobie** *s. f.* teamă nejustificată de aglomerație, de mulțime. (<engl. *ochlophobia*)
- ochlomamie** *s. f.* pasiune patologică pentru aglomerație. (<engl. *ochlomania*)
- OCI-** *elem.* „care stimulează“. (<fr. *oci-*, cf. gr. *okys*, repede)
- ocitócic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care stimulează musculatura netedă uterină. (<fr. *ocytocique*)
- ocitocină** *s. f.* hormon secretat de lobul posterior al hipofizei, cu rol în declanșarea contracțiilor uterine și stimularea lactației. (<fr. *ocytocine*)
- oclús**, -ă *adj.* conținut în interiorul unui solid, cu mici bule. (<fr. *occlus*, lat. *occlusus*)
- oclusiv**, -ă *adj., s. f.* (consoană) care se articulează prin

- ocluziunea canalului fonator, urmată de o explozie (4); (consoană) explozivă. (<fr. *occlusif*)
- ocluziune** *s. f.* 1. închidere, astupare a unui orificiu, a unui canal; obstrucție (1). **O** ~ *intestinală* = oprirea, întreruperea tranzitului intestinal. • închidere a canalului fonator într-un anumit punct al lui în timpul pronunțării unei consoane. 3. (*met.*) stadiul final al evoluției unui ciclon. 3. bulă de gaz într-o piesă de metal după turnare. (<fr. *occlusion*, lat. *occlusio*)
- ocopatie** *s. f.* rău de transporturile terestre. (<fr. *ochopathie*, cf. gr. *ochos*, vehicul)
- ocratăre** *s. f.* procedeul de tratare a betonului cu tetrafluorură de siliciu, pentru a-l face mai rezistent la acizi. (după fr. *ocratation*)
- OCRO-** *elem.* „ocru, galben, palid”. (<fr. *ochro-*, cf. lat. *ochra*, gr. *okhrda* < *okhros*)
- ocrodermie** *s. f.* carotenodermie. (<fr. *ochrodermie*)
- ocrométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea presiunii din capilarele sangvine. (<engl. *ochrometer*)
- ocronoză** *s. f.* afecțiune printr-o colorație cenușie-brună sau neagră a cartilajelor, a tendoanelor și a unor zone ale pielii. (<fr. *ochronose*)
- ôcru** *I. s. n.* varietate de argilă galbenă, roșie sau brună, în pictură. • vopsea din această argilă. **II. adj. inv., s. n.** (de) culoare galben-brună. (<fr. *ocre*, lat. *ochra*, gr. *okhra*)
- OCUL(O)-/OCTA-** *elem.* „opt, de opt ori”. (<fr. *ocul(o)-*, *octa-*, lat. *octo*, gr. *okto*)
- octacórd** *s. n. I.* liră cu opt coarde. **2.** sistem muzical de opt sunete. (<fr. *octocorde*)
- octaédru** *s. n.* poliedru cu opt fețe. (<fr. *octaèdre*)
- octál** *s. n.* (*inform.*) sistem de numerație ~ = sistem de numerație cu baza 8; *soclu* ~ = soclu de tub electronic cu opt contacte. (<fr. *octal*)
- octán** *s. m.* hidrocarbură din seria parafinelor cu opt atomi de carbon în moleculă, lichid inflamabil, incolor, în forme izomere. (<fr. *octane*, germ. *Oktan*)
- octánic**, -ă *adj.* *cifră* ~ă = număr care indică rezistența la explozie a unui combustibil lichid. (<fr. *octanique*)
- octánt** *s. n. I.* sector de cerc egal cu 45°. • fiecare dintre cele opt regiuni din suprafața unui corp sferic, determinate de trei plane concurente, perpendiculare două câte două. • porțiune a globului egală cu 1/8 din suprafața sa totală. **2.** instrument asemănător cu sextantul, dar având limbul de 45°, pentru măsurarea înălțimii astrilor și a distanțelor lor unghiulare. (<fr. *octant*, lat. *octans*)
- octatlón** *s. n.* probă combinată de atletism pentru juniori, din opt probe de alergări, sărituri și aruncări. (<*octa-* + *-atlon*)
- octatlonist**, -ă *s. m. f.* sportiv participant la octatlon. (<*octatlon* + *-ist*)
- octávă** *s. f. I.* (*muz.*) interval de opt trepte; treapta a opta de la o treaptă dată. **2.** strofă de opt versuri. **3.** a opta poziție de apărare la scrimă. (<fr. *octave*, lat. *octava*)
- octavín** *s. n.* flaut mic cu o octavă mai sus decât flautul. (<fr. *octavin*)
- octét** *s. n.* formație muzicală din opt interpreți; octuor. • piesă muzicală pentru o astfel de formație. (<germ. *Okett*, fr. *octette*)
- octét** *s. m. I.* (*chim.*) configurație electronică în care stratul exterior al unui atom este ocupat de opt electroni. **2.** (*inform.*) bait. (<fr., engl. *octet*)
- octocoralieri** *s. m. pl.* subclasă de polipi coraliere, cu gura înconjurată de opt tentacule. (<fr. *octocoralliaires*)
- octódă** *s. f.* tub electronic cu opt electrozi. (<fr. *octode*)
- octofór** *s. m.* (*ant.*) purtător de litieră. (<fr., lat. *octophoros*)
- octogenár**, -ă *adj. s. m. f.* (om) în vârstă de 80 de ani. (<fr. *octogénaire*, lat. *octogenarius*)
- octogón** *s. n.* poligon cu opt laturi. (<fr. *octogone*)
- octogonál**, -ă *adj.* în formă de octogon. (<fr. *octogonal*)
- octolet** *s. n.* (*muz.*) diviziune ritmică din opt note, de durată egală cu aceea a șase note obișnuite.
- octométru** *s. m.* vers din opt picioare trohaice. (<engl. *octometer*)
- octopétál**, -ă *adj.* (despre corole) cu opt petale. (<fr. *octopétale*)
- octoploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu opt seturi de cromozomi. (<germ. *oktoploid*)
- octopód**, -ă **I. adj.** cu opt picioare. **II. s. n. pl.** ordin de moluște cefalopode care au în jurul capului opt tentacule. (<fr. *octopode/s*)
- octosepál**, -ă *adj.* (despre caliciu) cu opt sevale. (<fr. *octosepale*)
- octosiláb** *s. n.* vers, cuvânt octosilabic. (<fr. *octosyllabe*)
- octosilábic**, -ă *adj.* cu opt silabe. (<fr. *octosyllabique*)
- octostíl** *s. n.* edificiu cu fațada decorată cu opt coloane. (<fr. *octostyle*, gr. *oktostylos*)
- octroiá** *vb. tr. (jur.)* a acorda ca pe o favoare, a concede o favoare. (<fr. *octroyer*)
- octuór** *s. n.* octet¹. (<fr. *octuor*, germ. *Octuor*)
- octupléți** *s. m. pl.* ansamblu de opt ființe născute deodată de aceeași mamă; octupli. (<engl. *octuplet*)
- octúplu**, -ă **I. adj.** de opt ori. **II. s. n.** mulțime, grup compus din opt unități. **III. s. m. pl.** octupleți. (<fr. *octuple*)
- OCUL(O)-** *elem.* „ochi, glob ocular”. (<fr. *ocul(o)-*, cf. lat. *oculus*)
- oculár**, -ă **I. adj.** referitor la ochi. **O martor** ~ = cel care poate depune mărturie pentru fapte pe care le-a văzut petrecându-se sub ochii săi. **II. s. n.** sistem optic al unei lunete, al unui microscop în partea unde se găsește ochiul observatorului. (<fr. *oculaire*, lat. *ocularis*)
- oculáție** *s. f.* sistem de altoire printr-un mugur scos cu o porțiune de lemn și de coajă, care se introduce apoi sub coaja parțialtoiiului. (<germ. *Okulation*)
- oculist**, -ă *s. m. f.* oftalmolog. (<fr. *oculiste*)
- oculistic**, -ă **I. adj.** referitor la oculistică. **II. s. f.** oftalmologie. (<fr. *oculistique*)
- oculogramá** *s. f.* înregistrare a mișcărilor globilor oculari. (<fr. *oculogramme*)
- oculométru** *s. n.* dispozitiv cu ajutorul căruia o persoană paralizată poate să-și ghidze scaunul prin simpla mișcare a ochilor. (<fr. *oculometre*)
- oculomotór**, -oare *adj., s. m.* (mușchi, nerv) care pune în acțiune unele organe anexe ale globului ocular. (<fr. *oculomoteur*)
- ocúlt**, -ă *adj. I.* referitor la ocultism, bazat pe ocultism; ocultistic. **O științe** ~e = pseudoștiințe având ca obiect fenomene tainice, inaccesibile cunoașterii obișnuite. **2.** ascuns; tainic; misterios. • (*adv.*) pe ascuns, în taină. (<fr. *occulte*, lat. *occultus*)
- ocultá** *vb. tr. I.* a ascunde vederii. **2.** a face obscur, a disimula. (<fr. *occuller*)
- ocultáție** *s. f. I.* eclipsare temporară a unui astru datorită interperierii unui alt astru între acesta și observator. **2.** dispariție a ceva; disimulare. • (*mar.*) acoperirea temporară a luminii unui far prin interpunerea unui ecran. (<fr. *occultation*, lat. *occultatio*)
- ocultism** *s. n.* studiul și practica științelor oculte; ocultistică. (<fr. *occultisme*)
- ocultist**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care practică ocultismul. (<fr. *occultiste*)
- óculus** *s. n.* fereastră circulară de mici dimensiuni, a unor biserici romanice, sau de epocă gotică timpurie. (<fr. *oculus*)
- ocupá** *vb. I. tr. I.* a lua în stăpânire, a cucerii cu forța armată o țară, un teritoriu. **2.** a lua în primire, a deține (un post, o casă etc.) **II. refl.** a se îndelețnici cu ceva, a exercita o meserie. • a se interesa, a urmări îndeaproape. (<lat. *occupare*, fr. *occuper*)
- ocupánt**, -ă *s. m. f.* stat, armată, trupă etc. care ia în stăpânire un teritoriu, un oraș străin. • cel care ocupă un loc, o masă etc. (<fr. *occupant*)
- ocupáție** *s. f. I.* luare (temporară) în stăpânire cu forța a unui teritoriu, a unui oraș etc. de către o putere străină; cucerire. **II.** îndelețnicire, profesiune, meserie. (<fr. *occupation*, lat. *occupatio*)
- ocupațional**, -ă *adj. I.* referitor la ocupație. **2.** generat de o ocupație (II). (<engl. *occupational*, fr. *occupationnel*)
- ocurént**, -ă *adj. I.* care survine la un moment dat. **2.** (despre unități lingvistice) care se întâlnește într-un text. (<fr. *occurent*, lat. *occurrens*)
- ocuréntă** *s. f. I.* apariție, circumstanță întâmplătoare. **2.** (*lingv.*) prezența unui cuvânt într-un text. **3.** fel în care

- se prezintă o rocă sau un mineral într-un zăcământ. (<fr., /2/ engl. *occurrence*)
- odaliscă** *s. f.* sclavă în serviciul haremului unui sultan; (*p. ext.*) cadână. (<fr. *odalisque*)
- odă**¹ *s. f.* 1. (*ant.*) poezie eroică, poem care se cânta sau se recita cu acompaniament de liră. • poezie lirică în care se exprimă sentimente de admirație, de preamărire față de persoane, fapte eroice etc. 2. lucrare muzicală cu caracter eroic, solemn. (<fr., gr. *ode*, lat. *oda*)
- odă**² *elem.* „tub cu vid, circuit electronic”. (<fr., germ. *-ode*, cf. fr. *hodos*, drum)
- odelétă** *s. f.* odă de porții mici. (<fr. *odelette*)
- odéon** *s. n.* teatru acoperit pentru audiții muzicale, la greci și la romani. (<fr. *odéon*)
- odie**¹ *elem.* „cântec, melodie”. (<fr. *-odie*, cf. gr. *-odia*)
- odie**² *v. odori-*
- ODINO-**, **-odinie** *elem.* „durere”. (<fr. *odyno-*, *-odynie*, cf. gr. *odyne*)
- odinofagie** *s. f.* deglutiție dureroasă. (<fr. *odynophagie*)
- odinofobie** *s. f.* teamă patologică de durere. (<engl. *odynophobia*)
- odiós**, **-oasă** *adj.* care provoacă ură, indignare, deznădejde, respingător, deznăstător. (<fr. *odieux*, lat. *odiosus*)
- odisee** *s. f.* călătorie lungă și plină de aventuri; șir de întâmplări neprevăzute. (<fr. *odyssée*, gr. *Odysseia*)
- odisécic**, **-ă** *adj.* cu caracter de odisee. (<germ. *odysseisch*)
- ODO-** *elem.* „drum, rută, circuit”. (<fr. *odo-*, cf. gr. *hodos*)
- odoare** *s. f.* miros. (<fr. *odeur*)
- odográf** *s. n.* 1. curbă, suprafață, loc geometric al extremităților vectorilor, care reprezintă valorile unei funcții vectoriale. 2. traseul unui drum. (<fr. *odographe*)
- odografic**, **-ă** *adj.* referitor la odografie. **O stâlp** ~ = stâlp la o intersecție de drumuri purtând inscripții indicatoare. (<fr. *odographique*)
- odografie** *s. f.* descriere a drumurilor dintr-o regiune. (<fr. *odographie*)
- odometrie** *s. f.* tehnică a măsurării distanțelor parcurse pe jos. (<fr. *odométrie*)
- odométru** *s. n.* aparat folosit în odometrie; podometru (1). (<fr. *odomètre*)
- odonâte** *s. n. pl.* ordin de insecte (libelule) cu aripi bogate în nervuri, cu ochi mari și picioare care nu ajută la mers și a căror larvă, acvatică, respiră prin branhii rectale. (<fr. *odonates*)
- ODONT(O)-**, **-odónt**, **-odontie** *elem.* „dinte”. (<fr. *odon/o/-*, *-odontie*, *-odontie*, cf. gr. *odous*, *odontos*)
- odontalgie** *s. f.* durere de dinți. (<fr. *odontalgie*)
- odontie** *v. odont(o)-*
- odontoblast** *s. n.* celulă conjunctivă în componența pulpei dentare. (<fr. *odontoblaste*)
- odontocete** *s. n. pl.* subordin de cetacee cu dinți: delfini și cașaloți. (<it. *odontoceti*)
- odontocție** *s. f.* decalcifiere a dinților, care provoacă sfărâmarea lor. (<fr. *odontocie*)
- odontoclást** *s. n.* celulă multinucleară în resorbția rădăcinii dinților. (<engl. *odontoclast*)
- odontoclație** *s. f.* distrugere a țesutului dentar. (<engl. *odontoclastis*)
- odontofobie** *s. f.* frică patologică de durerea de dinți. (<engl. *odontophobia*)
- odontogeneză** *s. f.* procesul de formare a dinților. (<fr. *odontogenèse*)
- odontografie** *s. f.* notarea dinților pe fișe cu diferite simboluri. (<engl. *odontography*)
- odontogramă** *s. f.* reprezentare grafică a arcadelor dentare. (<fr. *odontogramme*)
- odontoiatrie** *s. f.* stomatologie. (<it. *odontoiatria*)
- odontoiátru** *s. m.* stomatolog. (<it. *odontoiatra*)
- odontolít** *s. n.* 1. tartar dentar. 2. (*geol.*) nume dat unor concreții calcaroase de forma unor cupe foarte mici, care apar pe marginea unor draperii carstice. (<fr. *odontolithe*)
- odontolíză** *s. f.* proces de eroziune a dinților. (<fr. *odontolyse*)
- odontológ**, **-ă** *s. m. f.* specialist în odontologie. (<fr. *odontologue*)
- odontologie** *s. f.* ramură a anatomiei care studiază bolile dinților și ale țesuturilor învecinate. (<fr. *odontologie*)
- odontóm** *s. n.* tumoare constituită din țesut dentar, localizată pe un dinte sau pe un maxilar. (<fr. *odontome*)
- odontometrie** *s. f.* procedeu de identificare a morților prin luarea unui mulaj în ghips al maxilarelor. (<fr. *odontométrie*)
- odontométru** *s. n.* mic instrument pentru măsurarea dantelurii mărcilor poștale. (<fr. *odontomètre*)
- odontopatie** *s. f.* denumire generică a maladiilor dentare. (<engl. *odontopathy*)
- odontoplástică** *s. f.* replantare dentară. (<germ. *Odontoplastik*)
- odontoragie** *s. f.* hemoragie a alveolelor dentare. (<fr. *odontorragie*)
- odontoscleróză** *s. f.* proces degenerativ al pulpei dentare cu distrofie secundară. (<fr. *odontosclérose*)
- odontostomatologie** *s. f.* chirurgie dentară. (<fr. *odontostomatologie*)
- odontotéhnică** *s. f.* arta de a conserva dinții, plombându-i sau înlocuindu-i pe cei cariți; tehnica dentară. (după fr. *odontotechnie*)
- odoránt**, **-ă** *adj.* care degajă un miros (plăcut); odorifer, odoriferant. (<fr. *odorant*)
- ODORI-**, **-odie** *elem.* „miros, olfacție”. (<fr. *odori-*, *-odie*, cf. gr. *odor*, *-is*)
- odorífer**, **-ă** *adj.* odorant. (<it. *odorifero*, lat. *odorifer*)
- odoriferánt**, **-ă** *adj.* odorant. (<fr. *odoriférant*)
- odorífic**, **-ă** *adj.* mirositor. (<fr. *odorifique*)
- odorimetrie** *s. f.* determinare a gradului de percepere a senzațiilor olfactive. (<fr. *odorimétrie*)
- odorimétru** *s. n.* aparat care măsoară odorizarea gazelor. (<fr. *odorimètre*)
- odorizá** *vb. tr.* a face ca un gaz combustibil inodor dintr-o conductă să capete un miros puternic prin un odorizant. (<fr. *odorizant*)
- odorizánt** *s. m.* substanță cu miros pătrunzător, care se introduce în conductele de gaz combustibil inodor pentru a semnaliza eventualele scurgeri ale acestuia. (<fr. *odorisant*)
- odorizór** *s. n.* aparat destinat a introduce într-un gaz un odorizant. (<fr. *odoriseur*)
- odorologie** *s. f.* (*jur.*) domeniu al criminalistici care elaborează metodologia de căutare, descoperire și examinare a urmei de miros lăsată de infractor. (<fr. *odérologie*)
- odoscopie** *s. f.* procedeu prin care se apreciază mirosurile. (<fr. *odoroscopie*)
- oécie** *elem.* „plantă, individ vegetal”. (<fr. *-oécie*, cf. gr. *oikia*, casă, locuință)
- oedipián**, **-ă** *le-di-/ adj.* referitor la Oedip. **O complex** ~ = atașament sexual la copii față de părințele de sex opus și aversiunea față de celălalt. (<fr. *oedipien*)
- OENO-** *v. eno-*
- oenochoe** /*enocoé/ s. n.* vas grecesc de metal, ceramică sau sticlă, în formă de ulcior, cu o singură toartă și cu deschidere trilobată, din care se tuma în cupe amestecul de vin și apă. (<fr. *oenochoe*, gr. *oinchoe*)
- oersted** /*örsted/ s. m.* unitate de măsură pentru intensitatea câmpului magnetic, egală cu 80 de amper-spire pe metru. (<fr. *oersted*)
- oesar** /*esár/ s. n.* muncel de nisip alungite și înguste, formate din morene, în câmpiile glaciare. (<fr. *oesar*)
- oestride** /*es-/ s. f. pl.* familie de muște diptere, cu larve parazitare: estrul. (<fr. *oestridés*)
- oestridiózá** *s. f.* boală parazitară provocată de larvele de estru. (<fr. *oestridiose*)
- ofensá** *vb. I. tr.* a aduce cuiva o ofensă; a jigni, a insulta. **II. refl. (fam.)** a se supăra (simțindu-se jignit); a se ofusca. (<fr. *offenser*)
- ofensátór**, **-oáre** *adj.* care ofensează; insultător, jignitor. (<fr. *ofensa* + *-tor*)
- ofensá** *s. f.* cuvânt, faptă jignitoare; insultă, injurie. (<fr. *offense*, lat. *offensa*)
- ofensív**, **-ă** *I. adj.* care atacă; cu caracter de ofensivă (II). • agresiv. **II. s. f.** 1. formă principală a acțiunilor

- de luptă, înaintarea către obiectiv, cu scopul de a-l nimici pe inamic; atac. • (*sport*; în jocurile cu mingea) atac susținut al unei echipe împotriva echipei adverse.
2. (*fig.*) acțiune puternică ce urmărește a realiza ceva. (<fr. *offensif*, *IV offensiv*, it. *offensiva*, germ. *Offensive*)
- oferi** *vb. tr.* 1. a da. 2. a face o ofertă. • a propune un preț. 3. (*fig.*) a înfățișa, a prezenta. (<lat. *offerre*, it. *offerire*)
- ofertă** *vb. intr.* a face o ofertă. (<ofertă)
- ofertant**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care face o ofertă (1). (<ofertă + -ant)
- ofertă** *s. f.* 1. punere în legătură cu vânzarea sau cu cumpărarea unei mărfi, cu angajarea într-o slujbă, cu prestarea unui serviciu etc.; document în care se face o astfel de propunere. 2. totalitatea mărfurilor oferite spre vânzare. (<fr. *offerte*, germ. *Offerte*, it. *offerta*)
- ofertoriu** *s. n.* parte a liturghiei catolice în care preotul oferă lui Dumnezeu pâinea și vinul pentru consacrație. • cânt religios, din a doua parte a misei, care însoțește această oblație. (<lat. *offertorium*, it. *offertorio*)
- off** *adj. inv. (cinem.)*; despre o voce, un zgomot sau un dialog din afara scenei, a ecranului. (<engl., fr., it. *off*)
- off-line** /*óflain/ s. n. (inform.)* echipament, dispozitiv sau mod de prelucrare a datelor neconectat direct la calculator. (<engl. *off-line*)
- off-shore** /*ofșor/ adj.* referitor la petrolul submarin. (<engl. *off-shore*)
- OFIO-** *elem.* „șarpe”. (<fr. *ophio-*, cf. gr. *ophis*)
- oficiă** *vb. tr.* 1. a celebra o slujbă religioasă. 2. a săvârși un act public sau privat (o căsătorie). (<fr. *officier*, lat. *officiare*)
- oficial**, -ă *adj.* 1. care emană de la guvern, de la o autoritate; publicat de o înaltă autoritate. **o** *buletinul* ~ = periodic în care se publică acte normative. • (despre limbă) propriu actelor, documentelor autorităților, ale statului. 2. care are caracter de lege; (*p. ext.*) declarat, fățiș. 3. (*fig.*) rece, stereotip; solemn. (<fr. *officiel*, lat. *officialis*)
- oficialitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este oficial. **o** (*jur.*) *principiul ~ității* = principiu potrivit căruia procurorul și organele de urmărire penală, precum și instanțele penale pot să săvârșească din oficiu orice act care intră în competența lor. 2. (*pl.*) autoritățile oficiale ale unui stat, ale unui oraș. (<fr. *officialité*)
- oficializă** *vb. tr.* a da, a face să aibă un caracter oficial. (<fr. *officialiser*)
- oficiant**, -ă *adj., s. m. f.* 1. (preot) care oficiază o slujbă religioasă. 2. (grad de) funcționar în unele instituții de stat; (*spec.*) funcționar de poștă. (<fr. *officiant*)
- oficină**, -ă *adj.* utilizat în farmacie; medicinal. **o** *medicament* ~ = medicament cu compoziție stabilă, nealterabil, preparat dinainte de farmacie. (<fr. *officinale*)
- oficină** *s. f.* 1. laborator (într-o farmacie, instituție). 2. loc, mediu unde se urzesc intrigi, comploturi. (<fr. *officine*, lat. *officina*)
- oficios**, -oasă *adj., s. n.* (organ de presă) care exprimă punctul de vedere al guvernului, fără a fi însă oficial. (<fr. *officieux*, lat. *officiosus*)
- oficiu** *s. n.* 1. serviciu (administrativ); local, birou al acestui serviciu. **o** ~ *diplomatic* = misiune diplomatică pe lângă o organizație internațională; *din* ~ = fără a fi cerut, ca un serviciu obligatoriu; (în mod) oficial. 2. funcție, îndatorire, slujbă. 3. (*pl.*) servicii, ajutoare, înlesniri. **o** *bune* ~ii = intervenție diplomatică a unui stat în vederea împăcării unor state în litigiu sau beligerante. 4. slujbă religioasă. 5. mică încăpere lângă sufragerie, în care se depozitează cele necesare pentru servirea mesei. (<lat. *officium*, germ. *Offizium*, fr. *office*)
- oficleid** /-cle-*id/ s. n.* instrument de suflat, din alamă, cu timbru de bas. (<fr. *ophicléide*)
- ofidieni** *s. m. pl.* ordin de reptile: șerpii. (<fr. *ophidiens*)
- ofidiofilie** *s. f.* atracție morbidă față de șerpi. (cf. gr. *ophidion*, șarpe)
- ofidiofobie** *s. f.* ofiofobie. (<engl. *ophidiophobia*)
- ofidism** *s. n.* intoxicație cu venin de șarpe. (<fr. *ophidisme*)
- OFIO-** *v. ofi(o)-*
- ofiocefal**, -ă *adj.* cu cap de șarpe. (<*ofio* + -*cefal*)
- ofiofag**, -ă *adj.* (despre animale, păsări) care se hrănește cu șerpi. (<fr. *ophiophage*)
- ofiofagie** *s. f.* obiceiul de a se hrăni cu șerpi. (<fr. *ophiophagie*)
- ofiofobie** *s. f.* teamă morbidă de șerpi; ofidiofobie. (<engl. *ophiophobia*)
- ofiografie** *s. f.* ofiologie. (<fr. *ophiographie*)
- ofiolatrie** *s. f.* cult al șarpelui sau al dragonului. (<fr. *ophiolatrie*)
- ofiolătru**, -ă *s. m. f.* adorator al șerpilor. (<fr. *ophiolâtre*)
- ofiolit** *s. n.* rocă magmatică efuzivă verzuie, amintind de pielea șerpilor, în zonele de sinclinal. (<fr. *ophiolithe*)
- ofiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în ofiologie. (<germ. *Ophiolog*)
- ofiologie** *s. f.* studiu științific al șerpilor; ofiografie. (<fr. *ophiologie*)
- ofiomórfic**, -ă *adj.* în formă de șarpe. **o** *litere* ~ce = litere capitale în formă de șarpe, în scrierile anglo-saxone sau vizigote. (<fr. *ophiomorphique*)
- ofiotoxină** *s. f.* otrăvă secretată de șerpi. (<germ. *Ophiotoxin*)
- ofism** *s. n.* sectă, doctrină a ofiților². (<*ofit/-* + -*ism*)
- ofit**¹ *s. n.* diorit verde-închis, cu striții galbene, prezentând aspectul pielii de șarpe. (<fr. *ophite*, germ. *Ophit*)
- ofit**² *s. m.* membru al unei secte gnostice din sec. II-III, care considera șarpele ca mesager ce aduce oamenilor cunoașterea salvatoare. (<fr. *ophite*)
- ofitic**, -ă *adj.* de natura ofitului. **o** *structură* ~ă = structură a rocilor prin poziția neregulată a cristalelor. (<fr. *ophitique*)
- ofiter** *s. m.* grad militar de la sublocotenent până la general. (<pol. *oficer*, rus. *ofiter*, fr. *officier*, germ. *Offizier*)
- ofiu** *s. m.* animal marin, asemănător stelei-de-mare, cu brațele mai subțiri și mai lungi, foarte mobile; șarpe-de-mare. (<fr. *ophiure*)
- ofiuiride** *s. f. pl.* clasă de echinoderme: ofiurii. (<fr. *ophiurides*)
- ofrândă** *s. f.* 1. jertfă adusă unei divinități. 2. (*fig.*); dar, cadou, omagiu. • ajutor oferit celor săraci. (<fr. *offrande*)
- ófsaid** *s. n.* greșeală; deplasare a unui jucător, în depășirea fără minge a ultimului jucător advers (cu excepția portarului), la fotbal, sau a liniei pe care se află mingea, la rugby. **o** (*arg.*) *a prinde în* ~ = a prinde pe picior greșit. (<engl. *offside*)
- ófset** *s. n.* procedeu tipografic de imprimare după clișee metalice prin intermediul unui cilindru rotativ de cauciu, pe care se imprimă imaginea clișeului. (<fr., engl. *offset*)
- ofsetipie** *s. f.* tipar ofset. (<fr. *offsettypie*)
- OFTALM(O)-**, -**oftalmie** *elem.* „ochi, vedere”. (<fr. *ophthalmol/-*, -*oftalmie*, cf. gr. *ophthalmos*, lat. *ophthalmia*)
- oftálmic**, -ă *adj.* referitor la ochi sau la bolile ochilor. (<fr. *ophthalmique*)
- oftalmic**¹ *s. f.* inflamație a globului ocular sau a unor membrane. (<fr. *ophthalmie*)
- oftalmic**² *v. oftalm(o)-*
- oftalmochirurgie** *s. f.* chirurgie a ochiului. (<*oftalmo-* + *chirurgie*)
- oftalmoconiōză** *s. f.* boală a ochilor produsă de praf. (<fr. *ophthalmoconiose*)
- oftalmodiafanoscop** *s. n.* aparat folosit pentru oftalmodiafanoscopie. (<engl. *ophthalmodiaphanoscope*)
- oftalmodiafanoscopie** *s. f.* transluminare a membranelor oculare. (<engl. *ophthalmodiaphanoscopy*)
- oftalmodinie** *s. f.* nevralgie oculară. (<fr. *ophthalmodynie*)
- oftalmofacometru** *s. n.* instrument cu care se măsoară curbura anterioară a cristalinului. (<engl. *ophthalmofacometer*)
- oftalmografie** *s. f.* descriere anatomică a ochiului. (<fr. *ophthalmographie*)
- oftalmoiatrie** *s. f.* oftalmologie. (<germ. *Ophthalmiatrie*)
- oftalmoiconometru** *s. n.* aparat pentru măsurat mărimea imaginilor retiniene. (<engl. *ophthalmoiconometer*)
- oftalmolít** *s. n.* calcul lacrimal. (<engl. *ophthalmolith*)
- oftalmológ**, -ă *s. m. f.* specialist în oftalmologie; oculist. (<fr. *ophthalmologue*)

- oftalmologie** *s. f.* specialitate medicală care studiază fiziologia și patologia ochiului; oculistică; oftalmoiatrie. (<fr. *ophthalmologie*)
- oftalmomalacie** *s. f.* atrofie și ramoliment al globului ocular. (<fr. *ophthalmomalacie*)
- oftalmometrie** *s. f.* determinare a indicelui de refracție a diverselor medii ale ochiului și în special a astigmatismului corneean. (<fr. *ophthalmométrie*)
- oftalmométru** *s. n.* 1. instrument folosit în oftalmometrie. 2. instrument pentru determinarea vederii distincte a ochiului. (<fr. *ophthalmomètre*)
- oftalmopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile de ochi. (<fr. *ophthalmopathie*)
- oftalmoplastie** *s. f.* proteză oculară. (<fr. *ophthalmoplastie*)
- oftalmoplegie** *s. f.* paralizie a mușchilor ochiului. (<fr. *ophthalmoplégie*)
- oftalmoptoză** *s. f.* ieșire în afară a globului ocular. (<fr. *ophthalmoptose*)
- oftalmoragie** *s. f.* hemoragie oculară. (<fr. *ophthalmorragie*)
- oftalmoscóp** *s. n.* instrument folosit în oftalmoscopie. (<fr. *ophthalmoscope*)
- oftalmoscopie** *s. f.* examinare a interiorului ochiului cu oftalmoscopul. (<fr. *ophthalmoscopie*)
- oftalmostat** *s. n.* blefarostat. (<fr. *ophthalmostat*)
- oftalmotomie** *s. f.* incizie a ochiului. (<fr. *ophthalmotomie*)
- ofuscă** *vb. refl.* a se simți jignit, a se ofensa. (<fr. *offusquer*, it. *offuscare*)
- ogámic**, -ă *adj. s. f.* (scriere celtică) cea mai veche cunoscută, întâlnită exclusiv în inscripții în piatră sau lemn. (<fr. *oghamique*)
- ogivál**, -ă *adj.* în formă de ogivă. (<fr. *ogival*)
- ogivă** *s. f.* 1. element arhitectural caracteristic stilului gotic, dintr-o arcadă din două arce de cerc care se intersectează sub un unghi ascuțit. 2. partea anterioară, ca o ogivă (1), a unui proiectil de artilerie, bombe sau rachete. (<fr. *ogive*)
- ohm** /om/ *s. m.* unitate de măsură a rezistenței electrice, egală cu rezistența unui conductor în care o tensiune de un volt produce un curent de un amper. (<fr. *ohm*)
- ohmétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea rezistenței electrice. (<fr. *ohmètre*)
- OIC(O)-, -óic** *elem.* „casă, locuință, mediu ambiant”. (<engl. *oik/o-*, fr. *oec/o-*, cf. gr. *oikos*)
- oicofite** *s. f. pl.* plante spontane introduse în mod voluntar de om în cultură în aceeași regiune. (<engl. *oikophytes*)
- oicofobie** *s. f.* teamă morbidă de întoarcerea acasă după ieșirea din spital. (<engl. *oikophobia*)
- oiconim** /oi-/ *s. n., adj.* (cuvânt) care denumește o așezare omenească. (<*oico-* + *-onim*)
- oiconimie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul denumirilor de așezări omenești. (<*oiconim* + *-ie*)
- oicuména** *s. f.* spațiul populat al suprafeței terestre. • teritoriu în care primii oameni s-au așezat, întemeindu-și o viață organizată; (*p. ext.*) teritoriu în care o comunitate etnică își construiește așezări stabile. (<germ. *Oikumene*, gr. *oikoumene*)
- oid/-íd** *elem.* „în formă de”, „aspect, aparență”. (<fr. *-oide*, *-íde*, cf. gr. *eidos*)
- oide** *s. f.* formă specială de conidie care se detașează de pe extremitatea unor filamente ale miceliului ciupercilor parazite, asigurând înmulțirea vegetativă. (<fr. *oidie*)
- oidium** *s. n.* 1. ciupercă parazită care atacă, în anii ploioși, organele verzi ale plantelor, ale viței de vie, producând pete cenușii-fumurii. 2. boală a plantelor produsă de această ciupercă. (<fr. *oidium*)
- O.K.** /lochei/ *adv.* de acord! (foarte) bine! (<amer. *OK*, abr. din *all correct*)
- okápi** *s. f.* specie de girafă din Africa ecuatorială, cu gâtul mult mai scurt și cu blana zebbrată la spate. (<fr. *okapi*)
- okumé** *s. n.* arbore din Africa ecuatorială, cu lemn roz, pentru contraplacaje. (<fr. *okoumé*)
- ól** *v. ole²(o)-*.
- olá** *v. -ula*.
- olándă** *s. f.* pânză de in fină și deasă, folosită la confecționarea lenjeriei. (<fr. *hollandaise*; it. *olanda*)
- olandéz**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Olanda. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită în Olanda și în jumătatea de nord a Belgiei. (<fr. *hollandais*, it. *olandese*)
- olandină** *s. f.* țesătură de bumbac care imită olanda. (<*olandă* + *-ină*)
- old-boy** /óuld-boi/ *s. n.* jucător retras din sportul competițional datorită vârstei, care joacă într-un meci amical, sau demonstrativ. (<engl. *old-boy*)
- olé¹** *I. interj.* expresie spaniolă care servește pentru a încuraja. *II. s. n.* dans spaniol andaluz cu mișcare moderată, executat de o singură persoană; melodia corespunzătoare. (<fr. *olé*, *llv* sp. *ole*)
- OLE²(O)-OLEI-, -ól** *elem.* „ulei”. (<fr. *olé/o-*, *oléi*, germ. *-ol*, cf. lat. *oleum*)
- oleacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, gamopetale: măslinele, liliacul. (<fr. *oléacées*)
- oleaginós**, -oásă *adj.* 1. de natura uleiului. 2. (despre plante, semințe) care conține, din care se extrage ulei. (<fr. *oléagineux*)
- oleándru** *s. m. v. leandru*.
- oleát** *s. m.* sare sau ester al acidului oleic. (<fr. *oléate*)
- oleátă** *s. f.* desen executat pe hârtie de calc, care conține, pe lângă detaliile terenului, cadrul secțiunii topografice în care se încadrează desenul. (după engl. *oiled paper*)
- olecrán** *s. n.* apofiză a extremității superioare a cubitusului, formând proeminența cotului. (<fr. *olécrâne*)
- olecranectomie** *s. f.* rezecție a olecranului. (<fr. *olécranectomie*)
- olecranián**, -ă *adj.* al olecranului. **O** *cavitate* (sau *fosă*) ~ă = cavitate la extremitatea inferioară a humerusului, în care intră olecranul. (<fr. *olécranien*)
- olefină** *s. f.* alchenă. (<fr. *oléfine*)
- OLEI-** *v. ole²(o)-*.
- oléic**, -ă *adj.* care provine din grăsimi sau din uleiuri naturale. **O** *acid* ~ = acid gras, lichid, în numeroase grăsimi. (<fr. *oléique*)
- oleicultură** *s. f.* cultura măslinei și a plantelor oleaginoase. (<fr. *oléiculture*)
- oleide** *s. f. pl.* esterii ai acidului oleic, în lapte și în țesutul adipos. (<fr. *oléides*)
- oleifer**, -ă *adj.* (despre semințe) bogat în ulei, din care se extrage ulei. (<fr. *oléifère*)
- oleiform**, -ă *adj.* care are consistența uleiului. (<fr. *oléiforme*)
- oleină** *s. f.* 1. substanță lichidă care se găsește în uleiuri și în grăsimile animale și vegetale, din combinarea acidului oleic cu glicerina. 2. acid oleic tehnic, obținut la scindarea grăsimilor prin hidroliză. (<fr. *oléine*)
- oleobromie** *s. f.* procedeu cu care se obțin fotografii de mare valoare prin folosirea unor cerneluri grase. (<fr. *oléobromie*)
- oleodúc** *s. n.* pipe-line. (<fr. *oléoduc*)
- oleofil**, -ă *adj.* care absoarbe ulei. (<fr. *oléophile*)
- oleofilizare** *s. f. (poligr.)* operație prin care placa de tipar este tratată chimic pentru mărirea capacității de acceptare a cernelii. (<*oleofil* + *-iza*)
- oleografie** *s. f. (poligr.)* procedeu de imprimare, cu ajutorul culorilor de ulei pe o hârtie cu nervuri care imită pânza. (<fr. *oléographie*)
- oleohidraulic**, -ă *adj.* care permite transmiterea energiei cu ajutorul unui lichid sub presiune. (<fr. *oléohydraulique*)
- oleóm** *s. n.* granulom apărut după injectarea unui medicament uleios. (<fr. *oléome*)
- oleomargarină** *s. f.* grăsime lichidă, purificată, din sevă, folosită la fabricarea margarinei. (<fr. *oléomargarine*)
- oleométru** *s. n.* 1. areometru pentru măsurarea densității uleiurilor. 2. instrument cu care se dozează uleiurile și grăsimile din semințe. (<fr. *oléomètre*)
- oleoplásmă** *s. f.* substanță lipidică din citoplasmă. (<fr. *oléoplasme*)
- oleoplást** *s. n.* plastidă producătoare de picături oleaginoase. (<fr. *oléoplaste*)
- oleosperm**, -ă *adj.* (despre plante) cu semințe oleaginoase. (<fr. *oléosperme*)
- oleotoráx** *s. n.* metodă de tratament din injectarea unei

- substanțe uleioase în cavitatea pleurală, pentru a completa acțiunea unui pneumotorax artificial. (< fr. *oléothorax*)
- oléum** *s. n.* soluție de acid sulfuric parțial deshidratat. (< fr. *oléum*)
- OLFACT(O)**— *elem.* „miros”. (< fr. *olfact/o-*, cf. lat. *olfactus*)
- olfactiv**, —ă *adj.* referitor la miros, la perceperea mirosurilor. (< fr. *olfactif*)
- olfactologie** *s. f.* studiul științific al olfacției. (< fr. *olfactologie*)
- olfactometrie** *s. f.* determinare a gradului de sensibilitate olfactivă. (< fr. *olfactométrie*)
- olfactométru** *s. n.* aparat folosit în olfactometrie. (< fr. *olfactomètre*)
- olfactorium** *s. n.* cameră specială cu posibilități de adaptare a condiționării aerului, care permite experiențe cu substanțe olfactive. (< germ. *Olfaktorium*)
- olfactronic**, —ă *I. adj.* referitor la olfactronică. *II. s. f.* disciplină care utilizează tehnica electronică pentru identificarea lucrurilor și a oamenilor după mirosul lor caracteristic. (după engl. *olfactotronic/s*)
- olfacție** *s. f.* simțul mirosului. (< fr. *olfaction*, lat. *olfactio*)
- olifant** *s. n.* instrument muzical medieval din familia cornului, de origine orientală, confecționat din colți de elefant. (< fr. *olifant*)
- OLIGO**— *elem.* „puțin numeros”, „rar”. (< fr. *oligo/o-*, cf. gr. *oligos*)
- oligant**, —ă *adj.* (despre plante) cu flori puține. (< fr. *oligante*)
- oligantropie** *s. f.* scădere a populației unei țări, a unui oraș. (< fr. *oligantropie*)
- oligarh** *s. m.* membru, adept al unei oligarhii. (< fr. *oligarque*)
- oligarhie** *s. f.* 1. formă de guvernământ în care puterea este exercitată de un număr mic de persoane sau de familii. • grup de persoane care exercită puterea într-o asemenea formă de guvernământ. 2. ~ financiară = grup restrâns de reprezentanți ai capitalului financiar care dețin sau controlează ramurile principale ale economiei. (< fr. *oligarchie*)
- oligist** *s. n.* varietate roșie de hematit; sanguină (1). (< fr. *oligiste*)
- oligoamniós** *s. n.* afecțiune caracterizată prin insuficiența cantității de lichid amniotic. (< fr. *oligo-amnios*)
- oligocarp**, —ă *adj.* (despre flori) cu un număr mic de carpel; (despre plante) cu fructe puține. (< fr. *oligocarpe*)
- oligocén**, —ă *adj.*, *s. n.* (din) epoca superioară a paleogenului. (< fr. *oligocène*)
- oligochete** *s. n. pl.* clasă de anelide terestre sau de apă dulce, cu corpul acoperit cu puțini perișori chitinoși: râma. (< fr. *oligochètes*)
- oligocitemie** *s. f.* scădere a numărului globulelor roșii din sânge cauzată de anemie, de o pierdere de sânge etc. (< fr. *oligocythémie*)
- oligocláz** *s. m.* feldspat plagioclaz, conținând anorit. (< fr. *oligoclase*)
- oligocranie** *s. f.* dezvoltare insuficientă a volumului craniului. (< fr. *oligocranie*)
- oligodactilie** *s. f.* anomalie printr-un număr mai mic de degete la mâini sau la picioare. (< engl. *oligodactylia*)
- oligodinamie** *s. f.* acțiunea de distrugere a bacteriilor din apă de către ionii metalelor grele, la o concentrație foarte mică a acestora. (< fr. *oligodynamie*)
- oligodipsie** *s. f.* diminuare a senzației de sete. (< fr. *oligodipsie*)
- oligoelement** *s. n.* microelement. (< fr. *oligoélément*)
- oligofág**, —ă *adj.* (despre animale) cu nutriție limitată la un număr restrâns de specii; stenofág. (< fr. *oligophagie*)
- oligofagie** *s. f.* 1. diminuare a poftei de mâncare. 2. nutriție bazată pe hrană aparținând aceluiași tip biologic. • (med.) alimentație lipsită de varietate. (< fr. *oligophagie*)
- oligofótic**, —ă *adj.* (despre unele alge) care crește în medii cu luminozitate slabă. (< fr. *oligophotique*)
- oligofrén**, —ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de oligofrenie. (< fr. *oligofrène*)
- oligofrenie** *s. f.* stare patologică a omului caracterizată prin dezvoltarea incompletă și întârziată a facultăților psihice; debilitate mentală. (< fr. *oligofrénie*)
- oligofrenologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază oligofreniile. (< fr. *oligofrénologie*)
- oligofrenopedagogie** *s. f.* ramură a defectologiei care se ocupă cu educarea deficienților mintali. (< fr. *oligofrénopédagogie*)
- oligomenoree** *s. f.* reducere a frecvenței menstruației înainte de menopauză, în unele boli endocrine etc. (< fr. *oligoménorrhée*)
- oligomé**, —ă *adj.*, *s. n.* 1. (ciclu floral) cu un număr mic de elemente constitutive. 2. (polimer) a cărui moleculă conține un număr redus de molecule monomere. (< fr. *oligomère*)
- oligopól** *s. n.* formă de organizare a producției în care într-o ramură există numai câteva întreprinderi, care ar înălțura atât prețul, cât și profitul de monopol. (< fr. *oligopol*)
- oligopót**, —ă *s. m. f.* cel care bea foarte puțin. (< fr. *oligopote*)
- oligopson** *s. n.* piață cu un număr foarte redus de cumpărători față de numărul mare de vânzători. (< fr. *oligopsonne*, engl. *oligopsoni*, germ. *Oligopson*)
- oligosialie** *s. f.* diminuare a secreției salivare. (< fr. *oligosialie*)
- oligosideremie** *s. f.* scădere sub normal a cantității de fier din sânge. (< fr. *oligosidèremie*)
- oligospérm**, —ă *adj.* (despre fructe) cu puține semințe. (< fr. *oligosperme*, lat. *oligospermus*)
- oligospermie** *s. f.* reducere a cantității de spermă. (< fr. *oligospermie*)
- oligotaxie** *s. f.* reducere a numărului de verticile florale. (< fr. *oligotaxie*)
- oligotróf**, —ă *adj.* 1. (despre soluri, medii de cultură) sărac în substanțe minerale și nutritive. 2. (despre plante) care crește pe soluri oligotrofe (1). (< fr. *oligotrophe*)
- oligotrofie** *s. f.* însușire a plantelor oligotrofe. • nutriție deficitară. (< fr. *oligotrophie*)
- oligotrópic**, —ă *adj.* (despre insecte polenizatoare) care vizitează un număr restrâns de plante. (< fr. *oligotrope*)
- oligozaharidă** *s. f.* hidrat de carbon cu molecula din două până la șase molecule de monozaharide. (< engl. *oligosacharide*)
- oligurie** *s. f.* diminuare, insuficiență a secreției urinare. (< fr. *oligurie*)
- olimpiadă** *s. f.* 1. (la grecii antici) perioadă de patru ani între două jocuri olimpice. 2. competiție sportivă internațională care se organizează din patru în patru ani; jocuri olimpice. 3. concurs pe materii, organizat anual pentru elevii din învățământul liceal. (< gr. *olympiada*, fr. *olympiade*, germ. *Olympiade*)
- olimpián**, —ă *adj.* 1. referitor la Olimp; olimpic (1, 1). 2. (fig.) maiestuos, impunător; senin. (< fr. *olympien*)
- olimpianism** *s. n.* caracter olimpián. (< fr. *olympianisme*)
- olímpic**, —ă *I. adj.* 1. olimpián. 2. *jocuri* ~e = jocuri sportive organizate de vechii greci din patru în patru ani în Olimpia (Peloponez) în cinstea lui Zeus, reluate în timpurile noastre sub formă de competiții internaționale complexe; olimpiadă (2). 3. referitor la jocurile din cadrul unei olimpiade. *II. s. m.* participant la o olimpiadă. (< fr. *olympique*, lat. *olympicus*, gr. *olympikos*)
- olimpism** *s. n.* ansamblu de organizații ale jocurilor olimpice. (< fr. *olympisme*)
- olív** *I. s. m.* măsline. *II. adj. inv.*, *s. n.* (de) culoarea măslinei crude. (< fr. *olive*)
- olívă** *s. f.* 1. piesă în fonetica experimentală, care se introduce în nas pentru a se înregistra suflul nazal. 2. (arhit.) ornament în formă alungită, asemănător unei măsline. 2. formație anatomică proeminentă și rotunjită. • proeminență rotunjită în partea superioară și laterală a bulbului rahidian. (< lat. *oliva*, fr. *olive*, germ. *Olive*)
- oliviéră** *s. f.* presă de măsline. (< it. *oliviera*)
- olivină** *s. f.* mineral din silicat natural de magneziu și fier, verde-măsliniu; peridot. (< fr. *olivine*)
- ólla potrida** *lolia-I. s. f. inv. I.* mâncare spaniolă, un fel de tocană. 2. (fig.) amestec disparat de lucruri sau persoane. (< sp. *olla potrida*)
- OLO**— *v. holo*—

olograf, -ă *adj.* (despre manuscrise, testamente) scris în întregime de mâna autorului. (<fr. *olographe*)

oloiotrófic, -ă *adj.* (despre plancton) bogat în substanțe organice în stare de putrefacție. (<germ. *oloiotrophisch*)

olonóm, -ă *adj. (mec.)* despre legături care are o expresie ce nu conține componentele vitezelor sau ale accelerațiilor. (<fr. *holonom*)

olonómie *s. f.* proprietate a unui sistem de puncte materiale sau de corpuri rigide de a avea legături olonome. (<fr. *holonomie*, engl. *holonomy*)

ólpa *s. f. (arheol.)* cană mare pentru turnat apă sau vin. (<gr. *olpe*)

-óm ¹ *suf.* „tumoare”. (<fr. *-ome*, cf. gr. *-oma*)

OM²(O)- *elem.* „umăr”. (<fr. *om/ol-*, cf. gr. *omos*)

omacefál *s. m.* monstru acefal lipsit de membrele toracice și terminat în regiunea umerilor. (<fr. *omacéphale*)

omagíá *vb. tr.* a aduce un omagiu cuiva. (după fr. *hommager*)

omagíal, -ă *adj.* cu caracter de omagiu. (<fr. *hommagial*)

omágiu *s. n. 1.* (în evul mediu) jurământ de credință și de supunere, făcut de un vasal către suzeranul său. **2.** manifestare a credinței, respectului, admirației față de cineva. (<lat. *homagium*, it. *omaggio*, fr. *hommage*)

omágra *s. f.* afecțiune gutoasă a articulației umărului. (<fr. *omagre*)

omalgíe *s. f.* scapulargie. (<fr. *omálgie*)

omartrítá *s. f.* inflamație a articulației umărului. (<fr. *omarthrite*)

omartrózá *s. f.* reumatism cronic degenerativ, în articulația umărului. (<fr. *omarthrose*)

omásum *s. n.* al treilea compartiment al stomacului erbivorelor rumegătoare; foios. (<germ. *Omasum*, lat. *omasum*)

omatidíe *s. f.* fiecare element vizual care intră în alcătuirea ochilor compuși ai insectelor. (<fr. *ommatidie*)

ombilíc *s. n. 1.* organ prin care fătul este legat de corpul mamei; buric. • cicatrice rămasă după tăierea cordonului ombilical. **2.** umbon. **3.** ~ *glaciár* = parte a albiei subsăpate a unui ghețar, limitată în aval de contrapantă. (<fr. *ombilic*, lat. *umbilicus*)

ombilicál, -ă *adj.* referitor la ombilic. **O cordon** ~ = cordonul ombilicului. (<fr. *ombilical*)

ombilicát, -ă *adj.* în formă de ombilic. (<fr. *ombiliqué*)

ombretá *s. f.* pasăre mare, moțată, din Africa tropicală, pe lângă ape, construindu-și în arbori un enorm cuib sferic. (<fr. *ombrette*)

OMBRO- *elem.* „ploaie”. (<fr. *ombro-*, cf. gr. *ombros*)

ombrofil, -ă *adj.* (despre plante) sciafil. (<fr. *ombrophile*)

ombrofitá *s. f.* plantă ombrofilă. (<fr. *ombrophyte*)

ombrofób, -ă *adj.* (despre plante) neadaptat pentru ploi abundente. (<fr. *ombrophobe*)

ombrofobie *s. f. 1.* însușire a plantelor ombrofobe. **2.** teamă patologică de ploaie. (<fr. *ombrophobie*)

ombrogén, -ă *adj.* (despre mlaștini) ale cărei plante își extrag substanțele nutritive necesare din umiditatea aerului. (<germ. *ombrogen*)

ombrográf *s. n.* pluviograf. (<fr. *ombrographe*)

ombrométru *s. n.* pluviometru. (<fr. *ombromètre*)

ombrotrof, -ă *adj.* (despre formații vegetale) care nu-și ia hrana din sol, fiind alimentată doar de ploaie și de praful atmosferic. (<fr. *ombrotrophique*)

ombudsmán *s. m.* (în țările scandinave) personalitate independentă care are sarcina să examineze plângerile cetățenilor împotriva administrației. (<fr. *ombudsman*)

oméga *s. m. inv.* ultima literă a alfabetului grecesc (Ω), corespunzând sunetului O. (<fr. *oméga*, gr. *omega*, „o” mare)

omegatrón *s. n.* spectrometru de masă, care funcționează după principiul ciclotronului. (<fr. *omégaatron*, germ. *Omegaatron*)

OMENT(O)- *elem.* „epiplon”. (<fr. *oment/ol-*, cf. lat. *omentum*, viscere)

omentectómie *s. f.* rezecție a epiplonului. (<fr. *omentectomie*)

omentopexíe *s. f.* fixare chirurgicală a epiplonului la peretele abdominal. (<fr. *omentopexie*)

omentotómie *s. f.* secționare a epiplonului. (<fr. *omentotomie*)

oméntum *s. n.* epiplon. (<lat. *omentum*)

oméozá *s. f.* folosire improprie, figurată, a unui verb, însoțit de determinanții săi, în virtutea unei asemănări între fenomene. (<fr. *homéose*)

omértá *s. f.* cădrășie, complicitate; mafie. (<it. *omertá*, fr. *omerta*)

OMFAL(O)-, -omfál *elem.* „ombilic”. (<fr. *omphal/ol-*, *-omphale*, cf. gr. *omphalos*)

omfalectómie *s. f.* ablațiune a ombilicului. (<fr. *omphalectomie*)

omfalitá *s. f.* inflamație a regiunii ombilicale. (<fr. *omphalite*)

omfalocél *s. n.* hernie ombilicală. (<fr. *omphalocèle*)

omfalogenézá *s. f.* proces de dezvoltare a sacului vitelin. (<engl. *omphalogenesis*)

omfalopág *s. m.* monstru cu două corpuri reunite prin ombilic. (<fr. *omphalopage*)

omfaloragíe *s. f.* hemoragie ombilicală. (<fr. *omphalorrhagie*)

omfalotómie *s. f.* secționare chirurgicală a cordonului ombilical. (<fr. *omphalotomie*)

omicrón *s. m.* literă a alfabetului grecesc (o), corespunzând sunetului o. (<fr. *omicron*; gr. *omikron*, „o” mic)

omiléticá *s. f.* disciplină teologică privind regulile oratoriei clerului. (<fr. *homilétique*)

omisíbil, -ă *adj.* susceptibil de a fi omis. (<engl. *omissible*)

omisíune *s. f.* faptul de a omite; omitere; (*p. ext.*) lucru omis. (<fr. *omission*, lat. *omissio*)

omisiv, -ă *adj.* care constituie o omisiune; cu omisiuni. (<engl. *omissive*)

omíte *vb. tr.* a lăsa (intenționat) la o parte, a neglija; a uita (ceva). (<lat. *omitere*)

omlétá *s. f. 1.* mâncare din ouă bătute și prăjite în grăsime. **2. preparat dulce din ouă, făină, lapte și zahăr, care se umple cu dulceață, fructe etc. (<fr. *omelette*)**

OMNI- *elem.* „tot, totalitate”, „pretutindeni”. (<fr. *omni-*, cf. lat. *omnis*)

omnibúz *s. n.* autobuz (cu etaj), pentru transportul în comun. (<fr., it. *omnibus*)

omnicolór, -ă *adj.* cu toate felurile de culori. (<fr. *omnicolore*)

omnidirecțional, -ă *adj.* care are loc, se propagă în toate direcțiile. (<fr. *omnidirectionnel*)

omnipotént, -ă *adj.* atotputernic, cu autoritate absolută. (<fr. *omnipotent*, lat. *omnipotens*)

omnipoténtá *s. f.* putere nelimitată; atotputernicie. (<fr. *omnipotence*, lat. *omnipotentia*)

omniprezént, -ă *adj.* prezent pretutindeni. (<fr. *omniprésent*)

omniprezéntá *s. f.* facultatea de a fi omniprezent; ubicuitate. (<fr. *omniprésence*, lat. *omnipresentia*)

omniscíent, -ă *adj.* atotștiutor. (<fr. *omniscient*, lat. *omnisciens*)

omniscíentá *s. f.* însușirea de a fi omniscient. (<fr. *omniscience*, lat. *omniscientia*)

ómnium *s. n. 1.* competiție ciclistică pe velodrom, comportând mai multe probe. **2.** (*hipism*) cursă deschisă pentru toți caii. (<engl., fr. *omnium*)

omnivór, -ă *adj. 1.* (despre organisme) care se hrănește atât cu substanțe animale cât și vegetale. **2.** (despre un regim alimentar) din elemente animale și vegetale. (<fr. *omnivore*)

OMO¹ - *v. homo²*.

OMO² - *elem.* „crud”. (<fr. *omo-*, cf. gr. *omos*)

omofág, -ă *adj.* care se hrănește cu carne crudă. (<fr. *omophage*)

omofagíe *s. f. 1.* (*ant.*; la greci) sacrificiu urmat de mestecarea de carne crudă. **2.** hrănirea cu carne crudă. (<fr. *omphagie*)

omofón, -ă *adj. 1.* (despre cuvinte, silabe etc.) care sună la fel cu altul. **2.** (despre semne grafice) care notează un același sunet. (<fr. *homophone*)

omofonie *s. f. 1.* însușirea de a fi omofon. **2.** tehnică

- de compoziție în care o voce predomină, iar celelalte o acompaniază. 3. ansamblu de halucinații în care una dintre voci ocupă o poziție dominantă. (< fr. *homophonie*)
- omoform**, -ă *adj.* (despre unele forme izolate, din cadrul unor părți de vorbire diferite) care coincide formal. (< fr. *homoforme*)
- omogen**, -ă *adj.* 1. cu o structură unitară; de aceeași natură; nediferențiat. 2. (*mat.*; despre funcții cu mai multe variabile) ale cărei valori rămân proporționale pentru variabile proporționale. (< fr. *homogène*)
- omogenitate** *s. f.* însușirea de a fi omogen. • însușire a unui obiect, grup, sistem fizico-chimic de a avea aceeași proprietăți în toate punctele sale. • (*mat.*) însușire a unei funcții de a fi omogenă. • însușire a unei formule, relații de a avea aceeași dimensiuni în toți membrii săi. (< fr. *homogénéité*, lat. *homogenitas*)
- omogeniză** *vb. tr.* a face omogen; (*p. est.*) a egaliza, a uniformiza. (după fr. *homogénéiser*)
- omogenizare** *s. f.* 1. acțiunea de a omogeniza. • amestecare a componentelor unui sistem eterogen spre a se obține un amestec cu aceeași compoziție în toată masa lui. 2. (*metal.*) tratament termic care se aplică anumitor aliaje pentru a se obține omogenitate fizică, chimică și structurală a materialului. 3. concordanță, unitate a sonorității vocilor într-un cor. (< *omogeniza*)
- omogenizator** *s. n.* aparat pentru obținerea pe cale mecanică a unei emulsii. (după fr. *homogénéisateur*)
- omograf**, -ă *adj.* *s. n.* (cuvânt) care se scrie la fel cu altul. (< fr. *homographe*)
- omografic**, -ă *adj.* referitor la omografie. **O** (*mat.*) transformare $\sim a$ = omografie (2). (< fr. *homographique*)
- omografie** *s. f.* 1. faptul, însușirea de a fi omograf; situație în care se află două cuvinte omografe. 2. (*mat.*) corespondență biunivocă a mulțimii numerelor reale sau complexe, exprimată în formă de raport a două polinoame de gradul întâi; transformare omografică. (< fr. *homographie*)
- omohioidian** *adj.*, *s. n.* (mușchi digestivi) care se întinde oblic pe gât, omoplat și osul hioid. (< fr. *omo-hyoïdien*)
- omolog**, -oăgă *I. adj.* 1. (despre puncte, laturi aparținând fiecărei unei figuri) care se află într-o corespondență biunivocă. 2. (*biol.*) despre organe care au aceeași structură și origine, dar se deosebesc morfologic și funcțional. 3. (despre substanțe organice) cu funcțiuni și structuri analoge. **II. s. m. I.** (*chim.*) substanță dintr-o clasă de substanțe care diferă de celelalte prin prezența grupării -CH₂-. 2. persoană oficială care deține aceeași funcție cu o alta. (< fr. *homologie*)
- omologă** *vb. tr.* 1. a confirma valoarea sau autenticitatea unui înscris. 2. a recunoaște oficial o performanță (sportivă). 3. a confirma oficial calitățile unui produs. (< fr. *homologuer*)
- omologie** *s. f.* 1. calitatea a ceea ce este omolog. 2. (*mat.*) corespondență omografică între punctele unui același plan proiectiv. 3. (*biol.*) corespondență de structură a unuiu sau a mai multor organe de la două specii diferite. (< fr. *homologie*)
- omonim**, -ă *I. adj.* 1. care are același nume. 2. (*muz.*; despre relația dintre două tonalități) care au aceeași tonică, dar mod diferit. **II. s. n. I.** cuvânt identic ca formă și pronunțare cu un altul, dar deosebit ca sens. 2. joc care cere dezlegătorului să găsească un cuvânt cu mai multe înțelesuri, fără a i se schimba nici forma grafică, nici accentul. **II. s. m. f.** cel care poartă același nume cu altcineva. (< fr. *homonymie*)
- omonimie** *s. f.* faptul, însușirea de a fi omonim; situație în care se află două sau mai multe cuvinte omonime. (< fr. *homonymie*)
- omoplăt** *s. m.* os triunghiular lat și subțire, parte posterioară a articulației umărului. (< fr. *omoplate*)
- omopolăr**, -ă *adj.* (despre mașini electrice) la care sensul magnetic este invariabil. (< fr. *homopolaire*)
- omorganic**, -ă *adj.* (despre foneme) emis de aceeași organe, având același mod de articulare. (< fr. *homorganique*)
- omorzică** *s. f.* (*mat.*) formare a unui sistem de rădăcini dintr-o singură rădăcină de bază. (< germ. *Homorrhizie*)
- omotaxie** *s. f.* (*geol.*) sincronism aproximativ a două straturi care conțin aceeași formă caracteristică. (după engl. *homotaxis*)
- omotermie** *s. f.* (*fiz.*) caracteristica unui corp cu tem-
- peratură omogenă și constantă. • scădere treptată a temperaturii oceanice de la suprafață spre fund. (< fr. *homothermie*)
- omotetic**, -ă *adj.* care prezintă omotetie. (< fr. *homothétique*)
- omotetie** *s. f.* (*mat.*) transformare geometrică în care punctele corespondente sunt coliniare cu un punct fix (centru), distanța față de el crescând sau reducându-se în raport constant. (< fr. *homothétie*)
- omozukai** *s. m.* mănuiitor principal în teatrul cu marionete japonez. (< cuv. jap.)
- on** *suf. 1.* (*fiz.*) „corpusul nucleonic”. 2. (*biol.*) „unitate funcțională”. (< fr. -on)
- onă/-ionă** *suf.* „a produce, a face”, „a acorda (ceva)”. (< fr. -/lonner, it. -/lonare)
- onagrăce** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, din ordinul mirtale: onagrul. (< fr. *onagracees*)
- onágru** *s. m. I.* plantă erbacee originară din Tasmania și America, cultivată pentru florile sale mari, roz, purpurii sau galbene. 2. hemion sălbatic, mic, în sud-vestul Asiei. (< fr. *onagre*, gr. *onagros*)
- onanie** *s. f. 1.* masturbatie; onanism. 2. (*fig.*) vorbărie goală, muncă neeficientă. (< lat. *onania*, germ. *Onanie*)
- onanism** *s. n.* onanie (1). (< fr. *onanisme*)
- onanist**, -ă *s. m. f.* cel care practică onania (1). (< fr. *onaniste*)
- ONCO-** *elem.* „volum, masă”, „tumoare, tumefacție”. (< fr. *onco-*, cf. gr. *onkos*)
- oncocerc** *s. m.* vierme nematod parazit care provoacă oncocercoză. (< fr. *oncocercue*)
- oncocercoză** *s. f.* boală parazitară la om și la mamifere, provocată de oncocerc, prin mici tumori. (< fr. *oncocercose*)
- oncocit** *s. n.* celulă epitelială nediferențiată, cu citoplasmă granulată. (< fr. *oncocyte*)
- oncogén**, -ă *I. adj.*, *s. n.* (agent) cancerigen. **II. s. f.** genă anormală care generează modificări de natură canceroasă. (< fr. *oncogène*)
- oncogenéză** *s. f.* proces de formare a unei tumori. (< fr. *oncogénese*)
- oncograf** *s. n.* aparat folosit în oncografie. (< fr. *oncographe*)
- oncografie** *s. f.* (*med.*) reprezentare grafică a volumului și configurației unui organ cu oncografal. (< fr. *oncographie*)
- oncolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în oncologie; cancerolog. (< it. *oncologo*)
- oncologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază tumorile cancerose; cancerologie. (< fr. *oncologie*, it. *oncologia*)
- oncométru** *s. n.* (*med.*) aparat pentru măsurarea locului și configurației unui organ. (< engl. *oncometer*)
- oncotomie** *s. f.* extirpare a tumorilor. (< fr. *oncotomie*)
- onctuos**, -oasă *adj.* 1. unsuros, uleios. 2. (*fig.*) micros, insinuant. (< fr. *onctueux*)
- onctuozitate** *s. f. 1.* faptul de a fi onctuos (2); atitudine, comportare insinuantă. 2. (*tehn.*) calitate a unui lubrifiant de a se menține continuu între două suprafețe care alunecă una peste alta sub presiune. (< fr. *onctuosité*)
- onctiune** *s. f.* aplicarea unei pomezi sau loțiuni grase prin masaj ușor. (< fr. *onction*)
- ondătra** *s. f.* bizam. (< fr., lat. *ondatra*)
- ondină** *s. f.* (*mit. scand. și germanică*) zână, geniu al apelor. (< fr. *ondine*)
- ondográf** *s. f.* instrument care înregistrează pe o bandă de hârtie curba de vibrație a unei tensiuni electrice. (< fr. *ondographe*)
- ondogramă** *s. f.* înregistrare obținută la ondograf. (< engl. *ondogram*)
- ondométru** *s. n.* undametrul. (< fr. *ondomètre*)
- ondulă** *vb. I. intr.* a se mișca, a se leagăna. • a descrie o linie sinuoasă, a șerpui. **II. tr. a bucla, a încreți părul. (< fr. *onduler*)**
- ondulător**, -oăre *I. adj.* care se leagăna ca valurile. **II. s. n.** aparat pentru înregistrarea semnalelor telegrafice prin deviația unui ac indicator. (< fr. *ondulateur*)
- ondulătoriu**, -ie *adj.* referitor la unde, care se propagă în formă de unde. (< fr. *ondulatoire*, it. *ondulatorio*)
- ondulăție** *s. f. I.* mișcare lentă, asemănătoare cu aceea

a valurilor. • (*geol.*) deformare a unor straturi sedimentare, cu o rază mare de curbură. 2. buclă, cuiă. • totalitatea undelor și a cutelor rezultate în urma undulării părului. (<fr. *ondulation*, it. *ondulazione*)

ondulélú *s. n.* undulație a părului. (<fr. *ondulé*)

ondulográf *s. n.* aparat pentru recepționarea și înregistrarea semnalelor telegrafice după codul Morse. (<fr. *ondulographe*)

ondulós, -oásă *adj.* care formează undulații, sinuozități. (<fr. *onduleux*)

onerár, -ă *adj.* care exercită în mod real o funcție. (<fr. *onéraire*, lat. *onerarius*)

onerós, -oásă *adj.* (despre contracte, convenții etc.) care impune suportarea unor cheltuieli mari. **O (jur.) cu titlu ~** = cu condiția de a suporta anumite cheltuieli sau sarcini. • costisitor, împovăraător, apăsător; dezavantajos. (<fr. *onéreux*, lat. *onorosus*)

onerozitate *s. f.* caracterul a ceea ce este oneros. (<fr. *onérosité*)

onest, -ă *adj.* cinstit, corect, incoruptibil. (<lat. *honestus*, it. *onesto*)

onestitate *s. f.* cinste, corectitudine. (<*onest* + *-itate*)

one-man-show /uan-mén-sou/ *s. n.* spectacol susținut de un singur interpret. (<engl. *one man show*)

one-step /uan-step/ *s. n.* dans de origine americană, luat de la negri; melodia corespunzătoare. (<engl. *one-step*)

ongléu *s. n.* 1. tăietură în unghii ascuțit. 2. bandă de hârtie sau de pânză care se coase în același timp cu foile unei cărți pentru a le lega; falț. (<fr. *onglet*)

ONIC(O)-, -onichie, -ónix *elem.* „unghie”. (<fr. *onych/o-*, *-onichie*, *-onyx*, cf. gr. *onyx*, *onykhos*)

onicalgie *s. f.* durere în unghii, cauzată de o mică tumoare. (<fr. *onychalgie*)

onicartroză *s. f.* afecțiune ereditară caracterizată printr-o atrofi a unghiilor, însoțită de importante anomalii articulare. (<fr. *onycharthrose*)

onichie¹ *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile unghiilor; onicopatie, onicoză. (<fr. *onychie*)

-onichie² *v. onic(o)-*

onicoclazie *s. f.* ruptură a unghiei. (<fr. *onychoclasie*)

onicofagie *s. f.* mania de a-și roade unghiile; titilomanie (2). (<fr. *onychophagie*)

onicogrifoză *s. f.* hipertrofie a unghiei, care ia aspectul unei gheare. (<fr. *onychogryphose*)

onicomalacie *s. f.* proces de înmuiere a unghiilor. (<engl. *onychomalacia*)

onimicicóză *s. f.* boală a unghiilor datorată unor ciuperci parazite. (<fr. *onychomycose*)

onicopatie *s. f.* onichie. (<fr. *onychopathie*)

onicotomie *s. f.* incizie a unei unghii. (<engl. *onichotomy*)

onicóză *s. f.* onichie. (<fr. *onychose*)

-onim, -onimie *v. onoma-*

ONIR(O)- *elem.* „vis”. (<fr. *onir/o-*, cf. gr. *oneiros*)

oniric, -ă *adj.* 1. referitor la vise, la onirism; (despre fenomene psihice) care se desfășoară în vis. • (despre stări psihopatologice) asemănător visului; delirant, halucinant. 2. (despre creații literare) care presupune o stare de vis, inspirat de vise. (<fr. *onirique*)

onirism *s. n.* 1. delir, halucinație asemănătoare visului, care însoțește unele stări psihopatologice. 2. atmosferă, caracter oniric al unei creații. (<fr. *onirisme*)

oniríst, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al onirismului (2). (<it. *onirista*)

onirógen, -ă *adj.* care provoacă starea onirică. (<fr. *onirogène*)

oniroid, -ă *adj.* (despre stări ale conștiinței) care se caracterizează prin reverii, bolnavul realizând combinații stranii, asemănătoare celor din vis. (<fr. *oniroide*)

oniroidie *s. f.* tulburare a conștiinței constând dintr-un amestec de real și vis, la care subiectul nu participă activ. (<fr. *oniroïdie*)

onirolog, -ă *s. m. f.* specialist în onirologie. (<fr. *onirologue*)

onirologie *s. f.* studiu științific al mecanismului și conținutului viselor. (<fr. *onirologie*)

oniromanție *s. f.* pretinsă artă de a interpreta visele. (<fr. *oniromanie*)

onix¹/ónix *s. n.* varietate neagră de calcedonie, piatră semiprețioasă de ornament. (<fr., gr. *onyx*)

-ónix² *v. onic(o)-*

onixis *s. n.* inflamație a unghiei datorită unei infecții sau unei micoze; unghie încarnată. (<fr. *onyxis*)

on-line /ónlain/ *s. n. (inform.)* echipament, dispozitiv sau mod de prelucrare a datelor conectat direct la calculator. (<engl. *on-line*)

onoáre *s. f.* 1. integritate morală, probitate, corectitudine; demnitate. **O de ~** = a) onest; b) care angajează cinstea, demnitatea cuiva. 2. renume, faimă, bună reputație. **O a face ~ cuiva** = a onora. 3. considerație, respect, stimă. **O gardă de ~** = gardă simbolică instituită în semn de respect cu ocazia unei solemnități; **în ~a cuiva** (sau **a ceva**) = spre lauda, spre cinstea cuiva (sau a ceva). 4. cinste, favoare. 5. castitate, pudoare (la femei). (<lat. *honor*, fr. *honneur*)

ONOMA- /ONOMASIO- /ONOMATO-, **-onim, -onimie** *elem.* „nume, cuvânt”, „semnificație”. (<fr. *onoma-*, *onomasio-*, *-onyme*, *-onymie*, it. *onomato-*, cf. gr. *onoma*, *-atos*)

onomanție *s. f.* tehnică de a ghici potrivit interpretării etimologice și valori simbolice a numelor. (<it. *onomanzia*)

ONOMASIO- v. onoma-

onomasiologie *s. f.* ramură a lingvisticii care studiază evoluția semnificației și a formei cuvintelor. (<fr. *onomasiologie*, germ. *Onomasiologie*)

onomást *s. m.* specialist în onomastică (II, 1). (<*onomastică*)

onomástic, -ă I. *adj.* referitor la nume de persoane. **O zi ~ă** (și *s. f.*) = ziua numelui. II. *s. f.* 1. disciplină lingvistică care studiază numele proprii (de persoane). 2. totalitatea numelor proprii dintr-o limbă, dintr-o regiune, epocă etc.; onomatologie. (<fr. *onomastique*, gr. *onomastikos*)

onomasticón *s. n.* lucrare cuprinzând nume de persoane. (<ngr. *onomastikon*, fr. *onomasticon*)

ONOMATO- v. onoma-

onomatofobie *s. f.* teama patologică de a rosti anumite cuvinte. (<fr. *onomatophobie*)

onomatologie *s. f.* onomastică (II, 2). (<fr. *onomatologie*)

onomatomanie *s. f.* repetare obsesivă a unui sau mai multor cuvinte, nume sau cifre. (<fr. *onomatomanie*)

onomatopée *s. f.* cuvânt care, prin elementele lui sonore, imită anumite sunete din natură. (<fr. *onomatopée*)

onomatopéic, -ă *adj.* cu caracter de onomatopee; imitativ. (<fr. *onomatopéique*)

onór I. *s. n.* semn exterior de cinste, de stimă, de prețuire deosebită pentru cineva; (*p. ext.*) rang, demnitate. **O (mil.) a da ~ul** = a prezenta arma în semn de salut la primirea unui șef, la parăzi etc.; **a face ~urile (casei)** = a-și îndeplini îndatoririle de gazdă. II. *s. m.* nume dat cârțiilor celor mai mari, la unele jocuri. (<fr. *honneur*)

onorá *vb. tr.* 1. a acorda cuiva o considerație deosebită. 2. a face pe cineva demn de cinste, de laudă. 3. a achita, a plăti (o datorie). • a remunera. (<lat. *honorare*, fr. *honorer*)

onorábil, -ă *adj.* vrednic de cinste, de stimă, de respect; cinstit, respectabil. (<fr. *honorable*, lat. *honorabilis*)

onorabilitate *s. f.* calitatea de a fi onorabil. (<fr. *honorabilité*, lat. *honorabilitas*)

onoránt, -ă *adj.* care onorează (pe cineva). (<fr. *honorant*)

onoráriu *s. n.* plată, retribuție pentru un serviciu prestat de o persoană cu o anumită profesie (avocat, medic etc.). (<fr. *honoraires*, lat. *honorarium*)

onorífic, -ă *adj.* 1. (despre titluri, distincții, funcții etc.) care aduce onoruri, fără a trage un avantaj, profit material. • care îndeplinește o funcție fără a fi retribuit. 2. căruia i s-a acordat un titlu în semn de respect, de considerație. (<fr. *honorifique*, lat. *honorificus*)

ONT(O)- *elem.* „ființă, existență”. (<fr. *ont/o-*, cf. gr. *on*, *ontos*)

óntic, -ă *adj. (fil.)* referitor la existență, la realitatea obiectivă. (<fr. *ontique*)

ontogenetic, -ă *adj.* referitor la ontogenie; ontogenic. (<fr. *ontogénétique*)

- ontogeneză** *s. f.* 1. proces de dezvoltare individuală a organismelor vii din stadiul embrionar până la încheierea ciclului vital. • ramură a biologiei care studiază această dezvoltare; ontogenie. 2. (*psih.*) proces de formare a persoanei, de dezvoltare a psihicului, a conștiinței individuale. (<fr. *ontogenèse*)
- ontogénic**, -ă *adj.* ontogenetic. (<fr. *ontogénique*)
- ontogenie** *s. f.* ontogeneză (1). (<fr. *ontogénie*)
- ontogenist** *s. m.* specialist în probleme de ontogenie. (<fr. *ontogéniste*)
- ontogonie** *s. f.* studiu al apariției ființelor pe Pământ. (<fr. *ontogonie*)
- ontológ**, -ă *s. m. f.* ontologist. (<ontologie)
- ontologie** *s. f.* ramură a filozofiei care studiază trăsăturile cele mai generale ale existenței; teoria existenței. (<fr. *ontologie*)
- ontologism** *s. n.* doctrină care susține că este în natura omului să-l cunoască nemijlocit pe Dumnezeu. (<fr. *ontologisme*)
- ontologist**, -ă *s. m. f.* specialist în ontologie; ontolog. (<fr. *ontologiste*)
- OO-** *elem.* „ou”. (<fr. *oo-*, cf. gr. *oon*)
- oogamie** *s. f.* dezvoltare a unui organism dintr-un gamet nefecundat. (<fr. *oogamie*)
- ooblast** *s. n.* ovul primordial. (<fr. *ooblaste*)
- ooblastém** *s. n.* oosferă fecundată. (<fr. *ooblastème*)
- oocéntru** *s. n.* centru divizionar al oosferii. (<fr. *oocentre*)
- oocist** *s. n.* formație chistică din oogamie, care dă naștere talurilor noi. (<fr. *oocyste*)
- oocit** *s. n.* ovocit. (<fr. *oocyte*)
- oofit** *s. n.* gametofit la unele criptogame. (<fr. *oophyte*)
- oofor**¹ *s. n.* ovar. (<germ. *Oophoron*)
- OOFOR**²(O)- *elem.* „ovar”. (<fr., engl. *oophoro* / o-, cf. gr. *oophoros*, care poartă ouă).
- ooforectomie** *s. f.* ovariectomie. (<fr. *oophorectomie*)
- ooforită** *s. f.* ovarită. (<fr. *oophorite*)
- ooforóm** *s. n.* mică tumoră a ovarului. (<fr. *oophorome*)
- ooforomanie** *s. f.* accident nervos caracterizat prin crize epileptice, cu tulburări menstruale. (<engl. *oophoromania*)
- ooforografie** *s. f.* suturare a ovarului. (<fr. *oophorographie*)
- ooforosalpingită** *s. f.* anexistă. (<fr. *oophorosalpingite*)
- oogamét** *s. m.* gamet femel. (<fr. *oogamète*)
- oogamie** *s. f.* fuziune a unui gamet femel cu unul mascul, din care rezultă oosporul. (<fr. *oogamie*)
- oogeneză** *s. f.* proces de formare și maturare a oocitului în ovare; ovogeneză. (<fr. *oogenèse*)
- oogón** *s. n.* organ în care se formează celula reproducătoare femelă (oosfera) la talofite (alge și ciuperci); ovogon. (<fr. *oogone*)
- oolit** *s. n.* granulă sferică de calcar. (<fr. *oolithe*)
- oolitic**, -ă *adj.* (despre minerale) care conține oolite. (<fr. *oolitique*)
- oologie** *s. f.* parte a omitologiei care studiază formarea și dezvoltarea oului la păsări. (<fr. *oologie*)
- oomicète** *s. f. pl.* clasă de ciuperci din grupul sifamicetelor. (<fr. *oomycètes*)
- ooplasmă** *s. f.* citoplasma oosferii sau a oului; ovoplasmă. (<fr. *ooplasme*)
- oosferă** *s. f.* gamet femel la plante (corespunzător oocitului la animale) care, după fecundație, se transformă în ou. (<fr. *oosphère*)
- oospérm** *s. n.* ou fecundat la începutul procesului de diferențiere. (<lat. *oospermium*)
- oospór** *s. m.* spor la alge, ciuperci și protozoare, format în oogon după fecundarea oosferii. (<fr. *oospore*)
- oosporánge** *s. m.* sporangii cu oospori. (<fr. *oosporange*)
- ootecă** *s. f. 1.* pungă în care sunt închise ouăle la unele insecte. 2. sporangii al ferigilor. (<fr. *oothèque*)
- oozóm** *s. m.* corpul citoplasmatic din ovulul matur. (<fr. *oosome*)
- op**¹ *s. n.* carte, lucrare, scriere, operă. (<lat. *opus*)
- op**² *adj. inv. (arte)* care se bazează pe reacții optice. (<engl. *optical art*)
- óp**³ *v. opt(o)-*
- opác**, -ă *adj.* 1. lipsit de transparență, prin care nu străbate lumina. • dens, de nepătruns. • lipsit de strălucire, întunecat, înnoțat; întunecos. 2. (*fig.*) lipsit de inteligență; mărginit, obtuz. (<fr. *opaque*, lat. *opacus*)
- OPACI-** *elem.* „opacitate”. (<fr. *opaci-*, cf. lat. *opacus*, întunecat)
- opacifiá** *vb. refl.* a se face, a deveni opac (1). (<fr. *opacifier*)
- opacimetríe** *s. f.* măsurare a opacității unor substanțe. (<fr. *opacimétrie*)
- opacimétru** *s. n.* fotometru folosit în opacimetrie. (<fr. *opacimètre*)
- opacitate** *s. f. 1.* stare a lucrurilor opace. • (*fiz.*) mărime egală cu raportul dintre intensitatea radiației incidente pe un corp și intensitatea radiației transmise prin acesta. 2. (*fig.*) incapacitate de a înțelege, de a pătrunde ceva; prostie, mărginire, îngustime de orizont. (<fr. *opacité*, lat. *opacitas*)
- opacizá** *vb. tr.* a face ca un corp să-și piardă transparența, a deveni opac. (<it. *opacizzare*)
- opacizánt**, -ă *adj.* care opacizează. (<it. *opacizzante*)
- opál** *s. n. 1.* varietate amorfă de cuarț, de diferite culori, piatră semiprețioasă. 2. țesătură subțire și străvezie de bambac, din care se fac bluze, cămăși etc. (<fr. *opale*, germ. *Opal*, lat. *opalus*)
- opalescént**, -ă *adj.* cu reflexe asemănătoare celor ale opalului; opalin. (<fr. *opalescent*)
- opalescénță** *s. f. 1.* calitatea de a fi opalescent. 2. (*pict.*) descompunere a luminii albe, care lasă să treacă tonurile calde și le reflectă pe cele reci, opacitatea devenind astfel semitransparentă. (<fr. *opalescence*)
- opalin**, -ă *I. adj.* opalescent. **II. s. f. 1.** sticlă opală, lăptoasă, devitrificată. 2. vas, cupă etc. din sticlă care imită opalul. (<fr. *opalin*)
- opalizá** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta un aspect opalin. (<fr. *opaliser*)
- op-art** *loc. s.* tendință în arta plastică contemporană care urmărește îmbogățirea expresivității imaginii abstracte prin obținerea unor efecte optice ale obiectelor în funcție de mișcarea privitorului față de ele, ca și prin folosirea de linii, forme geometrice. (<fr., engl. *op-art*)
- opaxít** *s. n.* geam turnat în plăci, translucid, colorat, la captușirea pereților. (<germ. *Opaxit/glass*)
- open** /óupn/ **I. s. n.** competiție la care participă profesioniștii și neprofesioniștii. **II. adj.** (despre competiții sportive) deschis oricărei categorii. (<engl. *open*)
- open market** /óupn márkít/ **s. n. 1.** piață de mărfuri unde sunt admisi orice cumpărători și vânzători. 2. tehnica de intervenție pe piața monetară în cumpărarea sau vânzarea de titluri prin banca de emisiune. (<engl. *open-market*)
- operá** *vb. I. tr. 1.* a face, a realiza, a efectua (ceva). 2. a lucra cu..., a face calcule. 3. a face o operație chirurgicală. 4. a face o operație comercială, financiară etc. 5. (*arg.*) a fura, a sparge; a buzunări. **II. intr.** a executa mișcări strategice. (<fr. *opérer*, lat. *operari*)
- operábil**, -ă *adj.* care poate fi operat. (<fr. *opérable*)
- operánd** *s. m. 1. (mat.)* mărime care intră ca factor într-o operație. 2. (*inform.*) dată supusă prelucrării în calculatorul electronic. (<fr. *opérande*, engl. *operand*)
- operánt**, -ă *adj.* cu efect; eficace. (<fr. *opérant*)
- opera ómnia** *s. f.* totalitatea operelor unui autor reunite într-o ediție, într-un volum etc. (<lat. *opera omnia*, toată opera)
- operáre** *s. f.* acțiunea de a opera. **O (inform.) sistem de** ~ = colecție de programe care permit unui calculator facilități de programare. (<opera)
- operatív**, -ă **I. adj. 1.** care acționează repede; expeditiv, activ; eficace. 2. referitor la diverse operații. **II. s. m.** cel care lucrează la contrainformații. (<fr. *opératif*)
- operativitate** *s. f.* calitatea de a fi operativ (1). • eficacitate. (<operativ + -itate)
- operator**, -oare **I. s. m. f. 1.** persoană calificată care supraveghează funcționarea unei mașini sau instalații. 2. chirurg (care operează). 3. specialist care mănuieste aparatul de filmat la realizarea imaginilor sau la proiectare. **O ~ de sunet** = tehnician de înaltă calificare care răspunde de realizarea coloanei sonore a filmului. **II. s. m. 1.** simbol în operațiile matematice, indicat în dreapta. 2. organ al unui calculator care efectuează operații aritmetice

sau logice. 3. element genetic care controlează activitatea genelor structurale (legate de-a lungul cromozomului). 4. (mat.) funcție, aplicație. • funcție al cărei argument este constituit din altă funcție. 5. (log.) conectiv. (<fr. *opérateur*, lat. *operator*)

operatorie s. f. meseria de operator cinematografic. (<operator + -ie)

operatoriu, -ie adj. referitor la operații chirurgicale. (<fr. *opérateur*, lat. *operatorius*)

operație s. f. 1. activitate îndreptată către atingerea unui anumit scop; lucrare, acțiune. 2. intervenție chirurgicală. 3. ansamblul acțiunilor de luptă și a manevrelor executate de forțele terestre, navale sau aeriene într-o regiune determinată. 4. efectuarea unor tranzacții financiare sau comerciale. 5. (mat.) procedeu prin care se atașează oricărei perechi de elemente dintr-o mulțime un element unic din aceeași mulțime. • efectuare a unui anumit calcul. (<fr. *opération*, lat. *operatio*, germ. *Operation*)

operațional, -ă adj. 1. referitor la operații. • care permite a efectua în condiții optime unele operații. 2. folositor, practic. 3. referitor la operații militare. (<fr. *opérationnel*)

operationalism s. n. curent în metodologia și filozofia științei contemporane care consideră că semnificația noțiunilor utilizate în știință se reduce la operațiile efectuate de cercetător în cursul folosirii sau verificării acestor noțiuni. (<engl. *operationalism*)

operationalitate s. f. 1. însușirea de a atinge un anumit scop. 2. proprietatea de a interveni prompt în rezolvarea unei probleme. • caracterul a ceea ce este operațional. (<it. *operazionalità*)

operationaliză vb. tr. a face să devină operațional, practic. (<operational + -iza)

operaționism s. n. tendință a unor psihologi americani care concep psihologia ca un studiu al operațiilor de comportament, neglijând datele neexteriozitate ale conștiinței. (<fr. *opérationnisme*, amer. *operationism*)

operă¹ s. f. 1. acțiune, lucrare, faptă, lucru. 2. lucrare originală în domeniul literaturii, al literaturii, științei etc. • totalitatea lucrărilor unui scriitor, om de știință, artist etc. 3. muncă, treabă, acțiune. O a pune în ~ = a pune în aplicare ceva. 4. (mar.) ~ vie = parte a corpului unei nave sub linia de plutire; carenă; ~ moartă = parte a corpului navei de deasupra liniei de plutire. (<lat. /3/ it. *opera*)

operă² s. f. lucrare muzical-dramatică pentru soliști, cor și orchestră, scrisă pe baza unui libret. • teatru în care se reprezintă. (<it. *opera*, fr. *opéra*)

opercul s. n. 1. membrană osoasă care acoperă și protejează branhiile la pești. 2. organ care închide scoica anumitor moluște. 3. strat subțire care închide celulele larvelor albinelor. 4. (bot.) căpăcel cu care se termină capsula la mușchi. (<fr. *opercule*, lat. *operculum*)

opercular, -ă adj. 1. care îndeplinește rolul de opercul. 2. de forma unui opercul; operculiform. (<fr. *operculaire*)

operculiiform, -ă adj. opercular (2). (<germ. *operculiiform*)

operetă s. f. reprezentație teatrală cu acompaniament de orchestră, în care replicile cântate alternează cu dialoguri vorbite. • teatru consacrat acestui gen de reprezentații. (<germ. *Operette*, it. *operetta*, fr. *opérette*)

operetic, -ă adj. de operetă. • (peior.) facil, sentimental. (<it. *operettistico*)

operón s. m. (biol.) grup de gene structurale a căror expresie fenotipică este controlată de un operator. (<fr. *opéron*)

opiacéu, -ée adj., s. n. (medicament) care conține opiu. (<fr. *opiacé*)

opiát s. n. preparat farmaceutic care conține opiu. (<fr. *opiat*, lat. *opiatum*)

-opie v. opt(o)-

opilión s. n. pl. ordin de pânjenți cu picioare lungi și subțiri: coșaiși. (<fr. *opiliions*)

opiná vb. I. tr. a-și exprima opinia, a-și da părerea; a socoti, a considera. II. intr. a lua poziție, a-și manifesta o anumită atitudine. (<fr. *opiner*, lat. *opinari*)

opinént, -ă adj., s. m. f. (cel) care opinează. (<fr. *opinant*)

opinie s. f. părere, judecată, idee. O ~ publică = părerea publicului, a maselor într-o anumită chestiune; a face

~ separată = a se deosebi în păreri de cineva (sau de majoritate). (<fr. *opinion*, lat. *opinio*)

OPIO- elem. „opiu”. (<fr. *opio-*, cf. gr. *opion*)

opiofág, -ă s. m. f. cel care mănâncă opiu. (<fr. *opiofage*)

opiofagie s. f. toxicomanie prin ingerare de opiu. (<fr. *opiofagie*)

opiomán, -ă adj., s. m. f. (cel) care consumă, abuzează de opiu. (<fr. *opiomane*)

opiomanie s. f. obișnuință de a consuma opiu; intoxicație cu opiu. (<fr. *opiomanie*)

OPIST(O)- elem. „situat înapoi, în spate, posterior”. (<fr. *opisth/o-*, cf. gr. *opisthen*)

opistodóm s. n. partea din spate a unui templu grecesc, pentru păstrarea obiectelor de cult și a tezaurului. (<fr. *opisthodomé*)

opistodontie s. f. situare a dinților frontali ai arcadei inferioare mult înapoia celor superiori. (<fr. *opisthodontie*)

opistográf, -ă adj. (despre un manuscris) scris pe ambele fețe. (<fr. *opisthographie*)

opistotónus s. n. contracție a mușchilor spinării care curbează corpul înapoi. (<fr. *opisthotonos*)

ópiu s. n. substanță narcotică toxică, din capsulele de mac, somnifer, calmant, analgezic, stupefiant, tranchilizant. (<fr., lat. *opium*)

OPO- elem. „extract glandular, endocrin”. (<fr. *opo-*, cf. gr. *opos*, suc)

OPO-, elem. „față”. (<fr. *opo-*, cf. gr. *ops*, *opos*)

opocéfál s. m. monstru caracterizat prin atrofia regiunii inferioare a craniului, prin fuziunea urechilor și absența gurii și a nasului. (<fr. *opocéphale*)

opodidím s. m. monstru cu o cutie craniană unică, dar cu două fețe distincte. (<fr. *opodidyme*)

opofil, -ă adj. 1. cu afinitate pentru sucuri glandulare. 2. care crește în sucuri. (<fr. *opophile*)

oponént, -ă s. m. f. cel care face opoziție; opozant. (<germ. *Opponent*, it. *opponente*)

oponénță s. f. opoziție. (<engl. *opponency*)

opoponax s. m. plantă erbacee umbeliferă, din țările calde ale Europei și Asiei, cu frunze penate și flori galbui, din care se extrage o rășină, folosită în parfumerie și medicină; (p. ext.) rășina însăși. (<fr., lat. *opopanax*)

oportún, -ă adj. la momentul potrivit; prielnic, favorabil. (<fr. *opportun*, lat. *opportunus*)

oportunism s. n. 1. curent ideologic-politic (în mișcarea muncitorească) care promovea ideea renunțării la mijloacele luptei revoluționare. 2. lipsă de conduită morală, de fermitate și de principialitate, urmărind satisfacerea intereselor personale; oportunitate (2). (<fr. *opportunisme*, rus. *oportunizm*)

oportunist, -ă adj., s. m. f. 1. (adept) al oportunistului (1). 2. (cel) care își schimbă ideile după împrejurări, urmărind numai satisfacerea intereselor personale. (<fr. *opportuniste*, rus. *opportunist*)

oportunitate s. f. 1. caracterul a ceea ce este oportun. • ocazie fericită, prilej favorabil. 2. oportunist. (<fr. *opportunité*, lat. *opportunitas*)

opósom s. m. mamifer marsupial din America de Nord, cu o blană cenușie; sarigă. (<fr. *opossum*, germ. *Opossum*)

opoterapie s. f. tratament cu sucuri extrase din glandele sau din țesuturile animale sănătoase pentru combaterea bolilor organelor ori ale țesuturilor corespunzătoare la om; organoterapie. (<fr. *opothérapie*)

opozábil, -ă adj. 1. care poate fi opus, care se opune. 2. (despre o sentință, un act etc.) care poate fi atacat în justiție, făcându-se opoziție. (<fr. *opposable*)

opozabilitate s. f. faptul de a fi opozabil (2). (<fr. *oposabilité*)

opozánt, -ă I. s. m. f. 1. opozant. 2. cel care face parte dintr-un partid de opoziție. II. adj., s. m. (mușchi) care se opune unui deget. (<fr. *oposant*)

opozítiv, -ă adj. opozițional. (<fr. *opositif*)

opozíție s. f. I. 1. raport dintre două lucruri sau situații opuse, contrare; contrast. • raport de excludere între două noțiuni sau judecăți. • diferență cu valoare funcțională între două unități lingvistice. 2. împotrivire, opunere. 3. poziție a unui astru când Pământul se află între el și Soare; (p. ext.) poziție a două corpuri cerești diametral

opuse pe bolta cerească. II. grup politic potrivit partidului care se află la putere; (*p. ext.*) politica practică de acest grup. (<fr. *opposition*, lat. *oppositio*, germ. *Opposition*)

opozițional, -ă *adj.* de opoziție; opozitiv. **O complement circumstanțial** ~ = complement care desemnează obiectul sau acțiunea cărora i se opune un alt obiect sau acțiune; *propoziție* ~ă (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care exprimă o opoziție față de conținutul regentei. (<fr. *oppositio*, engl. *oppositional*)

opoziționism *s. n.* reacție de opoziție; negativism. (< *opoziție* + *-ism*)

opoziționist, -ă *adj.* 1. opus, contrar. 2. care face politică de opoziție. (< *opoziție* + *-ist*)

ôpidum *s. n.* așezare romană fortificată, centru economic, politic, religios și militar, un început de oraș. (<lat. *oppidum*)

opresă *vb. tr.* 1. a oprima, a asupri; a apăsa. 2. (*fig.*) a chinui, a frământa. (<fr. *opresser*)

opresânt, -ă *adj.* care opresează. (<fr. *opressant*)

opresiune *s. f.* asuprire, oprimare, împilare. (<fr. *oppression*, lat. *oppressio*)

opresiv, -ă *adj.* oprimant. (<fr. *oppressif*)

opresor, -oăre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care oprimă; asupritor. (<fr. *opresseur*)

oprimă *vb. tr.* a asupri; a împila. (<fr. *opprimer*, lat. *opprimere*)

oprimânt, -ă *adj.* care oprimă; apăsător; opresiv. (<fr. *opprimant*)

oprôbriu *s. n.* dispreț, dezaprobare publică pentru necinste și fapte nedemne. (<lat. *opprobrium*, fr. *opprobre*)

-ôps, -opsie *v.* opt(o)-.

OPSO- *elem.* „alimentare, hrană”. (<fr. *opso-*, cf. gr. *opsion*)

opsomán, -ă *s. m. f.* suferind de opsomanie. (<fr. *opsomane*)

opsomanie *s. f.* impulsie morbidă de a nu putea suporta decât anumite alimente. (<fr. *opsomanie*)

opsonină *s. f.* anticorp specific care se combină chimic cu microbii, făcându-i susceptibili la fagocitoză. (<fr. *opsonine*)

OPT(O)-, -óp, -opie, -ôps, -opsie, -optrie *elem.* „ochi, vedere”, „retină”. (<fr. *opt(o)-*, -op, -opie, -ops, -opsie, -optrie, cf. gr. *ops, opos, opsis, optos*)

optă *vb. intr.* a alege dintre mai multe soluții, situații etc. pe cea mai convenabilă. (<fr. *opter*, lat. *optare*)

optativ, -ă *I. adj.* care exprimă o dorință. **O propoziție** ~ă (și *s. f.*) = propoziție care exprimă o acțiune, o stare a cărei realizare este dorită. **II. s. n.** mod verbal care exprimă o acțiune dorită. (<fr. *optatif*, lat. *optativus*)

optăție *s. f.* figură retorică prin care se exprimă o dorință sub formă de exclamație. (<fr. *optation*, lat. *optatio*)

optic, -ă *I. adj.* referitor la ochi, la vedere; folosit în optică; **O centru** ~ = punct pe axa unei lentile către care tind punctele ei principale și nodale și prin care poate trece o rază de lumină nedeviată; *nerv* ~ = nerv care transmite impresiile vizuale de la ochi la centrul respectiv din creier. • (*adv.*) *substanță* ~ *activă* = substanță care își rotește planul de polarizare când este străbătută de lumină polarizată liniar. **II. s. f.** 1. ramură a fizicii care studiază lumina și fenomenele luminoase și vizuale. **O** ~ *electronică* = domeniu al electronicii care studiază mișcarea electronilor în vid, într-un câmp electric sau magnetic. 2. (*fig.*) mod personal de a vedea și interpreta faptele și fenomenele; punct de vedere, opinie. (<fr. *optique*, lat. *opticus*, gr. *optikos*, *III Optik*)

optician, -ă *s. m. f.* 1. specialist în optică. 2. cel care face, repară sau vinde instrumente optice. (<fr. *opticien*)

opționalitate *s. f.* calitatea de a bate la ochi sau de a plăcea ochilor. (<fr. *opicité*)

optim, -ă *I. adj.* cel mai bun; minunat, excelent, grozav. • care asigură cea mai bună eficiență economică. **II. s. n.** stare a unui lucru, a unei situații considerate ca cea mai favorabilă. **O** ~ *ecologic* = ansamblul condițiilor de vegetație în care o specie apare cel mai frecvent într-o regiune; ~ *de populație* = densitatea populației unei țări care permite cea mai bună folosire a resurselor naturale. (<fr. *optime*, lat. *optimus*)

optimál, -ă *adj.* (cu caracter) optim. (<fr. *optimal*)

optimétru *s. n.* instrument optic de precizie pentru măsurarea dimensiunilor pieselor. (<fr. *optimètre*)

optimism *s. n.* concepție, atitudine a celui care privește încredător viata, viitorul. (<fr. *optimisme*, germ. *Optimismus*)

optimist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care manifestă optimism. (<fr. *optimiste*)

optimizá *vb. tr.* a face să devină optim, a îmbunătăți. • a face ca randamentul unei mașini, al unui sistem tehnic etc. să corespundă unor exigențe sporite. (<fr. *optimiser*)

optimizare *s. f.* acțiunea de a optimiza. • ansamblu de lucrări de cercetare operațională care urmărește găsirea celei mai bune soluții pentru rezolvarea unei anumite probleme. • (*mat.*) raționament, calcul care permite a găsi valorile unuia sau mai multor parametri ce corespund maximumului unei funcții. (< *optimiza*)

OPTO- *v.* opt(o)-.

optocuplór *s. n.* cuplor optic. (<fr. *optocoupleur*)

optoelectronic, -ă *I. adj.* referitor la optoelectronică. **O dispozitiv** ~ = dispozitiv care transformă un semnal luminos într-unul electric și invers. **II. s. f.** ramură a fizicii care studiază relațiile dintre electronică și radiațiile luminoase. (<fr. *optoélectronique*)

optozolatór *s. n.* (*electr.*) cuplor optic. (< *opto/cuplór* + *izolator*)

optometrie *s. f.* parte a opticii care studiază defectele de vedere, precum și corectarea lor. (<fr. *optométrie*)

optométru *s. n.* aparat pentru controlul vederii și potrivirea ochelarilor. (<fr. *optomètre*)

optotíp *s. n.* tablou tip cu litere sau cifre de forme și dimensiuni bine definite, destinat controlului vederii. (<fr. *optotype*)

-optrie *v.* opt(o)-.

opțional, -ă *adj.* cu caracter de opțiune; facultativ. (<fr. *optionnel*)

opțiune *s. f.* 1. faptul, dreptul de a (putea) alege între două sau mai multe lucruri, posibilități etc. 2. condiție existentă în unele tranzacții comerciale, potrivit căreia i se acordă cumpărătorului un termen în care el poate definitiv tranzacția sau poate renunța la ea, pe când pentru vânzător obligația rămâne fermă. (<fr. *option*, lat. *optio*)

opulént, -ă *adj.* îmbelșugat, bogat, abundent. (<fr. *opulent*, lat. *opulentus*)

opulénță *s. f.* bogăție, belșug, abundență. (<fr. *opulence*, lat. *opulentia*)

opúne *vb. I. tr.* 1. a pune în fața cuiva sau a ceva, ca împotrivire, un lucru, un argument etc. 2. a pune față în față, a compara. **II. refl.** a se împotrivi. (<lat. *opponere*, după fr. *opposer*)

opúntia *s. f.* plantă din familia cactaceelor cu ramuri cilindrice sau turtite, de formă ovală și cu spini așezați în smocuri; limba soacrei. (<lat., fr. *opuntia*)

opus *s. n.* termen pentru catalogarea și numerotarea cronologică a lucrărilor unui compozitor. (<lat. *opus*, germ. *Opus*)

opúscul *s. n.* scriere științifică sau literară de dimensiuni mici. (<fr. *opuscule*, lat. *opusculum*)

or¹ *conj.* dar, însă. • deci, așadar. (<fr. *or*)

-ór², -éză, -ítă, -ér, -ézá, -ítă elem. „nume de agent”, „practican al unei meserii”. *v. -ar*. (<fr. *-eur, -euse*)

OR³(O)- elem. „gură”. (<fr. *or/o/-*, cf. lat. *os, oris*)

orácol *s. n.* 1. (*ant.*) răspuns profetic al anumitor divinități la întrebările adresate prin persoane care pretindeau că pot comunica cu acestea; prezicer, prevestire, profeție. • loc unde se făceau asemenea preziceri. 2. cel despre care se credea că poate prevesti viitorul. • hotărâre dată de o persoană cu autoritate. (<lat. *oraculum*, it. *oracolo*, fr. *oracle*)

oracular, -ă *adj.* de oracol. (<fr. *oraculaire*)

oráj *s. n.* (*met.*) furtună, vijelie. (<fr. *orage*)

orajós, -oásă *adj.* (despre fenomene atmosferice) cu caracter de furtună, vijelios. • care anunță furtună. (<fr. *orageux*)

orál, -ă *adj.* 1. al gurii, cu gura; bucal. • care se transmite prin viu grai. • (despre examene, probe; și *s. n.*) care se face verbal. • care caracterizează limba

- vorbită, vorbirea. **O stil** ~ = manieră de exprimare scrisă care imită exprimarea prin viu grai. 2. **sunet** ~ = sunet la pronunțarea căruia aerul trece numai prin gură. 3. **cavitate** ~ă = gură. 4. (despre medicamente) care se administrează pe cale bucală. (<fr. *oral*)
- oralitate** s. f. I. ansamblu de particularități specifice limbii vorbite. 2. calitate a stilului unei scrieri de a se baza pe oralitate (1). 3. (*jur.*) principiu în temeiul căruia dezbateră unui litigiu se desfășoară oral. 4. (*psihan.*) stadiu inițial al dezvoltării libidinale, având ca zonă erogenă cavitatea bucală. (<it. *oralità*)
- orămă** elem. „spectacol”, „priveliște”. (<fr. *-orama*, cf. gr. *orama*, privire)
- oranj** I. s. m. portocal. II. *adj. inv.*, s. n. (de) culoarea portocalei. III. s. n. băutură răcoritoare preparată din portocale. (<fr. *orange*)
- oranjadă** s. f. băutură răcoritoare dintr-un amestec de suc de portocale, zahăr și apă sau sifon. (<fr. *orangeade*)
- oranjerie** s. f. I. seră în care se cultivă portocali. 2. tapiserie care reprezintă o grădină de portocali. (<fr. *orangerie*)
- orânt**, -ă I. *adj.*, s. m. (cel) care se roagă, rugător. II. s. m. efigie funerară reprezentând persoana (îngropată) în genunchi. (<fr. *orant*)
- orăr**, -ă I. *adj.* care indică orele; referitor la ore; care se repetă la fiecare oră. **O diferență** ~ă = diferență de oră care există între două ceasornice aflate în două puncte de pe longitudini diferite ale Pământului. II. s. n. I. program de lucru eșalonat pe ore. • tabel care indică programul în ore al unei activități. 2. acul mic al ceasului care indică orele. (<fr. *horaire*, lat. *horarius*)
- orator** s. m. cel care ține un discurs; vorbitor; om care are darul vorbirii. (<lat. *orator*, fr. *orateur*)
- oratoric**, -ă *adj.* referitor la orator(ie). (<germ. *oratorisch*)
- oratorie** s. f. arta de a întocmi și de a ține discursuri; elocvență, retorică. (<lat., it. *oratoria*)
- oratoriu** s. n. lucrare vocal-simfonică de mare întindere, pe o temă dramatică, pentru soliști, cor și orchestră. (<lat. *oratorium*, it. *oratorio*, fr. *oratoire*)
- orație** s. f. I. urare în versuri, cu conținut alegoric, făcută de conașcării în cadrul ceremonialului de nuntă. 2. cuvântare, discurs (la anumite ocazii). (<lat. *oratio*)
- oră** s. f. I. diviziune a timpului, a 24-a parte dintr-o zi; ceas. 2. timp precis (când cineva poate face ceva, poate fi primit undeva). 3. curs, lecție (de o oră). (<it. *ora*, lat. *hora*)
- orbicular**, -ă I. *adj.* globular, rotund; circular. II. *adj.*, s. m. (mușchi circular) în jurul pleoapelor și buzelor. (<fr. *orbiculaire*, lat. *orbicularis*)
- orbilianism** s. n. folosire a pedepselor corporale în educație. (<fr. *orbilianisme*)
- orbită** vb. *intr.* a gravita, a se învârti pe o anumită orbită. (<fr. *orbiter*)
- orbital**, -ă I. *adj.* referitor la orbita unui corp ceresc. • (despre un mobil, un vehicul) care parcurge o orbită. II. s. m. ~ atomic = zonă din jurul unui nucleu atomic. (<fr. *orbital*)
- orbitar**, -ă *adj.* care aparține orbitei ochiului. **O indice** ~ = raportul dintre diametrele maxime ale orbitei. (<fr. *orbitaire*)
- orbită** s. f. I. traiectorie închisă parcursă de un mobil, de un electron etc. • drum real parcurs de un corp ceresc. 2. fiecare dintre cavitățile osoase ale craniului în care se află ochiul. 3. (*fig.*) sferă de activitate; zonă de influență exercitată de o persoană etc. (<fr. *orbite*, lat. *orbita*)
- ORBITO-** elem. „orbită, orbital”. (<fr. *orbito-*, cf. lat. *orbita*)
- orbitografie** s. f. I. tehnica înregistrării traiectoriei sateliților artificiali. 2. metodă radiologică pentru diagnosticul neoplazmiilor intraorbitale. (<fr. *orbitographie*)
- orbitolină** s. f. gen fosil de foraminifere neperforate, cu țesut în formă conică sau lenticulară. (<fr. *orbitoline*)
- orbitometrie** s. f. măsurare a presiunii conținutului orbital. (<fr. *orbitométrie*)
- orbitotomie** s. f. incizie de acces în cavitatea orbitară. (<fr. *orbitotomie*)
- orca** s. f. delfin foarte mare, feroce, care atacă îndeosebi focile. (<it. *orca*)
- orcân** s. n. (*met.*) ciclon tropical care se manifestă în sudul Asiei. (<germ. *Orkan*)
- orchestră** vb. *tr.* I. a aranja o compoziție muzicală pentru orchestră. 2. a organiza o campanie, o mișcare revendicativă. (<fr. *orchestrer*)
- orchestral**, -ă *adj.* referitor la orchestră, de orchestră. (<fr. *orchestral*)
- orchestrant**, -ă s. m. f. instrumentist care cântă într-o orchestră. (<fr. *orchestrant*)
- orchestrator** s. m. cel care orchestrează bucăți muzicale. (<fr. *orchestrateur*)
- orchestrăție** s. f. I. arta de a orchestra (1). • transcriere pentru ansamblu orchestral a unei compoziții muzicale; instrumentație (1). • modul cum sunt aranjate grupurile de instrumente ale unei orchestre. 2. ansamblu de procedee artistice prin care sunetele capătă, în poezie, expresivitate și valoare estetică. (<fr. *orchestration*)
- orchestră** s. f. I. partea cea mai joasă a teatrelor antice grecești, unde se executau dansurile și în care stătea corul. 2. ansamblu instrumental în care instrumentele sunt aranjate pe partide. 3. loc (între scenă și public) unde stă orchestra într-un teatru etc. (<fr. *orchestre*, germ. *Orchester*, it. *orchestra*)
- orchestrină** s. f. orchestră mică de muzică ușoară. (<it. *orchestrina*)
- orchestrino** s. n. instrument muzical cu claviatură și coarde. (<fr., it. *orchestrino*)
- orchestrion** s. n. instrument muzical mecanic în formă de orgă sau de pian, cu claviaturi, care poate imita sonoritatea unei orchestre. (<it. *orchestrión*, germ. *Orchestrión*)
- orchestriónet** s. n. instrument muzical cu manivelă, mai mic decât orchestriónul, care execută muzică înregistrată pe benzi de carton perforate. (<*orchestrión* + *-et*)
- ordalie** s. f. probă judiciară în evul mediu constând în supunerea învinutului la diferite încercări (foc, apă fiartă etc.); „judecata lui Dumnezeu”. (<fr. *ordalie*, lat. *ordalium*)
- ordéolum** s. n. orgelet. (<lat. *hordeolum*)
- ordin** s. n. I. dispoziție obligatorie, dată de o autoritate sau persoană oficială; poruncă; comandă. 2. comunitate catolică de călugări care se supunee anumitor reguli de organizare și de activitate; cin, tagmă. • comunitate de cavaleri călugări din evul mediu. • societate, asociație în care cineva era primit în semn de onoare. 3. decorație superioară medaliei. 4. dispoziție de plată (a unei sume). 5. (*biol.*) grup între clasă și familie. 6. (*mat.*) ~ de *multiplicitate* (al rădăcinii unei ecuații algebrice) = număr natural care arată de câte ori apare o rădăcină (soluție) într-o ecuație algebrică. 7. sistem de arhitectură ale cărui elemente sunt dispuse și proporționate după anumite reguli. 8. rang, categorie. **O de -ul** = cu caracter (de); *de prim* ~ = de cea mai bună calitate, excelent. (<lat. *ordo*, -inis, fr. *ordre*)
- ordinal** I. *adj.* numeral ~ = numeral care indică într-o serie locul, ordinea numerică. II. s. n. (*mat.*) număr care arată pentru un anumit obiect al cătelea este el într-un șir de obiecte. (<fr. *ordinal*)
- ordinar**, -ă I. *adj.* I. obișnuit, normal, comun. **O sesiune** ~ă = sesiune convocată conform regulamentului de funcționare; (*mat.*) fracție ~ă = raport între două numere întregi. 2. de calitate inferioară; prost. • vulgar, grosolan; josnic. II. s. m. autoritate ecleziastică, episcop diecezan. (<fr. *ordinaire*, lat. *ordinarius*, germ. *ordinär*)
- ordinatică** s. f. știință care studiază calculatoarele în raport cu mediul uman. (<fr. *ordnatique*)
- ordinator** s. n. calculator electronic cu memorie de mare capacitate și cu mijloace de calcul ultrarapide, putând rezolva probleme aritmetice și logice complexe și lua decizii, prin folosirea unor programe înregistrate, adaptate anumitor circumstanțe. (<fr. *ordinateur*)
- ordine** s. f. I. dispoziție, aranjament al unor lucruri, al unor fapte, după anumite reguli etc.; organizație, însușire. **O ~ de zi** = program care cuprinde chestiunile ce urmează să fie discutate într-o ședință. 2. principiu de cauzalitate a lumii, lege proprie naturii. • rânduială, regulă, disciplină. 3. orânduire, organizare; regim. 4. (*mat.*) relație de ~ = relație tranzitivă între elementele unei mulțimi. (<lat. *ordo*, -inis, it. *ordine*)
- ordinogramă** s. f. reprezentare grafică a înălțării op-

- erațiilor unui program destinat ordinatorului. (<fr. *ordinogramme*)
- ordonă** *vb. tr.* 1. a da un ordin, a porunci, a dispune, a comanda. 2. a orândui, a aranja, a rândui. • (*mat.*) a introduce o relație de ordine pentru elementele unei mulțimi. (<fr. *ordonner*)
- ordonanță** *vb. tr.* a elibera un ordin de plată (a unei sume). (<fr. *ordonnance*)
- ordonanță** *s. f. I. 1.* dispoziție scrisă care emană de la o autoritate (administrativă). **O** ~ *de plată* = dispoziție de plată a unei sume. 2. act legislativ al unui guvern. 3. (*jur.*) hotărâre judecătorească dată în proceduri cu caracter urgent. **II.** (în vechea armată) soldat în serviciul personal al unui ofițer. **III.** mod de dispunere a elementelor unei compoziții arhitecturale, de grupare a diferitelor elemente ale unui tablou etc. (<fr. *ordonnance*)
- ordonare** *s. f.* acțiunea de a ordona. **O** (*log.*) *raport de* ~ = cuprinderea unei noțiuni în sfera unei alte noțiuni mai generale. (<ordona)
- ordonat**, -ă *I. adj.* dispus, așezat în ordine. • bine îngrijit, pus la punct. **O** (*mat.*) *mulțime* -ă = mulțime cu ordine bine determinată de dispunere a elementelor componente. **II. s. f.** a doua coordonată (cea verticală) a unui punct dintr-un sistem rectangular. • înălțimea unui punct de pe traiectoria unui proiectil în raport cu linia de ochire. (<fr. *ordoné*)
- ordonător**, -oare *I. adj.* care pune în ordine, organizează; care dă o imagine sistematică, sintetică. **II. s. m. f.** ~ *de credite* = cel care are dreptul de a dispune de creditele bugetare acordate prin bugetul de venituri și cheltuieli al unui stat, al unei instituții. (<fr. *ordonateur*)
- ordovician**, -ă *adj., s. n.* (din) a doua perioadă a paleozoicului. (<fr. *ordovicien*)
- ordură** *s. f. I.* murdărie, gunoi. 2. (*fig.*) obscuritate. (<fr. *ordure*)
- orduriér**, -ă *adj.* murdar, obscen. (<fr. *ordurier*)
- øre** *s. f.* monedă divizionară în Danemarca, Norvegia și Suedia, a suta parte dintr-o coroană. (<fr. *øre*)
- oreadă** /-re-a-/ *s. f. (mit.)* nimfă a munților și peșterilor. (<fr. *oréade*)
- oreiön** *s. n.* parotidită epidermică. (<fr. *oreillon*)
- orelist**, -ă *s. m. f.* otorinolaringolog (<o/ol/ r/ino/ l/aringolog/ + -ist)
- OREXI-**, -orexie *elem.* „poftă de mâncare”. (<fr. *orex-*, -orexie, cf. gr. *orexis*)
- oreximanie** *s. f.* foame patologică. (<fr. *oreximanie*)
- orfelein**, -ă *s. m. f.* (copil) orfan. (<fr. *orphelin*)
- orfeleinat** *s. n.* așezământ de caritate destinat creșterii copiilor orfani; azil. (<fr. *orphelinat*)
- orfeön** *s. n.* societate corală. (<fr. *orphéon*)
- orfeonist**, -ă *s. m. f.* membru al unui orfeon. (<fr. *orphéoniste*)
- orfevrărie** *s. f.* meșteșugul confecționării obiectelor fine de ornament din metale prețioase, din piele etc. • obiectele lucrate prin acest meșteșug. • comerț cu obiecte fine de aur și argint. (<fr. *orfèvrerie*)
- orfevriér**, -ă *adj.* referitor la orfevrărie. (<orfevrărie/ + -ier)
- orfevru** *s. m. I.* meșter în lucrări de orfevrărie. 2. (*fig.*) artist subtil. (<fr. *orfèvre*)
- orfic**, -ă *I. adj.* referitor la Orfeu, la doctrine, mistere, mituri etc. atribuite acestuia. **O** *poeme* -ce = denumire dată textelor lirice și filozofice grecești atribuite poetului mitic Orfeu. **II. s. f. pl.** (*ant.*) sărbători în cinstea lui Dionysos. (<fr. *orphique*)
- orfism** *s. n. I.* curent religios din Grecia antică care preconiza dualismul suflet-corp și credința în metempsihoză. 2. mișcare artistică, parțial influențată de futurismul italian, care, prin folosirea culorilor pure, crea impresia de mișcare și luminozitate, anunțând astfel arta abstractă. (<fr. *orphisme*)
- organ**¹ *s. n. I.* parte a unui organism animal sau vegetal care îndeplinește funcții vitale sau utile vieții. 2. piesă componentă a unei mașini, a unui mecanism. 3. (*fig.*) mijloc de acțiune, de comunicare etc.; (*p. ext.*) publicație, ziar. 4. grup de persoane numite, ori alese în conducerea unei organizații politice sau administrative. **O** ~ *de stat* = formă de organizare legală cu anumite puteri în exercitarea funcțiilor statului; ~ *reprezentativ* = organ
- de stat ales prin vot. (<lat. *organum*, gr. *organon*, fr. *organe*, germ. *Organ*, rus. *organ*)
- ORGAN²(O)-** *elem.* „organ, organism”. (<fr. *organ/o-*, cf. lat. *organum*, gr. *organon*)
- organđi** *s. n.* țesătură de bumbac sau de în foarte fină, transparentă, aspră la pipăit, din fire răsucite și apretate. (<fr. *organđi*)
- organectomie** *s. f. (med.)* rezecție a unei porțiuni de organ. (<fr. *organectomie*)
- organic**, -ă *adj. I.* care ține de structura, esența, funcțiile unui organ(ism), referitor la organe și organisme. • unitar, inseparabil. • (*fig.*) care se referă la structura unei lucrări, a unui tratat. 2. care intră în compoziția chimică a organismului viețuitoarelor. **O** *chimie* -ă = parte a chimiei care studiază compuși carbonului cu hidrogenul și derivații acestora. (<fr. *organique*, lat. *organicus*)
- organician**, -ă *adj., s. m. f. I.* organicist. 2. specialist în chimia organică. (<fr. *organicien*)
- organicism** *s. n. I.* concepție sociologică potrivit căreia societatea omenească ar fi un organism analog cu cel biologic. 2. teorie în biologia contemporană care afirmă că forma organismelor este în același timp materială și spirituală, toate celelele având judecată. 3. teorie care susține că orice maladie provine dintr-o leziune organică. (<fr. *organicisme*)
- organicist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al organicismului; organician (1). (<fr. *organiciste*)
- organicitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este organic. • (*fil.*) caracter organic al unui sistem. (<engl. *organicity*)
- organigramă** *s. f. I.* schemă de organizare (a unei întreprinderi etc.). 2. (*inform.*) diagramă care reflectă grafic, sugestiv, un proces de prelucrare care are loc într-un calculator; logigramă. (<fr. *organigramme*)
- organino** *s. n.* orgă mică. (<it. *organino*)
- organism** *s. n. I.* corp viu, organizat prin metabolism și reproducere; ființă. 2. (*fig.*) ceea ce se prezintă, funcționează ca un tot unitar; organizație. 3. asociație de persoane, societate oficială recunoscută. (<fr. *organisme*, lat. *organismus*, gr. *organismos*, germ. *Organismus*)
- organismic**, -ă *adj. I.* (biol.) referitor la organism. 2. care ține de o organizare asemenea organismului. (<germ. *organismisch*)
- organist**, -ă *s. m. f.* instrumentist care cântă la orgă. (<fr. *organiste*, it. *organista*, germ. *Organist*)
- organit** *s. n.* fiecare dintre elementele din celula vie. (<fr. *organite*)
- organiză** *vb. I. tr.* a orândui, a așeza, a coordona activitatea unui stat, a unei instituții, grup social etc., astfel încât să funcționeze organic. • a pregăti temeinic o acțiune etc. **II. refl.** a proceda metodic și ordonat în acțiunile sale. (<fr. *organiser*)
- organizăre** *s. f.* acțiunea de a organiza; (*p. ext.*) rânduială, disciplină, ordine. • alcătuire, orânduire. **O** ~ *social(-economică)* = formațiune socială; ~ *de stat* = organizare politică și teritorială a unui stat. (<organiza)
- organizator**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care organizează. (<fr. *organisateur*)
- organizatoric**, -ă *adj.* referitor la organizare. (<organizator + -ic)
- organizație** *s. f.* asociație de oameni cu concepții sau preocupări comune, pe baza unui regulament, a unui statut etc., în vederea depunerii unei activități organizate. **O** ~ *internațională* (sau *interstatală*) = asociație cu caracter permanent, creată de state pe baza unui statut. (<germ. *Organisation*, fr. *organisation*, rus. *organizatiia*)
- organizațional**, -ă *adj.* referitor la organizare politică. (<fr. *organizational*)
- organizaționist**, -ă *adj.* *teorie* -ă = teorie antiștiințifică care susține că oamenii s-ar diferenția în clase sociale după rolul ce-l au în organizarea producției. (<fr. *organizationaliste*)
- ORGANO-** *v. organ²(o)-*
- organodinamism** *s. n.* ansamblu de teorii care consideră bolile mintale ca manifestări regresive, legate de un deficit de energie condiționat de tulburări organice. (<organ- + *dinamism*)
- organofil**, -ă *adj.* cu afinitate pentru anumite organe sau țesuturi. (<fr. *organophile*)
- organofilie** *s. f.* filogenie a organelor. (<fr. *organophylie*)

organofilogeneză *s. f.* studiu al dezvoltării organelor din punct de vedere filogenetic. (< fr. *organophylogenèse*)

organogén, -ă *adj.* 1. (despre elemente chimice) care intră în compoziția substanțelor organice animale sau vegetale. 2. (despre roci minerale etc.) de origine organică. (< fr. *organogène*)

organogeneză *s. f.* proces de formare a organelor într-o ființă pe cale de dezvoltare; organogenie. (< fr. *organogenèse*)

organogenie *s. f.* organogeneză. (< fr. *organogenie*, engl. *organogeny*)

organografic, -ă *adj.* referitor la organografie; structural. (< fr. *organographique*)

organografie *s. f.* 1. (biol.) studiu și descriere anatomo-morfologică a organelor; organologie (1). 2. descrierea amănunțită a părților unui instrument muzical și a modului lui de funcționare. (< fr. *organographie*)

organoléptic, -ă I. *adj.* care se bazează pe simțuri. II. *adj., s. n.* (substanță) care impresionează organele de simț. (< fr. *organoleptique*)

organolit *s. n.* biolit. (< fr. *organolithe*)

organologie *s. f.* 1. organografie (1). 2. studiu istoric instrumentelor muzicale. (< fr. *organologie*)

organometalic, -ă *adj.* (despre compuși) care conține radicali carbonați uniți cu un metal. (< fr. *organométallique*)

organometaloidic, -ă *adj.* (despre compuși) care conține un radical carbonat legat cu un metaloid. (< fr. *organométalloïdique*)

organón *s. n.* instrument al gândirii, al cercetării științifice. (< gr. *organon*)

organonimie *s. f.* (biol.) nomenclatura organelor. (< fr. *organonymie*)

organopatie *s. f.* afecțiune căreia îi corespunde o leziune organică. (< fr. *organopathie*)

organosól *s. m.* soluție coloidală dintr-un lichid organic. (< fr. *organosol*)

organoterapie *s. f.* opoterapie. (< fr. *organothérapie*)

organotomie *s. f.* secționare chirurgicală a unui organ. (< fr. *organotomie*)

organotrófic, -ă *adj.* 1. bogat în substanțe organice nutritive. 2. (biol.; despre organisme) care se hrănește cu substanțe organice. (< fr. *organotrophique*)

organotróp, -ă *adj.* (despre microbi, medicamente) cu afinitate pentru anumite țesuturi organice. (< fr. *organotrope*, germ. *organotrop*)

organotropism *s. n.* afinitate a unor virusuri sau microbi pentru un anumit organ. (< fr. *organotropisme*)

organum *s. n.* cea mai veche formă a muzicii polifonice, constând dintr-un contrapunct improvizat pe o anumită temă. (< fr., lat. *organum*)

organzín *s. n.* fir de mătase naturală prin răsucirea a două sau a mai multe fire, folosit ca urzeală. (< fr. *organzin*)

orgásm *s. n.* 1. momentul culminant al excitației sexuale. 2. (fig.) agitație; frenezie. (< fr. *orgasme*)

orgásmic, -ă *adj.* orgastic. (< fr. *orgasmique*)

orgástic, -ă *adj.* referitor la orgasm; orgasmic. (< fr. *orgastique*)

órgă *s. f.* 1. instrument muzical complex, cu claviatură, bazat pe un sistem de tuburi sonore, în care sunetele se produc prin trecerea unui curent de aer sub presiune. o ~ de lumini = a) set de becuri diferit colorate, cu aprindere și intensitate comandate electronic. b) totalitatea dispozitivelor de comandă a aparatelor de iluminat într-o sală de spectacol, într-un platou de filmare sau de televiziune. 2. ~ geologică = ansamblu de coloane verticale în unele roci, prin fisurare. • susținerea unei lucrări miniere subterane cu stâlpi așezați unul lângă altul. (< fr. *orgue*)

orgelet *s. n.* furuncul mic situat la marginea pleoapei; ordecolum; urciur. (< fr. *orgelet*)

orgiác, -ă *adj.* cu caracter de orgie; orgiastic; simpotic. (< fr. *orgiaque*)

orgiásm *s. n.* (ant.) celebrare prin orgii a misterelor (în cultul lui Dionysos). (< fr. *orgiasme*)

orgiástic, -ă *adj.* 1. referitor la dezlănțuirile erotice și

violente pe care le implicau unele culte mistice din antichitate; orgiac. 2. (fig.) extraordinar. (< fr. *orgiastique*)

orgie *s. f.* 1. petrecere desfrântă; bacanală, desfrâu. 2. (fam.) supraabundență, profuziune. (< fr. *orgie*, lat., gr. *orgia*)

orgoliós, -oasă *adj.* plin de orgoliu; vanitos, mândru, trufaș. (< it. *orgoglioso*)

orgóliu *s. n.* sentiment al demnității personale; mândrie exagerată; vanitate, trufie. (< it. *orgoglio*)

ORHI(O)-/ORHID(O)-, -orhidie *elem.* „testicul”. (< fr. *orchio/-, orchid/o/-, -orchidie*, cf. gr. *orchis, -idos*)

orhialgie *s. f.* nevralgie testiculară. (< fr. *orchialgie*)

ORHID(O)- v. orhio-

orhidectomie *s. f.* extirpare a glandelor sexuale masculine; orhiectomie. (< fr. *orchidectomie*)

orhidée *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate erbacee tropicale cu flori mari, frumos colorate, care au trei petale, dintre care una în formă de pinten întors. (< fr. *orchidées*; germ. *Orchidee*)

-orhidie v. orhi(o)-

orhidopexie *s. f.* fixare operatorie a testiculului ectopic în poziție normală. (< fr. *orchidopexie*)

orhidoptóza *s. f.* ptoză a testiculului. (< fr. *orchidoptose*)

orhidotomie *s. f.* incizie a unei glande sexuale masculine; orhiotomie. (< fr. *orchidotomie*)

orhiectomie *s. f.* orhidectomie. (< fr. *orhiectomie*)

orhiepididimítă *s. f.* inflamație a testiculului și a epididimului. (< fr. *orchiepididimite*)

orhiocél *s. n.* hemie a testiculului. (< fr. *orchiocèle*)

orhiotomie *s. f.* orhidotomie. (< fr. *orchiotomie*)

orhită *s. f.* inflamație a testiculului. (< fr. *orchite*)

oribil, -ă *adj.* care inspiră oroare; groaznic, dezgustător. (< fr. *horrible*, lat. *horribilis*)

oricálc *s. n.* metal prețios (bronz) la greci și romani, pentru confecționarea de bijuterii și de statui. (< fr. *orichalque*, gr. *oreikhalkos*)

orient *s. n.* răsărit, est.; spațiul geografic din răsăritul Europei. (< fr. *orient*, lat. *oriens*, germ. *Orient*)

orientá *vb.* I. *refl.* a afla poziția punctelor cardinale în raport cu locul unde se află; a ști încotro să se îndrepte. • (fig.) a descoperi felul de a proceda într-o situație, a găsi soluția unei probleme. II. *tr.* a așeza în raport cu punctele cardinale. • a îndrepta; (mar.) a îndrepta velatura astfel încât să prindă vântul. • (mat.) a da o orientare, un sens unei drepte; a alege un sens de rotație în plan, în jurul unui punct. (< fr. *orienter*)

orientábil, -ă *adj.* care poate fi orientat. (< fr. *orientable*)

orientabilitáte *s. f.* însușirea de a fi orientabil. (< fr. *orientabilité*)

orientál, -ă I. *adj., s. m. f.* (locuitor) al unei țări din Orient; răsăritean, estic. II. *adj.* caracteristic Orientului. (< fr. *oriental*, lat. *orientalis*)

orientália *s. f. pl.* 1. cunoștințele referitoare la popoarele și culturile din Orient. 2. secție într-o bibliotecă, într-un muzeu cu piese reprezentând aceste culturi. (< lat. *orientalia*)

orientalism *s. n.* ceea ce caracterizează pe orientali; felul de viață, caracterul, moravurile orientalilor. • gust pentru lucrurile din Orient. (< fr. *orientalisme*)

orientalist, -ă *s. m. f.* specialist în orientalistică. (< fr. *orientaliste*)

orientalistică *s. f.* grup de discipline care studiază istoria, limbile și cultura popoarelor orientale. (< germ. *Orientalistik*)

orientalizá *vb. tr.* a da un caracter oriental. (< fr. *orientaliser*)

orientalizánt, -ă *adj.* influențat de Orient. o *stil* ~ = stil artistic rezultând în urma influențelor orientale suferite între anii 700 și 575 a. Chr., de civilizațiile din bazinul mediteranean. (< fr. *orientalisant*)

orientáre *s. f.* acțiunea de a (se) orienta; orientare. (p. ext.) tendință, înclinare, convingere, concepție. (< *orienta*)

orientatív, -ă *adj.* care orientează; informativ. (< *orienta* + *-tiv*)

orientátór, -oáre *adj.* care indică direcția. (< *orienta* + *-tor*)

orificiu *s. n.* deschidere (a unei cavități). (<lat. *orificium* fr. *orifice*)

orilămă *s. f.* steag de război al regilor Franței. (<fr. *oriflamme*)

origami *s. f.* artă-joc a imaginației japoneze, preluată și adaptată și la noi în cadrul învățământului de cultură generală, constând în punerea în valoare a hârtiei prin plierea și tăierea acesteia pentru a obține diferite forme geometrice. (<jap. *origami*)

origenism *s. n.* doctrina lui Origene care, susținând că Fiul este subordonat Tatălui, iar Duhul Sfânt Fiului, nega caracterul etern al pedepselor de după moarte și admitea eternitatea materiei și preexistența sufletului față de trup. (<fr. *origenisme*)

origenist *-ă adj., s. m. f.* (adept) al origenismului. (<fr. *origéniste*)

origină *vb. I. tr.* a genera. **II. intr. a deriva, a decurge, a izvoi din. (<it. *originare*)**

original *-ă adj. I.* (despre acte, opere literare și artistice; și *s. n.*) primul exemplar; produs pentru prima oară într-o anumită formă; primitiv, autentic. **O în ~ =** în formă primară, neimitat, necopiat; netradus. **2.** spus pentru prima dată de cineva, care aparține în întregime cuiva; nou, inedit. • (despre artiști, scriitorii etc.) care creează ceva cu totul nou, personal. **3.** (și *s. m. f.*) ieșit din comun, neobișnuit; extravagant, bizar; excentric. (<fr. *original*, lat. *originalis*)

originalitate *s. f. I.* însușirea de a fi original (2); fel particular de a fi. **2.** atitudine originală; ciudățenie, extravaganță. (<fr. *originalité*)

originar *-ă adj. I.* care își are obârșia în... **2.** în forma de la început, de origine; inițial. (<fr. *originnaire*, lat. *originarius*)

origine *s. f. I.* început, proveniență; izvor, obârșie. **2.** apartenență prin naștere la o anumită familie, la un grup social, o națiune etc. • etimologie (a unui cuvânt). **3.** (*mat.*) punct fix de la care se măsoară coordonatele celorlalte puncte. (<lat. *origo*, *-ginis*, fr. *origine*)

oripilă *vb. tr.* a înflora, a îngrozi. • (*fig.*) a exaspera. (<fr. *horripiler*, lat. *horripilari*)

oripilant *-ă adj.* înfiorător, îngrozitor. (<fr. *horripilant*)

oripilăție *s. f.* reacție nervoasă cauzată de frică, de repulsie, care face să se zbârleşcă părul. (<fr. *horripilation*)

orizont *s. n. I.* linie care reprezintă intersecția aparentă a suprafeței terestre cu bolta cerească. • cerc din intersecția sferei cerești cu un plan perpendicular pe direcția verticală dusă prin centrul Pământului sau prin locul de observație. **2.** (*fig.*) întindere a cunoștințelor, perspectivă; putere de orientare; nivel intelectual. **3.** ~ *de timp* = lungime a perioadei de timp după care se face previziunea evoluției fenomenelor economice. **4.** (*geol.*) strat sau ansamblu de straturi de aceeași origine și aproximativ de aceeași vârstă, prin poziția petrografică și prin resturile de organisme pe care le conține. • totalitatea lucrărilor miniere care se află la același nivel. **5.** arie de răspândire a trăsăturilor analoge sau identice ale unor elemente de civilizație. • (*arheol.*) depozit de materiale de civilizație suprapuse în împrejurări diferite. **6.** fundal (în teatru, în pictură etc.). **7.** ~ *artificial* = instrument la executarea observațiilor cu sextantul, care permite măsurarea înălțimii unui astru deasupra planului orizontului. (<fr., lat. *horizon*)

orizontal *-ă I. adj. s. f.* (dreaptă, plan) paralel cu suprafața unui lichid în echilibru. **II. adj.** referitor la orizont (1). (<fr., germ. *horizontal*, germ. *Horizont*, it. *orizonte*)

orizontalitate *s. f.* însușirea de a fi orizontal; starea a ceea ce este orizontal. (<fr. *horizontalité*)

orizontaliză *vb. tr.* a așeza (ceva) în poziție orizontală. • a cala. (<*orizantal* + *-iza*)

orleanism *s. n.* atitudine, mișcare a orleaniștilor. (<fr. *orléanisme*)

orleanist *-ă s. m. f.* persoană care susținea revendicările la tronul Franței ale unui prinț din casa de Orléans. (<fr. *orléaniste*)

orlón *s. n.* fibră textilă sintetică, prin polimerizare, folosită pentru tricotaje. (<engl., fr. *orlon*, germ. *Orlon*)

ornă *vb. tr.* a împodobi; a decora. (<fr. *ornier*, lat. *ornare*)

ornament *s. n. I.* element decorativ din motive sculptate,

pictate etc. și aplicate pe obiecte, pe tipărituri, manuscrise, monumente etc. **2.** figură de stil folosită pentru a înfrumuseța o frază, o cuvântare. **3.** (*muz.*) notă sau grup de note care „înfrumusețează”, cu înfloriri de scurtă durată, linia melodică. (<fr. *ornement*, it. *ornamento*, lat. *ornamentum*)

ornament *vb. tr.* a înfrumuseța cu ornamente, a decora (1). (<fr. *ornementer*)

ornamental *-ă adj.* care servește ca ornament; decorativ. (<fr. *ornementiste*)

ornamentăție *s. f. I.* arta, tehnica ornamentării. **2.** ansamblu ornamental. (<fr. *ornementation*)

ornametică *s. f. I.* mod de concepere și de dispunere a motivelor ornamentale (în arhitectură și artele decorative); arta ornamentației. **2.** totalitatea formelor ornamentale specifice unui popor, unui stil. **3.** (*muz.*) totalitatea sunetelor care împodobesc linia melodică inițială. (<germ. *Ornamentik*)

ornamentist *s. m.* artist specializat în lucrări ornamentale. (<fr. *ornementiste*)

ornânt *-ă adj.* care împodobeste. (<fr. *ornant*)

ORNITO- *-ornis elem.* „pasăre”. (<fr. *ornitho-*, *-ornis*, cf. gr. *ornis*, *-ithos*)

ornitocór *-ă adj.* (despre semințe) răspândit prin intermediul păsărilor. (<fr. *ornithochore*)

ornitofág *-ă adj.* (despre animale) care se hrănește cu păsări. (<fr. *ornithophage*)

ornitofaună *s. f.* totalitatea păsărilor dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică. (<engl. *ornithofauna*)

ornitofil *-ă adj. I.* iubitor de păsări. **2.** (despre plante) care prezintă ornitofilie (2). (<fr. *ornithophile*)

ornitofilie *s. f. I.* dragoste, grijă pentru păsări. **2.** polenizare prin intermediul păsărilor. (<fr. *ornithophilie*)

ornitofită *adj. s. f.* (plantă) ornitofilă. (<fr. *ornithophyte*)

ornitofób *-ă adj., s. m. f.* (suferind) de ornitofobie. (<fr. *ornithophobe*)

ornitofobie *s. f.* teamă de păsări. (<fr. *ornithophobia*)

ornitogeografie *s. f.* disciplină care se ocupă cu studiul răspândirii geografice a păsărilor. (<fr. *ornithogéographie*)

ornitológ *-ă s. m. f.* specialist în ornitologie. (<fr. *ornitologue*)

ornitologie *s. f.* ramură a zoologiei care tratează despre păsări. (<fr. *ornithologie*)

ornitomanție *s. f. (ant.)* devinație după zborul sau cântecul păsărilor. (<fr. *ornithomancie*)

ornitopter *s. n.* aeronavă cu aripi batante, care imită zborul păsărilor. (<fr. *ornithoptère*)

ornitorinc *s. m.* mamifer ovipar semiacvatic din ordinul monotremelor, cu botul ca un cioc de rață, în Australia și Tasmania. (<fr. *ornithorynque*)

ornitóză *s. f.* boală infecțioasă, virotică, a păsărilor, transmisibilă omului, care se manifestă prin coriză, dispnee, apatie, anorexie, diaree etc. (<fr. *ornithose*)

ORO- *elem.* „munte”. (<fr. *oro-*, cf. gr. *oros*)

ORO² *v. horo-*

oroăre *s. f. I.* dezgust, repulsie, groază. **2.** faptă, vorbă care inspiră repulsie; grozăvie. (<fr. *horreur*, lat. *horror*)

orofit *-ă adj.* (despre plante) adaptat regiunilor muntoase. (<fr. *orophyte*)

orogén *s. n.* regiune vastă a scoarței terestre cu mari mișcări tectonice. (<fr. *orogène*)

orogenetic *-ă adj.* referitor la orogeneză; orogenic. (<germ. *orogenetisch*)

orogeneză *s. f.* totalitatea fenomenelor tectonice care au determinat formarea munților; orogenic (1). (<fr. *orogénèse*)

orogenic *-ă adj.* orogenetic. (<fr. *orogénique*)

orogenicie *s. f. I.* orogeneză. **2.** parte a geologiei care studiază formarea munților. (<fr. *orogénie*)

orograf *-ă s. m. f.* specialist în orografie. (<fr. *orographe*)

orografic *-ă adj.* referitor la orografie. **O nod ~ =** ansamblu montan din care pornesc radiaz culmi încadrate de o rețea hidrografică complexă. (<fr. *orographique*)

orografie *s. f.* parte a geografiei fizice care studiază formele de relief ale uscatului; hipsografie. • totalitatea munților unei regiuni, unei țări. (<fr. *orographie*)

- orohidrogrăfic**, -ă *adj.* referitor la relieful și apele unei țări, unei regiuni. (<fr. *orohydrographique*)
- orologerie** *s. f.* tehnica fabricării și reparării ceasurilor, a pendulelor, ceasornicărie. (<fr. *horologerie*)
- orologiu** *s. n.* ceas de dimensiuni mari pe fațada unei clădiri, pe un perete etc. (<lat. *horologium* it. *orologio*)
- orometrie** *s. f.* măsurare a reliefului solului. (<fr. *orométrie*)
- oromorf**, -ă *adj.* (despre soluri) din roci cu textură grosieră. (<fr. *oromorphe*)
- oronim** *s. n.* oronimic. (<fr. *oronyme*)
- oromimic**, -ă *s. n., adj.* (cuvânt) care denumește o formă de relief; oronim. (<fr. *oronymique*)
- oronimie** *s. f.* 1. totalitatea numelor care denumesc forme de relief. 2. ramură a toponimiei care studiază denumirile formelor de relief. (<fr. *oronymie*)
- orotip** *s. n.* mașină de cules, asemănătoare linotipului, la care pe matrite se află floarea literei în relief, iar aparatul de turnat este înlocuit cu un dispozitiv de tipărire. (<germ. *Orotyp*)
- orpmént** *s. n.* sulfură naturală de arsen, galbenă, folosită în pictură; auripigment. (<fr. *orpiment*)
- örtic** *adj. (mat.)* triunghi ~ = triunghi ale cărui vârfuri sunt punctele de intersecție ale înălțimilor cu laturile opuse vârfurilor triunghiului din care sunt coborâte. (<fr. *orthique*)
- orticon** *s. n.* tub videocaptor mai sensibil decât iconoscopul, folosit în camerele de televiziune; orticonoscop. (<germ. *Orthikon*)
- orticonoscop** *s. n.* orticon. (<fr. *orthiconoscope*)
- ORTO-** *elem.* 1. „drept, adevărat, corect”, „conform cu”. 2. „acid cu un grad superior de hidratare”, „derivat aromatic disubstituit”. (<fr. *ortho-*, cf. gr. *orthos*)
- ortoamfiboli** *s. m. pl.* amfiboli care cristalizează în sistemul rombic. (<orto- + *amfiboli*)
- ortocéntru** *s. n.* punct de intersecție a celor trei înălțimi ale unui triunghi sau tetraedru. (<fr. *orthocentre*)
- ortocéras** *s. m.* moluscă din mările primare, cu cochilie conică dreaptă, compartimentată. (<fr. *orthocéras*)
- ortocláz** *s. n.* ortoză. (<fr. *orthoclase*)
- ortocromatic**, -ă *adj.* (despre emulsii și materiale fotografice) sensibil la toate radiațiile luminoase, afară de roșu. (<fr. *orthochromatique*)
- ortocromatism** *s. n.* caracteristică a emulsiilor și materialelor fotografice de a fi ortocromatice. (<fr. *orthocromatisme*)
- ortoderivat** *s. m.* derivat substituit al benzenului în poziția orto-(2), în care cei doi substituenți sunt legați la atomi de carbon învecinați. (<orto- + *derivat*)
- ortodiagonal**, -ă *adj.* (despre un patruleter) cu diagonalele perpendiculare. (<germ. *Orthodiagonale*)
- ortodiagrafie** *s. f.* procedeu radioscopic de punere în evidență a poziției și dimensiunilor reale ale organelor. (<fr. *orthodiagraphie*)
- ortodiagramă** *s. f.* imagine obținută prin ortodiagrafie. (<fr. *orthodiagramme*)
- ortodiascopie** *s. f.* proiectare pe un ecran fluorescent a conturilor organelor de studiat. (<fr. *orthodiascopie*)
- ortodontist** *s. m.* specialist în ortodonție. (<fr. *orthodontiste*)
- ortodontologie** *s. f.* disciplină medicală care se ocupă cu studiul și tratamentul anomaliilor dentomaxilare. (<fr. *orthodontologie*)
- ortodontie** *s. f.* metodă de tratament a anomaliilor dentomaxilare. (<fr. *orthodontie*)
- ortodox**, -ă *adj.* 1. (și *s. m. f.*) care aparține religiei creștine răsăritene, (adept) al ortodoxiei. 2. conform cu principiile tradiționale ale unei doctrine sau concepții; (despre oameni) care respectă cu strictețe astfel de principii. (<fr. *orthodoxe*, lat. *orthodoxus*, gr. *orthodoxos*)
- ortodoxie** *s. f.* 1. religia, biserica ortodoxă. 2. conformitate cu doctrina bisericii ortodoxe; ortodoxism (1). (<fr. *orthodoxie*, gr., lat. *orthodoxia*)
- ortodoxism** *s. n.* 1. ortodoxie (2). 2. calitatea de a fi ortodox (1). (<ortodox + *-ism*)
- ortodoxist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al ortodoxismului (3). (<ortodoxism/ + *-ist*)
- ortodrom**, -ă *adj.* (despre influxul nervos) care se propagă normal, în sens aferent sau eferent. (<fr. *orthodrom*)
- ortodromă** *s. f.* drumul cel mai scurt dintre două puncte ale sferei terestre. (<germ. *Orthodrome*)
- ortoédric**, -ă *adj.* (despre cristale) cu planurile coordonate perpendiculare între ele. (<fr. *orthoédrique*)
- ortoépic**, -ă *adj.* referitor la ortoepie. (<fr. *orthoépique*)
- ortoepie** *s. f.* ansamblu de reguli proprii unei limbi, pronunțare corectă a cuvintelor; parte a lingvisticii care studiază aceste reguli. (<fr. *orthoépie*, lat., gr. *orthoepia*, germ. *Orthoepie*)
- ortofite** *s. f. pl.* 1. plante care prezintă o dezvoltare normală. 2. plante care, în dezvoltarea lor ontogenetică, parcurg toate etapele ciclului evolutiv. (<fr. *orthophytes*)
- ortofonic**, -ă *adj.* referitor la ortofonie. • (despre transmisiuni radioelectrice) care redă precis timbrul sunetului emis. (<fr. *orthophonique*)
- ortofonie** *s. f.* pronunțare considerată corectă și normală conform tuturor normelor lingvistice ale unei limbi. (<fr. *orthophonie*)
- ortoforie** *s. f.* stare normală de echilibru muscular al globilor oculari. (<fr. *orthophorie*)
- ortofosfat** *s. m.* sare sau ester al acidului ortofosforic. (<fr. *orthophosphate*)
- ortofosfóric** *adj. acid* ~ = acid fosforic. (<fr. *orthophosphorique*)
- ortofototropism** *s. n.* influență directă a luminii asupra plantelor. (<fr. *orthophototropisme*)
- ortogenéză** *s. f.* serie de variații care, în evoluția speciilor animale și vegetale, se produc în același sens. (<fr. *orthogenèse*)
- ortogenie** *s. f.* 1. ansamblu de preocupări, dezvoltarea normală a omului; planificarea, control al nașterilor. 2. dezvoltare simetrică a arcaadelor dentare. (<fr. *orthogénie*)
- ortognatism** *s. n.* profil facial drept, lipsă a prognatismului. (<fr. *orthognathisme*)
- ortogonal**, -ă *adj.* care formează unghiuri drepte. **O** *proiecție* -ă = proiecție prin ducerea de perpendiculare de la fiecare punct de proiectat pe planul de proiecție. • (despre curbe, suprafețe) care se întretaie astfel încât tangentele lor în punctul de intersecție să fie perpendiculare; (despre funcții) cu produs scalar nul. (<fr. *orthogonal*)
- ortografă** *vb. tr.* a scrie (un cuvânt, un text) potrivit regulilor ortografice. (<fr. *orthographe*)
- ortografic**, -ă *adj.* referitor la ortografie. • în conformitate cu regulile ortografiei. (<fr. *orthographique*)
- ortografie** *s. f.* ansamblu de reguli proprii unei limbi privind scrierea corectă; aplicarea practică a acestor reguli. (<lat., gr. *orthographia*, fr. *orthographie*)
- ortografist**, -ă *s. m. f.* specialist în ortografie; creator de sistem ortografie. (<ortografie + *-ist*)
- ortogramă** *s. f.* model de scriere corectă. (<fr. *orthogramme*)
- ortheliotropíc**, -ă *adj.* (despre frunze) orientat drept spre sursa de lumină. (<fr. *orthohéliotropique*)
- orthohidrogén** *s. n.* varietate alotropică a hidrogenului. (<fr. *orthohydrogène*)
- ortolan** *s. m.* pasăre migratoare cu penele galbene-roșcate, cu capul cenușiu-verzui și cu gusa galbenă. (<fr. *ortolan*)
- ortologie** *s. f.* arta de a vorbi corect. (<fr. *orthologie*)
- ortometrie** *s. f.* redresare și fixare în poziție normală a uterului deplasat. (<fr. *orthométrie*)
- ortomórf**, -ă *adj.* (despre proiecții cartografice) care păstrează nedeforțate unghiurile și în care orice porțiune mică a suprafeței terestre are aceeași formă pe hartă ca pe un glob. (<fr. *orthomorphe*)
- ortomorfié** *s. f. (med.)* disciplină care studiază deformările aparatului locomotor. (<fr. *orthomorphie*)
- ortonastie** *s. f.* nastie cu plan de simetrie staționară, verticală. (<fr. *orthonastie*)
- ortonim** *s. n.* nume adevărat. (<germ. *Orthonym*)
- ortopancromatic**, -ă *adj.* (despre materiale fotografice) sensibil în mod egal cu toate radiațiile luminoase. (<fr. *orthopanchromatique*)
- ortopéd**, -ă *s. m. f.* 1. medic specialist în ortopedie;

- ortopedist. 2. meseriaş care face aparate ortopedice. (<germ. *Orthopädi*)
- ortopedagóg, -ă** s. m. f. specialist în ortopedagogie. (<fr. *orthopédagogue*)
- ortopedagogie** s. f. disciplină care studiază și corectează defecte de educație. (<fr. *orthopédagogie*)
- ortopédic, -ă** adj. referitor la ortopedie. (<fr. *orthopédique*)
- ortopedie** s. f. ramură a chirurgiei care studiază tratamentul bolilor și deformațiilor sistemului osos. (<fr. *orthopédie*, germ. *Orthopädie*)
- ortopedist, -ă** s. m. f. ortoped. (<fr. *orthopédiste*, germ. *Orthopädist*)
- ortopnée** s. f. dispnee în care bolnavul nu poate respira decât în picioare. (<fr. *orthopnée*)
- ortopól** s. m. (mat.) punct în care se intersectează perpendicularele coborâte pe laturile unui triunghi din proiecțiile ortogonale ale vârfurilor acestuia pe o dreaptă din planul triunghiului. (<fr. *orthopôle*, engl. *orthopol*)
- ortopsihologie** s. f. disciplină psihoeducativă care își propune corectarea sau dirijarea spre anumite scopuri practice a gândirii și activității. (<fr. *orthopsychologie*)
- ortopsihopedie** s. f. terapeutică a tulburărilor psihice la copii. (<fr. *orthopsychopédie*)
- ortoptér** s. n. avion cu aripi drepte. (<fr. *orthoptère*)
- ortoptere** s. n. pl. ordin de insecte cu aripile anterioare pergamentoase, iar cele posteriore late și membranoase și cu picioarele posteriore lungi, pentru sărit. (<fr. *orthoptères*)
- ortoptíc, -ă** I. adj. referitor la ortoptică. O tratament ~ = tratament care urmărește centrarea corectă a axelor oculare și dezvoltarea vederii binoculare în caz de strabism. II. s. f. ramură a oftalmologiei despre defectele vederii și tratamentul lor. (<fr. *orthoptique*)
- ortopticián, -ă** s. m. f. specialist în ortoptică. (<fr. *orthopticien*)
- ortorócă** s. f. rocă metamorfică rezultată prin transformarea rocilor eruptive. (<engl. *orthorock*)
- ortorómbic, -ă** adj. (despre o prismă dreaptă) care are ca bază un romb. (<fr. *orthorhombique*)
- ortoscleróză** s. f. osificare a peretelui osos al urechii, care duce la surditate; ortospongioză. (<germ. *Orthosklerose*)
- ortoscóp** s. n. 1. aparat de polarizare pentru observarea intersecțiilor de cristal în lumina polarizată. 2. aparat pentru examinarea fundului de ochi și a irisului. (<fr. *orthoscope*)
- ortoscópic, -ă** adj. (despre un sistem optic) care formează imagini corecte. (<fr. *orthoscopique*)
- ortoscopie** s. f. calitate a unui obiectiv fotografic sau a unui sistem optic de a nu produce distorsiuni. (<fr. *orthoscopie*)
- ortosimpátic, -ă** adj. al sistemului neuro-vegetativ. (<fr. *orthosympathique*)
- ortospongioză** s. f. ortoscleroză. (<fr. *orthospongiose*)
- ortostátic, -ă** adj. stând în picioare; (med.; despre unele fenomene) care se produce numai în poziție verticală. (<fr. *orthostatique*)
- ortostatism** s. n. poziție verticală a corpului uman. (<fr. *orthostatisme*)
- ortotést** s. n. instrument pentru măsurarea dimensiunilor pieselor fabricate în serie. (<germ. *Orthotest*)
- ortotíp** s. n. (genet.) genom original. (<fr. *orthotype*)
- ortotónus** s. n. varietate de tetanos caracterizată prin contracția musculaturii corpului, a trunchiului și membrilor, care determină o poziție rigidă, dreaptă. (<fr. *orthotonos*)
- ortotrópic, -ă** adj. (despre corpuri) a cărui suprafață are strălucirea proporțională cu iluminarea. (<fr. *orthotropique*)
- ortotropie** s. f. însușirea unui corp de a fi ortotrop, ortotropism. (<fr. *orthotropique*)
- ortotropism** s. n. ortotropie. (<engl. *orthotropism*)
- ortóză** s. f. feldspat potasic, incolor sau uneori alb, gălbui-roșietic ori verzui, frecvent în granit și gnais; ortoclaz. (<fr. *orthose*)
- oryx** s. m. antilopă cu părul roșcat și cu coame lungi și subțiri, curbate spre spate, în regiunile de deșert ale Africii și Arabiei. (<fr. *oryx*, gr. *oryks*)
- ós, -oasă** suf. I. formează numeroase adjective de la o bază nominală sau verbală. 2. „oxiacid mai puțin oxigenat”, „sare metalică (pentru valență foarte mică)”. (<fr. *-eux, -euse*, engl. *-ose*, cf. lat. *osum*)
- osatúră** s. f. I. totalitatea oaselor unui vertebrat; schelet. 2. (fig.) constituție internă; structură. 3. sistem de bare, structura de rezistență a unei construcții, mașini etc. (<fr. *ossature*)
- Oscar** s. n. premiu cinematografic, statuete de aur, care se atribuie anual, la Hollywood, celor mai mari talente ale anului; statueta însăși. (<fr., engl. *oscar*)
- ósc, -ă** adj., s. m. f. (locuitor) dintr-o populație antică din zona centrală a Apeninilor. • (s. f.) limbă indo-europeană vorbită de osci. (<fr. *osque*)
- OSCIL(O)-** elem. „oscilație”. (<fr. *oscillo-*, cf. lat. *oscillare*, a se balansa)
- oscilá** vb. intr. 1. a se mișca alternativ în direcții opuse; a se balansa. 2. (fig.) a manifesta nehotărâre; a ezita, a șovâi; (p. ext.) a flutura. 3. (despre un sistem fizic) a evolua astfel încât una sau mai multe din mărimile sale caracteristice să ia succesiv valori pozitive sau negative. (<fr. *osciller*, lat. *oscillare*)
- oscilánt, -ă** adj. 1. care oscilează. 2. (fig.) fluctuant; ezitant. (<fr. *oscillant*)
- oscilátor, -oare** s. n. 1. sistem fizic care efectuează oscilații. 2. aparat, dispozitiv care, alimentat de la o sursă de energie (electrică), produce unde electromagnetice. (<fr. *oscillateur*)
- oscilátoriu, -ie** adj. cu oscilații. (<fr. *oscillatoire*)
- osciláție** s. f. 1. mișcare periodică alternativă a unui corp față de o poziție de echilibru. 2. variație periodică, în timp, a mărimilor caracteristice unui sistem fizic. 3. (fig.) șovăială, ezitare; fluctuație. (<fr. *oscillation*, lat. *oscillatio*)
- oscilá** s. f. (la romani) mască a lui Saturn sau a lui Bacus, suspendată în casă pentru a îndepărta relele. (<lat. *oscillum*, fr. *oscille*)
- oscilográf** s. n. aparat folosit în oscilografie. (<fr. *oscillographe*)
- oscilografie** s. f. înregistrare grafică a oscilațiilor datorate unor cauze diferite, cu ajutorul oscilografului. (<fr. *oscillographie*)
- oscilogramă** s. f. diagramă obținută la oscilograf. (<fr. *oscillogramme*)
- oscilometrie** s. f. măsurare a variațiilor presiunii arteriale, corespunzătoare pulsului, cu ajutorul oscilometrelor. (<fr. *oscillométrie*)
- oscilométru** s. n. instrument folosit în oscilometrie. (<fr. *oscillomètre*)
- osciloscóp** s. n. aparat pentru măsurarea și vizualizarea variațiilor periodice ale unui curent electric. (<fr. *oscilloscope*)
- oscilotáxie** s. f. mișcare de apropiere sau de îndepărtare a unor organisme într-un mediu străbătut de curentul electric. (<fr. *oscillotaxie*)
- oscitánt, -ă** adj. neglijent, neatent, neîngrijit. (<it. *oscitante*, lat. *oscitans*)
- osco-umbrían, -ă** adj., s. n. (grup de dialecte) vorbite în Italia centrală. (<fr. *osco-ombrien*)
- oscul** s. m. por mare pe suprafața spongierilor. (<fr. *oscule*)
- osculátor, -oare** adj. (despre curbe, suprafețe) în contact de osculație. (<fr. *osculateur*)
- osculáție** s. f. I. (mat.) contact mai strâns decât contactul de tangență, între curbe sau suprafețe. 2. distrugere a unei porțiuni de interfluviu îngust, între două lunci, prin eroziunea laterală a valurilor. (<fr. *osculation*)
- oseínă** s. f. proteină în oase, în piele și cartilaje. (<fr. *oséine*)
- osemínte** s. n. pl. oase descărmate ale unei ființe moarte. (<fr. *ossements*)
- osétá** s. f. limbă iraniană vorbită în regiunea Caucaz. (<fr. *osète*)
- OSI-** elem. „os, [esut osos]”. (<fr. *ossi-*, cf. lat. *os, ossis*)
- osiánic, -ă** adj. propriu lui Ossian; în maniera poemelor lui Ossian. (<fr. *ossianique*)
- osianism** s. n. caracter, atmosferă proprie poemelor lui Ossian, caracterizate printr-un suflu eroic arhaizant. (<fr. *ossianisme*)

- osicul** *s. n.* (*anat.*) os mic; oscior. (<lat. *ossiculum*)
- osiculectomie** *s. f.* extirpare a osiculelor urechii mijlocii. (<fr. *ossiculectomie*)
- osifică** *vb. refl.* a se transforma în os; a căpăta structură osoasă. (<fr. *ossifier*, it. *ossificare*)
- osificăție** *s. f.* osificare. (<fr. *ossification*)
- osirian**, -ă *adj.* referitor la Osiris, al lui Osiris. (<fr. *osirien*)
- ósmic** *adj.* acid ~ = acid din osmiu, în histologie. (<fr. *osmique*)
- osmie¹ *v. osmo*¹ -.
- osmie² *v. osmo*² -.
- osmiridiu** *s. n.* aliaj de osmiu, iridiu, platină, rodiu și ruteniu, folosit la confecționarea vârfurilor penitelor de stilou. (<fr. *osmiridium*)
- ósmiu** *s. n.* metal alb-argintiu, foarte dur, casabil, greu fuzibil, în natură împreună cu platină. (<fr. *osmium*)
- OSMO**¹-, -osmie *elem.* „miros”. (<fr. *osmo*-, -osmie, cf. gr. *osme*)
- OSMO**²-, -osmie *elem.* „impuls”, „presiune osmotică”. (<fr. *osmo*-, -osmie, cf. gr. *osmos*)
- osmol** *s. m.* unitate de măsură a presiunii osmotice, presiunea exercitată de o moleculă-gram asupra unui corp neionizat dizolvat într-un litru de apă. (<fr. *osmole*)
- osmologie** *s. f.* studiu al mirosurilor, al parfumurilor. (<fr. *osmologie*)
- osmometrie** *s. f.* parte a fizicii care se ocupă cu determinarea presiunilor osmotice. (<fr. *osmométrie*)
- osmométru** *s. n.* instrument folosit în osmometrie. (<fr. *osmomètre*)
- osmomorfóză** *s. f.* reacție morfogenetică, ca urmare a schimbării presiunii osmotice. (<fr. *osmomorphose*)
- osmoreceptor** *s. m.* terminație nervoasă sensibilă la variațiile presiunii osmotice. (<fr. *osmorecepteur*)
- osmoreglare** *s. f.* autoreglare a presiunii osmotice din celulele sau țesuturile organismelor vii. (după fr. *osmoréglage*)
- osmotactism** *s. n.* (*biol.*) mișcare celulară autonomă pentru restabilirea echilibrului osmotic. (<fr. *osmotactisme*)
- osmoterapie** *s. f.* metodă terapeutică constând din injecții intravenoase de soluții supraconcentrate, destinate a mări presiunea osmotică în sistemul de vase sangvine, în scopul drenării țesuturilor. (<fr. *osmothérapie*)
- osmotic**, -ă *adj.* referitor la osmoză. **O** presiune ~ă = presiune în soluții, determinând fenomenul de osmoză. (<fr. *osmotique*)
- osmotropism** *s. n.* tropism datorat variației de presiune osmotică. (<fr. *osmotropisme*)
- osmóză** *s. f.* 1. trecere a unui solvent printr-o membrană (semi)permeabilă care separă două soluții de concentrații diferite sau o soluție de solvent pur. 2. (*fig.*) întrepătrundere și influență reciprocă între două sau mai multe elemente. (<fr. *osmose*, germ. *Osmose*)
- ospiciu** *s. n.* spital, sanatoriu de alienați. (<lat. *hospitium*, fr. *hospice*)
- ospítaliér**, -ă *I. adj.* binevoitor cu oaspeții; primitor. • (despre o casă, o țară etc.) unde cineva este totdeauna bine primit, unde se simte bine. **II. s. m. f.** membru al unor ordine militare religioase instituite pentru îngrijirea bolnavilor. (<fr. *hospitalier*)
- ospitalitate** *s. f.* însușirea de a fi ospitalier; găzduire bună. (<fr. *hospitalité*, lat. *hospitalitas*)
- ósram** *s. n.* aliaj de osmiu și wolfram, folosit la fabricarea filamentelor de becuri electrice cu incandescență. (<germ. *Osrám*)
- ossia** *s. f.* (*muz.*) variantă admisă. (<it. *ossia*, sau, adică)
- óst *v. oste*(o) -.
- ostátic**, -ă *s. m. f.* persoană reținută drept garanție de către un stat etc. pentru îndeplinirea obligațiilor luate de statul căruia îi aparține persoana reținută. (<it. *ostatico*)
- OSTE**(O)-, -óst *elem.* „os, osos”. (<fr. *ostéol*-, -oste, cf. gr. *osteon*)
- ostealgie** *s. f.* denumire generică pentru durerea osoasă. (<fr. *ostéalgie*)
- osteítă** *s. f.* inflamație a țesutului osos. (<fr. *ostéite*)
- ostensibil**, -ă *adj.* vizibil; (*p. ext.*) evident. (<fr. *ostensible*)
- ostensív**, -ă *adj.* care caută a se arăta, a se remarca; care nu se ascunde. (<fr. *ostensiv*)
- ostensóriu** *s. n.* piesă de orfevrărie, cutiută așezată în altar la catolici, în care se păstrează ostia. (<fr. *ostensoir*)
- ostentatív**, -ă *adj.* cu ostentație; provocator; ostentatoriu. (<germ. *ostentativ*, it. *ostentativo*)
- ostentatóriu**, -ie *adj.* ostentativ. (<fr. *ostentatoire*)
- ostentátie** *s. f.* atitudine de paradă, de infumurare, de nesocotire provocatoare a celorlalți; prezentare demonstrativă a avantajelor, a bunurilor pe care le are cineva; etalare pretențioasă. **O** cu ~ = în mod demonstrativ, ostentativ. (<fr. *ostentation*, lat. *ostentatio*)
- OSTEO**- *v. oste*(o) -.
- osteoartrítă** *s. f.* afecțiune inflamatorie a unui os și a articulației sale. (<fr. *ostéo-artirite*)
- osteoartrópátie** *s. f.* boală a articulațiilor, cu deformații osoase. (<fr. *ostéo-arthropathie*)
- osteoblást** *s. n.* celulă osoasă tânără, care produce oseina. (<fr. *ostéoblaste*)
- osteoblastóm** *s. n.* formă rară, benignă, de osteosarcom, caracterizată prin producerea de țesut osos pur. (<fr. *ostéoblastome*)
- osteocartilaginós**, -oasă *adj.* referitor la oase și la cartilaje. (<engl. *osteocartilaginous*)
- osteocít** *s. n.* celulă osoasă matură. (<fr. *ostéocyte*)
- osteoclást** *s. n.* 1. celulă din sânge, având rolul de a remodela oasele în timpul creșterii. 2. instrument folosit în osteoclație (2). (<fr. *ostéoclaste*)
- osteoclație** *s. f.* 1. resorbție osoasă datorată osteoclastelor. 2. operație chirurgicală prin care se sfărâmă anumite oase. (<fr. *ostéoclasie*)
- osteocondrită** *s. f.* inflamație a oaselor și a cartilajelor. (<fr. *ostéochondrite*)
- osteocondróm** *s. n.* tumoare benignă a țesutului osos și cartilagos. (<fr. *ostéochondrome*)
- osteocndropátie** *s. f.* proces de necrozare a unei porțiuni dintr-o apofiză sau epifiză. (<fr. *ostéochondropathie*)
- osteocndrosarcóm** *s. n.* tumoare malignă a țesutului osos, cartilagos și conjunctiv. (<fr. *ostéochondrosarcome*)
- osteodistrofie** *s. f.* tulburare de nutriție a țesutului osos; distrofie osoasă. (<fr. *ostéodystrophie*)
- osteofibróm** *s. n.* tumoare mixtă conjunctivo-osoasă. (<fr. *ostéofibrome*)
- osteofibróză** *s. f.* osteoză prin degenerescență fibroasă a măduvei. (<fr. *ostéofibrose*)
- osteofít** *s. n.* proliferare a țesutului osos în vecinătatea unei inflamații, în general a unei artrite cronice. (<fr. *ostéophyte*)
- osteofitóză** *s. f.* afecțiune prin dezvoltarea osteofitelor. (<fr. *ostéophytose*)
- osteoflebită** *s. f.* inflamație a venelor din interiorul oaselor. (<fr. *ostéophlébite*)
- osteoflegmón** *s. n.* supurație osoasă a periostului cu invadarea inflamatorie a țesuturilor învecinate. (<fr. *ostéophlegmon*)
- osteofón** *s. n.* dispozitiv electroacustic care transmite sunetele exterioare în urechea internă prin intermediul sistemului osos al capului. (<fr. *ostéophone*)
- osteogén**, -ă *adj.* care formează la formarea oaselor. (<fr. *ostéogène*)
- osteogenéză** *s. f.* 1. proces de formare a osului; osificare. 2. parte a embriologiei care studiază formarea oaselor și a țesutului osos. (<fr. *ostéogénese*)
- osteografie** *s. f.* descriere sistematică a oaselor. (<fr. *ostéographie*)
- osteoid**, -ă *adj.* asemănător structurii, naturii osului. (<fr. *ostéoïde*)
- osteolépís** *s. m.* gen fosil de pești crospterigieni. (<fr. *ostéolépsis*)
- osteolít** *s. m.* os fosil. (<fr. *ostéolithe*)
- osteolíză** *s. f.* distrugere patologică progresivă a țesutului osos. (<fr. *ostéolyse*)
- osteológ**, -ă *s. m. f.* specialist în osteologie. (<fr. *ostéologue*)
- osteologie** *s. f.* ramură a anatomiei care studiază oasele; scheletologie (1). (<fr. *ostéologie*)

osteóm *s. n.* tumoare benignă a țesutului osos. (<fr. *ostéome*)

osteomalacie *s. f.* ramolisment al scheletului, prin decalcifiere. (<fr. *ostéomalacie*)

osteomatoză *s. f.* afecțiune prin formarea de osteoane intraarticulare. (<fr. *ostéomatose*)

osteomielită *s. f.* inflamație simultană a osului și a măduvei osoase. (<fr. *ostéomyélite*)

osteomieloscleroză *s. f.* boală benignă a măduvei osoase. (<fr. *ostéomyelosclérose*)

osteonecroză *s. f.* necroză osoasă: (<fr. *ostéonécrose*)

osteonevralgie *s. f.* nevralgie a oaselor, datorită unei inflamații cronice. (<fr. *ostéonévrálgie*)

osteopatie *s. f.* denumire generică a bolilor sistemului osos. (<fr. *ostéopathie*)

osteoplast *s. n.* cavitate a substanței fundamentale a osului, care închide celula osoasă derivată din osteoblast. (<fr. *ostéoplaste*)

osteoplastie *s. f.* restabilire pe cale chirurgicală a unui os distrus, cu fragmente osoase, cu metal sau material plastic. (<fr. *ostéoplastie*)

osteoplasie *s. f.* neoformație osoasă atipică. (<fr. *ostéoplasie*)

osteoporoză *s. f.* rarefiere, fără decalcifiere, a țesutului osos, prin mărirea spațiilor medulare. (<fr. *ostéoporose*)

osteopterigieni *s. m. pl.* clasă de pești cu scheletul osos. (<fr. *ostéoptérygiens*)

osteosarcóm *s. n.* tumoare malignă a țesutului osos. (<fr. *ostéosarcome*)

osteoscleroză *s. f.* condensare a țesutului osos. (<fr. *ostéosclérose*)

osteosinteză *s. f.* intervenție chirurgicală de fixare și reunire a fragmentelor osoase ale unei fracturi. (<fr. *ostéosynthése*)

osteotóm *s. n.* instrument folosit în ostetomie. (<fr. *ostéotome*)

osteotomie *s. f.* secționare chirurgicală a unui os, în scop terapeutic sau pentru remedierea unei diformități. (<fr. *ostéotomie*)

osteotróp, -ă *adj.* (despre substanțe) care se fixează de preferință pe țesutul osos. (<fr. *ostéotrope*)

osteotuberculoză *s. f.* tuberculoză osoasă. (<fr. *ostéotuberculose*)

osteoză *s. f.* boală a oaselor de natură distrofică (<fr. *ostéose*)

ostiác *s. f.* limbă fino-ugrică din Siberia occidentală. (<fr. *ostiak*)

ostiár *s. m.* (la romani) portar. (<lat. *ostarius*)

ostíe *s. f.* pâine folosită (azimă) pentru comunicatură în cultul catolic și luteran. (<germ. *Hostie*, lat. *hostia*)

ostil, -ă *adj.* care are o atitudine dușmănoasă, răuvoitoare, plină de ură, de antipatie; dușmănos. • nefavorabil. (<fr. *hostile*, lat. *hostilis*)

ostilitate *s. f.* 1. atitudine ostilă; dușmănie, vrăjmășie. 2. (pl.) acțiuni militare pe care un stat le întreprinde contra altuia în stare de război. (<fr. *hostilité*, lat. *hostilitas*)

ostinato I. *adj.* (muz.) cu tenacitate, perseverent; repetat. II. *s. n.* motiv melodic sau ritmic repetat în mod stăruitor. O basso ~ = lucrare polifonică în care basul repetă același desen muzical. (<it. *basso/ostinato*)

ostiólă *s. f.* 1. orificiu microscopic la frunze, prin care se face schimbul de gaze cu atmosfera. 2. revărsare de materie semilichidă formând mușuroaie de noroi în regiunile periglaciare cu îngheț peren. (<fr. *ostiole*, lat. *ostiolum*)

ostíum *s. n.* 1. (anat.) orificiu. • orificiu care face, să comunice între ele cele două auricule ale inimii. 2. deschidere asemănătoare gurii, la spongieri. (<lat., fr. *ostium*)

-**ostízá** *elem.* „osificare, calcifiere”. (<fr. *-ostose*, cf. gr. *osteon*, os)

OSTRAC(O)- *elem.* „scoică, cochilie”. (<fr. *ostraco/-*, cf. gr. *ostrakon*, carapace)

ostracée *s. f. pl.* subordn de moluște lamelibranhiate: stridia. (<fr. *ostracées*)

ostracism *s. n.* 1. (în Grecia antică) îndepărtare temporară a unui cetățean din viața publică, pe care o hotăra

poporul prin vot scris pe o scoică. 2. (fig.) proscriere; ostracizare. (<fr. *ostracisme*)

ostracită *s. f.* stridie fosilă. (<fr. *ostracite*)

ostraciză, *vb. tr.* a alunga (pe cineva) din viața publică; a exclude; (p. ext.) a persecuta. (<fr. *ostraciser*)

ostracode *s. n. pl.* subclasă de crustacee mici, cu corpul neseșgmentat și cu cochilie bivalvă. (<fr. *ostracodes*)

ostracodermi *s. m. pl.* subclasă de vertebrate fosile lipsite de maxilarul inferior, cu corpul plat sau fusiform, cu un scut de plăci osoase. (<fr. *ostracodermes*)

ostracofili *s. m. pl.* pești care depun icrele în cavitatea paleala a scoicilor. (<ostraco- + -fil)

ostrácon *s. n.* (ant.) nume dat scoicilor pe a căror cochilie se scria numele celor condamnați la ostracizare. (<fr., gr. *ostrakon*)

ostrée *s. f.* stridie. (<lat. *ostrea*)

OSTREI- *elem.* „stridie”. (<fr. *ostrei-*, cf. lat. *ostreum*, gr. *ostrea*)

ostreicultór, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu ostreicultura. (<fr. *ostreiculteur*)

ostreicultură *s. f.* ramură a acvaculturii care se ocupă cu creșterea stridiilor. (<fr. *ostreiculture*)

ostreiform, -ă *adj.* care are forma unei cochilii de stridie. (<fr. *ostreiforme*)

osuar *s. n.* 1. monument funerar în care se păstrează osemintele celor decedați. 2. loc special amenajat pentru oseminte (rezultate din deshumările de pe câmpurile de luptă). (<fr. *ossuaire*, lat. *ossuarium*)

OT(O)- *elem.* „ureche”. (<fr. *ot/o-*, cf. gr. *ous*, *otos*)

otalgie *s. f.* durere de urechi; otodinie. (<fr. *otalgie*)

otárie *s. f.* mamifer carnivor din ordinul pinipedelor, asemănător cu foca, dar cu pavilioane la urechi și cu membre mai lungi care îi permit deplasarea cu ușurință pe uscat. (<fr. *otarie*)

otită *s. f.* inflamație a urechii. (<fr. *otite*)

otocefál *s. m.* monstru caracterizat prin unirea urechilor, absența maxilarului inferior și gura defectuos dezvoltată. (<fr. *otocéphale*)

otofél *s. n.* veziculă auditivă, specifică nevertebratelor. (<fr. *otocèle*)

otocist *s. n.* organ auditiv la unele nevertebrate constând dintr-un fel de veziculă cu apă sau cu o secreție lichidă cu otolite. (<fr. *otocyste*)

otodinie *s. f.* otalgie. (<germ. *Otodynie*)

otografie *s. f.* descriere a urechii. (<fr. *otographie*)

otolit *s. n.* corpusul calcaros din organul de echilibru (urechea, internă) sau otocist, care transmite vibrațiile sonore. (<fr. *otolithe*)

otológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în otologie. (<germ. *Otolog*)

otologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia urechii. (<fr. *otologie*)

otomastoidită *s. f.* otită însoțită de mastoidită. (<fr. *otomastoidite*)

otopatie *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile aparatului auditiv. (<fr. *otopathie*)

otopiorée *s. f.* afecțiune purulentă a urechii. (<fr. *otopy-orrée*)

otoplastie *s. f.* refacere chirurgicală a urechii externe. (<fr. *otoplastie*)

otografie *s. f.* hemoragie din ureche. (<fr. *otorrhagie*)

otoree *s. f.* scurgere de puroi sau de serozitate din ureche. (<fr. *otorrhée*)

otorinolaringológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în otorinolaringologie; orelist. (<otorinolaringologie)

otorinolaringologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia urechii, nasului și laringelui. (<fr. *oto-rhino-laryngologie*)

otosclerótic, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de otoscleroză. (<fr. *otosclérotique*)

otoscleroză *s. f.* scleroză a timpanului, care duce la surditate progresivă și acufene. (<fr. *otosclérose*)

otoscóp *s. n.* instrument optic folosit în otoscopie. (<fr. *otoscope*)

otoscopie *s. f.* examinare a conductului auditiv și a timpanului urechii cu otoscopul. (<fr. *otoscopie*)

ototomie *s. f.* disecție a urechii. (<fr. *ototomie*)

- ottocénto** *s. n.* sec. XIX în cultura și arta italiană. (<it. *ottocento*)
- oțios, -oasă** *adj.* 1. dificil, încurcat. 2. inutil, zadarnic. (<it. *ozioso*, lat. *otiosus*)
- oțiozitate** *s. f.* caracter oțios. (<lat. *otiositas*)
- oțiu** *s. n. (rar)* lenevie, trândăvie; tihnă. (<lat. *otium*, it. *ozio*)
- ouabaină** *s. f.* glicozidă cardiotonică dintr-o specie de strofant din Gabon. (<fr. *ouabaine*)
- output** /ăutput/ *s. n. (tehn.)* 1. ieșire. • elemente finale care încheie anumite procedee, ca prelucrarea informațiilor, a datelor etc. 2. extragere a datelor dintr-un sistem electronic pentru elaborarea lor. (<engl. *output*)
- outright** /ăutrait/ *s. n. (fin.)* operație în stabilirea condițiilor cumpărării sau vânzării în valută, inclusiv a cursului valutei, urmând ca efectuarea propriu-zisă a tranzacției să se facă ulterior. (<engl. *outright*)
- outsider** /ăut-sai-dărl/ *s. m.* 1. întreprindere capitalistă care nu face parte dintr-o uniune monopolistă. • declarat 2. (sport) concurent cu slabe șanse de a câștiga. (<engl. *outsider*)
- OV(O)-OVI-** *elem.* „ou“, „ovul, ovular“. (<fr. *ov/o-*, -*ovi-*, cf. lat. *ovum*)
- oval**, -ă *I. adj.* alungit (ca un ou). • eliptic. **II. s. f. (mat.)** curbă convexă închisă, imitând elipsa, compusă din patru arce care se racordează. (<fr. *ovale*)
- ovalbumină** *s. f.* albumina din albușul de ou. (<fr. *ovalbumine*)
- ovalitate** *s. f.* însușirea de a fi oval. (<fr. *ovallité*)
- ovaliză** *vb. refl.* a deveni oval. (<fr. *ovaliser*)
- ovalizare** *s. f.* faptul de a se ovaliza; ovalizație. • deformare prin uzură a unui corp cilindric circular, astfel încât secțiunea circulară devine ovală. (<ovaliza)
- ovalizație** *s. f.* ovalizare. (<fr. *ovalisation*)
- ovalocit** *s. n.* hematie ovoidală. (<fr. *ovalocyte*)
- ovalocitoză** *s. f.* prezența ovalocitelor în sânge. (<fr. *ovalocytose*)
- ovâr** *s. n. I.* organ în care se formează celulele sexuale feminine; oofor. 2. parte bazală a pistilului unde se formează ovulele și care după fecundație se transformă în fruct. (<lat. *ovarium*, fr. *ovaire*)
- ovarian**, -ă *adj.* referitor la ovare (I). (<fr. *ovarien*)
- ovariectomie** *s. f.* ablațiune a ovarelor; ooforectomie. (<fr. *ovariectomie*)
- ovariocelel** *s. n.* hernie a ovarului (I). (<fr. *ovariocele*)
- ovariopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile ovarului. (<fr. *ovariopathie*)
- ovariotóm** *s. n.* instrument folosit în ovariotomie. (<fr. *ovariotome*)
- ovariotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a ovarului. (<fr. *ovariotomie*)
- ovariță** *s. f.* inflamație a ovarelor (I); ooforită. (<fr. *ovarite*)
- ovât**, -ă *adj.* (despre frunze, petale, sepale etc.) ovoid. (<engl. *ovate*, lat. *ovatus*)
- ovăție** *s. f.* manifestare publică prin aclamații și aplauze entuziaste de admirație sau aprobare față de cineva sau față de o acțiune, o inițiativă etc. (<fr. *ovation*, lat. *ovatio*)
- ovaționă** *vb. tr., intr.* a manifesta admirația, simpatia pentru cineva sau ceva prin ovații; a aclama. (<fr. *ovationner*)
- ovă** *s. f.* motiv decorativ alcătuit dintr-o proeminență în formă de ou, la cornișe și capiteluri, la mobilier sculptat și giuvaieră. (<fr. *ové*)
- over** /óvăr/ *s. n.* stil de înot rapid, pe o parte, care se execută cu, sau fără scoaterea brațului deasupra apei. (<engl. *over*)
- overboust** /óvərbust/ *s. n.* forțare peste regimul maxim obișnuit a unui motor, admisă pentru scurt timp. (<engl. *overboust*)
- overdose** /-doz/ *s. n.* doză excesivă (de medicamente, stupefiante etc.). (<engl. *overdose*)
- overdraft** *s. n. (fin.)* restrângere a creditelor fără acoperire. (<engl. *overdraft*)
- overdrive** /-draiv/ *s. n. I.* dispozitiv interpus în transmisia unui automobil pentru a multiplica turația roților sau a micșora pe aceea a motorului, în scopul diminuării uzurii și consumului; schimbător de viteză automat. 2. difuzor pentru frecvențe. (<engl. *overdrive*)
- overlock** /-loc/ *s. n. I.* mașină de cusut pentru asamblatul și tivitul tricotelor, care produce un tighel din două fire. 2. cusătură efectuată cu această mașină. (<engl. *overlock*)
- OVI-** *v. ov(o)-*
- ovibós** *s. m.* animal rumegător din regiunile boreale, cu caractere de bou și de oaie. (<fr. *ovibos*)
- ovicid**, -ă *adj. s. n.* (substanță) care distruge ouăle de insecte. (<fr. *ovicide*)
- ovicul** *s. f.* ovă mică. (<fr. *ovicule*)
- ovidian**, -ă *adj.* propriu poetului Ovidiu; care imită poezia lui. (<fr. *ovidien*)
- oviduct** *s. n.* conduct prin care sunt eliminate ovulele din ovar. (<fr. *oviducte*)
- oviform**, -ă *adj.* ovoid. (<fr. *oviforme*)
- ovín**, -ă **I. adj.** referitor la oi. **II. s. f. pl.** subfamilie a rumegătoarelor: oaia. (<fr. *ovin*, lat. *ovinus*)
- ovipár**, -ă *adj. s. n. I.* (animal) care se reproduce prin ouă. 2. (despre plante) care se înmulțește prin semințe. (<fr. *ovipare*)
- ovipozitór** *s. n.* extremitate a oviductului prin care insectele își depun ouăle; oviscapt. (<fr. *ovipositor*)
- oviscápt** *s. n.* ovipozitor. (<fr. *oviscapte*)
- ovism** *s. n.* concepție biologică eronată care consideră că oul este purtătorul caracterelor viitorului organism. (<fr. *ovisme*)
- OVO-** *v. ov(o)-*
- ovocéntru** *s. n.* centrozom al ovulului fecundat. (<lat. *ovocentrum*, fr. *ovocentre*)
- ovocít** *s. n.* celulă rezultată din diviziunea unei ovogonii; oocit. (<fr. *ovocyte*)
- ovogenéză** *s. f.* oogeneză. (<fr. *ovogenèse*)
- ovoglobulină** *s. f.* globulină din albușul de ou. (<fr. *ovoglobuline*)
- ovogón** *s. n.* oogon; ovogonie. (<fr. *ovogone*)
- ovogonie** *s. f.* ovogoni. (<fr. *ovogonie*)
- ovoid**, -ă *adj.* cu aspect, în formă de ou; ovat; ovoidal, oviform. (<fr. *ovoidé*)
- ovoidál**, -ă *adj.* ovoid. (<fr. *ovoidal*)
- ovoplásmă** *s. f.* ooplasmă. (<germ. *Ovoplasma*)
- ovoscóp** *s. n.* aparat pentru examinarea calității ouălor, a dezvoltării embrionului în timpul incubației. (<fr. *ovoscope*)
- ovovivipár**, -ă *adj. s. n.* (animal) a cărui femelă clocește ouăle în oviduct. (<fr. *ovovivipare*)
- ovúl** *s. n. I.* gamet femel produs de ovar. 2. parte a carpelei plantelor fanerogame care, după fecundare, se transformă în sămânță. 3. drajeu de forma unui ou mare cât o cireasă, din glicerină solidificată, care conține un medicament. (<fr. *ovule*)
- ovulár**, -ă *adj.* referitor la ovul, al ovulului (<fr. *ovulaire*)
- ovuláție** *s. f.* eliminare periodică a ovulului matur din ovar. (<fr. *ovulation*)
- ovulíst** *s. m.* biolog preformist care socotea că în oul se găsesc, în stare miniaturală, organele și structura organismului adult. (<fr. *ovuliste*)
- owénism** /o-ue-/ *s. n.* doctrină socială utopistă care, criticând societatea capitalistă în numele „rațiunii“, preconiza crearea unei „lumi noi“, întemeiată pe proprietatea obștească și menită să asigure dezvoltarea armonioasă a tuturor membrilor ei. (<fr. *owénisme*)
- oweníst**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al owenismului. (<germ. *Owenist*)
- OX(I)-OXID(O)-**, -oxie *elem.* „acid, ascuțit, mușcător“, „oxigen, oxid“. (<fr. *oxyg-*, *oxyd/o-*, -*oxye*, cf. gr. *oxys*, acru)
- OXAL(O)-OXALI-** *elem.* „acid oxalic, oxalat“. (<fr. *oxal/o-*, *oxali-*, cf. lat., gr. *oxalis*, măcriș)
- oxalát** *s. m.* sare sau ester al acidului oxalic. (<fr. *oxalate*)
- oxalemie** *s. f.* prezența acidului oxalic în sânge. (<fr. *oxalémie*)
- OXALI-** *v. oxal(o)-*
- oxálic**, -ă *adj.* extras din măcriș. **O acid** ~ = substanță

- solidă, albă, cristalizată, foarte toxică, folosită în vopsitorie, în tăbăcărie etc. (<fr. *oxalique*)
- oxalidacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee, cu flori dialipetale: oxalisul. (<fr. *oxalidacées*)
- oxalifer**, -ă *adj.* (despre celule) care conține cristale de oxalat de calciu. (<fr. *oxalifère*)
- oxális** *s. m.* plantă erbacee ale cărei frunze conțin acid oxalic; măcriș. (<fr., lat. *oxalis*)
- oxalóză** *s. f.* afecțiune rară, la copii, caracterizată prin depunerea cristalelor de oxalat de calciu în rinichi și în alte organe și prin litiază urinară oxalică. (<fr. *oxalose*)
- oxalurie** *s. f.* prezența excesivă a acidului oxalic în urină. (<fr. *oxalurie*)
- oxamină** *s. f.* denumire generică pentru compuşii din amine prin fixarea oxigenului. (<fr. *oxamine*)
- óxford** *s. n.* 1. țesătură de bumbac sau de lână în carouri, din fire colorate. 2. rasă de oi pentru producție de carne. (<engl. *oxford*)
- osfordián**, -ă *adj., s. n.* (din) al doilea etaj al jurasicului superior (malm). (<fr. *oxfordien*)
- oxhidric**, -ă *adj.* (despre un amestec de hidrogen și oxigen) care prin ardere degajă o mare cantitate de căldură. (<fr. *oxydrique*)
- OXI-** v. ox(i) -
- oxiacetilenă** *s. f.* combinație a acetilenei cu oxigen. (<fr. *oxyacétylène*)
- oxiacetilnic**, -ă *adj.* referitor la oxiacetilenă. **O sudură** -ă = procedeu de sudură cu flacăra întreținută de oxigen și acetilenă. (<fr. *oxyacétylénique*)
- oxiacid** *s. m.* acid care conține oxigen în moleculă. (<fr. *oxyacide*)
- oxibiónt** *s. n.* aerobiont. (<fr. *oxybionte*)
- oxibiótic**, -ă *adj.* (despre organisme) care folosește oxigenul atmosferic. (<engl. *oxybiotic*)
- oxibióză** *s. f.* aerobioză. (<germ. *Oxybiose*, engl. *oxybiosis*)
- oxicarbonemie** *s. f.* prezența oxidului de carbon în sânge. (<fr. *oxycarbonémie*)
- oxicarbonism** *s. n.* intoxicație cu bioxid de carbon. (<fr. *oxycarbonisme*)
- oxicefál**, -ă *adj., s. m. f.* acrocefal. (<fr. *oxycéphale*)
- oxicefalie** *s. f.* acrocefalie. (<fr. *oxycéphalie*)
- oxiclorúră** *s. f.* combinație a unei substanțe cu oxigenul și clorul. (<fr. *oxychlorure*)
- oxid** *s. m.* compus al oxigenului cu un alt element chimic. **O ~ de calciu** = var nestins; **~ de carbon** = gaz toxic, incolor și inodor, din arderile incomplete ale cărbunilor. (<fr. *oxyde*)
- OXID²(O)-** v. ox(i) -
- oxidá vb. tr., refl. 1.** a (se) combina cu oxigenul; a reacționa cu alte substanțe, cedând electroni. 2. a (se) acoperi cu oxid, a rugini. (<fr. *oxyder*)
- oxidábil**, -ă *adj.* care se poate oxida. (<fr. *oxydable*)
- oxidánt**, -ă *adj., s. m.* (substanță) care poate provoca o oxidare. (<fr. *oxydant*)
- oxidatív**, -ă *adj.* care produce oxidare. (<germ. *oxidativ*)
- oxidáție** *s. f.* oxidare. (<fr. *oxydation*)
- oxidáză** *s. f.* enzimă în celulele vegetale și animale, care catalizează reacțiile de oxidare a unei substanțe chimice. (<fr. *oxydase*)
- oxidimetrie** *s. f.* metodă de analiză chimică cantitativă a substanțelor, bazată pe oxidare. (<fr. *oxydimétrie*)
- oxidimétru** *s. n.* instrument folosit în oxidimetrie. (<fr. *oxydimètre*)
- oxidoreducere** *s. f.* acțiunea chimică a unui oxidant asupra unui reductor. (după fr. *oxydoréduction*)
- oxidríl** *s. m.* hidroxil. (<fr. *oxydryle*, germ. *Oxyhydril*)
- oxie** v. ox(i) -
- oxifíl**, -ă *adj.* acidofil. (<fr. *oxyphil*)
- oxifílie** *s. f.* acidofilie. (<fr. *oxyphilie*)
- oxifítă** *s. f.* plantă care crește pe soluri acide. (<fr. *oxyphyte*)
- oxifób**, -ă *adj.* 1. (despre plante) care evită solurile acide. 2. (despre celule) fără afinitate pentru coloranții acizi. (<fr. *oxyphobe*)
- oxifonie** *s. f.* vorbire cu voce exagerat de tare, ascuțită. (<engl. *oxyphonia*)
- oxigén** *s. n.* element chimic gazos, inodor, incolor și insipid, indispensabil respirației și arderii, o cincime din aerul atmosferic. (<fr. *oxygène*)
- oxigená vb. I. refl. 1.** (despre substanțe chimice) a se combina cu oxigenul. 2. (despre sânge) a se încălca cu oxigen. 3. a albi textilele prin tratare cu apă oxigenată. **II. tr., refl. a(-și)** decolora (părul) cu apă oxigenată. (<fr. *oxygéner*)
- oxigenát**, -ă *adj.* 1. care conține oxigen. **O apă** -ă = lichid incolor, dintr-o soluție de perhidrol cu apă, dextinfectant și decolorant. 2. (despre păr) decolorat cu apă oxigenată; (despre persoane) cu astfel de păr. (<fr. *oxygéné*)
- oxigenatór** *s. m.* aparat pentru creșterea conținutului de oxigen. (<fr. *oxygénateur*)
- oxigenoterapie** *s. f.* tratament al anoxiei prin inhalatii sau injecții cu oxigen. (<fr. *oxygénothérapie*)
- oxigenotropism** *s. n.* tropism provocat de prezența oxigenului. (<fr. *oxygéotropisme*)
- oxigeofite** *s. f. pl.* plante care cresc pe solurile bogate în humus. (<fr. *oxygéophytes*)
- oxihemoglobínă** *s. f.* compus nestabil prin acțiunea oxigenului asupra hemoglobinei. (<fr. *oxyhémoglobine*)
- oxilit** *s. m.* peroxid de sodiu, care în contact cu apa degajă oxigen. (<fr. *oxylithe*)
- oximetrie** *s. f.* determinare a cantității de oxigen din hemoglobină, a cantității de acid liber într-o substanță. (<fr. *oxymétrie*)
- oximétru** *s. n.* aparat pentru determinarea cantității de oxihemoglobină din sânge. (<fr. *oxymètre*)
- oximorón** *s. n.* figură de stil constând în a îmbina două cuvinte în aparență contradictorii, incompatibile, pentru a da expresiei un caracter usturător. (<fr., gr. *oxymoron*)
- oxitón**, -ă *adj., s. n.* (cuvânt) accentuat pe ultima silabă. (<fr. *oxyton*)
- oxitónic**, -ă *adj.* (despre limbi) care tinde să plaseze accentul la sfârșitul cuvintelor sau al grupurilor de cuvinte ce alcătuiesc o sintagmă. (după it. *ossitonico*)
- oxitonie** *s. f.* accentuare a unui cuvânt pe ultima silabă. (după fr. *oxytonisme*)
- oxitropism** *s. n.* tropism cauzat de aciditatea solului. (<fr. *oxytropisme*)
- oxiúr** *s. m.* vierme nematod parazit în intestinul omului și al unor animale, având partea terminală ascuțită. (<fr. *oxyure*)
- oxiuriáză** *s. f.* boală parazitară cauzată de prezența oxuriilor în organism, manifestată prin prurit, eroziuni etc.; oxiuroză. (<germ. *Oxyuriasis*)
- oxiuróză** *s. f.* oxiuriază. (<fr. *oxyurose*)
- oxosintéză** *s. f.* procedeu industrial de obținere a aldehidelor prin tratarea olefinelor cu un amestec de oxid de carbon și hidrogen. (<fr. *oxosynthèse*)
- ozalíd** *s. n.* hârtie fotosensibilă, folosită la reproducerea heliografică a desenelor de pe hârtie de calc. (<fr. *ozalid*)
- óză¹** *suf.* „glucid, provenit din glucoză”. (<fr. *-ose*, cf. /glucoză)
- óză²** *suf. (med., biol.)* „condiție”, „stare”, „maladie cronică, afecțiune neinflamatorie”. (<fr. *-ose*, cf. gr. *-osis*)
- óze** *s. f. pl.* zaharuri simple, nehidrolizabile. (<fr. *oses*)
- ozénă** *s. f.* inflamație supurativă fetidă a mucoasei nazale, care duce la atrofierea acesteia și dispariția simțului mirosului. (<fr. *ozène*, gr. *ozaina*, duhoare)
- ozeneologie** *s. f.* ufologie. (<ozeneu + -logie)
- ozenú** *s. f.* denumire pentru o serie de fenomene considerate a fi un fel de nave spațiale și care nu au fost încă identificate; fărurii zburătoare. (<o/biect z/burător/nelidentificat)
- ozocherítă** *s. f.* ceară minerală din hidrocarburi parafinice și rășini, la fabricarea lumânărilor, a cerii etc. (<fr. *ozokerite*)
- ozón** *s. n.* gaz cu miros puternic, albastru, stare alotropică a oxigenului, care se găsește în atmosferă sau care se obține prin descărcări electrice în aer. (<fr. *ozone*)
- ozoná vb. tr.** a ozoniza. (<fr. *ozoner*)

ozonidă *s. f.* compus organic prin adăugarea ozonului la o olefină. (<fr. *ozonide*)

ozonifică *vb. tr.* a ozoniza. (<fr. *ozonifier*)

ozoniză *vb. tr.* 1. a steriliza un mediu cu ozon. 2. a transforma oxigenul în ozon; a ozona, a ozonifica. (<fr. *ozoniser*)

ozonizor *s. n.* aparat de producere a ozonului, pentru climatizare. (<fr. *ozoniseur*)

ozonometrie *s. f.* măsurare a proporției de ozon din atmosferă cu ozonometrul. (<fr. *ozonométrie*)

ozonométru *s. n.* aparat folosit în ozonometrie. (<fr. *ozonomètre*)

ozonoscóp *s. n.* dispozitiv pentru determinarea prezenței ozonului. (<fr. *ozonoscope*)

ozonosferă *s. f.* strat atmosferic bogat în ozon, între 15 și 40 km altitudine. (<fr. *ozonosphère*)

ozonoterapie *s. f.* utilizare în scop terapeutic a unui amestec de oxigen cu ozon, prin inhalatii, băi sau injecții. (<fr. *ozonothérapie*)

ozostomie *s. f.* miros respingător al gurii. (<engl. *ozostomia*)

P

pacemaker /péis-méicâr/ I. s. m. 1. regiune a inimii unde ia naștere excitația motrice. 2. element funcțional capabil să imprime bioritmul său unui ansamblu de elemente oscilante. 3. (*p. ext.*) reacție biochimică dintr-un lanț enzimatic care își impune ritmul întregului lanț. II. s. n. aparat electric pentru a stimula ritmul cardiac anormal; stimulator cardiac. O ~ cerebral = implantare de electrozi pe suprafața creierului, pentru autostimularea electrică. (<engl., fr. *pacemaker*)

pacfong s. n. aliaj de cupru, nichel și zinc, folosit la fabricarea tacâmurilor. (<germ. *Packfong*, fr. *pacfung*)

pachanga /pa-ciân-/ s. f. dans asemănător cu cha-cha-cha, de origine cubaneză; melodia corespunzătoare. (<sp. *pachanga*)

pachebót s. n. navă comercială rapidă, care transportă călători și coletarie, executând curse regulate pe un itinerar fix. (<fr. *paquebot*)

pácher s. n. dispozitiv folosit în sonde pentru izolarea apelor superioare și a gazelor și pentru protecția coloanelor împotriva turtirii sau plesnirii. (<germ. *Pacher*, fr. *pacher*, rus. *packer*)

pachét¹ s. n. 1. reunire de obiecte legate sau învelite laolaltă în hârtie, în carton etc. O (*fam.*) a trimite pe cineva ~ = a expedia fără voia lui. 2. formă intermediară a semifabricatului la producerea tablei subțiri prin laminare periodică. 3. grup de două-patru trenuri care circulă în același sens între două stații. 4. (*sport*) care (2). 5. set, mulțime de probleme, legi, măsuri etc. O ~ de nervi = persoană nervoasă, care se agită continuu. (<fr. *paquet*, germ. *Packet*)

pachét² s. n. (*inform.*) subdiviziune a unui mesaj, în anumite tipuri de rețele. (după engl, fr. *package*)

pachetáj s. n. 1. acțiunea de a așeza în pachete; împachetare. 2. ansamblu de efecte și obiecte ale unui soldat. 3. element de construcție hidrotehnică, din straturi suprapuse de nuiete sau de fascine. (<fr. *paquetage*)

pacient, -ă I. s. m. f. bolnav în tratamentul unui medic. II. adj. răbdător, îngăduitor. (<fr. *patient*, germ. *Patient*, lat. *patiens*, it. *paciente*)

paciență s. f. răbdare; îngăduință. (<lat. *patientia*, fr. *patience*, it. *pacienza*)

pacific, -ă adj. pașnic; liniștit. (<lat. *pacificus*, fr. *pacifique*)

pacificá vb. tr. a restabili pacea, ordinea. (<fr. *pacifier*, lat., it. *pacificare*)

pacificátor, -oáre adj., s. m. f. (cel) care pacifică. (<fr. *pacificateur*, it. *pacificatore*)

pacifism s. n. curent politic de esență liberală care se pronunță pentru pace și condamnă orice război. (<fr., it. *pacifisme*)

pacifist, -ă adj., s. m. f. (adept) al pacifismului. (<fr. *pacifiste*)

paciúli s. f. inv. plantă erbacee tropicală din familia labiatelor, din ale cărei frunze se extrage un ulei eteric, folosit în parfumerie. (<fr. *patchouli*)

pack /pecl/ s. n. 1. fragment dintr-o banchiză care plutește pe apă, dus de curenți și vânturi. 2. jucătorii din înaintarea unei echipe de rugbi; pachet (4). (<engl., fr. *pack*)

pacól s. m. plantă, în Filipine, din frunzele căreia se extrag fibre textile, pentru sforși și cabluri. (<sp. *pacol*)

pacométru s. n. aparat folosit în construcții pentru măsurat grosimea plăcilor inaccesibile. (<fr. *pachomètre*)

pacotilá s. f. 1. (în trecut) marfă care putea fi imbarcată de oamenii echipajului sau de pasagerii unei nave, fără plata taxelor de transport. 2. marfă de calitate inferioară. (<fr. *pacotille*)

pact s. n. 1. tratat, acord, convenție între mai multe state, prin care se stabilesc anumite drepturi și obligații reciproce. 2. învoială, înțelegere. (<fr. *pacte*, lat. *actum*)

pactizá vb. intr. a încheia un pact cu cineva; a se înțelege, a cădea la învoială; a face cauză comună cu un adversar. (<fr. *pactiser*)

padělá s. f. ramă special construită ca să se poată văli cu ea alternativ, în cele două borduri. (<germ. *Paddel*, engl. *paddle*)

padóc s. n. 1. teren îngrădit în apropierea grajdului, unde se țin animalele pentru a le permite mișcarea în aer liber. 2. loc lângă boxa unui cal de curse sau lângă un hipodrom unde se țin caii înainte de alergări. (<fr., engl. *paddock*)

padován, -ă adj., s. m. f. (locuitor) din Padova (Italia). • (s. n.) dialect vorbit la Padova. (<it. *padovano*)

padre s. m. (ca adresare în biserica creștină de apus) preot; părinte. (<it., sp. *padre*)

-pág elem. „unit, legat”. (<fr. *-page*, cf. gr. *pagos*)

pagáie s. f. ramă scurtă specifică unor ambarcații sportive, canoelor, pirogilor etc., care se manevrează cu ambele mâini, pe un singur bord. (<fr. *pagaie*)

pager /péiger/ s. n. receptor alfanumeric de mesaje personale; beeper. (<engl. *pager*)

pagină vb. tr. 1. a numerota paginile (unei cărți etc.). 2. a așeza în pagini materialul cules în șpălhuri. • a schița planul de dispunere a materialului unui ziar înainte de a fi dat la cules. (<fr. *paginer*)

paginát s. n. paginare. (<*pagina*)

paginátor, -oáre s. m. f. tipograf care face paginată (1). (<*pagina* + -tor)

pagináturá s. f. paginație. (<it. *paginatura*)

paginátie s. f. 1. paginare; paginatură. 2. secție într-o tipografie unde se face paginarea. (<fr. *pagination*)

pagină s. f. 1. față a unei foi de registru, de carte, ziar etc.; cuprinsul, textul. 2. (*fig.*) moment, eveniment din viața cuiva. 3. (*inform.*) fragment dintr-un program, mărimea unei pagini de memorie. (<lat., it. *pagina*, germ. *Pagina*)

páging /péiging/ s. n. sistem de comunicare la distanță folosind pagerul. (<engl. *paging*)

PAGO- elem. „regiune submontană”. (<fr., engl. *pagoo-*, cf. gr. *pagos*, stâncă)

pagodá s. f. templu în formă de turn piramidal din mai multe construcții suprapuse, specific unor țări din Extremul Orient. (<fr. *pagode*)

pagofilá s. f. pescăruș alb. (<fr. *pagophile*)

pagofite s. f. pl. plante care cresc în regiunile submontane. (<fr. *pagophytes*)

pagrus s. m. pește marin, ca dorada, apreciat pentru carnea sa. (<fr. *pagre*, gr. *phagros*)

pagúre s. m. crustaceu decapod marin cu abdomenul moale, într-o cochilie goală de gasteropode. (<fr. *pagure*, gr. *pagouros*)

págus s. n. așezare rurală, sat în Imperiul Roman. (<lat. *pagus*)

- PAHI-** elem. „gros, îngroșare“ (< fr. *pachy-*, cf. gr. *pakhys*)
- pahicéfál, -ă** *adj. s. m. f.* (individ) care prezintă pahicefalie. (< fr. *pachycéphale*)
- pahicefalie** *s. f.* îngroșare anormală a oaselor cutiei craniene. (< fr. *pachycéphalie*)
- pahicheilie** *s. f.* îngroșare exagerată a buzelor. (< engl. *pachycheilia*)
- pahidactilie** *s. f.* îngroșare anormală a degetelor. (< engl. *pachydactylia*)
- pahiderm** *s. n.* mamifer erbivor masiv cu pielea groasă, pânțele mare și picioarele terminate cu o copită. (< fr. *pachyderme*, gr. *pakhydermos*)
- pahidémic, -ă** *adj. 1.* de pahiderm. **2.** (fig.) nesimțit, cu obrazul gros. (< fr. *pachydermique*)
- pahidermie** *s. f.* îngroșare anormală a pielii. (< fr. *pachydermie*)
- pahiglosie** *s. f.* îngroșare patologică a limbii. (< fr. *pachyglosie*)
- pahimeninge** *s. m.* dura mater. (< fr. *pachymeninge*)
- pahimeningită** *s. f.* inflamație cronică a pahimeningelui. (< fr. *pachymeningite*)
- pahimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea grosimii obiectelor. (< germ. *Pachymeter*)
- pahionichie** *s. f.* îngroșare exagerată a unghiilor. (< fr. *pachyonychie*)
- pahipleurită** *s. f.* îngroșare inflamatorie a pleurei. (< fr. *pachypleurite*)
- pahisalpingită** *s. f.* salpingită cu îngroșarea țesutului conjunctiv. (< fr. *pachysalpingite*)
- pahivaginită** *s. f.* vaginită prin hipertrofia papilelor mucoasei. (< fr. *pachyvaginite*)
- pahlaví** *s. f.* limba iraniană veche, pentru care se folosea un alfabet semitic. (< fr., engl. *pahlavi*)
- pai** *adj. inv.* (despre cartori prăjiți) subțire, de culoarea paiului. (< fr. *paillé*)
- paiată** *s. f. 1.* actor de circ sau de bălci care provoacă râsul prin înfățișarea sa caraghioasă, prin ghiduşii etc. • (depr.); om neserios, măscărici. **2.** păpușă îmbrăcată în paiată (1). (< rus. *paiať*, fr. *paillasse*, germ. *Paiazze*)
- paidéia** *s. f.* educație a spiritului uman, în Grecia antică, prin studiul filozofiei și științei. (< gr. *paideia*)
- paidéumă** *s. f.* ansamblu de caractere care constituie stilul unei culturi populare. (< germ. *Paideuma*, gr. *paideuma*)
- paiét** *s. n. (mar.)* pânză groasă, impermeabilă, servind la protejarea punții, a mărfii etc. sau la acoperirea pe dinafară a spărturilor mici produse în bordajul navei. (< fr. *pailette*, it. *paglietta*)
- paiétă** *s. f. (pl.)* piesă mică metalică sau de sticlă, cu o gaură la mijloc, care se coase pe haine, pe stofe etc. (< fr. *pailette*)
- paiól** *s. n. 1.* pardoseală de lemn care acoperă podeaua unei nave. **2.** rând de butoaie sau baloturi în hambarul navei. (< fr. *payol*, rus. *paiol*)
- paión** *s. n. 1.* împletură de paie pentru sticle. **2.** unealtă la descărcatul vapoarelor. (< fr. *paillon*)
- pair** /pet/ *s. m. 1.* titlu purtat de marii vasali ai regelui Franței și Angliei. **2.** membru al uneia dintre cele două camere legislative din Franța între 1815 și 1848; titlu de noblete care conferea cuiva dreptul de a fi membru al Camerei Lorzilor din Anglia. (< fr. *pair*)
- páisa** *s. f.* monedă divizionară în Bangladesh, India, Pakistan, Nepal, a suta parte dintr-o rupie. (< fr. *paise*)
- paj** *s. m. 1.* tânăr nobil în serviciul unui senior feudal, al unui rege sau împărat; copil de casă. **2.** pieptănătura feminină care imită pe cea a pajului (1). (< fr. *page*, germ. *Page*)
- pai¹** *s. n.* material lemnos, plăcă, prin presarea rumegușului de lemn cu diferiți lianți. (< *p/acă/ + a/glomerată din/ + l/lemn/*)
- pai²**, -ă *adj. 1.* palid. **2.** (fig.) fără strălucire; searbăd; (despre lumină) slab. (< fr. *pâle*)
- paladín** *s. m. 1.* nobil care slujește la palatul regal; (p. ext.) cavaler medieval răzător, domic de aventuri. **2.** (fig.) om curajos, îndrăzneț, cavaler (II, 1). (< fr. *paladin*, it. *paladino*)
- paládiu¹** *s. n. 1. (ant.)* statuie de lemn îmbrăcată în veșminte sau cu o armură a zeiței Pallas Atena, ocrotitoare a cetăților. **2. (fig.)** ocrotire, apărare; garanție. (< lat., fr. *palladium*)
- paládiu²** *s. n.* metal alb-argintiu, ductil și dur, din familia platiniei. (< fr., lat. *palladium*)
- paladizare** *s. f.* depunere pe o suprafață metalică, prin procedee electrolitice, a unui strat de paladiu. (< *paladiu + -iza*)
- palafită** *s. f.* locuință lacustră pe o platformă sprijinită pe stâlpi de lemn; construcție pe un teren, întărit cu pari. (< fr. *palafitte*, it. *palafitta*)
- palán** *s. n.* macara din două muște identice, servind la ridicarea unor greutate mari. (< fr. *palan*)
- palanchin** *s. n. 1.* lectică. **2.** țesătură de mătase asemănătoare cu cașmirul. (< fr. *palanquin*)
- palándră** *s. f.* barcă cu fundul plan, pentru transbordări. (< it. *palandra*)
- palát¹** *s. n.* peretele superior al cavității bucale; cerul gurii. **o** ~ dur = partea anterioară, osoasă, a cavității bucale; ~ moale = partea posterioară a cavității bucale; vâlul palatului. (< lat. *palatum*, it. *palato*)
- PALAT²(O)-** elem. „palat, cerul gurii“ (< fr. *palat/o-*, cf. lat. *palatum*)
- palatál, -ă** *adj. 1.* din regiunea palatului; palatin². **2. consoană** ~ă (și *s. f.*) = consoană care se pronunță prin apropierea sau atingerea părții de jos a limbii de palat. (< fr. *palatal*)
- palatalizá** *vb. tr., refl. a (se)* transforma o consoană nepalatală într-una palatală; a (se) muia. (< fr. *palataliser*)
- palatin¹** *1. s. m.* mare demnitar la palatul regelui în evul mediu. • guvernator al unei provincii. **II. adj.** referitor la palatin¹ (1) sau la palatinat. (< fr. *palatin*, lat. *palatinus*)
- palatin²**, -ă *adj.* referitor la cerul gurii, din regiunea palatului; palatal. • (*s. n.*) os pereche în porțiunea posterioară a feței, la formarea palatului dur. (< fr. *palatin*)
- palatinát** *s. n. 1.* demnitatea de palatin¹. **2.** teritoriu, provincie guvernată de un palatin. (< fr. *palatinat*)
- palatină** *s. f.* etolă scurtă feminină de blană, purtată la gât și pe umeri. (< fr. *palatine*)
- palatită** *s. f.* inflamație a cerului gurii. (< fr. *palatite*)
- palatográf** *s. n. (fon.)* mulaj al palatului pentru palatogramă. (< fr. *palatographe*)
- palatogramă** *s. f.* reprezentare grafică a punctelor de contact ale limbii cu suprafața palatului. (< fr. *palatogramme*)
- palatoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a unei părți din vâlul palatului. (< fr. *palatoplastie*)
- palatoplegie** *s. f.* paralizie a vâlului palatului. (< fr. *palatoplegie*)
- palatorafie** *s. f.* sutură a vâlului palatului. (< fr. *palatorrafie*)
- pála¹** *s. f. 1.* veșmânt dintr-o bucată de pânză dreptunghiulară, purtat peste etolă de matroanele romane. **2. (text.)** semifabricat, bandă continuă, din fibre (de lână, sintetice) pieptănate și înfășurate pe bobine. (< lat. *palla*)
- pála²** *s. f.* fiecare dintre brațele unei elice de avion ori de vapor sau ale unui rotor de mașină ori de turbină. (< fr. *pale*)
- PALE(O)-** elem. „vechi“, „preistoric“. (< fr. *palé/o-*, cf. gr. *palaios*)
- paleál, -ă** *adj.* referitor la paliu¹ (3). **o** *cavitate* ~ă = cavitate în manta, care conține organele respiratorii ale moluștelor. (< fr. *paléale*)
- paleantróp** *s. m.* om fosil din pleistocenul mediu; omul din Neandertal. (< germ. *Paläanthropus*, lat. *palaeoanthropus*)
- paleárctic, -ă** *adj.* din regiunea de nord a „lumii vechi“; paleoartctic. (< fr. *palearctique*)
- paleát, -ă** *adj. (herald.)* despre un scut, o figură divizat vertical într-un număr par de părți egale. (< fr. *palé*)
- paleé¹** *s. f.* element de susținere a grinzilor principale ale unui pod de lemn. (< fr. *palée*)
- paleé²** *s. f.* înveliș floral la graminee, din două frunzișoare la baza spicului. (< it., fr. *palea*)
- palemón** *s. m.* numele științific al crevetei. (< fr. *palémon*)
- paleoantropológ, -ă** *s. m. f.* specialist în paleoantropologie. (< fr. *paléoanthropologue*)
- paleoantropologie** *s. f.* parte a antropologiei care studiază omul preistoric. (< fr. *paléoanthropologie*)

paleoárctic, -ă *adj.* palearctic. (<fr. *paleoarctique*)
paleoarheofite *s. f. pl.* plante antropofile din paleolitic. (<fr. *paleoarcheophytes*)
paleoarheologie *s. f.* arheologie a epocilor preistorice. (<fr. *paleoarcheologie*)
paleoastronaut *s. m.* ființă despre care documente străvechi atestă că ar fi călătorit cu vehicule de tip astronaut. (<*paleo-* + *astronaut*)
paleoastronautic, -ă *I. adj.* referitor la paleoastronautică. **II. s. f.** cercetare a celor mai vechi informații despre preocupări astronautice. (<fr. *paleoastronautique*)
paleobiogeografie *s. f.* disciplină care studiază fauna și flora din trecutul geologic al Pământului. (<fr. *paleo-biogeographie*)
paleobiologie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază modul de viață al animalelor și plantelor fosile. (<fr. *paleobiologie*)
paleobotanic, -ă *I. adj.* referitor la paleobotanică. **II. s. f.** ramură a paleontologiei care studiază plantele fosile; paleofitologie. (<fr. *paleobotanique*)
paleobotanist, -ă *s. m. f.* specialist în paleobotanică. (<fr. *paleobotaniste*)
paleocén, -ă *adj., s. n.* (din) prima epocă a paleogenului. (<fr. *paléocène*)
paleoclimat *s. n.* climat al unei vechi epoci geologice; paleoclimă. (<fr. *paléoclimat*)
paleoclimatologie *s. f.* ramură a climatologiei care studiază paleoclimatele. (<fr. *paleoclimatologie*)
paleoclimă *s. f.* paleoclimat. (<*paleo-* + *climă*)
paleocortex *s. n.* ansamblu de zone de la baza emisferelor cerebrale, nivel superior al funcțiilor vegetative. (<*paleo-* + *cortex*)
paleocreștin, -ă *adj.* referitor la începuturile creștinismului. **O artă ~ă** = arta primilor creștini, dezvoltată în Occident, ale cărei forme dovedesc legături profunde cu arta de tradiție elenistică (picturi relativ rudimentare, scene și motive pătrunse de un întreg simbolism). (după fr. *paleochrétien*)
paleodemografie *s. f.* ramură a demografiei istorice care studiază vestigiile umane. (<*paleo-* + *demografie*)
paleodendrologie *s. f.* ramură a paleobotanicii care studiază plantele lemnoase fosile. (<fr. *paleodendrologie*)
paleoecologie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază ecosistemele și biosferele dispărute ale Pământului. (<fr. *paleoécologie*)
paleoendemic, -ă *adj.* (despre specii) cu un areal mare în trecut, din care, din cauza schimbării condițiilor de viață, astăzi are un areal redus. (<fr. *paleoendémique*)
paleoetnografie *s. f.* etnografie a popoarelor străvechi. (<*paleo-* + *etnografie*)
paleoetnolog, -ă *s. m. f.* specialist în paleoetnologie. (<fr. *paléothnologie*)
paleoetnologie *s. f.* ramură a etnologiei care studiază aspectele civilizațiilor și culturilor arhaice; arheoetnologie. (<fr. *paléothnologie*)
paleofaună *s. f.* faună fosilă. (<*paleo-* + *faună*)
paleofitic, -ă *adj., s. n.* (din) perioada geologică între silurian și permian, când apar primele plante vasculare. (<fr. *paléophytique*)
paleofitografie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază morfologia plantelor fosile. (<fr. *paléophytografie*)
paleofitolog, -ă *s. m. f.* specialist în paleofitologie. (<fr. *paléophytologie*)
paleofitologie *s. f.* paleobotanică; fitopaleontologie. (<fr. *paléophytologie*)
paleofloră *s. f.* floră fosilă. (<fr. *paléoflore*)
paleofloristic, -ă *adj.* referitor la paleofloră. (<fr. *paléofloristique*)
paleogén, -ă *adj., s. n.* (din) prima perioadă a neozoicului; numulitic. (<fr. *paléogène*)
paleogenetic, -ă *I. adj.* referitor la paleogenetică. **II. s. f.** ramură a geneticii care studiază resturile fosile. (<fr. *paléogénétique*)
paleogeofizic, -ă *I. adj.* referitor la paleogeofizică. **II. s. f.** ramură a geofizicii care studiază fenomenele geofizice de-a lungul erelor geologice. (<fr. *paléogéophysique*)
paleogeograf, -ă *s. m. f.* specialist în paleogeografie. (<fr. *paléogéographe*)

paleogeografie *s. f.* știință care studiază reconstituirea continentelor și oceanelor în decursul istoriei geologice a Pământului. (<fr. *paléogéographie*)
paleogeomorfologie *s. f.* ramură a paleogeografiei care studiază evoluția reliefului în trecut, reconstituind configurația acestuia și procesele geomorfologice din diferite perioade geologice. (<fr. *paléogéomorphologie*)
paleograf, -ă *s. m. f.* specialist în paleografie. (<fr. *paléographe*)
paleografie *s. f.* știință a istoriei care se ocupă cu descifrarea și cu studiul textelor vechi etc. (<fr. *paléographie*)
paleohistologie *s. f.* studiu al țesuturilor animale păstrate în fosile. (<fr. *paléohistologie*)
paleolitic, -ă *adj., s. n.* (din) prima epocă a istoriei, a folosirii uneltelor din piatră cioplită. (<fr. *paléolithique*)
paleolog, -ă *s. m. f.* om de știință care studiază limbile vechi. (<fr. *paléologue*)
paleologie *s. f.* studiu al antichității sau al antichităților; arheologie. (<engl. *paleology*)
paleomagnetism *s. n.* metodă de determinare a valorilor câmpului magnetic terestru din trecutul geologic. (<fr. *paléomagnétisme*)
paleontografie *s. f.* descriere sistematică a fosilelor. (<germ. *Paläontographie*)
paleontolog, -ă *s. m. f.* specialist în paleontologie. (<fr. *paléontologue*)
paleontologie *s. f.* știință care studiază viețuitoarele fosile descoperite în sedimentele scoarței terestre. (<fr. *paléontologie*)
paleopalnologie *s. f.* ramură a palinologiei, având ca obiect cercetarea geologică bazată pe studiul sporilor și al pollenului fosil. (<fr. *paléopalynologie*)
paleopatologie *s. f.* ramură a patologiei care studiază bolile viețuitoarelor fosile, pe baza examinării resturilor lor osoare. (<fr. *paléopathologie*)
paleopedologie *s. f.* ramură a pedologiei care studiază solurile fosile. (<fr. *paléopédologie*)
paleopitéc *s. m.* maimuță antropomorfă fosilă descoperită în depozitele din India. (<fr. *paléopithèque*)
paleosláv, -ă *I. adj.* referitor la slava veche; scris în această limbă. **II. s. f.** limba veche slavă. (<fr. *paléoslav*)
paleosol *s. n.* sol format în condiții de climă și de vegetație diferite de cele actuale. (<fr. *paléosol*)
paleospeológ, -ă *s. m. f.* specialist în paleospeologie. (<*paleospeologie*)
paleospeologie *s. f.* studiu al căvernelor și al apelor subterane din trecutul erelor geologice. (după fr. *paléospeologie*)
paleotériu *s. m.* mamifer fosil erbivor peridosactil, asemănător cu tapirul. (<fr. *paléotherium*)
paleotrópic, -ă *adj.* din regiunea tropicală a „Jumii vechi”. (<fr. *paléotrope*)
paleozáur *s. m.* gen fosil de reptile sauriene cu limba despățită. (<*paleo-* + *-zaur*)
paleozoic, -ă *adj., s. n.* (din) a doua eră geologică, dintre precambrian și mezozoic; era primară. (<fr. *paléozoïque*)
paleozoolog, -ă *s. m. f.* specialist în paleozoologie. (<fr. *paléozoologie*)
paleozoologie *s. f.* ramură a paleontologiei care studiază animalele fosile. (<fr. *paléozoologie*)
palestră *s. f.* 1. (în Grecia și Roma antică) loc special amenajat pentru exerciții fizice 2. școală ateniană de educație fizică, frecventată de absolvenții școlii de gramatică și a celei de kitară. (<fr. *palestre*, lat. *palaestra*, gr. *palaistra*)
palestric, -ă *I. adj.* referitor la palestră. **II. s. f.** arta exercițiilor de palestră. (<fr. *palestrique*)
paleță *s. f.* 1. plăcuță de lemn (ovală) pe care pictorii își amestecă culorile când lucrează. * (fig.) gamă cromatică specifică unui pictor, unei lucrări; cromatică, colorit, măiestrie a unui scriitor, compozitor etc. 2. plăcuță rotundă cu mâner pentru lovirea mingii la tenisul de masă. 3. organ al turbinelor sau al roților hidraulice care conduce fluidul. 4. (mar.) platformă în porturi și pe nave la manipularea și stivuirea unor mărfuri. (<fr. *palette*)
paletizá *vb. tr.* a folosi metoda paletizării. (<fr. *paletteiser*)

- paletizare** *s. f.* metodă de manipulare și stivuire a mărfurilor cu palete (4). (< *paletiza*)
- PALIM- / PALIM- / PALIN-** *elem.* „îndărăt, din nou, repetat”. (< fr. *pali-*, *palim-*, *palin-*, cf. gr. *palin*)
- pali²** *s. m.* veche limbă indo-europeană, derivată din sanscrită, folosită și astăzi ca limbă liturgică budistă și ca limbă de cultură în India, Sri Lanka, Birmania și Thailanda. (< fr. *pali*)
- paliag** *s. n.* aliaj de paladiu și argint, inoxidabil, rezistent, folosit în stomatologie. (< germ. *Paliag*)
- paliativ**, -ă *adj.*, *s. n.* 1. (medicament) care ameliorează o boală sau îi înlătură temporar simptomele. 2. (fig.) (soluție, măsură) care rezolvă provizoriu o situație sau efectele ei. (< fr. *paliatif*, lat. *palliativus*)
- palichinezie** *s. f.* tulburare motorie manifestată prin repetarea spontană și involuntară a aceluiași gesturi și mișcări, în demență organică. (< fr. *palichésie*)
- paliid**, -ă *adj.* 1. (despre oameni) fără sânge în obraz, galben, alb la față; pal. 2. fără strălucire, șters, lipsit de vigoare. (< lat. *pallidus*, it. *pallido*)
- paliiditate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi paliid; paloare. (< it. *pallidità*)
- paliidór** *s. n.* aliaj de paladiu și aur, pentru proteze dentare. (< germ. *Pallidor*)
- paliidum** *s. n.* una dintre formațiile cenușii ale nucleului lenticular al creierului. (< fr. *pallidum*)
- paliér** *s. n.* 1. porțiune de traseu orizontal al unei șosele sau căi ferate. 2. platformă pentru odihnă la o scară, plasată de obicei la nivelul etajelor. 3. lagăr (II) (orizontal). 4. zbor orizontal executat de avion imediat după dezlipirea de sol, la decolare, sau la aterizare. 5. porțiune orizontală într-o diagramă. 6. (fig.) fază de stabilitate în cursul unei evoluții; stare stabilă, etapă după o creștere; o urcare (a prețurilor, a valutei etc.). (< fr. *palier*)
- paliemie** *s. f.* manifestare primară a bălbăielii prin repetarea unui cuvânt sau a unei silabe. (< fr. *paliémie*)
- palingrafie** *s. f.* repetare patologică, în scris, de mai multe ori, a unor propoziții sau cuvinte; palingrafie. (< fr. *palingraphie*)
- paliialie** *s. f.* tulburare a vorbirii în repetarea involuntară a unor silabe, cuvinte sau propoziții. (< fr. *paliialie*)
- Paliili** *s. f. pl.* serbări pastorale în Roma antică la 21 aprilie, ziua aniversării întemeierii cetății, cu care prilej păstorii dansau și săreau, cu turmele lor, deasupra unor focuri de paie. (< lat. *Pallilia*)
- paliologie** *s. f.* paliialie în care repetarea unei propoziții corecte se intercalează între cuvinte incoerente și ininteligibile. (< fr. *paliologie*)
- PALIM-** v. **pali¹**
- palmifrazie** *s. f.* repetare continuă a unui cuvânt sau fraze, a unei rime ori a unui vers. (< fr. *palmifrasie*)
- palmipsést** *s. n.* 1. pergament de pe care a fost ștersă, răzuită scrierea inițială, pentru a fi utilizat din nou. 2. (fig.) scriere greu lizibilă datorită ștersăturilor și corecturilor. (< fr. *palmipseste*, gr. *palmipsestos*)
- PALIN-** v. **pali¹**
- paliindróm** *s. n.* cuvânt, frază, vers care se poate citi în cele două sensuri. • joc distractiv constând în găsirea unui cuvânt care, citit direct și invers, să aibă același înțeles sau, în alt caz, să aibă un alt sens. (< fr. *palindrome*, it. *palindromo*)
- paliindrómie**, -ă *adj.* recurent (I, I). (< fr. *palindromique*)
- paliindromie** *s. f.* recrudescență a unei boli. (< engl. *palindromia*)
- palinestezie** *s. f.* revenire bruscă la starea de sensibilitate după o anestezie generală. (< fr. *palinesthésie*)
- palingeneză** *s. f.* 1. metamorfism la adâncimi foarte mari pe care îl suferă rocile eruptive sau sedimentare sub influența temperaturii. 2. (biol.) apariția în procesul dezvoltării unor indivizi a unor caractere deja dispărute pentru grupa din care aceștia fac parte. (< fr. *palingénèse*)
- palingenezie** *s. f.* 1. concepție metafizică ce preconizează reînvierea periodică a tuturor ființelor; metempsihoză. • (fig.) înnoire, regenerare (morală). 2. concepție potrivit căreia istoria este alcătuită din perioade succesive de decădere și de înflorire. 3. concepție care afirmă perfecționarea continuă a viețuitoarelor printr-o evoluție lentă. (< fr. *palingénésie*)
- palingrafie** *s. f.* palingrafie. (< germ. *Palingrafie*)
- PALINO-** *elem.* „polen”, „sporți”. (< fr. *palyno-*, cf. gr. *palynein*, a împrăstia)
- palinódic**, -ă *adj.* referitor la palinodie; care retractează, revine. (< fr. *palinodique*)
- palinodie** *s. f.* 1. poezie, scriere în care autorul retractează cele spuse anterior. 2. (peior.) ediție sau scriere prea mult revăzută și adăugită de autor; (p. ext.) schimbare de părere. (< fr. *palinodie*, lat. *palinodia*)
- palinodíst** *s. m.* autor de palinodii. (< fr. *palinodiste*)
- palinologie** *s. f.* 1. ramură a botanicii care se ocupă cu studiul polenului și al sporilor. 2. știință care se ocupă cu reconstituirea mediului fizic unde au evoluat omul și societatea umană de la primele începuturi. (< fr. *palynologie*)
- palinotaxonomie** *s. f.* ramură a palinologiei care se ocupă cu unele probleme de taxonomie și filogenie prin studiul morfologiei polenului. (< fr. *palynotaxonomie*)
- paliopsie** *s. f.* afecțiune a vederii în care bolnavul continuă să vadă, intermitent, un obiect dispărut din câmpul său vizual. (< engl. *paliopsia*)
- palisá** *vb. tr.* a lega un lăstar, o ramură de un suport pentru a da pomilor fructiferi forma dorită sau pentru a nu fi ruși de vânt. (< fr. *palisser*)
- palisádă** *s. f.* 1. element de fortificație dintr-un gard înalt din pari de lemn înșipți vertical în pământ și legați între ei prin nuiiele etc. 2. perete metalic mobil care protejează avioanele de pe navele portavioane, de vânturile puternice. 3. (bot.) mod de așezare a unor celule alungite, care stau una lângă alta. (< fr. *palissade*)
- palisáj** *s. n.* palisare. (< fr. *palissage*)
- palisándru** *s. m.* arbore exotic cu flori mari, albastre sau roșii, al cărui lemn mirositor, foarte tare, negru-violet, e folosit în tâmplăria fină. (< fr. *palissandre*)
- palisilábie** *s. f.* tulburare de vorbire caracterizată prin repetarea involuntară, explozivă și sacadată, a aceleiași silabe (de la începutul cuvintelor). (< fr. *palissyllabie*)
- páliu¹** *s. n.* 1. mantie la vechii greci, dintr-o fâșie de stofă dreptunghiulară care se drapa în jurul corpului. 2. bandă de lână albă cu cruci negre, pe care papa o poartă pe deasupra veșmintelor pontificale. 3. răsfrângere a tegumentului care captează cochilia gasteropodelor; manta (3). 4. cortexul cerebral (care acoperă creierul ca o manta). (< lat., fr. *pallium*)
- páliu²** *s. n.* țesătură de stofă sau de lână, dată ca premiu pentru o întrecere medievală; • întrecerea premiată. (< it. *pallio*)
- palla** *s. f.* șal din lână colorată care acoperea și înfășura umerii (la femei). (< lat. *palla*)
- palm** *s. m.* palmier. (< fr. *palme*, germ. *Plame*, lat. *palma*)
- palmacée** *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate: palmieri. (< lat. *palmaceae*)
- palmár**, -ă *adj.*, *s. m.* (mușchi) al palmei. (< fr. *palm-aire*)
- palmárés** *s. n.* listă în care se înscriu victoriile sportive, succesele literare etc. obținute de cineva. (< fr. *palmarès*)
- palmáriu** *s. n.* seră destinată cultivării palmierilor în țările reci. (< fr. *palmarium*)
- palmát**, -ă *adj.* 1. (despre frunze) care seamănă cu o mână cu degetele rășchirate. 2. (despre piciorul unor animale sau pășări) cu degetele unite printr-o membrană. 3. (herald.) despre un braț care își arată palma. (< fr. *palmé*, lat. *palmatus*, it. *palmato*)
- PALMATI- / PALMI- / PALMO-** *elem.* „palmă, palmat”. (< fr. *palmati-*, *palmi-*, *palmo-*, cf. lat. *palmatus*)
- palmatifíd**, -ă *adj.* (despre frunze palmate) cu lobi care ajung până la mijlocul limbului. (< fr. *palmatifide*)
- palmatiflór**, -ă *adj.* cu corolă dispusă palmat pe o bază comună. (< lat. *palmatiflorus*)
- palmatilobát**, -ă *adj.* (despre frunze palmate) cu lobi dispuși de jur împrejurul limbului. (< fr. *palmatilobé*)
- palmatipartít**, -ă *adj.* (despre frunze palmate) cu diviziuni care trec de jumătatea limbului. (< fr. *palmatiparti*)
- palmatisécát**, -ă *adj.* (despre frunze palmate) cu diviziuni până la nervura mediană. (< fr. *palmatiséqué*)
- palmatură** *s. f.* malformație congenitală a mâinii constând din reunirea printr-o piele a degetelor. (< fr. *palmature*)

- palmă** *s. f.* 1. ramură de palmier, simbol al victoriei. 2. motiv ornamental în formă de palmă (I). ○ *-ele academice* = distincție acordată de Academia Franceză oamenilor de știință și artiștilor. 3. înălțătoare de cauciuc care se fixează de picior, pentru înotul subacvatic. (< fr. *palme*, lat. *palma*)
- palmér** *s. n.* instrument de precizie pentru determinarea grosimii unor piese; micrometru exterior. (< fr. *palmer*)
- palmerstón** *s. n.* țesătură dublă din lână și bumbac, ca stofă de palton. (< *Palmerston*)
- palmétă** *s. f.* 1. motiv ornamental, sculptat sau pictat, rezultat din stilizarea frunzelor de palmier. 2. formă artistică dată unor pomi fructiferi, îndreptându-le ramurile cu ajutorul spalierele. (< fr. *palmette*)
- PALMI-** *v. palmati-*.
- palmiér** *s. m.* arbore exotic cu tulpina înaltă, dreaptă, neramificată, terminată cu o coroană de frunze la vârf; palm. (< fr. *palmier*)
- palmiéră** *s. f.* 1. bucată dreptunghiulară de piele groasă care protejează palmele în timpul muncii. 2. un fel de mistrie. (< *palmă* + *-ieră*)
- palmifórm**, -ă *adj.* 1. palmat. 2. (*arhit.*; despre o coloană) cu capitelul în forma unui mănunchi de frunze de palmier. (< fr. *palmiforme*)
- palmipéde** *s. n. pl.* supraordrind de păsări înotătoare cu picioarele palmate (2). (< fr. *palmipèdes*)
- palmítat** *s. m.* sare sau ester al acidului palmitic. (< fr. *palmitate*)
- palmític** *adj.* acid ~ = acid organic semisolid, în grăsimi vegetale și animale. (< fr. *palmitique*)
- paimítină** *s. f.* ester palmitic al glicerinei, unul dintre constituenții corpurilor grase. (< fr. *palmitine*)
- PALMO-** *v. palmati-*.
- palmográf** *s. n.* aparat pentru stabilirea gradului de oboseală a mâinilor. (< *palmo-* + *-graf*)
- palmură** *s. f.* piele care unește degetele unor vertebrale acvatice. (< fr. *palmure*)
- PALO-** *elem.* „oscilație, pulsație“ (< fr. *pallo-*, cf. gr. *pallo*)
- paloáre** *s. f.* 1. paladitate. 2. culoare ștearsă. (< fr. *paleur*, it. *pallore*)
- palográf** *s. n.* 1. instrument cu care se înregistrează oscilațiile unei nave. 2. aparat pentru determinarea pulsațiilor acvatice. (< fr. *pallographie*)
- palográma** *s. f.* diagramă obținută la palograf. (< fr. *pallogramme*)
- paloniér** *s. n.* 1. pârghie principală pentru acționarea direcției unui avion sau a unei ambarcații, manevrată cu ajutorul picioarelor. 2. suport pe fundul bărcilor pentru sprijinirea picioarelor celui care văsește. (< fr. *palonnier*)
- palp** *s. m.* ficăre dintre cele două apendice mobile sub maxilarul inferior la artropode și crustacee, pentru pipăirea și prinderea alimentelor. (< fr. *palpe*, lat. *palpus*)
- palpá** *vb. tr.* 1. a pipăi. • a examina prin pipăire cu mâna anumite părți ale corpului, organe etc. 2. (*tehn.*) a verifica gradul de netezire al suprafeței unui corp cu ajutorul unui palpator sau cu mâna. (< fr. *palper*, lat. *palpare*)
- palpábil**, -ă *adj.* care poate fi pipăit; concret. • (*fig.*) evident, clar. (< fr. *palpable*)
- palpabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi palpabil. • (*fig.*) evidență, claritate. (< fr. *palpabilité*)
- palpató** *s. n.* 1. organ sensibil al unui aparat de măsurat și de control, care sesizează neregularitățile unei suprafețe. 2. dispozitiv al unei mașini agricole pentru urmărirea neregularităților terenului, a modului de dispunere a plantelor, în scopul reglării poziției organelor de lucru ale mașinii. 3. dispozitiv de comandă automată a mecanismului de alimentare a mașinii de țesut cu fir de bătătură. (< it. *palpatore*)
- palpátie** *s. f.* palpăre. (< fr. *palpation*, lat. *palpatio*)
- palpebrál**, -ă *adj.* referitor la pleoape. (< fr. *palpebral*)
- palpicórn**, -ă *adj.* (despre insecte) cu palpi lungi în formă de antene. (< fr. *palpicorne*)
- palpít** *s. n.* suflare, tresărire; palpitație. (< it. *palpito*)
- palpítá** *vb. intr.* 1. (despre inimă) a-și înțeți ritmul bătailor datorită unei emoții sau maladii; a zvacni. • (despre oameni) a tremura (din cauza unei emoții), a fi foarte mișcat. 2. (*fig.*) a se manifesta puternic; a fremăta. (< fr. *palpiter*, it. *palpitare*)
- palpitánt**, -ă *adj.* emoționant, captivant, pasionant. (< fr. *palpitant*)
- palpitáție** *s. f.* 1. mișcare convulsivă a unei părți a corpului; zvacnire, bătaie puternică și neregulată a inimii. 2. (*fig.*) tremur ușor, emoție. (< fr. *palpitation*, lat. *palpitiatio*)
- palplánsă** *s. f.* element de construcție destinat să sprijine terenul unei săpături sau să formeze o incintă în interiorul căreia să se poată executa o lucrare, ferită de infiltrația apei. (< fr. *palplanche*)
- palton** *s. n.* haină groasă și lungă de iarnă, peste celelalte veșminte. (după fr. *paletot*)
- PALUD(O)-** *elem.* „baltă, mlaștină“. (< fr. *palud/o-*, cf. lat. *palus*, -*udis*)
- paludaméntum** *s. n.* mantie pe care o purtau generalii romani. (< lat. *paludamentum*)
- paludáriu** *s. n.* recipient, bazin pentru creșterea animalelor amfibii. (< fr. *paludarium*)
- palúdic**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de paludism. (< fr. *paludique*)
- paludicol**, -ă *adj.* (despre organisme) care trăiește în mlaștini. (< fr. *paludicole*)
- paludínă** *s. f.* moluscă gasteropodă vivipară, în apele curgătoare și în iazuri. (< fr. *paludine*)
- paludism** *s. n.* malarie. (< fr. *paludisme*)
- paludológ**, -ă *s. m. f.* specialist în paludologie. (< fr. *paludologue*)
- paludologie** *s. f.* 1. știință care studiază aspectele mlaștinilor. 2. malarologie. (< fr. *paludologie*)
- paludometrie** *s. f.* ansamblu de cercetări pentru măsurarea stării endemice a paludismului. (< fr. *paludométrie*)
- paludos**, -oasă *adj.* mlaștinos. (< lat. *paludosus*; it. *paludoso*)
- paludoterapie** *s. f.* malarioterapie. (< fr. *paludothérapie*)
- paluderină** *s. f.* preparat farmaceutic, pulbere albă cu gust amar și fără miros, contra paludismului. (< fr. *paludrine*)
- palústru**, -ă *adj.* de baltă. ○ *friguri ~e* = malarie. (< fr. *palustre*, lat. *palustris*)
- palúx** *s. n.* lac incolor care se aplică pe suprafața parchetului. (n. com.)
- PAM-** *v. pan-*.
- pamá** *vb. intr.* 1. a fi copleșit de emoție, de admirație față de cineva sau ceva. 2. a leșina, a se pierde. (< fr. *pâmer*)
- pamflét** *s. n.* scriere satirică, în proză sau în versuri, în care sunt infierate atitudinile, concepțiile, aspecte negative. (< fr. *pamphlet*)
- pamflétár**, -ă *s. m. f.* autor de pamflete; pamfletist. • (*adj.*) cu caracter de pamflet. (< fr. *pamphlétaire*)
- pamflétíst**, -ă *s. m. f.* pamfletar. (< germ. *Pamphletist*)
- pamflétístic**, -ă *adj.* în stilul pamfletului. (< germ. *pamphletistisch*)
- pámpas** *s. n.* câmpie întinsă din America de Sud, cu ierburii și tufșuri. (< fr., sp. *pampa*)
- pámper** /peímpár/ *s. n.* scutec absorbant. (< engl. *pamper*)
- pampéro** *s. n.* invazie de aer rece, violent, dinspre Patagonia spre zona tropicală a Americii de Sud, în timpul depresiunilor ciclonice. (< sp. *pampero*)
- PAN-/PANT(O)-/PAM-/PASI-** *elem.* „tot, întreg“, „universal“. (< fr. *pan-*, *pant/o-*, *pam-*, *pasi-*, cf. gr. *pas*, *pantos*)
- paná** *vb. tr.* a trece prin făină, ou și pesmet cașcavalul, carnea, legumele și a le prăji în grăsime. (< fr. *paner*)
- panacéu** *s. n.* medicament despre care se credea că ar putea să vindece orice boală; leac, remediu universal. (< fr. *panacée*, lat. *panacea*, gr. *panakeia*)
- panádă** *s. f.* supă falsă dintr-o fiertură de pâine, unt și lapte. (< fr. *panade*)
- panafricán**, -ă *adj.* referitor la unitatea popoarelor din Africa. (< fr. *panafricain*)
- panafricanism** *s. n.* doctrină politică de luptă revoluționară-democratică și progresistă pentru unitatea și solidaritatea popoarelor africane. (< fr. *panafricanisme*)
- panalgie** *s. f.* durere difuză în întregul corp. (< *pan-* + *-algie*)

- panamá¹** *s. f.* împletitură fină din frunzele unui arbust din America Centrală; (*p. ext.*) pălărie făcută dintr-o astfel de împletitură. • țesătură de bumbac sau de in care imită această împletitură. (<fr. *panama*)
- panamá²** *s. f.* afacere frauduloasă de mari proporții, legată de coruperea funcționarilor de stat. (<fr. *Panama*, n.pr.)
- panamerican, -ă** *adj.* referitor la cele două Americi. (<fr. *panaméricain*)
- panamericanism** *s. n.* tendință spre dezvoltarea și instituționalizarea relațiilor între statele continentului american. (<fr. *panaméricanisme*)
- panamericanist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al panamericanismului. (<fr. *panaméricaniste*)
- panarab, -ă** *adj.* referitor la totalitatea țărilor de limbă arabă și de civilizație musulmană. (<fr. *panarabe*)
- panarabism** *s. n.* doctrină politică care preconiza să unească toate țările arabe. (<fr. *panarabisme*)
- panarabist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al panarabismului. (<fr. *panarabiste*)
- panard, -ă** *adj.* (despre cai) cu picioarele posterioare strâmbe de la genunchi în afară. (<fr. *panard*)
- panarițiu** *s. n.* inflamație a țesuturilor din jurul unghiilor. (<lat. *panariciuni*)
- panarterită** *s. f.* inflamație a tuturor tunicilor arteriale. (<engl. *panarteritis*)
- panartrită** *s. f.* inflamație a tuturor articulațiilor și țesuturilor periarticulare. (<fr. *panarthrite*)
- panasiatic, -ă** *adj.* referitor la panasiatism. (<fr. *panasiatique*)
- panasiatism** *s. n.* doctrină politică care tinde spre unirea țărilor asiatice. (<fr. *panasiatisme*)
- panaș** *s. n.* mănunchi de pene (colorate) care împodobește odinooară coiful sau chipiul militarilor; penaj. (<fr. *panache*)
- panașat, -ă** *adj.* 1. împodobit cu (un) panaș. 2. compus din diverse culori; împestrițat, pestriț, mozaicat. 3. (*fig.*) amestecat, disparat. (<fr. *panaché*)
- panașură** *s. f.* decolorare a frunzelor verzi datorită lipsei unor substanțe minerale din sol sau în urma atacului virusurilor. (<fr. *panachure*)
- panatenaic, -ă** *adj.* referitor la panatenee. (<fr. *panathénaique*)
- Panatenée** *s. f. pl. (ant.)* serbări religioase care se celebră din patru în patru ani la Atena, în cinstea zeiței Pallas Atena, protecțoarea orașului, cu întreceri la alergări, lupte, aruncarea discului, curse de care, precum și întreceri între poeți, cântăreți și muzicanți. (<fr. *panathénées*, gr. *panathenaia*)
- până** *s. f.* 1. nefuncționare accidentală a unei mașini, a unui autovehicul. *O a rămâne în ~* = a fi împiedicat într-o activitate, a se găsi într-o situație (materială) jenantă. 2. poziție a unei nave cu pânze care nu înaintează, având velele orientate invers, astfel încât efectul vântului se anulează. 3. grindă longitudinală rezemată pe elementele transversale de rezistență ale acoperișului. (<fr. *panne*)
- pancalism** *s. n.* doctrină care subordonează întreaga realitate categoriei frumosului. (<fr. *pancalisme*)
- pancardită** *s. f.* inflamație, de natură reumatismală, a celor trei membrane ale inimii (endocard, miocard și pericard). (<fr. *pancardite*)
- pancărță** *s. f.* bucată mare de hârtie, de pânză sau de tablă, care cuprinde o lozincă, un anunț etc.; placardă. (<fr. *pancarte*)
- pancosmism** *s. n.* doctrină filozofică potrivit căreia lumea este tot ceea ce există, negându-se realitatea transcendentă. (<fr. *pancosmisme*)
- pancratiast** *s. m.* atlet care practică pancrațiul. (<fr. *pancratiaste*)
- pancrățiu** *s. n.* (la vechii greci) exercițiu athletic compus din trănță și pugilat. (<fr. *pancrace*, gr. *pankratíon*)
- pancreas** *s. n.* glandă, între ficat și splină, cu o secreție externă, necesară digestiei, și una hormonală, necesară reglării zahărului din organism. (<fr. *pancréas*, lat. *pancreas*, gr. *pankreas*)
- PANCREAT(O)-** *elem.* „pancreas”. (<fr. *pancréato/-*, gr. *pankreas*, *-atos*)
- pancreatctomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a pancreasului. (<fr. *pancréatectomie*)
- pancreatic, -ă** *adj.* referitor la pancreas. (<fr. *pancréatique*, lat. *pancreaticus*)
- pancreatină** *s. f.* substanță din pancreasul animalelor, medicament în tratamentul tulburărilor intestinale. (<fr. *pancréatine*)
- pancreatită** *s. f.* inflamație a pancreasului. (<fr. *pancréatite*)
- pancreatogén, -ă** *adj.* de origine pancreatică. (<fr. *pancréatogène*)
- pancreatografie** *s. f.* radiografie a pancreasului după injectarea acestuia cu izotopi radioactivi. (<fr. *pancréatographie*)
- pancreatolit** *s. n.* calcul (II) pancreatic. (<engl. *pancreatolith*)
- pancreatoliză** *s. f.* operație a pancreatitelor cronice nodulare fără litiază, constând în incizarea capsulei pancreasului pentru eliberarea glandei. (<fr. *pancréatolyse*)
- pancreatostomie** *s. f.* creare a unei fistule care să permită comunicarea canalului pancreatic cu exteriorul. (<fr. *pancréatostomie*)
- pancreatotomie** *s. f.* incizie a pancreasului. (<fr. *pancréatotomie*)
- pancreatotrop, -ă** *adj.* cu afinități pentru pancreas. (<fr. *pancréatotrope*)
- pancromatic, -ă** *adj.* (despre un material fotografic) sensibil la toate culorile spectrului. (<fr. *panchromatique*)
- pancrónic, -ă** *adj.* valabil pentru orice epocă. • (despre un fenomen lingvistic) care traversează o lungă perioadă de timp fără a suferi schimbări. (<fr. *panchronique*)
- pânda** *s. m.* mamifer rar, asemănător cu ursul alb, cu pete negre pe urechi și în jurul ochilor, care trăiește în pădurile din Himalaia și în munții din China, hrănindu-se cu muguri de bambus. (<engl., fr. *panda*)
- pândaj** *s. n.* 1. unghi făcut cu orizontala de linia cu cea mai mare înclinație a unui strat geologic sau a unui filon. 2. înclinație a unui plan de șistozitate sau de fisură a unei roci. (<fr. *pendage*)
- pandajmetrie** *s. f.* determinare a unghiurilor de înclinare și de orientare a straturilor geologice sau a filoanelor. (<fr. *pendagemétrie*)
- pandajmétru** *s. n.* instrument folosit în pandajmetrie. (<fr. *pendagemètre*)
- pândant** *s. n.* obiect decorativ simetric cu altul. (<fr. *pendant*)
- pandantiv** *s. n.* 1. bijuterie, piatră prețioasă rotundă sau ovală, care se poartă atârnată la gât. 2. porțiune triunghiulară a unei bolti sferice între arcele mari care susțin o cupolă sau o turle. (<fr. *pendentif*)
- pândănuș** *s. m.* plantă ornamentală asemănătoare cu palmierul. • fibră din care se fabrică saci, rogojini etc. (<fr. *pandanus*)
- pandecte** *s. f. pl.* culegere de hotărâri și decretate ale vechilor jurisconșulți romani, alcătuită la porunca împăratului Iustinian; digeste. (<lat. *pandectae*, fr. *pandecetes*)
- pandème** *s. f. pl. (ant.)* sărbători în timpul cărora se făceau mese publice. (<fr. *pandemes*)
- pandemie** *s. f.* epidemie care cuprinde într-un timp relativ scurt toată populația unei regiuni, țări etc. (<fr. *pandémie*)
- pandemoniu** *s. n.* 1. (*mit.*) loc imaginar în infern, unde se presupune că se adună demonii. 2. (*fig.*) adunare de bandiți, de oameni răi, sclerați. (<fr. *pandemonium*)
- pandit** *s. m.* titlu dat inițial brahmanilor în India; „astăzi și savașilor”. (<fr. *paniti*)
- pandora** *s. f.* vechi instrument muzical cu coarde ciupite, cu registru grav. (<fr. *panore*)
- pané** *adj. inv.* (despre carne, cașcaval etc.) prăjit în grăsime după ce a fost dat prin făină, ou și pesmet. (<fr. *pané*)
- panegiric** *s. n.* 1. discurs la vechii greci și la romani în care se elogiau faptele de vitejie ale înaintașilor sau se aduceau laude unui oraș, unei persoane însemnate. 2. elogiu, laudă. • tămâiere, laudă exagerată și nemeritată, lășușitoare. (<fr. *panégyrique*)
- panegirist** *s. m.* cel care face un panegiric, un elogiu. (<fr. *panégyriste*)

- panél¹** *s. n.* 1. metodă de investigație repetitivă în științele social-istorice, în cercetările de marketing etc. pentru urmărirea evoluției unui fenomen prin solicitări de informații, la intervale stabilite în prealabil, de la aceleași grupuri de persoane, unități de desfacere etc. • reuniune-dezbateri. 2. semifabricat dintr-o placă de lemn cu miez de șipci încheiate între două foi de fumir, servind la fabricarea mobilei etc. (< germ. *Paneel*, /1/ engl. *panel*)
- panél²** *s. n.* ornament heraldic reprezentând formații de frunze de plop, dispuse cu vârful în sus. (< fr. *panelle*)
- panelenic**, -ă *adj.* referitor la panelenism. **o serbări** -ce = serbări organizate în cinstea zeilor, la care participau tineri veniți din toate părțile Greciei antice și la care aveau loc întreceri atletice, muzicale și poetice. (< fr. *panhellénique*)
- panelenism** *s. n.* doctrină politică care preconiza unirea tuturor populațiilor elenice într-un singur stat. (< fr. *panhellénisme*)
- panelenist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al panelenismului. (< it. *panellenista*)
- panenteism** *s. n.* concepție panteistă potrivit căreia totul există în Dumnezeu, singura realitate. (< fr. *panenthéisme*)
- panesc**, -ă *adj.* referitor la Pan. (< Pan + -esc)
- panetón** *s. n.* coșuleț pentru măsurat aluatul (la brutării). (< fr. *paneton*)
- panetóne** *s. n. (rar)* cozonac cu stafide. (< it. *panettone*)
- paneuropeán**, -ă *adj.* referitor la toate țările Europei. (< engl. *pan-European*)
- paneuropeism** *s. n.* concepție politică care promovează ideea creării unei Europe unitare. (< pan- + *européisme*)
- panflegmón** *s. n.* flegmon generalizat. (< fr. *panphlegmon*)
- panfobie** *s. f.* stare de anxietate față de tot ceea ce se petrece în jur. (< fr. *panphobie*)
- pangenéză** *s. f.* teorie, depășită azi, care explică ereditarea prin existența unor germeni provenind din celulele întregului organism; panspermie (1). (< fr. *pangénèse*)
- pangermánic**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al pangermanismului; pangermanist. (< fr. *pangermanique*)
- pangermanism** *s. n.* doctrină politică care preconiza unirea populațiilor de origine germană într-un singur stat. (< fr. *pangermanisme*)
- pangermanist**, -ă *adj. s. m. f.* pangermanic. (< fr. *pangermaniste*)
- pangolin** *s. m.* mamifer insectivor edentat din regiunile tropicale, cu corpul acoperit de solzi comoși și coadă lungă. (< fr. *pangolin*)
- panhidroză** *s. f.* sudoragie pe întreaga suprafață a corpului. (< engl. *panhidrosis*)
- panică** *vb. I. tr. (fam.)* a înnebuni, a scoate din minți, a îngrozii. **II. refl.** a-și pierde capul. (< fr. *paniquer*)
- panicárd**, -ă *I. adj. s. m. f.* (cel) care se lasă ușor cuprins de panică. **II. adj.** care denotă, manifestă panică. (< fr. *paniquard*)
- pánicá** *s. f.* spaimă mare, subită, adesea fără temeii. (< fr. *panique*, lat. *panicus*, gr. *panikos*)
- panicul¹** *s. n.* inflorescență în formă de ciorchine compus, cu axul principal ramificat, axele secundare formând spiculele uniforme; racem compus. (< fr. *panicule*, lat. *panicula*)
- panicul²** *s. n. (anat.)* strat de țesut dintr-un singur tip tisular. (< fr. *panicule*, lat. *paniculus*)
- paniculát**, -ă *adj.* cu inflorescență în panicul¹. (< fr. *paniculé*)
- paniculítă** *s. f.* inflamație a țesutului adipos subcutanat, cu mici noduli sensibili. (< fr. *paniculite*)
- paniér** *s. n.* 1. coșuleț, paner. 2. jupon cu balene care susține fusta înfioată în șolduri; (*p. ext.*) rochie cu un astfel de jupon. (< fr. *panier*)
- panificá** *vb. tr.* a supune făina procesului de panificație. (< fr. *panifier*, it. *panificare*)
- panificábil**, -ă *adj.* (despre cereale) care poate fi transformat în pâine. (< fr. *panifiable*)
- panificáție** *s. f.* ansamblu operațiilor de transformare a făinii în pâine. (< fr. *panification*)
- panislámic**, -ă *adj.* referitor la panislamism. (< fr. *pan-islamique*)
- panislamism** *s. n.* doctrină politico-religioasă care preconizează unirea tuturor popoarelor de religie islamică. (< fr. *panislamisme*)
- panism** *s. n.* adorarea naturii. • stare de toropeală edenică, expresie a indiferenței senine a firii și a vitalismului expresionist. (< Pan + -ism)
- panlirism** *s. n.* lirism realizat cu toate mijloacele de expresie. (< pan- + *lirism*)
- panlogism** *s. n.* concepție idealist-obiectivă potrivit căreia esența ultimă a lucrurilor ar fi o rațiune cosmică, desfășurarea fenomenelor universului constituind un proces logic, subordonat scopurilor acestei rațiuni. (< fr. *panlogisme*)
- panlogist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al panlogismului. (< panlogism/ + -ist)
- panmatematism** *s. n.* concepție metafizică potrivit căreia universal ar fi supus unui principiu ordonator de natură matematică, desfășurarea fenomenelor universale fiind subordonată unor constante numerice și reguli matematice imuabile. (< pan- + *matematism*)
- panmixie** *s. f. (biol.)* particularitate a speciilor constând în aceea că fiecare femelă dintr-o populație poate fi fecundată de oricare dintre masculii din mediul ambiant. (< fr. *panmixie*)
- pannaturism** *s. n.* concepție potrivit căreia în afara realităților naturii nu există nimic altceva. (< pan- + *naturism*)
- pannaturist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al pannaturismului. (< pannaturism/ + -ist)
- panoftalmie** *s. f.* inflamație supurativă care cuprinde întregul ochi. (< fr. *panophtalmie*)
- panonián**, -ă *adj. s. n.* (din) etajul inferior al pliocenului din bazinul panonic (subetajul superior al sarmațianului din Europa orientală). (< fr. *pannonien*)
- panónic**, -ă *adj.* din Panonia. (< Panonia, n. pr. + -ic)
- panoplie** *s. f.* 1. colecție de arme și de armuri (luate ca trofeu), în mod decorativ pe un panou; panoul însuși. 2. ansamblu de accesorii, de instrumente care servesc pentru o anumită activitate. 3. (*fig.*) serie de mijloace de acțiune de care se dispune într-o situație dată. (< fr. *panoplie*)
- panóptic** *s. n.* 1. muzeu al cărui interior poate fi cuprins dintr-o singură privire. 2. expoziție de figuri din ceară; panoramă (5). (< fr. *panoptique*, germ. *Panoptikum*)
- panoramá** *vb. tr. I. (cinem.)* a face o panoramă prin mișcarea aparatului de filmat în sens orizontal sau vertical. 2. a descrie pe larg, a face o prezentare generală asupra unui fenomen, unui complex de evenimente. (< germ. *panoramieren*)
- panorámă** *s. f.* 1. priveliște de natură cu orizont larg, văzută din depărtare și de la înălțime. 2. (*fig.*) expunere generală a unui subiect vast; frescă. 3. tablou mare aplicat pe peretele unei încăperi rotunde, care primește lumina de sus, dând spectatoului aflat în mijlocul încăperii iluzia unei imagini reale; (*p. ext.*) clădirea însăși. 4. spectacol de bălci cu scamatorii; acrobații etc. 5. panoptic (2). (< fr. *panorama*, germ. *Panorama*)
- panorámic**, -ă *I. adj.* referitor la panoramă, care redă o panoramă. **o cinematograf** - = cinematograf bazat pe un procedeu constând în a face să pivoteze aparatul de filmat pe un ax orizontal sau vertical în timpul luării vederilor; *ecran* ~ = ecran semicircular, cu lățimea mult mai mare față de înălțime. **II. s. n.** cadru larg în film sau televiziune. (< fr. *panoramique*)
- panórrpa** *s. f.* insectă de pădure sau de prerie, cu aripi membranoase pătate cu brun, „musca-scorpion”, având abdomenul suplu terminat cu un clește. (< fr. *panorpe*)
- panortodóx**, -ă *adj.* referitor la toate bisericile ortodoxe; al întregii ortodoxii. (< fr. *panorthodoxe*)
- panotáj** *s. n.* îmbrăcarea a pereților cu panouri, cu căptușeală de lemn. (< fr. *panneautage*)
- panóu** *s. n.* 1. planșă, tablă de lemn, de carton etc. fixată pe un perete sau pe suporturi, pentru afișaj. **o ~ de comandă** = placă de marmură, de bachelită etc. pe care sunt centralizate dispozitivele de comandă ale unei mașini, ale unei uzine etc.; ~ de onoare = panou cu fotografiile și informații despre evidențiații unei întreprinderi, instituții. 2. porțiune a unui perete sau tavan despărțită de rest prin elemente de sculptură, stucatură ori pictură; (*p. ext.*) tablou, țesătură artistică fixată ca decorație pe un perete despărțitor. 3. tablă mare în fața căreia este fixat coșul de baschet. **o ~ de tragere** =

- ținută în formă de panou (1), pentru trageri. 4. element de construcție plin sau din bare, la captușirea unui zid, la acoperirea unei deschideri, la construirea fuzelajelor aeromodelurilor etc. (<fr. *panneau*)
- panpsihiism** *s. n.* concepție idealistă potrivit căreia toate elementele din natură ar fi însușite și înzestrate cu psihic. (<fr. *panpsychisme*)
- pansihotrop**, -ă *adj.* (despre substanțe psihoactive) care poate determina efecte inverse de excitare, inhibiție sau depresione, prin simpla evocare a uneia dintre ele. (<pan- + *psihotrop*)
- panromanic**, -ă *adj.* referitor la toate popoarele române. (<germ. *panromanisch*)
- pansă** *vb. tr.* 1. a aplica un pansament pe o rană sau pe un organ bolnav; a bandaja; pansat. 2. a țesăla. (<fr. *panser*)
- pansaj** *s. n.* curățirea pielii animalelor cu țesăla și peria; țesălat. (<fr. *pansage*)
- pansament** *s. n.* 1. acoperire a unei răni cu un material protector steril legat cu ajutorul unei feși; pansare (1). 2. material pentru pansament (1). (<fr. *pansement*)
- pansat** *s. n.* pansare (1). (<panșa)
- panséu** *s. n.* (ir.) gândire; cugetare; maximă, sentință. (<fr. *pensée*)
- pansexualism** *s. n.* concepție de sorginte freudiană care exagerează rolul instinctului sexual în viața psihică. (<fr. *pansexualisme*)
- pansinuzită** *s. f.* inflamație a sinusurilor nazale. (<fr. *pansinusite*)
- pansiv**, -ă *adj.* (ir.) meditativ, gânditor. (<fr. *pensif*)
- pansláv**, -ă *adj.* referitor la comunitatea popoarelor slave. (<fr. *panslave*)
- panslavism** *s. n.* curent politic, în Rusia, care preconiza unirea tuturor popoarelor slave într-un singur stat. (<fr. *panslavisme*)
- panslavist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al panslavismului. (<fr. *panslaviste*)
- panspermie** *s. f.* 1. pangeneză. 2. ipoteză care presupune prezența unor germeni de viață în univers, apariția vieții pe Pământ rezultând din imigrarea accidentală a acestora. (<fr. *panspermie*)
- PANT(O)-** *v. pan-*
- pantagruelic**, -ă *adj.* demn de Pantagruel; lacom, mîncăcios, nesățul; (*p. ext.*) îmbelșugat. (<fr. *pantagruélique*)
- pantalón** *s. m.* 1. (*pl.*) obiect de îmbrăcăminte, care acoperă corpul de la brâu în jos. 2. parte a unui decor de teatru destinat a da perspectivă în deschiderea unei ferestre sau uși. 3. piesă care servește la bifurcarea unei conducte. 4. tub metalic protector în care se rotește axul elicei de la unele nave. 5. carenaj profilat care acoperă roata și jamba unui tren de aterizare neescamotabil. (<fr. *pantalón*)
- pantalónadă** *s. f.* comedie burlescă; (*p. ext.*) bufonerie. (<fr. *pantalonnade*)
- pantalónár** *s. m.* 1. croitor specializat în confecționarea pantalonilor. 2. (*depr.*) denumirea dată în sec. XIX de către boierii conservatori tinerilor cu idei progresiste, care adoptaseră îmbrăcăminte occidentală. (<pan^{talón} + -ár)
- pântă** *s. f.* 1. inclinare, povârniș al unui teren, al unei suprafețe; declivitate. 2. (*mat.*) unghi format de o dreaptă sau de un plan cu o dreaptă sau cu un plan orizontal. 0° a unei drepte = tangentă trigonometrică a unghiului făcut de o dreaptă cu axa absciselor. (<fr. *pente*)
- panteé** *adj.* care reunește atribuțiile, caracterele mai multor divinități. (<fr. *panthée*)
- panteism** *s. n.* concepție filozofică monistă potrivit căreia divinitatea se identifică cu întreaga natură. (<fr. *panthéisme*)
- panteist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al panteismului; panteistic. (<fr. *panthéiste*)
- panteistic**, -ă *adj.* panteist. (<germ. *pantheistisch*)
- pantelegráf** *s. n.* aparat telegrafic cu ajutorul căruia se pot reproduce la postul receptor scrisul, desenele etc. transmise de expeditor. (<fr. *panélégraphe*)
- pantelism** *s. n.* concepție idealistă care susține că la baza dezvoltării fenomenelor se află o voință de natură
- cosmică, ce fixează anumite scopuri. • teorie care afirmă voința ca origine și natură a binelui. (<fr. *panthéisme*)
- panțená** *s. f.* (*mar.*) vergi în ~ = vergi (inclinate) în bemă. (<fr. *panthène*)
- panteón** *s. n.* 1. templu consacrat tuturor zeilor, la greci și la romani. • totalitatea divinităților unei mitologii sau unei religii politeiste. 2. clădire monumentală consacrată amintirii oamenilor iluștri, unde se depun rămășițele lor pământești. • (*fig.*) galeria oamenilor iluștri ai unui popor. (<fr. *panthéon*, lat. *Pantheon*, gr. *Pantheon*)
- panteră** *s. f.* mamifer carnivor de pradă din familia felinelor, în Africa și Asia, agil și feroce, cu blană galben-roșcată presărată cu pete negre; leopard. (<fr. *panthère*)
- PANTO-** *v. pan-*
- pantoclást**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care este stăpânit de pantoclastie. (<it. *panoclasta*)
- pantoclastie** *s. f.* mania de a distruge totul. (<it. *panoclastia*)
- pantocrátor** *s. n.* (în iconografia bizantină) reprezentare a lui Cristos ca împărat al lumii. (<fr. *pantocrator*, gr. *panokrator*)
- pantograf** *s. n.* 1. instrument cu care se reproduce direct (la scară) un desen, un plan, o hartă etc. 2. dispozitiv pentru măsurarea conturului secțiunii transversale a unei excavații, galerii, a unui tunel etc. 3. priză de curent pentru vehicule cu tracțiune electrică, prin care se face legătura cu firul aerian. (<fr. *antographe*)
- pantografie** *s. f.* 1. reproducere a unui desen etc. cu ajutorul pantografului (1). 2. procedeu de tipar cu forme a căror suprafață activă, mai înaltă decât suprafața neutră, este unsă cu o cemeală vâscoasă; tipar înalt. (<fr. *antographie*)
- pantométru** *s. n.* instrument topografic pentru măsurarea unghiurilor orizontale. (<fr. *pantomètre*)
- pantomim**, -ă *I. s. m.* actor de pantomimă; mim. *II. s. f.* exprimare a ideilor și sentimentelor prin mimică sau prin gesturi. • reprezentație teatrală de acest gen; scenariul unei astfel de reprezentații. (<fr. *pantomime*, *III*, it. *pantomimo*, germ. *Pantomime*)
- pantomimic**, -ă *adj.* de pantomimă. (<fr. *pantomimique*)
- pantopóde** *s. n. pl.* clasă de artropode marine cu corp mic și cu 8-12 perechi de picioare foarte lungi. (<fr. *pantopodes*)
- pantopón** *s. n.* substanță din opiu, pulbere albă cu gust amar, analgezic. (<fr. *pantopon*)
- pantoptóză** *s. f.* (*med.*) cădere generală a viscerelor, datorită unei slăbiri bruște etc. (<fr. *panoptose*)
- pantoténic** *adj.* acid ~ = vitamina B₅. (<fr. *panthénique*)
- pantróp**, -ă *adj.* (despre microbi, virusuri) care are afinitate pentru toate țesuturile. (<fr. *pantrype*)
- pantróplic**, -ă *adj.* (despre specii sau fitocenoze) răspândit în zona tropicală. (<fr. *pantrópique*, engl. *pantrropic*)
- pantúm** *s. n.* poezie lirică în formă fixă, în care al doilea și al patrulea vers dintr-un catren formează primul și al treilea vers din catrenul următor și care dezvoltă paralel două serii de imagini, două teme distincte și contrastante. (<fr. *pantroum*)
- pantry** /pentil/ *s. n.* ciorap-pantalón. (<engl. *pantry*)
- pánus** *s. n.* 1. vascularizație anormală a unei membrane, însoțită de formarea de țesut conjunctiv. 2. adenită nesupurantă. (<fr. *pannus*)
- panzer** /pánter/ *s. n.* tip de tanc german din cel de-al doilea război mondial. (<germ. *Panzer*)
- panzofie** *s. f.* stăpânire enciclopedică a tuturor cunoștințelor aparținând disciplinelor umane; știință universală. (<engl. *panzofy*, lat. *panzofia*)
- panzootie** *s. f.* extindere a unei boli contagioase a animalelor pe teritorii foarte întinse. (<fr. *panzootie*)
- pap** *s. n.* substanță lipicioasă, din gluten, folosită mai ales în încălțăminte. (<germ. *Papp*)
- papá** *s. m.* (*fam.*) tată. (<fr. *papa*)
- papagál** *s. m.* pasăre din zonele tropicale, cu penajul viu colorat și ciocul gros și încovoiat. • epitet dat cuiva care repetă mecanic părerile sau cuvintele altuia. (<ngr. *pap/pagal/los*, it. *papagallo*)

- papăia** *s. m.* arbore fructifer din America tropicală, India și Africa, cu fructe comestibile asemănătoare pepenului galben, din al cărui latex se extrage papaina. • fructul însuși. (<it. *papaia*, sp. *papaya*)
- papaină** *s. f.* diastază din latexul de papaya, folosită în medicină în afecțiuni digestive. (<fr. *papaine*, germ. *Papain*)
- papăl**, -ă *adj.* care aparține papei; referitor la papă. (*p. ext.*) catolic. (<fr. *papal*)
- papalitate** *s. f.* 1. demnitatea de papă; (*p. ext.*) timpul cât un papă deține această demnitate. 2. instituția centrală de conducere religioasă și politică a bisericii catolice. (<lat. *papalitas*)
- papamobil** *s. n.* autovehicul pentru transportarea papei. (<*papa* + /auto/mobil)
- paparazzo** /-răto/ *s. m.* fotograf insistent care umblă după imagini insolite cu personaje celebre. (<it. *paparazzo*)
- papataci** *s. n.* 1. febră ~ = boală infecțioasă și contagioasă produsă de un virus, manifestată prin febră, dureri de cap și oboseală. 2. (*fig.*) persoană care tolerează lucruri dezonorante sau insulătoare pentru propriul său interes; om laș, comod. (<it. *pappataci*)
- papaveracee** *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate care conțin un suc lăptos cu însușiri narcotice: macul. (<fr. *papavéracées*)
- papaverină** *s. f.* alcaloid al opiului, folosit în medicină ca vasodilatator și antispastic. (<fr. *papavérine*)
- pápá** *s. m.* șeful bisericii romano-catolice (și al statului Vatican). (<lat. *papa*)
- paperaserie** *s. f.* scriptologie; hârtogărie. (<fr. *paperaserie*)
- paperasiér**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se ocupă de hârtoage; birocrat. (<fr. *paperassier*)
- paperback** /pépárbec/ *s. n.* ediție de masă. (<engl. *paperback*)
- papésă** *s. f.* 1. femeie papă, după o legendă. 2. (*fig.*) inspiratoare, egerie. (<it. *papessa*, fr. *papesse*)
- papetár** I. *s. m.* fabricant, vânzător de articole de papetărie. II. *adj.* care servește la fabricarea hârtiei; obținut din fibre de paste celulozice. (<*papetărie*)
- papetărie** *s. f.* magazin, raion într-o librărie, unde se vând caiete, creioane, hârtie etc.; articolele înseși. (<fr. *papeterie*)
- papier collé** /pápié colé/ *s. n.* tehnică în pictura modernă constând în folosirea ca elemente de compoziție a unor fragmente de hârtie imprimată sau decorativă, lipite pe pânză sau pe carton; colaj. (<fr. *papier collé*)
- papier mâché** /pápié mașé/ *s. n.* pastă plastică din hârtie macerată în apă și clei, din care se confecționează obiecte de artă decorativă sau imitații de sculpturi. • (*p. ext.*) obiecte din această pastă. (<fr. *papier mâché*)
- PAPIL(O)-/PAPILI-** *elem.* „papilă”. (<fr. *papill/o/-*, *papilli-*, cf. lat. *papilla*)
- papillacéu**, -ée *adj.* papilar. (<fr. *papillacé*)
- papilár**, -ă *adj.* cu papile; papilaceu. (<fr. *papillaire*)
- papilă** *s. f.* 1. proeminență de pe suprafața dermei sau a unor mucoase, cu diferite funcții (senzitive). 2. mică protuberanță rigidă alungită pe frunzele sau stigmatul plantelor. (<fr. *papille*, lat. *papilla*)
- papillectomie** *s. f.* rezecție a repiliului duodenal la nivelul căruia se varsă canalul coledoc. (<fr. *papillectomie*)
- PAPILI-** v. *papil(o)-*.
- papilifér**, -ă *adj.* care poartă papile. (<fr. *papillifère*)
- papilifórm**, -ă *adj.* în formă de papilă. (<fr. *papilliforme*)
- papilionacéu**, -ée I. *adj.* (despre corolă) compus din cinci petale, ca un fluture. • (despre plante) cu o asemenea corolă. II. *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate leguminoase cu petalele în forma aripilor unui fluture. (<fr. *papilionacées/s*)
- papilionide** *s. f. pl.* familie de lepidoptere cu aripile frumoase și divers colorate, perechea a doua de aripi având câte două prelungiri. (<fr. *papilionidés*)
- papilită** *s. f.* inflamație a unei papile. (<fr. *papillite*)
- papilóm** *s. n.* tumoră benignă, în formă de papilă, pe piele și pe mucoase. (<fr. *papillome*)
- papilomatós**, -oasă *adj.* cu aspect de papilom. (<fr. *papillomateux*)
- papilomatóză** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile caracterizate prin apariția de papiloame. (<fr. *papillomatose*)
- papilós**, -oasă *adj.* acoperit cu papile. (<fr. *papilleux*)
- papilotomie** *s. f.* incizie a papilei ampulei duodenale pentru extragerea unui calcul (II) blocat. (<fr. *papillotomie*)
- papión** I. *s. n.* cravată înnodată în formă de aripi de fluture. II. *s. m.* specie de câine pitic cu urechile lungi, căzute, și cu părul lung, de diferite culori. (<fr. *papillon*)
- papioná** *vb. tr.* a deplasa în zigzag draga de excavat în canale, pentru a schimba frontul de lucru. (<fr. *papillonner*)
- papionáj** *s. n.* papionare. (<fr. *papillonage*)
- papiótă** *s. f.* 1. de hârtie pe care se răsucește părul pentru a-l onduia. 2. sul mic de hârtie pe care se înfășoară ața de cusut; (*p. ext.*) ața însăși. 3. hârtie unsă cu grăsime în care se frige carnea sau peștele. (<fr. *papillote*)
- PAPIR(O)-/PAPIRI-** *elem.* „papius, pergament, hârtie”. (<fr. *papyr/o/-*, *papyri-*, cf. lat. *papyrus*, gr. *papyrus*)
- papirifórm**, -ă *adj.* (despre o culoană egipteană) formată dintr-un fascicul de tije asemănătoare tijelor de papius; (despre motive decorative) asemănător cu floarea de papius. (<fr. *papyriforme*)
- papirografie** *s. f.* cromatografie pe hârtie. (<fr. *papyrographie*)
- papirográmă** *s. f.* cromatogramă de repartiție pe hârtie. (<fr. *papyrogramme*)
- papirológ**, -ă *s. m. f.* specialist în papirologie. (<fr. *papyrologue*)
- papirologie** *s. f.* disciplină a istoriei care studiază papiusurile, precum și documentele scrise pe pergament, lemn sau alte materiale. (<fr. *papyrologie*)
- papirus** *s. m.* 1. plantă erbacee acvativă din a cărei tulpină membranoasă se scoteau niște foiețe, folosite în antichitate și în evul mediu pentru a se scrie pe ele. 2. foiță din papius (1). 3. manuscris, text scris pe papius (2). (<fr., lat. *papyrus*, gr. *papyrus*)
- papolátră** *s. m.* nume dat partizanilor fervenți ai papei sau ai catolicismului de către disidenți. (<fr. *papolâtre*)
- papotáj** *s. n.* (*fam.*) trâncăneală, flecăreală, vorbărie, vorbe de clacă. (<fr. *papotage*)
- pápșer** *s. n.* (*poligr.*) mașină de tăiat carton. (<germ. *Pappschere*)
- pápua** *s. f.* limbi ~ = una dintre cele trei mari familii de limbi din Oceania, alături de australiană și austroneziană, vorbită de papuași. (<fr. *papou*)
- papuaș**, -ă *adj.*, *s. m. f. pl.* (populație aparținând tipului melanezian) din Papua-Noua Guinee. (<fr. *papouas*)
- pápulă** *s. f.* bubuliță, bășicuță pe piele, de culoare roșie. (<fr. *papule*, lat. *papula*)
- papulós**, -oasă *adj.* cu papule. (<fr. *papuleux*)
- papulóză** *s. f.* denumire generică pentru unele afecțiuni cutanate caracterizate prin apariția de papule. (<fr. *papulose*)
- pápus** *s. n.* smoc de perșori la extremitatea superioară a fructului ajuns la maturitate. (<lat. *pappus*)
- PAR¹** - *pref.* „prin”. (<fr. *par*)
- par²**, -ă *adj.* (*mat.*) despre numere întregi, puteri etc.) divizibil cu 2. • (despre funcții) care nu-și schimbă valoarea atunci când argumentul își schimbă semnul. (<lat. *par*)
- par³(ă)** *elem.* „care naște, care produce”. (<fr. *-pare*, cf. lat. *parere*, a zămisli)
- PARA¹** - *elem.* 1. „în afara, pe lângă”, „contra”. 2. (*chim.*) „derivat aromatic disubstituit”. 3. „a apăra, a proteja”. (<fr. *para-*, cf. gr. *para*, lângă)
- pará²** *vb. tr.* a evita o lovitură a adversarului; • (*p. ext.*) a face față, a evita. (<fr. *parer*)
- paraacetaldéhidă** *s. f.* lichid incolor cu miros aromatic, obținut prin tratarea aldehidei acetice cu acid sulfuric sau acetic, în sinteze organice. (<fr. *paraacétaldéhyde*)
- paraaminobenzóic** *adj. acid* ~ = derivat aminat al acidului benzoic; vitamina H. (<fr. *paraaminobenzoïque*)
- paraaminosalicilic** *adj. acid* ~ = derivat aminat al acidului salicilic, cu proprietăți bacteriostatice față de bacilul Koch. (<fr. *paraamino-salicylique*)

- parabăl** *s. n.* panou dispus perpendicular pe direcția de tragere într-un poligon, astfel încât să poată opri gloanțele ricoșate. (< fr. *pare-balles*)
- parabáză** *s. f.* parte a comediei antice grecești, la începutul piesei, în care autorul își exprima, prin glasul corfeului, propriile păreri și sentimente în legătură cu faptele înfățișate. (< fr. *parabase*, germ. *Parabase*)
- parabazedowián** *adj.* *sindrom* ~ = sindrom, la femeile tinere, caracterizat printr-un ansamblu de semne care amintesc de cele ale gusei exoftalmice, datorindu-se unor tulburări ale sistemului neurovegetativ. (< fr. *parabasedowien*)
- parabéllum** *s. n.* pistolot semiautomat, ca armă de război. (< germ. *Parabellum*)
- parábil**, -ă *adj.* (*sport.*; despre lovituri, goluri etc.) care poate fi evitat, apărat. (< fr. *parable*)
- parabiónt** *s. n.* organism care trăiește în parabióză. (< germ. *Parabiont*)
- parabióză** *s. f.* (*biol.*) 1. situație în care doi indivizi sunt legați între ei prin naștere. 2. grefă în care doi indivizi sunt uniți artificial printr-o circulație sangvină comună, pentru observații fiziologice. 3. pierdere a conductibilității normale a unui nerv ca urmare a unei vătămări locale. 4. stare a unui organism la limita condițiilor vitale. (< fr. *parabiose*)
- parabolá** *s. f.* 1. scurtă povestire alegorică cu caracter moral; pildă. • exprimare alegorică. 2. (*p. ext.*) alegorie. (< fr. *parabole*, lat. *parabola*, gr. *parabole*, comparație).
- parabolá²** *s. f.* curbă plană, loc geometric al punctelor egal depărtate de un punct fix (focar) și de o dreaptă fixă (directoare). (< fr. *parabole*, lat. *parabola*)
- parabólic¹**, -ă *adj.* cu caracter de parabolá¹; alegoric. (< fr. *parabolique*, lat. *parabolicus*)
- parabolic²**, -ă *adj.* în formă de parabolá²; curbat. **o antenă** ~ă = antenă (2) cu un ecran reflectant în formă de paraboloid. (< fr. *parabolique*, germ. *parabolisch*)
- parabolizá** *vb. tr.* a exprima artistic dând caracter parabolic. (< germ. *parabolisieren*)
- paraboloid** *s. m.* suprafață descrisă de o parabolá² care se deplasează astfel încât planul ei rămâne paralel cu el însuși, iar vârful descrie o parabolá fixă. (< fr. *paraboloïde*)
- parabúclă** *s. f.* (*mar.*) parámă dispusă într-un anume mod, servind a manevra butoaielor pe punte, prin rostogolire. (< engl. *parabucktle*)
- parabulie** *s. f.* tulburare funcțională la psihopați și schizofrenici, manifestată prin slăbirea activității voluntare. (< fr. *paraboulie*)
- paracazeină** *s. f.* produs obținut prin coagularea caseinei din lapte. (< fr. *paracaseine*)
- paracefál** *s. m.* monstru unitar cu cap, trunchi și membre rudimentare. (< fr. *paracéphale*)
- paracentéză** *s. f.* puncție într-o pungă de lichid sau puroi din corp. (< fr. *paracentèse*)
- paracheratóză** *s. f.* cheratinizare incompletă a celulelor epiteliale ale stratului cosos al epidermei. (< fr. *parakératose*)
- parachinezie** *s. f.* tulburare motorie în deformarea mișcărilor normale. (< fr. *parakinésie*)
- paracistită** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv din jurul vezicii urinare. (< fr. *paracystite*)
- paracivilizație** *s. f.* stare inferioară a civilizației, care mimează civilizația autentică, dar se situează la marginea acesteia. (< *para-* + *civilizație*)
- paracláză** *s. f.* falie. (< fr. *paraclase*)
- paraclinic**, -ă *adj.* în afara clinicii. (< *para*¹ + *clinic*)
- paracolie** *s. f.* tulburare a secreției biliare datorită unei acțiuni reflexe asupra nervilor secretori. (< fr. *paracholie*)
- paracolitá** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv din jurul colonului. (< fr. *paracolite*)
- paracoxalgie** *s. f.* tuberculoză osoasă care evoluează în vecinătatea articulației coapsei. (< fr. *paracoxalgie*)
- paracronism** *s. n.* greșeală de cronologie în situarea unui eveniment mai târziu decât a avut loc în realitate. (< fr. *parachronisme*)
- paracuzie** *s. f.* hipersensibilitate auditivă. • iluzie auditivă. (< fr. *paracousie*)
- paradá** *vb. intr.* 1. (*ir.*) a se arăta (în mod ostentativ); a se afișa. 2. (despre trupe) a manevra, a evolua. (< fr. *parader*)
- parádă** *s. f.* 1. trecere în revistă a unor trupe care defilează; (*p. ext.*) manifestație, spectacol destinat a atrage atenția. 2. (*fig.*) exhibare a unui sentiment care nu este simțit cu adevărat. **O a face ~ de ceva** = a se fâli cu ceva. 3. mișcare sau ansamblu de mișcări prin care un scrimer, boxer etc. parează o lovitură a adversarului, încercând să dea o ripostă. (< fr. *parade*, germ. *Parade*)
- paradéltă** *s. f.* porțiune dintr-o deltă care a început să fie erodată. (< engl. *paradelta*)
- paradentóză** *s. f.* parodontoză. (< germ. *Paradentose*)
- paradiabét** *s. n.* stare patologică asemănătoare diabetului. (< fr. *paradiabète*)
- paradiafonie** *s. f.* percepție în receptorul unui circuit telefonic a convorbirii dintr-un alt circuit. (< fr. *paradiaphonie*)
- paradigmátic**, -ă I. *adj.* referitor la paradigmă; exemplar, model. II. *s. f.* ansamblu de modele, de prototipuri ale unui fenomen etc. (< fr. *paradigmatique*)
- paradigmă** *s. f.* 1. (la Platon) lumea ideilor, prototip al lumii sensibile în care trăim. • principiu care distinge legăturile și opozițiile fundamentale între câteva noțiuni dominante cu funcție de comandă și control al gândirii. • caz exemplar, model, prototip, situație ideală. 2. totalitatea formelor flexionare ale unui cuvânt. • ansamblu de termeni, aparținând aceleiași clase morfosintactice sau semantice, care se pot substitui unul cu altul. (< fr. *paradigme*, lat. *paradigma*, gr. *paradeigma*)
- paradis** *s. n.* 1. eden, rai. 2. (*fam.*) loc încântător; fericire. 3. *pasărea* ~*idui* = pasăre exotică cu pene foarte frumoase. (< fr. *paradis*, lat. *paradisus*, gr. *paradeisos*, grădina)
- paradiziác**, -ă *adj.* ca în paradis; minunat, încântător. (< fr. *paradisique*, lat. *paradisicus*)
- paradontolizá** *s. f.* resorbție patologică a alveolei dentare. (< fr. *paradontolyse*)
- paradó** *s. n.* hotel în Spania, administrat de serviciul de turism național, instalat într-un castel vechi, palat sau mănăstire. (< sp. *parador*)
- paradó¹** *s. n.* cântec (liric) prin care se făcea intrarea corului în tragedia greacă. (< gr. *parados*)
- paradó²** *s. n.* parapet de pământ în spațele unei tranșee, unui șant, care apără de loviturile venite din spate. (< fr. *parados*)
- paradóx** *s. n.* 1. enunț contradictoriu și în același timp demonstrabil, părere contrară adevărului unanim acceptat; (*p. ext.*) ciudățenie. • fapt despre care se poate demonstra atât că este adevărat, cât și fals. 2. (*fiz.*) ~ *hidrostatic* = faptul că presiunea unui lichid pe fundul unui vas nu depinde de dimensiunile și de forma lui. (< fr. *paradoxe*, gr. *paradoxos*)
- paradoxál**, -ă *adj.* care conține sau constituie un paradox; de neînțeles; lipsit de sens. (< fr. *paradoxal*)
- paradoxie** *s. f.* practicarea activității sexuale fie prea devreme, fie prea târziu; manifestare anormală în timpul activității genitale; paradoxism (2). (< fr. *paradoxie*)
- paradoxism** *s. n.* 1. figură retorică prin care se unesc două idei aparent contradictorii. 2. paradoxie. (< fr. *paradoxisme*)
- paradoxologie** *s. f.* tratat despre paradoxuri. (< fr. *paradoxologie*)
- paradróm** *s. n.* 1. (în Grecia antică) loc deschis în care avansau luptătorii. 2. loc de exerciții gimnastice. (< fr. *paradrome*, gr. *paradromos*)
- parafá** *vb. tr.* a întâri (un act, un tratat) prin semnătură cu parafă. • a pecetlui un registru la sfârșit cu ceară roșie și sigiliu. (< fr. *parapher*)
- parafázic**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de parafazie. (< fr. *paraphasique*)
- parafazie** *s. f.* afazie caracterizată prin înlocuirea cuvintelor indicate cu altele fără nici o legătură logică între ele. (< fr. *paraphasie*)
- parafá** *s. f.* 1. trăsătură sau trăsături cu care se termină de obicei o iscălitură. 2. semnătură prescurtată; pecete cu semnătura cuiva. (< fr. *paraphe*)
- parafemie** *s. f.* tulburare a limbajului vorbit, prin deformarea vocalelor din cuvinte sau prin confuzia de cuvinte. (< fr. *paraphémie*)

- parafemal**, -ă *adj.* referitor la parafemă; extradotal. (< fr. *paraphernal*)
- parafernă** *s. f.* avere aparținând soției, necuprinsă în dotă, pe care o administrează ea însăși. (< ngr. *parapherna*)
- parafilie** *s. f.* perversiune caracterizată prin căutarea plăcerii sexuale printr-un obiect sau printr-o situație bizară, neobișnuită (< fr. *paraphilie*)
- parafimoză** *s. f.* complicație a unei fimoze în care inelul prepuțial strângulează glandul la bază. (< germ. *Paraphimose*)
- parafină** *vb. I. tr., refl.* a (se) acoperi cu un strat de parafină. **II. refl.** (despre parafină) a se depune (în procesul de producție a țiteiului). (< fr. *paraffiner*)
- parafină** *s. f.* substanță solidă, albă și translucidă, obținută prin distilarea țiteiului sau a cărbunilor și folosită la fabricarea lumânărilor, a cerii de parchet, la prepararea alifilor etc. (< fr. *paraffine*)
- parafinic**, -ă *adj.* referitor la parafină; din parafină. (< fr. *paraffinique*)
- parafinóm** *s. n.* tumoare inflamatorie datorită injectării de parafină în scop terapeutic sau cosmetic. (< fr. *paraffinome*)
- parafinós**, -oasă *adj.* care conține parafină. (< fr. *paraffineux*)
- paraflicără** *s. f.* piesă metalică ce protejează tija pistonului contra flăcărilor din cilindrul la motoarele cu autoaprindere. (după fr. *paraflicamme*)
- paraflow** /-flów *s. n.* parafel. (< engl. *paraflow*)
- parafóc** *s. n.* dispozitiv destinat a împiedica propagarea incendiilor. • paravan din material refractar care apără de flăcări partea mai sensibilă a unei clădiri cu abur. (după fr. *pare-feu*, it. *parafuoco*)
- parafonie** *s. f.* 1. tulburare a vocii, care capătă un timbru nazonant. 2. (*muz.*) mișcare paralelă a vocilor. (< fr. *paraphonie*)
- parafraístic**, -ă *adj.* care constituie o parafrază, prin parafrază. (< fr. *paraphrastique*)
- parafrază** *vb. tr.* a exprima prin parafrază (1). • a amplifica (o vorbire, o scriere etc.). (< fr. *paraphraser*)
- parafráză** *s. f.* 1. explicație mai largă și într-o formulare personală a unui text dat. 2. imitație (în versuri) a unui text, amplificată față de original. • (*peior.*) comentariu verbos și difuz. 3. compoziție muzicală, prelucrare cu caracter liber, de pură virtuozitate, a unei teme luate din altă operă. (< fr. *paraphrase*, lat., gr. *paraphrasis*)
- parafrenie** *s. f.* boală psihică caracterizată prin halucinații urmate de delir, bolnavul păstrându-și totuși afectivitatea și capacitatea de muncă. (< fr. *paraphrénie*)
- parafucsină** *s. f.* colorant extras din fucsină. (< fr. *parafuchsine*)
- parafúlger** *s. n.* dispozitiv de legătură cu Pământul, pentru protecția unei conducte sau instalații electrice împotriva descărcărilor electrice din atmosferă. (după fr. *parafoudre*)
- parafúm** *s. n.* dispozitiv atașat la podurile metalice care traversează liniile de cale ferată pentru a le feri de eroziunea gazelor degajate de locomotivele cu abur. (după fr. *pare-fumée*)
- paraganglióm** *s. n.* tumoare dintr-un grup de celule dispărse din sistemul simpatic embrionar, răspândite în diferite regiuni ale organismului. (< fr. *paragangliome*)
- paraganglión** *s. m.* ganglion conținând țesut cromafin. (< germ. *Paraganglion*)
- paragél** *s. n.* aditiv pentru coborârea punctului de congelare a uleiurilor minerale; paraflow. (< it. *paragele*)
- paragenétic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la parageneză. 2. (*biol.*; despre modificări ale genelor) care se produce în urma unui fenomen ce are loc în cromozom, fără a schimba structura genei. **II. s. f.** ramură a geneticii care studiază factorii ce influențează evoluția intrauterină din momentul fecundăției până la naștere. (< fr. *paragénétique*)
- paragenéză** *s. f.* 1. (*biol.*) deviație experimentală a creșterii prin modificarea expresiei unei gene sau a oricărui fenomen care are loc în cromozom. 2. formarea în aceeași epocă și în aceleași condiții a mai multor minerale asociate. • asociație de minerale în aceste condiții. (< fr. *paragenèse*)
- parageuzie** *s. f.* alterare a senzației gustative. (< fr. *parageusie*)
- paraglobină** *s. f.* paraglobulină. (< fr. *paraglobine*)
- paraglobulină** *s. f.* substanță proteică din sânge la formarea fibrinei; paraglobulină. (< fr. *paraglobuline*)
- paragnozie** *s. f.* recunoaștere eronată a obiectelor, datorită unei leziuni a lobilor occipitali. (< fr. *paragnosie*)
- paragógă** *s. f.* adăugare a unui sunet sau a unei silabe la sfârșitul unui cuvânt; epiteză (2). (< fr. *paragoge*)
- paragráf** *s. n.* 1. fragment mic al unui capitol, discurs, articol de lege etc. cuprins într-un alineat. 2. semnul §, urmat de obicei de cifre, care se pune la începutul textului unui paragraf (1). 3. (*inform.*) ansamblu de instrucțiuni ale unui program scris în unele limbaje de programare. (< fr. *paragraphe*, lat. *paragaphus*, gr. *paragrapchos*)
- paragrafie** *s. f.* tulburare a limbajului scris caracterizată prin deformarea sau substituția cuvintelor. (< fr. *paragraphie*)
- paragramatism** *s. n.* tulburare a limbajului vorbit, constând în utilizarea de expresii bizare și neformații bizare, plecând de la rădăcini corecte. (< fr. *paragrammatisme*)
- paragramă** *s. f.* 1. greșeală de ortografie prin folosirea unei litere în locul alteia. • joc de cuvinte. 2. figură de stil constând în pronunțarea echivocă, involuntară sau intenționată, de obicei a ultimelor cuvinte dintr-un enunț. (< fr. *paragramme*, engl. *paragram*, gr. *paragramma*)
- paragranulóm** *s. n.* boală caracterizată prin predominanța limfocitelor în ganglioni. (< fr. *paragranulome*)
- parahemofilie** *s. f.* afecțiune ereditară, prin hemoragii repetate, asemănătoare celor ale hemofiliei. (< fr. *parahémophilie*)
- paraimunitate** *s. f.* stare de rezistență redusă, apărută în organism paralel cu imunitatea specifică. (< fr. *paraimunité*)
- paralác** *s. n.* grup de rășini sintetice (ne)modificate de uleiuri vegetale, dizolvate sau nu în solvenți organici, folosite la fabricarea lianților pentru cemeuri de tipar, emailuri, vopsele, a lacurilor etc. (< *para-* + *lac*)
- paraláctic**, -ă *adj.* referitor la paralaxă. (< fr. *parallactique*)
- paralalie** *s. f.* tulburare a vorbirii constând în folosirea greșită a cuvintelor sau a silabelor. (< fr. *paralalie*)
- paraláxă** *s. f.* 1. unghi sub care se vede un front oarecare la o distanță constantă unul de altul și care nu se pot întâlni oricât ar fi prelungite. 2. care se produce concomitent și se desfășoară în mod similar cu altceva. 3. (*inform.*; despre operații) în care ansamblul de biți este tratat simultan; (despre mașini, organe) unde mai multe operații se efectuează simultan. **II. s. n.** dispozitiv pentru trasarea unor linii paralele. **III. s. f.** 1. linie, suprafață situată în toată întinderea ei la egală distanță de altă linie sau suprafață cu care nu se întretaie oricât de mult s-ar prelungi. • fiecare dintre curburile imaginare paralele cu ecuatorul care unesc punctele de egală latitudine de pe suprafața Pământului. 2. (*pl.*) aparat de gimnastă din două bare paralele susținute de stâlpi. 3. comparație, apropiere între două ființe, lucruri, fenomene etc., în care se scot în evidență asemănările și deosebirile; paralelism (2). (< fr. *parallèle*, lat. *parallelus*, gr. *parallelos*, *III* germ. *Parallele*)
- PARALEL²(O)**- *elem.* „paralel, echidistant”. (< fr. *parallèle/o/-*, cf. gr. *parallelos*)
- paralelipéd** *s. n.* prismă cu baza un paralelogram. (< fr. *parallépipède*)
- paralelipédic**, -ă *adj.* în formă de paralelipiped. (< fr. *parallépipédique*)
- paralelism** *s. n.* 1. proprietate a două drepte sau plane de a fi paralele; paralelitate. 2. paralelă (III, 3) 0 ~

- psihofizic** (sau **psihofiziologic**) = concepție dualistă care consideră că fenomenele fiziologice și cele psihice nu prezintă nici un fel de relații cauzale între ele. 3. compoziție prin care se alătură două idei, sentimente, aspecte prin construcții sintactice. • (muz.) mișcare în aceeași direcție a vocilor, fără modificare a intervalelor dintre ele. 4. (biol.) apariția a unor caractere similare în cursul evoluției, în populații (specii) înrudite filogenetic. (<fr. *parallélisme*)
- paraleliză** vb. tr. 1. a dispune paralel. 2. a face o comparație între două sau mai multe fenomene în desfășurare. (<fr. *paralléliser*)
- paralelogram** s. n. patrulater cu laturile opuse egale și paralele. **o** -ul forțelor = construcție grafică cu care se determină rezultanta a două forțe concurente. (<fr. *parallélogramme*, germ. *Parallelogramm*)
- paralelometru** s. n. instrument medical pentru situarea și trasarea ecuatorului unuia sau a mai multor dinți la o anumită înclinare a modelului de lucru. (<engl. *parallelometer*)
- paralelotropism** s. n. mișcări de orientare paralele a organelor vegetale cu direcția sursei de excitație luminoasă. (<fr. *parallélotropisme*)
- paralexém** s. n. formație lexicală compusă din două elemente care nu sunt recunoscute ca un singur compus. (<fr. *paralexème*)
- paralexemátic**, -ă adj. referitor la paralexeme. (<fr. *paralexématique*)
- paralexie** s. f. tulburare a vorbirii în citirea deformată a cuvintelor. (<fr. *paralexie*)
- paralezie** s. f. percepere a senzațiilor dureroase ca senzații plăcute. (<engl. *paralgesia*)
- paralipoméne** s. n. pl. 1. cărțile istorice ale Bibliei. 2. completare, adaos la o operă științifică. (<fr. *paralipomènes*, gr. *paralipomenon*)
- paralipsă** s. f. preterițiune. (<germ. *Paralipse*, gr. *paraleipsis*)
- paraliterár**, -ă adj. referitor la paraliteratură. (<fr. *paralittéraire*)
- paraliteratură** s. f. literatură considerată periferică creației literare propriu-zise (science-fiction, romanul polițist etc.). (<fr. *paralittérature*)
- paralític**, -ă adj., s. m. f. (suferind) de paralizie. (<fr. *paralytique*, lat. *paralyticus*)
- paraliză** vb. I. intr. refl. a suferi o paralizie. II. tr. (fig.) a face să înceteze (o mișcare, o acțiune); a imobiliza; a încetina (de emoție, de spaimă). (<fr. *paralyser*)
- paralizánt**, -ă adj. 1. care paralizează. 2. (fig.) care face să înceteze, care stânjenește. (<fr. *paralysant*)
- paralizie** s. f. pierdere totală sau parțială a mobilității și sensibilității corpului. **o** ~ infantilă = poliomielită. (<fr. *paralyse*)
- paralogie** s. f. 1. tulburare a gândirii prin deformarea cuvintelor, prin judecăți și raționamente eronate. 2. transformare analogică a formei unui cuvânt datorită asemănării lui formale cu alt cuvânt. (<fr. *paralogie*)
- paralogism** s. n. 1. eroare de raționament sau în demonstrație, săvârșită involuntar. 2. (med.) cuvânt utilizat în sens diferit de cel uzual. (<fr. *paralogisme*)
- paramagnétic**, -ă adj. care prezintă paramagnetism. (<fr. *paramagnétique*)
- paramagnetism** s. n. proprietate a unor corpuri de a se magnetiza temporar în direcția intensității locale a câmpului magnetic. (<fr. *paramagnétisme*)
- paramastită** s. f. inflamație a țesutului celular perimamar. (<fr. *paramastite*)
- paraméci** s. m. protozoar ciliat din clasa infuzoriilor, în apele dulci stătătoare. (<fr. *paramécie*, lat. *paramécium*)
- paramedián**, -ă adj. situat lângă linia mediană. (<fr. *paramédian*)
- paramedicál**, -ă adj. care privește îngrijirea bolnavilor, tratamentul bolilor fără participarea corpului medical. (<fr. *paramédical*)
- paramént** s. n. fața exterioară a unui zid, a unei construcții, acoperită cu blocuri regulate de piatră. (<germ. *Parament*)
- paramér** s. n. (biol.) fiecare dintre cele două părți simetrice ale unui organism sau organ cu simetrie bilaterală. (<engl. *paramere*)
- paramétric**, -ă adj. referitor la parametru, de parametri. (<fr. *paramétrique*)
- parametrítă** s. f. inflamație a țesuturilor din jurul uterului. (<fr. *paramétrite*)
- paramétrium** s. n. țesut conjunctiv care înconjură uterul. (<it. *parametrio*, fr. *paramètre*)
- parametrón** s. m. element de circuit pentru înregistrarea informațiilor sau pentru efectuarea operațiilor logice în calculatoarele cibernetice, pentru comutare în telefonie etc. (<fr. *paramétron*)
- paramétru** s. m. 1. (mat.) literă într-o expresie sau ecuație care, considerată în calcule, constantă, poate lua diferite valori. 2. mărime proprie unui sistem fizic, tehnic, unui fenomen etc., o caracteristică constructivă sau funcțională. **o** ~ economic = unitate de măsură a aspectelor cantitative și calitative ale proceselor și fenomenelor economice. 3. (stat.) mărime măsurabilă care permite prezentarea mai simplă a caracteristicilor principale ale unui ansamblu statistic. • (inform.) simbol care desemnează datele preluate de către o procedură. 4. element constant într-un calcul, într-o operație intelectuală. (<fr. *paramètre*)
- paramilitár**, -ă adj. (despre grupări, organizații etc.) cu o structură și disciplină asemănătoare celor ale armatei. (<fr. *paramilitaire*)
- paramimie** s. f. perversitate a expresiei mimice, constând în neconcordanța până la opoziție între aceasta și conținutul trăirilor bolnavului. (<fr. *paramimie*)
- paramiotomie** s. f. afecțiune congenitală caracterizată prin contracții spastice ale părților corpului expuse la rece. (<fr. *paramyotomie*)
- paramnézic**, -ă adj., s. m. f. (suferind) de paramnezie. (<fr. *paramnésique*)
- paramnezie** s. f. tulburare de memorie constând din reproducerea unor situații false, imaginare. (<fr. *paramnésie*)
- paramolár** s. m. dinte supranumerar în fața molarului. (<engl. *paramolar*)
- paramorfină** s. f. tebaină. (<engl. *paramorphine*)
- paramorfism** s. n. tulburare de percepție constând în incapacitatea bolnavului de a-și prezenta imaginari obiecte sau fenomene. (<fr. *paramorphisme*)
- paramorfoză** s. f. proces de transformare a structurii unui mineral, păstrând compoziția chimică și forma exterioră a cristalului inițial. (<germ. *Paramorphose*)
- paramos** s. n. vegetație alpină din regiunile intertropicale umede ale Anzilor, din arbori pitici, ierburi, licheni și mușchi. (<sp. *paramos*)
- paramuzie** s. f. tulburare a posibilității de a reproduce tonuri muzicale. (<fr. *paramusie*)
- paranongáj** s. n. așezare a unui cuvânt, cules cu litere mai mici, într-un text cules cu un corp de literă mai mare. (<fr. *paranongage*)
- paranímă** s. f. 1. (la vechii greci) fată care o însoțea pe mireasă la ceremonialul căsătoriei. 2. (fig.) însoțitoare. (<fr. *paranympha*, lat. *paranympha*)
- paranóia** s. f. boală psihică manifestată prin lipsă de logică în gândire, idei delirante fixe, susceptibilitate și orgoliu exagerat, neîncredere, falsitate a judecății. (<fr. *paranoia*, gr. *paranoia*, nebunie)
- paranóic**, -ă adj., s. m. f. (suferind) de paranoia. (<germ. *paranaisch*, it. *paranoico*)
- paranoid**, -ă adj. care seamănă cu paranoia. (<germ. *paranoid*, fr. *paranoïde*)
- paranoism** s. n. psihoză caracterizată prin delir, neînsoțit de diminuări ale intelectului și voinței. (<germ. *Paranoismus*)
- paranomie** s. f. tulburare de limbaj în care obiectele sunt desemnate prin alte cuvinte. (<fr., gr. *paranomia*)
- paranormál**, -ă adj. (despre fenomene psihice) în afara normalului. (<fr. *paranormal*)
- parantelie** s. f. fenomen optic constând dintr-o pată luminoasă rotundă, colorată, cu diametrul aproximativ egal cu al Soarelui, pe cerul parhelic. (<fr. *paranthélie*)
- parantétic**, -ă adj. referitor la paranteză, între paranteze. (<fr. *paranthétique*)
- parantetizá** vb. tr. a efectua o parantetizare. (<fr. *paranthétiser*)
- parantetizáre** s. f. notație care permite a reprezenta,

- cu ajutorul unor paranteze; structura constituenților unei fraze. (< *parantetiza*)
- parantéza** *s. f.* 1. semn de punctuație din două arcuri de cerc sau două linii îndoită la capete care se încheie reciproc, pentru a izola o precizare etc., intercalate într-un text; textul însuși. • (*mat.*) semn grafic care cere ca operația cuprinsă în interiorul său să fie efectuată în prealabil. 2. (*fig.*) digresiune. (< fr. *parenthèse*)
- parantiselénă** *s. f.* fenomen asemănător paranteliei, în cazul Lunii. (< fr. *parantisélène*)
- parantróp** *s. m.*: australopitec descoperit în Transvaal. (< fr. *paranthrope*)
- paranucléu** *s. m.* corpuscul coexistent cu nucleul propriu-zis al celulei. (< engl. *paramucleus*)
- parapántă** *s. f.* gen de parasută, în formă dreptunghiulară, pentru planat în zbor. (< fr. *parapante*)
- parapantism** *s. n.* sportul lansării cu parapanta. (< *parapantă* + *-ism*)
- parapantist**, **-ă** *s. m. f.* sportiv specializat în lansări cu parapanta. (< *parapantă* + *-ist*)
- parapareunie** *s. f.* acuplare extravaginală în actul sexual, între indivizi de sexe diferite. (< fr. *parapareunie*)
- paraparéză** *s. f.* paralizie incompletă a membrilor inferioare. (< engl. *paraparesis*)
- parapét** *s. n.* 1. perete scund la marginea unei punți, a unui pod etc. pentru a împiedica căderea lucrurilor, a oamenilor. 2. prelungire a bordajului deasupra punții la nave și la unele ambarcații. 3. întăritură (de pământ, de zid) care protejează pe apărătorii unei fortificații. (< fr. *parapet*, germ. *Parapett*)
- parapítéc** *s. m.* maimuță fosilă, de mărimea unei pisici, primul strămoș al omului. (< fr. *parapithèque*)
- paraplasie** *s. f.* (*med.*) formare patologică a unui țesut. (< germ. *Paraplasie*)
- paraplégie**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de paraplegie. (< fr. *paraplégique*)
- paraplegie** *s. f.* paralizie completă a membrilor inferioare. (< fr. *paraplegie*)
- paraplexie** *s. f.* paralizie care afectează doar o parte a corpului. (< fr. *paraplexie*)
- parapneumonie** *s. f.* proces având o evoluție asemănătoare cu a pneumoniei, dar cu etiologie nespecifică. (< fr. *parapneumonie*)
- parapód** *s. n.* apendice locomotor lateral al polichetelor. (< fr. *parapode*)
- parapsihic**, **-ă** *adj.* metapsihic. (< fr. *parapsychique*)
- parapsihológ**, **-ă** *s. m. f.* specialist în parapsihologie. (< fr. *parapsychologue*)
- parapsihologie** *s. f.* metapsihică. (< fr. *parapsychologie*)
- parapsoriázis** *s. n.* grup de dermatoze caracterizate prin leziuni eritemato-scuamoase, asemănătoare psoriazisului. (< fr. *parapsoriasis*)
- pararefléx** *s. n.* fenomen de origine reflexă determinat de o excitație care declanșează un alt reflex. (< fr. *pararéflexe*)
- pararitmie** *s. f.* parasistolie. (< fr. *pararythmie*)
- pararócă** *s. f.* rocă metamorfică provenită din transformarea rocilor sedimentare. (< *para-* + *rocă*)
- parascântéi** *s. n.* 1. ecran izolat neinflamabil, care împiedică formarea arcurilor electrice între două piese metalice sau deteriorările pe care le-ar putea provoca ele. 2. dispozitiv montat la un coș pentru reținerea scântei și a prafului antrenat de gazele de ardere din anumite cuptoare, din focarul unei locomotive etc. (după fr. *pare-étincelles*)
- paraselénă** *s. f.* fenomen optic constând dintr-un cerc luminos care se observă uneori în jurul Lunii. (< fr. *parasélène*)
- parasexualitate** *s. f.* 1. totalitatea tulburărilor de comportament sexual. 2. (*biol.*) totalitatea proceselor de altă natură decât cea sexuală, care antrenează fecundarea fără să aibă loc meioza. (< fr. *parasexualité*)
- parasimbioză** *s. f.* simbioză secundară a unei ciuperci cu un lichen. (< fr. *parasymbiose*)
- parasimpatic** *adj.* *sistem* ~ = sistem nervos vegetativ alături de sistemul simpatic, centrii săi fiind situați la cele două extremități, ale simpaticului. (< fr. *parasymphatique*)
- parasimpatolitic**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (substanță) care exercită în organism efecte corespunzătoare aceluia pe care le produce paralizia sistemului parasimpatic. (< fr. *parasympholytique*)
- parasimpatomimetic**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (substanță) cu efect comparabil celui al excitației sistemului parasimpatic. (< fr. *parasymphométique*)
- parasintetic**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (cuvânt, derivat etc.) format atât cu prefix, cât și cu sufix. (< fr. *parasynthétique*)
- parasistolie** *s. f.* aritmie caracterizată prin coexistența a două ritmuri cu frecvențe apropiate; pararitmie. (< fr. *parasytollie*)
- parasól** *s. n.* avion monoplan cu aripa deasupra fuzelajului. (< germ. *Parasol*, fr. *parasol*)
- parasolár** *s. n.* 1. apărătoare montată la obiectivul aparatului de fotografiat sau de filmat pentru a împiedica pătrunderea luminii suplimentare în aparat. 2. placă transparentă sau opacă, în interiorul unui autovehicul, deasupra parbrizului, pentru a apăra pe șofer de lumina directă a soarelui. (< germ. *Parasolar*)
- parasomnie** *s. f.* serie de tulburări care însoțesc somnul. (< fr. *parasomnie*)
- parașcolár**, **-ă** *adj.* alături de învățământul propriu-zis. (după fr. *parascolaire*)
- parașoc** *s. n.* gârnitură destinată a amortiza șocurile, plasată în fața sau în spatele unui vehicul. (< fr. *pare-chocs*)
- parașută** *vb. tr., refl.* a (se) lansa din avion cu parașuta. (< fr. *parachuter*)
- parașută** *s. f.* 1. dispozitiv în formă de umbrelă, pentru lansarea din avion în timpul zborului. 2. dispozitiv de frânare pentru cazuri de avarii la ascensoare. (< fr. *parachute*)
- parasutism** *s. n.* tehnica și sportul lansării cu parașuta. (< fr. *parachutisme*)
- parasutist**, **-ă** *s. m. f.* sportiv, militar specializat în lansările cu parașuta. (< fr. *parachutiste*)
- paratáctic**, **-ă** *adj.* referitor la parataxă, prin parataxă; juxtapus. (< fr. *paratactique*)
- paratáxă** *s. f.* juxtapunere. (< fr. *parataxe*)
- parathormón** *s. n.* hormon secretat de paratiroidă. (< fr. *parathormone*)
- paratífic**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de paratifos; (despre microbi, bacili) care provoacă paratifosul. (< fr. *paratyphique*)
- paratífilită** *s. f.* flegmon al țesutului celular al fosei iliace. (< fr. *paratyphlite*)
- paratifoídă** *adj.* febră ~ = paratifos. (< fr. *paratyphoïde*)
- paratífos** *s. n.* boală ale cărei simptome sunt asemănătoare cu cele ale tifosului exantematic, dar produsă de un bacil diferit; febră paratifoídă. (< fr. *paratyphus*)
- paratífoză** *s. f.* salmoneloză. (< fr. *paratyphose*)
- paratireotróp**, **-ă** *adj.*; *s. m.* (hormon) cu afinități pentru glandele paratiroide. (< fr. *parathyrotrope*)
- paratireoză** *s. f.* afecțiune neinflamatorie a glandelor paratiroide. (< fr. *parathyréose*)
- paratiroidă** *adj.* glandă ~ (și *s. f.*) fiecare dintre cele două perechi de glande endocrine alături de glanda tiroidă. (< fr. *parathyroïde*)
- paratiroidectomie** *s. f.* extirpare a glandelor paratiroide. (< fr. *parathyroïdectomie*)
- paratiroidită** *s. f.* inflamație a glandelor paratiroide. (< fr. *parathyroïdite*)
- paratonér** *s. n.* paratrâsnet. (< fr. *paratonnerre*)
- paronomie** *s. f.* 1. tulburare a tonusului muscular, constând în contractarea mușchilor atunci când ar trebui să se relaxeze. 2. întârziere a unor mișcări la plante sub influența unor factori externi. (< fr. *paratonie*)
- paratrâsnet** *s. n.* instalație de protecție a construcțiilor contra trăsnetului; paratoner. (după fr. *paratonnerre*)
- paratrosif** *s. f.* parazitism în care energia necesară creșterii unui microorganism este furnizată de gazdă. (< engl. *paratrosphy*)
- paratuberculóză** *s. f.* 1. formă de tuberculoză atipică. 2. boală infecțioasă la rumegătoare, provocată de un microb înrudit cu bacilul tuberculozei. (< fr. *paratuberculose*)

- parauніверsitár**, -ă *adj.* din afara universității. (< fr. *parauniversitaire*)
- paravalânșă** *s. f.* construcție de piatră sau de beton destinată protecției unei căi de comunicație montane contra avalanșelor. (< fr. *paravalanche*)
- paraván** *s. n.* 1. perete mobil sau fix prin care se desparte o anumită porțiune dintr-o încăpere. 2. (fig.) ceea ce împiedică vederea. (< fr. *paravent*)
- paravânt** *s. n.* dispozitiv de protecție împotriva vântului, format din șiruri de arbori sau de panouri. (după fr. *pare-vent*)
- paravenós**, -oasă *adj.* localizat lângă o venă. (< germ. *paravenös*)
- paravertebral**, -ă *adj.* de-a lungul ambelor părți ale coloanei vertebrale. (< fr. *paravertébral*)
- par avión** *loc. adv.* (expediat) prin avion. (< fr. *par avion*)
- paraxial**, -ă *adj.* (despre raze de lumină, puncte) în vecinătatea axei optice. (< fr. *paraxial*)
- parazăpádă** *s. f.* construcție, dispozitiv sau plantație pentru a feri o cale ferată, o șosea de înzăpezire. (după fr. *pare-neige*)
- parazit**, -ă *1. s. m. f.* 1. organism care trăiește pe un alt organism gazdă, hrănindu-se exclusiv cu substanțele produse de acesta. 2. (fig.) cel care trăiește pe seama muncii altora. 3. (pl. m.) perturbații în transmisiile de telecomunicații, datorită descărcărilor electrice din atmosferă sau scântelilor produse de unele aparate electrice. **II. adj.** 1. parazitator. 2. (fig.) care nu are un rol util, care trăiește din munca altora. (< fr. *parasite*, lat. *parasitus*, germ. *Parasit*)
- PARAZIT(O)**- *elem.* „parazit”. (< fr. *parasit/o-*, cf. lat. *parasitus*, gr. *parasitos*)
- parazită** *vb. 1. tr. 1.* (despre paraziți) a îmbolnăvi, a infesta (un organism). 2. (fig., rar) a deregla, a perturba un anumit sistem, concret sau abstract. **II. intr. (fig.)** a trăi ca un parazit. (< fr. *parasiter*)
- parazitár**, -ă *adj. 1.* (care duce o viață) de parazit. 2. provocat de un parazit. (< fr. *parasitaire*)
- parazitemie** *s. f.* prezența patologică a unor paraziți în sânge. (< fr. *parasitémie*)
- parazitoid**, -ă *adj., s. n.* (substanță) care distruge paraziții. (< fr. *parasiticide*)
- parazitism** *s. n.* mod de viață al unei persoane, al unui organism care trăiește ca parazit. (< fr. *parasitisme*)
- parazitofobie** *s. f.* teamă exagerată, morbidă de paraziți. (< fr. *parasitophobie*)
- parazitológ**, -ă *s. m. f.* specialist în parazitologie. (< fr. *parasitologie*)
- parazitologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază organismele parazite și măsurile de combatere a acestora. (< fr. *parasitologie*)
- parazitotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe medicamentoase) care are afinitate pentru paraziți, fixându-se pe aceștia și distrugându-i. (< fr. *parasitotrope*)
- parazitóză** *s. f.* boală provocată de un parazit. (< fr. *parasitose*)
- parbríz** *s. n.* placă din material transparent în partea din față a unui vehicul, care protejează de vânt, de praf etc. (< fr. *pare-brise*)
- parc** *s. n.* 1. grădină publică mare, amenajată cu arbori, peluze etc. • grădină mare plantată cu arbori în jurul unei locuințe. 2. suprafață de teren închisă unde se îngrijește și se crește dezinatul. 3. loc de staționare a autovehiculelor sau de depozitare a utilajelor și materialelor unei instituții, unei unități. • totalitatea autovehiculelor unei întreprinderi, instituții etc.. 4. ~ *electric* = rețea centrală de distribuire a curentului electric. (< fr. *parc*)
- parcă** *vb. tr.* a așeza într-un parc (3) (autovehicule); a gara. (< fr. *parquer*)
- parcáj** *s. n.* parcare, parching. (< fr. *parcage*)
- parcăre** *s. f.* acțiunea de a parca; parcaj; • staționarea avioanelor care urmează să decoleze. (< parca)
- Párce** *s. f. pl. (mit. lat.)* cele trei divinități ale destinului despre care se credea că prima toarce, a doua deapănă, iar a treia taie firul vieții omului. (< lat. *Parcae*)
- parcelá** *vb. tr.* a compartimenta un teren, o pădure etc. în parcele. (< fr. *parceler*)
- parcelár**, -ă *adj.* (despre culturi) care se face pe parcele. (< fr. *parcelaire*)
- parcelatór** *s. m.* specialist în operații de parcelare. (< *parcela* + -*tor*)
- parcélá** *s. f.* porțiune de teren delimitată precis și destinată unui anumit scop. (< fr. *parcelle*)
- parcherizá** *vb. tr.* a trata o piesă de oțel sau de fontă cu o soluție de fosfat de fier și mangan pentru a o acoperi cu un strat protector, anticorrosiv. (< fr. *parkériser*)
- parchét** *s. n.* I. piesă de lemn în general de esență tare, pentru pardoseli; pardoseala însăși. **II.** fiecare dintre suprafețele în care este împărțită o pădure în curs de exploatare. **III.** instituție judiciară care face cercetări în materie penală; localul în care funcționează; funcționarii ei. (< fr. *parquet*)
- parchetá** *vb. tr. 1.* a pardosi cu parchet (I). 2. a împărți o pădure în parchete (II). (< fr. *parqueter*)
- parchetár** *s. m.* lucrător de parchete (I). (după fr. *parqueteur*)
- parchimétru** *s. n.* parcometru. (< it. *parchimetro*)
- párching** *s. n.* parcaj; loc rezervat staționării autovehiculelor. (< engl. *parking*)
- parcimonie** *s. f.* economie dusă la extrem; zgârcenie. • (fig.) măsură, reținere. (< fr. *parcimonie*, lat. *parcimonia*)
- parcimonios**, -oasă *adj.* excesiv de econom; zgârcit. (< fr. *parcimonieux*)
- parcométru** *s. n.* aparat de taxare într-un parching; parhmetru. (< fr. *parcomètre*)
- parcúrge** *vb. tr. 1.* a străbate (un drum, o distanță). 2. a citi, a examina rapid cu privirea; a răsfoi. (după fr. *parcourir*)
- parcúrs** *s. n.* 1. drum (de) străbătut; traiect; traseu. • *pe ~* = în timpul drumului; (*p. ext.*) între timp. 2. (*sport*) traseu cu obstacole care trebuie urmat de un călăreț în competiție. 3. lungime a unui drum sau a unei traiectorii între două puncte anumite. (< fr. *parcours*)
- pardalidá** *s. f.* piele de panteră purtată de Bacus. (< fr. *pardalide*)
- pardesiu** *s. n.* haină lungă, mai subțire decât paltonul. (< fr. *pardessus*)
- pardón** **I.** *interj.* (ca formulă de politețe) iertați-mă! scuzăți! • ba nu, nu este așa. **II. s. n.** I. iertare, scuză. 2. (*fam.*) șezut, dos. (< fr. *pardon*, germ. *Pardon*)
- parдонábil**, -ă *adj.* care se poate ierta, scuzabil. (< fr. *pardonnable*)
- parechézá** *s. f.* figură de stil constând din folosirea unor cuvinte cu sonoritate asemănătoare, fără a fi vorba de omonime, ci de un fel de paronime. (< gr. *parekesis*)
- PAREMIO**- *elem.* „proverb”. (< fr. *parémio-*, cf. gr. *paroimia*)
- paremiografie** *s. f.* descriere a proverbelor. (< *parémio-* + -*grafie*)
- paremiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în paremiologie. (< fr. *parémiologue*)
- paremiologie** *s. f.* disciplină care studiază proverbele. • totalitatea proverbelor dintr-o limbă. (< fr. *parémiologie*)
- parenchím** *s. n.* 1. țesut spongios, bogat în vase sangvine, specific organelor glandulare. 2. țesut vegetal, moale și spongios, care umple intervalele dintre părțile fibroase. (< fr. *parenchyme*, gr. *parenchyma*)
- parenchimátic**, -ă *adj.* parenchimatós. (< fr. *parenchymatique*)
- parenchimátós**, -oasă *adj.* referitor la parenchim; parenchimatic. (< fr. *parenchymateux*)
- parenchimátóză** *s. f.* degenerescență granulo-grăsoasă de origine infecțioasă care cuprinde simultan mai multe viscere. (< fr. *parenchymatose*)
- parenétic**¹, -ă **I.** *adj.* care îndeamnă la virtute; moralizator. **II. s. f.** exortatie cu caracter moralizator. (< fr. *parénéitique*, it. *parenético*)
- parenétic**², -ă *adj.* care se referă la naș. • (*fam.*) referitor la porecle. (< engl. *parenetic*)
- parenéză** *s. f.* discurs care preamărește virtutea; exortatie. (< fr. *parénèse*, gr. *parainesis*)
- parentál**¹ *s. m.* organism (a)sexual care dă naștere unui nou organism, transmitându-i caracterele sale. (< germ. *Parental*)
- parentál**², -ă *adj. 1.* referitor la părinți, moștenit de la

- părinți; ereditar. **O** (*psihan*). *complex* ~ = complex format în copilărie, în cadrul relațiilor copilului cu părinții. **2.** *material* ~ = strat rezidual sau transportat de roci dezagregate, care constituie cea mai mare parte a solului. (<fr., lat. *parental*)
- Parentalii** *s. f. pl.* sărbători publice la romani, care se celebră în luna februarie pentru pomenirea morților. (<lat. *parentalia*, fr. *parentales*)
- parenteral**, -ă *adj.* (despre administrarea medicamentelor) pe altă cale decât prin tubul digestiv. (<fr. *parentéral*)
- parestezie** *s. f.* tulburare a sensibilității, prin senzație de amorțeală, de arsură sau de rece, în lipsa oricărui excitant. (<fr. *paresthésie*)
- parétic**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de pareză. (<fr. *parétique*)
- pareunie** *elem.* „act sexual”. (<fr. *-paréunie*, cf. gr. *pareunomai*, a se culca lângă)
- paréză**¹ *s. f.* repugnanță față de muncă, de efort; lentoare, nonșalanță (<germ. *Parese*)
- paréză**² *elem.* „paralizie”. (<fr. *-parèse*, cf. gr. *paresis*, slăbire)
- parezie** *s. f. (med.)* funcționare anormală, lentă, a unui organ; (*p. ext.*) paralizie parțială. (<fr. *parésie*)
- parfă** *s. n.* înghețată (de ciocolată) având în compoziție frișcă bătută. (<fr. *parfait*)
- parfûm** *s. n.* 1. miros plăcut; mireasmă; aromă. **2.** preparat industrial cu miros plăcut, prin amestecarea unor substanțe din flori sau pe cale sintetică. **3.** (*fig.*) notă specifică, atmosferă caracteristică. (<fr. *parfum*)
- parfumā** *vb. I. tr., refl. a* (se) stropi cu parfum. **II. tr.** a înmiresma. (<fr. *parfumer*)
- parfumerie** *s. f.* magazin unde se vând parfumuri, articole de toaletă. (<fr. *parfumerie*)
- parfumiér**, -ă *s. m. f.* fabricant sau vânzător de parfumuri. (după it. *profumiere*)
- parhelie** *s. f.* fenomen optic, apariția unor pete luminoase (colorate) în jurul Soarelui, ca urmare a reflectării luminii solare în acele de gheață din atmosferă. (<fr. *parhélie*)
- parhomeón** *s. n.* aliterație. (<gr. *parhomoion*)
- PARI-** *elem.* „egal”. (<it. *pari-*, cf. lat. *par*)
- pária**¹ *s. m. inv. 1.* (în India, la brahmani) om care nu face parte din nici o castă, lipsit de orice drepturi. **2.** (*fig.*) om disprețuit de toată lumea, lipsit de drepturi. (<fr., it. *paria*)
- pária**² *vb. intr., tr. a* face un pariu. (<fr. *parier*)
- parián** *s. n.* porțelan moale, nesmălțuit, care imită marmura de Paros, folosit ca material în lucrările de sculptură. (<fr., engl. *parian*)
- paricid**, -ă **I. adj., s. m. f.** (cel) care și-a ucis părinții. **II. s. n.**ucidere a părinților. (<fr. *parricide*, lat. *parricida*, *III parricidium*)
- paricipitate** *s. f. pl.* ordin de mamifere unghiate, erbivore și omnivore, cu un număr par de degete la fiecare picior: rumegătoarele și porcinele; artiodactile. (după fr. *paridigitidés*)
- paride** *s. f. pl.* familie de păsări mici: pițigoii. (<fr. *paridés*)
- parietál**, -ă **I. adj. 1.** (*anat.*) referitor la peretele unei cavități. **O os** ~ (și *s. n.*) = fiecare dintre cele două oase care formează părțile laterale ale cetei craniene, între osul frontal și occipital. **2.** (*bot.*) despre planctonia în care ovulele sunt fixate pe marginea carpelor. **3.** *pictură* ~ă = pictură rupestră. **II. s. f. pl.** ordin de plante dicotiledonate cu ovulele fixate de peretele carpelor în perechi simetrice. (<fr. *parietales*)
- parietografie** *s. f.* radiografie a venelor peretelui abdominal, după injectarea acestuia cu un lichid radioopac. (<fr. *pariétographie*)
- parigenón** *s. n.* reluare într-un vers sau într-o unitate sintactică a unor părți de vorbire cu aceeași rădăcină. (<fr. *parigenon*)
- pariór** *s. m.* cel care pariază. (<fr. *parieur*)
- paripenát**, -ă *adj.* (despre frunze compuse) cu număr par de foliole, dispuse de o parte și de alta a pețiolului. (<fr. *paripenné*)
- parisiláb** *s. n.* cuvânt parisilabic. (<fr. *parisyllabe*)
- parisilábic**, -ă *adj.* (despre substantive, adjective) care păstrează același număr de silabe în cursul declinării. (<fr. *parisyllabique*)
- partítar**, -ă *adj.* (despre adunări, comisii, valori) în care părțile sunt în număr egal. (<fr. *partitaire*)
- partitate** *s. f. 1.* egalitate numerică. • (*mat.*) proprietate a unui număr întreg de a fi divizibil cu **2**. 2. echivalență valorică. **3.** valoarea, exprimată în aur, a mai multor unități monetare. **O** ~ *monetară* = raportul valoric dintre cantitatea de metal prețios de același fel conținută în unitățile monetare a două țări: ~ *valutară* = exprimarea valorilor paritare într-o valută. (<fr. *parité*, lat. *paritas*)
- pariu** *s. n.* 1. rămășag, prinsoare. **2.** joc de noroc la cursele de cai, constând dintr-o miză care dă participantului dreptul la o cotă din totalul câștigurilor. (<fr. *pari*)
- parizer** *s. n.* varietate de salam de culoare roz, din carne de vită și slănină, tocate mărunț și fierte. (<germ. *Pariser*)
- parizianism** *s. n.* atitudine, fel de a fi, de a vorbi, propriu parizienilor. (<fr. *parisianisme*)
- parizianizá** *vb. tr. a* da caracter, aspect parizian. (<fr. *parisianiser*)
- párka** *s. n.* palton scurt, cu glugă, de tip sportiv sau militar, din material impermeabil dublu. (<fr., amer. *parka*)
- párkinson** *s. n.* boală degenerativă a sistemului nervos central, caracterizată prin tremurături și rigiditate musculară; boala lui Parkinson; parkinsonian. (<fr. *parkinson*)
- parkinsonián**, -ă *adj., s. m. f.* (suferind) de parkinsonism. (<fr. *parkinsonien*)
- parkinsonism** *s. n.* boala lui Parkinson. (<fr. *parkinsonisme*)
- parlament** *s. n.* organ legislativ, eligibil, alcătuit din reprezentanți ai diferitelor partide politice sau din deputați independenți. • clădire unde își ține sesiunile. (<fr. *parlement*)
- parlamentá** *vb. intr. a* duce tratative pentru a ajunge la o înțelegere. (<fr. *parlementer*)
- parlamentár**, -ă **I. adj. 1.** referitor la parlament. **O regim** ~ = regim al unui stat în care guvernul răspunde pentru activitatea sa în fața parlamentului. **2.** potrivit uzanțelor admise în parlament. **3.** referitor la acțiunea de a parlamenta. **II. s. m. 1.** membru al parlamentului. **2.** persoană delegată, în timp de război, să ducă tratative de pace sau de armistițiu cu comandamentul inamic. (<fr. *parlementaire*, it. *parlamentario*)
- parlamentarism** *s. n.* regim parlamentar. (<fr. *parlementarisme*)
- parlándo** *adv. (muz.)* aproape vorbind, expresiv din punct de vedere ritmic. (<it. *parlando*)
- parloár** *s. n.* sală de primire (într-un internat, într-o cazarmă); vorbitor. (<fr. *parloir*)
- parmelie** *s. f.* lichen din regiunile reci, care formează o lamă galbenă pe pietre și pe trunchiurile de arbori. (<fr. *parmelie*, lat. *parmelia*)
- parmen** *s. m.* ~ *auriu* = soi de măr, originar din Anglia, cu fructele de culoare galbenă-aurie. (<fr. *parmén* *l'd'or*, germ. *Parmäne*)
- parmezán** *s. n.* cașcaval italianesc (uscăt) din lapte smântânit. (<fr. *parmesan*, germ. *Parmesan*)
- Parnás** *s. n.* (*fig.*) lăcașul poeziei; (*p. ext.*) poezii, poezia. (<fr. *parnasse*)
- parnasián**, -ă *adj., s. m. f.* (scriitor, poet, adept) al parnasianismului. (<fr. *parnassien*)
- parnasianism** *s. n.* curent literar apărut în Franța la mijlocul sec. XIX în jurul publicației *Parnasul contemporan*, care cultiva o poezie picturală, rece și impersonală, cu virtuozități stilistice, imagism rafinat și armonie plastică, împotriva sentimentalismului, retorismului, abuzurilor fanteziei. (<it. *parnasianismo*)
- paród** *s. n.* 1. primul cântec al corului în tragedia greacă, intonat la intrarea în orchestră (1). **2.** fiecare dintre intrările orchestrei dintr-un teatru grec. (<it. *parodo*, fr., gr. *parodos*)
- parodiá** *vb. tr. a* imita o operă literară sau maniera unui autor. (<fr. *parodier*)
- parodiánt**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care parodiază. (<fr. *parodiant*)

- parodic**, -ă *adj.* cu caracter de parodie; parodistic. (< fr. *parodique*, it. *parodico*)
- parodie** *s. f.* 1. imitație a unei opere literare, cu scopul de a satiriza un autor sau de a realiza efecte comice pe o temă dată. • (*p. ext.*) imitație nereușită, inferioară originalului. 2. (*muz.*) piesă cu caracter de glumă, în care se parafrazează una sau mai multe teme. (< fr. *parodie*, lat., gr. *parodia*)
- parodist** *s. m.* autor de parodii. (< fr. *parodiste*)
- parodistic**, -ă I. *adj.* parodic. II. *s. f.* genul parodiei. (< germ. *parodistisch*, llv *Parodistik*)
- parodont** *s. n.* parodontiū. (< fr. *parodonte*)
- parodontal**, -ă *adj.* al parodontiului. (< fr. *parodontal*)
- parodontită** *s. f.* inflamație a parodontiului. (< fr. *parodontite*)
- parodontologie** *s. f.* parte a odontologiei care studiază parodontiul și parodontozele. (< fr. *parodontologie*)
- parodontom** *s. n.* tumoră a țesutului parodontal. (< fr. *parodontome*)
- parodontometrie** *s. f.* măsurare a pungilor gingivale, a retracției și a mobilității dinților. (< fr. *parodontométrie*)
- parodontopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile dinților. (< fr. *parodontopathie*)
- parodontoză** *s. f.* proces patologic al parodontiului, constând în retracția gingiilor și descoperirea pronunțată a dinților, ploree alveolare; parodontoză. (< fr. *parodontose*)
- parodontiū** *s. n.* ansamblu de țesuturi în care sunt fixați dinții în osul maxilar; parodont. (< germ. *Parodontium*)
- parol** *interj.* pe cuvânt! pe cinstea mea! zău! (< fr. *parole*)
- parolă** *vb. intr.* a folosi o parolă. (< *parolă*)
- parolă** *s. f.* cuvânt secret, convențional, mijloc de recunoaștere de către militari, de către depunătorii pe libere de economii la purtător sau între membrii unei organizații conspirative. (< fr. *parole*, it. *parola*, germ. *Parole*)
- parolist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (*fam.*) (cel) care se ține de cuvânt. (< *parolă* + *-ist*)
- paronchie** *s. f.* tumefacție inflamatorie în jurul unghiei. (< fr. *paronychia*)
- paronim** *s. n.* cuvânt asemănător cu altul ca formă, dar deosebit de acesta ca sens. (< fr. *paronyme*)
- paronimie**, -ă *adj.* referitor la paronimie. (< fr. *paronymique*)
- paronimie** *s. f.* calitatea a două sau mai multe cuvinte de a fi paronime. (< fr. *paronymie*)
- paronomasie** *s. f.* paronomază. (< lat., gr. *paronomasia*, fr. *paronomasie*)
- paronomastic**, -ă *adj.* referitor la paronomază. (< fr. *paronomastique*)
- paronomază** *s. f.* figură de stil, constând în alăturarea de cuvinte asemănătoare ca formă, dar cu înțeles deosebit; paronomasie. (< fr. *paronomase*, lat., gr. *paronomasia*)
- paropsie** *s. f.* tulburare a percepției vizuale constând în modificarea distanței dintre obiect și bolnav. (< fr. *paropsie*)
- parorexie** *s. f.* tulburare a apetitului manifestată prin dorința de a ingera substanțe necomestibile. (< fr. *parorexie*)
- parosmie** *s. f.* tulburare olfactivă constând în percepția falsă a unui miros. (< fr. *parosmie*)
- parotidă** *adj.*, *s. f.* fiecare dintre cele două glande salivare situate sub ureche. (< fr. *parotide*)
- parotidectomie** *s. f.* ablațiune a glandei parotide. (< fr. *parotidectomie*)
- parotidită** *s. f.* inflamație a parotidelor. ○ ~ *epidemică* = boală contagioasă, provocată de un virus, care se manifestă prin cefalee, febră și inflamarea glandelor salivare; oreion. (< fr. *parotidite*)
- paroxísm** *s. n.* 1. intensitate maximă a unei boli, a unui sentiment etc. • surescitare, tulburare extremă. 2. intensificare bruscă a activității forțelor interioare ale Pământului, care duce la formarea munților și la modificări ale scoarței terestre. (< fr. *paroxysme*, germ. *Paroxysmus*, gr. *paroxysmos*)
- paroxistic**, -ă *adj.* ajuns la paroxism. (< fr. *paroxystique*)
- paroxitón**, -ă *adj.*, *s. n.* (cuvânt) care are accentul pe penultimă silabă. (< fr. *paroxyton*, gr. *paroxytonos*)
- paroxitonism** *s. n.* tendință a unei limbi de a accentua silaba penultimă a cuvintelor. (< fr. *paroxytonisme*)
- parséc** *s. m.* unitate astronomică de distanță, de 3,26 ani-lumină. (< fr. *parsec*)
- parsism** *s. n.* religia popoarelor iraniene, întemeiată pe Zoroastru. (< fr. *parsisme*)
- part**, -ă *adj.* care aparține partilor, popor din antichitate, de origine iraniană, dintre Eufrat și Indus. • (*s. f.*) limbă din familia limbilor iraniene, vorbită de parți. (< fr. *parthe*)
- partaj** *s. n.* 1. împărțire a unei moșteniri între persoanele îndreptățite s-o stăpânească, făcută de o instanță judecătorească sau de succesori între ei. • împărțeală. 2. folosirea aceluiași canal de frecvențe de emisiuni de către mai multe stații de radioemisiune. (< fr. *partage*)
- partajă** *vb. tr.* a efectua un partaj. (< fr. *partager*)
- partajabil**, -ă *adj.* care poate fi împărțit. (< fr. *partageable*)
- partant** *s. m.* participant (la jocuri sportive). (< fr. *partant*)
- partener**, -ă *s. m. f.* fiecare dintre participanții la o competiție sportivă, la jocuri etc. • persoană cu care dansează cineva. • fiecare dintre persoanele angajate într-o tranzacție, într-o discuție etc. • executant, împreună cu altul, al unui număr de program (la teatru, la circ etc.). (< fr. *partenaire*)
- partenerial**, -ă *adj.* referitor la partener, de partener. (după fr. *partenariat*)
- parteneriat** *s. n.* asociere a doi sau mai mulți parteneri (de afaceri). (după fr. *partenariat*)
- PARTENO-** *elem.* „fecioară”, „lipsa fecundației, asexuat”. (< fr. *parthéno-*, cf. gr. *parthenos*)
- partenofilă** *adj.*, *s. f.* (femeie) care prezintă partenofilie. (< fr. *parthénophile*)
- partenofilie** *s. f.* atracție homosexuală a femeilor adulte față de adolescente. (< fr. *parthénophilie*)
- partenofobie** *s. f.* teamă patologică de adolescente, de fecioare. (< *parteno-* + *-fobie*)
- partenogamet** *s. m.* gamet format fără conjugare. (< fr. *parthénogamète*)
- partenogamie** *s. f.* autofecundare prin fuziunea unor gameți femei, fără participarea nucleului mascul. (< fr. *parthénogamie*)
- partenogenetic**, -ă *adj.* referitor la partenogeneză. (< fr. *parthénogénétique*)
- partenogenéză** *s. f.* 1. (*mit.*) apariție a unor făpturi miraculoase în condiții excepționale. 2. reproducere la unele organisme sexuate (albine, purci de plante etc.) dintr-un ovul sau ou nefecundat. (< fr. *parthénogénèse*)
- partenospór** *s. m.* spor din diviziunea unui gamet nefecundat. (< fr. *parthénospore*)
- partér** *s. n.* 1. parte a unei clădiri, la nivelul solului; ansamblul încăperilor din această parte a clădirii. • primul etaj (de la intrare) al unei mine. 2. parte a unei săli de spectacol între scenă și fundul sălii. • totalitatea spectatoriilor care ocupă locurile din această parte a sălii. 3. parte a unei grădini sau a unui parc în care se cultivă flori. (< fr. *parterre*, (l) germ. *Parterre*)
- participă** *vb. intr.* a lua parte (la ceva); a împărtăși starea sufletească a cuiva. (< fr. *participer*, lat. *participare*)
- participânt**, -ă *s. m. f.* cel care ia parte la ceva. (< fr. *participant*)
- participativ**, -ă *adj.* cu caracter de participare; implicat. • care manifestă spirit de colaborare; (*p. ext.*) entuziast. (< fr. *participatif*)
- participație** *s. f.* faptul de a participa la o întreprindere comercială, investind bani sau alte valori materiale; cotă cu care participă cineva la un capital. (< fr. *participation*, lat. *participatio*)
- participial**, -ă *adj.* referitor la participiu; construit cu participiul; care provine dintr-un participiu. (< fr. *participial*, lat. *participialis*)
- participiu** *s. n.* mod verbal nepersonal și nepredicativ, cu forme deosebite după gen și număr, care exprimă acțiunea suferită de un obiect. (< lat. *participium*, fr. *participe*)
- particular**, -ă I. *adj.* 1. care aparține numai anumitor persoane sau lucruri. ○ în ~ = în mod deosebit, în

- special. • care constituie proprietatea individuală a cuiva. 2. cu caracter individual; caracteristic, specific. • (*log.*: despre judecăți) în care predicații se referă numai la o parte din sfera subiectului. 3. cu caracter neoficial; privat; (despre lecții) predat elevilor în afara orelor oficiale de școală. II. *s. n.* categorii filozofice, verigă intermediară între singular și general. III. *s. m.* persoană care nu deține o funcție oficială; (*p. ext.*) persoană considerată ca individ în raport cu statul. (<fr. *particularis*, germ. *partikular*, *PlV Partikular*)
- particularism** *s. n.* 1. caracter intim, specific. 2. interes particular, personal. 3. atitudine a unei populații, a unui grup social, a unei regiuni sau chiar a unui individ de a-și păstra caracteristicile particulare, originale, autonomia, în raport cu ansamblul din care face parte. (<fr. *particularisme*)
- particularist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al particularismului. (<fr. *particulariste*)
- particularitate** *s. f.* caracter particular. • caracteristică, specific. (<fr. *particularité*)
- particulariză** *vb. tr., refl.* 1. a spune (ceva) cu amănunte. 2. a restrânge la un singur caz, a individualiza. (<fr. *particulariser*)
- particularizant**, -ă *adj.* care particularizează. (<fr. *particularisant*)
- particulă** *s. f.* 1. părticică de materie; corpuscul, microobiect. ○ (*fiz.*) ~ *elementară* = particulă constitutivă a materiei, care prezintă atât caracteristici corpusculare, cât și ondulatorii, comportându-se ca o entitate cu însușiri specifice. 2. element lexical și morfologic invariabil, care se atașează la sfârșitul unui cuvânt sau al unei forme flexionare. (<fr. *particule*, lat. *particula*)
- partid** *s. n.* grupare relativ organizată și stabilă, care exprimă sintetic și reprezintă interesele unui anumit grup social, căutând să le apere și să le promoveze împotriva altora și luptând pentru cucerirea sau menținerea puterii politice. (după fr. *parti*, gr. *partidon*)
- partidar**, -ă *adj.* care se bazează pe criteriul partinice. (<partid + -ar)
- partidă** *s. f.* 1. desfășurare completă a unui joc. • îndeplinire plăcută în grup, organizată din timp. 2. (proiect de) căsătorie; (*p. ext.*) persoană vizată. 3. sistem de contabilitate pe categorii de operații economice. • cont. 4. cantitate de mărfuri vândute sau cumpărate o dată. 5. (*muz.*) parte dintr-o compoziție executată de unul dintre membrii unui ansamblu sau de un grup la unison; grup de instrumente din aceeași familie, aparținând unui ansamblu, care execută această parte. (<ngr. *partida*, it. *partita*)
- partinic**, -ă *adj.* care reprezintă și apără interesele unui partid, în conformitate cu spiritul, ideologia și programul acestuia. (< rus. *partinii*)
- partinitate** *s. f.* principiu care exprimă apartenența la un curent, la un partid politic, la o concepție de clasă. (după rus. *partinosti*)
- parti pris** /părti-prî/ *s. n.* părere preconcepută. ○ *a vorbi cu ~* = a face aprecieri subiective, a vorbi cu părtinire. (<fr. *parti pris*)
- partit**, -ă *adj.* (despre frunze) cu creștături adânci până aproape de pețiol. (<fr. *parti*)
- partită** *s. f.* (*muz.*) veche denumire desemnând o piesă pentru clavicembalo, o suită de dansuri, o serie de variațiuni etc. (<it. *partita*)
- partitiv**, -ă *adj.* (despre forme flexionare sau părți de propoziție) care exprimă ideea de parte dintr-un întreg. (<fr. *partitif*, it. *partitivo*)
- partitură** *s. f.* text muzical distribuit pe partide vocale sau instrumentale, astfel încât să poată fi urmărit concomitent. • compoziție muzicală. (<it. *partitura*, germ. *Partitur*)
- partiție** *s. f.* 1. diviziune, separare. 2. (*mat.*) descompunere a unei mulțimi într-o clasă de submulțimi disjuncte două câte două și a căror reuniune formează mulțimea dată. • (*inform.*) zonă din memoria internă alocată unei lucrări pe durata prelucrării sau unor componente ale sistemului de operare. 3. (*lingv. mat.*) clasificare a cuvintelor după flexiune, necesară atunci când se tratează partea de vorbire, genul, clasificare tipologică a limbilor etc. (<fr., engl. *partition*, lat. *partitio*)
- partițion** *vb. tr.* (*inform.*) a decupa memoria unui ordinator în subsansambluri operaționale. (<fr. *partitionner*)
- partiu** *s. n.* concepție de ansamblu a unei lucrări de arhitectură, pictură, sculptură sau decorație privind stabilirea proporțiilor, a destinației etc. (<fr. *parti*)
- partizân**, -ă *I. s. m. f.* 1. adept, susținător (al unei idei, al unei doctrine etc.); luptător pentru o cauză comună. 2. luptător într-un detașament organizat, neincadrat formal în forțele armate, care acționează în spatele frontului inamic. II. *adj.* care manifestă, exprimă un spirit de partid. (<fr. *partisan*, rus. *partizan*)
- partizanal**, -ă *adj.* de partizan. (<partizan + -al)
- partizanat** *s. n.* faptul de a fi partizan; stare, atitudine, activitate de partizan; exclusivism. (<partizan + -at)
- partnership** /-șip/ *s. n.* asocieri într-o afacere a doi sau mai mulți parteneri, în care fiecare își menține propriul capital, dar îl administrează și îl folosește în comun cu ceilalți, participând proporțional la împărțirea câștigului. (<engl. *partnership*)
- PARTO-** *elem.* „naștere”. (<fr. *parto-*, cf. lat. *partus*)
- partogramă** *s. f.* (*med.*) reprezentare grafică a frecvenței și intensității contracțiilor uterine. (<parto- + -gramă)
- parturiენტă** *s. f.* femeie care naște. (<fr. *parturiente*)
- parturiție** *s. f.* (*med.*) naștere. (<fr. *parturition*, lat. *parturitio*)
- partuză** *s. f.* ședință colectivă de desfrâu (sexual). (<fr. *partouise*)
- party** *s. n.* petrecere, serată. (<engl. *party*)
- parțial**, -ă *adj.* 1. care reprezintă numai o parte dintr-un întreg; care se produce numai în parte. ○ (*mat.*) *produs* ~ = fiecare dintre produsele unei înmulțiri, din a căror adunare rezultă produsul total. • (*fam.*; și *s. n.*) examen care intră în cadrul verificării permanente a cunoștințelor. 2. care părtinește; părtinitor. (<fr. *partiel*, lat. *partialis*)
- parțialitate** *s. f.* faptul de a fi parțial (2); părtinire. (<fr. *partialité*, lat. *partialitas*)
- parulide** *s. f. pl.* familie de păsări mici, cântăreții pădurii.
- parulie** *s. f.* abces gingival, ca o complicație a parodontozel. (<fr. *parulie*)
- parură** *s. f.* 1. podoabă purtată de mirese pe cap. 2. gamitură asprată de bijuterii. (<fr. *parure*)
- parveni** *vb. intr.* 1. a se ridica, a ajunge la o situație materială sau socială bună fără a avea merite deosebite și folosind mijloace necinstite; a se îmbogăți. 2. a-și atinge scopul, a reuși, a izbui. 3. (despre știri, scrisori etc.) a ajunge (la destinație). (<fr. *parvenir*)
- parvenit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) care a reușit să parvină. (după fr. *parvenu*)
- parvenitism** *s. n.* tendință, dorință de parvenire; mod de comportare a celui parvenit. (<parvenit + -ism)
- parvis** *s. n.* piața din fața unei biserici sau a unui templu. (<fr. *parvis*)
- pas¹** *interj.* (la diferite jocuri de cărți) cuvânt care arată că un jucător nu vrea sau nu poate să deschidă jocul. ○ ~ *parol* = formula rostită de un jucător care nu vrea sau nu poate să participe la joc în turul respectiv. (<fr. /jel/ *passe*)
- pas²** *s. n.* 1. distanță care separă două spire consecutive ale unei elice sau două filete ale unui șurub, măsurată paralel cu axa de rotație. ○ ~ *de dințare* = distanța cuprinsă între planurile mediane a doi dinți consecutivi ai unui pînion sau ai unei roți dințate. 2. (*inform.*) operație unitară într-o rutină de calculator sau suboperație în executarea unei instrucțiuni. 3. (*mar.*) document personal cu valabilitate temporară dat persoanelor pe timpul escalei; permis de debarcare. 4. ~ *genetic* = distanță creată între un părinte și unul dintre copiii lui, astfel încât posibilitatea acestuia de a primi o genă oarecare se înjumătățește datorită meiozei. (<fr. *pas*)
- pas³** *s. n.* 1. drum îngust între munți; trecătoare. 2. șenal navigabil. (<fr. *pas*, germ. *Pass*)
- pasă** *vb. tr.* 1. a transmite cuiva ceva. 2. (*sport*) a trece mingea unui coechipier. (<fr. *passer*)
- pasabil**, -ă *adj.* (*fam.*) care poate fi acceptat, utilizat; acceptabil. (<fr. *passable*, it. *passabile*)
- pasager**, -ă *I. s. m. f.* călător cu un mijloc de transport, cu vaporul etc. II. *s. n.* navă de pasageri (1). III. *adj. adv.* trecător. (<fr. *passager*)
- pasaj** *s. n.* 1. spațiu (acoperit) rezervat numai pietonilor pentru a trece dintr-o stradă în alta. 2. încrișare a unui drum cu o cale ferată, a două drumuri sau a două

căi ferate. • trecere fără oprire a unui tren printr-o stație de cale ferată. 3. (geogr.) trecătoare, pas² (1). 4. fragment (mai lung) citat dintr-o altă lucrare. • frază melodică a unei compoziții. 5. migrațiune periodică a păsărilor. 6. (echit.) alură a calului constând într-un trap scurt, mai cadențat și mai elevat. • spațiu al maneajului în care se execută acest mers. (<fr. *passage*, it. *passaggio*, germ. *Passage*)

pasamétru *s. n.* instrument de precizie pentru măsurarea dimensiunilor exterioare ale unor piese prin comparare cu un etalon. (<fr. *passamètre*, rus. *pasometr*, germ. *Passameter*)

pasânt I. *adj., s. n.* (contor) care înregistrează consumul de energie electrică defalcăt din consumul înregistrat de un contor general. II. *adj.* (herald.) despre figuri de animale reprezentat din profil, în mișcare. (<fr., germ. *passant*)

pasarelă *s. f.* 1. punte mobilă pentru urcarea sau coborârea de pe o navă. • platformă pe puntea de sus a unei nave, unde stă ofițerul de cart sau timonierul. 2. pod îngust, pentru pietoni, peste o linie ferată, o șosea etc. 3. legătură între două clădiri la nivelul etajelor. (<fr. *passerelle*)

pasatrice *s. f.* mașină pentru prelucrarea prin strecurare a fructelor crude. (<it. *passatrice*)

pasavânt *s. n.* 1. punte superioară de legătură între partea dinainte și cea dinapoi a unei nave. 2. permis de transportat mărfuri (fără taxe vamale). (<fr. *passavant*, it. *passavanti*)

păsă *s. f.* 1. (sport) trecere a mingii prin lovitură, cu piciorul sau cu capul, unui coechipier; passing. • operație de trecere la executarea unui tur de iluzionism; mișcare a mâinii la hipnotizatori. 2. înaintare către adversar, la scrimă. 3. miză pe care trebuie s-o depună jucătorii de cărți la fiecare nou tur. 4. (mar.) culoar navigabil amenajat printr-o zonă cu pericole (stânci, epave etc.) sau printr-un baraj de mine. 5. stare, situație (trecătoare). 6. trecere a metalului forjat în tiparele sau în matritele care-l fasonază. (<fr. *passé*, engl. *pass*)

pascal¹ *s. m.* unitate de măsură a presiunii, egală cu un newton pe m². (<fr. *pascal*)

pascal² *s. n.* (inform.) limbaj de programare de nivel înalt orientat spre aplicațiile cu caracter tehnic, științific și economic. (<fr. *pascal*)

pascal³, -ă *adj.* referitor la sărbătoarea Paștilor. (<fr. *pascal*)

paseism *s. n.* pasiune exagerată, cult pentru trecut. (<fr. *passéisme*)

paseist, -ă *adj., s. m. f.* (adept, admirator) al trecutului. (<fr. *passéiste*)

paseriforme *s. f. pl.* ordin de păsări, în general de talie mică, cântătoare; păsărele. (<fr. *passeriformes*)

pasetă *s. f.* lamelă de oțel cu orificii, care conduce firul la mașinile de tricotate. (<fr. *passette*)

PASI- v. pan-

pasibil, -ă *adj.* care merită, care trebuie să sufere ceva; susceptibil de... (<fr. *passible*, it. *passibile*, lat. *passibilis*)

pasiéntă *s. f. (pl.)* combinații (distractive) cu cărți de joc (aranjate într-o anumită ordine). (<fr. *patience*, rus. *passiáns*)

pasifloră *s. n.* medicament calmant sub formă de soluție, din pasifloră. (<pasifloră + -al)

pasifloră *s. f.* plantă din America tropicală și din Asia, cu tulpina ramificată și cu flori albastrii sau albe-roz. (<fr. *passiflora*, lat., it. *passiflora*)

pasigrafie *s. f.* sistem de scriere universală. (<fr. *pasigraphie*)

pasimétru *s. n.* instrument, asemănător cu pasametrul, pentru măsurarea cavităților pieselor. (<fr. *passimètre*)

pasionă *vb. tr., refl.* a (se) interesa cu pasiune. (<fr. *passionner*)

pasionă, -ă *adj.* referitor la pasiune; produs, determinat de o pasiune (amoroasă). (<fr. *passionnel*, lat. *passionalis*)

pasionalitate *s. f.* însușirea de a fi pasional. (<pasional + -itate)

pasionant, -ă *adj.* care pasionează; captivant, palpitant. • aprig, violent. (<fr. *passionnant*)

pasionat, -ă *adj.* I. (despre sentimente, fapte etc.) determinat de pasiune. 2. (despre oameni) stăpânit de pasiuni; pătimaș. 3. care pune pasiune în tot ce face; înflăcărat. (<fr. *passionné*)

pasiune *s. f.* 1. afecțiune puternică și de durată pentru cineva sau ceva; patimă; manifestare a unui astfel de sentiment. • obiectul acestei afecțiuni. 2. compoziție muzicală religioasă care are ca subiect povestirea patimilor lui Cristos. (<fr. *passion*, lat. *passio*, germ. *Passion*)

pasiv, -ă I. *adj.* I. lipsit de inițiativă, inactiv, dezinteresat, apatic. 2. (despre diateze, forme verbale, conjugări etc.) care arată că subiectul suferă acțiunea făcută de altcineva. O *vocabular* ~ = parte a vocabularului care nu este folosită în mod curent. 3. (despre metale, aliaje) care prezintă pasivitate (2). II. *s. n.* 1. totalitatea mijloacelor economice ale unei întreprinderi, instituții etc., privite sub aspectul provenienței lor la un moment dat. • parte a bilanțului în care sunt înscrise aceste mijloace. 2. ~ *patrimonial* = ansamblul obligațiilor și sarcinilor cu conținut economic aparținând unei persoane (fizice sau juridice) care împreună cu activul alcătuiesc patrimoniul. (<fr. *passif*, lat. *passivus*, germ. *passiv*, *III Passiv*)

pasivism *s. n.* pasivitate (1). (<it. *passivismo*, germ. *Passivismus*)

pasivist, -ă *s. m. f.* cel stăpânit de pasivism. (<it. *passivista*)

pasivitate *s. f.* I. dispoziție, stare a celui pasiv; inactivitate, delăsare; pasivism. 2. proprietate a unor metale sau aliaje de a nu putea fi atacate de unii acizi decât când sunt diluați. (<fr. *passivité*, germ. *Passivität*)

pasiviză *vb. I. tr., refl.* (despre metale, aliaje) a face să capete, a căpăta pasivitate (2). II. *tr.* a efectua transformarea pasivă a unei fraze active. III. *refl.* (despre cuvinte) a intra în vocabularul pasiv. (după fr. *passiver*)

pasmanerie *s. f.* ramură a industriei textile care produce panglici, broderii, firețuri etc.; ceaprazărie. • denumire generică pentru produsele acestei ramuri. (<fr. *passementerie*)

páso *s. n.* farsă scurtă care se juca în teatrul spaniol între actele unei piese mai mari. (<sp. *paso*)

páso-doble *s. n.* dans popular de perechi, de origine spaniolă; gen de step dansat rapid; melodia corespunzătoare. (<sp. *paso-doble*)

paspartú *s. n.* 1. cheie cu care se pot deschide mai multe broaște; șperaclu. 2. (fig.) mijloc de pătrundere într-un anumit cerc, într-o anumită problemă etc. 3. chenar de hârtie sau carton care se așază între sticlă și fotografie la înrămarea acesteia. 4. document de transport feroviar în care se înscriu indicații privind destinația, itinerarul și clasa. (<fr. *passé-partout*)

paspoál *s. n.* șiret, bandă îngustă de mătase, bumbac etc. de-a lungul unei cusături, al marginii unui buzunar. (<fr. *passepoil*)

paspoală *vb. tr.* a țivi, a pune un paspoal. (<fr. *passepoil*)

passacaglia /pasacália/ *s. f.* 1. vechi dans de origine spaniolă și italiană, cu o mișcare lentă, uniformă; melodia corespunzătoare. 2. piesă instrumentală în formă de variațiuni polifonice pe o temă expusă la început și care se repetă în bas. (<it. *passacaglia*)

passamezzo /pasaméto/ *s. n.* dans italian din sec. XVI-XVIII, cu tempo rapid; melodia corespunzătoare. (<it. *passamezzo*)

passe-montagne /pas-montáni/ *s. n.* căciula care acoperă ceafa și urechile. (<fr. *passe-montagne*)

passe-pied /paspié/ *s. n.* dans popular în cerc, de origine franceză, asemănător menuetului, dar cu un tempo mai rapid; melodia corespunzătoare. (<fr. *passe-pied*)

pásim *adv.* (pentru trimiteri la diferite pasaje din opere sau din autori) în diverse locuri, ici și colo. (<lat. *passium*)

pásing *s. n.* pasă (1). (<engl. *passing*)

passing-shot /pásing-șot/ *s. n.* (tenis) minge din dreapta, lovită din rever sau dată în diagonală, care trece rapid pe lângă adversarul venit la fileu. (<engl. *passing-shot*)

passionáto *adv.* (muz.) pasionat, patetic. (<it. *passionato*)

pástă *s. f.* 1. preparat de substanțe diferite, de consistență semilichidă. 2. (piet.) culoare preparată cu ulei. 3. ~ *făinoase* = produse alimentare, obținute prin uscarea unui aluat nedospit. (<ngr., it. *pasta*, germ. *Pasta*, *Paste*)

pastel¹ I. *s. n.* 1. creion colorat, moale, pentru desen, din pigmenți pulverizați amestecați cu talc și gumă

- arabică. • desen cu astfel de creioane. 2. poezie descriptivă cu fond liric, în care este înfățișat un peisaj (1). 3. lucrare muzicală lirică, amintind de un pastel (2) sau compusă pe cuvintele acestuia. II. *adj. inv.* (despre culori, desene) în tonuri pale; delicat. (< fr. *pastel*, it. *pastello*)
- pastel²** *s. m.* plantă erbacee vivace, cultivată în trecut pentru frunzele sale din care se extrăgea un colorant albastru indigo; albăstrele. (< fr. *pastel*)
- pastelát**, -ă *adj.* vopsit pastel. (după fr. *pastellisé*)
- pastelist** *s. m.* pictor, poet autor de pasteluri. (< fr. *pastelliste*)
- pastelistică** *s. f.* procedeu de realizare a pastelului. (< it. *pastellistica*)
- pasteliză** *vb. tr.* 1. a desena în culori pastel. • a face să aibă culori atenuate. 2. a crea un pastel; a da impresia de pastel (2). (după fr. *pasteller*)
- pastét** *s. n.* preparat culinar din carne, care se servește fie simplu, ca aperitiv, fie într-o crustă de aluat, însoțit de salată, ca bază. (< germ. *Pastete*)
- pasteurelóză** /pas-tô-/ *s. f.* boală infecțioasă gravă a animalelor și păsărilor domestice, manifestată prin septicemie hemoragică; holera păsărilor. (< fr. *pasteurellose*)
- pasteuriză** *vb. tr.* a distruge flora patogenă a produselor alimentare fermentabile prin încălzire. (< fr. *pasteuriser*)
- pasteurizător** *s. n.* instalație pentru pasteurizare. (< fr. *pasteurisateur*)
- pastică** *s. f. (mar.)* macara având una din fețe rabatabile sau prevăzute cu o deschizătură prin care se introduce parâma pe scripete. (< it. *pastecca*)
- pasticcio** *s. n. (muz.)* tip de operă din arii, recitative, coruri extrase din operele altor compozitori. • lucrare ale cărei părți sunt scrise de compozitori diferiți. (< it. *pasticcio*)
- pastifiánt**, -ă *adj. s. n.* (substanță) care permite obținerea unei paste. (după *plastifiant*)
- pastilă** *s. f. 1.* preparat farmaceutic sau alimentar de forma unei tablete sau bomboane rotunde. 2. piesă, disc mic, la unele mașini sau mecanisme. • corp în formă de disc sau de cilindru, de mici dimensiuni, prin turnare sau presare. 3. mic tub metalic, cu o compoziție trasoare, care se însurubează în fundul proiectilelor (perforante), pentru marcarea traiectoriei și pentru incendierea carburanților inamicului. 4. (*inform.*) substrat semiconductor pe care este fabricat un circuit integral; microcircuit. 5. refugiu (3) în mijlocul unei piețe, al unei intersecții largi etc. (< fr. *pastille*, germ. *Pastille*)
- pastis** *s. n.* lichior de anason, care se ia ca aperitiv. (< fr. *pastis*)
- pastișă** *vb. tr.* a face o pastișă. (< fr. *pasticher*)
- pastișă** *s. f.* lucrare literară sau artistică lipsită de originalitate, în care se imită stilul, maniera de lucru a unui scriitor sau artist ilustru; imitație fără valoare. • (*p. ext.*) parodie. (< fr. *pastiche*)
- pastișor** *s. m. (depr.)* cel care pastișează. (< fr. *pasticheur*)
- păstor** *s. m.* preot protestant. (< lat. *pastor*, germ. *Pastor*)
- pastoral**, -ă *I. adj. 1.* de păstor; (*p. ext.*) câmpenesc, rustic. **O gen** ~ = gen literar sau muzical de inspirație campestră, care își propune să redea scene simple și vădit naive din natură. 2. care aparține pastorilor, preoților. II. *s. f. 1.* scenă idilică, câmpenească în creația trubadurilor și truvelor. 2. operă dramatică, lirică sau muzicală aparținând genului pastoral. 3. mesaj al unui episcop adresat preoților și credincioșilor în anumite ocazii. (< fr. *pastoral*, lat. *pastoralis*, it. *pastorale*)
- pastoralism** *s. n.* tendință în literatură și artă caracterizată prin folosirea temelor idilice din viața de la țară; caracter pastoral, bucolic. (< fr. *pastoralisme*, engl. *pastoralism*)
- pasturelă** *s. f. 1.* gen lirico-epic medieval cu personaje păstorițe, păstori (sau cavaleri îndrăgostiți de păstorițe) care narează, într-un limbaj cu aluzii licențioase, o scenă de dragoste. 2. (*muz.*) scenă bucolică. (< fr. *pastourelle*)
- pașapórt** *s. n.* document (carnet) care servește drept legitimație cetățeanului unui stat în străinătate. **O (fam.) a da** ~ul (*cui*va) = a se debarasa de cineva. (< it. *passaporto*, fr. *passaport*, rus. *pașport*)
- pașoptism** *s. n.* ideologia participanților la Revoluția de la 1848 din țările române, având ca trăsătură principală conștiința individualității naționale, crearea istoriografiei, prețuirea acordată literaturii populare, înclinarea de a
- explora trecutul în scop propagandistic etc. (< *pașopt /1848/ + ism*)
- pașoptist**, -ă *adj. s. m. f.* (participant) la Revoluția de la 1848 din țările române. • (*p. ext.*) purtător al ideologiei acestora. (< *pașopt + -ist*)
- pat¹** *s. n. (șah)* situație în care un jucător, nemaiputând să deplaseze regele fără a intra în șah, este obligat să înceteze, partida declarându-se remiză. (< fr. *pat*)
- păt²** *v. pato-*
- patafizic**, -ă *I. adj.* referitor la patafizică. II. *s. f.* știință a soluțiilor imaginare care acordă simbolic liniamentelor proprietățile obiectelor descrise prin virtualitatea lor. (< fr. *pataphysique*)
- patafizician**, -ă *s. m. f.* specialist în patafizică. (< fr. *pataphysicien*)
- patăgiu** *s. n.* pieleță între membrele dinainte și dinapoi, ca și spre coadă, la unele mamifere, care servește la planat. (< engl., lat. *patagium*)
- patarăță** *s. f. (mar.)* 1. unealtă de călăfăit, de forma unui topor. 2. patarătină mobilă pe iahturi. (< it. *paterazzo*, fr. *patarasse*)
- patarătină** *s. f. (mar.)* parâma care susține catargul în borduri și spre pupă. (după it. *paterazzo*)
- patarini** *s. m. pl.* nume dat în sec. XI membrilor unei asociații creștine milaneze și, în sec. XII, catarilor și valdezilor din Italia. (< fr. *patarins*, it. *patarini*)
- patasă** *s. f.* veche navă cu vele pentru transportul corepidentenței și pasagerilor. (< fr. *patache*)
- patată** *s. f.* batat. (< fr. *patate*)
- patefon** *s. n.* aparat pentru reproducerea înregistrărilor pe discuri (1). (< fr. *pathéphone*)
- PATEL(O)- / PATELI-** *elem.* „patelă, rotulă”. (< fr. *patell(o)-, patelli-*, cf. lat. *patella*)
- patelă** *s. f. 1. (ant.)* farfurie de pământ sau de metal în care se punea mâncarea. 2. (*anat.*) rotulă. (< fr. *patelle*, lat. *patella*)
- patelctomie** *s. f.* ablațiune a rotulei. (< fr. *patellectomie*)
- PATELI-** *v. patel(o)-*
- patelifórm**, -ă *adj.* de forma unui potir sau unei farfurii cu bordură. (< fr. *patelliforme*)
- patelită** *s. f.* inflamație a rotulei. (< fr. *patellite*)
- patelopezie** *s. f.* fixare a rotulei de față anterioară a condiliilor femurale. (< engl. *patellopexy*)
- pateloplastie** *s. f.* refacere a rotulei fracturate sau deformată. (< fr. *patelloplastic*)
- patenă** *s. f.* taler de metal de formă circulară, folosit în cultul catolic, pe care stă azima de împărțășanie. (< fr. *patène*, it., lat. *patena*)
- patent¹** *s. n.* punct, ochi de tricotaș care permite o elasticitate mai mare. (< germ. *Patent*)
- patent²**, -ă *adj.* (despre acțiuni, manifestări ale oamenilor) de netăgăduit; autentic, evident. (< fr. *patent*)
- patent³**, -ă *I. adj.* (despre încuietori, lacăte) construit în chip special pentru a prezenta garanții de soliditate, de bună funcționare. **O clește** ~ (și *s. n.*) = clește pentru tăiat și lucrat sârmă. II. *s. f.* capsă. (< germ. *Patent*)
- patentă** *vb. tr. 1.* a acorda (cui)va o patentă (1); a breveta. 2. (*tehn.*) a trata termic o sârmă sau o bandă de oțel pentru a-i da o rezistență mecanică mare. (< fr. *patenter*, germ. *patentieren*)
- patentát**, -ă *adj. 1.* care a obținut o patentă; brevetat. 2. (*fig.*) despre oameni și însușirile lor) notoriu, evident, patent. (< fr. *patenté*)
- patentă** *s. f. 1.* drept exclusiv acordat unui inventator, unei autorități de a folosi și de a comercializa o invenție, o inovație etc.; act, diplomă care conferă acest drept; brevet. **O ~ de sănătate** = document care se dă unui vas la plecarea dintr-un port și prin care se confirmă starea sanitară a portului. • (*fig.*) sistem, procedeu (propriu cui)va). 2. (în trecut) impozit care se plătea pentru un anumit comerț sau o anumită industrie. • licență (pentru exercitarea unui anumit comerț). (< fr. *patente*, germ. *Patent*)
- páter** *s. m.* preot, călugăr catolic. (< lat. *pater*)
- patéră** *s. f. 1. (ant.)* vas ritual în formă de farfurie, la libații. 2. crier. 3. (*electr.*) rozetă. (< fr. *patère*, lat. *patera*)
- patérn**, -ă *adj.* care aparține tatălui, de tată. (< fr. *paterne*, lat. *paternus*)

- paternal**, -ă *adj.* care provine de la tată. (< fr. *paternel*)
- paternalism** *s. n.* 1. sistem social caracterizat prin predominanța celor mai vârstnici sau a unuia care deține o influență personală asupra grupului. 2. pretins interes pe care l-ar manifesta patronii sau conducătorii de fabrici față de bunăstarea muncitorilor, față de atmosfera din întreprindere, de relațiile interumane. 3. protecție, protejare, tutelare excesivă a propriului copil, motivată printr-o dragoste și grijă deosebite. (< fr. *paternalisme*)
- paternalist**, -ă *adj.* referitor la paternalism, caracteristic acestuia. (< fr. *paternaliste*)
- paternitate** *s. f.* 1. starea, calitatea de tată. • (*jur.*) filiație pe linie paternă. 2. (*fig.*) calitatea de autor al unei opere. (< fr. *paternité*, lat. *paternitas*)
- paternoster** *s. n.* 1. ascensor de persoane cu mai multe cabine succesive, fără uși, cu funcționare continuă. • elevator pentru materiale de construcție cu cupe fixate pe două benzi fără sfârșit. 2. ornament arhitectonic dintr-un șir de proeminente ovale sau rotunde. (< fr. *pater-noster*, germ. *Paternoster*)
- patetic**, -ă *I. adj.* 1. care impresionează puternic, plin de patos; mișcător, emoționant, duios. 2. (despre nervi) care inervează globul ocular. *II. s. n.* categorie estetică desemnând însușirea unei situații sau a unei opere de artă de a provoca emoții puternice, de a impresiona. (< fr. *pathétique*, germ. *pathetisch*, lat. *patheticus*)
- patético** *adv. (muz.)* pasionat, înfocat, patetic. (< it. *patetico*)
- patetism** *s. n.* calitatea, arta de a emoționa, de a mișca sufletul, de a înduioșa; caracter patetic (I, 1). (< fr. *pathétisme*)
- patetiză** *vb. intr.* a pune patos în ceva; a exagera caracterul patetic. (< fr. *pathétiser*)
- patéu** *s. n.* 1. plăcintă umplută cu carne tocată, cu brânză etc. 2. pastă de ficat, de carne sau de pește, cu condimente. (< fr. *pâté*)
- patibăr** *s. n.* bar¹ cu specific de patiserie. (< *patiserie/ + bar*)
- patibular**, -ă *adj.* care inspiră groază, vrednic de spânzurat. (< fr. *patibulaire*)
- patibule** *s. f. pl.* furci în care erau spânzurați condamnații la moarte. (< lat. *patibulum*)
- patie** *v. pato-*
- patină¹** *vb. intr.* 1. a se deplasa cu patinele. 2. (despre vehicule) a nu putea înainta pe un teren alunecos, roțile învârtindu-se pe loc. • (*tehn.*) a aluneca pe o pistă de ghidare. (< fr. *patiner*)
- patină²** *vb. I. refl.* (despre obiecte, construcții de metal, de piatră etc.) a se acoperi cu patină. *II. tr.* (despre timp) a face să capete patină. (< fr. *patiner*)
- patinaj** *s. n.* patinare¹ (I); sportul cu patinele. (< fr. *patinage*)
- patinator**, -oăre *s. m. f.* sportiv care practică patinajul. (< *patina¹ + tor*)
- patină¹** *s. f.* 1. dispozitiv metalic montat pe talpa gheții, cu care se poate merge alunecând pe gheață. 2. piesă datorită căreia un mecanism poate aluneca pe o șină. (< fr. *patin*)
- patină²** *s. f.* 1. strat subțire format sub acțiunea factorilor climatici pe suprafața obiectelor sau a construcțiilor de metal, de piatră etc., dându-le un aspect de vechime. 2. strat artificial cu care se acoperă unele obiecte, în scopuri decorative, pentru a crea impresia de vechime sau pentru a le proteja de eroziune. (< fr. *patine*)
- patinoăre** *s. n.* teren special pentru patinaj. (< fr. *patinoire*)
- patinsonare** *s. f.* procedeu de separare a argintului din minereul de plumb argenticifer prin topirea minereului. (după fr. *patinsonage*)
- pătio** *s. n.* curte interioară pavată, înconjurată cu arcade, specifică locuințelor spaniole. (< sp. *patio*)
- patiserie** *s. f.* 1. pateuri, plăcinte etc. preparate dintr-un aluat fin și umplut cu carne, brânză, dulceață. 2. magazin unde se prepară sau se vând produse de patiserie (I). (< fr. *pâtisserie*)
- patisiér**, -ă *s. m. f.* cel care prepară și vinde produse de patiserie. (< fr. *pâtissier*)
- patison** *s. n.* legumă, puțin cunoscută la noi, din aceeași familie cu dovleacul, de mărimea unui măr și forma unei farfurii răsturnate, cu marginile dințate. (< fr. *pâtisson*)
- PATO-**, -pát, -patie *elem.* „boală, suferință, afecțiune”. (< fr. *patho-*, -*pathe*, -*pathie*, cf. gr. *pathos*, *patheta*)
- patofarmacodinamie** *s. f.* parte a farmacologiei care studiază acțiunea medicamentelor asupra organismului bolnav. (< fr. *pathopharmacodynamie*)
- patofit**, -ă *adj., s. n.* (agent patogen) care provoacă îmbolnăvirea plantelor. (< fr. *pathophyte*)
- patofiziologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază disfuncțiile organismului. (< fr. *pathophysiology*)
- patofobie** *s. f.* teamă patologică de boli. (< fr. *pathophobia*)
- patogén**, -ă *adj.* referitor la boală; care provoacă boli. (< fr. *pathogène*)
- patogenetic**, -ă *adj.* referitor la patogenie. (< fr. *pathogénétique*)
- patogenéză** *s. f.* patogenie. (< germ. *Pathogenese*)
- patogenezie** *s. f.* ansamblu de simptome provocate la omul sănătos prin aplicarea unei substanțe în doză homeopatică. (< fr. *pathogénésie*)
- patogenie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază mecanismul de apariție și dezvoltare a bolilor; patogeneză. (< fr. *pathogénie*)
- patogenitate** *s. f.* capacitate a unei specii de microbi de a produce o boală. (< germ. *Pathogenität*)
- patognomonic**, -ă *adj.* (despre simptome) caracteristic unei boli, pe baza căruia se poate stabili diagnosticul. (< fr. *pathognomonique*)
- patognomonie** *s. f.* studiu al semnelor caracteristice unei boli. (< fr. *pathognomonie*)
- patografie** *s. f.* studierea biografiei unor personalități pentru evidențierea unor trăsături psihopatologice ale acestora. (< *pato-* + *biografie*)
- patológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în patologie; patologist. (< germ. *Patholog*)
- patológico**, -ă *adj.* referitor la patologie; bolnăvicios, morbid, anormal. (< fr. *pathologique*)
- patologie** *s. f.* 1. ramură a medicinei care studiază cauzele, simptomele și evoluția bolilor, precum și mijloacele de prevenire și tratare a acestora. 2. stare patologică. • totalitatea manifestărilor unei boli. (< fr. *pathologie*)
- patologist**, -ă *s. m. f.* patolog. (< fr. *pathologiste*)
- patomimie** *s. f.* nevoia morbidă de a simula o boală. (< fr. *pathomimie*)
- patomorfogén**, -ă *adj.* (despre vegetale) care produce modificări morfologice datorită unui agent patogen. (< fr. *pathomorphogène*)
- patomorfologie** *s. f.* anatomie patologică. (< *pato-* + *morfologie*)
- patopsihologie** *s. f.* psihologie patologică; psihopatologie. (< engl. *pathopsychology*)
- pátos** *s. n.* 1. intensitate deosebită a sentimentelor, prin care se realizează o puternică forță dramatică. • înflăcărare, avânt, entuziasm. 2. emfază, stil emfatic. (< fr., gr. *pathos*)
- patotip** *s. n. (biol.)* totalitatea caracterelor patologice asemănătoare la membrii unui grup de indivizi. (< fr. *pathotype*)
- PATRI-** /**PATRO-** *elem.* „patern”, „masculin”. (< fr. *patri-*, *patro-*, cf. lat. *pater*, -*tris*, gr. *pater*, *patros*, tată)
- patriarhal**, -ă *adj. I.* referitor la patriarh(ie). • care amintește de vechii patriarhi și de moravurile lor austere; simplu; (*p. ext.*) liniștit, tihnit, tradițional. 2. care ține de patriarhat. (< fr. *patriarcal*)
- patriarhalism** *s. n.* tendință de întoarcere la tradițiile și datinile din trecut; obicei, tradiție, mod de viață care amintește de timpurile patriarhale. (< *patriarhal + -ism*)
- patriarhalitate** *s. f.* caracter patriarhal. (< germ. *Patriarchalität*)
- patriarhaliză** *vb. tr., refl.* a da, a căpăta un caracter patriarhal. (< *patriarhal + -iza*)
- patriarhát** *s. n.* 1. formă de organizare socială caracteristică societății gentile, în care filiația se stabilește patrilinear. 2. demnitatea de patriarh în biserica ortodoxă; perioada cât păstorește un patriarh. 3. teritoriul supus jurisdicției unui patriarh. (< fr. *patriarcat*)
- patriciál**, -ă *adj.* referitor la patriciu. (< fr. *patricial*)
- patricián**, -ă *I. s. m. f.* 1. membru al aristocrației din Roma antică, deținând pământurile obștești și bu-

- curându-se de toate privilegiile. 2. nobil, aristocrat. II. s. m. câmat din carne de vită. III. *adj.* care aparține patricienilor (I). • de origine nobilă; rafinat. (< fr. *patricius*)
- patriciât** s. n. 1. demnitatea de patriciu sau de patrician în Roma antică. 2. ordinul patricienilor (I, 1). 3. elită, aristocrație. (< fr. *patriciat*, lat. *patriciatu*s)
- patricid** s. m. f. I. cel care și-a ucis tatăl. II. s. n. paricid. (< lat. *patricida*)
- patriciu** s. n. titlu instituit de împăratul Constantin cel Mare, cel mai înalt rang din Imperiul Roman, după împărat; cel care posedă acest titlu. (< lat. *patricius*)
- patrie** s. f. I. țara unde s-a născut și trăiește cineva; loc de băștină; pământ natal. 2. loc de origine a unei idei, a unei științe, arte etc. 3. loc, climat propice dezvoltării cuiva sau a ceva. (< lat. *patria*, fr. *patrie*)
- patriliniar**, -ă *adj.* (despre sistemul de filiație și de organizare socială) în linie paternă. (< fr. *patrilinéaire*)
- patrilocal**, -ă *adj.* (despre un sistem de relații conjugale) în care femeia vine să locuiască în familia soțului ei. (< fr. *patrilocal*)
- patrimonial**, -ă *adj.* referitor la un patrimoniu; care constituie un patrimoniu. o (*jur.*) *raporturi* ~e = raporturi care au un conținut economic; *bunuri* ~e = bunuri care pot fi evaluate în bani. (< fr. *patrimonial*, lat. *patrimonialis*)
- patrimonializă** *vb. tr.* a transforma în patrimoniu. (< fr. *patrimonialiser*)
- patrimoniu** s. n. 1. totalitatea drepturilor și a obligațiilor evaluabile în bani și a bunurilor materiale la care se referă acestea, care aparțin unei persoane fizice sau juridice. 2. bunuri moștenite prin lege de la părinți. • totalitatea bunurilor care aparțin unei colectivități, unui stat etc.; bun public. • bunuri spirituale care aparțin unui popor sau omenirii întregi. (< lat. *patrimonium*, fr. *patrimoine*, it. *patrimonio*)
- patriot**, -ă s. m. f. cel care își iubește patria, care manifestă devotament față de poporul său. (< ngr. *patriotis*, fr. *patriote*)
- patriotard**, -ă *adj.*, s. m. f. (cel) care face paradă de patriotism. (< fr. *patriotard*)
- patriotic**, -ă *adj.* care exprimă patriotism. (< fr. *patriotique*, it. *patriotico*)
- patriotism** s. n. sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, statornicie în decursul istoriei. (< fr. *patriotisme*)
- patristic**, -ă I. *adj.* care ține de patristică. II. s. f. disciplină consacrată studiului doctrinei teologice-filozofice creștine, operelor și vieții marilor sfinți; patrologie (1). (< fr. *patristique*)
- patrită** s. f. piesă componentă a unei matrite care apasă materialul. (< germ. *Patrize*)
- PATRO-** v. patri-
- patrociniu** s. n. 1. (la romani) protecție acordată de un patron clienților săi. 2. patronaj, protecție, apărare. (< lat., fr. *patrociniu*)
- patroclîn**, -ă *adj.* (*biol.*; despre caractere) care provine exclusiv de la tată. (< fr. *patrocline*)
- patroclinié** s. f. ereditate paternă. (< fr. *patroclinie*)
- patrologie** s. f. 1. patristică. 2. colecție care cuprinde scrierile părinților bisericii; (*p. ext.*) carte din această colecție. (< fr. *patrologie*, germ. *Patrologie*)
- patromorf**, -ă *adj.* (*biol.*; despre generații) cu înfățișare paternă. (< fr. *patromorphe*)
- patron**¹ s. n. 1. cartuș. 2. tipar după care se croiește un obiect de îmbrăcăminte. • desen, model după care se execută o țesătură. 3. bușon (2). (< germ. *Patrone*)
- patron**², -oană I. s. m. patrician roman considerat în raport cu liberții și cu clienții săi. II. s. m. f. 1. sfânt socotit protector al unei persoane, al unei comunități etc., care îi poartă numele. 2. ocrotitor, protector, susținător. 3. proprietar al unei întreprinderi, al unui local etc. (< fr. *patron*, lat. *patronus*, germ. *Patron*)
- patronă** *vb. tr.* 1. a ocroti, a proteja, a sprijini, a susține. • (*depr.*) a prezida, a trona. 2. (*mar.*) a înfășura cu ață de velă ori cu merlin capătul unei parâme pentru a împiedica despletirea sau uzarea. (< fr. *patronner*)
- patronaj** s. n. ocrotire, protecție; sprijin, egidă. • (în trecut) societate de binefacere; acțiune de (falsă) ocrotire a săracilor și a celor incapabili de muncă. (< fr. *patronage*)
- patronal**, -ă *adj.* 1. referitor la patroni, format din patroni. 2. referitor la ziua numelui cuiva. (< fr., engl. *patronal*)
- patronat** s. n. 1. (la romani) drept al patronului asupra clienților săi. 2. (în trecut) drept al unui prelat sau senior de a numi pe cineva într-o demnitate ecleziastică. 3. calitate, situație de patron; totalitatea patronilor. (< fr. *patronat*, lat. *patronatus*, germ. *Patronat*)
- patronim** s. n. nume de familie; patronimic. (< fr. *patronyme*)
- patronimic** I. *adj.*, s. n. (*ant.*) (nume) comun tuturor descendenților aceluiași strămoș (ilustru). II. s. n. patronim. (< fr. *patronymique*, lat. *patronymicus*)
- patronimie** s. f. ramură a genealogiei care cercetează evoluția numelor după tată într-o familie. (< *patronim* + *-ie*)
- patrulă** *vb. intr.* a îndeplini misiunea de patulă (1). (după fr. *patrouiller*)
- patrulatér**, -ă I. *adj.* care are patru laturi. II. s. n. poligon cu patru laturi; tetragon. (după lat. *quadrilaterus*, fr. *quatralatère*)
- patrulă** s. f. 1. mic detașament militar însărcinat cu recunoașterea terenului, a pozițiilor, a mișcărilor inamicului etc. sau cu supravegherea ordinii; navă, avion cu misiune de supraveghere. 2. formație de zbor din trei-patru avioane de luptă. (< germ. *Patrolle*)
- patrunghiulăr**, -ă *adj.* (*mat.*) 1. cu patru unghiuri. 2. a cărui bază are patru unghiuri. (după fr. *quadrangulaire*)
- patrupéd**, -ă *adj.*, s. n. (animal) cu patru picioare; tetrapod. (după fr. *quadripède*, lat. *quadripes*)
- pattern** /pătân/ s. n. model specific, tipar reprezentând simplificat structura unui fenomen sociologic, lingvistic, psihologic. (< fr., engl. *pattern*)
- pâtvagon** s. n. vagon de bagaje. (după germ. *Packwagen*)
- PAUCI-** elem. „puțin (numeros)”. (< fr. *pauci-*, cf. lat. *paucus*)
- pauciflór**, -ă *adj.* (despre plante, inflorescențe) cu flori puține. (< fr. *pauciflore*)
- paucisimptomatic**, -ă *adj.* care prezintă puține simptome. (< fr. *paucisymptomatique*)
- pauliană** *adj.* acțiune ~ = acțiune judiciară prin care un creditor poate cere debitorului său rezilierea unui contract, anularea unui act etc. dacă acestea sunt posterioare creanțelor. (< fr. *paulienne*)
- paulician**, -ă s. m. f. membru al unei secte maniheene creștine din sec. VII-X, bazată exclusiv pe *Noul Testament*, care pretindea a reduce creștinismul la simplitatea evanghelică. (< fr. *paulicien*)
- paupér**, -ă *adj.*, s. m. f. (om) foarte sărac, redus la mizerie. (< lat. *pauper*)
- pauperism** s. n. paupertate. (< fr. *paupérisme*)
- pauperiză** *vb. tr.* a sărăci, a aduce în stare de mizerie (prin exploatare). (< fr. *paupériser*)
- paupertate** s. f. stare de extremă sărăcie; pauperism. (< lat. *paupertas*, it. *paupertà*)
- pausal**, -ă *adj.* global, forfetar. o *tarif* (sau *pref.*; și s. n.) ~ = sistem de plată pentru prestările de servicii comunale, pentru consumul de energie, apă etc., suma calculându-se cu aproximație pe baza capacităților instalate ale aparatelor sau a consumurilor posibile. o *asigurare* ~ă = asigurare de bunuri, persoane sau riscuri pe baza plății unei prime de asigurare unice (medii). (< germ. *pauschal*)
- paúză** s. f. 1. întrerupere momentană a unei acțiuni. • reacție (2). • antrac. 2. semn convențional care indică o întrerupere pe o durată determinată a frazei muzicale. 3. semn de punctuație (—) pentru a arăta o oprire în lectură. 4. timpul de oprire cerut de respirație la recitarea versurilor. (< lat. *pausa*, fr. *pause*, germ. *Pause*)
- pavá** *vb. tr.* a acoperi cu pavaj. (< fr. *paver*)
- paváj** s. n. 1. acțiunea de a pava; strat de piatră sau alte materiale cu care se acoperă la suprafața o stradă, o curte etc. 2. (*geol.*) aglomerare de bolovani și lespezi pe suprafața unei formații detritice. (< fr. *pavage*)
- paváná** s. f. vechi dans de curte, de origine spaniolă sau italiană, cu caracter solemn, lent; melodia corespunzătoare. (< fr. *pavane*)
- pavát** s. n. pavare. (< *pava*)
- pavátór**, -oáre s. m. f. muncitor care lucrează la pavaje. (< *pava* + *-tor*)

- pavéa** s. f. bloc, bucată de piatră, de cărămidă sau lemn, cubică, pentru pavaje. (< fr. *pavé*)
- pavián** s. m. maimuță africană cu capul mare, botul alungit și părul corpului lung și rar. (< germ. *Pavian*)
- pavilion** s. n. 1. mică construcție izolată, într-o grădină, într-un parc etc.; chioșc. • corp de clădire care face parte dintr-un ansamblu de construcții (la spitale, cazărmi, în stațiunile balneoclimaterice). • suprafață rezervată, în cadrul unui târg sau unei expoziții internaționale, prezentării exponatelor. 2. drapel care poartă semnele distinctive ale unui stat. • steag de pânză, de forme și culori diferite, care indică apartenența unei nave la o anumită țară. 3. partea în formă de cornet a unui receptor telefonic. 4. partea în formă de pălnie a instrumentelor de suflat. • cornet acustic. 5. partea exterioră, cartilajinoasă, a urechii. 6. partea terminală, în formă de pălnie, a trompelor uterine. 7. (*herald.*) ornament al unei steme, în formă de cort, deasupra mantoului și acoperind armourile unui suveran. (< fr. *pavillon*, germ. *Pavillon*)
- paviment** s. n. pardoseală, pavaj din marmură, mozaic, piatră sau plăci ceramice. (< lat. *pavimentum*)
- pavimentós, -oasă** adj. 1. (despre pietre) pentru pavaj. 2. (despre un epiteliu) format din celule poliedrice, cu aspect de pavaj. (< fr. *pavimenteux*)
- pavlovián, -ă** adj. povlovist. (< fr. *pavlovien*)
- pavlovism** s. n. orientare în medicină și psihologie bazată pe descoperirile lui Pavlov privind activitatea sistemului nervos central, pe interpretarea unității funcționale a organismului și a relațiilor dintre acesta și mediu. (< fr. *pavlovisme*)
- pavlovist, -ă** adj. s. m. f. (adept) al pavlovismului; pavlovian. (< engl. *pavlovist*)
- pavoáz** s. n. ansamblu de pavilioane sau de lumini arborate de o navă cu ocazia unei festivități. (< fr. *pavois*)
- pavoáză** vb. tr. 1. a împodobi de sărbătoare (o sală, o clădire) cu stegulețe, draperii. 2. (*mar.*) a arboră un pavoaz. (< fr. *pavoiser*)
- pávor** s. n. stare de groază, provocată de imagini terifiante, în timpul somnului. (< lat. fr. *pavor*)
- pay-back** /pei-béc/ s. n. returnare, plată posterioară; comparare a costurilor cu rezultatele posibile. (< engl. *pay-back*)
- páli** vb. intr. 1. a deveni palid la față. 2. a-și pierde strălucirea. (< fr. *páilir*)
- pástós, -oasă** adj. (despre un material) care are consistență de pastă. (după fr. *pâteux*)
- peáj** s. n. 1. varnă la trecere peste un pod, pe un drum de acces într-un oraș sau la acostarea unei nave la un chei. 2. drept de a folosi o cale ferată străină. (< fr. *peáge*)
- peán** s. m. (*ant.*) imn de gloriificare închinat zeului Apollo; (*p. ext.*) cântec de luptă, de biruință după o victorie. (< fr. *peán*, gr. *paian*)
- pebrínă** s. f. boală infecțioasă a viermilor de mătase, prin mici pete negre care apar pe pielea acestora. (< fr. *pébrine*)
- pecábil, -ă** adj. susceptibil de păcat; păcătos. (< fr. *peccable*)
- peccabilitate** s. f. caracter pecabil. (< fr. *peccabilité*)
- pecarí** s. m. mamifer înrudit cu porcul sălbatic, fără coadă și bun înnotător, din America Centrală și de Sud. (< fr. *pecari*)
- pecaríză** vb. tr. a determina culoarea unei făini de grâu sau de secară prin comparare cu o făină-etalon. (< germ. *pekarisieren*)
- pechinéz** s. m. câine de apartament cu botul scurt și turrit, cu picioarele scurte și cu părul lung și moale. (< fr. *pékinois*)
- peching** s. n. 1. țesătură de mătase naturală, cu dungi mate și lucioase, din fire de grosimi diferite sau divers colorate. • țesătură de mătase naturală pictată. 2. rasă de rațe cu penaj alb. (< fr. *peking*)
- pecopteride** s. f. pl. familie de ferigi fosile, din șisturile de hullă; pecopteris. (< fr. *pecopteridées*)
- pecopteris** s. m. ferigă fosilă arborescentă cu frunze mari, compuse și lobate. (< fr. *pecopteris*)
- péctă** elem. „îngheț”. (< fr. *-pecte*, cf. gr. *pektos*)
- pectínă** s. f. substanță organică vegetală în fructe; amestecată cu apă, ia forma unei gelatine. (< fr. *pectine*)
- pectinéu** adj. s. m. (mușchi aductor) al coapsei. (< fr. *pectiné*)
- pectinifórm, -ă** adj. (despre organe vegetale) dispus ca dinții unui pieptene. (< lat. *pectiniformis*)
- pectizáre** s. f. transformare ireversibilă, sub influența acțiunilor exterioare, a substanțelor coloidale în substanțe solubile. (după fr. *pectisation*)
- pectografie** s. f. metodă de studiere a soluțiilor coloidale pe baza depunerilor produse pe o lamelă de sticlă, după evaporarea acestor soluții. (< fr. *pectographie*)
- pectoral, -ă** I. adj. 1. referitor la piept. • (s. m.) (mușchi) al pieptului. 2. în bolile de piept. II. s. n. 1. pieptar de metal, piesă a armurii romane. 2. bucată de stofă ornată cu pietre scumpe, pe care o purtau pe piept faraonii, la egipteni și marele preot, la evrei. (< fr. *pectoral*, lat. *pectoralis*)
- peculát** s. n. (*jur.*) furt de bani publici comis de către un mánuitoar al lor. (< fr. *peculat*, lat. *peculatus*)
- peculiár, -ă** adj. referitor la peculia. (< lat. *peculiaris*)
- pecúliu** s. n. 1. sumă de bani economisită de un sclav sau de un soldat roman, pe care acesta o primea la eliberare; gratificație acordată unui sclav roman de către stăpânul său. 2. economie realizată în folosul unui copil minor de către tutorele său, până la emancipare. 3. sumă mică, neînsemnată, economisită prin muncă. 4. parte cuvenită unui condamnat din remunerația muncii în timpul executării pedepsei. • remunerația muncii efectuată de bolnavii psihici în cadrul ergoterapiei. (< lat. *peculium*)
- pecuniár, -ă** adj. bănesc. (< fr. *pecuniare*, lat. *pecuniarius*)
- ped¹** v. ped³(o)-.
- péd²** v. pedi-
- PED³(O)-, -péd, -pedie/PEDI(O)-** elem. „copil”; „creștere; educație”. (< fr. *péd/ol-, -pède, -pédie, -pédi/ol-*, cf. gr. *pais, -dos, paidaia*)
- pedagóg, -ă** s. m. f. 1. (*ant.*) sclav instruit care însoțea și învăța pe copiii stăpânului la școală. 2. cel care instruește, educă pe copii, pe tineri; educator; (*p. ext.*) profesor. (< fr. *pédagogue*, lat. *paedagogus*, gr. *paidagogos*)
- pedagógic, -ă** adj. 1. referitor la pedagogie. 2. care corespunde cerințelor pedagogiei; educativ. (< fr. *pédagogique*)
- pedagogie** s. f. știință și arta educației. O ~ socială = ramură a pedagogiei care studiază determinismul social al fenomenelor educaționale, concepute ca procese de formare a omului în, prin și pentru societate. (< fr. *pédagogie*, lat. *paedagogia*)
- pedagogism** s. n. atribuirea unui rol absolut pedagogiei. (< fr. *pédagogisme*)
- pedagogizá** vb. tr. a aplica (într-o activitate) principiile, metodele și tehnicile pedagogiei. • a extinde preocuparea pentru formarea în mod pedagogic a omului. (< *pedagogie* + -iza)
- pedalá** vb. intr. 1. a acționa pedalele unei biciclete, bărci etc. 2. a acționa cu piciorul pedala unui pian. 3. (*fig.*) a insista, a reveni mereu asupra unui lucru, a sublinia. (< fr. *pédaler*)
- pedaláj** s. n. pedalare. (< fr. *pédalage*)
- pedalá** s. f. 1. părghie de manevră sau de comandă acționată cu piciorul. • dispozitiv de imprimare la tiparul înalt acționat cu piciorul. 2. mecanism la unele instrumente muzicale (pian, orgă, armoniu) care, acționat cu ajutorul picioarelor, servește la modificarea timbrului, duratei și înălțimii sunetelor. • sunet prelung și grav, care durează mai multe măsurii. (< fr. *pédale*)
- pedaliér** s. n. 1. mecanism cuprinzând axa, manivelele și pedalele la bicicletă. 2. ansamblu la orgă, corespunzând sunetelor grave. 3. claviatură de pedale conectată la mecanismul unui pian. (< fr. *pédalier*)
- pedalizáre** s. f. procedeu de prelungire și colorare timbrală a sunetelor la pian, prin folosirea pedalelor. (< *pedalá* + -iza)
- pedánt, -ă** adj. s. m. f. (cel) care are pretenții nejustificate de erudiție, de competență; meticulos, formalist. (< fr. *pédant*, germ. *Pedant*)
- pedanterie** s. f. 1. paradă de erudiție; meticulozitate exagerată; pedantism. • exprimare în termeni pretențioși. 2. gravitate în chestiuni de mică importanță. (< fr. *pédanterie*)

- pedantism** *s. n.* pedanterie. (<fr. *pedantisme*)
- pederást** *s. m.* cel care practică pederastia; uranist. (<fr. *pédéraste*)
- pederastie** *s. f.* 1. atracție homosexuală pentru băieți. 2. inversiune sexuală; uranism. (<fr. *pédérastie*)
- pedéstru**, -ă *adj.* 1. care merge, călătorește pe jos. 2. (*peior.*) lipsit de inteligență, prost. • (despre stil) fără valoare, simplu, prozaic. (<lat. *pedester*, -*tris*)
- pedéză** *elem.* „vigoare”, „izbucnire”. (<fr. -*pède*, cf. gr. *pedesis*, săritură)
- PEDI¹**, -**péd/PEDO-** *elem.* „picior”. (<fr. *pédi-*, -*pède*, *pédo-*, cf. lat. *pes*, *pedis*)
- PEDI²(O)** - v. **ped³(o)** -
- pediatrie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază bolile de copii; medicină infantilă. (<fr. *pédiatrie*)
- pediátru**, -ă *s. m. f.* medic specialist în pediatrie. (<fr. *pédiatre*)
- pedicél** *s. n.* peduncul mic. (<fr. *pédicelle*)
- pedicelát**, -ă *adj.* (despre flori, fructe) cu pedicel. (<fr. *pédicellé*)
- pedichiúră** *s. f.* îngrijire a picioarelor, în tăierea unghiilor, a bățăturilor etc. (<fr. *pédicure*)
- pedichiuríst**, -ă *s. m. f.* specialist în pedichiură. (<engl. *pedicurist*)
- pedicul** *s. n.* 1. formație anatomică alungită cu aspect de picior, care leagă două organe, tumori etc.; peduncul (2). 2. cel de-al doilea segment al antenei insectelor. (<fr. *pédicule*, lat. *pédiculus*)
- pediculár**, -ă *adj.* referitor la păduchi, cu păduchi. (<fr. *pédiculaire*)
- pediculát**, -ă *adj.* prevăzut cu pedicul. (<fr. *pédiculé*)
- pediculóză** *s. f.* totalitatea manifestărilor morbide provocate pe piele de păduchi. (<fr. *pédiculose*)
- pedie** v. **ped³(o)** -
- pedigríu** *s. n.* genealogie a unui animal domestic de rasă (cai, câini); lista ascendenților unui asemenea animal. (<engl., fr. *pedigree*)
- pedilúviu** *s. n.* baie de picioare. (<lat. *pediluvium* fr. *pédiluve*)
- pedimán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (animal) cu picioare în formă de mâini, având degetul mare opus celorlalte. (<fr. *pédimane*)
- pedimént** *s. n.* câmpie de eroziune, la piciorul munților din deșert și acoperită cu aluviuni. (<fr. *pédiment*, engl. *pediment*)
- PEDIO-** v. **ped³(o)** -
- pediofite** *s. f. pl.* plante care cresc pe podișuri. (<lat. *pediophytæ*)
- pediometrie** *s. f.* măsurare a înălțimii și greutateii sugarilor. (<fr. *pédiométrie*)
- pediométru** *s. n.* aparat folosit în pediometrie. (<fr. *pédiomètre*)
- pediós**, -oasă *adj.* al piciorului. **o arteră** ~oasă = parte terminală a arterei tibiale anterioare; **mușchi** ~ = mușchi pe fața dorsală a piciorului, extensor al degetului mare. (<fr. *pédieux*)
- pediplanáție** *s. f.* proces de formare a unei pediplene. (<fr. *pédiplanation*)
- pediplénă** *s. f.* câmpie de eroziune foarte netedă, formată la poalele munților prin retragerea versanțelor. (<fr. *pédiplaine*)
- PEDO¹** - *elem.* „sol, teren”. (<fr. *pédo-*, cf. gr. *pedon*)
- PEDO²** - v. **pedi¹** -
- pedoamelioratív**, -ă *adj.* referitor la măsurile de ameliorare a solului. (<fr. *pédo-amélioratif*)
- pedobiologie** *s. f.* disciplină care studiază biologia organismelor din sol. (<pedo- + *biologie*)
- pedocentrism** *s. n.* orientare în pedagogie care afirmă că centrul activității instructiv-educative îl constituie copilul. (<ped¹/o- + *centrism*)
- pedocentríst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al pedocentrismului. (<pedocentrism/ + -*íst*)
- pedoclimátic**, -ă *adj.* referitor la condițiile de sol și de climă. (<pedo- + *climatic*)
- pedodontie** *s. f.* îngrijire a dinților la copii. (<fr. *péodontie*)
- pedofil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care manifestă înclinații de pedofilie. (<fr. *pédophile*)
- pedofilie** *s. f.* atracție erotică morbidă pentru copii, mai ales la bătrâni. (<fr. *pédophilie*)
- pedofobie** *s. f.* fobie determinată de prezența sugarilor sau a păpușilor semănând cu aceștia, în schizofrenie. (<engl. *pedophobia*)
- pedogenéză¹** *s. f.* 1. proces de formare și evoluție a solurilor. 2. ramură a pedologiei care studiază formarea și evoluția solurilor. (<fr. *pédogenèse*)
- pedogenéză²** *s. f.* reproducere, la anelide și la unele insecte, prin ouă nefecundate, care se dezvoltă partenogenetic în corpul larvei. (<fr. *pédogenèse*)
- pedogénic**, -ă *adj.* produs de factori edafici. (<engl. *pedogenic*)
- pedogeografie** *s. f.* disciplină care studiază geneza, evoluția și repartiția solului pe suprafața uscatului; geografia solurilor. (<pedo- + *geografie*)
- pedográf** *s. n.* pedometru înregistrator. (<germ. *Pedograph*)
- pedolit** *s. n.* sediment din material provenit prin erodarea solurilor. (<fr. *pédolithe*)
- pedológ¹**, -ă *s. m. f.* specialist în pedologie¹; geolog. (<fr. *pédologue*)
- pedológ²**, -ă *s. m. f.* specialist în pedologie². (<fr. *pédologue*)
- pedologie¹** *s. f.* știință care studiază caracteristicile fizice, chimice și biologice ale solurilor; agrogeologie. (<fr. *pédologie*)
- pedologie²** *s. f.* 1. știință despre copil. 2. curent în pedagogie care susține că soarta copilului ar fi determinată în mod fatal de ereditate și de mediul său social, socotit imuabil. 3. studiu al caracterelor somatice, determinate de factorii biologici, de ereditate etc. (<fr. *pédologie*)
- pedométru** *s. n.* podometru (1). (<fr. *pédomètre*)
- pedonóm** *s. m. (ant.)* magistrat în statul spartan, care supraveghea educația. (<fr. *pédonome*)
- pedonosologie** *s. f.* studiu al bolilor caracteristice copiilor. (<fr. *pédonosologie*)
- pedopsihiatrie** *s. f.* disciplină care studiază bolile psihice ale copilului și adolescentului; psihiatrie infantilă. (<fr. *pédo-psychiatrie*)
- pedopsihiátru** *s. m.* medic specialist în pedopsihiatrie. (<fr. *pédo-psychiatre*)
- pedosferá** *s. f.* strat de suprafață al scoarței terestre unde s-au format și se formează solurile. (<fr. *pédosphère*, engl. *pedosphere*)
- pedotaxon** *s. n.* orizont (4), element pentru definirea sau clasificarea solurilor. (<pedo- + *taxon*)
- pedotrib** *s. m.* (în Grecia antică) antrenor de gimnastică pentru copii. (<fr. *pédotrife*, gr. *paidotribes*)
- pedúncul** *s. m.* 1. codiță a unei flori sau a unui fruct; piciorul sporangelui la mușchi. 2. (*anat.*) pedicul (1). 3. cordon de fibre nervoase. 4. -ul *meandriului* = porțiune îngustă de teren care leagă lobul meandriului de restul șesului. (<lat. *pedunculus*, fr. *pédoncule*)
- pedúnculát**, -ă *adj.* cu peduncul. (<fr. *pédonculé*)
- peduhculotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a pedunculului cerebral. (<fr. *pédonculotomie*)
- pée** *elem.* „formare, creare”. (<fr. -*pée*, cf. gr. *poiein*, a face)
- peeling** /pi-/ *s. n.* intervenție dermatologică prin care se descuamează pielea feței pentru a înlătura cicatricelor sau în scop estetic. (<engl. *peeling*)
- pefelé** *s. n.* material lemnos sub formă de plăci aglomerate. (<p/lac/ + /fibro- + /lemnosă/)
- pegamoid** *s. n.* imitație de piele fabricată dintr-o pânză de bumbac sau de in, acoperită cu nitroceluloză. (<fr. *pegamoïde*)
- pegás** *s. m. 1.* (*mit.*) cal înaripat; (*fig.*) inspirație poetică. 2. specie de pește din Oc. Indian cu înotătoarele în forma unor aripi. (<fr. *pegase*)
- pegmatít** *s. n.* rocă magmatică cristalină, materie primă pentru extragerea felspatului și a cuarțului. (<fr. *pegmatite*)
- pegomantie** *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul prin observarea apelor din fântâni. (<fr. *pegomancie*)

- pegră** *s. f.* lume interlopă, drojdia societății. (< fr. *pègre*)
- pégulă** *s. f.* materie vâscoasă obținută prin fierberea rășinii de brad, care se folosea în vechea pictură la prepararea vernisului. (< it. *pegola*)
- pehblëndă** *s. f.* oxid natural de uraniu, radioactiv, negru ca smoala și lucios. (< fr. *pechblende*, germ. *Pechblende*)
- peignoir** /pe-nioár/ *s. n.* halat de baie; rochie de casă. (< fr. *pégnoir*)
- pelorativ**, -ă *adj.* (despre cuvinte, expresii, afixe etc.) defavorabil; depreciativ. (< fr. *péjoratif*)
- peisagism** *s. n.* arta peisajului. (< fr. *paysagisme*)
- peisagist**, -ă *s. m. f.* 1. pictor de peisaje: • decorator care compune planuri de parcuri, grădini, peisaje. 2. scriitor, compozitor specializat în descrieri de natură. (< fr. *paysagiste*)
- peisagistic**, -ă *I. adj.* referitor la peisaj. • (despre pictură, opere literare sau muzicale) care își propune cu precădere descrierea unui peisaj. *II. s. f.* ramură a picturii cuprinzând genul peisajului. (< it. *paesaggistico*)
- peisaj** *s. n.* 1. colț din natură care formează un ansamblu estetic; priveliște. 2. gen de pictură sau grafică având ca obiect reprezentarea priveliștilor din natură; tablou, desen, fotografie care înfățișează un peisaj (1). • (*geogr.*) mediu care se diferențiază printr-o grupare proprie a elementelor componente (relief, climă, ape, sol, vegetație, faună etc.) 3. compoziție literară sau muzicală care cuprinde o descriere a naturii. 4. aspect al societății, al literaturii etc. (< fr. *paysage*)
- peisajer**, -ă *adj.* de peisaj. (< fr. *paysager*)
- pél v. pelo-**
- peládă** *s. f.* dermatoză prin căderea, totală sau parțială, a părului de pe cap. (< fr. *pelade*)
- PELAG(O)-, -pelágic elem.** „mare, marin”, „abisal”. (< fr. *pélagol-*, -*pélagique*, cf. gr. *pélagos*)
- pelagiál**, -ă *I. adj.* pelagic. *II. s. n.* zonă pelagică. (< germ. *Pelagial*, *IV Pelagial*)
- pelagián**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al pelagianismului. (< fr. *pélagien*)
- pelagianism** *s. n.* doctrină eretică creștină care nega umările păcatului originar, susținând că oamenii pot săvârși binele și fără grația divină. (< fr. *pélagianisme*)
- pelágic¹**, -ă *adj.* 1. (despre depozite) format sub acțiunea mării; marin; pelagial (1). 2. *o zonă -ă* = zonă din largul mărilor și oceanelor. 3. (despre organisme) din această zonă. (< fr. *pélagique*)
- pelágic² v. pelag(o)-**
- pelagofite** *s. f. pl.* plante care trăiesc pe suprafața apelor marine. (< fr. *pélagophytes*)
- pelagoscóp** *s. n.* instrument pentru examinarea fundului apelor marine. (< fr. *pélagoscope*)
- pelágră** *s. f.* boală cronică provocată de o alimentație insuficientă, lipsită de vitamine și proteine animale, manifestată prin inflamarea pielii, plăgi pe corp, vomitări, diaree și tulburări psihice. (< fr. *pellagre*)
- pelagroíd**, -ă *adj.* care seamănă cu pelagra. (< fr. *pelagroide*)
- pelagrós**, -oasă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de pelagră. (< fr. *pellagreu*)
- pelagrozină** *s. f.* substanță toxică provenită din porumbul alterat. (< fr. *pellagrosine*)
- peláj** *s. n.* păr, blană a unui animal. • părul covorului. (< fr. *pelage*)
- pelargónic** *adj.* acid ~ = acid gras din frunzele de pelargonie. (< fr. *pélargonique*)
- pelargónie** *s. f.* plantă decorativă cu frunze catifelate și păroase și flori albe, roz sau roșii; mușcată. (< germ. *Pelargonie*)
- pelasián**, -ă *adj.* pelasgic. (< fr. *pélasgien*)
- pelásgic**, -ă *adj.* care aparține pelasgilor, popor preelenc; pelasgian. *o ziduri ~ce* = denumire dată zidurilor ciclopice, din epoca miceniană. (< fr. *pélasgique*)
- pelecanifórm** *s. f. pl.* ordin de păsări marine, palmipede: pelicanul. (< fr. *pélecaniformes*)
- pelecípode** *s. f. pl.* clasă de moluște acvatice acefale bivalve, cu branhii lamelare, cu un picior în formă de topor. (< fr. *pélecyodes*)
- pelerín** *s. m.* cel care merge în pelerinaj; pelerin. (< fr. *pèlerin*)
- pelerináj** *s. n.* călătorie făcută la un loc sfânt; (*p. ext.*) vizită făcută în scop artistic sau istoric. (< fr. *pèlerinage*)
- pelerină** *s. f.* 1. haină lungă și largă, fără mâneci, care se poartă pe umeri. 2. guler mare care acoperă umerii, purtându-se peste palton sau peste rochie. (< fr. *pèlerine*)
- pelétă** *s. f.* granulă obținută prin peletizare. (< fr., engl. *pellet*)
- peletizáre** *s. f.* aglomerare mecanică a granulelor unui minereu fin măcinat și umezit, rostogolit. (după fr. *pelletisation*)
- pelicán** *s. m.* pasăre palmipedă cu ciocul lung și cu un sac elastic sub maxilarul inferior. (< fr. *pélican*, lat. *pelicanus*, gr. *pelekan*)
- pelicanól** *s. n.* pastă albă de lipit, pe bază de dextrină și glucoză. (< germ. *Pelikanol*, n. com.)
- peliculár**, -ă *adj.* care formează o peliculă; de natura peliculei. (< fr. *pelliculaire*)
- peliculă** *s. f.* 1. membrană foarte subțire. 2. strat subțire dintr-o substanță, depus pe suprafața unui corp; pieleț. 3. film. (< fr. *pellicule*, lat. *pellicula*)
- peliculázare** *s. f.* acțiunea de a aplica o peliculă fină. (< *peliculă* + -*iza*)
- peliculogén**, -ă *adj.* (despre substanțe organice; și *s. n.*) care, aplicat pe un corp solid, formează pelicule. (< fr. *pelliculogène*)
- peliozá** *s. f.* erupție purpurică. (< fr. *pélioze*)
- pelít** *s. n.* material detritic neconsolidat, din fragmente foarte fine, alcătuint rocile sedimentare. (< fr. *pélite*)
- PELO-**, -pél *elem.* „mâl, noroi”, „nămol”, „argilă”. (< fr. *pélo-*, -*pèle*, cf. gr. *pelos*)
- pelobatide** *s. f. pl.* familie de animale care se pot afunda în solurile măloase: broasca răioasă. (< fr. *pélobatidés*)
- pelobiónt** *s. n.* organism care trăiește pe un sol mălos. (< germ. *Pelobiont*)
- pelofág**, -ă *adj.* limivor (1). (< fr. *pélophage*)
- pelofil**, -ă (despre organisme) care trăiește pe/in sol mălos. (< fr. *pélophile*)
- pelofită** *s. f.* plantă care crește pe soluri noroioase. (< fr. *pélophyte*)
- pelogén**, -ă *adj.* care se formează în mâl. (< fr. *pélogène*)
- peloid** *s. n.* substanță din procese geologice, care se găsește în stare fină în nămoluri, folosită pentru comprese și băi. (< fr. *péloïde*, germ. *Peloid*)
- peloidoterapie** *s. f.* fangoterapie; peloterapie. (după engl. *pelotherapy*)
- pelosól** *s. n.* sol din materiale argiloase. (< germ. *Pelosol*)
- pelotá** *vb. tr.* a mângâia, a dezmierdă; a palpa discret și senzual (corpul cuiva). (< fr. *péloter*)
- pelótă** *s. f.* 1. pernă în care se înfig ace. 2. (*med.*) pernă destinată a comprima o parte a corpului, în bandajele herniare. 3. joc sportiv de origine bască, între doi jucători, constând în a arunca o minge de cauciuc brut cu o rachetă (chisteră) într-un perete, de unde, ricoșând și atingând pământul, este reluată și jucată de partener; mingea însăși. 4. barcă de piele, cusută și etanșată cu seu de focă, folosită pe apele interioare ale Americii de Sud. (< fr. *pelote*, fr. *pelota*)
- peloterapie** *s. f.* peloidoterapie. (< engl. *pelotherapy*)
- pélta** *s. f.* mic scut rotund, cu o dublă decupare concavă la partea superioară, caracteristic amazoanelor, în Tracia și în Asia Mică. (< fr., lat. *pelta*)
- peltát**, -ă *adj.* (despre frunze) cu petiolul inserat în mijlocul limbului. (< lat. *peltatus*, fr. *pelté*, it. *peltato*)
- PELTI-** *elem.* „scut”, „peltat”, „radical”. (< fr. *pelti-*, cf. lat. *pelta*)
- peltifórm**, -ă *adj.* în formă de scut mic. (< lat. *peltiformis*)
- peltinérv**, -ă *adj.* (despre frunzele peltate) cu nervuri ramificate de la centru către margine ca niște raze. (< fr. *peltinerve*)
- pelucid**, -ă *adj.* translucid, transparent. (< fr. *pellucide*, lat. *pellucidus*)
- pelúr** *adj. inv. hârtie ~* (și *s. n.*) = hârtie foarte subțire, ușor transparentă, folosită la mașina de scris. (< fr. *pelure*)
- pelúzá** *s. f.* 1. teren (într-un parc) cu iarbă deasă și scurtă. 2. parte gazonată a unui teren de curse înconjurate de pistă. 3. fiecare dintre cele două părți ale unui stadion,

în spatele porților terenului de joc, destinate spectatorilor. (<fr. *pelouse*)

PELV(I)- elem. „bazin (6), pelvis“. (<fr. *pelvi/-*, cf. lat. *pelvis*)

pelvectomie *s. f.* ablațiune a organelor conținute în pelvis. (<fr. *pelvectomie*)

pelvián, -ă *adj.* al pelvisului. **O centură** -ă = totalitatea oaselor care leagă membrele inferioare de coloana vertebrală; *membre -ene* = membrele posterioare la nevertebrate; *prezența* -ă = poziție a fătului, la naștere, cu bazinul înainte. (<fr. *pelvien*)

pelvicululță *s. f.* inflamație a țesutului celular al bazinului (6). (<fr. *pelvicululite*)

pelviform, -ă *adj.* în formă de bazin (6). (<lat. *pelvi-formis*)

pelvigrafie *s. f.* metodă radiologică de punere în evidență a organelor pelviene cu o substanță de contrast. (<fr. *pelvigraphie*)

pelviologie *s. f.* studiu al pelvisului. (<fr. *pelviologie*)

pelvimetrie *s. f.* metodă obstetricală de măsurare a diametrelor pelvisului. (<fr. *pelvimetrie*)

pelvimétru *s. n.* instrument folosit în pelvimetrie. (<fr. *pelvimètre*)

pelvipéritonită *s. f.* inflamație a peritoneului pelvian. (<fr. *pelvipéritonite*)

pelvis *s. n.* bazin (6). (<lat., fr. *pelvis*)

pelvítomie *s. f.* operație prin care se lărgeste temporar bazinul (6). (<fr. *pelvítomie*)

pémfigus *s. n.* boală de piele caracterizată prin bășici de diferite mărimi, pline cu lichid care ulcerază. (<fr. *pemphigus*)

pemicán *s. n.* carne uscată și condensată la indienii din America. (<fr., engl. *pemmican*)

pempánt, -ă *adj.* (ir.) dichisit, elegant, atrăgător, seducător. (<fr. *pimпант*)

PEN(E)- pref. „aproximativ, aproape“. (<fr. *pen/e/-*, cf. lat. *paene*)

pená *vb. tr.* (jur.) a penaliza. (<fr. *peiner*)

penáj *s. n.* 1. totalitatea penelor unei pășări. 2. mănunchi de pene care se purta ca podoabă la chipiui, la pălărie. (<fr. *pennage*)

penál, -ă *I. adj.* referitor la infracțiuni sancționate cu pedeapsă. **O drept** ~ = ramură a științei dreptului care studiază normele juridice cu caracter represiv; *cod* ~ = ansamblul principalelor norme juridice care definesc infracțiunile și stabilesc sancționarea lor; *fapt* ~ = infracțiune. **II. s. n.** drept penal. (<fr. *pénal*, lat. *poenalis*)

penalíst, -ă *s. m. f.* jurist specialist în drept penal. (<it. *penalista*)

penalitate *s. f.* 1. faptul de a fi pasibil de o pedeapsă judiciară. 2. despăgubiri (în bani), amendă. 3. (sport) penalizare (3). (<fr. *pénalité*)

penalizá *vb. tr.* 1. a pedepsi (o infracțiune); a pena. 2. a prevedea, a cere o anumită despăgubire bănească; a amenda. 3. (sport) a sancționa (o echipă, un jucător) pentru încălcarea regulamentului jocului. (<fr. *pénaliser*)

penalizáție *s. f.* penalizare. (<fr. *pénalisation*)

penalménte *adv.* din punct de vedere penal. (<fr. *pénalement*)

penálți *s. n.* lovitură de pedeapsă la fotbal, polo, handbal etc., dictată împotriva unei echipe în urma unei infracțiuni grave comise în zona de apărare a celeilalte echipe. (<fr., engl. *penalty*)

penár *s. n.* cutiuță în care se păstrează penițele, creioanele etc.; plumieră. (după germ. *Pennal*)

penát, -ă *adj.* în formă de pană. • (despre frunze) cu nervurile pornind perechi dintr-o nervură centrală; (despre frunze compuse) cu foliolele dispuse de o parte și de alta a unui ax comun. (<lat. *pennatus*, fr. *penné*)

PENATI- elem. „crestat, penat“. (<fr. *pennati-*, cf. lat. *pennatus*)

penatífid, -ă *adj.* (despre frunze penate) cu diviziuni care ating jumătate din lățimea limbului. (<fr. *pennatifide*)

penatífórm, -ă *adj.* în formă de pană. (după fr. *pennifforme*)

penatílobát, -ă *adj.* (despre frunze penate) cu crestături lungi. (<fr. *pennatlobé*)

penatípartít, -ă *adj.* (despre frunze penate) cu diviziuni care trec de jumătatea limbului. (<fr. *pennatiparti*)

penatisécát, -ă *adj.* (despre frunze penate) cu diviziuni care ating nervura mediană. (<fr. *pennatiséqué*)

penáți *s. m. pl.* zei ai casei la romani; statuile acestor zei. • (fig.) cămin, casă părintească. (<lat. *penates*)

péndel *s. n.* mod de rulare a unui film în mai multe săli, părțile acestuia fiind proiectate pe rând. (<germ. *Pendel*)

pendínte *adj. inv.* 1. în curs de judecată; asupra căruia nu s-a luat o hotărâre. 2. subordonat cuiva, care depinde de... (<lat. *pendens*, -ntis, fr. *pendant*)

pendúl *s. n.* 1. corp solid care poate oscila în jurul unui punct fix sau al unei axe fixe; (*p. ext.*) dispozitiv, piesă a unui mecanism care prin oscilație reglează mișcările unei mașini sau ale unui instrument. 2. element de rezemare cu două articulații, folosit la poduri. 3. tip de corp de iluminat suspendat printr-o tijă. (<fr. *pendule*, lat. *pendulus*)

pendulá *vb. intr.* a avea mișcări oscilatorii; a se balansa, a oscila în raport cu poziția de echilibru. • (despre valoarea unei mărimi) a varia în jurul unei valori medii. • (fig.; despre oameni) a fi instabil, nehotărât. (<it. *pendolare*)

pendulár, -ă *adj.* care are o mișcare ca un pendul; oscilant. (<fr. *pendulaire*)

pendulá *s. f.* ceasornic mare de perete cu mișcare reglată de un pendul. (<fr. *pendule*)

penél *s. n.* 1. pensulă mică, în pictură. 2. (fig.) stil, manieră de a picta. (<it. *pennello*)

penepléná *s. f.* suprafață plană sau ușor ondulată din eroziunea fluvială a unui teren muntos. (<fr. *pénéplaine*)

peneplenízare *s. f.* fenomen de reducere a înălțimilor relative ale unei regiuni, de modelare a reliefului până la aspectul de peneplenă. (după fr. *pénéplanation*)

penetrá *vb. tr.* a pătrunde, a străbate, a trece prin. (<fr. *pénétrer*, lat. *penetrare*)

penetrábíl, -ă *adj.* care poate fi pătruns, prin care poate trece sau care poate primi în sine o substanță străină. (<fr. *pénétrable*)

penetrabilitáte *s. f.* însușirea de a fi penetrabil. (<fr. *pénétrabilité*)

penetránt, -ă *adj.* 1. care pătrunde; pătrunzător. • (despre o arteră de comunicație) care merge de la periferie către centrul unui oraș, al unei regiuni sau din spatele spre linia înaintată a unui front militar. • (despre mirosuri) puternic; intens. 2. (fig.) care produce o impresie puternică; (despre ochi, privire) ager. (<fr. *pénétrant*)

penetrántá *s. f.* 1. penetrație (1). 2. (fiz.) efectul pătrunderii liniilor de câmp electric printr-un electrod. 3. (biol.) frecvența cu care o genă își manifestă efectul fenotipic. (<fr. *pénétrance*)

penetráție *s. f.* 1. penetrare, pătrundere, străpungere. **O arteră de ~** = arteră de circulație care face legătura dintre o localitate și zona înconjurătoare. • întreprindere a două corpuri sau suprafețe; penetranță (1). 2. adâncime la care se scufundă o piesă standard într-o probă de bitum sau de unsoare consistentă. 3. (fig.) perspicacitate. (<fr. *pénétration*, lat. *penetratio*)

penetrométru *s. n.* aparat pentru determinarea rezistenței unui corp dur (sol) etc. (<fr. *pénétrómètre*)

péni /pl. *pence/* *s. m.* monedă divizionară engleză, a 12-a parte dintr-un șiling (până în 1971), (astăzi) a suta parte dintr-o liră sterlină. (<engl. *penny*)

penián, -ă *adj.* al penisului. (<fr. *pénien*)

peníbil, -ă *adj.* care provoacă o impresie neplăcută; supărător, jenant. (<fr. *penible*)

penibílitáte *s. f.* caracterul a ceea ce este penibil. (<fr. *penibilité*)

penicíl *s. n.* (anat.) parte a unui organ a cărui extremitate este dispusă în formă de pensulă. (<fr. *penicille*, lat. *penicillum*)

penicílic *adj.* acidă ~ = substanță antibiotică și bacteriostatică puternică, produsă de unele ciuperci. (după fr. *penicillénique*)

penicíliíform, -ă *adj.* (despre stigmat) în formă de pensulă. (<lat. *penicilliformis*)

penicilínázá *s. f.* enzimă produsă de unele bacterii, care distruge penicilina. (<fr. *penicillinase*)

penicilíná *s. f.* antibiotic din mucegaiuri, cu o puternică

- acțiune bacteriostatică și bactericidă asupra unor germeni din grupa cociilor. (<fr. *pénicilline*, engl. *penicilin*)
- penicilinemie** *s. f.* prezența penicilinei în sânge. (<fr. *pénicillinémie*)
- penicilinorezistent**, -ă *adj.* (despre microbi) care și-a pierdut sensibilitatea față de penicilină. (<fr. *pénicillino-résistant*)
- penicilinorezistență** *s. f.* însușirea unui microb de a fi devenit penicilinorezistent. (<fr. *pénicillino-résistance*)
- penicilinoțerapie** *s. f.* tratament medical cu penicilină. (<fr. *pénicillinothérapie*)
- penicillium** *s. m.* specie de ciupercă saprofită care se atacează pe pâine, pe aluat; mucegai. (<fr. *pénicillium*)
- penie** *elem.* „lipsă, diminuire”. (<fr. *-pénie*, cf. gr. *penia*)
- peninerv**, -ă *adj.* (despre frunze) cu nervuri penate. (<fr. *penninerve*)
- peninsular**, -ă *adj.* 1. (și *s. m. f.*) (locuitor) al unei peninsule. 2. în formă de peninsulă. (<fr. *péninsulaire*)
- peninsulă** *s. f.* întindere de pământ care înaintază în mare. (<fr. *péninsule*, lat. *paeninsula*)
- pénis** *s. n.* organul masculin de copulație și micțiune; falus. (<fr. *pénis*, lat. *penis*)
- penișă** *s. f.* navă fluvială, șlep, folosită la transportul mărfurilor. (<fr. *péniche*)
- penitenciár**, -ă *I. adj.* referitor la penitenciar (II). *II. s. n.* închisoare. (<fr. *pénitentiaire*, *IV penitencier*)
- penitent**, -ă *s. m. f.* cel care face penitență; pocăit. (<fr. *pénitent*, lat. *paenitens*)
- penitență** *s. f.* 1. pedeapsă pe care și-o impune cineva sau pe care i-o dă preotul pentru ispășirea păcatelor; canon. 2. pocăință. (<fr. *pénitence*, lat. *paenitentia*, it. *penitenza*)
- penitențial**, -ă *I. adj.* referitor la penitență. *II. s. n.* 1. ritual de penitență, utilizat de confesori. 2. scriere care cuprinde canoane, penitențe. (<fr. *pénitentiel*, lat. *paenitentialis*)
- pénni** *s. f.* monedă divizionară finlandeză, a suta parte dintr-o marcă. (<germ. *Penni*)
- penologie** *s. f.* știință care se ocupă cu studiul pedepselor ce sancționează infracțiunile penale și cu aplicarea lor. (<fr. *pénologie*)
- penón** *s. n.* flamură triunghiulară purtată de cavaleri în vârful lăncii. (<fr. *pennon*)
- pensá** *vb. tr. I. (med.)* a apuca și a strânge cu pensa. 2. a smulge (sprâncenele) cu penseta. 3. a face pensa (2). (<fr. *pincer*)
- pensáre** *s. f.* acțiunea de a pensa. • strângerea și fixarea unei suduri prin contact cu un dispozitiv special. (<fr. *pensa*)
- pénsă** *s. f. I.* mic instrument de metal din două brațe unite la unul dintre capete, pentru a prinde obiecte de dimensiuni mici, marginile unei răni etc. 2. cută interioară la o haină, pentru a o fasona într-un anumit fel. 3. extremitatea cleștilor racilor, homarilor sau ale scorpiunilor. (<fr. *pince*)
- pensétă** *s. f.* pensă (1) mică. (<fr. *pincette*)
- pénsie** *s. f.* sumă de bani care se acordă (lunar) celor care au ieșit din producție pentru limită de vârstă sau pentru invaliditate, precum și urmașilor acestora, în cazurile prevăzute de lege. 0 ~ *alimentară* (sau de *înțepănere*) = sumă de bani, lunară, pe care o persoană trebuie să o plătească altei persoane în cuantumul și pe durata de timp stabilită de o instanță judecătorească. (<rus. *pensia*)
- pensión** *s. n.* (în trecut) institut particular de învățământ de grad elementar și mediu. (<fr. *pension*)
- pensioná** *vb. I. tr.* a scoate la pensie; a atribui, a face o pensie (cuiva). *II. refl.* a ieși la pensie. (<fr. *pensionner*, germ. *penstionieren*)
- pensionábil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) în vârstă de pensie, care are dreptul de a ieși la pensie. (<engl. *pensionable*)
- pensionár**, -ă *s. m. f. I.* cel care primește o pensie. 2. cel întreținut într-un ospiciu sau azil. 3. deținut într-o închisoare. 4. persoană care stă în pensiuine la cineva. (<fr. *pensionnaire*, germ. *Pensionär*)
- pensiúne** *s. f.* întreținere (locuință și masă) primită de cineva (într-o casă particulară) în schimbul unei sume de bani. (<fr. *pension*)
- pensulá** *vb. tr. I.* a întinde cu pensula pe o suprafață din strat de vopsea, lac etc.; a colora cu pensula. 2. (*med.*) a badijona. (<fr. *pensula*)
- pensuláție** *s. f.* pensulare. (<fr. *pensula + -ție*)
- pénsulă** *s. f.* unelă dintr-un smoc de fire de păr legate de un mâner, cu care se pictează, se întinde un clei etc. (<germ. *Pinself*)
- PENT(A)** - *elem.* „cinci, de cinci ori”. (<fr. *penta/-*, cf. gr. *pente*)
- pentacentenár**, -ă *I. adj.* care durează de cinci sute de ani. *II. s. n.* al cincilea centenar. (<fr. *penta- + centenar*)
- pentaclorúră** *s. f.* clorură conținând în moleculă cinci atomi de clor. (<fr. *pentachlorure*)
- pentáclu** *s. n.* talisman în formă de pentagramă. (<fr. *pentacle*)
- pentacórd** *s. n. I.* instrument cu cinci coarde, în Grecia antică, asemănător unei lire. 2. (*muz.*) sistem de cinci sunete succesive, formând o cvintă perfectă. (<fr. *pentacorde*, lat. *pentachrodus*)
- pentadactíl**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (animale) cu cinci degete. (<fr. *pentadactyle*)
- pentádă** *s. f.* perioadă de cinci zile consecutive, în climatologie. (<fr. *pentade*)
- pentadecagón** *s. n.* poligon plan cu cincisprezece laturi. (<fr. *pentadécagone*)
- pentadráhmă** *s. f.* monedă greacă de argint, de cinci drahme. (<fr. *pentadrachme*)
- pentáedru** *s. n.* poliedru cu cinci fețe. (<fr. *pentaedre*)
- pentádic**, -ă *I. adj.* care se repetă la cinci zile. *II. s. f.* sistem construit în cinci timpi. (<germ. *pentadisch*, *IV Pentadik*)
- pentagón** *s. n. I.* poligon cu cinci laturi. 2. ministerul și statul major al Forțelor Armate ale SUA. (<fr. *pentagone*, lat. *pentagonus*)
- pentagonál**, -ă *adj.* în formă de pentagon. (<fr. *pentagonal*)
- pentagrámă** *s. f. I.* figură simbolică în formă de stea cu cinci colțuri. 2. (*muz.*) portativ de cinci linii. (<fr. *pentagramme*, it. *pentagramma*)
- pentagrílă** *s. f.* tub electronic cu vid, cu un catod, un anod și cinci grile. (după engl. *pentagrid*)
- pentalogie** *s. f. I.* serie de cinci opere literare având o idee și personaje comune. 2. (*med.*) apariția simultană a cinci elemente, asocierea a cinci simptome. (<engl. *pentalogy*)
- pentamér**, -ă *adj. I.* (despre organe vegetale) format din cinci părți sau elemente. 2. (despre insecte) cu tarsul divizat în cinci părți. • (despre ființe sau organe) cu simetrie rapidă în cinci părți sau elemente. (<fr. *pentamère*)
- pentamerie** *s. f.* însușirea de a fi pentamer. (<fr. *pentamérie*)
- pentamerón** *s. n.* operă conținând povestirile unor evenimente întâmplare în timp de cinci zile. (<it. *pentameron*)
- pentamétru** *s. m.* vers greco-latin de cinci picioare. • (în metrica modernă) vers cu cinci silabe accentuate. (<fr. *pentamètre*, gr. *pentametrou*)
- pentamorfóză** *s. f. (arte)* metodă a dialecticii pentadice aplicată la muzică, arhitectură, sculptură, pictură și literatură. (<fr. *pentamorphose*)
- pentán** *s. m.* hidrocarbură saturată aciclică din seria parafinelor, obținută prin fracționarea gazolinei, solvent în sinteze organice. (<fr. *pentane*)
- pentanól** *s. m.* alcool amilic. (<fr. *pentanol*)
- pentaoxid** *s. m.* oxid al unui element pentavalent. (<fr. *pentoxyde*)
- pentapetal**, -ă *adj.* (despre corole) cu cinci petale. (<fr. *pentapétale*)
- pentapíl**, -ă *adj.*, *s. n.* (edificiu) cu cinci porți. (<fr. *pentapyle*)
- pentaploid**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) cu cinci seturi haploide de cromozomi. (<fr. *pentaploïde*)
- pentárh** *s. m.* membru al unei pentarhii. (<fr. *pentarque*)
- pentarhie** *s. f. I.* colegiu de cinci magistrați superiori în Cartagina punică. 2. guvernământ de cinci șefi; alianță de cinci națiuni. (<fr. *pentarchie*)
- pentasepál**, -ă *adj.* (despre caliciul florilor) cu cinci sepale. (<fr. *pentasépale*)

- pentasilăbic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) format din cinci silabe. (< fr. *pentasyllabique*)
- pentastil**, -ă *adj.*, *s. n.* (templu antic) cu cinci coloane. (< fr. *pentastyle*)
- pentasulfură** *s. f.* sulfură cu cinci atomi de sulf în moleculă. (< fr. *pentasulfure*)
- pentatlón** *s. n.* complex de cinci jocuri atletice la vechii greci (aruncare cu discul, luptă, salt, alergări, aruncare cu suliță); probă de atletism combinată din cinci exerciții (diferite după sex). **O** ~ *modern* = concurs sportiv din cinci probe diferite (călărie, scrimă, tir, natație și cros), la care participă aceiași sportivi. (< fr. *pentathlon*)
- pentatlonist**, -ă *s. m. f.* sportiv participant la pentatlón. (< fr. *pentathloniste*)
- pentatonic**, -ă *adj.* (muz.) *gamă* -ă = gamă din cinci sunete, tonuri întregi și terțe mici în cuprinsul unei octave, la baza muzicii populare chineze, tătare etc.; *sistem* ~ = sistem muzical care se bazează pe game de acest tip. (< fr. *pentatonique*)
- pentavalent**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) care are valența 5. (< fr. *pentavalent*)
- pentelică** *adj.* *marmură* ~ = marmură albă, fără striții. (< fr. *pentélique*)
- pentemimér**, -ă *adj.* (despre cezură) care se găsește după a cincea jumătate de picior. (< fr. *pentémimère*)
- pentéră** *s. f.* navă militară grecească cu cinci rânduri de rame. (< fr. *pentère*)
- pentecostál**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al pentecostalismului. (< engl. *pentecostal*)
- pentecostalism** *s. n.* sectă religioasă care acordă o importanță doctrinară centrală botelului cu Duhul Sfânt și ai cărei membri, prin asceză și prin alți stimuli psihici, își produc o stare de extaz și de convulsii. (< *pentecostal* + -ism)
- pentirémă** *s. f.* (ant.) galeră, navă de război cu văslași așezați în șiruri de câte cinci. (< fr. *pentirème*)
- pentódă** *s. f.* tub electronic cu cinci electrozi. (< fr. *pentode*)
- pentóză** *s. f.* denumire generică dată ozelor cu cinci atomi de carbon în moleculă. (< fr. *pentose*)
- penulă** *s. f.* (la români) manta scurtă de voiaj, fără mâneci. (< lat. *paenula*)
- penúltim**, -ă *adj.* de dinaintea celui din urmă. (< lat. *paenultimus*)
- penúmbra** *s. f.* 1. zonă incomplet luminată, între umbra unui corp și regiunea luminoasă înconjurătoare. 2. (pict.) zonă de trecere între lumină și umbră. (< fr. *pénombre*)
- penurie** *s. f.* lipsă a mijloacelor de existență; sărăcie; lipsă a unor materii prime, mijloace energetice etc. (< fr. *penurie*, lat. *penuria*)
- peón**¹ *s. m.* muncitor agricol sărac din America Latină. (< fr. *peón*, sp. *peon*)
- peón**² *s. m.* picior de vers (antic) solemn, de patru silabe, dintre care una lungă și trei scurte. (< fr. *peón*, lat. *paeon*, gr. *paion*)
- peonaj** *s. n.* formă de exploatare a peonilor¹, constând în a le împrumuta bani în contul muncii viitoare. (< fr. *peonage*)
- peónia** *s. f.* plantă erbacee cu rădăcini în formă de tubercul și cu flori mari, plăcut parfumate și colorate de la alb, roz până la roșu; bujor. (< lat. *paonia*)
- paonic**, -ă *adj.* (despre versuri) format din peoni¹. **O** *rimă* -ă = rimă cu accentul pe a patra silabă de la sfârșit. (< it. *peonico*)
- pepinieră** *s. f.* 1. plantație de arbori destinați a fi transplantați. **O** ~ *piscicolă* = amenajare piscicolă destinată producerii puietului de pește. 2. (fig.) totalitatea celor care pot deveni membri ai unei organizații, profesioniști etc.; instituție, organizație care îi pregătește. (< fr. *pepinrière*)
- pepinierist** *s. m.* persoană cu pregătire tehnică de specialitate care conduce lucrările într-o pepiniere. (< fr. *pepinieriste*)
- pepít** *adj. inv.*, *s. n.* (tesătură) cu pătrățele sau romburi mărunte în două culori care alternează. (< germ. *Pepita*)
- pepítă** *s. f.* bucată (de aur) în stare nativă. (< fr. *pépíte*)
- peplu** *s. n.* (ant.) mantie scurtă, fără mâneci, prinsă pe umeri cu o agrafă, purtată de către femei. (< lat. *peplum*, gr. *peplos*)
- peponídă** *s. f.* fruct cărnos cu coaja tare și cu semințe numeroase, la cucurbitacee; pepene, dovleac; melonidă. (< fr. *péponide*)
- pepsi** *s. n. v.* *pepsi-cola*.
- pepsic**, -ă *adj.* peptic. (< fr. *pepsique*)
- pepsi-cóla** *s. f.* / *pepsi* *s. n.* băutură răcoroasă puternic acidulată, care conține esență de colă și pepsine. (< amer. *pepsi-cola*, n. com.)
- pepsie** *elem.* „digestie”. (< fr. -*pepsie*, cf. gr. *pepsie*)
- pepsină** *s. f.* enzimă secretată de mucoasa gastrică și activată de acidul clorhidric, care hidrolizează proteinele. (< fr. *pepsine*)
- pepsinogén** *s. n.* pepsină inactivă care, sub acțiunea acidului clorhidric, trece în pepsină activă. (< engl. *pepsinogen*)
- pepsinurie** *s. f.* prezența pepsinei în urină. (< fr. *pepsinurie*)
- péptic**, -ă *adj.* referitor la acțiunea pepsinei; pepsic. **O** *ulcer* ~ = ulcer al mucoasei gastrice sau jejunale, care survine după o intervenție chirurgicală asupra stomacului. (< fr. *peptique*)
- peptidáză** *s. f.* enzimă care catalizează descompunerea peptidelor. (< fr. *peptidase*)
- peptídă** *s. f.* compus natural sau sintetic din desfacerea hidrolitică a proteinelor. (< fr. *peptide*)
- peptizare** *s. f.* trecere a unei substanțe coloidale din stare de gel în stare de dispersie coloidală. (după fr. *peptisation*)
- peptolíză** *s. f.* proces de hidrolizare a peptonei. (< fr. *peptolyse*)
- peptónă** *s. f.* substanță organică produsă în timpul digestiei prin hidroliza proteinelor sub acțiunea pepsinei. (< fr. *peptone*)
- peptonizare** *s. f.* transformare a proteinelor dintr-un mediu de cultură în peptone. (după fr. *peptonisation*)
- peptonurie** *s. f.* prezența peptonelor în urină. (< fr. *peptonurie*)
- PER**¹ - *pref.* „prin”, „foarte”. 2. (chim.) „exces peste cantitatea normală a unui element”. (< fr. *per-*, cf. lat. *per*, peste)
- per**² *prep.* pentru; de fiecare. (< it, germ. *per*)
- peracid** *s. m.* derivat al peroxidului de hidrogen. (< fr. *peracide*)
- peramél** *s. m.* iepure marsupial din Australia, săritor, rămător și insectivor, care își sapă vizuini în sol. (< fr. *peramèle*, lat. *perameles*)
- perborát** *s. m.* produs prin adăugarea de hidrogen superoxidat unui borat, folosit la substanțele de spălare și de albire, precum și în pasta de dinți. (< fr. *perborate*)
- percaínă** *s. f.* pulbere albă cristalină, inodoră, solubilă în apă și cu o puternică acțiune anestezică locală. (< fr. *percaïne*)
- percál** *s. n.* țesătură de bumbac albă și foarte fină, pentru confecționarea cămășilor. (< germ. *Perkal*, fr. *percale*)
- percalină** *s. f.* varietate de lustrin ușor, pentru căptușeli. (< fr. *percaline*)
- percépe** *vb. tr.* 1. a încasa (un impozit, o taxă). 2. a sesiza cu ajutorul simțurilor și al gândirii, obiectele și fenomenele lumii înconjurătoare. (< lat. *percipere*)
- perceptibil**, -ă *adj.* 1. (despre impozite, taxe) care poate fi încasat. 2. (psih.) care se poate percepe, înțelege, simți; sesizabil. (< fr. *perceptible*, lat. *perceptibilis*)
- perceptibilitate** *s. f.* faptul de a fi perceptibil (2). (< fr. *perceptibilité*)
- perceptiv**, -ă *adj.* referitor la facultatea de a percepe; care (poate) percepe. (< fr. *perceptif*)
- perceptóř** *s. m.* funcționar al fiscalului care încasa impozitele. (< fr. *percepteur*, lat. *perceptor*)
- perceptual**, -ă *adj.* referitor la percepție (1); perceptiv, percepțional. (< fr. *perceptuel*)
- percepție** *s. f.* 1. instituție financiară care calculează și încasează impozite, taxe, amenzi etc. de la populație. 2. reflectare subiectivă în conștiința omului a obiectelor și fenomenelor realității obiective care acționează nemijlocit asupra organelor de simț; imagine care rezultă din această reflectare. (< fr. *perception*, lat. *perceptio*)
- percepțional**, -ă *adj.* percepțional. (< engl. *perceptional*)
- percepționism** *s. n.* teorie filozofică care admite

cunoașterea structurii lucrurilor prin percepție. (<fr. *perceptionnisme*)

perceptionist, -ă *adj.* s. m. f. (adept) al percepționismului. (<fr. *perceptionniste*)

percheziție s. f. cercetare făcută la un ordin al organelor puterii de stat asupra unei persoane bănuite de o infracțiune, sau la domiciliul acesteia. (<fr. *perquisition*, lat. *perquisitio*)

percheziționă *vb. tr.* a face o percheziție. (<fr. *perquisitionner*)

PERCI- *elem.* „biban”. (<fr. *perci-*, cf. lat. *perca*)

percide s. n. pl. familie de pești teleosteeni răpitori, osoși, acoperiți cu solzi ctenoizi: bibanul, șalăul, ghiborțul, fusarul. (<fr. *percides*)

perciforme s. n. pl. ordin de pești teleosteeni: percidele. (<fr. *perciformes*)

perclorât s. m. sare a acidului percloric. (<fr. *perchlorate*)

percloric *adj. acid* ~ = acid oxigenat al clorului. (<fr. *perchlorique*)

percolă *vb. tr.* a supune operației de percolare. (<it., lat. *percolare*, a filtra)

percolare s. f. 1. extragere a unei substanțe solubile, cu ajutorul unui solvent, dintr-un amestec sau dintr-o soluție de mai multe substanțe. 2. proces de străbătare a soluției de sus în jos de către apa din precipitații împreună cu substanțele pe care le conține. (după fr. *percolation*)

percolator s. n. 1. aparat în care se face percolarea (1). 2. cafetieră cu filtru pentru preparat cafea în cantitate mare. (<fr. *percolateur*)

percută *vb. tr.* 1. a lovi capsă a unui cartuș cu percutorul. 2. (*med.*) a lovi (încet, repetat) cu degetul o parte a corpului pentru a o examina. (<fr. *percuter*, lat. *percutere*)

percutant, -ă *adj.* 1. (despre proiectile) care explodează la atingerea unui obstacol. 2. (*fam.*; despre un argument) care are o mare putere de pătrundere; zguduitoar. (<fr. *percutant*)

percutire acție s. f. reacție cutanată inflamatorie care servește în cercetarea alergiei tuberculoase. (<fr. *percuti-réaction*)

percutor s. n. piesă a închizătorului unei arme de foc care servește la percucia capsei cartușului sau a focosului. • mecanism de aprindere a amorșelor la mine. (<fr. *percuteur*)

percuție s. f. 1. metodă de explorare clinică care permite diagnosticarea după sunetul rezultat prin lovirea înceată și repetată a regiunii examinate. 2. lovire, ciocnire, izbire. • instrument de ~ = instrument muzical care emite sunete prin lovirea unei membrane, lame etc. • grupă din orchestră din astfel de instrumente. 3. lovire de către percutor a capsei unui cartuș, a unui focos. (<fr. *percussio*, lat. *percussio*)

percuționist s. m. cântăreț la un instrument de percuție. (<fr. *percussionniste*)

perdânt, -ă *adj.* s. m. f. (cel) care pierde într-o competiție, într-un proces. (<fr. *perdant*)

perdendosi *l-do-zi!* *adv.* (*muz.*) pierzându-se, diminuând treptat intensitatea. (<it. *perdendosi*)

perditanță s. f. conductanță electrică a izolației unei linii de telecomunicații ori de transmisie a energiei electromagnetice. (<fr. *perditance*)

perdiție s. f. stare de cădere morală; pierzanie; corupție, desfrâu. (<fr. *perdition*, lat. *perditio*)

peregrin s. m. 1. (în dreptul roman) străin liber, lipsit de cetățenia romană sau de dreptul latin, dar care nu era socotit „inamic public”. 2. pelerin. • călător. (<fr. *pègrin*, lat. *peregrinus*)

peregrină *vb. intr.* a merge în pelerinaj. • (*p. ext.*) a cutreiera (înuturi îndepărtate; a călători; a răci, a hoinări. (<fr. *pègriner*, lat. *peregrinari*)

peregrină s. n. pelerinare. (după it. *pellegrinaggio*)

peregrinație s. f. pelerinare. (<fr. *pègrination*, lat. *peregrinatio*)

peremptoriu, -ie *adj.* de netăgăduit; vădit, evident, neindoielnic. (<lat. *peremptorius*, fr. *pèremptoire*)

peremptiune s. f. (*jur.*) stingere a unui proces după un anumit timp; perimare. (<fr. *pèremption*, lat. *peremptio*)

perén, -ă *adj.* 1. (despre plante) cu rădăcini care persistă

în sol mai mulți ani; vivace. 2. cu caracter stabil, de lungă durată. (<fr. *pèrenne*, lat. *perennis*)

perennialism s. n. orientare în pedagogia contemporană americană care, apreciind că nota specifică a naturii umane rămâne neschimbată, consideră că educația este un fenomen unic, mereu cu aceleași scopuri și funcționalități. (<amer. *perennial*, veșnic + *-ism*)

perenitate s. f. însușirea de a fi peren; durabilitate, persistență. (<fr. *pèrennité*, lat. *perennitas*)

perestroika s. f. doctrină ideologică, inițiată de Mihail Gorbaciov, care preconiza un socialism democratic cu față umană, de restructurare a sistemului sovietic, prin pluripartitism; proprietate privată, economie centralizată, de piață etc. (<rus. *perestroika*)

peréu s. n. îmbrăcăminte de piatră, de beton care căptușește un șanț înclinat pentru a împiedica eroziunea sau surparea. (<fr. *perré*)

perfect, -ă *I. adj.* 1. care întrunește toate calitățile; desăvârșit, ireproșabil, impecabil. 2. deplin, complet; absolut. • (*mat.*) număr ~ = număr natural egal cu suma divizorilor săi. *II. adv.* cu desăvârșire. • (afirmativ) de acord! foarte bine! excelent! *III. s. n.* timp al verbului care exprimă o acțiune petrecută și încheiată în trecut. (<lat. *perfectus*, germ. *perfekt*)

perfectă *vb. tr.* a definitiva, a încheia (o înțelegere, un act, o tranzacție). (<perfect)

perfectibil, -ă *adj.* care poate fi desăvârșit, perfecționat. (<fr. *perfectible*)

perfectibilitate s. f. însușirea, faptul de a fi perfectibil. (<fr. *perfectibilité*)

perfectisim, -ă *adj., adv.* extrem de bine. (<lat. *perfectissimus*)

perfectiv, -ă *adj.* (despre verbe) care exprimă acțiunea, eliminând noțiunea de durată și de desfășurare și insistând asupra începutului și sfârșitului ei. (<fr. *perfectif*, germ. *perfektiv*)

perfectum s. n. (*lingv.*) ansamblu de forme verbale latine care indică o acțiune terminată. (<fr. *perfectum*)

perfectie s. f. v. perfecțiune.

perfecționă *vb. I. tr., refl. a* (se) face mai bun, mai util; a(-și) corecta greșelile. *II. refl. a-și* desăvârși pregătirea profesională. (<fr. *perfectionner*)

perfectionism s. n. 1. tendință de a atinge perfecțiunea, progresul nelimitat. 2. tendință nevrotică de a atinge imposibilul, care poate merge până la obsesie. (<fr. *perfectionnisme*)

perfectionist, -ă *adj.* s. m. f. 1. (adept) al perfecționismului. 2. (suferind) de perfecționism (2). (<fr. *perfectionniste*)

perfecțiune/perfecție s. f. însușirea, caracterul a ceea ce este perfect; desăvârșire. *0* (în forma *perfecție*) la ~ = în mod desăvârșit; fără curus. (<lat. *perfectio*, fr. *perfection*)

perfid, -ă *adj. s. m. f.* (om) care sub o înfățișare binevoitoare ascunde răutate, viclenie; fățarnic, prefăcut, ipocrit. (<fr. *perfid*)

perfidie s. f. caracter perfid; lipsă de loialitate, de cinste; viclenie, fățarnicie, ipocrie. • faptă perfidă. (<fr. *perfidie*)

perfin, -ă *adj.* (despre mărci poștale) perforat de întreprinderi particulare sau instituții în vederea împiedicării sustragerii și folosirii abuzive. (<it. *perfino*)

perforă s. n. (*poligr.*) mașină pentru executarea benzilor perforate, necesare comenzii mașinilor automate. (<perforat + -graf)

perfoliat, -ă *adj.* (despre frunze) care înfășoară tulpina. (<fr. *perfolié*)

perforă *vb. I. tr.* a găuri, a străpunge. • (*fig.*) a pătrunde. *II. refl. (med.)* despre organe, (tesuturi) a căpăta un orificiu în urma unui proces patologic. (<fr. *perforer*)

perforaj s. n. perforare. (<fr. *perforage*)

perforant, -ă *adj.* care perforază. • (despre tendoane, artere etc.) care străbate spațiile interosoase. • (despre boli, procese inflamatorii etc.) care provoacă perforarea unui organ, a unui țesut etc. (<fr. *perforant*)

perforator, -oare *I. s. m. f.* cel care perforază. *II. s. n.* 1. mașină-unealtă de perforat. 2. (*inform.*) periferic care permite operații de ieșire pe cartele sau pe benzi de hârtie perforate. (<fr. *perforateur*)

perforatură s. f. 1. deschideri în peretele unei găuri de sondă în dreptul stratului productiv, care asigură calea

- de circulație a fluidelor între strat și gaura de sondă. 2. sistem de orificii într-o hârtie sau într-un carton, prin perforare, în scopul detașării unor porțiuni. (<it. perforatura)
- perforație** *s. f.* perforare; gaură realizată prin perforare. • (*med.*) mic orificiu într-un organ cavitat sau în viscere, apărut în urma unui proces patologic. (<fr. perforation, lat. perforatio)
- performant**, -ă *adj.* 1. (despre un sistem, un aparat, o mașină) susceptibil de un randament ridicat. 2. (*ec.*; despre un produs) foarte competitiv. (<fr. performant)
- performanță** *s. f.* rezultat excepțional într-o probă sportivă; (*p. ext.*) realizare deosebită într-un anumit domeniu. • cel mai bun rezultat dat de un aparat, un motor etc. (<fr. performance)
- performer**, -ă *s. m. f.* sportiv, echipă care a obținut o performanță. (<engl. performer)
- perfuză** *vb. tr.* a efectua o perfuzie. (<engl. perfuze)
- perfuzat** *s. n.* soluție, suspensie coloidală care servește la irigarea organismului prin perfuzie. (<perfuză)
- perfuzie** *s. f.* introducere, picătură cu picătură, a sângelui, a unei substanțe medicamentoase etc. în arteră sau în venă în scop terapeutic. (<fr. perfusion)
- perfuzor** *s. n.* instrument pentru perfuzii. (<fr. perfuseur)
- pergament** *s. n.* 1. piele preparată special pentru a se putea scrie pe ea. 2. document vechi scris pe o piele de acest fel. 3. hârtie translucidă rezistentă și impermeabilă, folosită la ambalarea alimentelor; pergamin. (<lat. pergamenum, germ. Pergament)
- pergamentós**, -oasă *adj.* cu aspectul sau consistența pergamentului. (<pergament + -os)
- pergamin** *s. n.* pergament (3). (<germ. Pergamin)
- pergaminată** *adj.* hârtie ~ = pergamin. (<it. pergamenato)
- pergamută** *s. f.* v. bergamotă.
- pergelisól** *s. n.* permafrost. (<fr. pergelisol)
- pergola** *s. f.* construcție ușoară din grinzi de lemn susținute pe coloane, folosite în parcuri și grădini pentru a se ridica pe ele plantele agățătoare. (<fr., it. pergola)
- perhidrol** *s. n.* apă oxigenată în soluție concentrată, ca dezinfectant, folosită în cosmetică și ca decolorant. (<fr. perhydrol)
- PERI-** *elem.* „în jurul, împrejurul”, „deasupra, în afară”, „în intervalul dintre”. (<fr. péri-, cf. gr. peri)
- periact** *s. n.* 1. balistă mobilă. 2. mașină care permite schimbarea decorurilor în teatrul antic grec. (<fr. périacte, gr. periaktos)
- periadentită** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv din jurul unui ganglion limfatic. (<fr. périadénite)
- periāj** *s. n.* faptul de a peria. (<peria + -aj)
- perianal**, -ă *adj.* din jurul anusului. (<fr. perianal)
- periantric**, -ă *adj.* care înconjură staminele. (<fr. périandrique)
- perianexită** *s. f.* inflamație cu aderențe a ovarelor și trompelor uterine. (<fr. périanexite)
- periangeită** *s. f.* inflamație a țesutului perivascular. (<fr. périangéite)
- periangiocolită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul canalelor biliare. (<fr. périangiocolite)
- periant** *s. n.* înveliș floral protector format din frunzulițe modificate, libere ori concrescute; simplu (perigon) sau dublu (caliciu și corolă), care înconjură androceul și gineceul. (<fr. péríante, lat. perianthum)
- periapendicită** *s. f.* inflamație a apendicelui și a țesuturilor învecinate. (<fr. périappendicite)
- periapendicular**, -ă *adj.* din jurul apendicelui. (<fr. périappendiculaire)
- periarterial**, -ă *adj.* situat în jurul unei artere. (<fr. périartériel)
- periarterită** *s. f.* inflamație a unei periartere. (<fr. périarterite)
- periarticular**, -ă *adj.* situat în jurul unei articulații. (<fr. périarticulaire)
- periartrită** *s. f.* inflamație a țesuturilor periarticulare; periartroză. (<fr. périarthrite)
- periartroză** *s. f.* periartrită. (<fr. périarthrose)
- periastru** *s. n.* punct de pe semiaxa mare a unui sistem de stele duble, cel mai apropiat de steaua principală. (<fr. périastre)
- periaxial**, -ă *adj.* dispus în jurul unei axe. (<fr. périaxial)
- periblastulă** *s. f.* rezultatul segmentării oului la animalele plurivalente. (<fr. périblastule)
- periboină** *s. f.* depresiune naturală sub acțiunea valurilor mării, care separă marea de un lac litoral și prin care apele mării se unesc cu ale lacului. (<fr. périboine)
- periból** *s. n.* 1. (*ant.*) spațiu din jurul templelor grecești decorat cu statui și monumente votive. 2. incintă exterioară a unor edificii sacre. (<fr. péribole, lat. peribolus, gr. peribolos)
- peribranchial**, -ă *adj.* din jurul branhiilor. (<fr. péribranchial)
- peribronhial**, -ă *adj.* situat în jurul bronhiilor. (<fr. péribronchial)
- peribronșită** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv peribronhial. (<fr. péribronchite)
- pericard** *s. n.* înveliș fibrosos al inimii, locul de origine al marilor vase. (<fr. péricarde, lat. pericardium, gr. perikardion)
- PERICARDIO-** *elem.* „pericard”. (<fr. péricardio-, cf. gr. perikardion)
- pericardioliză** *s. f.* tratament al pericarditei adezive prin liza aderențelor. (<fr. péricardiolyse)
- pericardiorafie** *s. f.* sutură a pericardului. (<fr. péricardiorafie)
- pericardiotomie** *s. f.* incizie a pericardului. (<fr. péricardiotomie)
- pericardită** *s. f.* inflamație a pericardului. (<fr. péricardite)
- pericárp** *s. n.* înveliș exterior al unui fruct, care protejează semințele. (<fr. péricarpe)
- pericarpatic**, -ă *adj.* situat în jurul munților Carpați. (<peri- + carpatic)
- pericécal**, -ă *adj.* situat în jurul cecului². (<fr. péricæcal)
- pericéfalic**, -ă *adj.* din jurul arterei carotide. (<fr. péricéphalique)
- pericelulár**, -ă *adj.* din jurul celulei. (<fr. péricellulaire)
- pericéntric**, -ă *adj.* situat în jurul centrului. (<fr. péricentrique)
- pericéntru** *s. n.* punct de pe orbita unui corp cereșc, la cea mai mică depărtare de corpul central, față de care se mișcă. (<fr. péricentre)
- pericerebral**, -ă *adj.* situat în jurul creierului. (<fr. péricérébral)
- periciclu** *s. n.* strat extren al cilindrii central al rădăcinii și tulpinii. (<fr. péricycle)
- pericistic**, -ă *adj.* din jurul vezicii biliare. (<fr. péricystique)
- pericistită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul canalului cistic. (<fr. péricystite)
- pericláz** *s. n.* oxid natural de magneziu. (<fr. périclase)
- periclin** *s. n.* 1. totalitatea frunzelor sau bracteelor care formează involucrii florilor din familia compozelor. 2. zonă în care formațiunile geologice de pe cele două flancuri ale unei cute se apropie și se unesc. (<fr. péricline)
- periclită** *vb. tr.* a pune în pericol; a primejdi. (<fr. pérícliter, lat. periclitari)
- periclitant**, -ă *adj.* care periclitează. (<fr. péríclitant)
- periclităte** *s. f.* pericol, primejdie. (<periclită + -itate)
- pericol** *s. n.* primejdie. (<lat. periculum, it. pericoló)
- pericolocistită** *s. f.* inflamație cu aderențe a colecistului. (<fr. péricholécystite)
- pericolită** *s. f.* inflamație a peritoneului din jurul colonului². (<fr. péricolite)
- pericondrită** *s. f.* inflamație a pericondriului. (<fr. périchondrite)
- pericondróm** *s. n.* tumoră benignă a pericondriului. (<fr. périchondrome)
- pericondru** *s. n.* membrană de țesut conjunctiv care acoperă un cartilaj. (<fr. périchondre)
- pericópă** *s. f.* 1. pasaj, fragment din *Biblie* care cuprinde o povestire, o parabolă. 2. definiție exactă, precisă. (<germ. Pericope)

- pericornean**, -ă *adj.* situat în jurul corneei. (< fr. *péricornéen*)
- pericoroidă**, -ă *adj.* din jurul coroidei sau al ochiului. (< fr. *périoroidal*)
- pericoronarită** *s. f.* inflamație a țesuturilor moi care înconjură coroana unui dinte. (< fr. *péricoronarite*)
- pericortical**, -ă *adj.* 1. situat în jurul învelișului exterior al unui organ animal sau vegetal. 2. din jurul scoartei cerebrale. (< fr. *péricortical*)
- pericranian**, -ă *adj.* al pericranului. (< *pericranii* + -an)
- pericranium** *s. n.* membrană care învește creierul. • periost la suprafața exterioră a craniului. (< fr. *péricrâne*, engl. *pericranium*)
- periculos**, -oasă *adj.* primejdios. (< lat. *periculosus*, it. *pericoloso*)
- periculozitate** *s. f.* însușirea, faptul de a fi periculos. (< it. *pericolosità*)
- peridental**, -ă *adj.* din jurul dintelui. (< fr. *péridental*)
- periderm** *s. n.* 1. înveliș superficial al epidermei fetale. 2. (bot.) scoarta secundară suberoasă care înlocuiește epiderma rădăcinii și tulpinii. (< fr. *péridermie*)
- perididim** *s. n.* tunica albuginee a testiculului. (< fr. *pérididyme*)
- perididimită** *s. f.* inflamație a perididimului. (< fr. *pérididymite*)
- peridot** *s. n.* olivină. (< fr. *péidot*)
- peridotit** *s. n.* 1. **peridotită** *s. f.* rocă magnetică intruzivă, neagră, în compoziția căreia predomină peridotul. (< fr. *péidotite*, germ. *Peridotite*)
- peridróm** *s. n.* 1. galerie, spațiu acoperit care înconjură o clădire la nivelul solului, ca loc de plimbare. 2. spațiu între peretele exterior al naosului și coloanele care înconjură un templu antic. (< fr. *péidrome*, gr. *peridromos*)
- periduodenită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul duodenului. (< fr. *périduodénite*)
- peridural**, -ă *adj.* situat în jurul membranei dura mater. (< fr. *péidural*)
- periéc** *s. m.* (ant.) țaran proprietar de pământ, negustor sau meșteșugar din regiunile de periferie ale statului spartan, om liber, dar lipsit de multe drepturi cetățenești. (< fr. *périèque*, gr. *perioikos*)
- periecuatorial**, -ă *adj.* din jurul ecuatorului. (< fr. *périeguatorial*)
- periegéză** *s. f.* călătorie lungă. (< fr. *périegèse*)
- periencefalită** *s. f.* inflamație a scoartei cenușii, care însoțește meningita. (< fr. *péiencephalite*)
- perienterită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul intestinului. (< fr. *péientérite*)
- periesofagian**, -ă *adj.* din jurul esofagului. (< fr. *péioesophagien*)
- periesofagită** *s. f.* inflamație a țesutului periesofagian. (< fr. *péioesophagite*)
- perifaringian**, -ă *adj.* din jurul faringelui. (< fr. *péipharyngien*)
- parifascicular**, -ă *adj.* 1. situat în jurul fibrelor musculare, nervoase sau conjunctive. 2. din jurul fascicului vegetal conducător care străbate tulpinile, ramurile și frunzele plantelor. (< fr. *périfasciculaire*)
- periféric**, -ă *I. adj.* situat la periferie, de margine; periferial. • (fig.) de mică însemnătate. *II. s. n.* dispozitiv în afara unității centrale a unui ordinator, servind la introducerea, memorarea sau extragerea de date. (< fr. *péiphérique*)
- periferie** *s. f.* 1. cartier mărginaș al unui oraș; (p. ext.) ținuturile de la marginea unei țări. 2. suprafața exterioră a unui corp solid. • contur al unei figuri curbilini; circumferință. (< fr. *péiphérie*, lat., gr. *periphéria*)
- perifiton** *s. n.* totalitatea organismelor care trăiesc submers pe organele plantelor acvatice, pe stânci etc. (< fr. *periphyton*)
- periflebită** *s. f.* inflamație a tunicii externe a unei vene. (< fr. *péiphlébite*)
- perifocal**, -ă *adj.* situat în jurul unui focar patologic. (< fr. *péifocal*)
- perifoliculită** *s. f.* inflamație a rădăcinii firului de păr datorită unor ciuperci sau microbi piogeni. (< fr. *péifolliculite*)
- perifrastic**, -ă *adj.* exprimat prin perifrază. • *O formă* ~ă = formă verbală compusă, de tip mai dezvoltat. (< fr. *péiphraistique*, germ. *periphraistisch*)
- perifrază** *s. f.* exprimare prin mai multe cuvinte a ceea ce în mod normal se redă printr-un cuvânt; circumlocuție; grup de cuvinte care înlocuiește un termen propriu. • ~ verbală = construcție formată dintr-un verb însoțit de un semiauxiliar de modalitate sau de aspect. (< fr. *péiphrase*, lat. *periphraasis*, germ. *Periphraze*)
- perifremită** *s. f.* inflamație a regiunii din jurul nervului frenic. (< fr. *péiphrenite*)
- perigalaxie** *s. f.* poziție corespunzătoare celei mai mici distanțe de galaxia noastră. (< fr. *péigalaxie*)
- periganglionar**, -ă *adj.* situat în jurul ganglionilor. (< fr. *péiganglionnaire*)
- perigastrită** *s. f.* inflamație a seroasei stomacului. (< fr. *péigastrite*)
- perigenital**, -ă *adj.* situat în jurul organelor genitale. (< fr. *péigénital*)
- perigéu** *s. n.* punctul cel mai apropiat de Pământ de pe orbita unui satelit al acestuia. (< fr. *péigée*, lat. *perigaeum*)
- perigin**, -ă *adj.* (despre stamine) inserat pe periant, un cerc în jurul ovarului. • (despre plante) cu staminele dispuse în acest fel. (< fr. *péigyne*)
- periginu** *s. n.* (bot.) înveliș al organelor de reproducere femele. (< fr. *péigynium*)
- periglaciár**, -ă *adj.* zonă ~ă = regiune situată la periferia ghetarilor pleistocenici sau actuali, cu climă, procese și forme de relief specifice. (< fr. *péiglaciare*)
- periglandulár**, -ă *adj.* în jurul unei glande. (< fr. *péiglandulaire*)
- perigón** *s. n.* înveliș floral simplu, nediferențiat în calciu și corolă. (< fr. *péigon*, lat. *perigonium*)
- perihéliu** *s. n.* punctul cel mai apropiat de Soare de pe orbita unui corp ceresc. (< fr. *péihélie*, lat. *perihelium*)
- perihepatită** *s. f.* inflamație a porțiunii peritoneului care acoperă ficatul. (< fr. *péihepatite*)
- periintestinal**, -ă *adj.* în jurul intestinului. (< fr. *péiintestinal*)
- perijeunită** *s. f.* inflamație a țesutului din jurul jejunului. (< fr. *péijéunite*)
- perila** *s. f.* plantă anuală din familia labiatelor, din Extremul Orient, păroasă, cu frunze alungite și flori albe, conținând ulei volatil și gras. (< germ. *Perilla*)
- perilaringită** *s. f.* inflamație în jurul laringelui. (< fr. *péilaryngite*)
- perilimfatic**, -ă *adj.* referitor la perilimfă. (< fr. *péilymphatique*, engl. *perilymphatic*)
- perilimfă** *s. f.* endolimfă. (< fr. *péilymphe*)
- perilobulár**, -ă *adj.* situat în jurul unui lob (hepatic, pulmonar etc.). (< fr. *péilobulaire*)
- perilobulită** *s. f.* inflamație (tuberculoasă) a travelor conjunctive care învelesc lobulii pulmonari. (< fr. *péilobulite*)
- perimá** *vb. refl.* (despre idei, teorii etc.) a se învechi, a se demoda, a ieși din uz. • (jur.) despre un proces) a se stinge, a se anula pentru lipsa de activitate din partea reclamantului în termen legal. (< fr. *péimere*, lat. *perimere*)
- perimamar**, -ă *adj.* situat în jurul sânului. (< *peri-* + *mamar*)
- perimarfim**, -ă *adj.* situat în jurul unei mări. (< fr. *péimaritime*)
- perimeningită** *s. f.* inflamație în jurul meningelui. (< fr. *péiméningite*)
- perimétric**, -ă *adj.* care aparține perimetrului. (< fr. *péimétrique*)
- perimetrită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul uterului. (< fr. *péimétrite*)
- perimétru** *s. n.* 1. suma lungimilor laturilor unui poligon. 2. contur, limită a unei zone (dintr-un teren). • (fig.) sferă, cuprins, domeniu. 3. (med.) instrument pentru măsurarea câmpului vizual. (< fr. *péimètre*, gr. *perimetros*, germ. *Perimeter*)
- perimisiu** *s. n.* țesut conjunctiv care înconjură fibrele musculare. (< fr. *péimysium*)

perimontán, -ă *adj.* situat în jurul munților, la poalele acestora. (<it. *perimontano*)

perinatál, -ă *adj.* referitor la circumstanțele legate de naștere. (<fr. *périnatale*)

perinatalitate *s. f.* perioadă care precedă sau succede imediat nașterii. (<fr. *périnatalité*)

perineál, -ă *adj.* al perineului. (<fr. *périnéal*)

perinefrită *s. f.* inflamație a țesutului perinefritic. (<fr. *périnéphrite*)

perinefritic, -ă *adj.* din regiunea rinichilor. (<fr. *périnéphrétique*)

perinefróză *s. f.* colectare de urină aseptică în jurul rinichilui, ca urmare a rupturii traumatizate a bazinețului, a unui calicului, a ureterului la partea sa superioară. (<fr. *périnéphrose*)

PERINEO- *elem.* „perineu”. (<fr. *périneo-*, cf. gr. *perineos*)

perineocél *s. n.* hernie perineală. (<fr. *périnéocèle*)

perineografie *s. f.* radiografie a regiunii perineale, după crearea unui contrast cu aer sau gaz. (<fr. *périnéographie*)

perineoplastie *s. f.* operație plastică a regiunii perineale. (<fr. *périnéoplastie*)

perineorafie *s. f.* sutură a rupturii de perineu. (<fr. *périnéorrhaphie*)

perineotomie *s. f.* incizie a perineului. (<fr. *périnéotomie*)

perinerv *s. m.* țesut conjunctiv care unește fasciculele secundare ale fibrelor nervoase. (<germ. *Perinerv*, fr. *périnerve*)

perinéu *s. n.* regiunea dintre anus și organele genitale. (<fr. *périnée*, gr. *perineos*)

perinevrită *s. f.* inflamație a perinervului. (<fr. *périnévrite*)

perioadă *s. f.* 1. interval de timp în cursul căruia se desfășoară sau după care se repetă un fenomen; fază, epocă. **o** (*fiz.*) ~ *de înjumătățire* = perioadă în care se descompune jumătate dintr-o cantitate de element radioactiv; (*chim.*) ~ *de inducție* = durată de timp după care o reacție în lanț începe să se desfășoare cu viteza corespunzătoare condițiilor respective; (*bot.*) ~ *de vegetație* = interval de timp în care plantele își desăvârșesc întreg ciclul biologic. • subdiviziune a timpului geologic mai mică decât era. 2. frază amplă și complexă sau reunirea de mai multe fraze care formează un ansamblu armonios și unitar. 3. mică construcție muzicală bine încheiată, din două fraze în relație de întrebare-răspuns. 4. (*chim.*) șir orizontal în tabloul periodic al elementelor. 5. (*mat.*) cel mai mic număr adăugat argumentului unei funcții numerice care nu schimbă valoarea funcției. • grup de cifre care se repetă indefinit într-o fracție zecimală. (<fr. *période*, lat. *periodus*, gr. *periodos*)

perioclăr, -ă *adj.* în jurul ochiului. (<fr. *périoculaire*)

periód *s. n.* menstruație; ciclu (1). (<fr. *période*)

periódic, -ă *adj.* I. care revine, se repetă cu regularitate la anumite perioade **o** (*mat.*) *funcție ~ă* = funcție care admite o perioadă (5). II. *adj.*, *s. n.* (publicație) care apare la intervale de timp fixe. (<fr. *périodique*, lat. *periodicus*, gr. *periodikos*)

periodicitate *s. f.* însușirea a ceea ce este periodic. **o** ~ *a elementelor* = repetarea proprietăților chimice ale elementelor cu structură analogă și cu număr atomic diferit, aranjate în ordinea crescândă a greutateilor lor atomice. (<fr. *périodicité*)

periodism *s. n.* proprietate a unor funcții fiziologice de a se repeta la intervale periodice. (<fr. *périodisme*)

periodizá *vb. tr.* a împărți pe perioade o disciplină cu caracter istoric. (<germ. *periodisieren*)

periodmétru *s. n.* aparat electronic pentru măsurarea perioadelor semnalelor periodice. • aparat pentru măsurarea perioadei unui reactor nuclear. (<fr. *périodémètre*)

periodogramă *s. f.* reprezentare grafică prin care se scot în evidență componentele periodice ale unui proces. (<fr. *périodogramme*)

periodónt *s. n.* periodontiu. (<fr. *périodont*)

periodontál, -ă *adj.* situat în jurul unui dinte sau al dinților; referitor la durerile de dinți. (<fr. *périodontal*)

periodóntic, -ă *adj.* al periodontului. (<fr. *périodontique*)

periodontită *s. f.* inflamație acută a periodontului; parodontită. (<fr. *périodontite*)

periodonțiu *s. n.* țesut care înconjură dintele; parodontiu moale; parodont, periodont. (<engl. *periodontium*, germ. *Periodontium*)

periokie *s. f.* formă de parazitism în care paraziții se găsesc în microclimatul ambiant al omului; periparazitism. (<per- + gr. *oikos*, casă)

perionixis *s. n.* inflamație a zonei de piele din jurul unghiei. (<fr. *périonyxis*)

perionychium *s. n.* margine a epidermei care înconjură unghia. (<fr. *périonychium*)

periooforită *s. f.* inflamație a regiunii din jurul ovarului. (<fr. *périoophorite*)

periooforosalpingită *s. f.* inflamație a regiunii din jurul ovarului și a salpingelui. (<fr. *périooforosalpingite*)

periorál, -ă *adj.* circumoral. (<fr. *périoral*)

periorbital, -ă *adj.* circumorbital. (<fr. *périorbital*)

periorhítă *s. f.* inflamație a tunicii testiculare. (<fr. *périorchite*)

perióst *s. n.* membrană conjunctiv-fibroasă care acoperă osul. **o** ~ *alveolar* = țesut fibros dintre alveola dentară și rădăcina dintelui. (<fr. *périoste*, gr. *periosteon*)

PERIOSTEO- *elem.* „periost”. (<fr. *périostéo-*, cf. gr. *periosteos*)

periosteogenéză *s. f.* proces de formare a osului pomind de la periost. (<fr. *périostéogenèse*)

periosteotomie *s. f.* incizie a periostului. (<engl. *periosteotomy*)

periostită *s. f.* inflamație a periostului. (<fr. *périostite*)

periostóză *s. f.* tumefiere a periostului în urma unei periostite. (<fr. *périostose*)

periovarian, -ă *adj.* din jurul ovarului. (<fr. *périorarien*)

periovaról, -ă *adj.* care înconjură ovulul. (<fr. *périorovulaire*)

peripancreatic, -ă *adj.* din jurul pancreasului. (<fr. *péripáncreatique*)

peripancreatită *s. f.* inflamație a țesutului peripancreatic. (<fr. *péripáncreatite*)

periparazitár, -ă *adj.* referitor la periparazitism. (<fr. *périparasitaire*)

periparazitism *s. n.* periochie. (<fr. *périparasitisme*)

peripatétic, -ă *adj.* referitor la peripatetism. • (*s. m. f.*) adept al peripatetismului; peripatetician. (<fr. *péripatétiqúe*, gr. *peripatetikos*)

peripatetician, -ă *s. m. f.* adept al peripatetismului; peripatetic; (*p. ext.*) orice intelectual căruia îi place să discute plimbându-se. (<fr. *péripatétiqúe*)

peripatetism *s. n.* școală filozofică întemeiată de Aristotel (care obișnuia să poarte convorbiri cu discipolii, plimbându-se). (<fr. *péripatéisme*)

peripatetizá *vb. intr.* a discuta probleme de filozofie, de știință plimbându-se, după obiceiul lui Aristotel. (<peripatetic + -iza)

peripetie *s. f.* 1. schimbare inopinată și accidentală a sorții în drama antică. • episod conținând evenimente imprezvizibile dintr-o operă literară. 2. întâmplare, serie de întâmplări neprevăzute, care intervin în viața cuiva. (<fr. *péripétie*, gr. *peripeleia*)

periplásmă *s. f.* zonă periferică a citoplasmei. (<fr. *périplásme*)

periplégie *s. f.* paralizie totală. (<fr. *périplégie*)

peripleurítă *s. f.* inflamație a țesutului dintre pleura parietală și peretele toracic. (<fr. *péripleurite*)

periplu *s. n.* călătorie pe mare în jurul Pământului; circumnavigație. • (*p. ext.*) voiaj turistic pe mare sau pe uscat; tumeu. (<fr. *péripóle*)

peripneumónic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de peripneumonie. (<fr. *péripneumonique*)

peripneumoníe *s. f.* pneumonie conjugată cu pleurezie. • boală contagioasă la bovine, datorită unui virus, care provoacă depuneri seroase în țesutul conjunctiv pulmonar. (<fr. *péripneumonia*, lat., gr. *peripneumonia*)

periporítă *s. f.* inflamație în jurul orificiilor glandelor sudoripare. (<fr. *périporie*)

periprostátic, -ă *adj.* din jurul prostatei. (<fr. *périprostatique*)

- periprostată** *s. f.* inflamație a țesutului celular periprostatic, care urmează unei prostatite. (< fr. *périproustaitte*)
- peripter** *s. n.* edificiu înconjurat pe toate laturile de coloane. (< fr. *péripère*, gr. *peripteros*)
- perirectal**, **-ă** *adj.* situat în jurul rectului. (< fr. *péiréctal*)
- perirectită** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv perirectal. (< fr. *péiréctite*)
- perirenal**, **-ă** *adj.* din jurul rinichilor. (< fr. *péirénal*)
- perisabil**, **-ă** *adj.* 1. care se alterează ușor. 2. (fig.) supus dispariției, pieritor. (< fr. *périsable*)
- perisabilitate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este perisabil. 2. normă de pierdere sau scăzământ admis(ă) la produsele alterabile sau casante. (< *perisabil* + *-itate*)
- perisalpingită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul salpingelui. (< fr. *périsalpingite*)
- periseop** *s. n.* instrument optic, dintr-un tub metalic rigid sau telescopic cu lentile și prisme cu reflexie totală, prin care se poate privi peste obstacole sau din submarinele aflate în imersiune. (< fr. *périscope*)
- periscopio**, **-ă** *adj.* (despre lentile) care dă câmpului vizual o mare întindere. (< fr. *périscopique*)
- periselenar**, **-ă** *adj.* circumlunar, circumselenar. (< fr. *périsélénare*)
- perisferă** *s. f.* înveliș intern al globului terestru, între 100 și 1200 km; sima. (< fr. *périsphère*)
- perisigmoidită** *s. f.* inflamație a peritoneului ansei sigmoidice. (< fr. *périsigmoidite*)
- perisinovial**, **-ă** *adj.* situat în jurul sinoviei. (< fr. *périsynovial*)
- perisinovită** *s. f.* abces sau flegmon al tecii conjunctive care învelește o sinovială. (< fr. *périsynovite*)
- perisip** *s. n.* cordon litoral; lido. (< fr. *perisipe*)
- perisistolă** *s. f.* interval între sistolă și diastolă. (< fr. *périsystole*)
- PERISO-** *elem.* „împar“, „superflu“. (< fr. *périsso-*, cf. gr. *perissos*)
- perisodactile** *s. n. pl.* imparicopitate. (< fr. *périsodactyles*)
- perisologie** *s. f.* 1. procedeu retoric de insistare prin repetiție; pleonasm. 2. greșeală de limbă datorată ignoranței sau neglijenței în exprimare. (< fr. *périsologie*)
- perisperm** *s. n.* țesut nutritiv al plantelor, care asigură hrănirea embrionului. (< fr. *périsperme*)
- perispermatită** *s. f.* inflamație a țesuturilor din jurul cordonului spermatic. (< fr. *périspermatite*)
- perisplanhniță** *s. f.* periviscerită. (< fr. *périsplanchnite*)
- perisplenită** *s. f.* inflamație a capsulei seroase a splinei. (< fr. *périsplénite*)
- perispomen** *s. n.* cuvânt grec care poartă accentul circumflex pe ultima silabă. (< fr. *périspomène*, gr. *perispomenon*)
- perispondilită** *s. f.* inflamație (reumatică) a țesutului din jurul vertebrelor. (< fr. *périspondillite*)
- peristaltic**, **-ă** *adj.* referitor la peristaltism. (< fr. *péristaltique*)
- peristaltism** *s. n.* ansamblul mișcărilor tubului digestiv sau ale altor structuri anatomice tubulare, provocate de contracția ritmică a musculaturii acestora, facilitând propulsarea conținutului lor. (< fr. *péristaltisme*)
- peristol** *s. n.* galeni de coloane care mărginește un edificiu, o grădină etc., sau împodobește fațada unei clădiri. (< fr. *péristyle*)
- peristilic**, **-ă** *adj.* 1. referitor la peristol. 2. (despre stamine) situat în jurul stilului. (< fr. *péristylique*)
- peristolă** *s. f.* contracție a mușchilor unui organ cavitat. (< fr. *péristole*, gr. *peristole*)
- peristom** *s. n.* 1. regiune care înconjură gura la ciliatăe. • margine a deschiderii cochiliei la moluștele gasteropode. • orificiu bucal, mai larg, în partea ventrală și în mijlocul unei plăci madreporice, la echinide. 2. (bot.) marginea superioară a deschizăturii capsulei sau a urnei, cu dințișori higroscopici, la mușchi, servind la răspândirea sporilor. (< fr. *péristome*)
- periston** *s. n.* înlocuitor de plasmă sangvină. (< germ. *Periston*, n. com.)
- peristrumită** *s. f.* inflamație cu caracter sūpurativ a țesuturilor din jurul glandei tiroide. (< fr. *péistrumite*)
- periscolar**, **-ă** *adj.* în afara programului din școală. (după fr. *périscolaire*)
- peritico** *s. n.* organ de fructificație, care produce ascele, la unele ciuperci și la licheni. (< fr. *péritèce*, lat. *perithecium*)
- peritetic**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (aliaj binar) cu componenți miscibili doar în stare solidă, având o temperatură între temperaturile de topire ale componenților. (< fr. *péritectique*)
- periteliom** *s. n.* inflamație a țesuturilor din jurul glandei tiroide. (< fr. *péritéliome*)
- peritelu** *s. n.* (anat.) țesut conjunctiv care înconjură vasele mici. (< fr. *péritélium*)
- peritendineu** *s. n.* teacă conjunctivă care acoperă fibrele tendoanelor. (< fr. *péritendineum*)
- peritendinită** *s. f.* inflamație a peritendineului. (< fr. *péritendinite*)
- periterestru**, **-ă** *adj.* circumterestru. (< *peri-* + *teres-tru*)
- peritilită** *s. f.* inflamație a peritoneului cecal. (< fr. *pérityphlite*)
- peritoneal**, **-ă** *adj.* al peritoneului. (< fr. *péritonéal*)
- PERITONEO-** *elem.* „peritoneu“. (< fr. *péritonéo-*, cf. gr. *peritonaion*)
- peritoneocentéză** *s. f.* paracenteză a cavității peritoneale. (< fr. *péritonéocentése*)
- peritoneografie** *s. f.* radiografie a cavității peritoneale. (< fr. *péritonéographie*)
- peritoneopatie** *s. f.* afecțiune a peritoneului. (< fr. *péritonéopathie*)
- peritoneoplastie** *s. f.* operație chirurgicală de acoperire a unei suprafețe cu peritoneu. (< fr. *péritonéoplastie*)
- peritoneoscop** *s. n.* abdomenoscop, laparoscop. (< fr. *péritonéoscope*)
- peritoneoscopie** *s. f.* ventroscopie, laparoscopie. (< fr. *péritonéoscopie*)
- peritoneotomie** *s. f.* incizie a peritoneului. (< fr. *péritonéotomie*)
- peritonéu** *s. n.* membrană seroasă care căptușește cavitata abdominală. (< lat. *peritoneum*)
- peritonită** *s. f.* inflamație a peritoneului. (< fr. *péritonite*)
- peritoracic**, **-ă** *adj.* din jurul toracelui. (< fr. *périthoracique*)
- peritraheal**, **-ă** *adj.* din jurul traheei. (< fr. *péritrachéal*)
- peritraheită** *s. f.* inflamație a țesuturilor peritraheale. (< fr. *péritrachéite*)
- peritrih**, **-ă** *adj.* (biol.) cu peri, flageli sau cili dispuși în jurul unui organ. (< fr. *péritriche*, germ. *peritrich*)
- peritrofic**, **-ă** *adj.* referitor la nutriția țesuturilor înconjurătoare. (< fr. *péritrophique*)
- peritropică**, **-ă** *adj.* din jurul tropicelor. (< fr. *péitropical*)
- peritumoral**, **-ă** *adj.* din jurul unei tumori. (< *peri-* + *tumoral*)
- peritie** *s. f.* experiență, cunoaștere; dibăcie, talent; competență. (< lat. *peritia*)
- periuurban**, **-ă** *adj.* situat în jurul unui oraș. (< fr. *périurbain*)
- periuarteral**, **-ă** *adj.* din jurul ureterelor. (< fr. *périurétéral*)
- periuarterită** *s. f.* inflamație a țesuturilor periuarterale. (< fr. *périurétérite*)
- periuarteral**, **-ă** *adj.* din jurul uretrei. (< fr. *périurétral*)
- periuarterită** *s. f.* inflamație a țesuturilor periuarterale. (< fr. *périurétrite*)
- periuarterin**, **-ă** *adj.* din jurul uterului. (< fr. *périuérin*)
- periuarter**, **-ă** *adj.* din jurul uvulei. (< fr. *périuvulaire*)
- perivaginal**, **-ă** *adj.* din jurul vaginului. (< fr. *pérvaginal*)
- perivaginită** *s. f.* inflamație a țesutului conjunctiv perivaginal. (< fr. *pérvaginite*)
- perivascular**, **-ă** *adj.* din jurul unui vas sangvin. (< fr. *pérvasculaire*)
- perivascularită** *s. f.* inflamație a spațiilor perivascularare. (< fr. *pérvascularite*)
- perivisceral**, **-ă** *adj.* situat în jurul viscerelor. (< fr. *pérviscéral*)

- periviscerită** *s. f.* inflamație cronică a seroaselor peritoneului care înconjură viscerale; perisplanhinită. (<fr. *périviscérite*)
- perizóma** *s. f.* centură, brâu (la populații primitive, care nu au altă îmbrăcăminte), un fel de fustă scurtă în jurul coapselor și soldurilor; slip. (<it. *perizoma*)
- perl** *s. n.* corp de literă de cinci puncte tipografice; perlă (5). (<germ. *Perl*)
- perlă** *vb. tr.* 1. a împodobi cu perle. 2. (*poligr.*) a acoperi suprafața unei tipărituri cu mici particule de cerneală. 3. a se scurge în formă de picături. (<fr. *perler*)
- perláj** *s. n.* execuție perfectă a unei bucăți muzicale, cântând în mod clar și distinct fiecare notă. 2. degajarea sub formă de bule a gazelor dizolvate în lichide. 3. aglomerare a cernelii sub formă de mici particule pe suprafața unei tipărituri; perlare. (după fr. *perler*)
- perlát**, -ă *adj.* 1. împodobit cu perle; cu aspect de perle. 2. (*fig.*) perfect. • (*muz.*) executat cu o claritate perfectă. 3. *grevă -ă* = grevă în care muncitorii dintr-o întreprindere întrerup sau încetinesc lucrul la o fază de producție. 4. *tipar ~* = tipăritură cu aspect neuniform, datorită fenomenului de perlare a cernelii de tipar; *expectorație -ă* = expectorație eliminată la sfârșitul unei crize de astm. (<fr. *perlé*)
- perlă** *s. f.* 1. piatră semiprețioasă, albă și foarte strălucitoare, care se formează între valvele unor scoici; mărgăritar. • mică concrețiune calcaroasă care se formează pe planșul sau pereții unor peșteri. • (*poet.*) dinte foarte alb. 2. ornament din multri sferice. 3. (*med.*) formație globuloasă. 4. (*fig.*) persoană, lucru cu calități excepționale. • (*ir.*) greșeală, prostie rară. 5. (*poligr.*) perl. (<fr. *perle*, it. *perla*, germ. *Perle*)
- perlicultură** *s. f.* cultură de scoici cu scopul de a obține perle artificiale. (<perlă + -cultură²)
- perliér**, -ă *adj.* 1. referitor la perle. 2. (despre scoici) care secretă perle. (<fr. *perlier*)
- perlinguál** *adv.* (despre administrarea unor medicamente) pe limbă. (<fr., germ. *perlingual*)
- perlit** *s. n.* rocă magmatică sticloasă, formată în mediu subacvatic. (<germ. *Perlit*, rus. *perlit*)
- perlítă** *s. f.* constituent structural al aliajelor feroase. (<fr. *perlite*)
- perlón** *s. n.* fibră textilă sintetică, de tipul relonului. (<germ. *Perlon*, fr., rus. *perlon*)
- permafrost** *s. n.* strat de sol înghețat permanent; pergelisol, merzlotă. (<germ. *Permafrost*, fr. *permafrost*)
- permallóy** /-loív *s. n.* aliaj de fier și nichel, cu mare permeabilitate magnetică. (<engl. *permalloy*)
- permanént**, -ă *adj.* 1. stabil, neîntrerupt; statornic, imuabil. 2. *ondulație -ă* (și *s. n.*) = ondulație a părului făcută printr-un procedeu special și care se menține mult timp. (<fr. *permanent*, lat. *permanens*)
- permanentizá** *vb. refl., tr.* a deveni, a face să devină permanent. (<permanent + -iza)
- permanență** *s. f.* însușire a unui lucru, a unei acțiuni etc. de a fi permanent(ă). *o în ~* = permanent, continuu. • birou, serviciu în unele întreprinderi care funcționează fără întrerupere. (<fr. *permanence*)
- permanganát** *s. m.* sare a acidului permanganic. (<fr. *permanganate*)
- permanganíc**, -ă *adj.* care conține unii compuși ai manganului. *o acid ~* = acid oxigenat al manganului. (<fr. *permanganique*)
- permeábil**, -ă *adj.* 1. (despre un material) care permite trecerea prin el a unui fluid. 2. (*fig.*) influențabil, receptiv. (<fr. *perméable*, lat. *permeabilis*)
- permeabilitáte** *s. f.* proprietate a unei membrane, a unui material de a fi permeabil. *o ~ (magnetică)* = mărime a materialelor magnetice, egală cu raportul dintre inducția magnetică și intensitatea câmpului magnetic. (<fr. *perméabilité*)
- permeabilizá** *vb. tr.* a face permeabil. (<fr. *perméabiliser*)
- permeamétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea permeabilității materialelor. (<fr. *perméamètre*)
- permeanță** *s. f.* mărime magnetică, raportul dintre fluxul magnetic și tensiunea magnetică din lungul circuitului. (<fr. *permeance*)
- permendúr** *s. n.* aliaj de cobalt și de fier, cu mare permeabilitate magnetică, folosit în electrotehnică. (n. com.)
- permián**, -ă *adj., s. n.* (din) ultima perioadă a paleozoicului. (<fr. *permien*)
- perminvár** *s. n.* aliaj de nichel și cobalt cu permeabilitate magnetică mare, în industria electrotehnică. (<fr. *perminvar*)
- permís** *s. n.* autorizație oficială scrisă, în virtutea căreia cineva poate exercita o profesie, poate beneficia de anumite drepturi etc. (<fr. *permis*)
- permisibil**, -ă *adj.* care este permis; admisibil. (<fr. *permissible*)
- permisibilitáte** *s. f.* faptul de a fi permisibil. (<engl. *permissibility*)
- permisióe** *s. f. v.* permisiune.
- permisionár** *s. m.* ostaș aflat în permisie. (<fr. *permissionnaire*)
- permisióne/permisióe** *s. f.* 1. învoire dată cuiva de a face ceva; încuviințare. 2. (în forma *permisióne*) învoire de a părăsi serviciul pe o perioadă scurtă de timp, dată unui militar. 3. figură de stil prin care vorbitorul mărturisește că se află la discreția preopinentei. (<fr. *permission*, lat. *permissio*)
- permisív**, -ă *adj.* care manifestă o mare toleranță față de comportamentul nonconformist; îngăduitor, tolerant. (<fr. *permissif*)
- permisívitate** *s. f.* însușirea de a fi permisiv. (<fr. *permissivité*)
- permíte** *vb. I. tr.* a îngădui, a încuviința, a da voie. *II. refl. a-și lua libertatea, a-și îngădui.* (<lat. *permittere*, după fr. *permettre*)
- permitívitate** *s. f.* mărime caracteristică dielectricilor, raportul dintre inducția electrică și intensitatea câmpului electric; constantă dielectrică. (<fr. *permittivité*)
- permutá** *vb. tr.* 1. a muta pe cineva cu serviciul, a transfera. 2. a efectua o permutare (2). (<fr. *permuter*, lat. *permutare*)
- permutábil**, -ă *adj.* care poate fi permutat. (<fr. *permutable*)
- permutabilitáte** *s. f.* caracterul a ceea ce este permutabil. (<fr. *permutabilité*)
- permutáre** *s. f.* 1. acțiunea de a permuta. 2. (*mat.; lingv., pl.*) operație prin care se schimbă între ele locurile a două sau mai multe elemente; grupe distincte de obiecte astfel formate; permutație. 3. reluare a unui fragment muzical pe un alt sunet. (<germ. *Permuta*)
- permutáție** *s. f.* permutare. (<fr. *permutation*, lat. *permutatio*)
- permutațional**, -ă *adj.* referitor la, care conține o permutație. (<engl. *permutational*)
- permutít** *s. n.* silicat de aluminiu și de sodiu hidratat, în dedurizarea apei. (<fr. *permutite*)
- perniciós**, -oásă *adj.* care cauzează un rău; vătămător, dăunător, nociv. *o anemie -oasă* = formă de anemie foarte gravă, cu evoluție rapidă, putând cauza moartea. (<fr. *pernicieux*, lat. *perniciosus*)
- perniciozitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este pernicios. (<fr. *perniciosité*)
- pernión** *s. n.* tumefiere cutanată la extremități, care apare în urma unor degerături. (<fr. *pernio*, lat. *pernio*)
- pernióză** *s. f.* denumire generică pentru dermatozele caracterizate prin tulburări circulatorii produse de frig. (<fr. *perniose*)
- pernod** *s. n.* varietate de vin franțuzesc, care se bea ca aperitiv. (<fr. *pernod*)
- PERO-** *elem.* „anomalie, diformitate”. (<fr. *péro-*, cf. gr. *peros*, mutilat)
- perocéfal** *s. m.* făt cu un cap diform. (<fr. *pérocephale*)
- perodactílie** *s. f.* dezvoltare defectuoasă a degetelor de la mâini sau de la picioare. (<fr. *pérodactylie*)
- peromelíe** *s. f.* anomalie congenitală la care extremitățile se termină în bont, prin reducerea oaselor mâinii sau piciorului. (<fr. *péromélie*)
- perón** *s. n.* 1. platformă în gări pe porțiunea de oprire a trenurilor pentru urcarea și coborârea pasagerilor din vagoane. 2. platformă cu câteva trepte, înaintea intrării principale a unei clădiri mari. (<fr. *peron*)
- peroneál**, -ă *adj.* peronier. (<engl. *peroneal*)

- peroneo-fibial** *adj.* referitor la peroneu și la tibie. (< fr. *péronéo-fibial*)
- peroneu** *s. n.* os lung și subțire, între genunchi și gleznă; fibulă (3). (< fr. *péroné*)
- peroniér, -ă** *I. adj.* al peroneului; peroneal. *II. adj., s. m.* (mușchi) care leagă peroneul de metatarsiene. (< fr. *péronier*)
- peronină** *s. f.* narcotic cu acțiune mai puternică decât morfina. (< fr. *péronine*)
- peronism** *s. n.* doctrină și practică aparținând lui Juan Peron: om politic argentinian. (< fr. *péronisme*, cf. *Juan Peron*, om politic argentinian)
- peronist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al peronismului. (< fr. *péroniste*)
- peronosporale** *s. f. pl.* ordin de ciuperci: peronosporele. (< fr. *péronosporales*)
- peronospóre** *s. f. pl.* familie de ciuperci inferioare din clasa sifonomicetelor, parazite pe plante. (< lat. *peronosporae*)
- perorá** *vb. intr.* a vorbi mult, însuflețit și cu emfază. (< fr. *pérorer*, lat. *perorare*)
- peroral** *adv.* (despre medicamente) administrat pe gură, oral; per os. (< germ. *peroral*)
- peroránt, -ă** *s. m. f.* cel care vorbește mult; amator de discursuri. (< *perora* + *-ant*)
- perorátie** *s. f.* partea finală a unui discurs, a unei cuvântări, rostită pe un ton însuflețit și emfatic; (*p. ext.*) vorbire însuflețită. (< lat. *peroratio*)
- per ós** *loc. adv.* peroral. (< lat. *per os*)
- peroxid** *s. m.* oxid suprasaturat cu oxigen. (< fr. *peroxyde*)
- peroxidáză** *s. f.* enzimă care catalizează desfacerea peroxidilor. (< fr. *peroxydase*)
- perpendicular, -ă** *I. adj. 1.* (despre drepte, plane) care formează între ele unghiuri sau diedre adiacente congruente. *2. stil* ~ = variantă a stilului gotic, în Anglia în sec. XIV, manifestată mai ales în economia bolților, care dispar sub mulțimea arcelor, bogat ornamentate cu muluri decorative. *II. s. f.* dreptă perpendiculară. (< fr. *perpendicularaire*, lat. *perpendicularis*)
- perpendicularitate** *s. f.* însușirea unei drepte de a fi perpendiculară (< fr. *perpendicularité*)
- perpetrá** *vb. tr.* a comite cu premeditare (o crimă, un atentat). (< fr. *perpétrer*, lat. *perpetrare*)
- perpetrábil, -ă** *adj. (jur.)* care poate fi săvârșit. (< engl. *perpetrable*)
- perpetrátie** *s. f.* perpetrare. (< fr. *perpétration*, lat. *perpetratio*)
- perpetuá** *vb. tr., refl.* a face să dureze, a dura veșnic; a (se) transmite de la o generație la alta. (< fr. *perpéteur*, lat. *perpetuare*)
- perpetuáre** *s. f.* faptul de a (se) perpetua; perpetuație. *o* ~a speciei = continuarea existenței unei specii prin reproducere. (< *perpetua*)
- perpetuátie** *s. f. (rar)* perpetuare. (< fr. *perpétuation*)
- perpetuitáre** *s. f.* caracterul a ceea ce este perpetuu; durată veșnică sau îndelungată. (< fr. *perpétuité*, lat. *perpetuitas*)
- perpétuu, -uă** *adj.* care durează veșnic sau vreme îndelungată; etern. (< lat. *perpetuus*)
- perpétuum móbile** *s. n. 1.* sistem mecanic, termic, electric etc. imaginat care ar putea funcționa la infinit, producând energie sau lucru mecanic fără a primi energie din exterior. *2. (muz.)* piesă instrumentală cu pasaje de virtuozitate, bazată pe succesiunea rapidă și continuă a unor sunete de durată egală, cu revenire repetată a temei principale. *3.* mișcare continuă. (< lat. *perpetuum mobile*)
- perpléx, -ă** *adj.* surprins; profund uimit; dezorientat. (< fr. *perplexe*, lat. *perplexus*)
- perplexitáre** *s. f.* surprindere, uimire; stupefacție. (< fr. *perplexité*, lat. *perplexitas*)
- persán, -ă** *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Persia (Iran). *II. adj.* care aparține Iranului. *o artă* ~ă = artă care se caracterizează prin palate monumentale, decorate cu stucaturi și mozaicuri, cu cărămizi smălțuite și policrome, cu alto- și basorelieful rupestre, prin arte decorative de o mare fantazie și o execuție desăvârșită, constituind o sinteză a tradițiilor locale și a artei arabe; *covor* ~ = covor de calitate superioară (confectionat la origine în Persia). • (*s. f.*) limbă neoiraniană vorbită în Iran și Afganistan. (< fr. *persan*)
- perscrutátie** *s. f.* cercetare, scrutare profundă, serioasă. (< fr. *perscrutation*)
- persecutá** *vb. tr.* a urmări perseverent pe cineva pentru a-i pricinui un rău pe nedrept; a prigoni. (< fr. *persécuter*)
- persecutánt, -ă** *adj. 1.* persecutor. *2. (fam.)* agasant, importun. (< fr. *persécutant*)
- persecutór, -oare** *s. m. f.* cel care persecută; persecutant (1). (< fr. *persécuteur*, lat. *persecutor*)
- persecutóriu, -ie** *adj.* de persecuție. (după fr. *persécuteur*)
- persecutíe** *s. f.* persecutare. *o mania* ~ei = idee fixă a cuiuă că este persecutat de toată lumea. (< fr. *persécution*, lat. *persecutio*)
- perseidă** *s. f.* stea căzătoare din direcția constelației Perseu. (< fr. *perséide*)
- perseverá** *vb. intr.* a rămâne ferm și constant la o idee, a persista într-o acțiune; a stăruii. (< fr. *persévérer*, lat. *perseverare*)
- perseverátie** *s. f.* perseverare; (*spec.*) statornicie în anumite acte, gesturi sau atitudini, repetate cu încăpățănare exasperantă. (< fr. *persévération*, lat. *perseveratio*)
- perseverént, -ă** *adj.* care perseverează; stăruitor; tenace. (după fr. *persévérant*)
- perseverénță** *s. f.* stăruință; neclintire; tenacitate. (după fr. *persévérance*, lat. *perseverantia*)
- persianá** *s. f.* oblon la ferestre din scandurele dispuse orizontal pe un cadru și putând fi apropiate sau depărtate după voie; jaluzele. (< fr. *persienne*)
- persic** *adj. ordin* ~ = ordin arhitectonic în care antablamentul este purtat de figuri de captivi. (< fr. *persique*)
- persiflá** *vb. tr.* a lua în bătaie de joc, în răs pe cineva, a lua peste picior. (< fr. *persifler*)
- persifláj** *s. n.* persiflare. (< fr. *persiflage*)
- persiflant, -ă** *adj.* care persiflează; zeflemitor. (< fr. *persiflant*)
- persistá** *vb. intr.* a se menține în aceeași stare; a dura, a dăinui. • a rămâne ferm la o hotărâre, la o părere; a stăruii. (< fr. *persistere*, lat. *persistere*)
- persistént, -ă** *adj.* durabil; trainic; stăruitor. • (despre frunze) care nu cade iarna. (< fr. *persistant*)
- persisténță** *s. f.* faptul de a persista; stăruință, insistență. *o* ~a imaginilor = menținerea unei senzații vizuale pe rețină un anumit timp după ce imaginea obiectului a dispărut din câmpul vizual. (< fr. *persistance*)
- persoaná** *s. f. 1.* individul uman considerat prin totalitatea însușirilor fizice și psihice; ființă omenească. *ins. o* în ~ = a) personal. b) în carne și oase. *o (jur.)* ~ fizică = om privit ca subiect cu drepturi și obligații. ~ juridică = întreprindere, instituție etc. căreia legea îi acordă drepturi și datorii, recunoscută ca subiect de drept. *2.* categorie gramaticală specifică verbului și unor pronume, care indică pe cel cărui i se adresează sau pe cel despre care se vorbește; fiecare dintre formele flexionare prin care se exprimă această categorie. (< lat. *persona*, fr. *personne*)
- persóna gráta** *loc. s.* persoană agreată de un guvern pe lângă care este acreditată diplomatic. *o* ~ non grata = diplomat devenit indezirabil pentru guvernul țării pe lângă care a fost acreditat. (< lat. *persona (non) grata*, persoană (ne)agreată)
- personáj** *s. n. 1.* persoană, erou într-o operă literară, muzicală, cinematografică. • persoană care îndeplinește un rol într-o anumită întâmplare. *2.* om cu vază; personalitate. (< fr. *personnage*, it. *personaggio*)
- personal, -ă** *I. adj. 1.* care aparține cuiuă; specific pentru persoane. • (*adv.*) în persoană, însuși. • original. *2. tren* ~ (și *s. n.*) = tren de persoane care oprește în toate stațiile; *pronume* ~ = pronume care arată persoana (2); *mod* ~ = mod verbal ale cărui forme se modifică după cele trei persoane (2). *II. s. f. (expoziție)* ~ă = expoziție a unui singur artist. *III. s. n.* totalitatea angajaților dintr-o instituție sau întreprindere. (< lat. *personalis*, germ. *personal*, fr. *personnel*)
- personalía** *s. f. pl.* informații complementare în prezența persoanei căreia îi este închinată o lucrare. (< lat. *personalia*)
- personalism** *s. n. 1.* atitudine a celui care ia în considerație numai interesele și punctele de vedere personale;

- subiectivism. 2. curent în filozofia contemporană, cu o tendință pronunțată fideistă, care pune la baza existenței o pluralitate de entități spirituale înzestrate cu atributele personalității și subordonate lui Dumnezeu. **o ~ energetică** = variantă a filozofiei personaliste, creată între cele două războaie mondiale de C. Rădulescu-Motru, cu elemente preluate din teoriile energetiste. (<fr. *personalisme*)
- personalist**, -ă I. *adj.* care manifestă personalism (1). II. *adj.*, s. m. f. (adept) al personalismului (2). (<fr. *personaliste*)
- personalitate** s. f. 1. ceea ce caracterizează o persoană, deosebind-o de oricare alta; caracterele proprii ale unei persoane; originalitate, individualitate. 2. individul uman sub raportul dezvoltării depline și al valorificării sociale a însușirilor persoanei. 3. (*jur.*) calitatea de subiect cu drepturi și obligații. **o ~ juridică** = calitatea de a fi persoană juridică. 4. om de seamă, important, persoană cu calități și merite deosebite într-un domeniu de activitate. **o ~ istorică** (sau *politică*) = conducător a cărui activitate exercită o influență puternică asupra desfășurării evenimentelor istorice; *cultul ~ărilor* = tendința de a acorda unei personalități calități de infailibilitate, un rol exagerat și exclusiv în făurirea istoriei. (<fr. *personnalité*, germ. *Personalität*)
- personaliză** vb. tr. 1. a personifica (1). 2. a individualiza. (<fr. *personnaliser*)
- personalizare** s. f. acțiunea de a personaliza. • conștiința că percepțiile, reprezentările, ideile, sentimentele aparțin propriului eu. (<*personaliza*)
- personifică** vb. tr. 1. a atribui unui lucru, unui animal, fenomen etc. însușiri omenești; a personaliza. 2. a realiza, a contura perfect un personaj, o idee etc.; a întruchipa, a încarna. (<fr. *personnifier*, it. *personificare*)
- personificare** s. f. 1. faptul de a personifica; personificație. • figură de stil prin care se atribuie ființelor necuvântătoare, lucrurilor, elementelor naturii, chiar unor idei abstracte însușiri omenești. 2. întruchipare. (<*personifica*)
- personificație** s. f. personificare. • formă de halucinație în vederea și auzirea simultană a unui om în cadrul unor scene de masă ciudate, în cazuri de delir. (<fr. *personnification*)
- personologie** s. f. disciplină care studiază personalitatea umană sub toate raporturile. (<fr. *personnologie*)
- persorbție** s. f. absorbție pe un material foarte poros. (<fr. *persorption*)
- perspectiv**, -ă I. *adj.* (despre desene, proiecții etc.) care reprezintă un obiect, un peisaj etc. în perspectivă; perspectiv. II. s. f. 1. imagine prin proiectarea unui obiect pe o suprafață plană, folosind raze proiectate divergente sau paralele. • disciplină care studiază metodele pentru construirea acestor imagini. 2. aspect pe care îl are un peisaj, un obiect văzut din depărtare; priveliște. • bulevard mare în linie dreaptă. 3. posibilitatea realizării sau a desfășurării în viitor a unei acțiuni, a unui plan etc. • (*pl.*) ceea ce poate ajunge cineva în viitor; posibilități de viitor. **o în ~ă** = pe cale de a se înfăptui în viitor. (<fr. *perspectif*, it. *perspectivus*, II/ fr. *perspective*)
- perspectival**, -ă *adj.* de perspectivă. (<engl. *perspectival*)
- perspectivic**, -ă *adj.* perspectiv. (<germ. *perspektivisch*)
- perspectivism** s. n. concepție filozofică potrivit căreia cunoașterea depinde de perspectiva celui care cunoaște. (<fr. *perspectivisme*)
- perspectivist**, -ă I. *adj.* referitor la perspectivism. II. *adj.*, s. m. f. (pictor) specializat în vederi de orașe; (artist) care utilizează efectele perspectivei. (<fr. *perspectiviste*)
- perspectivitate** s. f. corespondență între o figură geometrică și imaginea ei în perspectivă. (<*perspectivă* + *-itate*)
- perspectograf** s. n. 1. aparat pentru transformarea reprezentării descriptive a obiectelor în reprezentare concretă. 2. aparat pentru redresarea fotografiilor aeriene pe clișee înclinate față de planul orizontal. • aparat pentru obținerea de imagini în perspectivă a curbelor de nivel. (<fr., engl. *perspectographie*)
- perspicăce** *adj. inv.* înzestrat cu minte ageră; pătrunzător, isteț. (<fr. *perspicace*)
- perspicacitate** s. f. calitatea de a fi perspicăce; agerime (a minții), istețime. (<fr. *perspicacité*, lat. *perspicacitas*)
- perspirație** s. f. transpirație ușoară. (<fr. *perspiration*)
- persuadă** vb. tr. a convinge. (<fr. *persuader*)
- persuasiune** s. f. darul, puterea de a convinge pe cineva să creadă sau să facă un lucru. (<fr. *persuasion*, lat. *persuasio*)
- persuasiv**, -ă *adj.* convingător; insistent, stăruitor. (<fr. *persuasif*)
- persulfat** s. m. sare a acidului sulfuric. (<fr. *persulfate*, germ. *Persulfat*)
- perș** s. n. prăjină de construcție specială, pentru sărituri (acrobatic). • (*p. ext.*) număr de circ executat cu prăjina. (<fr. *perche*)
- pertinamete** *adv.* în mod pertinent (1). (<fr. *pertinement*)
- pértinax** s. n. hârtie presată, tare, cu calități izolatoare, folosită în electrotehnică. (<fr. *pertinax*, germ. *Pertinax*)
- pertinent**, -ă *adj.* 1. (*jur.*) care se raportează exact la chestiune, la fondul cauzei; potrivit. • convenabil, nimerit; judicios. 2. (despre elemente lingvistice) dotat cu o anumită funcțiune într-un sistem determinat. • (despre elemente fonice) care permite diferențierea semnificațiilor. 3. (*inform.*; despre o informație, un document) care satisface cerințele obiective de informare ale unui beneficiar. (<fr. *pertinent*, lat. *pertinens*)
- pertinență** s. f. caracterul a ceea ce este pertinent. (<fr. *pertinence*)
- pertractă** vb. tr. a trata, a dezbate îndelung. (<lat. *pertractare*)
- pertuizănă** s. f. halebardă ușoară din sec. XV-XVII. (<fr. *peruisane*)
- perturbă** vb. tr. 1. a tulbura; a provoca dezordine. 2. a împiedica funcționarea normală a unui sistem tehnic, a unui organism etc. (<fr. *perturber*, lat. *perturbare*)
- perturbativ**, -ă *adj.* perturbator. (<lat. *perturbativus*)
- perturbător**, -oăre *adj.* care produce perturbații; perturbativ. (<fr. *perturbateur*)
- perturbăție** s. f. perturbare. **o ~ii atmosferice** = totalitatea fenomenelor atmosferice care produc schimbarea în rău a vremii. (<fr. *perturbation*, lat. *perturbatio*)
- pertussis** s. n. tuse convulsivă. (<engl. *pertussis*)
- perucă** s. f. coafură din păr fals. (<fr. *perruque*, it. *perrucca*)
- peruchiér**, -ă s. m. f. cel care confecționează peruci. (<fr. *perruquier*)
- perulă** s. f. înveliș protector al mugurilor la arbori. (<fr. *pérule*, lat. *perula*)
- peruș** s. m. papagal cu ciocul lung și coada ascuțită, cu penaj colorat. (<fr. *peruche*)
- pervănsă** s. f. plantă erbacee dicotiledonată, în locuri umbrase, cu flori bleu-mov; saschim, brebenoc. (<fr. *pervence*)
- pervérs**, -ă *adj.*, s. m. f. 1. (om) anormal din punct de vedere sexual; corupt, depravat. 2. (om) perfid; înclinat spre fapte rele. (<fr. *pervers*, lat. *perversus*)
- perversitate** s. f. 1. tendință patologică de a săvârși acte imorale agresive. • corupție, depravare; imoralitate; perversiune. 2. înclinație spre rău. (<fr. *perversité*, lat. *perversitas*)
- perversiune** s. f. deviere până la patologic a unor tendințe sau instincte datorită unor tulburări psihice; perversitate. **o ~ sexuală** = săvârșirea de acte nefirești în legătură cu viața sexuală. (<fr. *perverstion*, lat. *perversio*)
- perverti** vb. I. tr., refl. a (se) vicia funcția normală a unui organ, a (se) corupe, a (se) deprava. II. tr. (*fig.*) a altera, a denatura. (<fr. *pervertir*, lat. *pervertere*)
- pervertitor**, -oăre s. m. f. cel care pervertește; corupător. (<*perverti* + *-tor*)
- pervibrare** s. f. vibrare a betonului în plină masă. (după fr. *pervibration*)
- pervibratör** s. n. aparat pentru pervibrare. (<fr. *pervibrateur*)
- pervitină** s. f. substanță organică, folosită ca stimulent al sistemului nervos central pentru a face să dispară oboseala și somnul. (<fr. *pervitine*, germ. *Pervitin*)
- pesădă** s. f. mișcare a calului în ridicarea pe picioarele de dinapoi. (<fr. *pesade*)

pesănte *lpe-zan-1 adv. (muz.)* apăsat, viguros, ferm și cu greutate. (<it. *pesante*)

pesăr *s. n. (med.)* instrument, inel, din cauciuc, metal sau material plastic, care susține unele organe interne. • tampon. (<germ. *Pessar*, fr. *peSSaire*, lat. *peSSarium*)

pescadór *s. n.* navă pentru pescuitul marin în larg, cu instalații de depozitare, congelare (și preparare) a peștelui. (<sp. *pescađor*)

pescăj *s. n.* adâncime la care se confundă în apă o navă; calaj (II, 2). (<it. *pescaġgio*)

pesetă *s. f.* unitatea monetară a Spaniei. (<sp. *peseta*)

pesimism *s. n.* 1. predispoziție de a vedea totul într-o lumină sumbră, deprimantă. 2. concepție filozofică potrivit căreia în lume predomină răul, suferința, absurdul. (<fr. *peSSimisme*)

pesimist, -ă *I. adj.* predispus la pesimism. *II. adj., s. m. f.* (adept) al pesimismului. (<fr. *peSSimiste*)

péso *s. m.* unitatea monetară a principalelor țări din America Latină, din Filipine și Guineea-Bissau. (<sp. *peso*)

pestă *s. f.* 1. boală gravă, infecțioasă și epidemică, prin febră, hemoragii și tumori care apar la subsuori și la gât, ciumă. 2. boală contagioasă la rumegătoare, porci și pășări de curte, produsă de virusuri specifice. (<fr. *peste*)

PESTI- *elem.* „ciumă, pestă”. (<fr. *pesti-*, cf. lat. *peStis*)

pesticid, -ă *adj., s. n.* (substancă toxică) care distruge dăunătorii culturilor. (<fr. *peSticide*)

pestifer, -ă *adj.* care poartă, transmite pesta. (<fr. *peStifere*)

pestiferă *vb. tr.* 1. a contamina cu pestă. 2. (fig.) a infecta. (<fr. *peStifere*)

pestilent, -ă *adj.* 1. pestilențial (2). 2. (fig.) corupător. (<fr. *peStilent*)

pestilentă *s. f.* 1. boală contagioasă, ciumă, pestă. • miros infect. 2. (fig.) învățătură dăunătoare, periculoasă. (<fr. *peStilence*, lat. *peStilenz*, germ. *PeStilenz*)

pestilențial, -ă *adj.* 1. care are caracterul peștei. 2. care poate infecta cu pestă; pestilent. 3. (fig.) infect, dezgustător. (<fr. *peStilentiel*)

pestós, -oasă *adj.* referitor la pestă, care produce pestă. (<fr. *pesteaux*)

-pét *elem.* „atras spre ceva”. (<fr. *-pête*, cf. lat. *petere*)

PETA- *elem.* „de un milion de miliarde mai mare (10¹⁵)”. (<fr. *petá-*)

-petál *v. petali-*

petală *s. f.* fiecare dintre frunzișoarele modificate care formează corola. (<fr. *pétale*)

PETALI-/PETALO-, -**petál** *elem.* „petală”. (<fr. *pétalo-*, -*pétale*, cf. gr. *petalon*)

petalifer, -ă *adj.* prevăzut cu petale. (<fr. *pétalifere*)

petaliform, -ă *adj.* în formă de petală. (<fr. *pétaliforme*)

PETALO- *v. petali-*

petaloid, -ă *adj.* cu aspect de petală. (<fr. *pétaloide*)

petárdă *s. f.* tub cilindric de carton umplut cu pulbere, a cărui explozie produce zgomot și fum. (<germ. *Petarde*, fr. *pétard*)

petás *s. n. (ant.)* pălărie rotundă cu borii largi, pe care o purtau grecii; (*spec.*) coif cu două aripișoare, cu care este reprezentat adesea zeul Mercur. (<lat. *petasus*, gr. *petasos*)

petauristă *s. f.* vereriță-zburătoare din India și Sri Lanka. (<fr. *pétauriste*, gr. *petauriste*, acrobat)

petént, -ă *s. m. f.* petiționar. (<germ. *Petent*)

peteșie *s. f.* sufluine sangvină de forma unei mici pete purpurii, rotunde, în unele boli infectocontagioase. (<fr. *pétéchie*)

petít *s. n.* corp de literă de opt puncte tipografice. (<fr. *petit*, germ. *Petit*)

petít-gris *lptigrí* *s. n.* blană a unei varietăți de vereriță din Siberia. (<fr. *petit-gris*)

petitío principii *l-ți-o-1 loc. s. (log.)* raționament greșit care constă în aceea că pentru demonstrarea unei teze se pleacă de la o aserțiune întemeiată ea însăși pe aceea teză. (<lat. *petitio principii*)

petitóriu, -ie *adj.* (despre o cerere) prin care se cere

unei instanțe recunoașterea proprietății sau a unui alt drept. (<fr. *pétitoire*, lat. *pétitorius*)

petiție *s. f.* cerere scrisă adresată unei autorități. (<fr. *pétition*, lat. *pétitio*)

petiționá *vb. intr.* a solicita ceva printr-o petiție. (<fr. *pétitionner*)

petiționár, -ă *s. m. f.* cel care adresează o petiție; petent. (<fr. *pétitionnaire*)

petrarchesc, -ă *adj.* propriu lui Petrarca; în maniera lui. (<it. *petrarchesco*)

petrarchism *s. n.* manieră literară, constând în imitarea poeziei lui Petrarca, ce sublimază sentimentul erotic, cântând alternanța de bucurii și dureri ale dragostei. (<it. *petrarchismo*, fr. *pétrarquisme*)

petrarchíst, -ă *adj., s. m. f.* (poet imitator) al motivelor liricii, al manierei lui Petrarca. (<fr. *pétrarquiste*)

petrarchizá *vb. intr.* 1. a iubi platonice. 2. a imita maniera lui Petrarca. (<fr. *pétrarquiser*)

petrel *s. m.* pasăre marină mică, albă, cu spatele și aripile cenușii, vorace, care se hrănește cu pește. (<fr. *pétrel*)

PETRI- *v. petro-*

petricol, -ă *adj.* (despre plante, moluște) care crește pe, sau preferă locurile pietroase. (<fr. *pétricole*)

petrificá *vb. I. tr.; refl. a (se) prefăce în piatră; a (se) împietri; a (se) fosiliza. II. refl. (fig.) a incremeni.* (<it. *petrificare*, fr. *pétrifier*)

petrisáj *s. n.* procedeu de masaj cu mâna, prin apăsarea țeșuturilor. (<fr. *pétrissage*)

PETRO-/PETRI- *elem.* „piatră”. (<fr. *pétro-*, *pétri-*, cf. lat. *petra*, gr. *petros*)

petrobiónt *s. n.* animal care trăiește în crăpăturile rocilor. (<germ. *Petrobiont*)

petrochimie *s. f.* 1. știința, tehnica și industria prelucrării produselor petroliere, a gazelor de sondă și a gazului metan. 2. ramură a petrografiei care studiază chimismul rocilor și clasificarea lor chimică. (<fr. *pétrochimie*)

petrochimist, -ă *s. m. f.* specialist în petrochimie. (<fr. *pétrochimiste*)

petrodolár *s. m.* dolar american cu care se plătește petrolul cumpărat din țările producătoare. (<engl. *petrodollar*)

petroduroscóp *s. n.* instrument pentru măsurarea durității rocilor în zăcământ. (<fr. *pétroduroscope*, germ. *Petroduroskope*)

petrofil, -ă *adj.* (despre plante, animale) care se dezvoltă pe stânci și pietre. (<fr. *pétrophile*)

petrofitá *s. f.* plantă care crește pe locuri pietroase și stâncoase. (<fr. *pétrophyte*)

petrogenéză *s. f.* ramură a geologiei care studiază geneza rocilor. (<fr. *pétrogenése*)

petroglifá *s. f.* 1. rocă șlefuită grosolan pe cale naturală sau rudimentar sculptată manual. 2. desen incizat pe o rocă. (<fr. *pétrogllyph*)

petrograf, -ă *s. m. f.* specialist în petrografie. (<fr. *pétrographe*)

petrografie *s. f.* ramură a geologiei care studiază rocile; descrierea, clasificarea, geneza, compoziția lor; petrologie. (<fr. *pétrographie*)

petról *I. s. n.* rocă organogenă lichidă cu aspect uleios, dintr-un amestec natural de hidrocarburi și alți compuși organici. *II. adj. inv. bleu ~ =* nuanță de bleu către gri-verde. (<fr. *pétrole*)

petrolátum *s. n.* amestec de hidrocarburi vâscoase, din reziduurile de țitei ceroase sau din uleiuri corespunzătoare. (<fr. *pétrolatum*, germ. *Petrolatum*, rus. *petrolatum*)

petrolíer, -ă *I. adj.* referitor la petrol. *II. s. n.* navă specială pentru transportul produselor petroliere. (<fr. *pétrolier*)

petrolifer, -ă *adj.* (despre terenuri, zăcăminte) care conține petrol. (<fr. *pétrolifere*)

petrolism *s. n.* ansamblu de manifestări patologice datorate intoxicației cu petrol sau cu derivați ai acestuia. (<fr. *pétrolisme*)

petrolíst, -ă *s. m. f.* 1. lucrător, tehnician din industria petrolului. 2. proprietar de terenuri petrolifere; om de afaceri în industria petrolului. (<petrol + -ist)

petrologie *s. f.* petrografie. (<fr. *pétrologie*)

- petromax** *s. n.* lampă cu petrol care luminează prin încălzirea până la incandescență a unei site. (< *Petromax*, *n. com.*)
- petrosin** *s. n.* lichid incolor, ușor inflamabil, cu miros caracteristic, obținut dintr-un amestec de benzine ușoare. (*n. com.*)
- petulant**, -ă *adj.* vioi, zburdalnic; tumultuos. (< fr. *pétulant*)
- petulanță** *s. f.* vivacitate impetuoasă; zburdalnicie, neastâmpăr, vioiciune. (< fr. *pétulance*)
- petun** *s. n.* (*bot.*) tabac. (< fr. *pétun*)
- petunie** *s. f.* plantă erbăcică decorativă, cu flori mari, divers colorate și cu miros plăcut. (< fr. *pétunia*, lat. *petunia*)
- pețiol** *s. n.* codiță a frunzei. (< fr. *pétiole*, lat. *petiolus*)
- pețiolat**, -ă *adj.* (despre frunze) cu pețiol. (< fr. *pétiolé*)
- pexie**¹ *s. f.* (*med.*) fixare în poziție normală a unui organ căzut. (< fr. *pexie*)
- pexie**² *elem.* „fixare”. (< fr. -*pexie*, cf. gr. *pexis*)
- peyótl** *s. m.* specie de cactus din Mexic, fără spini, care produce mescalina. (< fr. *peyotl*)
- pfenig** *s. m.* monedă divizionară germană, a suta parte dintr-o marcă. (< germ. *Pfennig*)
- pfund** *s. m.* 1. unitate de măsură engleză și americană pentru masă, de 0,453592 kg. 2. veche unitate monetară germană (< germ. *Pfund*)
- phi** /fi/ *s. m.* literă a alfabetului grecesc (Φ, φ), care notează o oclivă labială surdă și aspirată, transcriindu-se prin *ph*. (< fr. *phi*)
- pi** *s. m. inv.* 1. literă a alfabetului grecesc (π), corespunzătoare sunetului *p*. 2. (*mat.*) simbol reprezentând raportul constant dintre lungimea unui cerc și diametrul său, egal cu circa 3,14. (< fr., gr. *pi*)
- placévole** *adv.* (*muz.*) în manieră plăcută, agreabilă, grațioasă. (< it. *piacevole*)
- piafé** *s. m.* figură de dresaj constând din trap îngrămădit pe loc, calul tropăind cu picioarele din față. (< fr. *piaffé*)
- pia máter** *s. f.* meningele intern, constând dintr-un plex de vase sangvine. (< lat. *pia mater*, mamă pioasă)
- pián**¹ *s. n.* instrument muzical dintr-o cutie mare de rezonanță suspendată pe trei picioare, cu claviatură și coarde metalice lovite cu ciocanele prin intermediul unor taste. (< germ. *Piano*, it. *piano*)
- pián**² *s. n.* boală tropicală, asemănătoare cu sifilisul, dar neveneriană, produsă de treponemă, manifestată prin leziuni cutanate sau vasculare cu aspect de fragă. (< fr. *pian*)
- piantină** *s. f.* pian¹ mai mic având cutia de rezonanță și coardele așezate vertical. (< germ. *Pianino*, it. *pianino*)
- pianissimo** *adv.* (*muz.*) foarte încet. (< it. *pianissimo*)
- pianist**, -ă *s. m. f.* cel care cântă la pian¹, care are ca profesiune cântatul la pian. (< fr. *pianiste*)
- pianistic**, -ă *I. adj.* referitor la pian¹. *II. s. f.* atitudine, ansamblu de mișcări ale unui pianist. (< fr. *pianistique*, it. *pianistico*, *pl. pianistica*)
- piáno** *adv.* (*muz.*) cu ton scăzut, încet. *o* ~ *pianissimo* = cât se poate de încet, extrem de slab; *pian*-~ = mai încet. (< it. *piano*)
- pianolă** *s. f.* instrument muzical mecanic, asemănător pianului, cu cilindri sau discuri perforate, reproducând melodii înregistrate în prealabil. (< it. *pianola*)
- pianotă** *vb. intr.* 1. (*fam.*) a zdrăngăni, a cânta la pian. 2. (*fig.*) a lovi nervos cu degetele. (< fr. *pianoter*)
- piarist** *s. m.* membru al unui ordin catolic, care se dedica învățământului gratuit. (< germ. *Piarist*, fr. *piariste*)
- piástru** *s. m.* 1. monedă de argint de diferite valori, care a circulat odinioară în unele țări. 2. monedă divizionară în Libia, Sudan, a suta parte dintr-o liră. (< fr. *piastre*, it. *piastro*)
- piátă** *s. f.* I. spațiu (întins) unde se întâlnesc și se întretaie mai multe străzi într-un oraș. 2. loc unde se vând și se cumpără mărfuri cu amănuntul (mai ales alimente, zarzavaturi). *II.* categorie economică a producției de mărfuri în care își găsește expresia totalitatea relațiilor economice ce apar în procesul de vânzare-cumpărare a mărfurilor. *o* ~ *valutară* = ansamblul operațiilor de vânzare-cumpărare de valută. (< it. *piazza*)
- piațetă** *s. f.* piață (I, 1) mică. (< it. *piazzeta*)
- pic**¹ *s. n.* 1. vergă așezată oblic pe catargul de la pupă, pe care se leagă partea de sus a unei pânze. *o* la ~ *scurt* = (despre ancoră) cu puțin lanț la apă. 2. compartiment etanș la extremitatea dinspre proră sau dinspre pupă a unei nave. (< fr. *pic*)
- pic**² *s. n.* pichamăr. (< germ. *Pick/hammer*)
- picá**¹ *vb. intr.* (despre avioane) a face un picaj. (< fr. *piquer*)
- picá**² *s. f.* (*med.*) pervertire a gustului, constând în a prefera substanțele necomestibile (cărbune, pământ, argilă etc.). (< fr. *pica*)
- picador** *s. m.* luptător călare care, într-o coridă, atacă taurul cu o lance. (< fr. *picador*)
- picáj** *s. n.* coborâre (aproape) pe verticală a unui avion. (după fr. *l'vol en piqué*)
- picánt**, -ă *adj.* 1. (despre mâncăruri, băuturi) condimentat; înțepător, iute. 2. (*fig.*; despre anecdote) indecent, cu o ușoară nuanță obscenă. 3. nostim, atrăgător. (< fr. *piquant*)
- picanterie** *s. f.* 1. mâncare picantă. 2. vorbă, faptă picantă. (< germ. *Pikanterie*)
- picárd**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Picardia. • (*s. n.*) dialect vorbit în Picardia. (< fr. *picard*)
- picarésce**, -ă *adj.* referitor la picarism, caracteristic picarismului. (< fr. *picaresque*, sp. *picarresco*)
- picarism** *s. n.* tendință în literatura spaniolă de a zugrăvi personaje ca aventurieri, cerșetori, intriganți, declasați etc. (< fr. *picarisme*)
- picaro** *s. m. inv.* aventurier, intrigant, șmecher și necinstit din literatura spaniolă. (< sp. *picaro*)
- picá**¹ *s. f.* ciudă, piznă, ranchiună. (< germ. *Pike*)
- picá**² *s. f.* unul dintre semnele de pe cărțile de joc, în formă de inimă sau de frunză cu codiță, colorată în negru. (< fr. *pique*)
- piccolo** *s. n.* (*muz.*) 1. cel mai mic instrument dintr-o familie. 2. registru de orgă. (< it. *flauto piccolo*)
- pichámăr** *s. n.* ciocan de abataj; pic². (< germ. *Pickhammer*)
- pichér**¹ *s. m.* conducător al lucrărilor de întreținere a unui sector de cale ferată sau de șosea. (< fr. *piquer*)
- pichér**² *s. n.* piesă la războiul de țesut, care amortizează mișcarea suveicii. (< germ. *Picker*)
- pichét**¹ *s. n.* țesătură deasă cu două urzeli diferite, cu desene în relief. (< fr. *piqué*)
- pichét**² *s. n.* numele unui joc de cărți care se joacă (în doi) cu 32 de cărți. (< fr. *piquet*)
- pichét**³ *I. s. n.* I. (în trecut) punct întărit la frontiera unei țări unde stă de pază un detașament de grăniceri. • mic detașament de soldați destinat să fie folosit în primul rând în caz de pericol. *o* ~ *de incendiu* = subunitate de pompieri organizată în cadrul unei instituții sau întreprinderi. 2. ~ *de grevă* = detașament de greviști, care, stând la poarta întreprinderilor sau a instituțiilor, previn pe cei din afară de declararea grevei și împiedică pe spărgătorii de grevă să acționeze. *II. s. m.* țărș de lemn pentru a marca un punct (pe un traseu etc.). (< fr. *piquet*, germ. *Piketl*, rus. *piket*)
- pichét**⁴ *s. n.* rachiu de drojdie îndoit cu apă. • vin de calitate proastă. (< fr. *piquette*)
- pichetá** *vb. tr.* 1. a marca prin pichet³ (II) punctele unui traseu. 2. a sta de pază la poarta întreprinderii, instituției. (< fr. *piqueter*)
- pichetáj** *s. n.* ansamblu de pichet³ care marchează un traseu, o aliniere etc. (< fr. *piquetage*)
- PICI-** *elem.* „ciocănitore”. (< fr. *pici-*, cf. lat. *picus*)
- picide** *s. f. pl.* familie de păsări piciforme: ciocănitore, ghionoaia, tucanul. (< fr. *picidés*)
- piciforme** *s. f. pl.* ordin de păsări sedentare și insectivore, cu picioare lungi, ale căror degete sunt îndreptate spre înapoi: ciocănitore. (< fr. *piciformes*)
- picker** *s. n.* mașină agricolă de recoltat știuleții de porumb. (< engl. *picker*)
- pick-up** /pic-ap/ *s. n.* aparat de redare prin mijloace electroacustice a sunetelor înregistrate pe discuri; electrofon. (< engl. *pick-up*)
- picláj** *s. n.* tratare a pieilor cu o soluție acidă și cu clorură de sodiu înainte de tăbăcire; piclare. (< fr. *picklage*)
- piclăre** *s. f.* piclaj. (după engl. *pickling*)

- picle** *s. n.* condimente vegetale conservate în oțet aromatizat; legumă în oțet; murături. (<engl., fr. *pickles*)
- piclu** *s. n.* soluție acidă pentru piclare. (<engl. *pickle*)
- picnă** v. picno-
- picnic/picnic** *s. n.* masă rece în aer liber (la iarbă verde) cu contribuția tuturor participanților. (<fr. *picque-nique*)
- picnisondă** *s. f.* aparat pentru determinarea densității apei marine la diferite adâncimi. (<fr. *pycnisonde*)
- PICNO-**, **-picnă**, **-picnóză** *elem.* „dens, compact”, „densitate”, „frecvență”. (<fr. *pycno-*, *-pyncne*, *-pyncnose*, cf. gr. *pyknos*, *pycnosis*)
- picnocârp**, **-ă** *adj.* cu fructe dense. (<lat. *pycnocarpus*)
- picnometrie** *s. f.* tehnică de măsurare a densităților corpurilor lichide sau solide. (<fr. *pycnométrie*)
- picnométru** *s. f.* instrument folosit în picnometrie. (<fr. *pycnomètre*)
- picnomorf**, **-ă** *adj. s. m.* (tip constituțional) cu trunchiul îndesat, gâtul scurt și membrele subțiri. (<fr. *pycnomorpe*)
- picnostil** *s. n.* intercolanament la care intervalul dintre coloane este egal cu 1 și 1/2 din diametrul coloanei; (*p. ext.*) templu, edificiu cu asemenea coloane. (<fr. *pycnostyle*)
- picnóză** v. picno-
- PICO-** *elem.* „de un bilion de ori mai mic (10⁻¹²)”. (<fr., germ. *pico-*, cf. it. *piccolo*, mic)
- picocurie** /-cū-ril/ *s. m.* unitate de radioactivitate, a bilioana parte dintr-un curie. (<fr. *picocurie*)
- picofarad** *s. m.* unitate de măsură a capacității electrice, a bilioana parte dintr-un farad; micromicrofarad. (<fr. *picofarad*)
- picogram** *s. n.* unitate de masă, a bilioana parte dintr-un gram. (<fr. *picogramme*)
- picoliță** *s. f.* femeie picolo. (<*picolo* + *-iță*)
- picolo** *s. m.* ajutor de ospătar. (<it. *piccolo*)
- picón** *s. n.* piesă a unui ciocan pneumatic, tijă ascuțită la vârf, pentru despicarea, dislocarea sau sfărâmarea rocilor, zidurilor etc. (<it. *piccone*)
- picosecundă** *s. f.* a bilioana parte dintr-o secundă. (<fr. *picoseconde*)
- picót** *s. m.* (*mine*) bucată de lemn tare, ascuțită la un capăt, la săparea galeriilor. (<fr. *pico*)
- picotăje** *s. n.* consolidarea rocilor în care se sapă o galerie, cu ajutorul picotilor. (<fr. *picotage*)
- picóu** *s. n.* margine de dantelă în formă de dinte; nod mic. (<fr. *pico*)
- picpochet** *s. m.* hoț de buzunare. (<fr. *pickpocket*)
- PICRO-** *elem.* „amar”. (<fr. *picr/o-*, cf. gr. *pitros*)
- picráť** *s. m.* sare sau combinație a acidului picnic, cu proprietăți explozive. (<fr. *picrate*)
- picric** *adj. acid* ~ = compus organic cristalin, galben, cu gust amar, toxic și exploziv, prin acțiunea acidului nitric asupra fenolului; trinitrofenol. (<fr. *picrique*)
- picrít** *s. n.* rocă magmatică de origine vulcanică, verde-închisă sau neagră. (<fr. *picrite*)
- picromigdálă/pricomigdálă** *s. f.* 1. migdală amară. 2. prăjitură cu albuș de ou, zahăr și migdale, alune sau nuci. (<ngr. *pitramigdalon*)
- pietă** *vb. tr.* a executa o pictură. (<*pictură*)
- PICTO-** *elem.* „pictat”. (<fr. *picto-*, cf. lat. *pic-tus*)
- pietográfíc**, **-ă** *adj.* referitor la pictografie; scris cu pictograme. (<fr. *piectographique*)
- pietografie** *s. f.* scriere primitivă în care obiectele, ideile etc. sunt redată prin desene sugestive. (<fr. *piectographie*)
- pietogramă** *s. f.* 1. element, semn folosit în pictografie. 2. panou mic cu inscripții, sugestiv. (<fr. *piectogramme*)
- pietór** *s. m.* artist plastic care se ocupă cu pictura. * (*p. anal.*) scriitor care evocă în mod plastic și viu aspecte din viață și din natură. (<lat. *pictor*)
- pietorită** *s. f.* femeie pictor. (<*pictor* + *-iță*)
- picturál**, **-ă** *adj.* referitor la pictură; plastic; pitoresc. (<fr. *pictural*)
- picturalitate** *s. f.* caracterul, însușirea de a fi pictural. (<*pictural* + *-itate*)
- pictură** *s. f.* 1. artă a reprezentării de peisaje din natură, ființe, obiecte cu ajutorul culorilor. 2. operă artistică executată de un pictor; tablou, portret, pânză. 3. totalitatea
- operelor unui pictor sau a pictorilor dintr-o țară, dintr-o epocă. 4. (*fig.*) descriere sugestivă, într-o epocă literară, a fizicului și a caracterelor personajelor, a unor scene din viața reală și din natură etc. (<lat. *pictura*)
- piculină** *s. f.* flaut mic care emite sunete într-un registru acut. (după it. *piccolino*)
- pidgin** *s. n.* limbă mixtă folosită în relațiile comerciale maritime din Extremul Orient. (<fr., engl. *pidgin*)
- piedestál** *s. n.* suport pentru o statuie, un vas, o coloană etc. (<fr. *piédestal*, it. *piédestallo*)
- PIEL(O)-** *elem.* „pelvis, bazinet”. (<fr. *pyél/o-*, cf. gr. *pyelos*)
- pielectazie** *s. f.* dilatație a bazineiului. (<fr. *pyélectasie*)
- pielită** *s. f.* inflamație a mucoasei bazineiului renal. (<fr. *pyélite*)
- pielocistítă** *s. f.* asociere de pielită și cistită. (<fr. *pyelocystite*)
- pielografie** *s. f.* radiografie a bazineiului și a cavităților renale. (<fr. *pyélographie*)
- pielogramă** *s. f.* imagine obținută prin pielografie. (<fr. *pyélogramme*)
- pielonefrită** *s. f.* inflamație a bazineiului și a rinichilor, de natură infecțioasă. (<fr. *pyélonéphrite*)
- pieloplastie** *s. f.* procedeul de decorare a legăturilor și lucrărilor de galanterie din piele, prin scoaterea în relief a diverse figuri. (<engl. *pyéloplasty*)
- pieloscopie** *s. f.* examen radioscopic al ureterului și al bazineiului. (<fr. *pyéloscopie*)
- pielostomie** *s. f.* intervenție pentru devierea spre exterior a urinei din bazinet. (<fr. *pyélostomie*)
- pielotomie** *s. f.* incizie a bazineiului în caz de abces sau de calculi. (<fr. *pyélotomie*)
- piemie** *s. f.* infecție generală a organismului, caracterizată prin supurații în viscere, în cavitățile seroase și în țesutul conjunctiv. (<fr. *pyémie*)
- piemónt** *s. n.* relief de acumulare la contactul unei regiuni muntoase cu o depresiune sau cu o câmpie prin asocierea conurilor de dejecție. (<fr. *piémont*)
- piemontéz**, **-ă** *adj. s. m. f.* (locuitor) din Piemont. • (*s. n.*) dialect italian vorbit în Piemont. (<fr. *piémontais*)
- piéride** *s. f. pl.* familie de fluturi cu aripile albe sau galbene, pătate mai mult sau mai puțin cu negru. (<fr. *piérides*)
- piérot** /pie-ró/ *s. m.* personaj de pantomimă, îmbrăcat în alb și cu o scufie pe cap. (<fr. *piérot*)
- piésă** *s. f.* 1. parte, porțiune, bucată a unui tot. 2. parte a unui mecanism, a unei mașini etc., care se poate demonta. 3. monedă, ban. 4. ~ *anatomică* = parte dintr-un cadavru preparată pentru studiu. 5. fiecare dintre hârtiile, dintre actele unui dosar. 6. obiect, operă artistică expusă într-un muzeu, la o expoziție etc., parte dintr-o colecție. 7. lucrare dramatică în care predomină dialogul și care se reprezintă pe scenă. 8. compoziție muzicală. (<fr. *pièce*)
- piésătă** *s. f.* mică piesă de teatru (într-un act). (<fr. *piécette*)
- pietă** *s. n.* statuie, tablou reprezentând pe Madona cu Isus mort, coborât de pe cruce. (<it. *pietà*)
- pietáťe** *s. f.* 1. evlavie, smerenie; devoțiune. 2. sentiment de respect profund față de cineva sau ceva. (<fr. *piété*, lat. *pietas*)
- pietism** *s. n.* doctrină, ascetică protestantă, care promovează respectarea riguroasă a practicilor religioase, pietatea și misticismul. (<fr. *piétisme*)
- pietíst**, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al pietismului. (<fr. *piétiste*)
- pietón** *s. m.* persoană care circula pe jos; trecător. (<fr. *piéton*)
- pietónál**, **-ă** *adj.* referitor la pietoni. (<*pieton* + *-al*)
- pietós**, **-oasă** *adj.* (*rar*) 1. milos, compătimitor; mișcător. 2. demn de milă. 3. (*p. ext.*) pios, cucernic, evlavios. (<it. *pietoso*)
- pietóso** /-zól/ *adv.* (muz.) trist, amar, pios. (<it. *pietoso*)
- piéz** *s. m.* unitate de măsură a presiunii, corespunzătoare unei forțe de un sten pe m². (<fr. *pièce*)
- PIEZO-**, **-piezá** *elem.* „presiune, comprimare”. (<fr. *piéz-o-*, *-piése*, cf. gr. *piezein*, a presa)
- piezobáză** *s. f.* valoarea psihometrică a unei stimulări

- liminale a presiunii mecanice, pragul de bază al excitației electrice. (<piezo- + bază)
- piezoceramic**, -ă *I. adj.* referitor la piezoceramică. **II. s. f.** grup de cristale ceramice piezoelectrice în construcția rezonatoarelor, dozelor de pick-up, traductoarelor de ultrasunete etc. (<fr. *piezoceramique*)
- piezoconductibilitate** *s. f.* proprietate a unui mediu de a transmite presiunea. (<piezo- + conductibilitate)
- piezoelectric**, -ă *adj.* referitor la piezoelectricitate. (<fr. *piezo-électrique*)
- piezoelectricitate** *s. f.* proprietate a unor substanțe cristaline de a se polariza electric datorită unor deformații mecanice sau de a-și modifica dimensiunile în prezența unui câmp electric variabil. (<fr. *piezo-électricité*)
- piezograf** *s. n.* aparat folosit în piezografie. (<fr. *piezographie*)
- piezografie** *s. f.* înregistrare grafică a presiunilor sau a solicitărilor vibratorii prin metoda piezoelectrică. (<fr. *piezographie*)
- piezogramă** *s. f.* curbă obținută la piezograf. (<fr. *piezogramme*)
- piezometrie** *s. f.* 1. măsurarea presiunilor ridicate. 2. ramură a fizicii care studiază compresibilitatea lichidelor. (<fr. *piézométrie*)
- piezométru** *s. n.* 1. instrument folosit în piezometrie. 2. tub manometric pentru determinarea presiunii statice a fluidului dintr-o conductă. (<fr. *piézomètre*)
- piezorezistivitate** *s. f.* proprietate a unor materiale de a-și varia rezistența la deformări elastice. (<fr. *piezorésistivité*)
- piezoterapie** *s. f.* aplicarea terapeutică a presiunilor intratoracice în cura afecțiunilor pulmonare. (<fr. *piézothérapie*)
- píg v. pigo-
- pigeonogramă** *s. f.* obiect de corespondență transportat cu ajutorul porumbeilor. (cf. fr. *pigeon*, porumbel)
- pígie v. pigo-
- pigmalionism** *s. n.* perversiune sexuală, masturbare în fața unei statui sau prin raport sexual cu manechine. (<engl. *pygmalionism*)
- pigment**¹ *s. m.* 1. substanță organică colorată în celulele pielii și unele țesuturi. **O** ~*fi biliari* = pigmenți produși în organismul animal și localizați în vezica biliară. 2. pulbere minerală colorată, folosită în industria lacurilor și a vopselelor, a materialelor plastice etc. (<fr. *pigment*)
- PIGMENT**^(O) *elem.* „pigment”. (<fr. *pigment/o/-*, cf. lat. *pigmentum*, culoare)
- pigmentă** *vb. I. refl.* (despre piele, țesuturi) a se colora datorită pigmentilor ce se formează prin acțiunea soarelui, a unor tulburări etc. **II. tr. (fig.)** a tinctura. (<fr. *pigmenter*)
- pigmentăție** *s. f.* pigmentare: • mod în care apar colorate celulele, țesuturile etc. în urma pigmentării. (<fr. *pigmentation*)
- pigmentogén**, -ă *adj.* (despre celule) care produce pigmenți. (<fr. *pigmentogène*)
- pigmentogenéză** *s. f.* proces fiziologic de formare a pigmentilor. (<engl. *pigmentogenesis*)
- pigmentoliză** *s. f.* descompunere a pigmentilor de către substanța celulară. (<fr. *pigmentolyse*)
- pigmenturie** *s. f.* eliminare a pigmentilor biliari prin urină. (<fr. *pigmenturie*)
- pigméu**, -ée *s. m. f. I. (mit.)* reprezentant al unei populații de pitici cu care s-ar fi luptat Hercule. 2. pitic de rasă neagră din Africa Centrală. 3. (fig.) om lipsit de valoare, de calitate, de merite. (<fr. *pygmée*)
- PIGO**-, -píg, -pígie *elem.* „fesă”. (<fr. *pygo-*, -*pyge*, -*pygie*, cf. gr. *pyge*)
- pigomél** *s. m.* monstru cu membre în plus în regiunea hipogastrică. (<fr. *pygomèle*)
- pogopág** *s. m.* cuplu de monștri uniți în regiunea feselor. (<fr. *pygopage*)
- pijamă** *s. f.* îmbrăcăminte comodă de casă (pentru dormit), din pantaloni și bluză. (<fr. *pyjama*)
- pil**¹ *interj.* (strigăt adresat de vânzător cănelui pentru a-l îndemna să se arunce asupra vânatului) apucă! prinde! (<fr. *pille*)
- píl² *elem.* „rețea”. (<fr. -*pile*, cf. gr. *pilos*)
- píl³ v. pile-
- pilăstru** *s. m.* stâlp (cu secțiune dreptunghiulară) folosit ca ornament sau pentru consolidarea unui zid. (<fr. *pilastre*)
- pilă** *s. f. I.* dispozitiv din doi electrozi introduși într-un electrolit, care transformă energia dezvoltată de un agent chimic în energie electrică. **O** ~ *atomică* = reactor nuclear; ~ *electrochimică* = pilă de curent continuu. 2. (fam.) protecție, sprijin dat cuiva de o persoană influentă; (p. ext.) persoana însăși. **O a avea** ~*e* = a se bucura de protecția cuiva. 3. picior intermediar între culeele unui pod, din zidărie, beton sau metal. (<fr. *pile*)
- PILE**-, -píl *elem.* „orificiu, perforație”. (<fr. *pyle-*, -*pyle*, cf. gr. *pyle*, poartă)
- pilăat**, -ă *adj.* (despre ciuperci) cu un organ în formă de pălărie. (<lat. *pileatus*)
- pilăci**¹ *s. m. pl.* nume dat de romani nobililor daci; tarabostes. (<lat. *pileati*)
- pilălebită** *s. f.* inflamație a venei porte. (<fr. *pylé-phlébite*)
- pilătrombóză** *s. f.* tromboză a venei porte. (<fr. *pylé-thrombose*)
- pilăus** *s. n.* 1. bonetă conică din stofă moale, purtată de grecii și mai ales de nobilii daci, ca semn distinctiv al rangului lor. 2. pălăria ciupercilor, care poartă organele de fructificație. (<fr., lat. *pileus*)
- PILI**-/PILO- *elem.* „păr, pilozitate”. (<fr. *pili-*, -*pilo-*, cf. lat. *pilus*)
- pilăer** *I. s. n.* 1. porțiune de zăcământ, parte dintr-o exploatare, delimitată de lucrări miniere sau de accidente tectonice și subîmpărțită în panouri. 2. coloană având pictate pe capitel figurile de animale. **II. s. m. (rugbi)** fiecare dintre înaintașii din prima linie care încadrează pe taloner în meciu. (<fr. *pilier*)
- pilăifer**, -ă *adj. (biol.)* cu perișori. (<fr. *pilifère*)
- pilăiform**, -ă *adj.* ca părul. (<engl. *piliform*)
- PILO**- v. pili-
- pilăcárp** *s. m.* arbust cu flori mari, din America de Sud, ale cărui frunze conțin pilocarpină; jaborandí. (<fr. *pilocarpus*, lat. *pilocarpus*)
- pilăcarpină** *s. f.* alcaloid din frunzele de pilăcarp, servind ca sudorific și antidot al atropinei. (<fr. *pilocarpine*)
- pilón**¹ *s. m.* 1. stâlp puternic de susținere a unei construcții sau a unei părți a acesteia, a unui arc de pod etc. 2. construcție masivă de o parte și de alta a intrării unui templu sau monument. • element ornamental în formă de stâlp prismatic la intrarea într-un parc, într-o expoziție etc. 3. stâlp care susține o linie electrică aeriană, o antenă electromagnetică etc. (<fr. *pylône*)
- pilónă** *vb. tr.* a introduce piloni; a îndesa o umplură de pământ. (<fr. *pilonner*)
- pilón**² *s. m.* orificiu de comunicație între stomac și duoden. (<fr. *pylore*, lat. *pyloros*)
- PILOR**^(O) *elem.* „pilor”. (<fr. *pylor/o/-*, cf. lat. *pylorus*, gr. *pyloros*)
- pilorectomie** *s. f.* rezecție a sfîcterului piloric. (<fr. *pylorectomie*)
- pilóric**, -ă *adj.* al pilorului. **O glandă** ~*ă* = glandă din pereții pilorului care secretă mucus, pepsină, lipază. (<fr. *pylorique*)
- pilóris** *s. n.* tendința la spasm a musculaturii pilorului. (<fr. *pylorisme*)
- pilórită** *s. f.* inflamație a mucoasei pilorice. (<fr. *pylorite*)
- pilóriză** *s. f.* caliptră (1). (<fr. *pilorise*)
- pilóroduodemită** *s. f.* inflamație a mucoasei pilorului și duodenului. (<fr. *pyloroduodénite*)
- pilórospásm** *s. n.* spasm al pilorului. (<fr. *pylorospasme*)
- pilórostenózá** *s. f.* strâmțare patologică a sfîcterului piloric. (<fr. *pylorostenose*)
- pilórostomie** *s. f.* fistula gastrică, practică la nivelul pilorului pentru a remedia o stenoză esofagiană. (<fr. *pylorostomie*)
- pilórotomie** *s. f.* incizie a pilorului. (<fr. *pylorotomie*)
- pilós**, -oasă *adj. (anat.)* referitor la păr. • (bot.) despre un organ) acoperit cu păr. (<fr. *pileux*, lat. *pilosus*)
- pilót**¹ *I. s. m.* 1. conducător al unei (aero) nave, al unei mașini. **O** ~ *automat* = aparatul care menține automat drumul unei (aero) nave. 2. persoană autorizată să conducă nave, trenuri etc. în locuri primejdioase. **II. adj.** (despre o uzină, o fermă etc.) care servește ca model, drept

- călăuză. **O stație** ~ = stație (2) model, etalon; *vas* ~ = pilotină. (<fr. *pilote*)
- pilot¹** *s. n.* stâlp de fier, de beton armat etc. înfipț în pământ, care susține o construcție. (<fr. *pilot*)
- pilotă** *vb. I. tr. 1.* a conduce o (aero)navă, o locomotivă, o mașină etc. ca pilot. **2.** a conduce un vehicul sau o navă în condiții speciale. • (*fig.*) a dirija, a călăuzi, a ghida. • (*fig.*; despre o știință) a orienta o disciplină prin noțiunile și metodele proprii. **II. intr.** (despre nave, trenuri) a merge mai încet, cu precauție, datorită nesigurății drumului. (<fr. *piloteer*)
- pilotă¹** *s. n.* 1. știința și tehnica de a pilota (I, 1); pilotare. **2.** încetinire a mersului unui tren sau unei nave din cauza nesigurății parcursului. (<fr. *pilotage*)
- pilotă²** *s. n.* construcție hidrotehnică din piloți² bătuți în albia unui curs de apă flotabil, pentru dirijarea plutitului liber. (<fr. *pilotage*)
- pilotină** *s. f.* navă mică ce transportă piloți¹ (2) care conduc navele la intrarea sau la ieșirea din port. (<fr. *plotin*)
- pilozitate** *s. f.* păr mult pe față și pe corp. (<fr. *pilosité*)
- pilulă** *s. f.* mic preparat medicamentos, sferic, pe cale bucală. (<fr. *pilule*)
- pilum** *s. n.* sulită scurtă de aruncat a legionarilor romani. (<lat., fr. *pilum*)
- pinacée** *s. f. pl.* familie de conifere, cuprinzând arbori rășinoși din specia bradului; abietacee. (<fr. *pinacées*)
- pinacle** /pinăcl/ *s. n.* joc de cărți, între 2, 3 și 4 parteneri; cu 24, 32 sau 48 de cărți, urmărind realizarea unui anumit număr de puncte, convenit în prealabil. (<engl. *pinch/le*)
- pinăclu** *s. n.* 1. partea cea mai înaltă a unui edificiu. **2.** coronamentul unui contrafort. **3.** element de construcție, piramidală sau conică alungită, care echilibrează unele piese în consolă. **4.** formă înălțată dintr-o rocă dură, cu marginile abrupte. (<fr. *pinacle*, lat. *pinnaculum*)
- pinacotecă** *s. f.* mare colecție de tablouri; muzeu de pictură. (<fr. *pinacothèque*, lat. *pinacotheca*, germ. *Pinakothek*)
- pinasă** *s. f.* 1. mică navă cu vele din sec. XIII-XVIII, lungă și ușoară, foarte rapidă, pentru patrulare și escortarea navelor comerciale. **2.** ambarcație cu fundul plat pentru pescuitul litoral. (<fr. *pinasse*)
- pinax** *s. n.* tablou pictat; (*p. ext.*) obiect de ceramică cu desene pictate; mic vas cu capac, în care se păstrau fardurile. (<gr. *pinax*)
- pină** *s. f.* element de coronament la monumentele funerare, în formă de con de pin, sculptat în piatră. (<lat. *pina*)
- pince-nez** /pens-né/ *s. n.* lomion (1). (<fr. *pince-nez*)
- pincoaps** *s. n.* țevă mică la războiul de țesut, cu firul de bălătură înfășurat pe ea, care se introduce în suveică. (<germ. *Pinkop*, engl. *pincoap*)
- bindăric**, -ă *adj.* propriu lui Pindar; în maniera lirismului lui; moralizator; artificios, încărcat. • *o odă ~ă* = formă de poezie cu strofe liber organizate, pline de elan, cu construcții lexicale îndrăznețe. (<fr. *pindarique*)
- bindarism** *s. n.* stil bindaric; lirism emfatic și artificios. (<fr. *pindarisme*)
- bindariză** *vb. intr.* a imita stilul bindaric; a practica un lirism pretențios. (<fr. *pindariser*)
- PINEAL(O)** - *elem.* „glandă pineală”. (<fr. *pinéal/o/-*, cf. lat. *pinealis*)
- pineală** *adj.* glandă ~ (și *s. f.*) = glandă mică, în diencefal, cu rol în dezvoltarea și creșterea organismului și cu acțiune antagonotropă; epifiză. (<fr. *pinéale*)
- pinealectomie** *s. f.* extirpare a glandei pineale. (<fr. *pinélectomie*)
- pinealoblastóm** *s. n.* tumoră malignă a glandei pineale. (<fr. *pinéaloblastome*)
- pinealocit** *s. n.* celulă principală epitelială a glandei pineale. (<fr. *pinéalocyte*)
- pinén** *s. m.* hidrocarbură terpenică, partea principală a esențelor terebentinei. (<fr. *pinène*)
- pinét** *s. n.* plantație, pădure de pini. (<it. *pineta*, fr. *pinède*)
- pingo** *s. n.* hidrolacolit. (<fr. *pingo*)
- ping-póng** *s. n.* tenis de masă. (<fr., engl. *ping-pong*)
- pinguin** *s. m.* pasăre palmipedă din mările arctice, cu aripi scurte, cu pieptul alb și cu mersul legănat, în poziție verticală. (<fr. *pingouin*)
- pinión** *s. n.* 1. roată dințată, cu diamentru minim, a unui angrenaj. **2.** perete triunghiular care încheie la partea superioară zidul unui edificiu; fronton. (<fr. *pinion*)
- pinipéde** *s. n. pl.* ordin de mamifere carnivore avetice din regiunile polare, cu corpul fusiform și membrele transformate în înotătoare (foca, morsa, otaria etc.). (<fr. *pinnipèdes*)
- pinolă** *s. f.* ax al piesei de strung în care se fixează printr-un vârf unul dintre capetele piesei de prelucrat sau o unealtă de prelucrare a piesei. (<germ. *Pinole*)
- pinot** /pi-nó/ *s. n.* soi de struguri de viță nobilă, de origine franceză, cu ciorchini mici, cilindrici. • vin din acest soi. (<fr. *pinot*)
- pinscher** /pin-șăr/ *s. m.* rasă de câini de agrement, constituind o formă pitică de doberman. (<germ. *Pinscher*)
- pint** *s. m.* unitate anglo-saxonă de măsură pentru capacitate, egală cu 0,568 l în Marea Britanie și 1,136 l în Canada. (<engl. *pint*)
- pintadără** *s. f.* ustensilă din lut în formă de ștampilă, cu o placă sigilară, gravată cu motive geometrice. (<sp. *pintadera*)
- pințochier** *s. m.* călugăr franciscan, bigot, fățarnic. (<it. *pinzochero*)
- pinulă** *s. f.* 1. lamă metalică în care este tăiată o fantă în a cărei axă se află un fir de vizare la capetele unei alidate, servind la determinarea aliniamentelor de teren. **2.** pană mică, arțipioară. **3.** fiecare dintre foliolele care formează o frunză de ferigă. (<fr. *pinnule*)
- pin-up girl** /pin-ap-găr/ *s. f.* fată cu înfățișare atrăgătoare, care apare în fotografii pe copertile revistelor, la reclame. (<engl. *pin-up girl*)
- pinxit** *s. n.* formulă săpată pe o placă de gravură alături de numele pictorului după care gravorul și-a făcut lucrarea. (<lat. *pinxit*, a pictat)
- pinyin** *adj.* sistem de transcriere alfabetică și fonetică a ideogramelor chineze. (<fr. *pinyin*)
- Pinzgau** /pinț-/ *s. n.* 1. rasă de bovine de lapte și carne, de culoare roșie-castanie, cu o dungă albă de-a lungul spinării. **2.** rasă de cai gri, de tracțiune. (<germ. *Pinzgau*)
- PIO-**, -**pióză** *elem.* „puroi, supurație”. (<fr. *pyo-*, -*pyose*, cf. gr. *pyon*, *pyosis*)
- piobaciloză** *s. f.* infecție provocată de un bacil piogen la porci și la rumegătoare. (<fr. *pyobacillose*)
- piocefalie** *s. f.* răspândire de lichid purulent în ventriculii cerebrali. (<fr. *pyocéphalie*)
- piocél** *s. n.* colecție purulentă în jurul testiculului. (<fr. *pyocèle*)
- piocianic** *adj.* (despre un bacil) în formă de bastonaș, scurt, mobil, piogen. (<fr. *pyocyanique*)
- piocianină** *s. f.* substanță cristalizabilă din puroi. (<fr. *pyocyanine*)
- piocolecistită** *s. f.* colecistită supurantă. (<fr. *pyocholécystite*)
- piocolpocél** *s. n.* inflamație supurativă a peretelui superior al vaginului. (<fr. *pyocolpocèle*)
- piocianină** *s. f.* materie colorantă din anilină, cu proprietăți antibacteriene. (<fr. *pyoktanine*)
- piodermită** *s. f.* denumire dată unor inflamații purulente ale pielii, provocate de streptococi și stafilococi. (<fr. *pyodermite*)
- piofagie** *s. f.* deglutiție de puroi din cavitatea bucală sau din căile respiratorii. (<fr. *pyophagie*)
- piofalmie** *s. f.* acumulare de puroi pe fundul ochiului. (<fr. *pyophtalmie*)
- piogén**, -ă *adj.* (despre bacterii) care produce puroi. (<fr. *pyogène*)
- piogenéză** *s. f.* piogenie. (<fr. *pyogénèse*)
- piogenie** *s. f.* producere de puroi; piogeneză. (<fr. *pyogénie*)
- piolét** *s. m.* baston în alpinism, care are la capăt un fel de mic tâmăcop. (<fr. *piolet*)
- piometrită** *s. f.* acumulare de puroi în cavitatea uterină. (<fr. *pyométrite*)
- pion** *s. m.* 1. (*șah*) piesă de cea mai mică valoare. **2.**

particulă subatomică, care are proprietatea de a descărca energie asupra unui punct precis. 3. (fig.) element înaintaș al unei organizații, al unui plan de acțiune etc.; militant pentru o cauză. (<fr. pion)

pionefrită *s. f.* nefrită purulentă. (<fr. *pyonéphrite*)

pionefroză *s. f.* formare de puroi în cavitatea renală. (<fr. *pyonéphrose*)

pionier¹ *I. s. m. f. 1.* cel care, făcând parte dintr-un grup de coloniști sau de emigranți, desțelenește și cultivă un ținut virgin. 2. (fig.) deschizător de drumuri noi în știință, în tehnică etc. 3. (în țările cu regim comunist, în România) membru al organizației politice de masă a elevilor între 7 și 14 ani. *II. s. m.* militar din trupele de geniu, specializate în construcții de terasamente, fortificații, minări etc. (<fr. *pionnier*, germ. *Pionier*, fl, 3/ rus. *pioner*)

pionier² *s. n.* (tehn.) banc de lucru pentru prelucrarea țevilor, ușor de transportat și de montat pe șantier.

pionierat *s. n.* activitate, misiune de pionier¹ (I, 1, 2). (< *pionier*¹ + -at)

piopericárd *s. n.* acumularea de puroi în cavitatea pericardică. (<fr. *pyopéricarde*)

piopneumotoráx *s. n.* prezența de puroi și de gaz în cavitatea pleurală. (<fr. *pyopneumothorax*)

piorée *s. f.* scurgere purulentă dintr-un focar infecțios. *o* ~ *alveolară* = parodontoză. (<fr. *pyorrhée*)

piós, -oasă *adj.* evalvios, curvios; (*p. ext.*) însuflețit de dragoste și de respect. (<fr. *pieux*)

piosálpinx *s. n.* inflamație purulentă a trompei uterine. (<fr. *pyosalpinx*)

pioscleróză *s. f.* inflamație purulentă asociată cu o hiperplazie a țesutului conjunctiv. (<fr. *pyosclérose*)

piosepticismie *s. f.* boală infecțioasă gravă, la mâini, viței, miei etc. (<fr. *pyosepticémie*)

pioterapie *s. f.* folosirea terapeutică în injecții subcutanate de puroi sterilizată. (<fr. *pyothérapie*)

piotoráx *s. n.* pleurezie purulentă. (<fr. *pyothorax*)

-pióză *v. pio-*.

pipá *s. f. 1.* conductă cu secțiunea de ieșire sau de intrare mai mare decât cea curentă. • tub de porțelan curbat pentru protejarea conductoarelor electrice împotriva apei de ploaie la intrarea acestora în pereții unei clădiri. 2. piesă rotitoare care închide succesiv circuitele electrice ale bujiilor unui motor cu electroaprindere. (<engl., fr. *pipe*)

pipe-line /páip-láin/ *s. n. 1.* conductă pentru transportul gazelor, petrolului etc. la distanță; oleoduc. 2. (inform.) tehnologie care permite un tratament ultrarapid, constând în aceea că ieșirea unui program constituie intrarea unui alt program. (<engl. *pipe-line*)

piperacée *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate apetele din regiunile tropicale, cu proprietăți aromatice pronunțate: piperul. (<fr. *pipéracées*, lat. *piperaceae*)

piperále *s. f. pl.* ordin de plante cu flori: piperaceele și familiile înrudite. (<fr. *pipérales*)

piperazímă *s. f.* amină, sub formă de cristale incolor, solubile în apă, folosită la tratamentul gutei. (<fr. *pipérazine*)

piperínă *s. f.* alcaloid în piper. (<fr. *pipérine*)

pipermént *s. n.* lichior de mentă. (<engl. *peppermint*)

pipétá *s. f.* tub de sticlă subțilă în un capăt și cu o pompă de cauciuc la celălalt, pentru a lua și a picura o cantitate mică dintr-un lichid. (<fr. *pipette*)

PIR(O)- *elem.* „foc”. (<fr. *pyr/o-*, cf. gr. *pyros*)

piráia *s. f.* pește de pradă, foarte feroce, din fluviul Amazoanelor. (<fr. *piraya*)

piramidál, -ă *I. adj. 1.* în formă de piramidă. *o* *celulă* ~ *ă* = celulă nervoasă a substanței cenușii din creier; *fascicul* ~ = unul dintre fasciculele nervoase ale măduvei spinării; *mușchi* ~ = mușchi al abdomenului. 2. (*fam.*) colosal. (*p. ext.*) extraordinar, uimitor. *II. s. n.* os al capului. (<fr. *pyramidal*, lat. *pyramidalis*)

piramidă *s. f. 1.* poliedru având ca bază un poligon și fețele laterale în formă de triunghi cu același vârf. 2. monument funerar antic, de forma unei piramide (1), din blocuri de piatră, în care erau înmormântați faraonii Egiptului. • edificiu arhitectonic asemănător unui asemenea monument. 3. figură de gimnastică în care mai mulți sportivi se așază în rânduri suprapuse. 4. îngrămădire

de materiale, de lucruri etc. în formă de piramidă (1). • formă de așezare a armelor pe sol, cu vârful țeilor sprijinite unele de altele. 5. formă de coroană de pom cu ax principal. • sistem de susținere a viței de vie portalto, dintr-un stâlp înalt din vârful căruia pornesc mai multe sărme legate de butuci. 6. formație anatomică asemănătoare unei piramide (1). • proeminență osoasă din interiorul cavității timpanice. *o* ~ *bulbară* = proeminență a cordoanelor anterioare ale măduvei spinării, la nivelul bulbului rahihidian; ~ *e Malpighi* = formațiuni conice din zona medulară a parenchimului renal, prin care se scurge urina. (<fr. *pyramide*, lat. *pyramis*, -*idis*, gr. *pyramis*, -*idos*)

piramidologie *s. f.* studiu științific al piramidelor (2). (< *piramidă* + -logie)

piramidón *s. n.* amidopirină. (<fr. *pyramidon*)

piramidotomie *s. f.* secționare chirurgicală a tracturilor piramidale ale măduvei spinării. (<fr. *pyramidotomie*)

pirandellián, -ă *adj.* propriu lui Pirandello. (<it. *pirandelliano*, fr. *pirandellien*)

pirandellism *s. n.* caracteristică a teatrului lui Luigi Pirandello, a cărui problematică și mod de rezolvare sparg tiparele clasice, introducând inovații moderne și îndrăznețe și experiențe ale tehnicii dramatice. (<it. *pirandellismo*)

pirandellizá *vb. tr.* a imita maniera teatrului lui Pirandello. (< *pirandelliano* + -iza)

piranográf *s. n.* piranometru înregistrator. (<fr. *pyranographe*)

piranométru *s. n.* solarimetru. (<fr. *pyranomètre*)

pirargirit *s. n.* minereu de argint de culoare roșie închisă și cu luciu adamantin. (<fr. *pyrargyrite*)

pirát *I. s. m.* cel care săvârșește acte de piraterie. *II. adj. stație* ~ = stație radiofonică clandestină; *navă* ~ = navă armată al cărei echipaj săvârșește acte de piraterie. (<fr. *pirate*, lat. *pirata*, gr. *pirates*)

piratá *vb. tr.* a face piraterie. (<fr. *pirater*)

pirateresc, -ească *adj.* de pirat. (< *piraterie* + -esc)

piraterie *s. f. 1.* act de violență comis pe mare sau în aer cu scopul de a jefui sau captura ori pentru realizarea în acest mod a unor interese politice. 2. (fig.) jaf, tâlhărie. (<fr. *piraterie*)

pirátică *s. f.* piraterie informatică. (<fr. *piratique*)

PIRENI-, -pirén *elem.* „sâmbure, nucleu, corpuscul”. (<fr. *pyréno-*, -*pyrène*, cf. gr. *pyren*)

pirenofór *s. m.* parte a citoplasmei care conține nucleul. (<fr. *pyrenophore*)

pirenoid, -ă *I. adj.* în formă de sâmbure osos. *II. s. m. pl.* plastide granulare globuloase, incolore, din cromatofori, la alge. (<fr. *pyrénoides/s*)

pirenomicéte *s. f. pl.* ordin de ciuperci din clasa ascomicetelor, cu micelul compartimentat și cu periteciul în formă de butelie sau de sferă. (<fr. *pyrénomycètes*)

PIRET(O)-, -pirexie *elem.* „febră, stare febrilă”. (<fr. *pyrét/o-*, -*pyrexie*, cf. gr. *pyretos*, *pyrexis*)

pirétic, -ă *adj.* referitor la febră. (<fr. *pyrétique*)

piretogen, -ă *adj.* care produce febră. (<fr. *pyrétogène*)

piretologie *s. f.* parte a patologiei care studiază bolile febrile. (<fr. *pyrétologie*)

piretoterapie *s. f.* metodă de tratament prin crearea artificială a unei stări febrile. (<fr. *pyrétothérapie*)

piréturu *s. m. 1.* planta erbacee din familia compozelor, asemănătoare cu crizantema. 2. pulbere insecticidă fină, din florile uscate de pîreturu (1). (<fr. *pyrèthre*)

piréx *s. n.* sticlă rezistentă la variații bruște de temperatură, pentru aparate de laborator. (<fr. *pyrex*)

pirexie¹ *s. f.* denumire generică pentru bolile cu febră. (<fr. *pyrexie*)

-pirexie² *v. pîret(o)-*.

pirexiofobie *s. f.* teamă nejustificată de a face febră. (<engl. *pyrexophobia*)

pirgeométru *s. n.* aparat pentru măsurarea intensității radiației calorice terestre. (<fr. *pyrgéomètre*)

pirheliográf *s. n.* pirheliometru înregistrator. (<fr. *pyrhéliographe*)

pirheliométru *s. n.* aparat pentru măsurarea radiației solare directe, cu o mare precizie. (<fr. *pyrhéliomètre*, germ. *Pyrheliometer*)

- piric¹** *s. m.* picior de vers greco-latin, opus spondeului, format din două silabe scurte. (< fr. *pyrrhique*, gr. *pyrrhikhe*)
- piric²**, -ă *adj.* referitor la foc, la ardere și îndeosebi la focuri de artificii. (< it. *pirico*)
- piridină** *s. f.* bază azotată, incoloră și cu miros caracteristic, din gudroanele de ulei, folosită la fabricarea unor medicamente, coloranți etc. (< fr. *pyridine*)
- piridoxină** *s. f.* vitamina B₆; adermină. (< fr., engl. *pyridoxine*)
- piridoxinoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a piridoxinei. (< fr. *pyridoxinothérapie*)
- piridoxinurie** *s. f.* prezența piridoxinei în urină. (< fr. *pyridoxinurie*)
- piriform**, -ă *adj.* în formă de pară. (< fr. *piriforme*)
- pirită** *s. f.* sulfură naturală de fier sau de cupru. (< fr. *pyrite*)
- piritós**, -oasă *adj.* de natura pirititei, care conține pirită. (< fr. *pyriteux*)
- PIRO-** v. **pir(o)-**
- pirobalistică** *s. f.* disciplină care studiază lansarea proiectilelor prin arderea unor substanțe capabile să le dea impulsul necesar. (< fr. *pyroballistique*)
- piroclastic**, -ă *adj.* (despre roci) format din piroclastite. (< fr. *pyroclastique*)
- piroclastit** *s. n.* rocă formată prin depozitarea materialului expulzat în timpul exploziilor vulcanice. (< fr. *pyroclastite*)
- pirodinamică** *s. f.* parte a dinamicii care studiază modul de acțiune a pulberii în gurile de foc. (< fr. *pyrodynamique*)
- piroelectricitate** *s. f.* proprietate a unor substanțe cristaline de a se polariza electric datorită unei variații de temperatură sau de a-și modifica temperatura în prezența unui câmp electric variabil. (< fr. *pyro-électricité*)
- pirofil**, -ă **I. adj.**, *s. m. f.* (suferind) de pirofilie. **II. adj.** 1. care nu se alterează în contact cu focul. 2. (despre plante) care preferă terenurile arse. (< fr. *pyrophile*)
- pirofilie** *s. f.* 1. atracție patologică către foc. 2. calitatea a ceea ce este pirofil (II). (< fr. *pyrophilie*)
- pirofit**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă, arbore) care rezistă incendiilor din păduri. (< fr. *pyrophytie*)
- pirofób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (suferind) de pirofobie. 2. (despre plante) care evită terenurile arse. (< fr. *pyrophobie*)
- pirofobie** *s. f.* teamă patologică de foc, de incendii. (< fr. *pyrophobie*, engl. *pyrophobia*)
- pirofor** *s. m.* 1. substanță care se aprinde spontan în contact cu aerul. 2. insectă coleopteră mare din America de Sud, care emite lumină fosforescentă. (< fr. *pyrophore*)
- piroforic**, -ă *adj.* cu calități de pirofor (1). (< fr. *pyrophorique*)
- pirofosfat** *s. m.* sare a acidului pirofosforic. (< fr. *pyrophosphate*)
- pirofosforic** *adj.* acid ~ = acid obținut prin încălzirea acidului fosforic. (< fr. *pyrophosphorique*)
- pirogalic** *adj.* acid ~ = pirogalol. (< fr. *pyrogallique*)
- pirogalol** *s. m.* substanță organică albă, cristalină, solubilă în apă, folosită ca revelator în fotografie, antiseptic, colorant pentru piei etc.; acid pirogalic. (< fr. *pyrogallol*)
- pirogă** *s. f.* ambarcație primitivă lungă și îngustă, dintr-un trunchi de arbore scobit sau din piei cusute, la amerindieni și la populația din Oc. Pacific. (< fr. *pirogue*)
- pirogén**, -ă *adj.* 1. produs de foc. 2. (și *s. n.*) care produce febră. (< fr. *pyrogène*)
- pirogenare** *s. f.* piroliză. (după fr. *pyrogénéation*)
- pirogenetic**, -ă *adj.* (despre combustibili solizi) la care descompunerea se face prin încălzire în absența aerului. (< fr. *pyrogénétique*)
- pirogeneză** *s. f.* producere a căldurii. (< fr. *pyrogénèse*)
- pirognostie** *s. f.* metodă de analiză pentru determinarea metalelor dintr-un mineral, prin încălzirea acestuia într-o flacăra de suflător. (< fr. *pyrognostie*)
- pirográf** *s. n.* aparat electric de pirogravură cu vârf ascuțit, care se înroșește. (< fr. *pyrographie*, engl. *pyrograph*)
- pirogravă** *vb. tr.* a grava prin tehnica pirogravurii. (< fr. *pyrograver*)
- pirogravór** *s. m.* specialist în pirogravură. (< fr. *pyrograveur*)
- pirogravură** *s. f.* tehnică de ornamentare a suprafeței unor obiecte din lemn, os, piele etc. cu un instrument ascuțit la vârf și înroșit. • gravura obținută; obiect pirogravat. (< fr. *pyrogravure*)
- piról** *s. m.* compus heterociclic azotat, lichid incolor, cu miros de clopoteșor, obținut prin distilarea gudroanelor de ulei. (< fr. *pirrol*)
- pirolatrie** *s. f.* venerarea focului la popoarele primitive. (< fr. *pyrolatrie*)
- pirolátru**, -ă *s. m. f.* adorator al focului. (< fr. *pyrolâtre*)
- pirolignós** *adj.* acid ~ = amestec apos de acetonă, alcool metilic, acid acetic etc. prin distilarea uscată a lemnului. (< fr. *pyroligneux*)
- piroliză** *s. f.* proces de descompunere termică a substanțelor organice; pirogenare. (< fr. *pyrolyse*)
- piroluzit** *s. n.* bioxid natural de mangan. (< fr. *pyrolusite*)
- piromán**, -ă *s. m. f.* suferind de piromanie. (< fr. *pyromanie*)
- piromanie** *s. f.* tulburare psihică manifestată prin impulsia de a da foc, de a provoca incendii. (< fr. *pyromanie*)
- pirománt**, -ă *s. m. f.* cel care practică piromania. (< it. *piromante*)
- piromantie** *s. f.* divinație prin observarea aspectului focului sau al flăcărilor. (< fr. *pyromancie*)
- pirometalurgie** *s. f.* procedeul de bază pentru obținerea metalelor, prin topirea minereurilor în cuptoare metalurgice. (< fr. *pyrometalurgie*)
- pirometamorformism** *s. n.* totalitatea transformărilor datorate temperaturilor înalte suferite de rocile din vecinătatea unui corp eruptiv. (< fr. *pyrométamorphisme*)
- pirometrie** *s. f.* ansamblu de procedee pentru determinarea temperaturilor înalte ale corpurilor. • ramură a fizicii care studiază măsurarea acestor temperaturi. (< fr. *pyrométrie*)
- pirométru** *s. n.* instrument folosit în pirometrie. **O** ~ ceramic = corp de formă piramidală din diferite amestecuri de materiale ceramice care se înmoaie la o anumită temperatură. (< fr. *pyromètre*)
- piromorfism** *s. n.* modificarea structurii și a compoziției rocilor, provocată de o temperatură înaltă. (< fr. *pyromorphisme*)
- piromián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (adept) al pironismului. 2. sceptic. (< fr. *pyrrhonien*)
- piromism** *s. n.* 1. doctrina filozofului antic gr. Pyrrhon, care susținea că nici o afirmație nu poate fi socotită mai îndreptățită decât alta, lucrurile fiind incognoscibile. 2. scepticism. (< fr. *pyrrhonisme*)
- pirop** *s. n.* varietate de granat, translucid, de culoare roșie, cu luciu gras, piatră semiprețioasă. (< fr. *pyrope*, germ. *Pyrop*)
- piroplasmóză** *s. f.* boală infecțioasă la animalele domestice, asemănătoare cu malaria, datorată unui parazit care distruge globulele roșii și provoacă febră mare. (< fr. *pyroplasmose*)
- piroscaf** *s. n.* denumire veche pentru navele cu aburi. (< fr. *pyroscape*)
- piroscoop** *s. n.* instrument cu care se poate observa dacă o temperatură a atins un anumit grad. (< fr. *pyroscope*)
- pirosferă** *s. f.* zonă fluidă din interiorul Pământului, cu o temperatură foarte ridicată, sediu al erupțiilor vulcanice. (< fr. *pyrosphère*)
- pirostát** *s. n.* aparat de supraveghere și de menținere constantă a temperaturii în camera de ardere a unui focar de cazan sau de cuptor industrial. (< fr. *pyrostat*)
- pirotehnic**, -ă **I. adj.** referitor la pirotehnie; produs prin pirotehnie. **II. s. f.** pirotehnie. (< fr. *pyrotechnique*)
- pirotehnician**, -ă *s. m. f.* specialist în pirotehnie. (< fr. *pyrotechnicien*)
- pirotehnie** *s. f.* 1. tehnică a fabricării și utilizării materialelor explozibile și inflamabile, a focului de artificii etc.; pirotehnică. 2. fabrică de muniții. (< fr. *pyrotechnie*)
- pirotérmic**, -ă *adj.* care dezvoltă căldură prin ardere. (< fr. *pyrothermique*)
- pirotină** *s. f.* sulfură naturală de fier. (< fr. *pyrrhotine*)
- piroxén** *s. m.* silicat natural de fier, magneziu, aluminiu, calciu etc., din rocile eruptive. (< fr. *pyroxène*)
- piroxenit** *s. n.* rocă magmatică intruzivă, formată din piroxeni. (< fr. *pyroxénite*)
- piroxilină** *s. f.* amestec de esteri nitrici ai celulozei,

folosit la fabricarea explozivilor, a lacurilor etc. (<fr. *pyroxylene*)

pirózis *s. f.* senzație de arsură care urcă din stomac prin esofag, cu un gust acru, provocată de hiperaciditate. (<fr., gr. *pyrosis*)

piruetă *vb. intr.* a face piruete; a se învârti pe călcâi. (<fr. *pirouetter*)

piruetă *s. f.* 1. învârtire pe loc în vârful unui picior; mișcare de întoarcere a calului pe picioarele de dinapoi. 2. (*fig.*) schimbare bruscă de atitudine, de părere. (<fr. *pirouette*)

PISCI- *elem.* „pește”. (<fr. *pisci-*, cf. lat. *piscis*)

piscicol, -ă *adj.* referitor la pești, la piscicultură. (<fr. *piscicole*)

piscicultor, -oare *s. m. f.* specialist în piscicultură. (<fr. *pisciculteur*)

piscicultură *s. f.* ramură a zootehnicii care se ocupă cu creșterea și valorificarea peștelui. (<fr. *pisciculture*)

pisciform, -ă *adj.* în formă de pește. (<fr. *pisciforme*)

piscină *s. f.* 1. leleșteu în care se cresc pești, 2. bazin de înot. (<fr. *piscine*)

piscivór, -ă *adj.* care se hrănește cu pește. (<fr. *piscivore*)

pisétă *s. f.* aparat de laborator care proiectează un jet lichid. (<fr. *pisette*)

PISI- v. *piso-*.

pisiform, -ă *adj.*, *s. n.* (os al carpului) de forma bobului de mazăre. (<fr. *pisiforme*)

PISO-/PISI- *elem.* „mazăre”. (<fr. *piso-*, *pisi-*, cf. lat. *pisum*, gr. *pisos*)

pisoár *s. n.* vas (de faianță), montat la peretele unui closet, care servește bărbaților pentru urinat. (<fr. *pissoir*)

pisolit *s. n.* 1. grăunte de carbonat de calciu sau de oxid de fier de mărimea unui bob de mazăre. 2. rocă din pisolite (1). (<fr. *pisolithe*)

pisolitic, -ă *adj.* (despre roci) format din pisolite. (<fr. *pisolithique*)

pistárd *s. m.* ciclist specializat în concursuri de pistă, de velodrom. (<fr. *pistard*)

pistă *s. f.* 1. teren amenajat pentru curse, schi, întreceri sportive etc. 2. fașie de teren amenajată pentru decolarea și aterizarea avioanelor. 3. urmă, făgaș, direcție. 4. parte a unui film, a unei benzi magnetice etc. care servește ca suport al imprimării. (<fr. *piste*, it. *pista*)

pistil *s. n.* 1. organ floral care conține elementele de reproducere femele; gineceu (2). 2. piesă cilindrică de metal, de porțelan etc., având umflătură la unul din capete, cu care se zdrobesc substanțele în mojar. (<fr. *pistil*, lat. *pistillus*)

pistofón *s. n.* instrument pentru măsurarea presiunii acustice. (<fr. *pistophone*)

pistol¹ *s. n.* 1. armă de foc de dimensiuni mici, mânăuită cu o singură mână. **Q** ~-*mitralieră* = armă automată cu țevă scurtă și cu bătaie mai mică decât a puștii-mitralieră; ~ *de rachete* = pistol de semnalizare cu rachete (2). 2. aparat portativ, de forma pistolului, pentru vopsit, năușit etc. (<ngr. *pistoli*, germ. *Pistol*)

pistol² *s. m.* veche monedă de aur franceză, spaniolă, italiană și engleză. (<fr. *pistole*)

pistolár *s. m.* ostaș dotat cu pistol (1); sportiv specializat în probe de tir cu pistolul (1). (după sp., it. *pistolero*)

pistolárd *s. m.* trăgător abil cu pistolul (în filme western). (<pistol + -ard)

pistolét *s. n.* 1. armă de foc semiautomată, mai mică decât pistolul (1), având magazia de cartușe cu încărcătorul montată în pat. 2. instrument de desen (din celuloid), pentru trasarea liniilor curbe; florar. (<fr. *pistolet*)

pistón *s. n.* 1. organ de mașină, cilindru înfundat la unul sau la ambele capete, care, printr-o mișcare rectilinie, alternativă, contribuie la transformarea energiei fluidului motorului termic în energie mecanică sau invers, la pompe, compresoare etc. 2. ventil vertical la unele instrumente de suflat de alamă, cu ajutorul căruia, mărîndu-se lungimea coloanei de aer, se coboară înălțimea sunetului emis. (<fr. *piston*)

pistonă *vb. tr.* 1. a extrage țiteul dintr-o gaură de sondă cu un piston special. 2. (*fam.*) a insista pe lângă cineva, a plictisi cu insistențele. (<fr. *pistonner*)

pistónáj *s. n.* pistonare (1). (<fr. *pistonnage*)

pistónfón *s. n.* dispozitiv de etalonare a microfoanelor în domeniul frecvențelor joase. (<fr. *pistonphone*)

pitagoreic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al pitagorismului; pitagoric, pitagorician. (<germ. *pythagoreisch*)

pitagóric, -ă *adj.* pitagoreic. (<fr. *pythagorique*)

pitagorician, -ă *s. m. f.* pitagoreic. (<fr. *pythagoricien*)

pitagorism *s. n.* curent filozofic din Grecia antică, întemeiat de Pitagora, care susține că esența tuturor lucrurilor sunt numerele, simbolurile, că întregul univers constituie o armonie de numere. (<fr. *pythagorisme*)

pitchpine /*pici-páin/ s. m.* arbore exotic din familia coniferelor, al cărui lemn dur, galben cu vine roșietice, servește la confecționarea mobilelor de lux și la construirea de nave. (<engl. *pitchpine*)

PITEC(O)-, -pitéc *elem.* „măimuță”. (<fr. *pithec/ol-*, *pitheque*, cf. gr. *pithekos*)

pitecantróp *s. m.* măimuță antropoidă fosilă, foarte apropiată de omul primitiv. (<fr. *pithecanthrope*)

pitécoid, -ă *adj.* asemănător cu măimuța. (<fr. *pithecoïde*)

pitthos *s. n.* vas mare de lut de dimensiunile unui butoi, în care se păstrau lichide sau grâne. (<gr. *pythos*)

pitiádă *s. f.* interval de timp de patru ani care se scurgea între serbările pitice. (<fr. *pythiade*)

pitiatic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de pitiatism. (<fr. *pitthiatique*)

pitiátism *s. n.* ansamblu de tulburări psihice în cadrul isteriei, produse prin sugestie și vindecabile prin persuasiune. (<fr. *pitthiatisme*)

pitíc *adj. pl.* jocuri -*ce* = jocuri care aveau loc din patru în patru ani la Delfi, în Grecia, în cinstea zeului Apolo: (<fr. *jeux/ pythiques*)

pitie *s. f.* 1. (*mit.*) preteasă a zeului Apolo la templul din Delfi. 2. (*fam.*) ghicitoare. (<fr. *pythie*, gr. *Pythia*)

pitíng *s. n.* (*tehn.*) aspect al uzurii unei piese, sub forma unor ciupituri pe suprafața de contact. (<engl. *pitting*)

pitiriazis *s. n.* dermatoză de origine micotică, manifestată prin erupții fine care, uscându-se, formează o coajă ce produce mâncărimi; mătreață. (<fr., gr. *pitiriasis*)

pitón¹ *s. m.* șarpe uriaș venenos din regiunile tropicale ale Asiei și Africii. (<fr. *python*)

pitón² *s. n.* piron în alpinism în ascensiunile grele, având la un capăt un inel prin care se introduce coarda. (<fr. *piton*)

pitónisă *s. f.* 1. (*ant.*) femeie care pretindea că poate ghici viitorul. 2. (*fig.; ir.*) ghicitoare. (<lat. gr. *pytho-nissa*)

pitoresc, -ească *I. adj.* impresionează, încântă privirile prin varietatea formelor și bogăția coloritului; încântător, minunat. • (despre limbă, stil) variat, colorat, bogat în imagini, expresiv. **II. s. n.** ceea ce este pitoresc. (<it. *pittoresco*, fr. *pittoresque*)

pituitár, -ă *I. adj.* referitor la fluxul nazal, la catar. **O glandă** -ă = hipofiză. **II. s. f.** mucoasă cavitații nazale. (<fr. *pituitaire*)

pitură *vb. tr.* a acoperi o navă cu pitură. (<it. *piturare*)

pitură *s. f.* vopsea specială pe bază de ulei sau rășini, pentru nave. (<it. *pitura*)

piu *adv.* (*muz.*) mai. **O** ~ *piano* = mai încet; ~ *allegro* = mai repede. (<it. *più*)

piunéză *s. f.* cuișor cu o floare foarte mare la un cap, pentru fixat desene, planșe. (<fr. *punaise*)

piuré *s. n.* mâncare din legume (cartofi etc.) sau din fructe fierte și zdrobite, formând o pastă. (<fr. *purée*)

piurie *s. f.* prezența puroiului în urină. (<fr. *pyurie*)

pivót *I. s. n.* 1. piesă metalică rotunjită la capăt, care susține un corp solid și îl ajută să se rotească; capăt al axului unui sistem tehnic care se sprijină pe lagăr. • cui conic introdus în canalul unui dinte pentru a susține coroana. 2. (*fig.*) centru, punct de sprijin esențial. • întoarcere pe un picior la baschet pentru a se plasa cu spatele spre adversarul atacant. 3. rădăcină în formă de fus fără ramificații. **II. s. m.** jucător (înalt) care acționează ca vârf de atac, la baschet sub panoul advers, iar la handbal în semicercul de șase metri. (<fr. *pivot*)

pivotá *vb. intr.* a se roti în jurul unui ax vertical. (<fr. *pivoter*)

pivotant, -ă *adj.* 1. care pivotează. 2. (despre rădăcini) de forma unui pivot; (despre plante) cu rădăcina dintr-un pivot (1, 3). (<fr. *pivotant*)

pivotafie *s. f.* pivotare. (<fr. *pivotation*)

pix *s. n.* creion cu mină sau cu o pastă specială, acționat printr-un dispozitiv. (<engl. *pix*)

pixidă *s. f.* 1. (*arheol.*) cofret sau vas cu capac, în care se păstrau de obicei bijuterii. 2. (*bis.*) mic vas de metal care conține cuminicătură. 3. fruct capsulă care se deschide printr-un căpăcel la partea superioară. (<fr. *pyxide*)

pizza /pi-ta/ *s. f.* mâncare tipic italienească, din aluat gamisit cu brânză, carne, pește, roșii și condimente, coaptă în cuptor. (<it. *pizza*)

pizzerie *s. f.* local specializat în pizza. (<it. *pizzeria*)

pizzicăt /pi-ti-/ *s. n.* mod de a cânta la instrumentele cu coarde numai prin cuspide, fără a folosi arculus. • piesă muzicală executată în acest fel. (<it. *pizzicato*)

placă *vb. tr.* 1. 1. a acoperi cu un strat de metal subțire un alt metal. 2. a furnizui (mobile) cu lemn scump. 3. a aplica o foaie de material rigid pe un obiect. II. 1. a apăsa cu forță pe un lucru; a insista. 2. (*rugbi*) a oprise un adversar să pătrundă către buturile proprii, imobilizându-l cu mâinile. 3. (*muz.*) a executa viguroș, deodată, la pian, toate notele unui acord. 4. (*av.*) a ateriza pe verticală. (<fr. *plaquer*)

placăj *s. n.* 1. placă de lemn prin încliearea mai multor foi de fumir așezate unele peste altele, servind la confecționarea de mobile, panouri etc. 2. îmbrăcăminte de protecție sau cu caracter estetic din piatră, cărămidă, lemn etc. a unui element de construcție, obiect de lemn etc., pentru a le proteja sau a le da un aspect mai frumos. 3. (*rugbi*) oprirea din acțiune a unui jucător prin imobilizare cu mâinile. (<fr. *placage*)

placândo *adv.* (*muz.*) potolind, stingându-se. (<it. *placando*)

placardă *vb. tr.* a afișa, a pune o placardă. (<fr. *placarder*)

placardă *s. f.* pancartă. (<fr. *placard*)

placăt *s. n.* placardă; anunț, afiș. (<germ. *Plakat*)

placă *s. f.* 1. foaie de metal, lemn, sticlă, ebonită etc. 0 ~ *aglomerată* = placă din aşchii de lemn presate cu diferiți lianți; ~ *fotografică* = placă de sticlă acoperită pe una din fețe cu o emulsie fotosensibilă; ~ *de acumulator* = fiecare dintre electrozii unui acumulator, pe care se află o pastă de materie activă. 2. disc muzical. 0 a *schimba* (sau a *întoarce*) ~a = a schimba subiectul unei discuții sau comportarea față de cineva. 3. ~ *turnantă* = disc de oțel sau de fontă, prevăzut cu șine, care, rotindu-se pe un pivot, servește la întoarcerea vehiculelor ușoare de cale ferată; (*fig.*) răspântie, încrucișare de drumuri. 4. ~ *de fundație* = fundament de beton al unei clădiri; placă de bază. 5. tablă pe care este scris, săpat ceva. 6. proteză dentară. 7. ~ *continentală* = bucată relativ independentă a scoarței terestre, de forma unei calote sferice, care se mișcă în raport cu altele. (<fr. *plaque*)

placébo *s. n.* substanță-martor, inofensivă, în farmacologie pentru testarea unui produs nou înainte de a fi pus în circulație. (<fr., engl., lat. *placebo*)

placentar, -ă *adj.* 1. referitor la placenta. 2. (despre mamifere) cu placenta. (<fr. *placentaire*)

placentărie *s. f.* formarea și modul de inserare a placentei. • (*bot.*) așezare a ovulelor pe placenta. (<fr. *placentation*)

placentă *s. f.* 1. masă cărnoasă și spongioasă care învelește fătul și prin care acesta primește hrana în perioada de gestație. 2. (*bot.*) parte a ovarului pe care sunt inserate ovulele. (<fr., lat. *placenta*)

placentită *s. f.* inflamație a placentei. (<fr. *placentite*)

plachetă *s. f.* 1. volum mic cu un număr redus de pagini; culegere de versuri. 2. medalie modelată pe o singură față, care se oferă de obicei ca premiu în competițiile sportive. 3. ~ *sanguină* = trombocit. (<fr. *plquette*)

plachetopoiéză *s. f.* formare de plachete sanguine. (<fr. *plachetopoièse*)

placid, -ă *adj.* apatic, flegmatic; calm, liniștit. (<fr. *placide*, lat. *placidus*)

placiditate *s. f.* faptul de a fi placid; impasibilitate; indiferență, apatie. (<fr. *placidité*)

PLACO- *elem.* „plat, plan“, „placă“. (<fr. *placo-*, cf. gr. *plax*, -kos)

placodermi *s. m. pl.* subclasă de pești fosili având capul acoperit cu plăci osoase și cornoase. (<fr. *placodermes*)

placodonti *s. m. pl.* ordin de reptile marine fosile cu maxilarele și cu bolta palatului căptușite cu dinți groși în formă de plăci. (<lat. *placodontae*)

placofore *s. f. pl.* moluște marine inferioare, ale căror cochilii sunt acoperite cu plăci calcaroase. (<fr. *placophores*)

placofizi *s. m. pl.* pești cu solzi formați dintr-o placă osoasă, de pe care se ridică un ghimpe cu vârful îndreptat înapoi. (<germ. *Plakoiden*)

plafon *s. n.* 1. tavan. 2. cifră-limită, care nu poate fi depășită (în operații financiare, de planificare etc.). 3. nivel de altitudine. • înălțime maximă pe care o poate atinge un avion. • altitudine (partea inferioară) la care se găsește un strat de nori. (<fr. *plafond*)

plafonă *vb. I. tr.* a fixa un plafon, o limită (maximă) unor operații financiare etc. II. *refl. (fig.)* a se limita la un anumit nivel, a nu depăși un anumit stadiu. (<fr. *plafonner*)

plafonier *s. m.* meseriaș care face plafone. (după fr. *plafonneur*)

plafonieră *s. f.* corp de iluminat electric fixat pe plafonul unei încăperi. (<fr. *plafonnier*)

plăgă, -ă *adj.* (în muz. bizantină și gregoriană) mod ~ = mod plasat la o cvartă inferioară sau la o cvintă superioară față de modul autentic; *cadentă* ~ă = succesiune de acorduri, la sfârșitul unei fraze sau perioade, bazate pe tonică și pe dominantă. (<fr. *plaga*)

plăgă *s. f.* 1. rană (deschisă). 2. (*fig.*) calamitate, flagel; nenorocire. (<lat. *plaga*)

PLAGI(O)- *elem.* „oblic, pieziș“. (<fr., engl. *plagi/o-*, cf. gr. *plagios*)

plagia *vb. tr.* a lua, a fura ideile, expresiile, invențiile cuiuă, prezentându-le drept creație proprie; a publica pe numele său fragmente din lucrarea altuia. (<fr. *plagier*)

plagiât *s. n.* plagiere. • lucrare înșușită de la altcineva și prezentată drept creație personală. (<fr. *plagiât*)

plagiator, -oăre *s. m. f.* cel care plagiază. (<*plagia* + -tor)

plagioclăz *s. n.* mineral calcosodic din grupa feldspatilor, alb. (<fr. *plagioclase*)

plagiostomi *s. m. pl.* selacieni. (<fr. *plagiostomes*)

plagiotrop, -ă *adj.* (depre plante, organe vegetale) cu orientare oblică sau orizontală față de direcția excitației; tărător. (<fr. *plagiotope*)

plaisancian, -ă /ple-zan-/ *adj. s. n.* (din) etajul inferior al pliocenului. (<fr. *plaisancien*)

plăjă *s. f.* 1. țărnișă de mare sau al unui curs de apă, acoperit cu nisip fin, pe care se fac băi de soare. 0 a *face* ~ = a face băi de soare. 2. porțiune degajată a punții la prova și la pupa unei nave. 3. (*telec.*) ~ *de modulație* = domeniu de modulație. 4. suprafață delimitată (a unui obiect, corp etc.). 5. distanță, interval între două măsuri, dimensiuni, posibilități. (<fr. *plage*)

plan¹, -ă *I. adj.* neted, fără ridicături, fără accidente, plat. 0 *suprafață* ~ă = suprafață pe care o dreaptă poate fi aplicată în orice sens; *geometrie* ~ă = ramură a geometriei care studiază suprafețele plane. II. *s. n.* 1. suprafață netedă, plană. • suprafață care conține toate dreptele ce trec printr-un punct fix și intersecțează o dreaptă. • (*anat.*) suprafață care secționează imaginarii corpului omenesc sub o anumită incidență. 2. desen tehnic care reprezintă grafic o suprafață de teren, o construcție, o mașină etc. 3. parte a unei suprafețe în raport cu depărtarea de ochiul observatorului și cu reprezentarea ei într-o pictură, într-un tablou etc. • (*cinem.*) fiecare serie de instanțee dintr-un film, privind aceeași acțiune sau același subiect, luate sub același unghi de vedere și într-un cadru constant. • mod de încadrare a subiectului filmat ori a diverselor sale elemente sub aspect dimensional. 4. suprafața de susținere în aer a unei aeronave; (*p. ext.*) aripă. 5. felul cum sunt dispuse părțile unei opere științifice, literare etc.; proiect, alcătuire; proiect pentru o acțiune care urmează să fie îndeplinită. 6. (*ec.*) sistem de indicatori prin care se stabilesc prioritățile, direcțiile principale ale activității unor structuri economice într-o perioadă dată. 7. reprezentare a unei porțiuni

- reduse din suprafața terestră, la o anumită scară, pe baza ridicărilor topografice sau aerofotogramelor. (< fr. *plan*, lat. *planus*)
- plán²** v. *plano*² -.
- planá¹** vb. intr. 1. (despre păsări) a pluti în văzduh cu aripile deschise. • (despre un planor, un avion) a pluti în aer fără motor. • (despre ambarcații) a naviga cu mare viteză, având prova jumătate ieșită din apă. • (fig.) a fi iminent, a amenința să se întâmple, a pluti asupra... 2. (fig.) a domina, a stăpâni (prin superioritate). (< fr. *planer*)
- planá²** vb. tr. a prelucra prin așchiere sau prin deformare plastică (obiecte, piese) pentru a le face netede, plane. (< fr. *planer*)
- planár, -ă** adj. (mat.) care prezintă planaritate. (< engl. *planar*)
- planárie** s. f. specie de vierme platelmit de apă dulce din clasa turbelarietelor. (< lat. *planaria*, fr. *planaire*)
- planaritate** s. f. (mat.) proprietatea de a fi plan. (< fr. *planarité*, germ. *Planarität*)
- planát, -ă** adj. (despre zbor) care se efectuează fără a mișca din aripi sau fără motor. (< fr. *plané*)
- planător** s. n. piesă componentă a unei matrițe pentru ambutsarea tablei, care presează marginea acesteia spre a împiedica formarea cutelor. • ciocan pentru a face plană fața unui obiect. (< *planá* + -*tor*)
- planáție** s. f. proces de netezire a regiunilor înalte și accidentate ale scoarței terestre datorită factorilor modificatori externi. (< fr., engl. *planation*)
- planconcáv, -ă** adj. cu o față plană și alta concavă. (< fr. *plan-concave*)
- planconvéx, -ă** adj. cu o față plană și alta convexă. (< fr. *plan-convexe*)
- PLANCTO- /PLANCTONO-** elem. „plancton”. (< fr. *plancto-*, *planctono-*, cf. gr. *plankton*, -*onos*, rățăcitor)
- planctofág, -ă** adj. (despre animale acvatice) care se hrănește cu plancton; planctonofag, planctonivor. (< fr. *planctophage*)
- planctofită** s. f. plantă din fitoplancton; planctonofag. (< fr. *planctophyte*)
- planctologie** s. f. ramură a biologiei care studiază planctonul; planctonologie. (< fr. *planctologie*)
- planctón** s. n. totalitatea (micro)organismelor care plutesc libere în pătura superficială a apelor. O ~ atmosferic = ansamblul particulelor solide și lichide în suspensie în atmosferă. (< fr. *plancton*)
- planctonic, -ă** adj. referitor la plancton, care formează planctonul. (< fr. *planctonique*)
- planctonivór, -ă** adj. planctofag. (< fr. *planctonivore*)
- PLANCTONO-** v. *plancto-*.
- planctonofág, -ă** adj. planctofag. (după fr. *planctophage*)
- planctonológ, -ă** s. m. f. specialist în planctonologie. (< *planctonologie*)
- planctonologie** s. f. planctologie. (< fr. *planctonologie*)
- planctónt** s. n. (micro)organism din compunerea planctonului. (< germ. *Plankton*)
- planeitate** s. f. proprietate a unei suprafețe de a fi plană; netezime. (< fr. *planéité*)
- planetár, -ă** adj. 1. referitor la planete, al planetelor. O sistem ~ = totalitatea planetelor care se învârtesc în jurul Soarelui; model ~ = model al structurii atomului inspirat de cel al sistemului planetar. 2. (tehn.) mecanism ~ = mecanism în care una sau mai multe roți dințate se învârtesc concomitent în jurul axelor proprii și în jurul unei alte roți dințate; ax ~ = axul care mișcă roata motoare a unui automobil, primind mișcarea de la diferențial. (< fr. *planétaire*)
- planetáriu** s. n. construcție specială în formă de cupolă, care reprezintă în interiorul ei sistemul planetar. (< fr. *planétarium*)
- planetă** s. f. corp ceresc fără lumină proprie, satelit al Soarelui, cu o orbită eliptică. (< fr. *planète*; lat. *planeta*)
- PLANETO-** elem. „planetă”. (< fr. *planéto-*, cf. gr. *planetes*, rățăcitor)
- planetoid** s. m. 1. planetă mică din sistemul solar; asteroid. 2. satelit artificial. (< fr. *planétoïde*)
- planetologie** s. f. ramură a astrofizicii care studiază structura planetelor și a sateliților lor. (< fr. *planétologie*)
- planetrén** s. n. tren planetar al viitorului, imaginat să circule în tuneluri subterane. (< amer. *planetren*)
- planézá** s. f. platou de bazalt, triunghiular, între două văi înguste și adânci de pe povârnișurile conurilor vulcanice. (< fr. *planéze*)
- planfilm** s. n. suport semingid transparent, din material sintetic neinflamabil, pe care se află o emulsie fotosensibilă. (< germ. *Planfilm*, fr. *plan-film*)
- PLANI-** elem. „plan, neted, întins”. (< fr. *plani-*, cf. lat. *planus*)
- plánic, -ă** adj. conform unui plan (II, 6); referitor la un plan. (< *plan* + -*ic*)
- planiedru, -ă** adj. (despre cristale) cu fețe plane. (< fr. *planéidre*)
- planificá** vb. tr. a întocmi un plan (II, 6); a organiza, a coordona și a conduce (activitatea economico-socială) pe bază de plan. • a prevedea, a include într-un plan. (după fr. *planifier*)
- planificáre** s. f. acțiunea de a planifica; activitatea de programare, organizare, coordonare a unei activități pe bază de plan. • document care conține o asemenea activitate. (< *planifica*)
- planificatór, -oáre** I. adj. care planifică. II. s. m. f. specialist în întocmirea planurilor de producție. III. s. n. (inform.) program specializat al sistemului de operare al unui calculator, destinat alocării resurselor sistemului în vederea desfășurării unor activități. (< *planifica* + -*tor*, /III/ după engl. *scheduler*)
- planiglob** s. n. planisferă. (< germ. *Planiglob*)
- planigráf** s. n. 1. instrument pentru copiat desene prin variarea dimensiunilor. 2. tomograf. (< fr. *planigraphie*)
- planimetrá** vb. tr. a determina suprafața din interiorul unui contur prin calcule sau cu ajutorul planimetrului. (< *planimetru*)
- planimetrie** s. f. 1. ramură a topografiei care se ocupă cu determinarea și reprezentarea pe un plan, pe o hartă a detaliilor de pe o suprafață de teren. 2. parte a geometriei care studiază suprafețele plane; geometrie plană. (< fr. *planimétrie*)
- planimétru** s. n. instrument folosit în planimetrie. (< fr. *planimètre*)
- planisferá** s. f. hartă reprezentând cele două emisfere ale globului terestru sau ale sferei cerești; mapamond, planiglob. (< fr. *planisphère*, germ. *Planisphäre*)
- planning** /pleá-/ s. n. 1. planificare; plan de lucru detaliat. 2. ~ familial = control al nașterilor, practicat voluntar de un cuplu familial. (< engl., fr. *planning*)
- PLANO-** elem. „plan, organizare”. (< fr. *plano-*, cf. lat. *planus*, neted)
- PLANO², -plán** elem. „care migrează”, „care plutește”. (< fr. *plano-*, -*plane*, cf. gr. *planos*, rățăcitor)
- planografie** s. f. procedeu de reproducere tipografică cu forme de tipar din piatră litografică, aluminiu etc.; tipar înalt. (< fr. *planographie*)
- planogramá** s. f. grafic care indică organizarea planificată a operațiilor din cadrul unui ciclu. (< germ. *Planogramm*)
- planór** s. n. 1. aparat de zbor fără motor. 2. parte a unei aeronave cuprinzând mai ales organele asupra cărora se exercită forțele aerodinamice. (< fr. *planeur*)
- planórbis** s. m. moluscă gasteropodă de apă dulce cu cochilie spiralată într-un singur plan. (< fr. *planorbe*)
- planorism** s. n. 1. sport practicat cu planorul. 2. în delecticirea de a construi planoare. (< rus. *planorizm*)
- planorist, -ă** s. m. f. 1. pilot său constructor de planoare. 2. sportiv care practică planorismul. (< *planor* + -*ist*)
- plánșă** s. f. 1. foaie de hârtie care cuprinde un desen (tehnice). 2. reproducere cu ajutorul tiparului a unui desen, a unei picturi. 3. fiecare dintre plăcile de beton ale pavajului unei șosele. 4. (sport) bandă specială de lemn în formă de schi mai scurt, care permite unei persoane deplasarea, prin tractare, pe suprafața apei. (< fr. *planche*)
- plansétá** s. f. placă dreptunghiulară din lemn pe care se fixează hârtia pentru desen, pentru ridicări topografice etc. • scândură lată pe care se întind foile de aluat. (< fr. *planchette*)

- planșeu** *s. n.* 1. element de construcție (din beton armat) care separă două etaje ale unei clădiri, care formează partea pe care se circulă a unui pod etc. 2. planul inferior al unei cavități subterane. 3. (*anat.*) perete muscular care delimitează la bază o cavitate. (< fr. *plancher*)
- plantă** *vb. I. tr.* 1. a sădi (pomi, plante). 2. a înfige în pământ (un stâlp, un par etc.). • a instala în decor (în scenă, pe un platou de filmare). 3. (*mil.*) a instala mine pe un teren. 4. a fixa cu insistență. 5. (*fam.*) a părăsi brusc pe cineva. II. *refl. (fig., fam.)* a se posta (ostentativ), a se proțopi (în fața cuiva). (< fr. *planter*, lat. *plantare*)
- plantaginacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee, cu frunze dispuse în rozetă bazală, cu flori hermafrodite; rar unisexuate, dispuse în spice, și cu fructe capsule sau nucule: plantago. (< fr. *plantaginacées*)
- plantăgo** *s. m.* plantă erbacee cuprinzând o mulțime de specii sălbatice; pătăgină. (< fr., lat. *plantago*)
- plantăj** *s. n.* plantație de arbori ameliorați, izolată de polenul străin, inferior, și îngrijită intensiv în scopul obținerii de semințe ușor recoltabile. • arbore dintr-o astfel de plantație. (< fr. *plantage*)
- plantalgie** *s. f.* durere în regiunea tălpilor. (< fr. *plantalgie*)
- plantăr**, -ă *adj. s. m.* (mușchi) al tăpii piciorului. (< fr. *plantaire*)
- plantăt** *s. n.* plantare. (< *planta*)
- plantător**, -oăre *I. s. m. f.* 1. cel care se ocupă de plantarea răsadurilor, a viței de vie etc. 2. proprietar al unei plantații (2). II. *s. n.* uneltă baston, la săparea gropilor în care se introduc puieții. • utilaj pentru plantarea mecanizată a minelor. III. *s. f.* mașină de plantat. (< *planta* + -*tor*)
- plantăție** *s. f.* 1. unitate de producție agricolă pentru cultivarea unor plante tehnice speciale (bumbac, cauciuc, cafea etc.). 2. totalitatea plantelor (din aceeași specie) cultivate pe un teren special amenajat. 3. plan după care se așază în scenă elementele decorului și mobilierului. (< fr. *plantation*, lat. *plantatio*)
- plântă** *s. f. I.* nume generic dat vegetalelor. II. talpa piciorului. (< lat. *planta*, fr. *plante*)
- plantigrád**, -ă *adj. s. n.* (mamifer) care calcă pe toată talpa piciorului. (< fr. *plantigrade*)
- plantogramă** *s. f.* amprentă a tăpii piciorului în poziția ortostatică. (< fr. *plantigramme*)
- planton** *s. n.* serviciu de pază a armamentului și materialelor unei subunități, într-un dormitor etc., executat de ostași neînarmați. • ostaș care execută acest serviciu. (< fr. *planton*)
- plantulație** *s. f.* dezvoltare a embrionului vegetalelor în timpul germinăției. (< fr. *plantulation*)
- plantulă** *s. f.* plantă tânără, din sămânță germinată. (< fr. *plantule*)
- planturos**, -oasă *adj.* (despre oameni) cu forme pline, gras; masiv. (< fr. *plantureux*)
- plasă** *vb. I. tr.* 1. a repartiza pe cineva într-un loc anumit, într-un post. 2. a investi (un capital) într-o întreprindere. • a vinde mărfuri. • a spune ceva la timp, la locul potrivit. 3. (*sport*) a trimite mingea într-un loc anumit sau la un anumit jucător. II. *refl.* a se situa pe o anumită poziție. (< fr. *placer*)
- plasmament** *s. n.* 1. investire a unui capital într-o afacere, într-o întreprindere etc. 2. slujbă; post, serviciu. 3. (*sport*) situarea pe teren a unui jucător în locul cel mai potrivit. (< fr. *plancement*)
- plasator**, -oăre *s. m. f.* cel care plasează ceva. • persoană care plasează pe spectatori la locurile lor în sălile de spectacole. (< *plasa* + -*tor*)
- PLASM(O)- / PLASMA-**, -plásm-, -plásmă *elem.* „plasmă”. (< fr. *plasm(o)-, plasma-, -plasmae*, cf. gr. *plasma*)
- plasmagén**, -ă *adj.* care produce plasmă. (< fr. *plasmagène*)
- plasmagénă** *s. f.* genă din citoplasmă. (< fr. *plasmagène*)
- plasmalémă** *s. f.* peliculă proteoctoră, mai densă, a citoplasmei. (< fr. *plasmallemme*)
- plasmaterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a plasmiei sanguine. (< fr. *plasmathérapie*)
- plasmatic**, -ă *adj.* 1. referitor la plasmă; de natura plasmei; plasmic. 2. care aparține citoplasmei. 3. puțin încheșat, conturat, difuz, imprecis. (< fr. *plasmatic*)
- plasmatrón** *s. n.* generator de plasmă (2) care dezvoltă temperaturi foarte mari, pentru tăierea rapidă a metalelor, pentru sudare etc. (< fr. *plasmatron*)
- plásmă**¹ *s. f.* 1. lichid intercelular în sânge; în limfă și în mușchi. 2. zonă dintr-o descărcare electrică într-un gaz, care conține atât ioni pozitivi și negativi, cât și electroni și atomi neutri, cu mare conductibilitate termică și electrică, cu proprietăți specifice. (< fr., lat., gr. *plasma*)
- plásmă² *v. plasm(o)-*
- plásmic**, -ă *adj.* plasmatic. (< fr. *plasmique*)
- plasmidă** *s. f.* formațiune de acid dezoxiribonucleic din citoplasma celulelor, folosită în ingineria genetică, în clonare etc. (după fr. *plasmine*)
- plasmină** *s. f.* enzimă din plasmă care are proprietatea de a degrada fibrinogenul din plasma sanguină. (< fr. *plasmine*)
- plasmoblást** *s. n.* celulă de trecere între elementul reticular și plasmocitul diferențiat. (< fr. *plasmoblaste*)
- plasmochimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază reacțiile chimice ale plasmei (2). (< fr. *plasmochimie*)
- plasmochină** *s. f.* substanță medicamentoasă de sinteză, folosită în tratamentul malariei. (< fr. *plasmochine*)
- plasmocit** *s. n.* celulă de tip limfoid, secretând globuline-anticorpi, cu funcții importante în mecanismul de apărare umorală a organismului. (< fr. *plasmocyte*)
- plasmocitóm** *s. n.* mielom în care predomină plasmocitele. (< fr. *plasmocytome*)
- plasmocitóză** *s. f.* prezența de plasmocite în sânge sau în organele hematopoietice. (< fr. *plasmocytose*)
- plasmodermă** *s. f.* zonă citoplasmatică, periferică hialină, la organismele unicelulare. (< fr. *plasmoderme*)
- plasmodesme** *s. f. pl.* filamente citoplasmatic care străbat membrana celulară, făcând legătura cu celulele învecinate. (< fr. *plasmodesmes*)
- plasmódiu** *s. n.* 1. masă protoplasmatică cu mai multe nuclee, care nu are ca înveliș decât o membrană albuminoasă; gimnoplast (2). 2. hematozoar al paludismului. (< lat. *plasmodium*)
- plasmogamie** *s. f.* prima fază a procesului de fecundație, în care are loc fuziunea citoplasmei celor doi gameți. (< fr. *plasmogamie*)
- plasmogenéză** *s. f.* formare a citoplasmei. (< fr. *plasmogenèse*)
- plasmoid** *s. m.* formație luminoasă de plasmă (2), de formă convexă și dimensiuni variabile, stabilă pentru scurt timp și numai în anumite condiții. (< fr. *plasmoidé*)
- plasmolitic**, -ă *adj.* rezultat din plasmoliză. (< fr. *plasmolytique*)
- plasmoliză** *s. f. (biol.)* micșorare a volumului unei celule prin pierderea apei în condiții de hipertonicitate a mediului. (< fr. *plasmolyse*)
- plasmometrie** *s. f.* măsurarea micșorării volumului celulelor în timpul plasmolizei. (< fr. *plasmométrie*)
- plasmón** *s. m.* 1. particulă fictivă cu care este descrisă mișcarea de ansamblu a purtătorilor de sarcină (electroni sau ioni) dintr-o plasmă. 2. plasmotip. (< germ. *Plasmon*, fr. *plasmon*)
- plasmonémă** *s. f.* filament protoplasmatic care comunică cu plastidele. (< fr. *plasmonème*)
- plasmoragie** *s. f.* pierdere de plasmă din circuitul sanguin, ca în cazul unor arsuri. (< fr. *plasmorrhagie*)
- plasmosféră** *s. f.* centură de plasmă (2) a globului terestru. (< engl. *plasmosphere*)
- plasmotip** *s. n.* totalitatea materialului genetic situat în afara nucleului celulei; plasmon (2). (< fr. *plasmotipe*)
- plasmotrón** *s. n.* generator de plasmă. (< fr. *plasmatron*)
- plast**¹ *s. n.* orgănit al celulelor vegetale, încărcat cu diverse substanțe nutritive (amidon) sau pigmenti (clorofilă). (< fr. *plaste*)
- PLAST**²(I) - / PLASTO-, -plást-, -plastie, -plazie *elem.* „modelare, formare”, „plasti citate”. (< fr. *plastil-, plasto-, -plaste, -plastie, -plasiae*, cf. gr. *plastis, plastos, plasis*)
- plastbetón** *s. n.* beton în care se folosesc drept lianți mase plastice. (n. com.)
- plăstic**¹ *s. n.* 1. amestec de cauciuc nevulcanizat, folosit

- la prepararea anvelopelor. 2. varietate de exploziv. (<engl., fr. *plastic*)
- plăstic²**, -ă I. *adj.* 1. (despre materiale) care are proprietatea de a-și păstra deformațiile produse de forțele exterioare după încetarea acțiunii acestora; care poate fi modelat, fasonat. **O masă** ~d (sau *material*) ~ = material sintetic de natură organică, anorganică sau mixtă, care poate fi modelat în procesul fabricării unor produse. 2. referitor la pictură sau sculptură. **O arte** ~ce = arte care au ca scop să reproducă formele prin modelarea unor materiale, prin culori etc. 3. (despre idei, imagini etc.) cu multă putere de evocare, expresiv, viu; evocator. 4. (*biol.*) formativ, capabil de a se schimba, de a lua o formă. **O chirurgie** ~d = chirurgie care se ocupă cu îndreptarea unor malformații ale corpului. II. *s. f.* tehnica executării obiectelor de artă prin fasonarea, modelarea unei substanțe plastice; domeniul artelor plastice. • parte din studiul unei opere de artă care se ocupă cu raportul armonios al volumelor și al reliefului. (<fr. *plastique*, lat. *plasticus*, gr. *plastikos*)
- plastician**, -ă *s. m. f.* artist plastic. (<fr. *plasticien*)
- plasticitate** *s. f.* 1. proprietate a unui material de a fi plastic². **O (teh.) teoria** -tății = disciplină care studiază repartiția tensiunilor și a deformațiilor dintr-un corp supus modificărilor plastice. 2. vioiciune, expresivitate puternică a stilului, a exprimării etc. (<fr. *plasticité*)
- plasticiză** *vb. tr.* 1. a face un material să devină plastic. 2. a exprima (ceva) prin imagini plastice, expresive, evocatoare. (<plastic + -iza)
- plasticizant**, -ă *adj.* care plasticizează. (<plasticiza + -ant)
- plastidă** *s. f.* organit din citoplasmă cu rol însemnat în procesele biochimice și de sinteză, formând substanțe organice din cele anorganice. (<germ. *Plastide*, engl. *plastide*)
- plastic¹** *s. f. (med.)* grefă². (<fr. *plastic*)
- plastic²** *v. plast²(i) -*
- plastifiă** *vb. tr.* a supune operației de plastifiere. (<fr. *plastifier*)
- plastifiant** *s. m.* substanță care mărește plasticitatea anumitor materiale cu care este amestecată. (<fr. *plastifiant*)
- plastifiere** *s. f.* mărire a plasticității unui material. (<plastifiă)
- plastilină** *s. f.* material plastic, ușor de modelat, constituit dintr-un amestec de caolin, substanțe grase și rășini, colorat cu diferiți pigmenți. (<germ. *Plastilin*)
- plastiscop** *s. n.* aparat care permite reglarea deschiderii unei fante. (<fr. *plastiscope*)
- plastisferă** *s. f.* zonă internă a litosferei, din roci plastice. (<plasti- + -sferă²)
- PLASTO-** *v. plast²(i) -*
- plastrochimie** *s. f.* știința și tehnica producerii materiilor plastice. (<fr. *plastrochimie*)
- plastodermă** *s. f.* formație fibrilară din plastide. (<fr. *plastodesme*)
- plastograf**, -ă *s. m. f.* cel care plastografiază. (<ngr. *plastografos*)
- plastografia** *vb. tr.* a face o plastografie. (<plastografie)
- plastografie** *s. f.* falsificare a unui document, a semnăturii de pe un document. • documentul falsificat. (<ngr. *plastografia*)
- plastoméru** *s. m.* conținutul de plastide al citoplasmei. (<fr. *plastomère*)
- plastométru** *s. n.* 1. aparat pentru determinarea plasticității corpurilor. 2. aparat pentru determinarea calității glutenului umed. (<fr. *plastomètre*)
- plastron** *s. n.* 1. apărătoare din piele, căptușită, care protejează pieptul la scrimă. • partea din față a unei platoșe. 2. partea din față (apretată) care acoperă pieptul la o cămașă bărbătească. 3. partea ventrală a carapacei broaștelor testoase. 4. (*med.*) regiune dură la palpate. (<fr. *plastron*)
- plat¹** *s. n.* fiecare din felurile de mâncare ale unui mediu. (<fr. *plat*)
- plat²**, -ă *adj.* 1. lat, turtit, neted, șes. **O picior** ~ = platfus. 2. (*fig.*) fără expresivitate, plictisitor, banal. (<fr. *plat*)
- platan¹** *s. m.* arbore exotic înalt, cu frunzele palmate, cultivat la noi ca plantă ornamentală. (<fr. *platane*, lat. *platanus*, gr. *platanos*)
- platan²** *s. n.* taler (la cântare etc.). • piesă din tablă de oțel laminat, la întărirea tălpilor unor grinzi. (după fr. *plateau*)
- plathândă** *s. f.* 1. fâșie de teren cu flori care mărginește despărțirile unei grădini, al unui parc. 2. semifabricat de oțel, cu secțiune dreptunghiulară, obținut prin laminare. • piesă de tablă de oțel laminat, folosit la executarea grinzilor, pentru întărirea tălpilor acestora. 3. traversă, grindă orizontală din piatră; lintou. 4. mulură plată netedă sau puțin proeminentă. • arhitravă, formând o bandă fără ornamente. (<fr. *plate-bande*)
- platelaj** *s. n.* 1. planșeu al unei șarpante. 2. element de rezistență al suprastructurii unui pod, care susține nemijlocit calea și transmite sarcinile și grinzile acestuia. (<fr. *platelage*)
- platelminti** *s. m. pl.* încrângătură de viermi cu corpul lat și alungit. (<fr. *plathelminthes*)
- plateresc** *adj. stil* ~ (și *s. n.*) = stil în arhitectură și în decorație specific Renașterii spaniole, prin ornamente baroce, amintind de stilul manuelin. (<fr. *plateresque*, sp. *plateresco*)
- plătfornă** *s. f.* I. 1. suprafață orizontală plană, planșeu mobil sau fix (la un vehicul, la un vagon etc.). • vagon, (auto)camion care are o suprafață plată, deschisă. • parte a unui tramvai, autobus etc. pe unde urcă sau coboară călătorii. 2. loc rezervat la bordul unor nave pentru apunarea avioanelor și elicopterelor. • suprafață de teren pe care se ridică noi construcții. **O ~ de lansare** = loc amenajat pentru lansarea rachetelor mari; ~ spațială = satelit artificial de mari dimensiuni, bază de lansare de pe orbită a navelor interplanetare; ~ industrială = zonă în care sunt concentrate mai multe unități industriale. 3. parte a unei clădiri, formată dintr-o suprafață orizontală plană. • rampă pentru încărcarea și descărcarea vagoanelor. 4. (*sport*) instalație orizontală rigidă de pe care se execută sărituri în apă. 5. porțiune mai rigidă și mai solidă a scoarței terestre. **O ~ continentală** = zonă a fundului mării care se înclină ușor de la țarm spre povârnișul continental. • construcție plutitoare sau fixă destinată forajului marin. • loc șes (pe un deal, pe un munte). II. (*fig.*) program, expunere de principii ale unui partid politic, ale unei grupări oarecare, bază teoretică. (<fr. *plate-forme*)
- plătfus** *s. n.* malformație congenitală a piciorului, la care talpa este prea puțin scobită; picior plat. (<germ. *Platfuss*)
- PLATI-** *elem.* „plat, turtit, larg”. (<fr. *platy-*, cf. gr. *platys*)
- plăți²** *s. m.* pește de acvariu, vivipar, originar din Mexic și Guatemala, verde-gălbui, cu două pete mai întunecate spre vârful coziei. (<germ. *Platy*)
- platibazic**, -ă *adj.* care prezintă platibazie. (<fr. *platybasique*)
- platibazie** *s. f.* malformație a craniului, la care baza este plată și largă. (<fr. *platybasie*)
- platicefal**, -ă *adj.* care prezintă platicefalie. (<fr. *platycéphale*)
- platicefalie** *s. f.* diformitate constând din turtirea cutiei craniene. (<fr. *platycéphalie*)
- platină** *vb. tr.* 1. a acoperi cu un strat subțire de platină. 2. a decolora părul de pe cap prin mijloace chimice. (<fr. *platiner*)
- platină** *s. f.* 1. metal prețios alb-argintiu, dur, foarte greu, ductil și inoxidabil. 2. (*pl.*) dispozitiv prevăzut cu contacte electrice care comandă aprinderea în motoarele cu explozie. 3. piesă plană care intră în construcția anumitor aparate. (<fr. *platine*)
- platinifer**, -ă *adj.* care conține platină. (<fr. *platinifère*)
- platinit** *s. n.* aliaj de oțel și nichel, la fabricarea electrozilor unor lămpi electrice, la unele piese de radio etc. (<fr. *platinite*)
- platinoid** *s. n.* aliaj de zinc, cupru, nichel și tungsten, cu aspect și duritate de platină. (<fr. *platinoides*, germ. *Platinoid*)
- platinós**, -oasă *adj.* de natura platinei. (<fr. *platinoux*)
- platinotipie** *s. f.* procedeu de imprimare fotografică pe baza acțiunii luminii asupra sărurilor de platină. (<fr. *platinotypie*)
- platinine** *s. n. pl. v.* platinieni.

platirinie *s. f.* diformitate caracterizată prin nas lung și plat. (<fr. *platyrhinie*)

platirinieni *s. m. pl.* / **platirine** *s. n. pl.* subordon de primare inferioare, cu septul nazal lățit și turcii, cu coada lungă, prehensilă și degete de gheare, din America de Sud și Centrală. (<fr. *platyrhiniens*)

platitudine *s. f.* lipsă de originalitate, banalitate, mediocritate; vorbă, idee banală. (<fr. *platitude*)

platonian, -ă *adj.* platonice (1). (<Platon + -ian)

platonice, -ă *adj.* 1. referitor la platonism; platonian. • (*p. ext.*) ideal, curat, pur. 2. (despre manifestări, reacții etc.) care rămâne fără efect; abstract, formal. (<fr. *platonique*)

platonician, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al platonismului. (<fr. *platonicien*)

platonism *s. n.* 1. concepție filozofică a lui Platon, potrivit căreia singura realitate ar fi lumea ideilor, iar lumea materială o copie imperfectă și trecătoare. 2. iubire platonice. (<fr. *platonisme*)

platoniză *vb. intr.* a se manifesta, a reacționa la modul platonice (2). (<platonice + -iza)

plătou *s. n.* 1. șes în regiunea înaltă a dealurilor sau a munților; podiș. • *continental* = porțiune de teritoriu sub mare, în continuarea solului, până la adâncimea de 200 m. • câmp de instrucție și exerciții militare. • suprafață (netedă) pe o porțiune mai înălțată a unei formații anatomice. 2. incintă a unui studio cinematografic pentru turnarea filmelor. 3. piesă metalică plană pe care se fixează piese pentru prelucrare. 4. farfurie, tavă mare pentru servit mâncăruri și prăjituri. (<fr. *plateau*)

plătru *s. n.* soluție densă de ghips pentru mulaje. (<fr. *plâtre*)

plauzibil, -ă *adj.* care pare adevărat, care se poate admite; verosimil, admisibil. (<fr. *plausible*, lat. *plausibilis*)

plauzibilitate *s. f.* caracter plauzibil. • (*inform.*) probabilitate pentru un singur subsansamblu informațional de a nu fi atins de eroare. (<fr. *plausibilité*)

plăya *s. f.* formă de relief care se formează la partea inferioară a pedimentului, prin acumularea și împrăștierea materialelor transportate. (<sp. *playa*)

play-back /pléi-bek/ *s. n.* redare a unei înregistrări pe bandă electromagnetice sau pe disc. • (*cinem.*, *tv.*) tehnică, inversă dublajului, prin care înregistrarea sunetului precede pe aceea a imaginii. (<engl. *play-back*)

play-boy /pléi-boi/ *s. m.* tânăr bogat, elegant și cu fizic plăcut, cu succes la femei, care duce o viață de distracție în localuri de noapte, în societate etc. (<engl. *play-boy*)

player /plé-ier/ *s. n.* aparat pentru redarea înregistrărilor play-back. (<engl. *player*)

-plazie *v. plast*²(i)-.

plébe *s. f.* 1. (în Roma antică) pătură socială lipsită de drepturi sau cu drepturi limitate. 2. (în evul mediu) pătura cea mai săracă a populației orașenești; (*p. ext.*) populație asuprită, exploatată; poporul de jos, gloată. • (*peior.*) categorii de oameni declasați; drojdia societății. (<fr. *plèbe*, lat. *plebs*)

plebeian, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* plebeu. **II. adj.** referitor la plebe; plebeic. (<fr. *plébéien*)

plebêic, -ă *adj.* plebeian. (<germ. *plebejisch*)

plebêu, -ée *adj.*, *s. m. f.* 1. (cetățean roman) care aparține plebei; plebeian. 2. (om) care face parte din plebe. (<lat. *plebeius*)

PLEBÎ- *elem.* „mulțime, vulg”. (<lat. *plebs*, -bis)

plebicol, -ă *adj.*, *s. m.* (cel) care flatează, măgulește mulțimea; demagog. (<fr. *plébicoles*, lat. *plebicola*)

plebiscit *s. n.* 1. (*ant.*) decizie, lege făcută și votată de plebe. 2. referendum. (<fr. *plébiscite*, lat. *plebiscitum*)

plebiscitar, -ă *adj.* care are loc în urma unui plebiscit. (<fr. *plébiscitaire*)

plebiscitarism *s. n.* sistem politic care acordă poporului dreptul de a-și numi conducătorii. (<plebiscitar + -ism)

plecoptere *s. n. pl.* ordin de insecte cu aripile membranoase, având nervuri dese, ca o rețea, și corpul lățit, terminat cu două filamente lungi. (<fr. *plecoptères*)

pléctru *s. n.* pană, mică placă de lemn, metal, fildeş sau material plastic, cu care se ciupește cordele la unele instrumente muzicale. (<fr. *plectre*, lat. *plectrum*, gr. *plektron*)

pled *s. n.* pătură ușoară. (<fr., engl. *plaid*)

pledă *vb. intr.* a susține, a apăra înaintea unei instanțe judecătorești interesele unei părți într-un proces; a susține o cauză, o idee. • a fi în avantajul cuiva sau a ceva. (<fr. *plaider*)

pledânt, -ă *adj.* care pledează într-un proces. (<fr. *plaidant*)

pledoarie *s. f.* 1. apărare, susținere înaintea unei instanțe de judecată a intereselor unei părți într-un proces. 2. apărare, susținere a unei cauze, idei, teze etc. (<fr. *plaidoirie*)

-plegie *elem.* „paralizie”. (<fr. -plegie, cf. gr. *plēge*)

pleiadă *s. f.* 1. grup de șapte poeți greci din Alexandria; grup de poeți francezi dominat de Ronsard. • grup de oameni iluștri cu aceeași concepții, preocupări etc. • mulțime, totalitate. 2. ansamblul izotopilor unui element. • grup de elemente chimice cu proprietăți asemănătoare. (<fr. *pléiade*, lat. *Pleiades*)

plein-air /plen-ér/ *s. n.* pictură practică în aer liber, în scopul reproducerii atmosferei, luminii și efectelor cromatice specifice peisajului natural. (<fr. *l'en plein air*)

PLEIO- *v. pleo-*

pleiocăziu *s. n.* inflorescență cimoasă la care de sub floarea terminală pornesc trei sau mai multe axe de aceeași lungime și înălțime. (<fr. *pléiochasium*)

pleiocromie *s. f.* exces de materie colorantă într-un lichid organic, în special în bilă. (<fr. *pléiochromie*)

pleiomórf, -ă *adj.* (despre organisme) care prezintă mai multe aspecte morfologice în cursul dezvoltării ontogenetice. (<lat. *pleiomorphus*)

pleiotropie *s. f.* capacitate a unei gene de a condiționa apariția concomitentă a mai multor caractere ereditare; pleiotropism. (<fr. *pléiotropie*)

pleiotropism *s. n.* pleiotropie. (<fr. *pléiotropisme*)

PLEISTO- *v. pleo-*

pleistocén, -ă *adj.*, *s. n.* (din) prima epocă, cea mai lungă, a cuaternarului, caracterizată prin alteranța intervalelor reci cu intervale calde; glaciari; diluviu. (<fr. *pléistocène*)

pleistoseistă *s. f.* suprafață limitată de izoseiste de intensitate maximală, în timpul unei mișcări tectonice. (<pleisto- + seistă)

plen *s. n.* totalitatea membrilor unei adunări constituite; (*p. ext.*) adunare la care sunt prezenți toți membrii. (<lat. *plenum*)

plenár, -ă *adj.* 1. (despre ședințe, adunări) cu participarea tuturor membrilor. • (*s. f.*) ședință, adunare la care participă toți membrii unei organizații, instituții etc. • -ă *lărgită* = plenară la care participă și persoane care nu fac parte din organizația respectivă. 2. deplin, întreg, complet; plenitudinar. (<lat. *plenarius*)

pléner *s. n.* rocă, calcar sau marnă de culoare deschisă și separată în plăci subțiri, aparținând cretacului.

PLENI- *elem.* „plin”. (<it. *pleni-*, cf. lat. *plenus*)

plenipotentă *s. f.* putere deplină acordată cuiva pentru a trata o problemă de stat. (<it. *plenipotenza*)

plenipotentiár *s. m.*, *adj.* (diplomat) cu rang imediat inferior ambasadorului, investit cu puteri depline de către autoritatea competentă a statului pe care îl reprezintă. (<fr. *plénipotentiaire*, lat. *plenipotentarius*)

plenisón, -ă *adj.* (despre vocale) cu caracter silabic. (după fr. *plein son*)

plenitudine *s. f.* însușire, stare a ceea ce este deplin; deplinătate, desăvârșire, totalitate. (<fr. *plénitude*, lat. *plenitudo*)

PLEO-/PLEIO-/PLEISTO-/PLIO- *elem.* „mai mult”, „numeros”. (<fr. *pléo-*, *pléio-*, *pléisto-*, *plío-*, cf. gr. *pleon*, *pleion*, *pleistos*)

pleocitóză *s. f.* abundență de celule. (<fr. *pléocytose*)

pleocroísm *s. n.* policromism. (<fr. *pléochroisme*)

pleomorfism *s. n.* 1. polimorfism. 2. concepție care susține variabilitatea morfologiei bacteriilor. (<fr. *pléomorphisme*)

pleonásm *s. n.* greșeală de exprimare constând în folosirea alăturată a unor cuvinte care repetă inutil aceeași idee; tautologie (II, I). (<fr. *pléonasme*, gr. *pleonasmós*)

pleonást *s. n.* mineral negru, sub formă de mase granulare sau cristale cu multe fețe, bogat în fier. (<fr. *pléonaste*)

pleonastic, -ă *adj.* care conține, constituie un pleonasm. (< fr. *pleonastique*)

pleróm *s. n. 1.* concept al filozofiei gnostice, desemnând divinitatea din care ar proveni toate lucrurile spirituale. 2. zonă internă a meristemului, din care se formează cilindrul central al rădăcinii și tulpinii. (< fr. *plérome*, lat., gr. *pleroma*)

PLESI- *elem.* „percuție”. (< fr. *plessi-*, cf. gr. *plessein*, a lovi)

plesimetrie *s. f.* folosirea plesimetruului. (< fr. *plesimétrie*)

plesimétru *s. n.* instrument pentru practicarea percuției. (< fr. *plessimètre*)

PLESIO- *elem.* „vecin”, „aproape”. (< fr. *plésio-*, cf. gr. *plesios*)

plesiobiótic, -ă *adj.* (despre organisme) în vecinătatea altui organism. (< fr. *plésiobiologique*)

plesiomórf, -ă *adj.* (biol.; despre organisme) asemănător morfologic cu un alt organism. (< fr. *plésiomorphe*)

plesiotíp *s. n.* specie înrudită cu un genotip. (< fr. *plésiotype*)

plesiozaur *s. m.* reptilă marină fosilă cu gâtul lung, capul mic, corpul scurt și lățit și cu membrele transformate în palete înotoătoare. (< fr. *plésiosaure*, lat. *plesiosaurus*)

-plétá *elem.* „umiditate”. (< fr. *-plète*, cf. gr. *plethos*)

PLETISMO- *elem.* „variație”, „modificare”. (< fr. *pléthysmo-*, cf. gr. *plethysmos*)

pletismográf *s. n.* aparat folosit în pletismografie. (< fr. *pléthysmographie*)

pletismografie *s. f.* metodă de explorare a circulației periferice prin înregistrarea variațiilor pulsului. (< fr. *pléthysmographie*)

pletismogramá *s. f.* curbă obținută la pletismograf. (< fr. *pléthysmogramme*)

plétorá *s. f. 1.* supraabundență de sânge sau umori în organism. 2. cantitate mare; surplus; exces. (< fr. *pléthore*)

pletóric, -ă *adj. 1.* (despre oameni) care are sânge prea mult; sangvin. 2. supraabundent, numeros; excesiv. (< fr. *pléthorique*)

PLEUR(O)- *elem.* „pleură”. (< fr. *pleur/o-*, cf. gr. *pleuron*, coastă)

pleurál, -ă *adj.* al pleurei. (< fr. *pleural*)

pléurá *s. f.* membrana seroasă a plămânului. (< lat., gr., it. *pleura*, fr. *pleure*)

pleurectomie *s. f.* rezecție parțială a pleurei. (< fr. *pleurectomie*)

pleurezie *s. f.* inflamație exsudativă a pleurei. (< fr. *pleurésie*, lat. *pleuresis*)

pleurítá *s. f.* pleurezie uscată. (< fr. *pleurite*)

pleurític, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de pleurezie. (< fr. *pleurétique*)

pleurocél *s. n.* hernie a plămânului și a pleurei. (< fr. *pleurocèle*)

pleurodinie *s. f.* durere inflamatorie, în regiunea nervilor intercostali. (< fr. *pleurodynie*)

pleuropericardită *s. f.* inflamație simultană a pleurei și a pericardului. (< fr. *pleuropericardite*)

pleuroperitonită *s. f.* inflamație simultană a pleurei și a peritoneului. (< fr. *pleuroperitonite*)

pleuropneumectomie *s. f.* rezecție a pleurei și a plămânului subiacent. (< fr. *pleuropneumectomie*)

pleuropneumonie *s. f.* inflamație a pleurei și a parenchimului pulmonar. (< fr. *pleuropneumonie*)

pleuropneumopatie *s. f.* afecțiune a pleurei și a plămânului. (< fr. *pleuropneumopathie*)

pleuroragie *s. f.* acumulare de sânge în cavitatea toracică. (< fr. *pleurorragie*)

pleuroscóp *s. n.* instrument optic folosit în pleuroscopie. (< fr. *pleuroscope*)

pleuroscopie *s. f.* explorare vizuală a cavității pleurale; toracoscopie. (< fr. *pleuroscopie*)

pleurotomie *s. f.* deschidere a cavității pleurale, pentru a extrage puroiul colectat. (< fr. *pleurotomie*)

pleustón *s. n.* totalitatea organismelor care plutesc pe suprafața apei. (< fr. *pleuston*)

plex¹ *s. n.* rețea de fibre nervoase sau vasculare împletite

între ele, în anumite puncte ale organismului. **o** ~ *solar* = plex al sistemului simpatic, în partea superioară a abdomenului. (< fr. *plexus*, lat. *plexum*)

-plex² v. *plexi-*.

plexalgie *s. f.* nevralgie a unui plex nervos sau simpatic. (< fr. *plexalgie*)

PLEXI-, **-pléx** *elem.* „care se îndoaie”. (< fr. *plexi-*, *-plexé*, cf. lat. *plexum*)

-plexie *elem.* „atac, acces”. (< fr. *-plexie*, cf. gr. *plexis*)

pléxiglas *s. n.* material plastic, transparent și incasabil, înlocuitor al sticlei; polimetacrilat, stiplax. (< germ. *Pléxiglas*, fr. *plexiglas*)

plexítá *s. f.* inflamație a unui plex nervos. (< fr. *plexite*)

plezanterie *s. f.* aluzie amuzantă; glumă. (< fr. *plaisanterie*)

plézir *s. n.* prăjitură rulată în formă de comet. (< fr. *plaisir*)

pliá *vb. I. tr.* a îndoi, a împături (hârtie, stofă) suprapunând părțile într-o anumită ordine. **II. intr.** (fig.) a se supune, a ceda. (< fr. *plier*)

pliábil, -ă *adj. 1.* care poate fi pliat; pliant. 2. docil, supus. (< fr. *pliable*)

pliabilitá *s. f.* însușirea de a fi pliabil; flexibilitate. (< engl. *pliability*)

pliáj *s. n.* pliere. • împachetare a parașutei pentru lansare. (< fr. *pliage*)

pliánt, -ă **I.** *adj.* pliabil. **II. s. n.** publicație pe o foaie de hârtie îndoită de mai multe ori. (< fr. *pliant*)

-plicá *elem.* „a îndoi”. (< lat. *plicare*)

plică *s. f. 1.* îndoitură, cută a unei formații anatomice. 2. manșetă prin îndoire înăuntru. (< fr. *plique*, lat. *plica*)

pllé *s. n.* (*coregr.*) îndoire lentă a picioarelor cu genunchii în afară, urmată de întinderea lor. (< fr. *plie*)

pliére *s. f.* acțiunea de a plia; pliaj. • îndoire cu 180° a unei table de-a lungul unei linii drepte sau curbe. (< *plia*)

plintă *s. f. 1.* mic soclu, în afară, la partea inferioară a unei clădiri, a unui zid etc. 2. fâșie de mozaic, de piatră la partea inferioară a pereților unei camere, care fereste pereții de lovituri și umezeală. 3. bloc paralelipipedic pe care se reazemă o coloană sau un pedestal. (< fr. *plinthe*)

PLIO- v. *pleo-*.

pliocén, -ă *adj.*, *s. n.* (din) epoca superioară a neogenului. (< fr. *pliocène*)

pliopitéc *s. m.* maimuță antropomorfă fosilă, cu caractere apropiate de cele ale gibbonului actual. (< lat. *pliopithecus*)

pliór *s. m.* cel care pliază (parașute). (< fr. *plier*)

plisá *vb. tr.* a îndoi, a călca (o stofă, o rochie etc.) în pliseuri. (< fr. *plisser*)

plisáj *s. n.* acțiunea de a plisa. (< fr. *plissage*)

pliséu *s. n.* cută sau grup de cute înguste, regulate și dese. (< fr. *plissé*)

plíu *s. n. 1.* cută adâncă la un obiect de îmbrăcăminte pentru a-i da lărgime, lejeritate. • îndoitură. 2. cută a unei formații anatomice. • undulație a terenului (anticlinal și sinclinal). (< fr. *pli*)

plombá *vb. tr. 1.* a umple cu un material oarecare o cavitate patologică. 2. a construi un imobil între alte două construcții. 3. a astupa gropile dintr-o îmbrăcăminte rutieră. (< fr. *plomber*)

plombaginá *s. f.* hârtie cu grafit, pentru multiplicarea textelor la mașina de scris. (< fr. *plombagine*)

plombáj *s. n.* plombare. (< fr. *plombage*)

plómbá *s. f. 1.* lucrare de astupat o carie dentară. • amalgam, porțelan etc. care se pune într-un dinte, într-o măsea cariată. 2. construcție care completează spațiul gol dintre alte două construcții. 3. umplere a unei gropi din asfalt. (< germ. *Plombe*)

plombemie *s. f.* prezența plumbului în sânge. (< fr. *plombémie*)

plombíná *s. f.* fir cu plumb la măsurătorile topografice subterane. (după it. *piombino*)

plomburie *s. f.* prezența plumbului în urină. (< fr. *plomburie*)

plonj *s. n.* afundare a unei cute din scoarța Pământului într-o anumită direcție; plonjeu (3). (< fr. *plongée*)

- plonjă** *vb. intr.* 1. a executa un plonjon. 2. a se scufunda. 3. (*fig.*) a face un salt (de sus în jos); a se abandona. (<fr. *plonger*)
- plonjeu** *s. n.* 1. scufundare în apă (prin sărituri). • (*cinem.*) filmare dirijată de sus în jos, care creează o impresie de strivire. 2. taluz superior al unui parapet. 3. plonj. 4. mișcare de coborâre (rapidă) a unui avion. (<fr. *plongée*)
- plonjon** *s. n.* faptul de a se arunca sau a cădea în apă. • salt practicat în fotbal, handbal, volei de către portar pentru prinderea mingii. (<fr. *plongeon*)
- plonjor**, -oăre *I. adj., s. m. f.* (cel) care plonjează; scufundător. *II. s. m.* scafandru. *III. s. n.* aparat electric portativ pentru încălzirea rapidă, prin imersiune, a unei cantități mici de lichid; termoplonor. (<fr. *plongeur*)
- plot** *s. n.* 1. mică piesă metalică montată pe un corp din material izolant și legată la un circuit electric. 2. placă turmantă la încrucișarea unei căi ferate de mină. 3. suprafață de separație între două formațiuni geologice. (<fr. *plot*)
- plotter** /plôtâr/ *s. n.* terminal al unui calculator pentru executat desene liniare definite prin coordonate; graf-plotter. (<engl. *plotter*)
- PLUMB(O)**- *elem.* „plumb”. (<germ., engl. *plumb/ol-*, cf. la. *plumbum*)
- plumbaginacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale: plumbago. (<fr. *plombaginacées*)
- plumbăgo** *s. m.* plantă ornamentală din sudul Australiei, cu flori albastre. (<lat. *plumbago*)
- plumbăt** *s. m.* sare de plumb. (<germ. *Plumbat*)
- plumbifer**, -ă *adj.* care conține plumb; plumbos. (<fr. *plombifère*)
- plumbós**, -oasă *adj.* plumbifer. (<fr. *plombeux*)
- plumbotipie** *s. f.* (*poligr.*) tipar pentru obținerea hărtilor decorative marmorate. (<fr. *plombotypie*)
- plumchec** *s. n.* sortiment de chec din ouă, făină, cacao, fructe zaharosite și stafide. (<engl. *plumcake*)
- plumieră** *s. f.* (*rar*) penar. (<fr. *plumier*)
- plumós**, -oasă *adj.* 1. cu aspect de pene. 2. antene ~oase = antene ale insectelor, ramificate ca penele păsărilor. (<fr. *plumeux*)
- plumpox** *s. n.* boală a prunilor și a altor pomi fructiferi, datorată unui virus, care se manifestă prin pete galbene pe frunze și gropițe pe fructe. (<engl. *plumpox*)
- plumulă** *s. f.* muguraș al embrionului vegetal din care se dezvoltă tulpinița. (<lat. *plumula*, fr. *plumule*)
- plural**, -ă *I. adj., s. n.* (categoria gramaticală) care indică două sau mai multe ființe, lucruri de același fel. *II. adj. multilateral.* (<lat. *pluralis*, germ. *Plural*)
- plurale tantum** *adj.* (despre un substantiv) folosit numai la plural, defectiv de singular. (<lat. *plurale tantum*)
- pluralism** *s. n.* 1. concepție filozofică potrivit căreia universul ar fi format dintr-o pluralitate de esențe izolate, independente una de alta. • orice concepție care, într-un domeniu determinat, admite o multitudinea de factori echivalenți, de principii etc. ce fac posibile căi diferite de dezvoltare a societății. 2. principiu al democrației potrivit căruia funcționarea acesteia, garantarea drepturilor și libertăților sunt condiționate de existența mai multor forțe politico-sociale. (<fr. *pluralisme*)
- pluralist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al pluralismului. (<fr. *pluraliste*)
- pluralitate** *s. f.* număr, cantitate mare; multiplicitate, pluralitate, diversitate. (<fr. *pluralité*, lat. *pluralitas*)
- PLURI-** *elem.* „mai mulți, numeroși”. (<fr. *pluri-*, cf. lat. *plures*)
- pluriaxial**, -ă *adj.* multiaxial. (<engl. *pluriaxial*)
- pluricarpelâr**, -ă *adj.* (despre ovare, fructe) cu mai multe carpel. (<fr. *pluricarpellaire*)
- pluricavitâr**, -ă *adj.* cu mai multe caverne pulmonare. (<pluri- + *cavitar*)
- pluricelular**, -ă *adj.* (despre organisme) format din mai multe celule; policelular. (<fr. *pluricellulaire*)
- pluridimensional**, -ă *adj.* cu mai multe dimensiuni; multidimensional. (<pluri + *dimensional*)
- pluridisciplinar**, -ă *adj.* care interesează mai multe discipline; multidisciplinar. (<fr. *pluridisciplinaire*)
- pluridisciplinaritate** *s. f.* caracter pluridisciplinar. (<fr. *pluridisciplinarité*)
- pluridotât**, -ă *adj.* înzestrat cu mai multe calități. (<pluri- + *dotat*)
- plurienal**, -ă *adj.* (despre plante) 1. care durează mai mulți ani; peren. 2. care înflorește numai după mai mulți ani. (<fr. *pluriennal*)
- pluriflor**, -ă *adj.* (despre plante) cu mai multe flori; multiflor. (<fr. *pluriflore*)
- pluriform**, -ă *adj.* multiform. (<lat. *pluriformis*)
- plurifuncțional**, -ă *adj.* multifuncțional. (<pluri- + *funcțional*)
- plurigemelâr**, -ă *adj.* cu mai mulți gemeni. (<fr. *plurigémellaire*)
- pluriglandular**, -ă *adj.* poliglandular. (<fr. *pluriglandulaire*)
- plurilateral**, -ă *adj.* multilateral. (<fr. *plurilatéral*)
- plurilingv**, -ă *adj.* multilingv; poliglot. (după engl. *plurilingual*)
- plurilingvism** *s. n.* multilingvism. (<fr. *plurilinguisme*)
- plurilocular**, -ă *adj.* (despre ovare, fructe) cu mai multe loje (II); multilocular. (<fr. *pluriloculaire*)
- plurimilenâr**, -ă *adj.* multimilenar. (<pluri- + *milenâr*)
- plurimoleculâr**, -ă *adj.* care comportă mai multe molecule; multimolecular. (<fr. *plurimoléculaire*)
- plurinational**, -ă *adj.* multinațional. (<pluri- + *național*)
- plurinuclear**, -ă *adj.* polinuclear; multinuclear. (<pluri- + *nuclear*)
- pluriovar**, -ă *adj.* (despre ovare) cu numeroase ovule. (<fr. *pluriovaire*)
- pluripartinic**, -ă *adj.* multipartinic; pluripartit. (<pluri- + *partinic*)
- pluripartism** *s. n.* sistem politic pluripartit; coaliție guvernamentală formată din mai multe partide; democrație parlamentară; pluripartitism. (<fr. *pluripartisme*)
- pluripartit** *adj.* (despre un sistem politic) care admite coexistența mai multor partide; pluripartinic. (<pluri- + *partid*)
- pluripartitism** *s. n.* pluripartism; multipartitism. (<pluri- + *partit* + *-ism*)
- pluripersonal**, -ă *adj.* (despre verbe) care are forme la cele trei persoane gramaticale. (<pluri- + *personal*)
- plurisecular**, -ă *adj.* multisecular. (<pluri- + *secular*)
- plurisemantic**, -ă *adj.* polisemantic. (<pluri- + *semantic*)
- plurisenzorial**, -ă *adj.* polisenzorial. (după fr. *polysensoriel*)
- pluritate** *s. f.* pluralitate. (<lat. *pluritas*)
- plurivalent**, -ă *adj.* 1. polivalent. • (*fig.*) multilateral. 2. (*biol.*) cu mai mulți cromozomi reușiți. (<fr. *pluri-valent*)
- plurivalență** *s. f.* polivalență. (<fr. *plurivalence*)
- plurivóc**, -ă *adj.* cu mai multe înțelesuri. (<fr. *plurivoque*)
- plurivocitate** *s. f.* caracter plurivoc. (<plurivoc + *-itate*)
- plurivór**, -ă *adj.* 1. cu nutriție variată, omnivor. 2. (despre paraziți) care trăiește pe mai multe gazde. 3. (despre plante) care se dezvoltă pe mai multe substraturi. (<lat. *plurivorus*)
- PLUS**¹ - *elem.* „mai multe”, „în plus”. (<lat. *plus*)
- plus**² *I. s. n.* 1. ceea ce depășește o anumită cantitate; prisos. 2. simbol matematic (+) care indică o adunare sau, pus înaintea unei mărimi, caracterul pozitiv al acesteia. • semn grafic, identic cu cel din matematică, indicând sarcinile electrice pozitive. *II. adv.* mai mult, și încă. (<lat. *plus*)
- plușă** *vb. intr.* 1. (la jocul de cărți) a miza mai mult decât cei dinainte. 2. a da mai mult decât este necesar. (<pluș)
- plusprodús** *s. n.* produs creat de lucrătorii din sfera producției materiale peste cel necesar, prin cheltuirea de supramuncă. (<pluș- + *produs*)
- plusvaloare** *s. f.* 1. profit constituit din diferența între valoarea bunurilor produse și ansamblul salariilor și al amortizării. 2. excedent al încasărilor față de cheltuieli; beneficiu. (după fr. *plus-value*)
- pluș** *s. n.* țesătură de bumbac, lână, păr de capră etc.,

mai groasă decât catifeaua, folosit în tapiterie. (< germ. *Plüsch*, fr. *peluche*, rus. *плюш*)

plușă *vb. tr.* a executa operația de plușare. (< *plus*)

plușare *s. f.* frecare a picilor cu un pluș pentru a se obține un luciu mătăsoș. (< *plușa*)

plușat, **-ă** *adj.* (despre mobile) tapisat cu pluș. • (despre țesături) cu un strat de fire, pe o față sau pe ambele fețe. (< *plușa*)

pluteu *s. n. 1. (ant.)* mașină de război, paravan semi-circular, pentru a proteja pe asediații în timpul atacului zidurilor unei cetăți asediate. 2. panou de marmură sau de lemn care protejează altarul, corul sau prezbiteriul bisericilor catolice. • ladă, scrin pentru păstrarea lucrurilor prețioase. (< lat. *pluteum*)

pluteus *s. m.* larva echinodermelor. (< germ. *Pluteus*)

PLUTO- *elem.* „bogăție”. (< fr. *plouto-*, cf. gr. *ploutos*)

plutocrat, **-ă** *s. m. f.* persoană care aparține plutocrației. (< fr. *ploutocrate*)

plutocrație *s. f.* formă de guvernare în care puterea de stat este concentrată în mâinile celor mai bogați. (< fr. *ploutocratie*)

plutomanie *s. f.* atracție morbidă către bogății. (< engl. *plutomania*)

pluton¹ *s. n. 1.* subunitate militară mai mică decât compania. 2. grup de oameni (cu ocupații comune). • grup compact de concurenți la o întrecere de fugă, la curse ciclistice etc. (< fr. *peloton*, it. *plotone*)

pluton² *s. n.* masă de roci magmatice intruzive, de dimensiuni mari. (< fr. *pluton*)

plutonian, **-ă** *I. adj. 1.* plutonic. 2. care aparține planetei Pluton. *II. adj., s. m. f.* plutonist. (< fr. *plutonien*)

plutonice, **-ă** *adj.* (despre roci eruptive) format prin acțiunea vulcanilor, în adâncul scoarței terestre; plutonian (I, 1). (< fr. *plutonique*)

plutonier *s. m.* grad de subofițer, superior sergentului major. (< *pluton* + *-ier*)

plutonism *s. n. 1.* totalitatea fenomenelor și proceselor geologice legate de formarea magmelor în adâncime și de mișcările acestora. 2. concepție care exagerează rolul căldurii în procesul de formare a rocilor. (< fr. *plutonisme*)

plutonist, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al plutonismului (2); plutonian (II). (< fr. *plutoniste*)

plutonit *s. n.* rocă magmatică consolidată în adâncimea scoarței Pământului. (< germ. *Plutonit*)

plutoniu *s. n.* element transuranic sintetic, radioactiv, obținut din uraniu. (< fr. *plutonium*)

pluvial, **-ă** *I. adj.* provenit din ploaie. *II. s. n.* interval de timp din cuaternar, cu o climă bogată în precipitații. *III. s. f.* veșmânt ecleziastic catolic pentru ploaie, compus dintr-o amplă mantie cu glugă, în cadrul procesiunilor. (< fr. *pluvial*, lat. *pluvialis*)

PLUVIO- *elem.* „ploaie”. (< fr. *pluvio-*, cf. lat. *pluvia*)

pluviendură *s. f.* eroziune exercitată de către picăturile de ploaie. (după fr. *pluvienduration*)

pluviograf *s. n.* pluviometru înregistrator. (< fr. *pluviographe*)

pluviogramă *s. f.* diagramă obținută la pluviograf. (< fr. *pluviogramme*)

pluviometric, **-ă** *adj. 1.* referitor la precipitații. 2. referitor la pluviometrie. (< fr. *pluviométrique*)

pluviometrie *s. f.* determinarea cantității de precipitații etc. căzute într-un interval de timp pe o suprafață. (< fr. *pluviométrie*)

pluviometru *s. n.* instrument folosit în pluviometrie; udometru. (< fr. *pluviomètre*)

pluviós, **-oasă** *adj.* abundent în ploi. (< fr. *pluvieux*)

pluvioscóp *s. n.* instrument care înregistrează ora, durata și cantitatea ploii căzute într-o anumită regiune. (< fr. *pluvioscope*)

pluviöse *l-vi-os/ s. f.* a cincea lună din calendarul republican francez (20 ianuarie - 19 februarie). (< fr. *pluviöse*)

pluviozitate *s. f.* cantitate de ploaie pe un anumit loc într-un timp dat. (< fr. *pluviosité*)

plymouth *s. n.* rasă de găini cu producție de carne și ouă. (< engl. *plymouth*)

-pnée *v. pneum(o)-.*

pneu *s. n.* partea de cauciuc din anvelopă și camera cu aer a unei roți de vehicul. (< fr. *pneu*)

PNEUM(O)- / PNEUMAT(O)-, **-pnée** *elem.* „aer, gaze, respirație”, „plămân”. (< fr. *pneum(o)-*, *pneumato/o-*, *-pnée*, cf. gr. *pneuma*, *-tos*, *pneumon*, *pnoia*)

pneumalergén *s. n.* alergen capabil a declanșa reacții alergice la nivelul aparatului respirator. (< fr. *pneumalergene*)

pneumartróză *s. f.* infiltrație de gaze într-o cavități articulară, prin traumatism sau efectuată în scopul unei explorări radiografice. (< fr. *pneumartrorse*)

PNEUMAT(O)- *v. pneum(o)-.*

pneumatic, **-ă** *I. adj. 1.* care funcționează cu aer comprimat. 2. care comprimă aerul sau evacuează aerul comprimat. *II. s. f.* parte a fizicii care studiază proprietățile aerului și ale gazelor. (< fr. *pneumatique*, lat. *pneumaticus*, it. *pneumatico*)

pneumatocele *s. n.* tumoră gazoasă intrapulmonară. (< fr. *pneumatocele*)

pneumatocist *s. n.* veziculă plină cu aer care ușurează plătirea plantelor. (< fr. *pneumatocyste*)

pneumatofór *s. m. 1.* rădăcină metamorfozată aeriană cu rol în respirație, la unele plante superioare din regiunile mlăștinoase. 2. veziculă plină cu aer pe talul unor plante inferioare, pentru plutire sau menținerea în poziție verticală. 3. aparat plutitor la celenteratele sifonifere. (< fr. *pneumatophore*)

pneumatolit *s. n.* rocă magmatică formată prin pneumatoliză. (< fr. *pneumatolyte*)

pneumatoliză *s. f.* fenomen care are loc prin reacția dintre componentii volatili degajați dintr-un masiv magmatic și rocile înconjurătoare. (< fr. *pneumatolyse*)

pneumatóză *s. f.* acumulare de gaze în cavitațiile naturale, în organe sau țesuturi. (< fr. *pneumatose*)

pneumaturie *s. f.* emisiune de urină amestecată cu gaze de fermentație. (< fr. *pneumaturie*)

pneúmă *s. f.* (la stoici) spiritul divin care animă lumea, ordonând-o și dirijând-o. (< fr., gr. *pneuma*)

pneumectomie *s. f.* excizie a unei părți a plămânului. (< fr. *pneumectomie*)

pneumobacil *s. m.* bacil care nu intervine decât în mod secundar în pneumonie, dar care este agentul unor bronhopneumonii, pleurezii și a multor supurații. (< fr. *pneumobacille*)

pneumobaciliemie *s. f.* infecție datorată pneumobacilului. (< fr. *pneumobacilémie*)

pneumocél *s. n.* hernie a plămânului. (< fr. *pneumocèle*)

pneumocistografie *s. f.* radiologie a vezicii urinare cu o substanță de contrast gazoasă. (< fr. *pneumocystographie*)

pneumocóc *s. m.* bacterie sferică care produce pneumonie. (< fr. *pneumocoque*)

pneumococcie, **-ă** *adj.* provocat de pneumococi. (< fr. *pneumococcie*)

pneumococóză *s. f.* boală produsă de un pneumococ. (< fr. *pneumococose*)

pneumoconioză *s. f.* afecțiune pulmonară cronică provocată de inhalarea prafului din roci, metale etc. (< fr. *pneumoconiose*)

pneumoencefalografie *s. f.* procedeu radiologic de explorare a sistemului nervos central, folosind aerul ca mediu de contrast; encefalografie gazoasă. (< fr. *pneumoencephalographie*)

pneumoftiziolog, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în pneumoftiziologie. (< fr. *pneumo-ftisiologie*)

pneumoftiziologie *s. f.* studiul bolilor de plămâni și în special al tuberculozei pulmonare. (< fr. *pneumo-ftisiologie*)

pneumogástric, **-ă** *adj. nerv.* ~ (și *s. m.*) = nerv cranian pereche, care înervează cavitatea toracică și abdominală; nerv vag. (< fr. *pneumo-gastrique*)

pneumogastrografie *s. f.* radiografie a cavității gastrice după introducerea de aer în stomac. (< fr. *pneumogastrographie*)

pneumograf *s. n.* aparat folosit în pneumografie. (< fr. *pneumographe*)

pneumografie *s. f. 1.* înregistrare a mișcărilor respirației cu pneumograf. 2. radiografie a unei regiuni anatomice după injectarea unui gaz. (< fr. *pneumographie*)

- pneumogramă** *s. f.* imagine obținută prin pneumografie. (< fr. *pneumogramme*)
- pneumoliză** *s. f.* liberare chirurgicală a plămânului prin secționarea aderențelor pleurale. (< fr. *pneumolyse*)
- pneumolog**, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în pneumologie. (< fr. *pneumologie*)
- pneumologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază bolile plămânului și tratamentul lor. (< fr. *pneumologie*)
- pneumomastografie** *s. f.* radiografie a unui sân, după injectarea de aer într-o cavitate chistică. (< fr. *pneumomastographie*)
- pneumométru** *s. n.* manometru respirator. (< fr. *pneumomètre*)
- pneumomicoză** *s. f.* dezvoltarea de ciuperci în plămân. (< fr. *pneumomycose*)
- pneumonie** *s. f.* inflamație a unui fragment al plămânului, cauzată de pneumococ, manifestată prin febră mare, frisoane, tuse și junghiuri. (< fr. *pneumonie*)
- pneumopaludism** *s. n.* complicație pulmonară a malariei. (< fr. *pneumopaludisme*)
- pneumopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile pulmonare. (< fr. *pneumopathie*)
- pneumopericard** *s. n.* pătrundere de aer în cavitatea pericardică. (< fr. *pneumopéricarde*)
- pneumoperitonéu** *s. n.* prezența de aer în peritoneu. (după fr. *pneumopéritoine*)
- pneumopexie** *s. f.* fixare a plămânului la peretele toracic. (< fr. *pneumopexie*)
- pneumopleurezie** *s. f.* boală care afectează plămânii și pleura. (< fr. *pneumopleurésie*)
- plenomorație** *s. f.* infiltrație de sânge în țesutul pulmonar. (< fr. *pneumorrhagie*)
- pneumorahie** *s. f.* introducere de aer prin punctii lombare în canalul rahidian, în scopul explorării acestuia și a ventriculilor cerebrali. (< fr. *pneumorachie*)
- pneumoscleroză** *s. f.* scleroză pulmonară. (< fr. *pneumosclérose*)
- pneumosépt** *s. n.* medicament dezinfectant al aparatului respirator (n. com.)
- pneumotahograf** *s. n.* aparat folosit în pneumotahografie. (< fr. *pneumotachographe*)
- pneumotahografie** *s. f.* înregistrare a frecvenței și amplitudinii respirației în funcție de timp. (< fr. *pneumotachographie*)
- pneumotahogramă** *s. f.* curbă obținută la pneumotahograf. (< fr. *pneumotachogramme*)
- pneumoterapie** *s. f.* metodă de tratament aplicată în bolile pulmonare constând în inspirarea de aer comprimat sau rarefiat. (< fr. *pneumothérapie*)
- pneumotomie** *s. f.* incizie în scop terapeutic în plămân. (< fr. *pneumotomie*)
- pneumotorax** *s. n.* acumulare de gaze sau de aer în cavitatea pleurală. • introducere artificială a aerului în cavitatea pleurală, în scop diagnostic sau terapeutic, în vederea colapsoterapiei. (< fr. *pneumothorax*)
- pneumotrôp**, **-ă** *I. adj.* (despre microorganismele) cu afinitate specială pentru aparatul respirator. *II. s. m.* virus care produce leziuni în aparatul respirator. (< fr. *pneumotrope*)
- poanson** *s. n. I.* patriță pentru decupare, îndoire, ambutisare etc. prin deformare plastică. • bucată de oțel pe care se gravează literele în relief și cu care se bat matricele pentru caractere tipografice. *2.* unealtă de oțel cu vârful gravat, pentru marcat, ștanțat etc. *3.* unealtă cilindrică de os ascuțită la vârf, cu care se dă formă rotundă unor puncte de broderie cu găuri. (< fr. *poignon*)
- poansonă vb. tr. 1.** a perfora prin ștanțare. *2.* a marca cu poansonul (*2.*). (< fr. *poissonner*)
- poansonaj** *s. n.* poansonare. (< fr. *poissonnage*)
- poansonator**, **-oare** *s. m. f.* muncitor specializat în poansonare. (după fr. *poissonneur*)
- poansonéză** *s. f.* mașină de poansonat. (< fr. *poissonneuse*)
- poântă** *s. f. I.* partea cea mai hazlie, de efect, dintr-o anecdotă, epigramă etc. *II.* vârful pantofilor de balet. • poziție din baletul clasic, executată de balerine, pe vârful picioarelor. (< fr. *pointe*)
- poanțer** /poan-/ *s. m.* rasă de câini de vânătoare de
- talie înaltă, cu picioare lungi, urechi aplecate și părul scurt și neted. (< fr., engl. *pointer*)
- poantilism** *s. n.* procedeu în pictura modernă impresionistă, constând în reducerea petei de culoare la un mozaic de puncte; divizionism. (< fr. *pointillisme*)
- poantilist**, **-ă** *adj. s. m. f.* (adept) al poantilismului. (< fr. *pointilliste*)
- poantou** *s. n.* ac de reglare a accesului combustibilului în carburator. (< fr. *pointeau*)
- pobedit** *s. n.* carbură de wolfram și cobalt, cu durezza foarte mare. (< rus. *pobedit*)
- pócher** *s. n.* joc de cărți, în care fiecare jucător dispune de cinci cărți cu care poate să câștige în diferite combinații. (< ngr., fr. *poker*, germ. *Poker*)
- pocherist**, **-ă** *s. m. f.* jucător de pocher. (< *pocher + -ist*)
- póco** *adv. (muz.)* puțin. *o' ~ a ~ =* încetul cu încetul, treptat. (< it. *poco*)
- POD(O)**, **-pód**, **-podie elem.** „picioar, peduncul, suport”. (< fr. *pod/o/-*, *-pode*, *-podie*, cf. gr. *pous*, *podos*)
- podalgie** *s. f.* senzație de durere în picior. (< fr. *podalgie*)
- podără** *s. f.* curbă plană, loc geometric al picioarelor perpendicularelor coborâte dintr-un punct fix pe tangentele la o curbă dată. (< fr. *podaire*)
- podencefal** *s. m.* monstru la care encefalul este situat în parte în afara cutiei craniene, legat de aceasta printr-un pedicul. (< fr. *podencéphale*)
- podest** *s. n.* platformă orizontală amenajată pe parcursul unei scări pentru odihnă și pentru a asigura accesul în încăperile unui etaj. (< germ. *Podest*)
- podestát** *s. m.* primar, guvernator al unui oraș în Italia medievală. (< it. *podestà*)
- podiatrie** *s. f.* tratament al bolilor piciorului. (< engl. *podiatry*)
- podie v. pod(o)-.**
- pódium** *s. n. I.* platformă înălțată față de arena unui teatru, a unui circ roman. • treaptă, platformă îngustă și scundă la casele romane, pe care se așezau diferite obiecte casnice, urne funerare etc. *2.* estradă amenajată într-o sală de conferințe, de spectacole etc. sau în aer liber. • mică instalație mobilă, în trepte, pe care stau sportivii învingători în timpul cât li se înmânează premiile. (< lat., fr. *podium*, germ. *Podium*)
- podobromhidroză** *s. f.* transpirație rău mirositoare a picioarelor. (< fr. *podobromhidrose*)
- podocârp**, **-ă** *I. adj.* cu ovar pedicelat. *II. s. m.* arbore fructifer, ornamental, originar din America de Sud, Africa și Australia, cu frunze persistente și fructe drupe, de forma unor prune. (< fr. *podocarpe*, lat. *podocarpus*)
- podofilină** *s. f.* substanță rășinoasă din rizomul unei plante, purgativ. (< fr. *podophyline*)
- podológ**, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în podologie. (< fr. *podologue*)
- podologie** *s. f.* parte a medicinei care se ocupă cu studiul afecțiunilor piciorului. (< fr. *podologie*)
- podométru** *s. n. I.* instrument pentru înregistrarea, în număr de pași, a distanței parcurse de un pieton; pedometru, odometru. *2.* aparat medical care înregistrează dimensiunile piciorului. (< fr. *podomètre*)
- podopunctură** *s. f.* metodă terapeutică în masarea și apăsarea unor puncte din talpa piciorului. (< *podopunctura*)
- podzól** *s. n.* sol nisipos și lutos, sărac în elemente nutritive, sub vegetația pădurilor, într-un climat rece și umed. (< rus. *podzol*)
- podzolic**, **-ă** *adj.* (despre soluri) format din podzol. (< fr. *podzolique*)
- podzolire** *s. f.* proces de formare a podzolului. (după fr. *podzolisation*)
- poém** *s. n. I.* poezie epică de proporții ample, în care se povestesc fapte mărețe săvârșite de personaje însușite de sentimente nobile. *o ~ în proză* = operă literară în proză, care are ritm de poezie. *2.* piesă muzicală instrumentală de construcție liberă, cu caracter liric sau narativ. *o ~ simfonic* = lucrare orchestrală amplă în formă liberă sau de sonată, rondo etc., cu un conținut programatic. (< fr. *poème*, lat. *poema*, gr. *poïema*)
- poemătic**, **-ă** *adj.* cu caracter de poem. (< it. *poematico*)

poematiză vb. tr. a da caracter poetic. (< *poematifical* + *-iza*)

poet, -ă s. m. f. 1. autor de poezii. 2. om cu fire, imaginație și sensibilitate de poet (I). (< fr. *poète*, lat., it. *poeta*, germ. *Poet*)

poetărd s. m. (depr.) poetastru. • (adj.) care face poezii mediocre. (< *poet* + *-ard*)

poetăstru s. m. (depr.) poet mediocre, lipsit de talent; poetard. (< fr. *poétastre*, it. *poetastro*)

poetășă s. f. poetă. (< fr. *poétesses*)

poetic, -ă I. adj. 1. propriu poeziei. 2. (fig.) demn a inspira un poet; (p. ext.) încântător, expresiv, plastic, sensibil, liric. II. s. n. categorie estetică desemnând genul poetic. III. s. f. 1. ramură a teoriei literaturii care tratează despre creația poetică. • tratat despre creația poetică. 2. sistem de principii poetice caracteristice unei epoci sau unui curent literar; fel de a scrie propriu unui poet. 3. parte a lingvisticii care se ocupă cu raporturile dintre funcția poetică și celelalte funcții ale limbajului. (< fr. *poétique*, lat. *poeticus*, it. *poetico*, gr. *poietikos*)

poetician, -ă s. m. f. specialist în poetică. (< *poetică* + *-ian*)

poetiză vb. tr. a da unui fapt, unui eveniment un caracter poetic; a idealiza; a înfrumuseța, a înflori. (< fr. *poétiser*)

poetizant, -ă adj. care poetizează. (< fr. *poétisant*)

poezie s. f. 1. creație literară în versuri; arta de a scrie în versuri. • totalitatea poeziilor unui poet, ale unui popor etc. 2. (fig.) caracterul poetic al unui peisaj, al unei întâmplări etc.; farmec, frumusețe, încântare. (< fr. *poésie*, lat. *poesis*, it. *poesia*, germ. *Poesie*)

pogonofore s. n. pl. încrengătură de animale vermifere marine din regiunile abisale, care trăiesc în tuburi dintr-o substanță chitinoasă. (< fr. *pogonophores*)

pogrom s. n. masacrul împotriva unui grup minoritar, național sau rasial, organizat de elemente ultranaționaliste, șovine. (< rus. *pogrom*)

pogromist s. m. participant la pogromuri. (< *potrom* + *-ist*)

POICHILO- elem. „variant”, „felurit”, „neregulat”. (< fr. *poikilo-*, cf. gr. *poikilos*)

poichiloblast s. n. eritroblast cu formă variabilă. (< fr. *poichiloblaste*)

poichilocit s. n. globulă roșie cu aspect piriform, în unele anemii. (< fr. *poikilocyte*)

poichilocitóză s. f. prezența poichilocitelor în sânge. (< fr. *poikilocytose*)

poichilodermie s. f. afecțiune cutanată caracterizată prin atrofia reticulară și pigmentații, care dau pielii un aspect pestriț. (< fr. *poikilodermie*)

poichilohidric, -ă adj. (despre plante) cu un regim de apă variabil. (< *poichilo-* + *hidric*)

poichiloterm, -ă adj. (despre animale) cu temperatură variabilă, în funcție de mediul ambiant. (< fr. *poikilotherme*)

poichilothermie s. f. însușire a unor animale de a fi poichiloterme. (< fr. *poikilothermie*)

-poiétic, **-poiétză** elem. „care generează”, „apariție, formare, generare”. (< fr. *-poiétique*, *-poiésie*, cf. gr. *poietikos*, *poiesis*)

pointer /páintâr/ s. n. (inform.) element reprezentând o adresă, pe baza căreia pot fi legate componentele unei structuri. (< engl. *pointer*)

poise /póaž/ s. m. unitate de măsură a viscozității dinamice, reprezentând viscozitatea unui fluid în care, pentru a deplasa tangențial cu viteza de 1 cm/s o suprafață plană de 1 cm², este necesară o forță de 0 dină. (< fr. *poise*)

pol¹ s. n. I. (mat.) fiecare dintre cele două puncte în care o axă străpunge sfera. • origine a unui sistem de coordonate polare. 2. fiecare dintre cele două extremități ale axei Pământului. O ~ magnet terestru = punct pe suprafața Pământului în care aerul magnetic are poziție verticală; ~ cercesc = fiecare dintre cele două puncte de intersecție a axei Pământului cu bolta cerească. 3. (fiz.) fiecare dintre capetele opuse ale unui magnet; fiecare dintre centrele de sarcină electrică ale unei pile electrice sau ale unui curent electric. 4. (mat.) punct singular al unei transformări geometrice. 5. extremitate a fusului celular, către care migrează cromozomii. 6. (fig.) fiecare

dintre punctele, situațiile etc. aflate la extremități. (< fr. *pôle*, lat. *polus*, gr. *polos*)

-pól² elem. „dreptul de a vinde”. (< fr. *-pole*, cf. gr. *polein*, a vinde)

polăbă s. f. limbă slavă occidentală vorbită cândva pe cursul inferior al Eibei. (< fr. *polabe*)

polachiurie s. f. urinare frecventă (în cistite). (< fr. *pollakiurie*)

polár I. adj. 1. referitor la poli (2), de la poli, caracteristic polilor. O zonă ~ă = zonă cuprinsă între latitudinile de 75° și poli; cerc ~ = cerc paralel cu ecuatorul, care delimitează zonele polare; Steaua P-ă = stea principală din constelația Carului-Mic, care indică direcția nord. 2. referitor la poliul unui magnet sau ai unei pile electrice. • referitor la un corp, la un mediu care prezintă polaritate. 3. (mat.) coordonate ~e = coordonate al căror sistem de referință este format dintr-un punct (pol) și o semiaxă cu origine în acestă. 4. (fiz.) care se află în raport de polaritate (2). II. s. f. loc geometric al punctelor conjugate cu un punct dat, în raport cu cele două puncte în care o secantă variabilă ce trece prin punctul dat intersectează o conică. (< fr. *polaire*, lat. *polaris*, it. *polare*)

POLARI-POLARO- elem. „polarizare”. (< fr. *polari-*, *polaro-*, cf. lat. *polus*, gr. *polos*)

polarimetrie s. f. metodă de analiză cantitativă a substanțelor bazată pe măsurarea unghiului cu care o substanță optic activă rotește planul de polarizare a luminii. (< fr. *polarimétrie*)

polarimétru s. n. instrument folosit în polarimetrie. (< fr. *polarimètre*)

polariscóp s. n. instrument pentru studiarea efectelor de polarizare produse asupra luminii la trecerea ei printr-o substanță. (< fr. *polariscope*)

polaritate s. f. I. proprietate a unui corp, a unei părți dintr-un corp de a avea în două puncte ale sale sarcini electrice sau magnetice de nume diferite. 2. (fiz.) formă a contradicției în care laturile contrare se exclud și totodată se condiționează reciproc. • puncte care definesc relația dintre doi termeni de opoziție, dar care se presupun reciproc. 3. (biol.) calitate a unui organism de a prezenta două extremități cu înfățișare și funcții diferite. (< fr. *polarité*)

polariză vb. I. tr. a face ca un corp să capete poli; a aduce în stare de polarizație. • a transforma lumina naturală în lumină polarizată. II. tr., refl. (fiz.) a (se) aduna, a (se) concentra. III. refl. a da naștere unei polarități (2). (< fr. *polariser*)

polarizabil, -ă adj. (despre medii) care poate fi (ușor) polarizat. (< fr. *polarisable*)

polarizant, -ă adj. care polarizează; polarizor. O *microscop* ~ = microscop care folosește lumina polarizată. (< fr. *polarisant*)

polarizare s. f. I. faptul de a (se) polariza; polarizație. 2. dezvoltare în direcții opuse a sensurilor unui cuvânt, inițial cu un singur înțeles. 3. (fiz.) formare a unor termeni opuși, polari. 4. metodă terapeutică prin folosirea curentului electric de foarte joasă amplitudine, trecut prin electrozi fixați cu polul pozitiv pe arcadele orbitale, iar cu cel negativ la nivelul picioarelor. (< *polariza*)

polarizație s. f. stare a unui corp care prezintă polaritate (1); polarizare. • stare a unui mediu ale cărui proprietăți sunt descrise local de mărimi vectoriale; (p. ext.) mărirea vectorială care descrie o astfel de stare. O ~ a luminii = ansamblul fenomenelor legate de producerea și de efectele luminii polarizate. (< fr. *polarisation*)

polarizór, -oăre I. adj. polarizant. II. s. n. dispozitiv optic pentru polarizarea luminii. (< fr. *polariseur*)

POLARO- v. polári-

polarograf s. n. aparat folosit în polarografie. (< fr. *polarographie*, germ. *Polarograph*)

polarografie s. f. metodă de analiză electrochimică a unor substanțe prin înregistrarea grafică a variației intensității curentului electric. (< fr. *polarographie*)

polarogramă s. f. curbă care redă valoarea intensității unui curent în funcție de polarizarea relativă a unei măsurii polarografice. (< fr. *polarogramme*)

polaroid I. s. m. placă polarizoare utilizată pentru construcția farurilor și a parbrizelor de automobile. II. s. n. procedeu fotografic care permite obținerea automată a fotografiei, imediat după expunere. • aparat fotografic pe baza acestui procedeu. (< fr. *polaroïde*)

polarón *s. m.* unitate genetică în care conversiunea genică este polarizată. (< germ. *Polaron*)

—**pólá elem.** „oraş”. (< fr. *-pole*, cf. gr. *polis*)

pólčá *s. f.* dans popular de perechi, originar din Boemia, vioi, însoţit de mici salturi, devenit dans de bal; melodia corespunzătoare. (< fr., rus. *polka*)

pólđer *s. n.* porţiune joasă de uscat formată de depunerile rămase după retragerea apelor mării; marşă. (< germ. *Polder*)

polemárh *s. m.* comandant al armatei (în Grecia antică). (< fr. *polémarque*, gr. *polemarchos*)

polemárhie *s. f.* demnitatea, funcţia de polemarh. (< fr. *polémarchie*)

polémic, —ă **I. adj.** specific polemicii; critic, combativ. **II. s. f.** discuţie în contradictoriu; luptă de idei cu privire la o problemă literară, ştiinţifică etc. (< fr. *polémique*, gr. *polemikos*)

polemism *s. n.* caracter polemic. (< it. *polemismo*)

polemíst, —ă *s. m. f.* cel care susţine o polemică. (< fr. *polémiste*)

polemizá vb. intr. a susţine o polemică. (< fr. *polémiser*)

polemólog, —ă *s. m. f.* specialist în polemologie. (< fr. *polémologue*)

polemologie *s. f.* studiu ştiinţific al războaielor ca fenomene sociale, al cauzelor, efectelor, forţelor motrice, obiectivelor şi funcţiilor lor. (< fr. *polémologie*)

polén *s. n.* pulbere (galbenă) produsă de staminele fanerogamelor, celulele reproducătoare masculine. (< fr., lat. *polen*, germ. *Pollen*)

poléná *s. f.* imagine de animal, figură statuară care se sculpa ca ornament pe prora navelor. (< it. *polena*)

POLENI- *elem.* „polen”. (< fr. *pollini-*, cf. lat. *pollen*)

polénic *adj. sac* ~ = ficcare dintre cavităţile din anterale staminele în care se formează polenul. (< fr. *pollinique*)

polenífér, —ă *adj.* care conţine polen. (< fr. *pollinifère*)

polenizá vb. tr. a face polenizarea unei flori. (< *polen* + *-iza*)

polenizáre *s. f.* transport al polenului de pe stamine pe stigmat; polenizaţie. (< *poleniza*)

polenizátor, —oáre **I. adj.**, **s. n.** (factor, agent) care asigură polenizarea. **II. s. n.** plantă al cărei polen fecundează florile altor plante. (< fr. *pollinisateur*)

polenizáţie *s. f.* polenizare. (< fr. *pollinisation*)

polénta *s. f.* mămăligă. * fiertură din mălai sau din făină, în Italia. (< it. *polenta*)

POLI- *elem.* „mai mult”, „numeros, supranumerar”. (< fr. *poly-*, cf. gr. *polys*)

poliacetát *s. m.* ~ de vinil = produs macromolecular, prin polimerizarea acetatului de vinil, folosit la fabricarea lacurilor şi a vopselelor, a adezivilor etc. (< *poli-* + *acetat*)

poliachéná *s. f.* fruct compus din mai multe achene. (< fr. *polyakène*)

poliacíd *adj.*, **s. m.** (corp) cu mai multe funcţii acide. (< fr. *polyacide*)

poliád, —ă *adj. (ant.)* divinitate ~ă = divinitate care proteja în mod special o cetate. (< fr. *poliade*)

poliadenítá *s. f.* inflamaţie a mai multor ganglioni. (< fr. *polyadénite*)

poliadenóm *s. n.* tumoare benignă a glandelor. (< fr. *polyadénome*)

polialcoól *s. m.* alcool cu două sau mai multe grupe oxidări în moleculă. (< fr. *polyalcool*)

polialgorítm *s. n.* ansamblu de algoritmi selectabili pe parcursul şi în scopul rezolvării unei probleme. (< engl. *polialgorithm*)

poliamidá *s. f.* masă plastică obţinută prin policondensarea unor (amino) acizi, prin polimerizarea lactamelor etc., la fabricarea unor fibre sintetice. (< fr. *polyamide*)

poliándrá *adj.*, **s. f. 1.** (floare) cu stamine numeroase. **2.** (femeie) căsătorită în acelaşi timp cu mai mulţi bărbaţi. (< fr. *polyandre*)

poliandrie *s. f. 1.* situaţie a unei femei căsătorite în acelaşi timp cu doi sau mai mulţi bărbaţi. * împerechere a măciei albinelor cu mai mulţi trântori. **2.** stare a unei flori poliandre. (< fr. *polyandrie*)

poliarhie *s. f.* formă de guvernare în care puterea este exercitată concomitent de mai multe persoane. (< fr. *polyarchie*)

poliarterítá *s. f.* arterită care afectează mai multe segmente ale sistemului arterial. (< fr. *polyartérite*)

poliarticulár, —ă *adj.* referitor la mai multe articulaţii. (< fr. *polyarticulaire*)

poliartrítá *s. f.* inflamaţie a mai multor articulaţii. (< fr. *polyarthrite*)

poliartropatie *s. f.* afecţiune constând din mai multe artropatii. (< fr. *polyarthropathie*)

poliartróză *s. f.* reumatism cronic degenerativ al mai multor articulaţii. (< fr. *polyarthrose*)

poliatlón *s. n.* complex de mai multe probe, din diferite discipline sportive, în sportul de masă. (< fr. *polyathlon*)

poliatómic, —ă *adj.* (despre molecule, radicali) din mai mulţi atomi. (< fr. *polyatomique*)

polibázic, —ă *adj.* (despre acizi) care conţin în moleculă mai mulţi atomi de hidrogen înlocuibilii cu atomi metalici. (< fr. *polybasique*)

polibutadiéná *s. f.* produs macromolecular, din polimerizarea butadienei, folosit la fabricarea cauciucului sintetic. (< fr. *polybutadiène*)

policalificá vb. refl., **tr. a (se)** califica în mai multe specialităţi. (< *poli-* + *califica*)

policalificáre *s. f.* acţiunea de a (se) policalifica; calificare care creează posibilitatea ca cineva să poată fi utilizat în prestarea mai multor tipuri de activităţi profesionale. (< *policalifica*)

policaprolactámá *s. f.* polimer sintetic, din polimerizarea caprolactamei, folosit la fabricarea fibrelor sintetice. (< fr. *polycaprolactame*)

policár *s. m.* degetul gros de la mână. (< lat. *pollicaris*)

policarbonát *s. n.* material uşor, foarte rezistent la şocuri, în plăci. (< *poli-* + *carbonat*)

policarbúránt *adj. motor* ~ = motor care poate funcţiona cu întreaga gamă de combustibil. (< fr. *polycarburant*)

policárpic, —ă *adj. 1.* (despre plante) cu numeroase fructe. * format din mai multe carpele. * (despre plante) care înfloresc şi fructifică de mai multe ori în cursul ciclului de dezvoltare. **2.** (despre fructe) compus din mai multe fructe mai mici. (< fr. *polycarpique*)

policefál, —ă *adj. (med.)* despre monştri) cu mai multe capete. (< fr. *polycéphale*)

policelulár, —ă *adj.* pluricelular. (< fr. *polycellulaire*)

policeman /-lis-men/ *s. m.* agent de poliţie. (< engl. *policeman*)

policénte, —ă *adj.* (despre cromozomi) cu mai multe centomere; multicentric. (< fr. *polycentrique*)

policentrism *s. n.* doctrină în virtutea căreia partidele comuniste ar trebui să aibă mai multe centre de conducere. (< fr. *polycentrisme*)

polichéte *s. n. pl. /* **polichéţi** *s. m. pl.* clasă de anelide: viermii mari, prevăzuţi cu un mare număr de perişori chitinoşi. (< fr. *polychètes*)

polichistic, —ă *adj.* care prezintă numeroase chisturi. (< fr. *polykystique*)

polichinéle /polişiné/ *s. m. 1.* personaj caraghios din comedia bufă. * marionetă cu cocoaşă în faţă şi în spate. **2.** (fig.) persoană considerată în societate ca un bufon. * persoană lipsită de o linie fermă de conduită şi de o opinie personală constantă. **O secretul lui** ~ = secret cunoscut de toată lumea. (< fr. *polichinelle*)

polichistóm *s. n.* tumoare polichistică. (< fr. *polykystome*)

policíclic, —ă *adj. 1.* care prezintă mai multe fenomene de frecvenţă diferită. **2.** (despre compuşii organici) cu mai multe cicluri de atomi în moleculă. **3.** (despre flori) cu mai multe verticile. (< fr. *polycyclique*)

policier /polisiér/ *s. n.* roman, film polişt. (< fr. *policier*)

policistografie *s. f.* metodă de diagnostic constând în expuneri radiologice succesive, pe acelaşi film, a vezicii urinare umplute şi golite. (< *poli-* + *ciografie*)

policitáţie *s. f.* ofertă făcută, dar neacceptată încă. (< fr. *pollicitation*, lat. *pollicitatio*)

policitemie *s. f.* poliglobulie. (< fr. *polycythémie*)

policlinică *s. f.* unitate medicală de consultaţii şi tratament pentru bolnavi ambulatorii. (< fr. *policlinique*)

- policlonie** *s. f.* serie de clonii succesive. (<fr. *polyclonie*)
- policlorură** *s. f.* ~ de vinil = produs macromolecular prin polimerizarea clorurii de vinil, folosit în electrotehnică, în construcții etc.; clorură de polivinil. (<fr. *polychlorure*)
- policolie** *s. f.* secreție abundentă de fiere. (<fr. *polycholie*)
- policondensare** *s. f.* reacție de combinare a unor monomeri într-o macromoleculă, cu eliminarea unor produse secundare. (după fr. *polycondensation*, germ. *Polykondensation*)
- policondensator** *s. m.* produs al reacției de policondensare. (<fr. *polycondensateur*)
- policorie**¹ *s. f.* anomalie congenitală prin mai multe pupile. (<fr. *polycorie*)
- policorie**² *s. f.* acumulare patologică de substanțe de rezervă (glicogen, lipide) într-un organ. (<fr. *polycorie*)
- policroism** *s. n.* fenomen de absorbție selectivă a luminii la unele cristale colorate; pleocroism. (<fr. *polychroïsme*)
- policróm, -ă** *adj.* de diverse culori; multicolor. (<fr. *polychrome*)
- policromát, -ă** *adj.* făcut din materiale de diferite culori. (după engl. *polychromatic*)
- policromatism** *s. n.* 1. policromie (1). 2. teorie care afirmă existența în analizatorul optic a mai mult de trei elemente sensibile la tonuri cromatice. (<poliromat + -ism)
- policromie** *s. f.* 1. calitatea de a fi policrom; policromatism. 2. procedeu de pictură; de decorație picturală, de imprimare etc. în mai multe culori. • lucrare tipografică executată prin acest procedeu. (<fr. *polychromie*)
- policromozómic, -ă** *adj.* cu mai mulți cromozomi. (<fr. *polychromosomique*)
- policultură** *s. f.* cultivare pe același sol a mai multor soiuri de plante. (<fr. *polyculture*)
- polidactil, -ă** *adj.* 1. care prezintă polidactilii; multidactil, multidigitat. 2. (despre frunze) cu mai multe diviziuni digitiforme. (<fr. *polydactyle*)
- polidactilii** *s. f.* malformație congenitală constând în prezența unor degete suplimentare. (<fr. *polydactylie*)
- polidimit** *s. n.* sulfură naturală de nichel. (<fr. *polydymite*)
- polidipsie** *s. f.* sete excesivă, în diabet și în unele boli psihice sau febrile. (<fr. *polydipsie*)
- polidisc** *s. n.* mașină agricolă cu mai multe discuri metalice ascuțite. (<poli- + disc)
- polidisplazie** *s. f.* prezența mai multor malformații la același individ. (<fr. *polydysplasie*)
- polidistrofie** *s. f.* tulburare de nutriție care afectează mai multe organe. (<fr. *polydystrophie*)
- polidrúpă** *s. f.* fruct compus din mai multe drupe. (<fr. *polydrupe*)
- poliédric, -ă** *adj.* 1. în formă de poliedru. 2. multilateral. (<fr. *polyédrique*)
- poliedrie** *s. f.* boală virotică infectocontagioasă a viermilor de mătase, care se manifestă prin inflamarea și colorarea lor în galben. (după germ. *Polyedrose*)
- poliédru** *s. n.* corp solid cu mai multe fețe poligonale plane. (<fr. *polyèdre*)
- poliembrionie** *s. f.* producere a mai multor embrioni în același ovul. (<fr. *polyembryonie*)
- poliène** *s. f. pl.* substanțe organice cu mai multe duble legături în molecule. (<fr. *polyènes*)
- poliester** *s. m.* produs macromolecular; din combinarea poliacicizilor cu alcoolii nesaturați sau cu glicoli, la fabricarea fibrelor sintetice, a materialelor plastice. (<fr. *polyester*)
- poliestezie** *s. f.* tulburare de sensibilitate în care aceeași excitație produce senzații multiple. (<fr. *polyesthésie*)
- polietilénă** *s. f.* produs macromolecular solid, alb, prin polimerizarea etilenei, la fabricarea materialelor izolate și a unor obiecte de uz casnic sau industrial. (<fr. *polyéthylène*)
- polifág, -ă** *adj.* 1. (despre organisme) care parazitează mai multe specii de plante sau animale. 2. cu nutriție variată. (<fr. *polyphage*)
- polifagie** *s. f.* 1. consumare exagerată de alimente, simptom al diabetului zaharat. 2. mod de nutriție a organismelor polifage. • proprietate a unor paraziți de a ataca viețuitoarea gazdă din specii diferite. (<fr. *polyphagie*)
- polifalangie** *s. f.* prezența supranumerară a falangelor la un deget de la mână sau de la picior. (<germ. *Polyphalangie*)
- polifázat, -ă** *adj.* (despre un curent electric) cu mai multe faze. (<fr. *polyphasé*)
- polifenie** *s. f.* 1. manifestare sub forme diferite a aceleiași anomalii. 2. (biol.) existența într-o populație a mai multor fenotipuri. (<fr. *polyphénie*)
- polifenól** *s. m.* compus aromatic cu mai multe funcții fenol. (<fr. *polyphénol*)
- polifibromatóză** *s. f.* fibromatoză generalizată. (<fr. *polyfibromatose*)
- polifilogenie** *s. f.* filogenie din mai multe linii de descendenți. (<poli- + filogenie)
- poliflor, -ă** *adj.* (despre miere, polen) de la mai multe specii de flori. (<fr. *polyflore*)
- polifoliculă** *s. f.* fruct uscat format din mai multe folicule. (<fr. *polyfolicule*)
- polifonemátic, -ă** *adj.* (despre consoane) care are valoarea mai multor foneme. (<fr. *polyphonématique*)
- polifónic, -ă** *adj.* care ține de polifonie. (<fr. *polyphonique*)
- polifonie** *s. f.* 1. arta și tehnica suprapunerii armonice a două sau a mai multor părți vocale ori instrumentale, fiecare păstrându-și, în ansamblu, individualitatea melodică. 2. halucinație auditivă în perceperea mai multor voci inexistente. (<fr. *polyphonie*)
- polifonist** *s. m.* compozitor de lucrări bazate pe polifonie. (<polifonie + -ist)
- polifonizare** *s. f.* realizare a unei polifonii (1). (<polifonie + -iza)
- polifuncțional, -ă** *adj.* multifuncțional. (<fr. *polyfonctionnel*)
- poligalacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee subarbustive; poligala. (<fr. *polygalacées*)
- poligalactie** *s. f.* secreție excesivă de lapte. (<fr. *polygalactie*)
- poligálă** *s. f.* plantă erbacee vivace sau subarbust cu flori dialipetale. (<fr., lat. *polygala*)
- poligám, -ă** *I. adj., s. m. f.* (bărbat, femeie) căsătorit în același timp cu mai multe persoane. **II. adj.** (despre plante) care poartă în același timp atât flori hermafrodite, cât și unisexuate. (<fr. *polygame*)
- poligamie** *s. f.* stare, situație de poligam. (<fr. *polygamie*)
- poliganglionár, -ă** *adj.* compus din mai mulți ganglioni. (<fr. *polyganglionnaire*)
- poligén, -ă** *adj. (mat.) funcție* ~ă = funcție a unei variabile complexe care admite mai multe derivate pentru o valoare dată a variabilei. (<fr. *polygène*)
- poligenétic, -ă** *adj.* referitor la poligeneză; cu o geneză complexă. (<fr. *polygénétique*)
- poligenéză** *s. f.* 1. concepție potrivit căreia fenomenele biologice, sociale, lingvistice etc. nu derivă dintr-un izvor comun, ci au origini multiple. 2. descendență din mai multe linii parentale. (<fr. *polygénèse*)
- poligénic, -ă** *adj.* 1. (despre soluri) care s-a format în condiții bioclimatice succesive diferite. 2. referitor la poligenism. (<fr. *polygénique*)
- poligenie** *s. f.* poligenism. (<fr. *polygénie*)
- poligenism** *s. n.* ipoteză potrivit căreia diferitele rase umane ar proveni din câteva tipuri primitive, considerate ca specii; poligenie. (<fr. *polygénisme*)
- poligenist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al poligenismului. (<fr. *polygéniste*)
- poliginie** *s. f.* 1. însușire a unei plante de a avea mai multe pistile sau de a fi poligamă (II). 2. caracterul societăților de insecte care au mai multe „regine”. (<fr. *polygynie*)
- poliglandulár, -ă** *adj.* referitor la mai multe glande; plurglandular. (<fr. *polyglandulaire*)
- poliglás** *s. n.* material flexibil și transparent înlocuitor al sticlei. (<poli- + germ. *Glass*, sticlă)
- poliglobulie** *s. f.* creștere a numărului de globule roșii din sânge; eritemie; policitemie. (<fr. *polyglobulie*)
- poliglót, -ă** *I. adj., s. m. f.* (cel) care cunoaște mai multe limbi. **II. adj.** scris în mai multe limbi; plurilingv. (<fr. *polyglotte*)
- poligón** *s. n.* 1. suprafață plană mărginită de mai multe

- segmente de linii drepte (laturi). **Q** (fiz.) regula ~ului = regula potrivit căreia suma mai multor vectori este vectorul care închide conturul poligonal din aşezarea cap la cap a acestora. **2.** porţiune de instrucţie cu arme de foc. • teren de tir. **3.** teren special pentru învăţarea conducerii autovehiculelor. **4.** suprafaţă plană pe care se realizează, în condiţii de şantier, elemente de beton armat prefabricat. (< fr. *polygone*, germ. *Polygon*)
- poligonacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate apetal: măcrişul, spanacul etc. (< fr. *polygonacées*)
- poligonál, -ă** *adj.* în formă de poligon. (< fr. *polygonal*)
- poligonție** *s. f.* poligonometrie (2). (< fr. *polygonation*)
- poligonometrie** *s. f.* **1.** capitol al geometriei aplicate care se ocupă cu studiul poligoanelor. **2.** tehnică de ridicare topografică, prin reţele de poligoane închise; poligonatie. (< fr. *polygonométrie*)
- poligráf I.** *s. m.* autor care a scris opere aparţinând unor genuri variate. **II. s. n.** **1.** aparat pentru reproducerea unui manuscris în mai multe exemplare. **2.** aparat care permite înregistrarea a mai multor constante biologice (puls, respiraţie etc.). **3.** aparat detector de minciuni. (< fr., /3/ amer. *polygraphe*)
- poligrafic, -ă** *adj.* referitor la poligrafie. (< fr. *polygraphique*)
- poligrafie** *s. f.* **1.** ramură industrială, procedeele de reproducere grafică a unui text, a unei figuri etc.; tehnică tipografică. **2.** ansamblu de întreprinderi care se ocupă cu imprimarea şi răspândirea cărţilor şi a altor imprimare. **3.** (*med.*) metodă de înregistrare radiologică, efectuarea mai multor expuneri pe acelaşi film în diferite momente funcţionale ale organului respectiv. (< fr. *polygraphie*)
- poligrafist, -ă** *s. m. f., adj.* (persoană) specializată în poligrafie (1). (< *poligrafie* + *-ist*)
- polihaploid, -ă** *adj.* (*biol.*); despre organisme) din două specii poliploide. (< fr. *polyhaploïde*)
- polihibríd** *s. m.* hibrid rezultat prin polihibridare. (< fr. *polyhybride*)
- polihibridare** *s. f.* hibridare a doi genitori care diferă între ei prin mai multe caractere. (după fr. *polyhybridisme*)
- polihistor** *s. m.* cunoscător al mai multor domenii de specialitate. (< germ. *Polyhistor*)
- polizopren** *s. n.* produs macromolecular, asemănător cauciucului natural, obţinut prin polimerizarea izoprenului. (< fr. *polyisoprène*)
- polilingv, -ă** *adj.* multilingv. (< fr. *polylingue*)
- polilingvism** *s. n.* folosirea curentă şi în egală măsură a mai multor limbi de către acelaşi individ sau grup social. (< fr. *polylinguisme*)
- polilobát, -ă** *adj.* cu mai mulţi lobi. (< fr. *polylobé*)
- polimastie** *s. f.* anomalie congenitală prin mai multe mamele. (< fr. *polymastie*)
- polimenoree** *s. f.* creştere a duratei ciclului menstrual, cu scurtarea intervalului dintre menstr. (< fr. *polyménorrhée*)
- polimér, -ă** **I.** *adj.* (*biol.*); despre organe, organisme) cu mai multe părţi sau diviziuni. **II. s. m.** produs macromolecular a cărui moleculă este constituită prin unirea mai multor molecule de monomer. (< fr. *polymère*)
- polimerie** *s. f.* **1.** stare a unui corp polimer. **2.** (*biol.*) condiţionare a unui caracter de mai mulţi factori. (< fr. *polymérie*)
- polimerism** *s. n.* monstroozitate constând în existenţa de organe suplimentare. (< fr. *polymérisme*)
- polimerizá** *vb. tr., intr. á* (se) în mai mulţi monomeri într-un polimer. (< fr. *polymériser*)
- polimetacrilát** *s. m.* polimer al esterilor acidului metacrilic; plexiglas. (< fr. *polyméthacrylat*)
- polimetalíc, -ă** *adj.* (despre minereuri, zăcămintele) care conţine mai multe metale. (< *poli-* + *metalíc*)
- polimetrie** *s. f.* suprapunere a două sau a mai multor măsuri diferite în poezie sau muzică. (< it. *polimetria*)
- polimétru** *s. n.* operă poetică cu metrică variată. (< it. *polimetro*)
- polimialgie** *s. n.* durere simultană a mai multor muşchi. (< fr. *polymyalgie*)
- polimineral, -ă** *adj.* (despre roci) din mai multe minerale. (< *poli-* + *mineral*)
- polimiozită** *s. f.* (*med.*) boală rară a muşchilor, caracte-
- terizată prin prezenţa unor noduli inflamatorii dureroşi. (< fr. *polymyosite*)
- polimixină** *s. f.* antibiotic cu acţiune bactericidă asupra mai multor microbi, din diferite varietăţi de bacili. (< fr. *polymixine*)
- polimoleculár, -ă** *adj.* din mai multe molecule. (< engl. *polymolecular*)
- polimórf, -ă** *adj.* care prezintă polimorfism; multiform. (< fr. *polymorphe*)
- polimorfie** *s. f.* polimorfism. (< fr. *polymorphie*)
- polimorfism** *s. n.* **1.** proprietate a unor substanţe de a se prezenta sub mai multe forme cristaline; polimorfie, pleomorfism. **2.** (*biol.*) proprietate a unor organisme aparţinând aceleiaşi specii de a prezenta aspecte morfologice diferite. **3.** coexistenţa mai multor forme, fonetice sau gramaticale, cu aceeaşi funcţie în sistem, într-un anumit grai sau într-un idiolect. (< fr. *polymorphisme*)
- polinevrítă** *s. f.* inflamaţie de natură infecţioasă sau toxică a mai multor nervi. (< fr. *polynévrite*)
- polinezian, -ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Polinezia. • (*s. f.*) limbă aparţinând grupului de limbi malαιο-polineziene, vorbită de polinezieni. (< fr. *polynésien*)
- polinic, -ă** *adj.* referitor la polen. (< fr. *pollinique*)
- polinie¹** *s. f.* (*bot.*) masă de grăunte de polen aglomerate. (< fr. *pollinie*)
- polinie²** *s. f.* canal navigabil printre gheţurile marine. (< fr. *polynie*)
- polinóm** *s. n.* expresie algebrică formată din mai multe monoame. (< fr. *polynome*)
- polinomial, -ă** *adj.* cu caracter de polinom. (< engl. *polynomial*)
- polinóză** *s. f.* coriză alergică de origine polenică. (< fr. *pollinose*)
- polinucleár, -ă** *adj.* (despre celule; şi *s. f.*) (leucocită) cu mai multe nucleu; plurinuclear. (< fr. *polynucléaire*)
- polinucleíc, -ă** *adj.* (despre celule, spori, fragmente de citoplasmă) cu mai mulţi nucleu. (după fr. *polynucléé*)
- polinucleotidáză** *s. f.* enzimă din mucoasa intestinală, care descompune acidii nucleici şi nucleotidele. (< fr. *polynucléotidase*)
- polinucleóză** *s. f.* creştere excesivă a numărului leucocitelor polinucleare din sânge. (< fr. *polynucléose*)
- polinuculá** *s. f.* fruct format din mai multe nucule. (< *poli-* + *nuculá*)
- POLIO-** *elem.* „cenuşiu, materie cenuşie”. (< fr. *polio-*, cf. gr. *polios*)
- poliodá** *s. f.* tub electronic cu mai mulţi electrozi. (< fr. *polyode*)
- poliodónt, -ă** *adj.* care prezintă poliiodontie. (< fr. *polyodontie*)
- poliodontie** *s. f.* prezenţa de dinţi supranumerari. (< fr. *polyodontie*)
- polioencefalítă** *s. f.* inflamaţie a substanţei cenuşii a encefalului. (< fr. *polioencéphalite*)
- poliomielítă** *s. f.* inflamaţie septică, alergică etc. a substanţei cenuşii din măduva spinării, caracterizată prin temperatură, tulburări în starea generală a organismului şi paralizi; paralizie infantilă. (< fr. *poliomyélite*)
- poliomielític, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de poliomielită. (< fr. *poliomyélique*)
- polionevraxítă** *s. f.* boală a sistemului nervos central, cu leziuni localizate în substanţa cenuşie. (< fr. *polionévrite*)
- polioptie** *s. f.* tulburare a vederii constând în perceperea multiplicată a unui obiect; vedere multiplă; poliopsie. (< fr. *polyopie*)
- polioplásmă** *s. f.* partea internă, granulată, netransparentă, a citoplasmei, sub hialoplasmă şi ectoplasmă. (< fr. *polyplasme*)
- poliopsie** *s. f.* poliopie. (< fr. *polyopsie*)
- poliorexie** *s. f.* foame excesivă. (< fr. *polyorexie*)
- poliorhidie** *s. f.* anomalie congenitală caracterizată prin existenţa a mai mult de două testicule. (< fr. *polyorchidie*)
- poliovulát, -ă** *adj.* (despre ovar) cu mai multe ovule. (< fr. *polyovule*)
- poliôze** *s. f. pl.* denumire dată polizaharidelor, cu excepţia celulozei şi a amidonului. (< fr. *polyoses*)

- polip¹** *s. m.* 1. animal celenterat fixat, cu corpul în formă de săculeț, cu un orificiu buco-anal, înconjurat de tentacule. 2. excrescență pediculată, cărnoasă sau fibroasă, care apare pe mucoasa nasului, a laringelui etc. (<fr. *polype*)
- POLIP²(O)** - *elem.* „polipi”. (<fr. *polyp/o-*, cf. gr. *polypous*)
- polipatie** *s. f.* stare a cuiva atins de mai multe boli. (<fr. *polypathie*)
- polipectomie** *s. f.* extirpare chirurgicală a polipilor¹ (2). (<fr. *polypectomie*)
- polipeptidă** *s. f.* compus organic din mai multe peptide. (<fr. *polypeptide*)
- polipeptidemie** *s. f.* prezența polipeptidelor în serul sangvin. (<fr. *polypeptidémie*)
- polipeptidurie** *s. f.* prezența polipeptidelor în urină. (<fr. *polypeptidurie*)
- pelipetală**, -ă *adj.* (despre corolă) cu mai multe petale; (despre plante) care are asemenea flori. (<fr. *polypétale*)
- polipier** *s. m.* masă calcaroasă din schelete de polipi¹ (1). • scheletul calcaros al madreporilor. (<fr. *polypier*)
- polipirén**, -ă *adj.* (despre fructe) cu mai mulți sămburi. (<lat. *polypyrenus*)
- poliploid**, -ă *adj.* care prezintă poliploidie. (<fr. *polyploïde*)
- poliploidie** *s. f.* prezența în nucleul celular a mai mult decât două seturi de cromozomi. (<fr. *polyploidie*)
- polipnee** *s. f.* respirație accelerată. (<fr. *polypnée*)
- polipód**, -ă *I. adj.* cu mai multe picioare. *II. s. m.* plantă erbacee, cu frunze adânc lobate, care crește pe stânci și pe ziduri umede. *III. s. f.* feriga stejarului. (<fr. *polypode*)
- polipodiacee** *s. f. pl.* familie de plante, o parte din ferigile terestre. (<fr. *polypodiacées*)
- polipodie** *s. f.* malformație congenitală în prezența unui număr mai mare de picioare. (<fr. *polypodie*)
- polipoíd**, -ă *adj.* cu aspect de polipi¹ (2). (<fr. *polypoidé*)
- polipór** *s. m.* ciupercă cu numeroși pori, cărnoasă, din clasa bazidiomicetelor, care crește pe arbori. (<fr. *polypore*)
- poliporacee** *s. f. pl.* familie de ciuperci: poliporul. (<fr. *polyporacées*)
- polipós**, -oasă *adj.* de natura polipilor¹ (1, 2). (<fr. *polypeux*)
- polipotóm** *s. n.* instrument pentru ablațiunea polipilor¹ (2). (<fr. *polypotome*)
- polipóză** *s. f.* afecțiune caracterizată prin formarea de polipi¹ (2) la suprafața unor mucoase. (<fr. *polypose*)
- polipragmazie** *s. f.* situație în care i se prescriu bolnavului prea multe medicamente. (<germ. *Polypragmaste*)
- polipropenă** *s. f.* polipropilenă. (<fr. *polypropène*)
- polipropilenă** *s. f.* masă plastică ușoară și rezistentă, prin polimerizarea catalitică a propilenei; polipropenă. (<fr. *polypropylène*)
- poliptic** *s. n.* tablou, altar compus din mai multe panouri. (<fr. *polyptique*)
- poliptotón** *s. n.* figură de stil constând în reluarea aceluiași cuvânt sub diverse forme flexionare; traducție. (<fr. *polyptoton*)
- poliremă** *s. f.* corabie cu mai multe rânduri de vâsle. (<fr. *polyrème*)
- poliritmie** *s. f.* suprapunere de linii melodice cu structuri ritmice diferite, care evoluează simultan. (<fr. *polyrythmie*)
- pólis** *s. n.* (în Grecia antică) oraș-stat, cetate întărită a conducătorului militar, care s-a transformat apoi într-un centru economic și politic. (<gr. *polis*)
- polisarcie** *s. f.* 1. dezvoltare excesivă a grăsimii, a mușchilor. 2. dezvoltare anormală a unor plante, datorită excesului de suc nutritiv. (<fr. *polysarcie*)
- polisemantic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) cu mai multe sensuri; plurisemantic. (<fr. *polysémanitique*)
- polisemantism** *s. n.* polisemie. (<fr. *polysémanitisme*)
- polisemie** *s. f.* calitate a unui cuvânt de a avea mai multe semnificații; polisemantism. (<fr. *polysémie*)
- polisensibilizare** *s. f.* sensibilizare a organismului la mai mulți antigeni. (după fr. *polysensibilisation*)
- polisenzorial**, -ă *adj.* care privește simultan mai multe simțuri; plurisenzorial. (<fr. *polysensoriel*)
- polisepál**, -ă *adj.* (despre caliciu) cu mai multe sevale; (despre plante) cu asemenea flori. (<fr. *polysépale*)
- polisialie** *s. f.* pțialism. (<fr. *polysialie*)
- polisigmă** *s. f.* aliterație constând în repetarea consoanei *s.* (<gr. *polysigma*)
- polisiláb** *s. n.* cuvânt polisilabic. (<fr. *polysyllabe*)
- polisilábic**, -ă *adj.* 1. (despre cuvinte) format din mai multe silabe. 2. (despre limbi) cuprinzând cuvinte polisilabice (1). (<fr. *polysyllabique*)
- polisilogism** *s. n.* raționament deductiv complex, din două sau mai multe silogisme unite, concluzia silogismului anterior (prosilogism) devenind una dintre premisele silogismului următor (episologism). (<fr. *polysyllogisme*)
- polisimétric**, -ă *adj.* care prezintă polisimetrie. (<fr. *polysymétrique*)
- polisimetrie** *s. f.* simetrie multilaterală, cu mai multe plane. (<fr. *polysymétrie*)
- polisindetón** *s. n.* figură de stil constând în întrebuințarea repetată a unei conjuncții pentru a da mai multă energie unui discurs. (<fr. *polysyndète*, gr. *polysyndeton*)
- polisinodie** *s. f.* guvernare în care fiecare ministru este înlocuit printr-un consiliu. (<fr. *polysynodie*)
- polisintétic**, -ă *adj.* (despre unele limbi) care încorporează într-un singur cuvânt toate părțile de propoziție; încorporant. (<fr. *polysynthétique*)
- polisintetism** *s. n.* caracter polisintetic al unei limbi. (<fr. *polysynthétisme*)
- polisintéza** *s. f.* folosirea, în limbile polisintetice de cuvinte lungi și complexe, pentru mai multe cuvinte. (<fr. *polysynthèse*)
- polisoár** *s. n.* instrument pentru lustruit unghiile. (<fr. *polissoir*)
- polisomatie** *s. f.* prezența celulelor diploide și poliploide într-un țesut sau organ. (<fr. *polysomatie*)
- polispérm**, -ă *adj.* 1. care prezintă polispermie. 2. (despre fructe) cu mai multe semințe. (<fr. *polysperme*)
- polispermie** *s. f.* fecundare a ovulului de către mai mulți gameți masculi. (<fr. *polyspermie*)
- polispór** *s. m.* celulă reproducătoare care se divide în mai mulți spori. (<fr. *polyspore*)
- polisportív**, -ă *adj.* *s. m. f.* (sportiv) care practică mai multe sporturi. (<it. *polisportivo*)
- polistemón**, -ă *adj.* (despre flori) cu numeroase stamine. (<fr. *polystémone*)
- polistemonie** *s. f.* prezența în floare a numeroase verticile de stamine. (<fr. *polystémonie*)
- polistil** *adv. inv.* (despre edificii) cu numeroase coloane. (<fr. *polystyle*)
- polistiren** *s. n.* masă plastică solidă, rezistentă, obținută prin polimerizarea stirenului. (<fr. *polystyrène*, engl. *polystyrene*)
- polisubstituit**, -ă *adj.* (*chim.*; despre derivați) obținut prin substituirea mai multor atomi ai unei molecule. (<fr. *polysubstitué*)
- polisulfură** *s. f.* compus sulfurat cu mai mult sulf decât o sulfură normală. (<fr. *polysulfure*)
- poliș** *s. n.* cârnăc polonez. (<engl. *polish/sausage*)
- politéhnic**, -ă *adj.* referitor la, care cuprinde mai multe specialități tehnice. • institut ~ (și *s. f.*) = instituție de învățământ superior care pregătește specialiști în diferite domenii ale științelor tehnice. (<fr. *polytechnique*)
- politehniación**, -ă *s. m. f.* student, profesor la politehnică. (<fr. *polytechnicien*)
- politehničzare** *s. f.* orientare a învățământului de cultură generală către dezvoltarea cunoștințelor tehnice și spre formarea unor deprinderi practice în diverse ramuri ale tehnicii. (după rus. *politehničaziia*)
- politeism** *s. n.* credință în mai multe divinități, caracteristică unor religii. (<fr. *polythéisme*)
- politeíst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al politeismului. (<fr. *polythéiste*)
- politelie** *s. f.* existența mai multor mameloane pe o singură mamelă. (<fr. *polythélie*)
- politematic**, -ă *adj.* cu mai multe teme. • referitor la politematism. (<it. *politematico*)
- politematísm** *s. n.* (*muz.*) principiu de compoziție care

presupune existența a două sau a mai multor teme, supuse unui proces de dezvoltare. (<it. *politematismo*)

politéte *s. f.* fel de a se purta, a vorbi în societate potrivit cerințelor bune-cuviințe; amabilitate. (<fr. *politesses*)

politic, -ă *I. adj.* referitor la politică. *O nivel* ~ = grad de pregătire a cuiva în probleme de politică generală; orientare justă în astfel de probleme; *om* ~ = cel care își desfășoară activitatea în domeniul politicii (II, 1); *drepturi* ~ *ce* = drepturi referitoare la participarea cetățenilor la viața obștească și la conducerea treburilor societății *II. s. f.* 1. activitate a claselor, a grupurilor sociale în raport cu statul, determinată de interesele și de scopurile lor; activitate a organelor puterii și conducerii de stat în domeniul treburilor publice interne și externe. 2. tactică, comportare, abilitate folosită de cineva pentru a-și atinge scopul. (<fr. *politique*, lat. *politicus*, gr. *politikos*, *IV* *politike*)

politicărd *s. m.* cel care face o politică personală lipsită de valoare și se complăce în intrigă; adept al unei politici neprincipiale. (<fr. *politicaid*)

politicăstru *s. m.* politician de duzină, lipsit de valoare. (<fr. *politicastro*)

političian *s. m.* 1. om politic. 2. (*peior.*) cel care, activând pe plan politic, urmărește îndeosebi satisfacerea intereselor sale personale. (<fr. *politicien*)

političianism *s. n.* activitate politică bazată pe practici imorale și demagogice. (<*politician* + *-ism*)

političianist, -ă *adj.* referitor la političianism. (<*politician* + *-ist*)

polițip *s. n.* grup de cuvinte sau semne tipografice, turnate într-o singură bucată, mai ales în titluri. (<fr. *polytype*)

političic, -ă *adj. (biol.)* despre specii care prezintă populații, rase, subspecii diferite. (<fr. *polytypique*)

političizá *vb. tr.* a orienta ceva sau pe cineva în sens politic; a da caracter politic. (<fr. *politiser* germ. *politisieren*)

politológ *s. m.* specialist în politologie. (<fr. *politologue*, it. *politologo*)

politologie *s. f.* știință care studiază activitățile, relațiile, instituțiile politice. (<fr. *politologie*)

polițóm, -ă *I. adj. (biol.)* despre organe divizate în mai multe părți. *II. s. n.* tomograf cu trei tipuri de deplasare a tubului. (<fr. *polytome*)

polițómie *s. f.* diviziune în mai multe părți, grupe sau specii. (<fr. *polytomie*)

polițonalism *s. n.* polițonalitate. (<fr. *polytonalisme*)

polițonalitate *s. f. (muz.)* suprapunere a două sau a mai multor tonalități; polițonalism. (<fr. *polytonalité*, germ. *Polytonalität*)

polițóp, -ă *adj. (biol.)* format pe areale diferite. (<fr. *polytipe*)

polițóp, -ă *adj. (despre afecțiuni)* cu localizări multiple. (<fr. *polytopique*)

polițopie *s. f.* 1. localizare a unei boli în mai multe organe sau țesuturi. 2. (*biol.*) diversificare a mai multor populații locale în funcție de condițiile de biotop. (<fr. *polytopie*)

polițtraumatism *s. n.* traumatism cu leziuni multiple. (<fr. *polytraumatisme*)

polițtraumatizat, -ă *adj.* (despre un rănit) care are mai multe leziuni în cursul aceluiași accident. (<fr. *polytraumatisé*)

polițrichie *s. f.* hirsutism. (<fr. *polytrichie*)

polițrih, -ă *adj. (biol.)* despre organisme) cu mai mulți peri, cili sau flageli. (<fr. *polytrique*, lat. *polytrichum*)

polițrofie *s. f.* 1. exces de nutriție. 2. (*biol.*) capacitate de adaptare la nutriție diferențiată. (<fr. *polytrophie*)

polițtróp, -ă *I. adj.* 1. care prezintă polițropism. 2. (despre transformări de stare ale fluidelor) care se efectuează în așa fel, încât presiunea și volumul variază, în timp ce căldura specifică rămâne constantă. *II. s. f.* curbă care reprezintă o transformare polițtrópă (I, 2). (<germ. *polytrop*)

polițtropism *s. n.* (biol.) mare capacitate de adaptare. (<germ. *Polytropismus*)

polițá *s. f.* 1. trată. 2. ~ de asigurare = act prin care se încheie o asigurare; a plăti (cuiva) o ~ = a răzbuna. (<it. *pollizza*)

poliție *s. f.* 1. organ de stat care menține ordinea publică și reprimă infracțiunile. • localul în care se află. 2. reprezentanții poliției (I). (<germ. *Polizei*, fr. *police*, rus. *poliția*)

polițist *I. s. m.* agent, funcționar de poliție (I). *II. adj.* 1. de poliție, polițienesc. 2. care își exercită puterea cu sprijinul poliției. *O roman (sau film)* ~ = roman (sau film) în care sunt înfățișate fapte criminale; polisier. (<germ. *Polizist*)

poliuretán *s. n.* produs macromolecular obținut prin polimerizarea unor compuși chimici cu glicoli, folosit la fabricarea materialelor plastice. (<fr. *polyurethan*)

poliurié *s. f.* secreție excesivă de urină. (<fr. *polyurie*)

polivalént, -ă *adj.* 1. (despre elemente chimice) care se poate prezenta în compușii săi în diferite stări de valență; multivalent, plurivalent. 2. (despre seruri, vaccinuri) cu eficacitate contra mai multor specii de bacterii. 3. care îndeplinește mai multe funcții diferite. • (despre un local) utilizat în mai multe scopuri. 4. (*fig.*) care are valori, funcții multiple. (<fr. *polyvalent*)

polivalență *s. f.* 1. însușire a unei substanțe de a fi polivalentă; plurivalență. 2. capacitate a unei opere de artă de a fi receptivă ca valoare estetică în etape succesive. (<fr. *polyvalence*)

polivinil *s. n.* masă plastică foarte rezistentă, obținută prin polimerizarea vinilului. (<fr. *polyvinyle*)

polivinilic *adj.* alcool ~ = compus macromolecular prin saponificarea poliacetatului de vinil, folosit în industria materialelor plastice, a fibrelor sintetice, lacurilor etc. (<fr. *polyvinilyque*)

poliviscerál, -ă *adj. (med.)* care privește mai multe organe. (<fr. *polyviscéral*)

polivitamină *s. f.* preparat farmaceutic care conține un complex de vitamine. (<fr. *polyvitamine*)

polivoltin *s. n.* (despre insecte, viermi de mătase) care prezintă mai multe generații pe an. (<fr. *polyvoltin*)

polixén¹ *s. n.* amestec natural de platină și fier. (<fr. *polyxène*)

polixén², -ă *adj.* (despre paraziți) care poate trăi pe mai multe gazde. (<lat. *polyxenus*)

polizá *vb. tr.* 1. a prelucra piese cu ajutorul polizorului. 2. a lamina la rece foi de tablă subțire, recoaptă și decapată, care urmează să fie cositorită. (după fr. *polir*)

polizaharidă *s. f.* produs macromolecular natural din clasa hidraților de carbon, prin policondensarea mai multor monozaharide. (<fr. *polysaccharide*)

polizat *s. n.* polizare. (<poliza)

polizátor, -oáre *s. m. f.* muncitor care polizează piese. (după fr. *polisseur*)

polizór *s. n.* mașină-unealtă, cu o piatră abrazivă, pentru curățit, ascuțit, lustruit etc. piese (metalice) prin frecare. (<fr. *polissoir*)

poljé *s. f.* vastă depresiune închisă din regiunile carstice, cu fundul plat. (<fr. *poljé*)

poll /poull/ *s. n.* 1. listă, registru electoral. 2. urmă de vot; numărul voturilor în alegeri; (*p. ext.*) consultare publică pentru a afla părerea cetățenilor asupra unei chestiuni de interes general; sondaj de opinie. (<engl. *poll*)

pólo *s. n.* joc sportiv cu mingea, practicat într-un bazin, între două echipe de câte 7 jucători, timp de patru reprize a câte 10 minute, urmând să introducă mingea în poarta adversarului. (<fr., engl. *polo*)

poloist *s. m.* jucător de polo. (<engl. *poloist*)

polonéz, -ă *I. adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Polonia. • (*s. f.*) limbă slavă occidentală, cu alfabet latin, vorbită de polonezi. *II. s. f.* 1. dans de origine poloneză cu caracter maiestuos, solemn, cu mișcare moderată; melodia corespunzătoare. 2. compoziție instrumentală în tempo și cu caracterul acestui dans. (<fr. *polonais*)

polóniu *s. n.* element chimic radioactiv, asemănător cu telurul, care se găsește alături de radium, în pehblendă. (<fr. *polonium*)

poltrón, -ă *adj.* *s. m. f.* (om) lipsit de curaj; fricos, laș. (<fr. *poltron*)

poltronerie *s. f.* atitudine, comportare, faptă de poltron; lașitate. (<fr. *poltronnerie*)

poluá *vb. tr.* 1. a infecta, a vicia mediul înconjurător

cu diverse substanțe novice. **2.** (*fig.*) a profana, a murdări. (<fr. *polluer*)

poluant, -ă *adj.*, *s. m.* (produs, factor) care poluează; poluator. (<fr. *polluant*)

poluator, -oare *adj. s. m. f.* poluant. (după fr. *polluer*)

poluție *s. f.* ejaculare spontană (nocturnă), în timpul somnului, ca urmare a unor vise erotice. (<fr. *pollution*)

pomacéu, -ée **I.** *adj.* referitor la mere; de culoarea verde a merelor. **II.** *s. f. pl.* subfamilie de arbori și arbuști fructiferi din familia rozaceelor: măruș, părul etc. (<fr. *pomacées*)

pomadă *s. f.* 1. preparat cosmetic, din diferite substanțe grase, pentru îngrijirea părului sau a pielii. **2.** unguent. (<fr. *pommade*)

potamomide *s. n. pl.* familie de pești marini, răpitori, cu corpul alungit și turrit lateral: lufarul. (<lat. *potamomidae*)

pomadă *vb. tr., refl.* a (se) unge, a (se) da cu pomadă. (<fr. *pommader*)

pombé *s. n.* rachi de banane. (<fr. *pombé*)

pomelă *s. f.* balama în jurul căreia pivotează o ușă ușoară, un volet. (<fr. *paumelle*)

potemium *s. n. (ant.)* incintă sacră ce delimita spațiul consacrat al unei cetăți de întinderea liberă exterioră rezervată agriculturii, păstoritului și îngropării morților. (<lat., fr. *poterium*)

potemi *s. m. pl.* umerii obrajilor. (<fr. *potettes*)

POMI-POMO- *elem.* „pom fructifer”. (<fr. *pomi-*, *pomo-*, cf. lat. *pomum*, fruct)

potișol, -ă *adj.* referitor la pomicultura. (<poti- + -col)

poticultor, -oare *s. m. f.* specialist în pomicultura. (<fr. *poticulteur*)

poticultură *s. f.* ramură a agriculturii care se ocupă cu cultura pomilor și arbuștilor fructiferi. (<it. *poticoltura*, fr. *poticulture*)

potiără *s. f. (rar)* fructieră. (<fr. *potière*)

potiăr, -ă *adj.* care produce fructe pomacee. (<fr. *potifère*)

potișorm, -ă *adj.* de forma merelor. (<fr. *potiforme*)

POMO- v. *pomi-*

potiolog, -ă *s. m. f.* specialist în potologie. (<fr. *potologue*)

potologie *s. f.* studii morfologice și agrobiologice al pomilor fructiferi. (<fr. *potologie*)

potou *s. n. 1.* mică bilă la capătul mânerului unei spade, al unei săbii. **2.** capăt de levier, de manetă etc. adaptat pentru a fi ținut în pumn. • mâner al unui pistol. (<fr. *potmeau*)

potpă *vb. tr. 1.* a împinge, a aspira un fluid cu o potpă. **2.** (*fam.*) a presa, a stărui mult pe lângă cineva; a interveni cu putere. (<fr. *potper*)

potpadour /-dúr/ *adj. stil* ~ = stil de mobilier, de decorație interioară de la sfârșitul domniei lui Ludovic al XV-lea, caracterizat prin linii curbe, ondulate, mobila înșăși. (<fr. *potpadour*)

potpaj *s. n. 1.* pompare. **2.** (*fig.*) ~ *optic* = excitare a atomilor sau a ionilor activi ai unui laser, în scopul ridicării acestora pe un nivel energetic superior. **3.** fenomen nedorit care apare în funcționarea compresoarelor centrifuge sau axiale ca urmare a desprinderii fileurilor de aer de pe palete. (<fr. *potpage*)

potpă¹ *s. f. 1.* mașină de forță, agregat la deplasarea unui fluid dintr-un anumit spațiu într-altul. **2.** cișmea din care se scoate apa din pompare. (<fr. *potpe*)

potpă² *s. f. 1.* fast, strălucire, splendoare; alai, suită, cortegiu. **2.** -e *funebre* = serviciu care se ocupă cu efectuarea înmormântărilor. (<fr. *potpe*, lat. *potpa*)

potpeián, -ă *adj.* din Pompei. • (*arte*) în stilul frescelor din Pompei. • *rosu* ~ = pigment roșu și mijloc de lustruire din oxid de fier; roșu venețian. (<fr. *potpéien*)

potpiér *s. m. 1.* bărbat dintr-o unitate, dintr-un corp special organizat pentru stingerea incendiilor. **2.** scriitor, artist care tratează subiecte clasice într-o manieră proprie, banală. (<fr. *potprier*)

potpierism *s. n.* manieră a artiștilor și literaților denunțată „potpieri”; stil afectat, pompos. (<fr. *potpierrezme*)

potpiéristic, -ă *adj.* 1. care ține de potpieri. **2.** (despre stil) pompos. (<it. *potpierrezistico*)

potpist, -ă *s. m. f.* cel care mănuieste o potpă (de benzină). (<it. *potpista*)

potpón *s. n.* ciucure purtat odinioară de ofițeri, la chipiu. (<fr. *potpon*)

potponă *vb. 1. tr.* a împodobi cu pompoane. **II. tr., refl.** a (se) dichisi. (<fr. *potponner*)

potpós, -oasă *adj.* luxos, fastuos, magnific. • (despre stil) bombastic, prețios, emfatic. (<fr. *potpeux*, lat. *potposus*)

potpósó /-zol/ *adv. (muz.)* pompos, măreț. (<it. *potpóso*)

potpnce *adj. inv. piatră* ~ = rocă vulcanică sticloasă, spongioasă și foarte ușoară, la șlefuirea metalelor etc. (<fr. *potpierre/ponce*)

potpnocho /-cio/ *s. n. inv.* pelerină pătrată, cu o deschizătură la mijloc prin care se introduce capul, în America de Sud. (<sp. *potpnocho*)

potpocif *s. n. 1.* desen înțepat pe care se presară potpnce pentru a fi reprodus pe o altă hârtie. **2.** producție artistică sau literară banală. • afirmație lipsită de originalitate. (<fr. *potpocif*)

potpoderă *vb. I. tr.* a echilibra, a cumpăni. **II. tr., refl.** a (se) stăpăni, a (se) tempera. (<fr. *potpoderer*, lat. *potpoderare*)

potpoderabil, -ă *adj.* care are greutate; care se poate cântări. (<fr. *potpoderable*)

potpoderabilitate *s. f.* calitatea de a fi ponderabil. (<fr. *potpoderabilité*)

potpoderál, -ă *adj.* referitor la greutate. (<fr. *potpoderal*)

potpoderát, -ă *adj.* (despre oameni) moderat, echilibrat, cumpătat; sobru. (<fr. *potpoderé*)

potpoderátor, -oáre *adj.* care ponderează. (<fr. *potpoderateur*)

potpoderáție *s. f.* 1. echilibru între mai multe forțe, tendințe etc. (opuse). **2.** moderație, cumpătare, măsură. **3.** (*mat.*) afecțiune a unei variabile, a unui coeficient, a termenului unei funcții. (<fr. *potpoderation*, lat. *potpoderatio*)

potpndere *s. f. 1.* greutate. • (*fig.*) importanță, valoare. **2.** (*fiz.*) coeficient care afectează fiecare dintre valorile unei mărimi determinate experimental, indicând probabilitatea de obținere a valorii respective. **3.** (*stat.*) numărul unităților existente într-o grupă a unei colectivități, căruia îi corespunde o valoare a variabilei. • frecvență. **4.** greutate specifică. (<lat. *potpondus*, -eris)

potpneie *s. m. cal* mic de rasă englezescă, cu părul lung. (<fr. *potponey*, engl. *potpony*)

potpngide *s. n. pl.* familie de maimuțe superioare: gorila, cimpanzeu, urangutan, gibbon. (<fr. *potpngidés*)

potpngo *s. m. inf.* specie de urangutan. (<fr. *potpongo*)

potpnt *s. m.* pontator. ¹ (<fr. *potponte*)

potpntă¹ *vb. tr., intr.* a(-și) marca, în vederea calculării plății, prezența la locul de muncă cu ajutorul fișei de potpntaj. (<fr. *potpnter*)

potpntă² *vb. intr.* a miza o sumă de bani la jocul de noroc. (<fr. *potpnter*)

potpntă³ *vb. I. intr.* (despre câini) a se opri în loc pentru a adulmea vânatul; a areta. **II. tr.** a ținti (un animal) cu privirea pentru a-l prinde. (<fr. *potpnter*)

potpntaj¹ *s. n. pontare*. • *fișă de* ~ = document în care se înregistrează prezența individuală la lucru. (<fr. *potpntage*)

potpntaj² *s. n.* operație destinată a restabili circulația arterială obliterată. (<fr. *potpntage*)

potpntăre *s. f.* operația de instalare a suporturilor unui pod militar. (după fr. *potpntage*)

potpntatár ¹ *s. m.* cel care potpntează la jocurile de noroc; potpnt. (după fr. *potpnteur*)

potpntatár², -oáre *s. m. f.* muncitor însărcinat cu potpntajul lucrătorilor pe șanțier sau cu înregistrarea cantității produselor realizate într-un anumit timp. (după fr. *potpnteur*)

potpntatár³, -oáre *adj.* (despre câini) care potpntează. (<potpnta³ + -tor)

potpntă *s. f.* depunere a ouălor în cuib, de către păsări, de artropode și de unii viermi, sau a icrelor de către pești. (<fr. *potpnte*)

potpntic, -ă *adj.* referitor la Pontul Euxin (Marea Neagră). (<lat. *potpnticus*, fr. *potpntique*)

potpntif *s. m. 1.* (la romani) membru al colegiului sacerdotal suprem, care supraveghea cultul; potpntific; (astăzi)

- prelat, episcop. **O suveran** ~ = papă. 2. (fig. și ir.) persoană considerată, sau având pretenția a fi o autoritate indiscutabilă. (<fr. *pontife*)
- pontifică** vb. intr. 1. (bis.) a ofiția în calitate de pontif. 2. (fam.) a-și da aere; a acționa cu emfază. (<fr. *pontifier*)
- pontifical**, -ă 1. *adj.* de pontif, papal. II. *s. n.* 1. ritual al hirotonisirii episcopilor. 2. cronică papală. (<fr. *pontifical*, lat. *pontificalis*)
- pontificat** s. n. demnitate de pontif, de papă; papalitate. (<fr. *pontificat*, lat. *pontificatus*)
- pontifice** s. m. pontif (1). (<lat. *pontifex*, it. *pontifice*)
- pontil** s. m. pilon vertical de susținere în interiorul compartimentelor unei nave. (după fr. *épontille*)
- pontilare** s. f. consolidare a compartimentelor unei nave cu pontile. (după fr. *épontillage*)
- pontón** s. n. 1. pod improvizat peste o apă, din bărci legate între ele. 2. ambarcație (fixă) pentru a ușura acostarea navelor, a susține o instalație etc. 3. vas fără motor și fără punte cu care se transportă mărfurile dintr-un port sau se ancorează vasele mai mari. (<fr. *ponton*)
- pontoniér** s. m. 1. militar care lucrează la construirea pontoanelor pentru o armată. 2. marinar care ajută la manevra de plecare și de sosire a navelor la ponton. (<fr. *pontonier*)
- pontian**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) al doilea etaj al piocenului din bazinul dacic. (<fr. *pontien*)
- pool** /pul/ s. n. 1. uniune monopolistă pentru fixarea prețurilor, folosirea în comun a unor patente sau influențarea cursului hârtiilor de valoare. 2. ~ *metabolic* = depozit comun de substanțe intermediare în metabolism; cantitatea totală disponibilă a substanțelor de un anumit fel. (<engl. *pool*)
- pop** *adj. inv.*, *s. n.* (muzică ușoară) de origine anglo-americană, cu largă audiență la public, din rock și din folk. (<amer. *pop*)
- pop-art** s. n. curent în arta plastică contemporană (din Anglia și SUA) care, considerând că mediul actual al omului îl formează marile aglomerații urbane nenaturale, postulează întoarcerea spre o nouă orientare realistă, introducând în compoziții colaje, obiecte de uz cotidian, de tehnică modernă etc. (<amer. *pop' art*)
- pop-corn** s. n. floricele de porumb coapte. (<amer., fr. *pop-corn*)
- poplin** s. n. țesătură de bumbac mercerizat, cu urzeala mai subțire decât băteala. (<fr. *popeline*, germ. *Poplin*, rus. *poplin*)
- poplitéu**, -ée *adj.* (despre mușchi, artere, nervi) situat în porțiunea posterioară a genunchiului, opusă rotulei. (<fr. *poplité*)
- pop-music /-miuzic/** s. n. muzică din repertoriul varietăților, destinată marelui public. (<engl. *pop-music*)
- poporaneitate** s. f. (*rar*) caracter popular. (după *popularitate*)
- poporanism** s. n. curent social-politic, cu implicații literare, apărut în România la sfârșitul sec. XIX, care considera masele țărănești drept elementul de bază al națiunii și factorul hotărâtor în crearea culturii naționale, recomandând, pe plan literar, crearea de opere inspirate din viața țăranimii. (după rus. *narodnicestvo*)
- poporant**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al poporanismului. (<poporan + -ist)
- popotár** s. m. militar însărcinat cu administrarea unei popote. (<popotă + -ar)
- popote** s. f. cantină pentru ofițeri și subofițeri. (<fr. *popote*)
- populă** vb. tr. 1. a aduce, a așeza locuitori pe un teritoriu. 2. a mări numărul de animale, de plante într-o regiune. (după fr. *peupler*)
- populament** s. n. arboret de aceeași vârstă sau din aceeași specie; arboret din mai multe specii. (după fr. *peuplement*)
- populár**, -ă *adj.* 1. referitor la popor, din popor, al poporului. 2. apărut, creat în popor. 3. destinat poporului. 4. apreciat, iubit de popor. (<fr. *populaire*)
- popularitate** s. f. calitatea de a fi popular (4); renume. (<fr. *popularité*)
- popularizá** vb. tr. a face popular, cunoscut, a răspândi (o idee, o operă). (<fr. *populariser*)
- popularizánt**, -ă *adj.* popularizator. (<populariza + -ant)
- popularizátór**, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care popularizează; popularizant. (<populariza + -tor)
- populație** s. f. 1. totalitatea locuitorilor dintr-o țară, regiune etc. **O ~ activă** = totalitatea oamenilor ocupați în procesul muncii sociale. 2. (*biol.*) grup de indivizi înrudiți, dar genotipic diferiți, ai unei specii, delimitat în timp și spațiu. 3. ansamblul de indivizi supuși unui studiu statistic. (<fr. *population*)
- populaționíst**, -ă *adj.* care favorizează creșterea populației. (<fr. *populationniste*)
- populism** s. n. 1. mișcare politică rusă de la sfârșitul sec. XIX care preconiza o societate socialistă, contrară industrialismului occidental. 2. ideologie a mișcării politice și artistice care vedea în popor un model etic și social. 3. atitudine favorabilă satisfacerii dorințelor poporului, chiar în detrimentul intereselor reale ale acestuia. (<fr. *populisme*)
- populist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al populismului. (<fr. *populiste*)
- por**¹ s. m. 1. mic orificiu al pielii, prin care se elimină sudoarea. 2. orificiu la unele animale și plante inferioare. 3. mic gol în masa unui corp solid. (<fr. *por*, lat. *porus*, gr. *poros*)
- POR**²(O), -pór/PORI- *elem.* „por, orificiu, canal”. (<fr. *porol-*, -*por*, *pori-*, cf. lat. *porus*, gr. *poros*)
- poracéu**, -ée *adj.* de culoare verde, ca prazul. (<fr. *porracé*)
- porcin**, -ă I. *adj.* referitor la porc. II. *s. f. pl.* suide. (<lat. *porcinus*, fr. *porcines*)
- porencím** s. n. țesut vegetal poros. (<fr. *porenchyme*)
- porfir**¹ s. n. rocă magmatică efuzivă asemănătoare granitului, formată din ostoază, cuarț, mică și hornblendă. (<gr. *porphyra*, fr. *porphyre*)
- PORFIR**²(O)- *elem.* „purpură”. (<fr. *porphyrol-*, cf. gr. *porphyra*)
- porfiră** s. f. cameră a palatului imperial bizantin, lambrisată cu marmură roșie, unde împărașele dădeau naștere copiilor lor. (<fr. *porphyre*)
- porfiric**, -ă *adj.* (despre structura rocilor eruptive) care conține porfir. (<fr. *porphyrique*)
- porfirie** s. f. boală caracterizată prin erupții de vezicule pe pielea expusă luminii. (<fr. *porphyrie*)
- porfirină** s. f. substanță organică din hemoglobină și clorofilă. (<fr. *porphyrine*)
- porfirinemie** s. f. prezența porfirinei în sânge. (<fr. *porphyrinémie*)
- porfirinurie** s. f. prezența porfirinei în urină. (<fr. *porphyrinurie*)
- porfirít** s. n. rocă vulcanică cu aspect de porfir, din cristale de plagioclaz, andezit, piroxen etc. (<fr. *porphyrite*, germ. *Porphyrit*)
- porfirizá** vb. tr. a pisa mărunț cu o moletă o bucată de piatră, de porfir, o substanță medicamentoasă etc. (<fr. *porphyriser*)
- porfiroblást** s. n. mineral din rocile metamorfice cu cristale mai mari decât celelalte minerale asociate. (<fr. *porphyroblaste*)
- porfirogenét**, -ă s. m. f. titlu dar principiilor bizantini născuți în timpul domniei tatălui lor. (<fr. *porphyrogénète*, gr. *porphyrogenetos*)
- porfiroid**, -ă *adj.* 1. cu aspect de porfir. 2. (despre șisturi cristaline) cu cristale mari de feldspat. (<fr. *porphyroide*)
- PORI-** v. por²(o)-
- porifér**, -ă *adj.* (despre materiale) care, adăugat la un produs, favorizează apariția de pori în masa acestuia; porigen. (<fr. *poriphère*)
- porifere** s. n. pl. spongieri. (<germ. *Poriferen*)
- porifórm**, -ă *adj.* de forma unui por. (<fr. *poriforme*)
- porigén**, -ă *adj.* porifer. (<fr. *porigène*)
- PORNO**¹ *elem.* „obscen, trivial”, „prostituție”. (<fr. *porno-*, cf. gr. *porne*)
- porno**² *adj. inv.* pornografic. (<fr. *porno*)

- pornograf** *s. m.* 1. autor de scrieri pornografice. 2. amator de obscenități. (< fr. *pornographe*)
- pornografic**, -ă *adj.* cu pornografii; obscen, indecent, imoral, lubric; porno. (< fr. *pornographique*)
- pornografie** *s. f.* scriere, desen, fotografie obscenă. (< fr. *pornographie*)
- pornografomanie** *s. f.* preocupare morbidă pentru scrieri, filme cu caracter obscen. (< fr. *pornographomanie*)
- pornomagazin** *s. n.* magazin unde se vând obiecte porno. (< porno- + magazin)
- pornostár** *s. m.* vedetă a filmelor sau revistelor pornografice. (< it. *pornostar*)
- porolást** *s. n.* material plastic poros, izolant, folosit în construcție. (după engl. *poroplastic*)
- porós**, -oásă *adj.* cu pori. • (despre pământ) afanat. (< lat. *porosus*, fr. *poreux*)
- poroscopie** *s. f.* procedeu de identificare dactiloscopică bazat pe studierea orificiilor sudoripare de la nivelul liniilor papilare. (< engl. *poroscopy*)
- porozimetrie** *s. f.* măsurare a porozității materialelor. (< fr. *porosimétrie*)
- porozimétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea porozității. (< fr. *porosimètre*)
- porozitate** *s. f.* proprietatea, starea unui corp poros. (< fr. *porosité*)
- porridge** /pó-rígí/ *s. n.* mâncare populară în Anglia, din fulgi de ovăz (sau de porumb). (< engl. *porridge*)
- PORT**¹ - *elem.* „poartă”, „șine”. (< fr. *porte-*)
- port**² *s. n.* 1. loc amenajat la malul unei ape, care permite staționarea navelor și asigură traficul de mărfuri și de pasageri, executarea reparațiilor etc. 2. oraș situat lângă un port¹ (1). (< fr. *port*, lat. *portus*)
- portabil**, -ă *adj.* care poate fi transportat ușor (cu sine); portativ (1). (< fr. *portable*)
- portabilitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi portabil. 2. (*inform.*) calitate a unui limbaj de programare, scris pentru o anumită mașină, de a putea fi utilizat pe o altă mașină. (< fr. *portabilité*, engl. *portability*)
- portaj** *s. n.* parte a unui fluviu unde ambarcațiile trebuie transportate pe uscat. (< fr. *portage*)
- portál**¹ *s. n.* 1. intrare monumentală, cu încadrământ bogat ornamentat, la un edificiu. 2. construcție la intrarea într-un tunel cu întărirea de zidărie sau beton pentru sprijinirea terenului și a taluzului de deasupra. • deschidere a unei mare pod de cale ferată. 3. panou suspendat destinat a indica: automobiliștilor pe drumurile publice, înaintea benzilor de degajare, direcția de mers către principalele localități. 4. deschidere a unei scene de teatru. 5. (*geol.*) arcadă (3). (< germ. *Portal*, it. *portale*)
- portál**², -ă *adj.* care aparține sistemului, venei porte. (< fr. *portal*)
- portaltói** *s. n.* plantă pe care se grefează altoiul: (după fr. *porte-greffé*)
- portament** *s. n.* (*muz.*) alunecare lină de la un sunet la altul, abia atingând sunetele intermediare. (< it. *portamento*)
- portánt**, -ă *I. adj.* (*tehn.*) construit pentru a suporta încărcături; de susținere. **O forță -ă = portanță.** **II. s. m.** 1. dispozitiv, la unele ambarcații cu rame, fixat în afara bordului, care sprijină furcheții. 2. (*teatru*) dispozitiv de susținere a decorurilor, a reflectoarelor. (< fr. *portant*)
- portántă** *s. f.* componentă a forței aerodinamice, perpendiculară pe direcția vitezei unui corp în mișcare, care acționează asupra acestuia, asigurând susținerea; forță portanță; (*p. ext.*) cea mai mare sarcină pe care o poate suporta un teren, un sistem tehnic etc. (< fr. *portance*)
- portarmă** *s. f.* purtare, deținere a unei armii de foc. (< fr. *porte-arme*)
- portativ**, -ă *I. adj.* portabil. • de dimensiuni reduse, mic. **II. s. n.** sistem de cinci linii orizontale, paralele și echidistante, pe care se scriu notele muzicale. (< fr. *portatif*)
- portáto** *s. n.* (*muz.*) mod de interpretare riguros, exact, ritmic, egal și prelung din punctul de vedere al dinamicii. (< it. *portato*)
- portavión** *s. n.* navă militară de mare tonaj destinată transportului și lansării avioanelor de luptă. (< fr. *porte-avion*)
- portavóce** *s. n.* tub acustic pe o navă, la o tribună etc. pentru a se transmite ordine și comunicări; megafon. (< it. *portavoce*)
- pórtă** *adj.* *vena* ~ = venă care colectează sângele de la organele digestive și îl transportă la ficat. (< fr. *Aveine/porte*)
- portbagáj** *s. n.* loc special amenajat deasupra sau într-un vehicul, unde se transportă bagajele. (< fr. *porte-bagages*)
- portbaionetá** *s. f.* curea atașată la o centură, de care se leagă baioneta. (< fr. *porte-baionnette*)
- port-bebé** *s. n.* (ruc)sac matlasat unde este purtat copilul pe spatele sau pe pieptul celui care îl duce. (< fr. *porte-bébé*)
- portbilét** *s. n.* portofel pentru păstrarea bancnotelor. (< fr. *porte-billets*)
- portbobină** *s. f.* suport pentru bobinele de cablu telefonic de campanie. (< fr. *porte-bobine*)
- portbrancárdă** *s. f.* cărucior pentru a suporta o brancardă. (< fr. *porte-brancard*)
- portcărti** *s. n.* portofel în care se țin actele de identitate, cărți de vizită etc. (< fr. *porte-cartes*)
- portchéi** *s. n.* etui de piele cu un inel de metal în care se păstrează cheile. (după fr. *porte-clefs*)
- portclișeu** *s. n.* casetă în care se introduce placa pe care se fotografiază. (< port- + clișeu)
- portcontáiner** *s. n.* navă pentru transportul de mărfuri în containere. (< fr. *porte-containers*)
- portcópie** *s. f.* dispozitiv care menține un document în fața celui care îl copiază la mașină. (< fr. *porte-copie*)
- portcreion** *s. n.* mic tub în care se păstrează un creion și îl poate prelungi. (< fr. *porte-crayon*)
- portcuțit** *s. n.* dispozitiv al unei mașini-unelte în care se fixează unul sau mai multe cuțite în poziția dorită. (după fr. *porte-couteau*)
- portdrapel** *I. s. m.* persoană care poartă drapelul unei unități militare, al unei asociații (sportive). • (*fig.*) cel care stă în fruntea unui curent, a unei mișcări. **II. s. n.** toc de piele în care se poartă drapelul; portstindard. (după fr. *porte-drapeau*)
- port-nonheur** /port-bonór/ *s. n.* obiect considerat ca aducător de noroc celui care-l poartă; amulet, talisman. (< fr. *porte-bonheur*)
- portelicopter** *s. n.* navă de luptă echipată cu platforme și hangare pentru elicoptere militare. (< fr. *porte-hélicoptères*)
- porter**¹ *s. m.* cel care cară cu spatele greutatea (hrană pentru cabane la munte). (< fr. *porteur*)
- porter**² *s. n.* bere englezescă foarte tare și amăruie la gust. (< fr., engl. *porter*)
- portetichetá** *s. f.* ramă de metal, pe capacul unui sertar, cu o etichetă privind conținutul sertarului. (< fr. *porte-étiquette*)
- portfárd** *s. m.* poșetă mică pentru farduri, cosmetice etc. (după fr. *porte-à-fard*)
- portfeuille** /portfêi/ *s. n.* portofel. (< fr. *portfeuille*)
- porthártá** *s. f.* geantă specială pentru hărți, regulamente etc. (după fr. *porte-carte*)
- portic** *s. n.* 1. galerie deschisă, susținută de o colonadă, de-a lungul unei clădiri, în jurul unei grădini sau piețe. 2. instalație de gimnastică cu o serie de aparate (pârghii, prăjini etc.) pentru diferite exerciții. (< fr. *portique*, lat. *porticus*)
- portierá** *s. f.* 1. ușă cu geam (la un automobil, la o trăsură închisă, la un vagon de tren). 2. draperie deasupra unei uși. (< fr. *portière*)
- portjalón** *s. n.* dispozitiv pentru susținerea verticală a jaloanelor. (< fr. *porte-jalon*)
- portjartier** *s. n.* obiect de lenjerie femeiască de care se prind jartierele. (după fr. *porte-jarretelles*)
- portlánd** *s. n.* ciment prin calcinarea unui amestec de calcar și argilă. (< fr. *portland*)
- portlandián**, -ă *adj.* *s. n.* (din) ultimul etaj al jurasicului superior (malm). (< fr. *portlandien*)
- portlunetá** *s. f.* dispozitiv care susține luneta pe aparatul de observație. (< fr. *porte-lunette*)
- portmantóu** *s. n.* suport pentru haine; umeras. (< fr. *portemanteau*)
- portmanuscris** *s. n.* suport pentru manuscrisul în fața culegătorului tipograf; tenacul (< port- + *manuscrit*)

- portmonéu** *s. n.* portofel pentru bani mărunți. (după fr. *porte-monnaie*)
- pórto**¹ *s. n.* taxă pentru expedierea prin poștă a unei scrisori, a unui colet etc. (<it. *porto*)
- pórto**² *s. n.* vin roșu, tare și foarte dulce din viță de Porto (Portugalia). (<fr. *porto*)
- PORTO**³ *elem.* „vena portă”. (<fr. *porto-*, cf. lat. *porta*, orificiu)
- pórto-cává** *adj.* (*anat.*) care aparține venei porte și venei cave. (<fr. *porto cave*)
- portochelári** *s. m.* toc de piele etc. în care se păstrează ochelarii. (<port + *ochelari*)
- portofóliu** *s. n.* I. funcție, demnitate de ministru; (*p. ext.*) minister, departament. *O ministru fără ~* = ministru care face parte dintr-un cabinet ministerial fără să aibă un departament propriu. 2. totalitatea efectelor de comerț, a titlurilor de valoare, a valorilor bancare etc. în evidența operativă a unei bănci. 3. totalitatea lucrărilor la dispoziția unei edituri, urmând a fi publicate. (<it. *portafoglio*)
- porto-fráncó** *s. n.* port în care mărfurile importate, exportate sau aflate în tranzit sunt scutite de taxele vamale. (<it. *porto-franco*)
- portografie** *s. f.* radiografie a venei porte cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *portographie*)
- portór**¹ *s. n.* șaland autopropulsat care transportă materialul dragat. (<fr. *porteur*)
- portór**² *s. n.* varietate de marmură neagră cu vine galbene. (<fr. *portor*)
- portpágină** *s. f.* suport de hârtie sau de carton pe care se așază zățul tipografic spre a fi transportat. (după fr. *porte-page*)
- portpérie** *s. f.* teacă metalică pe care sunt fixate perile unei mașini electrice. (după fr. *porte-balais*)
- portrét** *s. n.* I. desen, pictură, fotografie etc. care înfățișează chipul unei persoane. *O ~-robot* = portret care întrunește trăsăturile unui criminal căutat, după semnalele furnizate de mai mulți informatori. 2. înfățișare a aspectului fizic și moral al unui personaj într-o operă literară. (<fr. *portrait*)
- portretist**, *-ă* *s. m. f.* I. pictor specializat în portrete. 2. autor de portrete (2). (<fr. *portraitiste*)
- portretístic**, *-ă* *I. adj.* referitor la portretistică. *II. s. f.* I. ramură a picturii și sculpturii cuprinzând genul portretului. 2. arta literară a portretului. (<portret + *-istic/ă*)
- portretizá** *vb. tr.* a realiza un portret (2). (<portret + *-iza*)
- portsábie** *s. f.* dispozitiv (de piele) atașat la centura militară sau la șa, în care se fixează sabia. (după fr. *porte-épée*)
- portsárt** *s. n.* platformă fixată pe bordajul lateral al unei nave, la fixarea sarturilor catargului. (<it. *portasarta*)
- portschi** *s. n.* dispozitiv pentru transportarea schiurilor. • suport pe capota autoturismelor în vederea transportării schiurilor. (<port + *schi*)
- portscúlă** *s. f.* dispozitiv care susține lama, cușitul unei mașini; portunealtă. (după fr. *porte-outil*)
- portsemnal** *s. n.* suport pe un vehicul care susține felinarele de semnalizare. (<port + *semnal*)
- portstindárd** *s. n.* portdrapel. (<port + *stindard*)
- porttorpílă** *s. f.* dispozitiv pe care se montează o torpílă pentru a fi transportată. (<fr. *porte-torpille*)
- portțigáret** *s. n.* I. cutie plată în care se păstrează țigările. 2. tub mic în care se fixează țigara pentru a fi fumată. (<fr. *porte-cigarettes*)
- portuár**, *-ă* *I. adj.* referitor la un port². • (despre orase) care are port. *II. s. m.* muncitor într-un port. (<fr. *portuaire*)
- portughéz**, *-ă* *adj. s. m. f.* (locuitor) din Portugalia. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită în Portugalia și Brazilia. (<fr. *portugais*)
- portulán** *s. n.* I. hartă de navigație în evul mediu. 2. publicatie-ghid a unei regiuni, a unui port cu datele necesare pentru navigație. (<fr. *portulan*)
- portuneáltă** *s. f.* portscúlă. (după fr. *porte-outil*)
- portunide** *s. f. pl.* familie de crabi cu fruntea proeminentă: trilobați. (<fr. *portunides*)
- portvizít** *s. n.* portofel în care se păstrează cărți de vizită, acte. (<fr. *port-visite*)
- portelán** *s. n.* produs ceramic, vitrifiant și translucid, alb, prin arderea unei paste de caolin, cuarț și felspat. • obiect, vas fabricat din portelan (1). (<germ. *Porzellan*)
- porție/porțiune** *s. f.* 1. cantitate determinată, dintr-un aliment, material etc. 2. parte dintr-un tot; fracțiune, fragment, tronșon. (<fr. *portion*, lat. *portio*, germ. *Portion*)
- porționá** *vb. tr.* a tăia (carne, mezeluri etc.) în porții (pentru vânzare). (<fr. *portionner*)
- porțiúne** *s. f. v.* porție/
- posedá** *vb. tr.* 1. a avea în proprietate; a deține, a stăpâni. 2. a ști, a cunoaște bine (o limbă, o disciplină). 3. (despre idei, sentimente etc.) a urmări necontenit; a domina, a subjug. 4. a averturații sexuale cu o femeie. (<fr. *posséder*)
- posedánt**, *-ă* *adj.* care posedă. (<fr. *possédant*)
- posedát**, *-ă* *adj. s. m. f.* (om) stăpânit de obsesii. (<fr. *possédé*)
- posesiúne** *s. f.* 1. faptul de a posedá (1); drept de stăpânire asupra unui lucru. 2. colonie (2). 3. delir în care bolnavul afirmă că în corpul său s-a instalat o altă ființă. (<fr. *possession*, lat. *possessio*)
- posesív**, *-ă* *adj.* 1. (despre pronume, adjective, articole) care indică posesiunea, apartenența. 2. care manifestă, trădează spirit de posesor. (<lat. *possessivus*, fr. *possessif*)
- posesór**, *-oáre* *s. m. f.* cel care posedá (1) ceva. (<fr. *possesseur*, lat. *possessor*)
- posesóriu**, *-ie* *adj.* (despre acțiuni judiciare) care are ca obiect apărarea posesiunii. (<fr. *possessoire*)
- poseur** *l-zón/s. m. adj.* (om) care pozează (1), care își studiază atitudinea pentru a epata. (<fr. *poseur*)
- posibil**, *-ă* *adj.* care se poate realiza, întâmpla. • (*s. n.*) ceea ce este cu puțință. (<fr. *possible*, lat. *possibilis*)
- posibilism** *s. n.* mișcare socialistă moderată, în Franța în sec. XIX, care căuta să abată proletariatul de la metodele revoluționare de luptă, propunând limitarea activității acestuia la cadrul politicii „posibilului”. (<fr. *possibilisme*)
- posibilist**, *-ă* *adj. s. m. f.* (adept) al posibilismului. (<fr. *possibiliste*)
- posibilitáte** *s. f.* 1. faptul de a fi posibil. • premisele obiective ale unei realități viitoare. 2. modalitate de realizare a ceva. *O în măsura (sau în limita) ~țărilor* = atât cât este posibil. • (*pl.*) calități de care dispune cineva. (<fr. *possibilité*, lat. *possibilitas*)
- positív** *s. n.* orgă mică, montată într-un loc fix. (<germ. *Positiv*)
- posologie** *s. f.* studiu al dozelor în care trebuie administrate medicamentele. (<fr. *posologie*)
- posibile** *adv. (muz.)* cât se poate de..., maxim. (<it. *possibile*)
- POST**¹ *pref.* „posterior (în timp și spațiu)”. (<fr. *post-*, cf. lat. *post*, după)
- post**² *s. n.* I. loc în care se exercită o anumită activitate; funcție, slujbă. 2. loc în care se găsește un planton, o santinelă (în timpul gărzii), o unitate militară pentru executarea anumitor operații. 3. instalație cuprinzând aparatul necesar pentru executarea anumitor operații tehnice. *O ~ sanitar (sau de prim ajutor)* = ansamblu de încăperi, mijloace tehnico-sanitare și personal calificat pentru acordarea primelor îngrijiri accidentaților și bolnavilor. 4. categorie în care sunt introduse într-o evidență contabilă sume de bani, materiale etc. (<fr. *poste*)
- postá** *vb. tr., refl. a (se) așeza, a (se) plasa* spre a supraveghea, a păzi. (<fr. *poster*)
- postabdomén** *s. n.* parte posterioară a abdomenului unor artropode. (<fr. *postabdomen*)
- post-abórtum** *s. n.* perioadă care urmează după avort. (<fr. *post-abortion*)
- postacțiúne** *s. f.* stare de excitare nervoasă care persistă câteva secunde și după ce stimulul a încetat să acționeze. (<post + *acțiune*)
- postacút**, *-ă* *adj.* (despre o stare maladivă) de după starea critică. (<post + *acut*)
- postadolescénță** *s. f.* vârstă, între 18 și 20 de ani, care urmează adolescenței. (<post + *adolescență*)
- postamént** *s. n.* temelie, bază de susținere a unei statui, mașini etc.; soclu, piedestal. (<germ. *Postament*)
- postaprindere** *s. f.* aprindere întârziată a combustibilului

- în cilindrii unui motor cu ardere internă. (<post¹- + *aprinde*)
- postă** *s. f.* (*arhit.*) ornament sculptat dintr-un lanț de spirale. (<fr. *postes*)
- postbêlic**, -ă *adj.* de după război. (<it. *postbellico*)
- postcálcul** *s. n.* postcalculație. (<post¹- + *calcul*)
- postcalculáție** *s. f.* calculare a prețului de cost efectiv după terminarea fabricării produsului; postcalcul. (<fr. *postcalculaation*)
- postcávă** *s. f.* (*anat.*) vena cavă inferioară sau ascendentă. (<engl. *postcava*)
- post-cheie** *s. n.* funcție foarte importantă. (după fr. *poste-cléf*)
- postclásic**, -ă *adj.* posterior clasicismului. (<fr. *post-classique*)
- postclimacteriú** *s. n.* perioadă care urmează climacteriului. (<post¹- + *climacteriu*)
- postcombústie** *s. f.* combustie suplimentară de carburant într-un turboreactor pentru a mări propulsia. (<fr. *post-combustion*)
- postcúrá** *s. f.* perioadă de repaus, recomandată într-o stațiune, după efectuarea unei cure (balneare). (<fr. *postcure*)
- postdatá** *vb. tr.* a data (un act, o scrisoare) cu o dată posterioară redactării. (<fr. *postdater*)
- postdátá** *s. f.* dată posterioară celei reale. (<fr. *postdate*)
- postdecembrișt**, -ă *adj.* de după decembrie 1989. (<post¹- + *decembrișt*)
- postdeterminánt** *s. m.* determinant (2) enclitic. (<post¹- + *determinant*)
- postdiluvian**, -ă *adj.* de după diluviu. (<fr. *postdiluvien*)
- posteféct** *s. n.* efect de variație în timp a deformației unui corp, când starea lui de tensiune este menținută constantă. (<post¹- + *efect*)
- postelectoral**, -ă *adj.* care urmează alegerilor. (<fr. *postélectorale*)
- posteminescián**, -ă *adj.* referitor la perioada imediat următoare epocii lui Eminescu. (<post¹- + *eminescian*)
- postér** *s. n.* 1. mod de prezentare a unei comunicări sub formă de afiș în cadrul sesiunilor, congreselor științifice etc. 2. afiș reprezentând portretul fotografic al unei personalități, diverse imagini etc. (<engl. *poster*)
- posteriór**, -oară *adj.* 1. după cineva sau ceva. • (*adv.*) mai târziu; ulterior. 2. aflat în partea dinapoi; dorsal. • (despre vocale) care se articulează în partea de dinapoi a cavității bucale. (<fr. *postérieur*, lat. *posterior*)
- posterioritáte** *s. f.* faptul de a fi posterior (în timp). (<fr. *posteriorité*)
- posteritáte** *s. f.* urmașii, generațiile viitoare. (<fr. *postérité*, lat. *posteritas*)
- POSTERO-** *elem.* „urmas”. (<fr. *postéro-*, cf. lat. *posterus*)
- posteroinferiór**, -oară *adj.* în partea de dinapoi și de jos a unui organ. (<fr. *postéro-inférieur*)
- posterolingvál**, -ă *adj.* articulat la rădăcina limbii. (<fr. *postéro-lingual*)
- postfatá** *vb. tr.* a scrie o postfață. (<postfață)
- postfatátór**, -oare *s. m. f.* autor al unei postfețe. (<postfață + *-tor*)
- postfátá** *s. f.* cuvânt către cititorii la sfârșitul unei cărți. (după fr. *postface*)
- post féstum** *loc. adv.* prea târziu. (<lat. *post festum*, după sărbătoare)
- postglaciár**, -ă *adj.* care a urmat perioadei glaciare din cuaternar. (<fr. *postglaciaire*)
- postglosatóri** *s. m. pl.* denumire dată glosatorilor (sec. XIII). (<fr. *postglossateurs*)
- posthipofizá** *s. f.* lobul posterior al hipofizei. (<fr. *posthypophyse*)
- posthoméric**, -ă *adj.* (despre poezii grece) care a urmat lui Homer. (<fr. *post-homérique*)
- postimáginé** *s. f.* imagine senzorială care se menține și după ieșirea obiectului din câmpul perceptiv. (<post¹- + *imagine*)
- postimpresionism** *s. n.* ansamblul curenților artistice care, după sfârșitul sec. XIX, s-au separat de impresionism. (<fr. *postimpressionnisme*)
- postis**, -ă *I. adj.* (despre păr, gene, sprâncene etc.) fals, artificial; adăugat. *II. s. f.* meșă adăugată la părul natural. • (*pl.*) (*teatru*) elemente care se lipesc pe față (barbă, muștați etc.). (<fr. *postiche*)
- postită** *s. f.* inflamație a prepuțului. (<fr. *posthite*)
- postliceál**, -ă *adj.* (despre forme de învățământ) care urmează liceului. (<post¹- + *liceal*)
- postliminiú** *s. n.* 1. (în dreptul roman) redobândire retroactivă a drepturilor cetățenești de către o persoană înstrăinată, la înapoierea în patrie. 2. drept pe baza căruia persoanele, bunurile și toate raporturile juridice, modificate prin ocuparea teritoriului de către un stat inamic, sunt repuse, după încetarea acesteia, în starea de mai înainte. (<lat. *postliminium*)
- postlúdiu** *s. n.* secțiune suplimentară, instrumentală sau orchestrală, care încheie o compoziție muzicală. • lucrare pentru orgă care se execută la încheierea unei ceremonii religioase. (<germ. *Postludium*, fr. *postlude*)
- postmenstruál**, -ă *adj.* care urmează menstruației. (<fr. *postmenstruel*)
- postmeridián**, -ă *adj.* de după-amiază. (<fr. *post-méridien*)
- postmodern**, -ă *adj.* care aparține epocii de după modernism; postmodernist. (<engl. *postmodern*)
- postmodernism** *s. n.* curent artistic, tendință care urmează după modernism. (<engl. *postmodernism*)
- postmodernist**, -ă *adj.* postmodern. (<engl. *postmodernist*)
- post-mórtem** *adv., adj. inv.* (despre o distincție) după moarte. (<lat. *post-mortem*)
- postnatál**, -ă *adj.* de după naștere. (<fr. *postnatal*)
- postnominal** *adj., s. n.* (cuvânt) derivat dintr-o formație nominală. (<fr. *postnominal*)
- postnová** *s. f.* novă a cărei strălucire, după explozie, se reduce la valoarea inițială (prenovă). (<germ. *Postnova*)
- postoperatoriú**, -ie *adj.* în urma unei intervenții chirurgicale. (<fr. *postopératoire*)
- postpalatál**, -ă *adj., s. n.* (sunet) articulat în partea posterioară a vălului palatului; velar. (<fr. *postpalatal*)
- post-pártum** *I. s. n.* perioadă care urmează imediat nașterii; lăuzie. *II. adj. inv. adv.* (despre boli) care apare în urma unei nașteri. (<fr. *post-partum*)
- postpașoptist**, -ă *adj., s. m. f.* (scritori) care aparține generației de după 1848. (<post¹- + *pașoptist*)
- postpoziție** *s. f.* postpunere. (<fr. *postposition*)
- postprandial**, -ă *adj.* de după masa de prânz. (<fr. *postprandial*, lat. *postprandialis*)
- postprocesáre** *s. f.* procesare ulterioară a unei înregistrări pe bandă magnetică. (<post¹- + *procesare*)
- postprocesór** *s. n.* (*inform.*) program care transformă datele de ieșire ale procesorului în program de lucru efectiv. (<engl. *postprocessor*)
- postpuberál**, -ă *adj.* postpubertar. (<post¹- + *puberal*)
- postpubertár**, -ă *adj.* de după pubertate; postpuberal. (<fr. *postpubertaire*)
- postpune** *vb. tr.* a folosi procedeul postpunerii. (după fr. *postposer*)
- postpúnere** *s. f.* atașare a unui cuvânt, a unei silabe, particule neaccentuate la cuvântul precedent; encliză, postpoziție. (<postpunere)
- post-restánt** *s. n.* serviciu special care păstrează corespondența până când destinatarul vine să și-o ridice personal; (*px. ext.*) mențiunea făcută de expeditor pe plic. (<fr. *poste-restante*)
- postrevoluționár**, -ă *adj.* de după revoluție. (<post¹- + *revoluționar*)
- postromántic**, -ă *adj.* care succede perioadei romantice. (<fr. *postromantique*)
- postscénium** *s. n.* parte a unui teatru antic în spatele scenei. (<lat. *postscenium*)
- post-scriptum** /abr. *P. S. / s. n.* adaos (ocazional) la o scrisoare după semnătură. (<lat. *post scriptum*)
- postsincron** *s. n.* înregistrare prin postsincronizare. (<postsincroniza)
- postsincronizá** *vb. tr.* a efectua o postsincronizare. (<fr. *postsynchroniser*)
- postsincronizáre** *s. f.* înregistrare în studio a dia-

- logurilor, muzicii și zgomotelor unui film deja turnat. (< *postsincroniza*)
- postsonorizare** *s. f.* procedeu constând în adăugarea sunetului imaginii filmate în prealabil. (după fr. *post-sonorisation*)
- postșcolar**, -ă *adj.* care urmează după absolvirea unei școli. (după fr. *postcolaire*)
- posttanic**, -ă *adj.* (despre silabe, sunete) așezat după o silabă tonică sau după un sunet accentuat. (< fr. *posttonique*)
- posttotalitar**, -ă *adj.* care urmează unei epoci totalitare. (< *post-* + *totalitar*)
- posttraumatic**, -ă *adj.* care este consecința unui traumatism. (< engl. *post-traumatic*)
- postulă** *vb. tr.* 1. a cere cu insistență. 2. a da unei afirmații sau demonstrații caracter de postulat. (< fr. *postuler*, lat. *postulare*)
- postulant**, -ă *s. m. f.* cel care solicită un post, o slujbă etc. (< fr. *postulant*)
- postulat** *s. n.* 1. enunț exprimând un adevăr fundamental, care apare evident și nu are nevoie să fie demonstrat. • axiomă. • premisă. 2. (*mat.*) principiu recunoscut ca adevărat fără demonstrație. (< fr. *postulat*, lat. *postulatum*)
- postulație** *s. f.* drept de a pleda pentru altceva în fața unei instanțe judiciare. (< fr. *postulation*, lat. *postulatio*)
- postum**, -ă *adj.* 1. (și *s. f.*) descoperit, publicat după moartea autorului. • (*p. ext.*) întâmplat după moartea cuiva. 2. (despre copii) născut după moartea tatălui. (< fr. *posthume*, lat. *posthumus*)
- postumitate** *s. f.* caracter postum; perioadă după moartea cuiva. (< *postum* + *-itate*)
- postuniversitar**, -ă *adj.* (despre o formă de învățământ) după absolvirea universității. (< *post-* + *universitar*)
- postural**, -ă *adj.* referitor la atitudine. • care ține de poziția corpului. (< fr. *postural*)
- postură** *s. f.* 1. atitudine, stare; poziție a corpului. 2. situație deosebită a cuiva (sau a ceva) la un moment dat. (< fr. *posture*, it. *postura*)
- postvelar**, -ă *adj. s. f.* (fonem) care are punctul de articulare în partea posterioară a palatului moale. (< fr. *postvélaire*)
- postverbál** *adj. s. n.* (cuvânt) format prin derivare regresivă de la un verb. (< fr. *postverbál*)
- poș** *s. n.* cornet din pânză densă, prevăzut la un cap cu șpriț de metal, în bucătărie pentru tûmarea unor compoziții. (< fr. *poche*)
- poșadă** *s. f.* 1. pictură la repezeală. 2. operă literară scrisă de mântuială. (< fr. *pochade*)
- poșă** *s. f.* flotor de trestie, folosit de pescari pentru susținerea sculelor de pescuit. (< fr. *poche*)
- poșetă** *s. f.* 1. geantă mică de piele etc. în care femeile își țin diferitele obiecte mărunte de toaletă etc. 2. plic din material transparent, în care se montează mărcile poștale și alte piese filatelice. (< fr. *pochette*)
- poșoar** *s. n.* placă de carton sau de metal decupată, servind ca șablon. (< fr. *pochoir*)
- poștal**, -ă *adj.* referitor la poștă. (după fr. *postal*)
- poștaliön** *s. n.* diligență². (< rus. *počtal'on*)
- poștă** *s. f.* instituție publică care asigură transportul și distribuirea corespondenței, a coletelor, a banilor etc.; clădirea în care funcționează. (< germ. *Post*, fr. *poste*)
- pot**¹ *s. n.* vas de pământ, porțelan sau metal de uz casnic; oală. (< fr. *pot*)
- pot**² *s. n.* sumă rezultată din mizele strânse într-un tur al unui joc de cărți. (< fr. *pot*)
- potabil**, -ă *adj.* (despre lichide) care se poate bea; bun de băut. (< fr. *potable*, lat. *potabilis*)
- potabilitate** *s. f.* calitate a unui lichid de a fi potabil. (< fr. *potabilité*)
- potager**, -ă *adj.* (despre plante) folosit ca legumă; (despre terenuri, grădini) în care se cultivă zarzavat. (< fr. *potager*)
- POTAMO**, -potám *elem.* „fluviu”, „râu”. (< fr. *potamo-*, -*potame*, cf. gr. *potamos*)
- potamobotanică** *s. f.* botanica apelor curgătoare. (< fr. *potamobotanique*)
- potamodrom**, -ă *adj.* (despre pești) care migrează dintr-un râu într-altul. (< *potamo-* + *-drom*)
- potamofil**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în ape curgătoare. (< fr. *potamophile*)
- potamofită** *s. f.* plantă potamofilă. (< fr. *potamophyte*)
- potamografie** *s. f.* descriere a unei regiuni geografice prin apele curgătoare ce o străbat. (< *potamo-* + *-grafie*)
- potamológ**, -ă *s. m. f.* specialist în potamologie. (< fr. *potamologue*)
- potamologie** *s. f.* ramură a hidrologiei care studiază apele curgătoare. (< fr. *potamologie*)
- potamoplanctön** *s. n.* planctonul apelor curgătoare. (< fr. *potamoplancton*)
- potasă** *s. f.* carbonat, hidroxid sau clorură de potasiu. (< fr. *potasse*)
- potasemie** *s. f.* kaliemie. (< fr. *potassémie*)
- potásic**, -ă *adj.* care conține potasiu. (< fr. *potassique*)
- potásiu** *s. n.* metal alcalin alb-argintiu, cu puternice proprietăți radioactive; kaliu. (< fr. *potassium*)
- potatöríc**, -ă *adj.* care se referă la băutura, la chef. (< engl. *potatory*)
- potént**, -ă *adj.* puternic, tare, viril. (< lat. *potens*)
- potentát** *s. m.* șef de stat care își exercită puterea în mod despotic și arbitrar; autocrat. • (*p. ext.*) om puternic, influent. (< fr. *potentat*, lat. *potentatus*)
- potență** *vb. tr.*, refl. a (se) amplifica, a (se) intensifica, a (se) accentua. (< it. *potenziare*)
- potență** *s. f.* putere, forță. • posibilitate de dezvoltare, de afirmare. • virilitate. (< lat. *potentia*)
- potențial**, -ă *I. adj.* 1. care există ca posibilitate, în mod virtual. O energie -ă = energie pe care o posedă un corp capabil de a produce o manifestare energetică. • (*adv.*) în mod virtual, presupus posibil. 2. (despre moduri, propoziții etc.) care prezintă o acțiune posibilă, fără a preciza dacă aceasta se realizează sau nu. *II. s. n.* 1. capacitate a unui sistem fizic de a produce o manifestare energetică, un lucru mecanic. 2. capacitate de dezvoltare, de desfășurare a unei activități; nivel; forță, putere. O ~ de război = capacitatea militară a unui stat. 3. ~ de înmulțire = capacitatea unor organisme vegetale sau animale de a fi prolifiche. (< fr. *potentiel*)
- potențialitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este potențial. (< fr. *potentialité*)
- potențializá** *vb. tr.* a face să crească acțiunea unui medicament prin altul, care este lipsit de acțiunea respectivă. (< fr. *potentialiser*)
- potențiometrie** *s. f.* electrometrie. (< fr. *potentiométrie*)
- potențiométru** *s. n.* 1. aparat din rezistențe etalonate, pentru măsurarea diferențelor de potențial și a tensiunii electromotoare. 2. rezistor reglabil pentru divizarea tensiunii electrice. (< fr. *potentiomètre*)
- poterie** *s. f.* olărie. (< fr. *poterie*)
- poternă** *s. f.* 1. poartă secretă a fortificațiilor castelurilor, care dădea spre șanțul împrejmuitor. 2. galerie, comunicație subterană. (< fr. *poterne*)
- potestativ**, -ă *adj. (jur.)* care depinde de una dintre părțile contractante. (< fr. *potestatif*)
- potișă** *s. f.* vas de porțelan chinezesc sau japonez. (< fr. *potiche*)
- POTO**- *elem.* „băutură”. (< fr. *poto-*, cf. gr. *potos*)
- potologie** *s. f.* tratat despre băuturi. (< fr. *potologie*)
- potomán**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de potomanie. (< fr. *potomane*)
- potomanie** *s. f.* dipsomanie. (< fr. *potomanie*)
- potométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea cantității de apă absorbită de plante. (< fr. *potomètre*)
- potou** *s. n.* linia de plecare și de sosire în alergările de cai. (< fr. *potEAU*)
- potpuríu** *s. n.* 1. aranjament muzical din fragmente extrase din opere, operete sau din melodii cunoscute, fără o strânsă legătură între ele. 2. (*fig.*) amestec de lucruri diverse; amalgam. (< fr. *pot-pourri*)
- potsdamián** *s. n.* epocă superioară a cambrianului, tipică Munților Apalași (SUA). (< fr. *potsdamien*)
- potiúne** *s. f.* medicament lichid care se ia în doze mici pe cale bucală. (< fr. *potion*, lat. *potio*)
- pound** /paund/ *s. n.* livră. (< engl. *pound*)
- poussé** /pu-sé/ *adv. (muz.)* conducând arcului în sus, dinspre vârf spre talon. (< fr. *poussé*)

poză *vb.* I. *intr.* 1. a-și impune o anumită atitudine, comportare etc., pentru a face impresie, a epata. 2. a sta într-o poziție favorabilă pentru a fi pictat, fotografiat etc. 3. (*tehn.*) a așeza, a dispune, a monta, a stivui. II. *tr., refl. (fam.)* a (*se*) fotografia. (<fr. *poser*)

póză *s. f.* 1. atitudine, comportare, poziție (specifică), ținută (pentru a poza). O *a(-și) lua o ~* = a afișa o atitudine afectată, studiată. 2. (*fam.*) fotografie. • ilustrație. (<fr. *pose*)

pozitiv, -ă *I. adj.* 1. întemeiat pe experiență; (*p. ext.*) adevărat, real, efectiv, incontestabil. 2. (despre numere sau mărimi scalare) mai mare decât zero. • (despre electricitate) obținută prin frecarea unui baston de ebonită cu o bucată de postav; (despre polii unei surse electrice) prin care iese curentul electric; (despre electrozii sau bornele receptorilor electrice) care se leagă la polul pozitiv al sursei. 3. (despre oameni) realist, înclinat către o activitate practică. 4. care exprimă o afirmație, o aprobare. 5. cu calități alese; valoros. 6. (*gram.*) *grad* ~ (și *s. n.*) = formă a adjectivului sau a adverbului care prezintă însușirea obișnuită a unui obiect sau caracteristica obișnuită a unei acțiuni. II. *s. n.* copie a unui negativ fotografic care redă, asemănător cu realitatea, părțile luminoase și cele întunecate ale obiectului fotografiat. (<fr. *positif*, lat. *positivus*)

pozitivism *s. n.* 1. curent filozofic din sec. XIX-XX care neagă filozofia ca o reprezentare teoretică generalizată a lumii, limitându-se la faptele confirmate de experiență și negând astfel posibilitatea cunoașterii esenței fenomenelor. 2. interes exagerat pentru problemele practice, materiale, tendință de a urmări numai avantajele imediate. (<fr. *positivisme*)

pozitivist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al pozitivismului. (<fr. *positiviste*)

pozitivitate *s. f.* caracter pozitiv. (<fr. *positivité*)

pozitron *s. m.* particula elementară de masă egală și sarcină electrică egală în valoare absolută cu a electronului, dar pozitivă; antielectron. (<fr. *positron*; germ. *Positron*, rus. *pozitron*)

pozitroniu *s. n.* asociație a unui electron cu un pozitron, care gravitează în jurul centrului de masă comun. (<fr., engl. *positronium*)

poziție *s. f.* 1. mod în care este așezat sau situat ceva sau cineva; (*p. ext.*) loc unde se găsește ceva sau cineva. • (*muz.*) loc al unei note sau al unei chei pe portativ; felul în care sunt ținute mâinile în timpul cântatului la instrumentele muzicale. • locul pe care îl ocupă un sunet într-un cuvânt. 2. teren, loc pe care sunt dispuse trupele pe front sau navele de război pe mare, servind ca bază de atac sau de apărare. 3. atitudine a corpului; ținută. 4. situație, stare în care se găsește cineva sau ceva. • situație socială, rang. (<fr. *position*, lat. *positio*, germ. *Position*)

poziționă *vb. tr.* 1. a așeza (un obiect, o sculă) într-o anumită poziție. • (*inform.*; despre un text) a introduce la începutul liniilor un număr variabil de spații, în scrierea unui program. 2. a indica coordonatele geografice ale unei (aero)nave, amplasamentul exact al unei mașini, unelte, trupe etc. (<fr. *positionner*)

pozițional, -ă *adj.* referitor la poziție. (<engl. *positional*)

poziționer *s. n.* (*tehn.*) dispozitiv care permite orientarea ușoară și menținerea ansamblor de piese metalice într-o anumită poziție. (<fr. *positionner*)

pozometru *s. n.* exponometru. (<fr. *posomètre*)

pracrit *s. n.* dialect indian din sanscrită. (<fr. *prakrit*)

practic, -ă *I. adj.* 1. referitor la practică. • care tinde către o acțiune, către o realizare; care realizează ceva, dă rezultate concrete; util. • comod, folositor; ingenios. 2. (despre oameni) cu spirit de acțiune; îndemnatic, destoinic. II. *s. f.* 1. activitate a oamenilor îndreptată spre crearea condițiilor necesare existenței și dezvoltării societății, în primul rând procesul producției materiale. • aplicare a cunoștințelor teoretice; (*p. ext.*) experiență, rutină. • stagiul pe care îl face un student sau un elev într-o întreprindere. 2. ansamblu de metode și de procedee aplicate și verificate efectiv. 3. exercitare a unei profesii; profesare. 4. (*pl.*) ceremonie, manifestare exterioară specifică unui cult, unei credințe etc. (<lat. *practicus*, gr. *praktikos*, germ. *praktisch*, după fr. *pratique*, germ. *Praktik*, gr. *praktike*)

practică *vb. tr.* a pune în practică. • a profesa, a exercita o meserie, un sport etc. (după fr. *pratiquer*)

practicabil, -ă *I. adj.* 1. care se poate aplica în practică. 2. (despre drumuri) pe unde se poate umbla, merge; accesibil. II. *s. n.* element de decor dintr-un podium mobil care servește pentru a căpăta înălțimea dorită pe scenă. • platformă pe care se instalează utilajele de filmare și iluminare. (după fr. *practicable*)

practicant, -ă *s. m. f.* cel care îndeplinește un stagiul de practică într-un domeniu oarecare. • cel ce practică o profesiune, o disciplină sportivă. (<germ. *Praktikant*)

practician, -ă *s. m. f.* tehnician, medic etc. cu o îndelungată experiență. (după fr. *praticien*)

practicism *s. n.* predilecție spre activitatea practică. • simț, spirit practic. (<rus. *prakticism*, germ. *Praktizismus*)

practicist, -ă *adj.* referitor la practicism. (<practic + -ist)

pragmatic, -ă *I. adj.* 1. care urmărește aspectul practic, utilitatea; (*peior.*) care ia drept criteriu al adevărului valoarea practică. 2. bazat pe studierea faptelor. O *~a sancțiune* = lege care emană de la parlament sau de la suveran, cu privire la o importantă problemă laică sau religioasă. II. *s. f.* parte a semioticii care studiază modul în care omul înțelege și folosește semnele. (<fr. *pragmatique*, lat. *pragmaticus*, gr. *pragmatikos*, III engl. *pragmatics*)

pragmatism *s. n.* curent în filozofia contemporană, care, identificând obiectul cunoașterii cu procesul cunoașterii, consideră noțiunile, ideile, teoriile etc. exclusiv din punctul de vedere al eficacității lor practice. • (*p. ext.*) atitudine, concepție etc. care are în vedere (numai) eficacitatea, utilitatea practică. (<fr. *pragmatisme*, engl. *pragmatism*)

pragmatist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al pragmatismului. (<fr. *pragmatiste*)

prairial /pre- s. n. a noua lună în calendarul republican francez (20 mai - 18 iunie). (<fr. *prairial*)

pralină *s. f.* bomboană cu înveliș de ciocolată sau de zahăr, având miezul umplut cu nucleu ori migdală. (<fr. *praline*)

prandial, -ă *adj.* referitor la masa de prânz. (<fr. *prandial*)

práo *s. n.* ambarcațiune mare cu vele, în insulele Malaisiei. (<fr. *prao*)

praseodim *s. n.* element chimic metalic din grupa lantanidelor. (<fr. *prosodyme*)

PRATI-/PRATO- *elem.* „pașiște”. (<fr. *prati-*, *prato-*, cf. lat. *pratum*)

praticol, -ă *adj.* (despre animale, plante) în preri și terenuri ierboase. (<fr. *praticole*)

pratologie *s. f.* știință care se ocupă cu studiul pașiștilor. (<it. *pratologia*)

pratostepă *s. f.* regiune de climă arid din zona temperată, cu mici izvoare de pădure într-o vastă întindere de stepe. (<prato- + *stepă*)

PRAXI(O)-, -praxie elem. „acțiune”, „practică”. (<fr. *praxi(o)-*, -praxie, cf. gr. *praxis*)

praxie *s. f.* (*med.*) coordonare normală a mișcărilor în vederea executării unor acte motorii adecvate scopului propus. (<fr. *praxie*)

praxiologie *s. f.* ramură a științei care studiază structura activităților umane și a condițiilor eficacității acestora. (<fr. *praxiologie*)

práxis *s. n.* 1. experiență, rutină. • categoria filozofică a practicii social-istorice. 2. acțiune organizată în vederea unui anumit scop. (<engl., gr. *praxis*)

PRE- *pref.* 1. „anterior” (temporal și spațial). 2. „evoluat”, „ridicat”, „eminent”. 3. „superlativ”. (<fr. *pré-*, cf. lat. *prae*)

preabatăj *s. n.* galerie într-o mină, făcută în vederea deschiderii abatajului. (<pre- + *abataj*)

preabecedăr, -ă *adj.* care precedă vârsta abecedarului. (<pre- + *abecedar*)

preadaptare *s. f.* posibilitate a unui organism de a se adapta la mediul înconjurător datorită unor mutații preexistente. (după fr. *préadaptation*)

preadolescent, -ă *adj., s. m. f.* (copil) care nu are încă vârsta adolescenței. (<pre- + *adolescent*)

- preadolescență** *s. f.* perioadă între pubertate și adolescență. (<pre- + adolescență)
- prealabil**, -ă *adj.* care trebuie zis, făcut etc. înainte de începerea unei acțiuni principale, înainte de a trece la ceva. • care precedă, anterior; anticipat. • (adv.) în ~ = mai întâi, mai înainte de... (<fr. *préalable*)
- prealarmă** *s. f.* alarmă care anunță o alarmă adevărată. (<it. *preallarme*)
- prealiāj** *s. n.* aliaj folosit numai la elaborarea aliajelor (ne)feroase. (<fr. *préalilage*)
- preambalāt**, -ă *adj.* (despre o marfă) ambalat înainte de a fi pus în vânzare. (<pre- + *ambalat*)
- preambul** *s. n.* 1. parte introductivă a unui discurs, a unei scrieri, lucrări muzicale etc.; exordiu. • ceea ce constituie partea premergătoare a unei acțiuni, manifestări etc. 2. introducere la o lege, la un tratat internațional etc. în care se face expunerea de motive. (<fr. *préambule*)
- preambulār**, -ă *adj.* referitor la preambul. (<fr. *préambulaire*)
- preamplificator** *s. n.* amplificator într-un lanț de transmisiune, înaintea unui amplificator principal. (<fr. *préamplificateur*)
- preandropauză** *s. f.* ansamblu de tulburări care precedă andropauza. (<pre- + *andropauză*)
- preanestezie** *s. f.* pregătire a bolnavului în vederea anesteziei, prin administrarea de medicament hipnotice și analgezice; preanarcoză. (<fr. *préanesthésie*)
- preaprinđere** *s. f.* aprindere prematură a combustibilului în cilindrii unui motor cu ardere internă. (<pre- + *aprinđere*)
- prearián**, -ă *adj.* anterior arienilor. (<fr. *préaryen*)
- preatomic**, -ă *adj.* anterior descoperirii și utilizării energiei atomice. (<pre- + *atomic*)
- preaviz** *s. n.* înștiințare prealabilă făcută unui angajat prin care i se anunță desfacerea contractului de muncă la expirarea unui termen anumit. (<fr. *préavis*)
- preaviză** *vb. tr.* a înștiința în prealabil. • a da un preaviz. (<fr. *préaviser*)
- prebaróc**, -ă *adj.* care a precedat barocul. (<fr. *prébaroque*)
- prebendār** *s. m.* cel care beneficiază de o prebendă. (<lat. *praebendarius*)
- prebendă** *s. f.* venit fix acordat unui titlu ecleziastic catolic; titlul însuși. (<lat. *praebenda*, fr. *prébende*)
- prebiotic**, -ă *adj.* anterior apariției vieții. (<engl. *prebiotic*)
- preburghéz**, -ă *adj.* anterior apariției burgheziei. (<pre- + *burghéz*)
- precalculă** *vb. tr.* a calcula în prealabil veniturii, cheltuielii etc. (<pre- + *calcula*)
- precalculăție** *s. f.* precalculare. (<engl. *precalculation*)
- precambrián**, -ă *adj., s. n.* (din) prima eră geologică, anterioară cambrianului, care durează de la consolidarea scoarței terestre până la apariția trilobiților; antecambrian. (<fr. *préambrien*)
- precāncer** *s. n.* fază premergătoare, necesară pentru apariția bolii canceroase. (<fr. *précancer*)
- precancerós**, -oasă *adj.* referitor la precancer, propriu acestuia; premalign. (<fr. *précancéreux*)
- precancerózá** *s. f.* vegetații veneriene mari și abundente, dezvoltate pe o mucoasă sau pe un tegument care evoluează în neoplasm. (<fr. *précancérose*)
- precapitalist**, -ă *adj.* anterior apariției capitalismului. (<engl. *precapitalist*)
- precār**, -ă *adj.* care depinde de voința cuiva sau de împrejurări neprevăzute; nesigur, instabil. • lipsit de rezistență; subred, fragil. (<fr. *précaire*, lat. *precarius*)
- precária** *s. f.* (ant. și evul mediu) drept de posesiune asupra unui lot de pământ primit în schimbul prestării unor obligații față de proprietarul funciar. (<lat. *precaria*)
- precaritate** *s. f.* caracterul, starea a ceea ce este precar. (<fr. *précariété*)
- precāut**, -ă *adj.* care acționează cu deosebită atenție; prevăzător, prudent, circumspect. (<lat. *praecautus*)
- precauție** *s. f.* atitudinea celui precavut; prevedere, băgare de seamă, prudență, circumspecție. (<fr. *précaution*, lat. *praecautio*)
- precāđere** *s. f.* prioritate; preferință. • cu ~ = mai ales, îndeosebi. (<pre- + *căđere*)
- precēđá** *vb. tr.* 1. a exista, a se petrece înainte de...; a premerge. 2. a merge, a veni înaintea cuiva sau a ceva (în spațiu). (<fr. *précéder*, lat. *praecedere*)
- precēđent**, -ă *I. adj.* premergător, anterior. *II. s. n.* fapt, caz anterior care servește ca exemplu sau ca justificare pentru cazurile următoare similare; precedentă. • fără ~ = nemăintâlnit, nemaiapomenit, extraordinar; unic. (<fr. *précédent*, lat. *praecedens*)
- precēđență** *s. f.* faptul de a preceda în timp sau în spațiu; precedent. • caz de ~ = caz premergător, invocat pentru justificarea unei dispoziții, a unei hotărâri. (<fr. *précédence*, lat. *praecedentia*, it. *precedenza*)
- precēltic**, -ă *adj.* anterior celților. (<fr. *préceltique*)
- precēpt** *s. n.* principiu, învățătură morală; normă, regulă de conduită. • sfat, recomandare. (<fr. *précepte*, lat. *praecceptum*)
- preceptist**, -ă *s. m. f.* 1. autor de precepte. 2. pedant în precepte (după it. *preceptista*)
- preceptistic**, -ă *I. adj.* bazat pe precepte. *II. s. f.* 1. arta de a formula precepte, de a învăța pe alții prin precepte. 2. totalitatea preceptelor morale. 3. tratat despre precepte retorice. (după it. *preceptistica*)
- preceptór** *s. m.* educator particular al unui copil sau al unui tânăr, pedagog. (<fr. *précepteur*, lat. *praecceptor*)
- precēptie** *s. f.* prolepsă (3). (<lat. *praecipio*)
- precēsie** *s. f.* 1. deplasare lentă a axei de rotație a unui corp ce se rotește rapid și are doar un punct fix. 2. (astr.) -a echinocțiilor = deplasare, în sens retrograd, a punctelor echinoctiale ale Pământului, datorită atracției exercitate de Lună și de Soare asupra Pământului. (<fr. *précession*, lat. *praecessio*)
- precheleán**, -ă *adj., s. n.* (din) primul subetaj al paleoliticului inferior, dinaintea cheleanului. (<germ. *Frächellean*)
- precincie** *s. f.* fiecare dintre scările unui amfiteatru roman. (<lat. *praecinctio*)
- precipitá** *vb. I. tr., refl.* 1. (despre o substanță solubilă dizolvată într-un lichid) a (se) separa, a (se) depune sub formă de precipitat. 2. a (se) grăbi, a (se) zori. *II. refl.* a se succeda rapid. (<fr. *précipiter*, lat. *praecipitare*)
- precipitábil**, -ă *adj.* (despre substanțe) care se poate precipita. (<fr. *précipitable*)
- precipitabilităte** *s. f.* proprietate a unei substanțe de a fi precipitabilă. (<precipitabil + -itate)
- precipitándo** *adv. (muz.)* grăbind (brusc) mișcarea. (<fr. *précipitant*)
- precipitánt** *s. m.* produs chimic care provoacă precipitarea substanțelor dintr-o soluție. (<fr. *précipitant*)
- precipitáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) precipita. 2. (biol.) tip de reacție antigen-anticorp. (<precipita)
- precipitát¹** *s. n.* substanță insolubilă care se separă dintr-o soluție, depunându-se pe fundul vasului, sub acțiunea unui reactiv, prin răcirea sau evaporarea soluției. (<fr. *précipité*, lat. *praecipitatum*)
- precipitát²**, -ă *adj.* (despre oameni; și *adv.*) grăbit, repezit; pripit. (<precipita)
- precipitáție** *s. f.* 1. trecere în stare de precipitat a unei substanțe; precipitare. 2. produs al condensării vaporilor de apă atmosferici, care cade pe pământ sub formă de ploaie, zăpadă, grindină etc. 3. grabă mare, zor. (<fr. *précipitation*, lat. *praecipitatio*)
- precipitímă** *s. f.* substanță (anticorp) care produce precipitarea antigenului ce i-a dat naștere. (<fr. *précipiitine*)
- precipitron** *s. n.* dispozitiv electrostatic pentru purificarea aerului dintr-o încăpere prin dirijarea prafului spre unul dintre electrozi. (<fr. *précipitron*)
- precipút** *s. n. (jur.)* drept acordat unei persoane de a lua o anumită parte dintr-un bun înainte de partaj. (<fr. *préciput*)
- preciróză** *s. f.* stare morbidă a ficatului constând dintr-un ansamblu de semne care precedă pe cele ale cirozei. (<fr. *précirrhose*)
- precis**, -ă *I. adj.* 1. exact; determinat; fix. 2. lămurit, clar, limpede. *II. adv.* cu precizie. (<fr. *précis*, lat. *praecisus*)
- preciză** *vb. tr.* a determina, a arăta în mod precis, clar,

- exact; (*p. ext.*) a elucida. • a delimita, a contura. (<fr. *préciser*)
- precizabil**, -ă *adj.* care poate fi precizat. (<it. *precisabile*)
- precizăminte** *adv.* în mod precis. (<fr. *précisément*, it. *precisamente*)
- precizie** *s. f.* 1. faptul de a fi precis; exactitate riguroasă. 2. (*pl.*; în forma *preciziune*) lămurire, informare precisă. (<fr. *précision*, lat. *praecisio*)
- preciziune** *s. f. v.* precizie (2).
- preclásic**, -ă *adj. s. m. f.* (scriitor) din perioada premergătoare clasicismului. (<fr. *préclassique*)
- preclásicism** *s. n.* perioadă din istoria literaturii sau artei anterioare clasicismului. (<fr. *préclassicisme*)
- prelimactériu** *s. n.* perioadă anterioară climacteriului. (<pre- + *climacteriu*)
- preclíníc**, -ă *adj.* dinaintea de internarea în clinică. (<fr. *préclinique*)
- precóce** *adj. inv.* 1. (despre copii) dezvoltat înainte de vârsta normală. • apărut, manifestat de timpuriu. 2. (despre plante) care ajunge la maturitate foarte devreme; timpuriu, vârtic. (<fr. *précoce*, lat. *praecox*)
- precocitate** *s. f.* însușirea de a fi precoce; caracterul a ceea ce este precoce. (<fr. *précocité*)
- precolumbián**, -ă *adj.* (despre civilizație, artă) dezvoltat pe teritoriul Americii înainte de descoperirea ei de către Columb. (<fr. *précolumbien*)
- precomándă** *s. f.* comandă prealabilă. (<pre- + *comandă*)
- precomatós**, -oasă *adj.* referitor la precomă. (<pre- + *comatos*)
- precómă** *s. f.* sindrom care precedă coma, comă în cursul căreia conștiința se păstrează (în parte) trează. (<fr. *précoma*)
- precombústie** *s. f.* fază a funcționării unui motor cu ardere internă care precedă aprinderea combustibilului. (<fr. *précombustion*)
- precompilátor** *s. n.* (*inform.*) program care prelucrează un text-sursă înainte de faza de compilație. (<fr. *précompilateur*)
- precompímă** *vb. tr.* a supune precompimării. (<pre- + *comprima*)
- precompímăre** *s. f.* (*constr.*) procedeu constând în a supune un element de beton armat unor eforturi unitare de compresiune, înainte de aplicarea sarcinilor reale. (<precompímă)
- preconcasăre** *s. f.* concasare grosieră. (după fr. *préconassage*)
- preconcentrăre** *s. f.* operație de îmbogățire a unei substanțe minerale prin înlăturarea unei părți din steril. (după fr. *préconcentration*)
- preconcentrát** *s. n.* produs minier îmbogățit în substanțe utile prin operații preliminare, urmate de prepararea propriu-zisă. (<pre- + *concentrat*)
- preconcept** *s. n.* semnificație atașată de copil primelor semne verbale, elemente senzoriale accidentale, neesențiale. (<pre- + *concept*)
- preconcepție** *s. f.* 1. prejudecată. 2. fază incipientă în procesul ontogenetic de însușire și formare a conceptelor, la copil. (<fr. *préconception*)
- preconcepút**, -ă *adj.* (despre idei, păreri etc.) adoptat fără o cercetare sau experimentare prealabilă. (după fr. *préconçu*)
- precondiție** *s. f.* condiție prealabilă. (<pre- + *condiție*)
- preconferință** *s. f.* conferință preliminară uneia mai importante. (<pre- + *conferință*)
- preconicá** *vb. tr.* a proiecta, a prevedea; a propune, a indica, a recomanda. (<fr. *préconiser*)
- preconsolidăre** *s. f.* (*constr.*) consolidare naturală a unui strat de pământ, supus în trecut unor sarcini geologice mai mari. (după fr. *préconsolidation*)
- preconsonántic**, -ă *adj.* care precedă o consoană. (<fr. *préconsonantique*)
- preconsultăre** *s. f.* consultare prealabilă. (<pre- + *consultare*)
- preconștiénț** *s. n.* ansamblu de procese psihice latente, disponibile, care pot fi rechemate în conștiință oricând. (<fr. *préconscient*)
- precontrăct** *s. n.* contract provizoriu. (<engl. *precontract*)
- precontractuál**, -ă *adj.* de dinaintea încheierii unui contract. (<engl. *precontractual*)
- precordiál**, -ă *adj.* din regiunea anterioară a toracelui, corespunzând inimii. (<fr. *précordial*)
- precordiálgie** *s. f.* durere localizată în regiunea precordiálă. (<fr. *précordialgie*)
- precorector** *s. m.* cel care face precorectură. (<pre- + *corector*)
- precoretură** *s. f.* corectură înainte de a da manuscrisul la tipar. (<pre- + *corectură*)
- precósmic**, -ă *adj.* anterior lansării sau ajungerii în spațiul cosmic. (<fr. *précosmique*)
- precreștin**, -ă *adj.* anterior apariției creștinismului. (după fr. *préchrétien*)
- precritic**, -ă *adj.* care precedă o criză (de epilepsie). (după engl. *precritical*)
- precurșór**, -oăre *I. s. m. f.* predecesor. **II. adj.** care precedă, anunță un fapt. (<fr. *précurseur*, lat. *praecursor*)
- predecadáť**, -ă *adj. (jur.)* decedat înainte de... (<fr. *prédécedéť*)
- predecésór**, -oăre *I. s. m. f.* cel care a precedat pe cineva într-o funcție, demnitate etc.; antecesor, precursor. **II. s. m. (pl.)** strămoși, înaintași. (<fr. *prédécesseur*, lat. *praedecessor*)
- predélă** *s. f.* partea inferioară a unui tablou, cu scene în legătură cu subiectul principal din acesta. (<fr. *prédelle*, it. *predella*)
- predestínă** *vb. tr.* a hotărî dinaintea soarta cuiva; a urși, a sorti; a predestina. (<fr. *prédestiner*, lat. *praedestinare*)
- predestínăre** *s. f.* 1. acțiunea de a predestina; predestinație. 2. concepție teologică sau filozofică idealistă potrivit căreia destinul omului ar fi fixat de mai înainte de către o forță supranaturală. (<predestina)
- predestínăție** *s. f.* predestinare. (<fr. *prédestination*, lat. *praedestinatio*)
- predeterminá** *vb. tr.* a predestina. (<fr. *prédéterminer*)
- predetermínănt**, -ă *adj.* care determină dinaintea. (<fr. *prédéterminant*)
- predetermínăție** *s. f.* predeterminare. (<fr. *prédétermination*)
- predetermínism** *s. n.* teorie care consideră că actele de voință ale omului și desfășurarea evenimentelor istorice ar fi de mai înainte determinate de către puterea divină. (<fr. *prédéterminisme*)
- prediabét** *s. n.* stare care precedă diabetul. (<fr. *prédiabète*)
- prediál**, -ă *adj.* care se referă la latifundii, care este în legătură cu o moștenire. (<fr. *prédial*, lat. *praedialis*)
- predicá** *vb. I. intr.* 1. a rosti o predică. 2. (*fil.*) a atribui unui obiect o calitate sau un atribut. **II. tr.** a recomanda cu insistență; a propovădui. (<lat. *praedicare*)
- predicábil**, -ă *I. adj.* care poate fi predicat, propovăduit. **II. s. n. (fil.)** noțiune universală (gem, specie etc.). (<fr. *prédicabile*, it. *predicabile*, lat. *praediciabilis*)
- predicabilităte** *s. f.* însușirea de a fi predicabil. (<engl. *predicability*)
- predicáménť** *s. n. (fil.)* categorie, noțiune fundamentală (substanță, cantitate, calitate etc.). (<fr. *prédicament*, it. *predicamento*)
- predicánt**, -ă *adj.* (despre ton) de predică. (<predicá + *-ant*)
- predicát** *s. n.* 1. parte principală a propoziției care atribuie subiectului o acțiune, o stare, o însușire. **o ~ verbal** = predicat exprimat printr-un verb predicativ la un mod personal, locuțiune verbală, adverb sau interjecție predicativă; **~ nominal** = predicat exprimat printr-un verb copulativ și un nume predicativ. 2. (*log.*) termen al unei judecăți care afirmă sau neagă ceva în legătură cu subiectul. **o (log. simbolică)** element constitutiv al funcțiilor specifice calculului de predicat. 3. (*mat.*) enunț care depinde de una sau mai multe variabile și căruia, pentru orice valoare dată variabilelor, îi corespunde o propoziție. (<fr. *prédicat*, lat. *praedicatum*)
- predicativ**, -ă *adj.* 1. care formează sau poate forma predicatul; cu valoare de predicat. **o verb ~** = verb care poate forma singur predicatul unei propoziții; **nume ~**

- = nume care, împreună cu un verb copulativ, formează predicatul; *propoziție -ă* (și *s. f.*) = propoziție subordonată care îndeplinește funcția de nume predicativ pe lângă un verb copulativ din regentă; *element -u suplimentar* = parte secundară de propoziție cu dublă subordonare (față de verb și de subiect sau obiect); *propoziție -ă suplimentară* (și *s. f.*) = propoziție subordonată care îndeplinește în frază rol de element predicativ suplimentar. 2. (log.) referitor la predicat. (<fr. *prédicatif*)
- predicativitate** *s. f.* însușire a unui cuvânt de a avea funcție de predicat. (< *predicativ* + *-itate*)
- predicativiză** *vb. tr.* a transforma în predicat un verb la un mod nepersonal. (< *predicativ* + *-iza*)
- predicător** *s. m.* 1. cel care predică (o religie); propovăditor; propagator. 2. conducător al unei comunități baptiste. (<fr. *prédicateur*, lat. *praedicator*)
- predicatorial**, -ă *adj.* de predică, de predicator; predicatoriu; (*fam.*) care dojenește. (după it. *predicatorio*)
- predicatoriu**, -ie *adj.* predicatorial. (<it. *predicatorio*)
- predicație** *s. f.* faptul de a enunța ceva despre un anumit lucru; enunț care reflectă raportul dintre un obiect și o însușire a sa. • facultatea de a comunica prin raportarea la realitate, cu mijloace lingvistice, a unor reprezentări din conștiința vorbitorului. (<fr. *prédication*, lat. *praedication*)
- pređică** *s. f.* 1. cuvântare rostită de preot în biserică, axată pe un text biblic și cuprinzând învățătură. 2. (*peior.*) expunere cu conținut moralizator; dojană. (<it. *predica*)
- predictabil**, -ă *adj.* care poate fi pronosticat pe baza unei generalizări științifice. (<engl. *predictable*)
- predictabilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este predictabil. (< *predictabil* + *-itate*)
- predictiv**, -ă *adj.* care permite a prevedea anumite lucruri pornind de la elemente cunoscute, conținute în acestea. (<fr. *prédicatif*, engl. *predictive*)
- predictor** *s. n.* probă psihologică cu valoare de anticipare a reușitei în activitatea ulterioară. (<engl. *predictor*)
- predicție** *s. f.* 1. operație rațională de anticipare a unui eveniment sau fenomen; prezviune. 2. prevestire; profeție. (<fr. *prédiction*, lat. *praediction*)
- predigestie** *s. f.* totalitatea fenomenelor care pregătesc digestia. (<fr. *prédigestion*)
- predilect**, -ă *adj.* preferat, favorit. (după it. *predilecto*)
- predilecție** *s. f.* preferință pentru cineva sau ceva. (<fr. *predilection*, lat. *praedilectio*)
- predisociație** *s. f.* stare în care se găesc moleculele unei substanțe după absorbția unor radiații, în care energia de rotație e destul de mare pentru ca molecula să se poată disocia. (<fr. *prédisociation*)
- predispozant**, -ă *adj.* (*med.*) receptiv, sensibil, predispus la o boală. (<fr. *prédisposant*)
- predispoziție** *s. f.* 1. dispoziție naturală, înclinație spre ceva. 2. receptivitate, sensibilitate la anumite boli. (<fr. *prédisposition*)
- predispune** *vb. intr., tr.* 1. a crea, a pregăti o anumită stare de spirit, a dispune la ceva. 2. a determina o sensibilitate deosebită față de anumite boli. (după fr. *prédisposer*)
- predomină** *vb. intr.* a sta mai presus, a avea rolul principal; a domina. (<fr. *prédominer*)
- predominant**, -ă *adj.* care predomină; predominant. (<fr. *prédominant*)
- predominanță** *s. f.* superioritate, predominare, predominanție. (<fr. *prédominance*)
- predominator**, -oăre *adj.* predominant. (< *prédomina* + *-tor*)
- predominatie** *s. f.* predominare. (<fr. *prédomination*)
- preechipă** *s. f.* (*sport*) echipă din care se selecționează jucătorii pentru un meci. (<pre- + *echipă*)
- prelectoră**, -ă *adj.* care precedă alegerile. (<fr. *préelectoral*)
- preelēnic**, -ă *adj.* 1. referitor la civilizațiile instalate în lumea egeeană înainte de venirea indo-europenilor sau a celor care au suferit influența lor. 2. referitor la civilizația miceniană. (<fr. *préhellénique*)
- preeminēt**, -ă *adj.* superior altora în rang, ca merite etc. (<fr. *prééminent*)
- preeminētă** *s. f.* 1. demnitate, privilegiu al unui rang. 2. superioritate (în rang, în merite). (<fr. *prééminence*, lat. *praeminentia*)
- preemptiune** *s. f.* (*jur.*) drept de ~ = drept de care se bucură cineva printr-un contract sau printr-o lege, de a fi preferat dintre mai mulți cumpărători. (<fr. *préemption*)
- preexistă** *vb. intr.* a exista de mai înainte. (<fr. *pré-exister*)
- preexistent**, -ă *adj.* care preexistă. (<fr. *préexistant*)
- preexistentă** *s. f.* faptul de a preexista; existență anterioară. • doctrină filozofică sau religioasă care admite existența sufletului înainte de cea a corpului, precum și reîncarnarea sufletelor. (<fr. *préexistence*)
- prefabrică** *vb. tr.* a confecționa prefabricate. (< *prefabricat*)
- prefabricat**, -ă *adj.* *s. n.* (element de beton etc.) confecționat dinainte în fabrică sau în atelier, pentru a fi numai montat sau ansamblat pe șantier; (produs) care rezultă dintr-un proces industrial și servește ca material pentru fabricarea unui produs industrial finit. (<fr. *préfabriqué*)
- prefabricație** *s. f.* prefabricare. (<fr. *préfabrication*)
- prefață** *vb. tr.* 1. a scrie prefața la o carte. 2. a anunța (un eveniment). (<fr. *préfacer*)
- prefațator**, -oăre *s. m. f.* autor de prefețe. (< *prefața* + *-tor*)
- prefată** *s. f.* 1. cuvânt la începutul unei cărți, care conține lămuriri, explicații etc. legate de opera respectivă. 2. ceea ce precedă sau anunță un eveniment. (<fr. *préface*, lat. *praefatio*)
- prefect** *s. m.* 1. demnitar care conducea o prefectură la romani sau diverse unități teritoriale în unele state feudale. 2. comandant al unei armate, al unei legiuni la romani. 3. șef administrativ și politic al unui județ (sau district). 4. preot sau călugăr în institutele pedagogice ale iezuiților, care conduce și supraveghează câte un sector al activității elevilor. 5. (în trecut) elev, într-un colegiu (religios), responsabil cu disciplina. (<lat. *praefectus*)
- prefectoral**, -ă *adj.* care aparține prefectului sau prefecturii. (<fr. *préfectoral*)
- prefectură** *s. f.* 1. unitate administrativă, provincie etc. condusă de un prefect (1). 2. funcția, demnitatea de prefect. 3. instituție care constituie forul administrativ și politic sau conducerea poliției dintr-un județ (sau district). (<lat. *praefectura*, fr. *préfecture*)
- preferă** *vb. tr.* a alege între două sau mai multe posibilități, a da întâietate unei situații, unei persoane; a avea predilecție. *o de ~t* = preferabil. (<fr. *préférer*)
- preferabil**, -ă *adj.* care merită să fie preferat. (<fr. *préférable*)
- preferans** *s. n.* joc de cărți. (<rus. *preferans*)
- preferat**, -ă *adj., s. m. f.* predilect. (<fr. *préféré*)
- preferențial**, -ă *adj.* care acordă cu preferință cuiva; de favoare. (<fr. *préférentiel*)
- preferențialism** *s. n.* (*ec.*) sistem preferențial. (<engl. *preferentialism*)
- preferință** *s. f.* faptul de a prefera pe cineva sau ceva; predilecție. *o de ~* = cu deosebire, mai ales. (<fr. *préférence*)
- prefeđală**, -ă *adj.* anterior feudalismului. (<pre- + *feudal*)
- prefice** *s. f. pl.* bocitoare tocmită pentru a plânge morții și a le proslăvi însușirile. (<lat. *praeficae*)
- prefigură** *vb. tr.* a prezenta, a schița în mare, cu anticipație. (<fr. *préfigurer*)
- prefigurativ**, -ă *adj., s. n.* (element) care prefigurează. (<engl. *préfigurative*)
- prefigurație** *s. f.* faptul de a prefigura, de a anunța ceva. (<fr. *préfiguration*)
- prefilatelie** *s. f.* ramură a filateliei care se ocupă cu materialele și documentele din perioada premergătoare apariției mărcilor poștale. (<germ. *Präphilatelie*)
- prefiltrare** *s. f.* filtrare prealabilă a apei printr-un prefiltru. (după fr. *préfiltration*)
- prefiltru** *s. n.* filtru cu strat filtrant de nisip cu granulație mare, amplasat în amonte de filtrul principal al instalației de tratare a apei. (<fr. *préfiltre*)
- prefinal**, -ă *adj.* dinainte de final; penultim. *o* (*telec.*) etaj ~ = etaj de amplificare situat înaintea etajului final. (<pre- + *final*)
- prefix** *s. n.* 1. afix care se atașează înaintea rădăcinii

- sau temeii unui cuvânt, pentru a forma un cuvânt nou. 2. (*telec.*) indicativ de apel; număr care indică o anumită localitate sau țară și trebuie format înaintea numărului de telefon al abonatului. (< fr. *préfixe*, lat. *praefixus*)
- prefixă** *vb. tr.* a atașa un prefix unui cuvânt. (< fr. *préfixer*)
- prefixái, -ă** *adj.* (despre cuvinte) format cu ajutorul unui prefix. (< fr. *préfixal*)
- prefixáție** *s. f.* prefixare. (< fr. *préfixation*)
- prefixoid** *s. n.* pseudoprefix. (< fr. *préfixoïde*)
- preflorație** *s. f.* mod de dispunere a sepelelor și a petalelor în mugurul floral; estivație (2). (după fr. *préfloraison*)
- prefoliație** *s. f.* mod de dispunere a frunzelor în mugur. (< fr. *préfoliation*)
- preforjare** *s. f.* forjare preliminară aplicată unei piese înainte de a i se da forma definitivă. (< *pre-* + *forjare*)
- preformare** *s. f.* operație de transformare a pieselor conice în plăni bərbătești, cu calotă și bor. (după fr. *préformation*)
- preformație** *s. f.* (biol.) conformație moștenită; predispoziție. (< fr. *préformation*)
- preformism** *s. n.* concepție eronată potrivit căreia toate însușirile și caracteristicile organismului adult există deja constituite, în formă ultimă, în germe; animalculism. (< germ. *Präformismus*)
- preformist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al preformismului. (< germ. *präformist*)
- pregenéric** *s. n.* cadru de film care precedă genericul. (< fr. *prégénérique*)
- preglaciár, -ă** *adj.* anterior perioadei glaciare cuaternare. (< fr. *préglacière*)
- pregnânt, -ă** *adj.* care iese în relief prin trăsături specifice, evident, cu claritate. (< fr. *pregnant*, lat. *praegnans*, germ. *prágnant*)
- pregnântă** *s. f.* însușirea a ceea ce este pregnant; expresivitate. (< fr. *pregnance*, germ. *Prágnanz*)
- pregustá** *vb. tr.* a gusta o băutură, o mâncare înainte de a fi consumată. (< lat. *praegustare*)
- prehensil, -ă** *adj.* (despre organe) care are însușirea de a prinde. (< fr. *préhensile*)
- prehensiune** *s. f.* acțiunea mâinii de a prinde, de a apuca cu ajutorul degetelor, ghearelor, al unei pense etc. (< fr. *préhension*)
- prehensór, -oáre** *adj.* (despre un organ) care servește pentru prehensiune. (< fr. *préhenseur*)
- prehoméric, -ă** *adj.* (despre poezii grecești) dinaintea de Homer. (< *pre-* + *homeric*)
- prehominiáni** *s. m. pl.* grup de hominieni intermediari între om și maimuțele antropode; pitecantropul, sinantropul, africanthropul. (< fr. *préhomiניים*)
- preimperialist, -ă** *adj.* anterior imperialismului. (< *pre-* + *imperialist*)
- preimprimá** *vb. tr.* a imprima în prealabil ilustrațiile în culori pentru un ziar. (< fr. *preimprimer*)
- preincásic, -ă** *adj.* anterior incașilor. (< fr. *préincasique*)
- preindexare** *s. f.* (*inform.*) proces de calcul al unei adrese în care indexarea se efectuează înaintea evaluării adresei. (după engl. *preindexing*)
- preindustrial, -ă** *adj.* anterior revoluției industriale. (< fr. *préindustriel*)
- preindustrializare** *s. f.* prelucrare primară a materiilor prime textile, până în faza când pot fi supuse procesului de filare. (după fr. *préindustrialisation*)
- preinfárcet** *s. n.* sindrom cu aspecte clinice și de laborator intermediare față de criza de angor și infarctul miocardic. (< germ. *Präinfarkt*)
- preislámic, -ă** *adj.* anterior islamului; anteislamic. (< fr. *préislamique*)
- preistoric, -ă** *adj.* referitor la preistorie. • (*fam.*) străvechi; învechit. (< fr. *préhistorique*)
- preistoricián, -ă** *s. m. f.* specialist în preistorie. (după fr. *préhistorien*)
- preistorie** *s. f.* perioadă în istoria omenirii anterioară apariției primelor documente scrise. • studiul acestei perioade. (< fr. *préhistoire*)
- preînregistráre** *s. f.* înregistrare prealabilă în studio a părții sonore a unui film. (după engl. *pre-recording*)
- prejudecáță** *s. f.* părere, idee preconcepțută; preconcepție. (după fr. *préjugé*)
- prejudiciá** *vb. tr.* a cauza un prejudiciu. (< fr. *préjudicier*)
- prejudiciábíl, -ă** *adj.* care poate aduce prejudicii. (< fr. *préjudiciable*)
- prejudiciál, -ă** *adj.* (*jur.*; despre o cauză, o pricină) care trebuie judecat în primul rând. (< fr. *préjudiciel*)
- prejudiciu** *s. n.* pagubă, daună materială, morală adusă cuiva. • știrbire a onoarei, a prestigiului. (< fr. *préjudice*, lat. *praeiudicium*)
- prelát** *s. m.* înalt demnitar al bisericii. (< fr. *prélat*, lat. *praelatum*)
- prelátă** *s. f.* foaie de pânză deasă și impermeabilă, la acoperirea cămioanelor, a diverselor obiecte și materiale. (< fr. *prélati*)
- prelatin, -ă** *adj.* anterior civilizației și limbii latine. (< fr. *prélatin*)
- prelătúră** *s. f.* titlu, demnitate de prelat. (< fr. *prélature*)
- prelegere** *s. f.* lecție (dintr-un curs universitar); conferință publică. (< lat. *praelegere*)
- prelevá** *vb. tr.* a extrage, a detașa dintr-o cantitate totală, dintr-un ansamblu. • a recolta un eșantion de (esut, lichid organic etc. spre a fi studiat. (< fr. *prélever*)
- preleváție** *s. f.* prelevare. (< fr. *prélevation*)
- preliminá** *vb. tr.* a calcula, a aprecia, a evalua cu anticipație. (< *preliminar*)
- preliminá, -ă** *I. adj.* care precedă sau pregătește o acțiune, un fapt; (*p. ext.*) prealabil. *II. s. n.* (*pl.*) preparative. • etapă competițională în care sunt selecționați participanții pentru faza finală a unei întreceri sportive. (< fr. *préliminaire*)
- prelimináre** *s. f.* (*cont.*) includere în mod treptat în cheltuielile curente a unor sume reprezentând cheltuieli viitoare. (< *prelimina*)
- prelógic, -ă** *adj.* care precedă logica. • (despre gândire, mentalitatea primitivă) care nu se conformează normelor logicii, dominat de emoții. (< fr. *prélogique*)
- preluá** *vb. tr.* a lua (în primire) de la cineva; a lua asupra sa. (< *pre-* + *lua*)
- prelucrá** *vb. tr.* 1. a transforma, a trece de la o stare brută la una finită. 2. a reface o lucrare, o operă etc. 3. a lămuri; a expune, a explica (o idee, o carte etc.). 4. a căuta să convingă pe cineva să facă, să recunoască ceva etc., a arăta greșelile spre a fi îndreptate. (< *pre-* + *lucra*)
- prelucrábil, -ă** *adj.* care poate fi prelucrat. (< *prelucra* + *-bil*)
- prelucrátiv, -ă** *adj.* cu caracter de prelucrare. (< *prelucra* + *-ătiv*)
- preludá** *vb. intr.* 1. a-și încerca vocea sau instrumentul înainte de execuția unei bucați muzicale. 2. (*fig.*) a întreprinde o acțiune preliminară. (< fr. *préluder*, lat. *praeludere*)
- prelúdiu** *s. n.* 1. exercițiu muzical pentru acordarea instrumentului sau pentru antrenarea mâinilor ori vocii; (*p. ext.*) improvizație muzicală preliminară. 2. parte introductivă a unei compoziții muzicale. • piesă care precedă o fugă, o tocată, un coral; prima parte a suitei. • compoziție muzicală instrumentală independentă, cu un caracter și o structură foarte variate. • lucrare simfonică, programatică. 3. ceea ce precedă, anunță (o acțiune). (< germ. *Präludium*, it. *preludio*, fr. *prélude*)
- preluxáție** *s. f.* stare a unei articulații, prin malformații congenitale osoase, care predispoziție la luxație. (< fr. *préluxation*)
- premagnetizáre** *s. f.* magnetizare suplimentară constantă a unor circuite magnetice destinate a funcționa în curent alternativ. (< *pre-* + *magnetizare*)
- premalígn, -ă** *adj.* precanceros. (< *pre-* + *malign*)
- premarítal, -ă** *adj.* care precedă viața conjugală. (< engl. *premarital*)
- premarxíst, -ă** *adj.* care precedă marxismului. (< *pre-* + *marxist*)
- prematrimoníal, -ă** *adj.* care precedă căsătoria. (< *pre-* + *matrimonial*)
- prematúr, -ă** *I. adj.* care apare înainte de vreme. *II. adj., s. m.* (*copil*) născut înainte de termen. (< lat. *praematurus*, fr. *prémature*)

- prematurare** *s. f.* operație în procesul de fabricare a fibrelor din viscoză. (<fr. *prematuration*)
- prematurăție** *s. f.* naștere prematură a unui copil. (<fr. *prematuration*)
- prematunitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi prematur. (<fr. *prematunité*)
- premedicație** *s. f.* administrare de medicamente înaintea unei intervenții chirurgicale pentru a calma teama bolnavului, a prepara acțiunea anestezicelor etc. (<fr. *prémédication*)
- premedită** *vb. tr.* a plănui, a pune la cale. (<fr. *préméditer*, lat. *premeditari*)
- premeditare** *s. f.* faptul de a premedita. • (*jur.*) circumstanță agravantă în săvârșirea în mod deliberat a unei infracțiuni. (<fr. *premedita*)
- premenopauză** *s. f.* ansamblu de tulburări care precedă menopauza. (<fr. *préménopause*)
- premenstrual**, -ă *adj.* care precedă menstruația. (<fr. *préménstruel*)
- premergător**, -oare *adj.*, *s. m. f.* (cel) care precedă pe cineva sau ceva; precursor. (<pre- + *mergător*)
- premerge** *vb. intr.* a preceda. (<pre- + *merge*)
- premiă** *vb. tr.* a acorda, a decerna un premiu. (<lat. *praemiare*, it. *premiare*)
- premiál**, -ă *adj.* referitor la premii, de, pentru premii. *o sistem* ~ = parte a sistemului de retribuție referitor la acordarea premiilor și a primelor. (<lat. *praemialis*)
- premiánt**, -ă *s. m. f.* elev care a obținut un premiu la sfârșitul anului școlar. (<fr. *premia* + -ant)
- premier** *s. m.* prim-ministru. (<fr. *premier*)
- premieră** *s. f.* 1. prima reprezentație cu public a unei piese de teatru, a unei opere, a unui film etc.; piesă, operă, film care se prezintă pentru prima oară. 2. inaugurare a unei activități; nouitate. (<fr. *première*)
- premilítár**, -ă *adj.* referitor la premilitarie. • (*s. m.*) tânăr care face parte din premilitarie. (<fr. *prémilitaire*)
- premilítárie** *s. f.* (în România interbelică) pregătire militară a tinerilor între 18 și 21 de ani, înainte de incorporare. (<pre- + *militárie*)
- premisă** *s. f.* 1. punct de plecare al unei acțiuni, argumentații etc. • idee de bază. 2. fiecare dintre primele două judecăți ale unui silogism, din care se deduce concluzia. (<fr. *prémisse*, lat. *praemissa*)
- premiu** *s. n.* distincție, recompensă acordată cuiva pentru merite sau succese deosebite într-un domeniu de activitate. (<lat. *praemium*)
- premixáj** *s. n.* grupare pe o singură bandă, prin mixaj, a unor componente sonore ale unui film. • fonogramă obținută în urma unei asemenea operații. (<pre- + *míxaj*)
- premodern**, -ă *adj.* care premerge epocii moderne. (<fr. *prémoderne*)
- premolár** *s. m.* fiecare dintre dinții mamiferelor între canini și molari. (<fr. *prémolaire*)
- premonítóriu**, -ie *adj.* 1. cu caracter de premoniție; prevestitor. 2. (despre simptome) care precedă o anumită boală. (<fr. *prémonitoire*)
- premoniție** *s. f.* presimțire, presentiment. (<fr. *prémonition*)
- premonopolíst**, -ă *adj.* care precedă dezvoltarea monopolurilor. (<pre- + *monopolíst*)
- premontáj** *s. n.* 1. (*constr.*) montaj prealabil. 2. prima asamblare a scenelor și planurilor individuale ale unui film; prima formă de montaj a filmului final. (<pre- + *montaj*)
- premontán**, -ă *adj.* (despre relief) situat la marginea unui lanț de munți. (după fr. *avant-mont*)
- premunítiv**, -ă *adj.* care conferă premoniție. (<fr. *prémunitif*)
- premunítie** *s. f.* 1. stare de imunitate la orice nouă infecție bacteriană sau virală a unui organism deja infectat. 2. figură de stil de ordin retoric constând într-o precauție menită să pregătească auditoriul față de ceea ce ar putea să-i displace. (<fr. *prémunition*, lat. *praemunitio*)
- prenadéz** *s. n.* adeziv pe bază de elastomeni sintetici și solvenți organici. (*n. com.*)
- prenarcóză** *s. f.* preanestezie. (<fr. *prénarcose*)
- prenatál**, -ă *adj.* anterior nașterii; antenatal. (<fr. *prénatal*)
- prenotá** *vb. tr.* a înscrie dinainte pe cineva într-un registru, pe o listă. (<germ. *pränotieren*)
- prenotificá** *vb. tr.* a notifica în prealabil. (<pre- + *notifica*)
- prenoiúne** *s. f.* noțiune preliminară. (<fr. *prénotation*)
- prenóvă** *s. f.* novă care, înaintea unei explozii interne, se prezintă ca o stea pitică albastră, fierbinte. (<germ. *Pränova*)
- prenúme** *s. n.* nume care se dă cuiva la naștere; nume de botez. (după fr. *prénom*, lat. *praenomen*)
- prenuptiál**, -ă *adj.* dinainte de căsătorie; antenuptial. (<fr. *prénuptial*)
- preobliterát**, -ă *adj.* (despre mărci poștale) obliterat înainte de punerea în circulație, în scopul simplificării operațiilor poștale de expediere. (<pre- + *obliterat*)
- preocupá** *vb. I. tr.* 1. (despre idei, probleme etc.) a stăruii neîntrerupt în minte, a obseda. • a îngrijora, a neliniști. 2. a face să fie în centrul atenției, a trezi interesul, curiozitatea. *II. refl.* a se interesa în mod deosebit de cineva sau ceva. (<fr. *préoccuper*, lat. *praeeoccupare*)
- preocupánt**, -ă *adj.* care preocupă. (<fr. *préoccupant*)
- preocupáre** *s. f.* 1. faptul de a (se) preocupa; interes deosebit, grijă pentru ceva sau cineva; (*p. ext.*) activitate susținută într-un anumit domeniu. 2. stare de îngrijorare, de neliniște. (<fr. *préoccupa*)
- preolímpic**, -ă *adj.* care are loc înaintea jocurilor olimpice. (<fr. *préolympique*)
- preoperatóriu**, -ie *adj.* care precedă o operație chirurgicală. (<fr. *préopératoire*)
- preopiná** *vb. intr.* a lua atitudine, a opina înaintea altora. (<fr. *préopiner*)
- preopinént**, -ă *s. m. f.* cel care emite o părere înaintea altuia; antevorbitor. (<fr. *préopinant*)
- preorál**, -ă *adj.* situat înaintea de gură. (<fr. *préoral*)
- prepalatál**, -ă *adj.*, *s. f.* (consoană) care se articulează în partea anterioară a vălului palatului. (<fr. *prépalatal*)
- prepará** *vb. tr., refl.* a (se) pregăti. (<fr. *préparer*, lat. *praeparare*)
- preparát** *s. n.* 1. faptul de a (se) prepara. 2. produs alimentar industrial preparat. (<germ. *Präparat*)
- preparátive** *s. f. pl.* pregătiri (în vederea reușitei unei acțiuni); preliminare. (<fr. *préparatifs*)
- preparator**, -oare *I. adj.* care prepară; preparatoriu. *II. s. m. f.* 1. persoană care combină anumite materiale etc. spre a obține un produs nou, a îmbunătăți calitatea unor produse etc. 2. membru al corpului didactic universitar (inferior în grad asistentului) care ajută pe profesori în activitatea științifică și didactică cu studenții. 3. meditator. (<fr. *préparateur*, lat. *praeparator*)
- preparatoriu**, -ie *adj.* preparator (I). (<fr. *préparatoire*)
- preparație** *s. f.* 1. preparare. 2. produs special preparat în vederea unor cercetări de laborator. 3. meditație (3). (<fr. *préparation*, lat. *praeparatio*)
- prepașoptíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (scriitor) care aparține generației dinainte de 1848. (<pre- + *pașoptíst*)
- preponderá** *vb. intr.* a fi preponderent; a precupăni, a predomina. (<fr. *prépondérer*, lat. *praeponderare*)
- preponderént**, -ă *adj.* superior ca pondere, ca importanță etc.; precupănit, predominant. (<fr. *prépondérant*)
- preponderénță** *s. f.* superioritate ca greutate, influență, importanță etc.; predominanță. (<fr. *prépondérance*)
- prepotént**, -ă *adj.* atotputernic. (<lat. *praepotens*)
- prepoténță** *s. f.* 1. atotputernicie; autoritate absolută. 2. (*biol.*) capacitate a unui animal de a genera descendenți mult mai asemănători lui decât în mod obișnuit. (<fr. *prépotence*, lat. *praepotentia*)
- prepózít** *s. m.* 1. reprezentant al puterii superioare, temporar în fruntea unei colectivități sau a unui oficiu special din Imperiul Roman. • mare maestru al palatului în Imperiul Bizantin. 2. cleric catolic de rang înalt care îndeplinește o funcție administrativă importantă. (<lat. *praepositus*, germ. *Präpositus*)
- prepozítiv**, -ă *adj.* (despre un cuvânt, o particulă. 1. proclitic. 2. care se folosește ca prepoziție. (<fr. *prépositif*)

- prepozitură** *s. f.* demnitatea de prepoziție (2). (<lat. *praepositura*)
- prepoziție** *s. f.* parte de vorbire neflexibilă care indică un raport sintactic între doi termeni. (<fr. *preposition*, lat. *praepositio*)
- prepozițional**, **-ă** *adj.* (despre construcții gramaticale) construit cu o prepoziție. (<fr. *prepositionnel*)
- prepoziționaliză** *vb. tr.* a trece, prin conversiune, un adverb, substantiv, participiu sau gerunziu la prepoziție. (<prepozițional + *-iza*)
- preprint** *s. n.* text tipărit separat înainte de apariția sa într-o publicație. (<engl. *preprint*)
- preprocesor** *s. n.* (inform.) program al unui ordinator care operează un tratament preliminar. (<engl. *pre-processor*, fr. *préprocesseur*)
- prepsihoză** *s. f.* ansamblu de stări psihopatologice care lasă să se întrevadă o evoluție psihotică ulterioară. (<fr. *prépsychose*)
- prepuberal**, **-ă** *adj.* prepubertar, prepubescent. (<engl. *prepuberal*)
- prepubertar**, **-ă** *adj.* care aparține, caracteristic pubertății; prepuberal. (<fr. *prépubertaire*)
- prepubertate** *s. f.* perioadă care precedă pubertatea. (<fr. *prépuberté*)
- prepubescent**, **-ă** *adj.* prepuberal. (<engl. *prepubescent*)
- preput** *s. n.* piele încrețită care acoperă glandul penisului. (<lat. *praeputium*, fr. *prépuce*)
- preraphaelit**, **-ă** *adj., s. m. f.* (adept) al preraphaelitismului. (<fr. *préraphaélite*)
- preraphaelism** *s. n.* curent afirmat deopotriva în pictură și în poezie, în Anglia, la mijlocul sec. XIX, ca o reacție împotriva academismului, care, considerând operele predecesorilor lui Rafael ca apogee al picturii, milita pentru o întoarcere la puritatea artei acestora. (<engl. *preraphaelism*, după fr. *préraphaélisme*)
- prerevoluționar**, **-ă** *adj.* dinaintea unei revoluții. (<pre- + *revoluționar*)
- prerial**, **-ă** *adj.* (despre plante) care crește în prerii. (<fr. *prairial*)
- prerie** *s. f.* regiune de stepă din America de Nord, cu ierburi înalte și subarbuști. (<fr. *prairie*)
- prerogativă** *s. f.* privilegiu, avantaj acordat cuiva prin lege sau prin uz. (<fr. *prérogative*, lat. *praerogativa*)
- preroman**, **-ă** *adj.* anterior venirii romanilor pe un anumit teritoriu. (<fr. *préromain*)
- preromantic**, **-ă** *adj.* referitor la preromantism. • (despre scriitori; și *s. m. f.*) care aparține preromantismului. (<fr. *préromantique*)
- preromantism** *s. n.* curent literar din a doua jumătate a sec. XVIII, care prefigurează romantismul, marcând unele direcții ale evoluției sale ulterioare. (<fr. *préromantisme*)
- presă** *vb. tr.* 1. a apăsa, a comprima. • (despre timp, evenimente etc.) a nu da răgaz; a grăbi. 2. a exercita o presiune asupra cuiva, a insista mult; a constrânge. (<fr. *presser*)
- presăj** *s. n.* 1. presare. 2. (astrol.) aspect obținut prin influența (ne)fastă a unor planete, semne zodiacale, conjuncții, opoziții etc. (<fr. *pressage*)
- presalării** *s. n.* (în unele țări din Occident) alocație acordată absolvenților unei facultăți pe timpul cât nu sunt angajați. (<fr. *présalaires*)
- presânt**, **-ă** *adj.* care presează (2). • (fig.) care cere o rezolvare grabnică, urgentă. (<fr. *pressant*)
- presator**, **-oare** *s. m. f.* presor² (II). (<prea + *-tor*)
- presă** *s. f.* I. 1. mașină de prelucrare a materialelor prin presare. • teacă. 2. mașină de tipărit cu care se imprimă texte, figuri etc. și care lucrează prin apăsarea hârtiei de imprimat pe un zaf acoperit cu cerneală tipografică. II. totalitatea publicațiilor periodice, precum și a știrilor emise la radio și televiziune. • profesia de gazetar, gazetarii, ziaristi. (<fr. *presse*)
- prescient**, **-ă** *adj.* înzestrat cu capacitatea de a ști dinainte ce urmează; prevăzător. (<fr., engl. *prescient*)
- prescleroză** *s. f.* stare morbidă care precedă sclerozarea unui țesut. (<fr. *présclérose*)
- prescrie** *vb. I. tr.* a dispune precis ceva ce urmează să se facă; a indica un tratament, medicamente pentru un bolnav. II. *refl. (jur.)* despre o datorie, o pedeapsă) a se stinge prin prescripție. (după fr. *prescrire*)
- prescriptibil**, **-ă** *adj. (jur.)* care se poate prescrie. (<fr. *prescriptible*)
- prescriptibilitate** *s. f.* însușirea, starea de a fi prescriptibil. (<fr. *prescriptibilité*)
- prescriptiv**, **-ă** *adj. (jur.)* referitor la prescripție, la aplicarea unor norme. (<engl. *prescriptive*)
- prescripție** *s. f.* 1. obligație, dispoziție, hotărâre, ordin formal (împus de o lege, de un regulament). 2. recomandatie, indicație de tratament, dietă etc. dată de medic unui bolnav; rețetă. 3. (jur.) mijloc de dobândire sau de pierdere a unui drept prin trecerea termenului prevăzut de lege. (<fr. *prescription*, lat. *prescriptio*)
- prescurtă** *vb. tr.* a reduce dimensiunile unui text, ale unei expunerii etc.; a scurta un cuvânt, un titlu; a abrevia. (<pre- + *scurta*)
- preselektă** *vb. tr.* a selecta în prealabil. (<pre- + *selecta*)
- preselektor** *s. n.* 1. dispozitiv care pregătește dinainte condițiile necesare unei schimbări de viteză. 2. mecanism de comutație auxiliar din ansamblul unui schimbător automat, cu preselecție directă. (<fr. *présélecteur*)
- preselecție** *s. f.* 1. preselecționare. 2. operație de căutare a unui selector într-o instalație telefonică automată. • operație preliminară care permite în unele cutii de viteză determinarea unei combinații alese dinainte. (<fr. *présélection*)
- preselecționă** *vb. tr.* a selecționă în prealabil. (<fr. *présélectionner*)
- presemnal** *s. n.* orice semnal care în timp sau în spațiu precedă un altul, avertizând asupra acestuia. (după it. *presegnale*)
- presemnaliză** *vb. tr.* a semnaliza în prealabil. (<pre- + *semnaliza*)
- presenescență** *s. f.* perioadă care precedă senescența. (<fr. *présénéscence*)
- presenil**, **-ă** *adj.* referitor la presenilitate. (<fr. *présénile*)
- presenilitate** *s. f.* perioadă care precedă senilitatea. (<fr. *présénilité*)
- presentiment** *s. n.* sentiment vag în legătură cu ceea ce va veni; presimțire. (<fr. *présentiment*)
- preserie** *s. f.* producere de bunuri în număr limitat înainte de a se trece la producția în serie. (<fr. *présérie*)
- presesiune** *s. f.* sesiune de examene care precedă pe cea propriu-zisă. (<pre- + *sesiune*)
- presetupă** *s. f.* presgarnitură. (<fr. *presse-étoupe*)
- presgarnitură** *s. f.* garnitură de etansare a unui organ mobil al unei mașini; presetupă. (<fr. *presse-garniture*)
- presimți** *vb. tr.* a simți dinainte, vag și instinctiv. (după fr. *pressentir*)
- presing** *s. n.* (sport) predominare în inițiativa de joc; presiune exercitată asupra adversarului; sistem tactic în jocurile sportive prin folosirea apărării „om la om” pe tot terenul pentru a opri acțiunile ofensive ale adversarilor. (<engl. *pressing*)
- presinterizare** *s. f.* (tehn.) sinterizare anterioară celei finale, la o temperatură mai mică, pentru a conferi obiectului calitatea de a putea fi prelucrat mecanic. (<pre- + *sinterizare*)
- presiograf** *s. n.* presiometru înregistrator. (<fr. *presiosgraphe*)
- presiometru** *s. n.* manometru. (<fr. *présiosmètre*)
- presistolă** *s. f.* timp care precedă sistola ventriculară. (<fr. *présystole*)
- presistolic**, **-ă** *adj.* (despre un zgomot al inimii) care coincide cu contracția auriculelor și precedă sistola ventriculară. (<fr. *présystolique*)
- presiune** *s. f.* 1. forță exercitată (prin apăsare) asupra unei suprafețe. 2. (fig.) constrângere (morală, politică). (<fr. *pression*, lat. *pressio*)
- presocialist**, **-ă** *adj.* anterior socialismului. (<pre- + *socialist*)
- presocratic**, **-ă** *adj., s. m. f.* (filozof grec) dinaintea lui Socrate. (<fr. *présocratique*)
- presopuncțură** *s. f.* acupresură. (<presiu/ + *laclupuncțură*)
- presor**¹ *s. n.* dispozitiv la mașina de cusut care apasă materialul pe placa mașinii. (<fr. *pressoir*)

- presór², -oáre** **I. adj.** care face să crească presiunea. **II. s. m. f.** muncitor calificat care; lucrează la presă; presator. (<fr. *presseur*)
- presoreceptor** **s. m.** terminație nervoasă în peretele unui vas sanguin, sensibilă la presiunea sângelui; baroreceptor. (<fr. *presso-récepteur*)
- presortare** **s. f.** sortare prealabilă. (<fr. *pe- + sortare*)
- presostát** **s. n.** aparat pentru măsurarea presiunii dintr-o încăpere închisă. (<fr. *pressostat*)
- presopapier** **l-pi-él s. n.** obiect greu de birou care se așază peste hârtii. (<fr. *presse-papiers*)
- presspán** **s. n.** carton presat dur, cu luciu pe ambele fețe, izolanț în electrotehnică. (<germ. *Presspan*, fr. *presspahn*)
- prestá** **vb. tr.** a depune, a desfășura o activitate. (<lat. *praestare*)
- prestabilí** **vb. tr.** a fixa, a stabili dinainte. (<it. *prestabilire*, după fr. *préétablir*)
- prestánt**, **-á** **adj.** cu prestanță. (<it. *prestante*)
- prestánță** **s. f.** ținută, atitudine demnă, impunătoare. (<fr. *prestance*)
- prestáre** **s. f.** acțiunea de a presta; prestație. **O -a jurământului** = depunere a jurământului în condiții prevăzute de lege; **-ári de serviciu** = activitate care constă în confecționarea, repararea, întreținerea etc. unor bunuri materiale, în efectuarea unor servicii pentru satisfacerea unor nevoi de consum. (<presta)
- prestatál**, **-á** **adj.** anterior existenței statului. (<pre- + *statal*)
- prestatór**, **-oáre** **adj. s. m. f.** (persoană, întreprindere) care prestează o muncă, un serviciu. (<presta + -or)
- prestatíe** **s. f.** 1. prestare. 2. muncă depusă gratuit pentru efectuarea unor operații de folos obșteșc. • tot ceea ce un actor, un sportiv oferă publicului. (<fr. *prestation*, lat. *prestatio*)
- prestelár**, **-á** **adj.** dinainte de a se fi format stelele. (<fr. *préstellaire*, engl. *prestellar*)
- prestidigitátór** **s. m.** specialist în prestidigitatie; scamator. • (fig.) om abil în mișcările mâinilor. (<fr. *prestidigitateur*)
- prestidigitáție** **s. f.** arta și tehnica de a face scamatorii, de a produce iluzii optice prin mișcări foarte îndemânatic și rapide ale mâinilor. (<fr. *prestidigitation*)
- prestigíós**, **-oásă** **adj.** care se bucură de respect, de admirație, de apreciere. (<fr. *prestigieux*, lat. *praestigiosus*)
- prestígiu** **s. n.** autoritate morală deosebită, vază, considerație. (<fr. *prestige*, lat. *prestigium*)
- prestimóniu** **s. n.** venit afectat întreținerii unui preot catolic. (<lat. *praestimonium*)
- prestíssimo** **I. adv. (muz.)** foarte repede. **II. s. n.** (parte dintr-o) lucrare muzicală concepută în acest tempo. (<it. *prestissimo*)
- présto** **I. adv. (muz.)** mai puțin grăbit decât prestissimo. **II. s. n.** (parte dintr-o) lucrare muzicală concepută în acest tempo. (<it. *presto*)
- presupoziție** **s. f.** supoziție prealabilă, presupunere. (<fr. *présupposition*)
- presupunctúrá** **s. f.** acupunctură prin masarea și presarea unor puncte ale tegumentului. (<pre/semnel + *luchpunctură*)
- presupúne** **vb. tr.** 1. a admite pentru un moment că ceva este posibil sau adevărat, a crede, a socoti. 2. a necesita, a fi absolutul nevoie de ceva în prealabil. (după fr. *présupposer*)
- presupúnere** **s. f.** faptul de a presupune; supoziție, ipoteză. • lucru admis în prealabil ca adevărat. (<presupune)
- presură** **s. f.** enzimă a sucului gastric care produce coagularea laptelui. (<fr. *présure*)
- presuríză** **vb. tr.** a menține o presiune normală în cabina unui avion la mari înălțimi sau a unui vehicul spațial. • a menține o anumită presiune în elementele ermetizate ale unei structuri. (<fr. *presuriser*)
- presurizátór** **s. n.** instalație de presurizare. (după fr. *presuriseur*)
- prescolár**, **-á** **I. adj. s. m.** (copil) care nu are încă vârsta de școală. **II. adj.** referitor la învățământul copiilor sub această vârstă. (după fr. *préscolaire*)
- președinte**, **-ă** **s. m. f. I.** cel care prezidează o adunare, un tribunal, o organizație de masă; prezident. • cel care conduce dezbaterile unei ședințe, unei comisii etc. 2. șeful statului în unele republici. (după fr. *président*, lat. *praesidens*)
- președiniál**, **-á** **adj.** prezidențial (I). (după fr. *présidentiel*)
- președiniție** **s. f.** funcția de președinte; durata acesteia; (p. ext.) localul unde lucrează președintele; prezidenție. (<președinte + -ie)
- preștiință** **s. f.** previziune; cunoaștere infailibilă a tot ce se va întâmpla în viitor, atribuită de teologi divinității. (după fr. *préscience*)
- pretá** **vb. refl. I.** a se deda; a consimți la ceva incorect, nelegat, reprobabil. 2. a se potrivea la... (<fr. *préter*)
- pretábil**, **-ă** **adj.** care se pretează (2) la ceva. (<fr. *prétable*)
- preténdent**, **-ă** **I. s. m. f.** cel care pretinde, care aspiră la ceva. **II. s. m.** bărbat care aspiră la mâna unei femei. (<fr. *prétendant*)
- pretenționáre** **s. f.** operație prin care se realizează într-o piesă sau într-un element de construcție etc. o stare inițială de tensiune înainte de aplicarea sarcinilor reale funcționale. (<engl. *pretension*)
- prețenție** **s. f. I.** revendicare a unui drept, a unui privilegiu. 2. (pl.) părere bună exagerată pe care o are cineva despre sine; înfumurare. 3. exigență. (<fr. *prétention*)
- prețențíós**, **-oásă** **adj. I.** plin de pretenții; exigent. 2. afectat, înfumurat, încrezut. (<fr. *prétentieux*, it. *pretenzioso*)
- prețențiozítáte** **s. f.** faptul de a fi pretențios. (<it. *pretenziosità*)
- prețerít** **s. n.** timp verbal, în anumite limbi, prin care se exprimă o acțiune trecută. (<fr. *prétérít*, lat. *praeteritum*)
- prețerițiúne** **s. f.** figură retorică prin care se declară că nu se va vorbi despre un lucru, amintit totuși în expunere; pretermisie, parafrază. (<fr. *prétérítion*, lat. *praeteritio*, omisiune)
- pretermisíe** **s. f.** prețerițiune. (<lat. *praetermissio*, fr. *prétermission*)
- prețéxt** **s. n. I.** motiv aparent invocat de cineva pentru a ascunde adevăratul motiv. 2. impuls, stimulent. **O sub ~ că** = pe motiv că... (<fr. *pétexte*)
- prețextá** **vb. tr.** a invoca, a se folosi de un pretext. (<fr. *prétexte*)
- prețéxtá** **adj. togă ~ (și s. f.)** = togă albă cu garnitură de purpură, pe care o purtau în vechea Romă tinerii patricieni, magistrații și preoții. (<lat. *toga/praetexta*)
- prețextuál** **adv.** ca pretext. (<pretext + -uál)
- preține** **vb. I. tr. I.** a cere, a ridica pretenții, a revendica. 2. a susține, a afirma (cu convingere). 3. a necesita. **II. refl.** a-ți atribui o calitate, a-și da aere de... (după fr. *prétendre*)
- prețónic**, **-ă** **adj.** (despre silabe, vocale atone) care precedă o silabă accentuată. (<fr. *prétonique*)
- prețór** **s. m. I.** magistrat roman cu rang imediat inferior consulului. 2. (în trecut) persoană pe lângă marile unități militare, cu atribuții în timp de război sau de mobilizare în poliția administrativă și judiciară. 3. reprezentant al puterii centrale într-o plasă, cu atribuții administrative și de poliție. (<lat. *praetor*)
- prețorát** **s. n.** (în vechea armată) autoritate militară deținută de pretor (2). (<pretor + -at)
- prețoriál**, **-ă** **adj.** referitor la pretor. (<fr. *prétorial*)
- prețorián**, **-ă** **I. adj.** care ține de pretor, al pretorului (1). **O gardă ~ă** = corp de soldați care formau garda pretorului în vechea Romă și, mai târziu, garda personală a împăraților romani. **II. s. m.** soldat din garda pretoriană. (<lat. *praetorianus*, fr. *prétorien*)
- prețorianism** **s. n.** situație din Roma antică, în care pretorienii aveau o influență predominantă. (<fr. *prétorianisme*)
- prețóriu** **s. n. I.** reședința pretorului roman; loc unde acesta își exercita funcția. **O prefect al ~lui** = comandant al gărzii pretorienilor. 2. loc într-o tabără romană unde era așezat cortul comandantului. (<lat. *praetorium*, fr. *prétoire*)

pretofób, -ă s. m. f. cel stăpânit de un puternic sentiment anticlerical. (<fr. *prétrophobe*)

pre tuberculós, -oasă adj. care prezintă o fază de debut a tuberculozei. (<fr. *prétuberculeux*)

pretură s. f. 1. (la romani) demnitatea, funcția de pretor. 2. (în trecut) serviciul, funcția pretorului (3); local unde își exercita funcția. (<lat. *praetura*, fr. *préture*)

prețios, -oasă adj. 1. care reprezintă o valoare; scump. 2. (despre stil, limbaj, oameni) de un rafinament exagerat, lipsit de naturalețe; pedant, pretențios, afectat. (<fr. *précieux*, lat. *pretiosus*, it. *prezioso*)

prețiozitate s. f. faptul de a fi prețios (2); afectare. (<fr. *préciosité*, fr. *préhuminé*)

preumán, -ă adj. dinainte de apariția omului pe Pământ. (<it. *preumano*)

preuniversitar, -ă adj. (despre forme de învățământ) care precedă universitatea. (<pre- + *universitar*)

prevalá vb. I. intr. a avea întâietate, preponderență; a predomina. II. refl. a se folosi, a face uz de ceva. (<fr. *prévaloir*, lat. *praevalere*)

prevalént, -ă adj. care prevalează; de importanță majoră. • predominant. (<engl. *prevalent*, lat. *praevalens*)

prevalență s. f. prevalare. (<engl. *prevalence*, lat. *praevalentia*)

prevaricá vb. intr. a comite o prevaricațiune (<fr. *prévariquer*, lat. *praevaricare*)

prevaricatór, -oáre adj., s. m. f. (cel) care comite o prevaricațiune. (<fr. *prévaricateur*, lat. *praevaricator*)

prevaricațiune s. f. abatere de la îndatoririle de serviciu, abuz comis de un funcționar în exercițiul funcțiunii. • trădare a unei cauze, a unor interese care ar trebui apărate. (<fr. *prévarication*, lat. *praevaricatio*)

prevázátor, -oáre adj. care prevede; prudent, precaut. (după fr. *prévoyant*)

prevedea vb. tr. I. a deduce evoluția evenimentelor viitoare plecând de la cele prezente; a anticipa ceea ce s-ar putea întâmpla; a preziona. • a întrezări. 2. a organiza dinainte. 3. (despre legi) a stabili, a specifica. 4. a echipa, a înzestra cu... (după fr. *prévoir*, lat. *praevidere*)

prevédere s. f. 1. faptul de a prevedea. 2. (pl.) măsură, dispoziții cuprinse într-un act normativ, într-un tratat etc., care trebuie respectate. 0 ~i sociale = sistem de măsuri privind acordarea de asistență socială persoanelor care și-au pierdut capacitatea de muncă. 3. prudență, precauție. (<prevedea)

prevelár, -ă adj., s. f. (consoană) al cărei punct de articulare se situează în partea anterioară a palatului moale. (<fr. *prévéláire*)

preveni vb. tr. I. a înștiința dinainte; a avertiza. 2. a preîntâmpina. 3. a împlini dinainte dorințele cuiva. (<fr. *prévenir*, lat. *praevenire*)

prevénitor, -oáre I. adj. îndatoritor, politicos, amabil. II. s. n. ~ de erupție = dispozitiv care se montează la gura unei sonde pentru a preveni o eventuală erupție nedorită. (<preveni + -tor)

preventiv, -ă adj. care preîntâmpină, împiedică un rău. 0 *medicină -ă* = ramură a medicinei care se ocupă cu mijloacele de prevenire a bolilor; *arest* ~ = deținere provizorie pentru cercetări a unui inculpat; prevenție (1). (<fr. *préventif*)

preventóriu s. n. instituție medicală în care sunt tratați preventiv cei predispuși la anumite boli grave (tuberculoză). (<fr. *préventorium*)

prevénție s. f. 1. (jur.) deținere preventivă. 2. ansamblu de măsuri menite să evite apariția unei boli, a unui accident etc. 3. prevenire; părere defavorabilă, rezervă (față de cineva sau ceva). (<fr. *prévention*, lat. *praeventio*)

prevérb s. n. prefix care se atașează la verbe. (<fr. *préverbe*)

preverbiáe s. f. (gram.) derivare cu ajutorul preverbelor. (<fr. *préverbation*)

preverbiáj s. n. limbaj spontan și individual, onomatopieic, al copilului. (<fr. *préverbiage*)

prevernal -ă adj. de primăvară timpurie, primăvărat. (<it. *prevernale*)

previzibil, -ă adj. care se poate prevedea. (<fr. *prévisible*)

previzioná vb. tr. a prevedea. (<previzi/une/ + -ona)

previzionál, -ă adj. referitor la previziune; care are capacitatea de a prevedea. (<fr. *prévisionnel*)

previzioníst, -ă s. m. f. specialist în previziuni economice. (<fr. *prévisionniste*)

previziúne s. f. 1. prevedere, anticipare a evoluției evenimentelor ce urmează să se producă, folosind analiza științifică sau judecând în baza unei experiențe de viață; prognoză. 2. enunțare a unei judecăți, a unei teorii care se bazează pe previziune (1). (<fr. *prévision*, lat. *praevision*)

prevocalíc, -ă adj. care precedă o vocală. (<fr. *prévocalique*)

PREZBI(O)- elem. „bătrân, senil”. (<fr. *presbyo/-*, cf. gr. *presbys*)

prezbicaciúze s. f. slăbire senilă a auzului. (<fr. *presbyacouise*)

prezbíop, -ă adj., s. m. f. (suferind) de prezbopie. (<fr. *presbyope*)

prezbíopie s. f. prezbopism. (<fr. *presbyopie*)

prezbít, -ă adj., s. m. f. (suferind) de prezbopism. (<fr. *presbytie*)

prezbítér s. m. membru al cinului preotesc; preot (la catolici). (<gr. *presbyteros*, fr. *presbytère*)

prezbítériál, -ă adj. referitor la prezbopieru. (<germ. *presbyterial*)

prezbítérián, -ă adj., s. m. f. (adept) al prezbopieranismului. (<fr. *presbytérien*)

prezbítériánism s. n. 1. sistem ecleziastic preconizat de Calvin, care conferea conducerea bisericii unui corp mixt de pastori și laici. 2. confesiune protestantă, desprinsă din anglicanism, care nu recunoaște autoritatea episcopilor. (<fr. *presbytérianisme*)

prezbítériu s. n. 1. sfatul prezbopierilor. 2. casă parohială (catolică). (<lat. *presbyterium*)

prezbítism s. n. diminuare a capacității de acomodare a cristalinului, care împiedică vederea clară a obiectelor apropiate; prezbopie, prezbopie. (<fr. *presbytisme*)

prezbítie s. f. prezbopism. (<fr. *presbytie*)

prezént, -ă I. adj. care se petrece, există etc. în timpul vieții vorbitorului, în momentul de față; actual, contemporan. • (interj.) formulă de răspuns la un apel nominal. II. s. n. 1. timpul prezent, actual; situația actuală. 2. timp verbal care exprimă o acțiune ce se desfășoară în momentul vorbirii. 0 ~ istoric = prezent cu valoare de perfect, în narațiuni. (<fr. *présent*, lat. *praesens*)

prezentá vb. I. tr., refl. 1. a apărea, a face să apară în fața cuiva, a (se) înfățișa. 2. a (se) recomanda. II. tr. 1. a avea, a constitui un anumit aspect, o înfățișare etc. 2. a înfățișa publicului sinteza unei activități, rezultatul unor cercetări, un program artistic sau muzical etc. 3. (mil.) a ~ arma = a mânui arma pentru a da onorul. (<fr. *présenter*, lat. *praesentare*)

prezentábíl, -ă adj. cu înfățișare atrăgătoare, plăcută, îngrijită. (<fr. *présentable*)

prezentabilitáte s. f. caracter, aspect prezentabil. (<engl. *presentability*)

prezentáre s. f. acțiunea de a prezenta; recomandare; prezențiație (1). 0 ~ scurtă expunere în care este înfățișat un personaj, o lucrare etc. (<prezentá)

prezentátiv, -ă adj., s. n. (cuvânt, expresie) care servește pentru a desemna pe cineva sau ceva. (<fr. *présentatif*)

prezentátó, -oáre s. m. f. cel care prezintă (publicului) programul unui spectacol etc. (<fr. *présentateur*)

prezentáție s. f. 1. prezentare. 2. parte a fătului care ia prima contact cu strâmtoarea superioară a bazinului la naștere. (<fr. *présentation*)

prezentísm s. n. tendință, orientare în filozofia istoriei care neagă posibilitatea unei cunoașteri istorice obiective și autentice, reducând știința istoriei la o proiectare în trecut a mentalităților și năzuințelor prezentului. (<engl. *presentism*)

prezéntă s. f. faptul de a fi prezent într-un anumit loc sau timp. 0 ~ de spirít = promptitudine în a judeca sau acționa calm în împrejurări neprevăzute. (<fr. *présence*, lat. *praesentia*)

prezervá vb. tr., refl. a (se) feri, a (se) păzi de un rău. (<fr. *préservé*, lat. *praeservare*)

- prezervabil**, -ă *adj.* care poate fi prezervat. (<engl. *preservable*)
- prezervativ**, -ă *I. adj.* care prezervă; preventiv. *II. s. n.* remediu pentru prevenirea unui rău, a unei boli. • mic tub elastic închis la un capăt, folosit de bărbați ca anticoncepțional sau pentru prevenirea unei îmbolnăviri prin contact sexual; condom. (<fr. *préservatif*)
- prezervăție** *s. f.* prezervare. (<fr. *préservation*)
- prezice** *vb. tr.* a prevesti. (după fr. *prédire*)
- prezidă** *vb. tr.* a conduce ca președinte (o ședință, o dezbateră etc.); (*fam.*) a ocupa locul de onoare la o masă. (<fr. *présider*)
- prezident** *s. m.* președinte. (<fr. *président*)
- prezidențial**, -ă *I. adj.* care aparține unui președinte; preșidențial. *II. s. f. pl.* alegeri prezidențiale (I). (<fr. *présidentiel*)
- prezidenție** *s. f.* președinție. (<*prezident* + -ie)
- prezidiâl**, -ă *adj.* de prezidiu. (<fr. *présidial*)
- prezidiu** *s. n.* organ colectiv de conducere a unei instituții, adunări, ședințe etc.; persoanele care compun un asemenea organ. (<lat. *praesidium* rus. *prezidium*, germ. *Präsidium*)
- prezumă** *vb. tr.* a presupune; a estima. (<fr. *présumer*)
- prezumtiv**, -ă *I. adj.* considerat ca probabil; ipotetic. *II. s. n.* mod al verbului care prezintă o acțiune ipotetică. (<fr. *présomptif*, lat. *praesumptivus*)
- prezumție** *s. f.* 1. părere întemeiată pe fapte aparente; presupunere; supoziție. 2. (*jur.*) recunoaștere a unui fapt ca autentic până la proba contrară. 3. părere prea bună despre sine; înfumurare, arogață, înfațurare. (<fr. *présomption*, lat. *praesumptio*)
- prezumțios**, -oasă *adj.* care are o părere exagerat de bună despre sine; înfumurat, încrezut. (<fr. *présomptueux*, lat. *praesumptuosus*)
- prezumțiozitate** *s. f.* înfumurare, arogață; prezumție. (după it. *presuntuosità*)
- priaboniân** *s. n.* etaj superior al eocenului din regiunile alpină și mediteraneană. (<fr. *priabonien*)
- priáp** *s. m.* membru viril în erecție. (<fr. *priape*, gr. *priapos*)
- priapéu**, -ée *I. adj.* referitor la Priap; priapic. *II. s. n.* 1. formă de vers antic, considerat ca o juxtapoziție a două versuri. 2. poezie (antică) cu conținut obscen sau licențios. (<lat. *priapeus*)
- priápíc**, -ă *adj., s. m. f.* (bărbat suferind) de priapism. (<fr. *priapique*)
- priapism** *s. n.* stare de erecție prelungită, dureroasă, a membrului viril, neînsoțită de voluptate sau de ejaculație. (<fr. *priapisme*)
- pricomigdălă** *s. f. v.* picromigdală.
- PRIM¹**- *elem.* „primul”. (<fr. *prim-*, cf. lat. *primus*)
- prim²**, -ă *num. ord., adj. 1.* cel dintâi (în spațiu sau în timp); care se află în fruntea unei serii. *O (mat.) număr* ~ = număr natural care nu admite alți divizori decât pe 1 și pe el însuși; *materie* ~ă = materie brută prin a cărei prelucrare se obțin produse finite. 2. cel mai bun; cel mai însemnat etc. *O de ~ rang* = de calitate superioară. 2. pe treapta cea mai înaltă, întâiul în categoria respectivă. *O ~ ministru* = președintele guvernului; *premier* (<lat. *primus*)
- primă** *vb. intr.* a avea întâietate, a fi pe primul plan. (<fr. *primer*)
- primadonă** *s. f.* primă cântăreață a unui teatru de operă. (<it. *prima donna*)
- primāj** *s. n.* 1. antrenarea apei dintr-un cazan de către aburul produs. 2. stimulent procentual, bonificație care se acordă armatorului sau căpitanului unei nave comerciale, împreună cu navlul, pentru efectuarea în bune condiții a transportului mărfurilor. (<fr. *primage*)
- primăr**, -ă *I. adj. 1.* inițial, de la început, originar; primordial, principal. (*p. ec.*) de primul grad, de bază. *O învățământ* ~ = formă de învățământ, cu caracter obligatoriu, în care se predau noțiunile elementare ale principalelor discipline; *eră* ~ă = paleozoic; *medic* ~ = medic care, prin concurs, a devenit superior medicului specialist. • simplu, rudimentar, simplist. • (despre cuvinte) primitiv (I, 4) *O (ec.) sector* ~ = ansamblu de activități economice producător de materii prime (agricultura și industriile extractive). • (*med.*; despre simptome) care apare în prima fază a unei boli. 2. care se manifestă brutal; care dovedește lipsă de cultură, de rafinement. 3. (despre elemente și compuși chimici) cu o singură valență satisfăcută de un anumit element sau radical. *II. s. m.* reprezentant ales, cu atribuții administrative în orașe și comune. (<lat. *primarius*, fr. *primaire*)
- primariāt** *s. n.* 1. funcția, calitatea de primar. 2. examen susținut de un medic pentru obținerea titlului de medic primar. (<lat. *primariatus*)
- primāt¹** *s. n.* întâietate, primordialitate; superioritate. (<lat. *primatus*, fr. *primat*)
- primāt²** *I. adj.* (despre prelați) primul în grad. *II. s. m.* primul mitropolit al țării. (<fr. *primat*, lat. *primas*, + -tis)
- primáte** *s. n. pl.* ordin de mamifere superioare: lemuriene, maimuțele și omul. (<fr. *primates*)
- primatológ**, -ă *s. m. f.* specialist în primatologie. (<*primatologie*)
- primatologie** *s. f.* studiu științific al primatelor. (<germ. *Primatologie*)
- primă** *s. f. 1.* sumă care se plătește inițial sau periodic de către asigurat societății de asigurare (asiguratorului) pentru asigurarea unor mărfuri, persoane sau bunuri. 2. recompensă acordată de stat pentru încurajarea unei activități comerciale sau industriale. *O ~ de export* = primă, în bani sau sub forma unor scutiri de taxe și impozite, acordată de stat exportatorilor pentru încurajarea exportului anumitor mărfuri. 3. retribuție suplimentară acordată cuiva pentru îndeplinirea exemplară sau depășirea unor condiții de calitate și cantitate privind producția. 4. prima poziție sau gardă la scrimă. 5. (*muz.*) cel mai mic interval, între două trepte de aceeași înălțime. • treapta întâi de la o treaptă dată. (<fr. *prime*)
- prim-balerín** *s. m.* primul balerin al unui balet. (<it. *primo ballerino*)
- primét** *s. n.* primul exemplar dintr-o carte intrat în bibliotecă. (<lat. *primus*, după *dublet*)
- PRIMI-(PRIMO-** *elem.* „întâi, inițial”. (<fr. *primi-*, *primo-*, cf. lat. *primus*)
- primicér** *s. m. 1.* (în Roma antică) cel dintâi dintr-un corp, dintr-o grupare. 2. căpetenie a anumitor congregații sau fraternități religioase. (<lat. *primicerius*)
- primiceriāt**, -ă *s. n.* demnitatea de primicer. (<it. *primiceriato*)
- primigéstă** *adj., s. f.* (femeie) gestantă pentru prima oară. (<fr. *primigeste*)
- primipără** *adj., s. f.* (femeie) la prima naștere. (<fr. *primipare*)
- primipíl** *s. m.* cel mai înalt grad între centurioni, în armata romană. (<lat. *primipilus*, fr. *primipile*)
- primipílár** *s. m.* (la romani) centurion care comanda prima centurie a unei cohorte. (<lat. *primipilaris*, fr. *primipilaire*)
- primitív**, -ă *I. adj. 1.* de la începutul omenirii, străvechi. • aflat pe cea dintâi treaptă a dezvoltării societății umane. 2. necultivat, necivilizat, sălbatic. 3. nume dat picturilor și sculpturilor care precedă epoca Renașterii. 4. primar, de bază. *O cuvânt* ~ = cuvânt-bază de la care, cu ajutorul afixelor, sunt derivate alte cuvinte; *culori* ~e = cele șapte culori ale spectrului solar. *II. s. f. 1. (mat.) ~ă (a unei funcții)* = funcție a cărei derivată este egală cu funcția inițială. 2. (*inform.*) operație elementară indivizibilă, neinterferabilă cu altă operație de aceeași gen. (<fr. *primitif*, lat. *primitivus*)
- primitívism** *s. n. 1.* caracter primitiv; primitivitate. 2. denumire dată oricărei tendințe de a căuta căi sau modele într-o cultură mai puțin evoluată din trecut. • școală de pictură care, din atenție pentru fond, înlătură tot ce e adăugat de civilizație; imitarea cu bună știință a „primitivilor” (I, 3). 3. falsă naivitate sau simularea naivității în creația literar-artistică. (<fr. *primitivisme*)
- primitivitate** *s. f.* primitivism (I). (<fr. *primitivité*)
- PRIMO-** *v. primi-*.
- primo²** *I. adv.* în primul rând, (mai) întâi. *II. adj. (muz.)* primul, prima; (în notele pentru pian la patru mâini) notație pentru partea acută. (<lat., it. *primo*)
- primogéniť**, -ă *adj., s. m. f.* (copil) născut primul. (<lat. *primogenitus*)
- primogenitură** *s. f.* prioritate pe care o are cel dintâi născut între frați (în familiile nobile și domnitore). (<fr. *primogeniture*)

- primoinfecție** *s. f.* prima invazie, într-un organism, a unui germeni infecțios. (< fr. *primo-infection*)
- primordial, -ă** *adj. I.* de la început, inițial, primar, originar. **2.** de primă importanță, de prim ordin; principal, esențial. (< fr. *primordial*)
- primordialitate** *s. f.* faptul de a fi primordial; întâietate; prioritate. (< fr. *primordialité*)
- primordiu** *s. n. (biol.)* primul stadiu în dezvoltarea unui organ. (< lat., fr. *primordium*)
- primovaccinare** *s. f.* prima inoculare a unui vaccin (antivariolic). (după fr. *primovaccination*)
- prim-plan** *s. n. (cinem.)* cadru în care interpreții sunt filmați de aproape. (după fr. *premier plan*)
- primulacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate, gamopetale: primula. (< fr. *primulacées*)
- primulă** *s. f.* plantă ornamentală cu flori purpuri sau liliacii; ciuboțica-cucului. (< fr., lat. *primula*)
- primus** *s. n.* lampă de gătit care folosește drept combustibil benzina sau petrolul lampant. (< germ. *Primus/kocher*)
- primus inter pares** *loc. s.* (cu referire la cel mai înzestrat sau mai onorat într-un grup) primul între egali. (< lat. *primus inter pares*)
- prince-de-galles** /prens dô gál/ *s. n.* țesătură de lână cu linii întretăiate, care formează un fel de carouri. (< fr. *prince-de-galles*)
- princeps** **I. adj. inv. 1.** ediție ~ = prima ediție a operei unui scriitor (clasic). **2.** cel dintâi; principal. **II. s. m. inv.** împărat al Imperiului Roman. (< lat. *princeps*)
- prințiar, -ă** *adj. I.* de prinț, al unui prinț. **2.** (fig.) somptuos, bogat, măreț, îmbelșugat. (< fr. *prințier*)
- principal, -ă** **I. adj. I.** cel mai însemnat, de căpetenie, de frunte. **O în ~ =** în special, mai ales. **2. propoziție ~ă** (și *s. f.*) = propoziție care nu depinde gramatical de altă propoziție dintr-o frază. **II. s. n. (art.)** ceea ce are o deosebire importantă, ceea ce este esențial. (< fr. *principal*, lat. *principalis*)
- principat** *s. n. I.* regim politic în primele două secole ale Imperiului Roman, cu un împărat care își împărțea autoritatea cu senatul de origine republicană. **2.** domnia unui împărat roman. **3.** teritoriu condus de un principe. **4.** demnitatea de principe; timpul în care se exercită. (< fr. *principat*, lat. *principatus*)
- principe** *s. m. I.* titlu dat împăratului în Imperiul Roman. **2.** (pl.) nume dat soldaților veterani care formau a doua linie în formația de luptă a unei legiuni romane. **3.** titlu purtat de conducătorul unui principat ori de către fiul sau alt descendent al unui monarh; prinț. (< it. *principe*, lat. *princeps*)
- principesă** *s. f.* fiică de suveran; soție, fiică de principe; prințesă. (< it. *principessa*)
- principial, -ă** **I. adj.** conform cu anumite principii; potrivit unei convingeri; consecvent, ferm. **II. adv.** în principiu. (< principiu + -al)
- principialitate** *s. f.* însușirea de a fi principial. (< principial + -itate)
- principiu** *s. n. I.* element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie, un sistem, o normă de conduită etc. **2.** lege de bază a unei științe, arte etc. **3.** element primordial, cauză primară a lumii fizice. **O ~ activ** = substanță care constituie esența unui produs vegetal sau animal. **4.** regulă, normă de acțiune, de comportare, de apreciere etc. **O în ~ =** din punct de vedere teoretic, în general. **5.** convingere, punct de vedere. (< lat. *principium*, it. *principio*, fr. *principe*)
- print** *s. n. (inform.)* listare (program, document etc.). (< engl. *print*, a imprima)
- prinț** *s. m.* principe (3). (< germ. *Prinz*, fr. *prince*)
- prințesă** *s. f.* principesă. (< fr. *princesse*)
- prior¹** **I. s. m.** titlul unui înalt magistrat în vechile orașe-republici italiene (Florența, Roma etc.). **II. adj. inv.** cel dintâi. (< it. *priore*, lat. *prior*)
- prior²**, -ă *s. m. f.* superior al unei mănăstiri sau congreghații de călugări catolici. (< lat. *prior*, germ. *Prior*)
- priorat** *s. n.* funcția, demnitatea de prior; timpul cât durează. (< lat. *prioratus*, germ. *Priorat*)
- prioritar, -ă** *adj.* care are sau trebuie să aibă prioritate. (< fr. *prioritate*)
- prioritate** *s. f. I.* întâietate; precădere, primordialitate. **2.** (jur.) preferință. (< fr. *priorité*)
- prismatic, -ă** *adj.* în formă de prismă. (< fr. *prismatique*)
- prismatoîd, -ă** **I. adj.** (despre minerale) care derivă dintr-o prismă. **II. s. n.** poliedru cu două fețe poligonale paralele. (< fr. *prismatoïde*)
- prismă** *s. f.* poliedru mărginit de fețe paralele și egale (baze) și cu celelalte în formă de paralelogram. **O ~ optică** = piesă transparentă (de sticlă) pentru descompunerea sau reflecția luminii într-un spectru. **O prin ~a** = din punct de vedere... (< fr. *prisme*, gr., lat. *prisma*)
- pritan** *s. m. (ant.)* **1.** primul magistrat în vechile cetăți grecești. **2.** fiecare dintre delegații de trib care formau sfatul celor cinci sute la Atena. (< fr. *prytane*, gr. *prytanis*, sef)
- pritaneu** *s. n.* edificiu public în cetățile grecești unde se adunau pritanii pentru diverse treburi politice sau religioase și unde erau găzduiți invitații statului, ambasadorii altor state. (< fr. *prytaneé*, gr. *prytaneion*)
- pritanie** *s. f.* (la Atena) timpul în care pritanii celor zece triburi erau în funcție. (< fr. *prytanie*, gr. *prytaneta*)
- privă** *vb. tr., refl. a* (se) lipsi de ceva necesar sau la care are dreptul; a renunța la ceva sau a împiedica pe cineva să beneficieze de ceva. (< fr. *priver*, lat. *privare*)
- privat, -ă** *adj.* particular, individual. (< fr. *privé*, lat. *privatus*)
- privativ, -ă** *adj. I.* care privează pe cineva de ceva; care arată o privațiune. **2.** (despre afixe) care exprimă lipsa, excluderea. (< fr. *privatif*, lat. *privativus*)
- privatiză** *vb. tr. I.* a trece în proprietate particulară activități, servicii, bunuri care mai înainte au aparținut statului. **2.** a începe să-și desfășoare activitatea pe cont propriu. (< fr. *privatiser*)
- privatizare** *s. f.* proces de transformare a întreprinderilor comerciale și industriale, a instituțiilor din sectorul de stat cu cel privat, în scopul rentabilizării sau creșterii rentabilității economico-sociale. (< privatiza)
- privatiune** *s. f.* faptul de a (se) priva; (pl.) lipsuri, sărăcie. (< fr. *privation*, lat. *privatio*)
- privilegiă** *vb. tr. a* acorda un privilegiu; a favoriza. (< fr. *privilegier*)
- privilegiat, -ă** *adj. s. m. f. I.* (cel) care se bucură de un privilegiu. **2.** (fig.) înzestrat de la natură cu un talent. (< fr. *priviliégé*)
- privilegiu** *s. n. I.* drept acordat cuiva de a se bucura de avantaje deosebite. **2.** (jur.) drept conferit de lege unui creditor de a fi preferat la plată înaintea altora. (< fr. *privilege*, lat. *privilegium*)
- priză¹** *vb. tr. a* trage praf de tutun pe nas. (< fr. *priser*)
- priză²** *vb. tr. a* aprecia; a stima. (< fr. *priser*)
- priză** *s. f. I.* manieră de a prinde adversarul la judo, la katch etc. **• poziție a mâinilor în momentul în care se prinde sau se aruncă mingea de handbal sau de baschet etc.; mod în care atleții țin sulita sau prăjina, tenisii racheta sau paleta. 2.** asperitate, proeminență pe care un alpinist o folosește pentru a escalada o stâncă. **3.** navă militară sau comercială capturată de la inamic. **4.** stare a unei piese de șah pe care adversarul este în drept să o ia. **5.** ~ directă = a) cuplu de transmisie a unui autovehicul în care arborile primar transmite direct mișcarea arborelui secundar; b) poziție a schimbătorului de viteze care dă acest cuplu. **6.** ~ de aer = orificiu prin care se aerisesc unele încăperi, prin care aerul pătrunde într-un motor sau într-o canalizație. **7.** dispozitiv care permite a brânza un aparat electric la rețeaua electrică respectivă. **8.** construcție hidrotehnică pentru captarea apei. **9.** ~ de sinet sau de imagine = înregistrare a sunetului sau a imaginii pe un film. **• dispozitiv de luare a unui fluid dintr-o conductă, dintr-un recipient etc. 10.** trecere în stare solidă a pastei unui liant hidrolic. **11.** ~ de aterizare = ansamblul manevrelor care precedă aterizarea unui avion, executate de pilot pentru a veni exact pe aerodrom. **12.** (fig.; fam.) trecere, influență, simpatie de care se bucură cineva. **13.** cantitate mică de tutun care se prizează. • doză (mică) dintr-un medicament. (< fr. *prise*)
- prizograf** *s. n.* prizometru înregistrator. (< fr. *prisographe*)
- prizometru** *s. n.* instrument pentru determinarea începutului și sfârșitului prizei unui ciment. (< fr. *prisomètre*)

prizon *s. n.* tijă metalică filetată la capete, folosită la îmbinarea demontabilă a două piese. (<fr. *prison*)

prizonier, -ă *s. m. f.* 1. combatant al unei părți beligerante capturat de inamic; captiv. 2. arestat, întemnițat. (<fr. *prisonnier*)

prizonierat *s. n.* stare de prizonier; captivitate. (<fr. *prizonier + -at*)

PRO¹ *elem.* 1. „anterior (în timp și în spațiu)”. 2. „pentru, în favoarea”. 3. „în locul cuiva sau a ceva”. (<fr. *pro-*, cf. lat., gr. *pro*)

pro² *prep.* pentru, în favoarea... (<lat. *pro*)

proactiv, -ă *adj.* (*psih.*) care are efect asupra unui alt lucru. • (despre inhibiție) care duce la uitare, care este exercitată cu cunoștințele actuale asupra celor ce urmează să fie recepționate. (<fr. *proactif*)

proacțiune *s. f.* (*psih.*; despre un grup restrâns) manifestare socială a activității unui membru al grupului. (<fr. *proaction*)

proafrican, -ă *adj.* în favoarea africanilor. (<fr. *pro-africain*)

proamerican, -ă *adj.* care este favorabil americanilor. (<it. *pro-americano*)

prob, -ă *adj.* cinstit, integru, onest, loial. (<fr. *probe*, lat. *probus*)

probă *vb. tr.* 1. a dovedi, a demonstra (cu probe). 2. a pune la probă; a încerca. (<lat. *probare*)

probabil, -ă *I. adj.* care pare că este adevărat, întemeiat. • care se poate întâmpla. **II. adv.** după cât se pare, după toate probabilitățile. (<fr. *probable*, lat. *probabilis*)

probabiliorism *s. n.* orientare etică potrivit căreia din două opinii morale trebuie urmată numai aceea care este mai probabilă. (<it. *probabiliorismo*)

probabilism *s. n.* 1. concepție potrivit căreia nu se poate stabili cu certitudine dacă un enunț este adevărat sau nu, ci se poate distinge doar un oarecare grad de probabilitate. 2. caracterul probabil, statistic al fenomenelor și proceselor sociale. 3. principiu moral potrivit căruia atunci când există un conflict între o normă și libertate, o acțiune contra normei este permisă dacă ea se desfășoară conform unei opinii probabile. (<fr. *probabilisme*)

probabilist, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al probabilismului. **II. s. m.** matematician specialist în calculul probabilităților. • (*adj.*) probabilistic (2). (<fr. *probabiliste*)

probabilistic, -ă *adj.* 1. cu caracter de probabilitate. 2. referitor la teoria, la calculul probabilităților; bazat pe calculul probabilităților; probabilist (II). (<it. *probabilistico*)

probabilitate *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este probabil; aparență de adevăr, posibilitate cu multe șanse de realizare. 2. (*stat. mat.*) raportul dintre numărul cazurilor favorabile și al celor total posibile dintr-o experiență etc. • *o teorie -ități* = teorie despre fenomene sau evenimente întâmplătoare, repetabile, cu caracter de masă; *calculul -ităților* = capitol al matematicii care se ocupă cu studiul probabilităților producerii unui fenomen sau eveniment dintr-un complex de fenomene ori evenimente de același fel. (<fr. *probabilité*, lat. *probabilitas*)

probând¹ *s. m.* (*biol.*) individ care constituie punctul de plecare al unei cercetări genetice. (<germ. *Proband*)

probând², -ă *s. m. f.* cel care cere să fie primit într-un ordin religios (catolic). (<it. *probando*)

probandat *s. n.* perioadă de probă la care sunt supuși aspirații la anumite ordine de călugări (catolici). (<it. *probandato*)

probant, -ă *adj.* care certifică; doveditor, concludent. (<fr. *probant*)

probăr *s. m.* album de modele de literă, ornamente, linii etc. într-o tipografie. (după germ. *Probenbuch*)

probatör, -oăre *adj.* probatoriu. (<fr. *probatore*)

probatörriu, -ie *I. adj.* propriu să dovedească ceva; probator. **II. s. n.** procedură de alegere a probelor în justiție. (<lat. *probatorium*, fr. *probatore*)

probațiune *s. f.* 1. (*jur.*) acțiunea de a proba (1); dovedire; dovadă. 2. timp pentru noviceat. (<fr. *probation*, lat. *probatio*)

probă *s. f.* 1. încercare; (examen de) verificare. • metodă prin care se constată justetea unui calcul. • (*sport*) întrecere. 2. parte din materialul unei mostre care se supune analizei, spre a se verifica anumite caracteristici

ale întregului material. 3. (*fol.*) copie pozitivă pe hârtie. 4. (*jur.*) confirmare, dovadă, mărturie. (<lat. *proba*, germ. *Porbe*)

probélă *s. f.* navă cu propulsie mecanică. (după engl. *propeller*)

probitate *s. f.* cinste; integritate, onestitate. (<fr. *probité*, lat. *probitas*)

problematic, -ă *I. adj.* 1. despre care nu se poate spune ceva sigur; îndoielnic, nesigur. • (*log.*; despre judecăți) care anunță un raport posibil între termenii judecății. 2. care constituie o problemă; enigmatic; (*p. ext.*) suspect. 3. referitor la probleme. **II. s. f.** ansamblu de probleme cu privire la același subiect, domeniu etc.; tematică. (<fr. *problématique*)

problematică *vb. intr.* 1. a face din orice lucru o problemă; a complica inutil lucrurile. 2. a crea, a formula probleme. • a sistematiza pe probleme. (<*problematic*/+ -iza)

problematicizare *s. f.* 1. acțiunea de a problematiza. 2. metodă de învățământ de tip euristic, constând în a crea probleme cu scopul de a declanșa activitatea independentă a elevului sau a studentului, gândirea și efortul personal al acestuia. (<*problematic*iza)

problémă *s. f.* 1. chestiune teoretică sau practică importantă, care cere o rezolvare. • (*mat.*) chestiune a cărei soluție, dezlegare se poate afla sau trebuie căutată prin calcul. 2. dificultate, lucru greu de înțeles, de explicat sau de rezolvat. (<fr. *problème*; lat., gr. *problema*)

problemist, -ă *s. m. f.* specialist care creează probleme (de șah, de matematică etc.). (<*problem* + -ist)

proboscida *s. f.* trompa elefantului. • trompa insectelor. (<fr. *proboscide*)

proboscidieni *s. m. pl.* ordin de mamifere unghulate mari, greoaie, cu nasul prelungit cu o trompă: elefanții. (<fr. *proboscidiens*)

procaină *s. f.* substanță cu proprietăți asemănătoare novocainei. (<fr. *procaine*)

procambiu *s. n.* țesut meristemetic primar, din celule alungite, care dă naștere țesutului conductor. (<lat., fr. *procambium*)

procariot *adj.*, *s. n.* (organism unicelular, virus, bacterie etc.) lipsit de nucleu. (<fr., engl. *procaroyote*)

procatalepsă *s. f.* figură de stil, constând în dislocarea și anticiparea unui membru al propoziției subordonate, deosebi a subiectului, și introducerea lui în propoziția regentă, ca obiect direct sau indirect al acesteia. (<fr. *procatalepsis*, anticipare)

procedă *vb. intr.* 1. a acționa într-un mod anumit. 2. a începe să..., a trece la... (<fr. *procéder*, lat. *procedere*)

procedeu *s. n.* 1. fel, mod, manieră de a procedea pentru realizarea unui scop. 2. mod sistematic de efectuare a unei operații, a unui proces prin folosirea unei anumite metode. (<fr. *procédé*)

procedibil, -ă *adj.* (*jur.*; despre procese, judecăți) care poate avea ulterior curs; care poate fi deschis ca procedură. (<it. *procedibile*)

procedural, -ă *adj.* referitor la procedură; procesual. (<fr. *procédural*)

procedură *s. f.* 1. manieră de a procedea juridic; serie de formalități după care se realizează justiția; actele într-o instanță judecătorească. 2. ramură a dreptului care studiază procedura (1). 3. metodă în medicină, psihologie, sociometrie etc. 4. (*inform.*) metodă de rezolvare a unei probleme, defalcată în etape succesive; funcție executată de un subprogram, parte din sintaxa limbajelor evolute. (<fr. *procédure*, lat. *procedura*)

procedurist *s. m.* jurist, expert în procedură (1), în dreptul procesual. (<*procedură* + -ist)

procelariiforme *s. f. pl.* ordin de păsări marine, cu ciocul din mai multe plăci alăturate: albatrosul și petrelul. (<fr. *procellariiformes*)

proceleusmatic, -ă *adj.* (*metr.*; despre picioare) compus din patru silabe scurte. (<fr. *proceleusmatique*, gr. *prokeleusmatikos*)

procént *s. n.* parte raportată la o sută de părți dintr-un întreg; procentaj, sutime. (<germ. *Prozent*)

procentaj *s. n.* procent. • calcul făcut pentru stabilirea procentului; cifra obținută. (după fr. *pourcentage*)

procentual, -ă *adj.* calculat, exprimat în procente. (<germ. *prozentual*, fr. *procentuel*)

- procés** *s. n.* 1. mers, evoluție, desfășurare (a unui fenomen, eveniment etc.). • prefacere, transformare progresivă. 2. activitate desfășurată de organele judiciare în legătură cu soluționarea unei cauze. 3. pricină supusă spre soluționare unei instanțe judecătorești. 4. ~ verbal = act oficial prin care se constată un fapt; redarea în scris a discuțiilor și a hotărârilor dintr-o ședință. (<fr. *procès*, lat. *processus*, it. *processo*)
- procesă** *vb. tr.* a prelucra semnalele înregistrate pe bandă magnetică prin intermediul unui procesor. (<engl. *process*)
- procesional,** -ă *adj.* care îmbracă diverse aspecte succesive. (<fr. *processionnel*)
- procesionar,** -ă *adj.* 1. referitor la procesiune. 2. (despre omizi) care merg în cârd. (<fr. *processionnaire*)
- procesiune** *s. f.* ceremonie religioasă la care credincioșii merg în convoi, cântând imnuri și spunând rugăciuni. • (*p. ext.*) convoi, cortegiu; alai. (<fr. *procession*, lat. *processio*)
- procesiv,** -ă *adj.* 1. care constituie un factor de progres social. 2. (*psih.*) *personalitate* ~ă = personalitate cu tendințe de ceartă, de dispută, de a intenta procese repetate și interminabile. (<fr. *processif*)
- procesomán,** -ă *s. m. f.* cel care suferă de procesomanie. (<*proces* + -*man*²)
- procesomanie** *s. f.* mania de a intenta (nejustificat) procese (2). (<engl. *processomania*)
- procesor** *s. n.* (*inform.*) 1. echipament, element de bază al unui ordinar, capabil să efectueze un set de instrucțiuni. 2. program general al unui sistem de exploatare care execută o funcție complexă omogenă. (<engl. *processor*, fr. *processeur*)
- procesual,** -ă *adj.* 1. referitor la procese (1); care se desfășoară pe etape succesive; treptat, gradat. 2. procedural. (<it. *processuale*, lat. *processualis*)
- procesualitate** *s. f.* însușirea de a fi procesual. (<*procesual* + -*itate*)
- prochător** *s. m.* magistrat roman care exercita funcții financiare în provincii, recrutat dintre foștii chestori. (<lat. *proquaestor*)
- procedentă** *s. f.* (*med.*) ieșire spre exterior a unui organ sau a unei părți dintr-un organ. (<fr. *procedence*)
- proclama** *vb. I. tr.* 1. a anunța ceva în mod solemn. 2. a susține, a declara ceva deschis în public. **II. tr., refl. a (se)** investi în mod oficial cu un titlu. (<fr. *proclamer*, lat. *proclamare*)
- proclamatív,** -ă *adj.* care proclamă ceva. (<*proclama* + -*ív*)
- proclamatór,** -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care face, dă o proclamație. (<fr. *proclamateur*)
- proclamație** *s. f.* comunicare oficială prin care se aduce la cunoștința publică un fapt de mare importanță. • apel tipărit având un caracter agitatoric. (<fr. *proclamation*, lat. *proclamatio*)
- proclitic,** -ă *adj.* (despre cuvinte; articole nehotărâte, posesive și prefixe) așezat înaintea altui cuvânt, neavând accent propriu. (<fr. *proclitique*)
- proclív,** -ă *adj.* (despre incisivii inferiori ai mamiferelor) înclinat către înainte, ceea ce împiedică, în general, tăierea alimentelor. (<fr. *proclive*, lat. *proclivis*)
- proclíză** *s. f.* așezare a unui cuvânt, a unei particule etc. în poziție proclitică; antepunere. (<fr. *proclise*)
- procónsul** *s. m.* magistrat roman care, după încheierea consulatului, era însărcinat cu guvernarea unei provincii. (<lat., fr. *proconsul*)
- proconsulár,** -ă *adj.* referitor la proconsul, guvernat de un proconsul. (<fr. *proconsulaire*, lat. *proconsularis*)
- proconsulát** *s. n.* funcția de proconsul. (<fr. *proconsulat*, lat. *proconsulatus*)
- procreá** *vb. intr., tr.* (despre femei) a zămisli, a naște; a concepe. (<fr. *procréer*)
- procreátor,** -oáre *adj., s. m. f.* (cel) care procrează. (<fr. *procréateur*)
- procreátie** *s. f.* procreare. (<fr. *procréation*)
- PROCT(I)-**, -**proct-**, -**proctie elem.** „anus”. (<fr. *procto-*, -*procte*, -*proctie*, cf. gr. *proktos*)
- proctalgíe** *s. f.* nevralgie anală; rectalgie. (<fr. *proctalgie*)
- proctectázie** *s. f.* dilatație a anusului sau a rectului. (<fr. *proctectasie*)
- proctectomie** *s. f.* rezecție a unei părți din peretele rectal. (<fr. *proctectomie*)
- proctie** *v. proct(o)-*
- proctítă** *s. f.* inflamație a anusului; rectită. (<fr. *proctitie*)
- proctológ,** -ă *s. m. f.* medic specialist în proctologie. (<fr. *proctologie*)
- proctologie** *s. f.* parte a medicinei care se ocupă cu afecțiunile anusului și ale rectului. (<fr. *proctologie*)
- proctopexíe** *s. f.* fixare chirurgicală a rectului de osul sacru sau de ligamentul sacrosaciat. (<fr. *proctopexie*)
- proctoplastie** *s. f.* refacere operatorie a orificiului anal. (<fr. *proctoplastie*)
- proctor** *s. m.* funcționar însărcinat cu supravegherea disciplinei în universitățile engleze de la Oxford și Cambridge. (<engl. *proctor*)
- proctorafie** *s. f.* sutură a rectului. (<fr. *proctorraphie*)
- proctoragíe** *s. f.* rectoragie. (<fr. *proctorrhagie*)
- proctorée** *s. f.* scurgere mucoasă prin anus. (<fr. *proctorrhée*)
- proctoscóp** *s. n.* rectoscop. (<fr. *proctoscope*)
- proctoscopíe** *s. f.* rectoscopie. (<fr. *proctoscopie*)
- proctotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a anusului. (<fr. *proctotomie*)
- proclúbitus** *s. n.* (*med.*) poziție a corpului culcat pe bură; decubit ventral. (<fr. *proclubitus*)
- procumbént,** -ă *adj.* (despre tulpini) care stă culcat pe pământ fără să formeze rădăcini adventive. (<lat. *procumbens*)
- procurá** *vb. tr. I.* a face rost de ceva; a achiziționa. 2. a produce, a pricinui. (<fr. *procurer*, lat. *procurare*)
- procurábil,** -ă *adj.* care se poate procura (ușor). (<engl. *procurable*)
- procurátor** *s. m.* 1. magistrat roman, administrator al unei provincii imperiale, care strângerea dărilor și cu repartizarea cheltuielilor. 2. înalt demnitar în vechile republici italiene, Genova și Veneția. 3. mandatar însărcinat să apere interesele unei alte persoane. (<fr. *procurateur*, lat. *procurator*)
- procuratúră** *s. f.* organ de stat care exercită supravegherea aplicării și respectării legilor, trimiterea infractorilor în fața justiției, susținerea acuzării înaintea instanțelor judecătorești, precum și reprezentarea intereselor statului în instanță. (<rus. *prokuratura*)
- procurá** *s. f.* împuternicire scrisă, legalizată, prin care cineva poate acționa în numele altcuiva; mandat. (<germ. *Procura*)
- procuríst** *s. m.* 1. mandatar care are împuterniciri pentru îndeplinirea unor acte juridice în numele cuiva. 2. (*p. ext.*) mandatar (de orice fel). (<germ. *Prokurist*)
- procurór** *s. m.* 1. magistrat, membru al parchetului (III). 2. membru al procuraturii, care exercită atribuțiile ce revin acesteia. (<fr. *procurer*)
- procustá** *vb. tr.* a lungi sau a scurta, după împrejurări. (<*Procust*, h. fr.)
- procustíán,** h. fr. *adj.* referitor la legenda lui Procust. (<*Procust* + -*íán*)
- procustianism** *s. n.* confruntare între doi termeni care se măsoară, definindu-se reciproc, unul prin mărimea celui alt. (<*procustian* + -*ism*)
- prodecán** *s. m.* locuitor de decan. (<germ. *Prodekan*, it. *prodecano*)
- prodíg,** -ă *adj.* risipitor, cheltuitor. (<fr. *prodigie*, lat. *prodigus*)
- prodígá** *vb. tr.* a da cu generozitate; a risipi. (<fr. *prodiguer*)
- prodigalítate** *s. f.* risipă, dămicie, generozitate (excesivă); cheltuire exagerată a banilor. (<fr. *prodigalité*)
- prodígios,** -oásă *adj.* ieșit din comun (prin cantitate, varietate, calitate); uluitor, extraordinar. (<fr. *prodigieux*, lat. *prodigiostus*)
- prodígiozítate** *s. f.* însușirea de a fi prodigios. (<fr. *prodigiostité*)
- prodígíu** *s. n.* 1. eveniment extraordinar, cu caracter magic sau supranatural; minune, miracol. 2. persoană extraordinară prin talentul, virtuțile sau vicliile sale. (<lat. *prodigium*, fr. *prodige*)
- pro dómo (sua)** *loc. adv.* a pledá ~ = a-și susține propria cauză. (<lat. *pro domo sua*, pentru casa sa)

3. a (se) specializa într-un anumit domeniu. **II. tr. 1.** a organiza într-un anumit fel (o instituție, o întreprindere etc.). 2. a lamina o bară metalică dându-i un profil uniform în lungime. • a fasona un obiect, un material pentru a-i da un anumit profil. (<fr. *profilier*)
- profilactic**, -ă *adj.* care apără organismul de boli; preventiv. (<fr. *prophylactique*)
- profilaxie** *s. f.* ansamblu de măsuri medico-sanitare destinate a preveni apariția și propagarea bolilor contagioase. • ramură a medicinei care se ocupă cu aceste măsuri. (<fr. *prophylaxie*)
- profilă** *s. f.* bracteolă. (<fr. *profile*)
- profilograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea asperităților de pe suprafața unei piese (prelucrate), a denivelărilor unui drum etc. (<fr. *profilographe*)
- profilogramă** *s. f.* înregistrare grafică obținută cu profilograf. (<fr. *profilogramme*)
- profilométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea gradului de netezime a unei piese (prelucrate). (<fr. *profilomètre*)
- profit** *s. n. 1.* câștig, folos. 2. beneficiu reprezentând diferența dintre activul și pasivul unei întreprinderi comerciale; plusvaloarea privită ca un rezultat al întregului capital investit. (<fr. *profit*, germ. *Profit*)
- profită** *vb. intr.* a trage un profit, un avantaj; a câștiga. • (*depr.*) a urmări un folos în orice împrejurare. (<fr. *profiter*)
- profitabil**, -ă *adj.* care aduce profit; avantajos, rentabil. (<fr. *profitable*)
- profiterol** *s. n.* prăjitură cu cremă, înghețată și frișcă. (<fr. *profiterole*)
- profitor**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care caută să profite din orice situație; afacerist, speculant. (<fr. *profiteur*)
- pro forma** *loc. adv.* de formă. (<lat. *pro forma*)
- profrază** *s. f.* element lingvistic care ține locul unei propoziții sau fraze. (<*pro* - + *frază*)
- profund**, -ă *adj. 1.* adânc. • greu de pătruns, de cunoscut, de înțeles. • (despre glas, ton) grav. 2. intens. 3. absolut, complet. • (despre oameni) serios, care judecă cu temei, cu seriozitate. (<lat. *profundus*, fr. *profond*)
- profundare** *s. f.* (*tehn.*) ambusare a unui obiect în formă de cupă, cu adâncime mare în raport cu diametrul. (<*profund*)
- profundimétru** *s. n.* aparat pentru indicarea adâncimii (apei). (<*profund* + *-metru*)
- profunditate** *s. f.* profunzime. (<lat. *profunditas*)
- profundor** *s. n.* partea mobilă a ampenajului orizontal, care asigură echilibrul și mobilitatea longitudinală a avionului. (<fr. *profondeur*)
- profunzime** *s. f.* adâncime; profunditate. **O ~ de câmp** = intervalul spațial în care se poate găsi un obiect, astfel ca imaginea lui pe filmul unui aparat fotografic să fie clară. (<*profund* + *-ime*)
- profúz**, -ă *adj.* abundent. (<fr. *profus*)
- profuziune** *s. f.* cantitate (foarte) mare, abundență. • risipă. (<fr. *profusion*, lat. *profusio*)
- progenéză** *s. f.* dezvoltare a celulelor germinale dinaintea fecundației. • ajungere a unui organism la maturitate sexuală înainte de dezvoltarea completă. (<fr. *progenèse*)
- progenézic**, -ă *adj.* anterior fecundației. (<fr. *progénésique*)
- progenie** *s. f.* prognatism. (<germ. *Progenie*)
- progenitor** *s. m.* (*biol.*) strămoș, străbun. (<engl., lat. *progenitor*)
- progenitură** *s. f.* vâstar, urmaș, odraslă, pui al unui animal. (<fr. *progéniture*)
- progerie** *s. f.* atrofie cutanată congenitală, însoțită de calvie totală, la copii în primele luni de viață. (<fr. *progerie*)
- progesteron** *s. m.* hormon steroid secretat de ovar, care are proprietatea de a transforma mucoasa uterină, favorizând nidația oului fecundat; luteină. (<fr. *progestérone*)
- proglótă** *s. f.* fiecare dintre segmentele unui vierme inelat. (<fr. *proglottis*)
- prognát**, -ă *adj.* care prezintă prognatism. (<fr. *prognathe*)
- prognatism** *s. n.* conformație a feței omului, constând în proeminența anterioară a maxilarelor; progenie. (<fr. *prognathisme*)
- prognostic**, -ă *I. adj.* de prognoză. **II. s. n.** prognoză (3). (<germ. *prognostisch*, *III* *Prognostik*, lat. *prognosticus*)
- prognostica** *vb. tr.* a pronostica (2). (<germ. *prognostizieren*)
- prognoză** *vb. tr.* a elabora o prognoză; a prevedea. (după germ. *prognostizieren*)
- prognoză** *s. f. 1.* previziune, anticipare a evoluției viitoare a fenomenelor, bazată pe date științifice; (*p. ext.*) pronostic. • text în care se arată modul cum va evolua vremea într-un anumit interval de timp. 2. parte a științei conducerii, reprezentând activitatea pregătitoare pentru planificare, în determinarea tendințelor și perspectivelor dezvoltării diferitelor sfere de activitate. 3. prevedere a evoluției unei boli în conformitate cu diagnosticul, forma clinică și stadiul acesteia; prognostic. (<fr. *prognose*, germ. *Prognose*)
- progradare** *s. f. 1.* lărgire și înălțare a unei plaje prin acumulare de nisip. 2. transformare a solurilor de pădure sub influența vegetației sau a altor factori. (după fr. *progradation*)
- program** *s. n. 1.* plan de activitate cuprinzând etapele propuse pentru o anumită perioadă; desfășurarea activității după un anumit plan. • orar. 2. foaie de hârtie, broșură care prezintă amănunte în legătură cu un spectacol; ordinea în care se desfășoară o emisiune de radio și tv. 3. expunere scrisă a principiilor, a țelurilor urmărite și a mijloacelor preconizate pentru realizarea lor ale unui partid politic, ale unei organizații, ale unui guvern. 4. (*inform.*) ansamblu de instrucțiuni codate necesare unui calculator, unei operații automate. (<fr. *programme*, germ. *Programm*)
- programă** *vb. tr. 1.* a stabili, a fixa un program (1). 2. a planifica la o anumită dată. 3. a introduce un program (4). 4. a include într-un program. (<fr. *programmer*)
- programabil**, -ă *adj.* (despre un calculator, o operație etc.) care poate fi programat. (<fr., engl. *programmable*)
- programare** *s. f. 1.* acțiunea de a programa; operația de elaborare a programului în vederea rezolvării unei probleme la calculatorul electronic. 2. ramură a matematicii aplicate care studiază principiile și metodele de rezolvare pentru probleme de optimizare ce apar în planificare. **O ~ liniară** = cea mai simplă formă a programării matematice, care se ocupă cu studiul problemelor de maximizare sau minimizare a unei funcții liniare cu mai multe variabile. (<*programa*)
- programát**, -ă *adj. 1.* (*inform.*) despre un proces comandat algoritmic printr-un program (4). 2. *învățământ* ~ = metodă de învățământ, adaptarea materiei de studiat la ritmul receptării fiecărei elev, după un program care împarte materia în elemente scurte, ușor asimilabile. (<fr. *programmé*)
- programatécă** *s. f.* bibliotecă de programe informatice. (<fr. *programmathèque*)
- programatic**, -ă *I. adj.* referitor la un program; conform programului. **O muzică ~ă** = muzică instrumentală sau simfonică urmărind redarea unor imagini bine reliefate, evocatoare, sugerate de programul fixat. **II. s. f.** știința programării informatice. (<germ. *programmatisch*, *III* fr. *programmattique*)
- programatism** *s. n.* caracterul unei muzici programatice; curent care promovează muzica programatică. (<fr. *programmatisme*)
- programator**, -oare **I. s. m. f. 1.** specialist care se ocupă cu întocmirea programului (4) unui calculator. 2. cel care stabilește un program de radio, cinema, tv. etc. **II. s. n. 1.** aparat, echipament ale cărui semnale de ieșire comandă executarea unei suite de operații corespunzătoare unui program (4). 2. hârtie, tabel conținând o programare. (<fr. *programmeur*)
- programă** *s. f. ~ analitică* = prezentare în scris a obiectelor și capitolelor fiecărei discipline predate într-o instituție de învățământ. (<rus. *programma*)
- progređient**, -ă *adj.* progresiv. • (despre evoluția unor boli psihice) cu dezvoltare continuă, lentă a simptomatologiei. (<germ. *Progredient*)
- progrés** *s. n. 1.* dezvoltare ascendentă; trecere de la o stare inferioară la una superioară, de la vechi la nou; mers înainte, propășire. 2. dezvoltare, desăvârșire. (<fr. *progrés*, lat. *progressus*)

progresă vb. intr. 1. a face progrese; a merge înainte, a propăși. 2. (despre boli) a căpăta amploare, a evolua, a se agrava. (< fr. progresser)

progresie s. f. 1. (mat.) sir finit de numere care derivă, după o anumită regulă, unul din celălalt. O ~ aritmetică = progresie în care fiecare termen este rezultatul adunării termenului precedent cu o numită rație; ~ geometrică = progresie în care fiecare termen este rezultatul înmulțirii termenului precedent cu un număr constant, numit rație. 2. (muz.) secvență (3). (< fr. progression, lat. progressio)

progresism s. n. doctrină, atitudine politică progresistă. (< fr. progressisme)

progresist, -ă adj., s. m. f. (cel) care este favorabil progresului, care luptă pentru progrese. (< fr. progressiste)

progresiv, -ă adj. care progresează, care crește sau se dezvoltă treptat, care exprimă o dezvoltare graduală și continuă; progresiv. O ~ impozit ~ = impozit care se stabilește în cote crescânde pe măsura creșterii venitului, a venii etc. (< fr. progressif)

progresivism s. n. curent în pedagogia contemporană care identifică fenomenul educativ cu un proces de creștere, de dezvoltare continuă. (< engl. progressivism)

progresivist, -ă adj., s. m. f. (adept) al progresivismului. (< engl. progressivist)

progresivitate s. f. caracter progresiv. (< fr. progressivité)

prohibi vb. tr. a interzice (vânzarea, importul sau exportul unor mărfuri). (< fr. prohiber, lat. prohibere)

prohibitiv, -ă adj. 1. care aplică prohibiția; prohibitoriu. 2. care exprimă o interdicție. (< fr. prohibitif)

prohibitoriu, -ie adj. (jur.): la romani edict ~ = edict prin care preotul interzicea anumite lucruri; prohibitiv. (< fr. prohibitore)

prohibiție s. f. 1. interdicție. 2. măsură prin care statul interzice producția, circulația sau comercializarea anumitor produse. (< fr. prohibition, lat. prohibitio)

prohibitionism s. n. curent, atitudine favorabilă prohibiției. (< fr. prohibitionisme)

prohibitionist, -ă adj., s. m. f. (susținător) al prohibitionismului. (< fr. prohibitioniste)

proiect s. n. 1. plan de a întreprinde, de a face ceva; intenție. 2. prima redactare, primele idei în legătură cu ceva care urmează să se facă, să fie pus în execuție. O ~ de lege = text provizoriu al unei legi. 3. lucrare care cuprinde calculele, desenele, instrucțiunile etc. necesare pentru executarea unei construcții, mașini etc. (< germ. Projekt, lat. proiectus)

proiectă vb. I. tr. 1. a plănui, a intenționa, a avea de gând. 2. a întocmi un proiect (3). 3. a face o proiectie (1), a reprezenta schematic un corp pe o suprafață potrivit anumitor reguli. • a reproduce pe ecran imaginile înregistrate pe un film (cinematografic). 4. a arunca cu forță un corp; a împărștia cu presiune un lichid, un material pulverulent. • a trimite un fascicul de raze de lumină. II. tr., refl. a (se) reflecta, a (se) profila, a (se) contura. (după fr. projeter)

proiectant, -ă I. adj. (mat.) care servește la proiectie. O dreaptă ~ă (și s. f.) = dreaptă care unește un punct cu proiecția sa pe un plan. II. s. m. f. cel care întocmește proiecte (3). (< germ. Projektant)

proiectil s. n. 1. orice corp greu care poate fi aruncat cu forță în spațiu. 2. corp metallic exploziv azvârlit de o armă; glonț, obuz etc. (după fr. projectile)

proiectiv, -ă adj. referitor la activitatea de proiectare, la proiectie. • (mat.) despre figură care își păstrează proprietățile când sunt proiectate pe un plan. O geometrie ~ă = geometrie care studiază proprietățile proiective ale figurilor. • (psih.); despre tehnici, teste) care permite obținerea unei reprezentări obiective a intervenției personalității unui individ într-o anumită activitate. (după fr. projectif)

proiectivitate s. f. ansamblu de proprietăți funcționale ale unui sistem de a se proiecta sau reflecta în altul. (< engl. projectivity)

proiectör, -oăre I. adj. care proiectează, care servește pentru proiectie. II. s. n. aparat de iluminat care proiectează fascicule de lumină ce provin din focarul unei oglinzi. • aparat special pentru proiectarea imaginilor pe un ecran cinematografic. (< fr. projecteur)

proiecție s. n. 1. imagine plană a unui obiect din spațiu,

potrivit anumitor reguli geometrice; operație prin o asemenea imagine. O ~ cartografică = reprezentare a (unei regiuni a) scoarței Pământului pe o hartă. 2. reprezentare pe un ecran cu ajutorul unui fascicul luminos a imaginilor înregistrate pe un film. 3. (psih.) mecanism prin care ființa umană transpune în activitățile sale propria personalitate. • (psihan.) mecanism prin care bolnavul atribuie unei alte persoane propriile-i sentimente și motivații. (< fr. projection, lat. projectio)

proiecționist, -ă s. m. f. tehnician cu efectuarea de proiecții luminoase; operator de cinema. (< fr. projectionniste)

prolabăre s. f. (med.) deplasare în sus sau în jos a unui organ, (după fr. prolabe, lat. prolabi)

prolactină s. f. hormon lactogen din lobul anterior al hipofizei, care stimulează funcția corpului galben și lactația; luteotrofină. (< fr. prolactine)

prolalie s. f. compliment adresat autorilor înainte de începerea unui discurs. (< fr. prolatie, gr. prolatia)

prolan s. m. 1. hormon gonadotrop al placentei din timpul sarcinii. 2. preparat hormonal folosit în combaterea sterilității. (< fr. prolan)

prolanemie s. f. prezența prolanului în sânge. (< fr. prolanémie)

prolanurie s. f. prezența prolanului în urină. (< fr. prolanurie)

prolaps s. n. (med.) lăsarare anormală în jos a unui organ. (< fr. prolapsus)

prolațiune s. f. 1. (lingv.) pronunțare. 2. discurs, vorbire. (< fr. prolation, lat. prolatio)

prolegat s. m. magistrat roman care înlocuia un legat. (< lat. prolegatus)

prolegomene s. n. pl. introducere succintă în problematica unei științe sau discipline. • parte introductivă a unei lucrări științifice, care precedă expunerea propriu-zisă. (< fr. prolegomènes, gr. prolegomena)

prolemă s. f. (log.) propoziție, serie de propoziții care servesc ca bază uneileme. (< fr. prolemme)

prolepsă s. f. 1. evocare în avans a unui eveniment ulterior. 2. procedeu în a plasa un cuvânt în propoziția care precedă pe cea în care ar trebui să fie. 3. figură retorică prin care se previne o obiecție; precepție. (< fr. prolepsis, gr. prolepsis)

proleptic, -ă adj. referitor la prolepsă, care formează o prolepsă. (< fr. proleptique)

proletar, -ă I. adj. referitor la proletariat, care aparține proletariatului. II. s. m. f. 1. cetățean sărac, liber, din Roma antică. 2. muncitor salariat din societatea capitalistă, lipsit de mijloace de producție. (< fr. prolétaire)

proletariat s. n. 1. (în Roma antică) masele sărace ale cetățenilor liberi, lipsiți de mijloace de producție. 2. masa muncitorilor salariați, a proletarilor. (< fr. prolétariat)

proletariză vb. tr., refl. a aduce, a ajunge în starea de proletar; a săraci, a (se) pauperiza. (< fr. prolétariser)

proletcultism s. n. atitudine față de problemele artei și culturii, în fosta URSS, după Revoluția din Octombrie, vizibilă și în restul țărilor comuniste, care respingea întreaga moștenire culturală a trecutului, susținând că ea nu este utilă poporului, și promova ideea creării unei culturi „pur proletare”. (după rus. proletkultovščina)

proletcultist, -ă adj., s. m. f. (adept) al proletcultismului. (după rus. proletkultovșev)

PROLI- elem. „copil, lăstar”. (< fr. proli-, cf. lat. proles)

prolific, -ă adj. 1. prolific. 2. (despre flori, tulpini) care produce muguri, organe suplimentare. (< fr. prolifère)

proliferă vb. intr. 1. (despre celule, țesuturi) a se înmulți. 2. (despre organisme) a se reproduce; a procrea. 3. (fig.) a se înmulți exagerat de rapid. (< fr. proliférer)

proliferăție s. f. proliferare; proligerăție. (< fr. prolifération, lat. proliferao)

prolific, -ă adj. 1. care se mulțumește foarte repede; prolifer (1). 2. (fam.) fecund, bogat (în), abundent. (< fr. prolifique)

prolificare s. f. (bot.) stare a unui organ prolifer. (după fr. prolifcation)

prolificitate s. f. însușirea de a fi prolific. (< fr. prolificité)

proligér, -ă adj. (biol.) care poartă un germen. (< fr. proligère)

proligerăție s. f. proliferație. (< fr. prolifération)

- prolix**, -ă *adj.* (despre vorbire, stil) lipsit de concizie; neclar, confuz. (<fr. *prolix*, lat. *prolixus*, larg, întins)
- prolixitate** *s. f.* însușirea de a fi prolix. (<fr. *prolixité*, lat. *prolixitas*)
- prolog**¹ *s. m.* (la romani) actor care recita prologul² (1) unei piese de teatru. (<lat. *prologus*, fr. *prologue*)
- prolog**² *s. n.* 1. parte a unei piese de teatru antică în care se expunea subiectul. 2. parte introductivă a unei opere literare, muzicale sau dramatice care prezintă evenimentele ce merg acțiunea; (*p. ext.*) introducere, prefată. (<fr. *prologue*, lat. *prologus*, gr. *prologos*)
- prolongație** *s. f.* 1. alungire. 2. (*muz.*) poziție a unei note care, făcând parte dintr-un acord, se continuă și în acordurile următoare. (<fr. *prolongation*, lat. *prolongatio*)
- prolúial**, -ă *adj.* referitor la inundații. (<fr. *proluviale*)
- prolúviu** *s. n.* depozit sedimentar detritic, friabil, la baza pantelor, sub formă de conuri de dejecție. (<lat. *proluvium*)
- proluziune** *s. f.* 1. cuvânt introductiv; introducere. 2. lecție de deschidere a unui profesor universitar atunci când a obținut o catedră. (<it. *prolusione*, lat. *prolusio*)
- pro memoria** *loc. adv.* (despre un document diplomatic) care conține expunerea unor fapte sau textele ce privesc obiectul unei convorbiri și pe care un diplomat îl înmânează celeilalte părți. (<lat. *pro memoria*, pentru memorie)
- promená** *vb. refl.* a se plimba. (<fr. *promener*)
- promenadă** *s. f.* plimbare. • loc de plimbare. (<fr. *promenade*)
- promenuar** *s. n.* foaier, parte a unei săli de spectacol unde publicul stă în picioare. (<fr. *promenoir*)
- prometazină** *s. f.* produs de sinteză, cu acțiune sedativă, antihistaminică și antiemetică. (<fr. *prométhazine*)
- prometeicán**, -ă *adj.* prometeic. (<fr. *prométhéen*)
- prometeic**, -ă *adj.* 1. referitor la (mitul lui) Prometeu; prometeian. 2. (*fig.*) care exprimă o revoltă, sortită eșecului, împotriva unei autorități; care crede în oameni, dornic de a acționa pentru ei; uman, generos. (<germ. *prometheisch*)
- prometeism** *s. n.* atitudine, spirit de revoltă. (<it. *prometeismo*)
- prométiu** *s. n.* element chimic metallic din grupa lantanidelor. (<fr. *prométhium*)
- promilă** *s. f.* parte raportată la o mie de părți dintr-un întreg; miime. (<germ. *Promille*)
- promiscuitate** *s. f.* 1. amestec eterogen de persoane. 2. conviețuire în condiții de mizerie a mai multor persoane de sex diferit, conviețuire în imoralitate. (<fr. *promiscuité*)
- promiscuu**, -uă *adj.* cu caracter de promiscuitate. (<lat. *promiscuus*, fr. *promiscue*)
- promisiune** *s. f.* făgăduială. • perspectivă promițătoare. (<fr. *promission*, lat. *promissio*)
- promisóriu**, -ie *adj.* prin care se promite ceva. • (*jur.*; despre jurăminte) care se face în vederea aducerii la îndeplinire a unor fapte viitoare. (<fr. *promissoire*)
- promite** *vb. tr.* 1. a-și lua obligația, a se angaja; a făgădui. 2. (*fig.*) a da speranțe; a oferi perspective promițătoare. (<lat. *promittere*, fr. *promettre*)
- promițător**, -oăre *adj.* care promite (2). (<*promite* + *-ător*)
- prómo** *s. n.* publicitate. (<fr. *promo*)
- promonarhist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care este pentru monarhie. (<*pro-* + *monarhist*)
- promontóriu** *s. n.* 1. fâșie de uscat înaltă și abruptă care înaintează în mare; cap (1). 2. proeminență osoasă. • proeminență formată de unghiul dintre ultima vertebra lombară și osul sacru. (<lat. *promontorium*, fr. *promontoire*)
- promotór**, -oăre *s. m. f.* inițiator, animator al unei acțiuni. *II. s. n.* 1. substanță care pune în libertate radicali liberi, capabili să inițieze o reacție în lanț; inițiator (1, 1). • substanță care mărește eficacitatea unui catalizator. 2. agent care ar interveni în procesul cancerigen, accentuând dezvoltarea tumorilor. (<fr. *promoteur*, lat. *promotor*)
- promóție** *s. f.* 1. serie de absolvenți ai unei școli; totalitatea celor care absolvesc deodată un ciclu de învățământ. • totalitatea militarilor care au primit grad de ofițer în același timp. 2. denumire specială pentru căsătorii dintr-o anumită perioadă de timp. (<fr. *promotion*, lat. *promotio*)
- promoțional**, -ă *adj.* care favorizează creșterea vânzărilor (prin publicitate, expoziții, reduceri de prețuri). (<fr. *promotionnel*)
- promoțiune** *s. f.* ridicare a nivelului de viață al claselor defavorizate sau al unui individ la o situație superioară. (<fr. *promotion*, lat. *promotio*)
- promová** *vb. tr.* 1. a ridica la o demnitate; a înainta în grad, a avansa. • a trece pe un elev într-o clasă superioară. 2. a susține, a propaga (o idee etc.). (<lat. *promovere*)
- promovabil**, -ă *adj.* care poate fi, care are calitatea de a fi promovat. (<fr. *promouvable*)
- promovabilitate** *s. f.* însușirea de a fi promovabil. (<*promovabil* + *-itate*)
- prompt**, -ă *adj.* care acționează repede și la timp; expeditiv. (<fr. *prompt*, lat. *promptus*)
- promptitudine** *s. f.* însușirea de a fi prompt; rapiditate, punctualitate. (<fr. *promptitude*, lat. *promptitude*)
- prómptór** *s. n.* aparat pe care se succed pe textele citite de prezentatori în fața unei camere de televiziune, caractere așiate pe primele poziții ale liniei de pe ecranul unui calculator. (<engl. *prompter*, fr. *prompteur*)
- promptuár** *s. n.* (*livr.*) manual prescurtat. (<fr. *promptuaire*)
- promulgă** *vb. tr.* a da caracter executoriu prin publicarea în organul oficial al statului a unui proiect de lege adoptat de forul legislativ. (<fr. *promulguer*, lat. *promulgare*)
- promulgătie** *s. f.* promulgare. (<fr. *promulgation*, lat. *promulgatio*)
- pronator** *adj.*, *s. m.* (mușchi) care permite mișcarea de pronție. (<fr. *pronateur*)
- pronăție** *s. f.* 1. mișcare de răsucire a mâinii spre interior (cu podul palmei în jos). 2. poziție aplecată. (<fr. *pronatio*, lat. *pronatio*)
- pronazist**, -ă *adj.* simpatizant susținător al nazismului. (după fr., engl. *pro-nazi*)
- pronominál**, -ă *adj.* (despre propoziții sau părți de vorbire) introdus, însoțit de un nume, construit cu un pronume; cu valoare de pronume. (<fr. *pronominal*, lat. *pronominalis*)
- pronominalizá** *vb. tr.* a transforma diverse părți de vorbire în pronume. (<fr. *pronominaliser*)
- pronostic** *s. n.* 1. ipoteză, previziune referitoare la desfășurarea unor evenimente, întreceri sportive etc. 2. previziune a evoluției ulterioare a unei boli. (<fr. *pronostic*)
- pronostică** *vb. tr.* 1. a face un pronostic (1); a prezice. 2. (*med.*) a diagnostica; a prognostica. (<fr. *pronostiquer*)
- pronucleú** *s. m.* corp nuclear haploid prezent în oul de curând fecundat, care prin fuziune dă naștere nucleului germinal. (<fr. *pronucleus*)
- pronúme** *s. n.* parte de vorbire flexibilă care substituie un substantiv. (<lat. *pronomem*, după fr. *pronom*)
- pronunciámént** *s. n.* 1. lovitură de stat organizată de militari în țările Americii Latine; puci militar. 2. declarație, manifest, acțiune prin care este exprimată protestul față de un sistem (politic). (<it., fr. *pronunciamento*)
- pronúntă** *vb. I. tr.* a articula, a rosti (sunete, silabe, cuvinte). • a ține, a rosti (un discurs). *II. tr., refl. (jur.)* a decide în urma unor dezbateri, a comunica o sentință, o hotărâre etc. *III. refl.* a-și spune părerea; a opina. (<lat. *pronuntiare*, fr. *prononcer*)
- pronúntăt**, -ă *adj.* accentuat, scos în evidență. (<*pronuntia*)
- pronúntție** *s. f.* pronunțare (1). (<lat. *pronuntio*, it. *pronunzia*)
- propagá** *vb. I. tr., refl.* a (se) răspândi, a (se) transmite, a (se) populariza. *II. refl.* (despre unde electromagnetice, căldură etc.) a se transmite în spațiu și în timp, a se împrăști. (<fr. *propager*, lat. *propagare*)
- propagándă** *s. f.* activitate de răspândire a unor idei care prezintă și susțin o teorie, o concepție, un partid politic. (<fr. *propagande*)

- propagandism** *s. n.* tendință accentuată de a face propagandă. (<fr. *propagandisme*)
- propagandist**, -ă *s. m. f.* 1. cel care face propagandă. 2. activist care conduce un cerc de studiu în cadrul învățământului de partid. (<fr. *propagandiste*, /2/ rus. *propagandist*)
- propagandistic**, -ă *adj.* de propagandă. (după rus. *propagandistski*)
- propagator**, -oare *s. m. f.* cel care propagă (idei, doctrine etc.). (<fr. *propagateur*, lat. *propagator*)
- propagație** *s. f.* propagare. (<fr. *propagation*, lat. *propagatio*)
- propagulă** *s. f.* formație în celule filamentoase sau frunzoase care asigură înmulțirea vegetativă la mușchi și la alge. (<fr. *propagule*)
- propân** *s. n.* hidrocarbură aciclică saturată gazoasă, cu trei atomi de carbon în moleculă, din gazele de sondă sau de cracare, folosită drept combustibil și în unele sinteze organice. (<fr. *propane*)
- propanol** *s. m.* alcool propilic. (<fr. *propanol*)
- proparoxiton** *adj.* *s. n.* (cuvânt cu accentul pe silaba antepenultimă. (<fr. *proparoxiton*, gr. *proparoxitonos*)
- propedeutic**, -ă *I. adj.* referitor la propedeutică. **II. s. f.** 1. disciplină care constituie o introducere în studiul unei alte discipline. 2. (în unele țări) ciclul preparator (de un an) la treapta de învățământ superior. 3. ramură a medicinei la învățământul pregătitor clinic. (<fr. *propédeutique*, /1/ germ. *Propädeutik*)
- prepelânt** *s. m.* amestec de combustibil și de oxidant necesar arderii acestuia, la motoarele unei rachete sau ale unui avion la mare înălțime. (<engl. *propellant*)
- propenâl** *s. n.* acroleină. (<germ. *Propenal*)
- propenă** *s. f.* hidrocarbură aciclică nesaturată, cu trei atomi de carbon și o dublă legătură în moleculă; propilenă. (<fr. *propène*)
- propensiune** *s. f.* înclinație, tendință, dispoziție naturală către ceva. (<fr. *propension*, lat. *propensio*)
- properdină** *s. f.* proteină din plasma sanguină, cu activitate antibacteriană și antivirotică nespecifică. (<fr. *properdine*)
- propergol** *s. m.* amestec de substanțe, capabil de reacții chimice puternic exotermice, combustibil pentru rachete. (<fr. *propergol*)
- propice** *adv. inv.* favorabil, prielnic; nimerit, potrivit. (<fr. *propice*)
- propil** *s. m.* radical chimic monovalent derivat din alcool propilic. (<fr. *propyle*)
- propilee** *s. f. pl.* intrare monumentală a unui edificiu din antichitate, cu mai multe porți reunite prin porticuri. (<fr. *propylées*, gr. *propylaion*)
- propilenă** *s. f.* propenă. (<fr. *propylène*)
- propilic** *adj.* alcool ~ = alcool aciclic saturat, primar, obținut prin fermentație la fabricarea alcoolului etilic, folosit ca dizolvant; propanol. (<fr. *propylique*)
- propilit** *s. n.* porfiric alterat, din caolin, homblendă, calciu etc. (<fr. *propylite*)
- propilitizare** *s. f.* transformare a porfiritelor în propilite. (după fr. *propylitisation*)
- propilon** *s. n.* mic edificiu compus din doi pereți delimitând un scurt culoar, intrerupt la mijloc cu un al treilea perete străpuns de o trecere. (<engl., gr. *propylon*)
- propionic** *adj.* acid ~ = acid, omolog superior al acidului acetic, derivat din propan, în unele sinteze organice. (<fr. *propionique*)
- propolis** *s. n.* 1. substanță cleioasă, prelucrată de albine din polen și din mugurii plantelor, folosită la astuparea fisurilor stupului, la lipitul fagurilor etc. 2. preparat farmaceutic pe bază de propolis (1). (<fr. *propolis*)
- proporție** *s. f.* 1. raport între părțile unui întreg și între acestea și întreg; raport stabilit între lucruri comparabile. 2. (pl.) dimensiune, amploare, mărime. **O a lua ~ii = a)** a se dezvolta, a crește foarte mult; **b) (fam.)** a se îngrișa. 3. (mat.) egalitate între două rapoarte, având patru elemente constitutive. (<fr. *proportion*, lat. *proportio*)
- proporționă** *vb. tr.* a stabili anumite proporții; a stabili un raport echilibrat, a potrivi. (<fr. *proportionner*, lat. *proportionare*)
- proporționâl**, -ă *adj.* corespunzător unei anumite pro-
- porții. **O medie ~ă =** rădăcina pătrată a produsului dintre două cantități; medie geometrică. • (adv.) într-o anumită proporție cu... (<fr. *proportionnel*, lat. *proportionalis*)
- proporționalitate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este proporțional. 2. raport între (două) mărimi care variază proporțional. (<fr. *proportionnalité*, lat. *proportionalitas*)
- proporționat**, -ă *adj.* 1. care respectă, reprezintă anumite proporții. 2. care are proporții echilibrate; armonios. (<fr. *proportiona*)
- propoșta** *s. f.* (muz.) prima voce într-un canon, care expune tema. (<it. *proposta*)
- propoziție** *s. f.* 1. cea mai simplă unitate sintactică prin care se comunică o judecată, o idee. 2. (log.) imbinare de cuvinte care exprimă o idee completă. 3. (mat.) teoremă ajutătoare care servește demonstrației unei teoreme mai importante sau stabilirii unui rezultat fundamental. 4. expresie care are un înțeles într-un anumit domeniu. • (inform.) formă propozițională din simboluri terminale. 5. cea mai mică construcție muzicală, care se încheie printr-o cadență oarecare. (<fr. *proposition*, lat. *propositio*)
- propozițional**, -ă *adj.* 1. referitor la propoziții. 2. cu funcție de propoziție. (<fr. *propositionnel*)
- proprețor** *s. m.* magistrat roman locțiitor al unui pretor. (<fr. *propréteur*, lat. *proprietor*)
- propretură** *s. f.* demnitatea, funcția de proprețor. (<fr. *propréturie*)
- proprietar**, -ă *s. m. f.* cel care deține dreptul de proprietate asupra unui bun; stăpân; cel care posedă un bun imobil. (<fr. *propriétaire*, lat. *propriarius*)
- proprietate** *s. f.* 1. însușire, calitate caracteristică unui lucru, unei ființe etc.; caracter distinctiv. 2. calitatea unui cuvânt, a stilului etc. de a fi propriu (4). 3. stăpânire deplină asupra unui bun material; bunul însuși; avere. (<fr. *propriété*, lat. *proprietas*)
- proprioceptiv**, -ă *adj.* (despre senzații provenite din corp) care informează asupra mișcărilor, echilibrului etc. (<fr. *proprioceptif*)
- proprioceptor** *s. m.* formație nervoasă senzitivă care culege stimulii de la diferite organe în legătură cu mișcarea, echilibrul etc. (<fr. *propriocepteur*)
- proprioceptiv** *s. f.* 1. activitate a sensibilității proprioceptive; rezultatul acesteia. 2. percepție de sine însuși. (<fr. *proprioception*)
- propriu**, -ie *adj.* 1. care aparține în mod exclusiv cuiva; personal. 2. caracteristic, particular. 3. care este bun, indicat pentru... 4. (despre cuvinte, stil etc.) care redă exact noțiunea sau ideea ce trebuie exprimată. **O ~zis =** de fapt; la drept vorbind. • (despre senzuri) prim, de bază. (<lat. *proprius*; fr. *propre*)
- propulsă** *vb. tr.* 1. a imprima unui vehicul, unui obiect etc. o mișcare de înapoate. 2. a proiecta departe, cu violență. 3. (fig.; fam.) a stimula. (<fr. *propulser*, lat. *propulsare*)
- propulsant** **I. adj.** *s. n.* propulsor. **II. s. m.** substanță în stare gazoasă sau de plasmă, ejectată din motoarele cu reacție, care asigură forța de tracțiune. (<*propulsa* + *-ant*)
- propulsie** *s. f.* forță exercitată asupra unui vehicul, obiect etc. pentru a-i provoca mișcarea de înapoate. • sistem tehnic prin care se realizează această acțiune. (<fr. *propulsion*, lat. *propulsio*)
- propulsiv**, -ă *adj.* care produce o propulsie. (<fr. *propulsif*)
- propulsor**, -oare *adj.* *s. n.* (organ, aparat) care creează și întreține forța de propulsie; propulsant (I). (<fr. *propulseur*)
- propunător**, -oare *s. m. f.* inițiator. (<*propune* + *-tor*)
- propune** *vb.* **I. tr.** 1. a supune discuției, aprobării, hotărârii. 2. a recomanda (pe cineva) pentru o funcție, o misiune. • a oferi, a da o sugestie etc. **II. tr., refl.** a (se) hotărî (să facă ceva), a(-și) fixa un tel. (<lat. *proponere*, după fr. *proposer*)
- proră/prorvă** *s. f.* partea din față a unei nave. (<it. *prora*)
- prorētor** *s. m.* locțiitor al unui rector. (<germ. *Prorektor*, rus. *prorektor*)
- prorogă** *vb. tr.* (despre adunări legislative) a amâna (din

oficiu) pentru o dată ulterioară, a prelungi în timp (un tratat); (*p. ext.*) a amâna. (<fr. *proroger*, lat. *prorogare*)

prorogare *s. f.* 1. acțiunea de a proroga; prorogație. 2. extindere a competenței unui organ de jurisdicție în temeiul unei dispoziții normative. (<*proroga*)

prorogativ, -ă *adj.* care se poate proroga. (<fr. *prorogatif*)

prorogație *s. f.* prorogare. (<fr. *prorogation*, lat. *prorogatio*)

prosceniu *s. n.* partea dinaintea a unui teatru antic; (astăzi) avanscenă. (<lat., fr. *proscenium*)

proscrie *vb. tr.* 1. a face o proscricție. 2. a interzice (o carte, o idee). (după fr. *proscrire*)

proscriptor *s. m.* cel care hotără proscricțiile. (<lat. *proscriptor*, fr. *proscripteur*)

proscricție *s. f.* (în Roma antică) punere în afara legii, condamnare la moarte sau la exil și confiscarea averii fără forme judiciare, pentru infracțiuni politice, înscriind numele celui osândit pe o listă care se afișa. (<lat. *proscriptio*, fr. *proscription*)

proscris, -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (cel) care a fost scos de sub scutul legii; izgonit, exilat. II. *adj.* (despre idei, acțiuni etc.) interzis, oprit. (<*proscric*)

prosector *s. m.* persoană specializată în autopsii și în prepararea pieselor anatomice la cursul unui profesor sau ca document medico-legal. (<lat. *prosector*, fr. *prosecteur*)

prosectură *s. f.* morgă. * încăpere unde se pregătesc piesele anatomiche pentru disecție. (<germ. *Prosektur*)

proseuc *s. m.* orator public al evreilor din Alexandria. (<fr. *proseuque*, gr. *proseukhe*)

prosexie *s. f.* (*psih.*) atenție concentrată. (<fr. *prosexis*)

prosilogism *s. n.* silogism dintr-un polisilogism a cărui concluzie servește ca premisă a silogismului următor (episilogism). (<fr. *prosyllogisme*)

prosimieni *s. m. pl.* lemurieni. (<fr. *prosimiens*)

prosit *interj.* (urare când se închină un pahar de vin la un toast etc.) să vă fie cu noroc! (<germ. *Prosit*, lat. *prosit*)

prosovietic, -ă *adj.* favorabil sovieticilor. (<fr. *prosoviétique*)

prospect *s. n.* 1. afiș, broșură, pliant conținând date informative asupra unor lucrări, a unor produse puse în vânzare sau în scopuri publicitare. 2. distanța în plan orizontal dintre fronturile a două construcții față în față. (<fr., lat. *prospectus*, germ. *Prospekt*)

prospectă *vb. tr.* 1. a cerceta un teren pentru a descoperi depozite naturale de minerale. 2. a cerceta piața comercială în vederea încheierii de contracte. (<fr. *prospecter*)

prospectiv, -ă I. *adj.* referitor la prospectivă. II. *s. f.* 1. cercetare sistematică a viitorului, pornind de la analiza influenței conjugale a cauzelor de ordin tehnic, științific, economic etc. 2. (*p. ext.*) atitudine ideologică, politică, culturală etc., mod de gândire și acțiune cu caracter previzional, orientat spre explorarea viitorului. (<fr. *prospectif*, fr. *prospective*)

prospectivist, -ă *s. m. f.* specialist în prospectivă. (<fr. *prospectiviste*)

prospectolog *s. m.* specialist în prospectologie. (<*prospectologie*)

prospectologie *s. f.* știință care studiază perspectivele de viitor. (<*prospecta* + *-logie*)

prospector, -oară *s. m. f.* 1. cel care face prospecțiuni. 2. (*fig.*) cel care explorează, caută să descopere. (<fr. *prospecteur*)

prospecțiune *s. f.* ansamblu al cercetărilor efectuate prin prospectare. (<fr. *prospection*)

prosper, -ă *adj.* căruia îi merge bine; înfloritor. (<fr. *prosper*)

prosperă *vb. intr.* a se afla, a se dezvolta în condiții extrem de prielnice. (<fr. *prosperer*)

prosperitate *s. f.* stare prosperă; bunăstare, belșug. (<fr. *prosperité*, lat. *prosperitas*)

prospiciă *vb. intr.* a vedea înainte, a prevedea. (<lat. *prospicere*)

prospicient, -ă *adj.* care dă, privește către un anumit loc; orientat, într-un anumit fel, către ceva. (<it. *prospiciente*, lat. *prospiciens*)

PROSTAT(O)- elem. „prostată”. (<fr. *prostatol-*, cf. gr. *prostataes*)

prostată *s. f.* glandă la intersecția aparatului genital masculin cu cel urinar. (<fr. *prostate*)

prostatectomie *s. f.* ablațiune a prostatei. (<fr. *prostatectomie*)

prostătic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de prostată. (<fr. *prostatique*)

prostatism *s. n.* ansamblu de accidente determinate de hipertrofia prostatei. (<fr. *prostatisme*)

prostatită *s. f.* inflamație a prostatei. (<fr. *prostatite*)

prostatocél *s. n.* hernie a prostatei. (<fr. *prostatocèle*)

prostatotomie *s. f.* incizie a prostatei. (<fr. *prostatotomie*)

prosternă *vb. refl.* a se înclina până la pământ; a îngenunchia (în semn de venerație, de supunere). (<fr. *prosterner*, lat. *prostermere*)

prosternație *s. f.* (*rar*) prosternare. (<fr. *prosternation*)

prostignită *s. f.* alcaloid de sinteză cu acțiune stimulantă asupra sistemului nervos. (<fr. *prostigmine*)

prostil *adj.*, *s. n.* (edificiu antic) cu coloane numai pe fațada principală. (<fr. *prostyle*)

prostitută *vb. I. refl.* a trăi în desfrâu; a practica prostituția. II. *tr.* a sili să practice prostituția. III. *tr., refl. (fig.)* a (se) deznonora, a (se) înjosi, a (se) necinsti, a (se) păngări. (<fr. *prostituuer*, lat. *prostituere*)

prostituată *s. f.* femeie care practică prostituția; femeie de stradă. (<fr. *prostituée*)

prostituție *s. f.* I. ocupație a femeii care întreține relații sexuale contra unei plăți sau a unor avantaje materiale; (*p. ext.*) stare în care membrii societății duc o viață sexuală instabilă, schimbându-și partenerii. O casă de ~ = bordel. 2. (*fig.*) înjosire, folosire degradantă a calităților, a talentului. (<fr. *prostitution*, lat. *prostitutio*)

prostrat, -ă *adj.* 1. (despre tulpini) culcat la pământ. 2. în stare de prostrație; (*fig.*) lipsit de energie. (<lat. *prostratus*, fr. *prostré*)

prostrăție *s. f.* stare patologică de totală indiferență față de ceea ce se petrece în jur, cauzată de oboseala excesivă a nervilor; deprimare morală, apatie. (<fr. *prostration*, lat. *prostratio*)

PROT(O)- elem. „primul, anterior, preistoric, primitiv, simplu, inițial”. (<fr. *proto-*, cf. gr. *protos*)

protactiniu *s. n.* element radioactiv, metal din grupa actinidelor, izotop al uraniului. (<fr. *protactinium*, germ. *Protaktinium*)

protagonist, -ă *s. m. f.* 1. actor care interpretează rolul principal într-un spectacol, într-un film etc.; erou, personaj principal. 2. figură proeminentă, reprezentant de frunte al unei mișcări, al unei teorii etc.; promotor. (<fr. *protagoniste*)

protal *s. n.* tal verde în formă de frunză, din germinarea sporului la ferigi, care poartă anterozoizii și arhegoanele. (<fr. *prothalle*)

protamină *s. f.* proteină bazică a unui conținut mare de aminoacizi, în celulele seminale ale peștilor. (<fr. *protamine*)

protandrie *s. f.* proterandrie. (<fr. *protandrie*)

protândru, -ă *adj.*, *s. m. f.* (plantă, animal hermafrodit) la care organele reproducătoare masculine ajung la maturitate înaintea celor femele. (<fr. *protandre*)

protanopie *s. f.* incapacitate a ochiului de a percepe roșul; daltonism. (<fr. *protanopie*)

protargol *s. n.* preparat medicamentos din azot de argint și o soluție alcalină de proteine, pulbere fină, galben-brună, solubilă în apă, folosită ca antiseptic. (<fr. *protargol*)

protază *s. f.* I. prima parte a unei drame antice, expunerea subiectului. 2. prima parte a unei perioade condiționale, cuprinzând propozițiile secundare care îndreaptă atenția asupra consecințelor ce se anunță în apodoză. (<fr. *protase*, lat., gr. *protasis*)

protează I-te-a-I *s. f.* enzimă care catalizează descompunerea protidelor din aminoacizi. (<fr. *protéase*)

protectiv, -ă *adj.* de protecție, protector. (<engl. *protective*)

protector/protector, -oară *adj.*, *s. m. f.* I. (cel) care protejează, apără, favorizează (pe cineva sau ceva);

- ocrotitor; binevoitor. 2. (stat) care deține protectoratul asupra unui teritoriu. (<lat. *protector*, lat. *protecteur*)
- protectorat** *s. n.* formă de dependență instituită printr-un tratat, prin care statul „protejat” transferă statului „protector” elemente ale suveranității sale politice. (<fr. *protectorat*)
- protecție** *s. f.* 1. ocrotire, pază, apărare. O ~a muncii = totalitatea măsurilor tehnico-organizatorice, sanitare etc. menite să prevină îmbolnăvirile profesionale și accidentele de muncă. 2. sprijin, ajutor dat cuiva de o persoană influentă. * persoană care acordă acest sprijin. (<fr. *protection*, lat. *protectio*)
- protecționism** *s. n.* politică economică constând din impunerea de taxe vamale mari la mărfurile de import, în scopul protecției industriei și agriculturii naționale și asigurării unei balanțe comerciale excedentare. (<fr. *protectionnisme*)
- protecționist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al protecționismului. (<fr. *protectionniste*)
- protéic**, -ă *adj.* 1. care își modifică neconținut forma, variabil. 2. care conține proteine sau protide; proteinic. (<fr. *protéique*)
- protéidă** *s. f.* substanță organică naturală rezultată din combinarea unei proteine cu o substanță de altă natură. (<fr. *protéide*)
- protéiform**, -ă *adj.* care îmbracă diferite forme, care se schimbă mereu. (<fr. *protéiforme*)
- PROTEIN(O)-** *v. proteo-*
- proteină** *s. f.* substanță organică azotată, cu rol important în celula vie, alcătuită prin polimerizarea unui mare număr de aminoacizi. (<fr. *protéine*)
- proteinemie** *s. f.* prezența de proteine în sânge. (<fr. *protéinémie*)
- proteinic**, -ă *adj.* proteic (2). (<fr. *protéinique*)
- proteinogramă** *s. f.* examen de laborator care determină prezența, cantitatea de proteine din sânge; buletin care conține rezultatul. (<fr. *protéinogramme*)
- proteinoțerapie** *s. f.* terapeutică bazată pe utilizarea de proteine. (<fr. *protéinothérapie*)
- proteinurie** *s. f.* prezența proteinelor în urină. (<fr. *protéinurie*)
- proteipriv**, -ă *adj.* provocat de lipsa proteinelor. (<fr. *protéiprive*)
- proteism** *s. n.* 1. capacitatea unor organisme inferioare de a-și modifica forma corpului. 2. tendința de a lua forme diferite de proteu. (<fr. *protéisme*)
- proteja** *vb. I. tr. refl.* a (se) apăra de acțiuni vătămătoare, de un pericol, a (se) feri. *II. tr.* a ajuta, a sprijini; a favoriza, a părtini. (<fr. *protéger*, lat. *protectere*)
- protejat**, -ă *s. m. f.* cel care se bucură de protecția cuiva; favorit. (<projeza)
- protenchim** *s. n.* țesut vegetal fundamental. (<fr. *protéochyme*)
- PROTEO-** / **PROTEIN(O)-** *elem.* „proteină”. (<fr. *protéo-*, *protéin(o)-*, cf. gr. *proteios*)
- proteoliză** *s. f.* descompunere a proteinelor sub acțiunea enzimelor. (<fr. *protéolyse*)
- proteopexie** *s. f.* fixare a proteinelor în organism. (<fr. *protéopexie*)
- proteoplăst** *s. n.* plastică generatoare de substanțe proteice. (<fr. *protéoplaste*)
- proteosinteză** *s. f.* sinteză a proteidelor. (<fr. *protéosynthèse*)
- PROTER(O)-** *elem.* „anterior”, „împurii”. (<fr. *protér(o)-*, cf. gr. *proteros*)
- proterandrie** *s. f.* 1. dezvoltare a organelor reproducătoare masculine înaintea celor femele la organismele hermafrodite; protandrie. * maturizare a staminelor înaintea stigmatei în cadrul aceleiași flori. 2. caracter al speciilor animale la care același individ este mai întâi mascul, apoi femelă. (<fr. *protérandrie*)
- proterogeneză** *s. f.* 1. prefigurare în timpul filogenei a formelor adulte sau de mai târziu. 2. prezența caracterelor speciale din linia filogenetică mai întâi în stadiile ontogenetice timpurii, iar apoi în cursul schimbărilor filogenetice de formă. (<fr. *protérogenèse*)
- proterogin**, -ă *adj.* care prezintă proteroginie; protogin. (<fr. *protéogyne*)
- proteroginie** *s. f.* 1. maturizare a stigmatei înainte de staminelor la aceeași floare; protoginie. 2. caracter al speciilor de animale la care același individ este mai întâi femelă, apoi mascul. (<fr. *protéogynie*)
- proterotip** *s. n.* tip primar, originar al unui taxon. (<fr. *protéotype*)
- proterozoic**, -ă *adj., s. n.* algonkian; eozoic. (<fr. *protérozoïque*, engl. *proterozoic*)
- protérv**, -ă *adj.* arogant și insolent în mod sfidător. (<it. *protervo*, lat. *protervus*)
- protést** *s. n.* 1. manifestare energetică împotriva unor încălcări, a unor acțiuni nedrepte etc. 2. formă a demersului diplomatic prin care un guvern ia atitudine împotriva unor acte săvârșite de guvernul altui stat, pe care le consideră contrare tratatelor sau normelor de drept internațional. 3. act public prin care organele judecătorești constată neplata la scadență a unei polițe. (<lat. *protestum*, it. *protesto*)
- protestá** *vb. I. intr.* a opune un protest. *II. tr. (jur.)* a stabili neplata la scadență a unei polițe, a unui cec etc. spre a se lua măsurile de rigoare. (<fr. *protester*, lat. *protestari*)
- protestánt**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al protestantismului. (<fr. *protestant*)
- protestantism** *s. n.* confesiune religioasă creștină care s-a rupt de catolicism prin mișcarea Reformei din sec. XVI: bisericile luterană, reformată, anglicană, unitariană și numeroase secte. (<fr. *protestantisme*)
- protestatár**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care protestează. (<fr. *protestataire*)
- protétic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la proteză. 2. (fon.; despre sunete) apărut, adăugat prin proteză. *II. s. f.* disciplină medicală care studiază protezele. (<fr. *prothétique*)
- protéu** *s. m.* 1. animal amfibi, în apele din regiunile carstice din sud-estul Europei, cu pielea albă și cu branhiile externe care se mențin și la adult. 2. bacterie bastonaș, polimorfă, în produsele de putrefacție animală. 3. om schimbător, nestatornic, care își schimbă neconținut caracterul, părerile, atitudinile. (<fr. *protée*, lat. *proteus*)
- proteză** *vb. tr. (chir.)* a înlocui un membru, un organ al corpului cu o proteză (1). (<proteza)
- protéză** *s. f.* 1. aparat, piesă medicală care înlocuiește un membru sau (o parte dintr-) un organ al corpului. O ~ dentară = proteză pe care se fixează dantura falsă. 2. (fon.) adăugare a unui sunet la începutul unui cuvânt, fără ca acesta să-și schimbe înțelesul. (<fr. *prothèse*, lat., gr. *prosthesis*)
- protezist** *s. m.* fabricat de proteze (1). (<fr. *prothésiste*)
- protidă** *s. f.* denumire generică pentru orice substanță organică azotată. (<fr. *protide*)
- protidic**, -ă *adj.* care conține protide. (<fr. *protidique*)
- protirón** *s. n.* 1. (ant.) vestibul al unei case grecești. 2. mică construcție adăugată peretelui de intrare într-o biserică, portalului sau pronaosului, constând dintr-o boltă în formă de baldachin sprijinită de perete și susținută, în față, de două coloane. (<gr. *prothyron*)
- protist** *s. n.* organism unicelular primitiv, cu caracter vegetale (protofite) și animale (protozoare); protobiont. (<fr. *protiste*)
- protistologie** *s. f.* studiul științific al protistelor. (<fr. *protistologie*)
- protiu** *s. n.* atom de hidrogen ușor, al cărui nucleu se compune dintr-un singur proton. (<fr., engl. *protium*)
- PROTO-** *v. prot(o)-*
- protoamidă** *s. f.* amidă primitivă formată dintr-o globulă simplă de albumină, fără nucleu. (<proto- + amidă)
- protobiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază formele de viață mai mici decât bacteriile. (<fr. *protobiologie*)
- protobiónt** *s. n.* protist. (<germ. *Protobion*)
- protobitúmen** *s. n.* bitumen în stare de formare, prima fază de transformare a materiei organice în bitum petrolifer. (<germ. *Protobitumen*)
- protoblást** *s. n. (biol.)* 1. celulă lipsită de membrană. 2. celulă primordială a embrionului. (<fr. *protoblaste*)
- protobromură** *s. f.* sare din combinația unui corp simplu cu cea mai mică cantitate de brom. (<fr. *protobromure*)
- protocarbonát** *s. m.* sare a acidului carbonic, cantitatea cea mai mică posibilă de carbon. (<fr. *protocarbonate*)

- protocarburat**, -ă *adj.* care formează o protocarbură. (< fr. *protocarburat*)
- protocarbură** *s. f.* combinația cea mai săracă în carbon pe care un corp simplu o poate forma cu acesta. (< fr. *protocarburé*)
- protocarión** *s. m.* nucleu primitiv dintr-o masă de cromatină în suspensie în suclic nuclear. (< germ. *Protokaryon*)
- protocariochinéză** *s. f.* formă intermediară de cariochinéză între amitoză și mitoză. (< fr. *protocaryocinèse*)
- protoclorúră** *s. f.* sare din combinația unui corp simplu cu cea mai mică cantitate de clor. (< fr. *protoclouure*)
- protocóc** *s. m.* algă microscopică, pe scoarța arborilor. (< fr. *protococcus*)
- protococăle** *s. f. pl.* ordin de alge verzi unicelulare, lipsite de flageli; protococul. (< fr. *protococcales*)
- protocól** *s. n. 1.* totalitatea formelor și practicilor de ceremonial care se aplică la festivități oficiale în relațiile diplomatice. • serviciu însărcinat cu luarea măsurilor privitoare la ceremonial. 2. document care consemnează dezbaterile purtate în cadrul unui congres, al unei conferințe internaționale, al unor tratative. • act suplimentar al unui tratat prin care se stabilește modul de aderare la un acord preexistent. 3. înțelegere internațională încheiată în diferite domenii. • document în care se consemnează schimbul instrumentelor de ratificare, încheierea unor tratative. 4. (*inform.*) convenție hardware și software de schimb a informațiilor între două sisteme. (< fr. *protocole*, germ. *Protokoll*, lat. *protocollum*, gr. *protokollon*)
- protocolár**, -ă *adj.* potrivit protocolului; care respectă anumite reguli de politețe, ceremonios. (< fr. *protocolaire*)
- protocordáte** *s. n. pl.* încrengătură de animale asemănătoare vertebratelor inferioare: amfioxul etc. (< fr. *protocordés*)
- protocórm** *s. n.* aparat vegetativ al briofitelor superioare, din tulpiniță, frunzișoare și rizoizi. (< fr. *protocorme*)
- protocromozóm** *s. m.* granulație cromotofilă formată în cursul mitozei la bazidiomicete. (< fr. *protocromosome*)
- protocroníe** *s. f.* protocronism. (< *protocronism* / + -ie)
- protocronism** *s. n.* curent de idei care urmărește să pună în valoare anticipările creatoare pe plan universal în domeniul culturii și civilizației, pe care orice popor le poate revendica; protocronie. (< *proto-* + /sin/cronism)
- protocroníst**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al protocronismului. (< *protocronism* / + -íst)
- protodermă** *s. f.* strat celular extrem al meristemului primar din regiunea apicală a organelor radiculare, care dă naștere epidermei. (< fr. *protoderme*, lat. *protoderma*)
- protodiástolă** *s. f.* prima fază a diastolei cardiace. (< fr. *protodiastole*)
- protodóric**, -ă *adj. (arhit.)* care aparține dorului primar (sec. VII-VI a. Chr.). (< fr. *protodorique*)
- protofít** *s. n.* organism vegetal unicelular sau colonial, la baza evoluției regnului vegetal. (< fr. *protophyte*)
- protogalaxie** *s. f.* materie gazoasă pulverulentă, interstelară, de la care se formează o galaxie. (< fr. *protogalaxie*)
- protogénă** *s. f.* genă sau alelă dominantă. (< engl. *protogen*)
- protogenéză** *s. f. 1.* (*bot.*) reproducere prin înmugurire. 2. stadiu inițial al embrionului. (< fr. *protogenèse*)
- protogénic**, -ă *adj.* (despre structuri vegetale) care există încă din primele stadii de diferențiere. (< engl. *protogenic*)
- protogin**, -ă *adj.* proterogin. (< fr. *protogyne*)
- protogină** *s. f.* rocă granitică cu structură șistoasă. (< fr. *protogyne*)
- protoginie** *s. f.* proteroginie. (< fr. *protogynie*)
- protoidură** *s. f.* sare rezultând din combinația unui corp simplu cu cantitatea cea mai mică posibilă de iod. (< fr. *protiodure*)
- protoistórie** *s. f.* perioadă între preistorie și istorie, epoca fierului. (după fr. *protohistoire*)
- protolíză** *s. f.* descompunere a clorofilăi cu disocierea bioxidului de carbon sub influența luminii. (< fr. *protolyse*)
- protómă** *s. f.* figurină în formă de bust de animal sau de om, ornament al unui obiect metalic sau ceramic. (< fr. *protome*, engl. *protoma*)
- protón** *s. m.* particulă elementară stabilă, cu masă mult mai mare decât a electronului și sarcina electrică egală în valoarea absolută cu a acestuia, dar pozitivă. (< fr. *proton*)
- protonémă** *s. f.* organ filamentos la briofite, licheni și alge, din care ia naștere corpul vegetativ al plantei. (< fr. *protonéma*)
- protónic**¹, -ă *adj.* al protonului. (< fr. *protonique*)
- protónic**², -ă *adj.* (despre sunete, silabe) care precedă silaba accentuată. (< fr. *protonique*)
- protonotár** *s. m.* prelat de pe lângă curia romano-catolică, care primește actele consistoriilor și ale proceselor de beatificare. • prim-cancelar și secretar al curiei imperiale; arhicancelar. (< it. *protonotario*, fr. *protonotaire*)
- protonotariát** *s. n.* funcția și demnitatea de protonotar. (< it. *protonotariato*)
- protoparenchím** *s. n.* parenchim primar. (< fr. *protoparenchyme*)
- protopatie** *s. f.* afecțiune care nu este consecința unei alte afecțiuni. (< fr. *protopathie*)
- protoplanétă** *s. f.* planetă în formare. (< fr. *protoplanète*, engl. *protoplanet*)
- protoplasmátic**, -ă *adj.* compus din protoplasmă; protoplasmic. (< germ. *protoplasmatisch*)
- protoplasmatologie** *s. f.* studiu științific al protoplasmei. (< fr. *protoplasmatologie*)
- protoplásmă** *s. f.* substanță albuminoidă complexă, baza celulei vii. (< fr. *protoplasme*)
- protoplásmic**, -ă *adj.* protoplasmatic. (< fr. *protoplasgique*)
- protoplást** *s. n.* totalitatea corpurilor plasmatice ale celulei, cu incluziunile sale, cu excepția membranei. (< fr. *protoplaste*)
- prototér** *s. m.* pește în râurile și mlaștinile din Africa tropicală, care respiră prin branhiile și plămâni. (< fr. *prototétre*)
- protoráe** *s. n.* primul segment al toracelui la insecte. (după fr. *prothorax*)
- protorománă** *s. n.* limbă română comună vorbită între sec. VI și XIII în nordul și sudul Dunării. (< *proto-* + *română*)
- protostolă** *s. f.* prima fază a sistolei cardiace. (< fr. *protosystole*)
- protostea** *s. f.* stea în fază de formare. (după engl. *protostar*)
- prototeriéne** *s. n. pl.* subclasă de mamifere primitive ovipare, cu un singur orificiu pentru rect, conducte urinare și genitale: omitornic și ehidna. (< fr. *prototériens*)
- prototíp** *s. n. 1.* model, tipul original după care se realizează ceva. • (*teh.*) primul exemplar dintr-un loc de produse ce urmează a fi fabricate în serie. 2. exemplar-tip, model desăvârșit. (< fr. *prototype*, germ. *Prototyp*)
- prototípíc**, -ă *adj.* caracteristic pentru ceva sau cineva. (< fr. *prototypique*, germ. *prototypisch*)
- prototrofíe** *s. f.* mod primitiv de nutriție, la unele tulpini microbiene. (< fr. *prototrophie*)
- protoxid** *s. m.* oxidul cel mai puțin oxigenat al unui element. O ~ de azot = gaz incolor, folosit ca anestezic. (< fr. *protoxyde*)
- protozigót** *s. m.* zigot care formează două celule identice. (< fr. *protozygote*)
- protozoáre** *s. n. pl.* încrengătură de animale microscopice unicelulare, cu cea mai simplă structură anatomică. (< fr. *protozoaires*)
- protozoologie** *s. f.* disciplină a zoologiei, studiul morfologic și biologic al organismelor unicelulare. (< germ. *Protozoologie*)
- protractór**, -ă *adj.* care poate fi întins către înainte. (< fr. *protractile*)
- protractór**, -oare *adj., s. m.* (mușchi) care are rolul de a întinde un membru sau o parte a corpului spre înainte. (< fr. *protracteur*)
- protracție** *s. f.* mișcare, tracțiune spre înainte. (< fr. *protraction*)

protréptic, -ă I. *adj.* referitor la protreptică. II. *s. f.* procedeu psihoterapic sugestiv prin mijloace fizico-pedagogice susceptibile de a exercita o influență puternică asupra bolnavului nevrotic. (< engl. *protreptic/s*)

protitron *s. m.* amfibian din grupa stegocefalilor, asemănător cu salamandra, care trăiește în mlaștini. (< fr. *protitron*)

protrombină *s. f.* substanță inactivă din plasma sanguină care, sub influența trombochinazei, se transformă în trombină; trombogen. (< fr. *prothrombine*, engl. *prothrombin*)

protrombinemie *s. f.* prezența protrombinei în sânge. (< fr. *prothrombinémie*)

protuziune *s. f.* proeminență anterioară pronunțată a unei formații anatomice. (< fr. *protusion*)

protuberant, -ă *adj.* care formează o protuberanță; proeminent. (< fr. *protubérant*, lat. *protuberans*)

protuberanță *s. f.* 1. ieșitură în afară a unui obiect, organ etc.; umflătură. O (*anat.*) ~ *inelară* = segment al encefalului, între bulb, pedunculii cerebrali și cerebel. 2. (*pl.*) proeminențe roșii, ca niște limbi de foc, din cromosferă, formate din mase uriașe de gaze incandescente. (< fr. *protubérance*, lat. *protuberantia*)

protūre *s. f. pl.* ordin de insecte inferioare, fără aripi, antene și ochi, cu picioare pe primele trei segmente abdominale și cu armătură bucală pentru supt și mestecat. (< fr. *protures*)

protūs *s. m. inv.* cel care deschide jocul (la cărți, remi etc.).

proudhonism /pɪ-ru-do-/ *s. n.* curent reformist utopic care preconiza permanentizarea micii proprietăți private și critica de pe poziții mic-bugheze marea proprietate agricolă, având totodată o atitudine negativă față de lupta de clasă, de revoluția proletară și de dictatura proletariatului. (< fr. *proudhonisme*)

proudhonist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al proudhonismului. (< fr. *proudhoniste*)

proustian, -ă /pɪ-ru-si-/ *adj.* propriu (operei) lui Proust. (< fr. *proustien*)

proustianism *s. n.* imitare a romanului lui Proust, operă de analiză psihologică și de observație socială, puternic influențată de bergsonism, care reconstituie trecutul pe baza fluxului memoriei afective. (< *proustian* + -ism)

proră *s. f. v. proră*.

proveditor *s. m.* înalt funcționar în vechea republică a Veneției, însărcinat cu inspectarea sau comanda unei flote, fortificații sau provincii. (< it. *proveditore*, fr. *provediteur*)

provenit *vb. intr.* a se trage, a rezulta (din). (< fr. *provenir*)

proveniență *s. f.* origine, obârșie; locul de unde provine ceva. (< it. *provenienza*, germ. *Provenienz*, fr. *provenance*)

provensal, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Provence. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită în sudul Franței. (< fr. *provençale*)

proverb *s. n.* 1. expresie populară succintă, adesea metaforică, cuprinzând o învățătură, o experiență de viață. 2. mică piesă de salon din sec. XVII-XIX, jucată fără decor, având ca pretext un proverb (1). (< fr. *proverbe*, lat. *proverbium*)

proverbială, -ă *adj.* 1. referitor la proverb; cu caracter de proverb. 2. de pomină, vestit. (< fr. *proverbial*)

providență *s. f.* 1. (în concepțiile religioase) putere supremă a divinității în guvernarea lumii, puterea de a predețerna evenimentele spre binele oamenilor. • atribut al divinității; (*p. ext.*) sprijin, îndurare. 2. (*fig.*) cel care contribuie prin ajutorul său la salvarea cuiva. (< fr. *providence*, lat. *providentia*)

providențial, -ă *adj.* care aparține providenței. (< fr. *providentiel*)

providentialism *s. n.* concepție idealistă și religioasă care susține că providența (1) ar determina desfășurarea evenimentelor istorice. (< fr. *providentialisme*)

providentialist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al providențialismului. (< fr. *providentialiste*)

provincial, -ă I. *adj.* caracteristic provinciei, provinciilor. II. *s. m. f.* locuitor din provincie. (< lat. *provincialis*, fr. *provincial*)

provincialism *s. n.* 1. regionalism (2). 2. fel de a se purta și de a gândi propriu unei anumite provincii. 3. atitudine, comportare de provincial. (< fr. *provincialisme*)

provincializă *vb. refl., tr.* a căpăta, a face să capete trăsături specifice celor din provincie. (< engl. *provincialize*)

provincie *s. f.* 1. teritoriu cucerit de romani în afara Italiei, supus legilor și organizării romane. 2. regiune administrativă din unele țări. • orice parte a unei țări în afara capitalei. (< lat. *provincia*, fr. *province*)

provirus *s. n.* stare a unor virusuri care cresc cu aceeași viteză ca celula parazitată, fără a o distruge. (< fr. *provirus*)

provitamină *s. f.* substanță inactivă din alimente, pe care organismul o transformă în vitamină activă. (< fr. *provitamine*)

provizie *s. f.* rezervă de produse necesare întreținerii, alimentării unei gospodării, unui oraș, unei armate, unei nave etc. pentru un anumit timp. (< fr. *provision*, lat. *provisio*, germ. *Provision*)

proviziune *s. f.* 1. valoare de orice natură, echivalentul sumei de bani prevăzută într-o cambie. 2. depozit în bani sau credit deschis, pe baza căruia se poate emite un cec. (< fr. *provision*)

provizorat *s. n.* (stare) a ceea ce este provizoriu. (< fr. *provisorat*)

provizoriu, -ie I. *adj.* temporar, vremelnic. • nedefinitiv. II. *adv.* deocamdată. (< lat. *provisorius*, fr. *provisoire*)

provocă *vb. tr.* 1. a îndemna, a stimula printr-un act de sfidare; a ațâța, a instiga. 2. a cauza, a determina. 3. a cherna la luptă, la o întrecere etc. (< fr. *provoquer*, lat. *provocare*)

provocant, -ă *adj.* provocator. (< fr. *provocant*)

provocare *s. f.* 1. acțiunea de a provoca. 2. (*jur.*) aducere a cuiva, prin diverse acțiuni ilicite, într-o stare de tulburare sau emoție favorabilă comiterii unei infracțiuni. 3. producere artificială a unei boli, a unui avort. (< *provoca*)

provocător, -oăre I. *adj.* care provoacă; provocant. • ostentativ. II. *s. m. f.* cel care instigă. (< fr. *provocateur*, lat. *provocator*)

provocăție *s. f.* (*rar*) provocare. (< fr. *provocation*, lat. *provocatio*)

proxen *s. m. (ant.)* magistrat grec însărcinat cu primirea oficială a ambasadorilor; a oaspeților cetăților. (< fr. *proxène*, gr. *proxenos*)

proxenet, -ă *s. m. f.* cel care mijlocește prostituția. (< fr. *proxénète*)

proxenetism *s. n.* ocupația proxenetului. (< fr. *proxénéisme*)

proxim, -ă *adj.* cel mai apropiat (în timp și spațiu). O *gen* ~ = primul termen al unei definiții, care se referă la noțiunea în sfera căreia intră obiectul definit. (< lat. *proximus*)

proximal, -ă *adj.* (*anat.*: despre o porțiune a unui organ) aproape de un punct de origine. (< fr. *proximal*)

proximitate *s. f.* apropiere imediată (în spațiu, timp, rang). (< fr. *proximité*, lat. *proximitas*)

prozăic, -ă *adj.* 1. specific prozei; prozastic (2). 2. (*fig.*) lipsit de calități artistice, de valoare stilistică; comun, vulgar. (< fr. *prosaïque*, lat. *prosaicus*)

prozaism *s. n.* caracterul a ceea ce este prozaic; (*p. ext.*) platitudine, banalitate. (< fr. *prosaïsme*)

prozaist *s. m.* prozator. (< germ. *Prosaist*, engl. *prosaist*)

prozaiză *vb. tr.* a da un caracter prozaic. (< fr. *prosaïser*)

prozapodóză *s. f.* epanadiploză. (< fr. *prosapodose*, gr. *prosapodosis*)

prozastic, -ă *adj.* 1. referitor la proză; scris în proză. 2. prozaic. (< it. *prostacko*)

prozător, -oăre *s. m. f.* scriitor de proză; prozaist. (< fr. *prostateur*)

prozaurieni *s. m. pl.* ordin de reptile primitive, mici, terestre și acvatice, care au existat în permian. (< fr. *prosaursiens*)

proză *s. f.* 1. mod de exprimare care nu este supus regulilor de versificație; scriere în acest mod. 2. totalitatea operelor (în proză (1)) ale unui scriitor, ale unui popor etc. 3. (*fig.*) platitudine, banalitate, fapt comun. (< fr. *prose*, lat. *prosa*)

prozelit, -ă *s. m. f.* cel convertit de curând la o credință, la o ideologie, doctrină etc. (< fr. *prosélyte*, lat. *proselýtus*, gr. *proselýtos*)

- prozelitism** *s. n.* 1. zel în a face prozeliti. 2. devotament fanatic față de o religie, ideologie, doctrină. (< fr. *prosélytisme*)
- prozenchím** *s. n.* țesut vegetal, din celule alungite, care rezultă din împletirea hifelor miceliene. (< fr. *prosenchyme*)
- prozenchimátic**, -ă *adj.* al prozenchimului. (< fr. *prosenchymatique*)
- PROZO-/PROZOP(O)-, -prozóp, -prozopie** *elem.* „față, figură umană”. (< fr. *proso-*, *prosop/o-*, -*prosope*, -*prosopie*, cf. gr. *prosopon*)
- prozodém** *s. n.* element prozodic cu rol distinctiv. (< fr. *prosodème*)
- prozódic**, -ă *adj.* referitor la prozodie. (< fr. *prosodique*)
- prozodíe** *s. f.* parte a poeziei care studiază versificația sub raportul structurii versurilor, al accentelor și cantității vocale din vers. (< fr. *prosodie*, lat., gr. *prosodia*)
- prozodíst**, -ă *s. m. f.* cunoscător al prozodiei. (< fr. *prosodiste*)
- PROZOP(O)-, -prozóp** *v. prozo-*
- prozopagnozie** *s. f.* pierdere a recunoașterii fizionomiile. (< fr. *prozopagnosie*)
- prozopie** *v. prozo-*
- prozoplásmă** *s. f.* țesut vegetal patologic provocat de paraziți. (< fr. *prosoplasme*)
- prozoplegie** *s. f.* paralizie facială. (< fr. *prosoplégie*)
- prozopóem** *s. n.* poem în proză. (< *proză* + *poem*)
- prozopografie** *s. f.* 1. întocmirea de liste, lucrări, repertorii privitoare la personaje istorice de seamă dintr-o epocă dată. 2. figură de compoziție, descrierea trăsăturilor exterioare, a ținutei unui om sau animal. (< fr. *prosopographie*)
- prozopologie** *s. f.* studiu al mimicii spontane a feței, ca expresie a personalității psihice. (< fr. *prosopologie*)
- prozopométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea diferențelor diametrelor feței și ale craniului. (< fr. *prosopomètre*)
- prozopopée** *s. f.* figură retorică prin care autorul se adresează lucrurilor neînsuflețite, unui absent sau unui mort. (< fr. *prosopopée*, lat. *prosopoeia*)
- prozoposcopie** *s. f.* studiul aspectului feței și al modificărilor pe care i le imprimă bolile. (< fr. *prosoposcopia*)
- prozopospásm** *s. n.* cramă musculară a feței. (< engl. *prospospasm*)
- prud**, -ă *adj.* pudibund. (< fr. *prude*)
- prudent**, -ă *adj.* prevăzător, precaut, circumspect. (< fr. *prudent*, lat. *prudens*)
- prudentă** *s. f.* calitatea de a fi prudent; prevedere, precauție, circumspecție. (< fr. *prudence*, lat. *prudencia*, it. *prudenza*)
- pruderie** *s. f.* atitudine afectată de austeritate, de falsă virtute. (< fr. *pruderie*)
- pruină** *s. f.* materie ceroasă, ca un praf, care acoperă unele frunze sau fructe, elitrele unor coleoptere etc. (< fr. *pruine*)
- pruncidere** *s. f.*ucidere a copilului nou-născut, imediat după naștere, de către mamă; infanticid (II). (< *prunc* + *ucidere*)
- pruncigás**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care își ucide propriul copil. (< *prunc* + *ucigaș*)
- prunélă** *s. f.* stofă de lână, neagră, cu fir foarte strâns, din care se făceau articole casnice extrem de trănice. (< fr. *prunelle*)
- prurigén**, -ă *adj.* care provoacă prurigo. (< fr. *prurigène*)
- pruriginós**, -oasă *adj.* de natura bolii prurigo. (< fr. *prurigineux*)
- prurigo** *s. n.* denumire generică pentru dermatoze alergice caracterizate prin erupții însoțite de prurit. (< fr., lat. *prurigo*)
- prurít** *s. n.* mâncărime intensă a pielii sau a altor mucoase. (< fr. *prurit*, lat. *pruritus*)
- prusiát** *s. m.* sare a acidului prusic. (< fr. *prussiate*)
- prúsic** *adj.* acid ~ = acid cianhidric. (< fr. *prussique*)
- psalmíst** *s. m.* autor, cântăreț de psalmi. (< fr. *psalmiste*, lat. *psalmista*)
- psalmodiá** *vb. tr.* a cânta, a recita psalmi, rugăciuni sau alte cântări religioase; (*p. ext.*) a cânta, a citi monoton. (< fr. *psalmodier*)
- psalmodíe** *s. f.* mod de a cânta, de a recita psalmi; (*p. ext.*) fel monoton de a citi, de a declama. (< fr. *psalmodie*)
- psalterión** *s. n.* vechi instrument cu coarde ciupite, de formă triunghiulară, până în evul mediu. (< fr. *psaltérion*, gr. *psalterion*)
- PSAM(O)-** *elem.* „nisip”. (< fr. *psamm/o-*, cf. gr. *psamos*)
- psamít** *s. n.* material detritic din fragmente mici: nisipuri, gresii etc. (< fr. *psammite*)
- psamític**, -ă *adj.* (despre roci) format din psamite. (< fr. *psamitique*)
- psamofil**, -ă *adj.* 1. (despre organisme) pe soluri nisipoase. 2. (despre pești) care depune icrele pe un substrat nisipos. (< fr. *psamophile*)
- psamofite** *s. f. pl.* amatoofite. (< fr. *psammophytes*)
- psamogén**, -ă *adj.* (despre roci) care produce nisip prin dezagregare. (< fr. *psammogène*)
- psamografie** *s. f.* studiul fizico-chimic al nisipurilor. (< fr. *psammographie*)
- psamóm** *s. n.* tumoare conținând granule asemănătoare nisipului, la nivelul sistemului nervos. (< fr. *psammome*)
- psamoterapie** *s. f.* tratament medical cu ajutorul băilor sau săculețelor cu nisip încălzit. (< fr. *psammothérapie*)
- PSEF(O)-** *elem.* „alegere, selecțiune”. (< engl. *pseph/o-*, cf. gr. *psephos*, vot)
- psefit** *s. n.* 1. material detritic, din fragmente mai mari: pietrișuri, brecii etc. 2. denumire generică dată rocilor sedimentare detritice gseniere. (< fr. *psephite*)
- psefític**, -ă *adj.* (despre roci) format din psefitie. (< fr. *psephitique*)
- psefolog**, -ă *s. m. f.* specialist în psefologie. (după engl. *psefologist*)
- psefologie** *s. f.* formă a sociologiei care studiază atitudinea politică și comportamentul grupurilor de alegători, pentru a detecta factorii ce-i influențează în deciziile luate; sociologie electorală. (< engl. *psephology*)
- PSEUD(O)-** *elem.* „fals”, „(aparent) asemănător”, „înșelător, neadevărat”, „pretins”. (< fr. *pseud/o-*, cf. gr. *pseudos*)
- pseudartróză** *s. f.* articulație anormală la nivelul unei fracturi neconsolidate. (< fr. *pseudarthrose*)
- pseudoafix** *s. n.* afixoid. (< *pseudo-* + *afix*)
- pseudoanacréontic**, -ă *adj.* cu aparență anacreontică. (< *pseudo-* + *anacreontic*)
- pseudoanglicism** *s. n.* anglicism aparent, creat în alte limbi prin combinarea unor teme și elemente formative de origine engleză. (< fr. *pseudo-anglicisme*)
- pseudoantic**, -ă *adj.* fals antic, cu aparență antică. (< *pseudo-* + *antic*)
- pseudoarmónic**, -ă *adj.* (*mat.*; despre funcții) care are calitatea de a fi egală cu produsul unei funcții armonice. (< *pseudo-* + *armonic*)
- pseudoartă** *s. f.* falsă artă. (< *pseudo-* + *artă*)
- pseudoartist**, -ă *s. m. f.* fals, pretins artist. (< *pseudo-* + *artist*)
- pseudobăcă** *s. f.* bacă falsă, la cucurbitacee, la soc etc. (< lat. *pseudobacca*)
- pseudoblepsie** *s. f.* iluzie optică. (< fr. *pseudoblepsie*)
- pseudobúlb** *s. m.* tubercul aerian, îngroșare bulbiformă pe tulpinile aeriene, organ de rezervă sau de înmulțire la orhidee. (< fr. *pseudobulbe*)
- pseudocárp** *s. n.* fruct fals în formarea căruia participă, în afară de ovar, și alte părți florale. (< lat. *pseudocarpus*)
- pseudocárst** *s. n.* proces și formă de relief asemănătoare celor carstice. (< fr. *pseudo-karst*)
- pseudocelēbritate** *s. f.* falsă celebritate. (< *pseudo-* + *celebritate*)
- pseudocócés** *s. n.* produs obținut din cărbuni neaglutinați, cu proprietăți asemănătoare cocsului. (< *pseudo-* + *cocs*)
- pseudocód** *s. n.* (*inform.*) limbaj în proiectarea și documentarea programelor, prin grefarea unor reguli sintactice pe limbaj natural. (< engl. *pseudocode*)
- pseudocoloid** *s. m.* sistem dispers eterogen format din particule mai mari, vizibile, și din particule coloide. (< engl. *pseudocolloid*)
- pseudoncēpt** *s. n.* concept iluzoriu, idee falsă, căreia

- nu-i corespunde ceva existent în mod real; pseudoidee. (după it. *pseudoconchetto*)
- pseudocreafie** s. f. creație falsă, fără valoare. (< *pseudo-* + *creafie*)
- preudocritică** s. f. falsă critică. (< *pseudo-* + *critică*)
- pseudocultură** s. f. cultură falsă, aparentă. (< *pseudo-* + *cultură*)
- pseudocvadrifonie** s. f. obținere a efectului cvadrifonic prin prelucrarea, cu diferite mijloace, a unui semnal stereofonic. (< fr. *pseudo-quadrifonie*)
- pseudodemnță** s. f. afecțiune rară constând într-o diminuare până la dispariție a capacității intelectuale. (< fr. *pseudo-démence*)
- pseudodemocrat**, -ă s. m. f. fals, pretins democrat. (< *pseudo-* + *democrat*)
- pseudodemocrație** s. f. falsă democrație. (< *pseudo-* + *democrație*)
- pseudodipter** s. n. templu antic, în care distanța dintre colonadă și pereții cellei era egală cu distanța a două intercolanamente plus o grosime de coloană. (< fr. *pseudodiptère*)
- pseudodereditate** s. f. transmitere la urmași, în special pe linie maternă, a unor infecții sau antitoxine prezente în organismele parentale. (< fr. *pseudohérédité*)
- pseudoeștet**, -ă s. m. f. fals estet. (< *pseudo-* + *estet*)
- pseudoeștetic**, -ă adj. cu aparență estetică. (< *pseudo-* + *estetic*)
- pseudofetimologism** s. n. sistem ortografic intermediar între cel etimologic și cel fonetic. (< *pseudo-* + *etimologism*)
- pseudofecundare** s. f. partenogeneză în care polenul nu intervine decât ca excitant al țesuturilor ovulare. (după fr. *pseudo-fécondation*)
- pseudofilozofie** s. f. falsă filozofie. (< it. *pseudofilosofia*)
- pseudofonetism** s. n. sistem ortografic propus de Aron Pumnul, prin întrebuințarea unui anumit semn pentru un anumit sunet, în mod independent de sunetul originar din care provine cel românesc. (< fr. *pseudo-phonétisme*)
- pseudofranțuzism** s. n. franțuzism aparent, prin combinarea unor teme și elemente formative de origine franceză. (< *pseudo-* + *franțuzism*)
- pseudogamie** s. f. 1. dezvoltare a embrionului din ovulul nefecundat în urma excitației produse de polenizarea stigmatului. 2. fuzionare a două nuclee vegetative. (< fr. *pseudogamie*)
- pseudohalucinație** s. f. percepție fără obiect, care nu trece prin căile senzoriale, trăită în interiorul psihicului bonavului. (< engl. *pseudohallucination*)
- pseudohemofilie** s. f. denumire dată unor sindroame hemoragice asemănătoare hemofiliei. (< fr. *pseudohémophilie*)
- pseudohermafroditism** s. n. hermafroditism fals, datorat degenerării unuia dintre organele sexuale. (< fr. *pseudo-hermaphroditisme*)
- pseudohibridare** s. f. hibridare la care descendentul este identic cu unul din părinți. (după fr. *pseudo-hybridation*)
- pseudohipertrofie** s. f. hipertrofie falsă. (< fr. *pseudo-hypertrophie*)
- pseudoidée** s. f. pseudoconcept (1). (< *pseudo-* + *idee*)
- pseudoinstrucțiune** s. f. (*inform.*) instrucțiune destinată a furniza informații referitoare la rezervarea unor zone de memorie și a le inițializa cu valori specifice. (< fr., engl. *pseudo-instruction*)
- pseudointelectual**, -ă s. m. f. fals, pretins intelectual. (< *pseudo-* + *intelectual*)
- pseudoistoric** s. m. fals istoric. (< fr. *pseudohistorique*)
- pseudolatinism** s. n. latinism aparent, prin combinarea unor teme și elemente formative de origine latină. (< *pseudo-* + *latinism*)
- pseudolingvist**, -ă s. m. f. fals, pretins lingvist. (< *pseudo-* + *lingvist*)
- pseudoliterat**, -ă s. m. f. pseudoscriitor. (< *pseudo-* + *literat*)
- pseudoliteratură** s. f. literatură lipsită de valoare. (< *pseudo-* + *literatură*)
- pseudomembrână** s. f. membrană falsă, la suprafața unor organe în cazul unor afecțiuni microbiene. (< fr. *pseudo-membrane*)
- pseudometăforă** s. f. falsă metaforă. (< *pseudo-* + *metaforă*)
- pseudomixie** s. f. înmulțire prin copulare a două celule vegetative. (< fr. *pseudomixie*)
- pseudomnezie** s. f. memorie falsă. (< fr. *pseudomnésie*)
- pseudomorfism** s. n. transformare a unui mineral în altul, care păstrează aceeași formă cristalografică inițială; pseudomorfoză. (< fr. *pseudomorphisme*)
- pseudomorfoză** s. f. pseudomorfism. (< fr. *pseudomorphose*)
- pseudonevropțere** s. n. pl. familie de insecte nevropțere, cu aripi membranoase egale și metamorfoză incompletă: libelulele, termitile etc. (< fr. *pseudonévropțères*)
- pseudonim** s. n. nume fictiv pe care îl adoptă mai ales scriitorii, artiștii etc., pentru a-și ascunde identitate. (< fr. *pseudonyme*)
- pseudoparalizie** s. f. neputință motrice nedureroasă a unuia sau a mai multor membre, determinată de osteită, osteocondrită, periostită sau fracturi. (< fr. *pseudo-paralyisie*)
- pseudoparaplegie** s. f. afecțiune de natură reumatismală sau neurologică, care prezintă semne senzitivo-motorii, fără leziunea sistemului nervos central. (< engl. *pseudoparaplegia*)
- pseudoparazit** s. m. organism care trăiește pe un alt organism fără a se hrăni în dauna acestuia. (< fr., engl. *pseudoparasite*)
- pseudoparazitism** s. n. condiție de pseudoparazit. (< fr. *pseudoparasitisme*)
- pseudopatriot**, -ă s. m. f. fals patriot. (< *pseudo-* + *patriot*)
- pseudopatriotic**, -ă adj. pretins caracter patriotic. (< it. *pseudopatriotico*)
- pseudoperipter** s. n. templu antic înconjurat de coloane, dintre care cele laterale ies doar parțial din nivelul zidului. (< fr. *pseudopériptère*)
- pseudoplancton** s. n. plancton fals, care plutește doar ocazional. (< fr. *pseudoplancton*)
- pseudopod** s. n. prelungire protoplasmatică contractilă la protozoare și leucocite, ca organ de locomoție sau pentru prinderea hranei. (< fr. *pseudopode*)
- pseudopoezie** s. f. falsă, pretinsă poezie. (< it. *pseudopoesia*)
- pseudopolitician**, -ă s. m. f. fals politician. (< *pseudo-* + *politician*)
- pseudopoliploidie** s. f. multiplicare a numărului de bază al cromozomilor, fără creșterea corespunzătoare a materialelor genetice. (< fr. *pseudopolyploidie*)
- pseudoprefix** s. n. cuvânt folosit ca prefix în compunerea savantă de termeni științifici și tehnici; prefixoid. (< fr. *pseudopréfixe*)
- pseudoprivatizare** s. f. falsă privatizare. (< *pseudo-* + *privatizare*)
- pseudoproblemă** s. f. falsă, pretinsă problemă. (< fr. *pseudoprobème*)
- pseudoprofesor** s. m. fals, pretins profesor. (< *pseudo-* + *profesor*)
- pseudosavant**, -ă s. m. f. fals, pretins savant. (< *pseudo-* + *savant*)
- pseudoscleroză** s. f. afecțiune neurologică degenerativă rară, cu etiologie virotică, în presenilitate. (< fr. *pseudo-sclérose*)
- pseudoscóp** s. n. aparat care permite inversarea imaginilor percepute în mod normal cu ambii ochi. (< *pseudo-* + *-scop*)
- pseudoscopie** s. f. percepție vizuală care, prin inversarea lentilelor unui stereoscop, produce o inversare a imaginilor celor doi ochi. (< *pseudo-* + *-scopie*)
- pseudoscorpion** s. m. insectă asemănătoare cu scorpionul, fără coadă și fără venin. (< fr. *pseudo-scorpion*)
- pseudoscriitor**, -oare s. m. f. fals scriitor; pseudoliterat. (< *pseudo-* + *scriitor*)
- pseudosferă** s. f. (*mat.*) suprafață de rotație generată de o traiectorie care se rotește în jurul asimptotei ei. (< fr. *pseudo-sphère*)
- pseudosincopă** s. f. pierdere a conștiinței pe scurtă

- durată, în special la femei de tip isteric. (< *pseudo-* + *sincopă*)
- pseudostereofonie** *s. f.* reproducere a sunetelor care imită efectul stereofonic, constând în trimiterea sunetelor din toate părțile. (< fr. *pseudo-stéréophonie*)
- pseudosufix** *s. n.* cuvânt folosit ca sufix în compunerea savană de termeni științifici și tehnici; sufixoid. (< fr. *pseudo-suffixe*)
- pseudostiintă** *s. f.* falsă, pretinsă știință. (< *pseudo-* + *știință*)
- pseudostiintific**, -ă *adj.* lipsit de bază științifică. (< fr. *pseudo-scientifique*)
- pseudotăbés** *s. n.* tulburări nervoase asemănătoare tabesului, datorate unei neurastenii sau unei nevrite periferice. (< fr. *pseudo-tabés*)
- pseudotalént** *s. n.* fals, pretins talent. (< *pseudo-* + *talent*)
- pseudotuberculoză** *s. f.* grup de boli care, prin aspect macroscopic, amintesc de tuberculoză. (< fr. *pseudotuberculose*)
- pseudotumoare** *s. f.* aspect macroscopic tumoral având la bază un proces inflamator. (< fr. *pseudo-tumeur*)
- pseudovaloare** *s. f.* falsă, pretinsă valoare. (< *pseudo-* + *valoare*)
- pseudoverficil** *s. n.* verticil fals, din perechi de cime opuse. (< fr. *pseudo-verticille*)
- pseudovolcán** *s. m.* depresiune de forma unui crater, care nu este însoțită de manifestări vulcanice recente. (< fr. *pseudo-volcan*)
- pseudoxerofite** *s. f. pl.* plante xerofite cu sensibilitate mai redusă față de umezeală. (< fr. *pseudo-xérophytes*)
- pseudozoare** *s. n. pl.* grup de plante care se aseamănă cu animalele. (< fr. *pseudozoaires*)
- psi** *s. m.* a douăzeci și treia literă a alfabetului grecesc (Υ), corespunzând unei consoane duble, labiale (p) și siflantă (s). (< fr. *psi*)
- PSIH(O)-, -psihie elem.** „psihic”. (< fr. *psych(o)-, -psychie*, cf. gr. *psyche*)
- psihagóg, -ă** *s. m. f.* specialist în psihagogie. (< fr. *psychagogue*)
- psihagogie** *s. f.* 1. ansamblu de acțiuni și tehnici educative care urmăresc (re)modelarea conduitei morale a individului, potrivit cerințelor mediului social. 2. psihoterapie prin metode educative. (< fr. *psychagogie*)
- psihalgie** *s. f.* formă rară de nevralgie, în care predomină elementul psihopatic. (< fr. *psychalgie*)
- psihanalist, -ă** *s. m. f.* specialist în psihanaliză; adept al psihanalizei. (< fr. *psyhanalyse*)
- psihanaliză** *s. f.* concepție psihologică a lui Freud și a adeptilor săi, care își propune să dezvăluie rolul diverselor niveluri ale psihicului și dinamica raporturilor dintre conștient, inconștient, subconștient, afirmând că dorințele care vin în conflict cu normele sociale și cu principiile morale ale persoanei sunt supuse refuzării și alungate în subconștient; freudism. • metoda psihoterapeutică corespunzătoare. (< fr. *psychanalyse*)
- psihasténic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de psihastenii. (< fr. *psychasthénique*)
- psihastenii** *s. f.* formă de nevroză manifestată prin stări de nehotărâre extremă, obsesii și fobii. (< fr. *psychasthénie*)
- psihedélic, -ă** *adj.* 1. (despre o stare sufletească specifică) care rezultă din folosirea de halucinogene. 2. care evocă viziuni, vise ale unei asemenea stări. • (despre muzică, pictură) inspirat de efectele vizuale sau sonore produse asupra omului de droguri. (< fr. *psychédélique*)
- psihedelism** *s. n.* stare de visare trează, specifică, provocată de unele halucinogene. (< fr. *psychédélysme*)
- psihiatrie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază bolile psihice, în scopul tratării și prevenirii lor. (< fr. *psychiatrie*)
- psihiatru, -ă** *s. m. f.* medic specialist în psihiatrie; alienist. (< fr. *psychiatre*)
- psihic, -ă** *I. adj.* referitor la psihic (II); sufletec. **II. s. n.** formă specifică de reflectare a realității obiective, proprie omului și animalelor superioare, produs al activității sistemului nervos; totalitatea fenomenelor și proceselor prin care se realizează această reflectare. • structură sufletească proprie cuiva. (< fr. *psychique*, germ. *psychisch*)
- psihie** *v. psih(o)-.*
- psihism** *s. n.* totalitatea fenomenelor psihice proprii unui individ, unele colectivități; viață psihică. (< fr. *psychisme*)
- psihoanaléptic, -ă** *adj., s. n.* (substanță psihotropă) cu acțiune psihotonică, euforizantă. (< fr. *psychoanaléptique*)
- psihoanalgezie** *s. f.* calmare a senzațiilor dureroase prin psihoterapie. (< fr. *psychoanalgesie*)
- psihobiografie** *s. f.* analiză psihologică a personalității, incluzând și dezvoltarea biologică. (< *psicho-* + *biografie*)
- psihobiogramă** *s. f.* examen al dezvoltării personalității în raport cu dezvoltarea biologică. (< *psicho-* + *biogramă*)
- psihobiologie** *s. f.* știință care studiază aspectele biologice ale psihologiei. (< engl. *psychobiology*)
- psihochinezie** *s. f.* mișcare comandată psihic, fără contact. (< fr. *psychokinesie*)
- psihochirurgie** *s. f.* metodă de tratament al bolilor psihice prin intervenții chirurgicale asupra creierului. (< fr. *psychochirurgie*)
- psihocibernetică** *s. f.* știință interdisciplinară care studiază mecanismele neurocibernetice ce stau la baza diferitelor procese psihice. (< *psicho-* + *cibernetică*)
- psihocritic, -ă** **I. s. m.** critic care utilizează psihocritica. **II. s. f.** metodă de critică literară inspirată de psihanaliză, care studiază frecvența și structura temelor ce definesc personalitatea unui creator. (< fr. *psychocritique*)
- psihodiagnóctic, -ă** **I. adj.** referitor la psihodiagnoză. **II. s. n.** rezultat al psihodiagnozei. (< fr. *psychodiagnostique*, engl. *psychodiagnostic*)
- psihodiagnóză** *s. f.* ansamblu de tehnici psihologice pentru investigarea și diagnoza psihică a indivizilor sau grupurilor. (< fr. *psychodiagnose*, engl. *psychodiagnosis*)
- psihodinámic, -ă** **I. adj.** referitor la psihodinamică. **II. s. f.** studiul proceselor psihice de-a lungul existenței individului, din punct de vedere dinamic. (< fr. *psychodynamique*)
- psihodramă** *s. f.* 1. metodă psihoterapeutică modernă, prin improvisația jocului dramatic a unui grup de bolnavi ca mijloc de exteriorizare a trăirilor și gândurilor acestora. 2. test ca mijloc de selecție a candidaților pentru anumite posturi care necesită multă dezinvoltură în relațiile cu publicul. (< fr. *psychodrame*)
- psihodramatist** *s. m.* medic care folosește metoda psihodramei. (< fr. *psychodramatiste*)
- psihoeocrinologie** *s. f.* ramură a endocrinologiei care studiază influența sistemului endocrin asupra vieții psihice. (< fr. *psycho-endocrinologie*)
- psihoeenergétic** *s. f.* disciplină biofizică care studiază fenomenele energetice ale psihismului. (< fr. *psycho-énergétique*)
- psihofarmacologie** *s. f.* ramură a farmacologiei care studiază acțiunea medicamentelor asupra comportamentului psihologic. (< fr. *psychopharmacologie*)
- psihofizic, -ă** **I. adj.** 1. referitor la psihofizică. 2. care permite psihicului și fizicului. **II. s. f.** curent psihologic care studiază raporturile dintre fenomenele psihice și fizice pe bază de observație și de experiment. (< fr. *psychophysique*)
- psihofiziician, -ă** *s. m. f.* specialist în psihofizică. (< fr. *psychophysicien*)
- psihofiziológ, -ă** *s. m. f.* specialist în psihofiziologie. (< fr. *psychophysiologue*)
- psihofiziologie** *s. f.* ramură a psihologiei care studiază procesele psihologice în raport cu cele fiziologice din organism. (< fr. *psychophysiologie*)
- psihogén, -ă** *adj.* 1. (despre factori de ordin psihic) susceptibil a perturba echilibrul mintal. 2. (despre boli, halucinații) care apare datorită influențelor psihicului. (< fr. *psychogène*)
- psihogenéză** *s. f.* 1. studiu al apariției și dezvoltării vieții psihice. 2. procesul apariției unei boli din cauze psihice. (< fr. *psychogenèse*)
- psihogénie** *s. f.* ansamblu de tulburări psihotice și nevrotice determinate de factori psihogeni. (< fr. *psychogénie*)
- psihognóstic, -ă** **I. adj.** referitor la psihognostică. **II. s. f.** studiu al omului bazat pe metode psihologice. (< germ. *psychognostisch*, III *Psychognostik*)
- psihografie** *s. f.* 1. descriere a aptitudinilor și trăsăturilor

biopsihologice și a atitudinilor sociale pe care le cere o profesiune. 2. psihologie descriptivă. (<fr. *psychographie*)

psihogramă *s. f.* prezentare grafică a variabilelor psihice presupuse de o anumită activitate profesională. (<fr. *psychogramme*)

psihoinmunologie *s. f.* ramură științifică interdisciplinară care urmărește să stabilească posibile corelații între sistemul imun și cel neuropsihic. (<fr. *psicho- + imunologie*)

psiholepsie *s. f.* scădere bruscă, de scurtă durată, a tensiunii psihologice, manifestată prin suspendarea proceselor intelectuale. (<fr. *psycholepsie*)

psiholéptic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament psihotrop) cu acțiune hipnotică, sedativă și neuroleptică. (<fr. *psycholéptique*)

psiholingvist, -ă *s. m. f.* specialist în psiholingvistică. (<fr. *psycholinguiste*)

psiholingvistică, -ă *I. adj.* referitor la psiholingvistică. **II. s. f.** disciplină care studiază mecanismul psihic al limbajului; psihologia limbajului. (<fr. *psycholinguistique*)

psiholog, -ă *s. m. f.* 1. observator fin, bun cunoscător al sufletului omenesc. 2. specialist în psihologie. (<fr. *psychologue*)

psihologic, -ă *adj.* referitor la psihologie; psihic. **O** moment ~ = moment potrivit pentru exercitarea unei influențe, pentru a cere ceva etc. (<fr. *psychologique*)

psihologie *s. f.* 1. știință care studiază psihicul, legitatea proceselor și a însușirilor psihice ale persoanei. 2. totalitatea fenomenelor psihologice de grup care se manifestă într-o comunitate socială dată. • disciplină care studiază fenomenele de conștiință socială; psihosociologie. 3. totalitatea proceselor psihice care condiționează o activitate. 4. ~ animală = zoopsihologie. (<fr. *psychologie*)

psihologism *s. n.* tendința de a interpreta fenomenele sociale, arta, morală, religia și alte forme ale conștiinței sociale prin factorul psihologic; exagerare a importanței factorului psihologic în literatură. **O** ~ *lingvistic* = curent în Rusia, după care unicul obiect de studiu al lingvisticii ar trebui să fie actul individual al vorbirii, conceput ca un proces psihic, fără nici o legătură cu viața socială. (<fr. *psychologisme*)

psihologist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al psihologismului. (<fr. *psychologiste*)

psihologiză *vb. tr.* a interpreta unele fenomene, procese de pe pozițiile psihologismului; a da o importanță exagerată fenomenelor psihice. (<fr. *psychologiser*)

psihologizant, -ă *adj.* care psihologizează. (<fr. *psychologisant*)

psihomanție *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul prin invocarea spiritelor celor morți. (<fr. *psychomancie*)

psihometrician, -ă *s. m. f.* specialist în psihometrie. (<fr. *psychométricien*)

psihometrie *s. f.* cuantificare a fenomenelor psihice, a capacităților intelectuale, prin utilizarea metodelor experimentale standardizate și etalonate (teste). (<fr. *psychométrie*)

psihomotor, -oăre *adj.* referitor la funcțiile motrice prin activitatea nervoasă superioară. **O** centru ~ = regiune a scoarței cerebrale care intră în acțiune sub influența unei excitații nervoase, ca răspuns la un stimul fizic. (<fr. *psychomoteur*)

psihomotricitate *s. f.* integrare a funcțiilor motrice cu cele psihice, ca efect al educației și al dezvoltării sistemului nervos. (<fr. *psychomotricité*)

psihonevrótic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de psihonevroză. (<fr. *psychonévrotique*)

psihonevróză *s. f.* denumire generică a tulburărilor de natură psihică; nevroză. (<fr. *psychonévrose*)

psihopat, -ă *s. m. f.* suferind de psihopatie. (<fr. *psychopathe*)

psihopatie *s. f.* 1. denumire generică pentru bolile psihice. 2. stare morbidă prin tulburări de activitate, de comportament sau de caracter. (<fr. *psychopathie*)

psihopatológ, -ă *s. m. f.* specialist în psihopatologie. (<fr. *psychopathologie*)

psihopatologie *s. f.* ramură a psihologiei care studiază aspectele patologice ale activității psihice. (<fr. *psychopathologie*)

psihopedagóg, -ă *s. m. f.* specialist în psihopedagogie. (<fr. *psychopédagogie*)

psihopedagogie *s. f.* pedagogie având la bază psihologia experimentală. (<fr. *psychopédagogie*)

psihoplasticitate *s. f.* tendință, capacitate la unii bolnavi de a simula unele sindroame patologice sub influența reprezentărilor psihice. (<fr. *psychoplasticité*)

psihoplegie *s. f.* pierdere temporară a conștiinței; leșin psihic. (<fr. *psychoplégie*)

psihopomp, -ă *adj.* (mit.; despre Caron, Apolo și Orfeu) care conducea sufletele morților. (<fr. *psychopompe*)

psihoprofesiogramă *s. f.* profesiogramă cu aptitudinile și trăsăturile psihologice specifice unei persoane. (<fr. *psycho-profesiogramme*)

psihoprofilaxie *s. f.* profilaxie a bolilor psihice. (<fr. *psychoprophylaxie*)

psihorigid, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de psihorigiditate. (<fr. *psychorigide*)

psihorigiditate *s. f.* caracteristică de comportament a unui bolnav care perseverează în propriile idei și convingeri, lipsit de dinamism adaptativ. (<fr. *psychorigidité*)

psihosenzorial, -ă *adj.* referitor la domeniul intelectual și la cel senzorial. (<fr. *psychosensoriel*)

psihosexologie *s. f.* psihologia sexelor. (<fr. *psychosexologie*)

psihosexual, -ă *adj.* referitor la fenomenele psihice legate de sexualitate. (<fr. *psychosexuel*)

psihosferă *s. f.* denumire dată geosferei, „totalitatea personalităților umane”, privite ca înveliș al planetei; sferă socială. (<fr. *psicho- + -sfera*)

psihosociál, -ă *adj.* referitor la psihologia socială. (<fr. *psychosocial*)

psihosociológ, -ă *s. m. f.* specialist în psihosociologie. (<fr. *psychosociologue*)

psihosociologie *s. f.* 1. știință cu caracter interdisciplinar care studiază interferențele dintre psihologia personalității și sociologie; studiu psihologic al fenomenelor sociale. 2. psihologie socială. (<fr. *psychosociologie*)

psihosomátic, -ă *I. adj.* referitor la psihosomatică; somatopsihic. **II. s. f.** orientare în medicină care explică maladiile fizice, tulburările morbide ca răsunet somatic al unor disfuncții sau a unor cauze extreme stresante. (<fr. *psychosomatique*)

psihosomatician, -ă *s. m. f.* medic specialist în psihosomatică. (<fr. *psychosomaticien*)

psihostimulánt, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță psihotropă, medicament) stimulator al sistemului nervos central. (<fr. *psicho- + stimulant*)

psihotaxie *s. f.* tendință de adaptare a omului prin căutarea situațiilor agreabile și evitarea celor penibile. (<fr. *psicho- + -taxie*)

psihotéhnic, -ă *I. adj.* referitor la psihotehnică. **II. s. f.** ramură a psihologiei care studiază problemele activității oamenilor, utilizând un ansamblu de metode ale psihometriei (teste, aparate etc.). (<fr. *psychotechnique*)

psihotehnician, -ă *s. m. f.* specialist în psihotehnică. (<fr. *psychotechnicien*)

psihoterapeut *s. m.* medic specialist în psihoterapeutică. (<fr. *psychothérapeute*)

psihoterapeútic, -ă *I. adj.* psihoterapie. **II. s. f.** psihoterapie. (<fr. *psychothérapie*, *Pl/ germ. Psychotherapeutik*)

psihoterápíc, -ă *adj.* referitor la psihoterapie; psihoterapeutic. (<fr. *psychothérapie*)

psihoterapie *s. f.* terapie bazată pe influențarea psihicului; psihoterapeutică. (<fr. *psychothérapie*)

psihotést *s. n.* test psihologic. (<fr. *psicho- + test*)

psihótíc, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de psihoză. (<fr. *psychonque*)

psihotónic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) cu acțiune stimulantă asupra psihicului. (<fr. *psychotonique*)

psihotrónic, -ă *I. adj.* referitor la psihotronică. **II. s. f.** disciplină biofizică, studiul interacțiunilor la distanță între diferiți subiecți senzitivi, între aceștia și obiecte materiale sau alte organisme vii. (<engl. *psychotronic/s*)

psihotróp, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care acționează asupra psihicului. (<fr. *psychotrope*)

psihóză *s. f.* 1. boală psihică manifestată prin grave tulburări ale comportamentului, gândirii și afectivității, de care bolnavul nu este conștient. 2. obsesie, „idee fixă”. (<fr. *psychose*)

- PSIHRO-** elem. „rece”, „frig”. (< fr. *psycho-*, cf. gr. *psychros*)
- psihroalgie** s. f. senzație dureroasă la rece; psihroestezie. (< fr. *psychoalgie*)
- psihroestezie** s. f. psihroalgie. (< fr. *psychoesthésie*)
- psihrometrie** s. f. determinare a umidității atmosferice, bazată pe efectul de răcire al evaporării. (< fr. *psychrométrie*)
- psihrométru** s. n. higrometru folosit în psihrometrie. (< fr. *psychromètre*)
- psihroterapie** s. f. tratament medical prin aplicații reci. (< fr. *psychrothérapie*)
- psihrotrof, -ă** adj. (despre microorganismele) care se dezvoltă la temperaturi relativ joase. (< fr. *psychrotrophe*)
- PSILO-** elem. „neted”, „goli”, „epilat”. (< fr. *psilo-*, cf. gr. *psilos*)
- psilocárp, -ă** adj. (despre plante) cu fructe netede. (< lat. *psilocarpus*)
- psilofitale** s. f. pl. grup de plante criptogame fosile, din încrengătura pteridofitelor, cu tulpină subpământeană sau aeriană, fără frunze sau cu frunze solzoase, cu spori. (< fr. *psilophytales*)
- psilofită** s. f. plantă din grupul psilofitalilor; psilofiton. (< germ. *Psilophyte*)
- psilofitón** s. m. psilofită. (< fr. *psilophyton*)
- psilomelán** s. n. oxid natural hidratat, minereu de mangan. (< fr. *psilomélane*)
- psilozis** s. n. 1. alopecie prematură. 2. spire. (< fr. *psilosiz*)
- PSITAC(O)-/PSITACI-** elem. „papagal”. (< fr. *psittaco/-, psittaci-*, cf. lat. *psittacus*, gr. *psittakos*)
- psitacide** s. f. pl. familie de păsări cățărătoare: papagalii. (< fr. *psittacides*)
- psitaciforme** s. n. pl. ordin din familia psitacidelor, păsări arboricole cățărătoare, cu cioc gros și puternic, cu penajul viu colorat: papagalul. (< fr. *psittaciformes*)
- psitacism** s. n. 1. tulburare de vorbire în repetarea mecanică a celor auzite sau citite, fără a le înțelege. 2. (fig.) imitație, maimuțareală. (< fr. *psittacisme*)
- psitacoid, -ă** adj. cu aspect de papagal. (< fr. *psittacoides*)
- psitacóză** s. f. boală infecțioasă virotică a papagalilor, transmisibilă și omului, sub forma unei pneumonii. (< fr. *psittacose*)
- psoaș** s. n. fiecare dintre cei doi mușchi pereche inserați pe fața anterioară a vertebrelor lombare și la capătul femurului, servind la flexiunea coapsei. (< fr., gr. *psaos*)
- psocopteroide** s. f. pl. subordon de insecte mici care trăiesc în frunzele, sub scoarța copacilor sau sub pietre, hrănindu-se cu resturi organice. (< fr. *psocoptéroïdes*)
- PSOFO-** elem. „zgomot, perturbație”. (< fr. *psopho-*, cf. gr. *psophos*)
- psofogenie** s. f. acces convulsiv, provocat prin stimulări sonore intermitente. (< fr. *psophogénie*)
- psofometrie** s. f. tehnica măsurării zgomotelor. (< fr. *psophométrie*)
- psofométru** s. n. aparat pentru măsurarea perturbațiilor din circuitele telefonice. (< fr. *psophomètre*)
- psoită** s. f. inflamație a mușchiului psaos. (< fr. *psoitte*)
- psoriázis** s. n. boală de piele caracterizată prin pete roșii acoperite de mici coji uscate lucitoare, însoțite de prurit. (< fr., gr. *psoriasis*)
- PTER(O)-, -ptér, -ptérix** elem. „aripă”. (< fr. *ptér/o/-, -ptère, -ptéryx*, cf. gr. *pteron, pteryx*)
- pteranodón** s. m. pterozaurian fosil cu aripi enorme și craniul foarte alungit, terminat printr-un cioc fără dinți, prelungit înapoi cu o creastă osoasă. (< fr. *ptéranodon*)
- PTERID(O)-, -ptéris** elem. „ferigă”. (< fr. *ptérid/o/-, -ptéris*, cf. gr. *ptéris, -idos*)
- pteridofite** s. f. pl. încrengătură de plante superioare, care se înmulțesc prin spori: ferigile, evzvetaceele și lycopodiacele; criptogame vasculare. (< fr. *ptéridophytes*)
- pteridografie** s. f. descriere sistematică a ferigilor. (< fr. *ptéridographie*)
- pteridologie** s. f. ramură a botanicii care studiază ferigile. (< engl. *pteridology*)
- pteridospérme** s. f. pl. grup de gimnosperme primitive fosile, asemănătoare cu ferigile, care se înmulțesc prin seminte. (< fr. *ptéridospermées*)
- pteridospór** s. m. spor caracteristic pteridofitelor. (< fr. *ptéridospore*)
- PTERIG(O)-, -ptérigián** elem. „aripioară, înotătoare”. (< fr. *ptéryg/o/-, -ptérygien*, cf. gr. *pteryx, -ygus, pterygion*)
- ptérigión** s. n. pliu triunghiular al conjunctivei, cu aspect de aripioară, care acoperă corneea. (< fr. *ptérygion*, gr. *pterygion*)
- ptérigofóre** s. n. pl. piese scheletice articulate între care se înserează, la pești, radiile înotătoarelor impare. (< fr. *ptérygophores*)
- ptérigospérm, -ă** adj. cu semințe aripate; pterosperm. (< lat. *pterygospermus*)
- ptérigóte** s. f. pl. subclasă de insecte superioare, cuprinzând majoritatea insectelor caracterizate prin prezența aripilor și dezvoltarea prin metamorfoză. (< fr. *ptérygotes*)
- ptéris** v. **ptérid(o)-**.
- ptérix** v. **ptér(o)-**.
- PTERO-** v. **ptér(o)-**.
- pterozárp, -ă** adj. cu fructe aripate. (< lat. *pteroecarpus*)
- pterozóre** s. f. pl. plante ale căror fructe se răspândesc prin intermediul unor apendice în formă de aripioare. (< fr. *ptérochores*)
- ptérodactíl** s. m. reptilă zburătoare fosilă din ordinul pterozaurienilor, de mărimea unui uliu. (< fr. *ptérodactyle*, lat. *ptérodactylus*)
- ptérodón** s. m. mamifer carnivor fosil, asemănător cu hiena. (< fr. *ptérodón*)
- ptéropód, -ă** I. adj. (despre unele animale) cu picioare proprii pentru înotat. II. s. n. pl. ordin de moluște gasteropode, din planctonul marin, mai ales în zona tropicală. (< fr. *ptéropodes/s*)
- pterospérm, -ă** adj. pterigosperm. (< lat. *pterospermus*)
- pterozauriéni** s. m. pl. ordin de reptile fosile zburătoare cu aripi membranoase, ca cele ale lilicacului, susținute de cinci degete, foarte alungite. (< fr. *ptérosauriens*)
- PTIAL(O)-** elem. „salivă”. (< fr. *pyalo/-*, cf. gr. *ptyalon*)
- ptialogóg, -ă** adj. care activează salivajul. (< fr. *ptyalagogue*)
- ptialină** s. f. enzimă secretată de glandele salivare, care transformă amidonul în maltoză și glucoză. (< fr. *ptyaline*)
- ptialism** s. n. salivajie abundentă, în unele afecțiuni; polisialie, sialoree. (< fr. *ptyalisme*)
- ptialorée** s. f. scurgere abundentă de salivă. (< fr. *ptyalorrhée*)
- ptízie** elem. „spută, expectorație”. (< fr. *-ptyisie*, cf. gr. *ptyisis*)
- ptomamă** s. f. alcaloid toxic azotat rezultat din descompunerea proteinelor animale. (< fr. *ptomaine*)
- ptóză** s. f. cădere patologică a unui organ, a unei formații anatomice, în urma slăbirii formațiilor proprii de susținere. (< fr. *ptóse*)
- ptóză** elem. „cădere, deplasare (în jos)”. (< fr. *-ptóse*, cf. gr. *ptosis*)
- pub** s. n. (în Anglia și în unele țări anglo-saxone) cabaret, tavernă. (< engl. *pub*)
- pubélă** s. f. recipient portabil pentru resturile menajere. (< fr. *poubelle*)
- púber, -ă** adj. s. m. f. (individ) ajuns la pubertate. (< lat. *puber*, fr. *pubère*)
- puberál, -ă** adj. referitor la pubertate; pubertar. (< engl. *puberal*)
- pubertár, -ă** adj. puberál. (< fr. *pubertaire*)
- pubertáte** s. f. perioadă între copilărie și adolescență, caracterizată prin maturarea funcțiilor sexuale. (< fr. *puberté*, lat. *pubertas*)
- pubescént, -ă** adj. (despre frunze, tulpini etc.) acoperit cu peri mici ca un puf. (< fr. *pubescent*, lat. *pubescens*)
- pubescență** s. f. stare pubescență. (< fr. *pubescence*)
- pubián, -ă** adj. al pubisului. (< fr. *pubien*)
- pubiotomie** s. f. secționare a oaselor pubiene pentru mărirea diametrelor bazinului în caz de distocie. (< fr. *pubiotomie*)
- púbis** s. n. 1. os pereche care formează partea anterioară a bazinului, la oameni. 2. regiune păroasă care acoperă osul pubis (1). (< fr., lat. *pubis*)
- públic, -ă** I. adj. I. care privește tot poporul, aparține

- întregii națiuni. • care poate fi folosit de toată lumea. • (despre persoane) care ocupă o funcție de stat. 2. care are loc în fața unei adunări de oameni. 3. care vine de la colectivitate, la care participă întreaga colectivitate. II. s. n. 1. colectivitate mare de oameni; mulțime. 2. totalitatea persoanelor care asistă la un spectacol, la o conferință. (<lat. *publicus*, fr. *public*)
- publică** vb. tr. a tipări, a face să apară (o carte, un articol etc.). • a edita. (<lat. *publicare*)
- publicabil**, -ă *adj.* care se poate publica. (<*publica* + -bil)
- publican** s. m. (la romani) persoană care strângea impozitele statului. (<lat. *publicanus*)
- publicație** s. f. 1. ceea ce este tipărit (carte, revistă, ziar etc.); tipăritură. 2. acțiunea de a aduce un act juridic la cunoștința publică. (<fr. *publication*, lat. *publicatio*)
- publicist**, -ă s. m. f. cel care publică articole, recenzii, cronici în reviste și ziare; ziarist, gazetar, jurnalist. (<fr. *publiciste*)
- publicistic**, -ă I. *adj.* de publicist(ică). II. s. f. I. totalitatea publicațiilor dintr-un anumit interval de timp. 2. activitatea, profesiunea de publicist. (<germ. *Publizistik*, III. *Publizistik*)
- publicitar**, -ă *adj.* referitor la publicitate. (<fr. *publicitaire*)
- publicitate** s. f. faptul de a face ceva cunoscut publicului o a da ~ții = a publica. • mijloc de a face cunoscut un produs, o întreprindere etc. prin informarea cumpărătorului asupra calității, prețului, utilității. (<fr. *publicité*)
- puc** s. n. minge specială de cauciuc, plată și tare, la jocul de hochei pe gheață. (<engl. *puck*)
- pucl** s. n. lovitură de stat violentă, provocată de un grup de complotiști. (<germ. *Putsch*)
- puclst**, -ă I. *adj.* care are caracterul unui pucl. II. s. m. participant la un pucl. (<germ. *Putschist*)
- pucler** s. m. rasă de câini cu părul lătos și creț. (<germ. *Pudler*)
- pudibonderie** s. f. afectare a unei pudori exagerate. (<fr. *pudibonderie*)
- pudibund**, -ă *adj.* care afectează o pudoare exagerată, o atitudine virtuoză, austeră; prud. (<lat. *pudibundus*)
- pudic**, -ă *adj.* plin de pudoare; candid, rușinos. (<fr. *pudique*, lat. *pudicus*)
- pudicitate** s. f. pudoare. (<fr. *pudicité*)
- puding¹** s. n. budincă engleză în care, pe lângă ingredientele obișnuite, se adaugă fructe uscate sau carne tocată. (<fr., engl. *pudding*)
- puding²** s. n. (geol.) conglomerat compact, din blocuri și din pietriș. (<engl. *pudding*, fr. *puddingue*)
- pudlă** vb. tr. a separa impuritățile din fontă pentru a obține oțel cu însușiri speciale. (<fr. *puddler*)
- pudlaj** s. n. pudlare. (<fr. *puddlage*)
- pudoare** s. f. sentiment de sfială, de rușine, de jenă, de decență; (p. ext.) curățenie morală, castitate; pudicitate. (<lat. *pudor*, fr. *pudeur*)
- puclă** vb. I. tr., refl. a(-și) da cu puclă. II. tr. a acoperi cu un strat de zahăr puclă. • a presăra un medicament sub formă de praf pe suprafața pielii. (<fr. *poudrer*)
- puclraj** s. n. pudrare. (<fr. *poudrage*)
- puclă** s. f. 1. pulbere fină (parfumată), pe bază de amidon, folosită ca fard. 2. pulbere fină dintr-o substanță medicamentoasă, folosită contra iritațiilor pielii. 3. material solid transformat în pulbere. (<fr. *poudre*)
- puclretă** s. f. 1. îngrășământ de puclă din excremente uscate. 2. un fel de tăiței măruniți realizați din deșaparea anvelopelor. (<fr. *poudrette*)
- puclrieră** s. f. cutioară în care se ține puclă. (<fr. *poudrière*)
- PUER(I)**- elem. „copil”. (<fr. *puéril*-, cf. lat. *puer*)
- pucleritură** s. f. ramură a medicinei care studiază mijloacele proprii pentru a asigura dezvoltarea normală și ocrotirea sănătății copiilor. (<fr. *puériculture*)
- pucler**, -ă *adj.* de copil, copilăresc, copilăros; (p. ext.) naiv; neserios. (<fr. *puéril*)
- puclerilism** s. n. întârziere mintală care duce pe un adult la nivelul psihicului unui copil. (<fr. *puérilisme*)
- pucleritate** s. f. caracter pucler; manifestări copilărești ale adultului; naivitate. (<fr. *puérilité*)
- puclerperal**, -ă *adj.* referitor la naștere, la femeile lăuze. O febră ~ă = boală infecțioasă la lăuze, datorată pătrunderii în uter a unui agent patogen. (<fr. *puclerpéral*)
- puclerperiu** s. n. perioadă dintre momentul nașterii și involuția completă a tractusului genital. (<lat. *puclerperium*)
- puclilat** s. n. I. (ant.) luptă cu pumnii neacoperiți, la jocurile olimpice, premergătoare boxului. 2. bătaie, încăierare cu pumnii. (<fr. *puclilat*, lat. *puclilatus*)
- puclilism** s. n. box¹ (1). (<engl. *puclilism*)
- puclilist** s. m. I. (ant.) atlet care practică pugilatul. 2. boxer. (<fr. *pucliliste*)
- puclilistic**, -ă I. *adj.* referitor la pugilism. II. s. f. box¹ (1). (<fr. *puclilistique*)
- pucl** s. m. monedă divizionară în Afganistan, a suta parte dintr-un afgani. (<fr. *pucl*)
- puclie** s. f. roată cu un ax pe a cărei jeantă se montează un cablu, o frânghie pentru a transmite o putere de tracțiune. (<fr. *poulie*)
- puclman** s. n. vagon de lux. • (p. ext.) tren compus din astfel de vagoane. (<engl. *pullman/car*)
- puclmón** s. m. plămân. (<lat. *pulmo*, -nis)
- puclmonár**, -ă *adj.* referitor la plămâni. (<fr. *pulmonaire*, lat. *pulmonarius*)
- puclmonária** s. f. plantă din familia boraginacee, conținând substanțe mucilaginoase cu acțiune expectorantă. (<lat. *pulmonaria*)
- puclmonate** s. f. pl. subclasă de moluște gasteropode (melcul, limnea) care respiră printr-un plămân. (<fr. *pulmonés*, lat. *pulmonata*)
- puclmotor** s. n. aparat care insuflă aer și oxigen în plămâni, pentru respirație artificială. (<germ. *Pulmotor*, engl. *pulmotor*)
- pucloráză** s. f. boală contagioasă a puclilor de găină, transmisă prin ouă, care provoacă moartea puclilor după ecloziune. (<fr. *pullose*)
- puclóver** s. n. tricou de lână sau de bumbac, cu deschizătură numai la gât. (<fr., engl. *pull-over*)
- PULP(O)**- elem. „pulpă dentară”. (<fr. *pulp/o*-, cf. lat. *pulpa*)
- puclpár**, -ă *adj.* referitor la pulpa dentară. (<fr. *pulpaire*)
- puclpáre** s. f. proces tehnologic de separare a părții cămoase a fructelor de cele fibroase și dure, pentru a obține o pastă moale (pulpă). (după fr. *pulpation*)
- puclpă** s. f. 1. porțiune musculară proeminentă (a gambei, a degetului). 2. partea moale din interiorul unui organ (splină, dinte). 3. parte cămoasă a unor fructe. • fructe conservate în soluție de bioxid de sulf diluat. 4. (min.) apă care are în suspensie grăunți minerali; turbureală. 5. medicament de consistență moale, prin pulpare. (<lat. *pulpa*, fr. *pulpe*)
- puclpectomie** s. f. extirpare totală a țesuturilor pulpare ale unui dinte. (<fr. *pulpectomie*)
- puclpită** s. f. inflamație a pulpei dentare. (<fr. *pulpite*)
- puclpítum** s. n. parte a unui teatru roman în care actorii își desfășurau jocul. (<lat. *pulpitum*)
- puclpódúct** s. n. conductă pentru transportul pulpei (4). (<fr. *pulpeduc*)
- puclpós**, -oasă *adj.* format din pulpă (3); de natura pulpei. (<fr. *pulpeux*)
- puclpotomie** s. f. extirpare parțială a pulpei dentare. (<fr. *pulpotomie*)
- puclque** /púl-che/ s. f. băutură fermentată din suc de agave, în Mexic. (<fr. *pulque*)
- pucls** s. n. I. dilatație fiziologică ritmică a arterelor, datorită pompării sângelui de către inimă în întregul corp; pulsație (1). 2. ritm, mers. • (fig.) stare de spirit. O a lua ~ul = a tatonă, a sonda terenul. (<fr. *pouls*, lat. *pulsus*)
- puclsá** vb. intr. I. (despre sânge) a zvâcni, circulând prin artere. 2. (despre viață) a se desfășura într-un ritm regulat, viu; a fremăta, a palpita. (<lat. *pulsare*)
- puclsánt**, -ă *adj.* I. pulsator (3). 2. vas ~ = organ care pompează sângele în corpul albinei. (<fr. *pulsante*)
- puclsár** s. n. obiect ceresc galactic, surșă de radiații electromagnetice pulsante, detectate datorită scintilației, cu ajutorul telescoapelor optice. (<engl., fr. *pulsar*)

punitiv, -ă *adj.* care pedepsește; destinat a pedepsi. (<fr. *punitif*)

punițiune *s. f.* pedeapsă. (<fr. *punition*, lat. *punitio*)

punk /pank/ *s. m.* epavă umană, om ratat, ființă vrednică de plâns. • (*adj.*) *modă* ~ = modă tinerească extravagantă. (<amer. *punk*)

punkism *s. n.* mișcare contestatară a tineretului din Vest, manifestată prin îmbrăcăminte și machiaj extravagante. (<*punk* + -ism)

punkist, -ă *s. m. f.* tânăr punk. (<*punk* + -ist)

puntat, -ă *adj.* (despre navă, ambarcații) cu punte. (<*punte* + -at)

pupă¹ *s. f.* partea din spate a unei nave. (<fr. *poupe*)

pupă² *s. f.* nimfă (2). (<fr. *pupe*, lat. *pupa*)

PUPI - *elem.* „nimfă (2), pupă”. (<fr. *pupi-*, cf. lat. *pupa*, *păpușă*)

pupifer, -ă *adj.* care poartă pupe². (<fr. *pupifere*)

pupil, -ă *s. m. f.* minor aflat sub tutela cuiva. (<fr. *pupille*, lat. *pupillus*)

pupilar¹, -ă *adj.* referitor la pupilă. (<fr. *pupillaire*)

pupilar², -ă *adj.* referitor la pupil. (<fr. *pupillaire*, lat. *pupillaris*)

pupilă *s. f.* 1. orificiu central al irisului ochiului, prin care pătrund razele de lumină. 2. deschidere, reală sau imaginară, care limitează fluxul luminos ce străbate o lentilă sau un sistem optic. (<fr. *pupille*, lat. *pupilla*)

PUPILO - *elem.* „pupilă a ochiului”. (<fr. *pupillo-*, cf. lat. *pupilla*)

pupilometrie *s. f.* măsurare a dimensiunilor pupilei. (<fr. *pupillométrie*)

pupilométru *s. n.* aparat pentru măsurarea reacțiilor pupilei la excitațiile exterioare. (<fr. *pupillomètre*)

pupiloscopie *s. f.* schiascopie. (<fr. *pupilloscopie*)

pupinizare *s. f.* montarea de bobine în serie într-un circuit de telecomunicații pentru îmbunătățirea transmisiei. (după fr. *pupinisation*)

pupitru *s. n.* 1. masă cu suprafața înclinată, pe care se poate scrie, citi etc. • cutie cu capac înclinat, care se așază pe o catedră, pe o masă. 2. suport pentru partiturile muzicale. **O la** ~ = la conducerea unei orchestre, cu dirijor. • ~ *de comandă* = tablou, instalație pe care sunt montate comenzile pentru controlul și dirijarea unui proces tehnologic. (<fr. *pupitre*)

pupivór, -ă *adj.* care devorează nimfele și larvele insectelor. (<fr. *pupivore*)

puponieră *s. f.* secție de prunci într-o creșă. (<fr. *pouponnière*)

pur, -ă *adj.* 1. (despre corpuri) curat, neamestecat. • nestrucăt, nealterat, nevieciat. • fără pete; imaculat, clar, limpede. • (*fig.*) neprihănit, nevinovat. 2. veritabil, autentic, adevărat. 3. (*fil.* idealistă) desprins de realitatea materială. (<lat. *purus*, fr. *pur*)

Purane *s. f. pl.* colecție de texte brahmane, de după *Vede*, care glorifică cu precădere pe Vișnu. (<germ. *Puranas*)

purgă *vb. I. tr.*, *refl.* a(-și) provoca evacuarea intestinală cu un purgativ. **II. tr. (fig.)** a curăța, a elimina, a epura. (<fr. *purger*, lat. *purgare*)

purgativ, -ă *adj.*, *s. m.* (medicament) care provoacă purgație prin stimularea peristaltismului; laxativ. (<fr. *purgatif*, lat. *purgativus*)

purgătoriu *s. n.* 1. (în religia catolică) loc unde sufletele celor mai puțin păcătoși se pot curăța de păcate, pentru a intra apoi în rai. 2. (*fig.*) loc sau timp de suferință. (<lat. *purgatorium*, it. *purgatorio*)

purgăție *s. f.* purgare (I). (<fr. *purgation*, lat. *purgatio*)

purifică *vb. I. tr.* a îndepărta elemente străine, a face pur, a curăța. • (*tehn.*) a epura. **II. refl.** a deveni pur, nevinovat, fără pată. (<fr. *purifier*, lat. *purificare*)

purificator, -oare **I. adj.** care purifică; purifiant. **II. s. n.** epurator. (<fr. *purificateur*)

purificație *s. f.* 1. purificare. 2. ceremonie religioasă consacrată ispășirii păcatelor, curățirii morale. (<fr. *purification*)

puriform, -ă *adj.* cu aspect purulent. (<fr. *puriforme*)

Purim *s. n.* sărbătoare religioasă mozaică, celebrată la începutul primăverii, în amintirea eroilor salvați dintr-un masacru plănuț de perși. (<ebr. *purim*)

purină *s. f.* compus organic heterociclic, unitate de bază a acidului uric, component al acizilor nucleici. (<fr. *purine*)

purism *s. n.* tendința exagerată de a înlătura dintr-o limbă toate elementele socotite străine. (<fr. *purisme*)

purist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al purismului. (<fr. *puriste*)

puritan, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al puritanismului; (*p. ext.*) (om) de o moralitate rigidă. (<fr. *puritain*)

puritanism *s. n.* doctrină a unei secte prezbiteriene engleze care se bazează pe principii foarte rigide. • (*p. ext.*) rigorism exagerat privind respectarea preceptelor religioase și morale. (<fr. *puritanisme*)

puritate *s. f.* 1. calitate a ceea ce este pur. 2. (*fig.*) curățenie morală, nevinovăție; candoare. 3. (*biol.*) ~a gameșilor = fenomen prin care celulele de reproducere masculine și femele sunt haploide, în timp ce celulele somatice sunt diploide. (<it. *purità*, lat. *puritas*)

purjă *vb. tr. (tehn.)* a curăța o instalație de impuritățile depuse de un fluid care a circulat prin ea. **O a ~ balastul** = a goli balastul de apă prin introducerea aerului sub presiune, la submarine. (<fr. *purger*)

purjă *s. f.* 1. evacuare a apei, aerului, gazului etc. dintr-o instalație, dintr-un cazan, recipient presurizat etc. 2. valvă pentru evacuarea balastului la submarine sau a apei provenite din condensarea vaporilor la mașinile cu abur. (<fr. *purge*)

purjor *s. n.* dispozitiv pentru purjare. (<fr. *purgeur*)

purpuracéu, -ée *adj.* asemănător la culoare purpurei. (<fr. *purpuracé*)

purpură¹ *s. f.* 1. materie colorantă de un roșu-închis, pe care cei vechi o extrăgeau din coșenilă. 2. culoarea roșu-închis. **O ~ retiniană** = rodopsină. 3. stofă scumpă plușată vopsită cu purpură (1). • haină regească, imperială din astfel de stofă; hlamidă. • (*fig.*) demnitatea de împărat sau de consul în Roma antică; (mai târziu) demnitatea regală, demnitatea de cardinal. (<lat., fr. *purpura*)

purpură² *s. f.* boală printr-o erupție de pete roșii hemoragice, pe piele și mucoase. (<fr. *purpura*)

purpurină *s. f.* materie colorantă roșie-purpurie, extrasă din rădăcina unor plante sau obținută sintetic. (<fr. *purpurine*)

purpuriu, -ie *adj.* culoarea purpurei, roșu-închis. (după lat. *purpureus*)

purulent, -ă *adj.* care puroiază; supurant. (<fr. *purulent*, lat. *purulentus*)

purulentă *s. f.* faptul de a fi purulent. (<fr. *purulence*)

pus *s. n.* exsudat patologic vâscos care se formează în focarele de infecție; puroi. (<fr., lat. *pus*)

puseism *s. n.* curent în biserica anglicană, care cerea să fie restabilite ceremoniile catolice și unele dogme ale catolicismului. (<fr. *puseysisme*)

puseist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al puseismului. (<fr. *puseyste*)

puseu *s. n.* 1. manifestare bruscă, violentă a unei stări patologice, acces al unei boli. 2. (*fig.*) creștere subită, izbucnire, elan. (<fr. *poussée*)

push-pull /púș-pul/ *s. n.* 1. (*cib.*) organ de comandă care, atunci când este împins, determină o acțiune oarecare, iar când este tras, determină inversul acesteia. 2. (*electr.*) montaj amplificator în care două elemente cu caracteristici simetrice funcționează în opoziție (<engl. *push pull*)

pusilanim, -ă *adj.* lipsit de curaj, laș, fricos. (<fr., it. *pusillanime*, lat. *pusillanimus*)

pusilanimitate *s. f.* frică, teamă, sficiune exagerată. (<fr. *pusillanimité*, it. *pusillanimità*)

pustulătie *s. f. (med.)* acoperire cu pustule. (<fr. *pustulation*)

pustulă *s. f.* 1. veziculă purulentă pe piele. **O ~ malignă** = formă de localizare pe piele a antraxului. 2. îngrămădire de spori ori de conidii, provocată de ciupercile parazite pe pulpina sau pe frunzele plantelor. (<fr. *pustule*, lat. *pustula*)

pustulós, -oasă *adj.* plin de pustule. (<fr. *pustuleux*, lat. *pustulosus*)

pustuloză *s. f.* afecțiune caracterizată prin leziuni pustuloase. (<fr. *pustulose*)

putativ, -ă *adj. (jur.)* presupus a avea existență legală. **O căsătorie ~ă** = căsătorie încheiată de bunăvoie, dar

în necunoașterea unor cauze ce împiedică validitatea ei. (<fr. *putatif*, lat. *putativus*)

putrefacție *s. f.* 1. descompunere a substanțelor organice sub acțiunea unor bacterii; putrezire; putrescență. 2. (fig.) dezagregare morală. (<fr. *putréfaction*, lat. *putrefactio*)

putrefiá *vb. refl.* a intra în putrefacție; a putrezi. (<fr. *putréfier*)

putrefiabil, -ă *adj.* putrescibil. (<fr. *putréfiable*)

putrescént, -ă *adj.* pe cale de putrefacție. (<fr. *putrescent*)

putrescență *s. f.* putrefacție. (<fr. *putrescence*)

putrescibil, -ă *adj.* susceptibil de a putrezi; putrefiabil. (<fr. *putrescible*)

putrescibilitáte *s. f.* însușirea de a fi putrescibil. (<fr. *putrescibilité*)

putrescină *s. f.* ptomaină care se formează la putrefacția cadavrelor. (<fr. *putrescine*)

putrid, -ă *adj.* putred; în descompunere. (<fr. *putride*, lat. *putridus*)

putriditate *s. f.* 1. putreziciune; putritudine. 2. (fig.) corupție. (<fr. *putridité*)

putritú-dine *s. f.* putriditate. (după it. *putridume*)

pútto *s. n.* (în sculptura și pictura italiană) motivul plastic al copilului Amor; amoraș. • denumire dată figurilor de îngerași care apar frecvent în compozițiile iconografice sau decorative din epoca Renașterii și apoi în baroc. (<it. *putto*)

puzzle /pazl/ *s. n.* 1. joc de perspicacitate constând în reconstituirea unui întreg, a unei imagini din fragmente decupate. 2. (fig.) amestec de elemente eterogene. (<engl. *puzzle*)

puzzolánă /pu-țo-/ *s. f.* tuf din sedimentarea cenușii vulcanice, conținând bioxid de siliciu solubil în soluții alcaline, folosit ca adaos hidraulic în cimenturi și mortare. (<fr. *pouzzolane*, it. *pozzolana*)

pyas *s. m.* monedă divizionară în Birmania, a suta parte dintr-un kyat. (<fr. *pyas*)

Q

qigong /ci-cung/ s. n. complex de tehnici tradiționale chineze pentru păstrarea energiei vitale (<chin. qigong)

quadrivium /cva-/ s. n. treapta imediat următoare învățământului elementar medieval (trivium), în care se predau artele matematice (aritmetica, geometria, muzica și astronomia). (<lat., fr. quadrivium)

quaker, -ă /cu-î-câr/ s. m. f. membru al unei secte religioase protestante pacifiste și austeră, întemeiată în sec. XVII și răspândită în Anglia și în SUA. (<engl., fr. quaker)

quakerism s. n. doctrina quakerilor, bazată pe a doua venire a lui Mesia. (<engl. quakerism, fr. quakerisme)

quarc /cuarc/ s. n. particulă fundamentală ipotetică, din care par a fi constituite multe particule elementare, având sarcina electrică egală în valoare absolută cu 1/3 din sarcina electronului. (<engl., fr. quark)

quartét /cuar-/ s. m. (inform.) bait de patru biți. (<fr. quartet)

quasár /cua-/ s. m. obiect cosmic extragalactic, cu aspect de stea, emițător de radiații ultraviolete intense. (<engl. quasar)

quasár /cua-/ s. m. obiect cosmic extragalactic, sursă puternică de radiații luminoase și electromagnetice, identificată cu ajutorul radiotelescoapelor prin detectarea emisie radio. (<engl. quasar)

quaternio terminorum /cva-/ s. n. inv. (log.) eroare de raționament datorată ambiguității termenului mediu, care face ca silogismul să aibă patru termeni în loc de trei. (<lat. quaternio terminorum)

quattrocentist, -ă /cua-tro-/ adj. s. m. f. (om de cultură, artist) din quattrocento. (<it. quattrocentista)

quattrocento s. n. cultura și arta italiană din sex. XV; Renașterea timpurie. (<it. quattrocento)

quebracho /che-brá-cio/ s. m. arbore tropical din America de Sud, cu lemnul foarte dur, bogat în tanin; lemnul însuși. • material tanant extras din scoarța și lemnul acestui arbore, utilizat în industria pielăriei. (<sp. quebracho)

quechua /ché-ciu-a/ adj., s. m. f. (incaș) din Peru și

Bolivia. • s. f. inv. limbă amerindiană vorbită de această populație. (<sp., fr. quechua)

quetzal /che-tál/ s. m. I. pasăre frumoasă, de mărimea unei mierle, din America Centrală, care simbolizează dorința de libertate. II. unitatea monetară a Guatemalei. (<sp. quetzal)

quiásh /chi-aș/ s. m. monedă divizionară în Arabia Saudită, a douăzecea parte dintr-un riyal. (<fr. quish)

quick /cuic/ s. n. v. quick-cola.

quick-cóla /cuic-/ s. f. băutura răcoritoare; quick. (<engl. quick-cola)

quidditate /cvi-di-/ s. f. (fil.; la Aristotel și la scolastici) ansamblul factorilor care condiționează sau determină esența unui lucru; tot ceea ce face ca o entitate să fie ceea ce este. (<fr. quiddité, lat. quidditas)

quieto /chi-e-/ adj. (muz.) liniștit, calm. (<it. quieto)

quinoa /chi-nó-a/ s. f. plantă erbacee cultivată în America Centrală pentru semințele sale cu o mare valoare nutritivă. (<fr. quinoa)

quiproquo /cvi-pro-cvó/ s. n. 1. intervertire, confuzie de persoane sau lucruri. 2. (teatru) încurcătură comică produsă de faptul că un personaj este luat drept altul. (<fr. quiproquo, lat. quid pro quod, unul pentru altul)

quipu /chi-pu/ s. n. sfiorică cu noduri, de culori variate, la incași, pentru calcule și transmiterea de mesaje. (<sp. quipu)

quisling /cvís-, chí-s-/ s. m. colaboraționist (cu hitleriștii); trădător de patrie. (<engl. quisling)

quolibet /cvo-/ s. n. 1. glumă insipidă, de prost gust; bufonerie vulgară. 2. (muz.) compoziție alcătuită din fragmente diferite, pentru a pune în valoare virtuozitatea interpretului ori cu scopul obținerii unui efect comic. (<fr. quolibet)

quotient /cvo-/ s. n. rezultat al unei diviziuni; cât. **Q** ~ intelectual = raport între vârsta mentală și cea reală a unui copil; ~ respiratoriu = raport între volumul de bioxid de carbon eliminat și cel de oxigen absorbit în același timp de un organism animal sau vegetal. (<fr. quotient, lat. quotiens)

R

- rabánă** *s. f.* țesătură dungată, impermeabilă, din rafie și bumbac, din care se fac perdele, pânză de cort etc. (<fr. *rabane*)
- rabát** *s. n.* reducere de preț, scăzământ, bonificație ce se acordă de vânzător cumpărătorului. **O ~ comercial** = parte din venitul net creat în sfera producției materiale destinate acoperirii cheltuielilor de circulație a mărfurilor și asigurării beneficiului întreprinderilor și organizațiilor comerciale. (<germ. *Rabatt*)
- rabată** *vb. tr.* 1. a roti o figură plană în jurul unei drepte astfel încât planul ei să fie paralel cu unul dintre planele de proiectie. 2. a lăsa în jos; a îndoi; a plia. (<fr. *rabattre*)
- rabatábil, -ă** *adj.* (despre un element de construcție, organ de mașină etc.) care se poate roti în jurul unei axe. (<fr. *rabattable*)
- rabatór** *s. n.* organ al unor mașini agricole de recoltat care aplecă plantele spre aparatul de tăiere. (<fr. *rabattoire*)
- RABDO-** *elem.* „baghetă”. (<fr. *rhabdo-*, cf. gr. *rhabdos*)
- rabdofobie** *s. f.* teamă patologică de obiecte, de pedepșire. (<engl. *rhabdophobia*)
- rabdologie** *s. f.* executarea de calcule elementare cu ajutorul unor bețișoare pe care sunt înscrise numere simple. (<fr. *rhabdologie*)
- rabdomantie** *s. f.* pretinsă artă de a ghici viitorul cu ajutorul unei baghete magice. (<fr. *rhabdomancie*)
- rabdomióm** *s. n.* tumoră benignă a țesutului muscular striat. (<fr. *rhabdomyome*)
- rabdomiosarcóm** *s. n.* tumoră malignă a fibrelor musculare striate. (<fr. *rhabdomyosarcome*)
- rabíát, -ă** *adj. (rar)* furios peste măsură, furibund, turbat. (<germ. *rabiat*)
- rábic, -ă** *adj.* caracteristic rabiei. (<fr. *rabique*)
- rábie** *s. f.* turbare. (<lat. *rabies*)
- rábin** *s. m.* șef religios al unei comunități mozaice. (<pol., fr. *rabbin*)
- rabinát** *s. n.* calitatea, funcția unui rabin. • timpul cât funcționează un rabin. (<fr. *rabbinat*, germ. *Rabbinat*)
- rabiníc, -ă** *adj.* propriu rabinilor. **O limbă ~ă** (sau *talmudică*) = limbă ebraică postbiblică. (<fr. *rabbinique*)
- rabinísm** *s. n.* învățătura rabinilor. (<fr. *rabbinisme*)
- rabiníst** *s. m.* cel care studiază cărțile rabinilor. (<fr. *rabbiniste*)
- rabiofobie** *s. f.* frică patologică de turbare. (<*rabie* + *-fobie*)
- rabotá** *vb. tr.* a prelucra prin așchiere suprafața unei piese (metalice), a unui dinte cu o raboteză. (<fr. *raboter*)
- rabotáj** *s. n.* rabotare. (<fr. *rabotage*)
- raboteză** *s. f.* mașină de rabotat. (<fr. *raboteuse*)
- rabotór, -oáre** *s. m. f.* lucrător la raboteză. (<fr. *raboteur*)
- racém** *s. n.* inflorescență în formă de ciorchine. **O ~ compus** = panicul. (<fr. *raceme*, lat. *racemus*)
- racemáză** *s. f.* enzimă care catalizează reacțiile de racemizare. (<*racem*/*ic* + *-ază*)
- RACEMI-** *elem.* „racem”. (<fr. *racémi-*, cf. lat. *racemus*, ciorchine)
- racémíc** *s. n.* substanță optic inactivă, formată dintr-un amestec echimolecular de antipozii optici. (<fr. *racémique*)
- racemifer, -ă** *adj.* care poartă raceme. (<fr. *racémifère*)
- racemiflór, -ă** *adj.* cu flori dispuse în ciorchini. (<fr. *racémiflore*)
- racemiform, -ă** *adj.* racemos. (<fr. *racémiforme*)
- racemizáre** *s. f.* transformare a unei substanțe optice active în racemic. (după fr. *racémisation*)
- racemós, -oásă** *adj.* (despre inflorescențe) în formă de racem; racemiform. (<fr. *racémeux*)
- rachetá**¹ *s. f.* 1. vehicul spațial fusiform, fără echipament de susținere, propulsat cu ajutorul unui motor cu reacție. **O ~ cosmică** = rachetă de mari dimensiuni servind la plasarea pe orbite a sateliților artificiali și a navelor cosmice; **motor- ~** = motor la care propulsia se face prin evacuarea cu mare viteză a unui jet gazos; ~ *meteorologică* = rachetă recuperabilă, dotată cu aparate speciale de măsură, folosită pentru investigații ale atmosferei până la 150 km altitudine. 2. cartuş special, cu materii explozibile, care ard producând lumină de diferite culori. (<germ. *Rakete*, rus. *raketa*)
- rachetá**² *s. f.* 1. paletă de tenis dintr-o rețea întinsă pe un cadru de lemn oval. • (*p. ext.*) cel care practică tenisul. 2. paletă ovală pe talpa încălțăminte pentru a nu se afunda în zăpadă. (<fr. *raquette*)
- rachetíst**¹ *s. m.* militar dintr-o unitate de rachete¹(1). (după fr. *raquetier*)
- rachetíst**², -ă *s. m. f.* sportiv specializat în mânăuirea rachetelor. (<*racheta*² + *-ist*)
- rachetodróm** *s. n.* teren pentru lansarea și aterizarea rachetelor¹, pentru dirijarea zborului acestora. (<*racheta*¹ + /aerodrom)
- rachetomodél** *s. n.* model de rachetă¹ cu dimensiuni reduse. (<*racheta*¹ + *model*)
- rachetomodelísm** *s. n.* sport tehnico-aplicativ în construirea și lansarea de rachetomodele. (<*rachetomodel* + *-ism*)
- rachetomodelíst**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu rachetomodelismul. (<*rachetomodel* + *-ist*)
- rachetotéhnică** *s. f.* tehnica fabricării rachetelor¹. (<*racheta*¹ + *tehnică*)
- rachetotehnicián** *s. m.* specialist în realizarea rachetelor¹. (<*rachetotehnică* + *-ian*)
- rack** /*recl* *s. n.* cutie în care sunt instalate pe verticală, sub formă de sertare, diverse amplificatoare și aparate. (<engl. *rack*)
- rackeť** /*ră-cheť* *s. n.* stoarcere de bani prin intimidare și violență; extorsiune. (<engl., fr. *racket*)
- racketter** /*ră-che-ter*/ *s. m.* pungaș, escroc. (<engl. *racketeer*)
- raclá** *vb. tr.* a face un raclaj. (<fr. *racler*)
- racláj** *s. n.* curățire a stratului superficial al mucoasei uterine pentru îndepărtarea ovulului fecundat; chiuretaj. (<fr. *raclage*)
- raclétá** *s. f. (tehn.)* lamă răzuitoare. • lamă de oțel foarte subțire care îndepărtează excesul de cerneală de pe suprafața cilindrică a formei de tipar la mașinile de tipar adânc. (<fr. *raclette*)
- raclór** *s. n.* 1. dispozitiv mobil pentru curățirea nămolului depus pe fundul decantoarelor. 2. lamă subțire de oțel cu muchie ascuțită, pentru așchiere; răzuitor. (<fr. *racloir*)
- racolá** *vb. tr.* a recruta, a ademini prin promisiuni, presiuni etc. (<fr. *racoler*)

racoláj s. n. racolare. (<fr. *racolage*)

racolér s. m. 'cel care face propagandă pentru un partid, publicitate pentru o marfă; (*peior.*) ademenitor, codos. (<fr. *racoleur*)

racórd s. n. 1. legătură, contact (între părțile unei lucrări, instalații etc.). ○ ~ olandez = holndru (1). 2. element de legătură între două țevi, conducte etc. 3. porțiune dintr-un circuit electric care leagă un aparat, o instalație etc. cu rețeaua electrică de distribuție. 4. (*cinem.*) legătură între două secvențe de film, între două benzi de sunet. (<fr. *raccord*)

racordá vb. tr. 1. a stabili un racord (1). • (*tehn.*) a realiza legătura dintre două elemente ale unui sistem tehnic. 2. a lega două porțiuni ale unui drum, ale unei căi ferate prin introducerea între ele a unui tronson curb. 3. (*mat.*) a uni două trepte sau două curbe printr-un arc de curbă tangent la fiecare dintre ele. (<fr. *raccorder*)

racursí s. n. prescurtare, reducere. • procedeu de redare a unui subiect prin pictură, sculptură sau fotografie, micșorând dimensiunile prin efectul perspectivei. (<fr. *raccourci*)

rad s. m. unitate de măsură a dozei de radiații, echivalentă cu o energie de 100 de ergi, absorbită de 1 g de substanță iradiată. (<fr., engl. *rad*)

radár s. n. aparat, instalație de detectare și localizare a unor obstacole, obiective etc., bazat pe principiul reflectării undelor radioelectrice scurte și ultrascurte de către anumite obstacole; radiolocator. (<engl., fr. *radar*)

radaríst s. m. specialist în probleme de radar; radiolocatorist. (<fr. *radariste*)

radarterapie s. f. tratament al unor boli cu ajutorul undelor electromagnetice folosite în radar. (<fr. *radarthérapie*)

rádă s. f. zonă de apă din vecinătatea unui port, apărată prin diguri de valuri și curenți, unde navele staționează la ancoră. (<fr. *rade*)

RADI(O)- elem. „rază, unde, radiație, radioactivitate”. (<fr. *radio/-*, cf. lat. *radius*)

radiá¹ vb. I. intr., tr. a emite, a împrăști radial. II. intr. (*fig.*) a reflecta bucurie, fericire, a fi foarte vesel, surâzător. (<fr. *radier*, lat. *radiare*)

radiá² vb. tr. a șterge de pe o listă, a scoate din evidență. (<fr. *radier*)

radiál, -ă I. *adj.* care pleacă dintr-un centru ca niște raze; radiar, radiat. II. *adj.*, s. m. (mușchi) al radiusului. (<fr., germ. *radial*)

radiamétru s. n. aparat pentru măsurarea intensității radiațiilor nucleare. (<fr. *radiamètre*)

radián s. m. unitate de măsură a unghiurilor, reprezentând unghiul subtins la centru de un arc egal cu raza cercului. (<fr. *radian*)

radiánt, -ă *adj.* 1. care radiază¹. 2. care se propagă prin radiație. (<fr. *radiant*)

radiántă s. f. mărime egală cu raportul dintre fluxul de lumină emis de un izvor luminos și aria emițătoare a acestuia; emitanță. (<fr. *radiance*)

radiár, -ă *adj.* radial (1). (<fr. *radiaire*)

radiát, -ă I. *adj.* radial (1). II. s. n. pl. 1. animale nevertebrate ale căror organe sunt dispuse ca niște raze în jurul corpului: steele-de-mare, polipii etc. 2. tip de plante compozee cu petalele dispuse radial. (<fr. *radié/es*, lat. *radiatus*)

radiatív, -ă *adj.* referitor la radiații. ○ (*met.*) bilanș ~ = diferența dintre cantitatea de căldură primită și cea cedată de suprafața terestră într-un timp dat. (<fr. *radiatif*)

radiátor s. n. 1. parte din instalația de răcire sau de încălzire a motoarelor cu ardere internă. 2. sistem termic care emite radiații. 3. corp de încălzire alcătuit din tuburi sau coloane tubulare prin care circulă un fluid încălzit, în scopul de a ceda căldură în mediul înconjurător. ○ ~ electric = aparat electric de încălzire. 4. aparat emițător de unde acustice sau electromagnetice. (<fr. *radiateur*, germ. *Radiator*)

radiáție s. f. 1. emisiune și propagare în toate direcțiile a energiei sub formă de unde acustice, calorice, electromagnetice etc.; emisiune a unui fascicul de particule. 2. element constitutiv al unei unde luminoase sau electromagnetice. (<fr. *radiation*, lat. *radiatio*)

RADIC(O)- elem. „rădăcină”. (<fr. *radic/il-*, cf. lat. *radix*, -icis)

radicál, -ă I. *adj.* 1. din temelie, complet; fundamental, de bază; (*adv.*) radicalmente. • (despre tratament, medicamente etc.) care vindecă complet. 2. care preconizează reforme mari, acțiuni hotărâtoare. • (despre oameni sau grupări politice; și s. m.) care preconizează o serie de reforme în activitatea socială. 3. care cuprinde rădăcina cuvântului. II. s. m. 1. (*mat.*) număr care, ridicat la o putere, dă numărul dat; rădăcină. • simbol matematic (√) care arată operația de extragere de rădăcină. o axă ~ă = locul geometric al punctelor din plan care au aceeași putere față de două cercuri date, reprezentat printr-o dreaptă perpendiculară pe linia care unește centrele cercurilor; plan ~ = locul geometric al punctelor din spațiu având aceeași putere față de două sfere date, reprezentat printr-un plan. 2. grup atomic care rămâne neschimbat într-o reacție chimică și care, în mod obișnuit, nu există în stare liberă. 3. (*lingv.*) element primitiv, ireductibil din punct de vedere morfologic, comun mai multor cuvinte care constituie o familie și conține sensul lexical al cuvântului; rădăcină. (<fr. *radical*, lat. *radicalis*, germ. *Radikal*)

radicalism s. n. 1. mișcare cu caracter liberal-democrat, în sec. XVIII și XIX în Anglia împotriva ideilor și instituțiilor politice și economice. 2. concepție și atitudine politică urmărind măsuri categorice, radicale în soluționarea problemelor vieții sociale; practicarea unor astfel de măsuri. (<fr. *radicalisme*, germ. *Radikalismus*)

radicalíst, -ă *adj.*, s. m. f. (adept) al radicalismului. (<germ. *Radikalist*)

radicalizá vb. tr., refl. a face să devină, a deveni radical, intranzigent; a revoluționa. (<fr. *radicaliser*, germ. *radikalisieren*)

radicalmente *adv.* radical (1, 1). (<fr. *radicalement*)

radicánt, -ă *adj.* (despre tulpini, frunze etc.) care emite rădăcini adventive; (despre plante) care se agață prin asemenea rădăcini. (<fr. *radicant*)

radicáție s. f. mod de dispoziție și ramificare a rădăcinilor. (<fr. *radication*)

radicelá s. f. ramificație secundară a rădăcinii principale. (<fr. *radicelle*)

radicócol, -ă *adj.* (despre organisme) care crește sau trăiește pe rădăcinile plantelor. (<fr. *radicole*)

radicífer, -ă *adj.* care poartă rădăcini. (<fr. *radicifère*)

radicifórm, -ă *adj.* de forma sau de natura unei rădăcini. (<fr. *radiciforme*)

radicivór, -ă *adj.* care roade rădăcinile. (<fr. *radicivore*)

radicotómie s. f. secționare a unei rădăcini a măduvei spinării; rizotomie. (<fr. *radicotomie*)

RADICUL(O)- elem. „rădăcină”. (<fr. *radicul/o-*, cf. lat. *radicula*)

radicúlgie s. f. durere surdă și continuă, datorită unei inflamații a rădăcinilor nervilor cranieni sau rahidieni. (<fr. *radiculalgie*)

radicúlar, -ă *adj.* referitor la rădăcină. (<fr. *radiculaire*)

radicúlă s. f. parte a embrionului care formează, după germinație, rădăcina plantei. (<fr. *radicule*, lat. *radicula*)

radicúlită s. f. inflamație a rădăcinilor nervoase craniene sau rahidiene. (<fr. *radiculite*)

rádie s. f. 1. ramificație a înotătoarelor la pești. 2. parte componentă a unei pene. (<lat. *radia*)

radiér s. n. 1. planșeu de beton armat, care se întinde în toate direcțiile sub întreaga construcție pe care o susține. 2. căptușeală de beton, bolovani sau pavele, executată pe fundul albci unei ape, între picioarele unui pod etc. împotriva eroziunii. 3. bolă de beton sau de piatră la baza unui tunel. • canal care reglementează debitul de apă necesar plutăritului la ieșirea dintr-un baraj. (<fr. *radier*)

radiérá¹ s. f. gumă de șters. (<germ. *Radier* /gummi/)

radiérá² s. f. gravură în apă tare. (după germ. *Radierung*)

radiestezie s. f. facultate a unor persoane de a percepe radiațiile electromagnetice emise de anumite corpuri. (după fr. *radiesthésie*)

radiestezíst, -ă s. m. f. persoană care prezintă radioestezie. (după fr. *radiesthésiste*)

radifér, -ă *adj.* care conține radium. (<fr. *radifère*)

RADIO¹ - v. radi(o) -.

radio² I. s. n. 1. instalație de transmitere și de recepție a sunetelor cu ajutorul undelor electromagnetice; aparat de emisie și de recepție folosit în acest scop. 2. sistemul și activitatea de difuzare a programelor prin radio² (1, 1). 3. instituție care dirijează problemele referitoare la radio² (1, 1, 2). II. *adj. inv.* 1. referitor la radioreceptoare. 2. referitor la emisiunile difuzate prin radio² (1, 1). 3. referitor la radiația electromagnetică. (<fr. *radio*, germ. *Radio*)

radioactiv, -ă *adj.* 1. (despre elemente) care prezintă radioactivitate. 2. referitor la radioactivitate. (<fr. *radioactif*, germ. *radioaktiv*)

radioactivitate s. f. proprietate a unor elemente de a emite, prin dezintegrare spontană, radiații corpusculare și electromagnetice. (<fr. *radioactivité*, germ. *Radioaktivität*)

radioaliniment s. f. dispozitiv electromagnetic care permite unui navigator să fie ghidat de-a lungul unui ax. (<fr. *radioalignement*)

radioaltimetru s. n. aparat de bord care determină prin radar înălțimea de zbor a avionului. (<fr. *radioaltimètre*)

radioamator s. m. cel care practică radioamatorismul. (<fr. *radio-amateur*)

radioamatorism s. n. practică a radiocomunicațiilor de către persoane care manifestă interes pentru radiotehnică și stabilesc legături între stațiile proprii. (<radioamator + -ism)

radioamplificare s. f. recepția, amplificarea și difuzarea programelor de radio². (după fr. *radioamplification*)

radioamplificator s. n. amplificator radio². (<fr. *radio-amplificateur*)

radioascultare s. f. 1. ascultare a emisiunilor radio. 2. post, serviciu care se ocupă cu ascultarea emisiunilor radiofonice. 3. timp rezervat ascultării în emisiunile de radioamatori. (<radio² + *ascultare*)

radioascultător, -oare s. m. f. ascultător al programelor de radio². (după it. *radioascoltatore*, rus. *радиослушатели*)

radioastronom s. m. specialist în radioastronomie. (<fr. *radioastronome*)

radioastronomie s. f. ramură a astronomiei care studiază obiectele cerești ce emit sau reflectă radiounde. (<fr. *radioastronomie*, germ. *Radioastronomie*)

radioaterizare s. f. aterizare în care avionul este dirijat cu ajutorul undelor electrotehnice. (după fr. *radio-atterrissage*)

radioaudite s. f. audite radio². (<it. *radio-audizione*)

radioautografie s. f. 1. metodă roentgenologică de verificare a prezenței substanțelor radioactive în glandele hormonale. 2. imagine obținută pe un film radiografic după injectarea și localizarea într-un organ a unui izotop radioactiv. (<engl. *radioautography*)

radioabiliză *vb. tr.* a echipa cu instalații de radioabilizaj. (<fr. *radioabiliser*)

radioabilizaj s. n. radioabilizare. • instalație de semnalizare a unui drum aerian sau maritim printr-un procedeu radioelectric. (<fr. *radioablisage*)

radioabiliză s. f. emițător radio², instalat la sol sau pe o geamandură, ale cărei emisiuni, captate la nordul unei (aero)nave, permit radiogoniometrarea. (<fr. *radioablisé*)

radiobiolog, -ă s. m. f. specialist în radiobiologie. (<fr. *radiobiologue*)

radiobiologie s. f. ramură a biologiei care studiază efectele energiei radiante asupra materiei vii. (<fr. *radiobiologie*)

radiobiotic, -ă *adj.* referitor la efectele biologice ale radiațiilor asupra organismelor vii. (<fr. *radiobiotique*)

radiocarbon s. n. izotopul carbon-14 folosit în cercetări biologice, chimice și arheologice. (<fr. *radiocarbone*)

radiocardiografie s. f. metodă pentru studiul activității cardiace cu substanțe radioactive. (<fr. *radiocardiographie*)

radiocasetofon s. n. aparat muzical compus dintr-un radioreceptor și un casetofon. (<radio² + *casetofon*)

radiochimie s. f. ramură a chimiei care studiază modificările chimice provocate de radiațiile ionizante. (<fr. *radiochimie*)

radiochimografie s. f. înregistrare a mișcărilor organelor interne pe un film radiografic. (<fr. *radiokimographie*)

radiocinematografie s. f. metodă de diagnostic în înregistrarea pe film cinematografică a imaginii radiografice a unui organ intern în activitate. (<fr. *radiocinematographie*)

radioclub s. n. club de radioamatori. (<radio² + *club*)

radiocobalt s. n. izotop radioactiv al cobaltului. (<fr. *radiocobalt*)

radiocomandă s. f. telecomandă cu unde electromagnetice. (<fr. *radiocommande*)

radiocombină s. f. combină muzicală cu un aparat de radio, un electrofon și un dulap pentru discuri. (<radio² + *combine*)

radiocomentator, -oare s. m. f. comentator al unui post de radio. (<radio² + *comentator*)

radiocompas s. n. radiogoniometru de bord care permite unei (aero)nave menținerea direcției date, datorită indicațiilor furnizate de un post de radioemisiune de pe sol. (<fr. *radiocompas*)

radiocomplex s. n. aparat de emisiune și recepție cu ajutorul undelor electromagnetice. (<radio² + *complex*)

radiocomunicație s. f. transmiterea și recepția unor sunete, semnale sau imagini cu unde electromagnetice. (<fr. *radiocommunication*)

radioconductor s. n. corp care, sub influența undelor electromagnetice, devine conductor de electricitate. (<fr. *radioconducteur*)

radiocronologie s. f. determinarea vârstei unei roci prin dozaarea unui element radioactiv. (<fr. *radiochronologie*)

radiocronometru s. n. instrument pentru determinarea calității mijlocii a unui fascicul de radiație eterogenă. (<radio² + *cronometru*)

radiodermită s. f. dermită cauzată de iradiere cu raze X sau de substanțe radioactive. (<fr. *radiodermite*)

radiodetecție s. f. folosirea undelor electromagnetice pentru a semnaliza într-o regiune dată prezența unui obiect. (<fr. *radiodetection*)

radiodiagnostic s. n. diagnostic medical pus pe bază de examinare radiologică. (<fr. *radiodiagnostic*)

radiodifuză *vb. tr.* a transmite, a emite prin radio. (<fr. *radiodiffuser*)

radiodifuziune s. f. transmisiune radiofonică a unui program de știri, de muzică etc., destinate recepției publice. • instituție care organizează asemenea emisiuni; radio² (1, 3). (<fr. *radiodiffusion*)

radiodiscotecă s. f. discotecă radio. (<radio² + *discotecă*)

radiodistribuție s. f. distribuție publică prin linii de telecomunicații speciale a programelor de radiodifuziune; radioficiație. (<fr. *radiodistribution*)

radiodivertiment s. f. emisiune radiofonică de divertisment. (<radio² + *divertissement*)

radioecologie s. f. ramură a ecologiei care studiază influența și circuitul elementelor radioactive în cuprinsul unui ecosistem. (<engl. *radioecology*)

radioelectric, -ă *adj.* referitor la radioelectricitate. (<fr. *radioélectrique*)

radioelectrician, -ă s. m. f. specialist în radioelectricitate. (<fr. *radioélectricien*)

radioelectricitate s. f. ramură a fizicii care studiază oscilațiile de înaltă frecvență și undele electromagnetice, precum și aplicațiile lor. (<fr. *radioélectricité*)

radioelectronic, -ă *adj.* (despre aparatură electronică) utilizat în emiteria și recepția undelor radioelectrice. (<fr. *radioélectronique*)

radioelement s. n. element chimic radioactiv. (<fr. *radioélément*)

radioemisiune s. f. emisiune radiofonică. (<fr. *radioémission*)

radioemittător s. n. instalație cu care se emit și se transmit în spațiu unde electromagnetice; emițător radio. (după fr. *radioémetteur*)

radioenciclopedie s. f. transmisiune radiofonică de cunoștințe enciclopedice. (<radio² + *encyclopedie*)

radiofăr s. n. stație radio ale cărei semnale permit stabilirea punctului radiogoniometric. (<fr. *radiophare*)

- radiofică** *vb. tr.* a instala aparatura de radioficare. (< *radioficaje*)
- radioficare** *s. f.* acțiunea de a radioficia; instalare a unei rețele de posturi de radioficiație în orașe, sate etc. (< *radioficia*)
- radioficiație** *s. f.* sistem de radiorecepție în care un singur aparat receptor puternic servește mai multe difuzoare, instalate la distanță și legate de el prin conductoare electrice. (< rus. *radiofikajia*)
- radiofizică** *s. f.* ramură a fizicii care studiază tehnica emisiunii, propagării și recepției radiounzelor. (< fr. *radiophysique*)
- radiofobie** *s. f.* teamă patologică de efectele nocive ale radiațiilor ionizante. (< fr. *radiofobie*)
- radiofonie** *s. f.* 1. transmitere și recepționare a sunetelor prin unde electromagnetice. 2. disciplină care studiază sistemul de transmitere și de recepție prin radio. (< fr. *radiophonie*)
- radiofonist**, -ă *s. m. f.* specialist în radiofonie. (< it. *radiofonista*)
- radiofonograf** *s. n.* aparat de radio echipat cu un fonograf. (< it. *radiofonografo*)
- radiofonotecă** *s. f.* fonotecă radio. (< *radio*² + *fonotecă*)
- radiofotografie** *s. f.* clișeu al unei imagini obținute pe ecranul radioscopic. (< fr. *radiofotographie*)
- radiofotoluminescentă** *s. f.* metodă de dozare a radiațiilor ionizante. (< fr. *radiofotoluminescence*)
- radiofrecvență** *s. f.* frecvență mică, specifică radiounzelor. (< fr. *radiofréquence*)
- radiogalaxie** *s. f.* galaxie foarte îndepărtată, caracterizată printr-o puternică emisie de radiounde. (< fr. *radiogalaxie*, engl. *radiogalaxy*)
- radiogazetă** *s. f.* emisiune de știri și comentarii transmisă prin radio. (< *radio*² + *gazetă*)
- radiogenetic**, -ă *I. adj.* referitor la radiogenetică. **II. s. f.** ramură a geneticii care studiază efectele radiațiilor ionizante asupra factorilor eredității. (< fr. *radiogénétique*)
- radiogeologie** *s. f.* parte a geologiei care utilizează tehnica radioactivității. (< *radio*⁻ + *geologie*)
- radioghidă** *vb. tr.* a conduce prin radioghidaj. (< fr. *radioguideur*)
- radioghidaj** *s. n.* dirijate de la distanță, prin mijloace radiotehnice, a aparatelor de zbor fără pilot (avioane, rachete, etc.). (< fr. *radioguidage*)
- radiogoniograf** *s. n.* radiogoniometru înregistrator. (< fr. *radiogoniographe*)
- radiogoniometrá** *vb. tr.* a determina direcția unui radioemitor prin radiogoniometrie. (< *radiogoniometru*)
- radiogoniometrie** *s. f.* metodă de determinare a direcției unui radioemitor cu ajutorul undelor electromagnetice. (< fr. *radiogoniométrie*)
- radiogoniométru** *s. n.* aparat de radiorecepție pentru determinarea direcției din care vine o radioemisiune. (< fr. *radiogoniomètre*)
- radiografică** *vb. tr.* a face o radiografie. (< fr. *radiographeur*)
- radiografie** *s. f.* 1. înregistrare pe un film sau pe o placă fotografică a imaginii unui obiect cu ajutorul razelor X; schiografie. • imaginea obținută. 2. analiză a unui text în scopul decoperirii unor particularități intime, care n-au fost puse suficient în evidență. (< fr. *radiographie*)
- radiogramă** *s. f.* 1. comunicare transmisă prin radio; radiotelegramă. 2. fotografie obținută cu razele X; radiografie. (< fr. *radiogramme*)
- radioheliograf** *s. n.* instalație tehnică pentru înregistrarea unor imagini ale activității solare. (< *radio*⁻ + *heliograf*)
- radioimpuls** *s. n.* variație bruscă și de scurtă durată a unui semnal radio. (< *radio*⁻ + *impuls*)
- radioindustrie** *s. f.* industrie de radio². (< germ. *Radioindustrie*)
- radiointerferométru** *s. n.* radiotelescop care funcționează ca interferometru. (< fr. *radiointerferomètre*)
- radioitinerár** *s. n.* itinerar urmat de o aeronavă care se conduce după semnalele primite de la farurile hertziene. (după fr. *radioroute*)
- radioizotop** *s. m.* izotop radioactiv. (< fr. *radio-isotope*)
- radiojurnal** *s. n.* emisiune radiofonică cuprinzând cronică evenimentelor importante (ale zilei). (< fr. *radiojournal*)
- radiolári** *s. m. pl.* ordin de protozoare marine într-o cochilie silicioasă cu prelungiri subțiri, dispuse ca niște raze. (< fr. *radiolaires*)
- radiolarít** *s. n.* rocă organogenă silicioasă din schelete de radiolari. (< fr. *radiolarit*)
- radiolá** *s. f.* formațiune scheletică externă, calcaroasă a echinodermelor. (< lat. *radiohus*)
- radiolíză** *s. f.* descompunere a substanțelor chimice sub acțiunea radiațiilor ionizante. (< fr. *radiolyse*)
- radiolocator** *s. n.* radar. (< rus. *radiolokator*, engl. *radiolocator*)
- radiolocáție** *s. f.* metodă care permite determinarea poziției unui obstacol prin reflectarea de către acesta a undelor electromagnetice; radioreperaj. (< rus. *radio-olokajia*, engl. *radiolocation*)
- radiológ**, -ă *s. m. f.* medic specialist în radiologie. (< fr. *radiologue*)
- radiologie** *s. f.* 1. studiu al radiațiilor și al aplicațiilor lor. 2. ramură a medicinei care studiază organismul uman cu ajutorul razelor X și folosirea acestora în scop terapeutic. (< fr. *radiologie*)
- radioluminescénță** *s. f.* luminescență provocată de radiații. (< fr. *radioluminescence*)
- radiomagazin** *s. n.* emisiune radiofonică cu caracter diferit. (< *radio*² + *magazin*)
- radiomanometrie** *s. f.* metodă de diagnostic constând în aplicarea radiologiei pentru măsurarea presiunii din interiorul organelor sau veselor. (< fr. *radiomanométrie*)
- radiomanométru** *s. n.* aparat folosit în radiomanometrie. (< fr. *radiomanomètre*)
- radiometalografie** *s. f.* ramură a metalografiei care studiază structura metalelor și aliajelor cu ajutorul radiațiilor X. (< fr. *radiométagraphie*)
- radiometeorográf** *s. n.* aparat înregistrator al datelor atmosferice la diferite înălțimi cu ajutorul unei radiosonde. (< germ. *Radiometeorograph*)
- radiometeorologie** *s. f.* folosire a mijloacelor radio pentru previziuni meteorologice. (< fr. *radiométéorologie*)
- radiometrie** *s. f.* 1. tehnica de măsurare a intensității unei radiații. 2. măsurare a radioactivității rocilor, folosită în cercetările petroliere. (< fr. *radiométrie*)
- radiométru** *s. n.* aparat folosit în radiometrie. (< fr. *radiomètre*)
- radiomicrofón** *s. n.* emițător radioelectric portabil de dimensiuni mici. (< fr. *radio-microphone*)
- radiomicrométru** *s. n.* aparat de precizie pentru măsurarea lungimilor prin metode radiotehnice; microradiometru. (< fr. *radiomicromètre*)
- radiomimétic**, -ă *adj.* (despre substanțe), cu efecte similare celor ale radiațiilor ionizate. (< fr. *radiomimétique*, engl. *radiomimetic*)
- radionavigánt** *s. m.* membru al echipajului însărcinat a asigura la bordul (aero)navelor legăturile prin radio. (< fr. *radionavigant*)
- radionavigáție** *s. f.* navigație care folosește procedee radioelectrice pentru conducerea (aero)navelor; navigație radio. (< fr. *radionavigation*)
- radionecroză** *s. f.* necroză a unui țesut datorată acțiunii radiațiilor X. (< fr. *radionécrose*)
- radionevrită** *s. f.* nevrită cauzată de acțiunea razelor radioactive asupra unui nerv. (< fr. *radionévrite*)
- radioopác**, -ă *adj.* (despre substanțe) care, introdus în organism, împiedică trecerea radiațiilor. (< fr. *radioopaque*)
- radiooperator**, -oáre *s. m. f.* operator radio². (< engl. *radiooperator*)
- radiopatologie** *s. f.* disciplină care studiază bolile provocate de raze X sau de corpuri radioactive. (< fr. *radiopathologie*)
- radio-pirát** *s. m.* stație particulară de radiodifuziune, instalată fără autorizație pe un vas ancorat la limita apelor teritoriale ale unei țări. (< fr. *radio-pirate*)
- radioprográm** *s. n.* program al emisiunilor transmise prin radio. (< germ. *Radioprogramm*)
- radioproietor** *s. n.* instalație, înglobând un radiolocator și un proiector, destinată să descopere și să lumineze țintele aeriene pe timpul nopții. (< *radio*² + *proiector*)

- radioprotector**, -o^{are} *adj.* care protejează de acțiunea nocivă a unor radiații. (< fr. *radioprotecteur*)
- radioprotecție** *s. f.* complex de măsuri pentru apărarea omului și a naturii de efectele nocive ale radiațiilor. (< fr. *radioprotection*)
- radiopublicitate** *s. f.* publicitate făcută prin radio. (< *radio* + *publicitate*)
- radioreceptor** *s. n.* instalație de radiocomunicații cu care se recepționează unde electromagnetice (sonore sau luminoase). (< fr. *radiorécepteur*)
- radiorecepție** *s. f.* recepție a unei radiocomunicații. (< fr. *radioréception*)
- radiorecording** *s. n.* titlul unei emisiuni radiofonice de muzică ușoară. (< *radio* + *recording*)
- radioreléu** *s. n.* sistem de radiocomunicație între două stațiuni prin intermediul stațiunilor intermediare. (< engl. *radio-relay*)
- radioreperaj** *s. n.* radiolocație. (< fr. *radiorepérage*)
- radioreportaj** *s. n.* reportaj transmis prin radio. (< fr. *radioreportage*)
- radioreporter**, -ă *s. m. f.* reporter pentru emisiunile de radio. (< fr. *radioreporter*)
- radiorezistență** *s. f.* reacție a organismului sau a țesuturilor vii față de radiațiile ionizante. (< fr. *radiorésistance*)
- radiós, -oasă** *adj.* 1. care emite raze luminoase; luminos, strălucitor. 2. (*fig.*; despre figura omească; despre oameni) care exprimă seninătate, fericire, încântare. (< fr. *radieux*, lat. *radiosus*)
- radioscóp** *s. n.* aparat folosit în radioscopie. (< engl. *radioscope*)
- radioscopie** *s. f.* examinare vizuală a unui corp opac prin proiectare pe un ecran fluorescent a unui fascicul de raze X care străbate acel corp. • imaginea obținută. (< fr. *radioscopie*)
- radiosemnál** *s. n.* semnal relativ la radiațiile electromagnetice din afara galaxiilor. (după engl. *radio-signal*)
- radiosensibilitate** *s. f.* sensibilitate a unei celule, a unui țesut sau a organismului față de radiațiile ionizante. (< fr. *radiosensibilité*)
- radiosevice** /-sérvis/ *s. n.* service pentru aparatura de radiocomunicații. (< engl. *radio-service*)
- radiosextánt** *s. n.* aparat care servește la stabilirea poziției unei (aero) nave, pentru emisiunile radio ale astrilor. (< *radio* + *sextant*)
- radiosondáj** *s. n.* cercetare pe verticală a atmosferei cu ajutorul unei radiosonde. (< fr. *radiosondage*)
- radiosondá** *s. f.* aparat de sondaj meteorologic, pentru cercetarea părților superioare ale atmosferei și transmiterea informațiilor printr-o stație de radioemisie. (< fr. *radiosonde*)
- radiospectrométru** *s. n.* aparat de analiză a undelor electromagnetice care provin de la astre. (< fr. *radiospectromètre*)
- radiospectroscópic, -ă** *adj.* referitor la undele radio și la radiațiile electromagnetice emise de astre. (< *radio* + *spectroscopic*)
- radiostáțiune** *s. f.* stație de radioemisie. (< fr., engl. *radiostation*)
- radiostéa** *s. f.* denumire dată astrilor invizibile, detectate cu ajutorul undelor hertziene pe care le emit. (< fr. *radioétoile*, engl. *radiostar*)
- radiostereografie** *s. f.* metodă radiologică prin care imaginea radiografică apare tridimensională. (< fr. *radiostéréographie*)
- radiostereoscopie** *s. f.* radioscopie în care, folosindu-se două surse de radiație, se obține o impresie de relief. (< fr. *radiostéréoscopie*)
- radiostimuláre** *s. f.* metodă de stimulare a creșterii plantelor prin tratarea semințelor cu radiații. (după fr. *radiostimulation*)
- radiostimulátor** *s. m. (med.)* stimulator al refacerii sau dezvoltării țesuturilor prin emisie de radiații. (< *radio* + *stimulator*)
- radiosúrsă** *s. f.* obiect ceresc ca sursă de radiunde. (< fr. *radiosource*)
- radiotéhníc, -ă** I. *adj.* referitor la radiotehnică. II. *s. f.* ramură a tehnicii care studiază aplicațiile oscilațiilor și undelor electromagnetice de înaltă frecvență pentru transmiterea și recepționarea informațiilor. • tehnica fabricării aparatului pentru radiocomunicații. (< fr. *radiotechnique*)
- radiotelefón** *s. n.* aparat portabil pentru efectuarea de radiocomunicații pe distanțe relativ scurte. (< fr. *radiotéléphonique*)
- radiotelefonie** *s. f.* sistem de comunicație radiotelefonică în ambele sensuri între două posturi, echipate fiecare cu aparate de emisie și de recepție. (< fr. *radiotéléphonie*)
- radiotelegrafíá** *vb. tr.* a transmite prin radiotelegrafie. (< fr. *radiotélégraphier*)
- radiotelegrafie** *s. f.* radiocomunicație prin unde electromagnetice; telegrafie fără fir. (< fr. *radiotélégraphie*)
- radiotelegrafíst, -ă** *s. m. f.* operator la un aparat de radiotelegrafie. (< fr. *radiotélégraphiste*)
- radiotelegramă** *s. f.* radiogramă (1). (< fr. *radiotélégramme*)
- radiotelemecánică** *s. f.* dirijare a mecanismelor mobile la distanță cu ajutorul undelor radiofonice. (< fr. *radiotélémechanique*)
- radiotelemetrie** *s. f.* determinare a distanței dintre un obiect și un reper prin unde radioelectrice. (< fr. *radiotélémetrie*)
- radiotelemétru** *s. n.* instrument folosit în radiotelemetrie. (< fr. *radiotélémetre*)
- radiotelescóp** *s. n.* instrument pentru recepționarea, măsurarea și studiarea undelor radiofonice emise de corpurile cerești. (< fr. *radiotélescope*)
- radiotelevizát, -ă** *adj.* transmis concomitent prin radio și televiziune. (< fr. *radiotélévisé*)
- radioteleviziúne** *s. f.* serviciu, post, întreprindere de radio și televiziune. (< fr. *radiotélévision*)
- radioteodolít** *s. n.* aparat pentru determinarea în altitudine a direcției și vitezei vântului prin măsurarea unghiurilor azimutale și verticale ale unui radioemitor. (< germ. *Radiotheodolit*)
- radioterapeút, -ă** *s. m. f.* medic specialist în radioterapie. (< fr. *radiothérapeute*)
- radioterapie** *s. f.* tratament al unor boli bazat pe radiații ionizante. (< fr. *radiothérapie*)
- radiotoxicitáte** *s. f.* toxicitate a substanțelor radioactive. (< engl. *radiotoxicity*)
- radiotransmisiúne** *s. f.* transmitere prin radio a unor aștrilor, semnale sau imagini. (< fr. *radiotransmission*)
- radiotratamént** *s. n. (med.)* tratament cu radiații. (< *radio* + *trament*)
- radiotropism** *s. n.* tropism sub influența elementelor radioactive. (< fr. *radiotropisme*)
- radióundă** *s. f.* undă electromagnetică de radiofrecvență; radiație radio. (după engl. *radio-waves*)
- radiovacántă** *s. f.* post de radio sezonier cu emisiuni destinate celor aflați în vacanță. (< *radio* + *vacanță*)
- radiovalíză** *s. f.* aparat de radio portativ de mărimea unei valize. (< germ. *Radiovalise*)
- radíst** *s. m.* specialist care asigură funcționarea și întreținerea aparatelor de radio. (< *radio* + *-ist*)
- rádiu/rádium** *s. n.* element radioactiv din grupa metalelor alcalino-pământoase, folosit în substanțe emițătoare de radiații în medicină și în fizica nucleară. (< fr. *radium*)
- radiumpunctúrá** *s. f.* radiumterapie prin aplicarea de ace de radium. (< fr. *radiumpuncture*)
- radiumterapie** *s. f.* metodă de tratament (al tumorilor maligne) cu radium; curieterapie, gamaterapie. (< fr. *radiumthérapie*)
- rádius** *s. n.* os lung care, împreună cu cubitusul, formează scheletul antebrațului. (< lat., fr. *radius*)
- radóm** *s. n.* carcasă sferică din material plastic care protejează antenele de emisie-recepție contra agenților atmosferici și a lovirii. (< fr., engl. *radome*)
- radón** *s. n.* element gazos radioactiv inert, prin dezințegrarea radiului. (< fr. *radon*)
- radúb** *s. n.* reparație la coca unei nave. (< fr. *radoub*)
- radúlă** *s. f.* limbă aspră la unele moluște, servind la roaderea hranei. (< fr., lat. *radula*)
- raf** *s. n. (cinem.)* mișcare rapidă de panoramare a aparatului de filmat. (< germ. *Raff*)

- ramapitéc** *s. m.* maimuță antropoidă fosilă din India, primul hominid, strămoșul cel mai îndepărtat al omului, al liniei care a dus la apariția urangutanului. (<fr. *ramapitheque*, lat. *ramapithecus*)
- ramă**¹ *s. f.* vâslă. (<fr. *rame*)
- ramă**² *s. f.* convoi de vagoane de tren sau de metrou legate între ele. (<fr. *rame*)
- rambleiá** *vb. tr.* 1. a face un rambleu (1) pentru o șosea, o cale ferată etc. 2. a umple cu rambleu (2) golurile rămase într-o mină în urma exploatarei. (<fr. *remblayer*)
- rambleiáj** *s. n.* rambleiere. (<fr. *remblayage*)
- rambleiátor** *s. m.* lucrător minier care execută lucrări de rambleiere. (după fr. *remblayeur*)
- ramblénú** *s. n.* 1. lucrare executată în scopul ridicării unui teren la nivelul necesar sau al susținerii terasamentului unei căi ferate, șosele etc. deasupra nivelului terenului. 2. material solid folosit la umplerea unor goluri sau pentru a ridica un teren la nivelul necesar unei construcții. (<fr. *remblai*)
- rambúrs** *s. n.* sistem de expediere a mărfurilor conform căruia contravaloarea mărfii sau a taxei de transport este plătită de destinatar la primire. • contravaloarea însăși. (<rambursa)
- rambursá** *vb. tr.* 1. a restitui un împrumut. 2. a trimite înapoi (prin ramburs). (<fr. *rembourser*)
- rambursábil**, -ă *adj.* care poate fi rambursat. (<fr. *remboursable*)
- ramér** *s. m.* cel care ramează; vâslăș. (<fr. *rameur*)
- ramézá** *s. f.* mașină pentru întinderea în lățime și uscarea țesăturilor. (<fr. *rameuse*)
- ramforíncus** *s. m.* reptilă zburătoare fosilă, din ordinul pterozaurienilor, cu cioc lung, dinți puternici și coadă lungă, puternică, terminată cu o paletă. (<fr. *rhamphorhynque*, lat. *ramphorynchus*)
- RAMI-** *elem.* „ramă, ramificație”. (<fr. *rami-*, cf. lat. *ramus*, ramură)
- ramicol**, -ă *adj.* care trăiește pe ramuri. (<fr. *ramicole*)
- ramiezá** *s. f.* plantă textilă din familia urticacee, originară din Extremul Orient. • fibră, foarte suplă și rezistentă, extrasă din tulpina acestei plante. (<fr. *ramie*)
- ramificá** *vb. refl.* (despre arbori, căi de comunicație, conducte etc.) a se despărți în două sau mai multe ramuri. (<lat. *ramificare*, fr. *ramifier*)
- ramificátie** *s. f.* loc unde se ramifică un drum, un curs de apă etc. • parte ramificată: ramură, braț, subdiviziune. (<fr. *ramification*)
- ramnacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, cu arbori și arbuști cu spini, care cresc în regiunile calde și temperate: salba-moale. (<fr. *ramnacées*)
- ramolí** *vb. refl.* a-și pierde (din cauza bătrâneții) vioiciunea mișcărilor, agerimea minții. (<fr. *ramollir*)
- ramolisémént** *s. n.* stare a celui ramolit: ramolire. O ~ cerebral = necroză a unei porțiuni din creier, determinată frecvent de leziuni vasculare. (<fr. *ramolissement*)
- ramonáj** *s. n.* (alp.) escaladare prin interiorul unei formații stâncoase. (<fr. *ramonage*)
- ramós**, -oasă *adj.* cu multe ramuri; puternic ramificat. (<fr. *rameux*)
- rampánt**, -ă *I. adj.* (despre o suprafață) înclinat în rampă. *II. s. m.* (arhit.) fiecare dintre cele două laturi oblice ale unui fronton, gabilu sau hintou. *III. s. n.* (herald.) însemn animalier reprezentat ridicat pe labela din spate. (<fr. *rampant*)
- râmpă** *s. f.* 1. teren înclinat, privit în sensul în care urcă. • porțiune din traseul unei căi ferate sau a unui drum în pantă urcătoare. 2. platformă amenajată în stații pentru încălcarea și descărcarea vagoanelor de cale ferată. O ~ de lansare = suport echipat cu diferite dispozitive de orientare și ghidare de pe care se lansează avioanele catapultate sau rachetele. 3. balustradă la o scară sau la un pod. • barieră. 4. partea din față a unei scene de teatru, unde sunt instalate luminile. O a vedea lumina ~ei = a intra în repertoriul unui teatru, a fi jucat în fața publicului; a chema la ~ = a cere prin aplauze revenirea artiștilor pe scenă. 5. compartiment din melcul urechii interne; scală (2). (<fr. *rampe*, germ. *Rampe*)
- ramplásá** *vb. tr.* a înlocui, a substitui. (<fr. *remplacer*)
- ramplásábil**, -ă *adj.* care se poate substitui. (<fr. *remplaçable*)
- ráña** /-nia/ *s. f.* suprafață de eroziune ușor înclinată, acoperită cu pietrișuri de cuarț, glaciș. (<sp. *raña*)
- ranch** /ranc/ *s. n.* fermă de mari proporții pentru creșterea vitelor în vestul SUA și în Mexic. (<amer. *ranch*, sp. *rancha*)
- ráncher** /-cer/ *s. m.* fermier. (<amer. *rancher*)
- ranchiúná** *s. f.* ură ascunsă și dorință de răzbunare; pică. (<fr. *rancune*)
- ranchiunós**, -oasă *adj.* care poartă ranchiună: vindicativ. (<fr. *rancunieux*)
- ránd** *s. m.* unitatea monetară în Africa de Sud și în Namibia. (<fr. *rand*)
- randalíná** *vb. tr.* a moleta (1). (după germ. *randalieren*)
- randalíná** *s. f.* moleță (1). (<germ. *Randeline*)
- randamént** *s. n.* 1. raportul dintre efectul obținut și efortul depus într-o activitate. • (ec.) efectul util al unui factor al procesului de producție într-o anumită unitate de timp. • eficiență, folos, beneficiu. 2. raportul dintre valoarea unei mărimi (energie, putere etc.) cedată de un sistem tehnic sub formă utilă și valoarea aceleiași mărimi absorbite de acest sistem. (<fr. *rendement*)
- rândá** *s. f.* velă aurică arborată la catargul de la pupă. (<i. *randa*)
- randomizá** *vb. tr.* a distribui întâmplător a variantelor în câmpul de experiență. (<engl. *randomiza*)
- ránluá** *vb. tr.* a aduce la suprafață și a repune în stare de plutire o navă scufundată. (<fr. *renflouer*)
- ranforsá** *vb. tr.* 1. a întări cu ranforturi. • a întări, a consolida, a face mai rezistent. 2. a suplimenta numărul vehiculelor de transport în comun în perioada orelor de vârf. (<fr. *renforcer*)
- ranforsáj** *s. n.* ranforsare; (spec.) întărire a suspensiei la automobile. (<fr. *renforçage*)
- ranfórt** *s. n.* element de construcție format din una sau mai multe bare, destinat a asigura rigiditatea transversală a unui pod metalic etc. (<fr. *renfort*)
- rang** *s. n.* 1. loc ocupat de cineva sau de ceva într-o ierarhie. • treaptă, situație socială. • locul ocupat în ierarhia unui pachet de cărți de joc de către fiecare grupă a câte patru cărți cu aceeași cifră sau față (ași, valet, decari etc.). 2. categorie a navelor militare potrivit mărimii sau armamentului lor. 3. (mat.) număr natural care indică poziția unui termen într-un șir. O (lingv.) ~ de frecvență = loc ocupat de un cuvânt, fonem etc. în ordinea frecvenței, organizată descendent. (<fr. *rang*)
- ranger** /rén-ger/ *s. m.* soldat dintr-un corp de elită al armatei americane. (<engl., fr. *ranger*)
- RANI-** *elem.* „broască”. (<i., engl. *rani-*, cf. lat. *rana*)
- raniculúră** *s. f.* ramură a agriculturii care se ocupă cu creșterea broaștelor de baltă comestibile; batracocultură. (<i. *ranicoltura*)
- ranide** *s. f. pl.* familie de batracioni fără coadă: broaștele. (<fr. *ranidés*)
- ranifórm**, -ă *adj.* în formă de broască. (<rani- + -form)
- ranivór**, -ă *adj.* care se hrănește cu broaște. (<rani- + -vor)
- ránker** /-câr/ *s. n.* sol slab evoluat, format din roci silicioase. (<fr., engl. *ranker*)
- rantoalá** *vb. tr.* 1. (arte) a restaura pânza uzată a unui tablou prin lipirea ei pe o pânză nouă. • a dubla, a face ca două materiale să intre în contact după ce s-au uscat pe ele cleiurile cu solvenți cu care au fost unse. 2. a transporta culoriile pe o nouă pânză. (<fr. *rentoilier*)
- ranunculáce** *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate, cu petalele separate, cu tuberculii sau rizomi: piciorul-cocoșului. (<fr. *renonculacées*)
- ranversá** *vb. tr.* a da peste cap; a răsturna. (<fr. *renverser*)
- ranversábil**, -ă *adj.* care poate fi ranversat. O (muz.) *contrapunct* ~ = scriitură contrapunctică astfel construită încât permite schimbarea ordinii de suprapunere a vocilor. (<fr. *renversible*)
- ranversáre** *s. f.* acțiunea de a ranversa. • evoluție acrobatică prin care un avion execută o schimbare de direcție de 180°, săltat brusc în sus și apoi lăsat să alunece pe o parte. (<ranversa)

- rap** /rep/ s. n. stil muzical care constă în declararea pe fondul ritmic monoton al unei baterii. (<amer. rap)
- rapăce** adj. lacom, hrăpăreț, apucător. (<fr., it. rapace, lat. rapax, -acis)
- rapacitate** s. f. însușirea de a fi rapace; lâcomie. (<fr. rapacité, lat. rapacitas)
- rapakivi** s. n. varietate roșie de granit, cu structură porfirică, cristalizat. (<fr. rapakivi)
- rapel** s. n. 1. readucere la poziția inițială a unei piese, a unui sistem tehnic. 2. (mar.) semnal de goarnă pentru rechemarea abordorilor pătrunși pe o navă a adversarului. 3. (alp.) manevră de coardă care asigură coborârea celor mai dificile pasaje cu maximum de securitate. 4. reînnoire a unui vaccin; repetare a unei manifestări sau a unei intervenții. (<fr. rappel)
- ráper** /rəpər/ s. m. cel care cântă sau căruia îi place să asculte muzică rap. (<amer. rapper)
- rapíd**, -ă I. adj. (și adv.) care se petrece, se execută cu repeziune; repede. • foarte înclinat, pieptiș. O tren ~ (și s. n.) = tren de mare viteză, care oprește numai în stațiile foarte importante. II. s. n. 1. canal cu pantă accentuată care racordează două înălțimi diferite. • sector al unui curs de apă cu pantă foarte accentuată. 2. suprafață puternic înclinată, abruptă; povârniș. 3. (geol.) cataractă. (<fr. rapide, lat. rapidus)
- rapiditate** s. f. însușirea a ceea ce este rapid; repeziune, luțeață. (<fr. rapidité, lat. rapiditas)
- rapieră** s. f. spadă cu lama fină și lungă, folosită în dueluri. (<fr. rapière)
- rapórt** s. n. I. 1. legătură între obiecte, fenomene, noțiuni etc. 2. (pl.) relație între două valori. • (mat.) călătoria două mărimi de același fel. 3. (gram.) relație stabilită între cuvinte, construcții și propoziții. II. câștig. O casă de ~ = casă construită pentru a fi închiriată și a aduce astfel beneficii. III. 1. dare de seamă, făcută de cineva în fața unei adunări, a unei autorități etc., o relatare asupra unei activități. 2. scurtă prezentare orală asupra situației trupeii făcută de un militar în fața superiorului său. (<fr. rapport)
- raportă vb. I. tr. 1.** a relata unui șef ierarhic sau unei adunări o situație, rezultatul unei activități etc. 2. a stabili un raport între două sau mai multe noțiuni. 3. (mat.) a găsi valoarea pe care o are o mărime, când a doua mărime are o valoare egală cu unitatea. 4. a reprezenta pe un plan, la o anumită scară, elementele unei ridicări topografice. II. refl. a se referi, a face aluzie la ceva. (<fr. rapporter)
- raportabil**, -ă adj. care se poate raporta la... (<fr. rapportable)
- raportór**, -oáre I. s. m. f. cel care prezintă un raport. II. s. n. instrument gradat, în formă de semicerc, pentru desenarea și măsurarea unghiurilor. (<fr. rapporteur)
- rapósd** s. m. 1. (în Grecia antică) cântăreț popular care colinda orașele recitând fragmente din poeme epice. 2. poet (epic); bard. (<fr. rapsode)
- rapósdia vb. intr.** a compune și a recita poeme epice. (<fr. rapsodier)
- rapódie** s. f. 1. (în Grecia antică) episod din poemele homerice, recitat și cântat în public de rapsodi. 2. scriere lirică în versuri, fantezistă și sentimentală, de un colorit pitoresc. • lucrare din fragmente luate din diferite scrieri. 3. piesă instrumentală scrisă pentru pian sau orchestră într-o formă liberă, pe teme folclorice. (<fr. rapsodie)
- rapósdist**, -ă s. m. f. compozitor de rapsodii. (<fr. rapsodiste)
- rapł** s. n. 1. răpire (a unei persoane). 2. jaf, hoție. (<fr. rapt, lat. raptus)
- rápłus** s. n. tulburare mintală constând din trecerea bruscă de la o stare de inhibiție, produsă de o anxietate puternică, la o stare de agitație psihomotorie, însoțită de obicei de impulsuri agresive. (<fr., lat. raptus)
- rára ávis** loc. s. raritate; om scump la vedere. (<lat. rara avis, pasăre rară)
- rarefáctie** s. f. rarefiere. (<fr. rarefaction)
- rarefiá vb. tr., refl.** (despre gaze) a(-și) micșora densitatea. (<fr. rarefier)
- rarefiánt**, -ă adj. care rarefiază. (<fr. rarefiant)
- rareşcént**, -ă adj. care se rarefiază. (<fr. rarefiescent, lat. rarefiescens, it. rarefissimo)
- rarisim**, -ă adj. foarte rar. (<fr. rarissime)
- raritate** s. f. 1. obiect, ființă, fenomen care se găsește foarte rar; (p. ext.) ceea ce este excepțional, ieșit din comun. 2. însușirea a ceea ce este rar. (<lat. raritas)
- ras** s. m. înalt titlu nobiliar militar în Etiopia, rezervat căpeteniilor de provincii istorice. (<fr. ras)
- rasá¹** vb. refl. (despre vin, șampanie) a se așeza, a se limpezi. (<fr. rasseoir)
- rasá²** s. f. treaptă de eroziune largă, de formă unei terase de-a lungul unui țărm, deasupra falezei. (<sp. rassa)
- rasát**, -ă adj. de rasă, de soi; (p. ext.) select, distinct. (<fr. race)
- rasă** s. f. 1. grup biologic de oameni care s-a format din cele mai vechi timpuri, prin adaptarea îndelungată la mediul cosmogeografic și la condițiile istorice de viață economico-sociale; având drept caractere distinctive culoarea pielii, a părului, trăsăturile feței etc. 2. varietate de animale dintr-o aceeași specie, cu caractere distinctive; soi. (<fr. race, germ. Rasse)
- raseologie** s. f. ramură a antropologiei care studiază rasele umane. (<fr. raciologie)
- raseur** /-sör/ s. m. animal reproducător ai cănuii descendenți prezintă caracterele rasei. (<fr. raceur)
- rasgado** s. n. preludiu de chitară executat prin atacarea tuturor coardelor. (<fr., sp. rasgado)
- rášhi** /-ši/ s. n. scriere în anumite manuscrise evreiești. (<ebra. rashi)
- rasiál**, -ă adj. referitor la rasism; rasist. O discriminare -ă = supunerea cetățenilor de o anumită rasă la tratamente diferențiate, la persecuții. (<fr. racial)
- rasism** s. n. concepție social-politică antiștiințifică și reacționară care susține ideea nefondată a inegalității biologice și intelectuale a raselor umane, precum și caracterul determinant, în istorie, al particularităților rasiale ale oamenilor, al luptei dintre rase. (<fr. racisme, rus. rasism)
- rasíst**, -ă I. adj., s. m. f. (adept) al rasismului. II. adj. bazat pe ură de rasă. (<fr. raciste)
- rástél** s. n. suport compartimentat pe care se reazemă arme, schiuri, biciclete etc. (<it. rastello, germ. Rastel)
- ráster** s. n. 1. placă din sticlă cu o rețea fină de linii compuse din puncte, în tipografie. 2. instrument pentru linii portative, putând trage deodată cinci linii paralele; rastral. 3. ansamblul liniilor din puncte de lumină în care este descompusă o imagine de televiziune; rastur. (<germ. Raster)
- rastrál** s. n. raster (2). (<germ. Rastral)
- rástru** s. n. raster (3). (după germ. Raster)
- rašchetá vb. tr. 1.** a curăța o piesă metalică, un parchet etc. cu ajutorul rașchetei. 2. a netezi cu rașcheta (2) o tencuială. (<rašchetá)
- rašchetá s. f. 1.** obiect în formă de dală încovoiată cu care se răzuiește parchetul sau vopseaua de pe piesele metalice ce urmează să fie revopsite, ori se curăță bordajul navelor. 2. unealtă în formă de perie, la rașchetarea tencuieiilor. (<fr. raschietto)
- rášel** s. n. mașină rectilinie de tricotate. (<germ. Raschel/maschine)
- ráspel** s. n. pilă lată de oțel cu dinți mari, pentru răzuirea lemnului. (<germ. Raspel)
- ráta vb. I. tr.** a pierde o ocazie, a nu reuși, a da greș. II. intr. (despre explozibile, arme de foc, proiectile) a nu lua foc. (<fr. rater)
- ratáfia** s. n. lichior de fructe cu alcool și zahăr, un fel de crușon. (<fr. ratafia)
- ratáj s. n. (fam.) ratare, eşec. (<fr. ratage)**
- rátașá vb. refl.** a se lega, a se alipi, a se atășa. (<fr. rattacher)
- rátát**, -ă adj. 1. care a dat greș; nereușit, neizbutit. 2. (despre oameni; și s. m. f.) care nu a izbucit să se afirme. (<fr. raté)
- ratatiná vb. tr., refl. 1. (med.)** a provoca încreșturi; a (se) încreți, a se zbarci. 2. (fam.) a se sfrijii. (<fr. ratatiner)
- rátá s. f. 1.** fiecare dintre părțile în care se eșalonează o datorie sau o altă obligație pentru a fi achitată sau distribuită treptat, la anumite termene. 2. raport, procent (al contului, al dobânzii etc.). O -a plusvalorii = raportul dintre plusvaloare și capitalul variabil; -a profitului = raportul dintre plusvaloare și întregul capital avansat. (<germ. Rate)

- ratéu** *s. n.* 1. neaprire a pulberii unui proiectil; proiectil neexplosat. 2. defect în funcționarea unui motor cu explozie, datorită arderii incomplete a combustibilului, care produce o falsă explozie. 3. (*fam.*) gafă. (< fr. *raté*)
- raticeid, -ă** *adj.*, *s. n.* (substanță) care străpunge șoarecii, șobolanii. (< fr. *raticide*)
- ratieră** *s. f.* dispozitiv la războiul mecanic de țesut, care ridică și coboară itele. (< fr. *ratière*)
- ratifică** *vb. tr.* a face o ratificare. (< fr. *ratifier*, lat. *ratificare*)
- ratificare** *s. f.* 1. (*jur.*) act prin care organul competent al unui stat declară că își însușește un tratat semnat de reprezentantul său cu un alt stat sau cu mai multe state. ○ *instrument de ~* = document în care se consemnează însușirea unui tratat internațional de către un stat. 2. aprobare a unui act săvârșit de un alt organ. (< *ratifica*)
- ratificație** *s. f.* ratificare. (< fr. *ratification*)
- ratină** *vb. tr.* a da un aspect buclat feței unei țesături. (< fr. *ratiner*)
- rating** /*réting*/ *s. n.* 1. indicele clasamentelor băncilor în funcție de creditul care li se poate acorda. ○ *~ul riscului de țară* = indice prin care se estimează capacitatea și dorința unei țări de a face disponibilă valuta necesară serviciului datoriei externe. 2. evaluare, apreciere. 3. *~ service* = agenție care stabilește gradul de popularitate a unui produs sau a unei firme (< engl., fr. *rating*)
- rațio** *s. n.* raport exprimat în procentaj între două valori ce caracterizează activitatea unei firme. (< fr. *ratio*)
- rațite** *s. f. pl.* subclasă de păsări acarinat, alergătoare, cu aripile slab dezvoltate: struții, pasărea kiwi etc. (< fr. *ratites*)
- rațon** *s. m.* 1. șobolan mic. 2. mamifer carnivor din America, bun cărător, care seamănă cu bursucul prin pelaj și talie și cu ursul prin forma capului. (< fr. *raton*)
- ratrapă** *vb. tr., refl.* a (se) refăce; a relua; a(-și) recâștiga (forțele). (< fr. *ratraper*)
- rație** *s. f.* 1. cantitate de hrană, apă etc. fixată pe un timp determinat; porție. 2. (*mat.*) număr constant egal cu diferența, respectiv cățul, a doi termeni consecutivi ai unei progresii aritmetice, respectiv geometrice. (< fr. *ration*, lat. *ratio*)
- rațiocină** *vb. tr.* a raționa cu mult echilibru, cu multă subtilitate. (< fr. *ratioционер*, lat. *ratiocinari*)
- rațiocinăție** *s. f.* rațiocinare. (< fr. *ratiocination*, lat. *ratiocinatio*)
- rațională** *vb. I. intr.* a judeca, a gândi rațional. **II. tr. a raționaliza. (după fr. *raisonner*)**
- raționalabil, -ă** *adj.* care are judecată, o comportare rațională. (< lat. *rationabilis*)
- rațional, -ă** *adj.* 1. potrivit rațiunii; dedus prin raționament; logic. 2. (despre oameni) înzestrat cu rațiune; cumințe. 3. (și *adv.*) făcut cu judecată, cu măsură; sistematic, metodic. 4. (*mat.*) *număr ~* = număr egal cu cățul a două numere întregi; *funcție ~ă* = funcție exprimată prin raportul a două polinoame de una sau de mai multe variabile independente. (< fr. *rationnel*, lat. *rationalis*)
- raționalism** *s. n.* 1. încredere în rațiune, în capacitatea acesteia de a cunoaște realitatea. 2. concepție potrivit căreia rațiunea ar fi unicul izvor al cunoașterii autentice și certe. (< fr. *rationnalisme*)
- raționalist, -ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al raționalismului. (< fr. *rationnaliste*)
- raționalitate** *s. f.* însușirea de a fi rațional. (< fr. *rationnalité*)
- raționaliză** *vb. tr.* 1. a folosi metodele și procesele tehnologice cele mai eficiente; a utiliza la maximum mijloacele de producție în scopul creșterii productivității muncii și a reducerii prețului de cost. 2. a limita prin anumite restricții consumul unor produse deficitare; a raționa (II). 3. a transforma o expresie algebrică cu un radical într-o expresie echivalentă, fără radical. (< fr. *rationnaliser*)
- raționalizator, -oare** *s. m. f.* cel care se ocupă cu găsirea mijloacelor de raționalizare a muncii. (< *raționaliza* + *-tor*)
- raționament** *s. n.* 1. formă logică fundamentală constând dintr-o înlănțuire ordonată de judecăți din care decurg adevăruri noi, act prin care gândirea, pornind de la cunoștințe date, derivă din aceste cunoștințe noi. 2.
- argumentele folosite de cineva pentru a-și susține punctul de vedere; fel de a raționa. (după fr. *raisonnement*)
- rațiune** *s. f.* 1. facultate a omului de a cunoaște, operând cu noțiuni, judecăți, raționamente, de a pătrunde dincolo de aparențele lucrurilor și fenomenelor; judecată, gândire; inteligență. 2. motiv, cauză, justificare, temei. ○ *~ de stat* = opinie politică și diplomatică potrivit căreia interesele generale primează asupra oricăror considerente de drept sau morală. ○ *~a de a fi* (a unui lucru) = ceea ce justifică existența (unui lucru). ○ *scop*, (tel. (< lat. *ratio*)
- ravăgiu** *s. n. (pl.)* stricăciune, pagubă, pustiere. (< fr. *ravage*)
- ravenă** *vb. tr.* (despre apele de șiroire, puhoai, torenți) a roade, a săpa șanțuri de diferite dimensiuni. (< fr. *raviner*)
- ravenă** *s. f.* vale de eroziune săpată de un torent. (< fr. *ravin*)
- raviéră** *s. f.* teren cultivat cu napi sau gulii. (< fr. *ravière*)
- ravigót** *adj. sos ~* = sos rece picant cu usturoi, muștar, anșoa etc. (< fr. *ravigote*)
- ravioli** *s. m. inv.* mâncare italienească constând din colțunași cu carne tocată, spanac, ouă și brânză, serviți cu sos. (< it. *ravioli*)
- ravisânt, -ă** *adj.* deosebit de frumos, de încântător. (< fr. *ravissant*)
- ravitală** *vb. tr.* a aproviziona cu alimente, materiale etc. (< fr. *ravitailer*)
- raz** *s. n.* curent foarte violent într-o traversare îngustă care face legătura între două mări. (< fr. *raz*)
- razânt, -ă** *adj.* care trece cu repeziune pe lângă ceva, aproape atingându-l. ○ (*s. f.*) lovitură la tenis dată astfel încât mingea trece aproape de partea superioară a plasei. (< fr. *rasant*)
- razanță** *s. f.* proprietate a traiectoriei unui mobil de a avea curbura mică. (< fr. *rasance*, germ. *Rasanz*)
- răzie** *s. f.* control inopinat al populației dintr-un anumit sector teritorial făcut de organele ordinii publice pentru descoperirea infractorilor. (< fr., it. *razzia*, germ. *Razzia*)
- razmót** *s. n.* zbor orizontal al unui avion la înălțime foarte mică, la firul ierbii. (< fr. *ruse-mottes*)
- RE**¹⁻ *pref.* „iterativ, intensiv“. (< fr. *re-*, *ré-*, cf. lat. *re-*)
- re**² *s. m. inv. (muz.)* 1. a doua treaptă a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. a treia coardă a unei viori. (< it. *re*)
- reabilită** *vb. I. tr., refl.* a(-și) restabili buna reputație, onoarea, prestigiul știrbit. **II. tr. (jur.)** 1. a face o reabilitare (3). 2. a reduce în stare activă unele funcții alterate în urma unor procese patologice. **III. refl. (arg.; despre elevi)** a(-și) îndrepta situația școlară, obținând o notă bună, după note insuficiente. (< fr. *réhabilité*)
- reabilită** *s. f.* acțiunea de a (se) reabilita. 2. restabilirea, redobândirea a unei reputații. 3. act juridic prin care cineva este repus în drepturile personale pierdute. (< *reabilita*)
- reabonă** *vb. refl.* a se abona din nou. (< fr. *réabonner*)
- reabordă** *vb. tr.* a aborda din nou o problemă, pentru a o aprofunda, a o lămurii. (< fr. *reaborder*)
- reaclimată** *vb. tr., refl.* a (se) acclimatiza la noi condiții. (< *re-* + *acclimatiza*)
- reacomodă** *vb. tr., refl.* a (se) acomoda din nou. (< *re*¹⁻ + *acomoda*)
- reactant** *s. m.* substanță care ia parte la o reacție chimică. (< engl. *reactant*)
- reactanță** *s. f.* mărime caracteristică a circuitelor electrice de curent alternativ care conține elemente reactive. (< engl. *reactance*, fr. *réactance*)
- reactimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea reactivității unui reactor nuclear. (< fr. *reactimètre*)
- reactiv, -ă** **I. adj.** 1. referitor la reactivitatea chimică; (despre substanțe, radicali etc.) care reacționează ușor în reacții. 2. (*fiz.*) referitor la reactanță; (despre bobine, condensatoare) care realizează un transfer periodic de energie în circuit. **II. s. m. (chim.)** substanță având proprietatea de a reacționa în mod specific într-o reacție. (< fr. *réactif*)
- reactivă** *vb. I. tr.* 1. a repune în activitate. 2. (*chim., fiz.*) a face ca o substanță, un fenomen să redevină active. **II. refl.** a reîntra în cadrele active ale armatei. (< fr. *réactiver*)

- reactivant**, -ă I. *adj.* care reactivează. II. *s. m.* reactiv chimic la flotația unor minereuri. (<*reactiva* + *-ant*)
- reactivitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi reactiv; reacție la o excitație. 2. mărime care caracterizează funcționarea unui reactor nuclear. 3. capacitate a unei particule materiale de a participa la o reacție chimică. 4. capacitate a organismului de a reacționa la stimuli din mediul intern sau extern. (<fr. *réactivité*)
- reactopropulsor** *s. n.* reactor având ca organ propulsor o elice antrenată de o turbina cu gaze, alimentată de gazele evacuate din camera de combustie a reactorului. (<*reactor*/+ *propulsor*)
- reactor** *s. n.* 1. parte a unei instalații în care se efectuează o reacție chimică. 2. aparat propulsor care folosește forța de reacție a gazelor de ardere pentru a deplasa vehiculul pe care este montat. 3. instalație complexă pentru producerea de reacții nucleare prin bombardarea cu neutroni a unor elemente radioactive; pilă atomică. 4. bobină, condensator care prezintă reacțanță într-un circuit. (<fr. *réacteur*)
- reactualiză** *vb. tr.* a readuce în actualitate fapte, evenimente, concepții etc.; a face din nou actual. (<*re*¹- + *actualiza*)
- reacție** *s. f.* 1. faptul de a reacționa; atitudine, manifestare ca răspuns la ceva; ripostă. 2. răspuns nemijlocit al materiei vii la acțiunea unui excitant. 3. transformare a unei sau a mai multor substanțe chimice sub acțiunea unor agenți externi sau a altor substanțe chimice. 4. (fiz.) forță care se opune unei acțiuni, fiind egală și de sens contrar cu aceasta. ○ ~ nucleară = ansamblu de fenomene prin care un nucleu atomic ciocnet de o particulă grea sau de un foton suferă o schimbare a structurii sale; ~ în lanț = proces care se poate reînnoi prin el însuși pentru că o parte a produsului e întotdeauna în stare a reimpulsiona reacția; ~ gravitațională = modificare a direcției și a modului vectorului de viteză caracteristic unei nave spațiale care trece prin apropierea unui corp ceresc, datorită câmpului gravitațional al acestuia. 5. (cib.; și în forma *reacțiune*) stabilire, în sistemele de transmisie, tehnice automate, în organisme vii și în societate, a unor semnale prin care faza inițială a unui proces este influențată de informația referitoare la starea organelor de execuție sau la rezultatul procesului; conexiune inversă, retroacțiune (2). • derivare a unei puteri din circuitul de ieșire al unui amplificator de radio cu tuburi electronice și introducerea ei în circuitul de intrare. (<fr. *réaction*)
- reacționă** *vb. intr.* a răspunde într-un anumit fel la o excitație sau la o acțiune din afară. • a lua atitudine; a riposta. (<fr. *réactionner*)
- reacționar**, -ă I. *adj.* care aparține, care este specific reacțiunii; retrograd. II. *s. m. f.* adept al reacțiunii politice. (<fr. *réactionnaire*)
- reacționarism** *s. n.* concepție politică reacționară; caracterul a ceea ce este reacționar. (<engl. *reactionarism*)
- reacțiune** *s. f.* 1. împotrivire politică și economică a claselor în declin față de orice manifestare a progresului social; (p. ext.) forțe social-politice reacționare, ostile progresului. 2. v. reacție (5). (<fr. *réaction*)
- reacumulă** *vb. tr.* a acumula din nou. (<fr. *réaccumuler*)
- readaptă** *vb. tr., refl.* a reveni treptat la un mod de viață normal; a (se) adapta din nou. (<fr. *réadapter*)
- readeră** *vb. intr.* a adera din nou. (<fr. *réadherer*)
- readjudecă** *vb. tr.* a adjuceca din nou. (după fr. *réad-juger*)
- readmisie** *s. f.* nouă admisiune; readmitere. (<fr. *réadmission*)
- readmite** *vb. tr.* a admite din nou. (<fr. *réadmettre*)
- readuce** *vb. tr.* a aduce din nou la locul sau la starea de mai înainte. (<*re*¹- + *aduce*)
- ready-made** /*hédimeid*/ *s. n.* tehnică constând în expunerea unor (montaje de) obiecte, detașate de funcțiile lor, organisme compuse din elemente industriale, roci, fragmente de opere de artă etc. (<fr., engl. *ready-made*)
- reafirmă** *vb. tr.* a afirma ceva din nou. (<fr. *réaffirmer*)
- reagravă** *vb. refl.* a se agrava din nou. (<*re*¹- + *agrava*)
- reajustă** *vb. tr.* a ajusta ceva din nou; a adapta unei noi situații. (<fr. *réajuster*)
- real¹** *s. m.* 1. mică monedă spaniolă de argint, 1/4 dintr-o peseta. 2. unitatea monetară a Braziliei, (fost) cruzeiro. (<sp., port. *real*, fr. *réal*)
- real²**, -ă I. *adj.* 1. care există în realitate; efectiv, obiectiv, adevărat. 2. (mat.) număr. ~ = număr-limită al unui șir convergent de numere racionales; funcție ~ă = funcție având ca domeniu de valori o mulțime de numere reale. 3. învățământ ~ = secție a liceului în care se studiază cu precădere științele exacte. 4. indiscutabil, incontestabil. II. *s. n.* realitate. (<lat. *realis*, germ. *real*, it. *reale*, fr. *réel*)
- realéje** *vb. tr.* a alege din nou. (după fr. *réélire*)
- realgăr** *s. n.* sulfură naturală de arsen, roșie. (<fr. *réalgar*)
- realimentă** *vb. tr.* a alimenta din nou; a reînnoi provizia (de alimente, muniții, combustibil). (<*re*¹- + *alimenta*)
- realiniă** *vb. tr.* a readuce pe aceeași linie. (după fr. *réaligner*)
- realiniere** *s. f.* 1. acțiunea de a realinia. 2. ajustarea frecvenței de rezonanță, a filtrelor de frecvență medie din radioreceptoare, prin modificarea parametrilor. (<*realinia*)
- realism** *s. n.* 1. curent în filozofia scolastică care susținea că noțiunile generale ar avea o existență reală, obiectivă, precedând existența lucrurilor individuale. • concepție care recunoaște că lumea este o realitate independentă de subiectul cunoscător. ○ ~ critic = denumire a mai multor curente din filozofia contemporană care recunosc realitatea lumii externe, dar interpun între subiect și obiect „datul” sau „esențele”, ajungând la concluzii agnostice sau idealist-obiective; ~ naïv = materialismul spontan al vieții cotidiane, convingerea izvoată din practica vieții, potrivit căreia lucrurile există independent de conștiința omenească și se reflectă în ea. 2. curent în artă și literatură care promovează înțelegerea adâncă și redarea realității obiective în trăsăturile ei tipice; orientare, tendință generală a artei din toate timpurile de a reflecta veridic realitatea. • noul ~ = curent artistic măturisind predilecție pentru folosirea nemijlocită a obiectelor aflate în preajma artistului (afișe decupate, fragmente de fotografii sau texte, tuburi de culoare etc.), care se aplică prin lipire pe tabloul-obiect. 3. atitudine care ține seama de realitate, simț al realității. (<fr. *réalisme*)
- realist**, -ă I. *adj.* bazat pe realism; specific realismului. • cu spirit practic, cu simțul realității. II. *adj., s. m. f.* (artist, scriitor) care reprezintă realismul în artă, în literatură; (adept) al realismului. (<fr. *réaliste*)
- realistic**, -ă *adj.* conform cu realitatea. (<it. *realistico*, germ. *realistisch*)
- realitate** *s. f.* 1. (fil.) existența efectivă, obiectivă; posibilitate înfăptuită. 2. ceea ce există efectiv, obiectiv; fapt, lucru real. ○ în ~ = de fapt, în adevăr. (<fr. *réalité*, lat. *realitas*, germ. *Realität*)
- realiză** *vb. 1. tr.* 1. a înfăptui, a face ceva; a-și îndeplini obligațiile, planul etc. 2. a crea, a elabora; a desăvârși; a întrușchi. 3. a obține, a câștiga (ceva). 4. a-și da bine seama, a reuși să înțeleagă. II. *refl.* a se dezvolta deplin, a se desăvârși; a-și pune în valoare capacitățile creatoare. (<fr. *réaliser*, /l/ engl. *realize*)
- realizabil**, -ă *adj.* care poate fi realizat. (<fr. *réalisable*)
- realizant** *s. m.* (mat.) discriminant. (<fr. *réalisant*)
- realizare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) realiza. 2. lucru realizat. • creație, operă de artă, științific etc. 3. reușită, succes. (<*realiza*)
- realizator**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care realizează. (<fr. *réalisateur*)
- realmente** *adv.* în mod real; în adevăr, de fapt. (<it. *realmente*, fr. *réellement*)
- reambală** *vb. tr.* a ambala din nou. (<*re*¹- + *ambala*)
- reambulare** *s. f.* operație de actualizare a hărților și a planurilor topografice prin includerea de noi detalii. (după germ. *Reambulierung*)
- reamenajă** *vb. tr.* a amenaja într-o formă nouă, îmbunătățită. (<fr. *réaménagement*)
- reampută** *vb. tr.* a amputa un nou segment al aceluiși organ. (<*re*¹- + *amputa*)
- reanaliză** *vb. tr.* a analiza din nou. (<engl. *reanalyse*)
- reanclanșă** *vb. tr.* a realiza o restabilire automată rapidă a alimentării unui circuit întrerupt prin scurtcircuitare. (<fr. *réenclencher*)
- reangajă** *vb. 1. tr., refl.* a (se) angaja din nou. II. *refl.* a se angaja în cadrele active ale armatei (după terminarea stagiului obligatoriu). (<fr. *réengager*)

- reanimá** *vb. tr.* a readuce la viață, a reînșufleți; a resuscita. (<fr. réanimer)
- reanimáre** *s. f.* acțiunea de a reanima; ansamblu de măsuri terapeutice pentru restabilirea funcțiilor vitale ale organismului. (<reanima)
- reanimatór, -oáre** *s. m. f.* medic specialist în reanimare. (<fr. réanimateur)
- reaparíție** *s. f.* faptul de a reapărea. (<fr. réapparition)
- reapăreá** *vb. intr. 1.* a apărea din nou. 2. a se retipări. (după fr. réapparaitre)
- reaprovizioná** *vb. tr., refl. a (se) aproviziona din nou.* (<fr. réapprovisionner)
- rearanjá** *vb. tr., refl. a (se) aranja din nou, după alte criterii.* (<fr. réarranger)
- rearbitrá** *vb. tr. (jur.)* a rezolva din nou un litigiu arbitral. (<re¹- + arbitra)
- reasigurá** *vb. tr., refl. a (se) asigura din nou; a reinnoi o asigurare.* (după fr. réassurer)
- reasiguráre** *s. f. 1.* acțiunea de a (se) reasigura. • operație prin care o societate de asigurări transferă parțial sau integral riscurile asumate asupra uneia sau mai multor societăți de asigurare. 2. sumă depusă pentru reasigurare (1). (<reasigura)
- reasigurátór, -oáre** *adj., s. m. f.* societate de asigurări care preia parțial sau integral riscurile ce depășesc capacitatea de plată a reasiguratului. (<reasigura + -or)
- reaudiá** *vb. tr. 1. (jur.)* a audia din nou, a supune unui nou interogatoriu. 2. a asculta (ceva) din nou; a reasculta. (<re¹- + audia)
- rebáb** *s. n.* rebec. (<fr. rebab)
- rebálsa** *s. f.* pădure de palmieri din regiunile mlăștinoase ale Amazoniei. (<sp. rebalsa)
- rebarbatív, -ă** *adj. 1.* cu aspect respingător, urât; aspru; neplăcut. 2. (fig.) care se împotrivesc la ceva, refractar. (<fr. rébarbatif)
- rebéc** *s. n.* vechi instrument muzical, lăută cu două-trei coarde, introdus în Europa de arabi, folosit de menestrel; rebab. (<fr. rebec)
- rebél, -ă** *I. adj., s. m. f.* participant la o rebeliune. • nesupun, recalcitrant. **II. adj. 1.** (fig.; despre boli) care nu cedează în urma unui tratament medical; care se vindecă greu. 2. (despre păr) care nu stă pieptănat. (<fr. rebelle, lat. rebellis, germ. Rebello)
- rebeliúne** *s. f.* răzvrătire prin acte de violență și de amenințare cu forța față de organele de stat. (<fr. rébellion, germ. Rebellion)
- rebifá** *vb. refl. (fam.)* a lua o atitudine amenințătoare; a protesta. (<fr. rebifer)
- rébo** *s. n.* rebus având soluția, alcătuită, ca și monoverbul, dintr-un singur cuvânt. (<fr. rebot)
- rebobiná** *vb. tr. 1.* a bobina din nou (o mașină electrică). 2. a readuce o bandă perforată sau magnetică ori un film în poziția inițială sau dorită. (<fr. rebobiner)
- rebonificá** *vb. tr.* a restitui cuiva suma avansată în contul unei mărfi, al unui serviciu etc. (<fr. rebonifier)
- rebonificáție** *s. f.* rebonificare. (<fr. rebonification)
- rebórd** *s. n. (tehn.)* margine proeminentă, ieșită în afară. (<fr. rebord)
- rebransá** *vb. tr.* a bransa din nou. (<re¹- + bransa)
- rebrúsmént** *s. n. 1.* schimbare a direcției traseului unei căi ferate, metrou sau tramvai, astfel încât cele două ramuri ale traseului să aibă o tangentă comună în punctul de schimbare a direcției. 2. întoarcere bruscă a direcției catenelor muntoase. (<fr. rebroussement)
- rébus** *s. n. 1.* gen enigmatic în care, prin citirea directă a imaginilor din prezentare, se obține, cu ajutorul ligamentării cuvintelor rezultate, un fragment logic, o propoziție sau o frază. 2. (fig.) vorbire, scriere obscură; enigmă; șaradă. (<fr. rébus, germ. Rebus)
- rebusist, -ă** *s. m. f.* cel care creează sau rezolvă probleme de rebus. (<it. rebusista)
- rebusístic, -ă** *adj.* referitor la rebusuri, de rebus. (<it. rebusistico)
- rebút** *s. n.* produs care nu corespunde calitativ condițiilor tehnice cerute și care nu poate fi utilizat în scopul pentru care a fost făcut. (<fr. rebut)
- rebutá** *vb. tr.* a respinge (ceva) ca necorespunzător; a da un produs la rebut. (<fr. rebuter)
- rec** *s. n.* bară fixă (pe care se fac exerciții de gimnastică). (<germ. Reck)
- recalcitránt, -ă** *adj.* încăpățânat, îndărătnic, nesupun; refractar. (<fr. récalcitrant)
- recalcitrántă** *s. f.* faptul de a fi recalcitrant; încăpățânană, îndărătnicie. (<fr. récalcitrance)
- recalculá** *vb. tr.* a reface un calcul, a stabili ceva pe baza unor noi calcule. (<fr. recalcule)
- recalculáție** *s. f.* recalculare. (<re¹- + calculație)
- recalescență** *s. f.* creștere spontană a temperaturii unui metal în curs de răcire. (<fr. recalescence)
- recalibrá** *vb. tr.* a calibra din nou (o piesă, o teavă de armă etc.). (<fr. recalibrer)
- recalificá** *vb. tr., refl. a (se) pregăti în vederea unei noi calificări profesionale.* (<re¹- + califica)
- recalificáre** *s. f. 1.* pregătire în vederea unei noi profesii. 2. (sport) probă susținută de un sportiv, de o echipă pentru a se califica mai departe într-o competiție. (<recalifica)
- recamiér** *s. n.* studio (2). (cf./doamna del Récamier)
- recapitalizá** *vb. tr.* a transforma din nou o valoare în capital. (<re¹- + capitaliza)
- recapitulá** *vb. tr.* a reveni asupra punctelor esențiale ale unei lucrări, chestiuni etc.; (p. ext.) a sintetiza, a rezuma. • a rememora; a revedea sistematic unele cunoștințe predate anterior. (<fr. récapituler)
- recapitulatív, -ă** *adj.* care recapitulează; pentru recapitulare; rezumativ. (<fr. récapitulatif)
- recapitulátie** *s. f.* recapitulare. (<fr. récapitulation)
- recarburá** *vb. tr.* a mări procentul de carbon al unui oțel în timpul elaborării, când acesta a pierdut carbon sub limita prescrisă. (<fr. recarburer)
- recalescență** *s. f.* concreșterea a frunzelor cu tulpina și a petiolului sau a bracteei cu organele axiale. (<fr. récalescence)
- receiver /risivár/** *s. n.* receptor al unui telefon, al unei antene (satelit). (<engl. receiver)
- recelá** *vb., I. tr.* a păstra și a ascunde de cineva un obiect furat. • a sustrage de la cercetările justiției pe cineva. **II. refl.** a se ascunde, a se refugia. (<fr. receler)
- recensámánt** *s. n.* operația de înregistrare la fața locului a populației, animalelor etc. dintr-o țară, dintr-o regiune. (<fr. recensement)
- recént, -ă** *adj.* petrecut, apărut de curând; nou, proaspăt. (<fr. récent, lat. recens)
- recenzá¹** *vb. tr.* a face o recenzie. (<recenzie)
- recenzá²** *vb. tr.* a face un recensământ. (<fr. recenser)
- recenzént, -ă** *s. m. f.* autor al unei recenzii. (<germ. Rezension)
- recenzie** *s. f.* scurtă prezentare cu caracter critic apreciativ a unei lucrări literare sau științifice, a unui spectacol, a unui concert, a unor opere de artă plastică etc. (<germ. Rezension, it. recensione)
- recenzór, -oáre** *s. m. f.* participant la lucrările unui recensământ. (<fr. recenseur)
- recepáj** *s. n.* recepție. (<fr. réception)
- recepáre** *s. f.* tăiere de la suprafața solului a puișilor de arbori, pentru formarea unor noi tulpini din lăstari; recepțaj. (după fr. réception)
- recepé** *vb. tr.* a primi, a relua. (<lat. recipere)
- receptá** *vb. tr.* a prinde; a capta; a recepționa unde sonore, luminoase etc. (<receptor)
- receptácul** *s. n. 1.* partea terminală, lărgită, a pedunculului floral, unde se inserează organele de reproducere. 2. formație anatomică care primește sau conține ceva. 3. (și fig.) loc unde se adună, se înmagazinează ceva. (<fr. réceptacle, lat. receptaculum)
- receptív, -ă** *adj. 1.* capabil de a recepționa, de a primi impresii din afară. 2. care învață, asimilează ușor. 3. care contractează ușor anumite boli (contagioase). (<fr. réceptif)
- receptivítate** *s. f.* însușirea de a fi receptiv. • predispoziție, lipsă de rezistență la anumite boli. (<fr. réceptivité)
- receptór, -oáre** *I. adj.* care recepțează (o acțiune mecanică, un curent, o undă etc.). **II. s. n. 1.** sistem tehnic destinat să primească o anumită formă de energie pentru a o transforma în alta utilizabilă. 2. aparat care transformă

oscilațiile electromagnetice dintr-un circuit electric în oscilații acustice; ansamblu, cuprinzând un amplificator, care servește pentru a asculta și a vorbi la telefon. 3. mediu natural (râu, lac, mare) care primește apele de evacuare. III. *s. m.* organ de simț la nivelul căruia se realizează transformarea energiei stimulului extern în influx nervos. IV. *s. m. f. 1. (lingv.)* persoană care primește și decodază un mesaj realizat potrivit regulilor unui cod specific: interlocutor, cititor. 2. cel care primește sânge de la un donator. (<fr. *recepteur*)

receptură *s. f. 1.* preparare în farmacie a medicamentelor după rețetă; locul unde se prepară aceste medicamente. 2. formula de compoziție a unui material plastic. (<germ. *Rezeptur*)

recepție *s. f. 1. 1.* luare în primire a unui material, a unei lucrări pe baza unor verificări calitative; recepționare (1). 2. captare de unde sonore sau electromagnetice; recepționer (2). 3. proces neuropsihic constând în formarea unor imagini prin detectarea, captarea și codificarea la nivelul analizatorilor a informațiilor primite. II. 1. reuniune, banchet, primire cu caracter festiv. 0 ~ *diplomatică* = reuniune organizată, în țara de reședință, de o misiune diplomatică cu ocazia sărbătoririi zilei naționale. 2. faptul de a primi un membru într-o societate (academică). 0 *discurs de ~* = discurs de admitere ca membru la Academie. 3. serviciu de primire și cazare a voiajorilor într-un hotel. (<fr. *réception*, lat. *receptio*)

recepționă *vb. tr. I.* a lua în primire (o lucrare tehnică, un material etc.) după o verificare calitativă și cantitativă. 2. a recepta. (<fr. *réceptionner*)

recepționer, -ă *s. m. f. 1.* cel împuternicit să efectueze o recepție (1). 2. funcționar însărcinat cu primirea voiajorilor într-un hotel. (<fr. *réceptionnaire*)

recercetă *vb. tr.* a cerceta din nou. (<re¹ + *cerceta*)

recés *s. n. (anat.)* fosă, depresiune; ventricul. (<lat. *recessus*, loc retras)

recesional, -ă *adj.* recessionist. (<engl. *recessional*)

recesionist, -ă *adj.* referitor la recesiune, cu caracter de recesiune; recesional. (<recesiune + -ist)

recesiune *s. f. 1.* retragere. • (*astr.*) îndepărtare progresivă de sistemul solar a galaxiilor, a nebuloaselor etc. 0 ~ *glaciard* - retragere a ghețarilor determinată de încălzirea cliimei. 2. fază de declin a activității economice mai puțin gravă decât depresiunea sau criza, constând în diminuarea producției, reducerea investițiilor, scăderea cursului acțiunilor la bursă etc. • criză (economică). (<fr. *récession*)

recesiv, -ă *adj.* pe cale de a dispărea; care există în stare latentă. 0 *caracter ~* = caracter ereditar sau genă care nu se manifestă decât în absența genei contrare, dominante. (<fr. *récessif*)

recesivitate *s. f.* stare a unei gene, a unui caracter recesiv. (<fr. *récessivité*)

rechîn *s. m. 1.* pește marin răpitor, fusiform, cu botul ascuțit și cu mai multe șiruri de dinți. 2. (*fig.*) om lacom și lipsit de scrupule. (<fr. *requin*)

rechizite *s. f. pl.* materiale pentru scris necesare unui școlar, într-un birou etc. (<germ. *Requisiten*)

rechizitoriul *s. n. 1.* expunere a procurorului într-o instanță în care se formulează punctele pe care se sprijină acuzarea. 2. (*fig.*) acuzaare gravă și violentă. (<fr. *réquisitoire*, lat. *requisitorium*)

rechiziție *s. f.* măsură excepțională prin care statul obligă pe cetățeni la cedarea temporară a unor bunuri necesare armatei sau statului în timp de război. (<fr. *réquisition*, lat. *requisito*, germ. *Requisition*)

rechiziționă *vb. tr.* a supune rechiziției. (<fr. *réquisitionner*)

reciclă *vb. tr., refl. 1.* a(-și) completa cunoștințele prin reciclare (1); a(-și) schimba orientarea. 2. a prelucra anumite deșeuri în vederea refolosirii lor. (<fr. *recycler*)

reciclabil, -ă *adj.* care poate fi reciclat. (<fr. *recyclable*)

reciclare *s. f. 1.* formă de perfecționare profesională a cadrelor, organizată periodic, prin cursuri de completare a cunoștințelor în scopul adaptării la progresul științific-industrial. 2. (*tehn.*) acțiunea de a introduce în circuit unele materiale care deja au suferit o transformare incompletă, printr-o singură trecere prin procesul de prelucrare. (<recicla)

recidivă *vb. intr. I.* (despre o boală) a se manifesta din nou după vindecare; a reveni. 2. a săvârși o recidivă (2). (<fr. *récidiver*)

recidivânt, -ă *adj.* care recidivează. (<fr. *récidivant*)

recidivă *s. f. 1.* reapariție, revenire a unei boli după vindecare; reîmbolnăvire. 2. (*jur.*) repetare de către cineva a aceluiași greșeli, infracțiuni. (<fr. *récidive*)

recidivist, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care săvârșește o recidivă (2). (<fr. *récidiviste*)

recif *s. n.* formație de stânci submarine rezultată din scheletele calcaroase ale unor organisme ce trăiesc în colonii. (<fr. *recif*)

recifal, -ă *adj.* de natura recifului. (<fr. *recifal*)

recept *s. n.* (în prescripțiile medicale; abr. *rp.*) să se respecte întocmai compoziția farmaceutică și dozele specificate! (<lat. *recepte*)

recipient *s. n. 1.* vas pentru colectarea, păstrarea sau transportul unor materiale solide (în stare de granule sau de pulbere) ori a unor substanțe lichide ori gazease. 2. (*biol.*) organism care primește un organ, un țesut, o genă etc. (<fr. *recipient*, lat. *recipiens*)

recipsă *s. f.* înscris oficial, autentic, care confirmă primirea unor acte, telegrame etc. (după fr. *récepissé*, germ. *Rezepisse*)

reciproc, -ă *adj.* (despre fapte, fenomene, sentimente) care acționează unul asupra celuilalt. 0 (*mat.*) *ecuație ~ă* = ecuație care, pe lângă orice soluție dată, admite ca soluție și valoarea inversă a acesteia; *teoremă ~ă* (și *s. f.*) = teoremă ale cărei premise sunt concluziile altei teoreme și invers; *judecări ~ce* = judecăți în care subiectul uneia poate deveni predicatul celeilalte și invers; *reflexiv ~* = reflexiv care arată că acțiunea este făcută simultan de două subiecte, fiecare dintre acestea suferind efectele acțiunii celuilalt. • (despre convenții, obligații) care angajează în egală măsură părțile contractante; mutual. (<fr. *reciproque*, lat. *reciprocus*)

reciprocitate *s. f.* însușirea de a fi reciproc. (<fr. *reciprocité*, lat. *reciprocitas*)

recirculă *vb. tr.* a face să intre într-un proces de circulație. (<fr. *recirculer*)

recirculație *s. f.* reintroducere a unui material în ciclul de fabricație, în scopul îmbunătățirii unor parametri ai producției. • reintroducere a agentului caloric sau frigorific într-o instalație de încălzire sau de răcire ori a unui material într-o instalație în care se produce o reacție chimică. (<fr. *recirculation*)

recită *vb. tr.* a spune cu voce tare, din memorie, un text (în versuri); a declama. (<fr. *reciter*, lat. *recitare*)

recital *s. n.* program muzical susținut de un singur artist și cu un singur instrument. • orice manifestare artistică susținută de un singur interpret. (<fr. *recital*)

recitândo *adv. (muz.)* declamând, recitând. (<it. *recitando*)

recitânt, -ă *I. adj.* (despre voci, instrumente) care execută singur partea principală a unei bucăți muzicale. II. *s. m.* solist care, într-un oratoriu sau într-o cantată, cântă recitative. (<fr. *recitant*)

recitare *s. f.* acțiunea de a recita; declamare. • poezie recitată. • executare a unei bucăți muzicale în genul unui recitativ. (<recita)

recitativ *s. n.* gen al muzicii vocal-simfonice care, prin intonația și ritmica vorbirii, se apropie de declamație și care, în operă, precedă sau separă ariile. (<germ. *Rezitativ*, fr. *recitatif*, it. *recitativo*)

recitator, -oare *s. m. f.* cel care recită. (<fr. *recitateur*)

reclamă *vb. tr. 1.* a cere, a pretinde insistent ceva (pe baza unui drept); a revendica. 2. (*fig.*) a face necesar, a necesita; a impune. 3. a pări, a denunța, a face o reclamație contra cuiva. (<fr. *réclamer*, germ. *Reklame*)

reclamânt, -ă *s. m. f.* cel care face o reclamație; (*jur.*) cel care se adresează justiției. (<fr. *réclamant*)

reclamăt, -ă *adj., s. m. f.* (cel) denunțat justiției, inculpat, părât. (<reclama)

reclamație *s. f.* petiție, protest, plângere împotriva unui abuz etc. (<fr. *réclamation*)

reclamă *s. f. 1.* recomandare, prezentare cu ajutorul publicității sau al altor mijloace a unui spectacol etc. • totalitatea mijloacelor prin care se prezintă și se popularizează un produs, o carte etc. 2. articol mic inserat într-o publicație pentru reclamă (1). (<fr. *réclame*)

reclasă *vb. tr. 1.* a clasă din nou. 2. a reduce un condamnat, un delincvent, pentru a(-l) reabilita. (<fr. *reclasser*)

- reclasifică** *vb. tr.* a face o nouă clasificare. (<re¹- + clasifică)
- reclinat**, -ă *adj. (bot.; despre organe)* înclinat către sol. (<fr. récliné, lat. reclinator)
- recluzionă** *vb. refl.* a se retrage din lume, a trăi izolat. (<recluzi/unel + -ona)
- recluzionăr**, -ă *adj.* cu caracter de recluziune. (<fr. réclusionnaire)
- recluziune** *s. f.* 1. (în trecut) pedeapsă privativă de libertate, aplicată pentru crime; închisoare. 2. izolare, solitudine. (<fr. réclusion)
- recognitiv**, -ă *adj.* (despre acte) prin care se recunoaște o obligație. (<fr. recognitif)
- recogniție** *s. f.* recunoaștere. (<fr. reconnaissance, lat. cognitio)
- recognoscibil**, -ă *adj.* ușor de recunoscut. (după it. riconoscibile)
- recolment** *s. n.* 1. (jur.) verificare a obiectelor conținute într-un inventar; într-un sechestr. 2. verificare a legalității tăierii unei păduri. (<fr. recolement)
- recoloniză** *vb. tr.* a întări procesul de colonizare a unei țări, a unui teritoriu prin noi grupuri de populație. (<engl. recolonize)
- recoltă** *vb. tr.* 1. a strânge, a aduna recolta. • (fig.) a culege. 2. a lua sânge, spută, urină etc. pentru a le analiza în laborator. 3. a preleva probe pentru analiză. (<fr. récolter)
- recoltabil**, -ă *adj.* (despre cereale, fructe) care poate fi recoltat. (<fr. récoltable)
- recoltat** *s. n.* recoltare. (<recolta)
- recoltă** *s. f.* 1. strângere a roadelor pământului; recoltare, cules. 2. cantitate totală de produse agricole culese într-o anumită perioadă; rod. • epoca, timpul recoltării. 3. (fig.) rezultatul unei culegeri. (<fr. récolte)
- recomandă** *vb. I. tr.* 1. a sfătui, a îndemna (la ceva); a prescrie, a indica (ceva). 2. a-și da o părere favorabilă (despre cineva sau ceva). • a propune, a indica pentru un post. • a face prezentările. **II. refl.** a se prezenta (cuiva); a face cunoștință. • a se da drept (cineva). (<fr. recommander)
- recomandabil**, -ă *adj.* care se poate recomanda; indicat, potrivit. (<fr. recommandable)
- recomandat**, -ă *adj.* (despre scrisori; și *s. f.*) francat cu o taxă specială, pentru a se remite destinatarului sub semnătură. (<fr. recommandé)
- recomandăție** *s. f.* recomandare elogioasă cuiva sau ceva; sfat. • prescripție medicală. (<fr. recommandation)
- recombină** *vb. tr.* a combina, din nou. (<fr. recombiner)
- recombinare** *s. f.* 1. acțiunea de a recombina. 2. (fiz.) neutralizare reciprocă a particulelor cu sarcină electrică de semn contrar. 3. (biol.) apariție a unui nou genotip prin schimb de material genetic între doi parentali care diferă prin două proprietăți ereditare. (<recombina)
- recompensă** *vb. tr.* a da o recompensă; a răsplăti. (<fr. récompenser)
- recompensăție** *s. f.* recompensare. (<fr. récompensation)
- recompensă** *s. f.* 1. apreciere, răsplătă a rezultatelor muncii, a unor merite sau realizări; gratificație. 2. (jur.) sumă de bani ce se cuvine unui inventator sau inovator care cedează statului invenția sau inovația sa. (<fr. récompense)
- recompoziție** *s. f.* recompunere; reconstituire a unui lucru. (<fr. recombposition)
- recomprimă** *vb. tr.* a aplica operația de recomprimare. (<fr. recomprimer)
- recomprimare** *s. f.* ridicare a presiunii gazelor dintr-o conductă de alimentare cu gaze, făcută din loc în loc pe conductă pentru a învinge rezistențele de curgere. (<recomprima)
- recompune** *vb. tr.* a compune din nou, a refăce. (după fr. recomposer)
- reconciliă** *vb. tr., refl.* a (se) împăca, a (se) pune din nou de acord. (<fr. réconcilier)
- reconciliabil**, -ă *adj.* care poate fi reconciliat. (<fr. réconciliable)
- reconciliant**, -ă *adj.* reconciliator. (<reconcilia + -ant)
- reconciliator**, -oăre *s. m. f., adj.* (cel) care reconciliază; reconciliant. (<fr. réconciliateur)
- recondamnă** *vb. tr.* a condamna pentru a doua oară. (<fr. recondamner)
- recondiționă** *vb. tr.* a readuce (un utilaj, un vehicul etc.) în stare de funcționare, a repara. (<fr. reconditionner)
- reconducție** *s. f.* reînnoire a unui contract, a unei convenții. (<fr. reconduction)
- reconfirmă** *vb. tr.* a confirma din nou. (<fr. reconfermer)
- reconfört** *s. n.* reconfortare. (<fr. réconfort)
- reconfortă** *vb. I. tr., refl.* a (se) întări, a (se) fortifica. **II. tr. (fig.)** a îmbărbăta, a încuraja, a consola. (<fr. réconforter)
- reconfortant**, -ă *adj.* care reconfortează; întăritor. • (s. n.) tonic. (<fr. réconfortant)
- recongela** *vb. tr.* a congela din nou. (<fr. recongeler)
- reconsideră** *vb. tr.* a privi, a cerceta, a interpreta dintr-un punct de vedere nou. (<fr. reconsidérer)
- reconsolidă** *vb. tr.* a consolida din nou; a reintări. (<fr. reconsolider)
- reconstituant**, -ă *adj., s. n. (med.)* tonic; reconfortant. (<fr. reconstituant)
- reconstituie** *vb. tr.* 1. a constitui din nou, a recompune. • a reface un edificiu, o operă de artă etc. pe bază de fragmente sau de documente; a reconstrui. • (fig.) a readuce în conștiință fapte, evenimente etc. trecute; a evoca. 2. a reconstitui (2). 3. a restabili un fapt așa cum a fost. • (jur.) a stabili la fața locului împrejurările în care s-a petrecut o infracțiune. (<fr. reconstituer)
- reconstituire** *s. f.* 1. acțiunea de a reconstitui; restabilire. 2. (lingv.) reconstrucție. 3. (biol.) reasamblare a celulelor diferențiate și izolate pentru a forma un nou individ. 4. problemă de perspicacitate constând în a reface un careu de cuvinte, un proverb, o figură geometrică prin alăturarea de diverse fragmente; puzzle. (<reconstitui)
- reconstructiv**, -ă *adj.* cu caracter de reconstrucție, care implică reconstrucție. (<fr. reconstructif, engl. reconstructive)
- reconstrucție** *s. f.* reconstruire, reclădire, refacere; reconstituire (2). (<fr. reconstruction)
- reconstrucționism** *s. n.* orientare în pedagogia contemporană americană, care susține că esența educației trebuie s-o constituie orientarea tinerilor spre un program de reforme sociale în vederea unei reconstrucții a societății într-un spirit democratic. (<reconstrucție + -on/ism)
- reconstrui** *vb. tr.* 1. a construi din nou, a reclădi. • a reconstitui. 2. (lingv.) a stabili forma aproximativă a unui cuvânt neatestat dintr-o limbă pe baza legilor de corespondență fonetică; a reconstitui (2) o limbă. (<fr. reconstruire)
- reconvențional**, -ă *adj. (jur.)* cerere ~ă = cerere prin care un pârât cere reclamantului același lucru cerut lui din reclamat în fața aceleiași instanțe; reconvențiune. (<fr. reconventionnel)
- reconvențiune** *s. f. (jur.)* cerere reconvențională. (<fr. reconvention)
- reconversiune** *s. f.* revenire a unor industrii sau ramuri industriale la condițiile economice anterioare. (<fr. reconversion)
- reconverti** *vb. tr.* 1. a converti din nou. 2. a supune reconversiunii. (<fr. reconvertir)
- reconvocă** *vb. tr.* a convoca pentru altă dată. (<fr. reconvoquer)
- recoпіă** *vb. tr.* a copia din nou un text, un act etc. (<fr. recopier)
- recórd** *I. s. n.* **I.** performanță constatată oficial, care întrece toate rezultatele obținute până la o anumită dată în competițiile de același gen. 2. rezultat superior celor obținute anterior. **II. adj.** care constituie un nivel superior, excepțional. (<fr. record)
- recórder** *s. n.* aparat de înregistrare pe bandă de magnetofon sau disc. (<engl. recorder)
- recórding** *s. n.* înregistrare, imprimare electromagnetică a sunetelor și a imaginilor. (<engl. recording)
- recórdman**, -ă *s. m. f.* sportiv deținător al unui record. (<fr. engl. recordman)
- corelá** *vb. tr.* a corela din nou. (<re¹- + corela)
- recreá** *vb. tr., refl.* a (se) destinde, a (se) odihni; a(-și) reface forțele. (<fr. recréer, lat. recreare)
- recreá** *vb. tr.* a crea din nou. (<fr. recréer)

- recreanță** *s. f. (jur.)* uzufruct al unui bun în litigiu. (<fr. *récréance*)
- recreativ**, -ă *adj.* care recrează¹. (<fr. *récréatif*)
- recreație** *s. f.* 1. faptul de a (se) recrea¹; odihnă după un efort susținut; destindere. 2. pauză între două ore de curs în școli, facultăți etc. (<fr. *récréation*, lat. *recreatio*)
- recreațional**, -ă *adj.* care recrează¹. (<engl. *recreational*)
- recreditiv** *s. n.* dispoziție dată de banca unui titular de cont, în numele acestuia, băncii corespondente, pentru anularea sau revocarea înainte de termen a acreditivului. (<germ. *Rekreditiv*)
- recrimină** *vb. tr.* a răspunde unor acuzații sau injurii prin altele; a reproșa; a acuza. (<fr. *récriminer*)
- recriminătoriu**, -ie *adj.* care conține o recriminare. (<fr. *récriminatoire*)
- recristaliză** *vb. tr., intr.* a cristaliza din nou. (<fr. *recristalliser*)
- recristalizare** *s. f.* 1. transformare a rocilor, care se produce atunci când mineralele cristalizate se transformă în noi cristale. 2. modificare a structurii cristaline a unui metal sau a unui aliaj prin încălzire. (<recristaliza)
- recromă** *vb. tr.* a supune operației de recromare. (<fr. *rechromer*)
- recromare** *s. f.* tăbăcire cu crom a pieilor deja tăbăcite. (<recroma)
- recrudescență**, -ă *adj.* (despre o boală, o stare) care își reia intensitatea. (<fr. *recrudescen*)
- recrudescență** *s. f.* revenire într-o formă mai acută a unei boli, epidemii; înrăutățire, agravare. • (fig.) reluare într-un ritm mai viu, mai accentuat, mai intens a unei activități, a unui proces etc. (<fr. *recrudescence*)
- recrút** *s. m.* 1. tânăr aparținând ultimului contingent chemat sub armă. 2. (fig.) membru intrat de curând într-o asociație, într-o mișcare. (<germ. *Rekrut*, rus. *rekrut*)
- recrută** *vb. I. tr.* 1. a înscrie tineri pentru stagiul militar; a înrola. 2. (fig.) a angaja, a atrage, a primi noi membri (într-o asociație etc.) II. *intr.* a se prezenta pentru înscrierea în evidența armatei. (<fr. *recruiter*, germ. *rekrutieren*)
- recrutór** *s. m.* 1. persoană care face recrutări din armată. 2. cel care recrutează membri pentru un partid, o asociație. (<fr. *recruteur*)
- rect¹** *s. n.* porțiunea terminală a intestinului gros, la capătul căruia se află anusul. (<fr., lat. *rectum/intestinum*)
- RECT²(O)**, -r^{ect}/**RECTI**- *elem.* „drept”, „rect”. (<fr. *recto/-*, -*recte*, *recti-*, cf. lat. *rectus*)
- rectál**, -ă *adj.* referitor la rect. (<fr. *rectal*)
- rectalgie** *s. f.* proctalgie. (<germ. *Rektalgie*)
- rectángul** *adj., s. n.* 1. (paralelogram) cu un unghi drept. 2. dreptunghi. (<fr. *rectangle*)
- rectángulár**, -ă *adj. (mat.)* dreptunghiular, octogonal, perpendicular. O coordonate *~e* = coordonate perpendiculare una pe alta, formând unghiuri drepte. (<fr. *rectangulaire*)
- řecte** *adv.* cu adevărat, anume. (<lat. *recte*)
- RECTI-** *v. rect²(o)* -.
- rectifică** *vb. tr.* 1. a îndrepta, a corecta. 2. a netezi suprafața unei piese metalice cu o piatră abrazivă. 3. a purifica (un lichid) prin distilare; a rafina. 4. (mat.) a determina lungimea unui arc de curbă. (<fr. *rectifier*, lat. *rectificare*)
- rectificabil**, -ă *adj.* care poate fi rectificat. O (mat.) curbă *~ă* = curbă a cărei lungime poate fi definită prin calculul integral. (<fr. *rectifiable*)
- rectificatór**, -oáre *1. adj.* care rectifică. II. *s. m. f.* muncitor calificat care efectuează rectificări. III. *s. n.* dispozitiv care separă vaporii de apă atreanați vaporii de amoniac, în instalațiile frigorifice. (<fr. *rectificateur*)
- rectiliniár**, -ă *adj.* (despre sisteme optice) ortoscopic. (<fr. *rectilinéaire*)
- rectiliniaritate** *s. f.* calitatea de a fi rectiliniar. (<rectilinar + -itate)
- rectiliniu**, -ie *adj.* 1. (despre mișcări) care se desfășoară în linie dreaptă; drept. 2. (despre figuri geometrice) mărginit de linii drepte. (<fr. *rectiligne*)
- rectită** *s. f.* inflamație a rectului; proctită. (<fr. *rectite*)
- rectitudíne** *s. f.* 1. însușirea unei linii drepte. 2. (fig.) conformitate cu rațiunea, morală, datorică. (<fr. *rectitude*, lat. *rectitudo*)
- RECTO-** *v. rect²(o)* -.
- récto²** *s. n.* prima pagină a unei foi (scrise, tipărite). (<fr., lat. *recto*)
- rectocél** *s. n.* hernie, prolabare a rectului. (<fr. *rectocèle*)
- rectocliză** *s. f.* spălătură rectală. (<fr. *rectoclyse*)
- rectocolită** *s. f.* inflamație a rectului și colonului. (<fr. *rectocolite*)
- rectométru** *s. n.* aparat de măsurat lungimea țesuturilor. (<fr. *rectomètre*)
- rector** *I. s. m.* 1. conducător al unei instituții de învățământ superior; • (în unele țări din Apus) conducător al unei școli medii. 2. superior al unui colegiu al iezuiților. II. *adj.* conducător, dirigitor O (livr.) *spirit* ~ = conducător spiritual. (<fr. *recteur*, germ. *Rektor*)
- rectoragie** *s. f.* hemoragie rectală; proctoragie. (<fr. *rectorragie*)
- rectorál**, -ă *adj.* de rector. (<fr. *rectoral*)
- rectorát** *s. n.* funcția de rector; biroul și serviciile care țin de rector. (<fr. *rectorat*, germ. *Rektorat*)
- rectoscóp** *s. n.* endoscop pentru examenul rectului; proctoscop. (<fr. *rectoscope*)
- rectoscopie** *s. f.* examen optic al rectului cu rectoscopul; prostoscopie. (<fr. *rectoscopie*)
- rectotomie** *s. f.* incizie a rectului, pentru a aborda cavitatea bazinului. (<fr. *rectotomie*)
- rectrice** *s. f.* fiecare dintre penele mari ale cozii păsărilor. (<fr. *rectrice*, lat. *rectrix*)
- rectiúne** *s. f.* calitatea unui cuvânt de a atrage în frază un anumit determinant; regim (5). (<fr. *rection*, germ. *Rektion*)
- recuceri** *vb. tr.* a cuceri din nou, a relua. (după fr. *reconquérir*)
- recul** *s. n.* 1. mișcare către înapoi a unui corp ca reacție față de o forță exercitată asupra lui de un alt corp; care are o mișcare într-un anumit sens, considerat ca sens înainte. 2. mișcare îndărăt, retragere. 3. (geol.) retragere a unui abrupt, a unui versant, a falezei, a frunții unui ghețar datorită eroziunii, încălzirii climatei etc. 4. (fig.) mișcare în sens contrar progresului; regres. (<fr. *recul*)
- reculá** *vb. intr.* a face un recul. (<fr. *reculer*)
- reculánt**, -ă *adj.* (despre mecanisme) care reculează. (<fr. *reculant*)
- reculege** *vb. I. refl.* a-și veni în fire, a-și recăpăta calmul, liniștea. 2. a medita profund, a se cufunda în meditație. (după fr. *recueillir*)
- reculegere** *s. f.* acțiunea de a (se) reculege. O *moment de ~* = moment de tăcere și de meditație în memoria unui dispărut. (<reculege)
- recultivá** *vb. tr.* a cultiva din nou (un teren). (<re¹ - + *cultiva*)
- recultiváre** *s. f.* complex de lucrări de îmbunătățiri funciare, de fertilizare a unui sol pentru a fi redat cultivării. (după fr. *récultivation*)
- recunoáște** *vb. I. tr.* 1. a identifica un lucru, o persoană etc. cunoscute mai înainte. 2. a admite ca bun, ca adevărat; a mărturisii. 3. (jur.) a considera și a arăta că (un guvern, un stat) este îndreptățit să-și exercite puterea, să existe. 4. (mil.) a cerceta terenul pe unde urmează să meargă o unitate. 5. a se arăta recunoscător. II. *refl.* a-și descoperi în altul trăsăturile caracteristice. (după fr. *reconnaitre*)
- recunoáștere** *s. f.* acțiunea de a (se) recunoaște. • (jur.) act prin care un copil născut în afara căsătoriei dobândește o condiție juridică asemănătoare celei a copilului născut în căsătorie. (<recunoaște)
- recunoscátór**, -oáre *adj.* care poartă (cuiva) recunoștință. (după fr. *reconnaisseur*)
- recunoscut**, -ă *adj. I.* identificat, cunoscut. 2. admis, acceptat (ca valabil). • considerat, consacrat ca autoritate în materie; celebru. • declarat, mărturisit. (<recunoaște)
- recunoștință** *s. f.* aducere aminte cu dragoste, recunoaștere a unei binefaceri primite; gratitudine. (după fr. *reconnaissance*)
- recuperá** *vb. I. tr.* 1. a recăștiga, a redobândi. • a lucra o zi, o oră etc. pentru a acoperi pe cele pierdute dintr-o cauză oarecare. 2. a utiliza total sau parțial un material,

- acestea au suferit o uzură peste limita admisibilă. (< fr. *réfaction*)
- refasonă** *vb. tr.* a fasona din nou. (< fr. *refaçonner*)
- refectoriu** *s. n.* sală de mese într-un internat, într-o mănăstire etc. (< lat. *refectorium*, fr. *réfectoire*)
- referat** *s. n.* 1. dare de seamă asupra unei activități, a unei cărți etc. 2. raport scurt făcut pe marginea unei cereri, a unui act etc. (< germ. *Referat*)
- referativ**, **-ă** *adj.* care ține de referat. **o publicație** **-ă** = revistă de referate. (< *referat* + *-iv*)
- referendar**¹ *s. m.* demnitar al curții franceze însărcinat cu prezentarea și urmărirea cererilor relative la titlurile de noblețe, la dispensele de vârstă etc. **o mare** **~** = membru al senatului în imperiul francez, care deținea sigiliul adunării. (< lat. *referendarius*, germ. *Referendar*, fr. *référéndaire*)
- referendar**, **-ă** *adj.* referitor la un referendum. (< fr. *référéndaire*)
- referendum** *s. n.* consultare a cetățenilor unei țări care trebuie să se pronunțe prin „da” sau „nu” asupra unei chestiuni importante de ordin general; plebiscit (2). (< fr. *référendum*, lat. *referendum*)
- referent**¹ *s. m.* obiect, concept la care se referă semnul lingvistic în cadrul denotației. (< fr. *référent*)
- referent**², **-ă** *s. m. f.* 1. specialist al unei instituții care dă îndrumări și informații într-un anumit domeniu. 2. cel care face un referat. (< germ. *Referent*, lat. *referens*)
- referență** *s. f.* funcție prin care un semn lingvistic se referă la un obiect extralingvistic. (< fr. *référence*)
- referențial**, **-ă** *I. adj.* 1. care se referă la ceva; care constituie un sistem de referență. 2. referitor la referență, de referință. **II. s. n.** 1. (*mat.*) mulțime de elemente care formează un sistem de referență. 2. ansamblu de elemente legate într-un sistem. (< fr. *référentiel*, engl. *referential*)
- referi** *vb. I. intr.* a face un referat; a raporta. **II. refl.** a se raporta la, a viza ceva sau pe cineva. (< fr. *référer*, germ. *referieren*)
- referință** *s. f.* 1. raportare, referire, informație dată asupra cuiva pentru a-l caracteriza. **o de ~** = la care se poate face referință; important. 2. (*mat., fiz.*) sistem de ~ = ansamblu de elemente geometrice (puncte, linii, suprafețe) imobile unul față de celelalte, la care se raportează pozițiile corpurilor; reper. (< fr. *référence*, germ. *Referenz*)
- referire** *s. f.* faptul de a (se) referi. **o cu ~ la** = referitor la... (< *referi*)
- referitor**, **-oare** *adj.* care se referă la..., privitor la... **o ~ la** = despre, în legătură cu... (< *referi* + *-tor*)
- referotecă** *s. f.* bază de date bibliografice. (< fr. *référothèque*)
- refinanță** *vb. tr.* a refaca resursele bănești descompletate prin acordarea de credite. (< *re*¹ + *finanța*)
- reflație** *s. f.* politică aplicată în unele țări, după o perioadă de recesiune și deflație, constând în stimularea cererii, în scopul utilizării forței de muncă și redresării activității economice. (< engl. *reflation*)
- reflekt**, **-ă** *adj.* (despre ramuri, frunze etc.) orientat în afară și în jos. (< fr. *reflet*)
- reflectă** *vb. I. tr., refl.* (despre sunete, lumină etc.) a (se) răsfrânge. **II. tr. (fig.)** a oglindi, a exprima (un sentiment, un fenomen etc.). **III. intr.** a gândi, a cugeta, a media. (< fr. *refléter*, lat. *reflektēre*, germ. *reflektieren*)
- reflectant**, **-ă** *adj.* (despre corpur) care reflectă lumina, suntele etc.; reflectorizant. (< fr. *réflétant*)
- reflectare** *s. f.* acțiunea de a (se) reflecta. • (*arte*) redare, oglindire transfigurată a realității. • categorie a filosofiei care exprimă esența relației dintre materie și conștiință, privită sub raport gnosologic. (< *reflecta*)
- reflectivitate** *s. f.* însușire a tesuturilor vii de a provoca răspunsuri reflexe. (< fr. *réflectivité*)
- REFLECTO-** *elem. „luciu, reflexie”.* (< fr. *reflecto-*, cf. lat. *reflectus*)
- reflectometr** *s. n.* instrument pentru determinarea puterii reflectante a suprafeței corpurilor. (< fr. *réflectomètre*)
- reflectör** *I. s. n.* 1. dispozitiv al unui corp de iluminat sau al unui projector care, pe baza fenomenului de reflexie, dirijează într-o anumită direcție fluxul luminos emis de sursa de lumină. 2. oglindă concavă care reflectă lumina într-o direcție voită. • telescop al cărui obiectiv este constituit dintr-o oglindă concavă. 3. (*electr.*) element component al unor antene, pentru a le mări directivitatea. **II. s. m.** personaj literar, purtătorul de cuvânt al autorului. (< fr. *réflecteur*)
- reflectoriu**, **-ie** *adj.* care reflectă. (< fr. *réflectoire*)
- reflectoriză** *vb. I. tr.* a răsfrânge orice fascicul de lumină. **II. refl.** (despre lumină) a se răsfrânge. (< engl. *reflectorize*)
- reflectorizant**, **-ă** *adj.* reflectant. **o placă** **-ă** = strat de material plastic transparent și colorat în care au fost înglobate bile micuțe de sticlă, în semnalizarea rutieră. (< *reflectoriza* + *-ant*)
- reflecție** *s. f.* meditație, cugetare. • (*fil.*) cunoaștere a proceselor care se petrec înăuntrul conștiinței; întoarcere a conștiinței asupra ei înseși. (< fr. *réflexion*, lat. *reflexio*, germ. *Reflexion*)
- reflex**¹, **-ă** *I. adj.* 1. produs în mod spontan; de natura reflexului (II, 1). 2. reflect. **II. s. n.** 1. rază reflectantă; scilpire, strălucire. 2. (*fig.*) ogindire, reflectare. 3. reacție a organismului față de un excitant extern sau intern, prin intermediul sistemului nervos, fără intervenția voinței, prin care se reglează relațiile dintre organism și mediu. (< fr. *reflexe*, lat. *reflexus*, germ. *Reflex*)
- REFLEX²(O)-** *elem. „act reflex”.* (< fr. *reflexo/-*, cf. lat. *reflexus*)
- reflexibil**, **-ă** *adj.* care are proprietatea de a se reflecta. (< fr. *réflexible*)
- reflexie** *s. f.* răsfrângere a unui fascicul de radiații atunci când acesta întâlnește o suprafață lucioasă sau dură. (< fr. *réflexion*, lat. *reflexio*, germ. *Reflexion*)
- reflexiv**, **-ă** *adj.* 1. (despre oameni) predispus la reflecție (1); mediativ, gânditor. 2. care se răsfrânge. **o diază** **-ă** = diază care arată că acțiunea unui verb se răsfrânge asupra subiectului gramatical care o execută; *verb ~* = verb la diaza reflexivă; *pronume ~* = pronume reprezentând persoana asupra căreia se răsfrânge acțiunea verbului reflexiv. 3. (*mat.*) relație **-ă** = relație pe care un element o poate avea cu el însuși. (< fr. *reflexif*, lat. *reflexivus*, germ. *reflexiv*)
- reflexivitate** *s. f.* 1. predispoziție spre meditație. 2. (*mat.*) proprietate a unei relații de a fi reflexivă. (< fr. *reflexivité*)
- reflexogen**, **-ă** *adj.* care provoacă reflexe¹ (II, 3). (< fr. *réflexogène*)
- reflexografie** *s. f.* descriere a actelor reflexe. (< fr. *réflexographie*)
- reflexolog**, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în reflexologie. (< germ. *Reflexolog*)
- reflexologie** *s. f.* disciplină medicală care se ocupă cu studiul reflexelor¹ (II, 3). (< fr. *réflexologie*)
- reflexometrie** *s. f.* măsurare a reflexelor¹ (II, 3). (< fr. *réflexométrie*)
- reflexoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a anumitor reflexe¹ (II, 3). (< fr. *réflexothérapie*)
- reflorescență** *s. f. (bot.)* a doua înflorire. (< fr. *reflorescence*)
- reflotă** *vb. tr.* a supune operației de reflotare. (< fr. *reflotter*)
- reflotare** *s. f.* 1. retratare a concentratelor primare sau intermediare obținute la flotația substanțelor minerale utile. 2. operație prin care firele textile sunt desășurate de pe bobine. (< *reflota*)
- refluă** *vb. intr.* (despre ape, lichide) a se revârsa înapoi; a reveni. (< fr. *refluer*)
- refluent**, **-ă** *adj.* care refluează. (< engl. *refluent*)
- reflux** *s. n.* 1. coborâre periodică a nivelului apei mărilor și oceanelor datorită atracției Lunii și a Soarelui. 2. (*fig.*) descreștere, regres. 3. (*chim.*) reîntoarcere către baza coloanei de fracționare, sub formă de lichid condensat, a unei părți din vapori datorită pierderii de căldură. • lichidul astfel obținut. 4. (*med.*) revenire a unei unde de lichid. (< fr. *reflux*)
- refontă** *vb. tr.* 1. retopi; a turna din nou. 2. (*fig.*) a refaca. (după fr. *refondre*)
- refontă** *s. f.* refacere (în întregime). (< fr. *refonte*)
- reforjă** *vb. tr.* a forja din nou. (< fr. *reforgier*)
- reformă** *vb. tr.* 1. a îndrepta, a îmbunătăți (o situație, o concepție etc.). 2. a scoate din uz, a da la reformă (3). 3. a declara pe cineva inapt pentru serviciul militar, scoțându-l din evidențele armatei. (< fr. *réformer*, lat. *reformare*)

- reformare** *s. f.* acțiunea de a reforma. • transformare, prin procedee tehnice, termice sau catalitice, a hidrocarburilor nearomatice din produsele petroliere în hidrocarburi aromatice. (< *reforma*)
- reformât**, -**ă** *adj.* 1. scos din uz ca inutilizabil. 2. (despre oameni; și *s. m.*) scos din evidența armatei ca inapt. 3. care ține de cultul religios protestant. • (*s. m. f.*) protestant calvin. (< *reforma*)
- reformator**, -**oare** *adj.*, *s. m. f.* 1. (propagator) de reforme, (cel) care reformează, înnoiește. 2. (înfiptor) al Reformei (2). (< fr. *réformateur*, lat. *reformator*)
- reformă** *s. f.* 1. transformare, reorganizare în domeniul politic, economic, social, cu caracter limitat sau de structură. 2. mișcare social-politică și religioasă îndreptată împotriva feudalismului și a papalității, apărută în Europa așezană în sec. XVI, care a dus la crearea bisericii reformate (protestante). 3. scoatere din evidență a unor materiale, efecte, arme etc. scoțite la un moment dat ca inutilizabile; totalitatea acestor bunuri. 4. declarare a cuiva ca inapt pentru serviciul militar. (< fr. *réforme*, germ. *Reform*)
- reformism** *s. n.* 1. curent politic în mișcarea muncitorească, ce negă necesitatea revoluției și a dictaturii proletariatului, preconizând înlocuirea luptei revoluționare cu reforme mărunte, care nu ating bazele orânduirii capitaliste. 2. atitudine politică bazată pe introducerea reformelor. (< fr. *réformisme*)
- reformist**, -**ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al reformismului. (< fr. *réformiste*)
- reformulă** *vb. tr.* a formula din nou în alți termeni. (< fr. *reformuler*)
- refractă** *vb. I. tr.* a produce fenomenul refracției. **II. refl.** (despre unde luminoase, sonore etc.) a suferi fenomenul refracției. (< fr. *refracter*)
- refractant**, -**ă** *adj.* refractiv, refringent. (< *refracta* + -ant)
- refractar**, -**ă** *adj.* 1. (despre materiale) rezistent la temperaturi înalte. 2. (*fig.*; despre oameni și *s.*) care se împotriveste; nesupus, rebel. (< fr. *réfractaire*, lat. *refractarius*)
- refractivitate** *s. f.* proprietate a unui material de a fi refractar. (< fr. *réfractivité*)
- refractiv**, -**ă** *adj.* 1. care produce refracție; referitor la refracție; refractant. 2. care își schimbă brusc direcția. (< fr. *réfractif*)
- REFRACTO-** *elem.* „refracție”. (< fr. *réfracto-*, cf. lat. *refractus*)
- refractometrie** *s. f.* disciplină care studiază metodele și procedeele de măsurare a indicilor de refracție ai substanțelor. (< fr. *réfractométrie*)
- refractometru** *s. n.* instrument folosit în refractometrie. (< fr. *réfractomètre*)
- refractor** *s. n.* 1. lunetă astronomică cu obiectivul din mai multe lentile. 2. dispozitiv optic care schimbă direcția unui fascicul de lumină prin refracție. (< fr. *réfracteur*, germ. *Refraktor*)
- refracție** *s. f.* deviere a unui fascicul de radiații luminoase, sonore sau a unei unde electromagnetice care străbate medii transparente (de densități) diferite. **O ~ astronomică** = deviere a razei de lumină a unui astru de la direcția rectilinie, datorită refracției sale în atmosfera terestră; **indice de ~** = număr, cătut dintre viteza unei radiații electromagnetice în vid și viteza ei în mediul din care provine. (< fr. *réfraction*, lat. *refractio*)
- refrangibil**, -**ă** *adj.* care se poate refracta. (< fr. *réfrangible*)
- refrangibilitate** *s. f.* însușirea de a fi refrangibil. (< fr. *réfrangibilité*)
- refren** *s. n.* 1. vers (grup de versuri) repetat după fiecare strofă a unei poezii sau după un cuplet. 2. frază muzicală care se repetă după fiecare cuplet al unui cântec. • secțiunea de bază a rondoului, care se repetă de mai multe ori. 3. (*fig.*) cuvânt, frază, expresie care se repetă stereotip. (< fr. *refrain*)
- refrigeră** *vb. intr.* a răci un produs alimentară până la o temperatură apropiată de punctul de îngheț. (< fr. *réfrigérer*, lat. *refrigerare*)
- refrigerator** *s. n.* partea dintr-o instalație frigorifică în care se produce scăderea temperaturii până aproape de 0° C. (< fr. *réfrigérateur*)
- refrigeratie** *s. f.* 1. refrigerare. 2. metodă chirurgicală de răcire în scop anestezic sau terapeutic a unui membru, a unei porțiuni de tegument cu ajutorul pungilor de gheață sau al unui aparat refrigerent. (< fr. *réfrigération*, lat. *refrigeratio*)
- refrigerent**, -**ă** **I. adj.** care produce frig. **II. s. n.** aparat dintr-o instalație de distilare care răcește, până la condensare, vaporii produși prin fierbere. (< fr. *réfrigérant*)
- refringent**, -**ă** *adj.* (despre medii transparente) care refractă razele luminoase; refractant. (< fr. *réfringent*)
- refringență** *s. f.* 1. proprietatea de a fi refringent. 2. mărime caracteristică mediilor transparente, egală cu diferența dintre indicii de refracție al mediului și unitate. (< fr. *réfringence*)
- refrișă** *vb. tr., refl.* 1. a (se) răcori. 2. a (se) improspăta, a (se) face ca nou. (< fr. *refraichir*)
- refugiă** *vb. refl.* a fugi, a se pune la adăpost de o urmărire, de un pericol etc. • (*fig.*) a se retrage într-un loc liniștit, ferit de zgomot. (< fr. *réfugier*)
- refugiât**, -**ă** *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se refugiază. (< *refugia*)
- refugiū** *s. n.* 1. faptul de a se refugia; timpul petrecut ca refugiat. 2. loc de scăpare, de adăpost în fața unei primejdii; azil. • (*fig.*) consolare, mângâiere. • loc izolat, liniștit, în care se retrage cineva. • teritoriū protejat temporar pentru ocrotirea unor specii de animale, păsări sau plante în anumite perioade ale anului. 3. loc special amenajat în mijlocul unei străzi pentru a feri pe cetățeni de circulația mașinilor. 4. construcție pe munte, mobilată sumar, destinată să găzduiască pe alpinști în cursul unei ascensiuni. (< fr. *refuge*, lat. *refugium*)
- refulă** *vb. I. tr.* 1. a înăbuși, a respinge din domeniul conștientului în subconștient dorințe, idei, reprezentări etc. care contrazic conștiința morală a individului. 2. a deplasa, a ridica, cu ajutorul unei pompe, un fluid într-o conductă sau alt spațiu închis. 3. a forja, la cald sau la rece, o piesă de metal cu scopul de a-i modifica forma și dimensiunile transversale. **II. intr.** (despre fluide) a ieși dintr-o conductă, dintr-un canal, a se întoarce. (< fr. *refouler*)
- refulăre** *s. f.* acțiunea de a refula; respingere; înăbușire. • (*psihan.*) act psihic prin care eul se apără în mod inconștient de dorințele, ideile etc. care contrazic convingerile sau normele morale. (< *refula*)
- refută** *vb. tr.* a combate cu argumente temeinice. (< fr. *réfuter*)
- refutabil**, -**ă** *adj.* care poate fi combătut. (< fr. *réfutable*)
- refutație** *s. f.* refutare. (< fr. *réfutation*)
- refuz** *s. n.* 1. faptul de a refuza; neacceptare, respingere. **O până la ~** = atât încât nu este loc pentru mai mult. 2. material rămas după cernere într-un ciur, într-o sită. 3. deficiență în funcționarea unui sistem tehnic. • (*metal.*) defect de turnare prin producerea unor goluri rezultate din umplerea incompletă a formei cu metal topit. (< fr. *refus*)
- refuză** *vb. I. tr.* a nu primi, a nu accepta, a respinge. • a nu da (ceva ce ți s-a cerut). • a se priva de, a renunța la ceva. **II. refl.** a se sustrage, a se eschiva. **III. intr.** (*mar.*; despre vânt) a se rotii spre prora navei. (< fr. *refuser*)
- reg** *s. n.* suprafața netedă acoperită cu pietrișuri din deșertul Saharei. (< fr. *reg*)
- regal** ¹ *s. n.* raft în care se păstrează casetele cu litere în tipografie. (< germ. *Regal*)
- regal** ² *s. n.* 1. masă mare, baichet. 2. dar plăcut, cadou. 3. (*fig.*) plăcere deosebită, încântare. (< fr. *regal*, it. *regalo*)
- regal** ³, -**ă** *adj.* 1. de rege; regesc. 2. demn de un rege, maiestos. (< fr. *regal*, lat. *regalis*, it. *regale*)
- regală** *vb. I. tr., refl.* a(-și) face o anumită plăcere; a (se) ospăta bine. **II. tr.** (*fig.*) a desfăta, a încânta. (< fr. *régaler*)
- regală** *s. f.* vechi instrument muzical de suflat cu claviatură, un fel de orgă portativă. • unul dintre registrele orgii. (< it. *regale*, fr. *régale*)
- regalism** *s. n.* concepție politică ce preconizează regalitatea ca formă de guvernământ; atașament față de rege; monarhism. (după fr. *royalisme*)
- regalist**, -**ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al regalității; monarhist. (după fr. *royaliste*)

regalitate *s. f.* 1. caracter regal³ 2. formă de guvernământ în care statul este condus de un rege; monarhie. (<lat. *regalitas*, după fr. *royauté*)

regăt *s. n.* stat condus de un rege. (<rege + -at)

regată *s. f.* 1. întrecere sportivă la care participă ambarcații cu rame, cu vele sau cu motor. 2. cravată care se înnoadă și cade vertical de-a lungul plastronului cămășii. (<fr. *régate*, it. *regatta*)

rege *s. m.* 1. suveran al unui regat; monarh. 2. (fig.) persoană care are poziția cea mai însemnată într-un domeniu oarecare, într-o colectivitate, prin puterea, importanța, reputația sa. 3. piesa principală la jocul de șah. • crai, popă, rigă la jocul de cărți. (<lat. *rex*, -gis)

regeneră *vb. I. tr., refl. a (se) înnoi. II. refl. (despre țesături, organe) a se reface. III. tr. (tehn.) a readuce în condiții de folosire un material uzat. (<fr. *régénérer*, lat. *regenerare*)*

regenerativ, -ă *adj.* care are proprietatea de a regenera. (<fr. *régénératif*)

regenerator, -oăre *I. adj.* care regenerează; înnoitor. *II. s. n.* sistem tehnic pentru regenerarea unui material. (<fr. *régénérateur*)

regenerescență *s. f.* regenerare (II). (<fr. *régénérescence*)

regent, -ă *I. s. m. f.* (cel) care guvernează cu titlu provizoriu un stat monarhic, ținând locul regelui în timpul unei regențe (I). *II. adj.* (despre propoziții; și *s. f.*) căreia i se subordonează una sau mai multe propoziții; supraordonată. • (despre părți ale propoziției supraordonate) de care depinde o subordonată. (<fr. *régent*, lat. *regens*, germ. *Regent*)

regentă *s. f.* 1. guvernare a unui stat monarhic exercitată de una sau mai multe persoane în timpul minorității sau absenței regelui; perioada respectivă; persoanele care guvernează. 2. nume care se dădea unor state musulmane din nordul Africii (Tripolitania, Algeria, Tunisia), guvernate printr-o delegație a sultanului din Constantinopol. 3. stil în arhitectura și în artele decorative franceze, în timpul regenței ducelui Filip d'Orléans, prin suplețea, grația și delicatetea elementelor decorative. (<fr. *régence*)

regerminare *s. f.* reluare a germinăției după o perioadă de întrerupere. (după fr. *régénération*)

regeste *s. f. pl.* 1. nume dat în evul mediu actelor, documentelor etc. emenate în serie cronologică de la aceeași cancelarie și de la același personaj, însoțite de note explicative și de extrase din cronici. 2. repertoriu, rezumat ale documentelor, date în ordine cronologică (la volumele de documente, bibliografii etc.). (<fr. *regeste*, lat. *regesta*)

reggae /rɛghe/ *s. f.* muzică jamaicană, cu ritm sincopat; dansul respectiv. (<fr., it. *reggae*)

regicid, -ă *I. adj., s. m. f.* (cel) care a ucis un rege. *II. s. n.* asasinare a unui rege. (<fr. *regicide*, lat. *regicida*)

regie *s. f.* 1. concepția interpretării textului și activitatea de îndrumare și supraveghere a jocului artiștilor, desfășurată la punerea în scenă și la montarea unei piese de teatru, a unui film. 2. exploatare a unui bun sau executarea unei lucrări direct de către beneficiar. **O cheltuieli de ~ = cheltuieli de întreținere la o întreprindere sau instituție; cheltuieli la executarea unei lucrări; în ~ proprie = (despre construcții, reparații capitale) executate de beneficiar cu mijloace proprii. 3. formă capitalistă de organizare a unor întreprinderi, exploatarea de bunuri ale statului sau valorificarea unor drepturi ale acestuia; (p. ext.) administrația, personalul, sediul unei asemenea întreprinderi. (<fr. *régie*, germ. *Regie*)**

regifugiu *s. n.* sărbătoare romană care se celebra în amintirea alungării regilor din vechea Romă. (<lat. *regifugium*)

regim *s. n.* 1. mod, sistem de organizare a vieții economice, politice și sociale a unui stat. 2. ansamblu de reglementări proprii activității unei instituții, întreprinderi etc. • totalitatea regulilor impuse modului de viață și de alimentare al cuiva. **O ~ de economii = sistem de măsuri privind folosirea cât mai rațională a resurselor materiale, financiare și de muncă; ~ fluvial = evoluție medie a debitelor unei ape curgătoare în timp de un an. 3. totalitatea condițiilor de funcționare la un moment dat a unui sistem tehnic. 4. mod de evoluție cíclică a unui fenomen natural. 5. (lingv.) reacțiune. (<fr. *régime*)**

regiment *s. n.* unitate militară din mai multe batalioane, divizionare, escadrile etc. (<fr. *régiment*, germ. *Regiment*)

regimentar, -ă *adj.* care aparține unui regiment. **O tren ~ = convoi de căruțe sau de mașini care transportă pe front proviziile sau munițiile unei unități militare. (<fr. *régimentaire*)**

regină *s. f.* 1. soție de rege; suverană a unui regat. 2. (fig.) persoană, lucru cu o poziție privilegiată, dominantă. 3. matcă (de albine). 4. piesa cea mai însemnată la jocul de șah după rege. (<lat. *regina*)

regional, -ă *adj.* referitor la o regiune. • (*s. f.*) unitate organizatorică a unei organizații politice, economice sau de masă, corespunzătoare unei regiuni administrative. (<fr. *régional*)

regionalism *s. n.* 1. cuvânt, construcție etc. specifice unei regiuni; provincialism. 2. doctrină politică și socială care tinde să acorde o oarecare autonomie regiunilor, provinciilor unei țări. (<fr. *régionalisme*)

regionalist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al regionalismului (2). (<fr. *régionaliste*)

regionalizat *vb. tr.* a împărți un teritoriu în regiuni. (<fr. *régionaliser*)

regionare *s. f.* împărțire a unui teritoriu în entități cu anumite particularități (climatice, hidrologice etc.) relativ omogene. (<regiune + -ona)

registratură *s. f.* serviciu într-o instituție unde se înregistrează hârtiile intrate și ieșite; biroul unde funcționează acest serviciu. (<germ. *Registatur*)

registratie *s. f.* arta de a utiliza, prin mânăuirea registrelor, posibilitățile timbrale ale orgii sau clavecinului. (<fr. *registration*)

registru *s. n.* 1. condică în care se consemnează diferite date și acte oficiale. **O ~ de stare civilă = condică în care sunt înregistrate nașterile, căsătoriile, decesele etc. 2. dispozitiv cu ajutorul căruia se reglează tirajul sau închiderea unui canal, a unei conducte. 3. (arhit.) suprafața orizontală de decorație între două chenare sau delimitată compozițional. 4. întindere a scăării muzicale pe care o poate emite un instrument sau o voce. • garnitură de tuburi (la orgă), de butoane (la acordeon) sau de coarde (la clavecin) cu acordaj diferit, dar cu același timbru. • (fig.) trăsăturile particulare, tonalitatea proprie unei opere literare, a unui discurs etc. • ansamblu de idei, de teme etc. 5. dispozitiv folosit în centralele telefonice automate la dirijarea selecției legăturilor. 6. (și *s. m.*) circuit, dispozitiv din organele de comandă și de calcul ale unui calculator electronic destinat memorării. 7. (poligr.) ansamblul semnelor de reper care indică suprapunerea exactă a tiparului pe ambele fețe ale hârtiei. 8. (mar.) instituție de stat, societate care stabilește normele de construcție a navelor, ce trebuie respectate de proprietar sau armator. (<fr. *registre*, it. *registro*, germ. *Register*)**

regiune *s. f.* 1. mare întindere de pământ; teritoriu, zonă. 2. porțiune a unei organ(ism) etc. 3. unitate administrativ-teritorială cu mai multe raioane. (<lat. *register*, fr. *région*, lat. *regio*)

regiză *vb. tr.* 1. a face regia (1) unui spectacol, a unui film, a pune în scenă. 2. (fig.) a conduce, a dirija. • a pune la cale, a conduce (din umbră) o activitate etc. (<regizor)

regizor, -oăre *s. m. f.* specialist în regia (1) spectacolelor, a filmelor. (<fr. *régisseur*, germ. *Regisseur*)

regizoral, -ă *adj.* de regizor. (<regizor + -al)

regizorat *s. n.* regizare. • birou, loc unde lucrează un regizor. (<regizor + -at)

reglă *vb. tr.* 1. a reduce sau a mări regimul de funcționare al unui sistem tehnic. 2. (med.) a reglementa funcționarea unui organ, a unui sistem etc. dintr-un organism viu. 3. a potrivi tirul unei guri de foc, al unei baterii etc. • a aranja, a orândui. (<fr. *régler*)

reglabil, -ă *adj.* care se poate regla. (<fr. *réglable*)

reglaj *s. n.* reglare. (<fr. *réglage*)

reglător, -oăre *I. adj.* care reglează. *II. s. m.* (biol.) 1. genă care controlează activitatea altei gene. 2. genă care sintetizează o substanță proteică. (<regla + -tor)

reglementă *vb. tr.* a stabili norme, reguli, a supune unor norme; a pune în ordine. (<fr. *réglementer*)

reglementar, -ă *adj.* conform unui regulament; regulamentar. (<fr. *réglementaire*)

reglét *s. n.* piesă metalică în tipografie la umplerea

spațiilor libere dintre rânduri sau a spațiilor dintre formă și ramă. (< fr. *réglet*)

reglétă *s. f.* 1. piesă de material izolant pe care sunt fixate piese de contact în aparatele de telecomunicații. 2. (*arhit.*) bandă între ornamente. (< fr. *réglette*)

reglór *s. m.* tehnician care reglează mașini, unelte, dispozitive etc. (< fr. *régleur*)

regn *s. n.* fiecare dintre cele trei mari categorii sistematice care se disting în natură: animal, vegetal și mineral. (< fr. *régne*, lat. *regnum*)

regolít *s. n.* (*geol.*) scoarță de dezagregare care se formează pe versanții slab înclinați. (< fr. *regolithe*)

regosól *s. n.* sol în stare incipientă de formare, care ia naștere din depozite sedimentare. (< fr. *regosol*)

regradáre *s. f.* proces de pedogeneză care duce la carbonarea unui orizont superior al solului de către apa freatică antrenată ascendent sau de către fauna solului; progradare. (după fr. *régradation*)

regrés *s. n.* 1. revenire de la o stare sau o formă superioară de dezvoltare la una inferioară; decădere, declin. 2. (*jur.*) acțiune de ~ = acțiune prin care cineva care a plătit o sumă de bani din culpa altuia se întoarce împotriva acestuia pentru recuperarea sumei plătite. (< lat. *regressus*, fr. *régres*)

regresá *vb. intr.* a da înapoi, a merge îndărăt; a decădea. (< fr. *régresser*)

regresánt *s. m.* cel care ridică pretenții de rambursare a sumei plătite pentru o poliță sau un cec protestat. (< *regres* + *-ant*)

regresát *s. m.* cel față de care regresantul ridică pretenția de rambursare a sumei plătite pentru o poliță sau un cec protestat. (< germ. *Regressat*)

regresiúne *s. f.* 1. retragere a apelor oceanului planetar în anumite zone, cauzată de ridicarea suprafețelor uscatului, de mișcări tectonice lente etc. 2. micșorare a extensiunii geografice a unui fenomen (lingvistic, morfologic etc.). 3. mișcare a unui corp ceresc în sens opus celui în care se mișcă Soarele. 4. distrugere progresivă a memoriei. • proces prin care se revine la un nivel anterior de dezvoltare a unui comportament, a unui proces psihic. 5. (*biol.*) revenire a unei specii sau a unui organ la un stadiu mai puțin evoluat. 6. repetare detaliată a fiecăruia dintre cei doi termeni ai unei enumerări; epanodă. 7. (*stat.*) determinare a mărimei aproximative a unui fenomen prin mărirea unui alt fenomen. 8. (*ec.*) trecere de la stadii mai înalte de dezvoltare la stadii mai însoptite. (< fr. *régression*, lat. *regressio*)

regresív, -ă *adj.* 1. care merge, care dă înapoi; contrar progresului. • *derivare* -ă = procedeu de formare a unui cuvânt nou de la un cuvânt existent în limbă prin suprimarea unui afix; • *mișcare* -ă = mișcare în direcția inversă celei normale. 2. (*biol.*) referitor la o regresivă, care constituie o regresivă. (< fr. *régressif*)

regrét *s. n.* părere de rău; remușcare, căință. (< fr. *regret*)

regretá *vb. tr.* a-i părere rău (după ceva sau cineva); a avea remușcări, a se căi. (< fr. *regretter*)

regretábil, -ă *adj.* care provoacă părere de rău; (vrednic) de regretat. (< fr. *regrettable*)

regretát, -ă *adj., s. m. f.* (cel) a cărui moarte a provocat regret. (< fr. *regretté*)

regrupá *vb. tr., refl.* a (se) grupa din nou. (< fr. *regrouper*)

regulamént *s. n.* 1. totalitatea măsurilor prescrise pentru a se menține o anumită ordine; statut, norme de funcționare internă ale unei instituții, asociații. 2. act administrativ cuprinzând norme, elaborate de o putere executivă, care completează o lege sau reglementează aplicarea ei. (< lat. *regulamentum*)

regulaméntár, -ă *adj.* prevăzut în regulament; conform unui regulament; reglementar. (după fr. *réglementaire*, it. *regolamentare*)

regularítate *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este regulat (l). • uniformitate. • simetrie; proporționalitate. (< fr. *régularité*)

regularizá *vb. tr.* 1. a supune unor norme, unor reguli. • a pune în ordine, în concordanță. • a cerceta erori de înregistrare prin stornări, vitări etc. • a stabili și a achita suma în contul căreia s-au făcut plăți provizorii. 2. a da o formă geometrică regulată unui obiect. 3. a modifica albia unei ape curgătoare pentru a avea un curs regulat. (< fr. *régulariser*)

regulát, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) care urmează anumite reguli prestabilite. • care se desfășoară fără abateri; obișnuit. • ordonat, uniform. 2. organizat după anumite legi; organizat pe baze permanente. • orânduit, sistematizat. • fără elemente care să distoneze; simetric, armonios. (< lat. *regulatus*)

regulátór, -oáre *I. adj.* care regularizează o mișcare, o funcție. *II. s. m. f.* cel care stabilește un sistem de reglare, care îndrumă, conduce. *III. s. n.* aparat, dispozitiv pentru reglarea automată a funcționării unui sistem tehnic. (< fr. *régulateur*, germ. *Regulator*)

regulá *s. f.* 1. normă pe baza căreia are loc un proces, se desfășoară o activitate sau se produce un fenomen. • de ~ = în mod obișnuit. 2. principiu conducător, linie de conduită, precept, obicei. 3. rânduială, ordine, regularitate. (< lat. *regula*, după fr. *règle*)

regúr *s. n.* sol negru, de mare fertilitate, în regiunile (sub)tropicale uscate, de savane și prerii, pe roci magmatice, pe calcare și depozite argiloase. (< germ. *Regur*, fr. *regur*)

regurgítá *vb. intr.* a-i veni cuiva alimentele ingerate din stomac sau esofag în gură, fără efort de vomă. (< fr. *regurgiter*)

regurgítáție *s. f.* 1. regurgitare. 2. încărcare cu apă până la revărsare. (< fr. *regurgitation*)

reiát, -ă *adj.* (despre țesături, hârtie) cu dungi (în relief); vărgat. (< fr. *rayé*)

Reichstag /ráihis-tag/ *s. n.* parlament german între 1867 și 1947. (< germ. *Reichstag*)

reide *s. f. pl.* familie de păsări reiforme: nanduul. (< lat. *rheidae*)

reificá *vb. tr. (fil.)* a transforma un lucru, a da (unei idei) caracter material, concret. (< fr. *réifier*)

reificáre *s. f. (fil.)* 1. acțiunea de a reifica. 2. tendința de a da oricărui lucru dinamic, de mișcare un caracter static. 3. înțelegerea greșită a raporturilor sociale ca raporturi dintre lucruri, obiectuale, autonomizate. (< *reifica*)

reiforme *s. f. pl.* ordin de păsări alergătoare din America de Sud: struții americani. (< fr. *rheiformes*)

reimpórt *s. n.* reimportare. (< germ. *Reimport*)

reimpórtá *vb. tr.* a importa din nou aceleași mărfuri care au fost exportate, fără nici un fel de prelucrări. (< fr. *reimporter*)

reimprimá *vb. tr.* a imprima din nou; a retipări. (< fr. *reimprimer*)

reincárná *vb. tr., refl.* a (se) încarna din nou. (< fr. *reincarner*)

reincárnáție *s. f.* reincarnare; metempsihoză. (< fr. *reincarnation*)

reinfecotá *vb. tr., refl.* a (se) infecta din nou (cu același agent patogen). (< fr. *reinfecier*)

reinfecție *s. f.* reinfecție. (< fr. *reinfecion*)

reinfestá *vb. tr.* a infesta din nou cu același parazit. (< fr. *reinfester*)

reinfestáție *s. f.* reinfestare. (< fr. *reinfestation*)

reinsérá *vb. tr.* a insera din nou. (< fr. *reinsérer*)

reinsérție *s. f.* 1. fixare în același loc a unei porțiuni detașate dintr-un țesut. 2. reintoarcere a unui deținut, a unui prizonier, a unui deficient în societate, într-o activitate productivă. (< fr. *reinsertion*)

reinstálá *vb. I. tr., refl.* a (se) instala din nou. *II. tr.* a amenaja din nou. (< fr. *reinstaller*)

reinstaurá *vb. tr.* a instaura din nou, a reintrona. (< fr. *reinstaurer*)

reintegrá *vb. I. tr.* a repune (pe cineva) în drepturi, într-un post etc.; a restabili. *II. tr., refl.* a (se) include, a (se) reintoarce în familie, în societate; a (se) omogeniza, a (se) contopi. (< fr. *reintégrer*, lat. *reintegrare*)

reintegrábil, -ă *adj.* care poate fi reintegrat. (< fr. *reintégradable*)

reintegráție *s. f.* reintegrare. (< fr. *reintégration*)

reinterogá *vb. tr.* a interoga din nou, schimbând întrebările, ordinea lor. (< fr. *reinterroger*)

reinterprétá *vb. tr.* a da o nouă interpretare. (< fr. *reinterpréter*)

reintroducé *vb. tr.* a introduce (ceva) din nou. (după fr. *reintroduire*)

reinventă *vb. tr.* a crea din nou ceea ce a fost deja inventat. (<fr. *reinventer*)

reinvénție *s. f.* nouă invenție. (<fr. *revention*)

reinvesti *vb. tr.* a face o nouă investiție, pentru un (alt) obiectiv. (<fr. *reinvestir*)

reinvestigație *s. f.* reluare a unei investigații. (<engl. *reinvestigation*)

reinvită *vb. tr.* a invita din nou. (<fr. *reinviter*)

reionant, -ă *adj. (arhit.)* radiant. *O stil* ~ = variantă a arhitecturii gotice creată în sec. XIII, prin numeroase motive ornamentale cu imense rozase polilobate și radiante; *capelă* ~ă = capelă care se deschide spre ambulatoriu. (<fr. *rayonnant*)

reionism *s. n.* mișcare în artele plastice din Rusia, de la începutul sec. XX, sinteză între cubism, futurism și orfism, care își propunea să sugereze, în pictură, a patra dimensiune, cultivând o compoziție structurată din raze colorate. (<fr. *rayonnisme*)

reism *s. n. (fil.)* concepție potrivit căreia lucrurile concrete, materiale alcătuiesc substratul ultim al lumii. (cf. lat. *res*, lucru)

reiteră *vb. tr.* a repeta. (<fr. *réitérer*)

reiterativ, -ă *adj.* repetat. (<fr. *réitératif*)

reiterăție *s. f.* 1. reiterare. 2. metodă în topografie în măsurarea repetată a unghiurilor pentru a reduce erorile. (<fr. *réiteration*)

reînarmă *vb. tr., refl.* a(-și) reface potențialul de război, a (se) înarma din nou. (după fr. *réarmer*)

reîncadră *vb. tr.* a încadra (pe cineva) din nou într-un post (pe care l-a ocupat anterior). (<re- + *încadra*)

reîncorporă *vb. tr.* a încorpora din nou (o țară, o provincie). (<fr. *reincorporer*)

reînmatriculă *vb. tr., refl.* (despre un elev, un student) a (se) reinscrie în matricola școlară după ce a fost exmatriculat. (<re- + *înmaticula*)

reînregistrează *vb. tr.* a înregistra din nou. (<re- + *înregistra*)

reînscrie *vb. tr., refl.* a (se) înscrie din nou. (<fr. *reinscrire*)

rejansă *s. f.* panglică cu o țesătură specială, foarte apretată, având diferite întrebuințări în croitorie. (<fr. *régence*)

rejectă *vb. tr.* a arunca înapoi, a respinge. (<fr. *rejeter*, lat. *reiectare*)

rejecție *s. f.* 1. dare înapoi; respingere; readucere a conținutului ruminal în cavitatea bucală, de către animal, pentru a fi rumețat. 2. (*med.*) proces imunologic de respingere a unei grefe, a unui transplant. (<fr. *réjection*)

rejet *s. n.* 1. respingere. 2. denivelare produsă de o falie. 3. îngambament. (<fr. *rejet*)

rejeton *s. n.* 1. mlădiță, lăstar. 2. (*fig.*) vâstar, descendent, urmaș. (<fr. *rejeton*)

rejudecă *vb. tr.* 1. a judeca din nou un proces. 2. a judeca încă o dată pentru a înlătura erorile. (<re- + *judeca*)

relans *s. n.* (la jocul de cărți) nouă miză, mai mare decât a adversarului. (<fr. *relance*)

relansă *vb. I. tr.* 1. a lansa din nou sau în sens invers. 2. (*emis*) a arunca din nou, a trimite înapoi mingea. 3. a da un nou avânt. *II. intr.* (la jocul de cărți) a face un relans. (<fr. *relancer*)

relâps, -ă *adj.; s. m. f.* (cel) recăzut în erezie, în necredință. (<fr. *relaps*, lat. *relapsus*)

relascop *s. n.* aparat pentru determinarea înălțimii și a diametrului arborilor, precum și a unor elemente topografice dintr-un arboret.

relâș *s. n.* 1. suspendare temporară a spectacolelor unui teatru, ale unei opere etc.; zi, interval de repaus. 2. staționare temporară a unei nave într-un port sau într-o radă în cursul unei călătorii. (<fr. *relâche*)

relată *vb. tr.* a expune, a povesti, a istorisi. (<fr. *relater*)

relativizare *s. f.* fenomen lingvistic constând dintr-un împrumut masiv din limba latină de-a lungul istoriei. (după fr. *relativisation*)

relativ, -ă *I. adj.* 1. care există în cadrul unor relații concrete; condiționat, limitat. 2. care este în raport, în relație cu altceva. *O pronume* (sau *adverb*) ~ = pronume (sau adverb) care se raportează la un substantiv sau la un pronume precedent; *propoziție* ~ă (și *s. f.*) = propoziție

atribuivă; *timp* ~ = timp care exprimă o acțiune raportată la alt moment decât cel al vorbirii. 3. (despre mărimi fizice) care variază (după împrejurări); evaluat, determinat cu aproximație. • valabil între anumite limite, în anumite condiții. *O (fiz.) mișcare* ~ă = deplasare a unui corp față de un sistem de referință mobil. *II. adv.* aproximativ, aproape. (<fr. *relatif*, lat. *relativus*, it. *relativo*, germ. *relativ*)

relativism *s. n.* 1. concepție idealist-subiectivă care exagerează relativitatea cunoașterii umane, negând caracterul obiectiv al adevărului, văzut doar ca o convenție, o ficțiune. 2. relativitate. (<fr. *relativisme*)

relativist, -ă *adj.; s. m. f.* (adept) al relativismului. (<fr. *relativiste*)

relativitate *s. f.* 1. faptul de a fi relativ; relativism (2). 2. proprietate a fenomenelor, a mărimilor fizice de a depinde de condițiile concrete în care se efectuează măsurarea lor sau de sistemul de referință la care sunt raportate. *O teorie* ~ă = teorie fizică potrivit căreia legile fenomenelor fizice sunt valabile cu o precizie cu atât mai mică cu cât vitezelor corpurilor sunt mai mari comparabile cu viteza de propagare a luminii în vid. (<fr. *relativité*)

relativiză *vb. tr., refl.* a imprima, a căpăta un caracter relativ (2). (<fr. *relativiser*)

relator *s. m. (lingv.)* element de relație. (<it. *relatore*, engl. *relator*)

relație *s. f.* 1. legătură, conexiune, raport. *O complement circumstanțial de ~* = complement care arată obiectul la care se referă o acțiune, o calitate; *propoziție de ~* = propoziție circumstanțială care corespunde complementului circumstanțial de relație; *funcții de ~* = totalitatea funcțiilor organice care asigură legătura cu mediul exterior. 2. (*log.*) conexiune între doi, trei sau mai mulți termeni. *O judecată de ~* = judecată care reflectă raporturi între obiecte diferite. 3. (*mat.*) condiție care leagă valorile a două sau mai multe mărimi. 4. (*pl.*) legătură între oameni, popoare, state etc. *O ~ii de producție* = raporturi care se stabilesc între oameni în procesul producției bunurilor materiale, a repartiției, schimbului și consumului; *~ii diplomatice* = raporturi politice cu caracter de continuitate între state, stabilite prin misiuni diplomatice; (*fam.*) *a avea ~ii* = a cunoaște, a frecventa persoane influente. 5. legătură feroviară, rutieră sau aeriană regulată între două puncte; traseu. 6. informație; expunere, relatare. *O a da ~ii* = a informa. (<fr. *relation*, lat. *relatio*, germ. *Relation*)

relaționă *vb. tr. (rar)* a pune în relație fenomene, evenimente etc. (<*relație* + -ona)

relațional, -ă *adj.* care stabilește o relație; de relație. (<fr. *relationnel*, engl. *relational*)

relaționism *s. n.* concepție idealistă potrivit căreia realitatea ar fi un sistem de relații (logice). (<germ. *Relationismus*, engl. *relationism*)

relaxă *vb. I. refl.* a face ceva fără grabă, fără încordare sau tensiune, destins. • a slăbi, a scădea. *II. tr., refl.* a(-și) destinde (corpul, mușchii). • (*fig.*) a (se) liniști; a(-și) scădea tensiunea nervoasă. (<fr. *relaxer*, lat. *relaxare*)

relaxant, -ă *I. adj.* care relaxează. *II. s. n.* medicament natural sau de sinteză care produce paralizia mușchilor striai. (<fr. *relaxant*)

relaxare *s. f.* 1. acțiunea de a se relaxa. • liniștire a nervilor; destindere. • scădere din intensitate a tensiunii dramatice. 2. scădere a tensiunilor interne dintr-un corp, deformația lui rămânând constantă. 3. proces ireversibil prin care un sistem fizic tinde, în anumite condiții, spre starea de echilibru termodinamic, electric etc. (<*relaxa*)

relaxație *s. f.* relaxare (3). (<fr. *relaxation*)

relaxă *s. f.* tip de saltea din burete de material plastic. (<germ. *Relax*, n. com.)

relaxoterapie *s. f.* tratament prin relaxare. (<fr. *relaxothérapie*)

relectură *s. f.* recitare, a doua lectură. (<fr. *relecture*)

relegă *vb. tr.* 1. a interna într-o colonie penitenciară; a surghiuni, a expulza. 2. a plasa, a așeza. (<fr. *reléguer*, lat., it. *relegare*)

relegaliză *vb. tr.* a legaliza din nou. (<re- + *legaliza*)

reléu *s. n.* 1. aparat, dispozitiv de comandă pentru anumite modificări ale unui sistem tehnic, acționat de variația unor mărimi caracteristice (temperatură, tensiune

- etc.) ale unui alt sistem tehnic. 2. dispozitiv care retransmite (amplificând) semnalele recepționate. • comunicație între mai multe locuri, făcută cu ajutorul unor stații intermediare de recepție și de retransmisie. 3. mod de înlocuire a cailor pentru anumite drumuri lungi, a căinilor în timpul vânătorii sau a ștafetelor în timpul unei curse; locul de schimb; animalul sau ștafeta. (<fr. relais)
- relevă** *vb. I. tr.* a scoate în evidență, a reliefa, a evidenția, a sublinia. **II. refl.** a se dovedi, a se manifesta ca... (<fr. relever)
- relevabil**, -ă *adj.* care merită a fi relevat. (<fr. relevable)
- relevânt**, -ă *adj.* care relevă, care iese în evidență. • (lingv.) distinctiv. (<fr. relevant)
- relevanță** *s. f.* calitatea de a fi relevant; importanță. (<fr. relevance, germ. Relevanz)
- relevație** *s. f.* relevare. (<germ. Revelation)
- relevu** *s. n. I.* măsurare și reprezentare la scară a elementelor care compun o construcție sau un ansamblu de construcții. 2. copie a unei opere de artă. 3. (stat.) metodă de observare a unei populații, în scopul de a cunoaște numărul sau cantitatea. (<fr. relevé)
- relevment** *s. n.* unghi format între o direcție de referință și direcția spre un reper. (<fr. relèvement)
- relict**, -ă **I. adj.** care s-a păstrat din trecut. **II. s. n.** (biol.) 1. soi, specie care a supraviețuit din epocile geologice. 2. rămășiță, vestigiu. (<germ. Relikt, lat. relictus)
- relicvăriu** *s. n.* casetă din materiale prețioase în care se păstrează relicve (1). (<it. reliquario, fr. reliquaire)
- relicvăt** *s. n. (fin.)* rest de datorie după reglarea unui cont. (<fr. reliquat)
- relicvă** *s. f. I.* obiect rămas din trecut și păstrat ca amintire (scumpă). 2. (pl.) moaște. (<fr. relique, lat. reliquiae)
- relief** *s. n. I.* ridicătură, proeminență (a unui obiect, a unui plan etc.). • figură, motiv etc. care se desprinde de pe fondul unei sculpturi; basorelief; modelaj al volumelor în pictură și grafică. **O a scoate în ~ = a reliefa.** • formă, contur. • (fig.) forță, evidențiere, strălucire. 2. conformație a pământului, sub raportul înălțimilor. (<fr. relief)
- reliefa** *vb. tr.* a scoate în afară, în relief; a evidenția, a sublinia, a accentua. (<relief)
- religie** *s. f. I.* formă a conștiinței sociale caracterizată prin credința într-o divinitate, într-o ființă supranaturală, creatoare și guvernatoare a cosmosului și prin oficierea unui cult; confesiune. 2. (fig.) crez; cult; lucru sfânt. (<fr. religion, lat. religio, germ. Religion)
- religios**, -oasă *adj.* referitor la religie; evlavios, pios. (<fr. religieux, it. religioso, lat. religiosus)
- religioso** /-zo/ *adv. (muz.)* cu evlavie. (<it. religioso)
- religiozitate** *s. f. I.* evlavie, pietate. 2. reculegere. (<fr. religiosité, germ. Religiosität)
- relon** *s. n.* fibră sintetică, în România prin polimerizarea caprolactamei, pentru țesături, tricotate. (<R/omânia/ + /nail/ton, n. com.)
- relotín** *s. n.* fibră textile mixte, de bumbac și relon. (n.com.)
- relua** *vb. tr. I.* a lua din nou (în mână). • a lua înapoi. • a recuipa (un loc în spațiu). 2. a reîncepe, a continua. (<re- + lua)
- reluare** *s. f.* acțiunea de a relua. • reprezentare a unei piese de teatru care nu s-a mai jucat de multă vreme. (<relua)
- reluctant**, -ă *adj.* refractar, recalcitrant, îndărătnic. (<engl. reluctant)
- reluctanță** *s. f.* mărime egală cu raportul dintre tensiunea magnetică de-a lungul unui circuit și: fluxul magnetic care îl străbate; inversul permeanței. (<fr. réluctance)
- reluctivitate** *s. f.* reluctanță a unei substanțe omogene și izotrope. (<fr. réluctivité, engl. reluctivity)
- rem** *s. m.* unitate de evaluare a efectului biologic al radiațiilor emise de elementele radioactive, doza primită de un anumit țesut iradiat astfel încât doza absorbită să fie de un rad. (<engl., fr. rem)
- remaia** *vb. tr.* a refăce la un ciorap, la tricot ochiurile rupte ori scăpate. (<fr. remailer)
- remaiaj** *s. n.* remaiere. (<fr. remaillage)
- remaiât** *s. n.* remaiere. (<remaia)
- remaiéză** *s. f.* lucrătoare specializată în remaierea ciorapilor. (<fr. remailleuse)
- remake** /riméi/ *s. n.* versiune nouă a unui film, returnat după mai mulți ani de la premieră. (<engl. remake)
- remanent**, -ă *adj. I.* care prezintă remanență (1). 2. (despre un deșeu, un insecticid) care nu se degradează. (<fr. rémanent)
- remanență** *s. f. I.* stare (a unui corp) care persistă (după o comprimare). **O ~ electrică** = stare de electrizare a unui corp, având o anumită polarizație electrică, rămasă după suprimarea câmpului electric exterior; ~ magnetică = stare de magnetizare a unui corp, o anumită magnetizație după suprimarea câmpului magnetic exterior. 2. proprietate a unor senzații sau imagini de a persista după încetarea excitației care le-a produs. (<fr. rémanence)
- remania** *vb. tr. I.* a modifica (o lucrare, o instalație, o instituție); a schimba compoziția unui guvern. 2. a îndalura defectele unor materiale sau produse care nu corespund prescripțiilor tehnice impuse. (<fr. remanier)
- remaniabil**, -ă *adj.* care se poate remania. (<fr. remaniable)
- remarcă** *vb. I. tr.* a băga de seamă, a observa, a releva. **II. refl.** a ieși în evidență, a se distinge. (<fr. remarquer)
- remarcabil**, -ă *adj.* demn de remarcat; deosebit, însemnat, valoros. (<fr. remarquable)
- remărcă** *s. f.* observație, comentariu. (<fr. remarque)
- remastică** *vb. tr.* (despre rumegătoare) a mesteca din nou; a rumega. (<fr. remastiquer)
- remasticăție** *s. f.* remasticare. (după fr. remasticage)
- remă¹** *s. f.* denumire a verbului în terminologia aristotelică. (<fr. rheme, gr. rhema)
- remă²** *elem. „vâslă“.* (<fr. -rème, cf. lat. remus)
- remediă** *vb. tr.* a îndrepta, a îmbunătăți (o situație). (<fr. remédier, lat. remediare)
- remediabil**, -ă *adj.* care poate fi remediat. (<fr. remédiable)
- remediu** *s. n. I.* leac, medicament. 2. (fig.) mijloc de îndreptare a unei situații, stări etc.; soluție. (<lat. remedium, fr. remède)
- remember** /ri-mém-băr. vb. imper., s. n. (ca îndemnul de a nu uita un eveniment important) ține minte! amintește-ți! (<engl. remember)
- rememoră** *vb. tr.* a-și aduce din nou în memorie; a-și reaminti. (<fr. remémorer)
- rememorativ**, -ă *adj.* de amintire; comemorativ. (<fr. remémoratif)
- remige** *s. f.* fiecare dintre penele mari ale aripurilor, care servesc pentru zbor. (<fr. remige)
- remilitariză** *vb. tr.* a reorganiza cu scopuri războinice armata, industria. (<fr. remilitariser)
- remineraliză** *vb. tr. refl. (med., biol.)* a redobândi mineralele până la compoziția normală. (<fr. reminéraliser)
- remineralizație** *s. f.* remineralizare. (<fr. reminéralisation)
- reminiscență** *s. f. I.* amintire vagă, tulburare a unor fapte sau imagini din trecut. **O teoria ~ței** = teorie platoniciană potrivit căreia omul recunoaște ideile pe care le-ar fi contemplat într-o existență anterioară. 2. (psih.) evocare bruscă a unor fapte ce păreau uitate. 3. rămășiță, urmă. (<fr. reminiscence, lat. reminiscencia)
- remisibil**, -ă *adj.* care poate fi iertat; scuzabil. (<fr. rémissible)
- remisibilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este remisibil. (<fr. rémissibilité)
- remisiune** *s. f. I.* iertare. • (la catolici) iertare a păcatelor. 2. atenuare progresivă, până la vindecare, a manifestărilor unor boli: remitență. (<fr. remission, lat. remissio)
- remisiv**, -ă *adj. I. (jur.)* care absolvă, scutește de obligație. 2. îngăduitor, iertător. • supus, docil, ascultător. (<it. remissivo)
- remite** *vb. tr. I.* a înmâna, a preda, a încredința. 2. a renunța la o sumă datorată de un debitor. (<lat. remittere, după fr. remettre)
- remitendă** *s. f.* totalitatea cărților nevândute primite de către librar de la editor în comision și înapoiate editorului. (<germ. Remittende)

- remitent**¹ *s. m.* 1. posesor al unei polițe. 2. girant. (< germ. *Remittent*)
- remitent**², -ă *adj.* (despre boli) care prezintă remisune (2). (< fr. *rémittent*)
- remițență** *s. f.* 1. remisune (2). 2. împotrivire, rezistență la forță; (*p. ext.*) recalitrantă. (< fr. *rémittance*)
- remiză** *vb. intr.* a termina o partidă de șah la egalitate. (< fr. *remisser*)
- remiză** *s. f.* I. 1. partidă de șah în care cei doi jucători consimt reciproc la un rezultat de egalitate. 2. formă de retribuție a muncii sub formă de cotă procentuală în funcție de munca prestată și rezultatele obținute. 3. operație financiară de achitare a unei datorii în străinătate prin transmiterea către un creditor a unui document de plată. • comision; reducere, rabat. II. 1. clădire destinată pentru adăpostirea (auto)vehiculelor rutiere, mașinilor agricole, locomotivelor etc. 2. pădurea care servește ca loc de adăpost pentru vânat. (< fr. *remise*)
- remizier**, -ă *s. m. f.* I. lucrător plătit prin remiză (I, 2). 2. intermediar între un agent de schimb și un client. (< fr. *remisier*)
- remobilă** *vb. tr.* a mobila din nou, a schimba mobila. (după fr. *remuebler*)
- remodelă** *vb. tr.* 1. a îmbunătăți aspectul, forma unui lucru. 2. a modifica organizarea, structura unui lucru, pentru a-l adapta la cerințele actuale. (< fr. *remodeler*)
- remont**¹ *s. m.* 1. cal tânăr încă neobișnuit la ham sau la călărie. 2. banc, grup de pești care urcă în susul apei pentru a-și depune icrele. II. *s. n.* urcare în susul apei. (< fr. *remonte*)
- remont**² *s. n.* reparație, revizie (tehnică). (< rus. *remont*)
- remontă** *vb. I. tr.* 1. a monta din nou (o instalație). 2. a procura cai pentru armată. II. *tr. refl. (fig.)* a (se) restabili, a (se) îndrăveni, a (se) refăce. (< fr. *remonter*)
- remontanț**, -ă *adj.* 1. care întărește. 2. (despre plante) care înflorește de mai multe ori în perioada de vegetație. (< fr. *remontant*)
- remontă** *s. f.* serviciu al armatei însărcinat cu această acțiune; totalitatea cailor procurați. • crescătoria de cai. (< fr. *remonte*)
- remontoar** *s. n.* mecanism de întoarcere a arcului unui ceas. (< fr. *remontoir*)
- remora** *s. f.* pește având un disc adeziv pe cap, cu care se fixează pe funduri de bărci, de corăbii. (< fr. *rémora*, lat. *remora*)
- remorcă** *vb. tr.* 1. a trage în urma sa (o navă, un vagon etc.). 2. (*fig.*) a lua cu sine, a atașa unui grup, a trage. (< fr. *remorquer*)
- remorcăj** *s. n.* remorcare. (< fr. *remorquage*)
- remorcă** *s. f.* I. vehicul fără mijloc propriu de deplasare, traș de un vehicul motor. ○ *a fi la ~a* (*cuiva* sau, *a ceva*) = a depinde cu totul (de, cineva sau de ceva). 2. parăamă rezistentă, cablu servind pentru remorcarea unei nave, a unui șlep etc. (< fr. *remorque*)
- remorcher** *s. n.* navă puternică de mic tonaj destinată remorcării altor nave. II. *adj.* care remorchează. ○ *avion ~* = avion care tractează unul sau mai multe planoare de zbor. (< fr. *remorqueur*)
- remote-control** /rimót-/ *s. n.* telecomandă, control de la distanță. (< engl. *remote control*)
- remu** *s. n.* variație treptată a nivelului apei unui râu sau canal produsă în zonele în care mișcarea uniformă a curentului este împiedicată. • vârtejuri de apă și valuri mici care se formează în imediata apropiere a pupei la o navă propulsată prin elice. ○ *~ de aer* = zonă instabilă unde se întâlnesc curenți de aer ascendenți și descendenți. (< fr. *remous*)
- remuladă** *s. f.* sos picant preparat din untdelemn, zeamă de lămâie, muștar și verdeturi. (< fr. *rémoulade*)
- remuneră** *vb. tr.* a retribui, a plăti. (< fr. *rémunérer*, lat. *remunerare*)
- remunerativ**, -ă *adj.* care servește pentru remunerare. • profitabil. (< engl. *remunerative*)
- remunerătoriu**, -ie *adj.* care remunerează; lucrativ, rentabil. (< fr. *rémunératoire*)
- remunerăție** *s. f.* retribuție, plată, remunerare. (< fr. *rémunération*, lat. *remuneratio*)
- ren** *s. m.* mamifer rumeșator din regiunile polare, asemănător cu cerbul, care se poate domestici. (< fr. *renne*)
- renal**, -ă *adj.* referitor la rinichi, al rinichilor. (< fr. *renal*, lat. *renalis*)
- renascentist**, -ă *adj.* care aparține Renașterii. (< sp. *renascentista*)
- renăște** *vb. intr.* 1. a se naște din nou; a se regenera. • (*fig.*) a se trezi din nou la viață. 2. (*fig.*) a se produce din nou; a reapărea. 3. (*fig.*) a se refăce, a se înviora, a înflori. (după fr. *renaitre*)
- renăștere** *s. f.* 1. trezire la o viață nouă, refacere; reînflorire, reviriment, avânt. 2. mișcare social-politică și culturală din sec. XIV-XVI în Europa occidentală, în lupta burgezicii contra feudalismului, caracterizată prin mari invenții și descoperiri geografice, prin înflorirea științelor și a artelor și prin reînvierea interesului pentru cultura antică. (< *renaste*, /2/ după fr. *Renaissance*)
- rendez-vous** /randevú/ *s. n.* întâlnire (fixată dinainte) între două sau mai multe persoane. (< fr. *rendez-vous*)
- rendzină** *s. f.* sol calcaros, format într-un climat umed, sub o vegetație ierboasă. (< fr. *rendzine*)
- renegă** *vb. tr.* a se lepăda de cineva sau ceva, a abjura; a nega, a tăgădui. (< lat. *renegare*)
- renegăt**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care s-a înstrăinat de patria, de credința sa. • (cel) care a renunțat la vechile convingeri, care a trădat grupul, partidul căruia i-a aparținut. (< fr. *renégat*, germ. *Renegat*)
- renegocia** *vb. tr.* a negocia din nou. (< fr. *renégocier*)
- renetă** *s. f.* instrument recurbat pentru curățirea copitelor la cai. (< fr. *rénette*)
- renete** *s. n. pl.* soi de măr de origine olandeză, cu fruct de mărime mijlocie, conic, galben-limoniu, portocaliu pe partea expusă la soare. (< fr. *reINETte*, germ. *Renette*)
- renglote** *s. f. pl.* varietate de prun cu fructe mari, sferice, galbene-verzui sau roșcate; fructul însăși. (< germ. *Ringlotte*)
- reniform**, -ă *adj.* în formă de rinichi. (< fr. *réniforme*)
- renină** *s. f.* enzimă cu efect hipertensiv și vasoconstrictor, secretată de rinichi. (< fr. *rénine*)
- renitent**, -ă *adj.* care prezintă renitență. (< fr. *rénitent*, lat. *renitens*)
- renitență** *s. f. (med.)* rezistența la apăsare a unui organ sau tegument. (< fr. *rénitence*)
- reniu** *s. n.* metal, asemănător cu platina, pentru aliaje speciale. (< fr. *rhenium*, germ. *Rhenium*)
- renonsă** *s. f.* (la jocul de cărți) refuz de a da culoarea cerută. (< fr. *renonce*)
- renotróp**, -ă *adj.* cu afinitate pentru rinichi. (< fr. *rénotrop*)
- renová** *vb. tr.* a înnoi, a repara. (< fr. *rénover*, lat. *renovare*)
- renovator**, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care militează pentru prefaceri, pentru progres; înnoitor. (< fr. *renovateur*)
- renovație** *s. f.* renovare. (< fr. *rénovation*)
- rentă** *vb. intr.* a produce câștig; a aduce venit. • (*fam.*) a merita osteneala. (< fr. *renter*)
- rentabil**, -ă *adj.* care rentează; avantajos, productiv. (< fr. *rentable*)
- rentabilitate** *s. f.* însușirea de a fi rentabil; avantaj, beneficiu. ○ *rata ~ajii* = raport între beneficiul realizat de o întreprindere și prețul de cost al producției. (< fr. *rentabilité*)
- rentabiliză** *vb. tr.* a face rentabil. (< fr. *rentabiliser*)
- rentă** *s. f.* 1. plată (în muncă, în produse sau în bani) la care era obligat iobagul față de stăpânul său. 2. venit pe care îl aduce cu regularitate un bun (i)mobiliar și care nu este legat de o activitate productivă a proprietarului. (< fr. *rente*)
- rentier**, -ă *s. m. f.* beneficiar al unei rente, care constituie principalul mijloc de a trăi. II. *adj.* provenit din rentă, legat de rentă. (< fr. *rentier*)
- renting** *s. n.* formă de leasing în închirierea de mijloace de transport, de apartamente etc. (< engl. *renting*)
- renume** *s. n.* nume bun, faimă, reputație, celebritate. (după fr. *renom*)

renumit, -ă *adj.* cu renume; celebru, vestit, ilustru. (după fr. *renomme*)

renunța *vb. intr.* a se lăsa de ceva, a părăsi (de bunăvoie ceva sau pe cineva). (<fr. *renoncer*, lat. *renuntiare*)

renură *s. f.* (tehn.) canelură (2). (<fr. *rainure*)

REO-, -rée *elem.* „curgețe, curent”. (<fr. *rhéo-*, -rhée, cf. gr. *rheos*)

reoangiografie *s. f.* metodă de explorare a arterelor periferice bazată pe înregistrarea variațiilor conductibilității electrice. (<reo- + angiografie)

reobază *s. f.* intensitate minimă a unui curent galvanic, capabil să producă excitația unui țesut viu. (<fr. *rhéobase*)

reobionte *s. n. pl.* organisme care trăiesc în curenți de apă. (<fr. *rhéobiontes*)

reocardiografie *s. f.* urmărire a mișcărilor inimii și vaselor mari cu ajutorul diafragmei. (<fr. *rhéocardiographie*)

reocardiogramă *s. f.* curbă obținută prin reocardioografie. (<fr. *rhéocardiogramme*)

reocrén, -ă *adj.* (despre izvoare) cu apă limpede și debit regulat; (despre organisme) aflat în asemenea ape. (<fr. *rhéocrène*)

reocupă *vb. tr.* a ocupa din nou, a recuceri. (<fr. *réoccuper*)

reofil, -ă *I. adj.* (despre organisme) adaptat a rezista curentului din apele curgătoare. **II. s. m. pl.** pești care depun icrele în curentul apelor. (<fr. *rhéophile*, engl. *rhéophile*)

reofób, -ă *adj.* (despre organisme) care evită apele repezi de munte. (<fr. *rhéophobe*)

reofór *s. m.* fir al unei pile electrice. (<fr. *rhéophore*)

reoforéză *s. f.* fenomen reologic de antrenare spontană a particulelor în suspensie spre mijlocul conductei, la curgerea unui fluid. (<fr. *rhéophorèse*)

reoglifă *s. f.* urmă pe fața inferioară a straturilor din gresii, reprezentând mulajul unor scurgeri de nămol pe fundul bazinului de sedimentare. (<fr. *rhéoglyphe*)

reograf *s. n.* aparat folosit în reografie. (<fr. *rhéographe*)

reografie *s. f. I.* măsurare a variațiilor intensității curentului electric. **2.** explorare a modului în care se face circulația sângelui în anumite organe sau regiuni ale corpului pe baza variațiilor electrice ale acestora. (<fr. *rhéographie*)

reogramă *s. f.* curbă reprezentând variațiile electrice ale anumitor organe. (<fr. *rhéogramme*)

reológ, -ă *s. m. f.* specialist în reologie. (după engl. *rheologist*)

reologie *s. f.* ramură a mecanicii care studiază deformarea și curgerea unor materiale sub acțiunea forțelor exterioare. (<fr. *rhéologie*)

reometrie *s. f.* tehnică de măsurare a mărimilor care caracterizează un material cu proprietăți reologice. (<fr. *rhéométrie*)

reométru *s. n.* instrument folosit în reometrie. (<fr. *rhéomètre*)

reomorfism *s. n.* proces prin care o rocă, un sediment se transformă într-o masă fluidă. (<fr. *rhéomorphisme*)

reomorfoză *s. f. (biol.)* morfoză sub influența apelor curgătoare. (<fr. *rhéomorphose*)

reonom, -ă *adj.* (despre legăturile sistemelor de puncte materiale) care variază în timp, însă după o lege independentă de forțele care acționează în cadrul sistemelor de puncte. (<engl. *rheonome*)

reoperă *vb. tr.* a face din nou o intervenție chirurgicală. (<fr. *réopérer*)

reorchestră *vb. tr.* a orchestra din nou o bucată muzicală. (<fr. *réorchestrer*)

reorchestrăție *s. f.* reorchestrare. (<fr. *réorchestration*)

reordonă *vb. tr.* a repune în ordine, a ordona după alte criterii. (<fr. *réordonner*)

reordonanță *vb. tr.* a ordonanța din nou. (<fr. *réordonnancer*)

reorganiză *vb. tr.* a organiza pe noi baze; a restructura. (<fr. *réorganiser*)

reorganizator, -oare *s. m. f.* cel care organizează. (<fr. *réorganisateur*)

reorientă *vb. tr., refl. a (se) orienta într-o nouă direcție; a (se) readapta.* (<fr. *réorienter*)

reoscóp *s. n.* instrument pentru prezența unui curent electric. (<fr. *rhéoscope*)

reostat *s. n.* aparat pentru reglarea intensității curentului electric într-un circuit. (<fr. *rhéostat*)

reostricțiune *s. f.* contracție transversală a unui conductor lichid străbătut de curent electric. (<fr. *rhéostriktion*)

reotropism *s. n.* tropism datorat curenților din apă sau atmosferici. (<fr. *rhéotropisme*)

reovírus *s. n.* virus care poate produce la copii enterite de tip diareic și afecțiuni respiratorii. (<fr. *rhéovirus*)

reoxidare *s. f.* tratamentul aplicat în finisarea produselor textile prin oxidarea leucoderivaților din reducerea coloranților și fixați pe fibră. (după fr. *réoxydation*)

repagină *vb. tr.* a pagina din nou. (<re- + pagina)

repară *vb. tr. I.* a îndrepta defectele unui lucru, ale unei piese, a repune în stare bună, de funcționare; a drege. **2. (fig.)** a îndrepta, a corecta. • a compensa. **3. (jur.)** a plăti daune (pentru o stricăciune, pentru o insultă). (<fr. *réparer*, lat. *reparare*)

reparabil, -ă *adj.* care poate fi reparat. • (fig.) care se poate îndrepta, corecta. (<fr. *réparable*, lat. *reparabilis*)

reparatór, -oare *adj.* (și s.) care repară; reparatoriu. • (jur.) care acoperă o pagubă. (<fr. *réparateur*)

reparatórúu, -ie *adj.* reparator. (<fr. *réparatoire*)

reparație *s. f. I.* proces prin care se îndepărtează defectele unui lucru, ale unei piese; reparare. **2. (fig.)** satisfacție, despăgubire acordată cuiva pentru o ofensă. (<fr. *réparation*, lat. *reparatio*, germ. *Reparation*)

repartítív, -ă *adj.* care are ca obiect faptul de a repartiza. (<fr. *répartitif*)

repartítór *s. n.* dispozitiv cu ajutorul căruia se poate face schimbarea legăturilor dintre liniile exterioare și cele interioare ale unei centrale telefonice. (<fr. *répartiteur*)

repartíție *s. f.* repartizare, distribuire. • înscris prin care se repartizează o locuință. • (ec.) repartizare a bunurilor materiale și a forței de muncă în societate; (re)distribuție a produselor muncii, moment al reproduției care mijlocește legătura între producție și consum. (<fr. *répartition*)

repartiză *vb. tr. I.* a distribui, a împărți. **2.** a pune pe cineva într-un anumit loc sau domeniu de activitate; a numi. (după fr. *répartir*)

repasă *vb. tr. I.* a călca cu fierul cald. **2.** a revizui (esaturile și tricaturile în scopul descoperirii și reparării defectelor. (<fr. *repasser*)

repasát *s. n.* repasare. (<repasa)

repasatoáre *s. f.* muncitoare care execută lucrări de repasare. (după fr. *repaseuse*)

repatriá *vb. refl., tr.* a reveni, a aduce pe cineva în patrie, după o absență îndelungată. (<lat. *repatriare*, fr. *repatrier*)

repáus *s. n. I.* lipsă de mișcare; inactivitate. **2.** liniște (sufletească), calm. **3.** moarte. (<lat. *repausum*)

repauză *vb. I. refl. a se odihni. II. intr. (rar)* a muri. (<lat. *repasare*, fr. *reposer*)

repauzánt, -ă *adj. (rar)* odihnitor, liniștitor. (<fr. *repasant*)

repavá *vb. tr.* a pava din nou. (<fr. *repaver*)

repelént *I. adj. I.* care respinge. **2. (fig.)** antipatic, respingător. **II. s. n.** substanță care prin calitățile sale organoleptice (gust, miros) îndepărtează rozătoarele, insectele etc. (<i>it. repellente, (II) germ. *Repellent*)

repént, -ă *adj.* (despre tulpini) care se târăște pe pământ, dând naștere din loc în loc la rădăcini; târător. (<lat. *repens*)

repér *s. n. I.* semn servind pentru orientare. • (fig.) criteriu de recunoaștere, de orientare. **2. (tehn.)** semn trasat pe suprafața unei piese pentru orientare. • fiecare dintre piesele componente ale unui ansamblu. **3. (mat.)** sistem de referință pentru o dreaptă în raport cu care, cu ajutorul unui sistem de coordonate, poate fi determinat orice punct al dreptei. (<fr. *repère*)

reperá *vb. tr.* a marca prin repere; a determina cu un reper. (<fr. *repérer*)

reperábíl, -ă *adj.* care se poate repera. • (lingv.) care poate fi întâlnit într-o frază corectă. (<fr. *repérable*)

reperáj *s. n.* reperare. (<fr. *repérage*)

- reperкусиune** *s. f.* urmare, consecință. (< fr. *répercussion*, lat. *repercussio*)
- repercută** *vb. refl.* 1. (despre unde sonore, luminoase) a se răfrânge, a se retransmite. 2. (*fig.*) a avea urmări, a-și manifesta indirect efectele. (< fr. *répercuer*, lat. *repercutere*)
- repertoar** *s. n.* repertoriu (1). (< fr. *répertoire*)
- repertoriál, -ă** *adj.* referitor la repertoriu (2). (< engl. *repertorial*)
- repertóriu** *s. n.* 1. caiet, registru, indice alfabetic cu date, nume etc. pentru a putea fi ușor găsite; repertoar. 2. totalitate pieselor, operelor jucate într-o stagiune sau în cadrul unui teatru. • totalitatea pieselor scrise de un autor. 3. culegere de texte, de cântece etc. (< fr. *répertoire*, lat. *repertorium*)
- repertoriză** *vb. tr.* a înscrie într-un repertoriu. (< *repertoriu* + -iza)
- repetă** *vb. I. tr.* a face, a spune (ceva) încă o dată. • a face repetiția unui rol (în teatru). II. *refl.* a se întâmpla din nou. (< fr. *répéter*, germ. *repetieren*)
- repetábil, -ă** *adj.* care se poate repeta. (< fr. *répétable*)
- repetént, -ă** *adj., s. m. f.* (școlar, student) care repetă o clasă, un an de învățământ, neobținând note de promovare. (< germ. *Repetent*)
- repetenție** *s. f.* situația de repetent. (< *repentent* + -ie)
- repetiív, -ă** *adj.* care se repetă fără încetare; monoton. (< fr. *répétitif*)
- repetitor, -oáre** *I. s. m. f.* pianist acompaniator al unui cântăreț sau instrumentist; corepetitor. II. *s. n.* 1. sală de meditații (într-un internat etc.). 2. aparat care repetă, prin comandă de la distanță, indicațiile unui instrument nautic. 3. fiecare dintre cele trei pavilioane ale codului internațional de semnalizare destinate să înlocuiască unul dintre pavilioanele care se repetă. (< fr. *répétiteur*, germ. *Repetitor*)
- repetiție** *s. f.* 1. repetare a unui cuvânt, a unei idei, acțiuni etc. • *armă cu ~* = armă cu care se pot trage mai multe focuri la rând. • activate depusă de interpreți pentru pregătirea unui spectacol, a unui concert. 2. procedeu stilistic în folosirea repetată a aceluiași cuvânt sau grup de cuvinte. (< fr. *répétition*, lat. *repetitio*)
- repetór** *s. n.* amplificator telefonic pe liniile de mari distanțe. (< fr. *répéteur*)
- repicá** *vb. tr. I.* a replanta. 2. a reface un pavaj prin înlocuirea pietrelor deteriorate. (< fr. *repiquer*)
- repicáj** *s. n.* 1. replantare a unor plante tinere din răsădnite într-un loc mai larg; repicare. • trecerea sau reinsământarea microorganismelor dintr-un vas de cultură într-altul. 2. înlocuire a pietrelor din pavaj. (< fr. *repiquage*)
- replantá** *vb. tr.* a planta din nou; a transplanta. (< fr. *replanter*)
- replasá** *vb. tr.* a repune la loc. (< fr. *replacer*)
- replát** *s. n.* suprafață plană situată pe un versant între două suprafețe înclinate. (< fr. *replat*)
- replay** /ripléi/ *s. n.* reluare imediată a fazelor interesante într-o transmisie sportivă (directă) la televiziune. (< engl. *replay*)
- repliá** *vb. I. tr., refl.* a (se) strânge (după ce a fost desfășurat) prin suprapunerea unei părți peste alta. II. *refl. I.* (*mil.*; despre trupe) a se retrage în ordine, sub presiunea inamicului, pe un aliniament mai favorabil apărării. • (despre mașini circulând pe drumurile publice) a se retrage pe o bandă mai puțin circulată sau în spatele altei mașini. 2. (*fig.*) a se retrage în sine; a medita. (< fr. *replier*)
- replicá** *vb. tr.* a da o replică; a răspunde, a riposta. (< fr. *répliquer*)
- replicáre** *s. f.* 1. acțiunea de a replica. 2. dublare prin copiere după o formă preexistentă. 3. (*biol.*) proces complex prin care se asigură sinteza macromoleculilor ce dețin codificată informația ereditară. (< *replica*)
- replicatív, -ă** *adj.* (despre frunze) pliat spre interior de la vârf spre bază. (< fr. *replicatif*)
- replícă** *s. f.* 1. răspuns la ceea ce s-a spus sau s-a scris; ripostă. 2. ceea ce are de spus un actor după ce interlocutorul său a terminat de vorbit. • *fără ~* = definitiv. • (*jur.*) concluzii opuse de reclamant celor formulate de pârât. 3. răspuns dat de o voce sau de un instrument într-un duet, terțet etc. 4. reproducere a unei opere de artă, executată chiar de autor. • (*arheol.*) copie veche. 5. mular al unui corp obținut prin depunerea pe suprafața acestuia a unei pelicle maleabile, care apoi se desprinde. 6. repetare (mai slabă) a unui cutremur de pământ. (< fr. *réplique*, lat. *replica*)
- repolizá** *vb. tr.* a poliza din nou; a da un nou lustru. (după fr. *repolir*)
- repolarizáre** *s. f.* recuperare a sarcinilor electrice pozitive. (după fr. *répolarisation*)
- repopulá** *vb. tr.* a popula din nou un teritoriu, prin strămutare sau prin înmulțire. (după fr. *repeupler*)
- repórt** *s. n.* 1. creștere a unei sume din josul unei coloane în fruntea coloanei următoare a unui registru; suma reportată. • transfer al unui desen de pe un material pe altul, în vederea imprimării litografice. 2. amânare pe o altă dată decât cea inițial stabilită. • prelungire a unei operații de burșă ajunse la termen până la lichidarea următoare. 3. trecere a unei lucrări editoriale dintr-un plan de apariție în următorul. (< fr. *report*)
- reportá** *vb. tr. I.* a face un report. 2. a trece pe hartă, planșetă etc. un punct prin coordonate. (< fr. *reporter*)
- reportáj** *s. n.* specie publicistică, care, folosind mijloace literar-artifice, informează operativ asupra unei situații, a unor evenimente, realizări etc. pe baza unei documentări la fața locului. • *car de ~* = autovehicul special dotat pentru înregistrări sau transmisiuni de radiodifuziune ori televiziune în afara studiourilor. (< fr. *reportage*)
- repórter, -ă** *s. m. f.* ziarist, autor de reportaje, care culege și transmite informații pentru presă, radio și televiziune. (< fr., engl. *reporter*, germ. *Reporter*)
- reportofón** *s. n.* magnetofon special pentru reportaje. (< *reporter* + /magnet/ + /ofon)
- repuoussé** /-pu-sé/ *adj. inv., s. n.* (*arte*) modelat în metal sau în piele prin percutare interioară destinată a provoca reliefuri; obiect astfel executat. (< fr. *repuoussé*)
- reprehensibil, -ă** *adj.* vrednic de muștrare, care merită reproșuri; blamabil. (< fr. *répréhensible*, lat. *reprehensibilis*)
- reprehensiúne** *s. f.* muștrare, reproș; blam. (< fr. *réprehension*, lat. *reprehensio*)
- represálii** *s. f. pl.* 1. măsuri de pedepsire luate de o autoritate de stat împotriva unor grupuri sociale ca urmare a săvârșirii de către acestea a unor acte de răzvrătire. 2. măsuri de constrângere luate de un stat împotriva organelor sau cetățenilor altui stat ca răspuns la măsurile similare luate de acel stat. (< fr. *représailles*, lat. *repraesalia*)
- repressibil, -ă** *adj.* reprimabil. (< fr. *répressible*)
- represie** *s. f.* (*biol.*) inactivare a unui operon prin interferența operatorului cu represorul. (< fr. *répression*)
- represiúne** *s. f.* 1. reprimare, înăbușire violentă a unei operațiuni, revolte, greve etc. 2. măsură de constrângere și de pedepsire a celui care săvârșește o infracțiune. (< fr. *répression*, lat. *repressio*)
- represív, -ă** *adj.* care reprimă, de represiune. (< fr. *répressif*)
- represór** *s. m.* organit celular, de dimensiuni extrem de mici, care blochează activitatea unei gene. (< fr. *répresseur*, lat. *repressor*)
- reprezentá** *vb. I. tr. I.* a înfățișa, a reda. • a da o reprezentare teatrală, a juca o piesă de teatru. 2. a fi reprezentant, delegat cuiva. 3. a constitui, a fi, a însemna. 4. (*mat.*) a exprima o legătură între mai multe mărimi. II. *refl.* a-și reduce în conștiință imaginea obiectelor sau a fenomenelor percepute anterior; (*p. ext.*) a-și imagina. (< fr. *représenter*, lat. *repraesentare*)
- reprezentábil, -ă** *adj.* (despre piese de teatru) care se poate reprezenta. (< fr. *représentable*)
- reprezentánt, -ă** *s. m. f.* persoană delegată să reprezinte pe cineva sau ceva. • persoană care reprezintă interesele unui stat în alt stat, la o întrunire diplomatică. (< fr. *représentant*)
- reprezentántă** *s. f.* organ care reprezintă o colectivitate. • *~ națională* = organ de stat constituit din totalitatea deputaților; *~ diplomatică* = organ permanent de stat pentru relațiile externe aflat pe teritoriul unui alt stat; misiunea diplomatică. 2. agenție a unei întreprinderi comerciale. 3. caracter reprezentativ. (< germ. *Repräsentanz*)
- reprezentáre** *s. f.* 1. acțiunea de a reprezenta. 2. în-

- fășurare, redare (cu mijloace plastice), reproducere, o cheltuieli de ~ = sume prevăzute într-un buget pentru acoperirea cheltuielilor rezultate din îndeplinirea funcțiilor oficiale pe care le deține o persoană. 3. reprezentație. 4. imagine senzorială a obiectelor sau fenomenelor lumii exterioare, evocată în conștiință în absența acestora; proces psihic care realizează această evocare. (<reprezentat)
- reprezentativ**, -ă *adj.* 1. (despre o adunare) ai cărei membri aleși reprezintă o colectivitate și acționează în numele ei. 2. care reprezintă, ilustrează epoca, curentul etc. din care face parte. • (*s. f.*) echipă reprezentând o asociație sportivă, o țară etc. (<fr. *représentatif*)
- reprezentativitate** *s. f.* caracter reprezentativ. (<fr. *représentativité*)
- reprezentăție** *s. f.* interpretare pe scenă a unei piese de teatru, a unei opere; spectacol. (<fr. *représentation*, lat. *representatio*)
- reprezentational**, -ă *adj.* realist, figurativ. (<engl. *representational*)
- reprezentationism** *s. n.* teorie a reflectării realității. (<engl. *representationism*)
- reprezentationist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al reprezentationismului. (<engl. *representationist*)
- reprimă** *vb. tr.* a înăbuși prin măsuri drastice, violente (o opoziție politică, o revoltă etc.). (<fr. *reprimer*)
- reprimabil**, -ă *adj.* care trebuie, care poate fi reprimat; represibil. (<fr. *reprimable*)
- reprimând** *s. f.* dojană, mustrare severă; aducere la ordine. (<fr. *réprimande*, it. *reprimenda*)
- reprint** *hiprint/ s. n.* retipărire. (<engl. *reprint*)
- reprivatiză** *vb. tr.* a face o reprivatizare. (<re¹- + *privatiza*)
- reprivatizare** *s. f.* trecere din nou în proprietate privată a unor bunuri naționale, statale sau naționalizate. (<re-*privatiza*)
- repriză** *s. f.* 1. partidă formată dintr-un anumit număr de puncte. • ficcare dintre fazele diferite ale unei întreceri sportive. • grup de călăreți care își dresează caii sub comandă în același timp. 2. accelerare a turajului unui motor în scopul obținerii unei creșteri de putere într-un timp foarte scurt. 3. reluare a unei operații tehnice întrerupte. 4. secțiune a unei forme muzicale (sonată, fugă etc.), în care se expune din nou un material tematic prezentat anterior. (<fr. *reprise*)
- reprobă** *vb. tr.* a dezaproba, a respinge, a condamna. (<lat. *reprobare*)
- reprobatil**, -ă *adj.* demn de reprobat; condamnatil. (<lat. *reprobabilis*)
- reprobativ**, -ă *adj.* reprobativ. (<engl. *reprobative*)
- reprobativ**, -oare *adj.* care reprobă; reprobativ. (<fr. *réprobateur*, lat. *reprobator*)
- reprobațiune** *s. f.* reprobare. (<fr. *réprobation*, lat. *reprobatio*)
- reproducător**, -oare *adj. s. m.* (animal domestic selecționat) pentru reproducere. (<reproduce + *ător*)
- reproduce** *vb. I. refl.* (despre ființe) a se înmulți. **II. tr. I.** (despre memorie) a readuce în conștiință reprezentări fixate anterior. • a reda întocmai prin mijloace plastice un model; a imita. 2. a produce în serie, a multiplica. (<fr. *reproduire*)
- reproducere** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) reproduce; reproducție. • (*ec.*) reproducție (1). 2. (*concr.*) imitație fidelă a unei opere de artă. 3. proces al memoriei prin care se evocă mental imagini, idei, cunoștințe însușite anterior. (<reproduce)
- reproductibil**, -ă *adj.* care poate fi produs. (<fr. *reproductible*)
- reproductiv**, -ă *adj. I.* care reproduce. • care reprezintă o reproducere. 2. care are ca scop sau ca rezultat reproducția. (<fr. *reproductif*)
- reproductivitate** *s. f.* capacitatea de a (se) reproduce. (<fr. *reproductivité*)
- reproducție** *s. f. I.* reinnoire, reluare continuă a unui proces de producție. 2. (*biol.*) reproducere, înmulțire. (<fr. *reproduction*)
- reprofilă** *vb. I. tr. I.* a schimba profilul, a reorganiza (o instituție, o întreprindere etc.). 2. a reface profilul unei piese degradate, al unei șosele vechi care se mod-
- ernizează. **II. refl.** a-și schimba meseria, calificarea. (<re¹- + *profilă*)
- reprografia** *vb. tr.* a reproduce un document. (<fr. *reprographie*)
- reprografie** *s. f.* ansamblu de tehnici care permit reproducerea de documente. (<fr. *reprographie*)
- reprogramă** *vb. tr. I.* a programa din nou. 2. a relua programul destinat unui ordinator pentru a-l corecta sau transfera într-un alt sistem. (<fr. *reprogrammer*)
- reproiectă** *vb. tr.* a proiecta din nou, a face un nou proiect. (<re¹- + *proiecta*)
- reproș** *s. n.* învinuire; mustrare. (<fr. *reproche*)
- reproșă** *vb. tr.* a aduce cuiva reproșuri. (<fr. *reprocher*)
- reproșabil**, -ă *adj.* demn de reproșuri. (<fr. *reprochable*)
- reptăție** *s. f. I.* târâre. 2. deplasare lentă a zăpezii, a particulelor rezultate din dezagregări pe terenurile înclinate. (<fr. *reptation*, lat. *reptatio*)
- reptile** *s. f. pl.* clasă de vertebrate târătoare, ovipare, cu temperatura corpului scăzută, fără picioare sau cu picioare scurte, dispuse lateral, și cu corpul acoperit de o piele cu solzi. (<fr. *reptiles*, germ. *Reptile*)
- reptiliân**, -ă *adj. I.* referitor la reptile; reptilîn. 2. (*fig.*) lingușitor, josnic. (<fr. *reptilien*)
- reptilîn**, -ă *adj.* reptilian (1). (<lat. *reptilinus*)
- republică** *vb. tr.* a publica din nou; a reedita. (<fr. *republier*)
- republicân**¹ *s. m.* pasăre de mărimea unei mierle, care trăiește în grupuri în sudul Africii. (<fr. *républicain*)
- republicân**², -ă **I. adj.** referitor la republică. **II. s. m. f.** adept al republicii ca formă de guvernământ. (<fr. *républicain*, it. *republicano*, lat. *republicanus*)
- republicanism** *s. n.* concepție care susține republica ca formă de guvernământ; atitudine, activitate în favoarea republicii. (<fr. *républicanisme*)
- republică** *s. f.* formă de guvernământ în care conducerea este deținută de un organ suprem al puterii de stat ori de un președinte ales sau numit. (<fr. *république*, it. *repubblica*, germ. *Republik*)
- repudiă** *vb. tr. I.* a respinge, a nu mai recunoaște pe cineva sau ceva; a desconsidera, a renega. • a denunța în mod unilateral o obligație sau un contract internațional. 2. (*jur.*) a renunța la o moștenire, la un legat. (<fr. *répudier*)
- repudiere** *s. f.* acțiunea de a repudia; renegare; (*spec.*) alungare a soției sau a soțului. (<repudia)
- repugnă** *vb. intr.* a-i produce cuiva silă, oroare; a-i dispăcea profund. (<fr. *repugner*, lat. *repugnare*)
- repugnânt**, -ă *adj.* care repugnă; dezgustător; respingător. (<fr. *répugnant*)
- repugnântă** *s. f.* silă, dezgust; scârbă, greață, aversiune. (<fr. *répugnance*, lat. *repugnantia*)
- repulsie** *s. f. I.* aversiune instintivă; dezgust, oroare. 2. (*fiz.*) respingere (2). (<fr. *répulsion*, lat. *repulsio*)
- repulsiv**, -ă *adj.* care provoacă repulsie. (<fr. *répulsif*)
- repune** *vb. tr.* a pune din nou. (după fr. *reposer*)
- repurtă** *vb. tr.* a obține o victorie, un succes. (<lat. *reportare*, it. *riportare*)
- repusă** *vb. tr. I.* a respinge, a retrimite. • a rezista victorios. 2. (*mec.*) a produce un efort care tinde să îndepărteze ceva. (<fr. *repousser*)
- repusaj** *s. n.* repusare. (<fr. *repoussage*)
- repusare** *s. f.* acțiunea de a repusa. • (*metal.*) modelare la rece a metalelor în foi. (<repusa)
- reputat**, -ă *adj.* cu bună reputație; renumit, prețuit. (<fr. *réputé*)
- reputăție** *s. f.* părere publică (bună sau rea) despre cineva. • faimă, renume. (<fr. *réputation*, lat. *reputatio*)
- rerăfinare** *s. f. I.* tratament suplimentar aplicat uleiurilor vegetale după neutralizarea lor cu alcalii, pentru reducerea culorii uleiurilor rafinate. 2. operație aplicată produselor rezultate la prima rafinare a alcoolului etilic. (<re¹- + *rafinare*)
- rerecording** *s. n. (muz.)* procedeu tehnic de suprapunere prin înregistrări consecutive, pe aceeași fonogramă, a mai multor părți instrumentale sau vocale; reinregistrare. (<re¹- + *recording*)

reromanizare *s. f.* acțiunea de a romaniza din nou. (<re- + romanizare)

resabotă vb. tr. a rectifica înclinarea șinelor de cale ferată, după un anumit timp de exploatare. (după fr. *résabotage*)

resác *s. n. (mar.)* rostogolire violentă a valurilor spre țarm când acestea se lovesc de un obstacol. (<fr. *ressac*)

resciziune *s. f. (jur.)* anulare a unui contract, a unui act etc. datorită unui viciu radical. (<fr. *rescision*, lat. *rescissio*)

rescizióriu, -ie *adj. (jur.)* care provoacă o resciziune. (<fr. *rescisoire*, lat. *rescisorius*)

rescrie vb. tr. a scrie, a redacta din nou, pentru a da o nouă versiune. (după fr. *récrire*)

rescript *s. n.* 1. răspuns al împăraților romani la chestiunile de drept puse de magistrații sau de guvernatorii provinciilor. • hotărâre care emană de la un suveran. 2. hotărâre a papei ca răspuns la o chestiune teologică. (<lat. *rescriptum*, germ. *Reskript*)

resecvént, -ă *adj. (despre o vale)* cu direcție inversă văii consecutive. (<fr. *réséquent*)

resemná vb. refl. a se împăca cu o situație neplăcută, grea; a accepta, a se supune. (după fr. *résigner*)

resemnare *s. f.* acțiunea de a se resemna; sentiment de acceptare senină a unei anumite situații dificile. (<resemna)

resentiment *s. n.* sentiment ostil față de cineva, izvorât dintr-o nemulțumire mai veche; antipatie. (<fr. *ressentiment*)

resentimentár, -ă *adj.* cu caracter de resentiment. (<resentimet + -ar)

resigná vb. refl. a se resemna. (<fr. *résigner*, lat. *resignare*)

resignátie *s. f.* resignare. (<fr. *résignation*, lat. *resignatio*)

resimți vb. I. tr. a simți puternic (o senzație fizică, un sentiment). II. *refl.* a simți unele consecințe neplăcute, o slăbiciune etc. • a avea urmări. (după fr. *ressentir*)

resintetizá vb. tr. a sintetiza din nou. (<fr. *resynthétiser*)

resistematizá vb. tr. a sistematiza din nou. (<re- + sistematiza)

resolúbil, -ă *adj. I. (astr.)* despre nebuloase) căreia i se pot distinge, cu ajutorul aparatelor, stelele componente. 2. (*med.*) care poate dispărea prin resorbție. (<fr. *résoluble*, lat. *resolubilis*)

resorbábil, -ă *adj.* care se poate resorbi. (<fr. *résorbable*)

resorbi vb. refl. a dispărea prin resorbție. (<fr. *résorber*, lat. *resorbere*)

resorbție *s. f.* I. dispariție lentă a unui lichid (patologic), a unui țesut sau organ (străin organismului) prin absorbția lui treptată în țesuturile vecine. 2. încorporare a unei substanțe; absorbție. (<fr. *résorption*)

resórt *s. n.* 1. arc de mașină, de ceas etc. 2. (*fig.*) sursă de energie fizică sau morală; suport moral, imboid. 3. sector, domeniu de activitate. O *autoritate de ~* = autoritate în competența căreia intră rezolvarea unei probleme. (<fr. *ressort*, germ. *Resort*)

resortá vb. tr. a sorta din nou. (<re- + sorta)

resortisánt *s. m.* persoană fizică sau juridică aparținând unui stat aflat sub protecția altui stat. (<fr. *ressortissant*)

respéct *s. n.* atitudine, sentiment de stimă, de considerație, de prețuire deosebită față de cineva sau de ceva; deferență. O *a ține (pe cineva)* la ~ = a ține (pe cineva) la distanță. (<fr. *respect*, lat. *respectus*)

respectá vb. I. tr. 1. a avea respect față de cineva sau de ceva; a cinși, a stima. • a ține seama de; a nu neglija. 2. a nu se abate de la o lege, de la un principiu etc. II. *refl.* a-și păstra demnitatea. (<fr. *respecter*)

respectábil, -ă *adj.* 1. demn de respect; cinșit, prețuit. 2. (*fam.*) considerabil, mare; impresionant, impozant. (<fr. *respectable*)

respectabilitáte *s. f.* însușirea de a fi respectabil; onorabilitate. (<fr. *respectabilité*)

respectív, -ă *adj.* care privește împrejurarea, persoana, obiectul despre care este vorba; care este legat de fiecare în parte. în mod particular. • corespunzător. • (*adv.*) pentru cealaltă situație (parte); pentru al doilea caz; adică, va să zică, cu alte cuvinte. (<fr. *respectif*)

respectuós, -oasă *adj.* plin de respect; cuviincios, deferent. (<fr. *respectueux*)

respingátór, -oăre *adj.* care respinge; care inspiră dezgust, aversiune. (<respinge + -átor)

respinge vb. tr. 1. a împinge înapoi; a îndepărta, a alunga. • a refuza. 2. a rezista unui atac; a silii pe dușman să se retragă. (<it. *respingere*)

respingere *s. f.* 1. faptul de a respinge. 2. (*fiz.*) exercitare a unei forțe dirijate dinspre corpul care o exercită spre corpul asupra căruia se exercită; repulsie (3). (<respinge)

respirá vb. I. intr., tr. a inspira aer din atmosferă și a-l expira din plămâni. II. *intr. (fig.)* a-și reveni după o emoție, un efort; a se simți ușurat. III. *tr. (fig.)* a răspândi, a degaja. (<fr. *respirer*, lat. *respirare*)

respirábil, -ă *adj. (despre aer)* care poate fi respirat. (<fr. *respirable*)

respirátór, -oăre /respirátóriu, -ie I. *adj.* referitor la respirație. II. *adj., s. n.* (aparatură) care asigură respirația. (<fr. *respiratoire*)

respirátie *s. f.* I. act fiziologic prin care organismele vii efectuează schimbul de gaze între ele și mediul lor de viață. O ~ *artificială* = mijloc de reanimare prin introducerea și scoaterea alternativă a aerului din plămâni unui înecat, asfixiat etc. • pauză foarte scurtă, utilizată în tehnica frazării. 2. (*fig.*) răspândire (a unor sentimente sau idei). O *operă (sau lucrare) de largă ~* = operă (sau lucrare) de mare amploare. (<fr. *respiration*, lat. *respiratio*)

respiro *s. n.* moment de relaxare, de repaus; răgaz, odihnă. (<it. *respiro*)

respirométu *s. n.* 1. aparat pentru măsurarea cantității de oxigen absorbite de plante sau de animale. 2. aparat care permite modificarea artificială a presiunii atmosferice, pentru adaptarea aștepturilor la altitudinea marii. (<fr. *respiromètre*, engl. *respirometer*)

responsábil, -ă I. *adj. (și s. m. f.)* care poartă răspunderea unui lucru, a unui fapt; răspunzător. II. *s. m. f.* persoană însărcinată cu o funcție de răspundere; șef. (<fr. *responsable*)

responsabilitáte *s. f.* 1. atitudine conștientă, simț de răspundere față de obligațiile sociale. 2. sarcină, răspundere pe care și-o asumă cineva. (<fr. *responsabilité*)

responsóriál, -ă I. *adj.* 1. care are ton, caracter de răspuns. 2. (despre un vers, frază, cuvânt) spus, cântat de public sau de cor ca replică la cele spuse de preot. II. *s. n.* carte care cuprinde răspunsurile și cânteccele liturgice ale credincioșilor. (<it. *responsariale*)

responsóriu *s. n.* răspuns al corului sau al unor soliști dat preotului la liturghie. (<it. *responsorio*, lat. *responsorium*)

rest *s. n.* 1. ceea ce rămâne (din ceva); rămășiță. • deșeu. 2. sumă de bani care se înapoiază celui care face o plată cu mai mulți bani decât suma convenită. 3. (*mat.*) rezultatul unei scăderi; diferență. • parte indivizibilă care rămâne după efectuarea unei împărțiri. (<germ. *Rest*, fr. *reste*, ngr., it. *resto*)

restabilí vb. I. tr. 1. a stabili din nou, a aduce în starea în care a fost la început sau în alta mai bună. 2. a stabili, a reconstitui (un cuvânt, un text). II. *refl.* a se întrema, a se înzdrăveni. (după fr. *rétablir*)

restánt, -ă *adj.* neachitat. • rămas în urmă. (<fr. *restant*)

restántă *s. f.* 1. plată neachitată la termen; rest. 2. lucrare rămasă în întârziere. • examen nepromovat la termen. (<it. *restanza*)

restanțiér, -ă *adj., s. m. f. (cel)* rămas în restanță (cu o lucrare, cu o plată, cu un examen etc.). (<restanță + -ier)

restaurá vb. I. tr. 1. a refăce, a aduce într-o stare asemănătoare cu cea originală (o clădire, o pictură etc.). 2. a reintrona (un suveran, o dinastie). II. *refl. (fig.)* a-și restabili forțele, a se întrema. (<fr. *restaurer*, lat., it. *restaurare*)

restauránt *s. n.* local public unde se consumă, contra plată, mâncăruri și băuturi. (<fr. *restaurant*)

restauratív, -ă *adj.* referitor pentru restaurare. (<germ. *restaurativ*)

restaurátór, -oăre *s. m. f.* I. cel care refăce o operă de artă, o clădire etc. 2. proprietar sau administrator de restaurant. (<fr. *restaurateur*, lat. *restaurator*)

restaurátie *s. f.* 1. restaurare; (*spec.*) perioadă în istoria

- unor state, prin readucerea pe tron a dinastiilor înlăturate în urma unor revoluții, lovitură de stat etc. 2. stil în arta franceză din epoca restaurației Bourbonilor (1814-1830), care menține inspirația din arta antichității, dar care, sub influența romantismului, manifestă interes și pentru stilurile naționale ale goticului și Renașterii. • perioadă în istoria literaturii engleze, între 1660 și 1702, care se manifestă ca o reacție față de literatura fantezistă, scipitoare, a Renașterii elisabetane, orientându-se spre clasicism. (< fr. *restauration*, lat. *restauratio*)
- restitui** vb. tr. a da îndărăt (cuiva) ceva; a înapoia. (< fr. *restituer*, lat. *restituere*)
- restitutor**, -oăre I. s. m. f. cel care restituie un lucru. II. s. n. aparat cu ajutorul căruia se obține restituția unui obiect sau a unei porțiuni din suprafața terestră pe bază de fotograme; fotorestitutor. (< fr. *restituteur*, it. *restitutore*)
- restitutóriu**, -ie adj. (jur.) prin care se cere o restituire. (< fr. *restituitoire*)
- restituție** s. f. 1. readucere în starea inițială, restabilire; restituire. • înapoiere de către un stat învins a bunurilor acaparate de el în mod ilegal în timpul războiului de la statul învingător și de la cetățenii acestuia. 2. determinare a unui punct în spațiu pe baza unei sau a mai multor perspective sau fotograme, punct, văzut din mai multe poziții din spațiu. 3. (biol.) completare, regenerare a organelor sau părților de organe distruse sau vătamate. • revenire la forma inițială a fragmentelor de cromozomi rupte. (< fr. *restitution*, lat. *restitutio*)
- restrânge** vb. I. tr. a micșora, a reduce, a mărgini. II. refl. (fam.) a-și limita cheltuielile pentru trai, a trăi mai modest. (după fr. *restreindre*)
- restrictiv**, -ă adj. care creează restricții. (< fr. *restrictif*)
- restricție** s. f. 1. măsură care limitează, îngreudește un drept, o libertate etc. O *fără* ~ = fără rezerve, pe deplin. 2. (tehn.) limitare a valorilor mărimilor variabile și a condițiilor de servicii ale unui sistem tehnic. (< fr. *restriction*, lat. *restrictio*)
- restringent**, -ă adj., s. n. (substanță) care restrânge (tesuturile animale. (< fr. *restringent*)
- restructură** vb. tr. a schimba structura unui lucru, a reorganiza pe baze noi (întreprinderi, instituții etc.). (< fr. *restructurer*)
- resurécție** s. f. reînviere; trezire, deșteptare. (< fr. *résurrection*, lat. *resurrectio*)
- resurécțional**, -ă adj. cu caracter de resurécție. (< fr. *resurrectionnel*)
- resurgentă** s. f. reparație la suprafață, sub formă de izvor, a unei pânze de ape subterane. (< fr. *ressurgence*)
- resursă** s. f. 1. (pl.) rezervă, (sursă de) mijloace care pot fi valorificate la un moment dat; posibilitate. 2. evoluție de redresare a unui avion efectuată după un picaj, pentru a reveni în zbor orizontal. • durată, în ore de zbor, admisă pentru utilizarea normală a unui avion între două reparații sau revizii succesive. (< fr. *ressource*)
- resuscită** vb. tr. a reînvia; a trezi la viață; a reanima. (< fr. *ressusciter*, lat. *resuscitare*)
- reșapă** vb. tr. a reconstitui banda de rulare a unei anvelope uzate prin adăugarea unui nou strat de cauciuc pe pânze. (< fr. *rechapier*)
- reșapaj** s. n. reșapare. (< fr. *rechapage*)
- reșarjă** vb. tr. a încălca un furnal cu o nouă șarjă. (< fr. *recharger*)
- reședință** s. f. sediu al unei autorități sau al unei persoane oficiale; localitate, clădire unde se află acest sediu; rezidență. • locul în care locuiește temporar cineva. (după fr. *résidence*)
- reșou** s. n. mică plită portativă încălzită electric sau cu gaze, la bucătărie și în laborator. (< fr. *réchaud*)
- reșută** s. f. 1. reparație și simptomelor unei boli infecțioase în timpul convalescenței; recidivă (2). 2. (fig.) recădere (în aceeași greșeală). (< fr. *rechute*)
- retăblu** s. n. (în bisericile catolice) panou vertical sculptat și pictat, în spatele altarului. (< fr. *retable*, sp. *retablo*)
- retaliă** vb. tr. a croi din nou, a modela. (< fr. *retailer*)
- retard** I. s. n. întârziere. • (tehn.) amânare introdusă într-o transmisie. • (med.) stare a unei persoane a cărei dezvoltare este mai puțin evoluată decât a altora. II. adj. inv. (despre medicamente) cu efect prelungit, datorită acțiunii unor substanțe absorbite încet de organism. (< fr. *retard*)
- retardă** vb. intr. 1. a rămâne în urmă; a întârzia. 2. (fig.) a încetini (mișcarea); a frâna, a împiedica. (< fr. *retarder*, lat. *retardare*)
- retardăt**, -ă adj. (și s. m. f.) rămas în urmă; nedezvoltat din punctul de vedere al intelctului; întârziat mintal; retardatar. (< *retarda*)
- retardatâr**, -ă adj., s. m. f. retardat. (< fr. *retardataire*)
- retardătie** s. f. 1. retardare. 2. mișcare a Lunii pe bolta cerească în sens direct (de la vest la est), precum și a planetelor, în anumite situații, având ca efect întârzierea în fiecare zi a trecerii astrului la meridianul locului. 3. (biol.) prezența tardivă în cursul autogenezei a unor caractere, în comparație cu stadiul filogenetic anterior. (< fr. *retardation*)
- retasură** s. f. defect constând din goluri formate în piesele turnate din cauza contracției materialului în momentul solidificării. (< fr. *retassure*)
- retehnologiză** vb. tr. a înzestra cu o nouă tehnologie. (< re- + *tehnologiza*)
- retentiv**, -ă adj. referitor la retenție; cu caracter de retenție. (< it. *retentivo*)
- retentivitate** s. f. caracter retentiv. (< engl. *retentivity*)
- retenție** s. f. 1. reținere, oprire. • reținere și păstrare în gaj de către creditor a unui lucru al debitorului până când acesta va achita întreaga datorie. • (fig.) stăpânire, înfrânare. 2. reținere și acumulare în organism a unor produse biologice datorită funcționării defectuoase a unor glande cu secreție externă. 3. proprietate a unor substanțe de a încetini evaporarea solventului cu care au fost amestecate omogen. 4. crearea a unor bazine de acumulare pe cursul unei ape prin înălțarea nivelului acesteia cu ajutorul unor construcții speciale. (< fr. *rétenion*, lat. *retentio*)
- retiar** s. m. gladiator roman înarmat cu un trident, un pumnal și o plasă în care încerca să-l prindă pe adversarul său, înarmat cu platoșă. (< fr. *retarius*, fr. *rétaire*)
- retic**, -ă adj., s. m. f. (locuitor) din Reția, (Alpii centrali). • (s. f.) limbă neindo-europeană atestată în trecut în nordul Italiei. (< it. *retico*, fr. *rhétique*)
- reticent**, -ă adj. care manifestă reticență. (< fr. *rélicent*)
- reticentă** s. f. 1. omisiune voită, ocire a unui lucru care trebuie spus; atitudine reținută, rezervată într-o anumită chestiune. 2. figură retorică prin care vorbitorul își întrerupe deodată șirul gândirii, pentru a trece la o altă idee, lăsând numai să se înțeleagă ceea ce ar fi voit să spună. (< fr. *reticence*, lat. *reticentia*)
- reticul**¹ s. n. 1. desen, structură de forma unei rețele, a unei plase. 2. ansamblu de linii încrucișate, de scări gradate etc. care intră în construcția unor instrumente optice, servind la vizarea direcțiilor, la efectuarea de măsurători etc. 3. formație anatomică cu aspect de rețea. (< fr. *reticule*, lat. *reticulum*)
- RETICUL**²(O) - elem. „rețea, reticul“. (< fr. *reticul*o/-, cf. lat. *reticulum*)
- reticular**, -ă adj. în formă de rețea; O (anat.) substanță ~ă = formație de celule nervoase dispuse în rețea în trunchiul cerebral. • care aparține unui reticul. (< fr. *reticulaire*)
- reticulat**, -ă adj. care prezintă aspectul unei rețele. O (anat.) *tesut* ~ = *tesut* conjunctiv moale, din celule cu multe prelungiri și cu fibre de reticulină. (< fr. *reticulé*)
- reticulăție** s. f. 1. dispunere în formă de rețea. 2. (fol.) defect constând din crăpături foarte fine ce apar pe suprafața negativiului, datorită diferenței de temperatură dintre două băi succesive. (< fr. *reticulation*)
- reticulémie** s. f. prezența reticulocitelor în sânge. (< fr. *reticulémie*)
- reticulină** s. f. substanța proteică, cu fosfor, în *tesutul* reticulat. (< fr. *reticuline*)
- reticulită** s. f. inflamație a *tesutului* reticulat. (< fr. *reticulite*)
- reticulocit** s. n. hematie tânără, fără nucleu, care prezintă o rețea filamentoasă. (< fr. *reticulocyte*)
- reticulocitóză** s. f. creștere a numărului de reticulocite din sânge, în timpul regenerării măduvei. (< fr. *reticulocytose*)
- reticulóm** s. n. proliferare tumorală benignă a celulelor reticulare din ganglionii limfatici. (< fr. *reticulome*)

- reticulosarcóm** *s. n.* tumoră malignă produsă de celulele reticulare atipice. (<fr. *reticulo-sarcome*)
- reticuloză** *s. f.* boală cauzată de creșterea numărului reticulocitelor din sânge. (<fr. *reticulose*)
- retină** *s. f.* membrană internă, nervoasă, a ochiului, sensibilă la lumină, pe care se formează imaginea vizuală. (<fr. *retine*)
- retinită** *s. f.* inflamație a retinei. (<fr. *retinite*)
- retinograf** *s. n.* aparat folosit în retinografie. (<fr. *retinographe*)
- retinografie** *s. f.* fotografiere a fundului de ochi. (<fr. *retinographie*)
- retinopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile retinei. (<fr. *retinopathie*)
- retinoscóp** *s. n.* schiascop. (<fr. *retinoscope*)
- retinoscopie** *s. f.* schiascopie. (<fr. *retinoscopie*)
- retiradă** *s. f.* closet, latrină. (<fr. *retirade*, germ. *Retirade*)
- retiv**, -ă *adj.* îndărătnic; dificil, greu de stăpânit; (despre un animal) care nu vrea să înainteze. (<fr. *rétif*)
- retivitate** *s. f.* 1. îndărătnicie. 2. parapsihoză prin refuzul de a executa diverse comenzi. (<fr. *rétivité*)
- retór** *s. m. 1.* (ant.) profesor de retorică. 2. orator. (<gr. *ritor*, lat. *retor*)
- retorcă** *vb. tr.* a întoarce împotriva adversarului propriile-i argumente; a replica. (<fr. *retorquer*)
- retorcabil**, -ă *adj.* (despre argumente) care poate fi întors împotriva celui care l-a formulat. (<fr. *retorqueable*)
- retoric**, -ă *I. adj.* care aparține retoricilor; de retor. • (*peior.*; despre stil) afectat, emfatic. **II. s. f.** 1. arta exprimării alese, utilizată în scopul convingerii unui auditoriu; oratorie, elocvență. **O.** *sgură (de) ~ă* = formă de exprimare, întorsătură de frază care înfrumuzează stilul, dându-i mai multă plasticitate și vigoare. 2. (*peior.*) declarație emfatică; afectare (<fr. *rhétorique*, lat. *rhetorica*, gr. *rhetorike*)
- retorician**, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu retorică. (<fr. *rhéticien*)
- retorism** *s. n.* abuz de figuri și de elemente retorice; elocvență emfatică, lipsită de idei. (<retoric + -ism)
- retoroman**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) care aparține unei populații din sud-estul Elveției și nord-estul Italiei și din unele regiuni ale Alpilor Dolomitiți. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită de retoromani, prezentând mari deosebiri dialectale (romanșa și friulana). (<fr. *rhéto-roman*, germ. *retoromanisch*)
- retorsiune** *s. f.* 1. întoarcere împotriva cuiva a propriilor sale argumente. 2. act inamical la care recurge un stat spre a determina un alt stat să înceteze anumite acte inamicale pe care le săvârșește împotriva sa. (<fr. *retorsion*)
- retortă** *s. f.* 1. vas (de laborator) din sticlă, pământ sau platină, în formă de balon cu gâtul îndoit. 2. recipient cu pereți refractari, pentru distilări industriale. (<fr. *retorte*, germ. *Retorte*)
- retráct** *s. n.* (*jur.*) luare înapoi a unui bun, a unui drept alienat. (<fr. *retrait*, lat. *retractus*)
- retractă** *vb. I. tr.* a retrage (o afirmație, un cuvânt etc.). **II. refl.** (despre mușchi, țesuturi) a se zbârci. • (despre materiale) a se contracta. (<fr. *retracter*)
- retractil**, -ă *adj.* (despre organe, părți ale corpului) care se poate strânge, trage înapoi ori în interior. (<fr. *retractile*)
- retractiv**, -ă *adj.* care provoacă retracție. (<fr. *retractif*)
- retractór** *adj.*, *s. m.* (mușchi) care are rolul de a trage un membru sau o parte a corpului spre înapoi. (<fr. *retracteur*)
- retracție** *s. f.* strângere, micșorare a dimensiunilor unui țesut sau organ. (<fr. *retraction*, lat. *retractio*)
- retraduce** *vb. tr.* a traduce din nou. (după fr. *retraduire*)
- retráge** *vb. I. tr.* a trage înapoi. • a lua înapoi ceva. • (*fig.*) a retracta. **II. refl.** 1. (despre armate) a părăsi pozițiile din fața inamicului. 2. a ieși voluntar dintr-o funcție, dintr-o instituție etc. 3. a merge înapoi, a pleca. • (despre mijloace de transport în comun) a ieși din circulație. 4. (despre ape curgătoare) a reintra în albie după revărsare. (<lat. *retragere*, după fr. *retirer*)
- retrágere** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) retrage. **O ~ cu torțe** = paradă, manifestație făcută seara cu făclii aprinse; *ofțier în ~* = ofțier care, din cauza vârstei sau a
- invalidității, a ieșit din cadrele active ale armatei; *a bate în ~* = a) a se replia, a se retrage (din fața dușmanului); b) (*fig.*) a ceda. • refugiu. 2. (*archit.*) denumire dată planurilor întinse față de planul principal al unei fațade. (<retrage)
- retranscrie** *vb. tr.* a transcrie din nou. (după fr. *retranscrire*)
- retranslație** *s. f.* traducere; retroversiune. (<engl. *retranslation*)
- retransmisie** *s. f.* retransmitere a unei emisiuni radiofonice primite de la un post de la un alt post emițător. (<fr. *retransmission*)
- retransmite** *vb. tr.* a realiza o retransmisie. (după fr. *retransmettre*)
- retransmițător** *s. n.* (*telec.*) aparat care retransmite automat semnalele pe care le primește. (după fr. *retransmetteur*)
- retransă** *vb. refl.* a se adăposti în spatele unei noi fortificații. (<fr. *retrancher*)
- retranașment** *s. n.* fortificație. (<fr. *retranchement*)
- retrată** *vb. tr.* a trata un material textil cu anumite soluții pentru a-i mări rezistența. (<fr. *retraiter*)
- retrecisă** *vb. tr., refl.* a (se) face mai îngust; a (se) îngusta, a intra la apă. (după fr. *rétrécir*)
- retribuí** *vb. tr.* a plăti în bani (o muncă prestată); a remunera. (<fr. *retribuer*, lat. *retribuere*)
- retributiv**, -ă *adj.* cu caracter de retribuție. (<engl. *retributive*)
- retribuție** *s. f.* plată în bani pentru o muncă prestată; salariu, remunerație. (<fr. *retribution*)
- retriever** /ri-tri-văr/ *s. m.* câine de vânatoare de rasă engleză, dressat pentru a descoperi și a aduce vânatul. (<engl., fr. *retriever*)
- RETRO**¹⁻ *pref.* „înapoi”, „în urmă”, „în sens contrar”. (<fr. *retro-*, cf. lat. *retro*)
- rétro**² *I. adj. inv.* (despre stil, muzică, modă) care marchează o întoarcere (reluând sau imitând un stil mai vechi). **II. s. n.** (*billiard*) efect de recul. **O a face un ~** = a executa o lovitură care să imprime bilei o mișcare înapoi. (<fr. *retro*)
- retroactiv**, -ă *adj.* care se aplică și unor fapte din trecut. (<fr. *retroactif*)
- retroactivitate** *s. f.* caracter retroactiv. (<fr. *retroactivité*)
- retroacțiune** *s. n. 1.* acțiune de răspuns la o altă acțiune. 2. efect retroactiv. 3. (la calculatoarele electronice) feedback; reacție (5). (<fr. *retroaction*)
- retrobulbár**, -ă *adj.* înapoia globului ocular. (<it. *retrobulbare*)
- retrocedá** *vb. tr.* a ceda, a da înapoi (un drept, un teritoriu) aceluia de la care a fost luat. (<fr. *retrocéder*, lat., it. *retrocedere*)
- retrocedánt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care retrocedează. (<fr. *retrocédant*)
- retrocédént** *s. n.* parte care, într-o retrocesiune, în schimbul unei prime, se asigură la o altă societate de asigurare. (<retroceda + -ent)
- retrocesionár** *s. n.* parte care, într-o retrocesiune, în schimbul primelor încasate, preia o parte din riscurile și sumele asigurate. (<retrocesione + -ar)
- retrocesiune** *s. f.* act prin care se retrocedează ceva. • asigurare încheiată din nou de un reasigurator; prin care transmite o parte din suma asigurată unei alte societăți. (<fr. *retrocession*, lat. *retrocessio*)
- retrocesiv**, -ă *adj.* care face, care compoartă o retrocesiune. (<fr. *retrocessif*)
- retrocompatibilitáte** *s. f.* calitate a unui sistem de televiziune în culori de a permite ca receptoarele aferente să reproducă în alb-negru imaginile transmise de un sistem alb-negru. (<fr. *retrocompatibilité*)
- retrodeviație** *s. f.* deviație spre înapoi a unui organ anatomic. (<fr. *retrodeviation*)
- retrofaringian**, -ă *adj.* în regiunea posterioară a faringelui. (<fr. *retropharyngien*)
- retrofléx**, -ă *adj.* (*anat., bot.*) întors, curbat spre înapoi. (<lat. *retroflexus*)
- retroflexiúne** *s. f.* (*med.*) îndoire spre înapoi a unui organ. (<fr. *retroflexion*)

- retrofuzée** *s. f.* motor-rachetă al unui vehicul spațial destinat frânării mișcării acestuia. (<fr. *retrofusée*)
- retrognatism** *s. n.* conformația a feței caracterizată prin insuficiența dezvoltare a maxilarului inferior. (<fr. *retrognatisme*)
- retrograd**, -ă *adj.* 1. care se opune progresului; reacționar. 2. (despre idei, concepții) contrar progresului, învechit. **O amnezie -ă** = formă de amnezie prin pierderea amintirilor vechi. 3. (despre aștri și mișcarea lor) care se deplasează în direcția opusă mișcării Soarelui. (<fr. *rétrograde*, lat. *retrogradus*)
- retrogradă** *vb. I. tr.* a trece pe cineva într-o funcție, într-un grad mai mic decât cel avut înainte. **II. intr.** (despre echipe sportive) a trece într-o categorie inferioară, în urma rezultatelor slabe obținute în clasament. (<fr. *rétrograder*, lat. *retrogradare*)
- retrogradare** *s. f.* 1. acțiunea de a retrograda. 2. proces de îngustare a unei plaje datorită acțiunii erozive a valurilor. 3. (muz.) procedeu componistic polifonic constând în transcrierea unei teme de la sfârșit spre început. (<retrogradă)
- retrogradătie** *s. f.* 1. mișcare retrogradă (3) a astrilor. 2. (biol.) diminuare a densității unei populații. (<fr. *rétrogradation*)
- retrogresiune** *s. f.* 1. mișcare în sens invers celui normal sau general. 2. (*psih.*) revenire la comportamente și atitudini ce țin de o perioadă depășită a dezvoltării individului. (<fr. *retrogression*)
- retrogresiv**, -ă *adj.* care are o mișcare de retrogresiune. (<fr. *retrogression*)
- retromamăre**, -ă *adj.* situat înapoia sânnului. (<fr. *rétromammaire*)
- retromorfază** *s. f.* (biol.) morfoză în cursul căreia apar fenomene de degenerare. (<fr. *rétromorphose*)
- retropoziție** *s. f.* plasare a unei formații anatomice înapoia poziției sale anterioare. (<fr. *rétroposition*)
- retroproiectör** *s. n.* aparat pentru retroproiecție. (<fr. *rétroprojecteur*)
- retroproiecție** *s. f.* 1. proiecție cinematografică cu aparatul de proiecție aflat în spatele unui ecran translucid. 2. (fig.) proiectare înapoi în timp. (<fr. *rétroprojection*)
- retropropulsie** *s. f.* frânăre a unui vehicul spațial cu o fuzee. (<fr. *rétropropulsion*)
- retropulsie** *s. f.* (med.) tendință de cădere spre înapoi. (<fr. *rétropulsion*)
- retorachetă** *s. f.* motor-rachetă a căruia forță de propulsie este dirijată în sens invers față de direcția de plasare, în scopul frânării. (< engl. *retrorocket*)
- retroreflector** *s. n.* dispozitiv optic care reflectă lumina în direcție imediat apropiată de cea incidentă. (<retro- + reflector)
- retrořs**, -oarsă *adj.* (bot., despre organe) îndepărtat îndărăt. (<lat. *retrořsus*)
- retrospectiv**, -ă *adj.* care privește în urmă, referitor la fapte și situații din trecut. **O expoziție -ă** (și *s. f.*) = expoziție de artă plastică unde se prezintă opere create de-a lungul anilor (ale unui artist, ale unei școli sau epoci). (<fr. *rétrospectif*)
- retrospecțiune** *s. f.* privire, examinare retrospectivă. • formă a introspecției constând în evocarea trecutului, în scopul reexaminării unor fapte, unor trăiri. (<fr. *rétrospection*)
- retrotracțiune** *s. f.* îndoire a corpului spre înapoi, provocată, în unele boli, de contracția mușchilor lombari. (<fr. *rétrotraction*)
- retroversiune** *s. f.* retropoziție a unui organ anatomic. • deplasare prin îndoire a uterului spre înapoi. (<fr. *rétroversion*)
- retroversiune** *s. f.* 1. retrăducere a unui text în limba din care a fost tradus. 2. traducere din limba maternă într-o limbă străină. (<germ. *Retroversion*)
- retrovizör** *s. n.* oglindă care permite conducătorului unui (auto)vehicul să vadă în spate. (<fr. *rétroviseur*)
- retür** *s. n.* 1. întoarcere, revenire la locul de plecare. • indicație scrisă pe un plic, colet etc. care arată că acesta trebuie înapoiat expeditorului. 2. (*sport*) a doua parte a unui campionat, în cadrul căreia se întâlnesc din nou aceiași participanți. (<fr. *retour*)
- returnă**¹ *vb. tr.* a turna din nou o formă, o piesă. (<re¹ + turna)
- returnă**² *vb. tr.* a turna din nou un film. (<re¹ + turna)
- returnă**³ *vb. tr.* a trimite înapoi. (<fr. *retourner*)
- retüs** *s. n.* corectare a unei picturi, fotografii, piese tehnice etc. • (*poligr.*) corectură pe originalele negative, diapozitive și pozitive fotografice, ca și pe forma de tipar în faze intermediare de realizare, pentru tipărire. (<fr. *retouche*)
- retuşă** *vb. tr.* a face un retuş; a corecta, a îndrepta. (<fr. *retoucher*)
- retuşör**, -oäre *s. m. f.* 1. cel care retuşează clișeele într-un atelier fotografic. 2. cel care face retuşuri la confecții. • (*poligr.*) muncitor care execută operația de retuş. (<fr. *retoucheur*)
- rețetăr** *I. s. n.* 1. listă de rețete. 2. (*mar.*) normativ conștinând un ansamblu de alimente și rațiile alocate echipajului unei nave comerciale. 3. bloc cu formulare pentru rețete (1). **II. s. m.** cel care execută rețetele într-o farmacie. (<rețetă + -ar)
- rețetă** *s. f.* 1. prescripție medicală. 2. indicație pentru prepararea unei mâncări sau băuturi. • (*chim.*) ansamblu de indicații pentru obținerea unui anumit produs. 3. (fig.) soluție practică pentru rezolvarea unui lucru, a unei situații. • (fig.) formulă stereotipă; șablon. 4. sumă de bani realizată din vânzarea biletelor la un spectacol. (<ngr. *retseta*, germ. *Rezept*, fr. *recette*, rus. *рецепт*)
- reținător** *s. n.* ansamblu de conducte și organe de rețineră (supape etc.) la dirijarea circulației fluidului într-un singur sens. • casetă la o pompă sau la un compresor cu piston în care sunt montate organele de rețineră ce comandă aspirația și evacuarea fluidului. (<reține + -ător)
- reține** *vb. I. tr.* 1. a ține în loc, a împiedica de la ceva. • a ține închis, arestat, a priva de libertate. 2. a ține asupra sa, a păstra. 3. a rezerva. 4. a opri o parte dintr-o sumă de bani convenită cuiva. 5. a ține minte. 6. (*jur.*) a se admite de către instanță existența unei stări de fapt pe baza probelor. **II. tr., refl. (fig.)** a (se) stăpâni. (după fr. *retenir*)
- reținere** *s. f.* acțiunea de a (se) reține. • stăpânire de sine, prudență, rezervă. • oprire a unei părți din drepturile convenite cuiva. • detențiune. (<reține)
- reținüt**, -ă *adj.* (despre oameni) stăpănit, rezervat, sobru; moderat. (<reține)
- reumatic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de reumatism. (<lat. *rheumaticus*, it. *reumatico*, germ. *rheumatisch*)
- reumatism** *s. n.* 1. afecțiune prin inflamarea organelor aparatului locomotor și cardiovascular, prin dureri și tulburări diverse influențate de factorii climatici. 2. durere reumatică. (<lat. *rheumatismus*, germ. *Rheumatismus*)
- reumatismäl**, -ă *adj.* de natură reumatică. (după fr. *rhumatismal*)
- rcumatoid**, -ă *adj.* asemănător cu reumatismul. (<engl. *rheumatoid*)
- reumatolög**, -ă *s. m. f.* medic specialist în reumatologie. (<germ. *Rheumatolog*)
- reumatologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază afecțiunile reumatice. (<germ. *Rheumatologie*, după fr. *rhumatologie*)
- reuni** *vb. tr., refl.* a (se) aduna, a (se) întruni. (<fr. *réunir*)
- reunifică** *vb. tr.* a unifica din nou. (<fr. *réunifier*)
- reunificător**, -oäre *adj.* care reunifică. (<fr. *réunificateur*)
- reuniune** *s. f.* 1. adunare, întrunire. • competiție sportivă. 2. (*mat.*) operație care atașează la două mulțimi date mulțimea tuturor elementelor ce aparțin cel puțin uneia dintre ele. (<fr. *réunion*)
- reuși** *vb. intr., tr. I.* a izbui. 2. a avea succes. (<it. *riuscire*, fr. *réussir*)
- reușită** *s. f.* izbândă, succes, realizare. (<it. *riuscita*, fr. *réussite*)
- reutilă** *vb. tr.* a utiliza din nou, a înzestra cu noi utilaje. (<re- + utila)
- reutiliză** *vb. tr.* a utiliza din nou după o prelucrare prealabilă; a recupera și reintroduce în circuitul economic resurse de materiale re folosibile din sfera producției materiale sau a consumului. (<re¹ + utiliza)
- revaccină** *vb. tr.* a vaccina din nou. (<fr. *revacciner*)

revalidă vb. tr. (jur.) a valida din nou. (<fr. revalider)

revalorifică vb. tr. a valorifica din nou, a repune în valoare. • a reconsidera (un autor, o operă). • a aduce (piese etc.) uzate în stare de funcționare. (<re- + valorifica)

revaloriză vb. tr. a aduce la valoarea inițială; a ridica cursul oficial al valutei naționale în raport cu etalonul în care este exprimată. (<fr. revaloriser)

revanșă vb. refl. a întoarce cuiva binele (sau răul) făcut; a-și lua revanșă. (<fr. revanche)

revanșard, -ă adj. (și s.) care dorește să-și ia revanșă; răzbunător. (<fr. revanche)

revânșă s. f. acțiunea prin care cineva se revanșează; răzbunare pentru un rău suferit sau răsplătă pentru un serviciu făcut de cineva. • (sport) partidă prin care un jucător sau o echipă învinsă încearcă să-și învingă adversarul care a câștigat într-o competiție anterioară. (<fr. revanche)

revanșism s. n. politică, spirit de revanșă. (<germ. Revanchismus, fr. revanchisme)

revanșist, -ă adj., s. m. f. (partizan) al revanșismului. (<germ. revanchistisch)

revedea vb. I. tr. refl. a (se) vedea din nou. II. tr. a examina din nou, a revizui (un text). (după fr. revoir)

revedere s. f. faptul de a (se) vedea. O la ~ = formulă de salut la despărțire. (<revedea)

reveionă vb. intr. a petrece reveillon. (<fr. réveillonner)

revelă vb. I. tr., refl. a (se) face cunoscut, a (se) dezvălui, a (se) destăinui. II. tr. a dezvolta un film. (<fr. révéler, lat. revelare)

revelator, -oare I. adj. care revelează. II. s. n. dezvoltător. (<fr. révélateur, lat. revelator)

revelație s. f. descoperire neașteptată a unei calități, a unui adevăr ascuns etc. • lucru revelat. O a fi o ~ = a depăși așteptările, a surprinde, a uimi (prin calități). • dezvăluire a voinței divinității, făcută cuiva înzestrat cu facultăți supranaturale. (<fr. révélation, lat. revelatio)

revelion s. n. noaptea care precedă prima zi a unui an nou; petrecerea din această noapte. (<fr. réveillon)

revendică vb. tr. a reclama un drept, un bun etc. care se cuvine sau aparține cuiva și care se află în posesiunea altcuiva. • a cere, a pretinde. (<fr. revendiquer)

revendicant s. m. cel care revendică ceva. (<revendica + -ant)

revendicare s. f. acțiunea de a revendica; ceea ce se revendică; revendicație. (<revendica)

revendicativ, -ă adj. care revendică un bun, un drept cuvenit. (<fr. revendicatif)

revendicator, -oare adj., s. m. f. (cel) care exprimă o revendicare. (<fr. revendicateur)

revendicație s. f. revendicare; ceea ce revendică. (<fr. revendication)

reveni vb. intr. 1. a veni înapoi, a se întoarce. • a se ivi din nou. 2. a se ajunge din nou la aceeași stare, a-și recăpăta echilibrul (sufletesc). 3. a relua (un subiect, o idee). 4. a i se atribui; a fi de resortul...; a i se cuveni. 5. a revoca. (<fr. revenir)

revenire s. f. 1. acțiunea de a reveni; întoarcere. 2. operația de încălzire la temperaturi înalte și de răcire lentă a oțelului călit pentru a i se mări tenacitatea (2). (<reveni)

revér s. n. 1. partea răsfrântă a unei haine în prelungirea gulerului, de o parte și de alta a pieptului. 2. (tenis) lovitură executată de pe partea stângă, printr-o mișcare de jos în sus, cu partea exterioară a paletci. (<fr. revers)

reverber s. n. oglindă metalică montată la o lampă pentru a reflecta lumina într-o anumită direcție. (<fr. réverbère)

reverberă vb. tr. a produce reverberații. • a preluca cu mijloace electroacustice un semnal sonor. (<fr. réverbérer)

reverberant, -ă adj. care reverberează. (<fr. réverbérant, engl. reverberant)

reverberator s. n. aparat care produce reverberație artificială. (<engl. reverberator)

reverberație s. f. 1. reflexie a luminii sau a căldurii. 2. (și fig.) persistență, datorită reflexiei pe pereți, a unui sunet într-o sală, după ce sursa sonoră nu mai emite unde. O ~ artificială = realizare cu mijloace acustice,

electromagnetice, electromecanice sau electrice a unor efecte asemănătoare celor produse de reverberația naturală. (<fr. réverbération)

reverberometr s. n. aparat pentru măsurarea timpului de reverberație. (<engl. reverberometer)

reverénd s. m. titlu dat membrilor clerului catolic sau al unor confesiuni reformate. • titlu dat pastorilor anglicani. (<fr. révérend, lat. reverendus)

reveréndă s. f. haină prețioasă (catolică) lungă; anterior. (<lat. réverenda)

reveréndisim s. m. titlu onorific rezervat prelaților. (<lat. reverendissimus)

reverență s. f. 1. plecăciune, salut în semn de respect, de venerație. 2. respect, considerație, stimă. O pronume de ~ = pronume de politețe. (<fr. révérence, lat. reverentia)

reverentios, -oasă adj. respectuos, ceremonios. (<fr. révérencieux)

reverie s. f. 1. stare de visare cu ochii deschiși. 2. piesă vocală sau instrumentală la mici proporții, cu caracter visător. (<fr. rêverie)

revers s. n. 1. dos al unei medalii, monede, hârtii scrise etc. O ~ul medaliei = partea cealaltă, neplăcută a unei situații, a unui lucru. 2. (fig.) aspect, față ascunsă și în contrast izbitor cu aspectul cunoscut al unei situații etc. 3. (mil.) partea dinspre inamic a șanțului sau a tranșelor. 4. (geol.) suprafață structurală slab înclinată. (<fr. revers, lat. reversus, germ. Revers)

reversibil, -ă adj. 1. care poate reveni la starea inițială. 2. (jur.) despre bunuri care urmează să revină la fostul proprietar. • (despre rente, pensii) care, la moartea titularului, poate trece asupra altei persoane. 3. (despre fenomene, reacții) care se poate mișca în două sensuri opuse. 4. (despre propoziții) care nu-și modifică înțelesul când se schimbă diazeza verbului. (<fr. réversible)

reversibilitate s. f. 1. faptul, proprietatea de a fi reversibil. 2. (arte) posibilitatea îndepărtării unui strat de vemis, la restaurarea unei picturi, pentru a putea fi reînnoit. (<fr. réversibilité)

reversie s. f. (biol.) întoarcere a unei populații, a unui individ la un tip mai puțin evoluat; reapariție a unor caractere ancestrale: reversiune (3); atavism. (<fr. réversion, lat. reversio)

reversiune s. f. 1. (jur.) întoarcere, revenire a unor bunuri donate la primul proprietar, când persoana căreia i-au fost donate moare fără a avea copii. 2. tratament termic aplicat unor aliaje cu bază de aluminiu pentru a elimina efectele îmbătrânirii. • (fiz.) schimbare a ordinii de succesiune în timp a stărilor prin care trece un sistem în cursul unei transformări. 3. (biol.) reversie. 4. conversie. (<fr. réversion, lat. reversio)

reversiv, -ă adj. (despre mecanisme, procese etc.) care revine spontan la poziția sau la starea inițială după încetarea fenomenului modificator. (<fr. réversif)

reversór s. n. 1. dispozitiv (la mașinile de încercat materiale) care efectuează încercări de tracțiune și de compresiune. 2. substanță capabilă să transforme celula leucemică sau canceroasă în celulă normală. (<engl. reverser)

reviér s. n. spațiul unei cazărmi, al unui lagăr sau al unei tabere militare. (<germ. Revier)

revif s. n. perioadă a marelui între apa liniștită și cea în creștere. (<fr. revif)

revigoră vb. tr. a reda vigoarea; a înviora. (<fr. revigorer)

revirescent, -ă adj. (despre plante) care înverzește din nou. (<fr. revirescent, lat. revirescens)

reviriment s. n. schimbare bruscă și totală în bine; înviore. (<fr. revirement)

revistă s. f. 1. publicație periodică cu articole, studii, recenzii etc. din domenii variate sau de strictă specialitate. 2. (mil.) ~ de front (sau de bord) = inspecție a trupelor (sau a echipajului navei) de către comandant pentru verificarea gradului de pregătire, a stării echipamentului, armamentului și tehnicii de luptă. O a trece în ~ = a) a face inspecția trupelor; b) a examina pe rând anumite fapte. 3. gen de spectacol de estradă cu muzică, dans, cuple și scenete vesele. (<it. rivista, după fr. revue)

revitaliză vb. tr. a da din nou viață, putere, vigoare; a revivifica. (<fr. revitaliser)

- revitalizant**, -ă *adj.* care revitalizează. (< *revitaliza* + *-ant*)
- revivifiă** *vb. tr.* a revitaliza. (< fr. *revivifier*)
- reviviscent**, -ă *adj.* care prezintă reviviscentă. (< fr. *reviviscent*)
- reviviscență** *s. f.* 1. revenire la viață; însuflețire. 2. (biol.) proprietate a unor organisme de a-și relua activitatea vitală după o stare de latență. 3. (fig.) reapariție a unor stări de conștiință uitate. (< fr. *reviviscence*)
- revizie** *s. f.* 1. revizuire; cercetare, control, verificare; inspecție. • (poligr.) ultima corectură în pagini. 2. reglare a pieselor și a aparatelor unei instalații sau mașini. (< fr. *révision*, lat. *revisio*)
- revizionism** *s. n.* 1. denumire dată diferitelor curente din mișcarea muncitorească. 2. atitudine, acțiune care urmărește revizuirea și modificarea unui tratat, a unei legi etc. (< fr. *révisionisme*, rus. *revizionizm*)
- revizionist**, -ă *I. adj.* care urmărește revizuirea unei legi, a unei atitudini etc. *II. adj. s. m. f.* (adept) al revizionismului (1). (< fr. *révisionniste*, rus. *revizionist*)
- revizor**, -oăre *s. m. f.* 1. cel care face revizii, care controlează (ceva). 2. (poligr.) corector. 3. (în trecut) inspector al școlilor primare dintr-un județ. (< fr. *réviseur*, germ. *Revisor*)
- revizorât** *s. n.* funcția de revizor; • serviciu în cadrul căruia își exercită revizorul funcția. (< *revizor* + *-ât*)
- revizutor** *s. m. (jur.)* cel care introduce o cerere de revizuire a unui proces. (< *revizui* + *-tor*)
- revizui** *vb. tr.* a revedea, a cerceta, a examina din nou; a controla. (după fr. *réviser*)
- revizuire** *s. f.* 1. acțiunea de a revizui; revizie. 2. (jur.) cale de atac introdusă pentru desființarea unei hotărâri judecătorești definitive, dovedită ca nelegală, în baza unor probe descoperite ulterior. (< *revizui*)
- revocă** *vb. tr.* 1. a anula, a contramanda (un ordin, un decret etc.). 2. a destitui dintr-o funcție publică, în baza unui drept legal. (< fr. *révoquer*, lat. *revocare*)
- revocabil**, -ă *adj.* care poate fi revocat. (< fr. *révocable*, lat. *revocabilis*)
- revocabilitate** *s. f.* starea de a fi revocabil. (< fr. *révocabilité*)
- revocătoriu**, -ie *adj.* care revocă. (< fr. *révocatoire*)
- revocăție** *s. f.* revocare. (< fr. *révocation*, lat. *revocatio*)
- revolin** *s. n. (mar.)* deviere a direcției vântului după ce întâlnește un obstacol. (< fr. *revolin*)
- revoltă** *vb. I. refl.* a fi cuprins de revoltă, de indignare. *II. refl., tr.* a (se) răscula, a (se) răzvrăti. (< fr. *révolter*)
- revoltă** *s. f.* 1. indignare. 2. răscăală spontană, neorganizată; răzvrățire. (< fr. *révolte*)
- revoltător**, -oăre *adj.* care provoacă revoltă, indignare. (< *revolta* + *-ător*)
- revolūt**, -ă *adj.* 1. care și-a încheiat cursul; terminat. 2. (bot.) despre unele organe răsucit în afară. (< fr. *révolu*, lat. *révolutus*)
- revolutiv**, -ă *adj.* referitor la revoluție (II, 1). (< fr. *révolutif*)
- revoluție** *s. f.* I. 1. (fil.) etapă a dezvoltării în care au loc transformări calitative profunde, schimbări radicale, esențiale, orientate de la inferior la superior, de la vechi la nou, asigurând realizarea progresului într-un ritm rapid. 0 ~ *socială* = acțiune socială de transformare radicală calitativă a societății, prin care se realizează trecerea de la o formațiune inferioară la alta superioară; ~ *culturală* = proces de transformare radicală în domeniul ideologic și culturii, care însoțește o revoluție socială. 2. ~ *industrială* = proces complex de transformare calitativă a bazei tehnice a producției; ~ *tehnico-științifică* = proces contemporan care determină schimbări radicale în domeniul forțelor de producție, prin dezvoltarea accelerată a științei și tehnicii, prin perfecționarea proceselor tehnologice. 3. (fig.) schimbare profundă, radicală, într-un anumit domeniu; transformare bruscă și totală. *II. I.* 1. mișcare de rotație a unui corp ceresc în jurul altuia. 2. (mat.) mișcare de rotație a unui corp în jurul unei drepte fixe. 3. schimbare geologică a scoarței terestre. 4. (fiz.) mișcare a unui corp care parcurge o curbă fixă. • mișcare de rotație completă a unei roți în jurul osiei sale. (< fr. *révolution*, lat. *revolutio*, germ. *Revolution*)
- revolutionă** *vb. tr.* a schimba, a preface, a transforma radical. (< fr. *révolutionner*)
- revolutionar**, -ă *I. adj.* 1. referitor la revoluție; care aderă la revoluție sau propagă revoluția. 2. (fig.) care preface radical un anumit domeniu; înnoitor. *II. s. m. f.* adept al revoluției. (< fr. *révolutionnaire*)
- revolutionarism** *s. n.* atitudine, spirit revoluționar. (< germ. *Revolutionarismus*)
- revolutionariză** *vb. tr.* a îndemna la revoluție. (după rus. *революционизовать*)
- revolvér** *s. n. I.* armă de foc cu un butoiș cilindric unde se țin cartușele, cu care se pot trage mai multe focuri fără a reîncărca. 2. ciocan pneumatic. 3. *sistem* ~ = dispozitiv care declanșează automat mișcările succesive ale unei piese de mașină. 0 *strung* ~ = strung universal la prelucrarea în serie a pieselor de formă complicată. (< fr. *revolver*, germ. *Revolver*)
- revuist** *s. m.* autor de spectacole de revistă. (< fr. *révuste*)
- revuistic**, -ă *adj.* specific spectacolului de revistă. • (s. f.) arta scrierii unor astfel de spectacole. (< fr. *révustique*)
- revulsie** *s. f.* iritație locală a pielii, provocată pentru a stimula sistemul nervos sau pentru a face să înceteze o stare congestivă ori inflamatorie existentă în altă parte a corpului. (< fr. *révulsion*, lat. *revulsio*)
- revulsiv**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care provoacă revulsie. (< fr. *révulsif*)
- rezalit** *s. n.* porțiune de zid mult îngropată, care modulează fațada unei construcții. (< germ. *Risalit*)
- reză** *elem.* „oprire, stagnare”. (< fr. -*rhésé*, cf. gr. *rhesis*)
- rezecă** *vb. tr.* a face o rezecție. (< fr. *résequer*)
- rezectór** *s. n.* instrument pentru rezecții endoscopice. (< fr. *résecteur*)
- rezecție** *s. f.* îndepărtare pe cale chirurgicală a unui țesut sau organ. (< fr. *résection*, lat. *resectio*)
- rezedacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale: rezeda. (< fr. *resédacées*)
- rezedă** *s. f.* plantă erbacee, din nordul Africii, cu flori mici, galbene-verzi, foarte mirositoare; rozetă. (< fr. *réséda*, germ. *Reseda*)
- rezerpină** *s. f.* alcaloid dintr-o plantă exotică, sedativ și hipotensiv. (< fr. *reserpine*)
- rezervă** *vb. tr.* a păstra, a reține pentru cineva. • a pune la o parte. • (fig.) a destina. (< fr. *réserver*, lat. *reservare*)
- rezervat**, -ă *adj.* (despre oameni, sentimente, atitudini etc.) stăpânit, cumpănat, sobru; reținut, discret. (< fr. *réserve*)
- rezervatár**, -ă *I. adj., s. m. f.* (moștenitor) care are dreptul la rezerva succesorală. *II. adj., s. n.* (stat) care formulează o rezervă la încheierea unui tratat. (< fr. *réservataire*)
- rezervăție** *s. f.* 1. suprafață de teren delimitată, pentru ocrotirea florei, faunei și formațiunilor geologice rare. 2. teritoriu în unele state înăuntrul cărora sunt obligate să locuiască anumite grupuri de băștinași. (< fr. *réserveation*)
- rezervă** *s. f.* 1. cantitate (de bunuri) pusă deoparte pentru a fi folosită mai târziu; depozit. 0 (jur.) ~ *successorală* (sau *legală*) = parte dintr-o avere succesorală de care testatorul nu poate dispune liber, rezervată de drept unor anumiți moștenitori. • (fig.; pl.) posibilități. • cantitate de substanțe minerale utile într-un zăcămint. 2. cameră de spital unde se internează un singur bolnav. 3. parte din armată chemată sub arme numai în timp de război sau în mod excepțional în timp de pace; trupe neangajate în luptă, păstrate pentru a interveni la nevoie. • (sport) jucător care poate înlocui la nevoie pe unul dintre jucătorii angajați în competiție. 4. motiv de îndoială, obiecție. 0 *fără* ~ = fără rețineri, în întregime. • (fig.) prudentă, cumpătare, măsură; discreție. (p. ext.) răceală, indiferență. (< fr. *réserve*)
- rezervist** *a. m.* ofițer din rezerva forțelor armate. (< fr. *réserveiste*)
- rezervór** *s. n. I.* bazin, recipient pentru depozitarea sau acumularea unui fluid. 0 *loc* ~ = stiliu. 2. depresiune de teren amenajată pentru a colecta apele de pe un anumit teritoriu, spre a fi folosite în scopuri tehnice. 3. (anat.) veziculă în care se adună produsele lichide de dezasimilație. (< fr. *réservoir*)
- rezidă** *vb. intr.* a se afla, a exista în..., a consta în... (< fr. *résider*, lat. *residere*)
- rezident**, -ă *I. s. m. I.* reprezentant diplomatic inferior ca rang ministrului plenipotențiar sau ambasadorului. •

(în trecut) reprezentant al guvernului central într-o țară colonială sau sub protectorat. 2. persoană stabilită temporar în alt loc decât țara al cărei cetățean este. II. *adj.* (despre cetățeni stabiliți în alt stat) care locuiește în... III. *s. m. f.* absolvent medicinist care își perfecționează practica în spital. (<fr. *résidenti*, lat. *residents*, germ. *Resident*)

rezidență *s. f.* 1. reședință. 2. drept și stare a cuiva care se stabilește într-o țară străină în calitate de rezident (1, 2). (<fr. *résidence*, germ. *Residenz*)

rezidențial, *-ă adj.* de rezidență (1, 1). * rezervat rezidenților diplomați. (<fr. *résidentiel*, it. *residenzaie*)

rezidențiat *s. n.* specializare ca rezident (III). (<rezident + *ival*, după *secundariat*)

rezidual, *-ă adj.* care rămâne (ca reziduu). **O delir** ~ = idei delirante care rămân după o stare psihică acută de tip confuzional. (<it. *residuale*, fr. *résiduel*)

reziduár, *-ă adj.* care formează reziduurile. (<fr. *résiduare*)

reziduu *s. n.* 1. deșeu care rămâne în urma unei operații de prelucrare chimică a unui material. 2. materie care se depune pe pereții recipientelor în care se păstrează diferite substanțe lichide. (<fr. *résidu*, lat. *residuum*)

reziliá *vb. tr.* a desface, a anula un contract, o convenție. (<fr. *résilier*)

reziliént, *-ă adj.* 1. (despre metale, aliaje) rezistent la șoc. 2. (despre fructe) care se deschide brusc. (<fr. *résilient*)

reziliénță *s. f.* proprietate a unui metal sau aliaj de a rezista la șocuri. (<fr. *résilience*)

rezină *vb. tr.* a extrage rășina din arbori rășinoși. (<fr. *résiner*)

rezináj *s. n.* rezinare. (<fr. *résinage*)

rezinat *s. m.* substanță prin combinarea unei rășini cu un metal, în industria lacurilor, a materiilor colorante etc. (<fr. *résinate*)

rezinifer, *-ă adj.* care produce rășină. (<fr. *résinifère*)

rezinificá *vb. tr.* a transforma rășina. (<fr. *résinifier*)

rezinit *s. m.* constituent al cărbunilor fosili, din rășini, ceară sau alte substanțe. (<germ. *Resinit*)

rezinistá *s. n.* rășină sintetică din petrol. (<germ. *Resinöl*)

rezinistá *vb. intr.* 1. (despre obiecte, corpuri) a nu ceda loviturii unui alt corp. 2. (despre oameni) a se împotrivi, a nu ceda. * (despre idei, afirmații etc.) a se menține, a se susține prin temeinicie. (<fr. *résister*, lat. *resistere*)

rezistent, *-ă I. adj.* care rezistă; durabil, trăinic. * care nu se lasă doborât, care suportă ușor (oboseala, boala). * (despre microbi) care s-a obișnuit cu un antibiotic. II. *s. m. f.* patriot, membru al Rezistenței. (<fr. *résistant*, it. *resistente*)

rezistență *s. f.* 1. proprietate a unui material de a rezista forțelor (solicitațiilor) exterioare care tind să-l deformeze sau să-l rupă. **O ~ a materialelor** = disciplină care studiază stările de tensiune și de deformare ale corpurilor solide sub acțiunea forțelor exterioare. * forță care se opune efectului unei alte forțe. 2. obișnuința a microbilor cu medicamentul administrat, datorită abuzului de antibiotice. 3. forță opusă de un conductor la trecerea curentului electric prin el. 4. rezistor. 5. putere de a rezista la o boală, la oboseală etc. II. împotrivire, opoziție; (*spec.*) respingere a atacurilor inamicului. * piedică, obstacol, greutate. * mișcare a patrioților care, în țările ocupate de dușmani au luptat împotriva coteropțiilor și a politicii de colaborare cu acestea; formă de luptă împotriva regimului totalitar comunist. (<it. *resistenza*, fr. *résistance*)

rezistențial, *-ă adj.* referitor la rezistență. (<it. *resistenziale*)

rezistibil, *-ă adj.* căruia i se poate rezista. (<fr. *résistible*)

rezistibilitá *s. f.* însușirea a de fi rezistibil. (<fr. *résistibilité*)

rezistin *s. n.* aliaj de cupru, mangan și fier, foarte rezistent la coroziune și cu rezistivitate mare. (<germ. *Resistin*)

rezistív, *-ă adj.* 1. care prezintă rezistență. 2. îndărătnic, încăpățânat, perseverent. (<germ. *resistiv*)

rezistivimétru *s. n.* aparat pentru măsurarea rezistivității. (<fr. *résistivimètre*)

rezistivitate *s. f.* (*fiz.*) mărime caracteristică materialelor,

rezistența electrică a unui cub din materialul respectiv având latura egală cu unitatea. (<fr. *résistivité*)

rezistor *s. n.* element de circuit electric cu inductivitate și capacitate negliabile, dar care, având rezistență electrică, poate fi introdus într-un circuit electric; rezistență (1, 4). (<fr. *résisteur*, engl. *resistor*)

rezitá *s. f.* rășină sintetică, produs final în reacția de policondensare a fenolului cu formaldehida. (<fr. *résite*, germ. *Resit*)

rezitól *s. m.* rășină sintetică, produs intermediar în reacția de policondensare a fenolului cu formaldehidă. (<germ. *Resitöl*)

rezól *s. m.* rășină sintetică, prim stadiu în reacția de policondensare a fenolului cu formaldehidă. (<fr. *résol*, germ. *Resol*, rus. *rezol*)

rezolút, *-ă adj.* hotărât, decis, ferm. (<germ. *resolut*, lat. *resolutus*, fr. *résolu*)

rezolutív, *-ă adj.* *s. n.* (medicament) care micșorează o inflamație, o obturație. (<fr. *résolutif*)

rezolutóriu, *-ie adj. (jur.)* care determină anularea (unui act). (<fr. *résolutoire*, lat. *resolutorius*)

rezoluție *s. f.* 1. hotărâre adoptată în urma unor dezbateri colective. * document adoptat prin vot de un congres, o conferință, o plenară etc. 2. rezolvare a unui act, a unei cereri. 3. (*jur.*) anulare, cu caracter retroactiv, a unui contract în urma nespectării condițiilor prevăzute.

4. (*med.*) dispariție tratată a unui proces inflamatoriu, urmată de resorbție. 5. (*inform.*, *radio*, *tv.*) număr de linii ce pot fi afișate într-un spațiu egal cu înălțimea ecranului. (<fr. *résolution*, lat. *resolutio*)

rezolvá *vb. tr. I.* a dezlega, a soluționa (o problemă, un exercițiu, o situație). 2. a pune rezoluția (2) pe un act. * a lichida un litigiu, un conflict. 3. (despre instrumente optice) a separa, a distinge instrumente fine ale obiectelor studiate. (<lat. *resolvere*, germ. *resolvieren*)

rezolvábil, *-ă adj.* care poate fi rezolvat. (<rezolva + *-bil*)

rezolvántá *s. f. (mat.)* ~ a unei ecuații = a doua ecuație a cărei rezolvare facilitează pe a celei dintâi. (<fr. *résolvante*)

rezoná *vb. intr.* a se afla în rezonanță. (<fr. *résonner*)

rezonábíl, *-ă adj.* 1. care are o judecată, o comportare rațională; cu judecată. 2. (despre acțiuni, fapte) fără exagerări, cumpătat. * (despre prețuri) acceptabil. (<fr. *raisonnable*)

rezonánt, *-ă adj.* 1. (*fiz.*) susceptibil de a intra în rezonanță. 2. răsunător, sonor. (<fr. *résonnant*)

rezonántá *s. f.* 1. fenomen care se produce când un corp de dimensiuni mari poate fi făcut să vibreze sub acțiunea unei forțe aplicate la intervale regulate; proprietate a unor corpuri sau încăperi de a întâzi și prelungi sunetele. **O cutie de ~** = cutie care produce rezonanța unui instrument cu coarde. 2. creștere puternică a secțiunii eficace a unei reacții nucleare pentru anumite valori ale energiei particulei-proiectil. 3. (*chim.*) teorie a mezomeriei, potrivit căreia structura reală a unei particule chimice este un fenomen dinamic ce presupune un tip special de mișcare oscilatorie a electronilor de valență. 4. (*fig.*) ecou, rezultat, răsunet. 5. (*lingv.*) timbru (II). (<fr. *résonance*)

rezonatór, *-oáre I. adj.* 1. care face să sune. **O organ** ~ = organ în formă de pungă, sub coardele vocale superioare la mamifulele antropide și la animalele rumegătoare, care amplifică sunetele emise de acestea. 2. (*fig.*) care oferă o imagine amplificată a realității. II. *s. n.* 1. sistem fizic, corp etc. capabil să amplifice oscilații prin rezonanță. * dispozitiv care indică existența fenomenului de rezonanță. 2. parte a cavității bucale sau nazale care participă la emiterea sunetelor. (<fr. *résonateur*)

rezorcíná *s. f.* substanță organică, cristalizată, din benzen, folosită ca revelator fotografic în industria coloranților, a medicamentelor etc. (<fr. *résorcine*)

rezultá *vb. intr. I.* a apărea ca o consecință logică; a urma, a reieși, a izvorî. 2. (*mat.*) a ieși, a rămâne (la o operație). (<fr. *résulter*)

rezultánt, *-ă adj.* 1. care rezultă. 2. referitor la o rezultat (II, 2). (<fr. *résultant*)

rezultántá *s. f.* 1. forță care, aplicată unui sistem, produce același efect ca acela produs de mai multe forțe date care se aplică în același timp asupra aceluiași punct

material. 2. (*mat., mec.*) suma vectorială a tuturor forțelor unui sistem. 3. (*fig.*) efect combinat al mai multor cauze. (< fr. *résultante*, germ. *Resultante*)

rezultat *s. n.* efect al unei acțiuni, al unei cauze; urmare, consecință. • număr obținut după efectuarea unei operații aritmetice. (< fr. *résultat*, germ. *Resultat*)

rezultatív, -ă adj. care dă, aduce un (bun) rezultat. (< fr. *résultatif*)

rezumá vb. I. tr. 1. a reda pe scurt esențialul unei expuneri. 2. a cuprinde (în sine); a însuma, a sintetiza. II. *refl.* a se limita la..., a se mulțumi cu... (< fr. *résumer*)

rezumát s. n. redare pe scurt, în scris sau oral, a conținutului unei lucrări, al unei expuneri etc.; recapitulare succintă. O în ~ = pe scurt. (< fr. *résumé*)

rezumatív, -ă adj. (și *adv.*) care rezumă; pe scurt, succint, concis. (< *rezuma* + *-ív*)

rezús s. m. maimuță mică din India, înrudită cu macacul, cu blana brun-verzuie și cu fața de un roz pâl. (< fr. *rhésus*)

rhéno s. n. (ant.) manta, la germani, dintr-o piele de oaie. (< lat. *rheno*)

rhetían, -ă adj. s. n. (din) ultimul etaj al triasicului (considerat și primul etaj al jurasicului). (< fr. *rhétien*)

rhytón s. n. vas conic din metal sau ceramică, cu vârful curbât în forma unui corn de animal, în antichitate pentru libații. (< germ. *Rhyton*, gr. *rhyton*)

riá s. n. țarm marin format prin pătrunderea apei mării pe văile largi ale râurilor dintr-o regiune muntoasă, cu culmi perpendiculare pe linia țărmurilor. (< sp., fr. *ria*)

riál s. m. unitate monetară în Iran. (< fr. *rial*)

ribattúta s. f. (muz.) tip de tril dintr-o formulă ritmică punctată, accentuată progresiv până la egalizarea valorilor. • (*ribattuta*)

RIBO- elem. „granular”. (< fr. *ribo-*, cf. gr. *ribos*)

riboflaviná s. f. lactoflavină. (< fr. *riboflavine*)

ribónic adj. acid ~ = acid care intră în compoziția ribozei. (< it. *ribonico*)

ribonucleázá s. f. enzimă pancreatică, cu acțiune specifică asupra acidului ribonucleic. (< fr. *ribonuclease*)

ribonucleíc adj. acid ~ = acid nucleic din citoplasma celulelor, care are un rol deosebit în transmiterea informației genetice necesare sintezei proteinelor specifice. (< fr. *ribonucleíque*)

ribovirus s. n. virus la care materialul ereditar este reprezentat de acidul ribonucleic. (< *ribo/nucleic/ + virus*)

ribózá s. f. monoazaharidă din molecula acizilor ribonucleici, component esențial al celulelor vii. (< fr. *ribose*)

ribozóm s. m. organ celular granular din citoplasmă, important în biosinteza proteinelor, în transmiterea caracterelor ereditare etc., format din proteine și acizi ribonucleici. (< fr. *ribosome*)

ricaná vb. intr. a rânji (în bațocură). (< fr. *ricaner*)

ricanatór, -oáre I. adj., s. m. f. (cel) care ricanează. II. *adj.* care exprimă o ricinare. (după fr. *ricaneur*)

ricercár s. n. (muz.) compoziție instrumentală polifonică cu formă liberă în stil de contrapunct, care se cântă fără întrerupere; capriciu, fantezie. (< it. *ricercare*)

ricercáto adv. (muz.) ales, foarte elegant. (< it. *ricercato*)

ricín s. m. plantă oleaginoasă cu frunze mari, strălucitoare, cu flori roșietice, din semințele căreia se extrage un ulei, ca lubrifiant și purgativ. (< fr. *ricin*, lat. *ricinus*, germ. *Rizinus*)

ricíná s. f. toxină vegetală din semințele de ricin, care aglutinează globulele sângelui. (< it. *ricina*)

rickéttsia /-che-ți-/ s. f. parazit unicelular microscopic, care produce la oameni și la animale o serie de boli infecțioase. (< fr. *rickettsie*)

rickéttsiémie s. f. prezența rickettsiilor în sânge. (< fr. *rickettsiémie*)

rickéttsiósá s. f. denumire generică pentru o serie de boli infecțioase, epidemice, provocate de rickettsie, care se manifestă prin febră, erupții cutanate și tulburări neurologice. (< fr. *rickettsiose*)

ricoșá vb. intr. (despre un proiectil) a-și schimba direcția traiectoriei în urma ciocnirii de un obstacol. (< fr. *ricocher*)

ricoșéu s. n. faptul de a ricoșa; schimbare a traiectoriei unui proiectil (glont) când se lovește de un obstacol; proiectil care a suferit o astfel de deviere. • (*fig.*) efect invers, indirect. (< fr. *ricochet*)

ricșá s. f. trăsurică cu două roți, trasă de un om, în unele țări din Orient. (< engl. *ricksha*, germ. *Riksha*)

rictus s. n. strâmbătură a gurii provocată de o contracție a mușchilor feței sau de un răs forțat. (< fr., lat. *ricinus*)

rid s. n. 1. încrețitură, zbârcitură a pielii obrazului. 2. mică undulație pe suprafața unui teren, a unui material plastic, pe zăpadă, nisipuri etc. (< fr. *ride*)

ridá vb. refl. a face, a căpăta riduri. (< fr. *ridier*)

ridda s. f. vechi dans italian în care dansatorii se învârtesc unul în jurul celuilalt; melodia corespunzătoare. (< it. *ridda*)

ridger /ri-ger/ s. n. utilaj pentru executarea digurilor mici, în lucrări de irigații sau pentru reținerea zăpezilor. (< engl. *ridger*)

ridícól, -ă I. adj. 1. care stârșește răsul, bațocura; caraghios. 2. (despre cifre, sume etc.) foarte mic, derizoriu. II. *s. n.* ceea ce este demn de răs. (< it. *ridicolo*, fr. *ridicule*, lat. *ridiculus*)

ridiculisáz vb. tr. a scoate în evidență ridicolul, a-și bate joc de cineva sau ceva. (< fr. *ridiculiser*)

riél s. m. unitatea monetară în Cambodgia. (< fr. *riel*)

riff s. n. (jaz) frază muzicală simplă și foarte ritmată, mediocră, motiv care se repetă ca fond sau ca temă principală, mod de construcție melodică specific folclorului negru. (< amer. *riff*)

rifu s. n. șanț de riflură. (< germ. *riffel*)

rifluí vb. tr. a executa rifluri pe suprafața unui valț de moară. (după germ. *riffeln*)

riflurá s. f. sistem de șanțuri longitudinale pe suprafața valțurilor în morărit, în industria textilă etc. (< fr. *riflure*)

rift s. n. șir de rupturi ale scoarței terestre suboceanice. • fisură în sol făcută de un râu. (< fr., engl. *riff*)

rigaudón/rigodón s. n. vechi dans popular francez, de origine provensală, cu mișcare vioaică, plin de temperament, devenit din sec. XVII dans de bal; melodia corespunzătoare. (< fr. *rigaudon*, *rigodon*)

rigíd, -ă adj. I. (despre corpuri) care nu se deformează sub acțiunea forțelor exterioare; lipsit de flexibilitate; țeapăn. • (*tehn.*) despre piese, legături) fix, imobil. 2. (*fig.*) care nu admite abateri; sever, neînduplecat, intransigent. (< fr. *rigide*, lat. *rigidus*)

rigidimétru s. n. aparat pentru măsurarea rigidității dielectrice. (< fr. *rigidimètre*)

rigiditate s. f. I. însușirea, starea a ceea ce este rigid; proprietate a corpurilor solide de a nu se deforma sub acțiunea forțelor exterioare. 2. (*fig.*) severitate excesivă; asprime; formalism. (< fr. *rigidité*, lat. *rigiditas*)

rigidizá vb. tr. a face să devină rigid. (< *rigidi* + *-iza*)

rigidizáre s. f. întărire a unui element de construcție prin adăugarea unei piese care împiedică deformarea lui. (< *rigidiza*)

riglá vb. tr. a trage linii cu rigla. (după fr. *régler*)

riglát, -ă adj. I. liniat. 2. (despre suprafețe) obținut prin mișcarea unei linii drepte. (după fr. *régler*)

riglétá s. f. I. riglă de dimensiuni mici, în topografie pentru măsurarea unghiurilor. 2. riglă mobilă a unei rigle de calcul. (după fr. *règlette*)

rigoáre s. f. I. asprime, severitate, strictețe. O de ~ = care se impune în mod obligatoriu; potrivit împrejurării. • (*pl.*) principii severe, rigurozitate. 2. exactitate, precizie. (< fr. *rigueur*, it. *rigore*, lat. *rigor*)

rigodón s. n. v. rigaudon.

rigólá s. f. I. adâncitură de-a lungul marginilor unei străzi pentru scurgerea apelor până la gurile de canal. 2. șanț mic destinat scurgerii sau drenării apei. • formă de eroziune în adâncime a solului, datorită acțiunii șuvoaielor de apă. (< fr. *rigole*, după germ. *Rigole*)

rigorism s. n. 1. concepție etică, promovată de Kant, care opune în mod rigid normele morale necesităților fizice și spirituale. 2. severitate excesivă în respectarea normelor morale; morală severă; austeritate. 3. calitatea a ceea ce este riguros; metodă de mare finețe și exactitate. (< fr. *rigorisme*)

rigorist, -ă adj., s. m. f. (adept) al rigorismului. (< fr. *rigoriste*)

Rigsdag s. n. vechea denumire a parlamentului danez, azi Folketing. (< fr. *rigsdag*)

rigurós, -oásá adj. I. (și *adv.*) sever; strict, făcut cu

- scrupulozitate. 2. care nu admite abateri; inflexibil. • exact, precis. (< fr. *rigoureux*, lat. *rigorosus*, it. *rigoroso*)
- rigurozitate** *s. f.* strictețe, severitate, asprime; rigiditate. (< it. *rigorosità*)
- rihtu** *vb. tr.* a croi și a îmbina bucățile de piele ale unui obiect de încălzăminte. (după germ. *richten*)
- Riksdäg** *s. n.* parlamentul suedez. (< fr. *riksdag*)
- riksmal** /rics-mól/ *s. n.* limbă literară norvegiană modernă, alături de *landsmal*. (< norv. *riksmal*)
- ril** *s. n.* 1. șant făcut cu o mașină specială pe linia de îndoire a unui carton, astfel încât straturile exterioare din spatele îndoiturii să nu se rupă. 2. șant pe un disc (2). (< germ. *Rille*, engl. *rill*)
- rilasciándo** /l-șian-/ *adv.* (muz.) încetinind, slăbind mișcarea. (< it. *rilasciando*)
- rimă** *vb. intr.* 1. (despre două sau mai multe cuvinte) a avea aceleași sunete în silabele finale. • (fig., despre lucruri, idei etc.) a se potrivea, a se asemena. 2. (fig.) a face versuri (cu rimă). (< fr. *rimier*)
- rimaye** /rimái/ *s. n.* crevasă care separă masa de gheață de pereții stâncoși în regiunile muntoase. (< fr. *rimaye*)
- rimă** *s. f.* 1. potrivire a sunetelor finale a două sau a mai multor versuri, începând cu ultima silabă accentuală; (p. ext.) potrivire a sunetelor finale a două cuvinte. 2. cuvânt care rimează cu altul. (< fr. *rime*)
- rimél** *s. n.* pastă închisă la culoare cu care se vopsesc genele. (< fr. *rimmel*)
- rimelá** *vb. tr., refl.* a (se) da cu rimel. (< fr. *rimmeller*)
- RIN(O)-**, **-rín** *elem.* „nas, trompă”. (< fr. *rhin(o)-*, *-rhine*, cf. gr. *rhís*, *rhínos*)
- rinalgie** *s. f.* durere de nas. (< fr. *rhinergie*)
- rinasciménto** *s. n.* curentul cultural al Renașterii în Italia. (< it. *rinascimento*)
- RINC(O)-**, **-ríne** *elem.* „cioc”. (< fr. *rhynch(o)-*, *rhyn-que*, cf. gr. *rhynkhos*)
- rinocárp**, **-ă** *adj.* cu fructe rostrate. (< lat. *rhynchocarpus*)
- rinocéfáli** *s. m. pl.* ordin de reptile mezozoice fosile, prin existența coardei dorsale: azi *hatteria*. (< fr. *rhynchocéphales*)
- rincofil**, **-ă** *adj.* cu frunze rostrate. (< lat. *rhynchophyllus*)
- rinconéla** *s. f.* brahipod marin fosil din era secundară. (< fr. *rhynchonelle*)
- rinencefál I.** *s. n.* porțiune mediană a creierului, cu formațiile anatomice olfactive. II. *s. m.* monstru cu aparatul nazal dintr-o trompă inserată la baza frunții; rinocefal. (< fr. *rhinencephale*)
- rinforzándo** /l-țan-/ *adv.* (muz.) întărind intensitatea. (< it. *rinforzando*)
- ring¹** *s. n.* 1. platformă pătrată împrejmuțată cu coarde, unde se desfășoară meciurile de box. • platformă într-un local, pe care se dansează. 2. (text.) mașină pentru întinderea tortului, pentru răscucirea firului și înfășurarea lui pe țevi. 3. inel de metal fixat de peretele unui chei și servind la amărarea navelor. 4. șosea, străadă circulară în jurul unui oraș sau al unei părți a lui. (< fr., engl. *ring*)
- ring²** *s. n.* una dintre cele mai simple forme de monopol, prin o înțelegere de scurtă durată între diferiți capitaliști cu privire la condițiile de desfacere și la prețurile de vânzare. (< amer. *ring*)
- ringo** *s. n.* sport constând în aruncarea și prinderea unui inel de cauciuc jucat peste o plasă. (< engl. *ring*)
- rinítă** *s. f.* inflamație a mucoasei nazale; coriză. (< fr. *rhinite*)
- RINO-** v. **rin(o)-**
- rinocéfál** *s. m.* rinencefal (II). (< fr. *rhinocéphale*)
- rinocér** *s. m.* mamifer pahiderm erbivor din Asia și Africa, având pe nas unul sau două coarne caracteristice. • (fig.) om rău, brută (< fr. *rhinocéros*, lat. *rhinoceros*)
- rinoceride** *s. n. pl.* familie de mamifere imparicopitale: rinocerul. (< fr. *rhinocérides*)
- rinoconiózá** *s. f.* leziune a rinofaringelui, provocată de praf. (< fr. *rhinoconitose*)
- rinofaringe** *s. n.* partea superioară a faringelui care comunică cu fosele nazale. (< fr. *rhino-pharynx*)
- rinofaringită** *s. f.* inflamație a rinofaringelui. (< fr. *rhino-pharyngite*)
- rinofimă** *s. f.* 1. hipertrofie a părții inferioare a nasului. 2. afecțiune a pielii localizată pe nas, ca urmare a agravării acneei rozacee. (< fr. *rhinophyma*)
- rinolalie** *s. f.* tulburare a vocii datorită modificărilor rezonanței cavităților nazale. (< fr. *rhinolalie*)
- rinolaringită** *s. f.* inflamație a mucoasei nazale și a laringelui. (< fr. *rhino-laryngite*)
- rinolit** *s. n.* calcul (II) al foselor nazale. (< fr. *rhinolithe*)
- rinológ**, **-ă** *s. m. f.* medic specialist în rinologie. (< germ. *Rhinolog*)
- rinologie** *s. f.* ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia nasului. (< fr. *rhinologie*)
- rinopatie** *s. f.* boală a componentelor care delimitează cavitățile nazale. (< engl. *rhinopathy*)
- rinoplastie** *s. f.* operație estetică de refacere a unui nas diform, distrus sau mutilat. (< fr. *rhinoplastie*)
- rinorafie** *s. f.* sutură a nasului. (< fr. *rhinorrhaphie*)
- rinoragie** *s. f.* hemoragie nazală. (< fr. *rhinorrhagie*)
- rinorée** *s. f.* scurgere nazală abundentă. (< fr. *rhinorrhée*)
- rinosalpingită** *s. f.* inflamație a mucoasei nazale și a trompei lui Eustache. (< fr. *rhino-salpingite*)
- rinoscleróză** *s. f.* atrofie a mucoasei pituitare. (< fr. *rhinosclérose*)
- rinoscóp** *s. n.* instrument, cu o oglindă, folosit în rinoscopie. (< fr. *rhinoscope*)
- rinoscopie** *s. f.* examinare a foselor nazale cu ajutorul rinoscopului. (< fr. *rhinoscopie*)
- rinotomie** *s. f.* deschidere operatorie a unei fose nazale. (< fr. *rhinotomie*)
- rinsoú** *s. n.* motiv decorativ pictat sau sculptat, de formă curbată (ramuri, frunze sau fructe). (< fr. *rinseau*)
- RIO-** *elem.* „scurgere, fluiditate”. (< fr. *rhio-*, cf. gr. *rhyein*, a curge)
- riolít** *s. n.* rocă magmatică efuzivă, asemănătoare grănitului, cu textură porfirică; liparit. (< fr. *rhyolite*, germ. *Rhyolit*)
- riométru** *s. n.* radiotelescop acordat pe o frecvență fixă, având o antenă dirijată spre zenit pentru a detecta variația fluxului radiației. (< engl. *riometer*)
- riotaxie** *s. f.* proces de formare a texturii fluidă care apare la unele roci magmatice. (< *rio-* + *-taxie*)
- ripá** *vb. tr.* a deplasa transversal pe distanțe foarte scurte o porțiune dintr-o linie de cale ferată, tablierul unui pod etc. (< fr. *riper*)
- ripicol**, **-ă** *adj.* (despre specii) care trăiește pe malurile apelor curgătoare. (< fr. *ripicole*)
- ripídiu** *s. n.* inflorescență cimoasă în formă de evantai. (< fr., lat. *rhpidium*)
- ripiéno I.** *adv.* (muz., în concerto grosso) cu întregul ansamblu orchestrat; tutti. II. *s. n.* grupa viorilor dintr-o orchestră simfonică. (< it. *ripieno*)
- RIPO-** *elem.* „murdărie”. (< fr. *rhypo-*, cf. gr. *rhypos*)
- ripofobie** *s. f.* teamă patologică de gunoaie, de murdărie. (< engl. *rhypophobia*)
- ripolin** *s. n.* email special, care se fabrică în diferite culori. (< fr. *ripolin*)
- ripostă** *vb. intr.* a răspunde, a replica (prompt și cu energie). • a lua atitudine împotriva unei nedreptăți; a protesta. • (*scrindă*) a ataca imediat după ce a parat o lovitură. (< fr. *riposter*)
- ripóstă** *s. f.* răspuns prompt și energetic, replică; acțiune hotărâtă care respinge un atac. (< fr. *riposte*)
- ripple-mark** /ripl-mac/ *s. n.* mică ondulație a suprafeței unui material granular (nisip, pietriș) sau pe zăpadă, produsă de vânt, curenți acvatici sau valuri. (< engl. *ripple-mark*)
- rips** *s. n.* țesătură de bumbac sau de mătase cu dungi în relief, pentru tapisarea mobilelor. (< germ. *Rips*)
- ripuár**, **-ă** *adj.* (despre vechile popoare germanice, în special franci) de pe malurile Rinului. (< fr. *riputaire*, lat. *ripuarius*)
- risbérmă** *s. f.* element de construcție destinat a proteja fundațiile unei lucrări hidraulice. (< fr. *risberme*)
- risc** *s. n.* eveniment probabil, generator de pierderi; pericol posibil. (< fr. *risque*)

- rizodermă** *s. f. (bot.)* strat celular superficial al rădăcinii tinere. (<fr. *rhizoderme*)
- rizofăg**, -ă *adj.* care se hrănește cu rădăcini. (<fr. *rhizophage*)
- rizofil**, -ă *adj.* care crește pe rădăcini. (<fr. *rhizophile*)
- rizofită** *s. f.* plantă rădăcinoasă. (<fr. *rhizophyte*)
- rizogén**, -ă *I. adj., s. n.* (țesut vegetal) care dă naștere la rădăcini adventive. *II. s. n. I.* plantă care produce numai rădăcini și flori. *II. s. n.* parazit al rădăcinilor. (<fr. *rizogène*)
- rizogenéză** *s. f.* formarea rădăcinilor. (<fr. *rizogénese*)
- rizoid** *s. m.* organ filamentos de fixare și absorbție, cu funcții analoage rădăcinilor, la plantele vasculare (alge, mușchi, licheni) și la protalele ferigilor. (<fr. *rizoide*)
- rizolit** *s. n.* rădăcină fosilizată. (<fr. *rizolithe*)
- rizóm** *s. m.* tulpină subterană a unor plante, lipsită de clorofilă. (<fr. *rizome*, lat. *rhizoma*)
- rizomorfi**, -ă *I. adj.* de forma unei rădăcini. *II. s. n.* organ de înmulțire vegetativă, filamente miceliene dispuse în rețea, la unele ciuperci, care atacă scoarța sau rădăcina arborilor. (<fr. *rizomorfe*)
- rizopode** *s. n. pl.* clasă de protozoare acvatice unicelulare care se mișcă cu ajutorul unor prelungiri protoplasmice. (<fr. *rizopodes*)
- rizosferă** *s. f.* strat al solului în care se dezvoltă rădăcinile plantelor. (<fr. *rizosphere*)
- rizospérm**, -ă *adj.* (despre plante) cu sporii sau cu semințele dispuse lângă rădăcină. (<fr. *rizosperme*)
- rizostóm** *s. m.* meduză de un alb smântănos, cu brațele portocalii și festonate, din mările Europei occidentale. (<fr. *rizostome*)
- rizotaxie** *s. f.* mod de dispunere a rădăcinilor și a radiclelor. (<fr. *rizotaxie*)
- rizóto** *s. n.* mâncare din orez, cu unt, cașcaval și sos de roșii. (<fr., it. *risotto*, germ. *Risotto*)
- rizotóm** *s. n.* instrument pentru tăierea rădăcinilor plantelor. (<fr. *rizotome*)
- rizotomie** *s. f.* radicotomie. (<fr. *rizotomie*)
- road** /rãud/ *s. n. đrum.* (<engl. *road*)
- roadster** /rãdster/ *s. n.* caroserie sport cu două locuri, permanent deschisă, echipată cu o capotă ușoară, pliabilă. (<engl. *roadster*)
- robă** *s. f. I.* haină lungă (neagră), cu mâneci largi, purtată de magistrați și avocați în exercițiul funcțiunii, precum și de profesorii universitari (la anumite solemnități). *2.* părul unui animal (cal, vacă etc.) cu particularitățile lui de culoare. (<fr. *robe*)
- róber** *s. n.* cele două jocuri din care se compune o partidă de bridge sau de vist. (<engl. *robber*)
- robinét** *s. n.* dispozitiv care poate deschide sau întrerupe circulația unui fluid printr-o conductă. (<fr. *robinet*)
- robínson** *s. m.* om care duce o viață izolată, în condiții depărtate de civilizație. (<germ. *Robinson*)
- robinsonadă** *s. f. I.* povestire despre naufragiați pierduți; acțiune neobișnuită; aventură; fantezie în care individul izolat apare trăind în afara societății. *2.* săritură acrobatică executată de un jucător dintr-o echipă (de fotbal) (<germ. *Robinsonade*)
- roboránt**, -ă *adj., s. n.* (medicament) cu acțiune tonică generală; tonifiant. (<fr., engl. *roborant*)
- robót** *s. m. I.* automat care poate face lucrări complicate, asemănătoare celor efectuate de oameni. *2.* (fig.) om care trădește tot timpul, în mod mecanic. (<fr. *robot*)
- robotéhnica** *s. f.* tehnica construirii roboților industriali. (<robot + tehnică)
- robotică** *s. f.* știință și ramură a industriei care studiază proiectarea și realizarea sistemelor mecanice, informatice sau mixte și a roboților. (<fr. *robotique*, engl. *robotics*)
- robotician**, -ă *s. m. f.* specializat în robotică. (<fr. *roboticien*)
- robotizá** *vb. I. tr. I.* a înzestra procesul de producție cu sisteme automate, informatice și cu roboți. *2.* a transforma (o ființă umană) în robot. *II. refl. a* deveni un robot (2), a acționa ca un robot. (<fr. *robotiser*)
- roburít** *s. n.* substanță explozivă conținând siliciu, folosită în mine. (<fr. *roburite*)
- robúst**, -ă *adj.* tare, zdravăn, voinic, viguros; rezistent. (<fr. *robuste*)
- robustéte** *s. f.* faptul de a fi robust; putere, vigoare fizică. (<fr. *robustesse*)
- rocadă** *s. f. I.* (*șah*) mutare pe care fiecare jucător o poate efectua numai o singură dată în cursul unei partide, prin care una dintre ture se aduce lângă rege, iar acesta trece peste ea. • fel anumit de schimb de locuință. *2.* comunicație paralelă cu linia frontului pe care se mișcă rezervele unei armate. *O arteră de ~* = arteră desinată circulației de tranzit, amenajată în exteriorul unei localități. (<fr. *rocade*, germ. *Rockade*)
- rocaille** /ro-cái/ *adj. inv. stil ~* (și *s. n.*) = stil, bază de înflorire a rococoului, caracterizat prin fantezia contururilor răsucite și prin imitarea unor elemente naturale (grote, stânci, volute vegetale etc.). (<fr. *rocaille*)
- rocambolésce**, -ă *adj.* cu perișeei extraordinare, fantastic, extravagant. (<fr. *rocambolésque*)
- rocárdia** *s. f.* plantă erbacee cu flori frumoase colorat în alb, galben, roz, roz-purpuriu sau carmin-satinat. (<lat. *roccardia*)
- rócă** *s. f.* asociație de minerale, agregat de compoziție aproape uniformă, care constituie scoarța Pământului. (<it. *rocca*, fr. *roc*)
- rock** /roc/ *s. n. I.* dans modern caracterizat prin răsuciri, piruete, deplasări ale partenerilor în diferite direcții, cu gesturi și mișcări exagerate; melodia corespunzătoare; *2.* stil muzical popular american. (<engl. *rock/and roll*)
- rockér** /rôcâr/ *s. m. I.* cântăreț de rock. *2.* tânăr pasionat de rock. (<engl. *rockeer*)
- rockotécă** *s. f.* discotecă specializată în muzică rock. (<rock + -tecă)
- rococó** *adj. inv. stil ~* (și *s. n.*) = stil de ornamentație în arhitectură și arta decorativă din sec. XVIII, de origine franceză, care urmează barocului, printr-o deosebită bogăție a decorului, prin tendința spre asimetrie și spre complicare a planurilor arhitectonice, printr-o cromatică bogată etc. • (*p. ext.*) demodat și puțin ridicol. (<fr. *rococo*)
- rodá** *vb. I. tr.* a face operația de rodaj. *II. refl. (fig.)* a acumula o oarecare experiență; a se acomoda într-o muncă. (<fr. *roder*)
- rodáj** *s. n. I.* suprafinisare, cu ajutorul unui abraziv, a suprafețelor de contact în mișcare a două piese metalice asociate în funcționare. *2.* operație prin care anumite mecanisme, (organe de mașini etc. sunt supuse la diferite regimuri de funcționare, pentru a se obține o ajustare și o rectificare cât mai bună a suprafețelor de contact ale pieselor. (<fr. *rodage*)
- rodamină** *s. f.* materie colorantă roșie, asemănătoare cu fluoresceina. (<fr. *rhodamine*)
- rodanhídric** *adj. acid ~* = acid tiocianic. (<fr. *rhodanhydrique*)
- rodánță** *s. f. (mar.)* inel metalic pe care se înfășoară capătul unei parâme, care apoi se mătasează. (<it. *rodancia*)
- rodanură** *s. f.* tiocianat. (<fr. *rhodamure*)
- rodenticíd** *s. n.* substanță toxică folosită pentru distrugerea rozătoarelor. (<germ. *Rodentizid*)
- rodéo** *s. n. I.* serbare organizată cu ocazia marșajului vitelor în unele regiuni din America. *2.* întrecere sportivă de călărie pe cai nedomesticiți, cu și fără șă, de prindere a animalelor cu lașoul, lupte de tauri etc. (<sp. *rodeo*, fr. *rodéo*)
- ródú** *s. n.* metal dur, maleabil și ductil, din familia platiniei, la elaborarea unor aliaje. (<fr. *rhodium*)
- RODO-** *elem.* „roză”, „trandafir”, „roz”. (<fr. *rhodo-*, cf. gr. *rhodon*)
- rodocárp**, -ă *adj.* cu fructe rozacee. (<lat. *rhodocarpus*)
- rodocrozít** *s. n.* carburant natural de mangan, de culoare roz. (<fr. *rhodocrosite*)
- rododéndron** *s. m.* arbust originar din regiunea mediteraneană, cu frunze persistente și flori mari, roșii sau albe, cu miros pătrunzător; smirdar. (<fr. *rhododendron*)
- rodofícee** *s. f. pl.* clasă de alge marine care conțin, pe lângă clorofilă, rodofil (II); alge roșii; floridee. (<fr. *rhodophycées*)
- rodofil**, -ă *I. adj.* cu frunze rozacee. *II. s. f.* pigment roșu din plastidele rodoficeelor. (<lat. *rhodophyllus*, III/ *rhodophyllum*)
- rodofíte** *s. f. pl.* încrângătură a algelor roșii. (<lat. *rhodophytae*)

rodografie *s. f.* descriere a trandafirilor. (< fr. *rodographie*)

rodologie *s. f.* tratat despre speciile de trandafiri. (< fr. *rodologie*)

rodomont *s. m.* om care se pretinde prepotent și se lansează în acțiuni hazardate pentru a-și dovedi superioritatea fizică. • fanfaron, temerar, lăudăros. (< fr. *rodomont*)

rodomontadă *s. f.* vorbire, tiradă emfatică; lăudăroșenie, fanfaronadă. (< fr. *rodomontade*)

rodonit *s. n.* silicat natural de mangan, uneori și de calciu, roz-cenușiu, pentru obiecte decorative etc. (< fr. *rhodonite*)

rodopsină *s. f.* albumină prezentată în retină. (< fr. *rhodopsine*)

rodor *s. n.* unealtă de rodare. (< fr. *rodor*)

roentgen¹ *s. m. v.* röntgen

ROENTGEN¹ - *v.* röntgen² -

roentgendiagnostic *s. n. v.* röntgendiagnostic.

roentgenmetru *s. n. v.* röntgenmetru.

roentgenolog, -ă *s. m. f. v.* röntgenolog.

roentgenologie *s. f. v.* röntgenologie.

roentgenoluminescență *s. f. v.* röntgenoluminescență.

roentgenoteleviziune *s. f. v.* röntgenoteleviziune.

roentgenerapie *s. f. v.* röntgenerapie.

rogator *s. m.* persoană care redactează un act, un document. (< lat. *rogator*)

rogatorie *adj.* comisie ~ = comisie delegată de un tribunal să facă un act de procedură sau de instruire judiciară la cererea unui alt tribunal. (< fr. *rogatoire*)

rogațiune *s. f.* proiect de lege, în dreptul roman, prezentat poporului pentru a-l aproba. (< lat. *rogatio*, fr. *rogation*)

rol¹ *s. n. I.* 1. listă a proceselor care urmează să fie judecate într-o zi de către o instanță. 2. registru în care sunt trecuți contribuabilii la percepție. 3. listă a echipajului unei nave. 4. (în unele țări) lista tuturor navelor și a caracteristicilor lor tehnice. II. 1. parte (de text, melodică etc.) ce revine unui interpret într-un spectacol. • personajul interpretat de un actor. 2. atribuție, sarcină care revine cuiva într-o acțiune; menire. 3. semnificație de ordin semantic sau lingvistic pe care o poate avea un cuvânt. (< fr. *role*)

rol² *s. n.* *guler* ~ = guler în formă de rulou. (după fr. *col/roulé*)

rolán *s. n.* fibră sintetică obținută prin polimerizare, cu proprietăți asemănătoare lânii. (< ro/mănesc/ + -lan/ă, n. com.)

rolare *s. f.* 1. operație de netezire a unei suprafețe metalice prin deformare plastică, la cald sau la rece. 2. finisare a suprafeței unei tencuieli cu ajutorul unei role (2). (< rolă)

rolă *s. f.* 1. organ de mașină în formă de roțiță, care, rotindu-se în jurul unui ax, servește la rularea unui vehicul, la transmiterea unei mișcări etc. 2. unealtă dintr-un cilindru cu mișcare în jurul unui ax, cu un mâner, pentru tencuit, zugrăvit etc. (< germ. *Rolle*)

rolfilm *s. n.* peliculă fotografică în formă de bandă, care se rulează pe un mosor. (< germ. *Rolfilm*)

rolgâng *s. n.* (*tehn.*) transportor care se deplasează pe un teren de role cu axele de rotație perpendiculare pe direcția de mers, antrenate de lanțuri fără sfârșit. (< germ. *Rolgang*)

roll-over /rəul-ouvăr/ *s. n.* (*fin.*) metodă prin care un credit pe termen mijlociu sau lung acordat de o bancă este refinanțat prin mijloace bănești împrumutate de la alte bănci pe termen scurt. (< engl. *roll-over*)

rom *s. n.* băutură alcoolică prin distilarea melasei din trestia de zahăr. (< fr. *rum*; germ. *Rum*)

romaică *adj.* limba ~ (și *s. f.*) = limba neogreacă. • (*s. f.*) dans național grecesc cu figuri șerpuitoare și aruncări de batiste. (< fr. *romaique*, gr. *romaios*)

román¹ *s. n.* lucrare, operă literară epică în proză, de mari proporții, care oglindește evenimentele, episoade ale vieții unei societăți etc. • (*fig.*) împletire de întâmplări cu multe episoade care par neverosimile; serie de aventuri extraordinare. (< fr. *roman*)

román², -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) al Romei antice. II. *adj.* 1. din Imperiul Roman. • (despre caractere tipografice) din linii perpendiculare și unghiuri drepte. *O cifre ~e* = cifre prin litere sau combinații de litere; *biserica ~ă* = biserica catolică; catolicism. 2. limbă romanică populară vorbită de vechii francezi (înainte de sec. IX). 3. *arta ~ă* = arta dezvoltată în Roma antică și apoi în Imperiul Roman, caracterizată în arhitectură prin edificii grandioase de o mare diversitate, în sculptură cultivând cu precădere portretul puternic individualizat, iar în pictură prin ansambluri de frescă și de mozaic cu tematică bogată. (< lat. *romanus*)

română *adj.* *balanță* ~ (și *s. f.*) = balanță dintr-o părghie cu brațe neegale, mobilă în jurul unui ax orizontal, pe brațul mai lung și gradat. (< fr. *romaine*)

romancero /-sé-ro/ *s. n.* culegere de poeme spaniole medievale, în versuri, având ca subiect fapte eroice. (< sp. *romancero*)

romancier, -ă *s. m. f.* autor de romane. (< fr. *romancier*)

romând, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Elveția francofonă. • (*s. n.*) dialect franco-provensal. (< fr. *romand*)

romănesc, -ă *adj.* 1. cu caracter de roman, propriu romanului. 2. fantezist, imaginar. 3. (*fam.*) vizător. (< fr. *romanesque*)

români *s. f.* limba țiganilor. (< fr. *romani*)

romanic, -ă *adj.* descendent din romani. *O limbi, ~ce* = grup de limbi care au la bază limba latină; neolatin. • care se ocupă cu limbile romane. *O artă ~ă* = artă dezvoltată, în arhitectură, în țările europene, supuse influenței catolice, în sec. X-XIII, care preia unele trăsături ale artei bizantine și în special elemente din arta carolingiană (severitate, masivitate și robustețe, volume prismatice și cilindrice ale navelor, absidelor și turmurilor etc.). (< it. *románico*, germ. *romanisch*)

romanist, -ă *s. m. f.* 1. specialist în romanistică. 2. specialist în dreptul roman. 3. denumire dată pictorilor flamanzi din sec. XVI care au lucrat la Roma, imitând pictura măestrilor Renașterii italiene. (< fr. *romaniste*, germ. *Romanist*)

romanistică *s. f.* disciplină lingvistică și filologică care studiază limbile romane. (< germ. *Romanistik*)

romanitate *s. f.* 1. caracter romanic al unui popor, al unei culturi; latinitate. • origine, descendență romanică. 2. totalitatea popoarelor romane. (< fr. *romanité*, it. *romanità*, lat. *romantitas*)

romaniză *vb. I. tr.* a imprima, a impune unei țări, unei populații obiceiurile, cultura, modul de organizare și civilizația romană. II. *refl.* a deveni roman(ic). (< fr. *romaniser*)

romanofon, -ă *adj., s. m. f.* (vorbitor) de limbă romanică. (< *romanlic* + -fon)

romanofonie *s. f.* colectivitate constituită de popoarele romane. (< *romanofon* + -ie)

románșă *s. f.* ramura vestică a limbii retoromane. (< fr. *romanche*)

romântic, -ă *adj.* 1. care amintește de frumusețea locurilor descrise în romane; pitoresc. 2. care aparține romantismului; propriu acestei mișcări. • (*s. m. f.*) scriitor care aparține romantismului. 3. care evocă atitudini, teme specifice romantismului; fabulos. 4. vizător, melancolic. (< fr. *romantique*, germ. *romantisch*)

romanticiză *vb. tr.* a romantiza. (< engl. *romanticize*)

romantism *s. n.* 1. mișcare literară și artistică, apărută în Europa la sfârșitul sec. XVIII și începutul sec. XIX, ca o reacție împotriva clasicismului, prin suprimarea regulilor formale, prin introducerea notelor de lirism, de sensibilitate și imaginație și prin zugrăvirea de eroi excepționali. 2. ansamblu de aspecte proprii curentului romantic; înclinare spre lirism, spre visare, spre melancolie. 3. perioadă în istoria muzicii prin ruperea echilibrului formelor clasice în favoarea libertății și fanteziei, prin intensitatea și spontaneitatea expresiei. 4. (*fil.*) denumire dată teoriilor care pun accent pe intuiție ca metodă de cunoaștere, pe libertatea și spontaneitatea de gândire și de faptă, precum și pe pasiuni și interese în morală, ca o reacție contra filozofiei clasice, raționale. (< fr. *romantisme*)

romantiză *vb. tr.* a face să devină sau să pară romantic; a romanticiza. (< it. *romantizzare*)

romantă *vb. tr.* a descrie viața unui om celebru, cu

- adaosuri imaginate de autor. (<it. *romanzare*, fr. *romancer*)
- romântă** *s. f.* 1. poezie lirică, duioasă și sentimentală, de obicei erotică, exprimând un sentiment de ușoară melancolie. 2. compoziție muzicală vocală de formă strofică, cu acompaniament instrumental și un conținut liric, sentimental; (*p. ext.*) piesă instrumentală cu caracter asemănător. (<fr. *romance*, it. *romanza*, germ. *Romanze*)
- romantiós, -oásă** *adj.* predispus la visare, la reverie; romantic, melancolic. • (despre opere literare) care tratează teme sentimentale. (<*romant* + *-i/ós*)
- românist, -ă** *s. m. f.* specialist, în românistică, (<*românistică*)
- românică** *s. f.* studiul limbii, culturii și literaturii române. (<*român* + *-istică*)
- româniză** *vb. tr.* (despre cuvinte, expresii străine) a da un caracter românesc. (<*român* + *-iza*)
- românofil, -ă** *adj.* care iubeste pe români sau ceea ce este românesc. (<*român* + *-fil*)
- românofobie** *s. f.* ură față de români. (<*român* + *-fobie*)
- romb** *s. n.* 1. patruleter cu toate laturile egale și unghiurile opuse egale. 2. (la ambarcații sportive cu vele) totalitatea sarrurilor de deasupra crucetei. (<fr. *rhombe*, germ. *Rhombus*)
- ROMB(O)** *elem.* „romb” (1)“. (<fr. *rhomb/o-*, cf. lat. *rhombus*, gr. *rhombós*)
- rómbic, -ă** *adj.* în formă de romb; romboidal. **O sistem** ~ = sistem de cristalizare având ca formă fundamentală o prismă dreaptă cu bazele romburi. (<fr. *rhombique*)
- romboédric, -ă** *adj.* în formă de romboedru. **O sistem** ~ = sistem de cristalizare având ca formă fundamentală romboedrul. (<fr. *romboédrique*)
- romboédru** *s. n.* poliedru cu toate fețele în formă de romb. (<fr. *romboédre*)
- romboíd, -ă** *I. adj.* asemănător cu un romb. **II. s. n.** paralelogram. **III. s. m.** mușchi al spatelui așezat sub trapez. (<fr. *romboïde*)
- romboidál, -ă** *adj.* rombic. (<fr. *romboïdal*)
- rond** *s. n.* 1. strat de flori (circular) mai ridicat decât terenul din jur. 2. piațet circulară de la care pornesc mai multe bulevarde sau alei. 3. inspecție făcută în timpul nopții la diferite posturi de pază militare pentru a controla santinelele. • ansamblul celor care fac această inspecție. **O ofițer de ~** = ofițer însărcinat cu controlul santinelor din garnizoană. 4. (*coregr.*) mișcare circulară a piciorului, executată liber pe sol sau în aer. (<fr. *rond*)
- rondă** *vb. tr.* (despre nave) a executat un rondou¹ (2). (<*rondou*)
- rondă**¹ *adj.* (despre o literă, scriere) cu linia rotundă, groasă și dreaptă. **O peniță** ~ = peniță specială cu vârful lat, pentru acest gen de scriere. (<fr. *ronde*)
- rondă**² *s. f.* cântec vesel, de chef, la care fiecare comesean cântă un cuplet. (<fr. *ronde*, germ. *Ronde*)
- ronde-bosse** / *frond-bos/ s. n.* lucrare de sculptură executată complet în relief, nemaifăcând astfel corp comun cu fondul. (<fr. *ronde-bosse*)
- rondél** *s. n.* poezie lirică cu formă fixă, compusă din două catrene și o cvinarie, cu două rime, primele două versuri repetându-se după al șaselea, versul întâi revenind și în încheiere. (<fr. *rondel*, it. *rondello*)
- rondelă** *s. f.* 1. disc de metal găurit care se pune între o piuliță care trebuie strânsă; șaiță. • căpăcel în formă de disc din carton care acoperă alicele dintr-un cartuş de vânatoare. • disc metalic utilizat la baterea monedelor sau a medaliilor. 2. porțiune din trunchiul unui arbore, de formă cilindrică, la analiza structurii lemnului pentru determinarea vârstei etc. (<fr. *rondelle*)
- rondină** *s. f.* piesă de lemn de formă rotundă. (<fr. *rondine*)
- rondino** *s. n.* rondo de proporții mici și structură mai simplă. (<it. *rondino*)
- rondó** *s. n.* formă muzicală instrumentală cu caracter viu, a cărei temă principală alterează cu diferite cuplete. (<fr., it. *rondo*)
- rondou**¹ *s. n.* 1. loc circular (în grădini, în localuri). 2. schimbare cu 180° a direcției unei nave; drumul descris de nava care execută o asemenea întoarcere. (<fr. *rondou*)
- rondou**² *s. n.* poezie cu formă fixă, în Franța în sec. XV-XVI, dintr-o cvinarie, un catren și o sextină, în care versurile finale, mai scurte, ale ultimelor două strofe, reiau începutul primului vers al poeziei. (<fr. *rondeau*)
- ronéo** *s. n.* mașină de reprodus teste dactilografiate cu ajutorul unor matrite de hârtie parafinată. (<fr. *renéo*, n. com.)
- roneotipă** *vb. tr.* a reproduce un text la roneo. (<fr. *ronéotype*)
- ronflânt, -ă** *adj.* 1. sforăitor. 2. (*fig.*) declamator, emfatic. (<fr. *ronflant*)
- rongalít** *s. n.* derivat al alchidei formice, reductor în vopșurile și în industria de medicamente și contra intoxicațiilor cu mercur. (<fr. *rongalite*)
- ronin** *s. m.* 1. samurai săraci, declassat, care ducea o viață de cavalier rătăcitor. 2. (astăzi) tânăr absolut de școală medie, care, nereușind să intre într-o universitate, se pregătește în școli speciale. (<fr. *ronin*)
- ronjânt** *s. m.* reactiv la imprimarea (țesăturilor prin ronjare). (<fr. *rongeant*)
- ronjăre** *s. f.* procedeul de imprimare a desenelor pe țesături prin aplicarea pe țesătura vopsită a anumitor reactivi susceptibili de a distruge culoarea. (după fr. *rongeage*)
- ronrón** *s. n.* zgomot surd și continuu produs de un motor sau de o mașină în timpul funcționării. (<fr. *ronron*)
- röntgen¹/roentgen** / *frönt-ghen/ I. s. m.* unitate de măsură a dozelor de radiație X, cantitatea de radiații care, în condiții fizice normale, produce, prin ionizarea unui cm³ de aer, o sarcină electrică de un franklin. **II. s. n.** aparat cu care se produc raze X. (<fr. *röntgen*)
- RÖNTGEN²/ROENTGEN** / *frönt-ghen-/ elem.* „raze X”. (<fr. *röntgen*)
- roentgencinematografie** *s. f.* filmare a imaginilor pe ecranul radioscopic. (<engl. *roentgencinematography*)
- röntgendiagnóstic / roentgendiagnóstic** *s. n.* diagnostic cu ajutorul radiațiilor röntgen. (<*röntgen* + *diagnostíc*)
- röntgenológ, -ă / roentgenológ, -ă** *s. m. f.* specialist în röntgenologie. (<germ. *Röntgenologe*)
- röntgenologie / roentgenologie** *s. f.* ramură a radiologiei care studiază aplicațiile radiațiilor röntgen. (<germ. *Röntgenologie*)
- röntgenoluminescénță / roentgenoluminescénță** *s. f.* luminescență care se produce prin iradierea unei substanțe cu radiații X. (<*röntgen* + *luminescénță*)
- röntgenométru / roentgenométru** *s. n.* aparat dozimetric pentru măsurarea nivelului de radiații dintr-o zonă infectată. (<fr. *röntgenomètre*)
- röntgenteleziúne / roentgenteleziúne** *s. f.* captură a imaginii radiologice și televizarea ei. (<*röntgen* + *teleziúne*)
- röntgenterapie / roentgentherapie** *s. f.* tratament cu raze röntgen. (<fr. *röntgentherapie*)
- roquefort** / *róc-for/ s. n.* brânză fermentată de rețetă franceză, din lapte de oaie și însământată cu un mușcăi special. (<fr. *roquefort*)
- rósbif** *s. n.* friptură din mușchi de vacă foarte puțin fript, aproape crud la mijloc. (<fr. *rosbif*, engl. *roast beef*)
- rósrat** *s. n.* carne de vacă friptă înăbușit, cu multă ceapă. (<germ. *Rostbraten*)
- rosqual** / *roseval/ s. m.* 1. balenă mare cu înălțătoare dorsală foarte dezvoltată și cu zbârcituri pe fața ventrală. 2. specie de hienă. (<fr. *rosqual*)
- ROSTR(I)**-, -**róstru** *elem.* „cioc, rostru”. (<fr. *rostr/i-*, -*rostre*, cf. lat. *rostrum*)
- rostrál, -ă** *adj.* 1. în formă de cioc. (<fr. *rostralis*)
- rostriform, -ă** *adj.* în formă de cioc. (<fr. *rostriforme*)
- róstru**¹ *s. n.* 1. (*ant.*) pinten la prova navelor de luptă, cu care se spărgea bordajul navelor inamice. 2. tribuna oratorilor în forul roman, împodobită cu prore de corăbii capturate în războaie. 2. (*bot., anat.*) prelungire în formă de cioc la partea terminală a unui organ, prelungire cartilagineasă a botului unor pești. • trompă alungită la unele insecte. (<fr. *rostre*, lat. *rostrum*)

-rôstru² v. rostr(i)-.

roșaj s. n. degajare de gaz, dizolvat în prealabil, care se produce în cursul solidificării unor metale sau aliaje. (<fr. rochage)

ROTA- v. roto-.

rotacism s. n. fenomen fonetic, constând în transformarea unei consoane intervocalice în r; (în limba română) transformarea în r a lui n intervocalic în cuvinte moștenite din latină. (<fr. rhotacisme)

rotaciză vb. I. intr. a vorbi cu rotacism. II. refl. (despre consoane) a suferi fenomenul rotacismului. (<fr. rho-aciser)

rotacizant, -ă adj. care prezintă rotacism. (<fr. rhotacisant)

rotagrămă s. f. instrument de mare ingeniozitate, construit din pătrate translucide de plastic, pe fețele cărora sunt desenate în culori diferite (tri)unghiuri și care, prin rotație, pot fi puse în diferite poziții, subliniindu-se congruențele, paralelismul și proprietățile figurilor rezultate. (<rota- + -gramă)

rotalif s. n. element de construcție din sticlă rezistentă și translucidă, de forma unui cilindru, în compunerea unui perete sau a unui planșeu, pentru iluminarea unei încăperi. (<rus. rotali, engl. rotalite)

rotamétru s. n. instrument pentru măsurarea debitului unui fluid într-o conductă, pe baza pierderii de presiune constantă. (<fr. rotamètre)

rotang s. m. palmier agățător din Asia asemănător ca o viță, care atinge 200 m. (<fr. rotang)

rotaprint s. n. 1. procedeul de imprimare monocromă la care cerneala se transmite mai întâi pe o suprafață de cauciuc intermediară și apoi pe hârtie. 2. mașină de imprimare prin acest procedeu. (<engl. rotaprint)

rătary s. n. 1. sistem de foraj petrolier mecanic, cu circulație continuă și cu rotirea garniturii de foraj. 2. sistem de telefonie automată în care unele organe sunt acționate de o mișcare de rotație continuă. (<engl. rotary)

rotativ, -ă adj. 1. (despre mișcări) circular. 2. (despre sisteme tehnice) care poate face o mișcare de rotație. O motor ~ = motor cu cilindri rotativi, patentat de unele fabrici de automobile. • (s. f.) presă de imprimat la care suportul cișculei și organul de presiune sunt cilindrice. (<fr. rotatif)

rotativist, -ă s. m. f. muncitor tipograf care lucrează la rotativă. (<fr. rotativiste)

rotator adj. s. m. (muşchi) care permite răsucirea unui os în jurul axei sale. (<fr. rotateur)

rotătoriu, -ie adj. de rotație. (<fr. rotateiro)

rotatrôn s. n. mașină de gravat a formelor cilindrice pentru heliografie, pe principiul gravării fotoelectrice prin descompunerea în elemente. (<fr., engl. rotatron)

rotăție s. f. 1. mișcare a unui corp în jurul unui punct fix sau al unei axe. 2. (mat.) transformare biunivocă a planului sau a spațiului în el însuși determinată de un punct fix (centru) sau de o dreaptă (axă), printr-o rotație (1) păstrând unghiurile și distanțele; rotor (2). 3. mișcare a corpurilor cerești în jurul axei proprii. 4. schimbare alternativă. O ~ a capitalului = circuitul fondurilor de producție în sfera producției și a circulației. • alternare metodică pe același teren a plantelor care se cultivă într-un asolament. • schimb alternativ de persoane sau de echipe în cursul unei activități. (<fr. rotation, lat. rotatio, germ. Rotation)

ROTI- v. roto-.

rotifere s. n. pl. clasă de viermi nematelmînți de apă dulce, foarte mici, cu gura înconjurată de cili vibratili. (<fr. rotifères)

rotiserie s. f. local în care se prepară și se vând diferite specialități de friptură. (<fr. rotisserie)

rotisor s. n. aparat electric sau cu raze infraroșii, pentru fript carne. (<fr. rotissoire)

ROTO- / **ROTA-** / **ROTI-** elem. „roată“, „rotitor“, „rotativă“. (<fr. roto-, rota-, roti-, cf. lat. rota)

rotofilm s. n. peliculă fotografică specială folosită la executarea formelor de tipar cilindrice. (<germ. Rotofilm)

rotofoto s. n. (poligr.) instalație pentru culegerea fotografică, bazată pe sistemul monotip. (<fr. rotographie)

rotogravură s. f. rotoheliografie. (<fr. rotogravure)

rotoheliografie s. f. tipar adânc cu forme cilindrice de cupru, pe cale fotochimică, pentru revistele în mai multe culori, timbre, reproduceri pentru albume de artă etc.; rotogravură, rotoheliogravură. (<fr. rotohéliographie)

rotoheliogravură s. f. rotoheliografie. (<fr. rotohéliogravure)

rotondă s. f. 1. sală mare circulară, cu acoperișul sferic, ca o cupolă, pentru expoziții, sport etc. • masă rotundă, dialog organizat pentru schimb de opinii într-o problemă de interes public. 2. platformă circulară pe care se dansează; ring (1). 3. pelerină largă, un fel de căpă. (<fr. rotonde, it. rotonda)

rotór s. n. 1. organ al unei mașini de forță cu palete, cupe, roți, înfășurări electrice, care se rotește în jurul axei arborelui pe care e montat. 2. rotație (2). (<fr. rotor, /2/ germ. Rotor)

rototécă s. f. catalog cu fișe aplicate pe plăci situate într-o tobă rotativă, care pot fi consultate fără a fi scoase. (<fr. rotothèque)

rototranslație s. f. mișcare complexă a unui corp, constând din rotația sa în jurul unei axe și din translația în jurul acelei axe. (<fr. rototranslation)

rotulă s. f. 1. os mic și rotunjit situat în partea anterioară a genunchiului; patelă. 2. (tehn.) ax rotund; nucă. (<fr. rotule, lat. rotula)

rotulus s. n. pergament, fașie lungă care poate fi înfășurat pe un sul. (<germ. Rotulus, lat. rotulus)

rousseauism /ru-so-jisn/ s. n. concepția lui Jean-Jacques Rousseau, care, pornind de la idealizarea naturii și a „stării naturale“ a omului, pe care societatea și civilizația l-ar corupe, condamnă inegalitatea economică și politică, despotismul, susținând principiul întoarcerii la natură. (<fr. rousseauisme)

rousseauist, -ă adj., s. m. f. (adept) al rousseauismului. (<fr. rousseuiste)

roylón s. n. fibră de polimer sintetic poliamidic, cu aceleași proprietăți ca ale nailonului. (<ro/lan/ + /na/ilon, n. com.)

roz adj. inv., s. n. (de) culoare roșu-deschis; trandafiriu. O ~ bombon = roz pal; a vedea totul în ~ = a fi optimist. (<fr. rose)

rozacée¹ s. f. pl. familie de plante dicotiledonate, lemnoase și erbacee, cu staminele inserate pe calicis; trandafirul. (<fr. rosacées)

rozacée² s. f. cuperoză. (<fr. rosacée)

rozacéu, -ée adj. care bate în roz. (<fr. rosacé, lat. rosaceus)

rozacrucián, -ă I. s. m. f. membru al unei confrerii de iluminați care exista în Germania în sec. XVII; complotist, conspirator. II. adj. referitor la rozacrucieni. (<fr. rosicrucien)

rozale s. f. pl. ordin de plante dicotiledonate cu petalele separate: familiile rozacee, crusalceae, saxifragacee etc. (<fr. rosales)

Rozalii s. f. pl. sărbători romane celebrate la sfârșitul primăverii în cinsta morților, pe mormintele cărora se presărau trandafiri. (<lat. rosalia)

rozăriiu¹ s. n. culegere de rugăciuni pentru Fecioara Maria. (<lat. rosarium, it. rosario, fr. rosaire)

rozăriiu² s. n. (rar) grădină de trandafiri. (<lat. rosarium, it. rosario)

rozasă s. f. 1. fereastră circulară, cu traforuri în piatră, caracteristică pentru catedralele gotice și așezată pe fațada lor. 2. ornament în formă de frunze așezate simetric și înscrise într-un cerc. (<fr. rosace)

roză s. f. 1. trandafir. O ~ a sta pe ~e = a se găsi într-o situație favorabilă. O ~a vânturilor = cerc, cu direcțiile punctelor cardinale și gradațiile lor intermediare. 2. (he-rald.) stilizarea flori de măceș cu cinci petale în jurul unui bomb central (stigmat) și cinci sepale ascuțite între petale. 3. gen special de șlefuire care se dă diamantului. (<fr. rose, lat., it. rosa, germ. Rose)

rozé adj. inv. (despre vinuri, șampanie etc.) de culoare roz. (<fr. rosé)

rozeolă s. f. erupție cutanată în formă de pete mici, în diferite boli infecțioase sau în intoxicații. (<fr. roséole)

rozétă s. f. 1. element decorativ în formă de roză de dimensiuni mici, care împodobește un obiect, o piatră etc. • placă rotundă în formă de nasture, purtată în trecut de către militarii din cavalerie, prinsă în partea de sus,

- din față, a cizmei. 2. ornament la încrucișarea bolților, în arhitectura gotică. • ornament, disc pentru mascarea unor elemente minore. 3. (*tehn.*) element de legătură, de suspensie sau de protecție a unei tije, ca un guler marginal. (< fr. *rosette*)
- rozmarin** *s. m.* mic arbust plăcut mirositor, cu frunze totdeauna verzi și cu flori albastre, roșii sau albe, dispuse la subsuoara frunzelor. (< germ. *Rosmarin*)
- ruadă** *s. f.* mișcare inversă a cabrării calului, în indicarea trenului posterior de la sol, animalul executând o azvârlire, sprijinindu-se pe trenul anterior. (< fr. *ruade*)
- ruáj** *s. n.* 1. ansamblul pieselor unei mașini. 2. (*fig.*) mașinărie cu roți. • mecanism, sistem, organism, organ (*minor*) într-o muncă administrativă. (< fr. *rouage*)
- rubaiát** *s. n.* formă de poezie lirică persană din patru versuri, de obicei cu un număr liber de silabe și cu o succesiune diferită de rime. (< fr. *rubaiyyat*)
- rubanát,** -ă *adj.* (despre lemn, marmură) care prezintă dungii cu reflexe de moar, moarat. • *structură* -ă, = în care mineralele sunt dispuse după zone cu compoziții diferite, cu dungii înguste și alungite. (< fr. *rubané*)
- rubáto** I. *adv.* (*muz.*) cu mare libertate ritmică. II. *s. n.* pasaj astfel executat. (< it. *rubato*)
- rubefácție** *s. f.* 1. înroșire a pielii, produsă de o substanță rubefiantă. 2. colorație roșie a solurilor, cu o desicație intensă. (< fr. *rubéfaction*)
- rubefiánt,** -ă *adj., s. n.* (substanță) care irită și înroșește pielea. (< fr. *rubéfiánt*)
- rubelít** *s. n.* turmalină roz, piatră semiprețioasă. (< fr. *rubellite*)
- rubéolá** *s. f.* maladie infectocontagioasă, benignă (la copii), care produce febră ușoară, adenopatie și o erupție de pete roșii pe piele. (< fr. *rubéole*)
- rubéolós,** -oasă *adj., s. m. f.* (suferind) de rubeolă. (< fr. *rubéoleux*)
- rúber¹** *s. n.* cauciuc din latexul unor plante tropicale. (< germ. *Rubber*)
- rúber²,** -ă *adj.* roșu, roșiatic. (< lat. *ruber, -bra*)
- ruberoíd** *s. n.* carton asfaltat de calitate superioară, pentru învelitori de construcții și izolații hidrofuge. (< germ. *Ruberoíd*)
- rubescént,** -ă *adj.* (despre cicatrice) care devine roșu. (< fr. *rubescént, lat. rubescens*)
- rubiacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate, lemnoase sau erbacee, cu frunze înguste în mănunchi și cu flori hermafrodite gamopetale, dispuse în racem sau cimă. (< fr. *rubiacées*)
- rubicónd,** -ă *adj.* (despre fața oamenilor) roșu, rumen. (< fr. *rubicónd, lat. rubicundus*)
- rubidíu** *s. n.* metal alcalin alb, ușor fuzibil, foarte activ chimic, care se păstrează în petrol. (< fr. *rubidium*)
- rubiginós,** -oasă *adj.* 1. plin de rugină. 2. de culoarea ruginii; brun roșcat. (< fr. *rubigineux*)
- rubíl,** -ă *adj.* de culoare galbenă-roșiatică. (< lat. *rubellus*)
- rubín** *s. n.* varietate roșie de corindon, foarte dur, piatră prețioasă și în mecanica de precizie. (< it. *rubino, lat. rubinus, germ. Rubin*)
- rúblá** *s. f.* unitatea monetară a țărilor fostei URSS. (< rus. *rubl*)
- RUBRI-RUBRO-** *elem.* „roșu”. (< fr. *rubri-, rubro-*, cf. lat. *rubr*)
- rubricáriu** *s. n.* titlu în cerneală roșie al capitolelor unei opere. • indice alfabetic. (< it. *rubricario*)
- rubricátór** *s. n.* ansamblu de rubrici, fiecare alcătuită după un anumit criteriu, în care se clasifică un material variat. (< engl. *rubricator*)
- rubricatúră** *s. f.* împărțire a unui registru, formular etc. în rubrici; liniatură. (< germ. *Rubricatur*)
- rúbricá** *s. f.* 1. despărțitură într-un registru, formular, grafic etc. 2. spațiu rezervat într-o publicație periodică articolelor, comunicărilor etc. dintr-un anumit domeniu. (< fr. *rubrique, germ. Rubrik, lat. rubrica*)
- rubriflór,** -ă *adj.* cu flori roșii. (< lat. *rubriflorus*)
- RUBRO-** *v. rubri-*.
- rubrospínál,** -ă *adj. fascicul* ~ = fascicul nervos care leagă nucleul roșu al pedunculelor cerebrale cu măduva. (< fr. *rubro-spinal*)
- rúcsac** *s. n.* sac de excursie, cu bretele, care se poartă pe spate. (< germ. *Excursionstasche*)
- ruderál,** -ă *adj.* (despre plante) care crește printre ruine, pe lângă ziduri, pe grâmezii de gunoi etc. (< fr. *rudéral*)
- rudiár** *s. m.* gladiator care și-a redobândit libertatea. (< lat. *rudarius*)
- rudimént** *s. n.* 1. (*pl.*) primele noțiuni ale unei științe, arte etc. 2. (*biol.*) organ rudimentar. (< fr. *rudiment, lat. rudimentum*)
- rudimentár,** -ă *adj.* care se află în stadiul inițial al dezvoltării; primitiv, neevoluat; grosolan. (< fr. *rudimentaire*)
- rudimentarism** *s. n.* însușirea a tot ce este rudimentar. • lipsă de finețe. (< fr. *rudimentarisme*)
- rudíst** *s. m.* moluscă lamelibranhială fosilă. (< fr. *rudiste*)
- ruf** *s. n.* suprastructură care ocupă o parte din lățimea unei nave și unde sunt amenajate încăperi pentru echipaj și pentru navigație. • punte care ocupă parțial lățimea navei. (< fr. *rouf, engl. roof*)
- rufián,** -ă *s. m. f.* mediator de legături amoroase; proxenet, codoș. • decăzut, desfrânat. (< it. *ruffiano*)
- rufianése,** -ă *adj.* decăzut; dezmațat; declasat. (< it. *ruffianesco*)
- rufianism** *s. n.* caracter rufianesc; codoșlăc. (după it. *ruffianesimo*)
- rugbi** /răgbi/ *s. n.* joc sportiv care se dispută între două echipe a câte 15 (13 sau 8) jucători, cu o mingă ovală care poate fi jucată cu mâna sau cu piciorul. (< fr., engl. *rugby*)
- rugbíst** *s. m.* jucător de rugbi. (< *rugby* + -ist)
- rugós,** -oasă *adj.* aspru, zgrunțuros. (< fr. *rugueux, lat. rugosus*)
- rugezímétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea rugozității. (< fr. *rugosimètre*)
- rugezítate** *s. f.* 1. starea unei suprafețe rugoase; asperitate. 2. mică ridicătură, neregulată ca formă, de pe suprafața unui obiect. (< fr. *rugosité, lat. rugositas*)
- ruiná** *vb. tr., refl.* 1. a (se) dărăpăna; a (se) nărui, a (se) surpa. 2. (*fig.*) a-și pierde, a face pe cineva să-și piardă averea; a săraci. • (*fig.*) a(-și) distruge sănătatea. (< fr. *ruiner, lat. ruinare*)
- ruiná** *s. f.* ceea ce a rămas dintr-o construcție dărăpănată. 2. (*fig.*) pierdere a averii; distrugere, dezastru. (< fr. *ruine, lat. ruina*)
- ruinifórm,** -ă *adj.* (despre relief) cu aspect de ruine, rezultând prin dezagregarea rocilor dure. (< fr. *ruiniforme*)
- ruj** *s. n.* 1. preparat cosmetic, în general de culoare roșie, pentru colorarea buzelor. 2. pastă din oxid de fier și de crom încorporată într-un liant, în tehnica dentară. (< fr. *rouge*)
- rujá** *vb. refl.* a-și da cu ruj (pe buze). (< *ruj*)
- rújá¹** *s. f.* culoarea metalului incandescent. (< fr. *rouge*)
- rújá²** *s. f.* bandă încrețită plisată de tul, de dantelă etc., obiect la obiecte de îmbrăcăminte. (< fr. *rouche*)
- rujeolá** *s. f.* boală infectocontagioasă (la copii), caracterizată prin febră ușoară și erupții roșii pe piele; pojar. (< fr. *rougeole*)
- rujeolós,** -oasă *adj., s. m. f.* (suferind) de rujeolă. (< fr. *rougeoleux*)
- rujét** *s. n.* boală infecțioasă la porci, manifestată prin apariția unor pete roșcate și febră. (< fr. *rouget*)
- rulá** *vb. tr.* 1. a deplasa un corp prin rostogolire. • (despre vehicule) a se deplasa prin rostogolirea roților sau a roților pe o cale fixă. • a parcurge un anumit număr de kilometri cu un autovehicul. 2. a înfășura, a face sul. • (*croitorie*) a rotiți reverul unei haine, o piesă din stofă etc. 3. a face să circule (fonduri bănești). II. *intr.* 1. (despre filme) a fi proiectat pe ecran. 2. (despre cicliști, atleți) a alerga relaxat și uniform. 3. (despre nave, avioane) a se balansa în sens transversal; a avea ruliul. (< fr. *rouler*)
- roládá** *s. f.* 1. prăjitură de forma unui sul, umplută cu dulceață, cremă etc. 2. fel de mâncare din mușchi de vacă sau de porc umplut cu tocătură, ouă fierte etc.; și rulat, care se coace în cuptor. 3. (*muz.*) ornament de coloratură, în arile de operă și în tehnica de belcanto, din cântarea cu virtuozitate a mai multor note pe una și aceeași silabă. (< fr. *roulade*)
- roláj** *s. n.* 1. circulație a unui vehicul terestru; (*p. ext.*)

- timpul și uzura cât acesta este în circulație. • deplasare a unui avion pe teren. • alergare relaxată și uniformă a cicliștilor și atletilor. 2. timpul scurs între două încărcări succesive ale unui vagon de marfă de cale ferată. 3. circulație a fondurilor bănești. (<fr. *routage*)
- rulânt**, -ă *adj.* (despre sisteme tehnice) care se deplasează cu ajutorul unor organe de rostogolire. • *pod* ~ = macara mobilă cu un pod, care poate deplasa greutatea pe orizontală; *material* ~ = totalitatea vehiculelor (locomotive, vagoane) care circulă pe liniile ferate. (<fr. *roulant*)
- rulată** *s. f.* 1. panglică de pânză sau de oțel gradată, folosită pentru măsurarea distanțelor, care se poate înfășura pe un ax metalic înăuntrul unei cutii plate. 2. obiect în unele jocuri de noroc, dintr-un disc împărțit în compartimente colorate și numerotate și dintr-o bilă care se învârtete o dată cu discul, indicând la oprire numărul câștigător; (*p. ext.*) jocul însuși. • ~ *rusească* = joc de noroc cu puternică implicație psihopatologică, în care partenerii mizează pe însăși viața lor, îndreptând spre tămplă un pistol automat încărcat cu un singur glonte, care are o poziție necunoscută. 3. mic instrument dintr-o roțiță dințată, în croitorie pentru desenarea tiparelor pe stofă, în bucătărie la tăierea aluatului etc. 4. curbă descrisă de un punct al unei curbe plane care se rostogolește fără alunecare pe o altă curbă fixă, cu care este coplanară. (<fr. *roulette*)
- rulu** *s. n.* balans în jurul axului longitudinal al unei (aero)nave, sub influența unei forțe perturbatoare. (<fr. *roulis*)
- rulment** *s. m.* 1. organ de mașină, compus din două inele concentrice separate prin bile sau role, cu aceeași dimensiuni, care transformă mișcarea de alunecare în mișcare de rostogolire. 2. *fond de* ~ = materiile prime și celelalte materiale necesare procesului de producție, precum și mijloacele bănești necesare funcționării continue a unei întreprinderi. (<fr. *roulotte*)
- rulotă** *s. f.* vehicul-remorcă de turism, pe două roți, amenajat ca locuință. (<fr. *roulotte*)
- rulou** *s. n.* 1. cilindru de lemn sau de metal care servește ca suport pentru deplasarea pieselor grele prin rostogolire. • sul subțire de lemn pe care se înfășoară transparentul de la ferestre. • sul de hârtie sau de carton în care se păstrează în trecut diplomele și documentele de formate mari. • (*poligr.*) cilindru elastic impregnat cu cerneală. • tăvălug, cilindru de presat. • cilindru de cauciuc imprimat cu modele, la zugrăvit. • (*text.*) valț pentru aplicarea masei de încliere. 2. obiect, material înfășurat în formă de sul. • preparat culinar din carne sau aluat umplut cu frișcă ori cu cremă, care se rulează (1). 3. (*archit.*) motiv ornamental constând din șirurile curbe de vute care se încastrează unele în altele. 4. pieptănătură femeiească în care părul este înfășurat ca un sul. (<fr. *rouleau*)
- rulură** *s. f.* boală a arborilor constând în dezlipirea staturilor lemnoase; crăpătură încleră. (<fr. *roulure*)
- rumb** *s. n.* (*mar.*) cart (2). (<fr., engl. *rhumb*)
- rumbatron** *s. n.* tub electronic folosit în dispozitivele de producere a curenților de foarte înaltă frecvență. (<fr. *rhumbatron*)
- rumbă** *s. f.* dans cubanez, de origine africană, sincopat și cu mișcare rapidă; melodia corespunzătoare. (<fr., sp. *rumba*, germ. *Rumba*)
- rūmen** *s. n.* primul compartiment al stomacului la rumegătoare. (<fr., lat. *rumen*)
- rumină** *vb. tr.* 1. (despre animale) a rumega. 2. (*fig.*) a medita asupra unui fapt. (<fr. *ruminer*, lat. *ruminare*)
- ruminație** *s. f.* 1. ruminare, rumegat. 2. impulsione de meditare nesfârșită, obositoare, pe o singură temă; persistență a unor idei, planuri obsedante. (<fr. *rumination*, lat. *ruminatio*)
- ruminită** *s. f.* inflamație a rumenului. (<fr. *ruminite*)
- rummy** /rō-mi/ *s. n.* joc de societate cu cărți sau cu mici plăci prismatice marcate cu cifre de diferite culori. (<engl. *rummy*)
- rumoare** *s. f.* zgomot confuz de voci care se aud în același timp, exprimând nemulțumire, surpriză etc. (<fr. *rumeur*, lat. *rumor*)
- runcinat**, -ă *adj.* (despre frunze) cu marginea inegal dințată, dinți dispuși asimetric și îndreptați spre baza limbului. (<lat. *runcinatus*)
- rundă** *s. f.* 1. (*box. lupte, șah*) fiecare dintre reprizele din cadrul aceleiași competiții. 2. parte dintr-un șir de acțiuni, manifestări etc. de același fel. (<germ. *Runde*, fr. *round*)
- rūne** *s. f. pl.* caractere grafice în cele mai vechi alfabete germanice și scandinave. (<germ. *Runen*, fr. *runes*)
- rūnic**, -ă *adj.* cu caracter de rune. (<germ. *runisch*, fr. *runique*)
- runolōg**, -ă *s. m. f.* specialist în runologie. (<germ. *Runolog*, fr. *runologue*)
- runologie** *s. f.* studiul scrierii runice. (<germ. *Runologie*)
- RUP(I)**-*elem.* „stâncă, bolovâniș”. (<fr. *rupi*/-, cf. lat. *rupes*)
- rupeliân**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul mijlociu al oligocenului. (<fr. *rupélien*)
- rupéstru**, -ă *adj.* 1. (despre plante) care crește pe stânci. 2. (despre desene, picturi etc.) executat pe pereții peșterilor sau pe stânci. • (despre locuințe, temple, morminte etc.) săpat în stâncă, amenajat în grote. (<fr. *rupestre*)
- rūpia** *s. f.* boală de piele prin cruste purulente care, după ce cad, lasă răni sângerânde. (<fr. *rupia*)
- rupiáh** *s. m.* unitatea monetară în Indonezia. (<engl. *rupiah*)
- rupicol**, -ă *adj.* (despre păsări, plante) care trăiește, crește pe stânci sau bolovânișuri. (<fr. *rupicole*)
- rūpie** *s. f.* unitate monetară a unor țări (India, Nepal, Pakistan, Sri Lanka). (<fr. *roupie*)
- rupofobie** *s. f.* teamă obsedantă, maniacală de murdărie. (<fr. *rupophobia*)
- ruptil**, -ă *adj.* (despre fructe) care se rupe sau crapă cu ușurință. (<fr. *ruptile*, lat. *ruptilis*)
- rupin**, -ă *adj.* (*rar*) bogat, luxos. (<fr. *rupin*)
- ruptor** *s. n.* întrerupător care deschide și menține deschis un circuit electric, sub acțiunea și pe durata exercitării unei comenzi din exterior. (<fr. *rupteur*)
- ruptură** *s. f.* 1. rupere. 2. separare, întrerupere a legăturilor de prietenie între persoane, state. 3. (*med.*) lipsă de continuitate, intervenție bruscă într-un organ. (<fr. *rupture*)
- rural**, -ă *adj.* de (la) sat, sătesc; țărănesc. • (despre plante) de câmp. (<fr. *rural*)
- ruralism** *s. n.* caracter rural; viață rurală. (<*rural* + *-ism*)
- ruraliză** *vb. tr.* a da un aspect de sat. (<fr. *ruraliser*)
- rurbán**, -ă *adj.*, *s. n.* (zonă) între oraș și sat, în care funcțiile, activitățile și necesitățile urbane se împletesc în cele rurale. (<*rur/al* + *urban*)
- rush** /raʃ/ *s. n.* (*sport*) efort final al unui cal pentru a câștiga cursa; asalt impetuos. (<engl. *rush*)
- rusifică** *vb. I. tr., refl. a* (se) asimila cu populația de limbă rusă. II. *tr. I.* a face să adopte instituțiile, obiceiurile Rusiei. 2. a modifica (un cuvânt, o expresie etc.) după structura limbii ruse. (<fr. *rusifier*)
- rusism** *s. n.* cuvânt, expresie etc. împrumutate din limba rusă și neasimilate. (<rus. *rusizm*)
- rusist**, -ă *s. m. f.* specialist în rusistică. (<rus. *rusist*)
- rusistică** *s. f.* studiul limbii și culturii rusești. (<rus. *rusistika*)
- rusofil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care iubește tot ceea ce este rusesc; filorus. (<fr. *rusophile*)
- rusofilie** *s. f.* prietenie față de ruși. (<fr. *rusophilie*)
- rusofób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care urăște pe ruși și tot ceea ce este rusesc. (<engl. *rusophobia*)
- rusofobie** *s. f.* ură față de ruși. (<engl. *rusophobia*)
- rusofon**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (voluntar) de limbă rusă. (<rus. + *-fon*)
- rusofonie** *s. f.* faptul de a fi rusofon. • colectivitate constituită de populațiile rusofone. (<rusofon + *-ie*)
- rūstic**, -ă I. *adj.* 1. de (la), ca la țară; cămpenesc; rustician. 2. (*fig.*) simplu, necioplît, brut, grosolan. II. *s. f.* zidărie executată din blocuri masive de piatră, cu fața exterioară cioplită brut. (<fr. *rustique*, fr. *rusticus*)
- rusticán**, -ă *adj.* rustic. (<it. *rusticano*)
- rusticitate** *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este rustic; (*biol.*) bădăranie. 2. rezistență a unui animal sau a unei plante la intemperii. (<fr. *rusticité*)

rusticiză *vb. tr., refl.* a da, a căpăta caracter rustic. (<engl. *rusticize*)

rustulă *s. f.* numele unor ciuperci (unele comestibile) din familia agaricacee, cu pălăria tare, cămoasă, galbenă, verde, roșie sau brună violacee; vinețică. (<fr. *russule*, lat. *russula*)

rut *s. n.* perioadă de împerechere la animale. (<fr. *rut*)

rutacée *s. f. pl.* familia de plante dicotiledonate dialipetale erbacee: lămâiul, portocalul, grepfrutul etc. (<fr. *rutacées*)

rută *s. f.* drum urmat de un vehicul; traseu. • direcție. (<fr. *route*)

ruteniu *s. n.* metal cenușiu, asemănător cu platina, foarte refractar, casabil și greu fuzibil, folosit la elaborarea unor aliaje, pentru contacte electrice etc. (<fr. *ruthénium*)

rutherford /rădăford/ *s. m.* unitate de măsură pentru radioactivitate, egală cu un milion de dezintegrări pe secundă emise de un element radioactiv. (<fr., engl. *rutherford*)

rutier, -ă *I. adj.* referitor la drumuri, la șosele. **O** *transport* ~ = transport făcut pe șosea; *tractor* ~ = tractor rapid, în general cu roți, folosit în orașe și pe șosele la transportarea remorcilor. **II. s. m.** ciclist participant la întrecerile sportive care se desfășoară pe șosele. (<fr. *routier*)

rutierist *s. m.* tractorist cu drept de conducere pe șosele și în orașe. (<*rutier* + -ist)

rutil *s. n.* bioxid natural de titan. (<fr. *rutile*)

rutilant, -ă *adj.* de un roșu aprins. (<fr. *rutilant*, lat. *rutilans*)

rutilism *s. n.* anomalie congenitală de pigmentație roșcată a părului. (<fr. *rutilisme*)

rutină *vb. I. tr.* a crea anumite deprinderi. **II. refl.** a căpăta rutină. (<fr. *routiner*)

rutinar, -ă *adj.* rutinier. (după fr. *routinier*)

rutinat, -ă *adj.* cu experiență; priceput, versat. (<*rutina*)

rutină¹ *s. f.* 1. capacitate, îndemânare câștigată printr-o practică îndelungată. • (*depr.*) deprindere de a lucra, de a gândi mecanic, mereu în același fel; respectare prea servilă a unor reguli și deprinderi învechite. 2. (*inform.*) set de instrucțiuni din ansamblul unui program de prelucrare a datelor, la servirea mai multor programe, când operațiile sunt comune; (*sub*)program de folosință curentă sau repetitiv, care asigură o funcție bine definită. (<fr., engl. *routine*)

rutină² *s. f.* substanță chimică de origine vegetală în farmacie ca diuretic; antihemoragic etc. (<fr. *rutine*)

rutinier, -ă *I. adj.* șablonizat; rutinar. **II. s. m. f.** cel care lucrează numai prin rutină, sclav al automatismului. (<fr. *routinier*)

rutinism *s. n.* caracter rutinier. (<engl. *routinisme*)

ruz *s. n.* vale scurtă săpată pe flancul unui anticlinal. (<fr. *ruz*)

ryokán *s. n.* han tradițional japonez. (<engl. *ryokan*)

S

sabăt *s. n.* 1. sămbătă, ultima zi a săptămânii la mozaici și la unii sectanți creștini, consacrată odihnei și ceremoniilor cultului. • primul tratat din *Talmud*, referitor la aceste ceremonii. 2. adunare de vrăjitoare care, după credințele din evul mediu, avea loc sămbăta la miezul nopții; • (fig.) hărmălaie, zarvă. (<fr. *sabbat*, lat. *sabbatum*)

sabătic, -ă *adj.* referitor la sabat, de sabat. O an ~ = an de studiu acordat periodic universitarilor din anumite state, în care aceștia sunt scutiți de obligații didactice. (<fr. *sabbatique*)

sabbatiân, -ă *s. m. f.* membru al unei secte fondate în sec. IV care sărbătorea Paștele în aceeași zi cu evreii. (<fr. *sabbathien*)

sabbatianism *s. n.* doctrina sabbatiienilor. (<fr. *sabbathianisme*)

sabeeni *s. m. pl.* membri ai mai multor secte religioase aparținând sabeismului. (<fr. *sabéens*)

sabeism *s. n.* cult al focului și al corpurilor cerești, în vechime la caldeeni, perși etc. (<fr. *sabéisme*)

sabină *s. f.* varietate de ienupăr din Europa meridională, ale cărei frunze au proprietăți medicinale. (<fr. *sabine*, lat. *sabina*)

sabinism *s. n.* intoxicație cu ulei de sabină. (<fr. *sabinisme*)

sabir *s. n.* limbă de circulație la bazinul mediteranean, compusă pe baza unui lexic italo-spaniol având și cuvinte arabe. (<fr. *sabir*)

sablă *vb. tr.* a curăța suprafețele de beton sau metalice cu ajutorul unui jet de nisip sau din același material. (<fr. *sabler*)

sablaj *s. n.* 1. sablare. 2. îndepărtare a resturilor de ipsos, silicați etc. de pe o piesă dentară turnată cu ajutorul unui jet de nisip sub presiune. (<fr. *sablage*)

sable /sabl/ *adj. inv., s. n.* (de) culoare bej-deschis. (<fr. *sable*)

sabléză *s. f.* proiector de nisip cu aer comprimat; mașină de sablat. (<fr. *sableuse*)

sabörd *s. n.* deschizătură (pătrată) în bordajul unei nave, pentru aerisirea, încărcarea și descărcarea mărfurilor etc. (<fr. *sabörd*)

sabordă *vb. tr.* a scufunda intenționat propria navă pentru a nu se zdrobi de stânci sau a nu fi capturată de inamic. (<fr. *saborder*)

sabordaj *s. n.* 1. sabordare. 2. găurire a corpului unei nave scufundate pentru a scoate încărcătura la suprafață. (<fr. *sabordage*)

sabot *s. m.* 1. (pl.) încălțăminte din lemn (scobit). • încălțăminte de protecție cu talpă de lemn. 2. înveliș metalic în vârful unui pilot de lemn, de beton etc. pentru ca acesta să poată pătrunde mai ușor în pământ. 3. piesă de metal, de lemn etc. pentru frânarea prin frecare a roților. 4. organ al unei mașini agricole de recoltat, pentru rezemarea pe sol a aparatului de tăiere a plantelor. (<fr. *sabot*)

sabotá *vb. tr.* 1. a împiedica, a submina, a frâna intenționat buna desfășurare a unei activități, a procesului de producție. 2. a ciopli, a cresta traversele de cale ferată pentru fixarea șinelor. (<fr. *saboter*)

sabotaj *s. n.* distrugere, stricare conștientă a unui lucru, a unei mașini etc., pentru a zădărnici o acțiune, un proces etc. (<fr. *sabotage*)

sabotór, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care sabotează. (<fr. *saboteur*)

sabrér *s. m.* 1. luptător cu sabia. • scrimer specializat în probele de sabie. 2. militar brutal și incult. (<fr. *sabreur*)

sabretăș *s. n.* mic săculeț plat de piele care se purta odinioară la centuron, lângă sabie, la unele uniforme de cavalerie. (<fr. *sabretache*)

sacadá *vb. intr.* a vorbi, a acționa, a se manifesta sacadat. (<fr. *saccader*)

sacadát, -ă *adj.* cu întreruperi dese și scurte; intermitent. (<fr. *saccadé*)

sacadá *s. f.* mișcare bruscă, neregulată, sacadată. (<fr. *saccade*)

saceliform, -ă *adj.* (despre fructe) în formă de săculeț. (<fr. *sacelliforme*)

sacélus *s. n.* capsulă monospermă cu dehiscență neregulată, la rupere. (<lat. *sacellus*)

sacerdót *s. m.* preot. (<it. *sacerdote*, lat. *sacerdos*)

sacerdotál, -ă *adj.* de preot, preoțesc. • solemn, grav. (<fr. *sacerdotal*, lat. *sacerdotalis*)

sacerdotésă *s. f. (ant.)* preoteasă; vestală. (<it. *sacerdotessa*)

sacerdotism *s. n.* caracter sacerdotal. • (peior.) credință în harul preoțesc sau în importanța preoției. (după engl. *sacerdotalism*)

sacerdóțiu *s. n.* 1. rang, demnitate de preot. 2. cler, preoțime. (<lat. *sacerdotium*)

sachém *s. m.* membru al consiliului la unele triburi indiene din America de Nord. (<fr. *sachem*)

sachét *s. n.* punguliță, săculeț. (<fr. *sachet*)

sacolévă *s. f.* navă de cabotaj în Levant, curbată și ridicată în partea dinapoi. (<fr. *sacolève*)

sacóm *s. n. (arhit.)* mulară în consolă. (<fr. *sacome*)

sacóșă *s. f.* mic sac de mână, pentru cumpărături. (<fr. *sacoche*)

sacóu *s. n.* veston, haină bărbătească (mai largă). (<germ. *Sakko*)

SACR(O)- *elem.* „regiune sacrală”. (<fr. *sacr/o-*, cf. lat. *sacrum*)

sacrál, -ă *adj.* referitor la sacrum. (<germ. *sakral*)

sacrál², -ă *adj.* care îmbracă un caracter sacru; sacral¹. (<fr. *sacral*)

sacralgie *s. f.* durere în regiunea sacrală. (<engl. *sacralgia*)

sacralitate *s. f.* caracter sacru. (<it. *sacralità*)

sacralizá *vb. tr.* a atribui unui lucru profan caracter sacru. (<fr. *sacraliser*)

sacralizáre *s. f. (med.)* tendință de asimilare a ultimei vertebre la prima vertebră din regiunea sacrală. (după fr. *sacralisation*)

sacramént *s. n.* (la catolici) taină bisericească. (<lat. *sacramentum*, germ. *Sakrament*, fr. *sacrement*)

sacramentál, -ă *adj.* referitor la sacrament; (p. ext.) solemn. (<lat. *sacramentalis*, fr. *sacramentel*, germ. *sakramental*)

sacraríu *s. n.* 1. loc de rugăciune în casele romane. 2. parte a unui templu unde se țineau obiectele sacre. (<lat. *sacrarium*)

sacráť, -ă *adj.* sacrál². (<fr. *sacré*)

- sacrifică** vb. I. tr. I. (*ant.*) a jertfi, a aduce ca prinos divinității animale (sau chiar oameni). 2. a ucide un animal pentru scopuri științifice sau pentru consum. II. refl. a renunța la ceva sau la cineva. • a se jertfi; a se devota. (<lat. *sacrificare*, fr. *sacrifier*)
- sacrificabil**, -ă adj. care poate fi sacrificat. (<fr. *sacrificable*)
- sacrificator** *adj.*, *s. m.* (*ant.*) (preot) care oficia sacrificiile (1). (<fr. *sacrificateur*, lat. *sacrificator*)
- sacrificial**, -ă adj. propriu unui sacrificiu (1). (<fr. *sacrificiel*)
- sacrificiu** *s. n.* 1. jertfă adusă unei divinități. 2. renunțare benevolă la ceva în interesul cuiva. 3. efort, cheltuială făcută în vederea unui scop oarecare. (<fr. *sacrifice*, lat. *sacrificium*)
- sacrilég**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care săvârșește un sacrilégii; profanator; (*p. ext.*) nelegiuit, blestemat. (<lat. *sacrilegus*)
- sacrilégiu** *s. n.* necinstire, profanare a unui lucru considerat sfânt sau deosebit de scump. (<lat. *sacrilegium*, fr. *sacrilège*)
- sacristan** *s. m.* cel care are în grijă sa sacristia unei biserici; paracliser. (<it. *sacristano*)
- sacristie** *s. f.* anexă a sanctuarului într-o biserică catolică, unde se păstrează obiectele și veșmintele de cult. (<lat. *sacristia*, fr. *sacristie*)
- sacrocoxalgie** *s. f.* artrită cronică a simfizii sacroiliace. (<fr. *sacro-coxalgie*)
- sacroiliac**, -ă adj. iliosacral. (<fr. *sacroiliaque*)
- sacrolombăr**, -ă adj. referitor la sacrum și la vertebrele lombare. (<fr. *sarco-lombarre*)
- sacrosânt**, -ă adj. sacru, sfânt; (*p. ext.*) intangibil, inviolabil. (<lat. *sacrosanctus*)
- sacrosciatic**, -ă adj. (despre două ligamente ale bazinului) între sacrum și osul iliac. (<fr. *sacro-sciatique*)
- sácru**, -ă I. *adj.* I. cu caracter religios; sfânt. O *loc. ~* = (*fig.*) vocație, talent. 2. (*fig.*) scump, venerat. II. *s. n.* ceea ce transcende umanul, ceea ce este dincolo de lumea fizică, de profan. (<lat. *sacer*, it. *sacro*)
- sacrum** *s. n.* os triunghiular la partea inferioară a coloanei vertebrale, care împreună cu oasele pelviene formează bazinul. (<fr., lat. *sacrum*)
- saculár**, -ă adj. referitor la o saculă. (<fr. *saculaire*)
- saculă** *s. f.* 1. (*anat.*) formațiune saciformă de dimensiuni mici. • rest de cavitate generală (celom) la unele artropode etc. 2. cavitate a urechii interne. (<fr. *saculle*)
- saculină** *s. f.* specie de crustaceu parazit al crabilor, a cărui femelă are aspectul unui sac agățat de abdomenul animalului gazdă. (<fr. *saculine*)
- sádíc**, -ă adj. care manifestă sadism. • (*p. ext.*; și *s. m. f.*) care simte plăcere să chinuiască pe alții; de o cruzime extremă. (<fr. *sadique*)
- sadism** *s. n.* perversiune sexuală constând în obținerea plăcerii prin chinuirea partenerului. • (*p. ext.*) cruzime anormală, exagerată; plăcere patologică de a chinui. (<fr. *sadisme*)
- sadomasochism** *s. n.* sadism combinat cu masochism. (<fr. *sadomasochisme*)
- sadomasochist**, -ă adj. *s. m. f.* (suferind) de sadomasochism. (<fr. *sadomasochiste*)
- saduchéism** *s. n.* doctrină, concepție proprie saducheorilor. (<fr. *saducéisme*)
- saduchéu** *s. m.* membru al unei secte religioase mozaice, ostilă fariseismului și favorabilă elenismului, care nega nemurirea sufletului și viața viitoare și disprețuia practicile religioase. (<it. *saduceo*, lat. *saduceaei*)
- safán** *s. m.* animal rozător din familia sciuridelor, în pădurile din America de Nord. (<germ. *Saphan*)
- safári** *s. n.* expediție de vânătoare în Africa neagră. • (*p. ext.*) excursie în timpul căreia se fac fotografii de animale sălbatice. 2. raliu automobilistic fără probe speciale, desfășurat mai ales pe continentul african, pe drumuri și în condiții dintre cele mai viреge. (<fr. *safari*)
- safén**, -ă adj. *s. f.* (venă) care coboară pe partea mediană a coapsei, colectând sângele venelor superficiale ale piciorului. (<fr. *saphène*)
- sáfíc**, -ă adj. I. care aparține poetei Safo. O *vers ~* = vers grec sau latin endecasilabic cu cinci picioare (trei trohei, doi iambi și o silabă), cu cezură după al doilea picior, în poezia lirică; *strofă ~ă* = strofă din trei versuri saifice și unul adonic. 2. referitor la safism. (<fr. *saphique*, lat. *sapphikos*, gr. *sapphikos*)
- safir** *s. n.* 1. varietate albastră, transparentă, de corindon, piatră prețioasă. 2. blană de nură de culoare albastră. (<fr. *saphir*, lat. *sapphirus*)
- safism** *s. n.* lesbianism. (<fr. *saphisme*)
- safrán** *s. n.* (*mar.*) suprafața cărnei care lucrează asupra apei. (<fr. *safrañ*)
- safranină** *s. f.* colorant roșu sau roz-violet folosit pentru bumbac. (<fr. *safrañine*)
- sága** *s. f.* inv. 1. totalitatea legendelor și tradițiilor popoarelor scandinave. • proză narativă cu asemenea povestiri și legende. 2. legende sau mituri ale altor țări; povestire, cronică. (<fr. *saga*, germ. *Saga*)
- sagáce** adj. inv. pătrunzător, ager la minte; perspicace. (<fr. *sagace*)
- sagacitate** *s. f.* perspicacitate, agerime a minții. (<fr. *sagacité*, lat. *sagacitas*)
- sagítal**, -ă adj. (*anat.*) situat în plan vertical de simetrie. O *sutură ~ă* = sutură care unește cele două oase parietale. (<fr. *sagittal*)
- sagítar** *s. m.* arcaș în trupele auxiliare ale armatei romane. (<lat. *sagittarius*)
- sagítaria** *s. f.* plantă erbacee din apele dulci, calme, cu frunze aeriene în formă de vârf de săgeată; varietate de stânjenele. (<fr. *sagittaire*)
- sagítat**, -ă adj. (despre frunze) în formă de săgeată. (<fr. *sagitté*)
- sagotier** *s. m.* palmier din a cărui măduvă se extrage sagu. (<fr. *sagoutier*)
- sagú** *s. n.* inv. produs comestibil preparat din fecula sagotierului, care se consumă fiert în supă sau în lapte. (<fr. *sagou*, port. *sagu*)
- saguín** *s. m.* maimuță mică din America de Sud, cu smocuri de păr la urechi. (<fr. *sagouin*, port. *saguin*)
- ságum** *s. n.* mână scurată romană și galică care se prindea pe umăr cu o broșă. (<lat., fr. *sagum*)
- saharian**, -ă I. *adj. s. m. f.* (locuitor) din Sahara. O *limbi ~ene* = limbi negro-africane vorbite la nord și vest de lacul Ciad și în sudul deșertului Libiei. II. *s. f.* haină ușoară de pânză, cu epoleți și mâneci scurte. (<fr. *saharien*)
- sahél** *s. n.* regiune la marginea deșertului saharian, cu un climat de tranziție între climatul deșertic și cel al savanei. (<fr. *sahél*)
- sahelián**, -ă I. *adj.* din Sahel. II. *adj. s. n.* (din) primul etaj al pliocenului inferior din nordul Africii, de facies marin. (<fr. *sahélien*)
- sahib** /sa-ib/ *s. m.* (în limbajul colonial britanic) stăpân, domn; (*p. ext.*) om alb. (<engl. *sahib*)
- saiga** *s. f.* antilopă din Orient cu botul mare, cocoșat. (<fr. *saiga*)
- saimírí** *s. m.* maimuță mică din America tropicală, cu coada lungă, neprehensilă; maimuță cu cap de mort. (<fr. *saimiri*)
- sainetă** *s. f.* mică piesă comică, cu muzică și dans, în teatrul spaniol. (<fr. *saynète*, sp. *sainete*)
- saint-bernard** /sen-bemár/ *s. m.* bernardin. (<fr. *saint-bernard*)
- saint-simonián**, -ă adj. *s. m. f.* (adept) al saint-simonismului. (<fr. *saint-simonien*)
- saint-simonió** *s. n.* doctrină socialist-utopică, care considera că societatea viitoare se va întemeia pe marea industrie planificată, pe participarea la muncă a tuturor membrilor societății și pe repartitia după muncă, cu păstrarea totuși a proprietății private și a claselor. (<fr. *saint-simonisme*)
- saké** *s. n.* băutură alcoolică japoneză pe bază de orez fermentat. (<fr. *saké*)
- sakí** *s. m.* maimuță cu barbă lungă și coadă stufoasă, din America de Sud. (<fr. *saki*)
- saladá** *s. f.* cască rotundă, purtată în sec. XV. (<fr. *salade*)
- salamándra** *s. f.* mic batracian, asemănător șopârlei, prin locuri umede și întunecoase. (<fr. *salamandre*, lat. *salamandra*)
- salanganá** *s. f.* pasăre, din Asia și Oceania, care își

face cuibul din frunze și fire de păr lipite cu salivă, denumit „cuib de rândunele”. (< germ. *Salangane*, fr. *salangane*)

salară vb. tr. a salariza. (< fr. *salarier*)

salarial, -ă adj. referitor la salariu. (< fr. *salarial*)

salariaț, -ă I. adj. s. m. f. (cel) care primește un salariu. II. adj. (despre muncă) recompensă, plătită cu un salariu. (< fr. *salarie*)

saláriu s. n. retribuție pe care o primește regulat cineva pentru munca depusă; leafă. (< fr. *salair*, lat. *salarium*)

salarizá vb. tr. a plăti cuiva un salariu; a salaria. (după fr. *salarier*)

salatiéră s. f. castron în care se prepară sau se servește salata. (< salată + -ieră)

sálă s. f. 1. încăpere mare destinată spectacolelor, unor manifestări sportive etc. • totalitatea persoanelor adunate într-o sală (1). 2. încăpere mare într-un apartament; antreu, vestibul. 3. coridor. (< fr. *salle*, it. *salla*)

salbândă s. f. zonă de contact între un filon și roca pe care o străbate. (< germ. *Salband*)

SALE- v. *sali-*!

saledúct s. n. conductă pentru transportul saramurii în unele combinate chimice. (< *sale-* + /*con*/*duct*)

saléu s. n. preparat alimentar din aluat sărat, modelat în formă de bastonașe. (< fr. *sale*)

SALI-/SALE- elem. „sar”. (< fr. *sali-*, *sale-*, cf. lat. *sal*)

salicacée s. f. pl. familie de plante dicotiledonate apetale: sălciiile și plopii. (< fr. *salicacées*)

salícă adj. legea ~ = lege respectată în teritoriile ocupate de luptătorii franci din Galia, prin care femeile erau excluse de la succesiunea pământurilor și de la tronul Franței. (< fr. *salique*, lat. *salicus*)

salicilat s. m. sare sau ester al acidului salicilic. (< fr. *salicylate*)

salicilémie s. f. prezența salicilatului în sânge. (< fr. *salicylémie*)

saliclic adj. acid ~ = acid organic din fenol, folosit în industria coloranților, a conservelor alimentare și în medicină ca antiseptic. (< fr. *salicylique*)

salicoloterapie s. f. folosirea terapeutică a salicilaților. (< fr. *salicylotherapie*)

salicină s. f. glicozid febrifug și antireumatic, obținut din scoarța de salcie sau sintetic, din acid salicilic. (< fr. *salicyne*)

saliéni s. m. pl. (ant.) colegiu de 12 preoți ai cultului zeului Marte, păstrători ai scuturilor sacre și conducători ai dansurilor războinice la sărbătoarea acestuia: salii. (< fr. *saliens*, lat. *salii*)

salífer, -ă adj. care conține sare. (< fr. *salifère*)

salificá vb. tr. a combina o bază cu un acid pentru a obține o sare. (< fr. *salifier*)

salificáție s. f. salificare. (< fr. *salification*)

salifiéré s. f. separare a colorizilor dintr-o soluție prin adăugare de electroliți, alcool etc.; salificare. (după fr. *salifier*)

sálii s. m. pl. salieni. (< lat. *salii*)

salín, -ă adj. 1. care conține sare. 2. (chim.) care are caracter de sare. 3. (despre plante) care crește pe un teren care conține sare. (< fr. *salin*, lat. *salinus*)

salină s. f. mină de sare; ocnă. (< fr. *saline*, lat. *salina*, germ. *Saline*)

salinifer, -ă adj. (despre terenuri) care conține sare. (< fr. *salinifère*)

salinitáte s. f. concentrația în săruri a unei soluții, a unei ape sau a unui sol. (< fr. *salinité*)

salinízá vb. tr. refl. (despre sol) a face să devină, a deveni salin; a se îmbiba cu săruri solubile pe care le conține în soluție apa de irigare. (< fr. *saliniser*)

salinométuru s. n. aerometru pentru determinarea salinității. (< fr. *salinometre*)

salipirínă s. f. salicilat de antipirină, folosit ca analgezic și antireumatic. (< fr. *salipyrine*, germ. *Salipyrin*)

salivá vb. tr. a produce (multă) salivă. (< fr. *saliver*, lat. *salivare*)

salivár, -ă adj. referitor la salivă. O glande ~e = glande sub limbă, care secretă saliva. (< fr. *salivaire*, lat. *salivarius*)

saliváție s. f. secreție salivară. (< fr. *salivation*, lat. *salivatio*)

salivá s. f. lichid puțin vâcos, care umezește gura, secretat de glandele salivare. (< fr. *salive*, lat. *saliva*)

salmastricol, -ă adj. care trăiește în ape sălmastre. (< *salmastru* + -icol)

salmástru, -ă adj. (despre ape, lacuri, lagune) cu salinitate între salinitatea apelor dulci și a celor marine, puțin sărat. (< it. *salmaestro*, lat. *salmaster*)

salmiác s. n. clorură naturală de amoniu; țiprig. (< germ. *Salmiak*)

salmonelă s. f. gen de bacterii în formă de bastonaș, care provoacă febra tifoidă, paratifozele etc. (< fr. *salmonella*)

salmonelóză s. f. boală infecțioasă provocată de salmonelă la animale și păsări, transmisibilă și omului, putând provoca accidente intestinale sau abortive; paratifoza. (< fr. *salmonellose*)

SALMONI- elem. „păstrav”. (< fr. *salmon-*, cf. lat. *salmo*, -onis)

salmonicol, -ă adj. referitor la salmonicultură. (< fr. *salmonicole*)

salmonicultór, -oáre s. m. f. specialist în salmonicultură. (< fr. *salmoniculteur*)

salmonicultúră s. f. creșterea rațională a salmonidelor. (< fr. *salmoniculture*)

salmoníde s. n. pl. familie de pești răpitori teleosteeni, cu corpul fusiform: somonul, păstrăvul, lipanul etc. (< fr. *salmonidés*)

salól s. m. salicilat de fenol, folosit ca antiseptic. (< fr. *salol*)

salón s. n. 1. cameră frumos mobilată în care se primesc mușafiri. 2. sală publică în care se organizează baluri, reuniuni etc. • sală în care se organizează expoziții de pictură, de sculptură etc.; (p. ext.) expoziția însăși. 3. cenaclu literar, artistic, filozofic etc. 4. sală în care se desfășoară unele activități profesionale destinate publicului. 5. cameră mare cuaturi pentru bolnavi într-un spital. (< fr. *salon*)

salonárd, -ă I. adj. de salon. II. s. m. f. (peior.) om de lume, monden, care frecventează saloanele. (< fr. *salonnard*)

saloon /-lún/ s. n. cârciumă, bar în vestul american. (< amer. *saloon*)

salopétă s. f. haină de lucru care se îmbracă pe deasupra hainelor obișnuite. (< fr. *salopette*)

salpétrós, -oásă adj. care conține salpetru. (< fr. *salpêtreux*)

salpéturu s. n. azotat natural de sodiu sau de potasiu și sintetic, de calciu sau de amoniu. (< fr. *salpêtre*)

SALPING(O)- elem. „trompă (uterină)”, „sălpinx”. (< fr. *salpingo/-*, cf. gr. *salpinx*, -ingos)

salpingectómie s. f. ablațiune a trompelor uterine. (< fr. *salpingectomie*)

salpingítă s. f. inflamație a trompelor uterine. (< fr. *salpingite*)

salpingocél s. n. hernie a trompei uterine. (< fr. *salpingocèle*)

salpingografie s. f. radiografie a trompelor uterine. (< fr. *salpingographie*)

salpingoovariectómie s. f. ablațiune a trompelor și a ovarelor. (< fr. *salpingoovariectomie*)

salpingopexie s. f. fixare a trompei uterine la organele vecine. (< engl. *salpingopexy*)

salpingografie s. f. sutură a trompei uterine. (< fr. *salpingorrhaphie*)

salpingoscóp s. n. aparat folosit în salpingoscopie. (< fr. *salpingoscope*)

salpingoscopie s. f. explorare vizuală cu salpingoscopul a orificiului intern al trompei lui Eustache. (< fr. *salpingoscopie*)

salpingostómie s. f. intervenție plastică pentru refacerea unui orificiu tubar și legarea lui cu ovarul. (< fr. *salpingostomie*)

salpingotómie s. f. deschidere chirurgicală a trompei uterine. (< fr. *salpingotomie*)

sălpinx s. n. 1. instrument muzical de suflat cu tubul drept, conic și cu pavilionul mic. 2. formație anatomică

- în formă de tub (trompă uterină, trompa lui Eustache). (< fr. *salpinx*)
- sálsa** *s. f.* (muz.) combinație modernă între vechile sonorități cubaneze și portoricane, cu o insistență tentă ritmică. (< it., sp. *salsa*)
- salsólă** *s. f.* plantă erbacee cu frunze spinoase și flori verzui, alburii sau roșietice; săricică. (< fr., lat. *salsola*)
- salť** *s. n.* 1. mișcare bruscă, cu detentă musculară, prin care cineva se desprinde de la pământ, sărind pe loc sau deplasându-se. 2. săritură, cădere în vid (cu parașuta). 3. trecere bruscă, fără grade intermediare. *o ~ calitativ* = moment, stadiu necesar al dezvoltării în natură, în societate și gândire, constând în schimbarea calității unui obiect sau proces, pregătită și determinată de schimbările cantitative. 4. (inform.) ruptură de frecvență care intervine într-un program ca urmare a unei instrucțiuni de în-lăunțuire. (< lat. *salvus*, it. *salto*)
- salťando** *adv.* (muz.) la instrumentele cu coarde săltând cu arcușul desprins ușor de coardă. (< it. *sáltando*)
- salťarélló** *s. n.* vechii dans italian cu sărituri, în tempo rapid; melodia corespunzătoare. • (în sec. XV-XVI) parte dintr-o suită instrumentală, după un dans mai lent. (< it. *salťarello*)
- salťăție** *s. f.* 1. artă romană care îngloba dansul, pantomima și oratoriul. 2. deplasare prin salturi a oricărui antrenat de un curent de apă sau de aer. (< fr. *saltation*, lat. *saltatio*)
- salťigrád**, -ă *adj.* (despre animale) care merge prin salturi. (< fr. *saltigrade*)
- salťimbánc** *s. m.* 1. actor de circ, acrobat; scamator. 2. (fig.) șarlatan politic. (< fr. *salťimbanque*, it. *salťimbanco*)
- salťo** *s. n.* (muz.) prescurtare a unei lucrări, efectuată de obicei de executanți după aprecierea lor. (< it. *salto*)
- salťă** *s. f.* erupție de noroi, cu emanații de gaze, în unele regiuni petrolifere sau gazifere; vulcan noroiuș. (< it. *salsa*)
- salubritáte** *s. f.* 1. însușirea de a fi salubru. • stare generală favorabilă sănătății, condițiilor igienice; sănătate. 2. serviciu public care are în grijă curățenia unui oraș. (< fr. *salubrité*, lat. *salubritas*)
- salubrizá** *vb. tr.* a face salubru mediul de viață și de muncă. (< *salubri* + -iza)
- salúbrú**, -ă *adj.* igienic, curat; sănătos. (< fr. *salubre*, lat. *salubris*)
- salúki** *s. m.* ogar persan, cu o siluetă de mare frumusețe, cu care se vâncează gazele. (< germ. *Saluki*)
- salút** *s. n.* cuvânt, frază, gest cu care se salută. • cuvântare cu care se salută o adunare, se întâmpină un oaspete. (< fr. *salut*, lat. *salvus*, it. *saluto*)
- salutá** *vb. tr.* a da cuiva un semn de respect, de considerație, rostind un cuvânt, o frază, o formulă uzuală de politețe, de simpatie la întâlnire sau la despărțire. • (fig.) a întâmpina (ceva) cu bucurie. (< lat., it. *salutare*)
- salutár**, -ă *adj.* salvator, folositor vieții și sănătății. (< fr. *salutaire*, lat. *salutaris*)
- salutáre** *s. f.* acțiunea, faptul de a saluta; (formula de) salut. • (pl.) expresie de politețe transmisă prin scris sau prin cineva unei persoane. (< *saluta*)
- salutáție** *s. f.* formula de salut, de adresare, (într-o scrisoare). (< fr. *salutation*, lat. *salutatio*)
- salutiér** *s. n.* navă mică utilizată de pescari (în mările nordice). (< fr. *salutier*)
- salvá** *vb. I. tr.* a scăpa, a scoate din primejdie, din încurcătură etc. *o a ~ aparențele* = a face față; a ascunde realitatea prezentând numai aspectul viclei. *II. refl.* a se scăpa singur dintr-o primejdie. (< lat., it. *salvare*)
- salvábil**, -ă *adj.* care poate fi salvat. (< it. *salvabile*)
- salvámar** *s. n.* serviciu specializat pentru salvarea celor care sunt în pericol de a se îneca în mare. (< *salva* + *marle*)
- salvámarist** *s. m.* persoană calificată care lucrează în cadrul salvamarului. (< *salvamar* + -ist)
- salvámont** *s. n.* organizație pentru salvarea celor răătăciți sau surprinși de viscole ori avalanșe în munți. (< *salva* + *mont/an*)
- salvámontist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (persoană calificată, căine) din cadrul salvamontului. (< *salvámont* + -ist)
- salváre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) salva; ființă, circumstanță salvatoare. 2. serviciu medical care dă primul ajutor
- celor accidentați sau bolnavilor. 3. camionetă pentru transportul celor accidentați sau bolnavi, la un spital de urgență. (< *salva*)
- salvársán** *s. n.* derivat organit al arsenicului, folosit ca medicament în tratamentul sifilisului. (< germ. *Salvarsan*)
- salvátor**, -oáre *adj.* *s. m. f.* (cel) care salvează, sau poate salva. (< fr. *salvateur*, lat. *salvator*)
- sálvă** *s. f.* serie de lovituri trase simultan cu două sau mai multe arme de foc. *o ~ de salut* = salvă trasă fără proiectile, în diferite ocazii festive. (< fr. *salve*)
- salvconđuct** *s. n.* document care acordă cuiva, în trecut, dreptul de liberă trecere pe un teritoriu străin sau într-o zonă de război. (după it. *salvacondotto*)
- sálve interj.** (fam.; formula de salut la despărțire) salutare! salut! (< lat. *salve*)
- salvgárdá** *vb. tr.* a salva; a proteja, a lua sub ocrotirea sa. (după fr. *sauvegarder*, it. *salvaguardare*)
- salvie** *s. f.* plantă erbacee ornamentală cu flori roșii sau violete, din familia labiatelor. (< lat. *salvia*)
- samáđhi** *s. n.* dans yoga, mod de contemplație prin întreruperea activității cugetării, în care se realizează contopirea subiectului cu obiectul. (< fr. *samadhi*)
- samárá** *s. f.* fruct uscat, indehiscent, lătit ca o aripă subțire în jurul seminței sau într-o parte a acesteia. (< fr. *samare*, lat. *samara*)
- samariteán**, -ă *adj.* *s. m. f.* 1. (locuitor) din Samaria (Palestina). 2. om săritor, milos, gata de a ajuta; filantrop. • (*s. f.*) limbă vorbită de samariteni (1). (< fr. *samaritain*)
- samáriu** *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor. (< fr. *samarium*)
- sámbră** *s. f.* dans modern, stilizat după dansul popular brazilian, cu ritm viu, discontinuu și sincopat; melodia corespunzătoare. (< fr., port. *samba*)
- sámbo**¹ *s. n.* luptă sportivă, răspândită în fosta URSS, care se aseamănă cu jiu-jitsu. (< fr. *sambo*)
- sámbo**² *s. m. inv.* individ născut din căsătoria unui amerindian cu un negrind sau cu un mulatru; zambo, cafuzo. (< sp. *zambo*)
- sámboic** *s. n.* puncte volánte a unei mașini de război medievale, care se lăsa dintr-un turn de asediu pe zidurile cetății asediate. *II. s. f.* un fel de harfă cu patru coarde, la greci. (< fr. *sambuque*, lat. *sambuca*, gr. *sambuke*)
- sámizdáť** *s. n.* ansamblu de mijloace folosite în fosta URSS pentru difuzarea operelor interzise de cenzură. (< rus., fr. *samizdat*)
- samoán**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Samoa; samoed. • (*s. f.*) limbă polineziană vorbită în Samoa. (< fr. *samoane*)
- samoéd**, -ă *adj.* *s. m. f.* samoan. (< fr. *samoède*)
- sampán** *s. n.* mică navă cu vele în Extremul Orient pentru traversarea fluviilor și comunicația între insule. (< engl., fr. *sampan*)
- samsará** *s. f.* doctrină brahmanică și hinduistă privitoare la transmigratia sufletului. (< fr. *samsara*)
- samurái** *s. m.* membru al unei caste feudalo-militariste din Japonia înainte de revoluția din 1867. (< fr. *samurai*)
- sanatoriál**, -ă *adj.* referitor la sanatoriu. (< fr. *sanatorial*)
- sanatóriu** *s. n.* instituție medicală (la munte, la mare); spital pentru cura igienico-dietetică a tuberculozei. (< fr. *sanatorium*)
- sanatorizá** *vb. tr., refl.* a (se) interna într-un sanatoriu. (< *sanatoriu* + -iza)
- sanbenito** *s. n. inv.* tunică galbenă, din pânză de sac, care se punea celor condamnați de inchișiție. • condamnare. (< it. *sanbenito*, sp., fr. *san-benito*)
- sanctificá** *vb. tr.* 1. a trece pe cineva în rândul sfinților, a sfinți. 2. a consfinți. (< lat. *sanctificare*, fr. *sanctifier*)
- sanctitáte** *s. f.* 1. sfințenie. 2. titlu dat papilor și patriarhilor. (< lat. *sanctitas*)
- sanctúár** *s. n.* loc într-un templu sau într-o biserică consacrat ceremoniilor religioase; altar, loc sfânt. • (fig.) loc inviolabil. (< lat. *sanctuarium*, fr. *sanctuaire*)
- sanctióná** *vb. tr.* 1. a confirma, a întări o lege, o dispoziție printr-o semnătură autorizată; a ratifica. 2. a aplica o sancțiune (2). (< fr. *santionner*)
- sanctiúne** *s. f.* 1. confirmare a unui act de către o autoritate superioară a celei care l-a emis. • aprobare,

- intărire, consfințire. 2. măsură de constrângere aplicată ca umare a nerespectării unei obligații asumate; (*p. ext.*) pedeapsă. (<fr. *sanction*, lat. *sanctio*)
- sanculôt** /-cū-/ *s. m.* nume dat, sub Convenție, de aristocrați revoluționarilor francezi din cadrul mișcării populare din timpul revoluției de la sfârșitul sec. XVIII. (<fr. *sans-culotte*)
- sandălă** *s. f.* încălțăminte de vară dintr-o talpă legată de picior cu niște curele de piele sau de pânză. (<fr. *sandale*)
- sandarác** *s. n.* rășină naturală dintr-o specie de tuia din Africa și Australia, folosit în industria lacurilor, a vopselelor etc. (<fr. *sandaraque*)
- sandou** *s. n.* cablu elastic, din fire de cauciuc paralele, îmbrăcat într-o țesătură din fire de in sau de bumbac. (<fr. *sandow*)
- sândră** *s. f.* câmpie din nisip și pietriș la periferia ghețarilor, în fața morenelor frontale. (<fr. *sandre*)
- sânviș/sândvici** I. *s. n.* 1. felii de pâine (unse cu unt) între care s-a pus o bucată de carne, de brânză etc. 2. (*ehn.*) suprapunere de materiale diferite. II. *adj.* (despre un material) constituit dintr-o inimă foarte slabă între două plăci mai rezistente. (<fr., engl. *sandwich*)
- sanforiză** *vb. tr.* a aplica operație de sanforizare. (<fr. *sanforiser*)
- sanforizare** *s. f.* stabilizare la apretare a dimensiunile unei țesături de bumbac. (<fr. *sanforiza*)
- sanguinărie** *s. f.* plantă din familia papaveraceelor, din America de Nord, unde latexul ei roșu era folosit de indigeni pentru a-și vopsi pielea. (<lat. *sanguinaria*, fr. *sanguinaire*)
- sanguină** *s. f.* 1. oligist folosit la fabricarea creionelor colorate. 2. desen cu un astfel de creion. • litografie imitând un asemenea desen. (<fr. *sanguine*)
- SANGVIN¹** - *elem.* „sânge”. (<fr. *sanguin-*, cf. lat. *sanguis*, -*inis*)
- sangvin²**, -ă *adj.* 1. referitor la sânge; prin care circulă sângele. 2. (despre oameni) cu o circulație a sângelui foarte activă; sangvinic. *O temperament* ~ = temperament viou; impulsiv. 3. de culoarea sângelui. (<fr. *sanguin*, lat. *sanguineus*)
- sangvinăr**, -ă *adj.* crud, setos de sânge. • (*fig.*) sângeros. (<fr. *sanguinaire*, lat. *sanguinarius*)
- sangvinic**, -ă *adj.* sangvin. (<germ. *sanguinisch*)
- sangvinolent**, -ă *adj.* 1. amestecat cu sânge, care conține sânge. 2. de culoarea sângelui. (<fr. *sanguinolent*, lat. *sanguinolentus*)
- sanhedrin** *s. n.* tribunal la vechii evrei; consiliul suprem prezidat de marele preot, care judeca pricinile importante, interpreta legea și delibera asupra chestiunilor publice. (<fr. *sanhèdrin*)
- sanidină** *s. f.* feldspat potasic incolor, alb, roz sau cenușiu, care se găsește în unele roci magmatice efuzive. (<fr. *sanidine*)
- sanidinit** *s. n.* rocă magmatică din sanidină și minerale rare. (<fr. *ranidinite*)
- sanitar**, -ă I. *adj.* 1. referitor la sănătate, la igiena publică. *O punct* ~ = mică unitate de asistență medicală; *agent* ~ (și *s. m.*) = persoană din cadrul personalului medical inferior care se ocupă cu îngrijirea bolnavilor (în mediul rural). 2. (despre instalații) care servește la distribuția, la evacuarea apei, la igiena unei locuințe. II. *s. m.* ostaș din serviciul de îngrijire a răniților în armată. (<fr. *sanitaire*)
- sanitație** *s. f.* ansamblu de măsuri pentru asanarea mediului. (<engl. *sanitation*)
- SANO-** *elem.* „sănătat”. (<fr. *sano-*, cf. lat. *sanus*, *sănatos*)
- sanogenetic**, -ă *adj.* referitor la sanogeneză. (<fr. *sanogènetique*)
- sanogeneză** *s. f.* ramură a medicinei care se ocupă cu asigurarea stării de sănătate a populației, studiind mediul social ca factor patologic, influența locuinței și a condițiilor de muncă. (<fr. *sanogènese*)
- sanscrit**, -ă *adj.* I. *limba* -ă (și *s. f.*) = veche limbă indo-europeană din India, în care sunt scrise numeroase opere din literatura clasică indiană. 2. referitor la limba sanscrită; scris în această limbă. • (*s. m.*) scriitor care a scris în limba sanscrită. (<fr. *sanscrit*, germ. *Sanskrit*)
- sanscritolôg**, -ă *s. m. f.* savant cunoscător al limbii și literaturii sanscrite. (<rus. *sanskritolog*)
- sansevieră** *s. f.* plantă tropicală decorativă din familia liliaceelor, cu frunze lungi, cărnoase, din fibrele cărora se fac sfori, pânză etc. (<fr. *sansevière*)
- santal** *s. m.* arbore tropical cu flori dispuse în racem și cu lemn alb sau brun-roșiat, dens și mirositor, din care se extrage un ulei folosit în parfumerie și farmacie. • lemnul acestui arbore, din care se fac mobile de lux. (<fr. *santal*)
- santină** *s. f.* spațiu pe fundul unei nave, unde se adună apele de condensare, de infiltrație, evacuate cu ajutorul pompelor. (<fr. *sentine*, lat. *sentina*)
- sentinelă** *s. f.* militar înarmat care face serviciul de pază a unui obiectiv militar. (<fr. *sentinelle*)
- santonian**, -ă *adj.* *s. n.* (din) al doilea subetaj al senonianului (cretacicul superior). (<fr. *santonien*)
- santonină** *s. f.* substanță toxică din semințele unei specii de pelin, folosit în medicină ca vermifug. (<fr. *santonine*)
- sapán¹** *s. n.* (*mar.*) paramă sau lanț cu care se ridică ori se coboară de la bord baloturi, bărci etc. (<engl. *sapan*)
- sapán²** *s. m.* mamifer rumegător din America de Nord, înrudit cu vererița, care ziua doarme foarte adânc.
- sapelli** *s. m.* arbore de origine africană, cu lemnul tare, roșu-brun, cu luciu auriu, fibra ondulată, textură fină, cu miros aromatic de cedru, folosit în ebenisterie. (<fr. *sapelli*)
- sapid**, -ă *adj.* gustos, savuros. (<fr. *sapide*, lat. *sapidus*)
- sapiént**, -ă *adj.* *s. m. f.* (om) înțelept, doct, savant. (<lat. *sapiens*)
- sapiénță** *s. f.* înțelepciune; știință, învățătură. (<lat. *sapientia*)
- sapientiaál**, -ă *adj.* care denotă sapiență. • care conține sentințe morale. (<fr. *sapiential*, lat. *sapientialis*)
- sapindacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, lemnoase și liane, grimpante sau volubile, din regiunile tropicale. (<fr. *sapindacées*)
- sapindále** *s. f. pl.* ordin de plante cu flori: familiile sapindacee, aceracee și poligalacee. (<fr. *sapindales*)
- SAPON-** *elem.* „săpun”. (<fr. *sapon-*, cf. lat. *sapo*, -*nis*)
- saponacéu**, -ée *adj.* de natura săpunului. (<fr. *saponacé*)
- saponăria** *s. f.* plantă cu flori roz, care conține saponină și care în contact cu apa face spumă. (<lat. *saponaria*)
- saponifică** *vb. tr., refl.* (despre ester) a (se) descompune prin hidroliză în acizi grași și alcool. • (despre grăsimi) a (se) transforma în săpun. (<fr. *saponifier*, it. *saponificare*)
- saponificație** *s. f.* saponificare. (<fr. *saponification*)
- saponină** *s. f.* substanță de origine vegetală care în contact cu apa face spumă abundentă. (<fr. *saponine*)
- saporific**, -ă *adj.* care dă gust, savoare. (<fr. *saporifique*)
- sapotacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale, tropicale, din care se obțin balata și gutaperca. (<fr. *sapotacées*)
- sapotá** *s. f.* fructul sapotierului. (<fr. *sapote*)
- sapotier** *s. m.* arbore din Antile cu fructul o bacă foarte dulce. (<fr. *sapotier*)
- SAPRO-** *elem.* „putrefacție, putred”, „poluat”. (<fr. *sapro-*, cf. gr. *sapros*, putred)
- saprobiont** *s. n.* organism care se dezvoltă în medii cu materii organice în descompunere. (<fr. *saprobionte*)
- saprobioțic**, -ă *adj.* care trăiește în apele poluate sau pe resturi organice în putrefacție. (<fr. *saprobioțique*)
- saprobioză** *s. f.* mod de viață propriu organismelor din apele poluate cu resturi organice în stare de putrefacție. (<fr. *saprobiose*)
- saprofág**, -ă *adj.* (despre organisme) care se hrănește cu materii organice în descompunere. (<fr. *saprophage*)
- saprosfil**, -ă *adj.* (*biol.*) care preferă resturile organice, crescând pe humus. (<fr. *saprophile*)
- saprofit**, -ă *adj.* *s. n.* / **saprofită** *s. f.* (microorganism, plantă) care crește pe substanțe organice în descompunere. (<fr. *saprophyte*)
- saprofitism** *s. n.* 1. mod de viață al organismelor

- sapofite. 2. incapacitate a unor microorganisme de a provoca boli organismului pe care se dezvoltă. (<fr. *saprophytisme*)
- saprogén**, -ă *adj.* (despre microorganisme) care produce putrefacția. (<fr. *saprogène*)
- saprogeofite** *s. f. pl.* incengătură de plante saprobiote cu flori. (<fr. *saprogéophytes*)
- sapropél** *s. n.* mâl pe fundul apelor, cu substanțe în curs de putrezire. (<fr. *sapropel*)
- sapropélic**, -ă *adj. 1.* care conține sapropel. 2. capabil să trăiască în sapropel. (<fr. *sapropélique*)
- sapropelit** *s. n. 1.* rocă sedimentară care conține sapropel. 2. cărbune bituminos din transformarea materialului vegetal. (<fr. *sapropélite*, germ. *Sapropelit*)
- saproplanctón** *s. n.* plancton al apelor bogate în substanțe organice în descompunere. (<fr. *saproplancton*)
- saprozoic**, -ă *adj.* (despre animale) cu nutriție saprofitică. (<engl. *saprozoic*)
- saprozoit** *s. m.* protozoar sau larvă pe materii organice în descompunere ori în rânilor omului sau ale animalelor. (<fr. *saprozoite*)
- sarabándă** *s. f. 1.* vechi dans popular spaniol, asemănător menuetului, cu o mișcare lentă, devenit în sec. XVII dans de curte și introdus apoi în balade și suite; melodia corespunzătoare. 2. (*fig.*) agitație; mișcare amețitoare, tumultuoasă. (<fr. *sarabandé*)
- sarafán** *s. n.* rochie fără mâneci, foarte decoltată, care se poartă cu bluză. (<rus. *sarafan*, fr. *sarafane*)
- sarazín**, -ă *adj., s. m. f.* nume dat de occidentali în evul mediu musulmanilor din vestul Europei; maur. (<fr. *sarasin*)
- sarazínă** *s. f.* poartă suplimentară, din grinzi groase de lemn, lângă podul ridicător și poarta de intrare a cetăților medievale. (<fr. *sarrasine*)
- sarbacánă** *s. f. 1.* tub lung și drept cu ajutorul căruia se pot arunca, prin suflare, mici proiectile. 2. armă cu care musulmanii aruncau materiile incendiare asupra trupelor inamice. (<fr. *sarbacane*)
- SARCO(O)**- *elem.* „carne”, „mușchi”, „sarcom”. (<fr. *sarc(o)-*, -*sarque*, cf. gr. *sarx*, -*kos*)
- sarcám** *s. n. 1.* ironie aspră, mușcătoare; batjocură usturătoare. 2. exprimare, enunț care denotă sarcasm (1). (<fr. *sarcasme*, lat. *sarcasmus*)
- sarcáctic**, -ă *1. adj. (și adv.)* plin de sarcasm, caustic. *II. s. n.* element sarcastic (1). (<fr. *sarcastique*)
- sarcocárp** *s. n.* fruct cărnos. (<engl. *sarcocarp*)
- sarcocél** *s. n.* tumoare dură a testiculelor sau a epididimului. (<fr. *sarcocèle*)
- sarcofág** *s. n. 1.* sicriu antic, din piatră, bronz etc. ornamentat artistic. • monument funerar în formă de sicriu. 2. bloc masiv de plumb care acoperă o instalație nucleară dezafectată. (<fr. *sarcophage*, lat. *sarcophagus*, gr. *sarkophagos*)
- sarcofil**, -ă *adj.* cu frunze cămoase. (<lat. *sarcophyllus*)
- sarcoíd**, -ă *adj., s. n.* (mică tumoare a pielii) care seamănă cu sarcomul, dar de natură benignă. (<fr. *sarcoïde*)
- sarcoidoză** *s. f.* afecțiune prin multiple leziuni sarcoide. (<fr. *sarcoidose*)
- sarcolémă** *s. f.* membrană periferică a fibrelor musculare. (<fr. *sarcolemme*)
- sarcologie** *s. f.* miologie. (<fr. *sarcologie*)
- sarcóm** *s. n.* tumoare malignă asemănătoare cancerului, pe țesutul conjunctiv. (<fr. *sarcome*, lat. *sarcoma*)
- sarcomatóză** *s. f.* boală caracterizată prin prezența simultană a mai multor sarcoame. (<fr. *sarcomatose*)
- sarcomicéte** *s. f. pl.* grup de ciuperci cu țesut cărnos. (<fr. *sarcomycètes*)
- sarcomióm** *s. n.* miosarcom. (<fr. *sarcomyome*)
- sarcoplásmă** *s. f.* citoplasmă a fibrelor musculare. (<fr. *sarcoplasma*)
- sarcoplást** *s. n.* celulă din care se formează fibrele musculare striate. (<engl. *sarcoplast*)
- sarcópt** *s. m.* parazit microscopic care pătrunde în piele producând răia. (<fr. *sarcopte*)
- sarcosperm**, -ă *adj.* cu semințe cămoase. (<lat. *sarcospermus*)
- sarcoterapie** *s. f.* tratament cu ajutorul extractelor din carnea animalelor. (<fr. *sarcotherapie*)
- sard**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Sardinia; sardinian. • (*s. f.*) limbă romanică vorbită în Sardinia. (<fr. *sardè*)
- sardána** *s. f.* vechi dans popular din Catalonia, în cerc; melodia corespunzătoare. (<fr. *sardana*)
- sardanapalés**, -ă *adj.* sardanapalic. (<fr. *sardanapalesque*)
- sardanapálic**, -ă *adj.* (despre viață, ospețe etc.) exagerat de îmbelșugat, de luxos; sardanapalesc; (*p. ext.*) desfrânat. (<Sardanapal, n.pr. + -ic)
- sardanapalísm** *s. n.* viață decazută; mod de trai decadent. (<Sardanapall'ic/ + -ism)
- sardínă** *s. f. 1.* pește marin din familia clupeidelor, vorace, asemănător cu scrumbia. 2. sardea. (<fr. *sardine*, it. *sardina*)
- sardinélă** *s. f.* pește marin asemănător cu sardeaua. (<it. *sardinella*, fr. *sardinelle*)
- sardinián**, -ă *adj., s. m. f.* sárd. • (*s. n.*) dialect sard. (<engl. *sardinian*)
- sardinier** *s. n.* navă mică în Marea Mediterană pentru pescuit sardele. (<fr. *sardinier*)
- sárdiu** *s. n.* piatră semiprețioasă transparentă, roșie sau brună. (<lat. *sardium*)
- sardónic**, -ă *adj.* (despre răs, zâmbet; și *adv.*) care exprimă răutate, satisfacție diabolică; batjocoritor, malițios, sarcastic. (<fr. *sardonique*)
- sardónix** *s. n.* varietate roșie-brună de calcedonic, piatră semiprețioasă. (<lat. *sardonyx*)
- sargásă** *s. f.* algă brună plutitoare, care formează, în largul coastelor Floridei, o adevărată prerie. (<fr. *sargasse*)
- sarí** *s. n.* îmbrăcăminte femeiască indiană, lungă și amplă, care acoperă un umăr și lasă dezgolit pe celălalt. (<fr., engl. *sari*)
- sarigá** *s. f.* oposum. (<fr., port. *sarigue*)
- sarin** *s. n.* substanță toxică de luptă, cu acțiune neuroparalitică. (<germ. *Sarin*)
- sarisá** *s. f. (ant.)* lance lungă macedoneană. (<lat. *sarissa*)
- sarisofór** *s. m. (ant.)* soldat în armata macedoneană cu sarisă. (<lat. *sarisophorus*)
- sarmát**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) care aparține unei populații indo-europene nomade, în antichitate între Marea Neagră și Marea Baltică. • (*s. f.*) limbă iraniană vorbită de sarmați. (<it. *sarmato*, lat. *sarmata*)
- sarmatián**, -ă *adj., s. n.* (din) ultimul etaj al miocenului din sud-estul Europei. (<fr. *sarmatien*)
- sarmént** *s. m.* lăstar subție, tărătur, cu frunze la vârf, care îndeplinește funcții de reproducere. (<fr. *sarment*, lat. *sarmentum*)
- sarméntós**, -oasă *adj.* (despre plante) 1. care produce sarmentii. 2. cu tulpina lungă, mlădioasă și agățătoare. (<fr. *sarmenteux*, lat. *sarmentosus*)
- saróng** *s. n.* jupon strâmt purtat în Malaysia de ambele sexe. (<fr. *sarong*)
- sáros** *s. n.* perioadă de 18 ani, 11 zile și 8 ore după care eclipsele de Soare, de Lună și marcele se repetă în aceleași condiții. (<fr. *saros*)
- sarrusofón** *s. n.* instrument muzical de suflat, de alamă, cu ancie dublă, folosit în fanfare. (<fr. *sarrusophone*)
- sarsélă** *s. f.* mică pasăre de baltă înrudită cu rața sălbatică. (<fr. *sarcelle*)
- sart** *s. n. (mar.)* parămă care servește la fixarea și întărirea catargelor de bordurile navei. (<it. *sartia*)
- sas** *s. n. 1.* parte a unui canal între cele două porți ale unei ecluze. 2. compartiment dintr-un sistem tehnic sau dintr-o instalație, situat între două spații închise ori între un spațiu închis și exterior, putând comunica alternativ cu acestea. • tub de oțel sau al unui cheson (3) pneumatic care leagă camera de lucru cu celula de aer. (<fr. *sas*)
- sasafrás** *s. n.* specie de laur din America, ale căruia frunze, uscate și pulverizate, se folosesc drept condiment. (<fr., sp. *sassafras*)
- sasaníd**, -ă *adj.* referitor la dinastia Sasanizilor din Iran. *o aria* ~ă = arta dezvoltată în Iran, caracterizată prin monumentalitatea edificiilor și a multora dintre operele sale (statui, reliefuli rupestre). (<fr. *sassanide*)
- sașéu** *s. n.* pungă mică din material textil pentru păstrat bătiște, ciorapi etc. (<fr. *sachet*)

sátang *s. m.* monedă divizionară în Thailanda, a suta parte dintr-un baht. (<fr. *satang*)

satanic, -ă *adj.* referitor la anumite secte ale căror ritualuri sunt închinatăe lui Satana; drăcesc, diavolesc; (*p. ext.*) crud; pervers, perfid. (<fr. *sataniq*)

satanism *s. n.* 1. caracter, atitudine satanică. 2. cult consacrat lui Satana și răului. 3. tendință în literatura romantică de a lua ca motiv de inspirație diavolul; demonism (2). (<fr. *sataniisme*)

satanist, -ă *adj.* referitor la satanism. (<engl. *satanist*)

sataniză *vb. tr.* a da un caracter satanic; a acuza, a afurisi. (<sat/nel + -iza)

satanofobie *s. f.* demonofobie. (<*Satana* + -*fobie*²)

satelit **I. s. m.** 1. (*ant.*) mercenar care își însoțea stăpânul. • (*fig.*) cel care urmează și execută orbește ordinele cuiva; acolit. 2. corp ceresc obscur care gravitează în jurul unei planete, însoțind-o în mișcarea ei de revoluție. 3. ~ *artificial* = corp metalic de forme diverse cu aparatul științific, lansat de savanți în spațiul interplanetar cu ajutorul unei rachete și care se rotește în jurul Pământului. 4. (*mec.*) roată dințată a unui mecanism planetar care se rotește liber în jurul unui ax. 5. mică masă cromatică atașată unui cromozom printr-un filament subțire. 6. localitate de importanță secundară în apropierea unui oraș, dependentă de acesta. **II. adj., s. n.** (*stat*) ~ = (*stat*) care depinde de un altul pe plan politic sau economic. (<fr. *satellite*)

sateliză *vb. tr.* 1. a transforma în satelit (2). 2. a pune o țară, o persoană în relație de dependență față de o altă. (<fr. *satelliser*)

sateloid *s. m.* satelit artificial destinat să se miște pe orbite apropiate de Pământ. • aparat de zbor orbital, intermediar între avion și un satelit artificial, echipat cu motor-rachetă de mică tracțiune. (<it. *satelloide*)

sătem *s. n.* limbă indo-europeană care a păstrat în evoluția ei sunetul *s* înaintea vocalelor *e* și *i*. (<germ. *Satem/sprache*)

săti *s. f.* (la brahmani) nume dat văduvei care era arsă pe rugul funerar alături de corpul soțului defunct. • ritualul însuși. (<fr. *sati*)

satîn *s. n.* țesătură deasă din mătase, bumbac sau fibre artificiale, lăcusoasă pe una din fețe, pentru căpșulele de îmbrăcăminte; atlaz. (<fr. *satîn*)

satină *vb. tr.* a da luciul unei țesături sau hârtiei și cartonului prin presare la calandru. (<fr. *satiner*)

satinădă *s. f.* țesătură care imită satinul. (<fr. *satnade*)

satinăj *s. n.* satinare. (<fr. *satinage*)

satinet *s. n.* satin subțire. (<fr. *satinnette*)

satir *s. m.* 1. (*mit.*) divinitate secundară, imaginată ca un monstru cu corpul păros, cu picioare și coame de țap. • reprezentare plastică a unei asemenea divinități. 2. (*fig.*) om desfrănat, libidinos. (<fr. *satyre*, lat. *satyrus*, gr. *satyros*)

satiră / **satiră** *s. f.* 1. (la greci și la romani) poem dramatic și didactic în care se biciuiau moravurile și ale cărei personaje reprezentau satiri. 2. poezie lirică în care sunt ridiculizate și biciuite anumite defecte, moravuri etc. din societate. • scriere, cuvântare etc. cu caracter de critică biciuitoare. (<fr. *satire*, lat. *satira*)

satiriázis *s. n.* exacerbare anormală a apetitului sexual la bărbați. (<fr. *satyriasis*)

satiric¹, -ă **I. adj.** specific satirei; care ține de satiră; ironic, bațjocoritor, mușcător. **II. s. m.** autor de satire. **III. s. n.** conținut, caracter specific satirei. (<fr. *satirique*, lat. *satiricus*)

satiric², -ă *adj.* referitor la satiri. **O dansuri** ~ *ce* = dansuri licențioase executate în reprezentațiile de drame satirice; **dramă** ~ *dă* = (la greci) poem dramatic, patetic și comic, în care corpul era compus din satiri. (<fr. *satyrique*, lat. *satiricus*)

satirism *s. n.* comportament de satir (2). (<fr. *satyrisme*)

satiriză *vb. tr.* a biciui, a ridiculiza prin satiră. (<fr. *satiriser*)

satisfăce *vb. tr.* a împlini, a îndestula (o dorință, o căerere etc.). • a mulțumi; a da satisfacție. (<lat. *satisfacere*)

satisfacție *s. f.* sentiment de mulțumire, de plăcere. • împlinire a unei dorințe, aspirații. **O a cere** (sau *a da* ~ = a) a cere (sau a da cuiva) dreptate, câștig de cauză; **b**) a provoca (sau a accepta o provocare) la duel. (<fr. *satisfaction*, lat. *satisfactio*)

satisfăcător, -oăre *adj.* îndestulător; mulțumitor. (<*satisfacere* + -*ător*)

satrap *s. m.* guvernator al unei provincii din vechiul imperiu persan. • conducător despotice, crud; tiran; (*p. ext.*) om cu apucături despotice. (<fr. *satrape*, lat. *satrapes*)

satrapie *s. f.* 1. provincie, țară guvernată de un satrap. 2. (*p. ext.*) guvernare despotică. (<fr. *satrapie*, lat. *satrapia*, gr. *satrapeia*)

satură *vb. tr.* 1. a aduce un sistem fizico-chimic în stare de saturație. 2. a face să ajungă la saturație. (<fr. *saturer*, lat. *saturare*)

saturabil, -ă *adj.* (despre un sistem fizico-chimic sau tehnic) care poate să producă o stare de saturație. (<fr. *saturant*)

saturat, -ă *adj.* (despre compuși chimici) care nu mai are valențe libere; care se află în stare de saturație. **O vapori** ~ *și* = vapori având densitate maximă pentru presiunea și temperatura la care se află; **soluție** ~ *dă* = soluție cu o concentrație maximă pentru presiunea și temperatura la care se află. (<fr. *saturé*)

saturator *s. n.* aparat pentru concentrarea unei soluții până la saturație. (<fr. *satureur*)

saturatie *s. f.* 1. stare a unui sistem fizico-chimic sau tehnic pentru care anumite mărimi au atins valoarea maximă; stare a unei soluții care conține cea mai mare cantitate posibilă dintr-un corp dizolvat în ea. • stare a unui compus care nu mai conține valențe libere. 2. (*fig.*) satisfacere maximă a cuiva; (*p. ext.*) îmbuibare; sațietate (2). (**O până la** ~ = atât cât poate suporta cineva. (<fr. *saturation*, lat. *saturatio*)

saturn *s. n.* plumb, în limbajul alchimistilor. (<fr. *saturne*)

Saturnalii *s. f. pl.* 1. sărbători închinatăe zeului Saturn, cu prilejul terminării muncilor agricole, caracterizate prin bucurie și libertate absolută, când sclavii se considerau egali cu stăpânii lor. • (*sg.*) dans cu caracter obscen cu ocazia acestor sărbători; (*p. ext.*) dans zgomotos. 2. petrecere desfrănată, orgie. (<lat. *Saturnalia*, fr. *Saturales*)

saturnia *s. n.* fluture mare cu corpul păros, care are pe aripile colorate în brun-gălbui patru pete rotunde diferite colorate, concentrice, ca la păuni. (<it. *saturnia*, fr. *saturnie*)

saturnian, -ă *adj.* 1. *perioadă* ~ *dă* = perioadă anterioară revoluției geologice care a dat continentelor forma actuală. 2. (despre oameni) trist, melancolic. 3. care aparține planetei Saturn. (<fr. *saturnien*)

saturnin¹, -ă *adj.* *vers* ~ = vers iambic de șapte silabe, în poezia latină arhaică. (după fr. *saturnien*)

saturnin², -ă *adj.* 1. referitor la plumb. 2. (despre boli) provocat de plumb sau de compuși acestuia. (<fr., germ. *saturnin*)

saturnism *s. n.* intoxicație cronică cu plumb. (<fr. *saturnisme*)

sațiabil, -ă *adj.* care (se) poate satura. (<lat. *satiabilis*)

sațiabilitate *s. f.* însușirea de a fi sațiabil. (<engl. *satiability*)

sațietate *s. f.* 1. saț, saturație; îmbuibare. 2. plictiseală, oboseală, deznăst provocat de suprasaturație; saturație (2). (<fr. *satieté*, lat. *satietas*)

săulă *s. f.* parăamă subțire care servește pentru a manevra velele sau pavilioanele și pentru a lega diferite obiecte la bordul unei nave. (după it. *sagola*)

săună *s. f.* baie de aer fierbinte alternată cu abur și apoi cu stropi de apă rece. (<fr. *sauna*)

SAUR(O)-, -zaur, -zaurian *elem.* „reptilă, șopărlă”. (<fr. *sauro/-*, -*saure*, -*saurian*, cf. gr. *sauro*, *sauros*)

saurieni *s. m. pl.* ordin de reptile cu corpul acoperit cu solzi cornoși, alungit și prevăzut cu patru picioare: șopărlile, cameleonii etc. (<fr. *sauriens*)

sauroidieni *s. m. pl.* sapraordin de reptile: ordinul lacertilienilor și ofidiienilor. (<fr. *sauroidiens*)

saurografie *s. f.* descriere sistematică a șopărlilor. (<fr. *saurographie*)

sauropode *s. n. pl.* subordin de reptile dinozauriene fosile, amfibii și erbivore: diplodocul, brontozaurul, gigantozaurul. (<fr. *sauropodes*)

sauopterigiéni *s. m. pl.* ordin de reptile marine car-

- nivore, cu label transformate în înotoătoare și prin acoperirea părților ventrale cu plăci dermice. (<fr. *sauropterygiens*)
- saurozaur** *s. m.* reptilă fosilă care cântărea circa 10 tone și atingea până la 12 m. (<sauro- + -zaur)
- saussurită** /so-sü-/ *s. n.* mineral, telerură naturală de aur și de plumb, din care se extrage aurul. (<fr. *saussurite*)
- Sauvignon** /so-vi-niôn/ *s. n.* soi de viță de vie din Franța, cu ciorchinii mici, cilindrici, îndesați și boabe verzui, ușor transparente. • vin din acest soi de viță. (<fr. *sauvignon*)
- savană** *s. f.* formație vegetală din regiunile tropicale, alcătuită din ierburii înalte, cu tufe sau arbuști spinoși. (<fr. *savane*)
- savânt**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (om de știință) cu cunoștințe vaste și profunde; erudit. *II. adj.* 1. care denotă multă erudiție. 2. (*lingv.*; despre cuvinte, construcții) împrumutat (recent) din greacă sau latină; format din elemente grecești sau latinești; (*p. ext.*) folosit de oamnei instruiți, livresc. • care are la bază limbile și cultura greco-latină; cult. • (despre limbi) folosit ca limbă de cultură. (<fr. *savant*)
- savarină** *s. f.* prăjitură dintr-un aluat pufos, copt în forme speciale, bine însiropată, aseasonată cu rom și gamisită cu frișcă. (<fr. *savarin*)
- savărit** *s. m.* unitate de măsură a intervalelor muzicale de 301 ori mai mică decât octava. (<fr. *savari*)
- savoare** *s. f.* 1. gust plăcut, aromă. 2. (*fig.*) stare de încântare, farmec. (<fr. *saveur*)
- savoir-vivre** /savaor-vivre/ (*livr.*) cunoașterea și practicarea uzanțelor în societate. (<fr. *savoir-vivre*)
- savoniéră** *s. f.* cutie în care se ține săpunul de toaletă. (<fr. *savonnière*)
- savură** *vb. tr.* 1. a gusta, a mânca sau a bea ceva cu plăcere, pe îndelete. 2. (*fig.*) a se bucura de ceva, a-i plăcea (ceva) mult, a se delecta. (<fr. *savourer*)
- savură** *s. f.* 1. material pietros granulat, rezultat din concasarea rocilor la macadamuri și la prepararea asfaltului. 2. (*mar.*) leșt. (<ngr. *savura*)
- savuros**, -oasă *adj.* plăcut la gust; delicios. • (*fig.*) plin de farmec, agreabil, încântător. (<fr. *savoureux*)
- saxatil**, -ă *adj.* saxicol; litofil (2). (<fr. *saxatile*; lat. *saxatilis*)
- saxaül** *s. m.* gen de arbori sau arbuști din Asia Centrală, din familia chenopodiaceelor, cu frunze foarte puțin dezvoltate, care fixează solurile nisipoase. (<fr. *saxaoul*)
- saxhorn** *s. n.* familie de instrumente muzicale de suflat, din alamă, în fanfare și orchestre (althorn, fligorn, eufoniu etc.). (<germ. *Saxhorn*, fr. *saxhorn*)
- SAXI-** *elem.* „stâncă, rocă”. (<fr. *saxi-*, cf. lat. *saxum*)
- saxicol**, -ă *I. adj.* (despre organisme) care crește, trăiește printre stânci sau roci; saxatil. *II. s. f.* gen de păsări cântătoare cu penajul cenușiu deschis pe spate, cu pânțele galben și aripile negre. (<fr. *saxicole/s*, lat. *saxicola*)
- saxifragacee** *s. f. pl.* familie de plante lemnoase și erbacee dicotiledonate: saxifraga. (<fr. *saxifragacées*)
- saxifragă** *s. f.* plantă erbacee care crește printre stânci. (<lat. *saxifraga*, fr. *saxifrage*)
- saxofon** *s. n.* instrument muzical de suflat, din alamă, cu muștiuc și clape, îndoit la capăt, pe principiul clarinetului. (<fr. *saxophone*)
- saxofonist** *s. m.* cântăreț la saxofon. (<fr. *saxophoniste*)
- saxon**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Saxonia. • (*s. n.*) ansamblu de dialecte germanice vorbite de saxoni. (<fr. *saxon*)
- saxonián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul permianului mediu de faies continental din vestul Europei. (<fr. *saxonien*)
- saxotrombă** *s. f.* instrument de suflat, între gornă și saxhorn, cu sunetul mai puțin dulce decât al cornului, în muzica militară și în fanfare. (<fr. *saxotromba*)
- saxtúbă** *s. f.* instrument muzical de suflat din alamă, de mari dimensiuni, cu o sonoritate puternică de bas. (<germ. *Saxtuba*)
- sămănătorism** *s. n.* curent ideologic-literar la începutul sec. XX, în România, care acuza stările sociale existente, opunând orașului „viciu” de civilizație, imaginea idilică a satului patriarhal, considerând țărâna ca depozitară exclusivă a valorilor naționale și cultivând o literatură de inspirație rurală și istorică. (<„Sămănătorul”, -ism)
- sămănătorist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al sămănătorismului. (<„Sămănătorism” + -ist)
- scabéllo** *s. n.* 1. piedestal pe care se așază busturi, statuetă, lămpi. 2. taburet. (<it. *scabello*)
- scăbie** *s. f.* boală contagioasă de piele, produsă de sarcopt, caracterizată prin apariția unor mici vezicule care produc mâncărime; râie. (<lat. *scabies*)
- scabiós**, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de scăbie. (<fr. *scabieux*, lat. *scabiosus*)
- scabrós**, -oasă *adj.* nerușinat; indecent, necuviincios. (<lat. *scabrosus*, fr. *scabreux*)
- scabrozitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este scabros; vorbă, atitudine, faptă scabroasă. (<fr. *scabrosité*)
- scăbru**, -ă *adj.* (*bot.*; despre organe) aspru la pipăit; acoperit cu peri scurți și rigizi. (<fr. *scabre*)
- scădent**, -ă *adj.* 1. (despre datorii, obligații) ajuns la scadență, care expiră, care trebuie plătit. 2. (despre plante cu tulpina scurtă) care se agată de alte plante sau obiecte cu ajutorul cărceilor. (<it. *scadente*)
- scădentăr** *s. n.* registru în care se ține evidența scadențelor. (<it. *scadenziario*)
- scădentă** *s. f.* termen de plată pentru o datorie, o poliță, o obligație; expirare a acestui termen. (<it. *scadenza*)
- SCAF(O)-**, -scăf *elem.* „barcă, nacelă, ambarcație”. (<fr. *scaph/o-*, -scaphe, cf. gr. *skaphe*)
- scafandriér**, -ă *s. m.* scafandru (I, 1). (<fr. *scaphandrier*)
- scafandru** *I. s. m.* 1. marinar specializat în lucrări sub apă cu ajutorul scafandrului (II, 1); scafandrier. 2. persoană specializată care, cu ajutorul unui scafandru (II, 2), efectuează zborul sau cercetări în spațiul cosmic. *II. s. n.* 1. costum închis ermetic care permite coborârea sub apă pentru executarea anumitor lucrări. 2. echipament izolant purtat de cosmonauți. (<fr. *scaphandre*)
- scafoíd**, -ă *I. adj.* în formă de barcă. *II. adj.*, *s. n.* (os scurt) al mâinii și alabei piciorului. (<fr. *scaphoide*)
- scafoidită** *s. f.* inflamație a osului scafoid. (<fr. *scaphoidite*)
- scafopóde** *s. f. pl.* clasă de moluște marine, din zona litorală, cu o cochilie cilindro-conică, ca un tub deschis la ambele capete. (<fr. *scaphopodes*)
- scăi** *s. n.* imitație de piele din material plastic, maleabilă și rezistentă; (*p. ext.*) obiect din acest material. (<engl., fr. *skai*)
- scălar¹** *s. m.* pește teleostean de acvariu, originar din America de Sud, având corpul discoidal, cu reflexe aurii și brune, brăzdat de dungi transversale negre sau gri și ochiul înconjurat cu roșu. (<fr. *scalairé*)
- scălar²**, -ă *adj.*, *s. m.* (mărime) ale cărei valori sunt determinate numai prin unitatea de măsură și printr-un număr real care nu depinde de vreun sistem de referință. (<germ. *Skalar*, fr. *scalaire*)
- scălarifórm**, -ă *adj.* în formă de scară. (<fr. *scalari-forme*)
- scălă** *s. f.* 1. totalitatea reperelor pe un instrument de măsură, reprezentând valori ale unei mărimi care se măsoară; scară gradată. 2. rampă (5). (<it. *scala*)
- scald** *s. m.* nume dat vechilor poeți nordici (scandinavi sau irlandezi). (<fr. *scalde*)
- scălén** *I. adj.* (despre un triunghi) cu toate laturile inegale. *II. adj.*, *s. m.* (mușchi inspirator) între vertebrele cervicale și primele două perechi de coaste. (<fr. *scalène*, lat. *scalenus*)
- SCALENO-** *elem.* „oblic, scalen”. (<fr. *scaléno-*, cf. gr. *skalenos*)
- scălenoédru** *adj.*, *s. n.* (corp solid) limitat de douăsprezece triunghiuri scalene egale. (<fr. *scalénoèdre*)
- scălenotomie** *s. f.* secționare a mușchiului scalen pentru imobilizarea primelor două coaste superioare. (<fr. *scalénotomie*)
- scăletă** *s. f.* (*cinem.*) scenariu de film, cu indicația succesiunii momentelor principale ale acțiunii. (<it. *scalletta*)
- scălimetrie** *s. f.* determinare a vârstei peștilor acoperiți cu solzi cu ajutorul cercurilor concentrice care se adaugă la solzi o dată cu creșterea peștilor. (<fr. *scalimétrie*)
- scălióla** *s. f.* placă ușoară din ipsos cu zgură sau cu rumegus, la construirea de pereți interiori ușori. (<it. *scagliuola*)

scalogramă *s. f.* reprezentare grafică cu care se măsoară și se ilustrează rezultatele unor cercetări motivaționale și de comportament, intensitatea opiniilor unui grup de indivizi. (< fr. *scalogramme*)

scalp *s. n.* pielea cu păr a capului. • părul smuls de pe cap împreună cu pielea, ca urmare a unui accident etc. (< fr. *scalp*)

scalpă *vb. tr.* 1. (în trecut, la indienii din America) a jupui pielea capului dușmanului învins pentru a o păstra ca trofeu de luptă. 2. (*med.*) a desprinde pielea de pe cap cu ajutorul unui instrument ascuțit. (< fr. *scalper*)

scalpél *s. n.* instrument cu lamă ascuțită, pentru incizii și disecții. (< fr. *scalpel*, lat. *scalpellum*)

scamatór *s. m.* cel care face scamatonii; prestidigitator. (după fr. *escamoteur*)

scamatorie *s. f.* faptă, acțiune care pare la prima vedere miraculoasă, dar care se bazează pe dibăcia și pe iuteala gesturilor cu care este făcută; arta de a face astfel de fapte: prestidigitate. • (*fig.*) înșelătorie, potlogărie. (< scamató + -ie)

scamonée *s. f.* 1. plantă exotică cu frunze triunghiulare și flori de culoare galben-pal. 2. suc rășinos din rădăcina acestei plante, folosită ca purgativ puternic. (< fr. *scammonée*, lat. *scammonea*)

scámpolo *s. n.* bluză de damă, din tricot, cu o deschizătură la gât, cu nasturi sau fermoar. (< it. *scampolo*)

scană *vb. tr.* 1. a explora cu ajutorul unui scanner (1). 2. a reproduce documente în culori cu un scanner (3). (< engl. *scan*)

scandá *vb. tr.* 1. a recita versuri (grecești sau latinești), descompunându-le în unitățile lor metrice sau silabice. • a vorbi, a recita accentuând fiecare cuvânt, fiecare silabă. 2. a citi o frază muzicală, punând accentul pe timpii tari. (< fr. *scander*, lat. *scandare*)

scándal *s. n.* 1. reacție violentă de protest față de ceva nedemn, rușinos, inacceptabil etc. 2. ceartă însoțită adesea de bătaie, de deteriorări de obiecte etc.; (*p. ext.*) zgomot, gălăgie mare produsă de o asemenea ceartă. 3. (*fam.*) porțartier. (< fr. *scandale*, lat. *scandalum*)

scandalizá *vb. refl., tr.* a (se) indigna, a (se) revolta. (< fr. *scandaliser*, lat. *scandalizare*)

scandalós, -oásă *adj.* care provoacă scandal, care indignează; rușinos, revoltător. (< fr. *scandaleux*)

scándare *s. f.* 1. acțiunea de a scanda. 2. tulburare funcțională a vorbirii, care constă în disocierea cuvintelor în silabe. (< *scanda*)

scándináv, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor din Scandinavia. • (*s. f. pl.*) limbi actuale din ramura nordică a limbilor germanice. (< fr. *scandinave*)

scándiu *s. n.* element chimic din grupa lantanidelor. (< fr. *scandium*, *Skandium*)

scáner /schenár/ *s. n.* 1. aparat de radiografie cu raze X, care permite a obține serii de clișee, în tehnică, medicină etc. pentru o explorare amănunțită; scanograf. 2. tehnică video, unde capetele magnetice sunt fixate pe un tambur a cărui axă este oblică în raport cu banda și care se învârteste cu mare viteză. • sistem de antenă rotitoare. 3. (*poligr.*) aparat care efectuează automat selecția cvadricromă prin analiză lineară a originalului în culori. (< engl., fr. *scanner*)

scanográf *s. n.* scanner. (< fr. *scannographie*)

scap *s. m.* 1. tulpină, pețiol, peduncul al unei plante; peduncul floral, fără frunze, care se dezvoltă direct pe sol. 2. articol, segment bazal la antena unor insecte. (< fr. *scape*)

scapolít *s. m.* mineral amorf conținând silicat de calciu și de aluminiu, în unele roci vulcanice. (< fr. *scapolite*)

scápuł *s. n.* tulpină aeriană lungă, terminată cu o inflorescență, cu frunze prinse la noduri și formând o rozetă. (< fr. *scapule*)

SCAPUL(O) -elem. „umăr, omoplat”. (< fr. *scapulol*-, cf. lat. *scapula*)

scapulgáie *s. f.* afecțiune dureroasă a umărului; omalgie. (< fr. *scapulgalie*)

scapulár, -ă *I. adj.* referitor la umăr; umeral. *II. s. m.* 1. (*chir.*) bucată de pânză care, trecută peste umeri, împiedică alunecarea unui bandaj ce înfășoară corpul. 2. bucată de stofă purtată de unele ordine călugărești peste umăr, peste veșminte. (< fr. *scapulaire*)

scápułá *s. f.* os triunghiular, lat și subțire, umărul im-

preună cu clavicula și cu humerusul; omoplat. (< lat. *scapula*)

scapulectomie *s. f.* ablațiune a omoplatului. (< fr. *scapulectomie*)

scapulo-umerál, -ă *adj.* al omoplatului și al umărului. (< fr. *scapulo-huméral*)

scarabeide *s. n. pl.* familie de insecte coleoptere cu antenele în lamele: cărăbușul, scarabeul etc. (< fr. *scarabéidés*)

scarabéu *s. m.* 1. insectă coleopteră coprofagă, cu corpul turtit, acoperit cu o carapace cornoasă, neagră și cu antenele dințate. 2. pecete, piatră grafită, bijuterie, amuleță înfățișând o asemenea insectă, simbol al reinvierii la vechii egipteni. (< lat. *scarabaeus*, fr. *scarabée*)

scarificá *vb. tr.* 1. a scormoni suprafața unei șosele care trebuie refăcută pentru a asigura o legătură mai bună între noile și vechile materiale. • a afâna pământul cu scarificatorul. 2. (*med.*) a cresta ușor pielea pentru provocarea unei sângerări, aplicarea ventuzelor etc. (< fr. *scarifier*, lat. *scarificare*)

scarificatór *s. f.* 1. mașină rutieră pentru scarificarea șoselelor. 2. mașină echipată cu cuțite-gheare, pentru afânarea adâncă a pământului, a pășunilor și fanetelor. 3. instrument pentru incizii superficiale în piele. (< fr. *scarificateur*)

scarificáție *s. f.* scarificare. (< fr. *scarification*, lat. *scarificatio*)

scariós, -oásă *adj. (bot.)* despre organe) membranos, tare, semitransparent, care nu este niciodată verde. (< fr. *scarieux*, lat. *scariosus*)

scarlatină *s. f.* boală infectocontagioasă (la copii), manifestată prin febră, dureri de gât și prin mici peiele roșii pe tot corpul, urmate de descuămarea pielii. (< fr. *scarlatine*)

scarlatinós, -oásă *adj., s. m. f.* (bolnav) de scarlatină. (< fr. *scarlatinieux*)

scarós, -oásă *adj.* 1. (*med.*) aspru la pipăit. 2. (despre plante) cu frunzele și ramurile răspândite în toate direcțiile. (< lat. *squarrosus*)

scart *s. n.* problemă enigmatică a unei scări prin extragerea uneia sau a mai multor litere, a încei silabe ori a unui grup de litere dintr-un cuvânt se obține un cuvânt cu un înțeles nou. (< it. *scarto*)

scartelát, -ă *adj. (herald.)* despre blazoane) împărțit în patru părți egale printr-o linie orizontală și una perpendiculară. (după fr. *écartelé*, it. *squartato*)

scat *s. n.* stil vocal specific jazului, în care interpretul substituie textului melodiei silabe sau sunete onomatopeice cu valoare ritmico-fonetice, imitând improvisația instrumentală. (< amer. *scat*)

SCATO- elem. „excrement”. (< fr. *scato*-, cf. gr. *skor*, *skatos*)

scatofág, -ă *adj.* coprofag. (< fr. *scatophage*)

scatofágie *s. f.* coprofagie. (< fr. *scatophagie*)

scatofil, -ă *adj.* coprofil. (< fr. *scatophile*)

scatofilie *s. f.* coprofilie. (< fr. *scatophilie*)

scatofobie *s. f.* coprofobie. (< scato- + -fobie²)

scatól *s. n.* substanță azotată rezultată din putrefacția albuminoidelor, din fecale. (< fr. *scatol*)

scatológic, -ă *adj.* referitor la scatologie; scabros. (< fr. *scatologique*)

scatologie *s. f.* 1. glumă sau literatură scabroasă în care se fac aluzii la tot felul de murdării; coprolalile. 2. (*med.*) tendință patologică de a utiliza cuvinte obscene, scabroase. (< fr. *scatologie*)

scatóm *s. n.* tumoră prin acumularea de materii fecale în intestin; fecalom, stercorom. (< fr. *scatome*)

scelerát, -ă *adj., s. m. f.* criminal, ucigaș, nelegiuit, ticălos. (< fr. *schéléral*, lat. *sceleratus*)

scelerátete *s. f.* manieră de a acționa ca un scelerat. (< fr. *scélérate*)

SCEN(O) -elem. „scenă, teatru”. (< fr. *scénol*-, cf. lat. *scaena*, gr. *skene*)

scenarist, -ă *s. m. f.* autor de scenarii (1). (< fr. *scénariste*)

scenaristic, -ă *I. adj.* referitor la scenarii. *II. s. f.* activitate de scenarist; arta scrierii de scenarii. (< *scenariu* + -istic)

scenáriu *s. n.* 1. text succint, subiectul unei piese de

- teatru, al unui film etc., precum și indicații tehnice și de regie. 2. desfășurare programată a unei acțiuni. (<fr. scénario)
- scenariză** *vb. tr.* a transpune o lucrare, un fapt etc. în scenariu de teatru sau de film. (<engl. *scenarize*)
- scenă** *s. f.* 1. parte mai ridicată a unei săli de teatru, unde joacă actorii. 2. teatru; arta dramatică. **o a părăsi** ~a = a) a se retrage din teatru; b) a se retrage dintr-o activitate; **a pune în ~** = a organiza felul în care se va reprezenta o piesă de teatru. • decorurile pentru a reprezenta locul unde se petrece acțiunea unei piese sau a unui film. 3. subdiviziune a unui act dintr-o operă dramatică, marcată prin intrarea sau ieșirea unui personaj; succesiune de cadre dintr-un film care înfățișează o acțiune distinctă. • scurtă etapă în desfășurarea unei opere literare în care se consumă o singură întâmplare, într-un cadru neschimbat. 4. loc unde se petrece o acțiune, o activitate. 5. acțiune, fapt, eveniment care poate impresiona pe cineva. 6. ceartă, ieșire violentă, scandal. **o a-i face cuiva ~** (sau ~e) = a aduce cuiva reproșuri cu vorbe violente, amenințări, plâns. (<fr. *scène*, it. *scena*, lat. *scaena*)
- scenătă** *s. f.* mică comedie într-un act, cu personaje puține. (<it. *scenetta*)
- scenic**, **-ă** *adj.* 1. în legătură cu scena, referitor la scenă. 2. adaptat teatrului; de teatru. (<fr. *scénique*, it. *scenico*, lat. *scenicus*)
- scenicitate** *s. f.* calitate a unui text de a putea fi reprezentat pe scenă. (<scenic + *-itate*)
- scenograf**, **-ă** *s. m. f.* specialist în scenografie. (<fr. *scénographie*)
- scenografie** *s. f.* arta de a crea ambianța plastică (decoruri, recuzită, iluminat) în teatru, cinematografie etc. (<fr. *scénographie*)
- scenologie** *s. f.* știința punerii în scenă a spectacolelor. (<fr. *scénologie*)
- scenonim** *s. n.* pseudonim al unui actor sau autor dramatic, în teatru. (<fr. *scénonyme*)
- scenopegie** *s. f.* sărbătoare a vechilor evrei închinată amintirii vieții nomade din deșert. (<fr. *scénopégie*)
- scenotehnic**, **-ă** *l. adj.* referitor la scenotehnică. **II. s. f.** tehnica folosirii aparatului de scenă și a trucajelor mecanice în teatru. (după et. *scenotechnico*)
- sceptic**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* 1. (cel) care nu crede nimic, care se îndoiește de orice. 2. (adept) al scepticismului. (<fr. *sceptique*)
- scepticism** *s. n.* 1. concepție care proclamă îndoiala față de posibilitatea cunoașterii lumii obiective de către om, ducând de fapt la agnosticism. 2. atitudine de neîncredere, de îndoială. (<fr. *scepticisme*)
- sceptru** *s. n.* baston împodobit, purtat de suverani, ca însemn al puterii lor. • (*fig.*) demnitate, putere, mărire; domnie. (<fr. *sceptre*, lat. *sceptrum*)
- scheci** *s. n.* scenetă veselă de teatru sau de cinematograf, cu replici spirituale, pe o temă de actualitate. (<fr., engl. *sketch*)
- schédă** *s. f.* etichetă de ierbar, cuprinzând numele plantei, stațiunea, data colectării etc. (<germ. *Scheda*, lat. *scheda*)
- scheelit** /șeliit/ *s. n.* wolfram natural de calciu. (<fr. *scheelite*)
- schelét** *s. n.* 1. partea osoasă sau calcaroasă a corpului la vertebrate; totalitatea oaselor unui vertebrat. 2. ansamblu de elemente care formează structura de rezistență a unei construcții sau a unui sistem tehnic; osatură. 3. (*fig.*) plan, schemă sumară a unei opere literare, științifice etc. 4. fracțiune granulometrică a solului, din elemente minerale mai mari de 2 mm. 5. caracter tipografic (lung și subțire) format din conturul literelor. 6. (*lingv.*) totalitatea sunetelor (fenomenelor) din care e format un cuvânt. (<fr. *squelette*)
- schelétic**, **-ă** *adj.* 1. referitor la schelet. 2. (despre ființe) foarte slab, slăbănog, uscat. (<fr. *squelettique*)
- SCHLETO-** *elem.* „schelet, sistem osos”. (<fr. *squel-*, cf. gr. *skeletos*)
- scheletologie** *s. f.* 1. osteologic. 2. studiu sistematic al scheletelor. (<*scheleto-* + *-logie*)
- scheletón** *s. n.* 1. sanie specială în care se stă cu fața în jos și se conduce cu vârful bocancilor, pentru coborârea unor pante foarte înclinate. 2. sport de iarnă practicat cu o astfel de sanie. (<engl. *skeleton*)
- schematic**, **-ă** *l. adj.* care reprezintă un lucru în trăsături
- generale; (*depr.*) care nu iese din anumite tipare fixe, șabloane; rigid, dogmatic; superficial. **II. s. f.** alcătuire, concepție cu caracter de schemă. (<fr. *schématique*)
- schematism** *s. n.* tendință, fel de a înfățișa o construcție, o operă etc. în liniile cele mai simple, ca o schemă. (<fr. *schématisme*, lat. *schematismus*)
- schematiză** *vb. tr.* a înfățișa, a prezenta (ceva) schematic; a da un caracter schematic. (<fr. *schématiser*)
- schematizant**, **-ă** *adj.* care schematizează. (<fr. *schématisant*)
- schémă** *s. f.* 1. plan, proiect cuprinzând doar liniile, ideile generale ale unei lucrări, care permite o vedere de ansamblu asupra ei. 2. reprezentare grafică simplificată, cu ajutorul unor simboluri, a unui aparat, a unei construcții, a unui proces sau fenomen etc. 3. tablou cuprinzând denumirea posturilor și retribuțiile respective ale unei întreprinderi sau instituții. (<fr. *scheme*, germ. *Skema*, lat. *schema*)
- schépsis** *s. n.* (*fam.*) minte, pricepere; perspicacitate. **o cu ~** = cu judecată, cu chibzuință, gândit. (<gr. *skepsis*)
- scheptoflaxie** *s. f.* profilaxie rapidă a manifestărilor de alergie prin ingerarea unor cantități foarte mici din alergenul respectiv. (<fr. *skeptophilaxie*)
- scherzândo** /-țan-/ *adv.* (*muz.*) glumind, jucăuș, vesel. (<it. *scherzando*)
- schérzo** /-to/ *s. n.* piesă instrumentală sau parte dintr-o sonată ori simfonie în tempo vioi și cu caracter vesel. (<it. *scherzo*)
- schétang** *s. n.* patinaj cu ajutorul unor patine pe rotile; patina însăși. (<engl., fr. *skating*)
- schí** *s. n.* 1. un fel de patină de lemn, lungă, cu care se poate merge alunecând pe zăpadă. 2. sport de iarnă practicat cu astfel de patine. **o ~ nautic** = sport nautic în care executantul, remorcat de o ambarcație cu motor, alunecă pe suprafața apei cu ajutorul unor schiuri speciale; water-ski. (<fr. *ski*, germ. *Ski*)
- schíá** *vb. intr.* a lunea pe zăpadă cu schiurile, a face schi (2). (<fr. *skier*)
- SCHIA²-/SCIA-/SCIADO-/SCIO-** *elem.* „umbră, umbros”, „umbrelă”. (<fr. *skia-*, *sciado-*, *scio-*, cf. gr. *skia*, *-ados*)
- schíabil**, **-ă** *adj.* (despre o pistă etc.) pe care se poate schia. (<fr. *skiable*)
- schiafil**, **-ă** *adj.* sciafil. (<fr. *skiaphile*)
- schiaografie** *s. f.* radiografie. (<fr. *skiagraphie*)
- schiaग्रámă** *s. f.* probă obținută prin schiaografie. (<fr. *skiagramme*)
- schiascóp** *s. n.* aparat folosit în schiascopie; retinoscop. (<fr. *skiascope*)
- schiascopie** *s. f.* examen al umbrei pupilare, pentru a determina gradul de refracție a ochiului; cheratoscopie, retinoscopie. (<fr. *skiascopie*)
- schiatrón** *s. n.* tub catodic al cărui ecran devine mai puțin luminos din punctul de impact cu fasciculul electronic. (<fr. *skiatron*)
- schibób** *s. n.* un fel de sanie pe schiuri, prevăzută cu o sa, dirijată cu ajutorul unui ghidon. (<fr. *ski-bob*)
- schider** *s. n.* troliu mecanic cu cabluri, în exploatarea forestieră pentru scoaterea trunchiurilor de arbori din parchetul de exploatare. (<germ. *Skidder*)
- schif** *s. n.* 1. ambarcație de dimensiuni mici, lungă și îngustă, cu pupa și prora ascuțite, folosită pentru sport. 2. probă sportivă practică cu schiful (1). (<fr., engl. *skiff*)
- schifist**, **-ă** *s. m. f.* sportiv care practică schiful (2). (<schif + *-ist*)
- schilift** *s. n.* instalație pentru transportul schiorilor în vârful unei părți. (<engl., fr. *skilift*, germ. *Skilift*)
- schíór**, **-oáre** *s. m. f.* cel care schiază, care practică schiul (2). (<fr. *skieur*)
- schip** *s. n.* cutie mare de tablă folosită la transportul materialelor într-un puț de mină, într-o fabrică etc. și care se descarcă automat prin basculare; cupă a unei betoniere. (<fr., engl. *skip*)
- schiper** *s. m.* 1. cărmaci al unei ambarcații cu vele. 2. (*arg.*) comandant al unei nave comerciale. (<engl., fr. *skipper*)
- schismatic**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (cel) care s-a separat de comunitatea unei biserici. (<lat. *schismaticus*, fr. *schismaticque*)

- schismă** *s. f.* 1. separare formală a unui grup de credincioși de o comunitate religioasă. 2. dezbinare, neînțelegere, ruptură provocată de o deosebire de păreri; sciziune. (<fr. *schisme*, lat. *schisma*, gr. *skhismá*)
- SCHISTO-** *elem.* „ruptură, fisură”. (<fr. *schisto-*, cf. gr. *skhistos*, despiciat)
- schistocárp**, -ă *adj.* cu fructe despicate. (<lat. *schistocarpus*)
- schistocit** *s. n.* schizocit. (<fr. *schistocyte*)
- schistofil**, -ă *adj.* cu frunze despicate. (<lat. *schistophilus*)
- schistoză** *s. f.* pneumoconioză benignă datorată inhalării pulberilor de ardezie. (<fr. *schistose*)
- schistozómă** *s. f.* vierme parazit al vaselor sangvine ale mamiferelor și păsărilor, la care produce schistozomiază; bilharzie. (<fr. *schistosomé*)
- schistozomiáză** *s. f.* boală parazitară provocată de schistozomă; bilharzioză. (<fr. *schistosomiase*)
- schită** *vb. I. tr.* 1. a desena ceva schematic; a face o schiță. • (*fig.*) a expune în mod sumar; a contura. 2. a executa în mod vag (un gest, o mișcare etc.). 3. a fixa punctele principale ale unui plan, a proiecta în linii mari; a concepe. *II. refl.* a apărea, a se înfățișa, a reieși în linii incipiente și generale. (<it. *schizzare*)
- schită** *s. f.* 1. desen sumar reprezentând aproximativ conturul și trăsăturile specifice ale unui obiect. • desen executat repede, după o hartă sau după natură în scopul redării detaliilor topografice ale unei porțiuni de teren. 2. reprezentare sumară, în linii generale, a (concepției) unei lucrări scrise, a unui plan de acțiune etc. 3. specie literară epică în proză în care se povestește o întâmplare scurtă și simplă. 4. gest, atitudine; mișcare abia sugerată. (<it. *schizzo*)
- schiză** *vb. tr.* (*bridge*) a obliga un adversar să se deplaseze și, prin urmare, a-i suprima apărarea prin una sau alta din culorile care îi rămân. (<fr. *squeezer*, engl. *squeeze*)
- schiză** *s. f.* (*bridge*) acțiunea de a schiza. (<fr. *squeeze*)
- SCHIZO-**, -schize, *elem.* „fisurare, despicare”. (<fr. *schizo-*, -schize, cf. gr. *skhizein*, a despica)
- schizocárp** *s. n.* fruct uscat care la maturitate se desface în mai multe fructe uniseminale sau unicarpelare. (<fr. *schizocarpe*)
- schizocit** *s. n.* hematie fragmentată; schistocit. (<fr. *schizocyte*)
- schizofazie** *s. f.* vorbire incoerentă, confuză, în ciuda înțelegerii cuvintelor, schizofrenie. (<fr. *schizophrenie*)
- schizoficée** *s. f. pl.* clasă de schizofite: algele albastre. (<fr. *schizophycées*)
- schizofite** *s. f. pl.* grup de organisme vegetale unicelulare lipsite de nucleu, care se reproduc prin diviziune simplă. (<fr. *schizophytes*)
- schizofrén**, -ă *adj.*, *s. m. f.* schizofrenic. (<fr. *schizofrène*)
- schizofrénic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de schizofrenie; schizofren. (<fr. *schizofrénique*)
- schizofrenie** *s. f.* boală psihică gravă caracterizată prin disocierea spiritului, idei delirante și halucinații. (<fr. *schizophrenie*)
- schizogén**, -ă *adj.* 1. care ia naștere prin diviziune. 2. care se reproduce prin schizogeneză. (<fr. *schizogène*)
- schizogenéză** *s. f.* reproducere asexuată prin despicare a celulei sau a organismului, la unele bacterii, alge și anelide. (<fr. *schizogenèse*)
- schizogonie** *s. f.* înmulțire prin scizioparitate la protozoare și plante inferioare. (<fr. *schizogonie*)
- schizografie** *s. f.* tulburare a limbajului scris prin juxtaponerea incorectă de cuvinte reale sau imaginare. (<fr. *schizographie*)
- schizoid**, -ă *I. adj.* 1. (despre o constituție mintală) predispus spre schizofrenie. 2. (despre stări mintale) care caracterizează temperamentul schizotimic și schizofrenia. *II. s. m. f.* persoană cu constituție schizoidă (I). (<fr. *schizoïde*)
- schizomanie** *s. f.* formă ușoară de schizofrenie, caracterizată prin autism, dezadaptare față de mediu. (<fr. *schizomanie*)
- schizomé**, -ă *adj.* care se rupe în mai multe fragmente. (<fr. *schizomère*)
- schizomicete** *s. n. pl.* clasă de schizofite: bacteriile. (<fr. *schizomycètes*)
- schizopetal**, -ă *adj.* cu petale despicate. (<lat. *schizopetalus*)
- schizopód**, -ă *I. adj.* cu picioare ramificate. *II. s. n. pl.* ordin de mici crustacee inferioare, terestre sau marine, cu picioarele ramificate. (<fr. *schizopode/s*)
- schizotimic**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care prezintă schizotimie. (<fr. *schizothymique*)
- schizotimie** *s. f.* constituție psihică printr-o slabă afectivitate și prin tendința spre interiorizare. (<fr. *schizothymie*)
- schnauzer** /șnă-u-țer/ *s. m.* câine de pază, robust, numit și grifon (3). (<germ. *Schnauzer*)
- schooner** /scúnăr/ *s. n.* / scună *s. f.* navă cu vele, cu două catarge înclinate, asemănătoare cu goeleta, folosită pentru pescuit și cabotaj. (<engl., fr. *schooner*)
- schopenhauerian**, -ă /șo- / *adj.* *s. m. f.* (adept) al schopenhauerismului. (<Schopenhauer + -ian)
- schopenhauerism** *s. n.* filozofia lui Schopenhauer, care afirmă că esența lumii „este voința universală, oarbă și irațională, și exclude existența legilor dezvoltării naturii și a societății și propagă un estetism mizantrop, culminând prin proclamarea idealului mistic al „Nirvanei”. (<schopenhauerian + -ism)
- schuus** /șus/ *s. n.* coborâre directă a unei pante pe schiuri. (<germ. *Schuss*)
- SCIA-**, **SCIADO-** *v. s c h i a -*
- sciadofil**¹, -ă *adj.* sciafil. (<fr. *sciadophile*)
- sciadofil**², -ă *adj.* cu frunze ca umbrela. (<lat. *sciadophyllus*)
- sciadofite** *s. f. pl.* sciafite. (<fr. *sciadophytes*)
- sciadofób**, -ă *adj.* (despre plante) care evită locurile umbrase. (<lat. *sciadophobus*)
- sciafil**, -ă *adj.* 1. (despre plante) care prezintă afinitate pentru locurile umbrase; schiafil, sciadofil, sciofil, scotofil, ombrofil. 2. (despre animale) care trăiește în condiții de lumină slabă. (<fr. *sciophile*)
- sciafite** *s. f. pl.* plante sciafile; sciadofite, sciofite. (<fr. *sciaphytes*)
- scialitic** *s. n.* dispozitiv de iluminare care nu produce umbră, în chirurgie. (<fr. *scialytique*)
- sciatalgie** *s. f.* nevralgie sciatică. (<fr. *sciatalgie*)
- sciatic**, -ă *I. adj.* al șoldului, al osului ischion. *O nerv* = nerv care pornește din partea inferioară a măduvei spinării și se ramifică în toată partea de jos a corpului. *II. s. f.* nevralgie prin dureri pe traiectul nervului sciatic. (<fr. *sciatique*, lat. *sciaticus*)
- science-fiction** /săiăns-fișăn/ *s. n.* gen românesc sau cinematografic având ca subiect întâmplări cu caracter științifico-fantastic; literatură științifico-fantastică. (<engl. *science-fiction*)
- științifică** *s. f.* știința ca fenomen social, dezvoltarea și structura acesteia, organizarea, locul și rolul ei în societate, optimizarea cercetării științifice; știința despre știință; scientologie. (cf. lat. *scientia*, știință)
- scientism** *s. n.* 1. concepție filozofică pozitivistă care consideră că știința, concepută ca un ansamblu de cunoștințe „pozitive”, exacte, eliberată de orice implicații „metafizice”, este singura în măsură să rezolve toate problemele cunoașterii; fetișizare a științei. 2. poziție teoretică avansată a unor savanți cu vederi avansate, dialectice. (<fr. *scientisme*)
- scientist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al scientismului. (<fr. *scientiste*)
- scientiză** *vb. tr.* a introduce în anumite discipline sau domenii metode proprii unor alte științe. (<engl. *scientize*)
- scientológ**, -ă *s. m. f.* specialist în scientologie. (<scientologie)
- scientologie** *s. f.* științifică. (<fr. *scientologie*, engl. *scientology*)
- SCIFI-/SCIFO-** *elem.* „cupă, pânză”. (<fr. *scyphi-*, *scypho-*, cf. lat. *scyphus*, gr. *skyphos*)
- scifiform**, -ă *adj.* (despre organe vegetale) în formă de cupă. (<fr. *scyphiforme*)
- scifoid**, -ă *adj.* cu aspect de cupă (<fr. *scyphoïde*)
- scifozoare** *s. n. pl.* clasă de celenterate marine: polipii în formă de cupă și meduze fără vâl; acalefe. (<fr. *scyphozaires*)

- scindă** *vb. tr., refl. a (se) despărți, a (se) separa; a (se) fracționa.* • (*chim.*; despre combinații) *a (se) descompune cu ajutorul unui agent fizic sau chimic în combinații mai simple.* (< fr. *scinder*, lat. *scindere*)
- SCINTI-/SCINTILO-** *elem.* „scânteie“, „scintilație“. (< fr. *scinti-*, *scintillo-*, cf. lat. *scintilla*)
- scintigraf** *s. n.* aparat folosit în scintigrafie. (< engl. *scintigraph*)
- scintigrafie** *s. f.* metodă de exploatare a unui țesut sau organ intern cu ajutorul unei substanțe radioactive; scintilografie; imaginea obținută. (< fr. *scintigraphie*, engl. *scintigraphy*)
- scintigramă** *s. f.* înregistrare grafică a radioactivității unui țesut după introducerea unei substanțe radioactive; scintilogramă. (< fr. *scintigramme*)
- scintilator** *s. m.* substanță în masa căreia se produc scintilații sub acțiunea razelor radioactive. (< fr. *scintillateur*)
- scintilație** *s. f.* 1. scânteire, sclipire. • iluminare de foarte scurtă durată, punctuală, a unui ecran fluorescent pe care cade o particulă cu mare viteză. 2. impuls luminos de scurtă durată produs de contactul unei particule cu un scintilator. 3. sclipirea stelelor. (< fr. *scintillation*, lat. *scintillatio*)
- SCINTILO-** *v. s. c. i. n. t. i. -*
- scintilografie** *s. f.* scintigrafie. (< fr. *scintillographie*)
- scintilogramă** *s. f.* scintigramă. (< fr. *scintilogramme*)
- scintilometr** *s. n.* lunetă astronomică pentru măsurarea scintilației (3). (< fr. *scintillomètre*)
- scintiscanograf** *s. n.* aparat cu ajutorul căruia, pe baza unui sistem de fotografiere, se pot determina cu precizie regiunile bolnave ale glandei tiroide. (< fr. *scintiscanographe*)
- SCIO-** *v. s. c. h. i. a²*
- sciofil**, -ă *adj.* sciafil. (< lat. *sciophilus*)
- sciofite** *s. f. pl.* sciafite. (< lat. *sciophytæ*)
- sciograf** *s. m.* pictor antic care excela în sciografie. (< fr. *sciographe*)
- sciografie** *s. f.* 1. (*ant.*) arta de a picta umbrele. 2. desen care prezintă grafic interiorul unui edificiu. 3. (*astr.*) mod de a calcula ora după lungimea umbrelor. (< fr. *sciographie*)
- sciolo** /siol-/ *I. adv. (muz.)*- liber, degajat, vijelios, impetuos. • (la instrumentele cu coarde și arcuș) cu tot arcușul. *II. s. n.* compoziție în stil neriguros. *III. adj.* (despre versuri) alb. (< it. *sciolo*)
- scit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) care aparținea unei populații indo-europene nomade, în stepile din nordul Mării Negre și ale Mării Caspice; scitic. • (*s. f.*) limbă iraniană veche vorbită de sciti; scitică. (< fr. *scythe*, lat. *scythæ*)
- scitală** *s. f. (ant.)* 1. bici, curea. 2. scrisoare secretă (la spartani, scrisă cu caractere convenționale). (< it. *scitala*)
- scitic**, -ă *adj.*, *s. f.* scit(ă). (< fr. *scythique*, lat. *scythicus*)
- SCIUR(O)-** *elem.* „veveriță“. (< fr. *sciur/o-*, cf. lat. *sciurus*, gr. *skiouros*)
- sciuride** *s. f. pl.* familie de animale rozătoare: veverița, popândăul, marmota. (< fr. *sciurides*)
- sciurormorfe** *s. f. pl.* subord. de mamifere rozătoare: sciuridele și familiile înrudite. (< fr. *sciuroromphes*)
- SCIZI-** *elem.* „sciziune“, „separare, împărțire“. (< fr. *scissi-*, cf. lat. *scissus*)
- scizionă** *vb. tr., refl. a (se) despărți, a (se) separa, a (se) desprinde.* (< fr. *scissionner*)
- scizionism** *s. n.* politică scionistă. (< fr. *scissionnisme*)
- scizionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care aparține unei fracțiuni, care urmărește să provoace sciziune. (< fr. *scissionniste*)
- scizipăr**, -ă *adj.* care se înmulțește prin sciziparitate. (< fr. *scissipare*)
- sciziparitate** *s. f.* mod de înmulțire asexuată, la bacterii și protozoare, prin scindarea organismului în două fragmente; fisiune (2). (< fr. *scissiparité*)
- sciziune** *s. f.* separație, despărțire, dezbinare intervenită într-un grup, într-o organizație care anterior era bine încheagată. (< fr. *scission*, lat. *scissio*)
- scizură** *s. f. (anat.)* fisură pe suprafața unor organe; crăpătură. (< fr. *scissure*, lat. *scissura*)
- scizurită** *s. f.* inflamație a unei scizuri pulmonare. (< fr. *scissurie*)
- sclav**, -ă *s. m. f.* 1. persoană lipsită de orice mijloace de existență, în proprietatea deplină a unui stăpân care dispunea de ea. 2. (*fig.*) cel care satisface în mod servil, cu supunere oarbă, voința altuia. • (*fig.*) persoană stăpânită de o pasiune, de un viciu; rob. (< lat. *sclavus*)
- sclavagism** *s. n.* orânduire socială în care baza relațiilor de producție o constituie proprietatea privată a stăpânului de sclavi asupra mijloacelor de producție și asupra producătorilor. (după fr. *esclavagisme*)
- sclavagist**, -ă *adj.* referitor la sclavagism, specific sclavagismului. (după fr. *esclavagiste*)
- sclavaj** *s. n.* sclavie. (după fr. *esclavage*)
- sclavie** *s. f.* 1. stare, condiție de sclav; robie, sclavaj. 2. starea cuiva care se află sub o stăpânire tiranică. 3. (*fig.*) dependență totală. (< slav + -ie)
- SCLER(O)-, -scleroză** *elem.* „dur, rigid, scleros“; „îndurație“, „sclerotica“. (< fr. *sclér/o-*, -*sclérose*, cf. gr. *skleros*, *sklerosis*)
- scleradenie** *s. f.* adenopatie cu caracter scleros. (< fr. *scléradénie*)
- scleră** *s. f.* tunica solidă a globului ocular. (< germ. *Sklera*)
- sclerectazie** *s. f.* distensie a scleroticii, în urma unor leziuni inflamatorii sau degenerative. (< fr. *sclérectasie*)
- sclerectomie** *s. f.* rezecție a sclerei sau a scleroticii. (< fr. *sclerectomie*)
- scleredem** *s. n.* edem scleros la nivelul căruia pielea pare injectată cu parafină, având consistență ceroasă. (< fr. *scléroedème*)
- sclereidă** *s. f.* celulă moartă, cu membrana îngroșată și lignificată, formând țesutul dur al coajilor de nucă, al sămănurilor de piersici etc.; scleroblast. (< fr. *scléréide*)
- sclerém** *s. n.* sclerodermie difuză. (< fr. *scléreme*)
- scleremie** *s. f.* sclerodermie generalizată. (< fr. *scléremie*)
- sclerenchím** *s. n.* țesut vegetal de susținere, din celule cu membrane lignificate. (< fr. *sclérenchyme*)
- sclerificăre** *s. f.* întărire, lignificare. (după fr. *sclérification*)
- sclerită** *s. f.* inflamație a scleroticii; sclerotită. (< fr. *sclérite*)
- scleroblast** *s. n.* sclereidă. (< lat. *scleroblasta*)
- scleroblastém** *s. n.* țesut embrionar din care se formează oasele. (< fr. *scléroblastème*)
- sclerocârp**, -ă *I. adj.* cu fructe tari. *II. s. n.* înveliș dur al sămănurilor. (< fr. *sclérocarme*, lat. *sclerocarpium*)
- sclerocheratită** *s. f.* inflamație a scleroticii și a corneei. (< fr. *sclérokératite*)
- scleroconjunctivită** *s. f.* inflamație a scleroticii și a conjunctivei. (< fr. *scléro-conjonctivite*)
- sclerodermi** *s. m. pl.* subord. de pești plectognathi, a căror piele conține plăci osoase. (< fr. *sclérodermes*)
- sclerodermie** *s. f.* boală prin îngroșarea pielii și a țesutului celular subcutanat. (< fr. *sclérodermie*)
- sclerodont**, -ă *adj.* cu dinți rigizi. (< lat. *sclerodontus*)
- sclerofil**, -ă *adj.* (despre plante) cu frunze rigide și cu cuticulă groasă, adaptat la secetă. (< fr. *sclérophylle*)
- sclerofilie** *s. f.* însușire a plantelor sclerofile. (< fr. *sclérophylle*)
- sclerofit**, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă) cu frunze rigide, cu spini, săracă în clorofilă, sempervirescentă. (< fr. *sclérophyte*)
- sclerofthalmie** *s. f.* scleroza țesutului conjunctiv al ochiului. (< fr. *sclérophthalmie*)
- sclerogén**, -ă *adj.* care determină producerea unui țesut scleros; (despre țesuturi vegetale) care produce lignină. (< fr. *sclérogène*)
- sclerograf** *s. n.* aparat pentru evaluarea elasticității metalelor. (< fr. *sclérographe*)
- scleroid**, -ă *adj.* cu aspect dur. (< fr. *scléroïde*)
- scleróm** *s. n.* scleroză (1). (< fr. *sclérome*, gr. *skleroma*)
- scleromalacie** *s. f.* ramolism al scleroticii. (< fr. *scléromalacie*)
- sclerometrie** *s. f.* determinare a durtății mineralelor și a corpurilor metalice, solide, prin măsurarea durtății la zgăriere. (< fr. *sclérométrie*)

- sclerométru** *s. n.* aparat folosit în sclerometrie. (< fr. *scléromètre*)
- scleronóm**, -ă *adj.* aliaj ușor dur, cu bază de aluminiu. (< germ. *Skleron*)
- scleronichie** *s. f.* îngroșare congenitală a unghiilor. (< engl. *scleronychia*)
- scleronóm**, -ă *adj.* (despre legăturile sistemelor de puncte materiale) care nu variază în timp; rigid. (< fr. *scléronome*)
- scleroplastic** *s. f.* refacerea chirurgicală a sclerei. (< engl. *scleroplasty*)
- sclerópód**, -ă *adj.* (despre plante) cu suport rigid. (< fr. *scléropode*)
- sclerós**, -oasă *adj.* I. cauzat de scleroză. • (despre țesuturi) îngroșat, fibros. 2. (*rar*;) despre ființe) sclerozat. (< fr. *scléreux*)
- sclerosarcóm** *s. n.* tumoare dură a țesutului celular. (< fr. *sclérosarcome*)
- scleroscóp** *s. n.* instrument pentru determinarea durtății corpurilor prin reacția elastică la lovire a unui percutor. (< fr. *scléroscope*)
- sclerosfără** *s. f.* zonă externă a stratisferei în care rocile, sub acțiunea presiunii și a temperaturii, sunt casante la deformațiile tectonice. (< germ. *Sklerosphäre*)
- sclerospérn**, -ă *adj.* cu semințe uscate. (< fr. *sclérosperme*)
- sclerót** *s. m.* organ de înmulțire vegetativă și de rezistență, la unele ciuperci, dintr-o împletitură de hife și învelit de un strat protector. (< fr. *sclérote*)
- sclerótică** *s. f.* membrană albă, opacă, alcătuită din fibre tari și elastice, care formează înveliul exterior al globului ocular; albul ochiului. (< fr. *sclérotique*)
- sclerotită** *s. f.* sclerită. (< fr. *sclérotite*)
- sclerotóm** *s. n.* instrument folosit în sclerotomie. (< fr. *sclérotome*)
- sclerotomie** *s. f.* incizie a scleroticii. (< fr. *sclérotomie*)
- scleroză** *vb.* I. *refl.* a se îmbolnăvi de scleroză. • (*fig.*) a se împietri, a nu mai evolua. II. *tr.* a provoca scleroză (1). (< fr. *sclérose*)
- sclerozant**, -ă *adj.* care provoacă scleroză. (< fr. *sclérosant*)
- scleroză**¹ *s. f.* I. indurație a țesuturilor, în special a celui conjunctiv; sclerom. O ~ în plăci = boală prin leziuni cu multiple focare de demielinizare, diseminate în sistemul nervos central, putând antrena tulburări neurologice diverse. 2. (*fig.*) stare a ceea ce nu mai este capabil de evoluție, de adaptare, a ceea ce și-a pierdut orice suplète. (< fr. *sclérose*)
- scleroză² *v. scler(o)-.*
- scoltalmide** *s. n. pl.* familie de pești teleosteeni; calcanul. (< lat. *scolthalmidae*)
- scolást** *s. m.* I. filozof-teolog din evul mediu adept al scolasticii. 2. (*fig.*) gânditor dogmatic care judecă rigid, numai după canoane. (< germ. *Scolast*)
- scolástic**, -ă I. *adj.* referitor la scolastică. • (*p. ext.*) pedant, livresc, rupt de realitate. II. *s. f.* învățământul și filozofia predate în țările catolice din Europa medievală, care căutau să fundamenteze dogmele bisericii creștine, caracterizându-se prin raționamente abstracte și prin artificii logice sterile. • (*p. ext.*) orice speculație sterilă, ruptă de viață. (< fr. *scolastique*, lat. *scholasticus*)
- scolasticism** *s. n.* concepție specifică scolasticii; metodă scolastică. (< fr. *scolasticisme*)
- scólex** *s. n.* partea anterioară a teniei, care poartă organele de fixare. (< fr., lat. *scolex*)
- scolíast** *s. m.* autor de scoli (2). (< fr. *scoliaste*)
- scólie** *s. f.* I. cântec aedic în Grecia antică, cu acompaniament instrumental. 2. adnotare gramaticală sau critică la un text clasic. 3. remarcă relativă la o problemă, la o teoremă rezolvată sau demonstrată anterior. (< fr. *scolie*)
- SCOLIO-**, -scolioză *elem.* „încovoiere, curbare”. (< fr. *scolio-*, -*scoliose*, cf. gr. *skolios*)
- scoliótic**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind de scolioză). (< fr. *scoliotique*)
- scolioză**¹ *s. f.* încovoiere laterală a coloanei vertebrale (în regiunea dorsală). (< fr. *scoliose*)
- scolioză² *v. scolio-*.
- scolopéndră** *s. f.* mic miriapod veninos, insectivor, care trăiește prin locuri umede și întunecoase. (< fr. *scolopendre*, lat. *scolopendra*)
- scombride** *s. n. pl.* familie de pești teleosteeni marini, buni înotători, cu capul și botul turtit, gura mare; scrumbia albastră, lacherda, pălămida, somnul etc. (< fr. *scombridés*)
- scones** I. *s. m.* mic mamifer carnivor din America, înrudit cu dihorul, a cărui blană este foarte prețuită. II. *s. n.* blana prelucrată a acestui animal. (< fr. *sconse*, engl. *skunks*)
- scóndru** *s. n. (mar.)* lemn de formă cilindrică sau țevă metalică lungă cu care se menține o navă la o anumită distanță de țăr. (după it. *scontro*)
- scont** *s. n.* I. operație bancară prin care se plătește cuiva anticipat valoarea unei cambii, reținându-se un procent care reprezintă dobânda pentru un împrumut, pe care un bancher și-o reține anticipat. 2. reducere, scăzământ făcut unui debitor care achită o datorie înainte de scadență. (< it. *sconto*)
- scontá vb. tr.** I. a cumpăra, a vinde polite înainte de scadență; a efectua un scont. 2. (*fig.*) a conta pe cineva, a-și face planuri dinainte. (< it. *scontare*)
- scontábil**, -ă *adj.* (despre efecte, cambii) care se poate sconta. (< it. *scontabile*)
- scontatór**, -oáre *adj. s. m. f.* (cel) care efectuează operații de scont. (< it. *scontatore*)
- scóp, -scopie *elem.* „examinare”, „explorare”, „imaginare”. (< fr. *scope*, -*scopie*, cf. gr. *skopos*, *skopia*)
- scopócróm** *s. n. (cinem.)* procedeu constând în a face ca filmele vechi în alb-negru să poată rula ca producții în culori. (< fr. *scopochrome*)
- scopolamină** *s. f.* alcaloid din mandragoră, cu acțiune asemănătoare atropinei. (< fr. *scopolamine*)
- scoptofílie** *s. f.* voaiaerism (< fr. *scoptophilie*)
- scor** *s. n.* raportul dintre punctele câștigate și cele pierdute într-o competiție sportivă. O ~ alb = meci nul. (< fr. *score*)
- scorbút** *s. n.* boală cronică datorată lipsei vitaminei C din alimentație, care se manifestă prin anemie, sângerarea gingiilor și căderea dinților, apariția unor plăgi deschise etc. (< fr. *scorbut*, lat. *scorbutus*)
- scorbútic**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind de scorbut). (< fr. *scorbutique*, lat. *scorbuiticus*)
- scordáto** *adv. (muz.)* dezacordat, disonant. (< it. *scordato*)
- scordatúră** *s. f. (muz.)* acordaj neobișnuit al unui instrument cu coarde, pentru a obține unele efecte de culoare. (< it. *scordatura*)
- scór I. s. m. I.** golgheter. 2. cel care înregistrează scorul în foile de arbitraj; cel care operează pe panoul de scor evoluția rezultatului echipelor angajate în joc. II. *s. n.* panou pe care se afișează scorul într-o întrecere sportivă. (< engl. *scorer*)
- scoriacéu**, -ée *adj.* de natura scoriei. (< fr. *scoriacé*)
- scórie** *s. f.* I. reziduu la extragerea metalelor din mine-reuri și la topirea metalelor; zgură. 2. produs vulcanic spongios cu aspect de zgură. 3. strat de oxid pe suprafața unei piese de oțel încălzite la temperaturi înalte. 4. (*fig.*) imperfecțiune, defect. (< fr. *scorie*, lat. *scoria*)
- scorificáre** *s. f.* lichefiere a materiilor străine dintr-un metal în stare de fuziune. (după fr. *scorification*)
- scorpénă** *s. f.* pește marin de culoare neagră, cu capul acoperit cu solzi ascuțiți care conțin venin; porc-de-mare. (< fr. *scorpène*, lat. *scorpena*)
- scorpeníde** *s. f. pl.* familie de pești cu capul cu țepi, adesea veninoși; scorpena. (< fr. *scorpenidés*)
- scorpenifórme** *s. f. pl.* ordin de pești osoși marini; scorpenidele și alte familii înrudite. (< fr. *scorpeniformes*)
- scorpión** *s. m. I.* insectă tropicală arahnidă, asemănătoare unui răcușor, cu înțepătură foarte veninoasă. 2. al optulea semn al zodiacului. (< fr. *scorpion*, lat. *scorpio*)
- scorpiónide** *s. n. pl.* ordin de arahnice: scorpionii. (< fr. *scorpionidés*)
- scorțonéră** *s. f.* plantă perenă cu frunze mari și flori galbene, cultivată pentru rădăcinile sale cămoase, în alimentație. (< it. *scorzoneră*)
- scótă** *s. f. (mar.)* parămă cu care se fixează colțul de jos al unei vele. (< it. *scotta*)
- scotch**¹ /scoci/ *s. n.* whisky scoțian. (< engl. *scotch*)
- scotch**² /scoci/ *s. n.* bandă transparentă adezivă, servind la lipit. (< engl. *scotch*, *n. com.*)

scótie *s. f.* (*arhit.*) mulară concavă între două toruri sau muluri proeminente. (<fr. *scotie*, lat. *scotia*)

scotism *s. n.* doctrină a gânditorului medieval Duns Scot, sinteză a platonismului augustinian cu aristotelismul, reprezentat de Toma d'Aquino, atribuind voinței preeminență asupra intelectualismului aristotelic. (<fr. *scotisme*)

scotist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al scotismului. (<fr. *scotiste*)

SCOTO- *elem.* „obscuritate, întunerice”. (<fr., engl. *scoto-*, cf. gr. *skotas*)

scotofil, -ă *adj.* sciafil. (<lat. *scotophilus*)

scotofite *s. f. pl.* plante pe locuri întunecoase. (<fr. *scotophytes*)

scotofobie *s. f.* teamă patologică de întunerice. (<engl. *scotophobia*)

scotofobism *s. n.* reacție a organismului față de întunerice. (<fr. *scotofobisme*)

scotóm *s. n.* pată imobilă care acoperă o parte a câmpului vizual, depinzând de o lexiune a nervului optic sau de o afecțiune a coroidelor ori retinei. (<fr. *scotome*)

scotometrie *s. f.* determinare cu ajutorul câmpimetriei a zonelor din câmpul vizual în care vederea este diminuată sau suprimată. (<engl. *scotometry*)

scotométru *s. n.* instrument folosit în scotometrie. (<engl. *scotometer*)

scotoplanctón *s. n.* plancton al apelor de la mari adâncimi, lipsite de lumină. (<fr. *scotoplancton*)

scototaxie *s. f.* orientare pozitivă a organelor vegetale către întunerice. (<fr. *scototaxie*)

scototropism *s. n.* tropism cauzat de obscuritate, cu orientare spre întunerice. (<fr. *scototropisme*)

scottish-terrier /scótiș-terié/ *s. m.* câine basset cu păr des, sărmos. (<engl., fr. *scottish-terrier*)

scoutism /scu-/ *s. n.* mișcare pedagogică de la începutul sec. XX din Anglia având ca principiu de educare a tineretului autofirmarea activă și dorința de a se instrui. (<fr. *scoutisme*)

scrabble /screbl/ *s. n.* joc distractiv, în două, trei sau patru persoane, constând în formarea de cuvinte încruciate pe o tablă, folosind jetoane pe care sunt notate literele, fiecare jucător trebuind să obțină numărul cel mai mare de puncte prin plasarea literelor mai valoroase pe pătrățelele cele mai favorabile. (<engl. *scrabble*)

scratch /screci/ *s. n.* (*sport*) eliminare a unui concurent din competiție prin ștergerea de pe listele de participanți. (<engl. *scratch*)

scréper *s. n.* 1. utilaj rutier pentru săpat, transportat și nivelat pământul. 2. (*mine*) dispozitiv de transport dintr-o cutie de oțel fără fund, cu o lamă cu gheare la partea inferioară, care este trasă printr-un cablu fără sfârșit peste o grămadă de material. (<engl., fr. *scraper*, rus. *skreper*)

scrib *s. m.* 1. copist și alcătuitor de acte la diferite popoare. • (la vechii evrei) cărturar, jurist, învățat care ălmăcea poporul în normele de drept. 2. (*peior.*) scriitor, gazetar lipsit de valoare. (<fr. *scribe*, lat. *scriba*)

SCRIBO-/SCRIPT(O)-, -**scripție** *elem.* „scriș”. (<fr. *scribo-*, *scripto/-*, -*scription*, cf. lat. *scriptus*)

scribomán, -ă *s. m.* scriptoman. (<fr. *scribomane*)

scribomanie *s. f.* scriptomanie. (<fr. *scribomanie*)

scriitură *s. f.* 1. modalitatea de a scrie o operă beletristică, de a realiza actul scrisului. • artă scriitoricească. 2. aspect tehnic al unei compoziții muzicale în raport cu adaptarea ei la instrumentul muzical. (după fr. *écriture*)

scrimă *s. f.* sport constând în a mânui sabia, spada și floreta. (<it. *scrima*, după fr. *escrime*)

scrimér, -ă *s. m. f.* sportiv care practică scrima. (după fr. *escrimeur*)

script *s. n.* scenariul unui film, al unei emisiuni. (<engl. *script*)

SCRIPT²(O)- v. scribo-

scripte *s. f. pl.* condici, registre, acte publice, contabile etc.; însemnări făcute în el. (<lat. *scripta*)

scriptic, -ă *adj.* care rezultă din scripte. **O fond** ~ = fond destinat pentru plata personalului scriptic; *personal* ~ = personal angajat în schemă, bugetar. (<script + -ic)

scriptológ, -ă *s. m. f.* birocrat. (<scripte + -log)

scriptologie *s. f.* formalism exagerat în rezolvarea hărtilor; birocratie. (<scriptolog + -ie)

scriptomán, -ă *s. m. f.* cel care are mania scrisului; scriboman. (<scriptomanie)

scriptomanie *s. f.* mania de a scrie mult; scribomanie. (<scripte + -manie)

scriptór *I. s. m.* 1. scrib care (tran)scrie. 2. scriitor, autor. 3. funcționar în cancelaria Vaticanului care scrie bule papale. 4. cel care, cu mâna sa, scrie un text. **II. s. n.** aparat înregistrator. (<germ. *Skriptor*, lat. *scriptor*)

scriptorie *s. f.* atelier de copisti în evul mediu; scriptoriu. (după it. *scrittoria*)

scriptóriu *s. n.* scriptorie. (<fr., lat. *scriptorium*)

scriptural, -ă *adj.* referitor la scriitură, la textele scrise. **O monedă** ~ă = mijloc de plată altul decât biletele de bancă sau piesele monede. (<fr. *scriptural*)

scripturár, -ă *adj.* referitor la *Scriptură*. (<fr. *scripturaire*)

-**scripție** v. scribo-

scrofulária *s. f.* plantă care crește de preferință pe marginea apelor. (<lat. *scrofularia*, fr. *scrofulaire*)

scrofulariáce *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate gamopetale: scrofularia, digitala etc.; scrofularinee. (<fr. *scrofulariacées*)

scrofularinée *s. f. pl.* scrofulariacee. (<fr. *scrofularinées*)

scrófulă *s. f.* tumoare a ganglionilor limfatici de la gât (de natură tuberculoasă). (<fr. *scrifule*, lat. *scrofula*)

scrofulidă *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile cutanate sub formă de scrofuli. (<fr. *scrofulide*)

SCROFULO- *elem.* „umflătură, nodul”. (<fr. *scrofulo-*, cf. lat. *scrofulae*, tumori)

scrofulodermă *s. f.* tuberculoză a pielii, prin noduli localizați în hipoderm. (<fr. *scrofuloderme*)

scrofulóm *s. m.* tumoare scrofuloasă. (<fr. *scrofulome*)

scrofulos, -oasă *adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de scrofuloză; strumos. (<fr. *scrofuloux*)

scrofulotuberculóză *s. f.* formă ușoară de tuberculoză ganglionară și osoasă (la copii). (<fr. *scrofulo-tuberculose*)

scrofulóză *s. f.* boală cronică de natură tuberculoasă, prin inflamarea ganglionilor limfatici de la gât. (<germ. *Skrofulose*)

scrot *s. n.* înveliș cutanat al testiculelor. (<fr., lat. *scrotum*)

scrub *s. n.* brisă din Australia centrală cu tufărișuri xerofite. (<engl. *scrub*)

scrúber *s. n.* epurator de gaz cu ajutorul unui jet de apă. (<engl. *scrubber*)

scrúpl *s. n.* sentiment dezvoltat al cinstei, al corectitudinii, al onoarei. **O fără** (sau *lipsit de*) ~e = fără nici un considerent moral în atingerea unui scop; imoral, incorect. (<fr. *scrupule*; lat. *scrupulum*)

scrupulos, -oasă *adj.* 1. care are scrupule; cinstit, corect. 2. care își face conștiința, cu exactitate datorită. • făcut îngrijit, conștiințios. (<fr. *scrupuleux*, lat. *scrupulosus*)

scrupulozitate *s. f.* 1. însușirea de a fi scrupulos; corectitudine. 2. conștiințiozitate, exactitate, meticulozitate. (<fr. *scrupulosité*, lat. *scrupulositas*)

scrúpulum *s. m.* a 24-a parte dintr-o uncie în sistemul unităților de măsură roman. (<lat. *scrupulum*)

scrutá *vb. tr.* a cerceta, a privi atent, iscoditor; a examina. • (*fig.*) a cerceta, a analiza minuțios, atent. (<fr. *scruter*, lat. *scrutari*)

scrutátór, -oáre *adj.* atent, cu priviri pătrunzătoare. • (*fig.*) care cercetează amănunțit. (<fr. *scrutateur*, lat. *scrutator*)

scrutin *s. n.* 1. mod de alegere pentru organele de stat prin buletine care se introduc într-o urnă. • ansamblul operațiilor. 2. mod de adoptare, prin vot, a hotărârilor la conferințele internaționale sau la sesiunile organizațiilor internaționale. (<fr. *scrutin*)

scuamáta *s. f.* (*anat., mil.*) cuirasă făcută din mici bucăți metalice imbinat ca solzii de pește. (<lat. *squamata*)

scuámă *s. f.* strat epidemic care se desface de pe piele în urma unor boli ca scarlatina, pojarul etc. (<fr. *squame*)

scuamós, -oasă *adj.* 1. care se aseamănă cu solzii unui pește; cu coji. 2. acoperit, protejat de scuame. (<fr. *squameux*)

scuar *s. n.* mică grădină în mijlocul unei piețe publice

- sau la o răspântie de străzi. • (*p. ext.*) zonă verde care separă cele două sensuri de circulație ale unei autostrăzi. (<fr. *square*)
- scud** *s. m.* veche monedă italiană de argint sau de aur, în apusul Europei. (<it. *scudo*)
- sculptă** *vb. tr.* a reproduce plastic în relief o figură, o imagine artistică etc., cioplind un material dur sau modelând o substanță plastică. (<fr. *sculpter*)
- sculptat** *s. n.* sculptare. (<*sculpta*)
- sculptogénic**, -ă *adj.* (despre oameni) demn de sculptat. (<*sculpta*, după *fotogenic*)
- sculptor** *s. m.* artist care se ocupă cu sculptura. (<fr. *sculpteur*, lat. *sculptor*)
- sculptóric**, -ă *adj.* referitor la sculptură. (<*sculptor* + -ic)
- sculptorită** *s. f.* femeie sculptor. (<*sculptor* + -ită)
- sculptural**, -ă *adj.* 1. referitor la sculptură; lucrat ca o sculptură. • demn de a fi sculptat. 2. (despre opere de artă) lucrat cu migală, cizelat. 3. (despre suprafețe de teren) săpat, erodat (de ape). (<fr. *sculptural*)
- sculptură** *s. f.* 1. arta de a reprezenta plastic, tridimensional, formele naturii vii, diferite ornamente etc. • fel de a sculpta caracteristic unei epoci sau unui sculptor. 2. operă artistică prin sculptură (1); ornament sculptat. (<fr. *sculpture*, lat. *sculptura*)
- scună** *s. f.* v. schooner.
- scurtcircuit** *s. n.* 1. legătură electrică cu rezistență aproape nulă stabilită între două puncte ale unei rețele sau instalații ce au o rezistență foarte mică. 2. întrerupere accidentală a curentului electric într-o rețea sau instalație. (după fr. *court-circuit*)
- scurtcircuită** *vb. tr., refl.* a (se) realiza un scurtcircuit. (după fr. *court-circuiter*)
- scurtmetraj** *s. n.* film care nu depășește 1000 m lungime. (după fr. *court-métrage*)
- scutella** *s. f.* gen de echinoderme cu țesutul discoidal turrit și zonele ambulacare în formă de petală închisă. (<lat. *scutella*)
- scúter** *s. n.* motocicletă ușoară, cu roți mici, pe care conducătorul stă ca pe un scaun. (<engl., fr. *scooter*)
- scutiér** *s. m.* 1. tânăr nobil, ostaș din Occident, care purta scutul și celelalte arme ale suzeranului feudal. 2. militar, polișt prevăzut cu scut. (după it. *scudiere*)
- scutiform**, -ă *adj.* în formă de scut. (<lat. *scutiformis*)
- scuză** *vb. I. refl.* a aduce, a-și cere scuze; a se dezvinovăți. *II. tr.* a accepta scuzele cuiva; a ierta. (<it. *scusare*, fr. *excuser*)
- scuzăbil**, -ă *adj.* care poate, merită a fi scuzat. (<it. *scusabile*, fr. *excusable*)
- scúză** *s. f.* 1. explicație adusă pentru a motiva și a face să fie iertată o greșeală, o vină; dezvinovățire, justificare. 2. exprimare a regretului pentru o greșeală făcută. *O a cere* ~e = a mărturisii părerea de rău pentru o greșeală săvârșită; a cere iertare. (<it. *scusa*, fr. *excuse*)
- scvámă** *s. f.* frunzișoară rudimentară care protejează mugurii, receptaculul etc. (<lat. *squama*)
- sdruciólo** *adj. inv.* (despre vésuri) care se termină cu un cuvânt proparoxiton. (<it. *sdruciollo*)
- sea-line** /si-láin/ *s. f.* canalizare sub apă care permite încărcarea și descărcarea în plină mare sau în rada unui port a produselor petroliere. (<engl. *sea-line*)
- sebacéu**, -ée *adj.* de natura seului, a corpurilor grase; care conține, produce materii grase. *O glandă* ~ee = glandă exocrină de la rădăcina firelor de păr care secretă sebum; *chist* ~ = chist, rezultat al dezvoltării unei glande sebacee. • (despre secreții) produs de glandele sebacee. (<fr. *sebace*, lat. *sebaceus*)
- sebástă** *s. f.* pește ghimpos, asemănător cu scorpena, în golful Gasconiei și în Marea Mediterană. (<fr. *sebasté*)
- SEBO-** *elem.* „grăsimă”, „sebaceu”. (<fr. *sebo-*, cf. lat. *sebum*)
- sebolít** *s. n.* calcul (II) sebaceu. (<fr. *sebolithe*)
- sebopoiéză** *s. f.* secreție de sebum. (<fr. *sebopoiése*)
- seborée** *s. f.* boală de piele manifestată prin secreție excesivă de sebum, care apare frecvent la pubertate. (<fr. *seborrhée*)
- sebum** *s. n.* lichid gras secretat de glandele sebacee. (<fr. *sebum*, lat. *sebum*)
- secánt**, -ă *I. adj.* (despre o dreaptă, un plan) care taie
- alte drepte, un cerc etc. *II. s. f.* 1. dreaptă care intersectează un cerc sau o curbă în cel puțin două puncte. 2. funcția trigonometrică a unui unghi ascuțit într-un triunghi dreptunghic, raportul dintre ipotenuza și cateta alăturată unghiului. (<fr. *secant*)
- secatór** *s. n.* foarfecă de grădinar. (<fr. *secateur*, rus. *sektor*)
- secco** *adv.* (muz.) sacadat, sec. (<it. *secco*)
- secentesc**, -ă *adj.* 1. care aparține secentismului; secentist. 2. (despre stil) prețios. (<it. *secentesco*)
- secentism** *s. n.* manierism, prețiozism. (<it. *secentismo*)
- secentíst**, -ă *adj.* secentesc. (<it. *secentista*)
- secesioníst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care face secesiune. • partizan al Confederației Sudului în timpul războiului civil din America de Nord. (<fr. *secessionniste*)
- secesiúne** *s. f.* acțiune a unui grup de a se separa de o colectivitate, de un teritoriu, de un stat. *O războiul de ~* = război civil dintre statele sudice și cele nordice ale SUA (1861-1865), terminat cu înfrângerea celor dintâi și cu abolirea sclavajului. (<fr. *secession*, lat. *secessio*)
- secesiún** /se-se-siún/ *s. n.* 1. denumire dată grupărilor artistice de avangardă apărute în țările germanice la sfârșitul sec. XIX, care au susținut impresionismul și postimpresionismul, promovând apoi expresionismul. 2. stil în artele decorative în Occident, corespunzător cu Jugendstil, modern style etc. (<fr. *secession*, germ. *Sezession*)
- secesionism** *s. n.* mișcare secesionistă. (<fr. *secessionnisme*)
- secesioníst**, -ă *adj.* *s. m. f.* (artist adept) al secesionismului. (<fr. *secessionniste*, germ. *Sezessionist*)
- sechélă** *s. f.* 1. tulburare funcțională sau organică în urma unei boli, intervenții chirurgicale etc. 2. (*fig.*) urmă, umare. (<fr. *sequelle*, lat. *sequela*)
- sechestrá** *vb. tr.* 1. a pune (sub) sechestru. • a reține pe cineva cu forța, ilegal. 2. a detașa un sechestrul osos. (<fr. *sequestrer*, lat. *sequestrare*)
- sechestráție** *s. f.* 1. sechestrare. 2. necroză a unui os. *O ~ pulmonară* = malformație congenitală a plămânului prin irigarea anormală a unei părți a acestuia de o arteră din aortă. (<fr. *sequestration*, lat. *sequestratio*)
- sechectrectomie** *s. f.* extracție chirurgicală a unui sechestrul (2); sechectrectomie. (<fr. *sequestrectomie*)
- sechectrotomie** *s. f.* sechectrectomie. (<fr. *sequestrotomie*)
- sechéstru** *s. n.* 1. măsură de asigurare ordonată de organele judiciare sau financiare, constând în aplicarea de sigiliu sau dare în păstrare unei țerte persoane a bunurilor unui încalpat sau debitor. • măsură excepțională de administrare forțată sau de supraveghere adoptată de un stat beligerant față de un bun al inamicului în vederea conservării acestuia. • reținere a unei nave de către un stat, cu privire la care există un litigiu, până la soluționarea acestuia. 2. fragment osos rămas în țesuturi după o fractură sau infecție a osului. • țesut necrozat. (<fr. *sequestre*, lat. *sequestrum*)
- secluziúne** *s. f.* 1. funcțiune psihologică ce asigură pasiv izolarea unei ființe de elementele defavorabile ale mediului înconjurător. 2. ~ *pupilară* = aderența marginii pupilare a irisului la cristalin. 3. stadiu în evoluția unui ciclon, contopirea fronturilor calde și rece, la o anumită distanță de punctul de convergență. (<fr. *seclusion*)
- secodónt**, -ă *I. adj.* (despre molarii carnivorelor) cu tuberculi ascuțiți, tăioși, pe un singur plan longitudinal. *II. s. n. pl.* mamifere cu asemenea dinți. (<fr. *secodontes*)
- secol** *s. n.* 1. interval de timp de o sută de ani; veac. • (*fam.*) perioadă de timp foarte lungă; (*p. ext.*) veșnicie. 2. epocă istorică dominată de un eveniment de seamă, de o personalitate excepțională. (<lat. *saeculum*, it. *secolo*)
- secret**, -ă *I. adj.* 1. tainic, tănuț, ascuns. 2. mascat, ascuns privirii. *II. s. n.* 1. ceea ce este ținut în taină, ce nu se dă publicității; mister. 2. mijloc, procedeu eficace și special pentru a obține ceva. 3. ceea ce constituie condiția intimă a unei științe, unei arte. (<fr. *secret*, lat. *secretus*)
- secretă** *vb. tr.* (despre glande) a produce o secreție. (<fr. *secreter*)
- secretár**¹, -ă *I. s. m. f.* 1. persoană care rezolvă lucrările curente de birou într-o întreprindere, într-o instituție

- administrativă sau științifică. • cel care redactează procesul-verbal asupra lucrărilor și discuțiilor în cadrul unei ședințe. ○ ~ de redacție = colaborator din redacția unei publicații sau edituri care centralizează și coordonează materialul pregătit pentru tipar. • cel care ține lucrările cuiva, care scrie (după dicteare) corespondența cuiva. 2. persoană care face parte din conducerea unei organizații politice sau de masă și care conduce munca operativ, pe baza hotărârilor luate de organele colective respective. ○ ~ general = înalt funcționar însărcinat cu organizarea și conducerea unor adunări, organisme, societăți etc. 3. ~ de stat = înalt funcționar care conduce un departament ministerial; (în unele țări) ministru al afacerilor externe; cardinal însărcinat cu relațiile externe ale Vaticanului. II. s. n. mobilă în care se țin scrisori, hârtii etc. (<lat. *secretarius*, fr. *secrétaire*)
- secretar**² s. m. serpentar. (<fr. *secrétaire*)
- secretariat** s. n. 1. funcție, titlu de secretar. • serviciu într-o instituție, întreprindere etc. care se ocupă cu rezolvarea lucrărilor curente de birou, de cancelarie. • birou unde funcționează acest serviciu. 2. organ al unei organizații internaționale având atribuții administrative și executive. 3. organ al unui partid comunist sau muncitoresc care organizează și controlează îndeplinirea hotărârilor partidului. 4. denumire dată persoanelor însărcinate să întocmească procesul-verbal asupra dezbaterilor unei ședințe. (<fr. *secrétariat*)
- secretină** s. f. hormon secretat de mucoasa duodenului, cu acțiune stimulatorie asupra secreției sucului pancreatic și intestinal. (<fr. *secréline*)
- secretiză** vb. tr. a da un caracter secret; a insera unor elemente care împiedică falsificarea unor date, documente etc. (<secret + -iza)
- secretolitic**, -ă adj. s. n. (medicament) predominant asupra secrețiilor bronșice, pe care le fluidizează. (<fr. *secrétolytique*)
- secretomanie** s. f. mania de a considera și ține totul secret. (<secret + -manie²)
- secretor**, -oare adj. care secretă; secretoriu. (<fr. *secréteur*)
- secretoriu**, -iē adj. secretor. (<fr. *secrétoire*)
- secreție** s. f. 1. producerea de către celulele unui organism animal sau vegetal a unor substanțe biochimice care sunt evacuate. 2. substanța astfel produsă. (<fr. *secrétion*, lat. *secretio*)
- sectant**, -ă I. s. m. f. adept al unei secte religioase. II. adj. propriu, specific unei secte; sectar. (<lat. *sectans*)
- sectar**, -ă I. s. m. f. adept înflăcărat al unei doctrine (religioase, filozofice, politice). II. adj. de sectă; (fig.) exclusivist, fanatic, intolerant; sectant. (<fr. *sectaire*)
- sectarism** s. n. spirit, atitudine sectară; îngustime de vederi proprie celor care se mărginesc la interesele lor mărunte. (<fr. *sectarisme*)
- sectat**, -ă adj. (despre frunze lobate) cu incizii mari până la nervura mediană. (cf. lat. *sectus*, tăiat)
- sectă** s. f. 1. comunitate religioasă care s-a separat de biserica oficială. 2. grup de adepți ai unei doctrine filozofice sau politice. • clică, grup de persoane care s-au închis în cercul intereselor lor mărunte. (<fr. *secte*, lat. *secta*)
- sector** s. n. 1. (mat.) porțiune dintr-un cerc între două raze concurente. • piesă sau organ de mașină în formă de sector de cerc. 2. porțiune limitată dintr-o suprafață. • (mil.) zona de acțiune a unei unități; • porțiune dintr-un drum care intră în raza unei unități de construcție sau de întreținere. 3. domeniu, ramură de activitate. • diviziune, parte, domeniu în cadrul economiei sau al unor unități administrativ-teritoriale. ○ ~ social-economic = parte a economiei bazată pe o anumită formă de proprietate asupra mijloacelor de producție. (<fr. *secteur*, lat. *sector*)
- sectorial**, -ă adj. 1. referitor la un sector. 2. (despre figuri) în formă de sector de cerc. (<fr. *sectoriel*, engl. *sectorial*)
- sectorist** s. m. (sub)ofițer de poliție care supraveghează un sector. (<sector + -ist)
- sectoriză** vb. tr. a repartiza pe sectoare (o activitate economică). (<fr. *sectoriser*)
- secție** s. f. 1. subunitate organizatorică pe ramuri de activitate în întreprinderi, instituții etc.; (p. ext.) locul acesteia. • compartiment cu destinație specială într-un magazin, muzeu, spital etc.; raion. 2. diviziune administrativă în cadrul unui oraș. 3. fiecare dintre diviziunile în care se împarte o circumscripție electorală; localul unde se votează. 4. diviziune a unei lucrări, a unei opere literare, științifice, muzicale; (p. ext.) capitol. (<rus. *sekția*, fr. *section*, lat. *sectio*)
- secționă** vb. tr. a împărți în fragmente, a tăia, a divide. (<fr. *sectioner*)
- secționabil**, -ă adj. care poate fi secționat. (<secționa + -bil)
- secționor** s. n. aparat care întrerupe temporar un circuit electric. (<fr. *sectionneur*)
- secțiune** s. f. 1. faptul de a secționa; tăietură într-un corp, sistem tehnic etc. • curbă prin intersectarea unei suprafețe cu un plan. • suprafață din întretărirea dintre un plan și un sistem tehnic sau natural. 2. desen, forma și dimensiunile unei secțiuni (1) printr-o construcție sau element de construcție, printr-o piesă, un corp etc. 3. (mat.) intersecție a două mulțimi. 4. (lingv.) locul de întâlnire al prozei cu apodiza într-o perioadă (2). (<fr. *section*, lat. *sectio*)
- secular**, -ă adj. 1. de secole; străvechi. 2. care are loc o dată la un secol. ○ an ~ = an care încheie un secol. 3. (rar) laic. (<fr. *séculaire*, lat. *saecularis*)
- seculariză** vb. tr. 1. a scoate din proprietatea sau competența bisericii bunuri, domenii de activitate sau valori culturale, trecându-le în patrimoniul statului. 2. a reda vieții laice persoane care au aparținut vieții ecleziastice. (<fr. *séculariser*)
- secund**, -ă I. adj. imediat după primul. II. num. ord. al doilea. III. s. m. 1. ofițer de navă care ajută sau înlocuiește pe comandant. 2. persoană care ajută pe o altă în muncă, în afaceri. ○ (arbitru) ~ = (volei, baschet, hochei etc.) arbitru care secundează pe arbitrul principal în conducerea unei competiții. • (box) tehnician (antrenor) care își asistă elevul la colțul ringului în timpul meciului. IV. s. n. 1. vocea a doua care acompaniază o voce primă. 2. titlu interior al cărților și broșurilor. V. s. f. tiparud de pe a doua față a unei coli de tipar. (<fr. *second*, lat. *secundus*)
- secundă** vb. tr. 1. a ajuta, a sprijini, a însoți pe cineva în acțiunile sale etc. 2. (muz.) a acompania. (<fr. *secondar*, lat. *secundare*)
- secundant**, -ă s. m. f. 1. cel care secundează pe cineva. • martor la un duel sau harachiri. • ajutător al unui participant în anumite întreceri sportive. 2. sportiv, echipă care într-o cursă (ciclism, alergări, canotaj) urmărește îndeaproape adversarul din față. (<germ. *Sekundant*, lat. *secundans*)
- secundar**¹ s. n. ac al ceasornicului care indică secunde. (<secund + -ar)
- secundar**², -ă adj. 1. în al doilea rând ca importanță, interes etc.; accesoriu. ○ învătămant ~ = formă de învățământ de al doilea grad, care urmează celui primar; liceal, mediu; (ec.) sector ~ = ansamblu de activități economice în care materiile prime sunt transformate în produse industriale sau bunuri de consum; medic ~ = medic care, în urma unui concurs, este admis să se specializeze într-o clinică; fenomen ~ = fenomen puțin important care apare în cursul unei boli. • (psih.) cu reacții lente, durabile și profunde. 2. care urmează după primul. ○ era ~ă = mezozoic; propoziție ~ă = propoziție subordonată. (<fr. *secondaire*, lat. *secundarius*)
- secundariat** s. n. perioadă de timp în care își face stagiul un medic secundar. • concurs pentru obținerea acestui grad. (<secundar + -iat)
- secundă** s. f. 1. unitate de măsură a timpului, a 60-a parte dintr-un minut; timp foarte scurt; moment, clipă. 2. unitate de măsură pentru unghiuri, submulțiplu al minutului (2). 3. (muz.) interval între două trepte alăturate ale gamei diatonice; treapta a doua de la o treaptă dată. 4. a doua poziție de apărare la scrimă. (<fr. *seconde*, germ. *Sekunde*)
- SECUNDI**-elem. „al doilea, secund”. (<germ. *sekundi*; cf. lat. *secundus*)
- secundiflor**; -ă adj. cu florile întoarse în aceeași parte. (<lat. *secundiflorus*, fr. *secondiflore*)
- secundipară** adj. s. f. (femeie) care naște a doua oară. (<fr. *secondipare*)
- secundo** adv. în al doilea rând. (<lat. *secundo*)
- securif** s. n. sticlă de siguranță, foarte rezistentă, care la lovire nu produce cioburi. (<germ. *Sekurit*)

securitate *s. f.* 1. stare de siguranță, de lipsă de primejdie. 2. protecție, apărare. **O** *Consiliu de S* = principalul organ permanent al ONU, având ca sarcină fundamentală menținerea păcii și securității internaționale. 3. totalitatea organelor de stat care în trecut, aveau sarcina să apere sistemul social economic și politic; sistem politico-politienesc represiv. (<fr. *secūrité*, lat. *securitas*)

securiză *vb. tr.* a trata termic o sticlă de geamuri pentru a o transforma în securit. (<*securiv* + *-iza*)

securiză *vb. tr.* a însufla încredere, a asigura paza, securitatea. (<fr. *securiser*)

securizant, -ă *adj.* care dă impresia de securitate (1); de protecție, de pază. (<fr. *securisanti*)

secusă *s. f.* mișcare bruscă ce agită un corp; zguduitură; oscilație. **O** ~ *musculară* = contracție musculară provocată de aplicarea unui stimul electric. (<fr. *secousse*)

secutor *s. m. (ant.)* gladiator înarmat numai cu sabie și scut, care se lupta cu un alt gladiator înarmat cu un trident și cu o plasă. (<lat. *secutor*)

secvânt, -ă *adj.* următor. (<lat. *sequens*)

secvență *s. f.* 1. succesiune de fenomene fizice; ordinea de variație în timp a mărimilor unui sistem. 2. șir de imagini sau de scene dintr-un film care formează o unitate. • (*fig.*) serie de fapte, evenimente, stări etc. care se succedă într-o anumită ordine, formând un tot. 3. (*muz.*) transparențe, riguroasă sau liberă, pe alte terme a unei structuri melodice sau armonice; progresie (2). • gen de cântări în muzica bisericească medievală care foloseau acest procedeu. (<fr. *séquence*, it. *sequenza*, lat. *sequentia*)

secvențial, -ă *adj.* referitor la secvență; care constituie secvențe. (<fr. *séquentiel*)

sedă *vb. tr., refl.* a(-și) administra sedative pentru a (se) calma. (<lat. *sedare*)

sedán *s. n.* tip de caroserie pentru automobile cu un singur compartiment, cu locuri pentru patru-șapte persoane; autoturism cu o astfel de caroserie; berlină (2). (<engl., fr. *sedan*)

sedativ *adj. s. n.* (medicament) calmant. (<fr. *sédatif*)

sedăție *s. f. (med.)* sedare. (<fr. *sédation*)

sedentăr, -ă *adj.* (despre oameni) care șade tot timpul; care stă mai mult acasă; (despre indelețmici) care se exercită șezând; lipsit de mișcare. **O** *parte ~d* = parte a unităților militare care nu participă la război, având atribuții administrative. • (despre populații) stabil; nemi-grator. (<fr. *sedentaire*, lat. *sedentarius*)

sedentarism *s. n.* viață sedentară; sedentaritate. (<*sedentar* + *-ism*)

sedentariză *vb. refl.* a trece de la o viață nomadă la una sedentară. (<fr. *sédentariser*)

sedez *s. n.* format de carte cu foi de 1/16 dintr-o coală de tipar. (<germ. *Sedez*)

sedilă *s. f.* semn diacritic, virgulă care se pune sub o consoană pentru a-i da valoarea unui alt sunet. (<fr. *cédille*)

sediment *s. n.* 1. depozit prin precipitarea particulelor solide în suspensie într-un lichid. 2. (*pl.*) depozit de roci sedimentare. (<fr. *sédiment*, lat. *sedimentum*)

sedimentă *vb. refl.* a se depune în straturi; a forma sedimente. (<fr. *sédimentier*, germ. *sedimentieren*)

sedimentăr, -ă *adj.* caracter de sediment; format prin sedimentare. **O** *rocă ~d* = rocă prin depunerea materialului provenit din alterarea sau dezagregarea altor roci, transportat de vânturi, ape ori ghețari, sau prin depunerea resturilor de organisme. (<fr. *sédimentaire*)

sedimentare *s. f.* 1. acțiunea de a (se) sedimenta; depunere de sedimente; sedimentație. 2. depunere (lentă) a particulelor solide aflate în suspensie într-un lichid. (<*sedimenta*)

sedimentație *s. f.* sedimentare. (<fr. *sédimentation*)

SEDIMENTO - *elem.* „sediment, aluviune”. (<fr. *sédimento* - cf. lat. *sedimentum*)

sedimentologie *s. f.* ramură a geologiei care studiază modul de formare a sedimentelor. (<fr. *sédimentologie*)

sedimentometrie *s. f.* metodă de determinare a dimensiunilor particulelor dintr-un amestec, bazată pe măsurarea vitezei de sedimentare. (<fr. *sédimentométrie*)

seditios, -oasă *adj.* care îndeamnă la răzvrătire, răzvrățitor. (<fr. *séditieux*, lat. *seditiosus*)

sedițiune *s. f.* revoltă, răzvrătire, răscoală. (<fr. *sédition*, lat. *seditio*)

sediu *s. n.* 1. loc, clădire unde își desfășoară activitatea o instituție, o organizație etc. 2. (*fig.*) centru, focar. (<it. *sedio*, lat. *sedium*)

seducător, -oare *I. adj., s. m. f. (cel)* care seduce; fermecător; încântător, șarmant. • ademenitor; înșelător. **II. s. m.** bărbat care săvârșește o seducție. (<*seduce* + *-ător*)

seduce *vb. tr.* 1. a atrage, a încanta, a cuceri (prin farmecul vorbelor, prin purtare). 2. (despre bărbați) a ademeni o femeie. • (*jur.*) a săvârși o seducție. (<lat. *seducere*, după fr. *séduire*)

seducție *s. f.* seducere. • (*jur.*) infracțiune săvârșită de un bărbat care, prin promisiuni de căsătorie, determină o minoră să aibă cu el raport sexual. (<fr. *séduction*, lat. *seductio*)

sefárd, -ă *I. adj.* care aparține sefarzilor (II). **II. s. m. f.** nume dat evreilor din Spania și Portugalia în evul mediu. • nume dat majorității comunității evreiești din țările mediteraneene. (<fr., sp. *sefardi*)

segetál, -ă *adj.* (despre buruieni) care crește prin semănături. (<fr. *ségétal*)

segment *I. s. n.* 1. porțiune dintr-o figură, dintr-un corp. **O** (*mat.*) ~ *de cerc* = porțiune dintr-un cerc între o coardă și un arc subțintin. 2. fiecare dintre inelele care alcătuiesc corpul unor viețuitoare. • (*mat.*) parte a unui organ, a unui membru între două articulații succesive. 3. (*inform.*) suită de informații, de lungime variabilă, definită în cadrul unui program. **II. s. m.** gamitură metalică a unui piston, de formă inelară, la etanșarea spațiului liber dintre acesta și cilindru. (<fr. *segment*, lat. *segmentum*, germ. *Segment*)

segmentă *vb. I. tr. a* tăia, a împărți în segmente. **II. refl.** (despre organe, organisme) a se fracționa în segmente. (<fr. *segmenter*)

segmentál, -ă *adj.* care aparține unui segment. • (*lingv.*) care rezultă din segmentare (4). (<fr., engl. *segmental*)

segmentár, -ă *adj.* compus, provenit din segmente. (<fr. *segmentaire*)

segmentare *s. f.* 1. acțiunea de a (se) segmenta; segmentație. 2. (*biol.*) fragmentare a corpului unor animale, a unor organe în bucăți. 3. proces de fracționare a oului fecundat, care duce la formarea embrionului. 4. (*lingv.*) izolare a unui segment dintr-o secvență sonoră pentru studiul auditiv, în afara contextului. (<*segmenta*)

segmentație *s. f.* segmentare. (<fr. *segmentation*)

segmentectomie *s. f.* rezecție a unui segment al lobului pulmonar. (<fr. *segmentectomie*)

segregá *vb. intr., refl.* a efectua, a supora operația de segregare; a (se) separa. (<lat., it. *segregare*)

segregare *s. f.* 1. izolare a minereurilor din masa rocilor și cristalizarea lor în floane deosebite. 2. separare neomogenă a componentelor unui aliaj în timpul solidificării. 3. (*biol.*) separare a perechilor în gene alele omoloage ale unui organism heterozigot, în meioză, când apar indivizi cu caractere distincte. • separare a eredității mateme de cea paternă în a doua generație hibridă. • segregatie. (<*segrega*)

segregáție *s. f.* 1. segregare (3). **O** ~ *rasială* = politică de discriminare constând în separarea unor grupuri de oameni din interiorul aceluiași țări pe criterii de rasă. 2. porțiune neomogenă dintr-un aliaj, prin concentrarea impurităților. (<fr. *ségrégation*)

segregaționism *s. n.* politică de segregatie rasială. (<fr. *ségrégationnisme*)

segregaționist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al segregacionismului; rasist. (<fr. *ségrégationniste*)

seguidilla /-ghi-di-lia/ *s. f.* dans popular spaniol cu caracter vioi și ritm variat, cu acompaniament de castaniete sau de chitară; melodia corespunzătoare. (<sp. *seguidilla*)

seibel /zái-bál/ *s. n.* varietate de struguri hibrizi, cu bobul rotund, mare, de culoare violetă sau neagră; zaibăr. • vin din acești struguri. (<fr. *seibel*)

seicentist, -ă *adj.* *s. m. f.* (scriitor, artist) din seicento. (<it. *seicentista*)

seicento *s. n.* sec. XVII în arta și cultura italiană. (<it. *seicento*)

seif *s. n.* casă de bani. • încăpere bine asigurată, pentru

- pastrarea banilor, a hărtiilor și a obiectelor de valoare. (<engl. safe)
- seigă** *s. f.* aparat de recoltare a stufului. (<germ. Seige)
- seim** *s. n.* parlament în Polonia și Finlanda. (<pol. sejm)
- seimă** *s. f.* boală la bovine și cabaline, manifestată prin crăparea copitei; fisura copitei, provocată de această boală. (<fr. seime)
- seînă** *s. f.* plasă de pescuit triunghiulară, folosită pe fundurile nisipoase și puțin adânci. (<fr. seine)
- seinér** *s. n.* navă destinată pescuitului cu seîne. (<engl. seiner)
- seism**¹ *s. n.* cutremur (de pământ). (<fr. séisme)
- SEISM**²(O)-, -seistă *elem.* „cutremur“, „vibrație“, „seism“ (I). (<fr. séism/o/-, -sêiste, cf. gr. seismos, seistes)
- seismic**, -ă *adj.* referitor la seisme, provocat de seisme. **O zonă** -ă = regiune în care cutremurele de pământ sunt frecvente și puternice; stație -ă = stație cu aparatură pentru înregistrarea seismelor; prospecțiune -ă = seismometrie. (<fr. séismique)
- seismicitate** *s. f.* grad de frecvență și de intensitate a oscilațiilor seismice dintr-o anumită zonă. (<fr. séismicité)
- seismogénic**, -ă *adj.* care determină un seism. (<fr. séismogénique)
- seismograf**, -ă *I. s. n.* 1. aparat foarte sensibil, pentru înregistrarea mișcărilor seismice. 2. aparat în prospecțiuni geofizice pentru a înregistra vibrațiile produse de anumite explozii subterane. **II. s. m. f.** specialist în seismografie. (<fr. séismographe)
- seismografie**, *s. f.* parte a seismologiei care se ocupă cu înregistrarea și interpretarea undelor seismice. (<fr. séismographie)
- seismogramă** *s. f.* grafic al oscilațiilor seismice obținut la seismograf. (<fr. séismogramme)
- seismolog**, -ă *s. m. f.* specialist în seismologie. (<fr. séismologue)
- seismologie** *s. f.* ramură a geofizicii care studiază fenomenele seismice. (<fr. séismologie)
- seismometrie** *s. f.* parte a seismologiei care studiază viteza de propagare a undelor seismice. (<fr. séismométrie)
- seismométru** *s. n.* seismograf care nu comportă înregistrare. (<fr. séismomètre)
- seismonastie** *s. f.* mișcare de reacție a organelor vegetale provocată de loviri sau de un contact. (<fr. séimonastie)
- seismoscóp** *s. n.* instrument care pune în evidență seismele. (<fr. séismoscope)
- seismotaxie** *s. f.* reacție pozitivă sau negativă a organismelor față de acțiunea unor agenți mecanici. (<fr. séismotaxie)
- seismotectonic**, -ă *I. adj.* referitor la seismotectonică. **II. s. f.** tectonică seismică. (<fr. séismotectonique)
- seismoterapie** *s. f.* procedeu terapeutic prin vibrații rapide, regulate și de mică amplitudine, folosit împotriva anumitor, atonii funcționale; vitrot terapie. (<fr. séismothérapie)
- seismotropism** *s. n.* tropism cauzat de vibrațiile scoarței terestre. (<fr. seismotropisme)
- seistă *v.* seism²(o)-.
- seisă** *s. f.* mișcare oscilatorie verticală a apei unui lac sau a unei mări aproape de țărm, datorită schimbărilor bruște ale presiunii atmosferice, vântului sau unei ploii puternice. (<fr. seiche)
- sejūr** *s. n.* sedere temporară într-o localitate, țară etc. (<fr. séjour)
- sekúra** *s. f.* cires japonez cu flori foarte frumoase, dar fragile, care se bucură de un adevărat cult. (<cuv. jap.)
- selaciéni** *s. m. pl.* subclasă de pești marini cartilaginosi, cu branhii și coada heterocercă: rechini, torpila (I); plagioclazi. (<fr. selaciens)
- selaginélla** *s. f.* plantă criptogamă vasculară din pădurile tropicale, cu aspect de mușchi. (<fr. selaginelle)
- selândră** *s. f.* navă de transport din timpul cruciadelor. (<fr. selandre)
- selă** *s. f.* (anat., zool.) depresiune în formă de șa. (<fr., lat. sella)
- seléct**, -ă *adj.* ales, deosebit, distins. (<fr. sélect, engl. select)
- selectă** *vb. I. tr. 1.* a selecționa; a separa, a sorta. • a-și arăta preferința, a distinge. 2. a regla în așa fel un aparat de radiorecepție încât undele apropiate ca lungime să nu deranjeze audiația. **II. intr.** (despre un aparat radioreceptor) a recepționa clar diferitele unde sonore, diferitele posturi de emisie; a fi selectiv. (<germ. selektieren)
- selectiv**, -ă *adj. 1.* care constituie, efectuează o selecție (2). 2. (despre sisteme tehnice sau fizico-chimice) care realizează o alegere adecvată a anumitor mărimi sau elemente dintr-un grup. • (despre un aparat radioreceptor) care poate recepționa clar undele sonore ale diferitelor posturi de emisie. 3. (stat.) cercetare -ă = cercetare a unei colectivități pe baza unui eșantion. (<fr. sélectif)
- selectivitate** *s. f.* 1. capacitatea de selecție a unui sistem tehnic sau fizico-chimic. • proprietate a unui radioreceptor de a fi selectiv. 2. capacitate a omului de a efectua o anumită alegere între elementele unei clase de fenomene, obiecte etc. 3. însușire a plantelor și animalelor de a face selecția naturală în procesele biologice și în comportarea lor față de condițiile de mediu. (<fr. sélectivité)
- selectór** *s. n.* 1. dispozitiv al aparatelor de radiorecepție care le face selective. **O ~ telefonic** = mecanism într-o centrală telefonică automată la alegerea liniei care corespunde numărului telefonic cerut. 2. mașină agricolă la selectarea și sortarea semințelor pe calități. 3. organ al mecanismelor unei mașini de tricotat care selectează acele în vederea realizării desenelor în tricot. (<fr. sélecteur)
- selectrón** *s. n.* tub electronic în memoria calculatoarelor. (<engl. selectron)
- selécție** *s. f.* 1. alegere de persoane sau lucruri după un anumit criteriu și cu un anumit scop; selecționare. • (lingv.) operație prin care sunt alese unități din axa paradigmatică. 2. (biol.) proces natural ori provocat care favorizează supraviețuirea sau înmulțirea preferențială a anumitor indivizi. **O ~ naturală** = supraviețuirea și continuarea evoluției a speciilor animale și vegetale cu o mai mare putere de adaptare la mediu și dispariția celor mai puțin dotate; ~ artificială = metodă de ameliorare a speciilor animale și vegetale în selecționarea în vederea reproducerii a indivizilor care întrunesc cele mai multe calități biologice. 3. (mat.) orice mulțime finită de elemente observate. • (stat.) parte selectată dintr-o colectivitate spre a servi la o cercetare selectivă. 4. operație de alegere efectuată de un selector telefonic pentru a asigura legătura între doi abonați ai unei centrale automate. (<fr. sélection, lat. selectio)
- selecționă** *vb. tr.* a face o selecție; a selecta. (<fr. sélectionner)
- selecționabil**, -ă *adj.* care poate fi selecționat. • (spec. și s.) (sportiv) care îndeplinește condițiile valorice de a fi ales să participe la o competiție. (<selecționa + -bil)
- selecționat**, -ă *adj.* 1. ales; de calitate superioară. • (s. f.) echipă sportivă din jucători aleși prin selecționare din mai multe echipe. 2. (despre animale și plante) obținut prin selecție artificială. (<fr. sélectionné)
- selecționator**, -oăre *s. m. f.* cel care lucrează în domeniul ameliorării speciilor prin metoda selecției. (<selecționa + -tor)
- selecționér**, -ă *s. m. f.* cel care face o selecție (I). • (spec.) cel care selecționează sportivii în vederea construirii unei echipe reprezentative. (<fr. sélectionneur)
- selecționism** *s. n.* teorie care admite selecția naturală în biologie. (<fr. sélectionnisme)
- selecționist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al selecționismului. (<fr. sélectionniste)
- selecțiune** *s. f.* (pl.) bucăți alese dintr-o operă, din muzica unui compozitor etc. (<fr. sélection, germ. Selektion)
- SELEN(O)-** *elem.* „Lună“. (<fr. sélén/o/-, cf. gr. selene)
- selenár**, -ă *adj.* din Lună, lunar; (ca) de (pe) Lună; selenit¹ (I). (<selen- + -or)
- selenaritate** *s. f.* caracter selenar. (<selenar + -itate)
- selenauit** *s. m.* astronaut care călătorește spre Lună; lunaut; selenit² (II). (<selen- + -naut)
- seleniát** *s. m.* sare a acidului selenic. (<fr. séléniat)
- selénic**, -ă *adj.* care conține seleniu. **O acid** ~ = acid foarte tare, avid de apă, asemănându-se cu acidul sulfuric. (<fr. séléniq)
- seleniós** *adj.* acid ~ = acid bibazic, sub formă de cristale incolore. (<fr. sélénieux)

- seleni¹** *s. m.* 1. ghips alb-gălbui, cu luciu mătăsos-sidefos, pentru obiecte decorative. 2. sare incoloră a acidului selenios. (< fr. *sélénite*)
- seleni²** -ă *I. adj.* selenar. *II. s. m.* presupus locuitor al Lunii; selenaut. (< fr. *sélénite*)
- selēniu** *s. n.* metaloid negru-cenușiu, cu proprietăți chimice asemănătoare cu ale sulfului. (< fr. *sélénium*)
- seleniură** *s. f.* combinație a seleniului cu un corp simplu. (< fr. *séléniure*)
- selenodezie** *s. f.* disciplină care studiază forma și dimensiunile Lunii, câmpul ei de gravitație etc. (< fr. *sélénodésie*)
- selenodont**, -ă *I. adj.* (despre molarii rumegătoarelor) care prezintă în stadiul adult încrețituri semilunare orientate longitudinal spre suprafața coroanei. *II. s. n. pl.* subordin de mamifere parcopitate rumegătoare: girafa, cămila și lama. (< fr. *sélénodontes/s*)
- selenograf**, -ă *s. m. f.* specialist în selenografie. (< fr. *sélénographe*)
- selenografie** *s. f.* știință care studiază Luna sub aspectul elementelor naturale, a structurii, proceselor fizice etc. (< fr. *sélénographie*)
- selenológ**, -ă *s. m. f.* specialist în selenologie. (< fr. *sélénologue*)
- selenologie** *s. f.* parte a astronomiei care studiază materia componentă a scoarței lunare și evoluția ei în timp. (< fr. *sélénologie*)
- selenostat** *s. n.* instrument care permite observarea Lunii cu ajutorul unui sistem de oglinzi. (< fr. *sélénostat*)
- selenotropism** *s. n.* tropism provocat de lumina Lunii. (< fr. *sélénotropisme*)
- SELF**¹ - elem. „el însuși”, „auto”. (< fr. *self*, engl. *self*)
- seif²** *s. n.* 1. singur, propriu, însuși. **O bobină de ~** (și *s. n.*) = bobină în telegrafia fără fir, rezistențe intercalate în circuite pentru a regla lungimea de undă. 2. (*biol.*) individualitatea unui organism în raport cu tot ce îl înconjură. (< engl. *self*)
- selfactor** *s. n.* mașină în filatura de lână, la care filarea semitorului alterează cu înfășurarea firului pe țevi. (< germ. *Selfaktor*, engl. *selfactor*)
- self-control** *s. n.* autocontrol. (< engl. *self-control*)
- self-government** *s. n.* guvern autonom. • sistem bazat pe o largă participare a cetățenilor la viața publică. • sistem de educație cultivând autodisciplina prin autoconducere, prin acordarea autonomiei elevilor față de educator. (< engl. *self-government*)
- selfinductanță** *s. f.* inductanță proprie. (< engl., fr. *self-inductance*)
- selfinducție** *s. f.* autoinducție. (< engl., fr. *self-induction*)
- self-made man** /-méid men/ *s. m.* om ajuns prin propriile-i forte, autodidact, care nu datorează nimic originii, favorurilor sau norocului. (< engl. *self-made man*)
- self-service** /-sérvis/ *s. n.* magazin, restaurant etc. cu autoservire. (< engl., fr. *self-service*)
- selsin** *s. n.* mașină electrică de putere mică, pentru traducerea și transmiterea la distanță a deplasărilor sau a vitezelor unghiulare. (< fr., engl. *selsyn*)
- selvă** *s. f.* pădure ecuatorială veșnic verde din bazinul Amazonului. (< sp., port. *selva*)
- sem** *s. n.* (*lingv.*) fiecare dintre țesăturile semantice care intră în alcătuirea unui semem. (< fr. *sème*)
- SEMA-/SEMASIO-**, -semie elem. „semn”, „sens, înțeles, semnificație”. (< fr. *séma-*, *sémasio-*, -semie, cf. gr. *sema*, *semasia*)
- semafór** *s. n.* 1. semnalizator optic care transmite navelor din larg anumite comunicări privind navigația. 2. dispozitiv de semnalizare care indică mecanicului locomotivei dacă este liberă sau nu porțiunea de cale ferată pe care o are în față. 3. semnalizator cu lumini colorate pentru reglementarea circulației pe străzi; stop. (< fr. *sémaphore*)
- semaforist**, -ă *s. m. f.* cel care transmite și primește semnalele unui semafor, care mănăiește un semafor. (< fr. *sémaphoriste*)
- semaforiză** *vb. tr.* a prevedea cu semafoare o cale de rulare, o intersecție de drumuri pentru dirijarea circulației. (< *semafor* + -iză)
- semagráf** *s. n.* (*póligr.*) instalație pentru culegere la distanță, dintr-un teletip și o mașină automată de cules. (după engl. *sematography*)
- semanaliză** *s. f.* analiza sensului unui cuvânt. (< fr. *sémanalyse*)
- semantém** *s. n.* (*lingv.*) cea mai mică unitate semantică a unui cuvânt, identificabilă adesea cu rădăcina acestuia, care constituie suportul semnificației; lexemic; lexem. (< fr. *sémantème*)
- semántic**, -ă *I. adj.* referitor la semantică; semasiologic. **O câmp. ~** = ansamblu de cuvinte aflate într-o strânsă corelație de sens. *II. s. f.* 1. ramură a lingvisticii care studiază sensurile cuvintelor și evoluția lor în timp; semasiologie. • sens lexical; (*p. ext.*) semnificație; semantism. **O ~a artei** = ramură a semanticii care se ocupă cu înțelesul cuvintelor în limbajul literar. 2. parte a semioticii care studiază raportul semnelor cu obiectele desemnate. **O (fil.) ~ generală** = curent apărut la începutul sec. XX în SUA, care cercetează limbile „naturale” mai ales din punct de vedere sociologic și pragmatic. 3. (*inform.*) ansamblul regulilor ce definesc înțelesul fiecărui program, semnificația propozițiilor într-un limbaj. • teoria interpretării unui anumit sistem formalizat prin alt sistem formalizat. (< fr. *sémantique*)
- semanticián**, -ă *s. m. f.* lingvist specialist în semantică; semasiolog. (< fr. *sémanticien*)
- semanticism** *s. n.* curent în lingvistica contemporană care susține că principala problemă a filozofiei ar fi limba, pe care o identifică cu logica și cu realitatea obiectivă, încercând să înlocuiască cercetarea științifică a realității cu analiza formală a sensului cuvintelor. (< rus. *семантизм*)
- semanticist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al semanticismului. (< engl. *semanticist*)
- semantism** *s. n.* semantică (II, 1); (*p. ext.*) situație a unui cuvânt din punctul de vedere al sensurilor lui. (< fr. *sémantisme*)
- SEMASIO-** v. sema-
- semasiológ**, -ă *s. m. f.* semantician. (< fr. *sémasiologue*)
- semasiologie** *s. f.* semantică (II, 1). • metodă de cercetare în lexicologie care, plecând de la semnificanți, studiază semnificatul; studiu bazat pe această metodă. (< fr. *sémasiologie*)
- semém** *s. n.* (*lingv.*) unitate semantică având drept corespondent formal lexemul, dintr-un ansamblu de seme. (< fr. *sémème*)
- semestriál**, -ă *adj.* care ține un semestru; care se petrece în fiecare semestru. (< fr. *semestriel*, lat. *semestrialis*)
- seméstru** *s. n.* perioadă de șase luni consecutive. • jumătate dintr-un an școlar (universitar). (< fr. *semestre*, lat. *semestris*)
- SEMI-** elem. „(pe) jumătate”. (< fr., lat. *semi-*)
- semiacvátic**, -ă *adj.* (despre plante) care trăiește parțial în apă. (< germ. *semiaquatisch*)
- semiaderént**, -ă *adj.* care nu aderă, nu se prinde bine de ceva. (< fr. *semi-adhérent*)
- semiagnóstic**, -ă *adj.* care are în parte caracteristicile agnosticismului. (< *semi-* + *agnostic*)
- semiamplexicául**, -ă *adj.* (despre frunze sesile) care îmbrățișează parțial tulpina sau ramurile. (< fr. *semi-amplexicaule*)
- semianalfabét**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care abia știe să scrie și să citească. (< *semi-* + *analfabet*)
- semianarhist**, -ă *adj.* care are parțial caracteristicile anarhismului. (< *semi-* + *anarhist*)
- semiarbúst** *s. m.* plantă cu partea de jos lemnoasă și cu cea superioară ierboasă. (< *semi-* + *arbus*)
- semiárid**, -ă *adj.* subdeșertic. (< fr. *semi-aride*)
- semiarticulátie** *s. f.* articulație între două corpuri, care permite și o deplasare relativă a acestora în lungul unei axe. (< fr. *semi-articulation*)
- semiautomát**, -ă *adj.* (*tehn.*) cu mișcări conduse și de un mecanism și de mâna omenească; semiautomat. (< *semi-* + *automat*)
- semiautomátic**, -ă *adj.* semiautomat. (< fr. *semi-automatique*)
- semiautopropulsát**, -ă *adj.* (despre proiectile) a cărui propulsie inițială, de tip clasic, este accelerată pe parcursul traiectoriei printr-o fuzee. (< fr. *semi-autopropulsé*)
- semiautopropulsie** *s. f.* acțiune care caracterizează evoluția unui proiectil semiautopropulsat. (< fr. *semi-autopropulsion*)

- semiauxiliár** *adj., s. n. (verb)* având rol sintactic asemănător cu al auxiliarelor propriu-zise, dar care dă acțiunii verbului „ajutat“ o nuanță modală, izvorâtă din înțelesul său lexical. (<fr. *semi-auxiliaire*)
- semiăxă** *s. f.* 1. porțiune dintr-o axă orientată într-unul din cele două sensuri ale acesteia. 2. jumătate din lungimea axei unei curbe plane închise sau a unui corp de revoluție generat de o asemenea curbă. (<semi- + *axă*)
- semibariéră** *s. f.* barieră care închide numai jumătate din lățimea unui drum de acces peste calea ferată. (după fr. *demi-barrière*)
- semibursier**, -ă *adj., s. m. f.* (elev, student) care primește doar o parte din cuantumului unei burse integrale. (<semi- + *bursier*)
- sémic**, -ă *adj. (lingv.)* referitor la seme, care ia în considerație semele. (<fr. *sémique*)
- semicabfmă** *s. f.* ~ *sonică* = pupitur cu echipament audiovizual. (<semi- + *carbonizare*)
- semicadentă** *s. f. (muz.)* încheiere a unei mișcări armonice pe acordul dominantei sau, uneori, al subdominantei. (<it. *semicadenza*)
- semicálce** *s. n.* calc lingvistic parțial, în care o parte se împrumută, iar cealaltă se ia din resursele interne ale limbii. (<semi- + *calc*)
- semicalificát**, -ă *adj.* care nu are o calificare suficientă. (<semi- + *calificat*)
- semicalótă** *s. f.* boltă dintr-o jumătate de cupolă. (<it. *semicalotta*)
- semicámgar** *s. n.* țesătură, stofă asemănătoare camgarului. (<semi- + *camgar*)
- semicarbonizare** *s. f.* descompunere a cărbunilor la temperaturi joase în absența aerului; semicocsificare, semidistilare. (<semi- + *carbonizare*)
- semicentenár** *s. n.* jumătate a unui centenar; împlinire a cincizeci de ani de la producerea unui eveniment; celebrarea acestuia. (<semi- + *centenar*)
- semicentrál**, -ă *adj.* în apropierea centrului unei localități mari. (<semi- + *central*)
- semicérc** *s. n.* 1. arc de cerc subînscris de un diametru. 2. șir de ființe, lucruri etc. așezate în semicerc (1); linie arcuită. (după fr. *demi-cercle*)
- semicilíndric**, -ă *adj.* în formă de semicilindru. (după it. *hémicylindrique*)
- semicircular**, -ă *adj.* în formă de semicerc. **O canale** ~e = cele trei canale, partea superioară a urechii interne. (<fr. *semi-circulaire*)
- semicivilizát**, -ă *adj.* cu un nivel incomplet de civilizație. (<semi- + *civilizat*)
- semicoagulánt**, -ă *adj.* coagulant numai în parte. (<semi- + *coagulant*)
- semicoárdă** *s. f. (geom.)* jumătate de coardă. (<semi- + *coardă*)
- semicócs** *s. n.* produs solid prin semicarbonizarea huilei sau a cărbunilor inferiori. (după fr. *semi-coke*)
- semicocsificáre** *s. f.* semicarbonizare. (<semi- + *cocsificare*)
- semicoloánă** *s. f. (archit.)* coloană adosată. (după fr. *demi-colonne*)
- semicoloniál**, -ă *adj.* în stare de semicolonie. (<engl. *semicolonial*)
- semicolonie** *s. f.* țară formal independentă, dar care de fapt se află în stare de dependență politică și economică față de un stat imperialist. (<semi- + *colonie*)
- semicomandát**, -ă *adj.* (despre un apartament) dintr-o cameră cu intrare separată și o alta prin care se trece. (<semi- + *comandat*)
- semiconductór**, -oáre *adj., s. m.* (material) cu conductibilitate selectivă între cea a metalelor și cea a izolatoarelor. (<fr. *semiconducteur*)
- semiconservá** *s. f.* conservă sterilizată parțial, pentru un timp limitat. (<fr. *semiconservé*)
- semiconsoánă** *s. f.* semivocală; semiconsonantă. (<fr. *semi-consonne*)
- semiconsonántă** *s. f.* semiconsoană. (<semi- + *consonantă*)
- semicretín**, -ă *adj.* deficient mintal; prost. (<it. *semicretino*)
- semicristál** *s. n.* cristal de calitate inferioară; sticlă compusă din silice, oxid de plumb, bariță, var și sodă. (<fr. *semi-cristal*)
- semicultură** *s. f.* cultură superficială, spoială de cunoștințe. (<semi- + *cultură*)
- semicursieră** *s. f.* bicicletă cu pinion pentru schimbarea vitezelor. (<semi- + *cursieră*)
- semidecomandát**, -ă *adj.* (despre apartamente) parțial decomandat. (<semi- + *decomandat*)
- semidehiscént**, -ă *adj.* (despre fructe) pe jumătate dehiscént. (<fr. *semi-déhiscént*)
- semidepónent**, -ă *adj.* (despre verbe latine) activ ca sens, care se conjugă la timpurile și la modurile derivate din tema prezentului după diateza activă, la celelalte după diateza pasivă. (<fr. *semidéponent*)
- semidesért** *s. n.* regiune de tranziție între stepă (sau savană) și deșert. (<engl. *semidesert*)
- semidiamétru** *s. n.* jumătate de diametru. **O ~ aparent** = unghiul sub care se vede de pe Pământ jumătate din diametrul discului Soarelui, al Lunii sau al altei planete. (<fr. *semidiamètre*)
- semidiferență** *s. f. (mat.)* jumătate a unei diferențe. (<semi- + *diferență*)
- semidistiláre** *s. f.* semicarbonizare. (după fr. *semidistillation*)
- semidiúrn**, -ă *adj.* (despre fenomene) care durează 12 ore. **O maree ~ă** = maree prin producerea alternativă a 24 de ore a două maree înalte și două joase. (după fr. *demi-diurne*)
- semidóct**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care are o cultură superficială; puțin instruit. (după it. *semidotto*)
- semidoctism** *s. n.* cultură superficială; semidoctie. (<semi- + *doct* + *-ism*)
- semidoctie** *s. f.* semidoctism. (<semi- + *doct* + *-ie*)
- semidreáptă** *s. f. (geom.)* porțiune dintr-o dreaptă marginită la un singur capăt. (după fr. *demidroite*)
- semidunetă** *s. f.* suprastructură la pupa unei nave, cu înălțimea mai mică decât duneta. (<semi- + *dunetă*)
- semidúr**, -ă *adj. (anat.)* țesut ~ = țesut cu o duritate medie. (<semi- + *dur*)
- semie *v. sema-*
- semierudit**, -ă *adj.* care denotă o erudiție redusă, superficială. (<semi- + *erudit*)
- semifabricát**, -ă *adj., s. n.* (produs) care nu a trecut prin toate fazele prelucrării prevăzute de procesul tehnologic al producției, având nevoie de o serie de operații pentru a deveni un produs finit; semiprodus. (după fr. *demi-fabriqué*)
- semifeudál**, -ă *adj.* care prezintă o parte din caracteristicile feudalismului. (<semi- + *feudal*)
- semifinală** *s. f.* fază a unor întreceri sportive care precedă finala. (<engl. *semi-final*)
- semifinalist**, -ă *s. m. f.* sportiv participant la o semifinală. (<engl. *semifinalist*)
- semifinisát**, -ă *adj.* (despre produse industriale etc.) care nu este definitivat pentru a fi pus în funcție sau în vânzare. (<semi- + *finisat*)
- semifinit**, -ă *adj.* (despre produse industriale etc.) care nu a suferit o transformare pentru a putea fi comercializat. (<fr. *semi-fini*)
- semifluid**, -ă *adj.* pe jumătate fluid. (<fr. *semi-fluide*)
- semifónd** *s. n. (sport)* alergare de viteză și rezistență pe distanțe medii. (după fr. *demi-fond*)
- semifondist**, -ă *s. m. f.* sportiv participant la o probă de semifond. (<semi- + *fond* + *-ist*)
- semigamopetal**, -ă *adj.* cu petalele concrecute numai în partea lor inferioară. (<fr. *semi-gamopétale*)
- semigrúp** *s. n. (mat.)* mulțime în care fiecărei perechi de elemente i se asociază un element din aceeași mulțime (produsul lor); monoid. (după fr. *demi-groupe*)
- semimbecil**, -ă *adj.* pe jumătate imbecil. (<semi- + *imbecil*)
- semiinconștiență** *s. f.* stare de relativă inconștiență. (<semi- + *inconștiență*)
- semindustrializá** *vb. tr.* a transforma parțial un produs industrial. (<semi- + *industrializa*)
- semindústriie** *s. f.* ramură a producției materiale și a economiei naționale în cadrul căreia un produs al naturii

- este transformat parțial în produs industrial. (<semi- + industrie)
- semüinternát** *s. n.* instituție anexă a unei școli, care asigură masa de prânz și pentru elevii externi. (<semi- + internat)
- semilacüstru**, -ă *adj.* (despre așezări omenești) situat atât pe apă, cât și pe uscat. (<semi- + lacustru)
- semilegal**, -ă *adj.* conform numai parțial cu prevederile legii, în spiritul legilor. (<semi- + legal)
- semilichid**, -ă *adj.* numai pe jumătate lichid; vâscos. (<fr. semi-liquide)
- semilucid**, -ă *adj.* parțial lucid. (<semi- + lucid)
- semilunár**, -ă *I. adj.* în formă de semilună. *II. adj. s. n.* (os scurt) al carpului. (<fr. semi-lunaire)
- semilună** *s. f.* 1. jumătatea luminată a discului Lunii. 2. (parte a unui) obiect în formă de semilună (1). • (mar.) piesă semicirculară care se fixează pe coloana bompresului. 3. semn simbolic al islamismului. • (fig.) Imperiul Otoman; mahomedanismul. (după fr. demi-lune)
- semimaree** *s. f.* stadiu în desfășurarea fenomenului de maree în care nivelul apei se află la o înălțime egală cu jumătatea amplitudinii mării. (după fr. demi-marée)
- semimát**, -ă *adj.* aproape mat. (<engl. semimat)
- semimetál** *s. n.* element chimic cu proprietăți caracteristice atât metalelor, cât și nemetalelor. (după fr. demi-métal)
- semimigrator**, -oáre *adj.* (despre pești) care migrează adânc în interiorul apelor dulci, deplasându-se din bălți în râuri și invers, ori dintr-un râu într-altul. (<semi- + migrator)
- semimilenár**, -ă *adj.* care datează de o jumătate de mileniu. (<semi- + milenar)
- seminál**, -ă *adj.* referitor la spermă sau la sămânța plantelor. (<fr. séminale)
- seminár** *s. n.* 1. (în unele țări) instituție de învățământ teologic. • *pedagogic* = instituție de învățământ pentru pregătirea cadrelor didactice. 2. formă de instruire a studenților pe bază de dialog, lucrări, ore de studii practice, organizate pe grupe de studenți și efectuate sub conducerea unui profesor, asistent etc. • *internațional* = reuniune internațională consacrată dezbaterii de către experți a unei teme de interes specific. 3. cerc de studii organizat pe lângă o organizație de partid, o organizație de masă sau o instituție, pentru pregătirea membrilor săi. (<fr. séminaire, lat. seminarium)
- seminariál**, -ă *adj.* referitor la seminar. (<lat. seminariális)
- seminariát** *s. n.* timpul în care un elev urmează cursurile unui seminar (1). (<germ. Seminarat)
- seminarist** *s. m.* elev al unui seminar (1). (<fr. séminariste)
- seminarizá** *vb. tr.* a preluca în colectiv un curs, o prelegere sau o materie de studiu. • a pune în discuție, o problemă. (<seminar + -iza)
- seminatural**, -ă *adj.* gospodărie ~ă = gospodărie țărănească apropiată de starea gospodăriilor din faza economiei naturale, care nu poate beneficia de tehnica modernă. (<it. seminaturale)
- seminátie** *s. f.* împrăștiere naturală sau artificială a semințelor. (<fr. sémination)
- SEMINI-/SEMINO-** *elem.* „sămânță”. (<fr. sémini-, sémino-, cf. lat. semen, -inis)
- seminicol**, -ă *adj.* care se dezvoltă pe, sau în semințe. (<fr. séminicole)
- seminifér**, -ă *adj.* care poartă sau conduce sămânța ori lichidul seminal. (<fr. séminifère)
- seminifórm**, -ă *adj.* de forma semințelor. (<fr. sémini-forme)
- SEMINO-** *v. semini-*
- seminogenéză** *s. f.* proces de transformare, după fecundație, a ovulului în semințe. (<semino- + -genéză)
- seminologie** *s. f.* ramură a botanicii care studiază semințele. (<semino- + -logie)
- seminóm** *s. n.* tumoră malignă a glandei seminale (testicul sau ovar). (<fr. séminome)
- seminomád**, -ă *adj.* în stare de seminomadism. (<fr. semi-nomade)
- seminomadism** *s. n.* fel de viață în care agricultura ocazională se îmbină cu creșterea vitelor. (<fr. semi-nomadisme)
- seminúd**, -ă *adj.* dezbrăcat pe jumătate; gol până la talie. (<it. seminudo)
- SEMIO-** *elem.* „semn, simptom, semnal”. (<fr. sémio-, cf. gr. semeion)
- semiobscúr**, -ă *adj.* 1. pe jumătate obscur, întunecos. 2. (fig.) parțial neclar, ascuns, tainic. (<semi- + obscur)
- semiobscuritate** *s. f.* 1. lumină slabă; penumbră. 2. lipsă de renume, de faimă. (<semi- + obscuritate)
- semioclusív**, -ă *adj.* *s. f.* africată(ă). (<engl. semi-occlusiv)
- semioficial**, -ă *adj.* care provine din surse oficiale, dar nu are caracter oficial. (<fr. semi-officiel)
- semiografíe** *s. f.* transcriere a informațiilor cartografice printr-un sistem de semne. (<fr. sémiographie)
- semiológ**, -ă *s. m. f.* specialist în semiologie. (<fr. sémiologie)
- semiologie** *s. f.* 1. ramură a medicinei care studiază simptomele bolilor în vederea diagnosticării; simptomatologie. 2. semiotică. (<fr. sémiologie)
- semiopác**, -ă *adj.* aproape opac; semitransparent. (<semi- + opac)
- semióptic**, -ă *adj. (med.)* care nu ajută decât parțial la vedere. (<semi- + optic)
- semiorbiculár**, -ă *adj.* semiorund. (<fr. semi-orbitulaire, lat. semiorbicularis)
- semiótic**, -ă *I. adj.* referitor la semiotică. *II. s. f.* știință care studiază semnele, indiferent de natura acestora; studiu simbolurilor; semiologie (2). • orientare în gândirea teoretică contemporană care studiază fenomenele de semnificare și procese de comunicare. (<fr. sémiotique)
- semiotiician**, -ă *s. m. f.* specialist în semiotică. (<fr. sémioticien)
- semiovál**, -ă *adj.* pe jumătate oval, aproape oval. (<it. semiovale)
- semiovál**, -ă *adj.* pe jumătate ovat. (după fr. semiové)
- semiovoid**, -ă *adj.* aproape ovoid. (<engl. semiovoid)
- semiózá** *s. f.* ramură a semioticii care studiază procesele dinamice de transfer și transformare a simbolurilor. (<engl. semiosis)
- semipalmétă** *s. f. (arte)* motiv decorativ vegetal constând din reprezentarea frunzei de palmier din profil. (<semi- + palma)
- semiparazit** *s. m.* plantă care trăiește ca parazită și ca saprofită. (după fr. demi-parasite)
- semiparazitism** *s. n.* parazitism parțial al unor plante verzi. (după fr. demi-parasitisme)
- semiperimetrú** *s. n. (geom.)* jumătate de perimetru. (<semi- + perimetru)
- semiperioadă** *s. f.* jumătate de perioadă. (după fr. demi-période)
- semipermeabil**, -ă *adj.* (despre membrane etc.) cu permeabilitate redusă. (<fr. semi-perméable)
- semipermeabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi semipermeabil. (<fr. semi-perméabilité)
- semipiramídă** *s. f.* jumătate de piramidă, rezultată printr-o secțiune transversală. (<semi- + piramidă)
- semipiruetă** *s. f.* jumătate de piruetă. (după fr. demi-pirouette)
- seimplán** *s. n. (geom.)* fiecare dintre cele două părți ale unui plan împărțit de o dreaptă oarecare. (după fr. demi-plan)
- semiportic** *s. n. (constr.)* aparat de ridicat, având o șină de rulare pe sol și alta fixată de o construcție. (<fr. semi-portique)
- semiportelán** *s. n.* produs ceramic, între gresia ceramică fină și porțelan, folosit la fabricarea pieselor pentru instalații sanitare. (<engl. semiporcelain)
- semipreparát** *s. n.* preparat alimentar care nu mai are nevoie decât de mici pregătiri pentru a fi servit la masă. (<semi- + preparat)
- semiprețios**, -oásă *adj.* piatră ~oasă = mineral cristalizat transparent, cu duritate mare, folosit în bijuteriile de mai mică valoare. (<fr. semi-précieuse)
- semiprezidențial**, -ă *adj.* (despre un regim politic) care are un președinte ales prin vot, cu puteri importante și un guvern care răspunde în fața parlamentului. (<fr. semi-présidentiel)
- semiprimitív**, -ă *adj.* *s. m. f.* (om) în parte primitiv. (<semi- + primitiv)

- semiprodus** *s. n.* semifabricat. (<fr. *semi-produit*)
- semipunte** *s. f. (mar.)* porțiune a punții principale în pupa arborelui mare. (<*semi-* + *punte*)
- semirefractar**, -ă *adj. s. n.* (material) cu punctul de vitrificare cuprins între 850° și 1580°C. (<*semi-* + *refractar*)
- semirelief** *s. n. (arte)* figură, motiv sculptat care se desprinde numai pe jumătate de fond; basorelief. (<*semi-* + *relief*)
- semiremorcă** *s. f.* remorcă cu o singură osie, a cărei parte frontală se sprijină pe puntea din spate a vehiculului motor. (<fr. *semiremorque*)
- semirigid**, -ă (*tehn.*; despre ansambluri) format din piese care se pot mișca sau depărta din poziția inițială; (despre un dirijabil) cu carcasa rigidă și anvelopă flexibilă. (<fr. *semi-rigide*)
- semirobot** *s. n.* mecanism aproape complet robotizat. (<*semi-* + *robot*)
- semisaprofit**, -ă *adj.* (despre plante autotrofe sau parzite) care se nutrește parțial și cu substanțe organice moarte. (după fr. *hémisaprophyte*)
- semischif** *s. n. gig (1).* (<fr., engl. *semi-schiff*)
- semisimfonic**, -ă *adj.* (despre orchestre) care cuprinde și instrumente specifice orchestrelor de estradă. • (despre concerte) cu program cuprinzând, pe lângă piese simfonice, și piese de estradă. (<*semi-* + *simfonic*)
- semisolid**, -ă *adj.* aproape solid. (<fr. *semi-solide*)
- semison**, -ă *adj.* (despre vocale) care nu are valoare silabică. (<fr. *semi-son*)
- semispafiu** *s. n. (mat.)* fiecare dintre cele două părți ale spațiului euclidian cu trei dimensiuni, împărțit de un plan al său. (după fr. *demi-espace*)
- semistabulație** *s. f.* mod de creștere și de întreținere a vitelor prin menținerea lor aproape tot timpul în grajd. (<*semi-* + *stabulație*)
- semisterilitate** *s. f.* capacitate funcțională a gameșilor masculi sau femeli, în cazul hibridilor structurali. (<fr. *semistérilité*)
- semisubmersibil**, -ă *adj.* scufundat parțial în apă. (<*semi-* + *submersibil*)
- semisuculent**, -ă *adj.* de o succulență medie. (<*semi-* + *suculent*)
- semișenilat**, -ă *adj. s. n.* (vehicul) cu roți care asigură direcția și șenile care produc mișcarea. (<fr. *semi-chenillé*)
- semișenilă** *s. f.* șenilă folosită numai ca organ motor de rulare la tractoarele și autocombinele pe terenuri cu aderență redusă. (după fr. *semi-chenillé*)
- semît**, -ă *I. s. m. f. (pl.)* popoare din sud-vestul Asiei și nord-estul Africii care vorbesc limbi apropiate (arabii, evreii etc.); (*sg.*) persoană aparținând unuia din aceste popoare; *II. adj.* semitic. (<fr. *sémite*)
- semitecomandât**, -ă *adj.* (despre utilaje, instrumente) mănuit parțial prin telecomandă. (<*semi-* + *telecomandat*)
- semitic**, -ă *adj.* care aparține semiiilor; semit. **O limbi ~ce** = grup de limbi vorbite în Asia occidentală și Africa de nord (araba, ebraica, egipteană). (<fr. *sémitique*)
- semitism** *s. n. 1.* caracter semitic. *2.* expresie după modelul unei limbi semitice sau împrumutată dintr-o asemenea limbă. (<fr. *sémitisme*)
- semitist**, -ă *s. m. f.* semitolog; semitizant. (<fr. *sémitiste*)
- semitizant**, -ă *s. m. f.* semitist. (<fr. *sémitisant*)
- semitolog**, -ă *s. m. f.* specialist în semitologie; semitist. (<fr. *sémitologue*)
- semitologie** *s. f.* știință care studiază cultura și limbile semitice. (<fr. *sémitologie*)
- semiton** *s. n. 1.* cel mai mic interval din sistemul muzical temperat; interval de o jumătate de ton. **O ~ diatonic** = semiton din două trepte alăturate cu numiri diferite; ~ *cromatic* = semiton din două trepte care au aceeași denumire. *2.* nuanță care face trecerea de la un ton închis la unul deschis al aceleiași culori. (<it. *semitono*, fr. *semi-ton*)
- semitonou** *s. n.* figură acrobatică constând din răsucirea avionului cu 180° în jurul axului său longitudinal. (după fr. *demi-tonneau*)
- semitransparent**, -ă *adj.* parțial transparent. (<fr. *semi-transparent*)
- semitraversă** *s. f. (mar.)* traversină. (<*semi-* + *traversă*)
- semiuncială** *adj. s. f.* (literă de tipar) jumătate din mărimea unei unciali. (<*semi-* + *uncială*)
- semiurban**, -ă *adj.* parțial urbanizat. (<*semi-* + *urban*)
- semivelin**, -ă *adj.* (despre hârtie, carton) parțial velin. (<*semi-* + *velin*)
- semivocală** *s. f.* sunet între vocală și consoană; semi-consoană. (după fr. *semi-voyelle*)
- semivoltă** *s. f.* jumătate de voltă (1). (după fr. *demi-volte*)
- semizeu** *s. m. (mit.)* erou născut dintr-un zeu și o muritoare sau dintr-o zeiță și un muritor. (după fr. *demi-dieu*)
- semnă** *vb. tr., intr., refl. a (se)* iscăli. (după fr. *signer*)
- semnal** *s. n. 1.* semn convențional pentru transmiterea de informații, de avertisment, de comenzi la distanță. **O ~ topografic** = baliză; *exemplar, număr ~* = exemplar dintr-o carte sau publicație periodică, pe care se dă bunul de difuzare al redactorului respectiv. • sunet convențional după care se recunosc anumite posturi de radio. **O ~ rutier** = indicator de circulație. • instalație prin care se transmite un semnal (1). **O ~ de alarmă** = dispozitiv montat în vagoanele de călători, care, în caz de primejdie, poate fi acționat de orice călător, pentru a frâna trenul; *a da ~ul* = a lua inițiativa, a începe o acțiune. *2. (fig.)* tot ceea ce anunță, determină începerea unei acțiuni sau servește ca impuls. *3.* excitant, stimul senzorial care declanșează un reflex condiționat. (după fr. *signal*)
- semnală** *vb. tr. a* aduce ceva la cunoștință, a anunța ceva; a scoate în evidență, a releva, a menționa. (după fr. *signaler*)
- semnaliză** *vb. tr. a* transmite semnale la distanță; a înștiința, a comunica prin semnale. (după fr. *signaliser*)
- semnalizare** *s. f. 1.* acțiunea de a semnaliza. • indicare a parcursului unui drum către o localitate prin plantarea de panouri indicatoare. • plantare de balize în puncte geodezice în vederea măsurării cu teodolitul. *2.* noțiune în neurofiziologie introdusă de Pavlov, activitatea emisferelor cerebrale prin care diferite însușiri ale mediului, asociindu-se cu stimuli ce declanșează anumite reacții innăscute, pot deveni semnale ale acestor stimuli, declanșând reacțiile corespunzătoare. (<*semnaliza*)
- semnalizator**, -oare *I. adj. s. m. f. (cel)* care semnalizează. *II. s. n. 1.* semafor. *2.* indicator luminos al unui autovehicul, care arată direcția și sensul în care se îndreaptă acesta. (după fr. *signalisateur*)
- semnalment** *s. n.* semn particular al cuiva, după care poate fi identificat; signalment. (după fr. *signalement*)
- semnăt**, -ă *s. n.* semnare. (<*semna*)
- semnatâr**, -ă *adj. s. m. f. (cel)* care semnează un act, un tratat etc. (după fr. *signataire*)
- semnătură** *s. f.* iscălitură. (după fr. *signature*)
- semnifică** *vb. tr. a* avea înțelesul de...; a însemna. (după fr. *signifier*, lat., it. *significare*)
- semnificanț**, -ă *I. adj. 1.* care are o semnificație, un mesaj. *2.* important. *II. s. m.* manifestare materială, fonică a semnului lingvistic. (după fr. *signifiant*, engl. *signifiant*)
- semnificat** *s. m.* conținut semantic, semnificația semnului lingvistic; denotat. (după fr. *signifié*)
- semnificativ**, -ă *adj. 1.* care scoate ceva în evidență, cu un înțeles precis. *2.* care are o semnificație, plin de înțeles, cu tâlc; expresiv. *3.* însemnat; important. (după fr. *significatif*)
- semnificație** *s. f. 1.* înțeles; conținut semantic al unui cuvânt, al unui semn; sens; accepție; denotație. *2.* însemnătate, importanță, valoare a unui lucru. • mesaj (3). (după fr. *signification*)
- sempervirescent**, -ă *adj.* (despre organele plantelor) care este totdeauna verde; (despre plante) cu frunze verzi persistente. (<fr. *sempervirescent*, lat. *sempervirescens*)
- sempitern**, -ă *adj.* veșnic, etern, nepieritor. (<lat. *sempiternus*, it. *sempiterno*)
- sempre** *adv. (muz.)* mereu, tot timpul cu nuanță cerută. (<it. *sempre*)
- sen** *s. m.* monedă divizionară în Japonia, Cambodgia și Indonezia, a suta parte dintr-un yen, respectiv riel sau rupiah. (<fr. *sen*)

senár, -ă *adj.* din șase unități; divizibil cu 6. • (despre măsură, ritm) din șase elemente ritmice. (<lat. *senarius*, fr. *senaire*)

senárie *s. f.* strofă din șase versuri. (<engl. *senary*)

senarmontit *s. n.* oxid natural de stibiu. (<fr. *senarmontite*)

senát *s. n.* 1. (*ant.*) organ suprem de conducere al statului roman în timpul republicii; (*p. ext.*) nume dat unor adunări care aveau importante puteri în sistemul de guvernare; sfatul bătrânilor. 2. corp legislativ al unor țări cu sistem bicameral, din membri aleși sau de drept. • loc unde se adună senatorii. 3. consiliul profesional al unei instituții de învățământ superior. (<fr. *senat*, lat. *senatus*)

senátór *s. m.* membru al senatului (1, 2). (<fr. *sénateur*, lat. *senator*)

senatoriál, -ă *adj.* referitor la senat(ori). (<fr. *sénatorial*)

senatus-consúlt *s. n.* hotărâre, decret al senatului roman. (<lat. *senatus-consultum*)

senectúte *s. f.* bătrânețe. (<lat. *senectus*)

senescént, -ă *adj.* (despre țesuturi, organism) în stare de senescență. (<fr. *senescent*)

senescénță *s. f.* îmbătrânire a țesuturilor, a organismului. (<fr. *senescence*)

senéstră *I. adj.* (despre cochilia moluștelor gasteropode) răsucită de la dreapta spre stânga. *II. s. f.* (*herald.*) partea stângă a unui blazon, a unui scut. (<fr. *senestre*, lat. *sinistra*)

senestroșér *s. n.* (*herald.*) braț stâng reprezentat pe un scut, spre stânga. (<fr. *senestrochère*)

senesál *s. m.* mareșal de curte în Franța medievală, care împărțea dreptate în numele regelui. (<fr. *sénéchal*)

seníl, -ă *adj.* referitor la senilitate. (<fr. *senile*, lat. *senilis*)

senília *s. f. pl.* lucrări, scrieri de om bătrân. (<lat. *senilia*)

senilitáte *s. f.* 1. stare patologică provocată de îmbătrânire, cu modificări structurale și funcționale involutive, fizice și psihice. 2. (*geol.*) stadiu de bătrânețe al ciclului de eroziune. (<fr. *senilitéé*)

senilizá *vb. refl.* a deveni senil. (<fr. *seniliser*)

seniór¹ *I. s. m.* stăpân al unei feude; (*p. ext.*) nobil. *II. adj.* (după un nume onomastic) care este mai în vârstă, mai bătrân; tatăl (în raport cu fiul). (<lat. *senior*)

seniór², -oáră *s. m. f.* sportiv care a depășit vârsta juniorilor. (<fr. *senior*)

seniórát *s. n.* vârstă a unui sportiv senjor²; perioadă în care cineva practică un sport ca senior. (<fr. *seniorat*)

senióriál, -ă *adj.* al seniorului¹ (I). (<fr. *seigneurial*)

seniorie *s. f.* 1. calitate de senior¹ (I). • drept, putere, autoritate a unui senior. 2. domeniu al unui senior. 3. titlu de onoare din vechilor pairi ai Franței și membrii actuali ai Camerei Lorzilor din Anglia. 4. formă de guvernământ a orașelor-republici medievale din Italia. (<fr. *seigneurie*, it. *signoria*)

senonián, -ă *adj.* *s. n.* (din) primul etaj al cretacului superior. (<fr. *senonien*)

señór /-nio/- *s. m. domn.* (<sp. *señor*)

señóra /se-nio-/ *s. f.* doamnă. (<sp. *señora*)

señoríta *s. f.* domnișoară. (<sp. *señorita*)

sens *s. n.* 1. înțeles, semnificație, accepție (a unui cuvânt). • într-un anumit ~ = dintr-un anumit punct de vedere.

• conținut. 2. rost, noimă, rațiune. 3. direcție, orientare. • ~ unice = sistem de circulație a vehiculelor într-o singură direcție pe arterele cu mare afluență. 4. (*mat., fiz.*) fiecare dintre cele două posibilități de succesiune a elementelor unui ansamblu continuu ordonat cu o singură dimensiune. (<fr. *sens*, lat. *sensus*)

sensibil, -ă *I. adj.* 1. cu sensibilitate; care poate fi (ușor) impresionat; emotiv. • predispus la anumite boli. • (despre materiale fotografice) care are însușirea de a înregistra acțiunea luminii sub forma unei imagini latente ce poate fi făcută vizibilă prin dezvoltare. 2. (*fil.*) care poate fi perceput prin simțuri. • (*s. n.*) domeniul lucrurilor sensibile (2). • care se poate constata ușor; evident, simțitor, apreciabil. 3. (despre aparate, instrumente etc.) care indică cele mai mici valori, deosebiri, diferențe. *II. s. f.* (*muz.*) treapta a șaptea a gamei majore sau minore, cu un semiton sub tonică. (<fr. *sensible*, lat. *sensibilis*)

sensibile *adv.* (*muz.*) cu simțire, cu înduioșare. (<it. *sensibile*)

sensibilitáte *s. f.* 1. proprietate a organismelor animale de a simți, de a percepe prin simțuri tot ceea ce vine din afară. • calitate a materialelor fotografice de a fi sensibile. 2. însușirea de a fi foarte simțitor; afectivitate, emotivitate. • receptivitate artistică. • predispoziție a organismelor la diferite boli. 3. însușire a unui instrument sau aparat de a fi sensibil. 4. (*chim.*) mărime a concentrației unei soluții, în substanța de analizat, care produce, în timpul unei reacții de recunoaștere, un efect la pragul percepției senzoriale. 5. viteza cu care reacționează o emulsie fotosensibilă pentru a se obține o anumită înnegrire a argintului în funcție de cantitatea de lumină recepționată. (fr. *sensibilité*, lat. *sensibilitas*)

sensibilizá *vb. refl., tr.* a deveni sensibil, a mări sensibilitatea unei structuri, a unui țesut, organ etc. față de un excitant din afară; (*p. ext.*) a face (mai) sensibil pe cineva. (<fr. *sensibiliser*)

sensibilizáre *s. f.* acțiunea de a (se) sensibiliza. • scădere a pragului de reactivitate a unei structuri vii față de un anumit agent; stare de receptivitate crescută, patologică a organismului față de un agent. • mărime a sensibilității unui instrument sau aparat de măsură a emulsiilor fotografice etc. (<fr. *sensibiliza*)

sensibilizátór *s. m.* substanță care, adăugată în emulsiile fotografice, mărește sensibilitatea stratului fotosensibil la anumite culori. (<fr. *sensibilisateur*)

sensiblerie *s. f.* (*fam.*) sensibilitate excesivă sau afectată (<fr. *sensiblerie*)

sensism *s. n.* nume dat doctrinelor filozofice pentru care senzațiile reprezintă condiția necesară și suficientă de cunoaștere. (<it. *sensismo*)

sensist, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al unei doctrine aparținând sensismului. (<it. *sensista*)

sensitográma *s. f.* clișeu care permite stabilirea sensibilității unei emulsii la diferitele culori ale spectrului. (<fr. *sensitogramme*)

sensitometrie *s. f.* ansamblu de procedee pentru determinarea sensibilității materialelor fotografice în raport cu intensitatea și compoziția spectrală a radiației luminoase, cu durata expunerii și cu modul de prelucrare a materialului. (<fr. *sensitométrie*)

sensitométru *s. n.* instrument folosit în sensitometrie. (<fr. *sensitomètre*)

senténția *vb. intr.* a rosti o sentință. (<fr. *sentencier*)

senténțios, -oásă *adj.* 1. (despre stil, ton etc.) care conține sentințe, maxime. • asemănător cu o sentință (2). 2. (și *adv.*) cu un ton emfatic, grav. (<fr. *sentencieux*, lat. *sentenciosus*)

sentimént *s. n.* 1. proces afectiv mai durabil și mai complex decât emoția, exprimând atitudinea pe care omul o are față de realitate; simțire, simțământ. • afecțiune. 2. credință, impresie intimă; convingere. (<fr. *sentiment*)

sentimentál, -ă *adj.* 1. care exprimă sau trezește sentimente duioase; (*depr.*) care afectează sau exagerază un sentiment. 2. (despre oameni; și *s.*) care nutrește sentimente puternice. (<fr. *sentimental*)

sentimentalism *s. n.* 1. sensibilitate excesivă; afectare sau exagerare a sentimentelor; sentimentalitate. • atitudine, comportare de om sentimental. 2. tendință în literatura sec. XVIII prin reliefaarea vieții sentimentale, bogate și tumultuoase. (<fr. *sentimentalisme*)

sentimentalítáte *s. f.* sentimentalism (1). (<fr. *sentimentalité*)

sentimentalizá *vb. intr.* a se comporta ca un sentimental. (<germ. *sentimentalisieren*)

sentință *s. f.* 1. hotărâre a unui tribunal pronunțată în instanță, a unei comisii de arbitraj. • (*fig.*) blam. 2. maximă, aforism. (după fr. *sentence*, lat. *sententia*)

senzáție *s. f.* 1. reflectare nemijlocită a unor însușiri izolate ale obiectelor și ale fenomenelor lumii materiale ca urmare a acțiunii lor asupra organelor de simț; denumire generică pentru diverse forme ale cunoașterii senzoriale. • stare sufletească emotivă. • *a avea ~ a că... = a simți, a i se părea că...* 2. impresie puternică provocată de cineva sau de ceva într-o colectivitate. • eveniment, știre care provoacă o impresie foarte puternică. • *o de ~ = senzațional, a face ~ = a produce o impresie foarte puternică.* (<fr. *sensation*, lat. *sentatio*)

senzațional, -ă *adj.* care face senzație (2). (<fr. *sensational*)

- senzaționalism** *s. n.* 1. caracter senzațional. 2. cercetare a evenimentelor senzaționale, a personalităților de excepție. (< fr. *sensationnalisme*)
- senzitiv**, -ă *I. adj.* 1. senzorial (2) 2. care are facultatea de a simți. *II. adj., s. m. f.* (pesoană) de o sensibilitate excesivă. *III. s. f.* plantă erbacee din familia leguminoaselor ale cărei frunze se strâng la cea mai mică atingere (< fr. *sensitif*, lat. *sensivitus*)
- senzitivism** *s. n.* sensibilitate emoțională excesivă. (< *sensitiv + -ism*)
- senzitivomotor** *adj. nerv* ~ = nerv constituit din fibre sensitive și motoare. (< fr. *sensitivo-moteur*)
- senzor** *s. m.* 1. organ de simț. 2. dispozitiv pentru generarea unui semnal care să indice apariția unei situații date sau să reprezinte variația unui parametru într-un fenomen. (< engl. *sensor*, fr. *senseur*)
- senzorial**, -ă *adj.* 1. referitor la organele de simț. 2. referitor la producerea senzațiilor, la recepția stimulilor, sensibil (1, 1). (< fr. *sensoriel*)
- senzorialitate** *s. f.* caracter senzorial. (< fr. *sensorialité*)
- senzorimetrie** *s. f.* ramură a psihofiziologiei care studiază variațiile senzațiilor în funcție de acelea ale stimulului. (< fr. *sensorimétrie*)
- senzorimotor**, -oare *adj.* care se referă în același timp la funcțiile senzoriale și la motricitate. (< fr. *sensori-moteur*)
- senzual**, -ă *adj.* (despre oameni; și *s.*) înclinat spre plăcerile trupești. • (*adv.*) care trădează senzualitate. (< fr. *sensuel*, lat. *sensualis*)
- senzualism** *s. n.* 1. concepție gnoseologică potrivit căreia senzația ar fi unica sursă a cunoașterii. 2. senzualitate. (< fr. *sensualisme*)
- senzualist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al senzualismului. (< fr. *sensualiste*)
- senzualitate** *s. f.* înclinare către plăcerile trupești; senzualism (2), erotism. (< fr. *sensualité*)
- sepală** *s. f.* fiecare dintre frunzele modificate care alcătuiesc caliciul unei flori. (< fr. *sépale*)
- sepaloïd**, -ă *adj.* cu aspect de sepală. (< fr. *sépaloïde*)
- separă vb. tr., refl.** 1. a (se) despărți; a (se) izola. 2. (despre o substanță solidă dizolvată într-un lichid) a (se) depune sub formă de precipitat. (< fr. *séparer*, lat. *separare*)
- separabil**, -ă *adj.* care poate fi separat. (< fr. *séparable*, lat. *separabilis*)
- separabilitate** *s. f.* însușirea de a fi separabil. (< engl. *separability*)
- separatism** *s. n.* tendință de a se separa de majoritate, de un grup social constituit; izolare, atitudine singuratică. (< fr. *séparatisme*)
- separatist**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al separatismului. (< fr. *séparatiste*)
- separator**, -oare *I. adj.* care separă. *II. s. n.* 1. aparat, dispozitiv, mașină pentru separarea anumitor componente dintr-un amestec. 2. dispozitiv care închide sau deschide un circuit electric. (< fr. *séparateur*, lat. *separator*)
- separăție** *s. f.* separare. *O (jur.)* ~ de bunuri = regim matrimonial în unele state, prin păstrarea de către femeie a liberei dispunerii asupra bunurilor sale aduse în căsătorie; ~ a puterilor = principiu fundamental de organizare a statului, potrivit căruia în acesta acționează trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească, exercitate de organe diferite, cu drept de control reciproc. (< fr. *séparation*, lat. *separatio*)
- separéu** *s. n.* despărțură, loc izolat, într-un restaurant, într-o grădină de vară etc. (< fr. *séparé*)
- sepedón** *s. m.* 1. insectă dipteră pe unele plante acvatice. 2. reptilă foarte veninoasă din Africa. (< fr. *sépédon*)
- sépia** *s. f. inv.* tuș cafeniu-închis, din lichidul eliminat de sepie sau fabricat pe cale artificială, în pictură sau în grafică. • desen cu o astfel de culoare. (< fr. *sépia*)
- sépie** *s. f.* moluscă cefalopodă marină, cu corpul oval și cu brațe tentaculare, care, când este atacată, emană un lichid negricios ce tulbură apa. (< fr. *sépia*, lat. *sepia*)
- sepiolit** *s. n.* rocă vulcanică sticloasă și poroasă care plutește pe apă, prin degajarea de gaze în timpul răcirii lavei; spumă-de-mare. (< fr. *sépiolite*, germ. *Sepiolith*)
- sepión** *s. n.* cochilia internă a sepiei; os de sepie. (< fr. *sépion*)
- sepoi** /sípoi/ *s. m.* soldat indigen din armata colonială britanică din India. (< engl. *sepoi*)
- seppukú** *s. n.* harachiri. (< germ. *Seppuku*)
- sepsie** ¹ *s. f.* calitatea a ceea ce este septic, infectat. (< fr. *sépsie*)
- sepsie² *v. septic²(o)* -
- SEPT¹** - *elem.* „șapte”. (< fr. *sept-*; cf. lat. *septem*)
- sept²** *s. n.* 1. (*anat.*) perete despărțitor al unei cavități. 2. perete membranos care divide ovarul sau fructul în loje. (< fr., lat. *septum*)
- septărie** *s. f.* nume dat concrețiunilor elipsoidale, cu dimensiuni de câțiva metri, în masa argilelor sau a marmelor. (< germ. *Septarie*)
- septát**, -ă *adj.* (despre fructe, ovare) compartimentat; cu membrane despărțitoare. (< lat. *septatus*, fr. *septé*)
- septemvir** *s. m.* (în Roma antică) magistrat dintr-un colegiu de șapte membri. (< lat. *septemvir*)
- septenál**, -ă *adj.* care durează șapte ani, la fiecare șapte ani. • (*s. n.*) plan care se întinde pe o perioadă de șapte ani. (< fr. *septennal*, lat. *septenalis*)
- septenár**, -ă *I. adj.* care privește o perioadă de șapte zile, șapte ani. *II. s. m.* vers compus din șapte picioare și jumătate. (< lat. *septenarius*, fr. *septénaire*)
- septenarie** *s. f.* strofă din șapte versuri. (< it. *settenario*)
- septenát** *s. n.* durată de șapte ani a unei funcții. (< fr. *septennat*)
- septentrion** *s. n.* nord. (< fr. *septentrion*)
- septentrional**, -ă *adj.* nordic, boreal. (< fr. *septentional*, lat. *septentrionalis*)
- septét** *s. n.* formație muzicală de șapte interpreți; piesă scrisă pentru o astfel de formație; septuor. (< germ. *Septett*)
- SEPTI-** *elem.* „perete”, „sept”. (< fr. *septi-*, cf. lat. *septum*)
- séptic¹**, -ă *adj.* care produce infecție; infectat cu microbi. (< fr. *septique*)
- SEPTIC²(O)**, -séptic, -sepsie /SEPTO- *elem.* „infectios, microbial, infecție”. (< fr. *septic/o-*, -septique, -sepsie, septo-, cf. lat. *septicus*, gr. *septikos*, *sepsis*)
- septicemie** *s. f.* infecție generalizată a sângelui provocată de microbi. (< fr. *septicémie*)
- septicid**, -ă *adj.* (despre dehiscența fructelor-capsulă) care se deschide de-a lungul liniilor de concreștere a carpelului. (< fr. *septicide*)
- septicitate** *s. f.* toxicitate a microbilor. (< fr. *septicité*)
- septicologie** *s. f.* studiu al comportării organismului în cursul bolilor infecțioase. (< fr. *septicologie*)
- septifer**, -ă *adj.* care prezintă septuri, pereți despărțitori. (< fr. *septifère*)
- septiform**, -ă *adj.* în formă de perete despărțitor. (< fr. *septiforme*)
- septiljón** *s. n.* număr egal cu un milion de sextilioane (10¹⁴). (< fr. *septillion*)
- séptimá** ¹ *s. f. (muz.)* interval de șapte trepte; treapta a șaptea de la o treaptă dată. (< germ. *Septime*, it. *settima*)
- séptimá** ² *s. f.* a șaptea poziție de apărare la scrimă. (< fr. *septime*)
- SEPTO-** *v. septic²(o)* -
- septogén**, -ă *adj.* (despre bacterii) care produce putrefacție. (< septo- + -gen)
- septolét** *s. n. (muz.)* diviziune ritmică specială din șapte note de durată egală cu aceea a patru note obișnuite. (< fr. *septolet*)
- septotomie** *s. f.* îndepărtare chirurgicală a septului nazal, în caz de deviație a acestuia. (< fr. *septotomie*)
- septuagenár**, -ă *adj., s. m. f.* (om) în vârstă de 70 de ani. (< fr. *septuagenaire*, lat. *septuagenarius*)
- septuagintá** *s. f.* versiunea alexandrină a Vechiului Testament tradusă în limba greacă. (< lat. *septuaginta*)
- septuór** *s. n.* septet. (< fr. *septuor*)
- septúplu**, -ă *adj.* înșeptit, de șapte ori mai mare. (< fr. *septuple*, lat. *septuplus*)
- sepulcrál**, -ă *adj.* 1. referitor la mormânt; funerar. 2. ca de mort; cavernos. (< fr. *sépulcral*, lat. *sepulcralis*)
- sepúlcru** *s. n.* mormânt. (< lat. *sepulcrum*)
- sepultură** *s. f.* loc de înmormântare; mormânt. (< fr. *sépulture*, lat. *sepultura*)

sequensér /-chen-/ *s. n.* (*inform*) organ de comandă al unui ordinator. (<fr. *séquenceur*)

sequoia /se-cvo-/ *s. m.* arbore conifer gigantic din California, cu frunzele aciculare, persistente; arbore-mămut. (<fr. *sequoia*, lat. *sequoia*)

ser *s. n.* partea lichidă a sângelui. • lichid din sânge sau preparat artificial, care conține un anumit anticorp sau o secreție glandulară, în scop terapeutic. (<fr. *sérum*, lat. *serum*)

serác *s. n.* turn de gheață, proeminență rezultată din intersectarea crăpăturilor din cuprinsul ghețarilor. (<fr. *sérac*)

seradéla *s. f.* plantă din familia leguminoaselor, cu tulpina subțire, înaltă și cu frunze compuse. (<it. *seradella*, fr. *serradelle*)

seráf *s. m.* inger. (<it. *serafo*, germ. *Seraph*)

seráfic, -ă *adj.* ingeresc; (*fig.*) pur, nevinovat, candid. (<fr. *séraphique*, lat. *seraphicus*)

serál, -ă *adj.* de seară; (despre forme de învățământ) care are loc seara. (<it. *serale*)

seralíst, -ă *s. m. f.* elev, student la învățământul seral. (<*seral* + -íst)

seranide *s. f. pl.* familie de pești marini care trăiesc pe lângă coastele stâncoase: lavracul. (<lat. *seranidae*)

serát, -ă *adj.* (despre frunze și alte organe) cu dinți ascuțiți înclinați spre vârf. (<lat. *serratus*, fr. *serré*)

serátă *s. f.* reuniune cu caracter literar, muzical etc. • petrecere cu dans care are loc seara. (<it. *serata*)

seratífórm, -ă *adj.* (despre organe vegetale) care are aspectul unei lame de ferăstrău. (<fr. *serratiforme*)

sérá *s. f.* încăpere special amenajată pentru adapostirea și cultivarea plantelor care nu suportă frigul. (<fr. *serre*)

sercláj *s. n.* 1. încercuire. 2. procedeu chirurgical de reuneire a fracturilor într-un incl. (<fr. *cerclage*)

serenáád *s. f.* 1. concert de muzică vocală sau instrumentală cu caracter romantic, care se execută noaptea, în aer liber, sub fereastră cuiva, în semn de omagiu sau de dragoste. 2. piesă muzicală vocală sau instrumentală de formă liberă. (<fr. *sérénade*, germ. *Serenade*, it., sp. *serenata*)

seréndipítate *s. f.* fenomenul sesizării anumitor aspecte ale descoperirilor științifice întâmplătoare. (<engl. *serendipity*)

serensím, -ă *adj.* (titlu de onoare al principilor sau conducătorilor bisericii în unele țări din Occident) prealuminat, mărit. (<fr. *sérénissime*, it. *serenissimo*)

serenítate *s. f.* (*poet.*) seninătate, calm, liniște. (<fr. *sérénité*, lat. *serenitas*)

seréno *adv.* (*muz.*) senin, luminos, calm. (<it. *sereno*)

sergént *s. m.* grad militar superior celui de caporal. ○ ~ -major = primul grad militar acordat subofițerilor. (<fr. *sergent*)

seríá *vb. tr.* a așeza, a orândui, a clasa pe serii. (<fr. *sérier*)

seríál, -ă *I. adj.* 1. referitor la o serie; succesiv, în serie. 2. *muzică* -ă = serialism. *II. s. n.* film care rulează pe episoade; roman prezentat în fragmente. (<fr. *sériel*, *III* *sériel*, engl. *serial/story*)

serialism *s. n.* (*muz.*) tehnică de compoziție care constă în utilizarea gamei de 12 semitonuri într-un sistem având drept element ordonator seria (8). (<fr. *sériáliste*)

serialízá *vb. tr.* 1. a dispune în serii. • a turna un film, a publica o scriere sub formă de serial. 2. (*inform.*) a transforma o informație furnizată sub formă paralelă într-una sub formă de serie (9). (<fr. *sériáliste*)

serialízó *s. m.* operator care efectuează serializarea. (<fr. *sériálisteur*)

seriató, -oáre *s. m. f.* cel care seriază. (<*seria* + -tor)

séric, -ă *adj.* referitor la ser. (<fr. *sérique*)

sericéu, -ée *adj.* asemănător cu mătasea, mătăsoș. • (*bot.*) despre unele organe) acoperit cu peri mătăsoși și moi. (<lat. *sericeus*)

SERICI- *elem.* „mătase”. (<fr. *serici-*, cf. lat. *sericus*, gr. *serikos*)

sericícól, -ă *adj.* referitor la sericultură. (<fr. *séricicole*)

sericicultó, -oáre *s. m. f.* cel care se ocupă cu sericultura. (<fr. *sériciculteur*)

sericicultúrá *s. f.* ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea viermilor de mătase. (<fr. *sériciculture*)

sericigén, -ă *adj.* (despre glande ale unor viermi sau insecte) care secretă mătase. (<fr. *séricigène*)

sericimétru *s. n.* instrument pentru aprecierea elasticității și rezistenței firului de mătase. (<fr. *séricimètre*)

sericiná *s. f.* materie cleioasă produsă de viermele de mătase, care acoperă firul. (<fr. *séricine*)

sericít *s. n.* varietate de muscovit în mase fin lamelare sau solzoase, în șisturile cristaline slab metamorfizate sau în rocile eruptive. (<fr. *séricite*)

série *s. f.* 1. înșiruire de termeni care se succedă potrivit unei anumite legi; succesiune; de ființe, lucruri, fapte de același fel sau asemănătoare; șir, mulțime. • grup, categorie într-o clasificare; repetare a aceluiași tip; a aceluiași acțiuni etc. ○ *în* ~ = (produs, fabricat) în număr mare, după același tip. • (*sport*) grup de concurenți care dispută o probă de calificare. 2. grup de compuși organici care se caracterizează prin aceea că fiecare are în molecula sa câte un atom de carbon și doi atomi de hidrogen mai mult decât compusul precedent al grupului. 3. (*mat.*) expresie dintr-o infinitate de termeni deduși unul din altul după anumite reguli și legați prin semnele plus sau minus. ○ ~ *statistică* = șir paralel a două caracteristici corelate după un anumit criteriu. 4. (*geol.*) succesiune de terenuri care corespunde în timp unei epoci. 5. ansamblul mărcilor poștale care formează o anumită emisiune. • parte dintr-o colecție sau publicație periodică, având uneori un titlu aparte, în afară de cel general. 6. număr de ordine pe mărfurile fabricate într-un număr mare de exemplare de același tip; număr de fabricație. 7. (*fon.*) grup de sunete sau foneme printr-o trăsătură comună. 8. (*muz.*) succesiune prestabilă de 12 sunete ale gamei cromatice, în care fiecare sunet are valoarea egală. 9. (*inform.*) tratare a operațiilor bit după bit. (<fr. *série*, lat. *series*)

serigrafíá *vb. tr.* a reproduce prin serigrafie. (<*serigrafie*)

serigrafíe *s. f.* procedeu de imprimare cu ajutorul unui ecran de mătase. (<fr. *sérigraphie*, germ. *Serigraphie*)

seríná *s. f.* aminoacid în compoziția unui mare număr de proteine vegetale și animale, cu rol activ în procesele de metabolism. (<fr. *sérine*)

serinétá *s. f.* flașetă de dimensiuni mici. (<fr. *serinette*)

seríngá *s. f.* 1. instrument medical pentru injecții, pentru a lua sânge etc. 2. mică pompă portabilă servind la împins aer sau lichide. (<fr. *seringue*, it. *siringa*)

SERIO- *elem.* „șir, serie”. (<fr. *sério-*, cf. lat. *series*)

seriográf *s. n.* accesoriu al aparatului radiologic pentru executarea de radiografii în serie. (<fr. *sériographe*, engl. *seriograph*)

seriografíe *s. f.* înregistrare a unei serii de clișee cu ajutorul seriografului. • imaginea obținută. (<fr. *sériographie*, engl. *seriography*)

seríós, -oásă *adj.* 1. grav, lipsit de superficialitate, de frivolitate; așezat, ponderat. • căruia nu-i place să glumească; sever, rigid. 2. (și *adv.*) privit cu seriozitate; pozitiv, real. • îngrijorător, grav. 3. important, de seamă. ○ *a lua (pe cineva sau ceva) în* ~ = a acorda toată atenția (unei persoane sau unui lucru). (<fr. *sérieux*, lat. *seriosus*)

serioscóp *s. n.* negatoscop special care permite examinarea simultană a mai multor filme. (<fr. *sérioscope*)

serioscópíe *s. f.* examen radiologic constând în a lua succesiv mai multe imagini. (<fr. *sérioscopie*)

seriozítate *s. f.* 1. însușirea de a fi serios; ținută, comportare care denotă această însușire. • mină serioasă, gravitate. 2. profunzime; temeinicie. 3. parte gravă, importantă a unui lucru. (<germ. *Seriosität*)

serj *s. n.* (tesătură de mătase cu firul în diagonală, pentru căptușeli. (<fr. *serge*)

SERO- *elem.* „ser”. (<fr. *séro-*, cf. lat. *serum*)

seroaglutínáre *s. f.* serodiagnostic. (după fr. *séro-agglutination*)

seroatenuáre *s. f.* seroterapie în scopul atenuării unei boli contagioase încă din perioada de incubație. (după fr. *séro-atténuation*)

serodiagnóstic *s. n.* diagnostic pozitiv; seroaglutinare. (<fr. *serodiagnostic*)

- serológ**, -ă *s. m. f.* specialist în serologie. (< fr. *sérologue*)
- serologie** *s. f.* ramură a imunologiei care studiază anticorpii din serul sanguin, în timpul diverselor reacții imune. (< fr. *sérologie*)
- seropozitiv**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care prezintă un serodiagnostic pozitiv. (< fr. *séropositif*)
- seroprofilaxie** *s. f.* seroterapie profilactică. (< fr. *séroprophylaxie*)
- seroreacție** *s. f.* reacție serologică. (< fr. *séro-réaction*)
- serós**, -oasă *adj.* 1. de natura serului, a serozității. 2. (despre țesuturi) care conține, secretă o serozitate. **O membrană ~oasă** (și *s. f.*) = membrană care căptușește unele organe, constituită din două foi subțiri între care se găsește o serozitate; membrană care protejează articulațiile osoase. (< fr. *séreux*)
- seroterapie** *s. f.* tratament (preventiv) bazat pe administrarea de seruri imune, care conțin anticorpi specifici contra germinilor bolii respective sau toxinelor lor. (< fr. *sérothérapie*)
- serotín**, -ă *I. adj.* 1. de seară; vespéral. 2. tardiv; care aparține perioadei de vară târzie. **II. s. m.** liliac de seară în Europa, Asia și nordul Africii. (< it. *serotino*, fr. *serotin*)
- serotonină** *s. f.* substanță hormonală secretată de celulele cromafine ale peretelui intestinal și de diverse țesuturi, cu acțiune vasoconstrictoare. (< fr. *sérotonine*, engl. *serotonin*)
- serotoninemie** *s. f.* prezența serotoninei în sânge. (< fr. *sérotoninémie*)
- serovaccinare** *s. f.* tratament prin administrarea simultană de vaccin și de ser specific. (după fr. *serovaccination*)
- serozioz** *s. n.* sol de semideșert cu un conținut redus de humus, bogat în carbonat de calciu. (< germ. *Serosiom*)
- serozitate** *s. f.* 1. lichid secretat de membranele seroase. 2. lichid seros sau purulent care se formează în unele afecțiuni. (< fr. *sérosité*)
- serpént** *s. n.* instrument muzical de suflat, cu registru grav, care a fost înlocuit de tubă. (< fr., engl. *serpent*)
- serpentár** *s. m.* pasăre răpitoare de zi din Africa, care se hrănește cu șerpi; secretar. (< fr. *serpenteaire*, lat. *serpentarius*)
- serpentáriu** *s. n.* grădină zoologică, rezervație pentru șerpi. (< lat., engl. *serpentarium*)
- serpentiform**, -ă *adj.* în formă de șarpe. (< fr. *serpentiforme*)
- serpentin** *s. n.* silicat natural hidratat de magneziu, prin alterarea olivinei. (< fr. *serpentine*, germ. *Serpentin*)
- serpentină** *s. f.* 1. traseu șerpuit al unui drum în pantă. 2. fâșie îngustă de hârtie colorată, care se desfășoară în spirală când este aruncată la distanță. 3. tub îndoit în formă de spirală, de elice etc., ca schimbător sau radiator de căldură. (< fr. *serpentin*, germ. *Serpentine*)
- serpentinít** *s. n.* rocă metamorfică bogată în serpentin. (< fr. *serpentinite*)
- serpentinizare** *s. f.* transformare în serpentin a mineralelor sau a rocilor bogate în magneziu. (după fr. *serpentinisation*)
- serpétá** *s. f.* cuțit special, cu vârf pană, îndoită, pentru altoire; cosoraș. (< fr. *serpette*)
- serpiginós**, -oasă *adj.* (despre erupții) cu contur sinuos. (< fr. *serpigneux*)
- sertao** /sertáu/ *s. n.* zonă secetoasă din nord-estul Braziliei, cu vegetație rară de arbuști spinoși și cactuși. (< port. *sertao*)
- sertiform**, -ă *adj.* în formă de ghirlandă sau cunună. (< fr. *sertiforme*)
- sertizá** *vb. tr.* 1. a ansambla, a fixa două piese tubulare prin deformarea plastică a pereților la capătul uneia dintre ele. • a fixa proiectilul în tubul cartușului. 2. a fixa o piatră prețioasă sau ornamentală într-o montură metalică prin îndoirea marginilor monturii. (după fr. *sertir*)
- serumalbumină** *s. f.* albumină din plasma sanguină. (< fr. *sérum-albumine*)
- serumglobulină** *s. f.* globulină în plasma sanguină. (< fr. *sérum-globuline*)
- sérv**, -ă *s. m. f.* 1. (în feudalism) șerb. 2. servitor. (< lat. *servus*)
- serváj** *s. n.* starea de serv (1); iobăgie, șerbie. (< fr. *servage*)
- servál** *s. m.* mic mamifer carnivor nocturn din Africa, cu coada scurtă, pentru blana sa roșcată împeștrată sau reiață. (< fr. *serval*)
- servánt** *s. m.* 1. militar care deservește un tun, o armă automată sau un aparat. 2. (*sport*) cel care servește (1, 3). (< fr. *servant*)
- servántă** *s. f.* 1. servitoare. 2. masă, bufet pe care se pun farfuriile și tacămurile necesare servirii unei mese. (< fr. *servante*)
- serví** *vb. I. tr.* 1. a îndeplini anumite funcții, însărcinări față de cineva; a sluji. 2. a aduce (bucatele) la masă. • a oferi cumpărătorilor cele cerute. 3. (la unele jocuri sportive sau la cărți) a pune mingea sau cărțile în joc. **II. intr.** a folosi la..., a avea rolul de... **III. refl.** a se folosi, a face uz de... • (despre oameni) a lua să mănânce sau să bea. (< fr. *servir*)
- serviábil**, -ă *adj.* care face cu plăcere servicii altora; îndatorit, amabil. (< fr. *serviable*)
- serviabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi serviabil. (< fr. *serviabilité*)
- service** /serví/ *s. n.* ansamblu de servicii ulterioare vânzării unui produs, oferite de producător cumpărătorului pentru a asigura funcționarea produsului respectiv. (< engl. *service*)
- serviciu** *s. n.* 1. acțiunea, faptul de a servi; muncă prestată în folosul sau în interesul cuiva. • slujbă, post, funcție. **O a fi** (sau *a se pune*) în *-ul cuiva* (sau *a ceva*) = a se devota unei persoane sau unei idei, a lucra etc.; *stare de ~* = listă a posturilor, a funcțiilor ocupate de un funcționar, de un militar. 2. secție administrativă a unei instituții, întreprinderi etc. • (*pl.*) sector al economiei în care se desfășoară o activitate utilă, menită să satisfacă anumite nevoi sociale. 3. ~ *militar* = stagiul militar; ~ *comandat* = misiune specială incredințată cuiva spre executare. 4. ajutor, sprijin dat cuiva. **O a face un rău ~ cuiva** = a face cuiva (fără voie) o neplăcere. • *scară de ~* = scară secundară într-un imobil. 5. succesiunea în timp a regimurilor de funcționare ale unui sistem tehnic împreună cu duratele lor. • ansamblu de instalații tehnice care concurează la desfășurarea în bune condiții a unei activități tehnice, industriale sau publice principale. 6. garnitură de vase, de sticlărie, de lenjerie de masă. 7. ~ *divin* = slujbă religioasă. 8. (*sport*) punerea în joc a mingii. (< fr. *service*, lat. *servitium*)
- serviétá** *s. f.* geantă de piele, de material plastic etc. cu una sau cu mai multe despărțituri. (< fr. *serviette*)
- servil**, -ă *adj.* 1. referitor la condiția de sclav. • slugarnic; lingușitor; supus. 2. care se conformează riguros modelului; lipsit de originalitate. • (despre traduceri) care se ține în mod formal de original, neglijând conținutul; literal. (< fr. *servile*, lat. *servilis*)
- servilism** *s. n.* spirit, atitudine servilă; slugarnicie; servilitate. (< fr. *servilisme*)
- servilitáte** *s. f.* servilism. (< fr. *servilité*)
- servitór**, -oáre *s. m. f.* angajat în serviciul cuiva pentru treburi casnice; (*p. ext.*) orice persoană care lucrează la stăpân; slugă. (< fr. *serviteur*, lat. *servitor*)
- servitúđine** *s. f.* servitute. (< fr. *servitude*, lat. *servitudo*)
- servitúđe** *s. f.* 1. stare de dependență, de supunere; servitute. • obligație, constrângere. 2. (*jur.*) sarcină care grevează asupra unui bun imobiliar, izvorând din situația naturală a bunului sau dintr-o convenție. (< lat. *servitus*)
- SERVO** -elem. „auxiliar”, „mecanism automat”. (< fr. *servo-*, cf. lat. *servus*, sclav)
- servoambreiaj** *s. n.* ambreiaj al unei mașini la care cuplarea și decuplarea motorului sunt efectuate de un servomotor. (< fr. *servo-embrayage*)
- servocomándă** *s. f.* mecanism auxiliar pentru a înlocui prin amplificarea forței musculare a omului, necesară funcționării unui ansamblu. (< fr. *servocommande*)
- servodirécție** *s. f.* dispozitiv de manevră a direcției pe autovehicule, care micșorează efortul conducătorului. (< fr. *servodirection*)
- servoemément** *s. n.* element al unui mecanism de reglare dintr-un sistem tehnic cu ajutorul căruia se variază o anumită mărime. (< fr. *servo-élément*)
- servofrână** *s. f.* mecanism având rolul de a amplifica forța de frânare a unui sistem tehnic. (după fr. *servofrein*)

- servomecanism** *s. n.* mecanism al unui regulator care acționează asupra mărimii sau a parametrului de reglat. (<fr. *servomécanisme*)
- servomotor** *s. n.* motor auxiliar al unui sistem de comandă sau reglare automată care acționează un element de execuție al sistemului. (<fr. *servomoteur*)
- servoreglare** *s. f.* reglare automată (prin intermediul unui servomotor). (<servo- + *reglare*)
- sérvus** *interj.* formulă familiară de salut (în Transilvania). (<germ. *Servus*, lat. *servus*)
- sesăm** *s. m.* plantă oleaginoasă erbacee originară din India, din ale cărei semințe comestibile se fabrică halva; susan. (<fr. *sésame*)
- sesamoid** *adj. s. n.* (oscior al carpului și al târsului) care seamănă cu semințele de susan. (<fr. *sésamoïde*)
- sesamoidită** *s. f.* leziune congestivă sau inflamatorie a sesamoidelor. (<fr. *sésamoïdite*)
- SESCVI-** *elem.* „o dată și jumătate”. (<fr. *sesqui-*, cf. lat. *sesqui*)
- sesvioxid** *s. m.* oxid în a cărui formulă intră un element trivalent. (<fr. *sesquioxide*)
- sesviplan** *s. n.* avion biplan, al cărui plan inferior este mai mic. (<fr. *sesquiplan*)
- sesviterpenă** *s. f.* hidrocarbură naturală din clasa terpenelor, răspândită în esențele vegetale, trimer al izoprenului. (<fr. *sesquiterpene*)
- sesil**, -ă *adj. 1.* (despre frunze, flori, fructe) fixat direct pe suport, fără pețiol sau peduncul. • (despre animale) fixat direct de substrat. 2. (despre tumori); cu o largă bază de implantare. (<fr. *sessile*, lat. *sessilis*)
- sesiune** *s. f.* perioadă de timp în care membrii unui organ reprezentativ, ai unui for științific sau a unei organizații internaționale se întrunesc în ședințe de lucru pentru comunicări; (*p. ext.*) ședințele ținute. • *de examene* = perioadă de timp în care au loc examene. (<fr. *session*, lat. *sessio*)
- sesiză** *vb. I. tr. 1.* a pătrunde cu mintea; a pricepe, a înțelege; a observa; a descoperi. 2. a înștiința o autoritate despre un caz care trebuie luat în cercetare; a se adresa justiției. **II. refl.** a lua cunoștință, a ține seamă (de ceva). (după fr. *saisir*)
- sesizabil**, -ă *adj.* care poate fi sesizat. (<fr. *saisissable*)
- sesizant**, -ă *adj.* surprinzător, mișcător; impresionant, frapant. (<fr. *saisissant*)
- sesizare** *s. f.* acțiunea de a sesiza; încunoștințare, aviz. (<*sesiza*)
- sesizor** *s. n.* element al unui regulator sau aparat de măsură care sesizează o anumită mărime. (<*sesiza* + -or)
- sestert** *s. m.* monedă (de argint) la romani, de aproximativ un sfert de dinar. (<lat. *sestertius*)
- seston** *s. n.* totalitatea organismelor vii și moarte care plutesc sau înoată în mediul acvatic. (<fr. *seston*)
- sestonologie** *s. f.* studiul științific al sestonului. (<fr. *sestonologie*)
- set** *s. n. 1.* parte a unui meci de tenis, volei etc. determinată de obținerea unui anumit număr de puncte. 2. ansamblu de piese, de instrumente de același fel sau deosebite, într-o anumită muncă sau exploatare; garnitură. • ansamblu de obiecte de îmbrăcăminte confecționate din același material, care se poartă împreună. • *de cromozomi* = totalitatea cromozomilor cu care contribuie unul din genitori la formarea zigotului. 3. unitate de măsură tipografică, de 0,019598 mm. (<engl., fr. *set*)
- setacéu**, -ée *adj. (bot.)* despre unele organe) acoperit cu peri țepoși, rigizi. (<fr. *sétacé*)
- setaveraj** *s. n. (tenis, volei)* raportul dintre seturile câștigate și cele pierdute. (<engl. *set-average*)
- setă** *s. f. 1.* păr vegetal țepos. 2. pedicelul capsulei, la briofite. (<lat. *seta*)
- setball** *s. n.* minge la tenis, volei etc. servită către sfârșitul setului și prin care unul din jucători poate câștiga setul respectiv. (<engl. *set-ball*)
- séter** *s. m.* câine de vânătoare și de pază, cu urechi mari, căzute și cu păr lung și ondulat; prepelcar. (<engl., fr. *setter*)
- seton** *s. n.* rană superficială provocată de o armă albă sau de un glonte, care afectează numai pielea. (<fr. *séton*)
- setós**, -oasă *adj. (bot.)* despre unele organe) acoperite cu peri iduri și tari. (<fr. *séteux*, lat. *setosus*)
- settecentesc**, -ă *adj.* din settecento. (<it. *settecentesco*)
- settecentist**, -ă *s. m. f.* scriitor, filozof, artist aparținând de settecento. (<it. *settecentista*)
- settecento** *s. n.* sec. XVIII în arta și cultura italiană. (<it. *settecento*)
- sevă** *s. f. 1.* lichid nutritiv, bogat în săruri minerale, care circulă prin vasele plantelor. 2. (*fig.*) izvor de energie; vigoare. (<fr. *sève*)
- sevér**, -ă *1.* aspru, lipsit de blândețe; grav. • exigent, pretențios; strașnic; riguros. 2. rigid, serios, solemn. 3. lipsit de ornamente inutile; sobru; auster. (<fr. *severe*, lat. *severus*)
- severitate** *s. f.* asprime, exigență, rigiditate, austeritate. (<fr. *sevérité*, lat. *severitas*)
- sevrăj** *s. n. 1.* înțărare. 2. dezobișnuire progresivă de droguri, de excitante. (<fr. *sevrage*)
- SEX¹** - *elem.* „șase”, „de șase ori”. (<fr. *sexa-*, cf. lat. *sex*)
- sex²** *s. n. 1.* ansamblu de caracteristici morfologice și fiziologice care diferențiază organismele animale și vegetale în masculi (bărbați) și femele (femei). • fiecare dintre cele două categorii de oameni și de animale astfel diferențiate. 2. (*fam.*) sexualitate. 3. organele sexuale externe. (<fr. *sexe*, lat. *sexus*)
- sexagenăr**, -ă *adj. s. m. f.* (om) în vârstă de 60 de ani. (<*sexagenaire*, lat. *sexagenarius*)
- sexagesimal**, -ă *adj.* care reprezintă a 60-a parte dintr-un întreg. • *grad* ~ = unghi egal cu a 90-a parte dintr-un unghi drept (<fr. *sexagesimal*)
- sexapil** *s. n.* farmec, atracție puternică asupra sexului opus. (<engl. *sex-appeal*)
- sexare** *s. f.* separare a păsărilor tinere după sex. (după fr. *sexage*)
- sexducție** *s. f.* mecanism prin care se efectuează transferul de fragmente cromozomiale prin intermediul unui factor de fertilitate. (<fr. *sexduction*)
- sexism** *s. n.* ansamblu mișcărilor de emancipare feminină pentru a desemna atitudinea și poziția socială dominantă a bărbaților în societate. (<fr. *sexisme*)
- sexist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al sexismului. (<fr. *sexiste*)
- sex-magazin** *s. n.* magazin specializat în vânzarea de publicații și materiale pornografice; sex-shop. (după engl. *sex-shop*)
- SEXO-** *elem.* „sex, sexualitate”. (<fr. *sexo-*, cf. lat. *sexus*)
- sexolog**, -ă *s. m. f.* medic specialist în sexologie. (<fr. *sexologue*)
- sexologie** *s. f.* studiul științific al sexualității și al problemelor sale psihofiziologice. (<fr. *sexologie*)
- sexonomie** *s. f. (biol.)* studiu al legilor de reproducere și repartiție a sexelor. (<fr. *sexonomie*)
- sex-ratio** /-rei-si-o/ *s. f.* raportul sexelor la naștere. (<engl., fr. *sex-ratio*)
- sex-shop** /-șop/ *s. n.* sex-magazin. (<engl., fr. *sex-shop*)
- sex-simbol** *s. n.* idealul sensibilității și al sexualității, reprezentat de o vedetă. (<engl. *sex-symbol*)
- sextant** *s. n. 1.* instrument optic pentru măsurarea distanței unghiulare dintre doi astri, dintre două repere situate pe apă, pe uscat etc. 2. arc sau sector de cerc egal cu 60°. (<fr. *sextant*, lat. *sextans*)
- sextă** *s. f. (muz.)* interval într-o gamă diatonică de șase trepte; treapta a șasea de la o treaptă dată; supradominantă. (<fr. *sexté*, germ. *Sexte*)
- sextét** *s. n. 1.* formație vocală sau instrumentală din șase interpreți; compoziție pentru o astfel de formație; sextuor. 2. echipă de volei sau de gimnastică alcătuită din șase jucători (jucătoare). (<germ. *Sextett*)
- sextil** **I.** *adj. an ~ =* (în calendarul republican francez) an care avea o zi în plus. **II. s. n. (astr.)** poziție a unei plante al cărei unghi pe direcția Pământ-Soare (Lună) și Pământ-planetă se ridică la 60°. (<fr. *sextile*, *IV* /germ. *Sextil*/schein/)
- sextilion** *s. n.* număr egal cu zece la puterea douăzeci (10²⁰). (<fr. *sextrillion*)
- sextină** *s. f. 1.* poezie cu formă fixă, din șase strofe a

- câte șase dexasilabe și cu rime repetate într-o anumită ordine. • strofă de șase versuri. (< fr. *sexine*)
- sextolét** *s. n.* (muz.) diviziune ritmică specială din șase note de durată egală cu aceea a patru note obișnuite. (< fr. *sexolet*)
- sextuor** *s. n.* sextet (1). (< fr. *sextuor*)
- sextruplu**, -ă *adj.* înșesit, de șase ori mai mare. (< fr. *sexuple*, lat. *sexuplus*)
- sexual**, -ă *adj.* referitor la sex. • care se referă la raportul dintre sexe. (< fr. *sexuel*, lat. *sexualis*)
- sexualism** *s. n.* 1. stare a unei ființe care are sex. 2. sexualitate erijată în principiu. (< fr. *sexualisme*)
- sexualitate** *s. f.* 1. totalitatea caracterelor anatomo-fiziologice specifice fiecărui sex. 2. ansamblul fenomenelor referitoare la instinctul sexual și la satisfacerea lui. (< fr. *sexualité*)
- sexualiză** *vb. tr.* a da un caracter sexual (unui lucru). (< fr. *sexualiser*)
- sexualizare** *s. f.* 1. acțiunea de a sexualiza. 2. apariție a caracterelor sexuale în cursul dezvoltării individului. (< *sexualiza*)
- sexuat**, -ă *adj.* 1. prevăzut cu organe de reproducere. 2. care implică fecundarea. **O reproducere** -ă = reproducere a organismelor prin gameți masculii și femeii. (< fr. *sexué*)
- sexupăr**, -ă *adj.* (despre animale) care are două faze de reproducere, una sexuată și alta partenogenetică. (< fr. *sexupare*)
- sexy** *adj. inv.* 1. (fam.; despre oameni) care are farmec special; atrăgător, cu sexapil. 2. (despre filme, reviste de music-hall, publicații) cu caracter erotic. (< engl. *sexy*)
- sezinăr**, -ă *adj.* moștenitor ~ = moștenitor care se bucură de sezină. (< *sezină* + -ar)
- sezină** *s. f.* (jur.) drept de luare imediată în posesiune a unei moșteniri legale, fără autorizația prealabilă a justiției. (< fr. *saisine*)
- sezón** *s. n.* 1. anotimp. 2. perioadă a anului caracterizată prin apariția anumitor fenomene sau printr-o intensă activitate în anumite domenii ori favorabilă pentru anumite acțiuni. **O de** ~ = propriu unui anumit sezon; (fig.) de actualitate. (< fr. *saison*)
- sezonál**, -ă *adj.* sezonier. (< *sezón* + -al)
- sezonality** *s. f.* însușirea a ceea ce este sezon. • dependența izbucnirilor epidemice de factorul anotimp. (< fr. *saisonalité*)
- sezonier**, -ă *I. adj.* care ține de un anumit sezon și durează cât acesta; sezon. • potrivit pentru un anumit sezon. **II. s. m. f.** lucrător angajat pentru un sezon. (< fr. *saisonnier*)
- sezonist**, -ă *s. m. f.* cel care face cură la o stațiune balneoclimaterică. (< *sezón* + -ist)
- sfacél** *s. n.* 1. cângrenă uscată în leziunile traumatice întinse sau în organele care degenerază prin ischemie. 2. boală a trunchiului sau a ramurilor arborilor care produce uscarea acestora. (< fr. *sphacèle*)
- SFAGN(O)**- *elem.* „turbărie, mușchi”. (< fr. *sphagnol*-, cf. gr. *sphagnos*)
- sfagnacée** *s. f. pl.* familie de plante: mușchii din care se formează turba. (< fr. *sphagnacées*)
- sfagnofite** *s. f. pl.* plante care cresc în turbării. (< fr. *sphagnophytes*)
- sfagnologie** *s. f.* studiul mușchilor de pământ din care se formează turba. (< fr. *sphagnologie*)
- sfăgnum** *s. m.* mușchi de turbă. (< engl., lat. *sphagnum*)
- sfalerit** *s. n.* blendă (1). (< fr. *sphalérite*)
- sfen**¹ *s. n.* titan. (< germ. *Sphen*)
- SFEN**²(O)- *elem.* „colț, unghi”. (< fr. *sphénol*-, cf. gr. *sphen*)
- sfenisciforme** *s. f. pl.* ordin de păsări marine nezburătoare: pinguinii. (cf. gr. *sphénisque*, pinguin-imperial)
- sfenoid**, -ă *adj.* *s. n.* (os median, nepereche, în formă de șa) situat la baza craniului. (< fr. *sphénoïde*)
- sfenoidal**, -ă *adj.* referitor la sfenoid. (< fr. *sphénoïdal*)
- sfenoidită** *s. f.* inflamație a mucoasei sinusului sfenoidal. (< fr. *sphénoïdite*)
- SFER(O)**-, -sfér(ă) *elem.* „glob, sferă”; „strat, în-
- veli”. (< fr. *sphér/ol*-, -*sphère*, cf. lat. *sphaera*, gr. *sphaira*)
- sferă** *s. f.* 1. (geom.) suprafață ale cărei puncte sunt egal depărtate de un punct dat (centru). • obiect având această formă; glob. 2. regiunea cerească unde se mișcă astrii; boltă cerească. 3. (fig.) domeniu (limitat) în care există, acționează sau se dezvoltă cineva sau ceva; mediu (social). **O** ~ de influență = a) întindere, teritoriu, mediu etc. în cuprinsul căruia se exercită o anumită influență; b) zonă geografică sau grup de state asupra cărora o anumită putere exercită o influență economică, politică sau militară. 4. (log.) capacitatea de referință a noțiunii la ansamblul de indivizi care posedă însușirile reflectate în conținutul ei; denotație (1). 5. (ec.) -a producției materiale = totalitatea activităților, a ramurilor din cadrul economiei naționale în care se creează bunuri materiale; ~ neproductivă = totalitatea activităților, a sectoarelor din cadrul economiei naționale care consumă muncă socială, fără a crea bunuri materiale. (< fr. *sphère*, lat. *sphaera*, gr. *sphaira*)
- sferenchim** *s. n.* țesut format din celule sferice. (< fr. *sphérenchyme*)
- sferic**, -ă *adj.* de forma unei sfere; rotund. (< fr. *sphérique*, lat. *sphaericus*)
- sfericitate** *s. f.* însușirea de a fi sferic. (< fr. *sphéricité*)
- sferocarp**, -ă *adj.* cu fructe sferice. (< fr. *sphérocarpe*)
- sferocit** *s. n.* globulă roșie din sânge cu diametrul redus și cu grosimea crescută, element constant în diferite forme de anemie hemolitică. (< fr. *sphérocyte*)
- sferofachie** *s. f.* (med.) aspect sferic al cristalinelui. (< fr. *sphérophakie*)
- sferofite** *s. f. pl.* plante cu fructificații globuloase. (< fr. *sphérophytes*)
- sferoid** *s. n.* corp aproape sferic, format prin rotirea unei elipse în jurul uneia dintre axele sale. (< fr. *sphéroïde*)
- sferoidal**, -ă *adj.* în formă de sferoid. (< fr. *sphéroïdal*)
- sferoidizare** *s. f.* fenomen fizico-chimic care are loc în timpul maleabilizării fontei, la precipitarea grafitului sub forme sferoidale. (după fr. *sphéroidisation*)
- sferolit** *s. n.* agregat mineral de formă sferică. (< fr. *sphérolite*)
- sferometr** *s. n.* instrument pentru măsurarea curburii suprafețelor sferice sau a grosimii pieselor mici. (< fr. *sphéromètre*)
- sferoplast** *s. n.* celulă de formă sferică. (< fr. *sphéroplaste*)
- sferosperm**, -ă *adj.* cu semințe globuloase. (< lat. *spherospermus*)
- sfidă** *vb. tr.* a înfrunta, a privi pe cineva sau ceva cu dispreț; a desfide. (< it. *sfidare*)
- sfidător**, -oare *adj.* care sfidează. (< *sfida* + -tor)
- SFIGMO**-, -sfigmie *elem.* „puls”. (< fr. *sphygno*-, -*sphygmie*, cf. gr. *sphygmos*)
- sfigmocardiograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea simultană a bătăilor cardiace și a pulsului radial. (< *sfigmo* + *cardiograf*)
- sfigmograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea pulsului și a variațiilor tensiunii arteriale; pulsograf. (< fr. *sphygmographe*)
- sfigmografie** *s. f.* măsurare și înregistrare grafică a pulsului cu ajutorul sfigmografului. (< fr. *sphygmographie*)
- sfigmogramă** *s. f.* traseu sfigmografie al pulsului. (< fr. *sphygmogramme*)
- sfigmomanometru** *s. n.* aparat pentru măsurarea tensiunii arteriale; sfigmotensiometru, tensiometru (2). (< fr. *sphygmanomètre*)
- sfigmetrie** *s. f.* măsurarea pulsului. (< fr. *sphygmométrie*)
- sfigmetru** *s. n.* instrument pentru măsurarea pulsului; pulsometru (2); tensiometru (2). (< fr. *sphygmomètre*)
- sfigmotensiometru** *s. n.* sfigmomanometru. (< fr. *sphygnotensiomètre*)
- sfincter**¹ *s. n.* mușchi inelar care închide un orificiu. (< fr., lat. *sphincter*)
- SFINCTER**²(O)- *elem.* „sfincter”. (< fr. *sphinctér/ol*-, cf. lat. *sphincter*, gr. *sphinkter*)
- sfincteralgie** *s. f.* contracție spasmodică dureroasă a unui sfincter. (< fr. *sphinctéralgie*)

- sfincterectomie** *s. f.* ablațiune a unui sfincter. (<fr. *sphinctérectomie*)
- sfincteroplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a unui sfincter. (<fr. *sphinctéroplastie*)
- sfincterospasm** *s. n.* spasm al unui sfincter. (<fr. *sphinctéropasme*)
- sfincterotomie** *s. f.* secționare operatorie a unui sfincter. (<fr. *sphinctérotomie*)
- sfinx** *s. m. I.* monstru înaripat din mitologia greacă și egipteană, cu corp de leu și cap de femeie. • (*fig.*) personaj enigmatic. **II.** fluture mare nocturn. (<fr., lat., gr. *sphinx*)
- sfirende** *s. f. pl.* familie de pești cu corpul asemănător cu al șarpelui și cu gura în formă de cioc lung; ciuca-de-mare. (<lat. *sphyraenidae*)
- sforță** *vb. refl.* a se sili din răsuputeri; a se opinti, a se strădui. (<it. *sforzare*)
- sforzândo** /-ân-*adv.* (*muz.*) accentuând cu putere; apăsat (<it. *sforzando*)
- sfragistic**, -ă **I.** *adj.* referitor la sfragistică. **II.** *s. f.* sigilografie. (<fr. *sphragistique*)
- sfruntă** *vb. tr.* a înfrunta. (<it. *sfrontare*)
- sfruntăt**, -ă *adj.* nerușinat, obraznic, impertinent. (<it. *sfrontato*)
- sfumat**, -ă *adj.* (despre culori, sunete) estompat; nuanțat. (<it. *sfumato*)
- sfumato** *s. n.* mod de a realiza o pictură cu contururi și umbre estompeate. (<it. *sfumato*)
- sfumatură** *s. f. I.* estompare, nuanțare (de culoare, de sunet). **2.** (*fig.*) nuanță, deosebire imperceptibilă. (<it. *sfumatura*)
- sgraffito** *s. n.* procedeul de decorație murală în cameaie, constând în aplicarea pe un fond colorat de scut a unui grund alb, pentru ca apoi, prin zgâriere, să se formeze umbre. (<it. *sgraffito*)
- shaker** /șeicâr/ *s. n.* recipient în care se agită, cu gheață, elementele unui cocteil. (<engl. *shaker*)
- shakespeariz** /șec-spe-*vb. tr.* a scrie în felul lui Shakespeare. (<germ. *shakespearisieren*)
- shakespearolog**, -ă *s. m. f.* specialist în shakespearologie. (<*shakespearologie*)
- shakespearologie** *s. f.* studiiu vieții și operei lui Shakespeare. (<*Shakespeare* + *-logie*)
- shaping** /șei-*s. n.* (*tehn.*) mașină de rabotat transversală. (<engl. *shaping*)
- shed** /șed/ *s. n.* (*constr.*) formă de acoperiș disimetrică, în dinți de ferăstrău, cu lămpătoarele orientate spre nord, spre a avea în interior lumină uniformă. (<engl. *shed*)
- shelterdeck** /șeltârdec/ *s. n.* navă maritimă cu două punți, având la partea superioară și în bordurile interpuții deschideri ce pot fi închise etans, la încărcarea și descărcarea navei. • puntea superioară. (<engl. *shelterdeck*)
- shekel** /șchel/ *s. m.* unitatea monetară a statului Israel. (<fr. *shekel*)
- shetland** /șet-*s. n.* stofă fină, moale, din fire de lână foarte lungi, pieptănate sau cardate; pulover din astfel de lână. (<engl. *shetland*)
- shipping** /șiping/ *s. n.* transport pe apă, comerț, cu nave. (<engl. *shipping*)
- shocking** /șoching/ *adj.* **inv.* șocant, supărător; pornografic, obscen. (<engl. *shocking*)
- shoddy** /șodi-/ *s. n.* material fibros prin destrămarea resturilor de fire și de țesături de lână, material de amestec în filatura de lână cardată. (<engl. *shoddy*)
- shogun** /șogun/ *s. m.* titlu dat dictatorilor militari în vechea Japonie. (<fr. *shogun*)
- shogunăt** *s. n.* autoritatea, demnitatea de shogun. (<fr. *shogunat*)
- shop** /șop/ *s. n.* magazin în care se vând mărfuri (de lux) pe valută. (<engl. *shop*)
- shopping** /șó-*s. n.* târguiești, cumpărături. (<engl., fr. *shopping*)
- shoran** /șo-rân/ *s. n.* sistem radiotehnic de navigație constând în stabilirea poziției unei (aero) nave cu ajutorul a două balize de pe uscat, interogate succesiv de emițătorul de la bord. (<engl. *shoran*)
- shortening** /șörtning/ *s. n.* specie de grăsimi animale sau vegetale, de consistența untului de porc, care se amestecă și se prelucurează ușor, în industria alimentară. (<engl. *shortening*)
- short track** /șot trác/ *s. n.* patinaj de viteză pe o pistă de 111 m. (<engl. *short track*)
- show** /șou/ *s. n. I.* recital de muzică ușoară. **2.** spectacol de varietăți, cu muzică, dansuri scheciuri comice, susținut de un actor de music hall, de un cântăreț sau de o formație. **O** ~ -*business* = industria spectacolelor. (<engl. *show*)
- showman** /șou-men/ *s. m. I.* artist care organizează show-uri. **2.** muzician care cântă pe scenă sau în orchestră, îndeplinind în spectacol rol de solist sau acompaniator. (<engl. *showman*)
- si** *s. m. inv.* (*muz.*) treapta a șaptea a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. (<it. *si*)
- siáj** *s. n. I.* dără lăsată de o torpilă, de o navă în mers etc. **2.** volum de fluid turbionar pe care îl lasă în urma sa un corp în mișcare într-un fluid. (<fr. *sillage*)
- siál¹** *s. n.* înveliș exterior al Pământului din roci bogate în siliciu de aluminiu. (<fr. *siat*)
- SIAL²(O)-, -sialie** *elem.* „salivă”. (<fr. *sial/o-*, -*sialie*, cf. gr. *sialon*)
- sialadenită** *s. f.* inflamație a unei glande salivare. (<fr. *sialadénite*)
- sialagóg**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care mărește secreția salivară. (<fr. *sialagogue*)
- sialic**, -ă *adj.* referitor la sial¹. (<fr. *sialique*)
- sialie** *v.* sial²(o)-
- sialofagie** *s. f.* deglutiție exagerată de salivă (însoțită de aerofagie), în gastropatii. (<fr. *sialophagie*)
- sialogén**, -ă *adj.* care provoacă salivație. (<fr. *sialogène*)
- sialografie** *s. f.* radiografie a canalelor glandelor salivare cu o substanță de contrast. (<fr. *sialographie*)
- sialogramă** *s. f.* imagine radiologică prin sialografie. (<fr. *sialogramme*)
- sialorée** *s. f.* pitilism. (<fr. *sialorrhée*)
- siamáng** *s. m.* maimuță antropoidă din grupul gibonilor, cu brațe foarte lungi, arboricolă, în pădurile muntoase din Indochina și Sumatra. (<engl. *siamang*)
- siaméz**, -ă **I.** *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Siam. **II.** *adj.* referitor la Siam (Thailanda). **O** *frați* ~i sau *surori* ~e = gemeni care s-au născut cu corpurile lipite; (*fig.*) prieteni nedespărțiți; *pisică* ~ă = rasă de pisici cu ochi albaștri, cu părul cafeniu, mățos și coada scurtă, originară din Extremul Orient. **III.** *s. f. I.* limbă vorbită de siamezi. **2.** fotoliu dublu cu spătelele îndreptate în sens opus. (<fr. *siamois*)
- sibarit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se dedă unei vieți de lux și desfrâu. (<fr. *sybarite*, lat. *sybarita*, locuitor din Sybaris)
- sibaritism** *s. n.* viață ușuratică (comparabilă cu cea din Sybaris), desfrâu. (<fr. *sybaritisme*)
- siberián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Siberia. **O** *frig* ~ = (*fig.*) frig grozav, foarte mare. (<fr. *sibérien*)
- sibilánt**, -ă *adj.*, *s. f.* siflant(ă). (<fr. *sibilant*)
- sibilántă** *s. f.* zgomot sibilant provocat în plămân de o leziune. (<fr. *sibilance*)
- sibilă** *s. f.* (*ant.*) femeie căreia i se atribuia darul de a prevedea viitorul. (<fr. *sibylle*, lat., gr. *sibylla*)
- sibilic**, -ă *adj.* (și *adv.*) de sibilă; profetic; sibilin(ic); (*p. ext.*) enigmatic, vag. (<fr. *sibyllique*)
- sibilín**, -ă *adj.* sibilic. **O** *cărți* ~e = culegere de oracole, păstrată la Capitoliu (Roma), consultată ori de câte ori republica era în primejdie. (<fr. *sibyllin*, lat. *sibyllinus*)
- sibilinic**, -ă *adj.* sibilic. (<germ. *sibyllinisch*)
- sic** *adv.* (între paranteze într-un text citat) întocmai după original. (<lat. *sic*)
- sica** *s. f.* pumnal cu lama ușor încovoiată. (<lat. *sica*)
- sicár** *s. m.* asasin, ucigaș tocmit. (<it. *sciaro*, fr. *sicaire*, lat. *scarius*)
- sicativ**, -ă **I.** *adj.* (despre uleiuri) care se usucă repede. **II.** *s. m.* substanță care se adaugă uleiurilor vegetale, cernelii etc. pentru a le grăbi viteza de uscare. (<fr. *siccatif*, lat. *siccativus*)
- sicativitate** *s. f.* însușirea de a fi sicativ. (<fr. *sicativité*)
- sicilián**, -ă **I.** *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Sicilia. **II.**

adj. 1. referitor la Sicilia. 2. *apărare -ă* = sistem de apărare la jocul de șah; *casată -ă* = numele unui sortiment de casată. • (*s. n.*) dialect din Italia meridională, vorbit în Sicilia. III. *adj.*, *s. n.* (din) etajul inferior al pleistocenului din bazinul Mării Mediterane. IV. *s. f.* 1. vechi dans italian cu mișcare moderată; melodia corespunzătoare. 2. (în sec. XVII–XVIII) parte lentă a lucrărilor instrumentale (sonată, concert); formă a arilor lirice. (<fr. *sicilien*, it. *siciliano*)

sicitate *s. f.* uscăciune; secetă. (<fr. *siccité*)

siclu *s. m.* 1. monedă de argint sau de aur, la evrei, de aproximativ 6 gr. 2. una din figurile tarotului (<fr. *sicle*, lat. *ciclus*)

SICO- *elem.* „smochin”. (<fr. *syco-*, cf. gr. *sykon*)

sicofant¹ *s. m.* 1. (în Grecia antică) nume dat la Atena celor care denunțau pe contrabandiștii de smochine; (*p. ext.*) denunțător. (<fr. *sycophante*, lat. *sycophanta*, gr. *sykophantes*)

sicofant² *s. m.* insectă cu miros de mosc, verde-aurie, în pădurile de conifere și stejari din sudul și centrul Europei. (<lat. *sycophanta*)

sicomór *s. m.* arbore exotic uriaș, asemănător cu smochinul, cu lemnul tare și fructe dulci, comestibile. (<fr. *sycomore*)

sicună *s. f.* fruct compus, cu numeroase achene închise într-un receptacul cărnos. (<fr. *sycone*)

sicoză *s. f.* leziune inflamatorie profundă, care se localizează de obicei în barbă și mustăți. (<fr. *sycosis*)

sida *s. f.* maladie infecțioasă gravă, transmisibilă pe cale sexuală sau prin transfuzii sangvine, datorată unui virus, cu un tablou complex de simptome: febră cronică, umflături persistente, limfadenopatii. (<fr. *sida*)

siderar *lsăid-carl/ s. n.* ataș de motocicletă. (<engl. *side-care*)

SIDER(O)¹ *elem.* „astru, stea”. (<fr. *sidér/o-*, cf. lat. *sidus*, *-eris*)

SIDER(O)² *elem.* „fier”. (<fr. *sidér/o-*, cf. gr. *sideros*)

siderá *vb. tr.* a încrămeni, a împietri, a stupefia. (<fr. *sidérer*)

siderál, *-ă adj.* referitor la astru; astral. **O zi -ă** = interval de timp între două treceri consecutive ale unei stele la același meridian; *an ~* = intervalul de timp în care Pământul efectuează o revoluție în jurul Soarelui. (<fr. *sidéral*, lat. *sideralis*)

siderație *s. f.* 1. pretinsă influență a astrilor asupra vieții sau sănătății unei persoane. 2. scădere bruscă a forțelor vitale. • șoc nervos dintr-o variație bruscă a potențialului electric. (<fr. *sideration*; lat. *sideratio*)

sideremie *s. f.* prezența fierului în sânge. (<fr. *sidérémie*)

siderism *s. n.* cult al astrilor. (<fr. *sidérisme*)

siderit *s. n.* 1. carbonat natural de fier; sideroză (1). 2. meteorit din fier. (<fr. *sidélite*, germ. *Siderit*)

siderofil, *-ă adj.* 1. (despre elemente chimice) din zona centrală a globului terestru. 2. care prezintă siderofilie. (<fr. *sidérophile*)

siderofilie *s. f.* afinitate a unor bacterii pentru fier. (<fr. *sidérophilie*)

siderofób, *-ă adj.* (despre bacterii) care evită substraturile ferose. (<fr. *sidérophobe*)

siderografie *s. f.* arta gravării în fier. (<fr. *sidérographie*)

siderolit *s. m.* 1. mineral de fier. 2. meteorit dintr-o masă metalică. (<fr. *sidérolithe*)

sideropenie *s. f.* diminuare a cantității de fier din sânge. (<fr. *sidéropénie*)

sideropexie *s. f.* fixare a fierului în țesuturile organice. (<fr. *sidéropexie*)

siderosilicóză *s. f.* infiltrare în plămâni a unui praț conținând săruri de fier și silice. (<fr. *sidérosilicoase*)

siderostat *s. n.* celostat care, urmărind mișcarea aparentă a unui obiect ceresc, transmite radiația lui neincetată în aceeași direcție. (<fr. *sidérostát*)

sideroterapie *s. f.* folosirea terapeutică a fierului și a compușilor lui. (<fr. *sidérothérapie*)

sideroză *s. f.* 1. siderit (1). 2. pneumoconioză produsă prin inhalarea pulberilor conținând oxid de fier. (<fr. *sidérose*)

siderurgie *s. f.* 1. tehnica extragerii fierului și a aliajelor sale. 2. ramură a metalurgiei care studiază proprietățile

fizice și chimice ale fierului și ale aliajelor lui, precum și metodele folosite în siderurgie (1). (<fr. *sidérurgie*)

siderurgist *s. m.* lucrător în siderurgie. (<fr. *sidérurgiste*)

siderurie *s. f.* prezența fierului în urină. (<fr. *sidérurie*)

siemens /*zímáns/ s. m.* unitate de măsură a conductanței electrice, egală cu conductanța unui conductor cu rezistență de un ohm. (<fr. *siemens*, germ. *Siemens*)

siénit *s. n.* rocă intruzivă granitică, din feldspati, hornblendă, augit și biotit. (<fr. *syénite*)

siéstă *s. f.* odihnă de după prânz. (<fr. *sieste*)

sif *s. n.* creastă ascuțită a unei dune, provenind din intersecția versanților expuși cu cei adăpostiți de vânt. (<fr. *sif*)

sifilidă *s. f.* erupție sifilitică pe piele și mucoase, în faza a doua a sifilisului. (<fr. *syphilide*)

sifiligráf, *-ă s. m. f.* medic specialist în sifilografie. (<fr. *syphiligraphie*)

sifilografie *s. f.* specialitate medicală care studiază sifilisul. (<fr. *syphilographie*)

sifilis *s. n.* boală venerică infecțioasă, cu evoluție cronică, provocată de un spirochet transmis prin contagiune sau prin ereditate, cu ulcerate și leziuni pe diferite organe; lues. (<fr. *syphilis*)

sifilitic, *-ă adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de sifilis. (<fr. *syphilitique*)

sifilofobie *s. f.* teamă patologică de infecție sifilitică. (<fr. *syphilophobie*)

sifiloid, *-ă adj.* (despre leziuni) cu aspect de sifilis. (<fr. *syphiloide*)

sifilóm *s. n.* tumoare de natură sifilitică. (<fr. *syphilome*)

sifilánt, *-ă I. adj.*, *s. f.* (consoană) fricativă dentală; consoană șuerătoare, sibilantă. II. *adj.* (despre respirație) șuerător. (<fr. *sifflant*)

siflée *s. f.* fluier special cu care se dau diferite comenzi la bordul unei nave. (<fr. *sifflet*)

SIFO-/-SIFON(O)- *elem.* „tub, sifon”. (<fr. *siphon/o-*, cf. lat. *sipho*, gr. *siphon*)

sifomicéte *s. f. pl.* ficomicete. (<fr. *siphomycètes*)

sifón *s. n.* 1. tub curbat sub formă de U întors, pentru a transversa un lichid între două niveluri diferite. 2. piesă de metal, de porțelan etc. care se montează pe o conductă de canalizare cu scopul de a opri trecerea gazelor din canal în instalație. 3. butelie de sticlă pentru apă gazoasă; apă însăși. 4. aparat pentru spălarea cu presiune a anumitor cavități ale corpului. 5. organ în formă de tub sau de pânză, la cefalopode, servind pentru locomotie sau hrănire. 6. canal natural de forma literei U întors prin care sunt drenate apele din grote sau din alte goluri subterane. (<fr. *siphon*, germ. *Siphon*)

SIFON(O)- *v. sifo-*

sifoná *vb. tr.* 1. a transvaza un lichid cu ajutorul unui sifon (1). 2. a trece o conductă pe sub un obstacol care are nivelul mai jos decât restul conductei. (<fr. *siphonner*)

sifonále *s. f. pl.* ordin de alge verzi cu un tal tubulos, lipsit de structură celulară, în care se află protoplasma și mai multe nucleee. (<fr. *siphonales*)

sifonofite *s. f. pl.* plante care au numai flori tubuloase în antudiu. (<fr. *siphonophytes*)

sifonofóre *s. n. pl.* ordin de celerate hidrozoare care au un organ locomotor bazat pe principiul sifonului (5). (<fr. *siphonophores*)

sigilá *vb. tr.* a aplica un sigiliu, a pecetlui. (<lat. *sigillare*)

sigilát *s. n.* sigilare. (<*sigila*)

sigíu *s. n.* 1. pecete, ștampilă. 2. (*fig.*) caracter distinctiv, marcă, însemn. (<lat. *sigillum*)

sigillária *s. f.* arbore fosil de mărimea lepidodendronului, dar cu trunchiul nerămificat. (<lat. *sigillaria*, fr. *sigillaire*)

sigilografie *s. f.* disciplină auxiliară a istoriei care studiază sigiliile; sfragistică. (<fr. *sigilographie*)

siglá *s. f.* literă sau grup de litere, constituind abrevierea unor termeni utilizați frecvent. (<fr. *sigle*; lat. *sigla*)

sigma *s. m. inv.* a optsprezecea literă a alfabetului grecesc (Σ, σ), corespunzând sunetului *s.* (<fr. *sigma*)

sigmátic, *-ă I. adj.* (despre forme lingvistice) caracterizată printr-un infix. II. *s. f.* parte a semioticii care studiază relațiile dintre semn și ceea ce el desemnează, excluzând semnificația lingvistică. (<fr. *sigmatique*)

- sigmatism** *s. n.* 1. folosire frecventă a sunetului *s*. 2. modificare a unei consoane, articularea lui *s*. • tulburare de vorbire constând în dificultatea sau imposibilitatea pronunțării consoanei *s*. (< fr. *sigmatisme*)
- sigmoid**, -ă *adj.* de forma literei sigma. **O colon** ~ = ultima porțiune a colonului, care descrie un S înainte de rect; *cavitate* ~ă = cavitate articulară a unor oase (radius, cubitus); *valvule* ~e = cele trei valvule la originea aortei și a arterei pulmonare. (< fr. *sigmoïde*)
- sigmoïdectomie** *s. f.* ablațiune a colonului³ sigmoid. (< fr. *sigmoïdectomie*)
- sigmoïdită** *s. f.* 1. inflamație a ansei sigmoide a colonului³. 2. inflamație a valvulelor sigmoide ale inimii. (< fr. *sigmoïdite*)
- sigmoïdoscopie** *s. f.* radioscopie a colonului³ sigmoid. (< engl. *sigmoïdscopy*)
- sigmoïdostomie** *s. f.* crearea a unui anus artificial pe colonul³ sigmoid. (< fr. *sigmoïdostomie*)
- signal** *s. n.* 1. semnal convențional emis de un fluier, de o sirenă. 2. fluier metalic mic. (< fr. *signal*)
- signalétic**, -ă *adj.* care dă semnalație ce facilitează recunoașterea; (despre publicații) care semnaleză pe scurt mai ales bibliografia din diferite domenii; de informare. (< fr. *signalétique*)
- signalment** *s. n.* semnalație. (< fr. *signalement*)
- signatură** *s. f.* 1. semn pus pe prima pagină a fiecărei coli de tipar a unei cărți, care ușurează legătorului numerotarea colilor. 2. mic șant tăiat în blocul de litere care înlesnește zerulului recunoașterea poziției ei. 3. (*mat.*) ~a unei substituții = (pentru o substituție dată) numărul +1 dacă substituția echivalează cu un număr par de transpoziții, numărul -1 dacă acesta echivalează cu un număr impar de transpoziții. (< fr. *signature*)
- signét** *s. n.* panglică subțire care se atașează la partea de sus a cotelului unei cărți pentru a ușura găsirea paginii; semn de carte. (< fr. *signet*)
- signór** /-niór/ *s. m.* domn. (< it. *signore*)
- signóra** /-nio-/ *s. f.* doamnă. (< it. *signora*)
- signorie** *s. f.* organ de conducere în unele comune-republici italiene din evul mediu; primărie; localul, reședința ei. (< it. *signoria*)
- signorína** *s. f.* domnișoară. (< it. *signorina*)
- siguranță** *s. f.* 1. lipsă de primejdie. 2. lipsă de îndoială, convingere neclintită; certitudine. 3. capacitate a unui sistem tehnic de a-și păstra calitățile funcționale pentru care a fost creat. 4. dispozitiv la o armă de foc care împiedică descărcarea întâmplătoare a acesteia. 5. dispozitiv care intrerupe automat un circuit electric, în cazul depășirii valorii nominale a acestuia. 6. (în trecut) poliția politică secretă. (< *sigur* + -anță)
- sikh** /sic/ *adj.*, *s. m.* (adept) al sikhismului. (< fr. *sikh*)
- sikhism** *s. n.* sectă hinduistă în influențată de islamism, cu caracter antifeudal (în sec. XV). (< fr. *sikhisme*)
- SIL** - v. *sin*¹.
- SILAB**, -siláb, -silabie *elem.* „silabă”. (< fr. *syllab-*, -*syllabe*, -*syllabie*, cf. lat. *syllaba*, gr. *syllabe*)
- silabár** *s. n.* sistem de scriere în care fiecare simbol reprezintă nu un fonem, ci o silabă. (< fr. *syllabaire*)
- silabátie** *s. f.* descompunere a cuvintelor în silabe. (< fr. *syllabation*)
- silábă** *s. f.* parte dintr-un cuvânt, dintr-unul sau din mai multe foneme, care se rostște într-o singură emisiune a vocii. (< fr. *syllabe*, lat. *syllaba*)
- silábic**, -ă *adj.* referitor la silabe; alcătuit din silabe. (< fr. *syllabique*)
- silabie** v. *silab*.
- silabism** *s. n.* sistem de scriere silabică. (< fr. *syllabisme*)
- silán** *s. m.* compus hidrogenerat al siliciului. (< fr. *silane*)
- silén**¹ *s. m.* (*mit.*) mentorul lui Dionysos, simbol al bețivilor. • satir bătrân. (< fr. *Silène*, lat. *Silenus*)
- silén**² *s. m.* specie de macac din sudul Indiei. (< fr. *silène*)
- silentiár** *s. m.* (*ant.*) 1. sclav care păstra liniștea și ordinea într-o casă romană. 2. (în Bizanț) demnitar care se îngrijea de audiențele împăratului. (< fr. *silentiaire*, lat. *silentarius*)
- silentiátor** *s. n.* amortizor de zgomot la motoarele cu explozie. (< it. *silenziatore*)
- silentiós**, -oásă *adj.* (despre aparate, vehicule) care nu produce zgomot. (< fr. *silencieux*, lat. *silentiosus*)
- silentiozitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este silentios. (< it. *silenziosità*)
- silénțiu** *s. n.* liniște, tăcere. (< lat. *silentium*)
- silépsă** *s. f.* 1. construcție sintactică în care acordul se face după sens și nu după regulile gramaticale; sineză. 2. procedeu prin care un cuvânt este luat atât în înțeles propriu, cât și figurat. (< fr. *syllpése*, lat., gr. *syllpesis*)
- siléptic**, -ă *adj.* referitor la silépsă. (< fr. *sylléptique*)
- silex** *s. n.* 1. rocă silicioasă foarte dură, din calcedonie și opal, de culori diferite; cremene. 2. obiect de silex (1) din epoca de piatră. (< fr., lat. *silex*)
- silf**, -ă *s. m. f.* (*mit.*) geniu al aerului, la celți. (< fr. *sylphe*, lat. *syllphus*)
- silfidă** *s. f.* 1. (*mit. germ.*) silfă, înfățișată cu un corp zvelt și aripi străvezii. 2. (*fig.*) femeie zveltă, grațioasă. 3. (*pl.*) familie de insecte coleoptere cu numeroase specii, ale căror larve se hrănesc cu cadavre sau cu leguminoase. (< fr. *silphide/s*)
- SILIC(O)-/SILICI-** *elem.* „siliciu”. (< fr. *silic/o-*, *silici-*, cf. lat. *silex*, -*icis*)
- silicagél** *s. n.* produs obținut prin deshidratarea gelului de bioxid de siliciu, folosit ca absorbant; gel de silice. (< fr. *silicagel*)
- silicát** *s. m.* sare a acidului silicic. (< fr. *silicate*)
- silicatäre** *s. f.* 1. trecere a unui oxid metalic în stare de silicat prin combinarea cu silice. 2. impregnare a unui lemn, a unei pietre de calcar, a unui teren de fundație etc. cu o soluție pe bază de silicați, în vederea consolidării și impermeabilizării. (după fr. *silicatation*)
- silicatizá** *vb. tr.* a impregna cu un silicat. (< fr. *silicatiser*)
- silicatóză** *s. f.* pneumoconioză cauzată de inhalarea pulberilor de silicați. (< fr. *silicatose*)
- silică** *s. f.* material refractar silicios. (< *silice*)
- silíce** *s. f.* bioxid de siliciu. (< fr. *silice*, lat. *silex*)
- silicemie** *s. f.* concentrație de siliciu în sânge. (< fr. *silicémie*)
- SILICI-** v. *silic(o)-*.
- silicic acid** ~ = acid oxigenat al siliciului. (< fr. *silicique*)
- silicicol**, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe soluri silicioase. (< fr. *silicicole*)
- siliciere** *s. f.* tratament termochimic constând în difuzarea siliciului în stratul superficial al unor piese de oțel sau de fontă pentru a le face mai rezistente la coroziune. (< *siliciu*)
- silicifiere** *s. f.* 1. transformare a rocilor în minerale din grupa silicei (opal, calcedonie, cuarț etc.). 2. depozitare a siliciului în țesuturi. (după fr. *silicification*)
- siliciós**, -oásă *adj.* care conține silice. (< fr. *siliceux*)
- siliciu** *s. n.* metaloid din grupa carbonului, negricios în stare amorfă și cenușiu când este cristalizat, răspândit în natură. (< fr. *silicium*)
- siliciură** *s. f.* compus al siliciului cu un metal. (< fr. *siliciure*)
- silicón** *s. m.* substanță analoagă corpurilor organice, în care siliciul înlocuiește carbonul. (< fr. *silicone*)
- silicotermie** *s. f.* reducere a unor oxizi metalici cu ajutorul siliciului. (< fr. *silicothermie*)
- silicotic**, -ă *adj.* (*s. m. f.*) (suferind) de silicoză. (< fr. *silicotique*)
- silicotuberculóză** *s. f.* silicoză agravată de tuberculoză. (< fr. *silico-tuberculose*)
- silicóză** *s. f.* pneumoconioză cauzată de inhalarea prafului de silice. (< fr. *silicose*)
- siliculă** *s. f.* varietate, mai scurtă, de silicvă, cu un fals perete despărțitor în interior. (< fr. *silicule*, lat. *silicula*)
- silicvă** *s. f.* fruct uscat, dehiscent, păstăie lungă, împărțită în două printr-un perete membranos pe care sunt așezate semințele. (< fr. *silique*, lat. *siliqua*)
- silimanít** *s. n.* silicat natural de aluminiu. (< fr. *sillimanite*)
- silít** *s. n.* carbură de siliciu. (< engl. *silite*, germ. *Silit*)
- sill** *s. n.* corp vulcanic orizontal sau puțin înclinat, din lava care a pătruns printre formațiile sedimentare. (< fr. *silite*)
- silogism** *s. n.* raționament deductiv în care dintr-o jude-

- cată universală derivă cu necesitate o nouă judecată prin intermediul unei a treia. (< fr. *sylogisme*, lat. *sylogismus*)
- silogistic**, -ă *1. adj.* referitor la silogism. *II. s. f.* ramură a logicii formale care studiază silogismul. (< fr. *sylogistique*, lat. *sylogisticus*)
- silogiză** *vb. I. intr.* a raționa; a argumenta (prin silogisme); a formula silogisme. *II. tr.* a exprima prin silogisme. (< it. *silogizzare*)
- silón** *s. n.* fibră sintetică textilă obținută prin polimerizare. (< germ. *Silon*, *n.* com.)
- siloxid** *s. m.* varietate de sticlă de curăț din care se fac vase de laborator. (< *siliciu* + *oxid*)
- silóz** *s. n.* 1. construcție înzestrată cu instalații de uscăre pentru depozitarea, păstrarea și conservarea cerealelor, a cărbunilor etc. 2. depozit pentru păstrarea furajelor, a fructelor etc. 3. cavitate cilindrică săpată în sol în care sunt instalate și din care se lansează proiectilele teleghidate cu propulsie autonomă, rachete. (< rus., it. *silos*, germ. *Silo*)
- siluetă** *vb. tr. I.* a contura o siluetă. 2. (*teatru, cinem.*) a interpreta un rol. (< fr. *silhouetter*)
- siluetă** *s. f.* 1. imagine a unei ființe, a unui lucru etc. care se proiectează ca o umbră pe un fond luminos. • desen reprezentând contururile unei ființe, ale unui lucru pe un fond deschis. • desen din placaj sau carton pe care sunt fixate ținte la tir. • element de decor reprezentând tușfuri, profiluri de case. 2. talie zveltă. **o** (*fam.*) a face ~ = a deveni zvelt, a slăbi. (< fr. *silhouette*)
- silumín** *s. n.* aliaj de aluminiu și siliciu. (< fr. *silumin*)
- siluminit** *s. n.* material izolant, rezistent la temperaturi înalte. (< *silumin* + *-it*)
- silúr¹** *s. m.* plantă erbacee din familia scrofulariacee; cu frunze mici, dintate, și cu flori mici, palid-violete, în inflorescențe terminale spiciforme. (< germ. *Silur*)
- silúr²** *s. m.* pește de apă dulce din regiunile calde, care are șase mustăți în jurul gurii. (< fr. *silure*, lat. *silurus*)
- silurián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) a treia perioadă a paleozoicului. (< fr. *silurien*)
- siluride** *s. n. pl.* familie de pești osoși: silurul². (< fr. *siluridés*)
- SILV(O)-/SILVI-** *elem.* „pădure”. (< fr. *sylv/o-*, *silvi-*, cf. lat. *silva*)
- silvân** *s. m. (mit.)* geniu al pădurilor, asemănător cu satirii și faunii. (< lat. *silvanus*, fr. *silvain*)
- silvanér** *s. m.* soi de viță de vie cu ciorchini de mărime mijlocie, cu boabe albe, dese. (< germ. *Silvaner*)
- silvanít** *s. n.* telurură naturală de aur și argint. (< germ. *Sylvanit*, fr. *sylvanite*)
- silvátic**, -ă *adj.* (despre plante) care crește în păduri. (< lat. *silvaticus*)
- silvă** *s. f.* unitate de măsură convențională, de 1 m³, care stă la baza unui tarif unic de cubaj, în silvicultură. (< lat. *silva*)
- silvēstru**, -ă *adj.* de pădure. (< fr. *sylvestre*, lat. *silvester*)
- SILVI-** *v. silv(o)-*
- silvic**, -ă *adj.* referitor la păduri, la silvicultură; forestier. (< *silvicultură*)
- silvicol**, -ă *adj.* 1. referitor la silvicultură. 2. (despre plante, animale) care crește, trăiește în păduri. (< fr. *silvicole*)
- silvicultór**, -oáre *s. m. f.* specialist în silvicultură. (< fr. *silviculteur*)
- silvicultură** *s. f.* 1. știința care se ocupă cu studiul culturii, amenajării și exploatarea pădurilor. 2. ramură a economiei forestiere. (< fr. *silviculture*)
- silvină** *s. f.* clorură naturală de potasiu. (< fr. *silvine*)
- silvínit** *s. n.* amestec natural de silvină și de sare gemă, îngrășământ agricol. (< fr. *silvinite*)
- silvoamelorátii** *s. f. pl.* ansamblu de lucrări menite să combată degradarea terenurilor forestiere. (< fr. *silvo-améliorations*)
- silvobiologie** *s. f.* ramură a silviculturii care studiază procesele și legile de viață ale pădurii. (< fr. *silvo-biologie*)
- silvologie** *s. f.* domeniu de cercetare care studiază pădurea ca fenomen natural. (< fr. *silvologie*)
- silvomecanizáre** *s. f.* tehnica exploatarea pădurilor cu mijloace mecanice. (< *silvo-* + *mecanizare*)
- silvostépă** *s. f.* zonă de vegetație între stepă și pădure; antestepă. (< fr. *silvosteppe*)
- silvotéhnică** *s. f.* aplicarea în practică, pe scară de producție, a rezultatelor obținute de știința silvică în vederea realizării obiectivelor economiei forestiere. (< *silvo-* + *tehnică*)
- silvoterapie** *s. f.* acțiunea profilactic-curativă binefacătoare a arborilor și arbuștilor asupra oamenilor bolnavi. (< fr. *silvotherapie*)
- silvotúndră** *s. f.* formație vegetală la limita dintre pădurile de conifere și tundră. (< *silvo-* + *tundră*)
- SIM-** *v. sin¹⁻*
- síma** *s. f.* zonă a globului terestru, între nife și sial, cu roci bogate în siliciu și magneziu. (< fr. *sima*)
- simarúba** *s. m.* arbore din America tropicală cu frunze alterne foarte mari, a cărui scoarță are proprietăți de aperitiv. (< fr. *simaruba*)
- simarubacée** *s. f. pl.* familie de plante dialipetale: simaruba. (< fr. *simarubacées*)
- simbiónt** *s. m. (biol.)* organism în simbioză cu altul. (< germ. *Symbiont*)
- simbiótic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la simbioză. 2. care trăiește în simbioză. *II. s. f.* arta de a asocia oamenii pentru a constitui, cultiva și conserva între ei viața de societate. (< fr. *symbiotique*)
- simbiotrofism** *s. n.* nutriție vegetală prin simbioză. (< fr. *symbiotrophisme*)
- simbióză** *s. f. I. (biol.)* conviețuire strânsă, reciproc avantajoasă, a două organisme din specii diferite; mutualism (2). 2. (*fig.*) unire strânsă, intimă; prietenie. (< fr. *symbiose*)
- simból** *s. n.* 1. semn, obiect, imagine care reprezintă, în mod convențional sau prin analogie, o ființă, o idee, un sentiment. 2. semn convențional, în știință și tehnică, pentru notarea anumitor noțiuni, operații, relații matematice etc. • denumire abreviată a elementelor chimice. **o** ~ul credinței = crez. 3. procedeu stilistic prin care se exprimă o idee abstractă cu ajutorul unui obiect, pe baza unei analogii. (< fr. *symbole*, lat. *symbolum*, gr. *symbolon*, germ. *Symbol*)
- simbólic**, -ă *I. adj.* care constituie un simbol; exprimat printr-un simbol; simbolistic (I). *II. s. f.* 1. exprimare a unor idei, sentimente etc. cu ajutorul simbolurilor. • ansamblu de simboluri proprii unei religii, unei culturi etc. 2. știință care studiază și explică simbolurile. • teorie a simbolurilor, în care rațiunile logice și raporturile dintre ele sunt înlocuite prin semne convenționale; simbolistică, simbologie. 3. ramură a teologiei care studiază comparativ simbolurile de credință ale diferitelor confesiuni. (< fr. *symbolique*, lat. *symbolicus*, gr. *symbolikos*, *ll/* germ. *Symbolik*)
- simbolie** *elem.* „simbol”. (< fr. *-symbolie*, cf. gr. *symbolon*, *sema*)
- simbolism** *s. n.* 1. sistem de simboluri destinate a interpreta fapte sau a exprima credințe. 2. curent în literatură și artă, de proveniență franceză, de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, care a încercat, cu ajutorul simbolurilor, să stabilească corespondențe între fenomenele universului fizic și cele ale lumii spirituale, eliberând totodată versul de rigorile tradiționalismului clasic și căutând prin melodie și armonie verbală să-l apropie de muzică. 3. ~ fonetic = capacitatea structurii fonetice a unui cuvânt de a sugera sau întări noțiunea pe care o desemnează sau o anumită atitudine față de ea. (< fr. *symbolisme*)
- simbolist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (scriitor, poet adept) al simbolismului. (< fr. *symboliste*)
- simbolistic**, -ă *I. adj.* simbolic (I). *II. s. f.* simbolică (II, 2). (< engl. *symbolistic*; *ll/* rus. *simbolistika*)
- simbolizá** *vb. tr.* a constitui un simbol; a exprima, a reprezenta printr-un simbol. (< fr. *symboliser*)
- simbolizátor**, -oáre *adj.* care simbolizează. (< *simboliza* + *-tor*)
- simbologie** *s. f.* simbolică (II, 2). (< engl. *symbology*)
- simbololatrie** *s. f.* cultul simbolurilor. (< engl. *symbololatry*)
- simediánă** *s. f.* dreaptă care trece printr-un vârf al unui triunghi și este simetrică medianei față de bisectoarea interioară dusă din același vârf. (< fr. *symédiane*)
- simering** *s. n. (tehn.)* garnitură (3) elastică de etanșare

care se montează pe anumite organe cu ajutorul unui resort spiral în formă de inel. (<engl. *simmering*, germ. *Simmering*)

simetric, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) care prezintă simetrie. 2. (*mat.*) relație ~ă = relație între elementele unei mulțimi în care, dacă un anumit element este în relație cu un al doilea, acesta este în relație cu primul; *funcție* ~ă = funcție a mai multor variabile care nu se schimbă dacă se permută variabilele. • (*s. f.*) dreaptă sau punct așezat(ă) simetric cu altă dreaptă sau cu alt punct. (<fr. *symétrique*)

simetrie *s. f.* 1. dispunere a unor părți identice într-un mod asemănător într-un ansamblu, într-un tot. • armonie, îmbinare armonioasă rezultată din anumite combinații regulate și bine proporționate. 2. (*mat.*) proprietate a unei figuri în raport cu un punct, cu o dreaptă sau cu un plan de a avea puncte care să corespundă două câte două. • proprietate a două figuri de a se suprapune exact. (<fr. *symétrie*, lat., gr. *symmetria*)

simetriză *vb.* 1. *intr.* a fi dispus simetric. II. *tr.* a dispune după o simetrie. (<fr. *symétriser*)

siméză *s. f.* 1. mulară la partea de sus a unei corișe. 2. panou pentru susținerea tablourilor într-o galerie, într-o expoziție. (<fr. *cimaise*)

simfiză *s. f.* 1. (*anat.*) articulație puțin mobilă. • legarea a două oase împreună. 2. alipire, prin aderențe, a două membrane seroase; concreștere a unor părți sau organe, care în mod obișnuit sunt separate. (<fr. *symphyse*)

simfizotomie *s. f.* secționare a unei simfize. O ~ *pubiană* = secționare a simfizei pubisului în cazul unei nașteri dificile. (<fr. *symphysiotomie*)

simfizită *s. f.* inflamație a simfizei pubiene. (<fr. *symphysite*)

simfonic, -ă *adj.* 1. care aparține simfoniei; cu însușiri de simfonie; O *poem* ~ (și *s. n.*) = compoziție instrumentală având un conținut cu caracter narativ, liric sau dramatic. 2. (*fig.*) armonios, melodios. (<fr. *symphonique*)

simfonie *s. f.* 1. compoziție muzicală amplă pentru orchestră, care cuprinde de regulă patru părți. 2. (*fig.*) ansamblu de elemente armonizate; îmbinare armonioasă de culori. (<fr. *symphonie*, lat., gr. *symphonia*)

simfonietă *s. f.* simfonie de proporții reduse. (<it. *sinfonietta*)

simfonism *s. n.* totalitatea principiilor care stau la baza creației simfonice și a muzicii instrumentale în genere. • concepție care promovează ideea transformării genurilor muzicale într-un domeniu. (<fr. *symphonisme*)

simfonist, -ă *s. m. f.* compozitor de muzică simfonică. (<fr. *symphoniste*)

simian, -ă *I. adj.* referitor la maimuțe; simiesc. II. *s. m. pl.* subordon de mamifere primare; maimuțele superioare. (<fr. *simien*)

simiesc, -ă *adj.* simian. (<fr. *simiesque*)

SIMIL(I)- *elem.* „asemănător, similar”. (<fr. *simil/i/-*, cf. lat. *similis*)

similăr, -ă *adj.* de aceeași natură; asemănător, analog. (<fr. *similaire*)

simile *adv.* (*muz.*) cu aceeași intensitate, nuanță ca mai înainte. (<it. *simile*)

similbronz *s. n.* alamă de zinc, care imită bronzul. (<fr. *similbronze*)

similidiamant *s. n.* sticlă sintetică folosită la imitarea diamantelor. (<fr. *similidjament*)

similigravură *s. f.* procedeu de gravură fotomecanică prin interpunerea unei site între original și placa fotografică. • imaginea obținută. (<fr. *similigravure*)

similipiatră *s. f.* tencuială de ipsos și praf cu aspect de piatră naturală. (după fr. *similipierre*)

similitudine *s. f.* 1. asemănare, potrivire. 2. proprietatea a două fenomene sau obiecte de aceeași natură de a putea fi puse în corespondență biunivocă, astfel încât valorile mărimilor caracteristice unuia să poată fi obținute prin amplificarea cu anumiți factori a valorilor mărimilor caracteristice celuilalt. • (*mat.*) corespondență biunivocă între punctele a două figuri sau corpuri, astfel încât raportul lungimilor segmentelor omoaloage să fie constant. (<fr. *similitude*, lat. *similitudo*)

simoniac, -ă *adj.*, *s. m. f.* vinovat de simonie. (<fr. *simoniaque*, lat. *simoniacus*)

simonie *s. f.* trafic cu obiecte sfinte, vânzare de bunuri spirituale, de funcții ecleziastice. (<fr. *simonie*)

SIMPAT(O)-/SIMPATICO- *elem.* „sistemul nervos

simpatic”. (<fr. *sympath/o/-*, *sympathico-*, cf. gr. *sympathos*)

simpatalgie *s. f.* durere a sistemului nervos simpatic. (<fr. *sympathalgie*)

simpatectomie *s. f.* ablațiune a ganglionilor sau a fibrelor nervoase ale sistemului simpatic. (<fr. *sympathectomie*)

simpatetic, -ă *adj.* care provoacă stări sufletești tainice; sugestiv. (<germ. *sympathetisch*)

simpatic, -ă *adj.* 1. care inspiră simpatie; atrăgător. 2. *cerneală* ~ă = cerneală care, după ce s-a scris cu ea, nu devine vizibilă decât în urma tratării cu diferite chimicale sau cu ajutorul căldurii. 3. *sistem nervos* ~ sau (*s. n.*) *marele* ~ = parte a sistemului nervos care reglează funcțiile vegetative. (<fr. *sympathique*)

SIMPATICO- v. *simpat(o)*-

simpaticolitic, -ă *adj.*, *s. n.* simpatolitic. (<fr. *sympaticolytique*)

simpaticomimetic, -ă *adj.*, *s. n.* simpatomimetic. (<fr. *sympaticomimétique*)

simpaticoterapie *s. f.* metodă de tratament a afecțiunilor legate de tulburările sistemului neurovegetativ, constând în a acționa asupra ganglionilor nervoși din fosele nazale. (<fr. *sympathicothérapie*)

simpaticotomie *s. f.* secționare și îndepărtare pe cale chirurgicală a unei părți din lanțul ganglionar simpatic. (<fr. *sympaticotomie*)

simpaticotonie *s. f.* constituție caracterizată printr-o sensibilitate specială a sistemului nervos simpatic. (<fr. *sympaticotonie*)

simpatie *s. f.* 1. atracție, afinitate, înclinație față de o persoană, o cauză etc.; afecțiune, dragoste. • obiectul acestui sentiment. 2. (*med.*) legătură, între (două) organe simetrice, care face ca atunci când unul este atins să sufere și celălalt. • corespondență presupusă între calitățile unor corpuri. (<fr. *sympathie*, lat. *sympathia*)

simpatină *s. f.* substanță secretată de terminațiile nervoase ale sistemului nervos simpatic. (<fr. *sympathine*)

simpatiză *vb.* I. *tr.* a avea sentimente de simpatie (1) față de cineva sau ceva. II. *intr.* a împărtăși ideile, sentimentele sau aspirațiile cuiva. (<fr. *sympathiser*)

simpatizant, -ă *s. m. f.* cel care împărtășește ideile și aspirațiile unei organizații politice, artistice, sportive etc. fără a fi membru al ei. (<fr. *sympathisant*)

simpatoblăst *s. n.* celulă nervoasă embrionară a sistemului simpatic. (<fr. *sympathoblaste*)

simpatolitic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care paralizază sistemul nervos simpatic; simpaticolitic. (<fr. *sympatholytique*)

simpatologie *s. f.* studiul reacțiilor simpatice fiziologice sau patologice. (<fr. *sympathologie*)

simpatomimetic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care excită sistemul nervos simpatic; simpaticomimetic. (<fr. *sympathomimétique*)

simpătric, -ă *adj.* (*biol.*; despre populații, specii) care ocupă același areal sau ale căror areale se suprapun parțial. (<fr. *sympatrique*)

simplex *s. n.* 1. sistem de telecomunicații care asigură legătura bilaterală simultană între două posturi. 2. tricot din urzeală cu aspect de față pe ambele părți. 3. (*mat.*) totalitatea părților unui ansamblu. O *metoda* ~ lui = procedura de calcul a programelor lineare. (<engl., lat. *simplex*)

simplicitate *s. f.* simplitate. (<fr. *simplicité*, lat. *simplicitas*)

simplifică *vb. tr.* a face (mai) simplu. • a reduce o fracție, o expresie algebrică etc. printr-un divizor comun. (<fr. *simplifier*, lat. *simplificare*)

simplificabil, -ă *adj.* care poate fi simplificat. (<fr. *simplifiable*)

simplificator, -oare *adj.* care simplifică. (<fr. *simplificateur*)

simplificăție *s. f.* simplificare. (<fr. *simplification*)

simplism *s. n.* mod unilateral și superficial de a privi lucrurile; nivel intelectual scăzut. (<fr. *simplisme*)

simplist, -ă *adj.* (despre concepții, raționamente etc.) care consideră lucrurile superficial, unilateral; lipsit de subtilități. (<fr. *simpliste*)

simplitate *s. f.* 1. însușirea de a fi simplu; simplitate.

- lipsă de artificialitate, de afectare, de rafinament; sinceritate. 2. naivitate, credulitate. (< *simplu* + *-itate*)
- simplăcă** *s. f.* figură de stil constând din reunirea anaferei cu epifora, astfel încât în mai multe fraze consecutive cuvântul de la început este același cu cel de la sfârșit. (< fr. *symplaque*, gr. *symploke*)
- simplon** *s. n.* tren internațional rapid. (< fr. *Simplon*)
- simplu**, -ă *adj.* 1. format dintr-un singur element sau din elemente omogene; care nu se poate împărți în elemente diferite. • (*s. n.*) partidă de tenis între doi jucători; single (1). 2. care nu este complicat, ușor de făcut, de înțeles: • (*gram.*) *timp ~* = timp al verbului care se conjugă fără auxiliar. 3. care este într-un singur plan; care se petrece o singură dată. 4. (despre oameni) lipsit de rafinament, de afectare; modest, sincer. • lipsit de cultură. (< fr. *simple*)
- simpodiu** *s. n.* mod de ramificație a tulpinii prin creșterea mugurilor axiale. (< fr. *sympode*, lat. *sympodium*)
- simpotic**, -ă *adj.* orgiac. (cf. gr. *symposion*, banchet)
- simpozion/simpozion** *s. n.* 1. (*ant.*) continuare a unui banchet cu cântece, dansuri și conversații. 2. întrunire în cadrul căreia se dezbate diferite probleme culturale, politice, tehnice etc.; (*p. ext.*) reuniune, congres. (< fr. *symposion*, germ. *Symposion*, gr. *symposion*)
- simptom** *s. n.* 1. tulburare organică, manifestare care indică prezența unei boli, la stabilirea diagnosticului. 2. (*fig.*) semn, indiciu al unei stări anormale, individuale sau sociale. (< fr. *symptome*)
- simptomatic**, -ă *adj.* 1. care constituie simptomul unei boli. 2. (*fig.*) care indică existența unei anumite stări de lucruri; semnificativ. (< fr. *symptomatique*)
- simptomatologie** *s. f.* 1. totalitatea simptomelor unei boli. 2. semiologie (1). (< fr. *symptomatologie*)
- simulă** *vb. tr.* 1. a face să pară adevărat ceva inexistent, a da în mod intenționat o impresie falsă; a se prefăca (bolnav, nebun). 2. (*inform.*) a folosi un ordinator pentru studiu sau pentru reproducere imediată cu ajutorul unui model sau fenomen oarecare. (< fr. *simuler*, lat. *simulare*)
- simulăceru** *s. n.* aparență falsă, imitație înșelătoare. (< fr. *simulacra*, lat. *simulacrum*)
- simulănt**, -ă *s. m. f.* cel care simulează ceva. (< fr. *simulant*)
- simulator** *s. n.* 1. sistem tehnic destinat rezolvării ecuațiilor care caracterizează un anumit obiect sau fenomen ori funcționarea, evoluția unui aparat. 2. (*mil.*) aparat care reproduce o situație tactică, servind la instruirea personalului pe timpul aplicațiilor. 3. aparat special pentru a facilita studiul condițiilor de pilotaj al unui avion. • dispozitiv identic cu cel al unui vehicul spațial pentru antrenamentele astronautilor. 4. program sau echipament (de calcul) capabil a reprezenta cu ajutorul unui ordinator funcționarea unei mașini; a unui sistem sau fenomen. (< fr. *simulateur*, engl. *simulator*)
- simulație** *s. f.* simulare. • (*jur.*) folosire de către cineva a unui înscris constatator al unui act juridic care nu corespunde unei operații reale. (< fr. *simulation*, lat. *simulatio*)
- simultăn**, -ă *1. adj.* (și *adv.*) în același timp; concomitent. **II. s. n.** demonstrație a unui șahist care joacă în același timp cu mai mulți adversari. (< germ. *simultan*, fr. *simultané*, lat. *simultaneus*)
- simultaneism** *s. n.* 1. faptul de a se petrece simultan. 2. procedeul de narațiune în a prezenta fără tranziție evenimentele care se desfășoară simultan în diverse locuri. 3. tehnică de a picta constând în a suprapune în limitele aceluiași obiect două puncte de vedere diferite. (< fr. *simultanéisme*)
- simultaneitate** *s. f.* faptul de a fi simultan. (< fr. *simultanéité*)
- simún** *s. n.* vânt puternic, uscat și foarte cald, care bate în Sahara, în Arabia și Egipt de la sud către nord. (< fr. *simoun*)
- SIN¹-/SIL-/SIM-** *pref.* „împreună, cu”. (< fr. *syn-*, *syl-*, *sym-*, cf. gr. *syn*)
- SIN²(O)-** *elem.* „(din) China”, „chinez”. (< fr. *sin(o)-*, cf. lat. *Sina*, China)
- sinadelf** *s. m.* monstru dublu, caracterizat printr-un singur cap și trunchi, cu opt membre. (< fr. *sinadelph*)
- sinafie** *s. f.* fenomen în care două versuri sunt strâns unite, astfel încât are loc eliziunea de la unul la altul sau același cuvânt termină un vers și începe pe celălalt.
- folosire repetată a aceleiași conjuncții (copulative). (< fr. *synaphie*, gr. *synaphia*)
- sinagoga** *s. f.* 1. casă de rugăciune, templu mozaic. 2. organizație religioasă la mozaici asemănătoare parohiilor creștine. (< fr. *synagogue*)
- sinagramă** *s. f.* problemă enigmatică constând în prezentarea unui cuvânt din care trebuie să se extragă o literă, ce urmează să fie adăugată la începutul sau sfârșitul unui sinonim al cuvântului nou format, obținându-se un cuvânt nou. (< *sin/onim* + /ana/gramă)
- sinalgmatic**, -ă *adj.* (despre contracte) care impune obligații reciproce pentru părțile interesate. (< fr. *synalgmatique*)
- sinalefă** *s. f.* fuziune în timpul pronunțării a două silabe într-ună singură prin contracție, eliziune sau sinteză. (< fr. *synalèphe*, lat. *synalaepha*)
- sinalepsă** *s. f.* reducere a unui diftong la o singură vocală. (< fr. *synalèpe*)
- sinalgție** *s. f.* sinalgie. (< fr. *synalgésie*)
- sinalgie** *s. f.* durere resimțită, prin simpatie, la nivelul unui organ sănătos; sinalgzie. (< fr. *synalgie*)
- sinanterale** *s. f. pl.* ordin de plante cu flori cu anterele concrescute, cuprinzând o singură familie, compozeele. (< fr. *synanthérales*)
- sinantróp¹** *s. m.* pitecantrop mai evoluat, descoperit pe teritoriul Chinei. (< fr. *sinanthrope*)
- sinantróp²**, -ă *adj.* *s. m. f.* antropofil. (< lat. *synanthropus*)
- sinapism** *s. n.* cataplasă din făină de muștar, care se aplică pe piele; cu efect revulsiv. (< fr. *sinapisme*)
- sinăpsă** *s. f.* 1. zonă de contact între doi neuroni. 2. îngrămădire a cromozomilor omologi în profaza meiozei și dispunerea lor în ghem. (< fr. *synapse*)
- sinarchie** *s. f.* 1. guvernare simultană a mai multor căpetenii, care conduc fiecare câte o parte a unui stat. 2. autoritate exercitată de un grup de persoane. (< fr. *synarchie*)
- sinarmonism** *s. n.* asimilare progresivă a vocalelor dintr-un cuvânt, specifică limbilor turco-tătare. (< fr. *synharmonisme*)
- sinartróză** *s. f.* articulație fixă între două oase, fără interpunerea unei cavități sinovale. (< fr. *synarthrose*)
- sinăxă** *s. f.* denumire dată adunărilor primilor creștini. (< fr. *synaxe*, gr. *synaxis*)
- sincărp**, -ă *adj.* (despre ginocui) cu capetele (sau fructele) concrescute. (< fr. *syncarpe*)
- sincarpie** *s. f.* concrescere întâmplătoare a unor carpele sau fructe. (< fr. *syncarpie*)
- sincategorematic**, -ă *adj.* 1. (*log.*; despre cuvinte, simboluri) care nu are semnificație luat izolat, putând însă apărea ca parte constituantă într-o expresie cu semnificație. 2. (*fil.*; despre infinit) care conține elemente reale, actualizate, a căror mulțime este nepuizabilă, dar care nu constituie întregul prin adiția lor. (< fr. *syncatégorématique*)
- sincer**, -ă *adj.* neprefăcut, cinstit; adevărat; deschis. (< fr. *sincère*, lat. *sincerus*)
- sinceramente** *adv.* în mod sincer. (< it. *sinceramente*)
- sinceritate** *s. f.* însușirea, caracterul a ceea ce este sincer; neprefăcătorie, franchețe. (< fr. *sincérité*, lat. *sinceritas*)
- sincipital**, -ă *adj.* care ține de sinciput. (< fr. *sincipital*)
- sinciput** *s. n.* os al craniului care corespunde creștetului capului; vertex. • bregmă. (< fr., lat. *sinciput*)
- sincitiu** *s. n.* masă citoplasmică cu mai multe nucleu. (< fr. *syncytium*)
- sinclinal** *s. n.* partea concavă a unei cute a scoarței terestre. (< fr. *synclinal*)
- sinclinóriu** *s. n.* structură de cute în formă de sinclinal. (< fr. *synclinatorium*)
- sinclitism** *s. n.* poziție normală de angajare a craniului fetal simultan cu ambele parietale. (< fr. *synclitisme*)
- sincondroză** *s. f.* sinartroză în care suprafețele sunt legate printr-o fascie de cartilaj. (< fr. *synchondrose*)
- sincopă** *vb. tr.* a suporta, a face o sincopă (2, 3). (< fr. *syncoper*)
- sincopat**, -ă *adj.* 1. (despre muzică) care folosește sincopa (2). 2. (despre vocale sau grupuri de vocale neaccențuate) dispărut din interiorul unui cuvânt prin sincopă (3). (< fr. *syncopé*)

sincopă *s. f.* 1. pierdere bruscă a cunoștinței datorită întreruperii activității inimii, însoțită de întreruperea respirației. 2. (*muz.*) efect ritmic cu caracter dinamic, prin deplasarea accentului unei măsurii de pe un timp-tare pe timpul slab anterior. 3. dispariție a unei vocale sau a unei silabe întregi (neaccentuate) între două consoane ale unui cuvânt. 4. întrerupere, pauză. (< fr. *syncope*)

sincrétic, -ă *adj.* 1. referitor la sincretism. 2. (*psih.*) care formează un tot perceput în mod global. (< fr. *syncretique*)

sincretism *s. n.* 1. stare de contopire și nediferențiere a unor elemente aparținând domeniilor unor arte diferite (literatură, muzică, dans) specifică folclorului și, în general, fazelor primitive de dezvoltare a culturii. 2. coexistență organică a unor elemente eterogene aparținând filozofiei, religiei, mitologiei, literaturii și artei. (< fr. *syncretisme*)

sincrétist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al sincretismului. (< fr. *syncretiste*)

sincristaliză *vb. tr.* (despre două substanțe dizolvate într-o soluție) a cristaliza împreună într-un același cristal omogen, în proporții (ne)limitate. (< fr. *syncrystalliser*)

sincriză *s. f.* figură retorică prin care se definește ceva prin contrariul său. (< gr. *synkrisis*)

SINCRO-/SINCRO- *elem.* „simultan, sincron(ic)”. (< fr. *synchro-*, *synchro-*, cf. gr. *synkronos*)

sincrociclotron *s. n.* fazotron. (< fr. *synchrocyclotron*)

sincrofazotron *s. n.* accelerator ciclic de particule, mai puternic decât ciclotronul, al cărui principiu de funcționare îmbină elemente ale sincrotronului și fazotronului. (< fr. *synchrophasotron*)

sincron, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) sincronic (1). • (despre sisteme fizice sau tehnice) care execută mai multe operații în același timp sau operații diferite cu aceeași frecvență. 2. (*inform.*); despre mașini, semnale sau informații) ale căror ritmuri sunt egale, multiple sau submultiple. (< fr. *synchrone*)

sincronic, -ă *adj.* 1. (despe fapte, fenomene) care există sau se petrec în același timp; simultan, concomitent; sincron. 2. (despe metode de studiu sau puncte de vedere) independent de evoluție. 3. (despe două ceasornice) care arată simultan timpuri egale. (< fr. *synchronique*)

sincronicitate *s. f.* sincronie. (< engl. *synchronicity*)

sincronie *s. f.* caracter sincronic; sincronicitate. • ansamblul fenomenelor lingvistice considerate la un moment dat. (< fr. *synchrone*)

sincronism *s. n.* 1. proprietate a unor fenomene periodice asemănătoare de a se desfășura simultan; stare a ceea ce este sincron. • (*cinem.*) concordanță într-un film între înregistrările sonore și cele ale imaginilor. 2. principiu derivat din teoria „imitației” a lui Gabriel Tarde, susținut de Eugen Ionescu, potrivit căruia, în epoca modernă, cultura (și toate instituțiile) unui popor se dezvoltă prin imitație și adaptare, în strânsă interdependență cu celelalte culturi. (< fr. *synchronisme*)

sincronistic, -ă *adj.* (despre scrieri cu caracter istoric) care expune și studiază evenimentele sincronice. (< fr. *synchronistique*)

sincroniză *vb. tr.* a face sincrone. • a realiza într-un film concordanța dintre imagine și sunet; a efectua montarea sincronă a benzii de imagine cu cea de sunet corespunzătoare. (< fr. *synchroniser*)

sincronizator *s. n.* 1. sincronizează. 2. ansamblu de dispozitive pentru sincronizarea automată a mașinilor sincrone. • dispozitiv care are rolul de a egaliza vitezele periferice ale pinioanelor cutiei de viteze. (după fr. *synchroniseur*)

sincronizéază *s. f.* aparat cu care se pune în concordanță pelicula cinematografică ce conține imaginea cu banda sonoră; sincronizator (1). • utilaj în procesul de montaj pentru asamblarea negativului conținând imaginea unui film în concordanță cu copia de lucru. (< fr. *synchroniseuse*)

sincronizor *s. n.* factor de ambient care poate modifica unul dintre parametrii unui bioritm. (< fr. *synchroniseur*)

SINCRO- *v. sincro-*

sincronogamie *s. f.* maturizare simultană a florilor masculine și femele pe aceeași plantă. (< fr. *synchronogamie*)

sincronologie *s. f.* studiu sub aspect istoric al dezvoltării și frecvenței asociațiilor vegetale. (< fr. *synchronologie*)

sincronoscóp *s. n.* aparat care indică dacă două fenomene periodice sunt sincrone. (< fr. *synchroscope*)

sincrotron *s. n.* accelerator ciclic de particule de mare putere, în care mișcarea de rotație a acestora și variația tensiunii acceleratoare sunt sincronice (1). (< fr. *synchrotron*)

sindactilie *s. f.* malformație în lipirea a două sau mai multe degete. (< fr. *syndactylie*)

SINDESM(O)- *elem.* „ligament, tendon”, „tesut conjunctiv”. (< fr. *syndesm/o-*, cf. gr. *syndesmos*)

sindesmită *s. f.* inflamație a ligamentelor. (< fr. *syndesmite*)

sindesmofit *s. n.* produs de osificare a unui ligament articular. (< fr. *syndesmophyte*)

sindesmologie *s. f.* artologie. (< fr. *syndesmologie*)

sindesmopexie *s. f.* operație pentru remedierea rupturii unui ligament. (< fr. *syndesmopexie*)

sindesmorafie *s. f.* sutură a unui ligament. (< engl. *syndesmorhaphy*)

sindesmotomie *s. f.* secționare chirurgicală a unui ligament. (< fr. *syndesmotomie*)

sindesmóză *s. f.* legătură la distanță, prin ligamente sau membrane, a două oase. (< fr. *syndesmose*)

sindic *s. m.* persoană aleasă să reprezinte interesele unei instituții, corporații, asociații. **o ~ (de burză)** = conducător al agențiilor de schimb ori al mijloacelor oficiale care prezidează asociația, corporația lor. (< fr. *syndic*)

sindical, -ă *adj.* referitor la sindicat. (< fr. *syndical*)

sindicalism *s. n.* 1. curent în mișcarea muncitorească care nega necesitatea unui partid politic al proletariatului și lupta politică, admitând numai lupta pentru reforme economico-sociale a muncitorilor uniți în sindicate. 2. faptul de a milita într-un sindicat al salariaților; mișcare sindicală. (< fr. *syndicalisme*)

sindicalist, -ă *adj.* *s. m. f.* 1. (adept) al sindicalismului. 2. (membru) al unui sindicat (1). (< fr. *syndicaliste*)

sindicaliză *vb. I. tr.* a organiza viața sindicală. **II. refl.** a se uni, a intra într-un sindicat. (< *sindical* + *-iza*)

sincăt *s. n.* 1. organizație profesională de masă care are drept scop apărarea intereselor salariaților. 2. uniune monopolistă în cadrul căreia desfacerea mărfurilor și, uneori, achiziționarea materiilor prime se face printr-un oficiu comun. (< fr. *syndicat*)

sindróm *s. n.* complex de simptome care caracterizează o anumită afecțiune. (< fr. *syndrome*)

sinecdocă *s. f.* figură de stil constând în restrângerea sau lărgirea sensului unui cuvânt, folosindu-se partea pentru întreg, genul pentru specie, singularul pentru plural și invers, materia din care e făcut un lucru pentru lucrul înșuși. (< fr. *synecdoque*, gr. *synekdokhe*)

sinechie *s. f. (med.)* aderență patologică între formațiile anatomice vecine. • lipire a irisului de corneea sau de cristalin. (< fr. *synéchie*)

sinecliză *s. f.* platformă având aspectul unui larg sinclinal, cu flancuri ușor înclinate. (< fr. *synéclise*)

sinecologie *s. f.* ramură a ecologiei care studiază asociațiile organismelor animale sau vegetale. (< fr. *synécologie*)

sinecotomie *s. f. (med.)* secționare a bridelor, a aderențelor. (< fr. *synéctomie*)

sinectică *s. f.* metodă de stimulare a diferitelor etape ale creației intelectuale. (< fr. *synectique*)

sinecură *s. f.* slujbă, funcție bine retribuită, care necesită o muncă minimă sau nu necesită nici o muncă. (< fr. *sinécure*)

sinecurist, -ă *s. m. f.* beneficiar al unei sinecure. (< fr. *sinécuriste*)

sine die *loc. adv.* fără o dată precisă. (< lat. *sine die*)

sinegór *s. m.* (la vechii greci) apărător în justiție. • avocat public însărcinat să apere legile împotriva reformelor propuse. (< fr. *synégore*, gr. *synegoros*)

sinemurián, -ă *adj.* *s. n.* (din) etajul superior al liasicului. (< fr. *sinémurien*)

sine qua non *loc. adv.* (condiție) fără care nu se poate; indispensabil, necesar. (< lat. /conditio/ sine qua non)

sineréză *s. f.* 1. fuziune a două vocale într-un diftong ascendent prin transformarea primei vocale în semivocală. 2. separare a lichidului dintr-un gel în urma unei

- depozitari mai îndelungate; separare a zerului de coagul. (<fr. *synèrese*, lat., gr. *synaeresis*)
- sinergidă** *s. f.* ficcare dintre cele două celule haploide ale sacului embrionar situate deasupra oosferii. (<fr. *synergie*)
- sinergie** *s. f.* 1. asociere a mai multor organe, sisteme, factori care desfășoară activități simultane; sinergism. 2. coordonarea mai multor acțiuni în vederea unui rezultat comun cu economie de mijloace. (<fr. *synergie*)
- sinergism** *s. n.* sinergie (1). (<fr. *synergisme*)
- sinestalgie** *s. f.* durere paroxistică provocată în unele afecțiuni (cauzalgie etc.) prin simpla atingere a unei zone îndepărtate de punctul durerii. (<fr. *synestalgie*)
- sinestezie**, -ă *adj.* referitor la sinestezie; cu caracter de sinestezie. (<fr. *synesthésie*)
- sinestezie** *s. f.* 1. percepere simultană pe cale senzorială diferită a unui stimul receptat la nivelul unui analizator; corespondență (II). 2. principiu potrivit căruia senzațiile diverse (coloristice, muzicale, olfactive etc.) își corespund în plan afectiv. • tehnică literară în transpunerea metaforică a datelor unui simț în limbajul altui simț. (<fr. *synesthésie*)
- sinéză** *s. f.* silepsă (1). (<fr. *synesis*)
- sinfazăic**, -ă *adj.* (despre procese periodice) care au aceeași fază. • antenă ~ă = antenă alimentată în fază cu celelalte antene ale unui sistem radiant. (<engl. *sinfazic*)
- sinfibroză** *s. f.* sinartroză în care suprafețele sunt legate printr-un țesut fibros. (<fr. *synfibrose*)
- sinfonia** *s. f.* (muz.) introduce instrumentala a unei arii; uvertură a unei opere. (<it. *sinfonia*)
- sinfoniétă** *s. f.* lucrare orchestrată asemănătoare cu sinfonia, dar de proporții mai mici. (<it. *sinfonietta*)
- singalez**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor din Ceylon. • (*s. f.*) limbă indo-ariană înrudită cu pali, vorbită în Sri Lanka. (<fr. *cingalais*)
- singamie** *s. f.* fuzionare a nucleelor gameților în procesul fecundației. (<fr. *syngamie*)
- sinogenetic**, -ă *1. adj.* 1. referitor la singeneză. 2. (despre animale) care provine din aceeași linie pură; gemeni univitelini. 3. (despre minerale) format în același timp cu roca în care se găsește. II. *s. f.* studiu al istoricului dezvoltării asociațiilor vegetale. (<fr. *syngénétique*)
- sinogenéză** *s. f.* 1. (biol.) reproducere sexuată. 2. stadiu în evoluția rocilor sedimentare corespunzând timpului de formare a sedimentelor. (<fr. *syngénèse*)
- single** /singl/ *1. s. n.* 1. (tenis) simplu. 2. (muz.) disc care conține o singură piesă pe fiecare față. II. *adj. inv.* (turism; despre o cameră, o cabină, un compartiment) ocupat de o singură persoană. (<engl. *single*)
- singleț** *s. m.* linie spectrală unică, produsă prin tranziția unui sistem cuantic între două nivele energetice. (după fr. *singlet*)
- singleton** *s. n.* (bridge) singura carte de un anumit semn pe care o are un jucător. (<engl., fr. *singleton*)
- signát** *s. m.* pește marin cu corpul și botul foarte alungite; acul-de-mare. (<fr. *syngnathe*)
- signatide** *s. n. pl.* familie de pești marini: singnatul, hipocampul. (<fr. *syngnathidés*)
- singspiel** /zing-spil/ *s. n.* gen de teatru muzical de tip popular, în care muzica alternează cu părțile vorbite. (<germ. *Singspiel*)
- singlár**, -ă *1. adj.*, *s. n.* (categorie gramaticală) care indică un singur exemplar dintr-o categorie de ființe, de lucruri etc. II. *adj. 1.* care se referă, care privește pe unul singur. • (log.) judecâți ~e = judecâți în care predicatul se enunță despre un nume individual. 2. deosebit, aparte, neobișnuit, extraordinar; unic. III. *s. n.* (fil.) categorie care desemnează ceea ce aparține unui obiect sau proces; individual (2). (<lat. *singularis*, fr. *singulier*)
- singuláre tántum** *adj.* (despre un substantiv) care are numai formă de singular; defectiv de plural. (<lat. *singulare tantum*)
- singularism** *s. n.* concepție metafizică potrivit căreia universal este dintr-un singur principiu, are o singură cauză. (<germ. *Singularismus*)
- singularitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este singular; unicitate. (*p. ext.*) bizarenie, ciudățenie. (<fr. *singularité*, lat. *singularitas*)
- singularizá** *vb. tr., refl.* a (se) evidenția; a (se) deosebi, a (se) distinge. (<fr. *singulariser*)
- singulátiv**, -ă *1. adj.* (în limbile slave, despre o formație derivată) care caracterizează un individ opus unui ansamblu. II. *s. n. sufix de ~ = sufix* cu ajutorul căruia se formează, în unele limbi, singularul din tema de plural; care la origine era un substantiv colectiv. (<fr. *singulatif*)
- sínic**, -ă *adj.* chinez. (<engl. *sinic*, lat. *sinicus*)
- sinigrínă** *s. f.* sare de potasiu extrasă din semințele de muștar negru, hrean și ridichi. (<fr. *sinigrine*)
- sinistrát**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (persoană, regiune) care a suferit pagube însemnate în urma unei calamități. (<fr. *sinistré*)
- SINISTRO-** *elem.* „stâng”. (<fr. *sinistro-*, cf. lat. *sinister*)
- sinistrocardie** *s. f.* deplasare a inimii spre stânga; levo-cardie. (<fr. *sinistrocardie*)
- sinistrogír**, -ă *adj.* care se răsucește de la dreapta spre stânga; (despre scriere) înclinat spre stânga. (<fr. *sinistrogyre*)
- sinistrórs**, -ă *adj.* întors de la dreapta spre stânga. (<fr., lat. *sinistrorsus*)
- sinistrózá** *s. f.* sindrom psihic care apare după catastrofe sau după traume psihice, implicând pierderea capacității de muncă și inhibarea voinței. (<fr. *sinistrose*)
- sinístru**, -ă *1. adj.* groaznic, înspăimântător; oribil. • funest. II. *s. n.* dezastru, calamitate, prăpăd, urgie. (<fr. *sinistre*, lat. *sinister*)
- sinizá** *vb. tr., refl.* a supune acțiunii, a suferi acțiunea de sinizare. (<fr. *siniser*)
- sinizáre** *s. f.* expansiune a civilizației chineze în țările cu o civilizație mai puțin dezvoltată; sinizație. (<siniza)
- sinizátie** *s. f.* sinizare. (<fr. *sinisation*)
- SINO-** *v. sin²(o)-*
- sinochie** *s. f.* simbioză între microorganisme și oameni, în care beneficiază și gazda. (<germ. *Synökie*)
- sinodál**, -ă *adj.* referitor la sinod; care emană de la un sinod; sinodic (2). (<fr. *synodal*)
- sinódic**, -ă *adj. 1.* referitor la intervalul de timp în care se face rotirea completă a unui corp cereș în jurul altui corp cereș în mișcare. 2. sinodal. (<fr. *synodique*)
- sinófil**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care iubește China, tot ceea ce aparține chinezilor. (<fr. *sinophile*)
- sinofílie** *s. f.* admirație față de tot ceea ce este chinez. (<fr. *sinophilie*)
- sinofób**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care urăște China, pe chinezi. (<fr. *sinophobe*)
- sinofobie** *s. f.* ură față de tot ceea ce este chinez. (<fr. *sinophobe*)
- sinológ**, -ă *s. m. f.* specialist în sinologie. (<fr. *sinologue*)
- sinologie** *s. f.* știință care studiază istoria, limba și cultura chineză. (<fr. *sinologie*)
- sinoním**, -ă *1. adj.* (despre cuvinte, afixe etc.) care are același înțeles cu altul. II. *s. n. 1.* element lingvistic (cuvânt, afix, expresie etc.) echivalent ca înțeles cu altul. 2. joc care cere dezlegătorului să găsească pentru un anumit cuvânt unul sau mai multe cuvinte cu înțeles comun sau foarte apropiat. (<fr. *synonymie*)
- sinonímíc**, -ă *1. adj.* referitor la sinonimie. • *derivație* ~ă = procedeu stilistic potrivit căruia două sau mai multe cuvinte cu sensuri apropiate ajung să desemneze același lucru. II. *s. f. 1.* ramură a lingvisticii care studiază sinonimele. 2. totalitatea sinonimelor unei limbi. (<fr. *synonymique*, III germ. *Synonymik*)
- sinonímie** *s. f.* însușirea de a fi sinonim; sinonimitate; posibilitatea înlocuirii unui cuvânt, a unei expresii etc. cu sinonimul lor. (<fr. *synonymie*, lat. *synonymia*)
- sinonimitáte** *s. f.* sinonimie. (<sinonim + -itate)
- sinonimizá** *vb. tr.* a exprima prin sinonimie. (<engl. *synonymize*)
- sinópe** *s. n.* (herald.) culoare verde. (<lat. *sinopsis*)
- sinopsie** *s. f.* contopire a razelor vizuale pentru a forma imaginea; sinestezie vizuală. (<fr. *synopsie*)
- sinópsis** *s. n. 1.* privire generală asupra unei științe, a unui obiect de învățământ. 2. tablou sinoptic care îmbrățișează toate părțile unei științe. 3. scurtă expunere

asupra subiectului unui film, constituind schița unui scenariu. • rezumat făcut de autorul unui studiu, memoriu, articol etc. (<fr., engl., gr. *synopsis*)

sinoptic, -ă *I. adj.* care permite o privire generală. **O meteorologică** ~ă = ramură a meteorologiei care reprezintă și analizează mișcările de ansamblu ale atmosferei; *hartă* ~ă = hartă cu date meteorologice culese simultan în diferite localități, servind la prognozarea timpului pentru următoarele ore sau zile. **II. s. f.** metodă de lucru a meteorologiei din analiza sinoptică a vremii. (<fr. *synoptique*, gr. *synoptikos*)

sinoptician, -ă *s. m. f.* specialist în meteorologia sinoptică. (<*sinoptic* + *-ian*)

sinorhidie *s. f.* reunire a testiculelor. (<fr. *synorchidie*)

sinostoză *s. f.* fuziune a două oase. (<fr. *synostose*)

sinovérb *s. n.* problemă enigmatică ce constă din combinarea a două sinonime din care se obține un cuvânt nou, cu un alt înțeles decât cele de la care s-a pornit. (<*sin/onom* + *verb* /2/)

sinovial, -ă *adj.* referitor la sinovie **O membrană** ~ă (și *s. f.*) = membrană seroasă din cavitatea articulațiilor și din tecile tendoanelor, care secretă sinovia. (<fr. *synovial*)

sinovialóm *s. n.* tumoare (malignă) a unei sinoviale. (<fr. *synovialome*)

sinovie *s. f.* lichid transparent și vâscos, galben, secretat de membranele sinoviale, care asigură buna funcționare a articulațiilor. (<fr. *synovie*)

sinovită *s. f.* inflamație a unei membrane sinoviale. (<fr. *synovite*)

sinpetal, -ă *adj.* (despre flori, plante) cu petalele unite. (<fr. *synpétale*)

sinsemântic, -ă *adj.* (despre cuvinte) care nu are sens de noțiune. (<germ. *synsemantisch*)

sinsepál, -ă *adj.* (despre flori, plante) cu sepelele unite. (<fr. *synsepale*)

sintactic, -ă *I. adj.* referitor la sintaxă. **II. s. f.** sintaxă (2). (<fr. *syntactique*, gr. *syntaktikos*)

sintactician, -ă *s. m. f.* specialist în sintaxă. (<fr. *syntactician*)

sintagmatic, -ă *I. adj.* 1. referitor la sintagmă. **O clasă** ~ă = ansamblu de termeni care au, în frază, același comportament gramatical; *raporturi* ~ce = raporturi care unesc între ele diversele elemente ale unei sintagme. 2. *reguli* ~ce = (în gram. generativă) reguli de expansiune care dau o nouă versiune unei categorii oarecare sub forma constituenților ei imediați. **II. s. f.** studiul sintagmelor. (<fr. *syntagmatique*)

sintagmă *s. f.* unitate semantico-sintactică stabilă, din două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare. (<fr. *syntagme*)

sintalitate *s. f.* totalitatea particularităților esențiale care conferă unui grup social identitate distinctă. (<fr. *syntalité*, engl. *syntality*)

sintaxă *s. f.* 1. parte a gramaticii care studiază regulile privitoare la imbinarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în fraze. **O ~ poetică** = ansamblu de procedee stilistice care, folosind topica propoziției și a frazei, sporesc expresivitatea limbii literare. 2. parte a semioticii care studiază construcțiile formale, modul în care semnele se leagă între ele; sintactică. 3. ~ *decorativă* = ansamblul regulilor compoziției decorative. 4. (*inform.*) ansamblul regulilor ce descriu modul de alcătuire a programelor conexe. (<fr. *syntaxe*, lat., gr. *syntaxis*)

sintaxonomie *s. f.* clasificare a comunităților biologice. (<fr. *syntaxonomie*)

sinteză *s. f. pl.* enzime care catalizează unele reacții de sinteză din organism. (<germ. *Synthesen*)

sintepál, -ă *adj.* (despre flori, plante) cu tepalele concrescute. (<fr. *synépale*)

sinter *s. n.* concrețiune. (<germ. *Sinter*)

sinterizá *vb. tr.* a efectua operația de sinterizare. (<*sinter* + *-iza*)

sinterizáre *s. f.* procedeul de lipire a unui material granular fără ajutorul unui liant, numai prin încălzire și, eventual, prin presare. • operație de realizare a unor piese prin încălzirea unor pulberi și presarea lor în forme speciale; concreționare. (<*sinteriza*)

sintetic, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) de sinteză; obținut prin sinteză. **O spirit** ~ = spirit care face ușor sinteza lucrurilor;

limbă ~ă = limbă flexionară în care raporturile gramaticale se exprimă prin atașarea afixelor la tema cuvântului. 2. (despre produse) fabricat pe cale artificială. (<fr. *synthétique*, gr. *synthetikos*)

sintetism *s. n.* faptul, însușirea de a fi sintetic. (<fr. *synthétisme*)

sintetizá *vb. tr.* a face o sinteză, a uni prin sinteză. (<fr. *synthétiser*)

sintetizátor, -oáre *adj.* care sintetizează. (<*sintetiza* + *-tor*)

sintetizór *s. n.* 1. instrument electric cu claviatură, comutatoare de filtre, posibilități de memorizare etc., având o largă paletă de timbre și sonorități, în muzica electronică, ușoară și de film. 2. aparat electronic complex care permite efectuarea sintezei cuvintelor; procesor electronic care reduce redundanța semnalelor vorbirii umane în scopul manipulării lor cu eficiență maximă în diferite sisteme. (<fr. *synthétiseur*)

sintéză *s. f.* 1. metodă de cunoaștere constând din recompunerea unui tot din părțile sale componente. • reunire. • lucrare, operă care abordează datele esențiale ale unei probleme, ale unei discipline etc. • (*mil.*) document de raportare a situației în informare a eșalonului superior, la sfârșitul zilei de luptă sau al unei acțiuni. 2. operație, metodă prin care se obține un compus chimic din elementele lui sau din compuși mai simpli. 3. (*ftz.*) combinare a culorilor rezultate din amestecul sau din suprapunerea a două sau mai multe culori. • recompunere a elementelor în care a fost descompusă imaginea transmisă la distanță. **O ~ a sunetelor** = a) tehnică de generare pe cale electronică a sunetelor. b) tehnică de procesare prin care se reduce redundanța semnalelor vorbirii umane. 4. (*fil.*) unitate dialectică a laturilor contrare • (la Hegel) etapa finală a triadei, fuziunea contrariilor (teza și antiteza). (<fr. *synthèse*)

sintonie *s. f.* 1. acord (5). 2. caracteristică temperamentală în ușurința de acomodare afectivă cu mediul ambiant. (<fr. *syntonie*)

sintonizá *vb. tr.* a realiza o sintonie; a acorda (4). (<fr. *syntoniser*)

sinuá *vb. intr.* a se îndoi, a se încovoia, a se întortochea. (<lat. *sinuare*)

sinucidé *vb. refl.* a-și lua singur viața, a se omorî. (după fr. *suicider*)

sinucigás, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care și-a luat (sau a încercat să-și ia) viața. (după fr. *suicide*)

sinuós, -oásă *adj. I.* cu sinuozități; cotit. 2. (*fig.*) despre firea, caracterul (cuiva) schimbător, șovăielnic. (<fr. *sinueux*, lat. *sinuosus*)

sinuozitate *s. f.* cotitură, curbură. (<fr. *sinuosité*)

sinus¹ *s. n.* 1. cavitate între pereții osoși ai craniului. 2. porțiune dilatată pe traiectul unui vas sangvin sau limfatic. 3. (*bot.*) cavitate curbată între doi lobi. (fr., lat. *sinus*)

sinus² (*mat.*) funcție trigonometrică, raportul dintre lungimea catetei opuse unghiului respectiv dintr-un triunghi dreptunghi. (<fr. *sinus*)

SINUS³(**O**)- *elem.* „cavitate, sinus”. (<fr. *sinus/o-*, cf. lat. *sinus*)

sinuscopie *s. f.* examen al sinusurilor oaselor feței. (<fr. *sinuscopie*)

sinusectomie *s. f.* suprimare chirurgicală a sinusului frontal. (<fr. *sinusectomie*)

sinusografie *s. f.* radiografie a sinusurilor venoase cu ajutorul unei substanțe opace la razele X. (<fr. *sinusographie*)

sinusoidál, -ă *adj.* referitor la sinusoidă; în formă de sinusoidă. (<fr. *sinusoidal*)

sinusoidá *s. f.* I. curbă care reprezintă funcția sinus² într-un sistem de coordonate rectangulare. II. tip de vase capilare la nivelul ficatului, al glandelor endocrine, care au un lumen neregulat și perete discontinuu. (<fr. *sinusoïde*)

sinuzál, -ă *adj.* referitor la sinus². (<fr. *sinusal*)

sinuzie *s. f.* asociație de animale sau de plante mai mică decât biocenoza, cu un areal limitat. (<fr. *synusie*)

sinuzită *s. f.* inflamație a mucoasei sinusurilor craniului și a sinusului nazal. (<fr. *sinusite*)

sionism *s. n.* mișcare naționalistă, politică și religioasă, în rândurile burgheziei evreiești din țările europene, la sfârșitul sec. XIX, care urmărea întemeierea unui stat

- evreiesc autonom în Palestina. • (*p. ext.*) concepție a aceluia care sunt pentru menținerea și apărarea statului Israel. (<fr. *sionisme*)
- sionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al sionismului. (<fr. *sioniste*)
- sioux** /siu/ *adj. inv.* referitor la triburile de amerindiene pe șesurile din vestul Americii de Nord. • (*s. n.*) ansamblu de limbi care vorbesc aceste triburi. (<fr. *sioux*)
- sir** /sör/ *s. m.* titlu dat nobililor în Anglia. • (termen de adresare) domnule! (<engl. *sir*)
- sire** *s. m.* titlu cu care cineva se adresează împăraților și regilor. (<fr. *sire*)
- sirénă** *s. f.* I. 1. (*mit.*) ființă fabuloasă cu cap de femeie și trup de pește sau de pasăre, care ademenă, prin cântecele ei, pe corăbieri în locuri primejdioase, unde aceștia își găseau moartea. 2. (*fig.*) femeie seducătoare. II. 1. aparat emițător de sunete de mare intensitate, cu care se dau semnalele în fabrici, în navigație etc. sau în cazuri de alarmă. 2. aparat în laborator pentru măsurarea înălțimii sunetelor. (<fr. *sirène*, it. *sirena*, lat. *siren*)
- sirenieni** *s. m. pl.* ordin de mamifere erbivore acvatice, asemănătoare cetaceelor: lamantinul, morsa etc. (<fr. *siréniens*)
- siréx** *s. m.* insectă himenopteră a cărei larvă trăiește în lemnul coniferelor. (<fr., lat. *siréx*)
- sirfide** *s. f. pl.* familie de muște ale căror larve sunt foarte diferite. (<fr. *syrphidés*)
- siriacă** *s. f.* limbă semitică veche, folosită și azi la liturgia unor biserici siriene. (<fr. *syriaque*)
- siriân**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Siria. • (*s. f.*) limbă arabă vorbită în Siria. (<fr. *syrien*)
- SIRING(O)**- *elem.* „canal”, „tub”, „fistulă”. (<fr. *syring/o-*, cf. gr. *syrix*, -ingos)
- siringectazie** *s. f.* dilatație a glandelor sudoripare din regiunea facială. (<fr. *syringectasie*)
- siringobulbie** *s. f.* formă clinică a siringomieliiei, cu localizare în bulbul rahidian. (<fr. *syringobulbie*)
- siringomieliie** *s. f.* boală a sistemului nervos care se manifestă prin distrugerea substanței cenușii din măduva spinării, cu pierderea sensibilității. (<fr. *syringomyélie*)
- siringotóm** *s. n.* instrument folosit în siringotomie. (<fr. *syringotomie*)
- siringotomie** *s. f.* operație chirurgicală a unei fistule. (<fr. *syringotomie*)
- sirinx** *s. n.* 1. (la vechii greci) instrument muzical de suflat de tipul naiului; flautul lui Pan. 2. organ fonator al păsărilor, la bifurcația bronhiilor. (<fr., gr. *syrix*)
- sirmă** *s. f.* (*ant.*) mantie mare în tragedia greacă la actorii care interpretau roluri de zei. • haină lungă cu trenă la grecii antici. (<fr., gr. *symra*)
- siróco** *s. n.* vânt uscat și fierbinte care bate în țările mediteraneene. (<fr. *sirocco*)
- sirolog**, -ă *s. m. f.* specialist în sirologie. (<germ. *Sy-rolog*)
- sirologie** *s. f.* studiul limbii, istoriei și antichităților siriene. (<germ. *Syrologie*)
- siróp** *s. n.* soluție densă de zahăr în apă sau în suc de fructe ori de plante; băutura răcoritoare preparată din ea (cu sifon). (<fr. *sirop*)
- siropós**, -oasă *adj.* cu consistență și gustul siropului. • (*fig.*) dulceag, sentimental. (după fr. *sirupeux*)
- sirtakí** *s. n.* dans de origine greacă. (<gr. *sirtaki*)
- sirvântă** *s. f.* poezie proprie trubadurilor, cu conținut războinic, satiric sau moralizator. (<fr. *sirvente*)
- sisál** *s. m.* plantă textilă tropicală cu fibre foarte rezistente, din care se confecționează sfori, frânghi, saci etc. • material textil din fibrele acestei plante. (<fr. *sisal*)
- sisific**, -ă *adj.* (despre muncă) care cere eforturi îndelungate, istovitoare și zadarnice. (<*Sisif*, n. pr. + -ic)
- sisitie** *s. f.* (*ant.*; în Creta) masă comună la care participau toți cetățenii. (<fr. *sysitie*, gr. *sysitia*)
- sissonne** /si-són/ *s. n.* (*coregr.*) săritură de pe ambele picioare, după un pli, cu aterizare pe un picior. (<fr. *sissonne*)
- sistá** *vb. tr., refl.* a (se) opri, a (se) întrerupe, a (se) suspenda. (<lat. *sistere*, germ. *sistieren*)
- sistáză** *s. f.* 1. (*ant.*) subdiviziune a armatei grecești. 2. (*ret.*) aranjare a cuvintelor în frază. • expunere metodică a faptelor într-un discurs. (<fr. *systase*, gr. *systrasis*)
- sistém** *s. n.* 1. ansamblu de elemente aflate într-o relație structurală, de interdependență și interacțiune reciprocă, formând un tot organizat. 2. (*anat.*) grupare morfolologică și funcțională unitară de organe sau de structuri. 3. (*biol.*) ansamblu de elemente aflate în interacțiune. • (*geol.*) succesiune de straturi care corespunde aceleiași perioade. 4. ansamblu ordonat care apare ca rezultat al unei clasificări. 5. ~ *solar* = ansamblu de corpuri cerești în care intră Soarele, planetele cu sateliții lor (masă atomică, număr de ordine); ~ *de ecuații* = grup de mai multe ecuații cu aceleași necunoscute; ~ *tehnic* = ansamblu de corpuri fizice compus, cel puțin în parte, din corpuri solide, folosit în tehnică; ~ *de unități* = ansamblu de unități de măsură dintr-un număr restrâns de unități fundamentale; ~ *audio* = combină muzicală. 5. mod de organizare a unui proces, a unei operații, activități etc.; metodă de lucru, fel de a lucra. 6. ~ *informațional* = ansamblu de procedee și mijloace de adunare, prelucrare și transmitere a informației necesare procesului de conducere a întreprinderilor etc.; ~ *ul științelor* = totalitate a disciplinelor științifice, ansamblul cunoștințelor teoretice ale oamenilor într-o anumită etapă istorică. 7. (*fam.*) mijloc ingenios. (<fr. *système*, lat. *systema*, germ. *System*)
- sistematic**, -ă *I. adj.* 1. făcut după un anumit sistem. 2. (*și adv.*) potrivit unui plan chibzuit dinainte; organizat. II. *s. f.* știința identificării și clasificării organismelor vegetale și animale, în special în funcție de relațiile filogenetice și de evoluție. (<fr. *systématique*)
- sistematicián**, -ă *s. m. f.* specialist în sistematică. (<fr. *systématicien*)
- sistemată** *vb. tr.* 1. a clasa (ceva) după un anumit sistem. 2. a construi și înfrumuseța un oraș prin lucrări edilitare. (<fr. *systématiser*)
- sistemăzări** *s. f.* acțiunea de a sistematiza. 2. clasare după un anumit sistem. • disciplină privind amenajarea științifică a teritoriului, a localităților urbane și rurale. (<*sistemăza*)
- sistémic**, -ă *adj.* 1. referitor la sistem; cu caracter de sistem. 2. care are în vedere elementele globale, faptele în ansamblu. (<fr. *systémique*, engl. *systemic*)
- sistil** *s. n.* (*archit.*) intercolonament egal cu doi diametri de coloană (patru moduli). (<fr. *style*)
- sistolă** *s. f.* 1. contracția periodică, ritmică a mușchilor cardiaci, însoțită de împingerea sângelui din inimă în artere. 2. fază de contractare a vacuolelor pulsatile, la alge. (<fr. *syssole*)
- sistolíc**, -ă *adj.* referitor laistolă. (<fr. *syssolique*)
- sistolíc elem.** „istolă”. (<fr. -*syssolie*, cf. gr. *syssole*, contracție)
- sístu** *s. n.* instrument muzical la vechii egipteni și sumero-babilonieni, dintr-o bară curbată cu un mâner și câteva lame vibrante, care produceau sunetul prin lovire. (<fr. *sistre*, lat. *sistrum*)
- sít** *s. n.* 1. peisaj considerat din punctul de vedere al aspectului său pitoresc. 2. configurație proprie unui anumit teritoriu, păstrat în forma sa naturală. 3. ~ *arheologic* = loc în care se efectuează săpături. 4. (*biol.*) cea mai mică unitate a unei gene care poate suferi o mutație sau o recombinare. (<fr., engl. *site*)
- sítom** *s. n.* comedie pentru televiziune, în care interesul dramatic este axat pe situații. (<fr. *sitcom*)
- sít** /sait/ *s. n.* spațiu în care sunt situate informații pe rețeaua de internet. (<engl. *site*)
- sít-in** *s. n.* manifestație nonviolentă constând în aceea că demonstranții se așază pe pământ, ocupând locuri publice. (<engl. *sit-in*)
- SITIO**- *v. sito-*
- sítiofóbíe** *s. f.* teamă patologică de mâncare, simptom în unele boli mintale. (<fr. *sítiofobie*)
- sítiologíe** *s. f.* știință care are ca obiect studiul alimentelor. (<fr. *sítioologie*)
- sítiomanié** *s. f.* manie morbidă de a mânca continuu. (<fr. *sítiomanié*)
- SITO-SÍTIO**- *elem.* „hrană, nutriție, aliment”. (<fr. *sito-*, cf. gr. *sítion*)
- sítófil**, -ă *adj.* (despre insecte) care caută produsele alimentare înmagazinate pentru hrană. (<fr. *sítophile*)
- sítométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea unghiurilor verticale. (<fr. *sítomètre*)
- sítosteról** *s. m.* sterol conținut în boabele de grâu, care,

- prin iradiere, se transformă într-o substanță asemănătoare vitaminei D. (<fr. *siostérol*)
- sitotropism** *s. n.* tropism cauzat de un excitant de nutriție. (<fr. *siotropisme*)
- situă** *vb. I. refl.* a ocupa un anumit loc într-o ordine; (*p. ext.*) a lua o atitudine. **II. tr.** a așeza într-un anumit loc. (<fr. *situer*)
- situație** *s. f. I.* stare, poziție, așezare, ansamblu de împrejurări în care se află la un moment dat o persoană, o localitate, o țară, un popor etc. din punct de vedere economic, politic și social. **O a fi la înălțimea ~i** = a corespunde pe deplin unei sarcini încredințate. • loc, stare pe care o are cineva în viața socială. • stare a unei persoane în raport cu condiția sa (economică, socială etc.) sau cu interesele sale: avere. **O ~ limită** = situație excepțională, extremă, care impune hotărâri radicale. **2.** dare de seamă, raport (asupra unei stări de fapt, a unui inventar etc.). (<fr. *situation*, lat. *situatio*)
- situațional, -ă** *adj.* referitor la o anumită situație. (<engl. *situational*)
- situaționism** *s. n.* mișcare contestatară îndreptată împotriva structurilor actuale ale societății. (<fr. *situationnisme*)
- situaționist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al situaționismului. (<fr. *situationniste*)
- situlă** *s. f.* (*arheol.*) vas de metal, ca o căldărușă tronconică, cu o toartă mobilă deasupra și folosit la scos apă. (<lat. *sindula*)
- sivapitenc** *s. m.* specie de maimuță fosilă, din neozoic. (<fr. *sivapithèque*)
- sixpartit, -ă** *adj.* din șase părți sau elemente. **O (arhit.) boltă -ă** = boltă alcătuită din trei arce ogivale.
- sixtă** *s. f.* a șasea poziție de apărare la scrimă. (<fr. *sixte*)
- sizigie** *s. f.* conjuncție sau opoziție a Lunii cu Soarele, corespunzând fazelor de Lună nouă sau plină, precum și amplitudinii maxime a mareelor. (<fr. *syzygie*)
- skarn** *s. n.* rocă de contact din silicată bine cristalizată. (<germ. *Skarn*)
- skate-board** /schéit-bord/ *s. n.* sport care constă din alunecarea pe o placă pe patru roțile, folosind terenurile asfaltate, aleile din parcuri etc. (<engl. *skate-board*)
- skeet** /schi/ *s. n.* probă de tir din ochirea unor talere aruncate dintr-un șant. (<engl. *skeet*)
- skeetist, -ă** /schi-/ *s. m. f.* sportiv participant la proba de skeet. (<sket + -ist)
- skidiving** *s. n.* sport asemănător parașutismului, de care se deosebește prin cădere liberă ce precede deschiderea parașutei, timp în care mai mulți parașutiști se adună într-o formație stelară. (<engl. *skidiving*)
- skiffle** /skifl/ *s. n.* (muz.) stil prin îmbinarea elementelor de jazz tradițional și rock incipient cu maniera country. (<engl. *skiffle*)
- slalom** *s. n. I.* (*schi*) coborâre a unei pante în zigzag cu trecerea obligatorie prin anumite puncte dinainte stabilite. **2.** cursă de schi disputată de un astfel de parcurs. **O ~ nautic** = sport pe caiace sau pe canoc, fiecare formată din trei ambarcații, pe cursurile repezi ale apelor de munte, presărate cu praguri, vârtejuri etc. **3.** probă de conducere auto pe un parcurs sinuos. (<fr. *slalom*)
- slalomă** *vb. intr.* a efectua un parcurs în slalom. (<fr. *slalomer*)
- slalomist, -ă** *s. m. f. I.* schior participant la un slalom. **2.** (fig.) șofer care conduce mașina în zigzag. (<it. *slalomista*)
- slang** /sleng/ *s. n. I.* ansamblu de cuvinte și expresii de origine populară pe care englezii le folosesc în vorbirea curentă. **2.** argou englez al unei meserii, al unui grup social. (<engl. *slang*)
- slap** /slep/ *s. n.* (muz.) efect sonor prin lovirea coardelor contrabasului de gâtul instrumentului. (<engl. *slap*)
- slapping** /spép-ing/ *s. n.* (muz.) manieră de execuție la contrabas, prin folosirea efectului slap. (<engl. *slapping*)
- slapstik** /spép-stic/ *s. n.* specie de comedie cinematografică, bazată pe gaguri ieftine. (<engl. *slapstik*)
- slargando** *adv.* (muz.) încetinind. (<it. *slargando*)
- slav, -ă** *adj., s. m. f.* (individ) care aparține unei comunități de triburi din marea familie a popoarelor de limbă
- indo-europeană, grupul satem. **O limbi -e** = ansamblu de limbi indo-europene, vorbite de slavi, în Europa de est și centrală. • (*s. f.*) **-a veche** = limba slavilor din estul Pen. Balcanice. (<fr. *slave*)
- slavism** *s. n. I.* cuvânt, expresie sau construcție împrumutate dintr-o limbă slavă și neasimilate. **2.** panslavism. (<germ. *Slawismus*, fr. *slavisme*)
- slavist, -ă** *s. m. f.* specialist în slavistică. (<germ. *Slavist*, fr. *slaviste*)
- slavistică** *s. f.* totalitatea disciplinelor care studiază limbile, literaturile, cultura și istoria popoarelor slave, filologie slavă. (<germ. *Slawistik*)
- slaviză** *vb. refl., tr.* a deveni, a face pe cineva să devină slav prin limbă și obiceiuri. (<fr. *slaviser*)
- slavofil, -ă** *I. adj.* favorabil slavilor. **II. s. m. f.** partizan al apropierii culturale și politice de popoarele și statele slave. (<fr. *slavophile*)
- slavofób, -ă** *I. adj.* potrivnic slavilor. **II. s. m. f.** adversar al apropierii culturale și politice de popoarele și statele slave. (<fr. *slavophobe*)
- slavofón, -ă** *adj., s. m. f.* (vorbitor) de limbă slavă. (<fr. *slavophone*)
- slavón, -ă** *adj.* referitor la slavi, care aparține slavilor. • (*s. f.*) limbă literară dezvoltată din vechea slavă. • (despre caractere grafice) chirilic. (<fr. *slavon*)
- slavonism** *s. m. I.* element lingvistic de origine salvonă pătruns în altă limbă și neasimilat de către aceasta. **2.** influența slavonă asupra limbii, literaturii și culturii unui popor. (<slavon + -ism)
- sléding** *s. n.* mașină de recoltat bumbacul. (<germ. *Sleding*)
- sleeping-car** /sliping-/ *s. n.* vagon de dormit. (<engl. *sleeping-car*)
- sléming** *s. n.* (*mar.*) fenomen de rezonanță între oscilația navei și cea a valurilor, care se manifestă printr-un impact puternic între fundul acesteia și apă. (<engl. *slamming*)
- slimline** /slim-lain/ *s. n.* conductă rezistentă, din beton armat cu fibre din sticlă, pentru sistemele de canalizare și transportul apei la suprafață. (<engl. *slimline*)
- sling** *s. n.* dispozitiv din benzi de fibre vegetale sau sintetice la pachetajul mărfurilor în unități mai mari, pentru a fi mai ușor manevrate pe nave. (<engl. *sling*)
- slip¹** *s. n.* chiloți (de baie) foarte scurți și mulați pe corp. (<fr., engl. *slip*)
- slip²** *s. n.* plan înclinat servind pentru lansarea la apă a hidroavioanelor. • plan înclinat cu care se trag la uscat vasele pentru reparație. • porțiune din pupa unui pescador, curbată și înclinată pentru a permite manevrarea traulului în bune condiții. (<engl. *slip*)
- slipmétru** *s. n.* sistem pentru măsurarea mecanică a alunecării motoarelor asincrone. (<fr. *slipmètre*)
- slogán** *s. n.* formulă concisă și ușor repetabilă, cu scop publicitar sau de propagandă politică. (<fr., engl. *slogan*)
- sloop** /slup/ *s. n.* velier mic cu un singur arbore și două vele, fără bompres. (<engl. *sloop*)
- slops** *s. n.* produs petrolier de calitate inferioară, care pentru a putea fi folosit, necesită o prelucrare. (<fr., engl. *slops*, germ. *Slops*)
- sloughi** /slù-gi/ *s. m.* ogar arab, bun vânător, energetic și iute, cu blana de culoarea nisipului. (<fr. *sloughi*)
- slovác, -ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Slovacia. • (*s. f.*) limbă slavă vorbită de slovaci. (<fr. *slovaque*)
- slovén, -ă** *adj., s. m. f.* (locuitor) din Slovenia. • (*s. f.*) limbă slavă meridională vorbită de sloveni. (<fr. *slovène*)
- slow** /sláu/ *s. n.* dans modern, cu mișcare lentă; melodia corespunzătoare. (<engl. *slow*)
- slow-fox** *s. n.* dans modern mai lent decât foxtrotul; melodia corespunzătoare. (<engl. *slowfox*)
- slum** /slam/ *s. n.* casă mizeră, insalubră. • (*pl.*) cartier de case mizere și insalubre în ghetourile din SUA. (<engl. *slum*)
- slumplătie** *s. f.* regres economic într-o perioadă de inflație. (<engl. *slumpflation*)
- smalt** *s. n. I.* sticlă colorată în albastru de oxidul de cobalt. **2.** nume dat culorilor folosite în heraldică. (<fr. *smalt*, it. *smalto*)
- smaltină** *s. f.* arseniură naturală de cobalt, folosită pentru colorat porțelanul, sticla și emailul. (<fr. *smaltine*)

- smaragdin**, -ă *adj.* de culoarea verde a smaraldului. (<fr. *smaragdin*)
- smarald** *s. n.* varietate verde, transparentă de beril, piatră prețioasă. (<it. *smaralde*)
- smectic**, -ă *adj.* (despre substanțe) care are proprietatea de a scoate grăsimile. (<fr. *smectique*)
- smegmă** *s. f.* secreție albicioasă, păstoasă a glandelor prepuțului și ale clitorisului. (<fr. *smegma*)
- smesș** *s. n.* (tenis, volei) lovitură puternică ce întoarce o minge înaltă în terenul adversarului. (<engl., fr. *smash*)
- smesșă** *vb. intr.* a face un smesș. (<engl., fr. *smasher*)
- smithsonit** *s. n.* carbonat natural de zinc, minereu de zinc sau la confecționarea unor obiecte de podoabă. (<fr., engl. *smithsonite*)
- smóching** *s. n.* costum bărbătesc, de gală, cu o croială specială, având reverele hainei și dunga laterală a pantalonilor din mătase. (<engl. *smoking*)
- smog** *s. n.* ceață deasă, poluată, amestecată cu fum, în regiunile puternic industrializate. (<engl. *smog*)
- smorzândo** /-țan-/ *adv.* (muz.) diminuând treptat intensitatea. (<it. *smorzando*)
- snack-bar** /snéc-bar/ *s. n.* local unde se servesc mâncăruri ușoare, consumate adesea în picioare la un gheridon sau o tejgheta; bufet expres. (<engl. *snack-bar*)
- snaip** *s. n.* ambarcație de sport cu vele, având construcția corpului netedă. (<engl. *snipe*)
- snob**, -oabă *s. m. f.* cel care admiră fără rezervă tot ceea ce este la modă. (<fr. *snob*)
- snobism** *s. n.* atitudine de snob. (<fr. *snobisme*)
- soap opera** /săup óoera/ *s. f.* foileton televizat în mai multe episoade care pun în scenă personaje cu psihologie stereotipe și intrigi bazate pe situații și acțiuni. (<engl., fr. *soap opera*)
- sobrietate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este sobru; simplitate, concizie. 2. cumpătare, moderație, măsură. (<fr. *sobriété*, lat. *sobrietas*)
- sóbru**, -ă *adj.* 1. lipsit de ornamente de prisos; simplu. 2. care păstrează măsura, cumpătat, moderat. (<fr. *sobre*, lat. *sobrius*)
- soccer** /sócăr/ *s. n.* variantă a jocului de fotbal în care folosirea mâinilor este complet interzisă. (<engl. *soccer*)
- sociabil**, -ă *adj.* (despre oameni) capabil să trăiască în societate. • prietenos, apropiat, comunicativ. (<fr. *sociable*, lat. *sociabilis*)
- sociabilitate** *s. f.* 1. însușire, capacitate a oamenilor de a trăi în societate. • comunicativitate. 2. (biol.) mod de grupare a indivizilor unei specii vegetale în cadrul unui habitat. (<fr. *sociabilité*)
- sociál**, -ă *adj.* 1. referitor la societate, caracteristic societății. 2. creat de societate; care este produsul unei activități desfășurate în comun. 3. propriu unui anumit tip de societate. (<fr. *social*, lat. *socialis*)
- social-darwinism** *s. n.* darwinism social. (<rus. *soțial-darvinizm*)
- social-darwinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al social-darwinismului. (<rus. *soțial-darvinist*)
- social-democrát**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al social-democrației. (<fr. *social-démocrate*)
- social-democratism** *s. n.* ideologia și tactica social-democrației. (<rus. *soțial-demokratizm*)
- social-democrație** *s. f.* curent ideologic și politic de orientare marxistă de la sfârșitul sec. XIX, care susținea interesele muncitorimii, pe baza căruia s-au format partidele socialiste. (<fr. *social-démocratie*)
- socialism** *s. n.* 1. formațiune social-economică întemeiată pe proprietate colectivă asupra mijloacelor de producție și de schimb, ca urmare a desființării claselor sociale. 2. concepție social-politică care susține îngrădirea proprietății private. • ~ științific = parte constitutivă a marxismului, care studiază structura și dinamica proceselor treceri de la orânduirea capitalistă la cea comunistă; ~ utopic = ansamblu al concepțiilor premarxiste care susțineau necesitatea socialismului, dar nu cu argumente științifice, ci „raționale” și morale. 3. ansamblu de doctrine ale partidelor de stânga nemarxiste. (<fr. *socialisme*, germ. *Sozialismus*)
- socialist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (adept) al socialismului. 2. (partid) care urmărește să instaleze socialismul; (membru) al unui partid socialist. (<fr. *socialiste*, germ. *sozialist*)
- socializá** *vb.* 1. *tr.* a trece în proprietate socialistă mijloace de producție și alte bunuri. II. *refl.* (despre muncă, producție) a dobândi caracter social prin socializare (2). (<fr. *socialiser*)
- socializánt**, -ă *adj.* care tinde să transforme proprietatea privată în proprietate socială. (<fr. *socialisant*)
- socializáre** *s. f.* 1. faptul de a (se) socializa. 2. trecere a mijloacelor de producție și a altor bunuri din proprietatea privată în proprietate socialistă. 3. proces prin care, datorită dezvoltării forțelor de producție și în urma concentrării și centralizării capitalului, munca și producția capătă un caracter social. • proces de devenire a unei individualități umane ca ființă socială. (<socializa)
- socialmémente** *adv.* sub raport social. (<it. *socialmente*, fr. *socialement*)
- social-șovinism** *s. n.* varietate a oportunistului, cîntînd în sprijinirea de către social-democrație a politicii imperialiste a guvernului capitalist din propria țară. (<rus. *soțial-șovinizm*)
- social-șovinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al social-șovinismului. (<rus. *soțial-șovinist*)
- sociativ**, -ă *adj.* complement circumstanțial ~ = complement care arată ființa sau lucrul care însoțește subiectul ori complementul direct în realizarea unei acțiuni; *propoziție* -ă = propoziție circumstanțială care îndeplinește în frază rol de complement circumstanțial sociativ. (<fr. *sociatif*)
- sociatrie** *s. f.* psihiatrie socială. (<fr. *sociatrie*)
- sociáție** *s. f.* mică „societate” de plante, care prezintă specii particulare dominante, datorită unor modificări locale de mediu. (<fr. *sociation*, lat. *sociatio*)
- societál**, -ă *adj.* referitor la societate, care aparține unor largi grupuri sociale. (<engl. *social*)
- societár**, -ă *s. m. f.* 1. membru al unei societăți literare, muzicale, teatrale; actor care primește o cotă-parte din veniturile teatrului. 2. cel care deține acțiuni emise de o societate anonimă; acționar. (<fr. *sociétaire*)
- societáte** *s. f.* 1. ansamblu unitar, sistem organic încheșat de relații între oameni, istoricește determinate, al căror fundament îl constituie relațiile de producție. • formațiune social-economică. • grup (organizat) în care trăiesc unele ființe. 2. asociație de persoane organizată potrivit unui anumit scop. 3. categorie socială; cerc limitat de oameni. • anturaj; companie. 4. asociație între oameni de afaceri alcătuită pe baza unor investiții de capital social și în vederea unor profituri comune. 5. organizație cu caracter (inter)național, obșteșc etc. care are drept scop promovarea unor idei sau acțiuni de interes general. (<fr. *société*, lat. *societas*)
- socinián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al socinianismului. (<fr. *socinien*)
- sociniámism** *s. n.* doctrină protestantă din sec. XVI care nega trinitatea și divinitatea lui Cristos. (<fr. *socinianisme*)
- SOCIO-** *elem.* „societate”. (<fr. *socio-*, cf. lat. *socius*, tovarăș)
- socioafectiv**, -ă *adj.* referitor la latura motivațional-afectivă a relațiilor interpersonale și sociale. (<ocio- + *afectiv*)
- socioanalist**, -ă *s. m. f.* specialist în socioanaliză. (<fr. *socioanalyste*)
- socioanalizá** *s. f.* studiu al rezultatelor unor tehnici sociometrice. (<fr. *socioanalyse*)
- sociobiologíe** *s. f.* studiu sistematic al bazelor biologice a tuturor compartimentelor sociale, analiza societăților animale, structura populației acestora etc. (<fr. *sociobiologie*)
- sociocentrísm** *s. n.* tendința de a considera socialul superior individualului; sociomorfism. (<ocio- + *centrism*)
- sociocognítiv**, -ă *adj.* referitor la aspectul social al proceselor cognitive. (<ocio- + *cognitiv*)
- socioculturál**, -ă *adj.* referitor la particularitățile culturale (tradiții, moravuri, mentalitate etc.) ale unui grup social. (<fr. *socioculturel*, engl. *sociocultural*)
- sociodráma** *s. f.* improvizație dramatică dată de membrii unui grup social, ca metodă de investigație sociometrică și de psihoterapie. (<fr. *sociodrame*, engl. *sociodrama*)
- socioeconómic**, -ă *adj.* referitor la societate, definită

- în termeni economici. (<fr. *socio-économique*, engl. *socioeconomic*)
- socioeducativ**, -ă *adj.* referitor la educația colectivă. (<fr. *socio-éducatif*)
- sociogenéză** *s. f.* 1. procesul de trecere de la hoarda primitivă a antropozilor la societatea umană. 2. denumire dată factorilor psihogeni de ordin social, care provoacă boli psihice. (<fr. *sociogénèse*)
- sociogeografic**, -ă *adj.* referitor la geografie socială. (<fr. *sociogéographique*)
- sociogonie** *s. f.* totalitatea miturilor, teoriilor etc. referitoare la geneza și dezvoltarea societății. (<fr. *sociogonie*)
- sociografie** *s. f.* 1. observare, înregistrare și descriere a societăților ca formațiuni istorice concrete. 2. curent empirist în sociologie, pe care o reduce la simpla descriere, în afara oricăror concluzii teoretice. 3. disciplină sociologică empiristă, descriptivă; ramură a sociologiei care studiază influența condițiilor locale asupra formării tipurilor sociale. (<fr. *sociographie*)
- sociogramă** *s. f.* metodă sociologică de reprezentare grafică, pe bază de teste sociometrice, a relațiilor existente între membrii unui microgrup. • reprezentare grafică a evoluției unui fenomen social. (<fr. *sociogramme*)
- socioléc** *s. n.* varietate socială a unei limbi, folosită de un individ în procesul comunicării într-un anumit context sociolingvistic; dialect social. (<fr. *sociolecte*)
- sociolingvist**, -ă *s. m. f.* specialist în sociolingvistică. (<fr. *sociolinguiste*)
- sociolingvistic**, -ă *I. adj.* referitor la sociolingvistică. **II. s. f.** ramură a lingvisticii care studiază relațiile dintre limbă, cultură și societate. (<fr. *sociolinguistique*, engl. *sociolinguistic/s*)
- sociolog**, -ă *s. m. f.* specialist în sociologie. (<fr. *sociologue*)
- sociologie** *s. f.* 1. știință care studiază societatea omenască și legile dezvoltării ei. **O** ~a artei = ramură a sociologiei care se ocupă cu studierea fenomenului artistic ca fenomen social. **2. (biol.)** studiul asocierii organismelor. **3.** ~a limbajului = disciplină sociologică care folosește faptele de limbă ca indici ai delimitărilor sociale. (<fr. *sociologie*)
- sociologism** *s. n.* orientare ideologică ce tinde să subordoneze sociologiei cercetarea întregii realități sociale. **O** ~ vulgar = denumire generică pentru diferite forme de interpretare simplistă a fenomenelor culturii spirituale, conștând în ignorarea specificității și relativei independențe a suprastructurii față de baza economico-socială. (<fr. *sociologisme*, rus. *социологизм*)
- sociologist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al sociologismului. (<fr. *sociologiste*)
- sociologiză** *vb. intr.* a interpreta unele fenomene sau procese de pe pozițiile sociologismului. (<fr. *sociologiser*)
- sociologizant**, -ă *adj.* care sociologizează. (<fr. *sociologisant*)
- sociometrie** *s. f.* ansamblu de procedee utilizate pentru măsurarea unor elemente de psihologie socială a grupurilor mici, care permit cunoașterea structurii latente a grupului. (<fr. *sociométrie*)
- sociomorfism** *s. n.* sociocentrism. (<fr. *sociomorphisme*)
- sociomorfologie** *s. f.* sociologie descriptivă. (<fr. *socio- + morfologie*)
- socionim** *s. n.* nume de comunități etnice. (<fr. *socionyme*)
- sociopát**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de sociopatie. (<engl. *sociopathic*)
- sociopatie** *s. f.* tulburare de comportament având drept cauză deficiențele educației într-un mediu social nefavorabil. (<fr. *sociopathie*)
- socioprofesional**, -ă *adj.* referitor la un grup social în relație cu sectorul și nivelul economic care îl caracterizează. (<fr. *socioprofessionnel*)
- sociopsihiatrie** *s. f.* domeniu al psihiatriei care studiază acțiunea patogenă a mediului asupra vieții psihice. (<engl. *sociopsychiatry*)
- sociosferă** *s. f.* psihosferă. (<fr. *socio- + -sferă*)
- sociostiință** *s. f.* ramură a sociologiei generale; știință socială. (<fr. *socio- + știință*)
- socioterapeutic**, -ă *I. adj.* referitor la socioterapeutică; socioterapic. **II. s. f.** socioterapie. (<fr. *socio- + thérapeutic*)
- socioterapie** *s. f.* ansamblu de tehnici psihoterapeutice care urmăresc a înlătura tulburările afective și de comportament ale unui individ; socioterapeutică. (<fr. *sociothérapie*)
- socioumân**, -ă *adj.* referitor la societatea umană. (<fr. *socio- + umân*)
- sóclu** *s. n.* 1. partea de jos a unei clădiri, a unui grilaj etc. 2. suport, postament care susține o coloană, o statuie etc. **O** ~ continental = zonă a uscatului afundată cu pantă lină sub apele mării până la adâncimea de circa 200 m. 3. partea metalică a unui bec electric, care se fixează în dulie. (<fr. *socle*)
- socrátic**, -ă *adj.* propriu lui Socrate. **O** școli ~ce = denumire generică dată unor școli filozofice grecești întemeiate de discipolii ai lui Socrate. (<fr. *socratique*)
- socratism** *s. n.* orientare a gândirii filozofice spre subiect, spre om, spre problemele gnoșologice și morale, proprie lui Socrate, care considera că adevărul poate fi descoperit prin reflecție filozofică și prin maieutică. (<fr. *Socrate + -ism*)
- socratiză** *vb. intr.* a moraliza, a filozofa ca Socrate. (<fr. *socratiser*)
- sodalít** *s. n.* silicat natural de sodiu și aluminiu. (<fr. *sodalite*)
- sodár** *s. n.* aparat de tipul radarului, pentru sondarea troposferei joase cu ajutorul undelor de audiofrecvență. (<engl. *sodar*)
- sódă** *s. f.* substanță albă, de obicei cristalizată, pentru spălătul rufelor, vaselor etc.; carbonat neutru de sodiu. **O** ~ caustică = hidrat de sodiu cristalizat, folosit la fabricarea săpunurilor și ca reactiv. (<germ. *Soda*)
- sódic**, -ă *adj.* care conține sodiu. (<fr. *sodique*)
- sódium** *s. n.* element chimic alcalin, metal moale, alb-argintiu, foarte reactiv; natriu. (<fr. *sodium*)
- sodokú** *s. n.* boală infecțioasă din Extremul Orient, cauzată de un spirochet transmis prin mușcătura de șobolan, și manifestată prin febră și erupții cutanate. (<fr., engl. *sodoku*)
- sodomie** *s. f.* relații sexuale anormale (între parteneri de același sex, între oameni și animale). (<fr. *sodomie*, gr. *sodomia*)
- sodomít**, -ă *s. m. f.* cel ce practică sodomia. (<fr. *sodomite*)
- sodomiză** *vb. tr.* a practica sodomia. (<fr. *sodomiser*)
- sofár** *s. n. (mar.)* sistem de navigație în care poziția navei este determinată cu ajutorul undelor hidroacustice. (<engl. *sofar*)
- soffióni** *s. m. pl.* izvoare termale și emanații de vapori fierbinți, provenind din magmă. (<it. *soffioni*)
- sofiánic**, -ă *adj.* (despre o creație spirituală) care dă expresie sentimentului că transcendentul coboară, revelându-se în orice întrupare a cosmosului. (cf. *Sf. Sofia*, bazilică din Constantinopol)
- sofism** *s. n.* raționament aparent corect, dar în fond incorect, construit astfel în scopul de a induce în eroare. (<fr. *sophisme*, lat. *sophisma*)
- sofist**, -ă *s. m. f.* 1. (în Grecia antică) profesor de filozofie și arta retoricii, plătit, gata să demonstreze orice. 2. cel care face uz de sofisme. (<fr. *sophiste*, lat. *sophista*)
- sofistic**, -ă *I. adj.* (despre judecăți) bazat pe un sofism; fals, eronat. **II. s. f.** 1. folosirea în discuție sau în demonstrații a unor raționamente greșite și a sofismelor, cu scopul de a denatura adevărul. 2. arta și orientarea filozofică a sofistilor. (<fr. *sophistique*, lat. *sophisticus*)
- sofistică** *vb. tr.* 1. a face sofisme; a falsifica, a complica. 2. a arăta mult rafinament; a se purta nenatural. (<fr. *sophistiquer*)
- sofisticát**, -ă *adj.* care are la bază un sofism; propriu sofistilor. • căutat, artificial; prețios, complicat; nenatural. (<fr. *sophistique*)
- sofită** *s. f.* corp de iluminat cu incandescență, în formă de tub, legat la un circuit electric prin ambele capete. (<germ. *Soffitte*)
- sofóră** *s. f.* arbore originar din Extremul Orient, cu frunziș bogat, care înfloarește târziu; salcâm japonez. (<fr., lat. *sophora*)
- sofrológ**, -ă *s. m. f.* specialist în sofrologie. (<fr. *sofrologie*)
- sofrologie** *s. f.* disciplină medicală care își propune o

- întărire a organismului uman prin aducerea acestuia prin anumite exerciții într-o stare totală de relaxare fizică și psihică. (<fr. *sophrologie*)
- soft¹** *s. n.* fire de bumbac sau celofibră puțin răsucite și moi, ca bățatură pentru țesături scâmoșate. (<engl. *soft*)
- soft²** *s. n.* software. (<fr. *soft*, engl. *soft/ware*)
- software** /-uér/ *s. n.* (*inform.*) ansamblu de activități (codificare, organizare, analiză, programare) pentru calculatoarele electronice; soft. (<engl. *software*)
- sogdiană** *s. f.* limbă din familia limbilor iraniene, aparținând grupului oriental. (<fr. *sogdian*)
- sója** *s. f.* plantă erbacee leguminoasă, originară din Asia, ale cărei semințe, bogate în grăsimi și în proteine, sunt folosite în industria alimentară, în farmacie etc. (<fr. *soja*, *soya*, germ. *Soja*)
- SOL-** *elem.* „soare”. (<lat. *sol*)
- sol¹** *s. n.* 1. strat superficial, afânat, al scoarței terestre, în care se dezvoltă viața vegetală. 2. teritoriu, pământ. **O exercițiu la ~** = probă de gimnastică executată la nivelul podelei. (<fr. *sol*, lat. *solum*)
- sol²** *s. m.* soluție coloidală. (<fr. *sol*)
- sol³** *s. m. inv.* (muz.) 1. treapta a cincea a gamei diatonice; sunetul și nota corespunzătoare. 2. coarda, clapa unui instrument care dă acest sunet. 3. denumirea uneia dintre chei. (<it., fr. *sol*)
- sol⁵** *s. m.* unitatea monetară a statului Peru. (<fr., sp. *sol*)
- solanacee** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate erbacee: cartoful, pătlăgelele roșii, vinetele, mărăguna, tutunul; solanee. (<fr. *solanacees*)
- solanale** *s. f. pl.* ordin de plante cu flori: solanaceele și familiile înrudite. (<fr. *solanales*)
- solanee** *s. f. pl.* solanacee. (<fr. *solanées*)
- solanină** *s. f.* substanță toxică din unele plante din familia cartofului, folosită ca sedativ și narcotic. (<fr. *solanine*)
- solanism** *s. n.* intoxicație cu solanină. (<fr. *solanisme*)
- solár,** -ă *adj. 1.* referitor la Soare, care utilizează energia Soarelui. **O sistem ~** = ansamblul planetelor și al sateliților lor care gravitează în jurul Soarelui. 2. (*fig.*) surzător, luminos, deschis; optimist. (<fr. *solaire*, lat. *solaris*)
- SOLARI-** *elem.* „radiație solară”. (<fr. *solari-*, cf. lat. *solaris*)
- solarigraf** *s. n.* solarimetru înregistrator. (<fr. *solarigraph*)
- solarimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea radiațiilor solare; piranometru. (<fr. *solarimètre*)
- soláriu** *s. n.* 1. terasă, acoperiș plat în partea de sus a unei case române. 2. teren, terasă special amenajată pentru băi de soare. 3. loc de expunere la insolație a unor plante din grădiniile botanice. (<fr., lat. *solarium*)
- solarizare** *s. f.* 1. scădere, inhibare a sensibilității procesului de fotosinteză, datorită intensității prea mari a luminii. 2. fenomen datorat acțiunii prea puternice a luminii în stratul fotosensibil al plăcilor în filmelor fotografice în timpul dezvoltării; solarizație. (după fr. *solarisation*)
- solarizație** *s. f.* solarizare. (<fr. *solarisation*)
- solá** *s. f.* suprafață de teren cultivată cu o plantă ori cu un grup de plante care se schimbă anual, prin rotație, în cadrul unui asolament. (<fr. *sole*)
- solá** *s. f.* pește marin plat și oval, care trăiește culcat pe partea stângă pe fundurile nisipoase și în ape adânci. (<fr. *sole*)
- solbânc** *s. n.* apărătoare de beton la partea de sus a ușilor sau a ferestrelor, acoperită cu tablă, pentru a feri ușa sau geamul de scurgerea apei de ploaie. (<germ. *Sohlbank*)
- solđ** *s. n.* 1. diferență dintre debitul și creditul unui cont. * rest de plată la lichidarea unei societăți. 2. rămășiță dintr-o marfă, care se vinde cu preț redus. (<fr. *solde*)
- solđá** *vb. I. tr. 1.* a calcula un solđ. 2. a vinde cu preț redus (o marfă). 3. a lichida, a plăti o datorie. **II. refl. (fig.)** a se încheia cu..., a avea ca rezultat. (<fr. *solder*, it. *soldare*)
- solđát** *s. m.* 1. militar care servește în armată fără a fi gradat. * militar de profesie. 2. (*fig.*) militant activ pentru o cauză. (<fr. *soldato*, germ. *Soldat*)
- solđă** *s. f.* 1. salariul plătit militarilor. 2. a fi în ~a cuiva
- := a fi plătit de cineva pentru a face un anumit lucru. (<fr. *solde*)
- soleár** *s. m.* mușchi în partea posterioară a gambei. (<fr. *soleaire*)
- solecism** *s. n.* greșeală de sintaxă (în vorbirea literară). (<fr. *solecisme*, lat. *solecismus*)
- soleide** *s. n. pl.* familie de pești osoși, căutați pentru carnea lor delicioasă: sola. (<fr. *soléides*)
- soleil /solé/** *adv.* (despre obiecte de îmbrăcăminte plisate) în formă de raze. * (*adj.*) *fiuștă* ~. (<fr. *soleil*)
- solemn,** -ă *adj.* (și *adv.*) 1. care are loc după un anumit ceremonial; sărbătoresc. * de ceremonie. 2. important, măreț; grav. * (despre persoane) plin de seriozitate, de gravitate. 3. (despre acte juridice) încheiat cu anumite forme, cerute de lege. (<lat. *solemnis*)
- solemnitate** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este solemn; seriozitate, gravitate; măreție. 2. mare ceremonie publică pentru sărbătorirea unui eveniment. (<lat. *solemnitas*)
- solemnizá** *vb. tr.* a celebra public, a da un caracter solemn. (după fr. *solemniser*)
- solén** *s. m.* molușcă bivalvă cu cochilia alungit-tubulară, care trăiește în nisip. (<fr. *solen*)
- SOLEN²(O)-** *elem.* „tub, canal”. (<fr. *solenol-*, cf. gr. *solen*)
- solenáție** *s. f.* mărime fizică, suma algebrică a curenților electrici de conducție din conductoarele care îmbrățișează o curbă închisă. (<fr. *solenation*)
- solenide** *s. f. pl.* familie de moluște bivalve, cu cochilia alungită, care trăiesc în nisipul de pe plajă. (<lat. *solenidae*)
- solenoid** *s. m.* bobină cilindrică cu spirale în formă de cercuri dispuse în plane perpendiculare față de axa de simetrie, înfășurate după o elice cu pasul constant și străbătute de un curent electric care creează în jurul lor un câmp magnetic uniform. (<fr. *solenóide*)
- solenopóre** *s. f. pl.* algă marine din silurian, cu talul străbătut de porți dispuși în șiruri longitudinale. (<fr. *solenopores*)
- solfatáră** *s. f.* emanație vulcanică de gaze, conținând o mare cantitate de dioxid de sulf, hidrogen sulfurat și mici cantități de vapori de apă. (<fr. *sofatare*, it. *sofatarara*)
- solfeгіá** *vb. intr.* a executa un solfegiu (2). (<it. *sofeggiare*)
- solfégiu** *s. n.* (muz.) 1. mică piesă vocală fără cuvinte, creată pentru exerciții. 2. exercițiu în intonarea notelor cu pronunțarea denumirilor lor silabice, să dezvolte auzul, simțul melodic și ritmic. (<it. *sofeggio*)
- SOLI-** *elem.* „unic, singular”. (<fr. *sol-*, cf. lat. *solus*)
- solicitá** *vb. tr.* 1. a cere ceva (cu stăruință); a ruga, a apela la cineva, a invita. 2. a supune unor acțiuni fizice. 3. a provoca, a stârni. (<fr. *solliciter*, lat. *sollicitare*)
- solicitánt,** -ă *s. m. f.* cel care solicită (1); solicitator. (<germ. *Sollizitant*)
- solicítáre** *s. f.* 1. acțiunea de a solicita. 2. stabilire a unei tensiuni mecanice, a unui câmp electric sau a unei temperaturi într-un material sau într-un sistem tehnic. (<*solicita*)
- solicítátor,** -oáre *s. m. f.* solicitant. (<it. *sollecciatore*, lat. *sollicitator*)
- solicítúđine** *s. f.* atitudine binevoitoare, plină de afecțiune, de bunăvoință față de cineva. (<fr. *sollicitude*, lat. *sollicitudo*)
- solíd,** -ă *adj. 1.* (și *s. n.*) (corp) care la temperatura normală își păstrează forma și dimensiunea neschimbate; consistent; tare, dur. 2. rezistent, durabil, trainic. 3. temeinic, serios; sigur. 4. voinic, puternic, robust; corpolent, gras. 5. (*fig.*) care înfruntă cu tărie greutățile; dărz. (<fr. *solide*, lat. *solidus*)
- solídágo** *s. m.* plantă erbacee vivace, decorativă, cu flori bogate, de culoare galbenă: splinută. (<fr. *solidago*)
- solídár,** -ă *adj. 1.* care este legat de cineva sau de ceva printr-o unitate de concepții, de sentimente și de interese; strâns unit. * care participă împreună cu alții la un drept. 2. (despre un creditor sau un debitor) aflat într-un raport de solidaritate (3). 3. (despre piese de mașini) strâns legat de altceva; care ia parte la aceeași măsură cu altă piesă la o acțiune. (<fr. *solidaire*)
- solídárism** *s. n.* concepție social-politică, de esență reformistă sau conservatoare, care consideră că principul

fundamental al existenței societății este solidaritatea tuturor membrilor ei. (<fr. *solidarisme*)

solidarist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al solidarismului. (<fr. *solidarisme*)

solidaritate *s. f.* 1. faptul de a fi solidar; răspundere comună. 2. unitate strânsă, bazată pe o comunitate de interese, de sentimente, de idei; spirit de înțelegere. • coeziune. 3. (*jur.*) caracterul unui raport de obligații care leagă între ei mai mulți creditori și un singur debitor sau mai mulți debitori și un singur creditor. (<fr. *solidarité*)

solidariză *vb.* I. *refl.* a se declara solidar cu ceva sau ceva; a manifesta solidaritate. II. *tr.* (*tehn.*) a lega solidar două sau mai multe piese, elemente etc. (<fr. *solidariser*)

solidifică *vb. refl.* a trece din stare lichidă în stare solidă; a se întări; (despre grăsimi) a se slei. (<fr. *solidifier*, *it. solidificare*)

soliditate *s. f.* 1. starea corpurilor solide; tărie, duritate; durabilitate, rezistență. 2. (*fig.*) temeinicie, seriozitate. (<fr. *solidité*, *lat. soliditas*)

solidus *s. n.* (*tehn.*) curbă, loc geometric al punctelor care reprezintă terminarea solidificării într-o diagramă de echilibru termic. (<fr. *solidus*)

solificare *s. f.* procesul de formare a solurilor; pedogenază. (după fr. *solification*)

soliflor, -ă *adj.* cu o singură floare. (<fr. *soliflore*)

solifluxiune *s. f.* alunecare lentă a solului. (<fr. *solifluxion*)

solilóc *s. n.* 1. convorbire cu sine însuși; monolog. 2. scriere cu caracter de monolog. (<fr. *soliloque*)

solilocă *vb. intr.* a monologa. (<fr. *soliloquer*)

solipéd, -ă I. *adj.*, *s. n.* (animal) cu un singur deget (cu o copită) la fiecare picior. II. *s. n. pl.* ordin de mamifere prezentând această caracteristică; perisodactile. (<fr. *solipède/s*)

solipsism *s. n.* concepție filozofică idealist-subiectivă potrivit căreia există numai omul și conștiința lui, iar restul lumii, inclusiv ceilalți oameni, nu ar exista decât în această conștiință. (<fr. *solipsisme*)

solipsist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al solipsismului. (<fr. *solipsiste*)

solist, -ă *s. m. f.* 1. cântăreț sau instrumentist care interpretează un solo sau partea cea mai importantă dintr-o piesă muzicală. 2. dansator care execută singur o piesă coregrafică sau deține rolul principal într-un ansamblu coregrafic. (<fr. *soliste*, *it. solista*)

solistic, -ă *adj.* care pune accentul pe interpretarea solistului; executat de un solist. (<germ. *solistisch*)

solitär, -ă I. *adj.* (și *adv.*) singur, singuratic, izolat. • pustiu, neumbat. • (și *s.*) care trăiește retras; iubitor de singurătate. II. *s. n.* diamant mare care se montează de obicei la un inel. (<fr. *solitaire*, *lat. solitarius*)

solitarism *s. n.* tendință patologică de izolare. (<fr. *solitarisme*)

solitudine *s. f.* singurătate, izolare. (<fr. *solitude*, *lat. solitudo*)

solii *s. n.* formă de relief cu aspect de pălnie, din regiunile care au fost afectate de glaciația continentală. (<germ. *Solli*)

solmizație *s. m.* (*muz.*) 1. sistem medieval de intonare silabică a sunetelor. 2. (astăzi) citire ritmică a notelor fără intonarea lor. (<fr. *solmisation*)

solo *s. n. inv.* 1. paritură destinată unui singur interpret. (*adj.*) fără acompaniament. 2. episod dintr-o lucrare muzicală mai amplă executat de un singur cântăreț sau de un singur instrumentist. 3. (fragment dintr-un) dans interpretat de un singur dansator. (<it., fr. *solo*)

solódiu *s. n.* sol evoluat prin dezcalcare, în al cărui profil se află un orizont eluvial. (<rus. *solodi*)

solstițiu *s. n.* fiecare dintre cele două momente ale anului (21 iunie și 22 decembrie) când Pământul se găsește la cea mai mare distanță de Soare și care marchează ziua (respectiv noaptea) cea mai lungă. (<fr. *solstice*, *lat. solstitium*)

solubil, -ă *adj.* I. (despre substanțe, elemente chimice etc.) care se poate dizolva într-un solvent. 2. (*fig.*) care poate fi rezolvat. (<fr. *soluble*, *lat. solubilis*)

solubilitate *s. f.* proprietate a unor substanțe de a fi solubile. • cantitate maximă de substanță dizolvată într-o cantitate determinată de solvent. (<fr. *solubilité*)

solubiliză *vb. tr.* a aduce o substanță insolubilă (sau greu solubilă) într-o stare în care poate fi dizolvată într-un solvent. (<fr. *solubiliser*)

solunár, -ă *adj.* referitor la Soare și la Lună. O *ore* -e = ore favorabile pescuitului, stabilite în funcție de poziția simultană a Soarelui și a Lunii. (<fr. *solunaire*)

solutreán, -ă *adj.*, *s. n.* (din) subetajul mediu al paleoliticului superior. (<fr. *solutreén*)

solúție *s. f.* 1. amestec omogen din doi sau mai mulți componenți. 2. (*mat.*) rezolvare a unei probleme, a unei ecuații sau a unui sistem de ecuații. • rezolvare a unei situații, a unei dificultăți. 3. ~ de *continuitate* = întrerupere în desfășurarea normală a unui fenomen ori proces; (*med.*) separație a țesuturilor care în mod normal sunt în continuare; tăietură, incizie. (<fr. *solution*, *lat. solutio*)

soluționă *vb. tr.* 1. a da o soluție; a dezlega, a rezolva o problemă dificilă. 2. a pregăti o soluție de ebonită care se pune pe un metal, pentru a se realiza aderența acestuia cu cauciucul. (<fr. *solutionner*)

solvabil, -ă *adj.* (despre un debitor) care are cu ce plăti; solvent (II). (<fr. *solvable*)

solvabilitate *s. f.* situația celui solvabil; solvență. (<fr. *solvabilité*)

solvát *s. m.* combinație chimică formată din moleculele substanței dizolvate și ale solventului. (<fr. *solvate*)

solvatá *vb. intr.* a produce o solvatare. (<*solvatare*)

sovatare *s. f.* proces de formare a solvenților. (după fr. *solvation*)

solvent¹ *s. m.* substanță pentru dizolvarea altor substanțe; dizolvant. (<engl. *solvent*)

solvent², -ă I. *adj.*, *s. m. f.* (elev, student) care plătește taxa de frecvență sau de internat. II. *adj.* solvabil. (<germ. *Solvent*)

solventare *s. f.* tratare a unui produs petrolier, ulei etc. cu un solvent, în vederea rafinării. (după fr. *solventation*)

solvență *s. f.* solvabilitate. (<germ. *Solvenz*)

solví *vb. tr., refl.* a (se) dizolva. (<lat. *solvere*)

sóma¹ *s. f.* totalitatea celulelor somatice ale organismelor vii; corp. (<fr., gr. *soma*)

sóma² *s. f.* băutură alcoolică din suc de plante exotice, considerată în vechea religie indiană ca băutură a zeilor. (<fr. *soma*)

sóma³ *s. f.* (*geol.*) margine a unui vechi crater, de formă circulară, care înconjură un con vulcanic mai nou. (<fr. *somma*)

sómá⁴ *vb. tr.* a cere cuiva sub amenințare să îndeplinească ceva. • (*jur.*) a pune cuiva în vedere, în formele stabilite de lege, să (nu) execute ceva. (<fr. *sommer*)

somalí I. *s. f.* limbă cuștiică oficială în Somalia. II. *s. m.* unitatea monetară a Somaliei. (<fr. *somali*)

SOMAT(O)-, -zóm, -zómie *elem.* „corp, corpuscul, organit”. (<fr. *somat/o/-*, -some, -sómie, cf. gr. *soma*, -atos)

somathormón *s. m.* hormon somatotrop. (<fr. *somathormone*)

somátic, -ă *adj.* referitor la corp. O *celule* ~e = celulele corpului animal sau vegetal, cu excepția celor germinale. (<fr. *somatique*)

somatoblást *s. n.* celulă care, prin diviziune, dă naștere unor celule somatice. (<fr. *somatoblaste*)

somatocít *s. n.* celulă somatică. (<fr. *somatocyte*)

somatofite *s. f. pl.* plante superioare provenite din celule somatice. (<fr. *somatophytes*)

somatogenéză *s. f.* tulburare care apare la un organism ca urmare a unei mutații în celulele somatice. (<fr. *somatogenèse*)

somatogénic, -ă *adj.* 1. dezvoltat din celule somatice. 2. cu caractere dobândite. (<engl. *somatogenie*)

somatogenie *s. f.* apariție a unor caractere somatice sub influența condițiilor de mediu. (<engl. *somatogeny*)

somatognozie *s. f.* cunoaștere despre propriul corp, despre existența și starea diferitelor părți ale acestuia. (<fr. *somatognosie*)

somatologie *s. f.* știință care studiază, anatomic și fiziologic, corpul viețuitoarelor. (<fr. *somatologie*)

somatometrie *s. f.* I. antropometrie. 2. ansamblu de măsurări pentru determinarea dimensiunilor și formelor corpului animalelor. (<fr. *somatométrie*)

- somatomixie** *s. f.* înmulțire prin copularea a două celule vegetative. (< fr. *somatomixie*)
- somatoplasmă** *s. f.* protoplasmă a corpului celular acceptând celulele germinale. (< fr. *somatoplasme*)
- somatopleură** *s. f.* membrană a mezodermului embrionar. (< fr. *somatopleure*)
- somatopsihic**, -ă *adj.* psihosomatic. (< fr. *somato-psychique*)
- somatoscopie** *s. f.* examinare vizuală a constituției somatice. (< germ. *Somatoskopie*)
- somatotrófic**, -ă *adj.* (despre hormoni, auxine etc.) care stimulează procesele de nutriție și creștere. (< fr. *somatotrophique*)
- somatotróp**, -ă *adj.* care are afinitate pentru corp. **O hormon** ~ = hormon hipofizar care stimulează creșterea. (< fr. *somatotrope*)
- somatotropism** *s. n.* (bot.) influența nemijlocită a substratului asupra creșterii organismelor. (< fr. *somatotropisme*)
- somátie** *s. f.* 1. faptul de a soma; act scris care cuprinde un ordin de a executa sau de a înceta o acțiune. • poruncă, cerință, rugăminte imperativă. 2. invitație scrisă prin care se cere unui debitor să-și îndeplinească obligația față de creditorul rău. (< fr. *somation*)
- sombréro** *s. n.* pălărie cu boruri largi, purtată mai ales în Spania și America Latină. (< sp., fr. *sombbrero*)
- somestezie** *s. f.* transmitere a informațiilor senzoriale de la receptorii întregii suprafețe a corpului și de la structurile somatice profunde (mușchi, articulații) la măduva spinării. (< fr. *somesthésie*)
- somiéră** *s. f.* 1. rețea elastică de sârmă fixată într-un cadru de fier la pat, peste care se pune salteaua. 2. bloc de piatră care susține o boltă. • grindă de reazem principal pe care se sprijină grinzile secundare ale unui planșeu. (< fr. *sommier*)
- somitáte** *s. f.* persoană cu renume, cu capacitate necontestată într-un anumit domeniu de activitate. (< fr. *somitité*)
- somnambúl**, -ă *s. m. f.* cel care suferă de somnambulism; lunatic, noctambul. (< fr. *somnambule*)
- somnambulése**, -ă *adj.* somnambulic. (< fr. *somnambulesque*)
- somnambúlic**, -ă *adj.* de somnambul; somnambulesc. (< fr. *somnambulique*)
- somnambulism** *s. n.* stare patologică manifestată prin diferite acțiuni inconștiente în timpul somnului; lunatism, noctambulism. (< fr. *somnambulisme*)
- somnifer**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care provoacă somnul; hipnotic, narcotic, soporific. (< fr. *somnifère*, lat. *somnifer*)
- semnilocvie** *s. f.* obiceiul de a vorbi în somn. (< engl. *somniloquy*)
- somnolá** *vb. intr.* a dormita. (< fr. *somnoler*)
- somnolént**, -ă *adj.* care este în stare de somnolență; referitor la somnolență. (< fr. *somnolent*, lat. *somnolentus*)
- somnolénță** *s. f.* stare între somn și trezie; moleșeală; toropeală. (< fr. *somnolence*, lat. *somnolentia*)
- somnoterapie** *s. f.* tratare a bolilor prin somn. (< *somn* + -*terapie*)
- somón** *s. m.* pește teleostean răpitor marin, care intră vara în râuri pentru a-și depune icrele, cu o carne roz, grasă. (< fr. *soumon*)
- somptuár**, -ă *adj.* 1. referitor la cheltuieli. **O legi** ~e = legi având ca scop reducerea cheltuielilor; *cheltuială* ~ă = cheltuială excesivă. 2. *arte* ~e = arte de lux, ca mozaicul, orfvereria etc. (< fr. *somptuaires*, lat. *somptuarius*)
- somptuós**, -oasă *adj.* luxos, grandios, fastuos, mareț; foarte elegant. (< fr. *sompueux*, lat. *somptuosus*)
- somptuozitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este somptuos; splendoare, lux. (< fr. *somptuosité*, lat. *somptuositas*)
- son**¹ *s. n.* sunet, ton. (< fr. *son*, lat. *sonus*)
- son**² *s. m.* unitate de măsură a intensității sunetelor, egală cu intensitatea unui sunet cu frecvența de 1000 de hertzi și intensitatea auditivă de 40 de foni. (< fr. *son*)
- SON³(O)**/SONA- *elem.* „sunet, zgomot”. (< fr. *son/or-*, *sona-*, cf. lat. *sonus*)
- soná** *vb. refl.* (*fam.*; despre oameni) a-și pierde judecata, a se țieni. (după fr. *soné*)
- sonagráf** *s. n.* aparat electronic care permite analiza semnalelor sonore pe benzi magnetice. (< fr. *sonagraphe*, engl. *sonagraph*)
- sonagramă** *s. f.* reprezentare grafică a componentelor fonice ale succesiunii sunetelor unui cuvânt, la sonagraf. (< fr. *sonogramme*, engl. *sonogram*)
- sonánt**, -ă *adj.*, *s. f.* (consoană) a cărei emisiune nu comportă aproape nici un zgomot. (< fr. *sonnant*, it. *sonante*)
- sonár** *s. n.* detector sonic pentru obiecte subacvatice, analog cu radarul, care în locul undelor electromagnetice folosește unde elastice. (< fr. engl. *sonar*)
- sonát**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (*fam.*) (om) trăsnit, zăpăcit. (< it. *sonato*)
- sonátă** *s. f.* compoziție muzicală pentru unul sau două instrumente, alcătuită de obicei din trei părți, fiecare cu o mișcare diferită. (< fr. *sonate*, it. *sonata*, germ. *Sonate*)
- sonatină** *s. f.* sonată de proporții mai mici. (< fr. *sonatine*, it. *sonatina*, germ. *Sonatine*)
- sondá** *vb. tr.* 1. a cerceta, a explora cu o sondă un teren, fundul unei ape etc. • a cerceta sau a evacua o cavitate a organismului cu o sondă. 2. (*fig.*) a căuta să afle gândurile sau intențiile cuiva, a tatona. (< fr. *sonder*)
- sondáj** *s. n.* 1. explorare făcută cu o sondă în sol, pe fundul unei ape etc.; prospecțiune. **O** ~ *meteorologic* = determinarea condițiilor meteorologice (temperatură, presiune etc.) la un anumit nivel sau la niveluri succesive ale atmosferei. 2. introducerea a unei sonde într-o cavitate naturală a organismului ori într-o plagă pentru evacuarea substanțelor nocive sau pentru extragerea unei probe în vederea unei analize. 3. cercetare sumară prin consultarea unor părți dintr-un material. 4. săpătură pentru determinarea profilului geologic sau pentru extragerea probelor necesare analizei solului. • luare de probe dintr-un material compact sau granulat. 5. (în învățământ) acțiune de cunoaștere care se efectuează doar asupra unui fragment considerat ca reprezentativ pentru totalitate. **O** ~ *de opinie* = anchetă care urmărește cunoașterea părerilor oamenilor în diferite probleme. (< fr. *sondage*)
- sondă** *s. f.* 1. puț destinat extragerii unei substanțe minerale fluide (iței, gaze naturale) sau extragerii de probe de rocă. 2. instrument nautic pentru determinarea adâncimii apei. 3. dispozitiv pentru luarea de probe dintr-un material. 4. instrument chirurgical pentru explorarea unor cavități naturale din organism sau pentru drenarea unor plăgi. 5. ~ *spațială* = rachetă spațială lansată pe direcție verticală cu scopul de a explora straturile superioare ale atmosferei terestre; *balon* ~ = balon prevăzut cu aparate de observație, care se lansează în atmosferă pentru înregistrarea anumitor date meteorologice. 6. pahar de bere înalt și subțire, mai îngust în partea de jos. (< fr. *sonde*)
- sondéză** *s. f.* instalație ușoară folosită pentru executarea forajelor la adâncimi relativ mici, de regulă în explorări geologice, miniere etc. (< fr. *sondeuse*)
- sondór** *s. m.* 1. muncitor la o sondă (1). 2. marinar care execută sondaje (1). 3. cel care efectuează un sondaj de opinie. (< fr. *sondeur*)
- sonerie** *s. f.* 1. instalație de semnalizare acustică, dintr-un electromagnet și un ciocănel care lovește într-un clopoțel. 2. buton care declanșează o asemenea instalație. 3. mecanism care permite unui orologiu deșteptător, unui telefon etc. să sune. (< fr. *sonerie*, it. *soneria*)
- sonét** *s. n.* poezie lirică cu formă fixă, din 14 versuri endecasilabice grupate în două catrene cu rima îmbrățișată și două terțene cu rima liberă. (< fr. *sonnet*, it. *sonetto*)
- sonétă** *s. f.* utilaj pentru baterea piloților² și palplanșelor în pământ. (< fr. *sonnette*)
- sonetíst**, -ă *s. m. f.* autor de sonete. (< fr. *sonnettiste*, it. *sonettista*)
- song** *s. n.* 1. (în muzica ușoară) cântec, melodie. 2. (jaz) melodie preluată din repertoriul muzicii ușoare. (< engl. *song*)
- soníc**, -ă *adj.* 1. referitor la sunete; sonor. • referitor la gama de frecvențe care cuprinde infrasunetele, sunetele și ultrasunetele. 2. (despre un sistem fizic, termic etc.) care folosește proprietățile undelor sau oscilațiilor mecanice din corpurile lichide ori solide. (< fr. *sonique*)
- sonicitáte** *s. f.* ramură a fizicii care studiază transmiterea energiei mecanice în fluide prin vibrații elastice ce se propagă în masa acestora. (< *sonic* + -*itate*)

SONO- v. son³(o)-.

sonofobie *s. f.* fobie față de zgomote. (<sono- + -fobie²)

sonogramă *s. f.* înregistrare a profilului vocii. (<sono- + gramă)

sonolocație *s. f.* determinare a poziției unui obiect față de un anumit reper cu ajutorul undelor sonore. (<fr. sonolocation)

sonoluminescență *s. f.* emisiune slabă de lumină care însoțește fenomenul de cavitație produs într-un lichid supus acțiunii ultrasunetelor. (<fr. sonoluminescence)

sonometrie *s. f.* studiu comparat al sunetelor cu ajutorul sonometrului. (<fr. sonométrie)

sonométru *s. n.* 1. aparat pentru studierea coardelor vibrante și determinarea frecvenței unui sunet. 2. aparat pentru măsurarea nivelelor de intensitate acustică a zgomotelor produse de o anumită sursă. (<fr. sonomètre)

sonomontaj *s. n.* (radio², tv) montaj de sunete. (<sono- + montaj)

sonor, -ă *I. adj.* 1. care produce sunete. • care are un sunet frumos, plăcut; răsunător, plin, puternic. 2. care propagă, amplifică sunetele. 3. (despre consoane) care se produce prin vibrarea coardelor vocale. 4. (despre filme) însoțit de vorbire și de muzică. **II. s. n.** partea sonoră a unui film. (<fr. sonore, lat. sonorus)

sonoritate *s. f.* 1. însușirea de a fi sonor; timbru cald și plin. • muzicalitate. • sunet caracteristic, nuanță. 2. calitatea unor corpuși de a propaga și amplifica sunetele; rezonanță. (<fr. sonorité, lat. sonoritas)

sonoriză *vb. I. tr.* a face (să fie) sonor. • a face sonor un film mut. **II. tr., refl. (fon.)**, despre o consoană surdă) a (se) transforma în sonora corespunzătoare. (<fr. sonoriser)

sonosferă *s. f.* mică incintă acustică de formă sferică, folosită în special în autoturisme. (<fr. sonosphère)

sonotecă *s. f.* arhivă conținând înregistrări de diverse sunete, care pot fi utilizate în filme, în emisiuni radiofonice, de televiziune etc. (<fr. sonothèque)

sopor *s. n.* stare de somnolență patologică în care contactul cu ambianța se face dificil, fiind întrerupt de perioada de somn. (<fr., lat. sopor)

SOPORI- *elem.*, „somn, somnolență”. (<fr. sopori-, cf. lat. sopor)

soporifer, -ă *adj.*, *s. n.* soporific. (<fr. soporifère, lat. soporifer)

soporific, -ă *adj.*, *s. n.* somnifer; soporifer. (<fr. soporifique)

sopran, -ă *I. s. n.* cea mai înaltă dintre cele cinci categorii de voci omenești (la femei și la copii). **II. s. m. f.** cântăreț, cântăreață cu vocea în registrul cel mai acut; (*p. ext.*; *s. n.*) instrument muzical de suflat, al cărui registru corespunde acestei voci. (<fr., it. soprano)

sor *s. m.* grup de sporangi pe dosul frunzelor, la ferigi. (<fr. sore)

sorab, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Germania, de pe cursul superior al râului Spree. • (*s. f.*) limbă slavă occidentală vorbită de sorabi. (<fr. sorabe)

sorabist, -ă *s. m. f.* specialist în sorabistică. (<germ. Sorabist)

sorabistică *s. f.* știință care studiază limba, literatura și cultura sorabă. (<germ. Sorabistik)

sorbét *s. n.* băutură răcoritoare, din suc de fructe și lichior. (<fr. sorbet)

sorbetieră *s. f.* recipient pentru prepararea sorbetului. (<fr. sorbetière)

sorbită *s. f.* 1. constituent structural al oțelurilor călite și revenite. 2. polialcool care se găsește în unele fructe, folosit la prepararea sorbozel. (<fr. sorbite, germ. Sorbit)

sorbítól *s. n.* compus chimic din bacele de scoruș, colagog și purgativ. (<fr. sorbitol)

sorbonard, -ă *adj.*, *s. m. f.* (student) profesor de la Sorbona. (<fr. sorbonard)

sorbózá *s. f.* monozaharidă izomeră cu fructoza. (<fr. sorbose)

sorbție *s. f.* termen comun pentru absorbție și adsorbție. (<fr. sorption)

sordíd, -ă *adj.* 1. murdar; dezgustător. 2. (despre persoane; fig.) meschin. (<fr. sordide, lat. sordidus)

sordún *s. n.* instrument de suflat cu ancie dublă, cu 12 orificii și două clape, asemănător cu fagotul. (<germ. Sordun)

sorédie *s. f.* parte a talului (la licheni), servind ca organ de reproducere. (<fr. sorédie)

sorg *s. m.* plantă graminee furajeră, rezistentă la secetă, cu frunze liniare mari și cu inflorescență în formă de panicul. (<fr. sorgho, it. sorgo)

sorginte *s. f.* izvor, sursă; origine. (<it. sorgente)

soricide *s. f. pl.* familie de mamifere insectivore: chițcanii. (<fr. soricidés)

sorít *s. n.* polisilogism, prin excluderea concluziilor intermediare, care în polisilogismele inițiale îndeplineau rolul uneia dintre premise. (<fr. sorite, lat. sorites)

sormáit *s. n.* aliaj dur al fierului, cu adaosuri de nichel, siliciu și mangan, material de încărcare a pieselor de mașini supuse la uzură mare.

sorózá *s. f.* fruct compus din bace pe jumătate sudate între ele, ca la ananas. (<fr. sorose)

sort *s. n.* fel, specie, gen, categorie, calitate (de mărfuri, de produse). • grup de varietăți ale unei specii horticoale sau viticole. (<fr. sorte)

sortá *vb. tr.* a separa, a repartiza pe sorturi. (<germ. sortieren)

sortát *s. n.* sortare. (<sorta)

sortatór, -oáre *I. s. m. f.* muncitor care lucrează la sortarea materialelor, a produselor. **II. s. n.** mașină de sortat. (<sorta + -tor)

sortilégium *s. n.* (în superstiții) vrăji, farmece; profeție. (<it. sortilegio, lat. sortilegium)

sortimént *s. n.* totalitatea produselor, a mărfurilor de același sort. (<germ. Sortiment)

sos *s. n.* preparat culinar lichid sau vâscos (condimentat) cu care se pregătesc sau se servesc anumite mâncăruri. (<fr. sauce)

sósie *s. f.* persoană care seamănă perfect cu alta, ușor confundabile. (<fr. sosie)

sosiérá *s. f.* vas pentru servit sosul la masă. (<fr. saucière)

sospirándo *adv. (muz.)* oftând, suspinând. (<fr. sospirando)

sostenúto *adv. (muz.)* susținut, rar și uniform. (<it. sostenuto)

sotá *vb. tr.* a prepara un sote, a rumeni ușor legumele sau carnea în grăsime. (<fr. sauter)

soté *s. n.* mâncare din legume fierte, peste care se toarnă unt. (<fr. sauté)

soteriologie *s. f.* capitol al dogmaticii creștine care tratează despre mântuirea prin jertfe benevole. (<fr. sotériologie)

soteuzá /-tő-/ *s. f.* tigaie cu pereții mai înalți destinată solării legumelor sau a cărnii. (<fr. sauteuse)

sotie *s. f.* gen dramatic din sec. XV-XVI, ca interludiu integrat în mistere⁴, care avea la bază ideea că întreaga lume este o împărăție a nebuniei. (<fr. sottie, lat. sotties)

sotto-vóce *adv. (muz.)* cu vocea pe jumătate, cu intensitatea scăzută. (<it. sotto-voce)

soul /səul/ *s. n.* stil de interpretare instrumentală a blues-ului într-o manieră virilă și neingrijită; funky. (<engl. soul /music/)

sour /səur/ *s. n.* băutură răcoritoare cu gust acrișor, din zeamă de lămâie cu alcool, cu sau fără zahăr. (<engl. sour)

sovhoz *s. n.* (în fosta URSS) gospodărie agricolă de stat. (<rus. sovhoz)

sovhoznic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (membru) al unui sovhoz. (<rus. sovhoznik)

soviét *s. n.* (în fosta URSS) 1. consiliu de muncitori sau de militari în timpul revoluțiilor ruse din 1905 și 1917. 2. organ al puterii de stat centrale și locale, din deputați aleși de cetățeni. (<rus. soviet)

soviétic, -ă *I. adj.* referitor la fosta Uniune Sovietică, la soviete. **II. s. m. f.** cetățean al fostei Uniuni Sovietice. (<fr. soviétique)

sovietizá *vb. tr.* a supune regimului sovietic. (<fr. soviétiser)

sovprén *s. n.* neopren. (<rus. sovpren)

spadasin *s. m.* 1. luptător cu spada. • amator de dueli. 2. ucigaș plătit; om cu porniri războinice. (<fr. spadassin)

spadă *s. f.* 1. armă albă (cu două tăișuri) cu care se

- poate tăia și împunge. 2. probă de scrimă cu această armă. (<it. spada)
- spadice** *s. n.* inflorescență racemoasă spiciformă, cu pedunculul comun îngroșat și cărnos. (<fr. *spadice*, lat. *spadix*)
- SPADICI-** *elem.* „spadice”. (<fr. *spadici-*, cf. lat. *spadix*, -icis, ramură de palmier)
- spadicifer**, -ă *adj.* prevăzut cu spadice. (<lat. *spadicifer*)
- spadiciflor**, -ă *I. adj.* cu flori dispuse în spadice. **II. s. f. pl.** ordin de plante erbacee perene, monocotiledonate, având ca inflorescență un spadice. (<fr. *spadiciflore/s*)
- spadiciform**, -ă *adj.* în formă de spadice. (<lat. *spadiciformis*)
- spaghete** *s. f. pl.* macaroane lungi și foarte subțiri, negăurite. (<it. *spaghetti*)
- spagirie** *s. f.* nume dat de școala lui Paracelsus chimiei; alchimie. (<fr. *spagirie*)
- spalacide** *s. f. pl.* familie de mamifere rozătoare: spalaxul. (<lat. *spalacidae*)
- spalatie** *s. f.* reacție nucleară în care, în urma bombardării cu particule, din nucleul ciocnit se elimină mai mulți neutroni. (<fr., engl. *spallation*)
- spalax** *s. m.* specie de rozător care sapă galerii subterane; orbete. (<fr. *spalax*)
- spalét** *s. n.* oblon, jaluzea de lemn. (<germ. *Spalett*)
- spaliér** *s. n. I.* scară din bare paralele pe care se obișnuiește plantele agățătoare. 2. șir de tufe tunse, perete de verdeață de-a lungul unei alei. 3. aparat de gimnastică în formă de scară, fixat de perete. (<germ. *Spalier*)
- spanglish** /-gliș/ *s. f.* limbă spaniolă împănată cu multe elemente englezești. (<*span*/iolă/ + /en/glish)
- spaniei** *s. m.* câine de vânătoare care stărnește vântul fără a face ariet. (<germ. *Spaniel*, fr., engl. *spaniel*)
- spaniol**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Spania. **II. s. f. I.** limbă romanică vorbită în Spania și în toate țările Americii Centrale și de Sud, cu excepția Braziliei. 2. un fel de eșarfă care acoperă capul femeilor spaniole. (după fr. *espagnol*, it. *spagnolo*)
- sparcetă** *s. f.* plantă perenă din familia leguminoaselor, cu frunze imparipenate, cu flori roșii-trandafir și fructele păstăi. (după fr. *esparcette*)
- spardéc** *s. n.* (mar.) punte continuă (fără tambuchiuri) înapoia centrului navei, deasupra punții principale. (<fr., engl. *spardeck*)
- sparring-partner** /spá-ring-part-/ *s. m.* sportiv, echipa servind ca adversar în pregătirea sau verificarea valorică a unui alt sportiv ori echipă; partener de antrenament. (<engl. *sparring-partner*)
- spartachiadă** *s. f.* competiție sportivă de mase, care include mai multe sporturi. (<rus. *spartakiada*)
- spartachist**, -ă *s. m. f.* revoluționar care aparține unei organizații socialiste ilegale germane („Spartakus”). (<germ. *Spartakist*)
- spartán**, -ă *I. adj., s. m. f.* (locuitor) din Sparta. **II. adj.** propriu spartanilor. • (fig.; și s.) aspru, sever, auster. (<lat. *spartanus*, it. *spartano*)
- sparteină** *s. f.* alcaloid toxic din semințele unei plante exotice, analeptic, cardiac și diuretic. (<fr. *spartéine*)
- spartiát**, -ă *s. m. f.* nume dat cetățenilor cu drepturi depline din vechea Sparta, spre deosebire de iloiți. (<fr. *spartiates*, gr. *spartiates*)
- spasm** *s. n.* contracție bruscă și involuntară a unui mușchi sau a unui nerv; convulsie. (<fr. *spasme*)
- SPASMO-**, -spásm-, -spástie *elem.* „contracție, spasm”. (<fr. *spasmo-*, -spasme, -spastie, cf. lat. *spasmus*, gr. *spasmos*, *spastia*)
- spasmódic**, -ă *adj.* care se manifestă prin spasme; spastic. (<fr. *spasmodique*)
- spasmoofilie**, -ă *adj. s. m. f.* (suferind) de spasmoofilie. (<fr. *spasmophilique*)
- spasmoofilie** *s. f.* predispoziție la convulsii prin hiperexcitabilitate neuromusculară. (<fr. *spasmophilie*)
- spasmogén**, -ă *adj.* care provoacă spasme. (<fr. *spasmogène*)
- spasmolitic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care reduce tonusul și spasmul mușchilor. (<fr. *spasmothique*)
- spástic**, -ă *adj.* spasmodic. (<fr. *spastique*)
- spastie** *v. spasmo-*
- spat** *s. n.* veche denumire a mineralelor care au însușirea de a cliva după anumite direcții în bucăți de formă regulată. **O** ~ de Islanda = varietate cristalină de calcit, prin dublă refracție. (<fr. *spath*, germ. *Spath*)
- spatáng** *s. m.* arici de mare, în formă de inimă, în nisipul noroios al coastelor. (<fr. *spatangue*, lat. *spatanguus*)
- spătă** *s. f.* bractee mare, în formă de sac, care învelește spadicele, în faza de boboc. (<fr. *spathe*, lat. *spatha*)
- spatúla** *s. f.* instrument în formă de lopățică, în farmacie, chirurgie, sculptură etc. • (fig.) extremitate în formă de lopățică. (<fr. *spatule*, lat. *spathula*)
- spația** *vb. tr.* a distanța, a rări, a despărți prin spații (cuvinte, rânduri etc.); a spaționa. (<it. *spaziare*)
- spatiál**, -ă *adj. I.* referitor la spațiu. • referitor la proprietățile figurilor din spațiu. 2. cabină ~ă = capsulă cosmică. (<fr. *spatial*)
- spatializá** *vb. tr. I.* a da un caracter spațial. • a reprezenta gânduri, obiecte ale gândirii în spațiu. 2. a proiecta în spațiu. (<fr. *spatialiser*)
- spaționá** *vb. tr.* a spația. (<germ. *spationieren*)
- spationáut** *s. m.* călător în spațiul cosmic; astronaut. (<fr. *spationaute*)
- spatiós**, -oasă *adj.* cu mult spațiu; încăpător, larg. (<fr. *spacieux*, lat. *spatiosus*)
- spatio-temporal**, -ă *adj.* referitor la spațiu și la timp. (<fr. *spatio-temporel*)
- spátiu** *s. n. I.* formă fundamentală de existență a materiei, inseparabilă de aceasta, având aspectul unui întreg nemătrupt cu trei dimensiuni și care exprimă ordinea în care sunt dispuse obiectele și procesele. 2. întindere nemărginită care cuprinde corpurile cerești; văzduh. **O** ~ aerian = spațiul de deasupra unui stat, supus suveranității acestuia; ~ cosmic = spațiu în afara stratosferei Pământului; ~ maritim = spațiu geografic cuprinzând apele mărilor și oceanelor, fundul și subsolul acestora. 3. loc, suprafață, întindere limitată. **O** (mil.) ~ de siguranță = distanță minimă până la care se pot apropia trupele proprii de obiectivul asupra căruia se trage fără a risca să fie lovite de focul propriu; ~ mort = porțiune de teren dinapoia unei creste sau a unui obstacol în care un obiectiv nu poate fi lovit prin trageri directe. 4. loc între două obiecte; distanță, interval. **O** ~ verde = teren plantat, în perimetrul unei așezări. • distanță cuprinsă între două linii horizontale ale portativului. • (poligr.) interval alb lăsat între cuvintele sau rândurile culese. (p. ext.) instrument care servește la obținerea acestei spații. 5. (mat.) mulțime de elemente (puncte) având anumite proprietăți. • (cib.) totalitatea semnelor acceptate la intrarea sau produse la ieșirea unui element de sistem. (<lat. *spatium*, după fr. *espace*)
- spaván** *s. n.* tumoare osoasă a jaretului (la cai, la boi); eparven. (<it. *spavino*)
- speciál**, -ă *adj. I.* care se aplică numai la un lucru sau la o anumită categorie de lucruri; anumit, deosebit. **O** în ~ = mai ales, îndeosebi. • făcut cu o anumită ocazie. 2. de (strictă) specialitate. (<fr. *spécial*, lat. *specialis*)
- specialist**, -ă *s. m. f.* cel care cunoaște temeinic o disciplină etc. (<fr. *spécialiste*)
- specialitate** *s. f. I.* ramură anumită a unei științe, a tehnicii etc. care constituie obiectul unor studii speciale pentru cineva. **O** de ~ = care aparține unei anumite specialități; (despre persoane) specialist într-o anumită ramură de activitate. 2. gen, categorie specifică. • produs, preparat obținut după o rețetă specială. (<fr. *spécialité*, lat. *specialitas*)
- specializá** *vb. I. refl.* a se consacra studiului și aplicării unei discipline, unei ramuri speciale a științei, a tehnicii etc. **II. tr.** a face să capete caractere specifice, individualizate. • (despre procese de producție) a limita numai la anumite produse. (<fr. *spécialiser*)
- speciație** *s. f. (biol.)* fenomen de apariție a unei noi specii. (<fr. *spéciation*)
- specie** *s. f. I.* subdiviziune a genului, de animale sau vegetale cu trăsături și caracteristici comune. **O** ~ literară = categorie de opere literare, grupate după criterii unitare, tematice sau formale, subordonate genului. 2. soi, fel, varietate, categorie (de ființe sau de lucruri). 3. (log.) noțiune care desemnează o clasă de obiecte cu aceleași

- insușiri esențiale din sfera genului. (<lat. *species*, după fr. *espèce*)
- specific**, -ă *I. adj.* caracteristic, propriu unei ființe, unui lucru sau fenomen; particular, distinctiv. • care se raportează la o unitate. *II. s. n.* caracter propriu, particular; notă distinctivă. **O** ~ *național* = sumă a caracteristicilor unei culturi, arte, literaturi care provin din trăsăturile proprii poporului și istoriei sale. (<fr. *spécifique*, lat. *specificus*)
- specifică** *vb. tr.* a arăta, a menționa (ceva) precis, anume. (<fr. *spécifier*, lat. *specificare*)
- specificativ**, -ă *adj.* specificator. (<fr. *spécificatif*)
- specificator**, -oăre *adj.* care specifică; specificativ. (<*specifică* + -*tor*)
- specificăție** *s. f.* specificare. • definire a caracteristicilor cărora trebuie să le răspundă o instalație, o construcție, un produs etc. (<fr. *spécification*, lat. *specificatio*)
- specificitate** *s. f.* caracter specific; notă distinctivă. (<fr. *spécificité*)
- specimén** *s. n.* exemplar, model; mostră. **O** ~ *de semănătură* = modul cum semnează o persoană. (<fr. *spécimen*, lat. *specimen*)
- speciologie** *s. f.* tratat despre speciile biologice. (<fr. *spéciologie*)
- specios**, -oasă *adj.* care are doar aparențe favorabile; aparent, înșelător. (<fr. *spécieux*, lat. *speciosus*)
- speciozitate** *s. f.* caracter specios. (<fr. *spéciosité*)
- spectacol** *s. n.* 1. reprezentație de teatru; (*p. ext.*) orice reprezentație dată pentru public. **O** *a se da în* ~ = a atrage atenția printr-o purtare nepotrivită, a se face de răs. 2. privesc, întâmplare care atrage privirile sau atenția. (<fr. *spectacle*, lat. *spectaculum*)
- spectacologie** *s. f.* totalitatea spectacolelor. (<*spectacol* + -*logie*)
- spectacolografie** *s. f.* palmarea de spectacole. (<*spectacol* + -*grafie*)
- spectaculár**, -ă *adj.* spectaculos; legat de arta spectacolului, dintr-un context. (<fr. *spectaculaire*)
- spectaculós**, -oasă *adj.* impresionant (prin fast, prin strălucire); remarcabil; spectacular. (după fr. *spectaculos*)
- spectaculozitate** *s. f.* însușirea de a fi spectaculos. (<*spectaculos* + -*itate*)
- spectator**, -oăre *s. m. f.* cel care asistă la un spectacol. • martor ocular (la o întâmplare). (<fr. *spectateur*, lat. *spectator*)
- spectral**, -ă *adj.* 1. referitor la spectrul unei radiații. **O** *analiză* ~ă = metodă de identificare a diferitelor elemente dintr-un amestec cu ajutorul analizei spectrelor acelor elemente. 2. care are caracterul unui spectru, al unei fantome. (<fr. *spectral*)
- SPECTRO-** *elem.* „spectru”. (<fr. *spectro-*, cf. lat. *spectrum*)
- spectrocolorimetr** *s. n.* 1. instrument medical pentru determinarea discromatopsiei. 2. instrument care permite determinări colorimetrice cu radiații de mai multe lungimi de undă. (<engl. *spectrocolorimeter*)
- spectrofotografie** *s. f.* aplicare a fotografiei la studiul spectrelor luminoase. (<fr. *spectrophotographie*)
- spectrofotometrie** *s. f.* parte a opticii, determinarea intensității radiațiilor monocromatice dintr-un spectru. (<fr. *spectrophotométrie*)
- spectrofotométru** *s. n.* aparat folosit în spectrofotometrie. (<fr. *spectrophotomètre*)
- spectrográf** *s. n.* aparat pentru analiza spectrală a semnalelor complexe. **O** ~ *de masă* = dispozitiv electromecanic pentru separarea izotopilor unui element după masa fiecăruia dintre ei. (<fr. *spectrographe*)
- spectrografie** *s. f.* studierea spectrelor luminii cu spectrograful. (<fr. *spectrographie*)
- spectrogramă** *s. f.* fotografie a unui spectru obținută la spectrograf. (<fr. *spectrogramme*)
- spectroheliograf** *s. n.* spectrograf special pentru fotografierea Soarelui în lumină monocromatică. (<fr. *spectrohéliographe*)
- spectroheliogramă** *s. f.* fotografie a Soarelui obținută cu spectroheliograf. (<fr. *spectrohéliogramme*)
- spectrohelioscop** *s. n.* aparat pentru observarea Soarelui în lumină monocromatică. (<fr. *spectrohélioscope*)
- spectrometrie** *s. f.* 1. tehnică de măsurare a liniilor spectrelor și a lungimilor lor de undă. 2. comparare a intensităților luminoase a două radiații monocromatice. (<fr. *spectrométrie*)
- spectrométru** *s. n.* 1. aparat în spectrofotometrie. 2. aparat în fizica nucleară pentru studierea spectrului de viteze sau de energii ale particulelor. (<fr. *spectromètre*)
- spectrosóp** *s. n.* aparat folosit în spectroscopie. (<fr. *spectroscope*)
- spectroscopie** *s. f.* 1. ramură a fizicii care studiază spectrele de emisie sau absorbție ale diferitelor substanțe. 2. capitol al fizicii nucleare care studiază spectrele energetice ale radiațiilor. (<fr. *spectroscopie*)
- spéctru** *s. n.* 1. ansamblu de valori pe care le poate lua o anumită mărime în condiții determinate. • ansamblul radiațiilor de frecvențe diferite cu o radiație electromagnetică complexă. **O** ~ *atomic* = spectru prin tranziții electronice în atomii elementelor; ~ *molecular* = spectru prin tranziții între nivelele energetice ale moleculelor în stare liberă. • totalitatea aspectelor sub care se prezintă ceva. 2. totalitatea radiațiilor electromagnetice ale unui corp ceresc dispuse în funcție de lungimea lor de undă sau de frecvență. **O** ~ *solar* = spectrul radiației emise de Soare. 3. fantomă, vedenie, fantasmă. • (*fig.*) ceea ce provoacă îngrijorare, spaimă; pericol iminent. 4. proporție procentuală a diverse categorii ecologice de specii dintr-un teritoriu sau dintr-o biocenoză. (<fr. *spectre*, lat. *spectrum*, germ. *Spektrum*)
- spéctru** *s. n.* instrument chirurgical pentru a lărgi sau a deschide anumite cavități ale organismului, spre a le putea examina mai bine. (<fr. *spéculum*, lat. *speculum*)
- speculá** *vb. I. tr. I.* a face speculă. • a înșela (pe cineva). • a profita de o anumită împrejurare cu scopul de a dobândi avantaje personale. 2. a face tranzacții de valori. *II. intr., tr.* a face speculații (1), deducții. (<fr. *spéculer*, lat. *speculari*)
- speculánt**, -ă *s. m. f.* cel care face speculă; afacerist. (<germ. *Spekulant*)
- speculár**, -ă *adj.* 1. (*min.*) care răsfrânge lumina. 2. referitor la oglindă; care pare văzut într-o lumină. **O** (*psihiatr.*) *halucinație* ~ă = halucinație în care bolnavul se vede el însuși în fața lui. (<fr. *spéculaire*)
- speculativ**, -ă *adj.* 1. bazat pe speculație (1); abstract. 2. referitor la speculația financiară sau comercială. (<fr. *spéculatif*)
- speculátor**, -oăre *s. m. f.* 1. cel care face speculații (2) comerciale sau financiare. 2. operator bancare care sceritează o coborâre, respectiv o urcare, a cursului la bursă. (<fr. *spéculateur*)
- speculáție** *s. f.* 1. faptul de a specula (II); teoretizare abstractă, metafizică, ruptă de practică și de experiență. 2. (*fin.*) tranzacție de bursă, din vânzare-cumpărare de valori cu scopul de a obține câștiguri mari. • afacere bazată pe înșelătorie; speculă (2). (<fr. *spéculation*, lat. *speculatio*)
- speculá** *s. f.* comerț ilicit prin dosirea de mărfuri și vinderea lor, cu suprapreț. • dare de bani cu dobândă mai mare decât cea legală. 2. speculație (2). (<*specula*)
- speech** /spici/ *s. n.* discurs ocazional; alocuțiune. (<engl. *speech*)
- speed** /spid/ *s. n.* substanță halucinogenă care conține amfetamină; drog. (<engl. *speed*)
- SPELE(O)-** *v. speo-*
- speleotomie** *s. f.* ablațiune a unei caverne pulmonare. (<fr. *spéléotomie*)
- speleomórfic**, -ă *adj.* care prezintă aspectul unei caverne. (<fr. *spéléomorphique*)
- speleonaút**, -ă *s. m. f.* explorator care face experiențe științifice prin rămânerea prelungită în grotel subterane. (<fr. *spéléonaute*)
- speleoscopie** *s. f.* examen al unei caverne pulmonare. (<fr. *spéléoscopie*)
- speleostomie** *s. f.* deschidere operatorie a unei caverne pulmonare tuberculoase. (<fr. *spéléostomie*)
- speleotémă** *s. f.* concrețiune a peșterilor, prin precipitare fizico-chimică. (<engl. *speleotheme*)
- speleoterapie** *s. f.* tratarea unor boli (astm bronsic, bronșite etc.) prin utilizarea peșterilor sau salinelor. (<*speleo-* + -*terapie*)
- speluncă** *s. f.* local, cârciumă cu aspect urât; bombă (3). (<lat. *spelunca*, fr. *spélunque*)

- SPEO-/SPELE(O)-** *elem.* „peșteră, cavernă”. (<fr. *spéo-*, *spéléo/-*, cf. gr. *speos*, *spelaiōn*)
- speobiologie** *s. f.* știință care studiază vieuitoarele din peșteri. (<speo- + *biologie*)
- speolog**, -ă *s. m. f.* specialist în speologie. (după fr. *spéléologie*)
- speologie** *s. f.* știință care studiază formarea peșterilor și viața din interiorul lor. (după fr. *spéléologie*)
- spéos** *s. n.* templu, mormânt subteran din Egiptul antic. (<fr. *spéos*, gr. *speos*)
- speosport** *s. n.* vizitarea și cercetarea peșterilor ca sport. (<speologie/ + *sport*)
- spérá** *vb. intr., tr. a* avea speranță, a nădăjdui. (<lat., it. *sperare*)
- sperântă** *s. f.* 1. nădejde. • încredere în viitor, în reușita cuiva. 2. (*fam.*) om capabil, de la care se așteaptă mult în viitor. (<it. *speranza*)
- spérgulá** *s. f.* plantă erbacee cu tulpina păroasă și cu flori albe, prin locuri nisipoase. (<fr. *spérgule*, lat. *spérgula*)
- spérjúr**, -ă *I. s. m. f.* cel care jură fals sau care își calcă jurământul **II. s. n.** faptul de a-și călca jurământul. (<it. *spérgiuro*)
- SPERM(O)-/SPERMA-**, -spérm, -spérie / **SPERMAT(O)-/SPERMÍ(O)-** *elem.* „sământă, spermă, sport”. (<fr. *spérm/o/-*, *spéma-*, -*spérie*, -*spérie*, *spérmat/o/-*, *spérmí/o/-*, cf. gr. *sperma*, -*tos*)
- spermanțét** *s. n.* ceară din craniul de balenă, de delfin și din craniul și grăsimea de cașalot, folosită în industria cosmetică și la fabricarea lumânărilor; cetaceum. (<germ. *Spermazet*, fr., it. *spermaceti*)
- spermapódium** *s. n.* suport ramificat al pistilului la umbelifere. (<lat. *spermapodium*)
- SPERMAT(O)-** *v. sperm(o)-.*
- spermatángiu** *s. n.* spermatogonie. (<lat. *spermatangium*)
- spermatécă** *s. f.* organ al insectelor femele care înmagazinează sperma. (<fr. *spermathèque*)
- spermatíc**, -ă *adj.* referitor la spermă; seminal. **O** *cordón* ~ = ansamblu de vase format din canalul deferent, arterele și venele testiculului. (<fr. *spermatique*)
- spermatidă** *s. f.* celulă germinală masculă rezultată prin diviziunea meiotică a spermatoцитului. (<fr. *spermatide*)
- spermatie** *s. f. (bot.)* gamet mascul, cu un singur nucleu. (<fr. *spermatie*)
- spermatist** *s. m.* animalcrist. (<fr. *spermatiste*)
- spermatoblást** *s. n.* celulă sexuală primordială, care se găsește în tuburile seminifere ale testiculului. (<fr. *spermatoblaste*)
- spermatocél** *s. n.* tumefacție formată prin acumulare de spermă în testicul sau epididim. (<fr. *spermatocèle*)
- spermatocist** *s. n.* celulă mamă a anteridiei. (<fr. *spermatocyste*)
- spermatocistită** *s. f.* inflamație a veziculelor seminale. (<fr. *spermatocystite*)
- spermatocit** *s. n.* celulă vegetativă masculă din diviziunea mitotică a unei spermatogonii. (<fr. *spermatocyte*)
- spermatofite** *s. f. pl.* fanerogame. (<fr. *spermatophytes*)
- spermatofór** *s. m.* capsulă de spermatozoizi la unele insecte, la cefalopode etc. (<fr. *spermatophore*)
- spermatogamét** *s. m.* gamet mascul. (<fr. *spermatogamete*)
- spermatogén**, -ă *adj. I.* care produce celule germinale masculine. 2. care produce semințe. (<fr. *spermatogène*)
- spermatogeneză** *s. f.* proces de formare și maturare a gameților masculi din spermatogonii. (<fr. *spermatogénese*)
- spermatogonie** *s. f.* celulă germinală producătoare de spermă; spermatangiu, spermatogonie. (<fr. *spermatogonie*)
- spermatoplásmă** *s. f.* citoplasmă a celulei masculine. (<fr. *spermatoplasme*)
- spermatoplást** *s. n.* celulă sexuală masculă. (<fr. *spermatoplasme*)
- spermatoree** *s. f.* poluție. (<fr. *spermatorrhée*)
- spermatozoid** *s. m.* gamet mascul la animale; spermie¹. (<fr. *spermatozoide*)
- spermaturie** *s. f.* prezența spermatozoidelor în urină. (<fr. *spermaturie*)
- spérmă** *s. f.* secreție a glandelor sexuale masculine care conține spermatozoizi. (<fr. *sperme*, lat., gr. *sperma*)
- SPERMÍ(O)-** *v. sperm(o)-.*
- spermicid**, -ă *adj., s. n.* (substancă) care omoară spermatozoidii aflați în spermă. (<fr. *spermicide*)
- spermidict** *s. n.* ansamblul căilor genitale ale bărbatului. (<fr. *spermiducte*)
- spérmie**¹ *s. f.* spermatozoid. (<germ. *Spermie*)
- spermie**² *v. sperm(o)-.*
- SPERMO-** *v. sperm(o)-.*
- spermocéntru** *s. n.* centrosomul mascul în timpul fecundării. (<fr. *spermocentre*)
- spermocultură** *s. f.* cultură de spermă practică în vederea depistării unor microbi. (<fr. *spermoculture*)
- spermodérmă** *s. f.* înveliș seminal. (<fr. *spermoderme*)
- spermatogonie** *s. f.* spermatogonie. (<fr. *spermatogonie*)
- spermatogóniu** *s. n.* organ de fructificație, în formă de butelie, la fungi și licheni, în care iau naștere spermatozoidii. (<lat. *spermatogonium*)
- spermatogramă** *s. f.* examen de laborator al spermei. (<fr. *spermatogramme*)
- spermatologie** *s. f.* studiul semințelor sau al sporilor. (<fr. *spermatologie*)
- spermosferă** *s. f.* strat de sol care înconjură semințele în curs de germinare. (<fr. *spermosphère*)
- spermatotécă** *s. f. I.* totalitatea învelișurilor unui fruct. 2. peretele capsulei vegetale. (<lat. *spermatheca*)
- spétă** *s. f. I.* specie. 2. (*jur.*) pricină supusă spre rezolvare unui organ de jurisdicție. **O** *în* ~ = în cazul dat. (<germ. *Spezies*)
- spéze** *s. f. pl.* cheltuieli pentru un anumit scop. (<it. *spese*)
- spicátó** *adv. (muz.)* la instrumentele cu coarde) sacadat, săltând arcul după fiecare notă. (<it. *spiccato*)
- spícher** *s. m. I.* crainic la o stație de radio sau de televiziune. 2. (în Anglia) președintele Camerei Comunelor. • (în SUA) președintele Camerei Reprezentanților. (<fr., engl. *speaker*)
- spícheriță** *s. f.* crainică spícher (I). (<spícher + -iță)
- SPICI-** *elem.* „spic”. (<fr. *spici-*, cf. lat. *spica*, *spicum*)
- spicifér**, -ă *adj.* care poartă spice. (<fr. *spicifère*)
- spiciflor**, -ă *adj.* (despre plante) cu flori dispuse în spic. (<fr. *spiciflore*)
- spicifórm**, -ă *adj.* în formă de spic. (<fr. *spiciforme*)
- spicilégium** *s. n.* culegere de acte, tratate etc.; culegere de maxime, povestiri, bucăți literare. (<lat. *spicilegium*, fr. *spicilege*)
- spícul** *s. m. I.* spícușor, spícuțel. 2. os mic în formă de spic; fragment de os. 3. corpusul silicios sau calcaros care intră în componența scheletului spongiilor. (<fr. *spicule*)
- spículă** *s. f.* fiecare dintre formațiunile strălucitoare, cu aspect de perle, formând baza cromosomului. (<fr. *spicule*, lat. *spiculum*)
- spíder** *s. n.* loc amenajat într-un automobil de sport, în spatele scaunelor, pentru a plasa bagaje sau, eventual, pasageri. (<fr. *spider*)
- spídling** /spái-/ *s. n.* nume dat unor tăvițe de polistiren expandat, cu lăcașuri în formă de piramidă răsturnată, pentru răsaduri de legume sau flori. (<engl. *spidling*)
- spídométru** *s. n.* aparat de înregistrat viteză; vitezometru; tahometru. (<engl. *speedometer*)
- spíllit** *s. n.* rocă bazică, cu o structură vulcanică, dar din albit, piroxen și clorit. (<fr. *spillite*)
- spín**¹ *s. m. (fiz.)* impuls propriu de învârtire al particulelor elementare și al cuantelor. (<engl., fr. *spin*)
- SPIN²(I)-** *elem.* „spin, ghimpe”. (<fr. *spin/-*, cf. lat. *spina*)
- spínacher** /spínecăr/ *s. n.* velă triunghiulară cu suprafață mare, arborată de ambarcații care au vânt din pupă pentru a mări propulsia. (<engl. *spinnaker*)
- spínál**, -ă *adj.* referitor la spinele vertebrelor, la coloana vertebrală. **O** *nerv* ~ = nerv cranian care inervează mușchii gâtului, al laringelui și ai faringelui. (<fr. *spinal*)
- spínalgie** *s. f.* durere în coloana vertebrală. (<fr. *spinalgie*)

spinaloscóp *s. n.* endoscop pentru explorarea canalului rahidian. (< fr. *spinaloscop*)

spină *s. f.* 1. (*ant.*) mic zid care împărțea cirul sau hipodromul în sens longitudinal. 2. proeminență ascuțită (a unui os). **O** -a *bifida* = malformație congenitală a coloanei vertebrale, constând din îndepărtarea a două vertebre între ele, în regiunea lombară. (< fr., lat. *spina bifida*)

spinél *s. m.* minereu de magneziu, cristalizat, de culoare roșie, galbenă, albastră sau verde, piatră prețioasă. (< fr. *spinelle*)

spinescent, -ă *adj.* acoperit cu spini, cu ghimpi. (< fr. *spinescent*)

spinétă *s. f.* vechi instrument muzical cu coarde și claviatură, asemănător clavicinului. (< it. *spinetta*)

spinifer, -ă *adj.* prevăzut cu ghimpi. (< fr. *spinifère*)

spiniform, -ă *adj.* în formă de spin. (< fr. *spiniforme*)

spining *s. m.* pește artificial, momeală la pescuitul somnului. (< fr., engl. *spinning*)

spino cerebelós, -oasă *adj.* care aparține coloanei vertebrale și creierului. **O fascicul** ~ = traiect al nervilor care străbat măduva spinării și trunchiul cerebral. (< engl. *spinocerebellous*)

spinóne *s. n.* rasă italiană de câini de operă. (< it. *spinone*)

spinór *s. m.* mărime de calcul pentru operații matematice având ca bază spinul. (< engl., fr. *spinor*)

spinalámic, -ă *adj.* care aparține măduvei spinării și talamusului. **O fascicul** ~ = fibre nervoase, care străbat măduva spinării, bulbul și pedunculii cerebrali, ajungând în talamus. (< fr. *spinothalamique*, engl. *spinothalamic*)

spinozism *s. n.* sistem filozofic al lui Spinoza, care profesază credința într-o substanță unică, infinită, cauza immanentă a întregii existențe. (< fr. *spinozisme*)

spinozist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al spinozismului. (< fr. *spinoziste*)

SPINTARI-/SPINTERO- *elem.* „scânteie”. (< fr. *spintari-*, *spinthéro-*, cf. gr. *spintharis*, *spinther*)

spintariscóp *s. n.* instrument pentru observarea scânteilor care se produc când razele emise de o substanță radioactivă lovesc în ecran acoperit cu un strat de sulfură de zinc. (< fr. *spintariscopie*)

SPINTERO- *v. spintari-*

spinterométru *s. n.* instrument cu care se măsoară valorile tensiunilor electrice înalte. (< fr. *spinthéromètre*)

spinteropie *s. f.* tulburare a vederii, constând în perceperea unor puncte luminoase ca niște scânteie. (< fr. *spinteropie*)

spinteroscóp *s. n.* 1. aparat care produce scânteia electrică la aparatele de telegrafie fără fir. 2. aparat electric pentru generarea oscilațiilor de înaltă frecvență. (< fr. *spinteroscope*)

spinúl *s. m.* spic mic, spinișor. (< fr. *spinul*, lat. *spinula*)

SPINULI- *elem.* „spinul”. (< fr. *spinuli-*, cf. lat. *spinula*)

spinulifer, -ă *adj.* prevăzut cu spinuli. (< lat. *spinulifer*)

spinuliform, -ă *adj.* în formă de spinișor. (< lat. *spinuliformis*)

spión, -oână *I. s. m. f.* 1. cel care face spionaj pentru un stat într-un alt stat. 2. cel care pândește, observă pe alții pentru a furniza cuiva informații. **II. s. m.** 1. oglindă oblică în fața unei ferestre sau lentilă mică într-o ușă, prin care se poate vedea în afară fără a fi văzut. 2. (*teh.*) calibru pentru determinarea și verificarea jocurilor dintre două piese asamblate. 3. particulă nucleară cu masa apropiată de cea a pionului (2), dar având spin. (< germ. *Spion*, it. *spione*, după fr. *espion*, *II*, 3/ engl. *spinning/ + pion*)

spionă vb. I. intr. a face spionaj. **II. tr.** a iscodi, a pândi. (< germ. *spionieren*, it. *spionare*)

spionáj *s. n.* activitate întreprinsă pentru a obține pe ascuns secrete militare, politice etc. (după fr. *espionnage*, it. *spionaggio*)

spirái *s. n.* mică fereastră orizontală în puntea navei, pentru luminat și aerisire. (< it. *spiraglio*)

spirál, -ă *I. adj.* care are forma unei spirale. **II. s. n.** bandaj prin înfășurarea bandei în spirală. (< fr. *spirale*, germ. *Spiral*)

spirálă *vb. intr.* (despre avioane, păsări) a zbura, a coborî în spirală. (< it. *spirale*)

spirálát, -ă *adj.* în formă de spirală; spiroidal. (< fr. *spirale*)

spirálă *s. f.* curbă plană care se învârtă în jurul unui punct central, depărtându-se din ce în ce mai mult. (< fr. *spirale*)

spiraloíd, -ă *adj.* în formă de spirală. (< fr. *spiraloïde*)

spiránt, -ă *adj.*, *s. f.* constrictiv(ă). (< fr. *spirant*)

spirantizáre *s. f.* strămtare a canalului bucal și a axei sale mediane, în vederea producerii unei consoane fricative sau constrictive. (după fr. *spirantisation*)

spiratrón *s. n.* accelerator de particule grele, asemănător ciclotronului, prevăzut însă cu mai mulți electrozi în formă de spirală. (< engl. *spiratron*)

spirá¹ *s. f.* 1. arc al unei elice între două puncte succesive de intersecție a acesteia cu aceeași generatoră a cilindrului elicei. • fiecare dintre rotirile pe care le prezintă o curbă, un obiect dispuse în spirală sau în elice. 2. buclă aproape închisă dintr-o înfășurare electrică. (< fr. *spire*, lat. *spira*)

-spirá² *v. spiri-*

spiréa *s. f.* arbust din familia rozaceelor, cu frunze ovale și flori albe, dispuse în inflorescențe globuloase. (< fr. *spirée*, lat. *spiraea*)

SPIRI-, SPIRO-, -spirá *elem.* „spiră, spirală”. (< fr. *spiri-*, *spiro-*, *-spire*, cf. lat. *spira*, gr. *spira*)

spirifer *s. n.* brahiopod fosil cu cochilia alungită transversal. (< fr. *spirifer*)

spirifórm, -ă *adj.* în formă de spiră. (< fr. *spiriforme*)

spiril *s. m.* bacterie filamentoasă spiralată. (< fr. *spirille*, lat. *spirillum*)

spirilóză *s. f.* boală provocată de un spiril. (< fr. *spirillose*)

spirít *s. n.* 1. totalitatea facultăților intelectuale; rațiune, intelect; conștiință. • persoană considerată sub raportul capacității sale intelectuale, al însușirilor morale de caracter etc. 2. inteligentă; imaginație. 3. (în concepțiile religioase) ființă imaterială, supranaturală. 4. mod, fel de manifestare, de gândire. **O în -ul** = potrivit cu... 5. glumă, anecdotă; vorbă de duh. **O a face** -e = a glumi. 6. caracter specific a ceva. **II. semn grafic** în scrierea greacă, care arată cum se pronunță, din punctul de vedere al aspirației, sunetul căruia i se adaugă. (< lat. *spiritus*, it. *spirito*)

spiritism *s. n.* concepție și practică mistică potrivit căreia s-ar putea comunica cu spiritele morților. (< fr. *spiritisme*)

spiritist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care practică spiritismul. (< fr. *spiritiste*)

spirituál¹, -ă *adj.* 1. care aparține spiritului. • intelectual, sufletec. 2. inteligent, deștept, ager; înzestrat cu umor. (< fr. *spirituel*, lat. *spiritualis*)

spirituál², -ă /spirituál/ *I. s. n.* cântec de cult protestant, modificat de populația de culoare din SUA, care i-a imprimat o puternică sincopare. **II. s. m. f.** membru al unor secții ale ordinului franciscanilor, apărute în sec. XIII. (< engl., fr. *spiritual*)

spiritualism *s. n.* concepție filozofică idealistă și mistică-religioasă potrivit căreia spiritul este o realitate substanțială primordială, independentă de materie. (< fr. *spiritualisme*)

spiritualist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al spiritualismului. (< fr. *spiritualiste*)

spiritualitate *s. f.* 1. caracterul a ceea ce este spiritual. 2. ansamblu de idei și sentimente care caracterizează un popor, o națiune din punctul de vedere al vieții spirituale, al specificului culturii sale. (< fr. *spiritualité*, lat. *spiritualitas*)

spiritualizá vb. I. tr. a da, a impregna un caracter spiritual nobil, elevat. **II. tr., refl.** a încerca să (se) detașeze de materie, să (se) apropie de viața spirituală. (< fr. *spiritualiser*)

SPIRO¹ - *v. spiri-*

SPIRO² - *elem.* „respirație”, „plămâni”. (< fr. *spiro-*, cf. lat. *spirare*)

spirobacterie *s. f.* bacterie în formă de spirală. (< *spiro¹* + bacterie)

spirochét *s. m.* bacterie patogenă cu corpul spiralat subțire și mobil. (< fr. *spirochète*)

spirochetóză *s. f.* boală infecțioasă (sifilis, febră recurentă etc.) produsă de un spirochet. (< fr. *spirochétose*)

spirociclic, -ă *adj.* (despre flori) dispus în spirală. (< fr. *spirocyclique*)

- spirográf** *s. n.* spirometru înregistrator. (< fr. *spirographie*)
- spirografie** *s. f.* înregistrare a unei curbe care permite măsurarea cantitativă în circuit închis a ventilației pulmonare. (< fr. *spiropgraphie*)
- spirogramă** *s. f.* diagramă obținută la spirograf. (< fr. *spirogramme*)
- spiroidal, -ă** *adj.* spirat. (< fr. *spiroïdal*)
- spiromăt** *s. n.* aparat care asigură insuflarea unui volum fix de aer la frecvență determinată în plămâni unui bolnav. (< *spiro-* + *lauto/mat*)
- spirometrie** *s. f.* măsurare a capacității de respirație a plămânilor cu ajutorul spirometrului. (< fr. *spirométrie*)
- spirométru** *s. n.* instrument folosit în spirometrie. (< fr. *spiromètre*)
- spiroscop** *s. n.* aparat folosit în spiroscopie. (< fr. *spiroscopie*)
- spiroscopie** *s. f.* examen al respirației cu ajutorul spirometrului, care măsoară volumul aerului expirat. (< fr. *spiroscopie*)
- spirotróp, -ă** *adj.* răsucit în spirală. (< fr. *spirotrape*)
- spítal** *s. n.* instituție medicală în care sunt internați și tratați bolnavii. (< germ. *Spital*)
- spitalizá** *vb. tr.* a interna pe cineva în spital pentru tratament. (după fr. *hospitaliser*)
- spitz** /spít/ *s. m.* câine de aport, de rasă germană, cu blană deasă, urechi ascuțite și coadă stufoasă, vioi și jucăuș. (< germ. *Spitz*)
- SPLANHN(O)-, -splanhnie** *elem.* „viscere”. (< fr. *splanchn/o-*, -*splanchnie*, cf. gr. *splanchna*)
- splanhnectomie** *s. f.* splanhnectomie. (< fr. *splanhnectomie*)
- splanhnic, -ă** *adj.* referitor la viscere. (< fr. *splanchnique*)
- splanhnectomie** *s. f.* rezecție a unui nerv splanhnic; splanhnectomie. (< fr. *splanhnectomie*)
- splanhnie** *v. splanhn(o)-*
- splanhnocél** *s. n.* hernie a viscerelor. (< fr. *splanchnocèle*)
- splanhnografie** *s. f.* radiografie a viscerelor, cu o substanță opacă la razele X. (< fr. *splanchnographie*)
- splanhnologie** *s. f.* parte a anatomiei care studiază viscerele. (< fr. *splanchnologie*)
- splanhnopleură** *s. f.* perete endodermic sau visceral al celomului. (< fr. *splanchnopleure*)
- splanhnoptóză** *s. f.* visceroptoză. (< fr. *splanchnoptose*)
- splanhnotomie** *s. f.* disecție a organelor abdominale. (< fr. *splanchnotomie*)
- splanhnotróp, -ă** *adj.* viscerotrop. (< fr. *splanchnotrope*)
- spleen** /splín/ *s. n.* plictiseală, dezgust față de orice. (< engl., fr. *spleen*)
- SPLEN(O)-, -splenie** *elem.* „splină”. (< fr. *splén/o-*, -*splénie*, cf. gr. *splén*)
- splenalgie** *s. f.* durere a splinei. (< fr. *splénalgie*)
- spléndid, -ă** *adj.* foarte frumos; strălucitor, măreț. (< fr. *spléndide*, lat. *spléndidus*)
- splendoáre** *s. f.* frumusețe fără seamăn; strălucire, măreție. • lucru splendid. (< fr. *splendeur*, lat. *splendor*)
- splenectomie** *s. f.* ablațiune a splinei. (< fr. *splenectomie*)
- splenectopie** *s. f.* deplasare a splinei. (< fr. *splénectopie*)
- splénic, -ă** *adj.* referitor la splină, (< fr. *splénique*, lat. *splénicus*)
- splénie** *v. splen(o)-*
- splénită** *s. f.* inflamație a splinei. (< fr. *splénite*)
- splénius** *s. n.* mușchi la partea posterioară a gâtului și superioară a spatelui. (< fr. *splénius*)
- splénocél** *s. n.* hernie a splinei. (< fr. *splénocèle*)
- splénocit** *s. n.* celulă mononucleară macrofagă din țesutul splenic. (< fr. *splénocyte*)
- splénocntracție** *s. f.* contracție a splinei. (< fr. *spléno-contraction*)
- splénocultură** *s. f.* înșămânțare într-un mediu de cultură cu un fragment de splină pentru a decela în acesta prezența unui germ. (< fr. *splénoculture*)
- splénoflebită** *s. f.* flebită a venei splenice. (< fr. *spléno-phlébite*)
- splenografie** *s. f.* radiografie a splinei cu ajutorul unei substanțe opace în razele X. (< fr. *splénographie*)
- splenogramă** *s. f.* formula elementelor celulare splenice. (< fr. *splenogramme*)
- splenohepatită** *s. f.* inflamație a splinei și a ficatului. (< fr. *splénohépatite*)
- splenolizá** *s. f.* proces de dezintegrare a țesutului splenic. (< fr. *splénolyse*)
- splénóm** *s. n.* tumoare benignă a splinei. (< fr. *splénome*)
- splenomegalie** *s. f.* megalosplenie. (< fr. *splénomégalie*)
- splenometrie** *s. f.* evaluare a gradului de mărire a volumului splinei la bolnavii de malarie. (< *spléno-* + *-metrie*)
- splenopatie** *s. f.* denumire generică pentru bolile splinei. (< fr. *splénopathie*)
- splenopneumonie** *s. f.* inflamație a plămânului, care capătă aspectul splinei. (< fr. *splénopneumonie*)
- splenoptóză** *s. f.* cădere patologică a splinei. (< fr. *splénoptose*)
- splenorafie** *s. f.* sutură a splinei. (< fr. *splénorrhaphie*)
- splenoragie** *s. f.* hemoragie splenică. (< fr. *splénorrhagie*)
- splenoscleróză** *s. f.* transformarea fibroasă a splinei. (< fr. *splénosclérose*)
- splenoterapie** *s. f.* opoterapie splenică. (< fr. *spléno-therapie*)
- splenotomie** *s. f.* incizie a splinei. (< fr. *splénotomie*)
- splint** *s. n.* cui de siguranță. (< engl. *splint*)
- split** *s. n.* piatră dură, spartă mărunț, în îmbrăcăminți rutiere. (< germ. *Split*)
- splitá** *vb. tr.* a efectua o splitare. (< fr. *splitter*)
- splitare** *s. f.* 1. suprimare totală, parțială sau controlată a impresiei unui tabulator. 2. fracționare a conținutului unui calculator. (după fr. *splitage*)
- spodumén** *s. n.* silicat natural de litiu și aluminiu, folosit ca piatră semiprețioasă. (< fr. *spodumène*)
- spóiler** *s. n.* volet (2) pentru frânarea aerodinamică și diminuarea portanței aripilor, în scopul pierderii rapide a înălțimii. (< engl. *spoiler*)
- spoliá** *vb. tr.* a lipsi pe cineva de avere ori de drepturi; a jefui, a prăda. (< fr. *spolter*, lat. *spoliare*)
- spoliáriu** *s. n.* loc în care erau despuiați gladiatorii omorâți în arenă. (< lat. *spoliarium*)
- spoliátor, -oáre** *s. n.* f. cel care spoliază; jefuitor. (< fr. *spoliateur*, lat. *spoliator*)
- spoliáție** *s. f.* spoliere. (< fr. *spoliation*)
- spólii** *s. f. pl.* (ant.) pradă de război. (< lat. *spolium*)
- spondáic** *adj. vers* ~ = hexametru în care al cincilea picior este un spondeu. (< fr. *spondaique*)
- spondéu** *s. m.* 1. picior de vers greco-latin din două silabe lungi. 2. vas pentru libații. 3. arie muzicală lentă la flaut, care însoțește libațiile. (< lat. *spondus*, fr. *spondée*)
- spondül** *s. m.* 1. veche denumire a vertebrelor. 2. gen de moluscă bivalvă, comestibilă, înrudită cu stridia, fixată pe rocile din mările calde. 3. gen de coleoptere cu coame lungi. (< fr. *spondyle*, lat. *spondylus*)
- SPONDIL²(O)-, -spondil, -spondilie** *elem.* „coloana vertebrală”, „vertebră”. (< fr. *spondyl/o-*, -*spondyle*, -*spondylie*, cf. lat. *spondylus*, gr. *spondylos*)
- spondilalie** *s. f.* durere vertebrală; spondilodinie. (< fr. *spondylalgie*)
- spondilartrítă** *s. f.* inflamație a articulațiilor intervertebrale. (< fr. *spondylarthrite*)
- spondilartróză** *s. f.* reumatism cronic neinflamatoriu al vertebrelor și al articulațiilor lor. (< fr. *spondylarthrose*)
- spondilie** *v. spondil²(o)-*
- spondilitá** *s. f.* inflamație a vertebrelor, de natură infecțioasă, reumatismală sau tuberculoasă. (< fr. *spondylite*)
- spondilodinie** *s. f.* spondilalie. (< fr. *spondylo-dynie*)
- spondilopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile coloanei vertebrale. (< fr. *spondylopathie*)
- spondiloptóză** *s. f.* cădere patologică a coloanei vertebrale în cavitatea pelviană. (< fr. *spondyloptose*)
- spondilotomie** *s. f.* osteotomie a coloanei vertebrale. (< engl. *spondylotomy*)
- spondilóză** *s. f.* leziune degenerativă a coloanei vertebrale, de natură reumatismală, care se manifestă prin dureri și limitarea mobilității acesteia. (< fr. *spondylose*)

- spongicultură** *s. f.* cultura spongierilor. (< fr. *spongiculture*)
- spóngie**¹ *s. f.* animal din încregătura spongierilor, cu corpul dintr-o rețea compactă de fibre elastice, care trăiește în tufe dese, fixate de stâncile submarine; burete. (< lat. *spongia*)
- spongie**² *v.* spongio-
- spongiéri** *s. m. pl.* încregătura de animale nevertebrate inferioare: buretele; porifere. (< fr. *spongiaires*)
- spongil** *s. m.* spongiér de apă dulce. (< fr. *spongille*)
- spongina** *s. f.* substanță organică formată din fibre comooase la unii spongiéri. (< fr. *spongine*)
- SPONGIO-**, **-spongie/SPONGO-** *elem.* „burete”, „spongiós”, „porozitate”. (< fr. *spondio-*, *-spóngie*, *spongo-*, cf. lat. *spongio*, gr. *spongos*)
- spongioblást** *s. n.* 1. celulă primordială a nevraxului din care se formează nevroglia. 2. celulă mezenchimatice care secretă spongina în corpul spongierilor. (< fr. *spongioblaste*)
- spongioblastóm** *s. n.* glióm analog cu glioblastómul, în creier și în măduvă spinării. (< fr. *spongioblastome*)
- spongiocít** *s. n.* celulă nevroglie. (< fr. *spongiocyte*)
- spongiologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază spongiérii. (< germ. *Spongiologie*)
- spongiós**, **-oasă** *adj.* 1. poros ca un burete. 2. care absoarbe lichidele; buretos. (< fr. *spongieux*, lat. *spongiosus*)
- spongióscleróză** *s. f.* leziune osoasă produsă de condensarea trabeculelor spongioase până la dispariția spațiilor medulare. (< fr. *spongiósclérose*)
- spongióză** *s. f.* leziune microscopică a țesutului conjunctiv subcutanat, cu aspect spongiós. (< fr. *spongiöse*)
- spongiátă** *s. f.* piatră plină de porozități care imită buretele. (< fr. *spongié*)
- SPONGO-** *v.* spongio-
- spongofilă** *s. f.* frunză cu parenchim spongiós. (< fr. *spongophylle*)
- spongolít** *s. n.* rocă sedimentară biogenă, acaustobiolitică, alcătuită din spiculi silicioși de spongiéri, care apare pe pardoseala unor peșteri. (< fr. *spongolithe*)
- spónsor** *s. m.* persoană, asociație, firmă etc. care sponsorizează (pe cineva sau ceva). (< engl., fr. *sponsor*)
- spónsoriál**, **-ă** *adj.* de sponsor. (< engl. *sponsorial*)
- sponsorizá** *vb. tr.* a susține financiar, a garanta (o antrepriză, un club sportiv, un meci, un spectacol etc.). (< fr. *sponsoriser*)
- spontán**, **-ă** *I. adj.* 1. care acționează pe moment, cu promptitudine; spontan. 2. (*fiziol.*; despre mișcări) care se execută de la sine, fără vreo cauză exterioară aparentă. 3. (despre plante) care crește liber în natură. **II. s. n.** (*fil.*) categorie a materialismului istoric care exprimă activitatea determinată direct de necesitatea istorică, obiectivă. (< fr. *spontané*, lat. *spontaneus*)
- spontaneism** *s. n.* caracter spontan; spontaneitate. • concepție și practică ce neagă necesitatea și rolul organizării în lupta politică împotriva puterii dominante, absolutizând forța și eficiența acțiunii spontane. (< fr. *spontanéisme*)
- spontaneíst**, **-ă** *adj.* *s. m. f.* (adept) al spontaneismului. (< fr. *spontanéiste*)
- spontaneitate** *s. f.* însușirea de a fi spontan; spontaneism. • vioiciune, promptitudine. (< fr. *spontanéité*)
- spontanéu**, **-ée** *adj.* spontan. (< fr. *spontané*)
- spor**¹ *s. m.* celulă reproducătoare asexuată la unele vegetale inferioare (ferigi, mușchi, ciuperci, bacterii) și la sporozoare. (< fr. *spore*)
- SPOR**²(O)-/SPORI-, **-spór** *elem.* „spor, sămânță”. (< fr. *spor/o-*, *spori-*, *-spore*, cf. gr. *spora*)
- sporádíc**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) care apare ici și colo, din când în când; răzlet, dispersat. (< fr. *sporadique*)
- sporadicitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este sporadic. (< fr. *sporadicité*)
- sporánge** *s. m.* organ în formă de sac în care se formează și se dezvoltă spori la plantele criptogame. (< fr. *sporangé*)
- sporangiofór** *s. m.* suport al sporangeliului. (< fr. *sporangioaphore*)
- SPORI-** *v.* spor²(o)-
- sporie** *elem.* „diseminare, împrăștiere”. (< fr. *-sporie*, cf. gr. *spora*; sămânță)
- sporifér**, **-ă** *adj.* care poartă spori sau sporangi. (< fr. *sporifère*)
- sporoblást** *s. m.* celulă care dă naștere celulei-mame sporifere din capsula mușchilor sau din sporangele ferigilor. (< lat. *sporoblastum*)
- sporocárp** *s. m.* 1. involucru în formă de capsulă care conține și protejează spori. 2. membrană protectoare a sporilor pteridofitelor. (< fr. *sporocarpe*)
- sporocíst** *s. m.* 1. stadiu larvar în evoluția unor trematode. 2. veziculă care produce spori unisexuați. (< fr. *sporocyste*)
- sporocít** *s. n.* celulă a țesutului sporogen care produce spori prin diviziune reduțională. (< fr. *sporocyte*)
- sporocóră** *adj.* *s. f.* (plantă) la care diseminarea se face prin spori. (< fr. *sporochore*)
- sporodérmă** *s. f.* înveliș extern al sporilor. (< fr. *sporoderme*)
- sporofilă** *s. f.* frunză pe care se formează sporangele. (< fr. *sporophylle*)
- sporofít** *s. m.* organism vegetal din oul fecundat, care, la maturitate, poartă spori. (< fr. *sporophyte*)
- sporofític**, **-ă** *adj.* referitor la sporofít. **O generație** **-ă** = generație asexuată, producătoare de spori. (< fr. *sporophytique*)
- sporogamie** *s. f.* producere a sporilor fără contopirea gameților. (< fr. *sporogamie*)
- sporogén**, **-ă** *adj.* care produce spori. (< fr. *sporogène*)
- sporogenéză** *s. f.* proces de formare și maturare a sporilor; sporulație (1). (< fr. *sporogenèse*)
- sporogón** *s. m.* organ, de forma unei urne, în care se formează spori, la briofite. (< fr. *sporogone*)
- sporogonía** *s. f.* mod de înmulțire asexuată prin spori. (< fr. *sporogonie*)
- sporoplásmă** *s. f.* protoplasmă a sporului. (< fr. *sporoplasme*)
- sporozoáre** *s. n. pl.* clasă de protozoare parazite, cu structură simplă, care se înmulțesc prin spori. (< fr. *sporozoaires*)
- sporozoít** *s. m.* stadiu final al sporogoniei la sporozoare. (< fr. *sporozoite*)
- sport** *s. n.* ansamblu de exerciții fizice și de jocuri practicate metodic, pentru întărirea corpului și pentru a educa voința, curajul, inițiativa etc. • fiecare dintre exercițiile sau jocurile din acest ansamblu. (< fr. *sport*)
- sportív**, **-ă** **I. adj.** 1. referitor la sport, care aparține sportului. 2. care respectă regulile sportului. **II. adj.** *s. m. f.* (cel) care practică sportul. (< fr. *sportif*)
- sportivitate** *s. f.* însușirea de a fi sportiv; spirit sportiv, loialitate. (< fr. *sportivité*)
- sportsmán** *s. m.* amator de sport. (< engl., fr. *sportsman*)
- sporulát**, **-ă** *adj.* (despre plante) care se înmulțește prin spori. (< fr. *sporulé*)
- sporulație** *s. f.* 1. sporogeneză. 2. reproducere asexuată prin spori, la sporozoare. (< fr. *sporulation*)
- spot** *s. n.* 1. pată luminoasă produsă pe o scară gradată sau pe un ecran de către o rază de lumină reflectată pe oglinda unui instrument de măsură. 2. (*teatru*) fascicul luminos concentrat, invariabil; proiector care produce acest fascicul. 3. scurt anunț publicitar, la radio sau la televiziune. 4. (*fin.*) operație de plată imediată (la vedere). (< fr. *spot*)
- spray** /sprei/ *s. n.* 1. dispozitiv pentru pulverizare a unor substanțe cosmetice, insecticide etc.; atomizor. • substanță împrăștiată cu un asemenea dispozitiv. 2. pulverizarea și proiectarea apei de mare ca urmare a defelării valurilor pe faleză. (< engl., fr. *spray*)
- spring** *s. n.* parâmb de legare sau de manevrare, dată din bordul unei nave, oblic față de axul său longitudinal, la o baba sau alt mijloc de amarare de pe chei. (< engl. *spring*)
- sprinkler** *s. n.* extincător automat în legătură cu un rezervor de apă sub presiune, care, în caz de incendiu, declanșează o stropire abundentă. (< fr., engl. *sprinkler*)
- sprint** *s. n.* mărșare a vitezei de către un concurent la o competiție sportivă de fond, de înot etc. (în ultimă fază

- a parcursului). • categorii de probe sportive pe distanță scurtă, prin viteză foarte mare. (<fr., engl. *sprint*)
- sprintă** *vb. intr.* a-și mări viteza de alergare, de înot etc. la un concurs. (<fr. *sprinter*)
- sprinter**, -ă *s. m. f.* 1. sportiv care participă la o probă de sprint; alergător de viteză. 2. cal de curse pentru viteză mare și fond limitat. (<fr., engl. *sprinter*)
- sprue** /spru/ *s. f.* boală endemică de la tropice sau din zonele temperate, caracterizată prin diaree cronică, anemie, glosită etc.; psilozis (2). (<fr., engl. *sprue*)
- spumânt**, -ă *adj.* *s. m.* (substanță, vin) care produce spumă. (<it. *spumante*)
- spumăre** *s. f.* operație de izolare a dulapului și ușii frigiderului. (<it. *spumare*)
- spumescent**, -ă *adj.* 1. care seamănă cu spuma. 2. care produce spumă. (<fr. *spumescant*)
- spumogén** *s. n.* substanță, stabilizator de spumă, în extincătoare, la prepararea betoanelor etc. (<*spumă* + -gen)
- spumos**, -oasă *adj.* 1. acoperit cu spumă. **O vin** ~ = vin care face spumă când este turnat în pahare. 2. (fig.) fin, vaporos. • (fig.; despre vorbire) viu, colorat, bogat în imagini; plin de vervă. (<fr. *spumeux*)
- spumozitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este spumos. (<fr. *spumosité*)
- spută** *s. f.* expectorație. (<lat. *sputum*, it. *sputo*)
- spútnic** *s. m.* satelit artificial al Pământului, lansat în fosta URSS. (<rus. *sputnik*)
- squash** /skuos/ *s. n.* joc sportiv asemănător tenisului de câmp, cu rachete. (<engl. *squash*)
- squatter** /skuó-tár/ *s. m.* cel care ocupă, fără aprobare, o locuință abandonată ce urmează să fie supusă demolării. (<engl., fr. *squatter*)
- squatterism** *s. n.* condiția de squatter. (<*squatter* + -ism)
- squatterizá** *vb. tr.* a ocupa o locuință nefolosită. (<fr. *squatteriser*)
- stabil**, -ă *adj.* 1. trainic, bine așezat, solid. • (despre substanțe) care nu se descompune de la sine. 2. static. • durabil, permanent. 3. (despre populații) care locuiește permanent în același loc. (<lat. *stabilis*, it. *stabile*)
- stabilí** *vb. I. tr.* 1. a hotărî, a decide, a preciza. 2. a înfăptui, a realiza. **II. tr., refl.** a (se) așeza într-un loc. (<lat., it. *stabilire*)
- stabiliment** *s. n.* așezământ, instituție comercială, industrială, de sănătate; localul însuși. (<it. *stabilimento*)
- stabilitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi stabil; echilibru, stabilitate; fixitate. 2. proprietate a unui corp de a-și menține starea sau de a reveni la starea inițială când este deplasat din această stare. (<fr. *stabilité*, lat. *stabilitas*)
- stabilivólt** *s. m.* tub electronic cu descărcare în gaze, ca stabilizator de tensiune. (<engl. *stabilivolt*)
- stabilizá** *vb. I. refl.* a se consolida, a se întări. **II. tr.** 1. a fixa, a asigura puterea de cumpărare a monedei naționale. 2. a asigura în timp proprietăți constante unui produs chimic. (<fr. *stabiliser*)
- stabilizánt**, -ă *adj.* *s. m.* stabilizator (I, III). (<fr. *stabilisant*)
- stabilizare** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) stabili; (spec.) ansamblu de măsuri luate de către stat pentru întărirea monedei naționale. 2. operație prin care se asigură proprietăți constante unui produs chimic în condiții de depozitare, de transport sau exploatare. • tratament chimic sau mecanic pentru mărirea stabilității unui teren de construcții. (<*stabiliza*)
- stabilizátor**, -oáre **I. adj.** care stabilizează, care dă stabilitate; stabilizant. **II. s. n.** 1. partea fixă a ampenajului orizontal, care asigură stabilitatea avionului în timpul zborului. 2. dispozitiv bazat pe principiul giroscopului, care reduce oscilațiile unei nave. 3. aparat pentru menținerea constantă a tensiunii surselor de alimentare cu energie electrică. 4. dispozitiv automat care contribuie la menținerea constantă a liniei de ochire a tunului de pe tanc, indiferent de mișcările acestuia. **III. s. m.** substanță care se adaugă unei soluții coloidale, unei suspensii pentru a-i mări stabilitatea; stabilizant. (<fr. *stabilisateur*)
- stabilométru** *s. n.* aparat pentru studiul caracteristicilor mecanice ale solurilor. (după fr. *stabilimètre*)
- stabilopód** *s. n.* bloc de beton cu patru picioare prevăzute
- la capete cu protuberanțe de forma unor crește rotunjite, constituind ansambluri stabile, la împingerea apei. (<rus. *stabilopod*)
- stabilúție** *s. f.* metodă de creștere a vitelor prin menținerea lor, temporară sau permanentă, în grajduri. (<fr. *stabilulation*)
- staccáto** **I. adv.** (muz.) sacadat, separând net fiecare notă. **II. s. n.** parte dintr-o compoziție muzicală executată în acest mod. (<it. *staccato*)
- staccatúra** *s. f.* (muz.) dublă lovitură de limbă la unele instrumente de suflat. (<it. *staccatura*)
- STADI-** *elem.* „distanță, spațiu”. (<fr. *stadi-*, cf. gr. *stadia*)
- stadiál**, -ă **I. adj.** 1. care crește, care se desfășoară în stadii, în etape. 2. referitor la stadiile de dezvoltare a organismelor. **II. s. n.** interval de scurtă durată în timpul unei glaciații, când ghețarii au cunoscut o extindere maximă. (<germ. *stadial*, lat. *stadialis*)
- stadiálitate** *s. f.* 1. caracter stadal (1). 2. teorie anti-marxistă idealistă care explica trecerea limbii de la o calitate veche la alta nouă prin explozii bruște. (după rus. *stadialnost*)
- stádie** *s. f.* 1. vechi instrument pentru măsurarea distanței dintre două puncte. 2. miră pentru măsurători cu luneta stadimetrică. (<fr. *stadia*)
- stadimétrie** *s. f.* măsurare indirectă a distanțelor cu ajutorul tahimetrului și al stadii, pentru întocmirea planurilor și a hărților; taheometrie. (<fr. *stadimétrie*)
- stadimétru** *s. n.* instrument pentru ridicări topografice efectuate prin metoda stadimetricii; taheometru. (<fr. *stadimètre*)
- stadión** *s. n.* teren, cu tribune pentru spectatori, amenajat pentru desfășurarea competițiilor sportive. (<germ. *Stadion*)
- stádiu** *s. n.* etapă de dezvoltare în timp a unui fenomen, proces etc.; fază. (<fr. *stade*, lat. *stadium*, germ. *Stadium*)
- stafáj** *s. n.* ornamentație, împodobire; amestec plastic pentru decorații arhitecturale. (după fr. *staff*)
- staff** *s. n.* grup de persoane cu o anumită misiune (de conducere), sub direcția unui șef; stat-major. (<engl., fr. *staff*)
- STAFIL(O)-, -stafiie** *elem.* „ciorchine, luetă”. (<fr. *staphylol-*, -*staphylie*, cf. gr. *staphyle*)
- stafilectómie** *s. f.* ablațiune a stafilomului comeean. (<fr. *staphylectomie*)
- stafiie** *v. stafil(o)-*
- stafilitá** *s. f.* inflamație a luelei. (<fr. *staphylite*)
- stafilocóc** *s. m.* bacterie sferică purulentă, ai cărei indivizi sunt grupați în ciorchini. (<fr. *staphylocoque*)
- stafilocemíe** *s. f.* septicemie cu stafilococi. (<fr. *staphylococcémie*)
- stafilocócic**, -ă *adj.* cu stafilococi, provocat de stafilococi. (<fr. *staphylococcique*)
- stafilococie** *s. f.* denumire generică pentru infecțiile cu stafilococi. (<fr. *staphylococcie*)
- stafilodermie** *s. f.* afecțiune a pielii și a mucoaselor produsă de stafilococi. (<fr. *staphylodermie*)
- stafilóm** *s. n.* umflare a membranelor ochiului, ca urmare a unei leziuni inflamatorii sau arsurii. (<fr. *staphylome*)
- stafiloplastíe** *s. f.* operație reparatorie a vălului palatului. (<fr. *staphyloplastie*)
- stafilotómie** *s. f.* incizie a unui stafilom. (<fr. *staphylo-tomie*)
- stagnáție** *s. f.* situație economică a unei țări prin stagnarea producției și prin inflația prețurilor. (<fr., engl. *stagflation*)
- stagiár**, -ă **I. adj.** referitor la stagiul. **II. adj., s. m. f.** (cel) care-și face stagiul. (<fr. *stagiaire*)
- stagiaturá** *s. f.* stagiul. (<*stagiul* + -/turá)
- stágiu** *s. n.* 1. practică pe care trebuie să o facă un începător pentru a dobândi experiență în profesia sau specialitatea sa. • vechime în muncă a unui angajat (începător). **O ~ militar** = perioadă în care cineva își face serviciul militar. 2. perioadă, etapă, stagiul de pregătire; situație tranzitorie. (<fr. *stage*, lat. *stadium*)
- stagiúne** *s. f.* perioadă, interval de timp în care au loc reprezentații teatrale, concert etc. (<it. *stagione*)
- stagná** *vb. intr.* 1. (despre ape) a sta. 2. (despre abstracte) a sta pe loc, a nu se dezvolta. (<fr. *stagner*, lat. *stagnare*)

stagnánt, -ă *adj.* 1. (despre ape) stătător. 2. (despre abstracte) care nu evoluează, nu progresează; inactiv; (*p. ext.*) nefavorabil progresului. (< fr. *stagnant*, lat. *stagnans*)

stagnoplancón *s. n.*: planctonul apelor stătătoare. (< fr. *stagnoplancoton*)

stal *s. n.*: scaun, loc separat și numerotat într-o sală de teatru (la parter); (*p. ext.*) parte a sălii unde sunt plasate aceste scaune. (< fr. *stalle*)

stalactită *s. f.* 1. formație calcaroasă, țurțur, care atârnă de tavanul peșterilor. 2. (*archit.*) element decorativ de această formă. (< fr. *stalactite*)

STALAGM(O)- *elem.* „picătură, scurgere”. (< fr. *stalagm/ol-*, cf. gr. *stalagmos*)

stalagmită *s. f.*: formație calcaroasă, con, pe solul peșterilor. (< fr. *stalagmite*)

stalagmometrie *s. f.*: metodă de determinare a concentrației anurilor soluții pe baza numărului de picături formate de acestea la trecerea printr-un tub capilar. (< fr. *stalagmométrie*)

stalagmometru *s. n.*: instrument folosit în stalagmometrie. (< fr. *stalagmomètre*)

stălie *s. f. (mar.)*: durată de timp convenită pentru încărcarea-descărcarea unei nave comerciale. (< it. *stallia*)

stalinism *s. n.*: nume dat teoriilor și metodelor de lucru ale lui Stalin și ale adepților lui. (< fr. *stalinisme*)

stalinist, -ă *adj.*, *s. m. f.*: (adept) al stalinismului. (< *stalin/ism/ + ist*)

staminál, -ă *adj.*: referitor la stamine. (< fr. *staminal*)

stamină *s. f.*: organ mascul de reproducere al florii, care conține polenul. (< lat. *stamen*)

STAMINI- *elem.* „stamină”. (< fr. *stamini-*, cf. lat. *stamen*, -inis)

staminifer, -ă *adj.*: care poartă stamine. (< fr. *staminifère*)

staminiform, -ă *adj.*: în formă de stamină. (< fr. *staminiforme*)

staminodiu *s. n.*: stamină modificată, devenită sterilă. (< fr. *staminode*)

stampá *vb. tr.*: a fazona un material prin deformare plastică, cu matrițe speciale. (< it. *stampare*)

stámpă *s. f.*: imagine imprimată după un desen gravat pe o placă de cupru sau de lemn; gravură. (< it. *stampa*)

stampián, -ă *adj.*, *s. n.*: (din) subdiviziunea mijlocie a oligocenului. (< fr. *stampien*)

stanát *s. m.*: sare a acidului stanic. (< fr. *stannate*)

stand *s. n.* 1. compartiment unde se etalează la o expoziție produsele, diagramele etc. 2. spațiu utilat pentru verificarea mașinilor noi sau pentru probe; banc de probă. 3. loc amenajat pentru tragere la țintă și pentru exerciții de gimnastică. 4. aparat cu o construcție specială, din lemn sau metal, la înșămănările artificiale ale animalelor cu talie mare. (< fr., engl. *stand*, germ. *Stand*)

stándard *s. n.* 1. tip, model de probă. • normă sau ansamblu de norme oficiale într-un document care reglementează condițiile dimensionale de funcționare ale unor materiale, piese, utilaje etc. • *de stat* (abr. STAS) = standard cu aplicare obligatorie, aprobat de guvern. • *de viață* = nivel de trai. • (*fig.*; *adj.*) lipsit de originalitate; făcut după șablon. • *limbă* ~ = limbă însușită de întreaga colectivitate, indiferent de apartenența dialectală a vorbitorilor; limba comună, curentă. 2. (*fin.*) ~ -*aur* = sistem al circulației bănești în baterea și libera circulație a monedelor de aur cu valoare intrinsecă. 3. melodie de mare popularitate, care a rezistat modificărilor gustului de-a lungul anilor, rămânând în repertoriul permanent al jazzului. (< fr., engl. *standard*)

standardizá *vb. tr.* 1. a stabili și a aplica un standard. 2. (*fig.*) a uniformiza. • a menține nivelul calitativ la o cotă înaltă. (< fr. *standardiser*)

standardizáre *s. f.*: acțiunea de a standardiza; reglementare tehnică organizată a producției de piese, subansamble, utilaje etc. prin specificare, tipizare și unificare. (< *standardiza*)

stand-by /sténd-bai/ *s. n.* 1. (*fin.*) înțelegere dintre o bancă și client, potrivit căreia banca acordă acestuia dreptul de a obține credite succesive, după nevoi, într-o perioadă convenită (3 la 5 ani). 2. (la aparatele electronice) indicație de stare între închis și deschis. (< engl. *stand-by*)

standing /stén-/ *s. n.* 1. grad de civilizație materială a

unei persoane, a unui popor. • (*sport; p. ext.*) poziție înaltă într-un clasament. 2. confort, estetică a unui imobil. (< engl. *standing*)

stánic, -ă *adj.*: (despre compuși ai staniului) care conține staniu tetravalent. (< fr. *stannique*)

stanifer, -ă *adj.*: (despre minereuri, roci) care conține staniu. (< fr. *stannifère*)

stanină *s. f.*: sulfură naturală de staniu, fier și cupru. (< fr. *stannine*)

staniól *s. n.*: foaie subțire de staniu, la împachetarea alimentelor, a țigărețelor etc. (< germ. *Stanniol*)

stáníu *s. n.*: metal alb-argintiu, moale, maleabil și ductil, la elaborarea unor aliaje, a staniolului; cositor. (< it. *stagno*, lat. *stannum*)

stanós, -oasă *adj.*: (despre compuși ai staniului) care conține staniu bivalent. (< fr. *stanneux*)

stántă *s. f.*: strofă dintr-un număr determinat de versuri, care are un înțeles complet. • (*pl.*) poezie scrisă în astfel de strofe; (*p. ext.*) poezie. (< fr. *stanze*, it. *stanza*)

star¹ *s. n.* 1. stea, vedetă (de cinema, în muzică, în presă etc.). 2. personalitate feminină puternică. (< engl., fr. *star*)

star² *s. n.*: ambarcație sportivă cu vele, pentru două persoane. (< engl. *star/boat*)

stárlétá *s. f.*: debutantă în cinema; vedetă în devenire. (< fr. *starlette*, engl. *starlet*)

star-system *s. n.*: sistem de producție și comercializare cinematografică bazat pe publicitate și pe cultul vedetelor. (< engl., fr. *star-system*)

stárt *s. n.* 1. loc de unde se dă pornirea într-o cursă sportivă. • *a se prezenta la* ~ = a participa la o întrecere sportivă; *a da* -ul = a da semnalul de plecare într-o întrecere sportivă. 2. momentul în care începe o asemenea întrecere. • (*p. ext.*) pornire într-o acțiune. 3. (*av.*) loc pe un aerodrom de unde se conduce zborul avioanelor. 4. reper care marchează începutul benzilor cinematografice. (< engl. *start*)

stártbloc *s. n.*: aparat folosit de alergătorii de viteză pentru plecări. (< engl. *starting-blok*)

stárter I. *s. m.* 1. cel care dă plecare concurenților la o întrecere, la o cursă. 2. cel care dirijează circulația avioanelor pe un aerodrom. II. *s. n.* 1. dispozitiv auxiliar la carburatorul motoarelor cu explozie, care ușurează pornirea lor la rece. 2. dispozitiv care închide în mod automat circuitul de încălzire al tuburilor fluorescente. (< fr., engl. *starter*)

stas *s. n.*: standard de stat. (< *sta/ndard de/ s/stat*)

stasiologie *s. f.*: studiul sociologic sau politologic al partidelor politice. (< fr. *stasiologie*)

stat¹ *s. n.* 1. instituție suprastructurală, instrument principal de organizare teritorială și administrativă a unei țări. 2. *de* ~ = care emană de la stat(1); condus și controlat de stat; referitor la stat. • *om* (sau *bărbat*) *de* ~ = persoană cu rol important în conducerea statului; *lovitură de* ~ = acțiunea rapidă care urmărește răsturnarea regimului politic existent și preluarea, prin forță, a puterii politice de stat de către un grup de persoane; puci. 3. (*pl.*; în feudalism) denumire a organelor reprezentative din anumite țări. (< it. *stato* lat. *status*, după fr. *état*)

stat² *s. n.* 1. tabel în care sunt specificate drepturile bănești pe care le au de primit la un moment dat colaboratorii unei întreprinderi sau instituții. • tablou, listă. 2. ~ *de organizare* (sau *de funcții*) = tabel cuprinzând posturile necesare unei întreprinderi sau instituții, cu specificarea categoriilor de retribuire corespunzătoare. 3. ~ *personal* = dosar cu specificarea mutațiilor de serviciu ale unui angajat și actele acestuia. (< lat. *status*, it. *stato*, după fr. *état*)

STAT³(O), -stát, -státic *elem.* „echilibru”; „care stă drept”; „care oprește”; „static”. (< fr. *sta/ol-*, -*stat*, -*statique*, cf. gr. *statos*, *státikos*)

státál, -ă *adj.*: al statului, de stat. (< it. *statale*)

státer *s. m.*: (în Grecia antică) monedă de aur sau argint valorând între două și patru drahme. (< fr. *statère*, lat., gr. *stater*)

stathuder *s. f.*: titlu dat guvernatorilor de provincii și comandanților militari din Țările de Jos. (< fr. *stathouder*)

stathuderát *s. n.*: demnitatea, funcția de stathuder. (< fr. *stathouérai*)

státic¹, -ă I. *adj.* 1. referitor la echilibrul forțelor, la statică. 2. în nemiscare, lipsit de dinamism; pasiv; imuabil. II. *s. f.* ramură a mecanicii care se ocupă cu studiul echilibrului corpurilor. ○ ~ *grafică* = capitol al staticii care se ocupă cu rezolvarea problemelor pe cale grafică; ~ *a fluidelor* = hidrostatică; ~ *a gazelor* = aerostatică; ~ *a construcțiilor* = disciplină care studiază metodele de calcul pentru determinarea eforturilor și a deformațiilor sistemelor de bare. (<fr. *statique*)

-**státic**² v. *stat*³(o)-.

station-service /stéișn-sérvis/ *s. n.* punct pentru deservirea automobilelor, a motocicletelor. (<engl. *station-service*)

station-wagon /stéișn-vagón/ *s. n.* automobil carosat pentru transportul persoanelor și al bagajelor. (<engl. *station-wagon*)

statism *s. n.* 1. însușirea a ceea ce este static. 2. (*ehn.*) proprietate a unui regulator de a asigura stabilizarea mărimii reglate. (<fr. *statisme*)

statistic, -ă I. *adj.* referitor la statistică. II. *s. f.* 1. ramură a matematicilor aplicate ale cărei principii decurg din teoria probabilităților și care se ocupă cu gruparea metodică și cu studiul scriilor de fapte sau date numerice. 2. ansamblu de date numerice referitoare la o categorie de fapte. • reprezentare grafică a situației reale sau probabile a unui ansamblu de elemente. 3. numărătoare, socoteală, recensământ. 4. (*fiz.*) teorie care descrie comportarea de ansamblu a unui sistem din numeroase particule. (<fr. *statistique*, germ. *statistisch*, *IV Statistik*)

statistician, -ă *s. m. f.* specialist în statistică. (<fr. *statisticien*)

státiv *s. n.* 1. dispozitiv pentru susținerea unor piese sau aparate de laborator. • parte a unui microscop care susține dispozitivul optic. 2. trepid montabil, cu planșetă, pe care se fixează aparatul fotografic sau cinematografic, aparatele de iluminat, instrumentele geodezice etc. (<germ. *Stativ*, fr. *statif*)

stat-májor *s. n.* grup de ofițeri care funcționează pe lângă comandamentul unei mari unități. (după fr. *état-major*)

STATO- v. *stat*³(o)-.

státoblást *s. n.* corpul specializat pentru reproducerea asexuată la brizoare. (<germ. *Statoblast*)

statocíst *s. n.* 1. organ, în formă de veziculă, la nevertebrate, dintr-un lichid în care sunt înglobate statolite și având un rol important în menținerea poziției corpului. 2. celulă vegetală senzitivă pentru perceperea excitațiilor gravitaționale. (<fr. *statocyste*)

státocít *s. n.* celulă care conține statolite. (<*stato-* + -*cit*)

státolít *s. n.* 1. nume dat unor concrețiuni calcaroase ale statocistelor. • otolit. 2. concrețiune solidă intracelulară, la plante, care-și schimbă poziția liber sub influența gravitației. (<fr., engl. *statolithe*)

státór *s. n.* partea fixă a unei mașini de forță, înăuntrul căreia se învârteste rotorul. (<fr. *stator*, germ. *Stator*)

státoreactor *s. n.* propulsor cu reacție pentru aerovehicule cu viteză supersonică, dintr-un tub, fără nici un organ în mișcare de rotație. (<fr. *statoréacteur*)

státoscóp *s. n.* instrument de măsură, sensibil, care arată cele mai mici schimbări de altitudine ale unui avion. (<fr. *statoscope*)

státuá *vb. tr.* a hotărî, a decide (printr-un statut). (<fr. *statuer*, lat. *statuare*)

státuár, -ă I. *adj.* referitor la statui. • ca o statuie; monumental. II. *s. f.* arta de a face statui. (<fr. *statuaire*, lat. *statuarius*)

státuárie *s. f.* sculptură de statui. (<it. *statuaria*)

státuétá *s. f.* statuie mică. (<fr. *statuette*, it. *statuetta*)

státuție *s. f.* sculptură care reprezintă în întregime și în plin relief o ființă, figuri alegorice etc. (<fr. *statue*, lat. *statua*)

státu-quo /-cvó/ *s. n.* situație existentă sau care a existat la un moment dat. (<lat. *statu quo*)

státură *s. f.* înălțimea cuiva; siluetă, talie. (<fr. *stature*, lat. *statura*)

státuro-ponderál, -ă *adj.* care privește în același timp statura și greutatea. (<fr. *staturó-ponderál*)

státús *s. n.* 1. poziție a unui individ sau a unui corp într-un sistem dat; statul social. 2. comportament la care

un individ poate să se aștepte din partea celorlalți. (<lat. *status*)

státút *s. n.* 1. document, lege de bază cuprinzând dispoziții cu caracter oficial prin care se hotărăște constituirea unei organizații și se stabilește scopul, structura și modul de funcționare ale acesteia. 2. denumire dată unor constituții. 3. ~ *politic* = totalitatea drepturilor și îndatoririlor prevăzute și garantate de constituție, în virtutea cărora cetățenii participă la viața politică. 4. ~ *social* = status (1). 5. starea, situația, calitatea de a fi (a cuiva sau a ceva). (<fr. *statut*, lat. *statutum*)

státutár, -ă *adj.* bazat pe un statut; conform unui statut. (<fr. *statutaire*)

státție *s. f.* 1. oprire, popas. • punct de oprire, staționare a vehiculelor de transport public pentru îmbarcarea și debarcarea călătorilor, încărcarea sau descărcarea mărfurilor etc. 2. așezământ, instituție pentru efectuarea unor cercetări științifice, bazate pe observarea anumitor fenomene. • punct geodezic din care se fac observații. 3. poziție, loc. ○ ~ *de benzină* = punct de aprovizionare cu combustibil, ulei și apă a autovehiculelor. • loc de unde se fac emisiuni radiofonice, de televiziune etc. ○ ~ *electrică* = ansamblu de instalații electrice la colectarea energiei electrice de la surse, la transformarea și distribuția ei. 4. ~ *a planetelor* = poziție pe traiectoria aparentă a planetelor pe cer când acestea par nemiscate pentru un timp. ○ ~ *spațială* (sau *cosmică*) = satelit artificial sau vehicul cosmic plasat pe o orbită în jurul Pământului, servind ca laborator sau observator extraatmosferic ori ca rampă de lansare spre alte planete. (<it. *station*, lat. *statio*)

státiográf *s. n.* instrument de navigație pentru determinarea pe o hartă a poziției unei nave cu ajutorul a două unghiuri orizontale, măsurate la trei repere costiere. (<it. *staziografo*)

státionár *vb. intr.* (despre vehicule) a opri, a sta într-o stație (1); (*p. ext.*; despre oameni) a se opri câva timp într-un loc. (<fr. *stationner*)

státionár, -ă I. *adj.* 1. care stagnează, care nu variază câva timp; constant. • care rămâne în aceeași stare, care nu evoluează. 2. (despre un mediu fluid, un câmp de forțe) care are în fiecare punct o viteză, o intensitate independentă de timp. II. *s. n.* 1. dispensar pentru îngrijirea bolnavilor. 2. mică navă staționată într-un post care supraveghează respectarea regulilor de navigație, de pescuit etc. (<fr. *stationnaire*, lat. *stationarius*)

státiuțe *s. f.* I. 1. localitate care prezintă elemente de atracție turistică sau condiții climatice prietnice sănătății, ape minerale etc. 2. ansamblu de clădiri, instalații, laboratoare la efectuarea unor observații, la îndeplinirea unei operații tehnice sau a activității unei unități de muncă de pe un anumit teritoriu. • centru special pentru cercetări experimentale. 3. așezare omenească din epocile primitive. II. poziție caracteristică a corpului (la om și la animale). III. totalitatea factorilor fizico-geografici care constituie mediul de dezvoltare a unui organism vegetal sau a unei biocenoze. (<fr. *station*, lat. *statio*)

STAURO- *elem.* „cruce, încrucișare”, „palisadă”. (<fr. *stauro-*, cf. gr. *stauros*)

stáuroflă *s. f.* frunză din celule palisadice. (<fr. *staurophyllé*)

stáurogamie *s. f.* polenizare încrucișată. (<fr. *staurogamie*)

stáurólít *s. n.* silicat natural de aluminiu și de fier hidratat. (<fr. *staurolite*)

stáuroplegie *s. f.* hemiplegie care afectează unul din membrele superioare și membrul inferior opus. (<fr. *stauroplegie*)

stayer /stéár/ *s. n.* concurent ciclist de demifond în urma unei motociclete, pe pistă. (<engl. *stayer*)

stázá¹ *s. f.* 1. oprire sau încetinire a circulației sângelui ori a umorilor într-o parte a organismului. 2. (*biol.*) întârziere în creșterea în lungime a unui organ. (<fr. *stase*)

-**stázá**², -stázie *elem.* „încetare, oprire”, „stază”¹. (<fr. -*stase*, -*stasie*, cf. gr. *stasis*)

stângism *s. n.* 1. concepție și practică radicală în mișcarea comunistă și muncitorească, tinzând să aplice inadecvat principiile în învățătura comunistă. 2. faptă, manifestare etc. de stângă. (după rus. *levizna*)

stângist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care manifestă stângism. (după rus. *levaiki*)

- steak** /steik/ *s. n.* friptură la grătar; biftec. (<engl., fr. *steak*)
- steapsină** *s. f.* enzimă secretată de pancreas. (<germ. *Steapsin*)
- STEAR-** v. steato-
- stearat** *s. m.* sare sau ester al acidului stearic. (<fr. *stéarate*)
- stearic** *adj.* acid ~ = acid gras, solid, alb, în grăsimile animale, la fabricarea lumânărilor. (<fr. *stéarique*)
- stearină** *s. f.* 1. acid stearic al glicerinei. 2. corp gras constituit în principal din grăsimi animale. (<fr. *stéarine*)
- steatit** *s. n.* varietate fibroasă și compactă de talc, albă-verzuie, în rocile metamorfice. (<fr. *stéatite*, germ. *Steatit*)
- STEATO-/STEAR-** *elem.* „grăsimi, adipozitate“. (<fr. *stéato-*, *stéar-*, cf. gr. *stear*, -*tos*)
- steatogén**, -ă *adj.* care produce grăsimi. (<fr. *stéatogène*)
- steatolitic**, -ă *adj.* (despre substanțe) care dizolvă grăsimile. (<fr. *stéatolytique*)
- steatoliză** *s. f.* proces de dizolvare a grăsimilor în timpul digestiei intestinale. (<fr. *stéatolyse*)
- steatom** *s. n.* lipom. (<fr. *stéatome*)
- steatonecroză** *s. f.* necroză a țesutului adipos. (<fr. *stéatonécrose*)
- steatopig**, -ă *adj.* (despre femei) care prezintă steatopigie. (<fr. *stéatopyge*)
- steatopigie** *s. f.* depunere abundentă de grăsimi în regiunea sacrofiesură. (<fr. *stéatopygie*)
- steatarée** *s. f.* eliminare de grăsimi în cantități mari prin fecale. (<fr. *stéatorrée*)
- steatoză** *s. f.* degenerare a unui țesut sau organ, prin depunerea masivă de grăsimi. (<fr. *stéatose*)
- steepie-chase** /stipl-ceis/ *s. n.* cursă hipică cu obstacole variate. (<engl. *steeple-chase*)
- stefanián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul superior al carboniferului de facies continental. (<fr. *stéphanien*)
- stefanit** *s. n.* sulfură dublă naturală de stibiu și argint. (<fr. *stéphanite*)
- steganopode** *s. f. pl.* ordin de păsări cu o palmură care reunește patru degete, în loc de trei, ca la alte palmipede (pelicani, comorani, fragate etc.). (<fr. *stéganopodes*)
- STEGO-**, -stegie *elem.* „acoperiș“. (<fr. *stégo-*, -*stégie*, cf. gr. *stegos*)
- stegocefali** *s. m. pl.* ordin de amfibieni primitivi fosili, având corpul acoperit cu plăci osoase groase. (<fr. *stégocéphales*)
- stegodon** *s. m.* mamifer fosil făcând trecerea de la mastodont la elefant. (<fr. *stégodon*)
- stegozaur** *s. m.* dinosaurian erbivor fosil, cu capul foarte mic în raport cu trunchiul și cu membrele anterioare mai scurte, pe partea dorsală având două rânduri de plăci osoase triunghiulare. (<fr. *stégosaure*)
- stel**¹ *s. n.* cilindru central al axei vegetalelor vasculare, care conține țesuturile conducătoare. (<fr. *stèle*, germ. *Stele*)
- STEL²(O)-**, -stél, -stélie *elem.* „cilindru central“. (<fr. *stél(o)-*, -*stéle*, -*stélie*, cf. lat. *stela*, gr. *stèle*)
- stelaj** *s. n.* 1. piesă de mobilier formată din rafturi suprapuse, pe care se așază cărți sau alte obiecte; etajeră. 2. schelet metallic care susține aparate, instrumente și dispozitive, o instalație electrică. (<germ. *Stellage*)
- stelár**, -ă *adj.* 1. referitor la stele. 2. în formă de stea; stelat. **O** ganglion ~ = ganglion cervical al sistemului simpatic, care prezintă ramificații stelare. (<fr. *stellaire*, lat. *stellaris*)
- stelát**, -ă *adj.* stelar (2). (<engl. *stellate*, lat. *stellatus*)
- stélă** *s. f.* 1. monument funerar, coloană sau obelisc, dintr-un singur bloc de piatră, care poartă de obicei o inscripție. 2. colonetă având deasupra un obiect decorativ, o statuetă etc. (<lat. *stela*, fr. *stèle*)
- stelectomie** *s. f.* excizie a unui ganglion stelar. (<fr. *stélectomie*)
- stélie v. stel²(o)-
- steliónat** *s. n.* vânzare sau ipotecare a unui bun la mai multe persoane deodată. (<fr. *stellionat*, lat. *stellionatus*)
- stellit** *s. n.* aliaj de cobalt, crom, wolfram, moliбden și fier, dur și inoxidabil. (<fr. *stellite*, germ. *Stellit*)
- stem** *s. n.* acord de anagajare a unei nave prin care armatorul se obligă să efectueze transportul, se hotărâsc data și locul încărcăturii, cantitatea de încărcat rămânând eventual a se stabili ulterior. (<engl. *stem*)
- stemón, -stemonie *elem.* „stamină, filament“. (<fr. -*stémone*, -*stémonte*, cf. gr. *stemon*)
- sten** *s. m.* unitate de măsură pentru forță, cu o forță de 1000 de newtoni. (<fr. *sthène*)
- sténic**, -ă *adj.* întăritor. (<fr. *sténique*)
- sténie *elem.* „putere, forță, energie“. (<fr. -*sthénie*, cf. gr. *sthenos*)
- STENO-**, -stenoză *elem.* „strâmt, limitat“, „îngustare“, „stenografie“. (<fr. *sténo-*, -*sténose*, cf. gr. *stenos*, *stenosis*)
- stenobát**, -ă *adj.* (despre organisme marine) care trăiește la o anumită adâncime. (<germ. *stenobath*)
- stenobátic**, -ă *adj.* 1. (despre plancton) cu adaptabilitate redusă față de zona de adâncime. 2. referitor la distribuția pe verticală a organismelor vegetale acvatice în mări și oceane. (<fr. *sténobathique*)
- stenobiónt** *s. n.* organism animal sau vegetal care suportă variații limitate ale factorilor de mediu. (<fr. *sténobionte*)
- stenobióză** *s. f.* stare a speciilor care suportă variații restrânse ale factorilor de mediu. (<fr. *sténobiose*)
- stenocefalie** *s. f.* îngustime a craniului. (<fr. *sténocéphalie*)
- stencenoză** *s. f.* asociație vegetală sau animală cu un areal limitat. (<fr. *sténocénose*)
- stencór**, -ă *adj.* (biol.; despre specii) cu un areal restrâns. (<fr. *sténochore*)
- stenodactilográf**, -ă *s. m. f.* cel care practică stenodactilografia. (<fr. *sténodactilographie*)
- stenodactilografiá** *vb. tr.* a înregistra vorbirea cu ajutorul stenodactilografiei. (<*stenodactilografie*)
- stenodactilografié** *s. f.* stenografie urmată de transpunerea în scriere curentă cu ajutorul mașinii de scris. (<fr. *sténodactilographie*)
- stenofág**, -ă *adj.* oligofag. (<germ. *stenophag*)
- stenoγράφ**, -ă *s. m. f.* cel care practică stenografia. (<fr. *sténographe*)
- stenoграфия** *vb. tr.* a scrie cu ajutorul stenografiei. (<fr. *sténographier*)
- stenoграфия** *s. f.* sistem de scriere rapidă cu ajutorul unor semne convenționale care permit înregistrarea vorbirii în ritmul ei obișnuit. (<fr. *sténographie*)
- stenoqramă** *s. f.* text scris cu semne stenografice. (<fr. *sténogramme*)
- stenohalín**, -ă *adj.* (despre organisme acvatice) cu toleranță redusă față de variațiile mari ale salinității apei. (<fr. *sténohalin*)
- stenohidric**, -ă *adj.* (biol.; despre specii) cu limite minime în suportarea variațiilor în conținutul de apă. (<fr. *sténohydrique*)
- stenohipric**, -ă *adj.* (biol.; despre specii) care nu rezistă la variații mari ale umidității atmosferice. (<fr. *sténohygrique*)
- sténopă** *s. f.* deschidere circulară foarte mică, care înlocuiește obiectivul la o cameră obscură. (<fr. *sténopé*)
- stenoterm**, -ă *adj.* (despre organisme) care suportă doar variații limitate ale temperaturii mediului înconjurător. (<fr. *sténotherme*)
- stenoтип** *s. n.* mașină de stenografiat. (<fr. *sténotype*)
- stenoтипá** *vb. tr.* a stenografia la mașină. (<fr. *sténotyper*)
- stenoтипie** *s. f.* stenografiere mecanică. (<fr. *sténotypie*)
- stenoтипist**, -ă *s. m. f.* cel care cunoaște și practică stenotipia. (<fr. *sténotypiste*)
- sténotóp**, -ă *adj.* (despre plante și animale) 1. cu o răspândire limitată. 2. adaptat la condiții ecologice puțin variabile. (<germ. *stenotop*)
- stenoторáx** *s. n.* îngustime a pieptului. (<fr. *sténothorax*)
- stenoтróf**, -ă *adj.* 1. (despre organisme) adaptat la un conținut redus de substanțe nutritive. 2. (despre agenți patogeni) care produce infecții în condiții limitative de mediu. (<fr. *sténotrophe*)
- stenozá** *vb. tr., refl.* a face stenoza. (<fr. *sténoser*, engl. *stenoze*)
- stenozáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) stenoza. 2. tratament al produselor textile pentru a le întări și insolubiliza. (<*stenoza*)

stenoză¹ *s. f.* îngustare a unui canal sau a unui orificiu din organism. (<fr. *sténose*)

-**stenoză**² *v. steno-*

sténtor *s. m.* 1. om cu voce puternică. 2. specie de maimuță urlătoare. (<fr. *stentor*)

step *s. n.* 1. fiecare combinație dintre mișcările picioarelor și ale corpului, constituind o singură unitate a dansului sau un tip care se repetă. 2. dans solistic modern prin băta de picioare, prin figuri ritmice foarte variate; melodia corespunzătoare. (<engl. *step*)

stepă *vb. intr.* a executa un dans bătând stepul. (<*step*)

stepaj *s. n.* formă patologică de mers, amintind de buiestrul calului, datorită paraliziei nervului sciatic exterior. (<fr. *steppage*)

stepă *s. f.* întindere aridă din regiunea de câmpie, cu vegetație ierboasă. (<fr. *steppe*, rus. *step*)

ster¹ *s. m.* unitate de măsură pentru volume, egală cu 1 m³, folosită la cubajul lemelor în stive. (<fr. *stère*)

-**stér**² *elem.* „volum”. (<fr. *-stère*, cf. gr. *stereos*)

steradián *s. m.* unitate de măsură pentru unghiurile solide, egală cu unghiul solid care, având vârful unei sfere, decupează pe aceasta o arie egală cu pătratul razei. (<fr. *stéradian*)

STERCO- *elem.* „fecale”. (<fr. *sterco-*, cf. lat. *stercus*)

stercobilină *s. f.* pigment care provine din degradarea bilirubinei în cursul digestiei intestinale. (<fr. *stercobiline*)

stercofil, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe excremente. (<fr. *stercophile*)

stercolit *s. n.* concrețiune fecală. (<fr. *stercolithe*)

stercoral, -ă *adj.* referitor la materiile excrementale. (<fr. *stercoral*)

stercorár, -ă *I. adj.* 1. care crește pe excremente, cu care se hrănește. 2. *fistulă -ă* (sau *stercorală*) = fistulă în comunicarea cu intestinul, care permite trecerea materiilor fecale. *II. s. m.* goeland brun care se hrănește cu victimele smulse altor păsări marine; lup-de-mare. (<fr. *stercoraire*)

stercoremie *s. f.* intoxicație provocată prin absorbția unor substanțe din conținutul intestinal în cursul unei constipații prelungite sau ocluzii intestinale. (<fr. *stercoremie*)

stercoróm *s. n.* scatom. (<fr. *stercoromé*)

sterculiacee *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale din regiunile tropicale, din același ordin cu malvaceele: cacaoțierul. (<fr. *sterculiacees*)

STEREO- *elem.* „solid”, „în relief, tridimensional”. (<fr. *stéreo-*, cf. gr. *stereos*)

stereo¹ *I. adj. inv.* stereofonic. *II. s. n. inv. (poligr.)* stereotip (III). (<fr. *stéreo*)

stereoacustică *s. f.* ramură a acusticii care se ocupă cu determinarea direcțiilor din care vin sunetele. (<fr. *stéréoacustique*)

stereoagnozie *s. f.* pierdere a simțului stereognostic, în cazuri de hemiplegie. (<fr. *stéréoagnosie*)

stereoautograf *s. n.* aparat pentru trasarea automată a curbelor de nivel și a liniilor de planimetrie după stereograme. (<fr. *stéréoautographe*)

stereoautografie *s. f.* metodă de întocmire a hărților cu ajutorul stereoautografului. (<fr. *stéréoautographie*)

stereobát *s. n.* masiv de zidărie care formează soclul unui edificiu. (<fr. *stéréobate*)

stereocâmeră *s. f.* cameră fotografică cu două obiective, care permite înregistrarea simultană a două imagini conjugate. (<stereo- + *cameră*)

stereocardiografie *s. f.* vectocardiografie tridimensională. (<fr. *stéréocardiographie*)

stereocardiogramă *s. f.* imagine prin stereocardiografie. (<fr. *stéréocardiogramme*)

stereocartograf *s. n.* aparat pentru schițarea automată a unui plan cartografic pe baza stereogramelor. (<fr. *stéréocartographe*)

stereocartografie *s. f.* procedeu de întocmire a planurilor și hărților cu ajutorul stereogramelor. (<fr. *stéréocartographie*)

stereochimie *s. f.* ramură a chimiei care studiază aranjarea în spațiu a atomilor moleculelor. (<fr. *stéréochimie*)

stereochinéză *s. f.* reacție a organismului vegetal ajuns în contact cu o suprafață solidă la care tinde să adere sau pe care vrea să o evite. (<fr. *stéréokinése*)

stereocinematografie *s. f.* cinematografie care redă imaginile în relief. (<fr. *stéréocinématographie*)

stereocomparatör *s. n.* aparat fotogrammetric pentru determinarea dimensiunilor unui obiect cu ajutorul stereogramelor. (<fr. *stéréocomparateur*, germ. *Stereokomparator*)

stereocromie *s. f. (archit.)* tehnica fixării culorilor pe corpuri solide, cu un strat de mortar special preparat. (<fr. *stéréochromie*)

stereodinamic, -ă *I. adj.* referitor la stereodinamică. *II. s. f.* dinamica solidelor. (<fr. *stéréodynamique*)

stereofilmare *s. f.* fotografiere a unui obiect cu o stereocameră. (<stereo- + *filmare*)

stereofonie *s. f.* tehnică de înregistrare și redare a sunetului, care dă ascultătorului senzația de spațialitate a surselor sonore. (<fr. *stéréophonie*)

stereofotocartograf *s. n.* aparat fotogrammetric de stereorestituție folosit la întocmirea grafică automată de planuri și hărți. (<fr. *stéréophotocartographe*)

stereofotonométru *s. n.* aparat pentru măsurarea unghiurilor din câmpul stereofotogramelor. (<fr. *stéréophotonomètre*)

stereofotografie *s. f.* 1. ramură a fotografiei care se ocupă cu tehnica obținerii fotografiilor conjugate. 2. dublă imagine constituită din două fotografii ale unui obiect, luate sub unghiuri diferite. (<fr. *stéréophotographie*)

stereofotogramă *s. f.* stereogramă. (<fr. *stéréophotogramme*)

stereofotogrammetrie *s. f.* ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu exploatarea stereogramelor pentru a obține măsurători și asupra reliefului; stereogrammetrie. (<fr. *stéréophotogrammétrie*)

stereognozie *s. f.* facultatea de a identifica obiectele prin simțul tactil, pe baza proprietăților fizice ale acestora. (<fr. *stéréognosie*)

stereognométru *s. n.* aparat pentru controlul informației stereofonice și pentru aprecierea diferenței de intensitate și de fază între semnalele stereofonice. (<fr. *stéréognomètre*)

stereograf, -ă *I. s. m. f.* specialist în stereografie. *II. s. n. I.* instrument pentru desenarea formelor corpurilor solide de mici dimensiuni. 2. aparat folosit la construcția hărților și a planurilor topografice pe baza stereogramelor. (<fr. *stéréographe*)

stereografic, -ă *adj.* referitor la stereografie. *o proiecție -ă* = operație prin care punctele unei sfere se proiectează pe un plan tangent la sferă. (<fr. *stéréographique*)

stereografie *s. f.* arta de a reprezenta prin proiecții forma corpurilor solide pe o suprafață plană. (<fr. *stéréographie*)

stereografométru *s. n.* aparat fotogrammetric folosit la stereorestituția fotogramelor conjugate. (<fr. *stéréographomètre*)

stereogramă *s. f.* ansamblu de două fotograme ale aceluiași obiect, care, privit la stereoscop, permit obținerea imaginii în spațiu a obiectului; stereofotogramă. (<fr. *stéréogramme*)

stereogrammetrie *s. f.* stereofotogrammetrie. (<fr. *stéréogrammétrie*)

stereozomér *s. m.* substanță izomeră care diferă prin modul de angajare în spațiu a atomilor din moleculă. (<fr. *stéréo-isomère*)

stereozomerie *s. f.* izomerie determinată de așezarea diferită în spațiu a atomilor din moleculă. (<fr. *stéréo-isomérie*)

stereóm *s. n.* țesut de susținere al unei plante. (<fr. *stéréome*)

stereomecanică *s. f.* ramură a mecanicii care studiază echilibrul și mișcarea corpurilor solide rigide. (<fr. *stéréomécanique*)

stereometrie *s. f.* ramură a geometriei care studiază determinarea și măsurarea volumului corpurilor solide. (<fr. *stéréométrie*)

stereométru *s. n. I.* instrument pentru determinarea volumelor corpurilor solide. 2. aparat cu ajutorul căruia se construiesc hărțile topografice sau se măsoară elementele spațiale ale obiectelor fotografiate. (<fr. *stéréomètre*)

stereomicrometrie *s. f.* tehnică măsurării paralaxelor

- longitudinal pe cupluri de fotograme. (<fr. *stéréométricrométrie*)
- stereomicrométru** *s. n.* instrument folosit în stereomicrometrie. (<fr. *stéréomicromètre*)
- stereomicroscóp** *s. n.* microscop binocular la care preparatele pot fi observate stereoscopic. (<fr. *stéréomicroscope*)
- stereomicroscopie** *s. f.* tehnica observației la stereomicroscop. (<fr. *stéréomicroscopie*)
- stereomodél** *s. n.* imagine în relief a unui obiect prin examinarea unei stereograme. (<fr. *stéréomodèle*)
- stereoofthalmoscóp** *s. n.* oftalmoscop pentru examinarea stereoscopică a interiorului ochiului. (<engl. *stereoophthalmoscope*)
- stereoofthalmoscopie** *s. n.* examinare a interiorului ochiului cu ajutorul stereoofthalmoscopului. (<engl. *stereoophthalmoscopy*)
- stereopantograf** *s. n.* aparat de stereorestituție la întocmirea de hărți topografice după stereograme aeriene și terestre. (<fr. *stéréopantographie*)
- stereopantométru** *s. n.* aparat de stereorestituție pentru măsurarea stereoscopică pe fotograme negative și pozitive. (<fr. *stéréopantomètre*)
- stereoplanigraf** *s. n.* aparat pentru întocmirea de hărți și planuri topografice după stereograme aeriene și terestre. (<fr. *stéréoplanigraphie*)
- stereoproiectare** *s. f.* operație de dublă proiectare a două fotograme conjugate. (după fr. *stéréoprojection*)
- stereoproiectór** *s. n.* aparat fotogrammetric de stereorestituție pentru obținerea de hărți topografice folosind fotograme aeriene. (<fr. *stéréoprojecteur*)
- stereoradiografie** *s. f.* examen, cu ajutorul unui stereoscop, a două radiografii prinse simultan. (<fr. *stéréoradiographie*)
- stereoradioscopie** *s. f.* radioscopie cu vedere binoculară, care dă senzația de relief. (<fr. *stéréoradioscopie*)
- stereoramă** *s. f.* hartă topografică în relief. (<fr. *stéréorama*)
- stereorestitutor** *s. n.* aparat fotogrammetric pentru stereorestituție. (<fr. *stéréorestituteur*)
- stereorestituție** *s. f.* restituție a unei porțiuni din scoarța terestră înregistrată pe fotograme conjugate. (<fr. *stéréorestitution*)
- stereoscóp** *s. n.* instrument optic folosit în stereoscopie. (<fr. *stéréoscope*)
- stereoscopie** *s. f.* 1. ramură a opticii care studiază vederea în relief, metodele și instrumentele stereoscopice. 2. procedeu de înregistrare și redare a imaginii care permite reconstituirea tridimensională a subiectului fotografiat sau filmat. 3. tehnica construcției instrumentelor stereoscopice. (<fr. *stéréoscopie*)
- stereospacific**, -ă *adj.* (despre catalizatori) care permite formarea de polimeri cu structură regulată în spațiu. • (despre enzime) care dirijează reacția catalizată de enzime spre formarea numai a unuia dintre stereozomerii posibili. (<fr. *stéréospécifique*)
- stereospondili** *s. m. pl.* subordon de amfibieni stegocefali fosili cu craniul complet osificat și cu vertebre puternice. (<fr. *stéréospondyles*)
- stereostatic**, -ă *I. adj.* referitor la stereostatică. **II. s. f.** ramură a fizicii care studiază echilibrul corpurilor solide. (<fr. *stéréostatique*)
- stereotahigraf** *s. n.* aparat tahimetric pentru măsurarea distanței de la punctul de stație la un anumit punct din teren, bazat pe principiul stereoscopului. (<fr. *stéréotachygraphe*)
- stereotaxie** *s. f.* metodă de identificare radiologică a unor structuri nervoase, a unei tumori, în neurochirurgie. (<fr. *stéréotaxie*, engl. *stereotaxis*)
- stereotelemetrie** *s. f.* telemetrie bazată pe măsurători stereoscopice. (<fr. *stéréotélémetrie*)
- stereotelemétru** *s. n.* telemetru în stereotelemetrie. (<fr. *stéréotélémetre*)
- stereotip**, -ă *I. adj.* 1. tipărit după un stereotip (III). 2. (fig., peior.) reproduș în aceeași formă; comun, mereu același, neschimbat; obișnuit, banal. **II. s. m. (fiziol.)** ~ *dinamic* = complex stabil de reacții reflex-condiționate, în urma unei succesiuni constante a stimulilor. **III. s. n.** planșă, tipar solid, copia unui zăț sau a unui clișeu care servește la tipărirea edițiilor unei lucrări de mare tiraj; stereo² (II). (<fr. *stéréotype*)
- stereotipă** *vb. tr.* a reproduce prin stereotipie (I). (<fr. *stéréotyper*)
- stereotipăr**, -ă *s. m. f.* stereotipist. (după fr. *stéréotypieur*)
- stereotipie** *s. f.* 1. (poligr. tradițională) procedeu de multiplicare a zățului sau a clișeelor tipografice prin turnare în forme solide. • formă de tipar obținută prin acest procedeu. • instalarea și încăperea în care se lucrează după acest procedeu într-o tipografie. 2. simptom al unor boli mintale manifestat prin repetarea stereotipă a acelorași cuvinte sau mișcări. 3. (fig.) stereotipism. (<fr. *stéréotypie*)
- stereotipism** *s. n.* caracter stereotip, banal; stereotipie (3). (<it. *stereotipismo*)
- stereotipist**, -ă *s. m. f.* lucrător specializat în stereotipie; stereotipar. (<it. *stereotipista*)
- stereotomie** *s. f.* tehnica a tăierii, fasonării și îmbinării corpurilor solide, folosită în industrie și construcții. (<fr. *stéréotomie*)
- stereotóp** *s. n.* aparat de stereorestituție pentru întocmirea de hărți la scări mici. (<fr. *stéréotopé*)
- stereotopograf** *s. n.* aparat fotogrammetric de stereorestituție prin proiecția optică și acționarea mecanică. (<fr. *stéréotopographie*)
- stereotopografie** *s. f.* tehnica a întocmirii hărților topografice cu ajutorul stereorestituitoarelor la scări mici. (<fr. *stéréotopographie*)
- stereotopometrie** *s. f.* tehnică a determinării coordonatelor în spațiu și a întocmirii de planuri topografice cu ajutorul stereorestituitoarelor. (<fr. *stéréotopométrie*)
- stereotopométru** *s. n.* aparat fotogrammetric în stereotopometric. (<fr. *stéréotopomètre*)
- stereotropism** *s. n.* tendință a unui organism, vegetal sau animal, de a intra în contact cu un solid. (<fr. *stéréotropisme*)
- stereoviziune** *s. f.* viziune stereoscopică, în televiziune. (<fr. *stéréovision*)
- steril**, -ă *I. adj.* 1. neroditor, neproductiv, sterp. • care nu poate procrea; (despre plante) care nu face roade sau semințe. 2. (fig.) care nu duce la nimic, fără folos. 3. care a fost sterilizat, dezinfectat. **II. s. n.** partea nefolositoare dintr-un zăcământ sau dintr-un produs minier. (<fr. *stérile*, lat. *sterilis*)
- sterilét** *s. n.* dispozitiv anticoncepțional plasat permanent în cavitatea uterină. (<fr. *stérilet*)
- sterilitate** *s. f.* 1. însușirea, starea a ceea ce este steril; incapacitate de reproducere; sterpitudine. 2. (fig.) incapacitate, neputință de a realiza ceva; (p. ext.) săracie (în idei etc.); platitudine. (<fr. *stérilité*, lat. *sterilitas*)
- steriliză** *vb. tr.* 1. a distruge microorganismele dintr-o substanță sau de pe un obiect. 2. a face inapt pentru procreare; a castra. (<fr. *stériliser*)
- sterilizánt**, -ă *adj.* care sterilizează. (<fr. *stérilisant*)
- sterilizátor**, -oáre *I. s. m. f.* muncitor specializat în operația de sterilizare. **II. s. n.** aparat, instalație pentru sterilizarea instrumentelor medicale, a pansamentelor, a unor produse. (<fr. *stérilisateur*)
- sterină** *s. f.* sterol. (<gem. *Sterin*)
- sterlină** *adj. liră* ~ unitatea monetară în Marea Britanie. (<it. engl., fr. *sterling*)
- stern** *s. n.* os lung și plat al pieptului, de care se prind coastele și claviculele. (<fr., lat. *sternum*)
- STERN²(O)** - *elem.* „stern, torace”. (<fr. *stern/o-*, cf. lat. *sternum*, gr. *sternon*)
- sternal**, -ă *adj.* al sternului. (<fr. *sternal*)
- sternalgie** *s. f.* nevralgie a sternului; sternodinie. (<fr. *sternalgie*)
- sternoclavicular**, -ă *adj.* referitor la stern și la claviculă. (<fr. *sterno-claviculaire*)
- sternodinie** *s. f.* sternalgie. (<fr. *sternodynie*)
- sternotiroidian** *adj.*, *s. m.* (mușchi) care se întinde între stern și cartilajul tiroid. (<fr. *sterno-thyroïdien*)
- sternotóm** *s. n.* instrument folosit în sternotomie. (<fr. *sternotome*)
- sternotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a sternului pentru corectarea plastică a toracelui. (<fr. *sternotomie*)

- STERO-** *elem.* „măștiină, nămol”. (< fr. *sterro-*, cf. gr. *sterros*)
- sterofil, -ă** *adj.* (despre plante) care crește în măștiini. (< fr. *sterrophile*)
- sterofite** *s. f. pl.* plante de măștiini. (< lat. *sterrophytae*)
- steroid** *s. m.* substanță organică din sterol, baza multor hormoni și acizi biliari, cu variate acțiuni biologice. (< fr. *stéroïde*)
- steroidemie** *s. f.* prezența steroizilor în sânge. (< fr. *stéroïdémie*)
- steról** *s. m.* substanță organică cu mai multe cicluri de atomi de carbon și cu o funcție de alcool, având un rol important în metabolismul organismului; sterină. (< fr. *sterol*)
- stertór** *s. n. (med.)* respirație zgomotoasă; sforăit. (< fr. *stertor*)
- stertorós, -oasă** *adj.* (despre respirație) care imită zgomotul unei ape care fierbe. (< fr. *stertoreux*)
- STETO-** *elem.* „piept, torace”. (< fr. *stétho-*, cf. gr. *stethos*)
- stetográf** *s. n.* instrument care înregistrează mișcările toracelui în timpul respirației. (< fr. *stéthographe*)
- stetografiá** *vb. tr.* a înregistra cu stetograful mișcările toracelui. (< fr. *stéthographier*)
- stetométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea conturului toracic. (< fr. *stéthomètre*)
- stetoscóp** *s. n. 1.* instrument acustic cu ajutorul căruia se pot percepe zgomotele respirației și bătăile inimii; fonendoscop. **2.** aparat pentru stabilirea prin ascultare a defectelor de funcționare a unui motor. (< fr. *stéthoscope*)
- stetoscopie** *s. f.* examen al plămânilor și al inimii cu stetoscopul (1). (< fr. *stéthoscopie*)
- steward** /stiu-ard/ *s. n.* persoană din serviciul unei (aero)nave care servește echipajul sau pasagerii. (< engl. *steward*)
- stewardésă** *s. f.* femeie din personalul de bord al unui avion, al unor autocare sau trenuri, care îndeplinește servicii de cabină și restaurant. (< engl. *stewardess*)
- stibină** *s. f.* sulfură naturală de stibiu; antimoniit. (< fr. *stibine*, germ. *Stibin*)
- stibiu** *s. n.* antimoniu. (< lat. *stibium*)
- sticks** *s. n.* produs alimentar din paste făinoase sub formă de bețișoare crocante. (< engl. *sticks*)
- sticlozitate** *s. f.* calitatea de a fi sticlos. • aspect translucid pe care îl prezintă în secțiune boabele cerealelor bogate în gluten. (< *sticlos* + *-itate*)
- stigmát** *s. n. 1.* urmă lăsată de o rană, de o plagă; cicatrice. **2. urmă lăsată de fierul roșu cu care se infierau sclavii, delincvenții etc. • (*fig.*) urmă, semn dezonorant, rușinos, care nu se șterge. **3.** (*bot.*) partea terminală a stilului (IV), pe care se depune polenul; stigmă. **4.** fiecare dintre deschiderile traheelor la arahnide, insecte etc., pe părțile laterale ale corpului; stigmă. (< fr. *stigmat*, lat. *stigma*)**
- STIGMATI-/STIGMATO-**, **-stigmă** *elem.* „stigmat”. (< fr. *stigmati-*, *stigmato-*, *-stigma*, cf. lat. *stigma*, *-atis*)
- stigmátic, -ă** *adj. 1.* referitor la stigmat (3). **2.** (despre un sistem optic) care prezintă stigmatism. (< fr. *stigmatique*)
- stigmatism** *s. n.* proprietate a unui sistem optic de a da pentru fiecare punct al unui obiect o imagine care este tot un punct. (< fr. *stigmatisme*)
- stigmatizá** *vb. tr. 1.* a aplica cu fierul roșu stigmatul (2). **2.** a arunca asupra cuiva disprețul public; a infiera, a defăima, a dezonora. (< fr. *stigmatiser*)
- stigmatizánt, -ă** *adj.* care stigmatizează. (< fr. *stigmatisant*)
- STIGMATO-** *v.* stigmati-
- stigmatofór** *s. n. (bot.)* parte terminală a stilului care poartă stigmatetele. (< lat. *stigmatophorus*)
- stigmatomicóză** *s. f.* boală criptogamică produsă de înșepăturile unor dăunători animalii. (< fr. *stigmatomycose*)
- stigmá** *s. f. 1.* organit specializat pentru receptarea excitațiilor luminoase, la protozoare. **2. stigmat (3, 4). (< fr. lat. *stigma*)**
- stigmá** *v.* stigmati-
- stimoním** *s. n.* nume de autor înlocuit prin puncte de suspensie. (< fr. *stimonyme*)
- STIHO-**, **-stih** *elem.* „rând, șir, linie”, „vers”. (< fr. *stichos-*, *-stiche*, cf. gr. *stikhos*)
- stihocárp, -ă** *adj.* cu fructe dispuse în spirală. (< fr. *stichocarpe*)
- stihometrie** *s. f.* diviziune a unei lucrări literare în versuri. (< fr. *stichométrie*)
- stihomítie** *s. f. (ret.)* succesiune de replici într-un dialog tragic în care interlocutorii își răspund cu câte un singur vers. (< fr. *stichomythie*)
- stil** *s. n. I. 1.* totalitatea particularităților caracteristice unei structuri, civilizații, epoci, activități etc. **2.** concepție și mod de exprimare specifice unei arte sau unui artist, unui curent, unei epoci, unei școli artistice naționale etc. **3. totalitatea particularităților lingvistice, componistice etc. de exprimare a unui conținut concret propriu unui scriitor, unui compozitor, unei opere, unui gen etc. **o** ~ *funcțional* = varietate a limbii literare, într-un anumit domeniu de activitate. • manieră, mod personal în care un scriitor, un compozitor utilizează mijloacele de expresie. **4.** mod, fel de a fi, de a se comporta, de a acționa. **o** în ~ *mare* = care este realizat cu mijloace deosebit de mari. **II. ~ calendaristic** = denumire pentru cele două sisteme de calendar; iulian și gregorian. **III.** instrument de metal sau de os ascuțit la vârf, cu care se scria în antichitate pe tăblițe cerate. **IV. (bot.)** parte a pistilului aflată deasupra ovarului, care poartă stigmatul. (< fr. *style*, lat. *stilus*)**
- stil** *v.* stilo-
- stilá** *vb. refl. tr.* a (se) forma, a (se) educa; a (se) rafina. (< fr. *styler*)
- stilat, -ă** *adj.* (despre oameni) care are o compoare elegantă, corectă; manierat, bine crescut, instruit. (< fr. *stylé*)
- stilátie** *s. f.* scurgere a unui lichid picătură cu picătură. (< fr. *stillation*, lat. *stillatio*)
- stílb** *s. m.* unitate de măsură a luminanței, reprezentând strălucirea unei surse luminoase cu aria de 1 cm² și intensitatea de o candelă. (< engl. *stilb*)
- stílbmetru** *s. n.* luminanțmetru. (< fr. *stilbmetre*, germ. *Stilbmeter*)
- stílem** *s. n. (lingv.)* element stilistic considerat ca unitate funcțională. • frază, construcție, procedeul stilistic tipic pentru un autor, o școală sau o epocă. (< it. *stilema*)
- stílet** *s. n. 1.* pumnal cu lama triunghiulară, foarte subțire și cu vârf ascuțit. **2. mic tub de metal fin și flexibil, cu care se sondează o plagă sau se introduce un fiul într-o fistulă. **3. organ fin și ascuțit, la unele insecte. (< fr. *stylet*)****
- stílie** *v.* stilo-
- stílfism** *s. n. 1.* atenția extremă care se acordă stilului (1, 2); preocupare stilistică. • rafinament stilistic. **2.** cercetare și determinare a caracteristicilor unui material și a formei unui obiect industrial, corespunzător tendințelor și gusturilor unei anumite clientele. (< fr. *stylisme*)
- stílfist, -ă** *s. m. f. 1.* scriitor care se conformează regulilor de stil, care se disting prin stilul operelor sale. **2.** specialist în estetica industrială. **3. (sport)** boxer dotat cu o tehnică deosebită. (< fr. *styliste*)
- stílfistic, -ă** *I. adj.* referitor la stil, la mijloacele de exprimare afectivă a limbii. **II. s. f.** disciplină care studiază stilurile limbii literare. (< fr. *stylistique*)
- stílfisticián, -ă** *s. m. f.* specialist în stilistică. (< fr. *stylisticien*)
- stílfizá** *vb. tr. 1.* a da unui text o formă literară. **2. (arte)** a reprezenta un obiect din natură în linii simplificate și caracteristice. **3.** a prelucra, prin utilizarea elementelor esențiale, un motiv de artă populară într-o creație personală. (< fr. *styliser*)
- stílfizát, -ă** *adj. 1.* (despre un text) definitivat din punctul de vedere al stilului. **2.** (despre motive ornamentale) realizat în linii simplificate după un model din natură; schematizat într-o formă adecvată, în vederea obținerii unui efect decorativ. • (despre producții populare) prelucrat într-o creație personală. (< *stílfizát*)
- stílfizátór, -oáre** *s. m. f. 1.* cel care stilizează un text. • (*depr.*) scriitor lipsit de originalitate. **2.** desenator, în producția filmului de animație, specializat în executarea rețusului artistic al tipajelor. (după engl. *styliser*)
- STILO-**, **-stíl, -stílie** *elem.* „coloană”, „vargă”. (< fr. *stilo-*, *-style*, *-stylie*, cf. gr. *stylos*)

- stilobát** *s. m.* pedestal care susține un șir de coloane. (< fr. *stylobate*)
- stilodozimétru** *s. n.* dozimetru de radiație portativ de forma unui stilou. (< fr. *stylosimètre*)
- stilofaringián**, -ă *adj., s. m.* (mușchi) care leagă apofiza stiloïdă cu cartilajul tiroïdian și pereții faringelui și ale cărui contracții ridică faringele în timpul deglutiției. (< fr. *stylopharyngien*)
- stilofór**, -ă *adj.* (despre plante) înzestrat cu stil. (< fr. *stylophore*)
- stilograf** *s. n.* instrument cu care se înțeapă hârtia pentru a face punctele ce redau alfabetul nevăzătorilor. (< fr. *stylographe*)
- stilografie** *s. f.* procedeu tehnic prin care se obțin cu ajutorul electroliței imitații de desene în peniță, de gravuri etc. (< fr. *stylographie*)
- stilioïdian**, -ă *adj., s. m.* (mușchi subțire) care se întinde între apofiza stiloïdă a osului temporal și osul hioïd. (< fr. *stylo-hyoïdien*)
- stiloïd**, -ă *I. adj.* în formă de stil vegetal sau de pumnal. **O apofiză** -ă = apofiză în partea mastoïdiană a osului temporal, punct de inserție pentru mușchi și ligamente. **II. s. f.** parte ascuțită, în formă de pumnal, a unui os sau a unei hipofize. (< fr. *styloïde*)
- stilit** *s. n.* suprafață de separație din interiorul unei roci omogene sau la limita dintre două straturi. (< fr. *stylie*)
- stiomastoïdian**, -ă *adj., s. m.* (orificiu) între apofiza mastoïdă și originea celei stiloïde. (< fr. *stylo-mastoïdien*)
- stilometrie** *s. f.* folosirea statisticilor pentru studierea faptelor de stil. (< fr. *stylometrie*)
- stilopódiu** *s. n.* expansiune vegetală în formă de disc la baza stilului. (< lat. *stylopodium*, fr. *stylopede*)
- stílu** *s. n.* toc de scris cu un rezervor propriu de cerneală. (< fr. *stylographe*)
- stímă** *vb. tr.* a avea stimă, considerație; a cinși, a respecta. (< it. *stimare*, după fr. *estimer*)
- stímabil**, -ă *adj., s. m. f.* (om) demn de stimă. (< it. *stimabile*)
- stímă** *s. f.* prețuire deosebită a meritelor, a însușirilor cuiva sau a ceva; considerație. (< it. *stima*, după fr. *estime*)
- stímul I. s. n.** stimulent, imbold. **II. s. m.** factor care dă naștere unei reacții, unei conduite specifice a organismului; excitant. (< fr., lat. *stimulus*)
- stimulá** *vb. tr.* a îndemna, a încuraja; a impulsiona. • a excita, a activa un organ, o funcție etc. (< fr. *stimuler*, lat. *stimulare*)
- stimulánt**, -ă *adj., s. n.* stimulatív. (< fr. *stimulant*)
- stimulatív**, -ă *adj.* care stimulează; stimulant. (< fr. *stimulatif*, engl. *stimulative*)
- stimulatór**, -oare *adj., s. m.* (substanță, agent, aparat) care stimulează. • (substanță organică) care accelerează creșterea plantelor. (< fr. *stimulateur*, lat. *stimulator*)
- stimulént** *s. n.* 1. ceea ce stimulează; impuls, imbold, îndemn. 2. medicament, substanță care excită activitatea unui organ sau sistem de organe. (după fr. *stimulant*)
- stimulină** *s. f.* hormon al hipofizei, stimulant al activității glandelor endocrine. (< fr. *stimuline*)
- stimulinemie** *s. f.* prezența stimulinei în sânge. (< fr. *stimulinémie*)
- stimuloterapie** *s. f.* terapie bazată pe folosirea stimulilor. (< *stimul* + *-terapie*)
- stindárd** *s. n.* 1. steag de război; drapel. 2. (fig.) tabără, front. • (fig.) simbol de luptă, de înfrățire. 3. porțiune din corola leguminoaselor alcătuită din corola cea mai mare. (< it. *stendardo*)
- stíp** *s. n.* tulpină înaltă cu numeroase internoduri și cu un buchet de frunze în vârf, la palmieri și la ferigile lemnoase. (< fr. *stipe*, lat. *stipes*)
- stipélă** *s. f.* mic apendice membranos sau foliaceu, în perechi, la baza frunzelor; stipul. (< fr. *stipelle*)
- stipendiá** *vb. tr.* a avea pe cineva în soldă sa; a subvenționa, a finanța pe cineva. (< fr. *stipendier*, lat. *stipendiari*)
- stipéndiu** *s. n.* leafă; ajutor bănesc acordat cuiva; subvenție. (< germ. *Stipendium*, lat. *stipendium*)
- stíplex** *s. n.* combinație între sticlă și plexiglas. (< *sticlă* + *plexiglas*, *n. com.*)
- stíptic**, -ă *adj., s. n.* (medicament) astringent pentru uz extern. (< fr. *styptique*)
- stípul** *s. m.* stipelă. (< fr. *stipule*, lat. *stipula*)
- stípulá** *vb. tr.* a face o stipulație. (< fr. *stipuler*, lat. *stipulari*)
- stípulánt**, -ă *s. m. f. (jur.)* cel în fața căruia se obligă o altă persoană să execute obligațiile la beneficiar. (< fr. *stipulant*)
- stípuláție** *s. n. (jur.)* prevedere, clauză introdusă într-un contract, tratat etc. (< fr. *stipulation*, lat. *stipulatio*)
- STIPULI-** *elem.* „rupiniță, stipul”. (< fr. *stipuli-*, cf. lat. *stipula*)
- stípulifér**, -ă *adj.* (despre frunze) cu stipuli. (< fr. *stipulifère*)
- stípulifórm**, -ă *adj.* în formă de stipul. (< fr. *stipuliforme*)
- stírax** *s. m.* arbore tropical, cu mai multe specii, din care se extrage smirna și o rășină parfumată, storax. (< fr., lat., gr. *styrax*)
- stírén** *s. m.* hidrocarbura benzenică, folosită ca materie primă la fabricarea polistirenului, a cauciucului sintetic etc. (< fr. *styrène*)
- stírpe** *s. f.* neam, familie; origine. (< lat. *stirps*, it. *stirpe*)
- stívá** *vb. tr.* a așeza mărfurile din magazia unei nave în stivă. (< it. *stivare*)
- stívaj** *s. n.* stivare. (< it. *stivaggio*)
- stivatór** *s. m.* muncitor care stivuește mărfurile în magazia unei nave. (< it. *stivatore*)
- stívă** *s. f.* 1. magazie, loc pe o navă unde este așezată încărcătura. 2. (mar.) cală. (< it. *stiva*)
- stoc** *s. n.* 1. cantitate de mărfuri într-un depozit, magazin etc. 2. masă de rocă eruptivă consolidată care străpunge straturile scoarței în care se include. 3. cantitățile de apă ce se scurg în mod natural într-o secțiune a unui curs de apă într-un an mediu. (< fr., engl. *stock*)
- stocá** *vb. tr.* 1. a face stocuri de mărfuri, de materii prime etc., a depozita în stoc. 2. (fig.) a fixa, a înmagazina în memorie o anumită cantitate de informație. (< fr. *stocker*)
- stocáj** *s. n.* stocare. (< fr. *stockage*)
- stocáre**, *s. f.* 1. acțiunea de a stoca; depozitare de mărfuri în stoc, înmagazinare; stocaj. 2. (inform.) înmagazinare și conservare a informațiilor. (< *stoca*)
- stocástic**, -ă *I. adj.* întâmplător, aleatoriu. **II. s. f. (mat.)** folosirea calculului probabilităților pentru punerea în valoare a statisticilor. (< fr. *stochastique*)
- stócher** *s. n.* instalație pentru alimentarea mecanizată cu cărbuni a focarelor de locomotivă. (< engl. *stoker*, germ. *Stoker*)
- stóck-car** *s. n.* automobil destinat curselor de obstacole și caramboluri, în care concurenții au voie să se tamponeze și să-și bazeze calea unul altuia. • cursă destinată unor astfel de mașini. (< engl., fr. *stock-car*)
- stófă** *s. f.* 1. țesătură din lână, din fire sintetice etc. mai groasă ca pânza; postav. 2. (fig.) talent, aptitudine. **O a avea ~** = a avea calități deosebite. (< germ. *Stoff*, it. *stoffa*)
- stóic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la stoicism. **O școală** -ă = școală filozofică întemeiată de Zenon în sec. IV a. Chr. în Grecia antică, care conținea elemente materialiste în concepția despre natură și în teoria cunoașterii, dar care în domeniul eticii se menținea pe poziții idealiste, propovăduind supunerea față de soartă. 2. ferm, neclintit. **II. s. m. f.** 1. adept al stoicismului. 2. om cu multă tărie sufletească. (< fr. *stoïque*, lat. *stoicus*)
- STOICHO-** *elem.* „corp, element”. (< fr. *stoichio-*, cf. gr. *stoikheion*)
- stoichiologie** *s. f.* disciplină care studiază raporturile dintre volumele și greutatea corpurilor. (< fr. *stoichiologie*)
- stoichiométric**, -ă *adj.* referitor la stoichiometrie. **O calcul** ~ = calcul pentru stabilirea echivalenței chimice al unui element dintr-o reacție, cunoscându-se cel al altui element din aceeași reacție. (< fr. *stoichiométrique*)
- stoichiometrie** *s. f.* parte a chimiei care se ocupă cu studiul raporturilor cantitative dintre substanțele care intră în compoziția elementelor. (< fr. *stoichiométrie*)
- stoicism** *s. n.* 1. doctrina școlii stoice. 2. tărie, fermietate sufletească în fața vicisitudinilor vieții. (< fr. *stoïcisme*)
- stokes** / *stocs* / *s. m.* unitate de măsură a vîscozității cinematice, raportul dintre vîscozitatea dinamică de un

- poise și densitatea de un gram pe cm³. (<fr.; engl. *stokes*)
- stolă**¹ *s. f.* 1. rochie largă, căzând în falduri și încinsă cu două brăuri, pe care o purtau peste tunică matroanele romane. 2. ornament de forma unei fășii lungi, purtat pe după gât de preoții catolici la slujbă. (<it., fr., lat. *stola*)
- stolă**² *elem.* „dilație, alungire“. (<fr. *-stole*, cf. gr. *stellein*, a echipa)
- stolón** *s. m.* tulpină sau ramură târătoare care, în contact cu pământul, formează rădăcini, dând naștere la noi plante. (<fr. *stolon*)
- stolonifer**, **-ă** *adj.* (despre plante) care produce stoloni. (<fr. *stolonifère*)
- STOM(O)-, -stóm(ă), -stomie /STOMAT(O)-** *elem.* „gură“. (<fr. *stom/o-*, *-stome*, *-stomie*, *stomat/o-*, cf. gr. *stoma*, *-atos*)
- stomacál, -ă** *adj.* al stomacului. (<fr. *stomacal*)
- stomáhic, -ă** *adj., s. n.* (medicament) care favorizează digestia gastrică. (<fr. *stomachique*)
- stomalgie** *s. f.* durere de gură. (<fr. *stomalgie*)
- STOMAT(O)-** *v. stom(o)-*
- stomatá** *s. f.* mică deschidere, por în epiderma frunzelor, la respirație și la transpirație. (<fr. *stomate*)
- stomatită** *s. f.* inflamație a mucoasei cavității bucale. (<fr. *stomatite*)
- stomatológ, -ă** *s. m. f.* medic specialist în stomatologie; odontoiatru. (<fr. *stomatologue*)
- stomatologie** *s. f.* disciplină care studiază anatomia, fiziologia și patologia cavității bucale și a dinților; odontoatrie. (<fr. *stomatologie*)
- stomatoplastie** *s. f.* refacerea prin autoplastie a cavității bucale. (<fr. *stomatoplastie*)
- stomatoragie** *s. f.* hemoragie bucală. (<fr. *stomatoragie*)
- stomatoscóp** *s. n.* instrument folosit în stomatoscopie. (<fr. *stomatoscope*)
- stomatoscopie** *s. f.* metodă de examinare a mucoasei cavității bucale cu ajutorul stomatoscopului. (<fr. *stomatoscopie*)
- stómă** *s. f. (biol., anat.)* orificiu, por, deschidere mică pe suprafața unui organ. (<germ. *Stoma*, gr. *stoma*)
- stomie** *v. stom(o)-*
- stomocordáte** *s. n., pl.* mică încrengătură de animale marine, asemănătoare cu anelidele și cu echinodermele, dar având unele trăsături care amintesc de cele ale protocordatelor. (<fr. *stomatocordés*)
- stomóză** *elem.* „deschizătură, îmbucare“. (<fr. *-stomase*, cf. gr. *stomasis*)
- stomp** /stamp/ *s. n.* 1. formă muzicală primitivă, pentru pian, din care s-a născut jazul. 2. piesă bine ritmată din jazul tradițional. (<amer. *stomp*)
- stop** *I. interj.* 1. stai! oprește! 2. (în telegrafie, pentru separarea frazelor) punct! *II. s. n.* 1. semafor pentru reglarea circulației rutiere; panou care impune în mod obligatoriu oprirea la intersecție: • lampă de semnalizare montată la partea din spate a unui autovehicul, care se aprinde când sunt acționate frânele acestuia. 2. oprirea balonului la fotbal și la hochei. • (tenis) minge trimisă scurt, lângă fileu, când adversarul se află plasat pe fundul terenului. 3. ~ *cardiac* = oprirea temporară a inimii ca urmare a lipsei oxigenului necesar; ~ *respirator* = oprirea temporară a respirației, datorită intoxicației cu gaze, cu medicamente, electrocutării etc. 4. ~ *cadru* = imagine asupra căreia se operește momentan aparatul de filmat; ~ *camera* = procedeu de filmare combinată constând în oprirea bruscă a aparatului de filmat și a personajelor din cadru, efectuarea unor modificări scenice și realizarea filmării. 5. unghi format de frunte și linia botului, care poartă caracteriza o rasă de animale. (<fr., engl. *stop*)
- stopá**¹ *vb. I. intr., tr.* a (se) opri (o mișcare, o acțiune). • (despre vehicule) a (se) opri. *II. tr.* a opri mingea (cu piciorul, la fotbal) sau pucul (la hochei). (<fr. *stopper*)
- stopá**² *vb. tr.* a repara fin o stofă țesând firele rupte. (<fr. *stopper*, germ. *stoppen*)
- stopáj** *s. n.* stopat. (<fr. *stoppage*)
- stopát** *s. n.* faptul de a stopa; stopare², stopaj. (<stopa)
- stópă** *s. f.* dispozitiv care blochează virarea lanțului ancorei sau o pară de sărmă la bordul navelor. (<engl. *stopper*)
- stóper**¹ *I. s. m.* jucător la fotbal care are însărcinarea de a supraveghea pe centrul înaintaș advers, pe care îl stopează când acesta înaintează pe mingea. *II. s. n.* ceasornic de precizie care înregistrează minutele, secunde și zecimile, uneori și sutimile de secundă, având și o scară de viteze. (<engl. *stopper*)
- stóper**² *s. n.* ciocan perforator la forarea găurilor verticale de jos în sus. (<germ. *Stopper*)
- stor** *s. n.* perdea pentru ferestre, care se ridică sau se lasă cu ajutorul unui resort sau cu o sfoară specială. (<fr. *store*)
- storáj** *s. n. (inform.)* imagine-memorie, analiză-memorie. (<engl. *storage*)
- stórax** *s. n.* rășină mirositoare din suc de stirax, folosit în parfumerie și în medicină. (<fr. *storax*)
- storná** *vb. tr.* a rectifica o înregistrare greșit în jurnalul de contabilitate, introducând-o în rubrica ei corectă. (<it. *stornare*)
- stórno** *s. n.* stomare; sumă stomată. (<it. *storno*)
- Stórting** *s. n.* parlamentul norvegian. (<norv. *storting*)
- stóry** *s. n.* inv. povestire (ecranizată). (<engl. *story*)
- stovaină** *s. f.* ester folosit pentru anestezii locale. (<fr. *stovaine*)
- STRAB(O)-** *elem.* „încrucișat, cruciș, sașiu“, „strabism“. (<fr. *strab/o-*, cf. gr. *strabos*)
- strábic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de strabism. (<fr. *strabique*)
- strabism** *s. n.* tulburare a vederii datorită lipsei de coordonare a activității globilor oculari, unul din ochi îndepărtându-se involuntar de axa vizuală. (<fr. *strabisme*)
- strabométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea gradului de strabism. (<fr. *strabomètre*)
- strabotomie** *s. f.* operație la mușchii ochiului pentru corectarea strabismului. (<fr. *strabotomie*)
- stracchino** *s. f.* brânză de vaci italiană, fabricată în apropiere de Milano. (<it. *stracchino*)
- strádál, -ă** *adj.* al străzii, de stradă. (<it. *stradale*)
- strádă** *s. f.* 1. drum (pavat) prin interiorul unui oraș, printre case etc. 2. locuitorii unei străzi (1). (<it. *strada*)
- stradella** *s. f.* stradă mică; străduță. (<it. *stradella*)
- Stradivárius** *s. n.* vioară, violă sau violoncel fabricate de Antonio Stradivarius sau asemănătoare acestora. (<fr. *stradivarius*)
- strai** *s. n. (mar.)* parămuș cu care se leagă partea superioară a catargului de proră. (<it. *straglio*)
- strangulá** *vb. I. tr., refl.* a (se) sugruma, a (se) gătui. *II. tr. 1.* a înăbuși, a sufoca. • (fig.) a împiedica exprimarea liberă, a suprima (libertățile). 2. a reduce, pe o porțiune mică, diametrul unei conducte. (<lat. *strangulare*)
- stranguláre** *s. f.* 1. acțiunea de a strangula; gătuire; strangulație. 2. zonă de reducere a secțiunii unui lichid aflat într-o conductă. • îngustare a unui drum. (<lat. *strangula*)
- strangulát, -ă** *adj.* mort prin strangulare; găuit. *O hernie -ă* = hernie cauzată de gătuirea intestinului. (<strangula)
- stranguláție** *s. f.* strangulare. (<fr. *strangulation*, lat. *strangulatio*)
- straniér, -ă** *s. m. f.* persoană venită din străinătate (într-o echipă sportivă). (<it. *straniero*)
- stranietáte** *s. f.* caracter straniu. (<straniu + *-itate*)
- strániu, -ie** *adj. (și adv.)* ciudat, neobișnuit, bizar. (<it. *stranio*)
- strapontină** *s. f.* 1. scaun fără spătar, rabatabil, în sălile de spectacol, pe culoarele de tren, în trăsură, autobuz. 2. funcție de importanță secundară într-o organizație, într-o adunare. (<fr. *strapontin*, it. *strapontino*)
- stras** *s. n.* substanță sticloasă care imită diamantul și alte pietre prețioase. (<fr. *strass*, germ. *Strass*)
- stratagémă** *s. f.* 1. manevră ingenioasă folosită în război pentru a înșela pe inamic. 2. șirețlic, viclesug, tertip. (<fr. *stratagème*, lat., gr. *stratagema*)
- stratamétru** *s. n.* instrument în sondaje miniere pentru măsurarea înclinației straturilor geologice. (<fr. *stratometre*)
- stratég** *s. m.* 1. (în Grecia antică) general, comandant

al unui polis; fiecare din cei 10 magistrați supremi ai Atenei, aleși pe un an. 2. comandant de oști cunosător al strategiei. 3. cel care conduce cu competență un oarecare număr de operații, care se descurcă cu abilitate în anumite situații politice. (<fr. *stratège*, lat. *strategus*, gr. *strategos*)

stratēgic, -ă *adj.* (referitor la strategie. • conform regulilor strategiei. • (fig.) foarte important, esențial pentru realizarea unui proiect. (<fr. *stratégique*)

strategie *s. f.* 1. demnitatea de strateg (1); unitate teritorială supusă acestuia. 2. ramură a științei (artei) militare care studiază problemele conducerii războiului în ansamblu și a acțiunilor militare de mare amploare. 3. determinare a direcției principale a acțiunilor proletariatului într-o anumită etapă a revoluției, în stabilirea sarcinilor fundamentale pentru atingerea obiectivelor etapei respective. 4. (inform.) comportament al omului sau al mașinii cu ocazia unui joc sau a unui conflict. 5. (fig.) arta de a folosi toate mijloacele disponibile în vederea asigurării succesului într-o luptă, într-o activitate. (<fr. *stratégie*)

STRATI-/STRATO- *elem.* „strat, pătură, sediment“, „stratosferă“. (<fr. *strati-*, *strato-*, cf. lat. *stratum*)

stratifică *vb. tr., refl.* 1. a (se) depune în straturi; a determina o stratificare. 2. a (se) așeza în straturi suprapuse. (<fr. *stratifier*, lat. *stratificare*)

stratificăre *s. f.* 1. faptul de a (se) stratifica; stratificație. • așezare a rocilor sedimentare în straturi suprapuse. 2. punere a semințelor sau butașilor în straturi succesive alternate cu nisip, în scopul păstrării lor și al favorizării germinăției sau înrădăcinării. 3. împărțire a populației unei societăți în diverse categorii, după poziția acestora în structura socială. (<stratifica)

stratificăție *s. f.* stratificare. (<fr. *stratification*)

stratiform, -ă *adj.* 1. care are forma sau compoziția unui strat; dispus în formă de straturi. 2. (despre nori) de tip stratus. (<fr. *stratiforme*)

stratigraf¹ *s. n.* tomograf. (<fr. *stratigraphie*)

stratigraf², -ă *s. m. f.* specialist în stratigrafie. (<stratigrafie)

stratigrafie *s. f.* 1. ramură a geologiei care studiază evoluția scoarței terestre; geologie istorică. 2. procedeu de cercetare arheologică prin studiu succesiv al straturilor unui teren. 3. tomografie. 4. dispunere pe o axă verticală în perspectivă cronologică sau socială a unor fapte de limbă. (<fr. *stratigraphie*)

stratisferă *s. f.* pătură de roci sedimentare de la suprafața litosferii. (<strati- + -feră)

STRATO- *v. strati-*

stratocūmulus *s. m.* formație de nori inferiori cu aspect de câlți sau de sfere de culoare cenușie, dispuse în rânduri ori în grupuri, la o altitudine între 50 m și 20 km; cumulostratus. (<fr. *strato-cumulus*)

stratojet *s. n.* avion stratosferic cu reacție. (<engl. *stratojet*)

stratométru *s. n.* aparat pentru determinarea direcției și înclinării straturilor străbătute de o gaură de sondă. (<fr. *stratometre*)

stratopăuză *s. f.* zona de trecere dintre stratosferă și mezosferă. (<fr. *stratopause*)

stratosferă *s. f.* strat al atmosferei între troposferă și ionosferă, prin creșterea temperaturii aerului și prezența unui strat de ozon. (<fr. *stratosphère*)

stratosfēric, -ă *adj.* 1. referitor la stratosferă. 2. (despre avioane) conceput pentru a zbura în stratosferă. (<fr. *stratosphérique*)

stratostăt *s. n.* aerostat cu nacelă ermetică destinată zborurilor stratosferice. (<fr. *stratostat*)

strátus *s. m.* formație de nori de culoare cenușie-închisă, cu aspect de strat uniform, la altitudini între 50 m și 2 km. (<fr., lat. *stratus*)

strătă *s. f.* registru contabil în care se înregistrează toate operațiile economice și financiare ale unei întreprinderi. (<germ. *Strazze*)

străinism *s. n.* element lexical de origine străină, de jargon; xenism. (<străin + -ism)

street /strij/ *s. n.* stradă. (<engl. *street*)

stréler *s. n.* dispozitiv de dilatare. (<germ. *Stähler*)

strepitoso /-zol/ *adv.* (muz.) zgometos, gălăgios. (<it. *streptos*)

STREPTO-/STREPSI- *elem.* „răsucit, spiralat“, „streptococ“. (<fr. *strepto-*, *strepsi-*, cf. gr. *streptos*, *strepsis*)

streptobacil *s. m.* bacil care, în mediu lichid, dă colonii în lanțuri. (<fr. *streptobacille*)

streptochinază *s. f.* produs extracelular de natură enzimatică, folosit în numeroase tratamente. (<fr. *streptokinase*)

streptocóc *s. m.* bacterie din grupa cocilor, ai cărei indivizi sunt grupați în lanțuri. (<fr. *streptocoque*)

streptococemie *s. f.* septicemie cu streptococi. (<fr. *streptococcémie*)

streptococid *s. n.* medicament împotriva streptococilor. (<fr. *streptococcide*)

streptococie *s. f.* infecție datorită streptococului. (<fr. *streptococcie*)

streptodermie *s. f.* afecțiune a mucoaselor și a pielii produsă de streptococi. (<fr. *streptodermie*)

streptodiferie *s. f.* formă de diferie în care streptococii se asociază cu bacilul difteric. (<fr. *streptodiphérie*)

streptolizină *s. f.* hemolizină produsă de streptococi. (<fr. *streptolysine*)

streptomicéte *s. f. pl.* gen de ciuperci actinomicete cu aspect filamentos, din care unele specii constituie sursa diferitelor antibiotice. (<fr. *streptomycètes*)

streptomicină *s. f.* antibiotic dintr-o ciupercă microscopică, cu acțiune bacteriostatică și bactericidă, folosit în tratamentul tuberculozei, meningitelor, septicemiilor etc. (<fr. *streptomycine*)

streptomicinorezistent, -ă *adj.* (despre microbi) față de care streptomicina este ineficace. (<fr. *streptomycino-résistant*)

streptomicinorezistentă *s. f.* însușirea unui microb de a fi devenit streptomicinorezistent. (<fr. *streptomycino-résistance*)

streptomicinoterapie *s. f.* tratament medical cu streptomicină. (<fr. *streptomycino-thérapie*)

streptopetal, -ă *adj.* cu petale răsucite. (<lat. *streptopetalus*)

stres *s. n.* 1. stare de încordare sau tensiune neuripsihică. 2. ansamblu de perturbații organice și psihice provocate de factori agresori variați; (*p. ext.*) ansamblul reacțiilor fiziologice, prin care organismul uman răspunde unui agent stresant, încercând să se apere și o bună încălzire a articulațiilor, într-un ritm lent, progresiv. (<engl. *stretching*)

stresă *vb. tr.* a produce stres (1). (<fr. *stresser*)

stresânt, -ă *adj.* care provoacă stres (1). (<fr. *stressant*)

stresór *s. n.* factor stresant. (<engl. *stressor*)

stretching *s. n.* gimnastică de mlădiere și întreținerea corpului, metodă modernă prin care se obține contracția și elongația musculară, dar și o bună încălzire a articulațiilor, într-un ritm lent, progresiv. (<engl. *stretching*)

strétto *I. s. m.* tehnică de compoziție, specifică muzicii baroce, care are în vedere intrarea unei a doua voci înainte ca prima să-și fi epuizat tema. **II. adv.** strângând, accelerând. (<it. *stretto*)

striă *vb. tr.* a executa striaii pe suprafața unui obiect. (<fr. *strier*)

striăt, -ă *adj.* cu striaii. **O mușchi** ~și = mușchi constituiți din fibre lungi. (<fr. *strié*, lat. *striatus*)

striăție *s. f.* dungă, linie foarte fină, în relief, paralelă cu alte dungii asemănătoare. (<fr. *striation*)

stricnînă *s. f.* alcaloid foarte toxic din nuca vomică, folosit în medicină ca stimulent și tonifiant al sistemului nervos central. (<fr. *strychnine*)

stricninizm *s. n.* intoxicație cu stricnînă. (după fr. *strychnisme*)

strict, -ă *adj.* 1. care nu admite excepție, abateri; riguros; exact; (*p. ext.*) sever, aspru. 2. (*bot.*; despre organe) tare, rigid. 3. (*mat.*) *inegalitate* ~ă = atribut a două elemente ale unei mulțimi, în care s-a definit o relație de ordine, comparabile și neegale. (<fr. *strict*, lat. *strictus*)

strictețe *s. f.* însușirea de a fi strict; rigurozitate; asprime, severitate. (după it. *strettezza*)

stricto sensu *loc. adv.* în sens restrâns, propriu-zis; strict. (<lat. *stricto sensu*)

structură *vb. tr.* a micșora secțiunea unei conducte pe o anumită porțiune din lungimea ei. (<*structură*)

structură *s. f.* îngustare a unui canal sau orificiu al organismului în urma unei boli. (<fr. *structure*, lat. *structura*, germ. *Struktur*)

stricturectomie *s. f.* rezecție a unei stricturi. (<fr. *stricturoctomie*)

stricturotomie *s. f.* debridare a unei stricturi. (<fr. *stricturotomie*)

stricțiune *s. f.* micșorare a dimensiunilor unui obiect; contracție. • conștricție. (<fr. *striction*, lat. *strictio*)

strident, -ă *adj. 1.* (despre sunete) ascuțit, tare, tipător, pătrunzător; (*p. ext.*) neplăcut, supărător. 2. (despre culori) bătător la ochi, tipător, distonant. • (*fig.*) izbitor. (<fr. *strident*, lat. *stridens*)

stridentă *s. f. 1.* însușirea a ceea ce este strident. 2. sunet, culoare, ton etc. strident. (<fr. *stridence*)

stridor *s. n.* sunet aspru, ascuțit. • respirație suierătoare produsă de o deformație congenitală a laringelui. (<lat., fr. *stridor*)

stridulant, -ă *adj.* (despre insecte și organele lor) care produce stridulație. (<fr. *stridulant*)

stridulație *s. f.* sunet ascuțit, țârâit produs de unele insecte, mai ales pentru ca unul dintre cele două sexe să-l cheme pe celălalt. (<fr. *stridulation*)

stridulós, -oasă *adj. 1.* care emite sunete stridente. 2. (despre respirație) care capătă caractere de stridor. (<fr. *striduleux*)

strie *s. f. 1.* grup de fibre nervoase. 2. leziune atrofică a pielii cu aspect liniar. (<fr. *strie*, lat. *stria*)

striga *s. f. 1.* vampir imaginat ca o femeie care chinuiește copiii, ia mana de la vaci etc. 2. pasăre răpitoare de noapte, galben-roșcată și cu pete brune, care se hrănește cu șoareci. 3. fluture cap-de-mort. (<fr. *strige*, lat. *striga*)

STRIGI- *elem.* „cucuvea”. (<fr. *strigi-*, cf. lat. *strix*, -*igis*, *strigā*)

strigide *s. f. pl.* familie de păsări strigiforme: bufnița, huhurezul, cucuveaua. (<fr. *strigidés*)

strigiforme *s. f.* ordin de păsări răpitoare nocturne, cu auzul și văzul foarte dezvoltate, cu cioc puternic și ascuțit: strigidele și alte familii înrudite. (<it. *strigiformi*)

strigil *s. n. 1.* raclor cu care romanii răcaiau murdăria de pe piele după întrecerile sportive sau în timpul băii. 2. canelură în formă de strigil (1), motiv decorativ frecvent mai ales pe sarcofage. (<fr. *strigile*, lat. *strigilis*)

strimer *s. n.* canal de gaz ionizat, care se formează în intervalul dintre doi electrozi sub tensiune. (<engl. *streamer*)

string *s. n.* denumire dată unor obiecte extrem de mici, componente ale lumii microscopice. (<engl. *string*)

stringéndo *adv.* (muz.) grăbind, accelerând mișcarea. (<it. *stringendo*)

stringént, -ă *adj.* care se impune cu necesitate, care nu suferă amânare; presant. (<it. *stringente*)

stringéntă *s. f.* însușirea de a fi stringent. (<it. *stringenza*)

stringher *s. n.* grîndă longitudinală în osatura unei nave, care rigidizează bordajul. (<germ. *Stringer*)

stringocéfál *s. m.* gen fosil de brahiopod cu cochilia prezentând valve puternic bombate, aproape circulare, și suprafață netedă. (<fr. *stringocéphale*)

strings *s. n.* grupa instrumentelor cu coarde și arcus dintr-o orchestră. (<engl. *string*)

strioscopie *s. f.* metodă de cercetare fotografică a fenomenelor care au loc în masa unui fluid într-un tunel aerodinamic. (<fr. *strioscopie*)

strip *s. n.* fâșie, bandă (de medicamente etc.). (<engl. *strip*)

stripá *vb. tr. 1.* a epura un fluid de fracțiunile sale volatile. 2. a desprinde și a scoate lingourile din lingotiere după solidificare. (<engl. *strip*, fr. *stripper*)

stripáj *s. n.* stripare. (după germ. *strippen*)

striper *I. s. n. 1.* dispozitiv pentru scoaterea lingourilor din lingotiere. 2. instrument în operația de stripping (2).
II. s. m. dansator. (<engl., fr. *stripper*, germ. *Stripper*)

stripping *s. n. 1.* stripare. 2. metodă chirurgicală în

golirea venelor pentru extragerea varicelor. (<engl., fr. *stripping*)

strip-tease /strip-tiz/ *s. n.* spectacol de cabaret, prin dezbrăcarea lentă și progresivă executată pe un fond muzical ori de dans, de una sau mai multe dansatoare. (<engl., fr. *strip-tease*)

stripteuz, -ă /-töz/ *s. m. f.* tână(ră) care prezintă numere de strip-tease în localuri de noapte. (după fr. *strip-teaseuse*)

striu *s. n.* ficcare dintre șanțurile mici, paralele, pe suprafața unui element de construcție, a unei piese ceramice etc.; parte plină care separă la o coloană canelurile. (<fr. *strie*)

strobil *s. m. 1.* fruct compus al coniferelor. • spic purtător de sporange, la ferigi etc. 2. corpul unui vierme inelat, din proglote. (<fr. *strobile*, lat. *strobilus*)

strobilăție *s. f.* înmulțire asexuată în meduze, pomind de la strobil, sau la tenie, pomind de la scolex. (<fr. *strobilation*)

strobilifer, -ă *adj.* prevăzut cu strobili. (<fr. *strobilifère*)

STROBO- *elem.* „ rotație, răsucire”, „întoarcere”. (<fr. *strobo-*, cf. gr. *strobos*)

strobografie *s. f.* studiu fotografic și analitic al mișcărilor periodice constând în înregistrarea intermitentă pe unul și același negativ a diferitelor poziții ale unui corp în mișcare, realizată prin întreruperea periodică fie a iluminării, fie a obturăției. (<fr. *strobographie*)

stroboscóp *s. n.* aparat optic folosit în stroboscopie. (<fr. *stroboscope*, germ. *Stroboskop*)

stroboscopie *s. f.* metodă de cercetare a proceselor, a mișcărilor periodice rapide în observarea lor la intervale de timp regulate. (<fr. *stroboscopie*)

STROF(O)-, -stróf(ă), -strofie *elem.* „răsucire, întoarcere, rotire, torsiune”. (<fr. *stroph/o/-, -strophe, -strophie*, cf. gr. *strophos, strophe*)

strofânt *s. m.* arbust tropical din ale cărui semințe se extrage strofantina. (<fr., lat. *strophantus*)

strofantină *s. f.* alcaloid foarte toxic din strofant, folosit în medicină. (<fr. *strophantine*)

strofă *s. f. 1.* (în tragedia greacă antică) partea cântată de cor, precedând antistrofa și epoda. 2. ficcare dintre diviziunile unei poezii, formată din mai multe versuri. (<fr. *strophe*, lat. *strophe*)

strofíc, -ă *adj. 1.* (despre versuri) care formează strofe. • (despre o piesă vocală) care se repetă identic, de fiecare dată însă pe versuri diferite. 2. (*geol.*) mișcare -ă = mișcare tectonică verticală. (<fr. *strophique*)

-strofie *v. strof(o)-*

strofión *s. n. 1.* eșarfă care susține sănii, purtată de femei în Grecia. 2. panglică pentru cap. (<fr. *strophion*)

strofism *s. n.* torsiune a unui organ vegetal ca reacție la excitații externe. (<fr. *strophisme*)

strofoldă *s. f.* curbă plană, loc geometric al focarelor conicelor prin intersectarea unui con cu un plan care se rotește în jurul unei perpendiculare pe o generatoare a conului. (<fr. *strophoïde*)

strofomanie *s. f.* torsiune teratologică a tulpinii în care filotaxia devine neregulată. (<fr. *strophomanie*)

strofotaxie *s. f.* aranjare a organelor vegetale în urma mișcării de răsucire. (<fr. *strophotaxie*)

strófulus *s. n.* prunigo infantil. (<fr. *strophulus*)

stroke /strook/ *s. n.* (*canotaj*) numărul de lovituri de vâslă pe minut; cadență, ritm; (*p. ext.*) cel care dictează ritmul vâslutului. (<engl. *stroke*)

strómă *s. f. 1.* (*anat.*) rețea de suport a unui organ din țesut conjunctiv, vase și nervi. • structură internă, spongioasă, a eritrocitului etc. 2. organ la unele ciuperci din hife în care se formează corpurile de fructificație. (<fr. *stroma*)

stromb *s. m. 1.* moluscă din mările tropicale, cu cochilia mare și groasă, care produce camee. 2. pâstăie spiralată. (<fr. *strombe*, lat. *strombus*)

strongil *s. m.* vierme nematod care parazitează intestinul unor animale domestice. (<fr. *strongyle*, lat. *strongylus*)

strongiloide *s. n. pl.* familie de viermi nematelminti; strongilul. (<fr. *strongyloïdes*)

strongilóză *s. f.* boală parazitată cauzată de strongil, prin tulburări digestive, debilitate etc. (<fr. *strongylose*)

- stronțianit** *s. n.* carbonat de stronțiu. (<fr. *strontianite*)
- stronțiu** *s. n.* metal alb-argintiu, asemănător calciului, în natură sub formă de celestină și stronțianit. (<fr. *strontium*)
- structură** *vb. tr.* a da o structură, a organiza. (<fr. *structurer*)
- structural, -ă** *adj.* referitor la structură, care formează o structură. (<fr. *structural*)
- structuralism** *s. n.* 1. denumire generică, diverse orientări metodologice și epistemologice contemporane, care privesc obiectele ca sisteme, ansambluri de elemente organizate, ce pot fi recombinate și transformate prin anumite procedee operaționale. 2. curent în lingvistica contemporană care studiază limba independent de sensurile cuvintelor și istoria societății, privind-o ca pe un sistem unitar de relații (fonetice și gramaticale) se ce condiționează reciproc. 3. gestaltism. (<fr. *structuralisme*)
- structuralist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al structuralismului. (<fr. *structuraliste*)
- structuralistică** *s. f.* studiu al structurării unui sistem de obiecte, fapte sau procese de cunoaștere. (<fr. *structural + -istică*)
- structuralmente** *adv.* din punct de vedere structural. (<fr. *structuralement*)
- structură** *s. f. I.* 1. ansamblu de elemente de construcție solidarizate între ele, care poartă toate sarcinile la care este supus acesta și le transmite la fundație. 2. mod de alcătuire internă a unui corp, a unui sistem. • dispoziție relativă a atomilor în molecula unei substanțe. • mod de grupare a moleculelor într-o substanță minerală. 3. mod de așezare a părților corpului animal sau vegetal ori ale țesuturilor. • (*psih.*) conformație, factură, formație. 4. fel de alcătuire a unei compoziții, a unei opere literare. • ~ *gramaticală* = mod specific fiecărei limbi de a organiza cuvintele în propoziții și fraze. II. mod de organizare a societății din punct de vedere economic, social, politic și cultural; orânduire. • mod de organizare a oricărei ramuri de producție. (<fr. *structure*, lat. *structura*)
- STRUM(I)** - *elem.* „tumoare, gușă, protuberanță”. (<fr. *strum/i-*, cf. lat. *struma*)
- strumă** *s. f. I.* 1. (*med.*) gușă. • (*bot.*) protuberanță în formă de gușă. 2. formație tumorală de formă neregulată. (<fr. *strume*, lat. *struma*)
- strumectomie** *s. f.* ablațiune a unei strume. (<fr. *strumectomie*)
- strumifer, -ă** *adj.* prevăzut cu protuberanțe. (<fr. *strumifere*)
- strumiform, -ă** *adj.* în formă de gușă sau de tumoare. (<fr. *strumiforme*)
- strumită** *s. f.* inflamație a glandei tiroide afectate de strumă. (<fr. *strumite*)
- strumós, -oasă** *adj.* scrofulos. (<fr. *strumeux*)
- stuc** *s. n.* mortar de ipsos cu praf de marmură, clei și diverse substanțe colorante, care prin uscare și lustruire imită marmura. (<it. *stucco*, germ. *Stuck*, fr. *stuc*)
- stucăt, -ă** *adj.* lucrat din stuc, ornat cu stucaturi. (<it. *stuccato*)
- stucător** *s. m.* muncitor specializat în lucrări de stucatură. (<it. *stuccatore*, fr. *stucateur*)
- stucătură** *s. f.* ornamentație în relief, din stuc, în interiorul clădirilor. (<it. *stuccatura*)
- stud-book** /*stád-buc/* *s. n.* registru în care sunt înregistrate genealogia și performanțele cailor de rasă. (<engl. *stud-book*)
- student, -ă** *s. m. f.* cel care urmează cursurile unei instituții de învățământ superior. (<germ. *Student*, it. *studente*, lat. *studens*)
- studentesc, -ească** *adj.* de student, al studenților. (după it. *studentesco*)
- studentie** *s. f.* timpul cât cineva este student; stare, viață de student. (<student + -ie)
- studentime** *s. f.* totalitatea studenților; mulțime de studenți. (<student + -ime)
- studia** *vb. I. tr. I.* a se ocupa cu munca de cercetare; a învăța. 2. a analiza, a cerceta. II. *tr., refl. a* (se) observa, a (se) cerceta cu atenție. (<it. *studiare*)
- studiát, -ă** *adj. I.* analizat, examinat, cercetat. 2. (*fig.*) lipsit de naturalețe, afectat. (<studia)
- studio** *s. n.* 1. cameră de studiu, de lucru a unui artist; fotograf etc. 2. pat, divan cu o ladă pentru păstrarea lenjeriei și cu etajere pentru cărți. 3. încăpere amenajată apesal în vederea reproducerii și transmiterii cât mai perfecte a programelor de radio și tv. • ansamblu de clădiri, instalații și amenajări speciale care deservesc procesul de turnare a filmelor. (<fr., engl., it. *studio*)
- studiós, -oasă** *adj.* care studiază cu sârguință, cu plăcere; înclinat către studiu. (<fr. *studieux*, it. *studioso*)
- stúdiu** *s. n. I.* acțiunea de a studia; muncă intelectuală care are ca scop însușirea de cunoștințe speciale, aprofundate. • cercetare, examinare amănunțită și aprofundată a unei probleme, a unui fenomen etc.; studiere. • însușire de cunoștințe științifice, învățatură. 2. materie de învățământ. 3. lucrare, operă științifică. 4. schiță a unui desen, a unei sculpturi proiectate. 5. compoziție muzicală cu caracter de virtuozitate, scrisă mai ales pentru exerciții. (<lat. *studium*, it. *studio*)
- stuficol, -ă** *adj.* de stof. (<stuf + -icol)
- stuficultură** *s. f.* cultivarea și exploatarea stufului. (<stuf + -cultură)
- stúka** *s. n.* bombardier german de atac în picaj, în cel de-al doilea război mondial. (<germ. *Stuka*)
- stunt man** /*stánt men/* *s. m. (cinem.)* acrobat expert în salturi mortale, căderi spectaculoase, sărituri etc., care dublează actorii sau apare în figurația filmelor de aventuri. (<engl. *stunt man*)
- stúpă** *s. f.* monument funerar hindus în care se păstrează cenușa sau relicvele unei căpetenii budiste. (<fr. *stupa*)
- stupefăcție** *s. f.* uimire extraordinară, uluire; stupeoare. (<fr. *stupéfaction*)
- stupefiá** *vb. tr.* a produce uimire, a ului, a năuci; a sidera. (<fr. *stupéfier*)
- stupefiánt, -ă** I. *adj.* care uimește, uluitor. II. *s. n.* substanță toxică (opiu, cocaină, heroină etc.) care inhibă centrul nervos, producând o stare de euforie trecătoare. (<fr. *stupéfiant*)
- stupid, -ă** *adj. I.* (și *adv.*) lipsit de sens, de rațiune; absurd. 2. (despre oameni) care denotă lipsă de inteligență; idiot, prost, mărginit, nătâng. (<fr. *stupide*, lat. *stupidus*)
- stupiditate** *s. f. I.* însușirea de a fi stupid; tâmpenie, prostie, imbecilitate. 2. faptă, vorbă de om stupid; exprimare lipsită de conținut. (<fr. *stupidité*, lat. *stupiditas*)
- stupilă** *s. f.* amorsă specială în trecut la tunuri pentru aprinderea pulberii de azvârlire a proiectilului. (după fr. *étoupille*)
- stupoare** *s. f. I.* stupefacție. 2. stare deprimantă care apare în unele psihoze, ducând la amuțire și la imobilitate completă; stupor. (<fr. *stupeur*, lat. *stupor*)
- stúpor** *s. n. (med.)* stupeoare (2). (<lat. *stupor*)
- sturióni** *s. m. pl.* ordin de pești răpitori din mările și apele dulci ale emisferei nordice, cu corpul alungit, fără solzi, acoperit cu plăci osoase; nisetrul, cega, morunul, acipenserizi. (<it. *storione*)
- sturionicultură** *s. f.* ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea sturionilor; acipensericultură. (<it. *sturionicoltura*)
- suáv, -ă** *adj.* delicat, fin, gingaș. (<fr. *suave*)
- suavitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este suav; delicatețe, finețe, gingășie. (<fr. *suavité*)
- SUB-** *pref.* „inferior” (spațial, ierarhic, calitativ sau dimensional), „derivat, ulterior”. (<fr. *sub-, sous-*, cf. lat. *sub*)
- subacút, -ă** *adj.* (despre boli) cu simptomatologie relativ slabă. (<engl. *subacute*)
- subacvátic, -ă** *adj.* care este, se petrece sub apă. (<fr. *subaquatique*)
- subadministrátor** *s. m.* (în trecut) ajutor al unui administrator. (<engl. *subadministrator*)
- subaerián, -ă** *adj.* din straturile inferioare ale atmosferei. (<fr. *subaérien*)
- subagént** *s. m.* persoană sau întreprindere care lucrează pe contul și în numele unui agent mandatar. (după fr. *sous-agent*)
- subalimentá** *vb. tr., refl. a* (se) alimenta în mod insuficient. (după fr. *sous-alimenter*)
- subalimentáție** *s. f.* subnutriție. (după fr. *sous-alimentation*)
- subalpin, -ă** *adj.* din regiunea imediat inferioară celei alpine; la poalele unor munți înalți (<fr. *subalpin*)

- subaltérn**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care este subordonat altuia mai mare în grad. (< fr. *subalterne*, lat. *subalternus*)
- subalternare** *s. f. (log.)* raport după care din adevărul judecății universale reiese adevărul judecății particulare corespondente, iar din înlăturarea judecății particulare rezultă înlăturarea judecății universale corespondente. (după germ. *Subalternation*)
- subamendament** *s. n.* propunere de modificare a unui amendament. (după fr. *sous-amendement*)
- subansamblu** *s. n.* parte componentă dintr-un ansamblu tehnic. (după fr. *sous-ensemble*)
- subantártic**, -ă *adj.* între zona antártică și cea temperată. (< engl. *subantarctic*)
- subantreprenór** *s. m.* antreprenor, întreprindere de construcții care execută o parte dintr-o lucrare contractată integral de altul. (după fr. *sous-entrepreneur*)
- subantrepriză** *s. f.* formă de contractare subordonată unei antreprize. (< sub- + *antrepriză*)
- subaprecia** *vb. tr., refl.* a (se) aprecia (pe cineva sau ceva) mai puțin decât valorează. (< sub- + *aprecia*)
- subárbă** *s. f.* 1. parte a maxilarului unui cal, pe sub care se trece căpăstrul. 2. (*mar.*) parămă care susține bompresul. (după fr. *sous-barbe*)
- subarborescént**, -ă *adj.* (despre arbuști) cu aspect de arbore, aproape arborescent. (< fr. *subarborescent*)
- subarborét** *s. n.* subetaj (2). (< sub- + *arborét*)
- subarbúst** *s. m.* arbust a cărui înălțime nu depășește 1 m. (< sub- + *arbust*)
- subártic**, -ă *adj.* între zona arctică și cea temperată. (< engl. *subarctic*)
- subarendá** *vb. tr.* a transmite cuiva folosința temporară a unui bun deținut în arendă. (< sub- + *arenda*)
- subarid**, -ă *adj.* parțial arid. (< engl. *subarid*)
- subarmonică** *s. f. (fiz.)* componentă armonică a unei mărmi periodice. (după fr. *sous-harmonique*)
- subasmént** *s. n.* 1. parte inferioară a unei construcții care formează fundația. 2. bază, fundament; soclu. (< fr. *soubassement*)
- subasociație** *s. f.* subdiviziune a unei asociații vegetale. (< engl. *subassociation*)
- subatómic**, -ă *adj.* (despre particule) care se află în atom. (< fr. *subatomique*)
- subcalibrát**, -ă *adj.* (despre un proiectil) cu un calibr inferior celui al guri de foc cu care e tras. (după fr. *sous-calibré*)
- subcanál** *s. n. (inform.)* componentă a canalului de intrare-ieșire, reprezentând circuitele utilizate pentru controlul operației de transfer de date între un echipament periferic și memoria principală. (după engl. *subchannel*)
- subcapilár**, -ă *adj.* aproape de grosimea părului. (< fr. *subcapillaire*)
- subcapitol** *s. n.* diviziune a unui capitol. (< sub- + *capitol*)
- subcarpátic**, -ă *adj.* în regiunea imediat inferioară celei carpatic. (< fr. *subcarpatique*)
- subcategoríe** *s. f.* diviziune a unei categorii. (< sub- + *categorie*)
- subchiriaș**, -ă *s. m. f.* cel care închiriază (o parte dintr-un) imobil de la alt chiriaș; sublocatar. (după fr. *sous-locataire*)
- subclásă** *s. f. (biol.)* categorie sistematică imediat inferioară clasei. (după fr. *sous-classe*)
- subclasificáre** *s. f.* clasificare secundară, făcută după o alta, în baza aceluiași criteriu. (după fr. *sous-classification*)
- subclaviculár**, -ă *adj.* situat sub claviculă. (după fr. *sous-claviculaire*)
- subclimáx** *s. n.* stadiu în evoluția unei formațiuni vegetale care premerge stadiului de climax (3). (< fr., lat. *subclimax*)
- subclíníc**, -ă *adj.* (despre boli) care nu determină manifestări evidente, cu o simptomatologie slabă. (după engl. *subclinical*)
- subcomisár** *s. m.* funcționar al vechii poliții, inferior în grad comisarului. (după fr. *sous-commissaire*)
- subcomisie** *s. f.* subdiviziune a unei comisii. (după fr. *sous-commission*)
- subcomité** *s. n.* subdiviziune a unui comitet. (după fr. *sous-comité*)
- subconsúm** *s. n.* consum de bunuri sub nivelul fiziologic necesar. (< sub- + *consum*)
- subconștiénț** *s. n.* treaptă a conștiinței care cuprinde idei și impresii ce au fost odată prezente în minte, dar care, nemaifiind în centrul atenției, rămân confuze, putând redeveni conștiente. (după fr. *subconscient*)
- subconștiénță** *s. f.* stare de conștiință obscură sau de semiconștiință. (după fr. *subconscience*)
- subcontinént** *s. n.* parte vastă, delimitată, a unui continent. (după fr. *sous-continent*)
- subcontract** *s. n.* contract secundar. (< engl. *subcontract*)
- subcontractáre** *s. f.* întocmire, realizare a unui subcontract. (< *subcontract*)
- subcontrafagót** *s. n.* fagot cu sunet mai grav decât al contrafagotului. (< sub- + *contrafagot*)
- subcontrár**, -ă *adj. (log.)*; despre propoziții) formată din aceiași termeni, dar una fiind afirmativă, iar cealaltă negativă. (< fr. *subcontraire*)
- subcontrarietáre** *s. f. (log.)* raport de ~ = raport între o judecată particular-affirmativă și una particular-negativă, prin aceea că nu pot fi ambele judecări false, dar pot fi ambele adevărate. (< sub- + *contrarietate*)
- subcortical**, -ă *adj.* sub scoarța creierului. (după fr. *sous-cortical*)
- subcostál**, -ă *adj. (anat.)* sub coaste. (< engl. *subcostal*)
- subcultúră** *s. f.* 1. tendință subiacentă de manifestare a unei culturi elementare. 2. subdiviziune a culturii naționale, caracterizată printr-o combinație de factori specifici unui grup social. 3. (*med.*) cultură care rezultă prin însămănțarea unei alte culturi într-un mediu oarecare. (< engl., fr. *subculture*)
- subcután**, -ă *adj.* subcutanat. (< germ. *subkutan*)
- subcutanáń**, -ă *adj.* sub piele; subcutan(eu). (după fr. *sous-cutané*)
- subcutanéu**, -ée *adj.* subcutanat. (după fr. *sous-cutané*)
- subdeșértic**, -ă *adj.* (despre o regiune) ale cărei caracteristici climatice și biologice sunt apropiate de cele ale deșertului; semiarid. (< fr. *subdésertique*)
- subdevelopeáre** *s. f.* dezvoltare insuficientă a unei emulsii fotosensibile. (după fr. *sous-développement*)
- subdevoltáre** *s. f.* stare a ceea ce este subdezvoltat. • fenomen social-economic specific unui grup de țări ale lumii contemporane, constând în insuficiența dezvoltare a forțelor de producție, în predominarea agriculturii și a industriei extractive. (după fr. *sous-développement*)
- subdialect** *s. n.* ramificație teritorială a unei limbi, între dialect și grai. (< engl. *subdialect*)
- subdimensionát**, -ă *adj.* sub dimensiunile nominale. (după fr. *sous-dimensionné*)
- subdistrict** *s. n.* subdiviziune a unui district. (< engl. *subdistrict*)
- subdivíde** *vb. tr.* a subîmpărți; a subdiviza. (după fr. *subdiviser*)
- subdivíză** *vb. tr.* a subdivide. (< fr. *subdiviser*)
- subdivizionár**, -ă *adj.* rezultat dintr-o subdiviziune. (< fr. *subdivisionnaire*)
- subdiviziúne** *s. f.* parte obținută prin împărțirea unei părți dintr-un tot deja împărțit; subîmpărțire. • (*geol.*) unitate de timp corespunzătoare unei etape din istoria Pământului: era, perioada, epoca, etajul. (< fr. *subdivision*)
- subdoméníu** *s. n.* subîmpărțire a unui domeniu (4). (după fr. *sous-domaine*)
- subdomináńtă** *s. f. (muz.)* treapta a patra a modurilor major și minor; acord construit pe această treaptă. (după fr. *sous-dominante*)
- subducție** *s. f.* scufundare a crustei oceanice sub o placă litosferică adiacentă. (< fr. *subduction*)
- subdúral**, -ă *adj.* (despre o parte a canalului rahidian) sub teaca durei mater. (< engl. *subdural*)
- subechipát**, -ă *adj.* insuficient înzestrat cu mijloace tehnice. (după fr. *sous-équipé*)
- subecuatorial**, -ă *adj.* situat în apropierea ecuatorului; specific acestei zone. (< fr. *subéquatorial*)
- subeditór**, -oáre *s. m. f.* persoană, editură care preia de la o altă editură publicarea unei opere. (< engl. *subeditor*)
- subepidermic**, -ă *adj.* sub epidermă. (după fr. *sous-épidermique*)

- súber** *s. n.* țesut vegetal din celule moarte, constituenții principal al scoarței; plută. (<fr., lat. *suber*)
- suberiform**, -ă *adj.* asemănător cu plută. (<lat. *suberiformis*)
- suberină** *s. f.* substanță organică impermeabilă caracteristică suberului. (<fr. *subérine*)
- suberóză** *s. f.* pneumoconioză provocată de plută. (<fr. *subérose*)
- subestimă** *vb. tr., refl.* a (se) subaprecia, a (se) subevalua. (după fr. *sous-estimer*)
- subetáj** *s. n. 1.* (geol.) subdiviziune a unui etaj. • (min.) porțiune dintr-un zăcămint în care se subdivide un etaj. 2. grup de arbori având funcția de a apăra un arboret de pătrunderea luminii. • etajul inferior al unui arboret; subarboret. (după fr. *sous-étage*)
- subevaluá** *vb. tr., refl.* a (se) subestima. (după fr. *sous-évaluer*)
- subexpúne** *vb. tr.* a expune insuficient la lumină o emulsie fotosensibilă. (după fr. *sous-exposer*)
- subfamilie** *s. f. (biol.)* subdiviziune a unei familii. (după fr. *sous-famille*)
- subfebríl**, -ă *adj.* în stare de febră ușoară. (<fr. *subfébrile*)
- subfebrilitáte** *s. f.* stare subfebrilă. (<fr. *subfébrilité*)
- subfilialá** *s. f.* secție a unei întreprinderi sau instituții, mai mică decât filiala. (<sub- + *filială*)
- subfilum** *s. n. (biol.)* categorie sistematică inferioară filumului. (<engl. *subphyllum*)
- subfrénic**, -ă *adj. (anat.)* sub diafragmă. (după fr. *sous-phrénique*)
- subfurnizór** *s. m.* furnizor secund. (<sub- + *furnizor*)
- subgén** *s. n. 1.* (biol.) categorie sistematică imediat inferioară genului. 2. clasă gramaticală care cuprinde, după un criteriu oarecare, numai anumite substantive din cadrul unui gen. (<engl. *subgenus*)
- subglaciár**, -ă *adj.* care se efectuează la baza unui ghețar, în contact cu rocile. (după fr. *sous-glaciaire*)
- subgrúp** *s. n. (mat.)* subdiviziune a unui grup (de elemente). (<engl. *sub-group*)
- subgrúpă** *s. f.* subdiviziune a unei grupe. (după fr. *sous-groupe*)
- subhemofilie** *s. f.* formă de hemofilie ușoară. (<sub- + *hemofilie*)
- subiacént**, -ă *adj.* imediat dedesubt. (<fr. *subjacent*, lat. *subiacens*)
- subicter** *s. n.* formă de icter cu virulență scăzută. (<fr. *subictère*)
- subiect** *I. s. n. 1.* chestiune de care se ocupă cineva, despre care se vorbește. • pricină, motiv. • totalitatea evenimentelor care constituie conținutul epic sau dramatic al unei opere literare, cinematografice etc. • (muz.) prima expunere a unei teme în cadrul formelor polifonice bazate pe imitație (invențiune, ricercar, fugă). 2. partea principală a unei propoziții, care indică cine îndeplinește sau suferă acțiunea verbului. • (log.) termen al judecății de predicăție, reprezentând noțiunea despre care se afirmă sau se neagă însușirea exprimată de predicatul logic. *II. s. m. 1.* omul ca ființă activă și conștientă. 2. persoană supusă observației, anchetei, experimentului. 3. (fin.) ~ *impozabil* = persoana fizică sau juridică supusă unui anumit impozit. (<lat. *subiectus*, *Ń* *subiectum*, după fr. *subjet*)
- subiectív**, -ă *adj. 1.* (fil.) care are loc în conștiință, care aparține subiectului (*II, 1.*). 2. subiectivist (*1.*). 3. care are un caracter personal, părtinitor, lipsit de obiectivitate. 4. *propoziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție subordinată care îndeplinește funcția de subiect al regentei. (<lat. *subiectivus*, fr. *subjectif*)
- subiectívă** *vb. tr.* a înfățișa, a prezenta (ceva) în felul său personal; a da un caracter personal. (<fr. *subjectiver*)
- subiectívism** *s. n. 1.* concepție filozofică idealistă care neagă existența lumii obiective, reducând realitatea la conștiință, la subiect (*II, 1.*). • (în teoria și practica socială) tendința de a ignora sau subaprecia rolul factorilor obiectivi ai dezvoltării, de a sustrage activitatea subiectului de sub determinismul lor. 2. atitudine personală, părtinitoare față de cineva sau ceva. (<fr. *subjectivisme*)
- subiectívist**, -ă *I. adj. 1.* care are tendințe de subiectivism (*1.*); referitor la subiectivism; subiectiv (*2.*); *2. (arte)* cu caracter personal. *II. s. m. f.* adept al subiectivismului. (<fr. *subjectiviste*)
- subiectívitate** *s. f. 1.* atitudine subiectivă (*3.*). 2. (fil.) caracter subiectiv (*1.*); totalitatea fenomenelor psihice. 3. tot ceea ce aparține subiectului (*II, 1.*). (<fr. *subjectivité*)
- subindustrializát**, -ă *adj.* (despre o regiune, o țară etc.) insuficient industrializat. (după fr. *sous-industrialisé*)
- subinginer** *s. m.* tehnician cu pregătire inferioară inginerului. (după fr. *sous-ingénieur*)
- subintendént** *s. m.* ajutor de intendent. (după fr. *sous-intendant*)
- subintendénță** *s. f.* serviciu în subordinea intendenței. (după fr. *sous-intendance*)
- subintitulá** *vb. tr.* a da un titlu secundar unei scrieri. (după fr. *sous-titrer*)
- subintránt** *s. n.* fenomen patologic al cărui nou acces începe înainte de terminarea celui precedent. (<fr. *subintran*)
- subinundáre** *s. f.* fenomen care afectează terenurile agricole și alte obiective economice, cauzat de infiltrarea apei prin fundația construcțiilor hidrotehnice. (după fr. *sous-inondation*)
- subinvolúție** *s. f.* regresivitate patologică care se petrece mai încet decât în mod normal. (<fr., engl. *subinvolution*)
- subit**, -ă *adj. (și adv.)* care se produce, pe neașteptate, brusc; neprevăzut, inopinat. (<fr. *subit*, lat. *subitus*)
- súbito** *adv. (muz.)* subit, pe neașteptate. (<it. *subito*)
- subimpárți** *vb. tr.* a împărți în mai multe părți mai mici o parte dintr-un întreg deja împărțit; a subdivida. (după fr. *subdiviser*)
- subimpárțire** *s. f.* acțiunea de a subimpărți; parte care intră în compunerea unei părți mai mari; subdiviziune. (<subimpărți)
- subînchiriá** *vb. tr.* a da cu chirie (o parte dintr-)un imobil, închiriat pe seama sa. • a închiria o parte dintr-un imobil de la locatarul principal. (după fr. *sous-louer*)
- subîncrengátură** *s. f.* categorie sistematică inferioară încrengăturii. (după fr. *sous-embranchement*)
- subintinde** *vb. tr. (geom.)* a uni extremitățile unui arc. (după fr. *sous-tendre*)
- subînțelege** *vb. refl.* a lăsa să se înțeleagă, a se înțelege de la sine. (după fr. *sous-entendre*)
- subînțeleș** *s. n.* ceea ce reiese sau se înțelege de la sine. *O a vorbi cu ~* = a face anumite aluzii. (<subînțelege)
- subiectil** *s. n. (arte)* suport care trebuie acoperit cu vernis sau altă soluție similară pentru a se putea picta pe el. (<fr. *subjectile*)
- subiectiúne** *s. f.* ridicare a unei chestiuni, a unei probleme la care răspunde însuși cel care a pus-o. (<fr. *subjection*, lat. *subiectio*)
- subjonctív** *s. n.* conjunctiv. (<fr. *subjunctif*)
- subjugá** *vb. tr. 1.* a supune cu forța (o țară, un popor); a robi. 2. a răpi libertatea și independența cuiva. • (fig.) a domina, a supune. (<fr. *subjuguier*)
- subletál**, -ă *adj.* aproape mortal; în măsură să provoace moartea. (<fr. *subléthal*)
- subligácul** *s. m.* sort. (<lat. *subligaculum*)
- sublím**, -ă *I. adj.* aflat la un înalt grad de perfecțiune, de desăvârșire morală sau intelectuală; superb, înălțător. • de o perfecțiune, de o frumusețe neîntrecută. *II. s. n.* categorie a esteticii, care exprimă însușirea unor obiecte sau procese de o amploare neobișnuită, a unor acte umane de excepțională noblete morală, capabile să provoace un sentiment de elevație, uimire și admirație; forma cea mai înaltă a perfecțiunii. (<fr. *sublime*, lat. *sublimis*)
- sublímá** *vb. I. intr. 1.* (despre substanțe) a trece din stare solidă direct în stare de vapori. 2. a curăța de orice amestec impur sau străin. • (psihan.) a deplasa energia izvorată din porniri instinctuale și egoiste spre atingerea unor scopuri altruiste și spirituale. *II. refl., tr., intr.* a (se) transpune pe un plan superior, în sentimente superioare. • (fig.) a (se) purifica, a se rafina. (<fr. *sublimier*, lat. *sublimare*)
- sublímát** *s. m.* produs obținut prin sublimare. *O ~ corosiv* = biclorură de mercur, albă, cristalizată, foarte toxică, dezinfecant extern. (<germ. *Sublimat*, fr. *sublimé*)
- sublíminal**, -ă *adj.* inferior pragului conștiinței. *O excitație ~ă* = excitație foarte slabă, sub nivelul pragului

- senzorial, care nu poate provoca o senzație. (<fr. *subliminal*)
- sublimitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este sublim; perfecțiune, desăvârșire. (<fr. *sublimité*)
- sublingual**, -ă *adj.* situat sub limbă. (<fr. *sublingual*)
- sublinia** *vb. tr.* 1. a trage una sau mai multe linii sub un text scris pentru a-l scoate în evidență. 2. (*fig.*) a pune în evidență, a accentua, a întâri, a releva. (după fr. *souligner*)
- subliniere** *s. f.* acțiunea de a sublinia; subliniat; linie care se trage sub un cuvânt, sub un text pentru a-l scoate în evidență. (<*sublinia*)
- sublimer**, -ă *adj.* lipsit de calitățile literaturii adevărate. (<engl. *subliterary*)
- subliteratură** *s. f.* literatură de proastă calitate. (după engl. *subliterature*)
- sublitoral**, -ă *adj.* (despre porțiuni ale platformei continentale) pe care se găsește forme de relief litoral submerse. (<fr., engl. *sublittoral*)
- sublocatar**, -ă *s. m. f.* subchiriaș. (după fr. *sous-locataire*)
- sublocotenent** *s. m.* primul grad de ofițer în armată. (după fr. *sous-lieutenant*)
- sublunar**, -ă *adj.* 1. între Pământ și orbita Lunii. 2. pe pământ, în lumea aceasta. (<fr. *sublunaire*)
- subluxație** *s. f.* luxație ușoară. (<fr. *subluxation*)
- submamăr**, -ă *adj.* situat sub sân. (după fr. *sous-mammaire*)
- submandibular**, -ă *adj.* sub mandibulă; submaxilar. (<engl. *submandibular*)
- submarginal**, -ă *adj.* mai mult decât marginal; inferior. (<engl. *submarginal*)
- submarin**, -ă *I. adj.* care se găsește, se petrece sub suprafața mării. *II. s. n.* navă specială construită pentru a putea naviga sub apă; submersibil. (după fr. *sous-marin*, *III*/ engl. *submarine*)
- submatitate** *s. f. (med.)* reducere a sonorității unui organ de percepție. (<fr. *submatité*)
- submaxilar**, -ă *adj.* submandibular. (după fr. *sous-maxillaire*)
- submaxilită** *s. f.* inflamație a glandelor submaxilare. (după fr. *sous-maxillite*)
- submediantă** *s. f. (muz.)* contradominantă. (după fr. *sous-médiant*)
- submedie** *s. f.* proporție de cifre mai mică decât media. (<*sub-* + *medie*)
- submediocritate** *s. f.* lucrare, persoană etc. lipsită total de calități. (<*sub-* + *mediocritate*)
- submediocru**, -ă *adj.* de calitate inferioară, îndoielnică. • (despre manifestări ale oamenilor) care denotă lipsă de calități. (după fr. *sous-médiocre*)
- submediteranean**, -ă *adj.* (despre specii de plante) în afara ariei de cultură a măslinului. (<*sub-* + *mediteranean*)
- submerge** *vb. tr.* 1. a inunda, a acoperi cu apă. 2. a scufunda, a băga complet într-un lichid. 3. (*fig.*) a invada, a năpădi, a copleși. (<fr. *submerge*, lat. *submergere*)
- submergent**, -ă *adj.* care submerge. (<*submergență*)
- submergență** *s. f.* submersiune (1). (<engl. *submergence*)
- submers**, -ă *adj.* care se scufundă complet în apă; natant. (<germ. *submers*, lat. *submersus*)
- submersibil**, -ă *I. adj.* adaptat pentru a putea pluti sau acționa sub apă. • (despre construcții) care poate fi depășit de apă de la anumite niveluri prestabilite. *II. s. n.* submarin. (<fr. *submersible*)
- submersibilitate** *s. f.* calitatea a ceea ce este submersibil. (<fr. *submersibilité*)
- submersiune** *s. f.* 1. scufundare în apă (a unui corp, a unei regiuni etc.). • înecare. 2. metodă de irigație în culturile de orez, constând din acoperirea solului cu un strat de apă. (<fr. *submersion*)
- submicron** *s. m.* ultramicon. (<engl. *submicron*)
- submicroscopice**, -ă *adj.* de dimensiuni mai mici decât cele observabile la microscopul optic. (<engl. *submicroscopic*)
- submină** *vb. tr.* a ataca pe ascuns, prin intrigi și uneltiri; a zădărnici. (după fr. *sous-miner*)
- subminare** *s. f.* 1. acțiunea de a submina. 2. (*geol.*) formarea de nișe la baza unor abrupturi și versante, care provoacă surparea acestora. (<*submina*)
- submontan**, -ă *adj.* în imediata apropiere a munților. (<engl. *submontane*)
- submultiplu** *s. m.* 1. mărime care intră de un număr exact de ori într-o mărime de aceeași natură. 2. fiecare dintre subdiviziunile unităților în sistemul de măsuri și greutate. (după fr. *sous-multiple*)
- subnarcoză** *s. f.* somn ușor, incomplet, provocat prin folosirea de anestezice generale în doze slabe. (<fr. *subnarcose*)
- subnormal**, -ă *I. adj.* cu dezvoltare intelectuală sau fizică întârziată. *II. s. f. (mat.)* segment determinat de proiecția ortogonală pe axa absciselor a unui punct de pe o curbă plană și de intersecția la curbă a normalei cu această axă în punctul considerat. (după fr. *sous-normal*)
- subnuclear**, -ă *adj. (fiz.)* referitor la substructurile existente în particule; care intră în componența nucleului atomic. (<engl. *subnuclear*)
- subnutrit**, -ă *adj.* care suferă de subnutriție; subalimentat. (<*sub-* + *nutrit*)
- subnutriție** *s. f.* 1. nutriție insuficientă; subalimentație. 2. stare patologică cronică datorată unei alimentații insuficiente, tulburării absorbției intestinale sau creșterii cheltuielilor energetice ale organismului. (după fr. *sous-nutrition*)
- suboceanic**, -ă *adj.* situat sub apele oceanice. (<engl. *suboceanic*)
- subofițer** *s. m.* grad superior sergentului și inferior sublocotenentului. (după fr. *sous-officier*)
- suborbital**, -ă *adj.* (despre caracteristicile unui vehicul spațial) imediat înainte de a putea fi plasat pe orbită. (<fr. *suborbital*)
- suborbitar**, -ă *adj. (anat.)* sub orbită. (după fr. *sous-orbitaire*)
- subordin** *s. n. (biol.)* categorie sistematică inferioară ordinului. (după fr. *sous-ordre*)
- subordinare** *s. f.* subordonare. *O în ~ (le cuiva)* = inferior, de rang mai mic, sub conducerea cuiva. (<it. *subordine*)
- subordona** *vb. tr.* a face ca cineva sau ceva să depindă de altcineva sau de altceva; a determina o ordine de dependență de la inferior la superior; a supune. (<fr. *subordonner*)
- subordonare** *s. f.* 1. acțiunea de a subordona; dependență, supunere. 2. raport sintactic de dependență gramaticală între un element subordonat și un element regent. 3. cuprindere a unei noțiuni cu sferă mai mică în alta cu sferă mai mare. (<*subordona*)
- subordonat**, -ă *I. adj.* care se subordonează. *O poziție ~ă* (și *s. f.*) = propoziție care determină o altă propoziție, depinzând de ea; propoziție secundară; *noțiune ~ă* = noțiune mai puțin generală care se cuprinde în alta cu sferă mai mare. *II. s. m. f.* inferior; subaltern. (<fr. *subordonné*)
- subordonator**, -oare *adj.* care subordonează. *O conjuncție ~oare* = conjuncție care stabilește un raport de subordonare (2) între propozițiile subordonate și regentă. (<*subordona* + *-tor*)
- suborizont** *s. n. (geol.)* subdiviziune a unui orizont. (după fr. *sous-horizon*)
- subovát**, -ă *adj.* aproape ovat. (<lat. *subovatus*, fr. *subové*)
- suboxid** *s. m.* oxid care conține mai puțin oxigen decât oxidul normal. (<germ. *Suboxyd*)
- subparcelă** *s. f.* porțiune dintr-o pădure, omogenă ca arbore, diferențiată în scopul lucrărilor de amenajare a pădurii. (după fr. *sous-parcelle*)
- subperioadă** *s. f.* subdiviziune a unei perioade. (<*sub-* + *perioadă*)
- subperitoneal**, -ă *adj.* situat în cavitatea abdominală-pelvică, sub peritoneu. (după fr. *sous-péritoneal*)
- subpolár**, -ă *adj.* în apropierea polilor, între 60° și 66°30' latitudine nordică și sudică; specific acestei zone. (<engl., germ. *subpolar*)

subponderal, -ă *adj.* (*med.*) sub greutatea normală. (<sub- + ponderal)

subpopulat, -ă *adj.* (despre orașe, țări etc.) populat insuficient. (după fr. *sous-peuple*)

subprefect *s. m.* (în trecut) funcționar care administră o plasă sau un județ ca ajutor al prefectului. (după fr. *sous-préfet*)

subprefectură *s. f.* (în trecut) 1. funcția de subprefect. 2. plasă administrată de un subprefect. * comună reședință a subprefectului; localul în care funcționa subprefectura. (după fr. *sous-préfecture*)

subpresiune *s. f.* 1. presiune mai joasă decât o presiune considerată normală. 2. (*constr.*) împingere bruscă a pământului în lucrări de consolidare. (după fr. *sous-presion*)

subproducție *s. f.* producție inferioară nevoilor solvabile ale consumatorilor. (după fr. *sous-production*)

subprodus *s. n.* 1. produs în procesul de fabricație al altui produs. 2. produs de calitate inferioară. (după fr. *sous-produit*)

subprogram *s. n.* parte a unui program. * (*inform.*) secvență a instrucțiunii destinată unui ordinator care permite rezolvarea unei părți a problemei și care poate fi încorporată într-un program principal. (<engl. *sub-program*)

subradiér *s. n.* (*constr.*) strat de egalizare sau placă de susținere a izolării hidrofuge sub un radiator. (după fr. *sous-radier*)

subramură *s. f.* sector de activitate subordonat unei ramuri. (<sub- + ramură)

subráu *s. n.* bucată de pânză cauciucată sau din material plastic care se aplică la subsuoara hainelor, contra transpirației. (<fr. *sous-bras*)

subredacție *s. f.* redacție locală a unui ziar, a unei reviste etc. care au sediul central în capitală. (<sub- + redacție)

subrefracție *s. f.* refracție a undelor radioelectrice în troposferă, mai puțin pronunțată decât refracția în atmosfera standard. (după fr. *infrarefraction*)

subregiune *s. f.* subdiviziune a unei regiuni geografice. (<engl. *subregion*)

subrègn *s. n.* (*biol.*) categorie sistematică mai mică decât regnul. (după fr. *sous-règne*)

subrétă *s. f.* față angajată într-o casă pentru anumite treburi de gospodărie; cameristă. (<fr. *soubrette*)

subrogă *vb. tr., refl. (jur.)* a înlocui pe cineva, a se substitui cuiva în exercitarea anumitor drepturi sau obligații. (<fr. *subroger*, lat. *subrogare*)

subrogătoriu, -ie *adj.* care substituie. (<fr. *subrogatoire*)

subrogație *s. f.* subrogare. (<fr. *subrogation*)

subrubrică *s. f.* subdiviziune a unei rubrici. (<sub- + rubrică)

subrutină *s. f.* (*inform.*) unitate independentă de program, plasată în memorie în altă zonă decât programul principal. (<engl. *subroutine*)

subscapular, -ă *adj.* *s. m.* (mușchi, nerv) plasat sub omoplat. (<engl. *subscapular*)

subscrie *vb. I. tr.* a semna, a aproba semnând (un act), a iscăli; (*p. ext.*) a-și da consimțământul, a încuviința. **II. intr.** a aduce o contribuție bănească. (după fr. *souscrire*, lat. *subscribere*)

subscriitor, -oare *s. m. f.* cel care subscrie (II). (după fr. *souscripteur*)

subscripție *s. f.* subscriere. * sumă de bani cu care se angajează cineva, în baza unei semnături, să contribuie la o operă de interes public sau particular. **O listă de ~** = document pe baza căruia se adună o asemenea sumă. (<lat. *subscriptio*, după fr. *souscription*)

subscris, -ă *s. m. f.* subsemnat. (<subscriere)

subsecretár *s. m.* ~ de *stat* = înalt funcționar care conduce un departament sau o parte din administrația centrală (ca delegat al ministrului). (după fr. *sous-secretaire*)

subsecretariat *s. n.* funcția, rangul de subsecretar de stat. (după fr. *sous-secrétariat*)

subsector *s. n.* 1. subdiviziune a unui sector. 2. (*mil.*) zonă dintr-un sector încredințată unei unități (regiment). (după fr. *sous-secteur*)

subsecție *s. f.* subdiviziune a unei secții. (<engl. *sub-section*)

subsecvânt, -ă *adj.* 1. care urmează, care vine după...; (*p. ext.*) care decurge din... 2. (despre un curs de apă, o depresiune) dezvoltat la piciorul unui relief monoclinal, perpendicular pe direcția de înclinare a straturilor. (<fr. *subsequent*, lat. *subsequens*)

subsecvântă *s. f.* însușirea de a fi subsecvent. (<engl. *subsequence*)

subsemnă *vb. tr.* a subscrie, a semna. (după fr. *sous-signer*)

subsemnat, -ă *s. m. f.* (*art.*; în formule de cereri etc.) cel care semnează (mai jos) un text, o cerere; subscris. (după fr. *soûsigné*)

subserie *s. f.* porțiune dintr-o pădure în cuprinsul unei serii de exploatare. (<engl. *subseries*)

subsidență *s. f.* 1. (*met.*) mișcare de coborâre a unor mase de aer atmosferic, însoțită de încălzirea acestora. 2. scufundare lentă și progresivă a fundului unui bazin sau a unei depresiuni, odată cu sedimentarea acestora. * proces de coborâre lentă a suprafeței solului ca urmare a pierderii unor componente ale acestuia. (<fr. *subsidence*, lat. *subsidentia*)

subsidiár, -ă *adj.* care se adaugă ca element secundar pentru întărirea argumentelor principale într-o discuție; complementar, auxiliar, secundar. **O în ~** = în al doilea rând, pe lângă aceasta. (<fr. *subsidiare*, lat. *subsidiarius*)

subsidiu *s. n.* subvenție. (<fr. *subsidi*, lat. *subsidium*)

subsistem *s. n.* parte dintr-un sistem de sine stătător într-un proces. (după fr. *sous-système*)

subsól *s. n.* 1. partea imediat inferioară solului, de sub suprafața pământului; totalitatea rocilor aflate sub nivelul solului. 2. parte a unei clădiri sub nivelul solului. 3. loc în partea de jos a unei cărți unde se tipăresc note explicative. * partea de jos a unei pagini de publicație periodică unde se publică pe întreaga lungime a foii recenzii, articole literare sau științifice etc. (după fr. *sous-sol*)

subsoláj *s. n.* scormonire a pământului la arat sub adâncimea la care pătrunde plugul. (după fr. *sous-solage*)

subsolier *s. n.* unealtă agricolă pentru afanarea adâncă a solurilor compacte, înainte de a se efectua arătura de desfundare. (după fr. *sous-soleuse*)

sobsonic, -ă *adj.*, *s. n.* (avion) care se deplasează cu o viteză inferioară vitezei sunetului. (<fr. *subsonique*)

subspecie *s. f.* subdiviziune a unei specii. (<engl. *sub-species*)

subspontan, -ă *adj.* (despre plante) menționat, dezvoltat într-o regiune nouă. (<fr. *sub-spontané*)

substantív I. *s. n.* parte de vorbire flexibilă care denumește ființe, lucruri, noțiuni abstracte etc. **II. adj.** *colorant* ~ = materie colorantă care vopsește direct fibrele textile (vegetale), fără ajutorul mordanților. (<fr. *substantif*, lat. *substantivum*)

substantivá *vb. tr., refl.* a (se) transforma în substantiv, a (se) substantiviza. (<fr. *substantiver*)

substantivál, -ă *adj.* care ține de substantiv. * cu valoare de substantiv. * (*adv.*) cu funcție de substantiv. (<fr. *substantival*)

substantivitate *s. f.* afinitate a coloranților substantivi. (<fr. *substantivité*)

substantivizá *vb. tr., refl.* a (se) substantiviza. (<engl. *substantivize*)

substánță *s. f.* 1. corp cu compoziție și structură chimică omogenă. * materie. 2. categorie filozofică desemnând esența comună și stabilă a tuturor lucrurilor, precum și ceea ce există de sine stătător. * substratul permanent al tuturor transformărilor. 3. (*fig.*) partea fundamentală, constitutivă a unui lucru; esență, esențial. (<fr. *substance*, lat. *substantia*)

substanțial, -ă *adj.* 1. esențial, principal. * important, însemnat, mare. * (*fig.*) bogat în idei, plin de miez. 2. (despre alimente) bogat în substanțe hrănitoare; nutritiv, consistent. 3. care aparține substanței (2). (<fr. *substantiel*)

substanțialism *s. n.* denumire dată teoriilor care susțin existența substanței (2). (<fr. *substantialisme*)

substanțialist, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al substanțialismului. (<fr. *substantialiste*)

substanțialitate *s. f.* capacitatea de a fi substanțial. (<fr. *substantialité*, lat. *substantialitas*)

- substanțializă** *vb. tr.* a da un caracter substanțial, a esențializa. (< *substanțial* + *-iza*)
- substanțialmente** *adv.* (în mod) substanțial, capital, esențial. (< fr. *substantiellement*)
- substație** *s. f.* stație secundară, intermediară. (după fr. *sous-station*)
- substituent** *s. m.* 1. substanță care poate înlocui o altă substanță cu care are proprietăți asemănătoare; succedaneu. 2. substituit (3). (< germ. *Substituent*; it. *substituente*)
- substitui** *vb. I. tr., refl.* a (se) situa în locul altuia; a înlocui. **II. tr. 1. (mat.)** a înlocui într-o expresie un element (sau mai multe) prin altul (sau prin altele). 2. (*jur.*) a desemna o a doua persoană care să primească donația sau să moștenească averea în lipsa (sau la decesul) primului beneficiar. (< fr. *substituer*, lat. *substituere*)
- substituibil**, **-ă** *adj.* care poate fi substituit. (după it. *sostituibile*)
- substituibilitate** *s. f.* însușirea de a fi substituibil. (după it. *sostituibilità*)
- substituire** *s. f.* acțiunea de a (se) substitui; înlocuire. **O (jur.)** ~ de persoane = înlocuire constând în a(-și) atribui altei persoane o identitate falsă. (< *substitui*)
- substituit** *s. m. 1.* cel care ține locul titularului. • ceea ce ține locul unui lucru, care i se substituie. 2. produs industrial care înlocuiește un produs mai vechi. 3. element lingvistic care poate înlocui, în aceleași condiții gramaticale, un alt element lingvistic; substituent (2). (< fr. *substituit*, lat. *substitutus*)
- substitutiv**, **-ă** *adj.* care substituie. • (despre o medicație) care urmărește a compensa un deficit organic. (< fr. *substitutif*)
- substituție** *s. f.* substituire. **O metoda ~i** = metodă de rezolvare a unui sistem de ecuații algebrice care constă în înlocuirea unei necunoscute dintr-una din ecuații cu valoarea ei, dedusă din cealaltă ecuație. • (*chim.*) înlocuirea unui atom sau a unui radical dintr-o moleculă printr-un alt atom sau prin alt radical. • (*lingv.*) înlocuire a unui sunet prin altul. • dispoziție prin care un moștenitor este obligat să transmită la moartea sa bunurile moștenite unei persoane desemnate ca succesorul său obligatoriu. (< fr. *substitution*, lat. *substitutio*)
- substractiv**, **-ă** *adj. 1. (mat.; despre numere, segmente)* care se succedă dintr-un număr, segment etc. 2. (despre amestecuri de culori) care se realizează prin eliminarea unui domeniu din spectrul luminii albe. (< fr. *soustractif*)
- substrat** *s. n. 1.* baza materială a diferitelor proprietăți ale unui obiect; (*p. ext.*) conținut. (*fig.*) cauză adevărată, dar ascunsă, a unei acțiuni etc. 2. strat peste care s-a așezat un alt strat. • suport de care este fixată o plantă sau un animal sedentar etc. 3. totalitatea elementelor lingvistice pătrunse într-o limbă nouă din limba unei populații mai vechi, dispărut în urma unei cuceriri, a unei migrații sau a unei colonizări. 4. substanță chimică asupra căreia acționează o enzimă. (< fr. *substrat*, lat. *substratum*)
- substructură** *s. f. 1.* subîmpărțire a unei structuri. 2. construcție subterană situată sub o altă construcție. 3. (*fiz.*) structură a materiei din interiorul particulelor. (< fr., engl. *substructure*)
- substrucție** *s. f. 1. (arhit.)* parte inferioară a unei construcții. • temelie, fundament. 2. (*fil.*) deducție a principiilor care stau la baza unui ansamblu structural. (< fr., engl. *substruction*)
- subsumă** *vb. tr.* a include, a subordona o noțiune în sfera altei noțiuni mai largi. (< fr. *subsumer*)
- subsumabil**, **-ă** *adj.* care se poate subsuma. (< fr. *subsumable*)
- subșef** *s. m.* cel care secundează pe șef într-un serviciu, în lipsa acestuia. (după fr. *sous-chef*)
- subtangentă** *s. f. (mat.)* segment determinat de proiecția ortogonală pe axa absciselor a unui punct de pe o curbă plană și de intersecția tangentei la curbă în acel punct cu axa absciselor. (după fr. *sous-tangente*)
- subțemă** *s. f.* temă care derivă și se subordonează unei teme principale. (< *sub-* + *temă*)
- subtensiune** *s. f.* tensiune electrică inferioară, mai joasă decât o tensiune dată. (după fr. *sous-tension*)
- subterán**, **-ă** *I. adj. 1.* aflat sub nivelul solului. • sub pământ. 2. (*fig.; și adv.*) ilegal; secret. **II. s. n. mină**
- (1). **III. s. f.** încăpere, galerie sub pământ. (< fr. *souterrain*, lat. *subterraneus*)
- subterfugiu** *s. n.* mijloc abil de a ieși dintr-o încurcătură; viclenie. (< fr. *subterfuge*, lat. *subterfugium*)
- subtést** *s. n.* substrat psihologic și de idei sugerat de un text. (după fr. *sous-texte*)
- subtextual**, **-ă** *adj. (și adv.)* referitor la subtext, determinat de subtext. (< *subtext* + *-u(al)*)
- subtil**, **-ă** *adj. 1.* care prinde și redă cele mai fine nuanțe; fin, ascuțit, pătrunzător, ager. 2. greu de pătruns, de înțeles, datorită unei fineți profunde. • care tratează despre chestiuni grele, abstracte. (< fr. *subtil*, lat. *subtilis*)
- subtilitate** *s. f. 1.* însușirea a ceea ce este subtil. 2. (*pl.*) raționament, judecată subtilă. (< fr. *subtilité*, lat. *subtilitas*)
- subtiliză** *vb. I. tr. 1.* a face subtil, fin, pătrunzător. 2. (*arg.*) a face ceva să dispară pe nesimțite; a sustrage, a fura. **II. intr.** a folosi subtilități, a avea mult rafinament. (< fr. *subtiliser*)
- subtip** *s. n.* subdiviziune a unui tip de obiecte sau fenomene. (< engl. *subtype*)
- subtiraj** *s. n.* pierdere de apă din albia unui râu în favoarea unor cursuri subterane: carstice. (< *sub-* + *tiraj*)
- subtitlu** *s. n. 1.* al doilea titlu care completează titlul principal sub care stă scris. 2. (*cinem.*) textul imprimat pe peliculă, în partea inferioară, cuprinzând traducerea comentariului sau a dialogurilor din versiunea originală. (după fr. *sous-titre*)
- subtitră** *vb. tr.* a pune subtitlu la un film, la un articol de presă. (după fr. *sous-titrer*)
- subtitraj** *s. n.* subtitrare. (după fr. *sous-titrage*)
- subtón** *s. n. (muz.)* treapta a șaptea a unei game, la distanță de un ton întreg față de tonică. (< engl. *subton*)
- subtónică** *s. f. (muz.)* sunetul corespunzător dreptei a șaptea a modurilor majore melodice și minore naturale, la intervalul de un ton, față de tonică. (< *sub-* + *tonică*)
- subtraversă** *vb. tr.* a traversa pe dedesubt. (< *sub-* + *traversa*)
- subtraversare** *s. f. 1.* acțiunea de a subtraversa. 2. construcție hidrotehnică ce asigură trecerea unui curs de apă, canal, conductă pe sub un dig, cale de comunicație etc. 3. (*mar.*) încolțire a traversei ancorei de către lanțul acesteia. (< *subtraversa*)
- subtrib** *s. n. (biol.)* categorie sistematică inferioară tribului. (< engl. *subtribe*, lat. *subtribus*)
- subtropical**, **-ă** *adj.* în zona dintre tropice și 40° latitudine nordică și sudică; specific acestei zone. **O climă ~ă** = climă caldă de tranziție, între cea tropicală și cea temperată, cu două anotimpuri, unul secetos, vara, și altul ploios, iarna. (< fr. *subtropical*)
- subulăt**, **-ă** *adj. (biol.)* terminat cu un vârf ascuțit și fin. (< lat. *subulatus*, fr. *subulé*)
- subuman**, **-ă** *adj.* necorespunzător condiției, demnității umane. (< engl. *subhuman*)
- subunitar**, **-ă** *adj. (mat.; despre numere-fracții)* care are o valoare mai mică decât unitatea. (< *sub-* + *unitar*)
- subunitate** *s. f.* subdiviziune a unei unități militare, administrative, economice, comerciale etc. (< *sub-* + *unitate*)
- suburban**, **-ă** *adj.* care se află în suburbie; de (la) suburbie. **O comună ~ă** = comună în apropierea unui oraș, de care depinde administrativ. • (*fig.*; despre limbaj, comportare) necivilizat. (< fr. *suburbain*, lat. *suburbanus*)
- suburbie/suburbie** *s. f.* cartier marginal al unui oraș mare; foburg. • comună suburbană. (< lat. *suburbium*)
- subvarietate** *s. f. (biol.)* categorie sistematică inferioară varietății. (după fr. *sous-variété*)
- subvenție** *s. f.* ajutor bănesc acordat (de stat) unei persoane, instituții etc.; subsidiu. (< fr. *subvention*, lat. *subventio*)
- subvenționă** *vb. tr.* a da o subvenție. (< fr. *subventionner*)
- subversiv** *s. f.* acțiune care urmărește răsturnarea, subminarea ordinii de stat. (< fr. *subversion*, lat. *subversio*)
- subversiv**, **-ă** *adj.* care periclitează, subminează ordinea stabilită. (< fr. *subversif*)
- subvulcăn** *s. m.* corp de roci intruzive, întărite la suprafața scoarței terestre. (< germ. *Subvulkan*)
- subzistă** *vb. intr. 1.* a rămâne în vigoare; a dăinui. 2.

- a avea mijloace de existență, a trăi. (< fr. *subsister*, lat. *subsistere*)
- subzistent**, -ă *adj.* care subzistă, care se menține, durează. (< fr. *subsistant*)
- subzistentă** *s. f.* faptul de a subzista. • ceea ce servește la întreținerea vieții; hrană. (< fr. *subsistance*, lat. *subsistentia*)
- subzónă** *s. f.* subdiviziune a unei zone. (după fr. *sous-zone*)
- suc** *s. n.* 1. lichid care se găsește în țesuturile plantelor, în fructe. 2. orice lichid, în afară de sânge, care se află în corpurile animalelor. 3. unele secreții digestive la om și la animale. (< fr. *suc*, lat. *succus*)
- succedă** *vb. I. intr.* 1. a urma imediat, a veni după, a lua locul cuiva. 2. (*jur.*) a moșteni. *II. refl.* a veni, a urma unul după altul. (< fr. *succéder*, lat. *succedere*)
- succedanéu** *s. n.* medicament, produs care poate substitui un altul, cu aceleași efecte sau proprietăți. (< fr. *succédané*, lat. *succedanéus*)
- succés** *s. n.* reușită, izbândă; rezultat bun. **O** cu ~ = cu rezultate bune. • primire favorabilă făcută de public unei opere literare, unui spectacol etc. (< fr. *succés*, lat. *successus*)
- succesibil**, -ă *adj.* (despre un grad de rudenie) care, dă drept la moștenire. (< fr. *successible*)
- subcesibilitate** *s. f.* 1. drept de a moșteni. 2. ordine de succesiune; felul în care are loc. (< fr. *successibilité*)
- succeșiune** *s. f.* 1. înșurire, șir de persoane, de lucruri, de fapte etc. 2. (*jur.*) moștenire. • avere lăsată ca moștenire. 3. transmitere a puterii politice, faptul de a succede unui predecesor. 4. transmitere a unor drepturi și obligații ale unui stat către alt stat. 5. (*biol.*) înlocuirea în timp a unei unități de vegetație prin alta. (< fr. *succession*, lat. *successio*)
- succesiv**, -ă *adj.* (și *adv.*) care se succedă neîntrerupt. • progresiv, treptat. (< fr. *succesif*, lat. *successivus*)
- succesivitate** *s. f.* calitate a unor procese, activități, trăiri de a se desfășura în timp, ca o suită de momente succesive. (< fr. *successivité*)
- succesor**, -oare *s. m. f.* 1. cel care urmează în locul altuia (într-o funcție etc.). 2. (*jur.*) moștenitor, urmaș. (< fr. *successeur*, lat. *successor*)
- succin** *s. n.* varietate de chihlimbar, galben-roșiatic. (< fr. *succin*, lat. *succinum*)
- succinat** *s. n.* sare a acidului succinic. (< fr. *succinate*)
- succinic** *adj.* acid ~ = acid descoperit în chihlimbar; se întâlnește și în unele plante, rădăcini verzi etc. (< fr. *succinique*)
- succinié** *s. n.* varietate galbenă ambrată de granit. (< fr. *succinié*)
- succint**, -ă *adj.* (și *adv.*) exprimat pe scurt, cu puține cuvinte; sumar, concis, laconic. (< fr. *succinct*, lat. *succinctus*)
- sucombă** *vb. intr.* 1. a muri, a deceda. 2. (*fig.*) a fi zdrobit, învins. (< fr. *sucomber*)
- sucre** /sūcr/ *s. m.* unitate monetară a statului Ecuador. (< sp. *sucre*)
- sucțiune** *s. f.* 1. sugere, aspirație. 2. reducere a presiunii apei dintr-un sol nesaturat în raport cu presiunea atmosferică; aspirația capilară a pământului. 3. contact strâns și rezistent dintre două corpuri, realizat prin crearea unui spațiu vid sau de aer rarefiat între ele. (< engl. *suction*, după fr. *suction*, lat. *suctio*)
- sucúb** *s. m.* 1. demon feminin, care se așește noaptea cu un strigoi sau cu un posedat. 2. (*jur.*) persoană impresionabilă, receptivă la acțiunea de influențare, prin sugestie, din partea altei persoane (incub). (< fr. *succube*, lat. *succuba*)
- suculent**, -ă *I. adj.* 1. cu mult suc, zemos; (*p. ext.*) savuros și hrănitor. 2. (*fig.*) plin de conținut, de savoare. *II. s. f. pl.* nutrețuri provenite din cartofi, sfeclă etc. și rădăcinoase. (< fr. *succulent*, lat. *suculentus*)
- suculentă** *s. f.* însușirea de a fi succulent; savoare, gust. (< fr. *succulence*)
- sucupă** *s. f.* fărfurioară pe care se pune ceașca. **O** ~ volanță = fărfurie zburătoare. (< fr. *soucoupe*)
- sucursală** *s. f.* întreprindere comercială, bancară etc. subordonată unei alte întreprinderi similare. (< fr. *sucursale*)
- sucusiune** *s. f.* metodă de punere în evidență a lichidului amestecat cu un gaz dintr-un organ cavitătar prin clătirea bolnavului. (< fr. *succussion*, lat. *succussio*)
- sud** *s. n.* 1. punct cardinal opus nordului; miazăzi. 2. regiune de la sud (1). (< fr. *sud*)
- sudă** *vb. I. tr.* a îmbina două piese de metal prin sudare. *II. refl.* 1. (despre oase, ligamente) a se uni, a se lega, a se lipi. 2. (despre elemente de vorbire) a se alipi unul de altul, formând un singur cuvânt. (< fr. *souder*)
- sudabil**, -ă *adj.* care poate fi sudat. (< fr. *soudable*)
- sud-african**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Africa de Sud. (< fr. *sud-africain*)
- sudaj** *s. n.* sudare. (< fr. *soudage*)
- sud-american**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din America de Sud. (< fr. *sud-américain*)
- sudamină** *s. f.* erupție cutanată de vezicule pline cu lichid clar, la nivelul orificiilor glandelor sudoripare; miliaria. (< fr. *sudamina*)
- sudân** *s. n.* colorant organic solubil în solvanți organici, în unele produse petroliere albe, ca benzina, petrolul. (< fr. *soudan*)
- sudanéz**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Sudan. **O** limbi ~e = familie de limbi negro-africane vorbite în Africa Centrală (Sudan) și de nord-est. (< fr. *soudanais*)
- sudare** *s. f.* acțiunea de a (se) suda; operație de îmbinare nedemontabilă a două sau mai multe piese metalice, prin încălzire sau presare, cu sau fără adăugare de material; sudaj, sudat. (< fr. *suda*)
- sudăție** *s. f.* 1. separare a componentilor lichizi (sau cu un punct de topire scăzut) dintr-un amestec, prin încălzirea înceată și progresivă a amestecului. 2. transpirație abundentă provocată în scop terapeutic. 3. (*mar.*) umiditate în magaziile navei produsă de condensarea vaporilor emanați de diverse mărfuri. (< fr., engl. *sudation*, lat. *sudatio*)
- sud-coreean**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Coreea de Sud. (< fr. *sud-coreéan*)
- sud-est** *s. n.* punct cardinal secundar, între sud și est. (< fr. *sud-est*)
- súdic**, -ă *adj.* de (la) sud; spre sud; meridional. (< *sud* + -ic)
- sudist**, -ă *adj. s. m.* (luptător) al Confederației Sudului în Războiul de secesiune din SUA (1861-1865). (< fr. *sudiste*)
- sudór**, -oare *s. m. f.* muncitor specializat în lucrări de sudură. (< fr. *soudeur*)
- sudoral**, -ă *adj.* referitor la sudoare. (< fr. *sudoral*)
- sudorație** *s. f.* transpirație. (după fr. *sudorification*)
- SUDORI** -elem. „sudoare”. (< fr. *sudori*-, cf. lat. *sudor*)
- sudorific**, -ă *adj. s. n.* (medicament) care produce sudație (2). (< fr. *sudorifique*)
- sudoripără** *adj. glandă* ~ = glandă care produce sudoare. (< fr. *sudoripare*)
- sudură** *s. f.* 1. rezultat al sudării; (*p. ext.*) locul unde s-a lipit prin sudare două piese. 2. (*fig.*) legătură strânsă. (< fr. *soudure*)
- sud-vest** *s. n.* punct cardinal secundar, între sud și vest. (după fr. *sud-ouest*)
- suedéz**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Suedia. **O** gimnastică ~ă = metodă de educație fizică bazată pe repetarea mișcărilor simple destinate a activa mușchii corpului. • (*s. f.*) limbă germanică vorbită de suedezi. (< fr. *suédois*)
- sufect**, -ă *adj. s. m.* (magistrat roman, de obicei consul) care suplinea funcția respectivă ca urmare a părăsirii ei, din diferite motive, de către titular. (< lat. *suffectus*)
- sufet** *s. m.* magistrat suprem în Cartagina, a cărui funcție dura un an. (< fr. *suffète*, lat. *suffes*)
- suficient**, -ă *adj. I.* (și *adv.*) destul, de ajuns. 2. (despre oameni) încrezut, prea mulțumit de sine; înfumurat. (< lat. *sufficiens*, it. *sufficiente*)
- suficientă** *s. f.* 1. faptul de a fi suficient; îndestulare. 2. vanitate; îngâmfare ridicolă. (< it. *sufficienza*)
- sufism** *s. n.* curent principal al misticii musulmane, apărut în sec. VIII în Arabia și Persia ca reacție împotriva islamismului, cu caracter anticlerical și ascetic. (< fr. *soufisme*)
- sufist**, -ă *adj. s. m. f.* (adept) al sufismului. (< fr. *soufiste*)
- suffit** *s. m.* scriitor influențat de sufism. (< fr. *soufite*)

- sufix²** *s. n.* ornament din var și nisip, executat în special pe tavan. (<it. *soffitto*, fr. *soffite*)
- sufită** *s. f.* partea superioară a scenei, amenajată pentru manevrarea dispozitivelor de iluminat, de aerisire etc.; (*p. ext.*) foaie de pânză din același material cu cortina, închisă la partea de sus a arleciniului. (<it. *soffitta*, fr. *soffite*)
- sufix** *s. n.* afix care se adaugă la rădăcina sau tema unui cuvânt, pentru a crea cuvinte sau forme gramaticale noi. (<fr. *suffixe*)
- sufixă** *vb. tr.* a adăuga un sufix la rădăcina sau tema unui cuvânt. (<fr. *suffixer*)
- sufixal**, -ă *adj.* referitor la sufixe; care îndeplinește funcție de sufix. (<fr. *suffixal*)
- sufixăție** *s. f.* sufixare. (<fr. *suffixation*)
- sufixoid** *s. n.* pseudosufix. (<fr. *suffixoide*)
- sufilăi** *s. n. 1.* aparat dintr-o cameră de amestec și o țevă care conduce o vână de gaz sub presiune, pentru executarea sudurii, tăierea metalelor, găurire etc. **2.** instalație rudimentară de aerisire, folosită la săparea puțurilor adânci sau în cazul degajării unor gaze nocive. (<*sufila* + -*ai*)
- sufilaj** *s. n. 1.* construcție menită să consolideze carena unei nave. **2.** corectarea deformațiilor unei linii de cale ferată prin introducerea de balast sub traverse. (<fr. *soufflage*)
- sufilântă** *s. f.* compresor de aer sau de alte gaze, cu debite mari, pentru alimentarea cuptoarelor metalurgice. (<fr. *soufflante*)
- sufleur** /-lôv/ *s. m.* cel care suflă actorilor, în timpul repetițiilor sau la reprezentații, replicile pe care urmează să le spună. (<fr. *souffleur*)
- suflerie** *s. f.* totalitatea tuburilor unei orgi. **o** ~ *aerodinamică* = tunel amenajat pentru studiul forțelor aerodinamice. (<fr. *soufflerie*)
- sufleu** *s. n.* preparat culinar asemănător cu budinca, din legume fierte, ouă, brânză și unt sau din fructe. (<fr. *soufflé*)
- sufiu** *s. n. 1.* agitare a aerului (produsă de vânt). • presiune violentă produsă de gazele unui exploziv. **2. zgomot cardiac care se observă în anumite boli de inimă, asemănător cu zgomotul unor foale. (<fr. *souffle*)**
- sufiură** *s. f.* defect de turnare a unor piese de metal dintr-un mic gol produs de gazele degajate în timpul solidificării. (<fr. *soufflure*)
- sufocă** *vb. tr., refl.* a (se) asfixia. (<fr. *suffoquer*, lat. *suffocare*)
- sufocant**, -ă *adj.* asfixiant. (<fr. *suffocant*)
- sufocăție** *s. f.* sufocare. (<fr. *suffocation*, lat. *suffocatio*)
- sufragant**, -ă *adj.* *s. m.* (episcop) care depinde de un mitropolit. (<fr. *suffragant*)
- sufragetă** *s. f.* partizană a mișcării feministe din Anglia de la începutul sec. XX, prin care se urmărea obținerea drepturilor politice pentru femei. (<fr. *suffragette*)
- sufragiu** *s. n. 1.* drept de vot. **2.** sistem de votare. **o** ~ *universal* = drept de vot acordat tuturor cetățenilor majori ai unei țări. **3.** aprobare, asentiment. (<fr. *suffrage*, lat. *suffragium*)
- sufuziune** *s. f. 1.* răspândire sub piele a unei umori. **2.** proces de spălare a rocilor de către apele subterane. (<fr. *suffusion*, lat. *suffusio*)
- sugativă** *adj.* hârtie ~ă (și *s. f.*) = hârtie groasă și poroasă care sugă carneala. (după it. *carta/ sugante*)
- sugeră** *vb. tr.* a face să se ivească în mintea cuiva o idee, un gând. (<fr. *sugérer*, lat. *suggerere*)
- sugestibil**, -ă *adj.* care poate fi influențat prin sugestie. (<fr. *suggestible*)
- sugestibilitate** *s. f.* capacitatea de a fi sugestiv. (<fr. *suggestibilité*)
- sugestie** *s. f. 1.* influență exercitată asupra psihicului sau comportamentului cuiva. **2.** propunere, idee sugerată cuiva. (<fr. *suggestion*, lat. *suggestio*)
- sugestionă** *vb. tr., refl.* a(-și) produce o sugestie. (<fr. *suggestionner*)
- sugestiv**, -ă *adj.* care sugerează, inspiră anumite reprezentări sau idei; evocator. (<fr. *suggestif*)
- sugestivitate** *s. f.* caracter sugestiv. (<fr. *suggestivité*)
- sugilăție** *s. f.* ușoară echimoză a pielii; sufuziune sangvină. (<fr. *sugillation*, lat. *sugillatio*)
- SUI-** *elem.* „porc”. (<fr. *sui-*, cf. lat. *sus, suis*)
- suicid** *s. n.* sinucidere. (<fr. *suicide*)
- suicidar**, -ă (*livr.*) **I.** *adj.* referitor la sinucidere. **II.** *adj., s. m. f.* (cel) care are tendințe de sinucidere. (<fr. *suicideaire*)
- suicidologie** *s. f.* ansamblu de cercetări având ca obiect sinuciderea. (<fr. *suicidologie*)
- suide** *s. f. pl.* familie de suiforme: porcul sălbatic și domestic. (<fr. *suidés*)
- suișfărme** *s. f. pl.* subordn de mamifere paricopitate cu pielea groasă și acoperită cu peri tari și rari: porcul, mistrețul, hipopotamul etc. (<fr. *suişformes*)
- sui-generis** *adj. inv.* unic în felul său; original, special. (<lat. *sui generis*)
- suine** *s. f. pl.* subfamilie de paricopitate din familia suidelor: porcul sălbatic. (<it. *suinti*)
- suiseki** *s. f.* artă a aranjării pietrelor decorative, în Japonia, alături de ikebana. (<cuv. jap.)
- suiță** *s. f. 1.* grup de oameni care însoțește un demnitar; alai, escortă. **2.** (*muz.*) compoziție instrumentală din mai multe părți scrise în aceeași tonalitate, dar contrastante prin caracter și mișcare. • fragmente selectiv dintr-o lucrare mai amplă (operă, balet etc.). **3.** serie, șir de idei, de reprezentări etc. • continuitate, înlanțuire. (<fr. *suite*)
- suk** *s. n.* piață acoperită, în țările arabe. (<fr. *souk*)
- SULC(I)** ~, -*sûlc elem.* „despicat, crestă, brăzdat”. (<fr. *sulci/-*, -*sulque*, cf. lat. *sulcus*)
- sulcă**, -ă *adj. (bot.; despre organe)* brăzdat. (<lat. *sulcatus*)
- sulciform**, -ă *adj. (med.)* în formă de brazdă, de renură. (<fr. *sulcifforme*)
- sulf¹** *s. n.* metaloid galben-deschis, cu miros neplăcut: pucioasă. (<fr. *sulf*)
- SULF²(O)-** *elem.* „sulf”. (<fr. *sulfo/-*, cf. lat. *sulfur*)
- sulfamidă** *s. f.* medicament dintr-o serie de substanțe organice cu bază de sulf, cu acțiune antiinfecțioasă, antidiabetică și diuretică. (<fr. *sulfamide*, germ. *Sulfamid*)
- sulfamidemie** *s. f.* prezența de sulfamide în sânge. (<fr. *sulfamidémie*)
- sulfamidorezistent**, -ă *adj.* care prezintă sulfamidorezistență. (<fr. *sulfamidoresistant*)
- sulfamidorezistentă** *s. f.* rezistență a microbilor la acțiunea bacteriostatică a sulfamidelor. (<fr. *sulfamidoresistance*)
- sulfamidoterapie** *s. f.* tratament contra infecțiilor cu sulfamide. (<fr. *sulfamidotherapie*)
- sulfamidurie** *s. f.* prezența în urină a sulfamidelor. (<fr. *sulfamidurie*)
- sulfanilic** *adj. acid* ~ = acid cromatic sulfonat, cristalizat, din anilina, folosit în industria coloranților, ca reactiv etc. (<fr. *sulfanilique*)
- sulfat** *s. m.* sare sau ester al acidului sulfuric. (<fr. *sulfate*)
- sulfată** *vb. tr. 1.* a acoperi plăcile unui acumulator cu cristale de sulfat de plumb. **2. a muia un material într-o baie de sulfat metalic pentru a-l conserva mai bine. • a trata (plantele, semințele) cu o soluție de sulfat de cupru pentru combaterea paraziților. (<fr. *sulfater*)**
- sulfatăj** *s. n.* sulfatare. (<fr. *sulfatage*)
- sulfatât**, -ă *adj. (chim.; despre baze)* care conține sulfați. (<fr. *sulfaté*)
- sulfatază** *s. f.* enzimă care există în toate organele corpului animalelor, îndeosebi în rinichi. (<fr. *sulfatase*)
- sulfatiazol** *s. n.* sulfamidă cu acțiune bacteriostatică, folosit ca medicament antiinfecțios. (<germ. *Sulfathiazol*)
- sulfatare** *s. f.* îndepărtare a sulfului din mineruri sulfuroase prin încălzirea oxidantă. (după fr. *sulfatisation*)
- sulfhemoglobină** *s. f.* hemoglobină modificată în cursul intoxicației cu hidrogen sulfurat sau cu sulfamide. (<fr. *sulfhémoglobine*)
- sulfhemoglobinemie** *s. f.* prezența în sânge a sulfhemoglobinei. (<fr. *sulfhémoglobiniémie*)
- sulfhidric** *adj. acid* ~ = hidrogen sulfurat. (<fr. *sulfhydrique*)
- sulfhidrism** *s. n.* intoxicație profesională prin inhalarea de hidrogen sulfurat. (<fr. *sulphydrisme*)

- sulfít** *s. m.* sare a acidului sulfuric. (< fr. *sulfite*)
- sulfítá** *vb. tr. 1.* a folosi bioxidul de sulf ca dezinfectant, decolorant etc., în vinificație. 2. a trata cu sulfít de sodiu unele extracte tanante vegetale. (< fr. *sulfiter*)
- sulfítáj** *s. n.* sulfítare. (< fr. *sulfitage*)
- sulfítométru** *s. n.* aparat de dozare a bioxidului de sulf lichid în operația de sulfítare. (< fr. *sulfitomètre*)
- sulfízá** *vb. tr.* a trata termochimic cu sulf piesele din oțel sau din fontă, spre a le mări rezistența la uzură. (după fr. *sulfínisation*)
- sulfobactérie** *s. f.* bacterie care folosește în procesul de chimiosinteză energia din oxidarea hidrogenului sulfurat. (< fr. *sulfobactérie*)
- sulfocarbonism** *s. n.* intoxicație profesională cu sulfură de carbon. (< fr. *sulfocarbonisme*)
- sulfocianát** *s. m.* sare sau ester al acidului sulfocianic. (< fr. *sulfocyanate*)
- sulfocianhídric** *adj. acid* ~ = acid anorganic, gaz instabil, solubil în apă; acid sulfocianic. (< fr. *sulfocyanhydrique*)
- sulfociánic** *adj. acid* ~ = acid tiocianic. (< fr. *sulfocyanique*)
- sulfocianúră** *s. f.* cianură de sulf; tiocianat. (< fr. *sulfocyanure*)
- sulfoclorúră** *s. f.* combinație a unei cloruri cu o sulfură. (< fr. *sulfochlorure*)
- sulfoná** *vb. tr.* a introduce acid sulfuric în molecula unei substanțe organice. (< fr. *sulfoner*)
- sulfóná** *s. f.* denumire generică pentru compușii pe bază de sulf, înrudiți cu sulfamidele, având acțiune antibacteriană asemănătoare acestora. (< fr. *sulfone*)
- sulfurá** *vb. tr. 1.* a acoperi, parțial sau total, cu o peliculă de sulfură, un mineral. 2. a trata cu sulfură de carbon boabele de mazăre, de fasole, cereale etc. atacate de gărgărițe. 3. a injecta în sol sulfură de carbon pentru a combate vătămătorii. (< fr. *sulfurer*)
- sulfuráj** *s. n.* sulfurare. (< fr. *sulfurage*)
- sulfurat**, -ă *adj.* combinat cu sulf. **O hidrogen** ~ = gaz incolor, toxic, cu miros de ouă stricate; acid sulfuric. (< fr. *sulfuré*)
- sulfurá** *s. f. 1.* sare a acidului sulfhidric. 2. compus al sulfului cu un metal, metaloid sau radical organic. (< fr. *sulfure*)
- sulfúric**, -ă *adj.* referitor la sulf, care conține sulf. **O acid** ~ = acid oxigenat al sulfului hexavalent, sub formă de lichid uleios, incolor, foarte corosiv, care înnegrește materia organică; vitriol. (< fr. *sulfurique*)
- sulfurízá** *vb. tr.* a dezinsecta, a dezinsecta și deratiza cu bioxid de sulf. (< fr. *sulfuriser*)
- sulfurós**, -oasă *adj.* care conține sulf (dizolvat). **O acid** ~ = acid oxigenat al sulfului tetravalent, numai în soluție, ca reductor puternic conservant, în vinificație etc. (< fr. *sulfureux*)
- sulky** /sálchi/ *s. n.* trăsurică pe două roți, foarte ușoară, la cursele de trap. (< engl. *sulky*)
- sulpicián**, -ă *I. adj., s. m. f.* (călugăr, preot) care aparține congregației Saint-Sulpice. **II. adj.** (despre obiecte de artă religioase) vândut în cartierul Saint-Sulpice din Paris. (< fr. *sulpicien*)
- sultanát** *s. n. 1.* demnitatea de sultan. 2. stat monarhic condus de un sultan. (< fr. *sultanat*)
- sultanínă** *s. f.* soi de viță de vie cultivată pentru stafide. (< fr. *sultanine*, germ. *Sultanine*)
- súltá** *s. f.* sumă de bani care, într-un partaj sau într-un schimb, compensează diferența de valoare a părții convenite din moștenire sau a bunurilor schimbate. (< fr. *soultte*)
- sumá** *vb. tr.* a face o adunare, a totaliza, a calcula limita unei serii convergente. (după fr. *sommer*, lat. *summare*)
- sumábil**, -ă *adj. (mat.;* despre o funcție) integrabilă; (despre o serie) convergentă. (după fr. *sommable*)
- sumác** *s. m.* arbust din țările calde cu frunze, bogate în tanași, și flori albe în panicule. (< fr. *sumac*)
- sumár**, -ă *I. adj.* redat în puține cuvinte; pe scurt, succint. • expeditiv, făcut în fugă, superficial, fără respectarea formelor obișnuite. • (despre îmbrăcăminte) redus la strictul necesar. **II. s. n. 1.** cuprins, tablă de materii. 2. rezumat (al unei lucrări, dezbateri etc.). (< lat. *summarius*, după fr. *sommaire*)
- sumatív**, -ă *adj. 1.* referitor la sumație. 2. cumulativ. (< germ. *summativ*)
- sumatór**, -ie *I. adj. (mat.)* care marchează sumația, adunarea. **II. s. n.** circuit care efectuează adunarea sau scăderea într-un calculator. (< engl. *summatore*)
- sumátie** *s. f. 1. (mat.)* operația prin care se face suma mai multor cantități; adunare a mai multor factori. 2. apariția unei reacții fiziologice într-un organism în urma mai multor excitații succesive; ediție latentă. (după fr. *sommatio*)
- súmă** *s. f. 1. (mat.)* rezultatul adunării a doi sau mai mulți termeni; total. 2. anumită cantitate de bani. 3. număr (mare); mulțime. (< lat. *summa*, germ. *Summe*, după fr. *somme*)
- súmbru**, -ă *adj. 1.* întunecat. 2. (fig.; despre oameni) posomorât, trist. • chinuit de gânduri. (< fr. *sombre*)
- sumerián**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Sumer. • (s. f.) limbă vorbită la sud de Babilon, cu caractere cuneiforme. (< fr. *sumerien*)
- sumisiúne** *s. f.* supunere, ascultare. (< fr. *soumission*, lat. *submissio*)
- summít** /sámít/ *s. n.* întâlnire (politică) la cel mai înalt nivel. (< engl. *summit*)
- súmmum** *s. n.* punctul, gradul cel mai înalt la care se poate ajunge; culme. (< fr., lat. *summum*)
- súmo** *s. n.* luptă japoneză pe un ring special, în care este declarat învins adversarul care cade primul pe podea, atinge podeaua cu mâna sau scoate în afara ringului unul ori ambele picioare. (< jap. *sumo*)
- súnetíst** *s. n.* tehnician care se ocupă de „sunet”, de componența sonoră a emisiunilor de televiziune. (< *sunet* + -íst)
- súnna** *s. f.* una dintre cărțile sfinte ale mahomedanilor, care completează Coranul. (< fr. *sunna*)
- sunnism** *s. n.* curent majoritar al islamismului, bazat pe recunoașterea sunnei. (< fr. *sunnisme*)
- sunnít**, -ă *s. m. f.* mahomedan care respectă preceptele înscrise în sunna. (< fr. *sunnite*)
- supá** *vb. intr.* a lua masa de seară (după un spectacol). (< fr. *souper*)
- supápá** *s. f.* organ de întreprere sau de restabilire a circuitului unui fluid care trece printr-un orificiu. • (fig.) mijloc de a scăpa de ceva supărător. (< fr. *soupepe*)
- súpá** *s. f. 1.* fiertură de legume sau de carne. 2. (fam.; la pictorii romantici) vemis galben aplicat peste o pictură pentru a-i da acea patină aurie evocatoare a timpului trecut. (< fr. *soupe*)
- SUPER¹/SUPRA-** *pref.* „superior”, „excesiv”, „deasupra, peste, care se adaugă”, „extraordinar”, „superlativ”. (< fr. *super-*, *supra-*, cf. lat. *super*, *supra*)
- super²** *adj. (bot.;* despre ovar) situat deasupra învelișurilor florale. (< fr. *supère*)
- superaeronávă** *s. f.* aeronavă de mare capacitate. (< *super-* + *aeronavă*)
- superaliáj** *s. n.* aliaj refractar complex care prezintă rezistență la temperaturi mai mari de 800°C. (< fr. *superalliage*)
- superangulár** *adj. (fot.) obiectiv* ~ = obiectiv cu un unghi de deschidere mai mare, astfel încât poate încadra o imagine mai mare decât un obiectiv normal. (< fr. *superangulaire*)
- superarbitrá** *vb. tr.* a acționa ca superarbitru. (< germ. *superarbitrieren*)
- superarbitru** *s. m.* supraarbitru. (< germ. *Superarbitrium*)
- superatlet** *s. m.* atlet de înaltă clasă. (< *super¹-* + *atlet*)
- supérb**, -ă *adj. 1.* splendid, măreț, impunător; impresionant. 2. neobișnuit de frumos. • foarte bun, foarte gustos. (< fr. *superbe*, lat. *superbus*)
- superbie** *s. f.* orgoliu, îngâmfare, trufie; mândrie. (< lat., it. *superbia*)
- superbombardiér** *s. n.* suprafortăreață. (< *super¹-* + *bombardier*)
- superbómbă** *s. f.* bombă atomică de mare putere, bombă cu hidrogen. (< fr. *superbombe*)
- supercalándru** *s. n.* calandru pentru satinarea hârtiei. (< fr. *supercalandre*)
- supercalculator** *s. n.* calculator de foarte mare capacitate; supercomputer. (< *super-* + *calculator*)

- supercampion**, —oână *s. m. f.* campion care a reputat numeroase victorii. (după fr. *superchampion*)
- supercarburant** *s. m.* carburant cu calități superioare. (<fr. *supercarburant*)
- supercargou** *s. n.* 1. persoană ambarcată pe o navă comercială de către proprietarul mărfurilor în scopul de a-i reprezenta interesele comerciale, a supraveghea transportul etc. 2. delegat al marinei militare pe o navă comercială care face parte dintr-un convoi. **O** = aerian = avion de transport de mare capacitate. (<engl., fr. *supercargo*)
- supercentrifugă** *s. f.* centrifugă cu turație foarte înaltă. (<super- + centrifugă)
- superciment** *s. n.* ciment care se întărește foarte repede. (<fr. *superciment*)
- supercivilizat**, —ă *adj.* foarte civilizat. (după engl. *supercivilized*)
- supercomputer** *s. n.* supercalculator; transputer. (<super- + computer)
- superconductor** *s. n.* conductor electric de mare capacitate. (<engl. *superconductor*)
- superconfort** *s. n.* confort deosebit. (<fr. *superconfort*)
- supercritic**, —ă *adj.* (despre o temperatură, o pasiune) superioară punctului critic. (<fr. *supercritique*)
- superdividend** *s. n.* profit realizat peste nivelul dividendului. (<engl. *superdividend*)
- superestetic**, —ă *adj.* deosebit de frumos. (<engl. *superesthetic*)
- superevident**, —ă *adj.* mai mult decât evident. (<engl. *superevident*)
- superexpress**, —ă *adj.*, *s. n.* (tren) extrem de rapid (peste 200 km/h). (<fr. *super-express*)
- superfecundăție** *s. f.* fecundare a două sau mai multe ovule, eliminate în același timp ori la scurt timp unul de altul, de către doi sau mai mulți spermatozoizi. (<fr. *superfecundation*)
- superfătăție** *s. f.* 1. lucru care se adaugă inuit altuia; prisosință. 2. abundență de cuvinte, repetare nefolositoare. 3. fecundare a două ovule care provin din perioade de ovulație diferite. (<fr. *superfétation*)
- superficial**, —ă *adj.* (și *adv.*) care există numai la suprafață, fără să pătrundă în adâncime; de la suprafață. • (fig.) care privește și tratează lucrurile cu ușurință, ușurat; lipsit de adâncime; neesențial. (<fr. *superficiel*, lat. *superficialis*)
- superficialitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este superficial; lipsă de profunzime. • lucru superficial. (<fr. *superficialité*)
- superficie** *s. m. f.* (jur.) persoană care are drept de suprafață. (<superficie + -ar)
- superficie** *s. f.* 1. suprafață; arie. **O** (jur.) drept de = drept de proprietate care se mărginește numai la suprafața solului și la ceea ce este deasupra lui. 2. (fig.) aparență. (<fr., it. *superficie*, lat. *superficies*)
- superfilm** *s. n.* (cinem.) superproducție. (<engl., fr. *superfilm*)
- superfiltru** *s. n.* filtru foarte fin. (<super¹- + filtru)
- superfin**, —ă *adj.* foarte fin, de cea mai bună calitate; extrafin. (<fr. *superfin*)
- superfinisă** *vb. tr.* a netezi foarte fin asperitățile suprafețelor unor piese sau organe de mașini. (după fr. *superfinir*)
- superfiniție** *s. f.* superfinisare. (<fr. *superfinition*)
- superfluiditate** *s. f.* însușirea a ceea ce este superfluu; lucru superfluu. (<fr. *superfluidité*)
- superfluu/superfluu**, —uă *adj.* de prisos; inutil. (<fr. *superfluu*, lat. *superfluus*)
- superfosfat** *s. m.* 1. îngrășământ agricol pe bază de fosfat, conținând, în principal, fosfat de calciu. 2. produs prin descompunerea apatitelor și fosforitelor cu ajutorul acidului sulfuric sau fosforic. (<fr. *superphosphate*)
- supergalaxie** *s. f.* grup ipotetic de galaxii, foarte apropiate una de alta. (<fr. *supergalaxie*)
- superheterodină** *s. f.* radioreceptor în care oscilațiile produse de unda recepționată sunt amplificate prin combinarea cu cele ale unui oscilator local. (<fr. *superhétérodyné*)
- supericonoscop** *s. n.* tub electronic mult mai sensibil decât iconoscopul. (<fr. *supericonoscope*)
- superinfecție** *s. f.* infecție nouă, contractată de cineva deja infectat; suprainfecție. (după fr. *surinfection*)
- superintendent** *s. m.* (în biserica evanghelică) 1. preot care supraveghează o eforie. 2. episcop. (<germ. *Superintendent*)
- superinvoluție** *s. f.* involuție patologică, mai rapidă decât cea normală. (<fr. *superinvolution*)
- superior**, —oară 1. *adj.* 1. așezat în partea de sus; deasupra. • (despre cursuri de apă) spre izvor. 2. care are un loc înalt (intr-o ierarhie). 3. care se distinge prin calități, prin merite deosebite. • la un nivel mai înalt. **O** *matematici* = oare = parte a matematicii care folosește metode de cercetare foarte complexe; *învățământ* = treaptă a învățământului care urmează după cel liceal; *studii* = oare = studii universitare. **II. s. m. f.** cel care ocupă un loc mai important într-o ierarhie, cel care are un grad mai mare decât altul. (<lat. *superior*, fr. *supérieur*)
- superioritate** *s. f.* însușirea, starea a ceea ce este superior; atitudine a celui care se crede superior. (<fr. *supériorité*, lat. *superioritas*)
- superlativ**, —ă *adj.* care exprimă o calitate în cel mai înalt grad. **O** (gram.) grad = (și *s. n.*) = grad de comparație al adjectivului și al adverbului prin care se arată că o însușire există în cea mai înaltă măsură. (<fr. *superlatif*, lat. *superlativus*)
- superlóng** *adj. inv.* (despre țigări) extrem de lung. (<engl. *superlongue*)
- supermagazin** *s. n.* magazin universal mare; supermarket. (după engl. *supermarket*)
- superman** /supăr-men/ *s. m.* om cu calități deosebite; supraom. (<engl. *superman*)
- supermaraton** *s. n.* (sport) maraton lung și dificil. (<fr. *supermaraton*)
- supermăket** *s. n.* supermagazin. (<engl. *supermarket*)
- supermicroscop** *s. n.* ultramicroscop. (<fr. *supermicroscope*)
- superminiaturizat**, —ă *adj.* extrem de mic. (<fr. *superminiaturisé*)
- superminicalculator** *s. n.* minicalculator cu mare putere de calcul. (<super¹- + minicalculator)
- supermicroscop** *s. n.* microscop de mare precizie. (<super¹- + microscop)
- supernatant**, —ă *adj.* (despre plante, organe) care plutește pe suprafața apei. (<engl. *superantant*)
- supernăvă** *s. f.* navă de tonaj foarte mare. (după fr. *super-navire*)
- supernovă** *s. f.* novă de o strălucire extraordinară. (<fr. *supernova*)
- superordinat** *s. n.* ordinator de foarte mare capacitate. (<super¹- + ordinator)
- superorticon** *s. n.* tub electronic videocaptor, bazat pe efectul fotoelectric extern, mult mai sensibil decât orticonul și iconoscopul. (<germ. *Superorthikon*)
- superparazit** *s. m.* parazit al unui alt parazit. (<fr. *superparasite*)
- superpetrolier** *s. n.* petrolier de mare capacitate; 'supertanc. (<fr. *super-pétrolier*)
- superplastic**, —ă *adj.* (despre un aliaj de aluminiu) cu calități deosebite. (<engl. *superplastic*)
- superpozabil** *adj.* (despre două figuri) care se pot suprapune exact. (<fr. *superposable*)
- superpoziție** *s. f.* suprapunere. (<fr. *superposition*, lat. *superpositio*)
- superproducție** *s. f.* producție cinematografică, film care depășește pe cele obișnuite prin spectaculozitate; superfilm. (<fr. *superproduction*)
- superprofit** *s. n.* profit extrem de important. (<fr. *superprofit*)
- superreacție** *s. f.* procedeu special de receptare a undelor radioelectrice, care permite augmentarea sensibilității prin varierea gradului de reacție. (<fr. *superreaction*)
- superrezistent**, —ă *adj.* (despre materiale) cu rezistență foarte mare. (după fr. *surresistant*)
- supersatelit** *s. m.* satelit (de telecomunicații) de mare capacitate. (<super¹- + satelit)
- supershow** /-șou/ *s. n.* spectacol de mare amploare. (<engl. *supershow*)
- supersistem** *s. n.* 1. sistem ierarhic superior altuia. 2. diastem. (<fr. *supersystème*)

supersonic, -ă *adj.*, *s. n.* (avion) cu o viteză superioară a sunetului. (<fr. *supersonique*)

superstar *s. n.* vedetă, star cu mare renume (în cinema, în sport); supervedetă, megastar. (<engl., fr. *superstar*)

superstiție *s. f.* credință primitivă, bazată pe rămășițe ale animismului și magiei, în spirite bune sau rele, miracole, farmece și vrăji, în semne prevestitoare, numere fatidice etc. (<fr. *superstition*, lat. *superstitio*)

superstițios, -oasă *adj.* (despre oameni) care crede în superstiții; întemeiat pe superstiții. (<fr. *superstitieux*, lat. *superstitiosus*)

superstițiozitate *s. f.* calitatea de a fi superstițios. (<it. *superstiziosità*)

superston *s. n.* bronz de aluminiu și cupru, cu foarte bune proprietăți mecanice. (<engl. *superstone*)

superstrat *s. n.* suprastrat. (<fr. *superstrat*)

superstanc *s. n.* superpetrolier. (<engl. *super tanker*)

supertehnologie *s. f.* tehnologie dezvoltată în cel mai mare grad. (<super- + tehnologie)

supertrăst *s. n.* trust care cuprinde întreprinderile unei anumite ramuri de producție din mai multe țări. (<engl. *supertrust*)

superumeral *s. n.* veșmânt papal care acoperă umerii. • veșmânt de călugăr. (<lat. *superhumerales*)

supervedetă *s. f.* superstar. (<fr. *supervedette*)

superviză *vb. tr.* a controla și revizui din nou. (<fr. *superviser*)

supervizionă *vb. tr.* a viziona din nou (un film, un spectacol). (<engl. *supervise*)

supervizor I. *s. n.* program de control care supraveghează activitatea unui sistem de calcul; monitor (3). II. *s. m. f.* cel însărcinat cu supravegherea artistică a unei înregistrări. (<engl. *supervisor*, fr. *superviseur*)

suple *s. n.* masă servită seara târziu (după un spectacol). (<fr. *souper*)

supieră *s. f.* castron pentru servit supa la masă. (<fr. *soupière*)

supieșu *s. n.* curea (de elastic) cusută de marginea pantalonului și petrecută pe sub talpă pentru a ține pantalonii întinși pe picior sau pentru a fixa pîntenii. (<fr. *sous-pied*)

supin *s. n.* mod verbal nepersonal precedat de prepoziția *de* sau *la*, care exprimă acțiunea într-un chip general, abstract, însă ca un deziderat. (<lat. *supinum*, fr. *supin*)

supinator I. *adj.*, *s. m.* (mușchi) care permite mișcarea de supinație. II. *s. n.* susținător plantar. (<fr. *supinateur*)

supinație *s. f.* I. mișcare de răsucire a mâinii spre în afară. • răsucire a piciorului în raport cu gamba. 2. decubit dorsal, cu capul răsturnat, brațele și picioarele întinse și odihnind pe pat. (<fr. *supination*, lat. *supinatio*)

supleă /-ple-*al. vb. I. tr.* a suplini. II. *intr.* a compensa, a remedia. (<fr. *supléer*)

supleant, -ă I. *s. m. f.*, *adj.* suplinitor. II. *adj. membru* ~ = membru al unui organ de partid sau de stat care exercită atribuțiile titularului în lipsa lui, având drept de vot consultativ (azi neuzitat). III. *s. m.* (în trecut) judecător care deținea prima treaptă ierarhică în magistratură. (<fr. *supléant*)

supleantă *s. f.* înlocuire temporară a unui funcționar, a unui membru dintr-o adunare, dintr-un birou. (<fr. *suppléance*)

supletiv, -ă *adj.* I. (despre forme gramaticale) care completează schema flexionară a unui cuvânt. 2. (despre o normă legală) care se aplică în măsura în care părțile nu convin altfel, prin actele juridice pe care le încheie; interpretativ, facultativ. (<fr. *supplétif*)

supletivism *s. n.* calitatea de a fi supletiv (1). (<fr. *supplétivisme*)

suplețe *s. f.* I. însușirea de a fi suplu; flexibilitate. • (peior.) pricepere de a se mlădia după împrejurări. O cu ~ = cu dezinvoltură, fără efort. 2. proprietate a unui corp solid de a putea suferi mari deformații nepermanente la încovoare sau la torsiune sub solicitări relativ mici; elasticitate. (<fr. *souplesse*)

suplicație *s. f.* I. rugăciune publică ordonată în anumite ocazii de senatul roman. 2. observație adresată după Restaurarea parlamentului francez regelui. 3. rugămintă umilă, implorare fierbinte. (<fr. *supplication*, lat. *supplicatio*)

suplicia *vb. tr.* I. a executa un condamnat la moarte. • a tortura. 2. (fig.) a face să sufere. (<fr. *supplicier*)

supliciu *s. n.* caznă, tortură. • (fig.) chin, suferință psihică. (<lat. *supplicium*, fr. *supplice*)

supliment *s. n.* I. ceea ce se adaugă pentru a completa, a întregi; adaos. 2. ~ul unui unghi = unghi care, adăugat unui unghi dat, formează împreună cu acesta 180°. 3. tichet special pentru unele trenuri accelerate, rapide etc. (<fr. *supplément*, lat. *supplementum*)

suplimentă *vb. tr.* a completa, a adăuga, a împlini. (<fr. *supplémenter*)

suplimentar, -ă *adj.* care se adaugă (la ceva); folosit ca supliment. • care este în plus. O unghi. ~ = unghi care, împreună cu un unghi dat, formează 180°; ore ~e = ore de muncă efectuate peste norma obișnuită. (<fr. *supplémentaire*)

suplini *vb. tr.* I. a înlocui temporar pe cineva în funcție, a ține locul. 2. a adăuga ceea ce lipsește, a împlini, a completa. (după it. *supplire*, lat. *supplare*)

suplinire *s. f.* acțiunea de a suplini; catedră la care funcționează un suplinitor. (<suplini)

suplinitor, -oare *adj.*, *s. m. f.* I. (cel) care suplinește în muncă, într-o funcție; locuitor, supleant. 2. (cadru didactic) care nu este titularizat. (<suplini + -tor)

súplu, -ă *adj.* I. (despre ființe) cu mișcări grațioase; mlădios; (despre lucruri) flexibil, elastic. 2. (fig.) lipsit de fermitate; servil; ușor adaptabil, docil. (<fr. *souple*)

supört I. *s. n.* I. ceea ce susține, sprijină un lucru, un obiect. • dispozitiv de susținere a unei piese, a unui sistem tehnic etc. 2. parte a peliculei cinematografice pe care este aplicată emulsia fotosensibilă. 3. echipament, material destinat memorării, înregistrării informației în sistemele de calcul. 4. (fig.) sprijin, reazem, ajutor. II. *s. m.* (herald.) element exterior al unui blazon care pare a susține un personaj sau un animal. (<fr. *support*)

suportă *vb. tr.* I. a îndura, a suferi, a răbda. • a da voie, a permite, a tolera. 2. a sprijini, a susține o greutate. • a avea (sau a lua) în sarcina sa (obligatii bănești). (<fr. *supporter*, lat. *supportare*)

suportabil, -ă *adj.* care se poate suporta. (<fr. *supportable*)

suportabilitate *s. f.* însușirea de a fi suportabil. (<engl. *supportability*)

supörter *s. m.* susținător, simpatizant al unui jucător sau al unei echipe sportive. (<engl.; fr. *supporter*)

supozabil, -ă *adj.* de presupus. (<fr. *supposable*)

supozitor *s. n.* preparat farmaceutic în stare solidă, administrat pe cale rectală. (<fr. *suppositoire*, lat. *suppositorium*)

supoziție *s. f.* I. presupunere, ipoteză; premisă. 2. capacitate a unui termen de a reprezenta ceva într-o propoziție. (<fr. *supposition*)

SUPRA¹ - *v.* super¹ -

súpra² *adv.* (ca trimitere bibliografică) deasupra, mai sus, mai înainte. (<lat. *supra*)

supraabundent, -ă *adj.* foarte abundent. (după fr. *surabondant*)

supraabundență *s. f.* abundență mare; belșug. (după fr. *surabondance*)

supraactiv *s. n.* (fin.) sold disponibil înregistrat după plata creditorilor și restituirea aporțiilor membrilor unei societăți în lichidare. (<supra- + activ)

supraactivitate *s. f.* activitate intensă, mai mult decât normală. (după fr. *suractivité*)

supraacút, -ă *adj.* (despre boli) cu evoluție rapidă. (<supra- + acút)

supraaglomeră *vb. tr., refl.* a (se) aglomera peste măsură. (după fr. *suragglomérer*)

supraaglomerăție *s. f.* supraaglomerare. (<supra¹ - + aglomerăție)

supraalimentă *vb. tr., refl.* a (se) supune unui regim de supraalimentare. (după fr. *suralimenter*)

supraalimentare *s. f.* acțiunea de a (se) supraalimenta; hipernutriție. • alimentare a unui motor cu ardere internă cu o cantitate mai mare de amestec combustibil sau de aer decât cea necesară. (<supraalimenta)

supraalimentație *s. f.* alimentație mai bogată și mai consistentă decât cea normală; supranutriție. (după fr. *suralimentation*)

supraantrenă *vb. refl.* (sport) a se antrena în mod exagerat. (după fr. *surentrainer*)

- supraantrenament** *s. n.* (*sport*) stare patologică în urma unor eforturi exagerate, incorect dozate. (după fr. *surentrenement*)
- supraaprecia** *vb. tr., refl. a* (se) aprecia mai mult decât merită; a (se) supraestima. (<supra- + aprecia)
- supraarbitru** *s. m.* arbitru care urmează să hotărască într-o chestiune asupra căreia alți arbitri sunt în dezacord; superarbitru. (după fr. *surarbitre*)
- suprabugetar**, -ă *adj.* extrabugetar. (<supra- + bugetar)
- supraclasă** *s. f. (biol.)* categorie sistematică superioară clasei. (după fr. *surclase*)
- supracompresiune** *s. f.* supracompresare. (după fr. *surcompression*)
- supracompresimă** *vb. tr.* a mări compresiunea în cilindri unui motor cu ardere internă. (după fr. *surcomprimer*)
- supracompūs**, -ă *adj. (lingv.)* formă ~ă = formă perifrastică. (<supra- + compūs)
- supraconductibilitate** *s. f.* proprietate a unor metale sau aliaje la temperaturi foarte scăzute, de a-și pierde rezistența electrică; supraconductivitate, supraconducție. (<fr. *supraconductibilité*)
- supraconductiv**, -ă *adj.* referitor la supraconductivitate. (<fr. *supraconductif*)
- supraconductivitate** *s. f.* supraconductibilitate. (<fr. *supraconductivité*)
- supraconductor**, -oăre *adj., s. n.* (material) care prezintă supraconductibilitate. (<fr. *supraconducteur*)
- supraconducție** *s. f.* supraconductibilitate. (<fr. *supraconduction*)
- supraconsūm** *s. n.* consum superior nevoilor. (după fr. *surconsommation*)
- supracopertă** *s. f.* învelitoare de carte pe deasupra copertei; anvelopă (2). (după it. *sopracoperta*)
- supracorecție** *s. f.* corecție aplicată în sisteme de transmisie, care produce distorsionarea semnalului de ieșire în sens contrar distorsiunii sale inițiale. (după fr. *surcorrection*)
- supracotă** *s. f.* cotă suplimentară (a unui impozit sau a unei taxe). (<supra- + cotă)
- supracurent** *s. m.* curent a cărui intensitate depășește intensitatea nominală a curentului circuitului prin care trece. (<supra- + curent)
- supradeterminare** *s. f.* caracter al unui proces care este determinat de un mare număr de condiții. • caracterul unei conduite determinate de mai multe motivații concurente. (după fr. *surdétermination*)
- supradevelopă** *vb. tr.* a dezvolta prea intens o emulsie fotosensibilă, obținând o imagine foarte densă, cu contrast puternic. (după fr. *surdéveloppement*)
- supradialectal**, -ă *adj.* (despre note lingvistice) situat la un nivel superior dialectului. (<supra- + dialectal)
- supradimensională** *vb. tr.* a adăuga o cantitate oarecare dimensiunilor nominale. • (fig.) a prezenta în mod exagerat mărimea, importanța reală a lucrurilor. (după fr. *surdimensionner*)
- supradimensiune** *s. f.* cantitate care se adaugă dimensiunilor nominale. (după fr. *surdimension*)
- supradividend** *s. n.* dividend suplimentar repartizat acționarilor ca urmare a unor rezultate excepționale obținute de firmă. (<supra- + dividend)
- supradominantă** *s. f. (muz.)* treapta a șasea a modurilor major și minor; acord pe această treaptă; contradominantă. (<supra- + dominantă)
- supradotât**, -ă *adj.* (despre oameni) înzestrat cu calități deosebite. (după fr. *surdoté*)
- supradoză** *vb. tr.* a introduce în organism o doză excesivă dintr-un medicament. (după fr. *surdosage*)
- supradozaj** *s. n.* supradoză. (după fr. *surdosage*)
- supradoză** *s. f.* doză care depășește gradul toleranței organismului; supradozaj. (după fr. *surdose*)
- supraefort** *s. n.* efort suplimentar. (<supra- + efort)
- supraelastic**, -ă *adj., s. n.* (material) care are proprietatea de a-și reveni după întindere, a lua forma pe care este întins. (<it. *sopraelastico*)
- supraelogia** *vb. tr.* a elogia în mod exagerat. (<supra- + elogia)
- supraestēt**, -ă *s. m. f.* adept în cel mai înalt grad al estetismului. (<supra- + estet)
- supraestimă** *vb. tr., refl. a* (se) supraaprecia. (după fr. *surestimer*)
- supraetajă** *vb. tr.* a mări înălțimea unei construcții adăugându-i (încă) un etaj. (<supra- + etajă)
- supraeu** *s. n.* parte a personalității considerată ca un cenzor al întregului comportament social al individului. (după fr. *sur-moi*)
- supraevalua** *vb. tr.* a evalua (ceva) mai mult decât trebuie, decât face; a supraaprecia. (după fr. *surevaluer*)
- supraexcită** *vb. tr.* a excita peste măsură un organ, un țesut. (după fr. *surexciter*)
- supraexcitație** *s. f.* supraexcitare. (după fr. *surexcitation*)
- supraexploatare** *s. f.* exploatare nerațională, exagerată. (după fr. *surexploitation*)
- supraexpune** *vb. tr.* a expune prea mult o emulsie fotosensibilă. (după fr. *surexposer*)
- suprafată** *vb. tr.* 1. a acoperi cu un strat superficial o piesă, o construcție. 2. a uniformiza suprafața îmbrăcăminții rutiere. (după fr. *surfacer*)
- suprafată** *s. f.* 1. față, parte exterioară a unui corp. 2. întindere delimitată (de teren, de pădure) etc. 3. (mat.) arie limitată de o linie închisă. (după fr. *surface*)
- suprafluid**, -ă *adj.* (despre heliu) în stare de suprafluiditate. (după fr. *surfluide*)
- suprafluiditate** *s. f.* proprietate a heliului lichid de a-și reduce viscozitatea la temperaturi foarte scăzute și presiuni foarte mari. (după fr. *surfluidité*)
- suprafortăreață** *s. f.* avion greu la bombardament, blindat, cu mai multe motoare; superbombardier. (după fr. *superforteresse*)
- suprafuziune** *s. f.* rămânere în stare lichidă a unor substanțe aflate sub temperatura de solidificare. (după fr. *surfusion*)
- supragaranță** *vb. tr.* a da o garanție suplimentară. (<supra- + garanță)
- supragenerator** *s. n. (fiz.)* generator care produce mai mult combustibil decât consumă. (după fr. *surgénérateur*)
- supraimpresiune** *s. f.* suprapunere a două sau mai multe imagini pe aceeași peliculă, pentru anumite efecte. (după fr. *surimpression*)
- supraimprimă** *vb. tr.* 1. a tipări peste un text deja tipărit. 2. a imprima o țesătură deja imprimată. (după fr. *surimprimer*)
- supraindustrializat**, -ă *adj.* (despre o regiune, o țară etc.) în care industria este foarte dezvoltată. (după fr. *surindustrialisé*)
- suprainfecție** *s. f.* suprainfecție. (după fr. *superinfection*)
- suprainformație** *s. f.* informație bogată, abundentă. (după fr. *surinformation*)
- suprainteligent**, -ă *adj.* dotat cu o inteligență deosebită. (<supra- + inteligent)
- supraintensitate** *s. f.* intensitate a unui curent electric superioră celei a unui regim normal. (după fr. *surintensité*)
- supraîncărcă** *vb. tr.* a încărcă (cu sarcini) peste măsură; a suprasolicita. (după fr. *surcharger*)
- supral** *s. n.* aliaj ușor asemănător maselor plastice, foarte rezistente, produs sub formă de tablă. (<engl. *supral*)
- supralicită** *vb. intr.* 1. a oferi la o licitație un preț mai mare decât prețul oferit (de cineva) anterior. 2. (fig.) a oferi mai mult decât altcineva la o întrecere. 3. a insista prea mult. (<supra- + licita)
- supralicitator**, -oăre *s. m. f.* cel care supralicitează. (<supralicita + -tor)
- supralicităție** *s. f.* 1. supralicitare. 2. (fig.) promisiunea care întrece altă promisiune făcută de altcineva. (<supra- + licitație)
- supraliminar**, -ă *adj.* superior pragului conștiinței. • *stimul ~ =* excitație capabilă de a provoca o senzație. (<fr. *supraliminaire*)
- supramaturăție** *s. f.* stadiu al semințelor și fructelor ajunse la maturitate. • *o ~ ovariană =* totalitatea modificărilor care survin într-un ovul rămas nefertilizat o perioadă mai lungă decât cea normală. (după fr. *surmaturation*)
- supramodulă** *vb. tr.* a efectua o supramodulație. (după fr. *surmoduler*)
- supramodulație** *s. f.* înregistrare a unor semnale elec-

- trice de audiofrecvență cu valori mai mari decât cele permise într-un anumit sistem și pe un anumit purtător. (după fr. *surmodulation*)
- supramonopol** *s. n.* monopol internațional. (< *supra*¹ - + *monopol*)
- supramuncă** *s. f.* muncă prestată de lucrători pentru munca necesară, prin care se creează plusprodusul. (după fr. *surtravail*)
- supranatalitate** *s. f.* natalitate crescută. (după fr. *surnatalité*)
- supranatural, -ă** I. *adj.* (despre fenomene, ființe etc.) care pare mai presus de forțele și de legile naturii și împotriva lor; care nu s-ar putea explica în mod obișnuit, natural; extraordinar. • (*rel.*) divin, miraculos, fantastic. II. *s. n.* ceea ce se pretinde a fi mai presus de legile naturii. (după fr. *supernaturel*)
- supranaturalism** *s. n.* credință în supranatural. (după fr. *supernaturalisme*)
- supranațional, -ă** *adj.* care aparține unui organism, unei puteri plasate deasupra guvernului fiecărei națiuni; suprastatal, transnațional. (< fr. *supranational*)
- supranaționalitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este supranațional. (< fr. *supranationalité*)
- supranormal, -ă** *adj. (rar)* extraordinar. (după engl. *supernormal*)
- supranormativ, -ă** *adj.* care depășește un normativ, în afara normei. (< *supra*¹ - + *normativ*)
- supranume** *s. n.* nume adăugat la numele propriu al unei persoane, în semn de cinste sau pentru a o deosebi de altă persoană cu același nume. • poreclă. (după fr. *surnom*)
- supranumerăr, -ă** *adj.* peste numărul fixat, necesar, obișnuit. (după fr. *surnuméraire*)
- supranumî** *vb. tr.* a da cuiva un sôpranume. (după fr. *surnommer*)
- supranutriție** *s. f.* supraalimentație. (< *supra*¹ - + *nutriție*)
- supraocluzie** *s. f.* ocluzie dentară dereglată în sens vertical. (< engl. *supraocclusion*)
- supraofertă** *vb. intr.* a face o supraofertă. (< *supraofertă*)
- supraofertă** *s. f.* ofertă mai avantajoasă, făcută după ce s-a încheiat o licitație. (după fr. *suroffre*)
- supraom** *s. m.* termen care desemnează ideea omului desăvârșit, cu calități excepționale. • (la Nietzsche) tipul omului superior prin voință. (după germ. *Übermensch*, fr. *surhomme*)
- supraomenesc, -ească** *adj.* suprauman. (< *supra*¹ - + *omenesc*)
- supraorbitar, -ă** *adj. (anat.)* deasupra orbitei. (după fr. *surorbitaire*)
- supraordin** *s. n. (biol.)* diviziune care cuprinde mai multe ordine înrudite. (după fr. *super-ordre*)
- supraordinare** *s. f.* cuprindere în sfera unei noțiuni a altor noțiuni cu sferă mai mică. (< *supra*¹ - + *ordinare*)
- supraordonat, -ă** *adj.* care are un loc superior (intr-o clasificare, într-o ierarhie). **O fracție** *-ă* = fracție ordinară mai mare decât întregul; **propoziție** *-ă* (și *s. f.*) = propoziție regentă; **noțiune** *-ă* = noțiune care cuprinde alte noțiuni cu sferă mai mică. (< *supra*¹ - + *ordonat*)
- supraovulație** *s. f.* creștere artificială a fecundității la femelele domestice prin aplicarea judicioasă de hormoni sexuali. (< fr. *superovulation*)
- supraoxidă** *vb. tr.* a oxida puternic. (după fr. *sur oxyder*)
- supraoxidăție** *s. f.* supraoxidare. (după fr. *sur oxydation*)
- supraoxigenă** *vb. tr.* a oxigena puternic, excesiv. (după fr. *sur oxygéner*)
- supraoxigenație** *s. f.* supraoxigenare. (după fr. *sur oxygénation*)
- supraponderabilitate** *s. f.* stare a unui corp de a avea o greutate mai mare, ca umare a unei forțe gravitaționale sporite. (< *supra*¹ - + *ponderabilitate*)
- supraponderal, -ă** *adj. (med.)* peste greutatea normală. (< *supra*¹ - + *ponderal*)
- suprapopulă** *vb. refl.* (despre orașe, regiuni) a-și spori populația peste limitele normale. (după fr. *surpeupler*)
- suprapopulație** *s. f.* 1. mare concentrare a populației într-un oraș, într-o regiune etc. 2. (*biol.*) existența unei densități excesive de organisme pe o anumită arie. 3. ~ *relativă* = excedent al populației muncitorești în raport cu necesitățile de forță de muncă ale capitalului. (după fr. *surpopulation*)
- supraprefixare** *s. f.* derivare cu prefixe multiple sau de la teme anterior prefixate. (< *supra*¹ - + *prefixare*)
- suprapresiune** *s. f.* presiune care întrece presiunea normală admisă. (după fr. *surpression*)
- supraprét** *s. n.* preț mai mare decât cel oficial; preț de speculă. (< *supra*¹ - + *preț*)
- supraproblemă** *s. f.* supratemă. (< *supra*¹ - + *problemă*)
- supraproducție** *s. f.* producție de mărfuri în cantitate care depășește necesitățile pieței. (după fr. *surproduction*)
- supraprodus** *s. n.* plusprodus. (< *supra*¹ - + *produs*)
- supraprofit** *s. n.* profit suplimentar realizat prin reducerea, în anumite întreprinderi, a valorii individuale a mărfurilor sub valoarea lor socială. (după engl. *superprofit*)
- suprapunctă** *vb. tr.* a ridica (fraudulos) punctajul unui candidat sau concurent la un examen, la o competiție. (< *supra*¹ - + *puncta*)
- suprapune** *vb. I. tr.* a pune un lucru deasupra altuia, a așeza unul peste altul. II. *refl.* a se afla așezat deasupra altuia; (*p. ext.*) a coincide în timp. (după fr. *superposer*)
- supraputere** *s. f.* stat a cărui putere economică și militară este mult superioară celei a altor state. (după fr. *surpuissance*)
- suprarafinare** *s. f.* rafinare defectuoasă a unui produs petrolier, datorită depășirii cantității de reactiv, a temperaturii etc. (după fr. *surraffinage*)
- suprareal, -ă** *adj.* care depășește realitatea. (după fr. *surréal*)
- suprarealism** *s. n.* curent literar și artistic de avangardă din sec. XX, care, negând gândirea logică și activitatea premeditată a rațiunii în procesul creației artistice, preconiza o totală libertate de expresie, punând accentul pe irațional, inconștient, pe vise și pe automatismul psihic și verbal. (după fr. *surréalisme*)
- suprarealist, -ă** *adj., s. m. f.* (adept) al suprarealismului. (după fr. *surréaliste*)
- suprarefractăr, -ă** *adj.* (despre materiale) cu o refractaritate foarte mare. (după fr. *superréfractaire*)
- suprarenal, -ă** *adj.* situat deasupra rinichilor. **O glande** (sau *capsule*) *-e* (și *s. f.*) = glande endocrine, două, deasupra fiecăruia rinichi. (după fr. *surrénal*)
- suprarenalectomie** *s. f.* extirpare a glandei suprarenale. (după fr. *surrénalectomie*)
- suprarenalită** *s. f.* inflamație a glandelor suprarenale. (după fr. *surrénalite*)
- suprarenalom** *s. n.* tumoare a glandei suprarenale. (după fr. *surrénalome*)
- suprarezistent, -ă** *adj.* care depășește rezistența normală. (după fr. *surrésistant*)
- suprasărcină** *s. f.* sarcină care se adaugă la sarcina nominală sau normală a unui sistem tehnic și care periclitează siguranța în funcționare a acestuia. • greutate suplimentară a unei construcții etc. la suprafața solului. (după fr. *surcharge*)
- suprasatură** *vb. tr.* 1. a obține o soluție suprasaturată. 2. (*fam.*) a sătura peste măsură, a îmbuiba. (după fr. *sur saturer*)
- suprasaturat, -ă** *adj.* 1. (despre soluții sau gaze) în stare de saturație. 2. (*fam.*) sătul peste măsură. (după fr. *sur saturé*)
- suprasaturație** *s. f.* 1. stare a unei soluții în care concentrația substanței dizolvate la o anumită temperatură este mai mare decât cea corespunzătoare saturației. 2. (*fam.*) saturare, îndestulare, îmbuibare peste măsură. (după fr. *sur saturation*)
- suprasensibil, -ă** *adj.* foarte sensibil. • (despre sunete, unde etc.) care întrece puterea de percepere a simțurilor. (< fr. *suprasensible*)
- suprasenzorial, -ă** *adj.* care poate fi cunoscut prin rațiune. (< *supra*¹ - + *senzorial*)
- suprasexual, -ă** *adj.* mai presus de instinctele sexuale. (< *supra*¹ - + *sexual*)
- suprasolicită** *vb. tr.* a solicita excesiv; a supraîncerca. (< *supra*¹ - + *solicita*)
- supraspécie** *s. f. (biol.)* grup de specii înrudite. (< lat., fr. *supraspecies*)

- supraspinal**, -ă *adj.* deasupra spinelor vertebrelor, coloanei vertebrale. (după engl. *superspinal*)
- suprastatal**, -ă *adj.* supranațional. (< *supra*¹ - + *statal*)
- suprasterol** *s. m.* derivat toxic de sterol produs printr-o profundă modificare structurală a vitaminei D₂. (< engl. *suprasterol*)
- suprastoc** *s. n.* stoc supranormativ. (după fr. *surstock*)
- suprastrat** *s. n.* totalitatea elementelor dintr-o limbă adăugată după formarea ei, în urma unui contact de bilingvism, foarte strâns, cu altă limbă; superstrat. (< it. *soprastrato*)
- suprastructural**, -ă *adj.* care aparține structurii. (< *supra*¹ - + *structural*)
- suprastructură** *s. f.* 1. totalitatea elementelor care formează partea utilă a unei construcții. • construcție metalică sau de lemn situată deasupra punții superioare a unei nave, unde sunt amplasate încăperile de locuit și de navigație etc. 2. totalitatea ideilor, a teoriilor și a concepțiilor cu caracter ideologic dintr-o anumită formațiune social-economică și a instituțiilor corespunzătoare acestora, generate de baza economică, pe care o reflectă. (după fr., engl. *superstructure*)
- supratără** *s. f.* greutatea celui de-al doilea ambalaj al unei mărfi. (< *supra*¹ - + *tară*)
- suprataxă** *vb. tr.* a fixa, a impune o suprataxă. (după fr. *surtaxer*)
- suprataxă** *s. f.* taxă suplimentară care se adaugă unei alte taxe fixate anterior. (după fr. *surtaxe*)
- supratehnic**, -ă *adj.* excesiv de tehnic. (< *supra*¹ - + *tehnic*)
- supratemă** *s. f.* ideea directoare a unei lucrări artistice, a unui spectacol; supraproblemă. (< *supra*¹ - + *temă*)
- supratensiune** *s. f.* tensiune superioară celei nominale, care constituie de obicei un pericol pentru circuitele electrice. (după fr. *surtenstion*)
- suprateran**, -ă *adj.* aflat deasupra solului, pe sol; aerian. (< lat. *suprateraneus*)
- supraterestru**, -ă *adj.* 1. (*bis.*) referitor la „lumea cealaltă”. 2. referitor la lumea extraterestră. (< fr. *supraterrestre*)
- supratimp** *s. m.* prelungirea zilei de muncă peste limita care corespunde prețului obișnuit al muncii. (< *supra*¹ - + *timp*)
- supratipăr** *s. n.* inscripție aplicată pe deasupra tiparului obișnuit al unei mărci poștale, cu scopul de a-i modifica valoarea, destinația sau alte elemente; supraimprimare; surșarj. (după fr. *surimpression*)
- supratonică** *s. f.* (muz.) contradominantă. (< *supra*¹ - + *tonică*)
- supratraversă** *vb. tr.* a traversa (un drum, o gară etc.) pe deasupra. • (mar.) a trece lanțul ancorei peste traversa acesteia. (< *supra*¹ - + *traversa*)
- suprauman**, -ă *adj.* care depășește puterile unui om; supraomnesc. (după fr. *surhumain*)
- supraunitar**, -ă *adj.* (despre numere) cu valoare mai mare decât unitatea. (< *supra*¹ - + *unitar*)
- supravaloare** *s. f.* exces de valoare. (după fr. *survaleur*)
- supraveghea** *vb. I. tr.* a ține sub observație, a păzi. II. *refl.* a-și controla purtarea, vorbele; a se păzi reciproc. (după fr. *surveiller*)
- supraveghetor**, -oare *I. s. m. f.* persoană însărcinată cu supravegherea cuiva sau a ceva. II. *s. n.* ~ de *flacăra* = aparat electronic pentru supravegherea prezenței flăcării în timpul funcționării arzătoarelor. (după fr. *surveillant*)
- supraverbal**, -ă *adj.* care se exprimă prin alte mijloace decât cele verbale. (< *supra*¹ - + *verbal*)
- supraviețuie** *vb. intr.* a scăpa cu viață dintr-o nenorocire; a rămâne în viață după moartea cuiva. • a continua să existe, să dăinuiească în memoria cuiva. (după fr. *survivre*)
- supraviețuitor**, -oare *s. m. f.* cel care supraviețuiește altuia. (< *supraviețuie* + *-tor*)
- supravizită** *s. f.* vizită medicală de control care se face după o vizită obișnuită. (< *supra*¹ - + *vizită*)
- supravoltă** *vb. tr.* a mări voltajul peste normal. (după fr. *survolter*)
- supravoltaj** *s. n.* mărirea potențialului voltajului unui curent electric. (după fr. *survoltage*)
- supravoltor** *s. n.* sursă de energie electrică legată în serie cu o altă sursă, astfel încât tensiunile lor electrice să se adune. (după fr. *survolteur*)
- supravoltor-devoltor** *s. n.* aparat, mașină electrică asociată cu o sursă de energie electromagnetică, astfel încât să permită augmentarea sau diminuarea tensiunii furnizate de sursă. (după fr. *survolteur-devolteur*)
- suprêm**, -ă *adj.* care există în cel mai înalt grad; mai presus de toate. (*p. ext.*) extrem, ultim. • care are gradul, rangul cel mai înalt. (< fr. *suprême*, lat. *supremus*)
- suprematism** *s. n.* grupare abstracționistă în pictura rusă a celui de-al doilea deceniu al sec. XX și teorie estetică care susține supremația sensibilității „pure”, exprimată prin acțiunea formelor geometrice și a culorii asupra simțurilor. (< rus. *suprematism*)
- supremație** *s. f.* superioritate absolută; poziție dominantă; preponderență. (< fr. *suprême*)
- supresiune** *s. f. I.* suprimare. 2. (*biol.*) reluarea activității unei gene, pe care aceasta o pierduse în urma unei mutații. (< fr. *suppression*, lat. *suppressio*)
- supresiv**, -ă *adj.* supresor. (< fr. *suppressif*)
- supresor**, -oare *I. adj.* care suprimă; supresiv. • (despre un element al unui aparat) care împiedică producerea unui efect nedorit. II. *s. m. (biol.)* genă care anulează efectul fenotipic al unei alte gene mutante. (< fr. *suppresseur*)
- suprimă** *vb. tr. I.* a interzice; a nimici; a înlătura. • a face să dispară. • (*fam.*) a ucide; a extermina. 2. a da afară pe cineva dintr-o slujbă; a comprima, a desființa (un post). 3. a renunța (la ceva); a elimina. (< fr. *supprimer*, lat. *supprimere*)
- suprimabil**, -ă *adj.* care se poate suprima. (< fr. *supprimable*)
- supură** *vb. intr.* (despre țesuturi, răni) a produce și elimina puroi. (< fr. *suppurer*, lat. *suppurare*)
- supurânt**, -ă *adj.* care supurează. (< fr. *suppurant*)
- supurativ**, -ă *adj., s. n.* (medicament) care facilitează supurația. (< fr. *suppuratif*)
- supurație** *s. f.* formare și eliminare de puroi. (< fr. *suppuration*, lat. *suppuratio*)
- SUR-** *pref.* „superior”, „în exces”, „neașteptat”. (< fr. *sur-*)
- súra** *s. f.* pulpa piciorului. (< lat. *surra*)
- suráh** *s. n.* țesătură ușoară de mătase, din India. (< fr. *surah*)
- surál**, -ă *adj.* al gambei. (< fr. *sural*)
- surát** *s. n.* denumire a capitolelor *Coranului*, clasificate după lungime. (< fr. *surate*)
- suráde** *vb. intr. I.* a zâmbi. 2. (*fig.*) a-i fi favorabil. • a-i plăcea mult. (după fr. *sourir*)
- surás** *s. n.* acțiunea de a suráde; zâmbet. (după fr. *sourir*)
- surclasă** *vb. tr. (sport)* a depăși, a întrece un adversar, dovedind o superioritate netă. (< fr. *surclasser*)
- surdină** *s. f.* amortizor de zgomot. • dispozitiv care se aplică unui instrument muzical pentru atenuarea intensității și modificarea timbrului sunetelor. • în ~ = fără zgomot. (< fr. *sourdine*)
- surditate** *s. f. I.* pierderea sensibilității auditive; surzenie; anacuzie, cofoză. • ~ verbală = afazie prin neînțelegerea semnificației cuvintelor vorbite. 2. calitatea unui sunet de a fi surd. (< fr. *surdité*, /2/ *surdité*, lat. *surditas*)
- SURDO-** *elem.* „surditate, hipocuzie”, „surdină”. (< fr. *sourdo-*, cf. lat. *surdus*)
- surdobarocameră** *s. f.* barocameră cu izolație fonică perfectă. (< *surdo-* + *barocameră*)
- surdodidactică** *s. f.* ramură a surdopedagogiei care elaborează teoria învățământului și a instrucției deficienților auditivi. (< *surdo-* + *didactică*)
- surdologie** *s. f.* ramură a defectologiei care studiază deficiențele senzoriale auditive. (< *surdo-* + *-logie*)
- surdometodică** *s. f.* ramură a surdopedagogiei care studiază metodele și procesele de predare în învățământul special pentru hipocuzie. (< *surdo-* + *metodică*)
- surdomut**, -ă *adj., s. m. f.* (om) lipsit de auz și de grai. (după fr. *sourd-muet*)
- sudomutism** *s. n.* defectul surdomuților; surdomunitate. (< *surdo-* + *mutism*)
- surdomunitate** *s. f.* surdomutism. (< fr. *sourd-mutité*)
- surdopedagogie** *s. f.* ramură a surdologiei care se ocupă

- cu educarea și instruirea celor cu deficiențe de auz. (< *surdo-* + *pedagogie*)
- surdopsihologie** *s. f.* ramură a surdologiei care studiază particularitățile dezvoltării psihice a deficienților auditivi. (< *surdo-* + *psihologie*)
- surescită** *vb. tr.* a excita peste măsură, a irita. (< fr. *suresciter*)
- surescitabil**, -ă *adj.* care poate fi ușor surescitat; care se irită repede. (< fr. *surescitable*)
- surescitabilitate** *s. f.* predispoziție spre surescitare. (< fr. *surescitabilité*)
- surescitant**, -ă *adj.* care provoacă surescitare. (< fr. *surescitant*)
- surescitație** *s. f.* surescitare. (< fr. *surescitation*)
- surf** /săr- / *s. n.* 1. sport nautic constând în plutirea în picioare pe o scândură remorcată (acvoplan), cu un catarg pe care e întinsă o velă; scândura înșăși; surfing. 2. dans modern, de proveniență nord-americană. (< engl. *surf*)
- surfilă** *vb. tr.* a întări marginile unui material textil cu o cusătură în zigzag, pentru a împiedica destrămarea firelor. (< fr. *surfiler*)
- súrfing** /săr- / *s. n.* surf (1). (< engl. *surfing*)
- suricat** *s. m.* mangustă carnisieră din Africa de Sud. (< fr. *suricate*)
- surimi** *s. m.* bastonaș din carne de pește cu diverse arome. (< fr. *surimi*)
- surimono** *s. n.* desen, gravură japoneză de mici dimensiuni. (< fr. *surimono*)
- surjectiv**, -ă *adj. (mat.)* despre funcții) la care un element al celei de-a doua mulțimi are un antecedent mai puțin. (< fr. *surjectif*)
- surjecție** *s. f. (mat.)* funcție surjectivă. (< fr. *surjection*)
- surjêt** *s. n. (med.)* sutură făcută cu un fir continuu. (< fr. *surjet*)
- surmenă** *vb. refl., tr.* a (se) obosi peste măsură, până la istovire; a (se) extenua. (< fr. *surmener*)
- surmenaj** *s. n.* stare de oboseală extremă, fizică sau intelectuală, cauzată de un efort excesiv sau prelungit. (< fr. *surmenage*)
- surmontă** *vb. tr.* 1. a trece peste un obstacol, o greutățe; (*fig.*) a învinge, a depăși. 2. a sta mai sus, a fi situat deasupra. (< fr. *surmonter*)
- surmontabil**, -ă *adj.* care poate fi învins, peste care se poate trece. (< fr. *surmontable*)
- surogât** *s. n.* produs, preparat care poate înlocui un alt produs, cu care are calități oarecum asemănătoare; succedaneu. • contrafacere; falsificare. (< germ. *Surrogat*)
- surôu** *s. n.* exostază care se formează la picioarele anterioare ale calului. (< fr. *surous*)
- surplombă** *vb. I. intr.* (despre o stâncă, o construcție) a fi în suprlombă, a avea un ieșind. *II. tr.* a sta înclinat, a se apleca; (*p. ext.*) a domina. (< fr. *surplomber*)
- surplombă** *s. f.* porțiune dintr-un traseu alpin sau a unei construcții care depășește planul vertical, ieșind în afară. (< fr. *surplomb*)
- surplus** *s. n.* ceea ce este în plus; prisos, excedent. (< fr. *surplus*)
- surprinde** *vb. tr.* 1. a prinde pe cineva asupra unei fapte pe care intenționează s-o săvârșească pe ascuns. • (*mil.*) a cuceri pe neașteptate. 2. a mira, a uimi. 3. a observa (pe furiș); a descoperi. (după fr. *surprendre*)
- surprindere** *s. f.* 1. faptul de a surprinde sau de a fi surprins. • *prin* ~ pe neașteptate. 2. observare a unui aspect momentan. 3. sentiment de uimire; surpriză. (< *surprinde*)
- surprinzător**, -oare *adj. (și adv.)* care provoacă uimire, care impresionează puternic; extraordinar. (< *surprinde* + -/ător)
- surpriză** *s. f.* 1. faptul de a lua pe cineva prin surprindere; întâmplare neașteptată, neprevăzută. • plăcere, bucurie neașteptată făcută cuiva; cadou. 2. mirare, uimire. (< fr. *surprise*)
- sursă** *s. f.* 1. loc unde se găsește și de unde se poate procura ceva din belșug. 2. corp care emite sunete, lumină, radiații nucleare etc. 3. (*fig.*) loc de unde emană o informație. • izvor, origine, obârșie. • ~ de inspirație = domeniu din care se inspiră un scriitor, un artist. 4. electrod al unui tranzistor cu efect de câmp, care furnizează purtătorii de sarcină majoritari. (< fr. *source*)
- sursiér**, -ă *s. m. f. (rar)* susolog. (< fr. *sourcier*)
- sursológ**, -ă *s. m. f.* descoperitor de izvoare (literare); sursier. (< *sursologie*)
- sursologie** *s. f.* studiu al surselor exterioare, străine ale unei opere literare. (< *sursă* + -logie)
- surșárj** *s. n.* supratrap. (< fr. *surcharge*)
- surveni** *vb. intr.* a se întâmpla pe neașteptate. • a avea loc, a se petrece între timp. (< fr. *survenir*)
- survól** *s. n.* survolare. (< fr. *survol*)
- survolá** *vb. tr.* (despre avioane) a zbură pe deasupra unui teritoriu. (< fr. *survoler*)
- survoláj** *s. n.* survolare. (< fr. *survolage*)
- susafón** *s. n.* instrument de suflat din familia tubei, de tipul heliconului, cu un pavilion mobil foarte lung, care permite ca emisia sonoră să poată fi direcționată după dorință. (< germ. *Sousaphon*)
- susceptantă** *s. f.* raportul dintre reacțanta și pătratul impedanței unui circuit electric de curent alternativ. (< fr., engl. *susceptance*)
- susceptibil**, -ă *adj.* 1. capabil să... în stare să... 2. care poate suferi modificări. 3. care se supără repede; supărăcios; sensibil. (< fr. *susceptible*, lat. *susceptibilis*)
- susceptibilitate** *s. f.* 1. calitatea, caracterul omului susceptibil; accentuare bolnăvicioasă a sensibilității. 2. predispoziție a corpului de a suferi mai mult sau mai puțin influența agenților externi sau interni. 3. capacitatea de a suferi modificări sub acțiunea influențelor exterioare. • mărime fizică ce exprimă această capacitate; susceptivitate. (< fr. *susceptibilité*)
- susceptivitate** *s. f.* susceptibilitate (magnetică, electrică etc.). (< engl. *susceptivity*)
- suscită** *vb. tr.* a stârni, a produce, a da naștere. (< fr. *susciter*, lat. *suscitare*)
- sus-cítát**, -ă *adj.* citat mai sus. (< *sus* + *citat*)
- susétá** *s. f.* tetină de cauciuc dată copiilor s-o sugă. (< fr. *sucette*)
- susmántă** *s. f. (mar.)* suspantă (2). (după *suspantă*)
- sus-mentiónát**, -ă *adj.* menționat mai înainte, mai sus. (< fr. *susmentionné*)
- sus-numít**, -ă *adj., s. m. f.* (persoană) menționat(ă) mai înainte. (după fr. *susnommé*)
- suspáns** *s. n.* 1. moment într-un film, într-un spectacol sau într-o operă literară în care acțiunea se întrerupe pentru scurt timp, creând o stare de tensiune, de emoție amestecată cu teamă și curiozitate, de așteptare încordată. 2. (*jazz*) stil de interpretare marcat prin dese discontinuități ale liniei melodice, propriu unor saxofoniști. (< engl., fr. *suspense*)
- suspántă** *s. f.* 1. fiecare dintre cordele care leagă voalura unei parașute sau nacela unui balon. 2. (*mar.*) cablu, parămă care susține o vergă pe la mijloc; susmântă. (< fr. *suspente*)
- suspéct**, -ă *adj.* care inspiră neîncredere, bănuieli. • îndoielnic, dubios. (< fr. *suspect*, lat. *suspectus*)
- suspectă** *vb. tr.* a bănui pe cineva de ceva (rău). • a se îndoi de ceva, a pune la îndoială; suspicioasă. (< fr. *suspecter*)
- suspendá** *vb. tr.* 1. a atârna; a suspenda. 2. (*fig.*) a întrerupe, a amâna, a opri temporar o activitate. • (*jur.*) a opri cursul judecării, al executării sau al urmăririi penale. 3. (*fig.*) a interzice, a suprima (temporar). (< fr. *suspendre*, lat. *suspendere*)
- suspénsie** *s. f.* 1. întrerupere (intenționată) a șirului gândirii, a comunicării. • *în* ~ = suspendat temporar, amânat. 2. sistem format din particule solide foarte fine care se găsesc în echilibru într-un lichid. 3. mod de susținere a echipamentului mobil al unui instrument; piesele care susțin acest echipament. • legătură elastică dintr-un sistem tehnic și reazemul lui, care amortizează zguduiri mai mari. (< fr. *suspension*, lat. *suspensio*)
- suspensív**, -ă *adj.* care determină o suspensie (1). (< fr. *suspensif*)
- suspensóir**¹ *s. n.* 1. ceea ce servește pentru a suspenda, a ține suspendat. 2. bandaj care susține un organ lăsat, căzut. (< fr. *suspensoir*)
- suspensóir**², -oare *adj., s. m. f.* (mușchi, ligament) care ține suspendat. (< fr. *suspenseur*)
- suspicioasă** *vb. tr.* a suspecta. (după it. *sospicciare*, lat. *suspicare*)

suspiciós, -oasă *adj.* bănuitor, neîncrezător, plin de suspiciune. (<fr. *suspicieux*, lat. *suspiciosus*)

suspiciune *s. f.* nesiguranță, îndoială privind corectitudinea, legalitatea faptelor sau onestitatea intențiilor cuiva; bănuială, neîncredere. (<fr. *suspicion*, lat. *suspicio*)

sustentăție *s. f.* proprietate a unui corp de a se menține la un anumit nivel în masa unui fluid; susținere. • forța verticală care împinge în sus o aeronavă. (<fr. *sustentation*)

sustractiv, -ă *adj.* 1. referitor la sustracțiune. 2. (despre un procedeu de fotografie în culori) făcut cu ajutorul a trei emulsii suprapuse, respectiv sensibile la bleu, verde sau roșu. (<fr. *soustractif*)

sustracțiune *s. f.* sustragere, eschivare; furt. (<fr. *soustraction*)

sustrăge *vb. I. tr.* 1. a fura, a delapida. 2. a abate de la ceva. **II. refl.** a se eschiva; a căuta să scape. (după fr. *soustraire*)

sustinător, -oare *I. adj., s. m. f.* (cel) care susține pe cineva sau ceva; care întreține cu mijloace materiale pe cineva. **II. s. n.** ~ *plantar* = aparat ortopedic dintr-o lamă pentru susținerea bolții unui picior plat; supinator. (<*susține* + *-ător*)

sustine *vb. I. tr.* 1. a sprijini. • a ține (pe) dedesubt. • a sprijini, a ține ușor (pe cineva), a împiedica să cadă. 2. (*fig.*) a lua partea cuiva, a avea o atitudine favorabilă față de cineva; a sprijini, a apăra. 3. (*fig.*) a spune, a afirma ceva cu tărie. 4. a ajuta, a întreține cu bani, cu alimente etc. **II. refl.** 1. a-și câștiga existența, a se întreține. 2. a se ține în picioare. • (*fig.*) a rezista. (<lat. *sustinere*, după fr. *soutenir*)

sustinut, -ă *adj.* stăruitor, perseverent. • care rămâne același, nu se dezmințe; constant, consecvent. (<*susține*)

súsur *s. n.* zgomot continuu și lin produs de curgerea unei ape, de foșnetul frunzelor bătute de vânt etc. (<*susura*)

susurá *vb. intr.* (despre ape curgătoare, frunze) a produce un susur. (<fr. *susurrer*)

súșă *s. f.* 1. origine, sursă. 2. (*med.*) proveniență a unei culturi de (infra)microbi; tulpină. (<fr. *souche*)

sutănă *s. f.* haină preoțească lungă, încheiată cu nasturi de sus până jos; anterior. (<fr. *soutane*)

sutién *s. n.* obiect de îmbrăcăminte femeiască ce susține sânii. (<fr. *soutien-gorge*)

sútra *s. f.* tratat indian ori culegere conținând proză aforistică, reguli de ritual, de morală, de filozofie sau referitoare la viața zilnică. (<fr. *sutra*)

suturá *vb. tr.* a face o sutură (1). (<fr. *suturer*)

sutură *s. f.* 1. cusătura celor două buze ale unei răni. 2. articulație fixă a oaselor (craniului) printr-un sistem

de dinți. 3. linie de concreștere între carpelele unui piston sau de dehiscență a fructelor uscate. 4. liniile de inserție a pereților transversali pe pereții cochiliei la amoniți, nautil etc. (<fr. *suture*)

suvenir *s. n.* amintire. • (*concr.*) produs industrial sau de artizanat care reprezintă, evocă o amintire. (<fr. *souvenir*)

suverán, -ă *I. adj.* suprem, absolut, care este în cel mai înalt grad. • care se află deasupra tuturor, cu o mare autoritate; care deține autoritatea supremă. **II. s. m. f.** 1. monarh, rege, împărat. 2. (*fig.*) cel care poate dispune liber de soarta și de acțiunile sale. (<fr. *souverain*, lat. *superanus*)

suveranitate *s. f.* calitatea de a fi suveran; putere supremă, independență a unui stat în relațiile internaționale. (<fr. *souveraineté*)

suzerán, -ă *I. s. m.* mare senior feudal care posedă o feudă de care depindeau alie feudă, socotită ca vasale. **II. adj.** (despre state, națiuni) care nu depinde de nimeni, care exercită o autoritate asupra altui stat. (<fr. *suzerain*)

suzeranitate *s. f.* 1. drept al suzeranului asupra vasalilor săi. 2. drept al unui stat asupra altuia, care, deși are un guvern propriu, nu are autonomie deplină. (<fr. *suzeraineté*)

svástica *s. f.* 1. cruce cu brațe egale și îndoite la capăt în unghi drept, simbol religios la unele popoare orientale. 2. emblemă politică de această formă, la naziști. (<germ. *Swastika*, fr. *svastika*)

svéter *s. n.* flanelă tricotată din lână, care se încheie cu nasturi peste piept; pulover; jerseu. (<engl., fr. *sweater*)

swahili /suaili/ *s. n.* limbă bantu cu caractere arabe, în Africa orientală (Kenya, Tanzania). (<fr. *swahili*)

swap /suap/ *s. n.* operație valutară de creditare la valori echivalente, în valute diferite și pe anumite perioade de timp, între două sau mai multe bănci. (<engl. *swap*)

swapping /sua-ping/ *s. n.* înlocuire în memoria unui ordinator a unui program cu altul. (<engl. *swapping*)

sweet /suit/ *I. adj. inv.* dulce, dulceag. **II. s. n.** (*muz.*) interpretare sentimentală, în care melodia este evidențiată în dauna elementelor de ritm și armonie. (<engl. *sweet*)

swing /suing/ *s. n.* 1. (*box*) lovitură dată lateral prin pendularea brațului. 2. dans modern cu ritm și mișcări repezi; melodia corespunzătoare. 3. (*jazz*) stil de interpretare caracterizat prin sincope, accente imperceptibile, ritm legănat etc. (<engl., fr. *swing*)

swingá *vb. tr.* 1. a dansa swing. 2. a cânta, a interpreta în stil swing. (<fr. *swinguer*, engl. *swing*)

swingmán *s. m.* muzicant care interpretează în stilul swing (3). (<engl. *swingman*)

switch /svitch/ *s. n.* modalitate de plată a importului de mărfuri, utilizată în cazul în care debitorului îi lipsesc mijloacele de plată. (<engl. *switch*)

S

șábăr *s. n.* instrument de răzuit în metalurgie, în industria petrolului, în litografie etc. (< germ. *Schaber*)

șablón *s. n.* 1. model, tipar după care se poate face o piesă etc. • instrument cu care se controlează sau se măsoară dimensiunile ori unghiurile unor piese în curs de fabricație. 2. piesă având însemnate anumite dimensiuni, după care se reglează războiul de țesut. 3. tip de subiect, acțiune, personaj, procedeu etc. mult utilizat și a cărui reluare dovedește incapacitatea de invenție a autorului. 4. (fig.) formulă stereotipă; clișeu verbal. (< germ. *Schablone*)

șabloná *vb. tr.* 1. (*tehn.*) a trasa, a măsura; a regla cu șablonul. 2. a da unui obiect o formă după un anumit șablon. (< germ. *schablonieren*)

șablonárd, -ă *adj.* lipsit de originalitate, de inventivitate. (< *șablon* + -*ard*)

șablonism *s. n.* tendința de a lucra, de a se comporta etc. mecanic, după șabloane. (< germ. *Schablonismus*)

șablonizá *vb. tr.* a aplica mecanic (o manieră de lucru, o idee). (< germ. *schablonisieren*)

șabótá *s. f.* piesă grea de metal care susține nicovală la un ciocan mecanic de forjat. (< germ. *Schabotte*)

șabrácá *s. f.* pătură înflorată care se așază pe spinarea calcului sub șa. (< germ. *Schabracke*, fr. *chabraque*)

șacál *s. m.* 1. mamifer carnivor, asemănător cu lupul, care trăiește în haite în Africa, Asia meridională și Caucaz, hrănindu-se cu hoituri. 2. (fig.) om rapace, josnic. (< fr. *chacal*)

șagrín *s. n.* 1. model în relief sau un desen special care se imprimă pe o piele tăbăcită, pentru a imita o altă piele. 2. pielea imprimată; desenul însuși. 3. instrument cu care se imprimă cu șagrín (1). (< fr. *chagrín*)

șagríná *vb. tr.* a imprima un șagrín (1). (< fr. *chagriner*)

șagrínáj *s. n.* aspect neomogen, cu asperități, al suprafeței granulelor minerale obținute prin șlefuire. (< fr. *chagrínage*)

șah *s. n.* 1. joc între doi jucători cu ajutorul a 32 de piese mișcate după anumite reguli pe o tablă împărțită în 64 de pătrățele albe și negre; (*p. extr.*) tabla și piesele folosite. 2. mișcare în cursul acestui joc prin care se pune în pericol regele sau regina adversarului. *O a ține* (pe cineva) *în ~ = a)* a limita jocul adversarului la apărarea regelui; *b) (fig.)* a ține pe cineva sub presiune. (< germ. *Schach*)

șahíst, -ă *I. adj.* referitor la jocul de șah; șahistic. *II. s. m. f.* jucător de șah. (< *șah* + -*íst*)

șáibá *s. f.* 1. mică piesă metalică, plată și găurită la mijloc, care se montează între șurub și piuliță. 2. roată de transmisie fără spște. (< germ. *Scheibe*)

șáidá *vb. tr.* a efectua operația de șaidaj. (< fr. *scheider*)

șáidáj *s. n.* operația de sortare, de triere a minereurilor prin spargere cu ciocanul de mână. (< fr. *scheidage*)

șalánd *s. n.* 1. navă fără autopropulsie, folosită la transportul mărfurilor. 2. navă, cu sau fără propulsie proprie, servind pentru transportul materialelor dragate. (< fr. *chaland*)

șalándér *s. n.* remorcher pentru șalande. (< fr. *chalandier*)

șalánger *s. m.* sportiv cu care un campion își dispută locul întâi în cadrul unei noi ediții a întrecerii. (< engl., fr. *challenger*)

șalánj *s. n.* competiție sportivă periodică dotată cu o

cupă, care se transmite câștigătorului următor. (< fr., engl. *challenge*)

șalázá *s. f.* 1. filament albuminos care suspendă gălbenușul de ou în învelitorile lui. 2. regiune situată la baza nucelui în ovulul plantelor cu flori. (< fr. *chalaze*)

șalazión *s. n.* tumoretă dură și nedureroasă a albului ochiului; urciur. (< fr. *chalazion*)

șáltár *s. n.* comutator. (< germ. *Schalter*)

șalúpá *s. f.* ambarcație ușoară cu motor, pentru transportul de pasageri și mărfuri. (< fr. *chaloupe*)

șalutiér *s. n.* ambarcație ușoară destinată pescuitului în largul mării. (< fr. *chalutier*)

șamán *s. m.* 1. magician, preot slujitor al cultului șamanist. 2. vrăjitor. (< fr. *chamane*)

șamanism *s. n.* ansamblu de credințe și practici magice constituind forme de mistică primitivă ale religiei unor populații din America de Nord, Asia de Nord și insulele Oc. Pacific, prin cultul strămoșilor, credința în spirite bune și rele, în farmece; ritualuri de tămăduire prin dansuri, stări de extaz etc. (< fr. *chamanisme*)

șamaníst, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al șamanismului. (< fr. *chamaniste*)

șambelán *s. m.* demnitar de rang superior însărcinat cu îngrijirea camerei unui suveran. (< fr. *chambellan*)

șambrá *vb. tr.* a ține vinul la temperatura camerei pentru a fi servit. (< fr. *chambrier*)

șambráná *s. f.* cadru din tencuială, piatră etc. care mărginește o ușă sau o fereastră, în scop decorativ. (< fr. *chambranle*)

șamísén *s. n.* instrument muzical popular japonez cu coarde, asemănător cu chitara, cu sunet ascuțit și metalic. (< fr. *shamisen*)

șamízá *vb. tr.* a tăbăci pieile de animale cu untură de pește. (după fr. *chamoiser*)

șamotá *vb. tr.* 1. a transforma argila în șamotă. 2. a căptuși un cuptor, o sobă, etc. cu șamotă. (< germ. *schamottieren*)

șamotár *s. m.* șamotier. (< *șamota* + -*ar*)

șamótá *s. f.* I. material prin măcinarea argilei arse, la fabricarea produselor refractare. 2. produs refractar din șamotă (1). (< germ. *Schamotte*, fr. *chamotte*)

șamotiér *s. m.* muncitor care se ocupă cu prepararea șamotei și cu căptușirea cuptoarelor cu șamotă; șamotar, șamotor. (< *șamotă* + -*ier*)

șamotór *s. m.* șamotier. (< *șamotă* + -*or*)

șampánie *s. f.* vin alb, spumos, obținut prin procedee speciale de fermentație. (< fr. *champagne*)

șampanízá *vb. I. intr.* (despre vinuri) a prezenta procesul de fermentație caracteristic șampaniei. *II. tr.* a prelucra vinul pentru a deveni șampanie. (< fr. *champagniser*)

șampón *s. n.* produs cosmetic pentru spălarea părului. (< fr., engl. *shampooing*)

șamponá *vb. tr., refl.* a (se) spăla pe cap cu șampon. (< fr. *shampooigner*)

șamponézá *s. f.* lucrătoare într-un salon de coafură specializată în șamponări. (< fr. *shamponneuse*)

șancroid *s. n.* șanceru de altă natură decât cea sifilitică. (< fr. *chancroïde*)

șáncru *s. n.* ulceratie a mucoasei sau a pielii, apărută la locul de pătrundere a unui agent patogen în organism. (< fr. *chancre*)

șandělă *s. f.* zbor în linie dreaptă al avionului cu unghiul pantei de urcare mai mare decât unghiul maxim de cabraj. (<fr. *chandelle*)

șanfrén *s. n.* tăietură oblică obținută prin șanfrinare. (<fr. *chanfrein*)

șanfrénă *vb. tr.* a tăia oblic muchiile unei pietre, ale unei piese de lemn sau de metal; a teși. (<fr. *chanfreiner*)

șanjăbil, -ă *adj.* care poate fi schimbat. (<fr. *changeable*)

șanjânt, -ă *adj.* (despre culori, materiale etc.) a cărui nuanță se schimbă după un timp, luminează etc. (<fr. *changeant*)

șanjour /-jör/ *s. m.* cel care înlesnește operații de schimb. (<fr. *changeur*)

șansă *s. f.* posibilitate de reușită; ocazie favorabilă; noroc. (<fr. *chance*)

șansonetă *s. f.* cântec francez de muzică ușoară, de origine populară, cu caracter sentimental sau satiric. (<fr. *chansonnette*)

șansonetist, -ă *s. m. f.* autor sau interpret de șansonete. (<șansonetă + -ist)

șansonier *s. n.* 1. culegere franceză de cântece. 2. (*spec.*) culegere de poezii lirice ale truvelor și trubadurilor. (<fr. *chansonnier*)

șantaj *s. n.* faptul de a stoarce cuiva bani, favoruri etc. sub amenințarea dezvăluirii unui secret compromițător sau prin alte mijloace de intimidare. (<fr. *chantage*)

șantajă *vb. tr.* a supune (pe cineva) unui șantaj. (<șantaj)

șantajist, -ă *s. m. f.* cel care recurge la șantaj. (<șantaj + -ist)

șantan *s. n.* local de petrecere în care cântăreți și dansatori dau spectacole. (<fr. /café/ *chantant*)

șantéză *s. f.* cântăreață într-un șantan. (<fr. *chanteuse*)

șantiér *s. n.* 1. loc pe care se construiește o clădire, un obiectiv industrial etc. și unde sunt amplasate instalațiile necesare executării acestei construcții. 2. întreprindere unde se construiesc și se repară nave. 3. (*fig.*) perioadă de efectuare a unei munci de creație literară, artistică și științifică. (<fr. *chantier*)

șantierist, -ă *s. m. f.* muncitor care lucrează pe un șantier. (<șantier + -ist)

șântung *s. n.* țesătură de mătase naturală, din fire de grosime neuniformă, care ies în relief. (<fr. *chantoung*)

șăpă *s. f.* 1. strat superficial de bitum, de asfalt etc. destinat a impermeabiliza un element de construcție. 2. (*metal.*) învelițoare în care se fixează formele în turnătorie. (<fr. *chape*)

șaperón *s. n.* 1. capison care acoperă capul și gâtul până la umeri, purtat de bărbați și femei în evul mediu. 2. (*fig.*) femeie în vârstă care întovărășește în lume o fată sau o femeie tânără. (<fr. *chaperon*)

șapirográf *s. n.* aparat de multiplicat texte, desene etc. constând dintr-o pânză acoperită cu o pastă specială, pe care se imprimă prin apăsare textul sau desenul de reproduc; hectograf. (<germ. *Schapirograph*)

șapirografiá *vb. tr.* a multiplica (un text, un desen) la șapirograf. (<șapirograf + -ia)

șapítou *s. n.* cupolă (pânză) de acoperire a cercului. (<fr. *chapeiteau*)

șapúu *s. n.* scurtă introducere la începutul unui articol de ziar sau de revistă. (<fr. *chapeau*)

șarádă *s. f.* 1. enigmă în versuri din mai multe fragmente reprezentând cuvinte de sine stătătoare, care, unite între ele, dau un cuvânt nou. 2. lucru greu de înțeles; enigmă. (<fr. *charade*)

șardonetá *s. f.* scafă în formă de evantai. • marginea din aval a nișei unei porți de ecluză. (<fr. *chardonnet*)

șarétá *s. f.* cabrioletă. (<fr. *charrette*)

șariáj *s. n.* fenomen tectonic în deplasarea la mari distanțe a unor mase mari de roci (alohton) și suprapunerea lor peste altele mai moi (autohton). (<fr. *charriage*)

șarjă *vb. I. tr.* a efectua o șarjă (I, 1). *II. intr.* a înfățișa (ceva) într-o formă caricaturală, exagerată. (<fr. *charger*)

șarjăbil, -ă *adj.* (despre metale) care poate fi folosit la încărcarea unui fumul. (<fr. *chargeable*)

șárjă *s. f. I.* 1. atac impetuos (cu arme albe) al cavaleriei. • (*fig.*) atac (violent). 2. (*sport*) atac plin de elan asupra adversarului. *II. I.* 1. înfățișare caricaturală a unui personaj, a unei idei etc. 2. lucrare, creație în care se caricaturizează.

III. I. încărcătură normală a unui fumul, care se prelucurează pentru a se obține un metal cu o anumită compoziție; cantitatea de metal lichid din această încărcătură. • proces de încărcare, prelucrare și scoatere a materialului din cuptorul metalurgic. 2. cantitate totală de material lemnos destinată a fi uscată. (<fr. *charge*)

șarlátan *s. m.* om necinstit, care înșală buna-credință a cuiva; pungaș, escroc, impostor. (<fr. *charlatan*)

șarlátanesc, -ă *adj.* de șarlatan. (<fr. *charlatanesque*)

șarlátanie *s. f.* fapta de șarlatan; escrocherie. (<șarlatan + -ie)

șarlátanism *s. n.* spirit, caracter șarlátanesc. (<fr. *charlatanisme*)

șarlótá *s. f.* prăjitură din fructe sau din cremă tumată într-o formă tapetată cu biscuiți ori cu felii de cozonac. (<fr. *charlotte*)

șarm *s. n.* farmec; grație. (<fr. *charme*)

șarmánt, -ă *adj.* fermecător, încântător. (<fr. *charmant*)

șarmeur /-mör/ *s. m.* persoană fermecătoare, care seduce printr-o atracție puternică. (<fr. *charmeur*)

șarniérá *s. f.* 1. balama. 2. articulația celor două valve ale cochiliei unui lamelibranhiat. 3. punct de joncțiune al unui sistem de fortificații. 4. regiune în care se racordează cele două flancuri ale cunei unui strat geologic. 5. bandă de hârtie gumată, îndoită în formă de V, cu care se fixează mărcile poștale în albume. (<fr. *charnière*)

șarpántá *s. f.* schelet de rezistență din bare din lemn, de metal sau din beton armat, destinat să susțină o construcție, un acoperiș etc. (<fr. *charpente*)

șasiú *s. n.* 1. cadru rigid pe care se montează un aparat, un utilaj, un autovehicul etc. 2. ramă în industrie, în legătoria de cărți, pentru fixarea pânzei tablourilor etc. (<fr. *châssis*)

șaslá/ceaslá *s. f.* varietate de struguri de masă cu boabele de mărime mijlocie, sferice, de culoare galbenă-aurie sau roșie. (<fr. *chasselas*)

șatén, -ă *adj.* (despre păr) castaniu; (despre oameni; și *s.*) cu părul castaniu. (<fr. *châtain*)

șavirá *vb. I. tr., intr.* (despre vehicule) a (se) răsturna, a (se) da peste cap. *II. intr.* (despre nave) a se scufunda. (<fr. *chavirer*)

școlár, -ă *I. adj.* referitor la școală; propriu învățământului. *II. s. m.* elev. (după fr. *scolaire*)

școlarítate *s. f.* calitatea de școlar; timpul cât cineva este școlar. (după fr. *scolaire*)

școlarízá *vb. tr.* a încadra în activitatea de școlar, a instrui, a pregăti în școală. (după fr. *scolariser*)

ședíntá *s. f.* adunare organizată a unui colectiv pentru a discuta și a lua unele hotărâri privitoare la anumite probleme. • fiecare dintre perioadele de timp neîntrerupte în care se execută o activitate, se aplică unui bolnav un anumit tratament cu ajutorul unor aparate speciale etc. (după fr. *séance*)

ședítá *s. f.* exploziv detonant pe bază de clorat de potasiu sau de sodiu și de dinitrotoluen. (<fr. *cheddite*)

șef, -ă *s. m. f. I.* persoană care conduce un colectiv, o instituție, o organizație, un compartiment de muncă etc.; conducător (II). *O ~ de orchestră* = dirijor. *2. ~ de lucrări* = grad didactic în învățământul superior, între asistent și conferențiar. (<fr. *chef*)

șeferie *s. f. I.* exercitare a autorității politice, juridice și religioase a unui șef de trib. • teritoriu peste care se exercită o asemenea autoritate. 2. (în Franța sec. XVIII-XIX) circumscripție militară pusă sub comanda unui șef. (<fr. *chefferie*)

șeíc *s. n.* dans modern de perechi cu scuturători; melodia corespunzătoare. (<engl. *shake*)

șélac/șérlac *s. n.* rășină naturală secretată de o insectă din regiunile tropicale, folosită la prepararea unor lacuri, a cerii roșii etc. (<germ. *Schellack*)

șelf *s. n.* regiune a fundului bazinelor oceanice între linia de țărm și povârnișul continental; platformă continentală. (<germ. *Schelf*)

șélderdec *s. n. (mar.)* 1. punte superioară pe unele nave fără închidere etanșă. • nava însăși. 2. falsă punte între puntea principală și cea superioară. (<engl. *shelterdeck*)

șemíneú *s. n.* sobă joasă, mare; zidită în perete, cu vatra larg deschisă; cămin. (<fr. *cheminée*)

șemízá *vb. tr. (tehn.)* a îmbrăca într-un înveliș, într-o cămașă. (<fr. *chemiser*)

- șemizetă** *s. f.* bluză femeiască simplă, ușoară, cu sau fără mâneci. (<fr. *chemisette*)
- șenaj** *s. n.* 1. armătură metalică destinată a împiedica depărtarea construcțiilor de zidărie. • tirant între ziduri. 2. operația de plasare a acestei armături; ancorare, îmbinare, fixare. (<fr. *chainage*)
- șenal** *s. n.* parte navigabilă din'albia unui curs de apă, a unui canal. (<fr. *chenal*)
- șenilat**, -ă *adj.*, *s. n.* (autohevicul) cu șenile. (<fr. *chenille*)
- șenilă** *s. f.* organ de rulare al unor autovehicule, dintr-o bandă metalică continuă care se înfășoară peste roți. (<fr. *chenille*)
- șenilétă** *s. f.* mic vehicul militar blindat pe șenile, pentru transport de materiale și de oameni pe câmpul de luptă. • vehicul ușor care rulează pe șenile. (<fr. *chenillette*)
- șeping** *s. n.* mașină de rabotat transversal. (<engl. *shaping*)
- șerardiză** *vb. tr.* a supune operației de șerardizare. (<fr. *shéradiser*)
- șerardizare** *s. f.* tratament termochimic de mărire a rezistenței la coroziune a oțelurilor, prin zincare. (<șerardiza)
- șerif** *s. m.* 1. funcționar administrativ în Anglia și SUA investit cu menținerea ordinii, perceperea impozitelor etc. 2. (în Scoția) judecătorul cel mai înalt în grad într-un district sau comitat. (<engl. *sheriff*, fr. *shériff*)
- șerlac** *s. n.* v. șelac.
- șerpás** *s. m.* indigen din India, Nepal etc. care însoțește expedițiile pe Himalaia. (<fr., engl. *sherra*)
- șervét** *s. n.* bucată de pânză sau de hârtie subțire, la masă, pentru șters gura și mâinile. (după fr. *serviette*)
- șesenal**, -ă *adj.*, *s. n.* (plan economic de stat) pentru o perioadă de șase ani. (după fr. *sexennal*)
- șesia** *s. f.* fes, turban (purtat în colonii). (<fr. *chechia*)
- șevalét** *s. n.* suport de lemn pe care pictorii își fixează pânza sau cartonul când pictează. (<fr. *chevalet*)
- șevaliéră** *s. f.* inel cu sigiliu. (<fr. *chevalière*)
- șever** *s. n.* unealtă așchietoare de oțel folosită pentru șevuire, pentru supernetizarea roților dințate. (<rus. *šever*, engl. *shaver*)
- șeverni** *vb. tr.* a netezi fin flancurile roților dințate necălite. (după engl. *shaving*)
- șeviót** *s. n.* 1. rasă de oi cu lână fină, originară din Scoția. 2. stofă din lâna acestor oi. (<fr. *cheviotte*)
- șevrétă** *s. f.* piele de ovine prelucrată, care imită șevroul. (<fr. *chèvrette*)
- șevró/șevróu** *s. n.* piele fină de capră sau de oaie, din care se confecționează articole de marochinărie ori de încălțăminte. (<fr. *chevreau*)
- șezlóng** *s. n.* scaun pliabil pentru odihnă, de formă specială, al cărui spătar se poate inclina după preferință. (<fr. *chaise longue*)
- șic** I. *s. n.* elegantă, distincție, bun gust. • lucru care amuză. II. *adj. inv.* elegant, distins, cu gust. (<fr. *chic*)
- șicaná** *vb. tr.* a face șicane (cuiva), a căuta pricină; a săcăi. (<fr. *chicaner*)
- șicanatór**, -oáre *adj.*, *s. m. f.* (cel) care șicanează, căruia îi place să șicaneze. (după fr. *chicaneur*)
- șicánă** *s. f.* săcăială fără motiv. • (*jur.*) obiecție neîntemeiată; procedură artificială; subtilitate, tertip. 2. obstacol așezat în calea circuitului unui fluid pentru a-i reduce viteza, a-l dirija etc. 3. serie de obstacole dispuse pe un drum (de curse automobilistice) pentru a impune un parcurs în zigzag. (<fr. *chicane*)
- șif** *s. n.* (*poligr.*) planșetă (de zinc) pe care se așază zațul; galion (4). (<germ. *Schiff*)
- șifón** *s. n.* pânză albă de bumbac, ușor apretată, pentru lenjerie; madipolon. (<fr. *chiffon*)
- șifoná** *vb. tr., refl.* 1. a (se) cocoloși, a (se) mototoli. 2. (*fam.*) a (se) supăra, a (se) simți jignit. (<fr. *chiffonner*)
- șifonábíl**, -ă *adj.* care se șifonează (ușor). (<fr. *chiffonnable*)
- șifonier** *s. n.* dulap pentru haine, lenjerie etc. (<fr. *chiffonnier*)
- șiism** *s. n.* principalul curent musulman, religia de stat în Iran și în Yemen, care nu recunoaște sunnă și pe callifii sunniți. (<fr. *chiisme*)
- șit**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al șiismului. (<fr. *chiite*, engl. *shiite*)
- șild** *s. n.* 1. placă de metal care se așază în dreptul mânerelor și broaștelor de la uși, ferestre etc., pe locul unde se află gaura cheii. 2. placă de avizare de-a lungul străzilor, șoselelor etc. (<germ. *Schild*)
- șiling** *s. m.* 1. monedă divizionară engleză, a 20-a parte dintr-o liră sterlină. 2. unitatea monetară a unor țări africane (Kenya, Tanzania, Uganda). 3. unitatea monetară a Austriei. (<fr., engl. *shilling*, /3/ germ. *Schilling*)
- șimi** *s. n.* dans modern nord-american, cu un ritm marcat, amintind un foxtrot; melodia corespunzătoare. (<engl. *shimmy*)
- șinsilă/cincila** *s. f.* mamifer rozător, cu o blană cenușie foarte frumoasă, în regiunile muntoase din Peru și Chile. (<fr. *chinchilla*)
- șintoism** *s. n.* religie tradițională a japonezilor, religia de stat până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, caracterizată prin animism, venerarea Soarelui ca divinitate principală și prin cultul spiritelor strămoșilor, al eroilor și al mikadoului. (<fr. *shintoisme*)
- șintoist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al șintoismului. (<fr. *shintōiste*)
- șipsändler** *s. m.* comerciant care furnizează mărfuri pentru nave. (<engl. *shiphandler*)
- șirting** *s. n.* țesătură de bumbac la confecționarea unor obiecte de lenjerie mai rezistente. (<engl. *shirting*)
- șist** *s. n.* rocă metamorfică sau sedimentară care are proprietatea de a se desface în plăci subțiri. O = *crystalin* = rocă metamorfică foarte dură, sub acțiunea presiunii. (<fr. *schiste*)
- șistificáre** *s. f.* împrăștiere în atmosfera unei mine a unei cantități de pulbere fină de steril. (după fr. *schistification*)
- șistós**, -oásă *adj.* 1. (despre roci) care are proprietățile sau structura șistului. 2. (despre soluri) compus din șisturi. (<fr. *schisteux*)
- șistózá** *s. f.* afecțiune pulmonară datorată inhalării prafului de ardezie. (<fr. *schistose*)
- șistozitáte** *s. f.* textură specifică rocilor metamorfice șistose. (<fr. *schistosite*)
- șlágár** *s. n.* 1. melodie de muzică ușoară de mare popularitate pentru un timp; cântec la modă. 2. (*fig.*) expresie stereotipă; slogan. (<germ. *Schlager*)
- șlam** *s. n.* 1. deșeuri din fărâmițarea minereurilor. 2. substanță petrolieră în suspensie care pluteste pe mare sub forma unor aglomerări poluante dense, purtate de vânturi și curenți. (<germ. *Schlamm*)
- șlap** *s. m.* papuc pentru plajă, baie etc. fără toc și cu fețe din aia sau mai multe bențite. (<germ. *Schlappe*)
- șlem** *s. n.* 1. (*arot*, *bridge* etc.) reunire a tuturor levatorilor dintr-un campionat. 2. *marele* ~ = situație în care un tenisman câștigă, în cursul aceluiași an, cele patru mari concursuri internaționale de tenis. (<fr. *chelem*, germ. *Schlemm*)
- șlep** *s. n.* navă, cu sau fără propulsie, pentru transporturi de mărfuri pe ape interioare. (<germ. *Schlepp/kahn*)
- șleper** *s. n.* transportor al laminorului. (<germ. *Schlepper*)
- șlif** *s. n.* (*tehn.*) porțiune șlefuită a unei piese, a unui aparat etc. • (*fig.*) finețe, rafinament. (<germ. *Schliff*)
- șlit** *s. n.* 1. șanț cu secțiune mică, într-o piesă sau într-un element de construcție. 2. despăcătura la spatele sau la partea terminală a mânecilor unei haine ori la partea anterioară a pantalonilor. (<germ. *Schlitz*)
- șmal** *s. n.* literă tipografică cu o formă subțire și îngustă. (<germ. *Schmal/schrift*)
- șmirghel** *s. n.* 1. rocă metamorfică dintr-o masă de granule fine de corindon alternând cu magnetit, abraziv. 2. hârtie sau pânză acoperită cu granule de șmirghel (1), pentru curățirea sau lustruirea lemnului, a metalului etc.; emeri. (<germ. *Schmirgel*)
- șmutțilu** *s. n.* (*poligr.*) copertă falsă, interioară; pagină de gardă. (<germ. *Schmutztitel*)
- șnapán** *s. m.* escroc, pungaș. (<fr. *chenapan*)
- șnaps** *s. n.* (*fam.*) rachiu (tare); vinars. (<germ. *Schnaps*)
- șnec** *s. n.* transportor pentru materiale pulverulente sau în formă de pastă, la care antrenarea materialului se efectuează cu ajutorul unor palete elicoidale fixate pe un arbore ce se rotește. (<germ. *Schnecke*)

- șnit** *s. n.* 1. (*poligr.*) suprafață pe marginile tăiate ale unei cărți. 2. (*tehn.*) stanță. 3. marginea liberă a tălpilor la încălțăminte. 4. jumătate dintr-o halbă de bere. (< germ. *Schnitt*)
- șnitel** *s. n.* felie subțire de carne muiată în făină, ou și pesmet și prăjită în grăsime. (< germ. *Schnitzel*)
- șnur** *s. n.* 1. sfoară răsucită din mai multe fire de bumbac, îmbrăcate în mătase colorată; șiret. 2. ~ *electric* = cordon electric flexibil, pentru racordarea la rețea a unor aparate mobile, lămpi portative etc. (< germ. *Schnur*)
- șnurceramică** *s. f.* ceramică prezentând un decor obținut prin imprimarea înainte de ardere, pe pasta încă moale, a unei sfiori răsucite sau înodate. (< germ. *Schnurkeramik*)
- șoc** *s. n.* 1. ciocnire bruscă și violentă între două corpuri. • (*tehn.*) ~ *termic* = procedeu în procesul de fabricație a unor vase de laborator, produse refractare etc., constând în răcirea bruscă a pieselor. 2. *de ~* = (despre formații militare) specializat în operații îndrăznețe asupra anumitor obiective. 3. tulburare gravă a funcțiilor organismului, ca ummare a unui traumatism, a unei operații chirurgicale, anestezii etc. 0 ~ *nervos* = dezechilibrul acut al unor funcții psihice, provocat de o emoție puternică; *tratament de ~* = metodă terapeutică prin crearea unei perturbații bruște bolnavului; *terapie de ~* = ansamblu de măsuri drastice, hotărâte în reformele economice și social-politice, în trecerea la economia de piață. 4. emoție puternică; stres. (< fr. *choc*)
- șocă** *vb. tr.* a impresiona neplăcut; a contraria. (< fr. *choquer*)
- șocant**, -ă *adj.* care șochează. (< fr. *choquant*)
- șodou** *s. n.* băutură caldă din lapte, ou, zahăr, făină și zeamă de portocale sau de lămâie. (< fr. *chaudeau*)
- șofă** *vb. tr.* a conduce un automobil. (< șofer)
- șofaj** *s. n.* acțiunea de a șofa; șofat. (< șofa + -aj)
- șofăt** *s. n.* șofaj. (< șofa)
- șofer** *s. m.* conducător de automobil. (< fr. *chauffeur*)
- șoferie** *s. f.* meseria de șofer. (< șofer + -ie)
- șomă** *vb. intr.* a nu avea, a nu găsi de lucru; a fi șomer. (< fr. *chômer*)
- șomâj** *s. n.* fenomen social-economic caracteristic economiei de piață, constând în inactivitatea forțată a unui număr mare de oameni, care rămân fără lucru. (< fr. *chômage*)
- șomer**, -ă *s. m. f.* persoană aptă de muncă pusă în situația de a nu găsi de lucru din lipsa cererii de forță de muncă. (< fr. *chômeur*)
- șort** *s. n.* pantalon scurt (de sport sau de plajă). (< fr., engl. *short*)
- șoseă** *s. f.* 1. cale de comunicație interurbană, pietruită sau asfaltată. 2. stradă largă și frumos amenajată, de obicei cu pomi. (< fr. *chaussée*)
- șoselă** *vb. tr.* a transforma un drum în șosea prin pietruire sau asfaltare. • a înzestra o regiune cu o rețea de șosele. (< șosea)
- șosetă** *s. f.* ciorap scurt care ajunge până deasupra gleznei. (< fr. *chaussette*)
- șoșon** *s. m.* încălțăminte de iarnă din păslă, cauciu etc. care se poartă peste pantofi. • încălțăminte de casă din păslă. (< fr. *chausson*)
- șot** *s. n.* lac sărat din zonele de stepă și de semideșert, care seacă în perioadele secetoase. (< fr. *chott*)
- șovin**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al șovinismului; șovinist. (< fr. *chauvin*)
- șovinism** *s. n.* atitudine politică retrogradă în afirmarea dușmănoasă a superiorității unei națiuni asupra altora, în manifestarea rasismului și a exclusivismului național. (< fr. *chauvinisme*)
- șovinist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* șovin. (< fr. *chauviniste*)
- șozism** *s. n.* (*fil.*) concepție care descrie fenomenele umane drept lucruri. (< fr. *chosisme*)
- șozist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al șozismului. (< fr. *chosiste*)
- șpăclu** *s. n.* unealtă, lamă triunghiulară de oțel, cu care se răzuiește tencuiala, chitul etc. (< germ. *Spachtel*)
- șpagat** *s. n.* 1. sfoară groasă cu o împletitură specială. 2. exercițiu gimnastic de depărtare a picioarelor, pe sol sau în aer, până la poziția orizontală. (< germ. *Spagat*)
- șpais** *s. n.* produs intermediar din topirea unor minereuri neferoase conținând combinații ale arseniului și ale antimonului cu diferite metale. (< germ. *Speise*)
- șpalt**¹ *s. n.* (*poligr.*) zaț cules sub formă de coloană lungă. • probă de tipar luată după acest zaț, pe care se fac corecturile. (< germ. *Spalte*)
- șpalt**² *s. n.* piele subțire de calitate inferioară, obținută prin sectionarea în grosime a pieilor în cursul tăbăcirii. (< germ. *Spalt*)
- șpan** *s. n.* aşchie, de lemn sau de metal din prelucrarea acestora la strung, la freză etc. (< germ. *Span*)
- șpec** *s. n.* (*poligr.*) surplus de materie lucrată. (< germ. *Speck*)
- șperăclu** *s. n.* un fel de cui cu vârful puțin îndoit, folosit în loc de cheie. (după germ. *Sperrhaken*)
- șperț** *s. n.* bacșis, mit. (< germ. *Sperzeng*)
- șpighel** *s. n.* formă cu adaos de siliciu și mangan folosită la fabricarea oțelurilor dure. (< germ. *Spiegel/eisen*)
- șpil** *s. n.* (*arg.*) aranjament neonest, plan necinstit. 0 (*fam.*) a prinde ~ul = a se dumiri. (< germ. *Spiel*)
- șpilhozen** *s. m.* pantalonăși cu bretele, pentru copii. (< germ. *Spielhose*)
- șpis** *s. n.* pată neagră uneori la tipar între cuvinte, rânduri etc., datorată ridicării materialului față de albitură. (< germ. *Spieß*)
- șpit**¹ *s. m.* rasă de câini cu păr pufoș și urechi drepte. (< germ. *Spitz*)
- șpit**² *s. n.* 1. (*poligr.*) linie simplă sau înflorată, ornament la sfârșitul unui articol, capitol etc. 2. bară de oțel cu vârf ascuțit care servește la prelucrarea pietrei de construcție, la spargerea betoanelor. 3. (*fam.*) vârf ascuțit al unui obiect. 4. țigaret scurt. (< germ. *Spitze*)
- șplint** *s. n.* cui de siguranță cu două părți, care se pot despărți și care fixează piulița în capul unui șurub. (< germ. *Splint*)
- șplit** *s. n.* piatră dură, spartă la pietruirea drumurilor sau la prepararea betoanelor de ciment. (< germ. *Splitt*)
- șprait** *s. n.* piesă de lemn, de metal, element de sprijinire a cofrajelor. (< germ. *Spreize*)
- șprăitu** *vb. tr.* a sprijini temporar cu șprăituri cofrajele unei construcții sau o săpătură. (< germ. *spreizen*)
- șprat** *s. m.* pește mic din familia clupeide, asemănător cu heringul, în Marea Nordului și Marea Mănecii. (< engl., fr. *sprat*)
- șpring** *s. n.* parămă pentru ancorarea navei. (< engl. *spring*)
- șpringuire** *s. f.* operație de curbare prin deformare la cold a foililor de arc pentru suspensii. (după germ. *springen*)
- șprit**¹ *s. n.* vin cu sifon sau apă minerală. (< germ. *Spritzer*)
- șprit**² *s. n.* 1. aparat pentru omarea prăjiturilor. 2. fâșnătură, cantitate de lichid aruncată cu presiune. 3. strat de tencuială pentru legătura dintre zidărie și grund. (< germ. *Spritze*)
- șpritu** *vb. tr.* a stropi cu un lichid (lac, vopsea etc.). (< germ. *Spritzen*)
- șpul** *s. n.* 1. mosor mic de metal din suveica mașinii de cusut pe care este înfășurată ață; (*p. ext.*) piesa împreună cu firele înfășurate pe ea. 2. mosor, bobină pe care sunt înfășurate fire. (< germ. *Spule*)
- șput** *s. n.* aparat care concentrează razele luminoase într-un singur punct, proiectori în teatru și în cinematografie. (< engl., fr. *spot*)
- șrapnel** *s. n.* proiectil de artilerie încărcat cu gloanțe, a cărui explozie poate fi reglată. (< fr. *shrapnell*, germ. *Schrapnell*)
- șrot** *s. n.* 1. primul produs rezultat de la măcinarea cerealelor. 2. material din resturile de semințe oleaginoase după extragerea uleiului, folosit ca furaj pentru vite. 3. carne tocată grosier care intră în compoziția unor salamuri. 4. utilaj compus dintr-un valț și mai multe site. (< germ. *Schrot*)
- ștab** *s. m.* (*fam.*) persoană de vază pe plan social; șef, conducător. (< germ. *Stab*)
- ștachetă** *s. f.* 1. bară subțire orizontală, peste care trebuie să sară sportivii. 2. (*fig.*) nivel de calitate a ceva. (< germ. *Staket*)
- ștafeta** *s. f.* 1. (în trecut) curier special care ducea scrisori sau mesaje urgente. 2. probă sportivă pe echipe (la

atletism, natație etc.) care se desfășoară pe distanțe împărțite pe etape, fiecare distanță fiind străbătută de către un concurent care transmite coechipierului următor un obiect convențional. • sportivul care ia parte. • obiectul însuși. (<it. *staffetta*, germ. *Stafette*)

ștaier *s. n.* dans la modă în secolul trecut; melodia corespunzătoare. (<germ. *Steier/walzer*)

ștaif *s. n.* 1. întăritură de piele, de carton la partea din spate a încălțămintei, în jurul călcâiului. 2. pânză specială pusă în interiorul gulerelor pentru a le menține forma. (<germ. *Stiefleder*)

ștampilă *vb. tr.* a aplica o ștampilă. (<fr. *estampiller*, după it. *stampigliare*)

ștampilă *s. f.* 1. piesă fixată pe un mâner și purtând gravat un semn, o inscripție sau o emblemă, care se aplică pe un act spre a-i da valabilitate; semnul imprimat. 2. semn pus pe mărfuri sau pe pielea animalelor pentru a arăta proveniența, apartenența etc.; marcă. (<fr. *estampille*, după it. *stampiglia*)

ștampilofil, -ă *adj.* marcofil. (<ștampilofilie)

ștampilofilie *s. f.* marcofilie. (<ștampilă + -filie²)

ștampilofilist, -ă *s. m. f.* marcofilist. (<ștampilofil + -ist)

ștampilograf, -ă *s. m. f.* cel care se ocupă cu ștampilografia; marcograf. (<ștampilografie)

ștampilografie *s. f.* disciplină care se ocupă cu tehnica și arta de a realiza ștampile; marcografie. (<ștampilă + -grafie²)

ștanță *vb. tr.* 1. a tăia simultan întregul contur al unei piese cu ajutorul unei ștanțe. 2. a imprima prin presiune o marcă sau o cifră pe suprafața unei piese. • (cinem.) a imprima mecanic substituirile pe filme. (<germ. *stanzen*)

ștanțator, -oare *s. m. f.* muncitor care execută operații de ștanțare. (<ștanța + -tor)

ștanță *s. f.* unealtă cu o miuchie tăioasă sau având la un capăt un model în relief, pentru ștanțarea pieselor. (<germ. *Stanze*)

ștaufer, /štau-/ *s. n.* gresor cu presiune. (<germ. *Stauf-fer/büchse*)

șteamp *s. n.* dispozitiv în trecut pentru sfărâmarea minereurilor aurifere. (<germ. *Stampf*)

ștecăr *s. n.* piesă montată la capătul unui șnur care face contactul dintre un aparat electric și priză de curent; fișă (2). • *o triplu* ~ = dispozitiv, pentru racordarea simultană a trei ștecare la aceeași priză. (<germ. *Stecker*)

ștemui *vb. tr.* a etanșa marginile tablelor nituite, cu ajutorul unei unealte speciale. (după germ. *stemmen*)

ștemuitor *s. n.* daltă cu vârful bont, folosită pentru ștemuire. (<ștemui + -tor)

ștender *s. n.* suport, stâlp. (<germ. *Ständer*)

știft *s. n.* tijă care îmbină două piese. (<germ. *Stift*)

știț *s. n.* (text) împunsătură cu acul sau cu un alt instrument. (<germ. *Stich*)

știință *s. f.* 1. ansamblu sistematic de cunoștințe despre natură, societate și gândire. 2. cunoaștere (despre ceva). 3. pregătire intelectuală, învățătură; erudiție. (după fr. *science*)

științific, -ă *adj.* referitor la știință, bazat pe principiile științei. (după fr. *scientifique*)

științifico-fantastic, -ă *adj.* (despre literatură, film) în care fantasticul este tratat prin amănunte științifice; science-fiction. (<științific + fantastic)

știmă *s. f.* (muz.) extras, dintr-o partitură generală, a notelor scrise pentru partida fiecărui interpret. (<germ. *Stimme*)

ștraif *s. n.* dungă, bandă, linie, fâșie. • ansamblu de mărci postale, detașate dintr-o coală, dispuse în linie dreaptă. (<germ. *Streif*)

ștrand *s. n.* loc special amenajat pentru baie, plajă sau sporturi nautice. (<germ. *Strand*)

ștrudel *s. n.* plăcintă din foi foarte subțiri umplute cu mere, nuci, brânză etc. și rulate în formă de sul. (<germ. *Strudel*)

ștuț *s. n.* bucată scurtă de țevă montată la un recipient și spre a face legătura cu o conductă. (<germ. *Stutz*)

șu *s. n.* pictură chinezească verticală pe sul, corespunzând picturii de șevalet din Europa. (<chin. *șu*)

șuan *s. m.* denumire dată insurgenților din Bretania și Normandia în Revoluția franceză de la sfârșitul sec. XVIII. (<fr. *chouan*)

șüber *s. n.* piesă mobilă în formă de placă, cu mișcare de translație ghidată, la închiderea parțială sau completă a unui orificiu ori canal prin care se scurge un fluid, un material granulat etc. (<germ. *Schieber*)

șüber *s. n.* instrument pentru măsurarea dimensiunilor liniare mici, riglă gradată pe care alunecă un cursor și care are la un capăt un braț fix, perpendicular pe ea. (<germ. *Schublehre*)

șuetă *s. f.* conversație ușoară, spirituală și distractivă între prieteni. (<fr. *chouette*)

șunt *s. n.* 1. dispozitiv de derivare a curentului electric dintr-un circuit. 2. derivare patologică sau operatorie a curentului sangvin. (<engl., fr. *shunt*)

șuntă *vb. tr.* a deriva curentul electric dintr-un circuit. (<fr. *shunter*)

șușoti *vb. intr.* 1. a vorbi în șoaptă; a șopti la ureche. 2. (despre ape, frunze) a produce un zgomot lin și uniform. (<fr. *chuchoter*)

șut¹ *s. n.* durata zilei de muncă în mină, schimb; normă a unui miner într-un schimb. (<germ. *Schicht*)

șut² *s. n.* lovitură foarte puternică dată cu piciorul (cu mâna, cu capul sau cu un instrument special) la diferite jocuri sportive. • *o ~ de penalitate* = lovitură de pedeapsă la hochei pe gheață. (<fr., engl. *shoot*)

șută *vb. intr.* (sport) a lovi, a arunca cu putere mingea către poarta adversă; a trage un șut. (<fr. *shooter*)

șuter *s. m.* sportiv care șutează. (<engl. *shooter*)

șvăițer *s. n.* varietate de brânză fină, fermentată, care prezintă goli mari în masa ei. (<germ. *Schweizer/käse*)

șvart *s. n.* cafea neagră; filtru. (<germ. *schwarzer/kaffee*)

șvémer *s. n.* bucată cilindrică de lemn, ancorată în apa unui fluviu, ca indicator pentru zonele cu navigație interzisă. (<germ. *Schwemmer*)

T

tabác *s. n.* tutun măcinat care se aspiră pe nas. **II.** *adj. inv.* de culoarea tutunului. (< germ. *Tabak*, fr. *tabac*, rus., ucr. *tabak*)

tabachără *s. f.* 1. cutiuță în care se păstrează tutunul și țigările. 2. ferestruică în planul acoperișului unei construcții care se deschide ca un capac. (< ngr. *tabakera*, it. *tabacchiera*)

tabacóză *s. f.* pneumoconioză cauzată de inhalarea pulberilor din prelucrarea tutunului. (< fr., engl. *tabacosis*)

tabágic, **-ă** *adj.* cauzat de tabagism; caracteristic unui fumător vechi. • (și *s.*) intoxicat cu nicotină. (< fr. *tabagique*)

tabagism *s. n.* intoxicație cronică cu nicotină; nicotinizm. (< fr. *tabagisme*)

tabár *s. n.* (în evul mediu) tunică de zale, haină care se purta peste armură. (< fr. *tabar*)

tabél *s. n.* foaie împărțită în rubrici completate cu nume, cifre, date etc.; tablou (I, 5). (< lat. *tabella*, germ. *Tabelle*)

tabelár, **-ă** *adj.* în formă de tabel. **O** *tipărire* **-ă** = vechi sistem de tipărire cu ajutorul unor tăblițe de lemn pe care se grava textul. (< lat. *tabellarius*, fr. *tabellaire*)

tabelă *s. f.* serie de valori numerice aranjate într-o anumită ordine în șiruri sau coloane care servește pentru anumite calcule sau clasificări. **O** *- de logaritmi* = tabelă matematică cuprinzând valorile funcțiilor logaritmice. (< lat. *tabella*, germ. *Tabelle*)

tabernácul *s. n.* 1. cortul în care erau ținute tablele legii la vechii evrei. 2. nișă în peretele sanctuarului unei biserici catolice sau cutie de argint în formă de biserică în care se păstrează cuminectura și unele obiecte de cult. (< lat. *tabernaculum*, it. *tabernacolo*)

tábés *s. n.* boală nervoasă cronică (de natură stafilică) ce se manifestă prin tulburări de sensibilitate, de mers și prin dureri viscerale; ataxie locomotorie. (< fr. *tabès*, lat. *tabes*)

tabescéntă *s. f.* astenie, epuizare (fizică) extremă. (< engl. *tabescence*)

tabétic, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de tabes; ataxic. (< fr. *tabétique*)

tabinét *s. n.* numele unui joc de cărți. (< fr. *table nette*)

tabletă *vb. tr.* a da unei substanțe medicamentoase formă de tabletă (2). (< fr. *tabletter*)

tablétă *s. f.* 1. (*ant.*) placă ceramică pentru scris. 2. pastilă (1) de consistență dură. 3. preparat alimentar uscat de formă plată. 4. (*inform.*) dispozitiv pentru introducerea manuală a imaginilor grafice în terminal de către utilizator. 5. specie publicistică înrudită cu pamfletul, caracterizată printr-o maximă comprimare, incisivitate și expresivitate; bilet. 6. șervețel bordat plasat sub bibelouri sau pe tăvile de servit cafea, dulceață etc. (< fr. *tablette*)

tabliér *s. n.* ansamblul grinzilor care susțin partea pe care se circulă a unui pod. (< fr. *tablier*)

tabliniu *s. n.* mică sală în casele romane, situată între atrium și peristil. (< lat. *tablinium*)

tabloid, **-ă** *s. n.*, *adj.* (cotidian) care are jumătate din formatul tradițional al unui ziar. (< engl. *tabloid*, fr. *tabloïde*)

tablóu *s. n.* I. 1. pictură, desen, gravură pe pânză, pe carton etc., care se așază de obicei pe perete într-o încăpere. **O** (*fam.*) *a rămâne* ~ = a rămâne surprins, înlemnit. 2. privesc, scenă de mari proporții care atrage luarea aminte, impresionează vederea. 3. (*fig.*) descriere a unei privesc, a unui obiect, a unor fapte etc. (într-o

operă literară). 4. (*teatru*) subdiviziune a unui act cuprinzând mai multe scene, în același decor. 5. tabel, listă. **II.** 1. (*tehn.*) panou, placă subțire de metal ori de marmură pe care sunt montate aparate de comandă sau control. **O** ~ *de bord* = tablou pe care sunt fixate aparatele și instrumentele necesare controlului și manevrării unui vehicul. 2. (*inform.*) ansamblu structurat de informații organizate secvențial în memoria unui ordinator. (< fr. *tableau*)

taboríți *s. m. pl.* nume dat membrilor aripei revoluționare din mișcarea husită, reprezentând interesele țărănimii și ale meșteșugarilor. (< fr. *taborites*)

tabs *s. n.* imagine, inscripție ce însoțește unele mărci poștale. (< engl. *tabs*)

tabú *s. n.* I. (în religiile primitive) interdicție cu caracter sacru, a cărei încălcare atrage automat sancțiuni de ordin magic și social. • situație, obiect, persoană, funcție (interzise) obiect al unei credințe sau al unor practici religioase. 2. (*fig.*) interdicție nejustificată. • (*fam.*) persoană, obiect, problemă despre care nu se poate discuta sau care nu pot fi criticate. 3. interdicție de vocabular determinată de superstiții sau de pudoare, care duc înlocuirea unui cuvânt cu un altul sau cu o perifrază, metaforice. (< fr. *tabou*)

tabuism *s. n.* caracter de tabu, interdicție bazată pe tabu. (< *tabui* + *-ism*)

tabuístic, **-ă** *adj.* referitor la tabu, care provine din tabu. (< germ. *tabuistisch*)

tabuizá *vb. tr., refl.* a (se) face, a deveni tabu. (< it. *tabuizzare*)

tabulá *vb. tr.* (*mat.*) a pune în tablele; a face tabulare. (< fr. *tabuler*)

tabulár, **-ă** *adj.* I. 1. înscris în coloanele unui registru, pe o listă etc. **O** *diferență* **-ă** = diferența între doi termeni consecutivi ai unei table numerice. 2. *prezent* ~ = prezentul verbului în scrierea de memorii, de însemnări etc. **II.** (despre relief, corpuri) întins, neted, plat; în formă de masă. • (*tehn.*) despre un material în formă de plăci. (< fr. *tabulaire*, lat. *tabularius*)

tábula rása *loc. s.* expresie folosită pentru a caracteriza starea inițială a psihicului copilului, afirmând că omul nu are nici un fel de idei sau principii înnașcute. **O** *a face* ~ = a șterge tot, a renunța la anumite păreri, idei pentru a adopta altele. (< lat. *tabula rasa*)

tabuláre *s. f.* acțiunea de a tabula. • (*inform.*) imprimare, vizualizare a unui text pe hârtie sau pe ecran; tabulație. (< *tabula*)

tabuláriu *s. n.* arhivă în Roma antică. (< lat. *tabularium*)

tabuláte *s. n. pl.* subclasă de celenterate antozoare fosile, caracterizată prin forma tabulară a calicilor. (< germ. *Tabulaten*)

tabulatór *s. n.* 1. dispozitiv (la mașinile de scris) care permite alinierea pe coloane diferite a ceea ce se scrie. 2. mașină care execută automat operații aritmetice și logice asupra datelor introduse într-un calculator prin intermediul cartelelor perforate, imprimând rezultatele calculelor într-o formă dinainte stabilită. (< germ. *Tabulator*)

tabulatúră *s. f.* 1. sistem vechi de rotație muzicală cu ajutorul literelor, cifrelor și al altor semne așezate pe linii paralele, pentru instrumentele cu claviatură și cu coarde ciupite. 2. sistem de reguli compoștice al artei meistersăngerilor. (< germ. *Tabulatur*, lat. *tabulatura*)

- tabulație** *s. f.* tabulare. (< fr., engl. *tabulation*, lat. *tabulatio*)
- tabulă** *s. f.* suprafața dinților mamiferelor, al cărei aspect este adesea caracteristic animalului. (< lat. *tabula*)
- tabulogramă** *s. f.* document în care se imprimă la mașinile de calculat rezultatele obținute. (< fr. *tabulogramme*)
- tabun** *s. n.* substanță toxică de luptă, cu acțiune neuroparalitică. (< germ. *Tabun*)
- taburét** *s. n.* scaunul rotund sau pătrat, fără spetează. (< fr. *tabouret*)
- tăcet** *s. n.* (muz.) suspendare a participării unei voci sau unui instrument pe parcursul unei părți, unui fragment, într-o partitură corală sau orchestrală. (< lat. *tacet*, *tace*)
- tachelaj** *s. n.* 1. (mar.) ansamblu de elemente la bord pentru manevrarea velelor și a greutăților. 2. (tehn.) ansamblul operațiilor de manevrare și de deplasare a obiectelor grele cu ajutorul unor dispozitive manuale simple. (< germ. *Takelage*, rus. *takelaf*)
- tachét** *s. m.* 1. (mar.) suport în formă de T pe o navă, de care se leagă paramele și saulele. 2. cilindru metalic scurt din mecanismul de distribuție cu supape al unei mașini, care are rolul de a împiedica uzura țigii supapei. • element la îmbinarea a două piese cu rolul de a mări suprafața de transmitere a forțelor. 3. (mine) opritor pe care se așază colivia în stație la rampă și care se îndepărtează în timpul mersului coliviei. (< fr. *taquet*)
- tachină** *vb. tr.* a necăji (pe cineva), în glumă. (< fr. *taquiner*)
- tachină** *s. f.* specie de muscă parazită, neagră. (< fr. *tachine*)
- tachinărie** *s. f.* faptul de a tachina; vorbă cu care cineva tachinează. (< fr. *taquinerie*)
- tachinide** *s. f. pl.* familie de muște negre, pe flori, ale căror larve parazitează omizile, distrugând insectele stricătoare: tachina. (< fr. *tachinidés*)
- tacit**, -ă *adj.* (despre o înțelegere) care nu este exprimat formal; făcut pe tăcute; subînțeles. (< fr. *tacite*, lat. *tacitus*)
- taciturn**, -ă *adj.* care vorbește puțin, tăcut din fire. (< fr. *taciturne*, lat. *taciturnus*)
- taciturnitate** *s. f.* faptul de a fi taciturn. (< fr. *taciturnité*)
- tackle** /tecl/ *s. n.* deposedare neregulamentară de minge a adversarului la fotbal, rugby etc., acționând asupra acestuia cu piciorul, cu capul, cu genunchii, cu pieptul, prin acroșaj etc.; tackling. (< engl. *tackle*)
- tackling** /têcling/ *s. n.* tackle. (< engl. *tackling*)
- tact** *s. n.* I. simț tactil, pipăit. II. măsură, cadentă ritmică (în muzică, mișcare, dans etc.). III. simț al măsurii, manieră deosebit de grijulie și de atență în comportarea cuiva. • (p. ext.) pricepere, abilitate. (< germ. *Takt*, fr. *tact*)
- tactă** *vb. tr.* (muz.) a indica diverși timpi ai măsurii prin gesturi ale mâinii, conform unei scheme speciale. (după germ. *taktieren*)
- tactic**, -ă *I. adj.* referitor la tactică; conform cu o anumită tactică. II. *s. f.* 1. arta organizării și conducerii acțiunilor de luptă ale trupelor. 2. mod de folosire a diferitelor forme și mijloace ale luptei revoluționare într-o perioadă relativ scurtă, pentru realizarea obiectivului fundamental strategic, în funcție de împrejurările social-politice concrete. 3. (fig.) mod de acțiune; totalitatea mijloacelor folosite de cineva pentru a izbăvi într-o acțiune. (< fr. *tactique*)
- tactician**, -ă *s. m. f.* 1. specialist în probleme de tactică (II, 1). 2. cel care folosește mijloacele abile pentru a ajunge la rezultat. (< fr. *tacticien*)
- tactil**, -ă *adj.* referitor la pipăit; perceput prin pipăit. (< fr. *tactile*, lat. *tactilis*)
- tactism** *s. n.* reacție a organismelor vii la excitații externe; taxie. (< fr. *tactisme*)
- tactognozie** *s. f.* recunoaștere a obiectelor prin pipăit. (< fr. *tactognosie*)
- tadjic**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Tadjikistan. • (s. f.) limbă turcică vorbită de tadjici. (< rus. *tadjik*)
- táf *v. tafo-*
- tăfia** *s. f.* produs alcoolic, asemănător cu romul, din distilarea melasei. (< fr. *tafia*)
- tafinag** *s. n.* alfabet la tuaregi (< fr. *tafinagh*)
- TAFO-**, -táf *elem.* „normant”. (< fr. *tapho-*, -*taphe*, cf. gr. *taphos*)
- tafobie** *s. f.* fobia de a fi îngropat de viu. (< fr. *taphophobia*)
- tafón** *s. m.* (geol.) excavație de formă (semi)sferică prin coroziune pe un versant golaș. (< it. *tafone*)
- tagál**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) care aparține principalei populații din insulele Filipine. • (s. f.) limbă malaio-polineziană vorbită în Filipine; tagalogă. (< fr. *tagal*)
- tagalógă** *s. f.* tagal. (< fr. *tagalog*)
- tagéte** *s. f. pl.* plante erbacee cu miros caracteristic și cu flori de mărimi diferite, colorate în brun-cațifelat, galben sau portocaliu; crăițe. (< fr., lat. *tagetes*)
- tagliatelle** /ta-li-/ *s. f. pl.* tăiței. (< it. *tagliatelle*)
- TAHEO- /TAHI- /TAHO-**, -táhă *elem.* „viteză, rapiditate”, „turație”. (< fr. *tachéo-*, *tachy-*, germ. *tacho-*, fr. -*tache*, cf. gr. *takheilos*, *takys*)
- tahigraf /tahigraf** *s. n.* aparat topografic la întocmirea de planuri și hărți. (< fr. *tachéographe*, germ. *Tachygraph*)
- tahografie** *s. f.* întocmirea de hărți și planuri topografice cu ajutorul tahigrafului. (< fr. *tachéographie*)
- tahometrie /tahimetrie** *s. f.* metodă de măsurare indirectă și rapidă a unghiurilor, a distanțelor și a diferențelor de nivel dintre anumite puncte de pe teren cu ajutorul tahometruului; celerimetrie, stadimetrie. (< fr. *tachéométrie*)
- tahométru /tahimétru** *s. n.* instrument topografic folosit în tahometrie; celerimetru, stadimetru. (< fr. *tachéomètre*)
- TAHI-** *v. taheo-*
- tahiaritmie** *s. f.* aritmie, însoțită de tahicardie, datorată fibrilației auriculare. (< fr. *tachyarythmie*)
- tahicardie** *s. f.* accelerare normală a ritmului cardiac; tahiritmie. (< fr. *tachycardie*)
- tahifagie** *s. f.* faptul de a ingera repede alimentele, cu masticare insuficientă. (< fr. *tachyphagie*)
- tahifemie** *s. f.* tulburare de vorbire caracterizată prin accelerarea ritmului verbal. (< fr. *tachyphémie*)
- tahifrazie** *s. f.* vorbire foarte rapidă. (< fr. *tachyphrasie*)
- tahigraf¹** *s. n. v.* tahigraf
- tahigraf² /tahograf** *s. n.* tahometru înregistrator. (< fr. *tachygraphe*, germ. *Tachograph*)
- tahigrafie** *s. f.* fel de a scrie cu ajutorul unor semne convenționale. (< fr. *tachygraphie*)
- tahigrafométru** *s. n.* aparat topografic folosit la măsurarea distanțelor orizontale și a diferențelor de altitudine. (< fr. *tachygraphomètre*)
- tahilalie** *s. f.* vorbire precipitată, cu debit mare de cuvinte. (< fr. *tachylalie*)
- tahimenorée** *s. f.* ciclul menstrual des, scurtat, cu flux redus. (< *tahi-* + -*menoree*)
- tahimetrie** *s. f. v.* tahometrie.
- tahimétru¹** *s. n. v.* tahometru.
- tahimétru² /tahométru** *s. n.* 1. instrument pentru măsurarea turației unei piese rotitoare a unei mașini, a turației mașinilor; celerimetru. 2. aparat pentru măsurarea vitezei curentului cursurilor de apă. (< fr. *tachymètre*, germ. *Tachometer*)
- tahión** *s. m.* particula elementară ipotetică, despre care se presupune că ar depăși viteza luminii. (< engl., fr. *tachyon*)
- tahipnée** *s. f.* accelerare a ritmului respirației, în cursul a numeroase afecțiuni pulmonare, cardiace sau nervoase. (< fr. *tachypnée*)
- tahipsihie** *s. f.* accelerare a ritmului gândirii. (< fr. *tachypsychie*)
- tahiritmie** *s. f.* tahicardie. (< engl. *tachyrythmia*)
- tahiscóp** *s. n.* aparat pentru studierea pieselor în mișcare ale unui dispozitiv mecanic cu ajutorul unor fotografii parțiale. (< fr. *tachyscope*)
- tahiseismic**, -ă *adj.* referitor la fenomenul de oscilație rapidă a solului în regiunile vulcanice. (< germ. *tachyseismisch*)
- tahistoscóp** *s. n.* aparat pentru studierea atenției, a proceselor senzoriale etc., prin prezentarea, pentru un timp foarte scurt, a unor imagini, cuvinte, litere etc. (< fr. *tachystoscope*)
- tahitián**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Tahiti. • (s. f.) limbă polineziană vorbită în Tahiti. (< fr. *tahitien*)

TAHO- v. taheo-

tahogenerator s. n. tahometru. (<fr. *tachogénérateur*)

tahograf s. n. v. tahigraf².

tahografie s. f. măsurare și înregistrare a vitezei unui fluid. (<fr. *tachographie*)

tahogramă s. f. diagramă obținută la tahograf. (<engl. *tachogram*)

tahométru s. n. v. tahimetru².

táhru s. m. capră sălbatică din Himalaia. (<germ. *Tahr*)

taifún s. n. ciclon tropical din regiunile estice ale Asiei, în timpul schimbării direcției musonilor. (<germ. *Taifun*)

taigă s. f. formațiune vegetală din emisfera boreală, formată din conifere. (<rus. *taiga*)

taikó s. m. protector și guvernator absolut în Japonia medievală. (<jap. *taiko*)

taim s. n. (*sport*) timp de odihnă la care au dreptul echipele de volei în afara pauzelor dintre seturi. • termen prin care se anunță începutul sau sfârșitul unei reprize de box și al unei perioade de luptă. (<engl. *time*)

taim-ăut s. n. (la baschet, volei etc.) scurtă întrerupere regulamentară a jocului acordată de arbitru la cererea antrenorului sau a căpitanului de echipă. (<engl. *time-out*)

taior s. n. costum femeiesc din fustă și jachetă (din același materiale). (<fr. *costume/ tailleur*)

taipmí s. m. pl. denumire dată participanților chinezi la războiul țărănesc antifeudal, anticolonialist și de eliberare, de la jumătatea sec. XIX. (<engl. *taiping*)

táka s. m. unitate monetară a statului Bangladesh. (<fr. *taka*)

take-over *heic-ôuvăr/* s. n. practică curentă prin care o corporație mai puternică acaparează una mai slabă împotriva voinței celei din urmă printr-o operațiune de bursă care ridică peste noapte valoarea acțiunilor corporației, făcând ca oferta să fie irezistibilă pentru acționari. (<engl. *take-over*)

taking *héching/* s. n. operațiuni de revânzare sau de răscumpărare a unor monede ori a unor cantități de aur care au fost cumpărate sau vândute numai cu scopul obținerii unui profit imediat. (<engl. *taking*)

tal s. n. organ vegetativ rudimentar al unor criptogame (alge, ciuperci, licheni), nediferențiat în rădăcină, tulpină și frunze. (<fr. *thalle*)

talalgie s. f. durere persistentă a calcaneului. (<fr. *talalgie*)

TALAM(O)-, -talám elem. „receptacul vegetal, talamus”. (<fr. *thalam/o-*, -*thalamé*, cf. lat. *thalamus*, gr. *thalamos*)

talamencefál s. n. regiune mediană a creierului în care elementul principal îl constituie talamusul. (<fr. *thalamencephale*)

talamotomie s. f. suprimare chirurgicală a unor conexiuni ale talamusului. (<fr. *thalamotomie*)

talámus s. n. porțiune a encefalului, la baza creierului, dintr-o masă de substanță cenușie prin care trec toate căile senzitive și senzoriale ce merg la scoarța cerebrală. (<fr. *thalamus*)

TALAS(O)- elem. „mare, ocean”, „pelagic”. (<fr. *thalass/o-*, cf. gr. *thalassa*)

talasemie s. f. boală ereditară, frecventă în bazinul mediteranean, caracterizată printr-o anemie progresivă. (<fr. *thalassémie*)

talásic, -ă adj. referitor la mare; marin. (<engl. *thalassic*)

talasocrát s. m. stăpânitor al mărilor. (<fr. *thalassocrate*)

talasocrație s. f. 1. stăpânire asupra mărilor. 2. putere întemeiată pe supremație maritimă. (<fr. *thalassocratie*)

talasofil, -ă adj. (*biol.*; despre specii) care trăiește în mări și oceane. (<fr. *thalassophile*)

talasofite s. f. pl. plante talasofile. (<lat. *thalassophytae*)

talasofobie s. f. teamă patologică de mare. (<fr. *thalassophobie*)

talasogenéză s. f. proces de formare a mărilor și oceanelor. (<fr. *thalassogenèse*)

talasografie s. f. studiul mărilor și oceanelor. (<fr. *thalassographie*)

talasomanié s. f. pasiune pentru mare. (<engl. *thalassomania*)

talasoplanctón s. n. planctonul oceanelor. (<fr. *thalassoplancton*)

talasoterapeut, -ă s. m. f. medic specialist în talasoterapie. (<fr. *thalassothérapie*)

talasoterapie s. f. tratament medical prin acțiunea mării sau a climatului marin. (<fr. *thalassothérapie*)

talc s. n. silicat natural hidratat de magneziu, anhidru, alb-verzui, folosit în industria farmaceutică, textilă etc. (<fr. *talc*, germ. *Talk*)

talcáij s. n. introducere a pudrei de talc în diverse cavități ale organismului pentru a provoca o simfiză. (<fr. *talquage*)

talcóză s. f. pneumopatie profesională datorată inhalării pulberii de talc. (<fr. *talcose*)

talént s. n. aptitudine, capacitate deosebită într-un anumit domeniu. (*p. ext.*) cel care are o asemenea aptitudine. (<fr. *talent*, lat. *talentum*)

talentát, -ă adj. s. m. f. (cel) care are talent; înzestrat, dotat. (<lat. *talent + -at*)

tale quale *l-cvâ-l loc. adj.* așa cum este, neschimbat, ca atare. (<lat. *tale quale*)

tálie s. f. 1. partea de mijloc, mai subțire, a corpului omenesc, deasupra șoldurilor; mijloc. • parte a unui obiect de îmbrăcăminte care îmbracă mijlocul; (*p. ext.*) corsaj. 2. statură, înălțime. 3. (*fig.*) mărime, importanță, valoare. **O a fi de ~a cuiva** = a avea aceeași valoare, talent etc. ca și acela. (<rus. *талиа*, după fr. *taille*)

talión s. n. pedeapsă, răzbunare în tratarea vinovatului în același chip în care a procedat și el cu victima. **O legea ~alui** = lege penală la unele popoare din vechime, potrivit căreia vinovatul era tratat în același chip în care a procedat cu victima sa. (<fr. *talion*)

talismán s. n. amuletă. (<fr. *talisman*)

táliu s. n. metal moale, alb-albăstrui, asemănător cu plumbul, folosit la elaborarea unor aliaje. (<fr. *thallium*)

talk-show */tocșou/* s. n. conversație între un moderator (1, 3) și mai mulți invitați pe o anumită temă, transmisă la radio sau la televiziune. (<engl. *talk-show*)

talkie-walkie */tókí-uókí/* s. n. walkie-talkie. (<engl., fr. *talkie-walkie*)

Talmúd s. n. carte care conține interpretarea scolastică a *Vechiului Testament* sub raport religios, legislativ, literar și istoric, în spiritul preceptelor religiei mozaice. (<fr. *Talmud*)

talmudism s. n. 1. studiul Talmudului. 2. (*fig.*) tendință de a privi lucrurile static, rigid, dogmatic; interpretare speculativă. (<fr. *talmudisme*)

talmudist, -ă s. m. f. 1. cel care cunoaște și știe să interpreteze învățăturile *Talmudului*; adept al acestor învățături. 2. (*fig.*) cel care judecă lucrurile școlastic, dogmatic sau care face exces de subtilități și de exprimări artificiale. (<fr. *talmudiste*)

TALO- elem. „ramură, tal”. (<fr. *thallo-*, cf. gr. *thallos*, lăstar)

talofite s. f. pl. plante cu organizație simplă, redusă la un tal, care se înmulțesc prin spori, diviziune sau gameți. (<fr. *thallophytes*)

talón s. n. 1. partidă la unele jocuri de cărți. 2. porțiunea de deasupra călcăiului unui ciorap. 3. marginea tare și îngroșată a unei anvelope, care se introduce în janta roții. 4. parte care rămâne la cotorul unui chitanțier, bonier etc. după ce s-au rupt părțile detașabile. • document eliberat călătorilor cu avionul, sau cu vaporul care certifică existența biletilui sau permite controlul trecerii lor prin diversele servicii ale (aero)portului. 5. (*archit.*) mulură convex-concavă formată din două șferti de cerc care se racordează. 6. (*muz.*) piesă montată la capătul de jos al unui arcuș. (<fr. *talón*)

taloná vb. I. tr. I. (*sport*) a urmări pe adversar, a presa puternic. 2. (*fam.*) a urmări pe cineva de aproape, a se ține scari de cineva. **II. intr. (*rugbi*)** a face să iasă balonul din învâlmășeală. (<fr. *talonner*)

talonér s. m. jucător de rugbi care se găsește în învâlmășeală, între doi pilieri, având sarcina de a talona. (<fr. *talonneur*)

talonétă s. f. 1. bucată de piele, de carton sau de plută, în interiorul încălțămintei, peste talpa propriu-zisă; brant. 2. bucată de stofă cusută la capătul pantalonilor pentru a evita uzura în acel loc. (<fr. *talonnette*)

TALPI- elem. „cărțiță”. (<fr. *talpi-*; cf. lat. *talpa*)

talpide s. f. pl. familie de mamifere insectivore: cărțițele. (<fr. *talpides*)

-**talpie** *elem.* „căldură, temperatură ridicată”. (<fr. -*thalpie*, cf. gr. *thalpos*)

talpiform, -ă *adj.* în formă de cârțiță. (<fr. *talpiforme*)

tălus I. s. n. astragal¹ (I). II. *adj.* picior ~ = picior răsucit, chircoit. (<fr., lat. *talus*)

talúz s. n. suprafață laterală înclinată a unui rambleu sau debleu; teren în pantă. (<fr. *talus*)

taluză vb. tr. a construi taluzuri. (<fr. *taluser*)

talvég s. n. 1. linie care unește punctele de maximă adâncime ale unei ape curgătoare sau ale unei văi. 2. ~ *baric* = zonă de presiune atmosferică scăzută, încadrată de presiuni mai ridicate. (<germ. *Talweg*, fr., engl. *thalweg*)

tamânduia s. m. animal nocturn, arboreal sau tericol, cu coada prehensilă, din America de Sud, care se hrănește cu furnici și termite; furnicar american. (<fr. *tamandua*)

tamaricacée s. f. pl. familie de (semi)arbuști originari din Orient; tamarisca. (<fr. *tamaricacées*)

tamarin¹ s. m. arbore mare din India, foarte decorativ, cu flori galbene, care produce fructe din al căror miez se prepară o băutură răcoritoare. (<fr. *tamarin*)

tamarin² s. m. maimuță din ținuturile Amazonului, înrudită cu uistii, care poate emite sunete asemănătoare cu ale păsărilor. (<fr. *tamarin*)

tamariscă s. f. / tamarix s. m. arbust cu frunze mărunte și dese, cu flori albe sau roz-violete, care crește pe prundișuri. • cătină. (<germ. *Tamariske*, lat. *tamariscus*, *tamarix*)

tamarix s. m. v. tamariscă.

tambúchi s. n. deschizătură în puntea unei nave care permite accesul în încăperile de sub punte. (<sp. *tambucho*)

tambúr s. n. I. dispozitiv cilindric, gol, folosit în diferite scopuri în tehnică; tobă. • piesă cilindrică pentru spargerea și sortarea granulometrică a pietrei. ○ ~ *grad* = piesă componentă a anumitor instrumente de măsurat, prevăzută cu gradații la unul din capete. 2. (*arhit.*) bloc de piatră, elementul constituitiv al fusului unei coloane; (*p. ext.*) element cilindric al unei construcții. 3. vestibul la intrarea unei clădiri, delimitat de două rânduri de uși. • porțiune prismatică ori cilindrică, între o cupolă și arcurile sau zidurile care mărginesc un spațiu boltit. 4. spațiu în care se învârtă o ușă pivotantă cu mai multe aripi. (<fr. *tambour*, germ. *Tambour*)

tambură vb. I. tr. a lustrui suprafața pieselor cu un abraziv. II. *intr.* a bate în tobă; (*p. ext.*) a bate ușor și ritmic în ceva; a tamburina. (<it. *tamburare*)

tamburină vb. intr. a tambura (II). (<fr. *tambouriner*)

tamburină s. f. instrument muzical, tobă mică cu pielea întinsă pe o singură parte și cu plăcuțe metalice sau clopoței pe margine, la care sunetele se obțin prin agitare în aer sau prin lovire cu mâna. (<fr. *tambourin*, it. *tamburino*)

tambúro s. n. (muz.) tobă. (<it. *tamburo*)

tamil, -ă adj. *s. m. f.* (locuitor) aparținând unui grup etnic din sudul Indiei și Ceylonului (Sri Lanka). • (*s. f.*) limbă dravidiană vorbită de tami. (<fr. *tamilé*)

tamiză vb. tr., intr. (despre lumină) a (se) filtra difuz, a (se) cerne. (<fr. *tamiser*)

tampon s. n. 1. bucată mare de vată sau de tifon sterilizat care se aplică pe o rană pentru a opri o hemoragie. 2. disc metalic masiv, prevăzut cu un resort puternic, care primește șocurile dintre vagoanele de cale ferată, de tramvai etc. 3. accesoriu de birou, dintr-o placă recurbată pe care se așază hârtie sugativă. 4. substanță pentru împiedicarea unui anumit proces chimic. 5. (*inform.*) dispozitiv destinat a izola un lanț de tehnici situat în aval de particularitățile unui lanț în amonte. 6. (*fig.*) ceea ce amortizează șocuri, împiedică ciocniri. ○ *zonă* ~ = zonă de protecție dintre două state menită a împiedica conflictele directe. (<fr. *tampon*)

tamponă vb. I. tr. a atinge ușor și repetat cu un tampon, cu o batistă etc. (O rană sângerând, o parte transpirată a corpului etc.). II. *refl.* (despre vehicule) a se ciocni, a se lovi. (<fr. *tamponner*)

tamponadă s. f. oprire a activității inimii printr-o acumulare abundentă de exsudat sau sânge în cavitatea pericardică. (<fr. *tamponnade*)

tamponament s. n. introducerea a unui tampon (1) într-o cavitate naturală pentru a opri o sângerare. (<fr. *tamponement*)

tam-tám s. n. 1. instrument muzical de percucie, asemănător gongului, dar mai mare și cu un timbru mai grav. 2. tobă de lemn de origine africană care produce două sunete de înălțimi diferite; muzica executată. 3. (*fig.*) zgomot mare; gălăgie, vacarm. • (*fig.*) protest zgomotos. (<fr. *tam-tam*)

tána s. f. mamifer insectivor, din ordinul primatelor, care trăiește în Sumatra și Kalimantan. (<lat. *tana*)

tanágra s. f. 1. figurină de pământ ars, reprezentând femei sau grupuri de copii, care s-a găsit în necropolele din Tanagra. 2. (*fig.*) tânăr cu forme grațioase. (<fr. *tanagra*)

tanáj s. n. tăbăcire a pieilor. (<fr. *tannage*)

tanánt s. m. substanță vegetală sau sintetică la tăbăcirea pieilor crude. (<fr. *tannant*)

-**tanasié v. tanat²(o)**-

tanát¹ s. m. sare sau ester al acidului tanic. (<fr. *tannate*)

TANAT²(O)-, -**tanasié elem.** „moarte”. (<fr. *thanatô/-*, -*thanasié*, cf. gr. *thanatos*)

tanátic, -ă adj. referitor la moarte, specific morții. (<fr. *thanatique*)

tanatocenoză s. f. necrocenoză. (<fr. *thanatocénose*)

tanatofobie s. f. teamă patologică de moarte. (<fr. *thanatophobie*)

tanatogenéză s. f. studiu al cauzelor și naturii morții. (<fr. *thanatogenése*)

tanatologie s. f. 1. studiu asupra morții și al fenomenelor legate de moarte. 2. (în etnografie) rituahurile legate de moarte. (<fr. *thanatologie*)

tanatotóp s. n. spațiu ocupat de o tanatocenoză. (<fr. *thanatotope*)

tanc s. n. 1. autovehicul de luptă blindat și înarmat puternic, cu roțile pe șenile. 2. rezervor, din tablă de oțel, etanș, pentru diferite lichide. 3. vagonet metalic de o tonă. 4. cutie de plastic specială în care se dezvoltă filme fotografice; doză³ (3). (<fr., engl. *tank*, germ. *Tank*)

tanchétă s. f. tanc mic, cu blindaj ușor. (<fr. *tanquette*)

tanchist s. m. militar dintr-o unitate de tancuri. (<fr. *tankiste*, germ. *Tankist*)

tancodrom s. n. teren special amenajat pentru instruirea militarilor în conducerea tancurilor. (<tanc + -*drom*)

tandém s. n. 1. bicicletă cu tracțiune dublă pentru două persoane, având șeile așezate una în spatele celeilalte. 2. cabrioletă descoperită, trasă de doi cai înhămați unul după altul. 3. cilindru compresor mecanic cu două tăvăluguri, egale ca mărime, ca formă și greutate. 4. poziție de montare a două sisteme tehnice care lucrează împreună, astfel încât axele lor longitudinale să fie în prelungire. 5. (*fam.*) asociație de două persoane (nedespărțite). (<fr., engl. *tandem*)

tandrête s. f. afecțiune plină de delicatețe, de duioșie, de gingășie. (<fr. *tandresse*)

tândru, -ă adj. care manifestă sau denotă tandrête; duios, gingaș. (<fr. *tandre*)

tangá vb. intr. (despre nave, avioane) a avea tangaj. (<fr. *tanguer*)

tangáj s. n. mișcare de balans în sens longitudinal al unei (aero)nave, provocată de valuri sau de vânt. (<fr. *tangage*)

tangára s. f. pasăre din regiunea tropicală a Americii de Sud, de mărimea unei vrăbii, cu ciocul scurt, conic și ascuțit la vârf și penajul viu colorat. (<fr. *tangara*)

tangaride s. f. pl. familie de păsările din America de Sud: tangara. (<fr. *tangaridés*)

tangént, -ă I. adj. (despre drepte, plane) care atinge într-un singur punct o linie, o suprafață sau o altă figură geometrică, fără a o tăia. II. *s. f.* 1. dreaptă care atinge o curbă într-un singur punct. 2. funcție trigonometrică, călul dintre sinus și cosinus. ○ (*fig.*) în (sau prin) ~ = tangențial. (<fr. *tangent/e*, lat. *tangens*)

tangentă vb. tr. 1. a atinge tangent. 2. a scăpa prin tangentă, a schimba brusc subiectul. (<tangent)

tangentă s. f. 1. poziție, stare a două figuri geometrice tangente. ○ *linie de* ~ = linie de-a lungul căreia două suprafețe sunt tangente; *punct de* ~ = punct în care două linii sau suprafețe sunt tangente. 2. atingere, legătură, contact. • (*fig.*) relație trecătoare. (<fr. *tangence*)

tangențial, -ă adj. 1. care este tangent; referitor la tangentă. ○ *acelerație* ~ă = proiecție a accelerației pe

- o tangentă la traiectorie; *forță* ~ă = forță dirijată pe tangenta la o curbă. 2. (fig.; și adv.) în treacăt, printre altele. (<fr. *tangentiel*)
- tangibil**, -ă *adj.* 1. care poate fi perceput prin pipăit, prin atingere; pipăibil. 2. (fig.) real, evident, manifest. (<fr. *tangible*, lat. *tangibilis*)
- tangón** *s. n.* (mar.) 1. drug de lemn orizontal, sprijinit cu un capăt de bordajul navei și susținut de o balansină, la ancorarea bărcilor și pe care marinarii pot coborî în bărci. 2. bară rotundă, cu un cârlig la capăt, destinată să întindă colțul velei din proră, când barca are vânt din pupă. (<fr., sp. *tangon*)
- tangonă** *vb. tr.* a întinde colțul velei din proră cu tangonul (2). (<*tangon*)
- tangonét** *s. n.* tangon de lungime mică. (<fr. *tangonet*)
- tangou** *s. n.* dans modern de perechi, de origine argentiniană, cu mișcare lentă, înrudit cu habanera; melodia corespunzătoare. (<fr., sp. *tango*)
- tânic**, -ă *adj.* care conține tanin; taninos. **O acid** ~ = tanin. (<fr. *tannique*)
- tanin** *s. n.* tanat organic natural, astringent, din stejar, la tăbăcirea pieilor și fabricarea cernelurilor negre; acid tanic. (<fr. *tanin*)
- taninos**, -oasă *adj.* tanic. (<*tanin* + -os)
- taniză** *vb. tr.* a adăuga tanin în vin pentru a-i corecta anumite proprietăți. (<fr. *taniser*)
- tânka** *s. f.* scurt poem japonez de numai cinci versuri, cu 31 de silabe. (<fr. *tanka*)
- tanrec** *s. m.* mamifer insectivor nocturn din Madagascar, asemănător cu ariciul, care își face galerii în pământ. (<fr. *tanrec*)
- tantál**¹ *s. n.* metal rar, cenușiu, lucios, dur, ductil și maleabil, foarte rezistent. (<fr. *tantale*)
- tantál**² *s. m.* pasăre înrudită cu barza, având penajul alb și negru, în America, Africa și Asia. (<fr. *tantale*, lat. *tantalus*)
- tantălic**, -ă *adj.* (despre chinuri) care se referă la suferințe provocate de dorințe, nevoi ce nu pot fi împlinite. (<fr. *tantalique*)
- tantălit** *s. n.* mineral cristalizat de fier și mangan, de culoare neagră sau roșie închisă, din care se extrage tantălu. (<fr. *tantalite*)
- tânti** *s. f. inv.* 1. soră a tatălui sau a mamei; mătușă. 2. soția unchiului. (<germ. *Tante*, fr. *tante*)
- tanțiemă** *s. f.* 1. indemnizație specială care se dă unor funcționari superiori și membrii consiliilor de administrație ale societăților comerciale pentru participarea la conducerea lor; (p. ext.) remunerație (calculată procentual) acordată mijloccitorilor de afaceri; bonus. 2. onorariu cuvenit în trecut unui autor dramatic, o parte procentuală din încasările unui teatru la reprezentațiile piesei sale. (<fr. *tanțieme*)
- tântra** *s. f.* complex de scrieri religioase ale hinduismului și budismului, posteriore textelor fundamentale. (<fr. *tantra*)
- tântric**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al tantrismului; tantrist. (<fr. *tantrique*)
- tantrism** *s. n.* curent religios hinduist, apărut ca o reacție împotriva interdicțiilor religioase și sociale ale brahmanismului, care introduce în cult unele elemente populare. (<fr. *tantrisme*)
- tantrist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* tantric. (<engl. *tantrist*)
- tantum ergo** *loc. s.* 1. începutul unui imn liturgic creștin. 2. (fig.) spunere a unor lucruri în față, declarație dechisă. (<lat. *tantum ergo*, un atât de mare /jurământ/)
- tao** *s. n. inv.* principiu divin, nepersonal, ca un suflu, care ar fi dat naștere cosmosului, în doctrina filozofico-religioasă a lui Lai-dzi. (<fr., engl. *tao*)
- taoism/daoism** *s. n.* direcție principală a filozofiei antice chineze, în cadrul căreia s-au manifestat două curente, unul materialist și altul idealist, după interpretarea dată noțiunii de „tao”. • religie chineză, amalgam al cultului spiritelor naturii și ale strămoșilor, al ideilor lui Lao-dzi și al diverselor credințe. (<fr. *taoisme*)
- taoist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al taoismului. (<fr. *taoiste*)
- tapă** *vb. I. tr.* (fam.) a împrumuta, a lua de la cineva bani (prin viclesug, prin insistențe), fără intenția de a-i restitui. **II. intr.** a bate la mașina de scris, a lovi clapele de la pian etc. **III. tr., refl.** a(-și) aranja într-un anumit fel părul. (<fr. *taper*)
- tapáj** *s. n.* 1. zgomot mare; gălăgie, scandal, larmă. 2. protest zgomotos. (<fr. *tapage*)
- tapajós**, -oasă *adj.* (și adv.) (în mod) zgomotos; țipător. (<fr. *tapageuse/ment*)
- tapá** *s. f.* 1. (mar.; tehn.) capac cu care se acoperă o deschizătură, gura unui tun. 2. tăietură la baza arborilor pentru a le orienta direcția de cădere la tăiere. 3. scobitură la capătul elementelor de construcție din lemn, pentru a le putea îmbina. (<fr. *tape*)
- tapét** *s. n.* 1. hârtie, pânză cu un desen colorat, care se lipește pe pereții unei încăperi, înlocuind zugrăveala. **O a pune** (sau **a aduce**) **pe** ~ = a pune în discuție. 2. (anat.) strat pigmentar al retinei. (<it. *tappeto*, germ. *Tapete*)
- tapetá** *vb. tr.* 1. a acoperi cu tapete sau covoaie pereții unei încăperi. 2. a pudra cu făină sau pesmet o tavă unsă cu grăsime, în care urmează să fie copt aluatul, budinca etc. (<it. *tapetare*)
- tapeur** /-pôr/ *s. m.* 1. cel care cere adesea bani cu împrumut, care tapează (I). 2. (fam.; peior.) pianist de local. (<fr. *tapeur*)
- tapinocefál**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (om) cu craniul plat, neted anterior. (<fr. *tapinocephale*)
- tapinocefalie** *s. f.* conformație a craniului tapinocefal. (<fr. *tapinocephalie*)
- tapiócá/tapióca** *s. f.* făină bogată în amidon și zaharuri ușor asimilabile, din rădăcinile de manioc. (<fr., port. *apioca*)
- tapir** *s. m.* mamifer erbivor din zona tropicală a Asiei și a Americii, cu nasul prelungit cu o trompă scurtă, având pielea groasă și netedă. (<fr. *topir*)
- tapiride** *s. n. pl.* familie de mamifere imparicopitate: tapirul. (<fr. *tapirides*)
- tapisá/tapită** *vb. tr.* a înveli, a îmbrăca (o mobilă) cu stofă, cu mătase etc. (<fr. *tapisser*, germ. *tapizieren*)
- tapiserie/tapițerie** *s. f.* 1. țesătură decorativă din lână sau mătase, lucrată manual sau la război, pentru împodobirea pereților sau a mobilei. • lucru de mână cusut pe o canapea cu lână, cu mătase etc. 2. parte a unei mobile acoperită cu tapiserie (I). (<fr. *tapisserie*)
- tapită** *vb. v.* tapisa.
- tapitér** *s. m.* lucrător specialist în lucrări de tapițerie. (<germ. *Tapeteleiher*)
- tapițerie**¹ *s. f.* 1. meseria tapițerului. 2. atelier, prăvălie în care se lucrează sau se vând obiecte făcute de tapițer. (<it. *tappezzeria*)
- tapițerie**² *v.* tapiiserie.
- tapotá** *vb. tr.* a bate ușor, rapid și ritmic țesuturile cu palma, ca tratament prin masaj. (<fr. *tapoter*)
- tapotament** *s. n.* metodă de masaj în băutura ușoară cu palma a țesuturilor. (<fr. *tapolement*)
- tapură** *s. f.* defect al unei piese metalice dintr-o fisură care pomește de la suprafața acesteia spre interior. (<fr. *tapure*)
- tarabóstes** *s. n. pl.* pileați. (<lat. *tarabostes*)
- taráj** *s. n.* determinare numerică sau analitică a valorilor unor parametri ce intră în structura unui model matematic. **O tir de** ~ = trageră experimentală de artilerie pentru a determina modificările vitezei inițiale în funcție de starea pulberii întrebuintate. (<fr. *tarage*)
- tarán** *s. n.* armă la popoarele antice pentru dărămarea cetăților asediate, dintr-un trunchi de copac lung și gros, prevăzut la un capăt cu un vârf greu de metal. (<fr. *taranche*)
- tarantás** *s. n.* trăsură rustică cu coviltir, brișcă (fără suspensie), în Rusia. (<rus. *tarantass*)
- tarantelá** *s. f.* dans popular napolitan în măsură ternară și tempo ce se accelerează progresiv; melodia corespunzătoare. (<it. *tarantella*)
- tarantism** *s. n.* manifestare isterică convulsivă atribuită mușcăturii tarantulei. (<fr. *tarantisme*, it. *tarantismo*)
- tarantulá** *s. f.* păianjen mare, foarte veninos, din țările meridionale, cu patru ochi mari și numeroși ochi mici, care își sapă galerii în pământ. (<fr. *tarantule*)
- tarár** *s. n.* mașină în industria morăritului pentru curățirea cerealelor de impurități. (<fr. *tarare*)
- tarát**, -ă *adj.* 1. care e atins de o tară fizică. 2. vicios,

- corupt. 3. (despre arbori) atins de defecte care îl fac impropriu pentru utilizarea industrială. 4. (despre pui) mic, sub o anumită greutate. (<fr. *taré*)
- taraxie** *elem.* „emoție, tulburare”. (<fr. *-taraxie*, cf. gr. *taraxis*)
- taraxis** *s. n. (med.)* tulburare a vederii. (<fr., gr. *taraxis*)
- tără¹** *s. f.* greutatea unui vehicul sau a ambalajului unei mărfi, al unui obiect etc.; dara. (<fr., ngr. *tara*)
- tără²** *s. f.* defect (fizic sau moral) ereditar; meteahnă, cusur, deficiență. (<fr. *tare*)
- tardădo** *adv. (muz.)* târâgănind, întârziind; încetinind. (<it. *tarando*)
- TARDI-** *elem.* „încet, lent, târziu”. (<fr. *tardi-*, cf. lat. *tardus*)
- tardiflor**, **-ă** *adj.* (despre plante) care înflorește târziu. (<fr. *tardiflore*)
- tardiglaciár**, **-ă** *adj.* (despre o perioadă geologică) care precede imediat o glaciație, în special ultima glaciație. (<fr. *tardiglaciaire*)
- tardigrád**, **-ă** *1. adj.* (despre animale) care merge încet. *II. s. n. pl. 1.* grup de animale nevertebrate edentate (arahnide) foarte mici, cu corpul oval, acoperit cu o cuticulă chitinoasă, care se deplasează greoi. *2.* încrengătură de articulate minuscule care trăiesc în mușchi sau licheni și, mai rar, în apele dulci ori sărate, mișcându-se foarte încet cu ajutorul a patru perechi de picioare scurte, conice, terminate cu gheare. (<fr. *tardigrade/s*)
- tardiv**, **-ă** *adj.* (și *adv.*) care apare, se întâmplă, se dezvoltă cu întârziere. (<fr. *tardif*)
- tardivitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi tardiv. (<fr. *tardivité*)
- tarif** *s. n. 1.* listă cuprinzând prețurile unor mărfuri sau servicii, transporturi, taxe vamale etc. *2.* sistem de norme pe baza cărui se stabilește retribuția fiecărui fel de muncă. (<fr. *tarif*, it. *tariffa*, germ. *Tarif*)
- tarifá** *vb. tr.* a fixa, a aplica un tarif. (<fr. *tarifer*)
- tarifár**, **-ă** *adj.* (despre prețuri, taxe, retribuții) stabilit printr-un tarif. (<fr. *tarifaire*)
- táro** *s. m.* denumire generică a unor plante tropicale cultivate pentru tuberculii lor comestibili. (<fr. *taro*)
- taróc** *s. n. tarot.* (<germ. *Tarock*, it. *tarocco*)
- taród** *s. m.* uncață cu muchii ascuțite care, prin rotire, taie filet în interiorul unei găuri date în prealabil într-o piesă; burghiu de filetat. (<fr. *taroud*)
- tarodá** *vb. tr.* a fileta cu ajutorul unui tarod. (<fr. *tarauder*)
- tarót** *s. m.* joc de cărți mai lungi și cu alte figuri decât cele obișnuite, folosit mai ales în cartomanție; taroc. (<fr. *tarot*)
- tarpán** *s. m.* cal sălbatic din stepele sau din podișurile Asiei, cu capul scurt și gros și cu coama scurtă. (<fr., rus *tarpan*)
- tarpon** *s. m.* pește mare, argintiu, necomestibil, din vestul Oc. Atlantic. (<fr. *tarpon*)
- tars¹** *s. n. 1.* parte posterioară aabei piciorului, formată din șapte oase. * partea terminală a piciorului la insecte. *2.* schelet fibrocartilaginios care menține pleoapa întinsă. (<fr. *tarse*)
- TARS²(O)-** *elem.* „tars¹ (1)”. (<fr. *tarsol-*, cf. lat. *tarsus*, gr. *tarsos*)
- TARS³(O)-** *elem.* „pleoapă”. (<fr. *tarsol-*, cf. lat. *tarsus*, gr. *tarsos*)
- tarsalgie** *s. f.* durere a articulației tarsului¹. (<fr. *tarsalgie*)
- tarsectomie** *s. f.* ablațiune a unui sau a mai multor oase ale tarsului¹. (<fr. *tarsectomie*)
- tarsián**, **-ă** *adj.* al tarsului¹. (<fr. *tarsien*)
- tarsiéni** *s. m. pl.* subordin de primare arboricole, nocturne, din terțiar, astăzi reprezentate prin tarsier. (<fr. *tarsiens*)
- tarsiér** *s. m.* mamifer lemuian din Malaysia, nocturn, de mărimea unui șobolan, cu ochii foarte mari, care se hrănește cu șopârle și insecte. (<fr. *tarsiér*)
- tarsioidee** *s. n. pl.* subordin de mamifere primare arboricole, nocturne, insectivore, de mărimea unor șobolani, cu ochii foarte mari, cu picioarele dinapoi lungi datorită alungirii tarsului și cu degetele terminate cu ventuze. (<lat. *tarsioideae*)
- tarsită** *s. f.* inflamație a pleoapelor. (<fr. *tarsite*)
- tarsoclație** *s. f.* fracturare închisă a oaselor tarsului. (<fr. *tarsoclasie*)
- tarsomalacie** *s. f.* ramolisment al pleoapelor. (<engl. *tarsomalacia*)
- tarsoplastie** *s. f.* operație chirurgicală urmărind corijarea unei deviații a piciorului. (<fr. *tarsoplastie*)
- tarsorație** *s. f. 1.* blefarorație. *2.* sutură a cartilajelor tarsului¹. (<fr. *tarsorrhaphie*)
- tarsotomie** *s. f. 1.* secționare a articulației tarsului¹. *2.* operație în caz de entropion, constând în a rezeca o parte a cartilajului tarsian. (<fr. *tarsotomie*)
- tartán** *s. n. 1.* țesătură de lână sau bumbac, cadrilată. în Scoția. * șal, pled din astfel de stofă. *2.* material special din mastic sintetic elastic, pentru impermeabilizarea și mărirea rezistenței pistolatelor atletice și a terenurilor sportive la intemperii. (<fr. *tartan*)
- tartână** *s. f.* mică navă de luptă și de comerț, în Marea Mediterană. (<fr. *tartane*, it. *tartana*)
- tartár** *adj. inv.* tăărăsc. * biftec ~ = mușchi fript foarte puțin; sos ~ = sos rece, foarte picant, din maioneză pregătită cu gălbenușuri fierte, la care se adaugă ceapă tocată fin, castraveți în otet, pătrunjel verde și muștar. (<fr. *tartare*)
- tartarin** /-rén/ *s. m.* om lăudăros, fanfaron. (<fr. *tartarin*)
- tartarinadă** *s. f.* lăudăroșenie, fanfaronadă. (<fr. *tartarinade*)
- tártá** *s. f.* prăjitură dintr-un strat de aluat acoperit cu dulceață, cu cremă sau cu fructe. (<fr. *tarte*)
- tartelétá** *s. f.* tartă mică. (<fr. *tartellette*)
- tartiná** *s. f.* felie de pâine usă cu unt și acoperită uneori cu brânză, salam, icre etc.; (*p. ext.*) sandviș. (<fr. *tartine*)
- tartráj** *s. n.* adăugare de acid tartric în mustul de struguri pentru a-i mări aciditatea. (<fr. *tartrage*)
- tartrát** *s. m.* sare sau ester al acidului tartric. (<fr. *tartrate*)
- tártric** *adj. acid* ~ = acid organic cristalizat, solubil în apă, din tartrul de vin, folosit în industria alimentară și textilă, în medicină etc. (<fr. *tartrique*)
- tárturu** *s. n. 1.* substanță salină care se depune pe pereții butoaielor cu vin nou. *2.* substanță calcaroasă care se depune pe coroana dinților; detritus. (<fr. *tartré*)
- tartufe** /-túf/ *s. m.* tip uman ipocrit, fățarnic. (<fr. *tartufe*)
- tartufism** *s. f.* fățarnicie, ipocrizie. (*Tartufe*, n.pr. + -ism)
- tarzán** *s. m.* atlet frumos. (<fr. *tarzan*)
- tasá** *vb. I. refl.* (despre terenuri, materiale, construcții etc.) a se îndesa, a-și cobori nivelul, a se lăsa, a se afunda sub povara propriei greutăți. *II. tr.* a îndesa, a compacta. (<fr. *tasser*)
- tásá** *s. f.* ceașcă, cană. (<fr. *tasse*)
- taséu** *s. n.* nicovală mică folosită de tinichigii pentru a îndrepta tabla. (<fr. *tasseau*)
- tasométru** *s. n.* aparat pentru măsurarea tasării terenului. (<fr. *tassomètre*)
- tasón** *s. n.* punct de concentrare a materialului lemnos dintr-o exploatare forestieră, apropiat de căile de transport. (<fr. *tasseau*)
- tastá** *vb. tr. 1.* a acționa tastatura unei mașini, unui telefon, computer etc. *2.* a culege la taster. (<germ. *tasten*)
- tastatúră** *s. f.* totalitatea butoanelor care servesc la comanda mașinilor de scris, de calculat; claviatură. (<germ. *Tastatur*, it. *tastatura*)
- tástă** *s. f.* clapă a pârghiei care acționează ciocănelul ce lovește coarda, respectiv deschide accesul aerului în tuburi la instrumentele muzicale cu claviatură; clapă la mașinile de scris, calculatoare etc. (<germ. *Taste*, it. *tasto*)
- táster** *s. n. (poligr.)* dispozitiv mecanic al mașinii de cules monotip care fixează pe o bandă de hârtie, prin perforări combinate diferite, felul și poziția literelor unui text ce urmează a fi tipărit. (<germ. *Taster*)
- tasteríst**, **-ă** *s. m. f.* lucrător la taster. (<germ. *Tasterist*)
- tastieră** *s. f. 1.* mecanism care declanșează sunetele unui tub de orgă sau coardele unor instrumente cu claviatură. *2.* (la instrumentele cu coarde) placă din lemn tare, fixată deasupra cutiei de rezonanță, pe care se apasă cu degetul corzile. (<it. *tastiera*)

tásto *adv.* purtând arcușul pe corzi în regiunea tastierei. (<it. *tasto*)

tașism *s. n.* direcție în pictura abstractă de după cel de-al doilea război mondial, originală în practica diviziunii culorii în tonuri pure, specifică neoimpresionismului, ca și în unele tendințe, precum cele ale picturilor extrem-orientale, în care hazardul intervine ca un element creator al structurării imaginii. (<fr. *tachisme*)

tașist, -ă *I. adj.* (despre picturi) realizat în pete de culoare. *II. s. m. f.* pictor care practică tașismul. (<fr. *tachiste*)

tatâmi *s. n.* 1. covor gros, un fel de rogojină, pe care se practică unele lupte marțiale, ca judo, jiu-jitsu, karate etc. 2. așternut de pai pentru plajă. (<fr. *tatami*)

tatonă *vb. tr.* a încerca cu prudență, cu precauție să cunoaște o situație; a dibui, a sonda. **O** a ~ *terenul* = a cerceta posibilitățile de reușită într-o întreprindere, într-o acțiune. (<fr. *tâtonner*)

tatonânt, -ă *adj.* care tatonează. (<fr. *tâtonnant*)

tatou *s. m.* mamifer edentat nocturn din America tropicală, cu corpul acoperit cu plăci cornoase articulate printr-un țesut flexibil, care se poate încolăci ca un ghem. (<fr. *taou*)

tatuă *vb. refl., tr.* a(-și) imprima pe corp, la suprafața pielii, diferite figuri (în culori) care nu se mai pot șterge. (<fr. *tatouer*)

tatuaj *s. f.* 1. tatuare; desen rămas pe piele după tatuare. 2. marcă a animalelor cu semne imprimate în piele, pentru recunoaștere și identificare. (<fr. *tatouage*)

taumatürg *s. m.* cel care pretinde că poate face minuni. (<fr. *thaumaturge*)

taumaturgie *s. f.* pretinsă putere de a face minuni; magie. (<fr. *thaumaturgie*)

TAUR(O)- *elem.* „taur”. (<fr. *tauro/-*, cf. lat. *taurus*, gr. *tauros*)

taurîn, -ă *I. adj.* din familia taurului, care aparține taurinelor. *II. s. f. pl.* specie de bovine: boul. (<it. *taurino*, fr. *taurin*)

taurină *s. f.* acid organic prin descompunerea acidului taurocolic, prezent în bila, în țesutul pulmonar și în mușchi. (<fr., engl. *taurine*)

tauroból *s. n. (ant.)* sacrificiu expiator al unui taur adus zeului Mithra, zeiței Cibeles și altor divinități. (<fr. *taurobole*, lat. *taurobolium*)

taurocefâl *s. m. (ant.)* monstru mitic cu cap de taur. (<fr. *taurocephale*)

taurocolât *s. m.* sare a acidului taurocolic. (<fr. *taurocholate*)

taurocolic *adj. acid* ~ = acid biliar din acid colic și taurină, prezent în sânge în stări patologice. (<fr. *taurocholiqne*)

taurofobie *s. f.* teamă patologică de tauri. (<tauro- + -fobie)

tauromahie *s. f. 1. (mit.)* luptă a taurilor cu oamenii. 2. arta de a lupta cu taurii în arenă; coridă. (<fr. *taoumachie*)

tauromorf, -ă *adj.* în formă de taur. (<tauro- + -morf)

TAUT(O)- *elem.* „același, identic”. (<fr. *tauto/-*, cf. gr. *tauto*)

tautacism *s. n.* figură de stil constând în repetarea aceluiași semn la începutul unor cuvinte sau silabe succesive. (<fr. *tautacisme*)

tautocron, -ă *adj. (fiz.)* care are loc în timpi egali; situat la intervale egale, identice de timp. **O** (*mat.*) curbă ~ă (și *s. f.*) = curbă (cicloidă) în plan vertical, cu convexiunea în jos, pe care un punct material greu ajunge în punctul cel mai de jos în același interval de timp din orice poziție ar porni fără viteză inițială; *mişcare* ~ă = mișcarea mai multor puncte materiale grele care pornesc simultan fără viteze inițiale, din diferite puncte ale unei curbe tautocrone. (<fr. *tautochrone*)

tautocronie *s. n.* 1. egalitate de durată. 2. proprietate a unei curbe tautocrone. (<fr. *tautochronisme*)

tautofonie *s. f. (lingv.)* repetiție excesivă a aceluiași sunet (sau silabă), cu efect neplăcut, inestetică. (<fr. *tautophonie*)

tautogramă *s. f.* poezie ale cărei versuri încep cu aceeași literă. (<fr. *tautogramme*)

tautologie *s. f. I. 1. (log.)* judecată în care subiectul și predicatul sunt exact aceeași noțiune, exprimată sau nu prin același cuvânt. 2. (în logica simbolică) expresie care în cadrul unui sistem formal este adevărată în orice interpretare. *II. I. pleonasm.* 2. fenomen sintactic constând din repetarea unor cuvinte cu același sens, dar cu funcții diferite, marcate de obicei de o intonație deosebită, repetare folosită pentru a sublinia o calitate sau o acțiune. (<fr. *tautologie*, lat. *tautologia*)

tautomerie *s. f.* proprietate a unor substanțe organice izomere de a trece cu ușurință una în alta. (<fr. *tautomérie*)

tautonim *s. n.* epitet specific care repetă numele generic al unei plante. (<fr. *tautonymie*)

tavernă *s. f.* cărciumă sărăcăcioasă, murdară (la subsol). (<fr. *taverne*, germ. *Taverne*)

TAX(O)-, -tăxă, -taxic/TAXI- *elem.* „ordine”, „clasificare”. (<fr. *taxo/-*, -taxe, -taxie, taxi-, cf. gr. *taxis*)

taxă *vb. tr. I.* a spune unei taxe; a stabili o taxă, un preț. 2. (*fig.*) a considera, a socoti, a califica. (<fr. *taxer*, lat. *taxare*)

taxacee *s. f. pl.* familie de plante gimnosperme din ordinul coniferelor: tisa. (<fr. *taxacées*)

taxator, -oare *s. m. f.* cel care încasează o taxă etc.; încasator. (<fr. *taxateur*)

taxatie *s. f.* ~ *forestieră* = dendrometrie. (<fr. *taxation*, lat. *taxatio*)

tăxă¹ *s. f.* sumă de bani percepută pentru anumite mărfuri, la încheierea unor contracte, în schimbul unor servicii sau pentru dobândirea anumitor drepturi. **O** ~ *de valoare adăugată* = impozit general de consum care se percepe doar asupra valorii nou adăugate. (<fr. *taxe*)

-tăxă² *v. tax(o)-*

TAXI¹ - *v. tax(o)-*

taxi² *s. n.* taximetru (2). (<fr. *taxi*)

taxiârș *s. m.* (în Grecia antică) comandant al unei unități de infanterie. * comandant al unui corp de cavalerie sau al unei unități navale. (<fr. *taxiarque*, gr. *taxiarkhos*)

taxiarihie *s. f. (ant.)* demnitate de taxiarih. * corp de pedestrași în Grecia antică. (<fr. *taxiarchie*)

taxicamion *s. n.* autocamion care funcționează după sistemul taximetrelor. (<taxi + camion)

taxidermie *s. f.* arta împăierii animalelor; dermoplastie. (<fr. *taxidermie*)

taxidermist *s. m.* specialist în taxidermie. (<fr. *taxidermiste*)

taxie¹ *s. f.* tactism, tropism (2). (<fr. *taxie*)

-taxie² *v. tax(o)-*

taxifurgonetă *s. f. / taxi-furgonet* *s. n.* taxi pentru transportat mobilă, mărfuri etc. (<taxi + furgonetă)

taxi-girl /-görl/ *s. f.* tânără angajată într-un local particular pentru a dansa cu clienții. (<engl. *taxi-girl*)

taximetrie *s. f.* meseria de taximetrist. (<taximetru + -ie)

taximetrist, -ă *s. m. f.* șofer de taximetru (2). (<taximetru + -ist)

taximétru *s. n. I.* aparat de înregistrare a taxei pentru cursele unui autovehicul care se închiriază cu ora sau pentru o anumită distanță. 2. autovehicul cu un astfel de aparat; taxi¹. (<fr. *taximètre*)

taxiologie *s. f.* disciplină care urmărește optimizarea acțiunilor umane prin aplicarea ciberneticii și a criteriilor rezultate din studiul stereotipului dinamic la om. (<fr. *taxiologie*)

TAXO- *v. tax(o)-*

taxocenologie *s. f.* ramură a taxonomiei care se ocupă cu clasificarea grupărilor naturale de plante și animale. (<fr. *taxocénologie*)

taxodiacee *s. f. pl.* familie de plante gimnosperme, lemnoase, rășinoase, cu frunze solzoase sau aciculare persistente și cu flori dispuse monoic: taxodiumul. (<fr. *taxodiaceés*)

taxodium *s. m.* chiparos de baltă. (<lat., fr. *taxodium*)

taxodonte *s. f. pl.* ordin de lamelibranchiate marine, sedentare sau fixate, la care dinții sunt dispuși perpendicular pe platforma cardinal. (<fr. *taxodontes*)

taxofon *s. n.* aparat de telefon care stabilește automat legătura interurbană, prin introducerea unei monede. (<fr. *taxophone*)

- taxológ**, -ă s. m. f. cel care se ocupă de clasificări. (< fr. *taxologue*)
- taxologie** s. f. studiu al clasificărilor. (< fr. *taxologie*)
- taxón** s. m. unitate, categorie sistematică în clasificarea regnului vegetal și animal, cuprinzând populații cu aceeași origine. (< fr. *taxon*)
- taxonomie** s. f. 1. știința a legilor de clasificare a organismelor vii. • (p. ext.) clasificare. 2. studiul unor grupe de plante sau de animale din punctul de vedere al descrierii și clasificării speciilor. (< fr. *taxonomie*)
- taxonomist**, -ă s. m. f. specialist în taxonomie. (< fr. *taxonomiste*)
- taylorism** /te'i-/ s. n. teorie care fundamentează un sistem de organizare a muncii în cadrul căruia normele se stabilesc la nivelul muncitorilor cu cel mai ridicat randament, ducând astfel la creșterea intensității muncii și a remunerării. (< fr. *taylorisme*)
- TE-** v. teo-
- team** /tim/ s. n. echipă (sportivă). (< engl. *team*)
- teandrie** s. f. (în concepția creștină) natură divină și umană a lui Cristos. (< it. *teandria*)
- teandriism** s. n. doctrină religioasă care susține natura divină și umană a lui Cristos. (< it. *teandriismo*)
- teantropie** s. f. 1. caracter uman și divin al divinității. 2. atribuire a unor calități umane unor divinități. (< it. *teantropia*)
- tea-room** /ti-rum/ s. f. salon pentru ceai. • cazăină. (< engl. *tea-room*)
- teaser** /tízár/ s. n. anunț publicitar fără menționarea produsului sau a mărfii, urmărind interesul publicului. (< engl. fr. *teaser*)
- TEATR(O)-** elem. „teatru”. (< fr. *théâtre/ol-*, cf. gr. *theatron*)
- teatral**, -ă adj. 1. referitor la teatru. 2. (fig. peior.) afectat, artificial, neatural; teatralist (1, 2). (< fr. *théatral*, lat. *theatralis*)
- teatralism** s. n. 1. interpretare emfatică a unui rol. (II. 1). 2. atitudine teatrală (2); caracter teatral; teatralitate. 3. (med.) tendință către manifestări emotive spectaculare. (< fr. *théatralisme*)
- teatralist**, -ă I. adj. 1. care aparține teatrului; cu caracter teatral. 2. teatral (2). II. s. m. f. ipocrit, care joacă teatru și în viața obișnuită. (< teatral + -ist)
- teatralitate** s. f. teatralism (2). (< fr. *théatralité*)
- teatralizá** vb. tr. a face ceva în mod teatral (2); a da un caracter teatral (2), emfatic. (< fr. *théatraliser*)
- teatrológ**, -ă s. m. f. specialist în teatrologie. (< teatrologie)
- teatrologie** s. f. disciplină care tratează despre istoria, estetica și critica teatrală. (< fr. *théatrologie*)
- teatrotécă** s. f. colecție de piese de teatru. (< fr. *théatrotèque*)
- teatroterapie** s. f. metodă terapeutică constând în a-i pune pe bolnavi să înseneze improvizatii teatrale. (< fr. *théatrotérapie*)
- teátru** s. n. I. 1. arta de a reprezenta în fața unui public un spectacol dramatic, muzical, coregrafic etc. 2. instituție artistică destinată reprezentării spectacolelor. 3. totalitatea lucrărilor dramatice ale unui popor sau autor; dramaturgie. 4. profesiunea de actor sau de regizor. 5. spectacol, reprezentație scenică. • a face (sau a juca) ~ = a veni, o acțiune. II. loc unde se petrece, se desfășoară un eveniment, o acțiune. • ~ de război = vast spațiu terestru, maritim, aerian în care se duc acțiuni militare de mare importanță politico-strategică; (în trecut) ~ de operații = teritoriu unde se desfășoară acțiuni de luptă. (< fr. *théâtre*, lat. *theatrum*, gr. *theatron*, germ. *Theater*)
- tebáic**, -ă adj. care conține opiu. (< fr. *thébaïque*)
- tebaidă** s. f. 1. loc solitar și desert ales de schimnici pentru retragere; schimnicie. 2. (fig.) loc izolat și neospitalier, propice meditației. (< fr. *thébaïde*)
- tebaină** s. f. alcaloid toxic extras din opiu; paramorfina. (< fr. *thébaïne*)
- tebaism** s. n. intoxicație cu opiu. (< fr. *thébaïsme*)
- tec**¹ s. m. arbore din India și Oceania, cu lemnul foarte tare, folosit în special în construcții navale. (< fr. *teck*)
- TEC²(A)-/TECI-**, -técú elem. „conceptacul, teacă”. (< fr. *théc/al-*, -*théci-*, -*thécium*, cf. lat. *theca*, gr. *theke*)
- tecalemít** s. n. 1. dispozitiv care permite ungerea cu o pompă cu piston într-un anumit punct de gresaj. 2. pompă manuală cu piston folosită la ungere cu unsoși consistente. (< fr. *técalémitet*)
- tecaspór** s. n. spor închis într-un conceptacul; acrospor. (< lat. *thecaspóra*)
- técă** elem. „dulap, cutie”, „colecție”. (< fr. -*thèque*, cf. gr. *theke*)
- technéfiu** s. n. elemente radioactiv sintetic, cu densitate mare, greu fuzibil; asemănător cu reniul. (< fr. *technétium*)
- TECI-** v. tec²(a)-
- teciform**, -ă adj. în formă de teacă. (< fr. *théciforme*)
- técú** v. tec²(a)-
- téckel** s. m. câine de vânatoare cu corpul alungit și picioarele scurte, cu părul scurt sau lung și aspru, excelent vânător de vizuină; șoricar. (< germ. *Teckel*, fr. *teckel*)
- TECN(O)-** elem. „imatur, tânăr”. (< fr. *tecn/o*, cf. gr. *tekhon*)
- tecnetrón** s. n. tranzistor de construcție specială, amplificator de tensiune la frecvențe foarte înalte. (< fr. *tecnatron*)
- tecnospór** s. m. spor rezultat nemijlocit din organele de reproducere masculine sau femele. (< fr. *tecnospore*)
- técic**, -**texie** elem. „topire, dezagregare”. (< fr. -*tectique*, -*texie*, cf. gr. *tektos*)
- tectită** s. f. material sticlcos bogat în siliciu și alumina, de origine cosmică. (< fr. *tectite*)
- TECTO¹-/TECTONO-** elem. „structură, organizare”. (< fr. *TECTO-*, germ. *tektono-*, cf. gr. *tektion*)
- TECTO²-** elem. „acoperiș”. (< fr. *TECTO-*, cf. lat. *TECTUM*)
- tectocefalie** s. f. anomalie congenitală din prezența unei cutii craniene turtite, în formă de acoperiș. (< engl. *tectocephaly*)
- tectogenéză** s. f. proces de formare a structurilor geologice de cutare și falier. (< fr. *tectogenèse*)
- tectologie** s. f. ramură a morfologiei (1) care studiază structura organismelor vii, în special aceea a „coloniilor animale” (brizoare, spongieri etc.). (< fr. *tectologie*)
- tectónic**, -ă I. adj. referitor la tectonică. II. s. f. 1. ramură a geologiei care studiază modificările straturilor geologice datorate mișcărilor scoarței terestre; geotectonică. 2. structură geologică. (< fr. *tectonique*)
- TECTONO-** v. tecto-
- tectonosferă** s. f. înveliș de la periferia globului terestru, în care au loc procesele orogenetice și pirogenetice. (< germ. *Tektonosphäre*)
- tectrice** s. f. fiecare dintre penele mari care acoperă baza aripii la păsări. (< fr. *tectrice*)
- teddy-bear** /tedi-bír/ s. n. pluș din lână sau fibre sintetice care imită blana. (< engl. *teddy-bear*)
- tedéum** s. n. 1. serviciu divin care se oficiază cu prilejul unor momente solemne. 2. (muz.) compoziție scrisă pentru astfel de ceremonie. (< lat. *Te Deum* /Laudamus/)
- teenager** /tíneigear/ s. m. adolescent de la 13 la 19 ani. (< engl. *teenager*)
- tee-shirt** /tízot/ s. n. maiou cu mâneci scurte în formă de T. (< engl. *tee-shirt*)
- tefilín** s. n. obiect la evrei din două cutițe pătrate din piele care conțin pasaje din scriptură scrise pe bucățele de pergament, purtate pe brațul stâng și pe cap în timpul rugăciunilor de dimineață din zilele lucrătoare; filacteră. (< fr. *tephilin*)
- teflón** s. n. 1. material foarte rezistent la agenții chimici, la temperatură și coroziune, pentru garnituri, vase de bucătărie, izolatori electrici etc. 2. vas de bucătărie din acest material. (< fr. *téflon*, engl. *teflon*)
- tegment** s. n. 1. înveliș organic al corpului mamiferelor; piele. 2. (bot.) membrana care înconjură și protejează un organ; înveliș protector al embionului și al seminței plantelor. (< fr. *tegmentum*, lat. *tegmentum*)
- TEHN(O)**, -**téhnic(ă)**, -**tehnie** elem. „artă, meserie”, „tehnică, procedeu”. (< fr. *techn/o-*, -*technique*, -*technie*, cf. gr. *tekhne*)
- téhnic**, -ă I. adj. referitor la tehnică; propriu unei arte, unei meserii etc. • **o termen** ~ = termen care denumește o anumită noțiune dintr-un domeniu al științei, al tehnicii etc. II. s. f. 1. ansamblu de unelte și deprinderi de producție, dezvoltate în cursul istoriei, care permit omeniții să acționeze asupra naturii înconjurătoare cu scopul producerii bunurilor materiale. 2. ~ de luptă = totalitatea mijloacelor de luptă și auxiliare cu care sunt înzestrate

- forțele armate. 3. ansamblu de prescripții metodologice folosite pentru o acțiune eficientă, atât în sfera producției materiale, cât și a celei spirituale. (<fr. *technique*, lat. *technicus*, germ. *technisch*, // *Technik*)
- tehnic²(ă)** v. *tehn(o)* -.
- tehnician**, -ă s. m. f. 1. cadru cu pregătire medie în activitatea de cercetare, proiectare și execuție tehnică. 2. cel care cunoaște, stăpânește o anumită tehnică. (<fr. *technicien*)
- tehnicism** s. n. tendința de a folosi în mod exagerat și mecanic procedeele tehnice caracteristice unui domeniu de activitate, neglijând tezele teoretice de la baza lor. (<rus. *tehničizm*)
- tehnicist**, -ă adj. caracterizat prin tehnicism. (<*tehnic* + -ist)
- tehnicitate** s. f. caracterul, calitatea a ceea ce este tehnic. (<fr. *technicité*)
- tehniciză** vb. tr. a da un caracter (exclusiv) tehnic. (<*tehnic* + -iza)
- tehnicolor**, -ă adj. în culori. O film ~ = film în care culorile nu se formează în timpul revelării, ci sunt imprimare în pozitivul final. (<fr. *technicolor*)
- tehnie** v. *tehn(o)* -.
- tehnirama** s. f. procedeu de filmare și proiecții pentru ecran panoramic la care negativul se filmează prin procedeu *vista-vision*, combinat cu anamorfizarea imaginii, iar copile se realizează prin procedeu *tehnicolor*. (<fr. *tehnirama*)
- tehnocrat**, -ă s. m. f. 1. adept al tehnocrației. 2. specialist într-un anumit domeniu. (<fr. *technocrate*)
- tehnocratism** s. n. orientare în politologia și sociologia contemporană potrivit căreia rolul în conducerea societății trebuie să revină nu factorilor politici (parlament, guvern), ci păturii tehnicienilor, specialiștilor în diferite ramuri ale științei. (<fr. *technocratisme*)
- tehnocrație** s. f. 1. sistem de guvernare în care rolul de conducere ar reveni intelectualilor specialiști în domeniul tehnic. 2. intelectualitatea tehnocratică. (<fr. *technocratie*, engl. *technocracy*)
- tehnofilm** s. n. film cu caracter tehnic. (<*tehno*- + *film*)
- tehnofobie** s. f. teama de tehnică. (<*tehno*- + -*fobie*)
- tehnografie** s. f. descriere a diferitelor meserii și a procedeelelor lor de lucru. (<fr. *technographie*)
- tehnolog** s. m. specialist în tehnologie. (<fr. *technologue*)
- tehnologie** s. f. 1. știință a metodelor și a mijloacelor de prelucrare a materialelor prime, a materialelor și a datelor. 2. ansamblul proceselor, al metodelor, operațiilor etc. pentru realizarea unui anumit produs (<fr. *technologie*)
- tehnologism** s. n. orientare sociologică contemporană care acuză societatea „industrială” sau cea „de consum” de alterarea personalității umane, a cunoașterii și a creației de valori în domeniul umanistic, al artei etc., datorită excesului tehnologic. (<fr. *technologisme*)
- tehnologiză** vb. tr. a da (artei, producției) caracter tehnologic. (<engl. *technologize*)
- tehnopatie** s. f. denumire generică pentru bolile profesionale. (<fr. *technopathie*)
- tehnoredactă** vb. tr. a pregăti din punct de vedere tehnic și grafic un manuscris pentru tipar. (<*tehno*- + *redacta*)
- tehnoredactor**, -oare s. m. f. specialist în lucrări de tehnoredactare. (<*tehno*- + *redactor*)
- tehnoredacție** s. f. 1. tehnoredactare. 2. serviciu care se ocupă cu tehnoredactarea manuscriselor. (<germ. *Technoredaktion*)
- tehnoredacțional**, -ă adj. referitor la tehnoredactare. (<*tehnoredacție* + -*onal*)
- tehnosferă** s. f. domeniu al vieții umane cuprinzând cultura și civilizația; noosfera. (<*tehno*- + -*sferă*)
- tehnostuctură** s. f. categorie socială alcătuită din tehnicieni, specialiști în domeniul organizării și conducerii; structură tehnocratică a unei societăți. (<fr. *technostucture*)
- tehnotron**, -ă adj. (despre societate) influențat de tehnica modernă. (<engl. *technotronic*)
- teimă** s. f. alcaloid cristalin, cu gust amar, din ceai, folosit în medicină ca excitant al nervilor și al inimii, sau ca diuretic. (<fr. *théine*)
- teism¹** s. n. concepție filozofico-religioasă care admite existența lui Dumnezeu ca ființă supranaturală rațională, creatoare și conducătoare a lumii. (<fr. *théisme*)
- teism²** s. n. intoxicație survenită în urma abuzului de ceai. (<fr. *théisme*)
- teism³** v. *teo* -.
- teist**, -ă adj. s. m. f. (adept) al teismului¹. (<fr. *théiste*)
- tel¹** s. n. colină artificială formată din ruinele unor așezări antice. (<fr. *tell*)
- TEL²(E)**- elem. „departe, (de) la distanță”; „televiziune”. (<fr. *tél/é/-*, cf. gr. *tele*)
- TEL³(O)**- elem. „mamelon”. (<fr. *thell/o/-*, cf. gr. *thele*)
- telalgie¹** s. f. durere care apare în altă parte, la distanță de locul leziunii. (<fr. *télagie*)
- telalgie²** s. f. sensibilitate dureroasă a mamelonului. (<fr. *thélagie*)
- telamón** s. m. (arhit.) atlant. (<fr. *télamon*)
- telangiectazie** s. f. dilatație a capilarelor din piele, în special ale nasului și ale pomelilor obrazilor. (<fr. *télangiectasie*)
- TELE¹**- v. *tel²(e)* -.
- télé²** s. f. televiziune. (<fr. *télé*)
- teleactualitate** s. f. actualitatea prezentată la televiziune. (<*tele²* + *actualité*)
- teleafisaj** s. n. mod de vizualizare a unor date pe un terminal de televiziune. (<fr. *téléaffichage*)
- telempermătru** s. n. ampermetru pentru măsurarea la distanță a curentului dintr-un circuit electric. (<fr. *téléampèremètre*)
- teleanchetă** s. f. anchetă a televiziunii. (<*tele²* + *anchetă*)
- teleast** s. m. telecineast. (<fr. *téléaste*)
- teleautograf** s. n. aparat care permite transmiterea la distanță a scrisului și a desenelor. (<fr. *téléautographe*, germ. *Teleautograph*)
- teleautografie** s. f. transmitere la distanță a scrisului, a desenelor cu ajutorul teleautografului. (<fr. *téléautographie*)
- teleautogramă** s. f. fototelegramă transmisă prin teleautograf. (<engl. *teleautograma*)
- telebionetrie** s. f. studiu de la distanță al fenomenelor biologice. (<*tele*- + *biometrie*)
- telebulsă** s. f. busolă ale cărei indicații sunt transmise de la distanță unor instrumente indicatoare ale bordului unui avion; telecompas. (<*tele*- + *busolă*)
- telecabină** s. f. telefon pentru transportul de persoane cu ajutorul unor cabine suspendate prin suspente fixate pe cablu la intervale regulate. (<fr. *télécabine*)
- telecameră** s. f. cameră de luat vederi destinată televiziunii. (<fr. *télécaméra*)
- telecardiogramă** s. f. înregistrare a electrocardiogramei de la distanță. (<engl. *telediagram*)
- telecéntru** s. n. centru de televiziune. (<rus. *телецентр*)
- telechinezie** s. f. (în parapsihologie) însușire a cuiva de a mișca obiecte fără a le atinge. (<fr. *télékinésie*)
- telecineast**, -ă s. m. f. realizator de filme pentru televiziune; teleast; autor de scenarii pentru televiziune. (<fr. *télécinéaste*)
- telecineamă** s. n. emisiune de filme transmise prin televiziune. (<fr. *télécinéma*)
- telecinematăcă** s. f. 1. arhivă de filme pentru televiziune. 2. transmisiune de filme cinematografice de bună calitate prin televiziune. (<fr. *télécinémathèque*)
- telecinematograf** s. n. aparat cu care se transmite un film cinematografic la televiziune. (<fr. *télécinématographe*)
- telecinematografie** s. f. producție de filme pentru televiziune. (<fr. *télécinématographie*)
- teleclinometr** s. n. instrument cu care se măsoară deviația sondelor de la verticală, indicațiile fiind transmise electric la suprafață. (<fr. *téléclinomètre*)
- telectlúb** s. n. emisiune specială pentru amatorii de programe de televiziune. (<*tele²* + *club*)
- telecórbalt** s. n. cobalt radioactiv folosit în telecobaltapie. (<fr. *télécobalt*)
- telecobaltapie** s. f. tratament al tumorilor efectuat de la distanță cu radiații emise de cobalt radioactiv. (<fr. *télécobaltthérapie*)

- telecomandă** *vb. tr.* a transmite la distanță o comandă; a teledirija. (<fr. *télécomander*)
- telecomandabil**, -ă *adj.* (despre mecanisme, instalații) care poate fi telecomandat. (< *telecomanda* + *-bil*)
- telecomandă** *s. f.* acționarea de la distanță a unor instalații; ansamblul mijloacelor folosite. (<fr. *télécommande*)
- telecompanie** *s. f.* companie¹ (3) de telecomunicații. (< *tele-* + *companie*)
- telecompas** *s. f.* telesusolă. (<fr. *télécompas*)
- telecomunicație** *s. f.* 1. transmitere și recepție la distanță a unor sunete, a unor semne sau imagini, folosind numai fenomenele electromagnetice sau optice. 2. legătură între două puncte între care se realizează telecomunicația (1). **O sistem de ~fii** = totalitatea mijloacelor tehnice dintr-un serviciu de telecomunicații, care formează o unitate. (<fr. *télécommunication*)
- teleconferință** *s. f.* procedeu modern de telecomunicații care permite desfășurarea unor reuniuni între mai multe orașe. (<fr. *téléconférence*)
- telecontrol** *s. n.* control de la distanță. (<engl. *telecontrol*)
- teleconvertor** *s. n.* convertor pentru televizoare. (< *tele*² + *convertor*)
- telecopie** *vb. tr.* a efectua o telecopie. (<fr. *télécopier*)
- telecopiator** *s. n.* aparat pentru telecopiat. (după fr. *télécopieur*)
- telecopicie** *s. f.* procedeu care permite a obține prin telefon o copie a unui document. (<fr. *télécopie*)
- telecopter** *s. n.* elicopter mic, fără cabină și fără pilot, care transportă o telecameră. (< *tele-* + *elicopter*)
- telecroniciar** *s. m.* cronicar al emisiunilor de televiziune. (< *tele*² + *cronicar*)
- telecronică** *s. f.* cronică a emisiunilor de televiziune. (< *tele*² + *cronică*)
- telecuriterapie** /-cū-ri-/ *s. f.* tratament cu radium, efectuat la distanță față de locul bolnav; teleradioterapie. (<fr. *télécuriérapie*)
- telecursant** *s. m.* cel care urmărește un curs transmis la televiziune. (< *tele*² + *cursant*)
- teledetecție** *s. f.* ansamblu de metode care fac posibilă obținerea de informații asupra obiectelor aflate la distanță. (<fr. *téledétection*)
- telediafonie** *s. f.* diafonie (1) percepută în receptorul telefonic de la capătul opus celui al de la care provine semnalul perturbator. (<fr. *télédiaphonie*)
- teledialog** *s. n.* dialog realizat și transmis prin diverse sisteme de telecomunicații. (< *tele-* + *dialog*)
- teledifuză** *vb. tr.* a difuza prin televiziune. (<fr. *télédiffuser*)
- teledifuziune** *s. f.* difuziune prin televiziune. (<fr. *télédiffusion*)
- teledinamic**, -ă *I. adj.* care transmite la distanță energia, puterea. **II. s. f.** știință care se ocupă cu transmiterea prin pământ, cu ajutorul ultrasunetelor, a unor șocuri puternice, pentru a provoca acțiuni distrugătoare la mare distanță. (<fr. *téléodynamique*)
- teledinamie** *s. f.* tehnica transmiterii la distanță a energiei (electrice). (<fr. *téléodynamie*)
- teledirija** *vb. tr.* a telecomanda. (<fr. *télédiriger*)
- teledivertiment** *s. n.* emisiune distractivă de televiziune. (< *tele*² + *divertiment*)
- teleecran** *s. n.* ecran de televiziune pentru o sală mare. (<fr. *télécran*)
- teleecraniză** *vb. tr.* a ecraniza special pentru televiziune. (< *tele*² + *ecraniza*)
- teleducăție** *s. f.* transmitere de programe educative prin televiziune. (< *tele*² + *educație*)
- teleemisiune** *s. f.* emisiune de televiziune. (< *tele*² + *emisiune*)
- teleenciclopedie** *s. f.* transmitere de cunoștințe enciclopedice cu ajutorul televiziunii. (< *tele*² + *enciclopedie*)
- telegagie** *s. f.* (*fam.*) mania de a consuma prea mult timp în fața televizorului. (< *tele*² + *-gagie*)
- telexfax** *s. n.* fax. (<engl. *telexfax*)
- teleféric** *s. n.* funicular pentru transport de persoane. (<fr. *téléphérique*)
- telegică** *vb. tr.* a introduce televiziunea în diverse domenii de activitate. (< *tele*² + *telectrifica*)
- telefili**, -ă *s. m. f.* (*fam.*) amator de emisiuni de televiziune. (după *cinefil*)
- telefilie** *s. f.* pasiune pentru televiziune. (< *telefili* + *-ie*)
- telegfilm** *s. n.* film realizat pentru televiziune. (<fr. *téléfilm*)
- telegfilmotecă** *s. f.* filmotecă a televiziunii. (< *tele*² + *filmotecă*)
- telegfoiletón** *s. n.* foileton de televiziune. (< *tele*² + *foiletón*)
- telegfón** *s. n.* 1. telecomunicație prin intermediul undelor electromagnetice propagate de-a lungul unor fire; ansamblul instalațiilor folosite în acest scop. 2. aparat electric, dintr-un transmisor și un receptor, pentru transmiterea la distanță a vorbirii; post telefonic. • **chemare telefonică**. • numărul telefonului (2) unui abonat. (<fr. *téléphone*)
- telegfónă** *vb. intr., tr.* a comunica prin telefon. (<fr. *téléphoner*)
- telegfonie** *s. f.* transmitere la distanță a vorbirii cu ajutorul telefoanelor. (<fr. *téléphonie*)
- telegfonist**, -ă *s. m. f.* cel care face serviciu la o centrală telefonică. (<fr. *téléphoniste*)
- telegfoniză** *vb. tr.* a înzestra cu telefoane o regiune, o localitate, un cartier, bloc etc.; a monta telefoane. (< *telegfon* + *-iza*)
- telegfonogramă** *s. f.* telegramă telefonată. (< *telegfon* + *teleggramă*)
- telegfometrie** *s. f.* determinare a calității transmisiunilor telefonice prin logotomi emiși de unul dintre posturile telefonice. (<fr. *téléphonométrie*)
- telegfonométru** *s. n.* contor care indică numărul și durata convorbirilor telefonice taxate. (<fr. *téléphonomètre*)
- telegfoto** *s. n.* aparat care transmite electric, la distanță, o imagine luminoasă; imaginea însăși. (<fr. *téléphoto*)
- telegfotografie** *vb. tr.* a efectua o telefotografie. (<fr. *téléphotographier*)
- telegfografie** *s. f.* 1. transmitere prin telegrafie la distanță a fotografiilor, desenelor, textelor etc.; fototelegrafie. 2. tehnica fotografierii de la mare distanță cu ajutorul teleobiectivului; fotografia obținută. (<fr. *téléphotographie*)
- telegamaterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a razelor gama, emise la distanță de regiunea de tratat. (<fr. *télegamathérapie*)
- telegenic**, -ă *adj.* care produce un efect plăcut la televiziune. (<fr. *télégénique*)
- telegenie** *s. f.* calitatea a ceea ce este telegenic. (<fr. *télégenie*)
- telegestiune** *s. f.* (*inform.*) mod de tratare a informațiilor la distanță printr-un sistem de teleginformatică. (<fr. *télegestion*)
- teleghidă** *vb. tr.* a dirija de la distanță un avion, un proiectil etc. (<fr. *téleguidé*)
- teleghidaj** *s. n.* teleghidare. (<fr. *téleguidage*)
- telegnozis** *s. n.* cunoaștere a evenimentelor îndepărtate ca timp sau spațiu pe alte căi decât cele perceptive și intelectuale. (<engl. *telegnosis*)
- telegondolă** *s. f.* teleferic cu cabine (gondole) de capacitate mai mică, cu dispozitive de fixare temporară la cablul tractor. (< *tele-* + *gondolă*)
- telegraf** *I. s. n.* 1. telecomunicație a semnalelor (corespunzătoare literelor și cifrelor) cu ajutorul unor aparate electromagnetice; ansamblul instalațiilor. 2. aparat pentru transmiterea la distanță a telegramelor. **II. s. m.** plantă erbacee originară din America de Sud, cu flori mici, albe, cu miros plăcut, dispuse în ciorchini lungi și cu tulpina volubilă. (<fr. *télégraphie*)
- telegrafiă** *vb. intr., tr.* a transmite o telegramă. (<fr. *télégraphier*)
- telegrafie** *s. f.* transmitere la distanță a unor semne grafice și înregistrarea lor cu ajutorul telegrafului. **O ~ fără fir** = radiotelegrafie. (<fr. *télégraphie*)
- telegrafist**, -ă *s. m. f.* cel care face serviciu la un post de telegraf. (<fr. *télégraphiste*)
- telegramă** *s. f.* 1. comunicare transmisă cu ajutorul (radio)telegrafului; formularul pe care este transcrisă. 2. (*enigmistică*) anagramă mai complexă, pentru a cărei rezolvare se ține seama de aceleași reguli ca la cartea de vizită. (<fr. *télégramme*)

- telegriță** *s. f.* (*enigmistică*) îmbinare de anagramă și criptogramă, în care se prezintă spre dezlegare un tabel, asemănător aritmoștrului. (< fr. *télégrille*)
- telehîpnózá** *s. f.* hipnoză de la distanță. (< fr. *téléhypnose*)
- teleimprimă** *vb. tr.* a efectua o teleimprimare. (< *tele*¹ + *imprima*)
- teleimprimare** *s. f.* transmitere la distanță a unui text cu ajutorul teleimprimatorului. (< *teleimprima*)
- teleimprimător** *s. n.* aparat telegrafic cu care se transmit și se recepționează comunicări, texte etc. în literele alfabetului obișnuit; telescriptor, teletip (1). (după fr. *téléimprimeur*)
- teleindicător** *s. n.* aparat care măsoară și transmite la distanță valoarea unei mărimi. (< fr. *téléindicateur*)
- teleinformatică** *s. f.* ramură a informaticii care se ocupă cu tehnica de transmisie la distanță a datelor prelucrate. (< fr. *téléinformatique*)
- teleinterviu** *s. n.* interviu de transmis la televiziune. (< fr. *télé-interview*)
- telegurnal** *s. n.* jurnal al televiziunii. (< *tele*² + *jurnal*)
- telelecție** *s. f.* emisiune televizată sub formă de lecție școlară. (< *tele*² + *lecție*)
- telemnigraf** *s. n.* mnigraf comandat de la distanță. (< fr. *télémnigraphe*)
- telemagazin** *s. n.* emisiune de televiziune conținând materiale din diverse domenii. (< *tele*² + *magazin*)
- telemagmatic**, -ă *adj.* (despre un proces mineralogic) format în apropierea scoarței Pământului. (< germ. *telemagmatisch*)
- telemanipulător** *s. n.* mecanism care permite manipularea la distanță, din spatele unui ecran de protecție, a unor substanțe radioactive. (< fr. *télemanipulateur*)
- telemărc** *s. n.* (*sport*) salt cu schiurile pentru schimbarea direcției. (< fr. *télémark*)
- telemarketing** *s. n.* folosire a mijloacelor de telecomunicație în serviciile de marketing. (< fr. *télémarketing*)
- telematică** *s. f.* tehnica transmiterii la mare distanță și a valorificării informațiilor, care combină informatica cu sateliți și alte procedee moderne de comunicații. (< fr. *télématique*)
- telematiză** *vb. tr.* 1. a folosi telematica în rezolvarea unor probleme. 2. a dota cu mijloace de telematică. (< *telematică* + *-iza*)
- telemăsură** *s. f.* (*tehn.*) transmitere la distanță a rezultatelor unei măsurători efectuate. (după fr. *télémesure*)
- telemecanică** *s. f.* ramură a tehnicii cuprinzând principiile și metodele de comandă ale funcționării mecanismelor de la distanță. (< fr. *télémechanique*)
- telemecanician**, -ă *s. m. f.* specialist în telemecanică. (< fr. *télémechanicien*)
- telemetră** *vb. tr., intr.* a viza cu telemetrul. (< fr. *télémetrer*)
- telemetrie** *s. f.* tehnica măsurării distanțelor cu ajutorul telemetrului. • metodă de măsurare și transmitere la distanță a informației. (< fr. *télémetrie*)
- telemetríst** *s. m.* telemetror. (< it. *telemetrísta*)
- telemetrór** *s. m.* tehnician care lucrează cu telemetrul; telemetríst. (< fr. *télémetreur*)
- telemétru** *s. n.* 1. instrument optic pentru măsurarea distanțelor până la un punct de vizare îndepărtat. 2. dispozitiv care se cuplează la aparatele fotografice pentru a regla distanța. (< fr. *télémetre*)
- telemobil** *s. n.* telefon portativ, celular. (< *tele/phon* + *mobil*)
- telemorfóză** *s. f.* (*biol.*) schimbare a formei unui organ(ism) sub influența unor stimuli care acționează de la distanță. (< fr. *télémorphose*)
- telencefal** *s. n.* partea anterioară a creierului. (< fr. *téencéphale*)
- telenovelă** *s. f.* serial tv., de obicei latino-american, cu acțiune melodramatică. (< sp. *telenovela*)
- TELEO**¹-/**TELO**- *elem.* „scop, finalitate”; „capăt, sfârșit”. (< fr. *téleo-*, *télo*, cf. gr. *telos*, *teleos*)
- TELEO**²- *elem.* „complet, total”. (< fr. *téleo*, cf. gr. *telios*)
- teleobiectív** *s. n.* obiectiv fotografic, cu distanță focală lungă, folosit la fotografierea obiectivelor situate la distanțe mari. (< fr. *télobjectif*, germ. *Teleobjektiv*)
- teleologie** *s. f.* 1. teoria finalității, studiul scopurilor. 2. concepție filozofică idealistă potrivit căreia atât societatea, cât și natura ar fi organizate conform unui anumit scop, cu o anumită finalitate; finalism, teleonomie (1). (< fr. *téologie*)
- teleonomie** *s. f.* 1. teleologie (2). 2. (*biol.*) concept desemnând finalitatea prezentă în organismele vii. • mod de explicare științifică a comportamentului orientat al sistemelor organice. • mecanism de reglare celulară determinat în mod obiectiv de anumite legități. (< fr. *téonomie*)
- teleoperator** *s. n.* robot care execută o serie de mișcări complicate sub direcția îndrumare a omului, care îl urmărește de la distanță pe un ecran de televiziune. (< engl. *teleoperator*, fr. *téléopérateur*)
- teleopsie** *s. f.* defect de vedere constând în perceperea obiectelor la o distanță mai mare decât sunt în realitate. (< engl. *teleopsis*)
- teleosteéni** *s. m. pl.* subclasă de pești cu coloana vertebrală și craniul complet osoase, corpul acoperit cu solzi osoși și coada heterocercă: crapul. (< fr. *téleostéens*)
- teleozăur** *s. m.* crocodil fosil cu botul foarte lung și corpul acoperit cu plăci. (< fr. *téleosaure*)
- telepát** *s. m.* 1. cel care practică telepatia. 2. medium. (< fr. *télépathe*)
- telepatie** *s. f.* posibilitatea parapsihologică de a percepe fenomene care nu sunt în raza simțurilor, precum și de a transmite gândurile la distanță. (< fr. *télépathie*)
- telepedagogie** *s. f.* ramură a pedagogiei care studiază problemele instrucției și educației prin televiziune. (< *tele*² + *pedagogie*)
- teleplásmă** *s. f.* ectoplasmă (2). (< germ. *Teleplasma*)
- teleprelucrare** *s. f.* (*inform.*) prelucrare a datelor sau a cererilor utilizatorilor la distanță. (după engl. *teleprocessing*)
- teleprogram** *s. n.* program al emisiunilor de televiziune. (< fr. *téléprogramme*)
- telepublicitate** *s. f.* publicitate prin televiziune. (< *tele*² + *publicitate*)
- teleradár** *s. n.* întrebuințarea combinată a radarului și a televiziunii. (< fr. *téléradar*)
- telerradiocinematografie** *s. f.* aplicare a televiziunii la radiocinematografie. (< fr. *téléradiocinématographie*)
- telerradiofotografie** *s. f.* aplicare a televiziunii în radiofotografie. (< fr. *téléradiophotographie*)
- telerradiografíá** *vb. tr.* a face o telerradiografie. (< fr. *téléradiographier*)
- telerradiografie** *s. f.* radiografie plasând sursa de raze mai departe de bolnav. (< fr. *téléradiographie*)
- telerradioscopie** *s. f.* aplicare a televiziunii la radioscopie. (< fr. *téléradioscopie*)
- telerradioterapie** *s. f.* radioterapie cu sursa radiantă la distanță. (< fr. *téléradiothérapie*)
- telerradiumterapie** *s. f.* telecurierapie. (< fr. *téléradiumthérapie*)
- telerráma** *s. f.* ciclu de emisiuni prezentate la televizor, pe diverse teme. (< fr. *télérama*)
- telereceptór** *s. m.* exoreceptor (ochiul, urechea, nasul) care recepționează stimulii senzoriali de la distanță. (< fr. *télérecepteur*)
- telerecítál** *s. n.* recital susținut în cadrul unei emisiuni la televiziune. (< *tele*² + *recital*)
- telerecórding** *s. n.* înregistrare pe peliculă cinematografică a emisiunilor de televiziune prin filmarea directă a ecranului cu ajutorul unui aparat special sau prin realizarea baleajului electronic direct pe suprafața unei pelicule sensibile la radiații; aparatul folosit. (< engl. *telerecording*)
- teleredáctor**, -oáre *s. m. f.* redactor la emisiunile de televiziune. (< *tele*² + *redactor*)
- teleredáctie** *s. f.* redacție a emisiunilor de televiziune. (< *tele*² + *redacție*)
- teleregláj** *s. n.* dispozitiv pentru reglarea de la distanță a unui sistem tehnic cu ajutorul unui semnal electromagnetic intermediar. (< fr. *téléreglage*)
- telereportáj** *s. n.* reportaj transmis (de la fața locului) la televiziune; (*p. ext.*) reportaj transmis de la distanță (prin telefon, telegraf etc.). (< fr. *téléreportage*)

- telereporter** *s. m. f.* reporter la emisiunile de televiziune. (<fr. *téléreporter*)
- televizistă** *s. f.* revistă (3) transmisă la televiziune. (<tele² + revistă)
- telesanie** *s. f.* sanie de mare capacitate, fixată de un cablu ce circulă în dublu sens, care permite urcarea turiștilor pe pante înzăpezite. (<tele² + sanie)
- telescaf** *s. n.* teleferic submarin dintr-o cupolă metalică cu ferestre panoramice, închisă ermetic, care circulă pe un plan înclinat. (<fr. *téléscaphé*)
- telescaun** *s. n.* 1. teleferic cu scaune suspendate de un cablu în circuit. 2. scaun suspendat pe cablu la intervale fixe. (<tele² + scaun)
- teleschi** *s. n.* instalație de teleferic cu cablu aerian pentru tractarea în urcuș a schiorilor pe schiuri. (<fr. *téléski*)
- telescop** *s. n.* 1. instrument optic pentru observarea corpurilor cerești bazat pe fenomenul reflexiei luminii pe o oglindă concavă. 2. lunetă marină. (<fr. *télescope*)
- telescopă** *vb. tr., refl.* (despre terenuri, vehicule) a (se) ciocni, a (se) izbi, a (se) lovi cu violență, intrând unul într-altul. (<fr. *télescoper*)
- telescopic**, -ă *adj.* 1. referitor la telescop. 2. (despre tuburi) care se poate lungi sau scurta, intrând unul în golul celuilalt. (<fr. *télescopique*)
- telescriptör** *s. n.* teleximprimator. (<fr. *téléscripteur*)
- telescriptiune** *s. f.* comunicare telecomandată cu ajutorul telescriptorului. (<fr. *téléscriptiön*)
- telemnaliză** *vb. tr.* (despre instalații, agregate etc.) a transmite la distanță anumite informații de control cu ajutorul unui semnal electromagnetic intermediar. (după fr. *télésignalisation*)
- teleshopping** /-šo-/ *s. n.* emisiune de televiziune cu sfaturi pentru cumpărături. (<it. *teleshopping*)
- teleshow** /-šow/ *s. n.* show prezentat la televiziune. (<engl. *teleshov*)
- telespectator**, -oare *s. m. f.* cel care urmărește emisiunile de televiziune. (<fr. *téléspectateur*)
- telespicher** I. *s. m.* crainic la televiziune. II. *s. n.* aparat pentru comunicații bilaterale la distanțe mici. (<fr. *téléspéaker*)
- telespört** *s. n.* emisiune sportivă la televiziune. (<tele² + sport)
- telestereograf** *s. n.* aparat pentru transmiterea la distanță a fotografiilor, a desenelor, a textelor etc. imprimate în prealabil pe un film special. (<fr. *téléstéréographe*)
- telestereoscop** *s. n.* aparat optic care, cu ajutorul unui sistem de oglinzi, permite vederea în relief a obiectelor observate la distanță. (<engl. *telestereoscope*)
- telestezie** *s. f.* percepere la distanță a unor senzații, emoții sau imagini mentale. (<fr. *télésthésie*)
- telestih** *s. n.* gen de acrostih (2) a cărui soluție se găsește citind de sus în jos sau invers ultimele litere ale versurilor unei poezii. (<tele² + /acro/stih)
- telescoală** *s. f.* prezentare de lecții pentru elevi la televizor. (<tele² + școală)
- teletahimétru** *s. n.* instalație care permite determinarea la distanță a vitezei unui vehicul. (<fr. *télétachymètre*)
- teletax** *s. n.* contor care taxează convorbirile telefonice în funcție de durată. (<tele/son/ + tax/are)
- teletécă** *s. f.* colecție de filme pentru televiziune. (<fr. *téléthèque*)
- teletermografie** *s. f.* metodă de diagnostic în care imaginea termografică apare pe ecranul de televiziune. (<fr. *téléthermographie*)
- teletermométru** *s. n.* termometru cu citire de la distanță. (<fr. *téléthermomètre*)
- teletéx** *s. n.* sistem de transmitere rapidă a documentelor în forma originală printr-un telex perfecționat. (<fr. *télétext*)
- teletéxt** *s. n.* videotext. (<fr. *télétext*)
- teletip** *s. n.* 1. teleximprimator. 2. aparat telegrafic care permite culegerea de caractere tipografice de la distanță. 3. mașină de scris comandată electric, la distanță. (<fr. *télétype*, germ. *Teletyp*)
- teletipie** *s. f.* sistem de telecomunicație (radio)telegrafică ce permite transmiterea, fără intervenția unui operator, a unui text dactilografiat. (<fr. *télétypie*)
- teletipséter** *s. n.* instalație pentru culegerea mecanică telecomandată a aceluiași text la mai multe mașini și în tipografii diferite. (<fr. *télétypsetter*)
- teletóp** *s. n.* instrument pentru ridicări topografice expeditivă compus dintr-o busolă și un telemetru optic cu bază variabilă. (<fr. *téletope*)
- teletóp**² *s. n.* emisiune de televiziune în care se prezintă topurile² (1). (<tele² + top²/2)
- teletransmisie** *s. f.* transmitere la distanță a unor semnale cu mijloace telegrafice, telefonice etc. (<fr. *télétransmission*)
- teletransmite** *vb. tr.* a transmite la distanță (prin televiziune). (<it. *teletrasmettere*)
- teletransport** *s. n.* transport cu ajutorul telefericului. (<tele² + transport)
- teleutospöri** *s. m. pl.* spori de rezistență, de iarnă, care se formează la sfârșitul perioadei de vegetație. (<fr. *téleutospores*)
- televacanță** *s. f.* emisiune televizată destinată elevilor în vacanță. (<tele² + vacanță)
- televânzare** *s. f.* formă modernă de comerț, fără magazine, constând în a reține și pregăti pentru consumatori o seamă de mărfuri pe care să le ridice la anumite ore, pe baza unor comenzi prealabile prin telefon. (<tele² + vânzare)
- televiză** *vb. tr.* a transmite la distanță imagini cu ajutorul televiziunii. (<fr. *téléviser*)
- televiziune** *s. f.* 1. tehnică a transmiterii la distanță cu ajutorul mijloacelor de telecomunicație a unor imagini în mișcare. 2. instituție care asigură elaborarea și difuzarea emisiunilor prin televiziune (1). (<fr. *télévision*)
- televizör** *s. n.* aparat pentru recepționarea imaginilor transmise prin televiziune (1). • (fam.) micul ecran. (<fr. *téléviseur*)
- televoltmétru** *s. n.* voltmetru pentru măsurarea la distanță a tensiunii într-un circuit electric. (<fr. *télévoltmètre*)
- televorbitor** *s. n.* instalație telefonică specială care permite ca vocea celui care vorbește să fie auzită simultan de mai multe posturi. (<tele² + vorbitor)
- televattmétru** *s. n.* wattmetru pentru măsurarea la distanță a puterii într-un circuit electric. (<fr. *téléwattmètre*)
- télex** *s. n.* sistem mixt de telefonie și telegrafie în teleximprimator care folosește, prin comutare, același circuit de transmisie. (<fr. *télex*)
- telexist**, -ă *s. m. f.* cel care face serviciu la telex. (<fr. *télexiste*)
- TELI-** elem. „femeie, femelă”. (<fr. *thély-*, cf. gr. *thelys*)
- teliblast** *s. n.* gamet femel matur. (<fr. *thélyblaste*)
- telie** elem. „mamelă, mamelon”. (<fr. *-thélie*, cf. gr. *thele*)
- teligenă** *adj.* (depe femele) care prezintă teligenie. (<fr. *thélygène*)
- teligenie** *s. f.* producerea de urmași în majoritate sau în exclusivitate femeli. (<fr. *thélygénie*)
- telită** *s. f.* inflamație superficială a mamelonului. (<fr. *thélie*)
- téliu** elem. „strat celular”. (<fr. *-thélium*, cf. gr. *thele*)
- TELMATO-** elem. „mlaștină, baltă”. (<fr. *telmato-*, cf. gr. *telma*, *-atos*)
- telmatobiönt** *s. n.* organism care trăiește în bălți și mlaștini. (<fr. *telmatobionte*)
- telmatofil**, -ă *adj.* (despre plante) care preferă terenurile mlaștinoase. (<lat. *telmatophilus*)
- telmatofită** *adj. s. f.* (plantă) telmatofilă. (<lat. *telmatophyta*)
- telmatologie** *s. f.* ramură a hidrologiei care studiază mlaștinile. (<engl. *telmatology*)
- telmatoplanctön** *s. n.* planctonul mlaștinilor și al băltoacelor. (<fr. *telmatoplancton*)
- TELO¹-** v. teleo¹-.
- TELO²-** v. tel³(o)-.
- telocentric**, -ă *adj.* (despre cromozomi) cu centromer terminal. (<fr. *télocentrique*)
- telocromomér** *s. m.* cromomer localizat terminal. (<fr. *télocromomère*)

- telocromozóm** *s. m.* cromozom cu centromer terminal. (<fr. *télochrososome*)
- telofază** *s. f.* ultima fază a mitozei, în care se formează nucleul și noua membrană. (<fr. *télophase*)
- telóm** *s. m.* parte tânără a unei plante, din care se dezvoltă cornul; mlădiță, vâstar. (<fr. *télome*)
- telomofite** *s. f. pl.* nume dat plantelor cu telomi. (<fr. *téломophytes*)
- telotism** *s. n.* erecție a mamelonului. (<fr. *thélotisme*)
- telozóm** *s. m.* cromozom telocentric cu cromomerul la extremitatea cromatidelor. (<fr. *télosome*)
- telson** *s. n.* 1. ultimul segment abdominal, la crustacee. 2. segment terminal al cozii scorpionilor, care poartă acul veninos. (<fr. *telson*)
- telúgu** *s. n.* limbă dravidiană vorbită în sud-estul Indiei. (<fr. *télougou*)
- telúr** *s. n.* metaloid alb-albăstrui cu proprietăți asemănătoare celor ale sulfului. (<fr. *tellure*)
- telurát** *s. m.* sare a acidului teluric. (<fr. *tellurate*)
- telúric**, -ă *adj.* 1. referitor la pământ, pământesc, terestru. **o curent** ~ = curent electric care circulă prin sol. 2. care conține telur. **o acid** ~ = acid foarte slab obținut prin oxidarea telurului cu acid cloric. (<fr. *tellurique*)
- telurism** *s. n.* influență a pământului, a solului asupra viețuitoarelor. (<fr. *tellurisme*)
- telurít** *s. m.* oxid natural de telur. (<fr. *tellurite*)
- telurós** *adj.* *acid* ~ = acid slab, instabil, obținut prin oxidarea telurului cu acid azotic. (<fr. *tellureux*)
- telurură** *s. f.* compus al telurului cu un alt element. (<fr. *tellure*)
- temátic**, -ă *I. adj.* 1. referitor la o temă. **o vocală** -ă ~ = vocală care nu poate fi considerată nici sufix, nici desinență și care, împreună cu rădăcina, formează tema. 2. alcătuit pe anumite teme. **II. s. f.** totalitatea temelor dintr-un grup de opere literare, artistice, științifice etc. (<fr. *thématique*, *LV* germ. *Thematik*)
- tematism** *s. n.* (*fil.*) 1. referire a unei teme la fenomenele pe care le include. 2. caracter al fenomenelor presupuse de o temă. (<fr. *thématisme*)
- tematologie** *s. f.* 1. orientare în critica literară axată pe analiza temelor unei opere. 2. ramură a literaturii comparate având ca obiect studiul temelor, al istoriei și al circulației lor în literaturile popoarelor. (<fr. *thématologie*)
- témá** *s. f.* 1. subiect, problemă principală care se dezvoltă într-o expunere; aspect al vieții care se reflectă într-o operă artistică. 2. motiv melodic al unei compoziții muzicale pe care se compun variațiunile. 3. lucrare scrisă dată elevilor pentru aplicarea cunoștințelor. 4. (*lingv.*) parte a unui cuvânt alcătuit din rădăcina (împreună cu prefixele și sufixele), comună numai unuia și aceluiași cuvânt. 5. (*mil.*) ~ *tactică* = plan stabilit pentru a servi ca bază studiului teoretic sau practic, cu sau fără trupe, al unei operații de război. (<fr. *thème*, lat., gr. *thema*, it. *tema*)
- teménos** *s. n.* incinta sacră a unui templu antic, incluzând unul sau mai multe sanctuare. (<fr., gr. *temenos*)
- temerár**, -ă *adj.* îndrăzneț, cutezător (peste măsură), curajos. (<fr. *téméraire*, lat. *temerarius*)
- temeritate** *s. f.* îndrăzneală mare, cutezanță. (<fr. *témérité*, lat. *temeritas*)
- témpera**¹ *s. f.* procedeu în tehnica picturii prin amestecarea culorii cu lianți pe bază de substanțe albuminoide sau gelatinoase; culoarea însăși. • pictura realizată. (<it. *tempera*)
- temperá**² *vb. tr., refl.* a (se) modera, a (se) atenua; a (se) potoli, a (se) domoli. (<fr. *tempérer*, lat. *temperare*)
- temperament** *s. n.* 1. ansamblul particularităților legate de latura dinamică și energetică a activității psihice a unei persoane, având o bază ereditară și exprimându-se stabil în comportament; fire. 2. energie vitală, impetuoasă, elan. (<fr. *tempérament*, lat. *temperamentum*)
- temperamentál**, -ă *adj.* 1. de temperament, referitor la temperament. 2. plin de energie, de elan, de pasiune. (<engl. *temperamental*)
- temperándo** *adv.* (*muz.*) moderând, reținând (mișcarea). (<it. *temperando*)
- temperánt**, -ă *adj.* care temperează. (<fr. *tempérant*, lat. *temperans*)
- temperánță** *s. f.* cumpănare, moderație, sobrietate. (<fr. *tempérance*, lat. *temperantia*)
- temperát** *adj.* 1. moderat, potolit. **o climă** -ă ~ = climă cu veri potrivite de călduroase și ierni nu prea reci; zonă -ă ~ = fiecare dintre cele două zone de pe suprafața globului cuprinse între tropice și cercurile polare. 2. (*muz.*) *sistem* ~ = sistem melodic bazat pe diviziunea octavei în 12 semitonuri egale, suprimând diferența dintre semitonurile diatonice și cele cromatice. (<fr. *tempéré*, it. *temperato*)
- temperaturá** *s. f.* 1. starea, gradul de încălzire a unui mediu, a corpurilor. 2. (*med.*) febră. • căldura corpului ființelor. (<fr. *température*, lat. *temperatura*, germ. *Temperatur*)
- temperátie** *s. f.* (*muz.*) stabilirea unei mărimi convenționale a intervalurilor dintre sunete. (<lat. *temperatio*)
- tempéstá** *s. f.* 1. perturbare atmosferică violentă; furtună, uragan. 2. (*fig.*) manifestare bruscă și neașteptată. (<lat., it. *tempesta*)
- tempestiv**, -ă *adj.* care se întâmplă la timpul potrivit. (<it. *tempetivo*, lat. *tempesivus*)
- tempestuós**, -oásă *adj.* 1. furtunos. 2. (*fig.*) impetuos; tumultuos, agitat. (<lat. *tempestuosus*, it. *tempestoso*)
- témpi passáti** *s. n. pl.* timpuri trecute; s-au dus acele vremuri! (<it. *tempi passati*)
- templier** *s. m.* membru al unui ordin de călugări militari din evul mediu, care au participat la cruciade. (<fr. *templier*)
- témpļu** *s. n.* edificiu destinat cultului religios în antichitate și (astăzi) la mozaici, budști etc. (<fr. *temple*, lat. *templum*)
- témpo** *I. s. n.* grad de rapiditate cu care trebuie executată o lucrare muzicală; mișcare, ritm, cadență. **II. adv. (*muz.*) a ~ = revenind la mișcarea de la început. (<it., fr. *tempo*)**
- tempofón** *s. n.* aparat care permite modificarea duratei unei înregistrări, cu sau fără schimbarea frecvenței. (<fr. *tempophone*)
- temporal**¹ *adj.* *s. n.* (os) al tâmplii. (<fr. *temporal*)
- temporal**², -ă *adj.* care indică timpul, referitor la timp; care are loc în timp. **o propoziție** -ă (și *s. f.*) = propoziție circumstanțială care arată timpul de desfășurare a acțiunii din regentă; *conjunție* -ă ~ = conjuncție care introduce o temporală. (<fr. *temporel*)
- temporalitate** *s. f.* caracterul a ceea ce există în timp. (<fr. *temporalité*)
- temporár**, -ă *adj.* de scurtă durată, vremelnic, trecător, provizoriu. (<fr. *temporaire*, lat. *temporarius*)
- temporaritate** *s. f.* caracterul a ceea ce este temporar. (<engl. *temporarity*)
- temporizá** *vb. tr.* a amâna, a târăgăna, a tergiversa. (<fr. *temporiser*)
- temporizátor**, -oáre *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care temporizează. **II. s. n.** aparat care introduce intenționat un interval de timp între începutul și sfârșitul funcționării unui dispozitiv electric sau electronic. (<fr. *temporisateur*)
- temporomaxilar**, -ă *adj.* care aparține temporalului și maxilarului inferior. (<fr. *temporo-maxillaire*)
- temporoparietal**, -ă *adj.* referitor la temporal și parietal. (<fr. *temporo-parietal*)
- ten** *s. n.* culoarea și calitatea pielii obrazului. **o fond** de ~ = produs cosmetic colorat, folosit ca fard. (<fr. *teint*)
- tenábil**, -ă *adj.* 1. la care se poate rezista, suportabil. 2. care se poate ține, păstra; durabil, trainic. (<fr. *tenable*)
- tenáce** *adj.* 1. dărz, stăruitor, perseverent. 2. (despre materiale solide) care prezintă tenacitate (2); dur, rezistent, tare. (<fr. *tenace*, lat. *tenax*)
- tenacitate** *s. f.* 1. calitatea de a fi tenace; stăruință, perseverență. 2. calitatea unui material solid de a fi rezistent la rupere. (<fr. *tenacité*, lat. *tenacitas*)
- tenáclu** *s. n.* portmanuscris. (<germ. *Tenakel*)
- tenalgie** *s. f.* durere la nivelul tendoanelor. (<fr. *ténalgie*)
- tenánt** *s. m.* 1. (*herald.*) figură antropomorfă sau zoomorfă care susține scutul cu stema propriu-zisă. 2. (*arhit.*) motiv decorativ reprezentând un personaj care susține un ornament. (<fr. *tenant*)
- tenár** *s. n.* parte ieșită în afară de la extremitatea podului palmei. (<fr. *thénar*)
- tendalét** *s. m.* (*mar.*) tendă mică. (<fr. *tendalet*, it. *tendaletto*)

- tendár** *s. n. (mar.)* 1. bară metalică sau de lemn care sprijină partea de mijloc a tendei. 2. grindă pentru susținerea capetelor bărcilor de salvare de pe o navă. (<tendă + -ar)
- téndă** *s. f. (mar.)* prelată de pânză care se întinde deasupra punții pentru a o apăra de ploaie sau de soare. (<it. *tenda*)
- tendenționism** *s. n.* proprietate a unei opere de artă de a reflecta tendințele mediului natural și social care o determină. (<tendențios + -ism)
- tentionionist**, -ă *adj.* care manifestă o anumită tendință. (<tendențios + -ist)
- tendențios**, -oasă *adj.* 1. care urmărește un anumit scop, susține o ideologie. 2. lipsit de obiectivitate, părtinitor. (<fr. *tendancieux*)
- tendențiozitate** *s. f.* faptul de a fi tendențios. (<it. *tendenziosità*)
- ténder** *s. n.* vagon atașat la locomotivă cu aburi în care se transportă combustibilul și apa necesară locomotiviei. (<fr. *tender*, germ. *Tender*)
- tendinită** *s. f.* inflamație a unui tendon; tenozită. (<fr. *tendinite*)
- tendinos**, -oasă *adj.* referitor la tendon; de natura tendonului. (<fr. *tendineux*)
- tendinoză** *s. f.* afecțiune neinfecțioasă a tendoanelor. (<germ. *Tendinose*)
- tendință** *s. f.* 1. dispoziție firească pentru ceva; înclinare, aplecare; năzuință. 2. reflectare în opera de artă a concepției despre lume a autorului, a atitudinii lui față de realitatea prezentată. 3. forța care face ca un corp să se miște într-o anumită direcție; direcția pe care o are un corp în mișcare. 4. (*p. ext.*) orientare, direcție. (<fr. *tendance*)
- tendón** *s. n.* fascicul de țesut fibros și rezistent, cu ajutorul căruia mușchii se fixează de oase. *o* ~ul lui *Ahile* = tendon care prinde mușchiul triceps de calcaneu. (<fr. *tendon*)
- tendör** *s. n.* dispozitiv pentru întinderea unor cabluri de ancorare. (<fr. *tendeur*)
- tendosinovită** *s. f.* tendosinovită. (<germ. *Tendosynovitis*)
- tenébră** *s. f.* 1. (*pl.*) întunecime profundă, beznă, întuneric; obscuritate. 2. (*fig.*) necunoaștere, ignoranță. (<fr. *ténétre*, lat. *tenebrae*)
- tenebrion** *s. m.* insectă coleopteră brun-închisă, care trăiește în locuri întunecoase. (<fr. *ténébrion*)
- tenebritate** *s. f.* tenebrozitate. (<tenebră + -itate)
- tenebrós**, -oasă *l. adj.* 1. întunecos, obscur; sumbru. 2. (*fig.*) ascuns, tainic, misterios, impenetrabil. 3. (*fig.*; despre oameni) întunecat, posomorât, taciturn. *II. s. m. pl.* grup de pictori italieni din sec. XVII, a căror pictură se caracterizează prin atmosfera întunecată și prin efecte de clarobscur puternic contrastant. (<fr. *ténébreux*, lat. *tenebrosus*)
- tenebrozitate** *s. f.* întunecime; tenebritate. (<it. *tenebrosità*)
- tenésme** *s. n. pl.* contracturi spastice dureroase ale sfincterului anal sau ale colului vezicii urinare. (<fr. *ténésmes*)
- TENI(O)-**, -tenie *elem.* „tenie, panglică”. (<fr. *téni/o-*, -tenie, cf. lat. *taenia*, gr. *tainia*)
- teniăză** *s. f.* boală parazitară determinată de dezvoltarea teniei în intestin. (<fr. *teniasis*)
- tenicid**, -ă *adj. s. n.* (medicament) care distruge teniile. (<fr. *ténicide*, engl. *taenicide*)
- tenie**¹ *s. f.* 1. vierme parazit, în formă de panglică, în intestinul subțire al omului și al animalelor carnivore. 2. structură anatomică în formă de panglică. (<fr. *ténia*, lat. *taenia*)
- tenie² *v. teni(o)-*.
- teniform**, -ă *adj.* în formă de tenie. (<lat. *taeniformis*)
- tenifug**, -ă *adj. s. n.* (medicament) vermifug față de tenie. (<fr. *ténifuge*)
- ténis** *l. s. n.* joc sportiv ce se dispută între doi sau patru jucători, care își trimit mingea peste fileu cu ajutorul rachetelor. *o* ~ de masă = joc asemănător tenisului, care se joacă pe o masă împărțită printr-un fileu, cu mingi lovite cu paletele; ping-pong. *II. s. m. pl.* încălțăminte de sport, din pânză, cu tălpi de cauciuc. (<fr., engl. *tennis*)
- tenismán**, -ă *s. m. f.* sportiv care practică tenisul. (<fr. *tennisman*)
- TENO-** *elem.* „tendon”. (<fr. *téno-*, cf. gr. *tenon*)
- tenocit** *s. n.* fibroцит modificat din țesutul tendinos. (<fr. *ténocyte*)
- tenofit** *s. n.* formațiune osoasă metaplastică sau cartilagineoasă apărută accidental în structura unui tendon. (<fr. *ténophyte*)
- tenologie** *s. f.* parte a anatomiei care tratează despre tendoane. (<fr. *ténologie*)
- tenopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile tendoanelor. (<fr. *ténopathie*)
- tenopexie** *s. f.* fixare a tendonului unuiia dintre mușchii ochiului în operația de strabism. (<fr. *ténopexie*)
- tenoplastie** *s. f.* operație plastică pentru refacerea unui tendon distrus. (<fr. *ténoplastie*)
- tenór** *s. m.* 1. vocea bărbătească cu registrul cel mai înalt; cântăret cu o astfel de voce. • (*p. ext.*) instrument de suflat cu registru corespunzător vocii unui tenor. 2. (în muzica polifonică) voce între alto și bas. 3. (acc. *ténor*) melodia de bază, vocea principală în repertoriul gregorian (sec. XII-XVI). (<fr. *ténor*, it. *tenore*)
- tenorafie** *s. f.* sutură a tendoanelor. (<fr. *ténorrhaphie*)
- tenorino** *s. m.* tenor lejer, care cântă în falset. (<it. *tenorino*)
- tensinovită** *s. f.* inflamație simultană a unui tendon și a tecii sale sinoviale; tendosinovită. (<fr. *ténosynovite*)
- tenotóm** *s. n.* instrument folosit în tenotomie. (<fr. *ténotome*)
- tenotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a unui tendon. (<fr. *ténotomie*)
- tenozită** *s. f.* tendinită. (<fr. *ténosite*)
- ténsa** *s. f. (ant.)* car sfânt destinat pentru a transporta statuile zeilor la procesiuni. (<lat. *tensa*)
- TENSIO-** *elem.* „tensiune”. (<fr. *tensio-*, cf. lat. *tensio*)
- tensioactiv**, -ă *adj.* (despre substanțe) care modifică tensiunea superficială a unui lichid. (<fr. *tensioactif*)
- tensioactivitate** *s. f.* proprietate a unei substanțe dintr-o soluție de a modifica tensiunea superficială a solventului. (<fr. *tensioactivité*)
- tensiometrie** *s. f.* măsurare a tensiunii superficiale a lichidelor. (<fr. *tensiométrie*)
- tensiométru** *s. n.* 1. aparat în tensiometrie. 2. sfigmomanometru. 3. instrument pentru măsurarea deformărilor unui corp supus la tensiuni exterioare. (<fr. *tensiomètre*)
- tensionă** *vb. tr.* 1. a întinde fibre, coarde elastice (prin procedee mecanice). 2. a produce încordare. (<fr. *tensionner*)
- tensional**, -ă *adj.* 1. referitor la tensiune (1). 2. referitor la presiunea lichidelor organice. (<fr. *tensionnel*)
- tensionat**, -ă *adj. (tehn.)* întins (prin procedee mecanice). • (*fig.*; despre o situație) încordat. • (*fig.*; despre oameni) în stare de mare tensiune nervoasă. (<fr. *tensiona*)
- tensiune** *s. f.* 1. stare a ceea ce este întins; întindere. • (*fig.*) încordare; surescitare, nervozitate. • (*fon.*) efort al mușchilor, al coardelor vocale în timpul emisiunii unui sunet; (*p. ext.*) prima fază a articularii unui sunet. 2. (*fiz.*) forță interioară care acționează asupra unității de arie dintr-o secțiune a unui corp supus unor forțe exterioare. • presiunea vaporilor produși de un lichid într-un spațiu închis. 3. diferența de potențial dintre două puncte ale unui câmp electric. 4. ~ arterială = presiune exercitată de fluxul sanguin asupra arterelor și asupra inimii. (<fr. *tension*, lat. *tensio*)
- TENSO-** *elem.* „alungire, deformare”. (<fr. *tensio-*, cf. lat. *tensus*)
- tensometrie** *s. f.* metodă experimentală de determinare a deformărilor din corpurile solide supuse unor tensiuni mecanice prin măsurarea deformațiilor liniare. (<fr. *tensométrie*)
- tensométru** *s. n.* dispozitiv folosit în tensiometrie. (<fr. *tensomètre*)
- tensón** *s. n.* (în poezia evului mediu) dialog în care personajele schimbau invective sau discutau unele fapte cotidiene ori chestiuni teoretice. (<fr. *tenson*)
- tensör**, -oare *l. adj. s. m.* (mușchi) care produce o întindere. *II. s. m.* mărime matematică a mai multor componente definite în cadrul geometriei care generalizează noțiunea de vector. (<fr. *tenseur*, germ. *Tensor*)

tensorial, -ă *adj.* 1. referitor la tensiuni. 2. referitor la un tensor (II) cu tensori. (<fr. *tensoriel*)

tentă *vb. tr.* 1. a ispiți; a ademeni. 2. a încerca, a întreprinde. (<fr. *tenter*)

tentacul *s. n.* fiecare dintre apendicele mobile, nearticulate ale unor animale acvatice, care servesc ca organ tactil, prehensil și de mișcare. (<fr. *tentacule*, lat. *tentaculum*)

tentacular, -ă *adj.* 1. referitor la tentacule, cu tentacule. 2. care se întinde în maniera tentaculelor, în toate direcțiile. (<fr. *tentaculaire*)

tentaculate *s. n. pl.* încrângătură de animale acvatice nevertibrate cu tentacule înăpoia gurii. (după fr. *tentaculées*)

tentaculifere *s. f. pl.* mică subîncrângătură de protozoare ciliate al căror adult nu mai are cili, dar posedă tentacule aspiratoare. (<fr. *tentaculifères*)

tentânt, -ă *adj.* care tentează; ispititor, atrăgător, imbiector. (<fr. *tentant*)

tentativă *s. f.* 1. acțiune întreprinsă în scopul de a realiza ceva, fără siguranța izbânzii; încercare (neizbutită). 2. (jur.) încercare de a săvârși o infracțiune. (<fr. *tentative*)

tentație *s. f.* ispiță; atracție; dorință. (<fr. *tentation*, lat. *tentatio*)

tintă *s. f.* 1. amestec, în diferite proporții, de apă și tuș sau orice alt colorant, folosit pentru a reda nuanța dorită într-o colorație. 2. (fig.) nuanță, culoare. 3. strat de culoare omogen, aplicat pe un suport. (<fr. *teinte*)

tentoriu *s. n.* formațiune anatomică de forma unui cort. (<engl., lat. *tentorium*)

tentonă *s. f.* dialog, în poezia medievală, în care interlocutorii discutau în contradictoriu și își aruncau invective. (<it. *tenzone*)

tenuitate *s. f.* însușirea de a fi subțire; ordonare; subtilitate. (<fr. *ténuité*, lat. *tenuitas*)

tenuto *adv.* (muz.) respectând strict valorile notelor. (<it. *tenuto*)

TEO-/-TE-, -teism, -tēju *elem.* „zeu, divinitate”. (<fr. *théo-, thé-, -théisme, -thée*, cf. gr. *theos*)

teobromină *s. f.* alcaloid din semințele arborelui de cacao, diuretic și stimulent cardiac. (<fr. *théobromine*)

teocăli *s. n.* templu aztec din Mexic pe o înălțime artificială în formă de piramidă. (<fr., engl. *teocalli*)

teocentrism *s. n.* concepție potrivit căreia Dumnezeu se află în centrul lumii, al experienței în general. (<it. *teocentrismo*)

teocrat *s. m.* membru al unei teocrații. (<fr. *théocrate*)

teocrație *s. f.* formă de guvernământ în care autoritatea, considerată ca emanând de la Dumnezeu, este exercitată de cler; stat cu o astfel de formă. (<fr. *théocratie*)

teodicée *s. f.* 1. parte a metafizicii care tratează despre divinitate, despre existența și atributurile sale. 2. teologie naturală având ca obiect problema cunoașterii lui Dumnezeu și a providenței divine în termenii rațiunii. 3. doctrină filozofico-religioasă, inițiată de Leibniz, potrivit căreia existența răului în lume nu infirmă bunătatea divină. (<fr. *théodicée*)

teodolit *s. n.* goniometru de precizie folosit în geodezie și astronomie pentru măsurarea unghiurilor verticale și orizontale, a distanțelor zenitale și a azimuturilor. (<fr. *théodolite*)

teofanie *s. f.* apariție, manifestare a divinității sub formă materială. (<fr. *théophanie*)

teofilină *s. f.* alcaloid din frunzele de ceai, izomer al teobrominei, folosit ca diuretic, stimulent al miocardului, vasodilatator etc. (<fr. *théophylline*)

teogamie *s. f.* împerechere a unui zeu cu o mîrtoare (o rogină). (<fr. *théogamie*)

teogonie *s. f.* 1. (în religiile politeiste) reprezentare mitologică despre originea și genealogia zeilor. 2. totalitatea divinităților unui popor. (<fr. *théogonie*)

teolatrie *s. f.* adorație a unui zeu, a lui Dumnezeu. (<germ. *Theolatrie*)

teolog *s. m.* specialist în teologie. (<germ. *Theolog*, it. *teologo*)

teologal, -ă *adj.* teologic. (<fr. *théologal*)

teologic, -ă *adj.* referitor la teologie; teologal. (<fr. *théologique*)

teologie *s. f.* disciplină care se ocupă cu expunerea și fundamentarea teoretică a izvoarelor și dogmelor unei religii. 0 ~ *dialectică* = curent teologic protestant modern care folosește în domeniul cunoașterii religioase metoda dialectică sub forma unui dialog între Dumnezeu și om. (<fr. *théologie*, gr., lat. *theologia*)

teologiză *vb. tr.* a da un caracter teologic. (<fr. *théologiser*)

teomahie *s. f.* (mit.) luptă între zei. (<fr. *théomachie*)

teomanie *s. f.* 1. monomanie religioasă contemplativă. 2. (psihiatr.) paranoia celui care se crede Dumnezeu. (<fr. *théomanie*)

teomanție *s. f.* pretinsă artă de prevestire în care ghicitorul ar fi inspirat de divinitate. (<ngr. *theomantia*)

teomorf, -ă *adj.* cu înfățișare de zeu: (<engl. *theomorphic*, gr. *theomorphos*)

teorbă *s. f.* instrument muzical mai mare decât lăuta, cu coarde speciale pentru sunetele grave. (<fr. *teorbe*)

teorémă *s. f.* 1. adevăr științific care poate fi stabilit prin demonstrație. 2. enunț care poate fi demonstrat prin raționament logic plecând de la fapte cunoscute sau de la ipoteze justificabile, incluse chiar în enunț. (<fr. *théorème*, lat., gr. *theoremá*)

teoretic, -ă *adj.* 1. referitor la teorie; bazat pe teorie. • specific teoriei; (p. ext.) abstract, rupt de practică; speculativ. 2. (și adv.) în mod abstract. (<germ. *theoretisch*, fr. *théorique*, lat. *theoreticus*)

teoretician, -ă *s. m. f.* specialist care studiază problemele, aspectele teoretice. • (peior.) cel care se menține numai pe planul speculațiilor teoretice. (după fr. *théoricien*)

teoretiză *vb. tr.* a sistematiza ideile generale din datele unei cercetări; a formula principiul. (<germ. *theoretisieren*, după fr. *théoriser*)

teorie *s. f.* 1. ansamblu de ipoteze, legi și concepte organizate într-un sistem logic care descriu și explică un domeniu al realității obiective sau al conștiinței sociale. 2. ansamblu de principii care servesc ca îndrumător în practică. 0 ~ *a literaturii* = ramură a științei literaturii care studiază trăsăturile generale ale creației literare, definește genurile și speciile, curente și metodele artistice, elementele și particularitățile stilului, noțiunile de versificație etc. • lecție de instruire militară. 3. cunoaștere speculativă, ideală, independentă de aplicații. (<fr. *théorie*, lat., gr. *theoria*, germ. *Theorie*)

teozóf *s. m.* adept la teozofie. (<fr. *théosophe*)

teozofie *s. f.* doctrină filozofico-religioasă care susține ideea cunoașterii nemijlocite a divinității pe calea legăturii cu lumea transcendentă. (<fr. *théosophie*)

tepală *s. f.* fiecare dintre piesele florale de același fel care intră în compunerea periantului la numeroase monocotiledonate. (<fr. *tépale*)

tepee /ti-pi/ *s. f. inv.* cort conic al indienilor din preria americană. (<engl. *tepee*)

tepidarium *s. n.* 1. parte a termelor romane rezervată băilor calde. 2. seră cu temperatură moderată. (<lat. *tepidarium*)

tequila /-chi-lă/ *s. f.* alcool obținut prin fermentarea sucului de agave, fabricat în Mexic. (<fr. *tequila*)

TERA- *elem.* „o mie de miliard (10¹²)”. (<fr. *téra-*, cf. gr. *teras*, „monstru”)

teracót *adj. inv.* *s. n.* (de) culoarea argilei arse; roșiatic. (<teracótă)

teracótă *s. f.* 1. produs ceramic obținut prin arderea argilei, din care se fac plăci pentru sobe, obiecte ornamentale etc. • soba înșăși. 2. sculptură realizată în tehnica teracotei (I). (<it. *terracotta*)

teramicină *s. f.* antibiotic dintr-un antinomicet, cu activitate asemănătoare celei a cloramfenicolului sau aureomicinei. (<fr. *teramycine*)

terapeut *s. m.* medic specialist în terapeutică. (<fr. *thérapeute*)

terapeut² *s. m.* (ant.) nume dat călugărilor evrei din Egipt, care se pare că se trăgeau din esenieni. (<fr. *thérapeute*)

-terapeut¹, -**terapie** *elem.* „trăitament, îngrijire”. (<fr. *-thérapeute, -thérapie*, cf. gr. *therapeia*)

terapeutic, -ă *I. adj.* referitor la terapeutică. **II. s. f.** 1. ramură a medicinei care studiază tratamentul bolilor; terapie. 2. metodă de vindecare a unei boli; tratament (2). (<fr. *thérapeutique*)

terapie¹ *s. f.* terapeutică (II, 1). (<fr. *thérapie*)
-terapie² *v.* -terapeut³
teráriu *s. n.* 1. spațiu amenajat pentru creșterea și observarea diferitelor animale mici terestre (serpi, șopârle, broaște țestoase etc.). 2. teren stâncos amenajat special pentru cultivarea unor anumite plante. (<fr., lat. *terrarium*, germ. *Terrarium*)
terás *s. m.* varietate de struguri hibridi cu boabe mici, negre, cu miezul incolor și moale. • vin din acești struguri. (<fr. *terras*)
terasá *vb. tr.* a executa terasamente, a consolida (cu pământ). (<fr. *terasser*)
terasamént *s. n.* ansamblu de lucrări în săparea și transportarea pământului, în umplerea anumitor denivelări de teren pentru a face terase, șosele, căi ferate; totalitatea construcțiilor care constituie infrastructura unei șosele, căi ferate etc. (<fr. *terassement*)
terasáre *s. f.* acțiunea de a terasa. • metodă de combatere a eroziunii produse de ape de scurgere, constând în executarea pe terenurile înclinate a unui sistem de terase. (<terasa)
terasá *s. f.* 1. construcție deschisă, anexă la o clădire (la parter sau la etaj), pentru odihnă etc. • platformă (acoperiș plan) deasupra unei case. 2. sistem de suprafețe plane, în trepte, situate în lungul cursului unui râu, la malul mării etc. • suprafață plană amenajată pe o ridicătură de teren (în parcuri sau grădini), ca loc de plimbare. • porțiune de teren în fața unei cafenele sau a unui restaurant, unde sunt așezate mese pentru consumatori. (<fr. *terrasse*, germ. *Terrasse*)
terasétá *s. f.* denumite dată micilor trepte de relief, pe versanți, paralel cu curbura de nivel. (<fr. *terrasette*)
terasíer, -ă *I. adj.* referitor la terasament. **II. s. m.** lucrător la terasamente. (<fr. *terassier*)
terasón *s. n.* fața laterală a unui acoperiș mansardat. (<fr. *terasson*)
TERAT(O)- *elem.* „monstru, monstruoșitate, malformație”. (<fr. *térato/-*, cf. gr. *teras*, -atos)
teratísm *s. n.* malformație, monstruoșitate congenitală. (<fr. *tératisme*)
teratocarcinóm *s. n.* teratom mixt cu zone maligne. (<engl. *teratocarcinoma*)
teratofobie *s. f.* teamă patologică de monștri. (<engl. *teratophobia*)
teratogén, -ă *adj.* care produce malformații congenitale. (<fr. *tératogène*)
teratogenezá *s. f.* 1. apariție și formare a monștrilor sau a monstruoșităților. 2. ramură a teratologiei care studiază cauzele malformațiilor. (<fr. *tératogenèse*)
teratoíd, -ă *adj.* care are caracter monstruos. (<fr. *tératoïde*)
teratológ, -ă *s. m. f.* specialist în teratologie. (<fr. *tératologue*)
teratologie *s. f.* ramură a biologiei care studiază malformațiile, la animale și plante. (<fr. *tératologie*)
teratóm *s. n.* tumoră din țesuturi multiple, de origine embionară. (<fr. *tératome*)
teratrón *s. n.* instrument de văzut prin ceață care emite unde a căror lungime depășește lungimile de undă ale luminii, dar este mai scurtă decât cele folosite în radiocelație. (<fr. *tératron*)
terawátt *s. m.* unitate cu o putere de o mie de miliarde de kilowați. (<tera- + watt)
-terá *v. tero*¹ -
terbiu *s. n.* element chimic metalic din grupa lantanidelor. (<fr. *terbium*)
tercót *s. n.* material textil din poliester de bumbac. (<ter/gál + cot/on)
terebentíná *s. f.* lichid incolor, cu miros pătrunzător, prin distilarea rășinii coniferelor, în industrie și în medicină. (<fr. *térébenthine*)
terebínt *s. m.* arbore rășinos din regiunea mediteraneană, din care se extrage terebentina și unele substanțe tanante. (<fr. *térébinthe*, it. *terebinto*, lat. *terebinthus*)
terebintacée *s. f. pl.* familie de arbori cu flori unisexuate și cu fructul o drupă: terebintul. (<fr. *térébinthacées*)
terebrátulá *s. f.* animal brahiopod marin, încă din era secundară. (<fr. *térébrautle*)
terebrátíe *s. f.* perforație, sfredelire, găurire. (<fr. *térébraition*)

tereftálic *adj.* acid ~ = acid izomer al acidului ftalmic, materie primă la obținerea fibrelor poliesterice. (<fr. *téréphthalique*)

terén *s. n.* 1. întindere de pământ. **O a sonda** (sau a *latona*) -ul = a examina cu atenție situația sau împrejurările înainte de a întreprinde ceva; a se informa; a câștiga (sau a pierde) ~ = a avansa pas cu pas (sau a da înapoi) într-o acțiune; a părăsi -ul = a ceda, a se da bătut. • sol. • loc, regiune. 2. spațiu amenajat pentru sporturi și recreare. 3. totalitatea formațiilor geologice dintr-o porțiune a scoarței terestre. 4. loc unde se desfășoară o activitate, unde are loc o acțiune. 5. (*fig.*) domeniu de activitate, de preocupări. **O pe ~** = la fața locului; la locul de muncă. (<fr. *terrain*)

teréstru, -ă *adj.* referitor la Pământ, de (pe) Pământ; pământesc. • de natură materială. (<fr. *terrestre*, lat. *terrestris*)

tergál *s. n.* țesătură din fibre sintetice de poliester, pentru confecții. (<fr. *tergal*)

tergiversá *vb. tr.* intr. a amâna, a târâgâna, a întârzia rezolvarea unei chestiuni, a unei situații etc., a temporiza. (<fr. *tergiverser*, lat. *tergiversari*)

TERI- *elem.* „pământ, teren”. (<fr. *terri-*, cf. lat. *terra*)

teriác *s. n.* 1. (*ant.*) medicament contra mușcăturilor de șarpe și în multe maladii. 2. remediu contra otrăvirilor, migrenelor etc.; panaceu. (<fr. *thériaque*)

teribíl, -ă *adj.* 1. care inspiră groază; înspăimântător, îngrozitor. 2. (*fam.*) extraordinar, formidabil, grozav. • (*adv.*) foarte, extrem de... (<fr. *terrible*, lat. *terribilis*)

teribilísm *s. n.* atitudine, comportare, vorbă, faptă care șochează; extravaganță, excentricitate. (<fr. *terribilisme*)

teribilíst, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care vrea să pară teribil; (om) excentric. (<it. *terribilista*)

teribilitáte *s. f.* însușirea de a fi teribil; (*pl.*) teribilisme. (<it. *terribilità*)

tericol, -ă *adj.* (despre animale, plante) care trăiește, crește pe pământ. (<fr. *terricole*)

teriér *s. m.* rasă de câini mici de statură și cu botul pătrat, la vânarea animalelor care trăiesc în vizuină. (<fr. *terrier*)

terifiá *vb. tr.* a îngrozi, a înspăimânta; a băga în sperieți. (<fr. *terrifier*)

terifiánt, -ă *adj.* înspăimântător, îngrozitor. terific. (<fr. *terrifiant*)

terific, -ă *adj.* terifiant. (<it. *terrifico*)

terifíte *s. f. pl.* plante terestre. (<germ. *Terriphyten*)

terigén, -ă *adj.* 1. născut, apărut din pământ. 2. (despre depozite marine) din materiale aduse de pe uscat. (<fr. *terrigène*)

teriléná *s. f.* / **terilén** *s. n.* fibră textilă sintetică de poliester. (<fr. *terylène*, engl. *terylene*)

teríná *s. f.* supieră de pământ ars. • vas de pământ pentru încolțirea semințelor în floricultură. • vas de pământ sau smălțuit în care se fierb, se coc sau se păstrează alimente. (<fr. *terrine*)

TERIO- *v. tero*² -

teriodónte *s. f. pl.* subordn de reptile fosile din ordinul teromorfelelor, cu dențiți diferențiată, din care se trag mamiferele. (<fr. *thériodontes*)

teriomórf, -ă *adj.* care prezintă teriomorfism. • (*arheol.*) despre motive ornamentale în formă de fiară. (<it. *teriomorfo*)

teriomorfísm *s. n.* natură sau formă animală atribuită divinității sau figurilor divine. (<it. *teriomorfismo*)

teritoriál, -ă *adj.* referitor la un teritoriu; de (pe) teritoriu. **O ape ~e** = apele de lângă țărm, până la o anumită depărtare, asupra cărora își exercită suveranitatea statul riveran. (<fr. *territorial*, lat. *territoralis*)

teritorialísm *s. n.* sistem al autorității religioase subordonat puterii civile. (<engl. *territorialism*)

teritorialítáte *s. f.* 1. zonă de suveranitate a unui stat. **O ~a legilor** = principiu potrivit căruia legea unui stat se aplică tuturor cetățenilor aflați pe teritoriul său. 2. instinct de delimitare și apărare a teritoriului unui animal sau grup de animale. (<fr. *territorialité*)

teritorialízá *vb. refl.* a se stabili pe un anumit teritoriu. (<engl. *territorialize*)

teritoriū *s. n.* 1. spațiu geografic determinat prezentând o unitate fizică sau politică. • porțiune de pe glob,

incluzând uscatul, subsolul, apele și spațiul aerian de deasupra lor, care se află sub suveranitatea deplină și exclusivă a unui stat. 2. spațiu limitat care asigură necesitățile de supraviețuire, alimentare și apărare ale unui animal sau grup de animale. 3. (*anat.*) ansamblu de organe, mușchi și porțiuni ale pielii în care este distribuit un vas sau un nerv. (<lat. *territorium*, fr. *territoire*)

-tériu v. tero²-.

TERM(O)-, -térn, -termie elem. „căldură, temperatură, termic”. (<fr. *thermo/-*, -*therme*, -*thermie*, cf. gr. *thermos*, *therme*)

termál, -ă adj. 1. (despre ape minerale) care izvorăște cald din pământ; (despre o stațiune) cu izvoare de ape minerale calde. 2. (despre plante) care crește în ape calde. (<fr. *thermal*)

termalism s. n. ansamblu de activități referitoare la punerea în valoare a proprietăților apelor minerale și la amenajarea stațiunilor termale. (<fr. *thermalisme*)

termalitate s. f. însușire a unor ape minerale de a izvorî calde. (<fr. *thermalité*)

térme s. f. pl. 1. băi publice la romani. 2. izvoare termale. (<lat. *thermae*)

térmen I. s. n. 1. dată dinainte fixată pentru executarea unei plăți, obligații etc.; scadență. 2. interval de timp (dinainte stabilit) în limita căruia trebuie să se înfăptuiască, să se întâmple ceva. 3. eveniment viitor și sigur în ce privește producerea lui, dar incert în ceea ce privește data la care se va produce. 4. (despre ostași) în ~ = în curs de satisfacere a serviciului militar. II. s. m. 1. cuvânt, vorbă, expresie. 2. fiecare dintre elementele unei comparații. 3. (*mat.*) fiecare dintre monoamele unui polinom; fiecare dintre numerele ce alcătuiesc o progresie sau un raport. 4. element primar al unui enunț sau sistem logic. • fiecare dintre cele trei elemente constitutive ale unui silogism. 5. (*fiz.*) ~ *spectral* = mărime proporțională cu energia oricăreia dintre stările în care se poate afla un atom. 6. (*fig.; pl.*) relație (bună sau rea) cu cineva. (<lat. *terminen*, după fr. *terme*)

termenvóx s. n. instrument muzical electronic la care execuția se face prin mișcarea mâinii în apropierea unei antene. (<engl. *termenvox*)

térmic, -ă I. adj. referitor la căldură; care produce căldură. O *centrală -ă* = termocentrală. II. s. f. 1. parte a fizicii aplicate care studiază căldura și legile ei. 2. (*met.*) curent vertical declanșat prin convecție. (<fr. *thermique*)

termicián, -ă s. m. f. specialist în termică. (<fr. *thermicien*)

termicitate s. f. însușire a unui sistem fizico-chimic de a schimba căldura cu mediul exterior. (<fr. *thermicité*)

termidór s. n. a unsprezecea lună a calendarului republican francez (19 iulie - 18 august). (<fr. *thermidor*)

termidorían, -ă I. adj. referitor la evenimentele din 9 termidor (căderea lui Robespierre). II. s. m. f. pl. nume dat în timpul revoluției burgeoze din Franța participanților la lovitura de stat din 9 termidor (27 iulie 1794), care a răsturnat dictatura iacobină. (<fr. *thermidorien*)

termie¹ s. f. unitate de măsură a cantității de căldură, egală cu căldura produsă prin transformarea în energie termică a unei unități de lucru mecanic; megacalorie. (<fr. *thermie*, germ. *Thermie*)

-termie² v. term(o)-.

termificá/termoficá vb. tr. a alimenta o clădire, o localitate, un proces tehnologic cu căldură produsă într-o instalație specială și distribuită printr-o rețea de conducte. (<fr. *thermifier*, după rus. *termofikaítia*)

terminá vb. I. tr., refl. a (se) sfârși, a (se) isprăvi. II. refl. a avea o terminație, a se sfârși în ... (<fr. *terminer*, lat. *terminare*)

terminál, -ă I. adj. care formează ultimul element; aflat la extremitate, la vârf. II. s. n. 1. partea terminală a unui organ, a unei instalații etc. 2. (*inform.*) echipament care permite introducerea datelor și citirea rezultatelor la un calculator. 3. punct final al legăturilor cu un aeroport într-un oraș; stație-terminus pentru încărcarea și descărcarea containerelor. • aerogară, punct de sosire sau de plecare a pasagerilor. 4. ansamblu de rezervoare și de pompe, depozit de produse petroliere, 'situate la extremitatea unei pipe-líne. (<fr. *terminal*, lat. *terminalis*)

terminatív, -ă adj. 1. care constituie o terminație (2). 2. referitor la rezultatul unei acțiuni. (<fr. *terminatif*)

terminátor s. n. linie marginală, opusă limbului, care desparte partea luminată de Soare de cea obscură de pe discul Lunii și al planetelor. (<fr. *terminateur*)

termináție s. f. 1. partea terminală a unui lucru. 2. (*lingv.*) sunet care se află la sfârșitul unui cuvânt. • (*rar*) desinență. 3. (*muz.*) concluzie melodică. (<lat. *terminatio*)

terminologie s. f. 1. totalitatea termenilor proprii unei științe, unei arte, discipline etc. 2. ansamblu de termeni care au un sens particular într-un anumit domeniu. (<fr. *terminologie*, germ. *Terminologie*)

términus s. n. inv. 1. demarcație (stâlp, stelă) care arată limitele, hotarele unui stat, ale unui teritoriu, ale unei jurisdicții etc. 2. loc, punct care marchează sfârșitul. • punct final de oprire al unui mijloc de transport; stația ultimă; capăt. (<fr., lat. *terminus*)

termión s. m. (fiz.) ion emis de un corp aflat la temperatura înaltă. (<fr., engl. *thermion*)

termiónico, -ă I. adj. referitor la termionică. II. s. f. capitol al fizicii care studiază emisia de electroni de către metale supuse la temperaturi foarte înalte. (<fr. *thermoionique*, engl. *thermionics*)

termíst s. m. specialist în repararea și întreținerea centralelor termice. (<fr. *thermiste*)

termistánță s. f. rezistență electrică a cărei valoare variază în funcție de temperatură. (<fr. *thermistance*)

termístór s. n. semiconductor a cărui rezistență electrică variază în raport cu temperatura. (<engl. *thermistor*)

termít s. n. amestec de pulbere de aluminiu și oxizi metalici care dezvoltă prin ardere o temperatură ridicată. (<fr. *thermie*)

termíte s. f. pl. ordin de insecte tropicale de dimensiuni mici, asemănătoare furnicii, care trăiesc în mușuroaie. (<fr. *termites*)

termítide s. f. pl. familie de insecte: termitele. (<fr. *termitidés*)

termítiférá s. f. mușuroi de termite. (<fr. *termitière*)

TERMITO- elem. „termite”. (<fr. *termito-*, cf. gr. *termes*, -*itis*)

termítifág, -ă adj. (despre animale) care se hrănește cu termite. (<fr. *termitophage*)

termítofil, -ă adj. (despre specii) care trăiește în dependență de termite. (<fr. *termitophile*)

TERMO- v. term(o)-.

termoacústică s. f. parte a acusticii care studiază transformarea căldurii în energie sonoră. (<fr. *thermo-acoustique*)

termoanalgezie s. f. lipsă a durerii la excitanți termici. (<fr. *thermo-analgésie*)

termoanemometru s. n. aparat pentru determinarea vitezei vântului, bazat pe măsurarea rezistenței electrice a unui filament încălzit. (<fr. *thermo-anémomètre*)

termoanestezie s. f. anulare a sensibilității cutanate la căldură. (<fr. *thermo-anesthésie*)

termoaprinđere s. f. aprinđere a combustibilului datorită unei zone calde a cilindrului motor. (<termo- + *aprinđere*)

termobarograf s. n. termobarometru înregistrator. (<fr. *thermo-barographe*)

termobarometru s. n. instrument pentru măsurarea temperaturii și presiunii. (<fr. *thermo-baromètre*)

termobiogramă s. f. curbă reprezentând cantitatea de căldură degajată de un sistem viu, un individ, o populație sau o biocenoză. (<termo- + *biogramă*)

termobiologie s. f. ramură a biologiei care studiază efectele temperaturii asupra organismelor vii. (<termo- + *biologie*)

termobúr s. n. instrument de forat ghețării. (<rus. *termobur*)

termocárst s. n. fenomen care generează forme de relief negative (pâlnii, depresiuni) prin topirea gheții în zonele înghețului veșnic. (<fr. *thermokarst*)

termocautér s. n. cauter de platină care acționează încălzit și menținut incandescent. (<fr. *thermocautère*)

termocentrálă s. f. centrală electrică care întrebuințează energie termică; centrală termoelectrică. (<termo- + *centrală*)

- termochimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază efectele termice ce însoțesc reacțiile chimice. (< fr. *thermochimie*)
- termocinetică** *s. f.* ramură a fizicii care studiază transferul de căldură. (< fr. *thermocynétique*)
- termocleistogamie** *s. f.* autofecundare a florilor rămase nedeschise din cauza temperaturii nefavorabile. (< fr. *thermo-cléistogamie*)
- termoclimatic**, -ă *adj.* (despre o stațiune termală) care permite condiții de cură balneară și climatică. (< fr. *thermo-climatisme*)
- termoclimatism** *s. n.* asocierea condițiilor de cură termală și climatică. (< fr. *thermo-climatisme*)
- termoclină** *s. f.* zonă de discontinuitate între două mase de ape marine cu temperaturi diferite. (< fr., engl. *thermo-cline*)
- termocoagulare** *s. f.* metodă chirurgicală în coagularea sângelui cu ajutorul unui termocauter. (după engl. *thermo-coagulation*)
- termocolare** *s. f.* lipire (a stofei) cu ajutorul căldurii. (după fr. *thermocollage*)
- termocolorimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea temperaturii culorilor. (< fr. *thermocolorimètre*)
- termocompresor** *s. n.* instalație dintr-un schimbător de căldură și un compresor pentru valorificarea căldurii prin condensarea vaporilor în procesele de distilare etc. (< fr. *thermo-compresseur*)
- termoconductibilitate** *s. f.* proprietate a unor corpuri de a fi bune conducătoare de căldură. (< fr. *thermo-conductibilité*)
- termoconducție** *s. f.* (fiz.) conducție termică. (< *thermo-* + *conducție*)
- termocontractabil**, -ă *adj.* (despre materiale plastice) care se contractă la căldură. (< *thermo-* + *contractibil*)
- termoconvectie** *s. f.* mișcare de ansamblu a particulelor unui fluid datorită unei diferențe de temperatură dintre regiunile acestuia. (< fr. *thermoconvection*)
- termocopiere** *s. f.* reproducere de acte și documente folosind o hârtie acoperită cu un strat subțire de substanță sensibilă la acțiunea căldurii. (< *thermo-* + *copiere*)
- termocromie** *s. f.* proprietate a unor substanțe colorate de a se închide la culoare prin încălzire și de a reveni la nuanța inițială la răcire. (< fr. *thermochromie*)
- termocuplu** *s. n.* dispozitiv bimetalic pentru măsurarea temperaturii la instalații tehnologice; termoelement. (< fr. *thermocouple*)
- termocurent** *s. n.* curent termic. (< engl. *thermocurrent*)
- termodifuzie** *s. f.* difuzie a moleculelor unei substanțe între două regiuni cu temperaturi diferite. (< fr. *thermo-diffusion*)
- termodinamic**, -ă *I. adj.* referitor la termodinamică. *II. s. f.* ramură a fizicii care studiază legile generale cărora le sunt supuse fenomenele ce implică transformarea căldurii în lucru mecanic și invers. (< fr. *thermodynamique*)
- termodinamician**, -ă *s. m. f.* specialist în termodinamică. (< fr. *thermodynamicien*)
- termoelasticitate** *s. f.* disciplină care studiază stările de tensiune și deformările produse sub acțiunea unui câmp termic. (< fr. *thermo-élasticité*)
- termoelectric**, -ă *adj.* referitor la termoelectricitate. *O centrală -ă =* termocentrală. (< fr. *thermo-électrique*)
- termoelectricitate** *s. f.* 1. energie electrică produsă prin transformarea directă a energiei termice. 2. ramură a fizicii care studiază relațiile dintre fenomenele electrice și cele termice. (< fr. *thermo-électricité*)
- termoelement** *s. n.* termocuplu. (< engl. *thermoelement*)
- termoenergetic**, -ă *I. adj.* referitor la energia termică. *II. s. f.* ramură a energeticii care se ocupă cu producerea și folosirea energiei termice. (< fr. *thermo-énergétique*)
- termoenergetician**, -ă *s. m. f.* specialist în termoeenergetică. (< fr. *thermo-énergéticien*)
- termoestezie** *s. f.* sensibilitate la variațiile de temperatură. (< fr. *thermo-esthésie*)
- termoesteziométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea sensibilității la căldură. (< fr. *thermo-esthésiomètre*)
- termofază** *s. f.* etapă de iarovăzire a plantelor. (< fr. *thermophase*)
- termofică** *vb. v.* termifica.
- termofil**, -ă *adj.* (despre bacterii, plante) iubitor de căldură. (< fr. *thermophile*)
- termofilie** *s. f.* însușirea de a fi termofil. (< fr. *thermophilie*)
- termofită** *s. f.* plantă iubitoare de căldură. (< fr. *thermophyte*)
- termofixare** *s. f.* stabilizare a dimensiunilor, a formei și a culorii unor produse textile prin tratare la cald în mediu uscat. (< *thermo-* + *fixare*)
- termofobie** *s. f.* teamă patologică de căldură. (< fr. *thermophobie*)
- termofon** *s. n.* transductor termoaoustic fie ca emițător de sunete, fie pentru măsurarea presiunii acustice. (< fr. *thermophone*)
- termofonic**, -ă *adj.* (despre un aparat) care produce sunete sub acțiunea căldurii. (< fr. *thermophonique*)
- termofor** *s. n.* aparat dintr-o pungă plată în care se pune apă caldă sau dintr-o pernă încălzită electric, ca mijloc terapeutic; buioță. (< germ. *Thermophor*, fr. *thermophore*)
- termofosfat** *s. m.* îngrășământ chimic obținut prin încălzirea fosfaților naturali. (< fr. *thermophosphate*, rus. *termofosfat*)
- termogalvanométru** *s. n.* galvanometru prevăzut cu un mecanism de măsură cu termocuplu. (< fr. *thermogalvanomètre*)
- termogén**, -ă *I. adj.* care produce, generează căldură. *II. s. n.* medicament care se aplică pe piele pentru a obține, prin producere de căldură, o reacție terapeutică locală. (< fr. *thermogène*)
- termogenéză** *s. f.* proces de producere a energiei calorice de către organismele vii. (< fr. *thermogenèse*)
- termograf** *s. n.* aparat pentru înregistrat grafic variațiile de temperatură. (< fr. *thermographie*)
- termografie** *s. f.* metodă de diagnostic (al cancerului) bazată pe întocmirea unor zone de temperatură a suprafeței corpului, pe care unele tumori pot apărea ca niște pete. (< fr. *thermographie*)
- termogramă** *s. f.* curbă de înregistrare grafică a variațiilor de temperatură obținută pe termograf. (< fr. *thermogramme*)
- termohigrograf** *s. n.* termohigrometru înregistrator. (< fr. *thermo-hygrographe*)
- termohigrométru** *s. n.* aparat, termometru și higrometru, pentru măsurarea temperaturii și a umidității aerului. (< *thermo-* + *higrometru*)
- termoizolă** *vb. tr.* a izola termic (un obiect etc.). (< fr. *thermoisoler*)
- termoizolant**, -ă *adj. s. m.* (material) care împiedică transmiterea căldurii; izolant termic; termoizolator. (< fr. *thermoisolant*)
- termoizolator**, -oară *adj.* termoizolant. (< fr. *thermoisolateur*)
- termoizolație** *s. f.* termoizolare. (< *thermo-* + *izolație*)
- termolabil**, -ă *adj.* (despre substanțe, materiale etc.) sensibil la temperaturi mai mari. (< fr. *thermolabile*)
- termoliză** *s. f.* 1. descompunere a unui corp sub acțiunea căldurii. 2. proces fiziologic prin care organismul cedează mediului ambiant surplusul de căldură. (< fr. *thermolyse*)
- termologie** *s. f.* parte a fizicii care studiază căldura. (< fr. *thermologie*)
- termoluminescență** *s. f.* emisiune de radiații luminoase datorită încălzirii moderate a unui corp la o temperatură inferioară celei de incandescență. (< fr. *thermoluminescence*)
- termomagnetism** *s. n.* magnetism dezvoltat prin căldură. (< fr. *thermomagnétisme*)
- termomanométru** *s. n.* instrument care indică simultan temperatura și presiunea. (< fr. *thermomanomètre*)
- termomasaj** *s. n.* masaj cu aplicare concomitentă a unei proceduri termice. (< engl. *thermomassage*)
- termomecanic**, -ă *adj.* 1. referitor la mecanica căldurii. 2. (*metal.*; despre un tratament de deformare mecanică) efectuat în cursul unui ciclu de tratament termic al oțelului. (< fr. *thermo-mécanique*)
- termometrie** *s. f.* 1. măsurare a variației de temperatură. 2. ramură a fizicii care studiază metodele de măsurare a temperaturii corpurilor. (< fr. *thermométrie*)

- termometrográf** *s. n.* termometru înregistrator. (<fr. *thermométophographie*)
- termométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea temperaturii corpurilor. (<fr. *thermomètre*)
- termomineral, -ă** *adj.* (despre ape termale) cu săruri minerale. (<termo- + mineral)
- termomorfoză** *s. f. (biol.)* morfoză atribuită temperaturii. (<fr. *thermomorphose*)
- termonastie** *s. f.* mișcare de închidere sau deschidere a unele flori, provocată de variații de temperatură. (<fr. *thermonastie*)
- termonuclear, -ă** *adj.* (despre energia, reacția nucleară) obținut prin fuziunea nucleelor de atomi ușori. **o bombă** (sau *armă*) *~ă* = bombă cu hidrogen. (<fr. *thermonucléaire*)
- termoosmóză** *s. f.* proces de mișcare a apei prin pori mici ai pământului datorită diferenței de temperatură. (<fr. *thermoosmose*)
- termopán, -ă** *adj., s. n.* (geam special) care asigură o foarte bună izolare termică și fonică și rezistă la vânt, la foc și la substanțe chinice. (n.com.)
- termoparestizie** *s. f.* tulburare a sensibilității la căldură. (<fr. *thermoparesthésie*)
- termopáuză** *s. f.* strat al atmosferei terestre între termosferă și exosferă, în care temperatura rămâne constantă. (<fr. *thermopause*)
- termopilă** *s. f.* pilă termoelectrică. (<engl. *thermopile*)
- termoplást** *s. n.* masă plastică având proprietatea de a se înmuia prin încălzire. (<fr. *thermoplaste*)
- termoplástic, -ă** *adj.* (despre materiale solide) care, încălzit la înmuiere și apoi răcit, nu-și modifică structura. (<fr. *thermoplastique*)
- termoplegie** *s. f.* șoc termic. (<engl. *thermoplegia*)
- termoplonjór** *s. n.* plonjor (II). (<fr. *thermoplonjeur*)
- termopropulsie** *s. f.* propulsie bazată pe energia termică. (<fr. *thermopropulsion*)
- termoprotecție** *s. f.* ansamblu de operații și mijloace tehnice care protejează de efectele încălzirii excesive. (<termo- + protecție)
- termoradiánt, -ă** *adj.* (despre corpuri) care radiază căldură. (<termo- + radiant)
- termoreactiv, -ă** *adj.* (despre substanțe) care sub acțiunea căldurii se înmoaie și se poate prelucra, întărindu-se apoi ireversibil. (<fr. *thermoréactif*)
- termoreceptor** *s. m.* terminație nervoasă receptivă la diferența de temperatură a mediului extern sau intern. (<termo- + receptor)
- termoreglă** *vb. tr.* a produce fenomenul de termoreglare. (<fr. *thermorégler*)
- termoreglare** *s. f.* 1. reglaj (automat) al temperaturii. 2. mecanism fiziologic la animalele homeoterme prin care acestea își mențin constantă temperatura corpului. (după fr. *thermorégulation*)
- termoreglator** *s. n.* termostat. (<fr. *thermorégulateur*)
- termoreleu** *s. n.* rețeu comandat de modificarea temperaturii mediului ambiant ori de căldura dezvoltată prin trecerea curentului electric prin elementul sensibil. (<fr. *thermorelais*)
- termorezistent, -ă** *adj.* rezistent la temperaturi înalte sau la presiune; care nu se deformează sub acțiunea căldurii. (<fr. *thermorésistant*)
- termorezistență** *s. f.* proprietate a unui material termorezistent. • (semi)conductor electric a cărui rezistență este influențată de schimbul de căldură cu mediul înconjurător. (<fr. *thermorésistance*)
- termorigid, -ă** *adj.* (despre materiale solide) care, încălzit până la înmuiere și apoi răcit, își modifică structura ireversibil. (<it. *termorigido*)
- térmos** *s. n.* vas de sticlă cu pereți dubli, argintați în interior și protejați de o cutie metalică, pentru păstrarea unui lichid la o temperatură constantă. (<germ. *Thermos*)
- termoscóp** *s. n.* instrument pentru punerea în evidență a diferenței dintre temperaturile a două medii. (<fr. *thermoscope*)
- termoscopie** *s. f.* măsurare a temperaturii. (<fr. *thermoscopie*)
- termosensibil, -ă** *adj.* sensibil la căldură. (<fr. *thermosensible*)
- termosferă** *s. f.* ionosferă. (<fr. *thermosphère*)
- termosifón** *s. n.* ansamblu de conducte într-o instalație de încălzire centrală în care circulația apei se face pe baza diferenței de densitate dintre apa caldă care se ridică și apa rece care coboară. (<fr. *thermosiphon*)
- termosolúbil, -ă** *adj.* solubil la cald. (<termo- + solubil)
- termostabil, -ă** *adj.* (despre materiale, substanțe etc.) insensibil la acțiunea căldurii. (<fr. *thermostable*)
- termostát** *s. n.* 1. aparat, instalație pentru controlul și reglarea automată a temperaturii într-o încăpere sau într-un sistem tehnic; termoreglator. 2. spațiu în care se menține o temperatură constantă. (<fr. *thermostat*)
- termostátic, -ă** *I. adj.* referitor la termostat. • apt să mențină o anumită temperatură (stabilă și echilibrată). **II. s. f.** știință despre echilibrul temperaturii. (<fr. *thermostatique*)
- termosterilizá** *vb. tr.* a supune operației de termosterilizare. (<fr. *thermostériliser*)
- termosterilizare** *s. f.* sterilizare cu ajutorul căldurii. (<termosteriliza)
- termosudábil, -ă** *adj.* sudabil la căldură. (<termo- + sudabil)
- termotactism** *s. n.* sensibilitate a unor organisme la diferențele de temperatură, care determină reacția de deplasare. (<fr. *thermotactisme*)
- termotaxie** *s. f.* 1. reflex de atragere sau respingere determinat la animale de temperatura unui loc. 2. deplasare a protoplasmei sub influența căldurii. (<engl. *thermotaxis*)
- termotéhnică** *s. f.* ramură a tehnicii care studiază utilizarea căldurii în scopuri industriale sau casnice. (<fr. *thermotechnique*)
- termotelefon** *s. n.* telefon la care vibrațiile sonore sunt produse prin vibrațiile de temperatură ale unui fir subțire de platină. (<fr. *thermotéléphone*)
- termoterapie** *s. f.* tratament al unei boli cu ajutorul căldurii. (<fr. *thermothérapie*)
- termotropism** *s. n.* reacție de orientare ori de deplasare care se observă la animale sau la unele plante, provocată de variațiile de temperatură. (<fr. *thermotropisme*)
- termoviziéră** *s. f.* instalație de încălzire aplicată mai ales pe parbrizul unui automobil pentru a împiedica aburirea geamurilor la frig. (<it. *termovisiera*)
- termoviziune** *s. f.* înregistrare de la distanță a temperaturii cu ajutorul unei camere de televiziune. (<termo- + viziune)
- termovizór** *s. n.* aparat pentru observarea vaselor sancvine. (<rus. *termovizor*)
- tern, -ă** *adj.* 1. fără luciu, șters, mat. 2. (fig.) fără relief, fără culoare, spălăcit, uniform, monoton. (<fr. *terne*)
- ternár, -ă** *adj.* format din trei unități, divizibil cu 3. • (despre substanțe organice) din trei elemente (carbon, hidrogen și oxigen). • (despre măsură, ritm) din trei elemente ritmice. (<fr. *ternaire*, lat. *ternarius*)
- ternát, -ă** *adj.* (despre frunze) reunite câte trei, pornind din același loc de pe tulpină. (<fr. *terné*)
- térnă** *s. f.* combinație de trei elemente. **o (mat.) ~ de referință** = ansamblu de trei axe, cu origine comună, capabile a individualiza matematic punctele spațiale. • (la loto) grup de trei numere câștigătoare pe aceeași linie orizontală. (<fr. *terne*)
- ternión** *s. n.* dulap metalic pentru ținerea în compartimente speciale, separate, a biletelor de tren etc. (<germ. *Ternion*)
- TERO¹, -téră** *elem.* „vară, timpul verii”. (<fr. *théro-, -thère*, cf. gr. *theros*)
- TERO²-TERIO-, -tériu** *elem.* „animal, fiară, monstru”. (<fr. *théro-, -thério, -thérium*, cf. gr. *therion*)
- teroáre** *s. f.* frică, groază, spaimă provocată intenționat, prin amenințări și alte mijloace de intimidare. • asuprire bazată pe intimidare; timorare. (<fr. *terreur*, lat. *terror*)
- terofil, -ă** *adj.* (despre plante) cu frunze căzătoare, apărute în perioada aceleiași veri. (<fr. *therophylle*)
- terofită** *adj., s. f.* (plantă) erbacee anuală, lipsită de capacitatea de a forma organe de iernare, hibernând numai prin semințe sau prin spori. (<fr. *therophyte*)
- termórfé** *s. f. pl.* ordin de reptile fosile, acvatice sau terestre, având caractere comune cu stegocefalii și cu mamiferelor. (<fr. *theromorphes*)
- teropític** *s. m.* maimuță cercopitecă cu biotopul reprezentat prin munții înalți și stâncosi din Etiopia. (<tero- + -pitéc)

- teropode** *s. n. pl.* subordon de reptile dinozauriene carnivore, bipede, de dimensiuni uriașe. (<engl. *theropod*, lat. *theropodae*)
- terorism** *s. n.* folosirea deliberată și sistematică a unor mijloace violente sau amenințări de natură să provoace teamă și neîncredere, panică și nesiguranță, ignorând orice norme umanitare. (<fr. *terrorisme*)
- terrorist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al terorismului. (<fr. *terroriste*)
- teroriză** *vb. tr.* a ține sub teroare; a îngrozi, a înfricoșa, a înspăimânta. (<fr. *terroriser*)
- terosonă** *vb. tr.* a aplica un strat protector anticorosiv pe suprafața inferioară a unui autovehicul. (<germ. *Teroson/Werke*)
- terotehnic**, -ă **I.** *adj.* referitor la terotehnică. **II.** *s. f.* domeniu interdisciplinar privind proiectarea, construirea, exploatarea, întreținerea și repararea pieselor și a organelor de mașini, în scopul rentabilizării optime a acestora; terotehnologie. (<engl. *terotechnology/s*)
- terotehnologie** *s. f.* terotehnică. (<engl. *terotechnology*)
- terpene** *s. f. pl.* hidrocarburi de origine vegetală, incoloro, cu miros caracteristic, plăcut, din uleiuri eterice. (<fr. *terpènes*)
- terpin** *s. n.* substanță chimică prin hidratarea esenței de terebentină. **O hidrat de ~** = hidrat de terebentină, pulbere albă sau cristale incoloro, cu miros aromatic, folosit ca expectorant. (<fr. *terpine*)
- terpinol** *s. n.* compus chimic, lichid uleios, cu miros de zambile, din terpin, folosit în parfumerie. (<fr. *terpinol*)
- terra** *s. f.* Pământul. (<lat., it. *terra*)
- terramara** *s. f.* **1.** locuință lacustră. **2.** ridicătură de pământ, loc al unei foste aşezări de pământ rămasă din preistorie. (<it. *terrara*)
- terrazzo** /ră-to/ *s. n.* tip de mozaic venețian. (<it. *terrazzo*)
- tert**, -ă **I.** *adj.* care vine în al treilea rând; al treilea. **O malarie (sau febră) ~ă** = formă clinică de malarie în care accesele febrile revin din trei în trei zile. **II.** *s. m. (jur.)* persoană care nu figurează ca parte într-un contract ori într-un angajament intervenit între două părți, dar care poate avea drepturi sau obligații izvorâte din astfel de acte. **III.** *s. n. (log.)* ~ul *exclus* = principiu fundamental potrivit căruia un enunț nu poate fi decât adevărat sau fals, o a treia posibilitate fiind exclusă. (<lat. *tertius*, it. *terzo*)
- tertarolă** *vb. tr. (mar.)* a reduce, prin înfășurare, suprafața unei vele pe timp de furtună sau când vântul se intensifică prea tare. (<it. *terzerolo*)
- tertarolă** *s. f. (mar.)* velă mică de mărimea a treia; porțiunea dintr-o velă care poate fi strânsă prin înfășurare. (<it. *terzaruola*)
- tertă** *s. f.* **1.** (muz.) interval de trei trepte al gamei diatonice; treapta a treia de la o treaptă dată. **2.** (la unele jocuri de cărți) serie de trei cărți succesive (as, rege și damă) de aceeași culoare, în ordine crescândă. **3.** a treia poziție, de apărare la scrimă. **4.** (fam.) a fi în ~ (cu cineva) - a flirta. (<it. *terza*)
- terzét** *s. n.* **1.** formație muzicală din trei interpreți. • piesă muzicală scrisă pentru o astfel de formație. **2.** strofă formată din trei versuri; terțină. **3.** linia de atac, alcătuită din trei jucători, a unei echipe de hochei pe gheață. (<it. *terzetto*)
- terția** *s. f.* corp de literă de 16 puncte tipografice. (<germ. *Tertia*)
- tertiadecimă** *s. f. (muz.)* interval care cuprinde 13 trepte (o sextă peste octavă); treapta a 13-a de la o treaptă dată. (<lat. *tertiadecima*)
- terțiar** *s. m.* membru al unuiu din ordinele religioase catolice înființate de Francesco d'Assisi. (<fr. *tertiaire*, lat. *tertiarius*)
- terțiar**², -ă *adj.* **1.** care reprezintă al treilea stadiu, a treia fază în dezvoltarea unui lucru. **O (ec.) sector ~** = sector al activității economice a unei țări, reproducător direct de bunuri, reprezentat preponderant de comerț și prestații (transporturi, administrație etc.). • (med.); despre simptome care apare după primele două faze ce caracterizează o boală. **2.** eră ~ă (și *s. n.*) = neozoic. **3.** (despre faună, floră, formații geologice) care aparține erei terțiare² (2). (<fr. *tertiaire*, lat. *tertiarius*)
- terțină** *s. f.* strofă din trei versuri, dintre care primul
- rimază cu al treilea, iar al doilea cu primul și al treilea din strofa următoare; poezie din astfel de strofe. (<it. *terzina*)
- terțio** *adv.* în al treilea rând; a treia dată. (<fr. *tertio*)
- tésără** *s. f. (ant.)* fisă de metal sau de fildeș, bilet de intrare la spectacole, ca buletin de vot, ca jeton etc. (<fr. *tessère*, lat. *tessera*)
- tésla** *s. f.* unitate de măsură a inducției magnetice, egală cu inducția unui magnetic uniform, care acționează cu o forță de un newton asupra unei sarcini electrice de un coulomb. (<fr. *tesla*)
- TESMO-** *elem.* „lege”. (<fr. *thesmo-*, cf. gr. *thesmos*)
- Tesmoforii** *s. f. pl. (ant.)* sărbători celebrate de femeile ateniene în cinstea zeiței Demeter și a fiicei sale Cora (Persefona). (<fr. *thesmophories*, gr. *thesmophoria*)
- tesmotét** *s. m. (ant.)* titlu dat celor șase magistrați atenieni însărcinați cu păstrarea și interpretarea legilor. (<fr. *thesmothète*, gr. *thesmothetes*)
- test**¹ *s. n.* **1.** încercare; experimentare, experiment. • probă în psihologie, pedagogie etc. pentru a examina unele aptitudini fizice și psihice ale unei persoane. **2.** mijloc fizic sau chimic de recunoaștere și măsurare a unui fenomen, proces biologic etc. **3.** determinare experimentală a rezistenței și a funcționării unei piese, unui aparat, unei instalații etc.; încercare, probă. (<fr., engl. *test*)
- test**² *s. n.* carapace la foraminifere, radiolari, arici. • cochilia moluștelor. (<fr. *test*, lat. *testum*)
- testă**¹ *vb. I. tr.* a lăsa prin testament. **II. intr. a face un testament. (<fr. *tester*, lat. *testari*)**
- testă**² *vb. tr. I.* a supune unui test¹, a încerca, a proba. **2.** (med.) a cerceta printr-un test¹ (2). (<fr. *tester*)
- testabil**, -ă *adj.* care poate fi supus unui test²; care poate fi probat. (<fr. *testable*)
- testacéu**, -ée **I.** *adj.* acoperit cu o cochilie, cu un test². **II.** *s. n. pl. I.* ordin de moluște cu corpul acoperit de un test². **2.** subordon de protozoare care secretă în jurul lor o membrană organică, rezistentă, de natură gelatinoasă sau pseudochitinoasă. (<fr. *testacés/s*, lat. *testaceus*)
- testament** *s. n.* **1.** act juridic prin care cineva își exprimă ultimele dorințe, dispunând asupra felului cum va fi împărțită averea după moartea sa. **2.** operă tardivă a unui scriitor sau artist, considerată ca ultima expresie a concepțiilor sale estetice ori literare. (<fr. *testament*, lat. *testamentum*, germ. *Testament*)
- testamentár**, -ă *adj.* referitor la un testament; stabilit printr-un testament. (<fr. *testamentaire*, lat. *testamentarius*)
- testator**, -oáre *s. m. f.* cel care lasă un testament. (<fr. *testateur*, lat. *testator*)
- test-cross** *s. n. (biol.)* încrucișare între un individ cu caracter dominant, necunoscut genetic, cu un test complet recesiv, pentru a determina dacă individul respectiv este homozigot sau heterozigot. (<engl. *test-cross*)
- téster** *s. n.* **1.** aparat, dispozitiv pentru testări. **2.** aparat care, introdus în gaura de sondă, permite recoltarea din straturi a unor probe de fluid sau populație servind la încrucișări cu diferite alte genotipuri, în scopul determinării capacității de combinare a acestora. (<engl., fr. *tester*)
- testicul** *s. n.* glandă sexuală bărbătească, care produce spermatozoidii și hormonii sexuali. (<fr. *testicule*, lat. *testiculus*)
- testimoniál**, -ă *adj. (jur.)* care se face prin martori. (<fr. *testimonial*, lat. *testimoniales*)
- testimóniu** *s. n.* mărturie, dovadă; act, document care certifică ceva. (<lat. *testimonium*)
- testór**, -oáre *s. m. f.* cel care supune unui test. (<fr. *testeur*)
- testosterón** *s. m.* hormon steroid masculin, secretat de testicul, cu rol deosebit în menținerea caracterelor sexuale secundare. (<fr. *testostérone*)
- testudide** *s. f. pl.* familie de chelonieni: broaștele țestoase de uscat. (<fr. *testudidés*)
- téta** *s. m. inv.* a opta literă a alfabetului grecesc (θ), care reprezintă o consoană interdentală aspirată surdă. (<fr. *thêta*, gr. *theta*)
- tetánic**, -ă *adj.* referitor la tetanos, la tetanie; provocat de tetanos. (<fr. *tétanique*)
- tetanie** *s. f.* stare patologică manifestată prin contracții

- musculare spasmodice și înțepenirea membrilor. (< fr. *tétanie*)
- tetaniză** *vb. tr.* 1. a provoca accidente tetanice; a îmbolnăvi de tetanos. 2. (*fig.*) a provoca o stare de participare sufletească dureroasă la evenimente și paralizată în fața atrocităților săvârșite. (< fr. *tétaniser*)
- tétanos** *s. n.* boală toxiinfecțioasă gravă, provocată de un bacil existent în pământ, care se manifestă prin contracții musculare violente. (< fr. *tétanos*)
- tête-à-tête** /*tet-a-tét/ s. n.* covorbire între patru ochi. • întâlnire a două persoane; conversație intimă. (< fr. *tête-à-tête*)
- tétic**, -ă *adj.* cu caracter intențional, tezist, doctrinar. (< fr. *thétique*)
- tetiéră** *s. f.* piesă accesorie a unui fotoliu sau scaun pentru sprijinit capul. (< fr. *tetière*)
- tetină** *s. f.* piesă de cauciuc, găurită la un capăt, care imită sfârscul mamelei, atașându-se la biberon. (< fr. *tétine*)
- TETR(A)-** *elem.* „patru, de patru ori”. (< fr. *tétr/a-*, cf. gr. *tetra*)
- tétrá** *s. n.* țesătură de tricot dintr-un fir în care alterează câte două șiruri de ochiuri pe față cu două pe dos; produs confecționat din acest tricot. (n. com.)
- tétrá** *s. m.* pește de acvariu, de culoare cenușie-argintie, cu dungi late, negre, originar din Paraguay. (< germ. *Tetra*)
- tetraalcoól** *s. m.* corp chimic cu patru funcții alcool. (< fr. *tétralcool*)
- tetraatómic**, -ă *adj.* (despre molecule) din patru atomi. (< fr. *tétratomique*)
- tetrachénă** *s. f.* fruct uscat indehiscenț, din patru achene. (< fr. *tétrakène*)
- tetracíclic**, -ă *adj.* compus din patru cicluri sau verticile florale. (< fr. *tétracyclique*)
- tetraciclínă** *s. f.* antibiotic din aureomicină prin eliminarea unui atom de clor. (< fr. *tétracycline*)
- tetracloremétan** *s. n.* tetraclorură de carbon. (< fr. *tétrachloremétan*)
- tetracloúră** *s. f.* combinație a clorului cu un element tetravalent. o ~ de carbon = compus organic lichid, incolor, cu miros plăcut, în unele aparate de stins incendiile, ca solvent neinflamabil, la fabricarea lacurilor, a insecticidelor etc. (< fr. *tétrachlorure*)
- tetracoralíeri** *s. m. pl.* ordin de celenterate fosile la care formele adulte prezintă simetrie bilaterală și patru septe principale. (< fr. *tétracoralliaires*)
- tetracórd** *s. n.* 1. liră antică cu patru coarde. 2. fragment al unei game din patru sunete consecutive, ale cărei extreme formează o cvartă. (< fr. *tétracorde*)
- tetracromátic**, -ă *adj.* în patru culori. (< engl. *tetrachromatic*)
- tetracromíe** *s. f.* 1. ansamblu de patru culori. 2. procedeul de imprimare policromă prin suprapunerea a patru culori. (< it. *tetracromia*)
- tetradactíl**, -ă *adj.* (despre animale) cu câte patru degete la fiecare picior. (< fr. *tétradactyle*)
- tetrádă** *s. f.* 1. grupare de patru entități; tetralogie (3). 2. (*biol.*) grup de patru elemente cromozomiale în timpul meiozei; grupare pătată de microorganisme, rezultată din diviziunea în două planuri a unor cocci. 3. (*poligr.*) format din patru coli. (< fr. *tétrade*)
- tetradinám**, -ă *adj.* (despre androceu) cu patru stamine mai lungi și două mai scurte, ca la crucifere. (< fr. *tétradyname*)
- tetradráhmă** *s. f.* veche monedă grecească de argint, de patru drahme. (< fr. *tétradrachme*)
- tetraédric**, -ă *adj.* în formă de tetraedru. (< fr. *tétraédrique*)
- tetraédru** *s. n.* poliedru cu patru fețe. (< fr. *tétraèdre*)
- tetrafluorúră** *s. f.* combinație a fluorului cu un element tetravalent. (< fr. *tétrafuorure*)
- tetrafoníe** *s. f.* cvadrfonie. (< fr. *tétraphonie*)
- tetrágín**, -ă *adj.* (despre flori) cu patru carpele sau patru pistile. (< fr. *tétragyme*)
- tetrágón** *s. n.* patrulater. (< fr. *tétragone*)
- tetrágrámă** *s. f.* 1. nume din patru litere. • grup de patru litere. 2. portativ de patru linii, în sec. XI. (< it. *tetragramma*)
- tetralínă** *s. f.* lichid incolor, insolubil în apă, solubil în alcool, eter etc., prin hidrogenarea catalitică a naftalinei, dizolvant în industria chimică. (< fr. *tétraline*)
- tetralób** *s. n.* cvadrilob. (< fr. *tétralobe*)
- tetralogíe** *s. f.* 1. (*ant.*) reuire de patru piese (trei tragedii și o dramă satirică) pe care poeții tragici greci le prezentau la concursurile publice. 2. serie de patru opere literare sau muzicale legate între ele printr-o temă comună. 3. tetradă (1). (< fr. *tétralogie*)
- tetramér**, -ă *adj.* 1. constituit din patru părți. 2. (*zool.*) format din patru metamere. (< fr. *tétramère*)
- tetramétru** *s. m.* vers clasice greco-latin din patru unități metrice trisilabice sau șase bisilabice. • vers din patru unități metrice. (< fr. *tétramètre*)
- tetramórf**, -ă *adj.* care prezintă patru forme. II. *s. n.* (*arte*) reprezentare a celor patru simboluri evanghelice (inger, leu, taur și vultur) într-o singură imagine. (< fr. *tétramorphe*, *IV* germ. *Tetramorphe*)
- tetrándră** *adj.* (despre flori) cu androceul din patru stamine. (< fr. *tétrandre*)
- tetraoníde** *s. f. pl.* familie de păsări galinacee: ierunca, cocoșul-de-munte etc. (< fr. *tetraonidés*)
- tetraparéză** *s. f.* diminuare a forței musculare la cele patru membre. (< fr. *tétraparesse*)
- tetrapetal**, -ă *adj.* (despre flori) cu patru petale. (< fr. *tétrapétale*)
- tetrapíl** *s. n.* portic cu patru deschideri, la încrucișarea centrală de drumuri a orașelor din Orient din epoca romană. (< fr. *tétrapyle*)
- tetraplégic**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (atins) de tetraplegie. (< fr. *tétraplégique*)
- tetraplegíe** *s. f.* paraliză a celor patru membre datorită leziunii măduvei spinării. (< fr. *tétraplégie*)
- tetraploíd**, -ă *adj.* (despre celule, organisme) care prezintă patru seturi haploide de cromozomi. (< fr. *tétraploïde*)
- tetraploíde** *s. f.* stare a ceea ce este tetraploid. (< fr. *tétraploïde*)
- tetrapód** *s. n.* 1. piedestal cu patru picioare pe care se așază diferite obiecte de cult. 2. bloc de beton armat cu patru proeminențe tronconice, pentru protecția digurilor și a coastelor maritime. (< gr. *tetrapodos*)
- tetrapóde** *s. n. pl.* subclasă de animale superioare (batacieni, reptile, păsări, mamifere) al căror schelet, cu patru membre, este adaptat pentru deplasarea în mediu acvatic. (< fr. *tétrapodes*)
- tetrapodíe** *s. f.* metru ritmic în prozodia greacă constând din două dipodii de același fel. (< fr. *tétrapodie*, gr. *tetrapodia*)
- tetraptéř**, -ă *adj.* (despre insecte) cu două perechi de aripi. (< fr. *tétraptère*)
- tetrárh** *s. m.* 1. guvernator al unei tetrahii. 2. titlu dat de romani anumitor principii tributarți de la frontierele răsăritene ale imperiului. (< fr. *tétrarque*, lat. *tetrarches*, gr. *tetrarkhes*)
- tetrarhát** *s. n.* autoritatea, funcția de tetrarh. • teritoriu sub autoritatea unui tetrarh. (< fr. *tétrarchat*)
- tetrarhíe** *s. f.* 1. a patra parte dintr-o țară, supusă autorității unui tetrarh (1). 2. formă de guvernământ în Imperiul Roman (înstituită de Dioclețian), în care autoritatea era împărțită între patru conducători, fiecare având teritoriul său propriu de guvernare. 3. subdiviziune a falangii macedonene. (< fr. *tétrarchie*)
- tetrás** *s. m.* pasăre galiformă de talie mare, în pădurile din regiunile temperate și reci ale emisferelor nordice; cocoș-de-munte. (< fr. *tétrás*)
- tetrasépál**, -ă *adj.* (despre flori) cu patru sepale. (< fr. *tétrasepale*)
- tetrasíláb** *s. n.* cvadrisilab. (< fr. *tétrasyllabe*)
- tetrasílábic**, -ă *adj.* cvadrisilabic. (< fr. *tétrasyllabique*)
- tetraskelíon** *s. n.* motiv decorativ în formă de cruce cu brațele egale și extremitățile frânte la 90°. (< fr. *tétraskélon*)
- tetraspéřm**, -ă *adj.* (despre fructe) cu patru semințe. (< lat. *tetraspermus*)
- tetraspór** *s. m.* spor cu n cromozomi care rezultă imediat din meioză și care se grupează câte patru. (< fr. *tétraspore*)
- tetrasporánge** *s. m.* sporangii în care se formează tetrasporii. (< fr. *tétrasporange*)
- tetrasťih**, -ă *adj.* 1. (despre strofe) de patru versuri; catren. 2. din patru părți. (< lat. *tetrastichus*, gr. *tetrastikhos*)

- tetrastil** *adj.*, *s. n.* (edificiu) cu patru coloane la fațadă. (< fr. *tétrastyle*, lat. *tetrastylus*)
- tetrasulfură** *s. f.* sulfură a cărei moleculă conține patru atomi de sulf. (< fr. *tétrasulfure*)
- tetratlon** *s. n.* concurs athletic combinat care reunește patru probe: 100 m plat, aruncarea greutății, săritura în lungime și cea în înălțime. (< fr. *tétrathlon*)
- tetraționist**, **-ă** *s. m. f.* sportiv care participă la tetratlon. (< *tetrallon* + *-ist*)
- tetravalent**, **-ă** *adj.* 1. (despre elemente chimice) care are valența 4; cvadivalent (2). 2. prevăzut cu patru cromozomi. (< fr. *tétravalent*)
- tetravalență** *s. f.* proprietate a elementelor chimice de a fi tetravalente. (după fr. *quadrivalence*)
- tetródă** *s. f.* tub electric cu patru electrozi. (< fr. *tétrode*)
- tetrodón** *s. m.* pește din mările calde cu patru dinți, cu solzi spinoși, care poate deveni sferic umflându-se cu aer. (< fr. *tétrodon*)
- tetróză** *s. f.* monozaharidă cu patru atomi de carbon în moleculă. (< fr. *tétrose*)
- teu**¹ *s. n.* instrument, obiect în forma literei T: a) riglă de desen în formă de T; b) fitting, piesă fasonată în formă de T, pentru racordarea țevilor, la canalizări; c) panou în formă de T, pe un aeroport, pentru a indica direcția de aterizare; d) dispozitiv de fier pentru fixarea cuștelor la strung. (< fr. *té*)
- teu**² *v. t e o -*
- teugă** *s. f.* (mar.) punte deasupra punții principale, la prora, care se întinde dintr-un bord în altul și în interiorul căreia sunt amenajate magazine și, uneori, locuințe pentru echipaj. (< fr. *teugue*)
- teurg** *s. m.* practicant al teurgiei. (< lat. *theurgus*, gr. *theurgos*)
- teurgie** *s. f.* 1. (ant.) operație magică, proprie ermetismului elenistic, în care se presupunea că se poate stabili un contact cu divinitatea sau cu forțele demonice printr-o evocare. • (în fil. neoplatoniciană) arta de a face ca Dumnezeu să coboare în suflet, creând astfel o stare extatică. 2. gen de magie prin care se pretinde punerea în contact cu divinitatea binefăcătoare; magie albă. 3. știința miracolelor; pretinsă artă de a face minuni. (< fr. *théurgie*)
- teuton**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* 1. (locuitor) din vechea Germanie. • (s. f.) limbă germanică din evul mediu; gotica veche. 2. (membru) care aparține ordinului teutonic. (< fr. *teuton*)
- teutonic**, **-ă** *adj.* germanic. o *ordin* ~ = ordin de cavaleri-călugări întemeiat de cruciații germani din Palestina (1128), dispărut în sec. XVI. (< fr. *teutonique*)
- tex** *s. m.* unitate de măsură pentru indicarea fineței firelor și semifabricatelor textile, greutatea în grame a 1000 m de fir. (< fr. *tex*)
- texie** *v. -t e c t i c e*
- texoprint** *s. n.* procedeu de obținere a unui dispozitiv fotografic după o formă de tipar înalt, pentru tipar plan sau adânc, prin fotografierea directă a formei de tipar înalt. (< germ. *Texoprint*)
- text** *s. n.* 1. totalitatea cuvintelor într-un document, o publicație, o tipăritură sau alt lucru scris. • scriere originală autentică, în opoziție cu notele, comentariile etc. • fragment dintr-o scriere. 2. cuvintele unei bucăți de muzică vocală. 3. corp de literă de 20 de puncte tipografice. (< fr. *texte*, lat. *textum*)
- TEXTI-/TEXTO-** *elem.* „rețea, țesătură”. (< fr. *texti-*, *texto-*, cf. lat. *texum*)
- textier** *s. m.* autor de texte (2). (< *text* + *-ier*)
- textiform**, **-ă** *adj.* întretesut, de forma unei țesături; reticular. (< engl. *textiform*, lat. *textiformis*)
- textil**, **-ă** *I. adj.* (despre plante) din care se extrag fibre în țesătorie. • (despre fibre, materiale) care servește la țesut sau tricotat. • țesut, lucrat din fibre sau din fire. • referitor la țesături. *II. s. f. pl.* materiale din fibre textile (stofe, pânzeturi etc.); obiecte confecționate. (< fr. *textile*, lat. *textilis*)
- textilist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se ocupă cu țesătoria. (< fr. *textiliste*)
- TEXTO-** *v. t e x t i -*
- textolit** *s. n.* material electrozolat din straturi de țesături impregnate cu rășini sintetice. (< fr. *textolite*)
- textofon** *s. n.* aparat telefonic pentru surzi, constând în imprimarea cu degetele pe claviatura aparatului telefonic, automat a textului mesajului. (< engl. *textofon*)
- textoid** *s. m.* segment minimal de text unitar semantic. (< *text* + *-oid*)
- textolog**, **-ă** *s. m. f.* specialist în textologie. (< rus. *tekstolog*)
- textologie** *s. f.* disciplină filologică, pregătirea pentru tipar a textelor clasice în forma lor autentică. (< rus. *tekstologija*)
- textual**, **-ă** *adj.* 1. (și *adv.*) identic cu textul, (reprodus) cuvânt cu cuvânt. 2. referitor la text, al textului. (< fr. *textuel*, lat. *textualis*)
- textualism** *s. n.* 1. aderență rigidă la text. 2. metodă sau principiu de critică textuală. (< engl. *textualism*)
- textualist**, **-ă** *I. adj.*, *s. m. f.* (adept) al textualismului. *II. s. m.* erudit în materie de texte (biblice). (< engl. *textualist*)
- textură** *vb. tr.* a modifica proprietățile fizice ale fibrelor sintetice textile în scopul îmbunătățirii calităților termoozolante, extensibile etc. (< fr. *texturer*)
- textură** *s. f.* 1. aspectul unei țesături, determinat de finețea și legătura firelor. 2. structura unei roci, a unui aliaj, a unui material solid. 3. felul cum sunt dispuse fibrele unei părți a corpului. 4. mod de dispunere a componentelor unei lucrări muzicale sau literare. 5. imprimat de dimensiuni mici, sub formă de fașie, care se lipește într-o lucrare tipărită peste pasajele care trebuie rectificat. (< fr. *texture*, lat. *textura*)
- tezaur** *s. n.* 1. cantitate mare de bani, de bijuterii, aurărie etc.; (*p. ext.*) avere, bogăție. 2. totalitatea metalelor prețioase, a efectelor etc. aflate în depozitul unei bănci de emisie. • loc unde se păstrează un asemenea depozit; vistierie. • bani sau obiecte prețioase descoperite înfâmplător în pământ; comoară. 3. (*fig.*) tot ceea ce este foarte prețios, iubit, prețuit. • patrimoniul spiritual acumulat de-a lungul veacurilor. 4. totalitatea cuvintelor unei limbi. (< fr., lat. *thesaurus*)
- tezauriză** *s. m.* a strânge, a acumula (bani, obiecte din metal prețios). (< fr. *thesauriser*, lat. *thesaurizare*)
- tezaurizator** *s. m.* cel care tezaurizează. (< lat. *thesaurisator*)
- teză**¹ *s. f.* 1. afirmație expusă și susținută într-o discuție; idee principală dezvoltată într-o scriere, într-o cuvântare. 2. idee, concepție, teorie prestabilă în care un artist încadrează forțat elementele realității. • (la Hegel) prima etapă a triadei, care este negată de antiteză (2). 3. lucrare scrisă, trimestrială, semestrială etc. făcută de elevi în clasă în fața profesorilor. • lucrare științifică prezentată de un candidat pentru obținerea titlului de doctor sau de licență. (< fr. *thèse*, lat. *thesis*)
- teză**² *elem.* „așezare”, „susținere, prezentare”. (< fr. *-thèse*, cf. lat., gr. *thesis*)
- tezism** *s. n.* 1. susținere, propagare a anumitor teze. 2. limitare a unei opere de artă la demonstrarea unei anumite teze. • didacticism, schematism. (< *teză* + *-ism*)
- tezist**, **-ă** *adj.*, *s. m. f.* (adept) al tezismului. (< *teză* + *-ist*)
- thai** *s. n.* familie de limbi monosilabice vorbite în Thailanda și Laos și de unele populații din Birmania, China de Sud etc. (< fr. *thai*)
- thalidomidă** *s. f.* substanță tranchilizantă cu acțiune nocivă, care, administrată femeilor gravide, crea malformații dezastruoase. (< fr., engl. *thalidomide*)
- thanetián**, **-ă** *adj.*, *s. n.* (din) etajul eocenului inferior. (< fr. *thanétien*)
- thémă** *s. f.* diviziune teritorial-administrativă și militară a Imperiului Bizantin în care cele două puteri - ostășească și civilă - erau încredințate unui strateg numit de împărat și dependent direct de acesta. (< fr. *thème*, gr. *thema*)
- theraváda** *s. f.* hinayana. (< sanscr. *theravada*)
- thésis** *s. n.* timpul tare, accentuat al unei formule ritmice. (< fr. *thésis*, lat., gr. *thesis*)
- théfi** *s. m. pl.* (în Grecia antică) țărani care, pierzându-și micile proprietăți, erau siliți să muncească pe pământurile aristocraților sau să vagabondeze. (< fr. *thétes*)
- thrénos** *s. n.* cântec de jale la funeralii, în special din epoca homerică. (< fr. *threnos*)
- thriller** *trilát/ s. n.* roman sau film de groază. (< engl. *thriller*)
- tiamină** *s. f.* aneurină. (< fr. *thiamine*)
- tiară** *s. f.* 1. acoperământ de cap purtat de regii vechilor

perși, ai parților și ai altor popoare orientale. 2. mitră papală, din trei coroane suprapuse. (< fr. *tiare*, lat. *tiara*)

tiasă *s. f.* (ant.) asociație religioasă grecească legată de cultul unui zeu, erou sau suveran. (< fr. *thiase*, gr. *thiasos*)

tibetan, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Tibet. • (*s. f.*) limbă din grupul tibeto-birman, cu numeroase dialecte, vorbită în Tibet, Pakistan, Birmania și Nepal. (< fr. *tibétain*)

tibeto-birmán, -ă *adj.*, *s. f. pl.* (grup de limbi) care cuprinde tibetana și birmana. (< fr. *tibéto-birmanes*)

tibia *s. f.* 1. os lung și gros, între genunchi și gleznă, care împreună cu peroneul formează scheletul gambei. 2. articol (5) al piciorului la insecte, între femur și tars; al cincelea segment al membrului pânjenilor. (< fr., lat. *tibia*)

tibial, -ă *adj.* al tibiei. (< fr. *tibial*)

tibicén *s. m.* (ant.) cântăreț din fluier, din flaut. (< lat. *tibicen*)

tic *s. n.* 1. mișcare convulsivă și repetată din contractarea involuntară a unor mușchi. 2. deprindere, mai mult sau mai puțin ridicolă, pe care o capătă cineva în mod inconștient. 3. ~ *verbal* = cuvânt, expresie care revine inconștient, inutil și supărător în vorbirea cuiva, ca urmare a unei deprinderi. (< fr. *tic*)

tical *s. m.* baht. (< germ. *Tical*)

tichét *s. n.* imprimat, bilet-anexă de format mic, care conferă posesorului anumite drepturi (la spectacole, călători etc.). (< fr., engl. *ticket*)

tic-tác *interj.* (și *s. n.*) cuvânt care imită sunetul ritmic al ceasornicului, bătăile inimii etc. (< fr. *tic-tac*, germ. *Ticktack*)

tidál, -ă *adj.* referitor la marea, provocat de marea. (< fr., engl. *tidal*)

tiérs I. *s. m.* (*jur.*) persoană străină de un contract, care nu are nici un raport juridic cu părțile acestuia; terț, persoană care deține o parte a unui contract, care este impozabilă. II. *adj.* care vine în al treilea rând. (< fr. *tiers*)

tiérsérón *s. n.* (*arhit.*) nervură suplimentară la o boltă în ogivă. (< fr. *tiérceron*)

tifacée *s. f. pl.* familie de plante monocotiledonate de pe marginea apelor: papura. (< fr. *typhacées*)

tifdruc *s. n.* 1. metodă de tipărire cu forme de tipar la care imaginea este formată din scobituri gravate; tipar adânc; calcografie. 2. mașină de tipar cu care se imprimă după această metodă. (< germ. *Tiefdruck*)

tífic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (bolnav) de tifos. (< fr. *typhique*)

TIFL(O)- *elem.* „orb, orbire“; „cec“². (< fr. *typhlo/-*, cf. gr. *typhlos*)

tiflectomie *s. f.* excizie a cecului². (< fr. *typhlectomie*)

tiflită *s. f.* inflamație a cecului². (< fr. *typhlite*)

tifloapendicită *s. f.* inflamație a apendicelui și a regiunii cecului² pe care acesta este implantat. (< fr. *typhlo-apendicite*)

tifocolită *s. f.* colită cu localizare predominant cecală. (< fr. *typhocolite*)

tifograf *s. n.* instrument cu ajutorul căruia orbii pot să scrie. (< fr. *typhographe*)

tifografie *s. f.* 1. sistem de scriere în relief pentru nevăzători. 2. desen în relief accesibil percepției tactile a nevăzătorilor. (< fr. *typhographie*)

tifologie *s. f.* ramură a defectologiei care studiază deficiențele senzoriale vizuale. (< fr. *typhologie*)

tifopedagogie *s. f.* ramură a tifologiei având ca obiect educarea și instruirea copiilor nevăzători. (< fr. *typhopédagogie*)

tifopsihologie *s. f.* psihologie a celor cu deficiențe senzoriale vizuale. (< *tiflo-* + *psihologie*)

tiflorafie *s. f.* sutură a cecului². (< fr. *typhlorraphie*)

tiflostomie *s. f.* cecostomie. (< fr. *typhlostomie*)

tiflotéhnica *s. f.* ramură a tifologiei care se ocupă cu problema materialelor didactice a aparatelor speciale pentru uzul nevăzătorilor. (< *tiflo-* + *tehnică*)

tiflotomie *s. f.* incizie a cecului². (< fr. *typhlotomie*)

TIFO- *elem.* „tifos“. (< fr. *typho-*, cf. gr. *typhos*)

tifobaciloză *s. f.* tuberculoză acută, cu aparență tifoidică. (< fr. *typhobacillose*)

tifogén, -ă *adj.* care produce tifosul sau febra tifoidă. (< engl. *typhogenic*)

tifoidă *adj.* febră ~ = boală infecțioasă epidemică, provocată de bacilul tific, care se manifestă prin febră mare, tulburări digestive și printr-o stare generală de toropeală. (< fr. *typhoïde*)

tifón¹ *s. n.* țesătură subțire și foarte rară de bumbac, pentru pansamente. (după engl. *tiffany*)

tifón² *s. n.* aparat de producere a semnalelor acustice cu ajutorul vaporilor sau al aerului comprimat. (< engl. *typhon*)

tifos *s. n.* nume dat mai multor boli febrile infecțioase și epidemice produse de bacterii din grupul salmonelozelor, caracterizate prin adinamie, torpoare, somnolență. (< ngr. *tyfos*, fr. *typhus*)

tifoză *s. f.* 1. stare febrilă, cu lăncezeală, în febra tifoidă. 2. boală microbiană, contagioasă, a păsărilor. 0 ~ *aviară* = boală a puilor de găină datorată unui virus din grupul bacteriilor paratifice. (< fr. *typhose*)

tigrát, -ă *adj.* cu dungi negre (ca blana de tigru). (< fr. *tygré*)

tigrésă *s. f.* tigioaică. (< fr. *tigresse*)

tigru *s. m.* 1. mamifer carnivor din familia felidelor, cu corp zvelt, de talie mare, cu blana galbenă-roșcată cu dungi negre, transversale, în Asia de sud-est. 2. (*fig.*) om foarte crud, impulsiv, energic. (< fr. *tigre*, lat. *tigris*)

tijă *s. f.* 1. tulpină aeriană a plantelor erbacee. 2. ornament arhitectural care imită tija (1). 3. (*teh.*) piesă de forma unei bare care suportă solicitări numai în lungul axei sale. (< fr. *tige*)

tijétă *s. f.* (*arhit.*) partea din capul unei coloane corintiene, ornată cu frunze, din care pornesc volutele. (< fr. *tigette*)

tilbury /til-ba-ri/ *s. n.* cabrioletă ușoară și descoperită, cu două locuri. (< engl. *tilbury*)

tildă *s. f.* 1. semn grafic (~) în unele lucrări pentru înlocuirea unui cuvânt care se repetă. 2. semn diacritic care se pune deasupra unei litere pentru a-i da un caracter palatal sau nazal. (< fr. *tilde*, germ. *Tilde*)

tiliacée *s. n. pl.* familie de plante dicotiledonate lemnoase, rar erbacee: teiul. (< fr. *tiliacées*)

tilită *s. f.* morenă glaciară fosilă din argilă. (< fr. *tilite*)

till *s. n.* amestec eterogen de fragmente de rocă, depus direct din gheață, fără a fi transportat de apă. (< engl., fr., *till*)

TILO- *elem.* „umflătură“, „calozitate“. (< fr. *tylo-*, cf. gr. *tylos*, *tylosis*)

tilopóde *s. n. pl.* mamifere rumegătoare cu degetele căpțușite cu perițe, lipite de copite: cămila, lama etc. (< fr. *thylopodes*)

tilozaur *s. m.* reptilă uriașă acvatică fosilă cu corpul lung și membre scurte transformate în palete înotătoare. (< *tilo-* + *-zaur*)

tiloză *s. f.* 1. boală criptogamică a plopuului cu formațiuni microscopice care astupă vasele organelor vegetale moarte. 2. (*med.*) cheroatoză palmo-plantară. (< fr. *thylose*)

tim¹ *s. n.* temă, subiect, cuvânt caracteristic. (< engl. *theme*)

TIM²(O), -timie *elem.* „timus“, „emoție, tonus afectiv“. (< fr. *thym/o-*, -*thymie*, cf. gr. *thymos*)

timbrá *vb. tr.* 1. a aplica un timbru; (*p. ext.*) a plăti o taxă de timbru. 2. (despre cântăreți) a-și exersa vocea pentru obținerea unui timbru (II) plăcut și bine marcat. (< fr. *timbrer*)

timbrologie *s. f.* filatelie. (< fr. *timbrologie*)

timbrótécă *s. f.* colecție de timbre filatelice, clasate sistematic pe teme, valori, emisiuni, serii etc. (< *timbru* + *-tecă*)

timbru *s. n.* I. 1. imprimat de dimensiuni mici care se lipește pe anumite acte oficiale, dovadă pentru plata unor impozite, taxe sau cotizații; imprimat aplicat pe scrisori reprezentând taxa de transport. • ștampilă care se aplică pe scrisori purtând locul și data plecării sau sosirii acestora. 0 ~ *sec* = imagine imprimată în relief pe hârtie, cu ajutorul unei ștampile de metal. 2. (*med.*) bucăciță de hârtie, plastic etc. care se lipește pe piele, suport pentru o substanță cu rol terapeutic. 3. taxă reprezentând valoarea unui timbru (I, 1) plătită în numerar unei administrații publice. II. calitate a unui sunet prin care acesta se deosebește de un alt sunet produs în condiții de durată, înălțime și intensitate identice. III.

- coiful heraldic cu cimierul și lambrechinii săi. (<fr. *timbre*, it. *timbro*)
- timectomie** *s. f.* extirpare, parțială sau totală, a timusului. (<fr. *thymectomie*)
- time-share** /táim-șeár/ *s. n.* cumpărare a unei locuințe dintr-o stațiune turistică de către mai mulți clienți, fiecare având dreptul să petreacă în ea un interval de timp proporțional cu suma achitată. (<engl. *time-share*)
- time-sharing** /táim-șéring/ *s. n.* metodă de leasing în închirierea de utilaje de valoare ridicată (ordinoare etc.) la mai mulți abonați în același timp. (<engl. *time-sharing*)
- time-sheet** /táim-șít/ *s. n.* document care stabilește durata de timp folosit efectiv pentru încărcarea-descărcarea unei nave. (<engl. *time-sheet*)
- timic**, -ă *adj.* 1. al timusului. 2. referitor la afectivitate. (<fr. *thymique*)
- timid**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (om) lipsit de îndrăzneală, de încredere în sine; sfios, rușinos. **II. adj.** (*fig.*) modest (2). • (*adv.*) cu timiditate. (<fr. *timide*, lat. *timidus*)
- timiditate** *s. f.* însușirea de a fi timid; lipsă de îndrăzneală; sfială. (<fr. *timidité*, lat. *timiditas*)
- timie**¹ *s. f.* comportament exterior al individului considerat în raport cu activitatea ori cu umoarea sa veselă sau tristă. (<fr. *thymie*, lat., engl. *thymia*)
- timie**² *v.* tim²(o)-.
- timină** *s. f.* bază azotată pirimidinică din compoziția acizilor nucleici. (<fr. *thymine*)
- timing** /táim-ing/ *s. n.* (*sport*) stabilire a folosirii timpului de joc. (<engl. *timing*)
- TIMO**¹- *v.* tim²(o)-.
- TIMO**²- *elem.* „valoare”, „apreciere”, „rang”. (<fr. *time*-, cf. gr. *time*)
- timoanaléptic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) cu putere antidepressivă prin acțiunea sa stimulatorie a umorii. (<fr. *thymo-analeptique*)
- timocit** *s. n.* celula de tip limfocit din timus. (<fr. *thymocyte*)
- timocitom** *s. n.* tumoră benignă a timusului din timocite. (<fr. *thymocytome*)
- timocrație** *s. f.* formă de guvernământ în care conducerea statului aparține celor mai bogați cetățeni; plutocrație. (<fr. *timocratie*)
- timól** *s. n.* 1. compus organic cu miros aromatic și gust picător, în unele uleiuri eterice, antiseptic. 2. probă de laborator pentru verificarea funcțiilor ficatului. (<fr. *thymol*)
- timologie** *s. f.* axiomatică. (<t. *timologia*)
- timóm** *s. n.* denumire generică pentru tumorile timusului. (<fr. *thymome*)
- timonă** *s. f.* roată cu cavile de lemn pe margine, cu ajutorul căreia se manevrează cârma unei nave. (<fr. *timon*, it. *timone*)
- timonerie** *s. f.* 1. încăperă pe puntea unei nave, unde se găsește timona și alte aparate necesare manevrării navei. 2. ansamblu de bare, cabluri, paloniere etc. care comandă direcția, frânela etc. într-un vehicul. (<fr. *timonerie*, it. *timoneria*)
- timonier** *s. m.* marinar însărcinat cu manevrarea timonei. (<fr. *timonier*)
- timopát**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (suferind) de timopatie. (după germ. *thymopatisch*)
- timpatie** *s. f.* afecțiune a timusului. (<germ. *Thymopathie*)
- timoprív**, -ă *adj.* referitor la absența timusului. (<fr. *thymoprive*)
- timorá** *vb. tr.* a înspăimânta, a întimida. (<timorati)
- timorát**, -ă *adj.* stăpânit de teamă, întimidat, speriat. (<fr. *timoré*, lat. *timoratus*)
- timpán**¹ *s. n.* 1. membrană elastică ce separă urechea internă de conductul auditiv extern. 2. perete de lemn sau de beton armat, parțial scufundat sub apă, care împiedică pătrunderea corpurilor în aducțiune, în camera de echilibru etc. • membrană care separă două camere într-un rezervor. 3. instrument muzical de percuție, acrodabil, dintr-un cazan emisferic de aramă acoperit cu o membrană de piele pusă în vibrație prin lovirea cu două baghete din lemn. 4. spațiu triunghiular între cornișele unui fronton, decorat cu sculpturi; suprafața între orizontală și arcele unei bolti. 5. (*tehn.*) pinion dințat. (<fr. *tympan*, it. *timpano*)
- TIMPAN**²(O)- *elem.* „timpan”, „membrană”. (<fr. *tympan/o-*, cf. lat. *tympanium*, gr. *tympanon*)
- timpanectomie** *s. f.* excizie a timpanului¹ (1). (<fr. *tympanectomie*)
- timpanism** *s. n.* 1. timpanită. 2. sunet care se aude la percuția unui abdomen balonat. (<fr. *tympanisme*)
- timpanist**, -ă *s. m. f.* muzicant care bate timpanul¹ (3) într-o orchestră. (<it. *timpanista*)
- timpanită** *s. f.* balonare a abdomenului datorată acumulării de gaze în intestine; timpanism (1), meteorism. (<fr. *tympanite*)
- timpanón** *s. n.* instrument muzical cu coarde de metal care se lovesc cu două ciocănele; țambal. (<fr. *tympanon*)
- timpanoplastie** *s. f.* intervenție chirurgicală pentru refacerea timpanului perforat. (<fr. *tympanoplastie*)
- timpanoscleróză** *s. f.* scleroză a timpanului, care produce surditate. (<fr. *tympanosclérose*)
- timpanotóm** *s. n.* instrument folosit în timpanotomie. (<fr. *tympanotome*)
- timpanotomie** *s. f.* paracenteză a timpanului. (<fr. *tympanotomie*)
- timus** *s. n.* glandă cu secreție internă așezată în partea inferioară a gâtului, care nu funcționează decât la vârsta tânără, atrofiindu-se la maturitate. (<fr. *thymus*)
- tinamidé** *s. f.* pl. familie de păsări primitive: tinamul; tinamiforme. (<fr. *tinamidés*)
- tinamifórme** *s. f. pl.* tinamide. (<fr. *tinamiformes*)
- tinámu** *s. m.* pasăre de mărimea unui fazan apreciată pentru vânat, din America de Sud; găinușă de pampas, care își pune cuibul în pământ. (<fr. *tinamou*)
- tinctoriál**, -ă *adj.* (despre plante sau produse chimice) care conține substanțe colorante. (<fr. *tinctorial*)
- tinctură** *vb. tr.* 1. a da tinte diverse stofelor, fibrelor etc. cu ajutorul unor coloranți; a vopsi. 2. (*fig.*) a da culoare. (<tinctură)
- tinctură** *s. f.* 1. medicament lichid obținut prin dizolvarea în alcool sau eter a unor extrase din plante, din organe de animale sau din minerale. 2. (*fig.*) nuanță, culoare; coloratură. (<lat., it. *tinctora*, germ. *Tinktur*)
- tindalizáre** *s. f.* sterilizare a alimentelor prin încălzire repetată la 60-70°. (după fr. *tyndallisation*)
- tindalométru** *s. n.* aparat optic pentru măsurarea prăfului în aerul dintr-o mină. (<germ. *Tyndallometer*)
- tindaloscóp** *s. n.* aparat optic pentru controlul rapid al prăfului din aerul fronturilor de lucru subteran. (<germ. *Tyndalloskop*)
- tinétá** *s. f.* 1. hărdăiaș pentru transport de materii fecale, în închisori. 2. ploscă pentru bolnavi. (<fr. *tinette*)
- tinicol**, -ă *adj.* (despre plante) care crește pe dunele de nisip. (<fr. *thiocolé*)
- tinítus** *s. n.* acufenă. (<lat. *tinnitus*)
- tinométru** *s. n.* colorimetru în care lichidul de cercetat este comparat cu o serie de sticle etalon colorate diferit. (<germ. *Tintometer*)
- TIO**- *elem.* „sulf”. (<fr. *thio-*, cf. gr. *theion*)
- tióalcoól** *s. m.* mercaptan. (<fr. *thioalcool*)
- tiobacteriále** *s. f. pl.* ordin de bacterii, toate speciile chimiotrofe care folosesc compușii sulfului. (<fr. *thio-bactériales*)
- tiocianát** *s. m.* sare a acidului tiocianic; tiocianură, rodanură, sulfocianură. (<fr. *thiocyanate*)
- tiocianíc** *adj.* acid ~ = acid instabil, gazos, care poate fi condensat cu aer lichid, formând cristale; acid rodanhidric, acid sulfocianic. (<fr. *thiocyanique*)
- tiocianúră** *s. f.* tiocianat. (<fr. *thiocyanure*)
- tiocól** *s. m.* 1. produs sintetic, rezistent la uleiuri și la solvenți organici, adăos la cauciuc pentru a-i îmbunătăți calitățile. 2. substanță chimică în tratamentul traheitelor și al bronșitelor. (<fr. *thiokol*, germ. *Thiokol*)
- tiófén** *s. n.* substanță organică, cu însușiri asemănătoare benzenului, din gudroanele cărbunilor de pământ. (<fr. *thiofène*)
- tiófenól** *s. m.* 1. (*pl.*) derivați organici ai hidrogenului sulfurat. 2. compus organic lichid cu miros pătrunzător. (<fr. *thiofénol*)
- tiófil**, -ă *adj.* (despre bacterii) care prosperă în mediile bogate în sulf. (<fr. *thiophile*)
- tiól** *s. m.* mercaptan. (<fr. *thiol*)

tioplăste *s. n. pl.* rășini sintetice care conțin sulf în moleculă. (< fr. *thioplastes*)

tiosulfat *s. m.* sare a acidului tiosulfuric. (< fr., engl. *thiosulfate*)

tiosulfuric *adj. acid* ~ =, acid instabil, care formează tiosulfati. (< fr. *thiosulfurique*)

tiourée *s. f.* substanță organică din uree prin înlocuirea oxigenului cu sulf. (< fr. *thio-urée*)

tip¹, -ă *I. s. n. 1.* model, formă căreia îi corespunde o anumită grupă de obiecte sau de fenomene; model original după care se efectuează obiecte de același fel; prototip. **2.** individ, exemplar care întrunește anumite trăsături caracteristice pentru un grup, o rasă etc. • totalitatea caracterelor distinctive esențiale ale unui grup, ale unei rase, familii etc. • caracter distinctiv, particularitate. • exemplar ale cărui caractere constituie trăsăturile esențiale ale unei specii, familii etc. de plante sau de animale. **II. s. m. f. 1.** personaj care întrunește trăsăturile comune, caracteristice tuturor indivizilor din categoria pe care o reprezintă. **2.** (*fam.*) persoană de mare originalitate; individ, ins. (< fr. *type*, lat. *typus*)

TIP²(O)-, -tip, -tipie *elem.* „model, tip”, „caracter”, „imprimare”, „tipărire”, „tipografie”. (< fr. *typo/-*, -*type*, -*typie*, cf. gr. *typos*)

tipaj *s. n. (cinem.)* personaj din filmul de animație, creat de artistul plastic în funcție de datele psihologice, de necesitățile de expresivitate și interpretare etc. (< *tip*²- + -*aj*)

tipesă *s. f. (peior.)* femeie, individă (de proastă calitate). (< fr. *tyresse*)

tipic, -ă *I. adj.* care prezintă particularitățile proprii unui tip; caracteristic, specific. **II. s. n. 1.** caracterul a ceea ce este specific. **2.** totalitatea caracterelor unui fenomen artistic sau ale unui personaj literar, care exprimă în mod veridic esența realității. (< fr. *typique*, lat. *typicus*)

tipicitate *s. f.* caracter tipic. (< it. *tipicità*)

-**tipie** *v. tip²(o)-*

tipiză vb. tr. 1. a da unui personaj literar, unei situații etc. valoarea, caracter tipic. **2.** a reduce diversele variante ale unui produs la un singur tip (I, 1); a standardiza. **3.** a stabili caracteristicile principale ale construcțiilor, elementelor de construcție și detaliilor acestora. (< fr. *typiser*)

tipizare *s. f. 1.* acțiunea de a tipiza. • proces complex de generalizare artistică a realității în urma căreia esența relațiilor sociale, a evenimentelor istorice, se dezvăluie în formă unor imagini, în caractere vii, veridice. **2.** acțiunea de standardizare prin care, dintre mai multe produse destinate aceluiași scop, se elimină tipurile inutile sau foarte asemănătoare, reținându-se numai cele folositoare și corespunzătoare scopului. (< *tipiza*)

tip *s. f. (fam.)* tipografie. (< fr. *typo*)

tipodimensiune *s. f.* dimensiune standardizată. (< *tipo-* + *dimensiune*)

tipogenéză *s. f.* fază de evoluție a organismelor vii în timpul căreia ia naștere un tip, constituindu-și caracterele. (< fr. *typogenèse*)

tipograf¹ *s. m.* muncitor specializat în lucrări de tipografie. (< ngr. *tipografos*)

tipograf² *s. n.* mașină de cules și de turnare în rânduri a literelor de tipar. (< germ. *Typograph*)

tipografie *s. f.* întreprindere, atelier în care se execută lucrări de tipărire de cărți, ziare etc. (< ngr. *tipografia*)

tipolitografie *s. f.* procedeu de imprimare a unor texte culese cu litere mobile, mai întâi pe hârtie și apoi pe piatră litografică sau placă de metal. (< fr. *typolithographie*)

tipologic, -ă *adj.* referitor la tipologie; care privește trăsăturile tipice ale unui fenomen. (< fr. *typologique*)

tipologie *s. f. 1.* studiu științific al trăsăturilor tipice ori al relațiilor reciproce dintre diversele tipuri ale unor oameni, animale, obiecte sau fenomene. • clasificare a tipurilor literare. **2.** ramură a psihologiei care studiază trăsăturile psihice ale diferitelor tipuri de oameni. **3.** studiu științific al structurii unui idiom sau grup de idiomuri în raport cu un tip determinat printr-o analiză unitară. (< fr. *typologie*)

tipometrie *s. f.* procedeu de reproducere de hărți și figuri geometrice folosind forme compuse din elemente tipografice și clișee. (< fr. *typométrie*)

tipométru *s. n. 1.* instrument pentru măsurarea corpului literelor tipografice. **2.** nglă gradată în unități tipografice la măsurarea dimensiunilor machetei, a textelor culese sau tipărite. (< fr. *typomètre*)

tipotecă *s. f.* colecție a sejurilor complete de caractere tipografice și litere. (< *tipo*²- + -*teca*)

tip-tóp *adj. inv. (fam.)* elegant, pus la punct. (< germ. *tipptopp*, engl. *tiptop*)

tipula *s. f.* țăntar foarte mare, cu o largă răspândire pe glob, în locuri umede sau umbroase și a cărei larvă produce pagube în grădini. (< fr. *tipule*, lat. *tippula*, păianjen-de-apă)

tipulide *s. f. pl.* familie de insecte: tipula. (< fr. *tipulidés*)

tir¹ *s. n. 1.* trager (la țintă) cu o armă de foc. **2.** sportul tragerii la țintă. (< fr. *tir*)

tir² *s. n.* autocamion de mare tonaj pentru transportul internațional de mărfuri. (< *transport*/ + *international*/ + *utier*)

tiradă *s. f. 1.* parte a unui discurs în care oratorul dezvoltă pe larg și cu emfază o teză, o idee. **2.** fragment dintr-o operă dramatică spus fără întreruperi de unul dintre eroi; (*p. ext.*) expunere plină de lucruri comune dezbătute pe nerăsuflăte. **3.** (*muz.*) pasaj în formă de gamă sau apogeață din mai multe sunete. (< fr. *tirade*)

tiraj *s. n. 1.* număr de exemplare în care se tipărește o publicație periodică, o carte etc. • producția orară normală a unei mașini de tipărit, exprimată în coli tipărite pe față. **2.** (*cinem.*) multiplicare, prin copiere, a unui film. **3.** deplasare a unui gaz într-o conductă datorită diferenței de presiune dintre cele două extremități sau dintre două secțiuni ale ei. **4.** operație de tărnire în sticle a vinului pregătit pentru fabricarea sampaniei. **5.** trageră a aerului în plămâni ca urmare a contracției mușchilor inspiratori. • efort inspirator în dispnee. (< fr. *tirage*)

tiralior *s. m.* (în trecut) soldat din infanterie însărcinat cu misiunea de cercetare. (< fr. *tirailleur*)

tiran¹ *s. m.* pasăre mică, insectivoră și bună cântătoare, din America, foarte vioaie și curajoasă, care atacă chiar păsări mai mari. (< fr. *tyran*)

tiran², -ă *I. s. m.* despot. • conducător de stat foarte aspru, crud; (*p. ext.*) cel care abuzează de autoritatea sa, care asuprește pe alții. **II. adj.** nemilos, despot; asupritor. (< ngr. *tyrannos*, fr. *tyran*)

tiranic, -ă *adj.* (despre legi, fapte etc.) specific tiranilor, tiraniei; despotic, crud. • (*fig.*) chinuitor, obsedant. (< fr. *tyrannique*, ngr. *tyrannikos*, lat. *tyrannicus*)

tiranicid *I. s. n.* ucideră a unui tiran. **II. s. m.** ucigaș al unui tiran. (< fr. *tyrannicide*)

tiranie *s. f. 1.* (*ant.*) formă de guvernământ a unor cetăți grecești caracteristică epocii de trecere de la oligarhia aristocratică la democrația sclavagistă. **2.** guvernare despotică, instituită prin uzurpare. **3. comportare, atitudine de tiran; asuprire, cruzime. (< fr. *tyrannie*)**

tiraniză vb. tr. a trata cu cruzime pe cineva; a asupri, a teroriza. • (*fig.*; despre idei, sentimente etc.) a chinui. (< fr. *tyranniser*)

tiranozaur *s. m.* dinozaurian carnivor biped, cu dinți foarte ascuțiți, cea mai puternică și mai feroce dintre toate reptilele. (< fr. *tyrannosaure*)

tirant *s. m.* element longitudinal de construcție destinat să suporte eforturile de întindere, de suspendare, împingeri orizontale ale arcelor, bolturilor etc. (< fr. *tirant*)

tiratron *s. n.* tub electronic cu trei electrozi folosit ca redresor comandat, ca amplificator de curent etc. (< fr. *thyatron*)

tirbușon *s. n.* dispozitiv metalic în formă de spirală folosit pentru scoaterea dopurilor de la sticle. (< fr. *tire-bouchon*)

TIREO-TIRO- *elem.* „scut”, „tiroidă”. (< fr. *thyreo*, *thyro-*, cf. gr. *thyreos*)

tireoglobulină *s. f.* proteină complexă din glanda tiroidă, bogată în iod. (< fr. *thyroglobuline*)

tireopatie *s. f.* denumire generică pentru afecțiunea gladei tiroide. (< fr. *thyreopathie*)

tireopriv, -ă *adj.* referitor la suprimarea glandei tiroide. (< fr. *thyreoprive*)

tireostimulină *s. f.* hormon hipofizar tireotrop care reglează formarea tiroxinei. (< fr. *thyreostimuline*)

tireotomie *s. f.* deschidere chirurgicală a tiroidei, premergătoare traheotomiei. (< fr. *thyreotomie*)

tireotoxicoză *s. f.* ansamblu de tulburări provocate de

- o secreție excesivă a hormonilor tiroidieni, în formele grave de bazedov. (< fr. *thyreotoxicose*)
- tireotrop**, -ă *adj.* (despre substanțe, hormoni) care stimulează secreția glandei tiroide. (< fr. *thyrotrope*)
- tirfón** *s. n.* șurub de oțel cu filet triunghiular și capul jumătate rotund, continuat cu o prismă pătrată, care servește la fixarea șinelor de traverse. (< fr. *tirefond*)
- tirfór** *s. n.* clește special pentru îmbinarea tuburilor mari de beton armat sau de azbociment. (< fr. *tire-for*)
- tiristór** *s. n.* element de circuit semiconductor, cu doi electrozi principali și un electrod de comandă, care poate bloca tensiuni relativ înalte aplicate în ambele sensuri între electrozii săi principali. (< engl., fr. *thyristor*)
- TIRO-** v. *tireo-*.
- tirofaringian**, -ă *adj.* referitor la cartilajul tiroid și la faringe. (< fr. *thyropharyngien*)
- tirohioidian**, -ă *adj.* referitor la cartilajul tiroidian și la osul hioid. (< fr. *thyrohyoidien*)
- tiroid**, -ă *adj.* tiroidian. **O glandă** -ă (și *s. f.*) = glandă cu secreție internă pe partea anterioară a laringelui; **cartilaj** - = cel mai dezvoltat dintre cartilajele laringelui. (< fr. *thyroïde*)
- tiroidectomie** *s. f.* ablațiune a tiroidei. (< fr. *thyroïdectomie*)
- tiroidian**, -ă *adj.* referitor la tiroidă; tiroid. (< fr. *thyroïdien*)
- tiroidism** *s. n.* intoxicație cu produși de secreție ai tiroidei. (< fr. *thyroïdisme*)
- tiroidită** *s. f.* inflamație a tiroidei. (< fr. *thyroïdite*)
- tirolez**, -ă **I. adj.**, *s. m. f.* (locuitor) din Tirol. **II. adj.**, *s. f.* (model de rochie) din trei piese: o bluză albă, un fel de sarafan imprimat și un șorțuleț (alb). **III. s. m.** iodler (II). (< it. *tirolese*)
- tiroxină** *s. f.* hormon tiroidian foarte bogat în iod, care stimulează creșterea și mai ales diferențierea tisulară etc. (< fr. *tyroxine*)
- tiroxinemie** *s. f.* prezența tiroxinei în sânge. (< fr. *tyroxinémie*)
- tirozină** *s. f.* aminoacid aromatic din diferite protide, a cărui oxidare produce melanina. (< fr. *tyrosine*)
- tirozinemie** *s. f.* prezența tirozinei în sânge. (< fr. *tyrosinémie*)
- tirs** *s. n.* 1. toiaș împodobit cu frunze de viță, de iederă și în vârf cu un con de pin, purtat de zeul Dionysos; ferulă (I). 2. inflorescență în formă de con de brad. (< fr. *thyrs*, lat. *thyrsus*, gr. *thyrsos*)
- tislar**, -ă *adj.* (*anat.*) referitor la țesuturi. (< fr. *tissulaire*)
- titan**¹ *s. m.* 1. (*mit.*) fiecare dintre cei 12 fii ai lui Uranus și ai Geei care s-au răsculat împotriva lui Zeus pentru supremație; (*p. ext.*) gigant urias. 2. (*fig.*) om de o putere extraordinară. • personalitate care s-a impus într-un domeniu. (< fr., lat. *titan*)
- titan**² *s. n.* metal alb-argintiu, foarte dur și casant, greu fuzibil, la elaborarea unor aliaje și oțeluri speciale. (< fr. *titane*)
- titanat** *s. m.* sare a acidului titanic. (< fr. *titanate*)
- titanesc**, -ă *adj.* titanic². (< fr. *titanesque*)
- tinanic**¹ *adj.* acid ~ = acid al titanului². (< fr. *titanique*)
- tinanic**², -ă *adj.* de titan, gigantesc; titanesc. (< fr. *titanique*)
- titanifer**, -ă *adj.* care conține titan². (< fr. *titanifère*)
- titanism** *s. n.* 1. spirit de revoltă. • atitudine, specific romantică, de revoltă împotriva dominației răului, care preconizează eliberarea totală a geniului. 2. ceea ce caracterizează opera unui creator de geniu. (< fr. *titanisme*)
- titanit** *s. n.* 1. silicat natural de titan și de calciu, piatră semiprețioasă; sfen. 2. aliaj dur cu carburi metalice, concreționat. (< fr. *titanite*)
- TITANO-** *elem.* „urias, gigantic”. (< fr. *titano-*, cf. gr. *titan*)
- titanomagnetit** *s. n.* magnetit bogat în titan², în gabrouri. (< fr. *titanomagnetite*)
- titanomahie** *s. f.* (*mit.*) lupta titanilor. (< fr. *titanomachie*)
- titanotériu** *s. m.* mamifer mare și greoi fosil, având craniul cu două protuberanțe osoase. (< engl. *titanotheres*)
- titanozaur** *s. m.* reptilă fosilă gigantică din grupul sauropodelor. (< *titano-* + *-zaur*)
- tithónic** *s. n.* fațes alpin al etajului postlandian, caracterizat prin depuneri masive de calcare albe, compacte, care formează catene muntoase. (< fr. *tithonique*)
- titilomanie** *s. f.* 1. mania de a se scărpină. 2. onicofagie. (< fr. *titilomanie*)
- titlu** *s. n.* 1. calificare obținută de cineva în urma unor studii speciale sau în urma unei performanțe sportive. **O** - de glorie = merit, renume, fală. • demnitate, funcție, rang (nobilitar). 2. cuvânt, text pus în fruntea unei cărți, a unui capitol etc. indicând rezumativ cuprinsul; (*p. ext.*) orice lucrare editată. • partea scrisă de la începutul unui film, care indică numele acestuia, realizatorii și studioul care l-au produs. • (*pl.*) traducerea dialogului imprimată pe filmele vorbite în limbi străine. **O** cu - de = cu caracter de, ca... 3. capitol în textele de legi, în regulamente etc. 4. înscris, act sau fapt juridic reprezentând temeiul unui drept invocat. **O** - de proprietate = act care stabilește dreptul de proprietate al cuiva asupra unui bun; - de valoare = înscris, semnăt și transmisibil, care constituie obiectul unor tranzacții financiare și a cărui proprietate conferă drept de asocieri sau de creață; - de credit = document consacrat prin acte normative și reprezentând o obligație de rambursare la scadență a unei anumite sume de bani; - de participație = titlu de credit care conferă dreptul la dividende, dreptul la o cotă parte din patrimoniul societății sau de a participa la activitatea societății comerciale. 5. (*fig.*) justificare, dovadă, drept. 6. cantitatea de metal prețios dintr-un aliaj exprimată în părți la mie; titru (3). • (*text.*) număr care indică finețea firului de mătase și a fibrelor sintetice. (< ngr. *titlos*, lat. *titulus*, după fr. *titre*)
- titoism** *s. n.* formă de socialism practică în fosta Jugoslavie sub conducerea lui Iosif Broz Tito. (după fr. *titisme*)
- titoist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al titoismului. (după fr. *titisme*)
- titrá** *vb. tr.* 1. a da, a acorda un titlu (1, 2). 2. (despre ziare) a pune un titlu. 3. (*chim.*) a determina titrul unei soluții, unui aliaj. 4. (*cinem.*) a imprima pe peliculă traducerea dialogurilor din versiunea originală a unui film. (< fr. *titrer*)
- titráj** *s. n.* titrare. (< fr. *titrage*)
- titrát**, -ă *adj.* 1. (și *s.*) care a obținut un titlu universitar. 2. (despre soluții) a cărei concentrație a fost determinată prin analiză. 3. (despre filme) tradus. (< fr. *titré*)
- titratór** *s. m.* cel care titrează (3) soluțiile. (< *titra* + *-or*)
- titrimetrie** *s. f.* disciplină care studiază metodele de titrare a soluțiilor. (< fr. *titrimétrie*)
- titru** *s. n.* 1. masă de substanță activă, exprimată în grame, într-un milimetru de soluție. 2. număr de grame dintr-o substanță cu care aceasta reacționează într-un anumit sens. 3. titlu (6). (< fr. *titre*)
- titubánt**, -ă *adj.* cu mers nesigur, care se împleticește pe picioare; tremurător. (< fr. *titubant*)
- titubátie** *s. f.* nesiguranță în mers și în mișcări. (< fr. *titubation*)
- titulár**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (cel) care îndeplinește permanent și excesiv o funcție etc. 2. (cel) care se bucură de un drept juridic. 3. (*fig.*) (cel) care apare ca erou principal, care dă titlul unei opere artistice. (< fr. *titulaire*)
- titularizá** *vb. tr.* a numi (pe cineva) titular (1) al unui post. (< fr. *titulatiser*)
- titulaturá** *s. f.* mod de a (se) intitula; totalitatea titlurilor pe care le are o persoană, o lucrare etc. (< fr. *titulature*, germ. *Titulatur*)
- TIXO-** *elem.* „atingere, lovire”, „agitare”. (< fr. *tixo-*, cf. gr. *thixis*)
- tixotropie** *s. f.* lichiefiere reversibilă a unor geluri sub influența unor acțiuni mecanice (malaxare, vibrare etc.). (< fr. *thixotropie*)
- tizáná** *s. f.* infuzie de plante medicinale. (< fr. *tisane*, lat. *tisana*)
- tizanúre** *s. f. pl.* ordin de insecte primitive fără aripi, cu corpul acoperit cu solzi sau perii și cu trei apendice filiforme la capătul abdomenului. (< fr. *thysanoures*)
- tmézá** *s. f.* intercalare a unui sau a mai multor cuvinte între elementele componente ale unui cuvânt compus. (< fr. *tmése*)
- toaletá** *vb. I. tr., refl. (fam.)* a(-și) face toaleta. • a curăța, a face mai estetic. **II. tr.** a pregăti o harță pentru utilizarea în scop tactic. (< fr. *toiletter*)

- toalétă** *s. f.* 1. faptul de a se spăla, pieptăna etc.; faptul de a se găti, a se dichisi. **O** *a-și face ~a* = a se găti. • (*med.*) curățire a unei plăgi sau a zonei operatorii. 2. totalitatea obiectelor de îmbrăcăminte și de podoabă (femeiească). 3. mobilă cu oglindă pe care se țin obiectele necesare îngrijirii tenului, a părului etc. 4. cameră de baie cu lavoar, closet și duș. (<fr. *toilette*)
- toarcián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul jurasicului interior (lias). (<fr. *toarcien*)
- toast** *s. n.* 1. scurt discurs ocazional, improvizat, rostit la o masă în cinstea unei persoane sau a unui eveniment; închinare în sănătatea cuiva. 2. felie de pâine prăjită cu unt. (<fr. *toast*)
- toastă** *vb. intr.* a închina un pahar în cinstea cuiva sau a ceva; a ține un toast. (<fr. *toaster*)
- toastér** /*os-*/ *s. n.* reșou special de prăjit pâinea. (<fr. *toaster*)
- tobogán** *s. n.* 1. instalație (pentru sport și amuzament) constând dintr-un plan înclinat ca un jgheab pe care se alunecă ușor. 2. jgheab înclinat drept mijloc de transport, cu viteză mică, a unor materiale, piese etc. (<fr. *toboggan*)
- tobrálco** *s. n.* pânză de bumbac, fină, cu dungi sau carouri formate din combinația unor fire subțiri cu altele groase. (<fr. *tobralco*, germ. *Tobralcko*)
- tóc** *v. toco*¹.
- tocată** *s. f.* compoziție muzicală de virtuozitate, scrisă pentru instrumente cu claviatură, cu o mișcare rapidă, clară, sacadată, executată solistic. (<it. *toccata*)
- tocatnă** *s. f.* tocată de mică întindere. (<it. *tocatina*)
- tóca** *s. f.* 1. acoperământ pentru cap, fără boruri, purtat în trecut de avocați sau de magistrați. 2. căciuliță sau pălărioară fără boruri purtată de femei. (<fr. *toque*)
- TOCO**¹, -tóc, -tochie, -tocie *elem.* „naștere, procreare, înmulțire”. (<fr. *toco-*, *-toque*, *-tokie*, *-tocte*, cf. gr. *tokos*)
- tocó**² *s. m.* tucan de talie mare, cu penajul negru, gâtul și pieptul alb, iar ciocul roșu cu galben și negru. (<germ. *Toko*)
- tocoferól** *s. m.* vitamina E. (<fr. *tocophérol*)
- tokofobie** *s. f.* teamă patologică de naștere. (<engl. *tokophobia*)
- tocograf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea grafică a frecvenței și intensității contracției uterine. (<engl. *tokograph*)
- tocolitic**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care provoacă relaxarea uterină și împiedică contracțiile miometrului. (<fr. *tocolytique*)
- toologie** *s. f.* disciplină medicală care studiază actual nașterii. (<fr. *toologie*)
- tocsin** *s. n.* clopot de alarmă; (*p. ext.*) sunetul produs. (<fr. *tocsin*)
- tod** *s. m.* pasăre mică cu penajul pestril, din Cuba. (<lat. *todus*)
- tofús** *s. n.* nodul format din depozite de urați care apar pe articulațiile și pe cartilajele urechii la cei suferinzi de gută. (<fr. *tophus*)
- togată** *adj.* (la romani; despre o comedie, o statuie) cu personaje înveșmântate în togă. (<fr., lat. *togata*)
- tógá** *s. f.* 1. îmbrăcăminte bărbătească la romani constând dintr-o bucată lungă de stofă sau de lână, care se purta înfășurată pe corp, pomind de la umărul stâng și lăsând descoperit brațul drept. 2. robă. (<lat. *toga*)
- tohárică** *adj. limbă ~* = limbă indo-europeană vorbită în Asia Centrală (Turkestanul chinez), care folosește o scriere cu alfabet hindus. (<germ. *tocharisch*)
- tókai** *s. n.* vin licoros, galben auriu, recoltat în Ungaria. (<fr. *tokai*)
- tokamák** *s. n.* instalație folosită la studiul reacțiilor termonucleare controlate, în vederea menținerii plasmiei într-un spațiu limitat, izolată termic, la temperaturi de milioane de grade, cu ajutorul unor câmpuri magnetice de tip special. (<germ. *Tokamak*)
- tólá** *s. f.* foaie de tablă (groasă), tăiată la dimensiunile necesare unei anumite lucrări. (<fr. *tôle*)
- tolerá** *vb. tr.* a îngădui, a permite (ceva nepermis). • a admite, a suporta în apropiere (pe cineva). **O** *a ~ un medicament, un tratament* = a suporta fără reacție patologică. (<fr. *tolérer*)
- tolerábil**, -ă *adj.* care poate fi tolerat; admisibil. (<fr. *tolérable*)
- toleránt**, -ă *adj.* care tolerează; îngăduitor, indulgent. (<fr. *tolérant*)
- tolerantism** *s. n.* sistem al acelor care preconizează toleranța religioasă. (<fr. *tolérantisme*)
- toleranță** *s. f.* 1. atitudine îngăduitoare; îngăduință, indulgență. **O** *casă de ~* = bordel, lupanar. 2. obișnuință sau dispoziție a organismului de a suporta anumite medicamente sau substanțe. • (*biol.*) însușire a unor organisme de a trăi, de a se dezvolta în condiții nefavorabile de mediu. 3. admiterea unei mici abateri de la greutatea, măsura, calitatea, de la numărul obișnuit al unei mărfi etc. • (*tehn.*) diferența dintre dimensiunea maximă și cea minimă admisă în prelucrarea unui anumit material și valoarea prescrisă în norme și standarde a acestei dimensiuni. (<fr. *tolérance*, germ. *Toleranz*, lat. *tolerantia*)
- tolít** *s. n.* exploziv format de un derivat azotat al toluenului. (<fr. *tolite*)
- TOLO-** *elem.* „cupolă”. (<fr. *tholo-*, cf. gr. *tholos*)
- tolométru** *s. n.* turbidimetru. (<fr. *tholomètre*)
- tólos** *s. n.* 1. mormânt preistoric rotund, acoperit cu o cupolă. 2. (*ant.*) templu circular. (<fr., gr. *tholos*)
- tolú** *s. n.* balsam extras dintr-un arbore din America de Sud. (<fr., sp. *tolu*)
- toluén** *s. n.* hidrocarbură aromatică lichidă, incoloră, inflamabilă, din gudroanele de huilă, folosit ca solvent, la fabricarea unor coloranți, medicamente etc.; metilbenzen. (<fr. *toluène*)
- toluidină** *s. f.* amină, derivat al toluenului. (<fr. *toluidine*)
- tom**¹ *s. n.* volum dintr-o operă de proporții mai întinse; (*p. ext.*) carte, lucrare. (<fr. *tome*, lat. *tomus*)
- tom**² *v. tomo*².
- tomaháwk** /*tómähoc*/ *s. n.* secure mică folosită de indienii din America la aruncat, ca armă de luptă și vânătoare. (<engl. *tomahawk*)
- tomátá** *s. f.* pătlăgea roșie. (<germ. *Tomate*, fr. *tomate*)
- tombác** *s. n.* aliaj de cupru și zinc, de culoarea aurului, folosit sub formă de sârme, table etc. (<fr. *tombac*)
- tombál**, -ă *adj.* de mormânt; funerar. (<fr. *tombal*)
- tomberón** *s. n.* cutie cu fundul rotunjit, montată pe o osie cu două roți, la transportarea pe distanțe mici a materialelor de construcție, a gunoaielor etc. (după fr. *tombereau*)
- tómbolá** *s. f.* loterie cu obiecte. (<fr., it. *tombola*)
- tómbolo** *s. n.* limbă de nisip care unește o insulă litorală de țărm. (<it. *tombolo*)
- tomént** *s. n.* (*bot.*) totalitatea perilor scurți, deși; moi, care acoperă unele organe. (<fr., lat. *tomentum*)
- tomentós**, -oasă *adj. (bot.)* (despre organe) acoperit cu peri moi, catifelat, de culoare albă; (despre suprafețe anatomice) acoperit cu fibrele scurte și îndesate, semănând cu un puf. (<fr. *toментieux*, lat. *tomentosus*)
- tomie** *v. tomo*².
- tomilláres** /-lia-/ *s. n.* fitocenoză de arbuști din zona Mării Mediterane, cu plante aromate: cimbrul, rozmarinul, levănțica etc. (<fr. *tomillares*)
- tomism** *s. n.* doctrină teologică și filozofică a lui Toma d'Aquino, care a susținut armonia dintre știință, întemeiată pe rațiune, și religie, întemeiată pe credință. (<fr. *thomisme*)
- tomist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al tomismului. (<fr. *thomiste*)
- tomítán**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Tomis (Constanța). (<lat. *tomitanus*)
- TOMO-**, -tóm, -tomie *elem.* „țâiere”, „incizie”. (<fr. *tomo-*, *-tome*, *-tomie*, cf. gr. *tome*)
- tomofotografie** *s. f.* procedeu asemănător cu radiofotografia constând în a fotografia ecranul radioscopic pe care se proiectează imaginea obținută prin tomografie. (<fr. *tomographie*)
- tomograf** *s. n.* aparat pentru tomografii; planigraf, stratigraf. (<fr. *tomographe*)
- tomografie** *s. f.* 1. radiografie care permite obținerea de imagini de la diferite adâncimi ale plămânului sau ale unui alt organ; stratigrafie (3). 2. imagine astfel obținută prin tomografie (1). (<fr. *tomographie*)
- tomoniánie** *s. f.* 1. tendință malativă de a executa intervenții chirurgicale. 2. tendință patologică de a fi supus la intervenții chirurgicale. (<*tomo-* + *-manie*)

- tom-tóm** *s. n.* tobă mică în muzica modernă și de jazz. (<engl. *tom-tom*)
- ton¹** *s. n.* 1. sunet (muzical). • intervalul dintre două trepte alăturate ale gamei diatonice, echivalent cu două semitonuri. **O a da ~ul = a)** a stabili tonalitatea unei cântări vocale, cu diapazonul; **b)** a iniția ceva. 2. mlădiere, inflexiune a vocii, intonație. 3. fel de a-și exprima gândurile; fel de a fi, de a se purta. • atmosferă specifică din cuprinsul unei opere (literare). 4. nuanță a culorii (intr-un tablou). • culoare dominantă, tonalitatea generală a unui tablou. (<fr. *ton*, lat. *tonus*)
- ton²** *s. m.* pește osos mare, comestibil, din familia scombridae, din mările calde și temperate. (<fr. *thon*)
- ton³** *v. tonó-*
- tonadilla** /-li-a/ *s. f.* mic cântec comic, în Spania, care se intercala între actele unei piese de teatru. (<sp. *tonadilla*)
- tonaj** *s. n.* 1. masă, greutate a unui corp exprimată în tone. 2. capacitatea totală de încărcare a unei nave, exprimată în tone- registru. • greutatea maximă a încărcăturii pe care o poate suporta un vagon, un autocamion. (<fr. *tonnage*)
- tonál, -ă** *adj. 1.* (lingv.) referitor la ton. **O accent ~ =** accent de înălțime. 2. (muz.) referitor la tonuri, la tonalitate. **O sistem ~ =** sistem al tonurilor. 3. referitor la tonul, la nuanța culorilor. (<fr. *tonal*)
- tonalitate** *s. f. 1.* (muz.) complex de relații de natură armonică stabilit între sunetele modurilor major și minor cu sunetul principal (tonica). • gamă care stă la baza unei compoziții muzicale. 2. intonație, modulație a vorbirii. 3. nuanță a culorilor; ambianță cromatică a unei picturi. 4. trăsătură dominantă, notă specifică a unei scrieri, a gândirii, a unei stări sufletești etc. (<fr. *tonalité*)
- tonánt, -ă** *adj.* care tună, tunător. (<it. *tonante*, fr. *tonnant*, lat. *tonans*)
- tonáre** *s. f. 1.* acoperire a părților albe ale unei țipărituri executate în tipar plan cu un strat subțire de cerneală. 2. (fol.) virare (4). (după germ. *Tonen*)
- toná** *s. f.* unitate de măsură a masei, de 1000 kg. **O ~kilometru =** unitate de măsură pentru exprimarea volumului transporturilor efectuate pe calea ferată sau de către un autovehicul, cu greutatea de o tonă deplasată pe distanța de 1 km; ~registru = unitate de volum care măsoară capacitatea de încărcare a unei nave, de 2,8316 m³. (<fr. *tonne*)
- tondó** *s. n.* tablou mic de formă rotundă sau ovală. (<it. *tondo*)
- toném** *s. n.* (lingv.) fonem care se distinge doar prin ton. (<engl. *tonem*)
- tóner** *s. n.* pulbere de grafit, la copiatoare și imprimante laser pentru reproducerea documentelor. (<it. *toner*)
- tonétá** *s. f.* stand mic pentru comerțul stradal, unde se vând cărți, răcoritoare, dulciuri etc. (după fr. *tonnelet*)
- TONI-** *v. tonó-*
- tónic, -ă** *I. adj.* (despre vocale, silabe) pe care cade accentul. **O accent ~ =** accent muzical. (*p. ext.*) accent expirator sau de intensitate. **II. adj., s. n.** (medicament) care tonifică organismul, reface forțele; reconfortant, reconstituant, fortifiant; tonifiant. **III. s. f.** (muz.) treapta principală (întâi) a modurilor major și minor; acord pe această treaptă. (<fr. *tonique*, it. *tonico*)
- tonicardiác, -ă** *adj., s. n.* cardiotonic. (<fr. *tonicardíaque*)
- tonicitáde** *s. f. 1.* calitate a mușchilor sau a țesuturilor de a fi permanent elastice; tonus muscular. 2. (fig.) însușirea a ceea ce este tonic (II). (<fr. *tonicité*)
- tonie¹** *s. f.* tensiune, tonus. (<fr. *tonie*)
- tonie²** *v. tonó-*
- tonifiá** *vb. tr.* a tonifica. (<fr. *tonifier*)
- tonifiánt, -ă** *adj.* (și fig.) care tonifică; tonic (II). (<fr. *tonifiant*)
- tonificá** *vb. tr.* a întări, a fortifica (un țesut, un organism etc.); a tonifica. (<fr. *tonifier*)
- tonitrofobie** *s. f.* teamă patologică de tunete. (<engl. *tonitrophobia*)
- tonitruánt, -ă** *adj.* (despre voce) tunător, tonant. (<fr. *tonitruant*)
- TONO-/-TONI-, -tón, -tonie** *elem.* „tensiune, pulsație, presiune”; „inflexiune, accent”; „vigoare, fortificare”. (<fr. *tono-, toni-, -tone, -linie*, cf. gr. *tonos*)
- tonográf** *s. n.* tonometru înregistrator. (<engl. *tonograph*)
- tonografie** *s. f.* procedeu tonometric de înregistrare grafică a tensiunii intraoculare. (<tonograf + -ie)
- tonomát** *s. n.* aparat cu discuri muzicale care se schimbă automat prin introducerea unei fișe, în baruri și restaurante; juke-box. (< germ. *Tonomat*)
- tonometrie** *s. f. 1.* procedeu de determinare a greutății moleculare prin măsurarea tensiunii de vapori ai soluțiilor unor substanțe nevolatile. • studiu al soluțiilor bazat pe acest procedeu. 2. măsurare a tensiunii vasculare cu ajutorul a diverse aparate; măsurare a tensiunii intraoculare. (<fr. *tonométrie*, germ. *Tonometrie*)
- tonométru** *s. n.* instrument folosit în tonometrie. (<fr. *tonomètre*)
- tonoscóp** *s. n.* aparat folosit în tonoscopie. (<engl. *tonoscope*)
- tonoscopie** *s. f.* examen oftalmoscopic al pulsațiilor arterei retiniene, pusă în evidență printr-o presiune asupra globului ocular. (<fr. *tonoscopie*)
- tonotaxie** *s. f.* sensibilitate a organismelor vegetale sau animale la vibrațiile acrotice, cu reacție la schimbarea mediului înconjurător, tonotropism. (<fr. *tonotaxie*)
- tonotróp, -ă** *adj.* referitor la tonusul muscular. (<fr. *tonotrope*)
- tonotropism** *s. n.* tonotaxie. (<fr. *tonotropisme*)
- tonóu** *s. n.* figură acrobatică aeriană în care avionul execută o răsucire completă în jurul axului său longitudinal. (<fr. *tonneau*)
- TONSIL(O)-** *elem.* „amigdală”. (<fr. *tonsillo-*, cf. lat. *tonsillae*)
- tonsilá** *s. f.* amigdală (I). (<fr. *tonsille*)
- tonsilectomie** *s. f.* amigdalectomie. (<fr. *tonsillectomie*)
- tonsilítá** *s. f.* amigdalită. (<fr. *tonsillite*)
- tonsilotóm** *s. n.* amigdalotom. (<fr. *tonsillotome*)
- tonsilotomie** *s. f.* amigdalectomie. (<fr. *tonsillotomie*)
- tonsurá** *vb. tr., refl.* a(-și) face o tonsură, a se tunde cu tonsură. (<fr. *tonsurer*)
- tonsurá** *s. f.* ceremonie a tunderii părului din creștetul capului la consacarea unui călugăr catolic; locul, de formă rotundă, rămas fără păr în urma acestei ceremonii. (<fr. *tonsure*, lat. *tonsura*)
- tontíná** *s. f.* asociație în care fiecare membru contribuie la creșterea unui fond comun, din care se plătesc anual supraviețuitorilor rente crescânde. • rentă viageră. (<fr. *tonline*)
- tónus** *s. n.* 1. stare de funcționare a mușchilor sau a nervilor de repaus, în măsură a se modifica la intervenția diversilor excitanți. 2. (fig.) energie, vigoare. (<fr. *tonus*)
- top¹** *s. n.* clasament al preferențelor pentru unele spectacole, actori, bucăți muzicale. (<engl. *top*)
- top²** *s. n.* 1. semnal scurt care previne un auditoriu să noteze o indicație într-un moment precis. 2. (fv.) impuls de curent de scurtă durată, pentru sincronizare. (<engl., fr. *top*)
- TOP³(O)-, -tóp, -topie** *elem.* „loc, regiune, așezare”. (<fr. *topol-, -tope, -topie*, cf. gr. *topos*)
- topalgie** *s. f.* senzație dureroasă precis localizată. (<fr. *topalgie*)
- topanestezie** *s. f.* incapacitate de a localiza senzațiile tactile. (<engl. *topoanesthesia*)
- topáz** *s. n.* silicat natural de aluminiu și fluor, cristalizat, galben transparent, piatră (semi)prețioasă. (<fr. *topaze*, lat. *topazus*, germ. *Topas*)
- tópíc, -ă** *I. adj. 1.* referitor la un loc sau areal; local. 2. referitor la topică. 3. (despre nume) care denumește locuri, localități. **II. adj., s. n.** (medicament) care modifică local pielea sau mucoasele pe care se aplică. **III. s. n.** (lingv.) subiect al discursului definit ca „cel despre care se spune ceva”. **IV. s. f. 1.** (în retorica antică) studiul procedeeilor și al mijloacelor de argumentare generale, comune pentru expunerea unei teme. 2. ordinea cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în frază. • parte a sintaxei sau a stilistici care studiază această ordine. (<fr. *topique*, germ. *topisch* /ll/ *Topik*)
- topicalizá** *vb. tr.* (lingv.) a transforma în topic unul dintre constituenții frazei. (<fr. *topicaliser*)
- topie** *v. t o p³(o)-*
- topinambúr** *s. m.* plantă originară din America, cu

- rădăcini sub formă de tuberculi, pentru hrana porcilor; nap. (< fr. *topinambour*)
- topist**, -ă *s. m. f.* cel care alcătuiește un top¹. (< top¹ + -ist)
- TOPO** -v. t o p³(o)-.
- topobiont** *s. n.* organism caracteristic și dominant într-un biotop. (< fr. *topobionte*)
- topocentru** *s. n.* (astr.) locul de observație ca punct de origine. (< germ. *Topozentrum*)
- topoclimat** *s. n.* topoclimă. (< fr. *topoclimat*, rus. *topoklimat*)
- topoclimatologie** *s. f.* ramură a climatologiei care studiază topoclimatele. (< *topoclimat* + -logie)
- topoclimă** *s. f.* microclimă; topoclimat. (< lat. *topoclima*)
- topofobie** *s. f.* teamă patologică de anumite locuri (păduri, piețe etc.), care apare în anumite stări astenice. (< fr. *topophobia*)
- topogén**, -ă *adj.* (despre mlaștini) ale cărei plante și iși extrag substanțele nutritive necesare din apele înconjurătoare. (< germ. *topogen*)
- topogenéză** *s. f.* proces de formare și dezvoltare a configurației morfologice a organismelor în cursul ontogeniei. (< engl. *topogenesis*)
- topognozie** *s. f.* localizare a unei excitații percepute la suprafața tegumentelor. (< fr. *topognosie*)
- topograf**, -ă *s. m. f.* specialist în topografie. (< fr. *topographe*)
- topografie** *s. f.* 1. ramură a geodeziei, tehnica măsurătorilor și a calculului unor porțiuni mici ale suprafeței terestre văzute în plan orizontal, precum și tehnica reprezentării grafice a acestora. 2. relief, configurație a unui teren, a unui organism anatomic etc. 3. înfățișare, așezare a unui loc, a unui oraș etc. • descriere amănunțită a acestei înfățișări. 4. figură de compoziție, constând în descrierea cadrului de desfășurare a unei scene (un templu, peisaj). (< fr. *topographie*)
- topologic**, -ă *adj.* referitor la topologie. **O sistem** ~ = sistem mnemotehnic prin care ideile abstracte se corelează cu ideile concrete, familiare. (< fr. *topologique*)
- topologie** *s. f.* 1. ramură a matematicii care studiază deformațiile continue în geometrie și raporturile dintre teoria suprafețelor și analiza matematică. 2. (mat.) structură care se definește pe o mulțime de puncte cu ajutorul a unei părți a acesteia. (< fr. *topologie*)
- topologist**, -ă *s. m. f.* specialist în topologie. (< engl. *topologiste*)
- topometrie** *s. f.* ramură a topografiei, având ca obiect tehnica măsurătorilor și a calculului necesare întocmirii hărților și a planurilor. (< fr. *topométrie*)
- topometríst**, -ă *s. m. f.* topometru (I). (< *topometru* + -íst)
- topométru**, -ă **I.** *s. m. f.* specialist în lucrări de topometrie; topometríst. **II.** *s. n.* instrument în topometrie. (< fr. *topomètre*)
- toponím** *s. n.* nume propriu de loc; toponimic. (< fr. *toponyme*)
- toponímic**, -ă **I.** *adj.* referitor la toponimie. **II.** *s. n.* toponim. (< fr. *toponimique*)
- toponímie** *s. f.* 1. totalitatea numelor de locuri, a denumirilor geografice ale unei regiuni, țări etc. 2. ramură a lingvisticii care studiază toponimele; toponomastică. 3. parte a morfologiei medicale care indică poziția și locul organelor și al părților anatomice. (< fr. *toponymie*)
- toponimíst**, -ă *s. m. f.* specialist în toponimie. (< fr. *toponymiste*)
- toponomástic**, -ă **I.** *adj.* referitor la toponomastică. **II.** *s. f.* toponimie (2). (< fr. *toponomastique*, *l'IV* germ. *Toponomastik*)
- tópos** *s. n.* loc comun într-o creație literară, într-o literatură etc.; idee, temă, modalitate de tratare comună mai multor creații literare aparținând aceleiași gen, aceleiași sau mai multor literaturi. (< gr. *topos*)
- topotaxie** *s. f.* mișcare de orientare a plantelor în funcție de izvorul de excitație; topotropism. (< fr. *topotaxie*)
- topotíp** *s. n.* organism cu același habitat al tipului original. (< fr. *topotype*)
- topotropism** *s. n.* topotaxie. (< fr. *topotropisme*)
- topsin** *s. n.* (tenis *de masă*) lovitură a mingii de jos în sus, ușor oblic înainte. (după engl. *top-side*)
- tor¹** *s. n.* 1. toroid (2). 2. mulură convexă cu profil semicircular, la baza sau la capitelul unei coloane, la ancadramente. (< fr. *toie*)
- tór²**, -toáre *suf.* „(cel) care face“, „nume de agent“, „practicant al unei meserii“. (< fr. -teur, -trice, cf. lat. -lorem, -tricum)
- tóra** *s. f.* nume dat de evreii legii lui Moise și Pentateucului care o ține. (< fr. *thora*)
- TORAC(O)** *elem.* „torace“. (< fr. *thorac/o-*, cf. gr. *thorax*, -akos)
- toráce** *s. n.* 1. cavitate a corpului mărginită de vertebrele regiunii dorsale, coaste și stern, în care se află principalele organe ale sistemului respirator și circulator. 2. segment mijlociu al corpului insectelor, de care sunt legate picioarele. (< it. *torace*, lat., fr. *thorax*)
- toracectomie** *s. f.* (med.) rezecție a coastelor. (< fr. *thoracectomie*)
- toracentéză** *s. f.* puncție pleurală în scop explorator sau terapeutic. (< fr. *thoracentèse*)
- torácic**, -ă *adj.* referitor la torace. (< fr. *thoracique*)
- toraco-abdominál**, -ă *adj.* referitor la torace și abdomen. (< fr. *thoraco-abdominal*)
- toracodinie** *s. f.* nevralgie intercostală. (< fr. *thoracodynie*)
- toracometrie** *s. f.* măsurare a diametrelor și a perimetrului toracelui. (< fr. *thoracometrie*)
- toracoplastie** *s. f.* intervenție la plămân pentru a înlătura fistulele purulente sau părțile atacate de tuberculoză. (< fr. *thoracoplastie*)
- toracoscopie** *s. f.* pleuroscopie. (< fr. *thoracoscopie*)
- toracostomie** *s. f.* rezecție costală în vederea reducerii presiunii intratoracice. (< fr. *thoracostomie*)
- toracotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a cavității toracice. (< fr. *thoracotomie*)
- torbíid**, -ă *adj.* tulbure. (< it. *torbido*)
- torcrét** *s. n.* mortar din ciment și nisip. (< germ. *Torkret*)
- torcretá** *vb. tr.* a aplica, sub presiune, un mortar de ciment, de beton fin, pentru executarea plăcilor subțiri de beton armat, a unor tencuieli de calitate superioară. (< germ. *torkretieren*)
- torđánt**, -ă *adj.* (fam.) foarte caraghios, amuzant, comic. (< fr. *tordant*)
- torreadór** *s. m.* luptător cu taurii într-o coridă; torero. (< fr. *toréador*)
- torefiá** *vb. tr.* 1. a încălzi la foc direct unele produse (cafea, tutun) pentru a distruge anumite elemente dăunătoare sau pentru a le da o anumită aromă. 2. (teh.) a arde, a calcina, a prăji (minereuri). (< fr. *torréfier*)
- torént** *s. n.* 1. curs de apă temporar pe pantele repezi și neregulate ale munților și dealurilor, cu debit variabil, care curge impetuos peste crește, în urma ploilor mari sau după topirea bruscă a zăpezilor. 2. formă de relief care ia naștere ca urmare a acțiunii apelor torențiale. 3. (fig.) șuvoi, năvală. **O în** ~ = din belșug. (< fr. *torrent*, lat. *torrens*)
- torentiál**, -ă *adj.* 1. (despre ploii) cu mare debit de apă, repede și de scurtă durată; vijelios. • (despre o apă curgătoare) care are un curs violent, cu creșteri bruște de debit. 2. (fig.) impetuos, năvalnic. (< fr. *torrentiel*)
- toréro** *s. m.* toreador. (< sp. *torero*)
- toréútic**, -ă **I.** *adj.* referitor la toreație. **II.** *s. f.* 1. arta cizelării și a sculpturii în lemn, metal sau fildeș; arta sculpturii în bronz. 2. totalitatea obiectelor de podoabă specifice unui popor. (< fr. *toréutique*)
- toríc**, -ă *adj.* în formă de tor¹ (2). (< fr. *torique*)
- toríd**, -ă *adj.* excesiv de cald; dogoritor, fierbinte. **O zonă**, -ă = zonă de pe suprafața Pământului, între cele două tropice, cu temperaturi foarte mari tot timpul anului. (< fr. *torride*, lat. *torridus*)
- torít** *s. n.* silicat natural de toriu, puternic radioactiv. (< fr. *thorie*)
- tóriu** *s. n.* metal radioactiv nefisionabil, din grupa actinidelor, cenușiu, greu fuzibil, ductil. (< fr. *thorium*)
- toriumterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a toriului. (< fr. *thoriumthérapie*)
- torinós**, -oásă *adj.* referitor la colicile intestinale, cu caracter de colică. (< fr. *tormineux*, lat. *tormentosus*)

- torládá**¹ *s. f.* trombă de vânt cu o viteză foarte mare, care produce mari stricăciuni. (<fr. *tornade*, sp. *tornado*)
- torládá**² *s. f.* dedicație care încheia poezia trubadurilor și în care se relua o idee deja exprimată și unele versuri folosite mai înainte în aceeași piesă. (<fr. *torrada*)
- torloid** *s. n.* 1. suprafață prin rotirea unei curbe în jurul unei axe din planul ei și care o intersectează. • curbă paralelă asociată unei elipse. 2. corp solid mărginit de un toroid (1); tor (1). (<fr. *toroide*, germ. *Toroid*)
- toron**¹ *s. n.* 1. grup de fire subțiri răscucite împreună în același sens, un cablu metalic sau textil. 2. (*arhit.*) ciubuc mare, rotund, la extremitatea unei suprafețe drepte. (<fr. *toron*)
- toron**² *s. n.* emanație de toriu, izotop al radonului. (<fr. *thoron*)
- torpédo**¹ *s. n.* 1. perete care separă într-un vehicul local conducătorului de cel al motorului și pe care se fixează instrumentele de bord. 2. automobil descoperit, care poate fi închis printr-o capotă sau prin perdele laterale. 3. sistem de frână la unele vehicule care se bazează pe strângerea axei. 4. (*rar*) torpilă (1). (<fr. *torpédo*)
- torpédo**² *s. n.* salam gros din carne tocată, de porc și de vită, cu bucăți de slănină. (<sp. *torpedo*)
- torpid**, -ă *adj.* 1. leneș, molatic, încet, greoi. 2. (despre plăgi, leziuni etc.) fără tendință de vindecare sau agravare. (<fr. *torpide*, it. *torpido*, lat. *torpidus*)
- torpilă** *vb. tr.* 1. a ataca și a lovi cu torpile o navă, scufundând-o. • (*fig.*) a face să eșueze, a submina (o acțiune, un plan etc.). 2. a efectua o explozie comandată de la suprafață în interiorul unei găuri de sondă cu ajutorul unei torpile (3). (<fr. *torpiller*)
- torpilă** *s. f.* 1. pește marin cartilaginos, din familia calcanului, capabil să producă descărcări electrice la atingere; torpedo (4). 2. proiectil submarin autopropulsat, lansat și dirijat împotriva navelor. 3. recipient cu exploziv pentru torpilări (2) în mine. (<fr. *torpille*)
- torpilór**, -oáre *I. adj.* (despre nave, avioane, submarine) înzestrat cu instalații lanstorpilice. **II. s. n.** navă militară de tonaj mic, rapidă, dotată cu instalații de lansare a torpilelor. **III. s. m.** marinar specializat în manevrarea și lansarea torpilelor. (<fr. *torpilleur*)
- torpoáre** *s. f.* toropeală, láncezeală; somnolență. (<fr. *torpeur*, lat. *torpor*)
- torques** /tór-veș/ *s. n.* colier, colan metalic, în formă de torsadă terminat cu două ornamente. (<lat. *torques*)
- torr** *s. m.* unitate de măsură a presiunii egală cu presiunea exercitată de o coloană de mercur înaltă de 1 mm pe o suprafață de 1 cm². (<fr. *torr*)
- tors** *s. n.* 1. parte superioară a corpului uman, fără cap și fără membre. 2. sculptură care reprezintă o asemenea parte. (<fr. *torse*, it. *torso*)
- torsadá** *vb. tr.* a răsuci un fir în jurul unei axe, alta decât cea proprie. (<fr. *torsader*)
- torsadá** *s. f.* 1. (*arhit.*) motiv ornamental care imită o frânghie răscucită. 2. franj răscucit în spirală, care ornează draperii, perdele etc. (<fr. *torsade*)
- TORSIO** -elem. „deformație, torsiune”. (<fr. *torsio*-, cf. lat. *torsio*)
- torsiográf** *s. n.* torsiometru înregistrator. (<fr. *torsio-graphie*)
- torsiogramă** *s. f.* grafic înregistrat la torsiograf. (<fr. *torsiogramme*)
- torsiométru** *s. n.* 1. instrument pentru măsurarea deformației la torsiune a diferitelor metale. 2. aparat pentru determinarea rezistenței hârtiei la torsiune. 3. instrument pentru determinarea numărului de răscuciri pe o anumită lungime a unui fir textil. (<fr. *torsiomètre*)
- torsioná** *vb. I. tr., refl.* a (se) răscuci; (*p. ext.*) a (se) deforma. **II. tr.** a prelucra un material prin răscucire. (după engl. *torsion*)
- torsionál**, -ă *adj.* referitor la torsiune. (<engl. *torsional*)
- torsiúne** *s. f.* 1. răscucire. • (*text.*) indice care arată gradul de torsiune a unui semitor, exprimat prin numărul de răscuciri pe unitatea de lungime. 2. (*mat.*) calitatea caracteristică a curbelor (din spațiu). 3. scrântitură, luxație. (<fr. *torsion*, lat. *torsio*)
- torsór** *s. m.* (*mat.*) sistem de vectori glisanți. (<fr. *torseur*)
- torsón** *s. n.* bucată de cârpă, de vată etc. (<fr. *torchon*)
- tort** *s. n.* prăjitură mare (rotundă) din mai multe straturi
- de aluat și umplută cu cremă, cu dulceață etc. (<germ. *Torte*)
- torticolis** *s. n.* reumatism localizat la mușchii cefei, care face ca mișcările gâtului să devină anevoioase și dureroase. (<fr. *torticolis*)
- tortilla** *s. f.* plăcintă din porumb, în America de Sud. (<sp., fr. *tortilla*)
- tortonian**, -ă *adj.* (*s. n.* (din) subetajul celui de-al doilea etaj mediteranean al miocenului. (<fr. *ortonien*)
- toruós**, -oásă *adj.* 1. răscuit în spirală; cu curbe reperi. • (*fig.*) despre exprimare, gândire) întortocheat, încălțit, complicat; penibil. 2. (*fig.*) despre acțiuni, fapte) ascuns, viclean. (<fr. *torueux*, lat. *tortuosus*)
- tortuozitate** *s. f.* stare a ceea ce este tortuos. • caracteristică a unor rețele de canale capilare din masa rocilor de a prezenta sinuozități și întortocheri. (<fr. *tortuosité*)
- tortură** *vb. tr.* 1. a supune la torturi; a chinui, a schingiui. • (*fig.*) despre stări sufletești) a obseda, a frământa mintea, a neliniști. 2. (*fig.*) a forța (sensul), a stâlci (limba, stilul etc.). (<fr. *torturer*)
- torturánt**, -ă *adj.* care torturează. (<fr. *torturant*)
- tortură** *s. f.* 1. suferință fizică, chin; caznă, schingiuire. 2. (*fig.*) frământare, zbucium, durere, suferință morală. (<fr. *torture*, lat. *tortura*)
- tórță** *s. f.* 1. faclă, făclie, 2. tip de descărcare electrică asemănătoare unei flăcări, care apare pe conductoarele de înaltă frecvență. (<it. *torcia*, după fr. *torché*)
- torționár**, -ă *I. adj.* care servește pentru tortură; chinuitor. **II. s. m.** cel care aplică tortura; călău, gâde. (<fr. *torcionistaire*)
- tóry** *s. m. inv.* membru al partidului conservator din Anglia. (<engl. *tory*)
- toscán**, -ă *I. adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Toscana. **II. adj. ordin** ~ = ordin arhitectonic roman imitat după ordinul doric, printr-o mare simplitate, cu aspect de robustețe puțin greoaie. • (*s. n.*) dialect vorbit în Toscana, baza limbii italiene moderne. (<fr. *toscan*, it. *toscano*)
- total**, -ă *I. adj.* care cuprinde totul; întreg, complet, deplin. **II. s. n.** 1. (*mat.*) rezultatul unei adunări; sumă. • cantitate întreagă. 2. totalitate, ansamblu. (<fr. *total*)
- totalitár**, -ă *adj.* (despre stare, regimuri și concepții politice) care aplică sau preconizează dictatura unei minorități, majoritatea populației fiind lipsită de drepturi și de libertăți. (<fr. *totalitaire*)
- totalitarism** *s. n.* regim, concepție politică totalitară. (<fr. *totalitarisme*)
- totalitate** *s. f.* cantitate totală. • tot, întreg, ansamblu. (<fr. *totalité*)
- totalizá** *vb. tr.* 1. a face totalul, a aduna. • a însuma. 2. a generaliza, a sintetiza. (<fr. *totaliser*)
- totalizánt**, -ă *adj.* totalizator. (<fr. *totalisant*)
- totalizátor**, -oáre *I. adj.* care totalizează; totalizant. **II. s. n.** 1. aparat care servește să totalizeze mecanic mai multe numere. 2. element principal al mașinii de calculat prin care se asigură înregistrarea, însumarea sau scăderea cifrelor introduse. (<fr. *totalisateur*)
- totalménite** *adv.* complet, în întregime. (<it. *totalmente*, fr. *tolement*)
- totém** *s. n. /s. m.* 1. animal, plantă, obiect considerat la unele populații primitive ca strămoș și protector al populației respective și venerat ca atare. 2. imagine, reprezentată sculptural, a unui totem (1). (<fr. *totem*)
- totemism** *s. n.* credință bazată pe cultul totemurilor. (<fr. *totémisme*)
- totemíst**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al totemismului. (<fr. *totemiste*)
- totonácá** *s. f.* limbă din familia maia vorbită în Mexic. (<fr. *totonaque*)
- tot-terén** *adj. inv.* (despre autovehicule) echipat astfel încât să poată circula, cu aceeași performanțe, pe orice teren. (după fr. *tout-terrain*)
- TOX(I)-, -toxie / TOXIC(O)-/TOXO-** elem. „otrăv, toxină”. (<fr. *toxil-*, -toxie, *toxicol-*, *toxol-*, cf. gr. *toxon*, *toxikon*)
- toxalbuminá** *s. f.* substanță albuminoidă toxică, din bacterii. (<fr. *toxalbumine*)
- toxárh** *s. n.* (*ant.*) comandant al unei trupe de ostași înarmați cu arcuți, care apărau orașele de jafuri și recoltele de distrugere. (<fr. *toxarches*)

toxemie *s. f.* răspândire a unei toxine prin sânge, în tot corpul. (<fr. *toxémie*)

toxialimentar, -ă *adj.* referitor la intoxicația alimentară. (<fr. *toxi-alimentaire*)

tóxic, -ă I. *adj.* (despre substanțe) care produce intoxicare, otrăvire; otrăvitor. II. *s. n.* otrăvă. (<fr. *toxique*, lat. *toxicus*)

TOXIC(O)- v. tox(i)-

toxicitate *s. f.* proprietate a unei substanțe, a unui mediu etc. de a fi toxic. • proprietate a unor microbi de a elibera toxine dăunătoare organismului. (<fr. *toxicité*)

toxicofobie *s. f.* toxofobie. (<fr. *toxicophobie*)

toxicofór, -ă *adj.* (despre viețuitoare) care poartă substanțe toxice. (<fr. *toxicophore*)

toxicológ, -ă *s. m. f.* specialist în toxicologie. (<fr. *toxicologue*)

toxicologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază substanțele toxice și acțiunea lor asupra organismului. (<fr. *toxicologie*)

toxicomán, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de toxicolomanie. (<fr. *toxicomane*)

toxicomanie *s. f.* obișnuință morbidă de a consuma substanțe toxice sau stupefiante. (<fr. *toxicomanie*)

toxicóză *s. f.* tulburare gravă de toxiiinfecție la sugari, care se manifestă prin diaree, vomă, denutriție etc. (<fr. *toxicose*)

-toxic v. tox(i)-

toxigén, -ă *adj.* care produce toxine. (<fr. *toxigène*, germ. *toxigen*)

toxiinfecție *s. f.* infecție datorată acțiunii unor toxine secrete de microbi asupra organismului. O ~ alimentară = infecție provocată de alimente contaminate cu substanțe toxice. (<fr. *toxi-infection*)

toxiinfecțios, -oasă *adj.* care este în același timp toxic și infecțios. (<fr. *toxi-infectieux*)

toxină *s. f.* substanță organică cu acțiune toxică produsă de bacterii, de unele ciuperci etc. (<fr. *toxine*)

toxinemie *s. f.* intoxicație generală a organismului cu toxine microbiene, fără trecerea microbilor în sânge. (<fr. *toxinémie*)

toxinogenéză *s. f.* elaborare de toxine. (<fr. *toxino-genése*)

toxinoterapie *s. f.* tratament cu ajutorul unor toxine. (<fr. *toxinothérapie*)

TOXO- v. tox(i)-

toxofobie *s. f.* teamă patologică de otrăvuri; toxicofobie. (<fr. *toxophobia*)

toxónă *s. f.* produs analog toxinelor, secretat de bacterii. (<fr. *toxone*)

toxoplásmă *s. f.* protozoar parazit unicelular, fără pigment, care se întâlnește în leucocitele vertebrălor și uneori în hematii. (<fr. *toxoplasme*)

toxoplasmóză *s. f.* parazitoză la vertebrate, produsă de toxoplasmă, având o evoluție variabilă. (<fr. *toxoplas-mose*)

toy-terriér *s. m.* câine mic de pază, cu simțul auditiv foarte dezvoltat. (<engl. *toy-terrier*)

trabácol *s. n.* navă de cabotaj cu vele, în Marea Adriatică. (<fr., it. *trabacolo*)

trabécul *s. m.* (*anat., bot.*) formație fibroasă cu rol de legătură sau de delimitare a unei cavități. (<fr. *trabécule*, lat. *trabecula*)

trabúce *s. n.* țigară de foi. (<germ. *Trabuko*)

trac *s. n.* stare emotivă de care sunt cuprinse unele persoane (mai ales actorii) înainte de a apărea în fața publicului, a unor examinatori. (<fr. *trac*)

trac, -ă I. *adj.* *s. m. f.* (locuitor) din Tracia. II. *adj.* care aparține tracilor; tracic. • (*s. f.*) limbă indo-europeană, vorbită în antichitate, în Dacia și în Pen. Balcanică. (<lat. *thracus*)

tracasá *vb. tr.* a săcăi, a plictisi, a supăra pe cineva. (<fr. *tracasser*)

tracasánt, -ă *adj.* care tracasează. (<fr. *tracassant*)

trachinide *s. n. pl.* familie de pești teleosteeni: dracul-de-mare, dragonul. (<lat. *trachinidae*)

trácic, -ă *adj.* trac (II). (<lat. *thracicus*)

tracológ, -ă *s. m. f.* specialist în tracologie. (<tracologie)

tracologie *s. f.* disciplină a istoriei care studiază civilizația și limba tracilor. (<fr. *thracologie*)

tracomán, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al tracomaniei. (<tracomanie)

tracomanie *s. f.* exagerare a importanței tracilor în elucidarea unor probleme de istorie, cultură etc. (<fr. *thracomanie*)

tractá *vb. tr.* a exercita o forță de tracțiune asupra unui vehicul. (<fr. *tracter*)

tractór *s. n.* I. vehicul automotor cu mare putere de tracțiune, folosit pentru a remorca sau a pune în acțiune diverse unelte, mașini sau vehicule. 2. ~ de sudare = cărucior autopropulsat la sudarea automată pe lungimi mari. (<fr. *tracteur*)

tractorist, -ă *s. m. f.* conducător al unui tractor. (<fr. *tractoriste*)

tractotóm *s. n.* instrument folosit în tractotomie. (<fr. *tractotome*)

tractotomie *s. f.* secționare a unui tractus de fibre nervoase. (<fr. *tractotomie*)

tractrice *s. f. (mat.)* curbă plană având proprietatea ca, în fiecare punct al ei, segmentul de tangentă cuprins între punctul de tangentă și intersecția tangentei cu o dreaptă fixă să aibă lungimea constantă. (<germ. *Traktrix*)

tractus *s. n. (anat.)* ansamblu de fibre sau organe dispuse în serie. (<fr., lat. *tractus*)

tracțiúne *s. f.* 1. deplasare înainte a unui vehicul cu ajutorul unei forțe exterioare. O forță de ~ = forță care pune în mișcare un vehicul. 2. (în teoria elasticității) mod de lucru al unui corp supus acțiunii unei forțe care tinde a-l lungi. 3. mișcare de gimnastică, ridicarea corpului suspendat de o bară, de inele etc. sau întins pe sol, cu ajutorul brațelor. 4. (*ferov.*) serviciu care dirijează locomotivele și personalul de conducere. (<fr. *traction*)

tradescántia *s. f.* plană decorativă de apartament, cu frunze ovale policrome, originară din America de Sud. (<lat., fr. *tradescantia*)

trade-union /treid-iú-/ *s. n.* organizație sindicală muncitorească în Marea Britanie. (<engl. *trade union*)

trade-unionism *s. n.* curent reformist în mișcarea muncitorească potrivit căruia lupta clasei muncitoare trebuie să se rezume la revendicări economice. (<fr. *trade-unionisme*, engl. *trade unionism*)

trade-unionist, -ă *adj.* *s. m. f.* (membru) al trade-union-ului. (<fr. *trade-unioniste*)

tradiție *s. f.* ansamblu de concepții, obiceiuri, credințe, cunoștințe, datini etc. moștenite și transmise din generație în generație, trăsătură specifică a unui grup social (popor, națiune etc.). • datină, uzanță, obicei. • informație privitoare la fapte ori evenimente din trecut, transmisă oral. (<fr. *tradition*, lat. *traditio*)

tradițional, -ă *adj.* păstrat prin tradiție; care ține de tradiție. (<fr. *traditionnel*)

tradiționalism *s. n.* atașament față de tradiție. • orientare social-politică și culturală îndreptată spre considerarea nediferențiată, necritică a valorilor tradiției. • tendință, mai ales în planul culturii, de suprasolicitare a elementelor tradiției, înțelegere ca valori de sine, fără selecționare critică și fără interpretarea lor prin prisma noilor valori produse de evoluția social-culturală. (<fr. *traditionnalisme*)

tradiționalist, -ă *adj.* (și *s.*) care respectă tradiția; conformist, conservator; adept al tradiționalismului. (<fr. *traditionaliste*)

traducător, -oare *s. m. f.* cel care traduce un text dintr-o limbă în alta. (după fr. *traducteur*)

trăduce *vb. I. tr.* 1. a transpune dintr-o limbă în alta; a tălmăci. • (*spec.*) a restabili un text telegrafic pe baza semnalelor recepționate. 2. (*fig.*) a exprima, a reda (prin artă). 3. a ~ în viață = a înălța, a pune în aplicare. 4. (*tehn.*) a transforma o mărime de o anumită natură într-o mărime de o altă natură. 5. (*jur.*) a cita în fața justiției, a da în judecată. 6. (*fam.*) a înșela (în dragoste). II. *tr., refl.* a (se) manifesta, a (se) exprima (prin). (<lat. *traducere*, după fr. *traduire*)

trăducere *s. f.* acțiunea de a traduce; (*concr.*) scriere cuprinzând o transpunere dintr-o limbă în alta. • interpretare. (<trăduce)

trăductibil, -ă *adj.* 1. care poate fi tradus. 2. (*fig.*)

- care poate fi redat prin alte mijloace, explicat, interpretat. (după fr. *traduisible*)
- traductologie** *s. f.* știința traducerilor. (< *tractiv* / *bil* + *-logie*)
- tractiv** *s. n.* 1. dispozitiv al unui sistem cu reglare automată care transformă în semnal unificat o mărime pentru a putea fi măsurată cu o altă mărime. 2. organ al unui aparat telegrafic sau al unui receptor Morse care traduce impulsurile electrice primite în semnale sonore sau vizuale. 3. (*cih.*) dispozitiv la care alfabetul de ieșire este diferit de cel de intrare. (< fr. *tracteur*)
- traducție** *s. f.* poliptoton. (< lat. *tractio*)
- trafalgar** *s. n.* covoraș cu subiecte orientale naive. (< *Trafalgar*, n.pr.)
- trăfă** *s. f.* transformator de curent electric. (< germ. *Trafo*)
- trafic** *s. n.* 1. transport de mărfuri sau de persoane pe o anumită cale de comunicație și la un interval de timp dat. • comerț ilicit. ○ ~ *de influență* = negociere a trecerii de care se bucură cineva pe lângă o persoană influentă. 2. totalitatea legăturilor de telecomunicație stabilite într-un anumit interval de timp, cu anumite mijloace tehnice și în condiții date. (< fr. *trafic*)
- trafică** *vb. intr.* a face trafic (cu o marfă ilicită). (< fr. *trafiquer*)
- traficant**, -ă *s. m. f.* cel care face comerț ilicit. (< fr. *trafiquant*)
- trafor** *s. n.* ornament arhitectural perforat care înlocuiește sau maschează o tâmplărie. (< it. *traforo*)
- traforaj** *vb. tr.* a face lucrări de traforaj. (< it. *traforare*)
- traforaj** *s. n.* 1. decupare de piese sau de figuri artistice dintr-o placă subțire de lemn, cu o pânză de ferăstrău foarte îngustă și subțire; traforare. 2. unelte pentru traforare. • piesă traforată. (< *trafora* + *-aj*)
- traforetă** *s. f.* șablon de trasare în confecții, la croit. (< it. *traforetto*)
- tragacânt** I. *s. m.* plantă decorativă și furajeră din Asia, care produce o rășină asemănătoare cu cauciucul. II. *s. n.* gumă, ca liant pentru pilule, tablete, dulciuri. (< fr. *tragacantha*)
- tragedian**, -ă *s. m. f.* actor de tragedie. (< fr. *tragédien*)
- tragedie** *s. f.* 1. specie a genului dramatic a cărei acțiune prezintă personaje în luptă cu viața și cu pasiunile omenești, având un deznodământ fatal, care stârnește sentimente de milă și durere. 2. întâmplare zguduitoare; catastrofă. • (*fig.*) zbucium, suferință. (< fr. *tragédie*, lat. *tragoedia*, it. *tragedia*)
- TRAGI-** *elem.* „tragic”. (< lat. *tragicus*, gr. *tragikos*)
- tragic**, -ă I. *adj.* 1. referitor la tragedie, cu caracter de tragedie. 2. (*fig.*) zguduitor, jalnic, funest. • (*fam.*) care provoacă neplăceri mari; catastrofal. II. *s. n.* categorie estetică, sentiment de milă și durere inspirat de înfrângerea sau pierrea, în urma unor împrejurări vitrege, a unor eroi, idealuri sau categorii sociale valoroase. ○ a lua în ~ = a acorda unei întâmplări o gravitate exagerată. III. *s. m.* autor de tragedii. (< fr. *tragique*, lat. *tragicus*)
- tragicomedie** *s. f.* 1. operă dramatică în care elementele tragice se îmbină cu incidente comice, având un deznodământ fericit. 2. (*fig.*) întâmplare care prezintă un amestec de elemente serioase și hazlii. (< fr. *tragi-comédie*, lat. *tragicomoedia*)
- tragicomic**, -ă I. *adj.* referitor la tragicomedie. II. *s. n.* categorie estetică, existența simultană a tragicului și a comicalului. (< fr. *tragi-comique*)
- tragism** *s. n.* caracter grav, tragic; situație tragică. (< rus. *tragizm*)
- trăgus** *s. n.* proeminență mică a cartilajului pavilionului urechii, înaintea conductului auditiv extern. (< fr. *tragus*)
- TRAHE(O)-** *elem.* „trahee”. (< fr. *trachéol-*; cf. gr. *tracheia*)
- traheal**, -ă *adj.* referitor la trahee, al traheii; traheean. (< fr. *trachéal*)
- trahéan**, -ă *adj.* traheal. (< fr. *trachéen*)
- trahée** *s. f.* I. tub din inele cartilajinoase, al aparatului respirator, care leagă laringele de bronhii. 2. fiecare dintre tubulețele subțiri care formează aparatul respirator al insectelor. 3. vas capilar prin care circulă seva la plantele lemnoase. (< fr. *trachée*)
- trahieidă** *s. f.* (*bot.*) vas lemnos unicelular prin care circulă seva brută. (< fr. *trachéide*)
- trahieită** *s. f.* inflamație a mucoasei traheii (1). (< fr. *trachéite*)
- TRAHEL(O)-** *elem.* „col uterin”. (< fr. *trachéol-*; cf. gr. *trachelos*, gât)
- trahelism** *s. n.* contracție spasmodică a mușchilor colului uterin. (< fr. *trachélisme*)
- traheloplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a colului uterin. (< fr. *trachéoplastie*)
- trahelotomie** *s. f.* incizie a colului uterin. (< fr. *trachélotomie*)
- traheobacterioză** *s. f.* boală a plantelor provocată de unele bacterii care trăiesc în vasele conducătoare, împiedicând circulația sevei. (< fr. *trachéobacteriose*)
- traheobronhoscopie** *s. f.* explorare directă a traheii și a bronhiilor cu ajutorul unui tub introdus pe cale bucală sau prin orificiul unei traheotomii. (< fr. *trachéobronchoscopie*)
- traheobronșită** *s. f.* inflamație a traheii și a bronhiilor, manifestată prin tuse, cu sau fără expectorație. (< fr. *trachéobronchite*)
- traheofite** *s. f. pl.* plante superioare cu un țesut conductor bine dezvoltat: pteridofitele, gimnospermele și angiospermele. (< fr. *trachéophytes*)
- traheomalacie** *s. f.* ramolism al cartilajelor traheale. (< fr. *trachéomalacie*)
- traheomicoză** *s. f.* boală a plantelor, cauzată de unele ciuperci, care astupă vasele conducătoare, provocând vestejiri totale. (< fr. *trachéomycose*)
- traheopatie** *s. f.* afecțiune a traheii. (< fr. *trachéopathie*)
- traheoplastie** *s. f.* plastică cu grefon cutanat sau osos a traheii. (< fr. *trachéoplastie*)
- traheorafie** *s. f.* sutură a traheii. (< fr. *trachéorrhaphie*)
- traheoscóp** *s. n.* instrument folosit în traheoscopie. (< fr. *trachéoscope*)
- traheoscopie** *s. f.* examen endoscopic al traheii. (< fr. *trachéoscopie*)
- traheostenoză** *s. f.* îngustare, strâmtare a traheii. (< fr. *trachéosténose*)
- traheotóm** *s. n.* instrument folosit în traheotomie. (< fr. *trachéotome*)
- traheotomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a traheii pentru a restabili respirația. (< fr. *trachéotomie*)
- trahit** *s. n.* rocă efuzivă, cu structură porfirică, având compoziția sienitului. (< fr. *trachyte*)
- trahóm** *s. n.* boală de ochi contagioasă, datorată unui virus, manifestată prin granulații cenușii, rotunde, pe fața internă a pleoapelor, conjunctivită granuloasă. (< fr. *trachome*)
- trahomatós**, -oasă *adj. s. m. f.* (suferind) de trahom. (< fr. *trachomateux*)
- traiect** *s. n.* distanță de străbătut între două puncte determinate; traseu, parcurs. • traseu liniar pe care se situează un mușchi, un nerv, o arteră etc. • traiectorie. (< lat. *traiectus*, după fr. *trajet*)
- traiectorie** *s. f.* curbă deschisă de centrul de greutate al unui mobil; (*p. ext.*) reprezentare grafică a unei astfel de curbe. • drum parcurs în spațiul de un corp în mișcare; traiect, parcurs. • (*mat.*) curbă având o proprietate dată. (< fr. *trajectoire*)
- trăilă** *s. f.* pod plutitor care alunecă de-a lungul unui cablu. (< fr. *traille*)
- traină** *vb. tr.* (*mar.*) a târi pe fundul apei un cablu metalic, cu capetele fixate pe două corpuri plutitoare, pentru a agăța corpuri scufundate sau pentru a căuta obstacole submarine și a le determina poziția. (< fr. *trainer*)
- trăină** *s. f.* cablu metalic pentru trainare. (< fr. *traîne*)
- trainer** /tréi-nâr/ *s. m.* (*sport*; *rar*) antrenor. (< engl. *trainer*)
- trăining** *s. n.* (*sport*; *rar*) antrenament. (< engl. *training*)
- trámă** *s. f.* 1. fir de mătase prin răsucirea a cel puțin două fire, ca bățulă. 2. ansamblu de străzi pe care se concentrează traficul principal într-un teritoriu urban. 3. (*constr.*) distanță dintre grinzii. 4. subiectul propriu-zis al unei opere literare, al unei piese de teatru, al unui film; acțiunea, intriga, canavaua pe care se țin evenimentele operii respective. 5. (*biol.*) ansamblu de elemente, osatură sau partea rezistentă a unui țesut. 6. (*fig.*) intrigă, uneltire, complot. (< fr. *trame*, lat. *trama*)
- trambală** *vb. tr., refl.* (*fam.*) a (se) deplasa dintr-o parte în alta. (după fr. *trambaler*)
- trambulină** *s. f.* instalație specială pentru sărituri în

- apă, cu schiurile etc. (după germ. *Trampolin*, it. *trampolino*)
- trancár** *s. n.* vehicul tras de cai, în trecut, pentru transportul în comun, în orașe. (<engl. *tram-car*)
- traminer** /-nár/ *s. n.* soi de viță de vie, din Germania, cu ciorchini cilindrici, cu boabe mici, roz. • vinul obținut. (<germ. *Traminer*)
- trantomána** *s. f.* vânt rece și violent dinspre Alpi spre Marea Mediterană. (<it. *tramontana*)
- tramp** *s. n.* navă comercială pentru transportul de mărfuri, care navighează din port în port pentru a fi închiriată. (<engl. *tramp*)
- trampá** *vb. tr. 1.* a stropi cu un lichid; a îmbiba cu un lichid. • a însiroa un tort. 2. (*tehn.*) a înmuia (ceva) scufundându-l într-un lichid. • a aplica pasta inflamabilă pe bețele de chibrit. (<fr. *tremper*)
- trámping** *s. n.* transport de mărfuri cu nave care navighează din port în port, fără un itinerar fix. (<engl. *tramping*)
- tranpolino** *s. n.* (*sport*) salturi la plasa elastică. (<it. *trampolino*)
- tramvá** *s. n.* vehicul de transport în comun cu tracțiune electrică, care rulează pe șine metalice. (<fr., engl. *tramway*)
- tranchét** *s. n.* bucată de lemn care amortizează loviturile și frecările bordajului unei nave acostate de chei sau de o altă navă. (<fr. *tranchet*)
- tranchilizá** *vb. tr., refl.* a (se) liniști, a (se) calma. (<fr. *tranquilliser*)
- tranchilizánt** -ă *adj. s. n.* (medicament) care liniștește, relaxează, calmant. (<fr. *tranquillisant*)
- TRANS-/TRANZ-** *pref.* „dincolo (de)”, „peste”, „prin”. (<fr. *trans-*, cf. lat. *trans*)
- transafricán** -ă *adj. s. n.* (șosea) care traversează Africa. (<fr. *transafricain*)
- transalpin** -ă *adj.* dincolo de Alpi. (<fr. *transalpin*)
- transamazonián** -ă *adj. s. n.* (șosea) care traversează Amazonia de la est la vest. (<fr. *transamazonien*)
- transamericán** -ă *adj. s. n.* (șosea) care traversează America. (<fr. *transamericain*)
- transamináre** *s. f.* reacție chimică în cadrul metabolismului constând în transferul reversibil al grupului amino către diverși aminoacizi. (după fr. *transamination*)
- transaminázá** *s. f.* enzimă care efectuează transaminare. (<fr. *transaminase*)
- transandin** -ă *adj.* care traversează Anzii. (<fr. *transandin*)
- transarábic** -ă *adj. s. n.* (șosea) care traversează Pen. Arabică. (<fr. *transarabique*)
- transasiátic** -ă *adj.* care traversează Asia. (<fr. *transasiatique*)
- transatlántic** -ă *I. adj. 1.* dincolo de Oc. Atlantic. 2. care traversează Oc. Atlantic. *II. s. n.* pachet care face curse între cele două țărmuri ale Atlanticului. (<fr. *transatlantique*)
- transaustralián** -ă *adj. s. n.* (șosea) care traversează Australia. (<fr. *transaustralien*)
- tránsă** *s. f.* stare de pierdere a voinței în care se află o persoană supusă hipnozei. (<fr. *trance*)
- transbordá** *vb. I. tr.* a trece călători, mărfuri dintr-un vapor, tren etc. în altul. • a trece ca un transbordor un vehicul terestru de pe calea lui pe altă cale cu care nu are legătură directă. *II. intr.* a schimba trenul sau alt vehicul. (<fr. *transborder*)
- transbordór** *I. s. n. 1.* platformă deplasabilă pe șine care servește la mutarea vehiculelor feroviare, de pe o linie pe alta. 2. navă pentru transbordări. *II. adj. pod* ~ = platformă suspendată, prin cabluri, servind la trecerea peste un curs de apă. (<fr. *transbordeur*)
- transcalculáre** *s. f.* calculul coordonatelor rectangulare ale punctelor de pe teren, prin trecerea de la un sistem de coordonare la un altul. (<trans- + *calculare*)
- transcanadián** -ă *adj. s. n.* (drum) care străbate Canada. (<engl. *transcanadian*)
- transcarpátic** -ă *adj.* transcarpatin. (<trans- + *carpatic*)
- transcarpatín** -ă *adj.* dincolo de Carpați; transcarpatin. (<fr. *transcarpatin*)
- transcaucazián** -ă *adj. 1.* la sud de munții Caucaz. 2. care străbate Caucazul. (<fr. *transcaucasien*)
- transceíver** /transivár/ *s. n.* aparat de emisie-recepție folosit de radioamatori. (<engl. *transceiver*)
- transcénde** *vb. tr. 1.* a depăși un anumit nivel, stadiu, a trece dincolo de... 2. (*fil.*) a depăși limita cunoașterii experimentale, a realității perceptibile. (<fr. *transcender*, lat. *transcendere*)
- transcéndent** -ă *adj. 1. (fil.)* care se află dincolo de orice domeniu dat, de lumea materială. • (la Kant) de dincolo de limitele cunoașterii experimentale; inaccesibil cunoașterii bazate pe experiență, care depășește limitele realității. 2. (*mat.*; despre numere) care nu poate fi rădăcina unui polinom cu coeficienți raționali; (despre ecuații) care nu se poate scrie sub forma unui polinom egalat cu zero. (<fr. *transcendant*, lat. *transcendens*)
- transcéndental** -ă *adj. 1. (în fil. scolastică)* referitor la atribuțiile care depășesc categoriile lui Aristotel prin caracterul lor general valabil pentru oricare existență. 2. (la Kant, referitor la formele apriorice ale cunoașterii) care premerge experienței și o condiționează. 3. care este deasupra lumii reale. (<fr. *transcendental*)
- transcéndentalism** *s. n. 1.* concepție sau atitudine gnosologică care susține posibilitatea unei cunoașteri apriorice, căutând să determine condițiile unei astfel de cunoașteri. 2. curent filozofic american, printr-un misticism panteist, care critică de pe poziții romantice capitalismul, propunând rezolvarea problemelor sociale prin autoperfecționarea morală. (<fr. *transcendentalisme*)
- transcéndentalíst** -ă *adj. s. m. f.* (adept) al transcendentismului. (<fr. *transcendentaliste*)
- transcéndentalizá** *vb. tr.* a atribui caracter transcendent. (<engl. *transcendentalize*)
- transcéndentism** *s. n.* nume generic dat doctrinelor filozofice care admit transcendența divină. (<fr. *transcendatisme*)
- transcéndentá** *s. f. 1.* însușirea a ceea ce este transcendent. 2. (în filozofia religioasă) ipoteză a divinității, care se află deasupra creațiilor sale. • (în existențialism) situația omului care își depășește condiția lui existențială obișnuită; (*pr. ext.*) condiția a omului ca fiindă care depășește natura. • (în fenomenologie) rezultat al datului obiectiv prin actul intențional de conștiință sau prin intuiție. (<fr. *transcendance*)
- transconductánță** *s. f.* conducianță de transfer a energiei de la un generator la un receptor. (<fr. *transconductance*)
- transcontáiner** *s. n.* container de mare capacitate, folosit în efectuarea transporturilor combinate: navă-tren-autovehicul. (<fr. *transcontainer*)
- transcontáinerizá** *vb. tr.* a transporta cu transcontainere. (<transcontainer + *-iza*)
- transcontinental** -ă *adj.* care traversează un continent. (<fr. *transcontinental*)
- transcórder** *s. n.* dispozitiv, aparat pentru transmitere și înregistrare, adaptabil la televizoarele color. (<engl. *transmitter* + *tr/corder*)
- transcríe** *vb. tr. 1.* a face o copie scrisă, a copia. 2. a transpune un text scris dintr-un alfabet în altul, pentru facilitarea lecturii. • a nota în scris elementele unui idiom. 3. a prelucra o piesă muzicală scrisă pentru un anumit instrument sau pentru o anumită voce, astfel încât să poată fi cântată de un alt instrument sau de o altă voce. 4. (*jur.*) a copia un act într-un registru public special. (după fr. *transcrire*)
- transcríere** *s. f. I.* acțiunea de a transcrie. *O ~ fonetică* = notare a pronunțării unei limbi, a unui dialect sau grai cu ajutorul unui alfabet fonetic. 2. (*jur.*) formalitate prescrisă de lege prin copierea unui act juridic într-un registru public special; transcripție (3). (<transcricie)
- transcricpție** *s. f. 1.* transcriere, copie. 2. (*muz.*) aranjament (1). 3. transcriere (2). (<fr. *transcription*)
- transcristalizáre** *s. f.* întrepătrundere a cristalelor în timpul solidificării unui metal sau aliaj. (după germ. *Transkristallisation*)
- transculturál** -ă *adj.* care privește relațiile dintre mai multe culturi. (<fr. *transculturel*)
- transculturátie** *s. f.* trecere de la o formă de cultură inferioară la alta superioară prin contact și adaptare. (<engl. *transculturalization*)
- transcurent** -ă *adj.* care prezintă transcurență. (<engl. *transcurrent*)

- transcurență** *s. f.* complicație care apare pe neașteptate în cursul unei boli. (< *transcurrent* + *-ență*)
- transcután**, *-ă* *adj.* care se produce traversând pielea. (< germ. *transkutan*)
- transdanubian**, *-ă* *adj.* dincolo de Dunăre. (< fr. *transdanubien*)
- transduce** *vb. tr.* a transforma o mărime fizică în alta (o forță într-o tensiune electrică, energia electrică în cea sonoră). (< engl. *transduce*)
- transductiv**, *-ă* *adj.* care transformă ceva în altceva (asemănător); (*fiz.*) care transformă o mărime în alta. **O** (*log.*) *raționament* ~ = raționament în care trecerea de la un adevăr la altul nu se face în virtutea unei necesități logice, ca în cazul raționamentului deductiv, ci în virtutea unor coincidențe întâmplătoare; transducție (1). (< fr. *transductif*)
- transductor** *s. n.* (*electr.*) dispozitiv care permite transformarea unei mărimi fizice; transformator de energie acustică în energie electrică etc. • (*telec.*) amplificator magnetic. (< fr. *transducteur*)
- transducție** *s. f.* 1. raționament transductiv. 2. (*biol.*) transfer de material genetic de la o celulă la alta prin intermediul unui vector (2) viral. (< fr. *transduction*)
- tránseat** *vb. intr.* (cu sens de concesie) fie!, să trecem peste...! (< lat. *transseat*)
- tránsept** *s. n.* 1. galerie transversală care separă corpul de nava unei biserici, formând cu acestea brațele crucii în plan orizontal. 2. încăpere care intersecțiază ortogonal o încăpere mai importantă. (< fr. *transept*)
- tránseuropeán**, *-ă* *adj.*, *s. n.* (șosea) care străbate Europa. (< fr. *tránseuropeén*)
- tránsefer** *s. b.* 1. transferare. • (*sport*) mutare a unui jucător profesionist de la un club la altul. 2. transmitere a unui drept de proprietate, a unor obligații de la o persoană la alta. • transmitere de titluri de valori monetare. 3. (*psih.*) mutare a încărcăturii, a sarcinii afective de la un obiect la altul. 4. transmitere de energie sau de electroni de la un sistem fizic la altul. 5. (*mar.*) transbordare de materiale și oameni cu ajutorul unui dispozitiv de parâme, și macarale, asemănătoare funicularului. 6. (*inform.*) deplasare a unei date dintr-un amplasament în altul, fără distrugerea înregistrării originale. (< fr. *transfert*)
- tránserá** *vb. I. tr., refl. a* (se) muta (cu serviciul) de la o instituție la alta, fără desfacerea contractului de muncă. **II. tr.** a transmite, a trece dintr-o stare sau dintr-o parte în alta (un lucru, un drept etc.). • (*cont.*) a face să treacă o sumă dintr-un cont în altul, prin virament. (< fr. *transfére*)
- tránseferábil**, *-ă* *adj.* care poate fi transferat. (< fr. *transférable*)
- tránseferabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi transferabil. • calitatea unei monede care poate fi convertită în alte monede. (< fr. *transférabilité*)
- tránsefercár** *s. n.* vehicul pentru transportul rapid al lingourilor încăzite de la cuptoare la laminor. (< engl. *transfer-car*)
- tránsefigurá** *vb. I. tr., refl. a* (-și) schimba expresia, înfățișarea, forma, conținutul, caracterul. **II. tr. a** da (unui lucru, unei situații) altă înfățișare, alt aspect. (< fr. *transfigurer*, lat. *transfigurare*)
- tránsefiguráre** *s. f.* acțiunea de a (se) transfigura; transfigurare. • procedeu specific procesului de creație cu ajutorul căruia elementele realității exterioare, filtrate de imaginația și puterea de expresie a artistului, se transformă într-o realitate nouă, opera de artă. (< *transfigura*)
- tránsefigurátór**, *-oáre* *adj.* care transfigurează, capabil a transfigura. (< fr. *transfigurateur*)
- tránsefigurátie** *s. f.* transfigurare. (< fr. *transfiguration*, lat. *transfiguratio*)
- tránsefilá** *vb. tr. a* lega, a prinde unele vele sau saule. (< fr. *transfiler*)
- tránsefiláj** *s. n.* transfilare. (< fr. *transfilage*)
- tránsefinit**, *-ă* *adj.* (*mat.*) despre numere) care exprimă cantitatea elementelor unui ansamblu infinit. (< fr. *transfini*, germ. *transfinit*)
- tránsefix** *s. n.* grup de documente format prin suprapunerea a două sau mai multe acte. (< engl. *transfix*, lat. *transfixus*)
- tránsefixiánt**, *-ă* *adj.* (*med.*) care străbate dintr-o parte în alta. (< fr. *transfixiant*)
- tránsefixie** *s. f.* procedeu de amputație constând în străpungerea osului cu cuțitul de amputație și tăierea dinăuntru în afară a țesuturilor moi. (< fr. *transfixion*)
- tránsefluénță** *s. f.* trecere a ghețarilor dintr-o vale glaciară în alta. (< fr. *transfluence*)
- tránsefocá** *vb. intr. a* filma cu transfocatorul. (< *transfocator*)
- tránsefocátór** *s. n.* obiectiv cu distanță focală variabilă continuu, cu ajutorul căruia se obține un efect de apropiere sau de depărtare de obiectivul filmat. (< rus. *transfokator*)
- tránseformá** *vb. tr., refl. a* (-și) schimba forma, înfățișarea; a da, a lua o altă formă; a (se) prefăce, a (se) schimba. • (*mat.*) a construi un corespondent al unei figuri date sau al unei valori schimbând anumite elemente și păstrând altele. (< fr. *transformer*, lat. *transformare*)
- tránseformábil**, *-ă* *adj.* care poate fi transformat. (< fr. *transformable*)
- tránseformáre** *s. f.* 1. acțiunea de a (se) transforma. • (*rugbi*) lovitură acordată echipei care a reușit o încercare. 2. ansamblu de stări succesive prin care evoluează un sistem fizico-chimic, în funcție de schimbarea uneia sau mai multor mărimi ce îl caracterizează. 3. (*mat.*) corespondență, aplicație, funcție între două mulțimi de puncte. (< *transforma*)
- tránseformátă** *s. f.* (*mat.*) figură generată prin transformarea unei alte figuri. (< fr. *transformée*)
- tránseformátór**, *-oáre* **I. adj.** care transformă; înnoitor. **II. s. n.** 1. aparat, instalație, mașină care transferă energie de la un sistem tehnic primar la unul secundar. • dispozitiv electric care transformă tensiunea unui curent alternativ fără a-i modifica frecvența. 2. aparat fotografic care transformă unele imagini în altele. (< fr. *transformateur*)
- tránseformátiónál**, *-ă* *adj.* referitor la transformări succesive. **O** *gramatică* ~ă = tip de gramatică bazată pe metode potrivit cărora se pot descoperi o serie de reguli care permit obținerea tuturor enunțurilor posibile într-o limbă dintr-un număr limitat de structuri profunde, cu ajutorul unor transformări succesive. (< fr. *transformationnel*)
- tránseformátiónalism** *s. n.* curent care preconizează și susține gramatica transformatională. (< fr. *transformationnalisme*)
- tránseformámism** *s. n.* concepție biologică potrivit căreia numeroasele specii vegetale și animale de astăzi sunt rezultatul unui îndelungat proces istoric de transformare. (< fr. *transformisme*)
- tránseformámist**, *-ă* *adj.*, *s. m. f.* (adept) al transformismului. (< fr. *transformiste*)
- tránsefrontaliér**, *-ă* *adj.* realizat pe deasupra frontierelor. (< fr. *transfrontalier*)
- tránsefúg**, *-ă* *s. m. f.* militar care dezertează, care trece la inamic; (*p. ext.*) cel care-și părăsește țara, partidul etc. în mod ilegal. (< fr. *transfuge*, lat. *transfuga*)
- tránsefuzá** *vb. tr. I. a* face o transfuzie. 2. (*fig.*) a face, să treacă (la, în). (< fr. *transfuse*)
- tránsefúzie** *s. f.* introducere, în scop terapeutic, a unei cantități de sânge sau de plasmă sangvină în venele unui bolnav. (< fr. *transfusion*)
- tránsefuzór**, *-oáre* *s. m. f.* persoană specializată în transfuzii. (< fr. *transfuseur*)
- tránsegresá** *vb. tr. a* invade, a face să treacă dincolo de o limită; a viola o lege, un regulament. (< fr. *transgresser*)
- tránsegresiúne** *s. f.* 1. invadare a uscatului de către apele oceanului planetar. 2. (*biol.*) extindere a arealului biogeografic al unui taxon în teritorii geografice noi. 3. apariția, în urma segregării sau a recombinării, a unor indivizi la care un anumit caracter este exprimat mai puternic (sau mai slab) decât la oricare din formele parentale. (< fr., engl. *transgression*, lat. *transgressio*)
- tránsegresív**, *-ă* *adj.* care transgresează. (< fr. *transgressif*)
- tránsegresór**, *-oáre* *s. m. f.* cel care transgresează. (< fr. *transgresseur*, lat. *transgressor*)
- tránshimalaián**, *-ă* *adj.*, *s. n.* (drum) care străbate Himalaia. (< engl. *transhimalayan*)
- tránshumánt**, *-ă* *adj.* (despre populații) care practică transhumanta. • (despre animale) care este mutat dintr-un loc în altul, după anotimpuri. • (despre îndeletniciri) cu caracter de transhumanță. (< fr. *transhumant*)
- tránshumánță** *s. f.* deplasare sezonieră a păstorilor și

a tunnelor (de oi) primăvara, vara de la șes la munte și toamna de la munte la șes. (<fr. *transhumance*)

transige *vb. intr.* a aplatiza un conflict prin concesii reciproce, a ajunge la un compromis. • (*jur.*) a pune capăt unui proces. (<fr. *transiger*, lat. *transigere*)

transigent, -ă *adj.* care cedează ușor, face concesii, compromisiuri; conciliant. (<lat. *transigens*, după fr. *transigeant*)

transigentă *s. f.* atitudine transigentă. (după fr. *transigeance*)

transiluminare *s. f.* examen medical constând în iluminarea prin transparență a anumitor părți ale corpului cu ajutorul unei lămpi electrice. (după fr. *transillumination*)

translă *vb. tr.* 1. a transpune dintr-o limbă într-alta; a traduce; a translata. 2. a deplasa prin translație (1). (<*translație*)

translată *vb. tr.* a transla (1). (<fr. *translater*)

translatăre *s. f.* acțiunea de a translata. • (*inform.*) traducere a instrucțiunilor dintr-un limbaj în altul în cadrul unui ordinator. (<*translata*)

translativ, -ă *adj. (jur.)* despre acte) prin care se transferă un drept. (<fr. *translatif*)

translător/translător, -oăre *I. s. m. f.* traducător oficial atașat unui for diplomatic, administrativ sau judecătoresc. **II. s. n.** 1. transformator electric care asigură adaptarea impedanței de intrare a instalației de telecomunicații la impedanța caracteristică a liniei. 2. (*inform.*) program specializat care traduce instrucțiunile din limbaj de programare în limbajul intern al unui calculator, încât acesta să îl înțeleagă și să-l poată executa. (<fr. *translateur*, lat. *translator*)

translație *s. f.* 1. deplasare a unei figuri plane sau a unui corp astfel încât toate punctele acestora să se miște de-a lungul unor drepte paralele, parcurgând distanțe egale. 2. (*mat.*) transformare geometrică punctuală, determinată de un vector, astfel încât unui punct din spațiu să-i corespundă un alt punct. 3. (*inform.*) decalaj automat al programului într-o zonă oarecare a memoriei centrale prin modificarea conținutului registrelor de bază. 4. (*biol.*) traducere a informației genetice. 5. (stră)mutare. (<fr. *translation*, lat. *translatio*)

transliteră *vb. tr.* a face o transliterație. (<fr. *transliterer*)

transliterație *s. f.* transcriere a unui text dintr-un alfabet în altul, redând literele prin echivalente lor, fără a se ține seama de valoarea fonetică a semnelor. (<fr. *transliteration*)

translocăție *s. f.* schimbare de așezare, de loc. (<lat. *translocatio*, fr. *translocation*)

translucid, -ă *adj.* (despre corpuri, medii) care permite trecerea luminii, împiedicând însă vederea clară prin el a unui obiect. (<fr. *translucide*, lat. *translucidus*)

transluciditate *s. f.* stare, calitate a ceea ce este translucid. (<fr. *translucidité*)

translunăr, -ă *adj.* de dincolo de Lună. (după germ. *translunarisch*)

transmarin, -ă *adj.* de dincolo de mare. (<fr. *transmarin*)

transmediteranean, -ă *adj.* dincolo de Marea Mediterană; care traversează Mediterana. (<fr. *transméditerranéen*)

transmigrăție *s. f.* metempsihoză. (<fr. *transmigration*, lat. *transmigratio*)

transmisibil, -ă *adj.* care poate fi transmis. (<fr. *transmissible*)

transmisibilitate *s. f.* însușirea de a fi transmisibil. (<fr. *transmissibilité*)

transmisie *s. f.* transmisiune.

transmissionist *s. m.* militar din trupele de transmisiuni. (<*transmission/ + -onist*)

transmisiune/transmisie *s. f.* 1. faptul de a transmite; transmitere. 2. comunicare între un post emițător și un post receptor de telegrafice, telefonic sau radiofonic; emisiune radiofonică. • (*mil.*; *pl.*) trupe specializate în executarea și asigurarea legăturilor prin radio, telefon etc. 3. (în forma *transmise*) ansamblu de organe de mașină, mecanisme, dispozitive cu ajutorul cărora se transmite mișcarea de la un organ la altul. 4. (*jur.*) trecere a unui lucru, a unui drept unei alte persoane. (<fr. *transmission*, lat. *transmissio*)

transmisivitate *s. f.* produs al multiplicării conductivității hidraulice medii a unui strat aerifer cu grosimea

acestui, exprimat în m^2/zi . (<fr. *transmissivité*, engl. *transmissivity*)

transmite *vb. I. tr.* 1. a trimite ceva prin intermediul unei persoane, al unei scrisori etc. • a comunica ceva. 2. a comunica cu ajutorul unui post de emisie; a emite. 3. (*jur.*) a trece un bun, un drept etc. altei persoane. **II. tr., refl.** a (se) propaga, a (se) comunica. (<fr. *transmettre*, lat. *transmittere*)

transmițător, -oăre **I. adj.** care transmite; emițător. **II. s. m.** cel care transmite (cu ajutorul unui aparat emițător). **III. s. n.** aparat pentru transmiterea semnelor telegrafice sau radiofonice. (după fr. *transmetteur*)

transmodulație *s. f.* deformare a unui semnal radioelectric datorită suprapunerii unui alt semnal. (<fr. *transmodulation*)

transmontan, -ă *adj.* (de) dincolo de munți. (<lat. *transmontanus*)

transmută *vb. tr.* a supune unei transmutații (1). • a transforma, a schimba natura, aspectul. (<fr. *transmuter*, lat. *transmutare*)

transmutabil, -ă *adj.* care poate fi transmutat. (<fr. *transmutable*)

transmutație *s. f.* 1. transformare a unui element chimic în altul în urma dezintegrării radioactive sau a reacțiilor nucleare. • schimbare, transformare. 2. transformare a unui cromozom, care nu este datorată unei mutații genice. (<fr. *transmutation*, lat. *transmutatio*)

transnațional, -ă *adj.* supranațional. (<engl., fr. *transnational*)

transnaționaliză *vb. tr., refl.* a face să devină, a deveni transnațional. (<*transnational + -iza*)

transoceanic, -ă **I. adj.** (de) peste ocean. • care traversează oceanul. **II. s. n.** navă comercială de mare tonaj care execută transporturi peste ocean. (<fr. *transocéanique*)

transpacific, -ă *adj.* (de) dincolo de Oc. Pacific. • care traversează Pacificul. (<engl. *transpacific*)

transpadan, -ă *adj.* de dincolo de Pad. (<it. *transpadano*, lat. *transpadanus*)

transparent, -ă **I. adj.** 1. (despre corpuri, medii) prin care se poate vedea clar, străveziu. • diafan, subțire, delicat. 2. (*fig.*) ușor de înțeles. **II. s. n.** foaie liniată care se pune dedesubtul hârtiei de scris pentru a putea scrie drept. (<fr. *transparent*, lat. *transparens*)

transparență *s. f.* 1. însușirea de a fi transparent. 2. mod de lucru, principiu al unor conducători sau organe conducătoare de a face cunoscut public, în permanență, întreaga lor activitate. (<fr. *transparence*)

transpareă *vb. intr.* a se întrezări, a se ghici. (după fr. *transparaître*)

transperant *s. n.* stor. (<fr. *transperant*)

transperitoneal, -ă *adj.* care traversează peritoneul. (<fr. *transpéritoneal*)

transpersă *vb. tr.* 1. a trece dintr-o parte în alta străbătând un corp; a străbate, a străpunge, a pătrunde. 2. (*fig.*) a descoperi, a dibui (un secret). (<fr. *transpercer*)

transpiră *vb. intr.* 1. a elimina sudoare prin porii pielii; a asuda. • a se forma picături de apă la suprafața unui element de construcție. 2. (despre plante) a elimina apă sub formă de vapori. 3. (*fig.*) a ieși la suprafață, a reieși, a emana. • a se auzi. (<fr. *transpirer*)

transpirăție *s. f.* 1. faptul de a transpira. • nădușeală, sudoare; exudație. 2. eliminare de vapori de apă de către plante. 3. ieșirea sub formă de vapori a apei din sol. (<fr. *transpiration*)

transpirometru *s. n.* aparat pentru măsurarea cantității de transpirație la plante. (<fr. *transpiromètre*)

transplânt *s. n.* 1. transplantare (2). • organ, țesut etc. transplantat în altă parte a corpului sau în alt organism. 2. trecere dintr-un domeniu în altul. • (*fig.*) transfer. (<fr. *transplant*)

transplanta *vb. tr.* 1. a scoate o plantă dintr-un loc și a o planta în alt loc; a răsădi. • (*fig.*) a adapta, a împământenii o instituție, un obicei etc.; 2. a înlocui printr-o intervenție chirurgicală un țesut sau un organ bolnav cu altul sănătos. 3. (*fig.*) a transfera, a transporta. (<fr., engl. *transplanter*, lat. *transplantare*)

transplantabil, -ă *adj.* (despre organe, țesuturi etc.) care poate fi transplantat. (<fr. *transplantable*)

transplantăție *s. f.* transplantare. (<fr. *transplantation*)

transplantologie *s. f.* disciplină medicală care studiază

- organele sau țesuturile destinate transplantului (1). (<transplant + -logie)
- transpleural,** -ă *adj.* care traversează pleura. (<fr. *transpleural*)
- transpondér** *s. n.* aparat radio destinat a răspunde unei impulsii radar. (<engl. *transponder*, fr. *transpondeur*)
- transport** *s. n.* 1. faptul de a transporta; transportare. • totalitatea lucrurilor sau a persoanelor care sunt transportate. 2. (*pl.*) ramură a economiei naționale, totalitatea mijloacelor de transportare a bunurilor sau a persoanelor. 3. (*poligr.*) transpunere a imaginii de pe o formă pe alta, a copiei originalului de pe clișeu pe piatra litografică. 4. (*fig.*) uitare de sine, stare de contemplație. (<fr. *transport*, germ. *Transport*)
- transportá** *vb. I. tr.* 1. a căra, a duce dintr-un loc în altul. 2. (*fig.*) a aduce (pe cineva) într-o stare de uitare de sine, a încanta peste măsură. II. *refl.* (despre persoane) a se deplasa la fața locului. (<fr. *transporter*, lat. *transportare*)
- transportabil,** -ă *adj.* care poate fi transportat. (<fr. *transportable*)
- transportător,** -oáre *s. m. f.* transportor (IV). (<transporta + -tor)
- transportór,** -oáre I. *adj.* care transportă. II. *s. n.* 1. utilaj pentru transportarea materialelor, a produselor etc. la distanțe relativ mici. 2. autovehicul blindat, cu posibilități de deplasare pe orice teren, cu care se transportă trupele și statele-majore, muniții etc. 3. ~ *aerospațial* = primul etaj al unui lansator de satelit sau vehicul spațial capabil de a reveni pe pământ. 4. avion, navă de transport. III. *s. m.* 1. (*chim.*) element intermediar capabil de a transmite o substanță. 2. (*biol.*) gazdă care transmite infecția fără a fi afectată de ea. IV. *s. m. f.* muncitor care execută lucrări de transport (3); transportator. (<fr. *transporteur*)
- transpozá** *vb. tr.* 1. a transpune intervertind ordinea. 2. (*mat.*; despre o matrice dată) a transcrie prin simetrie în raport cu diagonala principală. (<fr., engl. *transpose*)
- transpozabil,** -ă *adj.* 1. care poate fi transpus, intervertit. 2. (*muz.*) care se poate transpune în altă tonalitate. (<fr., engl. *transposable*)
- transpozítiv,** -ă *adj.* (despre limbi) care nu are o topică fixă, raporturile sintactice fiind exprimate prin terminațiile cuvintelor. (<fr. *transpositif*)
- transpozítór,** -oáre *adj.* (despre instrumente muzicale de suflat) care emite alte sunete decât acelea scrise în partitură, ceea ce face necesară transpoziția textului. (<fr. *transpositeur*)
- transpoziție** *s. f.* 1. transpunere. 2. (*mat.*) permutare în care toate elementele, în afară de două (care se schimbă unul cu celălalt), rămân neschimbate. 3. (*chim.*) schimbare a poziției unor atomi sau radicali dintr-o moleculă organică pentru a forma un izomer. 4. (*muz.*) transcriere sau executare a unei compoziții în altă tonalitate decât cea inițială. 5. (*biol.*) mișcare a unei gene dintr-un set cromozomial sau dintr-un cromozom în altul. 6. problemă enigmatică, constând în schimbarea poziției părților componente ale unei șarade din a căror însumare inversă trebuie să rezulte un cuvânt nou. (<fr. *transposition*)
- transpozițional,** -ă *adj.* referitor la transpoziție. (<engl. *transpositional*)
- transpúne** *vb. I. tr.* a schimba, a muta ceva dintr-un loc în altul, dintr-o stare în alta. • (*fig.*) a reda ceva (în scris, pe scenă, pe ecran). • a transcrie, a executa o bucată muzicală în altă tonalitate decât cea inițială. • a muta un termen dintr-o parte a unei ecuații în altă parte, schimbându-i semnul. II. *refl.* (*fig.*) a se situa cu mintea în altă împrejurare, în alt timp. (după fr. *transposer*, lat. *transponere*)
- transpúter** *s. n.* supercomputer. (<trans- + /com/puter)
- transrapíd,** -ă *adj.* *s. n.* (tren) de mare viteză. (<transport/ + rapid)
- transrenán,** -ă *adj.* (de) dincolo de Rin. (<fr. *transrhénan*)
- transsaharian,** -ă I. *adj.* situat dincolo de, care străbate Sahara. II. *s. n.* cale ferată, tren care unește Nigerul cu Marea Mediterană, traversând Sahara. (<fr. *transsaharien*)
- transsexual,** -ă I. *adj.* referitor la transsexualism. II. *adj. s. m. f.* (stăpânit) de transsexualism. (<fr. *transsexuel*, engl. *transsexual*)
- transsexualism** *s. n.* sentiment delirant, dorință de a aparține sexului opus. (<fr. *transsexualisme*)
- transsiberián,** -ă I. *adj.* situat dincolo de, care străbate Siberia. II. *s. n.* cale ferată, tren care traversează Siberia meridională de la Moscova până la Vladivostok. (<fr. *transsibérien*)
- transsónic,** -ă *adj.* 1. (despre viteze) care face trecerea din domeniul sonic în cel supersonic. 2. (despre aparate, instalații) care servește la studiul experimental al vitezelor transsonice (1). (<fr. *transsonique*)
- transsubstanția** *vb. tr.* a opera transsubstanțiațiunea. (<fr. *transsubstantier*)
- transsubstanțiațiune** *s. f.* transsubstanțiere (2). (<fr. *transsubstantiation*)
- transsubstanțiere** *s. f.* 1. schimbare a unei substanțe în alta. 2. (*bis.*) denumire a tainei prefacerii vinului și a pâinii din împărțanie în trupul și sângele lui Cristos. (după fr. *transsubstantiation*)
- transsudá** *vb. intr.* (despre lichide) a trece prin porii unui vas. (<fr. *transsuder*, lat. *transsudare*)
- transsudát** *s. n.* lichid eliminat prin transpirație. (<fr. *transsudat*)
- transsudáție** *s. f.* trecere a plasmiei din sânge în țesuturi, prin pereții vaselor mici. • transpirație. (<fr. *transsudation*)
- transtermie** *s. f.* diatermie. (<fr. *transthermie*)
- transtráv** *s. n.* procedeul de filmare în folosirea simultană, în sens contrar, a unui translocator și a travellingului, care permite modificarea perspectivei cu păstrarea dimensiunilor personajului și a obiectelor din prim-plan, iar în cazul subiectelor desfășurate în adâncimea cadrului creează senzația de comprimare sau dilatare a spațiului. (<trans/focator/ + travelling/)
- transuranián,** -ă *adj.* transuranic. (<fr. *transurien*)
- transuránic,** -ă *adj.* (despre elemente chimice) situat în tabloul periodic al elementelor dincolo de uraniu, fiind obținut artificial prin bombardarea atomilor altor elemente; transuranian. (<germ. *transuranisch*, engl. *transuranic*)
- transvazá** *vb. tr.* a trece (un lichid, un material pulverulent) dintr-un vas în altul. (<fr. *transvaser*)
- transvérs,** -ă *adj.* (*anat.*; despre unele organe) transversal. • (*mat.*; într-o hiperbolă, despre axă sau despre un diametru) care taie curba. (<fr. *transverse*, lat. *transversus*)
- transversál,** -ă I. *adj.* dispus perpendicular pe lungimea unui corp; care taie (ceva) de-a curmezișul. II. *s. f.* 1. dreaptă care intersectează o figură dată. 2. galerie orizontală în interiorul unei mine care trece prin roci sterile de-a curmezișul direcției stratului. (<fr. *transversal*)
- transvertér** *s. n.* aparat auxiliar servind pentru translația radiocomunicației bilaterale dintr-o gamă în alta. (<engl. *transverter*)
- tranvertór** *s. n.* mașină electrică sincronă care convertește un curent continuu în curent alternativ și invers sau care schimbă frecvența unui curent alternativ. (<fr. *tranverteur*)
- transvestísm** *s. n.* travestism. (<fr. *transvestisme*)
- trańșá** *vb. tr.* 1. a tăia și sorta carnea destinată preparării mâncării, consumului. • a tăia în lame, în plăci (marmură etc.). 2. a rezolva printr-o decizie categorică o chestiune, o dificultate. (<fr. *trancher*)
- trańșánt,** -ă *adj.* 1. care nu admite contradicții; categoric, ferm. 2. (despre culori) care se opun puternic una celeilalte. (<fr. *tranchant*)
- trańșátór** *s. m.* muncitor care execută lucrări de tańșare. • lucrător din echipa de preparare a peștelui de pe un vas de pescuit cu atribuția de a despică peștele. (după fr. *trancheur*)
- trańșá** *s. f.* 1. fiecare dintre părțile în care este împărțit un lucru sau un grup de lucruri ce se produc, se distribuie în rate succesive; parte. 2. fiecare dintre fețele laterale ale unei cărți care rezultă prin tăierea transversală a filelor. (<fr. *tranche*)
- trańșée** *s. f.* 1. șanț îngust și lung care protejează în război pe luptători de focul inamic. 2. excavație, săpătură în pământ executată pentru lucrări tehnice. (<fr. *tranchée*)
- TRANZ-** v. trans-.
- tranzácție** *s. f.* 1. înțelegere, învoială, convenție. 2. acord între două sau mai multe părți prin care se transmit anumite drepturi sau se face un schimb comercial, de bursă etc. (<fr., engl. *transaction*, lat. *transactio*)
- tranzacționá** *vb. intr.* a încheia o tranzacție. (<tranzacție + -oná)

- tranzacțional**, -ă *adj.* referitor la o tranzacție, (pe bază) de tranzacție. (<fr. *transactionnel*)
- tranzient**, -ă *adj.* I. tranzitoriu. 2. care trece (repede); trecător, efemer. (<engl. *transient*, lat. *transiens*)
- tranziență** *s. f.* I. caracterul a ceea ce este tranzient; efemeritate. 2. devenire continuă a realității, care impune o permanentă modificare a relațiilor omului cu realitatea înconjurătoare, o adaptare a acestor relații și a omului la noile condiții. (<engl. *transience*)
- tranzistor** *I. s. n. /s. m.* dispozitiv electronic din semiconductor cu trei electrozi care amplifică tensiuni sau curenți electrici. **II. s. n.** aparat de radio portativ echipat cu tranzistori (1). (<fr. *transistor*, germ. *Transistor*)
- tranzistoriză** *vb. tr.* a înlocui în aparate, instrumente, sisteme tehnice vechi tuburile electronice cu tranzistoare; a echipa cu tranzistoare. (<fr. *transistoriser*, engl. *transistorize*)
- tranzistorométru** *s. n.* aparat pentru verificarea performanțelor tranzistoarelor. (<fr. *transistorimètre*)
- tranzit** *s. n.* 1. trecere de mărfuri sau de persoane printr-o țară străină; scutire de taxe vamale acordată de un stat unor mărfuri care trec prin teritoriul său în altă țară; tranzitare. • totalitatea mărfurilor care trec dintr-o țară în alta prin teritoriul unei alte țări. • *bilet de ~* = autorizație scrisă privind scutirea de vamă a unor mărfuri care sunt în trecere prin țară; *in ~* (despre călători, vagoane etc.) = în trecere. 2. trecere a unui tren printr-o stație sau printr-o gară fără alte opriri decât pentru cele strict necesare pentru încrucșări sau schimbări de direcție. 3. trecere a unui material organic printr-un organ. 4. (în telefonic și radiofonic) recepționare a unei convorbiri sau a unui mesaj și retransmitere a lui la un alt post. 5. trecere a unui astru prin fața discului altui astru. (<fr. *transit*, germ. *Transit*)
- tranzită** *vb. I. tr.* a transporta în tranzit. **II. intr. (despre trenuri, vagoane) a trece printr-o stație fără oprire. (<fr. *transiter*)**
- tranziter** *s. m.* impiegtat, agent care se ocupă de tranzitul mărfurilor. (<fr. *transitaire*)
- tranzitiv**, -ă *adj.* 1. (despre verbe) a cărui acțiune trece direct asupra unui obiect. 2. (*log., mat.*) relație ~ă = relație între elementele unei mulțimi, în care, atunci când se verifică pentru primul și al doilea, în consecință pentru al doilea și un al treilea element, se verifică și pentru primul și al treilea. (<fr. *transitif*, lat. *transitivus*)
- tranzitivitate** *s. f.* 1. proprietate a unui verb, de a fi tranzitiv. 2. proprietate a unei relații de a fi tranzitivă (2). (<fr. *transitivité*)
- tranzitoriu**, -ie *adj. I.* care face trecerea de la o stare la alta; de tranziție; intermediar; tranzient (1). • (*p. ext.*) care durează puțin timp. 2. (despre funcționarea unui sistem) caracterizat prin variația în timp a cel puțin unei mărimi. (<fr. *transitoire*, lat. *transitorius*)
- tranzizie** *s. f.* trecere de la o formă, de la o stare etc. la alta. • *de ~* = tranzitoriu; provizoriu. • trecere (bruscă) a unui sistem fizic dintr-o stare în alta; transformare. • schimbare treptată a unei roci în alta. (<fr. *transition*, lat. *transitio*)
- tranzitional**, -ă *adj.* cu caracter de tranziție. • (*chim.* despre elemente) la care electronul distinctiv ocupă un substrat aparținând unui strat electronic inferior. (<fr. *transitionnel*)
- trap** *s. n.* mers în fugă al calului, cu viteză medie (între pas și galop). • zgomot făcut de un cal care merge în acest fel. (< germ. *Trab*)
- trăpă** *s. f.* I. capac rabatabil sau culisant care acoperă o deschizătură în podeaua unei scene, a unui vagon, a unei (aero) nave etc.; deschizătură pe care o acoperă un asemenea capac. 2. acoperământ discret pus la o capcană pentru prinderea în stare vie a animalelor. (<fr. *trappe*)
- trapeur** /-pâr/ *s. m.* vânător din nordul Americii care se servește de capcane. (<fr. *trappeur*, engl. *trapper*)
- trapéz** ¹ *I. s. n.* 1. patulater care are drept baze două laturi paralele și neegale. 2. aparat de gimnastică dintr-o bară legată la capete cu două frânghii fixate de plafon. **II. adj., s. n.** 1. (muschi) inserat pe partea posterioară a gâtului și a umărului. 2. (osul) cel mai din afară al carpului. (<fr. *trapèze*)
- TRAPEZ²(I)-TRAPEZO-** *elem.* „trapez”. (<fr. *trapèz/i-*, *trapèzo-*, cf. lat. *trapezium*, gr. *trapezion*)
- trapezist**, -ă *s. m. f.* acrobat specializat în exerciții la trapez (1, 2). (<fr. *trapéziste*)
- TRAPEZO-** *v. trapez²(i)-*
- trapezoédu** *s. n.* corp geometric cu fețe trapezoidale. (<fr. *trapèzoèdre*)
- trapezoid**, -ă *I. adj.* care seamănă cu un trapez. **II. adj., s. n.** (os al carpului) situat între trapez și oasele metacarpiene. **III. s. n.** suprafață generată prin rotația unui trapez în jurul unei axe din planul său, pe care nu-l intersectează. (<fr. *trapèzoïde*)
- trapezoidal**, -ă *adj.* în formă de trapezoid. (<fr. *trapèzoïdal*)
- trapión** *s. n.* (teatru) deschizătură practicală în planșeul scenei pentru a face să treacă decorurile care se ridică de dedesubt. (<fr. *trappillon*)
- trapist** *I. s. m.* călugăr dintr-un ordin monahal catolic întemeiat în sec. XVII, care avea un regulament deosebit de sever. **II. s. n.** brânză fabricată după un procedeu special de fermentare. (<fr. *trappiste*)
- trapp** *s. n.* pânză de lavă bazaltică care, prin suprapunere, formează platouri. (<germ. *Trapp*, engl. *trapp*)
- tras** *s. m. (fin.)* debitor asupra căruia s-a emis o cambie, pe care este obligat să o onoreze la scadență. (după it. *trassato*)
- trasă** *vb. tr.* 1. a însemna pe o suprafață linia unui drum, conturul unui desen etc.; a însemna pe o piesă brută elementele necesare pentru prelucrarea ei. 2. a indica, a da directive în ceea ce privește o acțiune, o activitate etc. • a arăta esențialul într-o chestiune etc.; a schița, a descrie. (<fr. *tracer*)
- trasaj** *s. n.* trasare (1). (<fr. *tracéage*)
- trasat** *s. n.* trasare (1). (<trasa)
- trasator**, -oare *I. s. m. f.* lucrător care execută trasarea unor piese brute. **II. s. n.** trasor (1, 1). (<trasa + -tor)
- trăsă** *s. f.* 1. urmă, semn. 2. diagramă a mersului unui tren. 3. linie descrisă de fluxul de electroni pe ecranul unui tub catodic. (<fr., engl. *trace*)
- traséu** *s. n.* 1. drum (de) parcurs de un vehicul; axa unui drum, a unui canal, a unei căi ferate etc. • distanță marcată care trebuie străbătută de concurenți într-o probă sportivă. • traiectorie. 2. proiecție pe un plan a axei principale a unei lucrări tehnice. (<fr. *tracé*)
- trash** /treș/ *s. n. (livr.)* maculatură, gunoi. (<engl. *trash*)
- trasor** *I. s. n.* 1. ac de oțel pentru trasarea de linii pe o piesă de metal; trasor (1). • (*poligr.*) lamă neascuțită de oțel în legătură pentru trasarea de linii aurite, pentru presarea marginilor scoarelor etc. 2. proiectil învelit într-un material fosforic care-l face să aibă traiectoria luminoasă. • *de rută* (sau *de drum*) = aparat pentru trasarea automată a drumului unei nave pe hartă. **II. s. m.** izotop radioactiv al unui element care, introdus împreună cu elementul respectiv într-un sistem anumit, permite să se urmărească drumul parcurs de acel element. (<fr. *traceur*)
- trass** *s. n.* material prin măcinarea fină a unei varietăți de tuf vulcanic, în mortaruri. (<engl. *trass*, germ. *Trass*)
- trată** *vb. I. tr.* 1. a avea față de cineva sau de ceva o anumită comportare, a se purta într-un anumit fel. 2. a oferi unei oaspete mâncare, băutură. • a face cinste. 3. a duce tratative pentru a ajunge la o înțelegere. 4. a dezvoltă o temă științifică etc. 5. a supune (un corp, o substanță) acțiunii unui agent oarecare în vederea unui anumit scop. • a supune semintele, apa sau solul (acțiunii unor agenți chimici sau fizici. **II. tr., refl.** a (se) supune unui tratament medical. (<it. *trattare*, lat. *tractare*)
- tratabil**, -ă *adj.* care poate fi tratat. (<fr. *trattabile*)
- tratament** *s. n.* 1. fel de a se purta cu cineva; comportare, purtare. 2. îngrijire medicală; cură, terapie. 3. (*teh.*) ansamblu de operații executate asupra unei piese sau unui material pentru modificarea proprietăților fizico-mecanice sau a structurii interne a acestora. • (*inform.*) manipulare a unei informații printr-o mașină oarecare. 4. (*fon.*) evoluție, modificare, schimbare. 5. desfășurare a unui synopsis, istorisire detaliată a subiectului unui film. (<lat. *tractamentum*, după fr. *traitement*)
- tratamentist**, -ă *s. m. f.* muncitor care lucrează la tratamente (3). (<tratament + -ist)
- tratât** *s. n.* 1. înțelegere între două sau mai multe state cu privire la anumite chestiuni; convenție, acord. 2. lucrare de specialitate care tratează problemele fundamentale ale unei discipline, arte sau științe. (<it. *trattato*, germ. *Traktat*, după fr. *traité*)

- tratatîve** *s. f. pl.* discuții, negocieri între două sau mai multe părți interesate cu scopul de a se ajunge la o înțelegere. (<it. *trattative*)
- tratație** *s. f.* faptul de a servi oaspeților mîncăruri și băuturi; gustarea servită. (<it. *trattazione*)
- trătăie** *s. f.* titlu de credit pe termen scurt care, în baza unei clauze speciale; se cedează spre încasare altei persoane decât creditorul; poliță. (<it. *tratta*, germ. *Tratte*)
- tratorie** *s. f.* birt, restaurant, ospătărie, local ieftin (în Italia). (<it. *trattoria*)
- traul** *s. n.* năvod destinat pescuitului marin în aglomerări de pești. (<engl. *trawl*)
- trăuler** *s. n.* navă maritimă de pescuit, echipată cu traule. (<engl. *trawler*)
- trăuling** *s. n.* pescuit în largul mărilor cu ajutorul traului. (<engl. *trawling*)
- TRAUMAT(O)-** *elem.* „leziune, rană”, „traumă”. (<fr., germ. *traumatolo-*, cf. gr. *trauma*, -*tos*)
- traumatic**, -ă *adj.* referitor la traumatism. (<fr. *traumatique*, lat. *traumaticus*)
- traumatism** *s. n.* ansamblu de tulburări fizice sau psihice provocate de o violență exterioară; violența însăși; traumă. (<fr. *traumatisme*)
- traumatiză** *vb. tr.* a provoca traumatisme. (<fr. *traumatiser*)
- traumatizant**, -ă *adj.* care traumatizează. (<fr. *traumatisant*)
- traumatolog**, -ă *s. m. f.* specialist în traumatologie. (<fr. *traumatologue*)
- traumatologie** *s. f.* ramură a chirurgiei avînd ca obiect tratamentul traumatismelor. (<fr. *traumatologie*)
- trăumă** *s. f.* 1. traumatism. 2. (fig.) tulburare psihică, rană sufletească. (<fr. *trauma*, germ. *Trauma*)
- trautónium** *s. n.* instrument muzical electronic care redă electroacustic (semi)tonurile tuturor instrumentelor, dar produce și sunete străine acestora. (<germ. *Trautonium*)
- travăliu** *s. n.* 1. lucru, muncă. 2. (med.) totalitatea fenomenelor care se produc în momentul nașterii, concurînd la expulzarea fătului. 3. dispozitiv cu care se fixează animalele în timpul tăierii unghiilor, al potcovitului etc. (<it. *travaglio*)
- travée** *s. f.* 1. parte a unei construcții care cuprinde două puncte de reazem și deschiderea dintre ele. • parte a unei bolti între doi suporturi. 2. porțiune de legătură și susținere între două formațiuni anatomice periferice. (<fr. *travée*)
- travelling** /trăvling/ *s. n.* procedeu de filmare în cinematografie și televiziune, constînd în deplasarea în plan orizontal sau vertical a aparatului de luat vederi, montat pe un cărucior cu roți care gîleşază pe șine; căruciorul pe care e montat. • mișcare, deplasare a aparatului de filmat. (<engl., fr. *travelling*)
- travêrs** *s. n.* 1. partea de jos și de sus a coastei unei nave. 2. direcție perpendiculară pe axul longitudinal al navei. • vînt (sau val) ~ = vînt (sau val) perpendicular pe axul navei; la ~ = perpendicular față de nava proprie. 3. nume generic pentru țesăturile cu dungi transversale. (<fr. *travers*)
- traversă** *vb. tr.* 1. a trece de pe o parte pe cealaltă a unei străzi, a unui drum, fluviu etc. • a străbate, a tăia de-a curmezișul (munți, țări, mări). 2. (fig.) a trăi, a simți, a suporta. 3. (mar.) a prinde ancora cu cârligul de traversier și a o așeza orizontal. • a așeza o vergă travers pe punte. (<fr. *traverser*)
- traversadă** *s. f.* traversare efectuată de o navă între două porturi maritime sau oceanice situate pe maluri opuse. (<it. *traversata*)
- traversare** *s. f.* 1. acțiunea de a traversa. 2. instalație la întretărirea a două linii de cale ferată. 3. străpungerea unui element de construcție pentru montarea instalațiilor. 4. așezare periculoasă a unei nave cu axa paralelă cu crestele valurilor. (<traversa)
- travêrsă** *s. f.* 1. grîndă transversală ca piesă de rezistență în construirea scheletului unui pod, a unei clădiri etc. • piesă transversală sub șinele de cale ferată. • bază de metal, drug, pârghie. 2. (mar.) parămă fixată transversal față de direcția navei. 3. (mil.) mică ridicătură de pământ amplasată pe șanturile de tragere. 4. fâșie de pânză care se pune deasupra covorului pentru a-l proteja. (<fr. *traverse*)
- traversier**, -ă *I. adj.* care servește pentru traversat. O *curent* ~ = curent perpendicular pe intrarea unui port, a unui canal. **II. s. f. (mar.)** lanț, avînd la capăt un cârlig cu care se ridică ancorele ce nu intră în mare. (<fr. *traversier*)
- traversină** *s. f.* traversă din scheletul de rezistență al unei nave, cu dimensiuni mai mici decît cele ale traverselor principale; semitraversă. (<fr. *traversine*)
- travertin** *s. n.* tuf calcaros, alb-cenușiu, care se poate lustrui ca marmura, în construcții la placarea ornamentală a fațadelor, a holurilor etc. (<fr. *travertin*, it. *traverino*)
- travestî** *s. n.* 1. apariția pe scenă a unui personaj sub înfățișarea altuia; interpretare a unui rol masculin de către o femeie sau invers. 2. (fig.) deghizare, mască. (<fr. *travesti*)
- travestî** *vb. I. tr., refl. a* (se) deghiza (pentru un carnaval, un bal mascat). **II. refl.** (despre actori) a interpreta mai multe roluri în una și aceeași piesă. (<fr. *travestir*, it. *travestire*)
- travestîsm** *s. n.* perversiune sexuală constînd în adoptarea tinutei vestimentare a sexului opus; transvestism. (<fr. *travestisme*)
- travestîst** *s. m.* homosexual îmbrăcat ca o femeie. (<it. *travestito*, engl. *travestite*)
- trăirism** *s. n.* curent voluntarist în filosofia românească dintre cele două războaie mondiale, care, proclamînd primatul „vieții”, al inconștientului asupra rațiunii, opunea „trăirea” mistică cunoașterii logice, cultiva obsesia morții, a neantului, făcea apologia „aventurii”, a „acțiunii” irrespensabile, lipsită de criterii morale. (<trăire + -ism)
- trăirîst**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al trăirismului. (<trăir/ism/ + -ist)
- trecentîst**, -ă *adj., s. m.* (scriitor, artist) din trecento. (<it. *trecentista*)
- trecento** *s. n.* cultura și arta italiană din sec. XIV. (<it. *trecento*)
- trefilă** *vb. tr.* a trece un material metalic printr-o filieră pentru a obține o sîrmă. (<fr. *tréfiler*)
- trefilat** *s. n.* trefilare. (<tréfila)
- trefilator** *s. m.* muncitor specializat în trefilarea metalelor. (după fr. *tréfleur*)
- trefilerie** *s. f.* atelier de trefilare. (<fr. *tréfilerie*)
- treflăt**, -ă *adj.* (despre planul unei biserici) cu trei abside divergente, racordate între ele. (<fr. *tréflé*)
- tréflă** *s. f.* 1. una dintre cele patru culori ale cărților de joc, reprezentată printr-o frunză de trifoi de culoare neagră; spație. 2. (poligr.) ornament care imită trifoiul. • găitan de bumbac, de mătase etc. în formă de frunză de trifoi, cusut ca podoabă la unele haine (de uniformă). 3. (archit.) ornament din trei cercuri secante, ale căror centre formează un triunghi echilateral. 4. (mar.) dispozitiv la colțul inferior al velelor pătrate, dînt-un inel mare prin care trec două inele mai mici, pentru legarea de ele a manevrelor curente din mai multe direcții. 5. pasaj denivelat în curbă pentru părăsirea unei șosele și intrarea în altă șosea. (<fr. *tréfle*)
- treiăj** *s. n.* spalier pentru grădina sau vie. (<fr. *treillage*)
- treiler** *s. n.* 1. remorcă dintr-o platformă joasă și solidă, sprijinită în spate pe un tren dublu de roți, iar în față pe vehiculul motor, pentru transportul pe șosele sau în porturi a coletelor și a pieselor grele. 2. (mar.) bac (pe cablu); pod plutitor. (<engl. *trailer*)
- TREMAT(O)-**, -trémă, -trezie *elem.* „orificiu”. (<fr. *tremato-*, -*trème*, -*trésie*, cf. gr. *trema*, -*atos*)
- trematôzi** *s. m. pl.* /trematôde/ *s. n. pl.* clasă de viermi platelminți, paraziți, cu o ventuză cu care se fixează pe alte animale sau pe plante: viermele-de-gâlbează. (<fr. *trematodes*)
- trematologie** *s. f.* știința cultivării plantelor în condiții de aclimatizare. (<fr. *trematologie*)
- trémă** *s. f.* 1. semn diacritic (°) care se pune pe o vocală pentru a arăta că trebuie pronunțată separat de vocala precedentă sau pentru a-i modifica valoarea. 2. poziție răsfățată a unui grup de dinți. 3. orificiu buco-anal, la viermii trematozi, înconjurat de o ventuză. • cloacă la monotreme. (<fr. *tréma*)
- trémă *v. tremat(o)-*
- trembolență** *s. f.* tremurătură, tremurat. (după fr. *tremblement*)
- trémie** *s. f.* pîlnie mare, în formă de piramidă pătrată,

- prin care materialul granular este condus la dispozitivele de concasare sau la locul de înmagazinare. (< fr. *trémie*)
- tremolát**, -ă *adj.* (despre voce) cu tremolo. (< it. *tremolato*)
- tremolít** *s. n.* mineral conținând magneziu, calciu, fier și aluminiu, din care, prin hidratare, se obține azbestul. (< fr. *trémolite*)
- tremolo** *s. n.* 1. ornament melodic din prelungirea unui sunet prin repetarea rapidă a acestuia sau din alternarea a două sunete nealăturate. 2. vibrație, tremur al vocii, produs de o stare emotivă. (< it. *tremolo*, fr. *trémolo*)
- tremor** *s. n.* (*med.*) mișcare ușoară, involuntară, rapidă, repetată a corpului sau a unei părți a acestuia; tremur, tremurare (de frisoane, de frică). (< lat. *tremor*)
- tremulátie** *s. f.* tremurare rapidă la o contracție musculară bruscă. (< fr. *tremulation*)
- tren** *s. n.* 1. convoi de vehicule similare legate între ele, remorcat de un vehicul motor sau antrenat prin tracțiune animală, prin cablu de tracțiune etc. 2. ansamblu de două sau de mai multe dispozitive, organe ale unui sistem tehnic etc., identice sau similare, asociate în serviciu. *o ~ fix* = ansamblu de piese din interiorul cutiei schimbătorului de viteze, format din axul intermediar și pinioanele fixe; ~ *de laminare* = dispozitiv al mașinilor din filatura de bumbac la descrețirea și paralelizarea fibrelor; ~ *de aterizare* = sistem de două sau trei roți cu ajutorul cărui avionul rulează pe sol; ~ *de unde* = grup de unde prin suprapunerea unor unde armonice de frecvențe și amplitudini apropiate. 3. partea de dinainte sau de dinapoi a corpului unui animal. (< fr. *train*)
- trená** *vb. intr.* 1. (despre lucruri) a zăcea undeva uitat, părăsit, lăsat din neglijență. 2. (despre acțiuni) a se desfășura cu încetineală; a lăncezi, a târâgâna. (< fr. *traîner*)
- trenáj** *s. n.* 1. transport minier în care vagonetele sunt trase de un cablu care se desfășoară pe un troliu. 2. perturbație în funcționarea unor tuburi analizoare care se manifestă sub forma unei cozi în urma părților în mișcare pe imaginea de televiziune. (< fr. *trainage*)
- trenajór** *s. n.* instalație complexă pentru antrenarea la sol a piloților în condițiile zborului fără vizibilitate.
- trenám**, -ă *adj.* care trenează (2); (despre stil) lănced, monoton. (< fr. *trainant*)
- trená¹** *s. f.* 1. partea din spate a unei rochii care se târâște pe jos. 2. ~ *de condensare* = dără de picături pe care o lasă în urma sa un avion prin condensarea vaporilor suprasaturată din mediul gazos străbătut. (< fr. *traîne*)
- trená²** *s. f.* viteză cu care aleargă concurenții într-o cursă atletică, ciclistică etc. *o a' duce ~ a* = a merge în urma unui grup de persoane; *b)* a conduce plutonul concurenților într-o cursă sportivă; ~ *falsă* = inițiativă aparentă a unui atlet, a unui ciclist, în scopul derutării adversarilor din cursă. (< fr. *train*)
- trenci** *s. n.* pardesiu impermeabil cu croială de raglan; trencicot. (< engl. *trench/coat*)
- trencicot** *s. n.* trenci. (< engl. *trenchcoat*)
- trend** *s. n.* direcție principală de dezvoltare a unui fenomen, a unei evoluții pe termen lung; mișcare economică de lungă durată. (< engl. *trend*)
- trendý** *adj. inv.* sofisticat. (< engl. *trendy*)
- tréning** *s. n.* îmbrăcăminte sportivă din bluză și pantaloni de tricot strânsi la glezne. (< engl. *training*)
- trenográf** *s. n.* aparat pentru înregistrarea automată a mișcării trenurilor. (< *tren* + *-graf*)
- trépan** *s. n.* 1. instrument de forma unui sfredel pentru trepanație. 2. sapă pentru foraj; foreză. 3. instrument de gravor în formă de sfredel fin. 4. unealtă, în formă de arbore cotit, folosită de sculptori pentru a face găuri în piatră sau marmură. (< fr. *trépan*)
- trépaná** *vb. tr.* a face o trepanație. (< fr. *trépaner*)
- trépanátie** *s. f.* operație în deschiderea cutiei craniene, în scopuri terapeutice, cu ajutorul trepanului (1). (< fr. *trépanation*)
- trépáng** *s. m.* holoturie mare, comestibilă, din Extremul Orient. (< fr. *trépang*)
- trépidá** *vb. intr.* 1. a vibra puternic, cu oscilații repezi și scurte. 2. (*fig.*; despre oameni) a se agita, a palpita, a fremăta, a nu-și găsi astămpăr. (< fr. *trépidér*)
- trépidánt**, -ă *adj.* 1. care trepidează. 2. (*fig.*) agitat, plin de emoție, de tensiune; emoționant, palpitant. (< fr. *trépidant*)
- trépidátie** *s. f.* 1. vibrație care are loc de jos în sus, produsă în funcționarea unor sisteme tehnice. 2. (*fig.*) agitație febrilă, neastămpăr. (< fr. *trépidation*)
- trépiéd** *s. n.* 1. scaun, suport cu trei picioare. 2. (*tehn.*) dispozitiv din trei picioare articulate, având la partea de sus un stativ pentru fixarea unui aparat. (< fr. *trépied*)
- TREPO-** *elem.* „spirală”. (< fr. *trépo-*, cf. gr. *trepein*, a răsuci)
- treponémá** *s. f.* specie de spirochet agent patogen al sifilisului, al febrei galbene etc. (< fr. *tréponème*)
- treponémicid**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care distruge treponema. (< fr. *tréponémicide*)
- treponémózá** *s. f.* boală cauzată de treponemă. (< fr. *tréponémose*)
- trepsis** *elem.* „nutriție, hrănire”. (< fr. *-thrépsis*, cf. gr. *thrépsis*)
- trésá** *s. f.* 1. șiret (din fire de lână, de mătase sau metal) ori bandă de metal purtate pe uniforme pentru a indica gradul. 2. cordon din împletirea mai multor parâme, la confecționarea chingilor de pe bordul navelor. • împletitură din trei fire, în electrotehnică etc. 3. (*archit.*) ornament plat sau convex, din benzi împletite. (< fr. *trésse*)
- trésáltá** *vb. intr.* a tresări, a vibra de emoție, de bucurie; a fremăta. (după fr. *trésauter*)
- trésári** *vb. intr.* 1. a simți deodată o emoție puternică. • a se trezi brusc din somn sau dintr-o stare de visare. • (despre inimă) a-și accelera bătăile din cauza unei emoții. 2. (*fig.*; despre sunete) a răsuna brusc. (după fr. *trésaillir*)
- trezié** *v. tremát(o)*
- trezorerie** *s. f.* 1. ansamblu de operații financiare pentru procurarea și cheltuirea mijloacelor bănești; administrare a tezaurului public. 2. oficiu al unui stat unde se păstrează și se gestionează tezaurul public. (< fr. *trésorerie*)
- trezorier** *s. m.* funcționar care gestionează tezaurul unui stat sau fondurile unei organizații, asociații, instituții etc. (< fr. *trésorier*)
- TRI-** *elem.* „trei, de trei ori, triplu”. (< fr. *tri-*, cf. lat., gr. *tri*)
- triá** *vb. tr.* a alege, a selecționa potrivit unor anumite criterii. (< fr. *trier*)
- triác** *s. n.* component electronic bidirecțional din două triastroare conectate între ele. (< engl. *triac*)
- triacid**, -ă *adj.*, *s. n.* (corp chimic) care posedă trei funcții acide. (< fr. *triacide*)
- triádá** *s. f.* 1. (*ant.*) reunire a trei divinități, ființe etc. • ansamblu din strofă, antistrofă și epodă în poezia greacă. 2. (*fil.*) la Hegel) schemă abstractă de explicare a oricărui proces de dezvoltare, trei etape: teza, antiteza și sinteza. 3. grupare a trei entități, elemente cu proprietăți asemănătoare; trilogie (3). (< fr. *triade*, lat., gr. *trias*)
- triáj** *s. n.* 1. faptul de a tria; triere. 2. serviciu într-un spital unde se înscriu și se repartizează pe secții bolnavii nou internați. 3. stație de cale ferată în care se efectuează descompunerea, trierea și compunerea trenurilor. (< fr. *triage*)
- trial¹** /traiál/ *s. n.* meci de selecție, de triere; meci de verificare. (< engl., fr. *trial /match*)
- trial²**, -ă *I. adj.* din trei elemente. *II. s. n.* număr gramatical, caracteristic limbilor vechi, care arată că este vorba de trei exemplare din aceeași speță. (< lat. *trial*, it. *triale*)
- trialcoól** *s. m.* corp chimic care posedă trei funcții alcool: triol. (< fr. *trialcool*)
- trialism** *s. n.* 1. sistem compus din trei elemente. 2. uniune a trei state autonome sub cărmuirea unui suveran. (< fr. *trialisme*)
- trialóg** *s. n.* convorbire în trei. (< fr. *trialogue*)
- triándrá** *adj.* (despre flori) cu androceul din trei stamine. (< fr. *triandre*)
- triánglu** *s. n.* instrument muzical de percuție dintr-un cadru de oțel triunghiular suspendat, lovit cu o baghetă metalică. (< fr. *triagle*)
- triángulá** *vb. tr.* a executa lucrări prin metoda triangulației; a face triangulația unei regiuni, a unei țări etc. (< fr. *triangler*)
- triángulár**, -ă *adj.* triunghiular (1). (< fr. *triangulaire*, lat. *triangularis*)

- triangularitate** *s. f.* formă triunghiulară. (<engl. *triangularity*)
- triangulație** *s. f.* ansamblu de operații geodezice prin care pot fi determinate suprafețe și distanțe, împărțind terenul într-o rețea de triunghiuri echilaterale în vederea stabilirii coordonatelor punctelor de pe teren. • rețea de triunghiuri, baza unei ridicări topografice. (<fr. *triangulation*)
- triarii** *s. m. pl.* nume dat soldaților veterani, care formau a treia linie de luptă, după hastași și principii (2), dintr-o legiune romană, constituind rezerva. (<lat. *triararii*)
- triás** *s. n.* trisic. (<fr. *trias*)
- triásic**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) prima perioadă a mezozoicului; trias. (<fr. *triasique*)
- triatlón** *s. n.* concurs athletic combinat care reunește trei probe: 100 m plat, săritura în lungime și aruncarea greutății. (<fr. *triathlon*)
- triathlonist**, -ă *s. m. f.* sportiv participant la probele unui triatlon. (<fr. *triathlon* + *-ist*)
- triatómic**, -ă *adj.* (despre elemente) cu molecula din trei atomi. (<fr. *triatomique*)
- triaxial**, -ă *adj.* cu trei axe. (<engl. *triaxial*)
- trib¹** *s. n.* 1. formă de organizare economică și social-politică a societății primitive, dintr-o grupare de mai multe ginți sau de familii înrudite, reunite pe baza comunității teritoriului și supuse autorității unui șef unic. 2. (la unele popoare din ant.) seminție, gință, neam. • (biol.) subdiviziune a familiei cu genuri înrudite. (<lat. *tribus*, fr. *tribu*)
- trib² *v. tribo-*
- tribádă** *s. f.* lesbiană. (<fr. *tribade*)
- tribadism** *s. n.* lesbianism. (<fr. *tribadisme*)
- tribál**, -ă *adj.* 1. care aparține tribului. 2. (despre o populație) care trăiește în triburi. (<fr. *tribal*)
- tribalism** *s. n.* organizare socială de tip tribal. (<fr. *tribalisme*)
- tribázic**, -ă *adj.* (despre corpuri) care posedă trei funcții bazice. (<fr. *tribasique*)
- TRIBO-**, -trib *elem.* „frecare, fricțiune”, „strivire, zdrobire”. (<fr. *tribo-*, -tribe, cf. gr. *tribos*, *tripsis*)
- triboelectricitate** *s. f.* electricitate statică produsă prin frecare. (<fr. *tribo-électricité*)
- tribologie** *s. f.* știința și tehnologia interacțiunii dintre două suprafețe în contact în mișcare relativă. (<fr. *tribologie*, engl. *tribology*)
- triboluminescent**, -ă *adj.* care prezintă triboluminescență. (<fr. *triboluminescent*)
- triboluminescență** *s. f.* luminescență produsă prin frecare. (<fr. *triboluminescence*)
- tribometrie** *s. f.* măsurare a intensității frecării dintre corpuri. (<fr. *tribométrie*)
- tribométru** *s. n.* instrument folosit în tribometrie. (<fr. *tribomètre*)
- tribórd** *s. n.* partea din dreapta a unei nave, privind dinspre pupă. (<fr. *tribord*)
- tribotéhnică** *s. f.* prelungire a vieții unui motor prin sistemul de ungere. (<fr. *tribo-* + *tehnică*)
- tribráh** *s. m.* picior de vers greco-latin din trei silabe scurte. (<fr. *tribraque*)
- tribráhic**, -ă *adj.* (despre ritm) format din tribrahi. (<engl. *tribrachic*)
- tribromúrá** *s. f.* compus chimic care conține trei atomi de brom în moleculă. (<fr. *tribromure*)
- tribuláție** *s. f.* zburcium suflătesc, frământare, mahnire, necaz, chin. (<fr. *tribulation*)
- tribún** *s. m.* 1. fiecare dintre magistrații aleși anual în Roma antică pentru a apăra interesele plebei. 0 ~ *militar* = ofițer superior care comanda o cohortă romană. 2. membru al tribunalului, în Franța. 3. (fig.) persoană care luptă pentru o cauză (politică). • orator care înflăcărează masele. (<lat. *tribunus*)
- tribunál** *s. n.* 1. estradă amenajată într-o bazilică romană sau într-o unitate militară, pe care stăteau magistrații și, respectiv, comandanții. 2. instanță judecătorească (care judecă procesele civile și penale). 3. local în care funcționează o astfel de instanță. 4. complet care judecă o cauză, un proces. (<fr., lat. *tribunal*)
- tribunát** *s. n.* 1. funcția, demnitatea de tribun; durata acestei funcții. 2. adunare politică în Franța, instituită prin constituția din 1799, care discuta legile fără a le vota. (<fr. *tribunat*, lat. *tribunatus*)
- tribúnă** *s. f.* 1. estradă, loc înălțat de unde vorbesc oratorii. • (fig.) focar de răspândire a unor idei, teorii etc. 2. construcție platformă de unde publicul sau un număr restrâns de persoane pot asista la festivitate, la o demonstrație etc. • construcții anexe ale terenurilor de sport, destinate spectatorilor. 3. galerie deasupra navelor laterale ale unei biserici; emporă. (<fr. *tribune*, it., lat. *tribuna*)
- tribunicíár**, -ă *adj.* care aparține tribunului. (după fr. *tribunitien*, lat. *tribunicius*)
- tribút** *s. n.* 1. obligație în bani impusă unui popor învins de către cuceritor; bir; impozit plătit de către provinciile împăraților în antichitate și în evul mediu. 2. obligație, datorie, ceea ce se cuvine cuiva; contribuție în general. 0 *a-și da* (sau *a-și aduce*) ~-ul = a contribui la ceva. (<fr. *tribut*, lat. *tributum*)
- tribútál**, -ă *adj.* referitor la tribut. 0 *mod de producție* ~ = mod de producție bazat pe exploatare, cunoscut de o serie de popoare din Asia, Africa și chiar America, apărut în condițiile în care descompunerea comunei primitive a fost urmată de forma patriarhală a robiei. (<it., fr. *tributale*)
- tributár**, -ă *adj.* 1. care plătește tribut; (*p. ext.*) dependent, supus. 2. (fig.) dependent sub raport ideologic; care datorează cuiva ceva. 3. (despre un curs de apă) care se varsă într-un curs de apă mai mare, într-un lac sau în mare. (<fr. *tributaire*; lat. *tributarius*)
- trícapsulár**, -ă *adj.* (despre fructe) cu trei capsule. (<fr. *tricapulaire*)
- trícárpelár**, -ă *adj.* (despre ginéceu) cu trei carpele. (<fr. *tricarpeilaire*)
- trícefál**, -ă *adj.* 1. (despre un făt) cu trei capete. 2. (fig.) cu trei conducători. (<fr. *tricéphale*)
- trícențenár**, -ă *I. adj.* care durează de trei sute de ani. *II. s. n.* al treilea centenar. (<fr. *tricentenaire*)
- tríceps** *s. m.* mușchi care are la o extremitate trei ligamente. (<fr., lat. *triceps*)
- tricerátops** *s. m.* dinozaurian erbivor care avea craniul mare, alungit, cu două coarne deasupra orbitelor și o protuberanță nazală, iar în jurul gâtului un guler din plăci osoase cu țepi. (<fr. *triceratops*)
- trichiáză** *s. f.* inflamație permanentă a conjunctivei datorită frecării și iritării globului ocular de către genele prea lungi, deviate spre corneea. (<fr., lat. *trichiasis*)
- trichie *v. trico-*
- trichină** *s. f.* vierme nematolint parazit închistat mai ales în mușchii porcilor, al șobolanilor etc.; trichinelă. (<fr. *trichine*)
- trichinélá** *s. f.* trichină. (<lat. *trichinella*)
- trichinelóză** *s. f.* trichinoză. (<fr. *trichinellose*)
- trichinós**, -oasă *adj.* (despre un animal) infestat cu trichină. (<fr. *trichineux*)
- trichinóză** *s. f.* boală parazitară provocată de trichină, prin grave tulburări digestive, dureri musculare etc.; trichineloză. (<fr. *trichinose*)
- trichită** *s. f.* grup de cristale fine aciculare. (<fr. *trichite*)
- triciclétá** *s. f.* vehicul (pentru copii) cu trei roți, pus în mișcare cu ajutorul pedalelor; triciclu. (<tri- + *bicicletă*)
- triciclist**, -ă *s. m. f.* cel care merge pe un triciclu. (<engl. *tricycliste*)
- triciclu** *I. adj.* (despre un aterizor, un velociped) cu trei roți. *II. s. n.* tricicletă. (<fr. *tricycle*)
- tricipítal**, -ă *adj.* al tricepsului. (<fr. *tricipital*)
- triclínic** *adj.* (despre sistem cristalin) care are ca formă de bază o prismă oblică cu baza un paralelogram. (<fr. *triclinaire*)
- triclínium** *s. n.* 1. sală de mese în casele romane cu trei paturi de-a lungul a trei laturi ale unei mese. • sufragerie. 2. sală de mese a unei comunități (monahale) creștine în care se primeau pelerinii sau se celebrau diverse ceremonii. (<lat. *triclinium*)
- triclóretiléná** *s. f.* lichid încolor, cu miros de cloroform, toxic, în stare de vapori, folosit ca solvent, ca agent frigorific, în diverse sinteze etc. (<fr. *trichloréthylène*)
- triclormetán** *s. n.* cloroform. (<fr. *trichlormétane*)
- triclórurá** *s. f.* compus chimic care conține trei atomi de clor în moleculă. (<fr. *trichlorure*)
- TRICO-**, -trichie, -trih *elem.* „păr, pilozitate”, „cil,

- flagel^a. (< fr. *tricho-*, *-trichie*, *-triche*, cf. gr. *thrix*, *thrikhos*)
- tricoberoar** *s. n.* bezoar² din stomacul unor animale care se ling sau năpăresc ori al unor bolnavi mintali care au obiceiul de a-și mânca părul. (< fr. *trichobezoard*)
- tricocefăl** *s. m.* vierme nematod parazit al intestinului omului și al câtorva animale. (< fr. *trichocephale*)
- tricocefaloză** *s. f.* boală parazită provocată de tricocefali, care se manifestă prin tulburări digestive. (< fr. *trichocephalose*)
- tricoclazie** *s. f.* rupere (traumatică) a firelor de păr. (< fr. *trichoclasie*)
- tricoofil**, **-ă** *adj.* cu frunze păroase. (< lat. *tricophyllus*)
- tricofile** *s. f. pl.* plante tricofile. (< fr. *trichophytes*)
- tricofiton** *s. m.* ciupercă parazită care provoacă îmbolnăvirea pielii capului. (< fr. *trichophyton*)
- tricofitie** *s. f.* dermatomicoză cauzată de tricofiton, care atacă pielea capului, provocând căderea părului. (< fr. *trichophytie*)
- tricofobie** *s. f.* teamă patologică de păr. (< fr. *trichophobia*)
- tricolgie** *s. f.* disciplină care studiază structura, funcțiile și bolile părului. (< fr. *trichologie*)
- tricolor**, **-ă** *I. adj.* cu trei culori. *II. s. n.* drapel cu trei culori. *III. s. m.* sportiv component al echipei naționale. (< fr. *tricolore*, lat. *tricolor*)
- tricomanie** *s. f.* tic, în unele nevroze, constând în trecerea repetată a mâinii prin păr sau prin barbă. (< fr. *trichomanie*)
- tricomicoză** *s. f.* boală parazită a părului provocată de ciuperci microscopice. (< fr. *trichomycose*)
- tricomonas** *s. m.* protozoar flagelat care trăiește parazită pe om, cauzând iritația anumitor mucoase. (< fr. *trichomonas*)
- tricomonază** *s. f.* boală cauzată de tricomonas, care determină avorturi, sterilitate, infecții etc. (< fr. *trichomonase*)
- triconc** *s. n.* plan de biserică înscriind trei abside opuse intrării, racordate între ele prin intermediul unui dreptunghi. (< fr. *triconque*)
- tricotapie** *s. f.* denumire generică pentru bolile părului. (< fr. *trichopathie*)
- tricotetal**, **-ă** *adj.* (despre flori) cu petale păroase. (< fr. *trichopétale*)
- tricoptere** *s. n. pl.* ordin de insecte având aripile mari acoperite cu peri sau cu mici solzișori, ale căror larve acvatice își construiesc un fel de căsuțe tubulare din nisip, resturi vegetale etc. (< fr. *trichoptères*)
- tricrod** *s. n. (muz.)* scară diatonică din trei trepte, cu un interval de terță sau de cvartă. (< fr. *tricorde*)
- tricorn** *I. s. m.* animal imaginar cu trei coarne. *II. s. n.* pălărie bărbătească din trecut, cu trei colțuri. (< fr. *tricorne*)
- tricosepăl**, **-ă** *adj.* (despre flori) cu sepale păroase. (< fr. *trichosépale*)
- tricosperm**, **-ă** *adj.* (despre fructe) cu semințe păroase. (< lat. *trichospermus*)
- tricot** *s. n.* produs textil din fibre împletite în ochiuri. • obiect de îmbrăcăminte din acest material. (< fr. *tricot*)
- tricotat** *vb. tr.* a lucra (manual sau cu mașini speciale) un tricot. (< fr. *tricoter*)
- tricotăj** *s. n. I.* tricotare, tricotat. *2.* articol de îmbrăcăminte din tricot. (< fr. *tricotage*)
- tricotat** *s. n.* tricotare. (< fr. *tricotat*)
- tricotér**, **-éză** *I. s. m. f.* muncitor calificat la mașinile de tricotat. *II. s. f.* mașină de tricotat. (< fr. *tricoteur, -euse*)
- tricotin** *s. n.* țesătură specială pentru taioare și mantouri. (< fr. *tricotine*)
- tricotu** *s. n.* cămașă, bluză tricotată, purtată mai ales de sportivi. (< fr. *tricot*)
- tricroism** *s. n. (fiz.)* fenomen produs de un corp care prezintă trei culori distribuite diferit. (< fr. *tricroïsme*)
- tricromatic**, **-ă** *adj.* referitor la cele trei culori fundamentale (galben, albastru, roșu), una să nu poată fi produsă prin amestecul celorlalte două. (< fr. *trichromatique*)
- tricromatism** *s. n.* capacitatea normală a ochiului de a percepe cele trei culori: albastru, verde și roșu, din combinarea cărora rezultă toate celelalte. (< fr. *trichromatisme*)
- tricromazie** *s. f.* percepere defectuoasă, incompletă a celor trei culori fundamentale. (după *dicromazie*)
- tricromie** *s. f.* procedeu de imprimare sau de fotografiere policromă prin suprapunerea celor trei culori fundamentale. (< fr. *trichromie*)
- tricrotic**, **-ă** *adj.* (despre puls) cu bătăi triple. (< engl. *tricrotic*)
- tricuspid**, **-ă** *I. adj.* cu trei vârful. *O. valvulă* **-ă** = valvulă în partea dreaptă a inimii, la orificiul auriculo-ventricular. *II. s. n.* măsea cu trei rădăcini. (< fr. *tricuspidé*)
- tricuspidită** *s. f.* inflamație a valvulei tricuspide. (< fr. *tricuspidite*)
- tridacna** *s. f.* moluscă lamelibranhiată uriașă, ale cărei valve au deschizăturile ondulate, formând lamele imbricate. (< fr. *tridacne*)
- tridactil**, **-ă** *adj.* (despre animale) cu trei degete. (< fr. *tridactyle*)
- trident** *s. n. I. (mit.)* furcă cu trei dinți cu care era înfășurat zeul Poseidon (Neptun). *2.* obiect marinăresc în formă de furcă cu trei brațe. (< fr. *trident*, lat. *tridens*)
- tridimensional**, **-ă** *adj.* cu trei dimensiuni. (< fr. *tridimensionnel*)
- tridimensionalitate** *s. f.* însușirea de a fi tridimensional. (< engl. *tridimensionality*)
- tridimit** *s. n.* silice naturală polimorfă, constituită al rocilor efuzive recente. (< fr. *tridymite*, germ. *Tridymit*)
- tridrahmă** *s. f.* monedă de argint greco-macedoneană, de trei drahme. (< gr. *tridrahme*)
- triedru** *I. adj.* cu trei fețe plane. *II. s. n.* figură geometrică din trei plane care au un punct comun (vârf). (< fr. *trièdre*)
- triemimer**, **-ă** *adj.* (despre cezură) care se găsește după a treia jumătate de picior sau după un picior și jumătate, în hexametri. (< fr. *triémimère*)
- triennial**, **-ă** *I. adj.* care durează trei ani. • care are loc din trei în trei ani; care are nevoie de trei ani pentru a se dezvolta complet. *II. s. f. I.* festival, expoziție care se organizează o dată la trei ani. *2.* convenție semnată de trei state; trilaterală. (< fr. *triennale*)
- trienniu** *s. n.* interval de trei ani. (< lat. *triennium*)
- trierăr** *s. m.* comandant al unei triere. (< fr. *trierarque*)
- trieraulét** *s. m. (ant.)* cântăreț din flaut care imprima ritmul vășailor pe o trieră. (< fr. *trieraulète*)
- trieră** *s. f. (ant.)* navă de război cu trei rânduri de rame suprapuse, la fenicienii și grecii. (< fr. *trière*)
- triestér** *s. m.* corp chimic care posedă trei funcții ester. (< fr. *triester*)
- trietridă** *s. f. I.* perioadă de trei ani în calendarul grecesc. *2. (pl.)* sărbători în cinstea zeului Bacus, care se celebrau din trei în trei ani în Tracia și Beoția. (< fr. *triétéride*)
- trifacial**, **-ă** *adj.* trigeminal. (< engl. *trifacial*)
- trifalangie** *s. f.* prezența a trei falange la degetul mare. (< engl. *triphalangia*)
- trifazăt**, **-ă** *adj. I.* (despre circuite electrice) din trei circuite monofazice de curent alternativ; trifazic. *2.* (despre mașini electrice) care funcționează cu un astfel de circuit. *3.* (despre sisteme fizico-chimice) din trei faze. (< fr. *triphase*)
- trifazic**, **-ă** *adj.* trifazat. (< fr. *triphásique*)
- trifid**, **-ă** *adj.* (despre unele organe, frunze) despicat în trei; care formează trei vârful. (< fr. *trifide*)
- trifil**, **-ă** *adj.* cu trei frunze sau foliole; cu frunzele grupate câte trei. (< fr. *triphylle*)
- trifilăr**, **-ă** *adj. (mec.)* despre suspensii) cu trei fire paralele. (< fr. *triphylaire*)
- trifluorură** *s. f.* compus chimic cu trei atomi de fluor în moleculă. (< fr. *trifluorure*)
- trifoliát**, **-ă** *adj.* (despre frunze) cu trei foi pe același pețiol. (< fr. *trifolié*)
- trifoliene** *s. f. pl.* plante din familia leguminoaselor, având ca tip trifoiul, cultivate pentru furaj. (cf. lat. *trifolium*, trifoi)
- trifoliolát**, **-ă** *adj. I.* (despre frunze compuse) cu trei foliole. *2. (arhit.)* în formă de trifoi. (< fr. *trifoliolé*)
- trifolióză** *s. f.* boală toxică la oi cauzată de consumarea

- în cantitate prea mare a unor specii de trifoi. (<fr. *trifolose*)
- trifór**, -ă *adj.* (*arhit.*; despre o deschidere) cu trei uși sau canaturi despărțite prin colonete. (<it. *trifora*)
- trifóriu** *s. n.* galerie îngustă, susținută de colonete, în zidurile laterale ale unei biserici, deasupra navelor laterale. (<fr. *triforium*)
- trifórm**, -ă *adj.* cu trei părți, forme sau corpuri. (<engl. *triform*)
- trifóntog** *s. m.* pronunțarea a trei vocale diferite într-o singură silabă. (<fr. *triphonologie*)
- trifurcá** *vb. refl.* a se ramifica în trei ramuri, direcții. (<fr. *trifurquer*)
- trifurcăție** *s. f.* trifurcare; loc unde se trifurcă un drum, o arteră. (<fr. *trifurcation*)
- trigám**, -ă *adj.* 1. (și *s. m. f.*) care se căsătorește a treia oară fără să fi desăcăt legal celelalte două căsătorii. 2. (despre plante) cu flori masculine, femele și hermafrodite pe același individ. (<fr. *trigame*)
- trigámie** *s. f.* stare în care se găsește un om, o plantă trigamă. (<fr. *trigamie*)
- trigemelár**, -ă *adj.* cu trei gemeni. (<fr. *trigémellaire*)
- trigémén** *I. adj. nerv* ~ = a cincea pereche de nervi cranieni care asigură sensibilitatea feței și înervarea mușchilor maxilarilor inferiori. **II. s. m. pl.** tripleți. (<lat. *trigeminus*)
- trigeminál**, -ă *adj.* referitor la nervul trigemen; trifacial. (<engl. *trigeminal*)
- trigeminát**, -ă *adj. I.* în număr de șase, două câte două. **2.** (despre puls) cu ritm din trei pulsații regulate urmate de o pauză. (<fr. *trigeminé*)
- trigeminism** *s. n.* tulburare a ritmului inimii, care prezintă un puls trigeminat. (<fr. *trigeminisme*)
- trigger** /trigár/ *s. n. I.* triodă cu catod rece ca rețeu sau ca tub de amorțare. **2. (biol.)** factor declanșator care pune în mișcare un șir de acțiuni și reacții, de minimă contribuție energetică. (<engl. *trigger*)
- trigin**, -ă *adj.* (despre flori) cu trei pistile. (<fr. *trigyne*)
- trigliceridă** *s. f.* triester al glicerinei, cu acizi grași. (<fr. *triglyceride*)
- triglíde** *s. n. pl.* familie de pești osoși: rândunica-de-mare. (<fr. *triglides*)
- triglif** *s. n.* ornament al frizei unei coloane dorice, cu trei ramuri verticale, care separă metopele între ele. (<fr. *triglyphe*)
- trigón** *s. n. I.* preparat de patiserie triunghi din foi de plăcintă umplute cu nuci și miuțate în sirop. **2. - cerebral** = lamă de materie nervoasă, triunghiulară, care împreună cu corpul calos face legătura dintre cele două emisfere ale creierului mare; fornix. **3. (astr.)** poziție a unei planete al cărei unghi pe distanța Pământ - Soare (Lună) și Pământ - planetă se ridică la 120°. (<fr. *trigone*, /3/ germ. *Trigon/alschein*)
- TRIGONO-** *elem.* „triunghi, triunghiular”. (<fr. *trigono-*, cf. gr. *trigonos*)
- trigonocefál** *s. m.* șarpe veninos din familia viperei, cu capul triunghiular, în Asia și în America. (<fr. *trigonocephale*)
- trigonocefalie** *s. f.* malformație a craniului care devine triunghiular. (<fr. *trigonocephalie*)
- trigonocrație** *s. f. (astrol.)* triunghi, pe cercul planetar, format de cele patru semne de aceeași natură (foc, pământ, aer, apă). (<fr. *trigonocratie*)
- trigonométric**, -ă *adj.* referitor la trigonometrie. **O cerc** ~ = cerc cu raza egală cu unitatea și cu sensul de măsurare a arcelor invers aceluia al acelor unui ceasornic; **funcție** -ă = fiecare dintre funcțiile sinus, cosinus, tangentă, cotangentă, secantă și cosecantă. (<fr. *trigonométrique*)
- trigonometrie** *s. f.* ramură a matematicii care studiază proprietățile funcțiilor trigonometrice și relațiile dintre ele. (<fr. *trigonométrie*)
- trigrámă** *s. f. I.* cuvânt din trei litere. **2.** siglă din trei caractere reunite. (<fr. *trigramme*)
- trih¹ *v.* trico-.
- trih² *v.* triho-.
- trihebdomadár**, -ă *adj., s. n.* (publicație) care apare de trei ori pe săptămână. (<fr. *trihebdomadaire*)
- trihibrid** *s. m.* hibrid din încrucișarea a doi genitori homozigoți care diferă prin trei caractere. (<fr. *trihybride*)
- TRIHO-**, -trih *elem.* „în trei”. (<fr. *tricho-*, -triche, cf. gr. *trikha*)
- trihotómic**, -ă *adj.* care prezintă trihotomie. (<fr. *trichotomique*)
- trihotómie** *s. f.* diviziune în trei părți, grupe sau specii. (<fr. *trichotomie*)
- tril** *s. n. (muz.)* ornament vocal sau instrumental din alternarea rapidă a două note consecutive despărțite de un (semi)ton; (*p. ext.*) cântecul unor păsări în care se produce același efect sonor. (<it. *trillo*, fr. *trille*)
- trilaterál**, -ă *I. adj.* cu trei laturi. • referitor la cele trei laturi sau aspecte ale unui lucru, ale unui organism. **II. s. f. I.** trienală. **2.** (convenție) care angajează reciproc trei părți. (<fr. *trilatéral*)
- trilateráție** *s. f.* metodă geodezică bazată pe măsurarea laturilor unui ansamblu de triunghiuri. (<fr. *trilatération*)
- trilémă** *s. f.* situație care pune trei alternative, dintre care trebuie aleasă una. (<germ. *Trilemma*)
- trilíngv**, -ă *adj.* care vorbește trei limbi. • scris în trei limbi. (<fr. *trilingue*, lat. *trilinguis*)
- trilión** *s. n.* o mie de bilioane sau un milion de milioane (10¹²). (<fr. *trillion*)
- trilit** *s. n.* monument megalitic format din trei pietre, dintre care două verticale și una transversală; triliton. (<engl. *trilith*)
- trilitón** *s. n.* trilit. (<fr., engl. *trilithon*)
- trilobát**, -ă *adj. I.* (despre frunze) cu trei lobi. **2.** (despre arcade etc.) în formă de trifoi sau de crin. (<fr. *trilobé*)
- trilobíți** *s. m. pl.* clasă de artropode marine fosile, cu corpul împărțit în trei, longitudinal, cât și transversal. (<fr. *trilobites*)
- trilóc** *adj.* (despre avioane) cu trei locuri. (după fr. *triplace*)
- triloculár**, -ă *adj. (bot., anat.)* cu trei locuri sau loje. (<fr. *triloculaire*)
- trilogie** *s. f. I.* reunire de trei tragedii, ale căror subiecte constituiau fiecare urmarea celui precedent, prezentate la concursurile dramatice din Grecia antică, în cinstea lui Dionysos. **2.** serie de trei opere literare sau muzicale care formează o unitate. (<fr. *trilogie*)
- trimáj** *s. n.* tunsoare, ajustare, scurtare a blănii unui câine; trimare. (după engl. *trimming*)
- trimarán** *s. n.* ambarcație din trei coci paralele unite printr-o punte. (<fr. *trimaran*)
- trimare** *s. f.* trimaj. (după engl. *trimming*)
- trimer**¹ *s. n. I.* condensator ajustabil, de capacitate ușoară, în radiofonie. **2.** mașină de încărcat materiale granulare sau pulverulente prin aruncare în vehicule. (<germ. *Trimmer*, engl., fr. *trimmer*)
- trimer**², -ă *I. adj.* divizat în trei părți dispuse în triunghi echilateral. **II. s. m.** polimer din trei molecule de monomer. (<fr. *trimère*)
- trimestriál**, -ă *adj.* care ține trei luni; care are loc la fiecare trei luni. (<fr. *trimestriel*)
- triméstru** *s. n.* perioadă de trei luni. • unitate a anului școlar. (<fr. *trimestre*, lat. *trimestris*)
- trimétru** *s. n.* vers antic din trei perechi de picioare iambice. (<fr. *trimètre*, lat. *trimetrus*)
- trimórf**, -ă *adj. I.* (despre substanțe, corpuri) care prezintă trimorfism. **2.** (despre frunze, flori) care prezintă trei forme. (<fr. *trimorphe*)
- trimorfism** *s. n.* calitate a unor substanțe de a cristaliza în trei sisteme diferite. (<fr. *trimorphisme*)
- trimotór** *adj., s. n.* (avion) cu trei motoare. (<fr. *trimoteur*)
- trimúrți** *s. n.* asociere de cult și de doctrină a celor trei figuri din religiile indice: Buda, Șiva și Vișnu, formă unică de teofanie. (<fr., engl. *trimurti*)
- trincă** *s. f.* velă pătrată învergată la baza arborelui trichet. • vergă de susținere a acestei vele. (<it. *trınca*)
- trinchét** *s. m.* catargul de la prora al unei nave; arbore mic. (<it. *trinchetto*)
- trinchetín** *s. n.* velă triunghiulară ce se prinde pe timp de furtună de arborele trinchet. (<it. *trinchettina*)
- trinitár**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al trinității. • trinitarian. (<fr. *trinitaire*)
- trinitarián**, -ă *s. m. f. I.* nume dat celor care acceptă

dogma trinității. 2. călugăr din ordinul monahal al Sfintei Treimi, înființat în sec. XII în scopul eliberării creștinilor căzuți în captivitate la musulmani; trinitar. (<engl. *trinitarian*)

trinitarianism *s. n.* doctrina trinitarianilor (1). (<engl. *trinitarianism*)

trinitate *s. f.* 1. Sfânta Treime. 2. grup de trei divinități, trei persoane sau lucruri care formează o unitate. (<fr. *trinité*, lat. *trinitas*)

trinitrát *s. m.* triester al unor substanțe cu acid azotic. **o** ~ de glicerină = nitroglicerină. (după fr. *trinitré*)

trinitrină *s. f.* nitroglicerină. (<fr. *trinitrine*)

trinitrobenzén *s. n.* substanță obținută prin nitirea a benzenului. (<fr. *trinitrobenzene*)

trinitrocelulóză *s. f.* fulmicoton. (<fr. *trinitrocellulose*)

trinitrofenól *s. m.* acid picric. (<fr. *trinitrophénol*)

trinitroglicerină *s. f.* nitroglicerină. (<fr. *trinitroglycérine*)

trinitrotoluén *s. n.* substanță solidă, cristalizată, galbenă, prin nitirea toluenului, exploziv; tróitl. (<fr. *trinitrotoluène*)

trinóm, -ă *I. adj.* (despre ecuații) din trei termeni. **II. s. n.** polinom cu trei termeni. (<fr. *trinôme*)

trinominál, -ă *adj.* (*lingv.*) din trei termeni. (<engl. *trinominal*)

trinominalism *s. n.* definire a noțiunilor prin folosirea a trei termeni. (<engl. *trinominalism*)

trío *s. n.* 1. compoziție muzicală scrisă pentru trei voci sau instrumente. • secțiune mediană a unor forme tripartite (scherzo, menuet, marș etc.) 2. formație instrumentală din trei persoane. 3. (*fam.*) grup de trei persoane. 4. (*tehn.*) *laminor* ~ = laminor cu trei cilindri. (<it., fr. *trio*)

triódă *s. f.* tub electronic cu trei electrozi. (<fr. *triode*)

trióic, -ă *adj.* (despre plante) cu flori masculine, femele și hermafrodite pe indivizi diferiți. (<fr. *trioïque*)

triól *s. m.* trialcool. (<fr. *trioil*)

triólă *s. f.* (*muz.*) triolet (1). (<germ. *Triole*)

triolémă *s. f.* substanță lichidă, un ș și grăsimi vegetale, triester al acidului oleic cu glicerina. (<fr. *trioléine*)

triólet *s. n.* 1. (*muz.*) diviziune ritmică specială din trei note de durată egală cu aceea a două note obișnuite; triolă. 2. poezie cu formă fixă, asemănătoare rondelului, cu două rime, din opt versuri octosilabice, dintre care primul, al patrulea și al șaptelea fiind identice. (<fr. *triolet*)

triónix *s. m.* broască țestoasă uriașă, feroce, din țările calde. (<fr. *trionyx*)

trior *s. n.* 1. mașină agricolă cu un cilindru care, prin rotire, separă semințele de impurități. 2. dispozitiv pentru separarea, după dimensiuni, a materialelor granulare. (<fr. *trieur*)

triorá *vb. tr.* a selecționa semințele la trior (1). (<*trior*)

triorhidie *s. f.* anomalie prin prezența a trei testicule la același individ. (<fr. *triorchidie*)

trioxíd *s. m.* oxid cu trei atomi de oxigen în moleculă. (<fr. *trioxyde*)

tripáflavină *s. f.* substanță chimică cu acțiune antiseptică, împotriva bacteriilor și protozoarelor. (<fr. *trypaphlavine*)

tripál, -ă *adj.* (despre elice) cu trei pale. (<fr. *tripale*)

tripalmítină *s. f.* substanță solidă incoloră, ester al glicerinei cu acidul palmitic, în uleiuri vegetale și grăsimi. (<fr. *tripalmitine*)

TRIPANO- *elem.* „burghiu, sfredel”. (<fr., engl., germ. *trypano-*, cf. gr. *trypanon*)

tripanocíd, -ă *adj.* care omoară tripanozoma. (<fr. *trypanocide*)

tripanozómă *s. f.* protozoar flagelat parazitar în sângele anumitor vertebrate. (<fr. *trypanosome*)

tripanozomíază *s. f.* boală parazitară provocată de tripanozomă; boala somnului. (<fr. *trypanosomiase*)

tripanozomíde *s. f. pl.* ordin sau familie de protozoare: tripanozoma. (<fr. *trypanosomidés*)

tripartism *s. n.* coaliție guvernamentală din trei partide politice. (<fr. *tripartisme*)

tripartít, -ă *adj.* din trei părți. • (despre un acord, un pact, o convenție) încheiat între trei state sau partide. **o** (*muz.*) *formă* ~ă = formă muzicală din trei secțiuni, a treia fiind reluarea celei dintâi. (<fr. *tripartite*)

tripartíție *s. f.* împărțire în trei părți egale. (<fr. *tripartition*, lat. *tripartitio*)

triperie *s. f.* secție a unui abator unde se face prelucrarea măruntailor. (<fr. *triperie*)

tripetál, -ă *adj.* (despre flori) cu corola din trei petale. (<fr. *tripétale*)

triper *s. m.* muncitor de abator specializat în pregătirea pentru valorificare a tuturor deșeurilor animale. (<fr. *triper*)

TRIPL(O)- *elem.* „triplu, întreit”. (<fr. *triplo-*, cf. gr. *triploos*)

triplá *vb. I. tr., refl. a* (se) face triplu. **II. tr.** a face o triplare. (<fr. *tripler*)

triplán *adj. s. n.* (avion) cu trei rânduri de aripi. (<fr. *triplan*)

triplé *s. f.* acțiunea de a tripla. • depășire a unui (auto)vehicul de către al doilea, atunci când primul este deja angajat în depășirea unui alt (auto)vehicul oprit sau în mers, dacă prin această manevră se trece peste axa ce desparte cele două sensuri de circulație ale drumului. (<tripla)

triplegie *s. f.* paralizie care afectează trei membre ale corpului. (<fr. *triplegie*)

triplét I. s. n. 1. al treilea dintre trei exemplare de același fel. 2. a treia formă a unor cuvinte de aceeași proveniență, dar intrate în limbă în trei epoci diferite. 3. (*fiz.*) multiplet din trei linii spectrale. 4. (*mat.*) mulțime ordonată având trei elemente. 5. obiectiv fotografic cu trei lentile. **II. s. m. pl.** trei ființe născute deodată de aceeași mamă; trigemeni (<fr. *triple*)

triplétá *s. f.* 1. bicicletă cu trei locuri. 2. grup de trei jucători care fac parte din înaintarea unei echipe de fotbal, de rugby etc. • (*p. ext.*) grup de trei persoane care acționează împreună. (<fr. *triple*)

tripléx *s. n.* 1. ansamblu transparent din două foi de sticlă având la mijloc o foaie de acetat de celuloză. 2. carton din trei straturi de materiale fibroase. (<fr., lat. *triple*)

triplícát *s. n.* a doua copie după un act. (<germ. *Triplikat*, lat. *triplicatum*, fr. *triplicata*)

triplícitate *s. f.* însușirea de a fi triplu. • ipocrizie în cel mai înalt grad. (<fr. *triplicité*)

triplóid, -ă *adj.* (despre celule, organisme) care prezintă trei seturi haploide de cromozomi. (<fr. *triploïde*, engl. *triploid*)

triplóidie *s. f.* stare a unei ființe triploide. (<fr. *triploïdie*)

triplópie *s. f.* defect de vedere, constând din a vedea întreit imaginea aceluiași obiect. (<fr. *triplopie*)

triplu, -ă *adj.* de trei ori mai mare, mai mult; întreit. • din, cu trei părți. (<fr. *triple*, lat. *tripulus*)

triplum *s. n.* (*muz.*) vocea superioară a unei piese polifonice în trei voci, în sec. XII - XIII. (<lat. *tripulum*)

triplusált *s. n.* (*sport*) săritură în lungime la care, după primul salt, se cade pe piciorul cu care s-a bătut, la al doilea, pe celălalt picior, al treilea salt terminându-se pe ambele picioare. (după fr. *triple-saut*)

triplusáltist *s. m.* sportiv care execută triplusalt. (<triplusalt + -ist)

tripád *I. s. n.* 1. (*ant.*) scaun de bronz cu trei picioare, frumos acuite, pe care ședea Sibila în timpul oracolelor din templul de la Delfi, închinat zeului Apollo. • trepid. 2. (*mat.*) macara din trei picioare reunite la partea de sus. **II. adj.** *catarg* ~ = catarg metalic cu trei picioare, pe unele bastimente moderne. (<fr. *tripode*)

tripodie *s. f.* vers din trei picioare metrice. (<fr. *tripodie*, gr. *tripodia*)

trípól *s. m.* rețea electrică tripolară. (<fr. *tropôle*)

trípólár, -ă *adj.* (despre rețele, circuite electrice) cu trei borne de acces; cu trei poli. (<fr. *tripolaire*)

trípólí *s. n.* diatomit. (<fr. *tripoli*)

tripotá *vb. intr.* a se ocupa cu lucruri necinstite, murdare; a umbla cu potlogării; a specula, a falsifica. (<fr. *tripoter*)

tripotáj *s. n.* afacere murdară, necinstită; potlogărie. (<fr. *tripotage*)

tripotéur *l-tór/ s. m.* cel care face afaceri dubioase; speculant, falsificator. (<fr. *tripoteur*)

trípóu *s. n.* local, stabiliment cu jocuri de noroc. (<fr. *tripot*)

tripsínă *s. f.* enzimă secretată de pancreas, sub formă

- de tripsinogen, care descompune proteinele în aminoacizi. (< fr. *trypsin*)
- tripsinogén** *s. n.* substanță secretată de pancreas, inactivă, care, în contact cu enterochinaza intestinală, se transformă în tripsină. (< fr. *trypsinogène*)
- triptic** *s. n.* 1. (*ant.*) ansamblu de trei tăblițe prinse între ele cu balamale, care se închideau ca o carte. • tablou din trei părți prinse cu balamale pe care sunt pictați sfinți sau sunt scrise numele donatorilor etc. 2. document din trei foi cuprinzând aceleași indicații, care oferă posibilitatea de a se face mai multe călătorii într-o țară străină. 3. (*fig.*) ansamblu din trei părți distinctive. (< fr. *triptyque*)
- triptofán** *s. m.* aminoacid heterociclic în proteine, hemoglobină etc., indispensabil organismului. (< fr. *tryptophane*)
- triptón** *s. n.* abioseson. (< fr. *tripton*)
- tripudiá** *vb. intr.* a exulta, a tresăla de bucurie. (< lat. *tripudiare*)
- tripúdiu** *s. n.* 1. (*ant.*) dans ritmic al preoților salieni din Roma antică. 2. (*fig.*) sărbătoare mare, manifestație zgomotoasă. • exuberanță, exultare. (< lat. *tripudium*)
- trireactor** *adj., s. n.* (avion) propulsat de trei reactoare. (< fr. *triracteur*)
- trirémă** *s. f.* navă de război la romani, cartaginezi etc., rapidă și ușoară, cu trei rânduri de rame pe o singură parte, dispuse în grupuri de câte trei. (< fr. *trirème*, lat. *triremis*)
- trisección**, -oáre *I. adj.* care realizează o trisección. *II. s. f.* fiecare dintre cele două semidrepte care împart un unghi în trei părți egale. (< fr. *trisection*)
- trisección** *s. f.* împărțire în trei părți egale. *O -a unghiului* = problemă, pusă în antichitate, privind împărțirea unui unghi cu rigla și compasul în trei părți egale. (< fr. *trisection*)
- trisevál**, -ă *adj.* (despre flori) cu caliciul din trei sepale. (< fr. *trisépale*)
- trisláb** *s. n.* cuvânt trisilabic. (< fr. *trissyllabe*)
- trislábic**, -ă *adj.* (despre cuvinte) din trei silabe. (< fr. *trissyllabique*)
- triskelión** *s. n.* motiv decorativ cu trei brațe egale și extremitățile frânte la 90°. (< fr. *triskelion*)
- trismegíst** *I. s. m.* supranume dat de grecii lui Hermes, care însemna „de trei ori mare”. *II. adj.* de trei ori mare. (< fr. *trismégiste*, gr. *trismegistos*)
- trismus** *s. n.* contracție spastică involuntară a mușchilor maxilarelor, simptom al tetanosului. (< fr. *trismus*)
- trispérme**, -ă *adj.* (despre fructe) cu trei semințe. (< fr. *trispérme*)
- tristearínă** *s. f.* ester al glicerinei cu acidul stearic, în grăsimile naturale. (< fr. *tristearine*)
- tristete** *s. f.* stare sufletească apăsătoare; mâhnire, amărăciune; melancolie; (*p. ext.*) regret. (după fr. *tristesse*, it. *tristezza*)
- tristif**, -ă *I. adj.* 1. (despre celule) dispus în trei rânduri sau serii. 2. (despre frunze, muguri) așezat pe șiruri longitudinale. *II. s. n.* strofă din trei versuri. (< it. *tristico*, lat. *tristichus*)
- trissubstituit**, -ă *adj.* (*chim.*; despre derivați) obținut prin substituția a trei atomi din moleculă. (< fr. *trissubstitué*)
- trisúlc**, -ă *adj.* cu trei vărfuri, trei adâncituri, trei brazde. (< it. *trisolco*, lat. *trisolus*)
- trisulfură** *s. f.* compus chimic care conține trei atomi de sulf în moleculă. (< fr. *trisulfure*)
- trishá** *vb. intr., tr. a* înșela la jocul de cărți; (*p. ext.*) a păcăli, a înșela. (< fr. *tricher*)
- trishór** *s. m.* cel care trișează (la jocul de cărți). (< fr. *tricheur*)
- tritagomíst**, -ă *s. m. f.* (în teatrul antic grecesc) actor care deținea rolul al treilea. (< gr. *tritagonistes*)
- tritanóp**, -ă *adj.* care prezintă tritanopie. (< fr. *tritanope*)
- tritanopie** *s. f.* defect al ochiului prin lipsa de percepere a culorii albastre. (< fr. *tritanopie*)
- triteism** *s. n.* doctrină care susține că trinitatea ar fi fost formată din trei persoane și trei esențe. (< fr. *trithéisme*)
- triteíst**, -ă *adj., s. m. f.* (adept) al triteismului. (< fr. *trithéiste*)
- triticálă** *s. f.* cereală din încrucșarea grâului cu secara, având calitățile de panificație ale celui dintâi și rezistența la frig, umiditate și secetă ale secarei. (< fr. *triticale*)
- triticină** *s. f.* substanță azotoasă în făina de cereale. (< engl. *triticin*)
- tritiú** *s. n.* izotop radioactiv al hidrogenului, cu nucleul dintr-un proton și doi neutroni, prin reacții nucleare. (< fr. *tritium*)
- triton¹** *s. m.* 1. zeitate marină greacă cu bust de om și coadă de pește. 2. batracian având înfățișarea unui momoloc de broască; salamandră de apă. 3. molușcă gasteropodă marină, cu o cochilie conică, lungă. (< lat., fr. *triton*, germ. *Triton*)
- triton²** *s. n.* (muz.) interval de trei tonuri; cvartă mărită; cvintă micșorată. (< it. *tritono*, fr. *triton*)
- triton³** *s. m.* nucleu al atomului de tritiu dintr-un proton și doi neutroni. (< fr. *triton*)
- tritonidă** *s. f.* zeiță marină. (< fr. *tritonide*)
- triturá** *vb. tr.* a sfărâma, a zdrobi (o substanță, un medicament etc.) în particule foarte fine. (< fr. *triturer*, lat. *triturare*)
- trituránt**, -ă *adj.* (*anat.*) față -ă = suprafața unui dinte care efectuează masticția. (< fr. *triturant*)
- trituratór**, -oáre *adj., s. m.* (organ anatomic etc.) pentru triturare. (< fr. *tritrateur*)
- trituráție** *s. f.* triturare. (< fr. *trituration*, lat. *trituration*)
- triúmf** *s. n.* 1. celebrare a victoriei în Roma antică, din intrarea solemnă în oraș a generalului biruitor, însoțit de armata sa, de captivi și de prăzile făcute. 2. victorie, biruință (în război). 3. (*fig.*) succes moral, reușită, izbândă. (< lat. *triumphare*, fr. *triumpher*)
- triúmfá** *vb. intr.* 1. a birui, a învinge. 2. (*fig.*) a reuși, a ieși învingător. 3. a se mândri cu o izbândă, a jubila. (< lat. *triumphare*, fr. *triumpher*)
- triúmfál**, -ă *adj.* 1. de triumf; biruitor, învingător, victorios. 2. (*fig.*) impunător, solemn, pompos; care stărnește admirație, entuziasm. (< lat. *triumphalis*, fr. *triumphal*)
- triúmfalism** *s. n.* atitudine de încredere exagerată în sine însuși, în propriile-i idei sau teorii. (< fr. *triumphalisme*)
- triúmfalíst**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care manifestă triumfalism. (< fr. *triumphaliste*)
- triúmfátór**, -oáre *adj.* care triumfă; învingător, victorios. • (*fig.*) care exprimă o mare încredere în succesul obținut. (< fr. *triumphateur*, lat. *triumphator*)
- triúmvir** *s. m.* fiecare dintre cei trei membri ai unui triumvirat. (< lat., fr. *triumvir*)
- triúmvirat** *s. n.* 1. formă de conducere în Roma antică, între anii 60 și 43 a. Chr., reprezentând alianța a trei conducători politici și militari. 2. (*p. ext.*) asociație de trei persoane care exercită o putere, o influență. (< lat. *triumviratus*, fr. *triumvirat*)
- triúngi** *s. n.* poligon cu trei laturi. • suprafața de această formă, la intersecție de drumuri, pentru dirijarea circulației. (după fr. *triangle*)
- triúngiulár**, -ă *I. adj.* în formă de triunghi; triangular. *II. adj., s. n.* (competiție sportivă) la care participă reprezentanți a trei țări sau echipe. (după fr. *triungulaire*)
- trivaccín** *s. n.* vaccin complex, din trei componente profilactice diferite. (< tri- + *vaccin*)
- trivalént**, -ă *adj.* 1. (despre elemente chimice) care are valența 3. 2. (despre celule) cu trei cromozomi omologi în cursul meiozei. (< fr. *trivalent*)
- trivalénță** *s. f.* proprietate a unui element chimic de a fi trivalent. (< fr. *trivalence*)
- triválv**, -ă *adj.* (*bot.*) cu trei valve. (< fr. *trivalve*)
- trivérb** *s. n.* gen enigmatic constând în a reprezenta trei cuvinte prin litere sau figuri combinate între ele. (< tri- + *verb/2*)
- triviál**, -ă *adj.* 1. comun, de rând, obișnuit; evident. 2. obscen, ordinar, indecent, vulgar, scabros. (< fr. *trivial*, lat. *trivialis*)
- trivialitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este trivial; vulgaritate. • faptă, atitudine, vorbă etc. trivială. (< fr. *trivialité*)
- trivializá** *vb. tr.* a face trivial; a vulgariza, a degrada. (< fr. *trivialiser*)
- trivium** *s. n.* primul ciclu al învățământului elemental medieval (gramatică, retorică și dialectică), urmat de quadrivium. (< lat., fr. *trivium*)
- trixemie** *s. f.* parazitare succesivă pe trei plante gazdă diferite. (< fr. *trixémie*)

- trizaharidă** *s. f.* substanță organică din clasa hidraților de carbon, cu moleculă din condensarea a trei molecule de monozaharide. (< fr. *trisaccharide*)
- trizomie** *s. f.* apariție a unui cromozom supranumerar. (< fr. *trisomie*)
- troacăr** *s. n.* jachetă femeiască lungă; un fel de pardesiu trei sferturi. (< fr. *trios-quarts*)
- troc** *s. n.* schimb de produse în natură, fără intervenția banilor. (< fr. *troc*)
- trocantér** *s. n. 1.* parte a femurului de care se leagă mușchii coapsei. **2.** al doilea segment de la picioarele insectelor. (< fr. *trochanter*)
- trocár** *s. n.* instrument chirurgical pentru puncții. (< fr. *trocarr*, germ. *Trokar*)
- trochítér** *s. n.* tuberozitate a extremității superioare a humerusului. (< fr. *trochiter*)
- trocófora** *s. f.* larvă a unor viermi și moluște, sferică turțită. (< fr. *trochophore*, germ. *Trochophora*)
- TROF(O)-, -tróf, -trofie** *elem.* „hrană, nutriție, aliment”. (< fr. *troph/o-*, -*trophe*, -*trophie*, cf. gr. *triphe*)
- troféu** *s. n. 1.* armura unui dușman învins așezată pe un trunchi de copac, ca semn al victoriei; monument de piatră sau de marmură purtând armele unui dușman învins, pentru a comemora o victorie. **2.** pradă de război luată de la inamic. • victorie, biruință. • ofrandă adusă unei divinități din prada de război. **3.** produs vânătoresc reprezentativ pentru cele mai importante specii de vânat (coarne de cerb, colți de mistreț etc.). **4.** cupă, obiect ornamental oferit învingătorului într-o întrecere sportivă. (< fr. *trophée*)
- trófic, -ă I. adj.** referitor la nutriție. **II. adj., s. n.** (medicament) care ajută nutriția. (< fr. *trophique*)
- troficità** *s. f. 1.* ansamblul fenomenelor de nutriție a organismelor vii; stare de nutriție a diferitelor organe și țesuturi. **2. însușire a unui sol de a fi nutritiv pentru plante. (< fr. *trophicité*)**
- trofie¹** *s. f.* trofism. (< fr. *trophie*)
- trofie²** *v.* trof(o)-.
- trofism** *s. n.* stare dinamică a nutriției; trofie¹. (< fr. *trophisme*)
- trofobiózá** *s. f.* simbioză între două specii (de insecte) diferite, dintre care una folosește anumite produse eliminate de cealaltă. (< fr. *trophobiose*)
- trofoblást** *s. n. 1.* strat periferic cu funcție de nutriție, care înconjură blastomerii. **2.** mugur embrionar în oul mamiferelor, la sfârșitul segmentării. (< fr. *trophoblaste*)
- trofocít** *s. n.* celulă ramificată, care pătrunde în altă celulă, cu rol de nutriție. (< fr. *trophocyte*)
- trofologie** *s. f.* știința nutriției. (< engl. *trophology*)
- trofomorfózá** *s. f.* modificare morfologică a vegetalelor datorată condițiilor de nutriție. (< fr. *trophomorphose*)
- trofonevróză** *s. f.* tulburare a troficiității, ca urmare a îmbolnăvirii sistemului nervos. (< fr. *trophonévrose*)
- trofopatie** *s. f.* boală care afectează nutriția organismului. (< fr. *trophopathie*)
- trofoplásmă** *s. f.* parte a citoplasmei având exclusiv funcție de nutriție. (< fr. *trophoplasme*)
- trofotropism** *s. n.* curbare a direcției de creștere a țesuturilor sub influența unui mediu mai bogat în substanțe nutritive. (< fr. *trophotropisme*)
- trog** *s. n.* vale adâncă, cu pereți abrupti, prin acțiunea erozivă a ghețarilor. (< germ. *Trog*)
- TROGLO-** *elem.* „peșteră, grotă”. (< fr. *troglo-*, cf. gr. *trogle*)
- troglobie** *s. f.* organism care trăiește exclusiv în peșteri; troglobiont. (< fr. *troglobie*)
- troglobiónt** *s. n.* troglobie. (< fr. *troglobionte*)
- troglodít** *s. m.* pasăre mică, insectivoră, care își face cuibul în găurile zidurilor sau ale arborilor, în tufșuri. (< fr. *trogodyte*)
- troglodít¹, -ă I. s. m. f. 1.** om preistoric din cuaternar care locuia în caverne. **2.** (fig.) om cu un nivel de viață foarte scăzut, primitiv. • om necivilizat. **II. adj.** (despre animale, plante) care trăiește în caverne sau peșteri. (< fr. *trogodyte*)
- troglofil, -ă adj.** (despre organisme) care iubește peșterile, fără a trăi exclusiv în ele. (< fr. *troglophyle*)
- trogón** *s. m.* pasăre din pădurile tropicale, asemănătoare
- cu ciocânițoarea, cu ciocul scurt, larg la bază, bombat și întors la vârf, adesea dințat pe margini. (< germ. *Trogon*)
- trogonide** *s. f. pl.* familie de păsări exotice: trogonii și quetzalul (1). (< lat. *trogonidae*)
- TROH(O)-** *elem.* „roată, rondelă, coroană”; „rotund, ciclic”. (< fr. *troch/o-*, cf. gr. *trokhos*)
- tróháic, -ă adj. 1.** (despre versuri) din troheii. **O metru** ~ = sistem de versificație având la bază troheul. **2.** (despre cezură) care taie al treilea dactil al unui hexametru după primele două silabe, un troheu. (< fr. *trochaïque*)
- tróhéu** *s. m.* picior de vers dintr-o silabă lungă (accentuată) și una scurtă (neaccentuată); coreu. (< fr. *tróhée*)
- tróhilide** *s. f. pl.* familie de păsări exotice: colibri. (< fr. *trochilidés*)
- tróhin** *s. n.* mică tuberozitate a extremității superioare a humerusului. (< fr. *trochin*)
- tróhléar, -ă adj.** al trohleii. **O nervi** ~i = nervi pereche motori, cu originea în pedunculii cerebrali, care acționează asupra mușchilor oblici superiori ai fiecărui ochi. (< fr. *trochleaire*, lat. *trochlearis*)
- tróhlée** *s. f.* articulație în care un os se învârteste în jurul altuia. (< fr. *trochlée*, lat. *trochlea*)
- tróhocardíe** *s. f.* deplasare a inimii prin rotație în jurul axului ei lung. (< engl. *trochocardia*)
- tróhocéfalíe** *s. f.* malformație a craniului cu formă rotunjită. (< fr. *trochocéphalie*)
- tróhoíd, -ă I. adj.** (despre articulații) în care suprafețele articulare sunt fragmente cilindrice, unul convex și altul concav. **II. s. f.** cicloidă. (< fr. *trochoïde*)
- tróióán, -ă I. adj., s. m. f.** (locuitor) din Troia. **II. adj.** referitor la Troia. **O calul** ~ = a) cal uriaș de lemn construit de ahei după sfatul lui Ulise, care, introdus în Troia cu războinicii ascunși în el, a pricinuit căderea cetății. b) mijloc perfid folosit de cineva pentru a submina situația sau acțiunile cuiva. (< lat. *troianus*)
- tróicá** *s. f. 1.* sancție rusească cu trei cai. **2.** convenție constituită din trei state. **3.** asociație (politică) între trei entități. (< rus. *troika*)
- tróilism** *s. n.* deviație a acelora cărora le face plăcere să fie priviți atunci când au contact sexual.
- trol** *s. m.* (mit. scand.) gnóm zburdalnic, care trăiește în munți sau în păduri, intrucuișând forțele rele ale naturii. (< fr. *troll*)
- troleibúz** *s. n.* vehicul rutier cu tracțiune electrică, fără șine, pentru transportul în comun. (< fr. *trolleybus*)
- troléu** *s. n.* priză de curent pentru alimentarea motorului unui vehicul cu tracțiune electrică. (< fr. *trolley*)
- tróliu** *s. n.* dispozitiv pentru ridicarea greutateilor pe verticală sau pe un plan înclinat, cu ajutorul unui cablu care se înfășoară pe un cilindru rotitor; granic. (< fr. *treuil*)
- TROMBO(O)-** *elem.* „cheag de sânge”. (< fr. *thrombo/o-*, cf. gr. *thrombos*)
- trómba marina** *s. f.* vechi instrument cu coarde și arcuș, cu o cutie de rezonanță alungită care se subția spre capăt. (< it. *tromba marina*)
- trómbangeítă** *s. f.* tromboză arterială. (< fr. *thrombo-angéite*)
- trombarterítă** *s. f.* arterită obliterantă. (< fr. *thrombo-artérite*)
- trombastenie** *s. f.* afecțiune datorată unei disfuncții trombotice. (< fr. *trombasténie*)
- trómbă** *s. f. 1.* coloană de apă ridicată în formă de con de vârtejurile de vânt, care o fac să se învârtăască cu o mare viteză. **O în** ~ = vertiginos, rapid. • coloană de fum; de praf, ridicată de un vânt puternic; vârtej. **2.** (mar.) tub metalic vertical, curbat la partea superioară, prin care se face aerisirea încăperilor de sub punte. (< fr. *trombe*, it. *tromba*)
- trombectómie** *s. f.* extragere a unui trombus dintr-un segment vascular. (< fr. *trombectomie*)
- trombină** *s. f.* enzimă din sânge care transformă fibrinogenul în fibrină în urma coagulării sângelui. (< fr. *thrombine*)
- tromblón** *s. n. 1.* pușcă foarte scurtă a cărei țevă avea gura răsrântă. **2.** piesă în formă de pâlnic care se adaptează la o pușcă pentru lansarea de grenade speciale. **3. pâlrică** ~ = pâlrică înaltă cu fundul evazat. (< fr. *tromblon*)

tromboblăst *s. n.* celulă tânără care dă naștere trombocitelor. (<engl. *thromboblăst*)

trombochinază *s. f.* enzimă rezultată prin distrugerea trombocitelor, importantă în coagularea sângelui; tromboplastină. (<fr. *thrombokinasă*)

trombocit *s. n.* celulă sangvină, fără nucleu, plăcuțe, cu un rol important în coagularea sângelui; plachetă sangvină. (<fr. *thrombocyte*, germ. *Thrombozyt*)

trombocitemie *s. f.* prezența exagerată a trombocitelor în sânge; trombocitoză. (<fr. *thrombocytémie*)

trombocitoliză *s. f.* distrugere a plachetelor sangvine. (<fr. *thrombocytolyse*)

trombocitopatie *s. f.* boală a trombocitelor. (<engl. *thrombocytopathie*)

trombocitopenie *s. f.* reducere a numărului de trombocite din sânge; trombopenie. (<fr. *thrombocytopenie*)

trombocitoză *s. f.* trombocitemie. (<fr. *thrombocytose*)

tromboembolie *s. f.* embolie prin (fragmente de) trombusuri detașate, urmată de tromboză locală secundară. (<fr. *thromboembolie*)

tromboflebită *s. f.* inflamație a venelor cu formarea de cheaguri, care pot obtura vena, provocând embolii. (<fr. *thrombophlébite*)

trombogén, -ă **I. adj.** care produce tromboză. **II. s. n.** protombină. (<fr. *trombogène*)

trombogenéză *s. f.* producere a trombozei. (<fr. *thrombogenèse*)

trombografie *s. f.* studiu al coagulării sangvine. (<fr. *thrombographie*)

trombolitic, -ă **adj.** *s. n.* (medicament) capabil să provoace dispariția unui trombus. (<fr. *thrombolytique*)

trombón *s. n.* I. instrument muzical de suflat, dintr-un tub conic de alamă, în U, care produce sunete de înălțimi diverse prin modificarea lungimii coloanei de aer cu ajutorul unei culise sau al unui sistem de ventilă. 2. (*fam.*; *pl.*) minciuni; păcăleli. (<fr. *tromboane*)

trombonist *s. m.* I. muzicant care cântă la trombon. 2. (*fam.*) cel cărui îi place să exagereze. (<fr. *tromboniste*)

trombopatie *s. f.* predispoziție de a face tromboză. (<fr. *thrombopathie*)

trombopenie *s. f.* trombocitopenie. (<fr. *thrombopénie*)

tromboplastină *s. f.* trombochinază. (<fr. *thromboplastine*)

trombopoiéză *s. f.* proces de formare a trombocitelor. (<fr. *thrombopoïèse*)

trombostatic, -ă **adj.** *s. n.* (medicament) care împiedică formarea cheagului în sânge. (<fr. *thrombostatique*)

trombostază *s. f.* sindrom datorat unei staze venoase, în teritoriul venelor cave sau pulmonare. (<fr. *thrombostase*)

trombotést *s. n.* metodă care permite a evalua în plasma sangvină factorii coagulării. (<fr. *thrombostest*)

tromboză *vb. refl.* a fi afectat de tromboză. (<fr. *thromboser*)

trombóză *s. f.* obturare a unui vas sangvin sau a cavității inimii prin formare de trombusuri. (<fr. *thrombose*)

trómbus *s. n.* cheag de sânge în vene sau în artere. (<fr., lat. *thrombus*)

trompă *s. f.* I. prelungire cămoasă a nasului la elefant, tapir etc., pentru prinderea hranei și pentru apărare. • organ adaptat pentru supt, la unele insecte. 2. canal prin care se elimină celulele sexuale formate în ovar; oviduct; salpinx. • *a lui Eustache* = canal interior al urechii între timpan și faringe. 3. (*tehn.*) carcasă metalică în care se montează lagărele unui arbore. • aparat de laborator, din sticlă, pentru evacuarea aerului dintr-un recipient. 4. (*arhit.*) boltă de colț în consola pentru susținerea unui element în relief față de planul fațadei. • element de construcție, boltă trunchiată, înlesnind trecerea de la un plan pătrat la unul octogonal. (<fr. *trompe*)

trompe l'oeil /trɔmp'loi/ *s. n.* pictură murală care de la distanță dă iluzia realității. (<fr. *trompe l'oeil*)

trompét *s. m.* cel care cântă din trompetă; trompetist, gornist. (<fr. *trompette*)

trompétă *s. f.* instrument muzical de suflat, dintr-un tub conic de alamă, îndoit de două ori și terminat cu

un pavilion larg, care emite sunete clare și pătrunzătoare; trâmbiță, goarnă. (<fr. *trompette*)

trompetist, -ă *s. m. f.* trompet. (<fr. *trompettiste*)

tron¹ *s. n.* I. scaun, ieș special împodobit pe care stau monarhii la ceremonii. • (*fig.*) simbol al puterii regale, al domniei. 2. (*fig.*) puterea suverană a monarhilor; domnie. 3. (*astrol.*) semn diurn atribuit unei planete. (<fr. *trône*, lat. *thronus*, germ. *Throns*)

-tron² *elem.* „tub cu vid, accelerator de particule elementare”. (<engl. *-tron*, cf. gr. *lektron*, chihlimbar)

tronă *vb. intr.* I. a domni, a stăpâni (peste o țară), a guverna. 2. (*fig.*) a domina; a lua o poziție afectată de superioritate. (<fr. *trôner*)

tronc *s. n.* (*anat.*) I. corpul uman sau animal considerat fără cap și membre; trunchi. 2. nume dat unor vase și nervi care, după un scurt traiect, se divid în ramuri terminale. (<fr. *tronc*, lat. *truncus*)

troncatură *s. f.* înlocuire într-un cristal a unei muchii cu o față. (<fr. *troncature*)

troncón *s. n.* trunchi de con. (<tronic)

tronic, -ă **adj.** în formă de trunchi de con. (<fr. *tronconique*)

troncular, -ă **adj.** referitor la un trunchi nervos sau de vase limfatice. (<fr. *tronculaire*)

tronsón *s. n.* porțiune dintr-un ansamblu, dintr-un drum etc. (<fr. *tronçon*)

troostită *s. f.* constituent structural al oțelului. (<fr. *troostite*)

trop¹ *s. m.* I. (în *fil.* sceptică antică) argument potrivit căruia nici o afirmație sau negație nu are termeni, nici un adevăr nu poate fi formulat, orice judecată filozofică trebuind suspendată. 2. figură de stil. 3. (în cultul liturgic gregorian) parafrază, interpolare care orna textul și prelungea melodia. (<fr. *trope*, lat. *tropus*, gr. *tropos*)

TROP²(O)-, -tróp, -trópíe, -trópísm *elem.* „mişcare, întoarcere, schimbare”, „afinitate”. (<fr. *trop/o-*, -trópe, -trópie, -trópisme, cf. gr. *tropos*)

trópíe¹ *s. n.* fiecare dintre cele două paralele de pe globul terestru la latitudinea de 23°27', nord (*T* ~ul *Cancerului* sau al *Racului*) și sud (*T* ~ul *Capricornului*). • (*pl.*) zonă, regiune situată în jurul celor două tropice. **II. adj.** *an* ~ = interval de timp între două treceri consecutive ale Soarelui prin același punct al ecuatorului. (<fr. *tropique*, lat. *tropicus*)

trópíe², -ă **adj.** referitor la tropi (2); figurat, alegoric. (<fr. *tropique*)

tropical, -ă **adj.** de (la) tropice; specific tropicelor; situat între tropice. • *climat* ~ = climat cald, din regiunea tropicelor, cu ușoare variații de temperatură și puternice variații ale regimului de ploaie; *căldură* -ă = căldură toridă, caniculară. (<fr. *tropical*)

tropicaliză *vb. tr.* a face un material, un aparat, o instalație să reziste la clima tropicală. (<fr. *tropicaliser*)

-trópie, -trópísm v. trop²(o)-

tropism *s. n.* I. tendință de orientare a organismelor vii în funcție de un agent fizico-chimic. 2. proprietate a anumitor substanțe, introduse în organisme vii, de a se localiza în anumite organe; taxie. (<fr. *tropisme*)

tropofil, -ă **adj.** (despre arbori) care pierde frunzele (iarna sau în perioadele de secetă). (<fr. *tropophile*)

tropofite *s. f. pl.* plante adaptate la alteranța dintre anotimpurile secetoase, când își pierd frunzele intrând în repaus biologic, și cele umede, când înfrunzesc și se dezvoltă rapid. (<fr. *tropophytes*)

tropologie *s. f.* I. limbaj figurat. 2. disciplină care studiază tropii. (<fr. *tropologie*)

tropopauză *s. f.* strat al atmosferei dintre troposferă și stratosferă. (<fr. *tropopause*)

troposferă *s. f.* strat inferior al atmosferei terestre, până la 11 km, în care se produc fenomenele meteorologice. (<fr. *troposphere*)

tróppo *adv.* (*muz.*) nu prea. • *allegro non* ~ = nu prea repede. (<it. *troppo*)

trot *s. n.* trap scurt, liniștit și ritmic. (<fr. *trot*)

trotá *vb. intr.* (despre cai de curse) a merge la trap; a avea un trap frumos. (<fr. *trotter*)

trotíl *s. n.* trinitrotoluen. (<germ. *Trotyl*)

trotină *vb. intr.* (despre cai) a nu păstra pasul regulat, a bate pasul pe loc. (<fr. *trotliner*)

trotinătă *s. f.* jucărie dintr-o scândură pe două roți, cu

- un dispozitiv de direcție în față, care se pune în mișcare prin împingerea cu un picior. (<fr. *trottinette*)
- trotteur** /-tör/ I. s. m. cal cu trapul întins și ridicat; trapaș. II. adj. inv. (despre încălțăminte de damă) cu toc gros, înalt, tip sport, comod și rezistent. (<fr. *trotteur*)
- trouăru** /-tuar/ s. n. parte marginală a unei străzi, mai ridicată decât partea carosabilă, rezervată circulației pietonilor. O (*fam.*; despre prostituate) a face ~ul = a atrage clienți pe stradă. (<fr. *trottoir*)
- trătă** s. f. (*mar.*) parâmă, lanț, care, prin intermediul echei, transmite mișcarea timonei la cârmă. (<it. *trozza*)
- troțkism** s. n. curent politic în cadrul social-democrației ruse de la începutul sec. XX care considera țărănimea incapabilă de acțiuni revoluționare, negând necesitatea alianței clasei muncitoare cu aceasta. (<fr. *trotskysme*)
- troțkist**, -ă adj., s. m. f. (adept) al troțkismului. (<fr. *trotskyste*)
- trovânt** s. n. porțiune elipsoidală din cuprinsul unui strat de nisip sau al unei gresii friabile, cimentată de apele calcaroase. (<it. *trovante*)
- trubadūr** s. m. nume dat poezilor-cântăreți medievali din sudul Franței, ale căror versuri, recitate cu un acompaniament muzical specific, aveau un caracter erotic sau pastoral. • (*p. ext.*) poet-cântăreț peregrin. (<fr. *troubadour*)
- truc**¹ s. n. 1. manevră abilă de a face ceva mascând realitatea; șiretlic, stratagemă; artificiu. 2. mecanism, procedeul scenic menit a crea o iluzie. (<fr. *truc*)
- truc**² s. n. cadru suspendat pe una sau pe două osii, pe care se montează caroseria unui vagon de tramvai. (<fr. *truc*, engl. *truck*)
- trucă** vb. I. tr. 1. a modifica prin fraudă; a contraface, a falsifica. 2. a modifica temporar aspectul pentru a crea o anumită aparență în teatru, cinema etc. II. intr. a se folosi de trucuri¹ (1), de expediente. (<fr. *truquer*)
- trucāj** s. n. falsificare a unor documente, a realității prin folosirea unor tehnici speciale. • artificiu în tehnica cinematografică și teatrală pentru a crea o iluzie optică sau auditivă. (<fr. *trucage*, *triquage*)
- trúcă** s. f. (*cinem.*) utilaj complex pentru filmări combinate: un aparat de filmare, unul sau mai multe aparate de proiecție, surse de lumină sau obiective auxiliare etc. (<fr. *truc*, engl. *truck*)
- truck** /tróc/ s. n. sistem capitalist de spoliere a maselor constând în plătirea muncitorilor în mărfuri, în loc de bani, de la magazinele înființate pe lângă fabrici, care aparțin fabricanților. (<engl. *truck*)
- truculent**, -ă adj. aspru, violent, brutal. (<fr. *truculent*, lat. *truculentus*)
- truculentă** s. f. asprime, violență, lipsă de jenă, sfidare a bunului simț. (<fr. *truculence*)
- trüdgen** /trädgen/ s. n. stil de înot printr-o mișcare de tracțiune alternativă a brațelor și prin lovirea în foarfecă a picioarelor, corpul alunecând pe aceeași parte. (<fr., engl. *trüdgen*)
- trufă** vb. tr. 1. a garnisi cu trufe (2). 2. (*fam.*) a împănă, a umple (cu). 3. a înșela, a duce de nas; a escroca. (<fr. *truffer*)
- trűfă** s. f. 1. inducere în eroare; înșelătorie, șarlatanie. • abuz de încredere, escrocherie. 2. gen de ciuperci comestibile foarte gustoase, violete-negricioase, de forma unui cartof. 3. produs de cofetărie pe bază de cremă de unt și ciocolată. 4. nas al unui câine. (<fr. *truffe*)
- truficultōr**, -oăre s. m. f. specialist în truficultură. (<fr. *trufficulteur*)
- truficultură** s. f. cultura trufelor (2). (<fr. *trufficulture*)
- truism** s. n. adevăr banal, evident, loc comun. (<fr. *truisme*)
- truncăt**, -ă adj. (*bot.*; despre un organism) terminat brusc printr-o suprafață sau o linie orizontală. (<lat. *truncatus*)
- trunchiă** vb. tr. a ciunti, a mutila; a reteză. • (*spec.*) a suprima unul sau mai multe pasaje dintr-o operă (literară). (după fr. *tronquer*)
- trúpă** s. f. 1. totalitatea militarilor care își fac serviciul militar. • (*pl.*) armată. 2. colectiv de actori permanent; ansamblu. (<fr. *troupe*)
- trupial** s. m. pasăre cântătoare, mică, asemănătoare cu grangurul, care trăiește în colonii în pădurile din America. (<fr. *troupiale*)
- trűsă** s. f. geantă, cutie în care se țin instrumentele sau obiectele de strictă necesitate (în exercitarea unei profesii, pentru toaletă etc.); totalitatea acestor ustensile. (<fr. *trousse*)
- trűsōu** s. n. lenjerie de corp și de pat (pentru o fată de măritat) • rufăria unui nou-născut. (<fr. *trousseau*)
- trust** s. n. întreprindere economică sau financiară importantă care reunește mai multe societăți (industriale, comerciale etc.) sub o conducere unică, cu scopul de a asigura monopolul asupra unui produs sau a unui sector. (<fr., engl. *trust*)
- trustier**, -ă I. adj. al unui trust. II. s. m. trustman. (<engl. *trustier*)
- trűstman** s. m. asociat, acționar al unui trust; trustier (II). (<engl. *trustman*)
- truvăbil**, -ă adj. care poate fi găsit, de găsit. (<fr. *trouvable*)
- truvăi** s. n. descoperire fericită, surprinzătoare a unui cuvânt, a unui amănunt potrivit. (<fr. *trouaille*)
- truvēr** s. m. nume dat poezilor-cântăreți medievali din nordul Franței, care cultivau o poezie erotică rafinată și o artă savantă a compoziției muzicale. (<fr. *trouvère*)
- tsōnga** s. f. limbă bantu vorbită în Mozambic. (<fr. *tsonga*)
- tsūga** s. m. conifer american și asiatic, de talie mare, cu coronament conic, ramuri lungi și subțiri, plantat în parcuri ca arbore ornamental. (<fr. *tsuga*)
- tsunami** /tu-nă-/ s. n. flux puternic și brusc, provocat de seisme sau erupții submarine, care devastază coastele Oc. Pacific. (<fr., engl. *tsunami*)
- tuāj** s. n. deplasare a unei nave prin remorcare de către un tuior. (<fr. *touage*)
- TUB**¹- elem. „tub”. (<fr. *tub*-, cf. lat. *tubus*)
- tub**² s. n. 1. țevă de metal, de sticlă, de cauciuc etc. 2. recipient din metal subțire în care se țin diferite paste, preparate cosmetice etc. 3. formațiune anatomică de formă tubulară în organismele vii. O ~ fonator = organ în formă de canal cu care se realizează sunetele vorbirii, delimitat de laringe și de buze și nări. 4. (*tehn.*) aparat în formă de țevă în care sunt introduși doi sau mai mulți electrozi, la diferite montaje. O ~ electronic = tub în care se găsesc doi sau mai mulți electrozi și în care se produc descărcări electrice; ~ Geissler = tub care conține un gaz rarefiat și în care se produc descărcări electrice, la reclamele luminoase. • (la unele instrumente muzicale) țevă care produce sunete de diferite tonalități la trecerea unui curent de aer prin ea. • înveliș cilindric din metal sau din carton care conține explozibilul și proiectilul unei arme de foc. (<fr. *tube*, lat. *tubus*)
- tubă** vb. tr. (*tehn.*) a căpțui pereteii unei guri de sondă cu tuburi de oțel. (<fr. *tuber*)
- tubāj** s. n. introducere în stomac sau alt organ cavitat, pe cale bucală, a unui tub de cauciuc în scop explorator sau terapeutic. O ~ laringian = introducerea unui tub metalic în laringe în caz de asfixie. (<fr. *tubage*)
- tubār**, -ă adj. 1. referitor la trompele lui Eustache. 2. (despre un suflu, în auscultatie, în unele boli de plămâni) care pare a ieși dintr-un tub rigid. (<fr. *tubaire*)
- tubăre** s. f. acțiunea de a tuba. • introducere a unei coloane de tuburi metalice în gaura unei sonde, pentru consolidarea pereților acesteia. (<it. *tuba*)
- tűbă** s. f. 1. instrument muzical de suflat, din alamă, cu registrul cel mai grav din orchestra simfonică, constând dintr-un tub conic răscuit, terminat cu un pavilion foarte larg și prevăzut cu un mecanism de ventile sau pistoane. 2. (*anat.*) formațiune canaliculară. (<fr., it., lat. *tuba*)
- tubectomie** s. f. (*med.*) rezecție a trompelor. (<engl. *tubectomy*)
- tűber**¹ s. m. 1. (*anat.*) porțiune îngroșată a unui organ. 2. tubercul (1). (<it. *tubero*, lat. *tuber*)
- TUBER**²- elem. „excreșcență”. (<fr. *tuber*-, cf. lat. *tuber*)
- tubărale** s. f. pl. ordin de ciuperci ascomicete: trufele (2). (<fr. *tuberales*)
- tubércul**¹ s. m. 1. tulpină subterană umflată, un rezervor de substanțe nutritive la unele plante; tuber¹ (2). 2. excreșcență-apărută pe unele țesuturi ale organelor vii. • (*med.*) mică tumoră produsă de bacilul Koch. (<fr. *tubercule*, lat. *tuberculum*)
- TUBERCUL**²(O)- /TUBERCULI- elem. „um-

flătură, excrescență", „tuberculoză”. (<fr. *tuberculol-*, *tubercul-*, cf. lat. *tuberculum*)

tuberculár, -ă *adj.* tuberculiform. (<lat. *tubercularis*)

tuberculát, -ă *adj.* (despre plante) cu tuberculi; tuberos; (*anat.*; despre unele organe) acoperit cu mici tuberculi sau proeminențe. (<fr. *tuberculé*)

tuberculemie *s. f.* trecere a bacililor tuberculozei în sânge. (<fr. *tuberculémie*)

TUBERCULI- v. *tubercul*²(o)-.

tuberculidă *s. f.* dermatoză părănd a avea un raport foarte strâns cu tuberculoza, fără ca studiul bacteriologic să arate prezența bacilului Koch. (<fr. *tuberculide*)

tuberculiform, -ă *adj.* de forma tuberculilor; tuberculár. (<fr. *tuberculiforme*)

tuberculină *s. f.* toxină secretată de bacilul Koch. (<fr. *tuberculine*)

tuberculinoterapie *s. f.* folosire a tuberculinei în scop terapeutic. (<fr. *tuberculinothérapie*)

tuberculizá vb. I. *tr.* a produce tuberculi¹ (1). II. *tr.*, *refl.* a (se) îmbolnăvi de tuberculoză. (<fr. *tuberculiser*)

tuberculoíd, -ă *adj.* (despre bacili) în formă de tuberculi, în afara celor ai tuberculozei și ai leprei. (<fr. *tuberculoïde*)

tuberculóm *s. n.* masă fibrocazoasă tuberculoasă compactă, cu aspect tumoral, care se formează într-un parenchim pulmonar. (<fr. *tuberculome*)

tuberculós, -oasă *adj.*, *s. m. f.* I. (bolnav) de tuberculoză; fizic. 2. (despre plante) cu numeroși tuberculi. (<fr. *tuberculeux*)

tuberculostátic, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică înmulțirea bacilului tuberculozei. (<fr. *tuberculostatique*)

tuberculóză *s. f.* boală infectocontagioasă cronică, produsă de bacilul Koch, manifestată prin leziuni localizate în plămâni și în alte organe, în (bronho)pneumonic, cu distrugerii extinse ale plămânului etc.; fizice: (<fr. *tuberculose*, germ. *Tuberkulose*)

TUBERI- *elem.* „tulpină modificată, tuber”. (<fr. *tubéri-*, cf. lat. *tuber*)

tuberifér, -ă *adj.* (despre plante) care poartă tuberi; tuberos. (<lat. *tuberifer*)

tuberiform, -ă *adj.* în formă de tuber. (<fr. *tubériforme*)

tuberizáre *s. f.* transformare totală sau parțială a unei tulpini sau rădăcini în tubercul. (după fr. *tubérisation*)

tuberós, -oasă *adj.* tuberculat; tuberifer. (<fr. *tubérieux*, lat. *tuberosus*)

tuberóză *s. f.* plantă decorativă cu tulpina înaltă, terminată cu un mănunchi de flori albe, mirositoare; chiparoză. (<fr. *tuberéuse*)

tuberozitate *s. f.* 1. protuberanță a unui os prin care se face legătura cu mușchii sau cu ligamentele. 2. fiecare dintre porțiunile umflate ale celor două extremități ale stomacului. (<fr. *tubérosité*)

TUBI-TUBULI-TUBULO- *elem.* „tub”. (<fr., engl. *tubi-*, *tubuli-*, *tubulo-*, cf. lat. *tubus*, *tubulus*)

tubicén *s. m. (ant.)* cântăreț din trâmbiță; trâmbițaș. (<lat. *tubicen*)

tubicol, -ă *adj.* (despre unele anelide, larve etc.) care trăiește în tuburi pe care le construiește. (<fr. *tubicole*)

tubiféx *s. m.* mic vierme anelid, oligochet, subțire, lung, din nămolul râurilor, folosit ca momeală și ca hrană pentru pești. (<fr., engl. *tubifex*)

tubiform, -ă *adj.* tubular; tubuliform. (<fr. *tubiforme*)

túbing *s. n.* coloană de extracție a sondelor petroliere. (<germ. *Tübbing*)

tubulár, -ă *adj.* în formă de tub; prevăzut cu tuburi; tubiform. (<fr. *tubulaire*)

tubulát, -ă *adj.* 1. cu una sau mai multe tubuluri. 2. (despre flori, glande etc.) în formă de tub sau de deget de mânășă. (<fr. *tubulé*)

tubulatúră *s. f.* rețea de țevi care comunică între ele. (<it. *tubulanura*)

TUBULI- v. *tubi-*.

tubulinór, -ă *adj.*, *s. f.* (plantă erbacee) cu corola gamopetală, având formă cilindrică sau de pălnie. (<fr. *tubuliflore*)

tubuliform, -ă *adj.* tubiform. (<fr. *tubuliforme*)

TUBULO- v. *tubi-*.

tubulonefrită *s. f.* inflamație a zonei tubulare a rinichiului. (fr. *tubulonéphrite*)

tubulonefroză *s. f.* nefropatie caracterizată prin leziuni degenerative ale epitelului tubular. (<fr. *tubulonéphrose*)

tubulopatie *s. f.* afecțiune a tubului deformat al rinichiului. (<fr. *tubulopathie*)

tubulúră *s. f.* 1. bucată scurtă de țevă montată la un vas pentru a se face legătura cu o conductă; ștuț. 2. ansamblu de tuburi ale unei instalații. (<fr. *tubulure*)

tucán *s. m.* pasăre călărătoare din America tropicală, cu ciocul mare și penajul viu colorat. (<fr. *toucan*, it. *tucano*, sp. *tucan*)

tudésc, -ă *adj.* I. (vechi) german. • (*s. f.*) limbă vorbită de germani în evul mediu. 2. primitiv, grosolan. (<fr. *tudesque*)

tuf *s. n.* rocă poroasă, ușoară, formată prin cimentarea cenușilor vulcanice. (<fr. *tuf*)

tufit *s. n.* rocă sedimentară din material detritic și cenușă vulcanică. (<fr. *tuffite*, germ. *Tuffit*)

tugrík *s. m.* unitatea monetară a Mongoliei. (<germ. *Tugrik*)

túia *s. f.* arbore decorativ din familia pinului, cu frunzele de culoare verde-închisă, având coroana piramidală și ramurile întinse orizontal; arborele vieții. (<fr. *thuya*)

tuiór *s. n.* remorcher care se deplasează de-a lungul unui lanț sau al unui cablu întins pe fundul apei. (<fr. *toeuur*)

tul /**túil** *s. n.* țesătură de mătase sau de bumbac, subțire și ușoară. (<fr. *tulle*, germ. *Tüll*)

tularemie *s. f.* boală infecțioasă la iepure și transmisibilă omului; datorată unui microb specific care afectează ganglionii limfatici periferici, manifestându-se prin febră, frisoane, vomă. (<fr. *tularémie*)

tulipă *s. f.* plantă erbacee bulboasă; cu flori în formă de cupe, colorate în alb, galben, roșu, violet etc.; lălea. (<fr. *tulipe*)

tulipiér *s. m.* arbore original din America, cu flori asemănătoare celor din tulipă, cultivat în parcuri și grădini. (<fr. *tulipier*)

túliu *s. n.* element metalic din grupa lantanidelor. (<fr. *thallium*)

tulmén *s. m.* muncitor petrolist specializat în primirea și distribuirea de materiale la rampa de scule. (<engl. *toolmen*)

tumefáctie *s. f.* umflătură a unui țesut sau organ provocată de turburări ale circulației sângelui sau limfei; tumescență. (<fr. *tuméfaction*)

tumefiá vb. *refl.* a prezenta o tumefacție; a se umfla. (<fr. *tuméfier*)

tumentós, -oasă *adj.* (*biol.*) acoperit cu peri scurți și moi; păslos. (<fr. *tumenteux*)

tumescént, -ă *adj.* care se tumefiază. (<fr. *tumescant*)

tumescență *s. f.* tumefacție. (<fr. *tumescence*)

tumíd, -ă *adj.* tumefiat, umflat. (<fr. *tumide*, lat. *tumidus*)

tumiditate *s. f.* turgescență. (<engl. *tumidity*)

tumoáre *s. f.* excrescență patologică, dintr-un țesut de formație nouă, rezultat dintr-o activitate anormală a celulelor. (<fr. *tumeur*, lat. *tumor*)

TUMOR(I)- *elem.* „tumoare, umflătură”. (<fr. *tumoril*, cf. lat. *tumor*)

tumoral, -ă *adj.* referitor la tumoare. (<fr. *tumoral*)

tumorectomie *s. f.* extirpare totală a unei tumori. (< *tumor-* + *-ectomie*)

tumorétă *s. f.* tumoare mică. (<fr. *tumorette*)

tumorifér, -ă *adj.* care conține tumori. (< *tumori-* + *-fer*)

tumoriform, -ă *adj.* în formă de tumoare. (< *tumori-* + *-form*)

tumorigén, -ă *adj.* care produce tumori. (<fr. *tumorigène*)

tumorigenéză *s. f.* proces de apariție și dezvoltare a tumorilor, etiologie a tumorilor. (<fr. *tumorigenèse*)

tumul *s. m.* moviță de pământ înălțată de unele popoare, începând din neolitic, în scop funerar, ca observator astronomic sau semn geodezic. (<fr., lat. *tumulus*)

tumulár, -ă *adj.* referitor la tumul; (*p. ext.*) de mormânt, funerar. (<fr. *tumulaire*)

tumult *s. n.* 1. zgomot mare, vuiet, lărmă. • involbură, tălăzuire a unor ape. 2. (*fig.*) zbucium sufletesc. (< fr. *tumulte*, lat. *tumulus*)

tumultuos, -oasă *adj.* 1. plin de tumult; zgomotos. • (despre ape) involburat, clocotitor. 2. (*fig.*) însuflețit, înflăcărat, entuziasmat. 3. în cantitate mare, abundent, îmbelșugat, prodigios. (< fr. *tumultueux*, lat. *tumultuosus*)

tumultuos *l-zol adv.* (*muz.*) tumultuos, furtunos, zgomotos. (< it. *tumultuoso*)

tundra *s. f.* formațiune vegetală din regiunea subarctică, din mușchi, licheni, ierburi și arbuști pitici. (< fr. *toundra*, rus. *tundra*)

tunel *s. n.* 1. galerie subterană care permite trecerea unei căi de comunicație printr-un masiv muntos, pe sub nivelul solului sau pe sub o apă. 2. (*fig.*) efect de ~ = trecerea unei particule printr-o barieră cu potențial cu valoare mai mare decât energia particulei. • ~ aerodinamic = suflerie aerodinamică. 3. (*anat.*) spațiu prin care trec anumite formațiuni. (< fr. *tunnel*, germ. *Tunnel*)

tunelizare *s. f.* intervenție chirurgicală de creare a unui conduct artificial. (după fr. *tunnellisation*)

tuner /*tiunâr/ s. n.* amplificator acordat pe înaltă frecvență într-un receptor radio sau de televiziune. (< engl. *tuner*)

tung *s. m.* arbore tropical, înalt, cu frunze alterne, mari, întregi sau lobate, cu fructul drupă, conținând un ulei gras (pentru motoare). (< germ. *Tungöl*)

tungstát *s. m.* wolframát. (< fr. *tungstate*)

tungsten *s. n.* wolfram. (< fr. *tungstène*)

tungstít *s. n.* oxid natural de tungsten. (< fr. *tungstite*)

tungúz, -ă *adj.* limbi -e = grup de limbi altaice vorbite de popoarele de forestieri și vânători din Europa și Asia septentrională. (< fr. *tongouse*)

tunicát, -ă *adj.* (*anat., bot.*) acoperit cu o tunică; (despre bulbi) ale cărui frunze protectoare se acoperă complet unele pe altele. (< lat. *tunicatus*, fr. *tuniqué*)

tunică *s. f.* 1. cămașă albă de lână cu mâneci scurte sau fără mâneci, la romani. • piesă de îmbrăcăminte, modernă, cu broderii pe margine. 2. haină bărbătească de uniformă. 3. (*anat.*) membrană fibroasă care învelește unele organe ale corpului. • membrană care acoperă corpul unor animale marine. • înveliș membranos al unui organ vegetal. (< lat. *tunica*, fr. *tunique*)

tunicieri *s. m. pl.* urocordate. (< fr. *tuniciers*)

tunicmă *s. f.* varietate de celuloză care formează membrana tunicierilor. (< fr. *tunicine*)

tunisián, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Tunisia. • (*s. n.*) dialect arab vorbit în Tunisia. (< fr. *tunisien*)

tunoscóp *s. n.* indicator de acord la tuner. (< engl. *tunoscop*)

tupaia *s. f.* mamifer lemurian, arborecol, cel mai primitiv din ordinul primatelor, asemănător cu verveții, din Asia de sud-est, Indonezia și Filipine. (< fr. *tupaia*)

tupéu *s. n.* I. îndrăzneală obrăznică; cutezanță, impertinență, nerușinare. II. (*teatru*) șuviță de păr de diferite culori, care se lipește la marginea părului, pe frunte, și se piaptână cu părul propriu. (< fr. *toupet*)

túpi *adj. inv.*, *s. m. f.* (membru) al unei populații amerindiene din Amazonia (Brazilia și Paraguay). • (*s. n.*) limbă vorbită de tupi. (< fr., sp., port. *tupi*)

tur *s. n.* 1. mișcare circulară sau liniară pe un traseu oarecare, cu revenire la punctul de plecare, turație (2); tură (2). O ~-retur = dus și întors, plecare și sosire; ~ de orizont = observare succesivă a diferitelor puncte caracteristice din jurul unui punct; (*fig.*) privire de ansamblu asupra unei probleme; ~ de pistă = zbor de pe un traseu dreptunghiular, în jurul aerodromului. O a trage primul ~ de manivelă = a începe turnarea unui film. • plimbare scurtă, raită. O ~ de oraș = vizitare, cu un mijloc de transport, a unui centru de interes turistic. • acțiune care cere îndemănare, agilitate, putere. O ~ de forță = efort, întreprindere îndrăznească. 2. (*sport*) prima parte dintr-un campionat; jumătate din totalul etapelor. • întrecere sportivă (de ciclism), în care se parcurge un circuit pe distanță lungă. O ~ de scrutin = (prima sau a doua) etapă a unor alegeri care se repetă. 3. (*teh.*) mișcare circulară în jurul unui ax. 4. (la jocul de cărți) ciclul de jocuri în care fiecare partener distribuie cărțile, pe rând. (< fr. *tour*)

turá *vb. tr.* a mări turația unui motor. (< turație)

turáco *s. m.* pasăre arborecolă, de mărimea unui fazan,

având pe cap o creastă de pene moi, în pădurile Africii tropicale. (< fr., engl. *touraco*)

turanián, -ă *adj.*, *s. m. f.* turanic. (< fr. *turanien*)

turánic, -ă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) din Rusia meridională și din Turkménia; turanian. O limbi -ce = grup de limbi: turca și mongola. (< germ. *turanisch*)

turanít *s. n.* mineral rar, de culoare verde-măslinie, din cupru și vanadiu. (< fr. *turanit*)

turație *s. f.* 1. număr de rotații efectuate de un corp în mișcare circulară uniformă într-o unitate de timp. 2. rotație. (< tur + -ație)

turá¹ *s. f.* 1. rând, serviciu succesiv, alternativ; schimb. 2. tur (1). (< fr. *tour*)

turá² *s. f.* piesă în formă de turn la jocul de șah; turn (2). (< fr. *tour*)

turbán *s. n.* învelitoare de stofă, mătase sau pânză cu care își acoperă capul bărbații la unele popoare orientale. • șal înfășurat de femei în jurul capului. (< fr. *turban*)

turbátie *s. f.* deplasare a materiei în sol sau în depozitele mobile superficiale sub acțiunea înghețului și dezghețului. (< germ. *Turbation*)

turbă *s. f.* 1. cărbune ușor, cafeniu-închis, în locuri mlăștinoase, prin carbonizarea parțială a plantelor. 2. depozit organic din resturi vegetale incomplet descompuse. (< fr. *tourbe*)

turbelariáte *s. n. pl.* clasă de viermi platelminți, cu corpul acoperit cu cili vibratili, în mediu acvatic: planaria. (< fr. *turbellariés*)

turbíd, -ă *adj.* tulbure. (< fr. *turbide*)

TURBID- *elem.* „tulbureală, dispersie“. (< fr. *turbidi-*, cf. lat. *turbidus*)

turbidimetrie *s. f.* metodă de analiză pentru determinarea concentrației unui component dintr-o soluție pe baza turbidității (1), prin adăugarea unui reactiv. (< fr. *turbidimétrie*)

turbidimétru *s. n.* aparat pentru măsurarea turbidității suspensiilor prin compararea transparenței mediului analizat cu aceea a unei probe etalonate; tolometru. (< fr. *turbidimètre*)

turbiditate *s. f.* 1. tulbureală a unui lichid. • conținutul în suspensii al unui curs de apă. 2. proprietate a unui mediu dispers de a împrăștia lumina incipientă datorită fluctuațiilor de densitate. (< fr. *turbidité*)

turbieră *s. f.* mlăștină în care s-a acumulat un strat de turbă; turbărie. (< fr. *tourbière*)

turbificáre *s. f.* proces de transformare a resturilor vegetale în turbă. (după fr. *tourbification*)

TURBIN(O)- *elem.* „comet nazal“. (< engl. *tubin/o-*, cf. lat. *turbo*, -inis)

turbínat, -ă *adj.* (*biol.*; despre unele organe) de forma unui con. (< fr. *turbiné*, lat. *turbinatus*)

turbínă *s. f.* mașină de forță dintr-un stator și un rotor constituit din unul sau mai multe discuri cu palete ori cupe, montate pe un arbore, care transformă energia potențială a unui fluid în energie mecanică, transmisă apoi arborelui rotorului. (< fr. *turbine*)

turbinctomie *s. f.* ablațiune a unuia dintre cometele foselor nazale. (< fr. *turbinctomie*)

turbínótóm *s. n.* instrument folosit în turbinctomie. (< fr. *turbintotome*)

turbínótomie *s. f.* secționare chirurgicală a cometelor foselor nazale. (< fr. *turbintomie*)

turbión *s. n.* vârtej (de apă sau de aer). (< fr. *tourbillon*)

turbionár, -ă *adj.* în care au loc vârtejuri. (< fr. *tourbillonnaire*)

TURBO- *elem.* „turbină, turație“. (< fr. *turbo-*, cf. lat. *turbo*, -inis)

turboagregát *s. n.* agregat acționat de o turbină. (< turbo- + agregat)

turboalternátór *s. n.* turbogenerator dintr-un alternator și o turbină, montate pe același ax. (< fr. *turbo-alternateur*)

turbobúr *s. n.* turbotrepan. (< rus. *turbobur*)

turbocompresór *s. n.* compresor dintr-un stator și un rotor cu palete, în care un fluid gazos se comprimă la o mare presiune. (< fr. *turbocompresseur*)

turbodententór *s. n.* turbină de mare turație, pentru lichifierea gazelor prin reducerea temperaturii sau presiunii. (< rus. *turbodentor*)

turbodinám *s. n.* turboreactor. (<engl. *turbo-dynamo*)

turbofór *s. n.* turbotrepan; (<fr. *turbophore*)

turboforáj *s. n.* forare cu ajutorul turboforului. (<fr. *turboforage*)

turbofreză *s. f.* freză acționată de o turbină. (<*turbo-* + *freză*)

turbogenerator *s. n.* generator de curent electric de mare putere, acționat de o turbină cu gaze. (<fr. *turbogénérateur*)

turbojét *s. n.* turboreactor. (<engl. *turbo-jet*)

turbomotor *s. n.* grup format dintr-un motor și o turbină, montate pe același arbore de transmisie. (<fr. *turbomoteur*)

turbopompă *s. f.* agregat de pompare cu debit mare, dintr-o pompă acționată de o turbină. (<fr. *turbopompe*)

turbopropulsor *s. n.* motor de avion asemănător cu turboreactorul, la care propulsia se realizează prin elice. (<fr. *turbopropulseur*)

turboreactor *s. n.* reactor dintr-o turbină cu gaze și un compresor, folosit la propulsia prin reacție a avioanelor de mare viteză; turbodinam, turbojet. (<fr. *turboréacteur*)

turbós, -oásá *adj.* (despre soluri, mlaștini) în care se formează turba; (despre plante) care crește în turbării. (<fr. *turbeaux*)

turboséter *s. n.* dispozitiv al mașinii de filat care amestecă firele scurte de proveniență diferită în scopul vopsirii uniforme. (<engl. *turboseter*)

turbostatoreactor *s. n.* agregat de propulsie pentru avioane de foarte mare viteză, format dintr-un turboreactor și un statoreactor. (<fr. *turbostatoréacteur*)

turbosuflântă *s. f.* suflantă cu rotor de mare viteză de rotație, acționată de o turbină cu vaporii sau cu gaze. (<fr. *turbosoufflante*)

turbotrén *s. n.* tren foarte rapid a căruia locomotivă este acționată de o turbină cu gaze. (<engl., fr. *turbotrains*)

turbotrepan *s. n.* sapă pentru foraj cu o turbină hidroalică; turbobur, turbofor. (<fr. *turbotrépan*)

turboventilator *s. n.* agregat dintr-un ventilator și o turbină care îl antrenează, pentru realizarea tirajului forțat la locomotiva cu aburi. (<fr. *turboventilateur*)

turbulent, -ă *adj.* I. care produce neorânduie, dezordine; gălăgios, zgomotos. 2. (despre fluide) care prezintă turbulență (2). (<fr. *turbulent*, lat. *turbulentus*)

turbulentă *s. f.* I. neorânduială, dezordine; gălăgie. 2. (fiz.) stare a unui fluid în care există vârtejuri, agitație. (<fr. *turbulence*, lat. *turbulentia*)

turchin, -ă I. *adj.* de culoare albastră-închisă și mată. II. *s. n.* varietate de turcoază. (<fr. *turquin*)

turcic, -ă *adj.* limbi ~ce = familie de limbi altaice (turca, tătara) vorbite din sud-estul Europei până în Siberia și China. (<*turc* + *-ic*)

turcism *s. n.* cuvânt, expresie împrumutate din limba turcă. (<*turc* + *-ism*)

TURCO- *elem.* „turc(esc)”, „turcic”. (<fr. *turco-*)

turcoáz/turcoáză I. *adj. inv. s. n.* (de) culoare albastră-verzuie. II. *s. f.* fosfat natural hidratat de aluminiu și cupru, mineral colorat în albastru sau în verde, piatră semiprețioasă; peruzea. (<fr. *turquoise*)

turcofil, -ă *adj. s. m. f.* admirator al poporului și culturii turce; filoturc. (<fr. *turcophile*)

turcofilie *s. f.* atitudine turcofilă; turcomanie. (<fr. *turcophilie*)

turcofób, -ă *adj. s. m. f.* (de) care urăște ceea ce este turcesc. (<fr. *turcophobe*)

turcofobie *s. f.* ură maniacală față de turci. (<fr. *turcophobie*)

turcológ, -ă *s. m. f.* specialist în turcologie. (<germ. *Turkologe*)

turcologie *s. f.* disciplină care studiază cultura și civilizația turcă. (<germ. *Turkologie*)

turco-mongól, -ă *adj.* (despre un grup de limbi) format din limbile turcă și mongolă. (<fr. *turco-mongol*)

turco-persán, -ă *adj.* (despre cuvinte) împrumutat de limba turcă din persană. (<fr. *turco-persan*)

turco-tătár, -ă *adj.* (despre un grup de limbi turcice) vorbit în Turcia și în Asia Centrală. (<fr. *turco-tatar*)

turdide *s. f. pl.* familie de păsări de talie mică: mierlele, sturzii, privighetorile, măcăleandrii etc. (<fr. *turdides*)

turélá *s. f.* I. dispozitiv blindat orientabil pe o navă de

luptă, pe un tanc, avion etc., în care sunt așezate tunuri, mitraliere sau alt armament greu. 2. (*cinem.*) parte a camerei de luat vederi care asigură o schimbare rapidă a obiectivelor. (<fr. *tourelle*)

turf *s. n.* I. material cu care este acoperită pista de pe care se desfășoară alergările de cai; (*p. ext.*) pistă; hipodrom. 2. sport practicat cu cai de curse; hipism; (<fr. *turf*)

turfist *s. m.* cel care iubește, frecventează cursele de cai. (<fr. *turfiste*)

turgescént, -ă *adj.* în stare de turgescență; umflat. (<fr. *turgescents*)

turgescență *s. f.* I. (*med.*) umflare locală a unui țesut datorită acumulării de lichide (sânge, limfă etc.) din cauza unui obstacol ivit pe traiectul vaselor sangvine sau limfatice; turgor, (1); tumiditate. 2. umflare a celulei vegetale datorită apei care a pătruns în interiorul ei. (<fr. *turgescence*)

turgid, -ă *adj.* I. plin cu un lichid; umflat. 2. bosumflat, supărat. (<fr. *turgide*, lat. *turgidus*)

túrgor *s. n.* I. turgescență (1). 2. stare de ușoară tensiune a unei celule, a unui organ ori țesut animal sau vegetal datorită bogăției de lichid. (<fr., lat. *turgor*)

turingián, -ă *adj. s. n.* (din) etajul superior al permianului de facies continental, limitat la vestul Europei. (<fr. *thuringien*)

turingít *s. n.* silicat natural de aluminiu și de fier. (<fr. *thuringite*)

turism *s. n.* I. sport din parcurgerea pe jos ori cu un vehicul a unor regiuni pitorești sau interesante din punct de vedere istoric, geografic etc.; drumeție • activitate prestatore de servicii privind organizarea și desfășurarea unor călătorii de agrement și de recreare sau în alte scopuri. 2. autoturism. (<fr. *tourisme*, it. *turismo*)

turíst, -ă *s. m. f.* cel care practică turismul (1). (<fr. *touriste*, it. *turista*)

turístic, -ă *adj.* I. referitor la turism. 2. (despre un loc) care atrage turiști. (<fr. *touristique*, it. *turistico*)

turkmén, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Turkmenia. • (*s. f.*) limbă turcică vorbită între Marea Caspică și Marea Aral. (<rus. *turkmen*, fr. *turkmène*)

turlupinádă *s. f.* glumă nereușită, de prost gust. (<fr. *turlupinade*)

turmalínă *s. f.* mineral din silicați naturali de sodiu, calciu, magneziu și aluminiu cu bor, cristalizați și frumos colorați, folosit ca piatră semiprețioasă, în industria optică, în radiotehnică etc. (<fr. *tourmaline*)

turmént *s. n.* chin, zbucium; durere cumplină. (<fr. *tourment*, lat. *tourmentum*)

turmentá *vb.* I. *refl., tr.* a (se) îmbăta. II. *tr.* a ameiți, a zăpăci. (<fr. *tourmenter*)

turmentáție *s. f.* turmentare. (<*turmentare*)

turn¹ *s. n.* I. construcție de zidărie, de beton etc., de înălțime relativ mare în raport cu dimensiunile bazei. • ~lanternă = turn susținut de patru arce mari și străpuns de goluri prin care se asigură iluminatul unei biserici, care se înalță deasupra careului transeptului; (*tehn.*) ~de extracție = construcție deasupra gurii unui puț de mină în care se află dispozitivele de ghidare a cablurilor cu care se realizează manevra de transport din puț; ~de control = construcție foarte înaltă, din care se dirijează zborurile de pe un aerodrom; ~de fildeş = expresie indicând izolarea unui scriitor, artist de realitățile înconjurătoare. 2. tură. (<germ. *Turn*)

turn² *s. n.* formă de relief proeminentă, izolată, cu aspect prismatic, din calcare, conglomerate și alte roci. (<germ. *Turn*, fr. *tour*)

turná *vb. tr.* a realiza un film cinematografic. (<fr. *tourner*)

turnánt, -ă I. *adj.* care se rotește în jurul unui ax vertical central; rotitor. • *usd* ~*d* = ușă cu mai multe aripi care se rotește în jurul unui ax vertical; *placă* ~*d* = placă rotitoare prevăzută cu șine, în depouri și ateliere, care permite locomotivelor și vagoanelor întoarcerea sau trecerea de pe o linie pe alta. II. *s. f.* I. mișcare circulară, înconjur, rotire. • loc unde cotește un drum, o pistă de atletism; cotitură. 2. mică etajeră pentru cărți care se învârtă în jurul unui ax central. (<fr. *tournant/e*)

turnedó *s. n.* mușchi de vită fript, învelit în felii de slănină. (<fr. *tournedos*)

turnesól *s. n.* materie colorantă din unele specii de

- licheni, pentru determinarea caracterului acid ori bazic al unei soluții sau substanțe. (<fr. *tourneol*)
- turneu** *s. n.* 1. deplasare pe un itinerar determinat a unui artist sau a unei trupe de teatru, a unui sportiv ori a unei echipe sportive, în vederea reprezentării de spectacole sau a unor competiții. 2. călătorie pe care o face o personalitate (politică) în diferite localități sau țări, după un program dinainte stabilit. (<fr. *tournée*)
- turnichet** *s. n.* 1. (*mar.*) rolă metalică fixată vertical în puncte, care împiedică frecarea lanțului ancorei sau al parâmelor. 2. masă rotativă pe care se așază sticlele spre a fi umplute cu lichide, în industria alimentară. 3. bare în cruce care se rotește pe un ax vertical, permițând trecerea câte unei singure persoane. 4. lansare (2). 5. instrument în formă de garou, pentru comprimarea arterelor. (<fr. *tournoquet*)
- turnir** *s. n.* 1. competiție în evul mediu occidental, în cadrul unei serbări, în cursul căreia cavalerii se întreceau în lupte cu armele. 2. (*sport*) concurs, competiție cuprinzând mai multe serii de probe sau de manșe. • (*fig.*) luptă; emulație. (<germ. *Turnier*)
- turnură** *s. f.* I. 1. înfățișare, aspect (exterior) sub care se prezintă lucrurile, faptele. • întorsătură. 2. fel în care sunt așezate cuvintele într-o frază. II. perniță sau bucată de stofă purtată odinioară de femei la spate sub rochie, mai jos de talie. (<fr. *tournaire*)
- turnus** *s. n.* interval de timp în care se efectuează complet un anumit proces, o anumită operație de deplasare; grafic de serviciu. (<germ. *Turnus*)
- turomian**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) ultimul etaj al cretacicului mediu. (<fr. *turomien*)
- turpid**, -ă *adj.* rușinos, imoral, nedemn. (<fr. *turpide*)
- turpitudine** *s. f.* faptă nerușinată, josnică; mârșăvie. (<fr. *turpitude*, lat. *turpitudō*)
- turritella** *s. f.* moluscă gasteropodă cu cochilia spiralată. (<fr. *turritella*, lat. *turritella*)
- tusigén**, -ă *adj.* care produce tuse. (<fr. *tussigène*)
- tusór** *s. n.* mătase naturală produsă de viermi de mătase sălbatici, foarte rezistentă, din care se confecționează umbrele, parașute etc. (<fr. *tussor*)
- tuș¹** *s. n.* 1. cerneală (neagră), rezistentă la apă, folosit în desene, la ștampile, poligrafie etc. • desenul executat. 2. substanță, solidă sau lichidă, obținută din negru de fum, pentru desene. (<germ. *Tusche*, rus. *tuș*)
- tuș²** *s. n.* scurtă piesă muzicală, executată puternic de orchestră în momente solemne. (<germ. *Tusch*)
- tușă** *vb. tr.* 1. a emoționa, a impresiona, a mișca; a interesa. 2. a controla planeitatea suprafețelor unei piese metalice prin contactul dintre aceasta și un instrument pe care s-a aplicat un strat de vopsea. 3. a atinge. (<fr. *toucher*)
- tușaveráj** *s. n.* (*sport*) raportul de puncte la floretă, scrimă și box. (<tușă + -*averaj*)
- tușă** *s. f.* I. 1. manieră de a aplica culoarea cu pensula pe pânza unui tablou, care devine stilul unui pictor; urmă de pensulă în pasta unui tablou. 2. (*fotbal, rugby*) linie care delimitează un teren de joc. • ieșirea mingii peste această linie și repunerea ei în joc. 3. lovitură care atinge pe adversar, la scrimă. II. 1. mică piesă de metal pe care este imprimată o literă, o cifră sau un semn convențional, fixată la capătul unei pârghii a mașinii de scris, de calculat sau de cules. 2. placă la claviatura unui pian, a unei orgi etc. (<fr. *touché*)
- tușerism** *s. n.* neputința de a renunța la dorința acută de a atinge corpul unei femei, în special sâni sau chiar organ genital, fără consimțământul acesteia.
- tușeu** *s. n.* 1. (*med.*) examinare prin palpare a unui organ intern, spre a se constata starea sănătății lui; tact. 2. senzație produsă de pipăirea cu mâna a unei țesături pentru a-i constata gradul de finețe. 3. manieră de a apăsa tastele la un instrument cu claviatură (la pian). 4. fel de a aplica culorile în pictură. (<fr. *touché*)
- tușier** *s. m.* arbitru de tușă (I, 2). (<tușă + -*ier*)
- tușieră** *s. f.* cutie de metal cu o perniță îmbibată cu tușă, la umezirea ștampilei. (<tușă + -*ieră*)
- tută** *s. f.* 1. instrument în formă de cilindru, pentru prinderea țevilor rămase în gaura sondei. 2. vas din material refractar în care se topește minereurile pentru analiza pe cale uscată. (<fr. *tute*)
- tutelă** *vb. tr.* a avea pe cineva în grijă; a proteja, a patrona. (<tutelă)
- tuteláj** *s. n.* tutelă. (<tutelă + -*aj*)
- tutelár**, -ă *adj.* care se referă la tutelă; (*p. ext.*) ocrotitor, protector. **O organ** ~ = organ al administrației de stat sau al unei organizații obștești având în subordine o instituție sau o organizație; **autoritate** ~ă = organ de protecție a persoanelor lipsite de capacitatea de exercițiu ori a intereselor celor ce nu se pot apăra singuri. (<fr. *tutelaire*, lat. *tutularis*)
- tutelă** *s. f.* 1. autoritate dată de lege unei persoane sau acceptată de bunăvoie de aceasta, de a avea grijă în mod gratuit de un minor și de averea sa sau de o persoană pusă sub interdicție. **O ~ internațională** = sistem de administrare a unor teritorii dependente care înlocuiește sistemul teritoriilor sub mandat. 2. drept abuziv luat de cineva de a-i ține pe alții sub ascultare, sub dependență. 3. (*fig.*) ocrotire, sprijin, protecție. (<fr. *tutelle*, lat. *tutela*)
- tutóre/tutór**, -oáre I. *s. m. f.* cel care are drept autoritate de tutelă (1) asupra cuiva. II. *s. m.* suport, propteza pentru pomi. (<it. *tutore*, lat. *tutor*, fr. *tuteur*)
- tútti** I. *adv.* (*muz.*) cântat de întregul ansamblu. II. *s. n.* ansamblu de instrumente ale unei orchestre. • (în piesele de concert) muzică executată de orchestră în timpul pauzei solistului. (<it., fr. *tutti*)
- tútti-frútti** *s. n. inv.* 1. cremă glasată din tot felul de fructe. 2. băutură răcoritoare preparată din diferite soiuri de fructe. 3. (*fig.*) amestecătură. (<it., fr. *tutti frutti*)
- tútti-quánti** /-cuan-/ *loc. adv.* toți câți au mai rămas, până la unul. (<it. *tutti quanti*, toți ceilalți)
- tutu** /tútu/ *s. n.* costum de scenă purtat de dansatoare, de balerine, din mai multe fuste din tul, scurte și încrețite, suprapuse. (<fr. *tutu*)
- tutuí** *vb. tr., refl.* a(-și) spune „tu“ când se adresează altcuiva (ca semn al relațiilor familiare; a fubi în relații familiare cu cineva (după fr. *tutuyer*)
- tutiorism** *s. n.* orientare etică probabilistică care afirmă că acțiunile umane nu trebuie să urmeze opiniile probabile, ci numai pe cele sigure. (<fr. *tutiorisme*)
- tutiorist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al tutiorismului. (<it. *tutiorista*)
- tuyau** /túiu/ *s. m.* cal pe care cei informați îl consideră ca foarte probabil câștigător al unei curse. (<fr. *tuyau*)
- tweed** /tuid/ *s. n.* stofă fină de lână cu fibre lungi, grele, care dă, prin coloritul diferit al firelor, desen ecosez. (<engl. *tweed*)
- tweeter** /túitár/ *s. n.* difuzor special pentru frecvențe foarte mari, pentru reproducerea notelor acute. (<engl. *tweeter*)
- twill** /huil/ *s. n.* stofă cu o țesătură în diagonală, înspicată, cu model oriental. (<engl. *twill*)
- twist** /tuist/ *s. n.* 1. dans modern de perechi în care partenerii dansează individual, unul în fața celui alt, cu mișcări de răsucire, brațele mișcându-se într-un balans continuu, în sens invers mișcării picioarelor; melodia corespondătoare. 2. (*fm.*) operație din majorarea dobânzii pe termen scurt în scopul atragerii capitalurilor externe și totodată din reducerea dobânzii pe termen lung pentru menținerea expansiunii economice. (<engl., fr. *twist*)
- twistá** *vb. intr.* a dansa twist. (<fr. *twister*)

T

țar *s. m.* titlu dat vechilor împărați ai Rusiei și vechilor suverani ai sârbilor și bulgarilor. (<rus. *țar*)

țarevici *s. m.* titlu purtat de fiul țarului, moștenitor de tron. (<rus. *țarevici*, fr. *țarévitch*)

țarină *s. f.* 1. soția țarului. 2. titlu dat împărăteselor Rusiei. (<fr. *țarine*)

țarism *s. n.* formă de guvernare monarhică, în Rusia, în care puterea supremă, absolută, aparține țarului; regimul țarist. (<rus. *țarizm*, fr. *țarisme*)

țarist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al țarului, al țarismului. (<fr. *țariste*)

țărănism *s. n.* 1. curent politic și ideologic, apărut în România la sfârșitul sec. XIX, care pornea de la ideea rolului conducător al țărănimii, considerată ca o clasă socială unitară, într-un stat preponderent agrar. 2. curent apărut în gândirea economică după primul război mondial, care își propunea să studieze legile de dezvoltare în economiile agrare pe baze specifice, independent de doctrina generală a economiei politice. 3. tendință a unor scriitori de a-și alege motive de inspirație din viața satului. 4. vorbă, faptă, comportare grosolană. (<*țărănime/ + -ism*)

țărănist, -ă *I. adj.* 1. referitor la țărănime. 2. făcut pentru țărani, în interesul țărănimii. *II. s. m. f.* 1. adept al țărănismului (1, 2). 2. membru al partidului țărănist. (<*țărăn + -ist*)

techin *s. m.* veche monedă de aur arabă și italiană, cu valori variabile. (<it. *zecchino*)

țesut *s. n.* complex de celule (și elemente intercelulare) având aceeași origine și structură și aceleași funcții într-un organism viu. (după fr. *tissu*)

țesutoterapie *s. f.* tratament cu țesuturi conservate în scopul refacerii unui organ bolnav. (după fr. *tissuthérapie*)

tete *s. f. inv.* *musca* ~ = muscă africană care provoacă boala somnului. (<fr. *tsé-tsé*)

țigară *s. f.* mic sul din hârtie umplut cu tutun, care se fumează; țigaretă (1). (<germ. *Zigarre*)

țigarét *s. n.* țigaretă (2). (<port/țigaret)

țigaretă *s. f.* 1. țigară. 2. tub mic de chihlimbar, de os etc. în care se introduce țigara spre a fi fumată; țigaret. (<germ. *Zigarette*)

țincvals *s. n.* oxid de zinc, alb, folosit în vopsitorie; alb de zinc. (<germ. *Zinkveiss*)

ținută *s. f.* 1. atitudine, poziție a corpului. 2. fel de a se purta; comportare, comportament. 3. mod de a se îmbrăca, de a se prezenta în societate; îmbrăcăminte, costum. *O ~ de ceremonie* = îmbrăcăminte, uniformă pentru anumite solemnități. 4. (*muz.*) facultatea de a prelungi un sunet. 5. (*lingv.*) act fonator în timpul căruia organul vocal păstrează o anumită poziție. 6. (*mar.*) calitate a unei nave, a unei ancore de a se fixa bine de fundul apei. (după fr. *tenue*)

U

- uă *suf.* „a dota”, „a face”, „a produce (ceva)”. (<fr. -uer, cf. lat. -uare)
- ubác** *s. n.* versant al unui munte expus spre umbră. (<fr. ubac)
- uberál**, -ă *adj.* referitor la sâni, al sânelui. **O fântână** -ă = fântână din care apa iese prin sâni unei statui (reprezentând o nimfă, o silfidă). (<fr. ubéral)
- uberós**, -oasă *adj.* bogat în lapte; (p. ext.) fertil, fecund. (<fr. ubéreux, lat. uberosus)
- ubertáte** *s. f.* fertilitate, fecunditate; abundență. (<lat. ubertas)
- ubichinónă** *s. f.* vitamina Q. (<fr. ubiquinone)
- ubicuitáte** *s. f.* însușire, stare a cuiva care poate fi prezent pretutindeni sau în mai multe locuri în același timp; omniprezență. (<fr. ubiquité)
- ubicuu**, -uă *adj., adv.* (care se află) în același timp în două sau mai multe locuri; (care este) peste tot. (<lat. ubique)
- ubicvíst**, -ă **I. adj.** (despre plante) cosmopolit. **II. adj., s. m. f. (fam.)** (cel) prezent peste tot. (<fr. ubiquiste)
- ubuěsc**, -ă *adj.* cu caracter comic, crud și laș. • (p. ext.) grotesc. (<fr. ubuesque)
- ucraíneán**, -ă /-craí-nean/ *adj., s. m. f.* (locuitor) din Ucraina. • (s. f.) limbă slavă, cu numeroase dialecte, vorbită de ucraineni. (<fr. ukrainien)
- ucroníe** *s. f.* teorie în filozofia culturii potrivit căreia evenimentele și faptele de civilizație din istoria omenirii s-au produs ca o consecință inevitabilă, dar nu previzibilă, a progresului continuu. (<fr. uchronie)
- uđométru** *s. n.* pluviometru. (<fr. uđomètre)
- uěđ** *s. n.* vale seacă, caracteristică deșerturilor din nordul Africii și Arabia. (<fr. oued)
- ufológ** *s. m.* cercetător al ozeneurilor. (<fr. ufologue)
- ufologie** *s. f.* studiu al ozeneurilor; ozeneologie. (<engl. ufology)
- uistítí** *s. m.* maimuță arboricolă de talie mică din America de Sud, cu corpul prelungit printr-o coadă lungă și stufoasă. (<fr. oustítí)
- ukuléle** /uukeileilí/ *s. n.* mică chitară cu patru coarde, originară din insulele Hawaii, folosită în formațiile de jazz. (<engl. ukulele)
- uláj** *s. n.* spațiu lăsat liber în tancurile unei nave petroliere, în cisterne sau în butoaie după încărcare, pentru a se asigura loc de expansiune lichidului. (<engl., fr. ullage)
- ulalgíe** *s. f.* durere în gingii. (<ulo¹- + -algie)
- ulcer¹** *s. n.* 1. leziune a pielii sau a unei mucoase care nu se cicatrizează și care are tendința să se înfunda și să supureze; ulcus. 2. boală a arborilor, cauzată de distrugerea treptată a straturilor lemnoase. (<fr. ulcère, lat. ulcus)
- ULCER²(O)-** *elem.* „ulcer”. (<fr. ulcér/o-, cf. lat. ulcus, -eris, rană)
- ulcerá** *vb. I. refl.* (despre un țesut) a deveni ulceros. **II. tr. I.** a cauza o ulcerăție. **2. (fig.)** a îndura profund, a măhni, a răni; a jigni, a ofensa. (<fr. ulcérer)
- ulceratív**, -ă *adj.* care produce ulcerăție. (<fr. ulcératif)
- ulceráție** *s. f.* formare a unui ulcer; rană ulcerosoasă. (<fr. ulcération)
- ulcerocáncer** *s. n.* cancer dezvoltat pe un ulcer (stomacal). (<fr. ulcéro-cancer)
- ulcerogén**, -ă *adj.* care produce ulcer. (<fr. ulcérògène)
- ulcerós**, -oasă **I. adj.** care prezintă un ulcer, de natura ulcerului; referitor la ulcer; provenit dintr-un ulcer. **II. s. m. f.** suferind de ulcer. (<fr. ulcèreux)
- ulcus** *s. n.* 1. ulcer (1). 2. rană, umflătură. (<lat., fr. ulcus)
- uliginós**, -oasă *adj.* care crește, trăiește în locuri mlăștinoase sau inundate periodic. (<fr. uligineux, lat. uliginosus)
- ulmacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate apetele: ulmul. (<fr. ulmacées)
- ulnár**, -ă *adj.* cubital. (<fr. ulnaire)
- úlnă** *s. f.* cubitus. (<lat. ulna)
- ULO¹**- *elem.* „gingie”. (<fr. ulo-, cf. gr. oulon)
- ULO²**- *elem.* „încrețit”, „crispat”. (<fr. ulo-, cf. gr.oulos, creț)
- ulofil**, -ă *adj.* cu frunze încrețite. (<lat. ulophyllus)
- uloragíe** *s. f.* hemoragie a gingiilor. (<fr. ulorragie)
- ulotómíe** *s. f.* rezecție a marginii gingivale. (<fr. ulotomie)
- ulotricále** *s. f. pl.* ordin de alge verzi (cloroficee), cu talul filamentos sau lamelar și cu un habitat larg. (<fr. ulotricales)
- ulotríh**, -ă *adj.* cu părul creț. (<fr. ulotriche)
- ulotríx** *s. m.* algă filamentoasă de apă dulce, din ordinul ulotricalelor. (<fr. ulotrix)
- ulster** *s. n.* pardesiu bărbătesc fasonat ca un halat cu mâneci largi. (<engl., fr. ulster)
- ulteriór**, -oără *adj.* care are loc, urmează după ceva sau după cineva; posterior. (<fr. ultérieur, lat. ulterior)
- últím**, -ă *adj.* cel din urmă. **O ~a oră** = rubrică într-o gazetă unde se publică cele din urmă știri sosite la redacție; (muz.) ~a volta = ultima oară. (<lat. ultimus, it. ultimo)
- ultímátív**, -ă *adj.* cu caracter de ultimatum, care conține un ultimatum. (<fr. ultimatif)
- ultímátúm** *s. n.* cerere categorică, care nu admite discuții și obiecții, de a îndeplini o condiție pusă sub amenințarea folosirii forței sau altor represii. • hotărâre irevocabilă, ultim cuvânt. (<fr. ultimatum, germ. Ultimatum)
- último** *adv.* în ultimul rând; în ultimă instanță. (<it. ultimo)
- ultímogenítură** *s. f.* regim al unor societăți în care ultimul născut dintre frați are drept de moștenire. (<fr. ultimogéniture)
- ULTRA-** *pref.* „foarte”, „extrem, excesiv de”, „dincolo”, „de peste”. (<fr. ultra-, cf. lat. ultra)
- ultraacústíc**, -ă **I. adj.** referitor la ultraacustică; ultrasonor. **II. s. f.** ramură a acusticii care studiază ultrasunetele. (<fr. ultraacoustique, /N/ germ. Ultraakustik)
- ultrabázíc**, -ă *adj.* (despre roci eruptive) relativ sărac în silice, conținând în special olivină și piroxeni. (<fr. ultrabasique)
- ultracentrál**, -ă *adj.* în plin centru. (<ultra- + central)
- ultracentralism** *s. n.* politică exagerată de centru. (<germ. Ultrazentralismus)
- ultracentrifugáre** *s. f.* centrifugare cu ajutorul ultracentrifugei. (după fr. ultracentrifugation)
- ultracentrifugă** *s. f.* centrifugă cu turație foarte mare, pentru sedimentarea particulelor coloidale. (după fr. ultracentrifugeuse)
- ultracómuníst**, -ă *s. m. f.* comunist înfocat. (<ultra- + comuníst)
- ultracondensór** *s. n.* condensor special de lumină, cu

care sunt dotate ultramicroscopul. (<ultra- + condensor)

- ultraconfortabil**, -ă *adj.* deosebit de confortabil. (<ultra- + confortabil)
- ultraconservator**, -oare *adj.* cu idei conservatoare exagerate. (<ultra- + conservator)
- ultrademagog**, -ă *s. m. f.* demagog care întrece orice limită. (<ultra- + demagog)
- ultrademocrat**, -ă *adj.* *s. m. f.* (om) cu idei foarte democratice; ultrademocratic. (<ultra- + democrat)
- ultrademocratic**, -ă *adj.* ultrademocrat. (<engl. *ultrademocratic*)
- ultradiatermie** *s. f.* folosire în termoterapie a undelor herziene scurte. (<fr. *ultradiethermie*)
- ultradină** *s. f.* superheterodină fără etaj de înaltă frecvență. (<fr. *ultradine*)
- ultraelegânt**, -ă *adj.* deosebit de elegant. (<ultra- + elegant)
- ultrafân** *s. n.* material artificial din acetat de celuloză, similar celofanului, folosit în poligrafie. (<germ. *Ultrafahnen*)
- ultrafiltru** *s. n.* aparat de filtrare cu o membrană pentru soluții coloidale și suspensii foarte fine. (<fr. *ultrafiltre*)
- ultrafinare** *s. f.* procedeul de hidrogenare catalitică în industria prelucrării șteiului în vederea îmbunătățirii calității produselor. (după engl. *ultrafining*)
- ultragiă** *vb. tr.* a săvârși un ultraj; (*p. ext.*) a jigni, a ofensa, a insulta. (după fr. *outrager*)
- ultraimperialism** *s. n.* teorie oportunistă formulată de Kautsky, cu privire la posibilitatea dezvoltării pașnice, fără crize, a capitalismului în stadiul său imperialist. (<rus. *ultraimperializm*)
- ultraism** *s. n.* 1. politică a aceluia care pledează pentru măsuri extreme; părere extremistă. 2. mișcare literară de avangardă, de orientare suprarealistă, în Spania interbelică și în literaturile hispano-americane. (<sp. *ultraismo*, engl. *ultraism*)
- ultraist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al ultraismului. (<engl. *ultraist*)
- ultraj** *s. n.* insultă adusă unui reprezentant al autorității publice în exercițiul funcției; (*p. ext.*) ofensă, jignire adusă cuiva. (după fr. *outrage*, it. *oltraggio*)
- ultraliberal**, -ă *adj.* foarte liberal. (<fr. *ultralibéral*)
- ultraliberalism** *s. n.* liberalism exagerat. (<engl. *ultraliberalism*)
- ultramarin I.** *adj. inv.* *s. n.* (de) culoare albastră. **II.** *s. n.* colorant albastru obținut prin topirea unui amestec de caolin, carbonat de sodiu, mangan și sulf. (<germ. *ultramarin*, fr. *ultramarine*, *l'Ultramarin*)
- ultramicroanaliză** *s. f.* capitol al microanalizei care se ocupă cu identificarea și dozarea substanțelor în cantități de ordinul microgramelor. (<germ. *Ultramikroanalyse*)
- ultramicrobalanță** *s. f.* microbalanță pentru cântărire cu o precizie sub 0,01 mg. (<ultra- + *microbalanță*)
- ultramicrochimie** *s. f.* ramură a chimiei care studiază reacțiile chimice dintre cantități de substanță de ordinul milionimii de gram. (<fr. *ultramicrochimie*)
- ultramicroscop** *s. m.* particulă coloidală de dimensiuni extrem de mici, vizibilă numai la ultramicroscop; submicron. (<fr. *ultramicroscop*)
- ultramicroscop** *s. n.* microscop de mare precizie, în ultramicroscopie; supermicroscop. (<fr. *ultramicroscope*, germ. *Ultraemikroskop*)
- ultramicroscopie** *s. f.* procedeul de observație a obiectelor foarte mici (microbi etc.) cu ajutorul ultramicroscopului. (<fr. *ultramicroscopie*)
- ultramicrotomie** *s. f.* secționare a preparatelor tisulare în felii foarte subțiri pentru a fi studiate cu ultramicroscopul. (<ultra- + *microtomie*)
- ultramodern**, -ă *adj.* foarte modern. (<fr. *ultramoderne*)
- ultramodernist**, -ă *adj.* de un modernism exagerat. (<fr. *ultramoderniste*)
- ultramontan**, -ă *adj.* *s. m. f.* (locuitor) de dincolo de munți. (<fr. *ultramontain*)
- ultramontanism** *s. n.* curent extremist în cadrul catolicismului, apărut în sec. XV, care susținea infailibilitatea și puterea nelimitată a papei în chestiunile bisericesti și laice. (<fr. *ultramontanisme*)

- ultramontanist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al ultramontanismului. (<fr. *ultramontaniste*)
- ultramundân**, -ă *adj.* în, din afara lumii noastre, a sistemului nostru solar. (<engl. *ultramundane*)
- ultranaționalism** *s. n.* naționalism exagerat, extremist. (<ultra- + *naționalism*)
- ultranaționalist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (adept) al ultranaționalismului. (<ultra- + *naționalist*)
- ultraneologistic**, -ă *adj.* cu un caracter neologistic exagerat. (<ultra- + *neologistic*)
- ultraoccidental**, -ă *adj.* cu un foarte pronunțat caracter occidental. (<ultra- + *occidentist*)
- ultrapăs** *s. n.* masă plastică obținută din melamină. (<germ. *Ultrapas*, fr. *ultrapas*)
- ultraporozitate** *s. f.* volumul porilor foarte mici ai gelurilor și ai membranelor în care au loc absorbția și difuziunea gazelor și a lichidelor. (<ultra- + *porozitate*)
- ultraportelan** *s. n.* porțelan conținând oxizi de bariu și de aluminiu și argilă, cu calități superioare de izolator pentru curenți de înaltă frecvență. (<ultra- + *porțelan*)
- ultraprogresist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (om) exagerat de progresist. (<ultra- + *progresist*)
- ultra rafinat**, -ă *adj.* foarte rafinat (2). (<ultra- + *rafinat*)
- ultrarapid**, -ă *adj.* extrem de rapid. (<fr. *ultrarapide*)
- ultrareacționar**, -ă *adj.* *s. m. f.* reacționar înrăit. (<ultra- + *reacționar*)
- ultrarefractăr**, -ă *adj.* (despre materiale) rezistent la temperaturi foarte înalte. (<fr. *ultra-refractaire*)
- ultraregalist**, -ă *adj.* *s. m. f.* partizan înfocat al monarhismului. (după fr. *ultraroyaliste*)
- ultraretrograd**, -ă *adj.* *s. m. f.* retrograd înrăit. (<ultra- + *retrograd*)
- ultrarevoluționar**, -ă *adj.* *s. m. f.* revoluționar înfocat. (<fr. *ultrarevolutionnaire*)
- ultraromantic**, -ă *adj.* de un romantism exagerat. (<fr. *ultraromantique*)
- ultrascurt**, -ă *adj.* 1. foarte scurt. 2. *raze* ~e (și *s. f. pl.*) = radiații electromagnetice cu lungimi de undă foarte scurte, utilizate în radiofonie, în medicină etc. (după fr. *ultra-court*)
- ultrasecret**, -ă *adj.* foarte secret. (<fr. *ultrasécret*)
- ultrasensibil**, -ă *adj.* (despre oameni) extrem de sensibil; extrasensibil. (<fr. *ultra-sensible*)
- ultrasentimental**, -ă *adj.* exagerat de sentimental. (<engl. *ultra-sentimental*)
- ultrasonic**, -ă *adj.* referitor la ultrasunete; ultrasonor. (<fr. *ultrasonique*)
- ultrasonografie** *s. f.* utilizarea ultrasunetelor în stabilirea diagnosticului; ultrasonoscopie, ecografie. (<fr. *ultrasonographie*)
- ultrasonogramă** *s. f.* imagine obținută prin ultrasonografie. (<engl. *ultrasonogram*)
- ultrasonór**, -ă *adj.* ultrasonor. (<fr. *ultra-sonore*)
- ultrasonoscóp** *s. n.* aparat folosit în ultrasonoscopie. (<engl. *ultrasonoscope*)
- ultrasonoscopie** *s. f.* ultrasonografie. (<fr. *ultrasonoscopie*)
- ultrasonoterapie** *s. f.* terapie prin ultrasunete. (<fr. *ultrasonothérapie*)
- ultrastructură** *s. f.* poziția structurilor ultramicroscopice; structura intimă a unui (esut). (<fr. *ultrastructure*)
- ultrasunet** *s. n.* fenomen acustic a cărui frecvență depășește frecvența maximă corespunzătoare unui sunet. (după fr. *ultrason*)
- ultrașic** *adj. inv.* foarte elegant. (<fr. *ultra-chic*)
- ultrașovinist**, -ă *adj.* *s. m. f.* (individ) de un șovinism exagerat. (<ultra- + *șovinist*)
- ultraviolet**, -ă **I.** *adj.* (despre radiații electromagnetice; și *s. f. pl.*) a căror lungime de undă se situează dincolo de extremitatea violetă a spectrului. **II.** *s. n.* domeniu spectral corespunzător radiațiilor ultraviolete. (<fr. *ultra-violet*)
- ultravírus** *s. n.* infravírus; virus filtrant. (<fr. *ultravirus*)
- umán**, -ă *adj.* 1. referitor la om sau la omeni; caracteristic omului; omensc. **O geografie** ~ă = antropogeografie. 2. (și *adv.*) cu dragoste de oameni, omenos, bun, blând. (<lat. *humanus*)
- umanism** *s. n.* 1. mișcare culturală și orientare progresistă a gândirii din epoca Renașterii, apărută ca expresie a

- luptei împotriva feudalismului și scolasticii, care a însemnat o puternică afirmare a preocupării față de om, promovând, în opoziție cu ideologia și cultura medievală, o cultură militând pentru dezvoltarea multilaterală a personalității, pe baza culturii antice. **2.** ansamblul ideilor și concepțiilor care exprimă aprecierea demnității și libertății omului, grija față de om și de valorile materiale și spirituale ale existenței sale, caracterizat prin cerința dezvoltării continue și multilaterale a personalității umane. • (*p. ext.*) atitudine, manifestare umanitară sau umană. (<fr. *humanisme*, germ. *Humanismus*)
- umanist**, -ă **I. adj.**, *s. m. f.* (adept) al umanismului; de domeniul culturii clasice; umanistic. **II. s. m.** artist, gânditor aparținând umanismului Renașterii; cărturar din epoca Renașterii care studia operele anticității. (<fr. *humaniste*)
- umanistic**, -ă **adj.** umanist. **O învățământ** ~ = învățământ având la bază studiul limbilor clasice; **științe** ~ce = științe care studiază aspectele culturii umane în general sau ale celei clasice. (<germ. *humanistisch*)
- umanitar**, -ă **adj.** care se preocupă de binele omenirii, filantropic, plin de umanitate. (<fr. *humanitaire*)
- umanitarism** *s. n.* concepție, atitudine pătrunsă de dragoste față de oameni; umanitate (2). (<fr. *humanitarisme*)
- umanitarist**, -ă **adj.**, *s. m. f.* (adept) al umanitarismului. (<fr. *humanitariste*)
- umanitate** *s. f.* **1.** neamul omenesc, omenire. • colectivitate de oameni. **2.** omenie, bunățate, compasiune pentru neonorocirile altuia; umanitarism. (<fr. *humanité*, lat. *humanitas*)
- umaniză** *vb. I. tr., refl. a (se)* face mai omenos, mai milos; a (se) civiliza. **II. tr. a** atribui animalelor, obiectelor, fenomenelor însușiri umane. (<fr. *humaniser*)
- umanoid**, -ă **adj.**, *s. m. f.* (ființă) cu aspect sau caractere umane. (<fr. *humanoïde*)
- UMBEL(1)- elem.** „umbrelă”. (<engl. *umbell*/-, fr. *ombell*/-, cf. lat. *umbella*)
- umbelale** *s. f. pl.* ordin de plante dicotiledonate: umbeliferele și alte familii înrudite (araliacee, comacee etc.). (<fr. *ombellales*)
- umbelă** *s. f.* inflorescență racemoasă cu flori dispuse pe pedunculul, care pornesc din același punct și se ridică la aceeași înălțime. (< lat. *umbella*, fr. *ombelle*)
- umbelifere** *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate cu flori dispuse în umbel. (<fr. *ombellifères*)
- umbeliform**, -ă **adj.** în formă de umbelă. (<fr. *ombelliforme*)
- umbelulă** *s. f.* umbelă secundară care intră în alcătuirea unei umbelae compuse. (<fr. *ombellule*)
- umbo** *s. n.* **1.** garnitură metalică centrală a unui scut. **2.** protuberanță. (<lat. *umbo*)
- ombon** *s. n.* punct central și proeminent al unei cochilii; ombilic (2). (<fr. *ombon*, lat. *umbo*)
- umbral** *s. n.* colorație a lentilelor ochelarilor de vedere. (<germ. *Umbral*)
- umbră** *s. f.* obiect de protecție contra ploii sau a soarelui, dintr-o bucată de pânză întinsă pe niște arcuri, care se pot strânge în jurul unui baston cu mâner. (<fr. *ombrelle*, lat. *umbrella*)
- umbrion**, -ă **I. adj.**, *s. m. f.* (locuitor) din Umbria. • (*s. f.*) limbă indo-europeană vorbită în antichitate de triburile umbrienilor din Italia centrală. **II. s. n.** dialect italian vorbit în Umbria. (<fr. *ombrien*)
- umbride** *s. f. pl.* familie de pești teleosteeni, înrudiți cu păstrăvul: pietranul, țigănușul etc., cu corpul fusiform, în lucrurile petroase din râuri sau ape mlăștinoase. (<fr. *ombriidés*)
- umectă** *vb. tr. (med.)* a umezi ușor (la suprafață). (<fr. *humecter*, lat. *humectare*)
- umectant** *s. m.* agent de umezire. (<fr. *humectant*)
- umeral**, -ă **adj.** referitor la umăr. (<fr. *huméral*)
- umid**, -ă **adj.** umed; ploios. (<lat. *humidus*)
- UMIDI-UMIDO-** elem. „umiditate, umed”. (<fr. *humidi-*, *humido-*, cf. lat. *humidus*)
- umidifică** *vb. tr. a* realiza umidificarea. (<fr. *humidifier*)
- umidificare** *s. f.* producere și întreținere prin mijloace artificiale a umidității aerului într-o instalație industrială. (<umidifica)
- umidificator** *s. n.* utilaj pentru menținerea umidității aerului dintr-un loc determinat. (<fr. *humidificateur*)
- umidifug**, -ă **adj.** (despre un material) care nu se umezește. (<fr. *humidifuge*)
- umiditate** *s. f.* proprietate a unui corp, a unui mediu de a absorbi și a reține o anumită cantitate de (vapori de) apă; stare a ceea ce este umed; umezeală. • cantitate de lichid pe care o conține un material sau un mediu. **O** ~a atmosferei = conținutul în vapori de apă și în cristale de gheață al atmosferei. (<fr. *humidité*, lat. *humiditas*)
- UMIDO-** v. *umidi-*.
- umidometru** *s. n.* **1.** instrument pentru măsurarea umidității unui material solid. **2.** higrometru. (<fr. *humidimètre*)
- umidostăt** *s. n.* higrostat. (<fr. *humidostat*)
- umlă**, -ă **adj.** **1.** care are sentimentul, conștiința lipsei sale de valoare, a inferiorității lui; smerit, modest. **2.** (*fig.*) cu o înfățișare neingrijită, urâtă. • neînsemnat; simplu, modest. • sărac, sărăcăcios. (<lat. *humilis*)
- umlitate** *s. f.* umilință. (<lat. *humilitas*)
- umlaut** *s. n.* fenomen fonetic constând în palatalizarea vocalelor *a, o, u* în limba germană. • tremă (1) care se pune deasupra acestor vocale. (<germ. *Umlaut*)
- umoare** *s. f.* **1.** lichid în care se scaldă celulele organismului. **O** ~ apoasă = lichid transparent în care se află camera anterioară a ochiului; ~ vitroasă = masă gelatinoasă care umple tot fundul ochiului; corp vitros. **2.** dispoziție sufletească de moment. • dispoziție obișnuită, stabilă a cuiva; fire, temperament. (<fr. *humeur*, lat. *humor*)
- umor** *s. n.* **1.** înclinare spre glume și ironii care se ascunde sub o înfățișare serioasă; (*p. ext.*) voce bună; haz. **O** ~ negru = umor care își trage forța comică din fapte tragice, macabre. **2.** categorie estetică aparținând comicului, a cărei esență constă în evidențierea îngăduitoare a nepotrivirii și a absurdității unor situații considerate normale. (<fr., engl. *humour*, lat. *humor*)
- umoral**, -ă **adj.** **1.** referitor la umori; care conține umori. **O sistem** ~ = totalitatea glandelor cu secreție internă. **2.** care reflectă dispoziția sufletească de moment. **O teorie** ~ă = teorie potrivit căreia funcțiile organismului sunt reglate de umori. (<fr. *humoral*)
- umorist**, -ă *s. m. f.* autor de scrieri sau desene umoristice. (<fr. *humoriste*)
- umoristic**, -ă **adj.** care are, care exprimă umor; care aparține genului comic. (<fr. *humoristique*)
- unanim**, -ă **adj.** (și *adv.*) acceptat, împărțit de toți; care exprimă un acord total, fără excepție, general. (<fr. *unanime*)
- unanimitism** *s. n.* orientare literară din Franța de la începutul sec. XX care își propunea să exprime în mod global diversitatea de sentimente și de impresii a unor largi grupuri umane. (<fr. *unanimitisme*)
- unanimitist**, -ă **adj.**, *s. m. f.* (adept) al unanimitismului. (<fr. *unanimitiste*)
- unanimitate** *s. f.* acord, unitate de idei, de sentimente etc.; totalitate de persoane. **O în** ~ = în mod unanim. • rezultatul potrivirii depline de vederi; calitatea de a fi unanim. (<fr. *unanimité*, lat. *unanimitas*)
- unau** *s. m.* mamifer edentat arboreol, cu mișcări leneșe, din America tropicală. (<fr., engl. *unau*)
- UNCI-** elem. „cărlig”. (<fr. *unci-*, cf. lat. *uncus*)
- uncial**, -ă **I. adj.** (despre scrieri) cu unciale. **II. s. f.** literă majusculă în inscripții, la titlurile cărților etc., din literele romane capitale, corespunzătoare literelor capitale moderne, dar cu forme mai rotunjite. (<lat. *uncialis*, fr. *oncial*)
- uncie** *s. f.* unitate engleză de măsură pentru masă. **O** ~ comercială = 28,349 g; ~ monetară (pentru metale prețioase) = 31,103 g. (<lat. *uncia*)
- unciform**, -ă **adj.** (*anat.*) în formă de cărlig. (<fr. *unciforme*)
- uncinat**, -ă **adj.** (despre organe vegetale) cu un cărlig, recurbat la vârf. (<fr. *unciné*, lat. *uncinatus*)
- undamétru** *s. n.* instrument de măsură a lungimilor de undă sau a frecvențelor oscilațiilor electromagnetice; ondometru, frecvențmetru. (după fr. *ondomètre*)
- undă** *s. f.* fiecare din seria de mișcări concenrice care se propagă într-un mediu lichid sub influența unei impulsii. **O lungime de** ~ = distanța la care se propagă o undă într-un interval dat; ~ de șoc = a) suflul unei bombe; b) undă seismică de mare intensitate; ~ verde = procedeu pentru asigurarea fluentei maxime a traficului

- auto urban, realizat printr-un sistem de comandă coordonată a semafoarelor. (<lat. *unda*, după fr. *onde*)
- undecimă** *s. f. (muz.)* 1. interval care cuprinde 11 trepte (o cvară peste octavă); treapta a 11-a de la o treaptă dată. 2. acord realizat pe această treaptă. (<lat. *undecima*)
- underground** /lândăr-graund/ *s. n., adj. inv.* spectacol experimental (de avangardă). (<amer. *underground*)
- unghinal**, -ă *adj.* referitor la unghie; ungueal. (<fr. *unguinal*)
- unghiular**, -ă *adj.* referitor la unghi, cu unul sau mai multe unghiuri; colțuros; angular. O *piatră* ~ă = piatră de colț care asigură soliditatea unei clădiri; (fig.) element esențial, fundamental. (după fr. *angulaire*)
- unghiulăție** *s. f.* 1. unghi de cuprindere al unui obiectiv fotografic; apertură (3). 2. (cinem.) operație prin care se stabilesc locul și obiectivele aparatului pentru filmarea unei secvențe. (după fr. *angulation*)
- unguent** *s. n.* alifie, pomadă, cremă. (<lat. *unguentum*)
- unguibus et dentibus** *loc. adv.* folosind toate forțele. (<lat. *unguibus et dentibus*, cu unghiile și cu dinții)
- unguibus et rostris** *loc. adv.* cu orice mijloace, cu toate armele. (<lat. *unguibus et rostris*, cu unghiile și cu ciocul)
- ungulăte** *s. f. pl.* supraordin de mamifere erbivore sau omnivore care au ultima falangă acoperită de o unghie protectoare; copitate. (<lat. *ungulatae*, după fr. *ongulés*)
- UNGULI-UNGV(I)** - *elem.* „unghie, copită”. (<it. *unguli*-, fr. *onguli-ungul/i*-, cf. lat. *ungula*, *unguis*)
- unguliform**, -ă *adj.* în formă de unghie. (<lat. *unguliformis*)
- unguligrad**, -ă *adj.*, *s. n.* (mamifer, care calcă pe vârful degetelor îmbrăcate în copită. (<engl. *unguligrade*, după fr. *onguligrade*)
- UNVG(I)** - *v. unguili.*
- ungveal**, -ă *adj.* unghinal. (<fr. *ungueal*)
- ungviculă** *s. f.* partea inferioasă a petalelor, care se îngustează și este acoperită de caliciu. (<lat. *unguiculus*)
- ungvis** *s. n.* os mic în formă de unghie pe partea internă a orbitei. (<fr. *unguis*)
- UNI**¹ - *elem.* „unul singur”, „unic”. (<fr. *uni-*, cf. lat. *unus*, *unus*)
- uni**² /*ünü*/ *adj. inv.* fără neregularități, egal. • fără ornamente; (despre stoffe) fără desene, de o singură culoare. (<fr. *uni*)
- uniarticulat**, -ă *adj. (biol.)* care nu are decât o singură articulație sau un singur articol. (<fr. *uniarticulé*)
- uniât**, -ă *s. m. f.* membru al unei biserici creștine orientale care după marea schismă s-a reunit cu biserica catolică. (<fr. *uniat*)
- uniatism** *s. n.* formulă în biserica romano-catolică, după marea schismă din 1054, pentru reunirea altor biserici cu ea pe baza anumitor concesiuni dogmatice și a unei autonomii față de Vatican. (<fr. *uniatisme*)
- uniăx** *adj.* (despre cristale) cu o singură axă optică. (<fr. *uniaxe*)
- unic**, -ă *adj.* 1. singur, într-un exemplar; numai unul. 2. excepțional, fără seamăn, incomparabil. (<fr. *unique*, lat. *unicus*)
- unicameră**, -ă *adj.* (despre sisteme parlamentare) dintr-o singură adunare reprezentativă. (<engl. *unicameral*)
- unicapsular**, -ă *adj.* (despre fructe) cu o singură capsulă. (<fr. *unicapsulaire*)
- unicarpelar**, -ă *adj.* (despre fructe, ovare) cu o singură carpelă. (<fr. *unicarpellaire*)
- unicât** *s. n.* exemplar unic dintr-un document, dintr-o publicație, dintr-un obiect etc. (<germ. *Unikat*)
- unicăul**, -ă *adj.* cu o singură tulpină. (<fr. *unicaul*, lat. *unicaulis*)
- unicelular**, -ă *adj. (biol.)* (despre organisme, germeni) dintr-o singură celulă; monocelular. (<fr. *unicellulaire*)
- unicitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi unic. (<fr. *unicité*, it. *unicità*)
- unicolor**, -ă *adj.* monocrom. (<fr. *unicolore*)
- unicordă**, -ă *adj.* (despre instrumente muzicale) cu o singură coardă. (<fr. *unicorde*)
- unicorn**, -ă *adj.* 1. cu un singur corn. • (*s. m.*) animal fabulos, cu corp de cal și un corn în frunte; inorog. 2. care nu are dezvoltat decât unul din cele două coarne uterine. (<fr. *unicorne*)
- unicotiledonat**, -ă *adj.* monocotiledonat. (<fr. *unicotyledoné*)
- unicuspid**, -ă *adj.* (despre organe vegetale, formații anatomice) cu un singur vârf. (<fr. *unicuspide*)
- unidimensională** *vb. tr.* a face să devină unidimensional. (<uni- + *dimensional*)
- unidimensional**, -ă *adj.* cu o singură dimensiune; monodimensional. (<fr. *unidimensionnel*)
- unidimensionalitate** *s. f.* însușirea de a fi unidimensional. (<engl. *unidimensionality*)
- unidirecțional**, -ă *adj.* care are loc, se propagă într-o singură direcție. • (despre aparate) care recepționează sau transmite unde într-o singură direcție. • (despre interjecții) care se combină, pe rând, cu un singur termen, în cadrul aceleiași propoziții. (<fr. *unidirectionnel*)
- uniembrionar**, -ă *adj.* cu un singur embrion. (după fr. *uniembryonné*)
- unifamiliară**, -ă *adj.* pentru o singură familie. (<engl. *unifamilial*)
- unifică** *vb. I. tr.* 1. a face un întreg, un tot din mai multe unități sau părți. 2. a reduce la un singur sistem; a face unitar. **II. refl.** a se uni. (<fr. *unifier*, lat. *unificare*)
- unificator**, -oare *adj.* care unifică. (<fr. *unificateur*)
- unifilar**, -ă *adj.* (despre circuite) cu un singur fir; monofilar. (<fr. *unifilaire*)
- uniflor**, -ă *adj.* (despre inflorescență, plante) cu o singură floare. (<fr. *uniflore*)
- unifoliat**, -ă *adj.* monofil. (<fr. *unifolié*)
- uniform**, -ă *I. adj.* care are permanent și pe toată întinderea aceeași formă, înfățișare. • (*și adv.*) (în mod) constant. **II. s. f.** îmbrăcăminte-tip menită să distingă pe membrii anumitor instituții (elevi, militari etc.). (<fr. *uniforme*, lat. *uniformis*)
- uniformitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este uniform. (<fr. *uniformité*, lat. *uniformitas*)
- uniformiză** *vb. tr.* a da un caracter uniform, a face uniform. (<fr. *uniformiser*)
- uniformizator**, -oare *adj.* care uniformizează. (<fr. *uniformisateur*)
- unifuncțional**, -ă *adj.* (despre obiecte) care poate îndeplini o singură funcție, cu o singură întrebuințare. (<uni- + *funcțional*)
- unigland**, -ă *adj.* cu o singură glandă. (după fr. *uniglandé*)
- unilabiât**, -ă *adj.* cu un singur labium. (<fr. *unilabié*)
- unilateral**, -ă *adj.* 1. așezat pe o singură parte. 2. care are în vedere numai o singură latură a lucrărilor, care se rezumă la un singur domeniu de cunoștințe; mărginit; arbitrar. • (despre contracte) care creează obligații numai pentru una dintre părți. • (despre un act juridic) emanat de la o singură persoană. (<fr. *unilatéral*)
- unilateralitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este unilateral. (<fr. *unilateralité*)
- unilingv**, -ă *adj.* monolingv. (<fr. *unilingue*)
- uniliniar**, -ă *adj.* 1. care urmează o linie unică. 2. (despre sistemul de filiație și organizare socială) care ține seamă doar de una din ascendențe, matriliniară sau patrilineară. (<fr. *unilinéaire*)
- unilobât**, -ă *adj.* cu un singur lob. (<fr. *unilobé*)
- unilocular**, -ă *adj.* (despre ovare și fructe) cu o singură lojă (II). (<fr. *uniloculaire*)
- unațional**, -ă *adj.* (despre state) cu o singură națiune. (<uni- + *național*)
- uninomină**, -ă *adj.* cu un singur nume. (<fr. *uninominale*)
- unioocular**, -ă *adj.* 1. (despre sisteme optice) cu un singur ocular. 2. (despre vedere) care se face cu un singur ochi. (<fr. *unioculaire*)
- unionă**, -ă *adj.* referitor la uniune, care aparține unei uniuni. (<uniune + -al)
- unionism** *s. n.* tendință de a se uni, de a se grupa într-o uniune; curent, concepție având la bază această tendință. (<fr. *unionisme*)
- unionist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* 1. (cel) care susține și propagă ideea unirii diferitelor provincii într-un singur stat; (adept) al unionismului. 2. (susținător) al unirii Principatelor Române (înainte de 1859). (<fr. *unioniste*)
- uniovular**, -ă *adj.* uniovulat. (<fr. *uniovulaire*)
- uniovulăt**, -ă *adj.* (despre ovar) cu un singur ovul; uniovular. (după fr. *uniovulé*)

- unipără** I. *adj.*, s. f. (femeie) care a născut un singur copil; (femeia) care naște un singur pui. II. *adj.* (despre inflorescențe) la care, de sub floarea terminală, pornește o singură axă florală laterală. (< fr. *unipare*)
- uniparipenat**, -ă *adj.* (despre frunze penate) cu foliolele dispuse de-a lungul unui pețiol comun. (< fr. *uniparipenné*)
- unipersonal**, -ă *adj.* 1. de către, pentru o singură persoană. 2. (despre verbe, forme și construcții verbale) care se folosește numai la persoana a 3-a singular. (< fr. *unipersonnel*)
- unipetal**, -ă *adj.* (despre flori) cu o singură petală. (< fr. *unipétale*)
- unipolar**, -ă *adj.* 1. (fiz.) cu un singur pol. 2. (biol.) cu creșterea pe o singură parte. (< fr. *unipolaire*)
- uniseminal**, -ă *adj.* (despre fructe) cu o singură sămânță. (< fr. *uniseminal*)
- unisex** *adj. inv.* (despre îmbrăcăminte, pieptănătură) destinat deopotrivă femeii și bărbatului. (< fr. *unisexe*)
- unisexual**, -ă *adj.* unisexual; monosexual. (< fr. *unisexuel*)
- unisexualitate** s. f. stare, calitate a unui organism de a fi unisexual; monosexualitate. (< fr. *unisexualité*)
- unisexualuț**, -ă *adj.* (biol.; despre organisme) cu organe de reproducere numai de un singur sex; unisexual; monosexual. (< fr. *unisexualé*)
- unisiláb**, -ă *adj.*, s. n. monosilab. (< lat. *unisillabus*)
- unisilábic**, -ă *adj.* monosilabic. (< it. *unisillabico*)
- unisón** s. n. 1. executare simultană a aceluiași sunete de aceeași înălțime de către două sau mai multe voci ori instrumente. 2. (fig.) acord, deplină concordanță de idei, de sentimente, de interese. (< fr. *unisson*, lat. *unisonus*)
- unisonánță** s. f. îmbinare armonioasă a mai multor sunete; acord. (< fr. *unissonance*)
- unitár**, -ă *adj.* care formează un singur tot; omogen. O (*mat.*) vector ~ = versor. (< fr. *unitaire*)
- unitarian**, -ă *adj.*, s. m. f. (adept) al unitarismului; unitarist. (< fr. *unitarien*)
- unitarianism** s. n. doctrină creștină reformată apărută în sec. XVI în diferite țări europene, care nu recunoaște decât o singură persoană în Dumnezeu; unitarism. (după fr. *unitarisme*)
- unitate** s. f. 1. numărul unu; fiecare dintre părțile întregi care compun un lucru. O ~ *astronomică* = unitate pentru exprimarea distanțelor în sistemul solar, distanța medie de la Soare la Pământ. • numerele mai mari decât zero. • cantitate ca măsură de bază pentru toate obiectele de același fel. 2. însușirea a tot ceea ce constituie un întreg indivizibil. 3. coeziune; omogenitate, unire; integritate. 4. formație economică, administrativă etc. care acționează după un plan comun. 5. formație militară, regiment. O ~ *de foc* = cantitatea de muniție (număr de lovituri) pentru o gură de foc. 6. ~ *furajeră* = unitate de măsură pentru aprecierea valorii nutritive a furajelor. (< fr. *unité*, lat. *unitas*)
- uníti** *adj.* (muz.; indicație în partidele pentru instrumente cu coarde din orchestră și în muzica corală) uniți; întreaga partidă cântă aceeași linie melodică. (< it. *uniti*)
- unitív**, -ă *adj.* care unește; propriu a uni. (< fr. *unitif*)
- uniúne** s. f. 1. unire a mai multor organizații, grupuri sociale etc. pe baza unor convenții pentru apărarea unor interese sau revendicarea unor drepturi comune; asociație, alianță, confederație. 2. asociere a mai multor provincii sau state într-unul singur. (< fr. *union*, lat. *unio*)
- univalént**, -ă I. *adj.* monovalent. II. *adj.*, s. m. (cromozom) fără partener omolog, care nu se împerechează în timpul meiozei. (< fr. *univalent*)
- univálv**, -ă *adj.* 1. (despre fructe capsulare) dintr-o singură piesă. 2. (despre moluște) cu cochilia dintr-o singură valvă. (< fr. *univalve*)
- univérs** s. n. 1. lumea în totalitatea ei, nemărginită în timp și în spațiu, înfinit de variată în ceea ce privește formele pe care le ia materia în procesul dezvoltării ei; cosmos. 2. lumea locuită; globul terestru. 3. cerc îngust al vieții cuiva; mediu în care se trăiește. 4. câmp, domeniu de activitate, de preocupări. 5. populație în cadrul unei operații statistice. (< fr. *univers*, lat. *universum*)
- universál**, -ă I. *adj.* 1. care se extinde la întregul univers, care cuprinde tot ce există. • comun unei totalități cuprinzătoare de entități; general. 2. (log.; despre judecăți) al cărei predicat se referă la întreaga sferă a subiectului.
- mondial. 3. care posedă cunoștințe din toate domeniile, care are o cultură generală vastă. 4. (despre unelte, aparate) care poate fi folosit la mai multe operații. II. s. n. mandrină de strung. (< fr. *universel*, lat. *universalis*)
- universálii** s. f. pl. (*fil.*) denumire dată de școlastici noțiunilor generale. (< lat. *universalia*)
- universalism** s. n. 1. universalitate (I). 2. denumire dată teoriilor filozofice care afirmă existența unei realități ca un tot unit, universal. 3. direcție idealistă în etică care promovează ideea unei morale unice, general-umane, în cadrul societății. (< fr. *universalisme*)
- universalíst**, -ă *adj.*, s. m. f. (adept) al universalismului (2). (< fr. *universaliste*)
- universalitate** s. f. 1. caracterul a ceea ce este universal; universalism (I). 2. totalitate, generalitate. 3. (*jur.*) caracter al acelor reguli care se aplică fără nici o discriminare și în mod egal în toate statele. • caracterul unei organizații internaționale de a fi deschisă tuturor statelor lumii care-i acceptă statutul. (< fr. *universalité*, lat. *universalitas*)
- universalizá** *vb. tr.* 1. a face ceva să devină universal, a răspândi în întreaga lume. 2. (*log.*) a considera sub aspect universal, a generaliza. (< fr. *universaliser*)
- universiádă** s. f. competiție sportivă universitară. (*spec.*) jocuri mondiale studențești, organizate o dată la doi ani. (< *universitate* + *olimpic*)
- universitár**, -ă I. *adj.* care aparține universității, referitor la universitate. O oraș (sau centru) ~ = oraș care are universitate. II. s. m. f. profesor la universitate. (< fr. *universitaire*)
- universitate** s. f. instituție de învățământ superior organizată pe facultăți și secții, care pregătește specialiști de înaltă calificare. O ~ *populară* = instituție pentru educația adulților, având ca principală formă de activitate cicluri de prelegeri în diverse domenii. • clădirea unei asemenea instituții. (< fr. *université*, lat. *universitas*)
- univitelín**, -ă *adj.* (despre gemeți) care provine dintr-un singur ou. (< fr. *univitelin*)
- univóc**, *adj.* 1. (despre cuvinte, expresii) care are un singur sens sau păstrează același sens în orice context. O rimă ~ă = rimă care constă din repetarea aceluiași cuvânt. 2. (*mat.*) despre elementele unei mulțimi care corespund unui singur element din altă mulțime. (< fr. *univoque*, lat. *univocis*)
- univocitate** s. f. caracterul a ceea ce este univoc. (< fr. *univocité*)
- univoltín**, -ă *adj.* monovoltin. (< fr. *univoltin*)
- Upanisáde** s. f. pl. cărți sacre postvedice ale mișcării filozofice și ascetice dezvoltate în India în primul mileniu a. Chr. (între anii 800 și 500). (< engl. *Upanishad*)
- update** /apdeít/ s. n. tranzație recentă sau informație curentă reflectând nivelul vânzărilor. (< engl. *update*)
- úpercut** s. n. (box) lovitură care se aplică de jos în sus, plasându-se sub bătărie și la abdomen. (< engl., fr. *uppercut*)
- upercutá** *vb. intr.* a aplica adversarului un upercut. (< *upercut*)
- uperizáre** s. f. procedeu de sterilizare a laptelui prin tratament termic de scurtă durată și la temperatură înaltă (150°). (după fr. *upérisation*)
- uperizátór** s. n. instalație pentru uperizare. (< fr. *upérisateur*)
- up-to-date** /ap-tú-deít/ *adj.* 1. care este foarte important, la curent, adus la zi, conform ultimelor progrese ale tehnicii. 2. modern. (< engl. *up to date*)
- úra** I. *interj.* exclamație care exprimă aprobare, entuziasm. II. s. n. (*pl.*) strigăt entuziast de aprobare, de adăzuire; aclamație. (< rus. ura, fr. *hourra*)
- urá** *vb. tr.* a exprima o dorință de bine la adresa cuiva; a felicita; a colinda, recitând versuri populare. (< lat. *orare*)
- uracil** s. n. bază azotată piramidică din structura acizilor nucleici. (< fr. *uracile*)
- uragán** s. n. ciclon tropical; (*p. ext.*) vânt puternic, cu acțiuni distrugătoare, însoțit adesea de ploai torențiale. • (*fig.*) dezlănțuire impetuoasă de pasiuni. (< fr. *ouragan*)
- uralián**, -ă *adj.*, s. n. (din) ultimul etaj al carboniferului de fațes marin, corespunzător stefanianului. (< fr. *ouralien*)
- uralít** s. n. varietate de hornblendă, cu aspect fibros. (< germ. *Uralit*, fr. *ouralite*)
- uralo-áltáic**, -ă *adj.* limbă ~ce = familie de limbi fino-ugrice, altaice și samoede. (< fr. *ouralo-altaïque*)

- URAN(O)** - elem. „boltă cerească”, „palat, cerul gurii”. (<fr. *uran/ol-*, cf. gr. *ouranos*, cer)
- uranát** *s. m.* sare a acidului uranic. • (<fr. *ouranate*)
- urangután** *s. m.* maimuță mare antropoidă, fără coadă, din pădurile tropicale din Kalimantan și Sumatra. (<fr. *orang-outan*)
- uranian**, -ă *adj.* 1. referitor la univers; uranic. • (despre unele religii) în care divinitățile sunt concepute ca locuind în cer. 2. care aparține planetei Uranus. (<it. *uraniano*)
- uranic**, -ă *adj.* 1. uranian. 2. (despre radiații) emis de uraniu. **O acid** ~ = acid derivat din uraniu. (<fr. *uranique*)
- uranide** *s. f. pl.* grupă de elemente chimice cu proprietăți înrudite: uraniul, neptuniul, plutoniul și americiul. (<fr. *uranides*)
- uranifer**, -ă *adj.* (despre zăcămintele, minerale) care conține uraniu. (<fr. *uranifère*)
- uranină** *s. f.* substanță colorantă, folosită ca sensibilizator în fotografie. (<fr. *uranine*)
- uraninit** *s. n.* peblendă. (<fr. *uraninite*)
- uranism** *s. n.* pederastie. (<fr. *uranisme*)
- uranist** *s. m.* pederast. (<fr. *uraniste*)
- uranit** *s. n.* fosfat și arseniat hidratat natural de uraniu. (<fr. *uranite*)
- uraniu** *s. n.* metal radioactiv alb-cenușiu, dur, din grupa actinidelor, servind drept combustibil în centralele nucleare. (<fr. *uranium*)
- uranograf**, -ă *s. m. f.* specialist în uranografie. (<fr. *uranographe*)
- uranografie** *s. f.* descriere a cerului. (<fr. *uranographie*)
- uranolatrie** *s. f.* adorație a corpurilor cerești, socotite divinități, la unele popoare. (<germ. *Uranolatrie*)
- uranologie** *s. f.* ramură a astronomiei care studiază cerul. (<germ. *Uranologie*)
- uranometrie** *s. f.* disciplină care se ocupă cu măsurarea distanțelor interstrelare. (<fr. *uranométrie*)
- uranoplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a vălului palatului. (<fr. *uranoplastie*)
- uranorafie** *s. f.* sutură a vălului palatului. (<fr. *uranorrhaphie*)
- uranoscóp** *s. n.* telescop folosit în uranoscopie. (<fr. *uranoscope*)
- uranoscopie** *s. f.* observare a corpurilor cerești. (<fr. *uranoscope*)
- urát** *s. m.* sare a acidului uric. (<fr. *urate*)
- uraturie** *s. f.* prezența uraților în urină. (<fr. *uraturie*)
- úră¹** *sufl.* „sare a unui hidracid”. (<fr. *-ure*)
- úră²** *v. uro²*.
- urbán**, -ă *adj.* 1. referitor la oraș; orașenesc. 2. (fig.; despre atitudine, comportare) politicos, bine crescut, civilizată. (<fr. *urbain*, lat. *urbanus*)
- urbanism** *s. n.* 1. urbanistică. 2. urbanitate. (<fr. *urbanisme*)
- urbanist**, -ă *s. m. f.* arhitect, specialist în probleme de urbanistică. (<fr. *urbaniste*)
- urbanistic**, -ă *1. adj.* referitor la urbanistică; edilitar. **II. s. f.** știință care se ocupă cu proiectarea, construcția și estetica orașelor; urbanism (1). (<fr. *urbanistique*, it. *urbanistico*)
- urbanitate** *s. f.* comportare civilizată; politețe, bună-cuviință; urbanism (2). (<fr. *urbanité*, lat. *urbanitas*)
- urbanizá** *vb. tr. refl. a da, a căpăta un caracter urban, citadin.* (<fr. *urbaniser*)
- úrbe** *s. f.* oraș. (<lat. *urbs*)
- úrbi et órbi loc. adv. 1. (formulă de adresare a mesajelor papale) în auzul tuturor. 2. (p. ext.) pretutindeni. (<lat. *urbi et orbi*, cetății /Roma/ și omenirii)**
- urceól** *s. n. (bot.)* organ în formă de urcioc. (<fr. *urcéole*, lat. *urceolus*)
- urceolát**, -ă *adj. (bot.)* despre organe) în formă de sac. (<fr. *urceolé*)
- urđu/urđu** *s. n.* aspect literar, alături de hindi, al limbii hindustane, limbă oficială în Pakistan. (<engl. *fr. urdu*)
- ureázá** *s. f.* inzimă care acționează asupra ureei, descompunând-o în amoniac și bioxid de carbon. (<fr. *uréase*)
- URED(O)** - elem. „rugina-grăului”. (<fr. *uréd/o-*, cf. lat. *uredo*)
- uredinale** *s. f. pl.* ordin de ciuperci microscopice parazitare pe vegetale, unde produc rugina-grăului. (<fr. *urédinales*)
- uredinoflóră** *s. f.* floră a uredinalelor. (<fr. *urédinoflore*)
- uredospór** *s. m. (bot.)* spor produs de rugina-grăului și care răspândește această boală. (<fr. *urédospore*)
- urée** *s. f.* substanță organică albă, cristalizată, în cantități mici în urină, putându-se fabrica și sintetic; carbodiamidă. (<fr. *urée*)
- urémic**, -ă *adj.* *s. m. f.* (suferind) de uremie. (<fr. *urémique*)
- uremie** *s. f.* creștere patologică a cantității de uree sau de acid uric din sânge. (<fr. *urémie*)
- UREO-** *v. uro¹*.
- ureométru** *s. n.* aréometru pentru măsurarea densității urinei; urometru. (<fr. *uréomètre*)
- ureopoiéză** *s. f.* formarea de uree în organism. (<fr. *uréopoièse*)
- uretán** *s. m.* ester al acidului carbonic, hipnotic și citostatic. (<fr. *uréthane*, germ. *Urethan*)
- uretér¹** *s. n.* conduct pereche care leagă rinichii de vezica urinară. (<fr. *urétére*)
- URETER(O)** - elem. „ureter”. (<fr. *uréter/o-*, cf. lat. *ureter*, gr. *oureter*)
- ureterál**, -ă *adj.* al ureterelor. (<fr. *urétéral*)
- ureteralgie** *s. f.* durere pe traiectul ureterelor. (<fr. *urétéralgie*)
- ureterectomie** *s. f.* rezecție a unui ureter. (<fr. *urétérectomie*)
- ureterită** *s. f.* inflamație a ureterelor. (<fr. *urétérite*)
- ureterocél** *s. n.* dilatație chistică a segmentului intravezicular al ureterului. (<fr. *urétérocèle*)
- ureterocistostomie** *s. f.* crearea operatorie a unei anastomoze între ureter și vezică. (<fr. *urétérocystostomie*)
- ureteroenterostomie** *s. f.* crearea unei anastomoze între ureter și intestin. (<fr. *urétéroentérostomie*)
- ureterografie** *s. f.* explorare radiologică a ureterelor. (<fr. *urétérographie*)
- ureterolitiază** *s. f.* prezența unui calcul (II) în ureter. (<fr. *urétéro-lithiase*)
- ureteropielografie** *s. f.* radiografie a ureterului și a bazinei. (<fr. *urétéropyélographie*)
- ureterorafie** *s. f.* sutură a ureterului, pentru a stabili continuitatea canalului. (<fr. *urétérorraphie*)
- ureterostomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a ureterului la piele sau la colon. (<fr. *urétérostomie*)
- ureterotomie** *s. f.* incizie a ureterului. (<fr. *urétérotomie*)
- URETR(O)-, -uretrie** elem. „uretră”. (<fr. *urétr/o-*, -*uréthrie*, cf. gr. *ourethra*)
- uretrál**, -ă *adj.* al uretrei. (<fr. *urétral*)
- uretralgie** *s. f.* durere nevralgică a uretrei. (<fr. *urétralgie*)
- uretră** *s. f.* conduct prin care se elimină, în afară, urina din vezica urinară. (<fr. *urètre*)
- uretrectomie** *s. f.* rezecție a unei porțiuni din peretele uretral. (<fr. *urétrectomie*)
- uretrie** *v. uretr(o)-*.
- uretrită** *s. f.* inflamație a mucoasei uretrale. (<fr. *urétrite*)
- uretrocél** *s. n.* hernie a uretrei. (<fr. *urétrocèle*)
- uretrocistită** *s. f.* uretrită a cărei inflamație cuprinde și vezica. (<fr. *urétrocistite*)
- uretrografie** *s. f.* radiografie a uretrei cu o substanță de contrast. (<fr. *urétrographie*)
- uretroplastie** *s. f.* refacere chirurgicală a unei porțiuni de uretră. (<fr. *urétroplastie*)
- uretroragie** *s. f.* hemoragie pe uretră, în afara micțiunii. (<fr. *urétrorragie*)
- uretrorée** *s. f.* scurgere (abundentă) prin uretră. (<fr. *urétrorrhée*)
- uretroscóp** *s. n.* instrument folosit pentru uretroscopie. (<fr. *urétroscope*)
- uretroscopie** *s. f.* explorare endoscopică a uretrei cu uretroscopul. (<fr. *urétroscopie*)
- uretrostomie** *s. f.* deschidere chirurgicală a unui meat urinar artificial pe traiectul uretrei. (<fr. *urétrostomie*)
- uretrotóm** *s. n.* instrument folosit în uretrotomie. (<fr. *urétrotome*)
- uretrotomie** *s. f.* incizie a uretrei, pentru a înlătura o strictură a acesteia. (<fr. *urétrotomie*)
- uréus** *s. n.* reprezentare a șerpului naja, simbol al Soarelui, care orna coroana faraonilor; semn al regalității. (<fr. lat. *uraeus*)

-uréză v. uro¹-.

-úrg, -urgie elem. „creator, creație”. (<fr. -urge, -urg, cf. gr. -ourgos, -orgia)

urgént, -ă adj. care nu suferă întârziere, grabnic, presant. • (despre telegrame) care se expediază cu precădere, pentru a sosi mai repede. (<fr. urgent, lat. urgens)

urgéntă vb. tr. a grăbi, a accelera mersul unei lucrări. (<urgent)

urgéntă s. f. grabă în a rezolva ceva care nu suferă amânare; însușirea a ceea ce este urgent. O de ~ = imediat, fără întârziere; stare de ~ = situație care impune aplicarea de către stat a unui sistem de măsuri cu caracter politic, militar, economic și social care să-i permită intrarea în război într-un timp foarte scurt. (<fr. urgence)

-urgie v. -urg.

urgonián, -ă adj. m. s. n. (din ansamblul de formații calcaroase cu pante abrupte, din cretaciul inferior. (<fr. urgonien)

úric adj. acid ~ = acid organic în urină și în sânge, din arderea proteinelor. (<fr. urique)

uricemie s. f. prezența acidului uric în sânge. (<fr. uricémie)

uricopexie s. f. precipitare și fixare a acidului uric în țesuturi și în rinichi, sub formă de calculi. (<fr. uricopexie)

uricopoiéză s. f. formarea de acid uric în organism. (<fr. uricopoièse)

uricozurie s. f. eliminare de acid uric prin urină. (<fr. uricosurie)

-urie v. uro¹-.

urină vb. intr. a elimina urina din vezica urinară. (<fr. uriner)

urinal s. n. vas de sticlă sau de plastic în spitale pentru urinare fără a coborî din pat. (<fr. urinal)

urinár, -ă adj. (despre organe, vase etc.) care secretă sau elimină urina. (<fr. urinaire)

urină s. f. lichid secretat de rinichi și colectat de vezică. (<fr. urine, lat. urina)

URINI- v. uro¹-.

urinifer, -ă adj. referitor la urină sau la organele urinare; care transportă urina. (<fr. urinifère)

urinoár s. n. loc special pentru urinare; pisoar. (<fr. urinoir)

urinós, -oasă adj. de natura urinei; referitor la urină. (<fr. urineux)

urlián, -ă adj. (med.) referitor la oreion. (<fr. ourlien)

úrnă s. f. 1. vas în care se păstrează cenușa morților incinerati. 2. cutie în care se depun buletinele de vot, numerele de loterie etc. 3. (bot.) capsulă sporifică. (<fr. urne, lat. urna)

URO¹-JUREO-, **-uréză, -urie** /URINI- elem. „urină”, „urec, acid uric”. (<fr. uro-, uréo-, -urèse, -urie, urini-, cf. gr. ouron, ouresis)

URO²-, **-ură** elem. „coadă”. (<fr. uro-, -oure, cf. gr. oura)

urobactérie s. f. bacterie saprofită care descompune ureea. (<fr. urobactérie)

urobilină s. f. pigment biliar, una dintre materiile colorante ale urinei. (<fr. urobiline)

urobilinemie s. f. prezența urobilinei în sânge. (<engl. urobilinémie)

urobilinogén s. n. pigment galben care se formează în intestin prin reducerea urobilinei. (<fr. urobilinogène)

urobilinurie s. f. prezența urobilinei în urină. (<fr. urobilinurie)

urocél s. n. tumoare formată prin infiltrarea urinei în bursă (2). (<fr. urocèle)

urocordáte s. n. pl. încrengătură de cordate inferioare cu coardă dorsală numai în stare larvară și corpul învelit într-o tunică celulozică în formă de sac; tunicieri. (<fr. urocordés)

urocrom s. n. substanță galbenă, foarte bogată în pigmenți urinari. (<fr. urochrome)

urocultură s. f. probă de laborator prin care se cercetează microbii din urină. (<fr. uroculture)

urodèle s. n. pl. caudate. (<fr. urodèles)

urodensimétru s. n. instrument pentru măsurarea densității urinei. (<fr. urodensimètre)

urodinie s. f. mictiune dureroasă. (<fr. urodynie)

urogastrónă s. f. substanță de tip hormonal din mucoasa

intestinului subțire sau din urină, cu acțiune inhibitoare asupra motilității stomacului și secreției gastrice. (<fr. urogastrone)

urogén, -ă adj. care produce urina. (<fr. urogène)

urogenital, -ă adj. genito-urinar. (<fr. urogenital)

urografie s. f. radiografie a căilor urinare cu o substanță opacă la razele X. (<fr. urographie)

urográmă s. f. imagine obținută prin urografie. (<fr. urogramme)

urolít s. n. calcul (II) urinar. (<germ. Urolith)

uroilitiáză s. f. litiază a căilor urinare. (<germ. Urolithiasis)

urolog, -ă s. m. f. medic specialist în urologie. (<fr. urologue)

urologie s. f. ramură a medicinei care studiază aparatul urinar și bolile lui specifice. (<fr. urologie)

urométru s. n. ureometru. (<fr. uromètre)

uronefróză s. f. hidronefroză. (<fr. uronéphrose)

urónic adj. acid ~ = acid-aldehidă utilizat în organism în reacții de cuplare cu compuși organici toxici. (<fr. uroñique)

uropatie s. f. stare patologică a căilor urinare. (<fr. uropathie)

uropigial, -ă adj. care aparține târâței păsărilor. (<fr. uropygial)

uropigiană adj. glandă ~ = glandă sebacee la baza cozii la păsări, cu a cărei grăsime acestea își ung penele cu ciocul. (<fr. uropygienne)

uropoiéză s. f. proces de formare a urinei. (<fr. uropoièse)

uroscopie s. f. 1. examen endoscopic al urinei. 2. analiză de laborator a urinei. (<fr. uroscopie)

urostil s. n. os lung reprezentând regiunea cōdală a coloanei vertebrale, la amfibieni.

uroterapie s. f. folosirea terapeutică a urinei. (<fr. urothérapie)

urotoxie s. f. grad de toxicitate prezentat de urină în timpul unor infecții. (<fr. urotoxie)

urotropină s. f. medicament obținut prin acțiunea formolului asupra amoniacului, antiseptic al căilor urinare. (<fr. urotropine)

urside s. f. pl. familii de mamifere omnivore și carnivore: ursul. (<fr. ursidés)

ursin s. m. mic animal marin, cu carapace calcaroasă și acoperit cu ghimpi mobili, ale cărui glande reproducătoare sunt comestibile. (<fr. oursin)

ursón s. m. varietate de cărtiță cu părul lung, având aspectul unei blăni. (<fr. ourson)

ursón s. n. 1. țesătură sintetică ce imită blana de urs. 2. palton, haină confecționată din astfel de țesătură. (<urs + -on)

ursulină s. f. călugăriță dintr-un ordin monahal catolic care se consacră educației fetelor și îngrijirii bolnavilor. (<fr. ursuline)

urtică vb. refl. a face urticarie. (<urticarie)

urticacee s. f. pl. familie de plante erbacee dicotiledonate apetale: urzica. (<fr. urticacées)

urticále s. f. pl. ordin de plante dicotiledonate: specii de arbori și erbacee apetale, grupate în numeroase familii: urticacee, ulmacee, moracee, canabinacee etc. (<fr. urticales)

urticánt, -ă adj. care provoacă usturime; urzicător, usturător. (<fr. urticant)

urticárie s. f. boală alergică prin erupția pe piele a unor bășicuțe însoțite de mâncărime. (<fr. urticaire)

ustensilă s. f. unealtă, sculă. (<fr. ustensile)

ustilagínale s. f. pl. ordin de ciuperci bazidiomicete parazite pe vegetale, cărora le produc diferite boli. (<fr. ustilaginales)

ustiúne s. f. ardere. • cauterizare. (<fr. ustion, lat. ustio)

úter s. n. organ cavitărilor vagin și trompe, în care se dezvoltă embrionul; mitră. (<lat. uterus, fr. utérus)

UTER²(O)- elem. „uter”. (<fr. utér/o-, cf. lat. uterus)

uterálgie s. f. metralgie. (<fr. utéralgie)

uterántă s. f. 1. exces în vorbire sau în comportament. 2. lucru excesiv, exagerat; extremitate. (<engl. utterance)

uterectomie s. f. excizie a uterului. (<fr. uterectomie)

uterin, -ă adj. referitor la uter. O frați ~i = frați născuți din aceeași mamă, dar având tați diferiți. (<fr. utérin)

- uterinitate** *s. f.* calitatea de a fi uterin. (<fr. *utérinité*)
- uterocél** *s. n.* hernie a uterului. (<fr. *utérocele*)
- uterografie** *s. f.* explorare radiologică a uterului cu ajutorul unei substanțe de contrast. (<fr. *utérographie*)
- uterolit** *s. n.* calcul (II) uterin. (<fr. *utérolithe*)
- utero-ovarian**, -ă *adj.* care aparține uterului și ovarului. (<fr. *utéro-ovarien*)
- uteroragie** *s. f.* hemoragie uterină. (<fr. *utérorragie*)
- uterorée** *s. f.* scurgere uterină. (<fr. *utérorrhée*)
- uteroscopie** *s. f.* examinare a cavității uterine cu un endoscop special. (<fr. *utéroscopie*)
- utero-vaginal**, -ă *adj.* care aparține uterului și vaginului. (<fr. *utéro-vaginal*)
- util**, -ă *adj.* (și *s. n.*) folositor, trebuincios, necesar. **O în timp** ~ = la momentul potrivit. (<fr. *utile*, lat. *utilis*)
- utilă** *vb. tr.* a înzestra, a dota un atelier, o fabrică cu utilajul necesar. (<fr. *ouillier*)
- utilaj** *s. n.* 1. ansamblu de instalații, mașini, aparate, unelte etc. trebuitoare unei anumite lucrări sau pentru asigurarea procesului de muncă într-o întreprindere. 2. secție într-o uzină metalurgică destinată fabricării, reparării și întreținerii de utilaj (1). (<fr. *outilage*)
- utilitar**, -ă *adj.* referitor la utilitate, din punctul de vedere al utilității; preocupat de interese materiale. (<fr. *utilitaire*)
- utilitarism** *s. n.* 1. concepție filozofică ce consideră utilitatea drept principiu al tuturor valorilor. • doctrină etică din sec. XIX, potrivit căreia criteriul moralității îl constituie utilitatea, folosul personal. 2. spirit utilitar. (<fr. *utilitarisme*)
- utilitarist**, -ă *adj., s. m. f.* 1. (adept) al utilitarismului. 2. (cel) care vede în toate numai profitul personal și utilitatea. (<fr. *utilitariste*)
- utilitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este util(izabil). • folos, serviciu pe care îl (poate) aduce ceva sau ceva. (<fr. *utilité*, lat. *utilitas*)
- utiliză** *vb. tr.* a întrebuința, a folosi. (<fr. *utiliser*)
- utilizabil**, -ă *adj.* care poate fi utilizat. (<fr. *utilisable*)
- utilizator**, -oare *s. m. f.* cel care utilizează. (<fr. *utilisateur*)
- utopic**, -ă *adj.* cu caracter de utopie; iluzoriu; irealizabil; utopist. (<fr. *utopique*)
- utopie** *s. f.* 1. nume dat teoriilor fanteziste, irealizabile, care preconizează crearea unei alte ordini sociale, fără a ține seama de condițiile concret-istorice date și de legile obiective ale dezvoltării societății. 2. concepție, proiect irealizabil, fantezie, himeră, vis. (<fr. *utopie*)
- utopism** *s. n.* credință în idealuri utopice. (<germ. *Utopismus*)
- utopist**, -ă *I. adj. utopic. II. adj., s. m. f.* (autor, adept) al unei teorii sociale utopice. (<fr. *utopiste*)
- utricul** *s. m. v.* utriculă.
- utriculăr**, -ă *adj.* în formă de utriculă. (<fr. *utriculaire*)
- utriculă** *s. f.* / **utricul** *s. m.* 1. cavitate mică în țesătura celulară a plantelor; bășicuța plină cu aer care face să plutească pe apă unele plante acvatice. • înveliș al fructului, din creșterea bracteelor. 2. formație anatomică în formă de sac. • una dintre cele două părți ale vestibulului urechii. (<fr. *utricule*, lat. *utriculus*)
- uvălă** *s. f.* formă carstică de suprafață, alungită, puțin adâncă, din unirea mai multor doline. (<fr. *ouvala*, germ. *Uvala*)
- uvarovită** *s. n.* granat cromifer de culoare verde ca smaraldul, piatră semiprețioasă. (<fr. *uvarovit*)
- uvée** *s. f.* strat pigmentar al irisului² (2). (<fr. *uvéé*)
- uveită** *s. f.* inflamație a uveei. (<fr. *uvéite*)
- uveosclerită** *s. f.* inflamație a uveei și a sclerei. (<fr. *uvéo-sclérite*)
- uvertură** *s. f.* compoziție orchestrală cu formă fixă sau liberă, introducere la o operă, la un balet, un oratoriu etc. • piesă orchestrală de concert de sine stătătoare, dintr-o singură parte și având la bază un program. (<fr. *ouverture*)
- UVI-UVUO-** *elem.* „boabe de strugure, bacă“. (<fr. *uvi-*, *uvo-*, cf. lat. *uva*)
- uvifer**, -ă *adj.* care poartă boabe de strugure. (<fr. *uvifère*)
- uviol** *s. n.* sticlă transparentă pentru radiațiile ultraviolete, folosită la aparate optice. (<germ. *Uviol*, fr. *uviolet*)
- uvioterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a razelor ultraviolete. (<fr. *uviothérapie*)
- UVO-** *v. uvi-*
- uvografie** *s. f.* descriere științifică a soiurilor de struguri. (<fr. *uvographie*)
- uvologie** *s. f.* studiu sistematic al strugurilor. (<fr. *uvologie*)
- UVUL(O)-** *elem.* „uvulă“. (<fr. *uvulo-*, cf. lat. *uvula*)
- uvulăr**, -ă *adj.* 1. al uvulei. 2. (*fon.*; despre sunete) care se articulează în partea posterioară a cavității bucale, cu vibrarea uvulei. (<fr. *uvulaire*)
- uvulă** *s. f.* apendice cărnos în cavitatea bucală, în partea posterioară a vălului palatin; luetă; omușor. (<fr. *ovule*, lat. *uvula*)
- uvulită** *s. f.* inflamație a uvulei. (<fr. *uvulite*)
- uvuloptoză** *s. f.* alungire patologică a uvulei, ca urmare a unui proces inflamator sau tumoral. (<fr. *uvuloptose*)
- uvulotomie** *s. f.* incizie a uvulei. (<fr. *uvulotomie*)
- uxorial**, -ă *adj.* al soției. (<engl. *uxorial*)
- uxoricid** *I. s. n.* ucidare a soției de către soț. **II. s. m.** soț care și-a ucis soția. (<fr. *uxoricide*)
- uxorilocal**, -ă *adj.* (despre un sistem de filiație și de organizare socială) în care soțul vine să locuiască la familia părinților soției. (<fr. *uxorilocal*)
- uz** *s. n.* 1. folosire, întrebuințare. 2. uzanță. 3. (*jur.*) dreptul de a se folosi de un lucru care este și rămâne proprietatea altuia. (<lat. *usus*, it. *uso*)
- uză** *vb. I. tr., refl.* a (se) învechi, a (se) deteriora, a (se) toci (prin folosire). **II. refl. (fig.)** despre persoane) a se epuiza, a se consuma. **III. intr.** a se folosi de... (<fr. *user*)
- uzaj** *s. n.* 1. uzură. 2. uz. 3. uzanță (2). (<fr. *usage*)
- uzanță** *s. f.* 1. mod de a proceda, de a lucra propriu pentru un anumit lucru, pentru o anumită activitate. 2. obicei, datină, cutumă; uzaj (2). 3. (*jur.*) ~e diplomatice = totalitatea practicilor în relațiile diplomatice dintre state. (<fr. *usage*, it. *usanza*)
- uzbéc**, -ă *adj., s. m. f.* (locuitor) din Uzbekistan. • (*s. f.*) limbă turcică vorbită de uzbeki. (<rus. *uzbek*)
- uzină** *vb. tr.* 1. a prelucra un material în uzină cu ajutorul unei mașini-unelte. 2. a fabrica un produs într-o uzină. (<fr. *usiner*)
- uzinabil**, -ă *adj.* care poate fi lucrat într-o uzină. (<fr. *usinable*)
- uzinaj** *s. n.* uzinare. (<fr. *usinage*)
- uzină** *s. f.* 1. unitate industrială mare, organizată pe bază de diviziune a muncii, în care se fac în special lucrări de utilaj, se produc semifabricate sau materiale pentru alte industrii, pentru fabrici etc. 2. centrală de forță furnizoare de energie electrică, termică, de apă etc. (<fr. *usine*)
- uzită** *vb. tr., refl.* a (se) folosi în mod curent. (după fr. *usité*)
- uzuál**, -ă *adj.* folosit în mod curent. • frecvent, obișnuit. (<fr. *usuel*, lat. *usualis*)
- uzucapiune** *s. f. (jur.)* 1. mod de dobândire a proprietății imobiliare prin efectul unei posesiuni prelungite. 2. dobândire a suveranității asupra unui teritoriu prin exercitarea continuă și pașnică a autorității de stat asupra aceluia teritoriu. (<fr. *usucapion*, lat. *usucapio*)
- uzufruct** *s. n.* drept al cuiva de a se folosi de un bun care aparține altei persoane. (<lat. *usufructus*, după fr. *usufruit*)
- uzufructuár**, -ă *s. m. f.* deținător al unui drept de uzufruct. (<lat. *usufructuarius*, după fr. *usufruitier*)
- uzură** *s. f.* 1. deteriorare, degradare a unei piese, a unui sistem tehnic datorită (ne) utilizării sale; uzaj. • pierdere de material la suprafața unei piese din cauza frecării. **O ~ molară** = pierdere a valorii mașinilor, instalațiilor, clădirilor etc. ca urmare a creșterii productivității muncii sociale sau a apariției altor mașini, mai perfecționate. 2. (*fig.*) slăbire, oboseală, epuizare. (<fr. *usure*)
- uzurpá** *vb. tr.* a acapara, a-și însuși prin violență sau prin fraudă un bun, un drept, o calitate etc. (<fr. *usurper*, lat. *usurpare*)
- uzurpător**, -oare *s. m. f.* cel care săvârșește o uzurpare. (<fr. *usurpateur*, lat. *usurpator*)

V

vacánt, -ă *adj.* 1. (despre un post, o funcție) neocupat; liber. 2. (despre o succesiune) care nu este reclamată de succesori (2). (< fr. *vacant*, lat. *vacans*)

vacanță *s. f.* 1. interval de timp în care o instituție, un organ reprezentativ își încetează activitatea. • timpul în care un post, o funcție etc. rămân neocupate. 2. timp de odihnă acordat elevilor și studenților pe o anumită perioadă. • concediu de odihnă. 3. (fiz.) nod al unei rețele cristaline din care lipsește atomul, ionul sau molecula respectivă. (< fr. *vacance*, it. *vacanza*)

vacarm *s. n.* zgomot mare, hărmălaie, larmă, tumult. (< fr. *vacarme*)

vacat *s. n.* pagină a unei lucrări tipărite pe care nu s-a imprimat nimic. (< germ. *Vakat*)

vacăție *s. f.* încetare, suspendare a lucrărilor sau ședintelor unui tribunal. (< fr. *vacation*, lat. *vacatio*)

vaccin¹ *s. n.* preparat biologic din microbi sau toxine atenuate, care este inoculat în organism în scopul obținerii imunității. • urmă lăsată pe corp de o vaccinare. (< fr. *vaccin*, lat. *vaccinus*)

VACCIN²(O)- *elem.* „vaccin, vaccinare“. (< fr. *vaccin/o-*, cf. lat. *vaccinus*)

vaccină *vb. tr.* a inocula un vaccin. (< fr. *vacciner*)

vaccinabil, -ă *adj.* care poate fi vaccinat. (< fr. *vaccinable*)

vaccinal, -ă *adj.* referitor la vaccin. (< fr. *vaccinal*)

vaccinator, -oare *adj., s. m. f.* (cel) care vaccinează. (< fr. *vaccinateur*)

vaccină *s. f.* boală infecțioasă la vaci și la cai, produsă de un virus, care, inoculat la om, îi asigură imunitatea la variolă. (< fr. *vaccine*)

vaccinellă *s. f.* formă atenuată de vaccină la indivizii revaccinați. (< fr. *vaccinelle*)

vaccinic, -ă *adj.* cu vaccin. (< fr. *vaccinique*)

vaccinofobie *s. f.* teamă morbidă de vaccin. (< engl. *vaccinophobia*)

vaccinogén, -ă *adj.* care produce vaccin. (< fr. *vaccinogène*)

vaccinogenéză *s. f.* stabilirea de imunitate vaccinală, în organism. (< fr. *vaccinogenèse*)

vaccinoprofilaxie *s. f.* vaccinare în scop preventiv. (< fr. *vaccinoprophyllaxie*)

vaccinostil *s. n.* lanțeta pentru vaccinări. (< fr. *vaccinostyle*)

vaccinoterapie *s. f.* metodă terapeutică bazată pe inocularea de vaccini în doze repetate. (< fr. *vaccinothérapie*)

vacublît *s. n. (fol.)* tip de lampă-fulgur al cărei sistem de luminare este format dintr-un balon de sticlă umplut cu oxigen, în care se află o foiță subțire de magneziu și o montură metalică cu ghivent. (< germ. *Vakublitz*)

vacuitățe *s. f.* situația, însușirea a ceea ce este vid. (< fr. *vacuité*, lat. *vacuitas*)

vacuolár, -ă *adj.* cu vacuole. (< fr. *vacuolaire*)

vacuolă *s. f.* cavitate din protoplasma celulelor care conține suc celular, aer, substanțe de rezervă etc. (< fr. *vacuole*)

vacuóm *s. n.* totalitatea vacuolelor din citoplasmă. (< fr. *vacuome*)

vácuu, -uă *adj.* gol; lipsit de, fără. (< lat. *vacuus*)

vácuu *s. n.* 1. (fiz.) vid. 2. ~ -extractor = aparat în obstetrică pentru extragerea fătului pe căile genitale. 3.

aparat în care se face concentrarea unei soluții la o presiune inferioară presiunii atmosferice. (< fr., lat. *vacuum*)

vacuumáre *s. f.* 1. vidare. 2. extragere a apei dintr-un beton proaspăt turnat cu ajutorul unor panouri în care s-a făcut vid, aplicate pe suprafața betonului. (< *vacuum*)

vacuummétru *s. n.* instalație pentru măsurarea presiunii foarte joase a gazului rezidual dintr-un recipient vidat; manometru de vid. (< germ. *Vakuummeter*)

vademécum *s. n.* carte care servește drept ghid turistic sau care cuprinde noțiunile de bază ale unei discipline. (< lat. *vademecum*, fr. *vade mecum*)

váfelă/váfă *s. f.* foaie crocantă din aluat nedospit servind ca foaie de tort la prepararea napolitanelor, a cometelor de înghețată etc. (< germ. *Waffel*)

vag, -ă *adj.* 1. (și *adv.*) care nu este bine lămurit; nedefinit, nedeterminat; confuz. 2. nesigur, neprecis. **O a se pierde în** ~ = a face considerații generale, neprecise. • care nu poate fi bine analizat. **O nerv** ~ (și *s. m.*) = nerv pneumogastric. (< fr. *vague*, lat. *vagus*)

vagabónd, -ă *adj., s. m. f.* (om, animal) care rătăcește fără rost; (cel) care nu are domiciliu, ocupație, existență stabilă. • (fig.) nestatornic. inconstant. • (om) de nimic, fără căpătâi. (< fr. *vagabond*, lat. *vagabundus*)

vagabondá *vb. intr.* 1. a rătăci fără țintă, a trăi ca (un) vagabond. 2. (fig.; despre gânduri, imaginație) a trece, fără încetare, de la un lucru la altul. (< fr. *vagabonder*)

vagabondáj *s. n.* vagabondare. • starea celui care vagabondează. (< fr. *vagabondage*)

vagál, -ă *adj.* referitor la nervul vag. (< fr. *vagal*)

vagánt *s. m. I. adj.* rătăcitor, nestatornic, fără domiciliu. II. *s. n.* poet medieval de limbă latină, rătăcitor, care cânta bucuria de a trăi. (< fr. *vagant*, lat. *vagans*)

vagăție *s. f.* rătăcire. (< lat. *vagatio*)

vagíl, -ă *adj. (biol., despre specii)* care se poate deplasa liber. (< fr. *vagile*)

vagin¹ *s. n.* canal care face legătura între vulvă și uter. (< fr. *vagin*, lat. *vagina*)

VAGIN²(O)-/VAGINI- *elem.* „vagin, vagină“. (< fr. *vagin/o-*, *vagini-*, cf. lat. *vagina*)

vaginál, -ă *adj.* referitor la vagin sau vagină. **O tunică** -ă (și *s. f.*) = membrană seroasă care câmpușește testiculul și epididimul. (< fr. *vaginal*)

vaginalită *s. f.* inflamație a tunicii vaginale a testiculului. (< fr. *vaginité*)

vaginánt, -ă *adj.* (despre bractee, frunze, pețiol) care formează o teacă în jurul organului axial. (< fr. *vaginant*)

vagină *s. f. (biol.)* teacă; (*spec.*) teaca frunzelor gramineeilor. (< lat. *vagina*)

vaginectomie *s. f.* excizie a vaginului. (< fr. *vaginectomie*)

VAGINI- v. *vagin*²(o)-.

vaginifórm, -ă *adj.* în formă de teacă. (< fr. *vaginiforme*)

vaginísm *s. n.* contracție spasmodică dureroasă a mușchilor constrictor al vaginului. (< fr. *vaginisme*)

vaginită *s. f.* inflamație a mucoasei vaginale. (< fr. *vaginite*)

vaginocél *s. n.* hernie vaginală. (< fr. *vaginocèle*)

vaginodinie *s. f.* durere vaginală, fără inflamație sau leziune. (< fr. *vaginodynie*)

- vaginopatie** *s. f.* denumire generică pentru afecțiunile vaginului. (< fr. *vaginopathie*)
- vaginoplastie** *s. f.* operație reparatorie a vaginului pentru preîntâmpinarea unui prolaps. (< fr. *vaginoplastie*)
- vagitoragie** *s. f.* hemoragie vaginală. (< fr. *vagitorragie*)
- vaginoscóp** *s. n.* specul vaginal. (< engl. *vaginoscope*)
- vaginoscopie** *s. f.* examen endoscopic al cavității vaginale. (< fr. *vaginoscopie*)
- vagintomie** *s. f.* incizie a vaginului. (< fr. *vagintomie*)
- vagiotróp**, -ă *adj.* (despre hormoni) care acționează asupra vaginului. (< fr. *vagiotrope*)
- vagino-urétrál**, -ă *adj.* care aparține vaginului și uretrei. (< fr. *vagino-urétral*)
- vaginulă** *s. f.* 1. vagină mică. 2. floare în formă de tub, la compozee. (< fr. *vaginule*)
- VAGO** *elem.* „nervul vag”. (< fr. *vago*-, cf. lat. *vagus*)
- vagomimétic**, -ă *adj.* (despre substanțe) a cărei acțiune imită pe aceea a nervului vag. (< fr. *vagomimétique*)
- vagón** *s. n.* 1. vehicul de cale ferată pentru transportul călătorilor, al mărfurilor, animalelor etc. 0 ~ de dormit = vagon prevăzut cu cabine și paturi pentru dormit; vagon-lit; ~-restaurant = vagon amenajat pentru a servi ca restaurant; ~-cisternă = recipient cilindric montat pe șasiu, pentru transportul lichidelor; casă (sistem) = casă care are camerele dispuse una după alta. 2. cantitate de mărfuri care încapă într-un vagon (1). (< fr. *wagon*)
- vagonét** *s. n.* vagon mic care circulă pe o cale ferată îngustă (la lucrări forestiere sau în fabrici, pe șantiere etc.). (< fr. *waggonet*)
- vagonetáj** *s. n.* transport cu ajutorul vagonetelor. (după fr. *wagonnage*)
- vagonetar** *s. m.* muncitor care lucrează pe vagonete. (< *vagonet* + -ar)
- vagotomie** *s. f.* secționare chirurgicală a nervului vag, în scop experimental sau terapeutic. (< fr. *vagotomie*)
- vagotónic**, -ă *I. adj.* referitor la vagotonie. *II. adj. s. m. f.* (individ) la care predomină sistemul parasimpatic. (< fr. *vagotonique*)
- vagotonie** *s. f.* tulburare neurovegetativă caracterizată printr-o sensibilitate specială a sistemului nervos autonom dirijat de penumogastic. (< fr. *vagotonie*)
- vagotonínă** *s. f.* hormon vagomimetic secretat de pancreas. (< fr. *vagotonine*)
- vagotoninémie** *s. f.* prezența de vagotonină în sânge. (< fr. *vagotoninémie*)
- vagotróp**, -ă *adj.* (despre substanțe) cu afinitate pentru nervul vag. (< fr. *vagotrope*)
- vagulație** *s. f.* (jur.) somatie, în dreptul roman, făcută unui martor de către persoana care îl citează pentru mărire. (< lat. *vagulatione*, fr. *vagation*)
- vagină** /vainé/ *s. f.* femeie din Tahiti. (< fr. *vahiné*)
- vaisya** *s. f.* clasă socială hindusă, alcătuită din agricultori și comercianți. (< fr. *vaisyas*)
- vaișeșiká** *s. f.* școală filozofică indiană din sec. V a. Chr., care conține substanțele (pământul, apa, focul și aerul) în spiritul materialismului, ca fiind compuse din atomi, cărora li se adaugă sufletul și intelectul. (cf. sanscr. *vaișya*, deosebit)
- val** *s. n.* meterez de pământ, ca fortificație militară. (< lat. *vallum*; germ. *Wall*, it. *vallo*)
- valábil**, -ă *adj.* care are valoare; care poate fi acceptat; acceptabil. • care întrunește condițiile cerute de lege, de o autoritate. (< fr. *valable*)
- valabilitáte** *s. f.* calitatea, starea a ceea ce este valabil. (< fr. *valabilité*)
- valabilizá** *vb. tr.* a face valabil. (< fr. *valabiliser*)
- valádă** *s. f.* (mar.) concavitate a malului unui fluviu. (< it. *vallata*)
- valanginián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) al doilea etaj al cretacului inferior. (< fr. *valanginien*)
- valansiénnă** *s. f.* dantelă fină, fabricată inițial în Valenciennes (Flanda). (< fr. *valenciennes*)
- valdeism/valdism** *s. n.* doctrina valdezilor. (< fr. *valdisme*)
- valdez** *s. m.* membru al unei secte fondate la sfârșitul sec. XII de Pierre Valdis, care propovăduia o lume bazată pe preceptul sărăciei și refuza să accepte miza, credința în transsubstanțiere, ideea purgatorului, cultul sfinților etc. (< it. *valdese*)
- valdism** *s. n.* v. valdeism.
- valeculă** *s. f.* (anat., bot.) depresiune ușoară pe suprafața unui organ; spațiu între două ridicături sau dungii. (< fr. *vallécule*, lat. *vallecula*)
- valencián**, -ă /si-/ *adj. s. m. f.* (locuitor) din Valencia (Spania). • (s. n.) dialect catalan occidental. (< fr. *valencien*)
- valént elem.** „care valorează”, „valentă”. (< fr. *-valent*, cf. lat. *valens*)
- valéntă** *s. f.* 1. mărime care arată numărul de atomi de hidrogen (sau echivalenți ai acestuia) cu care se poate combina un atom al unui anumit element sau un radical. 2. (fig.) valoare, semnificație; posibilitate (de dezvoltare). 3. capacitate de combinare a unui cuvânt cu alte cuvinte, în funcție de conținutul noțional și semantic al acestuia. (< fr. *valence*)
- valerianacée** *s. f. pl.* familie de plante erbacee dicotiledonate gamopetale: valeriana. (< fr. *valerianacées*)
- valeriană** *s. f.* 1. plantă erbacee cu flori trandafirii sau albe; odolean. 2. substanță medicamentoasă din rădăcina acestei plante. (< fr. *valériane*, lat. *valeriana*)
- valerianic** *adj. acid* ~ = lichid incolor uleios, cu miros neplăcut, din valeriană (1), în diverse sinteze chimice. (< fr. *valériannique*)
- valét** *s. m.* 1. tânăr scutier în serviciul unui senior feudal. 2. persoană care se află în serviciul personal al cuiva; lacheu. 3. carte la jocul de cărți reprezentând un cavaler; fante. (< fr. *valel*)
- valetudinár**, -ă *adj.* bolnăvicios; slab, șubred. (< fr. *valetudinaire*, lat. *valetudinarius*)
- valetudináriu** *s. n.* infirmerie într-o casă romană mare. • spital al unei tabere romane. (< lat. *valetudinarium*)
- valex** *s. n.* substanță tanantă de calitate superioară, din valonée. (< fr., lat. *valex*)
- valgus** *adj. s. n.* (picior) deviat în afară. (< fr., lat. *valgus*)
- valíd**, -ă *adj.* 1. sănătos, în putere, apt pentru muncă. 2. (bot.) tare. 3. (despre acte, tratate) capabil a produce efecte juridice, întrunind toate condițiile cerute de lege; valabil. (< fr. *valide*, lat. *validus*)
- validá** *vb. tr.* 1. a confirma valabilitatea unui act de procedură, a unui mandat efectiv etc. 2. a verifica valabilitatea (unui test). (< fr. *valider*, lat. *validare*)
- validitate** *s. f.* 1. calitatea de a fi valid. 2. (log.) proprietate a unei expresii de a fi adevărată, corectă. • (în log. simbolică) proprietate a unor expresii logice de a fi adevărate prin introducerea lor în orice interpretare a variabilelor componente. (< fr. *validité*, lat. *validitas*)
- valínă** *s. f.* aminoacid cu rol important în nutriție, în activitatea sistemului nervos și în menținerea tonusului muscular. (< fr. *valine*)
- valíză** *s. f.* geamantan (pic). 0 a-si face ~a = a se pregăti de plecare, (p. ext.) să părăsi un loc; ~ diplomatică = geantă cu care se transportă acte diplomatice, care nu se controlează la vamă. (< fr. *valise*)
- valoáre** *s. f.* 1. însușire a unor obiecte, fenomene, fapte, idei de a corespunde trebuințelor sociale și idealurilor generate de acestea; suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.; însemnătate, preț, merit. 0 judecată de ~ = judecată care enunță o apreciere; a pune în ~ = a demonstra calitățile esențiale ale unei ființe, ale unui lucru etc.; a valorifica. • (concr.) ceea ce este important, valoros; om care întrunește calități deosebite. 2. eficiență, putere. 3. atribut al produselor-marfă, respectiv al bunurilor care sunt produs al muncii, satisfac o anumită trebuință sau sunt destinate schimbului, reprezentând munca socială necesară pentru producerea lor. • (ec.) ~a mărfii = muncă materializată în marfă, exprimând raporturi sociale între oameni. 4. mărime în bani reprezentând echivalentul prețului unei mărfi, al unui ceu, al unei acțiuni etc. • inscris (cec, cambie, obligațiune) reprezentând un drept în bani. • rentabilitate, productivitate. 5. mărime matematică asociată unei mărimi fizice, după un anumit procedeu, care permite compararea mărimii cu alele de aceeași natură. 6. durata unei note muzicale sau a unei pauze. 7. sens sau nuanță de sens a unui cuvânt. 8. (pict.) intensitate a unei culori. (< fr. *valeur*, lat. *valor*)
- valón**, -ă *adj. s. m. f.* (locuitor) din Walonia (sudul Belgiei). • (s. n.) dialect galo-roman vorbit de valoni. (< fr. *wallon*, germ. *Wallone*)
- valonée** *s. f.* cupă a fructului unei specii de ghindină mediteraneană, din care se obține valéx. (< fr. *vallonée*)

- valoră** *vb. intr.* a avea, a reprezenta o valoare; a prețui. (<valoare)
- valorăție** *s. f.* procedeu artistic prin care se poate da, în pictură, iluzia celor trei dimensiuni ale obiectelor, a distanței dintre ochi și obiecte și a reliefului acestora. (după fr. *valorisation*)
- valoric**, -ă *adj.* referitor la valoare. (<valoare + -ic)
- valorifică** *vb. tr.* a pune în valoare ceva; a scoate în relief valoarea unui înscris, a unui obiect etc. • a selecta din valorile anterioare ale culturii pe acelea care răspund noilor cerințe ale epocii. • a utiliza în producție materii prime, materiale de o anumită valoare. • a schimba un obiect, o hârtie de valoare în bani. (<valoare + -ifica)
- valoriză** *vb. tr.* 1. (*fil.*) a formula judecăți de valoare. 2. (*ec.*; despre stat) a influența (prețurile) în favoarea producătorilor, a ridica artificial prețurile; a subvenționa (vânzările) pentru menținerea prețurilor. (<fr. *valoriser*)
- valorizant**, -ă *adj.* care valorizează; valorizator. (<fr. *valorisant*)
- valorizator**, -oare *adj.* valorizant. (<valoriza + -tor)
- valorós**, -oasă *adj.* 1. care are valoare, prețios; 2. talentat. (<fr. *valeuroux*)
- vals** *s. n.* dans de perechi în măsură ternară în mișcare vioaică, având la bază dansuri populare austriece și germane; melodia corespunzătoare. (<fr. *valse*)
- valsă** *vb. intr.* a dansa un vals. (<fr. *valser*)
- valsotcă** *s. f.* colecție de valsuri înregistrate pe discuri sau casete. (<vals + -tecă)
- valț** *s. n.* 1. cilindru. 2. mașină alcătuită dintr-un ansamblu de cilindri grei, dispuși paralel, care, rotindu-se în sensuri contrare, exercită o presiune asupra unui material pe care le sfărâmă, le netezesc etc. (<germ. *Walze*)
- valuare** *s. f.* (*mat.*, *inform.*) evaluare, estimare. (după engl. *valuation*, fr. *évaluation*)
- valuator** *s. m.* cel care evaluează, care estimează, cel care face un deviz. (<engl. *valuator*)
- valutar**, -ă *adj.* referitor la valută; în valută. (<it. *valutario*)
- valută** *s. f.* 1. unitate monetară care stă la baza sistemului monetar al unui stat. 2. totalitatea mijloacelor de plată (monede, bancnote, cambii, cecuri etc.) folosite în schimbul internațional. ○ ~ forte = valută cu acoperire în aur care este acceptată de mai multe state. (<it. *valuta*)
- VALV(D)**, -vălv *elem.* „vălvă”. (<fr. *valvi/-*, -vălve, cf. lat. *valva*)
- valvăr**, -ă *adj.* în formă de valvă. (<fr. *valvaire*)
- vălvă** *s. f.* 1. fiecare dintre cele două capace ale cochiliei lamelibranchiatelor. 2. fiecare dintre cele două jumătăți ale unei păști. 3. organ de mașină care servește la stabilirea, întreruperea sau dirijarea circulației unui fluid într-o conductă etc. 4. instrument pentru depărtarea părților moi care astupă intrarea unui organ cavităar. (<fr. *valve*, lat. *valva*)
- valvolină** *s. f.* lubrifiant pentru angrenajele închise ale mașinilor, obținut prin distilarea fițelului. (<germ. *Valvolin(öl)*)
- valvulăr**, -ă *adj.* referitor la valvule; cu valvule. (<fr. *valvulaire*)
- vălvulă** *s. f.* 1. (*anat.*) cută membranoasă și elastică la orificiul unor organe, care permite trecerea unor lichide (sânge, limfă) numai într-o singură direcție. 2. (*bot.*) valvă mică. 3. (*tehn.*) robinet cu valvă. 4. dispozitiv în carena unei nave destinat introducerii și evacuarii apei. (<fr. *valvule*, lat. *valula*)
- valvulectomie** *s. f.* rezecție operatorie a unei valvule cardiace, în caz de stenoză. (<fr. *valvulectomie*)
- valvulită** *s. f.* inflamație a valvulelor inimii. (<fr. *valvulite*)
- valvulopatie** *s. f.* denumire generică pentru cardiopatiile valvulare. (<fr. *valvulopathie*)
- valvuloplastie** *s. f.* reparație chirurgicală a unei valvule cardiace. (<fr. *valvuloplastie*)
- valvulotomie** *s. f.* intervenție chirurgicală pe inimă, constând în secționarea valvulelor. (<fr. *valvulotomie*)
- vâmpă** *s. f.* vedetă de cinema care interpretează rolul unei femei fatale. • femeie de o eleganță excentrică și irezistibilă. (<fr., engl. *vamp*)
- vampir** *s. m.* 1. liliac mare din America de Sud care sugă sângele animalelor și al oamenilor pe care-i surprinde adormiți. 2. personaj imaginar despre care se credea că ar sugă sângele celor vii. • (*fig.*) exploatare sălbatică. 3. criminal care ucide din plăcerea de a vedea sânge. (<fr. *vampire*, germ. *Vampir*)
- vampiric**, -ă *adj.* de vampir; (*p. ext.*) foarte crud. (<fr. *vampirique*)
- vampirism** *s. n.* 1. aviditate insașiabilă. 2. perversiune sexuală manifestată printr-un sadism extrem, bolnavul provocând partenerului sângerare. • cruzime excesivă. (<fr. *vampirisme*)
- vampiriză** *vb. intr.* (*fig.*) a suga cu lăcomie, cu aviditate. (<vampir + -iza)
- van**¹ *s. n.* trăsură închisă pentru transportul cailor de curse. (<engl., fr. *van*)
- van**², -ă *adj.* 1. fără rost; lipsit de sens. ○ în ~ = în zadar. 2. iluzoriu; neîntemeiat. (<it. *vano*, lat. *vanus*)
- vanadat** *s. m.* sare a acidului vanadic. (<fr. *vanadate*)
- vanadic acid** ~ = acid din vanadiu. (<fr. *vanadique*)
- vanadifer**, -ă *adj.* care conține vanadiu. (<fr. *vanadifere*)
- vanadin** *s. n.* vanadat natural de plumb. (<fr. *vanadinite*)
- vanadiu** *s. n.* metal dur, casant, cenușiu, folosit la elaborarea unor oțeluri speciale. (<fr. *vanadium*)
- vână** *s. f.* 1. vas mare, cadă pentru îmbăiat sau pentru spălat rufe. 2. dispozitiv de deschidere, închidere sau reglare a debitului unui lichid dintr-o conductă. (<germ. *Wanne*)
- vânda** *s. f.* specie de orhidee din India și Oceania, epifită, cultivată frecvent în sere calde pentru florile sale superbe. (<fr. *vanda*)
- vandabil**, -ă *adj.* (despre produse) care se poate vinde. (<fr. *vendable*)
- vandabilitate** *s. f.* însușire de a fi vandabil. (<engl. *vandability*)
- vandal** *s. m.* 1. membru al unui vechi trib germanic care, în secolul V, a invadat Imperiul Roman de Apus, producând mari distrugerii. 2. (*fig.*) om care comite acte de vandalism. (<fr. *vandale*)
- vandalic**, -ă *adj.* 1. propriu vandalilor. 2. (*fig.*) necivilizat, barbar. (<fr. *vandalique*)
- vandalism** *s. n.* distrugere a bunurilor și a valorilor culturale și artistice ale unui popor, oraș etc. (<fr. *vandalisme*)
- vandaliză** *vb. tr.* a produce vandalism. (<vandal + -iza)
- vandee** *s. f.* focar de rebeliuni contrarevoluționare în timpul războaielor civile. (cf. *Vendée*)
- vandeeu**, -ă *adj.* *s. m. f.* 1. (locuitor din Vandeea. 2. (răsculat regalist) din provinciile de apus din Franța în timpul Revoluției. (<fr. *vandéeu*)
- vândrug** *s. m.* lemn rotund despicat în două, care susține pereții unei mine. (<germ. *Wandruck*)
- vang** *s. n.* grindă de-a lungul marginilor unei scări fixe, pe care se rezază capetele treptelor. (<germ. *Wange*)
- vangál** *s. m.* marsupial arboreol nocturn, din Australia și Noua Guinee, cu mișcări lente, care se hrănește cu frunze, lăstari tineri și fructe.
- vanilăt**, -ă *adj.* aromat, parfumat cu vanilie. (<fr. *vanillé*)
- vanilie** *s. f.* orhidee mexicană cultivată la tropice pentru fructele sale aromatice, în formă de păstaie; fructul la produsele de cofetărie și de parfumerie. (<it. *vaniglia* fr. *vanille*)
- vanilfă** *s. f.* substanță organică foarte aromată, din fructul vaniliei, care se poate prepara și sintetic, folosită în alimentație și parfumerie. (<fr. *vanilline*)
- vanilism** *s. n.* intoxicație prin ingerarea de vanilie, manifestată prin erupții papulare, prurit, cefalee și ameteți. (<fr. *vanilisme*)
- vanilócviu** *s. n.* discurs lipsit de conținut și de concluzii; vorbărie goală. (<lat. *vaniloquium*)
- vanisare** *s. f.* procedeu de tricotate a două fire de naturi sau de culori diferite. (după fr. *vanisage*)
- vanitate** *s. f.* ambiție deșartă și trufașă; orgoliu, trufie, infumurare, îngâmfare. • deșertăciune. (<fr. *vanité*, lat. *vanitas*)
- vanitos**, -oasă *adj.* plin de vanitate; orgolios, trufaș; infumurat. (<fr. *vaniteux*)
- vantură** *s. f.* grindă la acoperișul unei case. (după germ. *Want*)

vaporét *s. n.* vapor de cursă (pe un lac, pe un canal). (<it. *vaporetto*)

vapori *s. m. pl.* substanță aflată în stare gazoasă la o temperatură inferioară celei critice. (<fr. *vapeur*, lat. *vapor*)

vaporimetr *s. n.* instrument pentru măsurarea punctului de fierbere al conținutului în alcool aflat sub formă de vapori într-un lichid sub presiune. (<germ. *Vaporimeter*)

vaporiză vb. I. *tr., refl.* 1. (despre lichide) a (se) transforma în vapori. 2. a (se) pulveriza. II. *tr. (text.)* a supune acțiunii vaporilor firele, pentru a se asigura o stabilitate mai bună, sau țesăturile, pentru a fixa coloranții pe fibre. (<fr. *vaporiser*)

vaporizator *s. n.* 1. aparat, instalație în care se efectuează vaporizarea unor soluții, în scopul concentrării sau al distilării acestora. 2. pulverizator. 3. (*mar.*) boiler din instalația de distilare a apei de mare la bordul navei; evaporator. (<fr. *vaporisateur*)

vaporizație *s. f.* vaporizare. (<fr. *vaporisation*)

vaporós, -oasă *adj. 1.* diafan, fin, subțire. 2. fără contur precis; vag, difuz, neclar. (<fr. *vaporeux*, lat. *vaporosus*)

vaporozitate *s. f.* însușirea a ceea ce este vaporos. (<it. *vaporosità*)

vapoterapie *s. f. (med.)* tratament cu vapori sau cu apă fin pulverizată. (<fr. *vapohtérapie*)

vapotron *s. n.* tub electronic de mare putere pentru stații de radioemisie, care se răcește cu apă distilată fierbinte. (<fr. *vapotron*)

var *s. m.* unitate de putere electromagnetică reactivă, corespunzând unui curent alternativ de un amper sub tensiunea de un volt. (<fr., engl. *var*)

varactor *s. n.* element semiconductor, condensator cu capacitate variabilă, a cărei valoare depinde de tensiunea aplicată; varicap. (<engl., fr. *varactor*)

varán *s. m.* șopărlă mare carnivoră, verzuie, cu plăci osoase pe spate, ca un mic crocodil, în Africa, Asia și Australia. (<fr. *varan*, lat. *varanus*)

varângă *s. f.* grindă transversală a fundului unei nave. (<fr. *varangue*)

varéc *s. n.* algă brună aruncată de valuri pe țărmul mării, ca îngrășământ, la fabricarea sodiei etc. (<fr. *varech*)

vargheño /-ghénio/ *s. n.* dulăpior cu sertare pentru păstrat acte, giuvaeruri, medalii etc., bogat împodobit cu înrustări de materiale de diverse culori. (<sp. *vargüeno*)

vári *s. m.* cel mai mare dintre lemuriene, cu blană deasă, neagră cu alb, în pădurile din nord-estul Madagascarului. (<fr. *vari*)

varia¹ *s. n. pl.* 1. culegere bibliografică de scrieri diferite. 2. rubrică a unei publicații în care se tipăresc articole scurte, note mărunte, informații etc. (<lat. *varia*)

variá² *vb.* I. *intr.* 1. a prezenta deosebiri, variație; a se deosebi. 2. (*mar.*) despre mărimi, cantități) a-și schimba valoarea în raport cu altele (constante). II. *tr.* a schimba, a da o formă diferită. (<fr. *varier*, lat. *variare*)

variábil, -ă I. *adj.* 1. care variază; schimbător. • (despre cuvinte) care are forme flexionare, flexibile. • (*o capital* ~ = parte a capitalului cheltuit pentru cumpărarea forței de muncă. 2. (*mat.*) care variază¹ (I, 2). II. *s. f.* 1. (*mat.*) mărime care ia succesiv diferite valori; element generic al unei mulțimi. 2. (*inform.*) element al limbajului formalizat reprezentând un nume care semnifică o clasă ai cărei membri sunt denotații săi posibili. 3. (*stat.*) caracteristică putând prezenta variație de la un element la altul al unei colectivități. (<fr. *variable*, lat. *variabilis*)

variabilitate *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este variabil (1). 2. capacitate a organismelor vii de a-și modifica caracterile morfologice în cursul evoluției ca rezultat al adaptării la mediu. 3. (*mat.*) proprietate a unei cantități sau funcții algebrice de a lua succesiv o infinitate de valori diferite. 4. însușire a unui cuvânt de a prezenta forme diferite. (<fr. *variabilité*)

variác *s. n.* transformator electric pentru reglarea tensiunii de ieșire. (<engl. *variac*)

variánt, -ă *adj.* care variază; schimbător, nestatornic. (<fr. *variant*)

variántă *s. f.* 1. aspect particular, diferit față de o formă socotită ca bază sau tipică a unui lucru, a unei lucrări, acțiuni. 2. formă a unui element lingvistic diferită din punct de vedere fonetic sau ortografic față de forma lui obișnuită sau etimologică. 3. drum (canal) care ocolește traseul principal, ajungând în același punct final. 4. (*biol.*)

individ, populație care diferă de tip prin unul sau mai multe caractere. 5. (*stat.*) una din formele sub care s-a înregistrat variabila (II, 3) în cadrul activității cercetate. (<fr. *variante*)

variántă *s. f.* 1. număr maximal al factorilor de echilibru care pot varia independent, fără ca numărul de faze ale unui sistem fizico-chimic dat să se schimbe. 2. (*stat.*) dispersie a valorilor unei variabile în jurul valorii medii. 3. (*biol.*) dispersie a valorilor unui caracter oarecare în jurul mediei. (<fr. *variance*)

variát, -ă *adj.* care are multe aspecte; felurit, diferit, variu. (<fr. *varié*)

variátor *s. n.* mecanism, dispozitiv de transmisie compus dintr-o serie de roți dințate, care permite o schimbare mai rapidă a vitezelor. • (*cinem.*) ~ de lumină = dispozitiv pentru variera intensității luminii la copierea filmelor. (<fr. *variateur*, germ. *Variator*)

variáție *s. f.* 1. schimbare, transformare; stare a unui lucru care prezintă schimbări. • diversitate, felurime. 2. (*biol.*) apariție a unui caracter nou la unul sau mai mulți indivizi ai unei specii. 3. (*mat.*) ~ a unei funcții = diferența dintre valorile funcției în două puncte; *calculul -ilor* = capitol al analizei funcționale care studiază proprietățile variațiilor de funcții. 4. schimbare a nivelului unei variabile statistice de la un element la altul în cadrul unei colectivități. (<fr. *variation*, lat. *variatio*)

variáțional, -ă *adj.* referitor la variația unei mărimi; bazat pe variație, cu caracter de variație. (<fr. *variationnel*)

variáțiune *s. f. (muz.)* tehnică de modificare melodică, ritmică, armonică etc. a unui motiv, a unei teme etc. • dans solistic clasic, variat și de virtuozaite. (<fr. *variation*)

varicáp *s. n.* varactor. (<fr. *varicap*)

varíce *s. f. pl.* dilatație patologică a venelor membrilor inferioare, datorită pierderii elasticității acestora. (<fr. *varice*, lat. *varix*)

varicélă *s. f.* boală virală (la copii) caracterizată prin erupție de pete roșii cu aspect de bășici; vărsat de vânt. (<fr. *varicelle*)

VARICO- *elem.* „varice”. (<fr. *varico-*, cf. lat. *varix*, -icis)

varicocél *s. n.* dilatație varicoasă a venelor cordonului spermatic și a scrotului. (<fr. *varicocèle*)

varicoflebită *s. f.* infecție latentă într-o venă varicoasă. (<fr. *varicophlébite*)

varicografie *s. f.* radiografie a unei vene varicoase cu o substanță opacă la razele X. (<fr. *varicographie*)

varicós, -oasă *adj. s. m. f.* (suferind) de varice. (<fr. *variqueux*, lat. *varicosus*)

varicotomie *s. f.* incizie a unei vene varicoase. (<fr. *varicotomie*)

variegát, -ă *adj.* care prezintă variegație; vârgat, pestriț, panașat. (<lat. *variegatus*)

variegáție *s. f. (biol.)* modificare locală a pigmentației datorată unei mutații cu distribuție inegală sau a unei infecții virale. (<fr. *variégation*)

varietáte *s. f.* 1. calitatea a ceea ce este divers, variat; diversitate, felurime. • (*pl.*) specii de manifestări scenice antrenante, recreative și variate, destinate teatrului de revistă sau ciroului. 2. (*biol.*) grup de indivizi din aceeași specie, diferiți de alții prin anumite caractere secundare constante. (<fr. *variété*, lat. *varietas*)

varietéu *s. n.* teatru în repertoriul căruia intră piese simple, dansuri, recitări, acrobații, jonglerii; teatru de variație. (<fr. *variété*)

VARIO- *elem.* „variație, schimbare”. (<fr. *vario-*, cf. lat. *varius*, diferit)

variocuplór *s. n. (telec.)* aparat din două înfășurări, fixă și mobilă, fiecare aparținând unui circuit diferit, dar cuplat unul cu celălalt inductiv, astfel încât cuplajul să fie reglabil. (<fr. *variocoupleur*)

variográf *s. n.* instrument pentru măsurarea componentelor câmpului magnetic al Pământului. (<germ. *Variograph*)

variólă *s. f.* boală virotică, ce se manifestă prin apariția pe piele a unor pustule care lasă urme după ce se usucă; vărsat. (<fr. *variole*)

variólic, -ă *adj.* referitor la variolă. (<fr. *varioliqúe*)

variolit *s. n.* rocă bazaltică sau andezitică, feldspat cu structură radiară. (<fr. *variolite*)

variolizăre *s. f.* în trecut, metodă de imunizare în variolă, prin inocularea unui virus spre a provoca o formă

- benignă care să preîntâmpine o formă mai gravă de variolă. (după fr. *variolisation*)
- varioloîd**, -ă **I. adj.** asemănător cu variola. **II. s. n.** variolă ușoară de variolă. (<fr. *varioloïde*)
- variometr** **s. n.** 1. aparat pentru măsurarea variațiilor câmpului magnetic pământesc. 2. instrument pentru măsurarea modificărilor presiunii atmosferice. • aparat pentru măsurarea vitezei pe verticală a avioanelor. 3. dispozitiv pentru reglarea fină a inductanței unui circuit. (<fr. *variomètre*)
- varioobiectiv** **s. n.** (*cinem.*) obiectiv cu distanță focală variabilă, folosit în filmare. (<germ. *Varioobjektiv*)
- varistență** **s. f.** element semiconductor pe bază de carbură de siliciu, a cărui rezistență variază în raport cu tensiunea aplicată la borne. (<fr. *varistance*)
- varistor** **s. n.** rezistor a cărui valoare (rezistență) depinde de mărimea tensiunii de la bornele sale. (<fr. *varistor*)
- varmêtru** **s. n.** instrument pentru măsurarea, în vari, a puterii electrice, reactive în rețelele de curent alternativ. (<fr. *varmètre*)
- varoră** **s. f.** unitate de energie reactivă corespunzând puterii reactive de un var pe oră. (<fr. *varheure*)
- varormêtru** **s. n.** contor pentru măsurarea, în varore, a energiei electrice reactive. (<fr. *varheuremètre*)
- varsecundă** **s. f.** unitate de măsură pentru energia reactivă, a 3600-a parte dintr-o varoră. (<fr. *varseconde*)
- vârus** **adj., s. n.** (picior) deviat spre înăuntru. (<fr. *varus*)
- vârvă** **s. f.** depozit stratificat de argile din lacurile glaciare din cuaternar, ca niște benzi albicioase sau cenușii-închise. (<fr. *varve*)
- varzea** **s. f.** câmpie aluvială, inundabilă, de-a lungul Amazonului. (<port. *varzea*)
- vasal** **s. m. f.** (în orânduirea feudală, în apusul Europei) persoană, stat care, în schimbul unor beneficii sau feude, datorau suzeranului de care depindeau omagiu, fidelitate și unele obligații civile și militare; (*p. ext.*) om, grup dependent de un altul. • (*adj.*) supus, tributar. (<fr. *vassal*)
- vasalitate** **s. f.** 1. condiția de vasal. 2. sistem feudal bazat pe raportul de dependență între vasal și suzeran. 3. stare de servilitate, de dependență limitată. (<fr. *vassalité*)
- vască** **s. f.** recipient în formă de cupă, ca element decorativ în parcuri. (<it. *vasca*, fr. *vasque*)
- vascular**, -ă **adj. I.** referitor la vasele (sangvine) ale organismelor. • *sistem* ~ = totalitatea venelor, arterelor și vaselor capilare; *tesut* ~ = țesutul vaselor sangvine. 2. (*bot.*) referitor la vasele conducătoare de sevă. • *plante* ~e = plante superioare prevăzute cu vase prin care circulă seva. (<fr. *vasculaire*)
- vascularitate** **s. f.** dispunere a vaselor sangvine. (<fr. *vascularité*)
- vascularită** **s. f.** angeită; vasculită. (<fr. *vascularite*)
- vasculariză** **vb. tr.** (despre vase de sânge) a străbate un țesut, un organ. (<fr. *vasculariser*)
- vascularizație** **s. f.** totalitatea vaselor sangvine ori limfatice ale unui organ sau ale unei structuri biologice. (<fr. *vascularisation*)
- vasculită** **s. f.** leziune vasculară inflamatorie; vascularită. (<fr. *vasculite*)
- vasectomie** **s. f. (med.)** rezecție a canalelor deferente. (<fr. *vasectomie*)
- vaselină** **s. f.** substanță lubrifiantă preparată prin distilarea petrolului. (<fr. *vaseline*)
- vasistăs** **s. n.** fereastră, ochi (într-o fereastră mai mare, într-o ușă). (<fr. *vasistas*)
- VASO-** **elem.** „sistem vascular; canal, vas anatomic”. (<fr. *vaso-*, cf. lat. *vas*)
- vasoconstrictor**, -oare **adj., s. n.** (medicament) care provoacă vasoconstricție. (<fr. *vaso-constricteur*)
- vasoconstricție** **s. f.** micșorare a lumenului unui vas sanguin, provocată de constricția musculaturii vasculare. (<fr. *vaso-constriction*)
- vasodilatare** **s. f.** vasodilatație. (după fr. *vaso-dilatation*)
- vasodilatator**, -oare **adj., s. n.** (medicament) care provoacă vasodilatație. (<fr. *vaso-dilatateur*)
- vasodilatație** **s. f.** dilatare a vaselor sangvine, provocată de relaxarea musculaturii vasculare; vasodilatare. (<fr. *vaso-dilatation*)
- vasografie** **s. f.** radiografie a aparatului circular cu o substanță de contrast. (<fr. *vasographie*)
- vasomotor**, -oare **adj.** (despre agenți fizico-chimici, nervi) care determină contractarea și dilatarea vaselor sangvine; (despre acțiunea acestor nervi) care se exercită asupra pereților vaselor sangvine. (<fr. *vaso-moteur*)
- vasomotricitate** **s. f.** funcție reglatoare a circulației sângelui, prin reglarea diametrului arterelor. (<fr. *vaso-motricité*)
- vasoplegie** **s. f.** vasodilatație generalizată, provocată prin anglioplegie, folosită în anestezie. (<fr. *vasoplégie*)
- vasopresină** **s. f.** hormon secretat de lobul posterior al hipofizei, care contractă arterele, mărește tensiunea arterială și inhibă eliminarea apei prin rinichi. (<fr. *vasopressine*)
- vasopresor**, -oare **adj., s. n.** anti-diuretic. (<fr. *vasopresseur*)
- vasotomie** **s. f.** secționare chirurgicală a vaselor deferente. (<fr. *vasotomie*)
- vasotripsie** **s. f.** angiotripsie. (<fr. *vasotripsie*)
- vasotrop**, -ă **adj.** (despre substanțe) care se fixează de preferință pe vasele sangvine. (<fr. *vasotrope*)
- vast**, -ă **adj.** de dimensiuni, de proporții foarte mari; întins, larg, • spațios. • care se extinde în multe domenii; complex, bogat. (<fr. *vaste*, lat. *vastus*)
- vastitate** **s. f.** calitatea a ceea ce este vast. • imensitate. (<fr. *vastité*, lat. *vastitas*)
- vașetă** **s. f.** piele de vițel tăbăcită vegetal, pentru șters automobile sau mobilă. (<fr. *vachette*)
- vatină** **s. f.** material textil din lână, cu care se câptușește o haină (de iarnă) pentru a o face mai caldă. (<germ. *Watteline*)
- vătes** **s. m. I.** profet, ghicitor la romani. 2. (astăzi) poet inspirat, cântăreț. (<lat. *vates*)
- vaticină** **vb. tr.** a prezice, a profetiza. (<fr. *vaticiner*, lat. *vaticinari*)
- vaticinant**, -ă **adj.** cu caracter de prezicere; vaticinar. (<fr. *vaticinants*)
- vaticinăr**, -ă **adj.** vaticinant. (<fr. *vaticinaire*, lat. *vaticinarius*)
- vaticinator** **s. m.** prezicător, ghicitor; șarlatan. (<fr. *vaticinateur*; lat. *vaticinator*)
- vaticinație** **s. f.** pretinsă prezicere a viitorului; profeție, oracol; vaticiniu. (<fr. *vaticination*, lat. *vaticinatio*)
- vaticiniu** **s. n.** vaticinație. (<lat. *vaticinium*)
- vătir** **s. n.** pânză foarte tare din in sau din cânepă, pentru întărituri la hainele bărbătești. (<germ. *Wattier/leinen*)
- vatmân** **s. m.** conducător de tramvai; manipulant (I). (<fr. *vattman*)
- vază** **s. f.** vas pentru flori; glastă. (<fr. *vase*)
- văl** **s. n. I.** bucată de pânză fină și transparentă cu care-și acoperă femeile capul. 2. șal, broboadă. • *a* (-și) *lua* ~ul = a se călugări. 3. ~ul *palatului* = membrana care desparte cavitatea bucală de cea nazală, acoperind cerul gurii. (<lat. *velum*)
- vărsământ** **s. n.** depunere a unei sume de bani la o instituție financiară. • plată a unei sume de bani; suma de bani plătită. (după fr. *versement*)
- vâscos**, -oasă **adj. I.** care prezintă viscozitate; cleios, lipicios. 2. (*fig., rar*) repugnant. (<lat. *viscosus*)
- VECTO-** **elem.** „vector, linie de forță”. (<fr. *vector*, cf. lat. *vector*)
- vectocardiograf** **s. n.** aparat electronic folosit în vectocardiografie. (<fr. *vectocardiographe*)
- vectocardiografie** **s. f.** electrocardiografie care permite urmărirea directă pe un ecran de televiziune a biocurenților inimii. (<fr. *vectocardiographie*)
- vectocardiogramă** **s. f.** diagramă prin vectocardiograf. (<fr. *vectocardiogramme*)
- vector**, -oare **I. s. m. I.** mărime matematică definită prin valoare numerică, direcție, sens și punct de aplicație, reprezentată grafic printr-un segment de dreaptă. 2. (*biol.*) structură genetică capabilă de a se replica autonom în celula-gază adecvată. • animal (insectă, rozătoare) care răspândește un parazit, un virus sau bacterii patogene, gazdă temporară; vehicul (2). **II. adj. rază** ~oare = segment de dreaptă care pornește dintr-un sistem de coordonate polare către un punct. (<fr. *vecteur*)
- vectorial**, -ă **adj.** referitor la un vector; prin vectori. • *calcul* ~ = capitol al matematicii care operează cu vectori și studiază proprietățile și aplicațiile lor; *mărime* ~ă = mărime fizică având caracteristicile unui vector. (<fr. *vectoriel*)

- vectométru** *s. n.* aparat electric pentru măsurarea caracteristicilor curenților alternativi. (<fr. *vecteurmètre*)
- vectoscopie** *s. f.* observare pe ecranul vectocardiografului a figurii trasate prin deplasarea spotului luminos. (<fr. *vectoscopie*)
- vedânta** *s. f.* școală filozofică indiană, fondată în sec. IV a. Chr., a cărei doctrină idealist-obiectivă a devenit baza brahmanismului și apoi a hinduismului. (<fr. *vedanta*)
- Vede** *s. f. pl.* denumire dată unor culegeri de texte religioase și poetice, scrise în sanscrita veche, reprezentând primele documente literare ale Indiei. (<fr. *Veda*)
- vedetă** *s. f. I.* artist de mare renume; sportiv de mare popularitate; (*p. ext.*) cel care vrea să iasă în evidență. **II.** navă militară rapidă, mică, cu armament puternic, destinată unor misiuni de cercetare, supraveghere, apărare. • mică ambarcație cu motor pentru comunicațiile din rada porturilor. **III.** rând tipărit cu caractere mai groase pentru a fi pus în evidență. • cuvânt, grup de cuvinte notat pe primul rând al datelor privitoare la o carte, pentru determinarea locului acesteia în catalogul de bibliotecă. (<fr. *vedette*)
- vedetism** *s. n.* preocupare, tendință de a ieși în evidență cu orice preț; atitudine, comportare de vedetă (I). (<vedetă + -ism)
- vedetist**, -ă *adj.* de vedetă (I), caracteristic vedetelor. (<vedetă + -ist)
- vedic**, -ă *adj.* referitor la Vede, al Vedelor. **o limbă ~ă** (și *s. f.*) = forma arhaică a sanscritei, în care sunt scrise *Vedele*; religie ~ă = religie antică indiană, anterioară brahmanismului, bazată pe *Vede*. (<fr. *védique*)
- vedism** *s. n.* ansamblul credințelor și ritualurilor cuprinse în *Vede*. (<fr. *védisme*)
- vedută** *s. f.* vedere, priveliște, perspectivă din care se privește un peisaj, un oraș (în pictură, desen sau grafică). (<it. *veduta*)
- vêga** *s. f.* câmp irigat în sudul Spaniei, pe care se obține o singură recoltă. (<sp. *vega*)
- vegeta** *vb. intr. 1.* (despre plante) a trăi, a crește. **2.** (*fig.*; despre oameni) a trăi fără a realiza nimic, fără a avea o activitate dinamică. (<fr. *végéter*, lat. *vegetare*)
- vegetal**, -ă *adj. 1.* referitor la plante, propriu plantelor. • (*s. f.*) plantă. **2.** extras din plante. (<fr. *végétal*)
- vegetalin** *s. n. 1.* pământ decolorat, preparat prin activarea bentonitei, pentru decolorarea uleiurilor. **2.** ulei de floarea-soarelui solidificat. (<fr. *végétaline*)
- vegetarian**, -ă *I. adj.* (despre un regim alimentar) bazat numai pe produse vegetale și lactate. **II. s. m. f.** cel care practică vegetarianismul. (<fr. *végétarien*)
- vegetarianism** *s. n.* regim alimentar exclusiv din produse vegetale și lactate. (după fr. *végétarisme*)
- vegetativ**, -ă *adj. 1.* referitor la natura proceselor fiziologice petrecute în afara controlului voluntar și realizate printr-un sector special al sistemului nervos central. **o sistem nervos ~** = sistem nervos care înervează organele interne. **2.** referitor la structuri, organe sau funcții care nu sunt implicate în procesul reproducerii. **o înmulțire ~ă** = înmulțire asexuată prin bulbi, rizomi, butași etc., nu prin semințe sau spori. (<fr. *végétatif*, it. *vegetativo*)
- vegetație** *s. f. 1.* creștere, dezvoltare a plantelor; totalitatea funcțiilor care permit dezvoltarea unei plante. **2.** totalitatea plantelor și a fitocenozelor care populează un anumit teritoriu. **3.** (*med.*; *pl.*) excrescențe patologice care se formează la suprafața unui organ. (<fr. *végétation*, lat. *vegetatio*)
- vehement**, -ă *adj.* (despre oameni și manifestările lor) violent, impetuos; aprig. (<fr. *véhément*, lat. *vehemens*)
- vehementă** *s. f.* violență, impetuozitate; infocare. (<fr. *véhémence*, lat. *vehementia*)
- vehicul** *s. n. 1.* mijloc de transport, cu sau fără auto-propulsie, terestru, subteran, în aer sau pe (sub) apă. **2.** orice servește a transporta, a transmite un lucru; mijloc de transmitere a unei boli etc.; vector (I, 2). • mediu de dispersie a substanțelor active care intră în componența medicamentelor. **3.** dispozitiv optic care dă imaginea dreaptă în lunetele terestre. (<fr. *véhicule*, lat. *vehiculum*)
- vehiculă** *vb. tr.* a transmite, a difuza, a face să circule. (<fr. *véhiculer*)
- vehicular**, -ă *adj.* referitor la vehicule. **o limbă ~ă** = limbă care servește comunicării între popoare cu limbi materne diferite, pe un anumit teritoriu. (<fr. *véhiculaire*)
- veloză** *s. f.* lampă mică de noapte, cu abajur. (<fr. *veilleuse*)
- velâmen** *s. n. 1.* vâl purtat de matroanele romane. **2.** țesut gros și spongios al rizodermei la plantele epifite (orhidee, aracee). (<germ. *Velamen*, lat. *velamen*)
- velăr**¹ *s. m. 1.* muncitor, marinar specializat în confecționarea și repararea velelor și a tendelor navei. **2.** marinar care execută manevra navelor sau a ambarcațiilor cu vele. (<it. *velaio*, fr. *voiler*)
- velăr**², -ă *adj. s. f.* (consoană) care se pronunță prin apropierea bazei limbii de vâlul palatului; gutural (2). (<velă + -ar, după fr. *vêlaire*)
- velarium** *s. n.* pânză mare care acoperea teatrele sau arena circului, la romani. (<lat. *velarium*, fr. *velarium*)
- velariză** *vb. tr.* a da un caracter velar unei consoane. (<fr. *vélariser*)
- velastrăi** *s. n. (mar.)* velă latină învergată pe un strai al arborelui mare sau al arimonului. (după it. *vela de straglio*)
- velatură** *s. f. 1.* ansamblul velelor unei nave. **2. (pict.)** glasiu translucid, dar și puțin voalat. (<it. *velatura*)
- velă** *s. f. 1.* pânză care asigură deplasarea unei ambarcații. **2. (pl.)** sport, agrement practicat pe ambarcații cu vele (1). (<it. *vela*)
- veld** *s. n.* savană cu ierburi înalte pe platourile Africii de Sud. (<fr. *veld*)
- veleităr**, -ă *adj. s. m. f.* (cel) care are veleități. (<fr. *vêlitaire*)
- veleitarism** *s. n.* atitudine veleitară. (<veleităr + -ism)
- veleităte** *s. f.* pretenție, dorință, ambiție (nejustificată). (<fr. *vêlité*)
- VELI-** *elem.* „velum, vâl membranos“. (<fr. *veli-*, cf. lat. *velum*)
- vêlic**, -ă *adj. (mar.)* referitor la vele. **o centru (sau punct) ~** = centrul teoretic al suprafețelor totale ale velelor; centrul de presiune al vântului pe suprafața velaturii. (<fr. *vêlique*)
- velier** *s. n.* navă cu vele. (<it. *veliero*)
- veliform**, -ă *adj.* (despre moluște cefalopode) în formă de velum (2); (<fr. *vêliforme*)
- veligér**, -ă *adj.* (despre moluște) prevăzut cu velum (2). (<fr. *vêligère*)
- velin**, -ă *adj.* (despre hârtie, carton) neted, lucios, de calitate foarte bună. (<fr. *vêlin*)
- velist**, -ă *s. m. f.* sportiv care conduce o ambarcație cu vele. (<velă + -ist)
- velit** *s. m. 1.* soldat din infanteria ușoară romană, în fruntea legiunilor sau între cohorte și centurii. **2. soldat din armatele napoleoniene cu însărcinări de infanterie ușoară. (<fr. *vêlite*, it. *velite*)**
- VELO-** *elem.* „alergare“, „iuteală, viteză“. (<fr. *velo-*, cf. lat. *velox*, iute)
- veloból** *s. n.* joc cu mingea pe biciclete de construcție specială, golurile marcându-se cu roata bicicletei. (<engl. *veloball*)
- velóce I. adj. inv.** sprinten, ușor; iute. **II. adv. (muz.)** repede, iute. (<it. *veloce*, fr. *véloce*)
- velocipéd** *s. n.* vehicul cu două roți, asemănător cu bicicleta, roata motoare, în față, fiind mult mai mare. (<fr. *vélocipède*)
- velocipedist**, -ă *s. m. f.* cel care circulă cu velocipedul. (<fr. *vélocipédiste*)
- velocitate** *s. f.* repezițiune, iuteală; agilitate. (<fr. *vélocité*, it. *velocità*)
- velodróm** *s. n.* pistă amenajată pentru curse de ciclism. (<fr. *vêlodrome*)
- velografie** *s. f.* procedeu de tipar înalt prin care se obțin tipare de artă asemănătoare cu cele obținute prin fotografură; autografură. (<fr. *vêlographie*)
- velogravură** *s. f.* reproducere prin velografie. (<fr. *vêlogravure*)
- velométru** *s. n.* anemometru pentru măsurarea directă a vitezei curențului de aer. (<fr. *vêlomètre*)
- velomobil** *s. n.* mijloc de transport cu caroserie ușoară, antrenat prin resursele energetice de care dispun mușchii omului, care îmbină economicitatea bicicletei cu confortul automobilului. (<velo/ciped/ + lauto/mobil)
- velopalatin**, -ă *adj.* referitor la vâlul palatului, la partea posterioară a cavității bucale. (<fr. *vêlo-palatin*)

veloricșă *s. f.* (în Extremul Orient) ricșă trasă de un biciclist. (<velo/ciped/ + ricșă)

velum *s. n. 1.* pânză mare care acoperă un circ, o baracă. **2.** structură membranoasă, un fel de văl, la meduze, unele larve etc., în apropierea cavității bucale. (<lat. *velum*)

velúr *s. n. 1.* catifea. • țesătură de lână cu aspect de catifea. **2.** piele groasă catifelată, din care se confecționează fețe de pantofi, poșete etc. (<fr. *velours*)

velutină *s. f.* țesătură fină de lână sau de bumbac, având înfățișarea plușului. (<fr. *veloutine*)

VEN(O)- elem. „venă”. (<fr. *vén/o-*, cf. lat. *vena*)

venál, -ă *adj.* care se pretează la mituire; lipsit de scrupule; imoral, corupt. (<fr. *vénal*, lat. *venalis*)

venalitate *s. f. 1.* caracterul a ceea ce este venal. **2.** faptă venală. (<fr. *venalité*)

venatúră *s. f.* ramificație de dungi, de vine, ca a marmurei (pe suprafața unui lemn, a unei pietre etc.). (<it. *venatura*)

venă *s. f. 1.* vas prin care sângele se întoarce spre inimă; vână. **2.** (*fig.*) noroc; conjunctură favorabilă (la un joc de noroc); putere, forță spirituală. (<fr. *veine*, lat. *vena*)

vendemiár *s. n.* prima lună a calendarului republican francez (22 septembrie - 21 octombrie). (<fr. *vendémiaire*)

vendétá *s. f.* răzbunare săngeroasă împotriva unui adversar, practică odinioară în Corsica, antrenând familii în regi. • (*p. ext.*) ură, sete de răzbunare; vindictă. (<it. *vendetta*)

venectazie *s. f.* dilatație a unei vene. (<fr. *vénectasie*)

VENENI- elem. „venin, otravă”. (<fr. *véneni-*, cf. lat. *venenum*)

venenifer, -ă *adj.* care poartă venin. (<fr. *vénenifère*)

venenipár, -ă *adj.* care produce venin. (<fr. *vénenipare*)

venepunctúră *s. f.* venepuncție. (<engl. *venepuncture*)

venepuncție *s. f.* recoltare de sânge din lumenul unei vene cu ajutorul unui ac; puncție venoasă; venepunctură. (după engl. *venepuncture*)

venerá *vb. tr.* a arăta venerație față de cineva sau de ceva; a stima în cel mai înalt grad. (<fr. *vénére*, lat. *venerari*)

venerábil, -ă *adj.* (și *s.*) demn de înaltă considerație, de respect, de venerație. (<fr. *vénéral*, lat. *venerabilis*)

venerabilitáte *s. f.* caracter venerabil. (<engl. *venerability*)

veneráție *s. f.* respect pios, adorare a ceea ce este considerat sacru. • respect, stimă profundă. (<fr. *vénération*, lat. *veneratio*)

venerián, -ă *adj.* veneric. (<fr. *vénérien*)

veneríc, -ă *adj.* (despre boli) care atacă organele sexuale; răspândit prin contact sexual; venerian. (<germ. *venerisch*)

VENERO- elem. „boli venerice”, „venerian”. (<fr. *vénero-*, cf. lat. *venus*, -eris)

venerológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în venerologie. (<rus. *venerolog*)

venerologie *s. f.* ramură a medicinei care studiază bolile venerice. (<fr. *vénérologie*)

venesécție *s. f.* deschidere a unei vene prin incizie; flebotomie. (<engl. *venesection*)

venét, -ă *I. s. m. (pl.)* populație indo-europeană așezată în antichitate în nord-estul Italiei, supusă de romani. **II. adj.** din provincia Veneția. • (*s. f.*) limbă indo-europeană vorbită de veneți. (<it. *veneto*)

venețián, -ă *adj., s. m. f. 1.* (locuitor) din Veneția. • (*s. n.*) dialect vorbit la Veneția. **2.** (broderie) care imită dantela. (<it. *veneziano*)

veniál, -ă *adj.* (despre păcate, greșeli) care poate fi iertat, care are o scuză; fără gravitate. (<fr. *véniel* lat. *venialis*)

venie *s. f. 1.* indulgență, iertare, bunăvoință; pronie. **2.** suplicare. (<lat. *venia*)

venimozitáte *s. f. 1.* însușirea de a fi veninos. **2.** (*fig.*) răutate. (<fr. *venimosité*)

VENO- v. ven(o)-.

venografie *s. f.* flebografie. (<engl. *venography*, fr. *venographie*)

venós, -oasă *adj. 1.* referitor la vene; care circulă prin vene. **2.** (*bot.*; despre unele organe) cu vinișoare. (<fr. *véneux*, lat. *venosus*)

venoscleróză *s. f.* proces de sclerozare a venelor. (<engl. *venosclerosis*)

venotómie *s. f.* secționare chirurgicală a unei vene. (<engl. *venotomy*)

venozitáte *s. f.* mod de distribuție a venelor în corp, într-un organ. (<fr. *venosité*)

ventíl *s. n. 1.* piesă servind pentru închiderea unei valve. • mecanism care deschide tuburile unui instrument de suflat de alamă, lungind coloana de aer și având ca efect modificarea înălțimii sunetelor. **2.** diodă redresoare. (<germ. *Ventil*)

ventilá *vb. tr. 1.* a face ventilație. **2.** (*fig.*) a pune în circulație, a lansa (o idee, o știre etc.). (<fr. *ventiler*, lat. *ventilare*)

ventilatór *s. n.* aparat, dispozitiv care asigură primenirea aerului în încăperi, aerajul minelor etc. (<fr. *ventilateur*)

ventiláție *s. f. 1.* împospătare a aerului dintr-un spațiu închis; ventilare, aeraj, aeraj. o ~ *pulmonară* = circulația aerului prin căile respiratorii și plămâni. **2.** sistem, instalație care împospătează aerul într-o încăpere etc. (<fr. *ventilation*, lat. *ventilatio*)

ventose /vantóz/ *s. f.* luna a șasea a calendarului republican francez (19 februarie - 20 martie). (<fr. *ventôse*)

VENTRO(O)-/VENTRI- elem. „abdomen”. (<fr. *ventr/o-*, *ventri-*, cf. lat. *venter*, -tris)

ventrál, -ă *adj. 1.* din regiunea abdomenului. **2.** referitor la partea anterioară a corpului sau a unui organ (la om) ori inferioară (la animale). (<fr. *ventral*, lat. *ventralis*)

VENTRI- v. ventr(o)-.

ventricul¹ *s. n.* cavitate mică în interiorul unui organ (inimă, creier, laringe). (<fr. *ventricule*, lat. *ventriculus*)

VENTRICUL²(O)- elem. „ventricul”. (<fr. *ventricul/o-*, cf. lat. *ventriculos*)

ventriculár, -ă *adj.* al ventriculelor. (<fr. *ventriculaire*)

ventriculectómie *s. f.* incizie a ventriculelor laringelui, la calul atins de comaj. (<fr. *ventriculectomie*)

ventriculítă *s. f.* fieceare dintre cavitățile naturale care alcătuiesc inima multicamerală tubulară la artropode. (<fr. *ventriculite*)

ventriculografíe *s. f.* radiografie a ventriculelor cerebrale sau ale inimii. (<fr. *ventriculographie*)

ventriculogramá *s. f.* parte a unei electrocardiograme privind activitatea ventriculului. • imaginea obținută. (<fr. *ventriculogramme*)

ventriculoscopíe *s. f.* explorare neurochirurgicală care permite a vedea direct interiorul ventriculelor cerebrale. (<fr. *ventriculoscopie*)

ventriculostómie *s. f.* deschidere chirurgicală a unui ventricul (cerebral). (<fr. *ventriculostomie*)

ventriculotómie *s. f.* incizie a unui ventricul. (<fr. *ventriculotomie*)

ventrilóc, -ă *s. m. f.* cel care poate vorbi fără a mișca buzele și gura, dând impresia că vorbește din abdomen. (<fr. *ventriloque*)

ventrofixáție *s. f.* fixare chirurgicală a uterului la nivelul peretelui abdominal. (<fr. *ventrofixation*)

ventroscopíe *s. f.* examen endoscopic, în cursul unei operații, al cavităților abdominală și pelviană; peritoneoscopia. (<fr. *ventroscopie*)

ventru *s. n. (fiz.)* punct al unui sistem de unde staționare, în care o anumită mărime are valoare maximă. (<fr. *ventre*)

ventúră *s. n. tub ~* = instrument pentru determinarea vitezei de curgere și a debitului unui curent de fluid într-o conductă. (<fr. *venturi*)

venturímétru *s. n.* aparat pentru măsurarea, pe baza principiului tubului venturi, a debitului unui curent fluid dintr-o conductă. (<it. *venturimetro*)

ventúză *s. f. 1.* organ de fixare la unele animale parazite. **2.** pământ special de sticlă ce se aplică pe piele după ce s-a rarefiat aerul din el prin căldură pentru a provoca o mică congestie locală cu efect curativ. **3.** aparat în formă de clopot cu care se scoate aerul ce împiedică circulația apei într-o conductă. **4.** (*poligr.; pl.*) mici piese montate pe o bară, care prin depresiune absorb coala de hârtie, iar prin presiune o depun la semnele mașinii de imprimat. (<fr. *ventouse*)

venulă *s. f.* 1. venă mică. 2. nervură subțire din structura frunzelor. (< fr. *veinule*, lat. *venula*)

venus *s. f.* 1. (*fam.*) femeie de o mare frumusețe. 2. denumire metaforică atribuită unor figurine și statuete de femei din epoca paleolitică, considerate a reprezenta tipul frumuseții, al feminității primitive. (< fr. *venus*)

venusian, -ă *adj.*, *s. m. f.* (presupus locuitor) de pe planeta Venus. (< fr. *venusien*)

venust, -ă *adj.* grațios, elegant, încântător, plin de farmec. (< fr. *venuste*, lat. *venustus*)

venustate *s. f.* grație, eleganță, farmec. (< fr. *venusté*, lat. *venustas*)

veracitate *s. f.* veridicitate. (< fr. *véracité*, lat. *veracitas*)

verândă *s. f.* galerie exterioară, balcon, terasă închisă cu geamuri. (< fr. *véranda*)

verant *s. n.* lupă specială pentru examinarea fotografiilor. (< fr. *verant*)

verascop *s. n.* aparat fotografic stereoscopic cu plăci care se schimbă automat. (*n. com.*)

veratrină *s. f.* alcaloid toxic din rizomul de elebor. (< fr. *vératrine*)

verb *s. n.* 1. parte de vorbire flexibilă care exprimă o acțiune sau o stare. 2. (*poet.*; *sg.*) cuvânt, mijloc de exprimare; limbaj. 3. (*inform.*) parte a unei instrucțiuni care precizează întrebările puse unui ordinator. (< fr. *verbe*, lat. *verbum*)

verbal, -ă *adj.* 1. care se transmite prin viu grai; oral. **O notă ~ă** = notă diplomatică nesemnată, echivalentă cu o declarație orală. 2. referitor la verb, al verbului; provenit din verb. **O flexiune ~ă** = conjugare (1). • cu valoare de verb. (< fr. *verbal*, lat. *verbalis*)

verbalism *s. n.* 1. metodă de învățământ bazată mai mult pe învățarea cuvintelor (noțiunilor) decât pe formarea raționamentului elevilor. 2. (*peior.*) tendință de a da mai multă importanță cuvintelor și simbolurilor decât ideilor; abuz, beție de cuvinte. (< fr. *verbalisme*)

verbalist, -ă *I. adj.* care prezintă verbalism. **II. s. m. f.** cel care vorbește multe și de toate. (< germ. *verbalist*, *III Verbalist*)

verbaliză *vb. tr.* 1. a face (incheia) un proces-verbal. 2. a formula cu voce tare ceea ce era interiorizat. (< fr. *verbaliser*)

verbenacee *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate: verbina. (< fr. *verbénacées*)

verberație *s. f.* vibrație a aerului, care produce sunetul. (< fr. *véberation*)

verbișaj *s. n.* abundență de cuvinte inutile; vorbărie, flecăreală, sporovăială. (< fr. *verbiage*)

verbigeratie *s. f.* simptom în unele boli mintale, constând din repetarea aceleiași propoziții; limbuție, vorbărie; bavardaj. (< fr. *verbigeration*)

verbi gratia /-ți-a/ *loc. s.* de exemplu. (< lat. *verbi gratia*)

verbină/vervenă *s. f.* plantă erbacee cu frunze dințate, ascuțite la vârf și cu flori roșii, albe, purpuri sau liliachii, plăcut mirositoare. (< lat. *verbena*, fr. *verveine*)

verbomanie *s. f.* tendință de a vorbi excesiv. (< fr. *verbomanie*)

verbós, -oasă *adj.* vorbăreț, guraliv, limbut. (< fr. *verbeux*, lat. *verbosus*)

verbozitate *s. f.* abuz de cuvinte; vorbărie. (< fr. *verbosité*)

verdîct *s. n.* 1. răspuns dat de juriu în legătură cu culpabilitatea unui inculpat. 2. judecată care are loc în urma unui concurs. 3. hotărâre, judecată (definitivă). (< fr. *verdict*)

verdură *s. f.* tapițerie care reprezintă un peisaj cu multă vegetație. (< fr. *verdure*)

vérgă *s. f. (mar.)* bară fixată perpendicular pe catarg pentru susținerea velelor. (< fr. *vergue*, it. *verga*)

vergênță *s. f.* mărime a unui sistem optic centrat, inversul distanței focale. (< fr. *vergence*)

vergetură *s. f.* nume dat unor dungii provenind din întinderea excesivă a pielii în timpul sarcinii sau în unele boli. (< fr. *vergeture*)

veridic, -ă *adj.* adevărat; real. (< fr. *véridique*, lat. *veridicus*)

veridicitate *s. f.* caracterul a ceea ce este veridic; veracitate. (< fr. *véridicité*)

verifică *vb. tr.* 1. a supune unui control pentru a constata dacă se îndeplinesc anumite condiții. 2. a cerceta activitatea cuiva. (< fr. *vérifier*, lat. *verificare*)

verificabil, -ă *adj.* care poate fi verificat. (după fr. *vérifiable*)

verificativ, -ă *adj.* care servește pentru verificare. (< fr. *vérificatif*)

verificator, -oăre *I. adj.*, *s. m. f.* (cel) care verifică ceva (din punct de vedere contabil, tehnic etc.). **II. s. n.** aparat care permite executarea de controale. (< fr. *vérificateur*)

verină *s. f.* 1. (*mar.*) parâmă terminată cu un cârlig, care servește la prinderea lanțurilor de ancoră. 2. aparat pentru ridicarea sau coborârea progresivă a unor greutate mari; cric. 3. dispozitiv hidraulic la avioane, care acționează suprafețele de comandă (ampanajul etc.). (< fr. *vérine*, *II vérin*)

verism *s. n.* curent artistic și literar apărut în Italia la sfârșitul sec. XIX, care, sub influența naturalismului francez, își propunea să prezinte realitatea vieții cotidiene, întemeiată pe observație și analiză, pe veridicitate. (< it. *verismo*, fr. *vérisme*)

verist, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al verismului. (< it. *verista*, fr. *vériste*)

veritabil, -ă *adj.* conform cu adevărul; adevărat, real; autentic. • pur, neamestecat cu nimic. (< fr. *véritable*)

veritate *s. f.* adevăr, realitate. (< fr. *vérité*, lat. *veritas*)

vermeil /verméi/ *I. adj.*, *s. n.* (de culoare roșu-închis. **II. s. m.** argint aurit. (< fr. *vermeil*)

VERMI- *elem.* „vierme“. (< fr. *vermi-*, cf. lat. *vermis*)

vermiâl, -ă *adj.* vermian. (< *vermi-* + *-al*)

vermiân, -ă *adj.* referitor la viermii (de mătase); vermiâl. (< fr. *vermien*)

vermicid, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge viermii paraziti. (< fr. *vermicide*)

vermicul *s. n.* (*arhit.*) linie ornamentală sinuoasă evocând forma unui vierme în mișcare, în Renaștere. (după fr. *vermiculure*)

vermiculár, -ă *adj.* vermiciform. (< fr. *vermiculaire*)

vermiculát, -ă *adj.* (*arte*) ornat cu vermicule. (< fr. *vermiculé*, lat. *vermiculatus*)

vermiculație *s. f.* microrelief cu aspect de șanțulețe sinuoase, vermiciforme, create prin acțiunea apei sau a vântului asupra unor roci. (< fr. *vermiculation*)

vermiculít *s. n.* mineral galben-brun sau auriu, moale, din familia micelilor, care se deshidratează sub acțiunea căldurii, desfacându-se în foi cu aspect vermiciform. (< fr. *vermiculite*)

vermiciform, -ă *adj.* în formă de vierme; vermicular. (< fr. *vermiciforme*)

vermifúg, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care distruge viermii intestinali; antihelmintic. (< fr. *vermifuge*)

vermillón /-mi-ion/ *s. n.* sulfură roșie de mercur sau de antimoniu, pulverizată, în pictură de ulei, culoare roșie-vie. (< fr. *vermillon*)

verminăție *s. f.* 1. reproducere a viermilor în intestin. 2. boală a plantelor cauzată de insecte prin roaderea organelor vegetative. (< fr. *vermination*)

vermină *s. f.* 1. (*col.*) insecte parazite (păduchi, purici). 2. (*fig.*) indivizi suspecti, dăunători societății. (< fr. *vermine*)

verminós, -oasă *adj.* produs de viermii intestinali. (< fr. *vermineux*, lat. *verminosus*)

verminóză *s. f.* helmintiază. (< fr. *vermineuse*)

vermis *s. n.* regiune mediană a cerebelului, între cele două emisfere ale acestuia. (< fr. *vermis*)

vermivór, -ă *adj.* care se hrănește cu viermi. (< fr. *vermivore*)

vermorél *s. n.* aparat portativ pentru stropit cu soluții pomii, vița de vie etc. sau pentru zugrăvit. (*n. com.*)

vermut/vermút *s. n.* vin amărui în care s-au pus la macerat plante aromatice. (< fr. *vermouth*, germ. *Vermut*, it. *vermut*)

vermutiză *vb. tr.* a prepara vinul pentru a deveni vermút. (< fr. *vermouthiser*)

vernaculár, -ă *adj.* indigen. **O limbă ~ă** = limbă indigenă, proprie unei țări, unei regiuni. (< fr. *vernaculaire*)

vernál, -ă *adj.* referitor la primăvară, de primăvară. **O (astr.) punct ~** = punct de intersecție al eclipticii cu

- ecuatorul ceresc, care marchează echinocliul de primăvară. (<fr. *vernal*, lat. *vernalis*)
- vernaliză** *vb. tr.* a iaroviza. (<fr. *vernaliser*)
- vernier** *s. n.* scară gradată suplimentară trasată pe cursorul unor instrumente sau aparate de măsură, care permite citirea unor fracțiuni de diviziuni din scala principală; nonius. (<fr. *vernier*)
- vernii** *adj. inv., s. n.* (de) culoare verde-pal. (<fr. *vert Nil*)
- vernis** /vernî/ *s. n.* 1. soluție colorată obținută din rășinoase, care se aplică pe obiecte pentru a le da lustru; strat protector sau ornamental. 2. smalt, email. 3. tehnică în gaură, în a da gravurilor un aspect asemănător cu cel al desenului în creion. 4. (fig.) ceea ce dă o culoare, un aspect favorabil cuiva sau la ceva. (<fr. *vernis*)
- vernisa**¹ *vb. tr.* a da cu vernis (1). (<fr. *verniser*)
- vernisa**² *vb. tr.* a inaugura o expoziție (de pictură, sculptură, grafică etc.). (<fr. *vernissage*)
- vernisaaj** *s. n.* deschidere oficială a unei expoziții de artă. (<fr. *vernissage*)
- vernix caseoasă** *s. n.* strat de grăsime care acoperă pielea nou-născutului. (<fr. *vernix caseosa*)
- veronâl** *s. n.* pulbere cristalină, albă, cu gust amar, folosită ca hipnotic și sedativ. (<germ. *peronal*, fr. *véronal*)
- veronică**¹ *s. f.* plantă erbacee care crește prin pajiști și păduri, folosită în medicină ca antiscorbucic, diuretic etc.; iarba-șarpelui. (<fr. *véronique*)
- veronică**² *s. f.* (bis.) imagine a lui Cristos imprimată pe o batistă. • năframă albă pe care este imprimat chipul lui Cristos. (<it. *veronica*)
- veronică**³ *s. f.* figură în cursul căreia toreadorul face să treacă taurul pe lângă el. (<fr. *véronique*)
- veros,** -oasă *adj.* care se ocupă cu afaceri necinstite, suspecte; imoral. (<fr. *vereux*)
- verosimil,** -ă *adj.* care pare adevărat, real; plauzibil, posibil, probabil; (p. ext.) credibil. (<it. *verosimile*, lat. *verisimilis*)
- verosimilitate** *s. f.* faptul, însușirea de a fi verosimil; verosimilitudine. (<fr. *verosimil* + -itate)
- verosimilitudine** *s. f.* verosimilitate. (după lat. *verosimilitudo*)
- vers** *s. n.* ansamblu de cuvinte dispuse potrivit anumitor reguli de măsură și de cadență și formând un rând dintr-o poezie. • (p. ext.; pl.) poezie. (<fr. *vers*, lat. *versus*)
- versant** *s. n.* /s. m. 1. coastă a unui deal sau a unui munte. 2. fiecare dintre suprafețele înclinate ale unui acoperiș. (<fr. *versant*)
- versat,** -ă *adj.* cu experiență, dibaci, priceput. (<fr. *versé*)
- versatil,** -ă *adj.* (despre oameni) nestatornic, schimbător, lipsit de fermitate. (<fr. *versatile*, lat. *versatilis*)
- versatilitate** *s. f.* însușirea de a fi versatil. (<fr. *versatilité*)
- verset** *s. n.* mic paragraf numerotat, cu înțeles complet, dintr-un text religios sau literar. (<fr. *verset*)
- versicolor,** -ă *adj.* care are o culoare schimbătoare sau mai multe culori. (<fr. *versicolore*)
- versifică** *vb.* I. *intr.* a face versuri. II. *tr.* a transpune în versuri un text. (<fr. *versifier*, lat. *versificare*)
- versificator,** -oare *s. m. f.* cel care face versuri. • (depr.) poet minor. (<fr. *versificateur*, lat. *versificator*)
- versificație** *s. f.* arta de a scrie versuri. • (p. ext.) poezie. (<fr. *versification*)
- versiune** *s. f.* 1. traducere a unei opere, a unui text dintr-o limbă într-alta. 2. variantă a unui text, a unei traduceri. 3. variantă sub care se relatează o întâmplare, un fapt. 4. schimbare a poziției fătului în cavitatea uterină. (<fr. *version*)
- verslibrism** *s. n.* folosire a versului liber modern. (<fr. *vers-librisme*)
- verslibrist,** -ă I. *s. m. f.* poet modern care scrie versuri libere. II. *adj.* compus din versuri libere. (<fr. *vers-libriste*)
- verso** *s. n.* față a doua a unei foi (scrise sau tipărite); contrapagină. (<fr. *verso*, lat. *folio verso*)
- versor** *s. m.* (mat.) vector al cărui modul este egal cu 1; vector unitar. (<fr. *verseur*)
- vertebral,** -ă *adj.* referitor la vertebrate; -format din vertebrate. (<fr. *vertébral*)
- vertebrat,** -ă I. *adj.* cu coloană vertebrală și schelet osos intern. II. *s. n. pl.* încrengătură de animale care au corpul cu simetrie bilaterală, prevăzut cu schelet osos sau cartilagineos intern, al cărui ax principal îl constituie coloana vertebrală. (<fr. *vertébrés*)
- vertebră** *s. f.* fiecare dintre oasele în formă de inel care alcătuiesc coloana vertebrală. (<fr. *vertèbre*, lat. *vertebra*)
- vertebroterapie** *s. f.* metodă de tratament al unor acțiuni vertebrale prin elongații de coloană. (<fr. *vertébrothérapie*)
- vértex** *s. n.* 1. sinciput. • punctul cel mai proeminent al unei formații anatomice. 2. punct în care ortodroma atinge cea mai mare latitudine. 3. punctul cel mai vestic atins de traiectoria unui ciclon în emisfera nordică, de la care acesta își schimbă direcția. (<fr., lat. *vertex*)
- vertical,** -ă I. *adj., s. f.* (linie) perpendicular(ă) pe un plan orizontal în direcția unui fir ținut întins cu ajutorul unei greutate atârnate la capăt. O ~ a locului = direcție determinată de poziția firului cu porumb aflat în stare de echilibru într-un punct dat. II. *s. n.* semicerce mare al sferei cerești, care trece prin zenit și nadir. (<fr. *vertical*, lat. *verticalis*)
- verticalitate** *s. f.* 1. poziție verticală; însușirea de a fi vertical. 2. (fig.) atitudine demnă, fără compromisiuni, intransigență. (<fr. *verticalité*)
- verticil** *s. n.* 1. mod de așezare a frunzelor, ramurilor sau florilor din jurul unui singur punct al tulpinii. 2. cerc de tentacule, peri sau organe dispuse radier față de un ax. (<fr. *verticille*, lat. *verticillus*)
- verticilat,** -ă *adj.* dispus în verticil (1). (<fr. *verticillé*)
- vertico** *s. n.* dulap ornamental, mai ales pentru saloanele înalte. (<germ. *Vertiko*)
- vertiginos,** -oasă *adj.* care se produce cu mare ușureală, foarte rapid. (<fr. *vertigineux*, lat. *vertiginosus*)
- vertigofobie** *s. f.* fobie de vîrtij. (<fr. *vertigophobia*)
- vertij** *s. n.* senzație de lipsă de echilibru în spațiu, amețeală (la vederea abisurilor). (<fr. *vertige*)
- vertoplán** *s. n.* giravion care poate decola sau ateriza vertical, datorită forței furnizate prin intermediul unui sistem de suprafețe rotative. (<engl. *vertoplan*)
- verucă** *s. f.* excrescență papilară provocată de un virus; aluniță, neg. (<lat. *verruca*)
- verucifer,** -ă *adj.* verucos. (<lat. *verrucifer*)
- veruciform,** -ă *adj.* în formă de verucă. (<engl. *verruciform*)
- verucos,** -oasă *adj.* 1. plin de negi. 2. (bot.) acoperit cu protuberanțe mici, sferice. 3. de forma unor negi; verucifer. (<fr. *verruqueux*, lat. *verrucosus*)
- verucozitate** *s. f.* excrescență pe piele sau pe suprafața plantelor cu aspect verucos. (<fr. *verrucosité*)
- veruculă** *s. f.* verucozitate mică. (<fr. *verrucule*, lat. *verrucula*)
- veruculos,** -oasă *adj.* cu verucozități. (<fr. *verruculeux*, lat. *verruculosus*)
- vérvă** *s. f.* însuflețire, bună dispoziție; aflux verbal. O a fi în ~ = a fi însuflețit, avântat, volubil. (<fr. *verve*)
- vervenă** *s. f. v.* verbină.
- verzál,** -ă *adj.* (despre caractere tipografice; și *s. f.*) majuscul, capital² (2). (<germ. *Versal*)
- vesélă** *s. f.* ansamblu de piese și accesorii destinate a servi la masă. (<fr. *vaisselle*)
- vespasiánă** *s. f.* pisoar public supraterran. (<fr. *vespasienne*)
- vesperál,** -ă *adj.* de seară, al serii. (<fr. *vespéral*, lat. *vesperalis*)
- vespide** *s. f. pl.* familie de insecte himenoptere: viespea. (<fr. *vespidés*)
- vest** *s. n.* punct cardinal opus estului; apus; occident. (<germ. *West*)
- vestálă** *s. f.* (la romani) proteasă a zeiței Vesta, care întreține focul sacru în templul acesteia. • femeie virtuoaasă. (<fr. *vestale*, lat. *vestalis*)
- vestálîi** *s. f. pl.* (ant.) serbări în cinstea zeiței Vesta, celebrate de romani la 15 iunie. (<fr. *vestalies*, lat. *vestalia*)
- véstă** *s. f.* jachetă scurtă, fără guler și fără mâneci. (<fr. *veste*)
- vestiár** *s. n.* 1. garderobă. 2. încăpere la intrarea într-o casă, unde se află cuierul pentru haine. • încăpere

într-un spital, într-o întreprindere, într-un stadion etc. unde se lasă hainele, îmbrăcându-se echipamentul respectiv. (<fr. *vestiaire*)

vestibul s. n. 1. (*ant.*) curtea din fața casei, unde erau primiți vizitatorii care nu erau introduși în casă. 2. încăpere prin care se trece pentru a intra într-o casă; antreu (1), hol. 3. (*anat.*) spațiu cavitate la intrarea într-un canal sau într-o altă cavitate. • depresiune vulvulară limitată lateral de pereții labiilor mici. • prima cavitate a urechii interne. 4. (*bot.*) spațiu care precedă ostiola. (<fr. *vestibule*, lat. *vestibulum*)

vestibular, -ă adj. (*anat.*) al vestibulului. (<fr. *vestibulaire*)

vestibulită s. f. inflamație a mucoasei vestibulului vaginal. (<fr. *vestibulite*)

vestic, -ă adj. de apus, apusean, occidental. (<germ. *westisch*)

vestigial, -ă adj. (*anat.*; despre un organ) rămas rudimentar în organism, care indică o stare de involuție. (<engl. *vestigial*)

vestigiu s. n. urmă, rămășiță a ceva dispărut demult. (<fr. *vestige*, lat. *vestigium*)

vestment s. n. (*pl.*) îmbrăcăminte, veșmânt. (<lat. *vestmentum*)

vestmentar, -ă adj. referitor la veșminte. (<fr. *vestimentaire*)

vestmentăție s. f. îmbrăcăminte. (după it. *vestmentă*)

veston s. n. haină (de uniformă); sacou. (<fr. *veston*)

veteran s. m. 1. ostaș roman liberat din armată, împrietărit și declarat cetățean roman (în cazul când nu era mai dinainte). 2. soldat aflat de multă vreme în armată, care a luat parte la mai multe campanii. 3. (*fig.*) cel care a îmbătrânit într-o funcție, într-o instituție. (<fr. *vétéran*, lat. *veteranus*)

veterinar, -ă I. adj. referitor la bolile animalelor. II. s. m. medic, tehnician, specialist în medicina veterinară. (<fr. *vétérinaire*, lat. *veterinarius*)

vetiver s. m. plantă graminee cultivată în India și în Antile pentru rădăcinile ei, din care se extrage un ulei folosit în industria parfumurilor. (<fr. *vetiver*)

veto s. n. inv. I. cuvânt folosit de tribunii plebei în Roma antică pentru a împiedica adoptarea unor legi care ar fi lovit în interesele plebeilor. 2. drept excepțional pe care îl are o persoană, un stat etc. de a se opune adoptării unei propuneri discutate în organizația din care face parte. (<lat., fr. *veto*)

vetust, -ă adj. vechi; învechit, perimat, demodat. (<fr. *vétuste*, lat. *vetustus*)

vetustate s. f. starea a ceea ce este vetust; vechime, bătrânețe. (<fr. *vétusté*, lat. *vetustas*)

vexă vb. tr. a ofensa, a jigni. • a contraria. (<fr. *vexer*, lat. *vexare*)

vexant, -ă adj. vexatoriu. (<fr. *vexant*)

vexătoriu, -le adj. ofensator, jignitor; vexant. (<fr. *vexatoire*)

vexațiune s. f. vorbă, faptă care vexează. (<fr. *vexation*, lat. *vexatio*)

vexil s. n. 1. însemnele, steagul unei cohorte în armata romană. 2. trupă orânduită într-un anumit corp. 3. steag al unei nave, pavilion. (<lat. *vexillum*, fr. *vexille*)

vexil² s. n. 1. petală superioară a florilor leguminoaselor care formează stegulețul. 2. ansamblul barbelor de aceeași parte a rahisului unei pene de pasăre. (<fr. *vexille*)

vexilar s. m. (*ant.*) 1. purtător al unui vexil¹ (1). 2. soldat roman care făcea parte dintr-o unitate cu vexil propriu. (<lat. *vexillarius*, fr. *vexillaire*)

vexilație s. f. unitate de cavalerie în legiunea romană care lupta sub același steag. (<fr. *vexillation*, lat. *vexillatio*)

vexilifer, -ă adj. s. m. 1. (*ant.*) (legionar roman) care purta vexilul¹ (1). 2. (*fig.*) purtător, inițiator al unor teorii. (<lat. *vexillifer*)

vexilolog, -ă s. m. f. specialist în vexilologie. (<fr. *vexillologue*)

vexilologie s. f. disciplină a istoriei care studiază steagurile din diferite epoci și țări. (<fr. *vexillologie*, engl. *vexilology*)

vezical, -ă adj. referitor la vezică, al vezicii. (<fr. *vesical*, lat. *vesicalis*)

vezicant, -ă adj. s. n. vezicator. (<fr. *vesicant*)

vezicator, -oăre adj. (despre substanțe, medicamente) care determină apariția de vezicule (2) pe piele, provocând o congestie locală; vezicant. (<fr. *vesicatoire*)

vezicăție s. f. efectul produs de un medicament vezicant. (<fr. *vesication*)

vezică s. f. 1. (*anat.*) organ cavitat care colectează temporar unele produse de excreție sau secreție; bășică. O ~ biliară = rezervor temporar al bilei în fosa colecistului de pe fața inferioară a ficatului; colecist; ~ ombilicală = sac vitelin. 2. (*biol.*) ~ înotoătoare = organ plin cu gaze, caracteristic peștilor osoși, care determină ridicarea și coborârea peștelui în apă. (<lat. *vesica*)

VEZICUL(O)-elem. „veziculă”. (<fr. *vesicullo-*, cf. lat. *vesicula*)

vezicular, -ă adj. în formă de veziculă. • care prezintă vezicule; veziculos. (<fr. *vesiculaire*)

veziculă s. f. 1. vezică de dimensiuni mici. 2. nume dat unor bășicuțe pline cu lichid care se ivesc pe piele și pe mucoase în diferite boli. O ~e seminale = glande perechi anexe ale aparatului genital bărbătesc, înapoia vezicii. (<fr. *vesicule*, lat. *vesicula*)

veziculectomie s. f. extirpare a veziculelor seminale. (<fr. *vesiculectomie*)

veziculită s. f. inflamație a veziculelor seminale. (<fr. *vesiculite*)

veziculografie s. f. explorare radiologică a veziculelor seminale cu ajutorul unei substanțe opace. (<fr. *vesiculographie*)

veziculos, -oasă adj. vezicular. (<fr. *vesiculeux*, lat. *vesiculosus*)

veziculotomie s. f. incizie a veziculelor seminale. (<fr. *vesiculotomie*)

vezigon s. n. tumoare la articulația genunchiului sau a jarelui, datorită hidropiziei sinovialelor. (<fr. *vesigon*)

vezuvián s. n. silicat natural hidratat de aluminiu, calciu, fier și magneziu. (<germ. *Vesuvian*)

via¹ I. s. f. drum pavat, destinat circulației interne, la romani. II. *prep.* pe drumul, pe ruta, prin... (<fr., lat. *via*)

via² vb. intr. a trăi, a viețui; a exista. • a dăinui, a dura. (<lat. *vivere*)

viabil, -ă adj. capabil să trăiască, să dureze. (<fr. *vable*)

viabilitate s. f. 1. faptul, calitatea de a fi viabil. 2. calitatea unei îmbrăcăminti rutiere de a corespunde condițiilor cerute de traficul pentru care a fost proiectată. (<fr. *viabilité*)

viaduct s. n. construcție ca un pod care susține o cale ferată, o șosea etc., traversând o vale la mare înălțime. (<fr. *viaduc*, germ. *Viadukt*)

viager, -ă adj. (despre drepturi, rente, pensii) de care se bucură cineva tot timpul vieții. (<fr. *viager*)

vibice s. f. pl. pete liniare ale pielii; hematoame superficiale, vânătăi. (<fr., lat. *vibices*)

vibră vb. intr. 1. a avea vibrații, a trepida; (*p. ext.*) a produce sunete. • (despre sunete) a răsună ca un ecou. 2. a tremura cu licăriri. 3. (*fig.*) a fremăta; a trăi intens. (<fr. *vibrer*, lat. *vibrare*)

vibrafon s. n. instrument muzical asemănător xilofonului, format din plăci metalice de lungimi diferite, deasupra unor tuburi de rezonanță, în care mici elice acționate de un motor electric prelungesc vibrația sunetelor produse prin lovirea plăcilor cu o baghetă. (<fr. *vibraphone*)

vibrafonist, -ă s. m. f. cântăreț la vibrafon. (<fr. *vibraphoniste*)

vibrando adv. (muz.) vibrând. (<it. *vibrando*)

vibrant, -ă adj. 1. care vibrează, care produce sunete. O consoană ~ă (și s. f.) = consoană care se pronunță prin vibrarea repetată a vârfului limbii la atingerea ușoară a alveolelor incisivilor superiori. 2. (*fig.*) care face să vibreze; emoționant, patetic. (<fr. *vibrant*)

vibrantă s. f. calitatea a ceea ce este vibrant. (<fr. *vibrance*)

vibrare s. f. 1. acțiunea de a vibra; vibrație. 2. procedeu de îndesare a unor materiale de construcție granulare prin loviri ușoare și foarte dese cu ajutorul unui vibrator. (<vibra)

vibratil, -ă adj. susceptibil de a vibra; care vibrează. O cil ~ = organit celular filamentos care, prin mișcare

- alternativă rapidă, asigură deplasarea la unele protozoare, curentul de apă nutritiv la moluștele lamelibranhiate etc. (<fr. *vibratile*)
- vibrato** I. *adv.* (*muz.*) cu vibrații. II. *s. n.* oscilație ușoară și rapidă în jurul înălțimii reale a unui sunet produs de voce și de instrumentele cu coarde sau electronice. (<it. *vibrato*)
- vibratör**, -oäre I. *adj.* care vibrează, vibrant, vibratoriu. II. *s. n.* 1. aparat care produce oscilații. • dispozitiv care transformă curentul continuu în curent alternativ monofazat; lamă metalică ce vibrează, întrerupând un curent electric la comanda unui electromagnet, în soneriile electrice. • dispozitiv de apel pentru telefonul unui abonat. 2. mașină care servește la îndesarea (prin vibrare) a materialelor granulare de construcție. (<fr. *vibrateur*)
- vibratörü**, -ie *adj.* vibrator. (<fr. *vibratoire*, lat. *vibratoriüs*)
- vibrație** *s. f.* 1. (*fiz.*) mișcare oscilatorie periodică a unui corp sau a particulelor unui mediu elastic de o parte și de alta a unei poziții de echilibru, cu o frecvență relativ înaltă; vibrare, oscilație. 2. (*fig.*) emoție puternică, înfiorare. (<fr. *vibration*, lat. *vibratio*)
- vibrion** *s. m.* bacterie patogenă, bastonaș curb, care provoacă infecții acute, foarte grave. (<fr. *vibrion*)
- vibrioză** *s. f.* boală infecțioasă la taurine și ovine, cauzată de vibrioni, care provoacă avorturi și sterilitate. (<fr. *vibriose*)
- vibrisă** *s. f.* 1. păr din narinele omului. 2. păr tactil la unele mamifere; mustăți. (<fr. *vibrisse*, lat. *vibrissa*)
- VIBRO-** *elem.* „oscilație, vibrație”. (<fr., germ. *vibro-*, cf. lat. *vibrare*)
- vibroforéză** *s. f.* instalație de foraj prin vibrație. (<fr. *vibroforeuse*)
- vibrograf** *s. n.* vibrometru înregistrator. (<fr. *vibrographie*)
- vibromasaj** *s. n.* masaj pe bază de vibrații electrice. (<fr. *vibromassage*)
- vibromasör** *s. n.* instrument pentru vibromasaj. (<fr. *vibromasseur*)
- vibrometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea deplasării, vitezei și accelerației vibratorii a corpurilor. (<fr. *vibrometre*)
- vibröscop** *s. n.* instrument pentru măsurarea amplitudinii frecvenței și a fazei vibrațiilor. (<fr. *vibroscope*)
- vibroterapie** *s. f.* seismoterapie. (<fr. *vibrotherapie*)
- viburn** *s. m.* arbust sălbatic cu frunze lobate, opuse, cu flori albe și fructele roșii, necomestibile, în formă de ciorchini; călin. (<fr., lat. *viburnum*)
- vieär** *s. m.* 1. cel care ținea locul cuiva căruia îi urma imediat în rang. • funcționar din organizarea mai târzie a Imperiului Roman, care administra o dioceză imperială. 2. locțiitor al unui mitropolit, episcop sau alt demnitar bisericesc. (<fr. *vicaire*, lat. *vicarius*)
- vicariânt**, -ă *adj.* 1. (*biol.*; despre specii) care se substituie reciproc, trăind în areale diferite. 2. (despre un organ anatomic) capabil de a compensa insuficiența unui alt organ. (<fr. *vicariant*)
- vicariântă** *s. f.* (*fiziol.*) substituție a unui organ de către altul în îndeplinirea unei funcții vitale sau utile organismului. (<fr. *vicariance*)
- vicariat** *s. n.* funcția, demnitatea de vicar și dăritatea ei; regiunea asupra căreia se exercită această autoritate. • reședința vicarului. (<fr. *vicariat*)
- VICE-** *elem.* „în loc de locțiitor, adjunct”. (<fr. *vice-*, cf. lat. *vice*)
- viceamiral** *s. m.* grad în marina militară imediat inferior amiralului. (<fr. *vice-amiral*)
- viceamiralitate** *s. f.* funcția de viceamiral. (<fr. *vice-amiralité*)
- vicecampion**, -oână *s. m. f.* cel care se clasează pe locul al doilea într-un campionat. (după fr. *vice-champion*)
- vicecancelär** *s. m.* locțiitor al unui cancelär, pe care îl reprezintă în lipsă. (după fr. *vice-chancelier*)
- vicecönsul** *s. m.* demnitar care îndeplinește funcții consulare, având rang inferior consului. (<fr. *vice-cönsul*)
- viceconsulat** *s. n.* funcția de viceconsul. (<fr. *vice-consulat*)
- viceguvernätör** *s. m.* locțiitor de guvernator. (după engl. *vice-governor*)
- vicelegät** *s. m.* ajutor al unui legat papal. (<fr. *vice-légat*)
- vicepreședinte**, -ă *s. m. f.* cel care ține oficial locul unui președinte când acesta lipsește. (după fr. *vice-président*)
- viceprim-ministru** *s. m.* locțiitor de prim-ministru. (<vice- + prim-ministru)
- vicecége** *s. m.* înalt demnitar care guvernează o provincie în numele și în locul regelui. (după fr. *vice-roi*)
- viceversa** *adv.* invers, opus. (<fr., lat. *vice versa*)
- viciä** *vb.* I. *tr.* 1. a strica aerul, a-l face impropriu pentru respirație. 2. (*jur.*) a face ca un act să fie defectuos, nevalabil, nul. II. *tr., refl. (fig.)* a (se) corupe. (<fr. *vicier*)
- viciäbil**, -ă *adj.* care poate fi viciat. (<fr. *viciabile*)
- vicinä**, -ă *adj.* (despre drumuri) care leagă două localități (rurale) învecinate. (<fr. *vicinal*, lat. *vicinalis*)
- viciös**, -oäsă *adj.* 1. defectuos. O (*log.*) cerc ~ = eroare de logică în a demonstra o teză cu ajutorul alteia, care trebuie să fie ea însăși demonstrată. • (*fig.*) depravat, corupt. 2. (*jur.*; despre acte, dispoziții etc.) cu vicii de formă sau de fond. (<fr. *vicieux*, it. *vitioso*)
- vicisitudin** *s. f.* concurs de împrejurări nefavorabile; (*p. ext.*) necaz, suferință. (<fr. *vicissitude*, lat. *vicissitudo*)
- viciu** *s. n.* 1. defect, imperfecțiune; lipsă. O ~ de conformație = dispoziție anomală a unor părți sau organe ale corpului; diformitate fizică; (*jur.*) ~ de formă = greșeală în redactarea unui act, care îl face anulabil. 2. deprimdere de a face fapte rele; obicei urât, patimă rea. (<fr. *vice*, lat. *vitium*)
- vicönte** *s. m.* titlu de noblete ereditar, între baroni și conte. (<fr. *vicomte*)
- vicontesă** *s. f.* soție sau fiică a unui viconte. (<fr. *vicomtesse*)
- victimä** *s. f.* 1. (*ant.*) animal sau om care era jertfit unei divinități. 2. cel care suferă de pe urma unei nenorociri, care are o durere, o suferință, un accident. (<fr. *victime*, lat. *victimä*)
- victimizä** *vb. tr.* a transforma (pe cineva) în victimä; a persecuta. (<engl. *victimize*)
- victimolög**, -ă *s. m. f.* specialist în victimologie. (<victimologie)
- victimologie** *s. f.* 1. studiu (psihiatric) al victimelor. 2. curent în criminologie care își propune să studieze rolul victimei în geneza și producerea infracțiunii. (<fr. *victimologie*, germ. *Viktimologie*)
- victoriän**, -ă *adj.* referitor la stilul la modă în Anglia în epoca corespunzătoare domniei reginei Victoria (1837-1901), caracterizat prin accentul, pus pe pompă, ceremonial, precum și prin pudibonderie, îngustime de vederi etc., iar în arhitectură printr-o ornamentație greoaie. (<fr. *victorien*, engl. *victorian*)
- victorianism** *s. n.* spirit victorian, concepții rigide, puritane. (<engl. *victorianism*)
- victörie** *s. f.* 1. biruință, izbändă (într-un război). 2. succes împotriva unui rival; reușită într-o competiție. 3. biruință a unei idei, a unui principiu etc. • rezultat deosebit obținut într-un domeniu de activitate. (<lat. *victoria*)
- victörös**, -oäsă *adj.* care a obținut o victorie; învingător. (<fr. *victorieux*, lat. *victoriosus*)
- vicünia** *s. f.* vignonie. (<sp. *vicuña*)
- vid**, -ă I. *adj.* 1. (despre spațiu) care nu conține nimic; gol. • (*fig.*) lipsit de conținut, de idei. 2. (*inform.*) care caracterizează o informație nulă. II. *s. n.* spațiu lipsit de materie ponderală; vacuum (1). • (*fig.*) sentimentul zădărniceii. (<fr. *vide*)
- vidä** *vb. tr.* a face vid, a goli. (<fr. *vider*)
- vidäj** *s. n.* (*inform.*) afișarea conținutului memoriei interue pe un suport. (<fr. *vidage*)
- vidäm** *s. m.* (în evul mediu) nobil laic, comandant al trupelor unui episcop. • nobil care deținea o feudă într-un domeniu episcopal. (<fr. *vidame*)
- vidämfe** *s. f.* 1. demnitate, funcția de vidam. 2. pământul unui vidam. (<fr. *vidamie*)
- vidänj** *s. n.* vidanjare. (<fr. *vidange*)

- vidanță** vb. tr. a goli, a curăța haznalele, gurile de scurgere etc. (<fr. *vidanger*)
- vidanțor** s. m. lucrător la vidanjare. (<fr. *vidangeur*)
- VIDEO**¹ elem. „vedere, vizual”. (<fr. *vidéo*-, engl. *video*-, cf. lat. *video*, -ere, a vedea)
- video**² I. *adj. inv.* referitor la sistemele de transmitere și de înregistrare a imaginii. II. *s. f.* videofonie. III. *s. n.* aparat pentru înregistrarea și redarea videocasetelor. (<fr. *vidéo*, engl. *video*)
- videocameră** s. f. cameră pentru înregistrări video. (<*video*² - + *camera*)
- videocanal** s. n. canal de televiziune sau de altă instalație video². (<germ. *Video kanal*)
- videocaptor** s. n. tub ~ tub electronic de televiziune pentru traducerea imaginilor în semnale electrice; cameră de televiziune; vidicon. (<fr. *vidéocaptor*)
- videocartelă** s. f. cartelă care înregistrează sunetul pe cale magnetică. (<*video*² - + *cartelă*)
- videocaseta** s. f. casetă care conține pe o bandă video imaginea și sunetul pentru televiziune sau informații sub formă de imagini, permițând a (re)vedea un program; videogramă. (<engl. *videocassette*, fr. *vidéocassette*)
- videocasetofon** s. n. aparat pentru înregistrarea și redarea videocasetelor. (<*video*² - + *casetofon*)
- videoclip** s. n. clip video. (<fr. *vidéoclip*)
- videocolor** *adj. inv.* (despre înregistrări video) în culori. (<*video*² - + *color*)
- videocomunicație** s. f. comunicație video. (<fr. *vidéo-communication*)
- videoconferință** s. f. procedeu modern de telecomunicație. (<fr. *vidéoconférence*)
- videoconvertor** s. n. convertor pentru aparatele video. (<*video*² - + *convertor*)
- videodisc** s. n. disc pe care se află înregistrate semnalele de videofrecvență: sunete și imagini de televiziune. (<engl. *videodisc*, fr. *vidéodisque*)
- videodiscotecă** s. f. colecție de videodiscuri. • încăperea respectivă. (<*video*² - + *discotecă*)
- videofilm** s. n. film pe casetă video. (<*video*¹ - + *film*)
- videofon** s. n. videotelefon. (<engl. *videophone*, fr. *vidéophone*)
- videofonie** s. f. tehnică ce permite a înregistra imaginea și sunetul pe un suport magnetic cu ajutorul unei camere de televiziune și a unui magnetoscop și a reda această înregistrare pe un ecran de televiziune: video². (II). (<engl. *videophony*, fr. *vidéophonie*)
- videofrecvență** s. f. fiecare dintre frecvențele în spectrul semnalului de imagine al unui canal de televiziune. (<fr. *vidéofréquence*)
- videograf** s. n. aparat pentru înregistrări video. (<*video*¹ - + *-graf*)
- videografie** s. f. 1. fotografie prin mijloace video². 2. producție de film cu ajutorul metodelor de înregistrare electronică a imaginilor și al tehnicilor electronice post-producție (montaj, trucaj, sonorizare). (<fr. *vidéographie*)
- videogramă** s. f. videocasetă. (<fr. *vidéogramme*)
- videomagazin** s. n. 1. magazin de aparate video². 2. magazin (2) video. (<*video*² - + *magazin*)
- videomagnetic**, -ă *adj.* referitor la înregistrările video pe bandă magnetică. (<fr. *vidéomagnétique*)
- videomagnetofon** s. n. aparat care permite proiectarea pe ecranele televizoarelor a filmelor înregistrate pe bandă magnetică în casete. (<*video*² - + *magnetofon*)
- videomagnetoscop** s. n. magnetoscop de tip special. (<*video*² - + *magnetoscop*)
- videomatică** s. f. totalitatea echipamentelor de calcul destinate prelucrării, sintezei imaginilor vederii artificiale. (<fr. *vidéomatique*)
- videopick-up** s. n. pick-up pe ale cărui discuri sunt imprimare imagini alb-negru și color, însoțite de înregistrări sonore și care poate fi conectat la orice televizor. (<*video*² - + *pick-up*)
- videoplayer** /-plé-/ier/ s. n. aparat de redare a videocasetelor. (<*video*² - + *player*)
- videorecorder** s. n. aparat pentru înregistrarea și redarea videocasetelor. (<*video*² - + *recorder*)
- videotape** /-téip/ s. n. benzi video. (<engl. *videotape*)
- videoteatru** s. n. spectacol de teatru înregistrat video. (<fr. *vidéothéâtre*)
- videotecă** s. f. 1. colecție de filme video înregistrate pe videocasete. 2. mobilă specială, cu rafturi, pentru păstrat videocasete. 3. încăpere, sală în care se păstrează și se vizionează videocasete. (<fr. *vidéothèque*)
- videotelefon** s. n. telefon care transmite și imagini; videofon. (<engl. *videotelephon*, fr. *vidéotéléphone*)
- videotelefonie** s. f. telefonie care transmite și imagini video. (<fr. *vidéotéléphonie*)
- videoterminál**, -ă *adj.* referitor la terminalele unui sistem de televiziune în circuit închis. (<*video*¹ - + *terminal*)
- videotext** s. n. sistem de televiziune în care fiecare abonat primește la domiciliu un program după preferințele sale; teletext. (<*video*² - + *text*)
- videotransmișune** s. f. transmisiune a unor imagini prin mijloace electronice. (<*video*² - + *transmișune*)
- vidicón** s. n. videocaptor. (<fr., engl. *vidicon*)
- viduitate** s. f. 1. (*jur.*) văduvie. O *termen de ~* = timpul cât o femeie văduvă nu poate contracta o nouă căsătorie. 2. (*fig.*) stare a ceea ce este vid. (<fr. *viduité*, lat. *viduitas*)
- vielă** s. f. instrument muzical cu coarde, folosit de trubaduri din sec. XII-XIII, la care vibrarea cordelor se realiza printr-un mecanism cu o manivelă. (<fr., it. *vielle*)
- vienaj** s. n. (*jur.*) drept plătit pentru siguranța drumurilor în vechiul drept francez. (<fr. *viennage*)
- vientraj** s. n. (*jur.*) drept seniorial asupra băuturilor. (<fr. *vientrage*)
- vietnamez**, -ă *adj.*, s. m. f. (locuitor) din Vietnam. • (*s. f.*) limbă monosilabică vorbită de vietnamezi. (<engl. *vietnamese*)
- vigie** s. f. stâncă marină uriașă și ascuțită, cu vârful sub suprafața mării, care prezintă un mare pericol pentru navigație. (<fr. *vigie*)
- vigil**, -ă I. *adj.* care veghează; atent; deștept, treaz. II. s. m. membru al găzii înstituite în Roma antică de Augustus, pentru siguranța cetății în timpul nopții și paza contra incendiilor. (<fr. *vigile*, lat. *vigil*)
- vigilent**, -ă *adj.* care manifestă, denotă vigilență; atent. (<fr. *vigilant*, lat. *vigilans*)
- vigilentă** s. f. atenție încordată și susținută; atitudine de deosebită băgare de seamă; supraveghere; activă. (<fr. *vigilance*, lat. *vigilantia*)
- vigilitate** s. f. (*psih.*) stare de veghe. (<*vigil* + *-itate*)
- vignetare** s. f. (*fol.*) repartizare inegală a luminii pe suprafața negativului. (după germ. *Vignettierung*, fr. *vignettage*)
- vigoare** s. f. forță fizică, putere; energie. O (despre legi) în ~ = valabil într-un anumit timp. (<fr. *vigueur*, lat. *vigor*)
- vigonié** s. f. 1. mamifer rumegător din specia lamei, care trăiește pe platourile Anzilor; vicunia. • linia acestui animal. 2. fir textil obținut din fibre scurte (deșeuuri) de bumbac. (<fr. *vigogne*)
- vigoroso** /-zol/ *adj.*: (*muz.*) cu vigoare, cu putere; voios. (<it. *vigoroso*)
- viguros**, -oasă *adj.* plin de vigoare, puternic. (<fr. *vigoureux*)
- vigurozitate** s. f. însușirea de a fi viguros; vigoare. (<*viguros* + *-itate*)
- viitorológ**, -ă s. m. f. specialist în viitorologie; futurolog. (<*viitorologie*)
- viitorologie** s. f. știință a viitorului; futurologie. (după fr. *futureologie*)
- viking** s. m. războinic, navigator și negustor scandinav din evul mediu; normand. (<fr. *vikings*)
- vilaiét** s. n. diviziune administrativ-teritorială din țările musulmane. (<fr. *vilayet*)
- vilanelă** s. f. 1. poezia cu formă fixă (în literatura franceză), cu 18 versuri, pe două rime. • scurtă poezie pastorală. 2. cântec vocal cu caracter dansant, de origine napolitană, din sec. XV-XVI, plin de vivacitate ritmică, de voie bună. 3. piesă cu caracter de dans (ărănesc, în tempo vioi. (<fr. *villanelle*, it. *villanella*))
- vilă** s. f. 1. reședință rustică în Imperiul Roman sau în evul mediu. 2. casă elegantă înconjurată de grădină. (<fr., it., lat. *villa*)

- vilbrochen** *s. n.* ax cotit care primește mișcarea rectilinie a pistoanelor unui motor și o transformă în mișcare de rotație; arbore cotit. (după fr. *vilbrequin*)
- vilegiatură** *s. f.* interval de timp, vacanță petrecută la țară sau într-o stațiune balneoclimatică. (< fr. *villégature*)
- vilegiaturist**, -ă *s. m. f.* cel care se află în vilegiatură. (< *vilegiatură* + -ist)
- villafranchián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) etajul de la sfârșitul pliocenului de facies continental. (< fr. *villafranchien*)
- vilós**, -oasă *adj.* (bot.) acoperit cu peri lungi și moi, de consistența lânii; păros. **O** (anat.) *membrană -oasă* = membrană acoperită cu vilozități. (< fr. *villosus*, lat. *villosus*)
- vilozitate** *s. f.* (anat.) suprafață păroasă; perii care acoperă o astfel de suprafață. • excrescență, încrețitură mărunță pe suprafața anumitor organe sau părți ale corpului. (< fr. *villosité*)
- vina** *s. f.* instrument muzical indian dintr-un baston de bambus cu 4 (7) coarde metalice întinse pe scăunașe înalte, cu un sunet dulce obținut prin ciupire. (< fr. *vina*)
- vinaróm** *s. n.* vopsea pe bază de polivinil. (n. com.)
- vinășă** *s. f.* lichid din reziduu după fermentarea și distilarea melasei de sfeclă. (< fr. *vinasse*)
- vinci** *s. n.* 1. trolieu pe bordul navelor. 2. cric. (după it. *vinciglio*)
- vinciér** *s. m.* muncitor portuar, marinar care mănuieste vinciul. (*vinci* + -ier)
- vinclu** *s. n.* 1. echer pentru trasat unghiuri; colțar. 2. bară metalică profilată în formă de L, cu aripi (ne)egale; cornieră. (< germ. *Winkel*)
- vinculație** *s. f.* mod de decontare în relațiile economice internaționale, livrarea mărfurilor de către exportator nu pe adresa importatorului, ci pe a unei bănci. (< germ. *Vinkulation*)
- vindiac/vindiác** *s. n.* haină de vânt; hanorac. (< germ. *Windjacke*)
- vindicativ**, -ă *adj.* răzbunător. (< fr. *vindicatif*)
- vindictă** *s. f.* vendetă. (< fr. *vindicta*, lat. *vindicta*)
- vindobonián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) miocenul mediu, cuprinzând etajele helvetic și tortonian. (< fr. *vindobonien*)
- vindróver** *s. n.* secerătoare pentru recoltarea cerealelor în două faze (tăierea plantelor și așezarea lor în brazdă, apoi ridicarea acestora și treieratul). • mașină agricolă pentru recoltarea plantelor furajere. (< engl. *vindrover*)
- vinegrétá**¹ *s. f.* veche trăsurică cu două roți, acoperită, trasă de un om. (< fr. *vinaigrette*)
- vinegrétá**² *s. f.* vinograd. (< fr. *vinaigrette*)
- vingalác** *s. n.* instrument de metal în care zețarul așază literele culese pentru textul de imprimat; culegar. (< germ. *Winkethaken*)
- VINI-/VINO-** *elem.* „vin”. (< fr. *vini-*, *vino-*, cf. lat. *vinum*)
- vinicol**, -ă *adj.* referitor la vii și la producerea vinului. (< fr. *vinicole*, it. *vinicolo*)
- viniétá** /-nie-/ *s. f.* gravură mică, desen care se pune ca ornament la începutul ori la sfârșitul unei cărți sau al unui capitol; clișeu în tipografie pentru ornamentație. 2. adaos atașat unei mărci poștale, fără valoare nominală, emisă cu ocazia unui eveniment deosebit. (< fr. *vignette*)
- vinietist**, -ă *s. m. f.* desenator, gravor de viniete. (< fr. *vignettiste*)
- vinifer**, -ă *adj.* care produce vin. • (despre terenuri) pe care se cultivă vița de vie. (< fr. *vinifère*)
- vinificá** *vb. tr.* a supune mustul de struguri procesului de vinificație. (< fr. *vinifier*)
- vinificátor**, -oáre *s. m. f.* cel care lucrează în domeniul vinificației. **II.** *s. n.* aparat pentru fabricarea vinului. (< fr. *vinificateur*, *IV* engl. *vinificator*)
- vinificáție** *s. f.* ansamblul operațiilor de obținere, ameliorare și conservare a vinurilor. (< fr. *vinification*)
- vinil** *s. n.* radical organic nesaturat, prin îndepărtarea unui atom de hidrogen din molecula etilenei. (< fr. *vinyle*)
- vinilic**, -ă *adj.* (despre substanțe chimice) care derivă din vinil. **O** *alcool* ~ = alcool etilenic, neizolat, care se cunoaște din esteri. (< fr. *vinylique*)
- vinilín** *s. n.* masă plastică cu mare rezistență mecanică, sub formă de foi, din policlorură de vinil. (< *vinil* + -in)
- vinilit** *s. n.* material plastic, copolimer al clorurii și acetatului de vinil, folosit în industria discurilor microcrosioane. (< fr. *vinylite*, n. com.)
- viniplást** *s. n.* material plastic din policlorură de vinil cu plastifianți și stabilizatori de temperatură. (< fr. *vinylplaste*, germ. *Vinylplast*)
- VINO-** *v. vini-*
- vinocolorimétru** *s. n.* colorimetru pentru determinarea intensității colorației vinurilor. (< fr. *vinocolorimètre*)
- vinograd** *s. n.* sos rege preparat cu oțet, unteleamă, sare și piper; vinegrată. (< rus. *vinograd*)
- vinotécá** *s. f.* colecție de vinuri de calitate superioară; enotecă. (< fr. *vinothèque*)
- vinozitate** *s. f.* calitate a vinurilor bogate în alcool. (< fr. *vinosité*)
- vinț** *s. n.* joc de cărți înrudit cu vistul și cu bridgeul. (< engl. *winit*)
- vióđá** *s. f.* instrument muzical din seria violină. (< *vi/olá* + -odá)
- viol** *s. n.* act violent prin care cineva este forțat să aibă raporturi sexuale. (< fr. *viol*)
- violá** *vb. tr.* 1. a încălca, a nesocoti o lege, un angajament, un drept. 2. (*jur.*) a pătrunde cu forță; a deschide prin abuz. 3. a silui, a necinsti (o fată, o femeie). • a profana. 4. (*fig.*) a ~ *conștiința* = a impune prin forță unele idei. (< fr. *violier*, lat. *violare*)
- violábil**, -ă *adj.* care poate fi violat. (< fr. *violable*)
- violabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi violabil. (< fr. *violabilité*)
- violacéu**, -ée **I.** *adj.*, *s. n.* (de) culoare care bate în violet, cu nuanțe de violet. **II.** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate dialipetale, erbacee: micșuneaua. (< fr. *violacées*, lat. *violaceus*)
- violátór**, -oáre *s. m. f.* 1. cel care violează (legea, un drept etc.); infractor; profanator. 2. cel care comite un viol. (< fr. *violateur*, lat. *violator*)
- viólá**¹ *s. f.* 1. familie de instrumente cu coarde și arcuș, din sec. XV-XVII, în muzica polifonică, la baza instrumentelor cu coarde moderne. 2. instrument cu coarde și arcuș puțin mai mare decât violina; alto (3). (< it. *viola*, fr. *viola*)
- viólá**² *s. f.* plantă erbacee cu tulpina ramificată de la bază și cu flori mari de diferite culori, câte una pe o codiță; violeță, vioarea, toporaș. (< lat. *viola*)
- violént**, -ă *adj.* 1. iute (din fire); impulsiv, nestăpănit. 2. intens, puternic; tare. 3. brutal, forțat. 4. (despre culori, lumină) tipător, viu. (< fr. *violent*, lat. *violentus*, it. *violento*)
- violéntá** *vb. tr.* a săvârși un act de violență; a constrânge, a silii. (< fr. *violenter*)
- violéntá** *s. f.* 1. însușirea a ceea ce este violent; tărie, intensitate; vehemență; acuitate. 2. lipsă de stăpânire de sine; impulsivitate, brutalitate; siluire. 3. folosirea forței în relațiile interumane sau interstatale. **O** *teoria -ei* = teorie sociologică potrivit căreia inegalitatea socială își are geneza în folosirea, pe o anumită treaptă a dezvoltării, a violenței de către unii oameni împotriva altora. 4. (*jur.*) orice constrângere a liberei voințe; încălcarea ordinii legale. (< fr. *violence*, lat. *violentia*, it. *violenza*)
- violét**, -ă **I.** *adj.*, *s. n.* (de) culoarea violetei (II); vioriu, mov; liliachiu. **II.** *s. f.* violă. (< fr. *violet*, *IV* *violette*)
- violíná** *s. f.* vioară. (< it. *violino*)
- violist**, -ă *s. m. f.* instrumentist la violă sau la un instrument vechi de tipul violei. (< fr. *violiste*)
- violoncel** *s. n.* instrument muzical cu coarde și arcuș, din familia violinei, mult mai mare și cu un timbru mai grav; cello. (< fr. *violoncelle*, it. *violoncello*)
- violoncelist**, -ă *s. m. f.* muzicant la violoncel. (< fr. *violoncelliste*, it. *violoncellista*)
- violonist**, -ă *s. m. f.* muzicant la vioară; viorist. (< fr. *violoniste*)
- violonistic**, -ă **I.** *adj.* referitor la (cântatul din) vioară. **II.** *s. f.* arta de a cânta la vioară. (< *violonistico*)
- vip** *s. n.* (*fam.*) persoană foarte importantă (< engl. *very* / *important* / *person*), cf. fr. *vip*)
- viperíde** *s. f. pl.* familie de șerpi veninoși: diferite specii de viperă. (< fr. *vipéridés*)
- viperín**, -ă *adj.* de viperă. (< fr. *vipérin*, lat. *viperinus*)
- viplá** *s. f.* aliaj inoxidabil de oțel amestecat cu nichel și crom, folosit în stomatologie. (< germ. *Wiepla*)

VIR¹, -vir *elem.* „bărbat”. (<fr. *vir*-, -vir, cf. lat. *vir*)

VIR²(O)-/VIRUSO- *elem.* „virus, virotic”. (<fr. *vir/o-*, *viruso-*, cf. lat. *virus*, *venin*)

virá *vb.* I. *intr.* 1. (despre vehicule, nave, aeronave) a-și schimba direcția • (despre vânt) a gira în sensul acelor unui ceasomnic. 2. (*mar.*) a trage la nord o pară, lanțul ancorei; a ridica o greutate. II. *tr.* 1. (*cont.*) a face un virament. 2. (despre culori) a trece la altă culoare (sub acțiunea unui reactiv). • (*fol.*) a schimba culoarea unui pozitiv, cu ajutorul unui reactiv. • (*fig.*) a-și schimba nuanța. (<fr. *virer*)

virágo *s. f.* femeii cu statură, fire și maniere de bărbat. (<fr., lat. *virago*)

viráj *s. n.* 1. faptul de a vira (1). 2. porțiune, curbă de șosea cu curbură foarte mică. 3. evoluție a unui avion pe o traiectorie curbă în plan orizontal. 4. schimbare a culorii unei substanțe, a unui pozitiv fotografic. (<fr. *virage*)

virál, -ă *adj.* virotic. (<fr. *viral*)

virament *s. n.* 1. plată fără numerar efectuată între întreprinderi, instituții etc. care au conturi de decontare deschise la bancă. • document pe baza căruia se face o asemenea plată. 2. operație contabilă constând în trecerea unei sume dintr-un cont în altul. (<it. *viramento*, fr. *virament*)

viratór *s. n.* (*mar.*) dispozitiv de virare a parâmelor. (<*vira* + -*tor*)

viréai *virelel* *s. n.* mică piesă muzical-poetică, în Franța în sec. XIII-XV, din patru strofe, dintre care prima (refren) se relua, integral sau parțial, după fiecare din celelalte trei. (<fr. *virelai*)

viremie *s. f.* prezența unui virus în sânge. (<fr. *virmie*)

virescēt, -ă *adj.* atins de virescență. (<fr. *virescent*, lat. *virescens*)

virescēntă *s. f.* înverzire anormală a părților colorate ale florilor, în special a petalelor. (<fr. *virescence*)

virga¹ *s. f.* semn din muzica gregoriană, derivat din accentul grav, latin. (<lat. *virga*)

virga² *s. n.* (*met.*) fenomen în evaporarea ploii înainte de a ajunge la pământ, în zonele montane. (<lat., fr. *virga*)

virgát, -ă *adj.* (despre plante) cu ramuri sterile, lungi și subțiri ca niște muiele. (<lat. *virgatus*)

virgátie *s. f.* dispunere în formă de evantai a unor culmi muntoase. (<fr. *virgation*)

virgilián, -ă *adj.* propriu poetului Virgiliu; în maniera poeziei lui. (<fr. *virgilien*)

virgiliánism *s. n.* imitație a poeziei lui Virgiliu caracterizată prin cultul vieții pașnice în mijlocul naturii, prin seninătate și grațiozitate și printr-un puternic sentiment patriotic. (<*virgilián* + -*ism*)

virginá, -ă *adj.* 1. fecioare; cast, neprihănit. • (*s. f.*) fecioară. 2. candid, inocent. 3. (despre o regiune, o pădure) neumblat, nestrăbătut; neexploatat. 4. (despre lână) pură, la prima prelucrare. (<lat. *virgo*)

virginál *s. n.* vechi instrument muzical cu taste, asemănător spinetei, în Anglia în sec. XV-XVII. (<fr., it. *virginale*, engl. *virginal*)

virginál², -ă *adj.* 1. de fecioară; virgin. 2. (*fig.*) candid, pur. (<fr. *virginal*, lat. *virginalis*)

virginitáte *s. f.* 1. feciorie, castitate. 2. (*fig.*) candoare, puritate. (<fr. *virginité*, lat. *virginitas*)

virgiorián, -ă *adj.*, *s. n.* (din) anisian. (<fr. *virgorien*)

virgulá *s. f.* 1. semn de punctuație (,) care marchează o pauză foarte scurtă în citire și care separă diferitele părți ale propoziției sau unele propoziții în cadrul frazei. • semn care arată când trebuie făcută respirația în timpul unei interpretări muzicale vocale. 2. (*mat.*) semn care separă partea întreagă a unui număr de partea sa fracționară. (<fr. *virgule*)

viríd, -ă *adj.* 1. verde, înverzit. 2. (*fig.*) în putere, viguros. (<it. *viride*, lat. *viridis*)

viridiflor, -ă *adj.* cu flori verzi. (<lat. *viridiflorus*)

viridin *s. n.* 1. andaluzit verde. 2. (*poligr.*) colorant verde-gălbui. (<fr. *viridine*, engl. *viridin*, germ. *Viridin*)

viril, -ă *adj.* de bărbat, bărbătesc; (*p. ext.*) viguros, plin de vitalitate. • (despre un bărbat) apt pentru dragoste fizică. (<fr. *viril*, lat. *virilis*)

virilism *s. n.* perturbare glandulară la femei, cu caractere secundare masculine. (<fr. *virilisme*)

virilitáte *s. f.* bărbăție; energie, vigoare. • potență. (<fr. *virilité*, lat. *virilitas*)

virilizá *vb. tr., refl.* a (se) masculiniza. (<fr. *viriliser*)

virólă *s. f.* 1. inel mic de metal care strânge mânerul de lemn al unui cuțit, al unei unelte etc. 2. (*tehn.*) cilindru din foi de tablă nituite sau sudate, în construcția unei căldări, a unui rezervor. (<fr. *virole*)

virológ, -ă *s. m. f.* medic specialist în virologie. (<virologie)

virologie *s. f.* virusologie. (<fr. *virologie*)

virótic, -ă *adj.* referitor la virus; care se datorește unui virus; viral. (<virol/ză/ + -*itic*)

viróză *s. f.* denumire generică pentru bolile infecțioase provocate de virusuri. (<fr. *virose*)

virtuál, -ă *adj.* 1. care există ca posibilitate, fără a se produce în fapt; potențial. 2. (despre imaginea unui obiect) obținută prin intersectarea prelungirilor unor raze de lumină divergente. 3. (despre noțiuni din mecanica cuantică) care nu desemnează obiecte sau fenomene reale. (<fr. *virtuel*)

virtualitáte *s. f.* însușirea a ceea ce este virtual; posibilitate. (<fr. *virtualité*)

virtualmēte *adv.* (în mod) virtual. (<fr. *virtuellement*)

virtuós, -oasă *adj.* cu multe virtuți. • cinstit, curat, cast. (<lat. *virtuosus*, după fr. *vertueux*)

virtuóz *I. s. m.* interpret care stăpânește la perfecțiune tehnica execuției muzicale sau (*p. ext.*) a unei arte. II. *adj.* foarte abil în meseria sa. (<it. *virtuoso*, fr. *virtuose*)

virtuózic, -ă *adj.* de virtuos. (<engl. *virtuosic*)

virtuozitáte *s. f.* însușirea de a fi virtuos; măiestrie, dexteritate. (<it. *virtuosità*, fr. *virtuosité*)

virtúte *s. f.* 1. calitate, forță morală de a urmări consecvent un ideal etic etc.; integritate morală. • castitate, curățenie. 2. în -a... = pe baza, ca umare a... (<lat. *virtus*, după fr. *virtu*)

virulént, -ă *adj.* 1. (despre virusuri, microbi) care are putere toxică; în stare să producă boli; (despre boli) cauzat de un virus. 2. (*fig.*) violent. (<fr. *virulent*, lat. *virulentus*)

viruléntă *s. f.* însușirea de a fi virulent. • gradul de intensitate infecțioasă a unei boli. (<fr. *virulence*, lat. *virulentia*)

virulicid, -ă *adj.*, *s. n.* (substanță) care distruge virusurile. (<fr. *virulicide*)

virus *s. n. /s. m.* 1. germeni inframicrobiani, agent patogen al multor boli infecțioase; (*p. ext.*) toxina acestui agent. • ~ filtrant = ultravirus. 2. (*fig.*) sursă de contagiune morală. 3. program cu efecte distructive asupra calculatoarelor. (<fr., lat. *virus*)

VIRUSO- v. vir²(o)-

virusológ, -ă *s. m. f.* specialist în virusologie. (<fr. *virusologue*)

virusologie *s. f.* ramură a microbiologiei care studiază virusurile; virologie; inframicrobiologie. (<fr. *virusologie*)

virustát, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care împiedică înmulțirea unor virusuri. (<fr. *virustate*)

VISCER(O)- *elem.* „viscere”. (<fr. *viscer/o-*, cf. lat. *viscera*)

viscerál, -ă *adj.* 1. referitor la viscere. 2. (despre sentimente) instinctiv și profund. • frică -ă = emoție care, tulburând sistemul neurovegetativ, se resimte în viscere. (<fr. *viscéral*)

visceralgie *s. f.* denumirea generică pentru tulburările de sensibilitate ale viscerelor. (<fr. *viscéralgie*)

viscere *s. n. pl.* totalitatea organelor care se găsesc în cavitatea toracică și abdominală a corpului; măruntaie. (<fr. *viscères*)

viscerocéptór *s. m.* interoreceptor care semnalează impresiile provenite de la viscere. (<fr. *viscérocepteur*)

viscerográf *s. n.* aparat în formă de sondă pentru înregistrarea activității unor viscere. (<fr. *viscérographe*)

viscerografie *s. f.* înregistrare cu viscerograful a tracțiilor diferitelor părți ale tubului digestiv. (<fr. *viscérographie*)

visceroptóză *s. f.* deplasare, cădere a viscerelor, datorită unui defect al organelor de suspensie; splanhnoptoză. (<fr. *viscéroptose*)

viscerotróp, -ă *adj.* (despre medicamente, microbi,

- virusuri) care se fixează de preferință pe viscere; splahnotrop. (<fr. *viscérotrope*)
- viscid**, -ă *adj.* vâcos, de natură cleioasă. (<lat. *viscidus*)
- VISCO-/VISCOZI-** *elem.* „viscozitate“. (<fr. *visco-*, *viscosi-*, cf. lat. *viscum*, *viscosus*, cleios)
- viscoelastic**, -ă *adj.* (despre materiale) care posedă deopotrivă proprietățile unui produs vâcos și ale unui elastic. (<fr. *viscoélastique*)
- viscoelasticitate** *s. f.* proprietate a unui material de a fi viscoelastic. (<fr. *viscoélasticité*)
- viscogramă** *s. f.* monogramă pentru determinarea pe cale gafiică a viscozității unui ulei la o anumită temperatură. (<fr. *viscogramme*)
- viscoplastic**, -ă *adj.* (despre o substanță) în același timp vâcoasă și plastică. (<fr. *viscoplastique*)
- viscoplasticitate** *s. f.* proprietate a unor substanțe viscoplastice. (<fr. *viscoplasticité*)
- viscostatic**, -ă *adj.* (despre fluide) cu viscozitate (aproape) constantă. (<fr. *viscostatique*)
- viscöză** *s. f.* substanță siropoasă, din celuloză prin acțiunea unei soluții de carbon, la prepararea unor fire textile artificiale. (<fr. *viscose*)
- VISCOZI-** *v. visco-*
- viscozimetrie** *s. f.* parte a fizicii cu măsurarea viscozității fluidelor. (<fr. *viscosimétrie*)
- viscozimetru** *s. n.* instrument folosit în viscozimetrie. (<fr. *viscosimètre*)
- viscozitate** *s. f.* proprietate a unui fluid de a fi vâcos, de a opune rezistență la curgere; substanță vâcoasă. (<fr. *viscosité*)
- visiting professor** /*visiting profésor* *s. f.* profesor universitar invitat (din străinătate) să țină lecții, conferințe. (<amer. *visiting professor*)
- vist** *s. n.* joc de cărți. (<engl., fr. *whist*)
- vista-vision** *s. n.* sistem de cinema pentru format normal, o peliculă rulată orizontal, astfel încât pe negativ fotografiile sunt dispuse transversal. (<engl. *vista vision*)
- vistra** *s. f.* celofibră care imită fibrele de bumbac. (<germ. *Vistra*)
- vișnuism** *s. n.* ansamblu de doctrine și practici religioase referitoare la Vișnu (zeitate hindusă). (<fr. *vișnuisme*)
- vitacée** *s. f. pl.* familie de plante dicotiledonate lemnoase, agățătoare: vița de vie. (<fr. *vitacées*)
- vital**, -ă *adj.* 1. referitor la viață; necesar întreținerii vieții. 2. principal, esențial, fundamental; indispensabil. (<fr. *vital*, lat. *vitalis*)
- vitalism** *s. n.* concepție idealistă despre natura vieții, care explică fenomenele acesteia prin prezența în organisme vii a unui principiu imaterial, animator, diriguitor (forță vitală, entelehie, suflet etc.). (<fr. *vitalisme*)
- vitalist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al vitalismului. (<fr. *vitaliste*)
- vitalitate** *s. f.* 1. putere vitală, energie, vigoare a unui om sau a unui lucru. 2. aptitudine de a trăi, de a dura mult timp. (<fr. *vitalité*, lat. *vitalitas*)
- vitaliză** *vb. tr.* a da viață, a reînvia. (<fr. *vitaliser*)
- vitamină** *s. f.* denumire dată unor compuși organici complecși necesari organismului pentru activitatea sa vitală. (<fr. *vitamine*, germ. *Vitamin*)
- vitaminic**, -ă *adj.* referitor la vitamine. (<fr. *vitaminique*)
- vitaminiză** *vb. I. tr.* a îmbogăți alimentele în vitamine. *II. refl.* a urma un tratament cu vitamine. (<germ. *vitaminisieren*)
- vitaminologie** *s. f.* studiul vitaminelor. (<fr. *vitaminologie*)
- vitaminos**, -oasă *adj.* bogat în vitamină. (<fr. *vitamineux*)
- vitaminoterapie** *s. f.* folosirea terapeutică a vitaminelor. (<fr. *vitaminothérapie*)
- vitaminoză** *s. f.* boală provocată de excesul de vitamine. (<fr. *vitaminose*)
- VITEL(O)-** *elem.* „vitellus“. (<fr. *vitello/-*, cf. lat. *vitellus*, gălbenuș de ou)
- vitelin**, -ă *adj.* I. referitor la vitellus. *II. s. f.* substanță albuminoidă din gălbenușul de ou. (<fr. *vitellin*)
- vitelină** *s. f.* substanța proteică similară globulinei, în gălbenușul de ou. (<fr. *vitelline*)
- vitellus** *s. n.* ansamblul substanțelor de rezervă aflate în ouăle animalelor, din care se formează și se nutrește embrionul. (<fr., lat. *vitellus*)
- vitelogenéză** *s. f.* proces de formare a vitellusului. (<fr. *vitellogenése*)
- viteză** *s. f.* 1. rapiditate de deplasare; iuteală. • variația unei mărimi fizice în unitatea de timp. 2. raportul dintre spațiul parcurs de un mobil și timpul folosit pentru parcurgere. • ~ *cosmică* = viteză imprimată navelor cosmice de la înscrierea pe o orbită circulară a Pământului până la părăsirea sistemului solar. 3. ~ *de sedimentare* = reacție de laborator prin care se măsoară ritmul depunerii globulelor roșii, ritm ce evidențiază un proces infecțios latent. 4. (*fol.*) timp de expunere. 5. (*mar.*) vector definit ca derivata vectorului de poziție a unui punct material. (<fr. *vitesse*)
- vitezomán**, -ă *s. m. f.* șofer care are mania vitezei. (<*viteză* + *-man*)
- vitezometru** *s. n.* instrument pentru măsurarea vitezei (vehiculelor). (<*viteză* + *-metru*)
- VITI-** *elem.* „vița de vie“. (<fr. *viti-*, cf. lat. *vitis*)
- viticol**, -ă *adj.* 1. referitor la cultura viței de vie. 2. bogat în vii. (<fr. *viticole*)
- viticotecă** *s. f.* colecție de soiuri de viță de vie. (<*vitico*/ + *-tecă*)
- viticultor**, -oare *s. m. f.* specialist în viticultură: cultivator al viței de vie. (<fr. *viticulteur*)
- viticultură** *s. f.* 1. cultura viței de vie. 2. știință care studiază cultura viței de vie. (<fr. *viticulture*)
- vitiligo** *s. n.* discromie caracterizată prin pete albe bine conturate. (<fr. *vitiligo*)
- VITR(O)/VITREO-** *elem.* „sticlă“. • („corp) vitros“. (<fr. *vitro(o)*, *vitreo-*, cf. lat. *vitrum*)
- vitraj** *s. n.* perete de geam. • totalitatea geamurilor unui edificiu, ale unei uși etc. • geamlăc, marchiză cu geamuri. (<fr. *vitrail*)
- vitraliu** *s. n.* fereastră mare cu mai multe despartituri, mărginite cu rame metalice, cu geamurile colorate sau pictate în culori de smalt diferite. (<fr. *vitral*)
- vitrat**, -ă *adj.* 1. cu geamuri. 2. transparent ca un geam. (<fr. *vitré*)
- vitren** *s. n.* vitrit (1). (<germ. *Vitren*)
- vitredentină** *s. f.* dentină vitroasă. (<*vitreo-* + *dentina*)
- vitreotóm** *s. n.* aparat pentru chirurgia corpului vitros. (<*vitros* + *-tom*)
- vitrifiá** *vb. tr.* a vitrifica. (<fr. *vitrifier*)
- vitrifiabil**, -ă *adj.* (despre materiale) care se poate vitrifica. (<fr. *vitriifiable*)
- vitriifiant**, -ă *adj.*, *s. n.* (material) folosit în construcții pentru a asigura structura de bază a maselor sticloase, amorfie. (<fr. *vitriifiant*)
- vitrificá** *vb. tr.* a modifica structura unei substanțe prin încălzire la o temperatură înaltă, încât să devină compactă și cu lăcuți sticlos; a vitrifica. (<fr. *vitrifier*, lat. *vitrificare*)
- vitrificăție** *s. f.* vitrificare. (<fr. *vitriification*)
- vitrină** *s. f.* 1. spațiu într-un magazin destinat expunerii de mărfuri care să poată fi văzute din stradă. 2. mobilă cu geamuri în care se țin cristaluri, bibelouri etc. (<fr. *vitrine*)
- vitriniér**, -ă *s. m. f.* aranjor de vitrine. *II. adj.* referitor la vitrină. (<*vitrină* + *-ier*)
- vitriól** *s. n.* 1. acid sulfuric. 2. nume dat unor sulfați. (<fr. *vitriol*)
- vitriolá** *vb. tr.* 1. a arde, a răni (cu vitriol). 2. (*text.*) a trata (țesăturile) cu vitriol pentru înlăturarea impurităților. (<fr. *vitrioler*)
- vitrioláj** *s. n.* vitriolare. (<fr. *vitriolage*)
- vitriolánt**, -ă *adj.* care arde, usucă; arzător. (<fr. *vitriolant*)
- vitriólic**, -ă *adj.* de natura vitriolului (1). (<fr. *vitriolique*)
- vitrit** *s. n.* 1. component macroscopic principal al cărbunilor, negru, lucios și compact; vitren. 2. material sticlos, izolat între soclul becurilor electrice și capsă. (<germ. *Vitrit*)
- vitrofir** *s. n.* rocă magmatică efuzivă cu structură hialină. (<germ. *Vitrophyr*)
- vitron** *s. n.* fibră de sticlă, obținută prin filare. (cf. lat. *vitrum*, sticlă)

- vitros, -oasă** *adj.* asemănător sticlei; sticlos. **O corp** ~ (și *s. n.*) = umoare vitroasă; **structură -oasă** = structură sticloasă a rocilor eruptive. (<fr. *vitreux*)
- vitrozitate** *s. f.* structură asemănătoare sticlei. (<fr. *vitrosité*)
- vitulără** *adj.* febră ~ = febră puerperală la vaci. (<fr. *vitulaire*)
- vituperă** *vb. tr.* a defăima, a blama, a denigra. (<fr. *vituperer*, lat. *vituperare*)
- vituperatör, -oäre** *adj., s. m. f.* (cel) care vituperează. (<fr. *vitupérateur*)
- vituperăție** *s. f.* vituperare. (<fr. *vitupération*)
- vív** *v. vivi-*
- vivăce** *I. adj. inv.* 1. vioi, ager, plin de viață. 2. peren (1). **II. adv. (muz.)** foarte repede, între allegro și presto; vivo, (<it., fr. *vivace*)
- vivacissimo** *adv. (muz.)* cât se poate de repede. (<it. *vivacissimo*)
- vivacitate** *s. f.* 1. vioiciune, agerime. 2. promptitudine. 3. (fiz.) cantitatea de gaze degajată în unitatea de timp de unitatea de volum de pulbere care arde la presiune normală. 4. strălucire vie (a unei culori); colorit viu, format din culori strălucitoare, luminoase. (<fr. *vivacité*, lat. *vivacitas*)
- vivandieră** *s. f.* (în trecut) femeie care însoțește trupele pentru a vinde soldaților alimente și alte articole de consum. (<fr. *vivandière*)
- vivânt, -ă** *adj.* viu, animat. **O tablou** ~ = scenă reprezentând un grup de persoane care stau într-o anumită poziție și atitudine pentru a sublinia o semnificație specială. (<lat., fr. *vivant*)
- vivaristică** *s. f.* arta creșterii animalelor mici în vivarii. (<germ. *Vivaristik*)
- vivăriu** *s. n.* loc special amenajat pentru creșterea în mediu lor natural a unor animale mici. (<fr., lat. *vivarium*)
- vivat** **I. interj.** (ca urare la ciocnirea paharelor cu băutură) trăiască! la mulți ani! **II. s. n.** ovație, aclamație; toast. (<lat. *vivat*)
- viveride** *s. f. pl.* familie de mamifere carnivore: zibeta, mangusta etc. (<fr. *viverridés*)
- viveur** *l-vör* *s. m.* (și *bon* ~) om petrecăreț, om de viață, cheflui. (<fr. *viveur*)
- VIVI-, -vív** *elem.* „vii, care trăiește”. (<fr. *vivi-*, *-vive*, cf. lat. *vivus*)
- viviéră** *s. f.* 1. compartiment etanș pentru păstrat și transportat peștele viu. 2. navă special amenajată în acest scop. (<fr. *vivier*)
- vivifia** *vb. tr.* a vivifica. (<fr. *vivifier*)
- vivifiant, -ă** *adj.* însuflețitor, dătător de putere. (<fr. *vivifiant*)
- vivifică** *vb. tr.* a da viață, a (re)însufleți; a înviora; a vivifia. (<fr. *vivifier*, lat. *vivificare*)
- vivipár, -ă** *adj.* 1. (despre animale) care naște pui vii. 2. (despre plante) care se reproduce pe cale vegetativă, prin bulbili, care germinează în inflorescență. (<fr. *vivipare*, lat. *viviparus*)
- viviparitate** *s. f.* însușire a mamiferelor vivipare. (<fr. *viviparité*)
- vivisecție** *s. f.* disecție, experiență pe un animal viu în scopuri științifice. (<fr. *vivisection*)
- vivisecciónă** *vb. tr.* a face o vivisecție. (după germ. *vivisektionen*)
- vivo** *adv. (muz.)* vivace. (<it. *vivo*)
- vizá** *vb. tr.* 1. a pune o viză (pe un pașaport, pe un permis etc.). 2. a prinde în câmpul unui aparat optic un obiect sau un punct de pe un teren, care trebuie observat; (*p. ext.*) a ochi. 3. (fig.) a avea în vedere, a se referi, a face aluzie la ceva; a urmări. (<fr. *viser*)
- vizavi** *adv.* peste drum, (față) în față; față de..., în raport cu... (<fr. *vis-à-vis*)
- viză** **1.** *s. f.* semn, mențiune pe un act pentru a indica faptul că a fost văzut, verificat sau rezolvat. (<fr. *visa*)
- viză** **2.** *s. f.* linie din prelungirea razei vizuale printr-un aparat topografic până la un anumit punct de pe teren; (*p. ext.*) linie trasată pe o planșetă și care unește locul unde se află aparatul de observare cu punctul vizat. (<fr. *visée*)
- vizétă** *s. f.* vizieră (2), vizor (I, 2). (<it. *visetta*)
- vizibil, -ă** *adj.* 1. care se vede, care poate fi văzut. **O (fiz.) spectru** ~ = domeniu de radiații electromagnetice vizibile cu ochiul omnesc. 2. (fig.) vădit, clar, evident; incontestabil. (<fr. *visible*, lat. *visibilis*)
- vizibilimétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea vizibilității pe orizontală. (<fr. *vizibilimètre*)
- vizibilitate** *s. f.* însușirea de a fi vizibil. • (fiz.) distanța maximă până la care poate fi văzut cu ochiul liber un obiect în condiții atmosferice date; starea de claritate a atmosferei. (<fr. *visibilité*, lat. *visibilitas*)
- vizieră** *s. f.* 1. partea dinaintea a unui coif, care se putea lăsa în jos pentru a proteja fața de lovitură; cozoroc. 2. vizetă. 3. (geol.) firidă îngustă, curbată ca o vizieră (1), ce se formează prin dizolvare în calcare, pe faleză, în zona intertropicală. (<fr. *visière*)
- viziofón** *s. n.* telefon cu imagine. (<fr. *visiophone*)
- viziomat** *s. n.* 1. aparat automat în instalații de fotoreproducere. 2. (poligr.) calorimetru fotoelectric pentru măsurarea transparenței materialelor, a înegrii lor sau a intensității de culoare. (<germ. *Viziomat*)
- vizionă** *vb. tr.* a vedea un film, un spectacol înainte de premieră; (*p. ext.*) a vedea, a privi un film (la televizor), o piesă de teatru, o expoziție etc. • a urmări un meci, o partidă sportivă. • a asculta un recital. • a vizita un apartament, o casă etc., pentru cumpărare. (<fr. *visionner*)
- vizionár, -ă** *adj.* 1. (și *s.*) care prevede, întrezărește evenimente viitoare; stăpân de vise, de idealuri. 2. fantastic, fantezist. (<fr. *visionnaire*)
- vizionarism** *s. n.* atitudine de vizionar; caracter vizionar. (<vizionar + *-ism*)
- vizionézá** *s. f.* aparat optic pentru examinarea clișeele fotografice de format mic, diapozitivele ori filmele pentru montaj. (<fr. *visionneuse*)
- vizită** *vb. tr.* 1. a face cuiva o vizită. • (despre medici) a face un examen medical unui pacient. 2. a examina o situație făcând o descindere la fața locului; a inspecta. 3. a merge să cunoască o localitate, o expoziție, un muzeu etc. (<fr. *visiter*, lat. *visitare*)
- vizitator, -oäre** *s. m. f.* cel care vizitează (3) ceva. • musafir. (<vizita + *-tor*)
- vizită** *s. f.* 1. faptul de a merge în casa cuiva din politețe, din obligație etc. pentru a-l vedea. **O carte de** ~ = a) bucată de carton pe care este scris numele cuiva; b) problemă enigmatică a cărei dezlegare se obține prin anagramarea literelor din numele dat spre a se obține un alt nume, un proverb, un titlu de carte etc. 2. deplasare a medicului la domiciliul unui bolnav pentru a-l consulta sau în saloanele unui spital pentru a examina bolnavii. **O ~ medicală** = control medical periodic care se face elevilor, soldaților, muncitorilor etc. 3. deplasare a unui colectiv la o expoziție, la un muzeu, într-o regiune etc., spre a le cunoaște. (<fr. *visite*)
- viziune** *s. f.* 1. percepție vizuală; imagine, reprezentare; (*p. ext.*) previziune; perspectivă. 2. mod specific de a înțelege și interpreta lucrurile sau fenomenele; opinie. 3. vedenie, halucinație. 4. (ret.) folosirea prezentului în locul unui timp trecut. (<fr. *vision*, lat. *visio*)
- vizón** *s. m.* animal sălbatic carnivor, din America de Nord, asemănător cu nurca, cu o blană prețioasă. • blană înșăși. (<fr. *vison*)
- vizór** **I. s. n.** 1. dispozitiv adaptat la instrumentele sau aparatele optice, care permite prinderea în câmpul aparatului a obiectului de observat. 2. deschizătură mică (circulară) la o ușă pentru a permite cuiva să vadă în exterior sau în interior, vizetă, vizieră (2). **II. s. m. (pl.)** ochelarii măștilor de gaze. (<fr. *visieur*)
- vizual, -ă** *adj.* 1. referitor la simțul văzului; de vedere. **O rază ~ă** = linie dreaptă imaginată care unește ochiul observatorului cu obiectul observat; **câmp** ~ = spațiul cuprins cu privirea fixată asupra unui punct; **memorie ~ă** = memorie care reține mai ales imaginile vizuale. 2. care se adresează văzului. (<fr. *visuel*, lat. *visualis*)
- vizualitate** *s. f.* însușirea a ceea ce este vizual. (<engl. *visuality*)
- vizualizá** *vb. tr.* a face vizibil; (despre aparate) a face posibilă observarea vizuală pe un ecran (catodic) a fenomenului cercetat. (<fr. *visualiser*)
- voaierism** *s. n.* 1. perversiune constând în obținerea plăcerii sexuale prin simpla privire a unui act sexual realizat de către un cuplu; scoptofilie. 2. (*p. ext.*) curiozitate, interes. (<fr. *voyeurisme*)

- voaiór** *s. m.* 1. spectator atras de o curiozitate mai mult sau mai puțin imorală. 2. cel care asistă, pentru satisfacția proprie, la un spectacol erotic. (<fr. *voyeur*)
- voal** *s. n.* 1. țesătură fină și transparentă; vâl. 2. (fot.) pată neagră slabă produsă pe un material fotografic, datorită dezvoltării prelungite, unui defect de fabricație etc. (<fr. *voile*)
- voală** *vb. I. tr.* a acoperi cu un voal; a ascunde, a umbri, a masca; (fig.) a înșela aparențele. **II. refl.** 1. (despre voce) a-și pierde sonoritatea și limpezimea; a se estompa. 2. (despre un material fotografic) a se înnegri ușor, a se strica datorită venirii în contact cu lumina, unei greșeli de fabricație sau folosirii unui revelator de calitate inferioară. 3. (despre o piesă de lemn sau de metal, o foaie de tablă etc.) a se deforma, a nu mai fi plană. (<fr. *voiler*)
- voalát**, -ă *adj.* 1. care poartă un voal, acoperit cu un voal. 2. (și *adv.*) obscur, disimulat, înșelând aparențele. 3. (despre voce, sunete) estompat, stins, surd. (<fr. *voilé*)
- voalétá** *s. f.* voal fin care se pune ca gamitură la pălăriile femeiești sau se folosește pentru a acoperi fața. (<fr. *voilette*)
- voalúră** *s. f.* 1. ansamblul velelor unei nave. 2. curbura suprafeței unei parașute deschise; pânza parașutei. (<fr. *voilure*)
- vobulátor** *s. n.* generator electronic cu frecvență variabilă, care produce oscilații de amplitudine constantă, pentru măsurarea caracteristicilor de amplitudine și frecvență. (<engl. *wobulator*, fr. *vobulateur*)
- vobuloscóp** *s. n.* aparat, dintr-un vobulator și un osciloscop, care permite a vizualiza curba de rezonanță a circuitelor acordate a receptoarelor de radio și televiziune. (<fr. *vobuloscope*)
- vóc** *v. voci-*
- vocabulár** *s. n.* 1. totalitatea cuvintelor unei limbi; lexic. **O** ~ *activ* = totalitatea cuvintelor folosite în mod curent de cineva; ~ *pasiv* = totalitatea cuvintelor specifice unei limbi pe care vorbitorii nu le utilizează decât accidental. • totalitatea cuvintelor caracteristice limbii unei epoci, a unui domeniu de activitate, a unui stil, scriitor etc. 2. dicționar de proporții reduse; glosar. 3. (*inform.*) mulțime de simboluri cu care se pot forma cuvinte. (<fr. *vocabulaire*, lat. *vocabularium*)
- vocabulá** *s. f.* 1. cuvânt. 2. unitate, element de vocabular (2). (<fr. *vocabule*, lat. *vocabulum*)
- vocal**, -ă *adj.* referitor la voce, care produce vocea. • (despre muzică) destinată vocii, care se execută cu vocea. (<fr. *vocal*, lat. *vocalis*)
- vocalá** *s. f.* sunet al vorbirii la a cărui articulare aerul din laringe iese liber, fără să întâlnească nici un obstacol; semn grafic, literă reprezentând un asemenea sunet. (<lat. *vocalis*, germ. *Vokal*)
- vocalic**, -ă *adj.* referitor la vocale, al vocalelor. (<fr. *vocalique*)
- vocalism** *s. n.* 1. sistemul vocalelor unei limbi. 2. parte a foneticii istorice a unei limbi care se ocupă cu studiul vocalelor. (<fr. *vocalisme*)
- vocalist** *s. m.* cântăreț (din gură); dizeur, specialist în vocale. (<germ. *Vokalist*)
- vocalitate** *s. f.* 1. caracter vocal. 2. sonoritate. (<engl. *vocality*)
- vocalizá** *vb. I. intr., tr.* a face vocalize. **II. refl.** (despre consoane) a căpăta valoare de vocală. (<fr. *vocaliser*)
- vocalizá** *s. f.* 1. exercițiu tehnic de canto care se execută pe o vocală (de obicei *a*). 2. piesă vocală de virtuositate, fără cuvinte, cântată numai pe vocala *a*. (<fr. *vocalise*)
- vocativ** *s. n.* caz al declinării care exprimă o chemare, o invocare adresată cuiva. (<lat. *vocativus*, fr. *vocatif*)
- vocație** *s. f.* 1. aptitudine, înclinare specială pentru o anumită artă, știință sau profesiune; predispoziție, chemare. 2. (*jur.*) ~ *successorală* = drept al cuiva de a veni la succesiune ca rudă sau ca soț supraviețuitor. (<fr. *vocation*, lat. *vocatio*)
- vocațional**, -ă *adj.* referitor la vocație; profesional. (<engl. *vocational*)
- voceratrice** *s. f.* (în Corsica) bocitoare. (<fr. *voceratrice*)
- VOCI-/VOCO-**, -*vóc elem.* „voce, cuvânt, vocală”, „sens, înțeles”. (<fr. *voci-*, -*voque*, engl. *voco-*, cf. lat. *vox-*, -*cis*)
- vociferá** *vb. intr.* a vorbi tare, cu mânie; a face scandal, a țipa. (<fr. *vociférer*, lat. *vociferare*)
- vociferánt**, -ă *adj., s. m. f.* (cel) care vociferează. (<fr. *vociferant*)
- vociferáție** *s. f.* vociferare. (<fr. *vocifération*, lat. *vociferatio*)
- VOCO-** *v. voci-*
- vocodér** *s. n.* 1. organ de analiză a sunetelor, care permite reconstituirea codificată într-un sistem informatic. 2. aparat muzical electric de transformare a sunetelor deja existente (pe benzi de magnetofon) prin procedeele analizei, filtrării și sintezei electrice. (<engl., fr. *vocoder*)
- vocoid**, -ă *adj., s. f.* (fon.) (sunet) oral central, rezonator, al cărui tip reprezentativ este vocala. (<fr. *vocoidé*)
- vodér** *s. n.* aparat electronic de producere a vocii artificiale, folosind chei similare celor ale instrumentelor muzicale. (<fr. *voder*)
- vodevil** *s. n.* mică piesă de teatru cu un comic facil, cu intrigă complicată, neverosimilă, și o acțiune bogată, dar artificială, în al cărei text sunt intercalate cântece vesele satirice. (<fr. *vaudeville*)
- vodevilésc**, -ă *adj.* cu caracter de vodevil. (<fr. *vaudevillesque*)
- vodevilist** *s. m.* autor de vodeviluri. (<fr. *vaudevilliste*)
- vógá** *s. f.* interes deosebit și momentan față de un personaj, de un lucru, obiect etc.; modă. • faimă trecătoare. (<fr. *vogue*)
- voiaj** *s. n.* călătorie. (<fr. *voyage*)
- voiajá** *vb. intr.* a călători. (<fr. *voyager*)
- voiajór** *s. m.* călător. **O** ~ *comercial* = comis voiajor. (<fr. *voyageur*)
- volán** *s. n.* 1. gamitură dintr-o fașie de țesătură ușoară sau de dantelă, încrețită sau plisată, drept podoaă pe rochii, la mâneci etc. **II.** 1. piesă din dispozitivul de direcție al unui autovehicul cu ajutorul căreia se poate îndrepta vehiculul în direcția voită. 2. piesă în formă de roată cu ajutorul căreia se pun în mișcare anumite mașini, se acționează mecanisme etc. (<fr. *volant*)
- volánt** *s. m.* 1. roată grea care servește la uniformizarea și regularizarea mersului unei mașini. 2. (*text.*) piesă complexă din mecanismul unei mașini bătătoare, care printr-o învârtire rapidă scarmănă bumbacul presat la valul de alimentare. (<fr. *volant*)
- volánt**, -ă *adj.* 1. care poate zbura; care se poate menține în aer. • (*spec.*) care se poate mișca, deplasa după voie; mobil. **O bibliotecă** ~ă = fond de cărți aparținând unei biblioteci publice și împrumutat temporar unei instituții, unități etc. 2. desprins; detașabil. **O foaie** ~ă = foaie de hârtie scrisă sau tipărită care se difuzează ca manifest. (<fr. *volant*)
- volapük** *s. n.* limbă artificială cu caracter internațional, din elemente de vocabular din limbile germanice și cu flexiune gramaticală arbitrară. (<germ. *Volapük*, fr. *volapük*)
- volár**, -ă *adj.* al palmei. (<germ. *volar*)
- volatil**, -ă *adj.* (despre lichide) care se evaporă ușor; volatilizabil. (<fr. *volatil*, lat. *volatilis*)
- volatilitate** *s. f.* 1. însușirea de a fi volatil. 2. (*inform.*) caracteristică a unei memorii al cărei conținut se pierde prin dispariția tensiunii de alimentare. (<fr. *volatilité*)
- volatilizá** *vb. I. refl.* 1. (despre lichide) a se evaporă repede. 2. (fig.) a se face nevăzut, a dispărea. **II. tr. (*fam.*) a șterpeți, a subtiliza, a fura. (<fr. *volatiliser*)**
- volatilizábil**, -ă *adj.* volatil. (<fr. *volatilisable*)
- vólei/vólei-bal** *s. n.* joc sportiv disputat între două echipe a câte 6 jucători, care constă în aruncarea unei mingi numai cu mâinile peste un fileu întins sus, la mijlocul terenului. (<engl. *volley-ball*)
- voleibalist**, -ă *s. m. f.* jucător de volei. (<vólei-bal + -ist)
- voleibalistic**, -ă *adj.* de volei. (<vólei-bal + -istic)
- volemie** *s. f.* volumul total de sânge din organism. (<fr. *volémie*)
- vólens, nólens** *adv.* vrând, nevrând. (<lat. *volens nolens*)
- vólet/vóleu** *s. n.* 1. panou rabatabil susținut de o piesă oarecare; oblon; voleu (2). 2. dispozitiv de hipersustentație dintr-o aripioară mobilă pe intradosul aripii unui avion. 3. element mecanic al radiatorului unui motor de avion,

- care reglează circuitul aerodinamic de răcire al acestuia. 4. porțiune mobilă din perețele cutiei toracice, din fractura a două sau mai multe coaste. (<fr. *volet*)
- voléu** *s. n.* 1. (*tenis*) reluare din zbor a mingii, înainte de a atinge solul. 2. volet (I). • aripă laterală, mobilă a unui poliptic. • (*cinem.*) dispozitiv format din două sau patru palete mobile din tablă neagră mată, care se montează în fața aparatelor de iluminat pentru obturarea luminii. 3. serie rapidă de contracții musculare provocate artificial. 4. (*pl.*) efecte cinematografice constând în înlocuirea unei imagini prin alta, de-a lungul unei linii mobile, de demarcație. (<fr. *volée, volet*)
- volhinián**, -ă *adj.*, *s. n.* (din) subetajul superior al sarmatișanului. (<fr. *volhynien*)
- volieriă** *s. f.* colivie mare din rețea de sârmă, în care se țin păsările. (<fr. *volière*)
- volitiv**, -ă *adj.* volitional. (<fr. *volitif*)
- volitional**, -ă *adj.* referitor la voință; determinat de voință; volitiv. (<fr. *volitionnel*)
- volitiune** *s. f.* (*psih.*) act de voință. (<fr. *volition*)
- volt** *s. m.* unitate de măsură a tensiunii electrice, egală cu tensiunea aplicată la capetele unui conductor care, străbătut de un curent de un amper, dezvoltă o putere de un watt. (<fr. *volt*)
- volta** *s. f.* 1. vechi dans de origine provensală, vioi, cu întoarceri. 2. (*muz.*) indicație, sub acolade drepte, care arată că măsurile finale trebuie să fie repetate prima oară (*prima* -) sau a doua oară (*secunda* -); voltă (5). (<it. *volta*)
- voltă** *vb. intr.* (*mar.*) a executa, a face să execute o voltă (3). (<it. *voltare, fr. voltier*)
- voltă** *interj.* (*mar.*) comandă pentru a opri virarea. (<volta)
- voltăic**, -ă *adj.* referitor la pila sau la bateria electrică, la electricitatea dezvoltată de ele. (<fr. *voltaique*)
- voltairián**, -ă /-te-ri- / *adj.* propriu lui Voltaire. II. *adj.*, *s. m. f.* 1. (adept) al voltairianismului. 2. (cel) care adoptă sau exprimă o atitudine de anticlericalism și scepticism, propriu lui Voltaire. (<fr. *voltairien*)
- voltairianism** *s. n.* filozofia lui Voltaire, care afirmă, pe linia raționalismului, ireligiozitatea epicuriană și anti-tiastică, criticând totodată fanatismul, prejudecățile, intoleranța și abuzurile de orice fel. (<fr. *voltairianisme*)
- voltăj** *s. n.* tensiune electrică măsurată în volți. (<fr. *voltage*)
- voltamétru** *s. n.* aparat pentru măsurarea intensității curentului sau a sarcinii electrice, bazat pe determinarea masei de substanță, depusă la catodul unei băi de electroliză. (<fr. *voltamètre*)
- voltampér** *s. m.* unitate de măsură a puterii electromagnetice aparente a unui curent alternativ, egală cu puterea dezvoltată de un curent de un amper sub tensiunea alternativă de un volt. (<fr. *voltampère*)
- voltampermétru** *s. n.* 1. instrument pentru măsurarea produsului dintre valorile efective ale intensității și ale tensiunii unui curent electric alternativ. 2. instrument fotoelectric folosit succesiv ca voltmetru și ampmetru pentru curent continuu. (<fr. *voltampèremètre*)
- voltă** *s. f.* 1. mișcare în cerc făcută de un călăreț cu calul într-un maneaj. 2. (*fig.*) schimbare (bruscă) de atitudine. • (*scrimă*) mișcare pentru a para o lovitură a adversarului. 3. schimbare de direcție a unei nave. 4. buclă de fixare a capătului unei parâme. 5. (*muz.*) voltă. • diviziune a canțoniei. (<fr. *volte*)
- voltăj** *vb. intr.* 1. a zbura de colo-colo. 2. a trece rapid de la un lucru la altul. (<fr. *voltiger*)
- voltăj** *s. f.* 1. serie de exerciții de suplețe din încălecare din fugă a calului, fără ajutorul scărilor. 2. (în circuri) exerciții la trapezul volant. (<fr. *voltige*)
- voltijór** *s. m.* 1. acrobat călăreț care execută voltije. 2. cal dressat pentru exerciții de voltăj. (<fr. *voltigeur*)
- voltmétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea tensiunii electrice sau electromotoare în volți. (<fr. *voltmètre*)
- voltól** *s. n.* ulei voltolizat. (<germ. *Voltöl*)
- voltoliză** *vb. tr.* a îmbunătăți calitățile uleiurilor lubrifiante prin supunerea la acțiunea unor descărcări electrice de înaltă frecvență și tensiune. (<engl. *voltalize*)
- volúbil**, -ă *adj.* 1. care vorbește cu ușurință și rapiditate, fluent; locvace; (despre manifestări ale oamenilor) prompt, spontan. 2. (despre plante) care își răsucesce tulpina în spirală pe un suport. (<fr. *volubile, lat. volubilis*)
- volubilitate** *s. f.* ușurință de a vorbi mult și fluent; locvacitate. • spontaneitate, promptitudine. (<fr. *volubilité, lat. volubilitas*)
- volúm** *s. n.* 1. 1. carte broșată sau legată. 2. diviziune a unei lucrări editate în mai multe volume (I, I); tom. II. 1. spațiu ocupat de un corp. • figură geometrică cu trei dimensiuni. • mărirea spațiului unui corp, cu ajutorul unei formule. 2. cantitate globală. • debit (de apă) al unei fântâni, al unui izvor, fluviu etc. 3. forță, amploare a sunetelor emise de o voce, produse de un instrument. • nivelul de intensitate sonoră al semnalelor audio. (<fr. *volume, lat. volumen*)
- volumétric**, -ă *adj.* referitor la determinarea volumelor. O analiză -ă = analiză chimică pentru determinarea volumului substanțelor care iau parte la o reacție. (<fr. *volumétrique*)
- volumetrie** *s. f.* 1. măsurarea a volumelor. • capitol al chimiei analitice care se ocupă cu analizele volumetrice. 2. mărime (ca volum). (<fr. *volumètrie*)
- volumétru** *s. n.* instrument pentru măsurarea volumului în transmisiunile prin electrocomunicații. (<fr. *volumètre*)
- volúmíc**, -ă *adj.* referitor la unitatea de volum (II, I). (<fr. *volumique*)
- voluminos**, -oasă *adj.* care are volum mare, ocupă mult loc în spațiu. • (despre persoane) corpulent, gras. • (despre cărți) cu file multe; gros. (<fr. *volumineux*)
- voluminozitate** *s. f.* caracterul a ceea ce este voluminos. (<engl. *voluminosity*)
- voluntár**, -ă I. *adj.* 1. făcut de bunăvoie; liber consimțit. 2. care exprimă, denotă voință. • care își impune voința; autoritar; încăpățânat, îndărătnic. II. *s. m.* 1. militar care participă la o campanie, la o acțiune de luptă sau se înrolează în armată din proprie dorință. 2. cel care se oferă să facă un serviciu de bunăvoie și dezinteresat. (<lat. *voluntarius, fr. volontaire*)
- voluntariát** *s. n.* angajare în armată ca voluntar; durata serviciului. (<fr. *volontariat*)
- voluntarism** *s. n.* 1. concepție filozofică potrivit căreia la baza existenței stau anumite tendințe iraționale ale voinței umane sau o voință cosmică oarbă. 2. concepție sociologică subiectivistă care consideră voința umană ca factor hotărâtor al istoriei, atribuind proceselor existențiale un rol determinant în acțiunea socială, negând voința legiților obiective sau opunând voința umană acestor legi. 3. concepție psihologică potrivit căreia în viața psihică rolul hotărâtor îl au procesele voinționale. (<fr. *voluntarisme*)
- voluntarist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al voluntarismului. (<fr. *volontariste*)
- voluptate** *s. f.* 1. plăcere a simțurilor, a trupului; voluptozitate (1). 2. desfătare sufletească; încântare. (<fr. *volupté, lat. voluptas*)
- voluptuár**, -ă *adj.* care ține de lux; care nu este necesar, ci făcut numai pentru plăcere. (<fr. *voluptuaire*)
- voluptuós**, -oasă *adj.* 1. care inspiră sau produce voluptate, plin de voluptate. 2. încântător. (<fr. *voluptueux, lat. voluptuosus*)
- voluptuozitate** *s. f.* voluptate. (<fr. *voluptuosité*)
- volută** *s. f.* 1. ornament în formă de spirală, la decorarea capitelului unei coloane, a unei console etc. în stilul ionic. 2. (*fig.*) răscucire, spirală (a gândirii). (<fr. *volute, it. voluta*)
- vólvă** *s. f.* membrană groasă care înfășoară ca o teacă pălăria și piciorul unor ciuperci tinere, rupându-se apoi neregulat, în timpul creșterii. (<fr., lat. *volva*)
- vólvox** *s. m.* algă verde de apă dulce, din indivizi flagelați, care trăiește în colonii de formă sferică. (<fr., lat. *volvox*)
- vólvulus** *s. n.* ileus. (<fr. *volvulus*)
- vomá** *vb. tr.* a vomita. (<fr. *vomir, lat. vomere*)
- vómă** *s. f.* eliminare pe gură a conținutului stomacului; vomsmnt. (<voma)
- vomér** *s. n.* mic os turtit care desparte fesele nazale. (<fr. *vomer*)
- vómíc**, -ă *adj.* 1. de vomă; care provoacă vomă. 2. *nucă* -ă = sămânța unui arbore originar din zona tropicală, foarte otrăvitoare, din care se extrage stricnina. (<fr. *vomique*)
- vómícă** *s. f.* evacuare bruscă pe gură a unei cantități de expectorații abundente. (<fr. *vomique*)
- vomismént** *s. n.* materiile vomate; vomă. (<fr. *vomisement*)

- vomită** *vb. tr.* a da afară pe gură mâncarea ajunsă în stomac și nedigerată bine; a vomă. (<lat., it. *vomitare*)
- vomitiv**, -ă *adj.*, *s. n.* (medicament) care provoacă vomă; emetic. (<fr. *vomitif*)
- vómito negro** *s. n.* vomitare de sânge negru în unele forme grave de apendicită acută și în febra galbenă. (<fr. *vomito negro*)
- vomitóriu** *s. n.* loc pe unde ieșea lumea din cerc după terminarea spectacolului, la romani. (<lat. *vomitórium*)
- vór elem.** „care mănâncă, înghite, roade”. (<fr. *-vore*, cf. lat. *voris*)
- vorăce** *adj.* 1. care mănâncă cu lăcomie, mănăcioș adefag. 2. (*fig.*) avid, lacom. (<fr. *vorace*, lat. *vorax*)
- voracitate** *s. f.* 1. lăcomie mare la mâncare. 2. (*fig.*) aviditate extremă; cupiditate, lăcomie. (<fr. *voracité*, lat. *voracitas*)
- vórlánd /for-/** *s. n.* platformă în fața unui masiv munitos pe care îl înconjură. (<germ. *Vorland*)
- vorspiel** /fórspił/ *s. n.* (muz.) introducere, preludiu, uvertură. (<germ. *Vorspiel*)
- vórtex** *s. n.* 1. structură anatomică (mușchi, peri) dispusă în vârtej. 2. vârtej cu antrenare de aer care apare la aspirația apei dintr-un bazin deschis. (<fr., lat. *vortex*)
- vorticelă** *s. f.* protozoar ciliat de apă dulce, fixat pe pietre sau pe plante dintr-un peduncul retrăcilit. (<fr. *vorticelle*)
- vorticism** *s. n.* mișcare artistică de avangardă apărută în Anglia în al doilea deceniu al sec. XX, care lega arta și poezia de mecanicism și de civilizația industrială modernă, propunând organizarea formelor într-un sistem de unghiuri și de curbe în jurul unui punct determinat. (<engl. *vorticism*)
- vorticist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al vorticismului. (<engl. *vorticist*)
- vot** *s. n.* 1. exprimare a opiniei cetățenilor unei țări în legătură cu alegerea reprezentanților în organele de conducere. • opinie exprimată de membrii unei adunări constituite în legătură cu o candidatură, cu o propunere sau cu o hotărâre; adeseu dat în acest scop. 2. mod de adoptare a hotărârilor de către organele de stat, obștești etc. • *o ~ de încredere* = vot prin care parlamentul se declară de acord cu politica sau cu un act al guvernului. (<fr. *vote*)
- votá vb. I.** *intr.* a-și exprima prin vot părerea asupra unei chestiuni. **II.** *tr.* a alege pe cineva prin vot. (<fr. *voter*)
- votánt**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care votează. (<fr. *voquant*)
- vótcă** *s. f.* rachiu foarte tare, din alcool de cereale. (<rus. *vodka*)
- votiv**, -ă *adj.* consacrat divinității, spre a împlini o făgăduință solemnă. • *tablou ~* = fragment din pictura unui monument înfățișând pe citorii; de obicei cu miniatură monumentului în mâini, oferind-o divinității. (<fr. *votif*, lat. *voitivus*)
- votómetru** *s. n.* mașină pentru numărătoarea automată a buletinelor de vot. (<engl. *votometer*)
- vótmu** *s. n.* 1. promisiune făcută zeilor. • rugăciune; ofrandă; cult, ceremonie (religioasă). 2. dorință, voie. (<lat. *votum*)
- voucher** /váu-*cer/* *s. n.* document de călătorie eliberat unui turist de o agenție de turism, reprezentând contravaloarea serviciilor prestate. (<engl. *voucher*)
- vrac** *s. n.* mod de depozitare și de transport al unui material granular (cereale, cărbuni etc.) fără ambalaj. (<fr. *vrac*)
- vrie** *s. f.* evoluție acrobatică în care un avion se rotește ca un burghiu, coborând pe verticală. *o în ~* = în cădere liberă. (<fr. *vriile*)
- vriță** *s. f.* burghiu mai ales la găurirea lemnului și a anumitor materiale plastice. (<fr. *vriile*)
- vrombáj** *s. n.* vâjăit, zumzet, zgomot. (după fr. *vrombir*)
- vu** *s. m.* unitate de măsură a volumului semnalelor audio în transmisiunile prin telecomunicații. (<fr. *vu*)
- vulcán** *s. m.* 1. ridicătură de formă conică, cu o deschizătură largă în centru prin care pot ieși la suprafață gaze, lavă, cenușă. 2. (*fig.*) loc de unde poate porni o acțiune primejdioasă. 3. (*fig.*) om cu un temperament vulcanic (2). (<it. *vulcano*, germ. *Vulkan*)
- vulcánic**, -ă *adj.* 1. format prin acțiunea vulcanilor; efuziv. 2. (*fig.*) impetuos, nestăpănit, năvalnic, violent, ardent. (<it. *vulcanico*, fr. *volcanique*)
- vulcanism**¹ *s. n.* 1. totalitatea manifestărilor vulcanice (1). 2. (*fig.*) însușirea de a fi vulcanic (2); impetuositate. (<fr. *volcanisme*)
- vulcanism**² *s. n.* teorie care atribuie acțiunii focului starea actuală a globului terestru. (<fr. *volcanisme*)
- vulcanist**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al vulcanismului². (<engl. *vulcanist*)
- vulcanit** *s. n.* 1. rocă efuzivă. 2. ebonit, cauciuc vulcanizat. (<fr. *volcanite*)
- vulcanizá vb. tr.** a transforma cauciucul brut, prin încălzire cu sulf, într-un produs foarte elastic; a repara, a lipi un obiect de cauciuc. (<fr. *vulcaniser*)
- vulcanizabil**, -ă *adj.* care poate fi vulcanizat. (<engl. *vulcanizabil*)
- vulcanizátor**, -oáre *s. m. f.* muncitor specialist în vulcanizare. (<*vulcaniza* + *-tor*)
- vulcanocárst** *s. n.* carst format în roci eruptive prin dizolvarea feldspatului plagioclaz de către ape. (<rus. *vulkanokarst*)
- vulcanológ**, -ă *s. m. f.* specialist în vulcanologie. (<fr. *vulcanologie*)
- vulcanologie** *s. f.* știință care studiază fenomenele vulcanice. (<fr. *vulcanologie*)
- vulg** *s. n.* (*depr.*) popor, plebe. (<lat. *vulgus*)
- vulgár**, -ă **I.** *adj.* 1. cunoscut de toată lumea; comun, obișnuit, curent. 2. ordinar, grosolan, trivial. 3. *latina ~ă* = limba latină populară. 4. lipsit de bază științifică; neștiințific. • *materialism ~* = curent filozofic apărut în Germania pe la jumătatea sec. XIX, care reduce întreaga realitate la materie, considerând și conștiința ca fiind de natură materială. **II.** *s. f.* denumire a limbii italiene, în epoca medievală și medie. (<fr. *vulgaire*, lat. *vulgaris*)
- vulgarism** *s. n.* expresie, cugetare vulgară. (<fr. *vulgarisme*)
- vulgaritate** *s. f.* caracterul a ceea ce este vulgar; trivialitate, grosolanie. • expresie, faptă vulgară. (<fr. *vulgarité*, lat. *vulgaritas*)
- vulgarizá vb. I.** *tr.* 1. a răspândi, a difuza în mase (idei, cunoștințe etc.); a populariza. 2. a trata o chestiune în mod simplist, a banaliza. **II.** *refl.* a deveni vulgar (2). (<fr. *vulgariser*)
- vulgarizátor**, -oáre *s. m. f.*, *adj.* 1. (cel) care vulgarizează o artă, o știință. 2. (cel) care dă o interpretare simplistă noțiunilor pe care vrea să le popularizeze. (<fr. *vulgarisateur*)
- Vulgáta** *s. f.* versiunea latină a Biblicii, adoptată la conciliul din Trent și folosită și azi în biserica romano-catolică. (<lat. *Iversio Vulgata*, fr. *Vulgate*)
- vulnerá vb. tr.** a răni; a vătăma. (<lat. *vulnerare*)
- vulnerabil**, -ă *adj.* 1. care poate fi (ușor) rănit. 2. (*fig.*) ușor atacabil; slab. • *o punct ~* = punct slab, sensibil al cuiva sau a ceva. (<fr. *vulnérable*, lat. *vulnerabilis*)
- vulnerabilitáte** *s. f.* însușirea de a fi vulnerabil. (<fr. *vulnerabilité*)
- vulnerár**, -ă *adj.* bun pentru vindecarea rănilor. (<fr. *vulnéráire*, lat. *vulnerarius*)
- vultuós**, -oásă *adj.* (despre față) congestionat și buhăit. (<fr. *vultueux*, lat. *vultuosus*)
- VULV(O)**- *elem.* „vulvă”. (<fr. *vulvo/-*, cf. lat. *vulva*)
- vulvár**, -ă *adj.* al vulvei. (<fr. *vulvaire*)
- vúlvă** *s. f.* organul genital extern al femeii. (<fr. *vulve*, lat. *vulva*)
- vulvectomie** *s. f.* rezecție a vulvei. (<fr. *vulvectomie*)
- vulvítă** *s. f.* inflamație a vulvei. (<fr. *vulvite*)
- vulvopatie** *s. f.* stare patologică a vulvei. (<fr. *vulvopatie*)
- vulvo-vagínál**, -ă *adj.* referitor la vulvă și la vagin. (<fr. *vulvo-vaginal*)
- vulvo-vaginitá** *s. f.* inflamație a vulvei și a vaginului. (<fr. *vulvo-vaginite*)
- vumétru** *s. n.* instrument electronic pentru măsurarea volumului semnalelor electrice de audiofrecvență. (<fr. *vumètre*)
- vută** *s. f.* 1. lucrare de zidărie în formă de boltă. • porțiune a unei bolti sau arcade între începutul curbei și un punct oarecare de pe această. • partea arcuită a unei porți a unei ferestre. 2. creasta unui anticlinal; boltă. (<fr. *voûte*)

W

wagnerian, -ă **I. adj.** propriu lui Wagner și muzicii lui. **II. s. m. f.** adept, admirator al muzicii lui Wagner. (<fr. *wagnerien*)

wagnerism **s. n.** concepție muzicală și stil, structură sau atmosferă a operelor lui Wagner. (<fr. *wagnerisme*)

wagon-lit /-li/ **s. n.** vagon de dormit (<fr. *wagon-lit*)

wahabism **s. n.** miscare politico-religioasă musulmană din Arabia Saudită, având ca scop restaurarea islamismului în puritatea sa originală. (<fr. *wahabisme*)

Walhala **s. f.** (mit. germ. și scand.) locașul zeilor și al eroilor. (<germ. *Walhalla*)

walkie-talkie /uoki-toki/ **s. n.** aparat portativ de radioemisie-recepție, pentru comunicații la distanțe scurte, ~talkie-walkie. (<engl., fr. *walkie-talkie*)

walkirie **s. f.** (mit. scand.) zeiță războinică și foarte frumoasă, care hotără soarta bălărilor, cauzând moartea unora sau a altora dintre combatanți (<germ. *Walkirie*)

walkman /uokmen/ **s. n.** minicasetofon cu cască de ascultare. (<engl. *walkman*)

walk-over /uok-ovur/, abr. **w. o. l. s. n.** (sport) **I.** cursă în care nu participă decât un singur cal. **2.** calificare a unui sportiv, rămas singur în competiție prin reprezentarea sau eliminarea concurenților. (<engl., fr. *walk-over*)

wampum /uam-/ **s. n.** centură brodată cu perle, la indienii din America de Nord. (<engl., fr. *wampum*)

wapiti **s. m.** cerb de talie mare din America de Nord și din Asia. (<fr., amer. *wapiti*)

warant **s. n.** recipisă, titlu de proprietate asupra mărfurilor, eliberat de antrepuzitul în care acestea sunt depuse, servind ca hârtie de valoare, transmisibilă și negociabilă, și la obținerea de credit în condiții de gaj. (<fr., engl. *warrant*)

warcops **s. n.** teavă pe care se deapănă firul textil. (<fr., engl. *warcops*, germ. *Warkops*)

wash-board /uog-bod/ **s. n.** instrument muzical de percuție în primele forme de muzică de jazz (<engl. *wash-board*)

water-balast /uotir-/ **s. n.** tanc de apă în fundul dublu al unei nave, conținând testul lichid al acesteia. (<fr., engl. *water ballast*)

water-closet /-cloizit/, abr. **W. C. I. s. n.** closet cu apă. (<engl., fr. *water-closet*)

waterpolo **s. n.** polo pe apă (<engl., fr. *water-polo*)

water-ski **s. n.** schi nautic. (<engl. *water-ski*)

watt **s. m.** unitate de măsură a puterii electromagnetice, egală cu puterea unui joule pe secundă (<fr., engl. *watt*)

wattmetru **s. n.** instrument pentru măsurarea puterii electromagnetice dintr-un circuit electric. (<fr. *wattmètre*)

wattora **s. f.** unitate de măsură a energiei electrice, egală cu puterea de un watt în timp de o oră (după fr. *watt-heure*)

wattormetru **s. n.** contor pentru măsurarea în wați a energiei electrice care trece printr-un circuit (după fr. *watt-heuremètre*)

wattsecundă **s. f.** unitate de măsură, reprezentând energia unui sistem cu puterea de un watt pe secundă (<fr. *watt-secondé*)

weber **s. m.** unitate de măsură a fluxului magnetic, egală cu fluxul unui câmp magnetic omogen, cu inducția de un tesla. (<fr. *weber*)

webermetru **s. n.** instrument pentru măsurarea variației fluxului magnetic. (<germ. *Webermeter*)

week-end /uicend/ **s. n.** sfârșit de săptămână; perioadă scurtă de timp (sâmbăta și duminica) pentru odihnă, petrecere (<engl. *week-end*)

week-end-party /-parti/ **s. n.** petrecere în timpul week-end-ului (<engl. *week-end-party*)

Wehrmacht /ver-mah/ **s. n.** armata Germaniei naziste. (<germ. *Wehrmacht*)

weismannism /vais-/ **s. n.** teorie în biologie care postulează separarea organismului în două părți distincte: germeul, substanța ereditară, localizată în celulele sexuale, și soma, corpul, inert din punct de vedere genetic, afirmând independența absolută a germeului față de soma. (<engl. *weismannism*)

weismannist, -ă **adj. s. m. f.** (adept) al weismannismului (<engl. *weismannist*)

weltanschauung /velt-an-șă-/ **s. n.** ansamblu de cunoștințe despre gândirea, sentimentele, voința și comportamentul omului, despre experiență; imaginea despre lume și existența umană ca un tot unitar. (<germ. *Weltanschauung*)

welter /uel-itr/ **s. n.** (box) denumire pentru categoria semimijlocie. (<engl. *welter*)

verfenian, -ă **adj. s. n.** (din) primul etaj al triassicului de tip alpin. (<germ. *Verfejian*)

western /-uestern/ **s. n.** film de aventuri, creat în America, a căru acțiune se petrece de obicei în timpul colonizării vestului Statelor Unite. (<engl. *western*)

westfalian, -ă **adj. s. n.** (din) etajul superior al carboniferului mediu de fațes continental, limitat la vestul Europei. (<fr. *westphalien*)

whig /uig/ **s. m.** membru al partidului liberal din Anglia. (<engl. *whig*)

whisky /uis-ču/ **s. n.** băutură alcoolică prin distilarea cerealelor (orz, ovăz sau secară). (<engl. *whisky*)

white-spirit /uit-/ **s. n.** produs obținut la distilarea țiteiului, între benzină și petrolul lampant, folosit ca solvent în vopșitorie și în industria lacurilor, precum și drept carburant special. (<engl. *white-spirit*)

widia **s. f.** carbură de tungsten și titan, foarte dură, folosită la fabricarea cuțitelor de string și a altor scule de așchiere a metalelor. (<fr. *widia*)

wigwam /uig-ucm/ **s. n.** 1. cort de piele, colibă a indienilor din America de Nord. 2. sat populat de indieni (<amer. *wigwam*)

wild **s. n.** regiune de la periferia zăpezilor veșnice, străbătută de cercul polar nordic. (<engl. *wild*)

willmit **s. n.** silicat natural de zinc, alb, verde sau cafeniu. (<fr. *willmit*)

willy-willy /uil-uil/ **s. m.** ciclon tropical care se manifestă în nordul Australiei. (<engl. *willy-willy*)

wilow /ui-lou/ **s. n.** (text.) mașină de destrămat și curățit deșeurile de bumbac de împurități. (<engl. *wilow*)

windkănter **s. n.** bloc de piatră din regiunile aride modelat de vânt, care prezintă mai multe muchii și fețe. (<germ. *Windkănter*)

window /uindou/ **s. n.** fereastră, geam, vitrină. (<engl. *window*)

window-dreșing **s. n.** (fin.) metodă practică de băncile occidentale care, pentru a-și prezenta bilanțul anual cu mai multe depuneri și cu mai multe active la alte

- bănci, depun una la alta sume care în primele zile ale anului următor sunt retrase. (<engl. *window-dressing*)
- wind-surf** /uindsârl/ *s. n.* scândură, planșetă prevăzută cu catarg și o mică velă, cu ajutorul căreia se poate pluti, stând în picioare, pe apele fără valuri mari. (<engl. *windsurf*)
- wind-surfing** *s. n.* sport practicat cu wind-surful. (<engl. *wind-surfing*)
- witherit** *s. n.* carbonat natural de bariu, incolor, cenușiu sau gălbui, cu luciu sticlos-gras. (<fr. *witherite*)
- witz** /vit/ *s. n.* capacitate a fanteziei de a face asociații ciudate între elementele cele mai disparate, mai eterogene sau de a disocia elemente care nu pot exista separat; jocul imaginației; produs al inteligenței, spirit, glumă. (<germ. *Witz*)
- wolfram** *s. n.* metal dur, alb, lucios, folosit la fabricarea filamentelor pentru becuri electrice, a oțelurilor speciale etc.; tungsten. (<germ. *Wolfram*, fr. *wolfram*)
- wolframát** *s. m.* sare a acidului wolframic; tungstat. (<germ. *Wolframát*)
- wolfrámic**, -ă *adj.* de wolfram. **O acid** ~ = acid din wolfram, pulbere galbenă insolubilă în apă; acid tungstic. (<*wolfram* + -ic)
- wolframít** *s. n.* wolframát natural de fier și de mangan. (<germ. *Wolframít*)
- wombát** *s. m.* mamifer marsupial rămător din Australia, care își sapă adăpostul subteran. (<engl., fr. *wombat*)
- won** *s. m.* unitate monetară coreeană. (<germ. *Won*)
- woofer** /úfâr/ *s. n.* difuzor special pentru redarea frecvențelor joase. (<engl., fr. *woofer*)
- workshop** /luășóp/ *s. n.* grup de lucru, atelier. (<engl. *workshop*)
- wulfenit** *s. n.* minereu de plumb și de molibden. (<fr. *wulfénite*, germ. *Wulfénit*)
- würm** *s. n.* ultima (a patra) epocă glaciară în schema glaciațiilor cuaternare din Alpi. (<germ. *Würm*)
- würmián**, -ă *adj.* referitor la *würm*, care aparține acestei epoci. (<fr. *würmien*)
- wurtzit** /urțit/ *s. n.* sulfură naturală de zinc. (<germ. *Wurtzit*, fr., engl. *wurtzite*)
- wyandotte** /uáán-dot/ *s. m.* 1. specie de pește în America. 2. rasă de găini americane, obținută prin diverse încrucișări. (<fr., engl. *wyandotte*)

X

XANT(O)-, -xantină elem. „galben, gălbui”. (< fr. *xantho/-*, -*xanthine*, cf. gr. *xanthos*)
xantelasmă *s. f.* pată gălbui, cu margini regulate, pe pleoape. (< fr. *xanthelasma*)
xantină¹ *s. f.* produs organic în urină, în sânge, ceai, cafea etc. (< fr. *xanthine*)
-**xantină**² v. *xant(o)*.
xantiniurie *s. f.* eliminare a unor cantități de xantină¹ prin urină (< fr. *xanthinurie*)
xantipă *s. f.* femeie rea, cicălitoare; megeră. (< engl. *xanthippe*)
xantism *s. n.* colorație galbenă. (< fr. *xanthisme*)
xantocit *s. n.* celulă care conține pigment galben (< fr. *xanthocyte*)
xantoclor, -ă *adj.* de culoare gălbui-verde. (< lat. *xanthochlorus*)
xantocromie *s. f.* colorație în galben, până la maro, a serului sângelui, a unor leziuni sau lichide organice. (< germ. *Xanthochromie*, fr. *xanthochromie*)
xantoderm, -ă *adj.* care prezintă xantodermie (< fr. *xanthoderme*)
xantodermie *s. f.* colorare în galben a pielii. (< fr. *xanthodermie*)
xantofilă *s. f.* pigment galben alături de clorofilă, în frunzele verzi. (< fr. *xanthophylle*)
xantofór *s. m.* cromatofor galben. (< fr. *xanthophore*)
xantogenáră *s. f.* transformare a alcalicelulozei în xantogenat de celuloză. (după germ. *Xanthogenieren*)
xantogenát *s. m.* sare a acidului xantogenic. (< fr. *xanthogenate*)
xantogénic *adj.* acid - = acid puțin stabil, prin acțiunea unui hidroxid de metal alcalin asupra sulfurii de carbon în contact cu un alcool. (< fr. *xanthogénique*)
xantóm *s. n.* tumoră benignă, galbenă, a pielii, conținând colesterol. (< germ. *Xanthom*, fr. *xanthome*)
xantomatóză *s. f.* proces distrofic care determină formarea de xantome (< fr. *xanthomatose*)
xantomizáre *s. f.* infiltrație colesterolică a unei afecțiuni cutanate tumorale, degenerative sau infecțioase. (după fr. *xanthomisation*)
xantopsie *s. f.* tulburare a vederii, cauzată de icter, care face ca bolnavul să vadă totul în galben. (< fr. *xanthopsie*)
xantospermă *adj.* *s. f.* (plantă) cu semințe având tegument galben. (< fr. *xanthosperme*)
XEN(O)-, -xén, -xenie elem. „străin, parazit”, „gazdă”, „ospitalitate”. (< fr. *xén/o/-*, -*xène*, -*xénie*, cf. gr. *xenos*)
xenelásie *s. f.* interzicere pentru străini, în Grecia antică, de a ședea într-un oraș (< fr. *xenélasie*, gr. *xenelasia*)
xénie¹ *s. f.* gen de pigramă satirică (< germ. *Xenie*)
xénie² *s. f.* apariția pe fructe, semințe sau tesuturi a unor caractere morfologice ori de colorație anormale, datorate influenței fecundării cu polen străin. (< fr. *xénie*, engl. *xenia*)
-**xénie**³ v. *xen(o)* -.
xenism *s. n.* străinism. (< *xen-* + *-ism*)
xenoautogámie *s. f.* polenizare încrucișată care, în anumite condiții nefavorabile, se realizează prin autofertilizare. (< fr. *xenoautogámie*)

xenobióză *s. f.* (biol.) viețuire în asociații străine sau în dauna unui alt organism. (< fr. *xénobiose*)
xenoblást, -ă *adj.* *s. n.* (cristal) format în șisturile cristaline, în altă formă cristalografică decât cea proprie. (< fr. *xénoblaste*)
xenocarpie *s. f.* formare a fructului ca rezultat al xenogamiei (< fr. *xénocarpie*)
xenodiagnóstic *s. n.* metodă de diagnostic în parazitologie bazată pe căutarea parazitilor în gazdele lor intermediare. (< fr. *xénodiagnostic*)
xenofil, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care iubeste pe străini sau ceea ce provine de la ei; xenoman. (< fr. *xénophile*)
xenofilie *s. f.* simpatie față de tot ceea ce este străin, xenomanie (< fr. *xénophilie*)
xenofób, -ă *adj.* *s. m. f.* (cel) care urăște pe cei de altă naționalitate sau alte popoare. (< fr. *xénophobe*)
xenofobie *s. f.* ură, aversiune față de tot ceea ce este străin. (< fr. *xénophobie*)
xenofonie *s. f.* tulburare a fonației care dă vocii un accent străin (< fr. *xénophonie*)
xenogámie *s. f.* alogamie (< fr. *xénogámie*)
xenogéneză *s. f.* (biol.) apariție a unor descendenți deosebiți fenotipic de părinți. (< fr. *xénogénèse*)
xenoglosie *s. f.* fenomen constatat al mediumurii care în timpul somnului hipnotic vorbește limbi necunoscute de ei (< germ. *Xenoglossie*)
xenografie *s. f.* procedeu de tipar pentru imagini folosind fenomenul de fotoconductibilitate, spre a evia contactul direct dintre forma de tipar și obiectul tipărit (< fr. *xénographie*)
xenolit *s. n.* fragment de piatră străin de roca eruptivă în care se află (< fr. *xenolithe*, germ. *Xenolith*, engl. *xenolith*)
xenologie *s. f.* (biol.) studii relațiilor dintre gazdă și stadiile ontogenetice ale unui parazit specific. (< germ. *Xenologie*)
xenomán, -ă *s. m. f.* xenofil. (< fr. *xénomane*)
xenománic *s. f.* xenofilie. (< fr. *xénomanie*)
xenomórf, -ă *adj.* (despre minerale) care prezintă xenomorfie (< fr. *xénomorphie*)
xenomorfie *s. f.* proprietate a unui mineral de a se prezenta și sub altă formă cristalografică decât cea obișnuită, datorită mineralelor înconjurătoare, formate mai de timpuriu, xenomorfism. (< fr. *xénomorphie*)
xenomorfism *s. n.* xenomorfie. (< fr. *xénomorphisme*)
xenomorfóză *s. f.* fenomen de regenerare a unui organ vegetal sub altă formă (< fr. *xénomorphose*)
xenón *s. n.* gaz incolor și inodor din grupa gazelor inerte, în cantități foarte mici în aerul atmosferic. (< fr. *xénon*)
xenoparazitism *s. n.* reacție de aspect parazitair prin introducerea unui corp străin intern într-un organism. (< fr. *xénoparasitisme*)
xenopátie *s. f.* delir în care bolnavul e convins că se acționează asupra sa de la distanță prin sugestie, hipnoză etc. (< fr. *xénopathie*)
xenoplástic, -ă *adj.* (despre grefajă) executat pe diferite portaloituri (< fr. *xenoplastique*)
xenotropism *s. n.* fenomen care atrage un parazit către o anumită ființă, un anumit organ sau o anumită celulă. (< fr. *xénotropisme*)

- XER(O)-, -xéră, -xeróză** *elem.* „uscat, uscăciune, ariditate”. (<fr. *xér/o-*, -*xéra*, -*xérose*, cf. gr. *xeros*, *xerosis*)
- Xéres** /-he/ *s. n.* vin alb de calitate superioară, cu aromă și buchet caracteristic, produs în Spania. (<fr. *xérés*, germ. *Xeres*)
- xéric, -ă** *adj. (biol.)* despre organisme sau organe adaptat pentru a suporta uscăciunea. • (despre soluri) arid. (<fr. *xérique*)
- xerobole** *s. f. pl.* plante ale căror semințe se răspândesc prin expulzare, după crăparea carpelor uscate. (<fr. *xeroboles*)
- xerocárp, -ă** *adj.* cu fructe uscate. (<lat. *xerocarpus*)
- xerocleistogamie** *s. f.* cleistogamie în condiții de uscăciune extremă. (<fr. *xerocleistogamie*)
- xerocópie** *s. f.* copie executată la xerox. (<fr. *xerocopie*, it. *xerocopia*)
- xerodermie** *s. f.* uscarea și descuamarea patologică a pielii. (<fr. *xérodermie*)
- xerofág, -ă** *adj.* care se hrănește cu alimente uscate. (<fr. *xérophage*)
- xerofagie** *s. f.* regim alimentar bazat pe alimente uscate. (<fr. *xérophagie*)
- xerofil, -ă** *adj.* (despre organisme) adaptat la un climat foarte arid. (<fr. *xérophile*)
- xerofită** *adj., s. f.* (plantă) xerofilă. (<fr. *xérophyte*)
- xerofób, -ă** *adj.* (despre organisme) care evită terenurile uscate. (<fr. *xérophobe*)
- xerofórm** *s. n.* substanță medicamentoasă, compus al bismutului, pulbere galbenă, antiseptic gastrointestinal. (<fr. *xéroforme*)
- xerofáltmic, -ă** *adj., s. m. f.* (suferind) de xerofaltmie. (<fr. *xérophthalmique*)
- xerofaltmie** *s. f.* uscarea a conjunctivei și a corneei, provocată de lipsa vitaminei A și de insuficiența secreției lacrimale; xerom. (<fr. *xérophthalmie*)
- xerogél** *s. n.* material obținut prin uscarea gelurilor. (<fr. *xérogel*)
- xerogeoofite** *s. f. pl. 1.* plante care în perioada de uscăciune persistă prin organele lor subterane. **2.** plante la care stadiul de repaus biologic corespunde cu perioada de uscăciune. (<fr. *xérogéophytes*)
- xerográf** *s. n.* aparat folosit în xerografie. (<it. *xerografo*)
- xerografiá** *vb. tr.* a multiplica prin xerografie. (<germ. *xerographieren*)
- xerografie** *s. f.* procedeu de copiat și multiplicat, fără contact, prin impresionarea unei plăci acoperite cu un strat de material fotoconductor și încărcate cu electricitate statică. (<germ. *Xerographie*, fr. *xérophographie*)
- xeróm** *s. n.* xerofaltmie. (<fr. *xérome*)
- xeromorfie** *s. f.* adaptare morfologică și funcțională a organismelor la condiții de uscăciune; xeromorfism. (<fr. *xéromorphie*)
- xeromorfism** *s. n.* xeromorfie. (<fr. *xéromorphisme*)
- xerosérie** *s. f.* serie de schimbări ale unui ecosistem pe un sol arid. (<engl. *xeroserie*)
- xerostomie** *s. f.* senzație de uscarea a gurii, datorită unei insuficiente salivării. (<fr. *xérostomie*)
- xerotéric, -ă** *adj.* (despre un climat) caracterizat printr-un anotimp estival uscat. (<fr. *xérotérique*)
- xeroterm, -ă** *adj.* (despre organisme) adaptat la un climat uscat și cald; xerotermofil. (<fr. *xérotherme*)
- xerotermofil, -ă** *adj.* xeroterm. (<lat. *xerothermophilus*)
- xerotermofite** *s. f. pl.* plante xerotermofile. (<fr. *xérothermophytes*)
- xerotropism** *s. n.* mișcare de răsucire sau de curbare la plante pentru evitarea uscării. (<fr. *xérotropisme*)
- xérox** *s. n.* aparat de copiere și multiplicare uscată, prin xerografie. (<engl. *xerox*)
- xeroxá** *vb. tr.* a fotocopia la xerox. (<xerox)
- xeróză¹** *s. f. (med.)* uscarea a pielii datorită unei secreții sebacee insuficiente; asteatoză. (<fr. *xérose*)
- xeróză²** *v. xer(o)-.*
- xerózis** *s. n.* cheratinizare a conjunctivei, care marchează începutul xerofaltmiei. (<fr. *xérosis*)
- XIF(O)-** *elem.* „vârf de sabie”, „apendice xifoid”. (<fr. *xiph/o-*, cf. gr. *xiphos*)
- xifie** *s. f.* pește răpitor, feroce, din mările tropicale și temperate; pește-cu-spadă. (<fr. *xiphias*)
- xifofór** *s. m.* pește mic de acvariu cu o colorație variată, în natură de culoare verde-metalic, cu irizații și o dungă roz pe linia laterală, originar din Mexic. (<fr. *xiphophore*)
- xifoid, -ă** *adj., s. n.* (cartilaj) în formă de vârf de sabie, extremitatea inferioară a stemului. (<fr. *xiphotide*)
- xifoidealgie** *s. f.* durere la nivelul xifoizului. (<fr. *xiphoidalgie*)
- xifoidită** *s. f.* inflamație a cartilajului xifoid. (<fr. *xiphoidite*)
- xifos** *s. n.* formație chitinoasă a corpului unor animale, cu rol de apărare a țesuturilor moi; scut. (<fr. *xipho*)
- XIL(O)-, -xil(ă)** *elem.* „lemn, copac”, „pădure”; „lemn”. (<*xyl/o-*, -*xyle*, cf. gr. *xylon*)
- xilán** *s. m.* polizaharid din celulele lignificate ale lemnului, din paie etc. (<fr. *xylane*, germ. *Xylan*, engl. *xylan*)
- xilém** *s. n.* țesut al plantelor având celulele cu membranele îngroșate și lignificate. (<fr. *xylème*, germ. *Xylem*)
- xilén** *s. m.* hidrocarbură benzenică, lichidă, omolog superior al toluenului, din gudroanele de huilă. (<fr. *xylène*)
- xilidină** *s. f.* amină din xilen, folosită la fabricarea coloranților și a medicamentelor. (<fr. *xylidine*)
- xilit** *s. n.* constituent al cărbunilor bruni inferiori. (<fr. *xylite*)
- xilocárp** *s. n.* fruct tare, uscat, de pădure. (<fr. *xylocarpe*)
- xilocróm** *s. m.* nume dat pigmentilor tanini din lemn. (<fr. *xylochrome*)
- xilofág, -ă** *adj.* (despre insecte, ciuperci) lignivor. (<fr. *xylophage*)
- xilofagie** *s. f.* regim alimentar al insectelor xilofage. (<fr. *xylophagie*)
- xilofil, -ă** *adj.* (despre ciuperci) care crește pe lemn. (<fr. *xylophile*)
- xilofite** *s. f. pl.* plante lemnoase (arbori, arbuști; subarbuști). (<lat. *xylophytae*)
- xilofón** *s. n.* instrument muzical de percuție din lamele de lemn, diferite ca dimensiuni și esență, care se lovesc cu două baghete (ciocănele) de lemn, de sticlă sau de metal. (<fr. *xylophone*)
- xilofonist, -ă** *s. m. f.* cântăreț la xilofon. (<it. *xilofonista*)
- xilográf, -ă** *s. m. f.* gravor în lemn. (<fr. *xylographe*)
- xilografie** *s. f. 1.* arta de a grava în lemn; clișeu, gravură în lemn. **2.** procedeu de tipar înalt, cu clișee gravate în lemn. (<fr. *xylographie*)
- xilográmă** *s. f.* clișeu tipografic în lemn prin gravare. (<fr. *xylogramme*)
- xilogravură** *s. f.* procedeu de obținere a unui clișeu în lemn prin gravare; xilografic. • clișeu înșuși; reproducere după un astfel de clișeu. • desen cu linii groase, având tehnica gravurilor în lemn. (<fr. *xylogravure*)
- xiloid, -ă** *adj.* (despre un material) de structură lemnoasă. (<fr. *xyluide*)
- xilól** *s. n.* xilen brut. (<fr. *xylol*)
- xilolátrie** *s. f.* cult al zeilor de lemn. (<fr. *xylolátrie*)
- xilolit** *s. n. 1.* lemn fosilizat. **2.** amestec de rumeguş de lemn, oxid și clorură de magneziu, colorat cu pigmenți minerali și cu aspect de piatră, material pentru pardoseli termoizolante. (<germ. *Xylolith*)
- xilolitografie** *s. f.* procedeu de tipar litografic la care clișeu se execută pe o placă de lemn acoperită cu un strat de calcar. (<fr. *xylolithographie*, germ. *Xylolithographie*)
- xilolitogravură** *s. f.* reproducere prin xilolitografie. (<fr. *xylolithogravure*)
- xilogie** *s. f.* ramură a botanicii care studiază lemnul și proprietățile lui. (<fr. *xylogie*)
- xilomanție** *s. f.* pretenșă artă de a ghici viitorul în lemn. (<*xילו-* + -*manție*)
- xilométru** *s. n.* instrument pentru măsurarea cubajului lemnelor. (<fr. *xylomètre*)
- xilótá** *s. n.* fibră textilă sintetică pentru obiecte de îmbrăcăminte. (<fr. *xilon*)
- xilostrómă** *s. f.* micelul pășlos la ciupercile xilofage, dezvoltat în interiorul țesutului lemnos. (<fr. *xylostrome*)

xiloterapie *s. f. (med.)* tratament care utilizează varietăți de lemn. (< fr. *xylothérapie*)

xilotipie *s. f.* 1. tipar cu litere de lemn. 2. procedeu de tipar la reproducerea structurii lemnului din care se prepară clișeul. (< germ. *Xylotypie*)

xilotomie *s. f.* studiu microscopic și anatomic al țesuturilor lemnoase aparținând plantelor fosile sau actuale. (< fr. *xylotomie*)

xiloză *s. f.* monozaharidă care se găsește în lemn, în paie etc. (< fr. *xyllose*)

xismă *s. f. (med.)* bucăți de membrane în scaune diareice. (< fr. *xysme*)

xist *s. n.* 1. galerie acoperită la templele grecești, unde se țineau lecțiile în timpul iernii. 2. (la romani) galerie acoperită într-o grădină. (< fr. *xyste*)

xoanón *s. n.* statuie sculptată în trunchiul copacilor din epoca arhaică a Greciei antice. (< fr., gr. *xoanon*)

xografie *s. f.* procedeu de imprimare fotografică în relief. (< fr. *xographie*)

xu *s. m.* monedă divizionară în Vietnam, a suta parte dintr-un dong. (< fr. *xu*)

Y

- yakúza** *s. f.* membru al mafiei japoneze. • film cu gangsteri japonezi. (<fr., jap. *yakaza*)
- yălă** *s. f.* încuietare de siguranță, de tip special, cu sistem cilindric. (<engl. *yale*)
- yankéu** *s. m.* poreclă (ironică) dată, începând cu sec. XVII, locuitorilor din nord-estul SUA; (*p. ext.*) orice cetățean al SUA. (<engl. *yankee*)
- yard** *s. m.* măsură engleză de lungime, egală cu 0,9144 m – var. iard. (<engl. *yard*)
- yardáng** *s. n.* microrelief de coroziune format din creste separate de jgheaburi întortocheate, caracteristic pentru pusturile argiloase din Asia Centrală. (<fr., engl. *yardang*)
- yearling** *hărling/ s. m.* animal (mânz) având vârsta de un an. (<engl. *yearling*)
- yen** *s. m.* unitate monetară a Japoniei. (<engl., fr. *yen*)
- yeoman** *liou-men/ s. m.* 1. servitor la o curte regală sau seniorială. 2. subordonat, ajutor. 3. om liber dintr-o comunitate; (*spec.*) fermier liber, mic proprietar rural în Anglia. 4. membru al unui corp de gardă englez. 5. (*mar.*) ofițer însărcinat cu îndatoririle clericale. (<engl., fr. *yeoman*)
- yesman** *liés-men/ s. m.* adept necondiționat al cuiva; om lingușitor. (<engl. *yesman*)
- yéti** *s. m.* animal sau om ipotetiv primitiv, de pe versantul sudic al munților Himalaia, „omul zăpezilor”, „omul pădurii”. (<fr. *yéti*)
- ye-ye** *lie-je/ s. n.* refren de muzică ușoară care utilizează un ritm special, venit din SUA, apropiat de rock. (<fr. *yé-yé*)
- yláng-yláang** *s. m.* arbore cultivat în Indonezia și în Madagascar pentru florile sale întrebuințate în parfumerie. (<fr. *ylang-ylang*)
- yóga** *s. f.* școală filozofică indiană cu tradiții străvechi, care preconizează adâncimea autocunoașterii eului în vederea eliberării lui de contingentele materiale și a contopirii cu spiritul universal, prin extaz mistic și exerciții fizice, având ca scop perfecționarea proceselor fiziologice și psihice ale organismului uman. (<engl., fr. *yoga*)
- yoghín** *s. m.* adept al filozofiei yoga; cel care practică exerciții yoga; yoghist. (<fr. *yogi*)
- yoghinic**, –ă *adj.* referitor la yoga, la yoghini; yoghist. (<fr. *yoginique*)
- yoghíst**, –ă *I. adj.* yoghinic. *II. s. m.* yoghin. (<*yoga* + *-ist*)
- yohimbínă** *s. f.* alcaloid din scoarța unui arbore din Africa de vest, care acționează asupra sistemului nervos simpatic contrar adrenalinei. (<fr. *yohimbine*)
- Yom Kippúr** *s. n.* mare sărbătoare religioasă mozaică simbolizând reconcilierea dintre om și divinitate. (<ebr., fr., engl. *yom kippur*)
- York** *s. m.* rasă de porci de culoare albă, cu pielea roșie și păr rar, cu botul cărn și cu urechi mari, creată în Anglia. (<engl. *york*)
- youyou** *liuú/ s. n.* mică ambarcație, scurtă și largă, pentru legătura între vase și chei. (<fr. *youyou*)
- yoóy** *s. n. inv.* jucărie formată dintr-un disc scobit care poate fi făcut să urce sau să coboare cu ajutorul unei sfoi. (<fr. *yo-yo*)
- ypresían** *s. n.* ultimul etaj al paleocenului din centrul și sudul Europei. (<fr. *ypresien*)
- yterbină** *s. f.* oxid de yterbiu. (<fr. *ytterbine*)
- yterbiu** *s. n.* element metalic din grupa lantanidelor. (<fr. *ytterbium*)
- ytrifér**, –ă *adj.* (despre minereuri) care conține ytriu. (<fr. *ytrifère*)
- ytriu** *s. n.* element metalic, alb-cenușiu, ușor, greu fuzibil, folosit la elaborarea unor aliaje. (<fr. *yttrium*)
- yuán** *s. m.* unitate monetară a Chinei. (<fr. *yuan*)
- yúcca** *s. f. inv.* plantă liliacee arborescentă din India și America, cu frunze lungi, în smocuri și flori mari, albe sau violete, aclimatizată în țările temperate ca plantă ornamentală. • fibra textilă obținută. (<engl., fr. *yucca*)
- yúko** *s. n.* (la judo) decizie de arbitru care acordă unui jucător 5 puncte pentru executarea unui procedeu sportiv. (<cuv. jap.)
- yúnga** *s. f.* pădure tropicală umedă pe pantele estice ale Anzilor bolivieni. (<sp. *Yunga*)
- yúppi** *s. m.* tânăr dinamic și cu succes în afaceri. (<engl., fr. *yuppi*)

Z

zacherlină *s. f.* substanță insecticidă obținută prin fărâmițarea și pisarea fină a inflorescențelor (capitulelor) uscate ale unei plante din familia compozitelor, din Orient. (< germ. *Zacherlin*)

zagăie *s. f.* suljiță la popoarele primitive. (< fr. *zagaie*)

ZAHAR(O)-/ZAHARI- *elem.* „zahăr”. (< fr. *saccharol-*, *sacchari-*, cf. lat. *saccharum*, gr. *sakkaron*)

zaharat *s. m.* sare a acidului zaharic. (< fr. *saccharate*)

zaharază *s. f.* enzimă din sucul intestinal care descompune zaharoza în fructoză și glucoză; invertază, sucrază. (< fr. *saccharase*)

ZAHARI- *v. zahar(o)-.*

zahăric *adj. acid* ~ = acid-alcool prin oxidarea zaharozei. (< fr. *saccharique*)

zaharide *s. f. pl. glucide.* (< fr. *saccharides*)

zaharifér, -ă *adj.* care produce, conține zahăr. (< fr. *saccharifère*)

zaharifera *vb. tr. a* transforma substanțele amidice sau celulozice în zaharuri fermentescibile. (< fr. *saccharifier*)

zaharificator *s. n.* instalație pentru operația de zaharificare. (< fr. *saccharificateur*)

zaharigén, -ă *adj.* care se poate transforma în zahăr prin hidratare. (< fr. *saccharigène*)

zaharimetrie *s. f.* metodă de determinare a concentrației soluțiilor de zahăr cu ajutorul zaharimetruului. (< fr. *saccharimétrie*)

zaharimétru *s. n.* arcometru folosit în zaharimetrie. (< fr. *saccharimètre*)

zaharină *s. f.* produs sintetic cristalizat, alb, solubil în apă, cu o putere de îndulcire mult mai mare decât a zahărului, dar fără nici o valoare nutritivă. (< fr. *saccharine*)

zaharoid, -ă *adj.* care are aspectul zahărului. (< fr. *saccharoïde*)

zaharomices *s. n.* ciupercă microscopică care produce fermentația alcoolică în materii zaharoase; zaharomicete. (< fr. *saccharomyces*)

zaharomicete *s. f. pl.* zaharomices. (< germ. *Saccharomyzeten*)

zaharomicoză *s. f.* boală parazitară produsă de zaharomices. (< fr. *saccharomycose*)

zaharós, -oasă *adj. 1.* de natura zahărului. **o produs** ~ = produs alimentar din zahăr. **2. (fig.)** alb, compact, cristalin. (< fr. *saccharoux*)

zaharoză *s. f.* substanță cristalizată, albă, dulce, din fructoză și glucoză, care se găsește în tulpina, rădăcina și fructele unor plante. (< fr. *saccharose*)

zaharozurie *s. f.* prezența patologică a zahărului în urină. (< fr. *zaccarosurie*)

zaibatsú *s. n.* trust în Japonia. (< fr. *zaibatsu*)

zaír *s. m.* unitatea monetară a Republicii Congo democrat. (< fr. *zaïre*)

zámbo *s. m.* sambo². (< sp., fr. *sambo*)

zap *s. n.* zapping. (< *zapa*)

zapá *vb. tr. a* schimba frecvent canalele la televiziune cu telecomanda. (< fr. *zapper*)

zapáj *s. n.* zapare; zapping. (< *zapa* + *-aj*)

zapateadó /sa-/ *s. n.* dans solistic, de origine spaniolă, cu mișcare rapidă, sincopată, ale cărui accente ritmice se marchează prin lovituri de călcăi; melodia corespunzătoare. (< sp. *zapateado*)

zaping *s. n.* zap, zapaj. (< fr. *zapping*)

zarzuelă /sarsuelă/ *s. f.* gen al operetei spaniole, asemănător operetei comice, apărut în sex. XVII prin integrarea unor intermediu muzicale într-o piesă de teatru. (< sp. *zarzuela*)

-zaur, -zaurián *v. saur(o)-.*

zař *s. n. 1.* substanță depusă pe fundul unui vas de cafea; drojdie. **2.** text din litere de plumb, de forma paginilor, pentru tipărit. (< germ. *Satz*)

zбір *s. m.* reprezentant tiran și brutal al autorității de stat; (*p. ext.*) om sever, crud și hibrid. (< fr. *sbire*, it. *sbirro*)

zebrá *vb. tr. a* văruga. (< fr. *zebrer*)

zebrá *s. f. 1.* mamifer african erbivor, imparicopitat, înrudit cu calul, cu păr gălbui și vârgat cu dungi negre sau brune. **2.** mic peste de recif și de acvariu, foarte viu, cu multă mobilitate, cu dungi de un albastru metalic strălucitor pe fond argintiu sau, la mascul, aurii, originar din India. **3.** marcaj de traversare a străzii pentru pietoni prin dungi paralele vopsite. (< fr. *zèbre*)

zebroid *s. m.* animal rezultat din hibridarea dintre cal și zebra. (< germ. *Zebroid*)

zébú *s. m.* mamifer rumegător domesticit în Asia și Madagascar, asemănător cu boul, cu o cocoasă de grăsime pe greabăn. (< fr. *zébu*)

zeřir *s. n. 1.* vânt de apus, cald, care suflă primăvara; (*p. ext.*) adiere. **2.** țesătură ușoară de bumbac, pentru cămăși, bluze etc. (< fr. *zephyr*, lat. *zephyrus*)

zegism *s. n.* teorie filozofico-economică de esență neomalthusianistă, potrivit căreia populația globului, cererea de produse alimentare și poluarea ar înregistra creșteri într-un mod progresiv, amenințator, în timp ce resursele globului s-ar afla în cantități limitate. (< engl. *zero/economic/growth*, breșiere economică zero + *-ism*)

zégras *s. n.* iarbă-de-mare, algă. (< germ. *Seegras*)

zeificá *vb. tr. a,* deifica. (< *zae*, după *deifica*)

zeină *s. f.* proteină vegetală din boabele de porumb. (< fr. *zéine*)

zeitate *s. f.* divinitate păgână, zeu, zeită. (< *zeu* + *-itate*)

zel *s. n.* răvnă, sârğuință; ardoare. **O exces de** ~ = sârğuință exagerată. (< fr. *zèle*, lat. *zelus*)

zelatór, -oáre *adj., s. m. f.* (om) zelos; zelot (1). (< fr. *zélateur*)

zelós, -oasă *adj.* plin de zel; zelator. (< *zel* + *-os*)

zelót, -ă *adj., s. m. f. 1.* (adept) al zelotismului; fanatic religios; zelator. **2.** șef al unui grup, în anumite confrerii sau asociații religioase. (< fr. *zélote*)

zelotism *s. n. 1.* mișcare naționalistă extremistă printre evrei, în antichitate, ai cărei adepți se entuziasmasu pentru legea lui Moise și evitau contactul cu cei de alt neam. **2.** exces de zel, fanaticism religios. (< fr. *zélotisme*)

-zemie *elem.* „pierdere, lipsă”. (< fr. *-zemie*, cf. gr. *zemia*)

zen *s. n.* sectă budistă din Japonia care se bazează pe educarea unei anumite conduite, pe o tehnică specială de meditație filozofică, menită să stimuleze concentrarea gândirii. (< fr. *zen*)

zenaná *s. f.* țesătură cu urzeală de mătase și bătătură de bumbac, pe o parte lucioasă și pe cealaltă plușată. (< fr. *zénana*)

- zëndă** *s. f.* limbă veche iraniană, din care derivă vechea persană și (zënd-)avestică. (< fr. *zënd*)
- zenit** *s. n.* 1. punctul cel mai înalt de pe bolta cerească, diametrul opus nadirului, pe verticală, deasupra locului de observație. 2. (*fig.*) culme, apogeu. (< fr. *zénith*)
- zenital**, -ă *adj.* referitor la zenit. **O distanță** ~ă = unghiul vertical între zenit și un astru. (< fr. *zénithal*)
- ZEO-** *elem.* „fierbere”. (< fr. *zéo*, cf. gr. *zein*, a fierbe)
- zeolif** *s. m.* silicat natural de aluminiu și sodiu din rocile vulcanice. (< fr. *zéolite*)
- zeolitizare** *s. f.* transformare a feldspatilor și a altor aluminosilicați în zeoliți. (după fr. *zéolitisation*)
- zéppă** *s. f.* problemă enigmatică asemănătoare monoverbului cu incastru, în care prin introducerea unei litere sau silabe într-un cuvânt de bază se obține un alt cuvânt cu alt înțeles. (< it. *zeppa*)
- zeppelin/zeppelin** /te-pe-/ *s. n.* dirijabil de mari dimensiuni, cu un înveliș rigid de metal și cu numeroase compartimente umplute cu hidrogen. (< germ. *Zeppelin*)
- zéro** *s. n.* 1. număr în sistemul numeric înainte de unu. • simbol numeral (0), care, pus la dreapta unei cifre, îi mărește valoarea de zece ori. 2. (*fig.*) om de nimic; nulitate. 3. valoarea unei mărimi de la care se începe măsurarea acelei mărimi. • (*adj.*; despre afixe, desinențe) care lipsește, dar constituie o marcă tocmai prin absență. (< fr. *zéro*)
- zerotaj** *s. n.* determinarea punctului zero al termometrelor, precum și verificarea ulterioară a acestora. (< fr. *zérotagé*)
- zerovalent**, -ă *adj.* (despre elemente chimice) care nu se poate combina cu nici un element. (< fr. *zérovalent*)
- zéta** *s. f.* a șasea literă a alfabetului grecesc (Ζ), corespunzând sunetului z. (< fr. *zéta*)
- zetetic**, -ă *I. adj. (fil.)* referitor la metodele de cercetare pentru a descoperi rațiunea și natura lucrurilor. **II. s. m.** nume dat filozofilor greci, discipoli ai lui Pyrrhon. **III. s. f.** metodă filozofică sau științifică bazată pe cercetare. (< fr. *zététique*)
- zetaj** *s. n.* metodă de separare sau concentrare a minerurilor ori cărbunilor sfărâmați cu ajutorul unui curent de apă. (< fr. *setzage*)
- zëugmă** /zeug-/ *s. f.* figură de stil prin care se unesc gramatical două sau mai multe substantive cu un verb sau cu un adjectiv care, logic, nu se raportează decât la unul dintre substantive. (< fr. *zeugma*)
- ziarist**, -ă *s. m. f.* cel care lucrează în redacția unui ziar, a unei reviste; gazetar, jurnalist. (după it. *diarista*)
- ziaristic**, -ă *I. adj.* de ziar; specific presei. **II. s. f.** profesiunea de ziarist; gazetărie, jurnalistică. (< *ziarist* + -ic)
- zibelină** *s. f.* 1. mamifer carnivor asemănător jderului, cu blana foarte frumoasă, din Asia și Africa; samur. 2. (tesătură cu aspectul blănii de zibelină (1), din lână de calitate superioară, cu firul foarte puțin răsucit. (< fr. *zibeline*)
- zibétă** *s. f.* mamifer carnivor din familia viveridelor, cu părul cenușiu, pătat cu negru, prezentă în savanele africane, care secretă un suc onctuos folosit în parfumerie. (< fr. *zibeth*)
- ZIGO-**, -zigie *elem.* „unire, joncțiune, acuplare”. (< fr. *zygo-*, -zygie, cf. gr. *zygon*)
- zigodactil**, -ă *adj.* (despre păsări călărătoare) cu degete reunite. (< fr. *zygodactyle*)
- zigofază** *s. f. (biol.)* fază în dezvoltarea unui organism între momentul fertilizării și diplofază. (< fr. *zygophase*)
- zigofite** *s. f. pl.* plante rezultate din conjugarea celor doi gameți. (< fr. *zygophytes*)
- zigogamie** *s. f.* copulare a gametangiilor. (< fr. *zygogamie*)
- zigogenéză** *s. f.* naștere a zigotului. (< fr. *zygogenèse*)
- zigomatic**, -ă *adj.* al zigomei. **O os** ~ = zigomă. (< fr. *zygomatique*)
- zigomă** *s. f.* os pereche care constituie umerii obrajilor; os molar. (< fr. *zygoma*)
- zigomé**, -ă *I. adj. (biol.)* divizat în perechi. **II. s. n.** regiune cromozomială care asigură împerecherea cromozomilor omologi în meioză. (< fr. *zygomère*)
- zigomicete** *s. f. pl.* clasă de ciuperci inferioare care se înmulțesc prin zigospori; mucoracele. (< fr. *zygomycètes*)
- zigomorf**, -ă *adj.* (despre flori) cu un singur plan de simetrie. (< fr. *zygomorphe*)
- zigomorfie** *s. f. (bot.)* simetrie bilaterală. (< fr. *zygomorphie*)
- zigopetală** *s. f.* gen de orhidee tropicală cu labeli mari. (< fr. *zygotéale*)
- zigoptere** *s. f. pl.* ordin de insecte cu corpul colorat în albastru sau verde-deschis cu reflexe metalice și două rânduri de aripi transparente; libelulele. (< fr. *zygotéres*)
- zigosferă** *s. f.* gamet¹. (< lat. *zygosphaera*)
- zigospór** *s. m.* zigot. (< fr. *zygospore*)
- zigosporánge** *s. m.* sporangie care conține zigospori. (< fr. *zygosporange*)
- zigót** *s. m.* celulă din fuziunea a doi gameți haploizi; ou fecundat; zigospór. (< fr. *zygote*)
- zigotactism** *s. n.* 1. atracție reciprocă între celulele și organele sexuale masculine și femele. 2. atracția dintre hifele de sex diferit pentru conjugare. (< fr. *zygotactisme*)
- zigozoospór** *s. m.* spor ciliat mobil rezultat din conjugarea a două celule sexuale omoloage. (< fr. *zygozoospore*)
- zigurát** *s. n.* templu monumental mesopotamian, piramidă în trepte, alcătuit prin suprapunerea de prisme dreptunghiulare din ce în ce mai mici. (< fr. *ziggourat*)
- zigzág** *s. n.* linie frântă. **O în** ~ = zigzagat. (< fr. *zigzag*)
- zigzagá** *vb. intr.* a face zigzaguri; (*fam.*) a merge pe două cărări. (< fr. *zigzagier*)
- ZIM(O)-**, -zimă *elem.* „ferment, fermentație”, „enzimă”. (< fr. *zym/o-*, -zyme, cf. gr. *zyme*)
- zimáză** *s. f.* enzimă fermentativă din drojdia de bere, care transformă glucoza în alcool și în gaz carbonic. (< fr. *zymase*)
- zimă *v. zim(o)-*.
- zimogén**, -ă *I. adj.* (despre celule, glande) care produce enzime; (despre bacterii) care produce fermentație; fermentativ. **II. s. n.** formă inactivă a unei enzime. (< fr. *zymogène*)
- zimogenéză** *s. f.* totalitatea proceselor biochimice, care duce la sinteza enzimelor. (< fr. *zymogenèse*)
- zimolizá** *s. f.* descompunere a substanțelor sub acțiunea enzimelor. (< fr. *zymolyse*)
- zimologie** *s. f.* știință care studiază fermentii și fermentațiile; enzimologie. (< fr. *zymologie*)
- zimotehnie** *s. f.* tehnica producerii și dirijării procesului de fermentație. (< fr. *zymotechnie*)
- zimoterapie** *s. f.* folosirea fermentilor în scop terapeutic. (< fr. *zymothérapie*)
- zimótic**, -ă *adj.* referitor la fermentație. (< fr. *zymotique*)
- zinc** *s. n.* metal alb-albăstrui, moale, maleabil și ductil, ușor fuzibil, folosit la elaborarea unor aliaje, la zincarea oțelurilor etc. (< fr. *zinc*)
- zincá** *vb. tr.* a acoperi un metal, un obiect cu un strat de zinc. (< fr. *zincer*)
- zincat** *s. m.* sare a hidroxidului de zinc. (< fr. *zincate*)
- zincit** *s. n.* oxid natural de zinc. (< fr. *zincite*)
- zincográf**, -ă *s. m. f.* muncitor calificat care execută clișee în zinc. (< fr. *zincographe*)
- zincografiá** *vb. tr.* a reproduce imagini, desene cu ajutorul zincografiei. (< fr. *zincographier*)
- zincografie** *s. f.* 1. tehnica clișeelor metalice folosite în imprimărie; zincografură. 2. atelier în care se execută asemenea clișee. 3. reproducere prin zincografie (1). (< fr. *zincographie*)
- zincogravúră** *s. f.* zincografie (1). • clișeu zincografic; reproducerea obținută. (< fr. *zincogravure*)
- zincóză** *s. f.* pneumoconioză cauzată de inhalarea pulberilor de zinc. (< fr. *zincose*)
- zingiantróp** *s. m.* maimuță antropoidă fosilă, descoperită în 1959 în Tanganyika (Tanzania). (< fr. *zingianthrope*)
- zinnie** *s. f.* plantă erbacee, din Mexic, cu flori frumoase, cu un colorat variat; cărciumăreasă. (< fr. *zinnia*, germ. *Zinnie*)
- zinnwaldit** /šinvaldit/ *s. n.* silicat natural de litiu, potasiu și fier. (< fr. *zinnwaldite*, germ. *Zinnwaldit*)
- zircón** *s. n.* silicat natural de zirconiu. (< fr. *zircon*)
- zirconítă** *s. f.* varietate de zircón. (< fr. *zirconite*)
- zircóniu** *s. n.* metal alb-cenușiu, greu fuzibil, cu rezistență

- mecanică ridicată, folosită la elaborarea unor oțeluri speciale, dure, la construirea reactoarelor nucleare. (<fr. *zirconium*)
- zítum** *s. n.* bere fabricată de egipteni din orz fermentat. (<fr. *zythum*)
- ZO(O)-, -zoár, -zói, -zoism** *elem.* „animal”. (<fr. *zo(o)-*, -zoaire, -zoique, -zoisme, cf. gr. *zoon*)
- zoantróp, -ă** *s. m. f.* suferind de zoantropie. (<fr. *zoanthrope*)
- zoantropie** *s. f.* delir în timpul căruia bolnavul se crede metamorfozat în animal. (<fr. *zoanthropie*)
- zoár** *v. zo(o)-*
- zoárh** *s. m.* conducător de elefanți în formațiile militare antice grecești. (<gr. *zoarkhos*)
- zodiac** *s. n.* zonă circulară în care ecliptica ocupă mijlocul și care conține cele 12 constelații (corespunzătoare lunilor) pe care le parcurge Soarele în mișcarea sa aparentă în cursul unui an. (<fr. *zodiaque*, lat. *zodiacus*, gr. *zodiakos*)
- zodiacál, -ă** *adj.* referitor la zodiac. • (despre constelații) din regiunile zodiacului. • *semne -e* = fiecare dintre cele 12 simboluri ale zodiilor, corespunzând diviziunilor zodiacului; *lumină -ă* = fâșie de lumină din regiunea zodiacului, înainte de răsăritul Soarelui (toamna) și după apusul acestuia (primăvara). (<fr. *zodiacal*)
- zói, -zoffie** *elem.* „înțeles, înțelepciune”, „învățat”. (<fr. -*sophe*, *sophie*, cf. gr. *sophos, sophikos, sophia*)
- zói** *v. zo(o)-*
- zoil** *s. m.* critic invidios, lipsit de obiectivitate, negativist. (<fr. *zoile*)
- zoism** *v. zo(o)-*
- zoizít** *s. n.* silicat natural hidratat de calciu și de aluminiu din grupa epidotului, component al unor roci eruptive și metamorfice. (<germ. *Zoisit*)
- zolisim** *s. n.* școala naturalistă a lui Zola, care urmărea să aplice faptele umane și sociale rigoare științifică. (<fr. *zollisme*)
- zolist, -ă** *adj.* propriu (operei) lui Zola. (<*zollism/ + -ist*)
- zollverein** /*olferán*/ *s. n.* denumirea germană a „uniunii vamale”, care a precedat unitatea politică. (<germ. *Zollverein*)
- zóm** *v. somat(o)-*
- zóm** *s. m. 1.* om înviat din morți, care și-a pierdut identitatea, drogat (în stare de letargie) sau cu creierul spălat, apoi înscris cu anumite ordine, pe care le execută orbeste, folosit în interes personal sau de manipulare politică. 2. (*fam.*) om fără caracter, lipsit de orice voință. (<fr. *zombi*)
- zombianism** *s. n.* metodă de dirijare a comportamentului uman, direct sau prin sugestie, de manipulare a opiniei publice prin mijloace mass-media, care transformă omul într-un robot ușor de condus. (<*zombi + -anism*)
- zomé** *v. somat(o)-*
- zóna** *s. f.* ~ *zoster* = boală infecțioasă virotică, localizată în ganglionii spinali și caracterizată prin dureri și erupții eritemato-veziculare pe traiectul nervilor senzoriali. (<fr. *zona*)
- zonáj** *s. n.* (*cinem.*) defect de prelucrare a peliculei, provocat de agitația insuficientă a soluțiilor, care apare pe imagine sub forma unei dungi longitudinale de densitate diferită, ce se deplasează lateral în timpul proiecției filmului. (<fr. *zonage*)
- zonal, -ă** *adj.* referitor la o zonă; care corespunde unei zone; de zonă. (<fr. *zonal*)
- zonalitate** *s. f.* mod de repartitie a fenomenelor naturale geografice pe suprafața pământului. (<fr. *zonalité*)
- zonare** *s. f. 1.* împărțire a unui teritoriu în zone (de cultură, industrială, de locuit). 2. raionare. (<it. *zonare*)
- zónă** *s. f. 1.* porțiune din suprafața uscatului, a vegetației și climatei, din adâncimea unei ape sau din sol etc. cu anumite caractere omogene. • suprafață delimitată de teren din teritoriul unui oraș, al unei comune. • (*silv.*) suprafață denumită convențional după o plantă-tip. • spațiu de operații militare; porțiune a spațiului aerian din jurul unui aerodrom, în care se antrenează piloții. • întindere delimitată din punct de vedere administrativ și economic-financiar, sector. • (*inform.*) parte a memoriei centrale care înregistrează un număr oarecare de cuvinte, destinate unei întrebuințări preferențiale. • (*teh.*) denumire a unor părți din fumul. • întindere, extensiune a ceva.
- arie, regiune a corpului. 2. fiecare dintre cele cinci mari diviziuni ale globului terestru, delimitate de cercurile polare și de tropice. 3. fiecare dintre părțile cerului care corespund zonelor terestre. 4. porțiune din suprafața unei sfere între două planuri paralele. 5. (*fiz.*) bandă de frecvență în care oscilațiile au anumite caractere comune. (<fr. *zone*)
- zonită** *s. f.* afecțiune (tuberculoasă) a unei zone pulmonare. • imagine radiologică a unei asemenea zone. (<fr. *zonite*)
- zonulă** *s. f.* (*anat.*) zonă mică. (<fr. *zonule*)
- ZOO¹-** *v. zo(o)-*
- zoo²** *s. f.* grădină zoologică. (<fr. *zoo*)
- zoobéntos** *s. n.* totalitatea animalelor din bentos. (<*zoo- + bentos*)
- zoobiologie** *s. f.* biologie animală. (<fr. *zoobiologie*)
- zoobiótic, -ă** *adj. 1.* aflat sub influența factorilor animalii. 2. (despre paraziți vegetali) care crește pe animale. (<fr. *zoobiotique*)
- zooblást** *s. n.* celulă animală. (<fr. *zooblaste*)
- zoobotánic, -ă** *adj.* cu caracter zoologic și botanic. (<*zoo- + botanic*)
- zoocecidie** *s. f.* cecidie provocată de un parazit animal. (<fr. *zoocécidie*)
- zoocenocít** *s. n.* celulă plurinucleară ciliată și cu mișcări libere, la alge. (<fr. *zoocénocyte*)
- zoocenologie** *s. f.* ramură a biologiei care studiază zoocenozele. (<fr. *zoocénologie*)
- zoocenóză** *s. f.* biocenoză animală. (<fr. *zoocénose*)
- zoochimie** *s. f.* disciplină care studiază compoziția chimică a corpului animalelor și procesele chimice ce se petrec în el. (<fr. *zoochimie*)
- zoocór, -ă** *adj. s. f.* (plantă) ale cărei semințe se răspândesc prin intermediul animalelor. (<fr. *zoochore*)
- zoocorie** *s. f.* însușire a plantelor zoocore. (<fr. *zoochorie*)
- zooeconomie** *s. f.* disciplină care studiază aplicarea principiilor de economie rurală la creșterea animalelor. (<fr. *zooconomie*)
- zoofág, -ă** *adj.* (mai ales despre insecte) carnivor. (<fr. *zoophage*)
- zoofagie** *s. f.* faptul de a fi zoofag. (<fr. *zoophagie*)
- zoofil, -ă** *adj. 1.* suferind de zoofilie. 2. (despre plante) la care polenizarea se face prin intermediul animalelor. (<it. *zoofilo*)
- zoofilie** *s. f. 1.* afecțiune morbidă pentru animale sau păsări. 2. satisfacere a instinctului erotic în mod preferențial sau exclusiv prin contact sexual cu animale, la indivizi întârziți mintal. 3. preferința unor țânțari pentru sângele animalelor. (<fr. *zoophilie*)
- zoofite** *s. n. pl.* încrângătură cuprinzând animale inferioare (echinoderme, meduze, polipi, spongiari, infuzori) cu aspect ce amintește de plante; fitozoare. (<fr. *zoophytes*)
- zoofític, -ă** *adj.* referitor la zoofite; (despre simbioză) cu relații între plante și animale. (<fr. *zoophytique*)
- zoofób, -ă** *adj. 1.* suferind de zoofobie. 2. (despre plante) care prezintă unele adaptări (ghimpi, spini etc.) de apărare împotriva animalelor erbivore. (<fr. *zoophobe*)
- zoofobie** *s. f.* teamă morbidă de unele animale. (<fr. *zoophobie*)
- zoofór** *s. n. 1.* friză în ordinul ionic sau corintic, cu figuri de animale. 2. platabandă cu ornamente de tip zoomorf în relief. (<fr. *zoophore*)
- zoogám, -ă** *adj.* (despre plante) care prezintă zoogamie. (<fr. *zoogame*)
- zoogamét** *s. m.* gamet ciliat mobil, la alge și la ciuperci. (<fr. *zoogamète*)
- zoogamie** *s. f.* fertilizare cu polen transportat prin intermediul animalelor. (<fr. *zoogamie*)
- zoogén, -ă** *adj.* (despre roci) de origine animală. (<fr. *zoogène*)
- zoogenéză** *s. f.* explicație mitică a genezei omului din animale sacre. (<*zoo- + geneză*)
- zoogenie** *s. f.* studiu al dezvoltării animalelor. (<fr. *zoogénie*)
- zoogeograf, -ă** *s. m. f.* specialist în zoogeografie. (<fr. *zoogéographe*)
- zoogeografie** *s. f.* ramură a biogeografiei care studiază răspândirea speciilor animale pe suprafața terestră. (<fr. *zoogéographie*)

- zooglee** *s. f.* aglomerare de microorganisme într-o masă mucilaginoasă. (< fr. *zooglee*)
- zoograf**, -ă *s. m. f.* specialist în zoografie (2). (< *zoografie*)
- zoografie** *s. f.* 1. arta picturii animaliere. 2. parte a zoologiei care se ocupă cu descrierea diferitelor specii de animale. (< fr. *zoographie*)
- zoogrefă** *s. f.* grefă dermoepidemică cu grefon de la un animal. (< fr. *zoogrefe*)
- zooiatrie** *s. f.* medicină veterinară. (< it. *zooiatria*)
- zooiătru** *s. m.* medic veterinar. (< it. *zooiatra*)
- zooîd**, -ă *adj.* (despre minerale) care are forma unei figuri de animal. (< fr. *zooïde*)
- zoolatrie** *s. f.* religie primitivă bazată pe cultul animalelor. (< fr. *zoolâtrie*)
- zoolătru**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (cel) care se închină la animale. (< fr. *zoolâtre*)
- zoolit** *s. m.* parte fosilă sau petrificată dintr-un animal. (< fr. *zoolithe*)
- zoológ**, -ă *s. m. f.* specialist în zoologie. (< fr. *zoologue*)
- zoológic**, -ă *adj.* referitor la zoologie. O grădină -ă = spațiu liber și amenajat în care sunt ținute, în scop științific și instructiv, diverse animale; zoo, zooparc. (< fr. *zoologique*)
- zoologie** *s. f.* știință care studiază regnul animal. (< fr. *zoologie*)
- zoom** /zum/ *s. n.* 1. efect de travelling cu ajutorul unui obiect cu distanță focală continuu variabilă. 2. obiectivul însuși. (< amer. *zoom*)
- zoomagnetism** *s. n.* magnetism animal. (< fr. *zoomagnétisme*)
- zoomanie** *s. f.* afecțiune morbidă pentru animale. (< fr. *zoomanie*)
- zoomasă** *s. f.* totalitatea animalelor dintr-o biocenoză. (< *zoo-* + *masă*)
- zoometrie** *s. f.* parte a zootehnicii care are ca obiect măsurarea animalelor. (< it. *zoometria*)
- zoométru** *s. n.* instrument folosit în zoometrie. (< fr. *zoomètre*)
- zoomórf**, -ă *adj.* (despre divinități, obiecte de artă, motive decorative) care reprezintă animale; zoomorfic (2). (< fr. *zoomorphe*)
- zoomorfie** *s. f.* parte a zoologiei care studiază conformația animalelor. (< fr. *zoomorphie*)
- zoomorfism** *s. n.* credință religioasă care afirmă metamorfozarea oamenilor în animale. • cult primitiv care are la bază adorarea unor animale ca divinități. (< fr. *zoomorphisme*)
- zoomorfóză** *s. f.* morfogenează sub influența agenților animal. (< fr. *zoomorphose*)
- zoon** *s. m.* orice organism dezvoltat dintr-un ou. (< gr. *zoon*)
- zoonim** *s. n.* nume propriu de animale. (< fr. *zoonyme*)
- zoonomie** *s. f.* totalitatea legilor după care se desfășoară viața animală. (< fr. *zoonomie*)
- zoonóză** *s. f.* boală infecțioasă sau parazitară la animale, transmisibilă omului. (< fr. *zoonose*)
- zoopaleontologie** *s. f.* știință care studiază animalele fosile. (< fr. *zoopaleontologie*)
- zooparazit** *s. m.* parazit animal. (< fr. *zooparasite*)
- zoopărc** *s. n.* grădină zoologică. (< germ. *Zoopark*)
- zoopatie** *s. f.* 1. boală la animale. 2. delir în care bolnavul e convins că are animale (șerpi, broaște etc.) în sau pe corp. (< fr. *zoopathie*)
- zoopatologie** *s. f.* știință despre bolile animalelor. (< fr. *zoopathologie*)
- zooplanctón** *s. n.* plancton animal. (< fr. *zooplancton*)
- zooplastie** *s. f.* transplantare a unui țesut animal în organismul uman. (< engl. *zooplasty*)
- zooprofilaxie** *s. f.* măsură de protecție împotriva maladiilor animalelor. (< fr. *zooprophylaxie*)
- zoopsie** *s. f.* viziune halucinantă de animale hidoase sau periculoase, caracteristică anumitor intoxicații (cu alcool, cocaină etc.). (< fr. *zoopsie*)
- zoopsihologie** *s. f.* psihologie animală. (< fr. *zoopsychologie*)
- zoorăma** *s. f.* ciclul de emisiuni la televizor cu imagini, comentarii și informații științifice referitoare la viața, răspândirea și la comportamentul unor animale de pe glob. (< *zoo-* + *-rama*)
- zooroman** *s. n.* roman având ca personaje animale. (< *zoo-* + *roman*)
- zoosemiotică** *s. f.* știință a semnelor de comunicare și a comportamentului animalelor. (< fr. *zoosémiotique*)
- zoosfără** *s. f.* zoospor prevăzut cu doi cili, la alge. (< fr. *zoosphère*)
- zoospermie** *s. f.* prezența spermatozoizilor în spermă. (< fr. *zoospermie*)
- zoospór** *s. m.* spor ciliat, înotător, caracteristic unor alge și ciuperci acvatice. (< fr. *zoospore*)
- zoosporanțe** *s. m.* sporanțe în care se formează zoosporii. (< fr. *zoosporange*)
- zoosteról** *s. m.* sterol de origine animală. (< fr. *zoostérol*)
- zootaxie** *s. f.* clasificarea metodică a regnului animal. (< fr. *zootaxie*)
- zootehnician**, -ă *s. m. f.* specialist în zootehnie; zootehnist. (< fr. *zootechnicien*)
- zootehnie** *s. f.* știință care studiază creșterea, îmbunătățirea speciilor și exploatarea animalelor domestice. (< fr. *zootechnie*)
- zootehnist**, -ă *s. m. f.* zootehnician. (< *zootehnic* + *-ist*)
- zooterapeutic**, -ă *1. adj.* referitor la zooterapie. **II. s. f.** zooterapie. (< fr. *zootherapeutique*)
- zooterapie** *s. f.* știință care studiază metodele de a vindeca bolile animalelor; zooterapeutică. (< fr. *zootherapie*)
- zootomie** *s. f.* 1. știință care studiază structura corpului animalelor; anatomie animală. 2. disecție practică pe animale. (< fr. *zootomie*)
- zootoxină** *s. f.* toxină de origine animală. (< germ. *Zootoxine*)
- zoózá** *s. f.* boală parazitară de origine animală. (< fr. *zoose*)
- zóppa** /dzo-pa/ *s. n.* dans popular italian cu ritm sincopat. (< it. *zoppo*)
- zoril** *s. m.* animal carnivor din Africa, asemănător cu nevăstuica, cu blana neagră și albă, foarte căutată. (< fr. *zorille*, sp. *zorilla*)
- zoroastrin**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al zoroastrismului. (< fr. *zoroastrien*)
- zoroastrism** *s. n.* religie antică proprie popoarelor Iranului, întemeiată de Zoroastru, având la bază concepția dualistă a luptei dintre bine și rău. (< fr. *zoroâstrisme*)
- zostéră** *s. f.* plantă monocotiledonată, care formează adevărate preni submarine; iarnă-de-mare. (< fr. *zostère*)
- zosterian**, -ă *adj.* referitor la zona zoster; cauzat de aceasta. (< fr. *zostérien*)
- zosteriform**, -ă *adj.* (despre erupții) asemănător cu zona zoster. (< fr. *zostériforme*)
- zuáv** *s. m.* militar francez dintr-un corp de infanterie, pe vremuri în Algeria. (< fr. *zouave*)
- zucchétto** /tu-che-to/ *s. m. (rar)* dovlecel. (< it. *zucchetto*)
- zulú**, -șă *adj.*, *s. m. f.* (locuitor) care aparține unei populații negroide din Africa australă, din grupul bantou. • (*s. f.*) limbă vorbită de zuluși. (< fr. *zoulou*)
- zvelt**, -ă *adj.* 1. mlădios, subțire (în talie); suplu, grațios. 2. care se înalță grațios, cu linii suple. 3. (*fig.*; despre zborul păsărilor) vioi, sprinten. (< fr. *svelte*, it. *svellto*)
- zveltéte** *s. f.* calitatea de a fi zvelt; suplețe. (< fr. *sveltesse*, it. *sveltazza*)
- zvonist**, -ă *s. m. f.* cel care lansează zvonuri. (< *zvon* + *-ist*)
- zwinglián**, -ă *adj.*, *s. m. f.* (adept) al zwinglianismului. (< fr. *zinglien*)
- zwinglianism** *s. n.* doctrină teocratică a lui Zwingli și a discipolilor săi care consideră Biblia ca autoritate supremă, opunând-o dogmelor și formelor de cult catolice. (< fr. *zinglianisme*)

ANEXE

TABELE SINOPTICE

1. Evoluția scoarței terestre	941
2. Elementele naturale și artificiale	942
3. Sistematica plantelor	943
4. Sistematica regnului animal	945
5. Unități de măsură	947
6. Calendarul republican francez	949
7. Monedele țărilor	949
8. Principalele limbi de pe glob	951
9. Genuri și specii literare	954
10. Figurile de stil	955
11. Instrumente muzicale	957
12. Forme și genuri muzicale	958
13. Dansuri	958
14. Termeni muzicali de mișcare (tempo)	959
15. Termeni muzicali de nuanță și expresie	959

EVOLUȚIA SCOARTEI TERESTRE

Era (grupa)	Perioada (sistemul)	Epoca (seria)	Vârsta (etajul)	Era (grupa)	Perioada (sistemul)	Epoca (seria)	Vârsta (etajul)		
NEOZOIC (terțiar) 65 milioane de ani	Cuaternar (Antropogen)	Holocen (Actual, Aluviu)	Vârsta Fierului	MEZOZOIC (secundar) 180 milioane de ani	Jurasic	Malm	Portlandian		
			Vârsta Bronzului				Kimeridgian		
			Neolitic				Lusitanian		
		Pleistocen (Paleolitic, Diluviu, Glaciar)	superior				Subetaj	Oxfordian	
							Magdalenian	Calovian	
							Solutrean	Bathonian	
			Auriagnacian				Bajocian		
			mediu				Musterian	Lias	Aalenian
			inferior				Acheulean		Toarcian
							Chelean		Charmoutian
	Prechelean	Sinemurian							
	Sicilian	Hettangian							
	Neogen	Pliocen	Facies marin, salustru sau lacustru		Triasic		Facies gennan	Facies alpin	
			Levantin (Calabrian)				Keuper	Norian	
			Dacian (Astian)				Carnian		
			Ponțian (Plaisancian)				Ladinian		
			Meoțian (Sahelian)				Virglorian		
		Vilafranchian	(Anisian)						
		Miocen	Mediteranean II	Sarmatian	Bundsandstein	Werfenian			
				Bugloviaan	Facies continental	Facies marin			
			Tortonian	Turingian	Kazanian				
			Helvetian	Saxonian	Kungurian				
	Burdigalian		Autunian	Artinskian					
	Acvitanian	superior	Stefanian	Uralian					
Paleogen	Oligocen (Tongrian)	Chattian	Carbo-nifer	mediu	Westfalian	Moscovian			
		Rupelian			Namurian				
		Latorfian			Culm	Dinantian			
	Eocen (Parisian)	Ludian	Devonian	Neodevonian (superior)	Famennian				
		Bardonian		Fresnian					
		Auversian		Mezodevonian (mediu)	Givațian				
		Ledian		Eifelian					
Lutetian	Eodevonian (inferior)	Coblențian, Gedinian							
Paleocen (Suessonian)	Ypresian (Londinian)	Siturian	Gotlandian	Ludlovian					
	Landenian		Valentian	Wenlockian					
	Montian		Ashgillian						
Cretacic	Neocretacic (superior)	Danian	Ordovician	Caradocian					
		Senonian		Llandeillian					
	Maestrichtian	Skiddavian							
	Campanian	Tremadocian							
	Santonian								
Coniacian									
Mezocretacic (mediu)	Turonian	Cambrian	Postlandian						
	Cenomanian		Acadian						
Albian	Georgian								
Eocretacic (inferior)	Aptian	Algonkian (Proterozoic)	Jotnian						
	Barremian		Kalevian						
Hauterivian	Ladogian								
Valanginian									
Berriasian									
PRECAMBRIAN (peste 3 miliarde de ani)	Arhaic (Azoic)								
								Botnian	Svionian

ELEMENTELE NATURALE ȘI ARTIFICIALE

<i>Numele elementului</i>	<i>Simbolul</i>	<i>Numărul de ordine</i>	<i>Masă atomică</i>	<i>Numele elementului</i>	<i>Simbolul</i>	<i>Numărul de ordine</i>	<i>Masă atomică</i>
Actiniu	Ac	89	227	Iridiu	Ir	77	192,22
Aluminiu	Al	13	26,981	Kripton	Kr	36	83,8
Americiu	Am	95	243	Kurcatoviu	Ku	104	261
Antimoniu (Stibiu)	Sb	51	121,75	Lantan	La	57	138,91
Argint	Ag	47	107,868	Lawrenciu	Lr	103	260
Argon	Ar	18	39,948	Litiu	Li	3	6,939
Arsen	As	33	74,922	Lutețiu	Lu	71	174,97
Astatiniu	At	85	210	Magneziu	Mg	12	24,305
Aur	Au	79	196,967	Mangan	Mn	25	54,938
Azot (Nitrogen)	N	7	14,007	Mendeleviu	Md	101	256
Bariu	Ba	56	137,34	Mercur (Hidrargir)	Hg	80	200,59
Beriliu	Be	4	9,012	Molibden	Mo	42	95,94
Berkeliu	Bk	97	247	Neodim	Nd	60	144,24
Bismut	Bi	83	208,981	Neon	Ne	10	20,17
Bor	B	5	10,811	Neptuniu	Np	93	237
Brom	Br	35	79,904	Nichel	Ni	28	58,71
Cadmiu	Cd	48	112,41	Niobiu (Columbiu)	Nb	41	92,906
Calciu	Ca	20	40,080	Nobeliu	No	102	259
Californiu	Cf	98	251	Osmiu	Os	76	190,2
Carbon	C	6	12,011	Oxigen	O	8	15,999
Ceriu	Ce	58	140,12	Paladiu	Pd	46	106,4
Cesiu	Cs	55	132,905	Platină	Pt	78	195,09
Clor	Cl	17	35,453	Plumb	Pb	82	207,19
Cobalt	Co	27	58,933	Plutoniu	Pu	94	242
Crom	Cr	24	51,996	Poloniu	Po	84	210
Cupru	Cu	29	63,55	Potasiu (Kaliu)	K	19	39,102
Curiu	Cm	96	247	Praseodim	Pr	59	140,908
Disprosiu	Dy	66	162,5	Promețiu	Pm	61	145
Einsteiniu	Es	99	254	Protactiniu	Pa	91	231,036
Erbiu	Er	68	167,26	Radiu	Ra	88	226,025
Europiu	Eu	63	151,96	Radon	Rn	86	222
Fermiu	Fm	100	257	Reniu	Re	75	186,2
Fier	Fe	26	55,847	Rodiu	Rh	45	102,906
Fluor	F	9	18,998	Rubidiu	Rb	37	85,47
Fosfor	P	15	30,974	Ruteniu	Ru	44	101,07
Franciu	Fr	87	223	Samariu	Sm	62	150,35
Gadoliniu	Gd	64	157,25	Scandiu	Sc	21	44,956
Galiu	Ga	31	69,72	Seleniu	Se	34	78,96
Germaniu	Ge	32	72,59	Siliciu	Si	14	28,086
Hafniu	Hf	72	178,49	Sodiu (Natriu)	Na	11	22,99
Hahnii	Ha	105	262	Staniu	Sn	50	118,69
Helii	He	2	4,003	Stronțiu	Sr	38	87,62
Hidrogen	H	1	1,008	Sulf	S	16	32,064
Holmiu	Ho	67	164,93	Taliu	Tl	81	204,37
Indiu	In	49	114,82	Tantal	Ta	73	180,947
Iod	I	53	126,904	Tehnețiu	Tc	43	98,906

Numele elementului	Simbolul	Numărul de ordine	Masă atomică	Numele elementului	Simbolul	Numărul de ordine	Masă atomică
Telur	Te	52	127,6	Wolfram			
Terbiu	Tb	65	158,925	(Tungsten)	W	74	183,85
Titan	Ti	22	47,9	Xenon	Xe	54	131,3
Toriu	Th	90	232,038	Yterbiu	Yb	70	173,04
Tuliu	Tu	69	168,934	Ytriu	Y	39	88,906
Uraniu	U	92	238,03	Zinc	Zn	30	65,38
Vanadiu	V	23	50,941	Zirconiu	Zr	40	91,22

Anexa 3

SISTEMATICA PLANTELOR

I. ÎNCRENGĂTURA SCHIZOFITE

1. Clasa schizoficee. Bacterii
2. Clasa cianoficee. Alge albastre

II. ÎNCRENGĂTURA FICOFITE. Alge

1. Clasa englenoficee
Ordinul flagelate
2. Clasa bacilarioficee (diatomee)
3. Clasa coroficee. Alge verzi
4. Clasa feoficee. Alge brune
Ordinul laminariale
Ordinul fucale
5. Clasa radoficee. Alge roșii

III. ÎNCRENGĂTURA MICOFITE. Fungi. Ciuperci

1. Clasa mixomicete
2. Clasa chytridiomicete
3. Clasa oomicete
4. Clasa zigomicete
5. Clasa ascomicete
6. Clasa baziomicete

IV. ÎNCRENGĂTURA LICHENOFITE.

- Licheni
Clasa ascolicheni

V. ÎNCRENGĂTURA BRIOFITE. Mușchi

1. Clasa hepaticee. Mușchi pieloși
2. Clasa musci. Mușchi frunzoși
Familia sfagnacee. Mușchi de turbă

VI. ÎNCRENGĂTURA PTERIDOFITE. Ferigi

1. Clasa psilofitate (psihoside)
2. Clasa licopodiace (licopside)
3. Clasa equisetate (articulate, sfenopside)
4. Clasa filicace (filicopside)

VII. ÎNCRENGĂTURA SPERMATOFITE. Fanerogame

1. Clasa ginkgoate
2. Clasa pinate
 - A. Subclasa cordaitide
 - B. Subclasa pinide (conifere)
Ordin pinale (coniferales)
Familia araucariacee
Familia pinacee
Familia taxodinacee
Familia cupresacee
 - C. Subclasa taxide
Familia taxacee

Subîncrângătura gimnosperme

 1. Clasa pteridosperme
 2. Clasa cicadate
Familia cicadacee
 3. Clasa benetite
Ordinul benetitale
 4. Clasa gnetate
Ordinul gnetale

Subîncrângătura angiosperme

 1. Clasa dicotiledonate (magnoliace)
 - A. Subclasa magnoliide
Ordinul laurale
Familia lauracee
Ordinul piperale
Familia piperacee
Ordinul aristolochiale
Ordinul nimfeale
Ordinul ranunculare
Familia ranunculacee
Familia berberidacee
Familia papaveracee
Familia fumiariacee
 - B. Subclasa amentifere
Ordinul fagale
Familia fagacee
Familia betulacee
Familia ulmacee

- Familia moracee
- Familia canabiacee
- Familia urticacee
- Ordinul juglandale
 - Familia juglandacee
- C. Subclasa rosidae (rosiflore)
 - Ordinul saxifragale
 - Familia crasulacee
 - Ordinul rozale
 - Familia rozacee
 - Ordinul fabale
 - Familia fabacee (papilionacee)
 - Ordinul mirtale
 - Familia mirtacee
 - Ordinul rutale
 - Familia rutacee
 - Familia poligalacee
 - Ordinul sapindale
 - Familia sapindacee
 - Familia aceracee
 - Ordinul geraniale
 - Familia oxalidacee
 - Familia linacee
 - Familia geraniacee
 - Ordinul poligalale
 - Familia poligalacee
 - Ordinul cornale
 - Familia cornacee
 - Ordinul araliiale
 - Familia araliacee
 - Familia apiacee (umbelifere)
 - Ordinul ramniale
 - Familia ramnacee
 - Familia vitacee
 - Ordinul euforbiale
 - Familia euforbiacee
 - Familia hipericacee
 - Familia violacee
 - Ordinul salicale
 - Familia salicacee
 - Ordinul begoniale
 - Familia begoniacee
 - Ordinul cucurbitale (simpetale)
 - Familia cucurbitacee
 - Ordinul malvale (columnifere)
 - Familia tiliacee
 - Familia bombacacee
 - Familia malvacee
 - Ordinul ericale
 - Familia ericacee
 - Ordinul primulale
 - Familia primulacee
 - Ordinul cariofilale
 - Familia cactacee
- Familia cariofilacee
- Ordinul chenopodiale
 - Familia chenopodiacee
- Ordinul poligonale
 - Familia poligonacee
- Ordinul gețianale
 - Familia gețianacee
 - Familia apocinacee
 - Familia asclepiadacee
 - Familia rubiacee
- Ordinul dipsacale (rubiale)
 - Familia dipsacacee
 - Familia caprifoliacee
 - Familia valerianacee
- Ordinul oleale
 - Familia olcacee
- Ordinul polemoniale
 - Familia convolvulacee
 - Familia cuscutatee
 - Familia boraginacee
- Ordinul scrofulariale
 - Familia solanacee
 - Familia plantaginacee
 - Familia scrofularacee
 - Familia gesneriacee
- Ordinul campanulale
 - Familia campanulacee
- 2. Clasa monocotiledonate
 - A. Subclasa alismatide
 - Ordinul alismatale
 - Familia alismataceae
 - Familia butomacee
 - B. Subclasa liliide
 - Ordinul liliiale
 - Familia liliacee
 - Subfamilia alioidee
 - Familia agavacee
 - Familia amarilidacee
 - Familia iridacee
 - Ordinul orhidale
 - Familia orhidacee (orhidee)
 - Ordinul bromeliale
 - Familia bromeliacee
 - Ordinul zingiberale
 - Familia musacee
 - Ordinul ciperale
 - Familia ciperacee
 - Ordinul tifale
 - Familia tifacee
 - Ordinul glumiflore
 - Familia graminee
 - Ordinul arale
 - Familia aracee
 - Familia Icmnacee

SISTEMATICA REGNULUI ANIMAL

SUBREGNUL PROTOZOARE

NEVERTEBRATE

I. ÎNCRENGĂTURA PROTOZOARE

1. Clasa flagelate
2. Clasa rizopode
 - Ordinul testacee
 - Ordinul foraminifere
 - Ordinul radiolari
3. Clasa sporozoaie
 - Ordinul coccidii
4. Clasa ciliate (infuzori)

SUBREGNUL METAZOARE

II. ÎNCRENGĂTURA SPONGIERI (PORIFERE)

III. ÎNCRENGĂTURA CELENTERATE (CNIDARI)

1. Clasa hidrozoare
 - Ordinul sifonofore
2. Clasa scifozaie
3. Clasa antozoaie
 - Ordinul madrapori
4. Clasa ctenofore

GRUPA VIERMILOR

IV. ÎNCRENGĂTURA PLATELMINȚI

1. Clasa turbelariate
2. Clasa trematode
3. Clasa cestode

V. ÎNCRENGĂTURA NEMATELMINȚI

1. Clasa rotifere
2. Clasa nematode
3. Clasa acantocefali

VI. ÎNCRENGĂTURA ANELIDE

1. Clasa polichete
2. Clasa oligochete
3. Clasa huridinee

VII. ÎNCRENGĂTURA TENTACULATE

1. Clasa brizozaie
2. Clasa branhiopode

VIII. ÎNCRENGĂTURA MOLUȘTE

- Subîncrângătura conchifere*
1. Clasa amfincurieni
 2. Clasa gasteropode
 3. Clasa scafopode

4. Clasa lamelibranhiate
5. Clasa cefalopode
 - Ordinul nautiloidee
 - Ordinul decapode
 - Ordinul octopode

IX. ÎNCRENGĂTURA TARDIGRADE

X. ÎNCRENGĂTURA ARTROPODE

Subîncrângătura chelicerate

1. Clasa merostomate
2. Clasa pantopode
3. Clasa arahnide
 - Ordinul scorpionide
 - Ordinul opilionide
 - Ordinul araneide
 - Ordinul acarieni

Subîncrângătura antenate (mandibulate)

1. Clasa crustacee
 - A. Subclasa branhiopode
 - Ordinul filopode
 - B. Subclasa ostracode
 - C. Subclasa capepode
 - D. Subclasa ciripede
 - E. Subclasa melacostracce
 - Ordinul izopode
 - Ordinul amfipode
2. Clasa miriapode
3. Clasa diplopode
4. Clasa chilopode
5. Clasa hexapode (insecte)
 - A. Subclasa apterigote
 - Ordinul colebole
 - Ordinul diplure
 - B. Subclasa pterigote
 - Ordinul efemeride
 - Ordinul odonate
 - Ordinul izoptere
 - Ordinul plecoptere
 - Ordinul ortoptere
 - Ordinul anoplure
 - Ordinul heteroptere
 - Ordinul hemoptere
 - Ordinul coleoptere
 - Ordinul lepidoptere
 - Ordinul himenoptere
 - Ordinul diptere

XI. ÎNCRENGĂTURA ECHINODERME

1. Clasa crinoide
2. Clasa holoturide

3. Clasa asteride
4. Clasa ofiuride
5. Clasa echinide

**CORDATE
(VERTEBRATE, CRANIATE)**

**XII. ÎNCRENGĂTURĂ UROCORDATE
(TUNICIERI)**

**XIII. ÎNCRENGĂTURĂ CEFALOCOR-
DATE (ACRANIATE)**

Subîncręgătura agnate

Clasa ciclostomi

Subîncręgătura gnatozomi

Supraclasa pești (pisces)

1. Clasa condroptergieni

Ordinul selacieni

Ordinul raiforme

2. Clasa osteoptergieni

Ordinul acipenserizi (ganoizi)

Ordinul teleostei

Familia clupeide

Familia salmonide

Familia esocide

Familia ciprinide

Familia siluride

Familia belonide

Familia gadide

Familia seranide

Familia percide

Familia carangide

Familia blenniide

Familia scombride

Familia scorpenide

Familia umbride

Ordinul dipnoi

Ordinul crossoptergieni

Supraclasa tetrapode

1. Clasa amfibieni (batracieni)

Ordinul urodele (caudate)

Ordinul anure

2. Clasa reptile

Ordinul chelonieni

Ordinul saurieni

Ordinul ofidieni

Ordinul crocodilieni

Ordinul dinozaurieni

Ordinul pterozaurieni

3. Clasa păsări (aves)

Ordinul ratite (acarenate)

Ordinul sfenisciforme

Ordinul ciconiiforme

Ordinul anzeriforme

Ordinul falconiforme

Ordinul strigiforme

Ordinul galiforme
Ordinul columbiforme
Ordinul cuculiforme
Ordinul piciforme
Ordinul paseriforme
Ordinul caradriiforme
Ordinul lariforme
Ordinul psitaciforme
Ordinul reiforme
Ordinul caprimulgiforme

4. Clasa mamifere

A. Subclasa ovipare (prototeriene)

Ordinul monotreme

B. Subclasa vivipare

Grupul aplatentare

Ordinul marsupiale

Grupul placentare

Ordinul insectivore

Ordinul chiroptere

Ordinul edentate

Ordinul rozătoare

Ordinul carnivore

Familia felide

Familia canide

Familia urside

Familia mustelide

Familia hienide

Ordinul pinipede

Ordinul cetacee

Subordinul mistacocete

Subordinul odontocete

Supraordinul ungulate

Ordinul proboscidiene

Ordinul paricopitate

Subordinul suiforme

Familia suide

Subordinul selenodonte

Familia camelide

Familia cervide

Familia cavicornie

Familia bovide

Familia girafide

Ordinul imparicopitate (perisodactile)

Familia tapiride

Familia rinoceride

Familia ecvide

Ordinul sirenieni

Ordinul prosimieni (lemurieni)

Ordinul simieni (primate)

Subordinul platirieni

Ordinul catarinieni

Familia cercopitecide

Familia hilobatide

Familia antropomorfide

Familia hominide

UNITĂȚI DE MĂSURĂ

(După Larousse)

MULTIPLI ȘI SUBMULTIPLI ZECIMALI

Formați cu prefixul:

exa	E	10^{18}	1.000.000.000.000.000.000	unități	deci	d	10^{-1}	0,1	unitate
peta	P	10^{15}	1.000.000.000.000.000	"	centi	c	10^{-2}	0,01	"
tera	T	10^{12}	1.000.000.000.000	"	milli	m	10^{-3}	0,001	"
giga	G	10^9	1.000.000.000	"	micro	μ	10^{-6}	0,000 001	"
mega	M	10^6	1.000.000	"	nano	n	10^{-9}	0,000 000 001	"
kilo	k	10^3	1.000	"	pico	p	10^{-12}	0,000 000 000 001	"
hecto	h	10^2	100	"	femto	f	10^{-15}	0,000 000 000 000 001	"
deca	da	10^1	1	"	atto	a	10^{-18}	0,000 000 000 000 000 001	"

I. UNITĂȚI GEOMETRICE

Lungime

metru	m		
centimetru	cm	0,01	m
milimetru	mm	0,001	m
micron	μ	0,000001	m
milă		1852	m

Suprafață

metru pătrat	m^2		
ar	a	100	m^2
hectar	ha	10 000	m^2
kilometru pătrat	km^2	1 000 000	m^2
bard	b	10^{-28}	m^2

Volum

metru cub	m^3		
ster (lemne)	st	1	m^3
litru (lichide)	l	0,001	m^3
decimetru cub	dm^3	0,001	m^3
centimetru cub	cm^3	0,000001	m^3

Unghi plan

radian	rd		
grad	gr	$\pi/180$	rd
minut		$\pi/10\ 800$	rd
secundă	"	$\pi/648\ 000$	rd

Unghi solid

steradian	st		
-----------	----	--	--

II. UNITĂȚI DE MASĂ

kilogram	kg		
chintal	q	100	kg
tonă	t	1000	kg
gram	g	0,001	kg
carat metric		0,0002	kg

III. UNITĂȚI DE TIMP

Timp

secundă	s		
minut	min	60	s
oră	h	3600	s
zi	j	86400	s

Frecvență

herț	Hz		
------	----	--	--

IV. UNITĂȚI MECANICE

Viteză

metru pe secundă	m/s		
nod		1852/3600	m/s
centimetru pe secundă	cm/s		
kilometru pe oră	km/h		
radian pe secundă	rad/s		

Accelerație

gal	mc/s^2	0,01 m/s^2	
-----	----------	--------------	--

Forță

newton	N		
dină	dyn	0,000001 N	

Energie

joule	J		
erg		0,0000001	J
watt-oră	Wh	3600	J
electron-volt	eV	$1,602 \cdot 10^{-19}$	J
calorie	cal	4,1855	J
termie	th	$4,1855 \cdot 10^6$	J
frigorie	fg	$-4,1855 \cdot 10^3$	J

Putere

watt	W		
erg pe secundă		0,000001	W

Presiune

pascal	Pa		
bar	bar	100 000	Pa
barie	dyn/cm ²	0,1	Pa

Viscozitate dinamică

poise	Po		
-------	----	--	--

Viscozitate cinematică

stokes	St		
--------	----	--	--

V. UNITĂȚI ELECTRICE

Intensitate a curentului electric

amper	A		
-------	---	--	--

Diferență de potențial

volt	V		
------	---	--	--

Putere

watt	w		
------	---	--	--

Rezistență electrică

ohm	Ω		
-----	---	--	--

Conductanță electrică

siemens	S		
---------	---	--	--

Cantitate de electricitate

coulomb	C		
amper-oră	Ah	3600	C

Capacitate electrică

farad	F		
-------	---	--	--

Inductanță electrică

henry	H		
-------	---	--	--

Flux magnetic

weber	Wb		
maxwell	M	0,00000001	Wb

Inducție magnetică

tesla	T		
gauss	G	0,0001	T

VI. UNITĂȚI TERMICE

Temperatură

kelvin	K		
grad Celsius	°C		

Flux termic

watt	w		
------	---	--	--

VII. UNITĂȚI OPTICE

Intensitate luminoasă

candela	cd		
---------	----	--	--

Flux luminos

lumen	lm		
flux energetic	watt		

Luminanță (strălucire)

lux	lx		
fot	ph	10000	lx

Convergență a sistemelor optice

dioptrie	δ		
----------	---	--	--

VIII. UNITĂȚI DE RADIOACTIVITATE

Activitate radionucleară

curie	Ci	$3,7 \cdot 10^{10}$	s ⁻¹
-------	----	---------------------	-----------------

Cantitate de radiație

röntgen	R		
coulomb pe kg	C	$2,50 \cdot 10^{-4}$	C/kg
rad	rd	100	ergi
rem	rm		

IX. CANTITATE DE MATERIE

mol	mol		
-----	-----	--	--

UNITĂȚI DE MĂSURĂ ANGLO-SAXONE

Lungime

inch (țol)	in sau "	25,4	m	yard	yd	0,14399	m
foot (picior)	ft sau '	0,30480	m	fathom	fm	1,8288	m

milă terestră	1609,344	m	<i>Greutate</i>		
milă navală	1853	m	uncie		28,350 g
<i>Suprafață</i>			pfund		435,592 g
acru	4046,86	m ²	tonă lungă		1016,072 g
milă pătrată	2,5897	km ²	tonă scurtă		907,184 g
<i>Volum (capacitate)</i>			<i>Măsură</i>		
găl		0,1420	l	milă marină	1852 m
pint	pt	0,568	l	milă geografică	1855,4 m
cart		1,136	l	leghe	4452 m
carter imperial		290,942	l	leghe marină	5555,5 m
galon imperial	gal	4,55	l	verstă	1166,78 m
galon SUA	" (pt. vin)	3,785	l	<i>Temperatură</i>	
	" (pt. bere)	4,621	l	grad Fahrenheit	°F
bushel	bn	36,368	l		32°F = 0°C
baril	bbl	163,656	l		212°F = 100°C

Anexa 6

CALENDARUL REPUBLICAN FRANCEZ

(Folosit între 1793-1806)

vendemiar	22 sept. - 21 oct.	floreale	20 apr. - 19 mai
brumar	22 oct. - 20 nov.	praerial	20 mai - 18 iun.
frimar	21 nov. - 20 dec.	messidor	19 iun. - 18 iul.
nivose	21 dec. - 19 ian.	termidor	19 iul. - 17 aug.
pluvioasă	20 ian. - 18 febr.	fructidor	18 aug. - 16 sept.
ventose	19 febr. - 20 mart.	sans-cultotides	17 sept. - 21 sept.
germinal	21 mart. - 19 apr.		

Anexa 7

MONEDELE ȚĂRILOR

ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI	ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI
Afganistan	afgani	100 puls	Bahamas	dolar	100 cenți
Africa Centrală	franc	100 centime	Bahrain	dinar	100 fils
Africa de Sud	rand	100 cenți	Bangladesh	taka	100 paise
Albania	lek	100 quinetares	Barbados	dolar	100 cenți
Algeria	dinar	100 centime	Belarus	rublă	100 copeici
Andorra	franc	100 centime	Belgia	franc*	100 centime
Angola	kwanza	100 lweis	Belize	dolar	100 cenți
Arabia Saudită	riyal	100 halalak (20 quiash)	Benin	franc	100 centime
Argentina	peso	100 centavos	Bermude	dolar	100 cenți
Armenia	dram	-	Birmania	kyat	100 pyas
Australia	dolar	100 cenți	Bolivia	bolivian	100 centavos
Austria	șiling*	100 groși	Bosnia și Herțegovina	dinar	-
Azerbaidjan	manat	-	Botswana	pyla	100 thebe

* Valutele țărilor care au adoptat *euro*.

ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI	ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI
Brazilia	real	100 centavos	Hongkong	dolar	100 cenți
Brunei	dolar	100 cenți	India	rupie	100 paise
Bulgaria	leva	100 stotinki	Indonezia	rupiah	100 sen
Burkina	franc	100 centime	Iordania	dinar	1000 fils
Burundi	franc	100 centime	Irak	dinar	1000 fils (10 rids)
Cambodgia	riel	100 sen	Iran	rial	100 dinari
Camerun	franc	100 centime	Irlanda	liră*	100 pence
Canada	dolar	100 cenți	Islanda	coroană	100 aurar
Capul Verde	escudo	100 centavos	Israel	shekel	100 agorot
C.E.E.	ecu	-	Italia	liră*	100 centesimi
Cehia	coroană	100 haleri	Iugoslavia	dinar	100 para
Chile	peso	100 centavos	Jamaica	dolar	100 cenți
China	yuan	100 fen (10 jiao)	Japonia	yen	100 sen
Ciad	franc	100 centime	Kazahstan	tanga	-
Cipru	liră	1000 mils	Kenya	șiling	100 cenți
Coasta de Fildeș	franc	100 centime	Kirghizstan	rublă	100 copeici
Columbia	peso	100 centavos	Kuweit	dinar	1000 fils (10 dirhami)
Comore	franc	100 centime	Laos	kip	100 att
Congo	franc	100 centime	Letonia	lat	-
Coreea	won	100 chun	Liban	liră	100 piaștri
Costa Rica	colon	100 centimos	Liberia	dolar	100 cenți
Croația	kuna	-	Libia	dinar	1000 dirhami
C.S.I.	rublă	100 copeici	Liechtenstein	franc	100 rappen
Cuba	peso	100 centavos	Lituania	lit	-
Danemarca	coroană	100 öre	Luxemburg	franc	100 centime
Djibouti	franc	100 centime	Macedonia	denar	-
Dominicană (Rep.)	peso	100 centavos	Madagascar	franc	100 centime
Ecuador	sucre	100 centavos	Malawi	kwacha	100 tambalas
Egipt	liră	100 piaștri	Malaysia	ringgit	100 sen (cenți)
Elveția	franc	100 rappeni	Maldive	rufiyaa	100 laari
Emiratele Arabe			Mali	franc	100 centime
Unité	dirham	100 fils	Malta	liră	100 cenți
Estonia	coroană	100 senti	Marea Britanie	lira sterlină	100 pence
Etiopia	birr	100 cenți	Maroc	dirham	100 centime
Fiji	dolar	100 cenți	Marshall (Ins. ~)	dolar	100 cenți
Filipine	peso	100 centavos	Martinica	français	100 centime
Finlanda	marcă*	100 pennies	Mauritania	ouguiya	5 khoums
Franța	franc*	100 centime	Mauritius	rupie	100 cenți
Gabon	franc	100 centime	Mexic	peso	100 centavos
Gambia	dolari	100 bututs	Micronezia	dolar	100 cenți
Georgia	maneti	-	Moldova (Rep. ~)	leu	100 bani
Germania	marcă*	100 phenigi	Monaco	franc	100 centimes
Ghana	cédi	100 pesedwas	Mongolia	tugrik	100 môngös
Gibraltar	liră	-	Mozambic	metical	100 kobo
Grecia	drahmă	100 leptae	Namibia	rand	100 cenți
Grenada	dolar	100 cenți	Nepal	rupie	100 paise
Guadelupa	franc	100 centime	Nicaragua	cordoba	100 centavos
Guatemala	quetzal	100 centavos	Niger	franc	100 centime
Guinea	franc	100 cauris	Nigeria	naira	100 kobos
Guinea-Bissau	peso	100 centavos	Noile Hebride	franc	100 centime
Guinea-Ecuato- rială	franc	100 centime	Norvegia	coroană	100 öre
Guyana Franceză	franc	100 centime	Noua Zeelandă	dolar	100 cenți
Haiti	gourde	100 centime	Olanda	gulden*	100 cenți
Honduras	lempiră	100 centavos	Oman	riyal	1000 baizas
			Pakistan	rupie	100 paise

ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI	ȚĂRI	UNITATEA MONETARĂ	SUBDIVIZIUNI
Panama	balboa	100 centesimos	Sri Lanka	rupie	100 cenți
Papua Noua Guinee	kina	100 toca	S. U. A.	dolar	100 cenți
Paraguay	guarani	100 centimos	Sudan	dinar	100 piaștri
Peru	sol	100 centavos	Suedia	coroană	100 öre
Polonia	zlot	100 groși	Surinam	gulden	100 cenți
Porto Rico	dolar	100 cenți	Swazilang	lilangeni	100 cenți
Portugalia	escudo*	100 centavos	Tadjikistan	rublă	100 copeici
Qatar	riyal	100 dirhami	Tanzania	șiling	100 cenți
Réunion	franc	100 centime	Thailanda	baht	100 satang
România	leu	100 bani	Togo	franc	100 centime
Rusia	rublă	100 copeici	Trinidad-Tobago	dolar	100 cenți
Rwanda	franc	100 centime	Tunisia	dinar	100 millimes
Salvador	colon	100 centavos	Turcia	liră	100 kürüs
Samoa	tala	100 sene	Turkmenistan	rublă	100 copeici
San Marino	liră	100 centesimi	Ucraina	grivnă	-
Senegal	franc	100 centime	Uganda	șiling	100 cenți
Seyshelles	rupie	100 cenți	Ungaria	forint	100 filleri
Sierra Leone	leone	100 cenți	Uruguay	peso	100 centesimos
Singapore	dolar	100 cenți	Uzbekistan	rublă	100 copeici
Siria	liră	100 piaștri	Vatican	liră	100 centesimi
Slovacia	coroană	100 haleru	Venezuela	bolivar	100 centimos
Slovenia	tola	100 tolari	Vietnam	dong	100 xus (10 hao)
Solomon (Ins. ~)	dolar	100 cenți	Yemen	riyal	100 fils
Somalia	somali	100 cenți	Zair (Congo)	zair	100 makutas
Spania	peseta*	100 centimos	Zambia	kwacha	100 ngwec
			Zimbabwe	dolar	100 cenți

Anexa 8

PRINCIPALELE LIMBI DE PE GLOB

Limbi indo-europene

Limbi indiene

- a) Indiana veche
 - sanscrită
 - vedică
- b) Indiana medie
 - pali
 - pracrit
 - sanscrită literară
- c) Indiana modernă
 - assameză
 - bengali
 - bihari
 - garhvali
 - gujarati
 - hindi
 - hohistani
 - kashmiră
 - khovar
 - kumani

lahndă
marathi
nepali
oriya
pahari
punjabi
rajasthan
sindi
singaleză
șină
țigănească (romani)
urdu

Limbi iraniene

- a) Iraniana veche
 - avestică (zendă)
 - persană
 - sarmată
 - scită (scitică)
- b) Iraniana medie
 - pahlavi (persana veche)
 - partă (partică)
 - rezmică
 - saka
 - sogdiană

- c) Iraniana modernă
afgană (pusthu)
beluciană
ișkașimi
kurdă
ormuri
osetă
paraci
persană nouă
sugni
tadjică
tati
văzgulami
wakhi
yaghnobi

Limba hitită

Limba toharică

Limba greacă veche

Limba neogreacă (romaică)

Limba armeană

Limba albaneză

Limba tracă

Limba frigiană

Limba iliră

Limbi germanice

- a) Grupul de răsărit

gotică

ostrogotă

vizigotă

- b) Grupul de nord

daneză

germanică veche

islandeză

norvegiană

scandinave

suedeză

- c) Grupul de apus

engleză

flamandă

francă

frizonă

germană

neerlandeză

olandeză

teutonă

tudescă

Limbi slave

- a) Grupul de răsărit

bielorusă

rusă

slavă veche

slavonă

ucraineană

- c) Grupul de apus

cașubă

cehă

polabă

poloneză

sârbă lusaciană

slovacă

sorabă (vendă)

- c) Grupul de sud

bulgară

croată

macedoneană

sârbo-croată

slovenă

Limbi caucaziene

georgiană

Limbi baltice

baltica comună

letonă

lituaniană

vechea prusiană

Limbi celțice

bretonă

comică

galeză

galică

irlandeză

mank

scotțiană

Limbi italice

faliscă

latină

latină

ligură

mesapică

oscă

umbriană

venetă

Limbi romanice (neolatine)

braziliană

catalană

dalmată

franceză

galiciană

italiană

occitană

portugheză

provensală

retoromană

romansă

română

sardă

spaniolă

Limba etruscă

Limba bască

Limba creolă

Limba retică

Limbi hamito-semitice

Limbi semitice

akkadiană

amharică

arabă

aramaică

asiriană

caldeeană

cananeeană

ebraică

etiopiană

feniciană

moabită

samaritană

semitică

siriacă

siriană

Limbi cușitice
afar
beja
berberă
ciadă
coptă
cușitică comună
egipteană
kabilă
somalii

Limba burușaski
Limbi dravidiene
malayalam
tamilă
telugu

Limba mundu
kherwari

Limba sumeriană

Limbi uralo-altaice

Limbi ugro-finice
estonă (estoniană)
finică (finică)
finlandeză
laponă
maghiară
ostiacă
samoedă

Limbi turco-tătare
azerbaidjană
bașchiră
găgăuză
kazahă
kirghiză
kurdă
osmana veche
tadjică
tătară
turcă
turkmenă
uzbekă

Limbi mongolice
buriată
mongolă

Limbi tunguzo-manciuriene
manciuriană
tunguză

Limba coreeană
Limba paleosiberiană
Limba ainu

Limbi chino-tibetane

Limbi thai-chineze (chino-siameze)
chineză
siameză
vietnameză

Limbi tibeto-birmane
birmană
himalaiene
tibetană

Limbi monkhmere
cambodgiană
khmeră

Limba japoneză

Limbi negro-africane

Limbi sudanezo-guineeze
boki
ewe
fulbe
mandingo
nubiană

Limbi sahariene

Limbi bantu
svahili
tsonga
wolof
zulușă

Limba khoisan
bușimană
hotentotă

Limbi amerindiene
algonkin
araucană
arawek
aztecă
caraivă
guarani
maia
mosquito
quechua
sioux
totonacă
tupi

Limbi indoneziene
indoneziană
javaneză
malaieză
malgașă

Limbi polineziene
hawaiiană
maori
polineziană
samoană
tagal(ogă)
tahitiană

Limbi melaneziene

Limbi australiene
australiană
austroneziană
papua

Limbi eschimose
inupik
xupik

GENURI ȘI SPECII LITERARE

I. Fundamentale

A. Genul liric

1) *Lirica orală (populară)*

- doina
 - de dor
 - de jale
 - de haiducie (voinicie)
 - de cățănie
 - de instrăinare
- cântecul
 - haiducesc (voinicesc)
 - de leagăn
 - ritual, de muncă, al obiceiurilor (colinde, orația, bocetul)
 - de lume
 - ghicitoarea (cimilitura)
 - strigătura (chiuitura)
 - proverbul
 - zicătoarea

2) *Lirica scrisă (cultă)*

- pastelul
- idila (pastorală, bucolică, eglogă)
- elegia
- romanța
- oda
- imnul
- meditația
- satira
- pamfletul
- epigrama
- Poezii cu formă fixă:*
- sonetul
- rondelul
- madrigalul
- glosa
- gazelul
- haikai (haiku)
- pantumul
- rondoul
- rubaiatul
- sextina
- tanka
- trioletul
- vilanela

B. Genul epic

1) *Epica orală (populară)*

- a) *În versuri*
 - balada (cântecul bătrânesc)
 - pastorală
 - haiducească
 - istorică
 - mitologică
 - familială
- legenda
- b) *În proză*
 - legenda
 - basmul
 - snoava

2) *Epica scrisă (cultă)*

- a) *În versuri*
 - balada
 - poemul
 - epopeea
 - legenda
 - fabula
- b) *În proză*
 - anecdota
 - schita
 - nuvela
 - romanul
 - istoric-document
 - social
 - psihologic
 - politic
 - frească
 - Bildungsroman
 - de aventuri
 - polițist
 - științifico-fantastic
 - reportajul
 - eseul
 - memoriile
 - memorialul de călătorie
 - evocarea
 - jurnalul
 - medalionul
 - necrologul

C. Genul dramatic

1) *Genul oral (popular)*

- vicleimul, irozii
- jocul de măști și de păpuși

2) *Genul scris (cult)*

- tragedia
- comedia
- drama
 - de idei
 - istorică
 - politică
 - parabolă
 - poetică
 - a absurdului
- farsa
- vodevilul
- melodrama

II. Alte genuri și specii

1) *Genul oratoric*

- alocuțiunea
- disertația
- discursul
 - politic
 - juridic
 - academic
 - solemn
 - ocazional

2) *Genul epistolar*

- scrisoarea (epistola)

FIGURILE DE STIL

(După Gh. N. Dragomirescu)

I. FIGURILE REPETIȚIEI

A. Figuri fonologice

- aliterația
- iotacism
- lambdacism
- mitacism
- polisigmă
- tautofonie

B. Figuri lexice

1. După topică
 - epizeuxis
 - epanalepsă
 - anaforă (epanaforă)
 - metafrază
 - epiforă
 - disfuncție
 - simplocă
 - conversie
 - epanodă
2. După funcția gramaticală
 - anadiploză
 - climax (anaforic)
 - concatenație
 - epanadiploză
 - antimetateză
 - tautologie
3. După alte criterii
 - poliptoton
 - parigmenon
 - antanaclază
 - diaforă
 - anonimație

C. Figuri gramaticale

- chiasm

II. FIGURILE INSISTENȚEI

A. Figuri ale belșugului de expresie

1. Figuri fonologice
 - proteză (proteză)
 - paragogă (epiteză)
 - epenteză
 - diplaziasm
2. Figuri lexico-gramaticale
 - pleonasm (batologie)
 - perifrază (circumlocuție)
 - hendiadă
 - enumerație
 - amplificare
 - conglobație
 - sinafie
 - epimonă
 - polisindet

B. Figuri ale reflecției

- exclamație
- epifonem
- maximă (sentință)
- entimemă
- epanortoză (corecție)
- antorism
- expolițiune
- climax (gradație)
- anticlimax
- ipoteză
- optație
- deprecație (obsecație)
- imprecație
- autoimprecație
- epifrază
- conjunție (sinichioză)
- proverb

C. Figuri ale exagerării

- emfază
- hiperbolă
- superlativ stilistic

III. FIGURILE AMBIGUITĂȚII

A. Figurile economiei de expresie

1. Figuri fonologice
 - apocopă
 - crasă
 - sinalefă
 - sincopă
 - sinereză (sinizeză, episinalefă)
2. Figuri lexico-gramaticale
 - aposoiepeză
 - suspensie
 - reticență
 - elipsă
 - brahilogie
 - asindet (disjunție)

B. Figuri ale similitudinii și analogiei

1. Figuri fonologice
 - paronomază
 - parecheză
 - homeoptotă (homeoteleută)
 - rimă
 - apofonie
 - paragramă
2. Figuri lexico-gramaticale
 - omeoză (similitudine)
 - comparație (paradigmă)
 - metaforă
 - maligmată
 - catahreză
 - metonimie
 - metonomază

sinecdocă
 personificare
 alegorie
 simbol
 aluzie
 calambur (parahreză)
 ambiguitate

C. *Figuri ale substituției*

1. Figurile substituției propriu-zise

antiptoză
 enalagă
 antonomază
 metalepsă
 hipalagă
 heteroză
 2. Figuri ale atenuării
 eufemism
 litotă (atenuație, extenuație)
 3. Figuri ale ironiei
 antifrază
 ironie
 charientism
 asteism
 sarcasm (micticism)
 diasism
 cleuasm
 mimeză

D. *Figuri ale simularii*

epitropă (concesie)
 paromologie
 preteriție (pretermisie, paralipsă)
 dubitație (addubitație, aporie, diaporiză)
 dativ etic

E. *Figuri ale opoziției și contradicției*

oximoron
 paradox (antilogie)
 antiteză
 sincriză
 paradiastolă
 paryponoiam

F. *Figuri ale abaterii logice și gramaticale*

metateză
 anagramă
 tmeză
 atelaj
 clatism psihologic
 apokinu
 silepsă
 zeugmă
 procatalepsă
 metabolă
 antmerie
 anacolut
 antipalagă
 anantapodoton
 aprosdocheton
 anastrofă

inversiune
 hiperbat
 histeron proteron

IV. FIGURILE PLASTICITĂȚII

A. *Figuri ale descriției*

descripție
 epitet
 apozitiție (epexegeză)
 definiție oratorică (poetică)
 onomatopee

B. *Figuri ale exemplului*

parabolă
 fabulă
 ameză

C. *Figuri dialogistice*

interogație
 apostrofă
 invocație
 comunicație
 prolepsă
 licență (parezie)
 afereză
 anereză
 apodioxis
 antanagogă
 premuniție
 antiparastază
 permisiune
 cominație
 conciliație
 incitare
 epitrochasm

D. *Figuri de compoziție*

1. Figuri lexicale

hifen

2. Figuri descriptive

hipotipoză
 demonstrație
 topografie
 cronografie
 etopee (etopoezie)
 prozopografie
 caracter
 apologie
 paralelă

3. Figuri narative

apolog
 mit
 prozopopee

4. Figuri dialectice și umoristice

dialogism (sermocinație)
 calambur - anecdotă
 epigramă

INSTRUMENTE MUZICALE

*Instrumente
de suflat*

althort
aulos
bariton
bas
bason
buccină
clarinet
contrafagot
corn (englez)
eufoniu
fagot
flaut
fligorn
galoubet
helicon
lituus
melofon
oboi
ocarină
octavin
oficleid
olifant
piculină
sarrusofon
saxhorn
saxofon
saxotrombă
saxotubă
serpent
sordun
subcontrafagot
susafon
trombon
trompetă
tubă

*Instrumente
de percuție*

balafon
bedon
bongos
campană
campanelă
carioca
castanietă
celestă
cimbă
cinel
drum (tobă)
glockenspiel
gong
maracas
marimba
marimbafon
sistru
tamburină
tamburo
tam-tam
timpan
tobă
tom-tom
trianglu
vibrafon
wash-board
xilofon

*Instrumente
cu claviatură*

acordeon
armoniu
baian
cembalo
clavecin
clavicembalo
clavicord
clavir
concertină
elodion
melodium
orchestrino
orchestrión
organino
orgă
pian
pianină
pianolă
regală
spinetă
virginal

*Instrumente
de coarde*

arpegione
balalaică
bandolă
bandură
banjo
barbiton
braccio
chitară
cistră
citolă
contrabas
crotă
decacord
eneacord
guarana
guzlă
harpă
havaiană
kantele
koto
laută
liră
liroghitară
luth
mandolă
mandolină
manicord
pandoră
pentacord
rebec (rebab)
șamisen
teorbă
tetracord
timpan (țambal)
tromba marina
ukulele
vielă
vina
viodă
violă (da gamba)
violină
violoncel

**FORME ȘI GENURI
MUZICALE**
(După apartenența
lor stilistică)

Polifonice

caccia
canon
cantată
ciacona
fugă
inventiune
madrigal
misă
motet
oratoriu
organum
passacaglia
recviem
ricercar
suită preclasică

Omonime

concert instrumental
cvartet
lied
rondo
simfonie
simfonicetă

Cu structuri variate

baladă
fantezie
poem simfonic
preludiu

DANSURI*Dansuri populare*

anglaise
aragoneză
bergamască
biguină
carmaniolă
carolă
cracovian
curantă
ecoseză
fado
fandango
flamenco
furlană
gopac
halling
jaleo
javă
jotă
kamarinskaia
ländler
loure
oberec
passe-pied
passo-doble
sardana
sirtaki
tarantelă

Dansuri clasice

alemandă
bolero
bourree
cadril
contradans
curantă
farandolă
gagliardă
gavotă
gigă
mazurcă
muet
morescă
possacaglia
pavană
polcă
poloneză
rida
rigaudon
saltarello
sarabandă
seguidilla
siciliană
vals

Dansuri moderne

baion
boogie-woogie
blues
bossa-nova
boston
caciucea
cake-walk
calypso
carioca
cha-cha-cha
charleston
conga
farandola
foxtrot
habaneră
hally-gully
hula-hoop
lambada
lipsi
macarena
madison
malagueña
mambo
milonga
ole
pachanga
rock
rumbă
sambă
slow(-fox)
step
surf
swing
șeic
șimi
tango
twist
zapateado

TERMENI MUZICALI DE MIȘCARE (TEMPO)

TERMENI MUZICALI DE NUANȚĂ ȘI DE EXPRESIE

Tempo		Termeni
Ter- men de bază	Rar	adagietto adagio largo lento
	Potrivit	andante andantino moderato
	Repede	allegretto allegro moto prestissimo presto vivace vivacissimo vivo
Termeni suplimentari		molto piu poco
Termeni care indică abateri de la mișcarea de bază		accelerando rallentando ritardando ritenuto rubato

Termeni de nuanță		Abrev.
Nuanțe de bază	forte	f
	fortissimo	ff
Nuanțe de bază	mezzo-forte	mf
	mezzo-piano	mp
	piano	p
Nuanțe de bază	pianissimo	pp
	crescendo	cresc.
	decrescendo	decresc.
Modificarea gradată a intensității	diminuendo	dim.
	perdendosi	
Termeni de expresie	animato	
	appassionato	
	cantabile	
	capriccioso	
	con anima	
	con brio	
	esaltato	
	espressivo	
	giocos	
	grazioso	
	leggiero	
	maestoso	
	marziale	
	passionato	
	pastorale	
scherzando		
stretto		